KEESINGS HISTORISCH ARCHIEF

GEÏLLUSTREERD DAGBOEK
VAN HET HEDENDAAGSCH
WERELDGEBEUREN

MET
VOORTDUREND
BIJGEWERKTEN
ALPHABETISCHEN
INDEX

1937-1940

KEESINGS HISTORISCH ARCHIEF
GEILLUSTREERD DAGBOEK VAN HET HEDENDAAGSCH WERELDGEBEUREN
MET VOORTDUREND BIJGEWERKTEN ALPHABETISCHEN INDEX
(DERDE DEEL)

1 JULI 1937

A. Conclusies van het Permanente Hof van Intern. Justitie. —

Op 28 Juni '37 heeft het Permanente Hof van Internationale Justitie uitspraak gedaan in de zaak tusschen Nederland en België betreffende de aftapping van Maaswater (zie pag. 2842 G.).

Aan het arrest van het Hof zijn, zooals medegedeeld, de individueele meeningen toegevoegd van verschillende rechters, die zich met de uitspraak niet kunnen vereenigen.

In de eerste plaats van den heer Anzilotti, in de tweede plaats van de heeren Altamira en jhr. van Eysinga, in de derde plaats van Sir Cecil Hurst, vicepresident van het Hof (betreffende de reconventioneele vordering van België) en van prof. De Visscher (eveneens betreffende de reconventioneele vordering van België).

Eindelijk heeft rechter Hudson, ofschoon zich met het arrest vereenigende, daaraan eenige opmerkingen toegevoegd.

De Nederlandsche regeering had in de eerste plaats het Hof verzocht te willen beslissen, dat de aanleg door België van werken, welke de voeding mogelijk maken van een kanaal, beneden Maastricht gelegen, door water, dat op een andere plaats dan te Maastricht uit de Maas wordt geput, is in strijd met het verdrag van 12 Mei 1863. Deze conclusie had betrekking op de inbreuken door België gemaakt op een beweerd privilege van toezicht door de Nederlandsche regeering op het gebruik van Maaswater door de Belgische regeering.

Maaswater

Het Hof heeft begrepen, dat het hier de aanspraak betrof op een bijzonder privilege, dat verder gaat dan het recht van toezicht, dat Nederland noodzakelijk ontleent aan het feit, dat de voedingplaats binnen Nederlandsch grondgebied is gelegen.

Het Hof stelt vast, dat geen der stukken door de Nederlandsche regeering geproduceerd tot staving van het beweerde contrôle-recht in strijd is met de oplossing, waartoe het Hof is gekomen en dat daarentegen enkele daarvan die oplossing bevestigen.

De kwestie der sluizen. — In de tweede plaats had de Nederlandsche regeering gevorderd, dat het Hof zou beslissen, dat de voeding van het Belgische gedeelte van de Zuid-Willemsvaart, van het Kempenkanaal, van de vertakking van dat kanaal naar Hasselt en van die naar het kamp van Beverloo, zoomede van het Kanaal van Turnhout door de sluis van Neerhaeren met water, elders dan te Maastricht uit de Maas geput, in strijd is met bedoeld verdrag van 1863.

Het Hof vindt in de stukken, welke het zijn overgelegd, geen reden om aan te nemen, dat het water, dat door de sluis van Neerhaeren stroomt, in de Zuid-Willemsvaart een overmatigen stroom zou hebben geschapen, of de hoeveelheid water van de Maas zoodanig zou hebben uitgeput, dat daardoor schade werd toegebracht aan de scheepvaart op die rivier.

In dit verband behandelt het Hof nog den aanleg door de Nederlandsche regeering van de sluis van Bosscheveldt. Wat deze sluis betreft, is evenmin eenig bewijs geleverd, dat haar gebruik hetzij in de Zuid-Willemsvaart hetzij in de Maas, gevolgen heeft veroorzaakt, die onvereenigbaar zouden zijn met het doel van het verdrag van 1863.

Het Hof maakt een vergelijking tusschen de Belgische sluis en de Nederlandsche sluis van Bosscheveldt. Geen van beide vormt een voedingsgeul, maar beide storten haar schutwater in het kanaal en dragen alzoo ter voeding bij op andere wijze dan door de verdragsgeul, zonder overigens in de Zuid-Willemsvaart een overmatigen stroom op te wekken.

Onder deze omstandigheden acht het Hof het moeilijk aan te nemen, dat Nederland thans met grond den bouw en de werking kan critiseeren van een sluis, waarvan Nederland zelf vroeger het voorbeeld had gegeven.

Mitsdien neemt het Hof niet aan, dat het normale gebruik van de sluis van Neerhaeren onvereenigbaar is met het verdrag. Ook meent het Hof, dat er geen aanleiding is om deze sluis ongunstiger te behandelen dan de Nederlandsche sluis van Bosscheveldt.

De derde vordering van de Nederlandsche regeering strekte om het Hof te doen uitmaken, dat de voorgenomen voeding door België van een gedeelte van het Kanaal van Hasselt door water, elders dan te Maastricht uit de Maas geput, in strijd zal zijn met het verdrag.

Deze vordering houdt noodzakelijk verband met den aanleg en de indienststelling van het Albertkanaal van Luik naar Antwerpen, al is dit hier niet met name genoemd. Volgens de Nederlandsche regeering zou, wanneer dit kanaal eenmaal in dienst is gesteld, het oude kanaal in zijn gedeelte, dat voortaan een onderdeel zou zijn van het Albertkanaal, evenals dit kanaal zelf, gevoed worden door water uit de Maas, geput te Luik Monsin, d.w.z. elders dan door de verdragsgeul.

Het Hof heeft noch in de Nederlandsche argumentatie noch in den tekst van het verdrag van 1863 iets opgemerkt, dat strekken kan om hetzij aan Nederland, hetzij aan België te verbieden, om zoodanig gebruik als zij goedvinden te maken van de kanalen aan het verdrag onderworpen, wanneer het gaat om kanalen, die gelegen resp. op het gebied van Nederland of van België, daar niet buiten komen.

De voeding der nieuwe kanalen. — In de vierde plaats vorderde Nederland, dat het Hof zou beslissen, dat de voorgenomen voeding door België van het kanaalgedeelte, dat de Zuid-Willemsvaart en de Schelde verbindt tusschen Herenthals (Viersel) naar Antwerpen door water, elders dan te Maastricht aan de Maas ontleend, in strijd zal zijn met het verdrag. Deze vordering is analoog aan de voorgaande betreffende het Kanaal van Hasselt.

De redenen, welke het Hof ertoe geleid hebben de zienswijze van de Nederlandsche regeering terzijde te stellen in het geval van het Kanaal van Hasselt, gelden eveneens voor het onderhavige geval.

In een tweede deel van de conclusies, welke het slot vormen van de Nederlandsche memorie, vordert de Nederlandsche regeering, dat het Hof België zal veroordeelen: a. om alle werken, hierboven bedoeld, te doen eindigen en om al hetgeen is aangelegd, in strijd met het verdrag van 1863, te herstellen in een toestand, welke strookt met dat verdrag; b. om de voedingen, welke in strijd met dit verdrag geoordeeld worden, te doen eindigen en geen nieuwe tot stand te brengen.

Waar het Hof tot de meening is gekomen, dat de critiek, op verschillende punten door de Nederland-

sche regeering geoefend op de handelwijze van de Belgische regeering, niet gerechtvaardigd is, kan het slechts de sancties, welke de Nederlandsche regeering het Hof verzoekt uit te spreken tegen de Belgische regeering, verwerpen zonder dat het ze heeft te waardeeren.
Vervolgens behandelt het Hof de reconventioneele vordering door de Belgische regeering ingesteld. De Nederlandsche regeering zou volgens België het verdrag van 1863 hebben geschonden door op den loop van de Maas beneden Maastricht de stuw van Borgharen aan te leggen. Voorts zou het Julianakanaal, dat Nederland zijdelings van de Maas heeft aangelegd, beneden Maastricht van Limmel tot Maasbracht voor zijn voeding aan het verdrag van 1863 zijn onderworpen.
Het Hof is, wat de stuw in Borgharen betreft, van oordeel, dat de aanleg daarvan stellig tengevolge heeft, dat het peil van de Maas boven de stuw wordt verhoogd.
Ook heeft de Belgische regeering aangevoerd, dat de Nederlandsche regeering door deze stuw de bevaarbaarheid van de Maas beneden Maastricht in haar gemeenschappelijk gedeelte zou hebben aangerand. De binnenscheepvaart, onder welke vlag zij ook vaart, beschikt thans over een waterweg, welken het Julianakanaal haar biedt en die veel beter bij haar behoeften is aangepast.
Het Hof verwerpt mitsdien deze conclusie evenals de conclusie welke betrekking heeft op het Julianakanaal.
Op deze gronden verwerpt het Hof met tien tegen drie stemmen de verschillende conclusies van de memorie door de Nederlandsche regeering als uitvloeisel van het ingediende verzoekschrift op 1 Aug. 1936 ingediend, terwijl wat de reconventioneele vordering betreft, gevoegd bij de Belgische contra-memorie van 28 Jan. 1937, het Hof met tien stemmen tegen drie de conclusies ervan verwerpt.
(Telex-A. N. P.) **(Vorig bericht 2842 G.)**

A. **DUITSCHLAND. — Adolf Hitlers rede te Würzburg. - Wat Duitschland wil. —**
Op den gouwdag Main-Frankenland te Würzburg heeft Adolf Hitler een rede gehouden, waarin hij o.a. zeide, dat volgens de nationaal-socialistische opvatting de waarde van een land niet ligt in hetgeen het aan geld uitgeeft, doch in de waarde van den arbeid, welke achter dit geld ligt, hieraan moet immers het geheele volk deelnemen.
Hiertoe dient ook het Duitsche vier-jaren plan.
In antwoord op het verwijt, dat Duitschland zich uit den wereldhandel zou willen terugtrekken, zeide de Führer, dat Duitschland integendeel meer dan ooit met het buitenland handel wil drijven, Duitschland heeft slechts één wensch, met het geheele buitenland in vrede leven, met erkenning evenwel van eigen recht. Duitschland heeft een gegronden twijfel aan de internationale beloften.
In verband hiermede behandelde spreker de kwestie van „Leipzig" en „Deutschland". Na het bombardement op de „Deutschland" keerde Duitschland in de contrôle-commissie terug, in de oprechte hoop, dat collectieve veiligheidsmaatregelen zouden worden genomen. Na den aanval op de „Leipzig" moesten evenwel commissies worden benoemd om te onderzoeken, of . . . . enz. Dit verlangde Duitschland niet, het wenschte op zijn minst een gemeenschappelijke vlootdemonstratie voor Valencia, doch dit bleek niet uitvoerbaar. Duitschland neemt thans liever de vrijheid in dergelijke gevallen zich zelf te beschermen en hiertoe is het ook sterk genoeg.
Deze zaak is voor Duitschland een waarschuwing indien iets nog ergers mocht gebeuren.
Vervolgens besprak de Führer de binnenlandsche politiek. Hij voorspelde den vroegeren vernielers van de Duitsche eenheid, dat zij het opgroeiende geslacht niet meer zullen bezitten.
De nationaal-socialisten gelooven, naast God in den hemel, op de eerste plaats aan het Duitsche volk. God heeft de volken niet geschapen, opdat zij lichtzinnig zichzelf vernielen, doch opdat zij behouden blijven en door het volk te behouden, zooals God het heeft gewild, gelooft Hitler te handelen volgens den wil van God. (Berliner Tageblatt) **(V. b. Hitler 2813 D.)**

B. **DUITSCHLAND. — Evangelische kerkenbonden. - Ds. Niemöller. - Gouwleider Wagner. —**
Op 27 Juni hebben de Evangelische predikanten in de volle kerken de gebeurtenissen van de afgeloopen week besproken.
Dominee Niemöller zeide vanaf den preekstoel te Dahlem: „Op 23 Juni '37 zijn vijftien of twintig man van de geheime politie de Friedrich Wilhelm kerk binnengedrongen en hebben hier acht leden van den kerkeraad, zes vrouwen en een mannelijke geloovige gearresteerd. De preekstoel van de Sankt Annen Kirche staat leeg, aangezien dominee Müller met 47 broeders en zusters is gearresteerd.
Gouwleider Wagner heeft op 27 Juni '37 te Fürstenfeldbruck in Oberbayern een rede gehouden over de verhouding tusschen kerk en staat. Deze rede werd door 13.000 personen aangehoord. De minister zeide o.a. met droefheid te moeten constateeren, dat op het oogenblik slechts een macht bestaat, welke zich hinderend in het leven van het volk merkbaar maakt, n.l. de kerken.
Spreker vermaande de kerken zich in het geheel te voegen en mede te werken aan de oplossing van vraagstukken van dezen tijd. Het volk verlangt niet naar een „Kulturkampf", het is in den diepsten grond godsdienstig, doch het wil hierover niet strijden, doch leven in den geest van den almachtigen God.
Spr. wees vervolgens op de valsche berichten over kerkvervolging. De staat helpt de kerken bij het innen van kerkelijke belastingen, alleen in Beieren kregen de Katholieke en Protestantsche kerken in 1936 25 millioen mark aan kerkelijke belasting, tien millioen meer dan in 1934, terwijl de kerken bovendien van 1933 tot nu toe van den staat 140 millioen mark kregen. De salarissen van de geestelijkheid komen van den staat.
Wagner zeide, dat in de gegeven omstandigheden de staat geen vrijwillige giften meer aan de kerken kan geven, indien de kerken hun houding niet wijzigen. Hij hoopte evenwel, dat de kerken tot bezinning zullen komen en zullen terugkeeren tot de volksgemeenschap. (Telex-A. N. P.)
(Vor. ber. Evang. Kerkenbond 2838 F.)

2 JULI 1937

C. **NEDERLAND. — Nederlandsche tijd. —**
Volgens mededeeling van den directeur van de filiaalinrichting van het Koninklijk Meteorologisch Instituut is met ingang van 1 Juli een kleine wijziging gebracht in het oogenblik, waarop het tijdsein van twaalf uur (middag) wordt gegeven.
De officieele tijd zal in het vervolg precies 20 minuten verschillen van den West-Europeeschen tijd (zomertijd voorbehouden). Tot nu toe was dit verschil 19 minuten, 32 seconden. (Telex - A. N. P.)
(Vor. ber. Tijdrekening 1693 I.)

D. **ZWEMSPORT. — Jopie Waalberg. - Wereldrecord 200 meter schoolslag. —**
Tijdens de te Zaandijk gehouden nationale zwemwedstrijden, is het Jopie Waalberg gelukt het reeds met 3 min. $^2/_{10}$ sec. op haar naam staande record over de 200 m. schoolslag met 2,2 sec. te verbeteren en te brengen op 2 min. 58 sec. (Red. K. H. A.)
(Vor. ber. Jopie Waalberg 2783 C.)

E. **IRAK. — Kabinet. - Mutaties. —**
De gedeeltelijke ministercrisis in Irak is beëindigd. Het aftreden van de ministers van Financiën, Economische Zaken, Justitie en Opvoeding werd aangenomen. Deze ministers zijn vervangen door respectievelijk Mohamed Ali Mahmoed, Abas Mendi, Mahmoedsjel Kali en Jafar Amandi.
(Courrier du Caire) **(Vor. ber. Kabinet 2527 E.)**

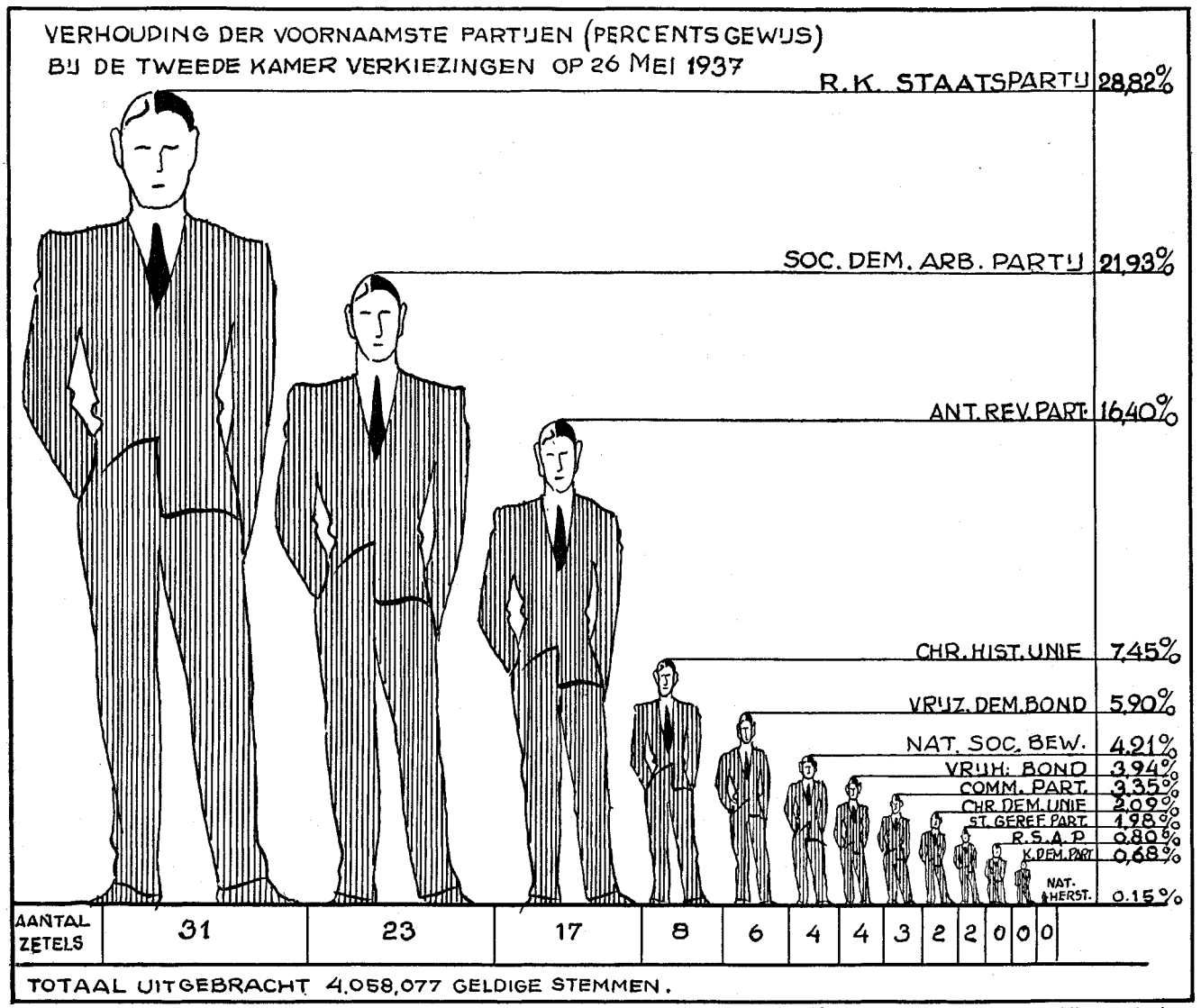
F. **LUCHTVAART. — Wereld-Hoogterecord verbeterd.**
Uit Londen wordt gemeld, dat luitenant Adams met een proefvliegtuig van het type Bristol 138 het wereldhoogterecord voor vliegtuigen verbeterd heeft, door te stijgen tot 53.937 voet of 16.450 meter.
Het record stond op naam van den Italiaanschen luitenant-kolonel Mariopitzi met 51.362 voet.
(Daily Telegraph) **(Vorig bericht 2419 B.)**

A. **Wetenschappelijk onderzoek. —**
Dezer dagen is te Leiden opgericht de stichting: Nederlandsch Instituut voor wetenschappelijk onderzoek van edelsteenen en paarlen.
De voorzitter van de stichting, prof. dr. B. G. Escher, heeft de vertegenwoordigers van de pers in het Geologisch Laboratorium ontvangen en nadere inlichtingen over het nieuwe instituut gegeven; hierbij was ook aanwezig de directeur van het nieuwe instituut de heer J. Bolman.
Wat het doel der stichting betreft, aldus prof. Escher, dit is tweeledig, namelijk in de eerste plaats om den handel in edelsteenen en paarlen ten dienste te staan; in de tweede plaats staat het instituut de wetenschap op dit zeer speciale gebied terzijde.
Voor den handel verleent het instituut zijn bemiddeling om edelsteenen en paarlen op hun echtheid te onderzoeken. Tot nog toe bestond een dusdanig onderzoek in ons land niet en moest men bij voorbeeld naar het gelijksoortig instituut te Parijs (van M. G. Gobel) om een dergelijk wetenschappelijk onderzoek te laten instellen. De behoefte aan een dergelijk instituut is veel grooter, dan men zou meenen, omdat het vrij veel voorkomt, dat men edelsteenen op hun echtheid wil laten onderzoeken. Meer dan men weet zijn vermogens, zoowel in ons land als in het buitenland in edelsteenen en paarlen belegd en het is daarbij en in den handel in de eerste plaats van het allergrootste belang, dat men, natuurlijk slechts bij bijzonder waardevolle stukken de zekerheid heeft, dat men met echte stukken te maken heeft. De juweliers en handelaren kunnen geheel te goeder trouw van meening zijn, dat een stuk echt is, maar zij zijn zelf niet in staat dit met voldoende zekerheid te kunnen beoordeelen.

EDELSTEENEN
PAARLEN

Dit vraagstuk heeft nog aan belangrijkheid toegenomen sinds men naast namaakproducten van glas, die wel dadelijk te herkennen zijn, synthetische namaakproducten aan de markt heeft gebracht. De aldus vervaardigde stukken zijn vaak bijna niet van echte te onderscheiden en deze herkenning wordt vaak nog bemoeilijkt, doordat synthetisch nagemaakte producten vaak worden gezonden naar de landen van herkomst der echte steenen en vandaar uit al of niet met de echte steenen vermengd worden verzonden, bijv. door het zenden van nagemaakte robijnen naar Burma. De groote waarde van de echte steenen is te danken aan den beperkten voorraad, die er beschikbaar is, terwijl er langs synthetischen weg geen beperking van de hoeveelheid bestaat. Aan een en ander is het te danken, dat trots den grooten aanmaak van langs chemischen weg gemaakte steenen, de natuurlijke edelsteenen niet in waarde zijn gedaald.
Maar de moeilijkheden zijn nog niet opgelost, als we een edelsteen geïdentificeerd hebben, want als een edelsteen voor echt is verklaard, hoe kan den eigenaar van dezen steen dan een schriftelijk bewijs van deze echtheid gegeven worden? Geven wij een desbetreffend rapport af, wie waarborgt ons dan dat dit certificaat niet gebruikt wordt voor een of meer andere steenen dan die wij onderzocht hebben? Deze kwestie is het onderwerp op tal van internationale congressen van belanghebbenden geweest. Er is sprake van geweest om op een der facetten van den steen een klein merkteeken aan te brengen, maar dit systeem heeft men losgelaten omdat ook dit merkteeken gemakkelijk valt na te maken. In Parijs volgt men een andere methode, namelijk om de steenen te verhandelen in doorzichtige enveloppen, waarop de verklaring van echtheid is aangebracht. Maar maakt men zulk een enveloppe open, dan is zulk een verklaring dadelijk waardeloos geworden. Ook is er aan gedacht om van bepaalde steenen fotografische afdrukken te maken om ze naast opgave van het juiste gewicht op deze wijze vast te leggen, maar een handige slijper zal dan toch in staat zijn om aan de hand van de vergrooting van deze foto den steen na te maken.
Wij hebben hier een anderen weg ingeslagen welke te danken is aan een uitvinding van den directeur van het nieuwe instituut, namelijk van den refractograaf van Bolman.
Bekend was reeds de identificatie van een bepaalden echten steen door een afbeelding te maken van het beeld, dat een puntvormige lichtstraal geeft als die door een edelsteen gericht wordt. Door de verschillende facetten van den steen ontstaan er lichtpuntjes die men door middel van meting kan vastleggen. Door de refractograaf van Bolman brengt men naast deze puntvormige lichtstraal een cirkelvormige lichtstraal door den steen. De verschillende facetten van den steen breken deze cirkel in verschillende richtingen, en daar de natuur nimmer edelsteenen voortbrengt, die precies van dezelfde samenstelling zijn en daar het bij het slijpen onmogelijk is twee maal precies dezelfde facetten te krijgen, zoo kan men door een afbeelding van de cirkels van een bepaalden steen, veroorzaakt door de weerkaatsing van de cirkelvormige lichtbron door de facetten, een identificatie krijgen, die slechts past bij den aldus onderzochten steen. Een aldus verkregen afbeelding noemt men een refractogram. Het principe, waarvan men hierbij is uitgegaan komt geheel overeen met dat, welke bij het nemen van vingerafdrukken wordt toegepast. Het toestel van den heer Bolman is op het oogenblik nog het eenige, dat in de wereld aanwezig is.
Het nieuwe instituut houdt zich niet bezig met de waardebepaling van het in te zenden materiaal, doch men maakt alleen de al- of niet echtheid ervan uit en identificeert het dan door het gewicht, het refractogram en de inwendige microscopische kenmerken. Van een en ander wordt dan een rapport samengesteld, dat als certificaat van echtheid bij den steen verkocht kan worden. Daar er van elk refractogram een copie in het Instituut bewaard blijft, is vergelijking steeds mogelijk.
Behalve op het gebied van de identificatie houdt het instituut zich ook bezig met de bevordering van de juiste benaming van de in den handel zijnde steenen, omdat er op het oogenblik aan heel wat edelsteenen namen worden gegeven, die dezen niet toekomen. Ook bevordering van de eenheid in de benamingen staat op het programma.
Wat de taak van het instituut voor de wetenschap betreft, wil men bijzondere aandacht schenken aan de plaats van herkomst der verschillende edelsteenen om zoodoende op den duur te komen tot de kennis der kenmerken van steenen van bepaalde vindplaatsen. Hierbij spelen onder meer microscopische insluitsels en luminiscentie-verschijnselen een rol.
Instituten als dat te Leiden bestaan reeds in Königsberg, Weenen, Londen en Parijs, welker directeuren, resp. prof. dr. K. Schlosmacher, prof. dr. H. Michel, mr. B. W. Anderson en M. C. Gobel zijn toegetreden als adviseerende leden van het instituut te Leiden.
Het bestuur van het instituut te Leiden bestaat uit: prof. dr. B. G. Escher, Leiden, voorzitter; mr. P. J. Idenburg, Leiden, onder-voorzitter; prof. dr. J. A. Grutterink, Delft, secretaris-penningmeester; prof. dr. ir. J. I. J. M. Schmutzer, Utrecht, plaatsvervangend secretaris-penningmeester, Sj. Wouda, Utrecht, vertegenwoordiger der Nijverheidsorganisatie T. N. O. (Toegepast Nijverheids Onderzoek), C. J. A. Begeer, 's-Gravenhage, vertegenw. van de „Federatie ter behartiging van de belangen van den handel in gouden en zilveren werken"; A. S. Dresden, Amsterdam, vertegenw. van de Alg. Juweliersvereeniging. In dit bestuur zitten dus alle hoogleeraren in ons land in de crystalogie en mineralogie en de vertegenwoordigers van die organisaties van belanghebbenden, die ertoe zullen willen medewerken, dat dit onderzoekingswerk in ons land te Leiden gecentraliseerd zal worden. (Red. K. H. A.)

A. **NEDERLAND. — Tweede Kamer. - Verhouding der partijen bij de verkiezingen op 26 Mei 1937. —**

(Overname zonder bronvermelding verboden)

Verdeeling van de Tweede Kamerzetels sinds 1901:

Partij	1901	1909	1918	1922	1925	1929	1933	1937
R. K. Staatspartij	25	25	30	32	30	30	28	31
Soc. Dem. Arb. Partij	6	7	22	20	24	24	22	23
Ant. Rev. Partij	23	25	13	16	13	12	14	17
Chr. Hist. Unie	1	10	7	11	11	11	10	8
Liberale Partij (Vrijheidsbond)	26	24	10	11	9	8	7	4
Vrijz. Dem. Bond	9	9	5	5	7	7	6	6
Communisten	—	—	3	2	1	2	4	3
Nat. Soc. Beweging	—	—	—	—	—	—	—	4
Andere partijen	10	—	10	3	5	6	9	4
	100	100	100	100	100	100	100	100

(Red. K. H. A.) **(Vorig bericht 2803 A.)**

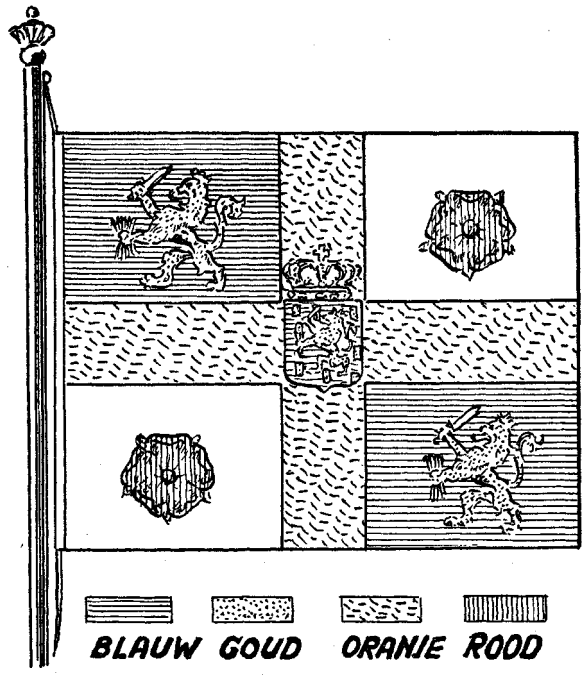
B. **AMSTERDAM. — Nieuwe postdirecteur. —**
Tot directeur van het hoofdpostkantoor te Amsterdam is benoemd de heer A. van Veen, thans directeur van het postkantoor te Eindhoven.
(De Telegraaf) **(Vor. ber. Postdirecteur 2826 D.)**

C. **NEDERLAND. — De N.S.B. en de Duitsche regeering. —**
Minister De Wilde heeft op de bekende vragen van ir. Albarda (pag. 2810 A.) geantwoord. Uit dit antwoord blijkt, dat het onderzoek heeft bewezen „dat het in het bericht bedoelde verhaal onjuist is en op fantasie berust". (Nieuwe Rott. Courant)
(Vor. ber. 2810 A.)

D. **JAN PIETERSZOON COEN. — Herdenkingsfeesten te Hoorn. —**
Op 30 Juni '37 hebben te Hoorn de Coen-zomerfeesten een aanvang genomen. Deze feesten worden gehouden ter herdenking van het feit, dat Jan Pieterszoon Coen 350 jaar geleden in deze plaats het levenslicht aanschouwde. (Red. K. H. A.) **(Vor. ber. 2659 F.)**

A. **NEDERLAND. — Prins Bernhard. - Eerste verjaardag in Nederland. - Onderscheidingsvlag. —**
Prins Bernhards eerste verjaardag in Nederland is op 29 Juni 1937 alom in den lande op feestelijke wijze gevierd. Z. K. H. werd dien dag 26 jaar.

De Staatscourant van 29 Juni bevat een besluit van 18 Juni, houdende vaststelling van de onderscheidingsvlag voor Z.K.H. Prins Bernhard der Nederlanden.

Hierin wordt de Prinselijke vlag als volgt beschreven:
Zij is een langwerpige, waarvan de hoogte 5/6 der lengte bedraagt, in vier vakken verdeeld door een over het midden geplaatst staand vierarmig kruis van oranje kleur, ter breedte van 1/5 van de hoogte der vlag. In het midden van het kruis Ons wapen, zooals dit is vastgesteld bij artikel 1 van Ons besluit van 10 Juli 1907, staatsblad no. 181, het schild gedekt door de Koninklijke kroon, de boven- en onderzijde van het wapenschild liggende in de lijnen der bovén- en onderzijde van den horizontalen arm van het kruis, het bovenste vak aan de broekzijde en het daartegenover liggende onderste vak van azuur, waarin een klimmende rechtsgewende leeuw van goud, gekroond met een kroon van drie bladen en twee parels van hetzelfde, getongd en genageld van keel, in den rechter voorklauw opgeheven houdende in schuinlinkschen stand een ontbloot Romeinsch zwaard van zilver, met gevest van goud en in den linker een bundel van zeven pijlen van zilver, met punten van goud, de punten omhoog, en de pijlen tezamen gebonden met een lint van goud (Nederland), het onderste vak aan de broekzijde en het daartegenover liggende bovenste vak van zilver, waarin een roos van keel, geknopt en gepunt van goud (Lippe). (Red. K. H. A. - Staatscourant)
(Vor. ber. Prins Bernhard 2824 A.)

B. **LUCHTVAART. — Nieuw vliegveld op Texel. —**
In tegenwoordigheid van een groot aantal belangstellenden is op 26 Juni het nieuwe vliegveld op Texel door den directeur van den Luchtvaartdienst, den heer H. Ch. van Ede van der Pals, op plechtige wijze geopend. (Red. K. H. A.)
(Vor. ber. Vliegvelden 2707 C.)

C. **MOTORSPORT. — T.T.-races te Assen. —**
Op 26 Juni '37 werden te Assen de jaarlijksche T.T.-races verreden. De officieele uitslagen luiden als volgt:
250 c.c. categorie: 1. Winkler (Duitschland) (D.K.W.) 2 uur 21 min. 4.1 sec., gemiddeld 126.6 km.; 2. Tyrel Smith (Engeland) (Excelsior) 2 uur 22 min. 48 sec., gem. 125.1 km.; 3. Kluge (Duitschland) (D.K.W.) 2 uur 26 min. 7 sec., gem. 122.1 km.; 4. Manders (Engeland) (Excelsior) 2 uur 27 min. 16 3/5 sec., gem. 121.2 km.; 5. Häusler (Duitschland) (D.K.W.) 2 uur 33 min. 44.2 sec., 116.2 km. gemiddeld; 6. Simons (Nederland) (Excelsior) 2 uur 37 min. 8 sec. gem. 113.7 km. (Nederlandsch kampioen); 7. W. Sonntag (Duitschland) (D.K.W.) 2 uur 45 min. 38.1 sec., gem. 107.7 km.
350 c.c. categorie: 1. White (Engeland) (Norton) 2 uur 24 min. 53.4 sec., gem. 136.9 km.; 2. Frith (Engeland) (Norton) 2 uur 24 min. 54 sec., gem. 136.8 km.; 3. Mellors (Engeland) (Velocette) 2 uur 27 min. 27.4 sec., gem. 134.6 km.; 4. Thomas (Engeland) (Velocette) 2 uur 32 min. 51.1 sec., gem. 129.7 km.; 5. Van Wijngaarden (Nederland) (Norton) 2 uur 34 min. 48.3 sec., gem. 128.2 km. (Nederlandsch kampioen); 4. Richnow (Duitschland) (Rudge) 2 uur 39 min. 19 sec., gem. 124.6 km.; 7. Binder (Oostenrijk) (Velocette) 2 uur 41 min. 22.3 sec., gem. 122.8 km.; 8. Soerensen (Denemarken) (Excelsior) 2 uur 41 min. 56.1 sec., gem. 122.5 km.; 9. F. Link (Oostenrijk) (Norton) 2 u. 43 min. 17 sec., gem. 121.4 km.; 10. Fernihough (Engeland) (A.J.S.) 2 uur 44 min. 27.3 sec., gem. 120.5 km.; 11. Fr. Vaassen (Duitschland) (Norton) 2 uur 44 min. 48.2 sec., gem. 120.2 km.; 12. H. in der Elst (Duitschland) (Norton) 2 uur 44 min. 51.4 sec., gem. 120.1 km.; 13. Van Dalsum (Nederland) (Norton) 2 uur 47 min. 41 sec., gem. 118.1 km.
550 c.c. categorie: 1. Gall (Duitschland) (B. M. W.) 2 uur 40.26 sec., gem. 148½ km.; 2. Daniels (Engeland) (Norton) 2 uur 45 min. 9 4/5 sec., gem. 144.2 km.; 3. Lampinen (Finland) (Norton) 3 uur 59 1/5 sec., gem. 131½ km.; 4. Zwolle (Nederland) (Norton) 3 uur 8 min. 29½ sec., gem. 126.4 km. (gedisqualificeerd). (Alg. Handelsblad - De Telegraaf)
(Vorig bericht 2376 D.)

D. **NEDERLAND. — Diplomatie. - Graaf Van Limburg Stirum gezant te Londen. —**
Bij K. B. van 19 Juni 1937 is aan jhr. mr. R. de Marees van Swinderen, buitengewoon gezant en gevolmachtigd minister bij het Britsche hof, met ingang van 15 Juli 1937 op zijn verzoek eervol ontslag als zoodanig verleend, onder dankbetuiging voor de door hem in den diplomatieken dienst aan H. M. de Koningin en aan den lande bewezen zeer belangrijke en langdurige diensten.
Bij K. B. van 22 Juni 1937 is mevrouw jhr. mr. R. de Marees van Swinderen te Londen, benoemd tot officier in de orde van Oranje-Nassau.
Bij K. B. van 22 Juni 1937 is met ingang van 16 Juli 1937 benoemd tot buitengewoon gezant en gevolmachtigd minister te Londen, mr. J. P. Graaf van Limburg Stirum, buitengewoon gezant en gevolmachtigd minister ter beschikking. (Staatscourant)
(Vor. ber. Diplomatie 2808 D.)

E. **ATHLETIEK. — Landenwedstrijd Hongarije—Nederland. —**
De op 26 en 27 Juni te Boedapest gehouden landenwedstrijd Hongarije—Nederland, is door Hongarije met 75 punten tegen 57 punten voor Nederland gewonnen.

De gedetailleerde uitslagen luiden als volgt:
100 m.: 1. Osendarp (N.) 10.4 sec., 2. Gyenes (H.) 10.6 sec., 3. Van Beveren (N.) 10.7 sec., 4. Kovacs (H.) 10.7 sec.
1500 m.: 1. Igloi (H.) 4 min. 2.8 sec., 2. De Ruiter (N.) 4 min. 4 sec. (nieuw Nederlandsch record), 3. Rathony (H.). 4 min. 7.8 sec., 4. Kalkman (N.).
400 m.: 1. K. Baumgarten (N.) 48.8 sec. (nieuw Nederlandsch record), 2. Vadas (H.) 49.2 sec., 3. Goerkoi (H.) 50.4 sec., 5. Wernink (N.).
Speerwerpen: 1. Varszegi (H.) 66.20 m., 2. Van de Poll (N.) 64.49 m. (nieuw Nederlandsch record), 3. Makkay (H.) 59.29 m., 4. Lutkeveld (N.) 58.95 m.
Hoogspringen: 1. Bodossy (H.) 1.90 m., 2. Brasser (N.) 1.85 m., 3. Kerkovics (H.) 1.85 m., 4. Spanjerdt (N.) 1.85 m.
Kogelstooten: 1. Daranyi (H.) 15.38 m., 2. O. Csanyi (H.) 14.28 m., 3. De Bruin (N.) 13.83 m., 4. Lamoree (N.) 12.11 m.
200 m.: 1. Osendarp (N.) 21.4 sec.; 2. Gyenes (H.) 21.6 sec.; 3. Van Beveren (N.) 21.8 sec.; 4. Kovacs (H.).
800 m.: 1. Harsanyi (H.) 1 min. 54.9 sec.; 2. Istenes (H.) 1 min. 55.2 sec.; 3. Bouman (N.) 1 min. 55.9 sec.; 4. De Ruyter (N.).
Polsstokhoogspringen: 1. en 2. Bacsalmasi en Zsuffka (H.) 3.90 meter; 3. Lamoree (N.) 3.60 meter; 4. Brasser (N.) 3 meter.
110 meter horden: 1. Brasser (N.) 15.1 sec.; 2. Kaan (N.) 15.4 sec.; 3. Levente (H.) 15.8 sec.; 4. E. Szabo (H.) 15.9 sec.
Discuswerpen: 1. Kulitzi (H.) 48.41 meter; 2. Madarasz (H.) 49.49 meter; 3. Brasser (N.) 43.97 meter; 4. De Bruyn (N.).
3000 meter hardloopen: 1. N. Szabo (H.) 8 min. 31.6 sec.; 2. Kelen (H.) 8 min. 36.6 sec.; 3. Petit (N.) 8 min. 54 sec.; 4. J. Zeegers (N.).
4 × 100 meter estafette: Nederland en Hongarije beide 41.7 sec. (Telex-A. N. P.)
(Vor. ber. Athletiek 2334 A.)

F. **RUITERSPORT. — Concours Hippique te Amsterdam. —**
Het hoofdnummer van het vierdaagsche concourshippique te Amsterdam, de landenwedstrijd, is door Frankrijk, na barrage met Ierland, gewonnen. De Nederlandsche ruiters eindigden op de derde plaats, terwijl België met grooten achterstand vierde werd. (Red. K. H. A.) **(V. b. Concours Hippique 1936 A.; Amsterdam 1842 C.)**

3 JULI 1937

A. BELGIE. — Bezoek van minister-president Van Zeeland aan president Roosevelt te Washington. - Verklaring. —

Naar aanleiding van het bezoek van minister-president Van Zeeland aan Roosevelt, is de volgende gemeenschappelijke verklaring gepubliceerd:

De president van de Vereenigde Staten en de Belgische minister-president zijn in de gelegenheid geweest te spreken over het functionneeren van het handelsverdrag tusschen beide mogendheden en over de maatregelen tot samenwerking en stabiliteit op monetair gebied, waarbij beide regeeringen, met nog andere belang hebben. Het resultaat van deze besprekingen was bevredigend. Het toonde duidelijk aan, dat beide landen hun handel wederkeerig kunnen uitbreiden en den levensstandaard in beide landen kunnen verbeteren zonder de organisatie van hun productie noemenswaardig te verstoren. Dit is een voorbeeld van hetgeen men kan doen, als er geen vrees voor een conflict of agressieve bedoelingen bestaan. Dergelijke overeenkomsten zijn en blijven het leidend beginsel in monetaire systemen, niet alleen van de zes landen, die lid zijn van het accoord, doch ook voor de rest van de wereld.

Behalve de betrekkingen tusschen beide landen, bespraken de staatslieden ook de economische moeilijkheden en den voortgaanden bewapeningswedloop, welke de harten van alle volken met vrees vervullen.

Uit de besprekingen bleek, dat in het kader van de traditioneele politiek van de Vereenigde Staten, deze willen medewerken aan het herstel van den internationalen handel, aan de oplossing van de monetaire vraagstukken en het zoeken naar een accoord, waardoor de last en de gevaren van de bewapening kunnen worden verminderd, of naar een methode waardoor hun gebruik zou kunnen worden gereglementeerd.

Van de grondbeginselen van het programma, dat de Amerikaansche staten hebben aangenomen, brengen wij de volgende naar voren:

De noodzakelijkheid de volken op te voeden in den geest van den vrede en voor de regeeringen om de volken te leiden naar den vrede, naar uitbreiding en trouwe naleving van de vreedzame verdragen, het zoeken naar een handelspolitiek, welke vreedzame handelsbetrekkingen schept tusschen de mogendheden. (Agence Belga)

(Vor. ber. Dr. P. Van Zeeland 2749 B.)

B. NOBELPRIJS. — Geen Noorsche Ministers meer in het Nobel-Comité. —

Het Noorsche parlement heeft besloten, dat voortaan de Noorsche ministers geen lid meer mogen zijn van de Nobelprijs-commissie.

Deze beslissing is het gevolg van de pijnlijke situatie, die verleden jaar ontstond, toen aan den Duitschen pacifist Carl von Ossietzky de Nobelprijs werd toegekend, hetgeen een heftige reactie van Duitsche zijde uitlokte, daar men hierin een soort demonstratie zag tegen het Derde Rijk, vooral omdat de Noorsche minister van Buitenlandsche Zaken lid van de Nobelcommissie was. (Aftenposten)

(Vor. ber. Ossietzky 2571 D.)

C. POLEN. — President Moscicki en de Poolsche vloot. —

Ter gelegenheid van het „Feest van de Zee" heeft President Moscicki een radiorede uitgesproken, waarin hij o.m. wees op de noodzakelijkheid van een krachtige handels- en oorlogsvloot. Ononderbroken moet er aan gedacht worden, hoe het Poolsche werk aan de kust en op zee beveiligd kan worden. Daarom ook wil Polen een Marine hebben, die beantwoordt aan alle behoeften, voortvloeiende uit de grootte van den Poolschen staat. (Polska Agencia Telegraficzna)

(Vor. ber. President Moscicki 2723 D.)

D. DUITSCHLAND. — Evangelische Kerkenbond. - Financiën onder rijkstoezicht. —

De rijksminister voor kerkelijke zaken voor de toepassing van de wet tot bescherming van de Duitsche Evangelische Kerk heeft twee verordeningen uitgevaardigd.

De eerste bepaalt, dat bij de kanselarij van de Duitsche Evangelische Kerk en bij de bestuursautoriteiten van de Duitsche Evangelische landskerken een financieele afdeeling wordt ingesteld, welke het vermogen der kerken moet beheeren.

Zij zal de begrooting en de belasting, welke de leden moeten betalen, vaststellen. Zij is den staat verantwoording schuldig over de wijze, waarop de subsidies en de opbrengsten der kerkelijke belastingen zijn besteed.

De tweede verordening betreft het decreet van den rijkskanselier, in zake de bijeenroeping van een constitueerende generale synode. Zij bepaalt o.m.:

1. Het is verboden kerkgebouwen voor verkiezingsdoeleinden te gebruiken.
2. Voor de verkiezingsdag zal zijn vastgesteld is het verboden openbare bijeenkomsten te houden tot voorbereiding der kerkelijke verkiezingen, evenals het vervaardigen en verspreiden van pamfletten, welke op verkiezingen betrekking hebben.

(Völk. Beobachter) **(V. b. Evang. Kerkenb. 2844 B.)**

E. NEDERLAND. — Werklooze onderwijzers als ambtenaren. —

De minister van Staat, voorzitter van den Raad van Ministers, heeft thans vastgesteld de dezer dagen aangekondigde regeling ter bevordering van de benoeming in betrekkingen in dienst van het rijk als ambtenaar in den zin der Pensioenwet 1922 van houders van de akte van bekwaamheid als onderwijzer.

Aan deze regeling is het volgende ontleend:

De akte-houder, die in aanmerking wenscht te komen voor een eventueele benoeming tot ambtenaar in den zin der Pensioenwet 1922 anders dan als onderwijzer, geeft van zijn verlangen schriftelijk kennis aan den directeur van het Centraal Capitulantenbureau te 's-Gravenhage, Raamweg 3, binnen zes maanden na de dagteekening van deze regeling, of wel, wanneer hij op dat tijdstip den leeftijd van 21 jaar nog niet had bereikt, binnen zes maanden na den datum, waarop hij dezen leeftijd zal hebben vervuld.

Na ontvangst van een ingevulde vragenlijst schrijft de directeur den naam van den betrokken akte-houder in op een candidatenlijst.

De volgorde van inschrijving op deze candidatenlijst wordt bepaald door den datum, waarop de aktehouder zijne akte behaalde, te beginnen met dengene, die zijn akte op den vroegsten datum verwierf.

De directeur zendt een exemplaar van de ingevulde vragenlijst aan het plaatsingsbureau.

Het plaatsingsbureau handelt met deze aktehouders op overeenkomstige wijze als met de bij dat bureau ingeschreven wachtgelders.

De capitulantenraad wijst niet een aktehouder aan ter vervulling van een vacature in eenige betrekking, wanneer naar 's Raads oordeel voor die vacature in aanmerking dient te komen een voor 1 Juli 1937 op arbeidsovereenkomst naar burgerlijk recht in den rijksdienst werkzaam gesteld persoon.

Aan de benoeming kan voorafgaan een aanstelling als ambtenaar in tijdelijken dienst, dan wel een tewerkstelling op arbeidsovereenkomst naar burgerlijk recht van den aangewezene, met dien verstande, dat deze, bij gebleken geschiktheid voor de door hem bekleede functie, na twee jaar dienst wordt benoemd tot ambtenaar in den zin der Pensioenwet 1922.

Een akte-houder wordt door den directeur van het Centraal Capitulantenbureau van de candidatenlijst afgevoerd, indien hij een betrekking, waarvoor hij door den capitulantenraad is aangewezen, weigert te aanvaarden.

Hij, die aldus van de candidatenlijst is afgevoerd, kan niet meer opnieuw op die lijst worden ingeschreven.

De akte-houder, die den leeftijd van 35 jaar heeft vervuld, wordt mede van de candidatenlijst afgevoerd.

Deze regeling is 1 Juli 1937 in werking getreden.

(Nieuwe Rott. Crt.)

F. CHINA. — Analfabetisme - Vijfjarenplan voor het onderwijs. —

Uit Nanking wordt gemeld, dat tachtig procent van de 470 millioen Chineezen niet kunnen lezen of schrijven en minstens 10 millioen kinderen op schoolgaanden leeftijd geen elementair onderwijs hebben genoten. De Chineesche minister van Onderwijs, dr. Wang Sji Tsji, heeft in een verklaring gezegd, hieraan in het bijzonder aandacht te willen schenken en derhalve den provincialen autoriteiten instructies gegeven tot uitvoering van een vijfjarenplan.

(Sin Pau Agency) **(Vor. ber. Onderwijs 479 D.)**

G. EGYPTE. — Defensie. - Versterking wordt bespoedigd. —

Het Kabinet heeft voorloopige goedkeuring gehecht aan een ontwerp betreffende de instelling van een groote militaire basis te Mersamatroe.

Sedert den terugkeer van Nahas Pasja uit Montreux, zijn de toebereidselen ter versterking van de Egyptische Landsverdediging bespoedigd; speciaal wordt aandacht gewijd aan de Luchtafweerorganisatie in het Nijldal, waar vele kwetsbare punten liggen, zooals de waterstuwen. (Courrier du Caire)

A. **FRANKRIJK. — Regeeringsverklaring van het nieuwe kabinet. - Staatsfinanciën. - Volmachten. —** De regeeringsverklaring van het nieuwe Fransche kabinet is in de Kamer door Chautemps voorgelezen. Er wordt o.m. het volgende in gezegd:
De regeeringscrisis, die de omstandigheden delicaat maakten, heeft men snel kunnen oplossen.
Twee fundamenteele gedachten hebben sinds een jaar de gemeenschappelijke zorgen der Republikeinen beheerscht: de vrede en de sociale vooruitgang. De regeering zal al haar energie wijden aan de eene, zoowel als de andere gedachte. Voortgaande wijst de regeeringsverklaring er op, dat zij de continuïteit zal handhaven van een buitenlandsche politiek, die er hartstochtelijk naar streeft den vrede te zoeken met alle volken. De regeering geeft uiting aan haar wil geen enkel nadeel van belang te laten toebrengen aan de nieuwe sociale wetgeving. Zij zal er naar streven deze wetgeving tot ontwikkeling te brengen en haar geleidelijk op te nemen in het normale economische leven van de natie; om hiertoe te geraken rekent zij op het heldere inzicht van alle belanghebbenden, werklieden en werkgevers.
Verder wordt gewezen op de noodzakelijkheid van een pauze, „hetgeen noch een terugtreden, noch een stagnatie kan beteekenen".
Vervolgens wijst de verklaring op „het streven naar economisch en financieel herstel, dat met klem en urgentie voor het heil des lands geëischt wordt en dat moet voorgaan voor de andere edelmoedige en billijke eischen van solidariteit en bijstand, die zware lasten voor de begrooting met zich mede zullen brengen". De dringendste plicht en de bestaansredenen van onze regeering zijn derhalve zonder verwijl energieke maatregelen te nemen, strekkende tot het onderdrukken van de onduldbare misbruiken der speculatie en tot redding van de goudreserves van Frankrijk, voorts tot dekking van de behoeften der schatkist, tot streven naar evenwicht der begrooting, tot contrôle over de prijzen en tot het doen opleven van de nationale economie. Het is derhalve plicht der regeering bij het parlement een uitgebreid totaalplan in te dienen, dat in staat is een duurzaam herstel van den financieelen en economischen toestand te verzekeren en het onmisbare vertrouwen van het land in zichzelve en zijn toekomst te versterken.
Met dit doel zal de Minister van Financiën terstond bij het bureau van de kamer ontwerpen indienen van kapitaal belang, waarbij aan de regeering de noodige volmachten verstrekt moeten worden om op te treden met al de snelheid en beslistheid, die het openbare belang eischt. Aan deze ontwerpen, die door de beide kamers onverwijld moeten worden behandeld, zal het kabinet uiteraard heel haar politieke verantwoordelijkheid verbinden. Het wenscht, dat de ondankbare, maar onvermijdelijke taak, die het onderneemt, ten uitvoer gelegd wordt met algemeene goedkeuring der burgers.

De Fransche Kamer heeft met 393 tegen 142 stemmen een motie van vertrouwen in de regeering aangenomen.

De maatregelen van Minister Bonnet.

Onmiddellijk na het vertrouwensvotum diende Georges Bonnet zijn wetsontwerp in, waarna de Kamer uiteenging, ten einde de commissie voor de Financiën de gelegenheid te geven het project in behandeling te nemen en daarover rapport uit te brengen.

Het volmachtenontwerp bestaat uit één artikel, dat als volgt luidt:
„De regeering wordt tot 31 Aug. '37 gemachtigd bij decreten, waarover in den ministerraad beraadslaagd wordt, alle maatregelen te nemen, die het onderdrukken van de benadeeling van het staatscrediet, den strijd tegen de speculatie, het economisch herstel, toezicht op de prijsvorming, het in evenwicht brengen van de begrooting en de Schatkist, en de verdediging van den goudvoorraad van de Bank van Frankrijk zonder valutacontrôle ten doel hebben.

Deze decreten zullen ter ratificatie aan de Kamers worden voorgelegd binnen drie maanden na afkondiging van deze wet en in ieder geval op de eerste bijeenkomst van de buitengewone zitting van 1937."

De minister van Financiën, Georges Bonnet, heeft in zijn uiteenzetting voor de financieele Kamercommissie de volgende maatregelen aangekondigd voor het herstel van de financieele en budgetaire situatie van Frankrijk:

1) Een verhooging met tien milliard van de limiet voor de voorschotten van de Banque de France aan den staat.
2) Een aanvulling van het begrootingstekort door herziening van de rechten en belastingen.
3) De annuleering van de minimum-limiet voor den franc, vastgesteld bij de monetaire wet van 1 Oct. 1936.
(Bij de laatste devaluatie in Frankrijk verkreeg de franc een goudgehalte varieerend tusschen 49 milligram en 43 milligram, terwijl voor 26 September 1936 het goudgehalte van den franc 65½ milligram bedroeg met een gehalte van 0.9 fijn goud.)

Dit herstelprogramma stelt de regeering zich voor te verwezenlijken, aldus Bonnet, dank zij een wetsontwerp tot verkrijging van uitgebreide volmachten tot 31 Aug., dat zij bij het parlement zal indienen en waaraan de Kamercommissie haar goedkeuring heeft gehecht met 20 stemmen voor, 15 tegen en 6 onthoudingen (vijf communisten en een links-democraat), nadat de premier Chautemps een dringend beroep op de commissie had gedaan om zonder tekstwijziging haar goedkeuring te hechten aan het regeeringsontwerp.
In zijn toelichting voor de commissie ging de minister van Financiën in groote lijnen den economischen en financieelen toestand van Frankrijk na.
Minister Bonnet heeft de volgende bijzonderheden medegedeeld:
Het tekort op de gewone begrooting zou 6 tot 10 milliard francs bedragen en dat op de buitengewone begrooting 8½ milliard.
De schatkist zou zich van heden tot het einde van het jaar geplaatst zien tegenover verschillende belangrijke vervaldata: 7 à 800 millioen „bons Auriol", die in Juli vervallen, 5 milliard 400 millioen 4½%-bons, in October 1937 vervallende, en 4 milliard 400 millioen francs voor de aflossing van de Britsche leening in December.
In zake de verdediging van het betaalmiddel heeft de minister er op gewezen, dat van 1 tot 22 Juni de goud-afvloeiingen 5 milliard 200 millioen bedroegen en van 23 tot 28 Juni 2 milliard 500 millioen francs.
De minister herinnerde er voorts aan, dat het eenmaands agio voor het pond op 29 Juni 7 francs bedroeg en hij zou hebben verklaard, dat dit teeken van ongerustheid zijn oorzaak vindt in het feit, dat het wissel-egalisatiefonds zijn deviezenvoorraad had uitgeput.
Met betrekking tot de herziening van de belastingen verklaarde minister Bonnet, dat zoowel de directe belastingen als de indirecte heffingen aan een revisie onderworpen zouden worden. Ook de maatregelen tegen de belastingontduiking zullen worden verscherpt. De minister verklaarde zich een tegenstander van een gedwongen conversie. Hij sprak de hoop uit een vernieuwing te kunnen verkrijgen van de vervallende bons, dank zij de doeltreffende crediet-maatregelen, en door een ernstig saneeringsstreven te kunnen komen tot een toekomstige verlichting van den schuldenlast.
Er was een amendement om de verstrekte volmachten te beperken tot 31 Juli, maar Chautemps drong er op aan, dat de tekst van het ontwerp zou worden aanvaard, zooals deze aan de commissie was voorgelegd.
Het eenige artikel van het ontwerp werd aangenomen.
In de avondzitting heeft de rapporteur van de financieele Kamercommissie, de heer Jammy Schmit, het woord genomen, om namens de commissie de aanneming van het financieele volmachtsontwerp aan te bevelen. Hierbij heeft de heer Jammy Schmit enkele interessante mededeelingen gedaan, onder meer, dat sedert Juni de gouduitvoeren uit Frankrijk niet minder dan fr. 7.700.000.000 bedragen hebben.
Na verschillende andere sprekers kwam o.a. minister Bonnet aan het woord om zijn groote rede te houden waaraan wij het volgende ontleenen:
Er moeten middelen worden gevonden om aan de huidige benarde financieele situatie een einde te maken. Het allereerste middel daartoe is een krachtig optreden tegen de speculatie. De regeering heeft reeds eenige dagen geleden den bankiers verboden, zekere operaties in buitenlandsche wissels uit te voeren.
Maar het allerbeste middel om de speculatie te bestrijden, aldus Bonnet, is de orde in de staatsfinanciën te herstellen. Wij moeten trachten te komen tot een volkomen oprecht begrootingsevenwicht, omdat het niet mogelijk is steeds ieder jaar tientallen milliarden te vinden.
Onze projecten om dit evenwicht te bereiken zijn de volgende:

1e. een onderdrukking van de belastingfraude, waarbij geen gebruik gemaakt zal worden van de fiscale identiteitskaart, maar van andere procédé's, die minder kwetsend voor de kleine spaarders zijn;

2e. een verhooging van de directe belastingen en van verschillende indirecte belastingen en andere taxes, alsmede van de tarieven van verschillende openbare diensten. Waar het echter betreft de verhooging der spoorwegtarieven, hierbij zal de minister het niet laten, doch ook zijn aandacht wijden aan een interne reorganisatie;

3e. geen enkele nieuwe uitgave mag in 1937 worden gevoteerd en wanneer in de toekomst het parlement toch wetten mocht voteeren, die uitgaven met zich medebrengen, moeten tegelijkertijd de correspondeerende ontvangsten worden gevonden.
De schatkist, aldus Bonnet, beschikte hedenochtend slechts over 20 millioen francs disponibele middelen bij de Banque de France. Wij hebben reeds geld op moeten nemen bij de Caisse des Depôts et des Consignations om gedurende de komende dagen aan onze meest dringende verplichtingen te kunnen voldoen, maar het is duidelijk, dat deze toestand niet kan voortduren. Daarom ligt het in onze bedoeling,

een verhooging van het voorschot bij de Banque de France te vragen. Daarentegen nemen wij de verplichting op ons, geen nieuwe leeningen in den loop van dit jaar meer uit te geven, behalve waar het betreft een conversie-operatie der in October '37 vervallende drie-jarige schatkistbons.

Een en ander brengt echter met zich mede, dat wij niet meer gebonden kunnen zijn door de monetaire limites van de wet van 1 October 1936. Een verhooging van de voorschotten bij de Banque de France als die, welke wij van plan zijn te vragen, zal onvermijdelijk verdere goudverliezen ten gevolge hebben. Dit nu is gezien den huidigen stand onzer goudreserves een absolute onmogelijkheid. Er blijft ons dus niets anders over dan opheffing der limites te vragen, opdat de gouduitvoeren kunnen worden stopgezet en de franc een natuurlijk evenwichtsniveau hervinde. Wij zijn echter van plan den franc slechts in beperkte mate te laten dalen en zullen alles in het werk stellen opdat die daling zonder invloed op het binnenlandsche prijsniveau in Frankrijk blijft. De minister van Financiën deed ten slotte een vurig beroep op de regeeringsmeerderheid om de volmachten aan het gouvernement toe te staan.

Op 30 Juni heeft de Kamer het wetsontwerp tot verleening van de meest uitgebreide financieele volmachten aan het gouvernement-Chautemps aanvaard met 380 tegen 228 stemmen.
De Senaat heeft eveneens op 30 Juni het wetsontwerp tot het verleenen van financieele volmachten met 167 tegen 82 stemmen aangenomen.
(Le Temps - L'Intransigeant - Paris Soir - Telex - A. N. P.) **(Vor. ber. Kabinet 2832 D.; Chautemps 2841 A.; Financiën 2829 A.)**

4 JULI 1937

A. **DUITSCHLAND. — Evangelische Kerkenbond. - Dr. Niemöller gearresteerd. —**
Dr. Martin Niemöller is op 1 Juli gearresteerd. Als reden van de arrestatie wordt opgegeven, dat de preeken en verklaringen van dr. Niemöller al eenigen tijd „publieke onrust" verwekt zouden hebben. Wegens het standpunt, dat in die verklaring tegen de maatregelen van de regeering werd ingenomen, wegens de onwaarheden, welke erin vervat zouden zijn en wegens de opruiing tot ongehoorzaamheid aan de wet.
De uitingen van dr. Niemöller, zoo wordt in de officieele bekendmaking gezegd, hebben reeds lang materiaal verschaft aan buitenlandsche bladen, die vijandig staan tegenover Duitschland. (Agence Belga) **(Vor. ber. Dr. Niemöller 2844 B.; Evang. Kerkenbond 2848 D.)**

B. **POLEN. — Bezoek van Koning Carol van Roemenië. - Officieel communiqué. —**
Naar aanleiding van het bezoek van koning Carol van Roemenië is een officieel communiqué uitgegeven. Hierin wordt o.a. gezegd, dat dit bezoek op bijzonder treffende wijze de onveranderlijke vriendschap geillustreerd heeft, welke Polen en Roemenië op zoo gelukkige wijze vereenigt.
In den loop van de gehouden besprekingen heeft een diepgaand onderzoek van de vraagstukken, waarbij de gemeenschappelijke belangen van beide landen gemoeid waren, gelegenheid gegeven om de volkomen overeenstemming van deze belangen te constateeren, waarbij de handhaving van den vrede het wezenlijke doel van het Poolsch-Roemeensche bondgenootschap blijft.
Anderzijds heeft de zoo warm en spontaan betoonde geestdrift van de openbare meening de oprechtheid bewezen van de gehechtheid van de Poolsche natie aan het denkbeeld en de practijk van een bondgenootschap, dat zoo goed beantwoordt aan de vitale belangen van beide landen.
Koning Carol hechtte er aan uitdrukking te geven aan den sterken indruk, welke de verschillende militaire demonstraties op hem gemaakt hadden.
Ten slotte vermeldt het communiqué, dat op 30 Juni de wederzijdsche ministers van buitenlandsche zaken het protocol geteekend hebben betreffende de spoedige verheffing van de gezantschappen van Polen en Roemenië tot den rang van ambassade.
(Polska Agencia Telegraficzna) **(Vor. ber. Koning Carol 2545 C.)**

C. **LETTEREN. — Boeken die door de pers gunstig besproken zijn. - Onze wekelijksche opgave. —**

Duitsch: R. Fischer — „Söhne ohne Väter". (Hanseatische Verlagsbuchhandlung, Hamburg)
Joseph Roth — „Das falsche Gewicht". (Querido Verlag, Amsterdam) **(Vor. ber. 2842 E.)**

Engelsch: John Drinkwater — „Robinson of England". (Methuen, London)
William Orton — „The last Romantic". (Cassell) **(Vor. ber. 2842 E.)**

Fransch: André Corthis — „La Chouette écartellée". (A. Fayard, Paris)
Georges Duhamel — „Défense des lettres. Biologie de mon métier". (Mercure de France, Paris 1937) **(Vor. ber. 2842 E.)**

Hongaarsch (in het Duitsch): F. Körmendi — „Die Sündigen". (Bermann-Fischer, Wien) **(V. b. 2534 C.)**

Italiaansch: Mario Praz — „Storia della Litteratura Inglese". (Sanzoni, Firenze) **(Vor. ber. 2831 E.)**

Nederlandsch: Hans Martin — „Vrijgevochten". (H. P. Leopold's Uitg. Mij.) **(Vor. ber. 2842 E.)**

Zweedsch: O. Hedberg — „Jag är en prins av blodet". (Norstedt, Stockholm) **(Vor. ber. 2842 E.)**
(Red. K. H. A.)

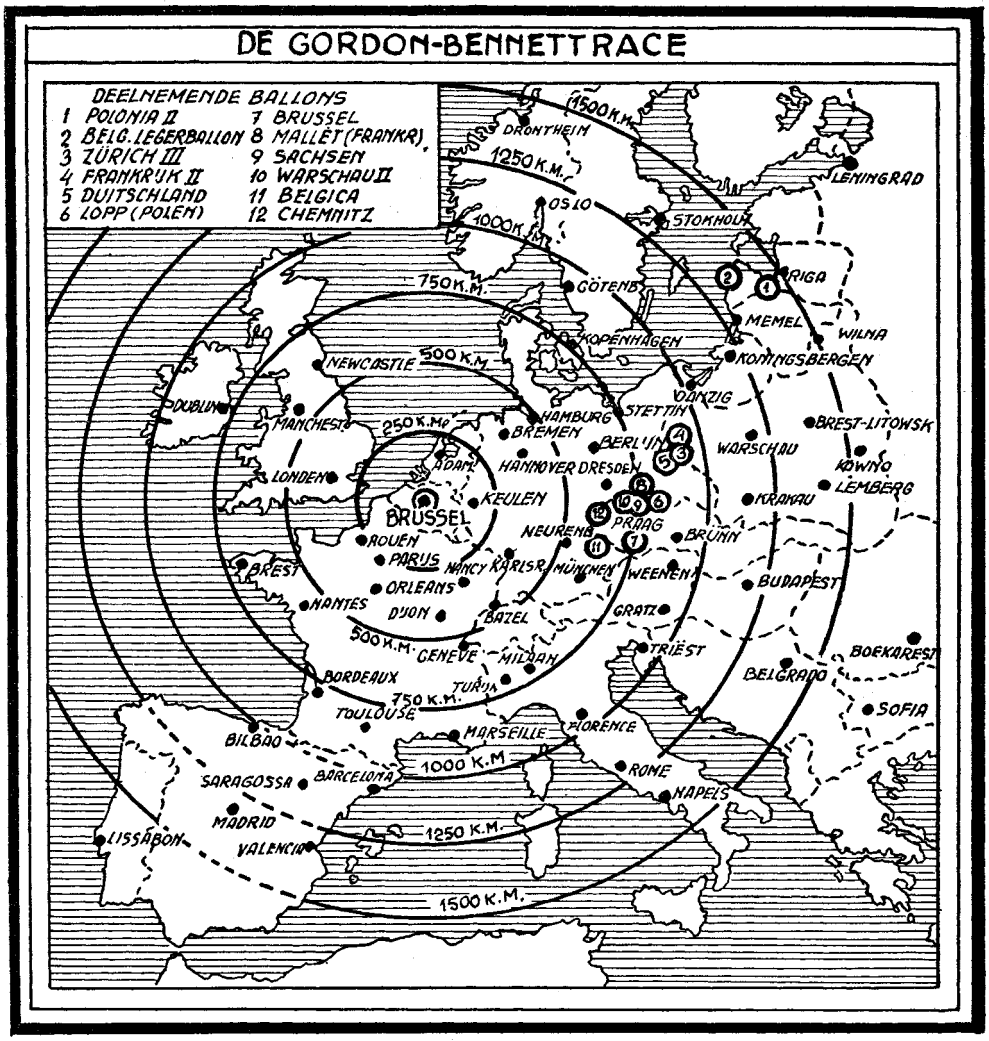
5 JULI 1937

D. **FRANKRIJK. — De Franc los van het goud - Handhaving der monetaire overeenkomst. - Verklaring van Minister Morgenthau. —**
De ministerraad heeft op 30 Juni een decreet aangenomen, waarbij de wetgevende maatregelen, waarbij het goudgehalte van den franc werd vastgesteld, zijn ingetrokken.
De inwisselbaarheid der biljetten van de Bank van Frankrijk in goud zal, evenals de vaststelling van het nieuwe goudgehalte van den franc, geschieden bij besluit van den ministerraad. Het stabilisatiefonds zal inmiddels tot taak hebben, de verhouding tusschen den franc en de buitenlandsche valuta te regelen. De overeenkomst tusschen den minister van Financiën en de Bank van Frankrijk werd goedgekeurd.
Verder werd nog bepaald, dat het decreet van 28 Juni, waarbij de opeischbaarheid van handelswissels en andere vorderingen in goud of in buitenlandsche deviezen was opgeschort, wordt ingetrokken.
De beurs van Parijs is weder geopend.
De regeeringen van Engeland en de Vereenigde Staten hebben besloten de monetaire overeenkomst voort te zetten.
Minister Morgenthau heeft in een verklaring tegenover de pers te kennen gegeven, dat hij hoopte, dat het Fransche ministerie van Financiën een stabiel peil voor den franc zal vaststellen hetgeen het eerste doel is, dat de driemogendheden-overeenkomst beoogt.
Hij deelde mede, dat de Fed. Reserve banken in de afgeloopen dagen hebben geopereerd om een reactie op de Amerikaansche beurzen te voorkomen en dat zij er dank zij de overeenkomst in zijn geslaagd, den koers van den franc te handhaven.
Ten slotte vestigde hij er nog met nadruk de aandacht op, dat de monetaire overeenkomst van kracht was gebleven gedurende de beurssluiting in Frankrijk. Was dit niet geschied, dan zouden de wereldmarkten zeker ernstig verstoord zijn.
(Telex-A. N. P.) **(Vor. ber. Financiën 2849 A.; Franc 2476 D.; Goud-Covenant 2491 A.; Minister Morgenthau 2491 A.)**

A. LUCHTVAART. — Gordon-Bennett-race. —

Het vertrek van de Gordon-Bennett-race had ditmaal van uit België plaats, daar verleden jaar een Belg, n.l. de heer Demuyter, de overwinning behaalde.
Dit vertrek uit België bood wel groote moeilijkheden, daar bij ongunstigen wind de ballons snel boven zee konden geraken.
Zooals uit nevenstaand kaartje blijkt, behaalde de heer Demuyter ook dit jaar de overwinning met zijn ballon de „Belgica II". Het verschil met nummer twee, een Pool, was echter uiterst gering.
(Red. K. H. A.)
(Vor. ber. Gordon-Bennett-Race 1976 B.)

(Overname zonder bronvermelding verboden)

B. BELGIE. — Koning Leopold en de oud-strijders. —

In een toespraak tot de leiders der oud-strijdersvereenigingen, die in zijn paleis te Brussel werden ontvangen, heeft koning Leopold op 2 Juli '37 o.m. gezegd:
Op 23 Juni heb ik audiëntie verleend aan burgers, die gebruik hebben gemaakt van het recht van petitie, dat de grondwet iederen Belg toestaat, en die zich aanmeldden als woordvoerders van een groep oud-strijders.
Ik heb beloofd, hun verzoek te zullen bestudeeren. Tot de vragen, die tot mij werden gericht, behoorde er één, welke beoogde een volksstemming te doen houden over de amnestiewet. Dit verzoek kon niet worden ingewilligd, daar de grondwet het principe van het referendum niet erkent.
Wat de andere verzoeken betreft, kan ik, aldus de koning, op voorbeeld van mijn voorgangers, dezen slechts de procedure voorbehouden, welke berust op de beginselen der grondwet.
Er kan dus geen sprake van zijn, de Kamers te ontbinden, of het aftreden der regeering te eischen.
De constitutioneele souverein moet zich bij de uitoefening van zijn functies er slechts toe bepalen, zich door zijn raadgevingen den tolk te maken van de heiligste wenschen en belangen des lands.
Toch mag de thans in het land heerschende opschudding niet worden miskend, maar het is van belang, dat deze zich openbaart in orde en wettigheid.
Bij deze beperkingen denkt niemand er aan den oud-strijders het recht te ontzeggen, hun gevoelens tot uitdrukking te brengen.
Wanneer het er op aankomt, de tradities van eer en loyaliteit te verdedigen, kunnen deze gevoelens niet nalaten de ernstige aandacht te boeien van den koning en de volksvertegenwoordiging.
Ik zal er in de mate der volmachten, welke mij door de grondwet worden toegekend, tegen waken, dat overwegingen, welke vreemd zijn aan die van het recht en de nationale waardigheid, een voorrang zouden kunnen hebben, welke met het geweten des lands in botsing zou komen.
Evenzeer is het naar mijn meening onjuist, aldus de koning, indien men door scrupules, welke te eerbiedigen zijn, maar die zeer zeker het resultaat zijn van misvattingen, aan de annestiewet het karakter van een aanslag op de waardigheid van het land en de eer van de oorlogshelden zou toekennen.
Wat men ook over de kwestie der amnestie moge denken, deze waardigheid en die eer blijven, ik bevestig het u categorisch, intact.
Voorts zou ik u willen spreken over wat men administratieve amnestie heeft genoemd. In deze aangelegenheid zou ik niet kunnen toestaan, dat men na drie jaren terugkomt op beslissingen, welke men op initiatief van mijn vader heeft genomen. Mijn regeering is vastbesloten, nooit van deze gedragslijn af te wijken.
Ik twijfel er niet aan, mijne heeren, dat gij u steeds ter harte zult nemen een vrije uiting van de gevoelens der oud-strijders te leiden in discipline en met een nauwgezette eerbiediging van het gezag, de wetten en de verordeningen, waaraan alle burgers des lands zijn onderworpen.
De dienst van het vaderland moet het doel blijven van uw collectieve actie. Meer dan ooit heeft België behoefte aan eenheid en binnenlandschen vrede. Maakt van uw prestige van oud-strijder gebruik om dezen vrede te doen heerschen en de nationale eenheid te bevestigen.

Reeds eenmaal hebt gij het land gered. Nu hebt gij opnieuw een rol ten behoeve van het vaderland te vervullen.
Ik verzoek u, om slechts daar uw aandacht op te vestigen. Op die manier zult gij beantwoorden aan de bedoelingen van hem, die in den oorlog uw groote leider is geweest.
(Agence Belga)
(V. b. Amnestie 2821 E.; Koning Leopold III 2661 B.)

A. **SPANJE. — Burgeroorlog. - Niet-inmenging en contrôle. —**
Het subcomité der Londensche commissie kwam op 29 Juni '37 bijeen om te beraadslagen over het weer sluiten van den contrôle-keten. Frankrijk en Engeland stelden voor de aan hun vloten toevertrouwde contrôle uit te breiden tot die zones in de Spaansche wateren, welke tot dusverre door Duitsche en Italiaansche schepen gecontroleerd werden. Neutrale waarnemers zouden aan boord geplaatst kunnen worden van deze schepen, teneinde aan deze contrôle een maximum van waarborgen te geven. De Italiaansche en de Duitsche vertegenwoordigers maakten bezwaren hiertegen en er werd besloten, dat de respectievelijke regeeringen in kennis zouden worden gesteld van het voorstel.

Antwoord Duitschland-Italië. — In de op 2 Juli te Londen gehouden zitting van de non-interventiecommissie hebben Duitschland en Italië medegedeeld, dat zij het voorstel verwerpen, volgens hetwelk de contrôle aan de Spaansche kusten alleen door Frankrijk en Engeland zou worden waargenomen.
Duitschland en Italië stellen voor, het huidige contrôle-systeem te laten varen en de beide partijen in Spanje te erkennen als oorlogvoerenden; de Europeesche landen zouden dan de plichten van neutrale staten overeenkomstig de internationale wet op zich nemen.
Beide landen verklaren, het beginsel der niet-inmenging beslist te willen handhaven.
Van negen leden der subcommissie verklaarden er zes, niet te kunnen instemmen met het door Duitschland en Italië voorgelegde voorstel tot erkenning van een oorlogstoestand, inhoudende het verleenen van oorlogsrechten aan beide partijen. Alleen Portugal viel Duitschland en Italië bij. Anderzijds kon het Fransch-Britsche plan tot het aanvullen der hiaten in de contrôle ter zee bij de drie genoemde staten — Duitschland, Italië en Portugal — geen genade vinden. Men is dus op het doode punt gekomen, doch de subcommissie heeft gemeend, geen nadere beslissing te kunnen nemen, alvorens het oordeel der andere leden der non-interventie-commissie is ingewonnen. Dit zal thans geschieden.
De zitting is verdaagd. (Times - Daily Telegraph)
(Vor. ber. 2833 D.; Burgeroorlog 2842 A.)

B. **SOVJET-RUSLAND. — Amoer-incident. —**
De bezetting der twee in de Amoer, de grensrivier tusschen Siberië en Mandsjoekwo, gelegen eilanden Sennoefa en Bolisjio, heeft op 30 Juni '37 tot een ernstig incident geleid.
Artillerie der Japansch-Mandsjoekwosche strijdkrachten heeft ten Zuiden van Sennoefa op 150 km. stroomafwaarts van Blagowetsjensk een Russische kanonneerboot tot zinken gebracht. Twee der opvarenden van het oorlogsschip zijn gedood.
Het volkscommissariaat van Buitenlandsche Zaken publiceert een communiqué waarin wordt gezegd, dat de Japansche ambassadeur Sjigemitsoe met Litwinof en Stomoniakof besprekingen heeft gevoerd over de kwestie van de bezetting der eilandjes in de Amoer.
Japan is van meening, dat deze eilandjes tot Mandsjoekwo behooren, daarentegen hebben Litwinof en Stomoniakof aan de hand van oude kaarten getracht te bewijzen, dat de eilanden Sovjet-Russisch grondgebied zijn.
Litwinof heeft tenslotte voorgesteld de strijdkrachten der beide landen en de kanonneerbooten die zich in de nabijheid bevinden terug te trekken, teneinde de zaak langs diplomatieken weg verder te kunnen behandelen. De partijen waren het er over eens, dat complicaties moesten worden vermeden.
Tijdens de besprekingen was er niet in het minst sprake van een conflict tusschen de Sovjet-Unie en Japan.
De Japansche gezant te Moskou, Sjigemitsoe, meldde op 2 Juli, dat het incident bij de Amoer-eilanden op vreedzame wijze is bijgelegd.
Na een nieuw onderhoud met den Russischen Volkscommissaris van Buitenlandsche Zaken, Litwinof, deelde Sjigemitsoe den persvertegenwoordigers mede, dat de Sovjet-regeering had toegestemd in een terugtrekken van de patrouillebooten en de troepen van de beide Amoer-eilanden Sennoefa en Bolisjio. Daarmede is de status quo ante in het betwiste gebied hersteld en het incident bijgelegd. (Prawda - Domei)
(Vor. ber. Grensincidenten 2234 D.)

C. **ENGELAND. — Minister Eden's rede over de onschendbaarheid van Spanje. - Middellandsche Zee voor het Britsche Rijk geen zijweg, doch een hoofdweg en slagader. —**
Minister Eden heeft op 3 Juli te Coughton in Warwickshire een rede gehouden, waarin hij o.a. zeide: „De regeering streeft er in de eerste plaats naar, den oorlog in Spanje binnen de Spaansche grenzen te houden, doch wij hebben nog een ander belang: de handhaving van de territoriale onschendbaarheid van Spanje. In dit opzicht wordt de meening der Britsche regeering door de twee partijen in Spanje gedeeld en daarbij zullen zij altijd onzen steun hebben.
Engeland wil met Spanje slechts normale vriendschappelijke betrekkingen onderhouden, welke ook de regeeringsvorm is."
„In November," zeide Eden, „heb ik verklaard, dat de Middellandsche Zee voor ons niet een zijweg is, maar een groote hoofdweg, een slagader van het rijk. De opvatting van de regeering te dien aanzien is niet gewijzigd en zal niet veranderen.
Wij zijn van meening, dat in Spanje het vraagstuk van den regeeringsvorm een vraagstuk van het Spaansche volk is, maar uit dit feit mag niet worden afgeleid, dat wij geen belangstelling hebben voor de Britsche belangen aan de land- en zeegrenzen van Spanje of voor de handelswegen in de nabijheid van dat land."
Eden zeide verder, dat aan de creditzijde de betrekkingen met Frankrijk geschreven kunnen worden, die beter zijn dan ooit en die gegrondvest zijn op een ideale basis, omdat er niets exclusiefs of dreigends in deze vriendschap is. Een tweede bemoedigend element in de wereldsituatie vormen de betrekkingen met de Ver. Staten, welke betrekkingen eveneens voortreffelijk zijn. (Daily Telegraph)
(Vor. ber. Anthony Eden 2778 E.)

6 JULI 1937

D. **SPANJE. — Burgeroorlog. —**
Na den val van Bilbao hebben de rechtsche troepen hun opmarsch voortgezet en bijna de geheele provincie Biskaje bezet. Zij zijn de provincie Santander binnengerukt en hebben Valmaseda bezet. De opmarsch duurt voort.
Aan de overige fronten heerschte weinig activiteit. Eenige aanvallen der rechtschen aan de Jarama en bij Madrid werden door de regeeringstroepen afgeslagen. (Red. K. H. A.)
(Vor. ber. Burgeroorlog 2852 A.)

E. **DAMMEN. — Wereldkampioenschap. —**
De wedstrijd om het wereldkampioenschap dammen tusschen Raichenbach (Frankrijk) en Springer (Nederland) is geëindigd in een overwinning voor Raichenbach. Deze behoudt dus den titel.
De wereldkampioen won 5 partijen, Springer 4 en 16 partijen werden remise. De eindstand luidt: Raichenbach 26 punten, Springer 24 punten.
(Red. K. H. A.) **(Vor. ber. Dammen 2156 A.)**

A. **Frans Hals-Museum te Haarlem. - 75-jarig bestaan.** Ter gelegenheid van het 75-jarig bestaan van het Frans Hals-Museum te Haarlem werd op 30 Juni '37 de aldaar georganiseerde tentoonstelling geopend van meer dan honderd werken van den meester, die reeds in zijn tijd in zijn woonplaats een geacht kunstenaar was, maar eigenlijk pas in onzen tijd met Rembrandt aan de spits der Hollandsche kunst genoemd wordt. Zijn werken worden nu pas bijna zoo duur betaald als de portretten van een Rembrandt, Velasquez of Titiaan.

Inderdaad was hij de geniaalste Hollandsche kunstenaar naast Rembrandt. Zijn invloed op de ontwikkeling van de eerste periode der Hollandsche schilderkunst was even belangrijk als die van Rembrandt op den volgenden tijd. Zijn nobele en vrije portretkunst was de eerste groote bloei der Hollandsche schilderkunst. Hij heeft met zijn kunst, die zich beperkte tot portretten en portretachtige genreschilderijen met volksfiguren een levend en schoon monument opgericht voor zijn volk.

Frans Hals werd omstreeks 1580 geboren.

Haarlem maakt terecht aanspraak op den kunstenaar als een der zijnen. Hij ging vroeger door voor den zoon eener Haarlemsche patriciërsfamilie. Hij was echter de zoon van een eenvoudig zijdewever te Mechelen, die om zijn geloof met zijn familie naar Haarlem verhuisde, toen Frans nog een kleine jongen was. Alle standen, vooral zijn medeburgers, richtten zich tot hem om geportretteerd te worden: jonkers, calvinistische predikanten, patriciërs, jonge schoonen, matrones, raadsheeren, geleerden, kanselredenaars, schutters en regenten. Tientallen jaren was de kunstenaar de geliefde schilder van de patriciërs en intellectueelen van Haarlem. Hij werd als lid aangenomen van een schuttersgilde en de rederijkerskamer der stad. Hij was zelfs eens president van het kunstenaarsgilde.

De regenten en regentessen van het oudemannenhuis bestelden bij den meer dan 80-jarigen grijsaard de twee beroemde regentenstukken, om den in armoedige omstandigheden verkeerenden schilder nog een verdienste te verschaffen. Ten slotte gaf de stad den grijsaard eerst een ondersteuning van 200 gulden, die hem later als jaarlijksch pensioen werden uitbetaald. Frans Hals overleed in 1666 en werd op kosten der stad in de St. Bavokerk begraven: een bewijs van publieke erkenning, dat in Holland ongewoon, wellicht uniek was.

Portretten en genrestukken. — Zijn beroemde groep portretten van schutters, regenten en regentessen maken het naar hem genoemde museum te Haarlem tot een pelgrimsoord van alle kunstenaars en kunstvrienden.

FRANS HALS

Poortje van het Frans Hals-Museum te Haarlem.

Maar behalve deze omvangrijke meesterwerken schiep hij ook vele genrestukken met karakteristieke figuren uit het volksleven van een naïeven humor, met de populaire figuren van Haarlems straten en markten, herbergen en publieke vermakelijkheden: visschersmeisjes, straatjongens, rommelpotspelers, omroepers, kroegloopers, drinkers, vedelaars, deernen, de heks van Haarlem, Hille of Malle Babbe, Monsieur Pekelharing of een braspartij, Jonker Ramp en zijn liefste, straatzangers, narren, herbergmeisjes, kroegbazen, vischkoopers en musiceerende knapen.

Toch nam hij als portretschilder in zijn tijd en zijn woonplaats niet die plaats in de achting van het publiek in als Mierevelt, Honthorst, Moreelse e.a. Toen hij stierf, was hij reeds lang uit de gunst en sedert werd hij twee eeuwen lang bijna vergeten. Toen pas werden zijn portretten weer meer en meer opgemerkt. Nog later pas interesseerde men zich ook voor zijn vroolijke genrefiguren.

Enkele zijner tijdgenooten hebben geprobeerd hem te imiteeren en hiermede is zijn vrouwelijke leerlinge, Judith Leyster, het verst gekomen.

Behalve Hals' techniek hebben zijn ingenieuze vondsten op het gebied der portretgroepeering opgeld gedaan, vooral in zijn eigen tijd. De Amsterdamsche schuttersschilder Van der Helst heeft tal van motieven aan Hals ontleend, en ook De Keyser, Elias en de Hagenaar Jan van Ravesteyn keken naar de groepeering van Hals' imposante doeken.

De grootste invloed, die van Hals tijdens zijn leven uitging, was die van zijn onderwijs en omgang. Tot zijn werkelijke leerlingen behoorden in de eerste plaats de begaafde genreschilderes Judith Leyster en voorts Hals' zoons, onder wie evenwel slechts Claes en Harmen werk van beteekenis maakten. Deze meesters schilderden, evenals Judith Leyster, meest figuurstukken. Hals, die als portrettist geen navolgers had, telde daarentegen ettelijke genreschilders onder zijn leerlingen. Hiertoe behoorden nog zijn broeder Dirck, Willem Buytewech, Judith Leyster's echtgenoot Jan Miense Molenaer, Adriaen Brouwer en tenslotte Adriaen van Ostade.

Onder de voornaamste inzendingen op bovengenoemde tentoonstelling kunnen genoemd worden: twee portretten van Z.M. den Koning van Zweden, de lachende visschersknaap van Z.D. den Vorst zu Bentheim und Steinfurt, het portret van Theodoor Schrevelius van Freiherr dr. G. Krupp von Bohlen und Halbach; de nar van baron Robert de Rothschild, de man met den doodskop van Grauville Proby en verder uit Amerikaansch bezit het visschersmeisje van miss Hana, een rommelpotspeler, een mulat, het portret van Piete Tjark, e.v.a. (De Telegraaf - Red. K. H. A.)

A. **POLEN. — Mgr. Sapieha en het stoffelijk overschot van maarschalk Pilsudski. —**
In Polen is een ernstig conflict ontstaan tusschen de regeering en den aartsbisschop van Krakau, mgr. Sapieha, dat zelfs leidde tot een kortstondige regeeringscrisis. De metropoliet van Krakau, onder wiens beheer de beroemde Wawel-kathedraal met de graven der koningen staat, had de sarcophaag met het gebeente van maarschalk Pilsudski, dat voorloopig in de Leonardus-crypte was bijgezet, laten overbrengen naar de z.g. crypte der Zilveren Klokken. Deze crypte was weliswaar bestemd voor Pilsudski, maar was nog niet geheel en al klaar. Toen premier Skladkowski tot den aartsbisschop het verzoek richtte om van een overbrenging van het stoffelijk overschot af te zien, antwoordde de metropoliet, dat die overbrenging reeds was geschied.
Skladkowski meende toen, omdat „een Poolsch staatsburger de uitdrukkelijke wenschen van het staatshoofd had geïgnoreerd" te moeten aftreden, doch zijn ontslag werd door president Mościcky niet aanvaard en dus bleef de premier op zijn post.
Mgr. Sapieha verklaarde, dat reeds lang besloten was tot het overbrengen van de sarcophaag van Pilsudski en dat deze slechts voorloopig in de crypte van St. Leonardus was geborgen. Bovendien liep het gebalsemde stoffelijke overschot gevaar in de vochtigheid van de crypte tot ontbinding over te gaan. De aartsbisschop voegde hieraan toe, dat hij, belast zijnde met het waken over de heiligheid van de katholieke kathedraal, niet onverschillig kon blijven tegenover de dichte massa's, vreemd soms aan het katholieke geloof, die door de kathedraal liepen.
Het conflict heeft groote beroering in Polen verwekt. Mgr. Cortesi, de pauselijke nuntius te Warschau, heeft opdracht gekregen een onderzoek naar het conflict in te stellen. (De Nieuwe Eeuw)
(Vor. ber. Maarschalk Pilsudski 1825 A.)

B. **NEDERLAND. — Het Internationale Landbouwcongres. - Eenige conclusies. —**
Het Internationale Landbouwcongres, dat van 17—22 Juni te den Haag werd gehouden, heeft eenige resoluties aangenomen.
De internationale botermarkt. Mr. H. van Haastert deelde namens de eerste sectie mede, dat in de resolutie over de internationale botermarkt verschillende door den Nederlandschen afgevaardigde, J. A. Geluk, secretaris van den algemeenen Nederlandschen Zuivelbond, voorgestelde wijzigingen zijn opgenomen.
De resolutie, zooals zij thans wordt ingediend, constateert, dat boter een der voornaamste landbouwproducten is en dat het catastrofale prijspeil sedert 1932 op de internationale botermarkt een der voornaamste oorzaken is van de internationale agrarische crisis, terwijl de prijsdaling op de botermarkt veroorzaakt wordt door de wereldcrisis doch vooral door de toeneming van de botersurrogaten, die de ontwikkeling van het boterverbruik remmen, dat noodig is om de boterproductie op te nemen, alsmede door de ongeordende voorziening van de voornaamste markten door de exportlanden.
Ten einde de botermarkt te rationaliseeren beveelt het congres den regeeringen de volgende maatregelen tot vergrooting van het boterverbruik aan:
verbetering van de kwaliteit en standaardiseering van de productie van boter;
voorlichting van de verbruikers (omtrent de grootere voedingswaarde van boter in vergelijking tot andere vetten);
het verzoek aan staatsinstellingen of door den staat gesubsidiëerde instellingen om voornamelijk boter te gebruiken.
Bemoeilijking van het gebruik van plantaardige vetten en margarine door bakkers, confiseurs, restaurants, enz. te verplichten, duidelijk het gebruik daarvan kenbaar te maken, belemmering van den import en heffing van een fiscaal recht op deze voedingsmiddelen of de grondstoffen ervoor; eventueel een verbod voor bepaalde levensmiddelen-industrieën om margarine te gebruiken.
Wettelijke bescherming van het woord „boter" door verbod van het gebruik van dit woord voor alle stoffen, die niet geheel uit melk zijn bereid.
Verbod van het kleuren van margarine om deze het aanzien van boter te geven.
Verbod om in de reclame voor margarine uitdrukkingen, afbeeldingen of andere middelen te gebruiken, die den indruk wekken dat men met een zuivelproduct te doen heeft.
Verbod van het verkoopen van melanges van boter en margarine.
Bevordering van den afzet van versche of gekoelde boter, in het bijzonder ook aan werkloozen.
Toekenning van ruime subsidies voor de rationaliseering van de boterproductie.
Alle verdere middelen om den kostprijs van boter te verlagen.
Het congres verzoekt de regeeringen en de landbouwcorporaties in de verschillende landen voorts, mede te werken aan het totstandkomen van overeenkomsten tusschen de boterproduceerende landen, ten einde groote prijsschommelingen te vermijden en schadelijke concurrentie uit te schakelen.
Vee- en paardenfokkerij. De voorgestelde resolutie in zake de fokkerij sluit zich aan bij de in 1934 door het internationale landbouwcongres te Boedapest aangenomen resolutie. De wensch wordt uitgesproken, dat het internationale landbouwinstituut te Rome zoo spoedig mogelijk een conferentie van deskundigen bijeenroept ter voorbereiding van een internationale conventie. Inmiddels worden de staten uitgenoodigd, met naburige staten op voet van wederkeerigheid overeenkomsten te sluiten ter bescherming van de door de fokkers verkregen resultaten, voor zoover het variëteiten betreft, die deze bescherming waard zijn.
Veeteelt. De resolutie in zake de veeteelt wijst op de groote beteekenis van vitamine- en mineraalhoudend voer voor den veestapel en acht een systematisch onderzoek van deze materie noodzakelijk.
Het tweede deel van de resolutie sluit zich aan bij de resoluties van het internationaal landbouwcongres te Boedapest in 1934 en neemt acte van het voorgenomen besluit tot oprichting van een internationaal comité voor het weer in waarde herstellen van het paard. Zoo volledig mogelijke gegevens zullen worden verzameld t.a.v. de vraag in hoeverre paardentractie economischer is dan mechanische tractie, terwijl alles zal worden gedaan om het gebruik van paarden als hulp bij menschelijken arbeid te bevorderen. Met klem dringt de resolutie op spoedige oprichting van een internationaal comité als hierboven genoemd, aan. (Nieuwe Rotterd. Crt.)

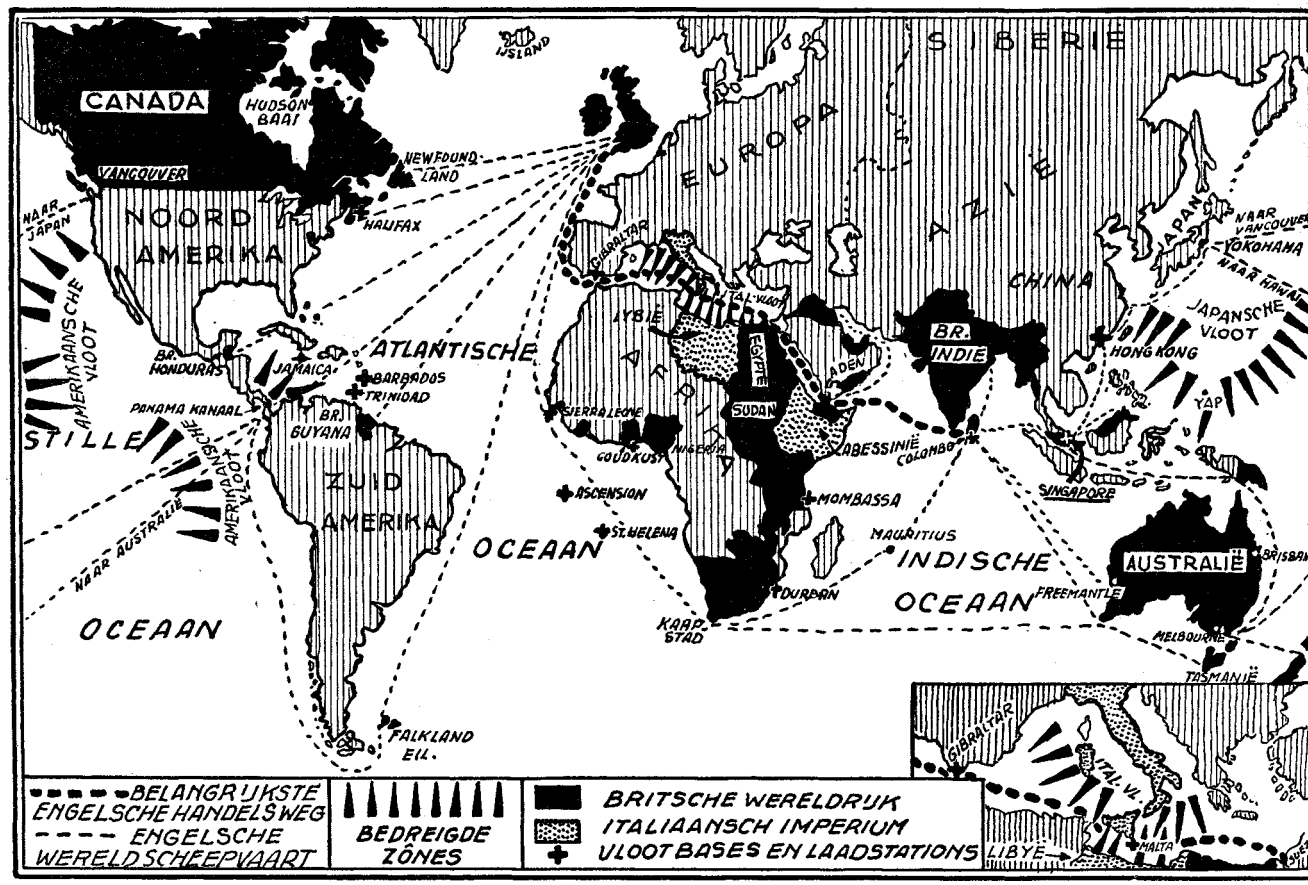
C. **FRANKRIJK. — Léon Blum verdedigt zijn beleid. —**
Léon Blum heeft op een socialistische vergadering de redenen van zijn beleid der laatste weken uiteengezet.
Hij zeide o.m.:
De vorige regeering heeft op financieel en monetair gebied steeds ernstiger en hardnekkiger moeilijkheden ondervonden. Het oogenblik was gekomen om het evenwicht op de begrooting te consolideeren en men was gereed voor een belastingherziening. Een buitengewoon hevige aanval werd ontketend op den franc. Deze feiten hebben de vorige regeering genoopt volmachten te vragen.
De strijd tegen den Senaat werd met wettige middelen gevoerd. Deze strijd zou de moeilijkheden van de schatkist hebben kunnen verergeren, op het ernstige oogenblik in den buitenlandschen toestand, dat zich het incident met de „Leipzig" voordeed, dat „een diplomatieke crisis veroorzaakte, welker verloop moeilijk te voorzien was".
Daarom trok de vorige regeering zich terug en deed het een beroep op het land alle koelbloedigheid te bewaren.
Een weigering deel te nemen aan de regeering-Chautemps zou de solidariteit tusschen socialisten en radicaal-socialisten en derhalve het Volksfront hebben kunnen breken. Daarom heeft Blum de socialistische partij verzocht en heeft deze er in toegestemd deel te nemen aan een regeering onder radicale leiding.
(Le Temps) **(V. b. Kabinet 2849 A.; Blum 2692 B.)**

7 JULI 1937

D. **PORTUGAL. — Bomaanslag op minister-president Salazar. —**
Op 4 Juli, op het oogenblik, dat minister-president Salazar voor de woning van zijn vriend, dr. José Torcato, waar hij in diens particuliere kapel de H. Mis zou bijwonen, uit zijn auto stapte, ontplofte een bom, welke in een riool was geplaatst. Er werden groote vernielingen aangericht, Salazar bleef echter ongedeerd. (O Seculo) **(V. b. Salazar 2308 E.)**

E. **JAVASCHE BANK. — Netto-winst over 1936-37 *f* 1.766.024 (v. j. *f* 1.395.710). - Dividend 10½% (v. j. 9½%). —**
Volgens mededeeling van den president van de Javasche Bank, wijst de winst- en verliesrekening over 1936-'37 een netto-winst aan van *f* 1.766.024 (v. j. *f* 1.395.710). De dividenduitkeering zal 10½% (v. j. 9½%) bedragen of *f* 52.50 (v. j. 47.50) per aandeel van *f* 500 en *f* 26.25 (v. j. *f* 23.75) per aandeel van *f* 250. (Aneta) **(Vorig bericht 2374 A.)**

A. ENGELAND. — Leger, Vloot en Luchtmacht. - Zeemacht uitgebreid. —

(Overname zonder bronvermelding verboden)

Gedurende de Kroningsfeesten waren te Spithead 138 Britsche oorlogsschepen verzameld, een vloot van ± 500.000 ton waterverplaatsing. Dit jaar worden in snel tempo 5 slagschepen van 35.000 ton op stapel gezet, 5 vliegkampschepen, 24 kruisers, 50 torpedojagers en 20 onderzeebooten. Voor het einde van dit jaar zal dus hetzelfde aantal oorlogsschepen, dat te Spithead aanwezig was, gebouwd worden en de scheepsmacht met 500.000 ton worden verhoogd.

In Engeland zien wij een land, dat, zij het ook met tegenzin, de harde consequentie van de werkelijkheid onder de oogen durft zien en geweldige financieele offers er voor over heeft om de primaire belangen van het enorme wereldrijk krachtig te kunnen verdedigen. (Red. K. H. A.)

(Vor. ber. Leger, Vloot en Luchtmacht 2783 E.; Britsch Imperium 2576 A.)

B. VEREENIGDE STATEN. — Stakingen. - Staalindustrie. - Vakvereenigingen. —

De staking in de staalindustrie in de Ver. Staten dreigt een echec te worden voor de stakingsleiding. Daar de bemiddeling der regeering is mislukt gaan steeds meer arbeiders weer aan het werk.

De algemeene raad van het Internationaal Verbond van Vakvereenigingen heeft eenstemmig besloten tot opneming van de American Federation of Labor in het I. V. V.

Er zijn twee reserves gemaakt, n.l.:

1e. deze opneming beteekent niet een veroordeeling der beweging van John Lewis, het z.g. Committee of Industrial Organisation.

2e. deze opneming kan op geen enkele wijze van invloed zijn op de aanvaarding eener internationale aansluiting der Amerikaansche vakbonden bij de internationale vakbewegingssecretariaten, welke door het I. V. V. zijn erkend. (N. Y. Herald Tribune)

(V. b. Stakingen 2827 B.; Vakvereenigingen 2799 G.)

C. DR. EDWARD B. KOSTER OVERLEDEN. —

Op 75-jarigen leeftijd is te 's-Gravenhage overleden Dr. Edward B. Koster, bekend letterkundige en oudleeraar in de oude talen.

De heer Koster, die te Londen werd geboren, was een productief letterkundige. Vele bundels met gedichten van zijn hand zagen het licht. Ook schreef hij studies over kunst en critiek. Tusschen 1903 en 1910 leverde hij Shakespeare-vertalingen. Later stelde hij een mythologisch woordenboek samen. Een speciale verhandeling verscheen van zijn hand van Shakespeare's koningsdrama's.

(Nieuwe Rotterd. Courant)

D. INTERNATIONALE KAMER VAN KOOPHANDEL. - Congres te Berlijn. —

In de slotvergadering van het congres der Internationale Kamer van Koophandel dat dezer dagen te Berlijn werd gehouden, onder voorzitterschap van dr. Fentener van Vlissingen, is een reeks moties aangenomen.

Een daarvan betreft het herstel van den wereldhandel, en zegt, dat de wereldhandel zonder vrede niet tot ontwikkeling kan komen en de levensstandaard zonder herstel der uitwisseling van goederen en zonder handhaving van den vrede niet omhoog kan gaan. De bewapeningswedloop brengt den wereldvrede in gevaar en leidt tot een daling van den levensstandaard. Het is daarom dringend noodig, de politieke geschillen te regelen en de bezorgdheid weg te nemen, welke de oorzaak is van de bewapening.

Alle landen dienen zooveel mogelijk toegang te hebben tot de landbouw- en industrieele grondstoffen, en wel zonder onderscheid. Naar de meening van het congres kunnen officieuze besprekingen en onderhandelingen tot rechtstreeksche resultaten leiden.
De heer Watson (Ver. Staten) werd tot nieuwen voorzitter der Int. Kamer van Koophandel benoemd. (Berl. Tageblatt) **(V. b. Int. Kamer v. Kooph. 2508 C.)**

8 JULI 1937

A. **NEDERLAND. — Eenheid door Democratie. - Richtlijnen voor de toekomst. —**
Het hoofdbestuur der Nederlandsche beweging voor Eenheid door Democratie heeft met de afdeelingsbesturen een conferentie gehouden, waar de richtlijnen voor de toekomst zijn besproken en plannen zijn gemaakt voor de verdere ontwikkeling van de organisatie.
De voorzitter, dr. H. Faber, zette in zijn inleiding uiteen, dat ondanks de overwinning der democratie bij de verkiezingen, de democratie nog steeds in een crisis verkeert. Het gevaar ligt vooral in de situatie in West-Europa, en voor wat Nederland betreft, in de massa's die niet uit een staatkundig beginsel leven, doch uit suggestie handelen, terwijl ook de vervlakking der cultuur door cosmopolitisme gevaren voor de volkseenheid meebrengt.
Het zichtbaar gevaar der dictatuur moge met de verkiezingen in Nederland verdwenen zijn, een onzichtbaar gevaar blijft latent aanwezig, zoolang de voedingsbodem niet verdwenen zal zijn. Daarom is het noodzakelijk, waakzaam en paraat te blijven. Waar het de vraag is, of de massa dit ook aldus zal kunnen zien, wordt de taak van E.D.D. voor de toekomst moeilijker, zoodat alleen met een sterk gevoel van verantwoordelijkheid en met geheele overgave der leiders aan die taak, het bereiken van het gestelde doel mogelijk zal zijn.
De algemeene secretaris, ir. W. Ritmeester, behandelde vervolgens de organisatie, die voor de toekomst noodig zal zijn. De basis daarvan moet zijn het beginsel van orde en tucht in een vrijwillige onderschikking aan den zelf gestelden dwang van regelen, waaruit duidelijk zal blijken, dat de democratische orde geen bron van slapheid of gebrek aan tucht behoeft te zijn. De organisatie zal gericht moeten zijn op een defensief en een constructief doel, waarvoor geestdrift en offervaardigheid noodig zullen zijn. (Verslag Eenheid door Democratie)
(Vor. ber. Eenheid door Democratie 2531 C.)

B. **MUZIEK. — Afscheid van Dr. Johan Wagenaar. —**
Onder groote belangstelling van autoriteiten, leeraren, leerlingen en oud-leerlingen heeft dr. Johan Wagenaar op 3 Juli afscheid genomen als directeur van het Koninklijk Conservatorium voor Muziek te 's-Gravenhage.
Het heeft H. M. de Koningin behaagd, dr. Johan Wagenaar te benoemen tot Commandeur in de Orde van Oranje-Nassau. (Het Vaderland)
(Vor. ber. Dr. Joh. Wagenaar 2770 A.)

C. **NEDERLAND. — Scheepsbouw. - Nieuw mailschip (N. S. M. 270). - Eerste kielplaat gelegd. —**
Op 2 Juli is op de werf van de Nederlandsche Scheepsbouwmaatschappij de eerste kielplaat gelegd voor het nieuwe mailschip van de Stoomvaartmaatschappij „Nederland".
Onderstaand volgen nog eenige bijzonderheden betreffende den bouw, afmetingen en accomodatie van het nieuwe schip:
Ongeveer 10 millioen kg. staal zullen noodig zijn om, met ruim 2 millioen klinknagels, den romp van het schip te vormen. Gedurende 2 jaren zullen gemiddeld 1200 à 1300 arbeiders aan den bouw van het schip werkzaam zijn.
Lengte op de lastlijn ± 192 M.; breedte op de lastlijn ± 25,5 M.; holte tot het schottendek ± 11,5 M.; bruto register tons 20.000; snelheid 21 mijl, waarvoor 27.000 a.p.k. noodig zijn.
Het schip wordt ingericht voor 513 passagiers 1e en 2e klasse, 148 passagiers 3e klasse en 52 passagiers 4e klasse.
Een bedrag van 12 à 13 millioen gulden is met deze scheepsbouworder gemoeid.
Het schip, waarvan de naam nog niet is vastgesteld, zal voorloopig onder No. 270 bij de werf geregistreerd blijven. (Alg. Handelsblad - De Telegraaf)
(Vorig bericht 2761 B.)

D. **VEREENIGDE STATEN. — Sit-downstakingen onwettig. —**
De Minister van Arbeid, Miss Frances Perkins, heeft op 4 Juli 1937 in een open brief aan William Ditter, republikeinsch afgevaardigde voor Pennsylvanië, verklaard, dat sit-downstakingen onwettig zijn.
(New York Herald Tribune)
(Vor. ber. 2717 B.; Stakingen 2855 B.)

E. **NEDERLAND. — Prins Bernhard in de Johanniter Orde. —**
Op 3 Juli 1937 is Z. K. H. Prins Bernhard in een plechtige bijeenkomst geïnstalleerd als eere- en conventsridder der Johanniter-Orde.
(Het Vaderland) **(Vor. ber. Prins Bernhard 2847 A.)**

F. **VEREENIGDE STATEN. — Het tekort op de begrooting. —**
Het op 30 Juni '37 geëindigde begrootingsjaar is afgesloten met een netto tekort van 2.707 millioen dollar, hetgeen 150 millioen meer is dan de in April gemaakte herziene ramingen en bijna 500 millioen meer dan president Roosevelt in Januari heeft voorspeld. (New York Herald Tribune)
(Vorig bericht Begrooting 2758 G.)

G. **AMSTERDAM. — Gemeenteraad. - De heer J. M. van Hardeveld opvolger van Prof. Romme. —**
De Voorzitter van het Centraal-Stembureau ter verkiezing van leden van den Gemeenteraad heeft ter voorziening in de vacature, ontstaan door het openvallen van een plaats in den Gemeenteraad ten gevolge van de aanneming zijner benoeming tot hoofd van een departement van algemeen bestuur, door den heer Prof. Mr. C. P. M. Romme, benoemd verklaard tot lid van den Gemeenteraad den heer J. M. van Hardeveld. (De Maasbode)
(Vor. ber. Gemeenteraad 1230 E.)

H. **NEDERLAND. — Contingenteeringsovereenkomst met België en Luxemburg. —**
De regeeringspersdienst deelt mede: Dezer dagen is te Brussel een nieuwe contingenteeringsovereenkomst tusschen Nederland en de Belgisch-Luxemburgsch economische Unie onderteekend. Deze overeenkomst komt in de plaats van de op 30 April 1937 afgeloopen overeenkomst van 6 Mei 1936. De nieuwe overeenkomst komt in groote trekken met de oude overeen. Wijzigingen van ingrijpende beteekenis zijn er niet in aangebracht.
In overeenstemming met den huidigen gang van zaken is, daar waar zulks verantwoord was, over en weer een aantal contingenten verhoogd. De bestaande bepalingen over de wederzijdsche steenkolen-invoeren werden aan de sindsdien gewijzigde marktsituatie aangepast.
Ten einde mogelijke te plotselinge prijsstoringen voor enkele tuinbouwartikelen op de Belgische markt te voorkomen, is men overeengekomen, een gemengde commissie in te stellen, die tot taak zal hebben, de belangen van de beide landen op dit speciale gebied tegen elkander af te wegen en met elkander in overeenstemming te brengen. De nieuwe overeenkomst geldt tot 1 Mei 1938. (Regeeringspersdienst)
(Vorig bericht 2293 A.)

I. **ROEMENIE. — Versterking van het leger. - Bewapeningsovereenkomst met de Tsjechische wapenindustrie. —**
Volgens de „Daily Telegraph" is een zeer belangrijke overeenkomst tot stand gekomen tusschen het Roemeensche departement van oorlog en de Tsjecho-Slowaaksche bewapeningsfirma's, onder leiding van Skoda.
De overeenkomst zou aan de Tsjechische wapenfabrieken opdracht geven zorg te dragen voor de mechanisatie van het geheele Roemeensche leger.
(Daily Telegraph)

9 JULI 1937

A. **DR. MAX ADLER OVERLEDEN. —**
Te Weenen is op 65-jarigen leeftijd overleden de oudhoogleeraar, dr. Max Adler. Hij was een der bekendste Oostenrijksche sociologen, die door zijn lezingen, colleges en publicaties ook buiten Oostenrijk beroemd was. Adler was aanvankelijk advocaat. Toen na den oorlog in Oostenrijk de sociaal-democratie tot grooten invloed was gekomen, werd Adler hoogleeraar in de staathuishoudkunde aan de Weensche universiteit. Hij speelde een belangrijke rol bij de stichting en uitbreiding van volksuniversiteiten en bleef tot in 1936 aan de Volksuniversiteit te Weenen doceeren, nadat hij in 1935 wegens ziekte zijn colleges aan de universiteit had moeten staken. Adlers studies over Marx, Engels en hun medestanders zijn van groote beteekenis en vullen het groote werk van Hilferding over Marx aan. De politieke wijzigingen van de laatste jaren bleven niet zonder invloed op Adler en brachten hem tot het in acht nemen van groote gereserveerdheid behalve dan op zuiver wetenschappelijk gebied. (Het Volk)

B. **DUITSCHLAND. — De arrestatie van dr. Niemöller. - Protesten. - Kerkstrijd. - Kardinaal Faulhaber's protest. —**
In tegenwoordigheid van een groote menigte gelooviven is op 4 Juli in de Jezus-Christus-Kerk te Dahlem een kerkdienst gehouden, waar speciale gebeden zijn uitgesproken voor dr. Niemöller van de belijdende kerk, die dezer dagen is gearresteerd.
Z. Em. Kardinaal Faulhaber heeft eveneens op 4 Juli in de St. Michaëls-kerk te München een predicatie gehouden voor de vroegere leden der katholieke jeugdorganisaties.
Kardinaal Faulhaber protesteerde in zijn predicatie tegen de arrestatie van pater Ruppert Mayer, die door de geheime staatspolitie op 5 Juni in hechtenis is genomen, omdat hij geen gehoor had geschonken aan het verbod om te preeken. (Agence Belga)
(Vor. ber. Dr. Niemöller 2850 A.; Kerkstrijd 2826 A.; Kard. Faulhaber 2676 B.)

C. **Dr. HENDRIK WILLEM VAN LOON ONDERSCHEIDEN. —**
Het heeft H. M. de Koningin behaagd, dr. Hendrik Willem van Loon te benoemen tot ridder in de orde van Oranje Nassau. (Staatscourant)

D. **NEDERLAND. — De toestand in de diamantindustrie. —**
Op 30 Juni is de jaarlijksche vergadering gehouden van den Bondsraad van den Alg. Nederl. Diamantbewerkersbond.
De voorzitter, dr. Henri Polak, herinnerde aan de bewogenheid van het pas afgeloopen tijdvak, een bewogenheid, niet geschikt om te verheffen, doch slechts om te deprimeeren. Sinds het ontstaan van de crisis heeft de vrees geheerscht, dat de Amsterdamsche diamant-industrie zou verschrompelen niet alleen, doch zelfs geheel zou verdwijnen. Door ingrijpen van de overheid is althans een deel der nijverheid in stand gehouden. De groote beteekenis van het plan-Douwes en van de Combinatie is geweest een kern te hebben bewaard, die na het aanbreken van betere tijden de basis zou kunnen zijn voor een herleefde diamantnijverheid.
Ondanks de ongunst der tijden is door internationale samenwerking veel bereikt, o.a. de betaalde feestdagen, de betaalde vacanties, en de 40-urige werkweek. Voornamelijk is dit te danken, aldus spr., aan de Belgische sociaal-democratische ministers.
Met vreugde constateerde spr., dat acht jaar crisis in den boezem van den bond niet de minste demoralisatie hebben teweeg gebracht. Spr. besloot met het woord van Willem den Zwijger: „Onzeker waarheen het lot ons zal drijven, dan blijft ons altijd de hoop." (Alg. Handelsblad) **(V. b. Diamant-Industrie 2725 A.)**

E. **DUITSCHLAND. — Anti-Semitisme. - Nieuwe maatregelen in Opper-Silezië. —**
De Duitsche regeering heeft eenige maatregelen getroffen in Opper-Silezië, welke in het staatsblad zijn verschenen en door Hitler onderteekend. Tot dusver waren discrimineerende maatregelen in dit gebiedsdeel krachtens de in 1922 tusschen Duitschland en Polen gesloten overeenkomst verboden. Dit accoord was echter 15 jaar geldig, en is op 15 Juni 1937 afgeloopen. De maatregelen betreffen in de eerste plaats Joodsche ambtenaren. Deze moeten deels op 31 Augustus, deels op 31 December van dit jaar met pensioen gaan. De Joodsche notarissen worden uit hun functie gezet, en de benoemingen van Joodsche doctoren, tandartsen, vee-artsen en apothekers, welke sinds 30 Januari 1933 zijn verleend, worden geannuleerd op 30 Sept. '37. (Völkischer Beobachter)
(Vor. ber. Anti-Semitisme 2783 B.)

F. **ATHLETIEK. — Nieuw Wereldrecord 2000 meter.**
Te Stockholm is de Zweed John Henry Johnsson er in geslaagd het wereldrecord over 2000 meter, staande ten name van den Franschman Jules Ladoumègue met een tijd van 5 min. 21.8 sec., te verbeteren en te brengen op 5 min. 18.6 sec. (Svenska Dagbladet)

G. **OSLO-CONVENTIE. — Nieuwe overeenkomst door Noorwegen goedgekeurd. —**
Het Noorsche Storting heeft dezer dagen met algemeene stemmen het voorstel om de op 28 Mei '37 in Den Haag gesloten overeenkomst tusschen de Oslo-staten goed te keuren aangenomen, nadat woordvoerders van de verschillende partijen, onder wie ook Mohwinckel, de vader van de oorspronkelijke conventie van Oslo, hun instemming met het streven hadden uitgesproken. (Aftenposten)
(Vor. ber. 2812 C.; Oslo-Conventie 2822 C.)

H. **DISCONTOKOERSEN. — Frankrijk. —**
De Bank van Frankrijk heeft op 6 Juli het disconto verlaagd van 6 tot 5%.
De rente op voorschotten op effecten is verlaagd van 7 tot 6% en die op dertigdaagsche voorschotten van 6 tot 5%. (Telex-A. N. P.) **(Vor. ber. 2826 G.)**

I. **NEDERLAND. — Wijziging van de Wet op de Rechterlijke organisatie. —**
Ingediend is een wetsontwerp tot wijziging van enkele artikelen van de Wet op de Rechterlijke Organisatie en het Beleid der Justitie.
Het gewijzigde artikel 3a schept de mogelijkheid, dat een substituut-officier bij een rechtbank wordt aangewezen om bij een andere rechtbank als waarnemend substituut-officier van justitie op te treden.
Het nieuwe tweede lid van artikel 6a maakt het mogelijk, dat een officier van justitie of een substituutofficier van justitie bij een rechtbank wordt aangewezen als waarnemend advocaat-generaal bij een gerechtshof. (Nieuwe Rotterd. Courant)

K. **IERSCHE VRIJSTAAT. — Verkiezingen. - Uitslag.**
De einduitslag van de algemeene verkiezingen voor de Iersche Dail luidt als volgt:
De Valera 69 zetels, Cosgrave 48 zetels, Labour 13 zetels, Onafhankelijken 8 zetels.
In het ontbonden parlement, dat 150 zetels telde, was de verhouding: De Valera 77, Cosgrave 53, Labour 8 en Onafhankelijken 12 zetels.
(Irish Press) **(Vor. ber. Verkiezingen 1606 G.)**

L. **NEDERLAND. — Kabinet. - Dr. Colijn Minister van Algemeene Zaken.**
Op 6 Juli is afgekondigd staatsblad no. 140, houdende de instelling van een Departement van Algemeen Bestuur, dat den naam zal dragen van Ministerie van Algemeene Zaken.
Bij K.B. van 3 Juli is met ingang van den datum van

instelling van het Ministerie van Algemeene Zaken benoemd tot Minister van Algemeene Zaken, de Minister van Staat, dr. H. Colijn, Minister van Buitenlandsche Zaken ad interim.
Aan het hoofd van dit departement wordt de zorg opgedragen voor de zaken betreffende:
a. de samenstelling van de hoofdstukken I en II der rijksbegrooting en het beheer dezer hoofdstukken.
b. het voorzitterschap van de Eerste en Tweede Kamer der Staten-Generaal.
c. het vice-presidentschap en het lidmaatschap van den Raad van State en het lidmaatschap van de Algemeene Rekenkamer, alsmede het personeel dier colleges, voor zooveel de behandeling dezer aangelegenheid niet aan het college zelf is voorbehouden.
d. de behandeling van adelszaken en wapens van publiek-rechtelijke lichamen.
e. de ridderorden.
f. den regeeringspersdienst, welker bureaux gevestigd blijven in het departement van Buitenlandsche Zaken. (Staatscourant - Regeeringspersdienst)
(Vor. ber. Kabinet 2836 A.; Dr. H. Colijn 2834 A.)

10 JULI 1937

A. **BALTISCHE STATEN. — Conferentie. - Samenwerking. —**
De zesde conferentie van de ministers van buitenlandsche zaken van Litauen, Letland en Estland is ten einde. De drie Baltische staten hebben zich opnieuw uitgesproken voor handhaving van een krachtige neutraliteitspolitiek en een krachtige samenwerking in het belang van den vrede in Oost-Europa binnen het kader van den Volkenbond. Uit de besprekingen is duidelijk gebleken, dat de te volgen politieke richtlijnen zullen neerkomen op een versterking van de onafhankelijkheidsgedachte en een duurzaam vredesbeleid. Er is geen sprake van de vorming van een blok met de Scandinavische staten of van eenig streven naar een hegemonie in de Oostzee. (Revalsche Zeitung)
(Vor. ber. Oostzee-Staten 2299 B.)

B. **LUCHTVAART. — Oceaanvluchten. - De „Caledonia" en de „Clipper". —**
Twee vliegbooten, de „Caledonia" van de Imperial Airways en de „Clipper" van de Pan-American Airways, zijn er in geslaagd om in tegenovergestelde richtingen het Noordelijk deel van den Atlantischen Oceaan over te steken.
Deze vluchten dienden ter voorbereiding van een geregelden luchtpost- en passagiersdienst tusschen Londen en New-York.
De „Caledonia" volbracht den overtocht in 15 uur 28 minuten, met een gemiddelde snelheid van 132 mijl per uur, terwijl de „Clipper" de reis in 12 uur 20 minuten volbracht met een gemiddelde snelheid van 156 mijl per uur.
(Daily Telegraph - New York Herald Tribune)
(Vor. ber. Oceaanvluchten 2791 B.)

C. **NEDERLAND. — Nieuwe Kamerleden. —**
Het Centraal Stembureau heeft in de vacature, ontstaan door het niet aannemen van zijn benoeming door den heer T. Nauta, tot lid der Eerste Kamer benoemd verklaard prof. mr. P. S. Gerbrandy te Amsterdam. (De Tijd) **(Vorig bericht 2840 D.)**

D. **NEDERL. OOST-INDIE. — Motorrijtuigen. —**
De K.N.A.C. geeft een overzicht van het aantal motorrijtuigen in Nederl.-Indië, mede in vergelijking met overeenkomstige cijfers in Nederland.
De gegevens voor Nederl.-Indië zijn ontleend aan de cijfers verstrekt door de Koninklijke Ned.-Indische Motor Club aan de hand van de uitgegeven en ingetrokken nummerbewijzen; zij dateeren van 1 April 1937, terwijl de Nederlandsche gegevens van 1 Aug. 1936 zijn.

	Personen-auto's	Vracht-auto's	Auto-bussen	2- en 3-wiel. motorrijt.	Totaal
Indië . .	45.375	10.557	7.247	13.601	76.780
Nederland .	89.077	47.810	3.794	49.380	190.061

Java en Madoera bezitten van het geheele wagenpark 67.1 %, zijnde 51.533 motorrijtuigen en van het totaal der personenauto's 74.5 %.
(Mededeeling K.N.A.C.) **(Vorig bericht 1768 C.)**

E. **NEDERL. OOST-INDIE. — Aanvullende begrooting. —**
Bij aanvullende begrooting is een bedrag van *f* 1.484.345 meer aangevraagd voor het hoofdstuk Indische schuld, zulks in verband met de emissie ten behoeve van de 3 % conversieleening 1937, ten bedrage van *f* 150.000.000. (Aneta)
(Vor. ber. Begrooting 2828 D.)

F. **BRITSCH-INDIE. — De Congres-partij en de ministersfuncties. —**
De conferentie van leiders der Congres-partij heeft op 7 Juli '37 besloten de ministersfuncties te aanvaarden. (Times) **(Vorig bericht 2819 A.)**

G. **LUCHTVAART. — Zweefvliegtuigen in de stratosfeer. —**
Uit Moskou wordt gemeld, dat de zweefvlieger Federow zich dezer dagen met zijn zweefvliegtuig tot ruim 12.000 meter hoogte heeft laten opsleepen en daar eerst afkoppelde. Na een goede zweefvlucht landde hij behouden.
Dit is de derde maal, dat Federow zich tot meer dan 10.000 meter hoogte heeft laten opsleepen. (Tass)
(Vor. ber. Zweefvliegen 2762 B.)

H. **PALESTINA. — Het verdeelingsplan gepubliceerd.**
De Britsche koninklijke commissie van onderzoek in Palestina beveelt in haar gepubliceerde rapport aan, een einde te maken aan het huidige mandaat en onderhandelingen te openen over verdragen met de Arabieren en de regeering van Transjordanië aan den eenen en de Zionistische organisatie aan den anderen kant, ten behoeve van een verdeeling van het land in drie stukken, n.l. een met Transjordanië vereenigd Arabisch gedeelte, een Joodsch gedeelte en een enclave onder Britsch mandaat, welke zich zou uitstrekken van een punt ten Noorden van Jeruzalem tot een punt ten Zuiden van Bethlehem, met een corridor naar de zee, zich uitstrekkende van Jeruzalem tot Jaffa. (Kaartje v. h. verdeelingsplan op pag. 2839 A.)

Ook zou een mandaat moeten worden verleend aan het bestuur van Nazareth, met de bevoegdheid de heiligheid der wateren en de oevers van het meer van Tiberias te waarborgen en de godsdienstige eigendommen etc. te beschermen, welke in de Arabische en Joodsche staten voor de Joden en de Arabieren heilig zijn.
Haifa, Tiberias, Safal en Acre zouden voor een zekeren tijd onder mandatair bewind moeten worden gehouden, terwijl de Arabische staat een debouché naar zee zou moeten vinden te Jaffa. Met het oog op de mogelijke handelsontwikkelingen zou het toekomstig mandaat een enclave moeten behouden aan de kust ten Noordwesten van Guldaquabi, met vrijen doorvoer van goederen tusschen den Joodschen staat en de enclave en eveneens naar de Egyptische grens te Rafah.
De Joodsche staat zou aan den Arabischen staat een nader vast te stellen geldelijke toelage moeten betalen, terwijl, gezien den weinig ontwikkelden toestand van Transjordanië, het Britsche parlement den Arabischen staat twee millioen pond sterling zou moeten toekennen.
Er kan geen sprake zijn van een samensmelting of aanpassing tusschen de Joodsche en Arabische beschavingen, en de reeds breede kloof tusschen hen zal voortgaan breeder te worden, wanneer het tegenwoordige mandaat gehandhaafd blijft, aldus motiveerde de commissie het plan.
Al beweert de commissie niet Arabieren en Joden alles te geven wat zij wenschen, zij verklaart toch, dat de aanbevelingen den Arabieren o.a. nationale onafhankelijkheid geeft, terwijl de Joden een nationaal tehuis krijgen in den meest volledigen zin van het woord.

Britsche regeering gaat accoord. — Het aan het rapport toegevoegde memorandum der Britsche regeering verklaart, dat de regeering het voornemen heeft de noodige maatregelen te nemen krachtens haar

verplichtingen volgens het Volkenbondshandvest en de andere internationale instrumenten, om de vrijheid te verkrijgen uitvoering te geven aan het verdeelingsplan, waaraan, naar zij hoopt, de betrokken gemeenschappen in doelmatigen omvang goedkeuring zullen verleenen.

Het memorandum voegt hieraan toe, dat de regeering gedwongen is tot de slotsom te komen, dat er een onverzoenlijke tegenstelling bestaat tusschen het streven van Arabieren en Joden, waaraan niet tegemoet kan worden gekomen onder het tegenwoordige mandaat. Zij is het er over eens, dat de aanbevelingen der commissie eht beste zijn en de meest volledige hoop bieden op een succesvolle oplossing uit de impasse.

In afwachting van de uitvoering van het plan is de Britsche regeering niet voornemens afstand te doen van haar verantwoordelijkheid voor den vrede, de orde en een goed bestuur.

De Joodsche immigratie tusschen Augustus 1937 en Maart 1938 zal de 8000 niet te boven mogen gaan.

De Britsche minister van Koloniën, Ormsby Gore, zal met den secretaris der commissie voor Palestina aanwezig zijn op de bijzondere bijeenkomst der commissie voor de mandaten te Genève, die op 30 Juli zal worden gehouden en waarop het verslag der koninklijke commissie zal worden bestudeerd. Geen definitieve maatregel is mogelijk voor de Volkenbondsraad tot een besluit is gekomen.

Geen enkele der door de commissie voorgestelde wijzigingen zal ten uitvoer kunnen worden gelegd zonder toestemming van alle belanghebbenden met inbegrip van de Vereenigde Staten.

De corridor, die onder Britsch mandaat zou blijven, zal een belangrijken spoorweg en de luchtbasis te Lydda omvatten.

Indien de Joodsche en Arabische staten tot stand komen, zullen zij souvereine staten met eigen legers zijn, doch men verwacht, dat de verdediging ter zee aan de Britsche vloot zal worden toevertrouwd. Het plan van de commissie vertoont gelijkenis met de oplossing, die Frankrijk voor Syrië, dat ook in twee staten verdeeld is, heeft gevonden.

Joodsche en Arabische commentaren. — Het algemeen gedeelde standpunt der Joden ten aanzien van het rapport der Palestijnsche commissie is, dat dit het einde beteekent van een schoonen droom en van een grootsche proefneming.

De religieuze Joden trokken, na geluisterd te hebben naar de radio-uitzending, in optocht naar den klaagmuur, waar zij baden, dat het niet tot een verdeeling van het land zou komen.

Wladimir Jabotinsky, de leider der nieuw-zionistische organisatie heeft verklaard, dat het verdeelingsrapport aangaande Palestina feitelijk een einde maakt aan de immigratie en een bedreiging vormt voor het wereldjodendom. Het Joodsche volk wijst unaniem het plan van de hand en het zal zijn uiterste best doen om zijn verwezenlijking te dwarsboomen.

De eerste reactie der Arabieren kan samengevat worden in de woorden van Foead Saba, den secretaris van het Opperste Arabische Comité: „De teleurstelling zal aanzienlijk zijn."

(Times - Daily Telegraph - Manchester Guardian)

(Vorig bericht 2839 A.)

11 JULI 1937

A. **VEREENIGDE STATEN. — Vier doelstellingen der Amerikaansche politiek. —**

De onderminister van Buitenlandsche Zaken, Sumner Welles, heeft op 8 Juli in een te Charlottesville gehouden rede de vier voornaamste doelstellingen der tegenwoordige Amerikaansche politiek uiteengezet:

1e. Herleving van de code der internationale moraal, dus eerbiediging van het gegeven woord.

2e. Herstel van den internationalen handel door afschaffing of ten minste verlaging der tolmuren.

3e. Beperking en eventueel vermindering der bewapening.

4e. Veelvuldige besprekingen tusschen de staatslieden der verschillende landen en vrije betrekkingen tusschen de volken.

Hieraan voegde Sumner Welles toe: „Wanneer de volken van Europa ertoe overgaan, de onrechtvaardigheden van na den oorlog uit den weg te ruimen, die belemmerend werken op de tot standkoming van internationale verdragen in zake militaire en economische ontwapening, geloof ik, dat de openbare meening in Amerika gunstig zou staan tegenover economische en financieele medewerking, die de regeering der Vereenigde Staten aan een dergelijk werk zou verleenen." (Agence Belga)

B. **NEDERLAND. — De Coloradokever. —**

De Plantenziektenkundige dienst deelt het volgende mede:

In een aardappelveld in Limburg is een aantal larven van den Coloradokever gevonden, blijkbaar afkomstig uit de eieren, die door één enkelen kever over een oppervlakte van slechts weinige vierkante meters op de planten gelegd waren. De noodige maatregelen om dezen haard volledig uit te roeien heeft de Plantenziektenkundige dienst reeds genomen.

Daar het mogelijk is, dat er meer van deze kleine haarden in aardappelvelden in Limburg, Noord-Brabant en Zeeland voorkomen en het voor ons land van het hoogste belang is, dat deze eveneens worden uitgeroeid, wordt een dringend beroep gedaan op alle aardappeltelers (land- en tuinbouwers, zoowel als particulieren) om nu met de grootste nauwkeurigheid hun aardappelgewas op de aanwezigheid van de oranje-roode larven van den Coloradokever en van de door deze veroorzaakte gaten in de bladeren te onderzoeken.

Onmiddellijk nadat men iets gevonden heeft, moet daarvan aangifte gedaan worden ten gemeentehuize en bij een ambtenaar van den Plantenziektenkundigen dienst, waarna door dezen dienst de noodige maatregelen tot uitroeiing worden genomen.

(Mededeeling Plantenziektenkundigen dienst)

(Vor. ber. Coloradokever 1416 F.)

C. **SOVJET-RUSLAND. — Amoer-incident. —**

Er is een nieuw geschil gerezen over de Amoereilanden, en wel betreffende interpretatie van het accoord, dat tot stand is gekomen als gevolg van de bezetting door Russische troepen van eilandjes in de rivier de Amoer.

De Mandsjoekwo'sche troepen hebben de eilandjes bezet, nadat de Russische troepen waren teruggetrokken. In het accoord was volgens hen gestipuleerd, dat de „status quo ante" hersteld zou worden. Van Japansche zijde is daarop geantwoord, dat zulks inderdaad is geschied. De eilandjes waren Mandsjoekwo'sch grondgebied en zijn het nu dus weer geworden en Mandsjoekwo heeft het recht op dat grondgebied troepen te stationneeren. Sovjet-Rusland heeft in Tokio geprotesteerd. (Domei) **(V. b. 2852 B.)**

D. **WATELER-VREDESPRIJS. —**

De Wateler-vredesprijs voor 1937, ten bedrage van £ 2100, is toegekend aan Lord Baden Powell, op grond van zijn bijzondere verdiensten voor de bevordering van de internationale verstandhouding door middel van de padvindersbeweging. (Het Vaderland)

(Vor. ber. Wateler-Vredesprijs 2278 H.)

E. **FRANKRIJK. — Financieele decreten door president Lebrun goedgekeurd. —**

Onder voorzitterschap van president Lebrun werden door den voltalligen ministerraad de volgende financieele decreten goedgekeurd, die door den president werden onderteekend:

De regeering hoopt door de te nemen maatregelen jaarlijksche inkomsten te verkrijgen van 10 milliard frs., waarvan 2½ milliard voor de spoorwegen.

De eerste reeks maatregelen heeft ten doel de speculatie te beletten evenals ontduiking der belastingen. Alle transacties omtrent aankoop op termijn van goud of deviezen van speculatieven aard, aangegaan tusschen 10 Juni en 30 Juni, worden getroffen door een bijzondere belasting van 100% der buitengewone winsten die de speculanten hebben behaald.

De maatregelen, die het beletten van belasting-ontduiking beoogen, zullen volgens raming 630 mill. frs. moeten inbrengen. Voorts worden belastingen ingesteld op nieuw verworven vermogen. De belasting naar het inkomen wordt verhoogd met 20%, indien dit is verkregen uit fondsen, waarvan de koers hooger is dan 20.000 frs. Hiervan wordt een opbrengst verwacht van 365 mill. frs. De rechten op de overdracht van onroerende goederen worden verhoogd van 8 tot 12%, waarvan de opbrengst wordt geraamd op 375 mill. frs.

Verder worden eenige belastingen geheven op de waardevermeerdering van fondsen waarvan de opbrengst wordt geraamd op 966 mill. francs.

In het geheel wordt de verhooging der belasting op het vermogen geraamd op 1.800 mill. frs.

De derde categorie betreft feitelijk fiscale wijzigingen, t.w. ten eerste een regeling van de belastingen op schuldbekentenissen, te beginnen in 1938, waarvan de opbrengst op frs. 5.000.000 geschat wordt; ten tweede verschillende regelingen voor se-

cundaire rechten, als zegels en gezegeld papier, die frs. 2.000.000 zullen opbrengen; ten derde de belasting op de productie, welke echter niet van de eerste levensbehoeften zal worden geheven en welke verhoogd zal worden van 6 tot 8%, zoodat zij in totaal frs. 1.400.000.000 zal opbrengen; ten vierde worden de douane-rechten en de belasting op gecontingenteerde producten, in afwachting van een algemeene regeling, verhoogd tot het vroegere niveau van October 1936, teneinde zoodoende een aanvullende opbrengst van frs. 5.000.000 direct en van frs. 1.000.000.000 in 1938, na de herziening der tarieven, te verkrijgen.
De belastingen op benzine en olie voor vrachtauto's zullen worden verhoogd, die voor particuliere auto's echter niet.
De prijs van tabak wordt met 20% verhoogd, waardoor een opbrengst wordt verkregen van frs. 700.000.000.
Tenslotte zal de verhooging met frs. 2 milliard van de ontvangsten der spoorwegen onmiddellijk worden verkregen, op zijn laatst op 15 Augustus.
Bij de opsomming van de voornaamste maatregelen zij nog vermeld, dat de verhooging van het briefporto voor binnenlandsche brieven van 50 op 65 centimes wordt gebracht.
(Le Temps - Le Journal) **(Vorig bericht 2850 D.)**

12 JULI 1937

A. **LETTEREN. — Boeken die door de pers gunstig besproken zijn. - Onze wekelijksche opgave. —**
Amerikaansch: Benjamin Appel — „Brain Guy". (Constable) **(Vorig bericht 2752 B.)**
Duitsch: Irene Kullmann von Kress — „Ilka". (Universitas, Berlin)
Fritz Seelig — „Drei Offiziere". (Höger Verlag, Wien 1937) **(Vorig bericht 2850 C.)**
Engelsch: Sir Norman Angell — „The Defence of the Empire". (Hamish Hamilton)
Rudyard Kipling — „Something of Myself, for My Friends, Known and Unknown". (Macmillan) **(Vorig bericht 2850 C.)**
Fransch: Luc Durtain — „La Femme en Sandales", roman. (Flammarion, Paris 1937)
Eugène de Faye — „Origène: Sa vie, son oeuvre, sa pensée". (Ernest Leroux, Paris) **(Vor. ber. 2850 C.)**
Italiaansch: Alberto Moravia — „L'Imbroglio". (Bompiani, Milano) **(Vorig bericht 2850 C.)**
Nederlandsch: Hajo Albertz — „Moderne Godzoekers". (Elsevier, Amsterdam)
Mr. A. Roothaert — „Dr. Vlimmen". (W. L. Salm & Co., A'dam) **(Vorig bericht 2850 C.)**
Tsjechisch: Emil Vachek — „Benedek". (de geschiedenis van generaal Bendek, tooneelstuk) (B. Janda, Praha) **(Vor. ber. 2716 A.)** (Red. K. H. A.)

B. **CHINA. — Botsing tusschen Japansche en Chineesche troepen. —**
Op 7 Juli zijn op 32 K.M. ten Westen der stad Peiping hevige gevechten uitgebroken tusschen Japansche en Chineesche troepen. Het gevecht eindigde na een strijd van 5 uur, nadat de Japanners de ommuurde stad nabij de Marco Polo-brug hadden gebombardeerd, waarbij aan Chineesche zijde zoowel burgers als militairen werden gedood.
Verder worden de volgende feiten gemeld:
De strijd wordt op 8 Juli hervat. Japanners bombardeeren Wangping.
De vijandelijkheden voorloopig gestaakt.
Een wapenstilstand gesloten, welke 2 uur zal duren.
De wapenstilstand door Japanners verbroken wegens niet-inwilliging van een ultimatum.
De strijd wordt weer gestaakt.
De vijandelijkheden worden hervat, daar Chineezen weigeren drie dorpen bij Fengtai te ontruimen.
Een nieuwe wapenstilstand.
De onderhandelingen op het doode punt.
De staat van beleg is te Peiping afgekondigd, terwijl het verkeer op de twee spoorlijnen, die in Peiping eindigen, is stopgezet.
Op 9 Juli worden de gevechten hervat.
Een voorloopige wapenstilstand.
Een misverstand veroorzaakt nieuwe gevechten.
De vijandelijkheden gestaakt.
Op 11 Juli is de wapenstilstand wederom verbroken en zijn de gevechten hervat.
In een spoedzitting van het Japansche kabinet is besloten, versterkingen naar Noord-China te zenden.
(Telex-A. N. P.) **(Vor. ber. China-Japan 2722 C.)**

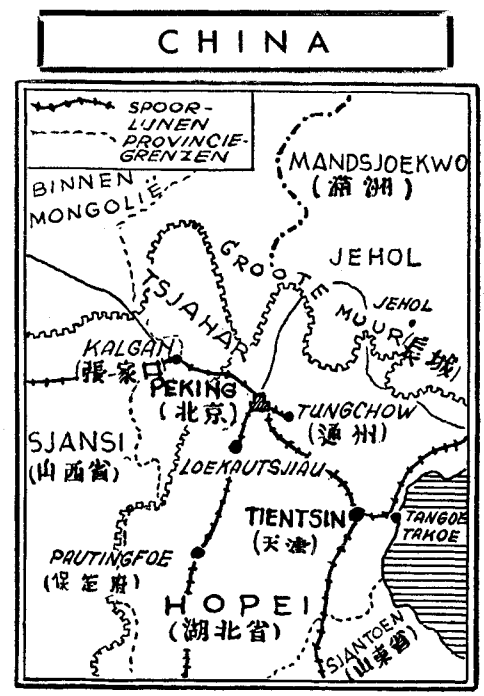
C. **HELIUM. — Uitvoer toegestaan. —**
De commissie voor militaire zaken uit het Huis van Afgevaardigden te Washington heeft op 9 Juli '37 een regeeringsontwerp goedgekeurd, waarbij de uitvoer van helium voor commercieele doeleinden wordt toegestaan, onder toezicht van het nationale comité voor de munitielevering en van drie ministerieele ambtenaren. (New York Herald Tribune)

13 JULI 1937

D. **SPANJE. — Burgeroorlog. - De Non-Interventie-Commissie. - Nederlandsch voorstel. - Contrôle aan de Fransch-Spaansche grens. —**
De niet-inmengingscommissie is op 9 Juli '37 op het Foreign Office te Londen in voltallige vergadering bijeengekomen, onder voorzitterschap van Lord Plymouth.
In deze vergadering hebben alle gedelegeerden hun standpunt uiteengezet ten aanzien van de Fransch-Britsche en Duitsch-Italiaansche voorstellen.
De Fransche ambassadeur Corbin verklaarde in een uitvoerige rede, dat Frankrijk weigert aan de beide partijen in Spanje de rechten van belligerenten toe te kennen en staking van de contrôle ter zee verwerpt.
Corbin zeide voorts, dat Frankrijk bereid is de contrôle te land te handhaven, mits zij niet het aanzien heeft van een uitzondering, welke alleen op Frankrijk van toepassing is, doch deel uitmaakt van een geheel, hetgeen twee voorwaarden veronderstelt: ten eerste, dat de aan de Portugeesche grens uitgeoefende, doch sedert eenige dagen geschorste contrôle hervat wordt en ten tweede, dat een billijk parallelisme bestaat tusschen de contrôle te land en ter zee.
De Italiaansche vertegenwoordiger, graaf Grandi, nam toen het woord. Hij las een groote verklaring voor uit naam zijner regeering, waarin de opvattingen van Rome nader omschreven werden, een recapitulatie van de gebeurtenissen in Spanje, zooals de Italiaansche regeering die interpreteert en een rechtvaardiging van de politiek, die tot dusverre door Italië gevoerd is. Voorts werd het laatste door Duitschland en Italië bij het comité ingediende voorstel verdedigd.
Na Grandi sprak daarop de Portugeesche gedelegeerde, dr. Monteiro, na wien de Russische ambassadeur, Maisky, het woord voerde.
Von Ribbentrop, de Duitsche ambassadeur te Londen, zeide ongeveer hetzelfde als Grandi. Zoowel de Italiaansche als Duitsche verklaringen behelzen het hoofdmotief d. i. dat noch Duitschland noch Italië een bolsjewistisch Spanje wenscht.
Lord Plymouth deed in het vervolg der bijeenkomst der niet-inmengingscommissie een dringend beroep op de samenwerking om uit de impasse te geraken en wees de critiek, die door Italië en Duitschland op Engeland was uitgeoefend, van de hand.
De niet-inmengingscommissie verklaarde zich accoord met het voorstel van den vertegenwoordiger van Nederland, n.l. een oplossing te zoeken uit de tegenwoordige impasse en deze taak toe te vertrouwen aan Lord Plymouth. Dat wil dus zeggen, dat men Groot-Brittannië heeft gevraagd de rol van bemiddelaar te willen opnemen in het actueele vraagstuk. Groot-Brittannië heeft deze taak aanvaard.
Op 13 Juli hebben de 150 internationale controleurs, die langs de Fransch-Spaansche grens toezicht uitoefenden op het handelsverkeer met Spanje, op last van den voorzitter der Londensche non-interventiecommissie, hun posten verlaten.
Hiermede is het internationale toezicht op het Fransch-Spaansche handelsverkeer tot nader order opgeheven.
Frankrijk handhaaft evenwel de verplichtingen, die het krachtens het non-interventie-accoord op zich genomen heeft.
(Daily Telegraph - Le Temps - Telex-A. N. P.)
(Vorig bericht 2852 A.; Burgeroorlog 2852 D.)

A. **Verzet tegen Japan neemt toe. —**
Terwijl de eenheid van het land meer en meer werkelijkheid wordt, het nationale gevoel zich meer en meer meester maakt van de geheele bevolking, het economische weerstandsvermogen van China geleidelijk sterker wordt gemaakt naarmate het verkeersvraagstuk naar het verleden wordt gedrongen, groeien ook leger en industrie, de twee voorname steunpilaren van de moderne verdediging, voortdurend in kracht. Binnenlandsche militaire moeilijkheden, hoewel deze nog niet ten volle achter den rug zijn, komen toch minder en minder voor en de kansen, dat het leger van de Chineesche Republiek eens tegen een buitenlandschen vijand van de kracht van Japan bijvoorbeeld met een zekere mate van succes zou kunnen optreden, stijgen. De tijd, dat Japan zich tegenover China gedragen kon zooals het maar op een of ander oogenblik wilde, is voorbij. Natuurlijk is hiermede niet gezegd, dat China nu al geheel op een lijn staat met Japan, wat betreft de naar buiten te ontplooien kracht, maar dit neemt toch niet weg, dat men in Japan reeds met de veranderde binnenlandsche situatie in China rekening moet houden en tevens met het feit, dat men zich in China zelf terdege bewust is van die verandering.

De in 1934 verkondigde Monroeleer beteekent niet veel meer in de praktijk dan een vrome wensch. China acht zich niet geroepen om eerst bij Japan te informeeren of er wellicht bezwaren tegen zouden bestaan, dat China een leening sluit in Europa. Men is te Nanking voor de Monroeleer niet bevreesd en minister Koeng onderhandelt op zijn reis door Europa rustig met Engelsche en Fransche bankiers over geldleeningen, zonder zich erg veel aan Japansche inzichten omtrent het voor en tegen daarvan gelegen te laten liggen: het Chineesche ministerie van de spoorwegen leent een bedrag van £ 800,000 voor het verbeteren van de spoorlijn van Nanking naar Shanghai en het aanleggen van een tweede spoor op de lijn Shanghai-Soetsjou en den aankoop van nieuwe locomotieven e.d. van Engelsche bankiers, terwijl een combinatie van vier groote Fransche banken een groote leening verstrekken zal (het juiste bedrag is nog niet bekend gemaakt), welke o.a. gebruikt wordt voor de nieuwe spoorlijn van Tsjoeng-tsjing naar Tsjentoe (in de provincie Sze-tsjan).

(Overname zonder bronvermelding verboden)

Wang Tsjing-Wei, de voorzitter van de Centrale Politieke Commissie (een van de commissies, die het dagelijksche toezicht op de regeering van het land namens de Kwomintang uitoefenen) heeft trouwens kort geleden nog openlijk verklaard, dat China zijn buitenlandsche politiek ongewijzigd zal voortzetten, welke regeering Japan ook hebben mag. „Ik hoop, dat de nieuwe Japansche premier, Prins Konoje, een helder begrip van China zal hebben", heeft hij erbij gezegd. China gaat zijn eigen gang en het doel van de politiek die het nastreeft is alleen het behoud van China's onafhankelijk bestaan met een voortdurende verbetering van alle toestanden in het binnenland.

Nanking laat zich niet meer intimideeren.

Er zijn den laatsten tijd voorbeelden genoeg geweest om aan te toonen, dat men zich niet bang meer laat maken door Japan. Protesten van Japansche diplomatieke vertegenwoordigers in China waren een jaar of twee geleden een normaal verschijnsel. Telkens was er wel de een of andere aanleiding toe: een Japanner mishandeld in een Chineesche stad, een ongewenschte beweging van Chineesche troepen in een gebied, waar Japanners meenden hun invloed te kunnen doen gelden, enz. Tegenwoordig komen dergelijke protesten minder voor en als ze voorkomen, dan wordt er nog lang niet altijd aan de Chineesche zijde genoegen mee genomen. Onlangs ontving men te Tientsin bericht, dat een kotter van den Chineeschen zeedouanedienst een aantal schoten had gelost op een paar Japansche visschersschepen, die op een afstand van 18 mijl uit de kust in de Gele Zee aan het visschen waren. Er volgde natuurlijk een heftig protest bij de autoriteiten te Tientsin, maar dezen verklaarden geen bericht van het voorgevallene te hebben ontvangen en stuurden den brenger van het protest onverrichterzake naar huis. Daarop volgde nog een protest, nu bij de autoriteiten te Tsjifoe, maar ook hier kregen de Japanners nul op request.

De wijze van optreden van de Chineesche autoriteiten, wat nu verder de ware toedracht der zaak geweest moge zijn, is van beteekenis. Er spreekt een duidelijk verschil in houding uit met voorheen.

Een dergelijk geval heeft zich voorgedaan, toen de Chineesche regeering onlangs overging tot versterking van de troepenmacht, die ter beschikking staat van de zoutregie in de provincie Sjantoeng. Van Japansche zijde werd er te kennen gegeven, dat een dergelijke verplaatsing van troepen niet gewenscht werd. Een en ander leidde tot een soort van incident, dat echter ook anders afliep dan dat een jaar of twee, drie geleden gebeurd zou zijn. Vooral in Sjantoeng, waar de Japanners „bijzondere" belangen hebben. Van Chineesche regeeringszijde werd over de kwestie een mededeeling verstrekt, waarvan de inhoud in dit verband zeer belangwekkend is:

„De Chineesche regeering heeft het volste recht op Chineesch gebied haar troepen te verplaatsen waarheen zij meent dit te moeten doen. Buitenlandsche regeeringen missen het recht zich hiermede in te laten en kunnen er trouwens geen bezwaren tegen hebben. In dit geval was het bovendien alleen te doen om een versterking van de zoutpolitie. De Chineesche regeering neemt aan, dat de Japansche autoriteiten onvoldoende ingelicht waren over het doel van de troepenbeweging en er zoodoende toe kwamen aan Nanking het terugtrekken der troepen te verzoeken. De Japansche pers te Tsjintau is daarop begonnen de zoutpolitie ervan te beschuldigen, dat zij aan Koreaansche ingezetenen van Sjantoeng moeilijkheden in den weg legde. Ook regende het critiek op het provinciale bestuur van Sjantoeng en op het stadsbestuur van Tsjintau. Dit, aldus de mededeeling, is hoogst betreurenswaardig."

Het Chineesche leger. — Een half millioen vrij goed geoefende manschappen kan, indien noodig, op de been gebracht worden.

Het leger wordt sinds vijf jaar gereorganiseerd, onder toezicht van Tsjang Kai-sjek en met medewerking van een aantal Duitsche adviseurs onder leiding van generaal Falkenhausen.

Eenige keurcorpsen, waarbij tanks zijn ingedeeld, staan onder leiding van Britsche deskundigen.

De luchtmacht bestaat uit vijftien escadrilles, die echter nog niet voldoende geoefend zijn.

(Nieuwe Rotterd. Courant. - Alg. Handelsblad)

(Vorig bericht China-Japan 2860 B.)

14 JULI 1937

A. **DUITSCHLAND. — Pers-accoord met Oostenrijk.**
Bij de van 6 tot 10 Juli gehouden Duitsch-Oostenrijksche besprekingen op grond van het verdrag van 11 Juli 1936 werd ook de kwestie der wederzijdsche persbetrekkingen breedvoerig besproken.
Bij deze besprekingen was de gedachte, dat juist de houding van de pers in de beide landen voor de ontwikkeling der betrekkingen tusschen de beide staten van de grootste beteekenis is, toonaangevend.
Dienovereenkomstig werd in den loop van de in vriendschappelijken geest gehouden besprekingen de in acht-neming van zekere principes noodzakelijk genoemd.
Voortaan zullen in den berichtendienst en in de pers geen berichten meer ongecensureerd worden gepubliceerd, welke in het andere land aanstoot zouden kunnen geven en een polemiek zouden kunnen ontketenen, terwijl ook geen berichten zullen worden overgenomen uit bladen en persagentschappen van welke bekend is, dat zij het andere land niet gunstig gezind zijn.
Voorts zullen de berichtgeving en de artikelendienst zich op loyale wijze ook bezig houden met positieve prestaties in de beide landen en zich niet meer uitsluitend in negatieve richting bewegen.
(Völkischer Beobachter - Reichspost)
(Vor. ber. Accoord 2553 B.; Berichtgeving 1927 I.)

B. **BELGIE. — Degrelle tot voorwaardelijke gevangenisstraf veroordeeld. —**
De rechtbank te Brussel heeft den rexistenleider Degrelle veroordeeld tot een voorwaardelijke gevangenisstraf van vier maanden met een proeftijd van 5 jaar en een boete van 700 francs. Marcel Henri Jaspar, die civiele partij was, kreeg een franc schadevergoeding. (Het Laatste Nieuws)
(Vorig bericht Rexisten 2842 D.)

C. **NEDERLAND. — Radio. - Nieuwe Golflengte. —**
Gedwongen door de storing, die het van Brasov (Roemenië) ondervindt, heeft Nederland de 415 M. golf (722 KCS) in gebruik genomen.
Deze golf is voor het oogenblik voor Nederland zeer gunstig, daar zij overigens slechts op verren afstand in het Oosten van Europa (Kiev) in gebruik, hier te lande door de geringe energie van dien zender niet kan worden gehoord.
Dit in gebruik nemen blijft gepaard gaan met het handhaven en het gebruikmaken van de 1875 M. golf. (Telex-A. N. P.)
(Vor. ber. Radio 2719 A.; Golflengte 74 C.)

D. **VEREENIGDE STATEN. — Monetaire overeenkomst met China. —**
De Amerikaansche staatssecretaris van de schatkist, Morgenthau, en H. H. Koeng, de Chineesche minister van Financiën, hebben een overeenkomst gesloten, volgens welke China een belangrijk bedrag aan goud in de Vereenigde Staten zal koopen.
Uit de gemeenschappelijk afgelegde verklaring blijkt, dat de Vereenigde Staten Chineesch zilver zullen koopen, boven en behalve het witte metaal, dat zij reeds hebben verworven, op grond van de oorspronkelijke in Mei 1937 tot stand gekomen overeenkomst. Het doel der overeenkomst is de stabilisatie der verhouding van de valuta's der beide landen te bevorderen en de goudreserves der Chineesche Centrale Bank te doen toenemen.
(New York Herald Tribune)

E. **WERELDBEVOLKING. — Overzicht. —**
Volgens het Statistisch Jaarboek van den Volkenbond voor 1936-'37 wordt de bevolking der aarde thans op 2.100 millioen menschen geschat. Dit cijfer is echter niet geheel nauwkeurig, daar het bevolkingscijfer in vele landen nog niet bekend is. Dit is o.a. het geval in China, voor welk land de schattingen tusschen de 350 en 500 millioen schommelen.
De bevolking van bijna alle landen neemt nog toe, doch de cijfers, gegroepeerd naar ouderdom, vruchtbaarheid enz., toonen aan, dat de afneming der geboorten en de daaruit voortspruitende structuurveranderingen op den duur in bepaalde landen tot een stationnairen toestand, ja zelfs tot een achteruitgang der bevolking zal leiden.
(Statistisch Jaarboek v. d. Volkenbond) **(1411 F.)**

F. **BRITSCH-INDIE. — Opstand. - Waziristan. - Nieuwe incidenten. —**
In Waziristan zijn opnieuw incidenten voorgevallen. Deze incidenten zijn uitingen van de algemeene onrust welke reeds sinds November 1936 in dit gebied heerscht. Aan deze incidenten zal wel geen einde komen voordat de stammen in den herfst hun reizen naar het land onder Britsch bestuur maken, waar zij elk jaar de opbrengst van hun bedrijven komen verkoopen. De Britsche troepen zullen ter plaatse blijven totdat de geheele streek gepacificeerd is.
(Times) **(Vorig bericht 2807 C.)**

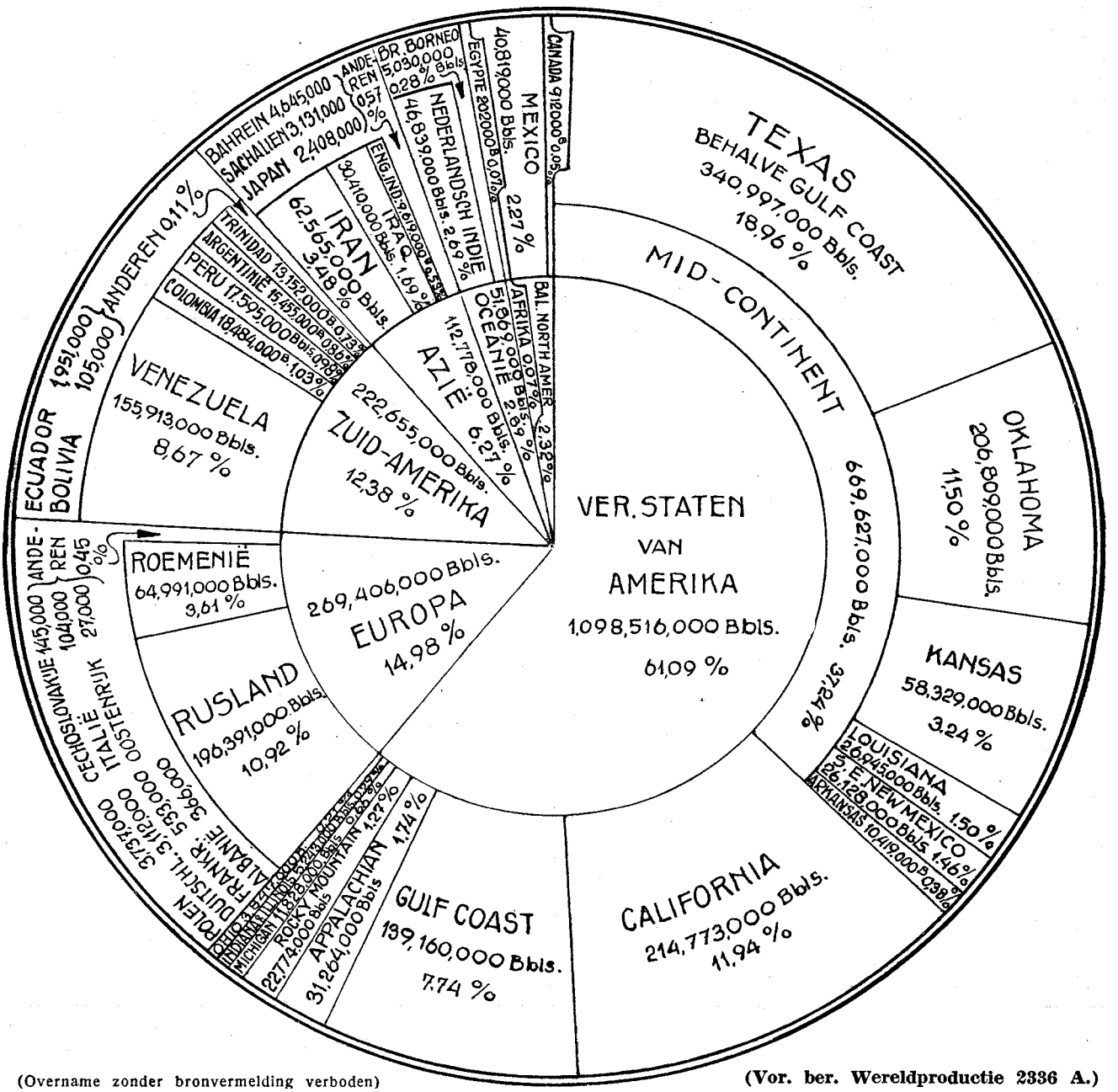
G. **GEESTELIJK LEVEN. — Liberaal-Joodsch Wereldcongres. —**
Op het te Amsterdam gehouden Liberaal-Joodsch Wereldcongres werd een resolutie aangenomen, waarin werd gezegd, dat de vergadering zich tegen iedere beweging kantte die de vernietiging van het Godsgeloof en van de religieuze en moreele grondslagen der beschaving beoogt. Tevens werd een resolutie aangenomen waarin hulde en dank gebracht werd aan de niet-Joden, die het anti-semietisme bestrijden. Met betrekking tot het zionisme werd gezegd: „De „World Union" staat sinds haar oprichting neutraal tegenover het zionisme. Zij heeft het daardoor zionisten en niet-zionisten, die sympathiek staan tegenover het lib. rel. Jodendom, mogelijk gemaakt aan haar arbeid deel te nemen. Wij erkennen dankbaar de waarde van het opbouwwerk, dat in Palestina is verricht en ook verder verricht zal worden. Wij spreken de hoop uit, dat het moge gelukken daar een tehuis te stichten voor een zoo groot mogelijk aantal Joden die gedwongen zijn, tengevolge van ondraaglijke politieke of economische omstandigheden, hun vaderland te verlaten." (Alg. Handelsblad)

H. **SOVJET-RUSLAND. — Nieuwe kieswet goedgekeurd. —**
Het Centraal Executief Comité van de Sovjet-Unie, heeft op 9 Juli eenstemmig de wet goedgekeurd voor verkiezing van een nieuw Russisch parlement. Dit zal bestaan uit twee kamers: één genaamd de Raad van de Unie, en de andere de Raad van Nationaliteiten. De Raad van de Unie zal bestaan uit 600 leden, de andere uit minder. De verkiezingen zullen in den herfst gehouden worden. (Tass)

I. **VEREENIGDE STATEN. — Diplomatie. - Gezant te 's-Gravenhage. —**
De heer George Gordon is benoemd tot gezant te 's-Gravenhage, als opvolger van den heer Emmett, die kort geleden tot gezant te Weenen werd benoemd.
(New York Herald Tribune)
(Vorig bericht Diplomatie 2366 B.)

K. **LUCHTVAART. — Zweefvliegen. - Nederlandsch duurrecord. —**
Het is den bekenden zweef- en sportvlieger, J. K. Hoekstra, op 11 Juli gelukt het Nederlandsche record zweefvliegen te verbeteren en te brengen op 24 uur en 3 minuten.
Het oude record stond op naam van den heer G. v. d. Meer met 7 uur en 21 minuten. (Telex-A. N. P.)
(Vor. ber. 2762 B.; Zweefvliegen 2858 G.)

A. PETROLEUM. — Wereldproductie ruwe petroleum. —

(Overname zonder bronvermelding verboden) **(Vor. ber. Wereldproductie 2336 A.)**

B. NEDERLAND. — Spelling. - Nat. Ver. voor Orde en Eenheid in de Schrijftaal. - Adres. —

Het bestuur van de Nationale Vereeniging voor Orde en Eenconclusie samenvat in de volgende wenschen, welker verwezenheid in de Schrijftaal heeft zich tot den Raad van Ministers gewend met een adres, aan het slot waarvan dit bestuur zijn lijking naar zijn meening zal bijdragen tot de oplossing van het spelling-vraagstuk, zooals het zich op het oogenblik vertoont:

1. Herstel bij het onderwijs van de schrijfwijze volgens De Vries en Te Winkel, behoudens de gebruikelijke afwijkingen ter zake van de verbuiging van „een", „geen", „mijn", enz. Deze maatregel worde zoo spoedig mogelijk van kracht.
2. Hernieuwde behandeling door een veelzijdige commissie van alle spelling- en taalregels, die sedert 12 Sept. 1930 (de regeling-Terpstra) door Kon. besluiten in het geding zijn gebracht.
3. Voorafgaand overleg met de Belgische Regeering, opdat de sub 2 genoemde commissie kan geacht worden het geheele taalgebied te vertegenwoordigen.
4. Afzonderlijke vaststelling van de spelling in strikten zin, dus van het woordbeeld en van de regels aangaande woordgeslacht, verbuiging en pronominale aanduiding.
5. Samenstelling van een officieele woordenlijst, alvorens een eventueele nieuwe regeling van kracht wordt.
6. Schadeloosstelling van de uitgevers van schoolboeken en daarmee gelijk te stellen uitgaven, die blijkens een onderzoek, dat van rijkswege ingesteld dient te worden, schade hebben geleden door den terugkeer tot De Vries en Te Winkel. Door dezen terugkeer zullen Nederlandsche schoolboeken evenals vóór Augustus 1934 bij het onderwijs in België bruikbaar zijn, wat thans met de schoolboeken in de spelling-1934 blijkens de jongste verklaring van Minister Hoste niet het geval is.
Indien wat de schoolboeken e.d. aangaat een overgangsperiode in acht wordt genomen, zal het benoodigde bedrag meevallen. De minister van Onderwijs, Kunsten en Wetenschappen brenge daarvoor een post op de begrooting.
7. Wettelijk vastleggen, dat er een officieele schrijfwijze van het Nederlandsch bestaat, die geldt voor de van regeeringswege uitgaande stukken, het ambtelijke verkeer in den ruimsten zin en voor het geheele onderwijs, openbaar zoowel als bijzonder.
8. Instelling van een permanente, veelzijdig samengestelde commissie, die de regeering van advies dient bij de behartiging van de belangen der Nederlandsche taal.

Het bestuur is van meening, dat het uitgangspunt van een eventueele, op breeden grondslag voorbereide hervorming niet moet zijn de op eenzijdig advies bij het onderwijs ingevoerde spelling-1934, maar wel de thans officieele, vrijwel algemeen gebruikelijke regeling volgens De Vries en Te Winkel. (De Tijd)

(Vorig bericht Spelling 2758 A.)

A. GEORGE GERSHWIN OVERLEDEN. —
Op 11 Juli is te Hollywood op 38-jarigen leeftijd de componist George Gershwin overleden.
Gershwin werd 26 September 1898 te New York geboren. Hij ontving een universitaire opleiding, studeerde piano bij Charles Hambitzer en compositie bij Edward Kilenyi en Rubin Goldmark.
Gershwin's naam zal bewaard blijven als die van den bekendsten schepper van „symphonische jazz-muziek" en met name van de „Rhapsody in Blue".
(New York Herald Tribune)

15 JULI 1937

B. NEDERLAND. — Leger, Vloot en Luchtmacht. - Veranderingen in organisatie der militaire luchtvaart.
In de organisatie van de Militaire Luchtvaart zijn enkele ingrijpende veranderingen aangebracht, welke voornamelijk de Luchtvaartafdeeling betreffen. O.a. zijn opgericht een 1e, 2e en 3e Afdeelingsschool.
De militaire luchtvaart bestaat uit:
A. **Den staf der militaire luchtvaart,** met als hoofd den inspecteur der militaire luchtvaart, luit.-generaal b.d. M. Raaymakers. Toegevoegde officieren: de majoor-waarnemer J. G. W. Zegers, kapitein-waarnemer A. Baretta en 1e luit.-vlieger S. Mante.
B. **De luchtvaartafdeeling,** commandant, luit.-kolonel-vlieger, F. A. van Heyst. Toegevoegde officieren: majoor-waarnemer H. C. van Voorthuysen, majoor-vlieger A. K. Steup, kapitein-vlieger B. J. M. Koenen, kapitein der militaire adm. J. Martens, kapitein-waarnemer P. J. de Broekert en 1e luit.-vlieger J. v. d. Werff, te zamen vormende den staf der afdeeling.
Verder zal de luchtvaartafdeeling bestaan uit:
1. De 1e afdeelingsschool, commandant majoor-vlieger G. P. van Hecking Colenbrander. Toegevoegd: kapitein-waarnemer J. T. H. van Weeren; als adjudant de 2e luit.-vlieger F. Janssens.
Deze 1e afdeelingsschool bestaat uit de volgende onderdeelen:
De jachtgroep: commandant H. van Weerden Poelman.
De strategische vliegtuiggroep: commandant 1e luit.-vlieger J. L. Zegers.
De 1e luchtvaartcompagnie: commandant kapt.-vlieger H. J. Krab.
2. De 2e afdeelingsschool, commandant majoor-waarnemer J. H. Sar. Toegevoegd officier: kapitein-vlieger F. Raland; adjudant: 1e luit.-vlieger C. Nass.
De 2e afd. school bestaat uit de volgende onderdeelen:
Tactische vliegtuiggroep: commandant 1e luit.-vlieger W. Wijnkamp.
Tactische vliegtuiggroep: commandant 1e luit.-vlieger T. Lamers.
Luchtvaartcompagnie: commandant kapt.-vlieger W. Hoogenboom.
3. De 3e afdeelingsschool, commandant majoor-waarnemer L. A. M. Koppert. Toegevoegd officier: kapitein-vlieger H. Schlimmer; adjudant: 2e luit.-vlieger R. Hofstede.
De onderdeelen van deze 3e afdeelingsschool zijn:
De vliegschool: commandant 1e luit.-vlieger W. van Gemeren.
De waarnemersschool: commandant kapitein-waarnemer H. van der Zanden.
De radioschool: commandant 1e luit.-vlieger L. M. Kamp.
De 3e luchtvaartcompagnie: commandant 1e luit.-vlieger J. C. Boogaard.
De radiodienst: commandant kapitein b.d. ir. Liera.
De fotodienst: commandant kapitein-waarn. dr. J. W. Wijn.
De meteorolog. dienst: commandant 1e luit.-vlieger E. Visch.
De navigatiedienst: commandant 1e luit.-vlieger J. J. Peeters.
De bewapeningsdienst: commandant 1e luit.-vlieger J. G. Sissingh.
De automobieldienst: commandant kapt.-vlieger B. J. M. Koenen.
De vliegmed. dienst, tevens geneesk. dienst: commandant-dir. off. v. gezondheid 3e kl. J. E. Brouwer.
C. **Het luchtvaartbedrijf,** directeur de luit.-kolonel H. L. van Royen; toegevoegd officier de 1e luit. ir. J. M. Klinkhamer.
Het luchtvaartbedrijf bestaat uit de volgende onderdeelen:
a) Technische dienst: hoofd jhr. ir. A. Krayenhoff.
b) Keuringsdienst: hoofd H. H. van Gorkum.
c) Magazijndienst: hoofd W. Stoorvogel.
d) Administratieve dienst: hoofd B. A. Ingenegeren.
e) De militaire contrôle: hoofd officier M. S. D. 1e kl. H. J. Takens. (De Telegraaf)
(V. b. 2776 F.; Luchtmacht 2633 E.)

C. A. HAMMARSKJOELD OVERLEDEN. —
Op 7 Juli is in den ouderdom van 44 jaar overleden de heer A. Hammarskjöld, rechter in het Permanente Hof van Internationale Justitie en oud-griffier van het Hof.
Ake Hammarskjöld werd in 1893 geboren als zoon van den gouverneur van de provincie Upsala in Zweden. Hij studeerde aan de universiteit van Upsala in de rechten. Hij werd in 1922 voor den tijd van zes jaar benoemd tot griffier van het Permanente Hof van Internationale Justitie, in welke functie hij nadien werd herbenoemd, totdat hij in het laatst van 1936 tot rechter in dit Hof werd gekozen.
Voorts was Hammarskjöld lid van het Instituut voor Internationaal recht. Hij was commandeur in de Orde van Oranje-Nassau, commandeur in de orde van den Verlosser van Griekenland en drager van het kruis van verdienste van het Roode Kruis.
(Het Vaderland) **(V. b. A. Hammarskjöld 2554 D.)**

D. ATHLETIEK. — Landenwedstrijd. - Zweden-Nederland. —
Ter gelegenheid van het 25-jarig bestaan van het Stockholmsche stadion werd op 11 Juli een landenwedstrijd gehouden tusschen de Zweedsche en de Nederlandsche athletiekploeg, welke door Zweden met 81—49 punten gewonnen werd.
De volledige uitslagen luiden als volgt:

100 meter: 1. Van Beveren 10.9 sec.; 2. Sandstroem 11 sec.; 3. Boersma 11.1 sec.; 4. Lindgren 11.1 sec.
Kogelstooten: 1. Bergh 15.35 meter; 2. Fernstroem 14.68 meter; 3. Houtzager 13.95 meter; 4. Lamoree 12.43 meter.
Hoogspringen: 1. Pesson 1.93 m.; 2. Lundkvist 1.90 m.; 3. Spanjerdt 1.85 m.; 4. Brasser 1.80 m.
3000 meter: 1. Jansson 8 min. 32.8 sec.; 2. Larsson 8 min. 37 sec.; 3. Petit 8 min. 39.6 sec. (nieuw Ned. record); 4. Jan Zeegers 9 min. 7 sec.
400 meter: 1. Danielsson 49 sec.; 2. Baumgarten 49.2 sec.; 3. Stroemberg 49.4 sec.; 4. Wernink 51.4 sec.
Speerwerpen: 1. Attervall 69.33 meter; 2. Tegstedt 61.97 m.; 3. Lutkeveld 58.99 m.; 4. Van de Poll 54.86 m.
200 meter: 1. Van Beveren 21.8 sec.; 2. Boersma 22 sec.; 3. Sandstroem 22.2 sec.; 4. Stenkvist 22.9 sec.
110 meter horden: 1. Lindman 14.7 sec.; 2. Brasser 15.3 sec.; 3. Nilsson 15.4 sec.; 4 Kaan 15.6 sec.
Polsstokhoogspringen: 1. Lindblad 4 m.; 2. Bexell 3.90 m.; 3. Lamoree 3.50 m.; 4 Lutkeveld 2.80 m.
800 meter: 1. Andersson 1 min. 53.7 sec.; 2. Bouman 1 min. 55.9 sec.; 3. Bruce 1 min. 56 sec.; 4. Zaal 2 min. 0.9 sec.
Discuswerpen: 1. Hedvall 48.23 m.; 2. Bergh 48.21 m.; 3. Brasser 42.56 m.; 4. Van Dijk 35.65 m.
1500 meter: 1. Jonsson 3 min. 51.4 sec.; 2. Nilsson 3 min. 55.6 sec.; 3. De Ruyter 4 min. 2,6 sec. (nieuw Nederlandsch record); 4. Jan Zeegers 4 min. 23.8 sec.
Zweedsche estafette: 1. Zweden 1 min. 56.4 sec.; 2. Nederland 1 min. 59.4 sec. (Telex-A. N. P.)
(Vor. ber. Landenwedstrijd 2847 E.)

E. NEDERLAND. — Geschenk van Italië. —
De regeeringspersdienst meldt, dat de Italiaansche regeering eenige overblijfselen van kanonnen, afkomstig van de vloot van admiraal De Ruyter bij diens laatsten zeeslag op den 22en April 1675, die nabij de Stromboli zijn gevonden, door middel van haren gezant aan de Nederlandsche regeering ten geschenke heeft aangeboden.
Dr. H. Colijn heeft den gezant, den heer Taliani, medegedeeld, dat deze schenking, alsmede de hoffelijke gedachte, welke daaraan ten grondslag ligt, op hoogen prijs worden gesteld en dat de schenking gaarne zal worden aanvaard ten behoeve van het Nederlandsch legermuseum, dat gehuisvest is in het kasteel Doorwerth bij Arnhem. (Regeeringspersdienst)
(Vor. ber. Nederland-Italië 2461 B.)

F. NEDERLAND. — Nederl. Juristen-Vereeniging. —
Op het congres van de Nederlandsche Juristenvereeniging, dezer dagen te Roermond gehouden, zijn de prae-adviezen van prof. mr. B. M. Telders en prof. dr. J. H. W. Verzijl over de volgende vragen behandeld:
Is het gewenscht, dat den Nederlandschen rechter de bevoegdheid toekomt internationale verdragen en andere overeenkomsten rechtstreeks toe te passen?
Zoo ja, welke invloed behoort daarbij aan de nationale wetgeving en/of aan interpretatie van regeeringswege te worden toegekend?
Aan het prae-advies van Prof. Telders ontleenen wij het volgende:
Het in het leven roepen van de nationale norm, die krachtens verdrag gesteld behoort te worden, kan door den gewonen wetgever of door de Kroon geschieden. Dit hangt af van den inhoud van het verdrag. Is het de bedoeling van de verdragsluitende partijen geweest tusschenkomst van den gewonen wetgever overbodig te maken, dan is de Kroon bevoegd, zonder die tusschenkomst de nationale norm te realiseeren. Door de afkondiging van den verdragsinhoud wordt in dit geval nationaal bindende kracht aan den inhoud verleend. Nationaal recht is dus wat afgekondigd is.
Afschaffing van deze nationale norm kan slechts geschieden volgens de regels voor afschaffing van nationale normen, ongeacht het al of niet blijven gelden van het volkenrechtelijke verdrag.
In afwijking van een groot aantal schrijvers is prof. Telders de meening toegedaan, dat wet en afgekondigde verdragsinhoud op één lijn staan. Bij tegenstrijdigheid tusschen beide moet gehandeld worden als bij tegenstrijdigheid tusschen twee wetten. Wordt een wetgevende handeling verricht die strijdt met het volkenrecht, dan heeft deze handeling toch rechtskracht totdat

het orgaan, waarvan zij uitging, haar zelf heeft opgeheven. Wanneer de Kroon een op verdrag steunende nationale norm kan opheffen, kan dit ook geschieden door een wet, waaraan de Kroon immers meewerkt.
Bij de interpretatie van een aan een op verdrag steunende nationale norm posterieure wet moet er echter steeds van worden uitgegaan, dat de wetgever geen strijd heeft gewild.
Het bovenstaande is wat, naar prof. Telders meent, als geldend recht moet worden beschouwd. Ten aanzien van de vraag of wijziging gewenscht is, betoogt de prae-adviseur, dat de eisch van afkondiging als voorwaarde van de nationale rechtskracht in het geschreven recht vastgelegd moet worden, en wel bij algemeenen maatregel van bestuur.
Wat de bevoegdheid van den rechter tot interpretatie van den verdragstekst betreft, ziet prof. Telders geen reden tot wijziging van den wettelijken toestand, mits men de mogelijkheid van interpretatieve besluiten van de Kroon aanvaardt.
Ook ten aanzien van de wetgevende bevoegdheid van de Kroon op grond van constitutioneel tot stand gekomen internationale overeenkomsten en ten aanzien van de nationale verbindendheid van met het volkenrecht strijdig landsrecht acht de prae-adviseur geen wijziging of aanvulling der wet noodig.
(Red. K. H. A.) **(V. b. Ned. Juristenvereen. 1868 G.)**

16 JULI 1937

A. **BELGIE. — Kabinet. - De Laveleye afgetreden. —**
In verband met de besprekingen over den politieken toestand heeft de minister van Justitie, De Laveleye, minister-president Van Zeeland zijn ontslag aangeboden.
De liberalen drongen reeds sedert geruimen tijd aan op zijn ontslag, daar hij zich, door het aanvaarden van de minister-portefeuille en door zijn verdediging van het Amnestie-ontwerp, de woede der liberalen op den hals heeft gehaald.
Minister-president Van Zeeland heeft naar aanleiding hiervan den Koning het ontslag van het geheele kabinet aangeboden, dit werd echter niet aanvaard. De Laveleye zal dus de eenige minister zijn die vervangen wordt. (Telex-A. N. P.)
(Vor. ber. Kabinet 2758 C.)

B. **NEDERLAND. — Kosten van het levensonderhoud. —**
Het indexcijfer der kosten van het levensonderhoud voor arbeidersgezinnen bedroeg in Juni (op de basis van het peil der prijzen voor den oorlog = 100) 137.9 tegen 136.2 in Mei 1937 en 132.0 in September 1936.
Deze stijging is vooral toe te schrijven aan prijsverhooging van brood, melk, vleesch, natuurboter en reuzel, groenten, fruit, emaille, zeil, dekens en houtwaren; ook bij enkele andere rubrieken, zooals kaas, kleeding, petroleum is eenige verhooging te constateeren, doch deze blijft op de berekeningen zonder invloed. (De Tijd) **(Vorig bericht 1959 D.)**

C. **DUITSCHLAND. — Evangelische Kerkenbond. - Dr. Niemöller vrij en weer in arrest. - Katholieke steun. - Luthersche bisschoppen. —**
Dr. Niemöller die op 1 Juli werd gearresteerd, is op 10 Juli op bevel van den rechter-commissaris, formeel uit de gevangenis van Moabith ontslagen maar onmiddellijk daarna weer door de geheime politie gearresteerd. De reden voor zijn nieuwe arrestatie is niet bekend.
De Duitsche protestanten hebben een aanmoediging ontvangen bij hun verzet tegen de decreten van Kerrl, in de verklaring van den R. K. Bisschop van Berlijn, graaf von Preysing, waarin hij uiting gaf aan zijn respect voor den tegenstand welke de belijdenisbeweging bood. Hij zeide dat hij niet gelooft, dat het verzet zou verzwakken door de recente arrestatie van zooveel leidende voorgangers.
Alle christenen behooren zich aaneen te sluiten voor den strijd tegen den anti-christ.
In de confessioneele kerken is bekend gemaakt, dat de Luthersche bisschoppen zich hadden aangesloten bij het voorloopig kerkbestuur der Belijdenisbeweging bij het zenden van een boodschap aan de autoriteiten om een snellen en eervollen vrede met de kerk te sluiten, een vrede, welke de natie zoowel als de gemeenschap ten goede komt.
Op deze bekendmaking volgde een beroep op allen die een kerkelijk ambt bekleeden om „het ware geloof te prediken en geen ander, om te bidden dat de regeering God zal geven wat Hem toekomt en te bidden voor allen die de macht in handen hebben."
Er zijn eenige gearresteerde predikanten op vrije voeten gesteld onder wie de voorzitter van de voorloopige confessioneele kerkeraad Müller en prof. Bartling, voorzitter van het kerkbestuur van Dahlem.
(Times) **(Vorig bericht 2857 B.)**

D. **NEDERLAND. — Leger, Vloot en Luchtmacht. - Nieuwe legerorganisatie. —**
De oorlogsorganisatie van de lichte troepen gaat in de richting van een verdere mechaniseering en motoriseering. In plaats van een Lichte Brigade zal een Lichte Divisie worden opgericht, waarbij paarden geheel zullen ontbreken. Het gros dezer divisie zal uit wielrijders bestaan, waarschijnlijk twee regimenten à drie bataljons met de noodige hulpwagens. Twee bataljons motorrijders met zijspan, bewapend met zware en lichte mitrailleurs, benevens tankbuksen zullen de zeer snelle mobiele reserve vormen. Hieraan zal waarschijnlijk een gemotoriseerde afdeeling anti-tankgeschut en een bataljon op auto's worden toegevoegd.
Het Korps Rijdende Artillerie wordt een geheel gemotoriseerd korps. Verder zal deel uitmaken van de Lichte Divisie een regiment pantserwagens van drie eskadrons, terwijl mede wordt overwogen een regiment lichte vechtwagens van omstreeks 60 vechtwagens op te richten. Aan den divisietrein zou een vliegtuiggroep worden toegevoegd.
De lichte troepen der divisiegroepen zouden o.m. worden samengesteld uit drie compagnieën wielrijders en een eskadron pantserwagens.
Alleen de lichte troepen der divisiën zouden met paarden worden uitgerust en wel bij elk der 8 divisiën een bereden eskadron huzaren.
Wat de toekomstige vredesorganisatie der infanterie aangaat, zal het aantal schoolcompagnieën per regiment in elk geval met één worden vermeerderd. (Nieuwe Rotterd. Crt.)
(Vor. ber. Leger, Vloot en Luchtmacht 2864 B.)

E. **INTERN. TOERISTISCHE CONVENTIE. — Vereenvoudiging van het grensverkeer. —**
Te Parijs is een internationale diplomatieke conferentie gehouden, waaraan 16 Europeesche regeeringen deelnamen, ter behandeling van het ontwerp eener internationale conventie op toeristisch gebied. Dit ontwerp, dat was ontstaan uit de samenwerking van toeristenbonden en automobielclubs van geheel Europa, was in Januari 1937 reeds te Parijs nader geredigeerd in een voor-conferentie van experts, waaraan ook de Nederlandsche regeering en de A.N.W.B. deelnamen.
Thans heeft het zijn definitieven vorm gekregen en de afgevaardigden van meer dan een dozijn Europeesche landen (o.w. voor Nederland de heer Van den Berge, inspecteur der Belastingen van het Dept. van Financiën) hebben het geparafeerd en op zich genomen, het bij hunne regeeringen ter ratificatie aan te bevelen.
Zoodra ten minste vijf landen tot ratificatie zullen zijn overgegaan, zal het in werking treden. Waar o.a. de voornaamste West- en Midden-Europeesche staten al direct tot voorloopige parafeering overgingen (Engeland, België, Frankrijk, Spanje, Italië, Zwitserland, Duitschland e.a.) en de andere gelegenheid krijgen tot aansluiting, is het voor Nederland van beteekenis, dat de inwerkingtreding dus reeds spoedig is te verwachten.
De conventie heeft ten doel, vereenvoudiging en unificatie van de voorschriften op het gebied van tijdelijken invoer, triptieken, carnets enz. en is te beschouwen als de basis, waarop de verschillende landen hun faciliteiten ten aanzien van het binnenlaten van buitenlandsche toeristen kunnen grondvesten.
(Algemeen Handelsblad)

F. **IERSCHE VRIJSTAAT. — Grondwet. - Uitslag volksstemming. —**
De officieele cijfers van de volksstemming over de nieuwe grondwet van den Ierschen Vrijstaat luiden als volgt: 685.105 stemmen vóór en 526.945 stemmen tegen het ontwerp, meerderheid vóór het ontwerp 158.160 stemmen. (Irish Times)
(Vor. ber. Grondwet 2774 D.)

A. **NEDERLAND. — Nieuw Departement van Economische Zaken. —**
Aan het thans verschenen Staatsblad tot instelling van een departement van Economische Zaken ontleenen wij het volgende:
Met ingang van 15 Juli 1937 wordt opgeheven het ministerie van Landbouw en Visscherij. Met dien datum wordt de zorg voor de zaken, waarmede dit departement was belast, met uitzondering van die betreffende de rentambten, opgedragen aan het departement van Handel, Nijverheid en Scheepvaart.
De zorg voor de zaken betreffende de rentambten wordt opgedragen aan het departement van Financiën.
Voorts wordt de volkshuisvesting overgebracht van het departement van Sociale Zaken naar het departement van Binnenlandsche Zaken, terwijl van het departement van Handel, Nijverheid en Scheepvaart de zaken betreffende de binnenscheepvaart overgaan naar het departement van Waterstaat.
Ten slotte wordt de naam van het departement van Handel, Nijverheid en Scheepvaart gewijzigd in dien van ministerie van Economische Zaken.
(Staatscourant) **(V. b. Nieuw Departement 2857 L.)**

17 JULI 1937

B. **SCHAKEN. — Tournooi te Kemeri. —**
De einduitslag van het te Kemeri (Letland) gehouden schaaktournooi luidt als volgt:
1, 2 en 3 Resheviski (V. S.), Petrov (Letland) en Flohr (Tsjecho-Slowakije), ieder 12 punten; 4 en 5 Aljechin (Frankrijk) en Keres (Estland) ieder 11½ punt; 6 Steiner (Hongarije) 11 punten; 7 Tartakower (Polen) 10½ punt; 8 Fine (V. S.) 9 punten; 9 Stahlberg (Zweden) 8½ punt; 10 Mikenas (Litauen) 8 punten; 11, 12 en 13 Apschenek (Letland) Boeoek (Finland) en Rellstab (Duitschland) ieder 7½ punt; 14 Berg (Letland) 6½ punt; 15 en 16 Landau (Nederland) en Feigin (Letland) ieder 5½ punt; 17 en 18 Hasenfuss en Osols (beiden Letland) ieder 3½ punt. (Jaunakas Zinas)
(Vor. ber. Schaaktournooi 2742 B.)

C. **TENNIS. — Wimbledon kampioenschappen. —**
De eindresultaten van de Wimbledon kampioenschappen luiden als volgt:
Heeren enkelspel (finale): Budge (V. S.) sl. Von Cramm (Duitschland) 6—3, 6—4, 6—2.
Dames enkelspel (finale): Dorothy Round (Engeland) sl. mej. Jedrzejowska (Polen) 6—2, 2—6, 7—5.
Heeren dubbelspel (finale): Mako en Budge (V. S.) slaan Hughes en Tuckey (Engeland) 6—0, 6—4, 6—8, 6—1.
Dames dubbelspel (finale): mevr. Mathieu (Frankr.) en mej. Yorke (Engeland) slaan mevr. King en mevr. Pittman (Engeland) 6—3, 6—3.
Gemengd dubbelspel (finale): mej. Alice Marble en Budge (V. S.) slaan mevr. Mathieu en Pétra (Frankrijk) 6—4, 6—1. (Manchester Guardian)
(Vorig bericht 2369 D.)

D. **LUCHTVAART. — Non-stop-vlucht Moskou-Noordpool-San Francisco. - Wereldrecord lange afstand. —**
De drie Russische vliegers, Gromof, Joemasjef en Danilin, die op 12 Juli zijn opgestegen voor het maken van een non-stop-vlucht Moskou-Noordpool-San Francisco, hebben hun plan tot een goed einde weten te brengen en zijn zelfs, na San-Francisco te hebben bereikt, nog doorgevlogen.
Zij zijn op 14 Juli op een veld 5 km. ten Westen van San Jacinto en 130 km. ten Oosten van Los Angeles geland.
Het wereldrecord voor den langsten afstand in rechte lijn is door hen verbeterd; zij legden n.l. 10.860 km. af in den tijd van 62 uur en 17 minuten.
Het oude record stond op naam van de Franschen Codos en Rossi met 9.104.7 km. (Telex-A. N. P.)
(Vorig bericht 2831 F.)

E. **GEESTELIJK LEVEN. — Basiliek der H. Theresia te Lisieux door kardinaal Pacelli ingewijd. - Rede van den Paus. —**
Op plechtige wijze is op 11 Juli '37 door kardinaal Pacelli de basiliek der H. Theresia te Lisieux (Frankrijk) ingewijd. De inwijding vond plaats in tegenwoordigheid van verscheidene kardinalen en 70 aartsbisschoppen en ten overstaan van een enorme menigte. Kardinaal Pacelli hield hierbij een lange rede, waarin hij het leven der H. Theresia schetste. Tevens trok hij in deze rede een parallel tusschen paus Pius XI en den H. Ambrosius, tusschen de leiders van het Derde Rijk en Theodosius.
Na afloop van zijn rede, celebreerde kardinaal Pacelli de hoogmis.
Hierna hield Paus Pius XI per radio een toespraak, waarin hij o.m. zeide:
„Laten wij bidden, dat God door orde en vrede een weinig rust moge schenken aan de verwarde en woelige wereld en aan alle volken, die gebukt gaan onder den nood der tijden, opdat zij op den rechten weg terugkeeren door aanvaarding van zijn Goddelijke souvereiniteit, gehoorzaamheid aan zijn heilige wetten, het beoefenen van gerechtigheid en grooter liefdadigheid jegens de armen."
(Le Vingtième Siècle - Osservatore Romano)
(Vor. ber. Paus Pius XI 2828 E.)

F. **WOL UIT ONDERMELK. — Productie begonnen.**
De minister van Economische Zaken, mr. M. P. L. Steenberghe, heeft op 8 Juli '37 de nieuwe afdeeling aan de A.K.U.-fabrieken te Arnhem, voor de vervaardiging van wol uit ondermelk, geopend.
(Red. K. H. A.) **(Vorig bericht 2774 F.)**

G. **LUCHTVAART. — Vliegongelukken. - Amelia Earhart vermist. —**
Van de bekende aviatrice, Amelia Earhart, die sedert 3 Juli wordt vermist, is nog steeds geen spoor gevonden. Een groot aantal Japansche en Amerikaansche vliegtuigen en oorlogsbodems heeft de Stille Zuidzee afgezocht, echter zonder resultaat. Algemeen wordt dan ook aangenomen, dat Amelia Earhart en haar metgezel, captain Noonan, met hun toestel „Het vliegend Laboratorium" in zee zijn gestort en omgekomen.
De twee vliegers waren opgestegen voor een vlucht van Nieuw-Guinea naar het eiland Howland.
(New York Herald Tribune)
(V. b. Amelia Earhart 1647 B.; Vliegongel. 2777 C.)

H. **TSJECHO-SLOWAKIJE. — Kabinet-Hodza afgetreden. —**
De regeering-Hodza heeft op 16 Juli '37 in een korten ministerraad besloten den president haar ontslag aan te bieden, hetwelk is aanvaard.
Deze regeeringscrisis is voornamelijk ontstaan door het geschil, dat gerezen is tusschen de Agrarische partij en de overige partijen in zake de prijzen tegen welke het graan-monopolie den nieuwen graanoogst van de boeren zou overnemen en verder verkoopen. President Benesj heeft Hodza belast met de vorming van een nieuw kabinet. (Prager Presse)
(Vor. ber. Kabinet 2215 C.)

I. **JAN ZWART OVERLEDEN. —**
De heer Jan Zwart, organist van de Herst. Evangelisch Luthersche Kerk te Amsterdam, is op 12 Juli 1937 te Zaandam in den ouderdom van 60 jaar overleden.
Jan Zwart werd op 20 Augustus 1877 te Zaandam geboren. Aanvankelijk was hij voor den handel bestemd, doch reeds op 16-jarigen leeftijd werd hij — na ontvangen opleiding — benoemd tot organist aan de Geref. Kerk te Rotterdam. In 1896 volgde zijn benoeming tot organist van de Ned. Herv. Gemeente te Capelle a. d. IJssel. Twee jaar later werd hij organist van de Hersteld Luthersche Kerk te Amsterdam.

Jan Zwart werd zeer bekend door zijn boek „Van een deftig orgel". In 1917 begon hij de uitgave van de Nederlandsche orgelmuziek.
Voorts riep hij de Nederlandsche Orgeldagen in het leven, die in verschillende plaatsen gehouden werden en gewijd waren aan de kennis van het Nederlandsche orgel en zijn bespeling. (Red. K. H. A.)

18 JULI 1937

A. **SPANJE. — Burgeroorlog. - Niet-inmenging. - Nieuwe Britsche voorstellen. —**
De nieuwe Britsche voorstellen tot herstel van het toezicht op de niet-inmenging, op 14 Juli '37 gepubliceerd, bevatten de volgende bepalingen:
1. het stelsel van waarnemers aan boord van de schepen, die naar Spanje varen, wordt gehandhaafd. Het stelsel van vlootcontrôle (patrouilledienst) wordt echter afgeschaft; ter vervanging daarvan zouden waarnemers in de Spaansche havens geplaatst worden, die tot taak zouden hebben verslag uit te brengen over de in Spanje aankomende ladingen.
2. Het toezicht aan de grenzen wordt hersteld.
3. Beide partijen in Spanje worden, met zekere beperkingen, de rechten van oorlogvoerenden toegekend, maar slechts, nadat de commissie voor de niet-inmenging eenstemmig zal hebben toegestemd in het terugtrekken der vrijwilligers en nadat men het er over eens zal zijn, dat het vertrek der vrijwilligers op bevredigende wijze voortgang vindt.
Bovengenoemde voorstellen werden door de regeering van Franco niet gunstig ontvangen. De opstandelingen doen opmerken, dat hun het recht van oorlogvoerenden moet worden toegekend aleer over het terugtrekken van vrijwilligers gesproken kan worden.
Op 16 Juli kwam het niet-inmengingscomité wederom bijeen ter bespreking van de bovengenoemde voorstellen. De Italiaansche gedelegeerde, Grandi, en de Duitsche gedelegeerde, Von Ribbentrop, deelden mede, dat zij de Britsche voorstellen als grondslag voor de besprekingen aanvaardden. Corbin, de Fransche gedelegeerde, verzocht evenwel hem nog eenigen tijd te laten, teneinde nadere instructies van zijn regeering te verkrijgen. De vergadering werd hierop verdaagd en kwam enkele uren later wederom bijeen. Nadat Corbin, alsmede nog eenige andere leden verklaard hadden het Britsche ontwerp als grondslag voor de besprekingen te kunnen aanvaarden, werd besloten de bestudeering van het plan op 20 Juli in de onder-commissie voort te zetten.
(Telex-A. N. P. - Times - Daily Telegraph)
(Vorig bericht 2860 D)

B. **OPPER-SILEZIE. — Accoord tusschen Duitschland en Polen geëindigd. —**
Op 15 Juli '37 is de conventie in zake Opper-Silezië, welke op 15 Mei 1922 tusschen Duitschland en Polen is gesloten, geëindigd en hebben Polen en Duitschland de volledige souvereiniteit gekregen in de gebieden, welke hun in 1921 door den Volkenbond werden toegewezen.
De Poolsche staatscourant heeft een decreet gepubliceerd, waarbij met ingang van 15 Juli de minderhedendiensten zijn opgeheven. De „gemengde commissie", welke bij de conventie van 1922 was opgericht, is ontbonden. (Polska Agencia Telegraficzna)
(Vorig bericht 2857 E.)

C. **FRANKRIJK. — Socialisten-congres. - Blum's optreden goedgekeurd. —**
In de slotzitting van het Fransche socialistencongres, dat op 14 Juli te Marseille werd gehouden, is gestemd over de verschillende ingediende moties. Met 4.539 tegen 19 stemmen en 828 onthoudingen hechtte het congres zijn goedkeuring aan het beleid van de regeering-Blum.
Vervolgens sprak het zich met 3.484 tegen 1.366 stemmen en 43 onthoudingen uit voor handhaving der socialistische ministers in het kabinet-Chautemps.
Ten slotte werd gestemd over de algemeene politiek der partij. De motie-Blum-Faure kreeg daarbij 2.949 stemmen, die van Bracke 1.545 en die van Marceau Pivert 894.
De motie der meerderheid zegt, dat de partij het initiatief moet nemen voor een breeder Volksfront-program. Onder de in te voeren hervormingen zet het congres voorop: contrôle op de credietverleening, het algemeen-maken der landbouwbureaux, terugkeer tot de natie van de vervreemde natuurlijke rijkdommen en de groote gemonopoliseerde bedrijven, zooals: de mijnen, de kunstmest-stoffen, de chemische industrie, de hydro-electrische kracht, het vervoerwezen en het verzekeringbedrijf.
Met betrekking tot den vrede wenscht het congres, dat Frankrijk zonder voorbehoud blijft streven naar versterking van het Volkenbondspact.
Bij de verkiezing van de permanente administratieve partij-commissie werden achttien zetels toegewezen aan vertegenwoordigers van de richting-Blum, negen aan die van de richting-Bracke en zes aan die van de richting-Marceau Pivert. Blum werd opnieuw benoemd tot politiek hoofdredacteur van het partijblad.
(Le Populaire) **(Vor. ber. Social. Partij 2757 A)**

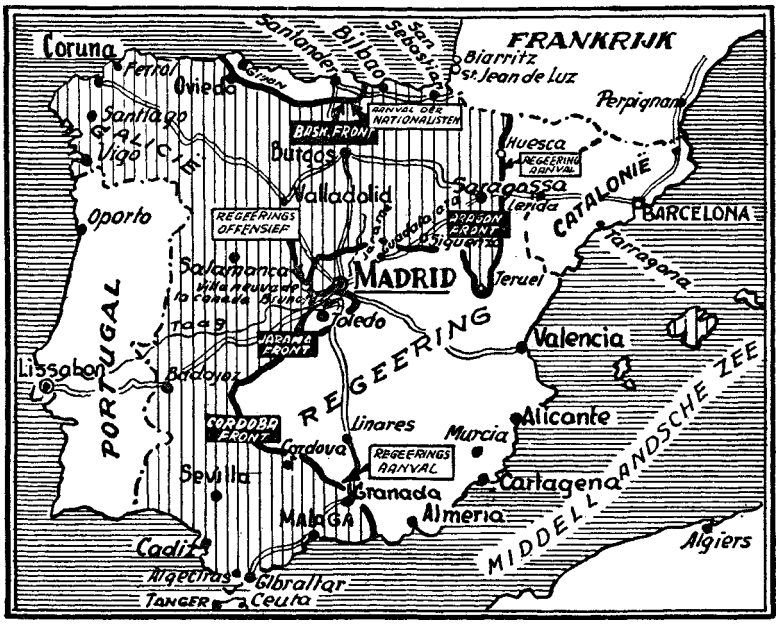
D. **LUCHTVAART. - Oceaanvluchten. - „Caledonia" en „Clipper". - Retourvluchten. —**
De Britsche vliegboot „Caledonia" en de Amerikaansche vliegboot „Clipper" hebben op 16 Juli '37 haar retourvlucht over den Atlantischen Oceaan op schitterende wijze volbracht. De „Caledonia" heeft de reis van New Foundland naar Europa in 12 uur en 7 minuten volbracht, dus in een kwartier minder dan de „Clipper" op 6 Juli. Daarentegen is de „Clipper" bijna een uur langer onderweg geweest dan de „Caledonia", toen deze naar New Foundland vloog.
De Amerikaansche vliegboot heeft nl. 16 uur en 24 minuten over het traject gedaan.
De „Caledonia" bereikte een gemiddelde snelheid van 268 km. per uur, terwijl de snelheid van de „Clipper" gemiddeld 195 km. per uur bedroeg.
(Daily Telegraph - New York Herald Tribune)
(Vorig bericht 2858 B)

19 JULI 1937

E. **LETTEREN. — Boeken die door de pers gunstig besproken zijn. - Onze wekelijksche opgave. —**
Amerikaansch: R. P. Harriss — „The Foxes". (Methuen, London)
Upton Sinclair (in het Nederlandsch) — „No Pasaran". Zij zullen er niet door komen. (Servire, Den Haag) **(Vor. ber. 2860 A.)**
Duitsch: Alfred Döblin — „Die Fahrt ins Land ohne Tod". (Querido, Amsterdam)
Bassoe-Hejken — „Die Schale des Lichts. Ein Fischer von Erlach". - Roman. (Das Bergland-Buch 1937)
(Vorig bericht 2860 A.)
Engelsch: C. H. B. Kitchen — „Olive E." (Constable & Co.)
Ethel Mannin — „Women also dream". (Jarrolds, London 1937) **(Vorig bericht 2860 A.)**
Esperanto: Emba — „Maria kaj la grupo". (Literatura Mondo kaj A.E.L.A., Budapest) **(2734 B.)**
Fransch: Leo Larguier — „L'an Mille...." (Albin Michel, Paris)
Charles Plisnier — „Faux Passeports". (Ed. Corréa, Paris 1937) **(Vorig bericht 2860 A.)**
Nederlandsch: Menno ter Braak — „Van oude en nieuwe Christenen". (Nijgh & v. Ditmar, Rotterdam)
Garmt Stuiveling — „Wegen der Poëzie". (De Arbeiderspers, A'dam) **(Vorig bericht 2860 A.)**
Russisch: A. Jazewitsj — „Poesjkinskij Petersburg". (Het Petersburg van Poesjkin.) (Leningrad)
(Vorig bericht 2813 E.)
(Red. K. H. A.)

A. SPANJE. — Burgeroorlog. - Successen der regeeringstroepen. - Kapitein der „Andra". - Schatten der „Thorpehall". —

De regeeringstroepen hebben in de afgeloopen week groote activiteit ontplooid. In alle sectoren werden aanvallen op de nationalistische stellingen ondernomen en een aantal plaatsen werd veroverd en bezet. Speciaal Villanueva del Pardillo, in den sector Guadarrama, is het tooneel geweest van een verwoeden strijd.
Aan de fronten bij Madrid verbeterden de regeeringstroepen hun stellingen.

Kapitein der „Andra" in Nederland terug.
De gezagvoerder der „Andra", kapitein I. Drachten, is, na geruimen tijd gedwongen in Spanje te hebben vertoefd, op 13 Juli te Rotterdam teruggekeerd.
De bemanning van dit schip was reeds eenigen tijd geleden gerepatrieerd.

Schatten der „Thorpehall". —
Voor de Middelburgsche rechtbank is in kort geding de zaak behandeld betreffende de goederen van het Engelsche stoomschip „Thorpehall", welk schip, toen de nationalistische troepen naderden, met een kostbare lading uit Bilbao is vertrokken en in Nederlandsch territoriaal gebied is binnengeloopen, vervolgens door den officier van justitie uit Middelburg in beslag is genomen en in de haven te Vlissingen onder bewaking is gesteld. Daarna is op verzoek van een aantal banken en particulieren uit San Sebastian en Bilbao op een gedeelte der lading revindicatoir beslag gelegd.

(Red. K. H. A. - El Sol - Het Vaderland) **(Vor. ber. Burgeroorlog 2867 A; s.s. Andra 2822 B; Kaartje 2814 A.)**

B. ENGELAND. — Vlootaccoorden met Duitschland en Sovjet-Rusland geteekend. —

Op 17 Juli is te Londen ter aanvulling van het Britsch-Duitsche vlootverdrag van 1935 een nieuw Britsch-Duitsch vlootaccoord geteekend. Voor Duitschland werd het door Von Ribbentrop geteekend en voor Engeland door Eden en Duff Cooper. Het nieuwe accoord bestaat uit drie deelen:
1e. Een overeenkomst in zake kwalitatieve beperkingen. Hierin zijn opgenomen de bepalingen van het vlootverdrag van Londen van 1936 in zake maximum-tonnage en maximum-geschutkaliber der verschillende oorlogsschepen, alsmede die in zake de uitwisseling van bouwprogramma's, enz.
2. Een als „verklaring" aangeduide overeenkomst, welke als aanvulling van het Duitsch-Britsche vlootverdrag van 1935 is bedoeld en waarin rekening wordt gehouden met Duitschland's bijzondere positie ten gevolge van het verdrag van 1935.
3. Een notawisseling, waarin het bouwverbod voor zware kruisers (kruisers grooter dan 8000 ton of bewapend met zwaarder geschut dan van 15,5 cm.) wordt behandeld.
Van bijzonder belang is artikel 6, waarin principieele overeenstemming in zake een bouwverbod voor zware kruisers tot 1 Jan. 1947 is neergelegd. In verband met Russische plannen om voor dien datum toch A-kruisers te bouwen, is een bijzondere bepaling opgenomen, krachtens welke de periode, gedurende welke het bouwverbod geldt, kan worden verkort.
Evenals het vlootverdrag van Londen van 1936 bevat het verdrag een zg. veiligheidsclausule.
Het verdrag blijft, indien het voor dien tijd niet wordt opgezegd, tot 31 December 1942 van kracht. In het laatste kwartaal van 1940 zullen nieuwe besprekingen over verlenging of wijziging van het accoord worden gehouden.
In de zg. „verklaring" zijn bepalingen opgenomen betreffende de toepassing van het vlootverdrag van 1935, de mogelijkheid om aan Duitschland toegestane tonnage van het eene scheepstype op het andere over te dragen, alsmede betreffende den leeftijd van de Duitsche oorlogsschepen, welke in overeenstemming met de bepalingen van het verdrag van Versailles zijn gebouwd.
Het Britsch-Russische vlootaccoord, dat de bepalingen van het Londensche vlootverdrag van 1936 behelst, is eveneens op 17 Juli te Londen geteekend.
Bijzondere bepalingen zijn opgenomen betreffende het Verre Oosten. Met betrekking tot den vlootbouw in het Verre Oosten is Sovjet-Rusland zoo lang van de verplichting bevrijd om Engeland hiervan vooraf op de hoogte te stellen, als de Sovjets de bepalingen in zake tonnage en geschutskaliber van het verdrag van 1936 naleven. Hiervan kan nog worden afgeweken, indien de Engelsche regeering daarvan verwittigd wordt.
(Times - Berliner Tageblatt)
(V. b. Vlootacc.: Duitschl. 1859 F; Sovjet-Rusl. 2399 A)

20 JULI 1937

C. CHINA. — Conflict met Japan. - Japansche eischen. - Tsjang Kai-sjek's verklaring. —

Op 17 Juli '37 hebben de Japanners de volgende eischen gesteld:
1. Aftocht van de 37ste divisie van general Feng Tsjoe-han, den gouverneur der provincie Hopei.
2. Bestraffing der schuldigen, in het bijzonder van den bevelhebber der 110de brigade, Ho Tsji-feng, wiens troepen bij het uitbreken van het conflict de Marco Polobrug en Wangpingsjen bezet hielden.
3. Persoonlijke verontschuldiging van generaal Feng Tsjoe-han aan den Japanschen opperbevelhebber.
4. Volledige vergoeding van door de Japanners geleden schade.
5. Maatregelen tot onderdrukking van de anti-Japansche en van de communistische activiteit.
6. Waarborgen, dat de incidenten zich niet zullen herhalen.

Maarschalk Tsjang Kai-sjek heeft op 19 Juli een verklaring afgelegd, waarin hij er op heeft gewezen, dat de houding van China door vier punten bepaald wordt.
1. Door geen enkele overeenkomst mag inbreuk worden gepleegd op de onschendbaarheid van het gebied en de souvereine rechten van China.
2. Een onwettige wijziging van den politieken raad van Hopei en Tsjahar kan niet worden toegestaan, omdat het statuut van dezen raad door de centrale regeering is vastgesteld.
3. Er kan niet worden getolereerd, dat plaatselijke officieren, door de centrale regeering benoemd, onder druk van buiten af overgeplaatst worden.
4. De regeering zal niet dulden, dat beperkingen worden gemaakt, ten aanzien van de door het 29e leger bezette stellingen.
Tsjang Kai-sjek voegde hieraan toe, dat China alle problemen langs diplomatieken weg wenscht op te lossen, zoolang dit nog eenigszins mogelijk is. Wordt evenwel de grens van het toelaatbare door Japan overschreden, dan zal het land zijn geheele nationale energie in den strijd werpen.
De Chineesche autoriteiten te Nanking hebben op de op 17 Juli door den Japanschen zaakgelastigde, Hidaka, gestelde voorwaarden geantwoord. In deze antwoordnota wordt o.a. verklaard, dat de Chineesche troepenzendingen naar Hopei gerechtvaardigd zijn als een maatregel tot zelfverdediging.
Verder stelt de nota voor, na een gelijktijdig staken van de wederzijdsche troepenbewegingen en een gelijktijdig terugtrekken der troepen, een vriendschappelijke regeling langs diplomatieken weg tot stand te brengen.
Voorts behoudt de centrale regeering zich het recht voor toestemming te verleenen voor regionale overeenkomsten.
Hidaka heeft verklaard teleurgesteld over dit antwoord te zijn, terwijl de Japansche minister van Buitenlandsche Zaken het memorandum heeft verworpen, daar hij het niet aanvaardt als antwoord op de door Japan ingediende voorstellen.
(Telex-A. N. P.) **(Vor. ber. China-Japan 2861 A.; Tsjang Kai-sjek 2596 C.)**

D. GUGLIELMO MARCONI OVERLEDEN. —

Markies Guglielmo Marconi, de groote uitvinder op het gebied van draadlooze telegrafie, is 20 Juli '37 op 63-jarigen leeftijd, ten gevolge van een hartverlamming overleden. (Telex-A. N. P.)
(Vor. ber. Marconi 1274 A.)

(In onze volgende uitgave (No. 319) wordt een levensbeschrijving van Markies Guglielmo Marconi gepubliceerd.)

A. **Levensbeschrijving. —**

In aansluiting aan ons bericht op pag. 2868 D geven wij onderstaand een levensbeschrijving van den beroemden uitvinder.

Al kan men Marconi niet den uitvinder noemen van de draadlooze telegrafie — zooals bij de meeste groote technische vindingen, waren allerlei theoretische en practische proeven van verschillende groote natuurkundigen noodig om het nieuwe begrip voor de praktijk toepasselijk te maken — aan Marconi komt echter de eer toe den grooten stoot tot deze practische toepasselijkheid te hebben gegeven.

Guglielmo Marconi was den 25en April 1874 te Bologna geboren als jongste zoon uit het huwelijk van een Italiaan en een Iersche. Hij kreeg privaat onderwijs te Bologna, Florence en Livorno. Als jongen reeds stelde hij groot belang in natuurkunde en vooral in electriciteit. In 1895 vatte het denkbeeld bij hem post, dat een stelsel van draadlooze telegrafie door middel van electromagnetische golven mogelijk moest zijn. Het bestaan van dergelijke golven was theoretisch reeds voorzien door Clerk Maxwell in 1864 en later proefondervindelijk aangetoond door Hertz, Oliver Lodge, Righi en anderen. Te Londen en elders waren belangrijke wetenschappelijke proeven met deze electrische golven uitgevoerd, maar Marconi was de eerste, die de middelen wist te vinden, waardoor zij gebruikt konden worden voor een nieuwen vorm van telegrafische gemeenschap, welke op den duur een heele omwenteling in het telegraaf- en ten slotte ook in het telefoonverkeer teweeg zou brengen. In het voorjaar van 1895 nam Marconi een aantal proeven op zijn vaders landgoed te Pontecchio bij Bologna. Deze proeven, ondernomen met een primitief en zwak toestel, gaven toch voldoende resultaat, om den jongen uitvinder te bewegen ermee voort te gaan. Hij wist in den loop van het jaar reeds een verbinding tot stand te brengen over afstanden van circa 2 K.M.

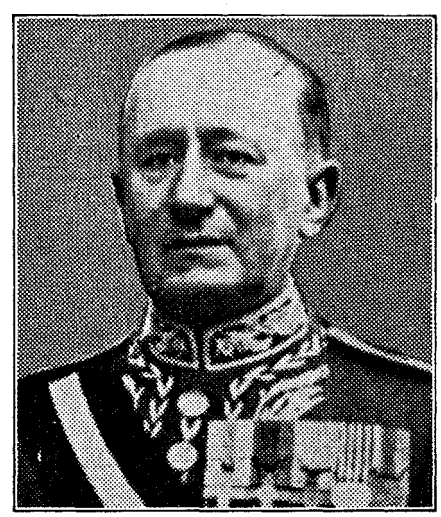
In 1896 kwam Marconi in Engeland en op 2 Juni van dat jaar verkreeg hij het eerste patent, ooit toegestaan voor draadlooze telegrafie, gegrond op het gebruik van electrische golven. Hij zette zijn proeven te Londen voort en toonde zijn uitvinding aan ambtenaren van de posterijen en aan andere vertegenwoordigers van de Britsche en vreemde regeeringen. De eerste demonstraties geschiedden van het dak van het groote postkantoor te St. Martin's-le-Grand, Londen. Later nam hij proeven voor de posterijen op de vlakte van Salisbury en over het Kanaal van Bristol, over afstanden eerst van 2, vervolgens van 4 en tenslotte van 9 Engelsche mijlen.

In Juni 1897 begaf Marconi zich op uitnoodiging van de Italiaansche regeering naar Spezia, waar een station werd opgericht aan de kust en waar gemeenschap met Italiaansche oorlogsschepen werd verkregen tot een afstand van ruim 20 K.M. Hij kreeg toen de uitnoodiging zijn toestel in Rome te komen demonstreeren in het bijzijn van wijlen koning Humbert en koningin Margareta. Ook in de Kamer van Afgevaardigden demonstreerde hij zijn toestel.

Toen Marconi op deze wijze de practische toepasselijkheid van zijn uitvinding had aangetoond, vond hij in Engeland den noodigen steun om de uitvinding in commercieele exploitatie te brengen. In Juli 1897 werd te Londen een maatschappij gevormd voor het verwerven van Marconi's patenten in alle landen behalve Italië. Den eersten tijd bepaalde de maatschappij er zich toe Marconi in de gelegenheid te stellen zijn proeven verder voort te zetten. Een aantal interessante proeven en demonstraties werd gehouden op de Engelsche kust en elders. Er werden zelfs vaste stations opgericht op Wight en te Bournemouth (later verplaatst naar Poole).

De eerste practische toepassing van de nieuwe vinding volgde een jaar later, toen een verbinding tot stand werd gebracht tusschen het mailschip East Goodwin en den vuurtoren op South Foreland. Deze gemeenschap toonde haar nut, toen op 3 Maart 1899 het lichtschip door een stoomboot werd overvaren. Dank zij de vermelding van deze aanvaring langs draadloozen weg aan South Foreland, konden onmiddellijk reddingbooten worden uitgezonden om het lichtschip bij te staan. In diezelfde maand bracht Marconi een verbinding tot stand over het Kanaal tusschen Engeland en Frankrijk. Ook werd in 1898 de draadlooze telegrafie het eerst gebruikt bij vlootmanoeuvres voor gemeenschap tusschen de schepen onderling. Men overbrugde toen al een afstand van 135 K.M. De eerste militaire toepassing van de draadlooze telegrafie geschiedde door het Engelsche leger in den Zuid-Afrikaanschen oorlog.

MARCONI

Markies Guglielmo Marconi.

Steeds grooter werden de afstanden, die overbrugd werden en op 12 Dec. 1901 slaagde Marconi er reeds in een gemeenschap tot stand te brengen van Poldhu in Cornwallis en St. Johns op Newfoundland. Toen Marconi in 1902 een reis maakte met het Amerikaansche s.s. Philadelphia, slaagde hij er in draadlooze telegrammen op te vangen over een afstand van 1300 K.M. bij dag en 3600 K.M. des nachts, waarmee hij voor het eerst het thans welbekende feit ontdekte, dat in den regel draadlooze seinen des nachts over veel grooteren afstand kunnen worden opgevangen dan ten tijde van het daglicht. Eind 1902 bracht de Marconi-maatschappij een draadlooze verbinding tot stand tusschen Canada (Kaap Breton) en Poldhu.

Waren dit tenslotte toepassingen en volmakingen van het oorspronkelijke beginsel, Marconi zon ook op nieuwe uitvindingen. In 1902 nam hij patent op een magnetischen richtingaanwijzer en in 1905 op een zender voor gerichte horizontale stralen. In dien tusschentijd, in 1904, had hij op de Campania voor het eerste een scheepskrant met dagelijksch nieuws uitgegeven, het Cunard Daily Bulletin. Het openbare draadlooze verkeer tusschen Engeland en Amerika kwam in 1907 tot stand. In 1910 slaagde Marconi erin een gemeenschap tot stand te brengen tusschen Clifden en Buenos Aires over een afstand van meer dan 10.000 K.M. Twee jaar later kwam hij met een nieuwe uitvinding voor het opwekken van continu-golven. Dit stelsel is jarenlang gebruikt voor vele belangrijke lange afstandsstations en hiermee slaagde Marconi er in 1918 ook in de eerste telegrammen te wisselen tusschen Engeland en Australië. Intusschen had al voor den oorlog de draadlooze haar intocht gedaan op de schepen. Nadat de marine het voorbeeld had gegeven en er op mailschepen af en toe proeven waren genomen, werd de draadlooze voor de passagiersvaart al spoedig algemeen, al zou het nog jaren duren, voordat ook vrachtbooten met draadlooze telegrafie waren uitgerust en voordat de meeste landen een draadlooze uitrusting voor de groote vaart verplicht zouden stellen.

Gedurende den oorlog diende Marconi zoowel in het Italiaansche leger als op de vloot. In 1916 begon hij in Italië proeven te nemen met heel korte golven om een stelsel van gerichte golven te ontwikkelen voor oorlogsdoeleinden. Later zou blijken, dat de korte gol-

ven veel minder energie vereischen dan de lange golven en dat men er gemakkelijk den aardbol mee kon omspannen. Als lid van een Italiaansche oorlogsmissie bezocht Marconi de Ver. Staten en in 1919 benoemde de koning van Italië hem tot gevolmachtigd gedelegeerde op de vredesconferentie te Parijs, in welke hoedanigheid hij de bijeenkomsten van de conferentie bijwoonde en mede namens Italië de vredesverdragen met Oostenrijk en Bulgarije teekende.
Ook had hij zitting in de mandatencommissie.
Na den oorlog werkte Marconi zijn kortegolf-stelsel verder uit en toen deze vinding voor de praktijk voldoende ontwikkeld was, wendde hij zich tot een nieuw gebied, dat van de ultra-kortegolf. Een tegenslag voor den uitvinder was, dat de Marconi-maatschappij te Londen in 1927 in moeilijkheden geraakte. Marconi nam toen ontslag als president-commissaris om zich uitsluitend aan zijn wetenschappelijk werk te kunnen wijden, dat zich de laatste jaren voornamelijk afspeelde op zijn jacht Elektra.
Natuurlijk zijn den uitvinder, toen zijn systeem eenmaal zijn practische bruikbaarheid bewezen had, de eerbewijzen niet gespaard. In 1909 ontving hij den Nobelprijs voor natuurkunde, de Albert-medaille van de Engelsche Royal Society of Arts en de Amerikaansche Franklin-medaille. Hetzelfde jaar benoemde de koning van Italië hem tot lid van den Italiaanschen Senaat. In 1929 verleende de koning van Italië hem den erfelijken titel van markies en in 1930 werd hij gekozen tot voorzitter van de koninklijke Italiaansche academie. Voorts is hij sinds 1930 rector van de St. Andrew's universiteit. Het aantal ridderorden, waarmee hij begiftigd werd, is legio. (Red. K. H. A.) **(Vorig bericht 2868 D.)**

A. **BOLIVIA. — Nieuw Kabinet samengesteld. —**
De president van de republiek Bolivia heeft een manifest gepubliceerd, waarin hij mededeelde, dat een nieuwe regeering was gevormd, welke in groote trekken de politiek van de afgetreden regeering zal volgen. De internationale verdragen en de vrede zullen worden geëerbiedigd, de openbare orde zal worden gehandhaafd en het particuliere bezit zal worden gerespecteerd.
Het kabinet is als volgt samengesteld:
Baldivieso, Buitenlandsche Zaken; Kolonel Tavera, Binnenlandsche Zaken; F. G. Granier, Financiën; Kolonel Alfred Peñaranda, Onderwijs: Kolonel Olmos, Verdediging; Kolonel Campero, Openbare werken; Kolonel Saussa, Arbeid; Kolonel Ayoroa, Handel; Gabriel Gonzálvez, minister zonder portefeuille; Generaal Enrique Peñranda, opperbevelhebber van het leger; Kolonel Froilan Calleja, chef van den staf.
(South American Journal)
(Vor. ber. Kabinet 2311 C)

21 JULI 1937

B. **ENGELAND. — Minister Eden over de handhaving van den vrede. - Spaansche burgeroorlog. - Middellandsche Zee. - Samenwerking met Frankrijk. —**
Tijdens het debat in het Lagerhuis op 19 Juli '37 heeft minister Eden onder meer gezegd: „Geen enkel land wenscht, dat de oorlog in Spanje een Europeesche oorlog wordt, doch indien de volken thans niet oprecht samenwerken op den door allen aanvaarden grondslag, zullen wij op gevaarlijke wijze daarheen drijven."
Eden zeide verder, dat Engeland voornemens is zijn nationale belangen zoowel in de Middellandsche Zee als elders te verdedigen, maar daarbij wil het anderen niet uitdagen.
Wij wenschen in vrede en vriendschap met onze buren in de Middellandsche Zee en elders te leven. Wat ik heb gezegd van de Middellandsche Zee — aldus Eden — geldt ook voor de Roode Zee.
Het is altijd een groot Britsch belang geweest en het is het ook thans, dat zich geen groote mogendheid vestigt aan de Oostkust van de Roode Zee: Ik behoef nauwelijks te zeggen, dat dit niet minder betrekking heeft op ons dan op anderen."
Wij hebben slechts één buitenlandsche politiek, aldus vervolgde de minister, den goeden wil om samen te werken met alle landen, welke ook hun regeeringsvorm is, die bereid zijn aan den vrede te arbeiden.
Eden maakte dan een toespeling op de helpende houding van de Duitsche en Russische regeeringen bij het sluiten der vlootovereenkomsten met Engeland.
De goede Britsch-Fransche betrekkingen zouden door niets verstoord kunnen worden. Een der factoren, die de laatste twaalf maanden zonder ernstig conflict voorbij hebben doen gaan, is het groeiende vertrouwen en de vriendschap tusschen deze beide landen.
Wij zijn ervan overtuigd, aldus Eden, dat de Fransche regeering oprecht verlangt naar een werkelijke verbetering van haar betrekkingen met Duitschland en naar een Westelijke overeenkomst als inleiding tot een overeenstemming op breederen grondslag.
De atmosfeer is minder geladen dan een jaar geleden. Hoewel de last der bezorgdheid zwaar blijft drukken en men geen duurzaam vertrouwen kan hebben vóór een internationaal lichaam belast is met de arbitrage van onze geschillen, heb ik groote hoop, dat over een jaar de Europeesche volken hun twisten zullen hebben bijgelegd en dat de vrede gehandhaafd zal blijven. (Daily Telegraph)
(Vor. ber. Anthony Eden 2852 C)

C. **FRANKRIJK. — Pers. - „Petit Journal" onder leiding van De la Rocque. —**
Het „Petit Journal", dat in handen van de sociale partij (Parti Social Français) is overgegaan, is op 14 Juli voor de eerste maal verschenen met den naam van kolonel De la Rocque als hoofdredacteur. De leider der Fransche sociale partij verklaart in een hoofdartikel, dat zijn blad zal spreken uit naam van de verzoeningsgezinde massa, welke door zijn partij in één jaar tijd georganiseerd is tegenover de massa van den haat. Het blad zal streven naar een nationale verzoening. (Le Temps) **(Vorig bericht 2808 G.)**

D. **VIERMOGENDHEDENVERDRAG. — Iran-Irak-Turkije en Afghanistan. —**
Tusschen Iran, Irak, Turkije en Afghanistan is een viermogendhedenverdrag van non-agressie geteekend, waardoor de samenwerking in het Nabije Oosten weer een stap is gevorderd. (Akcham)

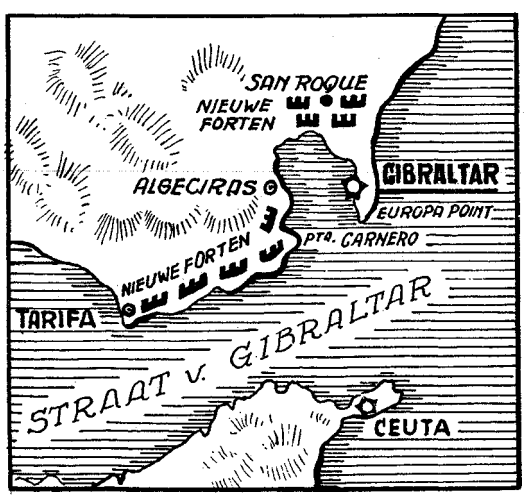
E. **NEDERLAND. — Kon. Ned. Middenstandsbond. - Resoluties. —**
De Koninklijke Nederlandsche Middenstandsbond heeft in een buitengewone vergadering, te Zwolle gehouden, een resolutie aangenomen, waarin het volgende werd gezegd:
De buitengewone algemeene bondsvergadering van den Kon. Nederlandschen Middenstandsbond, overwegende, dat een goede practische uitwerking van de Vestigingswet Kleinbedrijf slechts verzekerd is, wanneer — zooals ook de oorspronkelijke bedoeling van de regeering was — bij de toepassing wordt gesteund op hetgeen uit het bedrijfsleven zelf is voortgekomen; overwegende, dat zulks medebrengt, dat het initiatief terzake wordt gelaten aan de toonaangevende vakorganisaties en voor zoover deze werkzaam zijn op het terrein van het middenstandsbedrijf, aangesloten zijn bij een der drie Nederlandsche middenstandsbonden als algemeen erkende centrale organisaties van ondernemers op dit gebied; overwegende, dat het ter hand nemen van de opleiding tot algemeene handelskennis in de eerste plaats tot de taak van de standsorganisaties behoort, doch dat deze daarbij krachtig door alle belanghebbende vakorganisaties dienen te worden gesteund; overwegende verder, dat het organiseeren van een ruim opgezette, aan de eischen der praktijk beantwoordende vakopleiding voor alle bedrijfstakken, waarin men vestigingseischen tot stand wenscht zien te komen, noodzakelijk is, doch dat daarbij rekening moet worden gehouden met zekere algemeene richtlijnen, welke in overleg met de betrokken instanties tijdig vastgesteld dienen te worden;
spreekt het vertrouwen uit, dat de regeering bij de uitvoering der wet met deze wenschen ten volle rekening zal willen houden, roept alle stands- en vakorganisaties van den middenstand op algemeenen grondslag op door hechte aaneensluiting en in voortdurende samenwerking met den Koninklijken Nederlandschen Middenstandsbond en zijn zusterorganisaties, te streven naar spoedige verwezenlijking van de doeleinden, welke bij de tot standkoming van de Vestigingswet Kleinbedrijf ter verbetering van de middenstandspositie werden voorop gesteld.
Een tweede resolutie werd aanvaard, waarin de vergadering

als haar oordeel uitsprak, dat een vooruitziende economische politiek als uitgangspunt dient te kiezen een streven naar geleidelijke opheffing van crisismaatregelen en -lasten en herstel van een in juiste banen geleid, vrij bedrijfsleven.
(Mededeeling Kon. Ned. Middenstandsbond)
(Vor. ber. Kon. Ned. Middenstandsbond 2383 A.)

22 JULI 1937

A. **NEDERLAND. — Mr. H. G. van der Vies-prijs. —**
Het bestuur van de Ver. van Letterkundigen heeft naar aanleiding van het feit, dat wijlen mr. H. G. van der Vies aan genoemde vereeniging heeft gelegateerd een bedrag groot ƒ 15.000, om de rente daarvan te besteden voor een om de twee jaar uit te loven prijs voor het, naar het oordeel van het bestuur, beste door een Nederlander oorspronkelijk in het Nederlandsch geschreven tooneelwerk, en in verband met de voorwaarden aan deze legateering verbonden, de volgende besluiten genomen:
De bovenbedoelde prijs zal worden aangeduid als „mr. H. G. van der Vies-prijs" en regelmatig om de twee jaar worden toegekend.
Het bedrag van den prijs zal telkens gelijk zijn aan de werkelijke rente van het gelegateerde kapitaal over twee jaar.
Voor toekenning van den prijs komen in aanmerking oorspronkelijk in het Nederlandsch door een Nederlander geschreven tooneelwerken, die vóór den aanvang der periode van twee jaar nog niet zijn opgevoerd of gepubliceerd.
De auteurs, die naar den prijs willen mededingen, kunnen hun tooneelwerken binnen een telkens door het bestuur vast te stellen termijn inzenden aan den secretaris eener voor de prijsvraag telkens door het bestuur der vereeniging te benoemen commissie van advies, bestaande uit drie bestuursleden en twee gewone leden der vereeniging.
De prijs wordt telkens toegekend bij besluit van het bestuur der vereeniging.
Indien naar het oordeel van het bestuur geen werk aanspraak heeft op den prijs, wordt de toekenning een jaar uitgesteld en zal gedurende een halfjaar opnieuw gelegenheid worden gegeven tot inzending van tooneelwerken. De prijs zal dan worden verhoogd met de werkelijke rente van het gelegateerde kapitaal over een jaar.
Krachtens de bovenstaande besluiten zal voor de eerste maal de „mr. H. G. van der Vies-prijs" worden toegekend vóór den 1sten Januari 1939.
Voor dezen prijs komen derhalve in aanmerking tooneelwerken, die vóór 1 Januari 1937 nog niet zijn opgevoerd of gepubliceerd.
Inzendingen van tooneelwerken moeten worden gedaan aan den secretaris dezer commissie: C. Veth, Schuytstraat 254, Den Haag.
De termijn voor inzendingen loopt tot 1 April 1938.
(Mededeeling Ver. van Letterkundigen)

B. **SPANJE. — Duitsche versterkingen bij Algeciras tegenover Gibraltar. —**
De correspondent van de „Daily Herald" in Gibraltar meldt aan zijn blad, dat Gibraltar thans bijna geheel omringd is door zwaar geschut en fortificaties, die op rechts Spaansch gebied gebouwd zijn onder oppertoezicht van Duitsche deskundigen.

De versterkingen liggen volgens den correspondent langs de 15 mijl kuststrook van Algeciras tot Tarifa, terwijl ook te San Roque, op twee mijl achter Gibraltar, vestingwerken aangelegd zijn. De werken zouden worden uitgevoerd door politieke gevangenen uit de gevangenis van Algeciras. De meeste kanonnen zijn uit Duitschland afkomstig.
De Britsche militaire autoriteiten te Gibraltar zijn zich volkomen bewust van hetgeen rondom Gibraltar gebeurt, maar achten deze fortificaties geen blijvende bedrijging voor Britsche belangen. (Daily Herald)
(Vor. ber. Burgeroorlog 2868 A.)

C. **JOEGO-SLAVIE. — Concordaat met het Vaticaan. - Beroering. —**
De tegenstand tegen de ratificeering van het concordaat tusschen het Vaticaan en Joego-Slavië in de Skoeptsjina was in den laatsten tijd zoo goed als overwonnen. Daartoe had vooral bijgedragen een wisseling van nota's tusschen den minister-president Stojadinowitsj en den Apostolischen nuntius te Belgrado, Mgr. Pelegrinetti. De vertraging bij de ratificeering was ontstaan door een conflict tusschen de regeering en de Grieksch-orthodoxe kerk, wier Heilige Synode niets van een concordaat wilde weten, uitgaande van de overtuiging, dat de Roomsch-Katholieke Kerk een bevoorrechte positie zou krijgen.
Op 19 Juli '37 werd de concordaatswet nu in de plenaire zitting der Skoeptsjina behandeld. De minister van Justitie Soebotitsj hield een zakelijke rede. Maar toen gebeurde er buiten het parlement iets, dat de oppositie weer in het harnas joeg. De orthodoxe kerk hield een bidstond voor de genezing van patriarch Varnava. Daarna formeerde zich een processie. De politie, die inzag, dat deze processie aanleiding zou geven tot demonstraties, verbood haar en ranselde de deelnemers uit elkaar, waardoor vele orthodoxe geestelijken gewond werden. De zitting der Skoeptsjina werd uitgesteld. (Vreme)
(Vor. ber. 1888 H.)

D. **GABRIEL PIERNE OVERLEDEN. —**
De Fransche componist Gabriel Pierné, is op 17 Juli, bijna 74 jaar oud, overleden.
Henri Constant Gabriel Pierné werd te Metz geboren op 16 Augustus 1863. Zijn ouders vestigden zich na den oorlog van 1870 te Parijs en de jonge Pierné studeerde aan het conservatorium in de Fransche hoofdstad als leerling van Lavignac, Marmontel, César Franck en Massenet.
In 1882 verwierf hij den Prix de Rome met de cantate Edith. In 1890 volgde hij César Franck op als organist der St. Clotilde, welke functie hij tot 1898 bekleedde. In 1903 werd hij assistent-dirigent en in 1910 eerste dirigent van de „Concerts-Colonne" als opvolger van Ed. Colonne. De bekendste composities van Pierné zijn de oratoria „La Nuit de Noël", „Les enfants de Betléem" en „La Croisade des enfants", dat hier te lande twee malen onder leiding van den componist is uitgevoerd; voorts schreef hij opera's, een koorsymphonie „L'an nul", kamermuziek en liederen. (Le Temps)

E. **GEESTELIJK LEVEN. — Opperrabbijn Ph. Frank geïnstalleerd. —**
In een buitengewone bijeenkomst op 21 Juni van de ressortale vergadering van het synagogaal ressort Noord-Holland te Haarlem is de weleerw. heer Ph. Frank als opperrabbijn van het synagogaal ressort Noord-Holland geïnstalleerd. Met een bijzonderen dienst ter synagoge, waarin rabbijn De Lange uit Amsterdam het woord voerde, werd de installatie kerkelijk bekrachtigd. (Centr. Blad v. Israëlieten)
(Vor. ber. 2739 A)

F. **OPGRAVINGEN. — Palestina. - Catacomben in Gallilea blootgelegd. —**
In Zuid-Gallilea, vlak bij de Noordelijke grens van de vlakte van Esdrelon, zijn twee catacomben blootgelegd, die dateeren uit de tweede en derde eeuw onzer jaartelling. Ze bevatten merkwaardige kunstuitingen van het oude Jodendom: goed bewaard reliefwerk en schilderingen in roode verfstoffen.
Deze catacomben maken deel uit van een Joodsche necropolis uit een periode, waarin vooraanstaande Joden uit alle deelen van het Oosten en uit Italië hier ter ruste werden gelegd. Er waren onder hen bankiers, soldaten en andere belijders van de Joodsche religie, velen uit het destijds dichtbevolkte gebied van Palmyra in de Syrische woestijn.
De gewoonte was destijds in zwang de verteerde lijken op te delven, de beenderen bijeen te lezen en in houten kistjes te verzamelen, waarna deze ossuaria in kleine uitgehouwen grafkamers in de rotswanden werden bijgezet. Joodsche beeldhou-

wers werkten destijds ondergronds, in de verborgen gewelven van het heuvelgebied, waar ze beeltenissen van menschen, zevenarmige kandelabers, bladmotieven, fruitschalen, bokalen en zelfs zeemossels in de zachte wanden uithieuwen.
Talrijke inscripties konden door de ontdekkers uit het Hebreeuwsch, Arameesch, Grieksch en Latijn ontcijferd worden. Twee vrouwen droegen de dubbelnamen Sara-Maxima en Esther-Amphaita, terwijl een Joodsch soldaat den naam van „Germanos, zoon van Izaak uit Palmyra, droeg. De uitgravingen geschieden door het „Genootschap voor Joodsche opgravingen in Palestina", dat financieel grooten steun ondervindt van Sir Robert Mond te Londen, die groote belangstelling koestert voor alles wat met Palestijnsche archeologie samenhangt.
Voor het inzicht in de ontwikkeling der Joodsche kunstgeschiedenis in de 2de en 3de eeuw zullen de vondsten van hoog belang zijn; vooral met het oog op de Helleensche en Oostersche beschavingsinvloeden in dit tijdperk. (Red. K. H. A.)

(Vor. ber. Opgravingen 2571 A)

23 JULI 1937

A. **ALKMAAR. — Het instortingsgevaar van de Groote of St. Laurenskerk. —**
Eenige dagen geleden werd Alkmaar opgeschrikt door de mare: „De Groote kerk staat op instorten, het kraakt en buigt en barst daarbinnen, de steenen vallen op de eeuwenoude grafzerken, de heele Zuidelijke muur kan wel naar beneden komen".
Zoo erg als het gerucht wilde, was het gelukkig niet. Er gebeurde dien avond niets meer na het eerste alarmeerende gekraak, dat door de vrouw van den koster was gehoord.
Een diepgaand onderzoek is ingesteld, nadat Alkmaar twee telegrammen verzond aan het departement van Onderwijs, K. en W. en aan monumentenzorg.
Inderdaad bleek de toestand zorgwekkend te zijn.
Voor de onmiddellijk noodige voorzieningen heeft de minister reeds vijftienduizend gulden beschikbaar gesteld, om in afwachting van een nader accoord in zake gezamenlijke financiering tusschen kerkvoogdij, rijk, provincie, burgerlijke gemeente en werkfonds de meest noodige maatregelen te nemen. Het parkeerterrein van het Kerkplein tot Zevenhuizen, dat vlak achter het bedreigde kerkgedeelte ligt, moet worden afgesloten, aldus adviseert de heer Kalf, de voorzitter van monumentenzorg. Voorts is het gedeelte van de kerk (waar nu geen diensten meer worden gehouden), waar gevaar voor instorting niet denkbeeldig is, afgesloten.
Het Gemeente-bestuur heeft van dr. Van Poelje namens den minister van Onderwijs op 20 Juli een telegram ontvangen, waaruit blijkt, dat voor bijkomende werkzaamheden *f* 5000.—, dus in totaal *f* 20.000 voor de herstelwerkzaamheden worden toegestaan.
(Red. K. H. A.)

B. **DUITSCHLAND. — „Haus der Deutschen Kunst" ingewijd. —**
In tegenwoordigheid van Rijkskanselier Adolf Hitler is op 17 Juli '37 te München het „Haus der Deutschen Kunst" ingewijd, dat in de plaats is gekomen van het in 1931 afgebrande „glazen paleis" en volgens bouwkunstige ideeën van den Führer persoonlijk, door den architect Paul Ludwig Troost — die intusschen overleden is — werd gebouwd. Na de inwijding werd een historische optocht gehouden, waarin o.m. „de Dag" werd uitgebeeld door een zonnewagen, getrokken door de paarden Frühwach en Allgeschwind en omringd door vrouwen in witte gewaden.
(Frankfurter Zeitung)

C. **DUITSCHLAND. — Anti-Semitisme. - Onderwijs aan Joodsche Kinderen. —**
Bij decreet van 2 Juli 1937 heeft de rijksminister van onderwijs een samenvatting gegeven van de richtlijnen in zake de rechtspositie der Joden bij het Duitsche onderwijs.
Voor zoover geen Joodsche bijzondere scholen aanwezig zijn, nemen de Joodsche kinderen deel aan het verplichte onderwijs op de openbare algemeene scholen.
Er wordt te verstaan gegeven, dat bijzondere scholen of verzamelklassen voor Joodsche leerlingen moeten worden opgericht. Tot de keuze-scholen (middelbare en hoogere scholen en vakscholen) kunnen Joodsche scholieren worden toegelaten, doch niet meer dan 1½ procent van het totaal aantal leerlingen. De kinderen van Joodsche oudstrijders zijn niet bij dit aantal inbegrepen.
Kinderen uit gemengde huwelijken moeten principieel de algemeene volks- en vakscholen bezoeken. Ook bij de toelating tot keuze-scholen mogen hun geen beperkingen in den weg worden gelegd.
Kinderen, die twee Joodsche grootouders hebben mogen ook de Joodsche scholen of verzamelklassen voor Joodsche leerlingen bezoeken. Er zijn evenwel maatregelen getroffen, dat zij in dat geval niet het burgerrecht zullen krijgen.
Voor zoover aan de Joodsche scholen voor hooger onderwijs eindexamens worden gehouden, moet op de getuigschriften nadrukkelijk worden vermeld, dat zij zijn afgegeven door Joodsche scholen.
Joden kunnen geen leeraar of onderwijzer van de Duitsche jeugd zijn. Ook uit de gemengde huwelijken ontsproten kinderen zijn voortaan ongeschikt voor het beroep van opvoeder van de Duitsche jeugd.
(Berliner Tageblatt)

(Vor ber. 1582 C.; Anti-Semitisme 2857 E.)

D. **FRANKRIJK. — Financiën. - Poging tot herstel. —**
De eerste reeks financieele ontwerpen in Frankrijk beoogde een werkelijk evenwicht op de gewone begrooting tot stand te brengen. De tweede reeks, die in een op 20 Juli gehouden ministerraad goedgekeurd werd, heeft betrekking op de uitgaven der buitengewone begrooting aan het einde van 1937 en over het geheele jaar 1938.
Met betrekking tot de algemeene begrooting zijn de minst optimistische deskundigen van oordeel, dat de nieuwe inkomsten, die uit de eerste reeks decreten zullen voortvloeien, 1 à 8 milliard francs zullen bedragen, een bedrag, dat gelijk is aan het begrootingstekort. Derhalve kan men de gewone begrooting als in evenwicht zijnde beschouwen.
De bezuinigingen, welke ingevoerd moeten worden, kan men zich als volgt denken:
Verlangzaming in het tempo der uitvoering van een aantal groote werken, die dank zij de afneming der werkloosheid overbodig geworden zijn, opheffing van spoorlijnen, die met verlies werken, een soepele toepassing der wet op de 40-urige werkweek voor personeel in overheidsdienst en naderhand vermindering der openbare schuld door vrijwillige conversies en het weer opnemen op de gewone begrooting van zekere uitgaven, die thans door leeningen worden gedekt.
De financieele situatie ziet er als volgt uit:
1. Het begrootingsevenwicht wordt hersteld.
2. De saneering van de positie der schatkist bevindt zich ten aanzien van 1938 op den goeden weg.
3. Tot eind 1937 moet 10 milliard bij het publiek worden geleend. (L'Intransigeant)

(Vor. ber. Financiën 2859 E.)

E. **ROTTERDAM. — Luchtbescherming. - Modelschuilkelders. —**
Onder leiding van den hoofdcommissaris van politie als chef van den Rotterdamschen Luchtbeschermingsdienst is een excursie gemaakt naar drie schuilkelders, die als een voorbeeld van de bescherming der burgerbevolking in tijd van oorlog kunnen worden gesteld. In Rotterdam bestaat er bij particulieren groote belangstelling voor het vraagstuk van de luchtbescherming en verscheiden groote instellingen hebben haar bedrijven reeds voorzien van schuilkelders, die voldoende waarborg bieden in tijden van gevaar. (N. Rott. Courant)

(Vor. ber. Luchtbescherming 2572 B)

F. **BELGIE. — Kabinet. — Nieuwe Minister van Justitie. —**
Het kabinet Van Zeeland is weer volledig. De burgemeester van Bergen, oud-minister Maistriau, die aan-

vankelijk om gezondheidsredenen de hem aangeboden portefeuille van justitie geweigerd had, heeft opnieuw een onderhoud met den heer Van Zeeland gehad en is tenslotte gezwicht voor den op hem uitgeoefenden aandrang. Zijn benoeming tot minister van justitie is reeds in de Belgische Staatscourant verschenen.
(Het Laatste Nieuws) **(Vorig bericht 2865 A.)**

24 JULI 1937

A. **NEDERLAND. — Departement van Economische Zaken. - Mr. M. P. L. Steenberghe benoemd. —**
Bij Kon. Besl. is, te rekenen van den datum van inwerkingtreding van het Kon. Besl. van 9 Juli '37 af, mr. M. P. L. Steenberghe, eervol ontheffing verleend van het beheer ad interim van het departement van landbouw en visscherij met dankbetuiging voor de door hem in dezen den lande bewezen diensten en is mr. M. P. L. Steenberghe voornoemd, tot minister van Economische Zaken benoemd. (Staatscourant)
(Vor. ber. 2866 A.; Mr. M. P. L. Steenberghe 2834 A.)

B. **NEDERLAND. — Radioraad. - Voorzitter. —**
Bij Koninklijk Besluit van 19 Juli 1937 is voor het tijdvak van 19 Juli 1937 tot en met 31 December 1937 benoemd tot voorzitter van den radioraad en tot lid, tevens voorzitter van de radio-omroep-contrôle-commissie: prof. mr. P. S. Gerbrandy, lid van den radioraad. (Het Vaderland) **(V. b. 2077 E.)**

C. **POLEN. — Mislukte aanslag op kolonel Koc. —**
Op 17 Juli '37 is een aanslag gepleegd op het leven van kolonel Adam Koc, den leider van de Poolsche nationale unie, die zich in zijn villa bij Warschau bevond. De dader werd gedood en men heeft geen enkele aanwijzing wie hij is. (Polska Zbrojna)
(Vor. ber. Kolonel Koc 2723 D.)

D. **BELGIE. — Taalkwestie. —**
Luitenant-generaal Denis, de Belgische minister van Landsverdediging, heeft besloten een cursus in de Nederlandsche taal in te stellen aan de Belgische militaire academie.
Er zullen vier lessen per week worden gegeven. Alle leerlingen zullen de lessen moeten volgen.
(Het Laatste Nieuws) **(V. b. Taalkwestie 2587 D.)**

E. **JAPAN. — Goudvoorraad van de Bank van Japan.**
Teneinde de mogelijkheid van schommelingen van den Yen-koers uit te sluiten heeft de regeering besloten tot voorloopige herwaardeering van den goudvoorraad van de Bank van Japan. Deze bedraagt Y. 500 mill., welke gewaardeerd waren op basis van één yen 33 sen per gram, met inachtneming van een marge van 10%. De herwaardeering geschiedt op basis van drie yen 50 sen per gram. De netto-winst verkregen door de herwaardeering bedraagt derhalve ca. 800 mill. yen, waarvan de helft wordt „earmarked" voor verscheping naar het buitenland. (Domei)

F. **IERSCHE VRIJSTAAT. — President de Valera herkozen. —**
De Iersche Landdag heeft, met 82 tegen 52 stemmen, den president van den Ierschen Vrijstaat, De Valera, voor de derde maal in successie tot premier gekozen.
Tijdens de debatten, die aan deze verkiezing voorafgingen, heeft De Valera's voornaamste tegenstander, Cosgrave, zich scherp tegen de herverkiezing van den president verzet. Hij betoogde, dat het voor Ierland slechts nadeel kon opleveren iemand aan het hoofd der regeering te hebben, die er niet in slaagde tot een accoord met Engeland te komen. Hij wees vervolgens op de hooge kosten van het levensonderhoud, die z.i. een gevolg zijn van den handelsoorlog met het Britsche rijk en deed een krachtig beroep op den Landdag, toch niet over te gaan tot de herkiezing van hem, die krachtens de artikelen van de nieuwe constitutie dictatoriale volmachten krijgt en de vernietiging van de democratie zal voltooien.
De leider van de Labourpartij, Norton, verklaarde evenwel, dat zijn partij gekant is tegen elk accoord met Engeland, behalve wanneer dit een vrij en rechtvaardig accoord is.
Na hem kwam de afgevaardigde van de onafhankelijke partij, Cole, met het compromisvoorstel een nationale regeering te vormen, waarin zoowel De Valera als Cosgrave zitting zouden nemen, evenals dit in Zuid-Afrika geschiedde, toen Smuts en Hertzog in de regeering zitting namen. Zijn voorstel werd echter niet ondersteund. (Irish Times)
(Vor. ber. De Valera 2702 C.)

G. **STRATOSFEER. — Jean Piccards ballon verbrand.**
Een nieuwe stratosfeerballon, waarmede professor Jean Piccard, een broer van den bekenden prof. Auguste Piccard, op 18 Juli '37 te Rochester (Minnesota) was opgestegen, is door brand vernield.
De professor bleef ongedeerd. (N. Y. Herald Tribune)
(Vor. ber. Stratosfeer 2801 B.)

H. **ATOOMSPLITSING. — Installatie in het Philips Laboratorium te Eindhoven. —**
De mogelijkheid, dat de bij atoomsplisting vrijkomende stralen in de toekomst nog eens naast Röntgenstralen toepassing zullen vinden in de therapie, was reeds eenige jaren geleden voor het Philips Röntgenlaboratorium aanleiding de studie van de atoomkern op te nemen. In 1932 werd begonnen met het bouwen van een generator, waarmede het weldra gelukte spanningen van meer dan één millioen volt, die voor deze studie noodig zijn, te verkrijgen.
De generator, ontworpen door dr. Bouwers, den leider van dit laboratorium, werkt volgens een cascade-systeem en bevat een transformator voor 100.000 volt, gelijkrichters en condensatoren voor 200.000 volt. Deze onderscheidt zich van buitenlandsche installaties (in Engeland werd ongeveer tegelijkertijd een installatie volgens een soortgelijk systeem gebouwd en in 1936 ook in Duitschland) o.a. door het gebruik van geheel nieuwe gelijkrichters en een inrichting voor kathodeverhitting door een hoogfrequenten stroom, middelen die het mogelijk maken een installatie voor dergelijke hooge spanningen binnen redelijke afmetingen te houden en bewegende deelen geheel te vermijden. Er werden door Philips reeds talrijke cascade-generatoren geleverd voor Röntgeninstallaties, als ook een generator voor 1.25 millioen volt ten dienste der atoomsplitsing voor het bekende laboratorium van Lord Rutherford te Cambrigde, die thans bijna een jaar geregeld in bedrijf is. Deze 1.25 millioen volt generator biedt zonder meer (door positieve en een negatieve installatie) de mogelijkheid om 2.5 millioen volt te verkrijgen.
Inmiddels is het in het Philips Röntgenlaboratorium te Eindhoven voor het eerst gelukt 2 millioen volt tegen aarde te verkrijgen, dus equivalent met 4 millioen volt symmetrische spanning. Dit is inderdaad de hoogste gelijkspanning ooit verkregen, afgezien van inrichtingen als de „cyclotron" en de electrostatische installatie volgens van De Graaff, die in Amerika gebruikt worden.
Deze leveren wel is waar ook spanningen van eenige millioenen volt, maar met een geringe stroomsterkte, n.l. slechts eenige micro-ampères, dit is 1000 maal minder dan genoemde cascade-generatoren. Bovendien is men er bij Philips in geslaagd dezen generatoren belangrijk kleinere afmetingen te geven, zoodat de installatie voor 4 millioen volt slechts een hoogte van 6 meter heeft en dus practisch in ieder laboratorium geplaats kan worden. (Red. K. H. A.)
(Vor. ber. Philips Fabrieken 1508 D.)

I. **SPANJE. — Burgeroorlog. - Samenvatting na één jaar strijd op 18 Juli 1937. —**
In dit eerste jaar van den burgeroorlog zijn het initiatief en het succes in hoofdzaak geweest aan de zijde van de rechtschen; een wijziging van beslissende beteekenis is er echter in het tusschen de twee partijen bestaande betrekkelijk evenwicht niet gekomen; vele gevechtsacties, waarvan het zich aanvankelijk liet aanzien, dat zij den doorslag konden geven in den burgerstrijd, zijn — als men er na dit eerste jaar op terugziet — slechts van episodische beteekenis gebleken.
Van de 48 Spaansche provincies bevinden zich er thans, één jaar na het uitbreken van den burgerstrijd, 24 geheel in handen van het Franco-bewind, 14 geheel in handen van de regeering. Van de resteerende 10 liggen er 5 grootendeels in Franco's gebied, 5 grootendeels in dat van Valencia. Ook wat zielental betreft, beschikken de rechtschen over de meerderheid. Naar raming — het moet, gezien de volksverhuizingen naar sommige centra, wel een raming blijven — wonen er, als men rekening houdt met de jongste statistieken, in hun gebied omstreeks 12.110.000 menschen, in dat van Valencia ongeveer 10.900.000. Dat het verschil hier niet zóó groot is als bij de gebiedsoppervlakten komt doordat de gebieden van de Oostkust over het algemeen dichter bevolkt zijn dan de rest van Spanje. (Times)
(Vor. ber. Burgeroorlog 2871 B.)

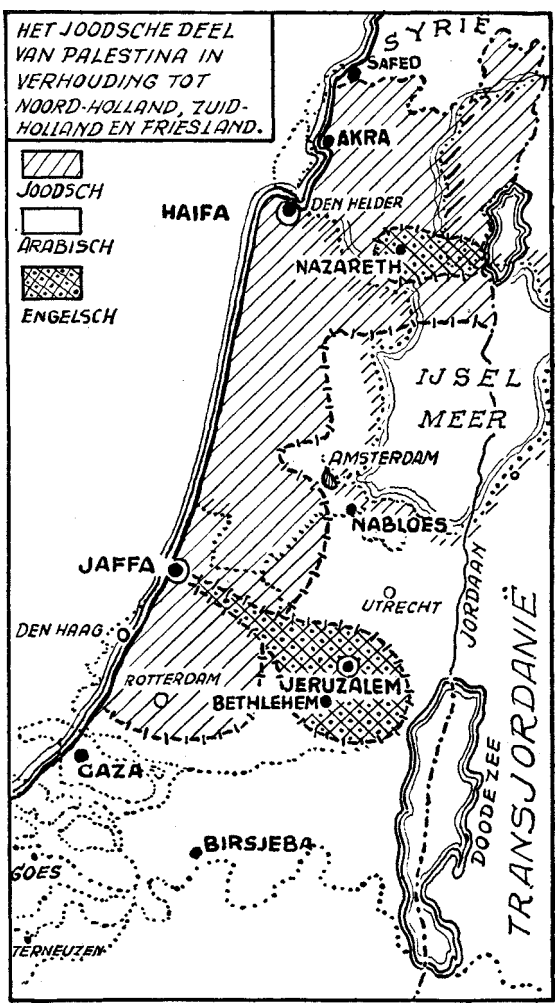
K. **NEDERLAND. — Verplichte kwaliteitskeuring voor exportboter. —**
De regeeringspersdienst meldt:
De minister van Landbouw en Visscherij a. i. heeft 7 Juli l.l. een beschikking genomen (Ned. St.crt. No. 128), volgens welke met ingang van 1 Augustus a.s. alleen dan restitutie van de ingevolge de Landbouw-

Crisiswet 1933 verschuldigde heffing op boter bij uitvoer van die boter zal worden verleend, indien ten genoegen van de Nederlandsche Zuivel-Centrale te 's-Gravenhage wordt aangetoond, dat die boter afkomstig is van aangeslotenen bij het Zuivel Kwaliteitscontrôle Bureau (Z. K. B.), onder Rijkstoezicht, te Amsterdam.
Het Zuivel-Kwaliteitscontrôle-Bureau (Z. K. B.) is 12 Juli '37 opgericht. Het bestuur van het Z. K. B. bestaat in totaal uit 12 personen, deels uit de kringen der coöperatieve, deels uit die der particuliere zuivelbereiding, aangevuld met eenige vertegenwoordigers van het ministerie van Landbouw en Visscherij en van de botercontrôle. Als voorzitter fungeert ir. Alph. Roebroek, directeur-generaal van den Landbouw, terwijl als eerste directeur optreedt de heer F. Keestra, tot dan toe leeraar-technicus van den Bond voor Coöperatieve Zuivelfabrieken in Friesland.
(Regeeringspersdienst) **(Vor. ber. Boter 2796 B.)**

25 JULI 1937

A. PALESTINA. — De beoogde verdeeling. - Verzet van den Ned. Zionistenbond. —

Op 17 Juli '37 vond te Utrecht de vergadering plaats van den Bondsraad van den Nederlandschen Zionistenbond. Deze heeft zich bezig gehouden met het rapport van de Royal Commission en de voorstellen tot verdeeling van Palestina.

(Overname zonder bronvermelding verboden.)

Mr. M. L. Kan hield een uitvoerige inleiding en betoogde, dat de conclusiën, strekkende tot verdeeling van Palestina, onaanvaardbaar zijn, omdat zij leiden tot verijdeling van den opbouw van het Joodsch nationale tehuis, en, daardoor, tot een onmogelijkmaken van de oplossing van het Joodsche vraagstuk. De vergadering nam met algemeene stemmen een motie aan, waarin o.m. te lezen staat, dat men zich verzet tegen de verdeeling van Palestina. Er wordt voorts geconstateerd, dat de situatie, welke tot centraal punt van het rapport is gemaakt — te weten het verzet van Arabische groepen en personen tegen de integrale en loyale verwerkelijking van het mandaat — is gedoogd, zooal niet bevorderd, door de mandaatsmogendheid, en in het bijzonder door de van harentwege aangewezen administratieve instanties in Palestina, gelijk trouwens uit het rapport blijkt.
De motie overweegt, dat het voorstel tot verdeeling van Palestina, bij verwerkelijking, de verijdeling beteekent van den opbouw van het Joodsche nationale huis, en dus niet geacht kan worden een oplossing mogelijk te maken van het Joodsche vraagstuk — een oplossing, waartoe de mandaatsmogendheden zich, blijkens Balfour-declaratie en mandaat, verplicht hebben mede te werken, acht op deze gronden de conclusies, vervat in het rapport der Royal Commission, onaanvaardbaar, en wekt het Joodsche volk op vast te houden aan den eisch van integrale verwerkelijking van het mandaat. (Alg. Handelsblad)
(Vorig bericht 2858 H.)

B. VEREENIGDE STATEN. — Hervorming van het Hoogste Gerechtshof. —

De juridische Senaatscommissie heeft het belangrijkste plan van Roosevelt, de hervorming van het Hoogste Gerechtshof, een zwaren slag toegebracht.
De commissie heeft n.l. besloten, de bepalingen in zake de benoeming van nieuwe rechters voor het hoogste rechtscollege, te schrappen.
De Senaat heeft, na stemming, besloten het betreffende ontwerp inderdaad naar zijn juridische commissie terug te verwijzen.
Men is te Washington algemeen van meening, dat het hervormingsplan hiermede geheel van de baan is. Drie-en-vijftig democratische en zestien republikeinsche senatoren hebben vóór het terugzenden van het ontwerp naar de juridische commissie gestemd.
De voorgestelde nieuwe maatregelen hebben betrekking op lagere rechtsinstanties, doch laten het Hoogste Gerechtshof onveranderd.
(New York Herald Tribune) **(Vorig bericht 2698 H.)**

C. DUITSCHLAND. — Nieuwe Sovjet-gezant bij Adolf Hitler. —

De Führer en Rijkskanselier heeft op 21 Juli '37 in zijn huis op den Obersalzberg den nieuwen ambassadeur der Sovjet-Unie, Joerenef, die zijn geloofsbrieven kwam overhandigen, ontvangen.
Joerenef zeide daarbij o.a., dat het scheppen en handhaven van normale betrekkingen tusschen de Sovjet-Unie en Duitschland in overeenstemming is met de belangen van beide staten en een bijdrage beteekent voor het vredeswerk. De ambassadeur zegde toe, dat heel zijn streven gericht zou zijn op het vervullen van deze belangrijke taak.
Hitler antwoordde o.a., dat hij met voldoening kennis had genomen van Joerenef's verklaring. Ik ben mèt u van meening, aldus de Rijkskanselier, dat zulk een verhouding tusschen het Duitsche Rijk en de Sovjet-Unie zoowel in overeenstemming is met de thans meer dan ooit van belang zijnde eischen der non-interventie als met de belangen der twee landen. Ik verzeker u dan ook, dat u bij het volbrengen van de taak, die u zich gesteld hebt, rekenen kunt op den steun van mijzelf en van mijn regeering.
(Berliner Tageblatt) **(Vor. ber. Hitler 2844 A.)**

D. TSJECHO-SLOWAKIJE. — Kabinet-Hodza. - Dr. Kalfuss wordt vervangen door Dr. Franke. —

Hodza heeft zijn besprekingen geëindigd. Zij hadden betrekking op het programma van het nieuwe kabinet. Men is tot overeenstemming ten aanzien van de hangende kwesties gekomen en President Benesj heeft goedgekeurd, dat dr. Franke, de minister van Onderwijs, tot minister van Financiën ad interim wordt benoemd ter vervanging van dr. Kalfuss. De samenstelling van het nieuwe kabinet wijkt verder niet van het oude af.
De kwesties, die met het graanmonopolie in verband staan, zijn zoo geregeld, dat de prijzen voor die graansoorten, waarbij de consumenten zijn geïnteresseerd, slechts in zooverre worden verhoogd, dat de prijzen van meel en brood onveranderd kunnen blijven.
De statuten van het graanmonopolie worden gewijzigd in dien zin, dat er bij den graan-inkoop ook

plaats komt voor de katholieke coöperaties. De oude verordening, die echter nooit is toegepast, krachtens welke verhoogde aanbouw van graan wordt gestraft, zal in werking treden en de straf zal bestaan hetzij in een boete, hetzij in een vermindering van de overnemingsprijzen van den geheelen aanbouw door het graanmonopolie. (Prager Presse) **(2866 H.)**

26 JULI 1937

A. **BELGIE. — Schrijven van Z.M. Koning Leopold III aan den Minister-President Van Zeeland. - Stichting van Wereldcentrum voor Economische Studie. —**
Z.M. Koning Leopold III heeft op 23 Juli den minister-president, Van Zeeland, een brief doen toekomen, waarvan de volledige tekst als volgt luidt:

Brussel, 21 Juli 1937.

Mijn waarde eerste minister,
Waar men de ontreddering aanschouwt, waarin het menschdom is gedompeld, kan men niet dan met een angstig gevoel de toekomst tegemoetzien. Men moet dan ook met kracht en overtuiging elke poging, die de geesten naar een ideaal van menschelijke solidariteit verheft, steunen.
Deze overtuiging bevestigt het gewicht van de zending, die door Groot-Brittannië en Frankrijk in uw persoon aan België werd toevertrouwd en die een veel ruimere strekking heeft dan men haar gemeenlijk toekent, vermits zij inderdaad tot het vinden der elementen van een rationeele inrichting der gansche wereld-economie kan leiden.
Uit de ontvangst, die u aan den overkant van den Atlantischen Oceaan is ten deel gevallen, blijkt de ingenomenheid der Ver. Staten van Amerika met het streven, dat aan het initiatief van Groot-Brittannië en Frankrijk te danken is.
Aldus betuigen ons deze drie groote natiën haar edelmoedig verlangen, mede te werken aan de vestiging van een betere levensorde, waarnaar de gansche wereld snakt.
Voor de groote moeite, die ge u bij de vervulling van deze zware taak hebt getroost, zullen allen, die er het ware doel en de omvangrijkheid van inzien, u zeer dankbaar zijn.
Laat mij op het oogenblik, dat gij de eerste resultaten van uw onderzoek gaat vaststellen, uw aandacht op een eigen overweging vestigen. Het ware, meen ik, van overwegend belang een organisme voor economische studiën te stichten, welke waarde naar voren zou worden gebracht door zijn drievoudig karakter van universaliteit, bestendigheid en zelfstandigheid.
Opsporing der elementen eener organisatie van de wereldeconomie en duurzame aanpassing van deze organisatie bij de steeds veranderlijke economische factoren vormen het dubbele doel, dat aan een dergelijke instelling zou worden toegedacht. De economische wetenschap, die voornamelijk op het leven zelf is gericht, is dan ook aan alle levensrhythmen onderworpen en de vraagstukken, die haar worden voorgelegd, kunnen niet op onveranderlijke wijze opgelost worden.
Maar om zich volkomen van haar taak te kunnen kwijten moet een dergelijke instelling zoo onafhankelijk mogelijk van alle nationale invloeden zijn.
Het is ongetwijfeld moeilijk het economisch gebied van politieken invloed vrij te houden. Maar deze moeilijkheid juist ligt aan de basis van het probleem, dat men u ter bestudeering heeft opgedragen en waarop onze vereenigde krachtsinspanning geconcentreerd moet worden.
Het is onder deze omstandigheden van het grootste belang, dat op de medewerking van alle groote deskundigen ter wereld moge worden gerekend, die zich het meest hebben gewijd aan de studie van alle vraagstukken betreffende de nijverheid, den handel, den landbouw, het geldwezen en den arbeid. Deze deskundigen zouden hun toetreding niet door een mandaat, maar door hun individueele bevoegdheid gewettigd zien.
Noch het sloopen van de tolmuren, noch eenige andere gedeeltelijke maatregel kan een einde maken aan de wanorde, die den vrede bedreigt. Indien wij werkelijk den oorlog willen weren en de menschen tot vrediger gevoelens willen stemmen, moeten wij den moed hebben het economische vraagstuk in zijn algemeenheid te beschouwen en een oplossing te vinden voor de groote problemen, die dreigend voor de gansche menschheid oprijzen, de verdeeling van de grondstoffen, de verdeeling van de geldmiddelen, de internationale verdeeling van den arbeid, het evenwicht tusschen de landbouwstaten en de industrielanden enz.
Ik besef ten volle de moeilijkheden, die aan de tenuitvoerlegging van een zoo uitgebreid programma zijn verbonden. Nochtans ben ik er van overtuigd, dat het oogenblik gunstig is om den stap te wagen en dat wij bij de vervulling van een dergelijke taak zouden kunnen rekenen niet slechts op den steun van alle regeeringen, maar ook op de goedkeuring en de medewerking van de groote maatschappijen, godsdienstige en philantropische gemeenschappen: in één woord van alle menschen, die in hun hart het verlangen naar wederzijdsch begrijpen en solidariteit gevoelen.
Wij kunnen het onszelf niet ontveinzen: aanzienlijke groepen der menschelijke samenleving zijn het niet meer met elkander eens. Indien een eerste stap kon worden gedaan om een betere verstandhouding te bereiken, zouden wij het menschdom, en vooral het Oosten, het bewijs hebben geleverd, dat het Westen boven het stoffelijke de geestelijke kracht verkiest, die uitgaat van een waarachtige broederlijke liefde. (w.g.) LEOPOLD.
(Handelsblad van Antwerpen)
(Vor. ber. Koning Leopold III 2851 B.; Van Zeeland 2848 A.)

B. **DUITSCHLAND. — Vierjarenplan. - Nationalisatie van de ijzerproductie. —**
Minister-president Göring heeft als gevolmachtigde voor het vierjarenplan den vertegenwoordigers van ijzerproduceerende en -verbruikende takken van nijverheid, van den ijzerhandel en het bouwbedrijf medegedeeld, dat hij een maatschappij heeft opgericht, die onder rijksleiding tot taak heeft, de ijzerertsvoorraden van den Duitschen bodem op te sporen en te ontginnen in den voor het nationale economische leven noodzakelijken omvang.
De maatschappij draagt den naam „Reichswerke A.G. für Erzbergbau und Eisenhürten Hermann Göring"; zij heeft haar zetel te Berlijn. Zij zal in de eerste plaats installaties inrichten in de ertshoudende streken van het Salzgittergebied in Baden en Frankenland.
Verder heeft Göring een verordening uitgevaardigd, volgens welke de tot de exploitatie toegelaten mijnbouwondernemingen vereenigd kunnen worden ter bevordering van de ontginning.
De juridische vorm dezer vereeniging en de richtlijnen voor de rechtspositie der leden worden vastgesteld door den gevolmachtigde voor het vierjarenplan. (Völkischer Beobachter)
(Vor. ber. Vierjarenplan 2690 D.)

C. **LETTEREN. — Boeken die door de pers gunstig besproken zijn. - Onze wekelijksche opgave. —**
Belgisch-Fransch: Henri Kerels — „L'arrêt au carrefour." (Les Editions de Belgique, Bruxelles)
H. de Mathelin de Papigny — „Goubère, poste congolaise." (Les Editions de Belgique, Bruxelles)
(Vorig bericht 2742 E.)
Bulgaarsch (in het Duitsch) Bojan Yssajef — „Wir sind am Balkan geboren." (Höger Verlag, Wien)
Duitsch: Vicki Baum — „Die Karriere des Doris Hart." (Querido, Amsterdam)
Nietzsche — „Einführung in das Verständnis seines Philosophirens." (De Gruyter, Berlin) **(2867 E.)**
Engelsch: Orrin E. Dunlap Jr. — „Marconi: the man and his wireless." (Macmillan Company)
A. L. Kennedy — „Britain faces Germany." (Jonathan Cape, London) **(Vorig bericht 2867 E.)**
Fransch: François Mauriac — „Journal II." (Grasset, Paris) **(Vorig bericht 2867 E.)**
Nederlandsch: Anton v. Duinkerken — „Verscheurde Christenheid." (Paul Brand's Uitgeversbedrijf, Hilversum 1937)
Frans Carolina Ridwit — „Landrotten." (Wereldbibliotheek, Vlaamsche editie, 1937) **(2867 E.)**
Spaansch: Giner de los Rios — „Arquelogía artistica de la Península." (Espasa-Calpe, Madrid) **(2541 E.)**
(Red. K. H. A.)

D. **JOEGO-SLAVIE. — Het Concordaat door de Skoepsjtina aangenomen, maar nog niet door den Senaat. - De Premier en aanhangers geëxcommuniceerd. —**
De Skoepsjtina heeft de wet, waarbij het Concordaat van Joego-Slavië met den Heiligen Stoel wordt goedgekeurd, aangenomen met 166 tegen 128 stemmen. De ratificatie zou thans in den Senaat komen, maar de Skoepsjtina heeft besloten, gezien het verzet van een groot deel der bevolking tegen het Concordaat, voorloopig van de verdere behandeling af te zien.
Op 25 Juli hebben de orthodoxe Servische bisschoppen een excommunicatie-decreet uitgevaardigd tegen Stojadinowitsj en alle orthodoxe leden der regeering, die voor de ratificatie van het Concordaat hebben geijverd. Dit decreet is in alle orthodoxe kerken voorgelezen. (Vreme) **(Vorig bericht 2871 C.)**

E. **SCHEEPSRAMPEN. — s.s. „Van der Wyck". - Uitspraak van den Raad van Scheepvaart. —**
De Raad van Scheepvaart hield op 24 Juli '37 zitting, waarin uitspraak werd gedaan omtrent het onderzoek in zake de „Van der Wyck"-ramp.
De raad acht geen termen aanwezig voor de toe-

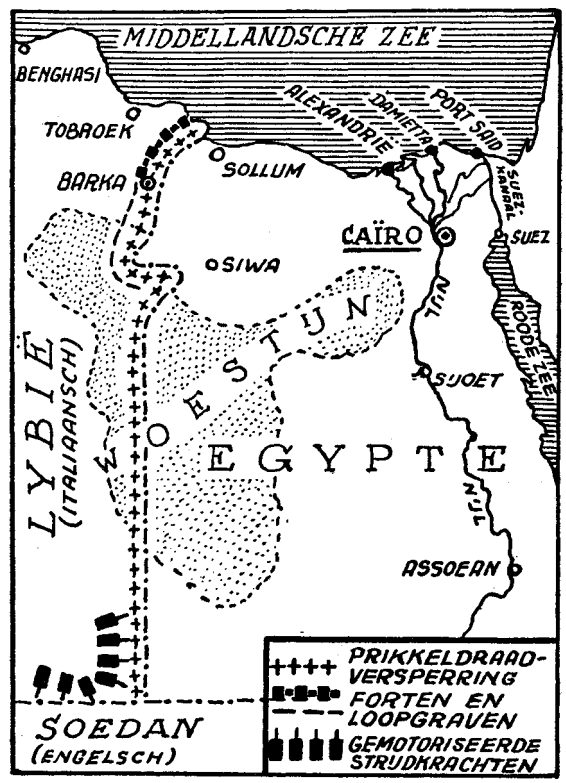
passing van eenigen tuchtmaatregel op den betrokken gezagvoerder B. C. Akkerman.
Tegen den eersten stuurman, H. N. J. Hermse, beslist de raad, hem de bevoegdheid te ontnemen om als gezagvoerder of stuurman dienst te doen op een Nederlandsch-Indisch zeeschip buitengaats, gedurende den tijd van drie maanden.
De raad is van oordeel, dat er verband bestaat tusschen het openstaan van de patrijspoorten tusschendeks en het binnenstroomen van groote hoeveelheden zeewater in ruim 2. De raad meent, dat dit openstaan der poorten uitsluitend en alleen oorzaak is geweest van het vergaan van de „Van der Wyck". (Aneta)
(Vorig bericht 2504 A.)

A. **SPANJE. — Burgeroorlog. - Niet-inmenging. - Brunete. - Barcelona gebombardeerd. —**
De besprekingen der niet-inmengings-commissie zijn vastgeloopen bij het bepalen van de volgorde van behandeling der onderscheidene punten.
Onderwijl heeft de Spaansche regeering al laten weten, dat zij geen Duitsche of Italiaansche waarnemers in haar havens zal dulden, terwijl de nationalisten niets willen weten van terugtrekking van vrijwilligers vooraleer hen de rechten van oorlogvoerenden zijn toegekend.
In het Engelsche Lagerhuis heeft minister Eden verklaard, dat Europa op gevaarlijke wijze naar een oorlog zal drijven indien de volken thans niet oprecht samenwerken met betrekking tot Spanje, al meende hij de atmosfeer thans minder geladen te moeten achten dan een jaar geleden.
Het sub-comité voor de non-interventie is weder op 26 Juli op het Foreign Office te Londen bijeengekomen onder voorzitterschap van lord Plymouth om officieel in kennis te worden gesteld van de door de Britsche regeering opgestelde vragenlijst waarvan het doel is de aan de niet-inmenging deelnemende staten er toe te brengen zich uit te spreken over het Britsche plan van 14 Juli.
In deze bijeenkomst heeft de Italiaansche gezant en gedelegeerde, Grandi, een contra-vragenlijst ingediend, welke, naar hij zeide, een getrouwe reproductie is van de Britsche voorstellen. Grandi vroeg, dat zijn vragenlijst gelijktijdig met de Britsche vragenlijst door het sub-comité zou worden onderzocht en dat zij zou dienen om deze aan te vullen en te verbeteren wat betreft de gedeelten waar de Britsche vragenlijst de oorspronkelijke Britsche voorstellen zichtbaar wijzigt.
De op 25 Juli door de rechtsche troepen veroverde stellingen bij Madrid, in Brunete, schijnen de positie van Madrid te verzwakken.
Barcelona werd door Franco-vliegers op 25 Juli hevig gebombardeerd, er waren 60 dooden en een groot aantal gewonden te betreuren. (Telex-A. N. P.)
(Vor. ber. Burgeroorlog 2873 I.; Niet-inmenging 2867 A.)

27 JULI 1937

B. **CHINA. — Conflict met Japan. - De spanning in Noord-China. —**
In de situatie in Noord-China is niet veel wijziging gekomen. Tokio heeft zich vrijwel beperkt tot het uiten van vriendelijke wenschen, welke naar Westersche begrippen echter met een ultimatum gelijk gesteld konden worden, en even vriendelijk stelde Nanking zijn verlangens daar tegenover. Intusschen trokken van het Zuiden uit Chineesche troepen op naar het bedreigde gebied en de Japanners troffen eveneens groote militaire voorbereidingen: de politiek van intimidatie, die voor het Verre Oosten geëigender schijnt dan zware veldslagen. En terwijl nog eenige gevechten plaats hadden, hoofdzakelijk bij Wang-ping, waarvan opmerkelijk is, dat er zoo goed als geen slachtoffers vielen, duurden de onderhandelingen voort, waarbij beide partijen elkaar verantwoordelijk stelden voor de verdere ontwikkeling van den toestand.
Met dit al dient Japan voorzichtig te zijn. Niet voor niets heeft Cordell Hull aan Japan en China in een, in diplomatieke bewoordingen gestelde politieke verklaring, een waarschuwing laten hooren, dat zij niet tot oorlog in het Verre Oosten kunnen overgaan zonder de belangen van de Ver. Staten en van andere landen te schaden.
Het Japansche ministerie van Oorlog heeft den inhoud gepubliceerd van het accoord, dat in Noord-China tusschen de Japansche militairen en de plaatselijke Chineesche autoriteiten werd gesloten.
Uit Shanghai wordt gemeld, dat men in Chineesche kringen geen commentaar wil leveren op dat communiqué. Het is echter duidelijk, dat het accoord niet te vereenigen is met het standpunt, dat door Tsjang Kai-sjek is uiteengezet en dat het voor de centrale regeering onaanvaardbaar is.
Ongeveer honderd Japansche soldaten met mitrailleurs en kanonnen hebben zich voor de westelijke poort van Peiping verzameld. Ondanks de sommaties der Chineesche wachtposten weigerden de Japanners terug te trekken, hetgeen doet vreezen, dat spoedig gevechten zullen uitbreken.
Overigens hebben reeds verscheidene gevechten ten zuiden en ten westen van de stad plaats gehad.
De Japansche regeering heeft besloten een aanvullende begrooting van 97 millioen yen in te dienen, hetgeen noodig is geworden door de gebeurtenissen in Noord-China. De partijen besloten deze begrooting 28 Juli te behandelen en eenstemmig goed te keuren.
Kaja, de minister van Financiën, heeft zijn collega's medegedeeld, dat een nieuwe buitengewone zitting van het Parlement bijeen zal worden geroepen voor een tweede aanvullende begrooting, wanneer de incidenten in China niet geregeld zullen worden.
(Domei - Sin Pau Agency - Telex-A. N. P.)
(Vor. ber. China-Japan 2868 C.)

C. **EGYPTE. — Versterkingen aan de Lybische grens.** De Egyptische regeering werkt op dit oogenblik aan de voltooiing van de Egyptische versterkingen aan de westelijke grens. Zulks tengevolge van de aanhoudende berichten aangaande de Italiaansche militaire voorbereidingen in Lybië, Italië's kolonie ten westen van Egypte.

(Overname zonder bronvermelding verboden.)

De Italianen hebben drie verdedigingslinies aan de Egyptische grens in Lybië aangelegd:
1. een prikkeldraadversperring langs de geheele grens; 2. loopgraven en fortificaties van de kust tot Barka; 3. na een korte onderbreking een nieuwe reeks loopgraven, die langs de grens loopen tot in de buurt van Siwah.
In Barka is een nieuwe Italiaansche bezetting gearriveerd en verder bestaat er een aanzienlijke concentratie van loopgraven en luchtvaartpersoneel in Tobroek. Bij de Soedan-grens is een groot aantal gemotoriseerde strijdkrachten samengetrokken. Nieuwe vliegvelden zijn in aanleg. Kortom er bestaat aan de Egyptische grens een groote bedrijvigheid van Italiaansche zijde.
In antwoord op een interpellatie in de Kamer heeft Nahas Pasja verklaard, dat de regeering de organisatie van de landsverdediging ter hand heeft genomen. Deze organisatie beoogt een leger van 20.000 man en een jaarlijksche begrooting van 2.700.000 pond. Bovendien zullen 6 millioen pond aan uitrusting en bewapening worden besteed. (Akcham)
(Vor. ber. Defensie 2848 G.)

A. **Vóór en na de depreciatie. —**
Het driemaandelijksche overzicht van de Amsterdamsche Bank bevat een zeer belangwekkend artikel van Mr. J. Wilkens, directeur van de Ned. Hypotheekbank te Veendam en de Friesch Groningsche Hyp. Bank, over „De Nederlandsche hypotheekbanken vóór en na de depreciatie van den gulden."
Allereerst geeft mr. Wilkens een overzicht van den groei van de in het binnenland werkende hypotheekbanken, die per 1 Januari 1937 een bedrag van ƒ 897 millioen aan hypotheken, ƒ 800 millioen aan pandbrieven hadden uitstaan.
Niettegenstaande de crisis bleven de verliezen van de hypotheekbanken tot 1933 beperkt; in 1932 bedroegen zij nog slechts ƒ 800.000, dus nog minder dan 0.1% van het totale pandbriefkapitaal. Al waren deze verliezen dan ook hooger dan in normale tijden, toen zij tezamen als regel niet meer dan ƒ 100.000 bedroegen, tot ongerustheid gaven zij geen aanleiding. Toen echter over 1933 en 1934 de verliezen bij gedwongen verkoopen stegen tot meer dan 1½ millioen per jaar en tegelijkertijd het bezit aan ingekocht onderpand tot ongeveer ƒ 7 millioen tegen niet meer dan ƒ 1 millioen in normale tijden, begon hier en daar twijfel te ontstaan of het hypotheekbedrijf op den duur aan de algemeene crisis voldoenden weerstand zou kunnen bieden.
Het is moeilijk de prijsverschillen van bebouwde onroerende goederen te meten, omdat men hier met een groot aantal tamelijk ongelijksoortige eenheden te maken heeft. Bij woonhuizen kan men uit de huurprijzen en het leegstaan een zekere tendenz betreffende de waardeverschuivingen afleiden, mits men met andere belangrijke factoren rekening houdt, als bijv. de hoogte der belastingen.
De Gemeenten n.l. trachtten de dekking van haar begrootingstekorten o.a. te vinden in het heffen of vergrooten van allerlei lasten en belastingen op onroerend goed als straat-, riool-, brandverzekerings-, precario-, personeele belasting en dergelijke. Verder werden de tarieven voor gas, electriciteit en waterleiding, welke de exploitatie van huizen eveneens beinvloeden, niet verlaagd, zoodat van eenige aanpassingspolitiek ten opzichte van de exploitatie van onroerend goed niets te bemerken viel.
De huisexploitanten, politiek niet sterk genoeg om de verzwaring van hun lasten op de gemeenschapskas af te wentelen, zochten een anderen zondebok voor den deplorabelen toestand hunner exploitaties en vonden dien in de hypotheekrente der hypotheekbanken, ofschoon die rente op het eind van 1935 gemiddeld ongeveer 5.1% bedroeg en in de laatste 20 jaar wel eens vrij wat hooger, maar nimmer veel lager was geweest, zoodat men daaraan al met heel weinig recht de oorzaak hunner misère kon toeschrijven.
Intusschen hadden zij met de klacht over de hooge hypotheekrente wel politiek succes te boeken, zoodat de regeering ten slotte toch gedrongen werd in de richting van het nemen van wettelijke maatregelen tot verlaging der hypotheekrente.

Nederl. Hypotheekbanken

Het publiceeren van dit voornemen tot gedwongen renteverlaging had het — te verwachten — gevolg, dat het hypothecair crediet werd verstoord en maatregelen tegen onredelijke executies noodig bleken; de tegenstanders van wettelijk ingrijpen wezen verder op de miskenning van het feit, dat verschil in hypotheekrente de juiste prijs is voor het verschil in risico der op langen termijn uitgezette gelden en de voorstanders waren met een renteverlaging tot 4¾% niet tevreden — hetgeen niet anders te verwachten was bij den nu eenmaal niet abnormaal hoogen bestaanden rentestand.
In 1936 trad een aanmerkelijke verbetering in; eerst door de intrekking van de wetsontwerpen inhoudend de gedwongen renteverlaging en vaststellende een bijzonder crisishypotheekrecht voor den landbouw op 4 Juli 1936, 26 Sept. d.a.v. werd de gouden standaard noodgedwongen verlaten; eenige dagen later de afschaffing van den huurbijslag voor werkloozen teruggenomen, welks invoering een ongezonde gemeentelijke woningpolitiek had bevorderd en welker afschaffing op de ruggen der huisexploitanten zou neerkomen.
De psychologische gevolgen van deze omstandigheden kan men niet licht overschatten en worden in het algemeen het eenvoudigst weergegeven met te zeggen, dat het vertrouwen terugkeerde.
Mr. Wilkens schetst hierna, welke resultaten deze verbetering voor de hypotheekbanken had. Er ontstond weer een sfeer van vertrouwen, waarin de vrijwillige conversie van 4½ en 5% pandbrieven in het 4% type thans een zeer vlot verloop kon hebben, terwijl zelfs het 3½% type op de markt kon worden gebracht, terwijl daarentegen het voornemen tot de gedwongen wettelijke verlaging van de pandbriefrente tot 4% al voldoende was voor het publiek om zich van belegging in pandbrieven te onthouden.
Van hoe groot belang juist de psychologische factor van het vertrouwen wel is, blijkt het beste uit de omstandigheid, dat de depreciatie van den gulden op 26 September 1936 absoluut geen directe huurverhooging tot gevolg heeft gehad. Integendeel blijkt uit het onderzoek daaromtrent ingesteld op last van den minister van Sociale Zaken in de gemeenten met meer dan 50.000 inwoners, dat de huren op 1 Jan. '37 gemiddeld zelfs nog weer 1% lager waren dan op 1 September 1936.
Ook vertoonden de gemeenten nog weinig neiging om bestaande erfpachtcanons, waarin nog 5½% tot 7% rente voor het grondgebruik berekend wordt, te verlagen, doch daarentegen wil men wel nieuwe gronden tegen lageren canon uitgeven, waardoor de positie van de oude erfpachters nog steeds meer wordt verzwaard. Welk een merkwaardig gemis aan psychologisch inzicht. In plaats van de zwaarst getroffen categorie van huisexploitanten te helpen en daarmede huurverlagingen van het slechtste woningtype, in de jaren 1919 tot 1924 gebouwd op duren erfpacht, te bevorderen, houdt men op deze bedreigde plaats star vast aan zijn te hoogen erfpachtscanon en dwingt daarmede de hypotheekbanken, verzekeringsmijen. en fondsen, ten einde hun oude debiteuren of hun pandbrievenbezit zooveel mogelijk te sparen, om ieder crediet op de onredelijk concurreerende nieuwe erfpacht met extra lagen canon principieel af te wijzen.
Toch heerscht thans ook op dit punt het vertrouwen, dat de gemeenten geleidelijk tot een juister begrip zullen komen van wat het algemeen belang vereischt; haar eigen budget-positie wordt immers beter gediend, wanneer de werkloosheid in de bouwvakken vermindert en nieuwe terreinen rendabel gemaakt kunnen worden ten koste van eenige concessies aan de oude erfpachters dan wanneer mèt de verstarring der erfpachtscanons ook het bouwbedrijf verstart.

Instelling van een contrôle-orgaan door de Ver. van Directeuren van Hypotheekbanken. —
Na de depreciatie van den gulden is, alles bij elkaar genomen, de toestand van het hypotheekbankbedrijf zeker belangrijk verbeterd. Voor zoover de banken daaraan zelf iets hebben kunnen doen, mag hier gewezen worden op de instelling van een Contrôle-Orgaan door de Ver. van Directeuren van Hypotheekbanken, waarbij de directeuren van alle banken van eenig belang zijn aangesloten. Ten einde in de eerste plaats voor pandbriefhouders den waarborg te scheppen, dat geen winstuitkeeringen aan aandeelhouders en tantiemisten worden gedaan, wanneer zulks achterwege gelaten behoort te worden, zijn door de Vereeniging normen opgesteld, waaraan een bank, welke prijs stelt op het lidmaatschap harer Directie moet voldoen om zich zoodanige uitkeeringen te permitteeren.

Voorts kan het Orgaan, dat bestaat uit 2 leden buiten- en 1 lid uit het bedrijf en van iedere Bank de noodige gegevens verkrijgt, zich met behulp van zijn accountant een indruk vormen van den toestand van elke bank en zich naar aanleiding daarvan tot haar wenden voor het geven van advies of om in gemeen overleg te doen of te laten hetgeen al of niet voor pandbriefhouders van belang is. Dat hiermede het vertrouwen in het bedrijf als geheel grooter is geworden, kan men veilig aannemen.
Dat nu alle crisismoeilijkheden voor de hypotheekbanken overwonnen zijn, kan niet gezegd worden. Zoo hebben de conversie-operaties der pandbrieven, ondanks een regeeringssteun in den vorm van een tijdelijk verminderd zegelrecht voor pandbrieven van lager rentetype, veel kosten meegebracht, welke eerst geleidelijk door een verbeterde rente-marge weer goed gemaakt kunnen worden. Het meerendeel der banken heeft daarin b.v. aanleiding gevonden om over 1936 geen enkele winstuitkeering te doen, ofschoon men aan de daarvoor gestelde normen toch ruimschoots kon voldoen.
Ook blijkt een enkele bank in de voortzetting van haar bedrijf geen heil meer te zien en kondigde liquidatie aan, terwijl een ander zich voorloopig slechts met een beroep op de wet op obligaties — waarbij onder bepaalde voorwaarden verlichting van de lasten der obligatieleening kan worden verleend — heeft kunnen redden.
Voorts beteekent het grootere kapitaal-aanbod, waardoor de hypotheekbanken haar conversie-operaties gemakkelijk hebben kunnen doorvoeren, voor haar niet louter voordeel, aangezien ook het aanbod van hypothecair kapitaal door particulieren, levensverzekeringmaatschappijen, spaarbanken, pensioenfondsen e.d. is toegenomen. Twee groote banken hebben daarin zelfs aanleiding gevonden tot een volledige samenwerking.
Of dit voorbeeld navolging zal vinden, valt moeilijk te zeggen, daar het hier twee instellingen uit het Noorden des lands betreft, wier directies reeds jaren lang het accent van hun verhouding meer op samenwerking dan op concurrentie hadden gelegd en wier volledige samenwerking een feit werd, toen de omstandigheden haar voor de keuze stelden om òf daartoe over te gaan òf in een kostbaren onderlingen concurrentiestrijd veel van haar beider kracht naar buiten te verliezen.
Maar al deze minder gunstige factoren nemen gelukkig niet het feit weg, dat voor het hypotheekbankbedrijf in Nederland, na de depreciatie van den gulden, weder een basis voor een betere toekomst is gelegd. (Overzicht v. d. Amsterdamsche Bank)
(V. b. Hypotheekbanken 2214 D.; Positie 1617 E.)

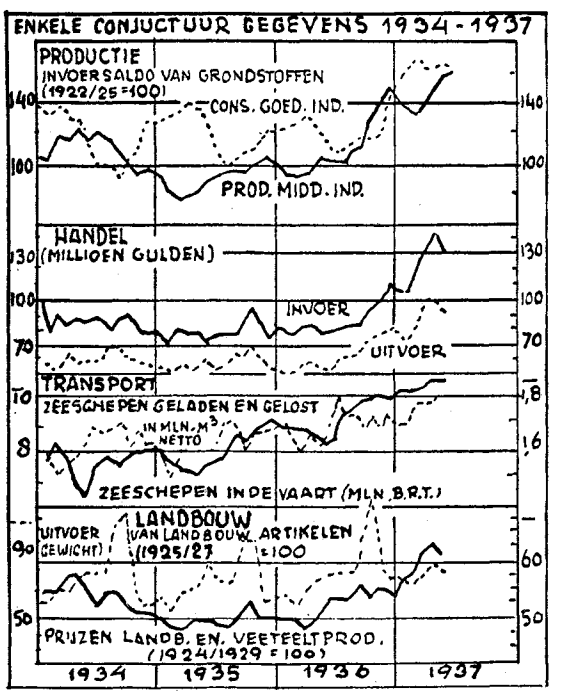
28 JULI 1937

A. **NEDERL. OOST-INDIE. — Luchtvaart. - Batavia's vliegveld in wording. —**
Medio December 1936 begon de „Nedam" met het grondwerk voor het nieuwe vliegterrein te Batavia. Sedertdien is men met het grondverzet reeds voor de helft gereed gekomen. Het totaal verzet zal ongeveer 250.000 kubieke meter bedragen.
De afmetingen van het cirkelvormige vliegveld zijn: een straal van vier honderd meter in eersten aanleg, waarbij de mogelijkheid bestaat tot uitbreiding tot 500 meter. Buiten dien cirkel ligt eerst een ring, waarop het eerste servituut komt te rusten (tot 700 meter) en daarbuiten een tweede ring, waarop een tweede servituut (tot 900 meter). In het eerste servituut gaat practisch alles tegen den grond; er mogen geen obstakels zijn, hooger dan 10 meter; op het tweede servituut mag zich geen boom of voorwerp bevinden, hooger dan 20 meter.
De leveringstijd is medio Mei 1938 (Bat. Nieuwsbld.)
(Vor. ber. Vliegvelden 2847 B.; Ned.-Indië 2642 D.)

B. **FRANKRIJK. — Protest te Berlin in zake lastercampagne vreemdelingenlegioen. - Duitsch antwoord.**
De Fransche gezant, François-Poncet, heeft zich op 24 Juli naar het Duitsche departement van Buitenlandsche Zaken begeven om te protesteeren tegen de berichten in de Duitsche pers over het vertrek van manschappen van het Fransche vreemdelingenlegioen naar Spanje. De gezant heeft daarbij tevens het dementi herhaald, dat door de Fransche regeering over deze kwestie gepubliceerd was.
Van Duitsche zijde heeft men hierbij den gezant er op gewezen, in welken omvang de Fransche nieuwsdienst juist den laatsten tijd steeds weer onjuiste berichten over Duitschland, die de Fransch-Duitsche betrekkingen slechts kunnen schaden, heeft gepubliceerd. (Le Journal — Berl. Tageblatt)
(Vor. ber. Frankrijk-Duitschland 2634 D.; Spaansche Burgeroorlog 2876 A.)

C. **JOEGO-SLAVIE. — Patriarch Varnava overleden.**
Patriarch Varnava, het hoofd van de Servisch Orthodoxe kerk, is na een langdurige ziekte overleden.
De patriarch, die in 1880 werd geboren, stond bekend om de vurigheid zijner patriotische gevoelens en energie, waarmede hij streed voor de verwezenlijking van de politieke en geestelijke onafhankelijkheid van het Servische land.
Als vriend van wijlen koning Alexander waren zijn gezag en zijn populariteit aanzienlijk.
De dood van den patriarch zal zeker vertraging bewerkstelligen in de Concordaatskwestie.
(Jugoslovenski Lloyd) **(V. b. Concordaat 2875 D.)**

D. **NEDERLAND. — Conjunctuur-gegevens 1934-1937.**

(Centraal Bureau v. d. Statistiek)
(Vor. ber. Conjunctuur 2421 A.)

E. **POLEN. — Mgr. Sapieha en het stoffelijk overschot van maarschalk Pilsudski. —**
Het conflict tusschen de Poolsche regeering en den aartsbisschop van Krakau is thans difinitief bijgelegd. Mgr. Sapieha heeft in een brief aan den president zijn toewijding betuigd en verklaard voortaan eerst de toestemming van den president af te wachten indien het noodig mocht blijken de kist met het gebeente van maarschalk Pilsudski van zijn plaats te verwijderen. (Polska Agencia Telegr.) **(2854 A.)**

29 JULI 1937

A. **FRANKRIJK. — Parijsch hotelconflict bijgelegd.**
Op 21 Juli is een overeenkomst geteekend, welke een einde maakt aan het conflict in het hotelbedrijf. Volgens deze overeenkomst zullen de werkuren tot 1 November worden verdeeld over zes dagen. Het personeel, dat in staking is geweest, zal weer door de patroons in dienst worden genomen, zekere bijzondere gevallen, waarbij zich incidenten hebben voorgedaan, voorbehouden.
Het aantal niet meer in dienst te nemen bedienden mag evenwel niet meer dan 10 procent zijn. Zij, die niet bij de oude patroons zullen worden teruggenomen, zullen bij voorrang door tusschenkomst van plaatsingbureaux in andere zaken worden te werk gesteld. (L'Intransigeant)
(Vor. ber. Stakingen 2494 F.)

B. **ITALIE. — Volkenbond en Pacifisme. - Een artikel in de „Popolo d'Italia". —**
De „Popolo d'Italia" publiceert onder het opschrift „De werkelijkheid en de ficties" een artikel, blijkbaar van de hand van Mussolini, waarin de vraag wordt gesteld of Europa zal moeten ondergaan, bedolven onder de ficties, waartoe het reeds twintig jaar lang zijn toevlucht zoekt, ten koste van den vrede en de algemeene samenwerking. In het artikel wordt o.a. verklaard:
De opperste fictie is het pacifisme van den Volkenbond. Twee andere ficties van brandende actualiteit compliceeren den huidigen Europeeschen toestand.
De eerste is die van de niet-erkenning van het voldongen feit der verovering van het rijk in Afrika door Italië, in welke aangelegenheid men speelt met de woorden de jure en de facto, terwijl het onherroepelijk is, dat het rijk van den Negus het rijk van Victor Emmanuel III geworden is. De tweede, niet minder belangrijke fictie, welke dramatische effecten heeft, is die van de niet-toekenning van oorlogsrechten aan Franco, verbonden met de kwestie der vrijwilligers.
Deze laatste zou, aldus het blad, eenvoudig zijn geëlimineerd, indien de verschillende naties zich zouden verplichten geen verdere versterkingen te zenden.
Eden heeft de absurditeit erkend van het feit, dat deze oorlogsrechten niet worden toegekend, toen hij in het Lagerhuis bevestigde, dat achter Franco niet alleen aristocraten en priesters staan. Hij zou er aan hebben moeten toevoegen, dat achter Franco het geheele beste deel van Spanje van vandaag en morgen staat en dat men hier te doen heeft met een generaal, die een leger heeft, dat sinds twaalf maanden strijdt, die tweederde van het Spaansche grondgebied en alle Spaansche koloniën bestuurt en beheerscht, kortom, een generaal, die veertien van de twee-en-twintig millioen Spanjaarden achter zich heeft.
Intusschen gaat men voort te veinzen, dat Franco een opstandeling is, die een pronunciamento heeft georganiseerd en gaat men voort te doen alsof men nog steeds gelooft, dat de werkelijke regeering van Spanje die van Valencia is, welke door Moskou wordt geleid.
Na betoogd te hebben, dat de politiek, welke verwezenlijkt zou moeten worden, een spel van onwezenlijkheden en sophismen is, besluit het artikel, dat eens de dag zal komen, waarop dit kaartenhuis zal worden omvergeworpen door de werkelijkheid. (Popolo d'Italia) **(Vor. ber. Mussolini 2786 C.)**

C. **CUBA. — Een driejarenplan. —**
Kolonel Batista, de dictator van Cuba, heeft een uitgebreid plan uitgewerkt voor de economische reconstructie van het land. Het is een 3-jarenplan, dat uit twintig punten bestaat, waarvan de voornaamste zijn: coördinatie van de suikerindustrie, distributie van terreinen en boerderijen aan particulieren en aanmoediging der houtindustrie. De president van den Senaat heeft verklaard, dat het plan dezer dagen aan het Congres ter bespreking zal worden voorgelegd. (Agence Belga)

D. **DUITSCHLAND. — Een nieuwe belasting voor de niet-dienstplichtigen. —**
Afgekondigd is een defensie-belastingwet, gedateerd 20 Juli. De opvatting omtrent den algemeenen dienstplicht vereischt, die Duitsche onderdanen, die niet opgeroepen worden voor de vervulling van een tweejarigen dienstplicht, te belasten met een bijzondere belasting (defensiebelasting), te berekenen naar het inkomen.
Van deze belasting zijn diegenen vrijgesteld, die bij de vervulling van hun arbeidsdienstplicht of van den tweejarigen actieven dienstplicht ongeschikt geworden zijn. Ook zij, wier inkomen minder is dan 224 Rm. per jaar of 52 Rm. per maand.
Onder deze belasting vallen met ingang van 1 September 1937 voor de eerste maal de mannen, die in 1914, 1915 en 1916 geboren zijn. Althans wanneer in zake hun ontslagen zijn van militairen dienstplicht geen definitief besluit aanwezig is. Mannen, die voor 1 Januari 1914 zijn geboren zijn niet „verdedigingsbelastingplichtig".
De verdedigingsbelasting bedraagt gedurende de eerste twee jaar na het begin van de verplichting tot belasting-betaling 50% van de inkomstenbelasting.
In de volgende jaren, tot aan het einde van de verplichting tot betaling van de verdedigingsbelasting, 6% van de inkomstenbelasting. (Berl. Tageblatt)
(Vor. ber. Belastingen 2437 C.)

E. **VOLKENBOND. — San Salvador verlaat den Volkenbond. —**
De ministerraad heeft 24 Juli besloten, dat San Salvador uit den Volkenbond zal treden. Het volgt hierbij het voorbeeld van de andere staten van Midden-Amerika, Guatemala, Honduras en Nicaragua, die reeds verleden jaar het lidmaatschap van den Volkenbond hebben opgezegd. (Telex-A. N. P.)

F. **BELGIE. — Het Vde Vlaamsche nationale zangfeest. —**
Voor de eerste maal sedert het einde van den wereldoorlog heeft het bewust strijdende Vlaanderen 26 Juli weer bezit kunnen nemen van de Groote Markt te Brussel en wel voor het houden van het vijfde Vlaamsche nationale zangfeest. Dit feit had na de politieke gebeurtenissen van de laatste maanden en de houding door burgemeester Max ten opzichte van het Vlaamsche element aangenomen, in het oog van de meer dan tien duizend deelnemers, welke niettegenstaande het ongunstige weer op het gestelde uur het fraaie plein geheel vulden, een symbolische beteekenis. Ook uit Nederland waren enkele honderden belangstellenden en zangers gekomen, leden van de vereeniging Volkszang te Groningen, de stichting Noord Nederland-Vlaanderen enz. De Brusselsche burgemeester, de striemende afkeuring indachtig, welke hem in verband met het verbieden van de Vlaamsche amnestiebetooging in het parlement te beurt viel, had ditmaal wel zijn toestemming verleend, met dien verstande nochtans, dat het lied van den Vlaamschen Leeuw op het programma niet mocht voorkomen, de mooie oude gildevlaggen, die sedert den Franschen nationalen feestdag van de historische gevels van de Groote Markt wapperden en eigendom zijn van de stad Brussel, werden weggenomen en dat een aanzienlijke gendarmeriemacht in de omgeving van het plein en voor het raadhuis was opgesteld.
Burgemeester Max, die zich enkele keeren vertoonde, werd op een fluitconcert onthaald.
De Vlamingen hielden zich niet aan het verbod en zongen zoowel het lied van de Vlaamschen Leeuw als het Wilhelmus. (N. R. Crt. - Het Laatste Nieuws)

G. **NEDERL. OOST-INDIE. — H.V.A. verhoogt peil salarissen. —**
De H.V.A. brengt met ingang van 1 October '37 het maximum-salaris van haar assistenten van *f* 450 op *f* 500 per maand. Tevens zal een nieuwe regeling met betrekking tot het verlofssalaris worden ingevoerd, waarbij de assistenten tijdens Europeesch verlof vol salaris genieten. (Aneta)
(Vor. ber. Salarissen 2812 A.)

H. **TSJECHO-SLOWAKIJE. — Verhoogingen van de begrooting. —**
Betreffende de verschillende verhoogingen der begrooting, welke door de afzonderlijke departementen worden verlangd, kan worden meegedeeld, dat het gewone budget voor de nationale verdediging, dat over het loopende jaar 1360 millioen bedroeg, op 2060 millioen zal worden gebracht, ongerekend nog 315 millioen uit het bewapeningsfonds.
(Prager Presse) **(Vor. ber. Begrooting 1551 D.)**

A. **NEDERLAND. — Indexcijfers van loonen. —**
De 6e aflevering van het Maandschrift van het Centraal Bureau voor de statistiek bevat de nieuwste indexcijfers van contractloonen en van uurverdiensten, welke door dit bureau zijn berekend.
Voor het eerst sedert een reeks van jaren blijkt het indexcijfer der contractloonen geen verdere daling te vertoonen; in het eerste halfjaar 1937 steeg het n.l. van 84 tot 85 (1926—1930 = 100).
Het indexcijfer der uurverdiensten over dezelfde periode is nog niet beschikbaar. In het tweede halfjaar 1936 is het gedaald tot 82, terwijl het cijfer over het geheele jaar 1936 83 bedroeg (1926—1930 = 100). Daar sindsdien in de bij dit cijfer betrokken bedrijven geen loonsverlaging, in een aantal hiervan daarentegen loonsverhooging heeft plaats gehad, kan men aannemen, dat ook het indexcijfer der uurverdiensten in 1936 zijn laagsten stand heeft bereikt.
(Centraal Bureau v. d. Statistiek)
(Vor. ber. Loonen 2304 E.)

B. **BELGIE. — Schrijven van Z.M. Koning Leopold. - Commentaren. —**
Ver. Staten. Tegenover de Amerikaansche pers heeft minister Hull verklaard, dat het voorstel van koning Leopold een gelukkig voorstel is. De minister wilde zich, in afwachting van het onderzoek van het voorstel, niet vastleggen, doch hij zeide er zich zeer over te verheugen, dat de hoofden van andere staten belangstelling hebben voor de oprichting van een onafhankelijke economische wereldorganisatie. Er kunnen, aldus zeide hij ten slotte, niet te veel onpartijdige internationale organisaties voor de bestudeering van economische vraagstukken zijn, want nooit zijn de internationale betrekkingen zoozeer afhankelijk geweest van stevige economische fundeeringen.
Duitschland. Het voorstel heeft eveneens een gunstig onthaal in de Berlijnsche pers gevonden. De Deutsche Allgemeine Zeitung schrijft: „Men kan slechts hopen, dat de uitnoodiging tot het bestudeeren der economische vraagstukken in hun algemeenheid en tot het aanvatten van de verdeeling der grondstoffen en van de betaalmiddelen in overweging zal worden genomen door de mogendheden, die deze problemen hebben op te lossen. Er is hier sprake van een onmiddellijk beroep op Londen, Parijs en Washington. Duitschland wenscht slechts, dat dit beroep niet tevergeefs gedaan is. De rijkskanselier en zijn medewerkers hebben vaak verklaard bereid te zijn aan een nieuwe regeling mede te werken, sinds die regeling op de basis van rechtsgelijkheid berust".
Engeland. De Engelsche pers oordeelt niet onverdeeld gunstig over het Belgische voorstel. **(Vorig bericht 2875 A.)**

30 JULI 1937

C. **NEDERLAND. — Werkloosheid in Juni 1937. - Daling. —**
Het Centraal Bureau voor de Statistiek deelt de volgende cijfers mede betreffende het aantal geheel werkloozen, bij alle organen der openbare arbeidsbemiddeling als werkzoekenden ingeschreven.

Aantal geheel werkloozen op het einde van	Juni '37	Mei '37	Juni '36
Gemeenten met:			
100.000 en meer inw.	137.616	137.129	158.385
50.000—100.000 inw.	41.349	42.195	49.367
20.000—50.000 inw.	40.440	40.823	47.748
minder dan 20.000 inw.	91.211	108.390	123.296
Totaal	310.616	328.537	378.796

Ondanks de toeneming der bevolking en het daarmede gepaard gaande aanbod van nieuwe arbeidskrachten bedroeg het totaal aantal ingeschreven geheel werkloozen in Nederland einde Juni 1937 ruim 68.000 minder dan een jaar geleden.
De regelmatige sterke daling van het aantal werkloozen sedert einde Januari 1937, zette zich ook in Juni 1937 voort, n.l. van Mei op Juni met bijna 18.000 (van April op Mei met 31.200). In het vorige jaar was de vermindering van Mei op Juni slechts 14.000 en van April op Mei 22.800.
(Centraal Bureau v. d. Statistiek)
(Vor. ber. Werkloosheid 2841 D.)

D. **CHINA. — Nota der Chineesche regeering aan de Nederlandsche regeering. —**
De Chineesche gezant in Den Haag heeft met een „mondelinge nota" aan onze regeering het standpunt der Chineesche regeering weergegeven in zake de jongste ontwikkeling der gebeurtenissen in Noord-China. De inhoud der M.N. was als volgt:
Sinds het uitbreken van het incident van Loekoetsjiou in den avond van den 7en Juli van dit jaar, toen Japansche troepen bij manoeuvres (die zelfs niet toelaatbaar waren onder de bepalingen van het Bokser Protocol van 1901) plotseling een aanval deden op de stad Wan(g) Ping en daar verzet ondervonden van het plaatselijke garnizoen, hebben de Chineesche autoriteiten, begeerig als zij waren om te komen tot een vreedzame regeling, haar uiterste best gedaan om staking der vijandelijkheden te verkrijgen door een wederzijdsche terugtrekking van de troepen. Maar bijna onmiddellijk na elke successieve schikking, die was getroffen, werd zij te niet gedaan door een hervatting van den aanval door Japansche strijdkrachten. In den tusschentijd hebben de gevechten zich uitgebreid tot de onmiddellijke omstreken van Peiping, terwijl een groot aantal Japansche versterkingen, in allerijl uit Mantsjoerije, Korea en Japan zelf naar de provincie Hopei wordt gestuurd. Naar schatting zijn reeds meer dan 100 Japansche vliegtuigen en 20.000 man Japansche troepen samengetrokken in de buurt van Peiping en Tientsin, gereed om te allen tijde een botsing op groote schaal te ontketenen. Er behoeft nauwelijks op te worden gewezen, dat de plotselinge aanval op Loekoetsjiou en het binnenvallen van aanzienlijke Japansche strijdkrachten in Noord-China een duidelijke aantasting beteekenen van de souvereiniteit van China en in tegenspraak zijn met letter en geest van het Negen-Mogendheden-verdrag, het Parijsche Vredespact en de Volkenbonds-overeenkomst.
De crisis, die op deze wijze is ontketend door het agressieve optreden van Japan in China zal, indien zij op haar beloop wordt gelaten, niet enkel onverwijld den vrede in Oost-Azië verstoren, doch ook nog onvoorziene gevolgen hebben voor het overige deel van de wereld. Ofschoon China verplicht is om met alle middelen, die te zijner beschikking staan, zijn gebied, zijn nationale eer en zijn bestaan te verdedigen, blijft het niettemin bereid, zijn geschillen met Japan te regelen volgens welk ook der vreedzame middelen, waarover het internationale recht en de tractaten de beschikking geven.
(Chineesche Legatie te Den Haag)
(Vor. ber. China-Japan 2876 B.)

E. **NEDERLAND. — Tweede Kamer. - Wijziging van invoerrechten. - Aanvulling van de Tariefwet van 1934. —**
Verschenen is een wetsontwerp tot wijziging van de Tariefwet 1934, de wet op het statistiekrecht en de algemeene wet van 26 Augustus 1922.
(N. R. Crt.) **(Vor. ber. Tariefwet 2091 D.)**

F. **FRANKRIJK. — Staatsfinanciën. - Steun aan Fransche Staatsfondsen. —**
De regeering heeft 21 Juli '37 besloten, een fonds te stichten ter ondersteuning van de koersen der staatsfondsen, ten einde de noteeringen dezer fondsen meer in overeenstemming te brengen met de door de schatkist gemaakte vorderingen in zake het sluitend maken der begrooting.
De middelen voor dit fonds zullen verkregen worden door herwaardeering van den goudvoorraad van de Banque de France op basis van 1 franc = 43 milligram goud, de laagste koers van den franc genoemd in de monetaire wet van 1 October 1936.
Voortaan zal dit fonds, onafhankelijk van de aanmerkelijke bedragen, die door de Caisse Autonome d'Amortissement worden besteed voor aankoop van staatsfondsen, de staatsfondsenmarkt steunen, waartoe het beschikt over meer dan fr. 6 milliard.
Als de steunoperaties beëindigd zullen worden, zal het saldo weder aan de Banque de France worden overgedragen ten einde in mindering te worden gebracht van de schuld van den staat aan de bank. Ook het saldo van het wisselkoers nivelleeringsfonds zal voor hetzelfde doel worden gebezigd na beëindiging der interventie op de wisselmarkt en wel tot het bedrag, dat door het fonds tot steun aan de staatsfondsenmarkt is belegd in aangekochte staatsobligaties.
Amortisatie van de staatsschuld en aflossing van de door de Banque de France aan den staat verstrekte voorschotten zijn de twee essentieele kenmerken van de overeenkomst, die aan den raad van beheer der Banque de France ter goedkeuring werd voorgelegd.
(Le Temps) **(Vor. ber. Financiën 2872 D.)**

G. **IJSLAND. — Een nieuw Alting gekozen. —**
Er zijn op IJsland verkiezingen voor het parlement gehouden, tusschentijdsche verkiezingen, die een vrij belangrijke verandering in de samenstelling van het Alting hebben gebracht.
Eigenlijk zouden er eerst het volgende jaar weer parlementsverkiezingen geweest zijn, maar in het voorjaar is het tot een breuk tusschen de beide regeeringspartijen gekomen en nadat

de toestemming van den Koning verkregen was heeft de regeering toen in April het Alting ontbonden en nieuwe verkiezingen uitgeschreven. De aanleiding tot de breuk tusschen de burgerlijk-radicale „vooruitgangspartij" en de sociaal-democraten was een diepgaand meeningsverschil over de noodzakelijkheid of de wenschelijkheid van staatsbemoeienis met de visscherij. De sociaal-democraten hadden voorgesteld een buitenlandsche staatsleening van acht millioen kronen op te nemen voor den bouw van stoomtreilers en de modernisatie van oude vischersvaartuigen, maar de burgerlijke bondgenooten wilden vernieuwing en verbetering op coöperatieven basis en verzetten zich krachtig tegen socialisatie van de voor IJsland zoo buitengewoon belangrijke visscherij.
Uit den aard der zaak was het socialisatievraagstuk het voornaamste punt in den verkiezingsstrijd en de beide regeeringspartijen hebben elkaar dan ook zoo heftig bestreden, dat een verzoening binnen afzienbaren tijd uitgesloten geacht kon worden. Een tweede belangrijk, maar nu eenigermate op den achtergrond gedrongen, punt, waarover de meening van de IJslandsche mannen en vrouwen gevraagd werd, was handhaving, herziening of opheffing van het Deensch-IJslandsche Unie-tractaat, dat van het najaar tegen 1943 opgezegd zou kunnen worden. En daar bovendien de nu verbroken coalitie slechts één stem overwicht gehad had, behoeft het niet te verwonderen, dat men zich zeer sterk voor de verkiezingen interesseerde en dat ondanks de vaak zeer groote afstanden ruim negentig procent van de kiezers heeft deelgenomen.
Het resultaat van de verkiezingen is, dat de „vooruitgangspartij" 19 zetels gekregen heeft tegen tevoren 15 en nu de grootste partij is, daar de conservatieve „zelfstandigheidspartij" van 20 op 17 terug is gegaan. De sociaal-democraten hebben 2 van hun 10 zetels verloren, de boerenpartij heeft haar 2 zetels behouden en de communisten, die eerder nog niet in het Alting vertegenwoordigd waren, hebben 3 zetels veroverd, terwijl 2 wilden verdwenen zijn. (Morgunbladid)
(Vor. ber. Alting 921 E.)

31 JULI 1937

A. **NEDERLAND. — Onderwijs. - Lectoraat in de Muziekwetenschap. —**
De Amsterdamsche gemeenteraad benoemde tot lector in de muziekwetenschap aan de gemeente-universiteit dr. K. Ph. Bernet Kempers, thans privaatdocent.
Dr. Bernet Kempers werd in 1897 te Nijkerk geboren. Hij studeerde muziekwetenschap aan de universiteit te München en promoveerde in 1925 summa cum laude op een dissertatie over: „Jacobus Clemens non Papa und seine Motetten".
In 1929 werd hij benoemd tot privaat-docent, welk ambt hij aanvaardde met een voordracht over herinneringsmotieven, leidmotieven en grondthema's.
(Red. K. H. A.) **(Vor. ber. Onderwijs 2798 C.)**

B. **NEDERL. OOST-INDIE. — Directeur Departement van Economische Zaken. - H. J. van Mook benoemd.**
De heer H. J. van Mook, hoofdambtenaar voor economische zaken aan het Departement van Economische Zaken, is met ingang van 31 Augustus '37 benoemd tot directeur van genoemd departement.
(Aneta) **(Vor. ber. Departem. Econ. Zaken 1443 A.)**

C. **P. E. N.-CLUB. — Congres te Parijs. —**
Met een belangrijke zitting heeft het P.E.N.-Congres op 24 Juni '37 onder voorzitterschap van den Belgischen schrijver Louis Piérard, zijn bijeenkomst beëindigd.
Onder de moties, die werden aangenomen, was een gewijzigde tekst, waarin buiten alle politiek de dood van Garcia Lorca werd betreurd en geprotesteerd tegen dit „vergrijp tegen den geest". Een afzonderlijke motie, gericht tot geheel Spanje, sprak de deelneming uit van het Congres voor hetgeen onder den moordenden burgeroorlog geleden wordt, en zijn sympathie voor alle slachtoffers der gedachte. Het voegde er den wensch aan toe, dat de vrede spoedig hersteld moge worden en er een régime moge gevestigd worden, waarbij alle geweld wordt verbannen en de vrijheid van gedachte-uiting en de rechten van den geest erkend en gewaarborgd. (Le Temps)
(Vor. ber. P.E.N.-Club 2497 B.)

D. **PALESTINA. — Britsch plan naar Genève verwezen. —**
Het Lagerhuis heeft op 21 Juli aan het eind der debatten, met 3 stemmen tegen, een door de regeering aanvaarde motie i.z. Palestina aangenomen. Daarin wordt gezegd, dat de voorstellen van het Witboek voor den Volkenbond dienen te worden gebracht ten einde de Britsche regeering in staat te stellen het parlement, na een behoorlijk onderzoek, een definitief plan voor te leggen, waarbij volledig rekening zal worden gehouden met de aanbevelingen van het Witboek.
Deze motie bindt het Lagerhuis in het huidige stadium niet aan het verdeelingsplan. (Times)
(Vorig bericht 2874 A.)

E. **ZUID-AFRIKA. — Kaffers kiezen eigen afgevaardigden. —**
Voor de eerste maal sedert de segregatie is ingevoerd, waarbij de Kaffers van de Europeanen in afzonderlijke gebieden worden gescheiden, en de Kaffers hun eigen blanke vertegenwoordigers in het Parlement zullen hebben, zijn de verkiezingen voor het Parlement zoowel als voor de Provinciale Staten — of zooals wij zeggen de Provinciale Raden — in de Kaap gehouden.
Thans stemmen de Kaffers niet meer met de blanken samen, maar brengen zij afzonderlijk hun stem uit voor eigen afgevaardigden. Tot dit doel is de Kaapprovincie in drie kiesafdeelingen gesplitst, welke elk een afgevaardigde aanwijzen.
Bij deze nieuwe regeling is al dadelijk gebleken, dat de Kaffers niet graag voor een afgevaardigde stemmen, dien zij niet persoonlijk hebben gezien. Zij willen weten, hoe de man er uit ziet, die hun belangen in het Parlement zal verdedigen. De Kaffer heeft een zeer scherpen kijk op menschen en het is dus niet onbegrijpelijk, dat hij zijn Parlementscandidaat van oog tot oog wil aanschouwen, zoodat hij voor zich kan bepalen wat de man waard is.
Door de ontzaglijke uitgebreidheid van de verschillende kiesafdeelingen, was het echter onmogelijk, dat de candidaten overal konden komen. En de Kaffers hebben zich dan ook ernstig beklaagd over dat gebrek aan belangstelling bij den man die hun stem vraagt.
Toch hebben de Kaffers in Kaapland, waar de meesten hunner wonen en waar zij ook vroeger het stemrecht hebben bezeten, wat in Transvaal en Vrijstaat niet het geval was, veel belangstelling voor deze verkiezing aan den dag gelegd. Er is in de verschillende kiesafdeelingen ongeveer zeventig percent van het totaal aantal stemmen uitgebracht.
Opvallend was het bij deze verkiezing, dat de candidaat met een ouden gevestigden naam in het land den meesten steun heeft gevonden bij de Kaffers. Misschien is dat niet verwonderlijk bij den Afrikaanschen inboorling die zeer veel eerbied voor aristocratie heeft. (Die Burger)

F. **NEDERLAND. — Diplomatie. - Japansche gezant.**
De heer Kazue Buwajima heeft in het begin dezer maand zijn post als gezant van Japan in ons land betrokken, na een bezoek aan Nederl. Oost-Indië te hebben gebracht. (Het Vaderland)
(Vor. ber. Diplomatie 2847 D.)

G. **NEDERLAND. — Clearing met Roemenië. - Overeenkomst door Roemenië opgezegd. —**
De regeeringspersdienst meldt:
Van de Roemeensche regeering werd dezer dagen bericht ontvangen, dat de Nederlandsch-Roemeensche clearingovereenkomst van 28 Augustus 1936 met ingang van 15 Augustus '37 is opgezegd.
(Regeeringspersdienst) **(Vorig bericht 2439 B.)**

H. **ZWITSERLAND. - In- en Uitvoer. - Werkloosheid.**
De Zwitsersche exportpositie toont per eind Juni 1937 tegenover het vorige jaar een belangrijke verbetering; naar hoeveelheid bedraagt de stijging van den uitvoer 63½%, naar waarde 61.6%. De ontwikkeling van den handel met Nederland blijkt uit het volgend overzicht:
De invoer uit Nederland bedroeg in Juni 1937 frs. 5.2 (v. m. 4½, v. j. 2½) millioen. Ook de uitvoer naar Nederland is tegenover het vorige jaar gestegen tot frs. 3.9 (v.m. 5.2, v. j. 1.7) millioen. Terwijl Zwitserland in Juni 1936 voor frs. 0.8 millioen meer goederen invoerde, dan het naar Nederland exporteerde, bedraagt het invoeroverschot van Nederland naar Zwitserland dit jaar frs. 1.3 millioen. Nederland neemt in den Zwitserschen buitenlandschen handel de zevende plaats in.

Daling der werkloosheid. De werkloosheid toont in Zwitserland nog steeds een aanhoudende daling. **Het**

totaal der werkzoekenden is eind Juni tegenover Mei met 7143 tot 50.830 gedaald. Eind Juni 1936 bedroeg het aantal 75.127. De verbetering in de werkloosheid tegenover hetzelfde tijdstip van 1936 bedraagt dus 32%. (Schweizerische Handelszeitung, Zürich)
(V. b. In- en Uitvoer 2131 C.; Werkloosheid 2130 G.)

A. **DUITSCHLAND. — Kerkvervolging. - Evangelische Kerk. - Dr. Niemöllers broer en andere arrestaties. —**
De reeks arrestaties van predikanten der Belijdende Kerk is ook op 25 Juli voortgezet. Te Dahlem is ds. Niemöller, de broer van den leider der Belijdende Kerk, die thans gevangen zit, die in plaats van zijn broer den dienst kwam leiden, bij het uitgaan van de kerk gearresteerd, hetgeen de grootste verontwaardiging onder de kerkgangers, die daarvan getuige waren, heeft teweeggebracht. Hij is echter weder vrijgelaten.
Voorts zijn nog vijf andere dominé's gevangengenomen, zoodat het aantal zich in arrest bevindende predikanten thans ruim vijftig bedraagt.
(Telex-A. N. P.)
(Vor. ber. Evang. Kerkenbond 2865 C.)

1 AUGUSTUS 1937

B. **WIELERSPORT. — Tour de France. - Resultaten.**
De eindresultaten van den 31sten „Tour de France" luiden als volgt:
1. Lapébie, 138 uur 58 min. 31 sec.; 2. Vicini, 139 u. 5 m. 48 s.; 3. Amberg, 139 u. 24 m. 44 s.; 4. Camuso, 139 u. 25 m. 24 s.; 5. Marcaillou, 139 u. 34 m. 7 s.; 6. Vissers, 139 u. 36 m. 44 s.; 7. Chocque, 140 u. 3 m. 50 s.; 8. Gallien, 140 u. 5 m. 4 s.; 9. Bautz, 140 u. 5 m. 12 s.; 10. Fréchaut, 140 u. 23 m. 5 s. Antoon v. Schendel, de eenige Hollander, die den „Tour" tot een goed einde wist te brengen, eindigde op de drie-en-dertigste plaats met een tijd van 141 uur 51 min. 45 sec.
Het landenklassement luidt: 1. Frankrijk, 418 uur 36 min. 28 sec.; 2. Italië, 421 uur 30 min. 46 sec.; 3. Duitschland, 421 uur 53 min. 12 sec.; 4. Zwitserland, 422 uur 34 min. 3 sec.; 5. Luxemburg, 429 uur 22 min. 51 sec.; 6. Spanje, 428 uur 44 min. 57 sec.
Dient nog te worden vermeld, dat de geheele Belgische ploeg, naar aanleiding van eenige betreurenswaardige incidenten, zich gedwongen gevoelde op te geven. (L'Auto) **(Vor. ber. 2406 A.)**

C. **NEDERLAND. — Christoffel Pullmann. - Monument. —**
Het was op 27 Juli '37 150 jaar geleden, dat de grenadier Christoffel Pullmann, schildwacht voor het paleis Soestdijk, den dood boven ontrouw verkoos.
Het eenvoudige, houten gedenkteeken bij het paleis, dat de nagedachtenis aan deze heldendaad levendig heeft gehouden, is nu door een waardiger vervangen en op 27 Juli '37 door Prinses Juliana in tegenwoordigheid van Prins Bernhard en vele autoriteiten onthuld. Christoffel Pullmann had medegeholpen een nachtelijken aanslag op Soestdijk door de Patriotten te verijdelen en stierf daarbij den heldendood.
(Red. K. H. A.)

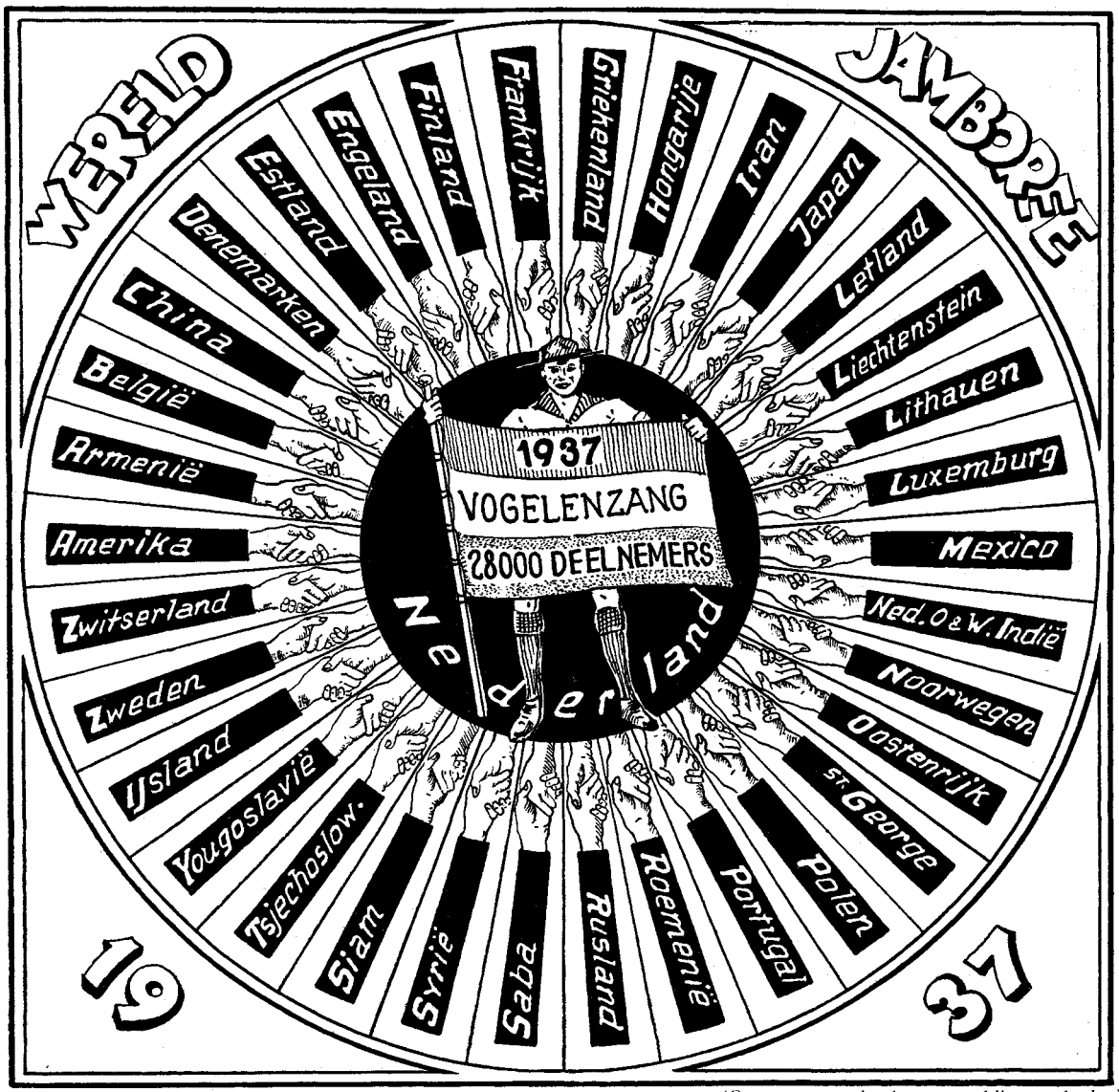
D. **PALESTINA. — De beoogde verdeeling. - Arabieren het sterkst tegen verdeeling. —**
Naar een bijzondere correspondent van de „Times" te Jeruzalem schrijft, schijnt de openbare meening onder de Joden in Palestina zich langzamerhand naar berusting in het principe der verdeeling te bewegen. In tegenstelling daarmede blijven de Arabieren resoluties tegen het verdeelingsplan aannemen, waarbij ieder compromis wordt verworpen en iedere nieuwe resolutie leidt er toe, dat het verzet tegen het plan algemeener wordt en vaster vorm aanneemt. 20 Juli nam een vergadering van vertegenwoordigers van Jaffa en omstreken zulk een resolutie aan en 21 Juli zond de Nationale Verdedigingspartij (de Nasjasjibi-partij) een lang memorandum in gelijken zin aan het departement van Koloniën te Londen en aan den Volkenbond.
Het voornaamste Arabische bezwaar is onveranderlijk, dat verdeeling de eenheid zou vernietigen van het land, omtrent hetwelk zij ondanks de Joodsche aanspraken blijven volhouden, dat het Arabisch is. En de Arabieren vragen: „Waarom zouden wij onze huizen en ons land overgeven? Wij zijn geen verslagen natie zooals de Grieken in 1922".
Men moet ook een zekere waarde hechten aan den onwil der ontwikkelden onder de Palestijnsche Arabieren om te worden opgenomen in wat zij een „woestijnstaat" noemen, waar de levensstandaard veel lager is. Dit wordt in het bijzonder gevoeld door oudere regeeringsambtenaren, van wie er een opmerkte: „Na 20 jaar Britsch bestuur hebben wij tot op zekere hoogte als Engelschen leeren denken. Het zal te moeilijk zijn om onzen geest weer aan een Oostersch standpunt aan te passen." (Times)
(Vorig bericht 2881 D.)

E. **LUCHTVAART. — Luchtrampen. - K.L.M.-vliegtuig „Flamingo" bij Halle (België) verongelukt. —**
Op 28 Juli '37, omstreeks 11 uur v.m., is het K.L.M.-vliegtuig „Flamingo" (PH-ALF), op weg van Amsterdam naar Parijs, vrij spoedig na het vertrek van Brussel, waar een tusschenlanding gemaakt was, in de buurt van Halle verongelukt.
Het toestel vloog in brand, verbrandde geheel en de vijftien inzittenden, vijf leden der bemanning en tien passagiers, kwamen daarbij om het leven.
Het toestel, een Douglas DC 2, was om 9.20 v.m. van Schiphol vertrokken onder commando van den vlieger C. Th. R. Steensma.
Te Brussel werd een tusschenlanding gemaakt; daar zijn de meeste passagiers, die gedeeltelijk van Keulen kwamen, ingestapt.
Volgens de eerste — nog niet gecontroleerde berichten — zou de „Flamingo" tengevolge van een ontploffing aan boord, in de lucht in brand zijn gevlogen en toen gevallen zijn. De DC 2 viel neer op een terrein nabij het Station Brages.

De slachtoffers. — De bemanning van het vliegtuig bestond uit: bestuurder C. Th. R. Steensma; tweede bestuurder-mecanicien Geering; marconist Ludekuize; tweede werktuigkundige Wapperom; Mej. v. d. Laan. De passagiers waren: de heer Nathans, Nederlander komende van Amsterdam, tweede secretaris van de Intern. Transportarbeiders Federatie; de heer Trillo, een Mexicaan, komende van Amsterdam; de Duitscher Wetzlaar, die evenals de hierna te noemen passagiers uit Keulen was gekomen en te Brussel in de „Flamingo" was gestapt; de Duitscher Mun, de heer en mevrouw Tondreau, de heer Blume, de heer Whitehouse, de heer Canton, de heer Goldbloome.
(Telex-A. N. P. - Agence Belga)
(Vor. ber. Vliegongelukken 2866 G.)

F. **TIBET. — De nieuwe Dalai-lama. - De Tasji-lama.**
De Sin Pau bevestigt, dat in het weidegebied bij Koko Nor de reïncarnatie van den Dalai-lama is gevonden. Het gelaat van het kind en de leeftijd komen overeen met wat gewenscht werd. De vorige Dalai-lama had op zijn sterfbed het kind waarin hij zou worden gereïncarneerd — en dat hij in een visioen had aanschouwd — beschreven. Het kind is nu ongeveer twee jaar oud. Het is het zoontje van een welgestelden landman.
De Tasji-lama, die een jaar of tien in ballingschap buiten Tibet moest blijven — wegens een conflict met den toenmaligen Dalai-lama — keert thans naar zijn land terug. (Sin Pau Agency)
(Vor. ber. Dalai-lama 1250 B.)

A. NEDERLAND. — Padvinders. - De Vijfde Wereldjamboree plechtig geopend. —

(Overname zonder bronvermelding verboden)

De plechtige opening van de Vijfde Wereldjamboree, die op 31 Juli 1937 te Vogelenzang plaats had, is op een grootsche wijze geschied.

Voor de oogen van H. M. de Koningin, den chief-scout Lord Robert Baden Powell of Gilwell, en den Nederlandschen hoofdverkenner, Staatsraad J. J. Rambonnet, voltrok zich een onvergetelijk schouwspel. Hier meldde zich de jeugd van veertig landen, ongeveer 28.000 verkenners, vereenigd in één lang defilé, bezield door één gedachte, de gedachte die de chief-scout haar had ingeprent, toen hij de Internationale Padvindersbeweging had opgeroepen voor deze Wereldjamboree: Vriendschap sluiten.

Na het defilé heeft H. M. de Koningin de Wereldjamboree geopend met de volgende toespraak, waarvan het eerste gedeelte in het Engelsch werd uitgesproken.

Padvinders, jong en oud, Padvinders van alle landen, Ik heet u allen welkom in Mijn koninkrijk en hoop, dat u daardoor zult weten, hoezeer Ik uw beweging waardeer en er belang in stel.

Het is voor Mij een voldoening, te zien, dat na jaren van vruchtbaar streven, deze prachtige organisatie een wereldbeweging is geworden, die jongens omvat van alle klassen en alle naties en die hen er toe voorbereidt, goede burgers en goede mannen te worden. Moogt gij immer, thans zoowel als in uw later leven, trouw blijven aan den padvindersgeest, welke, om te spreken met de woorden van uw chief, dien wij hier heden met vreugde welkom heeten, gekenschetst wordt door zijn breeden en onzelfzuchtigen kijk, zijn oprechte vriendschap, zijn daadwerkelijke liefde en zin om met vreugde te dienen.

Daarna vervolgde H. M. in het Nederlandsch:

Mij thans tot u, padvinders-landgenooten richtend, wensch Ik in de eerste plaats een welkom toe te roepen aan hen uit het rijk van overzee, die zich de lange reis hebben getroost om aan deze bijeenkomst in het moederland deel te nemen.

Ik hoop, dat gij van deze Jamboree met schoone indrukken naar uw geboortegrond zult terugkeeren. Padvinders uit alle deelen van het rijk, gij moogt nooit vergeten, dat gij tijdens deze Jamboree gastheer zijt.

Vervult uw taak in dezen met hulpvaardigheid en opgewektheid en doet daarmede den naam van Nederland als gastvrij land eer aan.

H. M. besloot Haar rede in het Engelsch als volgt: Mogen de dagen, dat gij hier bijeen zijt, gekenmerkt worden door den waren padvindersgeest en mogen, door Gods zegen, de vriendschapsbanden, die ge hier aanknoopt, versterkt en verdiept worden tot ware en trouwe broederschap, die zal blijven bestaan lang nadat gij terug zijt gekeerd naar uw landen over de geheele wereld.

Hiermede verklaar Ik de Jamboree geopend.

Rede van den Big Chief.

Spoedig daarop klonk de kloeke stem van den grijzen Chief Scout over het veld. Heel gedecideerd sprak Lord Baden Powell zijn woorden uit en men kon zich slechts verwonderen over het feit, dat deze krachtige taal uit den mond kwam van een tachtigjarige. Hij zei woordelijk:

Majesteit, Ik dank U voor Uw inderdaad vriendelijke tegenwoordigheid en voor de officieele opening van de Wereldjamboree en bovendien voor Uw diepzinnige Boodschap, welke U ons hebt gegeven. Ik ben er zeker van, dat iedere padvinder en leider deze aanmoediging naar huis zal meenemen. Scouts, deze boodschap zal jullie allen tot steun zijn bij het groote werk, dat hier en in de geheele wereld door jullie wordt verricht.

Ik dank Uwe Majesteit hartelijk, niet alleen namens de padvinders, die thans in Nederland zijn, maar ook uit naam van hun geheele broederschap, welke over de gansche wereld is verspreid. De aanmoedigende Boodschap, die U ons vandaag hebt meegegeven, zal deze broederschap tot steun zijn om haar principes uit te dragen, onverschillig tot welk geloof, klasse of natie men ook moge behooren.

Wij allen voelen ons zeer bevoorrecht onze Jamboree hier in Nederland te kunnen houden, in het land van de groote, moedige wereldontdekkers en van de groote mannen, die zoo ontzaglijk veel hebben gepresteerd op het gebied van kunst, handel en industrie. Het is een centrum van vele conferenties ter bevordering van den wereldvrede. Het is thans ook het land, dat onze Jamboree kan inspireeren ten goede door de roemrijke geschiedenis. Uw land is een voorbeeld voor alle padvinders om hun werk voort te zetten in het belang van den internationalen vrede.

Heden hebt Gij, Majesteit, een grooten stap voorwaarts gedaan op den weg naar den algemeenen vrede en Gij hebt ons gesterkt in ons verlangen naar broederschap, die reeds nu gegroeid is tot een jeugdbond van de meeste landen.

Wij hopen, geholpen als wij zijn door de inspiraties, welke U ons heden hebt willen geven, den vrede in alle landen te bevorderen, een poging, die tot nu toe den staatslieden bij hun discussies niet is mogen gelukken.

Padvinders en leidsters van het padvindstersgilde, en alle andere leiders hebben thans nieuwe kracht gekregen voort te gaan — zooals zij ook in het verleden deden — de principes te verspreiden van goeden wil, die de ware grondslagen vormen voor den vrede.

Majesteit, uit naam van allen hier aanwezig, dank ik U, zoo besloot de Chief Scout, voor de buitengewoon vriendelijke wijze waarop U ons hebt verwelkomd en voor de hulp, die U ons op dezen dag hebt verleend door ons de eer aan te doen onze Jamboree te openen.

(Vor. ber. 2840 A.; Koningin Wilhelmina 2822 E.; Lord Baden Powell 922 E.)

2 AUGUSTUS 1937

A. CHINA. — Conflict met Japan. - Peiping-Tientsin. - Verklaring van Maarschalk Tsjang-Kai-sjek. —

Peiping en Tientsin zijn door de Japanners gebombardeerd. Japan zou, volgens mededeeling in het Hoogerhuis te Tokio geen veroveringsplannen hebben. Het wenscht uitsluitend vreedzame economische samenwerking met China.

De Chineesche Regeering en bevolking zijn sterk onder den indruk van den volslagen ommekeer in den toestand in Peiping, die volgens de Chineesche lezing is ontstaan door het muiten van generaal Sji-Joe-San en van zijn gendarmerie, die gemeene zaak is gaan maken met de Japanners en die het spoorwegstation bezet heeft, met het gevolg, dat de loyale troepen Peiping moesten verlaten en dat generaal Soeng-Tsje-Joean naar Pau Ting Foe ging, waarbij hij de macht in Peiping overliet aan den commandant van de 38ste divisie Tsjang-Tsoe-Tsjoeng, die bekend staat om zijn geneigdheid tot een overeenstemming met de Japanners.

Onder deze omstandigheden was de 37ste divisie ook gedwongen de door haar bezette plaatsen Lang Feng, Fengtai en Toengtsjau weer te ontruimen.

Maarschalk Tsjang Kai-sjek heeft een verklaring afgelegd over de gebeurtenissen in Noord-China, waarin hij o.a. zeide, dat hij als opperbevelhebber de verantwoordelijkheid op zich neemt voor de plotselinge wending in Noord-China. De Chineesche deskundigen hebben dergelijke tegenslagen voorzien. De vijandelijkheden zijn evenwel nog niet geëindigd. De centrale regeering zal niet buigen voor de Japansche pressie.

Voor de verdere politiek van China verwees de maarschalk naar zijn verklaring van 19 Juli te Koeling. China kan verder niets meer verdragen. De gebeurtenissen van Peiping en Tientsin kunnen niet als plaatselijke gebeurtenissen worden beschouwd. Het geheele land moet thans aan den strijd deelnemen, een plaatselijke regeling is geheel onmogelijk geworden. Het bestaan van China hangt thans af van de vier minimum-eischen van 19 Juli, die, zooals bekend, als volgt luiden:

1e. Door geen enkele overeenkomst mag inbreuk worden gepleegd op de onschendbaarheid en de souvereine rechten van China.

2e. Een onwettige wijziging van den Politieken Raad van Hopei en Tsjahar kan niet worden toegestaan.

3e. Verwijdering of overplaatsing, onder pressie van buiten af, van plaatselijke officieren, door de centrale regeering benoemd, zooals generaal Soeng Tsje-joean e.a., kan niet worden getolereerd.

4e. De regeering te Nanking kan niet dulden, dat beperkingen worden gemaakt ten aanzien van de door het 29ste leger bezette stellingen.

China is vastbesloten nooit een compromis te aanvaarden, geen gebied mag verloren gaan en de souvereine rechten mogen niet worden aangetast. (Sin-Pau Agency - Domei)

(Vor. ber. 2880 D.; Tsjang-Kai-sjek 2868 C.)

B. LETTEREN. — Boeken die door de pers gunstig besproken zijn. - Onze wekelijksche opgave. —

Amerikaansch: James Hilton — „We are not alone". (Little Brown & Co., Boston) **(Vor. ber. 2867 E.)**

Belgisch-Fransch: France Adine — „La Bulle d'or". (Ed. Albert, Paris 1937) **(Vorig bericht 2875 C.)**

Duitsch: Vicki Baum — „Der grosse Ausverkauf". (Querido, Amsterdam)

Kasimir Edschmid — „Der Liebesengel". (Paul Zsolnay Verlag, Berlin 1937) **(Vor. ber. 2875 C.)**

Engelsch: Contemporary Indian Philosophy. By Various Writers. Edited by S. Radhakrishnan and J. H. Muirhead. (Allen and Unwin)

Francis Stuart — „The Bridge". (Collins) **(2875 C.)**

Fransch: Jacques Maritain — „Le songe de Descartes". (Corrêa, Paris)

Henry de Montherlant — „Le Démon du Bien". (Grasset, Paris) **(Vorig bericht 2875 C.)**

Italiaansch: Massimo Bontempelli — „Gente nel tempo". (A. Barion, Sesto San Grovanni) **(2860 A.)**

Nederlandsch: M. van der Hilst — „Amok". (H. A. V. Bottenburg, Amsterdam)

Herman de Man — „Marie of Hoor ook de Wederpartij". (Nijgh en Van Ditmar, 1937) **(2875 C.)**

Russisch: Walentin Katajef — „Belejet paroes odinoki". (Een wit zeil doemt op) (Leningrad) **(2867 E.)**

(Red. K. H. A.)

3 AUGUSTUS 1937

C. SPANJE. — Burgeroorlog. - Niet-inmenging. —

Op 30 Juli '37 is de onder-commissie voor de niet-inmenging in Spanje te Londen bijeengekomen. De meeningsverschillen over de erkenning van Franco konden niet worden overbrugd en na een vergadering van drie uur is de commissie uiteengegaan. Het Engelsche compromis zit tusschen het Duitsche standpunt en de Russische opvatting. De Duitsche regeering wil de erkenning laten samen vallen met de terugtrekking der vrijwilligers en de Sovjet-Unie wil in geen geval tot de erkenning overgaan voor de laatste buitenlandsche strijder het schiereiland verlaten. En daarop heeft Von Ribbentrop geconcludeerd, dat „Rusland door de toekenning van de rechten van oorlogvoerenden aan de partijen in Spanje te weigeren, het Britsche plan heeft vernietigd".

Het wordt er voor Londen en Parijs steeds moeilijker op en een of andere oplossing van Spanje uit is op het oogenblik niet in het zicht.

Het Britsche Lagerhuis is tot 21 October op reces gegaan. Minister Eden heeft in antwoord op vragen zich over de niet-inmengingssituatie nog uitgelaten. Daarbij heeft hij o.m. gezegd: „Het zou gevaarlijk zijn den indruk in de wereld te wekken, dat, wat er ook moge gebeuren, de Britsche regeering tot geen enkele actie zou overgaan. De regeering heeft nooit iets van dien aard gezegd. Integendeel, wij hebben precies het tegenovergestelde gezegd". En een andere uitlating van Eden is deze: „Ik acht het zeer moeilijk in te zien, hoe de niet-inmenging onder de bestaande omstandigheden kan worden gered. Wij zouden echter een mislukking van de niet-inmenging betreuren." (Telex-A. N. P.)

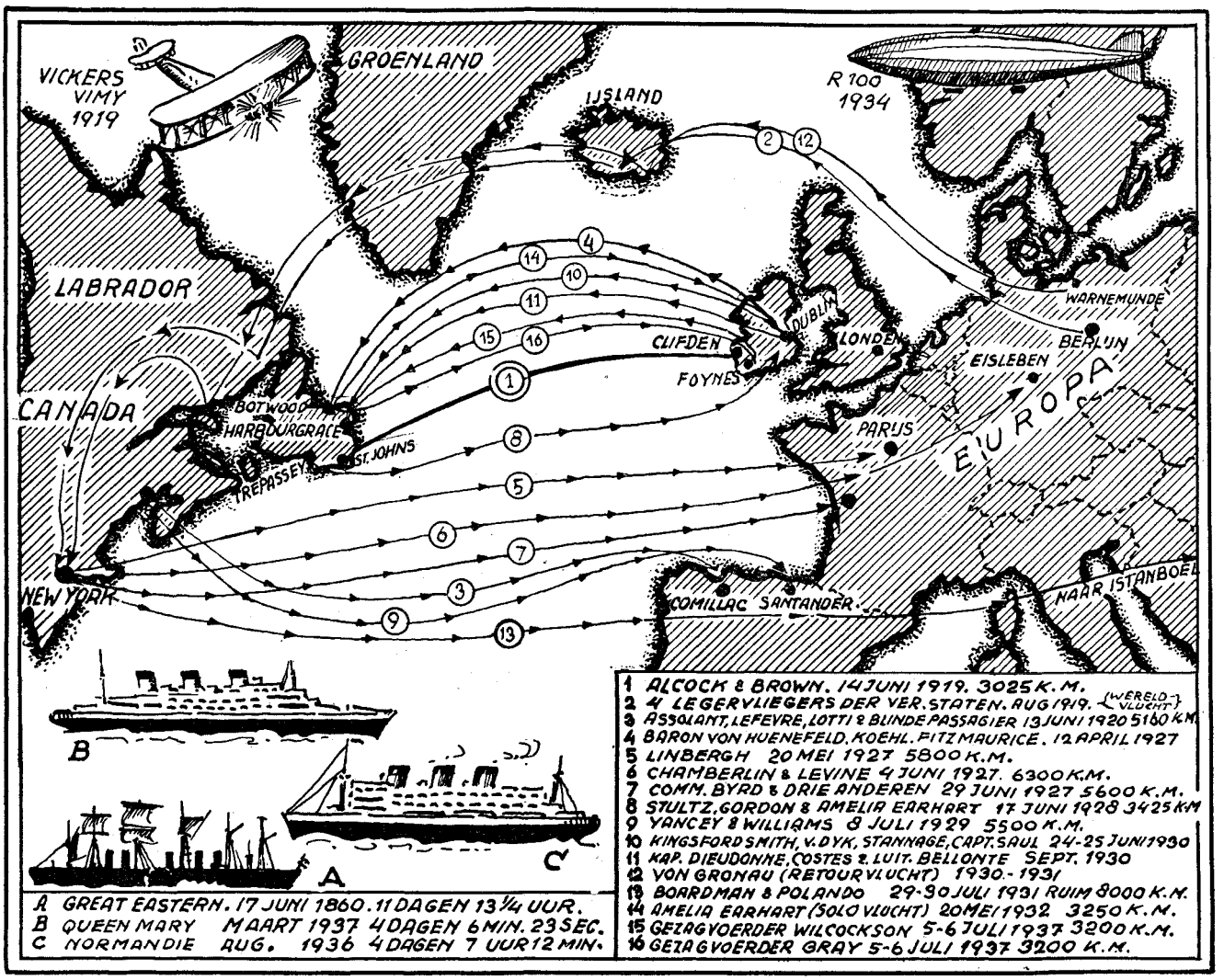
(Vor. ber. Burgeroorlog 2878 B.)

A. **De Mohammedaansche wet. —**
Prof. H. J. Nauta schrijft in de Nieuwe Rotterdamsche Courant over de Mohammedaansche wet in Ned. Oost-Indië. Wij ontleenen hieraan het volgende:
De weg der koloniseerende mogendheden, die Islamieten onder haar bestuur hebben, loopt vaak niet over rozen. Zij hebben nu eenmaal rekening te houden met het feit, dat de Islam niet alleen de betrekking van het schepsel tot zijn Schepper bepaalt, maar zich tevens bemoeit met die van zijn adepten tot het staatsgezag; een gevolg van de omstandigheid, dat eenmaal het hoofd van den Islamietischen Staat tevens „Heer der geloovigen" was. Naast haar eigen wetten en instellingen moesten de Westersche mogendheden, die het bestuur over Moslimsche landen voerden, de regelingen van den Islam op maatschappelijk gebied, als een imperium in imperio wel dulden. Zoo bleven in Nederlandsch-Indië de Moslims onder hun eigen huwelijks-, familie-, personen- en erfrecht leven. En menig bestuursambtenaar heeft moeten ervaren hoe de Islamieten als één man in het geweer kwamen, als ze hun godsdienstige instellingen aangerand waanden.
En toch — dank zij nauwere aanraking met het Westen — het Oostersche imperium in den Westerschen staat begint in innerlijke kracht af te nemen. De kritiek op de Islamietische maatschappelijke instellingen is gekomen van de zijde van de intellectueele inlanders. Het Westen had hun andere toestanden leeren kennen. En vergelijking viel niet uit in het voordeel van eigen land. Vooral de kritiek op het Mohammedaansche huwelijk en de daaruit voortspruitende huwelijksomstandigheden was vaak bijzonder fel. Bijna elke vergadering of elk congres, zelfs van de partijen op godsdienstigen grondslag, hield zich met dit vraagstuk bezig. De opvoeding van de kinderen achtte men, door deze toestanden, in gevaar. Dr. Soetomo, thans een der voormannen van de Parindra, riep op het congres van de Sarikat-Islam in 1929 moedeloos uit: „Och, wat kunnen we verwachten van kinderen van wie de een vijf moeders, de ander zes vaders heeft gehad?" Wel traden de hoofden van den godsdienst, zich stellende op het standpunt van den Koran, als verdedigers van den Islam op, maar juist het feit, dat men niet schroomt eeuwenoude godsdienstige voorschriften, die altijd als heilig hadden gegolden, te veroordeelen, spreekt voor zich zelf.

NEDERL. OOST-INDIË

Uit diezelfde onteveredenheid werd ook geboren de Vereeniging van jonge meisjes, uit gegoeden Inlandschen stand, van welke de meeste een opvoeding op Nederlandsche inrichtingen van onderwijs hadden genoten, die elkander beloofden, niet te zullen huwen, zoo haar aanstaande man haar niet de belofte gaf (afgelegd voor den officieelen huwelijkssluiter), dat zij zijn eenige vrouw zou blijven. Het was een zwak verweer, dat in de praktijk weinig resultaat gehad zal hebben tegen de polygamie, een der grieven van de inheemsche vrouw tegen het Moslimsche huwelijk. Wel nam kort daarop het vrouwencongres te Fort-de-Kock een motie aan waarin het polygame huwelijk door de Inlandsche Mohammedaansche vrouwen als een eisch van den godsdienst moest worden aanvaard, maar het verzet der jongeren was zoo vinnig geweest, dat ternauwernood een meerderheid voor de conclusie werd verkregen.
Nu wordt de polygamie te vaak voorgesteld als een algemeen verbreid kwaad in den Islam. De praktijk in Nederlandsch-Indië leert anders. Op een totaal van pl.m. 10,000,000 Mohammedaansche huwelijken zijn pl.m. 200,000 polygaam. En dat aantal zal in de laatste tijden nog zijn gedaald. De bezwaren van de Islamietische Inlandsche vrouw zijn dan ook voornamelijk tegen het statuut, dat naast de gemakkelijke manier, waarop haar man van haar scheidt, haar in zoo afhankelijke en onvrije positie stelt in het huwelijk.
Voor de regeering waren deze symptomen van groote waarde. Zonder aan de oer-oude instellingen van den Islam te raken, moest zij den weg openstellen om de ontevredenen een uitlaat te geven. Het vorige jaar bereikten ons uit Indië berichten, dat de regeering een regeling overweegt, waardoor voor de Inlanders de mogelijkheid geopend wordt, een monogaam huwelijk te sluiten. Of daardoor de Korantekst, waarop de polygamie zich grondt: „En indien gij vreest, niet rechtvaardig te kunnen zijn . . . . neem dan, naar Uw behagen twee of drie of vier vrouwen, maar niet meer," (Koran 4 : 3) terzijde gesteld zal worden? Daaraan kan de regeering natuurlijk niet tornen. Maar wel zal naast het Mohammedaansche polygame huwelijk een andere vorm van huwelijk gesteld kunnen worden, waardoor aan de bezwaren van velen tegemoet wordt gekomen. Uit de Indische berichten valt alleen af te leiden, dat het nieuwe soort huwelijk monogaam zal zijn.
Maar aan de andere zijde dreigt het gevaar, dat de Inlanders, die, en onder hen vooral de eenvoudigen, zeer aan de oude gewoonte zijn gehecht, afkeerig worden van al het nieuwe en ten slotte besluiten toch maar bij het oude te blijven.
Het is nu eenmaal de vloek, die op den primitieven mensch rust; uit vrees de adat der voorvaderen te verdedigen met hand en tand.
Aan de welwillende houding, die de Inlanders aannamen jegens de godsdienstrechtspraak, is evenwel de laatste kwarteeuw een einde gekomen. Eerst schuchter, werd de kritiek allengs driester en openlijker. En aldra werden op vergaderingen en in dagbladen vragen gesteld en opmerkingen gemaakt over het dure erfrecht in den Islam. Vrijwel iedere erfenis van eenige beteekenis komt in handen van den godsdienstrechter: de materie is te ingewikkeld, dan dat een leek daarin den weg zou weten te vinden. En volgens de Mohammedaansche Wet mag de godsdienstrechter, die de erfenis behandelt, voor zijn moeite 10% van de erfenis als loon vragen. Voor den priesterraad komen daarbij nog vaak hooge onkosten. Verhalen over erfenissen, die in handen van een godsdienstrechter versmolten tot geringe bedragen, deden in de Inlandsche pers de ronde. Zonder dat de regeering er iets aan kon doen. Zonder dat ook de landraad correctief kon optreden, zoo de betrokkenen dat zelf niet wenschten. Vaak namen dezen het priesterraadvonnis maar voor lief: de dubbele procedure vroeg wederom veel tijd en geld.
Maar op nog andere gebreken in de priesterrechtspraak werd den laatsten tijd herhaaldelijk gewezen. In de Sinar Deli, een Inlandsch dagblad, kwam eenige jaren geleden het vonnis voor, dat de godsdienshoofden hadden uitgesproken over Mohammed Saleh, die over het bestaan van Allah afwijkende meeningen had verkondigd en deswege uit den Islam werd gestooten. Uit dat vonnis citeeren we: „Wanneer hij sterft, zal zijn erfenis niet volgens de Mohammedaansche Wet verdeeld worden, noch zal hij een erfenis, volgens die gebruiken behandeld, mogen ontvangen". En: „Zijn vrouw(en) zijn van hem gescheiden verklaard". Nu komt gelukkig uitstooting uit den Islam weinig voor: gewoonlijk houdt men, tot groot verdriet van den rechter, de zonden zijner medemenschen en van zich zelf — op voorschrift van de heilige overlevering — verborgen. „Allah heeft immers lief, die de zonden bedekken". Dat is het recht van Allah: De zonden der menschen te kennen en te vergeven. En nu stelde een lezer van de Sinar Deli de vraag, waar M. Saleh wèl recht zou kunnen krijgen. En het antwoord moet helaas luiden, nergens; hij, onderdaan van het Nederlandsch-Indische gouvernement, staat rechtloos in den Staat.
Den landraadsrechters wacht de eervolle taak ten aanzien van het erfrecht de oude Arabische letter te vullen met den nieuwen geest, die zich thans algemeen in den Islam verbreidt.
(Prof. H. J. Nauta in de Nieuwe Rotterd. Courant)
(Vorig bericht Mohammedaansch Hof 2756 A.)

A. **ATLANTISCHE OCEAAN. — Verbindingen over zee en in de lucht. —**

(Overname zonder bronvermelding verboden)

4 AUGUSTUS 1937

B. **NEDERLAND. — Nieuwe voorzitter van de Kon. Ned. Aut. Club. —**
In haar algemeene vergadering heeft de K.N.A.C. op 20 Juli met 43 stemmen en 1 blanco tot haar nieuwen voorzitter gekozen den heer jhr. mr. J. Th. M. Smits van Oyen. (Telegraaf)
(Vorig bericht K. N. A. C. 1739 C.)

C. **ZUID-AFRIKA. — Nieuwe partij der genaturaliseerde Duitschers. —**
Onder den naam van Deutsche Südwestbund is in het mandaatgebied Zuid-West een nieuwe bond gesticht, een politieke partij van genaturaliseerde Duitschers. In een lang manifest waarin het doel wordt uitgezet wordt vermeld:
handhaving van de Duitsche taal, behoud en voortzetting van den band met het Duitsche geestelijk leven en cultuur voor henzelven en hunne afstammelingen, streven naar volkomen gelijkheid met Zuid-Afrikaansche en Engelsche immigranten, onbeperkte en ongestoorde Duitsche cultureele bedrijvigheid, erkenning van Duitsch als een ambtelijke taal en een waarborg, dat de Duitsche kinderen opgevoed zullen worden in overeenstemming met de Duitsche cultuur. Beweerd wordt, dat men loyale burgers van het gebied zal blijven en de wetten eerbiedigen. Verder houdt het manifest een opwekking aan niet-genaturaliseerde Duitschers in om medewerking, teneinde een zoo omvangrijk mogelijke vertegenwoordiging ten opzichte van economische, cultureele en jeugdaangelegenheden te verkrijgen. (Die Burger)
(Vorig bericht 2768 A.)

D. **WERELDWERKLOOSHEID. — April—Juni 1937. Daling. —**
De begin Juli verschenen driemaandelijksche statistiek van het internationale arbeidsbureau over den stand der werkloosheid in de wereld doet natuurlijk zien, dat de vermindering der werkloosheid in het afgeloopen kwartaal in verblijdend sterke mate heeft voortgeduurd. Intusschen verdient het de aandacht, dat in twee staten, Denemarken en Joego-Slavië, waar een paar jaar geleden reeds een langzame verbetering was te bespeuren geweest, juist thans sinds een half jaar de werkloosheid weder aan het stijgen is. Ook in drie andere Noordelijke staten, Estland, Finland en Letland, waren de werkloosheidscijfers over het afgeloopen kwartaal iets hooger dan in hetzelfde kwartaal van 1936, doch hier is de stijging wellicht slechts tijdelijk en aan voorbijgaande omstandigheden te wijten.
Opvallend is, dat wederom de statistische cijfers over het aantal werkloozen in een bepaald land somtijds een ander beeld van den daar heerschenden toe-

stand geven als de statistische cijfers over het aantal werkhebbende personen bieden. Terwijl in Denemarken, Estland, Finland, Letland en Joego-Slavië de werkloozenstatistieken der plaatsingbureaux op een stijging van het aantal werkloozen sinds hetzelfde tijdstip van 1936 wijzen, is in deze landen volgens de statistieken van het aantal werkhebbenden de toestand der arbeidsmarkt sinds verleden jaar verbeterd. Volgens de statistieken over het aantal werkloozen is de toestand in de geheele wereld, zonder uitzondering, gunstiger geworden.
Volgens deze zelfde statistieken is het aantal personen, die arbeid verrichten, in de meeste landen tijdens het tweede kwartaal van 1937 reeds beter geweest dan in het jaar 1929. Het cijfer van 1929 is echter nog niet bereikt in België (thans 88 in vergelijking tot 100 in 1929), Canada (89), Frankrijk (76), Italië (95), Luxemburg (75), Nederland (74), Polen (85), Tsjecho-Slowakije (87), de Vereenigde Staten van Amerika (97) en Zwitserland (75).
(Intern. Arbeidsbureau) **(Vorig bericht 2745 I.)**

A. **AMSTERDAM. — Begrooting 1938 sluitend. —**
In een onderhoud ten Stadhuize heeft de wethouder van de Financiën, de heer Jac. Rustige, op 31 Juli '37 eenige mededeelingen gedaan over de begrooting voor het jaar 1938.
B. en W. zijn er in geslaagd de begrooting sluitend te maken en wel door het nadeelig saldo van rond *f* 3.775.000 van den dienst 1936, naar den kapitaaldienst over te brengen en door in de begrootingen van de takken van dienst, waarop art. 252 der gemeentewet is toegepast, de afschrijvingen voor 1938 te beperken tot de verplichte aflossingen op de leeningen, welke voor die bedrijven werden aangegaan. Door deze beperking der afschrijvingen, worden de uitkomsten van deze takken van dienst te zamen tot een bedrag van *f* 5.880.000 gunstig beïnvloed, welk bedrag aan de algemeene begrooting ten goede komt.
B. en W. willen niet verhelen, dat zij deze vermindering van afschrijvingen op zichzelf zeer ongewenscht achten en slechts verdedigbaar met het oog op de onmogelijkheid, op de begrooting voor 1938 de middelen voor hoogere afschrijvingen dan de verplichte aflossingen te vinden. (Alg. Handelsblad)
(Vorig bericht Begrooting 2363 I.)

B. **NEDERL. OOST-INDIE. — Inheemsch initiatief. —**
Eenige dagen geleden werd een rubberfabriek in het Buitenzorgsche, toebehoorend aan een inlandsche coöperatie, geopend. Hieronder laten wij thans een beschouwing over het inlandsche coöperatiewezen uit de Indische Courant van 14 Juli volgen:
De coöperatie onder den inheemschen landbouw en nijverheid blijft zich geregeld uitbreiden; gezegd kan worden, dat er per maand gemiddeld een vijftal bijkomen. Van kunstmatige bevordering is daarbij geen sprake; de behoefte aan coöperatie moet in den inheemschen kring zelf gevoeld worden, want dan alleen is welslagen mogelijk. Het is hier vooral ook de praktijk, zooals men die om zich heen ziet of van elders heeft leeren kennen, welke tot navolging leidt. Aldus groeit het besef van het nut der coöperatie onder de inheemsche kleinnijveren en landbouwers.
De oudste vorm, waarin door de inheemschen van de coöperatie werd en wordt gebruik gemaakt is die van de Spaar- en credietcoöperatie, zooals men die in de Coöperatieve desabank kent. (Indische Courant)

C. **FRANKRIJK. — Kolonel De la Rocque. - Tardieu - Kolonel Guillaume. —**
Kolonel Guillaume, de hoofdredacteur van het weekblad „Choc", dat het artikel had gepubliceerd, waarin kolonel De la Rocque, de leider van de Parti Social Français, werd beschuldigd geld van de ministeries Tardieu en Laval te hebben aangenomen, is te St. Malo door een goed gekleed jongmensch met een ploertendooder aangevallen. Kolonel De la Rocque heeft op de beschuldigingen, dat hij geld kreeg uit geheime fondsen van de Fransche regeering, niet geantwoord. (Le Temps)
(Vorig bericht De la Rocque 1869 H.)

5 AUGUSTUS 1937

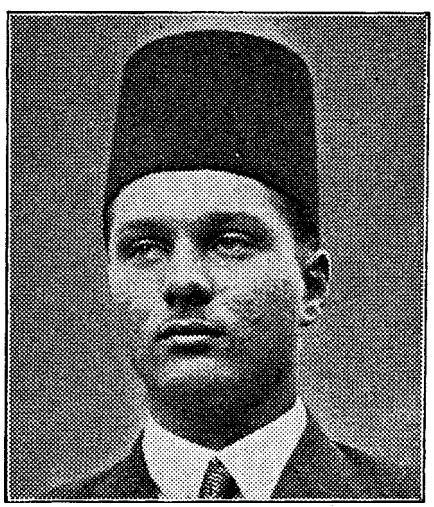
D. **NEDERLAND. — Internationaal Congres van landbouwindustrieën. —**
Dezer dagen werd te den Haag het Intern. Congres van landbouwindustrieën gehouden onder voorzitterschap van dr. A. A. L. Rutgers. Wij ontleenen hieraan het volgende:
Onder voorzitterschap van prof. dr. O. de Vries vergaderde sectie 3 (agrologie). Hier werd een levendige discussie gevoerd over de magnesiumkwestie, die allerwegen de belangstelling trekt. Vervolgens werd de invloed van de stikstofbemesting op de samenstelling en het suikergehalte van suikerbieten behandeld.
De sectie voor de cultuur van industriegewassen werd geopend met een korte rede van den voorzitter, dr. M. J. Sirks, waarin deze de beteekenis van de erfelijkheidsleer voor de veredeling van landbouwgewassen uiteenzette. Hierna werd door vier inleiders, nl. de heeren dr. H. Hunter (Engeland), prof. Van Godtsenhoven (België), ir. H. Thunaeus (Denemarken) en ir. A. M. Söhngen (Nederland) over het vraagstuk der brouwgerstveredeling gesproken.
In de sectie voor Plantenziekten lichtte prof. H. M. Quanjer zijn rapport over plantenhygiëne toe. Vervolgens sprak ir. N. van Poeteren, hoofd van den plantenziektenkundigen dienst, over de beteekenis van chemische bestrijdingsmiddelen en over de resultaten, welke daarmede in den Nederlandschen land- en tuinbouw zijn verkregen. Dr. Roger (Frankrijk) stelde de waarde van cultuurmaatregelen en chemische middelen in het licht voor de bestrijding van plantenziekten van tropische gewassen. Dr. Dufrenoy (Frankrijk) sprak vervolgens over de ziekten van de suikerbiet en hield ten slotte een voordracht over de herkenning van plantenziekten in een vroeg stadium langs anatomischen weg, hetgeen voor de bescherming der gewassen van groot belang is.
In de sectie voor de Beetwortelsuikerfabricage, welke onder leiding van dr. J. A. van Loon vergaderde, werd de sapwinning besproken van physisch-chemisch en technisch standpunt uit.
In de sectie voor de Rietsuikerfabricage werden behandeld de presulfitatie van rietsappen, moderne filtersystemen, de contrôle der molens en ten slotte het gebruik der melasse als brandstof in het bedrijf zelf.
De sectie voor de verwerking van fruit en groenten werd geopend door jhr. G. F. van Tets van Godschalxoord. Hier werden behandeld de verwerking van vruchten tot alcoholvrije dranken, de conserveering gedurende het transport en de conserveering met chemische middelen.
Onder voorzitterschap van dr. C. J. Bernard vergaderde ten slotte sectie 22 ter bespreking van het vraagstuk van de „alcohol carburant" (het gebruik van alcohol in verbrandingsmotoren). Na voorlezing van de ingediende rapporten ontspon zich een zeer levendige discussie over dit vraagstuk. Wat de economische zijde van het vraagstuk betreft, bleek vooral het standpunt der Fransche gedelegeerden sterk te verschillen van dat, wat door de Nederlandsche bietencommissie was aangenomen en dat door de meerderheid der aanwezigen werd gesteund. Ten slotte kon men zich met algemeene stemmen vereenigen met een motie, die bij de internationale commissie van het congres zal worden ingediend en waarin de wensch wordt uitgedrukt, een internationale commissie in te stellen, die deze kwestie nog nader zal bestudeeren.
Bij K. B. werd medegedeeld, dat het H. M. de Koningin heeft behaagd te benoemen tot commandeur in de orde van Oranje Nassau prof. P. J. Gérard te Parijs, rapporteur-generaal van de Commission Internationale des Industries Agricoles, en tot officier in de orde van Oranje Nassau de heeren F. J. E. H. Dupont te Parijs, secretaris-generaal en ir. A. Marien te Moerbeke-Waes in België, lid van de Commission Internationale des Industries Agricoles. (Red. K. H. A.)
(Vor. ber. Int. Landbouwcongres 2854 B.)

E. **SCHAKEN. — Vera Menchik blijft wereldkampioene. —**
De strijd om den titel van wereldkampioene schaken, waartoe Sonja Graf de titelhoudster, Vera Menchik, had uitgedaagd, is door Vera Menchik met 11½ tegen 4½ punt voor Sonja Graf gewonnen.
Van de zestien te spelen partijen won Vera Menchik er negen, Sonja Graf twee, de andere vijf eindigden in remise (Telex-A. N. P.)
(Vorig bericht Vera Menchik 2742 B.)

F. **F. COERS FZN. OVERLEDEN. —**
Met Frits Coers, den Utrechtschen „eeuwige-student", die op zeventig-jarigen leeftijd op 24 Juli te Utrecht is overleden, is een merkwaardige figuur heengegaan. Hij was een stoere kerel, die het studentenbestaan nóóit vaarwel heeft gezegd en zich welgemoed „student" bleef noemen, al zag hij een vijftig-tal studenten-generaties komen en gaan met de bul op zak,

die hij nooit veroverd heeft. Coers heeft nuttig werk verricht door zijn propaganda voor het Nederlandsche lied. De vaderlandsche muziekcultuur is hem dank verschuldigd voor wat hij uit en voor haar uit de schatkamer van eeuwen heeft weten te putten en te bewaren.
Tot de door den heer Coers verzamelde en uitgegeven liederen behooren geestelijke, godsdienstige, minne- en studentenliederen, lofzangen, verhalende liederen en liederen op den boer enz. Daarnaast gaf hij werken uit van een enkelen dichter, o.a. van A. Valerius, David Jorisz, liederen van Brederode en „Druyventros der Amoureusheyd" door P. Lenaerts van de Goes (1602). Zijn laatste werk heet „J. J. Starter's Friesche Lusthof". Ook verschillende studentenliederboeken zagen het licht.
De Studentenzangvereeniging „Coers' Lied" behoort tot de bekendste op dit terrein. De regeering waardeerde het werk van den overledene, door zijn werk jaren achtereen te subsidieeren, terwijl H. M. de Koningin den heer Coers benoemde tot ridder in de Orde van Oranje Nassau.
Van minder bekendheid is het, dat de heer Coers ook zelf gedichten schreef en vooral in studententijdschriften werk publiceerde, vaak onder het pseudoniem: Frits de Mensch. (Red. K. H. A.)

A. **EGYPTE. — Koning Faroek's investituur. —**
Op 29 Juli is de jonge koning Faroek van Egypte meerderjarig geworden en heeft hij plechtig den eed van trouw aan de grondwet en zijn volk afgelegd.

Koning Faroek

Deze plechtigheid kan niet gekwalificeerd worden als de „kroning" van koning Faroek, aangezien Egypte geen kroon kent en evenmin is er sprake van een godsdienstige plechtigheid, zooals het geval was, als de Turksche Sultan omgord werd met het zwaard van Osman door het hoofd van de Mevlevi derwischen.
De plechtigheid was zuiver de investituur van een minderjarigen koning in de volledige souvereine rechten en de ceremoniën, waarmede deze plechtigheid gepaard ging, waren uitsluitend van civielen en militairen aard. (Journal du Caire)
(Vorig bericht Koning Faroek 2290 B.)

B. **DUITSCHLAND. — Verplichte graanaflevering. —**
De Duitsche minister van Landbouw, Darré, heeft, ten einde te gemoet te komen aan Duitschlands graanbehoefte voor de broodvoorziening, een verordening uitgevaardigd, waarbij de geheele rogge- en tarweoogst in dienst der broodvoorziening wordt gesteld.
De verordening bepaalt, dat iedere producent van binnenlandsch broodgraan verplicht is zijn geheelen oogst hiervan, met uitzondering van hetgeen hij voor zichzelf noodig heeft, af te leveren.
De nationaal-socialistische regeering zag zich er toe genoopt om drie redenen:
1. de weinig bemoedigende vooruitzichten voor het oogstjaar 1937-38;
2. de zeer gestegen graanprijzen op de wereldmarkt;
3. het gebrek aan deviezen en goud, waarmee de import van levensmiddelen gedeeltelijk gefinancierd moet worden, vooral nu de handelsbalans over Juni voor het eerst sedert anderhalf jaar weer passief is geworden. (Berliner Tageblatt) **(V. b. Graan 1432 D.)**

6 AUGUSTUS 1937

C. **SIAM. — De regeering treedt af. —**
Het halve kabinet van Siam, met inbegrip van den premier en van den voorzitter van den Regentschapsraad, is afgetreden op grond van geuite beschuldigingen, volgens welke de regeering land en waardevolle eigendommen van den jeugdigen koning Ananda Mahidol verkocht zou hebben aan hooggeplaatste ambtenaren tegen belachelijk lage prijzen.
(Bangkok Times) **(Vorig bericht Kabinet 1497 B.)**

D. **ESTLAND. — Nieuwe Grondwet. —**
Na een beraadslaging, welke meer dan vijf maanden heeft geduurd, heeft de nationale vergadering van Estland de nieuwe grondwet aangenomen. Deze bepaalt o.m.:
De president der republiek wordt voor zes jaar gekozen. Het stemrecht is algemeen en de stemming geheim en rechtstreeksch.
De Volksvertegenwoordiging bestaat uit twee Kamers, welke voor den tijd van vijf jaar worden gekozen.
De president benoemt en ontslaat de ministers.
In geval van een votum van wantrouwen in de Eerste Kamer kan de president de regeering ontslaan of nieuwe verkiezingen uitschrijven. De grondwet garandeert persoonlijke vrijheid, vrijheid van godsdienst en gewetensvrijheid.
Er is geen staatskerk. De nationale minderheden genieten voortdurend het recht van cultureel zelfbestuur. (Päeveleht, Tallinn) **(V. b. Grondwet 1656 C.)**

E. **NEDERLAND. — Grondwet. - De Regeering en de Nat. Soc. Beweging. —**
Aan de Memorie van Antwoord aan de Tweede Kamer op de wetsontwerpen, tot het brengen van verandering in de grondwet is o.a. het volgende ontleend:
Dat het feitelijk motief voor deze herziening zou zijn het streven van de regeering om van den angst van de S.D.A.P. voor een zoogenaamde fascistische dictatuur gebruik te maken om voorgoed de dictatuur van de regeerende partijen, in de eerste plaats van de R. K. Staatspartij, te vestigen, is een bewering, zoo los daarheen geworpen, zoozeer ontdaan van zelfs iedere schaduw van argumentatie, dat van de regeering niet kan worden gevraagd, daarop nader in te gaan. Ons volk is wars van alles wat zweemt naar dictatuur, de laatste stembusuitslag heeft het nogmaals zonneklaar bewezen, en de regeering vleit zich met de gedachte, dat zij, hetgeen ten deze leeft in de ziel van ons volk, beter verstaat dan de leden, die de opmerking in het voorloopig verslag een plaats deden vinden. (Alg. Handelsblad)
(Vorig bericht Grondwet 2741 F.)

F. **GEESTELIJK LEVEN. — Christenen in Japan. —**
Onder leiding van dr. Toyohiko Kagawa heeft de Nationale Christenraad van Japan zijn veertiende algemeene vergadering gehouden, en zich daarbij voor een sterkere uniformeering van het beheer en

van het werk uitgesproken. Tot dit doel heeft men een „tienjaarsplan" opgesteld voor centralisatie van het bestuur, uniforme richtsnoeren voor het evangelisatiewerk der Kerken en voor het sociale werk en de scholen. De in 1929 door Kagawa in het leven geroepen beweging „Koninkrijk-God", zal als algemeene evangelisatie met bijzondere toepassing op afzonderlijke groepen, voortgezet worden. Overigens heeft de vergadering weer het door de regeering geëischte huldebetoon aan de Shintoschrijnen besproken. Men kwam tot de conclusie, dat zulk een eerbetoon voor christenen geoorloofd is, wanneer dit slechts een bewijs van nationale gezindheid is zonder eenig religieus karakter (nl. het aanbidden van den keizer als godheid). Een definitieve oplossing is ook hier niet bereikt, evenmin als bij de besprekingen hieromtrent in r.k. kringen. De beslissing blijft in de protestantsche Kerken aan het geweten van den enkeling overgelaten. (Japan Chronicle)

(Vorig bericht 1718 A.)

A. **NEDERLAND. — Steun aan de inheemsche tarweteelt. - Adres van den graan- en meelhandel aan den Minister van Econ. Zaken. —**
De Nederlandsche Vereeniging van Meelimporteurs, de Bond van Nederlandsche Meelimporteurs en de Nederlandsche Bond van Graan- en Meelhandelaren, hebben zich met een adres tot den minister van Economische Zaken gewend, waarin den minister dringend in overweging wordt gegeven, de bestaande wetgeving dusdanig te wijzigen, dat
a. het artikel tarwebloem/meel in een of anderen vorm wordt belast met een heffing, welke tot een voor ieder gelijk bedrag per 100 K.G. door den meelimporteur dient te worden betaald bij de inklaring en door de meelfabrikanten dient te worden voldaan, wanneer de tarwebloem de fabriek verlaat.
Voor bepaalde bloemverwerkende industrieën, die voor een lagere heffing in aanmerking zouden komen, zou dan daarnaast een eenvoudige restitutieregeling kunnen worden gemaakt.
b. de tarwesteun in den vorm van een geldelijken bijslag aan de Nederlandsche tarweproducenten slechts zal worden verleend uit het Landbouwcrisisfonds voor een telken jare door de daartoe bevoegde instantie vast te stellen bezaaide en geoogste oppervlakte, zoolang bij verkoop op de vrije markt de door de regeering vast te stellen richtprijs niet kan worden bereikt.
Door uitvoering van het bovenstaande zeer eenvoudige schema zou natuurlijk het maalgebod met al zijn funeste consequenties verdwijnen en de vrije concurrentie op de Nederlandsche bloemmarkt zeer ten bate van het algemeen belang weer in eere worden hersteld. (Nieuwsbl. v. h. Noorden)

(Vorig bericht Tarwe 2556 C.)

B. **SCHAKEN. — Vierkamp. - Resultaat. —**
Het eindresultaat van den te Garmisch-Partenkirchen gehouden schaakvierkamp luidt als volgt:
1. dr. M. Euwe 4 punten.
2. en 3. dr. A. Aljechin en Bogoljubow 3½ punt.
4. Sämisch 1 punt. (Red. K. H. A.)

(Vorig bericht Schaaktournooi 2866 B.)

C. **BELGIE. — Statutenwijziging der Nationale Bank.**
Met ingang van 1 Augustus zijn de statuten der Belgische Nationale Bank gewijzigd.
De volgende wijzigingen zijn aangebracht:
Het bestaan van de Bank wordt verlengd tot 31 December 1961.
De Bank is gehouden tot het aanhouden van een voorraad goud of buitenlandsche wissels, inwisselbaar tegen goud, gelijk aan tenminste veertig procent van de onmiddellijke opvraagbare verplichtingen, waarvan tenminste dertig procent aan goud.
Directeuren mogen geen lid zijn van een handelsonderneming, met uitzondering van de Koloniale Emissie-Bank, de Bank voor Internationale Betalingen en financieele organen van openbaar nut.
Regenten en curatoren mogen geen enkele functie uitoefenen bij banken. De minister van Financiën heeft het recht alle operaties der Bank te controleeren. De contrôle is opgedragen aan een regeeringscommissaris. (Handelsblad van Antwerpen)

(Vorig bericht Nat. Bank 2649 A.)

D. **HELENE CALS OVERLEDEN. —**
Op 31 Juli is te Rimini in Italië, in den leeftijd van 36 jaar overleden de bekende Nederlandsche zangeres Hélène Treep-Cals.
Hélène Cals is te Amsterdam geboren. Zij genoot haar opleiding aan het conservatorium aldaar. De zangeres was zeer populair als soliste bij de A.V.R.O. en trad ook in het buitenland, laatstelijk in Duitschland, als opera-zangeres op.
Zij was hoofdleerares voor solo-zang aan het conservatorium te Utrecht.

Hélène Cals

Hélène Cals debuteerde ongeveer 10 jaar geleden op een koor-avond, kreeg spoedig daarna gelegenheid zich op een volksconcert van het Concertgebouworkest te doen hooren in een concert-aria van Mozart, en werd in enkele jaren een der meest gezochte Nederlandsche solisten.
Onder leiding van haar echtgenoot, den dirigent Nico Treep, liet zij zich op tallooze radio-concerten en -uitvoeringen hooren. Zij bleef zich daarnaast ook wijden aan concert- en oratoriumzang. In Verdi's Requiem, in Berlioz' Damnation de Faust, in tallooze opera-aria's (bij voorkeur van oudere meesters als Paësiello en Cimarosa), in liederen van Schubert, maar vooral in de muziek van Mozart, toonde zij haar groot talent.
Had het oude repertoire haar voorkeur, met even groote overgave wijdde zij zich aan de moderne muziek. Te Amsterdam viel dat nog slechts kort geleden op bij haar vertolking van de sopraan-solo in Van Gilse's oratorium „Der Kreis des Lebens" op het laatste Maneto-concert. (Red. K. H. A.)

E. **SURINAME. — Dorpsgemeenten. —**
De Koloniale Staten hebben in hun vergaderingen van 28 en 30 Juni aangenomen een ontwerp tot oprichting van dorpsgemeenschappen.
De gouverneur kan een bepaalde vestiging tot dorpsgemeente verklaren. Daarvoor wordt dan door hem een dorpshoofd benoemd en kiezen de ingezetenen onder elkaar eenige leden, die met het dorpshoofd het bestuur uitmaken. Voor bepaalde zaken treedt de dorpsgemeente zelf op.

De instelling bedoelt, volgens de memorie van toelichting:
1. Veraangenaming van het leven op het platteland, daardoor vermindering van den trek naar de stad.
2. Bevordering der kolonisatie op het platteland.
3. Gewenning der ingezetenen aan georganiseerde verhoudingen, aan coöperatie onder leiding van vertrouwensmannen.
4. Het geven van wettelijke basis aan reeds bestaande krachtige betrekkingen en eenheid van belangen. (De West)

7 AUGUSTUS 1937

A. VOLKENBOND. — C. E. Ter Meulen treedt uit de financieele commissie. —
De heer C. E. Ter Meulen, de Nederlandsche deskundige in de financieele commissie van den Volkenbond, heeft bij den secretaris-generaal van den Volkenbond zijn ontslag ingediend.
De heer Ter Meulen motiveert zijn besluit met de veranderingen die men wil invoeren ten aanzien van de benoeming der deskundigen en den duur hunner mandaten, welke wijzigingen volgens den heer Ter Meulen van dien aard zijn, dat de mogelijkheden voor de financieele commissie, nuttig werk te verrichten, verminderen. (Telex-A. N. P.)
(Vorig bericht Ned. Delegatie 1491 C.)

B. L. W. R. WENCKEBACH OVERLEDEN. —
In zijn woonplaats Santpoort is op 25 Juni '37, in den ouderdom van 77 jaren, de bekende Nederlandsche kunstenaar L. W. R. Wenckebach overleden. In hem verliezen wij een schilder van groote reputatie, een fijn illustrator en bovendien een mensch van groote en goede kwaliteiten. (De Telegraaf)

C. GEESTELIJK LEVEN. — Studentenkamp „Kerk en Volk". —
Op de Waschkolk te Nunspeet heeft de Nederl. Christen-Studenten Vereeniging (N.C.S.V.) dezer dagen haar jaarlijksche Studentenkamp gehouden. De besprekingen liepen over het onderwerp „Kerk en Volk". Pastor M. Fischer uit Berlijn sprak als eerste over: „De plaats van de kerk in Gods plan met de wereld." Dr. O. Noordmans uit Laren (G.) sprak over: „De plaats van de kerk in de geschiedenis van ons volk". Dr. J. Eykman uit Amsterdam sprak over: „De vragen van het volk en het antwoord van de Kerk". (Alg. Handelsblad)

D. LUCHTVAART. — Avia-Tentoonstelling. —
In tegenwoordigheid van tal van civiele en militaire autoriteiten heeft de minister van Waterstaat, mr. dr. ir. J. A. M. van Buuren, op 30 Juli '37 in het restaurant van het Houtrustgebouw de luchtvaarttentoonstelling „Avia' geopend.
De K.L.M., Koolhoven, Fokker, de Aviolanda e.a. hebben fraaie stands. Vele buitenlandsche exposanten nemen aan de Avia-tentoonstelling deel.
(Red. K. H. A.) **(V. b. Luchtvaart-tentoonst. 2184 D.)**

E. ZUID-AFRIKA. — Protectoraten. —
Tijdens de debatten op 29 Juli in het Lagerhuis over de protectoraten, heeft Malcolm MacDonald, de staatssecretaris voor de Dominions met betrekking tot de kwestie van de overdracht van de Zuid-Afrikaansche protectoraten aan de Z.-Afrikaansche Unie verklaard, dat de regeering zich nog steeds houdt aan haar van tijd tot tijd herhaalde beloften, dat:
ten eerste: de overdracht niet zou geschieden zonder dat met de wenschen der plaatselijke bevolking nauwkeurig rekening zou zijn gehouden en
ten tweede: de overdracht evenmin zou plaats vinden zonder dat aan het parlement gelegenheid zou zijn gegeven, van zijn zienswijze te doen blijken.
De regeering beschouwt deze verklaringen als zeer plechtige beloften en zal zich daaraan stipt houden. (Times)

F. NEDERL. OOST-INDIE. — De begrootingsdebatten. —
De begrootingsdebatten in den Volksraad zijn ten einde.
Het is niet waarschijnlijk, dat men weer zoo vlot zal gaan leven als voor deze crisis, maar wel was er een algemeene aandrang tot een wat soepeler politiek, overal, waar de bezuiniging tot interen op de volkskracht had geleid: de lage salarissen, het onderwijs, de credieten voor zelfstandige bedrijfjes, de volksgezondheid en de arbeidsinspectie. Er was eenige ontstemming, dat de regeering geweigerd had het devaluatie-uitvoerrecht van 2 op 4% te brengen. De wensch naar grooter autonomie voor Indië bleek niet alleen tot de inlandsche groepen in den Volksraad beperkt te zijn, maar ook bij enkele Europeanen. (Java-Bode) **(Vorig bericht Begrooting 2858 E.)**

G. NEDERL. OOST-INDIE. — Opbrengst Landsmiddelen - Januari—Juni 1936-37. —
De opbrengst van de landsmiddelen heeft bedragen over Juni 1937 in totaal 45,9 millioen gulden (over Juni 1936 *f* 32.800.000), en over de periode Januari t/m Juni 1937 *f* 241.300.000 (over Januari t/m Juni 1936 *f* 186.100.000).
De gespecificeerde posten bedroegen:

	Juni 1937	Jan.-Juni '37
Belastingen	*f* 27.200.000	*f* 144.300.000
Monopolies	- 3.000.000	- 17.100.000
Producten	- 4.000.000	- 26.500.000
Bedrijven	- 6.100.000	- 35.600.000
Diversen	- 5.600.000	- 17.800.000

	Juni 1937	Jan.-Juni '36
Belastingen	*f* 19.300.000	*f* 106.200.000
Monopolies	- 2.900.000	- 17.200.000
Producten	- 3.700.000	- 17.800.000
Bedrijven	- 5.100.000	- 31.300.000
Diversen	- 1.800.000	- 13.600.000

(Vorig bericht 1955 C.)

H. DISCONTOKOERSEN. — Frankrijk. —
Op 3 Aug. 1937 heeft de Banque de France haar disconto verlaagd van 5% tot 4%. (Le Journal)
(Vorig bericht 2857 H.)

I. GEESTELIJK LEVEN. — Oxford-groep - Wereldconferentie te Oxford. —
De wereldconferentie voor Kerk, Volk en Staat, vergaderd te Oxford van 12—26 Juli 1937, zond bij het einde van haar beraadslagingen een boodschap aan de kerken van Christus over de geheele wereld. Daarin wordt o.m. gezegd:
Wij zijn gekomen uit vele volken en uit vele kerken, uit kerken met eeuwen van geschiedenis achter zich en uit jonge kerken, die slechts weinige tientallen van jaren bestaan, maar wij zijn één in Christus.
Tegen den rassenstrijd. — De Christen ziet de verschillen tusschen de rassen als deel van Gods bedoelen om de menschheid met verscheidenheid van gaven te verrijken. Rassentrots of rassenstrijd moet de kerk onverbiddelijk afwijzen als opstand tegen God. In het bijzonder in haar eigen leven en eeredienst kan er geen sprake zijn van slagboomen wegens ras of kleur. Evenzoo aanvaardt de Christen nationale gemeenschap als een deel van Gods bedoelen om het menschelijk leven te verrijken door verscheidenheid. God roept een ieder om zijn naaste te dienen in de gemeenschap, waartoe hij behoort. Haar nationale zelfzucht die er op uit is om andere nationaliteiten of minderheden te onderdrukken is niet minder dan persoonlijke zelfzucht, zonde tegen den Schepper van alle volken en van alle rassen. De vergoding van natie, ras of klasse of van politieke of cultureele idealen, is afgodendienst, zij kan slechts leiden tot toenemende verdeeldheid en ellende.
In overeenstemming met haar wezen als ware gemeenschap roept de Kerk haar leden op om hun leven te regelen als leden van het ééne gezin van God.
Tegen den oorlog. — Als de universeele kerk haar oog laat gaan over de volken der wereld, in elk waarvan zij nu wortel heeft geschoten, moet zij een onvoorwaardelijke veroordeeling van den oorlog uitspreken. Oorlog kan alleen uitbreken als vrucht en uiting van zonde. Deze waarheid staat geheel los van de vraag, wat een volk moet doen, dat te kiezen heeft tusschen oorlogvoeren en zich neer te leggen bij hetgeen zij verraad aan het recht acht te zijn, of ook van de vraag, wat de burgerplicht van een Christen moge zijn, wiens land in een oorlog wordt betrokken.
Juist wanneer oorlog uitbreekt, heeft de kerk de taak, duidelijk voor een ieder kerk te zijn, nog steeds één als het ééne lichaam van Christus, ofschoon de volken, waarin zij geworteld is, elkander bevechten.

Wij erkennen den staat als hoogste gezag op eigen gebied. Hij heeft het van God gegeven doel, op dat gebied recht en orde te handhaven en het leven van het volk te dienen, doch daar alle gezag uit God is, staat ook de staat onder Zijn oordeel.
De kerk heeft plichten, haar opgelegd door God, die zij ten koste van alles moet volbrengen, waarvan de voornaamste zijn: de verkondiging van Gods Woord, het winnen van leven door de kracht van den Geest, die in haar woont. Omdat dit haar plicht is, moet zij dien vervullen, onverschillig of de staat het goed vindt.
De staat van zijn kant behoort dien plicht te erkennen en volle vrijheid voor zijn vervulling te verzekeren. De kerk kan zulk een vrijheid alleen voor zichzelf opeischen, als zij opkomt voor de rechten en vrijheden van anderen.
De vragen, die de aandacht der conferentie het meest in beslag hebben genomen, zijn vragen, die in de practijk slechts door leeken afdoende behandeld kunnen worden. Zij, die aansprakelijk zijn voor de dagelijksche leiding van industrie, het staatsbeheer en het openbare leven moeten voor zichzelf ontdekken welke de juiste beslissing is in een eindelooze verscheidenheid van concrete situaties. Om hun de hulp te verschaffen, die zij noodig hebben, om verantwoorde Christelijke beslissingen te nemen, moet de kerk nieuwe vormen van haar dienst scheppen. (Telex-A. N. P.) **(Vorig bericht 2779 A.)**

8 AUGUSTUS 1937

A. SCHEEPVAART. — Blauwe Wimpel. - „Normandie" vestigt nieuw record. —
Het mailschip Normandie, dat reeds eerder den Blauwen Wimpel veroverd had, heeft thans weder het snelheidsrecord voor den overtocht over den Atlantischen Oceaan van Oost naar West, dat door de Queen Mary verbeterd was, op zijn naam gebracht.
De Normandie heeft den afstand van Bishops light naar Ambrose light afgelegd in 3 dagen 23 uur 2 minuten, met een gemiddelde snelheid van 30.58 knoopen. (Le Temps) **(Vorig bericht 2730 C.)**

B. NEDERLAND. — In- en Uitvoer - Eerste halfjaar 1937 - Stijging. —
In onderstaand staatje zijn de kwartaalcijfers van waarde en gewicht van in- en uitvoer der laatste jaren vermeld:

	Invoer (in millioenen guldens)				Uitvoer (in millioenen guldens)			
	1937	1936	1935	1934	1937	1936	1935	1934
1e kwart.	336	233	226	276	246	156	160	168
2e kwart.	410	234	229	261	286	163	159	171
3e kwart.		243	228	251		194	174	196
4e kwart.		307	253	250		233	182	177
Jaar . . .		1017	936	1038		746	675	712

	Invoer (in millioenen kg.)			Uitvoer (in millioenen kg.)		
	1937	1936	1935	1937	1936	1935
1e kwart.	4858	4508	4652	3789	3137	2948
2e kwart.	5952	4841	5068	4022	3093	3023
3e kwart.		5407	5401		3347	3118
4e kwart.		5602	5316		3961	3360
Jaar . . .		20358	20437		13538	12449

(Centraal Bureau v. d. Statistiek)
(Vor. ber In- en Uitvoer 2674 A.)

C. WANDELSPORT. — De Vierdaagsche - Resultaten. —
Van 27 tot 30 Juli werden de jaarlijksche afstandsmarschen, met als plaats van vertrek en aankomst Nijmegen, gehouden. Van de 4.293 deelnemers, die den eersten dag vertrokken, hebben 4.188 de marschen met succes volbracht. De volgende bekroningen werden uitgereikt:
Het gouden kruis voor tienjarige deelname: kapitein Kronig, S. M. I. van Rijswijk, sergt. Henneman, wachtm. van Roijen, de heeren Bennink (B.W. Amsterdam), Willemsen, van Diepenbeek, Schipperheijn, Gelink en mevr. Jansen-de Waal.
De gouden kroon voor elfjarige deelname: kapitein Epkema, sergt. vl.m. Braij, de Jonge, v. d. Meulen, Apeldoorn, Martin.
Het cijfer 12: Starmans, Vis, Bouwmeester, Korte.
Het cijfer 13: kapitein Roelofsen, sergeant Tichelaar, v. d. Kleij, de Haas, mevr. v. d. Kleij.
Het cijfer 14: Mak.
Het cijfer 15: kapitein Schwing, sergeant van 't Zet, O.W.I. Theunissen v. Maanen, wachtmeester Brandwijk, Verbergt, 1e luit. jhr. v. Kinschot.
Het cijfer 16: opperw. Göbel.
Het cijfer 19: ritm. jhr. v. d. Goes, Dinkhuijzen, v. d. Kaay. (Red. K. H. A.) **(Vor. ber. 1890 E.)**

D. ENGELAND. — Echtscheiding. - Hervorming. —
De hervormingen der wet op de echtscheiding zijn door het Lagerhuis en op 19 Juli door het Hoogerhuis aangenomen. Een der voornaamste bepalingen der geamendeerde wet is, dat geen geestelijke der Kerk van Engeland of van Wales gedwongen kan worden een huwelijk in te zegenen van een gescheiden persoon waarvan man of vrouw nog in leven is. De nieuwe echtscheidingswet is niet geldig voor Schotland en Noord-Ierland. (Times)
(Vor. ber. Echtscheiding 2811 A.)

E. CHINA. — Conflict met Japan. - Peiping en Tientsin in handen der Japanners. —
Na het bombardement van Peiping door de Japansche troepen, werd Tientsin beschoten. Deze beide steden bevinden zich vrijwel in handen der Japanners met uitzondering van de legatiewijk te Peiping en de buitenlandsche concessies te Tientsin. Eenige incidenten met de in de Fransche Concessie gestationneerde Fransche troepen te Tientsin hebben zich nog voorgedaan, maar de Japanners hebben den Franschen commandant hun verontschuldiging aangeboden. Het Sovjet-Consulaat te Tientsin is door Wit-Russen geplunderd; de dossiers bevinden zich in Japansche handen.

(Overname zonder bronvermelding verboden)

De Japansche Landdag heeft een aanvullende begrooting van pl.m. 420 millioen Yen gevoteerd voor dekking der onkosten van het zenden van een versterkingscontingent naar China.
De Chineesche regeering te Nanking is bezig zich op een oorlog met Japan voor te bereiden. Groote troepenverplaatsingen worden waargenomen bij de spoorlijn Tientsin-Poekau. Verder zouden 200.000 Chineesche soldaten te Soetsjau, Tsjentsjau en Loang in reserve worden gehouden.
De Japansche concessie te Hankau schijnt door Chineesche soldaten te zijn omsingeld.
(Domei - Sin Pau Agency - Telex-A. N. P.)
(Vorig bericht 2884 A.)

9 AUGUSTUS 1937

A. ZWEMSPORT. — Kanaalovertochten. - Thomas Blower. —

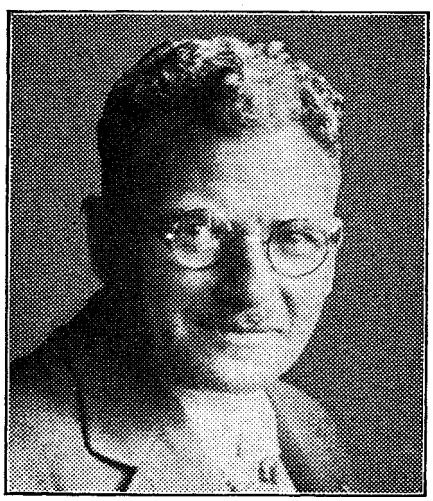
Op 4 Aug. '37 is de Engelschman Thomas Blower er in geslaagd het Kanaal over te zwemmen.
Onderstaand volgt een overzicht van de zwemmers en zwemsters, die er in geslaagd zijn de overtocht te volbrengen:

Kapt. Webb	1875	21	uur	40	min.
Burgess	1911	23	„	40	„
Sullivan	1923	27	„	23	„
Tiraboschi	1923	16	„	23	„
Toth	1923	16	„	54	„
Mej. Ederlee	1926	14	„	32	„
Mevr. Corson	1926	15	„	28	„
Vierkotter	1926	12	„	42	„
Geo Michel	1926	11	„	5	„
Norman Derham	1926	13	„	59	„
E. Temme	1927	14	„	27	„
Mercedes Gleitze	1927	15	„	15	„
Dorothy Logan	1927	13	„	10	„
Ivy Gill	1927	15	„	9	„
Ivy Hawke	1928	19	„	16	„
Hilda Sharp	1928	14	„	58	„
Helmi	1928	23	„	45	„
Peggy Duncan	1930	16	„	30	„
Mej. Loury	1933	15	„	45	„
Mevr. E. Faber	1934	14	„	40	„
E. H. Temme	1934	15	„	54	„
Haydn Taylor	1935	14	„	48	„
Thomas Blower	1937	13	„	29	„

(Daily Telegraph - Red. K. H. A.) **(V. b. 1922 C.)**

B. N. NATHANS OVERLEDEN. —

De heer N. Nathans, tweede secretaris van de Internationale Transportarbeiders Federatie, vertrok op 28 Juli '37 naar Parijs in zijn kwaliteit van lid eener commissie, ingesteld door de S.D.A.P. en het N.V.V., welke tot taak had het overbrengen van Spaansche kinderen naar Nederland te bespreken. Hij is op dien dag met het vliegtuig „Flamingo" verongelukt.

N. Nathans

Nathans is op 7 Dec. 1883 te Arnhem geboren. In 1900 trad hij in dienst der Nederlandsche Spoorwegen te Rotterdam. Als jong commies maakte hij in 1903 de spoorwegstaking mee. Toen naar aanleiding van deze staking aan het spoorwegpersoneel verboden werd lid te zijn van de Nederlandsche vereeniging van spoor- en tramwegpersoneel, werd de heer Nathans geheim lid dezer vereeniging, tevens secretaris van de afdeeling Rotterdam. In die jaren was hij correspondent van het toenmaals te Berlijn uitgegeven periodiek van de Internationale Transportarbeiders Federatie. In 1910 werd hij door de directie der spoorwegen voor de keus gesteld ontslag te nemen of voor zijn organisatie te bedanken. Hij koos het ontslag en werd benoemd tot secretaris van de Nederlandsche Vereeniging en redacteur van haar orgaan. Deze functies heeft hij tot 1922 bekleed. In dat jaar werd hij op het congres van de I. T. F. te Weenen tot tweede secretaris benoemd en belast met de leiding van de afdeeling spoorwegpersoneel. In 1930 werd hij officieel benoemd tot plaatsvervanger van den eerste secretaris den heer Edo Fimmen. De heer Nathans was tot heden bovendien lid van het dagelijksch bestuur van de Nederlandsche Vereeniging van Spoor- en Tramwegpersoneel.

(Mededeeling Int. Transportarbeiders Federatie)
(Vor. ber. Ongeval „Flamingo" 2882 E.)

C. LETTEREN. — Boeken die door de pers gunstig besproken zijn. - Onze wekelijksche opgave. —

Amerikaansch: Paul Horgan — „A Lamp of the Plains." (Constable & Co., London) **(V. b. 2884 B.)**

Belgisch-Fransch: Loty Dallemagne — „La vie brutale." (Les Editions de Belgique, Bruxelles) **(2884 B.)**

Chineesch (in het Engelsch): Chinese Lyrics. Translated by Ch'u Ta-Kao. (Cambridge University Press) **(Vorig bericht 2724 C.)**

Duitsch: Dr. W. Becher — „Plotin und Fichte." (Fischer, Jena)
K. Heiden — „Ein Mann gegen Europa." (Europa-Verlag, Zürich) **(Vorig bericht 2884 B.)**

Engelsch: Nancy Hale — „The earliest dreams." (Lovat Dickson and Peter Davies)
Julia Hart — „Women must love." (Faber & Faber) **(Vorig bericht 2884 B.)**

Fransch: R. Francis — „ Un an de Vacances." (N. Revue française)
E. Krakowski — „La Pologne contemporaine." (Mercure de France, Paris) **(Vorig bericht 2884 B.)**

Italiaansch: G. Mosca — „Storia delle dottrine politiche." (Laterza, Bari) **(Vorig bericht 2884 B.)**

Nederlandsch: Nine van der Schaaf — „De Liefde van een dwaas." (Querido, A'dam)
Elisabeth Zernike — „De oudste zoon." (Querido, A'dam) **(Vorig bericht 2884 B.)**

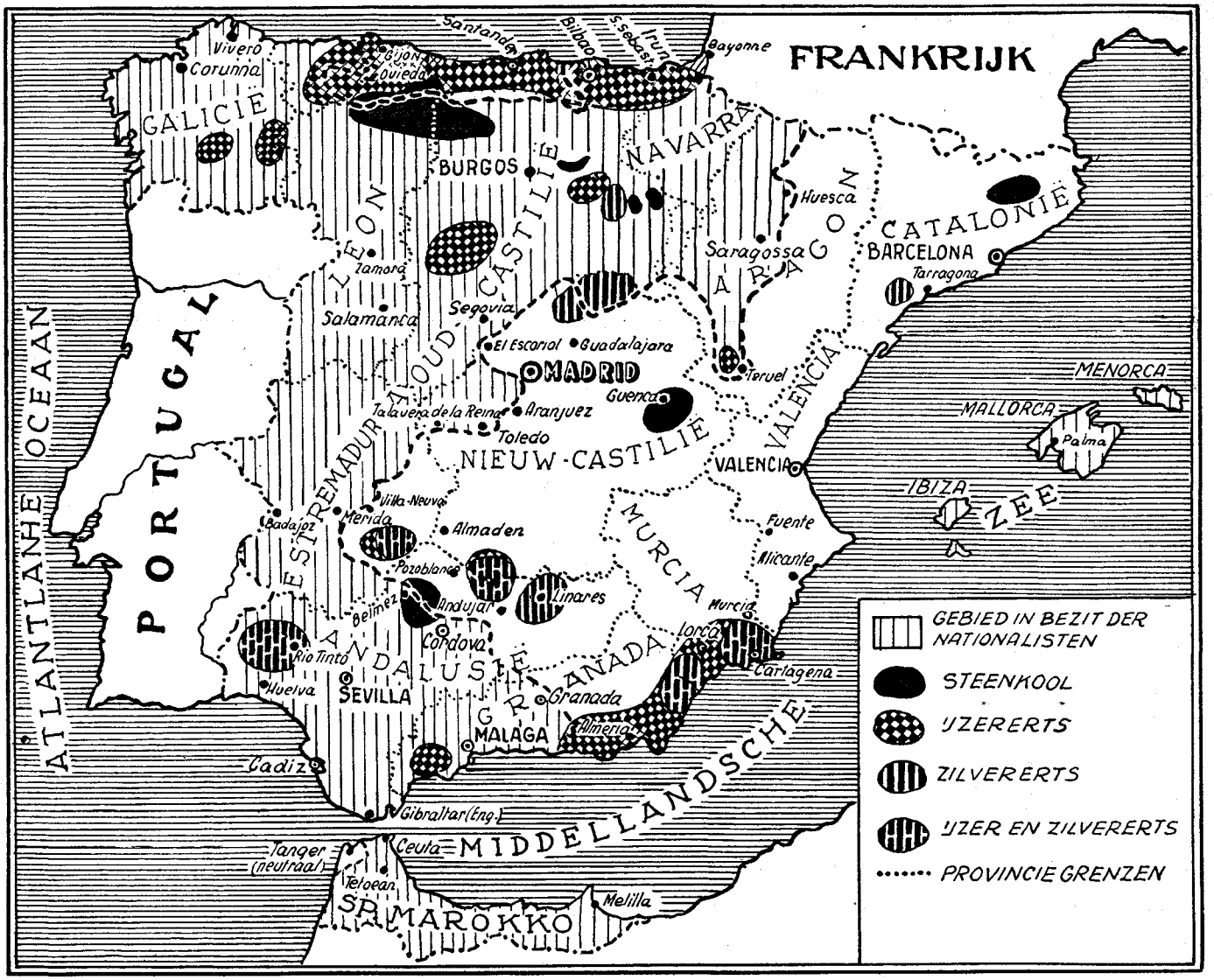
Russisch: P. Pavlenko — „Na vostokije." (In het Oosten.) (Goslitizdat) **(2884 B.)** (Red. K. H. A.)

10 AUGUSTUS 1937

D. SPANJE. — Burgeroorlog. - Niet-inmenging. - „Mongioia" en „British Corporal". —

De sub-commissie voor de niet-inmenging is 6 Aug. 1937 op den vastgestelden tijd bijeengekomen.
De zitting heeft evenwel slechts een uur geduurd en werd toen voor onbepaalden tijd verdaagd.
Intusschen is de technische onder-commissie belast met de bestudeering van het vraagstuk der contrôle te land en ter zee.
De verdaging der onder-commissie duidt erop, dat er geen enkele wijziging in het standpunt van Duitschland, Italië en Rusland is gekomen.
Liever dan toe te geven, dat men opnieuw op het doode punt is gekomen, heeft de voorzitter verdaging voorgesteld, opdat alle leden met verlof kunnen gaan en hun regeeringen kunnen raadplegen.
Het Britsche schip „British Corporal" en het Italiaansche schip „Mongioia" werden aangevallen door drie vliegtuigen.
De waarnemer van de niet-inmenging aan boord van de „Mongioia", de Nederlander De Bruin, werd aan den arm gewond, terwijl de kapitein van dit schip een wond aan de long opliep en is overleden.
De Engelsche regeering heeft een scherp protest aan generaal Franco gezonden. Naar verluidt zouden Nationalistische vliegers de beide schepen hebben gebombardeerd. (Times - Telex-A. N. P.)
(Vorig bericht 2884 C.)

A. De mijngebieden. —

(Overname zonder bronvermelding verboden)

SPANJE

De beteekenis van den Spaanschen burgeroorlog voor de internationale politiek is tweeledig: ten eerste ligt Spanje in een strategisch-belangrijken hoek van Europa (op de verbindingswegen tussehen Engeland en Frankrijk en hun koloniën); ten tweede is zijn bodem rijk aan grondstoffen. Bovenstaande kaart geeft de ligging van een aantal der belangrijkste mijngebieden weer en tevens in wiens handen zij zich na een jaar burgeroorlog bevinden.

In ronde cijfers brengt Spanje per jaar voort 7 mill. ton steenkool, een ½ mill. ton bruinkool, 6½ mill. ton ijzererts, 400.000 ton kopererts, 4 mill. ton koperhoudend zwavelkiezel, 200.000 ton looderts, 140.000 ton zinkerts, 36.000 ton kwikzilvererts, 18.000 ton mangaanerts, 20.000 ton zwavel, 1 mill. ton zout. Voorts tin- en zilvermijnen. Het meeste van deze ertsen wordt uitgevoerd en de belangstelling in het buitenland is dan ook alleszins verklaarbaar. Het sinds 29 Maart door de nationalistische troepen veroverde deel van het Baskanland met als voornaamste stad Bilbao, behoort tot de rijkste ijzerertsgebieden van Spanje. Een belangrijk ertsgebied ligt ook tusschen Cordova, Jaên, Almeria en Murcia (ijzer en zilver). Na de verovering van Malaga (9 Febr.) en het omliggende gebied, is dit mijngebied aan den grens van de gevechtslinies komen te liggen. Evenwel is het aan de troepen van Franco niet gelukt dit mijngebied te bezetten. Evenmin heeft de strijd om Pozoblanco geleid tot verovering van de mijnen van Pozoblanco en Limares.

De boschculturen (25.000 H.A.), vooral pijnboomen, eiken en beuken, liggen voor het allergrootste deel in het door de nationalisten bezette gebied.

Het erts uit de mijnen van Bilbao. —

De regeering van Franco heeft officieel bekend gemaakt, dat het ijzererts uit de mijnen van Bilbao naar de gewone markten in Engeland, Duitschland en Nederland zal worden gezonden, zoolang geen overwegende redenen van politieken of economischen aard het noodig maken maatregelen te nemen.

Welke deze redenen zouden kunnen zijn, is niet bekend, doch de bijzondere correspondent van de Times te Salamanca is van oordeel, dat dit voorbehoud betrekking heeft op politieke kwesties tusschen Engeland en nationalistisch Spanje, waaronder de erkenning als oorlogvoerende partij en het instellen van een consulairen vertegenwoordiger op Britsch gebied een rol spelen. (El Sol - Times - Centr. Bur. v. d. Stat.)

(Vor. ber. Burgeroorlog 2892 D.; Kaartje 2871 B.)

A. NEDERLAND. — Padvinders. - De Vijfde Wereldjamboree geëindigd. —

Het groote oogenblik is gekomen. De dag der sluiting op 9 Augustus '37. Er wordt op commando van den Engelschen leider mr. Wilson een groote eerehaag van padvinders geformeerd door de dicht opeengepakte massa's scouts en op verzoek van den chief gaan dan allen zitten, waarna hij zich naar de raadsrots begeeft, vergezeld van prins Gustaaf Adolf van Zweden, leider der Zweedsche scouts, vele buitenlandsche leiders en den Nederlandschen staf. Staatsraad Rambonnet blijft in zijn loge zitten.

Luide toegejuicht door tienduizenden padvinders en bezoekers beklimt de chief den hoogen rots en verzoekt om stilte. Gemoedelijk staat de grijze president van den Volkenbond der Jeugd, Lord Baden Powell, te wachten tot hij het woord kan nemen.

„Scouts," zeide Lord Baden Powell, „gij hebt vandaag een langen marsch moeten maken tijdens dit defilé en velen van u zullen vermoeid zijn, maar wij zijn nu aan het eind gekomen. Het schijnt evenwel of het feest eerst gisteren is begonnen en toch zijn wij nu al aan het einde. Maar wij zijn gedurende deze paar dagen gesterkt in ons ideaal en ik ben blij, dat gij scouts zooveel vrienden hebt gemaakt, want dit is de werkelijke waarde van deze jamboree, het maken van vrienden onder uw eigen landgenooten en onder de padvinders van alle landen.

Onze beweging is den laatsten tijd genoemd de kinderkruistocht voor den vrede en in zekere opzichten herinnert deze processie aan die van de ouden, toen ridders en soldaten waren opgerukt om Jeruzalem te veroveren. Zij faalden. Daarna kwam er weer een mooie kruistocht van jongens, van kinderen, die opgezet was nadat hun ouders hadden gefaald. Deze kinderen wilden op hun beurt het heilige land veroveren, maar ook zij kwamen niet tot hun doel. Toch was het een mooie poging.

Wel, jullie kruistocht gelijkt daarop. Je kwaamt van alle kanten van de wereld met je goodwill en je wensch om vrienden te maken. Dat is een zeer groote opgave. Later als je mannen bent geworden rust op jullie de verantwoording een keus te maken tusschen oorlog en vrede, maar ik weet wel zeker, dat jullie keuze goed zal zijn, dat je voor den vrede zult vechten. De zeevarenden uit vroeger eeuwen lieten zich leiden door hun Jacobsstaf. Deze staf is nu jullie totem geworden en het kan jullie gids zijn in den toekomstigen strijd voor den vrede. Dat is de wet niet alleen voor de Christenen maar ook voor de inwoners van alle andere landen, van welke klasse en godsdienst zij ook mogen zijn, want onze beweging omvat alle landen, hoe verschillend zij ook mogen wezen, zij omvat ze door onze tien punten van onze padvinderswet.

Ik zal jullie voor je vertrek een copie van dezen Jacobsstaf laten overhandigen en je moet dien beschouwen als een vredebrenger, een prachtig symbool en tevens een herinnering aan deze dagen, die van zoo groote vriendschap en goeden wil getuigden.

Daarna overhandigt lord Baden Powell persoonlijk aan de leiders, de hem omringen zoo'n kleinen Jacobsstaf. Telkens stijgt er een luid gejuich op bij dat deel der jongens wier leider uit de hand van den chief op de raadrots zoo'n blank houten Jacobsstaf ontvangt. Een voor een verschijnen zij om het embleem van deze jamboree uit de handen van den grijzen leider te ontvangen.

Scouts, gaat hij verder, ik heb ieder land dit totem gegeven als een garantie voor den goeden wil en voor de vriendschap, die jullie hebben te toonen. Thans is het oogenblik om afscheid te nemen gekomen. De meesten van jullie zullen mij nimmer terugzien. Ik ben een oud man, die aan het einde van zijn leven gekomen is en jullie allen hier om mij heen zijn jong en staan aan het begin van het leven. Ik hoop, dat dit succesvol zal zijn en gelukkig.

Jullie hebt thans allen de Jamboree-badge op jullie uniform. Draagt het steeds en het zal je herinneren aan de mooie dagen in Holland doorgebracht. Het zal je ook herinneren aan de padvinderswet, die je voorschrijft vriendschap en vrede te betrachten. Vriendschap en vrede zijn in de wereld groote zaken, waard om er voor te strijden. Thans kan ik niet anders meer zeggen dan „Good Bye" en „God Bless you all".

Het was even doodstil toen de grijze chief deze woorden had gesproken, die een diepen indruk op de jongens en ook op de duizenden op de tribunes hebben gemaakt. Hier had een vader tot zijn kinderen gesproken en op een wijze die ontroerend was. De stemming werd eerst verbroken, toen door de luidsprekers het Jamboree-lied schalde en een hevig geknetter van honderden donderbussen het einde van de Jamboree aankondigde. Tusschen de jongens door schreed B. P. weer naar de hoofdtribune, om het geheel nog eens voor de laatste maal te aanschouwen.

Dan geeft nog eenmaal Gustaaf Adolf van Zweden het sein voor three cheers for the Chief, waarna het op deze Jamboree zoo populair geworden lied „The Jolly Good Fellow" wordt gezongen. Nogmaals three cheers, nu voor den Nederlandschen hoofdverkenner Rambonnet en daarna is het einde definitief gekomen. De wereldjamboree is gesloten.

Tot groote vreugde van de duizenden padvinders, die rond het groote kampvuur, dat op den sluitingsavond nog gehouden is, zaten geschaard, verschenen plotseling en zonder dat iemand hun komst had kunnen vermoeden, Prinses Juliana en Prins Bernhard met een klein gevolg, teneinde — volkomen in den geest van dit kameraadschappelijke padvindersfeest — eenvoudig onder de menigte knapen deze laatste en intieme gebeurtenis van de jamboree bij te wonen.

De vijfde jamboree is thans ten einde en men mag thans constateeren, dat dit Internationale Padvinderskamp een zeer groot succes is geworden, niet alleen wat de interne organisatie, maar ook wat de publieke belangstelling betreft. Deze is zelfs formidabel groot geweest. (De Telegraaf)

(Vorig bericht 2883 A.)

B. SOVJET-RUSLAND. — Graanexport toegelaten.

Na de weigering van den graanhandel in Engeland, België en Nederland om Russisch graan te koopen op de condities, zooals de Russen die stelden, waarbij kwaliteit en natuurlijk gewicht in Moscou zouden worden vastgesteld, heeft Rusland dezen eisch laten vallen en zich bereid verklaard graan weer op de oude voorwaarden te verkoopen, naar in de Europeesche invoerhavens vastgestelde monsters. (Prawda)

C. TENNIS. — Davis Cup door Amerika gewonnen.

De Davis Cup is, na een periode van 10 jaar, in 1937 wederom door Amerika gewonnen. Engeland werd in den eindstrijd, voornamelijk tengevolge van het goede spel van Budge, met 4—1 verslagen.

Onderstaand laten wij een overzicht volgen van de Davis Cup winnaars in den loop der jaren:

1900: Amerika	1913: Amerika	1928: Frankrijk
1902: Amerika	1914: Australië	1929: Frankrijk
1903: Engeland	1919: Australië	1930: Frankrijk
1904: Engeland	1920: Amerika	1931: Frankrijk
1905: Engeland	1921: Amerika	1932: Frankrijk
1906: Engeland	1922: Amerika	1933: Engeland
1907: Australië	1923: Amerika	1934: Engeland
1908: Australië	1924: Amerika	1935: Engeland
1909: Australië	1925: Amerika	1936: Engeland
1911: Australië	1926: Amerika	1937: Amerika
1912: Engeland	1927: Frankrijk	

De Davis Cup werd dus in totaal 11 maal door Amerika, 9 maal door Engeland, 6 maal door Australië en 6 maal door Frankrijk gewonnen. (Red. K. H. A.)

(Vor. ber. Davis Cup 2299 A.)

11 AUGUSTUS 1937

D. ESPERANTO. — Arbeiders-congres te Rotterdam. - R.K. Esperantisten te Den Haag. —

Uit achttien landen kwamen op 2 Aug. '37 te Rotterdam 850 Arbeiders-Esperantisten bijeen. Als de zaal in vakken voor de afzonderlijke naties verdeeld ware geweest, zou men hebben gezien, dat Nederland, Frankrijk, België en Engeland het sterkst vertegenwoordigd waren en Noorwegen, Denemarken, Zweden, Zwitserland, Oostenrijk, Hongarije, Duitschland en eenige andere landen de kleinere afdeelingen bezetten. Australië kon het met één stoel doen. Maar op dit 17e congres van den Wereldbond van Arbeiders-Esperantisten S.A.T. waren geen vakken en eigenlijk ook geen naties. De deelnemers spraken dezelfde taal, droegen dezelfde insignes en wisten zich verbonden door hetzelfde ideaal voor de wereldhulptaal van dr. Zamenhof.

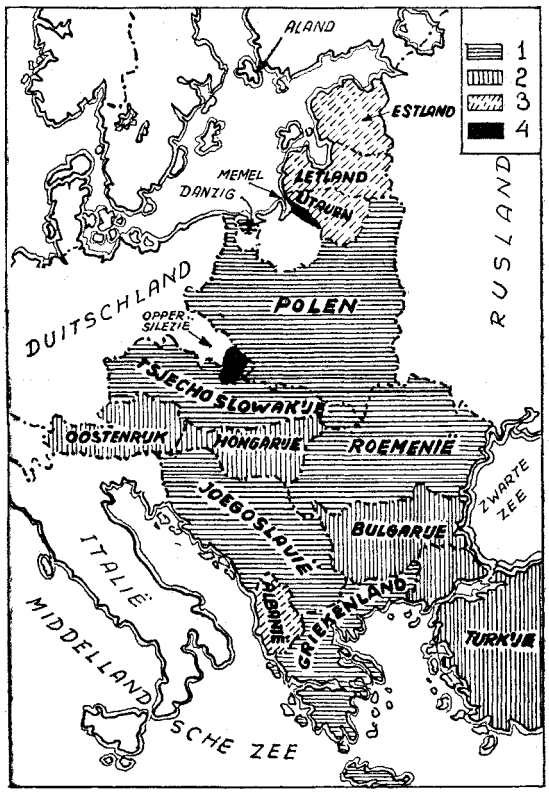
R.K.-Esperantisten te Den Haag. —

De deelnemers aan het internationaal Katholiek Esperantistencongres te Den Haag zijn op 2 Aug. '37 door het gemeentebestuur in het gemeente-museum aan de Stadhouderslaan ontvangen. De burgemeester en de meeste wethouders waren aanwezig, terwijl zich onder de gasten o.a. bevonden de directeur-generaal der P.T.T., ir. M. H. Damme en de oud-minister van Landbouw en Visscherij, mr. dr. L. N. Deckers. Burgemeester S. J. R. de Monchy begroette hen beiden in het Nederlandsch als enthousiaste aanhangers van het esperanto, en wendde zich vervolgens in het esperanto tot de congresdeelnemers.

De verslagen toonen, dat het ledental sterk stijgt. Tijdens de op 4 Aug. '37 voortgezette vergadering kwam het antwoord-telegram binnen van Z. H. den Paus, waarbij de H. Vader het congres gelukwenschte met het gelukkig gekozen congresthema „De katholiek in het openbare leven" en zijn apostolischen zegen verleende. Dit antwoord van Z. H. den Paus werd met geestdrift ontvangen.

(Het Volk - De Maasbode) **(V. b. Esperanto 1826 F.)**

A. NATIONALE MINDERHEDEN. — Congres te Londen. —

Indeeling nà 1918.

Vóór 1918.

(Overname zonder bronvermelding verboden)

Beteekenis van 1, 2, 3, 4 is als volgt:
1. Speciale minderheden-overeenkomsten, geteekend door Polen (Versailles), Tsjecho-Slowakije (St. Germain 1919), Roemenië (Parijs 1919) en Griekenland (Sèvres 1920).
2. Speciale overeenkomsten in de Vredesbepalingen met Oostenrijk (St. Germain 1919), Bulgarije (Neuilly 1919), Hongarije (Trianon 1920) en Turkije (Lausanne 1923).
3. Verklaringen gedaan in den Volkenbond (1921-23) door Finland, Albanië, Estland, Letland en Litauen.
4. Speciale overeenkomsten in: a) Duitsch-Poolsche conventie van 1922; b) Memel conventie van 1924.

Op 14 Juli '37 heeft te Londen plaats gehad het 9de congres van Nationale Minderheden, vertegenwoordigend 11 verschillende nationaliteiten uit 13 Europeesche landen. Het congres behandelde de belangen van ongeveer 27 millioen leden der Europeesche minderheden, waarvan met uitzondering van Sovjet-Rusland het aantal op 40 millioen wordt geschat.
Er waren:
Duitschers uit België, Denemarken, Estland, Letland, Litauen, Polen, Roemenië, Tsjecho-Slowakije, Italië, Hongarije en Joego-Slavië.
Bulgaren uit Roemenië en Joego-Slavië.
Wit-Russen uit Polen.
Katalanen, Galiciërs en Basken uit Spanje.
Hongaren uit Roemenië, Tsjecho-Slowakije en Joego-Slavië.
Kroaten en Slowenen.
Zweden uit Estland.
Tsjechen uit Oostenrijk.
Oekrainiërs uit Polen, Tsjecho-Slowakije en Roemenië.
In de 13 staten die een nationale minderheid hebben en waarvoor de Volkenbond garant is, vertegenwoordigen de minderheden een vierde der totale bevolking. Het doel van het te Londen gehouden Congres is den Volkenbond opmerkzaam te maken op de verregaande slechte behandeling die volgens hunne verklaringen de minderheden ondergaan. Het initiatief is door de Sudeten-Duitschers (Tsjecho-Slowakije), die ongeveer 3 millioen tellen, genomen.
(Red. K. H. A.) **(Vor. ber. Minderheden 2188 F.; Congres 1472 C.)**

B. FRANKRIJK. — Economische toestand. —

Het economische leven in Frankrijk is de laatste weken niet verbeterd. Zelfs spreken de laatst binnengekomen berichten van vertraging van den polsslag in den handel zoowel als in de industrie.
In den landbouw is de toestand nog tamelijk gunstig. Over het algemeen zijn de prijzen der gewassen loonend. De koopkracht van den landbouwer heeft zich hersteld, de voordeelen echter die de revalorisatie van de prijzen der landbouwproducten gebracht heeft, gaan gedeeltelijk te loor door de hausse van alles wat de boer voor zijn bedrijf en zijn levensonderhoud moet aanschaffen.
Van de Fransche industrie is het metaalbedrijf nog altijd in een bevoorrechte positie, voornamelijk wel dank zij bestellingen van den Staat, hoofdzakelijk voor bewapening. Daarentegen gaat de productie van voor het normale verbruik bestemde artikel gestadig achteruit.
In de textiel-industrie, neemt de malaise toe. Niet alleen dat de Fransche fabrikant niet meer op de buitenlandsche markten mee kan komen, maar dikwijls kan hij zich zelfs op de binnenlandsche markt niet voldoende tegen de uitheemsche concurrentie verdedigen.

Frankrijk importeerde in Juni 1937 voor meer dan fr. 3700 millioen, terwijl het uitvoercijfer onder de fr. 2 milliard bleef. De totale invoer over het eerste halfjaar 1937 beliep bijna fr. 20.300 millioen, tegen een uitvoer van slechts weinig meer dan fr. 11 milliard. Alleen voor genoemd tijdperk bedraagt het tekort op de handelsbalans dus reeds 9.247 millioen, tegen 4.745 millioen voor de overeenkomstige periode van 1936.
Vermoedelijk zal het importcijfer in francs nog verder oploopen, daar het afglijden van de munt in de laatste dagen van Juni in de transacties van de maand Juli tot uitdrukking zal komen. Alles wat Frankrijk uit het buitenland aanvoert wordt duurder, bijna alles wat het land voortbrengt is te hoog in prijs om afzet in het buitenland te vinden. De stijging der kostprijzen sinds Juni 1936, de inkrimping in de productie, de achteruitgang in het rendement van den arbeider, het stijgen van alle sociale en fiscale lasten, van de rente, enz., dit alles zijn moeilijkheden waarvoor men nog geen oplossing weet.
Het officieele aantal werkloozen is eenigszins gedaald, nl. van 426.000 eind Januari tot 316.500 midden Juli; einde Mei bedroeg het aantal nog 345.000. De 40-urige arbeidsweek, vooral sinds zij bijna zonder uitzondering toegepast wordt, had echter tot het te werk stellen van nieuwe scharen werkloozen moeten

leiden en dus in veel sterkere mate tot het verdwijnen van de werkloosheid moeten bijdragen.
Steeds talrijker worden voorts de nijverheidsondernemingen die voor hun arbeiders geen 40 uren werk per week meer hebben. De uitbreiding van deze gedeeltelijke werkloosheid in Frankrijk is een van de ernstigste verschijnselen van den laatsten tijd. Midden Juli bedroeg de officieele index der groothandelsprijzen 571, tegen 537 op 26 Juni, 530 einde Mei en 513 in Januari van dit jaar. In Mei 1936, voordat de volksfrontregeering aan het bewind kwam, was ditzelfde indexcijfer niet hooger dan 377, tegen 334 in Juli 1935 toen de deflatie het sterkst doorgevoerd was. Afgaande op de schommelingen van dezen index blijkt derhalve, dat de groothandelsprijzen van Juli 1935 tot Juli 1937 met bijna 71% gestegen zijn. Van Mei 1936 tot Juli 1937 bedraagt de hausse bijna 52%. (Keesings Financieel Archief)
(Vor. ber. Financiën 2880 F.)

12 AUGUSTUS 1937

A. NEDERLAND. — Tweede Kamer. - Wijziging besmettelijke Ziektenwet. —
Bij de Tweede Kamer is een wetsontwerp ingediend, tot wijziging van de besmettelijke ziektenwet, alsmede van de wet tot toepassing van middelen voor ontsmettings- of zuiveringsdoeleinden.
Het ligt in de bedoeling, dat voor de niet-aangewezen diensten steeds als voorwaarde zal worden gesteld, dat de dienst zich, voor wat de deugdelijkheid betreft, aan het toezicht onderwerpt van den inspecteur van de volksgezondheid, en dat zoowel het onderzoek als dit toezicht kosteloos zullen plaats hebben. Hierdoor zullen de ontsmettingsdiensten er te eerder toe overgaan, toelating aan te vragen, al ligt in de te verkrijgen erkenning door de rijksoverheid een voldoende stimulans.
In verband hiermede vermeldt de minister van Sociale Zaken het voornemen om, indien dit wetsontwerp wordt aangenomen, een wijziging te bevorderen van artikel 23 van het Kon. besluit van 30 Juni 1936 in dier voege, dat de gemeentebesturen een bijdrage van het rijk ontvangen in de kosten van reinigingen en ontsmettingen, welke verricht zijn door toegelaten ontsmettingsdiensten, evenals thans met betrekking tot de als noodzakelijk erkende diensten het geval is.
(Alg. Handelsblad)

B. DUITSCHLAND. — Handelsverdrag tusschen Berlijn en Franco. —
Het nieuwe handelsverdrag tusschen Duitschland en generaal Franco, den leider van het nationalistisch Spanje, is thans bekend gemaakt. Het bevat zeven artikelen. Het recht van meestbegunstiging wordt wederkeerig toegekend voor „voortbrengselen van den bodem", industrieproducten en vrachtvaart.
Wat dit laatste betreft wordt bepaald, dat schepen van elk der landen ongehinderd alle havens van het andere mogen bezoeken, onder even gunstige voorwaarden als schepen van eenig ander land. In het geval, dat een van de partijen genoodzaakt mocht zijn in- of uitvoer van bepaalde goederen te verbieden, zal rekening worden gehouden met de belangen van de andere partij. Een uitzondering wordt alleen gemaakt voor oorlogsmateriaal, onder bijzondere omstandigheden, en voor enkele andere artikelen, indien er een verbod voor alle landen wordt uitgesproken.
Onder „voortbrengselen van den bodem" worden niet alleen landbouwproducten verstaan, maar ook delfstoffen. (Berl. Tageblatt)
(Vor. ber. Handelsverdr. met Spanje 1416 H.)

C. DUITSCHLAND. — Kunst-zuivering. —
Minister-president Göring heeft den rijks- en Pruisischen minister voor Wetenschap, Onderwijs en Volksopvoeding een decreet doen toekomen, waarin het o.a. heet:
„Nadat de Führer en rijkskanselier op den dag van de Duitsche kunst op de duidelijkst mogelijke wijze de richtlijnen voor de kunstopvatting van het nationaal-socialisme heeft vastgelegd, geef ik den minister voor Wetenschap, Onderwijs en Volksopvoeding order en machtiging alle in Pruisen aanwezige openbare kunstverzamelingen, zonder rekening te houden met speciale bepalingen en eigendomsomstandigheden, in den zin van de door den Führer en rijkskanselier aangegeven richtlijnen, opnieuw aan een onderzoek te onderwerpen en de noodige maatregelen te nemen. Ik zal beslissen wat er met de afgekeurde voorwerpen, voor zoover zij eigendom van den staat zijn, gebeurt. Voorts geef ik u opdracht de richtlijnen van den Führer met alle gestrengheid tegenover alle staatsambtenaren, employé's enz., voor zoover zij op kunstgebied werkzaam zijn, toe te passen.
In verband met de opdracht heeft minister Rust de directeuren van alle openbare kunstverzamelingen in Pruisen, benevens de directeuren van alle academies en kunstscholen bijeengeroepen.
De minister gaf den museum-directeuren richtlijnen voor hun toekomstig werk. Hij verklaarde, dat in het bijzonder er voor gezorgd moet worden dat een generatie van beroepsmenschen gevormd wordt op het gebied van museumbeheer. (Berliner Tageblatt)
(Vor. ber. Kunst 2560 C.)

D. GRIEKENLAND. — Premier Metaxas over een jaar bewind zonder parlement. —
Ter herdenking van het nieuwe bewind, dat verleden jaar in Griekenland werd ingevoerd, toen de regeering uit vrees voor een communistischen opstand het parlement ontbond, heeft de premier, Metaxas, een proclamatie tot het volk gericht.
Hij herinnert aan hetgeen de regeering sedertdien op het gebied van de economie, het sociale leven en de landsverdediging heeft gedaan. Griekenland kan thans een buitenlandsche politiek voeren, die alleen gericht is op behoud van den vrede en de onafhankelijkheid van het land. Zijn bondgenooten zijn er zeker van, dat Griekenland een machtsfactor is en zijn verplichtingen kan nakomen. Ons devies is: arbeid, orde en discipline. (Proia) **(V. b. 2481 B.)**

E. FRANKRIJK. — Leger, Vloot en Luchtmacht. - De Luchtvloot uitgebreid. —
De Fransche minister van Luchtvaart, Pierre Cot, heeft bij de inwijding van een vliegtuigenfabriek een redevoering uitgesproken over de nationalisatie van de luchtvaartindustrie, dank zij welke de outillage vernieuwd en de methodes verjongd zijn. In één jaar is het aantal moderne vliegtuigen bij de luchteenheden van het leger met 80 procent gestegen. De Fransche bombardementsmogelijkheden zijn met 500 procent toegenomen. Het industrieele potentieel is verdubbeld.
In 1937 zal onze productie van militaire vliegtuigen meer dan 30 procent grooter dan in 1935-1936 zijn. Het volgende jaar zal de stijging 70 procent zijn. Wij zullen dan een instrument in handen hebben, dat in overeenstemming is met onze behoeften, aldus de minister. Het plan voor het luchtleger, het z.g. „plan der 1500 vliegtuigen" zal in drie jaar ten uitvoer worden gelegd. Het rendement van de genationaliseerde industrie is veel grooter dan dat van de particuliere was. (Le Temps) **(Vor. ber. 2830 A.)**

F. TSJECHO-SLOWAKIJE. — De Duitsche agitatie.
De Duitsche bladen zijn de laatste dagen weer heftig te keer gegaan tegen Tsjecho-Slowakije vanwege het verbod van de Tsjechoslowaaksche regeering aan kinderen uit het Duitsche deel van haar land om gevolg te geven aan een Duitsche uitnoodiging voor een vacantieverblijf in het Duitsche Rijk.
Inderdaad zou men op het eerste gezicht geneigd zijn dit verbod als een onnoodige plagerij te beschouwen. Als men echter ziet hoe Duitschland dergelijke uitstapjes weet uit te buiten voor propagandadoeleinden — niet voor het Duitsche Rijk zelf, daar zou weinig tegen in te brengen zijn, maar voor het stichten van een geest van ontevredenheid en oproerigheid in het land van herkomst — kan men

zich een dergelijk verbod begrijpen. Wij zouden de houding van Duitschland wel eens willen zien als Duitsche onderdanen in den vreemde genood werden om daar te leeren inzien hoe noodlottig het nationaal-socialistische regime in hun land werkt.
(Prager Presse) **(Vorig bericht 2653 D.)**

13 AUGUSTUS 1937.

A. MEXICO. — Spoorwegen genationaliseerd. —
De president der Mexicaansche republiek, Cardenas, heeft een decreet geteekend, waarbij de Mexicaansche spoorwegen worden genationaliseerd.
De spoorwegen werden tot nu toe geëxploiteerd door een particuliere onderneming. Het meerendeel der aandeelen was echter in handen van den staat.
Om de functionneering der spoorwegen te verzekeren, heeft Mexico in de laatste 25 jaar verscheidene leeningen in het buitenland moeten opnemen, met name in de Ver. Staten. Er werd nimmer rente uitgekeerd.
Kapitaal en interest gingen het bedrag van 270 millioen gouddollars te boven.
(Revista de revistas, Mexico)

B. DISCONTOKOERSEN. — Overzicht. —
De verschillende discontokoersen luidden op 11 Augustus '37 als volgt:

	Sedert			Sedert	
Argentinië ...	8- 2-36	3½%	Nederl. Bank:		
België	16- 5-35	2 %	Wisseldisc. .	3-12-36	2 %
Br.-Indië ...	28-11-35	3 %	Promessedisc.	3-12-36	2½%
Bulgarije ...	15- 8-35	6 %	Bel. op Eff.	3-12-36	2½%
Chili	23- 8-32	4½%	Bel. v. Goed.	3-12-36	2½%
Columbia ...	18- 9-30	7 %	Voorsch. R.-C.	3-12-36	2½%
Danzig	2- 1-37	4 %	Ned.-Indië .	14- 1-37	3 %
Denemarken .	19-11-36	4 %	New York		
Duitschland .	21- 9-32	4 %	Fed. R. Bank	1- 2-34	1½%
Engeland ...	30- 6-32	2 %	Noorwegen .	7-12-36	4 %
Estland	1-10-35	4 %	Oostenrijk ...	19- 7-35	3½%
Finland	1-12-34	4 %	Peru	1- 8-30	9 %
Frankrijk ...	3- 8-37	4 %	Polen	26-10-33	5 %
Griekenland .	4- 1-37	6 %	Portugal	11- 8-37	4 %
Hongarije ...	28- 8-35	4 %	Roemenië ...	15-12-34	4½%
Ierland	22- 4-32	4 %	Spanje	10- 7-35	5 %
Italië	18- 5-36	4½%	Tsjecho-Sl. .	1- 1-36	3 %
Japan	7- 4-36	3.285	Zuid-Afrika .	15- 5-33	3½%
Joego-Slavië .	18- 1-35	5 %	Zweden	29-11-33	2½%
Letland	1- 1-33	5½%	Zwitserland .	26-11-36	1½%
Litauen	1- 7-36	5½%	(Keesings Financieel Archief)		

(Vorig bericht 2585 B.)

C. NEDERLAND. — Dienstplicht. - Lichting 1939. —
In de Rolzaal op het Binnenhof te Den Haag is dezer dagen de loting gehouden voor de lichting 1939. Getrokken werd no. 2495, onder welk nummer in het Amsterdamsche lichtingsregister voorkomt: Pieter Johannes Hoogendonk.
De aanwijzing van de dienstplichtigen uit de registers der verschillende gemeenten of groepen van gemeenten vangt dus bij dezen naam aan, of, wanneer deze naam in die registers niet voorkomt, bij den alphabetisch onmiddelijk daarop volgenden naam.
(N. R. Crt.) **(V. b. 2363 E.; Dienstplicht 2758 F.)**

D. GRIEKENLAND. — Handel met Nederland. —
Het Centraal Bureau voor de Statistiek te 's-Gravenhage publiceert de volgende cijfers voor Nederland ten opzichte van Griekenland:

	Invoer uit:	
1933	53.756.372 kg	ƒ 4.083.105
1934	74.963.221 „	3.626.349
1935	39.636.674 „	2.938.939
1936	72.948.091 „	3.341.152
Jan.-Juni 1937 . . .	45.987.000 „	2.265.000
	Uitvoer naar:	
1933	26.972.266 kg	ƒ 3.354.229
1934	47.416.042 „	3.113.580
1935	27.114.142 „	3.163.906
1936	27.265.462 „	2.944.684
Jan.-Juni 1937	44.487.000 „	4.393.000

(Centraal Bureau v. d. Statistiek)

E. NEDERLAND. — Onderwijs. - Prof. dr. J. H. Semmelink. —
Als opvolger van wijlen prof. ds. A. van Veldhuizen heeft de algemeene synode der Ned. Herv. Kerk tot hoogleeraar te Groningen in de bijbelsche godgeleerdheid enz. benoemd dr. J. H. Semmelink, predikant te Almen.
Dr. J. H. Semmelink werd in 1888 te Ambt-Doetinchem geboren. Hij was predikant te Kleverskerke, Wehl en Almen. (Standaard)
(Vor. ber. Onderwijs 2881 A.)

F. GEESTELIJK LEVEN. — Oxford-Groep. - Waarom Rome zich onthoudt. —
Anton van Duinkerken schrijft in de Groene van 24 Juli het volgende:
De Roomsch Katholieke kerk zendt geen vertegenwoordigers naar de conferenties van Oxford en Edinburgh. Zij kan daarheen geen vertegenwoordigers zenden, hoezeer het onderwerp van de bijeenkomsten haar Hoofd en leden ook boeit. Voor haar is het vraagstuk der kerkelijke eenheid onafscheidelijk van de kenmerken der zichtbare Kerk Gods op aarde: de eenheid, de heiligheid, de apostoliciteit en de katholiciteit. Zij praetendeert, dat deze kenmerken de hare zijn sedert de allereerste dagen van het Christendom en dat de kerkgenootschappen, te Oxford en Edinburgh vergaderd, hun ontstaan danken aan een afscheiding van de ééne kerk. Zij hoopt dan ook, dat de zeer ernstige bemoeiingen tot herstel der christeneenheid geen ander resultaat zullen hebben dan den terugkeer tot de Moederkerk. Of, zooals ik het elders formuleerde: voor haar is de oecumenische beweging in wezen contra-reformatorisch. Deze beweging zal de hervorming ongedaan maken, voor zoover de hervorming het zuiver negatieve karakter eener afscheiding vertoonde.
Uit deze theologische en historische preatentie, die de Roomsch-Katholieke Kerk moet handhaven, wil zij haar wezen niet prijsgeven, besluite men echter niet, dat zij blind zou zijn voor het belang der kerkelijke bijeenkomsten. Haar eerste en laatste doel is de verheerlijking Gods op aarde: hoe kon zij anders verlangen dan dat deze verheerlijking bevorderd worde? Het menschelijke in iedere streving ten goede moge een beletsel zijn voor het bereiken der volkomenheid, de waarde van den toeleg eischt erkenning, ook waar men de richting niet deelt. De katholiek weet en leert, dat naast de zichtbare kerk, die de vier kenteekenen door de geschiedenis voert, de onzichtbare kerk bestaat, beheerscht en geregeld door de eindelooze genade. Ook haar leden maken deel uit van het mystieke Lichaam van Christus. Ook zij zijn gebonden door den Christelijken liefdeband.
De zichtbaarmaking van deze onzichtbare werking der liefde, ziedaar wat de katholiek als eindresultaat van het oecumenische streven hoopt en verwacht. Men beoordeelt deze verwachting averechts, indien men haar afhankelijk stelt van de hedendaagsche Europeesche politiek of sociologie. Het gaat hier niet om de vorming van een christelijke wereldmacht tegenover de georganiseerde onchristelijke of antichristelijke machten, het gaat om het Rijk Gods, dat binnen ons is.
(Anton van Duinkerken in De Groene van 24 Juli 1937)
(Vor. ber. Oxford-Groep 2890 I.)

G. DUITSCHLAND. — 45 gezinnen van hun nationaliteit vervallen verklaard, waaronder Heinrich Imbusch. —
Bij decreet van den Duitschen minister van Binnenlandsche Zaken is Heinrich Imbusch, die gedurende twintig jaar lid van den Rijksdag is geweest, en die leider was der Christelijke vakvereenigingen, van de Duitsche nationaliteit vervallen verklaard, evenals zijn vrouw en zijn vijf kinderen. Voorts zijn 44 anderen met hun gezinnen van de Duitsche nationaliteit vervallen verklaard. (Agence Belga) **(V. b. 2758 B.)**

H. EGYPTE. — Kabinet-Nahas Pasja gereconstrueerd.
Koning Faroek van Egypte heeft zijn goedkeuring gehecht aan de samenstelling van het nieuwe kabinet, waarin Nahas Pasja premier en minister van Binnenlandsche Zaken is, terwijl Wasef Pasja Ghali de portefeuille van Buitenlandsche Zaken heeft.
Norasji Pasja, den vroegeren minister van Verkeerswezen, vriend en raadsman van Nahas Pasja, maakt geen deel meer uit van het Kabinet. (Al-Ahram)
(Vorig bericht 2301 A.)

I. NEDERLAND. — Ned. Onderwijzersgenootschap. —
In het gebouw Palace te Rotterdam werd dezer dagen de 91ste algemeene vergadering van het Ned. Onderwijzersgenootschap gehouden.
De heer H. J. Bon, voorzitter van het hoofdbestuur, sprak de openingsrede uit.

Na de herdenking van de overledenen, verwelkomde spr. mr. H. Smidt, vertegenwoordiger van den minister, de inspecteurs van het Onderwijs, de heeren Noteboom en Quist, en de vertegenwoordigers van binnen- en buitenlandsche zustervereenigingen, welke groet door de buitenlanders werd beantwoord.
Hierna was aan de orde de algemeene beschouwing over het rapport van de commissie-opleiding.
Het rapport van de commissie-opleiding, dat in brochurevorm is uitgegeven, dringt in hoofdzaak aan op instelling van een tweejarige vakopleiding, welke voorafgegaan moet worden door een vooropleiding tot algemeene vorming tot het 18e of 19e jaar. Hoofdschotel der studie tijdens de vooropleiding dient te zijn Nederlandsche taal en cultuur, tijdens de vakopleiding paedagogiek en psychologie alsmede twee keuzevakken.
De onderwijzersbevoegdheid geve na eenige jaren van practische ervaring toegang tot universitaire studie. (De Telegraaf) **(Vorig bericht 2422 D.)**

14 AUGUSTUS 1937

A. ENGELAND. — In- en Uitvoer Jan.—Juni 1937. - Handel met Nederland en Nederl. Oost-Indië. —

De resultaten van Engeland's buitenlandschen handel in het eerste halfjaar zijn bevredigend; de totale omvang bereikte een record-cijfer sedert 1930. In de eerste plaats is de invoer belangrijk gestegen; met £ 80.8 millioen tot £ 483.4 millioen. Toch heeft de uitvoer zich hiernaast zeer goed gehouden; de stijging bedraagt hier 144 millioen, of 21½ %. De wederuitvoer is van £ 32 tot £ 40 millioen gestegen. De passiviteit van de Britsche handelsbalans is evenwel onder invloed van de binnenlandsche- en de bewapeningsconjunctuur met £ 29.3 millioen toegenomen tot £ 191.6 millioen.
Hoe sterk de invoer naar hoeveelheid afwijkt van den invoer naar waarde blijkt uit de volgende tabel:

	1936		1937	
	hoeveelheid	waarde in 1000 £	hoeveelheid	waarde in 1000 £
Tarwe (mill. cwt.) ...	49.9	17.140	47.8	24.550
Maïs	33.2	6.430	34.3	9.673
Rubber (1000 cental)	874	2.542	1.024	4.550
Koper (1000 ton) ...	57	2.120	95	5.830
Lood	176	2.880	173	4.742
Tin	9.3	1.960	8.6	2.234
Zink	80	1.293	84	2.136
Wol (mill. lb.)	591	27.220	513	32.749
Katoen (mill. cent.) ...	7.34	20.230	8.21	25.470

Opmerkelijk is de toeneming van den handel met Nederland. De toenemende uitvoer naar Ned.-Indië komt in de eerste plaats ten goede aan de katoenindustrie van Lancashire. De uitvoer van katoenen goederen naar Ned.-Indië is naar hoeveelheid gestegen van 7 tot niet minder dan 25,1 millioen vierk. yards, naar waarde van £ 187.000 tot £ 576.000!
Tezamen met den grooteren uitvoer naar Nederland zelf, n.l. van 11,5 tot 18,2 millioen vierk. yards of van £ 263.000 tot £ 364.000, vormt deze toeneming op zichzelf al een belangrijk deel van de totale verbetering in Lancashire's export.
Wat de overige goederen betreft, de uitvoer hiervan toont vrij algemeen een stijging behalve de steenkolenuitvoer:

Uitvoer naar Nederland.

	1936		1937	
	hoeveelheid	waarde in 1000 £	hoeveelheid	waarde in 1000 £
Steenkool (1000 t.) ...	645	506	595	433
IJzer en staal	39	553	55	871
Niet ijzerh. metalen ...	—	115	—	169
Metaal-fabrikaten	—	108	—	123
Electrische artikelen ...	—	70	—	84
Machines	—	501	—	794
Wollen goederen	—	558	—	787

Ook bij den invoer uit Nederland is de stijging vrij algemeen; het sterkst spreekt deze bij den import van voedingsmiddelen, in de eerste helft van dit jaar.

Uitvoer van Nederland.

	1936		1937	
	hoeveelheid	waarde in 1000 £	hoeveelheid	waarde in 1000 £
Voedingsmiddelen	—	156	—	305
Bacon (1000 cwt.) ...	243	998	255	1.051
Boter (1000 cwt.)	335	1.279	379	1.593
Kaas (1000 cwt.)	87	155	116	208
Eieren (1000 great hundred)	1.902	723	2.159	881
Ontroomde melk (1000 cwt.)	556	631	451	517
Uien (1000 cwt.)	764	173	999	181
Aardappelen	999	237	755	181
Tomaten	75	205	82	185

(The Economist) **(Vor. ber. In- en Uitvoer 2689 A.; Handel met Nederland en Koloniën 2689 C.)**

B. LONDEN. — Bevolking. —

Volgens de jongste telling, welker resultaat thans is gepubliceerd, had Groot-Londen op 30 Juni 1937 8.203.942 inwoners. (Times) **(Vor. ber. 2239 B.)**

C. NEDERLAND. — Dr. Colijn's antwoord aan Cordell Hull. —

De minister-president, dr. H. Colijn, heeft thans geantwoord op het bekende „statement" van den Amerikaanschen minister van Buitenlandsche Zaken, Cordell Hull (zie 2876 B.).
De minister-president zegt met groote belangstelling kennis te hebben genomen van de verklaring van den heer Cordell Hull van 16 Juli '37. Dr. Colijn is zeer getroffen door de gelukkige bewoording van dit vademecum voor al wie het goed meent met de toekomst van het menschdom en er is in deze verklaring geen enkel punt, dat niet een element vormt van Nederlands traditioneele politiek. De verklaring lijkt in het bijzonder van belang, aangezien zij noch uitsluitend bestaande belangen noch gerechtvaardigde aspiraties steunt, doch een gelukkigen middenweg inslaat tusschen den eerbied welken men verplicht is jegens gevestigde rechten en de oplettendheid welke ieder staatsman, dien hoogen naam waardig, verschuldigd is aan nieuwe krachten, werkzaam op internationaal terrein.
De heer Hull heeft de wereld gewezen op een aantal gewichtige problemen van dringenden aard, waarvan het probleem der ontwapening met zijn menigvuldige consequenties op economisch zoowel als op politiek terrein wel het meest urgent lijkt.
Dr. Colijn is er eveneens diep van overtuigd, dat de internationale organisatie, zooals deze heden ten dage bestaat, niet lang meer ongewijzigd kan blijven, zonder de toekomst ernstig in gevaar te brengen en hij is er zeker van, dat Nederland te allen tijde gereed zal staan en zich gelukkig zal prijzen om metterdaad mede te werken aan de verbetering van de bestaande inzettingen.
Zijn verwachtingen zijn gelegen in de bekwaamheden van hen, bekleed met het gezag, om de beginselen, vervat in de verklaring van den heer Hull, te verwezenlijken ten einde practische resultaten te verkrijgen en hij zal zich gelukkig prijzen tot dat doel actief te kunnen medewerken.
Minister Cordell Hull heeft in zijn bovenbedoelde verklaring geen enkel land met name genoemd, doch algemeen werd daaruit geconcludeerd, dat deze bedoeld was als een waarschuwing aan China en Japan en tevens tot alle andere landen was gericht.

De minister omschreef het standpunt der Ver. Staten als volgt: „Amerika wil vrede en het wenscht, dat alle landen bij hun politiek afzien van de toepassing van geweld en zich onthouden van inmenging in de aangelegenheden van andere landen."
Voorts wees hij op een aantal gebieden, welke vol spanningen en gevaren zijn. Op het eerste gezicht kan het schijnen, alsof deze spanningen slechts de landen raken, welke in de onmiddellijke nabijheid zijn gelegen. Bij grondige analyse blijkt echter, dat deze conflicten een zaak zijn, welke de geheele wereld raakt. Iedere situatie waarbij een gewapend conflict aan den gang is of dreigt te ontstaan, is een toestand, welke de rechten en belangen van alle landen in ernstig gevaar brengt.
Cordell Hull zegt dan verder, dat Amerika het ten zeerste zou toejuichen, als tot beperking der bewapening kon worden overgegaan. De Ver. Staten zijn bereid hun bewapening te verminderen naar gelang de andere landen dat ook doen, doch zij zijn ook bereid hun bewapening uit te breiden, indien zij daartoe genoodzaakt worden. Hij bepleitte verder het sluiten van verdragen, waardoor men langs vreedzamen weg kan komen tot een herstel resp. vestiging van een internationaal recht en tot vermindering der handelsbeperkingen.
Tot dusverre hebben 37 landen geantwoord op den oproep van minister Hull voor handhaving van den vrede en herstel van de welvaart der wereld door militaire en economische ontwapening. (Telegraaf)
(Vor. ber. 2876 B.; Chin.-Jap. Conflict 2891 E.; Dr. H. Colijn 2857 L.; Cordell Hull 2746 C.)

D. LUCHTVAART. — Zweefvliegen. - Eerste doelvlucht door Hoekstra volbracht. —

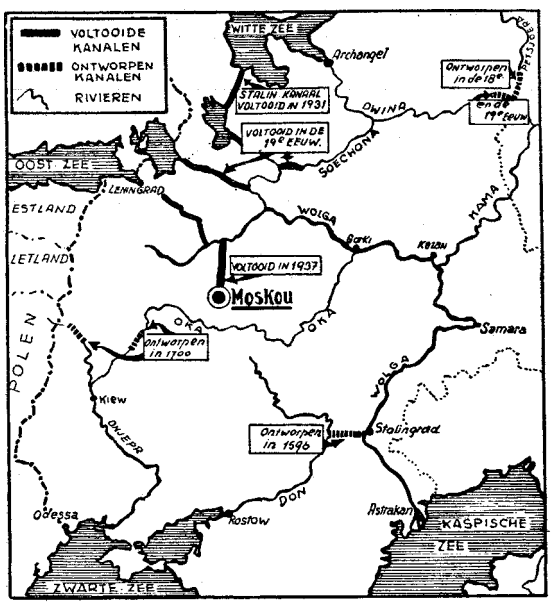
De houder van het Nederlandsche duurrecord zweefvliegen, J. Hoekstra, is er op 6 Aug. '37 tijdens de

nationale zweefvliegwedstrijden, welke te Teuge werden gehouden, in geslaagd de eerste Nederlandsche doelvlucht te volbrengen door een van te voren aangekondigde vlucht van Teuge naar het vliegveld Eelde (110 km.) te maken. (Alg. Handelsblad)

(Vor. ber. Zweefvliegen 2862 K.)

15 AUGUSTUS 1937

A. **SOVJET-RUSLAND. — Het Moskou-Wolga-Kanaal. —**
Op 1 Mei werd het Moskou-Wolga-kanaal voor de vaart opengesteld. Dit kanaal, 128 K.M. lang, verbindt Moskou als het ware met de Oostzee, Witte Zee, Kaspische Zee en Zwarte Zee. De totale kosten

(Overname zonder bronvermelding verboden)

bedroegen 1941 millioen roebel. Ongeveer 80.000 dwangarbeiders hebben in 4 jaren het kanaal gegraven en voltooid. Bijna 13 duizend dezer dwangarbeiders zijn tot belooning hunner diensten in vrijheid gesteld en binnenkort zullen nog 35 duizend worden vrijgelaten. (Prawda)

(Vor. ber. Witte Zee-Oostzee-kanaal 888 A.)

B. **FRANKRIJK. — Strategische tunnel in den Elzas geopend. —**
President Lebrun heeft op 8 Augustus den strategischen tunnel, waardoor St. Dié met Selectat wordt verbonden, te St. Marie-aux-Mines geopend. Deze tunnel als snelle verbinding met het Rijnland bedoeld, is zoowel strategisch als commercieel voor Frankrijk van groot belang. (Le Temps)

C. **ZIONISME. — Congres te Zürich. - Verdeeling van Palestina. —**
Na anderhalve week beraadslagen, grootendeels in besloten zitting, heeft het 20ste Zionistencongres te Zürich op 11 Augustus '37 met 300 tegen 158 stemmen besloten, de Executieve volmacht te geven onderhandelingen met Engeland en de andere daarvoor in aanmerking komende instanties aan te knoopen over de stichting van een Joodschen staat.
Prof. dr. Weiszmann heeft in zijn rede, waarin hij zijn voorstel aanbeval, duidelijke woorden gesproken. Hij heeft volmachten gevraagd, met Engeland over de stichting van een Joodschen staat in het gebied van het tegenwoordige Palestina te onderhandelen.
De grondslagen voor deze onderhandelingen zijn:
1. tusschen het Joodsche volk en Palestina bestaan oude historische banden;
2. de Joodsche rechten, krachtens het mandaat, moeten gehandhaafd worden;
3. de Zionistische executieve moet zich verzetten tegen elke inbreuk op die rechten;
4. het standpunt van Weiszmann wordt aanvaard, volgens hetwelk het verdeelingsplan der Britsche commissie, zooals het thans luidt, onaannemelijk is;
en ten slotte wordt de Executieve der Zionistische beweging gemachtigd nader de voorwaarden toe te lichten voor de vestiging van een Joodschen staat en de resultaten der besprekingen voor te leggen aan een speciaal bijeen te roepen congres.
Wat de voorwaarden betreft, Rabbijn Barnett R. Brickner uit Cleveland, heeft namens de meerderheid van de Amerikaansche afgevaardigden ten congresse, de volgende voorwaarden gesteld.
1) Nieuw-Jeruzalem moet aan den Joodschen staat worden toegevoegd. 2) De Joden wenschen het landbouwgebied van Negrev. 3) Bij de stichting van den Joodschen staat dient spoed betracht te worden. 4) De contrôle in zake de Joodsche immigratie moet uitsluitend in Joodsche handen berusten. 5) De souvereiniteit moet geen illusie blijven, doch tot werkelijkheid worden gemaakt. Zij moet de vier steden Haifa, Tiberias, Safed en Akka omvatten. 6) De Volkenbondscommissie dient de verhuizing van de 250.000 Arabieren met ernst ter hand te nemen. 7) Men dient de Joodsche subsidie aan den Arabischen staat te laten vallen. 8) De Ruthenberg-concessie en de Novomesky-concessie dienen aan den Joodschen staat te blijven. 9) Dagania moet aan den Joodschen staat worden toegevoegd. 10) De inning van belastingen en douanerechten onder Joodsche contrôle, evenals de bevoegdheid tot agrarische hervormingen. 11) De Joodsche haven van Tel Aviv dient tot ontwikkeling te worden gebracht en het voorstel tot een gemeenschappelijke haven met de Arabieren tusschen Tel Aviv en Jaffa moet worden opgegeven.

(Centraalblad v. Israëlieten)

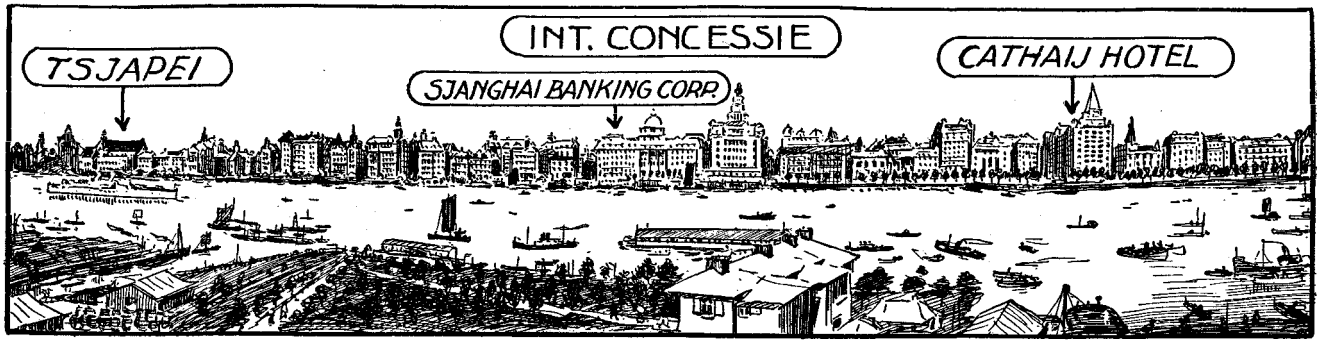
(V. b. Zionisme 1945 C.; Verdeel. Palestina 2882 D.)

16 AUGUSTUS 1937

D. **ENGELAND. — Persconflict met Duitschland. —**
De Britsche regeering heeft het noodig geacht, drie Duitsche persmenschen vernieuwing van hun verblijfvergunning te weigeren, een maatregel „in het algemeen belang" genomen. Naar verluidt zouden zij zich aan spionnage hebben schuldig gemaakt en aan nog vele andere ongeoorloofde handelingen o.m. aan bespieding en verklikking van hun in Engeland gevestigde landgenooten.
In Duitschland, waar men met buitenlanders, die zich aan spionnage schuldig maken, minder zachtaardig omspringt, was men weinig vriendelijk te spreken over de uitwijzing der Duitsche journalisten en een — zij het dan gematigd — protest moest zaakgelastigde Wörmann op het Foreign Office doen hooren. Daarmee scheen de zaak afgehandeld, maar Berlijn dacht er anders over. De correspondent van de „Times" in de Duitsche hoofdstad, Mr. Ebbutt, aldaar reeds 12 jaar woonachtig, bleek plotseling een onbehoorlijk journalist te zijn; in elk geval kreeg hij aanzegging binnen veertien dagen uit het Derde Rijk te verdwijnen.
Mr. Ebbutt zou zich schuldig gemaakt hebben de Evangelische Kerken in zijn berichten te verdedigen. Volgens dr. Göbbels mocht dit niet en dr. Göbbels' blad „der Angriff" begon een lastercampagne tegen mr. Ebbutt en vele andere journalisten, Engelsche en andere buitenlandsche, die te Berlijn verblijf houden. Het blad waarschuwde zijn landgenooten voor buitenlandsche spionnen en nog meerdere aantijgingen, een systeem, dat, volgens de Times, door dictatoriale landen in gebruik is en van hooger hand wordt op touw gezet om den tegenstander te intimideeren. Dit schijnt toch met Engeland niet te gelukken. Want Engeland heeft aangekondigd, dat het binnenkort een groot aantal spionnen, men spreekt van 400, uit het land zal zetten.

(Times - Angriff - Manch. Guardian - Telex-A. N. P.)

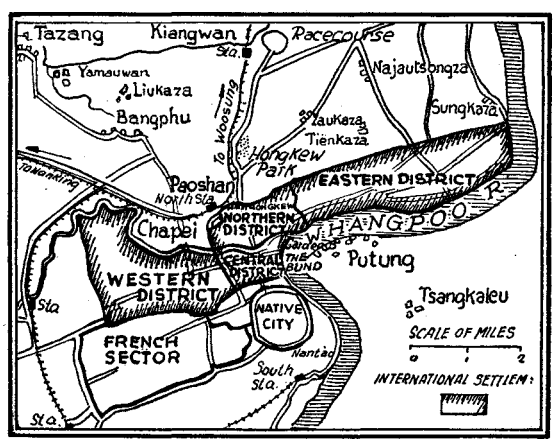
A. **CHINA. — Conflict met Japan. —**

Shanghai.

Shanghai gebombardeerd. —

De vorige week trachtten een Japansch officier en zeeman zich toegang te verschaffen tot het Chineesche vliegveld Hoeng Jau te Shanghai. Zij werden door Chineesche soldaten doodgeschoten. Het is begrijpelijk, dat de Japansche vloot, die op dit oogenblik te Woesung en vóór Shanghai ligt en op 30 oorlogsbodems wordt geschat, van deze gelegenheid heeft gebruik gemaakt als représaille maatregel de stad te bombardeeren. Men vreest voor een herhaling van het in 1932 door de Japanners uitgevoerde bombardement.

Zoowel Chineesche als Japansche versterkingen zijn naar Shanghai onder weg. Op 13 Augustus opende de Japansche vloot het bombardement op Shanghai dat door een hevig artillerievuur der Chineezen werd beantwoord. Van beide zijden vielen projectielen neer in de Internationale concessies en op dien dag werden vele Chineezen en buitenlanders het slachtoffer van het moordende vuur. Op 14 Augustus herhaalde zich het bombardement. Den volgenden dag kwamen honderden vliegtuigen van beide kanten in actie. De Chineesche vliegers poogden de Japansche oorlogsschepen te bombardeeren en naar verluidt zouden Japansche vliegers de vliegvelden te Nanking hebben vernield, maar dit wordt van Chineesche zijde tegengesproken.

Een betreurenswaardig voorval heeft op 15 Augustus plaats gehad. Chineesche piloten, waarschijnlijk zenuwachtig geworden, hebben niet alleen de Japansche stellingen maar ook de Chineesche stad en de Internationale concessies gebombardeerd. Een gevolg hiervan was, dat er duizenden dooden en gewonden, zoowel Chineezen als buitenlanders, te betreuren waren. Vele gebouwen staan in Shanghai in brand.

Van het Noordelijke Japansche penetratieterrein komen slechts schaarsche berichten. De Nankau-pas zou grootendeels in Japansche handen zijn.

Begrooting en Deviezen-verkeer van China en Japan.

De reeds langen tijd bestaande spanning tusschen China en Japan is mede oorzaak, dat de militaire onkosten van beide landen den laatsten tijd sterk zijn opgevoerd. Van Japan is zulks reeds lang bekend, maar het China van 1937 is, zoo wordt gemeld, lang niet meer het China van 1931-32, dat aan den Japanschen aanval op Mandsjoerije hoegenaamd geen weerstand kon bieden, omdat het in militair opzicht niets beteekende en politiek verbrokkeld was; in de eerste plaats kon het evenwel geen tegenstand bieden, omdat ook de financieele kracht ontbrak. Zoowel politiek als financieel en militair staat China er op het oogenblik evenwel gunstiger voor dan toen; in ieder geval heeft Japan zich sindsdien volkomen vastgelegd op een bepaald economisch systeem, zoodat men hier gerust kan spreken van een permanente financieele mobilisatie. Op een totaal bedrag van de begrooting van 1937-38 van 2872 millioen yen, beloopen de militaire uitgaven niet minder dan 2068 millioen yen, terwijl het totale begrootingstekort 965 millioen yen bedraagt. China daarentegen heeft een in evenwicht zijnde begrooting op een bedrag van 1 milliard yuan, waarvan de militaire uitgaven 392 millioen eischen.

In Japan bedraagt het aandeel van de militaire uitgaven dus 72 % van het totale budget, in China 39 %. In absolute cijfers uitgedrukt, besteedt Japan evenwel bijna het viervoudige van China aan zijn militaire uitrusting.

In de loopende begrooting treden de verschillen in de financieele politiek in de beide landen duidelijk aan den dag. In Japan was de oorspronkelijke begrooting voor 1937-'38 3038 millioen; pas na een zware, zelfs bloedige regeeringscrisis in Februari kon dit bedrag tot 2872 millioen worden teruggebracht, maar het is nog belangrijk hooger dan het eindcijfer van het vorig jaar, hetwelk 2278 millioen bedroeg. De dekking van dit totaal geschiedt, zooals de laatste zeven jaren practijk geworden is, voor een groot deel door leeningen. China daarentegen heeft een evenwicht tusschen zijn staatsinkomsten en uitgaven weten te bereiken.

Wat de monetaire politiek van China en Japan betreft, kan men dit eigenaardige verschijnsel constateeren, dat China in de Ver. Staten goud koopt (tegen zilverruil) en Japan daarentegen al vier maanden lang aanhoudend goud naar de Ver. Staten uitvoert.

Er bestaan in China sedert de valuta-hervorming van 1935 geen beperkingen meer voor het deviezen-verkeer; de staatsbanken zijn verplicht om Yuans in te wisselen tegen deviezen in de verhouding van 1 Yuan is gelijk 14½ d. is gelijk 30 U. S. dollar-cents. Japan heeft daarentegen in het begin van dit jaar strenge deviezenvoorschriften moeten afkondigen en van 1 Juli 1937 af is de invoer, waarvoor geen licentie noodig is, verlaagd van 30.000 yen tot 1000 yen per persoon of per firma. In Japan is sedert Februari een steeds sterker wordende neiging tot Planwirtschaft op te merken, terwijl de Chineesche regeering haar activiteit in de eerste plaats richt op de verbetering van het verkeer en enkele groote takken van economische activiteit.

(Vor. ber. 2891 E.; Chin. Begrooting 2363 F.; Jap. Begrooting 2827 E.; Deviezen 2636 K.)

A. **Wetenschappelijk Jaarbericht.** —
Verschenen is het Wetenschappelijk Jaarbericht van de Vereeniging ter beoefening van de Krijgswetenschap.
Uit het Voorbericht blijkt, dat wegens gebrek aan plaatsruimte de hoofdstukken Militair Geneeskundige Dienst en Militair Straf- en Tuchtrecht voorloopig komen te vervallen.
In het hoofdstuk over de tactiek der verbonden wapens wijst kapitein van den generalen staf Calmeyer er op, dat in een leger een hechte samenhang moet bestaan tusschen moreel, geoefendheid en materieel. Deze drie-eenheid kan niet worden verbroken zonder ernstige schade aan het geheel te berokkenen. Het moreel onzer jongelingschap kan tegenwoordig goed worden genoemd, meer en beter materieel begint aan ons leger toe te vloeien, doch ook het tekort aan geoefendheid dient te worden opgeheven. De legeroefeningen toonden aan, dat het in laatstgenoemd opzicht met onze infanterie nog maar matig was gesteld. Ook de burgeroorlog in Spanje heeft opnieuw bewezen, dat de gevechtswaarde van een leger, vooral in den aanval, slechts gering is, wanneer samenhang en geoefendheid daarvan onvoldoende zijn.
Schrijver betreurt het, dat niet door voortdurende detacheering van Nederlandsche officieren bij buitenlandsche studie- en oefencentra persoonlijk contact wordt onderhouden met legers, die over oorlogsondervinding beschikken en gelegenheid hebben gehad, zich den vooruitgang van de techniek geheel ten nutte te maken.
Heldere beschouwingen geeft kapitein Calmeyer over de samenwerking bij den aanval tusschen infanterie en artillerie, over den aanval met behulp van gepantserde strijdkrachten naar Fransche, Duitsche en Engelsche opvattingen en over den afweer van tegenaanvallen door vechtwagens. Niet slechts anti-tankmiddelen zijn voor ons leger noodig, maar ook tanks zelve, zoowel ten behoeve van den aanval als om de verdediging actief te kunnen voeren.

Krijgswetenschap

Bij het hoofdstuk over de Tactiek der infanterie door majoor Van der Heem wordt vooral aandacht gevraagd voor de middelen, welke de aanvallende infanterie door de z.g. blauwe zône moeten heenhelpen. In het bijzonder de aangehaalde denkbeelden van den Zwitserschen majoor dr. Däniker over dit vraagstuk zijn interessant. De luchtinfanterie en de afweermaatregelen daartegen werden eveneens besproken.
In het hoofdstuk over de Tactiek der artillerie door kolonel van den generalen staf Carstens wordt er o.m. op gewezen, dat men in Zwitserland, waar men ten aanzien van de artilleriebewapening voor vrijwel dezelfde vraagstukken stond als te onzent, de verbetering dier bewapening in belangrijk sneller tempo doorzet. De wijze, waarop dit geschiedt, strekke ons tot voorbeeld, zegt de schrijver.
In het hoofdstuk over de Tactiek der lichte troepen door kapitein van den generalen staf Hasselman is de schrijver van gevoelen, dat men geen profeet behoeft te zijn om te kunnen voorspellen, dat wat de toekomstige organisatie onzer lichte troepen betreft, de bereden cavalerie uit de lichte brigade zal verdwijnen, het wielrijderselement daarin zal worden versterkt, het korps rijdende artillerie geheel zal worden gemotoriseerd en de cavalerie met een aantal gemechaniseerde en gemotoriseerde eenheden zal worden uitgebreid.
Uit het hoofdstuk over den Pionierdienst door luitenant-kolonel van den Berg blijkt van hoeveel belang de pioniers voor de moderne oorlogvoering zijn geworden. Geen wonder derhalve, dat overal op uitbreiding van dit technische personeel wordt aangedrongen, zelfs in Duitschland, waar bereids een bataljon van 3 compagniën bij elke divisie is ingedeeld. Gelukkig dat ons legerbestuur is gaan inzien, dat het met 1 compagnie pioniers per divisie in oorlogstijd werkelijk niet zal gaan. In de M. v. A. betreffende de defensiebegrooting voor 1937 werd verbetering van dezen onhoudbaren toestand in uitzicht gesteld.
In het hoofdstuk over Versterkingskunst door vorengenoemden schrijver trof ons de beteekenis van den hindernissenstrijd. In het bijzonder tegen gemotoriseerde eenheden is hij van gewicht. Daarom dringt men er in de Duitsche militaire literatuur op aan reeds in vredestijd gemengde „Sperrverbände" op te richten, bestaande uit pioniers, verkenningsorganen, mitrailleurs en zwaardere afweerwapenen, alle gemotoriseerd.
Het hoofdstuk Inlichtingendienst en maskeering van kapitein der artillerie ir. Tans bevat interessante bijzonderheden over deze takken van dienst. De schrijver deelt o.m. mede, dat de inspecteur der artillerie aan de onderdeelen foto-albums, hulpmiddelen voor het lezen van luchtfoto's en een aantal diapositieven met projectie-apparaten heeft verstrekt. De diapositieven zijn bestemd voor het geven van classicaal onderwijs betreffende de beginselen van het fotolezen en de maskeering. Het foto-album bevat een verzameling foto's op aparte cartons geplakt met de bedoeling te worden gebruikt als zoekplaatjes, waarop de betrokkene zijn speurzin kan botvieren.
In het hoofdstuk „Militaire luchtvaart" door majoor Zegers breekt de schrijver opnieuw een lans voor een luchtmachtorganisatie bij onze weermacht. Verder bevat dit hoofdstuk bijzonderheden over buitenlandsche luchtmachten en een beschrijving van het aandeel, dat de luchtmacht in het conflict Italië—Volkenbond—Abessynië heeft gehad. Van belang is een mededeeling van den schrijver, dat het noodzakelijk is om de vliegtuigbouw in geheel metaalconstructie in Nederland te introduceeren, aanvankelijk als licentiebouw, doch zoo spoedig mogelijk daarna en na voldoende verkregen ondervinding terzake als onafhankelijke nationale industrie.
Uit het hoofdstuk Luchtverdediging door luitenant-kolonel Maas halen wij aan, dat in 1937 de beslissing zal vallen welk licht automatisch luchtdoelgeschut van 40 m.m. met daarbij behoorend vuurleiding-systeem bij onze luchtdoelartillerie zal worden ingedeeld.
Het hoofdstuk Wapentechniek door majoor van den generalen staf Nijhoff bevat beschrijvingen van nieuw ingevoerde en verbeterde wapens bij buitenlandsche weermachten en van wapenprojecten van fabrikanten.
In het hoofdstuk Intendance en etappenwezen door luitenant-kolonel-intendant de Jongh treffen wij een zeer goed overzicht aan over de literatuur betreffende de economische en industrieele verdedigingsvoorbereiding.
Uit het hoofdstuk Legervorming en legersamenstelling door luitenant-kolonel van den generalen staf van Alphen is vooral van belang het gedeelte, dat betrekking heeft op de grens- en mobilisatiedekking. Schrijver is van meening, dat onze regeering in dit geval het beste systeem moet kiezen nl. dat van afzonderlijke grenskorpsen, zooals ook in België en Frankrijk is geschied. Boven de sterkte van het veldleger zijn twee grensdivisiën noodig, één Noord en één Zuid van de groote rivieren, bestaande uit troepen met een eersten oefentijd van twee jaar, van een zoodanige sterkte, dat met twee lichtingen nagenoeg, doch met drie lichtingen de volledige oorlogssterkte wordt verkregen en van een zoodanige samenstelling, dat alle oorlogsonderdeelen reeds in vredestijd aanwezig zijn. Deze divisiën kunnen in een latere periode een zeer belangrijke aanvulling vormen voor het operatief orgaan. De moderne grensbeveiliging eischt nu eenmaal een parate troepenmacht, die er altijd is.
(Wetenschappelijk Jaarbericht van de Vereeniging ter beoefening van de Krijgswetenschap)
(Vor. ber. Leger, Vloot en Luchtmacht 2865 D.; Krijgswetenschap 569 C.)

17 AUGUSTUS 1937

A. **NEDERLAND. — Wetsontwerp Algemeen Verbindend en Onverbindend Verklaren van Collectieve Arbeidsovereenkomsten. —**
Op 19 Maart '37 werd het wetsontwerp Algemeen Verbindend en Onverbindend Verklaren van Collectieve Arbeidsovereenkomsten door de Tweede Kamer met 53 tegen 29 stemmen aangenomen.
Tegen stemden de sociaaldemocraten, communisten, liberalen, staatk. gereformeerden, en de heeren Lingbeek (Herv. Ger.), Westerman (ex-nat. herst.) en Sneevliet (rev.-soc.).
Op 21 Mei '37 heeft de Eerste Kamer met 19 tegen 12 stemmen het wetsontwerp aangenomen. Tegen: s.d., liberalen en de heeren De Gyselaar, De Savornin Lohman en van der Hoeven (c.h.).
Aan de bij de indiening van het wetsontwerp ingezonden memorie van toelichting ontleenen wij nog het volgende:

De minister van Sociale Zaken heeft, na zijn optreden, aanvankelijk gemeend, bij het treffen van een regeling op het gebied van de verbindendverklaring van collectieve arbeidsovereenkomsten zich in zooverre te moeten beperken, dat niet de loonen, maar wel andere bepalingen van collectieve arbeidsovereenkomsten zouden kunnen worden verbindend verklaard. Hij heeft, overeenkomstig de door hem gedane toezeggingen, de mogelijkheid daarvan nader onder de oogen gezien. Daarbij is hij tot de overtuiging gekomen, dat op deze wijze een oplossing, welke voldoenden steun biedt aan het instituut van de collectieve arbeidsovereenkomst, niet verkregen kan worden. In het thans aangeboden wetsontwerp is daarom de mogelijkheid tot verbindendverklaring van bepalingen, welke op de loonen betrekking hebben, niet uitgesloten.
De collectieve arbeidsovereenkomsten zijn, naar het oordeel van de regeering, voor den behoorlijken gang van het bedrijfsleven, het bevorderen van de samenwerking tusschen werkgevers en arbeiders en het scheppen van redelijke arbeidsvoorwaarden van zoo groote beteekenis gebleken, dat het wegruimen van belemmeringen, die haar verdere ontwikkeling in den weg staan, van groot maatschappelijk nut is te achten.
Niet alleen zal een wettelijke regeling van de verbindendverklaring het sluiten van collectieve arbeidsovereenkomsten bevorderen, maar daardoor wordt tevens een stap gezet in de richting om de vaststelling van voorschriften op het gebied der arbeidersbescherming, die op grond van den aard der daarbij betrokken belangen in een bedrijf algemeen behooren te gelden, zooveel mogelijk te doen geschieden door belanghebbenden in dat bedrijf. Hoe meer zoodanige regelingen uit het bedrijf zelf opkomen, des te meer zal ingrijpen van den wetgever door vaststelling van voor alle bedrijven of een complex van bedrijven geldende gebods- en verbodsbepalingen met de nadeelen, die daaraan kleven, op den achtergrond kunnen treden. Wil men dit evolutieproces voldoende in de hand werken, dan is het noodzakelijk, dat de in het bedrijf opgekomen regelingen ook aan minderheden, die zich daaraan onttrekken, kunnen worden opgelegd. De verbindendverklaring maakt dit mogelijk.
Een bijkomstig voordeel van een wettelijke regeling van de verbindendverklaring is nog, dat daardoor het stelsel van verplicht lidmaatschap als middel om de concurrentie der ongeorganiseerden ten aanzien van de arbeidsvoorwaarden zooveel mogelijk tegen te gaan, kan vervallen.
Het wetsontwerp sluit in hoofdzaak aan bij het voorontwerp van wet betreffende de verbindendverklaring van collectieve arbeidsovereenkomsten, dat in 1925 bij den Hoogen Raad van Arbeid aanhangig is gemaakt en waarover door dit college onder dagteekening van 28 Mei 1926 advies is uitgebracht.
(Alg. Handelsblad)
(Vor. ber. 2583 D.; Cijfers 2691 A.)

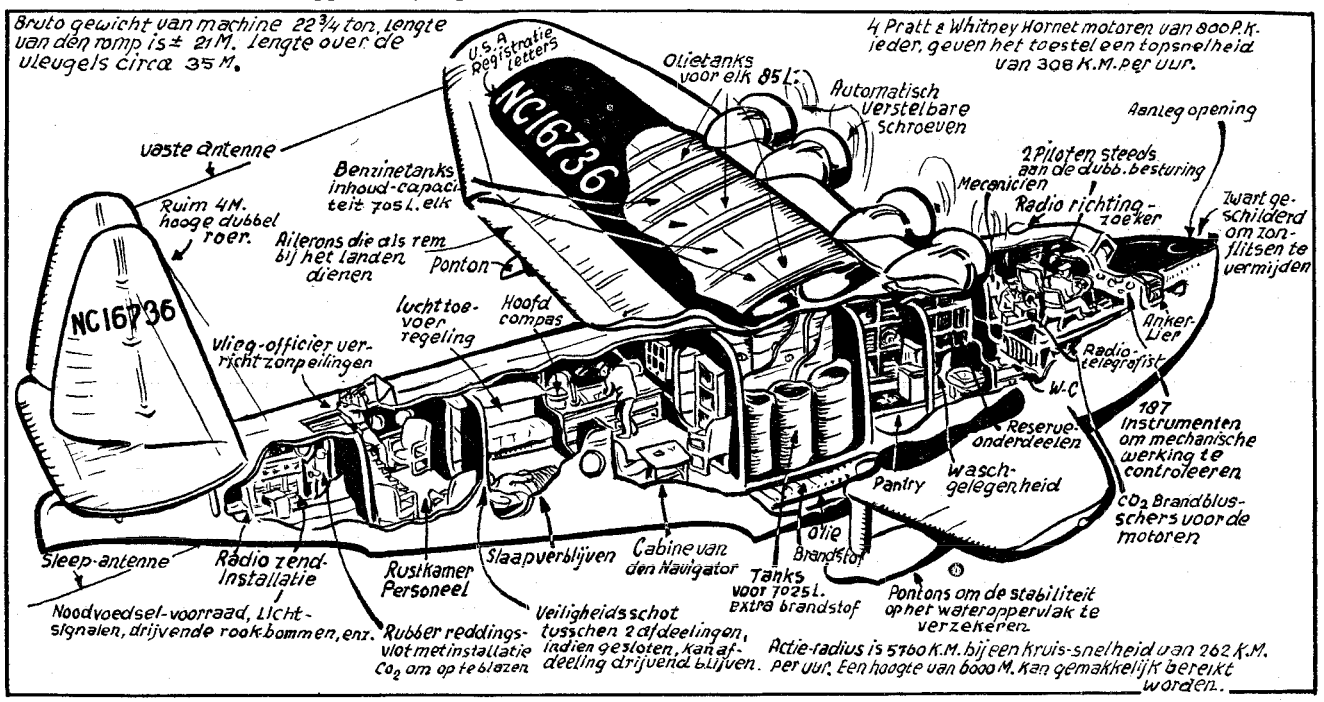
B. **RECHTSWETENSCHAP. — Internationaal congres voor vergelijkend recht. —**
Op 4 Augustus 1937 is in een plechtige openbare zitting, die gepresideerd werd door den Nederlandschen minister van Justitie, mr. C. M. J. F. Goseling, te Scheveningen het internationaal congres van vergelijkend recht geopend.
Na de openingsrede van mr. C. M. J. F. Goseling, voerde het woord de president van de Internationale Academie van vergelijkend recht prof. A. S. de Bustamante, rechter in het Permanente Hof van Internationale Justitie, die de deelnemers begroette namens de Academie. Hij wees op de beteekenis van de vergelijking van het recht in de verschillende landen om te komen tot eenheid van het recht als noodzakelijke voorwaarde voor een betere verstandhouding tusschen de mogendheden.
Vroeger had elke stad, provincie en gewest zijn eigen rechtsregelen, welke zijn opgegaan in de rechtsregelen van de staatsgemeenschap en zoo zal de unificatie van het recht leiden tot een nog grootere rechtsgemeenschap, waarvan Grotius reeds gedroomd heeft, toen hij zijn „De iure belli et pacis" schreef.
Het internationale recht moet een samenvatting zijn van het interne recht, waaraan elk individu in zijn eigen rechtsgemeenschap onderworpen is. In vele gevallen is het interne en het internationale recht reeds identiek. Vooral het internationale administratieve recht heeft op velerlei gebied geleid tot instelling van internationale administratieve lichamen, zooals voor humanitaire en zedelijke doeleinden, voor openbare gezondheid, voor intellectueelen en industrieelen eigendom, voor post, telefoon, telegrafie, radio, onderzeesche kabels, handelsbetrekkingen, landbouw, arbeid, politie, vele gebieden van wetenschap, bescherming van bepaalde dieren, bestrijding van valsch geld en zelfs voor de verspreiding van leerfilms.
Ook op het gebied van het burgerlijk recht is internationale eenheid in de practijk telkens noodzakelijk, evenals het internationale strafrecht, gevormd door de voornaamste beginselen, waarop het strafrecht in de verschillende landen gebaseerd is. Ten slotte bestaat er een dringende behoefte aan een internationaal procesrecht.
Als dit alles geleidelijk verwezenlijkt zal kunnen worden, zal dat zijn dank zij het werk van de Internationale Academie van vergelijkend recht en zal het mede te danken zijn aan de werkzaamheden van dit congres.
De derde spreker was prof. E. Balogh, secretaris-generaal van de Internationale Academie van vergelijkend recht, die een verslag uitbracht van de werkzaamheden der academie.
Vervolgens spraken nog de heeren J. G. Querrero, Lord Macmillan, Mariano d'Amelio en Eustache Pilon.
Prof. Louis B. Wehle uit New York formuleerde een voorstel om te komen tot oprichting van een internationale faculteit voor vergelijkend recht. Het voorstel vond algemeene instemming en besloten werd, een commissie te benoemen, die op korten termijn rapport zal moeten uitbrengen over de mogelijkheden tot verwezenlijking van dit plan. Deze internationale faculteit zou een te 's-Gravenhage gevestigde permanente instelling moeten worden. (Red. K. H. A.)
(Vor. ber. 2377 A.; Rechtswetenschap 2753 A.)

C. **SCHAKEN. — Landentournooi te Stockholm. —**
Het eindresultaat van het te Stockholm gehouden landenschaaktournooi luidt als volgt:
1. Amerika 54½ pnt.; 2. Hongarije 48½ pnt.; 3. en 4. Polen en Argentinië ieder 47 pnt.; 5. Tsjecho-Slowakije 45 pnt.; 6. Nederland 44 pnt.; 7. en 8. Litauen en Estland ieder 41½ pnt.; 9. Zweden 38½ pnt.; 10. Letland 37½ pnt.; 11. Joego-Slavië 37 pnt.; 12. Finland 34½ pnt.; 13. Engeland 34 pnt.; 14. Italië 27 pnt.; 15. Denemarken 25 pnt.; 16. IJsland 23 pnt.; 17. België 22½ pnt.; 18. Noorwegen 19½ pnt.; 19. Schotland 14 pnt. (Svenska Dagbladet)
(Vor. ber. Schaaktournooi 2889 B.)

18 AUGUSTUS 1937

D. **NEDERLAND. — Legerreorganisatie. - Dienstplicht. - Vrijstelling voor lichting 1938 wegens broederdienst slechts voorloopig. —**
De wegens broederdienst reeds vrijgestelden van de eerste oefening van de lichting 1938 hebben nader bericht ontvangen, dat deze vrijstelling slechts als voorloopig moet worden beschouwd. Hoogstwaarschijnlijk zal het contingent reeds voor de lichting 1938 belangrijk worden verhoogd. (N. Rott. Crt.)
(V. b. Dienstplicht 2897 C.; Legerreorganis. 2865 D.)

A. LUCHTVAART. — Clipper-vliegtuig der Pan-American Airways. —

(Ontleend aan de Telegraaf)

Een doorsnee-teekening van het reusachtige Clipper-vliegtuig van het Sikorsky-type waarmee de Pan-American Airways op 3 Juli '37 de eerste experimenteele vlucht voor passagiersverkeer over den Atlantischen Oceaan v.v. maakte. De vlucht ging van Port Washington naar Engeland. De bemanning bestond uit zes koppen onder leiding van captain Harold Gray. Zooals bekend verrichtte de groote Engelsche Short-vliegboot van de Imperial Airways de vlucht in tegengestelde richting. (De Telegraaf)

(Vorig bericht 2867 D.)

B. NEDERLAND. — Koninklijk Instituut van Ingenieurs. - „Verbetering van den vliegtuigmotor". —

Op 2 Aug. '37 hield het Koninklijk Instituut van Ingenieurs onder voorzitterschap van ir. M. H. Damme, te Scheveningen een vergadering, welke, behalve door eenige gasten, door ongeveer 350 leden was bezocht. De heer P. Guilonard, onder-directeur van de K. L. M., hield o.m. een voordracht over. „Verbetering van den vliegtuigmotor in de laatste jaren en problemen bij verdere ontwikkeling."

Spr. begon met er op te wijzen, dat de enorme vooruitgang van de luchtvaart sinds de laatste 10 jaren grootendeels te danken is aan de verbetering van het voortstuwingsaggregaat der vliegtuigen, waartoe worden gerekend de motor en de luchtschroef, alsmede de wijze van plaatsing en inbouw van den motor in het vliegtuig. De luchtgekoelde motor, reeds vroegtijdig in algemeen gebruik genomen bij de K. L. M., heeft vrijwel het geheele gebied der verkeersluchtvaart veroverd en wordt ook in militaire vliegtuigen steeds meer toegepast. De verstelbare luchtschroef en in het bijzonder de modernste uitvoering daarvan, de automatisch verstelbare z.g. „constant speed"-schroef, is van doorslaggevende beteekenis voor de ontwikkeling van de luchtvaart geweest.

De D.C.-3 vliegtuigen van de K.L.M. worden in den aanvang van 1938 voorzien van motoren, die bij den start van het vliegtuig een vermogen van 1100 P.K. leveren, en met het oog op die hooge belasting met hoogwaardige brandstof moeten worden gevoed.

De voornaamste kenmerkende waarden voor den stand der ontwikkeling van den vliegtuigmotor zijn:

1. het gewicht per P.K.
2. het front-oppervlak per P.K.
3. het brandstofverbruik per P.K. per uur;
4. de draaisnelheid der luchtschroef in verhouding tot het vermogen;
5. het maximum-vermogen per motor.

Het is niet goed mogelijk de verschillende factoren afzonderlijk te beschouwen, daar deze elkaar onderling, hetzij direct, hetzij indirect, beïnvloeden.

Vliegtuigen, met een totaal gewicht van 20 à 25.000 K.G., worden thans als reusachtige machines beschouwd; er staan er echter reeds op stapel voor een veel grooter totaal gewicht, terwijl het ontstaan van vliegtuigen met een gewicht van 100.000 K.G. of hooger binnen korten tijd geen verwondering zal wekken.

Voor dergelijke groote vliegtuigen zullen motoren van zeer groot vermogen noodig zijn, die speciaal met het oog op het vliegen van groote trajecten een geringen frontweerstand moeten hebben en een laag specifiek brandstoffenverbruik.

Waarschijnlijk zal bij het regelmatig luchtverkeer de normale hoogte, waarop gevlogen wordt, toenemen tot het dubbele van die, welke thans als normaal beschouwd wordt (3000 à 4000 M.) en in verband daarmede kan de vervolmaking van de door uitlaatgassen gedreven turbo-compressoren als een punt van groot belang beschouwd worden voor de verdere ontwikkeling van den vliegtuigmotor.

De Dieselmotor, die thans reeds voor gebruik in het regelmatig luchtverkeer beschikbaar is en zelfs toegepast wordt in de vliegtuigen van de Deutsche Luft Hansa, die de proefdiensten over den Noordatlantischen Oceaan uitvoeren, heeft het voordeel van een zeer laag specifiek brandstofverbruik.

Hoewel de thans beschikbare motor, de Junkers Jumo, het resultaat is van zeer langdurigen ontwikkelingsarbeid, staat deze, wat den stand van ontwikkeling betreft, nog ver achter bij de benzinemotoren, speciaal in verband met het hoogere gewicht per P.K. en het betrekkelijk geringe max. vermogen per motor. Het aandeel van het hooge gewicht per P.K. wordt bij den hier beschouwden motor nog verhoogd door het extra-gewicht van het waterkoelsysteem. Vanzelfsprekend is ook bij dit type de grens van ontwikkeling nog lang niet bereikt, en het kan daarom als een zeer gelukkige omstandigheid beschouwd worden, dat er in Duitschland zoo intensief aan de oplossing van de daaraan verbonden problemen gewerkt wordt.

(Vaderland) **(V. b. Kon. Inst. v. Ingenieurs 906 C.)**

A. GOUD. — Goudvoorraden bij de Centrale Banken in Europa en de Ver. Staten. —
(in millioenen)

MAANDEN	Tsjecho-Slowakije Kc	Engeland [1] £	België [5] Frs	Bulgarije Leva	Denemarken Kr	Estland Kr	Finland F. Mk.	Frankrijk [7] Frs.	Danzig [4] Gld.	Nederland Gld.	Italië Lire	Joego-Slavië Dinar
1936 Ulto.												
Januari . .	2.691	200.5	16.999	1.591	118	34	485	65.223	21	699	—	1.461
Februari . .	2.690	200.6	16.793	1.591	118	34	489	65.789	21	680	—	1.480
Maart . . .	2.692	200.6	16.597	1.591	118	34	501	65.587	21	714	—	1.490
April . . .	2.694	202.7	17.146	1.591	118	34	501	61.937	21	710	—	1.497
Mei	2.695	206.4	17.985	1.607	118	34	501	57.022	21	684	—	1.522
Juni . . .	2.697	216.3	18.810	1.607	118	34	531	53.999	21	594	—	1.531
Juli	2.698	239.9	18.680	1.607	118	34	557	54.942	21	642	—	1.531
Augustus . .	2.597	244.8	18.635	1.607	118	34	582	54.511	21	672	—	1.531
September .	2.595	248.7	18.630	1.616	118	34	603	50.511	29	670	—	1.553
October . .	2.592	248.7	18.325	1.618	118	34	603	64.359	29	570	—	1.592
November .	2.590	248.7	18.586	1.618	118	34	603	64.359	29	570	—	1.598
December .	2.590	313.7	18.640	1.618	118	34	603	60.359	30	720	—	1.610
1937 Ulto.												
Januari . .	2.589	313.7	18.445	1.705	118	34	815	57.359	29	820	—	1.632
Februari . .	2.587	313.7	18.450	1.755	118	34	815	57.359	29	879	—	1.642
Maart . . .	2.583	313.7	18.255	1.755	118	34	816	57.359	30	920	—	1.650
April . . .	2.581	313.7	17.895	1.755	118	34	816	57.359	30	985	—	1.663
Mei	2.578	321.3	17.955	1.766	118	34	811	57.359	—	1.130	—	1.669

MAANDEN	Litauen Litas	Letland [6] Lat	Hongarije Pengö	Duitschland [2] Rmk.	Noorwegen Kr.	Polen Zloty	Oostenrijk Sch.	Roemenië Lei	Spanje Peseta	Zweden Kr.	Zwitserland [8] Frs	Ver. Staten [3] $
1936 Ulto.												
Januari . .	38	45	79	77	185	445	242	10.838	2.253	429	1.389	10.182
Februari . .	41	46	79	72	185	445	243	10.884	2.253	440	1.445	10.167
Maart . . .	51	46	79	72	185	427	243	10.929	2.228	454	1.509	10.184
April . . .	53	46	79	70	185	381	243	10.971	2.228	461	1.516	10.225
Mei	54	46	79	70	185	375	243	11.005	2.202	484	1.484	10.402
Juni . . .	59	46	79	72	195	370	243	11.041	2.202	509	1.407	10.608
Juli	62	46	79	72	195	366	243	11.088	2.202	510	1.441	10.648
Augustus . .	64	46	79	69	200	367	243	11.119	2.202	511	1.497	10.716
September .	65	46	79	63	215	373	243	11.149	—	526	1.554	10.845
October . .	71	77	79	65	215	373	243	11.192	—	527	2.408	11.045
November .	71	77	84	66	215	379	243	15.905	—	438	2.581	11.184
December . .	71§	77	84	66	215	393	243	15.658*	—	459	2.709	11.258
1937 Ulto.												
Januari . .	75	77	84	67	215	397	243	15.644	—	529	2.717	11.358
Februari . .	77	77	84	67	215	400	243	15.708	—	530	2.718	11.436
Maart . . .	77	77	84	68	215	406	243	15.731	—	531	2.718	11.574
April . . .	77	77	84	68	215	409	243	15.797	—	532	2.623	11.799
Mei	77	77	84	69	195	412	243	—	—	533	2.624	11.990

[1] Goud in „Issue Dept.". [2] Incl. de andere circulatiebanken. [3] Goudvoorraden bij de schatkist. [4] Van eind Maart 1935 af nieuwe pariteit. [5] Van eind Maart 1935 af nieuwe pariteit. [6] Van 28 Sept. af nieuwe pariteit. [7] Van 30 Sept. af nieuwe pariteit. [8] Van 30 Sept. af nieuwe pariteit. *) Opg. van 12 Dec. §) Opg. van 15 Dec.
(Banknummer van het Algemeen Handelsblad)

(Vorig bericht 2800 A.)

19 AUGUSTUS 1937

B. NEDERLAND. — Het vierde Grootfriesche Congres. —

Dezer dagen werd te Medemblik het vierde Grootfriesche Congres gehouden. Vele sprekers voerden het woord, een ware manifestatie van saamhoorigheid op het Friesch cultureel gebied.

Dr. G. Karsten betoogde in zijn verhandeling over „De Westfriesche taal voorheen en thans", dat niet alleen hun geschiedenis en karakter de Westfriezen met het overige Friesland verbindt, maar ook nog altijd de taal. Hierbij werden grondig en afdoende de beweringen van dr. Heeroma (in diens „Hollandse Dialect-studies), die meende „dat hij Noord-Holland had ontfriest", weerlegd. Nog altijd bevat het Westfriesch naast losse woorden of z.g. Friezismen ook in bepaalde klankwijzigingen, idioom en syntaxis zeer veel wat iedere kenner zonder meer Friesch zal moeten noemen, zooals de talrijke bundels in proza en poëzie van de laatste jaren duidelijk bewijzen.

Prof. dr. C. Borchling van Hamburg besprak in „Die friesische Sprache in Ostfriesland" de langzame verdringing van het Friesch door het Saksisch. De kern was de bestrijding van dr. Hans Janssen te Göttingen, die de stellingen geponeerd heeft, dat de bewoners van de geestgronden in Oost-Friesland oorspronkelijk Chaukisch-Saksisch waren, waarin later slechts enkele Friesche elementen binnendrongen. In een in technisch opzicht vrijwel volmaakt betoog bewees prof. Borchling de onhoudbaarheid van die stelling en toonde aan, dat van twee kanten het Saksisch was binnen gedrongen, zoowel van het Oosten als het Westen, waardoor nog heden ten dage een scherpe dialectgrens midden door het land loopt. De plaatsnamen zijn nu nog overal specifiek Friesch, vroeger ook het recht.

Zeer belangrijk was ook de vergadering, die de philologen en linguïsten in besloten kring hielden en waar de bloem der Friesche geleerden vertegenwoordigd was van hier en over de grenzen. Daar werd een plan ontvouwd voor de bewerking van een groot Friesch woordenboek, door eendrachtige samenwerking van onderscheiden deskundigen en werden de bevindingen en resultaten of teleurstellingen van de laatste jaren besproken. (Red. K. H. A.)

(Vor. ber. Friesch 2536 G.)

A. **ITALIE. — De grondstoffen-invoer Jan.-Juni 1934—1937. - Import-Export. —**
De invoer van grondstoffen in Italië was in het eerste halfjaar van 1937 voor de meeste soorten kleiner dan in het eerste halfjaar van 1934. Het jaar 1934 was het laatste jaar, dat de Italiaansche buitenlandsche handel niet door speciale maatregelen werd beïnvloed. De invoer van jute, katoen, wol, huiden, rubber, schroot, ijzer en staal was in het eerste halfjaar naar hoeveelheid grooter dan in 1936, maar kleiner dan in 1934. De invoer van houtpulp was kleiner dan die in 1936 en 1934. De hoeveelheid koper was echter grooter dan in 1934, maar kleiner dan in 1936.
De in- en uitvoer van de belangrijkste producten geeft het volgende beeld:

	Januari t/m Juni. (in 1000 kg.)		
Invoer.	1937	1936	1934
Jute	23.706	18.835	29.912
Katoen	83.574	28.072	113.705
Wol	21.452	7.283	50.920
Huiden	18.671	12.526	26.723
Rubber	11.980	9.977	12.586
Houtpulp	115.562	127.285	128.966
Staalschroot	282.047	242.512	359.353
Gietijzer	11.172	22.254	29.777
Staal	43.443	34.320	73.257
Koper	45.261	50.910	31.855
Lood	6.361	6.994	1.841
Tin	1.837	1.481	1.942
Uitvoer.			
Zwavel	174.379	56.577	125.893
Kwik	1.479	524	647
Marmer	87.825	30.182	76.261

Import - Export.	(in millioen lires) 1936	1937
Import	2.786	6.935
Export	1.254	3.777

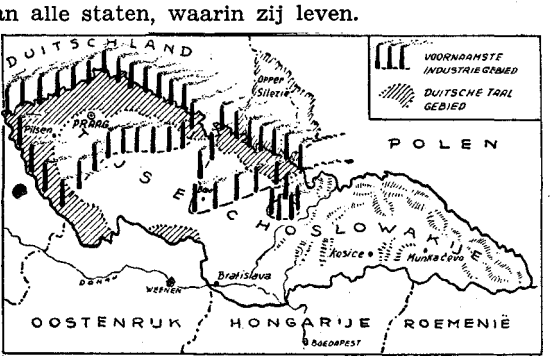
(La Stampa) **(Vor. ber. In- en Uitvoer 2023 B.)**

B. **ROEISPORT. — Europeesche Roeikampioensehappen. - Resultaten. —**
De eindwedstrijden voor de Europeesche roeikampioenschappen, welke op 15 Augustus op de Boschbaan te Amsterdam werden verroeid, hebben de volgende resultaten gehad:
Vier met stuurman: 1. Duitschland, 2. Nederland, 3. Italië, 4. Denemarken.
Twee zonder stuurman: 1. Italië, 2. Denemarken, 3. Zwitserland.
Skiff: 1. Zwitserland, 2. Oostenrijk, 3. Polen, 4. Duitschland.
Twee met stuurman: 1. Duitschland, 2. Italië, 3. Polen, 4. Frankrijk.
Vier zonder stuurman: 1. Duitschland, 2. Zwitserland, 3. Hongarije, 4. Nederland.
Double Scull: 1. Duitschland, 2. Hongarije, 3. Italië, 4. Zwitserland.
De Achten: 1. Italië, 2. Duitschland, 3. Denemarken, 4. Hongarije. (De Maandagmorgen) **(V. b. 951 F.)**

C. **IRAK. — Chefs van den generalen staf en van de luchtvloot vermoord. - Nieuw Kabinet. —**
De chef van den Irakschen generalen staf Bekr Sidki en de chef van de Iraksche luchtvloot, Mohammed Jawaud, zijn op 11 Aug. in Mosoel vermoord, naar verluidt, door politieke tegenstanders.
Bekr Sidki en zijn gevolg waren op reis naar Ankara om de Turksche manoeuvres bij te wonen. Zij waren voornemens in aansluiting op deze manoeuvres gevolg te geven aan een uitnoodiging van den Duitschen generalen staf voor een bezoek aan Duitschland, teneinde ook daar de herfstmanoeuvres mee te maken.
De kabinetscrisis, ontstaan door dezen moord, is niet van langen duur geweest. Zij heeft uitsluitend ministers aan het bewind gebracht, die reeds zitting hadden in regeeringen van vóór den staatsgreep van Bekr Sidki.
Het nieuwe kabinet, dat onder leiding staat van Djamil Madfai, is als volgt samengesteld:
Premier: Djamil Madfai; Buitenlandsche Zaken: Noeri Said; Binnenlandsche Zaken houdt waarschijnlijk Moestafa Omari; Justitie: Sale Jaber; Financiën: Efraim Kammal; verder zitten nog in het ministerie Jammal Baban en Naji Suedi.
(Agence Belga) **(Vor. ber. Kabinet 2844 E.)**

20 AUGUSTUS 1937

D. **TSJECHO-SLOWAKIJE. — De Sudeten-Duitschers. —**
De Duitsche minister van binnenlandsche zaken heeft in het Ausland Institut te Stuttgart een rede gehouden en betoogde, dat de tijd rijp is voor een breedopgevatte oplossing van het minderheden-probleem in Europa. De Oost-Europeesche naties moeten met Duitschland tot overeenstemming trachten te komen over de Duitschsprekende minderheden in haar midden. Het onopgeloste probleem der minderheden vormt een constant gevaar voor internationale verwikkelingen en de pogingen om de minderheden te denationaliseeren en te assimileeren schijnen heden zelfs actiever te worden. De staten, waarin nationale minderheden leven, dienen de constructieve krachten der minderheden in hun nationale leven op te nemen. Het beschermen der minderheden moet het doel zijn van alle staten, waarin zij leven.

Ook Conrad Henlein, de leider der Sudeten-Duitschers in Tsjecho-Slowakije, voerde in de vergadering het woord. Hij verklaarde, dat de Duitsche minderheden er zich van bewust zijn, dat haar toekomst ten nauwste is verbonden met die van de Duitschers in het moederland. Het is de taak der Duitschers om hun loyauteit tegenover den staat, waarin zij wonen, te verbinden met de loyauteit tegenover het moederland.
Echter zijn agitatie onder de Sudeten-Duitschers wijst niet altijd op een onvoorwaardelijke loyauteit aan den staat, waartoe zij behooren. (Prager Presse)
(Vor. ber. Sudeten-Duitschers 2701 C.)

E. **ENGELAND. — Briefwisseling tusschen Neville Chamberlain en Mussolini. —**
De Engelsche en Italiaansche bladen melden, dat er, terwijl de vriendschappelijke briefwisseling tusschen Chamberlain en Mussolini, naar men hoopt, een nieuwe gunstige atmosfeer voor de Italiaansch-Britsche betrekkingen heeft doen ontstaan, geen enkele verbintenis is aangegaan en geen bijzonderheden zijn besproken.
De diplomatieke redacteur van Stefani meldt, dat volgens particuliere inlichtingen, welke hij redenen heeft om als gegrond te beschouwen, de aanvang van de Engelsch-Italiaansche besprekingen te Rome voorzien wordt tegen de eerste dagen van September en niet eerst tegen het eind van deze maand.
Ze zouden voltooid worden na de Volkenbondsvergadering te Genève.
In bepaalde politieke kringen sluit men de mogelijkheid niet uit, dat in September of October bezoeken zullen worden gewisseld. (Times - Stampa - Stefani)
(Vor. ber. Chamberlain 2842 A.; Mussolini 2879 B.; Italië-Engeland 2604 B.)

A. NEDERLAND. — Nieuwe Spelling. - „Spelling Slotemaker". —

Op 9 Aug. '37 is verschenen Staatsblad no. 363, waarin is opgenomen een K. B. van 28 Juli 1937 tot wijziging en aanvulling van het K. B. van 27 Mei 1937.

Het K. B. van 28 Juli bepaalt, dat aan artikel 4 van het K. B. van 27 Mei (leerplan voor de Openbare Hoogere Burgerscholen A en B) het volgende zal worden toegevoegd:

„Bij het schriftelijke werk wordt gevolgd de schrijfwijze volgens De Vries en Te Winkel, met de volgende afwijkingen:

1. De e wordt aan het eind van open lettergrepen niet verdubbeld. De ee blijft echter aan het einde van een woord, alsmede in afleidingen en samenstellingen van woorden op -ee.
2. De o wordt aan het eind van open lettergrepen niet verdubbeld. De oo blijft echter vóór ch in de woorden: goochelen, goochem, loochenen, alsmede in hun afleidingen en samenstellingen;
3. Sch wordt alleen daar geschreven, waar de ch gesproken wordt. Echter behoudt het achtervoegsel -isch de thans gangbare spelling;
4. De verbuigingsuitgangen -e en -en van het lidwoord een, van geen en van de bijvoeglijk gebruikte bezittelijke voornaamwoorden, mijn, Uw, zijn, hun, haar, mogen worden weggelaten, behalve in staande uitdrukkingen als Hare Hoogheid, te zijnen huize, en in bijzondere taal en bijzonderen stijl;
5. de naamvalsuitgang -n bij de lidwoorden, voornaamwoorden, bijvoeglijke naamwoorden of daarmede gelijkstaande verbuigbare woorden mag worden weggelaten, behalve:
a. in staande uitdrukkingen en in bijzondere taal en bijzonderen stijl;
b. in het enkelvoud bij de namen van mannelijke personen, bij de namen van dieren, die òf uitsluitend een mannelijk individu aanduiden, òf een gebruikelijk afleidsel op -in ter aanduiding van het vrouwelijk individu naast zich hebben, benevens bij woorden, die een kennelijk mannelijke zelfstandigheid aanduiden;
6. Onverminderd hetgeen geldt voor staande uitdrukkingen, bijzondere taal en bijzonderen stijl, richt men zich bij de voornaamwoordelijke aanduiding van zelfstandigheden en bij het gebruik van den tweeden naamval enkelvoud naar het beschaafde taalgebruik, met dien verstande, dat zij, haar, der, dezer, enz. niet gebruikt mogen worden met betrekking tot de namen van mannelijke personen, van dieren, die òf uitsluitend een mannelijk individu aanduiden, òf een gebruikelijk afleidsel op -in ter aanduiding van het vrouwelijk individu naast zich hebben, benevens met betrekking tot de woorden, die een kennelijk mannelijke zelfstandigheid aanduiden; en dat hij, zijn, hen, hun, des, dezes, enz. niet gebruikt mogen worden met betrekking tot de namen van vrouwelijke personen en de namen van dieren, die uitsluitend een vrouwelijk individu aanduiden." (Staatsblad no. 363)

(Vor. ber. Spelling 2863 B.)

B. NEDERLAND. — Nieuwe Directeur van Vreemdelingenverkeer. —

Tot directeur van de Algemeene Nederlandsche Vereeniging voor Vreemdelingenverkeer is benoemd de heer mr. H. M. Planten. De heer Planten heeft 18 jaar de advocatenpraktijk in Soerabaja uitgeoefend. (De Telegraaf) **(Vorig bericht 2790 C.)**

21 AUGUSTUS 1937.

C. NEDERLAND. — Het bezoek van prins en prinses Tsjitsjiboe. —

Na een verblijf van eenige weken in Nederland is prins Tsjitsjiboe, jongere broeder van den Japanschen Keizer, en zijn gemalin op 13 Augustus vertrokken. Het prinselijk paar bezocht de jamboree, eenige musea te Amsterdam en te Delft en is ook in audiëntie bij H. M. de Koningin ontvangen.

(Het Vaderland)

D. GEESTELIJK LEVEN. — Congres van Vrijzinnigen te Oxford. —

Op 3 Aug. begon het congres van het Internationaal Verbond voor Vrijzinnig Christendom (I.V.V.C.). Aan het congres waren voorafgegaan samenkomsten van jongeren en vrouwen. De Vrijzinnig Christelijke jongeren, die internationaal vereenigd zijn in het L.I.B. (Leyden International Bureau), hadden bovendien nog een kamp gehouden.

Het congres stond onder leiding van den I.V.V.C.-president, dr. Alfred Hall van Sheffield. Het aanwezige eerelid van het I.V.V.C., dr. W. H. Drummond, sprak het congres toe, in zijn woord evenals dr. Hall het gedaan had, dankbaar en huldigend herdenkend Rudolf Otto, die tijdens zijn leven eveneens eerelid van het I.V.V.C was. Aan Martin Rade, die kortgeleden 80 jaar geworden is, zond het congres een telegrafischen groet.

Dr. Hall opende het congres met een bezielende rede, waarin hij aan de hand van een kort overzicht van wezen en waarde van het Vrijzinnig Protestantisme tijdens de 18de en 19de eeuw vooral den nadruk er op liet vallen, wat thans de taak van het Vrijzinnig Protestantisme is, internationaal krachtig mee te werken aan vrede in de wereld en vriendschap tusschen de volkeren en theologisch een gefundeerde uitwerking te geven van het begrip „vergeving", daar nog al te sterk het begrip „satisfactie" overheerscht. De openingszitting werd besloten met het zingen van den Ambrosiaanschen lofzang. (Red. K. H. A.)

(Vor. ber. 2406 B.)

E. GEESTELIJK LEVEN. — De Jezuïten-orde. —

De hoofdredacteur van de „Civiltà Cattolica", pater P. Gaetani, S. J., heeft verslag uitgebracht over het aandeel der Jezuïten-orde in het werk van de R.-K. pers. De orde geeft 152 wetenschappelijke tijdschriften uit, 26 tijdschriften van algemeenen aard, 77 Zendingstijdschriften, 596 stichtelijke bladen, 261 vereenigingsbladen, in totaal 1112 organen in vijftig talen in een totale oplage van 114.206.709 exemplaren met 13.340.060 abonne's. De door deze orde bestuurde universiteit te Rome, de Pontificia Universita Gregoriana, telt in haar vijf faculteiten, 75 hoogleeraren en 2198 studenten uit 53 natiën. In 1934 hebben 701.614 personen en van dezen 416.559 leeken aan de geestelijke exercitiën van de orde deelgenomen. Het aantal Marianische Congregaties bedraagt 64.213 met zes millioen leden. In de Jezuïten-scholen worden 117.000 leerlingen in den geest der orde opgeleid.

De generaal der orde, pater Wladimir Ledochowski, heeft de belangwekkende vraag behandeld, of de Jezuïten-orde ook geheime leden, in den vorm van een zgn. „derde orde" kent. Hij beriep zich daarbij op een protest. jurist aan de universiteit te Bern, die dertig jaar geleden gezegd had, dat hij geen bewijs voor het bestaan van zulk een geheime afdeeling vinden kon, maar dat hij desalniettemin overtuigd was, dat zij bestond. Volgens de „Osservatore Romano" heeft pater Ledochowski verklaard: „In onderscheid van andere voorname orden hebben wij geen derde orde, noch een openbare, noch een geheime. Wel echter is bekend, dat allen, die eens met de orde en haar geestelijk werk in aanraking gekomen zijn, door een innerlijken band van aanhankelijkheid, van gedachten en van hart aan haar verbonden blijven. Zulke aanhangers vindt men over de geheele aarde, onder alle klassen.

(Civiltà Cattolica) **(Vor. ber. Jezuïten 535 N.)**

F. SOVJET-RUSLAND. — Buitenlandsche handel in het eerste halfjaar 1937. —

De buitenlandsche handel der Sovjet-Unie in het eerste halfjaar '37: 1.308.400.000 roebel (vorig jaar 1.227.700.000 roebel). Hiervan komt ten laste van den uitvoer 634.600.000 en van den invoer 673.800.000 roebel. (Izwestija) **(Vor. ber. 2735 A.)**

G. NEDERLAND. — Generaal Snijders uit Nationaal Herstel. —

Generaal Snijders, die eenige weken geleden heeft bedankt als eerelid van het Verbond voor Nationaal Herstel, is thans ook als lid uitgetreden. (Telegraaf)

(Vor. ber. Generaal Snijders 1432 E.; Nationaal Herstel 2548 C.)

H. ROEL HAZENBERG OVERLEDEN. —

Op 31-jarigen leeftijd is te Groningen overleden, na langdurige ziekte, de ook in het buitenland bekende pianist Roel Hazenberg.

Hoewel nog jong, had Roel Hazenberg, die Rotterdammer van geboorte was, zich reeds naam gemaakt, ook als dirigent, vooral ook in Duitschland en Oostenrijk. Hij dirigeerde meermalen te Salzburg tijdens de Festspiele en hij was aan de Mozarteum Academy te Salzburg verbonden. Ook trad hij meermalen als dirigent op in verschillende steden van

Duitschland en Oostenrijk en ook in tal van andere landen. In ons land trad hij vooral als piano-solist op. Verschillende composities o.a. eenige symphonieën zijn van zijn hand verschenen. Hij studeerde onder Pembaur en Clemens Krauss en ook Sem Dresden. Hij was directeur van een muziekschool te Assen. (Red. K. H. A.)

22 AUGUSTUS 1937.

A. **SOVJET-RUSLAND. — Handelsverdrag met de Vereenigde Staten. —**
Een nieuw handelsverdrag werd op 6 Augustus met de Vereenigde Staten gesloten voor een jaar. Sovjet-Rusland zal worden behandeld als de meest begunstigde natie, maar het moet voor minstens $ 40 millioen Amerikaansche producten koopen.
Volgens de door de ambassade der Ver. Staten te Moskou verstrekte inlichtingen bevat het nieuwe handelsverdrag tusschen Amerika en Rusland een belangrijke clausule, waarbij de Ver. Staten zich volledig het recht voorbehouden wettelijke maatregelen te nemen, waarbij in- of uitvoer van goud en zilver verboden of beperkt worden, of waarbij contrôle wordt ingesteld op den uitvoer en den verkoop voor uitvoer van wapenen, munitie en oorlogsmateriaal en in uitzonderlijke gevallen ook van andere militaire benoodigdheden ter toepassing van de neutraliteitswet 1937.
De Ver. Staten zijn voornemens, een soortgelijke clausule in alle handelsverdragen, welke zij voortaan zullen afsluiten, op te nemen.
(Prawda - Telex-A. N. P.) **(Vor. ber. 1883 B.)**

B. **PARAGUAY. — Opstand. - President Franco afgetreden. —**
Onder leiding van Kolonel Parades is een opstand in Asuncion uitgebroken. President Franco heeft zijn ontslag genomen en is gearresteerd.
Het opperbevel van de gewapende macht heeft het bewind aanvaard. In een communiqué van den leider der opstandige beweging, kolonel Parades, wordt de ontslagneming van Franco aangekondigd en verklaard, dat de gewapende macht de orde zal handhaven en onverwijld een nieuwe regeering zal vormen.
Volgens een nader bericht heeft dr. Paiva het presidentschap der republiek aanvaard.
(Na den oorlog tegen Bolivia was, in het begin van verleden jaar, in Paraguay een militaire revolutie uitgebroken, waardoor president Ayala gedwongen was af te treden. Zijn opvolger was de thans eveneens tengevolge van een militaire beweging afgetreden kolonel Franco geworden, die kort te voren uit het land was gezet.) (Telex-A. N. P.)
(Vor. ber. Opstand 2184 C.; President 2184 C.)

C. **VEREENIGDE STATEN. — Belasting op buitenlandsch kapitaal. —**
De Congres-commissie betreffende belastingontduiking beveelt aan, dat voorgeschreven zal worden, dat de niet in de Vereenigde Staten gedomicilieerde buitenlanders die meer dan $ 21.600 per jaar inkomsten uit de Vereenigde Staten betrekken en Amerikaansche inkomstenbelastingbiljetten invullen, zoowel de normale belasting als de surtaxe zullen betalen.
(New York Herald Tribune)
(Vor. ber. Belastingen 2813 A.; Belastingwet 2356 A.)

D. **ITALIE. — Politieke rede van Mussolini. - De positie van Italië in Europa. —**
De Duce hield op 20 Augustus '37 zijn aangekondigde groote politieke rede te Palermo.
Ten aanzien van Sicilië zeide hij, dat de problemen van dit eiland de problemen van Italië zijn. De problemen van dit eiland vatte spreker samen in één woord: „water". Hij noemde het eiland het aardrijkskundige centrum van het Italiaansche imperium, en geen vijand zal een voet hierop zetten.
Nopens de internationale betrekkingen van Italië zeide de Duce o.a. dat Italië voor alles de betrekkingen tot zijn buren wil verbeteren. Zonder twijfel zijn de betrekkingen tot Joego-Slavië verbeterd door het verdrag van Maart 1937; de betrekkingen met Oostenrijk en Hongarije zijn onveranderd gegrond op de protocollen van Rome, welke zich van veel nut hebben betoond. De betrekkingen met Zwitserland zijn meer dan vriendschappelijk.
Wat Frankrijk betreft, zoo zeide de Duce verder, de betrekkingen tot dit land geven geen aanleiding tot een drama. Deze betrekkingen zouden zeker beter zijn, wanneer in Frankrijk niet eenige toonaangevende kringen de afgoden van Genève aanbaden, en indien hier niet andere stroomingen waren, die sedert 15 jaar wachten op den val van het fascistische bewind.
„Overgaande van de landgrenzen tot de zee- en koloniale grenzen", zeide de Duce „ontmoeten wij Groot-Brittannië.
De Britsche openbare meening is blijven hangen aan het begrip van het schilderachtige Italië, dat ik haat. Men kent nog niet het jonge, sterke en vastberaden Italië. Met de overeenkomst van Januari j.l. kwam eenige opheldering. Daarna kwamen nieuwe betreurenswaardige episoden, waaraan het nutteloos is te herinneren, en thans moet de horizon opnieuw opgehelderd worden." Mussolini zeide te gelooven, dat deze opheldering met betrekking tot de gemeenschappelijke koloniale grenzen mogelijk is.
Italië is bereid mede te werken aan de oplossing van alle problemen, welke het leven van Europa bemoeilijken, doch hierbij moet rekening worden gehouden met de werkelijkheid, op de eerste plaats het Imperium. Men heeft gezegd, dat Italië erkenning hiervan door den Volkenbond verlangt. Dit is absoluut onjuist. Wij vragen niet, dat een ambtenaar van den burgerlijken stand van Genève een geboorte registreert. We verwachten alleen, dat het oogenblik zal komen, waarop deze een overlijden in zijn boeken zal aanteekenen.
Sedert zestien maanden is er een doode. Indien men hem niet wil begraven om politieke redenen, laat men hem dan tenminste uit naam van de openbare gezondheid begraven.
Een andere werkelijkheid, waarmede rekening moet worden gehouden, is de as Rome-Berlijn, zooals deze thans algemeen wordt genoemd. Men kan in het vervolg niet naar Rome komen, en Berlijn over het hoofd zien, of tegen Berlijn zijn, evenmin als men naar Berlijn kan komen en Rome over het hoofd zien of tegen Rome zijn. Tusschen beide regimes bestaat een doeltreffende solidariteit.
Verder verklaarde spreker, dat Italië nooit zal toestaan, dat het bolsjewisme of iets dergelijks zich aan de Middellandsche Zee nestelt.
De Duce besloot zijn rede met een beroep te doen op alle landen, die bespoeld worden door de Middellandsche Zee, waar drie werelddeelen hun beschaving hebben doen samenvloeien, den vrede te bewaren. Hij verklaarde te hopen, dat dit beroep weerklank zal vinden, doch indien dit niet het geval zou zijn, dan nog is Italië gerust, want het fascistische Italië bezit zulk een kracht, zoowel geestelijk als materieel, dat het het hoofd kan bieden aan elk gevaar en dit af kan wenden.
(Giornale d'Italia) **(Vor. ber. Mussolini 2905 E.)**

E. **LETTEREN. — Boeken die door de pers gunstig besproken zijn. - Onze wekelijksche opgave. —**
Duitsch: Hermann Claudius — „Und weiter wachsen Gott und Welt." (Langen/Müller, München)
Richard Flatter — „Weg und Heimkehr." (Herbert Reicher, Wien 1937) **(Vor. ber. 2892 C.)**
Engelsch: Eleanor Dark — „Sun across the sky." (Collins)
Humfrey Jordan — „Sea way only." (Hodder and Stoughton) **(Vor. ber. 2892 C.)**
Fransch: Maurice Bedel — „Géographie de Mille Hectares." (Grasset)
Roger Vercel — „Sous le pied de l'Archange." (Albin Michel) **(Vor. ber. 2892 C.)**
Italiaansch: Orazio nella letteratura mondiale (door verschillende schrijvers). (Istituto di Studi Romani, Roma) **(Vor. ber. 2892 C.)**
Nederlandsch: Robert Franquinet — „Gracilis." (Poëzie.) (De Nieuwe Mijnstreek, Beek 1937)
K. van der Geest — „Eiland in de Branding." (Leopold, Den Haag) **(Vor. ber. 2892 C.)** (Red. K. H. A.)

F. **J. STROEVE J. Ezn. OVERLEDEN. —**
Op 19 Aug. '37 is overleden de heer J. Stroeve J.Ezn., voorzitter van de Ver. v. d. Effectenhandel en lid van den Raad van Toezicht der Maatschappij voor Gemeente Crediet.
De heer Stroeve werd 24 Mei 1866 te Amsterdam geboren. Na zijn schoolopleiding, ten deele te Brussel te hebben genoten, kwam hij al spoedig in den effectenhandel, en trad in de al sedert 1818 bestaande firma J. Stroeve Bzn.
Sedert 1901 is de heer Stroeve onafgebroken lid van het bestuur van de Ver. v. d. Effectenhandel geweest. In 1925 volgde hij den heer W. G. Wendelaar op als voorzitter der Vereeniging, nadat hij reeds tal van jaren vice-voorzitter was geweest.
De heer Stroeve was ridder in de Orde van den Ned. Leeuw.
(Keesings Financieel Archief)

G. **GEESTELIJK LEVEN. — Rectificatie pag. 2890 I.**
De op pag. 2890 I gemelde wereldconferentie voor Kerk, Volk en Staat, die van 12—26 Juli '37 te Oxford werd gehouden, is abusievelijk onder het hoofd „Oxford-groep" vermeld. (Red. K. H. A.)

23 AUGUSTUS 1937

A. **NEDERL. OOST-INDIE. — Bouw van een vierden kruiser. —**
In de vergadering van den Volksraad van Ned.-Indië deelde de regeeringsgemachtigde voor de Marine mede, dat het opperbestuur thans officieel een beslissing heeft genomen in zake den bouw van een kruiser en van verder materiaal. Op de begrooting voor 1938 zullen gelden worden aangevraagd voor dezen kruiser, alsmede voor een torpedo-motorboot. Vooralsnog moet worden aangenomen, dat de bouw van den nieuwen kruiser drie jaren zal duren.
(Aneta) **(Vorig bericht Vloot 1849 E.)**

B. **SPANJE. — Burgeroorlog. - Santander. - Waarschuwing van Engeland en Frankrijk. —**
Het offensief der Spaansche nationalisten in Biskaye wordt krachtig doorgezet. Franco's troepen zijn op ± 35 K.M. van Santander verwijderd en naar verluidt zou binnenkort Santander in Nationalistische handen zijn. In de andere sectoren en bij Madrid heerscht vrijwel rust. De regeeringstroepen zouden er in geslaagd zijn bij Brunete eenige terreinwinst te behalen.
Zoowel de Britsche als de Fransche regeering hebben geprotesteerd tegen het torpedeeren en aanhouden van hun schepen door „onbekende oorlogsbodems". Beide regeeringen hebben hun marine opdracht gegeven op den aanvaller te vuren.
(El Sol - Telex-A.N.P.) **(Vorig bericht 2893 A.)**

C. **PORTUGAL. — Diplomatieke betrekkingen met Tsjecho-Slowakije verbroken. —**
Volgens de Portugeesche officieele mededeeling heeft de Tsjecho-Slowaaksche regeering belemmerd de door de Portugeesche regeering bij de Skoda-werken bestelde wapenen uit te voeren. De Portugeesche regeering heeft dit als een onvriendelijke daad opgevat en de diplomatieke betrekkingen met Tsjecho-Slowakije afgebroken. En daarbij wordt nog gezinspeeld op de inmenging van een andere mogendheid, waarbij de Portugeesche regeering Rusland op het oog heeft.
De lezing, welke Praag geeft, luidt anders. Volgens deze zou de Portugeesche regeering onlangs met een Tsjecho-Slowaaksche wapenfabriek hebben onderhandeld over de levering van wapens en het ministerie van Buitenlandsche Zaken van Tsjecho-Slowakije gevraagd hebben vergunning te willen geven voor de levering dezer wapens. Nadat gebleken was, dat de firma in kwestie op grond van vroegere overeenkomsten wapens te leveren voor het Tsjecho-Slowaaksche leger in den vereischten tijd geen wapens van een bepaalde soort kon leveren, werd de Portugeesche regeering een nieuwe aanbieding gedaan wapens te leveren van een ander type dan eerst was uitgekozen. De Portugeesche regeering besloot evenwel dit nieuwe aanbod niet aan te nemen, doch bleef bij het oorspronkelijke type. De Portugeesche regeering beschouwde de nieuwe aanbieding als een weigering de oorspronkelijke opdracht uit te voeren en gaf haar gezant te Praag opdracht deze stad op 18 Aug. te verlaten. (O Seculo - Prager Presse)
(Vor. ber. Portugal—Tsjecho-Slowakije 2006 C.)

D. **CHINA. — Conflict met Japan. - Strijd om Shanghai. —**
De oorlogsberichten van Japansche en Chineesche zijde zijn zeer tegenstrijdig en ook niet in overeenstemming met de gegevens van de Europeesche en Amerikaansche oorlogscorrespondenten die op dit oogenblik in China aanwezig zijn.
Het staat echter vast, dat de Japanners Shanghai wenschen te bezetten en aldaar dood en verwoesting aanbrengen door het bombardeeren van belangrijke centra met het geschut van hun oorlogsschepen en door middel van vliegtuigen. Tot dusver heeft de Japansche luchtmacht de overhand op die der Chineezen gehad, er begint echter eenige teekening in den strijd te komen, veroorzaakt door den krachtigen tegenstand der Chineezen te land. De Chineesche troepen blijken door hun overmacht in aantal alle pogingen tot landing van Japansche troepen te kunnen beletten.
Nanking en vele andere centra op ± 250 mijlen afstand van Shanghai zijn door Japansche vliegtuigen gebombardeerd. Het resultaat is echter niet van dien aard, dat de Chineesche regeering te Nanking de stad zal verlaten.
De internationale strijdkrachten voor de bescherming van de internationale nederzettingen nemen van dag tot dag toe. Zij omvatten op het oogenblik 800 Fransche soldaten en 900 Fransche mariniers, 2.500 Britsche soldaten en 2.400 Britsche mariniers, 1000 Amerikaansche soldaten en 900 Amerikaansche mariniers, 50 Italiaansche mariniers en 200 vrijwilligers van het corps, dat gevormd is uit de buitenlandsche ingezetenen, die volgens hun nationaliteit in verscheidene compagniën zijn verdeeld.
De buitenlandsche vrijwilligers zijn uit alle sectoren van de internationale concessie, die zij tot dusverre moesten verdedigen, teruggetrokken. Zij zijn vervangen door Britsche soldaten.
Het Amerikaansche admiraalschip „Augusta" is tengevolge van het neerkomen op den voorsteven van een granaat zwaar beschadigd. Er zijn 8 gewonden en een doode.
De Engelsche regeering heeft Japan aangeboden de Japansche onderdanen te Shanghai te beschermen indien het bombardement wordt gestaakt, maar Tokio heeft dit voorstel van de hand gewezen.
Intusschen is de evacuatie der concessies te Shanghai, hoofdzakelijk van vrouwen en kinderen, begonnen. Het Nederlandsche s.s. „Tasman" is met een aantal Nederlandsche vrouwen en kinderen en nog andere Europeanen uit de omstreden stad vertrokken. Van Soerabaja is Hr. Ms. torpedojager „Van Galen" naar Shanghai vertrokken om eventueel assistentie te verleenen.
Volgens de „Asahi" overwegen de departementen van leger en vloot een buitengewoon crediet van 2 milliard yen (1 yen = *f* 0.52) aan te vragen.
(Domei - Sin Pau Agency - Telex-A. N. P.)
(Vorig bericht 2900 A.)

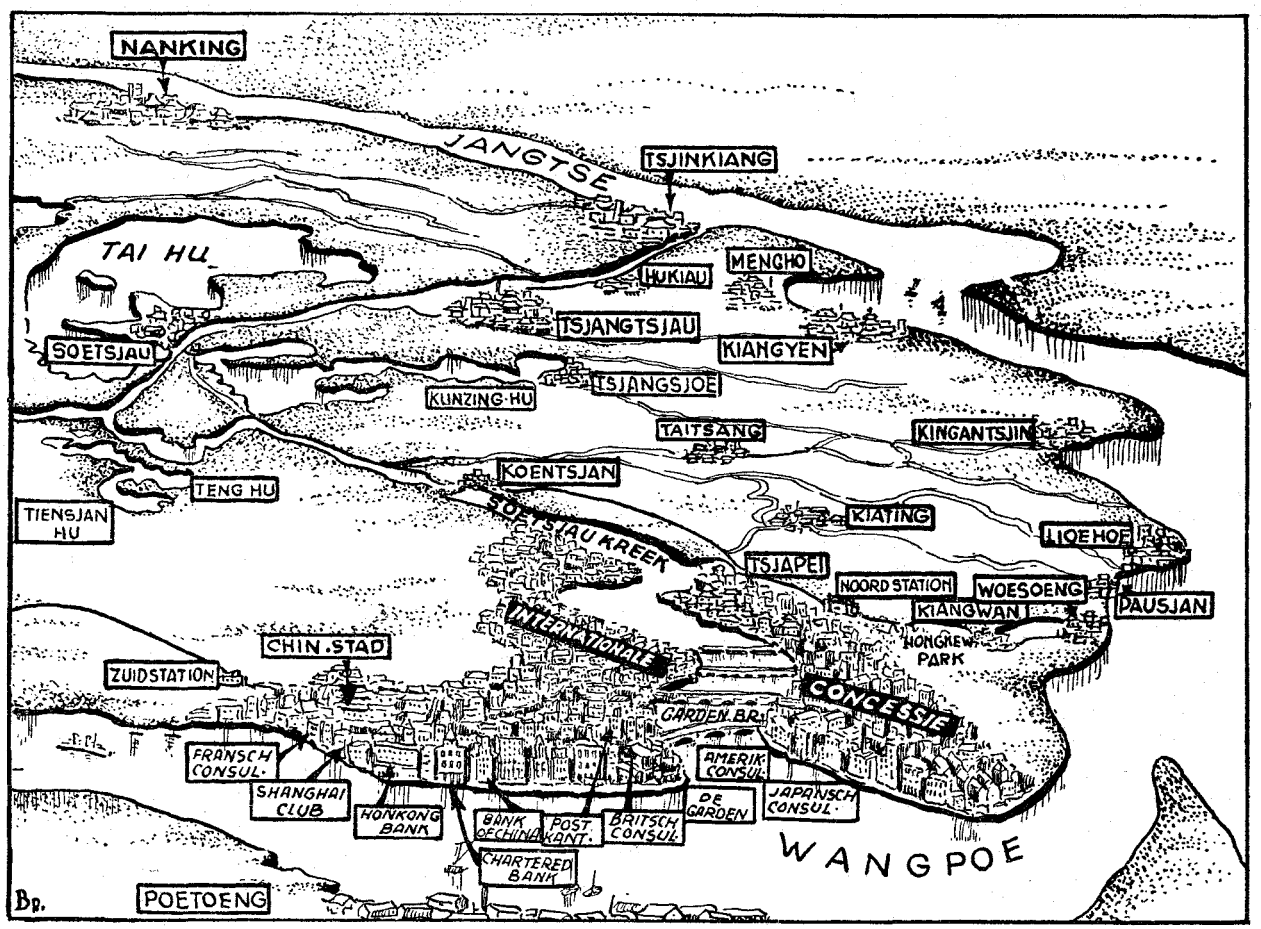
E. **BRAZILIE. — Het verhuren van Amerikaansche oorlogsschepen. —**
De Ver. Staten hebben het voornemen Brazilië zes torpedojagers te leenen.
In het door het bureau van den president van Brazilië uitgegeven communiqué wordt verklaard, dat het huren van Amerikaansche oorlogsschepen door Brazilië zijn oorzaak vond in binnenlandsche behoeften. Verder wordt in het communiqué gezegd, dat, daar Brazilië nooit aan andere landen om opheldering heeft gevraagd in soortgelijke gevallen, het zich ook niet verplicht achtte zijn handelwijze te rechtvaardigen. (A Nacão)
(Duitschland en Chili hebben tegen Amerika's voornemen geprotesteerd.)
(Vor. ber. Oorlogsschepen 953 E.)

24 AUGUSTUS 1937

F. **LUCHTVAART. — Istres-Damascus-Parijs-race.**
De luchtrace Istres-Damascus-Parijs, op 21 Aug. '37 gehouden ter herinnering aan Lindbergh's Oceaanvlucht in 1927, is geëindigd met een overwinning der Italianen: zij bezetten de eerste drie plaatsen en veroverden daardoor tevens de prijzen, die — tot een totaal bedrag van drie millioen francs — door de Fransche regeering waren uitgeloofd.
De snelste vlucht werd gemaakt door Cupini en Paradisi, die den totalen afstand van 6190 K.M. aflegden in 17 uur 32 minuten 45 seconden, d.w.z. met een gemiddelde van 352 K.M. 789 M. per uur. Op de heenreis naar Damascus hadden zij met een snelheid heid van 425 K.M. gevlogen, maar een sterke tegenwind vertraagde de vlucht naar Parijs en deed het gemiddelde flink wat dalen.
Slechts weinig minder snel waren de equipes Fiori-Lucchini en Biseo-Bruno Mussolini, wier gemiddelde resp. ruim 344 en ruim 342 K.M. per uur bedroeg.
Na de drie Italianen kwamen vrijwel tegelijk het Engelsche door Clouston en het Fransche door Codos bestuurde toestel binnen, en een tijd daarna het Fransche militaire toestel van luit.-kolonel François. Als laatsten arriveerden de Italianen Tondi en Moscatelli. (L'Auto)

G. **BERLIJN. — 700ste verjaardag. —**
Te Berlijn hebben dezer dagen grootsche feesten plaats gehad ter gelegenheid van den 700sten verjaardag van de stichting van de stad.
(Telex-A. N. P.)

A. **CHINA.** —

Shanghai - Nanking (Overname zonder bronvermelding verboden)

CHINA

Wij ontleenen aan „Het Volk" het volgende zeer actueele artikel over China:

China, het eigenlijke China, is het „Rijk der achttien provinciën", een dichtbevolkt gebied met ruim 90% der bevolking van het gansche rijk. Daarnaast zijn de nevenlanden Mantsjoerije, Mongolië, Oost-Turkestan en Tibet, indertijd ondergeschikt en tribuutplichtig aan den Chineeschen keizer. De totale oppervlakte van diens rijk was elf millioen vierkante kilometer, grooter dus dan Europa. Het aantal inwoners schatten de Chineesche posterijen in 1926 op een kleine 500 millioen. Vier vijfde van de Chineesche bevolking leeft van den landbouw. Het land is zeer rijk aan grondstoffen, die eerst in den jongsten tijd op grootere schaal worden ontgonnen. De moderniseering van het verkeer geschiedt in het bijzonder door Europeesche en Amerikaansche spoorwegmaatschappijen.

In 1932 vielen de Japanneezen de drie Mantsjoerijsche provincies en de Mongoolsche provincie Jehol binnen. Na de bezetting van dit gebied, werd daar de „zelfstandige" staat Mantsjoekwo geproclameerd met aan het hoofd Poe Ji, den ex-keizer van China. Dit beteekende voor China een verlies aan grond van 1.285.900 vierkante kilometer met bijna dertig millioen inwoners.

Sedert 1924 had Buiten-Mongolië zich reeds afgescheiden van China en was een Sovjetstaat onder Russischen invloed geworden. Het beslaat een oppervlakte van ruim anderhalf millioen vierkante kilometer en wordt door nog 700.000 menschen bewoond. China, dat sinds onheugelijke tijden een keizerrijk is geweest, werd op 12 Februari 1912, toen de „vader der Chineesche revolutie", dr. Soen Yat Sen, de Mantsjoe-dynastie ten val bracht, een republiek. Terwijl voorheen de keizerlijke residentie Peking de hoofdstad was, is Nanking thans de hoofdstad van de republiek. Peking (d.w.z. Noordelijke pacificatie), kreeg den naam Peiping, dien het vroeger reeds gedragen had, terug. In Nanking zetelt nu dan ook de „Centrale regeering", die feitelijk de Kwo Min Tang of Nationale Partij, de aanvankelijk geheime vereeniging van dr. Soen Yat Sen, vertegenwoordigt. Deze partij-dictatuur beoogt: nationalisme, democratie, zelfstandigheid, en zal, zoo is de bedoeling, een einde nemen door de verkiezing van een Nationale Vergadering.

Noord-China. — Noord-China omvat vijf provincies, drie Chineesche: Hopei, Sjansi en Sjantoeng, benevens twee Mongoolsche: Tsjahar en Soei-juan.
Hopei: 184.500 vierk. K.M.; 28.616.500 inwoners.
Sjansi: 171.600 vierk. K.M.; 12.005.700 inwoners.
Sjantoeng: 149.800 vierk. K.M.; 34.375.800 inwoners.
Tsjahar: 262.800 vierk. K.M.; 2.166.200 inwoners.
Soei-juan: 294.600 vierk. K.M.; 2.423.300 inwoners.
Noord-China wordt begrensd door de zee, door Mantsjoekwo, door Sovjet-Mongolië en ten slotte door midden-China. Bij dit gebied hebben de Japanneezen zoowel economische als strategische belangen. De laatste tegen de U.S.S.R. en tegen China zelf. Na de bezetting van Mantsjoerije heeft Japan zijn aandacht vooral gewijd aan Tsjahar en Soei-juan, op de zuidgrens van Sovjet-Mongolië. Separatistische Mongoolsche troepen, die gesteund werden door Japan, konden echter door de Chineezen worden teruggedreven. Slechts kleine gebieden dezer provincies geraakten onder Japanschen invloed.

Economisch belang heeft Japan bij Noord-China om zijn rijkdom aan mineralen en andere grondstoffen als katoen en wol. Alleen de provincie Sjansi zou, zoo verklaarde een Duitsche geoloog, reeds eeuwenlang kunnen voorzien in de gansche wereldbehoefte aan ijzer. Ook steenkool is de bodem hier rijk. Van alle mineralen, die men in den bodem van China heeft ontdekt, bevinden zich 53% in Noord-China.

In de Noord-Chineesche provincie Hopei liggen de steden Peiping en Tientsin. Na de mislukte Japansche penetratie-pogingen in Tsjahar en Soeï-juan concentreerde de aandacht van het eilanden-rijk zich op Hopei. In het begin van 1934 bezetten de Japanneezen de provincie Jehol. Zij drongen door tot op geringen afstand van den Grooten Chineeschen Muur.

Met onderhandelingen bereikte China op 31 Mei van dat jaar den wapenstilstand van Tangkou, waarbij langs den Muur een gedemilitariseerde zone werd ingesteld. Deze eindigde echter op 25 k.m. afstand van Peiping, op 50 k.m. afstand van Tientsin. Sinds den Bokseropstand in 1900 liggen evenwel in de beide steden Japansche garnizoenen. In Hopei ondersteunt Japan den Chineeschen generaal Yin Yoe Keng, die de Nanking-regeering niet erkent en den Japanschen generaal Dohihara, die een autonomistische beweging ten gunste van Japan voorstaat.

Shanghai. — Shanghai. Stad in de provincie Kiangsoe met ten naastenbij drie en een half millioen inwoners, waaronder 70.000 vreemdelingen, voornamelijk Japanneezen. In het midden der vorige eeuw telde de stad nog slechts 150.000 inwoners, waaronder eenige tientallen vreemdelingen. Dezen fantastisch snellen groei dankt Shanghai aan zijn ligging dicht bij de zuidelijke uitmonding van den grooten Jang Tse Kiang (de „Blauwe Rivier") en aan de Wang Poe en aan de ontsluiting van het achterland, de rijke vallei van den Jang Tse voor den buitenlandschen handel. Veertig procent van den Chineeschen handel gaat thans over deze haven, gelegen in een vlakte, die gelijkt op het Nederlandsche polderlandschap. Shanghai is echter niet alleen grooter, het is ook beruchter geworden: als een poel van ontucht.

CHINA

Shanghai heeft drie gemeentebesturen: één voor de Fransche, één voor de Internationale concessie, en één voor het overige, Chineesche „Groot Shanghai". De Fransche concessie, die sinds 1849 bestaat, heeft een raad met Fransche meerderheid, waarvan de Fransche consul voorzitter is.

De Internationale Concessie, ontstaan door de samenvoeging der Engelsche en Amerikaansche nederzettingen, staat onder den consulairen raad, bestaande uit veertien consuls. Zij heeft ook een gemeenteraad, waarin thans zitting hebben vijf Engelschen, vijf Chineezen, twee Japanneezen en twee Amerikanen. In de Internationale Concessie wonen 1.250.000 menschen. In deze concessies heeft de Chineesche regeering weinig of niets te zeggen, ook over de daar wonende Chineezen. De verschillende bestuursinstanties komen voor uiterst ingewikkelde onderlinge bevoegdheidskwesties te staan, die door samenwerking dienen te worden opgelost. Een toestand, als in Shanghai, is eenig in de wereld. Om de concessies heen ligt „Groot Shanghai".

De strijd, die thans bij Shanghai gestreden wordt, wekt herinneringen aan 1932. Ook toen begon de strijd in het Noorden om zich later naar het Zuiden te verplaatsen. Inmiddels zijn de toestanden echter sterk gewijzigd. De Japanneezen hebben door hun militair paradevertoon in Hongkioe, vlak bij de Internationale Concessie, en door hun verder optreden reeds aanleiding tot vele moeilijkheden gegeven.

De Kwo Min Tang. — In 1912 richtte „de Chineesche Lenin", dr. Soen Yat Sen, het geheime genootschap Kwo Min Tang (letterlijk vertaald: Land Volk Partij) op. Het programma hiervan luidde: nationale, politieke en economische gelijkheid. Dat wil zeggen: afschaffing der buitenlandsche concessies en voorrechten voor buitenlanders; een Chineeschen Bondsstaat met een centraal en sterk gezag; recht en betere levensvoorwaarden voor de bevolking.

De ontevredenheid smeulde reeds lang en had in 1900 al geleid tot den Bokseropstand, die door een buitenlandsche, internationale troepenmacht werd bedwongen. In 1908 stierven de keizer en de keizerin, opvolger werd hun driejarige neefje Poe Ji, thans vorst van Mantsjoekwo, onder regentschap van zijn vader. Deze zwakke man wist de moeilijke omstandigheden in dezen overgangstijd van China niet de baas te blijven. De felle revolutionnaire propaganda onder leiding van dr. Soen Yat Sen verwekte in 1911 opstanden van revolutionnairen aard. De keizerlijke familie vluchtte en de Mantsjoe-dynastie, die van 1644 af had geregeerd, maakte plaats voor een republikeinsch bewind. De Kwo Min Tang breidde allengs zijn invloed uit over geheel Zuid-China en na de breuk met Moscou ook over Noord-China. Boven de regeering staat het Centraal Uitvoerend Comité van de Kwo Min Tang. In beide heeft de president en generalissimus Tsjang Kai-sjek thans de leiding Na den dood van dr. Soen Yat Sen in 1925 trad hij meer en meer op den voorgrond.

Noord en Zuid stonden aanvankelijk als conservatief en revolutionnair tegenover elkander. In 1926 begint de zegetocht van de Kwo Min Tang van Kanton uit, tot twee jaar later heel China onderworpen is. Daarbij had Tsjang Kai-sjek de leiding.

Generaal Tsjang Kai-sjek werd geboren in 1888 te Fenghua in de provincie Tsje Kiang. Na den dood van zijn vader voedden rijke familieleden hem op. Militaire school, officiersacademie te Paotingfoe, krijgshoogeschool te Tokio. Dat is zijn opleiding. In Tokio komt hij in aanraking met Soen Yat Sen. In 1911 ijlt hij terug naar zijn vaderland, waar hij een tiental jaren later met de leiding van een militaire school bij Kanton werd belast. Langen tijd ook verbleef hij in Moscou en met de Russen Borodin en Galen vormde hij het Kantonleger.

In de Kwo Min Tang kwam hij in conflict met den linkervleugel. Zoo kwam hij er toe naast de Kantonregeering een Nanking-regeering te stichten, die de groote bestrijder der communisten zou worden. Alvast „zuiverde" hij Nanking van „roode elementen". Wisselvallig is de strijd tusschen hem en de Kantonregeering geweest; eens vluchtte hij naar Tokio, een ander maal legde hij zijn ambt neer, maar telkens was hij weldra weer aan het hoofd van het nationalistische leger.

Thans heeft hij de functies van leider der regeering, voorzitter van de Commissie van Militaire Zaken (ondergeschikt aan de Kwo Min Tang), hoofd van den generalen staf en veldmaarschalk der Chineesche strijdkrachten.

In December 1936 werd de wereld opgeschrikt door het bericht, dat generaal Tsjang, die in China dictatoriale macht bezit, gevangen was genomen door generaal Tsjang Hsoe Liang. Veertien dagen bleef hij in een Chineesch klooster opgesloten en de bemiddeling van zijn vrouw was noodig om hem te bevrijden. De muitende troepen, die hem in Sianfoe hadden „gearresteerd", moeten als één hunner eischen, oorlog met Japan, hebben gesteld. De wonderlijke vertooning is toen met een sisser afgeloopen. Thans echter is er de oorlog met Japan! En het wonderbaarlijkste is wel, dat juist daardoor de samenhang van China, dit streven van Tsjang Kaisjek, weer in sneller tempo versterkt wordt, dan het in vredestijd ging.

(Vor. ber. China-Japan 2908 D.; Noord-China 2094 B.; Shanghai 2239 B.; Kwo Min Tang 2690 F.)

25 AUGUSTUS 1937

A. **AMSTERDAM. — Verkeersbureau der Vereeniging tot bevordering van het vreemdelingenverkeer „Amsterdam" geopend. —**
Op 10 Augustus '37 hebben het bestuur en de directie van de Vereeniging tot bevordering van het vreemdelingenverkeer „Amsterdam" een aantal gasten ontvangen ter gelegenheid van de opening van het nieuwe verkeersbureau in het gebouw van de Industrieele Club. Zoowel de gemeente Amsterdam als de Kamer van Koophandel te dezer stede gaven van haar belangstelling voor deze gebeurtenis blijk. De voorzitter, de heer D. Hudig, hield een rede. Wethouder E. Boekman en de heer G. H. Crone, voorzitter der Kamer van Koophandel, spoorden het Amsterdamsche publiek aan het nieuwe verkeersbureau te steunen. (Alg. Handelsblad)
(Vor. ber. Vreemdelingen 1043 F.)

B. **OOSTENRIJK. — „Mein Kampf" is weer toegelaten. —**
De opheffing van het verbod van „Mein Kampf" in Oostenrijk, waartoe eenigen tijd geleden in beginsel werd besloten, is op 5 Aug. '37 van kracht geworden.
Inmiddels hebben zich vele incidenten voorgedaan. Boekhandelaren, die „Mein Kampf" in de uitstalkast hadden, werden lastig gevallen en bij eenigen de ruiten vernield. (Reichspost)

C. **NEDERLAND. — Vleeschvergiftiging te Harenkarspel. —**
De vleeschkeuringskring Oudkarspel, waarbij de gemeente Harenkarspel is aangesloten, heeft op 16 Aug. '37 vergaderd naar aanleiding van de in deze gemeente heerschende paratyphus-epidemie, die veroorzaakt is door een geslacht, ziek veulen. Na breedvoerige besprekingen is besloten den keurmeester, den heer U. Wester, volgens art. 22 van het ambtenarenreglement, een schriftelijke berisping toe te dienen wegens ernstig plichtsverzuim. Voorts is besloten de noodslachtplaats, gevestigd bij J. Duin te Kerkebuurt, tot nader order te sluiten. (De Tijd)

D. **GEESTELIJK LEVEN. — Spanje. - De eerste Mis officieel te Madrid gecelebreerd. —**
Voor het eerst sinds het begin van den burgeroorlog, is op 15 Aug. in de hoofdstad een officieele mis gelezen, in een tot dat doel speciaal ingerichte kapel. Talrijke katholieken waren voor deze plechtigheid uitgenoodigd.
De mis werd gecelebreerd door den Eerw. Priester Leo Cadeo Lobo, voormalig vicaris van de Parochie van San Gines de Madrid.
Priester Lobo verklaarde, tegenover verslaggevers van de Spaansche pers: „Wij hebben de kerkelijke eeredienst hersteld na een beslissing van de regeering, afgekondigd door den Minister voor Onderwijs en Eeredienst, Hernandez.
Na deze beslissing zal geenerlei hindernis in den weg gelegd worden aan de eerlijke katholieken, die, trouw aan hun geloof, hunne godsdienstige plichten wenschen na te komen. Rondom de vaan der Republiek hopen wij, één van zin met de Regeering, ons werk als christenen en als pioniers in den socialen opbouw te volbrengen in dezen machtigen en roemvollen strijd voor de vrijheid."
(Spaansch Persagentschap)
(Vor. ber. Burgeroorlog 2908 B.)

E. **NABIJE- EN MIDDEN-OOSTEN. — Turkije, Irak, Hedzjaz, Nedzjed en Iran. —**
In de eerste jaren na den wereldoorlog is in het Nabije en Midden-Oosten een ontwikkeling begonnen, welke nog immer (en niet steeds zonder schokken en bloedvergieten) voortduurt, doch in de verschillende onafhankelijke landen in dit gebied, Turkije, Irak, Hedzjaz en Nedzjed (het rijk van Ibn Saoed) en Iran zich kenmerkt door een ander karakter en een ander tempo, wat verband houdt met de verschillen in karakter der volken en der machthebbers en met aardrijkskundige en economische factoren.
In Afghanistan hebben de krachtig ingezette hervormingen een plotseling einde gevonden met den val van koning Amanoela, die door zijn verontwaardigde onderdanen werd verjaagd, een voorval, waaraan buitenlandsche invloed niet vreemd was.
De vier landen, wier ontwikkeling en verdere ontplooiing nog voortduurt, hadden van den aanvang af als staatshoofd een werkelijken leider, een man van bijzondere beteekenis. In Irak was het koning Feisoel, die een nieuw tijdperk opende; in Turkije Kemal pasja, thans Ata Turk; in Iran Reza khan, thans Reza sjah Pachlevi, en in Hedzjaz en Nedzjed koning Ibn Saoed, de bij het Europeesche publiek minst bekende en misschien de belangwekkendste en belangrijkste der vier.
Ibn Saoed, die in zijn eigen land algemeen Abd-el-Aziz wordt genoemd (in het geheel heeft hij naar de hier heerschende gewoonte ongeveer een half dozijn namen) is niet slechts koning van Nedzjed, Assyr en Hedzjaz, maar tevens ook „imam", geestelijk leider, der Wahabieten, deze „puriteinen van den Islam", wier invloed ook buiten Arabië overal sterk toeneemt, wat niet behoeft te verbazen, daar hij, die de macht heeft te Mekka, daarmede (door de honderdduizenden pelgrims) ook bezit de krachtigste propagandamogelijkheid onder de Mohammedanen in alle deelen der wereld.
In het opnieuw ontwaakte Turkije heeft men vooral aandacht gewijd aan de industrie. Heel vaak met directe of indirecte staatshulp zijn er in de laatste tien à vijftien jaren tallooze fabrieken verrezen. In Iran heeft men dit voorbeeld gevolgd, maar op het gebied van het verkeerswezen bestaat er een aanmerkelijk verschil tusschen de beide landen. Om concurrentie met reeds bestaande en spoorwegen in aanleg te voorkomen, heeft men in Turkije tot nu toe zoo goed als geen aandacht gewijd aan automobielwegen. Het automobielverkeer is er dientengevolge buiten de steden zeer weinig ontwikkeld en in groote deelen van het land zoo goed als onmogelijk.
In Iran daarentegen heeft Reza sjah (men zegt in Iran dezen titel na den naam) dadelijk nadat hij de macht in handen had gekregen, den aanleg van tallooze automobielwegen bevolen, zonder de spoorwegen geheel te vergeten. In Iran kan men thans langs goede, gedeeltelijk zelfs uitstekende automobielwegen reizen van de Kaspische Zee tot aan de Perzische Golf, van de grens van Afghanistan tot aan de grens van Irak, afstanden van duizenden kilometers.
In Irak en vooral in de landen van koning Ibn Saoed heeft de overheid de stichting van tallooze industrieën niet het eerst noodzakelijk geacht en zich meer toegelegd op vruchtbaarmaking van den bodem, op uitbreiding van het bebouwbare oppervlak, waarbij het vraagstuk van het water natuurlijk de belangrijkste rol speelde.
Geschiedkundig staat vast, dat de woestijnstreken nabij en tusschen Tigris en Euphraat en de eindelooze zandvlakten van Arabië en Syrië ten minste voor een groot gedeelte vruchtbare gebieden waren. De bouwvallen van Babylon, op ongeveer honderd kilometer van Bagdad, herinneren aan dien tijd.
De ramp, welke deze landen trof, herhaalt zich thans in de Vereenigde Staten van Noord-Amerika, waar, tengevolge van onoordeelkundige exploitatie, uitroeiing van bosschen en andere oorzaken, groote gebieden geteisterd worden door overstroomingen en zandstormen en voor de cultuur dreigen verloren te gaan.
Nabij Euphraat en Tigris en in de landen van koning Ibn Saoed worden thans krachtige pogingen in het werk gesteld dorre gronden weder vruchtbaar te maken. „Voor de eerste maal in zijn geschiedenis onder-

neemt de Arabier de verovering van de woestijn", zegt de Turksche schrijver Mohamed Essad Bey in een zijner werken.
Het is niet slechts drang tot vooruitgang, maar ook „het heilige moeten", dat de overheid dezer streken drijft tot „de verovering van de woestijn".
(Nieuwe Rott. Crt.) **(Vor. ber. Turkije 2728 D.; Soc. Hervorm. 1280 D.; Polit. Ontwikkel. 2635 A.; Iran 2743 A.)**

26 AUGUSTUS 1937

A. J. ASSCHER OVERLEDEN. —
Op 19 Augustus '37 is te Deauville (Frankrijk) in den ouderdom van 65 jaar overleden de heer Joseph Asscher, hoofd der diamantfirma J. Asscher en Cie. te Parijs en mede-directeur van Asschers diamantmaatschappij N.V. te Amsterdam.
De heer Asscher, die te Parijs gevestigd was, was een zeer vooraanstaande figuur in de Fransche hoofdstad en in de Nederlandsche kolonie aldaar. Hij was o.m. voorzitter van de Nederlandsche Kamer van Koophandel te Parijs. De regeering erkende zijn verdiensten door hem te benoemen tot ridder in de Orde van den Nederlandschen Leeuw. De Fransche regeering benoemde hem tot Commandeur in de Orde van het Legioen van Eer. (Alg. Handelsblad)

B. ENGELAND. — Lord Nuffield's giften. —
Lord Nuffield, de bekende automobiel-constructeur en philanthroop, heeft opnieuw een bedrag van 35,000 pond sterling geschonken voor het blindenwerk. Zonder rekening te houden met giften beneden tienduizend pond sterling, heeft het totaalcijfer der giften van Lord Nuffield thans het bedrag van acht millioen pond sterling overschreden. (Times)

C. NEDERL. OOST-INDIE. — Nieuwe Pestvaccinatie op groote schaal. —
Naar Aneta verneemt zal in de Preanger een vaccinatie tegen pest op groote schaal plaats hebben. In drie maanden tijds zullen ruim 900.000 personen worden gevaccineerd.
Ook te Garoet zal vaccinatie plaats hebben. Deze vangt in September 1937 aan, waarbij circa 15.000 personen per dag zullen worden ingeënt. (Aneta)
(Vor. ber. 1955 F.; Pest 2230 B.)

D. BELGIE. — In- en Uitvoer in 1936 toegenomen. —
Invoer der Belgisch-Luxemburgsche Tolunie in 1936: 32.858.018 (v. j. 30.589.754) ton ter waarde van frs. 21.505.682.000 (v. j. frs. 17.445.761.000).
Uitvoer: 21.841.496 (v. j. 20.300.138) ton ter waarde van frs 19.944.275.000 (v. j. frs. 16.125.953.000).
Invoeroverschot: frs. 1.561.407.000 (vorig jaar frs. 1.319.808.000). (Moniteur) **(Vor. ber. 2289 A.)**

E. POLEN. — Politieke eischen der boeren. —
Bij de boerenstaking in de Zuid-Poolsche districten Kielce, Krakau en Jaroslaw, die nu al een week duurt, spelen voornamelijk politieke motieven een rol. De radicale boerenpartij, die nog steeds den naar Tsjecho-Slowakije uitgeweken oud-premier Witos als haar leider erkent, heeft biljetten verspreid, waarin de volgende eischen worden gesteld.
1. democratische verkiezingen; 2. herstel van het democratische regime; 3. afschaffing van het tegenwoordige fascistisch-bureaucratische bewind.
(Polska Agencia Telegraficzna)

F. SOVJET-RUSLAND. — De nieuwe kieswet. —
Volgens de nieuwe kieswet zal iedere Sovjetburger, die den leeftijd van 18 jaar bereikt heeft, gerechtigd zijn aan politieke verkiezingen deel te nemen. Ook het leger mag stemmen, zij het dan ook in een apart kiesdistrict. De candidaten kunnen door alle legale organisaties, die aangesloten zijn bij de communistische partij, gesteld worden, bijv. door de werkgemeenschappen en de coöperatieve en cultureele vereenigingen. Ook de industrie-arbeiders, de boeren en de soldaten mogen hun eigen candidaten benoemen. Gekozen is die candidaat, die in zijn district de meerderheid van het aantal uitgebrachte stemmen heeft verworven. De verkiezing is dus direct. Is in een of ander district minder dan de helft van het aantal stemgerechtigden opgekomen, dan moet er een nieuwe stemming worden gehouden. Wie de bepalingen van de kieswet overtreedt, wordt met zware straffen bedreigd.
Het nieuwe Russische parlement zal als titel „Hoogste Raad" krijgen. Het bestaat uit twee kamers: De Rijksraad en de Nationaliteitenraad. De verkiezing voor den Rijksraad heeft plaats in districten, met elk 300.000 kiezers. Neemt men aan dat tweederde gedeelte van de bevolking stemgerechtigd is, dan zal de Rijksraad 350 leden tellen. Is drie vierde gedeelte stemgerechtigd, dan zal het aantal leden tot 400 stijgen.
Voor den Nationaliteitenraad zullen bijzondere afgevaardigden gekozen worden. Hiertoe worden de 7 bondsrepublieken elk in 25, de autonome republieken elk in 11 en de autonome gebieden elk in 5 districten onderverdeeld. De kleine minderheden, zooals b.v. Abchasien en Adscharien in Kaukasië, worden elk als apart district beschouwd. Voor de verkiezing van den Nationaliteitenraad is dus het volgende schema op te stellen:
7 Bondsrepublieken, elk van 25 districten, kiezen 175 leden; 15 Autonome republieken, elk van 11 districten, kiezen 165 leden; 15 Autonome gebieden, elk van 5 districten, kiezen 75 leden; 5 Kleine Minderheden, elk van 1 district, kiezen 5 leden. Aantal leden Nationaliteitenraad 420.
Elk district kiest slechts één afgevaardigde, zoodat de Nationaliteitenraad, volgens de nieuwe kieswet uit 420 leden zal bestaan. (Izwestija) **(2862 H.)**

G. NEDERLAND. — De clearing met Roemenië. —
De regeeringspersdienst meldt:
In aansluiting op het onlangs tot 22 Augustus verlengde clearing-accoord met Roemenië is thans te Boekarest een overeenkomst tot stand gekomen, waardoor het betalingsverkeer tusschen beide landen wordt geregeld tot 31 December 1937.
Door dezen modus vivendi worden in de tot 22 Augustus geldende regeling geen wijzigingen van principieele beteekenis aangebracht.
De in gang zijnde liquidatie van achterstallige vorderingen door middel van voor dit doel bestemde reeds thans aanwezige gelden, brengt mede, dat naar te verwachten is, de voor het betalen van nieuwe exporten van Nederlandsche, Nederlandsch-Indische en tusschenhandels-goederen bestemde bedragen zullen toenemen.
Voor dit doel omvat de overeenkomst ook weer een regeling om verdere graantransacties tusschen Nederland en Roemenië mogelijk te maken.
Ten einde te bevorderen, dat de Nederlandsche uitvoermogelijkheden worden benut, is onder meer bepaald, dat de debiteuren in Roemenië de voor hun aankoopen verschuldigde guldens reeds zullen kunnen verwerven, voor dat de goederen in Roemenië zijn ingevoerd. (Regeeringspersdienst) **(2881 G.)**

H. DUITSCHLAND. — De N.S.D.A.P. in het buitenland. - Alle Duitsche kolonies onder nazi-leiding. —
Aan een brochure van dr. Emil Ehrich, adjudant van Wilhelm Bohle, leider van de buitenlandsche organisaties van de N.S.-D.A.P., zijn de volgende bijzonderheden ontleend:
Van iederen Duitscher, die zich buitenslands begeeft, wordt verwacht, dat hij de organisatie van Bohle van zijn vertrek in kennis stelt en dat hij daarna contact bewaart. Vertegenwoordigers van de organisatie helpen Duitschers in het buitenland en daarom wordt van de Duitschers in den vreemde verwacht, dat zij een wederdienst bewijzen, door hun ervaringen van allerlei aard door te geven.
Op de buitenlandsche afdeeling van de N.S.D.A.P. zijn op het oogenblik meer dan 700 mannen en vrouwen werkzaam op het centrale bureau te Berlijn. Daar wordt het contact onderhouden met zeven regionale groepen. Deze groepen, die ongeveer 3 millioen Duitschers en daarbij nog 70.000 zeelieden, varende op Duitsche schepen omvatten, zijn als volgt verdeeld:
1. Noord- en Oost-Europa; 2. West-Europa (behalve Engeland

en Ierland); 3. Zuid-Oost-Italië, Zwitserland en Hongarije; 4. Afrika; 5. Noord-Amerika; 6. Zuid-Amerika; 7. Verre Oosten, Australië, Groot-Brittannië en Ierland.
De regionale groepen zijn in 45 districtsgroepen onderverdeeld, die weer leiding hebben over 548 locale groepen. Er is nog een achtste groep, het marinebureau, dat afdeelingen heeft in Kiel, Hamburg, Bremen en Stettin. Deze afdeelingen verzorgen o.a. de politieke scholing van Duitschlands koopvaardijpersoneel, dat georganiseerd is in 1097 marinegroepen.
De brochure legt er den nadruk op, dat de werkzaamheid van de organisatie in vreemde landen volkomen legaal is.
Bijna alle Duitsche kolonies, aldus de brochure, zijn nu onder nationaal-socialistische leiding geplaatst. Zij nemen deel aan het sociale werk van de N.S.D.A.P. In de afgeloopen jaren is meer dan twee millioen gulden voor de Winterhilfe opgehaald in de kolonies. Meer dan 10.000 kinderen van Duitsche ouders in het buitenland gaan in Duitschland hun vacantie doorbrengen, gewoonlijk in kampen van de Hitlerjeugd of in nationaal-socialistische tehuizen.
De nationaal-socialistische hoogtijdagen worden door de Duitsche kolonies regelmatig gevierd en er worden meer dan 100 sprekers ter beschikking gehouden om bezoeken te brengen aan Londen, Parijs en andere plaatsen en daar de Duitschers toe te spreken op 30 Januari, 1 Mei of op den feestdag van den oogst.
De organisatie heeft een speciaal eigen nieuwsdepartement, dat artikelen en plaatjes rondzendt aan veertig bladen, die buiten Duitschland overal ter wereld in de Duitsche taal verschijnen. Van kortegolfzenders wordt druk gebruik gemaakt. Gramofoonplaten met daarop belangrijke redevoeringen worden rondgezonden, opdat men er gemeenschappelijk naar kan luisteren. (Neue Zürcher Zeitung)

(Vor. ber. Nat. Socialisten 2280 A.)

27 AUGUSTUS 1937

A. NEDERLAND. — „Wilhelmus" mag niet worden misbruikt. —

Op vragen van den heer Rost van Tonningen (N.S.B.) betreffende het verhinderen van het deelnemen van den dirigent Jos. Vrancken Jr. aan het Vlaamsch-Nationale zangfeest van 25 Juli te Brussel heeft de Minister van Buitenlandsche Zaken a.i., dr. Colijn, geantwoord, dat de regeering bevordering van alle gepaste uitingen van het Nederlandsche kunst- en geestesleven in het buitenland als een voorwerp harer aanhoudende belangstelling beschouwt.
In haar streven ten deze neemt, naast Zuid-Afrika, België — en in België, Vlaanderen — uiteraard een bijzondere plaats in. Als een gepaste uiting van Nederlandsch kunst- en geestesleven beschouwt de regeering echter niet het gebruik van het „Wilhelmus", zooals op 25 Juli te Brussel voorzien, nl. als symbool in een aangelegendheid van Belgische binnenlandsche politiek. Immers met die duidelijke strekking zou het op een Vlaamsch-Nationaal zangfeest ten gehoore worden gebracht. Een zoodanig gebruik van het „Wilhelmus" wordt door de regeering misbruik geacht en mitsdien deelt zij het door Hr. Ms. gezant te Brussel ingenomen standpunt, dat een Nederlander aan een zoodanig misbruik geen medewerking behoort te verleenen. (Alg. Handelsblad)

(Vor. ber. Wilhelmus 732 G.)

B. DENEMARKEN. — Economische toestand. —

De Deensche minister van Financiën raamt dat het financieele jaar 1936-'37 een overschot van minstens Kr. 46 millioen zal opleveren. Desondanks zal het probleem van de uitgifte eener staatsleening — hoewel niet in de allernaaste toekomst — actueel worden.
De economische toestand in Denemarken blijft echter nog ongunstig. De belangrijke stijging der importprijzen wordt nog niet voldoende gecompenseerd door een stijging van beteekenis der exportprijzen. De werkloosheid neemt nog toe, ondanks het feit, dat het aantal arbeidsuren in de Deensche industrie in Juli iets hooger was dan vorig jaar. Denemarken zal zich dit jaar kunnen verheugen in een goeden oogst.
In den loop van dit jaar heeft Denemarken 166.000 stuks vee geëxporteerd tegen 116.000 stuks in de overeenkomstige periode van het voorafgaande jaar, hetgeen een aanmerkelijke verbetering beteekent. Ook in andere branches zijn de afzetmogelijkheden verbeterd.
Op de geldmarkt valt, naar de minister mededeelde, eenige verlichting te bespeuren. De valutapositie toont eenige verbetering en de obligatiemarkt geeft een vastere tendens te zien. Minister Buhl kenschetste de situatie als volgt: „Een nog voortdurenden ernstigen toestand, doch grond voor een gepaste vreugde over een aantal lichtpunten." (Berlingske Tidende)

(Vorig bericht 2645 A.)

C. ITALIE. — Politieke rede van Mussolini. - De positie van Italië in Europa. - Persstemmen. —

De rede van den Duce, aldus merkt **Agence Belga** op, beantwoordt volkomen aan wat de Duitschers ervan hoopten. In Duitschland keurt men de les, die Mussolini Europa heeft willen geven, volkomen goed. In het bijzonder de drie bekende gedachten: liquidatie van de Europeesche fictiepolitiek, de spil Rome-Berlijn en de noodzakelijkheid de Middellandsche Zee van bolsjewisme vrij te houden.

De **Germania** schrijft, dat men in Parijs niet zal kunnen beweren, dat de sarcastische formuleering, dat het totale beeld van de betrekkingen met Frankrijk geen stof voor een drama geeft, bijzonder hartelijk is geweest. Ook de woorden, die Mussolini tot Engeland heeft gericht zijn een desillusie voor hen die meenen, dat zij maar met de tong behoeven te klakken, om de verkeerde gang van zaken in Europa sedert 1935 te liquideeren.

De **Populaire**, het hoofdorgaan van de Fransche sociaal-democraten, vraagt naar aanleiding van de zinsnede „Wij zullen geen bolsjewisme of iets dergelijks aan de Middellandsche Zee dulden" of dat een uiting is van een vredelievende politiek. Wat gebeurt wanneer Frankrijk antwoordt, dat het in Spanje geen fascisme of iets dergelijks zal dulden? En wat wanneer Engeland zegt geen fascisme of iets dergelijks bij Gibraltar te kunnen toestaan? Het blijkt, dat Italië's houding in zake Spanje den internationalen toestand beheerscht.

Van de Engelsche bladen willen zoowel de conservatieve **Daily Telegraph** als de vooruitstrevend liberale **News Chronicle** van Italië's houding in zake Spanje een toetssteen maken voor den ernst van Mussolini's bedoelingen. Laatstgenoemd blad begint met te erkennen, dat inderdaad goede betrekkingen tusschen Londen en Rome den vrede slechts kunnen versterken. Maar, zoo vraagt het, op welke voorwaarden moet deze verzoening geschieden? Verwacht men van Engeland, dat het de verovering van Abessynië zal erkennen, zal beloven Italië voortaan niet meer den weg te versperren en het daarbij te laten? Of is de Duce bereid in te stemmen met de voorwaarden, waarop de Britsche regeering, naar wij hopen, zal blijven staan — namelijk, dat hij zal ophouden oorlog te voeren in Spanje en zich voortaan bij de internationale wet en het internationaal fatsoen zal neerleggen? Zijn rede liet niet veel ruimte voor de hoop, dat hij bereid is het tweede alternatief te kiezen. Maar dat is toch de eenige basis, waarop een Britsch-Italiaansche verzoening iets waard zal zijn.
Morning Post en **Daily Mail** zijn met Mussolini's rede ingenomen. De **Times** onthoudt zich van redactioneelen commentaar.

(Vorig bericht 2907 D.)

D. NEDERL. OOST-INDIE. — Volksraad neemt drie moties aan in zake aardolie, benzine-accijns en schuldenlast. —

De Volksraad nam de motie-Van Ardenne tot bespoediging van het onderzoek in zake de vraag, hoe de Indische schatkist zich regelmatiger kan verzekeren van inkomsten uit de winning van aardolie, zonder stemming aan.
De motie-Verboom tot verlaging van den benzine-accijns met 2½ cent werd met 38 stemmen voor en 10 stemmen tegen aangenomen.
Hierna vond de behandeling plaats van de motie-Kan, waarbij, oordeelende dat de schuldenlast van Indië zoodanig is, dat, niettegenstaande de gunstiger aspecten, de regeering haar plichten als groote koloniale mogendheid aan banden moet leggen, de regeering wordt verzocht, voortdurend overleg te plegen met het opperbestuur om van het moederland binnen korten tijd overneming van een belangrijk deel der Indische schuld te verkrijgen.
De regeeringsgemachtigde voor Financiën ontraadde aanneming dezer motie, zulks in verband met de passages „belangrijk deel" en „binnen korten tijd". De motie werd zonder hoofdelijke stemming aangenomen. (Aneta)

(Vor. ber. Petroleum 2095 A.; Schulden 2690 B.)

E. NEDERLAND. — Luchtverdedigingsfonds. —

De Vereeniging voor Nationale Veiligheid heeft het Luchtverdedigingsfonds in het leven geroepen, waaraan de volgende doelstellingen ten grondslag liggen:
1e. om in aansluiting op de maatregelen, welke van overheidswege worden genomen en zullen genomen worden voor de luchtverdediging van de verschillende deelen van het Rijk, hiertoe zoo krachtig mogelijk bij te dragen;
2e. de daadwerkelijke beoefening van de luchtvaart in Nederland in den meest uitgebreiden zin te bevorderen.

Ten einde deze doelstellingen te bereiken, stelt men zich voor, een zoo groot mogelijk aantal jongelui vlieginstructie te geven. Deze eventueele adspiranten zullen aan de volgende eischen moeten voldoen:
1. de adspirant moet Nederlander zijn;
2. hij moet door zijn schoolopleiding een waarborg bieden, dat hij later eventueel iets in de luchtvaart kan beteekenen;
3. in het algemeen zal de adspirant daarom ten minste in het bezit moeten zijn van het diploma M.U.L.O. of 3 jar. H.B.S., of een daarmede gelijkstaanden graad van ontwikkeling hebben bereikt.
4. de adspirant zal moeten aantoonen, dat hij belangstelling voor de luchtvaart heeft, b.v. lid Aeroclub, Zweefclub, Jeugdluchtvaartclub, begunstiger Luchtverdedigingsfonds, abonné;
5. de adspirant moet een verbintenis aangaan met het Luchtverdedigingsfonds, inhoudende de bereidverklaring, zich ingeval van gedeeltelijke of geheele mobilisatie bij eersten oproep beschikbaar te stellen voor de luchtverdediging van het rijk;
6. na het behalen van het vliegbewijs A zal de adspirant zich moeten bekwamen voor het z.g. M-brevet, waarvan de gedetailleerde eischen later bekend zullen worden.
In algemeenen zin kan medegedeeld worden, dat dit M-brevet behaald kan worden na voortgezette instructie gedurende 7 à 10 vlieguren.
7. Na het behalen van het M-brevet zal hij zijn vliegvaardigheid moeten onderhouden. De termijn hiervoor is vastgesteld op 12 vlieguren per jaar. Deze oefeningen zullen geschieden alleen volgens verstrekte opdrachten van den aanwezigen instructeur.
8. Voor het behalen van het vliegbewijs A zal de adsiprant ten minste 18 jaar en niet ouder dan 27 jaar moeten zijn. Voor het M-brevet niet ouder dan 30 jaar. Voor het onderhouden van vliegvaardigheid niet ouder dan 40 jaar.
Het behalen van het M-brevet, alsmede het onderhouden van de vliegvaardigheid, zal geheel door het Luchtverdedigingsfonds worden bekostigd. Voor zoover de adspirant niet in het bezit is van het vliegbewijs-A zal aan hem de eisch gesteld worden het zweefbrevet-B te behalen, terwijl alsdan in samenwerking met het „Fokkerfonds" zijn opleiding tot het behalen van genoemd vliegbewijs-A gedeeltelijk of geheel wordt bekostigd. Zij, die meenen voor deze opleiding in aanmerking te komen, kunnen hun aanvragen indienen bij het secretariaat, Vijverweg 2, Park De Kievit, Wassenaar. (Alg. Handelsblad)

(Vor. ber. Luchtbescherming 2872 E.)

28 AUGUSTUS 1937

A. FRANKRIJK. — Banken. —
De balansen der 7 groote Fransche banken voor het jaar 1936 (1935) geven de volgende cijfers in millioen francs:

	Omzet	Kapitaal	Reserves	Dividenden in %
Crédit Lyonnais ...	11.971(12.137)	400(400)	800(800)	20 (20)
Société Générale .	10.383(10.145)	322(322)	390(390)	16 (18)
Banque de Paris et des Pays-Bas ...	2.937 (2.469)	300(300)	292(292)	0 (0)
Comptoir National d'Esc. de Paris	8.552 (7.812)	400(400)	446(444)	8 (10)
Crédit Commercial de France	3.012 (2.735)	200(200)	210(210)	7 (8)
Banque de l'Union Parisienne	1.093 (962)	200(200)	26 (26)	0 (0)
Banque Nationale p. le Commerce et l'Industrie ...	3.164 (2.949)	100(100)	11 (9)	4 (4)

(La Journée Industrielle)

B. INTERNATIONALE PADVINDERS BIJEENKOMST TE 'S-GRAVENHAGE. —
10 Aug. '37 is in het gemeente-museum te Den Haag de negende twee-jaarlijksche internationale conferentie van de padvindersbeweging geopend door den minister van Onderwijs, Kunsten en Wetenschappen, prof. dr. J. R. Slotemaker de Bruïne.
De Chief-Scout, lord Baden Powell, vestigde de aandacht op de „goodwill and friendship", die in de padvinderij heerscht en las een boodschap voor welke ontvangen was van Koning George VI van Engeland. Ook hoofdverkenner Rambonnet sprak eenige woorden en stelde aan de leden van de conferentie zijn medewerkers voor. (Red. K. H. A.)

(Vor. ber. Padvinders 2894 A.)

C. SCANDINAVIE. — Denemarken, Finland, Noorwegen, Zweden. - Buitenlandsche Handel. —
Drie van de vier Scandinavische landen hebben over Juli een exportsurplus kunnen boeken, dat echter niet opweegt tegen de importsaldi van vorige maanden, zoodat alle vier de landen per 31 Juli invoeroverschotten hadden. Reden tot ongerustheid geeft dit echter niet, want die overschotten worden per slot van rekening voor het grootste gedeelte of geheel geneutraliseerd door de saldi van den onzichtbaren handel, door de stijgende inkomsten van de scheepvaart in de eerste plaats.

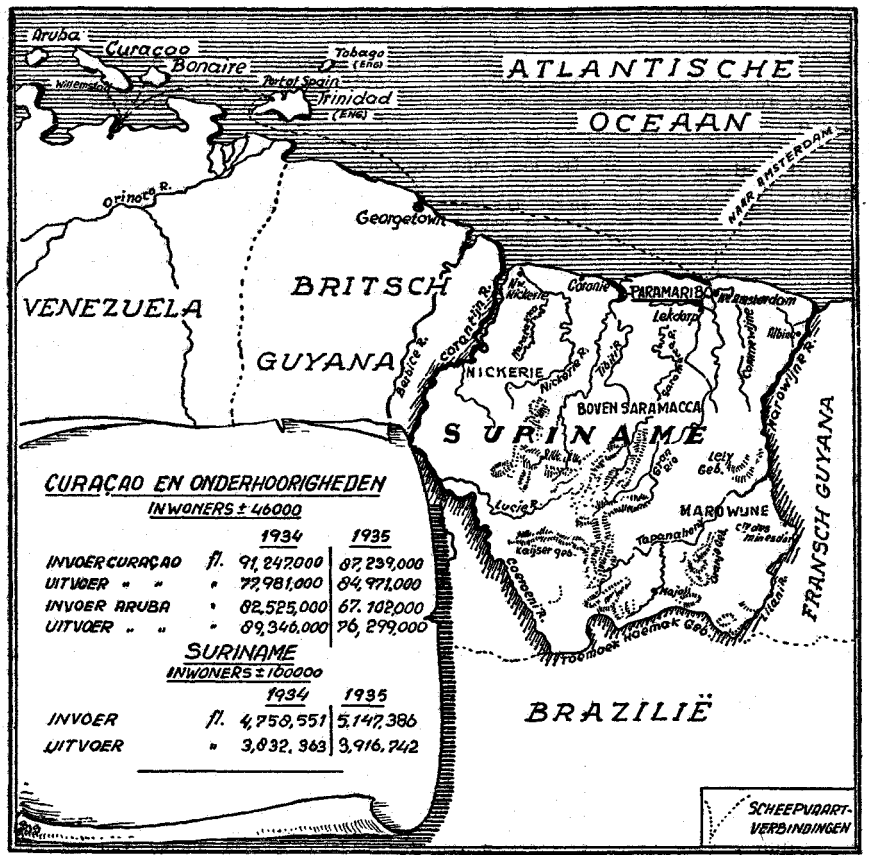
Denemarken, dat verleden jaar na zeven maanden een invoersaldo van 90 millioen Deensche kronen had, heeft dat over het eerste halfjaar — 95,3 millioen — tot bijna 86 millioen gereduceerd door een exportsaldo over Juli van 9,4 millioen kronen. De invoerwaarde bedroeg de laatste maand 125,6 (v. j. 110) millioen en de uitvoerwaarde 135 (118,8) millioen kronen. Over de eerste zeven maanden is de invoerwaarde vergeleken met 1936 van 790 tot 972,5 millioen gestegen en de exportwaarde met 106 millioen tot 887 millioen kronen.
Finland exporteerde in Juli voor 1132 (821) millioen Finsche mark, wat 260 (254) millioen fm. meer was dan de waarde van den invoer. Over de eerste zeven maanden is er een importsaldo van 442 millioen fm. tegen verleden jaar een exportsaldo van 304 millioen tengevolge van het feit, dat de exportwaarde slechts van 3691 tot 4559 millioen is gestegen, terwijl de invoerwaarde met 50 procent steeg van 3387 tot 5001 millioen fm.
Noorwegen importeerde in Juli voor 105 millioen Noorsche kronen tegen 65 millioen in Juli 1936. Tot deze krachtige stijging droegen vrijwel alle groepen van goederen bij, vooral schepen, die verleden jaar Juli niet geïmporteerd werden en nu een waarde van 14,7 millioen kronen vertegenwoordigden. Voorts is ook de invoer van steenkolen en cokes en van machines sterk gestegen. De waarde van den uitvoer bedroeg 67 millioen tegen 51,5 millioen in Juli 1936. De stijging komt hoofdzakelijk voor rekening van de groepen visch en vischconserven (11,4 tegen 8,1), papier en cellulose (17,2 tegen 12,6) en metalen (14,9 tegen 10,6) millioen kronen.
Zweden tenslotte had, zooals reeds in het kort gemeld is, over Juli een exportsaldo van 4,1 millioen Zweedsche kronen bij een exportwaarde van 189,1 millioen en over de eerste zeven maanden een importsurplus van 154 millioen bij een totale invoerwaarde van 1184 millioen kronen. De waarde van den uitvoer van papier en cellulose is in Juli, vergeleken met verleden jaar, met 18 millioen kronen gestegen tot ruim 57 millioen, en die van houtwaren met 12,4 tot 33,6 millioen kronen. Wat de invoerwaarde betreft is die van metalen van 17 tot 33 millioen kronen gestegen, die van delfstoffen van 24 tot 38 en die van vezelstoffen van 20 tot 25 millioen kronen.
(Aftenposten - Politiken - Svenska Dagbl. - Helsingin Sanomat)

(Vor. ber. Denemarken 2543 A.; Finland 2429 A.; Noorwegen 2061 E.; Zweden 2657 E.)

D. ALBERT ROUSSEL OVERLEDEN. —
Op 23 Aug. 1937 is de bekende Fransche componist Albert Roussel te Rouen overleden.
Roussel werd in 1869 te Tourcoing geboren. Hij werd opgeleid tot zee-officier en maakte als zoodanig verscheidene reizen. In 1894 trad hij uit den dienst en in 1898 stelde hij zich onder leiding van Vincent d'Indy aan de Schola Cantorum, waaraan hij zelf van 1902 tot 1913 leeraar in contrapunt is geweest. Ook later maakte hij nog vele reizen, naar Italië, Spanje, Noord-Afrika, Indië en Cambodja. Zijn belangstelling voor de zeden van Oostersche volken bleef hem bij: dit komt ook in sommige composities tot uiting („Evocations").
Roussel's oudere werken vertoonen overeenkomst met die der impressionisten, in zijn latere composities vernieuwde hij zijn schrijfwijze geheel. Hij schreef pianowerken, kamermuziek, liederen, orkestwerken (4 symphonieën, waaronder „Poème de la Forêt"; de 3de en 4de symphonie werden door Ed. van Beinum in Amsterdam geïntroduceerd; verder „Rapsodie flamande" en „Pour une fête de printemps"), koorwerken (Psalm 80, „Evocations"), balletten („Le Festin de l'Araignée" en „Aeneas") en de opera's „Padmâtavî", „Bacchus et Ariane" en de opéra-comique „Le testament de la Tante Caroline", die in Maart '37 in de ensceneering van Pitoëff voor het eerst werd opgevoerd. (Red. K. H. A.)

E. DUITSCHLAND. — N.S.D.A.P. en de Rotary-club.
Rijksleider Walter Busch, de opperste partijrechter, heeft volgens bericht in de Völkischer Beobachter een verordening uitgevaardigd, waarin bepaald wordt, dat partijgenooten, die lid zijn van de Rotaryclub, vóór 31 Dec. 1937 voor deze organisatie moeten hebben bedankt. Daarna zal de combinatie van lidmaatschap van deze organisaties beschouwd worden als in strijd met de richting van de partij en dientengevolge worden vervolgd.
Busch teekent hierbij aan, dat verscheiden bepalingen, die in de statuten van de Rotary voorkomen, de nationaal-socialistische beginselen zeer na staan. Andere echter zijn er volkomen mee in strijd. Dat is in het bijzonder het geval met de Joodsche kwestie, want de Rotarians zijn geen anti-semieten.
(Völk. Beobachter) **(V. b. Rotary-Club 2274 G.)**

A. SURINAME EN CURAÇAO. — Import en Export, 1934-1935. —

(Overname zonder bronvermelding verboden)

Suriname. — De landsmiddelen. — In de eerste helft van het loopende jaar brachten de middelen (ongerekend de inhoudingen en stortingen voor pensioen) ƒ 1.750.859 op, of iets meer dan de raming.
Men verwacht, dat in den verderen loop van het jaar het voordeelig verschil eenigszins zal toenemen.
De opbrengst van de inkomstenbelasting vertoont, vergeleken bij verleden jaar, een stijging van ruim vijftig duizend gulden. Dit is in hoofdzaak een gevolg van de betere uitkomsten van het bauxietbedrijf.

Medisch tuchtcollege voor Suriname. Bij de Koloniale Staten is ingediend een ontwerp tot instelling van een medisch tuchtcollege in de kolonie. Dergelijke colleges bestaan reeds voor praktizijns en voor landmeters. Het medische tuchtcollege zal geen gevallen behandelen betreffende personen in gouvernementsdienst.
Zij die zich schuldig maken aan handelingen, die het vertrouwen in den stand der geneeskundigen ondermijnen, of aan nalatigheid, waardoor ernstige schade is ontstaan of die in de uitoefening van de geneeskunst blijkgeven van grove onkunde, kunnen onverminderd hun aansprakelijkheid ingevolge het Burgerlijk Wetboek of het Wetboek van Strafrecht worden onderworpen aan een van de maatregelen, vermeld in artikel 5: waarschuwing, berisping, boete, schorsing of geheele intrekking van hun bevoegdheid. (De West)

(Vor. ber. Curaçao, In- en Uitvoer 2323 A.; Suriname, In- en Uitvoer 2755 A.; Begrooting 2733 D.)

29 AUGUSTUS 1937

B. VOLKENBOND. — Mandatencommissie. - Palestina-mandaat. —
De Mandatencommissie heeft haar bespreking van het rapport der Britsche regeering over het Palestina-mandaat beëindigd en besloten, dat haar verslag niet vóór de zitting van den Volkenbondsraad van 10 Sept. 1937 zal worden gepubliceerd.
De Commissie heeft zich bezig gehouden met het bewind in Palestina in 1935-'36 en speciaal de onlusten van verleden jaar; de ongeveer 50 verzoekschriften, die Arabieren en Joden hebben ingediend en de voorstellen der Britsche commissie tot verdeeling van Palestina.
De Commissie laat het aan den Raad over, zich uit te spreken over de politieke aspecten der verschillende problemen en stelt slechts vast, dat het mandaat over Palestina gewijzigd moet worden. De Commissie heeft, zooals reeds kort gemeld, geen principieele bezwaren tegen het verdeelingsplan der Britsche Commissie en is van oordeel, dat Groot-Brittannië met de betrokken partijen moet onderhandelen, ten einde de Volkenbondsraad op de hoogte te stellen van de voor- en nadeelen van het plan. In afwachting van een definitieve regeling zal het mandaat voortgezet moeten worden, echter met eenige wijzigingen, zooals de beperking van de immigratie in Palestina.
Volgens „United Press" komt de Commissie tot de conclusie, dat een van de voornaamste oorzaken van de mislukking van het mandaat gezocht moet worden in de vijandige houding der Arabieren en de onlusten, die daarvan het gevolg waren. Er zou te dien aanzien ook eenige critiek zijn geoefend op het Britsche beleid, waarbij echter in aanmerking werd genomen, dat Engeland niet graag geweld wilde gebruiken en een te geringe legermacht in Palestina bezat, waardoor de onlusten niet spoedig konden worden onderdrukt.
De Commissie zou nog een andere oplossing van het Palestinaprobleem hebben overwogen, naar men meent in dien zin, dat meer met de wenschen der Joden rekening zal worden gehouden.
(Journ. de Genève) **(V. b. 2899 C.; Volkenb. 2881 D.)**

C. VEREENIGDE STATEN. — Het Hoog Gerechtshof. - Senator Black volgt Van Deventer op. —
President Roosevelt heeft Senator Black benoemd tot rechter in het Hoog Gerechtshof als opvolger van Van Deventer, die is afgetreden.
Black, die voorzitter is van de Werkcommissie van den Senaat en de vervaardiger van de wet op de maxima werktijden en loonen, is democraat en verkreeg in 1926 zitting in den Senaat. Hij is 51 jaar oud en diende gedurende den oorlog in het leger als kapitein der artillerie.
Black, die in den Senaat zitting heeft voor Alabama, was een groot voorstander van Roosevelt's ontwerp tot wijziging van de samenstelling van het Hoog Gerechtshof, dat schipbreuk heeft geleden.
Met deze benoeming krijgt de regeering een meerderheid onder de rechters aan het Hoog Gerechtshof van zes tegen drie. De Senatoren Hiram Johnson uit Californië en Edward Burke uit Nebraska verzetten zich tegen een onverwijlde vestiging der benoeming. Men twijfelt er echter niet aan, of de Senaat zal de benoe-

ming bevestigen, nadat de rechtskundige subcommissie haar oordeel zal hebben te kennen gegeven. De reactie in het congres over de benoeming van Black was algemeen gunstig, afgezien een felle minderheidsoppositie. William Green, de voorzitter van de American Federation of Labour, en John L. Lewis, de leider van de C. I. O., hebben beide Black gesteund, zoodat de nieuwe rechter bij deze scherp tegenover elkaar staande vakbondleiders aanhang vindt.
(New York Herald Tribune)
(Vor. ber. Hoog Gerechtshof 2874 B.)

30 AUGUSTUS 1937

A. **CHINA. — Conflict met Japan - Britsche ambassadeur gewond - Blokkade - Engeland's protest-nota.**
Tijdens een autotocht tusschen Nanking en Shanghai is de Britsche ambassadeur te Shanghai, Sir Hughe Knatchbull-Hugessen, door een kogel uit een Japansch vliegtuig getroffen. Het Departement van Buitenlandsche Zaken van Engeland verklaart, dat het dit bericht met de diepste verontrusting heeft vernomen.
Ofschoon men te Londen aanneemt, dat de Britsche ambassadeur slechts het voorwerp is geworden van een aanval, ten gevolge van een zuiver ongeval, moet toch ernstig blaam uitgesproken worden over het bombardement van een civiele auto, terwijl de staat van oorlog zelfs nog niet is verklaard. In Britsche kringen vergeet men niet, dat de Japanners opereeren op buitenlandsch territorium, dat toebehoort aan een land, waarmede zij nominaal in vrede leven en de Britsche regeering zal hiermede zonder twijfel rekening houden bij het overwegen van de in dezen aan te nemen houding.
Door Japan is een blokkade tegen Chineesche schepen tusschen Shanghai en Swatau afgekondigd. De blokkade tegen de Chineesche schepen, meldt Tokio, wordt uitsluitend verricht, om het conflict met China snel tot een oplossing te brengen.
Naar uit Japansche berichten verluidt zou Japan een steeds sterkeren druk op Shanghai uitoefenen, maar de Chineezen bieden bij Woesoeng een krachtigen tegenstand. De omstreken van Shanghai worden krachtig te land en uit de lucht door Japanners beschoten.
De „Van Galen" is op 24 Augustus de Whangpoe (Shanghai) opgevaren.

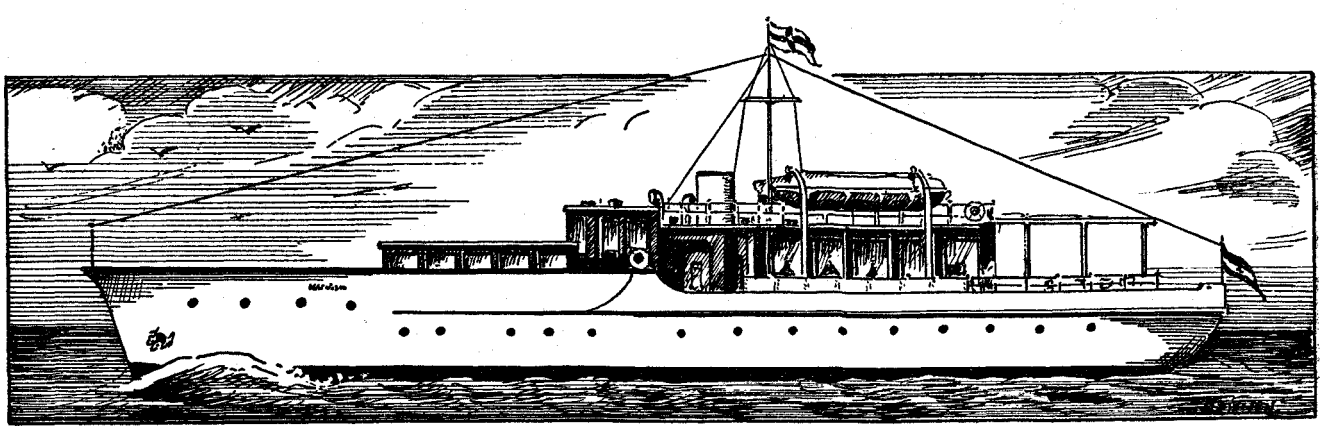
Protest-nota van Engeland aan Tokio.

Op 29 Augustus is te Tokio door den Britschen zaakgelastigde Dodds, aan den Japanschen minister van Buitenlandsche Zaken, Hirota, een nota overhandigd in zake de verwonding van den Britschen ambassadeur bij Shanghai.
De volgende eischen zijn door de Britsche regeering gesteld:
1. dat door de Japansche regeering formeele verontschuldigingen aan de Britsche regeering worden aangeboden;
2. dat de schuldigen voor den aanval op afdoende wijze worden gestraft;
3. dat de Japansche autoriteiten de verzekering geven, dat de noodige maatregelen worden genomen om een herhaling van incidenten van dezen aard te voorkomen. (Domei - Gen. News Agency, Shanghai)
(Vorig bericht 2908 D.)

B. **SPANJE. — Burgeroorlog - Santander gevallen - Italiaansche successen. —**
Santander is op 25 Augustus door de nationalistische troepen bezet. De inneming, die vooral tengevolge van de ordeloosheid en het gebrek aan gezag in de stad iets eerder is gekomen, dan men meende te mogen aannemen, heeft aan de krijgsbedrijven in dit gebied nog geen einde gemaakt. De stad Santander bleek niet te zijn vernield.
Het leger dat Santander aanviel bestond uit 30.000 man, namelijk drie Italiaansche divisies, twee divisies uit Navarre, twee bataillons Moorsche regulares, en zes of zeven gemengd Spaansch-Moorsche eskadrons cavalerie, onder commando van generaal Davila.
De verovering van Santander is voor de dagbladen van Rome aanleiding tot uitbundige vreugde. De strekking der Italiaansche berichten is de wereld op een zuivere Italiaansche overwinning van historisch belang opmerkzaam te maken.
De commandant van de Italiaansche zwarthemden in Spanje heeft aan de Duce een telegram gezonden, waarop Mussolini o.a. heeft geantwoord, dat deze overwinning (van Santander) een kroon is op het heldhaftige werk der Italiaansche legioensoldaten.
Een communiqué van het ministerie van nationale verdediging te Valencia meldt, dat de opmarsch der regeeringstroepen in Aragon voortduurt. Zij hebben een twintigtal stellingen bezet. De nationalisten melden, dat de opmarsch der regeeringstroepen tot staan is gebracht. (Telex-A. N. P.)
(Vor. ber. Burgeroorlog 2911 D.)

C. **CHINA. — Non-Agressie-Pact met Sovjet-Rusland.**
Het Chineesche ministerie van Buitenlandsche Zaken deelt mede, dat op 21 Augustus tusschen China en Sovjet-Rusland een non-agressie-pact gesloten is, dat de volgende vier artikelen behelst:
1. Oorlog wordt als middel van nationale politiek van de hand gewezen en beide partijen zien af van wederzijdsche agressieve handelingen.
2. In geval van een aanval van de zijde van een derde mogendheid op een der partijen, verplicht de niet-aangevallen partij zich, den aanvaller noch te steunen, noch verdragen van welken aard ook met hem aan te gaan, noch met hem handelingen te ondernemen, die ten nadeele zouden komen van de aangevallen partij.
3. De rechten en verplichtingen, voortvloeiend uit vroegere verdragen van de beide partijen, blijven bestaan.
4. De duur van het non-agressie-pact is op vijf jaar bepaald. Het pact blijft echter, wanneer het niet zes maanden vóór het verstrijken van dezen termijn opgezegd wordt, automatisch gedurende een nieuwe periode van vijf jaar van kracht. Het verdrag werd voor de Sovjet-unie geteekend door den ambassadeur in China, Bolomolof, en voor China door den minister van Buitenlandsche Zaken Wang Tsjin-wei. (Tass Agentschap)
(Vorig bericht China—Sovjet-Rusland 1150 A.)

D. **NEDERLAND. — Het nationaal geschenk de „Piet Hein" aan het Prinselijk Paar overgedragen. —**

De „Piet Hein"

Ter hoogte van het voormalige fort Pampus heeft op 28 Augustus 1937 de plechtige overdracht plaats gehad van het nationale geschenk: het motorjacht Piet Hein. De voorzitter van de technische commissie, belast met den bouw van het schip, de heer Ernst Crone, heeft daar met een korte rede de „Piet Hein" aan de Prinses en aan den Prins overgedragen. Prins Bernhard antwoordde daarop en sprak mede uit naam van Prinses Juliana zijn dank uit voor het geschenk van het Nederlandsche volk, terwijl hij tevens mededeelde, dat het H. M. de Koningin behaagd had den heer Crone het Officierskruis van de Huisorde van Oranje te verleenen. (Red. K. H. A.)
(Vor. ber. Nationaal Huwelijksgeschenk 2727 E.)

NOORD - CHINA

A. Japansche penetratie. —

Wij ontleenen aan het Algemeen Handelsblad van 26 Augustus van de hand van zijn Tokio-correspondent het volgende:

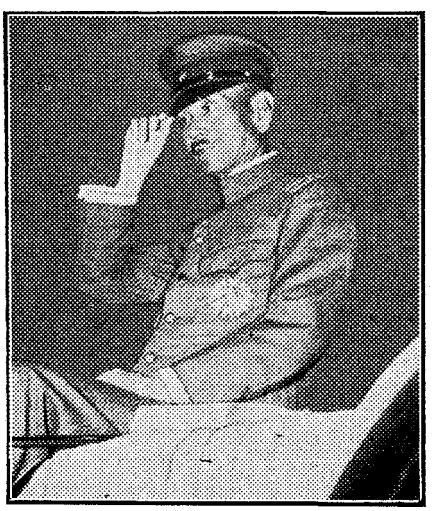
De ontwikkeling van het conflict in Noord-China heeft thans wel duidelijk aangetoond, dat Japan van plan is de Noord-China-kwestie „positief" op te lossen, d.w.z. een „autonoom" gebied, een „bufferzone" tusschen Mandsjoekwo en Centraal China te stichten. De economische en militaire voorbereidingsmaatregelen, die nog steeds op groote schaal worden getroffen, wijzen er verder op, dat Japan, om zijn doel te bereiken, zelfs niet terugschrikt voor een algemeen Chineesch-Japansch conflict. De vrees voor een te hoogen economischen, doch ook buitenlandsch-politieken prijs, die deze oplossing wel eens zou kunnen kosten, telt thans niet meer mee.

Het is niet zoo gemakkelijk er een overtuigende verklaring voor te vinden, waarom een zoo belangrijke beslissing juist thans werd genomen. Kort te voren was de buitenlandsche politiek, dank zij prins Konoje, tot op zekere hoogte „geconsolideerd", waardoor de kans bestond, dat er een reeks van sociale en economische hervormingsmaatregelen zou worden doorgevoerd, hervormingen, die algemeen beschouwd werden als noodzakelijke voorbereidingen voor een latere, omvangrijke militaire activiteit.

Een van de belangrijkste redenen voor de plotselinge vastberadenheid van Japan om de Noord-China-kwestie definitief en met geweld op te lossen, zou misschien kunnen liggen in de erkenning, dat de krachtsverhoudingen tusschen China en Japan in den laatsten tijd een wijziging ten gunste van China hadden ondergaan.

Japan stond, zooals de „Oriental Economist", het orgaan van de Japansche financieele kringen, het kernachtig uitdrukte, voor de beslissing, hetzij zich uit Noord-China terug te trekken, hetzij met geweld zijn positie te consolideeren.

Een tweede reden moet gezocht worden in de algemeen heerschende opvatting, dat het voor Japan, met het oog op een duurzaam bestaan van Mandsjoekwo, noodzakelijk is, contrôle over Noord-China uit te oefenen.

Generaal Matsoei, opperbevelhebber der Japansche troepen te Shanghai.

Men schijnt tot de overtuiging te zijn gekomen, dat de invloed van een militair en politiek vereenigd China, althans op het oogenblik, een grooter gevaar voor Mandsjoekwo beteekent, dan het binnendringen van communistische propaganda uit Rusland.

De regeering te Nanking had den laatsten tijd bewezen, dat zij de troebele situatie in Noord-China niet langer kon dulden. Tal van voorteekens wezen er op, dat de centrale regeering, evenals zij dit eenigen tijd tevoren met Zuid-West China had gedaan, van plan was Noord-China weer binnen haar machtsgebied te brengen. Deze kans op een krachtiger optreden van de regeering te Nanking in Noord-China werd grooter naarmate de anti-Japansche stemming in dit gebied toenam.

Het besluit van Japan om Noord-China desnoods door middel van geweld te onderwerpen moet voor een groot deel worden toegeschreven aan het feit, dat deze gebieden rijk zijn aan grondstoffen en een afzetgebied vormen voor de producten uit Japan en Mandsjoekwo. De beteekenis van Noord-China is vooral toegenomen, omdat Mandsjoekwo als bron van grondstoffen heeft teleurgesteld. Bovendien heeft Mandsjoekwo nog steeds te lijden van het feit, dat de vroeger zoo belangrijke economische betrekkingen met Noord-China verbroken zijn.

Zoo is Noord-China de kern van de Japansche expansieplannen geworden.

Het conflict om Noord-China heeft een lange voorgeschiedenis gehad. Reeds sedert de Boxerprotocollen heeft de gereserveerde houding van Engeland en Amerika ten opzichte van Noord-China het mogelijk gemaakt, dat de macht van Japan in dit deel van het Chineesche Rijk steeds toenam. Na de verovering van Mandsjoekwo kreeg Japan in Noord-China een zeer bijzondere positie, die hoewel niet de jure, dan toch de facto door de andere mogendheden werd erkend. In Januari 1933 werd deze Japansche positie nog versterkt door de bezetting van de stad Sjanhaikwan, bij het einde van den Chineeschen muur. Korten tijd daarna begon de actie, waardoor de Noord-Chineesche provincie Jehol aan Mandsjoekwo werd toegevoegd. Toen kwam de instelling van het anti-communistische regiem in Oost-Hopei, met als zetel Toengtsjau, dat 20 km. ten Oosten van Peiping gelegen is.

Door onderhandelingen, met militaire middelen gesteund, met de provinciale autoriteiten en verschillende Noord-Chineesche provinciale legers werden al deze voldongen feiten door een verdrag gefundeerd. De rechtsgeldigheid van deze overeenkomst wordt thans echter door de centrale regeering van Nanking bestreden. Voor Japan echter beteekenen deze plaatselijke overeenkomsten belangrijke mijlpalen in den strijd om het vaststellen van den „schuldige" aan den tegenwoordigen kritieken toestand. Zoo werd bijvoorbeeld de wapenstilstand van Tangkoe van 31 Mei 1933 een van de belangrijkste elementen in den militair-politieken strijd om den Japanschen invloed in Noord-China. Daarbij werd een gebied ten Z. van den Grooten Muur gedemilitariseerd, het tegenwoordige gebied van den staat Oost-Hopei; waarvan de stichting den Japanners in China maar ook in het buitenland zeer kwalijk genomen werd. Deze merkwaardige staat werd de basis van de als „speciale handel" aangeduide smokkelarij van Japansche goederen naar China.

In aansluiting op het verdrag van Tangkoe, volgden plaatselijke afspraken over een door Nanking niet erkend transitoverkeer naar Mandsjoekwo en een overeenkomst in zake een rechtstreeksche luchtverbinding tusschen Noord-China, Mandsjoekwo en Japan. En als slot werden de thans beroemd geworden overeenkomst Oetmetsoe—Ho Jingtsjin en het verdrag Doihara—Tsjiang gesloten. Beide verdragen, die eveneens thans door Nanking niet erkend worden, bevatten de bepaling, dat er in Hopei en Tsjahar geen troepen van de centrale regeering mogen worden gelegerd. Alleen troepen van den politieken raad van Hopei en Tsjahar, een plaatselijke overheid aan welke een zekere zelfstandigheid werd toegekend, mochten zich in dit gebied ophouden. Hoe groot al deze Japansche successen ook geweest zijn, de betrekkingen tusschen Japan en Noord-China zijn in de practijk aanzienlijk bij de Japansche verwachtingen ten achter gebleven.

Het 29ste leger van Soeng Tje-joean ontwikkelde zich tot een anti-Japansche militaire macht. De politieke raad van Hopei en Tsjahar, eveneens onder leiding van Soeng Tsje-joean, bleef een Chineesch orgaan, dat steeds weer met buitengewone handigheid de Japansche aanspraken op politieke leiding wist te ontwijken.

Derhalve moest het oogenblik komen, waarop Japan of voor de taaiheid van deze Noord-Chineezen moest capituleeren, of met geweld een oplossing gelijk de Japansche regeering deze wenschte, moest trachten te bereiken. Hierbij kwam nog, dat voor Japan Noord-China een gebied van vijf provincies beteekende, d.w.z. behalve Hopei en Tsjahar nog Sjantoeng, Sjansien, en Soeijoean. Tot nu toe was Japan er slechts in geslaagd om een bijzondere positie in Hopei en Tsjahar te krijgen.
Bij een nauwkeurig afwegen van de voordeelen, welke Japan door de groote actie van thans zou kunnen bereiken, moeten in geval de Japansche plannen met succes worden bekroond, de militaire voordeelen in de allereerste plaats worden genoemd. Het succes der Japansche actie zou den Japanschen militairen de heerschappij over drie zeer gewichtige Chineesche spoorweglijnen geven; Japan zou over honderden kilometers naar het Zuiden den spoorweg Peiping-Hankau en Tientsin-Poekau beheerschen. Naar het Noorden zou de Peiping-Soeijoean-spoorweg in Binnen-Mongolië als zijlijn van de thans reeds volledig beheerde Sjanhaikwan-Tientsin-Peipinglijn bij een sterk nieuw spoorwegsysteem worden getrokken. De strategische waarde van dit systeem is natuurlijk nauwelijks te overschatten. In geval van oorlog met Rusland zou Japan niet meer blootstaan aan een directe bedreiging van Mandsjoekwo door de troepen van het centrale leger; en behalve over de Koreaansche opmarschwegen en den weg naar Dairen, nu ook over een weg over Tientsin, Peiping kunnen beschikken. In politiek opzicht zou natuurlijk zulk een succes de vorming van een autonoom Noord-China onder Japanschen invloed ten gevolge hebben.
Van veel twijfelachtiger beteekenis moeten de economische voordeelen, welke Japan door een wijziging van de verhoudingen in Noord-China hoopt te krijgen, worden geacht. Voordat Noord-China de Japansche industrie voldoende wol, ijzer, steenkool en andere grondstoffen zou kunnen leveren, zouden tientallen jaren moeten verloopen. Bovendien zou de voortdurend groeiende antipathie tegen Japan bij de Chineesche bevolking althans moeten worden geneutraliseerd. En tenslotte zou veel meer geld voor Noord-China moeten worden beschikbaar gesteld dan Japan, althans op het oogenblik, kan opbrengen. In elk geval zou de opheffing der douanerechten in dit gebied het afzetgebied voor Japansche goederen niet onaanzienlijk vergrooten.
Een van de meest ernstige zijden van het tegenwoordige conflict tusschen Japan en China is de uitwerking ervan op internationaal politiek gebied. Hoe snel Japan er eventueel in moge slagen Noord-China te onderwerpen, toch zal dit zijn militaire macht tegenover het Sovjet-leger verminderen.
Ook tegenover Engeland houdt het conflict voor Japan gevaren in. Het zal zeer gemakkelijk kunnen leiden tot een verkoeling van de Britsch-Japansche verhouding. Het is weliswaar niet waarschijnlijk, dat Engeland of een andere mogendheid actief zal ingrijpen, maar de verklaring van minister Eden, dat alle Engelsch-Japansche besprekingen over een verbetering der wederzijdsche betrekkingen zullen worden uitgesteld zoolang het conflict in Noord-China niet is opgelost, is van groote beteekenis.
Sedert jaren tracht Japan de vriendschap van zijn vroegeren bondgenoot terug te winnen. Het conflict in Noord-China zal de kans, dat dit streven succes zal hebben, zeker niet vergrooten. Japan schijnt besloten te hebben zijn betrekkingen tot China te regelen door middel van wapengeweld. De toekomst zal leeren of de nieuwe campagne van Japan economisch en politiek verantwoord is geweest.
(V. b. Noord-China 2909 A.; Chin.-Jap. Confl. 2916 A.)

A. BRITSCH-INDIE. — Gandhi's ontmoeting met den Onderkoning. —
In het begin van Augustus heeft Gandhi een gesprek met den Onderkoning, lord Linlithgow, gehad. De Indian Daily Mail te Bombay schrijft het volgende: Gandhi sprak over het verbod tot het betreden van de N.W. provincie, dat zoowel voor Abdoel Gaffar Khan als voor hem is uitgevaardigd en de onderkoning beloofde hem zijn opmerkingen over te zullen brengen aan den gouverneur van die provincie.
Abdoel Gaffar Khan is de stichter van de Naujawan Sabha, de jeugdliga, populair gezegd de roodhemden. In 1931 werd hij wegens revolutionnaire actie (hij bepleitte de verwijdering van de Britten uit Indië) gearresteerd en zijn beweging ontbonden. Toen hij later in vrijheid was gesteld, hervatte hij zijn actie, waarop hij in December 1934 tot twee jaar gevangenisstraf werd veroordeeld. Het is begrijpelijk, dat de Britsche regeering hem niet in de N.W. provincie, broeinest van opstanden, dulden wil. Het vermoeden ligt dan ook voor de hand, dat Gandhi's bespreking niet zoozeer het verbod voor dezen agitator gold, dan wel het feit, dat hij met hem over een kam werd geschoren, temeer daar hij, naar hij den onderkoning opmerkte, ten tijde, dat hem het betreden van de N.W. provincie niet verboden was, nimmer van plan was geweest daarheen te gaan zonder goedkeuring van de autoriteiten.
Voor het overige liep het gesprek van Gandhi met den onderkoning vooral over de verbetering van het levenspeil en de beschaving van de plattelandsbevolking. (Indian Daily Mail, Bombay)
(Vor. ber. Onderkoning 2465 D.; Gandhi 2819 A.)

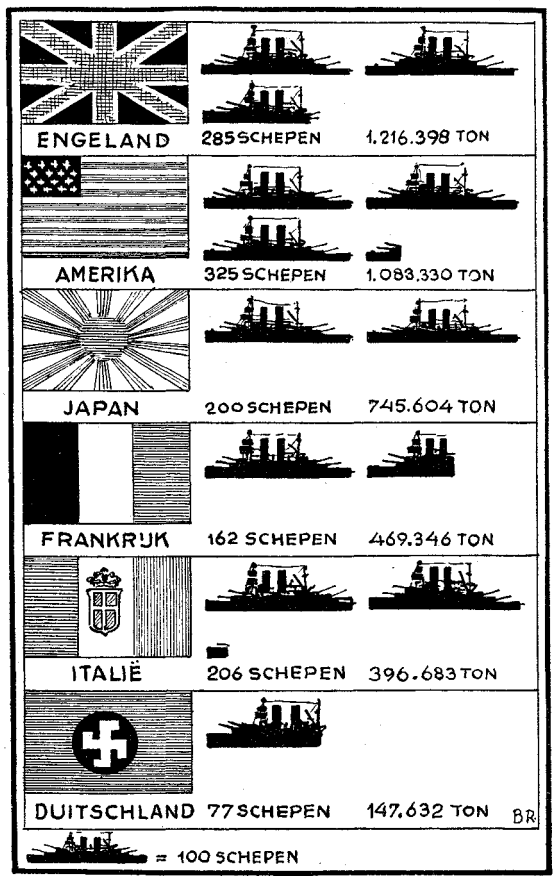
31 AUGUSTUS 1937

B. ANDREW MELLON OVERLEDEN. —
De bekende Amerikaansche multimillionnair en oudminister van Financiën Andrew Mellon, is op 27 Augustus 1937 op 82-jarigen leeftijd te Southampton overleden.
Toen Andrew Mellon in 1921 minister van Financiën werd, was hij voor het groote publiek in Amerika een vrijwel onbekend man. In ieder geval in de politiek; want ofschoon hij zich in de zakenwereld een naam verworven had als de eigenlijke leider van vier groote Banken, vier levensverzekeringsmaatschappijen en zeventig handelsondernemingen, had hij zich nooit actief met de politiek bezig gehouden. Hij was 67 jaar oud toen hij zich uit het zakenleven terug trok om zich aan de leiding der Amerikaansche staatsfinanciën te wijden en hij had op dat gebied geen andere ervaring dan die, welke hij in zijn carrière als handelsman verworven had. Deze bleek echter voldoende te zijn, want Mellon slaagde erin de staatsschulden met 5 milliard dollar te verminderen. In 1932, toen Mellon op 77-jarigen leeftijd benoemd werd tot ambassadeur bij het hof van St. James om daar generaal Dawes op dien belangrijken diplomatieken post op te volgen, was hij multi-millionnair en een der vier rijkste mannen ter wereld.
(New York Herald Tribune)
(Vor. ber. Andrew Mellon 1516 F.)

C. BELGIE. — Economische toestand. —
De Nederlandsche Conjunctuur bevat een mededeeling van het Instituut voor Economische Wetenschappen verbonden aan de Universiteit van Leuven, gedateerd 30 Juli 1937, betreffende den economischen toestand in België, waaraan wij het volgende ontleenen:
De koersen van aandeelen aan de Brusselsche beurs, die gedurende Februari en Maart snel waren gestegen — het indexcijfer steeg van 45 op 2 Jan. (1928 = 100) tot 54 op 1 Maart — daalden vervolgens, zoodat het indexcijfer 1 Juli 46 bedroeg.
De markt der vaste rente gevende fondsen blijft zich in zeer gunstige richting ontwikkelen. De geunificeerde 4% rente blijft stijgen, evenwel langzamer dan vroeger.
De kapitaalmarkt blijft ruime mogelijkheden bieden. De uitgiften van aandeelen vertoonen dan ook een duidelijke tendenz tot herstel. Het niveau der korte rente blijft zeer laag.

De vermindering van de werkloosheid gaat regelmatig door, langzamer evenwel dan verleden jaar. Het aantal dagelijks gecontroleerde werkloozen bedroeg midden Juli 104.000 tegen 164.000 in het begin van het jaar en 140.000 in Juli 1936.
De buitenlandsche handel is bevredigend, de invoer van grondstoffen was zeer toegenomen in het begin van het jaar. Op het oogenblik neemt de uitvoer van eindproducten toe. (Inst. v. Econom. Wetenschappen)
(Vor. ber. Econ. Toestand 2012 G.)

A. **BEWAPENING. — Engeland, Ver. Staten, Japan, Frankrijk, Italië en Duitschland. - Vlootbouw. —**

(Overname zonder bronvermelding verboden)
(Vor. ber. 2671 A.; Vlootsteunpunten 2741 B.)

B. **MEXICO. — Een rede van den president. —**
President Cardenas heeft te Merida in den staat Yucatan een rede gehouden, waarin hij o.m. verklaarde, dat een democratie van arbeiders en geen dictatuur het doel is van de Mexicaansche revolutie. De regeering zal zich niet van haar programma laten afbrengen door de vrees voor een reactionnaire beweging, zooals zich in Spanje heeft voorgedaan.
(Noticiero de Monterrey) **(V. b. Cardenas 1379 C.)**

C. **NEDERLAND. — Geldschieterswet. —**
Bij K. B. is bepaald, dat de wet van 22 April 1937 tot wijziging van de Geldschieterswet in werking treedt op 1 September 1937. (Staatscourant)
(Vorig bericht 2072 A.)

D. **GENEESKUNDE. — Korte golf-onderzoek. —**
Het te Weenen gehouden internationale congres voor het korte-golf-onderzoek, waaraan ook de jaarvergadering van de Oostenrijksche Maatschappij voor Röntgenkunde verbonden was, heeft de nieuwste vindingen op het gebied der physica, biologie en geneeskunde behandeld.
De röntgenstralen zijn ontdekt door den Europeeschen geleerde, wiens naam zij dragen. De Europeesche wetenschap heeft deze ontdekking verder ontwikkeld tot op de hoogte, waarop zij thans, speciaal op het gebied der medische wetenschap, staat. De Amerikaansche geleerden hebben zich daarentegen meester gemaakt van de korte en ultra-korte golven, om ook deze in dienst van de geneeskunde te stellen.
Het Weensche congres, waaraan ongeveer 400 mannen van de wetenschap deelnamen, heeft den Amerikanen nu een groot deel van den voor de beraadslagingen bestemden tijd ingeruimd, om hun gelegenheid te geven, hun films uit Amerikaansche ziekenhuizen te vertoonen en daarbij de noodige wetenschappelijke verklaringen te geven. Voor den leek het interessantst zijn ongetwijfeld de met succes ten uitvoer gebrachte experimenten, waarbij het menschelijk lichaam met behulp van korte golven tot een temperatuur van 42 graden werd verhit, om bepaalde bacillen te dooden. Bij sommige geslachtsziekten werd met deze methode, naar op het congres werd medegedeeld, in 93 van de 100 gevallen genezing bereikt.
Bij de technische begaafdheid van den Amerikaan is het geen wonder, dat hij ook den luidspreker in dienst van het medisch onderzoek heeft gesteld. Bij de bovenomschreven verwarming van het menschelijk lichaam staat een microfoon op de borst van den patiënt en bovendien ook nog een registratie-apparaat voor de ademhaling, den bloeddruk en de temperatuur. Door de microfoon worden de hartkloppingen op een luidspreker overgedragen, die in de kamer van den arts staat. Deze kan dus duidelijk hooren, of het hart al dan niet normaal functionneert. Verneemt hij een onregelmatigheid, dan wordt de verhitting verder gestaakt. Eerst een dag later zet men de kuur voort. Op de films van de Amerikanen wordt o.a. vertoond, dat zieken, die voor de behandeling nauwelijks loopen konden, zich thans zonder hulp vrij bewegen en zelfs turnen.
Ook op het gebied van het röntgenonderzoek is een nieuwe vinding gedaan. Men heeft ontdekt, dat de hartslagader van den mensch aan zekere veranderingen onderhevig is, die, evenals de jaarringen van een boom, een absoluut betrouwbare bepaling van den ouderdom mogelijk maken. (Technische Umschau)
(Vor. ber. Röntgenologie 491 B.)

1 SEPTEMBER 1937

E. **BELGIE. — Maatregelen der Nationale Bank door Kabinet goedgekeurd. —**
Sedert eenigen tijd werden aanvallen gedaan op de Nationale Bank van België, met name door Degrelle, naar aanleiding van de maatregelen, welke de bank heeft genomen, toen minister-president Van Zeeland, die de functie van vice-gouverneur bekleedde, aftrad. De ministerraad heeft zich op 27 Augustus bezig gehouden met de incidenten en kennis genomen van een door den minister van Financiën, De Man, opgesteld rapport.
Dit rapport concludeert de volkomen wettigheid der door de Nationale Bank genomen maatregelen. De Man heeft eerst de kwestie van de vervanging van Van Zeeland als vice-gouverneur onderzocht. Bij besluit van den algemeenen raad en bij besluit van de algemeene vergadering der Nationale Bank werd Baron Hankar op 25 Augustus 1935 tijdelijk belast met de waarneming der tot dan toe door Van Zeeland bekleede functie.
De Man verklaarde, dat deze maatregel geenszins strijdig is met de wettelijke en statutaire voorschriften.
In het tweede deel van zijn rapport bespreekt de minister het onderzoek in de kwestie der door den gouverneur en de directeuren na het vertrek van Van Zeeland ontvangen emolumenten. Hij constateert, dat de verdeeling dezer emolumenten is ge-

schied in overeenstemming met de vroeger gevolgde wijze en met de besluiten van den algemeenen raad, welke ter zake bevoegd is.
De gouverneurs en de directeuren hebben niets meer ontvangen dan waar zij recht op hadden en hebben zelfs geweigerd het grootste deel der bedragen, welke zij zouden hebben kunnen verdeelen, in ontvangst te nemen, terwijl zij overigens verscheidene honderdduizenden franken voor weldadige doeleinden hebben besteed.
De ministerraad was eenstemmig van oordeel, dat geen enkele sanctie behoefde te worden genomen.
(Het Laatste Nieuws) **(V. b. Nat. Bank 2889 C.)**

A. **NEDERLAND. — Tweede Kamer. - Extra-uitvoerrecht voor Nederlandsch-Indië. —**
Bij de Tweede Kamer is ingediend een wetsontwerp houdende bekrachtiging van een door den Gouverneur-Generaal van Ned.-Indië vastgestelde ordonnantie (vrijstelling van het tijdelijk extra-uitvoerrecht).
Bij artikel 1 van deze ordonnantie van 9 Juli '37 is voor de uitvoerproducten spiritus, foeselolie, javajute en rosellevezels, steenkolen, roodkoper en jodiumpreparaten vrijstelling verleend van het tijdelijk extra-uitvoerrecht, bedoeld in de ordonnantie van 23 November 1936. Zulks geschiedde, omdat de positie van die producten ten tijde van de invoering van dat uitvoerrecht een zoodanige blijkt te zijn geweest, dat vrijstelling reeds toen gemotiveerd ware geweest. Sindsdien is de positie practisch niet verbeterd. Op grond hiervan werd het tevens billijk geacht aan de vrijstelling terugwerkende kracht te verleenen tot aan den datum, waarop het extra-uitvoerrecht in werking trad.
Aangezien het verleenen van deze terugwerkende kracht niet valt onder de bevoegdheid ingevolge laatstaangehaalde ordonnantie, heeft de ordonnantiewetgever de vrijstelling tot stand gebracht met toepassing van het tweede lid van artikel 183 der Indische staatsregeling, zoodat thans bekrachtiging door de wet wordt vereischt.
Het wetsontwerp strekt om die bekrachtiging te erlangen.
(Het Vaderland) **(Vorig bericht 2555 B.)**

B. **TURKIJE. — De vloot niet naar Italië. —**
De Turksche regeering heeft besloten, dat haar vloot de afgesproken bezoeken aan Italiaansche en Zuid-Slavische havens de volgende maand niet zal brengen. Dit besluit is genomen als gevolg van de herhaalde aanvallen op koopvaardijschepen in de Middellandsche Zee door onbekende vliegtuigen en duikbooten. Deze aanvallen en in het bijzonder die op Britsche schepen hebben in Turksche kringen een diepen indruk gemaakt. (Akcham)

2 SEPTEMBER 1937

C. **SIAM. — Regeering weder in functie. - Militaire verdediging. —**
Het kabinet is weder in functie getreden. Een pressie door hooggeplaatste ambtenaren werd op de regeering uitgeoefend om het land voor politieke strubbelingen te hoeden. Het kabinet is hiervoor gezwicht.

Militaire verdediging. — Dicht bij de oude hoofdstad van Siam, Lophburi, op circa 120 K.M. ten Noorden van de huidige hoofdstad Bangkok, wordt een zeer sterke defensiebasis aangelegd. De kosten daarvoor worden geraamd op circa 2.700.000 gulden. Een groot deel van het grondgebied bij Lophburi is thans gereserveerd voor het leger, dat daar zeer modern ingerichte kazernes zal krijgen. Men wenscht het den militairen zoo aangenaam mogelijk te maken: o.a. worden er een groot, modern ingericht theater gebouwd, eenige markthallen, waar de soldaten hun inkoopen kunnen doen en een hotel van drie verdiepingen voor de bezoekers.
Ook de Siameesche luchtmacht zal naar Lophburi worden overgeplaatst. De militaire vliegtuigen maken thans nog gebruik van het gewone vliegveld te Don Muang (bij Bangkok).
Overigens zal de burgerlijke bevolking van Lophburi er wel bij varen. Nu de militaire basis daar komt, krijgt zij meteen electrisch licht en moderne waterleidingen. Verder zal zij, zij het dan hopelijk weinig, gebruik kunnen maken van het militaire hospitaal, dat daar wordt gebouwd en van alle andere faciliteiten, die uit de vestiging van de nieuwe defensiebasis voortvloeien.
Ten slotte wordt ook de Siameesche vloot geheel gemoderniseerd, terwijl de regeering veel aandacht besteedt aan het versterken van haar luchtmacht, die de beschikking krijgt over moderne Amerikaansche bombardementsvliegtuigen.
(Bangkok Times) **(Vor. ber. Kabinet 2888 C.)**

D. **NICARAGUA. — Het Nicaraguakanaal-plan. —**
Volgens mededeelingen uit Managua, is het plan voor het aanleggen van een kanaal door Nicaragua opnieuw aan de orde gesteld. Dit kanaal zal een tweede verbinding vormen tusschen den Atlantischen en den Stillen Oceaan. In verband met deze kwestie heeft de president van Nicaragua, generaal Somoza, zich geuit over de vraag, of in geval van een oorlog Amerikaansche troepen het recht zouden hebben door Nicaragua te trekken. Volgens den president zouden er omstandigheden kunnen zijn, waaronder zoo een doortocht ware toe te laten. Het kanaal zou loopen over het groote meer van Nicaragua. De San Juanrivier, die dit meer met den Atlantischen Oceaan verbindt, zou gekanaliseerd moeten worden. Voorloopig zou het meer door een spoorweg met de Atlantische kust in verbinding kunnen worden gebracht.
Als eersten stap zouden de Ver. Staten 3 millioen dollar moeten verschaffen. De president van Nicaragua hoopte, dat het Congres te Washington spoedig deze gelden zal voteeren. (Diario Nicaragüense)

E. **WERELDSCHEEPSBOUW. — Overzicht 1937. —**
Blijkens Lloyd's Register Book 1937-'38 staan thans 14303 schepen met een totale gezamenlijke tonnage van 41.082.098 ton in de boeken ingeschreven. Hiervan is 42,9% geregistreerd in Groot-Brittannië en Ierland en 57,1% in andere landen. Het aantal zeilschepen en lichters maakt thans slechts 1,5% uit van de totale tonnage. Minder dan 50% van de wereldkoopvaardijvloot is thans uitsluitend van steenkool afhankelijk, in 1914 was dit percentage nog bijna 89.

	In aanbouw B.R.T.	Te water gel. B.R.T.	Op stapel B.R.T.
1e kwart. 1933 . .	740.944	92.733	141.099
1e kwart. 1934 . .	1.079.171	86.102	461.060
1e kwart. 1935 . .	1.269.534	279.263	321.667
4e kwart. 1935 . .	1.543.153	358.536	587.212
1e kwart. 1936 . .	1.820.114	396.676	584.639
2e kwart. 1936 . .	1.951.005	466.812	672.774
3e kwart. 1936 . .	2.111.437	515.933	687.052
4e kwart. 1936 . .	2.251.221	684.486	741.104
1e kwart. 1937 . .	2.452.051	478.650	736.346
2e kwart. 1937 . .	2.882.860	720.306	964.343

De totale te water gelaten tonnage nam in de laatste jaren als volgt toe:

1933	489.016 B.R.T.
1934	967.419 B.R.T.
1935	1.302.080 B.R.T.
1936	2.117.924 B.R.T.
1e halfjaar 1937	1.198.956 B.R.T.

Opmerkelijk is, dat slechts 2 landen thans een kleinere vloot hebben dan in 1914: Engeland en Duitschland.

Landen.	1937 Bruto tons	1914 Procent
Groot-Brittannië en Ierland .	17.436.000	— 7.7
Britsche Dominions	2.962.000	+ 81.5
Denemarken	1.118.000	+ 45.2
Frankrijk	2.844.000	+ 48.0
Duitschland	3.928.000	— 23.5
Griekenland	1.855.000	+ 125.9
Nederland	2.631.000	+ 78.7
Italië	3.174.000	+ 122.0
Japan	4.475.000	+ 162.0
Noorwegen	4.347.000	+ 122.1
Spanje	1.044.000	+ 18.1
Zweden	1.494.000	+ 47.2
Ver. Staten: Zee	9.347.000	+ 361.1
Meren	2.441.000	+ 8.0
Andere landen	6.175.000	+ 77.5
Totaal	65.271.000	+ 43.8

(Lloyd's Register) **(Vor. ber. Scheepsbouw 2658 A.)**

F. **GOUD. — Depreciatiepercentages in diverse landen.**
De goud-pariteit van 1929 werd formeel gehandhaafd door Duitschland, Albanië, Bulgarije, Hongarije, Litauen, Polen en Turkije. Zij werd weer bereikt door Venezuela.
Vier landen, namelijk Nederland, Nederl.-Indië, Oostenrijk en Joego-Slavië, hebben de waarde van hun

valuta met ongeveer 20% gereduceerd. Een andere groep van vier landen heeft met ongeveer 30% gedevalueerd n.l. Roemenië, België, Zwitserland en Tsjecho-Slowakije.
Een reductie van de goudwaarde der valuta met ongeveer 40% vond plaats in Engeland, Indië, Britsch Malakka, Estland, Egypte, Irak, Ierschen Vrijstaat, Palestina, Letland, Portugal, Siam, Unie van Zuid-Afrika, Ver. Staten, Philippijnen, Cuba, Canada en Italië.
Met 42 tot 45% hebben gedevalueerd: Honduras, Danzig, Frankrijk, Zweden en Noorwegen.
Een verlaging met 50 tot 60% geschiedde in Finland, Denemarken, Nieuw-Zeeland, Australië, Salvador, Argentinië, Uruguay, Brazilië, Costa Rica, China, Griekenland en Iran.
In Peru, Columbia, Japan, Mexico, Ecuador en Chili bedroeg de devaluatie 65 tot 75% in vergelijking met 1929. De grootste devaluatie vertoont Bolivia met ongeveer 90%. (Stat. Bulletin v. d. Volkenbond)

(Vor. ber. Goud 2904 A.)

3 SEPTEMBER 1937

A. FRANKRIJK. — In- en Uitvoer. —
Invoer 1ste halfjaar 1937: frs. 20.282.498.000 (11.949.137.000).
Uitvoer: frs. 11.035.223.000 (7.204.567.000). Invoersaldo frs. 9.247.275.000 (v. j. 4.744.570.000).
(Agence Econ. et Financière) **(Vor. ber. 2747 E.)**

B. GEESTELIJK LEVEN. — Oecumenische Wereld-Conferentie te Edinburgh. —
Op 3 Aug. '37 vond op de oecumenische conferentie te Edinburgh een algemeene bijeenkomst plaats, waarin een viertal vertegenwoordigers van onderscheiden kerken over hun leven in gebed en eeredienst als kerkgemeenschap spraken. In zijn openingswoord wees de aartsbisschop van York er op, dat de theologische vragen, waarmee de conferentie zich bezighoudt, alleen juist verstaan kunnen worden als ze gezien worden als interpretatie van het in toegewijd gebed voortgaande leven der kerken. Elk der vertegenwoordigers zou daarom trachten iets van dat leven te vertolken, tot juist begrip van de bij dat leven behoorende theologie.
Als eerste sprak de Quacker mr. Carl Heath voor de „Society of Friends". Er is een sterk gevoel bij de Quackers voor de noodzakelijkheid van voorbereiding tot den eeredienst. De basis van hun eeredienst is „stilte". Niet dat in hun eeredienst niet gesproken wordt, maar het spreken met God in stilte, het stille gebed, neemt een groote plaats in. God is het centrum van hun dienst. Zoo ontstaat door hun eenheid in God een gemeenschap, die gebonden is door de wet van Christus. Zij bidden in overgave tot dienen, in een geest van boete en hoop. Hun gebed is ten slotte om leiding; leiding in groote dingen en leiding in kleine dingen, leiding den ganschen dag.
Voor de Hervormde kerken in Frankrijk sprak ds. J. Cadier. De kerken in Frankrijk, vervolgd misschien als geen andere, leven in groote heilsverzekerdheid, die rust op het Woord Gods, kenbaar uit den bijbel. De andere pool van hun geestelijk leven is de eer Gods. De Fransche Calvinist heeft een radicaal zondegevoel, maar toch volle heilszekerheid. Hij maakt zich geen enkele illusie over den mensch. Hetzelfde „Woord" dat hem oordeelt, richt hem ook weer op. God is een God van genade, in wien alle heil rust. Het leven van een Christen is gewijd aan dezen God alleen, die ons in Christus tot koningen en tot priesters maakt.
De Grieksch-Orthodoxe kerk is sterk door haar lange en oude traditie. „Ik heb deze traditie pas recht leeren waardeeren toen ik extreme Protestanten ontmoette, maar ook Protestanten, die met taaie vasthoudendheid hun traditie tegen elken aanval verdedigden", zei prof. Alivisatos. Met Grieksch-Orthodox bedoelen we niet, zoo ging hij voort, dat ze in Griekenland is, maar dat onze kerk van de Grieksche traditie leeft, dat ze leeft van de geestelijke erfenis die de Grieksche kerkvaders ons in theologie en wijsbegeerte nalieten. Ze ademt ook in de geestelijke vrijheid, die eigen was aan het Grieksche denken. Als laatste sprak bisschop F. J. MacConnell voor de Methodistisch Episcopale kerk uit Amerika. Het geestelijke leven is bij de Methodistische kerken primair. Dit beteekent, dat de kwesties van kerkorganisaties zeer vrij behandeld worden. Men kiest den kerkvorm, die op een gegeven oogenblik het meest geschikt is. Heeft men den indruk, dat dit de episcopale vorm is, dan kiest men dien en in andere gevallen een anderen. De overheerschende rechten, die aan het geestelijk leven toegekend worden brengen mee, dat de minderheden vrij zijn haar eigen menschen in practijk te brengen, als zij er maar geen aanspraak op maken ook namens de andere kerken op te treden.
(Red. K. H. A.)
(Vor. ber. Oecumen. Concilie 1477 E.)

C. ROEMENIE. — In- en Uitvoer 1932—1937. —
(In milliard Lei's)

	Invoer	Uitvoer	Uitvoer overschot
1932	12,01	16,72	+ 4,71
1933	11,74	14,17	+ 2,43
1934	13,21	13,66	+ 0,45
1935	10,85	16,76	+ 5,91
1936	12,54	21,70	+ 9,16
1937 (Jan.-Juni)	7,00	15,00	+ 8,00

(Adeverul)

D. LETTEREN. — Boeken die door de pers gunstig besproken zijn. - Onze wekelijksche opgave. —

Duitsch: Edgar Alexander — „Der Mythus Hitler". (Europa Verlag, Zürich)
W. Ziegler — „Der Zerfall des Versailler Vertrag". (Junker und Dünnhaupt, Berlin) **(V. b. 2907 E.)**

Engelsch: George Buchanan — „Rose Forbes. The biography of an Unknown Woman". (Constable)
Elwin Verrier — „Phulmat of the Hills". (John Murray, London 1937) **(Vor. ber. 2907 E.)**

Fransch: Elian J. Finbert — „Le Destin difficile". (Albin Michel)
Jean Giono — „Les vraies richesses". (Grasset)
(Vorig bericht 2907 E.)

Italiaansch: A. Captini — „Elementi d'un' esperienza religiosa". (Laterza, Bari) **(Vor. ber. 2907 E.)**

Nederlandsch: Jochem van Bruggen — „Ampie". (Wereldbibliotheek, Amsterdam)
Jos. Panhuysen — „De ontmoeting". (Nijgh & v. Ditmar, R'dam) **(Vor. ber. 2907 E.)**

Russisch: W. I. Nemyrowitsj-Dantsjenko — „Iz prosjlava" (uit het verleden). (Academia, Moskwa)
(Vorig bericht 2892 C.)

Tsjechisch: Josef Fischer — „Jejich boj" (hun strijd). (Nová Svoboda, Praha) **(Vor. ber. 2860 A.)**

(Red. K. H. A.)

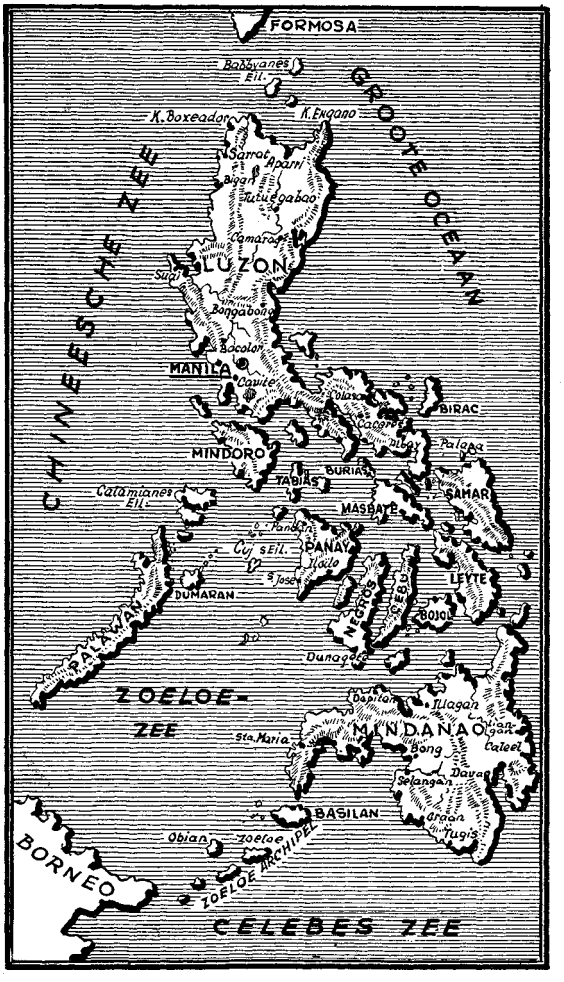
E. THEE. — Uitvoer uit de verschillende productie-landen. - 1930—1936. —
(In duizenden lbs.)

Landen:	1930	1931	1932	1933	1934	1935	1936
Nederl.-Indië	158.774	173.596	173.644	158.456	141.624	144.712	153.395
Britsch-Indië *)	359.696	345.941	370.134	328.160	336.145	328.999	313.896
Ceylon	243.107	243.970	252.824	216.061	218.695	212.153	218.149
China	92.540	93.761	87.185	92.508	103.771	84.085	82.198
Japan	20.316	25.409	29.534	29.482	31.770	37.216	36.198
Formosa †)	18.157	17.911	14.565	17.157	21.033	19.996	21.200
Fransch Indo-China	1.204	1.295	1.365	1.476	2.787	2.576	2.879
Totaal	893.794	901.883	929.251	843.300	855.825	829.737	827.915

*) Incl. exporten naar Iran over zee en over land.
†) Excl. exporten voor consumptie in Japan, welke worden beschouwd als binnenlandschen handel.
(Banknummer Alg. Handelsblad) **(Vor. ber. 2428 C.; Thee 2641 E.)**

4 SEPTEMBER 1937

A. **PHILIPPIJNEN. — Kansen op een Japansch-Italiaansch protectoraat. —**
De Tydings McDuffie Act verleende op 16 Nov. 1935 onafhankelijkheid aan de Philippijnen. Nog tien jaar zouden de Ver. Staten de contrôle over de eilandengroep behouden, daarna zou de volledige onafhankelijkheid tot stand komen, terwijl in 1948 een einde gemaakt zou worden aan de militaire vestiging van de Ver. Staten. De Ver. Staten gingen dadelijk over tot een zware belasting van den uitvoer, zoodat de jonge republiek economisch zwaar werd getroffen. Bovendien besefte men al heel gauw, dat een zwakke natie, in een brandpunt van expansiepogingen gelegen, naar de een of andere zijde steun moet zoeken. Zoo zag men den president der Philippijnsche Republiek, Manuel Quezon, naar de Ver. Staten vertrekken, teneinde een gedeeltelijken terugkeer tot den ouden toestand te bepleiten. President Roosevelt had zich ten opzichte van zijn kiezers te zeer gebonden, om aan dit verzoek een willig oor te leenen.

Quezon wendde zich daarna tot Engeland, het leek hem verkieslijker, tot een Britsch dominion te worden gedegradeerd, dan vroeger of later de weerlooze prooi te worden van de steeds brutaler opdringende Japanners, die hun economischen invloed op de Philippijnen voortdurend wisten te versterken. Maar ook Engeland waagde zich niet in dit wespennest. Ten einde raad wendde Quezon zich tot een der staten, die voortdurend naar een bevrediging van hun landhonger zoeken, zonder daarbij acht te slaan op eventueele politieke gevolgen: Italië, dat reeds eerder pogingen had aangewend, zijn invloed in den Pacific te vestigen. Langdurige besprekingen waren daarvan het gevolg, en zooals de toestand nu is, schijnt het niet uitgesloten te zijn, dat de Philippijnen zich in de naaste toekomst zullen stellen onder een Japansch-Italiaansch protectoraat. Dit verklaart ook, waarom de Ver. Staten thans den datum, waarop de volledige onafhankelijkheid zou worden verleend, trachten te vervroegen. Men wil deze nu over twee jaar reeds laten ingaan. (Haagsche Post)
(V. b. Onafhankelijkheid 2723 A.; Kaartje 2433 A.)

B. **NEDERLAND. — Verhouding van ons land tot Franco en Valencia. - Antwoord van minister Colijn op vragen van Kamerlid De Marchant et d'Ansembourg. —**
Op de vragen van het Kamerlid den heer De Marchant et d'Ansembourg over de diplomatieke en handelsbetrekkingen tusschen Nederland en de Spaansche regeeringen van Valencia en van generaal Franco heeft thans de minister van Buitenlandsche Zaken a. i. geantwoord.
De heer De Marchant et d'Ansembourg had deze vragen gesteld naar aanleiding van het herderlijk schrijven van kardinalen, aartsbisschoppen en bisschoppen.
Minister Colijn heeft geantwoord, dat hij van dit herderlijk schrijven inderdaad kennis heeft genomen. Op de tweede vraag („of het handhaven van diplomatieke betrekkingen tusschen de christelijke Nederlandsche regeering en het bewind van Valencia nog gerechtvaardigd is") luidt het antwoord:
De regeering verafschuwt de in den Spaanschen burgeroorlog voorgekomen excessen en heeft voor de opvatting der onderteekenaars van het schrijven der Spaansche bisschoppen al de achting, die deze toekomt. Niettemin acht zij het uit overwegingen van internationale politiek en volkenrecht gerechtvaardigd en met haar christelijk karakter niet in strijd, de tusschen Nederland en de Spaansche republiek bestaande diplomatieke betrekkingen te handhaven.
Ten slotte verklaart minister Colijn, in antwoord op de vraag, of de Nederlandsche regeering bereid is de regeering van generaal Franco „de jure" te erkennen, dat onze regeering het om redenen van internationaal-politieken aard niet juist zou achten hierop reeds thans bevestigend te antwoorden. Hieraan voegt minister Colijn nog toe (antwoord op de laatste twee vragen van den heer De Marchant et d'Ansembourg), dat in verband met bestaande commercieele belangen officieuze aanraking met de regeering van Franco bestaat. (De Telegraaf)
(Vor. ber. Nederland-Spanje 2831 A.)

C. **NEDERLAND. — Werkloosheid op het einde van Juli 1937. —**
Blijkens het Centraal Bureau voor de Statistiek waren einde Juli 1937 bij de organen der openbare arbeidsbemiddeling 312.907 werkloozen ingeschreven. Dit aantal bedroeg einde Juni 1937 310.616, terwijl het einde Juli van het vorige jaar 375.674 was. Men dient, zoo teekent het Centraal Bureau bij deze cijfers aan, hierbij in aanmerking te nemen, dat niet alle werkloozen zich laten inschrijven. Bovendien verwijst het naar het feit, dat, wanneer men berekent, dat het aantal werkloozen sedert Juli 1936 met 62.767 afnam, en sedert Juni 1937 met 2291 toenam, men daarbij ook in oogenschouw moet nemen, dat in dat jaar door de toeneming van de bevolking (met pl.m. 86.000) ook een vergrooting van het aantal beschikbare arbeidskrachten optreedt.
(Centraal Bureau v. d. Statistiek) **(V. b. 2880 C.)**

D. **LORD L. W. ROTHSCHILD OVERLEDEN. —**
Lord Lionel Walter Rothschild is op 27 Aug. '37, 69 jaar oud, overleden. Hij is gestorven op zijn landgoed te Tring in Hertfordshire.
De beteekenis van dezen Rothschild lag nu eens niet op het gebied van het geldwezen en het bankiersbedrijf, wel daarentegen op het gebied van de wetenschap en meer in het bijzonder op dat der natuurlijke historie. Hoewel lord Rothschild gediend heeft in het Engelsche leger, lag ook daar niet het zwaartepunt van zijn belangstellingen en evenmin in het parlement, waarvan hij elf jaar heeft deel uitgemaakt. Rothschild, die ongehuwd was, wijdde een deel van zijn groot fortuin en de volle maat van zijn groote verstandelijke gaven aan de beoefening der natuurlijke historie. Vooral vogels hadden zijn belangstelling, maar ook insecten en in het algemeen alles, wat op de levende natuur betrekking had. Hij was een groot jager en een nog veel grooter verzamelaar. Op zijn buiten te Tring had hij een zoölogisch museum ingericht, dat groote bekendheid genoot. Ook was zijn park een dorado voor vogels en voor verscheidene exotische zoogdieren. Rothschild deed aan natuurbescherming en hij was een mild bevorderaar van de belangen van het Britsche museum te South Kensington (Londen), dat tal van geschenken van hem mocht ontvangen en waarvan hij een der bestuurderen was.

Hij heeft veel geschreven over zoölogische onderwerpen en gaf een periodiek uit, getiteld „Novitates Zoölogicae", terwijl hij ook in tal van andere tijdschriften studies van zijn hand deed verschijnen. Een van zijn boeken, „Avifauna of Laysan", verwierf groote bekendheid. De prachtige buitenplaats Tring en de daar bijeengebrachte verzamelingen uit alle hoeken van de wereld, was een pelgrimstocht voor de beoefenaars der natuurlijke historie.
Zijn neef Nathaniel Mayer Victor Rothschild, erft den titel. De nieuwe lord Rothschild woonde bij zijn oom op Tring Park. Hij is 26 jaar oud, is gehuwd en heeft kinderen. (Times)

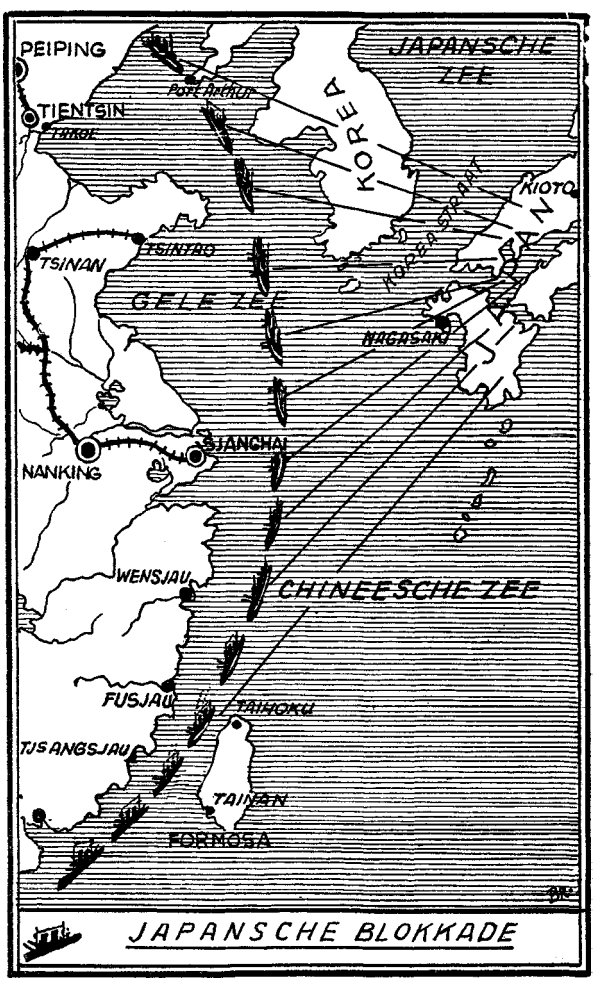
5 SEPTEMBER 1937.

A. **NEDERLAND. — Koninklijke onderscheidingen.**
Ter gelegenheid van den verjaardag van H.M. de Koningin publiceert de Staatscourant een groot aantal onderscheidingen. Benoemd zijn o.a.:
Tot Commandeur in de orde van den Nederlandschen Leeuw: mr. P. J. Oud, oud-minister van Financiën, en mr. J. R. H. van Schaik, oud-minister van Justitie;
tot Groot-Officier in de orde van Oranje-Nassau: mr. dr. L. N. Deckers, oud-minister van Landbouw en Visscherij;
tot Commandeur in de orde van Oranje-Nassau: mr. M. Slingenberg, oud-minister van Sociale Zaken;
tot Ridder in de orde van den Nederlandschen Leeuw: jhr. ir. O. C. A. van Lidth de Jeude, oud-minister van Waterstaat, en dr. ir. H. C. J. H. Gelissen, oud-minister van Handel, Nijverheid en Scheepvaart.
(Staatscourant) **(Vorig bericht 2436 D.)**

B. **WIELERSPORT. — Wereldkampioenschappen te Kopenhagen. —**
De eindresultaten van de wedstrijden om de wereldkampioenschappen wielrennen, welke te Kopenhagen zijn gehouden, luiden als volgt:
Sprint-amateurs: 1. Van der Vijver (Nederland); 2. Georget (Frankrijk); 3. Ooms (Nederland).
Sprint-profs.: 1. Scherens (België); 2 Van Vliet (Nederland); 3. Richter (Duitschland).
Weg-amateurs: 1. Leoni (Italië); 2. Soerensen (Denemarken); 3. Scheller (Duitschland).
Weg-profs.: 1. Meulenberg (België); 2. Kijewski (Duitschland); 3. Egli (Zwitserland).
Stayers: 1. Lohmann (Duitschland); 2. Terreau (Frankrijk); 3. Schön (Duitschland).
(Berlingske Tidende) **(Vorig bericht 2432 E.)**

C. **ADELE SANDROCK OVERLEDEN. —**
De bekende tooneel- en filmspeelster Adèle Sandrock is op 31 Augustus na een ernstige ziekte in haar woning te Charlottenburg overleden. Zij is 74 jaar oud geworden.
Adèle Sandrock was op 19 Sept. 1864 te Rotterdam geboren, als dochter van een koopman, die met de Nederlandsche tooneelspeelster Sandrock getrouwd was. Met de rol van Iza, in het tooneelstuk Fall Clemenceau, werd zij in 1889 eensklaps beroemd. Van het Deutsche Volkstheater, waar zij deze rol speelde, werd zij ijlings naar het Burgtheater gehaald, waar zij zich tot een groote tragedienne ontwikkelde. Na enkele jaren aan het Burgtheater verbonden te zijn geweest trad zij bij verschillende gezelschappen als gast op, maar toch voornamelijk te Berlijn en Weenen, en trok zich toen in 1908 plotseling van het tooneel terug.
Het duurde tot 1922, voordat de Berlijnsche tooneeldirecteur Klein haar weer terug wist te winnen. Voortaan zou ze echter hoofdzakelijk komische rollen spelen en reeds met haar eerste optreden, in Wilde's Bunburry, behaalde zij bij publiek en pers een stormachtig succes.
Reeds in den tijd van de zwijgende film had zij zich enkele malen op het witte doek laten zien. Een geregelde verschijning werd zij daar echter eerst sedert de opkomst van de geluidsfilm. Slechts een enkele maal was dat in een ernstige rol, als in de film Morgenrot. Meestal zag men haar als komische Alte in films als Ihre Majestät die Liebe, Der Kongress tanzt, Das schöne Abenteuer, Töchter der Exellenz, Kleines Mädel, Groses Glück e.a. En in vrijwel al deze rollen bereikte zij het komische resultaat voor alles door de hooge waardigheid, waarmede zij ze speelde en die weleens den indruk wekte, dat zij zelve nauwelijks besefte, hoe komisch zij werkte.
(Berliner Tageblatt)

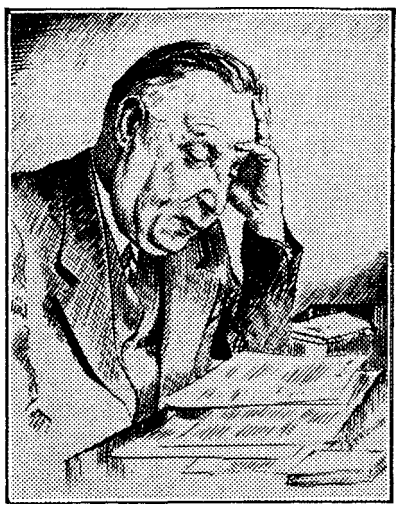
D. **CHINA. — Conflict met Japan. - Nog steeds geen oorlogsverklaring. —**
De Japansche regeering heeft formeel de blokkade afgekondigd van de geheele Chineesche kust. Aan de desbetreffende verklaring van de regeering wordt toegevoegd, dat het verbod van scheepvaart in de Chineesche Zee alleen betrekking heeft op Chineesche schepen. De Japansche vloot zal volkomen de vreedzame handelsschepen van derden respecteeren.
Wat den strijd aangaat, de Japanners doen hun meerderheid gevoelen, vooral in de lucht. Maar de tegenstand der Chineezen zoowel te Shanghai als in Noord-China is verbazingwekkend en de Japanners zijn in dit opzicht teleurgesteld. Zij dachten een gemakkelijke overwinning op de Chineesche troepen te kunnen behalen. Veel stof verwekt het Chineesch-Russisch nonagressie-pact en in Japan wordt van een geheime militaire overeenkomst tusschen China en Sovjet-Rusland melding gemaakt — die volgens de Domei aanleiding moet zijn om de overeenkomst tusschen Japan en Duitschland uit te breiden en te versterken.
China heeft den Volkenbond een nota overhandigd waarin o.a. wordt verklaard:

1. Japansche strijdkrachten zijn Chineesch gebied binnengevallen en hebben in midden-, zoowel als in Noord-China de Chineesche stellingen te land, ter zee en in de lucht aangevallen. Het feit van een aanval is daar.
2. China maakt gebruik van zijn recht tot zelfverdediging, nadat het door het falen van alle andere middelen gedwongen is geworden, geweld te gebruiken.
3. Het optreden van Japan in China is de voortzetting van zijn in September 1931 in Mandsjoerije begonnen offensief.
4. Japan heeft de beginselen van het Volkenbondspact, het Parijsche verdrag van 1928 en van het Negen-mogendhedenverdrag van Washington van 1922 geschonden.
Op 31 Augustus hebben 120 Nederlanders per s.s. Tsjiroea Shanghai verlaten. (Domei - Times - Sin Pau Agency - Telex-A. N. P.) **(Vor. ber. 2917 A.; Blokkade 2916 A.)**

6 SEPTEMBER 1937

A. **PROF. DR. J. J. MORPURGO. — Onderscheiding.** Wij hebben het genoegen U mede te deelen, dat onze hoofdredacteur dr. J. J. Morpurgo door de Western University — Sanskrit College — te Kapurthala en Calcutta benoemd is tot correspondeerend lid en professor honoris causa in de philologie.

Prof. dr. J. J. Morpurgo.
(Systemen Keesing)

B. **DUITSCHLAND. — Het congres der „Ausland-Deutschen" te Stuttgart. - Rede van Göring. —** Voor een gehoor van twintigduizend menschen heeft Göring dezer dagen een groote rede uitgesproken op het congres der „Ausland-Deutschen" te Stuttgart. Uitvoerig stond Göring stil bij de herwonnen macht van den Duitschen staat, waardoor de Duitsche regeering nu ook in staat was aan de volksgenooten in het buitenland steun te verleenen. Op de Duitsche werven, zoo zeide Göring, worden thans sterke slagschepen gebouwd, die in de toekomst aan de Duitschers in het buitenland de groet van hun vaderland zullen brengen. Ook zou de tijd niet ver meer zijn, dat Duitschland zijn vliegtuigeskaders naar bevriende landen op bezoek zou zenden.
Met nadruk verzekerde Göring echter, dat Duitschland niet dan in het uiterste geval deze macht tot het voeren van oorlog zou aanwenden. Voorts richtte hij de gebruikelijke vermaning tot de Duitschers die in het buitenland wonen, om zich als waardige vertegenwoordigers van het Duitsche volk te gedragen en geen onrust te stichten in het land waar zij gastvrijheid genoten. Het nationaal-socialisme, zoo zeide Göring, worde nooit tot export-artikel gemaakt.
Joodsche vertegenwoordigers van Duitsche handelsbelangen zouden in de toekomst in het buitenland niet meer worden geduld. Wanneer de Joden op dit besluit met een boycott zouden antwoorden en de Duitschers in het buitenland schade toebrengen, dan zou deze schade op de in Duitschland wonende Joden worden verhaald. (Berliner Tageblatt)
(Vorig bericht 2668 C.; Göring 2821 A.)

C. **SPANJE. — Burgeroorlog. - Engelsche maatregelen in de Middellandsche Zee. —** Het torpedeeren van Engelsche, Russische en Fransche schepen door een onbekende duikboot, neemt onrustbarende afmetingen aan.
Een Britsche vloot van ongekende sterkte zal thans in de Middellandsche Zee op haar qui vive zijn. In het Westelijk deel van de Middellandsche Zee bevinden zich reeds twee kruisers en negen torpedojagers; de geheele Middellandsche Zee-vloot — waarvan gedeelten dezer dagen bezoeken brengen aan Italiaansche en Turksche havens — omvat 4 slagschepen, 8 kruisers, een vliegtuig-moederschip, 26 torpedojagers, 7 duikbooten, 6 torpedobooten, 7 mijnenvegers en 13 andere eenheden.

Hier volgt een lijst van aanvallen op schepen in de Middellandsche Zee gepleegd sedert begin Augustus (ged. ontleend aan de Manchester Guardian):

Schip.	Datum	Plaats v. aanval	Aanvaller.
British Corporal (Britsch)	6 Aug.	bij Algiers	Franco-vliegtuigen.
Mongioia (Italiaansch)	6 Aug.	bij Algiers	Franco-vliegtuigen.
Djebel Amour (Fransch)	6 Aug.	bij Algiers	Franco-vliegtuigen.
K. Ktistakis (Grieksch)	7 Aug.	bij Algiers	Franco-vliegtuig.
Compeador (Spaansch)	11 Aug.	bij Tunis	Aangevallen door onbekende duikboot, doch wist te ontkomen.
Edith (Deensch)	12 Aug.	t. Z. v. Barcelona	Tot zinken gebracht door Franco-vliegtuigen.
Paramé (Fransch)	13 Aug.	bij Tunis	Aangevallen door onbekende duikboot, doch wist te ontkomen.
Conde de Abasolo (Spaansch)	13 Aug.	bij Pantellaria	Getorpedeerd en tot zinken gebracht door een torpedobootjager (beweerd wordt een Italiaanschen).
George W. McKnight (Panameesch)	14 Aug.	bij Tunis	Gebombardeerd door onbekend oorlogsschip.
Ciudad de Cadiz (Spaansch)	15 Aug.	bij Gallipoli	Tot zinken gebracht door een duikboot (beweerd wordt een Italiaansche).
Aldecoa (Spaansch)	18 Aug.	Golf van Lion	Achtervolgd door een torpedojager (beweerd wordt een Italiaanschen), doch wist te ontkomen.
Armuru (Spaansch)	18 Aug.	bij Gallipoli	Tot zinken gebracht door onbekende duikboot.
Noemijulia (Britsch)	23 Aug.	tusschen Marseille en Barcel.	Gebombardeerd door twee vliegtuigen.
Romford (Britsch)	25 Aug.	bij Barcelona.	Vliegtuig van onbekende nationaliteit.
Théophile Gautier (Fransch)	28 Aug.	Egeïsche Zee.	Achtervolgd door duikboot van onbekende nationaliteit.
Ciudad de Reus (Spaansch)	30 Aug.	bij Kaap Agde.	Beschoten door een duikboot van onbekende nationaliteit.
Timiryasef (Russisch)	30 Aug.	ten O. v. Algiers	Getorpedeerd en tot zinken gebracht door onbekend oorlogsschip
Drie Spaansche koopvaardijschepen	31 Aug.	b. d. Catalaansche kust	Beschoten door onbekende duikboot.
Havock (Britsch)	1 Sept.	t. Z.O. v. Valencia	Mislukte torpedo-aanval door onbekende duikboot.
Woodford (Britsch)	1 Sept.	ter hoogte van Castellon	Getorpedeerd en tot zinken gebracht door onbekende duikboot.
Moelakief (Russisch)	3 Sept.	Egeïsche Zee	Tot zinken gebracht door duikboot met Franco-vlag.

(Manchester Guardian - Nwe. Rott. Crt. - El Sol - Telex-A. N. P.) **(Vorig bericht Burgeroorlog 2916 B.)**

PHYSICA

A. Splitsing van Atomen. —

In aansluiting op ons artikel op pag. 2873 H. (atoomsplitsing) geven wij alsnog een uitvoeriger bericht.

De bouw van de atoomkernen heeft sinds eenige jaren de belangstelling van alle wetenschappelijke laboratoria van de geheele wereld. In het bijzonder de transmutatie van elementen en de kunstmatige radioactiviteit zijn uiteraard aantrekkelijke objecten van onderzoek.

Een atoomkern is echter heel klein. Hoe klein kan misschien als volgt worden verduidelijkt: de afmetingen van een atoomkern verhouden zich tot die van een zandkorrel, gelijk de grootte van een zandkorrel zich verhoudt tot die van onzen aardbol! Toch is de moderne physica erin geslaagd om deze kleine atoomkernen te onderzoeken.

Betreffende de resultaten van het onderzoek willen wij slechts het volgende resumeeren:

Alle kernen zijn opgebouwd uit twee bouwsteenen: protonen en neutronen. Protonen zijn positieve waterstofkernen, neutronen hebben dezelfde massa als deze kernen, echter geen electrische lading.

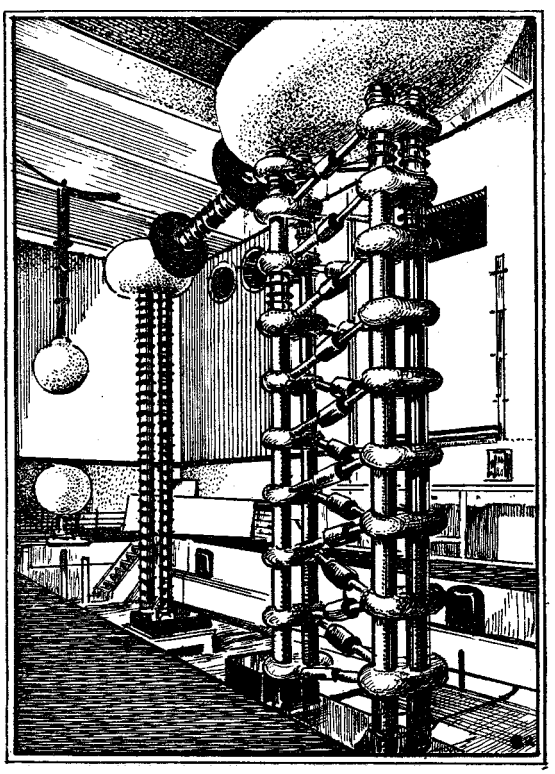
Atoomkernen kunnen door middel van snelle electrisch geladen deeltjes worden „stukgeschoten". Daarbij ontstaat uit de eene atoomkern een andere, die stabiel of labiel kan zijn. In het laatste geval treedt kunstmatige radio-activiteit op, die de kern in een stabiele doet overgaan.

Toestellen, welke dienen tot het „splitsen van atomen" bestaan uit:

a) Hoogspanningsgeneratoren, die noodig zijn om aan electrisch geladen deeltjes de vereischte groote snelheid te verleenen;

b) Een neutronen buis, waarin die versnelling van deeltjes plaats heeft en waarmede kunstmatige radio-activiteit wordt opgewekt.

De hoogspannings-generator volgens het cascade-systeem, welke op het plaatje staat afgebeeld, is een drietal jaren geleden door Philips ontworpen en thans in staat spanningen tot 4 millioen Volt te leveren. Van zulk een vier millioen Volt-generator, die uit twee helften bestaat (de eene helft positieve spanning tegen aarde en de andere helft negatieve) geeft het plaatje de eene helft te zien.

De vier millioen Volt hoogspanningsgenerator in het Philips laboratorium.

Hier wordt dus een spanning van twee millioen Volt tegen aarde opgewekt. Dit is de hoogste gelijkspanning tegen aarde, die tot nog toe is opgewekt. Weliswaar zijn spanningen van bijna dezelfde hoogte reeds opgewekt door een ander systeem, n.l. het systeem van Van de Graaff, doch de daarmede bereikbare stroomsterkten zijn slechts een fractie van wat met dezen cascade-generator te bereiken is. Zoo trekt b.v. op de Parijsche tentoonstelling een dergelijke generator van Van de Graaff groote aandacht. Deze installatie is 20 meter hoog en geeft een spanning van tweemaal 1½ millioen volt tegen aarde bij zéér geringen stroom, wat b.v. voor den toeschouwer te merken is aan het zéér dunne vonkje, dat bij demonstratie af en toe tusschen de bollen overspringt.

De cascade-generator van Philips heeft een totale hoogte van slechts 6.25 meter, geeft daarbij 2 millioen Volt tegen aarde en een stroomsterkte van vele milli-ampères.

Het versnellen van geladen deeltjes geschiedt in vacuum. De vacuumbuis heeft twee trappen, die ieder een spanning van 300 kV. krijgen, welke geleverd wordt door een generator van hetzelfde systeem. De versnelde deeltjes zijn deutonen, positieve kernen van z.g. „zwaar water". Deze deutonen van 600 kV. snelheid bombardeeren lithium, dat daarbij uiteenvalt en waardoor helium-kernen en neutronen vrij komen.

Met deze neutronen, die een zeer groote snelheid bezitten, kan men b.v. zilver „beschieten", waarbij de neutronen door de zilveratomen worden „ingevangen". Hierbij ontstaat dus een nieuwe zwaardere kern, in dit geval een van radio-actief zilver. Dit laatste gaat dan door uitzending van electronen over in cadmium. De uitzending van electronen wordt door middel van een telapparaat waargenomen. De intensiteit van de emissie loopt tot op de helft terug in 2.4 minuten. Deze „half-waarde-tijd" is kenmerkend voor de stof, evenals dit het geval is bij de natuurlijke radio-actieve stoffen.

Radio-actieve stralen worden reeds lang in de geneeskunde toegepast. Daar kunstmatig radio-actief gemaakte stoffen geheel andere eigenschappen bezitten dan de in de natuur voorkomende, is het mogelijk, dat de nieuwe soort van stralen nog eens naast Röntgenstralen toepassing zal vinden. Dit is dan ook de voornaamste reden, dat men in het Philips Röntgen-laboratorium reeds eenige jaren geleden de studie van de atoomkern heeft opgenomen.

Speciale hoogspanningsgeneratoren, die een onmisbaar hulpmiddel zijn voor het atoomkern-onderzoek, werden daar ontwikkeld. Zoo werd onlangs een dergelijke installatie voor 1¼ millioen Volt door Philips aan het laboratorium van Lord Rutherford te Cambridge geleverd.

(Philips Laboratorium)
(Vorig bericht 2873 H.)

B. Televisie. —

Het probleem der televisie heeft thans technisch in beginsel vrijwel zijn oplossing bereikt. De moeilijkheden, waar men nog mee worstelt, houden voornamelijk verband met de practische toepassing, met de verbreiding in breeden kring. Deze wordt nog tegengehouden eerstens door de hooge kosten, tweedens door technische factoren, met name de onmogelijkheid tot nu toe om over groote gebieden uit te zenden.

Dat de televisie overigens zulk een vlucht zal nemen, als de radio, is niet waarschijnlijk, alleen al omdat de acoustische uitzending op zich zelf een grooter genot biedt dan de visueele. De kwaliteit der beelden, die op de Philips-televisie ontvangtoestellen getoond worden, is reeds goed te noemen en schijnt in geen enkel land overtroffen te worden.

Belangrijk is ook, dat het mogelijk blijkt, de afmetingen van het beeld, die normaal ca. 20 bij 25 c.M. bedragen, door projectie aanzienlijk te vergrooten en te brengen op 90 bij 120 c.M. Dit resultaat wordt verkregen door gebruik te maken van een speciaal-geconstrueerde kleine kathodestraalbuis van groote lichtsterkte, welke door een zeer hooge anodespanning (ca. 20.000 volt) gevoed wordt. (Philips Televisie)

(Vor. ber. Televisie 2744 A.)

A. KOFFIE. — Productie in de verschillende landen. —

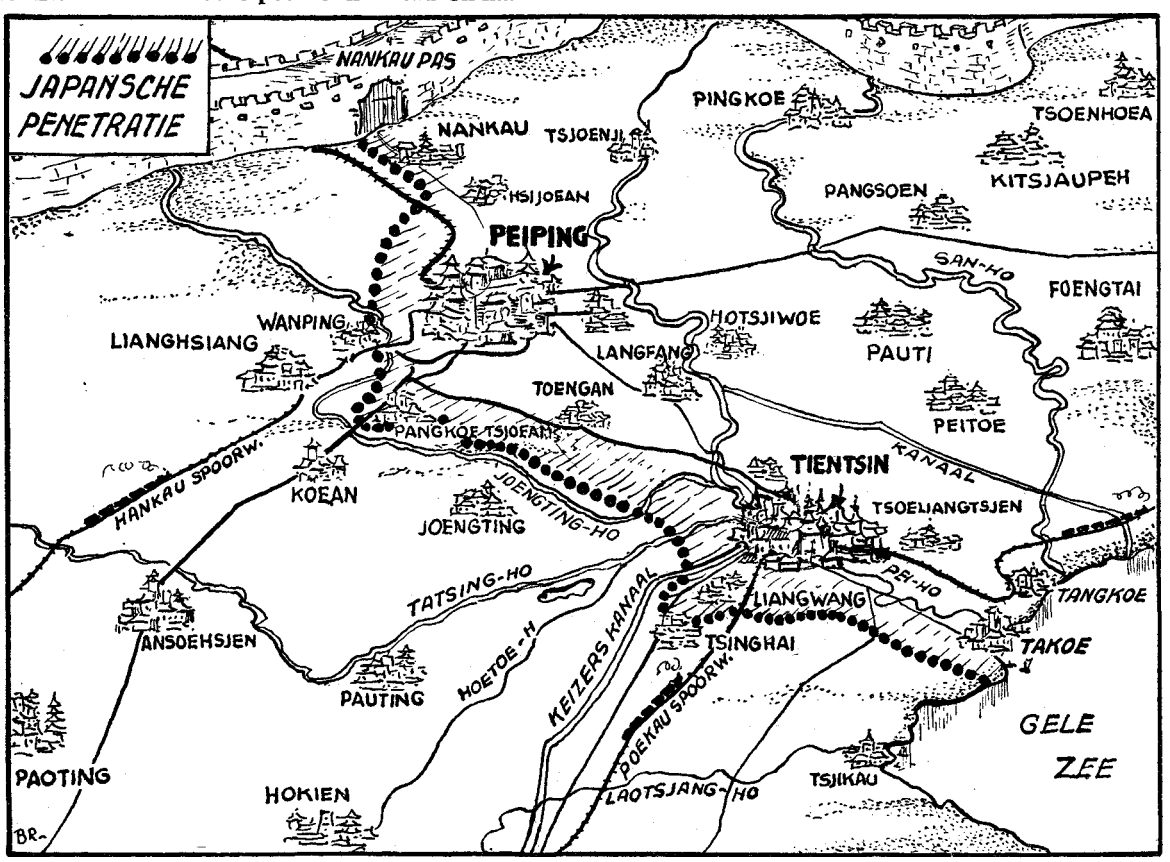
(in 1000 balen van 60 K.G. elk)

	1930-31	1931-33	1932-33	1933-34	1934-35	1935-36	1936-37
Santos	10.555	18.708	8.968	27.880)			
Rio	3.910	5.500	3.711	—)	17.913	21.455	21.500
Victoria	1.818	1.331	—	—)			
Overig Brazilië	861	597	2.570	—)			
Nederl. Oost-Indië	1.048	1.151	2.156	2.200	1.853	1.760	2.080
Columbia	3.017	3.015	3.500	3.406	3.150	3.250	3.980
Venezuela	1.000	890	750	900	800	750	800
Overige „Milds"	5.190	4.339	4.833	4.820	5.287	4.268	6.000
Totaal	27.399	35.531	26.488	39.206	29.003	31.483	34.360

(Banknummer Algemeen Handelsblad)

(Vor. ber. Koffie 2627 A.)

B. JAPAN. — Economische positie in Noord-China. —

(Overname zonder bronvermelding verboden)

Al sedert het begin dezer eeuw heeft Japan groote economische belangen in China, vooral Noord-China; dit gebied met Mandsjoekwo is voor Japan een belangrijke bron van levensmiddelen en grondstoffen, een groot afzetgebied voor fabricaten.

Volgens berekeningen van prof. Remer (Foreign Investment in China) bedroegen de beleggingen van Engeland in China in 1902 $ 260.3 mill., van Japan $ 1 mill., in 1914 resp. $ 607½ en $ 219.6 millioen, terwijl in 1931 de Britsche belangen $ 1189.2 mill. of 36.7% der totale buitenlandsche investeeringen in China bedroegen; de Japansche waren intusschen tot $ 1136.9 mill. gestegen of 35.1% en het lijdt geen twijfel of thans is het Japansche kapitaal het belangrijkste.

Het grootste deel van dit kapitaal is in Mandsjoekwo gestoken: in 1930 1.1 milliard (thans meer dan 2½ milliard) yen, tegen 648 mill. yen in het overige China en 430 mill. in Shanghai. De totale buitenlandsche handel met China (en Mandsjoekwo) bedroeg in 1935 volgens de Japansche opgaven 283 mill. yen, waarvan Japan's uitvoer naar China 149 mill. yen bedroeg of 6% van den totalen export van Japan.

Wanneer men nu evenwel ziet, dat — volgens de Japansche statistiek — de export naar China in 1925 468.4 mill. yen bedroeg tegen in 1935 (incl. Mandsjoekwo) slechts 275.8 mill. yen, dan blijkt hieruit wel hoe groot de passieve tegenstand van China tegen het opdringen van Japan is; deze passieve tegenstand uit zich ook als er geen boycot van Japansche goederen is.

(Foreign Investment in China)

(Vorig bericht 2917 A.)

C. NEDERLAND. — Verbond van Nederlandsche Werkgevers. —

Dezer dagen verscheen het jaarverslag van het Verbond van Nederlandsche Werkgevers, loopende van Juli 1936—Juli 1937.

In de inleiding wordt er op gewezen, dat na de depreciatie de prijzen op de internationale grondstoffenmarkten in enkele maanden onrustbarend zijn gestegen, hetgeen voor de Nederlandsche industrie, die in zoo groote mate afhankelijk is van buiten-

landsche grondstoffen, een probleem van de grootste beteekenis vormt. Dit moest in het voorjaar van 1937 tot een terugslag leiden.
De depreciatie heeft het concurrentievermogen van onze industrie ongetwijfeld vergroot, doch daar de uitvoer voornamelijk naar Europeesche markten aan zooveel beperkende regelingen is onderworpen, moest de verbetering van onzen export binnen bescheiden proporties blijven.
Omtrent den toestand op de binnenlandsche markt constateert het verslag, na een tijdelijke overstelpende drukte, thans een terugslag, omdat de opleving nog niet gebaseerd was op verhoogde koopkracht van het publiek. Dit neemt niet weg, dat in het algemeen de industrie er thans toch beter voorstaat en vaak volop werk heeft tegen betere prijzen dan vroeger. Ook in Nederlandsch-Indië, vooral op de buitengewesten, is plotseling een overstelpende vraag ontstaan, zij het ook niet steeds gepaard gaande met evenredige prijsverhoogingen.
(Jaarversl. v. h. Verbond van Nederl. Werkgevers)
(Vor. ber. Verb. v. Ned. Werkgevers 2442 D.)

7 SEPTEMBER 1937

A. DISCONTOKOERSEN. — Frankrijk. —
De Bank van Frankrijk heeft haar disconto van 4 tot 3½ pct. verlaagd. De rentevoet voor voorschotten tegen effecten is van 5 tot 4½ pct., die voor voorschotten op 30 dagen van 4 tot 3½ pct. verlaagd.
(Le Temps) **(Vorig bericht 2890 H.)**

B. ZILVER. — Wereldproductie. —
De wereld-zilverproductie, excl. de productie van Mexico, (voor welk land nog geen volledige gegevens ter beschikking staan) beliep in de eerste 6 maanden van 1937 88.197.000 (v. j. 83.443.000) oz.
De Amerikaansche productie bedroeg in de eerste 6 maanden 32.060.000 (v. j. 29.852.000) oz.
(Financial Times) **(Vor. ber. Zilver 2705 E.)**

C. NEDERLAND. — Kath. Paedagogische Vereeniging. —
De Katholieke Paedagogische Vereeniging hield dezer dagen te Tilburg haar tweede algemeene vergadering, tevens paedagogischen studiedag, waar de opleiding tot onderwijzer werd besproken. Na behandeling der meer interne aangelegenheden hield de voorzitter, de heer Jos. Aarts uit Eindhoven een inleiding over: „De beroepsvorming van den onderwijzer, paedagogisch beschouwd".
De heer Aarts wilde onderscheid maken tusschen een ideale oplossing van het te behandelen vraagstuk in een of anderen vorm en een onder de huidige omstandigheden concreet mogelijke, die echter toch wetenschappelijk verantwoord is. De wezenlijke eigenschappen van het beroep maken het noodzakelijk een scherp onderscheid te maken tusschen de voorbereidende vorming in een of anderen vorm van middelbaar onderwijs en een afzonderlijke zelfstandige beroepsvorming.
Spr. bepleitte als voorbereidende vorming een school van voortgezet onderwijs van vijf- à zesjarigen duur met als naaste doel een algemeene vorming der leerlingen en als verwijderd doel het verzorgen der noodzakelijke voorwaarden zonder welke de beroepsvorming niet tot haar recht kan komen.
Vervolgens behandelde spr. de noodzakelijkheid eener zelfstandige beroepsvorming, die naar de meening van den heer Aarts dient te geschieden op daartoe speciaal in te richten instellingen: Paedagogium, paedagogische academie of hoogere kweekschool genaamd. De beroepsvorming omvat dan de volgende deelen: de wetenschappelijk-paedagogische vorming, omvattend in hoofdzaak de studie van paedagogiek en psychologie, de practisch-paedagogische, waarin de a.s. onderwijzer door waarneming en oefening op de practijk wordt voorbereid en de aesthetisch-technische vorming, waarin naar keuze minstens twee der vaardigheden: muziek, teekenen, handenarbeid of lichamelijke oefening worden aangeleerd. Deze beroepsvorming zal tevens op de practijk gericht moeten zijn.
Wil deze beroepsvorming aan haar verwachtingen beantwoorden, dan zal zij den tijd van drie jaar moeten omvatten.
(Limburger Koerier)

D. PALESTINA. — Een manifest van het Arabische Hoog Comité. —
Het Arabische Hooge Comité heeft op 1 Sept. '37 een manifest uitgegeven, waarin de recente misdadige aanvallen betreurd worden. Het is niet bewezen, aldus dit manifest, dat deze aanvallen gepleegd zijn door Arabieren. Voorts herinnert het manifest eraan, dat het Arabische Comité voortgaat met zijn politiek streven naar samenwerking der Arabische en Islamietische landen. Het Comité doet een beroep op de Arabieren hun opgewonden gevoelens in bedwang te houden in hun nationaal belang, en geen acht te slaan op de provoceerende daden der Joden.
(Palestina Daily Mail, Haifa)
(Vor. ber. Onlusten 2712 A.)

E. DUITSCHLAND. — Verboden anti-Fransch lied.
Het lied „Siegreich wollen wir Frankreich schlagen" is thans verboden. Rudolf Hess heeft een desbetreffend rondschrijven aan alle diensten in Duitschland gezonden. (Völkischer Beobachter)

F. NEDERL. OOST-INDIE. — De bestuursacademie voor inlandsche ambtenaren. —
De reeds zes jaar aanhangige kwestie van de hoogere opleiding voor patihs en regenten aan een Inlandsche bestuursacademie is thans overeenkomstig de recente toezegging van de regeering tot oplossing gekomen door de indiening van een nota van wijziging waarbij een crediet van ƒ 14.700 wordt aangevraagd voor de oprichting van bovenbedoelde academie met ingang van 1 Augustus 1938 op welken datum twaalf Inlandsche bestuursambtenaren als leerling zullen worden toegelaten.
Aan de toelichting is het volgende ontleend:
De studie aan genoemde inrichting, welke drie jaar zal duren, zal zoodanig worden ingericht, dat daarbij het algemeen vormend karakter van het hooger onderwijs tot uiting zal worden gebracht, zonder dat voorbij wordt gezien, dat deze opleiding de vorming beoogt van bekwame Inlandsche bestuursambtenaren met een juist inzicht in bestuurszaken en met een gedegen kennis van allerlei vraagstukken, waarmede zij in de hoogste rangen van patih en regent bemoeienis krijgen.
Het onderwijs zal gegeven worden deels door hoogleeraren en deels door zeer bekwame practici; aan de afgestudeerden zal een bul worden uitgereikt en het radicaal van „Groot Inlandsch bestuursambtenaar" worden verleend.
De toelating tot de bestuursacademie zal op dezelfde wijze worden geregeld als de toelating tot de voormalige bestuursschool, n.l. door een schiftingsexamen, waarbij als algemeene eisch zal worden gesteld, dat de candidaten de Mosvia hebben doorloopen, met dien verstande, dat zonen van regenten, die in aanmerking komen om t.z.t. hun vader op te volgen, zullen kunnen worden toegelaten op aanbeveling van de gewestelijke bestuurshoofden.
Het aantal aan te wijzen bestuursambtenaren wordt voorloopig op 12 gesteld.
De volgende vakken worden gedoceerd: Inleiding tot het recht; Staats- en administratief recht; Agrarisch recht; Adatrecht; Strafrecht; Criminologie; Strafprocesrecht; Economie; Landbouweconomie; Politiewetenschappen; Instellingen van den Islam; Geschiedenis; Comptable administratie en begrootingstechniek (facultatief).
(Aneta)
(Vor. ber. Onderwijs 2419 A.)

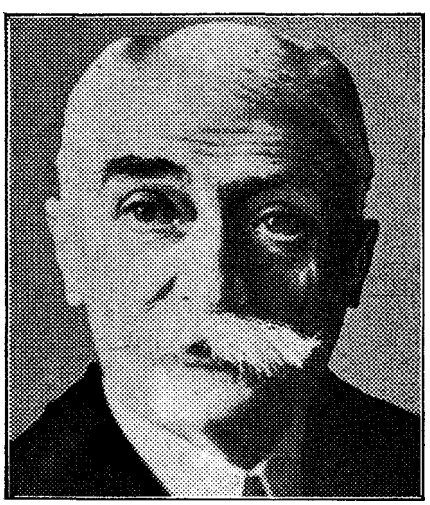
8 SEPTEMBER 1937

G. KLEINE ENTENTE. — Communiqué - Roemenië stemt volledig in met Russisch-Tsjechisch pact. —
Na afloop van de bijeenkomst der Kleine Entente in Sinaja hebben de ministers van Buitenlandsche Zaken der drie betrokken landen de pers ontvangen. De Roemeensche minister, Antonescu, las het communiqué voor en wees op de toenemende hechtheid van de Kleine Entente.
Op de vraag van een journalist verklaarde de minister, dat de Roemeensche regeering het pact tusschen Tsjecho-Slowakije en Sovjet-Rusland in geen enkel opzicht afkeurt, integendeel, deze band tusschen het bevriende en verbonden Tsjecho-Slowakije en den grootsten nabuur van Roemenië, met wien vriendschappelijke betrekkingen onderhouden worden, volstrekt gunstig beoordeelt.
De Zuidslavische ministerpresident en minister van Buitenlandsche Zaken, Stojadinowitsj, beperkte zich in zijn verklaring met de nadruk te leggen op de eenstemmigheid en harmonie, welke onder de landen der Kleine Entente heerscht.
De betrekkingen der Kleine Entente en Hongarije zijn aanzienlijk verbeterd. (Wreme)
(V.b. Kl. Entente 2831 C.; Tsjech.-Russ. Pact. 1802 B.)

H. DUITSCHLAND. — Nieuwe voorraden bruinkool.
In de te Aken gehouden bijeenkomst der Duitsche geologen heeft prof. dr. Breddin van de technische hoogeschool van Aken in zake de bruinkoolvoorraden

in het Rijnland medegedeeld, dat een nieuwe 50 tot 100 meter dikke kolenlaag is aangetroffen, over een oppervlakte van 215.000 H.A.
Den voorraad kolen, welke voor ontginning in aanmerking komt, schat men in vakkringen op niet minder dan 15 milliard ton. Terwijl de tegenwoordige voorraden van het bruinkolengebied in het Rijnland, bij een productie van 50 millioen ton, nog slechts voor ongeveer veertig jaren voldoende zijn, gelooft men door de nieuw gevonden voorraden den levensduur van de West-Duitsche bruinkolenindustrie te kunnen waarborgen voor een tijdperk van ongeveer 300 jaren.
Weliswaar bevindt de nieuwe laag zich op een aanzienlijke diepte van 300 tot 500 meter, zoodat de ontginning met aanmerkelijk hoogere kosten gepaard gaat, maar in de betere kwaliteit der kolen meent men hiervoor een tegenwicht te bezitten.
Reeds zijn de voorbereidende werkzaamheden ter hand genomen om de eerste schacht aan te leggen.
(Völk. Beobachter) **(Vor. ber. Steenkolen 2675 G.)**

A. **BARON PIERRE DE COUBERTIN OVERLEDEN.**
Baron Pierre de Coubertin, de grondlegger van de moderne Olympische Spelen, is op 2 September '37 te Genève op 74-jarigen leeftijd aan de gevolgen van een beroerte overleden.

Baron Pierre de Coubertin.

De verdiensten van dezen grooten voorvechter van het zuivere amateurisme zijn zeer vele geweest. Hij heeft een groot ideaal nagestreefd: de verbroedering der volkeren door middel van de physieke cultuur. Een ernstige teleurstelling moet het voor hem geweest zijn, dat zijn ideaal niet verwezenlijkt is in den zin zooals hij dit zich gedacht heeft. Niettemin heeft hij in de door hem in het leven geroepen moderne Olympische Spelen zeker groote genoegdoening gevonden. (Journal de Genève)

B. **NEDERLAND. — De periodieke Pers. —**
Ter gelegenheid van het 25-jarige bestaan van de vereeniging de Nederlandsche periodieke pers is op 3 September '37 in Pulchri Studio te 's-Gravenhage een tentoonstelling van ongeveer 600 periodieken en wetenswaardigheden op het gebied van papier, cliché-vervaardiging en adresseermachines geopend door den waarnemenden burgemeester van 's-Gravenhage, prof. ir. C. L. van der Bilt.
Onder de talrijke belangstellenden waren de heeren J. G. Pater als vertegenwoordiger van den directeur-generaal der P.T.T., A. J. Lievegoed, chef van den regeeringspersdienst. (Het Vaderland)
(Vor. ber. Tentoonstellingen 2809 D.)

C. **THEE. — Restrictie verlengd. —**
Door het International Tea Committee is aangekondigd, dat de regeeringen van drie bij het restrictieschema betrokken landen, namelijk die van Nederlandsch-Indië, Britsch-Indië en Ceylon, de plannen tot verlenging van het internationale restrictieschema, dat in Maart 1938 af zou loopen, hebben goedgekeurd. De overeenkomst zal worden verlengd voor vijf jaar beginnend 1 April 1938.
Volgens het huidige schema mag in totaal door de drie deelnemende landen 87½% van de standaardquota worden geëxporteerd. Als standaardquotum is aangenomen het gemiddelde van de producties over 1929, 1930 en 1931. (Keesings Financieel Archief)
(Vor. ber. Thee 2921 E.; Restrictie 2373 K.)

D. **NEDERL. OOST-INDIE. — Vergiften-Ordonnantie.**
Bij den Volksraad is ingediend een vergiften-ordonnantie.
In de memorie van toelichting wordt opgemerkt, dat het feit, dat de handel in vergiften hier te lande practisch aan geen toezicht is onderworpen, een wettelijk ingrijpen dringend noodig maakt. Thans zijn alle mogelijke medicinale vergiften zonder eenige beperking voor ieder verkrijgbaar, hetgeen ernstig gevaar oplevert voor de volksgezondheid. Bij deze ordonnantie zal de verkoop in het klein van de meest gevaarlijke geneesmiddelen geheel in handen komen van deskundigen, welke een apotheek houden en van veeartsen, terwijl slechts aflevering plaats heeft op voorschrift van geneeskundigen, tandartsen en veeartsen.
(Aneta)

9 SEPTEMBER 1937

E. **OOSTENRIJK. — Econom. Toestand. - Opleving.**
De Oostenrijksche gezant te 's-Gravenhage, heeft dezer dagen een bezoek gebracht aan Oostenrijk en van zijn bevindingen het een en ander medegedeeld. Zijn algemeene indruk was, dat over de geheele linie de economische toestand was verbeterd.
De buitenlandsche handel is krachtig vooruitgegaan. In de zes eerste maanden van 1937 bedroeg de invoer 716 mill. sch., (v. j. 591 mill.). De uitvoer steeg van 458 mill. tot in het eerste halfjaar 1937 572 mill. schilling.
Sedert Januari 1937 zijn de inkomsten van de Oostenrijksche Bondsspoorwegen in vergelijking met 1936 met 20% gestegen.
De transfer uit Oostenrijk naar die landen, die zelf geen beperkende maatregelen voor betalingen aan het buitenland kennen, is bijna geheel vrij. Weenen is weer bezig het internationale financieele centrum te worden voor Midden- en Oost-Europa, wat het ook voor den oorlog was.
Hoewel de schilling niet gedevalueerd werd, kon het Oostenrijksche bedrijfsleven zich tamelijk snel herstellen van de gevolgen van de devaluaties in Europa, waarbij de ongeveer tegelijkertijd begonnen algemeene prijsstijging op de wereldmarkt zeer te stade kwam. De gouddekking van de Oostenrijksche valuta is van 26.68% in het vorige jaar gestegen tot 27.37%, de beursindex van Oostenrijksche aandeelen van 131% tot 179%. De spaargelden bij de verschillende banken en spaarkassen bedroegen einde Juni 2157 mill. sch. en stijgen nog steeds. (Telex-A. N. P.)
(Vor. ber. Econ. Toestand 2719 H.)

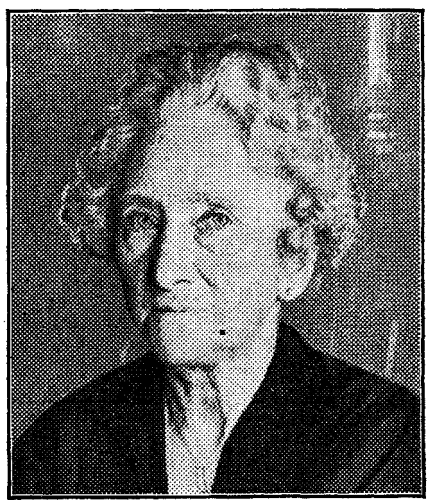
F. **NEDERLAND. — Handelsverkeer met Duitschland. —**
Het Duitsch-Nederlandsche handelsverkeer vertoont in 1937 voor de eerste maal sedert het uitbreken van de wereldcrisis een begin van een opleving. De handelsomzet tusschen beide landen, die in het laatste jaar voor de crisis zonder goud en zilver meer dan 2 milliard mark bedroeg en daarbij voortdurend tot M. 1.3 milliard in 1931, M. 845 millioen in 1933, M. 600 millioen in 1935 en M. 564 millioen in het vorige jaar afgenomen was, nam in de eerste helft van 1937 in vergelijking met de overeenkomstige periode van 1936 van M. 283 millioen tot M. 315 millioen toe.

De Duitsche import uit Holland is in het eerste halfjaar met 6 percent en de export naar Nederland zelfs met 13½ percent gestegen. De Duitsche handelsbalans tegenover Nederland, die reeds in het vorig jaar een verbetering vertoonde, wijst voor het eerste halfjaar van 1937 een actiefsaldo aan van M. 129.6 millioen tegen M. 103.3 millioen in de overeenkomstige periode van 1936.
Ten gevolge van de depreciatie van den gulden is de invoer van Duitschland uit Nederland sedert October van het vorig jaar met het oog op de onzekerheid welke ontstond door den terugslag van de depreciatie op de ontwikkeling van den Duitschen export naar Nederland, eerst aanmerkelijk afgenomen. De invoer liep dan ook van M. 48,3 millioen in het tweede en 46 millioen in het derde kwartaal van 1936 tot M. 35,2 millioen in het laatste kwartaal en M. 39,5 millioen in het eerste kwartaal van dit jaar terug.
De naar verhouding gunstige ontwikkeling van het Duitsch—Nederlandsche verrekeningsverkeer — de Duitsche export naar Nederland vertoonde slechts weinig wijziging in het laatste driekwart jaar — maakte het echter mogelijk, dat de Duitsch—Nederlandsche regeeringscommissies gedurende de in Maart te Berlijn gehouden besprekingen besloten, den Duitschen import uit Nederland te verhoogen. Dientengevolge steeg deze in het tweede kwartaal in vergelijking met het eerste kwartaal met M. 13,5 millioen tot M. 53 millioen. Tegelijkertijd trad in het tweede kwartaal in vergelijking met het eerste ook een stijging van den export van Duitschland naar Nederland met M. 24,7 millioen tot M. 123,4 millioen in, zoodat de achterstand van Duitschland in het verrekeningsverkeer met Nederland ondanks den gestegen invoer uit Nederland met M. 35 millioen tot ƒ 26 millioen begin Maart, ƒ 8 millioen einde Juni en minder dan ƒ 6 millioen na afloop van de derde Juliweek kon worden verminderd. (Alg. Handelsblad)

(Vorig bericht 2808 C.)

A. MEVROUW ESTHER DE BOER—VAN RIJK OVERLEDEN. —

Op 7 Sept. '37, 84 jaar oud, is Nederlands meest bekende en gevierde tooneelkunstenares, mevrouw Esther de Boer-van Rijk, overleden.
Het getuigt voor de enorme vitaliteit welke deze vrouw in hoogen leeftijd nog heeft bezeten, dat de doodstijding der 84-jarige nog komt als iets onverwachts.

Mevrouw Esther De Boer-van Rijk.

Haar levensloop. — Esther de Boer-van Rijk werd 29 Juli 1853 te Rotterdam geboren. In 1873 debuteerde ze als Laura in Cremers „Emma Berthold" bij het gezelschap „Le Gras, Van Zuylen en Haspels" nadat zij al in 1867 bij het liefhebberij-tooneel was opgetreden en de zilveren medaille der Rederijkerskamer „Nut en Genoegen" had behaald. De jury was gevormd door mevrouw Catharina Beersmans, Derk Haspels en Willem van Zuylen. Aanvankelijk was zij in de zaak van haar moeder voor modiste opgeleid. Aan de groote actrice Catharina Beersmans had ze voor haar vorming veel te danken.
In 1881 huwde de kunstenaresse met den musicus Henri de Boer en in 1883 vestigden zij zich te Amsterdam. Van de Nederlandsche Tooneelvereeniging was zij in 1893 mede-oprichtster en secretaresse. Later heeft ze deel uitgemaakt van Herman Heijermans' eigen gezelschap en van „Het Schouwtooneel" om ten slotte met een eigen gezelschap het land rond te reizen.
Sedert 1898 kwamen de groote Heijermans-premières: 24 Dec. 1898 „Ghetto", 24 Dec. 1900 „Op Hoop van Zegen" 1908 „De Meid", 14 April 1917 „Eva Bonheur". Zoowel in Londen, Berlijn, Parijs als Brussel is ze opgetreden o.a. in „de Medailles van de Oude Vrouw". De gemeente Amsterdam verleende haar bij haar gouden jubileum de zilveren medaille der stad; 10 Oct. 1928 sprak mevr. Mann-Bouwmeester voor de radio over hare beteekenis en 24 Oct. 1928 werd zij begiftigd met het ridderkruis van Oranje Nassau, een jaar later met dat van de Belgische Kroonorde. Ziedaar enkele merkwaardige data waarbij nog gevoegd moeten worden haar zilveren tooneeljubileum in 1898, haar 40-jarig jubileum 1 Maart 1916 in „Mieke" van Jacques van Hoven, haar gouden feest 9 Oct. 1923 in Defresne's „De Woekeraarster", haar 55-jarig kunstenaarschap 12 Oct. 1928 in Cor Hermus' „Moeder" en haar 60-jarig jubileum met „Levensavond" van Jaap van der Poll.

Data en feiten. — Onderstaand geven wij een overzicht van data en feiten uit het leven van Mevr. Esther De Boer-van Rijk:

1853 29 Juli geboren te Rotterdam.
1867 Eerste rol (als dilettante) in „De Jagershuzaar en Het Oestermeisje".
1873 Debuut als Laura in „Emma Berthold" van Cremer. Eerste ingenuerol bij het gezelschap Le Gras, Van Zuylen en Haspels.
1877 Verbonden aan het Gezelschap v. Victor Driessens te Antwerpen.
1880 Optreden in het Imperial Theatre en Dury Lane Theatre te Londen.
1881 Bij het nieuw gevormde gezelschap van Van Zuylen te Rotterdam; huwelijk met den musicus Henri de Boer.
1883 Vestiging te Amsterdam, engagement bij het „Salon des Varieté's" Bamberg en Charlier, later Kreukniet en Poolman, eerste rol in „Het Huisgezin van den Schrijnwerker".
1893 De Nederlandsche Tooneelvereeniging wordt opgericht (medeoprichtster en sociétaire).
1895 Optreden te Berlijn in het „Neues Schauspielhaus".
1898 23 November, 25-jarig tooneeljubileum als „Moeder Pierrot" in „De Verloren Zoon", muziekdrama van Wormser.
1898 24 December. Première van „Ghetto".
1900 24 December. Première van „Op Hoop van Zegen" (in de rol van „Kniertje").
1908 „Kniertje" in „Op Hoop van Zegen" in het „Hebbeltheater" te Berlijn en andere bekende rollen in de stukken van Herman Heijermans.
1908 Première van „De Meid".
1909 35-jarig tooneeljubileum in „Op Hoop van Zegen", te Amsterdam.
1910 29 Januari, de 590ste „Falkland"-„Nocturne", opgedragen aan Esther de Boer—van Rijk.
Toetreden tot het nieuw gevormde gezelschap „Tooneelvereeniging", onder directie van Herman Heijermans.
1912 15 November, 400e maal „Kniertje". Ed. Frankfort schildert de speelster in deze rol. Plaatsing van het portret in het Rijksmuseum te Amsterdam.
1916 1 Maart 40-jarig tooneeljubileum in de Hollandsche Schouwburg te Amsterdam.
1916 Najaar. Première van „Tropenadel".
1917 14 April. Première van „Eva Bonheur".
1918 4 September. Première van „Suikerfreule".
1918 De eerste bioscoopfilm van „Op Hoop van Zegen", wordt (door Maurits Binger voor de „Hollandia Film" te Haarlem) gemaakt.
1919 Toegetreden tot „Het Schouwtooneel" onder directie van Van der Horst en Musch.
1920 Opnieuw verbonden aan de „Tooneelvereeniging". Directie Herman Heijermans.
1923 18 September, behaalt (op 70-jarigen leeftijd) het zwemdiploma.
9 October. 50-jarig tooneeljubileum in den Stadsschouwburg te Amsterdam.
De gemeente Amsterdam schenkt de jubilaresse de zilveren medaille van de Stad Amsterdam.
Eerste opvoering van „De Woekeraarster" van A. Defresne.
Overplaatsing van het geschilderde portret van „Kniertje" naar den Stadsschouwburg te Amsterdam.
De Kon. Edelmetaalbedrijven slaan den Kniertjespenning.
1924 24 Februari. Gezelschap „Esther de Boer" met „Op Hoop van Zegen" in „Maison de l'Oeuvre" te Parijs.
1925 12 October, optreden bij „Het Vereenigd Tooneel" in Eva Bonheur (reprise) van Herman Heijermans.
1927 16 Februari, verbonden aan Ned. Studio Theater, dir. M. Lieber in „Haskalah" van Scholem Asch en „Ziwoeg" van Hirschbein.
1928 10 October. Theo Mann-Bouwmeester huldigt voor de radio Esther de Boer-van Rijk en spreekt over de beteekenis van haar collega.
1928 11 October. 55-jarig tooneeljubileum: Eerevoorstelling in den Stadsschouwburg te Amsterdam v. „Het Schouwtooneel". Opvoering van „Moeder" van Cor Hermus.

1928 24 October. Ridder in de Orde van Oranje-Nassau.
1929 20 November. Ridder in de Kroonorde van België.
1932 Benoemd tot buitengewoon eerelid van den bond van Nederlandsche Tooneelschrijvers. Stichting van het De Boer van Rijk—Ensemble, artistiek leider Jaap van der Poll.
1933 29 Juli. Viering van den 80sten verjaardag.
25 September. 60-jarig Tooneeljubileum in den Stadsschouwburg te Amsterdam.
1934 Publicatie van „Ik kijk Terug", levensbeschrijving.
1935 Sprekende film „Op Hoop van Zegen".
1936 Deze film bekroond op de Biennale te Venetië. Gouden Medaille.
1936 Reis naar Palestina.
1936 Reorganisatie van haar Ensemble, thans onder leiding van Nico de Jong. (Red. K. H. A.)

(Vor. ber. Mevr. Esther de Boer-van Rijk 983 G.; Photo buiten tekst 2924a)

10 SEPTEMBER 1937

A. **ZWEMSPORT. — Ragnhild Hveger verbetert twee wereldrecords. —**
De Deensche zwemster Ragnhild Hveger heeft wederom twee wereldrecords verbeterd.
Zij bracht het record van Tini Wagner op de 440 yards van 5 min. 22 sec. op 5 min. 14 sec., en dat op de 500 yards, eveneens van Tini Wagener, van 6 min. 9.8 sec. op 5 min. 57.9 sec.
Denemarken bezit thans 12 wereldrecords tegen Nederland 9. (Red. K. H. A.)
(Vor. ber. Ragnhild Hveger 2710 E).

B. **WATERSPORT. — Wereldrecord voor racebooten.**
Sir Malcolm Campbell heeft op 1 Sept. '37 op het Lago Maggiore het wereldrecord voor racebooten (ongelimiteerde klasse) verbeterd.
Hij behaalde een gemiddelde snelheid van 203.30 K.M. per uur. Het oude record stond met 200.90 K.M. op naam van den Amerikaan Gar Wood. (La Stampa)
(Vor. ber. Sir Malcolm Campbell 1944 B.)

C. **BOKSEN. — Joe Louis wint van Tommy Farr. —**
De Amerikaansche bokser Joe Louis heeft na een prachtigen strijd zijn uitdager, den Engelschman Tommy Farr, op punten geslagen. Joe Louis behoudt dus zijn titel van wereldkampioen.
(N. Y. Herald Tribune) **(V. b. Joe Louis 2841 C.)**

D. **NEDERLAND. — De aanstaande blijde gebeurtenis in het Prinselijk Gezin. - Officieele Mededeelng.**
De Staatscourant van 8 September '37 bevat de volgende mededeeling:
De behandelende geneesheeren van H. K. H. Prinses Juliana hebben met groote voldoening kunnen vaststellen, dat de zwangerschap, welke thans tot ongeveer halverwege gevorderd is, een geheel normaal verloop heeft en dat de gezondheidstoestand van H. K. H. in alle opzichten reden tot volkomen tevredenheid geeft.
Dr. C. L. de Jongh.
Dr. J. de Groot.
(Staatscourant) **(Vor. ber. Prinses Juliana 2916 D.)**

E. **BELGIE. — De Nationale Bank en premier van Zeeland. - Votum van vertrouwen in Kamer en Senaat. —**
De Belgische Kamer heeft op 8 September '37 met 130 tegen 34 stemmen en 21 onthoudingen de motie van vertrouwen in den premier Van Zeeland aangenomen. In deze motie wordt nota genomen van de verklaringen van den premier en den minister van Financiën en de belangloosheid en integriteit van den premier vastgesteld. De Kamer neemt verder kennis van de besluiten, die zijn genomen, om de wijze van benoeming der directeuren van de Nationale Bank te verbeteren en hun bezoldiging te regelen. Zij verwacht, dat de regeering er voor zal zorgen, dat de werking van de circulatiebank boven alle critiek zal zijn verheven.
Tegen stemden een liberaal, van Glabbeke, twee katholieken, alle Rexisten en Vlaamsch-nationalisten. Eenige katholieken, een liberaal en alle communisten hebben zich onthouden.
Op 9 September '37 heeft de Senaat de vertrouwensmotie, welke in twee deelen was gesplitst, aangenomen.
Het eerste deel, waarin hulde wordt gebracht aan de integriteit van den premier en zijn belangeloosheid wordt erkend, werd met 121 tegen 6 stemmen (Vlaamsch-nationalisten) en 17 onthoudingen aangenomen, terwijl het tweede deel, waarin vertrouwen wordt uitgesproken, dat de regeering ten aanzien van de Nationale Bank waakzaam zal zijn, met 113 tegen 15 stemmen en 16 onthoudingen werd aanvaard. (Het Laatste Nieuws)
(Vor. ber. Nat. Bank 2919 E.; Van Zeeland 2880 B.)

F. **NEDERLAND. — Nieuwe Ned. Indische Leening. - Groot ƒ 912.050.000 3% obligaties à 96¾ procent. —**
De minister van Koloniën en de minister van Financiën berichten de uitgifte van een 3% Nederlandsch-Indische leening 1937 A (gegarandeerd door Nederland) groot nominaal ƒ 912.050.000, waarvan reeds een bedrag ad ƒ 340.846.900 bij openbare instellingen is geplaatst. De koers van uitgifte bedraagt 96¾ pct. De leening is verdeeld in schuldbewijzen aan toonder groot ƒ 1000, ƒ 500 en ƒ 100. De leening is aflosbaar à pari, in ten hoogste 37 jaar, te beginnen 1 October 1938 tot een bedrag ad ten minste ƒ 24.650.000 's jaars. De rente bedraagt drie procent en is vrij van couponbelasting. (Het Vaderland)
(Vor. ber. Leeningen 2657 B.)

11 SEPTEMBER 1937

G. **NEDERLAND. — Criminaliteit nam toe in 1935.**
Blijkens de zoo juist bij de Algemeene Landsdrukkerij verschenen crimineele statistiek over 1935, samengesteld door het Centraal Bureau voor de Statistiek, nam het aantal onherroepelijke veroordeelingen wegens rechtbankzaken toe van 31.072 in 1934 tot 33.367 in 1935; het aantal onherroepelijk veroordeelde individuen van 27.611 tot 29.339, resp. dus een vermeerdering van 2295 (7.4 %) en 1728 (6.3 %). Na aftrek van alle belastingovertredingen zijn de cijfers der veroordeelingen en veroordeelden voor 1934 resp. 19.960 en 18.987; voor 1935 resp. 20.940 en 19.676. De stijging in 1935 was minder groot dan die in de jaren 1933 en 1934.
Bij de kantongerechtscriminaliteit is de beweging der cijfers eveneens in stijgende lijn. Het totaal aantal schuldigverklaringen en gevallen van voorkoming der vervolging bedroeg in 1935 480.053 tegen 444.582 in 1934. Voor het eerst was in 1935 het aantal gevallen van voorkoming der vervolging hooger dan het aantal gevallen van schuldigverklaring.
(Centraal Bureau v. d. Statistiek)
(Vor. ber. Criminalistiek 2437 B.)

H. **AUSTRALIE. — Versterking der weermacht. —**
Sir Archdale Parkhill, de Australische minister van Landsverdediging, heeft in het Huis van Afgevaardigden de begrooting voor zijn departement ingediend. Hij verklaarde daarbij, dat de beteekenis van het nieuwe recordbedrag van £ 11.530.000 gelegen was in het belang om in den kortsten tijd zoo veel mogelijk aan te schaffen.
Australië's bijdrage tot de maritieme verdediging van het Britsche Rijk zal volgens de Engelsche bladen versterking van de kustverdediging, ook tegen luchtaanvallen, omvatten. Te Sydney zullen drie kustverdedigingsvaartuigen worden gebouwd en in de regeeringsfabrieken zal luchtdoelgeschut worden gebouwd voor plaatsing bij Sydney en Newcastle in Nieuw Zuid-Wales en bij verscheidene andere steden. Door aankoop van zeer snelle lange-afstands-bommenwerpers in Engeland, zal de luchtmacht worden versterkt. Het is de bedoeling het aantal vliegtuigen in eerste linie op te voeren van 114 tot 198. Acht eskaders met in totaal 96 toestellen zijn reeds opgericht.

De kruisers „Australia" (9.870 ton) en „Canberra" (9.850 ton) zullen, naar de minister mededeelde, een zwaardere bepantsering krijgen. In verband met het gebruik van Darwin als hulp-vlootbasis zullen aldaar marine-radiostations worden opgericht voor de verbinding met de schepen in de wateren ten Noorden van Australië. (Telex-A. N. P.)
(Vor. ber. Bewapening 1140 C.)

A. **DUITSCHLAND. — „Partijdag van den Arbeid" te Neurenberg. —**
Het partijcongres der Nationaal-Socialisten in Duitschland is op 7 Sept. '37 te Neurenberg met de gewone Duitsche plechtigheid begonnen. Rudolf Hess deelde mede, dat deze partijdag volgens den wil van Hitler de betiteling zal dragen „Partijdag van den Arbeid".
Julius Streicher, de gouwleider van Neurenberg-Franken, sprak eenige welkomstwoorden, waarop de Beiersche minister Wagner het jaarlijksche manifest van Hitler voorlas. Dit manifest is ongeveer in dezelfde bewoordingen als de vorige verklaringen, de gebruikelijke harde woorden tegen de buiten het Nationaal-Socialisme staande groepen, rassen en godsdiensten, waren de hoofdschotel.
Ik wil — zoo besluit de proclamatie — als slot van een hoofdstuk der Duitsche geschiedenis drie feiten vaststellen:
1. Het verdrag van Versailles is dood.
2. Duitschland is vrij.
3. De garant onzer vrijheid is onze eigen weermacht.
Als de Nationaal-Socialistische regeering alleen op deze drie feiten kon wijzen, zou zij zich toch reeds van een roemruchte bladzijde in de annalen van het volk verzekerd hebben. Duitschland is niet geïsoleerd, doch verbonden in nauwe vriendschap met machtige staten. De natuurlijke belangengemeenschap tusschen Duitschland en Italië is steeds meer een factor van bescherming tegen den chaotischen waanzin gebleken. Onze overeenkomst met Japan beoogt hetzelfde doel: aaneengeschaard te staan tot het afweren van een aanval op de beschaafde wereld, die vandaag in Spanje, morgen in het Oosten en overmorgen misschien elders wordt ondernomen.
In het vijfde jaar na de Nationaal-Socialistische revolutie kunnen wij geen schooner feit vaststellen dan dit: Het is weer schoon een Duitscher te zijn en een geluk in Duitschland te leven.

Nationale prijs. — Dr. Goebbels heeft op het cultuurcongres van den rijkspartijdag te Neurenberg den eersten prijswinnaar bekend gemaakt van den Duitschen nationalen prijs voor kunst en wetenschap, die door Hitler ingesteld is in plaats van den Nobelprijs, dien Duitschers niet meer mogen aannemen. Er zijn drie prijzen van 100.000 Rm. De prijswinnaars zijn: Alfred Rosenberg en de artsen prof. dr. August Bier en prof. dr. Ferdinand Sauerbruch, benevens de ontdekkingsreiziger dr. Wilhelm Filchner. Prof. Sauerbruch en prof. Bier deelen een prijs van 100.000 Rm. Voorts heeft Hitler bepaald, dat de architect prof. Ludwig Troost, die als eerste winnaar van den nationalen prijs in aanmerkingen zou zijn gekomen, maar is overleden, symbolisch na zijn dood toch nog deze eer genieten zal.
Vele diplomaten waren dit jaar aanwezig, ook de Nederlandsche gezant was te Neurenberg. Afwezig waren de apostolische Nuntius, mgr. Orsenigo en de Russische gezant.
(Berliner Tageblatt - Telex-A. N. P.)
(Vor. ber. 2475 E.; 2458 E.; Hitler 2448 A.)

B. **CHINA. — Vrijheidsleening. —**
De Chineesche regeering heeft een „vrijheidsleening voor de landsverdediging" ten bedrage van 500 millioen dollar uitgeschreven. (Sin Pau Agency)
(Vorig bericht 2173 C.)

C. **NEDERLAND. — Monument voor wijlen Koningin Emma te Middelburg. —**
Op 6 September is te Middelburg op plechtige wijze in tegenwoordigheid van H. M. de Koningin een monument voor wijlen Koningin Emma onthuld.
(Red. K. H. A.) **(Vorig bericht 2503 E.)**

D. **NEDERLAND. — De Nieuwe Kerk te Delft gerestaureerd. —**
Wanneer men de restauratie van het koor meerekent, dan is het vijftien jaar geleden, dat met de restauratie van de Nieuwe Kerk te Delft een begin werd gemaakt. Het door architect Herman van der Kloot Meyburg gerestaureerde koor werd in September 1923 in tegenwoordigheid van alle leden van het Vorstelijk Gezin als nationaal huldeblijk ter gelegenheid van het zilveren regeeringsjubileum van H. M. de Koningin officieel overgedragen. In 1931 werd een aanvang gemaakt met het herstel van het dwarsschip, waarvoor ongeveer een ton is uitgegeven, terwijl in 1933 het schip onderhanden werd genomen, een werk, waarvoor de oorspronkelijke begrooting werd teruggebracht. Men is daar nog iets onder gebleven. Het geheele restauratiewerk, waardoor de uit nationaal-historisch oogpunt belangrijkste kerk van ons land voor den ondergang werd behoed, is thans gereed gekomen en op 8 September werd de Nieuwe Kerk te Delft, in aanwezigheid van een vertegenwoordiger der Koningin, den minister van Onderwijs, Kunsten en Wetenschappen en tal van autoriteiten, officieel ingewijd. (Alg. Handelsblad)
(Vorig bericht 2351 D.)

f 575.000 aanwees, welk bedrag later tot f 475.000

12 SEPTEMBER 1937

E. **LETTEREN. — Boeken die door de pers gunstig besproken zijn. - Onze wekelijksche opgave. —**
Duitsch: R. Borchardi — „Vereinigung durch den Tod hindurch". (Bermann-Fischer, Wien)
Wilhelm von Scholz — „Eine Jahrhundertwende". (Lebenserinnerungen) (Paul List, Leipzig) **(2921 D.)**
Engelsch: Philip Gibbs — „Ordeal in England". (Heinemann)
Hugh Walpole — „John Cornelius, His Life and Adventures". (Macmillan) **(Vor. ber. 2921 D.)**
Fransch: Fred Bérence — „Lucrèce Borgia". (Aux Editions Payot, Paris)
F. de Croisset — „Le Dragon blessé". (La Chine) (Grasset, Paris) **(Vorig bericht 2921 D.)**
Italiaansch: M. L. Fiumi — „L'orto della vedova". (Ceschina, Milano) **(Vorig bericht 2921 D.)**
Nederlandsch: Mathias Kemp — „Het kwellende wonder". (N.V. Leiter-Nypels, Maastricht)
Helma Wolf-Catz — „Opkomst". (A. W. Sijthoff's Uitg. Mij., Leiden) **(Vorig bericht 2921 D.)**

F. **VOLKENBOND. — Rapport van de grondstoffencommissie. —**
De commissie van deskundigen voor grondstoffenkwesties is gereed gekomen met haar rapport aan den Volkenbondsraad. Dit rapport vat het resultaat der drie zittingen van de commissie samen, onder afweging van de van verschillende zijden aangevoerde argumenten en formuleert een reeks conclusies, waarvan de belangrijkste de volgende zijn:
I. De moeilijkheden van de betaling der grondstoffen zijn grooter dan die in zake het aanbod.
II. Er bestaat ongetwijfeld een ongelijkmatigheid in de verdeeling van de grondstoffen en er zijn staten, die ten aanzien van de grondstoffenkwesties speciale moeilijkheden ondervinden.
III. Een duurzame en algemeene oplossing van de grondstoffenkwestie is alleen van een herstel van het algemeene goederenverkeer te verwachten.
Op grond van de onderzoekingen der twee subcommissies beveelt het rapport speciale economische en financieele maatregelen aan. (Journal de Genève)
(Vorig bericht 2712 C.)

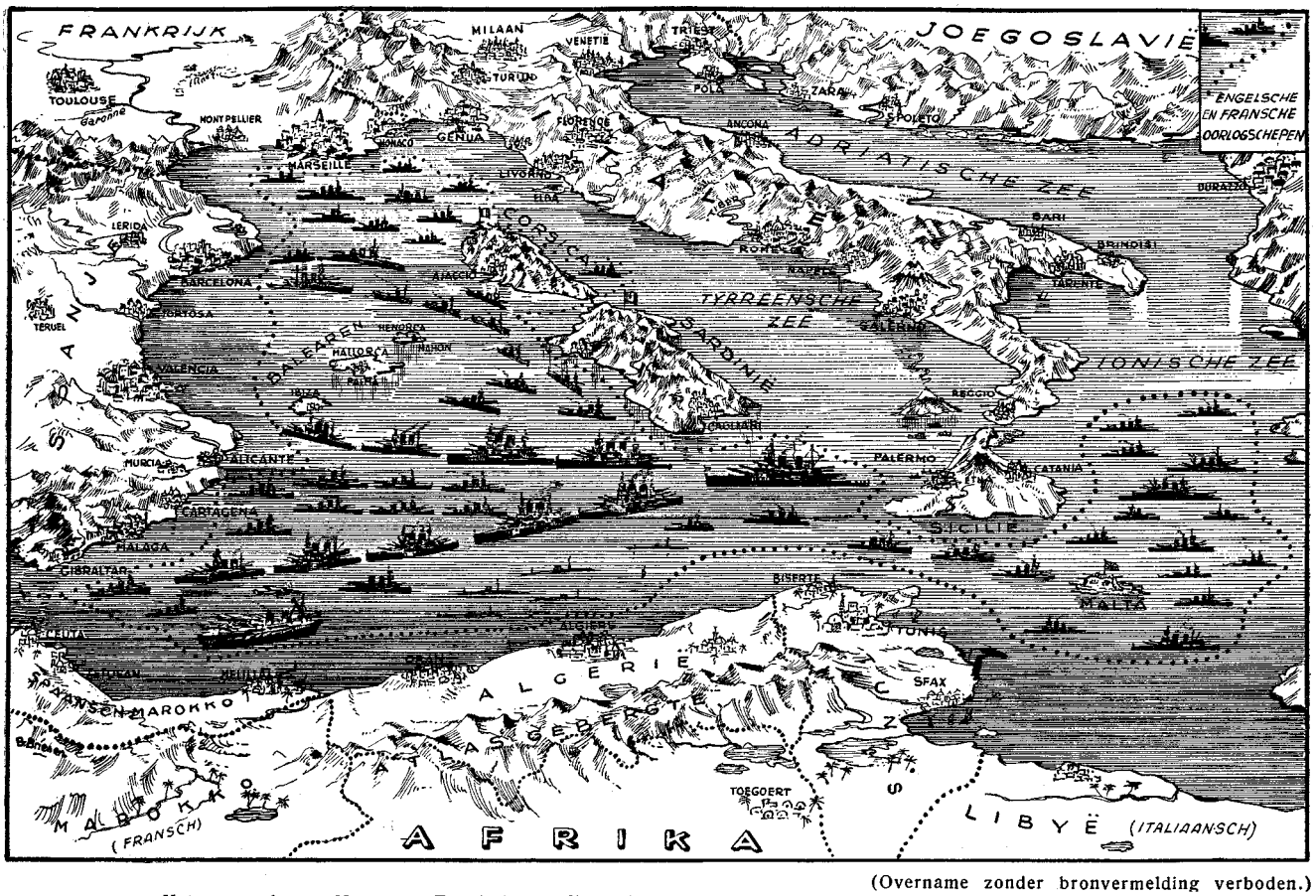
G. **SOVJET RUSLAND. — De zuiveringsactie. —**
Behalve Ljoebimof, den commissaris der lichte industrie, heeft het Russisch centraal uitvoerend comité de onder-commissarissen van deze industrie, Mychkof en Jeremin, van hun ambt ontheven. Het commissariaat van de lichte industrie was aanzienlijk ten achter bij het productieplan voor het eerste halfjaar. Thans is het hooge personeel, dat de leiding heeft over de Sovjet Russische industrie, vrijwel geheel vernieuwd.
De beweging tot verjonging van het kader duurt nog steeds voort. Van de zeventien volks-commissarissen, die in het diplomatieke jaarboek van 1936 voorkomen, zijn er nog slechts acht in functie. (Prawda)
(Vor. ber. Radek 2658 C.; Kirof 2427 B.)

H. **UTRECHT. — 37ste Jaarbeurs. —**
De 37ste Jaarbeurs werd op 7 September officieel geopend.
De tweede agrarische beurs, die in deze najaars-

beurs is opgenomen, is sterk uitgebreid en vormt een belangrijk onderdeel. Op de jaarbeurs is ditmaal ingeschreven door 1207 deelnemers, tegen 1146 verleden jaar. De bezette oppervlakte is thans 16.000 M². tegen 14.500 M². een jaar geleden. Er zullen ook thans weer eenige excursies o.a. uit België naar de beurs worden georganiseerd en het staat vast, dat extra jaarbeurstreinen zullen rijden.
Er is een grootere buitenlandsche deelneming dan in 1936.

(Vorig bericht Jaarbeurs 2706 D.)

A. DE MIDDELLANDSCHE ZEE-CONFERENTIE. —

(Overname zonder bronvermelding verboden.)

Het accoord van Nyon. — Engelsche en Fransche oorlogsschepen beschermen de Middellandsche Zee.

13—14 SEPTEMBER 1937

B. SOVJET-RUSLAND. — Notawisseling met Italië in zake het torpedeeren van Russische schepen. —

Rusland heeft 2 nota's gezonden waarin openlijk Italië beschuldigd wordt van het torpedeeren van Russische schepen. Italië heeft Rusland slechts ontwijkend geantwoord en dit antwoord heeft groote ontstemming in Sovjet-kringen verwekt. Rusland handhaaft zijn beweringen ten opzichte van Italië en noemt het een Italiaansche piraten tactiek. (Prawda)

(Vorig bericht 2924 C.)

C. DE MIDDELLANDSCHE ZEE-CONFERENTIE. — Negen-mogendheden conferentie. - Internationale anti-piraten contrôle. —

Engeland, vastbesloten aan de vrijbuiterij in de Middellandsche Zee een einde te maken, heeft in overleg met Frankrijk, op 6 September Italië, Turkije, Griekenland, Joegoslavië, Egypte, Albanië, Sovjet-Rusland, Roemenië, Bulgarije en Duitschland uitgenoodigd om op 10 September te Nyon, Zwitserland, gemeenschappelijk overleg te plegen, met het doel een einde aan de onveiligheid in de Middellandsche Zee te maken. Italië heeft de uitnoodiging wegens de Russische beschuldiging van piraterie, niet aangenomen. Duitschland heeft de zijde van Italië gekozen en is ook niet ter conferentie verschenen. Anthony Eden, de Engelsche minister van Buitenlandsche Zaken besloot niettemin de conferentie zonder Duitschland en Italië te houden. In de bijeenkomst te Nyon heeft de technische commissie de volgende voorloopige overeenkomst der negen mogendheden gemaakt.

1. Groot-Brittannië en Frankrijk zullen samenwerken bij het patrouilleeren langs de voornaamste handelswegen in de Middellandsche Zee, in hoofdzaak Suez-Gibraltar, de Dardanellen-Gibraltar, Noord-Afrika-Marseille. De beide landen zullen samen ten minste zestig destroyers ter beschikking stellen, waarvan Engeland wat meer dan de helft zal opleveren.
2. De vertegenwoordigde Oostelijke Middellandsche Zee-staten zullen in hun eigen territoriale wateren patrouilleeren en daarbij onderling samenwerken. Zij zullen bovendien op verzoek zoodanige hulp verleenen, als waartoe zij bij machte zijn, bij het patrouilleeren in de Middellandsche Zee, en zij zullen patrouilleerenden oorlogsschepen toestaan bepaalde havens van hun gebied te gebruiken.
3. Rusland zal niet deelnemen aan het patrouilleeren in de Middellandsche Zee. Zijn oorlogsschepen zullen niet over de grens van de Dardanellen komen tenzij zich het geval voordoet voorzien bij de conventie van Montreux.
4. Italië zal door Groot-Brittannië en Frankrijk worden uitgenoodigd zich aan te sluiten bij het patrouillewerk ter bevordering van den uitdrukkelijken wensch der conferentie, dat Italië wordt uitgenoodigd om een „zone" over te nemen.
5. Mocht de piraterie overslaan naar de Zwarte Zee, dan zullen de mogendheden, die aan deze zee grenzen, onder elkaar samenwerken om er een eind aan te maken. (Telex-A. N. P.)

(Vorig bericht 2924 C.)

D. OUD-PRESIDENT MASARYK OVERLEDEN. — Masaryk, oud-president van Tsjecho-Slowakije, is op 14 September te 3.29 uur 's morgens op het kasteel Lany overleden. Alle leden der familie, president Benesj en diens echtgenoote en de premier Hodza waren aan het sterfbed.

(Voor levensbeschrijving zie uitgave No. 327.)

(Vorig bericht 2090 E.)

A. Bevolking. - Nieuwe demografische gegevens. — Het Centraal Bureau voor de Statistiek heeft de vijfde mededeeling omtrent den loop van de bevolking gepubliceerd. Deze mededeelingen geven een goed beeld van enkele moderne demographische verschijnselen.

Zoo is tegen het einde van het vorige en in het begin van dit jaar de zuivere reproductie-index over de jaren 1930—1931 en 1935 gepubliceerd. We mogen hier even in herinnering brengen, dat onder den zuiveren reproductie-index (net reproduction rate van Kuczynski) wordt verstaan: het aantal meisjes, dat één vrouw voortbrengt, en dat de vruchtbaarheidsperiode (15—49 jaar) geheel doorloopt.

Voor de periode 1930—1931 bedroeg de index 1,248; voor 1935 1,102. Deze index is dus in 5 jaar sterk achteruitgegaan. Voor 1936 is deze achteruitgang zeer verminderd. Wel is waar is de index in 1936 iets kleiner dan in 1935, maar het verschil is niet groot. Hij bedraagt voor 1936 1,097. Dit wil dus zeggen, dat volgens de vruchtbaarheidsverhoudingen in het jaar 1936 en de sterfteverhoudingen van de Nederlandsche sterftetafel voor vrouwen 1921—1930 één levend geboren meisje gemiddeld 1,097 meisje ter wereld zal brengen.

In de tweede plaats wordt een tabel gepubliceerd, omtrent de wettig levend geborenen naar den leeftijd van de ouders over de periode 1906—1913 en het jaar 1935. Hieruit blijkt, dat de relatieve vruchtbaarheid het grootst is, naarmate de vrouw jonger is. Ten opzichte van de periode 1906—1913 is over 1935 voor elk van de leeftijdsklassen van de vrouw daling van de vruchtbaarheidscijfers waar te nemen, en wel aanvangend bij de groep beneden 20 jaar opklimmend in groepen van 5 jaar, resp. met 28, 36, 36, 35, 42, 47 en 52 pct. De vermindering van de vruchtbaarheid is dus het grootst bij de oudere vrouwen; een verschijnsel, dat we wel konden verwachten, omdat de kinderen voor het overgroote deel in de eerste 5 à 8 jaren van het huwelijk worden geboren, daarna niet meer of zeer zelden.

Nederland

Zeer leerrijk is de volgende tabel:

Wettig levend geborenen per 1000 gehuwde vrouwen van iedere leeftijdsgroep.

	1906—1913	1935
Beneden 20 jaar	745	533
20—24 jaar	479	308
25—29 jaar	372	239
30—34 jaar	286	185
35—39 jaar	219	126
40—44 jaar	106	56
45—49 jaar	12	6

Verder blijkt, dat het grootste aantal geboorten voorkomt bij vrouwen beneden de 20 jaar, als de mannen 20—24 jaar zijn; bij vrouwen van 20—24 jaar gehuwd met mannen van 25—29 jaar. Voor de overige leeftijdsklassen van de vrouwen blijkt het aantal geboorten het grootst in huwelijken met mannen van dezelfde leeftijdsklassen.

Wanneer de leeftijd van de ouders nu vergeleken wordt met het rangnummer van het kind, hetgeen voor het jaar 1935 is geschied, dan zien we ook hier een zekeren invloed van de leeftijdscombinaties van de ouders, als hierboven beschreven, bij het eerste en tweede kind. Voor het derde, vierde en vijfde kind geldt dit ook voor de vrouwen van 25—29 jaar. Te beginnen met hetzelfde kind zien we dit verschijnsel eveneens voor de vrouwen van 30—34 jaar, n.l. het grootste aantal geboorten in combinatie met mannen in de leeftijdsklasse direct boven die der vrouwen.

Een volgende tabel geeft den leeftijd, waarop het huwelijk wordt gesloten, weer. Het jaar 1935 wordt vergeleken met de perioden 1880—1889, 1890—1899 en 1900—1909. Uit deze belangrijke tabel blijkt, dat de vrouw steeds op jongen leeftijd huwt; ook voor den man is dit waar te nemen, als alle huwende mannen beneden 30 jaar worden bijeengenomen, zooals uit volgende tabel blijkt, die de verdeeling van 100 huwenden van elk geslacht en elke periode aangeeft naar den huwelijksleeftijd.

	1880—1889		1890—1899	
	M.	V.	M.	V.
Beneden 30 jaar	64.56	74.93	65.83	78.07
30—39 jaar	23.49	16.45	22.34	15.71
40 jaar en ouder	11.95	8.62	11.83	6.22
Totaal	100	100	100	100

	1900—1909		1935	
	M.	V.	M.	V.
Beneden 30 jaar	69.97	79.88	71.98	83.37
30—39 jaar	21.45	14.87	21.04	12.60
40 jaar en ouder	8.58	5.25	6.98	4.03
Totaal	100	100	100	100

Niettegenstaande zoowel man als vrouw, en speciaal deze laatste, op jongeren leeftijd huwen, is de geboorte sterk verminderd. In dit verband gezien moet deze geboortevermindering ons nog meer treffen.

De gemiddelde leeftijd der huwenden is dan ook verminderd, zooals uit de volgende tabel blijkt.

	1880—1889	1890—1899	1900—1909	1935
Mannen	30.20	29.77	29.21	29.07
Vrouwen	27.46	27.18	26.81	26.34

Het verschil is, speciaal voor de vrouwen, nogal groot.

Drie tabellen behandelen den leeftijd van de huwenden in verband met de kerkelijke gezindte.

De jaren 1914 en 1935 worden met elkaar vergeleken. Hieruit blijkt, dat de Protestanten relatief meer huwelijken sluiten dan de Roomsch-Katholieken, zoowel in 1914 als in 1935, hoewel in 1914 in meerdere mate dan in 1935. Vermoedelijk speelt het celibaat van de Roomsch-Katholieke geestelijken en zusters hierbij een rol.

Wat den leeftijd der huwenden bij de verschillende kerkelijke gezindten betreft, wordt 1918 met '35 vergeleken. Er blijkt, dat de zeer jong huwende vrouwen, n.l. beneden 21 jaar, bij de Protestanten onder de huwenden meer voorkomen dan bij de Roomsch-Katholieken, en dit in 1935 (resp. 15.31 en 11.91 pct.) in sterker mate dan in 1918 (resp. 15.57 en 14.02). Hetzelfde geldt voor de Protestantsche en Roomsch-Katholieke vrouwen van 21—24 jaar. Bij de mannen zien wij hetzelfde verschijnsel.

Ten slotte volgt een tabel, die eugenetische beteekenis heeft. We weten dat huwelijken tusschen bloedverwanten uit eugenetisch oogpunt dikwijls minder gewenscht zijn, omdat de mogelijkheid groot is, dat de huwenden van de gemeenschappelijke voorouders eenzelfden minder gewenschten of ongewenschten erffactor hebben geërfd. Betreft dit een zoogenaamden recessieven erffactor, waarvan een tweetal aanwezig moet zijn, wil de erfelijke eigenschap manifest zijn, dan bestaat de kans, dat 25 pct. van de uit het huwelijk geboren kinderen deze eigenschap vertoonen. Wij zien dan ook, dat het percentage bloedverwantenhuwelijken, waaruit kinderen met recessieve afwijkingen geboren worden, veel grooter is, dan bij de gemiddelde bevolking.

Nu was de berekening van het percentage bloedverwanten-huwelijken wegens bezuiniging sedert 1919 stop gezet. Doch dank zij de mechanisatie op het Centraal Bureau voor de Statistiek is het mogelijk zonder noemenswaardige extra kosten deze belangrijke berekeningen weer uit te voeren en te publiceeren. De consanguiniteit van de periode 1909—1918 wordt met die van 1918 vergeleken. En nu blijkt, dat dit percentage sterk is gedaald. Wanneer we de huwelijken tusschen oom met nicht, en neef met tante (totaal in een gemiddeld jaar van de periode 1909—1918 resp. 9 en 7, in 1935 8 en 3) voegen bij die tusschen neef en nicht (resp. 286 en 149), dan krijgen we per 1000 huwelijken een consanguiniteit:

	1935	Gemiddeld jaar van de periode 1909—1918
Noord-Brabant	1.—	2.54
Gelderland	3.13	10.46
Zuid-Holland	2.26	5.32
Noord-Holland	3.10	7.93
Zeeland	2.26	5.80
Utrecht	2.26	7.34
Friesland	2.70	7.82
Overijssel	3.67	7.99
Groningen	2.80	7.09
Drenthe	7.33	10.—
Limburg	1.31	3.05
Het Rijk	2.62	6.67

Naast de sterke afneming in alle provincies (het geringst in Drenthe) treft ons het lage cijfer in de overwegend Roomsch-Katholieke provincies Noord-Brabant en Limburg. Wij beschouwen de vermindering van het percentage consanguine huwelijken als een gezond verschijnsel. Het zal zeker zijn goeden eugenitischen invloed niet missen.
Uit bovenstaande blijkt wel, dat deze vijfde mededeeling, evenals de vier voorgaande, zeer belangrijk is. Ons land staat, wat den aard van de beschikbare demografische gegevens betreft, aan de spits der beschaafde naties. De nauwgezetheid en betrouwbaarheid van onze demografische gegevens worden door geen enkel ander land overtroffen. En daarenboven worden, zooals in deze vijfde mededeeling, gegevens gepubliceerd, die in verreweg de meeste landen niet te verkrijgen zijn.
Het Centraal Bureau voor de Statistiek mag met trots en voldoening vooral op deze laatste mededeeling terugzien. (Centraal Bureau v. d. Statistiek)
(Vor. ber. Bevolking 2535 A.)

A. VEREENIGDE STATEN. — Handelsverkeer met Nederland en Nederl.-Indië. —
Blijkens mededeeling van het Amerikaansche departement van Handel bedroeg de waarde van den uitvoer van goederen naar Nederland en Overzeesche Gewesten uit de Vereenigde Staten van Amerika, in het eerste halfjaar 1937, vergeleken met het eerste halfjaar 1936 naar:

	(in duiz. dollars) 1937	1936	Toenem. in pct.
Nederl. Oost-Indië	11,383	6,110	85.3
West-Indië	14,600	5,357	172.5
Nederland	42,638	25,872	64.8
Totaal	68,621	37,339	83.8

Het percentage van de toeneming van den uitvoer naar het Koninkrijk der Nederlanden is belangrijk grooter dan dat van de toeneming van den geheelen uitvoer der Ver. Staten naar alle deelen der wereld, welke toeneming 33 bedroeg.
De waarde van den invoer in dezelfde tijdvakken in de Ver. Staten bedroeg uit:

	(in duiz. dollars) 1937	1936	Toenem. in pct.
Nederl. Oost-Indië	55,291	31,530	75.4
West-Indië	9,578	6,952	37.8
Nederland	28,284	21,000	34.7
Totaal	93,153	59,482	56.6

Het percentage van de toeneming van den invoer uit het Koninkrijk der Nederlanden is aanmerkelijk grooter dan dat van de toeneming van den geheelen invoer uit alle deelen der wereld in de Ver. Staten, hetwelk 44.6 bedroeg.
Zooals uit deze cijfers blijkt, vermeerderde het handelsverkeer met Nederland de ongunstige handelsbalans van de Ver. Staten met $ 2.389.000 tegen een totale vermeerdering van $ 24.532.000 in de afgeloopen zes maanden. (Department of Commerce)
(Vorig bericht 2546 B.)

15 SEPTEMBER 1937

B. VOLKENBOND. — Economisch Comité acht Internationale Actie noodzakelijk. —
Het economische comité van den Volkenbond heeft zijn werkzaamheden beëindigd. In het rapport aan den Raad constateeren de deskundigen, dat de verklaring der drie mogendheden van 26 Sept. 1936 niet aan de verwachtingen beantwoord heeft, welke men koesterde op het oogenblik, dat zij werd geformuleerd. Ernstige critiek wordt geoefend op de autarkie en op den bewapeningswedloop.
Het rapport concludeert, dat het noodzakelijk is een internationale actie te ondernemen, volgens de beginselen, die de verklaring van Sept. 1936 hebben ingegeven en die gelijktijdig uitgevoerd moet worden op economisch, financieel en politiek gebied.
(Neue Zürcher Ztg.) **(V. b. Econ. Commissie 1981 D.)**

C. DIAMANT. — Wereldproductie in 1935-'36. —
De wereldproductie van diamant gedurende 1936 bedraagt 8.286.605 karaat ter waarde van $ 35.6 millioen tegen 7.622.866 karaat ter waarde van $ 31.2 millioen in 1935. Wij geven hieronder de productie der voornaamste produceerende landen:

	1935 (in karaten)	1936
Zuid-Afrika:		
Mijnen	274.317	339.718
Alluviaal	402.405	284.204
Belg. Congo (ongeveer)	3.812.023	4.800.000
Angola	481.615	580.000
Goudkust (tot 31 Maart '31)	2.172.563	1.489.410
Sierra Leone	250.000	450.000
Zuid-West-Afrika	128.464	184.873
Nigeria	46.564	47.000
Brazilië	50.000	100.000
Tanganjika	1.415	2.700
Fransch Afrika	——	2.700
Andere landen	3.500	6.000
Totaal	7.622.866	8.286.605

De waarde van den Zuid-Afrikaanschen export voor de jaren 1933—1936 was als volgt:

Jaar	Waarde	Jaar	Waarde
1933	£ 2.130.000	1935	£ 2.805.170
1934	2.815.000	1936	3.200.726

(The Jewelers' Circular) **(V. b. Diamant 2598 E.; Zuid-Afrika 1557 E.; Nederland 2857 D.)**

D. NEDERLAND. — Bewapende schepen voor den Nieuwen Waterweg. —
Wij vernemen, dat in verband met de noodzakelijkheid, voor den Nieuwen Waterweg bij Hoek van Holland over eenig machtsmiddel te beschikken, de loodsbooten, die voor den Waterweg den loodsdienst verrichten, van kanonnen zullen worden voorzien.
Door middel van draadlooze telefonie zal de buitengaats zijnde boot dan worden gewaarschuwd, wanneer daadwerkelijk ingrijpen tegen een schip, dat zich aan eenig misdrijf heeft schuldig gemaakt, noodig is. (De Maasbode)

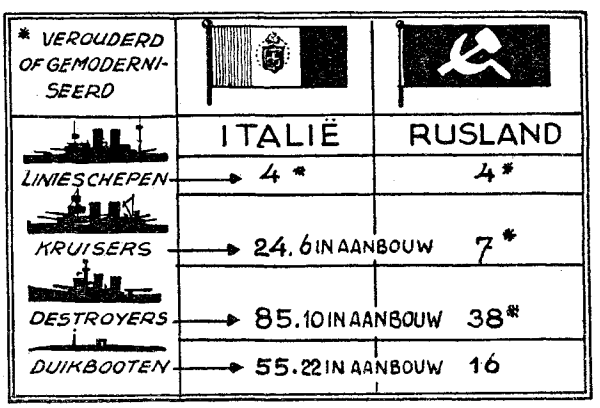
E. NEDERLAND. — Een commissie van advies in zake radio-wereldomroep. —
De minister van Binnenlandsche Zaken heeft een commissie ingesteld, welke tot taak heeft:
1e. richtsnoeren aan te geven en regelen te ontwerpen, welke als grondslag voor het organiseeren en het verzorgen van de wereldomroep — meer in het bijzonder voor het economische gedeelte daarvan — zullen kunnen dienen;
2e. het in verband met een doelmatige taakverdeeling, in overleg en nauwe samenwerking met de aan de wereldomroep deelnemende omroeporganisaties, voorbereiden van de samenstelling der programma's in dien zin, dat ook de omroeporganisaties krachtens haar eigen aard en zelfstandigheid de verantwoordelijkheid voor den inhoud der programma's kunnen dragen;

3e. het zoeken van contact met organisaties en personen, welke op het gebied van de economische uitzendingen, hetzij rechtstreeks, hetzij zijdelings, als belanghebbende kunnen worden beschouwd;
4e. het ontwerpen van een jaarlijksche raming van kosten en het doen van voorstellen in zake de wijze, waarop die kosten naar billijkheid kunnen worden bestreden. (De Telegraaf) **(Vor. ber. Radio 2862 C.)**

A. **BRAZILIE. — Koffie. - Olie uit koffie. —**
Door de Braziliaansche koffiepolitiek zijn thans reeds in totaal 50 millioen balen koffie verbrand. Van den oogst 1937-'38 zal 70% vernietigd worden. Thans zijn voor chemische bewerking voorraden koffie van Brazilië naar Duitschland verzonden, daar het gelukt is uit de koffie 13% prima olie te vervaardigen. (Uit sojaboonen wordt 20% olie gewonnen.)
(Jornal do Brazil) **(Vor. ber. Koffie 2226 A.)**

B. **NEDERLAND. — Diplomatie. - Consul-generaal der Nederlanden te Berlijn. —**
Naar de regeeringspersdienst meldt, is de consul-generaal der Nederlanden, M. J. van Schreven, bestemd om op te treden als consul-generaal der Nederlanden te Berlijn, tevens hoofd der handelsafdeeling van H. M.'s gezant aldaar. (Regeeringspersdienst)
(Vor. ber. Diplomatie 2847 D.)

C. **BEWAPENING. — Machtsverhouding van Italië en Sovjet-Rusland in de Middellandsche Zee. —**

(Overname zonder bronvermelding verboden)

(Red. K. H. A.) **(Vor. ber. Bewapening 2919 A.)**

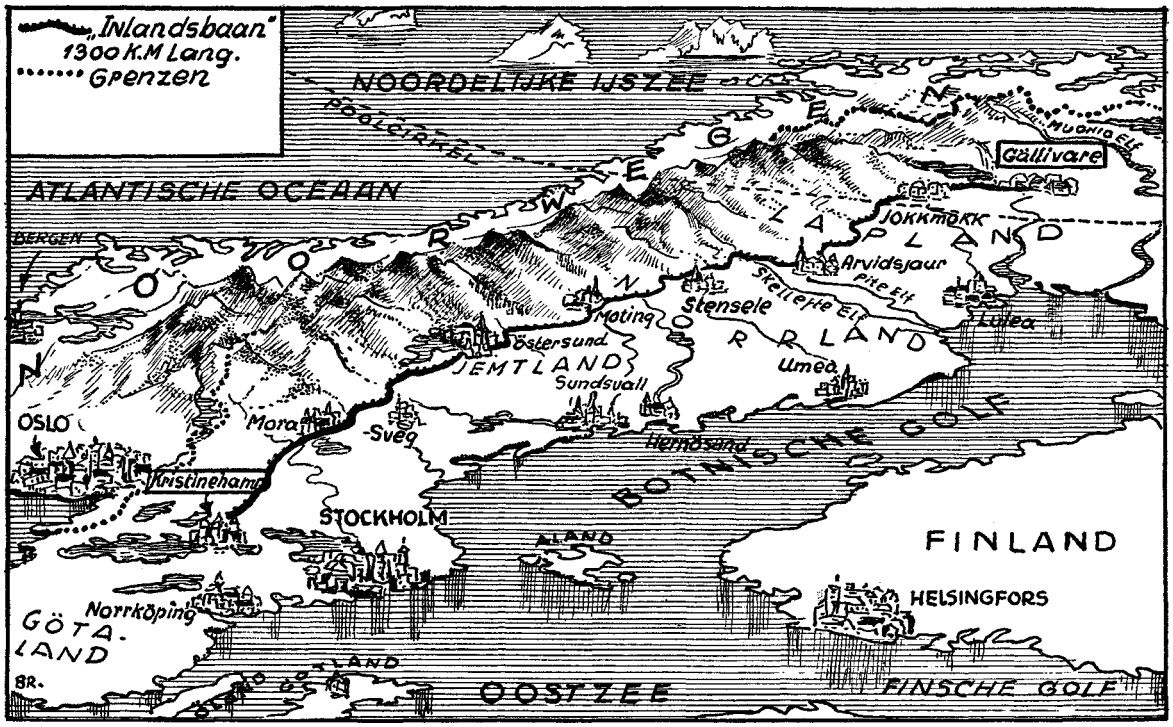
D. **ACCOORD VAN NYON. — Italië eischt gelijkstelling. - Nadere bijzonderheden in zake het accoord.**
Het antwoord der Italiaansche regeering op de uitnoodiging tot deelneming aan de maatregelen tegen de zeerooverij is op 14 Sept. '37 den diplomatieken vertegenwoordigers van Frankrijk en Engeland overhandigd.
Italië weigert zich bij de overeenkomst van Nyon aan te sluiten, tenzij het een taak in den patrouille-dienst op voet van volledige gelijkheid toegewezen krijgt.
Het Italiaansche antwoord op het voorstel tot aansluiting bij het accoord van Nyon luidt:
„De fascistische regeering heeft de regeling bestudeerd, die aanvaard is door de vertegenwoordigers der mogendheden, welke deelgenomen hebben aan de conferentie te Nyon, evenals het memorandum, gedateerd op 13 Sept. '37 en overhandigd door de zaakgelastigden van Frankrijk en Groot-Brittannië. Uit deze documenten blijkt, dat ingeval van een toetreden van Italië alleen de Tyrrheensche zee aan Italië zou worden toevertrouwd, om daar de contrôle-maatregelen, vastgesteld ter conferentie, uit te voeren, terwijl practisch dezelfde maatregelen in de geheele Middellandsche Zee zouden blijven toevertrouwd aan de Fransche en Engelsche vloot.
De toestand, die hieruit voor Italië zou voortvloeien, is onaanvaardbaar. Zijn vitale belangen in de Middellandsche Zee en het feit, dat langs zijn verbindingslijnen het meeste verkeer vaart, bepalen den eisch, dat Italië voorwaarden van absolute pariteit krijgt met onverschillig welke andere mogendheid in onverschillig welke zone der Middellandsche Zee.
(Giornale d'Italia)

Nadere bijzonderheden in zake het Accoord. —
Het accoord van Nyon werd op 14 Sept. '37 door de negen mogendheden onderteekend. Afzijdig van de conferentie bleven Duitschland, Italië en Albanië.
Wij kunnen nog de volgende bijzonderheden omtrent het accoord geven:
1. De vlootmachten der deelnemende mogendheden zullen het vuur openen tot het in den grond boren van elke duikboot, die een niet-Spaansch koopvaardijschip aanvalt. (De clausule voegt hieraan toe: „indien zulk een aanval in strijd is met de regelen van het internationaal recht, zooals gestipuleerd in het Londensche Vlootverdrag van 1930," maar de „Times" voegt hieraan toe, dat aangezien het niet waarschijnlijk is, dat een zeeschuimende duikboot zich hieraan zal blootstellen door aan deze regelen te gehoorzamen, de toevoeging weinig practische waarde heeft.)
2. De vlootmachten zullen schieten, niet slechts tot het in den grond boren van duikbooten, die bij een aanval betrapt worden, doch ook van eenige duikboot, die zich ophoudt in de nabijheid van een aangevallen schip in omstandigheden, die „geldige redenen opleveren voor de gedachte, dat de duikboot schuldig is aan den aanval in kwestie".
3. In geen van deze speciale maatregelen, noch in de overeenkomst zelf, zijn de regeeringen voornemens aan een der Spaansche partijen een concessie te doen van het recht tot het uitoefenen van oorlogvoerende rechten.
4. Ter vermijding van misgrepen of moeilijkheden zal geen duikboot van de deelnemende mogendheden uitvaren in de wateren van de Middellandsche Zee, tenzij aan de oppervlakte vergezeld van een schip, of tenzij zij, in bepaalde zones, deelneemt aan oefeningen.
5. De mogendheden zullen geen buitenlandsche duikboot toestaan, dat zij haar territoriale wateren binnenvaart, tenzij in dringenden nood verkeerende of tenzij vergezeld door een aan de oppervlakte varend schip. (Times) **(Vorig bericht 2932 C.)**

16 SEPTEMBER 1937

E. **VEREENIGDE STATEN. — Vakbeweging. - Green versus Lewis. —**
De „American Federation of Labour" zal, naar vernomen wordt, op haar 4 October 1937 in Denver (Colorado) te houden vergadering, de organisaties, verbonden met het „Committee for Industrial Organization", tot uittreden nopen en tevens een onafgebroken strijd gelasten tegen den leider der C.I.O., John Lewis, met als inzet de algemeene leiding van de Amerikaansche vakbeweging.
William Green, de leider van de Federation of Labour, heeft alle hoop opgegeven om met Lewis, die verleden jaar met Green heeft gebroken, te onderhandelen over een „wapenstilstand". Deskundigen in de vakbeweging wijzen er op, dat de Federation de „rebellen" moet schorsen, indien zij althans consequent wil blijven. Eenige maanden geleden is Green begonnen de vakorganisaties in de Staten en steden te gelasten een zuivering onder haar leden te houden, welke actie sinds dien regelmatig is gehouden. De C.I.O. en de A.F.O.L. beweren thans elk een ledental te bezitten van drie millioen man, welk totaal het grootste is, dat ooit in de Amerikaansche vakbeweging stond ingeschreven. (New York Times)
(Vorig bericht Vakvereenigingen 2855 B.)

A. ZWEDEN. — Spoorwegen. - Inlandsbaan. —

(Overname zonder bronvermelding verboden)

Met een onkostenrekening van 135 millioen kronen en na dertig jaar langen arbeid is de dertienhonderd kilometer lange spoorlijn tusschen Kristinehamn en Gällivare op 5 Augustus '37 voltooid en officieel geopend. (Svenska Dagbladet)
(Vor. ber. Spoorwegen 2105 G.)

B. NEDERLAND. — Jaarcijfers onzer groote banken.

De jaarcijfers onzer banken getuigen over vrijwel de geheele linie van uiterst krachtige verhoudingen.
Overheerschend in het balansbeeld blijft de groote liquiditeit. Deze kenmerkte ons bankwezen gedurende de geheele crisis.
Naast groote liquiditeit weerspiegelen de balansverhoudingen een krachtige solvabiliteit onzer banken. Ter weergave hiervan becijferen wij welk deel, uitgedrukt in procenten, van haar activa die de meeste risico's kunnen opleveren, uit eigen middelen wordt gefinancierd. Tot bedoelde activa rekenen wij dan gebouwen, deelnemingen, syndicaten en debiteuren excl. die tegen effectenonderpand of anders gezegd alle activa behalve de liquiditeiten.

(In procenten.)

	N.H.M.	A.B.	Rob.	T.B.	I.B.	G.Cr.	B.A.
1913 ...	51 ?	65	74	32	47	21	19.4
1920 ...	30 ?	45	31	27	36	29	23.3
1929 ...	37 ?	73	38	36	45	58.5	27.4
1930 ...	30.3 ?	91.2	44	35.7	47.6	56.2	33.1
1931 ...	30.2 ?	80.1	47.8	35.4	52.2	55.9	35.9
1932 ...	39.7 ?	87.3	61.5	41.3	60.5	57.8	39.4
1933 ...	44.8 ?	95	57.5	44.4	52.9	62.6	41.7
1934 ...	35.7	100	54.8	46.9	52.5	66.4	43.8
1935 ...	37.5	89.5	56.2	49.2	58.5	61.9	46.9
1936 ...	37.7	96.3	58.1	59.3	64.1	—	—

Duidelijk blijkt hieruit, dat ook bij de meest onverwachte en krachtige schokken de verplichtingen wel steeds voor 100% gedekt zouden blijven!
Hoewel ter beoordeeling van de positie van minder belang laten wij volledigheidshalve nog een overzicht volgen waarin wordt weergegeven hoeveel de zichtbare reserves in procenten op het nominale aandeelenkapitaal beloopen:

	N.H.M.	A.B.	Rob.	T.B.	I.B.	G.Cr.	B.A.
1929 ...	58.8	89.8	10 †)	44.4	31.5	17.2	14.2
1930 ...	50.0	90.7	15 †)	43.4	32.1	17.2	14.4
1931 ...	25.0	90.5	15 †)	43.2	32.0	14.5	13.7
1932 ...	25.0	89.5	15 †)	38.2	31.0	18.1	13.6
1933 ...	28.3	88.5	22.4	29.3	21.0	19	14.1
1934 ...	17.3	85.8	30	29.8	21.0	21.4	14.1
1935 ...	19.1	86.7	32.4	23.5	21.0	22.1	14.1
1936 ...	23.3	87.6	35.0	24.5	23.3	—	—

†) Robaver: hier (niet in andere cijfers) is de reserve berekend na aftrek amortisatie schuld, (ultimo 1931 ƒ 12.8 millioen, ultimo 1932 ƒ 12.8 millioen, ultimo 1933 ƒ 10 millioen, ultimo 1934 nihil).

Ten einde eenig inzicht te geven in de onderlinge grootteverhouding der verschillende banken, geven wij hieronder weer hoeveel procent van het gezamenlijke balanstotaal dier instellingen voor rekening van elke bank afzonderlijk komt.

Nederl. Handel-Mij. incl. G. Cr. V.	27%
Amsterdamsche Bank	21%
Rotterdamsche Bankvereeniging	23%
De Twentsche Bank	17%
Incasso-Bank	10%
Bank-Associatie	± 2%
Totaal	100%

(De Telegraaf)

C. NEDERLAND. — Diplomatie. - Baron Herry tot Belgisch gezant benoemd. —

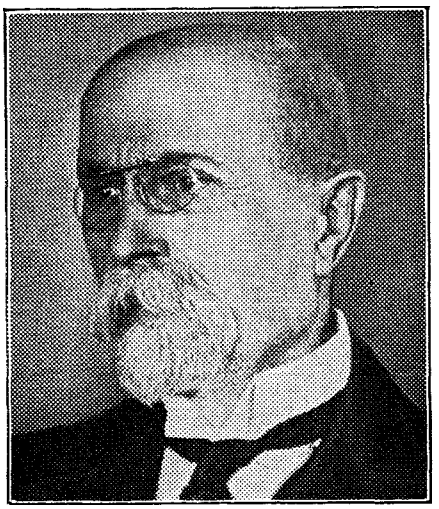
In de Belgische staatscourant is een Kon. Besluit verschenen, waarbij de heer baron Herry, buitengewoon gezant en gevolmachtigd minister van België te Luxemburg, wordt benoemd tot opvolger van wijlen den heer Maskens, als Belgisch gezant te 's-Gravenhage. Daarmede heeft de benoeming haar beslag gekregen, die maandenlang in het middelpunt der discussies heeft gestaan, en aanleiding heeft gegeven tot scherpe commentaren in de Vlaamsche pers. (Alg. Handelsblad) **(Vor. ber. Diplomatie 2935 B.; Z.Exc. Ch. Maskens 2734 I.)**

D. MEXICO. — Financieele structuur. —

Een algeheele wijziging heeft plaats gevonden in de financieele structuur in Mexico. Een officieel decreet in de Staatscourant wijst de Banco de Mexico als eenige circulatiebank aan, en bepaalt tevens, dat genoemde bank de contrôle over de valuta in handen krijgt.
De bank kan — met uitzondering van drie gevallen — gedurende een jaar haar charter buiten werking stellen, mits aan het einde van het jaar haar algemeene situatie zoodanig is, dat zij weder aan de bepalingen van het charter kan voldoen.
Deze maatregel heeft in financieele kringen sensatie

verwekt, aangezien het blijkbaar de bedoeling is, den directeur van de Banco de Mexico dictatoriale bevoegdheden te geven.
(Revista de Revistas, Ciudad de Mejico)

A. OUD-PRESIDENT MASARYK. - Levensbeschrijving. —

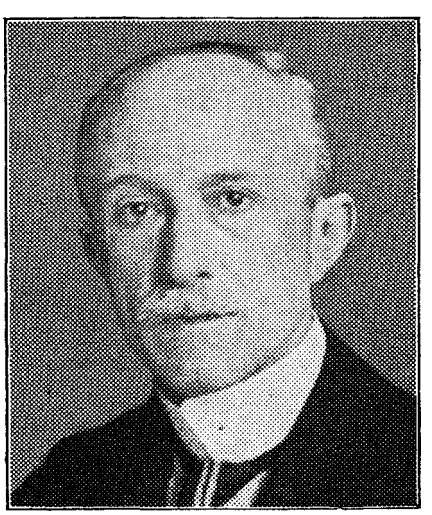
Oud-President Masaryk.

In aansluting op ons bericht op pag. 2932 D. geven wij de levensbeschrijving van den grooten overledene.
Thomas Garrigue Masaryk, de stichter van de Tsjecho-Slowaaksche republiek, werd te Hodanin in Moravië op 7 Maart 1850 geboren. Zijn vader was koetsier van een keizerlijk domein. De jonge Thomas bezocht eerst de Tsjechische school te Cejkonic, later de Duitsche school te Hustopec. Hier bleek zijn helder verstand; hij wilde voor onderwijzer studeeren, doch was nog te jong en werd daarom in de leer gedaan bij een smid. Lang hield hij het daar niet uit, zoodat hij op vijftienjarigen leeftijd ging studeeren aan het gymnasium te Brno (Bruenn), vervolgens bezocht hij de universiteiten van Weenen en Leipzig.
Te Leipzig leerde hij de dochter van den directeur van de Germania Insurance Company van New York, Charlotte Garrigue, kennen, met wie hij in 1878 te Brooklyn in het huwelijk trad. Later voegde hij haar familienaam aan den zijnen toe. In 1879 werd Masaryk privaat-docent te Weenen en toen in 1882 de hoogeschool te Praag werd gesplitst in een Duitsche en een Tsjechische afdeeling, werd hij benoemd tot hoogleeraar in de wijsbegeerte aan deze laatste afdeeling.
Via de wetenschap kwam hij hier in de politiek en werd hij oprichter van de Tsjechische realistische partij. In 1891 werd hij voor de eerste maal gekozen tot lid van den Oostenrijkschen rijksraad, doch na twee jaar trad hij af. Hij bleef strijden voor het Tsjechische ideaal, waarbij hij op groote moeilijkheden en tegenstand aan alle zijden stiet.
Toen in 1914 de wereldoorlog uitbrak, vluchtte Masaryk naar het buitenland, eerst naar Nederland, vervolgens naar Zwitserland, Italië, Frankrijk en Engeland. In Rotterdam in hotel Weimar stelde hij het memorandum op, waarin hij uiteenzette hoe hij zich de toekomst van zijn land had gedacht. In verscheidene hoofdsteden richtte hij centrale Tsjechische bureaux op, om te strijden voor de onafhankelijkheid van Tsjechen en Slowaken. Toen hij in December 1914 te Rome vertoefde, kreeg hij van den huidigen president Benesj een waarschuwing, dat hij niet naar Oostenrijk kon terugkeeren, aangezien men zijn arrestatie voorbereidde. Zijn vrouw en kinderen, die in Weenen waren gebleven, werden streng bewaakt, zoodat Masaryk niet met hen in verbinding kon treden, alleen zijn dochter Olga vergezelde hem als secretaresse op zijn tochten. In 1916 werd onder voorzitterschap van Masaryk de nationale Tsjechische raad opgericht. Benesj werd hiervan secretaris.
Reeds in 1916 trachtten de Tsjechische krijgsgevangenen in Rusland een eigen legioen te vormen om aan de zijde van de Russische troepen tegen de Oostenrijkers te strijden, doch door verschillende oorzaken slaagde men hierin niet. Eerst na de revolutie in 1917 slaagde Masaryk er in met medewerking van Kerensky uit de Tsjechische en Slowaaksche krijgsgevangenen in Rusland het bekende Tsjechische legioen te vormen, dat 92.000 man telde. Eenigen tijd streed dit legioen aan het Russische front, doch de revolutie greep verder om zich heen; Kerensky viel en Lenin maakte zich meester van de macht. De bolschewiki sloten vrede met de centrale mogendheden en het legioen kon zijn strijd niet voortzetten.
Masaryk sloot daarop met de bolschewiki een overeenkomst; het legioen kon dwars door Siberië naar Wladiwostock marcheeren. Onder groote moeilijkheden werd deze tocht volbracht; de plaatselijke sovjet-autoriteiten legden het legioen groote moeilijkheden in den weg en op vele plaatsen moest het zich gewapenderhand een doortocht banen. Van Wladiwostock werd het legioen naar Frankrijk vervoerd, waar het op enkele punten van het Westelijk front streed.
Masaryk zelf begaf zich naar de Vereenigde Staten, waar hij de regeering wist te overtuigen van het goed recht der Tsjechen. Met steun van de Entente werd in October 1918 de Tsjecho-Slowaaksche republiek opgericht, waarvan de grenzen werden vastgelegd bij de verdragen van Versailles, Saint Germain en Trianon.
Masaryk werd tot eersten president van de nieuwe republiek op 14 November gekozen. Driemaal werd hij herkozen, tot hij op 14 December 1935 zijn functie neerlegde en werd opgevolgd door zijn vriend en leerling Benesj.
Zoowel op politiek als op wetenschappelijk terrein zijn van zijn hand verscheidene werken verschenen, o.m.: De Tsjechische kwestie, Rusland en Europa, Nieuw Europa, De Wereldrevolutie, Over de hypnose, De zelfmoord als massaverschijnsel in de moderne beschaving, Blaise Pascal en Jan Huss. (Red. K. H. A.)
(Vor. ber. Masaryk 2932 D.)

B. NEDERLAND. — Het N.V.V. vraagt ordening. —
Het bestuur van het Nederl. Verbond van Vakvereenigingen heeft een adres aan de regeering gericht, waarin een aantal maatregelen van ordening worden genoemd, die het N.V.V. thans urgent acht.
Het N.V.V. vraagt herziening van de bedrijfsradenwet, wijziging van de vestigingswetten, reorganisatie van den Economischen Raad, stichting van een conjunctuurbureau, onder gemeenschapsbeheer brengen van de Nederlandsche Bank, contrôle op de credietverleening der particuliere banken, een politiek van openbare werken, belasting en financiën, die gericht is op tempering van de conjunctuurschommelingen.
(Het Volk) **(V. b. N.V.V. 2022 B.; Ordening 1680 H.)**

C. NEDERLAND. — Kabinet-Colijn - Mr. J. A. N. Patijn minister van Buitenlandsche Zaken. —
De regeeringspersdienst deelt mede:
Tot minister van Buitenlandsche Zaken is met ingang van 1 October '37 benoemd mr. J. A. N. Patijn, buitengewoon gezant en gevolmachtigd minister te Brussel.

De heer Patijn werd op 9 Februari 1873 te Rotterdam geboren. Na het gymnasium te Den Haag te hebben bezocht, studeerde hij in de rechten aan de universiteit te Leiden, waar hij in 1875 promoveerde met een dissertatie: „Zondagswetgeving". Voorts studeerde de heer Patijn te Parijs aan de „Ecole libre des sciences politiques".
Na zijn promotie trad mr. Patijn in diplomatieken dienst en was van 1898 tot 1902 gezantschapsattaché en „assistent legal adviser" van het koninkrijk Siam, terwijl hij reizen deed naar Oost-Indië, Japan en Amerika. Bij zijn terugkeer in ons land trad mr. Patijn in dienst der gemeente 's-Gravenhage en werd hij benoemd tot chef der afdeeling Gemeentebedrijven ter gemeentesecretarie, als hoedanig hij tot 1908 werkzaam was. In dat jaar verwisselde de heer Patijn de gemeentelijke voor een rijksbetrekking en wel als referendaris aan de afdeeling Arbeid van het departement van Landbouw, Nijverheid en Handel.

Mr. J. A. N. Patijn.

Als chef van de afdeeling Gemeentebedrijven ter gemeentesecretarie van 's-Gravenhage, heeft de heer Patijn een werkzaam aandeel gehad in de oprichting van de gemeentelijke arbeidsbeurs.

In 1911 werd mr. Patijn benoemd tot burgemeester van Leeuwarden, terwijl hij in 1918 aan het hoofd werd gesteld van de gemeente 's-Gravenhage als opvolger van den tot minister van Buitenlandsche Zaken benoemden burgemeester der residentie jhr. mr. dr. H. A. van Karnebeek.
De heer Patijn bekleedde het burgemeesterschap van 's-Gravenhage tot 1930, toen hem op zijn verzoek eervol ontslag als zoodanig werd verleend. Het volgend jaar in Februari werd hij benoemd tot buitengewoon gezant en gevolmachtigd minister te Rome.
In Juli 1936 verliet hij dezen gezantschapspost voor dien te Brussel als opvolger van jhr. mr. Tjarda van Starkenborgh Stachouwer, die tot Gouverneur-Generaal van Ned.-Indië werd benoemd. Mr. Patijn is tevens geaccrediteerd bij het Hof te Luxemburg.
Mr. Patijn is ridder in de orde van den Nederlandschen Leeuw, grootofficier der Huisorde van Oranje, grootofficier in de orde van de Kroon van Roemenië, ridder 2de klasse der orde van civiele verdiensten van Spanje en commandeur tweede klasse in de orde van St. Olaf van Noorwegen.
Hoewel niet aangesloten bij een politieke partij, is mr. Patijn van liberalen huize. (Telex-A. N. P.)
(V. b. Kabinet 2873 A.; Mr. J. A. N. Patijn 2547 A.)

17 SEPTEMBER 1937

A. AUTOMOBIELEN. — Wereldproductie 1936. —
Wij geven een staat van de productie van eenige der voornaamste landen, die automobielen produceeren en wel:

	(× 1000) 1936	1935
Vereenigde Staten	4.454	3.947
Groot Brittannië	481	417
Duitschland	298	245
Frankrijk	203	166
Canada	162	173
Sovjet-Rusland	137	97
Italië	48	48
Tsjecho-Slowakije	11	8
Andere landen	15	13
	5.809	5.114

(Petroleum Press Service) **(Vor. ber. 2287 A.)**

B. ANTHROPOLOGIE. — Pithecantropus ontdekt. —
Dr. Von Koeningswald heeft bij Trinil een fraaien schedel van den Pithecantropus ontdekt, waardoor nieuwe gezichtspunten op het vraagstuk van dezen vermoedelijken overgangsvorm zouden zijn geopend. Hierbij zij aangeteekend, dat het ook bij Trinil was, waar prof. Eugène Dubois zijn wereldbekende vondst deed betreffende den Pithecantropus, welke zooveel pennen in beweging heeft gebracht en waarvan de waarde later niet zoo groot bleek te zijn als oorspronkelijk gemeend werd. Zelfs is er twijfel gerezen, of de gevonden resten werkelijk van den Pithecantropus erectus afkomstig waren.
(Java Bode) **(Vor. ber. Anthropologie 2045 A.)**

C. VOLKENBOND. — China doet beroep op den bond. - Maatregelen geëischt. —
De Chineesche gedelegeerde, Wellington Koo, heeft op 15 Sept. '37 een beroep op den Volkenbond gedaan, gegrond op artikel 17 van het Volkenbondshandvest, dat betrekking heeft op conflicten tusschen een lid en een niet-lid van den Bond.
De Chineesche delegatie heeft een verklaring uitgegeven, waarin gewezen wordt op den ernst van den toestand in het Verre Oosten, waar Japan het bestaan van China als onafhankelijken staat bedreigt en de veiligheid van de Chineesche territoriale bezittingen, de uit de verdragen voortvloeiende rechten en de belangen der buitenlandsche mogendheden in gevaar brengt.
De Chineesche delegatie stelt daarbij in het licht, dat de veroveringspolitiek van Japan in China aan den dag is getreden door onophoudelijke provocaties en invallen in China door de gewapende strijdkrachten van Japan sedert 1931. Zij uit haar verontwaardiging over de Japansche troepenzendingen, zoowel in Noord-China als in Shanghai, de luchtbombardementen van open steden, met volstrekte miskenning van het internationale recht, de concentratie van oorlogsschepen, de blokkade der Chineesche kusten en besluit: „de crisis in het Verre Oosten is thans definitief veranderd in een wereldcrisis. De Japansche agressie bedreigt niet alleen de onafhankelijkheid en territoriale onaantastbaarheid van China, maar bedreigt tevens den algemeenen wereldvrede. Daarom gelooven de Chineesche regeering en het Chineesche volk, dat de Volkenbond, die een groote instelling is, welke vreedzame staten groepeert, onmiddellijke, doeltreffende maatregelen zou moeten overwegen en zou moeten nemen om een einde te maken aan de onduldbare voortzetting van het agressieve optreden en de wreedheden van Japan in China en om de heiligheid der internationale verdragen te beveiligen."
De delegatie hoopt voorts, dat de Vereenigde Staten en de andere landen, die geen lid zijn van den Volkenbond en die belangen hebben in het Verre Oosten, zullen deelnemen aan een algemeen streven tot het herstel van den vrede in het Verre Oosten.
(Journal de Genève) **(Vorig bericht 2923 D.)**

D. DUITSCHLAND. — Diplomatieke vertegenwoordigers of Cultuur-Attaché's. —
Duitschland zal binnenkort aan zijn diplomatieke vertegenwoordigingen in het buitenland cultuur-attaché's toevoegen, als vermomde werktuigen van de Ausland-Organisation. Men legt er den nadruk op, dat deze cultuur-attaché's gelijk zullen staan met de pers- of propaganda-attaché's, welke meer staten kennen en die Duitschland ook thans reeds hier en daar had zonder dat dit ergernis gaande maakte. Deze attaché's staan onder den diplomatieken vertegenwoordiger, zonder met de Ausland-Organisation in andere relatie te komen. (Times)

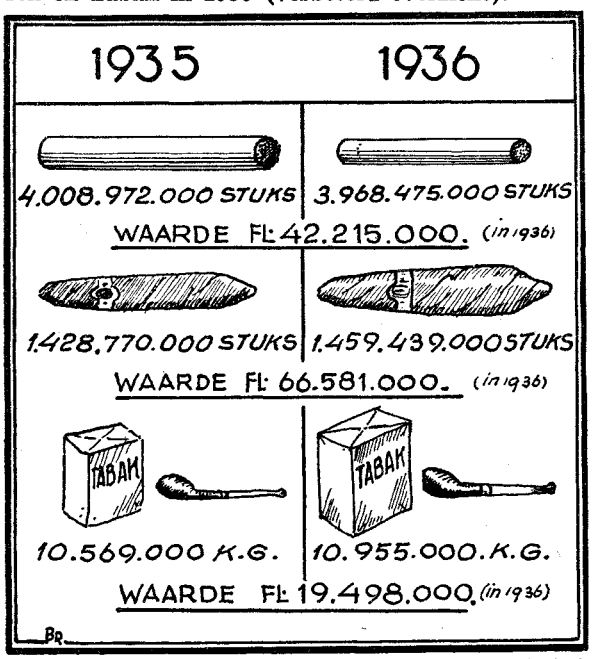
E. VOLKENBOND. — Herziening van het Volkenbondspact. —
De commissie van 28 staten, belast met het instellen van een onderzoek naar de mogelijkheden voor een herziening van het Volkenbondspact, waarin ook Nederland zitting heeft, heeft op 11 Sept. '37 na langdurige beraadslagingen besloten, een commissie van juristen te belasten met het indienen van voorstellen om het Volkenbondspact geheel van de vredesverdragen los te maken. (De Telegraaf)
(Vor. ber. Hervorming 2585 F.)

F. DUITSCHLAND. — Partijdag van den Arbeid. - Slotrede van Hitler.
Volgens traditie is ook dit jaar de partijdag der N.S.D.A.P. besloten met een groote slotrede van Hitler op het partijcongres.
Hitler zeide te meenen wederom een vooruitgang te kunnen constateeren tegenover het congres van 1936: nog meer is de opvoedende zending van het Nationaal Socialisme aan den dag getreden. In de afgeloopen week is de natie een geconcentreerd beeld getoond van een reusachtig geestelijk en feitelijk werk. Slechts de vorming van het type van den Duitschen mensch zal delaatste weerlegging geven van de bewering, dat dit nieuwe Duitschland een wedergeboorte van het oude is.
Nog nooit zijn de geestelijke doelstelling en wilsvorming der natie zoo identiek geweest met de natuurlijke plichten tot het zich zelf handhaven als thans. Een gemakkelijke overwinning in 1914 zou Duitschland ver gehouden hebben van alle inzichten, die thans doen huiveren voor den weg, waarop het toenmalige Duitschland zich bevond.
Aan den nood der ineenstorting is de nat. soc. idee ontstegen. Thans wordt niet meer gestreden om schamele dynastieke belangen of om correctie van landsgrenzen of kleine economische belangen.
Thans gaat de strijd tegen een ware wereldziekte, het Bolsjewisme.
Na over het Bolsjewisme en het Jodendom op de gebruikelijke wijze te hebben uitgeweid, zeide Hitler, het Spaansche vraagstuk besprekende, evenmin te kunnen begrijpen, dat Frankrijk en Engeland politieke belangen in Spanje hebben, als wanneer iemand zou zeggen in Duitschland politieke belangen te bezitten. Gaat het echter om economische belangen, dan wordt dat toegegeven, echter met de constateering, dat ook Duitschland precies dezelfde economische belangen voor zich opeischt.
Evenals Frankrijk en Engeland geen verschuiving van krachtsverhoudingen naar Duitsche of Italiaansche zijde wenschen, evenmin wenscht Duitschland een verschuiving van krachten in den zin van een vermeerdering der bolsjewistische macht. Een nationaal Spanje is nationaal, d.w.z. Spaansch, het bolsjewisme echter is bewust internationaal en heeft slechts één centrale.

Even verontrust als Engeland en Frankrijk zijn bij de gedachte, dat Spanje door Italië of Duitschland zou kunnen worden bezet, even ontzet is Duitschland tegenover de mogelijkheid van een verovering van Spanje door Sovjet-Rusland.
(Berliner Tageblatt)
(Vor. ber. 2931 A.; Hitler 2874 C.; Rede 2844 A.)

18 SEPTEMBER 1937

A. NEDERLAND. — Verbruik van Sigaretten, Sigaren en Tabak in 1936 (verbeterd overzicht). —

(Overname zonder bronvermelding verboden)
(Red. K. H. A.) **(Vorig bericht 2798 K.)**

B. NEDERL. OOST-INDIE. — Japans verlangens in de Nanyo (Zuidelijk deel van den Pacific). —
Het vorige jaar hebben de Japansche admiraals Taneji Sosa en Takeshita een bezoek aan Ned.-Indië gebracht. De heeren brachten een officieele visite en zijn dienovereenkomstig ontvangen. Zij hebben hun tijd blijkbaar slecht gebruikt, schrijft het Bat. Nieuwsblad, want blijkens een artikel van den luit.-ter-zee 1e kl. F. S. W. de Ronde in het Wetenschappelijk jaarbericht der Ver. ter beoefening van de krijgswetenschap, heeft dit geleid tot een publicatie in het tijdschrift Nippon Hyoron van de hand van eerstgenoemden vlagofficier, welke de heer De Ronde als volgt samenvat:
„Nederland heeft oorspronkelijk het bestuur over de gewesten gekregen door het sluiten van verdragen met inheemsche vorsten, waarbij als voorwaarde werd gesteld, dat de Nederlanders de inlandsche bevolking zouden beschermen en ontwikkelen. Indien dus het Nederlandsch bestuur bezwaarlijk is voor de inlandsche bevolking en haar ontwikkeling tegenhoudt, dan is de Nederlandsche politiek in strijd met de vroeger gesloten verdragen.
Als deze onredelijkheid bleef voortduren, de inlandsche bevolking daardoor in steeds dieper armoede zou vervallen, de rijke hulpbronnen en uitgestrekte maagdelijke gronden als dood kapitaal bleven liggen, de belangen der menschheid en de verbetering der menschelijke levensvoorwaarden door gebrek aan edelmoedigheid van Nederland in het gedrang zouden komen, dan behoeven menschelijkheidsoverwegingen een krachtige mogendheid er niet van te weerhouden, haar stem te verheffen om op correctie van deze „onredelijkheid" aan te dringen.
Als dan dit voorstel bovendien insluit bevordering van het geluk der inheemsche bevolking, vlot brengen van het vastgeloopen bestuur en bloei van de kolonie in coöperatie tusschen hen en ons, dan behoeven wij nog minder te aarzelen bij het uitbrengen van dit voorstel.

„Onjuiste tactiek der koloniale mogendheden". — Het internationale gebruik wil, dat men niet tornt aan gebiedsdeelen, die reeds door anderen zijn verkregen en wij eerbiedigen dit gebruik, doch nu reeds de wenschelijkheid van „herverdeeling der koloniën" wordt betoogd, is het toch zeker niet buitensporig om ontginning te eischen van maagdelijk terrein, dat anderen bezitten. Waarschijnlijk verwacht de Nederlandsche regeering zelf dan ook wel, dat er zoo iets komen zal. De groote mogendheden, die geen verzadiging kennen, verzetten zich tegen de ontwikkeling der krachtige jongere staten en werpen daartegen dammen op, in naam om den bestaanden vrede te handhaven.
Als zij zich beter rekenschap gaven van het dreigend gevaar van een oorlog in de naaste toekomst, waartoe deze tactiek kan leiden, zouden zij wel een andere houding aannemen tegenover den eisch van correctie van dit „onnatuurlijk" koloniaal bezit.
Japan wil thans op waardige wijze ontginning van de Zuidzee voorstellen tot gelijkelijk voordeel voor eigen land en voor de betrokken gewesten. Is deze vreedzame penetratie naar het Zuiden niet veel beter dan het wagen van een oorlog?"
(Nippon Hyoron - Bat. Nieuwsblad)
(Vor. ber. Nederl.-Indië—Japan 2037 D.)

C. CHINA. — Handel met Nederland en Ned.-Indië.
De Chineesche douane — aldus deelt „Economische Voorlichting" mede — heeft voor 1935 en 1936 de cijfers gepubliceerd van het verkeer met de verschillende landen, gesplitst naar de havens van in- of uitvoer.
Voor zoover betreft den invoer uit Nederland over de diverse havens, volgen zij hieronder:

	1936	1935
	(in duizenden gouden eenheden ad f 1.23)	
Over Shanghai	1.280,6	1.040,7
„ Canton	190,0	273,1
„ Tientsin	185,4	302,1
„ Hankou	90,3	60,4
„ Swatow	73,4	101,3
„ Tsingtao	20,6	28,9

De markt blijkt voor Nederland — trouwens ook voor Indië — te liggen in Noord- en Midden-China. De haven van Shanghai absorbeerde in 1935 circa 40 %, in 1936 circa 60 % van den totalen Nederlandschen invoer.
Canton kwam in 1935 eerst op de derde plaats, en in 1936 liep ook op deze haven onze uitvoer belangrijk terug; de handelsbeweging kwam toen iets boven den nog sterker gedaalden invoer over Tientsin. Merkwaardig is de gestegen beteekenis van Hankou, al blijven de geïmporteerde hoeveelheden in absolute cijfers gering.
Wat nu den invoer uit Nederl.-Indië betreft, deze heeft over de volgende havens plaats gevonden:

	1936	1935
	(in duizenden gouden eenheden ad f 1.23)	
Over Shanghai	10.791,7	10.927,7
„ Tientsin	3.140,8	2.359,6
„ Kowloon (Honkong) . .	2.639,5	3.501,5
„ Tsingtao	1.768,9	1.569,3
„ Canton	1.025,8	1.416,4
„ Swatow	567,3	552,6
„ Hankou	334,2	287,3

Ware het niet, dat de suikerinvoer in Tientsin geheel over Oost-Hopei was gaan loopen, dan zou de beteekenis van deze haven voor het Indische handelsverkeer in 1936 nog veel duidelijker zijn gebleken. Bij den terugkeer van normale verhoudingen in Noord-China zal zulks zeker het geval zijn, en voor het abnormale jaar 1936 zou het uitvoercijfer voor suiker uit Dairen naar Noord-China in aanmerking genomen moeten worden, om een indruk te krijgen van de beteekenis van de markt te Tientsin en haar achterland voor Java-suiker. Er werden in dat jaar 100.000 ton suiker uit Dairen in Noord-China ingevoerd, wat overeenkomt met 60 % van den totalen wettigen invoer van suiker in geheel China en met 29 % van den werkelijken invoer (smokkelhandel inbegrepen). Natuurlijk stimuleerden de lage prijzen voor de gesmokkelde suiker den afzet van het product in Noord-China op buitengewone wijze. Shanghai verloor sterk aan beteekenis als suikermarkt, terwijl in dat opzicht Canton iets naar voren kwam. Dit laatste moet een gevolg zijn van de vermindering van den smokkelhandel na den val van de „regeering" van Canton. Over de aankoopen voor ruwe suiker voor de suikerfabrieken in Kwantoeng wordt thans te Nanking beslist, en de aankoopen, die plaats hebben, komen nu voor in de Chineesche statistiek.
Het is ongetwijfeld merkwaardig te zien, dat voor allerlei andere Indische producten Shanghai eveneens een veel belangrijker markt blijkt te zijn dan het

veel dichter bij Indië gelegen Zuid-China. Nagenoeg de geheele invoer van peper was voor Shanghai bestemd, eveneens die van tabak, rubber, kinine, hout, mangrove, vruchten en producten van de visscherij.
De handelsbeweging in omgekeerde richting loopt nog meer eenzijdig over Midden- en Noord-China, met Shanghai en, wat Nederland betreft, Tsingtao en Tientsin als voornaamste havens van uitvoer.
De totale uitvoer uit China naar Nederland liep over de volgende havens:

	1936 (in duiz.	1935 dollars)
Over Shanghai	7.618,4	2.890,2
„ Tsingtao	2.494,7	5.858,4
„ Tientsin	2.243,5	1.386,5
„ Canton	877,8	922,3
„ Hankou	474,2	683,6
De uitvoer naar Nederl.-Indië beliep over:		
Shanghai	3.147,4	3.464,8
Swatow	231,1	306,0
Canton	151,4	129,0
Tientsin	34,8	47,8

Voor den uitvoer naar Nederland heeft in 1936 een opmerkelijke verschuiving plaats gehad van Tsingtao naar Shanghai. Deze hing samen met de sterk gestegen vraag naar sesamzaad en de gedaalde behoefte aan grondnoten, welke laatste het meest over Tsingtao verscheept worden. (Economische Voorlichting) **(V. b. Nederland 1790 F.; Nederl. Oost-Indië 2781 D.)**

19 SEPTEMBER 1937

A. HERMAN JOHAN ROBBERS OVERLEDEN. —
Na een ziekte van eenige maanden is op 15 Sept. '37 te Amsterdam overleden de 69-jarige romanschrijver Herman Johan Robbers, geboren te Rotterdam en in de laatste jaren woonachtig te Schoorl.
Herman Johan Robbers is 4 Sept. 1868 te Rotterdam geboren. Na de lessen aan het Erasmiaansch Gymnasium te hebben gevolgd kwam hij in den boekhandel van zijn vader, Jacobus G. Robbers, eerst als leerling, later als deelgenoot. In 1892 debuteerde hij met een novelle, getiteld „Een Kalverliefde", in Elsevier. In 1895 verscheen zijn eerste boek, een bundel novellen, „De Vreemde Plant", zeer geprezen door Van Deysel. Grooten opgang maakte De Roman van Bernard Bandt (1897).
Dit succes werd mede aanleiding, dat Robbers zich later uit zaken terugtrok om zich, in Januari 1905, geheel aan de letteren te wijden. In ditzelfde jaar nam hij de redactie van Elsevier's Geïllustreerd Maandschrift op zich.
Samen met Gerard van Hulzen richtte hij in 1905 de Vereeniging van Letterkundigen op, waarbij een Zuid-Nederlandsche zustervereeniging zich later aansloot. Hij ijverde voorts voor de aansluiting van ons land bij de Berner Conventie, in verband waarmede hij in 1908 als gedelegeerde der regeering op de conferentie, tot herziening der Berner Conventie, te Berlijn optrad.
Behalve de reeds hierboven genoemde werken en tallooze artikelen in tijdschriften (o.a. de vaste litteraire Kroniek in Elsevier), schreef Herman Robbers de volgende romans:
„De Verloren Zoon" (1895), „De Bruidstijd van Annie de Boogh" (1901), „Van Stilte en Stemming" (1905), „De Roman van een Gezin": I. De Gelukkige Familie (1908), II. Eén voor één (1910); voorts „Hélène Servaes" (1914), „Sint Elmsvuur" (1920), „Op Hooge Golven" (1924), „De Thuisreis" (1927), „Redding" (1933). In 1922 verscheen: „De Nederlandsche Litteratuur na 1880. (Red. K. H. A.)

B. VOLKENBOND. — China. - Palestina. - Spanje. —
De Volkenbondsraad heeft op 16 September 1937 een belangrijke bijeenkomst gehouden, waarin de drie groote vraagstukken zijner agenda: China, Palestina en Spanje alle drie werden behandeld.
China. — De besprekingen over China werden achter gesloten deuren gevoerd. Zij verliepen echter zeer rustig en eindigden weldra met het eenstemmig genomen besluit, dat de in 1933 benoemde commissie van 23, waarin ook de Vereenigde Staten van Amerika vertegenwoordigd zijn, weder zal worden bijeengeroepen.
Deze commissie was in 1933 ingesteld op grond van artikel 3 van het Volkenbondsverdrag, dat aan de Volkenbondsvergadering het recht geeft, kennis te nemen van alle kwesties, waarbij de wereldvrede betrokken is.
De commissie van 23 kreeg in 1933 de opdracht de Volkenbondsvergadering door adviezen over den toestand in het Verre Oosten in deze zaak behulpzaam te zijn.
Wellington Koo berustte er in, dat het Chineesche beroep op den Vokenbond voorloopig slechts op grond van artikel 3 zal worden behandeld, ofschoon hij in zijn beroep van 12 Sept. '37 uitdrukkelijk de artikelen 10, 11 en 17 had aangehaald.

Palestina. — Het vraagstuk van Palestina heeft niet meer tot eenige discussie in den Volkenbondsraad aanleiding gegeven. De besprekingen zijn achter de schermen gevoerd tusschen de raadscommissie van drie (de ministers van buitenlandsche zaken van Roemenië, Letland en Zweden) en Eden. Daarna had de Volkenbondsraad slechts in openbare bijeenkomst den tekst van de bij dit overleg overeengekomen resolutie goed te keuren, zooals op 16 Sept. '37 is geschied.
De resolutie geeft aan de Engelsche regeering niet geheel en al wat Eden op 14 Sept. van den Volkenbondsraad had verlangd. Tot een zelfs maar principieele goedkeuring van het denkbeeld van verdeeling van Palestina is het nog niet gekomen. De Volkenbondsraad heeft uitsluitend zijn goedkeuring er over uitgesproken, dat de Engelsche regeering de studies over het verdeelingsplan voortzet. In de resolutie neemt de Volkenbondsraad kennis van het voorloopige advies van de permanente mandatencommissie en van de verklaringen van Eden op 14 Sept. 1937. In overweging nemende, dat de Britsche regeering in deze verklaring de bedoeling heeft uitgesproken de studies van het vraagstuk van Palestina voort te zetten en daarbij in het bijzonder in de oplossing, die een verdeeling van Palestina met zich brengt, dieper te treden, stemt de Volkenbondsraad er in toe, dat de Engelsche regeering tot deze studies overgaat en daarvoor de noodige maatregelen treft.
De Volkenbondsraad brengt echter in herinnering, dat het mandaat over Palestina van kracht blijft, zoolang niet anders besloten zal zijn.

Spanje. — Het derde groote vraagstuk van de raadsbijeenkomst, Spanje, hield wederom het langst de aandacht van den Volkenbondsraad bezig. De raadsvoorzitter, Negrin, droeg zoodra dit punt in behandeling kwam, het voorzitterschap over aan zijn voorganger op den voorzitterszetel, den gedelegeerde van Ecuador, Quevedo.
Onmiddellijk hierop hield Negrin wederom een aanklachtsrede tegen de Italiaansche inmenging in den Spaanschen burgeroorlog, waarbij Negrin thans vooral de daden van Italië ter zee brandmerkte.
Behalve tegen Italië was zijn redevoering echter ook gericht tegen de conferentie van Nyon, waartoe Spanje tot zijn verbazing en teleurstelling niet was uitgenoodigd en tegen de daar tot stand gekomen regeling, die, volgens hem, wel eenige goede zijden heeft, doch tevens ernstige leemten aanwijst: in de eerste plaats het bekende bezwaar, dat een duikboot, die de regelen van het vlootverdrag van Londen volgt, vrijuit zal gaan; ten tweede, dat de overeenkomst van Nyon alleen betrekking heeft op de actie van duikbooten, zoodat andere oorlogsschepen en vliegtuigen zonder gevaar van eenige collectieve sanctie te loopen alle koopvaardijschepen kunnen aanvallen.
Zijn derde bezwaar was voor hem het ergste n.l. het buitensluiten van Spaansche handelsschepen buiten de regeling van Nyon, waardoor zij door duikbooten getorpedeerd kunnen worden, zonder dat de overeenkomst van Nyon geschonden wordt.
Na korte verklaringen van Delbos en Litwinof besloot de Volkenbondsraad de besprekingen over de Spaansche kwestie tot een volgende vergadering uit te stellen. (Red. K. H. A.) **(V. b. China 2938 C.; Palestina 2915 B.; Spanje 2935 D.)**

C. VEREENIGDE STATEN. — President Roosevelt's rede tegen de dictatuur. —
In zijn rede ter gelegenheid van de herdenking van den 150sten verjaardag der Amerikaansche Grondwet zeide president Roosevelt op 18 Sept. '37 o.a. het volgende:
Wij ontkennen niet, dat de methodes der dictatuur — onverschillig of zij zich communistisch, dictato-

riaal of militair noemt — voor velen in de betreffende landen materieele voordeelen hebben opgeleverd, welke zij niet hadden kunnen verkrijgen onder de democratische bewindsvormen, die zij tot mislukking hebben gebracht.
De werkloosheid is verminderd, al is dit door de krankzinnige wapenfabricage. Er heerscht orde, al wordt die gehandhaafd door vreesaanjaging en ten koste van de individueele vrijheidsrechten. Daarom lachen de leiders om alle constituties, voorspellen zij de navolging van hun eigen methode en een spoedig einde van de democratie in de geheele wereld.
Maar deze houding en deze voorspelling worden ontkend door diegenen onzer, die nog altijd in de democratie gelooven, d.i. door een overweldigende meerderheid van naties ter wereld en een overweldigende meerderheid van volken ter wereld. In de eerste plaats zullen de mannen en vrouwen van thans weigeren zich lafhartig te onderwerpen aan een enkelen man of aan een groep, die zichzelf als heerscher opwerpt. Bovendien voeren deze nieuwe regeeringsvormen de wereldzaken naar een punt, waarop de beschaving bedreigd wordt. De vrees waart rond door de wereld, de vrees voor agressie, de vrees voor invallen en revolutie en de vrees voor den dood. Het Amerikaansche volk is terecht vastbesloten die wassende bedreiging van zijn kusten te weren."
President Roosevelt ging vervolgens den stand na van de hulpbronnen der naties en de resultaten, verkregen ten aanzien van de verbetering van het levenspeil der arbeiders, dat onder de huidige omstandigheden onmogelijk tot dat van een tiental jaren geleden gebracht kan worden. Deze omstandigheden maken, dat overal in den lande sociale eischen gehoord worden.
De eischen van de groote massa der bevolking in zake verbetering van levenspeil en sociale veiligheid moeten ingewilligd worden en men moet haar een levensstandaard toestaan, die in overeenstemming is met de hulpbronnen van ons land, aldus de president. Slechts door dit doel te bereiken, kan de regeering de waarde der democratie en de nuttelooshеid der dictatuur bewijzen, welke laatste steeds gepaard gaat met een geest van invasie.
President Roosevelt besloot zijn rede met het volk te vragen volkomen vertrouwen te blijven schenken aan de constitutie voor de oplossing van de vele huidige vraagstukken. (New York Herald Tribune)
(Vorig bericht Roosevelt 2813 A.)

20 SEPTEMBER 1937

A. **LETTEREN. — Boeken die door de pers gunstig besproken zijn. - Onze wekelijksche opgave. —**

Duitsch: H. M. Ahmad — „Geheimnisvolles Indien? Indien vom einem Inder gesehen." (Deutsche Verlagsgesellschaft, Berlin)
Herbert Schneider — „Erbauungsbuch für den deutschen Spiesser." (Rich. Lanyi, Wien 1937) **(2931 E.)**

Engelsch: H. G. Wells — „Brynhild." (Methuen & Co.) **(Vor. ber. 2931 E.)**

Fransch: Jean Guirec — „La Maison au bord du Monde." (Albin Michel, Paris)
Alexandre Arnoux — „Le Rossignol Napolitain." (B. Grasset, Paris) **(Vorig bericht 2931 E.)**

Friesch: O. Postma — „Dagen." (Brandenburgh & Co., Sneek) **(Vorig bericht 2769 F.)**

Italiaansch: E. Petrolini — „Al mio pubblico." (Ceschina, Milano) **(Vorig bericht 2931 E.)**
(Red. K. H. A.)

B. **CHINA. — Conflict met Japan. - Japansche successen in het Noorden. — Shanghai biedt nog steeds weerstand. —**

De strijd in het Noorden. — Na vier dagen van hevigen strijd ten Zuiden van Peking langs den spoorweg van Peking naar Hangkou zijn de Chineezen den algemeenen terugtocht begonnen. De Japanners verklaren dat op 18 Sept. '37 een vijftig kilometer van dezen spoorweg in hun handen is gevallen, waardoor de Japansche positie voor een aanval op Paotingfoe zeer veel is verbeterd. Naar valt aan te nemen zijn de Chineesche troepen, die bij Liangsiang met omsingeling werden bedreigd, ontsnapt (± 50.000 man). Na verder nog vernomen wordt bereiden de Chineezen een grooten strijd voor langs den grooten muur in het Westen van Sjansi.
Naar Domei meldt heeft de ontsnapping van de 50.000 Chineezen bij Liangsiang een groote teleurstelling veroorzaakt.

Shanghai-front, Hindenburg-linie

Shanghai. — De Japansche krijgsverrichtingen bij Shanghai vallen niet mee. De Japansche troepenlandingen gaan met groote moeite en verliezen gepaard.
Na verwoede gevechten wisten vele Chineesche troepen zich op de Hindenburg-linie terug te trekken, waar zij, naar verluidt, 3 tot 6 maanden stand kunnen houden.
De „christen-generaal" Feng Joe-hsjiang is tot opperbevelhebber van de Chineesche troepen in het gebied van Shanghai benoemd. (Sin-Pau Agency - Domei)
(Vorig bericht 2940 B.)

C. **AANVULLEND ACCOORD VAN NYON. — Officieele tekst. - Italië eischt rechtsgelijkheid. —**

Op 18 Sept. '37 is de officieele tekst van het annex-accoord op de overeenkomst van Nyon gepubliceerd. De tekst bestaat uit drie paragrafen:

1. Het annex-accoord is een officieele aanvulling van het accoord van Nyon en zal als een integreerend deel er van beschouwd worden.
2. Het annex-accoord is toepasselijk op iederen aanval, die in de Middellandsche Zee ondernemen wordt tegen een handelsschip, dat niet toebehoort aan een der in Spanje strijdende partijen, door een oorlogsschip, hetwelk aan het wateroppervlak vaart of door een vliegtuig, indien deze ten minste den aanval ondernemen zonder de algemeene humanitaire principes in acht te nemen, welke zijn neergelegd in het internationale recht betreffende oorlogvoering ter zee.
3. Elk aan de oppervlakte varend oorlogsschip, deel uitmakend van de bescherming der handelsschepen in de Middellandsche Zee op grond van het accoord van Nyon, dat getuige zou zijn van een aanval, welke onder de hierboven omschreven omstandigheden zou worden uitgevoerd, moet:
a) indien de aanval door een vliegtuig wordt gedaan, het vuur daarop openen;
b) indien de aanval door een oorlogsschip wordt gedaan, tusschenbeide komen, al naarmate de middelen, waarover het beschikt, terwijl het tegelijkertijd een beroep kan doen op versterking.
In de territoriale wateren kunnen de deelnemende mogendheden ieder voor zich beslissen op welke wijze haar oorlogsschepen in bovengenoemde gevallen zullen handelen. (N. Zürcher Zeitung)

Italië. Graaf Ciano, de Italiaansche minister van Buitenl. Zaken, heeft in een onderhoud met de Fransche en Britsche zaakgelastigden te Rome medegedeeld, dat Italië als conditia sine qua non rechtsgelijkheid met de Britsche en Fransche vloten verlangt, indien Italië zou besluiten om met de andere negen mogendheden mede te werken. (Corriere della Sera)
(Vorig bericht 2935 D.)

21 SEPTEMBER 1937

D. **VOLKENBOND. — Spanje en Turkije in den Volkenbondsraad niet herkozen. —**

De Volkenbondsvergadering heeft zich op 20 Sept. '37 tegen een herverkiezing van Spanje voor de niet-permanente Volkenbondsraadszetels uitgesproken.
De stemming in de Assembleé over de herkiesbaarheid van Spanje in den Raad had het volgende verloop:
Spanje verkreeg 23 stemmen, zoodat het de vereischte meerderheid van twee derde, t.w. 32 van de 47 uitgebrachte stemmen, niet behaalde.
Het verzoek van Turkije om herkiesbaar te worden gesteld voor een Raadszetel werd eveneens verworpen. (Telex-A. N. P.) **(Vorig bericht 1492 D.)**

A. **NEDERLAND. — De Troonrede. —**

H.M. de Koningin heeft op 21 Sept. de nieuwe zitting der Staten-Generaal geopend met de volgende rede:

Leden der Staten-Generaal,

Mij wederom in Uw midden bevindend, gevoel Ik allereerst behoefte uiting te geven aan Mijne gevoelens van dankbaarheid voor de tot dusver voortschrijdende verbetering in het economische leven hier te lande. Deze verbetering in belangrijke deelen van het bedrijfsleven verlevendigt de hoop, dat de nog steeds omvangrijke werkloosheid geleidelijk verder zal kunnen worden ingeperkt.

Alle maatregelen, die der Regeering doelmatig voorkomen om het proces van herstel uit de langdurige depressie te bevorderen, zullen harerzijds worden genomen of aan Uwe goedkeuring onderworpen.

De ontwikkeling van den economischen toestand in Nederlandsch-Indië geeft reden tot voldoening. In het gunstig verloop van de opbrengst der landsmiddelen weerspiegelt zich de allerwegen ingetreden opleving in landbouw, handel, nijverheid en scheepvaart, waartoe mede bijdroegen de over het algemeen bevredigende oogsten van de voedselgewassen der inheemsche bevolking.

Het stemt Mij tot verheugenis, dat als gevolg daarvan thans weder een stijging valt waar te nemen van het welvaartspeil der bevolking van Nederl.-Indië en dat een begin kon worden gemaakt met de verlaging van de op haar rustende lasten. De ruimer vloeiende middelen geven gelegenheid, in meerdere mate dan de laatste jaren het geval kon zijn, gelden beschikbaar te stellen voor de bevordering van de geestelijke en stoffelijke belangen der bevolking.

Door toepassing van daartoe geëigende middelen zal ernstig worden gestreefd naar verbreeding en versterking van de economische basis, ten einde die voor de toekomst beter bestand te doen zijn tegen schokken, als welke in de laatste jaren werden ondervonden.

Hoewel in Suriname een lichte verbetering, zoowel bij den in- en uitvoer als bij de voornaamste cultures viel op te merken, bleef de economische en financieele toestand van dat gewest nog weinig bevredigend, in tegenstelling met dien van Curaçao, aan welk gebiedsdeel de wereldcrisis schier ongemerkt is voorbij gegaan.

Te midden van de geestelijke verwarring in de wereld, waaraan ook ons volk niet geheel ontkomt, is steeds dringender de eisch, dat in wetgeving en bestuur vóór alles Gods wet tot opperste richtsnoer worde genomen. In zijn algemeen karakter zal het regeeringsbeleid het kenmerk dragen van een doelbewust streven naar beveiliging en versteviging van de positief Christelijke grondslagen onzer samenleving. Aldus zal een beleid kunnen worden gevoerd, dat — met vermijding van toespitsing van tegenstellingen — ook door zijn innerlijke redelijkheid instemming vordert.

Het karakter van dit beleid zal tot uiting komen met name in werkdadige zorg voor een gezonde ontplooiing van het huwelijks- en gezinsleven, bescherming van de publieke eerbaarheid, onthouding door de overheid van aanmoediging van alles wat tot ontheiliging van den wekelijkschen rustdag aanleiding geeft, en krachtige handhaving van het gezag. Eerbiediging van de vrijheid van godsdienst en van geweten, en handhaving van den rechtmatigen volksinvloed op het landsbestuur blijven hechte pijlers van ons volksbestaan.

De Regeering overweegt een nadere regeling van het vereenigingsrecht, ter bevordering van een meer werkdadig repressief toezicht, naar de reeds thans in de wet neergelegde normen van openbare orde en goede zeden.

Hoewel de internationale omstandigheden veelszins aanleiding geven tot bezorgdheid, bleef het vriendschappelijk karakter, hetwelk onze verhouding tot andere mogendheden pleegt te dragen, ongerept bewaard. Niettemin zal, gelet op de spanningen in de verhouding tusschen de volken en het daarmee saamhangende gevaar van internationale verwikkelingen, zoowel hier te lande als in Indië, moeten worden voortgegaan met de versterking van onze weermacht. Belangrijke voorstellen daartoe zullen onverwijld aanhangig worden gemaakt.

De Regeering zal zich beijveren de samenwerking in onderneming en bedrijf ten bate van de geheele volkshuishouding te bevorderen.

Met handhaving van krachtige medewerking aan de bevordering van op wederkeerigheid gegrond internationaal ruilverkeer, is noodig versterking van onze handelspolitieke weerbaarheid, ter beveiliging van den buitenlandschen en binnenlandschen afzet van onze producten, met inachtneming van nauwe samenwerking tusschen Nederland en de deelen van het Koninkrijk buiten Europa.

De landbouwcrisismaatregelen zullen, met handhaving van den voor den landbouw nog noodzakelijken prijssteun, zooveel mogelijk beëindigd worden. Daarnaast zal bevorderd worden, dat nuttige regelingen door de bedrijfsgenooten zelf zullen worden overgenomen en voortgezet of opgebouwd.

Verschillende wettelijke maatregelen tot verhooging van het peil van den landbouw zullen worden voorgesteld.

In voorbereiding zijn wettelijke regelingen tot beperking van den arbeid der gehuwde vrouw en tot het rekening houden met gezinslasten bij het arbeidsinkomen.

Ten aanzien van de landarbeiders zal de practische uitvoerbaarheid van een wettelijke regeling van den arbeidstijd, voor zoover misstanden niet door onderling overleg van de georganiseerde belanghebbenden uit den weg worden geruimd, worden onderzocht.

Het temperen van de gevolgen der werkloosheid voor hen, die daarvan slachtoffer blijven, beschouwt de Regeering als een harer voornaamste plichten. Wettelijke regelingen betreffende werkloosheidsverzekering en steunverleening zullen worden voorbereid.

Voortgegaan zal worden met de uitvoering van openbare werken als middel tot werkverruiming, met de werkverschaffing en met het cultureele werk voor de werkloozen.

Ondanks de ingetreden verbetering in den economischen toestand en de daarmede samenhangende stijging van de opbrengst der middelen, blijven, na de diepe depressie der laatste jaren, de openbare financiën nog in bijzondere mate zorg vereischen. Buiten hetgeen op economisch-sociaal terrein en op het gebied der defensie onvermijdelijk is tot behoud en versterking van de Nederlandsche volkskracht, zullen vele op zichzelf gewenschte of nuttige maatregelen, waaronder die op het gebied van het onderwijs, dan ook eerst ter hand genomen kunnen worden, wanneer de inwendige positie van het budget voldoende zal zijn versterkt. De verhooging der defensie-uitgaven zal enkele bijzondere financieele voorzieningen noodig maken.

Naast de reeds genoemde voorzieningen stelt de Regeering zich voor een regeling tot coördinatie van het goederenverkeer te land en te water tot stand te brengen, terwijl een herziening van de woningwet in voorbereiding is en een wettelijke regeling van de opleiding der onderwijzers zal worden aanhangig gemaakt.

De toewijding, waarmee Leger en Vloot, zoomede de ambtenaren in burgerlijken dienst in het geheele Koninkrijk, hun taak vervullen, stemt Mij tot erkentelijkheid.

In het komende zittingsjaar zal weer veel arbeid en toewijding in hartelijke samenwerking van Regeering en Staten-Generaal worden gevraagd. Met de innige bede, dat ons allen door den Almachtigen God de kracht en de wijsheid geschonken worden, die Hij alleen geven kan, verklaar Ik de gewone zitting der Staten-Generaal geopend. (Telex-A. N. P.)

(V. b. Troonrede 2448 C.; Persstemmen 2451 A.)

A. **VATICAAN. — Z. H. de Paus spreekt tot de Duitsche bezoekers. —**
De Paus heeft op 18 Sept. '37 talrijke pelgrims in particuliere audiëntie ontvangen, in het bijzonder Oostenrijkers, Duitschers, Franschen en ook eenige Nederlanders.
Zich richtende tot de Duitschers zeide de Paus: Wat moeten wij zeggen, of liever, wat moeten wij niet zeggen op dit zoo ernstige en zoo moeilijke tijdstip voor het Katholieke geloof en voor hen die trouw wenschen te blijven aan de kerk van Rome. Wat moeten wij zeggen, nu men in hun vaderland een nieuwen profeet verheerlijkt, die handelt en schrijft tegen alles wat Katholiek en Christelijk is.
(Osservatore Romano) **(Vorig bericht 2811 E.)**

B. **NEDERLAND. — Vogelwet-Commissie ingesteld.**
Bij K. B. is ingevolge art. 4 van de Vogelwet 1936 ingesteld een commissie van bijstand, welke den naam zal dragen van Vogelwet-commissie en tot taak heeft, den minister van Economische Zaken van advies te dienen omtrent maatregelen met betrekking tot de uitvoering van de Vogelwet 1936. (Telegraaf) **(Vorig bericht 2506 G.)**

C. **VOLKENBOND. — Commissie van 23. - Amerika.**
De Ver. Staten hebben besloten een vertegenwoordiger te zenden naar de adviseerende Volkenbondscommissie van 23 in zake het Chineesch-Japansche conflict. Dit besluit van de regeering te Washington is aan den bond medegedeeld, door den Amerikaanschen gezant in Zwitserland, Harrison, die de Ver. Staten zal vertegenwoordigen.
Eveneens is aan den Volkenbond medegedeeld, dat de Ver. Staten niet kunnen zeggen in hoever zij zullen kunnen medewerken aan den arbeid van de commissie alvorens zij precies op de hoogte zijn van de taak der commissie.
Harrison zal de zittingen van de commissie bijwonen in dezelfde kwaliteit als de Amerikaansche vertegenwoordiger bij de commissie, die zich in 1933 bezighield met de crisis in Mandsjoerije.
(New York Herald Tribune)

D. **NEDERLAND. — Rijksbegrooting 1938. —**
De minister van Financiën, Mr. J. A. de Wilde, heeft op 21 September 1937 de Rijksbegrooting 1938 bij de Staten-Generaal ingediend.

Dienstjaar 1934.

Definitieve cijfers, opgenomen in de rijksrekening voor het dienstjaar 1934:

Gewone dienst:

Uitgaven	ƒ	637.103.095
Middelen		603.865.672
Nadeelig saldo	ƒ	33.237.423

Kapitaaldienst:

Uitgaven	ƒ	1.021.070.207
Middelen		94.972.558
Nadeelig saldo	ƒ	926.097.649

Dienstjaar 1935.

De cijfers van het dienstjaar 1935 zijn als volgt:

Gewone dienst:

Uitgaven	ƒ	687.279.579
Middelen		614.371.997
Nadeelig saldo	ƒ	72.907.582

Onder de uitgaven is begrepen ƒ 12.538.135, wegens uitgaven, welke gedekt worden door de extra-heffingen ingevolge art. 3 der Crisis-Uitvoerwet 1931, terwijl in de middelen is begrepen ƒ 8.189.954 wegens extra-heffingen ingevolge genoemd artikel.

Kapitaaldienst:

Uitgaven	ƒ	124.860.867
Middelen		55.468.209
Nadeelig saldo	ƒ	69.392.658

In de vorige nota werden de gewone uitgaven op ƒ 675.879.792, de gewone middelen op ƒ 605.989.928 geraamd. Indien de correctie, voortvloeiende uit de extra-heffingen der Crisis-Uitvoerwet 1931 niet was toegepast, zouden deze cijfers respectievelijk ƒ 688.320.398 en ƒ 614.082.353 hebben bedragen.
De uitgaven blijken derhalve thans ƒ 1.040.819 lager, de ontvangsten ƒ 289.644 hooger te zijn.
Het nadeelig saldo op den kapitaaldienst werd in de vorige nota gesteld op ƒ 80.642.901. Thans blijkt dit te zijn ƒ 69.392.658, derhalve ƒ 11.250.243 lager en wel tengevolge van lagere uitgaven tot ƒ 10.010.035 en hoogere middelen ad ƒ 1.240.207.

Dienstjaar 1936.

De voorloopige gegevens leveren de volgende uitkomsten op:

Gewone dienst:

Uitgaven	ƒ	654.784.650
Middelen		618.081.728
Nadeelig saldo	ƒ	36.702.922

Kapitaaldienst:

Uitgaven	ƒ	120.202.783
Middelen		87.725.287
Nadeelig saldo	ƒ	32.477.496

Blijkens de aanvankelijk toegestane begrootingen werd aan gewone uitgaven geraamd ƒ 707.272.684 en aan gewone middelen ƒ 598.818.638; aanvankelijk werd dus een nadeelig saldo verwacht van ƒ 108.454.046.

De aanvankelijke raming der middelen werd vastgesteld op	ƒ	598.818.638
Tot dekking van het tekort over 1936, voor zooveel de ontvangsten betreft, zijn effectief geworden:		
a. hoogere middelen, verband houdende met maatregelen, aangekondigd bij de toelichting der wet tot verlaging der openbare uitgaven		4.155.535
b. alsvoren, wegens heffing voor een jaar van 20 opcenten op de rechten van successie, van overgang en van schenking ƒ 6.800.000; 20 opcenten op de evenredige zegelrechten ƒ 1.600.000; 20 opcenten op de rechten en boeten van registratie ƒ 2.000.000; 20 opcenten op de dividend- en tantièmebelasting ƒ 1.800.000, totaal		12.200.000
zoodat het totaal daardoor nader wordt gesteld op	ƒ	615.174.173
Volgens de voorloopige cijfers hebben de middelen opgebracht		618.081.728
Derhalve meer	ƒ	2.907.555

Uitgaven Gewonen Dienst 1936.

De gewone uitgaven zijn — naar de voorloopige gegevens, waarbij ook de, naar de onderstelling nog te verrichten uitgaven in rekening zijn gebracht — met ƒ 52.488.034 onder de raming gebleven.
Neemt men hierbij in aanmerking, dat verlagingen tot ƒ 50.713.145 konden worden aangebracht, terwijl met een hoogere uitgaaf ad ƒ 3.570.000 wegens annuïteit aan het defensiefonds moest worden rekening gehouden, dan blijkt, dat uit anderen hoofde ƒ 5.344.889 minder werd uitgegeven dan aanvankelijk werd verwacht.
Voor zooveel den gewonen dienst betreft, is ƒ 11.149.537 van den dienst 1935 naar het dienstjaar 1936 overgebracht. Is de gewone dienst 1936 derhalve door het overbrengen van die uitgaven ongunstig beïnvloed, daar staat tegenover, dat zich deze overboeking weder van 1936 naar 1937 zal herhalen. Het bedrag daarvan is thans nog niet met juistheid bekend, doch naar uit de voorloopige gegevens blijkt, zal het voor den gewonen dienst vermoedelijk omstreeks ƒ 12 millioen bedragen.
Aanvankelijk werd op den kapitaaldienst 1936 geraamd ƒ 91.925.534 aan uitgaven, ƒ 23.744.470 aan ontvangsten en nadeelig saldo ƒ 68.181.064. De uitgaven hebben echter, voor zoover tot heden bekend ƒ 120.202.784 bedragen, derhalve ƒ 28.277.250 meer.
In de eerste plaats is dit het gevolg van de omstandigheid, dat voor uitgaven betreffende het Werkfonds pl.m. ƒ 24.300.000 moest worden beschikbaar gesteld. Verder was o.a. voor aankoop van staatsschuld voor het fonds uit de zuivere winsten, verkregen uit aanmuntingen voor rekening van het rijk pl.m. ƒ 5.800.000 noodig, voor rentedragende voorschotten aan de Benas N.V. pl.m. ƒ 6.000.000, voor rentedragende kasvoorschotten aan gemeenten pl.m. ƒ 4.800.000 en voor geldleeningen aan de Mij. voor Industrie-Financiering pl.m. ƒ 2.250.000. Daarentegen werd o.a. minder uitgegeven dan werd geraamd: voor kapitaalverstrekking aan het Zuiderzeefonds pl.m. ƒ 6.200.000. De ontvangsten bedragen, voor zoover bekend, ƒ 87.725.287 bij een raming van ƒ 23.744.470. De meerdere opbrengst ad ƒ 63.980.817 is in hoofdzaak het gevolg van de hoogere ontvangsten ad pl.m. ƒ 43.300.000 wegens aflossingen van kasgeldleeningen aan gemeenten. Verder werd o.a. meer ontvangen wegens aflossing van aan de Benas verstrekte rentedragende voorschotten pl.m. ƒ 4.600.000 en wegens aflossing door de Staatsmijnen van het obligatiekapitaal pl.m. ƒ 4.500.000.

Dienstjaar 1937.

De begrooting van het loopende dienstjaar 1937 is, wat den gewonen dienst betreft, vastgesteld als volgt:

Uitgaven	ƒ	664.109.083
Inkomsten	ƒ	610.059.022
Nadeelig saldo	ƒ	54.050.061

Aangezien tegenover een uitgaaf aan gesteunde werkloozen ad ƒ 9.000.000 een ontvangst tot gelijk bedrag staat en deze ontvangst in het genoemde totaalbedrag der middelen niet is begrepen, kan het tekort, waarin moest worden voorzien, verlaagd worden met ƒ 9.000.000 en derhalve nader worden gesteld op ƒ 45.050.061.
Van het plan tot dekking van dit tekort heeft in 1937 effect gehad de maatregel tot heffing van enkele belastingen, ad ƒ 11.800.000.

Het nader berekend tekort 1937 is derhalve ƒ 33.250.061, waarbij geen rekening is gehouden met het accres, dat de opbrengst der middelen in de eerste acht maanden van het loopende dienstjaar heeft vertoond, aangezien het er slechts om gaat de begrooting van het jaar 1938 vergelijkbaar te maken met die van 1937.
Bij de opstelling van het plan tot dekking van dit tekort is voorts in aanmerking genomen, dat nog verlagingen op de uitgaven (zg. perspectiefbesparingen) te verwachten waren tot ƒ 27.800.000.
Indien deze besparingen voor den dienst 1937 reeds volledig effect hadden gehad, zou het hierboven berekend tekort ad ƒ 33.250.061 in totaal ƒ 27.800.000 lager zijn geweest en derhalve ƒ 5.450.061 hebben bedragen. Het lag in het voornemen in dit nog resteerende tekort voornamelijk te voorzien door vermindering van diverse uitgaven en door verhooging van inkomsten.
In het dekkingsplan, hetwelk in de nota voor het dienstjaar 1937, is ontvouwd, waren nog opgenomen maatregelen ter verhooging van de middelen ten behoeve van de voorziening in een restant-tekort van ongeveer ƒ 3.5 millioen, dat nog ongedekt zou blijven na invoering van de beide hier genoemde maatregelen. Dit tekort werd evenwel als gevolg van wijzigingen in de ontwerp-begrooting, reeds beperkt tot pl.m. ƒ 900.000.

Dienstjaar 1938.

De balans der ontwerp-begrooting voor het dienstjaar 1938 vermeldt de volgende totalen:

Gewone dienst.

Uitgaven	ƒ	703.195.931
Middelen		689.950.275
Nadeelig saldo	ƒ	13.245.656

Dit tekort kan op de volgende wijze worden afgeleid uit het tekort 1937:

Nader berekend tekort 1937	ƒ	33.250.061
Hoogere raming der uitgaven 1938, in vergelijking met 1937		39.086.848
	ƒ	72.336.909
Hoogere raming der middelen 1938, in vergelijking met 1937		59.091.253
Geraamd tekort 1938	ƒ	13.245.656

Dit resultaat is bereikt door handhaving van de verschillende maatregelen, op een enkele uitzondering na, die in den loop der laatste jaren zijn genomen tot vermindering van het tekort op de begrooting, doch waarmede geen reëele verbetering van den financieelen toestand is verkregen.

Onderstaand volgen deze maatregelen met vermelding van de bedragen, waarmede, indien zij werden ingetrokken, het tekort op den gewonen dienst der begrooting zou worden vergroot.

Stopzetting van de uitkeering der annuïteit aan het Spoorwegpensioenfonds	ƒ	9.000.000
Ontlasting van den gewonen dienst van het Werkloosheidssubsidiefonds, door voorschotten ten laste van den kapitaaldienst te verstrekken		8.550.000
Overbrenging van uitgaven van den gewonen dienst van het Verkeersfonds naar den kapitaaldienst		8.000.000
Idem van uitgaven van den gewonen dienst van het Dep. van Soc. Zaken naar den kapitaaldienst (kosten van werkverschaffing)		1.825.000
Overbrenging naar de ontvangsten van den gewonen dienst van de rente der beleggingen van het Nederlandsche Muntfonds		2.880.000
Gedeeltelijk achterwege laten van de stortingen in de Sociale Verzekeringsfondsen		31.000.000
Stopzetting van de bijzondere reserveering bij de Staatsbedrijven		7.720.000
Stopzetting van de Reservevorming ten aanzien van woningenbouwvoorschotten		2.500.000
Totaal	ƒ	71.475.000

Bij de beoordeeling van deze zwakke plekken in de begrooting dient evenwel te worden onderscheiden tusschen die posten, waarvoor de opneming in den gewonen dienst volstrekt onvermijdelijk is te achten en zulke, waarvan de onbetwistbaarheid niet zoo zeker is.
Tot de eerste groep behooren de stopzetting van de uitkeering der annuïteit aan het Spoorwegpensioenfonds, de ontlasting van den gewonen dienst van het Werkloosheidssubsidiefonds, door voorschotten ten laste van den kapitaaldienst te verstrekken en het gedeeltelijk achterwege laten van de stortingen in de Sociale Verzekeringsfondsen, te zamen ƒ 48.550.000. Omtrent de overige, posten ad totaal ƒ 22.925.000, zal de Regeering nauwkeurig doen nagaan, in hoeverre ook van deze de onbetwistbaarheid van opneming in den gewonen dienst moet worden aangenomen. Voorshands meent de Regeering, totdat het onderzoek is afgeloopen, echter te moeten vasthouden aan het bedrag van ƒ 71.475.000, het werkelijk tekort is dus te stellen op ƒ 84.720.656.
Uit de mededeelingen, welke omtrent de middelen voor het begrootingsjaar volgen, kan blijken, dat de achteruitgang thans tot stilstand is gekomen en dat ten gevolge van de ingetreden conjunctuurverbetering thans van vooruitgang, hoofdzakelijk als gevolg van het ruimer vloeien der middelen, mag worden gesproken. Ten gevolge van verschillende omstandigheden, waarvan wegens haar beslissenden invloed op het begrootingsbeeld afzonderlijk moeten worden genoemd de prijsstijging der materialen, de hoogere uitgaven voor de defensie en het natuurlijk accres, kon in de richting van de budgetsaneering evenwel nog weinig worden verricht.

Middelen.

De middelenraming 1937 is geworden:

middelen volgens de ingediende begrooting	ƒ	610.059.022
middelen volgens het dekkingsplan 1937		11.800.000
Samen	ƒ	621.859.022
Aan de begrooting is een uitgaaf toegevoegd wegens distributie van levensmiddelen aan gesteunde werkloozen ad ƒ 9.000.000. Aangezien tegenover deze uitgaaf een ontvangst tot gelijk bedrag staat en deze ontvangst in het genoemde middelentotaal niet is begrepen, behoort dit bedrag hier alsnog voor een juiste vergelijking bij de geraamde middelen voor 1937 te worden geteld		9.000.000
Totaal	ƒ	630.859.022
De gewone middelen voor 1938, zooals deze zijn verwerkt in den ramingsstaat, wijzen een totaal aan van		689.950.275
Alzoo	ƒ	59.091.253

meer dan in het jaar 1937.

Raming der belastingen.

	1938	1937
Grondbelasting	ƒ 10.600.000	ƒ 10.300.000
Inkomstenbelasting	75.000.000	72.000.000
Vermogensbelasting	20.000.000	18.000.000
Verdedigingsbelasting	9.000.000	8.000.000
Belasting van de doode hand	1.800.000	2.000.000
Invoerrechten	98.000.000	91.250.000
Dividend- en Tantièmebelasting	21.000.000	13.800.000
Statistiekrecht	2.500.000	1.600.000
Accijns op zout	2.000.000	2.000.000
Accijns op geslacht	7.200.000	6.000.000
Accijns op wijn	2.200.000	1.800.000
Accijns op gedistilleerd	28.000.000	27.500.000
Accijns op bier	7.000.000	7.000.000
Accijns op suiker	55.000.000	53.000.000
Accijns op tabak	35.000.000	32.500.000
Belasting op goud. en zilv. werken	575.000	475.000
Omzetbelasting	75.000.000	62.500.000
Couponbelasting	6.000.000	5.500.000
Zegelrechten	26.000.000	16.400.000
Registratierechten	17.000.000	11.100.000
Successierechten	46.000.000	40.800.000
Totaal belastingen	ƒ 544.875.000	ƒ 483.525.000
Overige gewone middelen	145.075.275	147.334.022
Totaal	ƒ 689.950.275	ƒ 630.859.022

Voor de kohierbelastingen, behalve grondbelasting en de belasting op de doode hand, welke in tegenstelling met de grondbelasting wel conjunctuurgevoelig zijn moest, nu zich in den economischen toestand hier te lande een verbetering vertoont, een oordeel worden gevormd over het toekomstig verloop. Daarbij kon worden gebruik gemaakt van de laatstelijk tot en met Augustus 1937 bekend geworden kohiercijfers voor het belastingjaar 1937-1938, welke hoopvol stemmen. Waar de opbrengst van deze belastingen voor het kalenderjaar 1938 echter slechts voor 4/12 gedeelte is gebaseerd op de kohieren 1937-1938 en voor het overige bestaat uit 8/12 gedeelte van de kohiercijfers 1938-39, moest tevens een oordeel worden gevormd over laatstbedoelde cijfers. Hierbij heeft als uitgangspunt gediend de bij den minister bestaande verwachting, dat het belastingjaar 1938-39, vergeleken met 1937-38, ook weder een verbetering zal vertoonen.
In de thans aangeboden begrooting is dus met verwachtingen aangaande een verbetering in de opbrengst der hiergenoemde middelen rekening gehouden.
Voor de niet-kohierbelastingen zijn, grootendeels als raming voor 1938 genomen de bedragen, welke in 1937 als jaar-opbrengst kunnen worden verwacht.
België heeft in 1937 het restant der z.g. „Interneeringsschuld" voldaan, waardoor een belangrijk middel, dat gedurende een reeks van jaren ƒ 4.466.064 per jaar heeft bedragen, is weggevallen.
Onder de hoogere middelen komen tevens posten voor, welke in feite geen meerdere middelen opleveren, omdat tegenover deze posten meerdere uitgaven voor hetzelfde doel staan. Op een post van dezen aard, onder de middelen 1938 voor het eerst voorkomende moet de aandacht worden gevestigd. Het betreft den post „Restitutie Annuïteit Spoorwegleening" ad ƒ 11.3 millioen. Daartegenover heeft de raming wegens distributie van levensmiddelen een verlaging ondergaan met ƒ 2.3 millioen.
Wanneer met deze beide boekingen rekening wordt gehouden, is het bedrag aan middelen, dat voor 1938 in verhouding met 1937 meer beschikbaar is gekomen, te stellen op ƒ 59.1 millioen — ƒ 11.3 millioen + ƒ 2.3 millioen of ƒ 50.1 millioen.

Uitgaven.

Evenals bij de middelen worden wegens haar belangrijkheid ook hier afzonderlijk genoemd de verhooging met ƒ 11.3 millioen

en de verlaging met *f* 2.3 millioen, welke wijzigingen slechts van administratieve beteekenis zijn. Uit dezen hoofde zijn de uitgaven derhalve verhoogd met *f* 9 millioen. Overigens zijn de uitgaven hooger *f* 34.4 millioen.
In de begrooting 1938 is bereids rekening gehouden met het voordeel, hetwelk kan voortvloeien uit de wijziging van de verdeeling van kosten van de zeemacht tusschen Nederland en Nederl.-Indië ad *f* 6.5 millioen.
Wegens geëffectueerde perspectiefbesparingen is in de begrooting 1938 verwerkt een verlaging van uitgaven met *f* 3.3 millioen.
Wegens herstel van zg. onvolkomenheden van het budget, ontstaan als gevolg van de boven nader omschreven buitengewone maatregelen, zijn de uitgaven verhoogd met rond *f* 5.5 millioen.
De uitgaven hebben slechts in beperkten mate den gunstigen invloed van de conjunctuurverbetering ondergaan. Het bedrag, uitgetrokken wegens subsidie aan de werkloozenkassen, kon als gevolg van teruggang van de werkloosheid met *f* 1.650.000 worden verlaagd, en de scheepvaart- en cambricsteun met *f* 5.350.000. Het aanzienlijke bedrag, dat op het rijksbudget drukt voor steun aan werkloozen, kon evenwel niet worden verminderd.
Het totaalbedrag der uitgaven is ondanks de verlagingen in beteekenende mate omhoog gedreven als gevolg van de stijging der materiaalprijzen. Overigens moest in deze begrooting rekening worden gehouden met de meerdere uitgaven, welke op de defensiebegrooting moesten worden geraamd nl. plm. *f* 25.5 millioen. De nieuwe last uit hoofde van de aanspraken, welke de defensie, in vergelijking met de begrooting van 1937, stelt, kan op plm. *f* 18.2 millioen worden aangenomen. Dit bedrag, hoewel het in zijn geheel voor den gewonen dienst een hoogere uitgaaf is, heeft ook betrekking op uitgaven, welke eveneens, doch niet ten laste van den gewonen dienst, in 1937 zijn gedaan. Het eindcijfer der begrooting voor 1937 kon belangrijk lager worden gesteld in verband met de omstandigheid, dat in 1937 nog een gedeelte der kosten verbonden aan de verbetering en aanvulling van het bestaande materieel der weermacht ten laste van het defensiefonds kon worden gebracht.
Van het bedrag aan meerdere middelen, ad *f* 50.1 millioen, is *f* 34.4 millioen benut voor reëele verhooging van uitgaven, zoodat niet meer dan *f* 15.7 millioen voor de verbetering van het budget kan worden aangewend.
Van de hoogere opbrengst der belastingmiddelen ad *f* 61.3 millioen kan derhalve niet meer dan *f* 15.7 millioen dienen tot werkelijke verbetering van het budget. Vergelijking van dit bedrag met het bedrag van het ook na de verbetering nog resteerende reëele tekort ad circa *f* 84.7 millioen toont wel zonneklaar aan, dat, indien de verbetering niet in veel sterkere mate voortschrijdt en vooral indien de als gevolg daarvan beschikbaar komende middelen niet volledig voor een primair belang als de budgetsaneering beschikbaar worden gehouden, deze voorshands niet kan worden bereikt.
De begrooting voor 1938 is in vergelijking met haar voorgangster, nog gebaat, doordat in die begrooting bereids rekening is gehouden met het voordeel, dat voor het rijksbudget kan voortvloeien uit de wijziging van de verdeeling van kosten van de zeemacht tusschen Nederland en Nederl.-Indië.
Bedoeld voordeel is in de begrooting tot uitdrukking gebracht door den post voor tegemoetkoming aan Nederlandsch-Indië in de bestrijding van de uitgaven voor de marine, welke, indien de kostenverdeeling niet gewijzigd werd, op *f* 13.8 millioen zou moeten worden geraamd, thans pro memorie uit te trekken, terwijl het hoofdstuk Defensie belast is met de kosten ad *f* 7.340.000 van aanbouw van de vloot, welke tot nu toe op de Indische begrooting voorkwamen. De bate voor de begrooting 1938 bedraagt derhalve voorshands *f* 6.460.000. Het hierboven bedoelde overleg kan er toe leiden, dat deze bate uiteindelijk op een ander bedrag zal moeten worden gesteld.
De totale bate, welke de begrooting 1938 bij vergelijking met de begrooting 1937 toevalt, beloopt derhalve *f* 15.7 millioen + *f* 6.5 millioen of rond *f* 22.2 millioen.
Dit bedrag moet dienen om de niet geëffectueerde dekkingsmiddelen van het dekkingsplan, hetwelk voor 1937 werd aanvaard, te vervangen, zoodat het niet beschikbaar is om terug te komen op de boven opgesomde buitengewone maatregelen, die in vorige jaren werden genomen ter ontlasting van de begrooting, die voor 1937 werd ingediend. Al deze maatregelen, welke hun rechtvaardigheid uitsluitend hebben kunnen vinden in den slechten financieelen toestand der laatste jaren, hebben de reservekrachten, die een goede staatsbegrooting behoort te bezitten, langzamerhand uitgeput en het herstel daarvan is een der eerste zaken, die behooren te geschieden, zoodra de mogelijkheid daarvoor zal worden geboden.
In de ontwerp-begrooting voor steun aan noodlijdende gemeenten is een bedrag uitgetrokken, dat in verband met de behoeften van de gemeenten noodig wordt geoordeeld, welk bedrag *f* 3.05 millioen hooger is dan het voor 1937 gevoteerde bedrag.

Kapitaaldienst.

De kapitaaldienst wijst voor 1938 een totaal in uitgaven aan van	*f*	179.913.926
en in ontvangsten van		24.239.950
zoodat het nadeelig saldo bedraagt	*f*	155.673.976
Voor 1937 is geraamd aan uitgaven	*f*	128.566.721
en aan ontvangsten		20.082.000
zoodat het nadeelig saldo voor 1937 werd geraamd op	*f*	108.484.721

Ter toelichting van de voornaamste verschillen zij het volgende medegedeeld:
Wat de Uitgaven betreft wordt o.a. meer aangevraagd voor voorschot aan het Verkeersfonds *f* 16.405.683, voor kapitaalverstrekking aan het Zuiderzeefonds *f* 3.973.750, voor voorschot aan het Werkloosheidssubsidiefonds ter verstrekking van voorschotten aan gemeenten *f* 10.575.000, waartegenover staat dat o.a. minder noodig is voor voorschot aan het defensiefonds *f* 20.195.200. Hoofdstuk VIII is verhoogd met *f* 41.080.000. waarvan *f* 40.940.200 wegens ten laste van den kapitaaldienst gebrachte uitgaven voor het inhalen van den achterstand in de behoeften van de weermacht. Voor hoofdstuk IX is meer noodig *f* 2.865.667, voornamelijk wegens een hoogere raming van de uitkeering aan de staatsmijnen in Limburg wegens verstrekking van obligatie-kapitaal met *f* 4.000.000.
De hoogere raming der middelen ad *f* 4.157.950 is in hoofdzaak het gevolg van een hoogere kapitaalsaflossing door het staatsbedrijf der P.T.T. ad *f* 1.577.300 en een hoogere aflossing op het obligatiekapitaal der Staatsmijnen ad *f* 2.200.000.

De Begrooting van het Werkloosheidssubsidiefonds.

Bij de handhaving van den maatregel, dat de helft van het totaal aan bijzondere bijdragen, waaraan de gemeenten behoefte hebben, weder in den vorm van voorschotten ten laste van den kapitaaldienst van de fondsbegrooting zullen worden verleend, zullen de uitgaven, het begrootingsjaar zelf betreffende, door de gewone inkomsten kunnen worden gedekt. De begrooting voor 1938 vertoont derhalve een beeld, dat *f* 7.7 millioen gunstiger is, dan dat van 1937, al moet hieraan onmiddellijk worden toegevoegd, dat voor het nadeelig saldo van een afgesloten dienstjaar, hetwelk in 1938 voor het eerst op de begrooting moet worden gebracht, daarop nog geen ruimte aanwezig is.
Indien bij het voortschrijden van de vermindering der werkloosheid aan de uitgaafzijde van de fondsbegrooting eenige ruimte ontstaat, zal, naar de meening der regeering, deze allereerst benut moeten worden om terug te komen op den maatregel, welke vorig jaar werd genomen, strekkende om een deel der bijzondere bijdragen uit het fonds aan de gemeenten door voorschotten te vervangen.
Eerst wanneer de besparing op de uitgaven, welke op de onderhavige begrooting zijn geraamd, grooter is dan noodig om op bedoelden maatregel terug te komen, zal dit meerdere worden aangewend voor de dekking van het nadeelig saldo van den dienst 1935 ad ca. *f* 14.7 millioen, hetwelk ingevolge de wettelijke voorschriften op deze begrooting is overgebracht. De voorschotten aan de gemeenten, welke in de plaats treden voor de bijzondere bijdragen uit het fonds, zijn renteloos verstrekt.

Defensie.

In de toelichting tot de begrooting van defensie wordt vastgesteld, dat de Staatsmarine een sterkte zal moeten hebben van 3 kruisers, 2 flottieljeleiders, 12 torpedobootjagers, 18 onderzeebooten, meer in het bijzonder voor Indië bestemd, benevens eenige voor den dienst in Nederland bestemde onderzeebooten, 3 flottieljevaartuigen, waarvan 1 voor West-Indië, 1 artillerie-instructieschip, 6 bewakingsvaartuigen voor den dienst hier te lande, 8 mijnenleggers, ten minste 12 mijnenvegers, eenige torpedo-motorbooten benevens de noodige opnemings-, politie- en hulpvaartuigen, terwijl een aantal van 72 groote zeevliegtuigen naast de noodige kleinere toestellen voor opleiding en inscheping de noodzakelijke aanvulling in de lucht dienen te vormen van de genoemde varende strijdkrachten.
Om in de behoeften van de weermacht op bescheiden wijze te voorzien, zal men in de jaren 1938 tot en met 1941 een bedrag van pl.m. *f* 157.500.000 noodig hebben.

Luchtbescherming.

In de toelichting tot de begrooting van Binnenlandsche Zaken wordt gezegd, dat voor 1938 vermoedelijk een bedrag van *f* 325.000 noodig zal zijn voor uitvoering van de wet op de bescherming van de bevolking tegen luchtaanvallen, en dat het de bedoeling is, ook in de eerstvolgende jaren een ongeveer gelijk bedrag aan te vragen. Op de begrooting voor 1937 was hiervoor *f* 50.000 uitgetrokken.

Voorziening in het Tekort.

Komende tot de bespreking van de voorziening in het tekort op de begrooting ad *f* 13.245.656 brengt de Minister allereerst onder de aandacht, dat van de dekkingsmiddelen, welke voor de dekking van het tekort op de begrooting van 1937 in aanmerking zijn genomen, in dat dienstjaar geen effect hebben gehad:
1e. de besparing, te verwachten van de herberekening der pensioenen van burgerlijke en militaire ambtenaren,
2e. de verhooging van inkomsten als gevolg van een wetsontwerp, strekkende tot tijdelijke verhooging van sommige Nederlandsche invoerrechten.
Van deze dekkingsmiddelen werd een verbetering van pl.m. *f* 5.4 millioen verwacht.
Waar de regeering het voornemen heeft eerstgenoemd wetsontwerp in te trekken en laatstgenoemd wetsontwerp nog in beraad heeft gehouden, meent de Minister met geen van beide maatregelen bij de opstelling van het dekkingsplan voor 1938 rekening te moeten houden.
Wat nu de z.g. perspectiefbesparingen aangaat, welke tot *f* 27.8 millioen tegenover het tekort op de begrooting van 1937 waren gesteld, wordt opgemerkt, dat voor 1938 met een deel van dit bedrag, namelijk *f* 3.3 millioen, als besparing, welke in dat jaar geëffectueerd zal worden, is rekening gehouden. Er resteert dan nog *f* 24.5 millioen aan perspectiefbesparingen.

Naar het oordeel van den Minister zal teruggekeerd moeten worden tot de z.i. alleen juiste methode om de perspectiefbesparingen eerst in het dekkingsplan te verwerken van het jaar, waarin zij worden geëffectueerd.
Resumeerende luidt de conclusie, bij de vaststelling van den financieelen koers, dien de regeering in de naaste toekomst meent te moeten sturen, dat voor de volvoering van de taak, die zij zich heeft gesteld met betrekking tot het behoud van de volkskracht, budgetaire saneering onvermijdelijk is. Uiteraard zullen hierbij de eventueel ruimer vloeiende middelen in principe allereerst beschikbaar moeten blijven voor de verbetering van het budget en zal uitzetting der uitgaven dan ook slechts daar mogen plaats hebben, waar zij als een onvermijdelijke noodzakelijkheid is te beschouwen. Uitzetting van de uitgaven voor een bepaald doel in zoo belangrijke mate als thans voor de defensie is voorgenomen, moet, zelfs in normale omstandigheden, noodzakelijk leiden tot beperking van de uitgaven voor de andere onderdeelen van regeeringszorg. In de huidige omstandigheden echter is deze beperking dubbel geboden.
Voorshands ontbreekt dus ook de mogelijkheid tot het doen van allerlei belangrijke uitgaven, die op zichzelf gewenscht of nuttig zouden zijn, zooals verhooging van salarissen en loonen. De regeering heeft vertrouwen, dat, indien het verloop van de middelen zich in gunstige richting blijft ontwikkelen en ook de crisisuitgaven, welke op de rijksbegrooting drukken, als gevolg van een voortgaande gunstige ontwikkeling van den economischen toestand kunnen worden verlaagd, bij een beleid, als de regeering heeft aangegeven, het reëel sluitende budget zal worden bereikt.

ALGEMEENE VERZAMELSTAAT DER RIJKSBEGROOTING VOOR HET DIENSTJAAR 1938.

Gewone Dienst (Titel A.)

Omschrijving.	Geraamd voor 1938.	Toegestane uitgaven en geraamde Middelen voor 1937.
Uitgaven.		
Totalen der titels A van de hoofdstukken der begrooting van uitgaven.		
Hoofdstuk		
I. Huis der Koningin	ƒ 1.760.000	ƒ 1.550.900
II. Hooge Colleges van Staat en Kabinet der Koningin	1.940.195	1.892.134
IIa. Algemeene Zaken	83.544	34.792
III. Buitenlandsche Zaken	3.710.573	3.582.322
IV. Justitie	26.360.786	25.828.842
V. Binnenlandsche Zaken ...	33.529.194	30.101.704
VI. Onderwijs, Kunsten en Wetenschappen	142.252.533	142.264.486
VIIa. Nationale Schuld	150.567.958	143.152.260
VIIb. Financiën	63.271.170	55.502.256
VIII. Defensie	110.359.238	84.845.998
IX. Waterstaat	50.398.744	41.529.448
X. Economische Zaken	13.511.817	17.971.986
XI. Sociale Zaken	97.040.622	96.205.113
XII. Koloniën	8.379.557	19.617.742
XIII. Onvoorziene Uitgaven	30.000	30.000
	ƒ 703.195.931	ƒ 664.109.083
Middelen.		
Totaal v. d. ramingstaat (titel A)	689.950.275	610.059.022
Nadeelig saldo	ƒ 13.245.656	ƒ 54.050.061

Kapitaaldienst (Titel B).

Omschrijving.	Geraamd voor 1938.	Toegestane uitgaven en geraamde Middelen voor 1937.
Uitgaven.		
Totalen der titels B van de hoofdstukken der begrooting van uitgaven.		
Hoofdstuk		
V. Binnenlandsche Zaken ...	ƒ 15.072.567	ƒ 13.162.682
VIIa. Nationale Schuld	11.000.000	11.000.000
VIIb. Financiën	98.304.359	93.256.706
VIII. Defensie	41.620.000	540.000
IX. Waterstaat	11.918.000	9.052.333
X. Economische Zaken	174.000	290.000
XI. Sociale Zaken	1.825.000	1.355.000
	ƒ 179.913.926	ƒ 128.566.721
Middelen.		
Totaal v. d. ramingstaat (titel B)	24.239.950	20.082.000
Nadeelig saldo	ƒ 155.673.976	ƒ 108.484.721

Geheele Dienst.

Saldi.	Geraamd voor 1938.	Vastgestelde begr. 1937.
Nadeelig saldo titel A	ƒ 13.245.656	ƒ 54.050.061
Nadeelig saldo titel B	155.673.976	108.484.721
Nadeelig saldo Geheelen Dienst ...	ƒ 168.919.632	ƒ 162.534.782

(Vorig bericht Overzicht 2451 C.)

A. **FRANKRIJK. — Politieke redevoeringen van ministers, o.a. Camille Chautemps, Léon Blum. —**
Te Blois heeft op 19 Sept. '37 Camille Chautemps, de Fransche minister-president, een groote rede uitgesproken. Hij heeft een balans opgemaakt van de werkzaamheden der regeering, gedurende de drie afgeloopen maanden.
Hij kondigde in zijn rede onder meer aan, dat een begrootingsontwerp zal neergelegd worden, dat geheel in evenwicht is. De eerste minister sprak zich verder uit voor een regiem van muntvrijheid en heeft daarna de noodzakelijkheid besproken om de productie te doen toenemen.
Camille Chautemps heeft ten slotte ook nog gezegd dat sociale orde en veiligheid hoogst noodzakelijk waren. „Frankrijk", verklaarde Chautemps, „is een groote, rijke en werkzame natie, welke door geen enkele buitenlandsche macht kan verslagen worden en welke vastbesloten is te arbeiden in vrede."
Talrijke ministers en deputés hebben verder redevoeringen uitgesproken in geheel Frankrijk.
Te Roubaix sprak onder meer Léon Blum, alwaar hij op de tegen het kabinet geuite critiek antwoordde.
(Het Laatste Nieuws)
(Vor. ber. Chautemps 2849 A.; Blum 2854 C.)

B. **NEDERLAND. — Stichting ter bestrijding van Asthma en andere ziekten. —**
Bij acte, verleden bij de notarissen L. H. Ditmar en J. van der Veen, te Amsterdam, is opgericht de stichting tot bestrijding van asthma en andere chronische ziekten. Het doel van deze stichting blijkt uit den naam. Als de belangrijkste middelen tot bereiking van dit doel beschouwt de stichting vooreerst het bekendmaken en de toepassing van de methode-dr. Bosman, zooals beschreven in zijn publicatie: „Asthma, eine Infektionskrankheid, seine Behandlung", uitgave Gebr. van der Hoek, Leiden, alsmede in het zoo juist bij Holkema & Warendorf, Amsterdam, uitgekomen boekwerk van dr. W. F. Engelaar: „Geen ongeneeslijke ziekten".
Verder vermeldt de oprichtingsacte, dat zal worden gestreefd naar doelmatige voorlichting van artsenwereld en publiek over de beteekenis van ziekten en andere chronische aandoeningen en over de wijze waarop zij genezing of voorlichting kunnen bereiken.
Ten slotte wil de stichting bevorderen, dat op alle daarvoor in aanmerking komende plaatsen in Nederland speciale consultatiebureaux en poliklinieken voor de herdenking en behandeling worden opgericht, ingericht en in stand gehouden. (Alg. Handelsblad)

C. **FRANKRIJK. — Financiën. - Radiorede van minister Bonnet. —**
De Fransche minister van Financiën, George Bonnet, heeft in een radiorede op 20 Sept. '37 tot het Fransche volk de volgende mededeelingen gedaan:
De begrooting voor 1938 wijst een overschot aan van 1600 millioen francs, dat deels zal worden besteed voor personeel-uitgaven, noodig geworden door de stijging der kosten van levensonderhoud, deels voor de landsverdediging.
De schatkist zal gemakkelijk aan al haar verplichtingen kunnen voldoen.
De fluctuaties van den franc bewijzen echter, dat „er iets niet in orde is".
Deviezencontrôle moet worden afgewezen; zij verbergt de waarheid en biedt gelegenheid tot verkapte inflatie. Bovendien wil Frankrijk trouw blijven aan het monetair driehoeks-accoord met Engeland en de Ver. Staten, dat geen dwang op monetair gebied gedoogt.
Het wissel-egalisatie-fonds is tegen de operaties van de speculatie volkomen bestand.
Het is echter dringend noodig, dat het rhythme der productie wordt versneld en dat er geen vrees bestaat voor sociale troebelen. Vruchtdragende arbeid is slechts mogelijk in orde en rust. (Telegraaf)
(Vorig bericht 2849 A.)

AUSTRALIE

A. Conjunctuur-politiek. - Staatsschuld. - Productie. - Sydney. —

Nu dus vaststaat, dat de economische situatie van Australië bij het begin van het jaar 1937-1938 zeer gunstig is, rijst de vraag — aldus prof. Copland — op welke wijze men de welvaart op een hoog niveau kan handhaven. Het is nog moeilijker om den loop der gebeurtenissen, die tot een depressie leidt, tegen te gaan dan de problemen op te lossen, die een depressie zelf biedt.

Toch moet men aannemen, dat — tenzij men maatregelen neemt om de huidige welvaart onder contrôle te brengen — vroeg of laat excessen zullen plaats vinden en op die wijze de hoogconjunctuur gevolgd zal worden door een nieuwe depressie.

Indien nu de economisten er op aandringen, dat de conjunctuur onder contrôle gebracht moet worden, dan trachten zij een situatie te scheppen, waarbij een plotselinge wending in het zakenleven voorkomen zal worden en de scherpte van de depressies wordt vermeden.

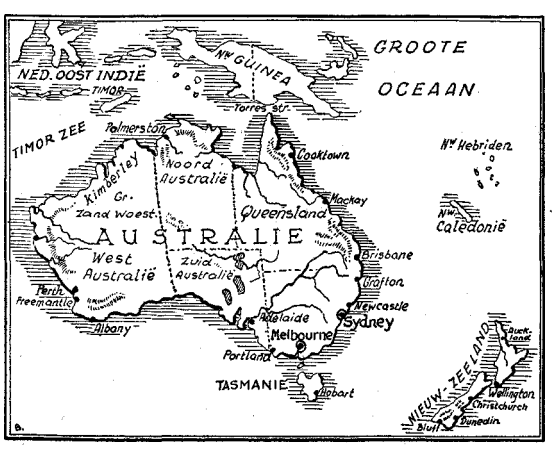
Gelukkig zijn er teekenen, die er op wijzen, dat verschillende Australische autoriteiten zich dit bewust zijn en het belang inzien van contrôle over de conjunctuur, nu er practisch gesproken geen werkloosheid meer is.

Een bewijs hiervan is de wijze, waarop het Hof van Arbitrage de loonen heeft vastgesteld, waarbij een speciale „conjunctuurtoeslag" wordt ingevoerd, gedeeltelijk ten einde een te snelle expansie der beleggingen tegen te gaan. Hiermede heeft het Hof van Arbitrage een beslissing genomen van groot belang, waarbij nieuwe principes werden gehuldigd.

Het is voor de eerste maal, dat semi-officieel erkend wordt, dat de economische politiek van het land geleid moet worden door den wensch, een matig welvaartspeil te stabiliseeren.

Staatsschuld. — Inmiddels zal de Commonwealth slechts £ 16.000.000 opnemen tegen £ 20.000.000 in het afgeloopen jaar. Ook dit wordt toegejuigd als een gezonde politiek.

In tijden van welvaart moet de regeering zoo min mogelijk een beroep op de kapitaalmarkt doen, aangezien dan het particuliere initiatief reeds in belangrijke mate van de kapitaalmarkt gebruik moet maken. Aan den anderen kant moet de regeering afwijzend staan tegenover de belastingverlaging.

De overschotten op de begrooting kunnen immers gebruikt worden om schatkistpapier in te trekken of de schulden op korten termijn aan de Commonwealth Bank te liquideeren. Op deze wijze kan men de spaargelden van de samenleving steriliseeren en zoowel de positie van de banken als van de staatsfinanciën versterken.

Indien dan de situatie weer eens slechter wordt en de begrootingen niet kloppend gemaakt kunnen worden, dán kan men de Commonwealth Bank op wettelijke gronden verzoeken, de credietsituatie te verruimen door de tekorten te financieren met schatkistpapier.

Een andere weg om tot dit doel te geraken, zou zijn een gedeelte van de middelen uit openbare leeningen in Australië te gebruiken tot aflossing van de schulden op korten termijn in Londen. Dit zou den reserves in Londen ten goede komen in een periode, waarin het land zich kan veroorloven liquide middelen in Londen te accumuleeren zonder dat een te groote uitbreiding van de activiteit in Australië intreedt. Een en ander zou ten gevolge kunnen hebben, dat men den rentevoet laag kan houden en dat men niet in excessen vervalt, die in vroeger tijden zoo vaak het einde van een hoogconjunctuur inluidden.

Eenzelfde politiek zou gevolgd moeten worden door de particuliere ondernemingen, doch het is zeer moeilijk maatregelen te nemen, waardoor overal één lijn getrokken wordt.

Toch zou de regeering in Australië goed werk kunnen doen door leiding te geven, afgescheiden van het feit, dat een gezonde financieele politiek van den staat rechtstreeks van gunstigen invloed is op het geheele economische systeem.

In het verleden heeft — zoo besluit professor Copland, — het ontbreken van iedere restrictie onveranderlijk geleid tot excessen, die op hun beurt een depressie veroorzaakten. Tot nog toe is er niets gebeurd, dat een herhaling hiervan zou voorkomen.

Het zijn zij, die afkeerig van iedere restrictie zijn, die thans den weg banen voor een nieuwen terugslag, niet zij, die thans tot voorzichtigheid manen.

Stijgende productie. — De berichten uit de diverse takken van bedrijf in Australië maken op vrijwel ieder gebied gewag van een flink herstel uit de crisisperiode. Zoo meldt Nieuw Zuid-Wales een groote activiteit op mijngebied. De goudproductie in dezen staat had het volgende verloop:

	Productie (ounce fine)		Productie (ounce fine)
1929 . . .	7.496	1933 . . .	29.252
1930 . . .	12.493	1934 . . .	36.123
1931 . . .	19.673	1935 . . .	50.102
1932 . . .	27.941	1936 . . .	60.739

De steenkoolproductie steeg in 1936 tot 9.199.466 ton en bereikte een record sinds 1928. De productie van zilver, lood en zink was £ 598.967 hooger dan in 1935.

Het blijkt, dat de resultaten van alle in Nieuw Zuid-Wales werkende maatschappijen zich vrijwel hersteld hebben tot het niveau van 1930, hetgeen onderstaande tabel illustreert:

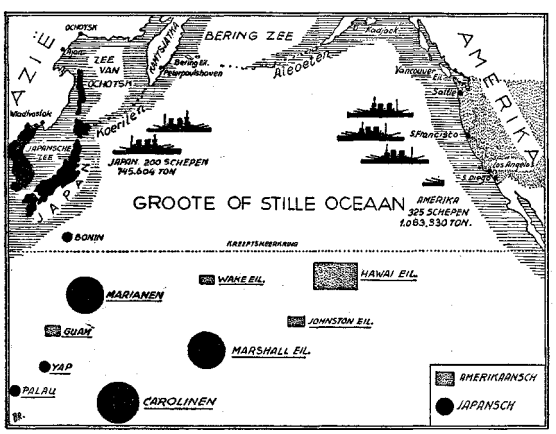
	1929 £	1932 £	1936 £
Verz.mijen . . .	209.735	90.126	235.997
Banken	2.191.282	859.552	991.141
Landb. en veeteelt	773.690	130.091	325.149
Financieel . . .	101.083	10.644	127.192
Scheepvaart . . .	332.239	227.337	280.203
Brouwerijen . . .	863.406	560.865	838.173
Hotels en Rest. . .	108.722	5.972	76.447
Kleinhandel . . .	582.439	28.882	454.510
Techn. bedrijven .	500.589	188.810	1.173.224
Bouwmijen. . . .	321.691	42.341	198.078
Steenkool	5.107	11.931	17.561
Diversen	2.850.009	1.949.529	2.519.114
Totaal	8.839.992	4.106.080	7.236.789

Sydney. — De haven van Sydney heeft zich ontwikkeld tot de grootste havenstad van het Zuidelijk halfrond. Dagelijks arriveeren en vertrekken 20 zeeschepen. De overzeesche handelsbeweging van Sydney bedraagt £ 90.000.000. Sinds het begin dezer eeuw heeft de stad £ 7.500.000 ten koste gelegd aan uitbreiding en verbetering van de havenemplacemen-

ten en £ 1 millioen gespendeerd aan het uitdiepen van de havens. Sydney heeft zich weten op te werken tot de eerste wolhaven van de wereld. In het jaar 1935-1936 werd van Sydney uit voor £ 45.000.000 verzonden, waarvan £ 22.000.000 wol. Tevens is de stad een der grootste graanhavens: in 1936 werden 624.998 ton graan geëxporteerd.
Ook de kustvaart is zeer belangrijk. De overzeesche handel beloopt, gelijk gezegd £ 90 millioen — naar omvang gerekend 3.400.000 ton. Doch het geheele handelsverkeer bedraagt 7.000.000 ton, zoodat de kusthandel een nog grooteren omvang heeft dan de overzeesche handel. (Prof. Copland, Melbourne)
(Vor. ber. Econ. Toestand 2372 A.)

22 SEPTEMBER 1937

A. VEREENIGDE STATEN. — Cordell Hull, minister van Buitenlandsche Zaken, over den vrede. —
Cordell Hull, minister van Buitenlandsche Zaken, hield op 19 Sept. '37 een redevoering waarin hij verklaarde, dat het onmogelijk was een algeheele isolatie door te voeren. Deze meening grondde hij op het feit, dat de beginselen en de methoden, die de essentie voor den vrede vormen, eenvoudig zijn, dus niet bestaan in een algeheele isolatie of een gewelddige agressie. De politiek van een totale isolatie zou in zijn uiteindelijke gevolgen even ondoeltreffend zijn als zijn andere uiterste: onnoodige inmenging in de aangelegenheden van de buitenwereld.

Machtsverhouding van Japansche en Amerikaansche vloot.

Het is moeilijk te spreken over vrede in een tijd, dat bommen ontploffen en wanhopige legers marcheeren, aldus vervolgde Hull. In het eene land na het andere schijnt het leven geen ander doel te hebben, dan de voorbereiding tot den oorlog. Ons geloof moet echter gebaseerd blijven op het feit, dat de menschen in geen enkel land oorlog willen.
De weg naar den vrede ging volgens spreker over beperking der bewapening, niet-inmenging in de interne aangelegenheden van andere volken, eerbied voor de verdragen en samenwerking op economisch gebied.
Met een verwijzing naar zijn politiek van handelsverdragen zeide Hull, dat economische verbetering de beste garantie was voor den vrede. Welvarende volken kunnen niet gemakkelijk tot een oorlog worden verleid, terwijl volken die gebrek en ellende kennen eerder geneigd zijn een kans te wagen met het gebruiken van geweld. (New York Herald Tribune)
(Vor. ber. Cordell Hull 2898 C.; Leger, Vloot en Luchtmacht 2737 C.)

B. SPANJE. — Burgeroorlog. - Engeland en Frankrijk schaffen contrôle langs de Spaansche kust af. —
De regeeringen van Frankrijk en Gr.-Brittannië zijn tot het besluit gekomen de contrôle langs de Spaansche kusten af te schaffen. Zij gevoelen, dat de schepen, welke in dienst der niet-inmenging zijn gesteld, beter gebruikt kunnen worden voor de dringender en belangrijker taak op te treden tegen de zeerooverij op de Middellandsche Zee. (Times - Le Temps)
(V. b. Niet-inmenging 2892 D.; Burgeroorlog 2941 C.)

C. PALESTINA. — Raad van de Jewish Agency te Zürich bijeen. —
De Raad van de Jewish Agency, die is samengesteld uit vertegenwoordigers van de Zionistische organisatie en van officieele Joodsche instanties, die daadwerkelijk belang stellen in den opbouw van een Joodsch Palestina, kwam na afloop van het twintigste Zionistencongres te Zürich bijeen.
In verband met het Arabische vraagstuk, zeide prof. Weizmann: „Zooals wij gelooven en hopen, dat de Arabieren een groot eigen nationaal leven in het Nabije Oosten in de vele landen, die zij sinds den wereldoorlog toegewezen hebben gekregen, mettertijd zullen opbouwen en op deze manier wellicht tot een periode van ontwikkeling komen zullen, die aan de groote historie van het Arabische volk herinnert, evenzoo verwachten wij van het Arabische volk, dat het erkent en begrip ervoor heeft, dat wij er recht op hebben, op het kleine stukje aardbodem, dat men thans Palestina noemt, ons nationaal tehuis te bouwen. (Neue Zürcher Zeitung)

D. SYNTHETISCHE HARSEN. — Een novum in de Nederlandsche Industrie. —
Dat de moderne lakfabricatie ten deele gebaseerd is op synthetische grondstoffen, mag als bekend worden verondersteld. De vroeger gebruikte natuurproducten, zooals gommen (kauri en congo, om twee belangrijke typen te noemen), natuurlijk drogende oliën (lijnolie en houtolie) zijn hierbij door chemische preparaten vervangen. Een van de bekendste is bakelite, welke ook gebruikt wordt voor radio-kasten, electrische schakelaars, deurknoppen enz.
Sinds eenige jaren heeft zich daarnaast het gebruik ontwikkeld van reactie-producten van meerwaardige alcoholen, meerbasische organische zuren en vetzuren. Het zijn harsachtige producten, welke voor zoover bekend is, in Nederland nog niet werden gefabriceerd, hoewel de grondstoffen hiervoor aanwezig zijn. Na eenige jaren van laboratoriumonderzoek en voorbereidingen heeft een lakfabriek te Groningen thans de fabricage van deze z.g. glyptalen zelf ter hand genomen.
Voorloopig werden eenige typen voor de lakfabricage uitsluitend ingevoerd door buitenlandsche concerns, zoodat men in Nederland in dit opzicht afhankelijk was.
In een technische rede in het Grand Hotel te Scheveningen op 17 Sept. '37 gehouden, en een film „natuur en synthese", werd de fabricage hiervan in groote lijnen duidelijk gemaakt. Het nieuwe, dat de fabriek brengt is, dat het tusschenstadium, het gebruik van buitenlandsche halffabrikaten, thans vervalt en zij direct van de chemisch zuivere grondstoffen tot de eindproducten komt.
De voordeelen van zelf-fabriceeren zijn:
1. het onafhankelijk zijn van het buitenland op critieke momenten;
2. de mogelijkheid van aanpassen aan de speciale eischen, welke in Nederland worden gesteld door klimaat en plaatselijke gebruiken;
3. beter in staat, aan speciale industrieele wenschen te voldoen;
4. mogelijkheid van variatie van tot dusverre onbereikbare eigenschappen.
Nederland heeft in de wereld steeds een zeer vooraanstaande plaats ingenomen op het gebied van de lakfabricage. Door het fabriceeren van synthetische grondstoffen in eigen land zal het deze plaats kunnen behouden en tevens toonen, deze waardig te zijn.
De film „natuur en synthese", die op de bijeenkomst te Scheveningen werd vertoond, is door eigen krachten der fabriek te Groningen vervaardigd. De inhoud geeft een beeld van de voordeelen, die de synthetische grondstoffen bieden.
Op de tentoonstelling, welke na deze film volgde, waren 1001 voorwerpen, welke met synthetische lakken waren behandeld.
(Nwe Rott. Crt.)

E. JOEGO-SLAVIE. — Oppositie-blok gevormd. —
Na een conferentie te Zagreb tusschen de leiders der Joego-Slavische oppositiepartijen, heeft de Kroatische leider Wladimar Matsjek zich naar den regent prins Paul begeven, om hem te vragen, „het bewind over te dragen aan het te Zagreb gevormde oppositieblok, dat de meerderheid in het land achter zich heeft, terwijl het kabinet-Stojadinowitsj slechts een minderheid vertegenwoordigt."
In diplomatieke kringen is men van oordeel, dat Joego-Slavië op een keerpunt is gekomen. Twee jaar lang hebben de leiders der oppositie met elkaar onderhandeld, alvorens tot een accoord te zijn gekomen. (Politika, Beograd) **(Vor. ber. Kabinet 2225 A.)**

23 SEPTEMBER 1937

A. **OOSTENRIJK. — Nationalistische rede van Dr. v. Schuschnigg. - Tirol staat voor 85 pet. achter hem.** Te Innsbruck is op 19 Sept. een demonstratie van den Tiroolschen sector van het Vaderlandsche Front gehouden, die volgens den secretaris-generaal, Zarnatto, het symbool was van den eendrachtigen wil van de Oostenrijksche patriotten, den weg van bondskanselier Schuschnigg te volgen. Zarnatto zeide, dat 85 procent van de Tiroolsche bevolking achter Schuschnigg staat.

De bondskanselier werd begroet met den traditioneelen kreet: „Tirol blijft trouw". Schuschnigg zeide in zijn toespraak onder meer: „Langs den eenstemmig goedgekeurden weg willen wij naar de toekomst marcheeren om ons doel te bereiken. Daarvoor moeten drie dingen in acht worden genomen: de politieke leiding van den nationalen wil moet uitsluitend door het Vaderlandsche Front bepaald blijven; zij, die niet met ons willen zijn, hebben niet anders te doen dan zich niet met ons te bemoeien; wij geven rekenschap van de historische taak van den Tiroler en den Oostenrijker, en die taak is een Duitsche taak. De anderen kunnen zich verre van ons houden, doch laten zij er zich voor wachten zich tegenover de wetten van ons land te stellen. Ons land is een waarlijk vrij land en wij willen dat blijven."

Schuschnigg zeide verder: „Wij kunnen niet zeggen, dat wij alles volbracht hebben, waarnaar wij gestreefd hebben. In 1938 zullen wij zoo veel mogelijk een ieder brood en werk moeten verschaffen, dat jaar zal ook het jaar van de jeugd zijn: de vaderlandsche jeugd moet worden opgevoed. Tenslotte zal 1938 het jaar van de constitutie zijn. Wij zullen een einde aan den voorloopigen toestand moeten maken en het constitutioneele weer tot een goed einde moeten brengen."

De kanselier besloot met een oproep tot eenheid ter volbrenging van den arbeid van Dollfuss.

(Reichspost) **(Vor. ber. Dr. v. Schuschnigg 2761 F.)**

B. **CHINA. — Conflict met Japan. - Engeland's prestige. - Waarschuwend woord van de „Economist". —** „Ernstig zijn de vooruitzichten voor China; misschien nog ernstiger zijn ze voor de Britsche en andere kooplieden en beleggers; de vroegere „open deur", welke naar de optimisten verzekerden, door Japan gehandhaafd zou worden, is slechts gebleken een invalspoort te zijn voor Japan en het zal waarschijnlijk een smadelijke uitgang zijn voor de andere landen. Na Moekden Tientsin, na Tientsin Peiping, na Peiping Shanghai, na Shanghai .... ?"

Aldus een hoofdartikel in „The Economist" waaruit de bezorgdheid blijkt, welke Engelsche financieele kringen koesteren aangaande de gebeurtenissen in het Verre Oosten.

De strijd in China breidt zich langzaam maar zeker uit over het Aziatisch continent. De Japanners hebben een blokkade afgekondigd langs 1600 K.M. van de Chineesche kust, tot aan Hongkong toe. Japansche bombardementsvliegtuigen uit Formosa hebben Canton reeds aangevallen. Wat zal de Britsche regeering te Hongkong doen, als de Japanners met Canton, Swatow en Kowloon handelen, zooals zij met Shanghai en Tientsin hebben gedaan, als de Japanners de Chineesche verbindingswegen met het groote achterland willen verlammen? Dan zal de Britsche handel te Hongkong wellicht gedwongen worden door dezelfde „open deur" te vertrekken, waardoor hij thans uit Shanghai gedrongen wordt. Op die manier kunnen we langen tijd vrede houden, zij het ook tegen den hoogen prijs van den Britschen handel, het Britsche prestige en de Britsche rijks-voorposten. Misschien is de vrede dien prijs waard.

Maar als dat zoo is, gaat de „Economist" verder, zullen we snel worden teruggeworpen op onze voornaamste imperieele verdedigingslinies. Zoowel in het belang van Engeland, als in dat van de Franschen en Nederlanders, moeten we te Singapore standhouden voor Indo-China en Nederlandsch-Indië. Groot-Brittannië zou dat kunnen doen in de meening, dat Japan voorloopig de handen vol heeft, als het geheel China wil veroveren. Maar het is ook mogelijk, dat men zich in dit opzicht even hopeloos vergist, als de optimisten zich de afgeloopen zes jaar vergisten.

Eén ding is zeker, zoo besluit de „Economist", aandringend op samenwerking tusschen de democratische landen en de Sovjet-Unie, we zien op het oogenblik slechts het begin van een nieuwe acte in het drama van het Verre Oosten, dat zes jaar geleden begon. Niemand, Japan wellicht het minst, weet wat de laatste acte zal brengen, wanneer zij zal komen en waar zij gespeeld wordt. Met zekerheid kan men slechts zeggen: als de landen een wereld willen, die vrij is van agressie, dan kunnen zij die krijgen; maar dan moeten de landen, die de vredelievende leiding van de geheele gemeenschap begeeren, doeltreffender en met meer inzicht optreden dan zij sedert 1931 hebben gedaan. (The Economist.)

(Vor. ber. Chin.-Jap. Conflict 2941 B.)

C. **ZUID-AFRIKA. — De naturellenkwestie. —** De Volksraad heeft in 1937 zijn naturellenwetgeving volgens generaal Herzog's oorspronkelijke ontwerpen voltooid

De eerste minister van Zuid-Rhodesië — een volledige Britsche kolonie — reisde speciaal naar Engeland om te verkrijgen, dat het Britsche Parlement afziet van het veto-recht in verband met naturellenwetgeving in dat gebied, nadat verleden jaar absolute territoriale segregatie bij de wet vastgesteld was.

Deze twee feiten en de zitting in Londen der Rijksconferentie schijnen Lord Buxton op 9 Juli bewogen te hebben tot indiening eener motie ten effecte, dat deze conferentie een beleid behoorde te formuleeren voor alle achterlijke rassen, gebaseerd op voogdijschap. In Lord Buxton's toelichting en het debat is onze naturellenpolitiek aan afkeurende critiek onderworpen. O.m. is gezegd, dat de Rijkseenheid bedreigd wordt, als de beginselen van voogdijschap en kleurlijn niet verzoend worden; de Noordwaartsche beweging van ons beleid zou een groot gevaar zijn, ontevredenheid onder de inboorlingen zou toenemen, zij zouden groote geheime vereenigingen stichten; onze pers, de kerk en een groot aantal onzer blanken zouden ons aangenomen beleid sterk afkeuren en ernstige wanorde werd voorspeld, als niet spoedig verbetering komt. Verder hoorde men de afgezaagde bewering, dat de blanken hier zijn terwille der naturellen.

De motie werd ingetrokken op verklaring namens de Britsche regeering, dat onze toestand bevredigend was en dat het Parlement zich niet mag mengen in huishoudelijke zaken der Zusterstaten.

Deze zaak heeft weer eens getoond, hoe moeilijk het is, zelfs voor hooggeplaatste personen in den vreemde om het standpunt van een ander volk te verstaan en te waardeeren. Aan critiek heeft het hier dan ook niet ontbroken.

De heer P. G. W. Grobler, minister van naturellenzaken, antwoordde Lord B. reeds den volgenden dag op een publieke vergadering. Hij noemde het gelukkig, dat wij ons niet meer behoeven te bekommeren over hetgeen Whitehall en Exeterhall zeggen.

Anderen uitten zich in denzelfden geest.

Als wij een pas ontvangen telegram uit Londen niet goed begrepen hebben, zou Buxton's motie toch voor ons nadeelige gevolgen kunnen hebben, n.l. onbepaald uitstel van de inlijving van de Britsche protectoraten bij de Unie, een teleurstelling, die generaal Hertzog kort voor zijn vertrek een bedekt dreigement ontlokt zou hebben, n.l. dat dit uitstel, zoo kort op de hielen van Buxton's motie gevolgd, alleronpleizierigste gevolgen zou kunnen hebben. (Die Burger, Kaapstad)

(Vor. ber. Naturellen 2881 E.)

24 SEPTEMBER 1937

D. **VOLKENBOND. — Japansch verweer tegen Chineesche aanklacht. —** „Het resultaat van China's beroep op den Volkenbond," aldus verklaarde, naar Domei meldt, de woordvoerder van het Japansche ministerie van Buitenlandsche Zaken, „zou wel eens volkomen tegengesteld kunnen zijn aan dat, waarop men gerekend heeft, indien de Bond niet den werkelijken staat van zaken, zooals deze zich thans voordoet, erkent."

Velt de Bond, vervolgde de woordvoerder, zooals hij dit ook in het conflict van 1931-'32 in zake Mandsjoerije gedaan heeft, een eenzijdig oordeel, door uitsluitend af te gaan op het door China beschikbaar gestelde materiaal, dan moet dit tot dezelfde misverstanden als destijds leiden. De Chineesche nota bevat tal van onjuiste of althans onnauwkeurige bewerin-

gen. Japan verricht geen aanvallen op de bugerbevolking, evenmin als op de Chineesche consulaire bureaux, alhoewel China deze gebouwen als militaire steunpunten bezigt. (Domei)

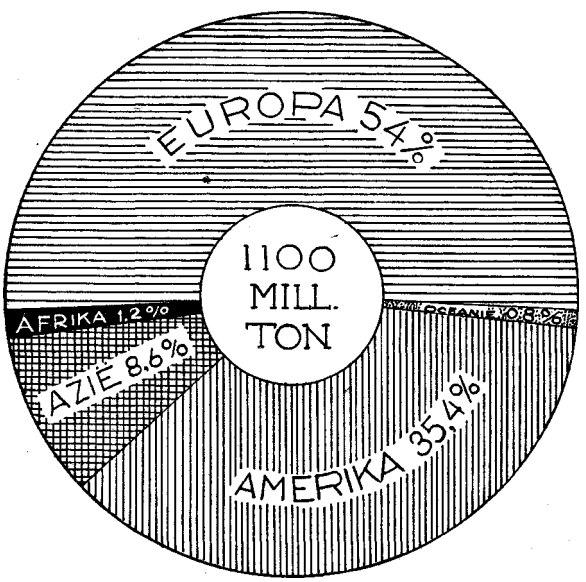
(V. b. Chin.-Jap. Confl. 2949 B.; Volkenbond 2940 B.)

A. FILMKUNST. — Nederlandsche films. - „Nederland". —

Op 13 Aug. '37 vond de première plaats van de film „Nederland", een groote documentaire film over ons land, vervaardigd door de N.V. Haghe-Film in opdracht van de vereen. „Nederland in den Vreemde". De film werd opgenomen door den heer Willy Mullens met zijn zoon en voorzien van commentaren in het Fransch, Duitsch, Engelsch en Spaansch, terwijl Gerrit van Weezel de muzikale illustratie verzorgde. Hoewel de film oorspronkelijk voor buitenlandsch gebruik gemaakt werd, meende de N.V. City-Film, dat ook bij het Nederlandsche publiek interesse voor de schoonheden van het eigen land zou bestaan en daarom brengt deze firma de film thans in roulatie, voorzien van een door den Heer Mullens persoonlijk gesproken tekst. (Red. K. H. A.)

(Vor. ber. Nederl. Films 2762 E.)

B. KOLENPRODUCTIE. — Werelddistributie. —

(Overname zonder bronvermelding verboden)

(Vor. ber. Wereldproductie 1634 G.)

C. NEDERLAND. — De Troonrede. - Perscommentaren. —

Het **Algemeen Handelsblad** merkt in het algemeen over het program op: „Het is vervat in termen, die veel en weinig kunnen beteekenen. En van de hevigheid, den tact of soepelheid waarmede deze richtlijnen zullen worden toegepast, zal het afhangen of deze regeering ook buiten den kring harer partijaanhangers steun zal kunnen vinden, en aldus de gedachte van breede samenwerking, ondanks het gebeurde bij de formatie, zal kunnen stimuleeren. De drie rechtsche partijen beschikken over een gestegen parlementaire meerderheid, al zal die zeker niet altijd en overal homogeen zijn. Voor het voeren van een breede, nationale politiek zullen zij echter verder moeten kijken dan haar getalsgrenzen.

En voorts: De troonrede maakt den indruk alsof haar ontwerpers zich tot taak gesteld hebben om veel ruimte voor speling te houden. Bij zulk een doelstelling past het om veel in het vage te laten, en met elastische formules te werken, die weinig houvast geven en waarvan niemand zonder meer de draagwijdte kan meten.

Het blad constateert, dat de vier R.K. ministers hun sporen diep in dit program hebben doorgedrukt."

De **Nieuwe Rotterd. Courant** constateert, dat het nieuwe kabinet-Colijn is opgetreden als een z.g. rechts, d.w.z. kerkelijk kabinet en als zoodanig zich ook heeft willen doen kenmerken in deze eerste Troonrede.

„Wel heeft de hierop betrekking hebbende passage een minder dogmatische strekking dan het door „De Standaard" indertijd gepubliceerde ontwerp-program van den formateur, waarin o.a. van „grondwaarheden" van het Christendom werd gewaagd, maar wij lezen in de rede toch, dat „in wetgeving en bestuur vóór alles Gods wet tot opperste richtsnoer worde genomen." Als hier in verband met wetgeving en bestuur zoo van Gods „wet" gesproken wordt, zou men denken, dat daarin voorschriften zijn te vinden voor de problemen van practisch staatsbeleid. Het is er verre van. Als er één godsdienst is, die zich met de staatkunde weinig inlaat, dan is het, na het Boeddhisme, wel de Christelijke godsdienst, die nog steeds onze Europeesche beschaving draagt, voor zoover deze, moet men helaas zeggen, nog kracht in zich heeft."

De **Maasbode** constateert, dat niemand zal loochenen, dat de regeeringsverklaring een nieuwen koers teekent: „De feiten rechtvaardigen den nieuwen koers, maar de nieuwe mannen zien dan ook de feiten en spreken nieuwe taal. Nieuw is de krachtige wijze, waarop de Troonrede de Nederlandsche taak ten aanzien van de overzeesche gewesten in het licht stelt. Geen rhetorische frase, maar een inhoudrijke passage is gewijd aan de groote gebiedsdeelen over de zeeën, waar millioenen leven onder de Nederlandsche driekleur. De belangen van die millioenen, zoo nauw samenhangend met de Nederlandsche belangen, hebben een eerste plaats gekregen in de Troonrede. Het feit is teekenend voor den zoo pas opgetreden minister van Koloniën, onder wiens verantwoordelijkheid deze paragraaf moet zijn opgesteld en teekenend is ook de breede greep en het optimisme, waarmee de groote overzeesche vraagstukken in het gezichtsveld van ons geheele volk worden geplaatst. Het is, voor zoover wij ons herinneren, de eerste keer dat dit op zulk een forsche en welsprekende wijze geschiedt."

De **Standaard** verneemt uit de Troonrede een zeker geluid. Het eerst wordt de aandacht getrokken door de beginselverklaring. Naar aanleiding van de passage in zake de ontheiliging van den Zondag, merkt het blad op:

„Het valt op, dat hier een voorzichtige omschrijving wordt gekozen. Maar dit behoeft den anti-revolutionnair niet tegen te staan, wijl hij er van overtuigd is, dat de Overheid hier wel een positieve taak heeft, wat haar eigen voorbeeld betreft, maar dat haar optreden in het volksleven meer een negatief karakter draagt.

Dat negatief karakter is steeds dus omschreven, dat de Overheid op haar terrein tracht te verwijderen wat de heiliging van den Zondag zou verhinderen. Dat er dan van haar geen aanmoediging mag worden verwacht van zulke hindernis, treft door innerlijke redelijkheid.

De nadruk valt hier meer op nalaten dan op doen.

Maar ook zoo kan de Overheid krachtig werkzaam zijn in het handhaven van een der meest belangrijke Christelijke grondslagen der samenleving."

De Telegraaf, die er o.m. de aandacht op vestigt, dat dit kabinet blijkbaar in de eerste plaats een bewapeningskabinet zal zijn, schrijft aan het slot van zijn artikel:

„Alles tezamen genomen is de Troonrede een weinig opwekkend document. Men kan er moeilijk de regeering de schuld van geven. Belastingverlaging is onder de huidige omstandigheden al even onmogelijk als salarisverhooging. Zelfs indien men aanneemt dat de tegenwoordige gunstige ontwikkeling voortgang zal hebben, dan nog moeten zooveel tekorten worden ingehaald en staan zooveel nieuwe uitgaven voor de deur, dat groote behoedzaamheid op financieel gebied geboden blijft. Een nieuw parlementair tijdvak breekt aan. Het land zal zich gelukkig mogen prijzen, indien het aan het eind van de nu beginnende periode een even bevoorrechte positie in de wereld zal innemen, als thans, dank zij het beleid van het vorige ministerie, het geval is."

In tegenstelling tot de R.K. bladen ziet **Het Volk** geen nieuwen koers in de Troonrede aangekondigd: „Van het aanpassersfront geen nieuws" luidt de onderkop boven de beschouwing van het S.-D. blad.

„Daar klinkt in de Troonrede van 1937 geen werkelijk nieuw geluid en zij, die na het optreden van het kabinet hebben voorspeld, dat een ingrijpende wijziging van den koers niet viel te verwachten en dat op een krachtige politiek van welvaartsherstel en maatschappelijke hervorming niet mocht worden gerekend — zij krijgen, helaas, gelijk. Een ietwat hoopvoller toon en de aankondiging van enkele maatregelen, welker belang wij niet onderschatten, — deze verblijdende noten in de Troonrede vinden voldoende verklaring in het economisch herstel, dat in Nederland niet achterwege blijft, nadat het elders reeds in veel sterkere mate was opgetreden."

De Nederlander (Chr.-Hist.) noemt de Troonrede „een stuk uit één stuk".

„Het is een kloek en evenwichtig stuk, waarvan de paragrafen niet — zooals ook wel eens het geval was — min of meer kunstmatig aan elkaar zijn geregen, doch dat één geheel is en een duidelijk beeld geeft van de principes, waarop het huidige kabinet zijn politiek zal baseeren. Principes, waarmede wij in het algemeen volledig kunnen instemmen.

De beginselverklaring kunnen wij in het algemeen zeker onderschrijven. Gods wet tot opperste richtsnoer in wetgeving en bestuur en doelbewust streven naar beveiliging en versteviging van de samenleving. Wanneer wij daarbij lezen, dat „aldus" een beleid zal kunnen worden gevoerd, dat „ook door zijn innerlijke redelijkheid instemming vordert", dan herinneren wij ons de natuur-rechtsgedachte van Thomas van Aquino en daarmede de specifiek Roomsch-Katholieke staatsleer.

De economische paragrafen, die wellicht nog het meest gedetailleerd zijn, zijn als basis voor het beleid der komende periode van zeer groote beteekenis. Wie de steeds weer in onze kolommen verdedigde opvattingen kent, zal begrijpen, dat dit economisch program in het algemeen onze volle instemming heeft."

Het Nationale Dagblad (N.S.B.) zegt: „De Troonrede als staatsstuk, is geen uiting van de Kroon, noch van het volk, doch van het parlement. De kleine groep partijleiders, welke de departementen beheert, weet in dit staatsstuk het compromis neer te leggen van haar opvattingen. Zoodoende weerspiegelen zich in de Troonrede als regel de spanningen in de groepen en tusschen personen, welke de regeerende meerderheid in het parlement vormen. Zij is dus als het ware het product van die worsteling tusschen personen en richtingen. Het is daaraan te wijten, dat de meeste Troonredenen weinig positieve, weinig concrete punten bevatten. De Troonrede van dit jaar maakt daarop geen uitzondering. Zij is het resultaat van het geven en nemen tusschen twee richtingen, welke men met de namen Colijn en Goseling kan kenschetsen." **(Vorig bericht 2942 A.)**

A. **VOLKENBOND. — Rede van den Engelschen minister van Buitenlandsche Zaken, Eden. - Engelsche Bewapening. - Engelsch-Amerikaansche samenwerking. —**
De Britsche minister van Buitenlandsche Zaken, Eden, heeft op 20 Sept. '37 voor de Volkenbondsassemblée een groote rede gehouden.
Scherpe verklaringen heeft Eden afgelegd over den burgeroorlog in Spanje en over den Japanschen inval in China. Een duidelijke vermaning richtte hij tot Italië in verband met de medewerking aan de resultaten, welke op de conferentie van Nyon bereikt werden. Eden zeide verder, dat het verkrijgen van grondstoffen niets te maken had met koloniale aspiraties van zekere mogendheden.
Opzienbarende mededeelingen deed de Engelsche minister over de Britsche herbewapening, welke, zooals hij zeide, in onverminderd tempo zal worden voortgezet.
Op het oogenblik bedraagt de tonnage, aldus minister Eden, van in aanbouw zijnde oorlogsschepen alleen reeds 450.000 ton. Daaronder vallen niet eens de schepen, die reeds gereed zijn gekomen noch de 55.000 ton, welke nog op stapel zullen worden gezet en waartoe het parlement zijn toestemming heeft gegeven. De totale uitgaven bedroegen dit jaar voor de vloot alleen reeds 130 millioen pond. Dit is zonder precedent in de geschiedenis.
Daarnaast gaan wij voort de luchtmacht in grooten omvang uit te breiden. De versterking van de landmacht is op goede wegen geleid, terwijl de productie onzer industrie voor leger, vloot en luchtmacht en het in stand houden daarvan, geheel is georganiseerd.
Ten slotte wijdde Eden een zeer belangrijk deel van zijn rede aan de economische en financieele situatie in de wereld. Daarbij gaf hij cijfers over de opleving in de wereld en sprak ten slotte den wensch uit, dat het mogelijk zou zijn spoedig de handelsbelemmeringen te verwijderen. Hij legde sterk den nadruk op de Engelsch-Amerikaansche samenwerking op dit punt.
Nadrukkelijk waarschuwde Eden de landen, welke tot nu toe niet hadden willen inzien, dat de wereld alleen met vrede gebaat is, hun houding te veranderen. Een verbetering in den economischen toestand, aldus Eden, is alleen te bereiken wanneer tegelijk een verbetering in den politieken toestand intreedt.
(Journal de Genève - Times)
(Vor. ber. Anthony Eden 2870 B.)

25 SEPTEMBER 1937

B. **AMSTERDAM. — „De Joodsche Invalide" betrekt haar nieuwe gebouw. —**
Op 19 Sept. '37 betrok „De Joodsche Invalide" haar nieuwe gebouw. De korte geschiedenis van deze stichting is de volgende:
10 Dec. 1912: „De Joodsche Invalide" opent een gebouw in het perceel N. Keizersgracht 70 met 12 patiënten.
14 Dec. 1925: idem op de Nieuwe Achtergracht 98, bestemd voor 150 patiënten.
19 Sept. 1937: de poorten gaan open van een nieuw gebouw op den hoek van het Weesperplein en de Nieuwe Achtergracht, waarin het dubbele aantal ouden van dagen en invaliden kan worden ondergebracht. **(Vor. ber. Joodsche Invalide 2273 F.)**

C. **NEDERLAND. — Tweede Kamer. - ƒ 20 millioen meer voor het Werkloosheidssubsidiefonds. —**
Ingediend is een wetsontwerp tot wijziging en verhooging van de begrooting van inkomsten en uitgaven van het Werkloosheidssubsidiefonds voor het dienstjaar 1936, met ruim ƒ 20 millioen.
In de toelichting wordt onder meer het volgende opgemerkt:
In de nota betreffende den toestand van 's rijks financiën, behoorende bij de ontwerpen van wet tot vaststelling van de rijksbegrooting voor het dienstjaar 1937, werd reeds medegedeeld, dat ondanks de verhooging van de rijksbijdrage aan het fonds van ƒ 46.000.000 tot ƒ 53.000.000, het zich liet aanzien, dat het fonds voor 1936 een tekort zou geven van circa ƒ 20—ƒ 25 millioen.
Volgens de thans bekende gegevens moet gerekend worden op een verhooging der uitgaven met ƒ 20.690.000. Deze verhooging is toe te schrijven, eenerzijds aan de omstandigheid dat de gemeentelijke uitgaven voor steun en werkverschaffing in 1936 tot hoogere bedragen zijn gestegen dan aanvankelijk verwacht werd, als gevolg waarvan het geraamde bedrag wegens gewone bijdragen aan gemeenten onvoldoende is gebleken, anderzijds aan een stijgende behoefte aan bijzondere bijdragen (extra en belasting-bijdragen) bij onderscheidene gemeenten. Bovengenoemd bedrag wordt thans dus aangevraagd.
(N. R. Crt.) **(V. b. Werkloosh.subsidiefonds 2559 F.)**

D. **VEREENIGDE STATEN. — President Roosevelt's rede tegen de dictatuur. - Duitsche commentaar. —**
De „Völkischer Beobachter" doet, naar aanleiding van president Roosevelt's rede tegen de dictatuur een fellen aanval op den president, die, naar het blad meent, slechts de Europeesche dictaturen aanvalt, om de aandacht zijner landgenooten af te leiden van zijn eigen dictatoriale aspiraties.
Men is nogal verwonderd ,aldus het blad, dat president Roosevelt in al zijn redevoeringen demagogische uitlatingen en vijandige verklaringen laat hooren, die de reeds zoo groote tegenstellingen nog erger kunnen maken. Duitschland is over deze methode van den president te meer verwonderd, omdat velen zijner voorgangers juist er op uit waren een matigenden invloed te oefenen.
De oorzaak van dit verschil ziet het blad in de binnenlandsche crisis, waarbij de door den president genomen maatregelen vaak willekeurig waren.
„De president heeft geen reden de dictatoriale methodes te critiseeren. Van de wetten, die hij den laatsten tijd heeft afgekondigd, zijn de meeste ongrondwettig verklaard. Zijn eigen hooggerechtshof schijnt dus geen hooge opvatting te hebben van den onwrikbaren democraat Roosevelt. En die opvatting is nog ongunstiger geworden doordat de president heeft voorgesteld het Hof te hervormen.
Doordat zijn eigen methodes zoo zeer aan dictatuur herinneren, wil hij zijn betrouwbaarheid als democraat bewijzen door aanvallen op andere dictaturen. Wij begrijpen volkomen, aldus besluit het blad, dat een dictator in Amerika, gezien den verwarden toestand, noodzakelijk is. Wat wij niet begrijpen, is de onoprechtheid om zichzelf te verdedigen door andere mogendheden aan te vallen." (Völkischer Beobachter)
(Vorig bericht Roosevelt 2940 C.)

E. **NEDERLAND. — Dienstweigeraars. —**
Op schriftelijke vragen van den heer Albarda in verband met het voornemen der regeering dienstweigeraars onder te brengen in een kamp op het eiland Rozenburg en betreffende den aard van den door hen aldaar te verrichten arbeid heeft de minister van Defensie geantwoord:
Het ligt in het voornemen de dienstweigeraars, wier gewetensbezwaren overeenkomstig de wet van 13 Juli 1923, zijn erkend, te werk te stellen in een speciaal voor hen in te richten werkkamp op het eiland Rozenburg. Hun arbeid aldaar zal bestaan in het vastleggen van sterk in verstuiving verkeerende duingroepen, in bebossching, in verbetering van den zomerpolder, enz. Werk van militairen aard zal, gelijk wel vanzelf spreekt, van hen niet worden gevorderd.
Het noodige toezicht in het kamp zal niet door militairen worden uitgeoefend. De directie van het kamp zal berusten bij den rentmeester der Domeinen te Klundert.
Krachtens artikel 3 van het Kon. Besluit van 3 Mei

1924, houdende maatregelen ter uitvoering van de wet van 13 Juli 1923, betreffende dienstweigering, geschiedt de nadere regeling van de in die wet bedoelde tewerkstelling door den minister van Defensie. De noodige wettelijke grondslag voor de hierboven geschetste tewerkstelling, waaromtrent voor zooveel noodig overleg wordt gepleegd met den minister van Financiën, onder wien het werkkamp zal ressorteeren, is derhalve aanwezig en eenige wijziging of aanvulling van de dienstweigeringswet is niet noodig.
De voor de tewerkstelling noodige credieten zullen, zooals steeds, in de ontwerp-rijksbegrooting worden aangevraagd. (Het Vaderland)

A. **SYNTHETISCHE WOL. — Welnolit. - Productie in Polen. —**
In Polen heeft een fabrikant een patent op de fabricage van synthetische wol onder den naam van „Welnolit" verworven. Deze kunstwol wordt gewonnen uit afval-producten van den landbouw en zou 2 zloty per kilo kosten. Het fabrikaat zal veel eigenschappen van de natuurlijke wol bezitten, het kan gemakkelijk worden geverfd en is elastisch.
(Polska Agencia Telegr.) **(V. b. Kunstwol 2866 F.)**

26 SEPTEMBER 1937

B. **VOLKENBOND. — Volkenbondsraad. - Iran en Peru lid. —**
Tot niet-permanente leden van den Volkenbondsraad zijn gekozen Iran, dat van de 52 stemmen er 48 behaalde en Peru, dat 46 stemmen verkreeg.
(Journal de Genève) **(V. b. Volkenbondsraad 2941 D.)**

C. **NEDERLAND. — Minister Romme wenscht steunnormen niet te verhoogen. —**
De drie vakcentralen, de Roomsch-Katholieke, de Moderne en de Christelijke hebben reeds kort na het optreden van het nieuwe Kabinet een aantal wenschen ter zake van de werkloozenzorg ter kennis van de regeering gebracht.
De Regeeringspersdienst deelt thans hieromtrent het volgende mede:
Alle drie vakcentralen betoogden in hun brieven, in verband met de stijging van de kosten van levensonderhoud sedert September 1936, de wenschelijkheid van een algemeene verhooging van de steunnormen en werkverschaffingsloonen, met dien verstande, dat het N.V.V. bepleitte deze verhooging in den vorm van een duurtetoeslag toe te kennen.
Aan dit verlangen heeft de minister van Sociale Zaken, prof. Romme, niet kunnen voldoen, al reeds hierom niet, omdat van een zoodanige verhooging der steunnormen in het algemeen alleen die gezinnen zouden profiteeren, die daaraan, althans relatief genomen, het minst behoefte hebben, daar zij, die het het hardst noodig hebben, t.w. de groote gezinnen, reeds veelal de door het loon begrensde maximum uitkeering ontvangen.
Deze personen, die het relatief juist het meest noodig hebben, zouden dus van een algemeene verhooging van den steun toch geen of slechts gering profijt hebben.
Wat de stijging van de kosten van het levensonderhoud betreft, is voorts op te merken, aan de hand der dienaangaande gepubliceerde cijfers, dat het kostenpeil iets ligt beneden Juli 1934, den datum, waarop de geldende steunnormen (ongeacht de daarna in de regeling successievelijk aangebrachte verbeteringen) zijn ingevoerd.
Ook een algemeene verhooging van de werkverschaffingsloonen acht de minister niet mogelijk, al reeds omdat de marge tusschen het loon van de werkverschaffing en dat van het vrije bedrijf — hetwelk in het algemeen zonder inachtneming van verschil in zwaarte van gezinslasten tot stand komt — alsdan in vele gevallen te klein zou worden en zelfs in verschillende gevallen geheel zou verdwijnen. De noodzakelijke prikkel om werk in het vrije bedrijf te zoeken, zou dan in vele gevallen geheel worden weggenomen. (Regeeringspersdienst)
(Vor. ber. Werkloozensteun 2800 D.; Minister Romme 2834 A.)

D. **ACCOORD VAN NYON. — Italiaansche toenadering. —**
De zaakgelastigden van Frankrijk en Engeland te Rome hebben tegenover minister Ciano verklaard, dat hun regeeringen de positie van Italië als groote Middellandsche-Zeemogendheid nooit miskend hebben. Zij hebben voorgesteld, dat de vlootdeskundigen der drie regeeringen in de naaste toekomst te Parijs bijeenkomen om practische wijzigingen vast te stellen, zoodat Italië aan den patrouilledienst kan deelnemen.
De Italiaansche regeering gaat met dit voorstel accoord. (Corriere della Sera)
(Vor. ber. Accoord van Nyon 2941 C.; Burgeroorlog 2948 B.)

E. **SPANJE. — Burgeroorlog. - Italië zal geen nieuwe troepen zenden. —**
De hoop, dat uit de besprekingen, welke te Genève tusschen den Franschen minister van Buitenl. Zaken, Yvon Delbos en den Italiaanschen gedelegeerde Bova-Scoppa gevoerd zijn, een betere verhouding tusschen Italië, Frankrijk en Groot-Brittannië geboren zou worden, is ten zeerste verlevendigd door het bericht, dat Italië zich thans definitief bereid heeft verklaard, geen nieuwe vrijwilligers (troepen) naar Spanje te laten vertrekken.
Het feit dezer toezegging van Italiaansche zijde is bevestigd door een mededeeling van minister Ciano aan den Britschen zaakgelastigde te Rome, mr. Ingram. (Telegraaf - Journal de Genève)
(V. b. Ital. troepen 2916 B.; Burgeroorlog 2952 D.)

F. **VOLKENBOND. — Rede van Litwinof. —**
In de vergadering van den Volkenbond op 21 Sept. '37 heeft Litwinof, de Russische gedelegeerde, een rede gehouden, waaraan wij het volgende ontleenen:
De agressie in woord en daad heeft het hoofd weer opgestoken. Bij den gemaskeerden aanval in het Zuidwesten van Europa voegen zich dergelijke feiten op het Aziatische vasteland. De meening wint veld, dat men den Bond tot iederen prijs buiten deze conflicten moet houden. Men meent, dat tegen de agressie slechts gestreden kan worden in samenwerking met de aanvallers. De resultaten van de niet-inmengingscommissie toonen aan, wat men verwachten kan van samenwerking tusschen staten, die naar een verschillend doel streven. Anderzijds hebben de conferenties van Montreux en Nyon, hoewel ze niet universeel waren, succes gehad. De conclusie is eenvoudig: van belang is niet de universaliteit, maar wel, dat de deelnemers aan een conferentie of de leden van een internationale organisatie vereenigd zijn door de universeele vredesgedachte, de eerbiediging van de onafhankelijkheid der volken en de uitsluiting van het geweld als werktuig van nationale politiek. Wij kennen — aldus Litwinof — drie staten die deze gedachten verwerpen en hun aanvallen motiveeren met de bestrijding van het communisme.
Hoewel Rusland van den aanvang af geen gelijkheid van rechten der strijdende partijen in Spanje heeft erkend, heeft het zich aangesloten bij alle niet-inmengings-overeenkomsten.
Litwinof verklaarde, dat een hervorming van het pact moet geschieden in den zin van versterking van den bond en grootere doeltreffendheid in den strijd tegen de agressie.
De Volkenbond kan Spanje en China meer steun verleenen. Het bestaan van den bond zou niet gerechtvaardigd zijn, als hij passief zou blijven. Men kan als axioma aannemen, dat de passiviteit tijdens het conflict in Mandsjoerije den aanval op Abessynië als

gevolg heeft gehad; de ontoereikende activiteit tijdens den Abessynischen oorlog begunstigde de Spaansche onderneming en het in gebreke blijven in het Spaansche avontuur gaf aanleiding tot den nieuwen aanval op China. Litwinof zeide er van overtuigd te zijn, dat een resoluut optreden tegen den eersten aanval de wereld alle andere gevallen van agressie had bespaard. (Telex-A. N. P.)

(Vorig bericht Litwinof 2565 A.)

A. **NEDERLAND. — Tweede Kamer. - Wijziging der Dienstplichtwet. —**
De regeering heeft de aangekondigde voorstellen tot wijziging van de Dienstplichtwet thans ingediend. Zij stelt voor, het jaarlijksche contingent te verhoogen van 19.500 tot 32.000 man en den eersten oefeningstijd voor de onbereden wapens tot elf maanden te verlengen.
De vrijstelling wegens broederdienst wil zij afschaffen, omdat hiervoor bij een sterkte van 32.000 man geen ruimte meer is. Ook stelt de regeering voor, de loting af te schaffen. Zij meent, het aantal dienstplichtigen binnen de gestelde perken te kunnen houden door een verscherping van de keuringseischen. Wanneer het aantal geschikten daarna nog grooter is, dan het contingent toelaat, zou een beperkte vrijstelling wegens broederdienst of een vrijstelling van leden van groote gezinnen kunnen worden ingevoerd.
De jaarlijksche uitgaven zullen als gevolg van de, door de regeering voorgestelde, verhooging der sterkte en verlenging van den eersten oefeningstijd met zeventien en een half millioen gulden stijgen. De uitbreiding der kazerneering, welke door haar voorstellen noodzakelijk zal worden, vordert een uitgaaf in eens van twee en twintig millioen gulden. (Het Volk)

(Vorig bericht Dienstplicht 2902 D.)

B. **VATICAAN. — Z. H. Paus Pius XI over het Nationaal-Socialisme. —**
Tot een groep Duitsche pelgrims heeft Z. H. Paus Pius XI op 25 Sept. '37 in een openbare audiëntie uitdrukking gegeven aan de groote zorg, welke Hem de houding van het nationaal-socialisme tegenover de Katholieke Kerk baart.
Het katholieke geloof, aldus de Paus, was immer en zal altijd blijven het heil van Duitschland.
De onveranderlijke doctrine en wetten van de Katholieke Kerk zijn altijd de voornaamste bolwerken geweest tegen het Bolsjewisme. De bolsjewisten geven dit zelf toe, zeggende, dat zij zich met iedere religie kunnen verstaan, behalve met de katholieke religie. Dit is een groote eer voor ons, maar anderzijds stemt het tot droefheid, omdat het getuigt van een grooten haat tegen al wat katholiek is. (Osservatore Romano)

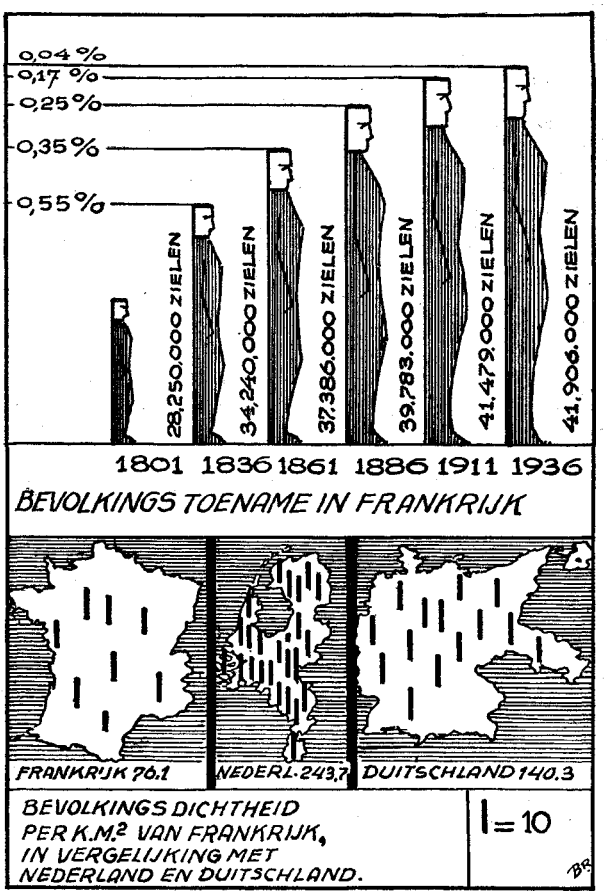
(Vorig bericht Z. H. Paus Pius XI 2866 E.)

C. **BELGIE. — Kabinet-Van Zeeland. - Geen Regeeringscrisis. - Regeling der Taalkwestie. —**
Op 25 Sept. '37 heeft Van Zeeland medegedeeld, dat hij op post zal blijven en met hem alle leden van de huidige regeering.
Het van socialistische zijde verspreide gerucht, dat minister De Man in ieder geval uit de regeering zou treden, werd niet bewaarheid. Ook minister De Man zal verder deel uitmaken van de regeering.
Minister-president Van Zeeland heeft de volgende verklaring afgelegd:
„De kabinetsraad heeft den politieken toestand op grondige wijze onderzocht. Hij heeft in een geest van trouwe samenwerking de verschillende vraagstukken, die zich voordeden, nauwkeurig omschreven.
De eerste-minister, gehoor gevend aan het aandringen van al zijn ambtgenooten, heeft zijn voornemen prijs gegeven om zich terug te trekken.
Op zijn voorstel heeft de Raad een reeks maatregelen vastgesteld die de regeering zal treffen, om de volledige verwezenlijking te verzekeren van de taak, die de regeering zich in Juni 1936 heeft gesteld."
Betreffende de Vlaamsch-Waalsche kwestie wordt nog medegedeeld, dat de regeering wenscht te komen tot een regeling, algeheel en op nationalen grondslag, van alle kwesties die uit de Vlaamsch-Waalsche dualiteit voortvloeien.
Derhalve wenscht zij over te gaan tot een ruime raadpleging van Vlaamsche als Waalsche persoonlijkheden en zal zij aan een nationale, gemengde commissie den taak opdragen voor de voorbereiding van de totale oplossing van de Vlaamsch-Waalsche kwestie te zorgen. (Het Laatste Nieuws)

(V. b. Kabinet 2872 F.; Taalkwestie 2873 D.)

27 SEPTEMBER 1937

D. **FRANKRIJK. — Bevolking. - Aanwas. —**

(Overname zonder bronvermelding verboden)

(Vorig bericht Bevolking 2309 D.)

E. **CHINA. — Conflict met Japan. - Nanking en Canton gebombardeerd. - Protest der Commissie van 25.**
Nog steeds is de oorlog niet verklaard. Japan heeft in de afgeloopen week Nanking, Canton en vele andere Chineesche steden uit de lucht gebombardeerd. De eerste stad zelfs driemaal in één dag. Het resultaat is over het algemeen, dat honderden der burgerbevolking werden gedood. De protesten van de Ver. Staten, Engeland en Frankrijk tegen het dooden van vreedzame burgers werden door Japan ontwijkend beantwoord en de kern der antwoorden is steeds, dat Japan het leven van vreemdelingen zal sparen. Naar uit Japansche bron verluidt moet de Chineesche burgerbevolking geïntimideerd worden. Japan verwacht hiervan de ineenstorting van het Chineesche front. Van Chineesche zijde wordt gemeld, dat China vastberaden is Japan het hoofd te bieden en het heeft, volgens de Sin Pau, 200.000 man Chineesche troepen bij Shanghai geconcentreerd.

Commissie van 25. — Protest tegen Japan's optreden. —
De commissie van 23, die door toetreding van Australië en China thans een commissie van 25 is geworden, heeft den ontwerp-tekst aangenomen van een protest tegen het bombardeeren van open steden door de Japansche luchtmacht. Deze tekst, die door den voorzitter der commissie en Lord Cranborne is opgesteld, zal aan den voorzitter der Volkenbondsvergadering worden toegezonden, met het verzoek, dat de Volkenbondsvergadering op 29 Sept. '37 in een plenaire bijeenkomst onmiddellijk met al het gezag, dat aan de vergadering van alle

leden van den Volkenbond toekomt, zal aannemen. Dit protest luidt als volgt:
„De Volkenbondsvergadering, overtuigd van de urgentie van de kwestie van het bombardeeren van open steden door de Japansche luchtmacht,
geeft uitdrukking aan de diepe ontroering, bij haar gewekt door deze bombardementen, welke den dood hebben veroorzaakt van onschuldige burgers, onder wie een groot aantal vrouwen en kinderen;
verklaart, dat er geenerlei verontschuldiging voor dergelijke handelingen bestaat, die in de geheele wereld gevoelens van afschuw en van verontwaardiging hebben gewekt, en
veroordeelt plechtig deze bombardementen." (Domei - Sin Pau)
(Vor. ber. Chin.-Jap. Conflict 2949 D.)

A. **DUITSCHLAND. — Het bezoek van Benito Mussolini aan Adolf Hitler. —**
Een schildwacht met geladen geweer is op post gezet op elke vijftig meter van de spoorlijn, welke de trein van Mussolini zal volgen, wanneer deze zich van München naar Berlijn begeeft. Deze buitengewone veiligheidsdienst is op 24 Sept. '37 reeds ingesteld. Leden van den arbeidsdienst en van den S.S. zullen zorg dragen voor de verbinding tusschen de schildwachten. De kleinste brug wordt door tientallen manschappen bewaakt en bij den ingang van den tunnel nabij Erlangen schijnt een geheel bataljon te zijn gemobiliseerd.
Op deze wijze bewaakt, kwam Mussolini op 25 Sept. te München aan, verwelkomd door Adolf Hitler en vele kopstukken der N.S.-D.A.P. De gebruikelijke beleefdheden werden gewisseld. Hitler werd tot eere-korporaal der fascistische militie benoemd, Mussolini kreeg het grootkruis in de Orde van den Duitschen Adelaar. Na de manoeuvres te hebben bijgewoond en de groote Krupp-Fabrieken te hebben bezocht, arriveerden de Führer en de Duce te Berlijn.

Aan het diner, dat op 27 Sept. '37 den Duce werd aangeboden, hielden Hitler en Mussolini tafelredevoeringen.
De eerste heette Mussolini namens Duitschland in de hoofdstad van het rijk van harte welkom. Hitler verklaarde verder, dat Mussolini uit het enthousiasme van het volk heeft kunnen opmaken, dat dit bezoek voor het Duitsche volk meer is dan een gewoon diplomatiek gebeuren.
Duitschland en Italië hebben elkaar in dezen tijd vol verwarring gevonden omdat zij van gelijke politieke opvatting zijn en gelijke belangen hebben."
Dit hebben de besprekingen, welke beide staatslieden de laatste dagen hebben gevoerd, wederom bewezen. Deze samenwerking moet niet worden opgevat als een blok, dat gevormd wordt tegen andere Europeesche staten, doch men is overtuigd hiermede het best een algemeen internationaal begrijpen te dienen. Italië en Duitschland zullen in dezen geest de politieke vraagstukken bestudeeren en behandelen, om zoo iedere poging beide landen te scheiden te verijdelen.
Tenslotte bracht Hitler een dronk uit op het welzijn van den Koning van Italië, Keizer van Ethiopië, op den Duce en op het groeien en bloeien van de fascistische Italiaansche natie.
Mussolini antwoordde: „Sedert ik Duitschen bodem betrad, heb ik overal de geestelijke atmosfeer van een groot bevriend volk, van Duitschland in het bruine hemd, van het Duitschland van Adolf Hitler om mij gevoeld. In den Leider en Kanselier van het Duitsche volk begroet ik den strijder, die het Duitsche volk het bewustzijn van zijn grootte heeft teruggegeven. De fascistische en de nationaal-socialistische revolutie waren en zijn scheppende revoluties." De Duitsch-Italiaansche solidariteit is levend en werkdadig; zij is geen gevolg van berekening of diplomatieke spitsvondigheid, doch van gemeenschappelijke belangen en zij richt zich niet tegen de overige wereld. Italië en Duitschland willen met alle overige volken samenwerken, wanneer zij van goeden wil zijn. Zij verlangen alleen begrip voor hun behoeften en gerechtvaardigde verlangens. De besprekingen van de laatste dagen hebben de vriendschap versterkt; Mussolini neemt de herinneringen aan de krachtige Duitsche troepen met zich mee en hij dankt voor de goede ontvangst, welke hem was bereid. De Duce dronk tenslotte op het groeien en bloeien van het nationaal-socialistische Duitschland en het welzijn van Adolf Hitler. (Völkischer Beobachter)
(Vor. ber. Hitler 2938 F.; Mussolini 2913 C.)

B. **NEDERLAND. — Nationaal-Socialistische Beweging. - Ds. G. van Duyl en anderen uitgetreden. —**
Ds. G. van Duyl, de bekende propagandist der N.S.B., heeft de beweging verlaten. Hij heeft tevens bedankt voor het lidmaatschap der Eerste Kamer.
Voorts hebben Mr. D. F. Pont, Generaal Seyffardt, Prof. Valkenier Kips e.a. vooraanstaande leden bedankt. Eenige bekende leden werden geroyeerd.
(Het Vaderland) **(Vor. ber. N.S.B. 2846 C.)**

C. **CHINA. — Conflict met Japan. - Inhoud van Japan's antwoord op Britsche nota in zake het incident-Hugessen. —**
In het antwoord, dat de Japansche regeering heeft gezonden op de Britsche nota betreffende het incident met den Britschen ambassadeur in China, Hugessen, wordt o.m. gezegd, dat enkele Japansche vliegtuigen op den dag van het incident twee automobielen hebben gebombardeerd, die zij hadden aangezien voor militaire transportauto's, die officieren of soldaten van het Chineesche leger vervoerden.
De Japansche regeering wenscht tegenover de Britsche regeering formeel uiting te geven aan haar diep leedwezen over het gebeurde. (Domei)
(Vor. ber. 2916 A.; Chin.-Jap. Conflict 2953 E.)

28 SEPTEMBER 1937

D. **LETTEREN. — Boeken die door de pers gunstig besproken zijn. - Onze wekelijksche opgave. —**
Amerikaansch: Cora Jarrett — „Strange Houses." (William Heinemann, London 1937) **(V. b. 2892 C.)**
Duitsch: Else Lasker-Schüler — „Das Hebräerland." (Verlag Oprecht, Zürich)
Stefan Zweig — „Der begrabene Leuchter." (Herbert Reichner Verlag, Wien) **(Vor. ber. 2941 A.)**
Engelsch: Pearson Choates — „Mr. Pinch." (Williams & Norgate, London)
R. K. Narayan — „The Bachelor of Arts." (Thomas Nelson and Sons, London 1937) **(Vor. ber. 2941 A.)**
Fransch: Jean Cathala — „Portrait de l'Estonie." (Libr. Plon, Paris)
Le Comte Henri de Vibraye — „Sans doute il est trop tard. (Souvenirs du Front Britannique.)" (Hazan, Paris 1937) **(Vor. ber. 2941 A.)**
Nederlandsch: Jos. Panhuysen — „De ontmoeting." (Nygh & v. Ditmar)
T. Volker — „Gedichten." (W. L. en J. Brusse, Rotterdam 1937) **(Vor. ber. 2931 E.)** (Red. K. H. A.)

E. **ZWEDEN. — Bedrijvigheid. —**
In een overzicht omtrent de bedrijvigheid in verschillende beroepen en bedrijven gedurende het tweede kwartaal constateert het Zweedsche ministerie van binnenlandsche zaken, dat het Zweedsche bedrijfsleven gekenmerkt wordt door een zelfs onder een hausseconjunctuur voortgaande verbetering op de meeste gebieden.
De conjunctuur-index heeft in het tweede kwartaal een record bereikt. Men moet heel tot het jaar 1916 teruggaan om een hooger cijfer te vinden.
Blijkens het rapport van de afdeeling sociale zaken over Juli is er nog steeds een aanzienlijk tekort aan arbeidskrachten bij den land- en den boschbouw. Bij industrie en handwerk was er grootere levendigheid, gepaard gaande met goede werkgelegenheid. Met name de metaal- en de machine-industrie toonen een stijgende vraag naar werkkrachten.
De werkloosheid blijft dalen. Volgens voorloopige cijfers van de werkloosheids-commissie was het aantal werkloozen, dat zich om hulp aanmeldde, eind Juli tot ongeveer 10.000 gedaald. Verleden jaar op denzelfden tijd was het werkloosheidspercentage der georganiseerde arbeiders 7.6 tegen 8.3 een maand tevoren en 9.3 op denzelfden tijd van verleden jaar.
(Dagens Nyheter, Stockholm.)
(Vor. ber. Econ. Toestand 2645 A.; Werkloosheid 2189 D.)

A. **Over den H. Rozenkrans. —**

Eerbiedwaardige Broeders,
Heil en Apostolische Zegen.

„Ingravescentibus malis". Omdat de kwalen van onzen tijd steeds verergeren, hebben Wij meermalen en nog onlangs in Onze encycliek „Divini Redemptoris" verkondigd, dat geen geneesmiddel kan worden geboden buiten de Heilige Kerk van Christus en Zijn Heilige Wetten. Hij alleen immers heeft de woorden van het Eeuwige Leven (Johannes VI 69).
En noch de enkele mensch, noch de gemeenschap kan, wanneer men de Goddelijke wet verwerpt, iets opbouwen, dat niet met den tijd jammerlijk vergaat.

Het Rozenkransgebed in het Christelijk verleden. — Wie echter de annalen van de Katholieke Kerk aandachtig bestudeert, ontwaart zonder moeite, hoe de machtige bescherming der Allerheiligste Maagd en Moeder Gods verbonden was met alle wederwaardigheden van het Christendom. Want, wanneer ergens de dwalingen trachtten het uit één stuk geweven kleed van de Kerk te verscheuren en de geheele Katholieke wereld omver te werpen, hebben onze voorvaderen vol vertrouwen hun toevlucht genomen tot Haar, die „door Haar kracht alleen alle ketterijen in de geheele wereld vernietigt" en de door deze voorspraak verkregen overwinning deed betere tijden terugkeeren.
Zoo heeft men, toen de godlooze Muzelmannen, gesteund door hun geweldige vloot en groote legers de volkeren van Europa met ondergang bedreigden, hierin voorgegaan door den Opperherder, de bescherming van de Heilige Moeder Gods met den meesten aandrang afgesmeekt en aldus werd de vijand verslagen en werden zijn schepen tot zinken gebracht.
Zoowel in particuliere als publieke nooden hebben de geloovige Christenen van elken tijd dan ook Maria innig gebeden, dat Zij genadiglijk hen ter hulpe mocht snellen en hun verlichting en genezing deelachtig mocht doen worden in lichamelijk en geestelijk lijden. En nooit voorwaar werd Haar zeer machtige hulp tevergeefs gevraagd door hen, die in vroom en trouw gebed er om smeekten.

In deze dagen van communisme en nieuw-heidendom. Waarlijk, in onze dagen bedreigen niet minder ernstige gevaren de godsdienstige en burgerlijke samenleving. Immers, al te velen veronachtzamen de hoogste en eeuwige waarheden van den bevelenden en verbiedenden God, ja vertrappen deze zelfs, met als gevolg, dat het bewustzijn omtrent de Christelijke plichten verzwakt, dat het geloof in de zielen verflauwt of met wortel en al wordt uitgeroeid en dat ten slotte de fundamenten der menschelijke samenleving wankelen en ellendig ineenstorten. Derhalve kan men eenerzijds de verschillende klassen der burgerij een afschuwelijken onderlingen strijd zien voeren, n.l. de klasse van hen, die groote fortuinen bezitten en de klasse van hen, die door dagelijkschen arbeid hun brood moeten verdienen.

In sommige streken is, zooals een ieder weet, het zoover gekomen, dat het privaat bezit is afgeschaft en alle goederen in gemeenschappelijk bezit zijn gebracht. Anderzijds zijn er degenen, die de staatsgedachte boven alles verheffen en vereeren, die verklaren dat de burgerlijke orde en autoriteit met alle middelen versterkt moeten worden en die profeteeren, dat aldus de afschuwelijke ideologie van het communisme geheel moet worden uitgeroeid. Dezen echter trachten, omdat zij het licht der Evangelische wijsheid verachten, de heidensche dwaling en levensbeschouwing te hernieuwen.

Daar voegt zich nog bij de allerverderfelijkste secte van hen, die zoogenaamd loochenaar en hater van God als zij zijn, zich als vijanden tegenover de eeuwige Majesteit stellen, die overal rondsluipen, die het geloof in elken godsdienst neerhalen en uit de zielen rukken, die ten slotte de menschelijke en goddelijke rechten vertrappen, terwijl zij de hoop op het eeuwig heil bespotten en de menschen lokken met een verdichte zaligheid van aardsch leven, welke zelfs door het hoogste onrecht verkregen moet worden, en zoo het volk in hun overmoed door bloedige oproeren en door het ontbranden van den burgeroorlog in den algemeenen chaos drijven.

De hoop en het vertrouwen blijven ongeschokt. — Nochtans, Eerbiedwaardige broeders, ofschoon er zoovele en zoo groote rampen dreigen en Wij voor later zelfs nog grootere gevaren vreezen, moeten Wij onze zielen bewaren voor moedeloosheid en de hoop en het vertrouwen, die slechts steunen op God, niet opgeven. Hij immers, die volkeren en naties gezond maakt (Boek der Wijsheid I 14) zal zonder twijfel niet verre van ons zijn, die Hij met Zijn kostbaar bloed heeft vrijgekocht. Hij zal Zijn Kerk niet verlaten. Laten wij de Allerheiligste Maagd, Voorspreekster en Beschermvrouwe, Die Hem het meest aangenaam is, te hulp roepen, wijl dit, om de woorden van den H. Bernardus te gebruiken, „de wil van God is, die ons alles wil schenken door Maria".
Onder de verschillende smeekbeden, echter, die met veel vrucht tot de Moeder Gods worden opgezonden, neemt, zooals ieder geloovig Christen weet, het Rozenkransgebed een bijzondere en vooraanstaande plaats in. Dezen gebedsvorm, dien sommigen het psalterium der H. Maagd of het breviarium van het Evangelie en het Christelijk leven noemen, heeft Onze Voorganger z.g. Leo XIII op de volgende wijze prachtig beschreven en dringend aanbevolen.
„Een bewonderenswaardige bloemenkrans, samengevlochten uit den groet der Engelen, doorstrengeld met het gebed des Heeren en verbonden met de verplichting tot meditatie — een voortreffelijkste wijze van bidden en vooral ter verkrijging van het eeuwig leven zeer vruchtbaar" (Acta Leon. 1881 deel 18, blz. 154).
Dit is af te leiden uit die bloemen zelf, waaruit deze mystieke krans gevlochten is. Waar kan men geschikter en verhevener gebed vinden? Allereerst het gebed, dat onze Verlosser, toen Zijn leerlingen Hem vroegen: „Leer ons bidden" (Lucas XI 1) met Eigen mond uitsprak:
Deze allerheiligste smeekbede, die zoowel tot Gods glorie strekt voor zoover wij dit vermogen, als ook alle nooden van ons lichaam en onze ziel indachtig is. En waarlijk, hoe kan het zijn, dat de Eeuwige Vader, wanneer wij met de woorden van Zijn eigen Zoon tot Hem bidden ons niet te hulp komt?
Het andere gebed is de Engelengroet, die begint met de lofprijzing van den Aartsengel Gabriël en de H. Elisabeth en die eindigt met de zeer vrome smeekbede, waarmee wij voor ons nu en in het uur van onzen dood den bijstand van de H. Maagd inroepen. En bij deze gebeden komt nog de beschouwing der H. Geheimen, waarbij de vreugden en smarten en de glorie van Christus en Zijn Moeder zoo naar voren worden gebracht, dat wij daaruit verlichting en troost kunnen putten voor onze smarten en aangespoord worden om, steunend op deze allerheiligste voorbeelden, langs de treden van steeds hoogere deugd op te stijgen naar het geluk van het eeuwig vaderland.

Het Rozenkransgebed is niet eentonig en vervelend. Zonder twijfel, Eerbiedwaardige Broeders, is deze

wijze van bidden, die de H. Dominicus niet zonder de aansporing van de Moedermaagd en hemelsche voorlichting op wonderbaarlijke wijze naar voren heeft gebracht, gemakkelijk en voor allen, zoowel ontwikkelden als ongeletterden, geschikt. Maar hoe ver dwalen van den weg der waarheid zij af, die dit gebed verwerpen als een eentonige herhaling van dezelfde gebedsformules, die tegen gaat staan en die alleen verwacht kan worden van kinderen en oude vrouwen. Hiertegen moeten Wij ten eerste opmerken, dat de vroomheid evenals de liefde, hoe dikwijls zij ook dezelfde woorden herhalen, toch niet hetzelfde zeggen, maar telkens iets oorspronkelijks, omdat zij steeds toch voortkomen uit een gevoel van liefde.

En vervolgens vereischt deze vorm van gebed een Evangelischen eenvoud en deemoed der ziel, zonder welke het niet mogelijk is het Rijk der Hemelen te verkrijgen: „Voorwaar ik zeg U, als gij u niet bekeert en wordt als kinderen zult gij niet binnen gaan in het Rijk der Hemelen." (Mattheus XVIII 3).

Deze eeuw moge in zelfverheffing en trots het Rozenkransgebed bespotten en verwerpen, een ontelbaar getal van heilige menschen van alle leeftijden en standen hebben het niet alleen zeer lief met een volle vroomheid, doch ook te allen tijde is het gebruikt als een krachtig wapen ter verdrijving der duivelen, tot bescherming van de reinheid des levens, tot snelle verwerving der deugden en tot verzoening der menschen in vrede.
Niet ontbraken er mannen, uitmuntend door geleerdheid en wijsheid, die, hoe zeer ook door studie in beslag genomen en ingespannen gericht op het wetenschappelijk onderzoek, nimmer een dag voorbij lieten gaan, zonder neer te knielen voor het beeld der Moeder Gods om den rozenkrans op vrome wijze te bidden.
Zelfs de koningen en vorsten, ofschoon door de meest uiteenloopende zorgen en werkzaamheden afgeleid, hebben zich hieraan gehouden, zoodat deze mystieke kroon niet alleen gevlochten is door de handen van onwetenden en armen, maar in eere werd gehouden door menschen van alle rangen en standen.
Wij willen niet zwijgend voorbijgaan, dat de H. Maagd ook in onzen tijd deze wijze van bidden met den meesten nadruk heeft aanbevolen, toen Zij verscheen in de grot van Lourdes en door haar voorbeeld dit gebed leerde aan een reine meisjesziel. Op welke voorrechten zouden wij niet mogen hopen, indien wij op heilige wijze, zooals het betaamt, tot de Hemelsche Moeder altijd smeeken.

Wat de Paus verlangt voor de komende Octobermaand. —
Wij verlangen, Eerbiedwaardige Broeders, dat vooral in de komende Octobermaand dit door alle geloovigen zoowel in de kerk als thuis met toenemende godsvrucht gedaan wordt. Zeer bijzonder in dit jaar, opdat de vijanden van den Goddelijken naam, die zoo talrijk de eeuwige Majesteit loochenen en versmaden, die in zoo grooten getale het katholieke geloof en de vrijheden der Kerk loochenen, die met zoovelen ten slotte zich tegen de Goddelijke en menschelijke rechten in waanzinnige woede verzetten en de menschelijke gemeenschap tot ondergang en vernietiging trachten te voeren, door de tusschenkomst van de krachtige voorspraak der H. Maagd uiteindelijk overwonnen en tot berouw gebracht, zullen terugkeeren tot het woord Gods en zich weer zullen scharen onder het getal der geloovigen en de bescherming van Maria.

Vergelijking van Communisme met Albigenzen. —
Dat zij, die de verschrikkelijke secte der Albigenzen uit het gebied der Christenen verdreven heeft, door ons smeekend bidden bewogen, ook deze nieuwe dwalingen verdrijve. Vooral de dwalingen van het communisme, welke om verschillende redenen en door verschillende lage wandaden deze oude ketters in herinnering roepen. Evenals in den tijd der kruistochten alle volkeren van Europa één waren in woord en gebed, zoo moge ook heden door heel de wereld in steden, dorpen en gehuchten, met vereende zielen en krachten van de groote Moeder Gods in vurigheid gevraagd worden, dat deze omverwerpers van het Christendom en de menschelijke cultuur verslagen worden en dat het licht van den waren vrede voor de vermoeide volkeren moge schijnen.
Indien dit naar behooren door allen met het grootste vertrouwen en in vurige vroomheid wordt gedaan, dan mag verhoopt worden, dat in onzen tijd, zooals in vroeger eeuwen, de H. Maagd van Haar Goddelijken Zoon verkrijgt dat de golven der stormen terugwijken en tot rust komen en dat een schitterende overwinning volgt op dezen lofwaardigen gebedenstrijd der Christenen.

De Rozenkrans in het geloofsleven. —
Bovendien is de rozenkrans niet alleen een machtig middel in den strijd tegen de vijanden van God en godsdienst, maar hij is ook een prikkel en aansporing tot het beleven van de Evangelische deugden, die hij in onze zielen wekt en aankweekt.
Op de eerste plaats sterkt hij het katholieke geloof, dat immers opbloeit door de overweging van de H. Geheimen en onzen geest verheft tot de door God geopenbaarde waarheden en ieder begrijpt, hoe heilzaam dit juist in dezen tijd is, nu somtijds zelfs onder de geloovigen een weerzin bestaat tegen de deugden van den geest en de Christelijke leer bijna vervelend gevonden wordt.
Hij verlevendigt verder de hoop op het onvergankelijk geluk, waar de heerlijkheid van Jezus en Zijn Moeder, die wij in het laatste deel van den rozenkrans overwegen, ons den hemel open toont en ons aanspoort tot verovering van het eeuwige Vaderland.
In onzen tijd, waarin het hart der stervelingen vervuld is van den ongebreidelden dorst naar aardsch geluk, is het veeleer voor allen goed en heilzaam te herinneren aan de hemelsche schatten, de goederen, die nimmer vergaan. En hoe zouden zij, die met weenend hart het lijden en den dood van onzen Zaligmaker, en de droefenis van de Moeder van Smarten overwegen, in hun ziel niet de liefde voelen ontvlammen, die heden zoo verflauwd is?
En uit deze liefde tot God zal noodzakelijk een sterke liefde tot den naaste ontspringen, wanneer men overweegt, welke moeiten en smarten onze Heer verdroeg om allen weer tot het verloren erfdeel der kinderen Gods te brengen.

Voor alle standen en tijdsomstandigheden. —
Laat het een zaak van uw hart zijn, Eerbiedwaardige Broeders, door zóó deze zoo vruchtbare oefening tot steeds wijder verbreiding en achting te brengen tot voordeel van de Godsvrucht in het algemeen. De hoogheid en vruchtbaarheid van deze oefening moge door u en de priesters, die onder U aan het zieleheil der geloovigen werken, aan de geloovigen van alle maatschappelijke rangen herhaaldelijk worden gepredikt.
Hierin moge de jeugd nieuwe kracht vinden om den opstandigen prikkel tot het kwaad te beheerschen en de reinheid van geest ongerept en veilig te bewaren. Hierin moge ook de ouderdom in zijn lastige zorgen verlichting en vrede vinden. En voor hen, die zich aan de Katholieke Actie wijden, moge de rozenkrans een aansporing zijn tot nog vruchtbaarder en levendiger apostolaat. In het bijzonder echter moge hij een troost beteekenen voor allen, die hoe dan ook lijden, en voor hen de hoop op het zalig geluk versterken.

Het gebed van het gezin. —
De vaders en moeders moeten vooral hierin hun kinderen tot voorbeeld strekken, dat zij des avonds na hun dagelijkschen arbeid in den huiselijken kring vergaderd, hun kinderen voor de beeltenis der H. Maagd den rozenkrans voorbidden, waarin voor allen steeds geloof en gevoel ineenvloeit. Dit schoon en heilzaam gebruik kan over het gezinsleven niet anders dan klaren vrede en overvloed van hemelsche gaven doen neerdalen.
Wanneer Wij dan ook in de vele audiënties de jong-gehuwden toespreken, schenken wij hun steeds een rozenkrans en bevelen hun het gebed ten zeerste aan. En naar ons eigen voorbeeld verwijzend, vermanen Wij hen om zelfs geen dag te verzuimen den rozenkrans te bidden, hoeveel zorg en arbeid hun dat ook moge kosten.
Dit zijn de redenen, Eerbiedwaardige Broeders, waarom Wij U en door U alle geloovigen levendig hebben willen aansporen tot deze vrome oefening en Wij twijfelen niet, dat Gij, wanneer Gij daaraan met de U eigen volledige gehoorzaamheid gehoor geeft, ook de vruchten daarvan zult aanschouwen.

Dank voor de herstelde gezondheid. —
Nog een andere gewichtige reden deed Ons deze Encycliek tot U richten, den wensch n.l., dat al Onze zonen in Jezus Christus zich met Ons zullen vereenigen om dank te brengen aan de verheven Moeder Gods voor de betere gezondheid, die Wij gelukkig verkregen hebben. Deze genezing schrijven Wij toe, zooals Wij reeds gelegenheid hadden te schrijven, aan de bijzondere voorspraak van de H. Theresia van het H. Kind Jezus.
Wij weten echter, dat de verheven en almachtige God ons alles schenkt door de handen van O. L. Vrouw. En ten slotte zagen Wij onlangs in de openbare pers met roekelooze onbeschaamdheid een alleronwaardigste beleediging tegen de H. Maagd.
Het is zeker niet ondienstig om deze gelegenheid te benutten om tezamen met het Episcopaat en met het volk van die natie, die Maria als „Koningin der Polen" vereert, aan deze verheven Koningin met de hulde van onze vereering ook eerherstel aan te bieden en voor de gansche wereld den smaad, in een beschaafd land straffeloos bedreven, als iets smartelijks en onwaardigs te brandmerken. Intusschen zenden Wij U en ook aan de ieder van U toevertrouwde kudde van ganscher harte den Apostolischen Zegen als voorbode der H. Genade en onderpand Onzer Vaderlijke liefde.

Gegeven te Castel Gandolfo bij Rome,
29 September 1937.

Op het feest, toegewijd aan St. Michaël in het XVIe jaar van Ons Pontificaat.

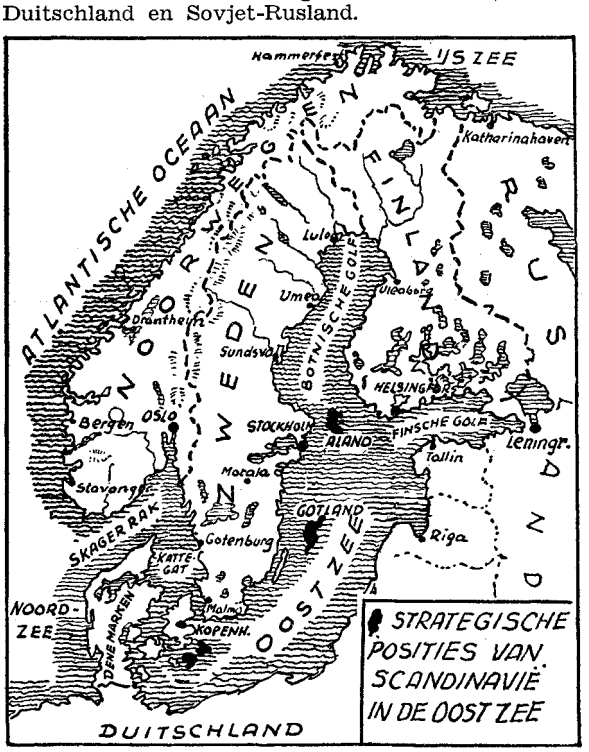
(De Tijd - De Maasbode)

(Vor. ber. Paus Pius XI 2953 B.; Encycliek 2751 B.)

A. **TSJECHO-SLOWAKIJE. — Staatsfinanciën. —** Het grootste blad der Tsjechische agrariërs, „Venkov" brengt over de financieele situatie van Tsjecho-Slowakije een uitvoerig artikel van den Econoom Broz, waaruit blijkt, dat het met de financiën van den staat slechter dan ooit gaat. Sedert het begin van de economische crisis was geen enkel budget in evenwicht en elk jaar ontstond een deficit tusschen de 1 en 3 milliard kronen. Ook de raming van dit

jaar zal weer met een deficit afsluiten. Daar zich nergens een economische opleving vertoont, krimpt ook het in de ondernemingen belegde kapitaal steeds meer ineen. De huidige opleving is slechts een gevolg van de openbare orders en zal bij een stopzetting van de verstrekking daarvan eveneens tot stilstand komen.
Broz stelt den eisch, de financieele politiek volkomen te herzien en uit tevens de vrees, dat de staat crisistijden tegemoet gaat. Het ministerie van Financiën heeft reeds aangekondigd, dat de uitgaven in het komende jaar nog ongeveer anderhalf milliard hooger zullen zijn dan in het loopende jaar. Daarbij komen dan nog de buitengewone bewapeningsuitgaven.
Broz sluit zijn uiteenzettingen als volgt: „Onze nationale begrooting is niet in orde. Op het oogenblik van een schijnbare verbetering beginnen wij een periode van groote financieele moeilijkheden, die reeds voor de herfst te constateeren zijn en in het komende jaar nog zullen toenemen. Ons probleem is des te moeilijker en gecompliceerder, daar de goudvoorraden van de circulatiebank voortdurend afnemen, wat kapitaalvlucht en het slechter worden van de voorwaarden van het normale geldverkeer met het buitenland ten gevolge heeft. Het wordt tijd naar het voorbeeld van Roosevelt een „braintrust" te vormen en op die wijze een begin te maken met de definitieve regeling van onze financieele problemen.
(Venkov).

A. **ZWEDEN. — Verdediging ter zee. —**
Wij ontleenen aan de „Ny Tid" het volgende:
De Zweedsche admiraal De Champs heeft een voorstel gedaan om te beginnen met 1938 een vijfjarenplan voor de vloot uit te voeren. Dit program omvat 30.000 ton — waarvan de kosten 185 millioen kronen of 37 millioen kronen per jaar zullen bedragen. In de toelichting bij zijn voorstel wijst de admiraal op de geweldige bedrijvigheid op het gebied van vlootbouw in de aan Zweden grenzende landen, d.i. van Duitschland en Sovjet-Rusland.

(Overname zonder bronvermelding verboden)

Men onderzoekt nu het voorstel op zijn economische gevolgen voor Zweden. (Ny Tid)
(Vorig bericht Leger, Vloot en Luchtmacht 2563 D.)

B. **NEDERLAND. — Onderwijs. - Overdracht der Rectoraten. —**
Aan de verschillende Universiteiten en Hoogescholen heeft op 20 Sept. '37 de gebruikelijke overdracht van het rectoraat plaats gehad: Aan de Rijksuniversiteit te Leiden geschiedde dit door prof. dr. J. van der Hoeve aan prof. J. A. J. Barge; aan de Rijksuniversiteit te Utrecht door prof. dr. W. E. Ringer aan prof. dr. J. Boeke; aan de Rijksuniversiteit te Groningen door prof. dr. G. F. Rochat aan prof. dr. K. Sneijders de Vogel; aan de Gemeentelijke Universiteit te Amsterdam door prof. dr. E. Laqueur aan prof. dr. A. H. M. J. van Rooy; aan de Technische Hoogeschool te Delft door prof. jhr. dr. G. J. Elias aan prof. dr. ir. C. B. Biezeno; aan de Handelshoogeschool te Rotterdam door prof. dr. P. E. Verkade aan prof. dr. N. J. Polak; aan de Landbouwhoogeschool te Wageningen door prof. dr. H. M. Quanjer aan prof. ir. C. Broekema; aan de R.K. Universiteit te Nijmegen door prof. dr. Th. Baader aan prof. dr. L. Bellon; aan de R.K. Econ. Hoogeschool te Tilburg door prof. mr. E. G. J. Gimbrère aan prof. dr. M. J. H. Cobbenhagen; aan de Vrije Universiteit te Amsterdam door prof. dr. J. Waterink aan prof. dr. G. J. Sizoo.
(Red. K. H. A.) **(Vorig bericht 2466 B.)**

C. **NEDERLAND. — Rijksbegrooting. - Perscommentaren. —**
Nieuwe Rott. Courant — Aan verwachtingen van velen, die van meening waren, dat er dit jaar geld vrij zou komen, is de bodem ingeslagen.
In plaats van bevrediging van allerlei speciale wenschen en verlaging van lasten, is er dus belastingverzwaring op til, al wordt nog niet medegedeeld, waaruit die zal bestaan.
Meer dan ooit wordt door deze begrooting in het licht gesteld, dat de economische politiek der regeering er op gericht moet zijn, de kosten van het levensonderhoud zoo laag mogelijk te houden.
Het is van groote beteekenis, dat de regeering in haar economische politiek opruiming houde onder alle belemmeringen van handel en industrie, welke de indexcijfers opstuwen.
De Nederlander is van oordeel, dat „land in zicht" is.
Een uiterst aanvechtbaar punt is, dat in een bepaald verband met de invoering van „nieuwe middelen" gedreigd wordt. Belastingverzwaring is wel het laatste, dat wij op het oogenblik moeten hebben. Dat de Regeering tot een verlaging van de tot „ongekende hoogte" opgevoerde heffingen (Nota van het vorig jaar) vooralsnog niet meent te mogen overgaan, zal teleurstelling wekken. Doch van verdere opvoering worde dan ook afgezien. De belastingen zijn in de crisisjaren met ongeveer ƒ 200 millioen verhoogd. Bovendien zijn de heffingen voor het Leeningsfonds 1914 — die bestemd waren automatisch af te loopen — onder de algemeene middelen ondergebracht, waardoor zij (ofschoon in naam nog tijdelijk) een meer duurzaam karakter hebben verkregen. Toen aan het eind van 1935 de laatste groote belastingverhooging in de Kamer aan de orde was, is dan ook namens verschillende fracties verklaard, dat ditmaal voor het laatst daaraan werd medegewerkt.
De Maasbode (r.-k.). — De millioenennota is bijna angstig van soliditeit. Wij verheugen ons er over, dat het woord „aanpassing" in de nota ontbreekt.
Men bemerkt den ommezwaai in meer dan één passage van de Nota. Het zou onbillijk zijn van de heeren Colijn en De Wilde te eischen, dat zij plaats namen op het zondaarsbankje vanwege hun monetaire politiek. Zij hebben als eerlijke mannen de deflatie-politiek gevoerd, hun nederlaag staat twee keer duidelijk in de Nota geteekend.
Wij hebben den indruk, dat vooreerst het kabinet besef toont, dat gezonde financieele politiek het primum verum is van elke reëele staatkunde. Laat ons ten tweede vaststellen, dat, door overleg in 't kabinet, aan donker pessimisme een eind is gekomen en weer over de mogelijkheid van meer uitgaven, die aan de innerlijke volkskracht ten goede komen, wordt gesproken.
Het Volk. — Wij missen in de millioenennota drie hoofdgedachten:
Een zoo voordeelig mogelijke liquidatie van wat het crisiskabinet Colijn ons aan euvele toestanden heeft nagelaten. Voorts een weloverwogen moderne conjunctuur-politiek, waarvoor in het Plan van den Arbeid reeds verschillende richtlijnen zijn aangegeven en die ook richtsnoer vormt voor het beleid van de Zweedsche regeering, terwijl men gelijk gerichte gedachten aantreft bij economen als Keynes en de deskundigen van de Oxfordsche Universiteit, wier denkbeelden nog kort geleden in de Engelsche pers zijn ontwikkeld. En in de derde plaats een harmonisch tegen elkaar afwegen van de onderscheidene volksbelangen, welker behartiging aan de regeering is toevertrouwd.
Wij erkennen volmondig, dat in het huidige jammerlijke tijdsgewricht een verhooging der defensie-uitgaven ook voor ons land noodzakelijk kan zijn. Zoals de zaken nu eenmaal liggen, behoort ook de verzorging der weermacht tot de primaire landsbelangen. Het nieuwe kabinet echter maakt van de weermacht een afgodsbeeld. De rest is bijzaak.
Het Volksdagblad (comm.). — Inderdaad, de internationale

toestand is dreigend, door de voortdurende oorlogsdaden van de fascistische mogendheden. Maar zijn wij tegen deze fascistische oorlogsdreigingen beschermd door de ongehoorde stijgingen van de defensie-uitgaven, wanneer talrijke hoofdofficieren, die het bevel over de Nederlandsche weermacht vormen, openlijk of verhuld sympathiseeren met de fascisten, die onze onafhankelijkheid bedreigen? Neen — de grootere macht, die men zulken elementen geeft, beteekent juist een gevaar voor de veiligheid en onafhankelijkheid van ons land. Met te meer klem moet ons volk dus eischen, dat ons leger betrouwbaar wordt voor de verdediging van de vrijheid van Nederland.
En daarnaast moeten wij de noodzakelijke sociale verbeteringen voor de arbeiders en de werkloozen, het onderwijs en den noodlijdenden boerenstand eischen, ten koste van het grootkapitaal, dat opnieuw geweldige winsten te boeken heeft!

Het Nationale Dagblad (nat.-soc.) is van oordeel, dat de Millioenennota geen aanknoopingspunten geeft voor eenige hoop. Want, terwijl de goede traditie van onze ambtenaren aan het ministerie van Financiën de politici, die aan de staatsruif knabbelen, nog eenigszins in bedwang wist te houden, zogen de gemeenten in hun wanbeheer het Nederlandsche spaarkapitaal op. Zoo konden de schulden onzer gemeenten sinds 1920 met 1.5 milliard stijgen en in 1936 het cijfer van 2.5. milliard bereiken. Deze ontwikkeling houdt een noodlottige verschuiving in de geledingen van het maatschappelijk inkomen in.
Het Nederlandsche staatsbudget zooals het in zijn departementalen cijferopbouw voor ons ligt, is echter een historisch product zonder beginsel. Het lijdt aan dezelfde aderverkalking als onze volkshuishouding.

Alg. Handelsblad. — Al met al mogen wij minister De Wilde dankbaar zijn, dat hij een open oog toont te hebben voor de financieele realiteit en de budgetaire mogelijkheden, al kan ook hij nog niet alle „onvolkomenheden" wegwerken. Deze begrooting is juist door die onvolkomenheden minder fraai dan zij lijkt — en dat is al niet heel fraai! — maar het beleid, dat eraan ten grondslag ligt, biedt tenminste „perspectieven" op een betere toekomst, al zal deze dan ook niet van de perspectief-bezuinigingen komen!
Aan lasten-verlaging — behalve dan de in uiterst voorzichtige overweging genomen mogelijkheid van verlaging van enkele accijnzen — zijn wij helaas nog lang niet toe. De hoogere defensie-uitgaven zullen veeleer nieuwe offers vragen, die niet afgewezen kunnen en mogen worden. Dat ondanks vele stijgende indexcijfers, die het leven duurder maken, thans niet gedacht kan worden aan wenschelijke en nuttige dingen, zooals bijv. aanpassing (omhoog) van salarissen en loonen, verlaagde leerlingenschalen bij het onderwijs, uitbreiding der ouderdomsverzekering enz., zal voor velen een hard gelag zijn, te harder, omdat het in sommige kringen, die blijkbaar een wat simplistische opvatting hebben van de staatsfinanciën, aan het opwekken van verwachtingen op deze punten niet heeft ontbroken.

De Standaard. — De vraag zal wel worden gesteld, of de regeering de inkomsten van 1938 niet hooger had kunnen ramen dan zij heeft gedaan. Eerst in de volgende dagen zullen haar ramingen stuk voor stuk met de daarvoor in aanmerking komende gegevens kunnen worden vergeleken, maar thans mag reeds worden gezegd, dat zij, globaal genomen, heeft aangenomen, dat de stijging van de opbrengst der middelen, welke in de eerste acht maanden van dit jaar is geconstateerd, zal blijven gehandhaafd. Wij willen hiermede alleen te kennen geven, dat onze voorloopige indruk is, dat de regeering waarlijk niet „pessimistisch" heeft geraamd. Zij, die hierover eenigszins anders mochten denken, mogen intusschen niet uit het oog verliezen, dat een wat hoogere raming in geen geval tot zulke resultaten voor het budget kan leiden, dat op grond daarvan een andere gedragslijn zou dienen te worden gevolgd dan de regeering heeft uitgestippeld.
Wij zijn met de regeering van meening, dat haar gedragslijn de eenig waarlijk verdedigbare is. De regeering kan moeilijk van een „enge begrootingspolitiek" worden beschuldigd.

De Telegraaf. — Het beeld dat deze begrooting ontrolt, is verre van opwekkend. In het bijzonder moet de aankondiging, dat voorloopig niet op belastingverlaging gerekend behoeft te worden, voor ons bedrijfsleven zeer teleurstellend worden genoemd. Voor hen, die van devaluatie een oplossing van alle kwalen, ook die der staatsfinanciën, verwacht hebben, zal de teleurstelling dubbel groot zijn.
Kenmerkend is in dit opzicht, dat de minister, na gewezen te hebben op de vermeerderde ontvangsten, opmerkt, dat de uitgavenkant nog slechts zeer weinig van de conjunctuuropleving heeft geprofiteerd en integendeel op menig begrootingsonderdeel de raming der uitgaven moest worden verhoogd en dat nog steeds een aanzienlijk deel der valide arbeidskrachten werkloos is.
Juist waar de Defensie in deze begrooting een zoo belangrijke rol speelt — een rol, die in de toekomst vermoedelijk nog grooter zal worden —, is het probleem van de prijsstijging van de te importeeren grondstoffen voor bewapeningsuitrusting van niet te onderschatten beteekenis.
In de komende jaren zal de druk der defensie-uitgaven zeker nog zwaarder worden, een tol, die elk land aan de internationale onzekerheid heeft te betalen. Zoowel uit de Troonrede als uit de begrooting schijnt men te mogen opmaken, dat voor deze uitgaven een defensie-leening overwogen wordt. Zelfs indien hierbij het Zwitsersche voorbeeld zou worden gevolgd en ons volk een even spontaan antwoord op een beroep op het patriotisme zou geven als de Zwitsers, die de zeer laag rentende leening eenige malen overteekenden, ook dan zal het budget in de toekomst een verzwaring ondergaan.
(Vorig bericht 2943 D.)

30 SEPTEMBER 1937

A. **VOLKENBOND. — België lid van den Raad. —** België is tot niet-permanent Volkenbondslid gekozen met 47 van de 52 uitgebrachte stemmen.
(Het Laatste Nieuws) **(Vorig bericht 2952 B.)**

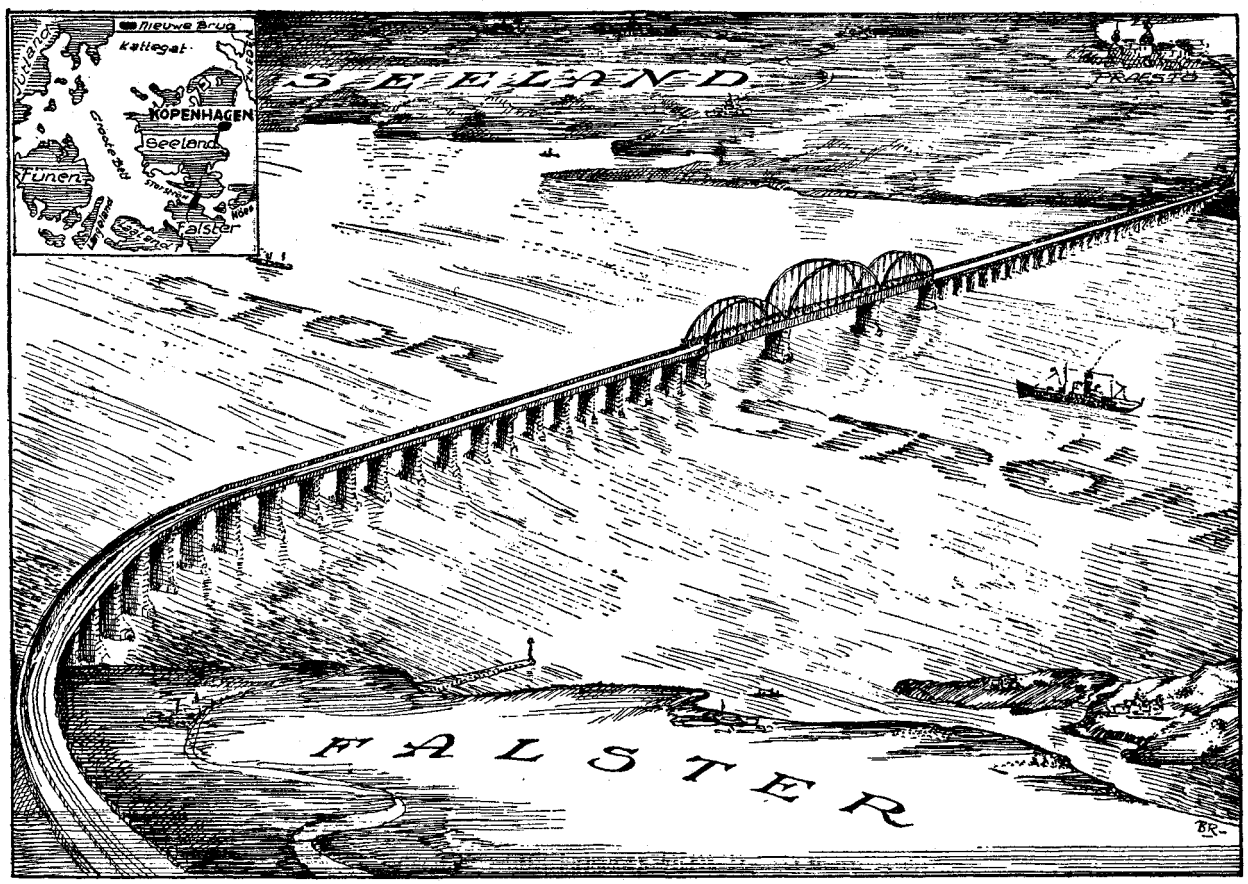
B. **SCHAKEN. — Tournooi te Semmering. —** De einduitslag van het te Semmering (Oostenrijk) gehouden schaaktournooi luidt als volgt:
1. Keres (Estland) 9 pnt.; 2. Fine (V.S.) 8 pnt.; 3. en 4. Reshevsky (V.S.) en Capablanca (Cuba) ieder 7½ pnt.; 5. Flohr (Tsj.-Slowakije) 7 pnt.; 6. en 7. Eliskases (Oostenrijk) en Ragosin (Rusland) ieder 6 pnt.; 8. Petrov (Letland) 5 pnt. (Red. K. H. A.)
(Vorig bericht Schaaktournooi 2902 C.)

C. **VOLKENBOND. — De ontwapeningscommissie. —** De derde commissie der Assemblée, de z.g. ontwapeningscommissie, heeft haar zitting op 26 Sept. '37 beëindigd, na slechts twee bijeenkomsten te hebben gehouden. Zij stelde vast, dat „de politieke en economische toestand op het oogenblik niet van dien aard is, dat succes verwacht kan worden van hervatting der behandeling van de vraagstukken, die onder het programma der ontwapeningsconferentie vallen."
(Journal de Genève)

D. **MARIE DE ROODE-HEIJERMANS OVERLEDEN.** Op 26 Sept. '37 is te Amsterdam na een langdurig ziekbed de teekenares en schilderes mevrouw Marie de Roode-Heijermans overleden. Zij bereikte den leeftijd van 78 jaar.
Met groot leedwezen zullen velen het overlijden vernemen van Marie de Roode-Heijermans, een vrouw die als mensch en kunstenares ook buiten den kring van haar geestverwanten oprecht en hartelijk werd gewaardeerd om haar nobel karakter, haar blijmoedigen levenszin, haar arbeidslust en artistieke gaven.
Marie Heijermans werd op 14 October 1859 te Rotterdam geboren in een groot gezin van Joodsche intellectueelen, waartoe ook haar zuster Ida en haar broeders Herman en Louis Heijermans behoorden.
Op de teekenlessen bij Suze Robertson bleek reeds het talent van het jonge meisje, dat aan de Haagsche en Rotterdamsche academies zich verder ontwikkelde en later naar Brussel vertrok, om er te werken op het atelier van Blanc—Garin.
Ruim tien jaren bleef Marie Heijermans te Brussel wonen. Toen keerde ze naar haar land terug om zich voorgoed te geven met haar hart en haar arbeid, aan de armen en misdeelden dezer wereld. Ze schildert dan tafereelen uit het arbeidersbestaan, uit de huisindustrie, uit gestichten voor oudelieden en armen.
Haar werk is niet agressief, niet gespannen van haat en hoon; ze geeft eenvoudig weer wat haar oogen zien, met de middelen waarover haar kunst beschikt en met al de deernis, die woont in haar diep-voelend menschenhart. Zoo nadert ze meer het teedere sentiment van Steinlen dan de onstuimige felheid van Käthe Kollwitz.
Tot haar beste werk behooren haar teekeningen: rake caricaturen, geschetst op congressen, portretten en typen uit de Tweede Kamer, intérieurs van diamantslijperijen.
Haar „Slachtoffers van de ellende", werd voor het Stedelijk Museum aangekocht, — een hulde, waarvoor de schilderes zeer gevoelig bleek.
Op velerlei kunstterrein heeft Marie de Roode-Heijermans de Sociaal-democratische partij, waartoe ze behoorde, gediend, o.a. als schrijfster over Amsterdamsche tentoonstellingen in „Het Volk".
(Telex-A. N. P.)

E. **NEDERL. OOST-INDIE. - Bedrijfsreglementeering.** Bij den Volksraad is op 24 September ingediend een ontwerp-ordonnantie tot wijziging en aanvulling van de bedrijfsreglementeeringsordonnantie van 1934.
(Aneta) **(Vorig bericht 1564 E.)**

A. **DENEMARKEN. — De Storstrøm-brug geopend. —**

(Overname zonder bronvermelding verboden)

Koning Christiaan van Denemarken heeft op 26 September '37 de Storstrøm-brug, de langste brug van Europa, tusschen Seeland en Falster, geopend.
Tot de kosten van de brug, die in totaal kr. 40 millioen (16 millioen gulden) bedragen, hebben automobilisten het meest bijgedragen, daar 54% van de kosten of kr. 21.8 mill. bestreden zijn uit de benzinebelasting. De staat heeft kr. 15.7 mill. betaald en de twee provincies waarin de brug ligt kr. 2.5 mill. De brug is dan ook reeds het geschenk van de Deensche automobilisten aan de Deensche natie genoemd.
De verf waarmede de brug geschilderd is, geeft haar een zilveren glans. De schilders hebben een oppervlakte van 22½ ha. viermaal moeten verven. Voetgangers zullen 35 minuten noodig hebben om over de 3200 M. lange brug te komen. Treinen zullen er over heen kunnen gaan met een snelheid van 120 km. De brug heeft enkelspoor, benevens een rijweg van 3.6 M. en een gemeenschappelijken weg voor wielrijders en voetgangers van 2.5 M.
Door de ingebruikneming van de brug wordt de reistijd tusschen Berlijn of Hamburg en Kopenhagen met ongeveer 45 minuten verkort. Na aankomst te Gedser, op de zuidpunt van Falster, behoeft tot de Deensche hoofdstad toe niet meer van spoorponten gebruik gemaakt te worden.
De brug is gebouwd door de Engelsche firma Dorman Long, die samenwerkte met de Deensche firma Christiani & Nielsen. (Berlingske Tidende)

(Vorig bericht 525 D.; Bruggenbouw 1798 E.)

B. **DUITSCHLAND. — Het bezoek van Benito Mussolini aan Adolf Hitler. - Redevoeringen op het „Maifeld" van den Führer en den Duce. —**
Op 28 Sept. '37 werd op het „Maifeld" te Berlijn door Dr. Goebbels de vergadering geopend met een rede, waarin hij o.a. zeide: „Duce van het fascistische Italië, mein Fuehrer, ik meld: op het Maifeld in het Olympiastadion te Berlijn een millioen menschen, bijeengekomen voor de historische massabetooging van de nationaal-socialistische beweging".
Vervolgens heette hij den Duce welkom en verklaarde, dat het Duitsche volk verheugd is hem aan de zijde van den Fuehrer te zien.

Adolf Hitler's rede. — Daarop nam Adolf Hitler het woord. Deze zeide o.a., dat de aanwezigen getuige waren geweest van een geschiedkundige gebeurtenis. Spreker verklaarde verder, dat het een groote vreugde is, een van die eenzame mannen tot gast te hebben, die zelf geschiedenis maken. De diepe zin van deze betooging is de oprechte wensch van onze landen, dien vrede te garandeeren, welke niet het loon is van een ontwijkende lafheid, doch van het resultaat van een bewust verantwoordelijk verzekeren van het bestaan. Hiermede gelooven beide volken die belangen te dienen, welke eigenlijk de belangen van geheel Europa moesten zijn.
De Fuehrer wees er vervolgens op, dat geen volk meer naar vrede verlangt dan het Duitsche. De idealen van liberalisme en democratie hebben Duitschland niet gered van het ergste geweld, dat denkbaar is, en daarom moest het nationaal-socialisme op andere wijze het volk de algemeen menschelijke rechten teruggeven.

Het fascistische Italië is door de geniale scheppende kracht van een man tot een nieuw imperium geworden, doch ook Duitschland is thans door de houding van zijn volk en door zijn militaire kracht weer een wereldmacht. De kracht van deze beide staten is thans de sterkste garantie voor het behoud van Europa, dat nog niet door den invloed van vernielende elementen uiteen wil vallen.

„Allen, die dit hooren, zullen moeten erkennen, dat twee souvereine nationale rijken den weg tot elkaar hebben gevonden in een tijd, dat de democratisch-marxistische internationale overal slechts haat en daarmede tweedracht toont. Iedere poging een dergelijke gemeenschap van volken door verdachtmaking of anderszins te breken, zal schipbreuk lijden, door den wensch van de 115 millioen leden van beide volken en door den wil van de beide mannen, die hier spreken."

Mussolini aan het woord. — Hierna werd het Italiaansche volkslied gespeeld, en vervolgens gaf dr. Goebbels het woord aan den Duce. Deze sprak in het Duitsch een rede uit waarin hij o.a. zeide, dat het bezoek, dat hij aan Duitschland brengt en de rede, welke hij thans uitspreekt, een gewichtig punt vormen in de geschiedenis van beide volken.

Dat hij thans naar Duitschland is gekomen, wil niet zeggen, dat hij morgen ergens anders heen zal gaan. Niet alleen als leider van de Italiaansche regeering is hij gekomen, doch voor alles als leider van een nationale revolutie, waarmede hij het bewijs wil leveren voor de verbondenheid met de Duitsche nationaal-socialistische revolutie.

Verder verklaarde de Duce, dat achter zijn reis naar Duitschland geen geheimen steken. Hier werd niets besproken, dat het reeds genoeg verdeelde Europa nog verder kan verdeelen. De plechtige bekrachtiging van de as Rome-Berlijn richt zich niet tegen andere staten. Indien men vraagt wat het gevolg van de ontmoeting te Berlijn zal zijn, oorlog of vrede, dan kunnen Fuehrer en Duce met luider stem antwoorden: Vrede.

De Duce gelooft, dat de reden van veel misverstand tusschen de volken is, dat men het nieuwe, de zich vormende werkelijkheid, niet kent. Indien men de nationale revoluties van Duitschland en Italië beter zou kennen, dan zouden vele vooroordeelen wegvallen. Beide hebben dezelfde vijanden, die denzelfden heer dienen, de derde internationale.

Bovendien hebben beide vele levensopvattingen gemeenschappelijk: beide verheerlijken den arbeid en beide steunen op de jeugd, welke wordt opgevoed in discipline, moed, taaiheid, vaderlandsliefde en verachting van een gemakkelijk leven.

Duitschland en Italië streven een gelijk doel na op het gebied van de economische autarkie.

Het fascisme heeft zijn ethiek, en deze is helder en duidelijk spreken, en wanneer men een vriend heeft, met hem tot het einde gaan.

„Geen dictatuur". — Noch in Duitschland, noch in Italië bestaat een dictatuur, zoo ging de Duce verder. Geen regeering heeft zoo de toestemming van het volk als deze beide regeeringen, het zijn de beide grootste democratiën. Hier is het uitgesloten, dat de politiek wordt beheerscht door geldmachten, door het kapitaal van geheime genootschappen en met elkaar strijdende politieke groepen.

„Wanneer het woord niet voldoende is, dan moet men naar de wapens grijpen, en dit heeft Italië in Spanje gedaan, waar duizenden Italiaansche fascisten vrijwillig zijn gevallen voor de redding van de Europeesche cultuur."

Aan het slot van zijn rede verklaarde de Duce, dat beide landen buiten hun grenzen geen propaganda in den gewonen zin des woords voeren. Zij gelooven, dat de waarheid zelf kracht genoeg heeft, om overal door te dringen en eindelijk zal zegevieren. Europa van morgen zal fascistisch zijn door den logischen drang van de gebeurtenissen en niet door propaganda. Twintig jaar geleden riep de Führer „Duitschland ontwaak" en Duitschland is ontwaakt. Het Derde Rijk bestaat. Spr. weet niet of en wanneer Europa zal ontwaken, want zooals te Neurenberg is gezegd: geheime en toch welbekende krachten zijn aan het werk om uit een burgeroorlog een wereldbrand te voorschijn te roepen. Het is van groot belang, dat de geweldige macht van 115 millioen menschen vastberaden samengaat, hiervan is deze groote betooging een bewijs.

De rede van den Führer zoowel als van den Duce werd luide toegejuicht. Nadat beide staatslieden hadden gesproken gaven de muziekcorpsen van het leger een concert. Niettegenstaande het slechte weer bleef de ontelbare menschenmenigte ook dit concert bijwonen. (Berliner Tageblatt - La Stampa)

(Vor. ber. Hitler 2954 A.; Mussolini 2954 A.)

1 OCTOBER 1937

A. **TUNIS. — Incident met Italiaansche zeelieden.** — Op 19 Sept. '37 hebben een vijftigtal leden der bemanning van de Italiaansche opleidingsschepen „Americo Vespucci" en „Colombo", die sinds eenige dagen in de haven voor anker lagen, een inval gedaan in het lokaal van de Italiaansche liga voor menschenrechten, waar ook de redactie van het anti-fascistische blad „Italiano di Tunis" is gevestigd.

Zij vernielden het meubilair. Joseph Miceli, de secretaris van de liga, die zich met een pistool probeerde te verdedigen, werd door een kogel in het hart getroffen. De aanvallers verspreidden zich daarop.

Tien hunner werden nog door de politie verrrast, toen zij naar het balcon van een belendend huis wilden overstappen. Zij konden echter ontsnappen. (Le Petit Marseillais)

B. **DUITSCHLAND. — Von Neurath krijgt eerefunctie bij de S.S.** —

Adolf Hitler heeft den Duitschen Rijksminister van Buitenlandsche Zaken, Freiherr Von Neurath, benoemd tot „Ehrengruppefuehrer" bij de S.S.

(Berliner Tageblatt) **(V. b. Von Neurath 2826 I.)**

C. **FRANKRIJK. — Twee leiders der Russische emigranten te Parijs verdwenen.** —

Generaal Eugène Miller, voorzitter van den bond van „Witte Russen" — als hoedanig hij den indertijd vermoedelijk door de Gepoe ontvoerden generaal Koetjepof opvolgde — wordt sinds 22 Sept. '37 vermist.

Tevens is intusschen een andere leidende functionaris van den genoemden bond, generaal Skoblin, onder zeer merkwaardige omstandigheden eveneens verdwenen. Generaal Skoblin wordt verdacht een spion van de Sovjet-Regeering te zijn. Mevrouw Skoblin is gearresteerd en ter beschikking van den rechter van instructie gesteld. (Le Journal)

D. **VOLKENBOND. — Commissie van 25 en Assemblée veroordeelen Japan.** —

De Assemblée heeft op 28 Sept. '37 met algemeene stemmen de resolutie aangenomen, waarbij de bombardementen van open steden in China door de Japansche luchtmacht plechtig worden veroordeeld.

De resolutie, welke reeds door de commissie van 25 was behandeld, werd door den voorzitter Aga Khan aan de orde gesteld, naar aanleiding van een brief van den voorzitter der commissie-Munters, waarin de Assemblée werd verzocht haar standpunt te bepalen.

De Spaansche gedelegeerde del Vayo zeide, dat, aangezien Spanje niet in de commissie was vertegenwoordigd, hij zijn standpunt alsnog voor de Assemblée wilde uiteenzetten. Hij betoogde, dat Spanje steeds in het belang van den vrede een beroep op den Volkenbond heeft gedaan. Wij groeten het Chi-

neesche volk, dat in denzelfden harden strijd gewikkeld is als Spanje.
De Amerikaansche staatssecretaris Hull heeft eveneens de bombardementen op open steden veroordeeld.
Nadat de motie was aangenomen, betrad Wellington Koo de tribune. Namens de Chineesche delegatie dankte hij voor de vlugge eenstemmige aanvaarding der resolutie. Ik ben er van overtuigd, aldus spreker, dat deze toewijding aan de zaak der menschheid voldoening zal verwekken in de geheele beschaafde wereld. (Journal de Genève)

(Vor. ber. 2953 E.; Chin.-Jap. Conflict 2954 C.)

A. **FRANKRIJK. — Poging tot bemachtiging van een Spaanschen onderzeeër te Brest. —**
Het is gebleken, dat de Spaansche commandant Troncoso, die gearresteerd is, de verantwoordelijkheid draagt voor de poging tot ontvreemding op 20 Sept. '37 van den onderzeeër der republikeinsche regeering te Brest.
Zijn helpers, kapitein Ibanez en zekere De Linares zijn over de Spaansche grens ontkomen.
Troncoso heeft verklaard, dat hij het als zijn plicht beschouwde ook op vreemd grondgebied te strijden tegen de „vijanden van zijn land".
Troncoso werd op aanwijzing van een vrouw door de Fransche politie gearresteerd.
Julian Troncoso, die in October 1936 tot militair gouverneur van de grensstreek werd benoemd, was bemiddelaar tusschen Franco en de buitenlandsche ambassadeurs die zich in Biarritz en St. Jean de Luz ophouden. Ook is hij bemiddelend opgetreden bij de uitwisseling van gevangenen. Men beschouwde hem in Guipuzcoa en Navarra als den „onderkoning van het grensgebied". (L'Intransigeant)

(Vorig bericht Burgeroorlog 2952 E.)

B. **NEDERL. OOST-INDIE. — De Goudclausule. —**
Bij den Volksraad van Ned.-Indië is ingediend een ontwerp-ordonnantie tot nietigverklaring van de goudclausules in bepaalde overeenkomsten, in het bijzonder geldleeningen met terugwerkende kracht tot 27 September 1936.
In de memorie van toelichting wordt verklaard, dat de indiening niet alleen geschiedt op grond van de concordantie met Nederland, doch tevens op grond van overweging, dat handhaving der goudclausule in strijd zou zijn met de rechtsovertuiging van belanghebbende kringen. (Aneta)

(Vorig bericht Goudclausule, Nederland 2793 E.)

2 OCTOBER 1937

C. **NEDERLAND. — Radio. - Werelduitzendingen. —**
In het gebouw van den Radio-Raad te Den Haag is dezer dagen de Contact-Commissie voor de Werelduitzendingen geïnstalleerd. De voorzitter, prof. mr. P. S. Gerbrandy, hield bij ontstentenis wegens ziekte van minister Van Boeyen, een rede, waarin hij onder meer zeide, dat het vraagstuk van de werelduitzendingen geheel nieuw is. Wel worden er op bescheiden schaal ook thans reeds regelmatig werelduitzendingen door K.R.O. en V.P.R.O. verzorgd, doch hetgeen tot dusver op dit gebied van overheidswege werd toegestaan, was provisorisch, geschiedde bij wijze van proef, onder de uitdrukkelijke voorwaarde, dat hieraan op geenerlei wijze eenige aanspraak kan worden ontleend ten aanzien van de uiteindelijke regeling van het vraagstuk der werelduitzendingen.
De omroepvereenigingen moeten goed doordrongen zijn van den ernst en ook van het verhevene van de taak, welke ook op het gebied der werelduitzendingen de overheid in hare handen wil leggen. Immers zij zijn het aan wie zullen worden opgedragen de verzorging en de uitzending van programma's, die over de geheele wereld de aandacht vestigen op hetgeen Nederland op cultureel en economisch gebied beteekent.
De instelling van deze commissie beteekent ook, dat hetgeen de organisaties en instanties, die in deze commissie vertegenwoordigd zijn, aan denkbeelden en suggesties op dit gebied naar voren zouden willen brengen, niet zelfstandig en eigenmachtig in de practijk ten uitvoer wordt gelegd, doch dat al hetgeen bij de vertegenwoordigers leeft in den boezem dezer commissie uitgedragen zal worden, opdat in gemeen overleg tot een oplossing gekomen kan worden, die alle partijen bevredigt en voor het uiteindelijk resultaat de beste is te achten.
Alles wat er naar zweemt, dat één of meer der belanghebbenden een fait accompli zouden willen scheppen, waaraan de commissie gebonden zou zijn, dient te worden uitgeschakeld.
Spr. verklaarde ten slotte namens den minister van Binnenlandsche Zaken de Contact-commissie voor de werelduitzendingen voor geïnstalleerd.
Hierna werd prof. dr. J. Schmutzer bij acclamatie tot vicevoorzitter der commissie gekozen. (Telex-A. N. P.)

(Vorig bericht 2934 E.)

D. **FRANKRIJK. — De Cagoulards. - Een Maffia. —**
Met betrekking tot de ontdekking eener geheime organisatie gelijkend op den Ku Klux Klan en het vinden van groote voorraden wapens, deelt de Sûreté Nationale mede, dat in Februari van dit jaar te Rijssel stukken werden ontdekt betrekking hebbende op het smokkelen van wapens van Bazel naar Frankrijk, welke wapens bestemd waren voor een lid van de „nationale en sociale revolutionnaire partij".
Een ongeluk met een vrachtauto in België heeft het smokkelen van wapens aan het licht gebracht, dat geschiedde door een „cagoulard". Daarna werd toezicht uitgeoefend op de „cagoulards", waarvan reeds 160 gearresteerd zijn.
Het woord „cagoulard" wordt gebruikt voor een monniksmantel, in de kappen waarvan twee gaten voor de oogen zijn, zooals eveneens bij de leden van den Ku Klux Klan wordt gebruikt. (Le Journal)

E. **PALESTINA. — Arabisch Comité onwettig. —**
Na de moorden op Britsche ambtenaren en het steeds groeiende terrorisme heeft de Britsche regeering het Opperste Arabische Comité op 1 Oct. '37 tot onwettige vereeniging verklaard en een aantal vooraanstaande leden gearresteerd om verbannen te worden, o.a. Khalidi en Foead Saba. De directeur van de Bank van Arabië is eveneens gearresteerd. Zij worden gedeporteerd en naar de Seychellen overgebracht.
De grenzen zouden streng bewaakt worden en alle automobielen worden doorzocht.
Een communiqué maakt verder melding van de maatregelen, die tegen het Opperste Arabische Comité zijn genomen en zegt ten slotte, dat de Groot-Moefti van Jeruzalem van zijn functie is ontheven.
De functie, waarvan de Groot-Moefti van Jeruzalem is ontheven, is die van voorzitter van den Hoogen Mohammedaanschen Raad.
In geheel Palestina was het kalm. Patrouilles van politie en leger trekken langs de wegen en door de straten. Op de voornaamste wegen patrouilleeren afdeelingen Britsche politiemannen en soldaten met mitrailleurs op auto's.
Op twee na zijn thans alle vooraanstaande personen, waarvan de arrestatie was gelast, gegrepen. (Times)

(Vor. ber. Onlusten 2927 D.)

F. **DUITSCHLAND. — Het bezoek van Benito Mussolini aan Adolf Hitler. —**
Benito Mussolini is op 29 Sept. '37 uit Berlijn vertrokken en naar Rome teruggekeerd waar hij op grootsche wijze door zijn landgenooten werd verwelkomd.
De Giornale d'Italia verklaart, dat het bezoek van Mussolini bevestigd heeft, dat er op het oogenblik twee Europa's bestaan: het nieuwe Europa van fascisme en nationaal-socialisme en het oude Europa van de liberaal-democratische traditie. Is het mogelijk — aldus vraagt het blad — het jonge en het oude Europa te verzoenen? Te Berlijn heeft men eens te meer verzekerd, dat verzoening mogelijk is. Fascisme en nationaal-socialisme hebben als partij geen programma van verbreiding en als staat geen agressief programma. Als in de toekomst Europa fascistisch zal zijn, zal dat geschieden door de natuurlijke evolutie der nationale binnenlandsche krachten. In afwachting daarvan kunnen de beide Europa's naast elkaar leven in een geest van samenwerking. Maar het nieuwe Europa vraagt van het liberaal-democratische goeden wil en begrip voor zijn nieuwe levenswijze. De verschillen moeten terzijde gesteld worden: men moet de solidariteit voor de gemeenschappelijke vredestaak terugvinden. Dezen oproep hebben Hitler en Mussolini tot Europa gericht, thans moeten de andere landen spreken en handelen.
(Giornale d'Italia) **(Vorig bericht 2959 B.)**

3 OCTOBER 1937

A. DUITSCHLAND. — Kerkstrijd. - Theologische scholen der Belijdeniskerk verboden. —

De leider van de S.S. en chef der Duitsche politie, Himmler, heeft op 29 Sept. '37, op grond van het decreet tot bescherming van volk en staat, de ontbinding bevolen van alle door de belijdeniskerk opgerichte theologische scholen, arbeidsgemeenschappen, inrichtingen voor onderwijs en studenteninstellingen, alsmede alle door de belijdende kerk georganiseerde theologische cursussen verboden.

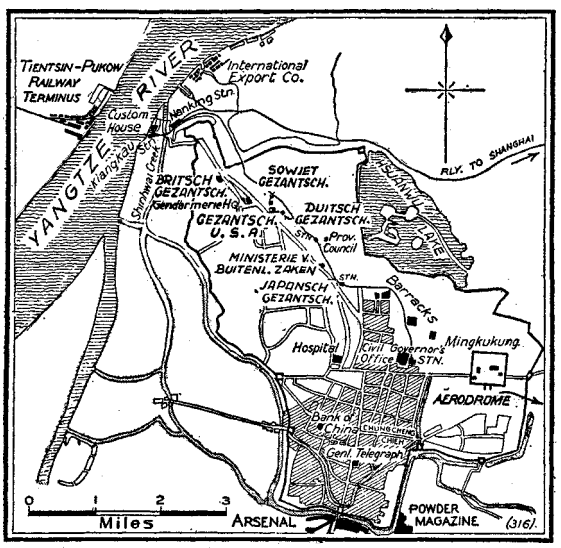
In het decreet van Himmler wordt, naar het Duitsche Nieuwsbureau meldt, gezegd: de houding, die de organen der belijdende kerk sedert geruimen tijd aannemen, waarbij zij met voorbijgaan van de door den staat gestichte inrichtingen de theologische jeugd door eigen organisaties opleiden en examineeren, is bewust in strijd met het decreet tot uitvoering van de wet ter beveiliging van de Duitsche evangelische kerk. (D. N. B.) **(V. b. Evang. Kerkenbond 2882 A.)**

B. CHINA. — Conflict met Japan. - Genève en de Japansche bombardementen. —

De Japansche woordvoerder te Genève heeft op 30 Sept. '37 verklaard: „De Japansche luchtmacht zal de Chineesche steden blijven bombardeeren, wanneer dit noodzakelijk is".

In de verklaring wordt nader gezegd, dat door de Japansche luchtmacht bij het vliegen over versterkte steden in China steeds wordt gericht op de militaire objecten.

Nanking en Kanton zijn nooit open steden geweest, zij zijn aanzienlijk versterkt. De Japansche strijdmacht handelt met de grootste omzichtigheid. De Japansche regeering vraagt waarop de Volkenbondscommissie zich baseert bij het veroordeelen van de operaties der Japansche luchtmacht.

Nanking.

In een communiqué der Japansche ambassade te Londen wordt een opsomming gegeven van de objectieven der Japansche luchtaanvallen op Nanking, Kanton en Hankau, en gezegd dat het ten zeerste te betreuren is, dat deze tot groote verliezen onder de burgerbevolking hebben geleid. Naar aanleiding van deze betreurenswaardige incidenten, zoo wordt er aan toegevoegd, zijn aan de Japansche luchtmacht strenge instructies gegeven om alle voorzorgsmaatregelen te nemen, teneinde de levens en bezittingen der burgerbevolking te sparen.

De Japansche bladen slaan een toenemend scherpen toon aan ten aanzien van wat zij noemen de bevooroordeelde houding van den Volkenbond, van Engeland en Amerika. Zij schrijven deze houding toe aan de Chineesche gewoonte om leugens te verspreiden. De pers doet een beroep op de regeering haar pogingen te verdubbelen om snel de waarheid in het buitenland ingang te doen vinden. Inmiddels gaan de Japanners door met het bombardeeren van open steden. Naar verluidt zouden tot dusver minstens 10.000 dooden en gewonden der burgerbevolking te betreuren zijn. (Journal de Genève - Domei)

(Vor. ber. Chin.-Jap. Conflict 2960 D.)

C. ACCOORD VAN NYON. — Italië zal meedoen. - Overeenkomst geteekend. —

De op 30 Sept. '37 door de vlootdeskundigen van Frankrijk, Engeland en Italië geteekende overeenkomst te Parijs zal onverwijld ter goedkeuring aan de regeeringen worden voorgelegd. Zij zal waarschijnlijk onmiddellijk na de bekrachtiging in werking treden.

Het accoord stelt de scheepvaartwegen en de zones vast, welke aan de bewaking der drie vloten worden opgedragen, alsmede de seincodes, die gebruikt zullen worden. De algemeene bepalingen, in het bijzonder die betreffende de uitoefening van den politiedienst op zee, blijven naar alle waarschijnlijkheid zooals zij te Nyon zijn vastgesteld.

Men heeft er in de eerste plaats naar gestreefd, dat elke mogendheid de verbindingswegen, die haar in het bijzonder interesseeren, bewaakt. Elke politieke overweging is zorgvuldig bij de besprekingen vermeden. De zones zijn alleen op practische gronden verdeeld.

In het Westen der Middellandsche Zee is de sector bij Gibraltar aan de Britsche vloot toevertrouwd, terwijl Frankrijk zijn verbindingswegen met Algerië bewaakt. De rest van dit deel der Middellandsche Zee is ter bewaking toevertrouwd aan Italië, zoodat dit zal patrouilleeren in vrijwel de geheele Tyrrheensche zee met inbegrip van de wateren om Sardinië en Sicilië en verder in de Adriatische en de Ionische Zee. In het Oostelijk deel der Middellandsche Zee bewaakt Italië een zone langs de kust van Tripolis en Egypte, die eindigt bij Port Said.

Om Italië in de gelegenheid te stellen zijn verbindingsweg met Tripolis te bewaken, heeft men een strook van zestig zeemijlen vastgesteld, die den Noordelijken en den Zuidelijken bewakingssector van Italië verbindt en waar de Italiaansche vloot eveneens zal patrouilleeren. De Egeïsche Zee is onder Britsch toezicht geplaatst. Deze zone eindigt te Port Said, evenals de aan Frankrijk toegewezen zone langs de kust van Palestina en Syrië. (Le Temps) **(Vor. ber. 2952 D.; Burgeroorlog 2961 A.)**

D. LETTEREN. — Boeken die door de pers gunstig besproken zijn. - Onze wekelijksche opgave. —

Chineesch (Duitsche vertaling): Chang-Kong-Chiu — „Der Kultur der Miao-Tse." (Friedrichsen, de Gruyter, Hamburg) **(Vor. ber. 2892 C.)**

Deensch (Hollandsche vertaling): Johannes V. Jensen — „Gudrun." (N.V. Hollandia Drukkerij, Baarn) **(Vor. ber. 2831 E.)**

Duitsch: H. Fallada — „Wolf unter Wölfen." (Rowohlt, Berlin)
R. Hönigswald — „Philosophie und Sprache - Problematik und System." (Haus zum Falken Verlag, Basel) **(Vor. ber. 2954 D.)**

Engelsch: Father John O'Connor — „Father Brown on Chesterton." (Fred. Muller, London)
Welsh Short Stories — „An Anthology." (Faber and Faber) **(Vor. ber. 2954 D.)**

Fransch: Jacques Chardonne — „L'Amour, c'est beaucoup plus que l'amour." (Stock, Paris)
Jean Libert — „Capelle aux Champs." (Editions de la Phalange, Paris) **(Vor. ber. 2954 D.)**

Italiaansch: V. Titone — „Saggio sul Leopardi." (Cappelli, Bologna) **(Vor. ber. 2941 A.)**

Nederlandsch: Mr. Jan Brans — „Het Dietsche Bewustzijn in Zuid-Nederland." (Uitg. Wereldbibliotheek, Amsterdam)
N. E. Fonteyne — „Polder." (Vlaamsche uitgave) (Uitg. De Sikkel, Antwerpen) **(Vor. ber. 2954 D.)**
(Red. K. H. A.)

E. SPANJE. — Burgeroorlog. - Bedrijvigheid aan de fronten. - Troncoso. - Barcelona gebombardeerd. —

Aan alle fronten in Spanje is een toenemende activiteit waar te nemen. Langzaam blijven de nationalisten in Asturië opdringen in de richting van Gijon. Bij Toledo hebben Franco's troepen een offensief ingezet. Madrid maakt melding van vorderingen in de provincie Aragon. Generaal Varela, de opperbevelhebber der Franco-troepen aan het front van Madrid is door granaatscherven ernstig gewond. In de republikeinsche hoofdstad is een fascistische organisatie ontdekt, waarbij een 160 personen zijn gearresteerd. De Spaansche regeering beweert, dat de leiders hiervan behoorden tot het personeel der Argentijnsche en Chileensche ambassades, wat door dezen echter wordt ontkend. Intusschen heeft de regeering van Uruguay de regeering-Franco erkend.

Het geval met de Spaansche duikboot C 2 in de haven van Brest is oorzaak geworden van eenige wrijving tusschen Burgos en Parijs. Het onderzoek der Fransche autoriteiten leidde tot de arrestatie van den Spaanschen militairen gouverneur van Irun, Troncoso, die zich te Bayonne ophield. Deze zou de leider zijn geweest van den overval op de duikboot. Als represaille sloot Franco de Spaansche grens voor alle Franschen, terwijl de Fransche consul-generaal te Malaga, Desmartin, onder huisarrest werd gesteld.

Barcelona werd op 2 Oct. door Franco-vliegtuigen hevig gebombardeerd. Ongeveer 45 vreedzame burgers werden gedood en 87 gewond. (Red. K. H. A.)

(Vorig bericht blz. 2962 C.)

4 OCTOBER 1937

A. **Reorganisatie der Hervormde Kerk. - Wezen en doel der Kerk. —**
In haar vergadering van 1936 heeft de Synode der Ned. Herv. Kerk, president dr. P. Smit te Heumen, een Commissie benoemd, om op den grondslag van het door de Vereenigingen „Kerkopbouw" en „Kerkherstel" getroffen accoord, een uitgewerkt reorganisatievoorstel in te dienen. Dit voorstel is ingediend in de vergadering der Synode van dit jaar.
In de opdracht aan de Synode deelt de commissie mede, dat zij vijftien samenkomsten heeft gehouden; in vele gevallen had een sub-commissie de daarin behandelde zaken voorbereid. Verschilpunten zijn zelden of nooit door stemming opgelost, maar in den regel door onderling overleg. De leden De Blécourt en Tammens konden zich met de algemeene strekking van het reorganisatievoorstel niet vereenigen; de heer De Blécourt heeft dan ook een uitvoerige minderheidsnota ingediend. Het lid der commissie ds. B. J. Aris verklaart, dat hij de regeling der zaken, betreffende de eenheid en verscheidenheid der Kerk, te eenenmale ontoereikend acht voor de moeilijkheden en mogelijkheden, die op dit terrein liggen; veel in het aangeboden reorganisatievoorstel heeft zijn volle instemming, maar toch acht hij het onaanvaardbaar, omdat hij meent, dat de regeling der zaken betreffende de eenheid en verscheidenheid der Kerk in het voorgestelde Algemeen Reglement geformuleerd, had uitgewerkt moeten worden; en dit is niet het geval.

Het reorganisatievoorstel geeft:

1o. Een ontwerp-Algemeen Reglement, gevolgd door „Overgangsbepalingen".
2o. Een ontwerp-Reglement voor kerkelijk opzicht en kerkelijke tucht.
3o. Een ontwerp-Reglement betreffende de behandeling van geschillen en bezwaren tegen- en de vernietiging van besluiten in bestuurszaken.
4o. Een ontwerp-Reglement op de kerkvisitatie.

GEESTELIJK LEVEN

De reorganisatiecommissie heeft ernaar gestreefd, haar voorstel zoo weinig mogelijk het karakter van een compromis te geven; het ging voor haar om het gemeenschappelijk bereiken van een resultaat, dat zoowel aan de vereeniging Kerkopbouw als aan de vereeniging Kerkherstel bevrediging zou kunnen schenken.
Het instituut der „huisgemeenten" is uit het ontwerp van de vereeniging „Kerkopbouw" verwijderd; als normaal werd aangenomen, dat de Kerk in alle verscheidenheid de eenheid moet bewaren. De „overgangsbepalingen" bedoelen aan te geven, hoe de Kerk moet handelen met de organisaties, die nu vaak buiten kerkelijk verband op haar gebied arbeiden.
Ten opzichte van het bestuur der Kerk heeft de Commissie zich bij de voorstellen van „Kerkopbouw" aangesloten, met dien verstande, dat de classicale vergaderingen ook met tuchtoefening worden belast, en dat de verkiezing van de leden der Algemeene Synode berust bij de Provinciale Synoden. De Waalsche gemeenten zijn, met het oog op hare historische positie, als provinciaal ressort gehandhaafd, echter met één afgevaardigde naar de Alg. Synode. De taak van den ouderling is nauwkeurig omschreven, waarbij zijne eigen ambtelijke verantwoordelijkheid op den voorgrond is gesteld.
De figuur van „kerkvisitator" en „moderator" is eveneens overgenomen uit het ontwerp „Kerkopbouw", met deze afwijking, dat ook dienstdoende ouderlingen met deze functie kunnen worden belast.
De Commissie heeft gemeend geen nieuwe proponentsformule, noch nieuwe belijdenisvragen te moeten voorstellen, daar zij meent, dat dit een taak is van de gereorganiseerde Kerk.
Met de kwestie van het beheer en andere vragen heeft zij zich niet bezig gehouden, daar deze buiten haar opdracht vielen.

Als het belangrijkste in dit reorganisatie-voorstel kan men de omschrijving van het wezen en doel der Ned. Herv. Kerk aanmerken. De Commissie is in art. 8 van het ontwerp-Algemeen Reglement tot deze omschrijving gekomen: „het wezen en doel der Ned. Herv. Kerk, door haarzelve, als deel van de Eene Algemeene Christelijke Kerk, tot uiting gebracht in haar historische belijdenisschriften en liturgische formulieren, sluit in voor al hare lidmaten bij de vervulling van hun roeping, voor alle ambtsdragers bij hun ambtsbediening, voor de kerkvisitatoren en den moderator bij de vervulling van hun taak en voor alle kerkelijke vergaderingen bij bestuur en toezicht:

1. De zorg voor de prediking van het heilig Evangelie, de bediening van de heilige Sacramenten, en wat verder tot den openbaren Eeredienst behoort;
2. De herderlijke zorg voor de gemeente en hare leden tot opbouw in kennisse Gods, onderlinge liefde en christelijken levenswandel;
3. De zorg voor den dienst der barmhartigheid;
4. De zorg voor de opleiding van de dienaren des Woords;
5. De zorg voor hare belijdenis door hervorming en handhaving, opdat het geloof der Kerk in hare verkondiging en in hare symbolische en liturgische geschriften steeds zuiverder tot uitdrukking kome, en opdat de openbaring van God, Vader, Zoon en Heiligen Geest naar de Heilige Schrift, als regel van geloof en leven worde geëerbiedigd en het karakter der kerk als Kerk van Christus worde bewaard;
6. De behartiging van de zending, in het bijzonder in het Koninkrijk der Nederlanden binnen en buiten Europa;
7. Het onderhouden van betrekkingen met andere deelen van de Eene Algemeene Christelijke Kerk;
8. Het getuigen van den eisch, dien Gods gebod stelt ten aanzien van het leven van enkeling, maatschappij en staat, ook door te arbeiden aan de ordening van het leven.

In dit artikel is beproefd een principieele omschrijving te geven van het wezen en doel der Kerk; de bedoeling was niet eene formule te geven, die als verkorte belijdenis zou mogen worden opgevat. Duidelijk is uitgedrukt, dat de Drie Formulieren van Eenigheid uitgangspunt en grondslag vormen en onomwonden wordt gezegd, dat zij, die de belijdenis willen handhaven, bedacht moeten zijn op haar hervorming. De commissie acht noch handhaving zonder hervorming, noch een hervorming, die niet het wezen der belijdenis handhaaft, verantwoord. Zoo moet het ook worden verstaan als in genoemd Artikel 8 van de liturgische formulieren wordt gewaagd.
De commissie is er van overtuigd, dat de bestaande formulieren op onderscheidene punten dringend herziening behoeven; dit heeft haar aanleiding gegeven om in het laatste hoofdstuk van het Algemeen Reglement de wegen aan te wijzen, waarlangs men tot die herziening kan komen; in hetzelfde verband is ook getracht reglementair vast te leggen, hoe de hervorming der belijdenis op eene haar eigen wijze tot stand moet worden gebracht.
Zonder in eene nadere beoordeeling van dit Reorganisatie-voorstel te treden, kan worden gezegd, dat dit rapport een zeer belangrijk werk is. Het zal zeker merkwaardig zijn om op te merken, hoe personen en richtingen op dit Reorganisatie-voorstel zullen reageeren. Het ligt voor de hand, dat de aandacht zich wel in de eerste plaats zal richten op het genoemde artikel 8 van het voorgestelde Algemeen Reglement, de omschrijving van wezen en doel der Ned. Herv. Kerk. (Algemeen Handelsblad)

(Vor. ber. Ned. Herv. Kerk 2427 G.)

A. SOVJET-RUSLAND. — Schematisch beeld van de „zuivering". —

Terwijl arrestaties en terechtstellingen van communistische leiders op verantwoordelijke posten nog dagelijks bij tientallen worden gemeld, schijnt er in de zuivering van de allerhoogste rangen vertraging te komen. De verklaring hiervoor is eenvoudig: de meeste hooge regeeringsfuncties zijn reeds gezuiverd. Onderstaande tabel geeft er een voorstelling van. Hierin zijn alleen opgenomen de functies van president (voorzitter van den raad der republiek) en van premier (voorzitter van den raad van volkscommissarissen) der elf Sovjet-republieken, die de Sovjet-Unie vormen.

Het aantal gearresteerde of ontslagen volkscommissarissen in deze republieken bedraagt ettelijke tientallen.

	Van functie ontheven:	
Republiek.	President.	Premier.
Rusland	—	Soelima
Oekraïne	—	Ljoebtsjenko
Wit-Rusland	Tsjerwjakov	Goloded
Armenië	Anekoglian	—
Azerbeidzjan	—	—
Georgië	Macharadze	Mgaloblisjwili
Turkmenistan	Aitakov	Atabajev
Oezbekistan	Achoen-Babajev	Chodzjajev en vervolgens Karimov
Tadzjikstan	Sjotemor	Rachimbajev
Kazakstan	Koeloembetov	Isajev
Kirgizistan	Oerazbekov	Bajab-Izakejev

(Daily Herald) **(Vor. ber. Zuiveringsactie 2931 G.)**

B. DENEMARKEN. — Toenemende werkloosheid. —

Het werkloosheidspercentage voor alle vakken samen heeft in de maand Juli 15.1 bedragen, terwijl dit percentage in Juli 1936 en 1935 onderscheidenlijk 12.1 en 12.6 was. Een schrale troost is het hierbij, dat de onmiddellijk daaraan voorafgegane jaren een hooger percentage vertoonden, n.l. 15.3 in 1934 en 21.7 in 1933. In Juni 1932 was het zelfs 28.7.

Voor de afzonderlijke vakken toonen — deze cijfers hebben betrekking op de maand Juni — enkele industrievakken een sterk gestegen werkloosheid: textielarbeiders van 5.2 tot 13.2 %, arbeiders in schoenfabrieken van 16.2 tot 27.7 %, arbeiders in suikerwerken-, chocolade- en biscuitfabrieken van 11.7 tot 24.3 %. Deze sterke stijgingen worden toegeschreven aan de gevolgen van de valutapolitiek, met eenerzijds voor het oogenblik een betrekkelijk grooten invoer van fabricaten, anderzijds moeilijkheden voor de industrie om de noodige grondstoffen te krijgen.

Eind Juli bedroeg het totale aantal werkloozen 65.242.

(Berlingske Tidende) **(Vorig bericht 2191 A.)**

5 OCTOBER 1937

C. NEDERLAND. — Onderwijs. - Het lager onderwijs in 1936. —

Dezer dagen is het Rijksverslag aangaande den staat van het onderwijs in het jaar 1936 verschenen.

Wij beperken ons er toe het een en ander mede te deelen over het lager onderwijs in 1936. Veelvuldig zijn de klachten over den achteruitgang van den algemeenen toestand van het onderwijs. Verschillende gemeenten, die in vorige jaren nog eigen financiën hadden kunnen regelen en daarbij voor het onderwijs ook nog wel iets over hadden, zagen zich genoodzaakt steun te vragen bij de Rijksoverheid om de begrooting sluitend te maken en de kosten voor het onderwijs moesten tot het strikt onvermijdelijke worden teruggebracht. Boventallige leerkrachten werden dan afgeschaft en al of niet door kweekelingen met akte vervangen; scholen werden opgeheven, omdat de grootere klassen eischten, dat de leerlingen in een kleiner aantal scholen werden geconcentreerd; de uitgaven voor leermiddelen werden tot het kleinst mogelijke minimum teruggebracht; het aantal uren voor vakonderwijs sterk verminderd; de subsidies voor het voorbereidend onderwijs eveneens en zoo trachtte men nog den schijn op te houden. Daarbij had men dan nog de herplaatsing der wachtgelders en de onmogelijkheid om jonge, frissche krachten als onderwijzers in de school te brengen en dit alles riep een toestand in het leven, waarin men wel gedwongen was te berusten, maar die toch geen bevrediging geeft. De beschikbare gelden werden nog eerder besteed aan de inwendige verzorging van het onderwijs dan aan het uiterlijke onderhoud, maar het gevolg is, dat menig schoolgebouw niet meer dat frissche welverzorgde uiterlijk heeft, dat vroeger de Nederlandsche schoolgebouwen kenmerkte.

Uit vele verslagen blijkt, dat de sterk opgevoerde klassegrootte een ernstige druk op het onderwijs uitoefent. Doordat tengevolge daarvan leerkrachten moesten worden ontslagen en anderzijds geen nieuwe konden worden benoemd, is de gemiddelde bezetting per lokaal met ruim 1/10 gestegen en is de combinatie van meer klassen onder één leerkracht toegenomen. Begrijpelijk werden de gevolgen van de verhoogde leerlingenschaal zeer gevoeld aan de kleine scholen met één of twee leerkrachten.

Over de positie van den kweekeling met akte in de scholen, rapporteeren vele inspecteurs. De berichten zijn in het algemeen weinig verheffend. De inspecteur te Eindhoven schrijft als een uit velen: Het aantal overmatig bezette klassen zou heel wat grooter geweest zijn, indien niet vele kweekelingen met akte zelfstandig voor een klasse waren te werk gesteld. Het is mij niet bekend in hoeverre deze jonge leerkrachten, die het aantal wettelijk voorgeschreven onderwijzers met nagenoeg 10 pct. vermeerderen, een belooning genoten voor de volle onderwijzerstaak, welke zij in de school verrichten. Ik vermoed evenwel, dat die belooning in de meeste gevallen verre beneden het redelijke zal blijven. (Nieuwe Rotterd. Courant)

(Vor. ber. Onderwijs 2957 B.)

D. DIAMANT. — Congres te Antwerpen. - Internationaal verbond gesticht. —

De volgende resolutie is als besluit tot het internationaal congres te Antwerpen van het diamantbedrijf aangenomen:

Het congres van delegaties der verschillende organisaties voor diamantnijverheid en handel uit België en andere landen, vergaderd te Antwerpen op 29—30 September en 1 October 1937, heeft besloten tot stichting van een Internationaal Verbond van Diamantorganisaties (toekomstig Telegramadres: Inverdi), bestaande uit organisaties van diamantbewerkenden en in diamant handelenden, ter behartiging der gemeenschappelijke belangen.

De verschillende organisaties zullen elk afzonderlijk worden beschouwd tot dit Internationaal Verbond te zijn toegetreden, nadat haar ratificaties op de aangenomen statuten, door het Bureel zullen zijn ontvangen.

Als leden van het Bureel zijn aangewezen: de heeren Is. Lipschutz, A. Dresden, David Hahn, Ch. van Antwerpen, A. Triefus, dr. Henri Polak, Adelmo Lunghi. De functies werden als volgt onderverdeeld: voorzitters: de heeren Is. Lipschutz, Antwerpen, A. Dresden, Amsterdam; onder-voorzitters: de heeren Ch. van Antwerpen, Antwerpen, David Hahn, Parijs; schatbewaarders: de heeren dr. Henri Polak, Amsterdam, A. Triefus, Groot-Brittannië; secretaris: de heer Adelmo Lunghi, Italië.

(Het Handelsblad v. Antwerpen)

(Vor. ber. Diamant 2934 C.)

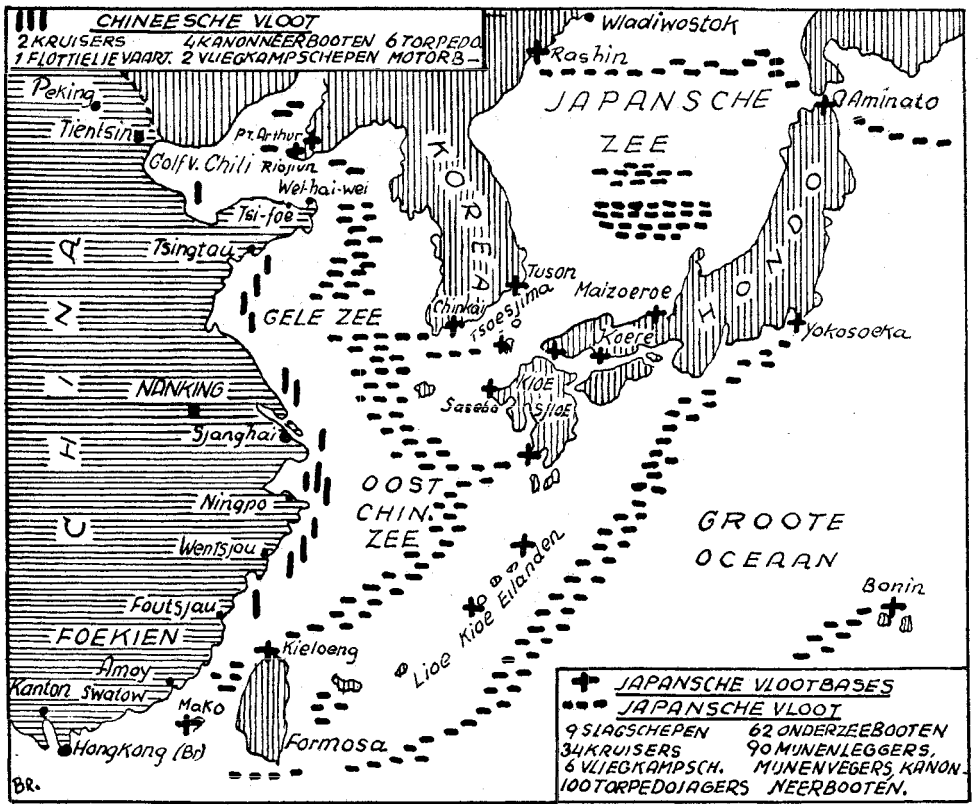
E. WIELERSPORT. — Frans Slaats verbetert wereld-uurrecord. —

De Nederlandsche wielrenner Frans Slaats is er op 29 September '37 in geslaagd het wereld-uurrecord, dat sedert 14 Oct. 1936 op naam van den Franschman Richard staat, te verbeteren en te brengen op 45,558 K.M. Dit record is op de Vigorelli-baan te Milaan gevestigd, evenals dat van Richard in 1936. Onderstaand geven wij een overzicht van de verschillende houders van dit record:

Jaar	Renner	Record
1893	Desgranges (Fr.)	35,325 K.M.
1894	Dubois (Fr.)	38,220 K.M.
1897	Van den Eynde (B.)	39,240 K.M.
1898	Hamilton (V. S.)	40,781 K.M.
1905	Petit-Breton (Fr.)	41,110 K.M.
1907	Berthet (Fr.)	41,520 K.M.
1912	Oscar Egg (Zwitz.)	42,122 K.M.
1913	Weise (Duitschl.)	42,306 K.M.
1913	Berthet (Fr.)	42,741 K.M.
1913	Oscar Egg (Zwitz.)	43,525 K.M.
1913	Berthet (Fr.)	43,775 K.M.
1914	Oscar Egg (Zwitz.)	44,247 K.M.
1933	v. Hout (Ned.)	44,588 K.M.
1933	Richard (Fr.)	44,774 K.M.
1935	Olmo (Ital.)	45,090 K.M.
1936	Richard (Fr.)	45,398 K.M.
1937	Slaats (Ned.)	45,558 K.M.

(De Telegraaf) **(Vorig bericht 2034 D.)**

A. **MARITIEME KRACHTSVERHOUDINGEN TUSSCHEN CHINA EN JAPAN. —**

De verhouding der legersterkten van China en Japan is, vooral wat de outillage met moderne gevechtsmiddelen en vliegtuigen betreft, zéér in het nadeel van China, maar wat de vloot betreft is China in een nog véél ongunstiger positie. Niet alleen is de Japansche zeemacht met zijn 9 slagschepen, 34 kruisers, 6 vliegkampschepen, 100 torpedojagers, 62 o/z-booten en 90 mijnenleggers, mijnenvegers, kanonneerbooten en hulpschepen, volkomen oppermachtig in den Westelijken Pacific, doch dank zij een gordel van vlootsteunpunten van Formosa tot Sachalin kunnen alle Aziatische havens aan de Oost-Chineesche, Gele- en Japansche Zee effectief worden geblokkeerd.

(Vor. ber. China 2563 C.; Japan 2732 A.)

(Overname zonder bronvermelding verboden)

6 OCTOBER 1937

B. **TSJECHO-SLOWAKIJE. — Oud-minister Kalfuss herneemt zijn functie. —**

De Tsjechische oud-minister van Financiën, Kalfuss, heeft zijn portefeuille weer opgenomen. Minister Kalfuss is in Juli '37 afgetreden, omdat hij de voorstellen van de Agrariërs tot wijziging van het graanbureau niet wilde aanvaarden.

Het is intusschen gebleken, dat het voorstel van de Agrariërs niet uitvoerbaar was. Kalfuss hervat dus zijn functie met grooter autoriteit. De regeering heeft met minister Kalfuss een financieel programma uitgewerkt, dat de begrooting voor 1938 in evenwicht brengt. (Prager Presse)

(Vor. ber. Kabinet 2874 D.)

C. **BELGIE. — Regeering verdedigt haar beleid. —**

De regeering heeft op 3 Oct. '37 bij de Kamer een rapport ingediend over het ten uitvoer brengen van het program, dat vervat is in de ministerieele verklaring van 24 Juni 1936, waarin werd verklaard, dat België vastbesloten is zich te verzetten tegen elke schending van zijn grondgebied en een politiek van begrijpen en goeden wil wenscht te volgen ten aanzien van al zijn buren.

In het rapport wordt gezegd, dat de strijdmacht, welke België eventueel in het vuur zou kunnen brengen, van dien aard is, dat zij iederen aanvaller tot nadenken moet stemmen. Door het afwenden van het gevaar van een aanval op zijn gebied doet België zijn plicht ten aanzien van het handhaven van den Europeeschen vrede.

Ten opzichte van Nederland blijkt het meer en meer duidelijk, dat bestemming en belangen van beide landen evenwijdig gaan en dat hun betrekkingen tengevolge daarvan gekenmerkt worden door een versterkt vertrouwen.

Verder behelst het rapport cijfers betreffende het werk van minister-president Van Zeeland, gesteund door de coalitie der drie partijen: katholieken, liberalen en socialisten. (Agence Belga)

(Vor. ber. Regeeringsverkl. v. 24 Juni 1936, 2357 A.; Kabinet 2953 C.)

D. **OOSTENRIJK. — Mussolini wenscht onafhankelijk Oostenrijk. —**

„Ik kan met de grootste zekerheid verklaren, dat Mussolini tijdens zijn bezoek aan Duitschland heeft verklaard, dat de onafhankelijkheid van Oostenrijk een van de grondslagen is van de hedendaagsche politiek van Italië", verklaarde baron Wiesner, leider der Oostenrijksche legitimisten, op een massavergadering van zijn geestverwanten. (Reichspost)

(Vor. ber. Onafhankelijkheid 1583 B.)

E. **VEREENIGDE STATEN. — Het Hoog Gerechtshof. - Senator Black en de Ku Klux Klan. —**

Hugo Black, de nieuwe rechter in het Amerikaansche Hoog Gerechtshof, heeft in een radiotoespraak het stilzwijgen verbroken en ronduit toegegeven, dat hij vroeger lid van den Ku Klux Klan is geweest. Hij voegde er echter aan toe, dat hij geen vooroordeel heeft tegen Joden, Katholieken of negers.

„Ik geloof," aldus Black, „dat mijn staat van dienst als senator duidelijk bewijst, dat ik op het gebied van ras en godsdienst geen onverdraagzaamheid ken. De insinuaties betreffende mijn persoon zijn alle gegrond op het feit, dat ik mij ongeveer 15 jaar geleden bij den Ku Klux Klan heb aangesloten. Later heb ik mij daaruit teruggetrokken en ik ben nooit opnieuw toegetreden".

Black besloot zijn rede met de woorden, dat hij geen sympathie koestert voor welke organisatie dan ook, die er naar streeft de vrijheid van godsdienst te belemmeren.

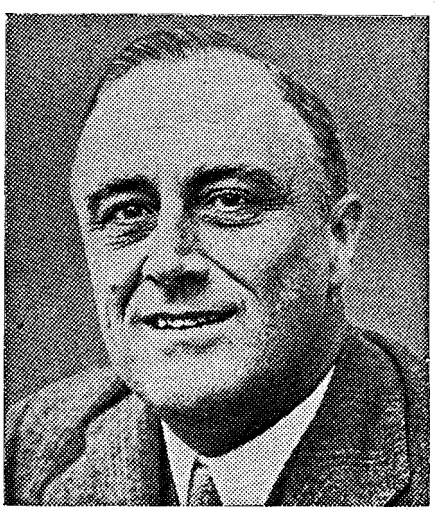
De meeste bladen veroordeelen de rede en sommige eischen het onverwijlde aftreden van Black.

Senator Borah en John Lewis behooren tot degenen

die Black's woorden goedkeuren, evenals de meeste van zijn democratische collega's.
De Amerikaansche orde van advocaten heeft in verband met de kwestie-Black, een motie aangenomen, waarin den senaat wordt verzocht een onderzoek in te stellen naar personen, die in rechterlijke functies worden benoemd.
Senator Black heeft intusschen zijn hooge functie aanvaard. (New York Herald Tribune) **(2915 C.)**

A. **ZWEMSPORT. — Jopie Waalberg verbetert wereldrecord 200 meter schoolslag. —**
Tijdens de op 2 October '37 te Gent gehouden internationale zwemwedstrijden is de Nederlandsche zwemster Jopie Waalberg er in geslaagd het wereldrecord over 200 meter schoolslag, dat op haar naam stond met een tijd van 2 min. 58 sec., te verbeteren en te brengen op 2 min. 56.9 sec. (Telex-A. N. P.)
(Vor. ber. Jopie Waalberg 2844 D.)

B. **VEREENIGDE STATEN. — Rede van President Roosevelt over den politieken wereldtoestand. —**
President Roosevelt, die op het oogenblik een reis door de Vereenigde Staten maakt, heeft op 5 Oct. '37 te Chicago een redevoering over den internationalen politieken toestand gehouden.
De president verklaarde, dat de politieke situatie bij alle volken, die in vrede en vriendschap met elkaar wenschen te leven, ernstige bezorgdheid wekt. Er heerscht een terreur en de minachting voor het internationale recht is zoo groot geworden, dat de fundamenten der beschaving daardoor worden bedreigd.

Franklin Delano Roosevelt.

Zonder oorlogsverklaring, zonder waarschuwing of rechtvaardiging van eenigen aard, aldus Roosevelt, worden non-combattanten, onder wie vrouwen en kinderen, meedoogenloos door vliegtuigbommen vermoord. In z.g. „vredestijd" worden schepen door duikbooten aangevallen en vernield, zonder eenige reden en zonder waarschuwing. Volken, die voor zichzelf vrijheid eischen, weigeren anderen die vrijheid. Naties, die den burgeroorlog veroordeelen, nemen er zelf aan deel in landen, die hun nimmer eenig kwaad hebben gedaan. Onschuldige volken worden wreed opgeofferd aan begeerten naar macht en hegemonie. Indien wij een wereld, waarin wij vrij mogen ademen en waarin wij zonder vrees in vriendschap kunnen leven, willen behouden, moeten de vredelievende naties gezamenlijk de wetten en beginselen, waarop de ware vrede steunt, verdedigen.
Het is noodzakelijk, aldus spreker, dat het geloof in het gegeven eerewoord en in de waarde van het gesloten verdrag terugkeert. Zoowel in economisch en politiek als in moreel opzicht bestaat er een onderlinge afhankelijkheid, waardoor geen enkele natie zich geheel kan isoleeren van de buitenwereld. De internationale anarchie vernielt alle grondslagen van den vrede en brengt de veiligheid van iederen staat, klein of groot, in gevaar.
Het is voor de Vereenigde Staten van het grootste belang, dat het heilige karakter der internationale verdragen en de internationale moraal worden hersteld.
Na een zinspeling te hebben gemaakt op het hooge percentage der begrootingen in de verschillende landen, dat voor bewapeningsdoeleinden is bestemd, verklaarde Roosevelt, dat dit voor de Vereenigde Staten veel lager is, n.l. 11 of 12%.
Wij zijn vast besloten, aldus vervolgde de president, buiten den oorlog te blijven. Toch kunnen wij ons niet tegen de heillooze gevolgen van den oorlog en tegen de kans, dat wij erin worden meegesleept, verzekeren. Wij treffen alle maatregelen, die deze kans tot een minimum reduceeren, doch wij kunnen ons niet volledig beschermen in een chaotische wereld, waarin vertrouwen en veiligheid ver te zoeken zijn. Vrede, vrijheid en veiligheid van negentig procent van de bevolking der wereld worden bedreigd door de overige tien procent. Doch deze negentig procent moeten en kunnen de wegen vinden om hun vredeswil door te zetten.
Sprekende over de internationale economische vraagstukken, verklaarde de president, dat de meerderheid van alle landen er naar streeft de tolmuren op te heffen en de binnenlandsche welvaart te bevorderen. (N. Y. Herald Tribune) **(V. b. Roosevelt 2951 D.)**

7 OCTOBER 1937

C. **FRANKRIJK. — Begrooting voor 1938. —**
De commissie voor de financiën van de Fransche Kamer heeft op 1 Oct. '37 het wetsontwerp in zake de begrooting voor 1938 besproken.
In groote trekken zijn de begrootings-voorstellen voor 1938 de volgende:
De inkomsten worden geraamd op 53.781 millioen franc, terwijl de uitgaven op 1600 millioen minder worden geraamd. Fr. 600 millioen zullen onmiddellijk worden gebruikt tot dekking van de onkosten der bewapening en openbare werken. De begrooting toont verder een belangrijke étappe in de geleidelijke vermindering van de uitgaven, welke door leeningen worden gedekt. De openbare schuld komt op de begrooting voor met 13.625 millioen.
Het bewapenings-program werd diepgaand bestudeerd en de uitgaven hiervoor worden geraamd op 11.260 millioen, 1760 millioen meer dan in 1937. Voor openbare werken worden de uitgaven geraamd op 13.630 millioen.
Na enkele woorden over de amortisatie en de pensioenen, besluit de toelichting met de verklaring, dat de franc alleen buiten gevaar kan worden gesteld, wanneer alle Franschen toestemmen in een uiterste krachtsinspanning. (L'Intransigeant)
(Vor. ber. Begrooting 2591 B.)

D. **FRANKRIJK. — Financiën. - Geen wisselcontrôle.**
In het kasteel van Rambouillet is 2 Oct. '37 een Ministerraad gehouden, waarin de economische en de financieele toestand van Frankrijk zijn besproken.
De ministerraad heeft de volgende verklaring aangenomen:
De speculatieve druk, die den laatsten tijd op de Fransche munteenheid werd uitgeoefend, wordt door geen enkele reden gerechtvaardigd. De begrooting werd in evenwicht gebracht, de positie van de schatkist verlicht en gezorgd werd voor de nakoming van de op 1 October vervallende termijnen, zonder dat de staat een beroep heeft moeten doen op de bronnen, die bij de bank te zijner beschikking staan.
De financieele toestand van Frankrijk is dus gezond.
Op economisch gebied moet nog het tekort op de handelsbalans worden weggewerkt of verminderd door een uitbreiding van de productie. Te dien einde heeft de regeering een onderzoek gelast, welks resultaten spoedig vastberaden moeten worden toegepast.
De zwakke stemming op de wisselmarkt wordt echter ernstig beïnvloed door psychologische en politieke oorzaken.

De ministerraad meent, dat de munteenheid slechts beschermd kan worden door den eensgezinden wil der natie om haar welvaart te verdedigen.
Algeheele eenstemmigheid bestaat er dan ook over de volgende resoluties:
1e. De regeering verklaart nadrukkelijk absoluut gekant te zijn tegen elken maatregel van wisselcontrôle, dwang of autarkie en vastbesloten te zijn, trouw te blijven aan de monetaire vrijheid en de politiek, zooals die uiteengezet is in het driemogendhedenverdrag, dat in Sept. 1936 Frankrijk heeft vereenigd met de Britsche en Amerikaansche democratiën;
2e. de regeering zal vastbesloten de vredespolitiek voortzetten, welke gedurende vijftien maanden voortdurend met succes door Yvon Delbos is gevoerd, zoowel namens het kabinet-Blum als namens het tegenwoordige kabinet.
3e. de ministerraad keurt de verklaringen goed, welke de premier heeft afgelegd voor de commissie van onderzoek naar de productie en geeft hem, alsmede den minister van Arbeid, opdracht, den raad de noodzakelijke decreten voor te leggen voor de toepassing der conclusies van deze commissie, welke strekken tot uitbreiding der productie, hetzij door nationalisatie der ondernemingen, hetzij door een nadere regeling van het arbeidsregime, overeenkomstig de voorwaarden neergelegd in de wet van 21 Juni 1936 betreffende de 40-urige werkweek. (Le Temps)
(Vor. ber. Financiën 2880 F.)

A. **NEDERLAND. — Monument voor Dr. de Visser onthuld. —**
De weduwe van dr. J. Th. de Visser heeft op 25 Sept. 1937 op het kleine stukje groen aan het Bezuidenhout, te 's-Gravenhage, tegenover de J. P. Coenstraat, in de buurt waar dr. De Visser zijn laatste levensjaren heeft gewoond, in aanwezigheid van tal van vooraanstaande personen uit den lande, een gedenkteeken onthuld, dat de herinneringen zal levendig houden aan den Christen-staatsman, die het Christelijke deel van het Nederlandsche volk onschatbare diensten heeft bewezen. (De Telegraaf)
(Vor. ber. Dr. J. Th. de Visser 306 H.)

B. **LUCHTVAART. — K.L.M. - 3-Maal wekelijksche dienst naar Oost-Indië. —**
„De belangrijkste dag in het leven der K.L.M.", zoo kenschetste directeur A. Plesman het feit, dat op 2 Oct. '37 met den start van de „Torenvalk" naar Indië de driemaal wekelijksche dienst werd ingezet. Hij achtte dit nog belangrijker dan den overgang van den één- naar den tweemaal wekelijkschen dienst, omdat deze nieuwe „spaak" in het K.L.M.-rad beter dan ooit onze Indië-verbinding zal laten rollen.
(De Telegraaf)
(Vor. ber. Indië-dienst 2526 C.; K.L.M. 2773 A.)

C. **VOLKENBOND. — Assemblée verwerpt Spanje-resolutie. —**
De resolutie betreffende de Spaansche kwestie is verworpen, doordat in de Assemblée geen eenstemmigheid kon worden bereikt. Er werden 32 stemmen vóór en twee tegen (Albanië en Portugal) uitgebracht, terwijl 14 gedelegeerden zich hebben onthouden. Doordat de twee genoemde landen hebben tegengestemd, kan de resolutie niet als aangenomen worden beschouwd.
De resolutie, welke door de zesde commissie na lange onderhandelingen was opgesteld, betreurde o.a., dat de non-interventiecommissie er niet in was geslaagd te verkrijgen, dat de buitenlandsche vrijwilligers uit Spanje werden teruggetrokken, stelde vast, dat er een waar buitenlandsch legerkorps in Spanje aanwezig was, hetgeen als buitenlandsche interventie moest worden beschouwd en sprak het vertrouwen uit, dat Frankrijk en Engeland er in zullen slagen het terugtrekken der vrijwilligers te verkrijgen, terwijl ten slotte werd gezegd, dat anders moest worden overwogen een einde aan de non-interventiepolitiek te maken.
De Oostenrijksche en de Hongaarsche delegatie hadden een amendement ingediend, waarin o.a. werd vastgesteld, dat zich aan beide zijden buitenlandsche legerkorpsen bevonden; het kreeg slechts de stemmen van de beide voorstellers en Albanië. Daarna werd de oorspronkelijke resolutie in stemming gebracht. Van stemming hebben zich onthouden Zuid-Afrika, Argentinië, Oostenrijk, Bolivia, Chili, Cuba, Hongarije, Ierse Vrijstaat, Panama, Peru, Zwitserland, Uruguay, Venezuela en Bulgarije. (Journal de Genève)
(Vor. ber. 2940 B.; Burgeroorlog 2962 E.)

D. **NEDERLAND. — Clearing met Duitschland. - Een Nederlandsch saldo. —**
Voor de eerste maal sinds de clearing in Sept. 1934 werd ingesteld toont de rekening een Nederlandsch saldo en wel van *f* 931.700 (*f* 205.350.500 verminderd met *f* 204.418.800). (Nieuwsblad v. h. Noorden)
(Vor. ber. Clearing met Duitschland 2720 C.)

8 OCTOBER 1937

E. **TURKIJE. — Grondwet en Godsdienst. —**
In de Turksche grondwet is, nadat reeds eerder de zin, dat de Islam de godsdienst van den staat was, geschrapt werd, thans door de nationale vergadering de bepaling opgenomen, dat de Turksche staat neutraal is, geen enkele godsdienstige gemeenschap officieel erkent en ook geen enkele godsdienstige gemeenschap subsidieert. (Akcham, Istanboel)

F. **JOEGO-SLAVIE. — Kabinet-Stojadinowitsj. - Wijzigingen. —**
Het Joego-Slavische Regentschap heeft het ontslag van een aantal ministers aanvaard. Tot nieuwe ministers werden benoemd: Milan Simoniwitsj, minister van Justitie; Bogoljub Koejoendzitsj, minister van Wouden en Mijnen; en Dobrijove Stochowitsj, minister van Openbare Werken.
In politieke kringen wordt er op gewezen, dat door deze wijziging in het ministerie de autoriteit van de regeering van Milan Stojadinowitsj nog wordt versterkt. De binnen- zoowel als de buitenlandsche politiek van de regeering zullen geen wijziging ondergaan. (Politika, Beograd) **(Vor. ber. Kabinet 2948 E.)**

G. **NEDERLAND. — A.N.W.B. - H. P. J. Bloemers voorzitter. —**
In de te Amsterdam gehouden vergadering van het algemeen bestuur van den Koninklijken Nederlandschen Toeristenbond A.N.W.B. is, als opvolger van den heer Edo Bergsma, die als voorzitter aftrad, benoemd de heer H. P. J. Bloemers, burgemeester van Arnhem, thans vice-voorzitter.
De heer Bergsma werd bij acclamatie benoemd tot lid van verdienste van den bond en tot eerelid van het bestuur. (Nieuwe Rotterd. Courant)
(Vor. ber. A.N.W.B. 1799 C.)

H. **NEDERLAND. — Veeteelt. - Mond- en Klauwzeer neemt toe. —**
„Ik verwacht zeker nog een belangrijke uitbreiding van het optreden van mond- en klauwzeer in de komende weken", zeide de heer P. J. 't Hooft P.J.Zn., inspecteur van den veeartsenijkundigen dienst, op een hem gestelde vraag.
Hij grondde deze meening in de eerste plaats op de sterke stijging van het aantal geconstateerde ziektegevallen. In de week van 29 Augustus tot 4 September werden 408 gevallen in 63 gemeenten vastgesteld; in de week van 5 tot 11 September 930 gevallen in 157 gemeenten; van 12 tot 18 September 1782 gevallen in 312 gemeenten en van 19 tot 25 September 4342 gevallen in 591 gemeenten. Deze cijfers betreffen telkens de in de betrokken week geconstateerde nieuwe gevallen. In ruim de helft der Nederlandsche gemeenten zijn dus gevallen van mond- en klauwzeer geconstateerd. De provincies Drenthe en Friesland, die lang onbesmet zijn gebleven, zijn thans ook aangetast. Op grond van zijn jarenlange ervaring meende de heer 't Hooft te kunnen zeggen, dat de tegenwoordige epizoötie bijzonder hardnekkig is, daar zij zich aan bestrijdingsmiddelen weinig stoort. Ook in België en Frankrijk, welke landen zwaar door mond- en klauwzeer worden geplaagd, toont de ziekte denzelfden aard. Daarom zal men in ons land voorloopig nog wel een sterke stijging van het aantal gevallen te zien krijgen, behalve misschien in Zuid-Holland, waar met een getal van 2090 in één week het toppunt wel zal zijn bereikt. (De Tijd)
(Vor. ber. Landbouw en Veeteelt 2754 A.)

I. **LUCHTVAART. — K.N.I.L.M. naar Australië. —**
Naar aanleiding van het feit, dat de K.N.I.L.M. thans definitief toestemming heeft gekregen tot het onderhouden van een luchtverbinding tusschen Ned.-Indië en Australië, welke luchtlijn binnenkort geopend zal worden, schrijft o.a. het te Sydney verschijnende dagblad „Daily Telegraph":
„Het bericht, dat een nieuwe Nederlandsche luchtdienst tegen het einde van dit jaar Londen op een afstand van nog geen acht dagen van Sydney zal brengen, behoort elken Australiër welkom te zijn.
De regeering heeft verstandig gehandeld door de vestiging goed te keuren van dezen luchtdienst, waarvan de détails op het oogenblik geregeld worden.
(Daily Telegraph, Sydney)
(Vor. ber. K.N.I.L.M. 2746 D.)

A. **SCHAKEN. — Wereldkampioenschap. - Officieele opening van den Euwe-Aljechin kamp. —**
Er was op 4 Oct. '37 groote belangstelling in de zaal van Hotel „Witte Brug" te 's-Gravenhage voor de officieele opening van het wereldkampioenschap schaken, den grooten revanche-wedstrijd tusschen dr. Euwe en dr. Aljechin.
Van de officieele personen, die hier aanwezig waren, noemen wij in de eerste plaats Zijne Excellentie den minister van Onderwijs, Kunsten en Wetenschappen, prof. dr. J. R. Slotemaker de Bruïne, den heer G. Vrijenhoek, wnd. burgemeester en wethouder van Den Haag, het volledige Euwe—Aljechin-comité: mr. M. Levenbach, voorz., G. v. Dam, G. van Harten, jhr. ir. H. Strick van Linschoten en Th. Liket.
Voorts waren aanwezig prof. dr. G. van Poelje, dir.-gen. van het dep. van Ond., K. en W., H. A. van der Mey, hoofdcommissaris van politie te Den Haag, A. W. Sythoff, dir. van de Haagsche Courant, benevens afgevaardigden van de senaten van de Leidsche, Utrechtsche en Amsterdamsche Universiteiten, en van de Delftsche Hoogeschool, die met het Io Vivat werden begroet en de schaakmeesters S. Flohr, P. Keres, R. Fine, E. Eliskases, G. Maroczy, dr. S. G. Tartakower, Reshevsky, Kmoch, Landau en last but not least dr. A. Aljechin en dr. Max Euwe met hunne dames. (Algemeen Handelsblad)
(Vor. ber. 2092 A.; Dr. Euwe 2235 C.)

B. **ITALIE. — Nota van Engeland en Frankrijk in zake den toestand in Spanje. —**
De Britsche gezant, lord Perth en de Fransche zaakgelastigde, Blondel, hebben op 2 Oct. '37 den Italiaanschen minister van Buitenlandsche Zaken, Ciano, de gemeenschappelijke nota overhandigd, waarin Italië wordt uitgenoodigd deel te nemen aan een conferentie over den toestand in Spanje. Ciano zal Londen en Parijs van antwoord dienen, nadat hij overleg heeft gepleegd met Mussolini. (Giornale d'Italia)
(Vorig bericht Spaansche Burgeroorlog 2967 C.)

C. **NEDERLAND. — Tweede Kamer. - Londensche Suiker-overeenkomst. —**
Ingediend is een wetsontwerp tot goedkeuring van de op 6 Mei '37 te Londen gesloten internationale overeenkomst, met protocol, betreffende regeling van de productie en den verkoop van suiker.
Het karakter van de ter goedkeuring aangeboden overeenkomst is dat van een regeling van vraag en aanbod op de suikermarkt tusschen de onderteekenende staten om op die wijze de vrije markt zooveel mogelijk op het huidig niveau te handhaven.
(Het Vaderland) **(Vorig bericht 2781 B.)**

D. **POLEN. — Alle Poolsche burgers zijn gelijk. —**
De minister-president en minister van Binnenlandsche Zaken, Skladkowski, heeft een circulaire tot de Woiwoden gericht, waarin erop gewezen wordt, dat iedere Poolsche staatsburger, welke ook zijn maatschappelijke positie of godsdienst is, door de overheid op voet van absolute gelijkheid moet worden behandeld.
In de circulaire wordt verder gezegd, dat ieder, die niet binnen drie dagen door den prefect mocht worden ontvangen, bevoegd is om direct een klacht in te dienen, zelfs telegrafisch.
(Polska Agencia Telegraficzna)

E. **NEDERLAND. — Kabinet-Colijn. - Minister Patijn beëedigd. —**
De nieuwbenoemde minister van Buitenlandsche Zaken, mr. J. A. N. Patijn, is op Het Loo door H. M. de Koningin beëedigd. (Het Vaderland) **(2937 C.)**

F. **TURKIJE. — Regeeringscrisis. —**
In verband met het bestaan van verschillen van meening tusschen Atatürk en den Turkschen minister-president Inonoe, heeft de laatste zich onlangs teruggetrokken, waarbij zijn gezondheidstoestand als motief werd aangegeven.
In politieke kringen is men van meening, dat de ministerieele crisis begonnen is. De minister van Economische Zaken zou een leidende rol gaan spelen, terwijl men verwacht, dat een reorganisatie in het bijzonder betrekking zou hebben op de portefeuille van Buitenlandsche Zaken. (Messager d'Athènes)

9 OCTOBER 1937

G. **BELGIE. — Begrooting 1938. —**
De zoojuist bij het parlement ingediende ontwerpbegrooting over 1938 wijst een overschot aan van 74 millioen francs, tegen 73 millioen in 1937. De uitgaven bedragen 11.318 millioen francs tegen 10.905 millioen in het voorafgaande jaar. (Agence Belga)
(Vor. ber. Begrooting 2489 C.)

H. **NEDERLAND. — Onderwijs. - Inaugureele rede van Prof. Ir. E. L. Selleger over „De ontwikkelingsgang der papierfabricage". —**
Ir. E. L. Selleger heeft op 29 Sept. '37 het ambt van bijzonder hoogleeraar aan de Technische Hoogeschool aanvaard met een rede over „De ontwikkelingsgang der papierfabricage".
Na een algemeene inleiding kwam spr. op den technischen vooruitgang van de papierindustrie sinds de invoering van den machinalen arbeid. Zoodra Keller erin geslaagd was papier uit houtslijp te vervaardigen, en Mitscherlich de bereiding van cellulose-vezels uit hout had ontdekt, was het terrein voor de massaproductie geëffend. Spr. vergeleek een papierfabriek in het begin der vorige eeuw met een in de jaren tachtig en negentig en ten slotte met een moderne fabriek. Ruim honderd jaar geleden kon de papiermaker per week slechts eenige honderden kilogrammen papier produceeren, in de jaren 1880—1890 produceerden de machines 15.000 à 20.000 kg. per etmaal; thans loopt echter sedert eenige maanden in ons land een courantenpapiermachine met een baanbreedte van 6 m., die een maximum snelheid kan ontwikkelen van 490 m. per minuut, of 24 km. per uur. Het productievermogen van één zoo'n machine is dus ongeveer 150.000 kg per etmaal, of per jaar veertig à vijftig millioen kg. rotatiedruk.
Uitvoerig behandelde spr. de ontwikkeling der cellulose-industrie. Gebleken is dat men uit houtcellulose papier van de allerbeste kwaliteit kan fabriceeren.
Wat nu speciaal de fabricage in ons land betreft: het kenmerk van het Nederlandsche papier is steeds de degelijkheid geweest, en men heeft minder aandacht geschonken aan de nabewerking. In den laatsten tijd begint dit te veranderen, doch men zal hiermede voorzichtig te werk moeten gaan, omdat het afzetgebied beperkt is! Pogingen om kunstdruk en geperkament papier te vervaardigen, zijn niet doorgezet door te geringe rentabiliteit. De eenige inheemsche grondstof, welke in Nederland verwerkt wordt, is stroo; hieruit fabriceert men zoowel stroocellulose als stroocarton. Beide producten worden ook in belangrijke mate uitgevoerd; stroocarton tot zelfs 90% van de totale productie. De Nederlandsche fabrieken zijn groote afnemers der Noord-Europeesche cellulosefabrieken en houtslijperijen, die in vele gevallen eveneens papier fabriceeren en hunnen afnemers dus concurrentie aandoen, genietend van de natuurlijke voordeelen hunner ligging. Wil de Nederlandsche papierindustrie zich in de toekomst ook handhaven, dan zal zij dit slechts kunnen doen door zich te specialiseeren en aan de spits te staan wat kwaliteit betreft. In verband hiermede wees spr. op het belangrijke werk, dat contrôle en research voor de papierindustrie hebben gedaan. In een nauwere samenwerking dan tot nu toe met de Nederlandsche papierindustrie en den papierhandel zal het laboratorium te Delft meer speurwerk kunnen verrichten, waardoor een dieper en volledieger inzicht verkregen wordt in de processen, die zich bij de verwerking der verschillende grondstoffen tot papier voordoen. Dit betere inzicht zal ten goede komen aan de geheele papierindustrie in ons land. (Red. K. H. A.)
(Vor. ber. Techniek 1578 A.; Ambtsaanv. in het Onderwijs 2807 A.)

I. **DUITSCHLAND. — Het dankfeest van den oogst. - Hitler eischt koloniën. —**
Op 3 Oct. '37 werd het dankfeest voor den oogst, waaraan 1.200.000 boeren en boerinnen deelnamen, op den Bückeberg met de aankomst van den Führer geopend. Adolf Hitler zeide o.a.:
De omringende volken begrijpen Duitschland niet. Wanneer men in Duitschland zegt, dat het land te klein is, en dat men koloniën noodig heeft, dan zegt ergens in de wereld een verstandig man, waarvoor hebben zij koloniën noodig; die zouden hen niet helpen, zij kunnen toch koopen! Doch, dan had men ons vijftien jaar geleden niet moeten plunderen! Rijke lieden ondervinden soms hun rijkdom als een last, doch zij willen hiervan niets afgeven. Zoo gaat het

ook met volken, die koloniën hebben. Zij willen de koloniën, welke zij Duitschland hebben afgenomen, niet teruggeven, niettegenstaande de eerlijkheidsidealen van den Volkenbond. (Berliner Tageblatt)
(Vor. ber. Oogstfeest 1994 C.; Hitler 2959 B.)

A. **LUCHTVAART. — Vliegongelukken. - K.L.M.-vliegtuig „Specht" verongelukt. —**
Op 6 Oct. '37 is het K.L.M.-vliegtuig de „Specht", van den dienst Amsterdam—Batavia, even na den start op het vliegterrein Palembang verongelukt.
Van de bemanning zijn de gezagvoerder F. M. Stork, de boord-mecanicien J. J. Ruben en de marconist J. J. Stodieck om het leven gekomen.
Van de zeven passagiers is de heer Steenbergen uit Bandoeng overleden, terwijl de heer Schoch van de British American Tobacco Company zwaar werd gewond. De overige vijf passagiers, onder wie de beroemde violist Bronislav Huberman, bleven practisch ongedeerd. (Telex-A. N. P.)
(Vorig bericht Vliegongelukken 2882 E.)

10 OCTOBER 1937

B. **ENGELAND. — Labour-party wenscht geen eenheidsfront. - Sir Stafford Cripps tot nieuw lid van het hoofdbestuur gekozen. —**
Het partijcongres te Bournemouth heeft de motie van den leider van den extremistischen vleugel der Labour-party, Sir Stafford Cripps, waarin een vereenigd front met de communisten werd verlangd, met 2.116.000 stemmen tegen 331.000 verworpen.
Sir Stafford Cripps en prof. Harold Laski, hebben na dezen uitslag verklaard, de campagne voor een eenheidsfront met de communistische partij te staken, of tenminste op te schorten. Daarop zijn beiden tot nieuwe leden van het Hoofdbestuur van de Arbeiderspartij gekozen. Het besluit van de groep-Cripps is door de leiders en gedelegeerden van de Arbeiderspartij met voldoening ontvangen, daar er thans geen reden meer bestaat tot een disciplinair optreden. (Daily Herald)
(Vorig bericht Labour-Party 2484 F.)

C. **SOVJET-RUSLAND. — Zuivering. - Admiraal Orlof wordt door Admiraal Viktorof vervangen. —**
De opperbevelhebber der Russische vloot, admiraal Orlof, is van zijn commando ontheven en vervangen door admiraal Viktorof. (Telex-A. N. P.)
(Vorig bericht Zuiveringsactie 2964 A.)

D. **NEDERLAND. — De minister van Sociale Zaken, Prof. mr. C. P. M. Romme, doet een beroep op het Nederlandsche volk. —**
De minister van Sociale Zaken, prof. mr. C. P. M. Romme, heeft namens de regeering over beide zenders een oproep gericht tot het Nederlandsche volk om een bijdrage te geven voor het Kleeding-, Schoeisel- en Dekkingfonds ten behoeve van werkloozen.
De minister deelde mede, dat H.M. de Koningin een gift van 2500 gulden voor het te stichten fonds heeft geschonken, waarbij H.K.H. Prinses Juliana en Z.K.H. Prins Bernhard een gift van 1500 gulden hebben gevoegd.
Minister Romme deed een dringend beroep op het Nederlandsche volk zich dit Koninklijk voorbeeld waardig te toonen (Telex-A. N. P.)
(Vor. ber. Prof. Mr. C. P. M. Romme 2952 C.)

E. **VOLKENBOND. — Commissie van 25. - China's Conflict met Japan. - Veroordeeling van Japan's optreden. - Het Negen-Mogendhedenverdrag. —**
De Commissie van 25, te Genève bijeen gekomen, heeft de Ontwerp-resolutie waarin zij het optreden van Japan tegen China als niet gerechtvaardigd oordeelt, de staten, die partij zijn bij het Negen-Mogendhedenverdrag in overweging geeft bijeen te komen en alle leden van den Volkenbond aanraadt zich van iedere actie, welke de weerstandskracht van China zou kunnen verzwakken, te onthouden, aangenomen. Drie landen hebben zich van deelneming aan de stemming onthouden: Polen, om principieele redenen, Canada en Zwitserland, omdat zij niet den tijd hebben gehad hun regeeringen te raadplegen.
(Journal de Genève)
(Vor. ber. 2960 D; Chin.-Jap. Conflict 2962 B.)

F. **VEREENIGDE STATEN. — Rede van President Roosevelt over den politieken wereldtoestand. - Commentaren. —**
VEREENIGDE STATEN. — De **New York Times** schrijft: Op zijn minst kan men zeggen, dat Roosevelt met welsprekende stem uitdrukking heeft gegeven aan de diepe verontwaardiging, die in dit land gevoeld wordt over de politiek en de wreedheden der verovering.

De **Herald Tribune** beschuldigt den president van een oproep, die dubbelzinnig is en volkomen sentimenteel en emotioneel. Ondanks de talrijke belemmeringen van het volkenbondshandvest, aldus het blad, heeft de consultatieve commissie den moed gevonden voor te stellen Japan te beschuldigen van schending van het negenmogendhedenverdrag. Niets zoo positiefs kan, ondanks al zijn welsprekendheid, worden gezegd van Roosevelt's rede.

ENGELAND. — Vrijwel alle bladen wijden lange artikelen aan president Roosevelt's rede te Chicago. Terwijl de algemeene strekking van de rede en de wil actief aan de handhaving van den wereldvrede mede te werken, die er uit spreekt, overal met vreugde worden begroet, wordt tegelijkertijd de vraag gesteld, in hoeverre de krachtige woorden van den president door daden zullen worden gevolgd.

FRANKRIJK. — De Fransche bladen beschouwen de rede als een plechtige waarschuwing, gericht tot de mogendheden, die den vrede trachten te verstoren.

DUITSCHLAND. — De **Deutsche Diplomatisch-politische Korrespondenz** bespreekt de rede, die Roosevelt te Chicago gehouden heeft (sterk gecensureerd) en herinnert in dit verband aan het initiatief, dat president Wilson indertijd genomen heeft. Het gezag van den President, zoo schrijft het blad, was niet voldoende om de door hem verkondigde beginselen van den vrede ook maar eenigszins van kracht te doen worden.
Het blad gaat voort: Wanneer de president der Vereenigde Staten heil ziet in de aaneensluiting der vreedzame naties en in het afschrikken van de kwaadwillende, dan heeft een dergelijk voorstel alleen zin, wanneer eerst duidelijk onderscheid tusschen goed en kwaad is gemaakt. De criteria, die de president tot dusver heeft opgesteld, zijn voor een dergelijk onderscheid niet voldoende.
Wil de president der Vereenigde Staten echter in ernst de verantwoordelijkheid op zich nemen voor een initiatief, dat tot een werkelijke verbetering der toestanden leidt, dan zal hij niet kunnen nalaten te denken aan de schipbreuk, die zijn voorganger heeft geleden en zich er rekenschap van moeten geven of hij naast den vasten wil ook de macht bezit, werkelijk de gerechtigheid in de wereld te doen zegevieren.

ITALIE. — De Italiaansche pers verzwijgt nagenoeg de rede van president Roosevelt.

JAPAN. — De zegsman van het ministerie van Buitenlandsche Zaken te Tokio heeft commentaar geleverd op de redevoering van president Roosevelt en daarbij het volgende verklaard:
„De wereld is geschapen voor de geheele menschheid. De vrede zal moeilijk gehandhaafd kunnen blijven, zoolang geen einde is gekomen aan de ongelijke verdeeling van goederen onder de volken.
Japan eischt de gelijkheid niet op als recht, want het rechtsdenkbeeld in het Westen is niet te vereenzelvigen met de opvatting van gerechtigheid, zooals de Oosterlingen die zien. Japan eischt echter vrijheid van beweging voor zijn teveel aan bevolking. Onmenschelijke wetten, in het bijzonder die, welke de Ver. Staten in 1924 hebben aangenomen, verhinderen de Japansche emigratie." **(Vorig bericht 2966 B.)**

G. **ENGELAND. — Premier Neville Chamberlain over Engeland's strijdkrachten. —**
Minister-president Chamberlain heeft op 8 Oct. '37 in een massa-vergadering der Conservatieve partij te Scarborough een rede gehouden, waarin hij o.a. zeide:
„In afwachting, dat de wereld teruggekeerd zal zijn tot een gezonder toestand, kan de bewapening van dit land geen uitstel lijden. Op dit punt bestaat feitelijk op dit oogenblik nog slechts één opvatting."
Na herinnerd te hebben aan de jongste besluiten der Labour-party en der vakvereenigingen, erkende de eerste minister, dat de vorderingen niet zoo snel zijn als wenschelijk zou zijn.
Er moet evenwel rekening worden gehouden met het ontzettende voorbereidende werk, dat verzet moet worden. Dit voorbereidend stadium is thans geëindigd en de productie is in het vlotst mogelijke tempo begonnen.

Het landleger, aldus Chamberlain, zal, hoewel het niet vergeleken kan worden met de groote militielegers van het vasteland, wanneer het eenmaal uitgerust zal zijn, volkomen opgewassen zijn tegen de taak, welke het zal moeten vervullen.
Voor zoover de zeemacht betreft, is de reeds op stapel gezette of d♦ door het Parlement goedgekeurde tonnage grooter dan 500.000 ton, terwijl het vlootpersoneel is uitgebreid tot een voor vredestijd ongekend effectief.
De luchtmacht was misschien tot nu toe de grootste bron van ongerustheid, doch haar activiteit neemt met uiterste snelheid toe.
Een feit is, dat in beide laatste jaren de Britsche strijdkrachten in het eigen land bijna verdrievoudigd zijn. (Daily Telegraph)
(Vor. ber. Neville Chamberlain 2842 A.)

11 OCTOBER 1937

A. ITALIE. — Antwoord op de Fransch-Britsche nota.
In het antwoord van Italië op de Fransch-Britsche nota in zake Spanje, waarvan de tekst op 9 Oct. '37 is gepubliceerd, wordt verklaard, dat de Italiaansche regeering bereid is, alle middelen in overweging te nemen, die de non-interventiepolitiek doeltreffend zouden kunnen maken. Het antwoord komt practisch echter neer op een weigering.
Er wordt aan herinnerd, dat Italië met Duitschland de eerste is geweest, om met nadruk te eischen, dat het zenden van vrijwilligers verboden werd en daarna, dat tot het terugtrekken ervan zou worden overgegaan.
De Italiaansche regeering, aldus de nota, waardeert het geopperde denkbeeld tot het houden van een drie-mogendhedenconferentie, doch trekt het nut hiervan in twijfel.
De zaak, waar het om gaat, zoo wordt betoogd, betreft niet slechts enkele staten, doch is behalve voor Frankrijk, Engeland en Italië ook voor andere landen van direct belang. Zonder instemming van Burgos en Valencia zou geen enkel besluit van practische waarde kunnen zijn.
De voorgestelde conferentie, waar de andere landen niet bij tegenwoordig zouden zijn, zou het dus zonder de elementen moeten stellen, welke voor het bereiken van een accoord onontbeerlijk zijn. Het aanvaarden van een procedure, zelfs van voorloopigen aard, buiten de Londensche commissie om, zou tot gevolg hebben, dat de mogelijkheid van misverstanden en complicaties in plaats van af te nemen, zou toenemen, en dat de totstandkoming van een algemeen accoord, dat de fascistische regeering hoogst noodig acht, vertraagd, in plaats van bespoedigd zou worden.
De Italiaansche regeering is derhalve van meening, dat het vraagstuk der non-interventiecommissie door de Londensche commissie verder behandeld moet worden.
Zij geeft ten slotte te kennen, dat zij in geen geval zal deelnemen aan besprekingen, bijeenkomsten of conferenties, waaraan Duitschland niet eveneens deelneemt.
(Telex-A. N. P. - Corriere della Sera)
(Vorig bericht 2968 B.)

B. LETTEREN. — Boeken die door de pers gunstig besproken zijn. - Onze wekelijksche opgave. —
Amerikaansch: Margaret Kennedy — „Together and Apart". (Random House, New York 1937) **(2954 D.)**
Duitsch: Leo Perutz — „Der swedische Reiter." (Paul Zsolnay Verlag, Wien) **(Vor. ber. 2962 D.)**
Engelsch: Compton Mackenzie — „The South Wind of Love". (Rich and Cowan)
Frank Swinnerton — „Harvest Comedy". (Hutchinson) **(Vorig bericht 2962 D.)**
Fransch: Jean Desbordes — „Les Forcenés". (Gallimard)
René Lefèvre — „Le film de ma vie." (Gallimard) **(Vorig bericht 2962 D.)**
Nederlandsch: Antonie Donker — „Penibel Journaal." (Uitg. W. de Haan Utrecht)
Meia Kaas Albarda — „Inleiding tot de poëzie van Henriëtte Roland Holst." (De Arbeiderspers, A'dam)
Henriëtte Roland Holst-Van der Schalk — „Gedroomd gebeuren." (W. L. & J. Brusse's Uitg., Rotterdam 1937) **(Vor. ber. 2962 D.)** (Red. K. H. A.)

C. BELGIE. — Verdeeling van het verkeer tusschen de Fransche en Belgische havens. —
In de laatste weken hadden de onderhandelingen tusschen België en Frankrijk over de havens aanleiding gegeven tot zekere moeilijkheden. Thans is een accoord bereikt over de verdeeling van het verkeer tusschen de Belgische en Fransche havens. Het werd op 11 Oct. '37 onderteekend. Door dit accoord verbindt Frankrijk zich geen nieuwe rechten te heffen op producten, welke via de Belgische havens worden ingevoerd.
De havens van Antwerpen en Gent zullen haar doorvoerverkeer naar Noord- en Noordoost-Frankrijk verminderd zien met 550.000 ton. Ter vergelding van dat verlies zullen de Belgische havens verschillende compensaties verkrijgen, welke voornamelijk zullen bestaan in nieuw vervoer, vooral van steenkolen, dat over zee naar Frankrijk zal plaats hebben.
Het accoord is geldig voor vijf jaar.
(Het Laatste Nieuws)

D. AMSTERDAM. — Jubileum Concertgebouw. —
Het Jubileum-seizoen van het Concertgebouw te Amsterdam, dat in 1888 werd opgericht, is 7 October '37 ingezet met een gala-concert onder leiding van prof. dr. Willem Mengelberg. Dit concert werd geopend met het Wilhelmus; daarna werd de Feestmarsch ten gehoore gebracht, dien dr. Johan Wagenaar aan het Concertgebouw bij zijn gouden jubileum opdroeg. De solist van den avond was Fritz Kreisler, die het vioolconcert van Beethoven voordroeg. Na de pauze werd „Ein Heldenleben" van Richard Strauss uitgevoerd, welk werk in 1898 voltooid en aan Willem Mengelberg en het Concertgebouworkest opgedragen is.
Dit concert werd bijgewoond door verscheidene officieele personen en autoriteiten, o.m. de commissarissen der Koningin in de provincies Noord-Holland, Drenthe, Friesland, Groningen, Gelderland, Limburg en Noord-Brabant, dr. W. de Vlugt, Burgemeester van Amsterdam en drs. E. Boekman, Wethouder voor de Kunstzaken van Amsterdam. (Red. K. H. A.)
(Vor. ber. Concertgebouw 1591 C.)

E. OOSTENRIJK. — Redevoering van Bondskanselier Dr. von Schuschnigg. —
Bondskanselier Schuschnigg heeft 8 Oct. '37 voor het Vaderlandsche Front een redevoering uitgesproken, waarin hij in de eerste plaats bevestigde vastbesloten te zijn, tot elken prijs Oostenrijk in binnen- en buitenland vrede te zullen verzekeren. De bondskanselier wenscht Oostenrijk zijn onafhankelijkheid te verzekeren in de conceptie van een Duitsche politiek, welke „wij", aldus Schuschnigg, „vrijwillig en spontaan toepassen overeenkomstig de richtlijnen van de geschiedenis van ons Vaderland en niet op bevel."
(Reichspost) **(Vor. ber. Dr. v. Schuschnigg 2949 A.)**

12 OCTOBER 1937

F. CHINA. — Conflict met Japan. - Minister Hirota heeft houding van Japan gedefinieerd. - Sleutelposities langs de Hoeto-rivier in Japansch bezit. —
De „Nitsji Nitsji" meldt, dat de minister van Buitenlandsche Zaken, Hirota, in den 8 Oct. '37 gehouden kabinetsraad de houding heeft gedefinieerd, die Japan aanneemt in verband met de recente betoogingen der internationale opinie. Hij verklaarde, dat Japan gaarne een uitnoodiging zou aanvaarden tot deelneming aan een conferentie der negen mogendheden, wanneer deze wettig bijeengeroepen zou worden volgens de bepalingen van het verdrag, maar dat het niet kan toestaan daartoe te worden uitgenoodigd na tot „aanvaller" te zijn verklaard. De vraag of Japan het verdrag geschonden heeft kan slechts worden opgelost door besprekingen der verdragsonderteekenaars. Trouwens, Japan treedt uitsluitend op in een wettigen staat van verdediging tegen de Chineesche provocaties.
Vervolgens zette de minister uiteen, dat de onderteekenaars van het negenmogendhedenverdrag eenvoudig een resolutie zullen aannemen, waarin wederom de beginselen van het internationale recht bevestigd worden en waarin China moreele voldoening wordt gegeven, maar dat zij tot geen enkele collectieve maatregel zullen besluiten zooals een economische of financieele boycot van Japan.
De Japansche troepen, die langs de spoorlijn Peiping—Hankau opereeren, zijn er na hevige gevechten in geslaagd de stad Sjisjisjwang, een belangrijk spoorwegknooppunt van de lijnen naar Hankau en Taijoean, te veroveren.
De Japanners hebben thans alle sleutelposities langs de Hoetorivier in bezit.
De positie van Shanghai is niet veel veranderd. Op 12 Oct. werd de stad door Japansche vliegtuigen op bijzonder hevige wijze gebombardeerd. (Nitsji Nitsji - Red K. H. A.)
(Vor. ber. Chin.-Jap. Conflict 2969 E.)

A. **Een overzicht van de totstandkoming en de voornaamste bepalingen. —**
Nadat de Amerikaansche secretaris van staat, Cordell Hull, had verklaard, de beginselen van het negen-mogendhedenverdrag (en van het Kellogg-pact) op den huidigen toestand in het Verre Oosten toepasselijk te achten, won de mogelijkheid, dat vooral aan het eerstgenoemde verdrag bij de te Genève loopende besprekingen een groote beteekenis zou worden toegekend, aan waarschijnlijkheid. Dat de ondercommissie van de commissie van 23 het denkbeeld opperde, de onderteekenaren van het verdrag uit te noodigen tot een snel overleg, was dus niet geheel verrassend meer, en zeker kan het van de grootste waarde worden, nu president Roosevelt door zijn rede te Chicago plotseling een zeer positieven inhoud aan Amerika's buitenlandsch beleid heeft gegeven. Het negen-mogendhedenverdrag kan mitsdien tot herleving komen en in het hier volgende zal het daarom in zijn verschillende aspecten worden bezien. Zijn totstandkoming moet uiteraard ten nauwste worden gezien in het geheele complex van verdragen, resoluties en besprekingen, welke ter conferentie van Washington van November 1921 tot Februari 1922 werden gesloten, aangenomen en gevoerd. De bijeenroeping van de conferentie was geschied door den president der Vereenigde Staten, doch het verzoek hiertoe is afkomstig geweest van de drie Britsche Dominions aan den Stillen Oceaan: Australië, Canada en Nieuw-Zeeland, en door den steun der Vereenigde Staten en Engeland kon er gevolg aan worden gegeven. De reden voor de aanvrage kwam voort uit een zekere ongerustheid dier Dominions over hun positie, welke zij zoomin door het vredesverdrag van Versailles als door het handvest van den Volkenbond voldoende beveiligd konden achten; in den wereldoorlog toch was gebleken, dat Japan de eigenlijke heerschappij had althans in het westelijk deel van den Stillen Oceaan, en een nauwkeurige vaststelling van de machtsverhoudingen in dit deel van de wereld zou kunnen bijdragen tot het scheppen van een zekeren graad van veiligheid.

Negen Mogendheden-verdrag

Engeland was in een moeilijk parket en het aarzelde aanvankelijk. In 1902 had het met Japan een verdrag gesloten, gewijzigd in 1905 en 1911, betreffende de handhaving van den algemeenen vrede in het Verre Oosten (later: „en Indië") en van het beginsel van de Open Deur in China, waaraan in zijn eindvorm de bepaling was verbonden, dat de eene partij terstond door de andere ter hulp zou worden gekomen, indien zij door een derde tot een oorlog mocht worden gedwongen ter verdediging van hare territoriale rechten of bijzondere belangen in die gebieden. Naar het inzicht der Dominions waren de belangen van Japan en Engeland gaandeweg op verschillende punten tegenstrijdig geworden en derhalve was een goede werking van het verdrag niet langer verzekerd. Het was op het tijdstip, dat het werd gesloten, tegen Duitschland en Rusland gericht geweest, en hoewel van deze landen voorloopig geenerlei gevaar in het Verre Oosten meer was te verwachten, had beëindiging bezwaren, daar hierin een daad van wantrouwen jegens de andere partij kon worden gevoeld. Ten slotte zwichtte het moederland, voor den aandrang van de Dominions en voor dien der Vereenigde Staten.

Amerika's belangen. China.

Amerika wilde zich in sterkere mate dan voorheen op den Stillen Oceaan gaan oriënteeren en met recht oordeelde het, dat het Engelsch-Japansche verdrag schadelijk was voor zijn belangen, ja zelfs alleen nog maar tegen zich gericht kon zijn, indien het ook nu nog bleef voortbestaan. Er bestond derhalve gereede aanleiding het verzoek bij te vallen; wat het verdrag van Versailles slechts vluchtig had behandeld ten aanzien van den Stillen Oceaan diende thans nader te worden geregeld en hetzelfde gold daarenboven voor China. Dit land was te Versailles verre van loyaal behandeld; Wilson's beginsel van het zelfbeschikkingsrecht der volken was er niet op toegepast, en de Amerikanen, met hun verblijdend idealisme en hun kinderlijke vereering voor het oude cultuurvolk, „stak" dat. En ook bij een beschouwing van de practische zijde waren er redenen tot klachten, en wel omtrent Amerika's handelsmogelijkheden in China.

De uitnoodiging van president Harding.

Al deze omstandigheden leidden tot de uitnoodiging in Juli 1921 van president Harding aan de regeeringen van Engeland, Frankrijk, Italië en Japan — de belangrijkste leden der Entente — tot een conferentie ter bespreking van de kwestie tot beperking der wapening en de vraagstukken aangaande den Stillen Oceaan en het Verre Oosten. Na een toestemmend antwoord werden, wegens hun belangen terzake, België, China, Nederland en Portugal tevens uitgenoodigd; de Sovjet-unie, die op dat oogenblik nog door geen mogendheid was erkend, werd volkomen genegeerd. Het allerbelangrijkste resultaat van Washington was het viermogendhedenverdrag (Engeland, Frankrijk, Japan en de Ver. Staten) van 13 December 1921 (aangevuld 6 Febr. 1922), dat een einde maakte aan de Engelsch-Japansche overeenkomst en daarmede naar strekking opvallende overeenkomsten had, en de vlootovereenkomst tusschen dezelfde mogendheden plus Italië, doch van een nog oogenblikkelijker belang waren de besluiten met betrekking tot China, — besluiten, die te zijnen gunste waren en een overwinning voor de Amerikaansche diplomatie beduidden. De conferentie nam o.m. de volgende resoluties aan:

De besluiten.

„I. Terwille van een doeltreffender toepassing van de beginselen van de Open Deur of gelijkheid van gelegenheid in handel en nijverheid voor alle naties komen de mogendheden, welke ter conferentie vertegenwoordigd zijn, behalve China, overeen:
a. haar onderdanen niet te steunen in een streven naar eenigerlei schikking, welke zou kunnen strekken tot de vorming, ten gunste van hare belangen, van een algemeene superioriteit van rechten t.a.v. de commercieele en economische ontwikkeling in eenig bepaald gebied van China;
b. haar onderdanen niet te steunen in een streven naar een monopolie of voorrecht, dat anderen onderdanen het recht zou ontnemen van het verrichten van wettigen handel of bedrijf of van het deelnemen met de Chineesche regeering, of plaatselijke autoriteiten, in eenigerlei openbare onderneming, of door strekking, duur en geografischen omvang de practische toepassing van het beginsel der gelijke gelegenheid moet schaden.
Deze overeenkomst worde echter niet beschouwd als een verbod tot de verkrijging van bezittingen of rechten, welke noodzakelijk kunnen zijn voor het uitvoeren van een bijzondere commercieele, industrieele of financieele onderneming of voor het aanmoedigen van uitvinding of onderzoek.
II. De Chineesche regeering neemt nota van deze overeenkomst en verklaart als haar bedoeling, zich te laten leiden door de zelfde beginselen bij de behandeling van aanvragen om economische rechten en voorrechten door regeeringen of onderdanen van alle vreemde landen, al of niet partij in deze overeenkomst".

Eerbiediging van de onschendbaarheid van China.

Verder werd besloten „dat de verdragstaten geen overeenkomsten zullen steunen van hun respectieve onderdanen met elkander, ten doel hebbende het scheppen van invloedssferen of het zich verschaffen van het genot van wederkeerig exclusieve gelegen-

heden in bepaalde gebieden van China". De verschillende vergelijken werden belichaamd in het Negen Mogendhedenverdrag van 6 Februari 1922, waarin tevens werd verklaard, dat de souvereiniteit, de onafhankelijkheid en de territoriale en administratieve onschendbaarheid van China zouden worden geëerbiedigd; een belangrijke voorziening, de eigenlijke sanctie, was nog: „De verdragstaten komen overeen, dat wanneer een toestand ontstaat, welke naar de meening van een van hen toepassing van de verdragsbepalingen insluit en een bespreking van zulk een toepassing wenschelijk maakt, een volledige en openhartige gedachtenwisseling tusschen de verdragstaten zal worden gevoerd". In de jaren 1925—'27 zijn nog vijf landen (Bolivië, Noorwegen, Zweden, Denemarken en Mexico) tot het verdrag toegetreden, zoodat het thans eigenlijk een veertien-mogendhedenverdrag is, doch van veel belang is dat natuurlijk niet, daar de houding van enkele groote mogendheden toch allesbeslissend is.

Een zwakke stee was, dat de mogendheden niet bereid waren tot een omschrijving van wat onder „Chineesch grondgebied" werd verstaan en evenzoo het ontbreken van Sovjet-Rusland onder de verdragstaten. Daartegenover stond, dat de kwestie-Sjantoeng een bevredigende regeling vond en dat Japan ook op eenige andere punten afstand deed van de gewichtigste concessies, welke het China in 1915 had afgedwongen.

In samenvatting vertoonden de verdragen van Washington zekere kenmerken van onbaatzuchtigheid van de zijde der groote mogendheden, onder invloed der volkenbondsgedachten, ook al mag men zich daar geen te ruime voorstellingen van maken. Vooral Japan deed concessies van beteekenis onder leiding van den liberalen staatsman Sjidehara, maar niettemin behield het, ondanks of juist dank zij die verdragen — voor het laatste denke men aan de verhoudingen der vlootsterkten — in het westelijke deel van den Stillen Oceaan de hegemonie, die het in den wereldoorlog had verkregen. Het werd in de geheele wereld min of meer erkend als „de voornaamste factor voor de stabiliseering van den vrede in het Verre Oosten" en in die hoedanigheid ook geacht. Ongeveer tien jaar lang heeft Japan zich met dezen roep vergenoegd, daarna echter, met de verdwijning van het liberalisme, heeft het helaas den tijd gekomen geacht, om, met een schaakterm gezegd, „het positioneele voordeel om te zetten in een materieel voordeel" (Moekden 1931, Shanghai 1932 enz.). Sindsdien heeft Japan den eerbied verloren, dien het had verworven, sindsdien heeft het zich zelf telkenmale door het slijk gehaald en het vertrouwen der wereld verloren. Te Genève werden resoluties aangenomen, die beschamend voor Japan moeten zijn geweest en tezelfdertijd (Febr. 1932) opperde de Amerikaansche staatssecretaris, Stimson, de toepassing van het Negen Mogendhedenverdrag. Toenmaals wilden de Britsche conservatieven, onder leiding van Simon, er nog niet aan, doch zoo langzamerhand gaat een „verdediging van de internationale gerechtigheid" op zeer duidelijke wijze samenvallen met de behartiging van vitale Britsche belangen. (N. Rott. Crt.)

(Vor. ber. Negen Mogendhedenverdrag 1233 F.)

A. FRANKRIJK. — Kantonnale verkiezingen. - Beteekenis. —

Frankrijks stemgerechtigden hebben zich opgemaakt, door de diverse partij-organisaties en opinie-bladen — voor het houden van algemeene verkiezingen, de eerste algemeene verkiezingen na die, welke het Volksfront aan de regeering brachten, nu ongeveer 16 maanden geleden. Deze algemeene verkiezingen, die in de eerste helft van October moeten plaats vinden, heeten de kantonnale verkiezingen.

Frankrijk is verdeeld en weer onderverdeeld in administratieve eenheden, respectievelijk de departementen en de arrondissementen. Het algemeen zeggenschap over de departementale belangen berust bij den departementalen „Conseil Général", het best te vergelijken met onze Provinciale Staten, en dat over de arrondissementsbelangen bij de „Conseils d'Arrondissement". Bij de kantonnale verkiezingen nu kiest het Fransche kiezerskorps de mannen — vrouwen komen niet in aanmerking, noch om te kiezen, noch om gekozen te worden — die het waardig acht in deze regionale lichamen hetzelve te vertegenwoordigen. De beteekenis van deze kantonnale verkiezingen is dus op de eerste plaats een gewestelijke, overeenkomstig den aard van de belangen, die er den inzet van uitmaken. Een tweede beteekenis die boven de gewestelijke uitgaat, ontleenen deze verkiezingen daaraan, dat het de „conseillers départementaux" en de „conseillers d'arrondissement" zijn, die, tezamen met de afgevaardigen der Kamer en speciaal daartoe gekozen vertegenwoordigers van de Fransche gemeenten, de leden van den Senaat kiezen, zooals te onzent de leden der provinciale staten de afgevaardigden voor de Eerste Kamer kiezen.

(Red. K. H. A.) **(V. b. 1524 A.; Verkiezingen 2290 F.)**

13 OCTOBER 1937

B. NEDERLAND. — Een conjunctuur-overzicht. - 1929—1936. —

Evenals vorige jaren vinden wij in De Kroniek van dr. mr. A. Sternheim uitvoerige statistieken, die een conjunctuur-overzicht geven van een groot aantal Nederlandsche ondernemingen. Hun aantal bedraagt niet minder dan 748 en omvat de jaren 1929 tot 1936. Zij zijn in 42 bedrijfsgroepen gesplitst. De samensteller wijst er terecht op, dat de opstelling van een dergelijke statistiek op groote moeilijkheden stuit wegens de inriching van de gepubliceerde jaarstukken. De benaming en samenstelling van activa en passiva verschillen vaak belangrijk; er zijn onduidelijke en dubbelzinnige benamingen, datumverschillen in de jaarstukken en dubbeltellingen door wederzijdsch bezit van aandeelen e.a. Hij heeft zoo goed en zoo kwaad het ging, deze moeilijkheden trachten op te lossen en daardoor redelijk betrouwbaar vergelijkingsmateriaal kunnen verkrijgen van het bedrijfsleven in de jaren 1929—1936.

Onder kapitaal is gewoon en preferent kapitaal opgenomen; de netto winst is de som van uitgekeerde winsten aan alle winstgerechtigden, incl. dotaties aan statutaire en extra-reserves en onverdeelde winstsaldi, onder aftrek van de verliezen in het desbetreffende jaar.

De algemeene resultaten, uitvoerig weergegeven in de zeer uitgebreide statistieken, zijn als volgt samengevat:

	Aantal ondern.	Kapitaal	Balans reserves	In pct.
1936 .	748	f 2.941.444.000	f 947.983.000	32.2
1935 .	738	3.036.863.000	905.454.000	29.8
1934 .	731	3.123.341.000	944.521.000	30.2
1933 .	721	3.214.637.000	970.760.000	30.2
1932 .	717	3.339.304.000	994.108.000	29.8
1931 .	712	3.376.939.000	1.004.051.000	29.8
1930 .	709	3.413.404.000	1.171.632.000	34.3
1929 .	691	3.317.642.000	1.207.502.000	36.4

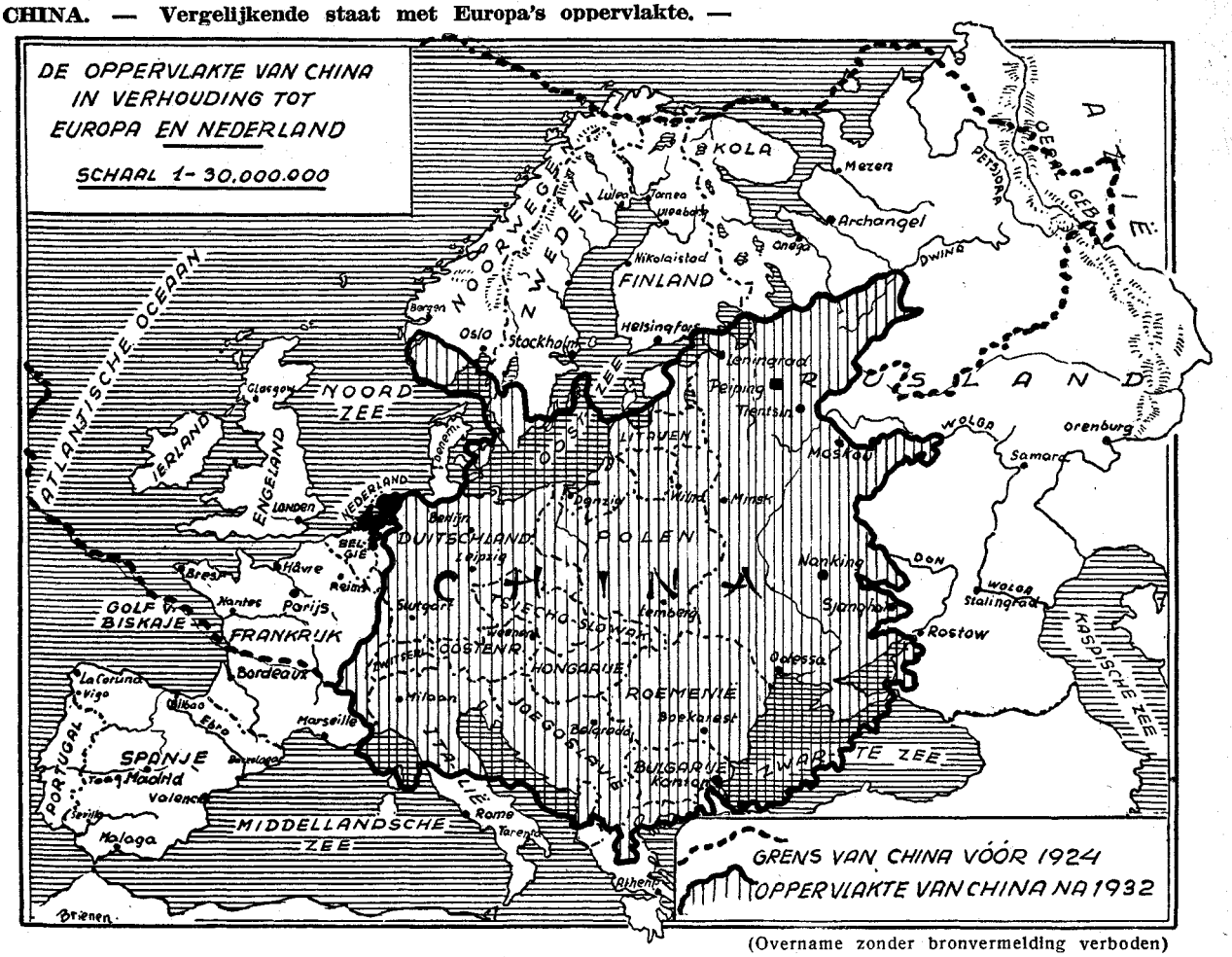
(De Kroniek) **(Vor. ber. Conjunctuur 2878 D.)**

C. ENGELAND. - Positie van de Engelsche Schatkist.

In de eerste zes maanden van het loopende fiscale jaar hebben de ontvangsten van de schatkist £ 308.861.745 bedragen of £ 16.706.030 meer dan in het vorige jaar. De invoerrechten brachten £ 111.063.000 op of £ 6.757.000 meer, accijnzen £ 55.100.000, hetgeen £ 3.200.000 hooger is. De opbrengst der inkomstenbelasting was £ 7.184.000 hooger.

De gewone uitgaven beliepen £ 407.397.795 tegen £ 372.548.005, zoodat er tot dusver een deficit is van £ 98.536.050 (v. j. £ 80.392.290). De uitgaven voor de defensiedepartementen bedroegen £ 104.600.000 tegen £ 78.650.000. (Financial News)

A. CHINA. — Vergelijkende staat met Europa's oppervlakte. —

(Overname zonder bronvermelding verboden)

De gestippelde lijn geeft de oppervlakte van China met Mongolië en Thibet aan (voor 1924), de zwarte lijn de grens van China na afscheiding van Mandsjoekwo en Jehol in 1932. **(Vor. ber. Kaart 2588a.)**

B. NEDERLAND. — De uitkeeringen aan de provinciën over 1936. —

De uitkeeringen der Regeering aan de provinciën over 1936 bedroegen:

Groningen	*f*	647.856,33
Friesland		504.031,73
Drenthe		338.850,86
Overijssel		490.384,09
Gelderland		720.980,32
Utrecht		315.344,06
Noord-Holland		1.262.158,72
Zuid-Holland		1.210.126,31
Zeeland		382.807,83
Noord-Brabant		787.775,16
Limburg		388,598,03

(Nieuwsblad v. h. Noorden)

C. DUITSCHLAND. — Kerkstrijd. - Priesters geweerd uit gemeenschapsschool. —

Het door de Duitsche regeering uitgevaardigde verbod aan katholieke priesters om op school godsdienstonderwijs te geven, is op 10 Oct. '37 in alle Berlijnsche katholieke kerken bij herderlijk schrijven aan de geloovigen medegedeeld.

„De nieuwe ordonnantie der Duitsche regeering — aldus zegt dit schrijven — brengt de leuze in toepassing: De priesters vóór de schooldeur. Op die wijze wil men beletten, dat het woord van onze geestelijken de jeugd bereikt."

„Deze daad, die ons verbijstert, is een aankondiging, dat het uur nadert, waarop het katholieke geloof op de proef gesteld zal worden. Mij als bisschop van Berlijn heeft men onkundig gelaten van de redenen, waarom onze geestelijken van het godsdienstonderwijs uitgesloten worden."

Het herderlijk schrijven constateert dan, dat de strijd tegen den godsdienst zoodanige afmetingen heeft aangenomen, dat de verjaging der priesters van de scholen geen verwondering kan wekken.

„Maar (vervolgt het herderlijk schrijven) de nieuwe ordonnantie schept het gevaar, dat onze kinderen niet meer in christelijken geest onderwezen worden. Uit de redevoeringen en geschriften der mannen, die verantwoordelijk zijn voor het leven der natie, blijkt, welke denkbeelden men koestert over de Heilige Schrift en hoezeer men het katholieke leven beleedigt. De veldtocht tegen de kerk voltrekt zich in etappen, opdat zijn doel niet te vroeg voor allen duidelijk zij."

„Wat zal men thans gaan doen? Zal men het godsdienstonderwijs geheel afschaffen en den kinderen een anti-christelijk onderricht opleggen?"

Het herderlijk schrijven herinnert er ten slotte aan, dat slechts de kerk het recht heeft godsdienstonderwijs te geven. Het dringt er bij de ouders op op aan, nauwkeurig toezicht uit te oefenen op het onderricht, dat den kinderen door de leekenonderwijzers gegeven zal worden en het deelt mede, dat eenmaal per week de kinderen in de kerken bijeen zullen kunnen komen, opdat zij daar het godsdienstonderwijs kunnen genieten, dat de priesters hun niet meer op de school kunnen geven.

(De Tijd) **(Vor. ber. Kerkstrijd 2857 B.)**

D. DENEMARKEN. — Begrooting. - Elf millioen Kronen meer voor Defensie. —

Op 8 Oct. '37 heeft de minister van Financiën, Buhl, bij den Rijksdag de begrooting voor het volgende dienstjaar (dat van 1 April—31 Maart loopt) ingediend. De uitgaven zijn geraamd op kr. 475.724.000, de inkomsten op kr. 477.196.000, zoodat er een overschot is van kr. 1.472.000.

Op de begrooting van Defensie komt voor het leger kr. 39 millioen voor of kr. 6 millioen meer dan voor het loopende jaar en voor de vloot kr. 28.8 millioen of kr. 5 millioen meer. De rekening voor het dienstjaar 1936-'37 wijst een overschot van kr. 27.4 millioen aan. (Berlingske Tidende)

(Vor. ber. Defensie 2757 C.)

14 OCTOBER 1937

A. **JAPAN. — Mussolini zegt moreelen steun toe. —** De Italiaansche gezant te Tokio heeft de Japansche regeering medegedeeld, dat de Italiaansche natie onder Mussolini's leiding volkomen eensgezind haar vollen moreelen steun geeft aan de Japansche actie in China, welke niets anders is dan de uitoefening van een wettig recht tot zelfverdediging.
(La Stampa) **(Vor. ber. Mussolini 2961 F.; Chin.-Jap. Conflict 2970 F.)**

B. **ROTTERDAM. — Geconsolideerde Schuld. —**
Bij de aanbieding van de gemeentebegrooting voor 1938 hebben B. en W. van Rotterdam medegedeeld, dat de conversies een gunstigen invloed op de begrooting hebben gehad. Het nettovoordeel op den dienst der leeningen kon voor 1938 op ruim ƒ 1.850.000 worden gesteld, een voordeel, dat zich het eerste jaar nog nauwelijks doet gelden, omdat ten gevolge van de conversie der verschillende leeningen aan het Rijk ƒ 1.600.000 aan zegelkosten moest worden betaald.
Voor het oogenblik is er een stilstand ingetreden bij de Rotterdamsche conversies. Waar zulks mogelijk was, heeft de gemeente geconverteerd. De leeningen, die thans nog 4% en daarboven renten, kunnen thans niet worden omgezet in leeningen van een lager rentetype, omdat de gemeente voor eenige jaren aan het bedongen rentetype is gebonden. Indien echter de geldschieters bereid blijken van hun „claim" afstand te doen, dan zal de gemeente de kans om haar leeningspositie nog meer te verbeteren, niet voorbij laten gaan.
Een vergelijkend overzicht der geconsolideerde schuld naar den stand per 1 Januari 1937 en 1 Januari 1938, gerekend naar den stand der conversie tot en met het raadsbesluit van 18 Sept. '37 (3½% obligatieleening, groot ƒ 93.000.000, tot conversie van de restanten der 4% obligatieleeningen van 1907 tot en met 1931; twee 3½% onderhandsche geldleeningen, in totaal groot ƒ 933.360 en het aflossen van een drietal vroeger gesloten 4% onderhandsche geldleeningen), geeft een juist beeld van den stand van zaken.
Uit het overzicht blijkt dan, dat de gemeente geen obligatieleeningen meer heeft boven 4%. Op 1 Jan. '37 was er nog ƒ 154.616.000, rentende 4½%. De toestand op 1 Januari was: ƒ 10.205.000 rentende 3%; ƒ 16.378.000 rentende 3½%; ƒ 124.124.192 rentende 4%; ƒ 154.616.000 rentende 4½%.
Op 1 Jan. 1938 zal de toestand zijn: ƒ 9.510.000 rentende 3%; ƒ 198.395.000 rentende 3½%; ƒ 48.294.692 rentende 4%; nihil rentende 4½%.
Ten aanzien van de onderhandsche leeningen blijkt, dat een minimum bedrag van ƒ 43.750 rentende 6% geheel zal zijn verdwenen op 1 Jan. 1938, het bedrag van 5% leeningen zal dan bijkans gehalveerd zijn, n.l. van ƒ 619.000 op ƒ 364.000. Er blijven dan nog ƒ 5.999.400 à 4½% staan tegen ƒ 6.300.800 op 1 Jan. 1937; ƒ 5.001.000 à 4⅜% tegen ƒ 6.184.000 op 1 Jan. 1937; ƒ 1.915.000 à 4½% tegen ƒ 3.150.000 op 1 Januari 1937 en ƒ 13.055.532 à 4% tegen ƒ 15.800.747. Op 1 Januari van het vorige jaar stond er ƒ 3.439.516 uit tegen 3¾% en op den overeenkomstigen datum van het volgende jaar zal dat ƒ 3.378.638 zijn. Bij den aanvang van dit jaar waren er geen onderhandsche leeningen van een lager rentetype. Op 1 Jan. 1938 staan er uit tegen 3½% ƒ 39.113.000, tegen 3¼% ƒ 3.508.000 en tegen 3⅛% ƒ 1.851.500.
Het totaal der obligatieleeningen bedroeg op 1 Januari 1937 ƒ 305.323.192, op 1 Jan. 1938 zal dat ƒ 256.199.692 bedragen, voor de onderhandsche leeningen zijn deze bedragen onderscheidenlijk ƒ 35.537.813 en ƒ 74.196.070. De totalen van oblig.-leeningen en onderhandsche leeningen bedroegen bij den aanvang van het loopende jaar ƒ 340.861.005 en aan het begin van het komende jaar zal dat ƒ 330.395.762 zijn.
Een vermindering van schuld derhalve van ƒ 9.465.243, waaruit echter nog geenszins de voorbarige conclusie mag worden getrokken, dat de gemeente zooveel rijker geworden zou zijn. Er kunnen immers maanden komen met een sterke aflossing van de kasgeldleeningen, die — het kan van één datum afhankelijk zijn — deze positie weer kunnen wijzigen.
(Keesings Financieel Archief)

C. **INAUGUREELE REDE. — Muziekwetenschap. - Dr. K. Ph. Bernet Kempers aanvaardt het lectoraat aan de Universiteit te Amsterdam. —**
Dr. K. Ph. Bernet Kempers heeft op 30 Sept. '37 het lectoraat in de muziekwetenschap aan de Universiteit te Amsterdam aanvaard met een rede over „Muziekwetenschap in den loop der Tijden".

Aan deze rede ontleenen wij het volgende:

De muziekwetenschap is zoo oud als de muziek in den zin van toonkunst zelve. Haar eerste problemen waren van acoustischen aard (bepaling toonsysteem). Daarbij kwamen in den Griekschen tijd de muziektheorie en de aesthetica. In de middeleeuwen maakte de „musices scientia" deel uit van het z.g. „quadrivium" en werd aan de universiteiten onderwezen.
De renaissance onderwerpt de antieke muziek aan hernieuwd onderzoek ten einde de levende kunst daarop te doen voortbouwen, de opera, de harmonisch begeleide eenstemmigheid en de chromatiek zijn de vruchten daarvan. Met den barok verdwijnen tijdelijk de leerstoelen voor muziek van de universiteiten, de muziekbeoefening der studenten wordt geleid door z.g. academische muziekdirecteuren. Toch verrichtte de muziekwetenschap nog een belangrijke taak door de uitvinding der gelijkzwevende stemming, terwijl tevens pogingen te signaleeren zijn om het weten omtrent het verleden te ordenen.
De eigenlijke muziekgeschiedenis is echter een vrucht van het tijdperk der verlichting. De eerste serieuze pogingen (Burney en Hawkins, 1776) streven dadelijk naar een algemeene geschiedenis der muziek, die bovendien gezien wordt van uit het dogma van eeuwigdurenden vooruitgang. Voor Burney is de muziek „een onschuldige luxe", Hawkins acht haar echter een uiting van goddelijke inspiratie. Bronnenpublicatie en studie van een onderdeel der muziek verrichtte voor het eerst Martin Gerbert. Andere onderzoekers blijven echter den blik richten op het geheel (Forkel), ofschoon de noodzakelijkheid van groote voorstudies zich zoozeer aan hen opdringt, dat zij huns ondanks veel detailstudie verrichten en hun algemeene werken torso moeten laten. Terwijl Forkel wel is waar gelooft in den onophoudelijken vooruitgang, maar niettemin tracht de kunst van vroeger op zichzelf te waardeeren en te meten aan het toenmaals mogelijke, brengt de romantiek met Fétis eerst het inzicht, dat alle tijden op hun wijze de schoonheid hebben kunnen openbaren. Ook Fétis' ideaal is het „ensemble complet", waaraan ook hij echter niet toekomt. Nu begint men algemeen in te zien, dat eerst veel detailwerk gedaan moet worden en dat de samenvatting aan latere generaties zal moeten worden overgelaten. Na het midden der 19de eeuw ontstaan de monumentale biographieën der groote meesters, de groote bibliographische werken, de uitgaven van gezamenlijke werken en muzikale monumenten.
Voor de jongste generatie ziet spr. de taak, om naast uitbouw van den historischen en philologischen grondslag, naast voortzetting van het detailonderzoek te streven naar hernieuwde synthese, naar opvatting der muziekgeschiedenis als cultuurhistorie, naar het opsporen van de relaties van de muziek tot de andere kunsten, waartoe hijzelf een poging heeft gedaan in zijn „Muziek in den ban der letteren". Bovendien zal het taak zijn, de scheiding tusschen voor de wetenschap en de practijk bedoelde uitgaven op te heffen.
Vervolgens gaf spr. een overzicht van de vertegenwoordiging der muziekwetenschap aan buitenlandsche universiteiten en in Nederland. (Red. K. H. A.)
(Vor. ber. Ambtsaanv. in het Onderwijs 2968 H.)

D. **NEDERLAND. — Nationaal Socialistische Beweging. - Hagespraak te Lunteren. —**
Op 9 October heeft te Lunteren een bijeenkomst van de leden der Nationaal Socialistische Beweging plaats gehad. Naar schatting zouden van 15.000 tot 20.000 menschen op het terrein aanwezig zijn geweest.
Ir. A. A. Mussert, leider der Beweging sprak o.a. over de gebeurtenissen van den laatsten tijd. In de eerste plaats de zaak-Van Duyl. Ds. Van Duyl nam zijn ontslag als lid en als Kamerlid. Spr. is van meening, dat dit ontslag nemen in het belang der Beweging was, in het belang van Ds. Van Duyl en in het belang van anderen en dat daarom zijn besluit juist was. De heer Pont en v. d. Goes van Naters hebben zich de vrijheid veroorloofd deze zaak op straat te brengen. Een andere belanghebbende heeft zelfs publiekelijk mededeelingen gedaan, lijnrecht staand tegenover die, welke hij kort te voren aan vier betrouwbare mannen deed en welke schriftelijk ter beschikking liggen.
Ds. Van Duyl beweert thans zijn handteekeningen onder pressie te hebben gezet en dit te betreuren. Welnu, dan moge het recht zijn loop hebben.
Zelfs nu gebleken is, dat de geheele afdeeling Vorming, aan welker hoofd Van Duyl stond, een broeinest van samenzwering was tegen de Beweging en haar Leider, kan onze vroegere kameraad Van Duyl het volle pond van mij krijgen. De Hooge Raad van Discipline staat ter beschikking van Van Duyl.
Maar dit moge ik U zeggen: onverschillig of men voortgaat „onthullingen" te doen, ik wensch niet uit te weiden over persoonlijke kwesties. Als Leider der Beweging kan ik met

alle gemoedsrust aanvaarden met modder te worden gesmeten, mits ik weet zelf dergelijke middelen niet te hanteeren.
Onmiddellijk na de verkiezingen was ik er zeker van, zoo vervolgde spreker, dat de Beweging door een aantal leden zou worden verlaten, door anderen verraden.
Ruim een maand geleden bleek het gezwel in de afdeeling Vorming te zitten. Directe verwijdering was mogelijk, maar ik gaf er voorkeur aan, naar Paul Kruger's wijze woord: „te wacht tot die schildpad zijn kop uitsteek."
Uitvoerder, misschien hoofd, van de revolte was mr. v. d. Goes van Naters, die het land rondreisde. In Den Haag probeerde men zelfs in iedere groep een kern te vormen.
De kwestie-Van Duyl maakte het noodig direct in te grijpen. Het is daarom niet onmogelijk, dat het achterste deel van den kop is blijven zitten. Bewijzen, dat ds. Van Duyl medeplichtig is, heb ik niet. De in het Hoofdkwartier gehouden gesprekken zijn niet afgeluisterd, anders zou ik zekerheid hebben. Vast staat echter, dat de dienst van de Vorming de schuldige is. Gezien de capaciteiten van de opstandelingen is het geheele geval meer belachelijk dan dramatisch. Maar één ding heeft mij uitermate gehinderd.
De heeren wilden mij met een soort pensioen naar Zwitserland sturen. Als zij hadden afgesproken mij te laten doodschieten, had ik eenige waardeering kunnen hebben. Dat zij mij aanzagen voor zulk een laffen hond, dat ik mijn duizenden kameraden, die jaren met mij vochten, in den steek zou laten, teekent hun mentaliteit
Indien ik ooit het gevoel krijg, dat een ander beter dan ik geschikt is als leider der Beweging, dan zal ik het oordeel vragen van de duizend hardste werkers der Beweging, niet van een Pont, een Goes van Naters en consorten.
De opstand-operette is voorbij; de Beweging marcheert, niet verbitterd maar blijmoedig. (Nieuwe Rotterd. Courant)

(Vor. ber. 2318 D.; N.S.B. 2954 B.)

15 OCTOBER 1937

A. NEDERLAND. — Faillissementen over het eerste halfjaar 1937. —

Dat het economisch getij thans stijgende is, dat Nederland thans ten volle deel heeft aan aan de algemeene opleving in de wereld, kan ten overvloede ook nog blijken uit de faillissementen-statistiek van het „Centraal Bureau'", over het eerste halfjaar van 1937, die dezer dagen verschenen is. In de eerste zes maanden van het jaar bedroeg het aantal in ons land uitgesproken faillissementen 1688. In het eerste halfjaar 1936 was dit cijfer 2283. In het eerste halfjaar 1935 : 2419; voor 1934 en 1933 waren de cijfers resp. 2330 en 2338.
Een aanmerkelijke vooruitgang is dus onmiskenbaar. (De Tijd) **(V. b. Faillissementen 2131 B.)**

B. SPANJE. — Burgeroorlog. - Nota der Spaansche regeering aan Engeland in zake Italiaansche interventie. —

De Spaansche ambassadeur heeft tot het Engelsche ministerie van buitenlandsche zaken een nota gericht, waarin wordt gezegd, dat Italië bezig is een hoogst verontrustenden veldtocht tegen het linksche deel van Spanje te organiseeren.
Het zou voornemens zijn gasaanvallen op Spaansche steden te ondernemen, het zou luchtaanvallen op de Balearen voorbereiden, en onderzeeërs voor aanvallen op de Spaansche regeeringsvloot gereedmaken, waarbij de Italiaansche duikbooten onder Spaansche vlag zou opereeren. (Times)

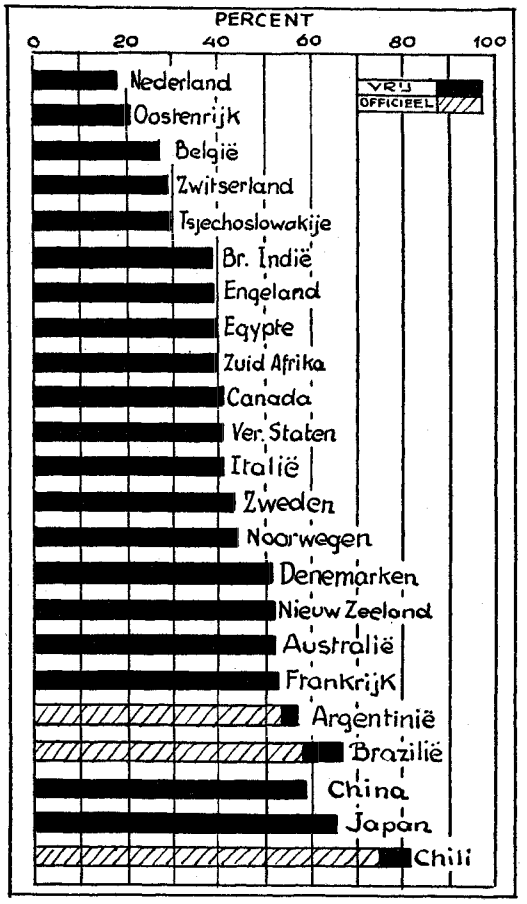
(Vor. ber. Burgeroorlog 2970 A.)

C. SPANJE. — Generaal Franco verleent hooge onderscheidingen aan Mussolini, Hitler en Koning Victor Emmanuel. —

In een rede, welke hij heeft gehouden ter gelegenheid van den eersten verjaardag van zijn verheffing tot staatshoofd, heeft generaal Franco de orde der Roode Pijlen ingesteld, welke zal worden verleend als hoogste onderscheiding voor diensten aan het Nationale Spanje bewezen.
Vervolgens heeft Franco drie decreten voorgelezen, waarbij Victor Emmanuel, Mussolini en Hitler worden benoemd tot groot-ridder in de groote imperiale orde der Roode Pijlen. (Agence Belga)

D. DEPRECIATIE. — De omvang sedert 1929. —

Vrijwel over de geheele wereld zijn de nationale munteenheden, de een na den ander, van den hechten grondslag, waarop althans de meeste tevoren hadden berust, af geraakt. In welke mate dat sedert 1929 het geval is geweest leert een grafiek, die wij hieronder aan de Engelsche Economist ontleenen. Zij geeft het percentage aan van de daling ten opzichte van de oorspronkelijke goudwaarden. Van de voornaamste landen is Duitschland het eenige, dat zich van een openlijke depreciatie van zijn nationale munt heeft onthouden, maar, zegt het Engelsche blad terecht, de wisselkoers van de mark is voor tallooze doeleinden tot beneden de vroegere goudpariteit verlaagd.
Reductie in goudwaarde der voornaamste valuta's:

De landen, die de goudwaarde van hun munteenheid met ongeveer 40% hebben verlaagd vormen van de voornaamste handelsnaties wel de meerderheid. Nederland, België en Zwitserland waren in staat het evenwicht te herstellen met een kleiner depreciatiepercentage, zulks dank zij de verlaging van het binnenlandsche prijspeil, die vóór het oogenblik der depreciatie kon worden tot stand gebracht. Echter is de goudwaarde van den Franschen franc met meer dan 50% gedaald. De meeste valuta's, van welke onze gulden de eerste plaats in bovenstaande rij inneemt, hebben echter weder een toestand van stabiliteit voor hun wisselkoersen bereikt, die op zich zelf niet zoo buitensporig veel afwijken van die van 1929. (The Economist) **(Vorig bericht 2920 F.)**

E. BELGIE. — Duitsche nota in zake eerbiediging van België's grondgebied. —

Op 13 October '37 zijn op het ministerie van buitenlandsche zaken de volgende nota's van den rijksminister van Buitenlandsche Zaken, baron Von Neurath en van den Belgischen gezant burggraaf Davignon gewisseld.

De Duitsche nota luidt als volgt:

Namens de Duitsche regeering heb ik de eer Uwe Excellentie het volgende mede te deelen:

De Duitsche regeering heeft met bijzonder groote belangstelling kennis genomen van de openbare verklaringen, welke de Belgische regeering tot het verhelderen van de internationale positie van België afgelegd heeft. Zij heeft harerzijds herhaaldelijk, in het bijzonder door de verklaring van den Duitschen rijkskanselier in zijn rede van 30 Januari 1937, haar opvatting in dit opzicht tot uiting gebracht.
Anderzijds heeft de Duitsche regeering kennis genomen van de verklaring van de koninklijke Britsche en van de Fransche regeering van 24 April 1937.
Met het oog op de omstandigheid, dat het sluiten van een verdrag bestemd tot vervanging van het pact van Locarno, nog geruimen tijd in beslag kan nemen en gedreven door den wensch, het vredelievende streven der twee landen te versterken, acht de Duitsche regeering het doelmatig, haar houding tegenover België reeds thans te preciseeren.
Met dit doel legt zij de volgende verklaring af:

1. De Duitsche regeering heeft acte genomen van de opvatting waaraan de Belgische regeering op grond van haar eigen bevoegdheid uiting heeft gegeven n.l. a) dat zij in volledige souvereiniteit voornemens is een politiek van onafhankelijkheid te volgen en b) dat zij vastbesloten is, de grenzen van België met al haar krachten tegen iederen aanval en iedere invasie te verdedigen, te verhinderen, dat het Belgische gebied voor een aanval tegen een ander land als doortochtland of als operatiebasis te land, ter zee of in de lucht wordt gebezigd en met dit doel de verdediging van België op doeltreffende wijze te organiseeren.

2. De Duitsche regeering constateert, dat de onschendbaarheid en de integriteit van België voor de westelijke mogendheden een gemeenschappelijk belang vormen. Zij bevestigt haar besluit, deze onschendbaarheid en integriteit onder geen omstandigheden te benadeelen en te allen tijde het Belgische gebied te respecteeren met uitzondering zooals vanzelf spreekt van het geval, dat België in een gewapend conflict, waarin Duitschland gewikkeld is, aan een tegen Duitschland gerichte militaire actie zou meewerken.

3. De Duitsche regeering is bereid evenals de koninklijke Britsche en de Fransche regeering België bijstand te verleenen voor het geval het het voorwerp zou zijn van een aanval of een invasie.

De Belgische nota luidt:

De koninklijke regeering heeft met groote voldoening acte genomen van de verklaring welke haar heden door de rijksregeering is meegedeeld. Zij betuigt haar daarvoor haar levendigen dank.
(Het Laatste Nieuws) **(V. b. Onafhankelijkh. 2769 C.; Betrekk. met Duitschland 2548 G.)**

16 OCTOBER 1937

A. **LUCHTVAART. — Vliegongelukken. - T-13 verongelukt. - 9 dooden. —**
Op 12 Oct. '37 maakten de T-16 en de T-13, twee nieuwe marine-vliegtuigen, die een tocht hadden gemaakt van Tandjong Priok naar Soerabaja, een noodlanding bij Tandjoeng Awarawar aan de Noordkust van Java, aangezien het onmogelijk was, tengevolge van slecht zicht, om het Westgat van Soerabaja binnen te loopen.
De T-13, welke zich in de nabijheid van de T-16 bevond, is door onbekende oorzaak loodrecht neergestort. Alle 9 inzittenden zijn gedood.
Het wrak van de T-13, dat slechts ten deele onder water steekt, had zoodanige positie, dat verscheidene slachtoffers geborgen konden worden.
De slachtoffers zijn: kapitein-luitenant ter zee, H. G. de Bruyne, H. Uurbanus, officier van den marinestoomvaartdienst, M. Vethake, eerste officier-vlieger, P. Spronk, sergeant-vlieger, F. H. Plevier, korporaal-telegrafist, P. J. S. de Groot en G. J. Zuyderhoudt, militie-matrozen (beiden in opleiding voor zeewaarnemer) en G. J. Rutte en A. A. Goedhart, korporaal-vliegtuigmakers. (Aneta)
(Vor. ber. Vliegongelukken 2969 A.)

B. **NEDERLAND. — Werkloosheid. - 63.615 werkloozen minder in één jaar. —**
Blijkens het Centraal Bureau voor de Statistiek waren er 31 Aug. '37 63.615 minder geregistreerde werkloozen dan eind Augustus 1936.
Opgemerkt zij, dat niet alle werkloozen in Nederland zich als werkzoekende bij de openbare arbeidsbemiddeling laten inschrijven.

	Aantal geheel werkloozen op het einde van:		
	Aug. 1937	Aug. 1936	Juli 1937
Gemeenten met:			
100.000 en meer inw. . .	142.212	164.113	140.301
50.000—100.000 inw. . .	43.648	51.733	42.352
20.000— 50.000 inw. . .	41.927	47.459	41.198
minder dan 20.000 inw. .	90.025	118.122	89.056
Totaal	317.812	381.427	312.907

Uit bovenstaand overzicht blijkt, dat er einde Aug. 1937 63.615 werkloozen minder geregistreerd waren dan einde Augustus 1936; einde Juli 1937 waren er 62.767 minder dan einde Juli 1936. Ten opzichte van Juli 1937 valt er een stijging waar te nemen van 4.905 werkloozen. Ook in 1936 steeg het aantal werkloozen in Augustus, er waren toen 5.755 meer werkloozen ingeschreven dan einde Juli 1936.
(Centraal Bureau v. d. Statistiek) **(V. b. 2922 C.)**

C. **INAUGUREELE REDE. — Kunstgeschiedenis. - Prof. Dr. J. Q. van Regteren Altena over „De Opdracht". —**
Bij de aanvaarding van het ambt van buitengewoon hoogleeraar in de kunstgeschiedenis der middeleeuwen en van den nieuweren tijd aan de Universiteit van Amsterdam heeft op 11 Oct. '37 prof. dr. J. Q. van Regteren Altena een rede uitgesproken, getiteld: „De opdracht".
Spreker begint met het aanschouwen op den voorgrond te stellen als het „primum movens" tot de studie van de kunstgeschiedenis, maar tevens als haar einddoel! Alle wetenschap, die omtrent beeldende kunst te noemen valt, kan slechts in verband daarmede beteekenis hebben en als middel tot de begripsverheldering en het verdiepen van het bewustzijn haar plaats ten opzichte van de aanschouwing innemen.
Spr. licht de eindelooze variatie van de verbeelding, aan één kunstvoorwerp ontleend, toe, aan het voorbeeld van de Nachtwacht, karakteriseert den bundel gewaarwordingen en associaties in den loop der tijden aan één kunstwerk ontleend, en stelt tegenover zijn voortdurende wisseling de invariabiliteit van het kunstwerk zelf in het licht. In het oogenblik van voltooiing vindt deze bundel zijn oorsprong, terwijl dan tevens de wordingsstroom bij den kunstenaar wordt afgesloten, een oogenblik derhalve, dat een geboorte en een dood in zich schijnt te vereenigen. Wie zoekt naar de grondbeginselen van een methode, zal wegens gebleken onveranderlijkheid van de kunstwerken, van deze hebben uit te gaan. Hier ligt een verschil ten opzichte van de geschiedbeoefening. Het zoogenaamd historisch feit is a priori ongedetermineerd en slechts in het begrip gevormd. De historische conceptie brandt van een kruising van waarnemingen, de kunsthistorische gaat, zelfs in de stijlleer, uit van één beeld en verbreedt zich van daaruit.
Spr. kwam tot de volgende conclusie:
Het omgaan met kunstwerken wordt bepaald door het begrip, welks maatstaven, overeenkomstig de door ons gestelde norm van volkomen ontvankelijkheid in onze waarnemingen, op hun beurt afhankelijk dienen te worden gesteld van de geaardheid der werken. Onze opvattingen daaromtrent kunnen worden afgeleid uit de evidentie van een immanente opdracht.
In de toespraken tot de autoriteiten heeft spr. vervolgens zijn voorganger, prof. F. Hudig, herdacht en aan het vele herinnerd, dat door dezen voor de kunsthistorische opleiding te Amsterdam tot stand werd gebracht. (Red. K. H. A.)
(Vor. ber. Ambtsaanv. in het Onderwijs 2974 C.)

D. **PALESTINA. — Onrust. - Leden van het Arabisch Comité gevlucht. —**
Op 14 Oct. '37 hebben onbekenden een trein op de lijn Lydda—Raseles opgeblazen.
Het aantal slachtoffers moet aanzienlijk zijn.
Te Jeruzalem mag niemand zonder noodzaak na zonsondergang op straat verblijven.
Vijf leden van het Arabische hooge comité die uit

Palestina zijn gevlucht, hebben opdracht ontvangen tot nader order buiten Palestina te blijven.
Vijf mijl buiten Jeruzalem zijn dertig schoten afgevuurd op een Joodsche autobus. Hierbij werden vijf personen gekwetst. Verder is een Arabier om het leven gekomen, toen de bom, welke hij naar een Joodsche autobus wilde werpen, ontplofte, terwijl hij het projectiel nog in de hand had.
(Agence Belga) **(Vorig bericht 2961 E.)**

17 OCTOBER 1937

A. BELGIE. — Duitsche Nota in zake eerbiediging van België's grondgebied. - Perscommentaren. —

DUITSCHLAND. — De **Berliner Börsenzeitung** ziet in de overeenkomst in ieder opzicht den uitingsvorm van den door Hitler gevoerde constructieve vredespolitiek. Duitschland drijft in geen enkel geval politieken handel, doch het grijpt rustig van geval tot geval in. Terwijl zekere andere mogendheden gevaarlijke experimenten ondernemen, in de nabijheid inmengen en in de verte rondtasten, geeft Duitschland weer eens het voorbeeld voor doelmatigen arbeid voor den vrede, vrij van sensatie.

BELGIE. — De **Libre Belgique** vestigt de aandacht op het feit, dat juist een jaar geleden en wel op 14 October 1936, de in den kabinetsraad gehouden rede van koning Leopold werd gepubliceerd. De verklaring van de Duitsche regeering bekrachtigt thans op haar beurt, na Frankrijk en Engeland, de zelfstandige positie van België in West-Europa. De legende van een Belgische satelliet van den grooten Zuidelijken buur, afhankelijk van zijn militaire politiek, heeft thans afgedaan. Er zal in de toekomst waarschijnlijk geen sprake meer van zijn.

De **Nation Belge** heeft geen vertrouwen in de Duitsche woorden. Hoe zwaar zullen alle verklaringen, verzekeringen, nota's, pacten en handteekeningen wegen in de oogen van den Duitschen generalen staf, wanneer deze laatste het oogenblik gunstig achten zal om alles te wagen voor het behalen van de overwinning? Juist niemendal. Ten opzichte van België zou hij zich slechts een enkele vraag stellen: Hebben wij er belang bij door België te trekken? Ziedaar het feit in al zijn naaktheid en brutaliteit. Al de rest zal nooit iets anders zijn dan slechte literatuur en verouderd perkament en men zal zonder moeite een kanselier vinden — het behoeft zelfs geen militair te zijn — om te herhalen, dat nood geen gebod kent.

ITALIE. — De diplomatieke redacteur van het officieuze Italiaansche persagentschap **Stefani** prijst in hooge mate de Duitsche verklaring en schrijft: de Duitsche nota correspondeert met de verklaring, welke reeds door de Italiaansche regeering is gedaan en die in de naaste toekomst versterkt zou kunnen worden door nauwkeurige bevestigingen. De wensch van België om zich los te maken van een gevaarlijk systeem van bondgenootschappen wordt ten volle gewaardeerd door Duitschland en Italië, die de onschendbaarheid en onafhankelijkheid van het Belgische koninkrijk garandeeren zonder eenige tegenprestatie te vragen.

FRANKRIJK — De **Echo de Paris** schrijft: „De vraag is nu, of de eenzijdige verklaring, die van Duitschland verkregen is, tot gevolg zal hebben, dat België georiënteerd wordt naar een nadrukkelijker neutraliteit, welke minder vatbaar zou zijn voor ontwikkelingen volgens den loop der gebeurtenissen. Men geeft ons de verzekering, dat Van Zeeland en zijn collega's Duitschland geen enkele tegenwaarde zullen bieden en wij gelooven dit gaarne. Maar hebben de ministers mondeling geen verklaringen moeten geven ten opzichte van artikel 16 van het Volkenbondshandvest en de contracten tusschen de generale staven?"
De **Populaire** schrijft: „Niets veroorlooft te veronderstellen, dat het tot stand gekomen accoord als tegenwaarde insluit een afzien door België van de verplichtingen, voortvloeiende uit zijn lidmaatschap van den Volkenbond. Het feit, dat België na rijp beraad aanvaard heeft een zetel in den Volkenbondsraad te bezetten, bewijst, dat zijn politiek op dit punt niet de chantage der Fascistische staten zal ondergaan."
(Vorig bericht 2975 E.)

B. VEREENIGDE STATEN. — Mededeelingen van President Roosevelt. —

President Roosevelt heeft ter gelegenheid van „Columbus Day" een „praatje bij den haard" gehouden. In deze toespraak tot de natie, welke per radio werd verspreid, zeide Roosevelt, dat hij het congres heeft bijeen geroepen om het de gelegenheid te geven belangrijke wetsontwerpen te bestudeeren, voor de zitting van Januari.
Het is de plicht van den president vooruit te zien. De president moet er niet alleen op bedacht zijn nu de Ver. Staten buiten een oorlog te houden, doch ook de Ver. Staten in de volgende generaties buiten een oorlog te houden.
Ten aanzien van den handel verklaarde Roosevelt, dat de Amerikaansche industrie de vermindering van de belemmeringen van den buitenlandschen handel noodig heeft om den buitenlandschen afzet te verbeteren.
In den binnenlandschen handel zouden een kleine loonsverbetering en een betere werkverdeeling met kortere werktijden van millioenen slecht betaalde arbeiders, grootere koopers maken.
De Ver. Staten hebben hun bereidheid medegedeeld deel te nemen aan de conferentie der 9-mogendheden, om een oplossing te vinden voor het Verre Oosten. Roosevelt zeide, dat bij de pogingen deze oplossing te vinden het doel der regeering is samen te werken met de andere onderteekenaars van het verdrag, met inbegrip van China en Japan.
(N. Y. Herald Tribune) **(V. b. Roosevelt 2969 F.)**

C. ENGELAND. — Rede van minister Eden. - Waarschuwende woorden vóór de hervatting der Londensche debatten in zake de Spaansche inmenging. —

Te Llanduno heeft de minister van Buitenlandsche Zaken, Eden, op 15 Oct. '37 een rede gehouden, waarin hij de Spaansche kwestie besprak.
„De gebeurtenissen van het laatste jaar, aldus zeide hij, hebben geen verandering gebracht in onze meening, dat de interventie een fout is van hen, die intervenieeren. Wij hebben een politiek van niet-inmenging gevoerd naar den geest en naar de letter, doch er bestaat verschil tusschen niet-inmenging en onverschilligheid.
Wij staan niet onverschillig tegenover de handhaving der territoriale onschendbaarheid van Spanje, of tegenover de buitenlandsche politiek van een toekomstige Spaansche regeering, of tegenover verwikkelingen in de Middellandsche Zee als gevolg van de inmenging van anderen, en tenslotte staan wij niet onverschillig tegenover de groote Britsche belangen in die zee. Er moet een duidelijk onderscheid worden gemaakt tusschen niet-inmenging in zuiver Spaansche aangelegenheden en niet-inmenging in zaken, waarbij Britsche belangen op het spel staan."
Eden verklaarde, dat de zeeroverij na het nemen van doeltreffende maatregelen was geëindigd. De Britsche regeering betreurt het Italiaansche antwoord, omdat de ervaring heeft geleerd hoe moeilijk het is, met vraagstukken als deze in de Londensche commissie vorderingen te maken. Tenzij vorderingen en snelle vorderingen gemaakt worden, zal de bezorgdheid toenemen. Niettemin wenschten de Fransche en Britsche regeeringen niet, dat het tot een mislukking zou komen, die men aan de procedure zou kunnen wijten, en derhalve werd de Italiaansche verwijzing naar de Londensche commissie aanvaard. Dat wil niet zeggen, dat wij bereid zijn in een tactiek van uitstel te berusten, aldus vervolgde de minister. In de eerstvolgende dagen zal blijken, of de landen een ernstige poging willen doen tot regeling van de Spaansche kwestie in den geest van internationale samenwerking. Wanneer die geest aanwezig is, zal men goed op weg naar een oplossing zijn.
Als de commissie echter geen vorderingen kan maken, vrees ik, dat het nutteloos is, ons te verhelen, dat de toestand ernstig is.

Geduld uitgeput. — De kenmerken van den tegenwoordigen toestand zijn openlijke inmenging en verheerlijking van woordbreuk. In dergelijke omstandigheden kan niemand er zich over beklagen, indien het geduld van degenen, die streven naar het vervullen van hun plicht tegenover Europa, nagenoeg uitgeput is. Ik zou zeker geen kritiek willen oefenen op een staat, die zich dan gedwongen zou voelen zijn vrijheid van handelen te hernemen.

Instemming met Roosevelt. — Eden ging vervolgens over tot den toestand in het Verre Oosten en zeide, dat Roosevelt in zijn rede te Chicago verschillende malen de situatie treffend heeft geteekend. In deze dagen van geweld en wetteloosheid, aldus Eden, is het goed voor ons, dat de president van de machtigste republiek ter wereld ons eraan herinnert, dat wij ons niet zoo lang geleden plechtig hebben verplicht, af te zien van geweld als werktuig van internationale politiek.
Eden sprak de hoop uit, dat op de negen-mogendheden-conferentie allen aanwezig zullen zijn, wier medewerking noodzakelijk is.

De Britsch-Fransche samenwerking. — Er is een factor, die tot tevredenheid stemt: de versterking der Britsche betrekkingen tot Frankrijk, hetgeen een groot verschil is in vergelijking met 1935. Er is niet alleen sprake van een belangengemeenschap, doch deze twee groote Europeesche democratieën beseffen meer en meer, dat zij de bewakers zijn van een groote traditie, die verdient te worden gehandhaafd.
De Vereenigde Staten, hoe ver zij ook van Europa verwijderd liggen, kennen eveneens deze zijde van den toestand. Engeland bemoeit zich niet met den regeeringsvorm in andere staten, doch deze verdraagzaamheid moet wederkeerig zijn.
Indien wij zeggen, aldus de minister, dat wij er niet naar streven van alle Europeesche staten democratieën te maken, moeten anderen niet trachten alle staten fascistisch of communistisch te maken.
Wij blijven een vrije democratie, doch wij moeten bewijzen, dat wij bereid zijn daarvoor dezelfde offers te brengen als de voorvechters van andere politieke overtuigingen. Daarom juich ik het van harte toe, dat onze herbewapening vordert en dat zij nog versneld wordt, zooals de minister-president heeft aangekondigd.
Dengenen, die er op aandringen, dat Engeland den Volkenbond

zal loslaten en naar overeenstemming met de staten buiten den bond zal streven, antwoordde Eden, dat hij evenzeer wenscht, dat de geschillen met Duitschland, Italië en andere staten uit den weg geruimd worden, doch dat een verbetering van den toestand in een richting niet ten koste van een verergering in andere richting mag tot stand komen.
Indien de wetteloosheid blijft voortduren, aldus besloot Eden, zal er zeker een Nemesis komen. Temidden van de bestaande verwarring en van de gruwelen in Europa en het Verre Oosten moeten wij ons bezinnen op wat gedaan kan worden, zonder dat wij naar het onmogelijke streven of de gevolgen te voorschijn roepen, die wij wenschen te voorkomen. Door nationale eenheid kunnen en zullen wij slagen. (Times)
(Vor. ber. Anthony Eden 2951 A.)

18 OCTOBER 1937

A. **LYBIE. - Italië zendt versterkingen in snel tempo.**
De Italiaansche versterkingen naar Lybië vertrekken in steeds sneller tempo. De troepen, welke hierheen worden gezonden omvatten niet alleen het twintigste legercorps, waarvan de oprichting in het voorjaar werd aangekondigd, doch ook het een en twintigste, dat ongemerkt is opgericht. De troepen zijn thans aanzienlijk sterker dan de garnizoenen in Tunis of Egypte.
Verder zijn verscheidene koopvaardijschepen gereedgemaakt voor een eventueel troepentransport, zoodat Italië beschikt over een vloot, welke gereed is snel troepen over zee te verplaatsen.
(Journal du Caire) **(V. b. Egypt. versterk. 2876 C.)**

B. **ITALIAANSCH OOST-AFRIKA. — Onrust in Abessynië. —**
Gedurende de laatste regenperiode hebben talrijke Abessynische opstandelingen een guerilla gevoerd tegen kleine, geïsoleerde Italiaansche garnizoenen in de Abessynische hoogvlakte.
De Italianen zouden de orde inmiddels weer hersteld en verschillende groepen Abessyniërs letterlijk vernietigd hebben. Talrijke hoofden werden gedood; de voornaamste leider, Dedjac Hailoe, werd gevangen genomen en gefusilleerd.
Van 1 tot 30 September hebben de Italianen de volgende verliezen geleden: 58 personen in een gevecht gedood; 10 zijn aan hun wonden overleden en drie verdwenen. Tengevolge van ziekten overleden er 31. Sedert 1 Januari 1935 verloren de Italianen in totaal 2357 man in Abessynië. (Stefani)
(Vor. ber. Abessynië 2688 B.)

C. **INTERNATIONALE CHRISTELIJKE VAKBEWEGING. — Het 7e Congres te Parijs. —**
Wij ontleenen het volgende aan de inleiding van den secretaris van de Internationale Christelijke Vakbeweging in zake het 7de Congres, dat van 6—8 September 1937 te Parijs werd gehouden.
„Er is een tijd geweest — nu zestien jaar geleden" — zei Mevr. Egorova, de arbeiders-afgevaardigde van Sovjet-Rusland op de laatste Internationale Arbeidersconferentie, „dat het Internationaal Christelijk Vakverbond ongeveer vier millioen leden telde. Daar dit Verbond drie kwart van zijn ledental heeft verloren, trachten zijn leiders opnieuw moed te scheppen, kracht te toonen en hun verzwakte autoriteit te versterken door een anti-sovjet-manoeuvre, die reeds van te voren tot mislukking is gedoemd. „Maar die manoeuvre heeft niet zoozeer ten doel ons een speldeprik toe te dienen, dan wel de weinige arbeiders, die het Christelijk Vakverbond trouw zijn gebleven, nogmaals te misleiden."
Heeft de Christelijke Vakbeweging het inderdaad van noode, pogingen aan te wenden, om haar beweging nieuw leven in te blazen? Is zij ten doode opgeschreven? Staat zij inderdaad op een verloren post? Deze vraag dringt zich op en het is misschien niet alleen Mevr. Egorova, die haar stelt.
Het is waar, dat de Christelijke Vakbeweging gedurende de laatste jaren twee en een half millioen leden heeft verloren, maar Mevr. Egorova heeft de oorzaak van dezen achteruitgang niet aangegeven. Want dan zou zij hebben moeten zeggen, dat, als wij dergelijke verliezen hebben moeten lijden, dit te wijten is aan het fascisme, omdat onze Christelijke Vakbeweging heeft geweigerd mede te werken met welke dictatuur ook, omdat onze beweging steunt op de vrijheid van vereeniging, op de vrijheid van de arbeiders, van alle arbeiders, zich te vereenigen in organisaties, die zij in vrijheid hebben opgericht en in vrijheid besturen, omdat onze beweging haar onafhankelijkheid en waardigheid heeft weten te handhaven en dat zij die zal weten te handhaven ten spijt van alle aanvallen, die zij zoowel van rechts als links te verduren heeft. (I. C. V.) **(2258 A.)**

D. **LUCHTVAART. — Vliegongelukken. - Het marinevliegtuig T-1 verongelukt. —**
Voor de tweede maal in een week heeft een ernstig ongeluk de Indische marine-luchtvaart getroffen: bij Banda is het marinevliegtuig de T-1 neergestort, als gevolg waarvan de vijf inzittenden allen om het leven zijn gekomen. Het toestel is gezonken en moet als verloren worden beschouwd.
De slachtoffers zijn: luitenant-ter-zee tweede klasse der Koninklijke Marine-reserve E. van Haften, sergeant-majoor G. J. Radstaat, sergeant-vlieger G. van der Hooft, korporaal-vliegtuigmaker P. L. Boogert en de zeemilicien-matroos-telegrafist E. F. Nolten. (Aneta) **(Vor. ber. Vliegongelukken 2976 A.)**

E. **JOEGO-SLAVIE. — Het concordaat. —**
Door tusschenkomst van het officieuze nieuwsbureau Avala heeft ministerpresident Stojadinowitsj een nieuwe verklaring afgelegd omtrent de verdere behandeling van het concordaat. In hoofdzaak herhaalde hij zijn vroegere verzekering: het concordaat niet voor den Senaat te brengen tot een betere en verzoenlijker atmosfeer is geschapen. In politieke kringen echter neemt men aan, dat de herhaling van de beloften, die destijds zijn gedaan om de opgezweepte gemoederen te kalmeeren, thans de bedoeling heeft om eventueele onderhandelingen der orthodoxe kerk over bijlegging van het conflict te vergemakkelijken. Met hetzelfde oogmerk verklaart men de benoeming van senator Simonowitsj tot minister van justitie. Hij is de eenige senator onder de nieuwe ministers en de orthodoxe kerk heeft destijds wel alle afgevaardigden die in het Skoeptsjina voor het concordaat stemden uitgesloten, niet echter de leden van den Senaat. (Wreme) **(Vorig bericht 2875 D.)**

F. **DANZIG. — De samenstelling van den Volksdag.**
De Volksdag van Danzig ziet er thans, na de mandaatswijziging, als volgt uit: N.S.D.A.P. 48, partijloozen 3, Soc. Dem. 10, Centrum 9, Polen 2, in totaal 72.
De Duitsch-nationalen en de communisten zijn dus verdwenen: De Soc. Dem. en het Centrum zijn teruggegaan. De oppositie is verminderd van 29 tot 21 afgevaardigden. (Gazeta Polska)
(Vor. ber. Volksdag 1753 B.)

G. **DUITSCHLAND. — Anti-semitisme. - Het leed der Joodsche kinderen. —**
De Joodsche perscommissie voor bijzondere berichtgeving schrijft:
In de dezer dagen te Praag verschenen „Jüdischer Almanach 5698" die geheel aan het Joodsche kind is gewijd, doet Hans Martin eenige mededeelingen over het Joodsche kind in het Derde Rijk. Heeft iemand wel eenig besef — zoo vraagt hij — hoe het er in de ziel van Joodsche schoolkinderen uitziet, die van acht tot twaalf en van twee tot vier door het anti-semitische vagevuur trekken? Hun niet-Joodsche medescholieren behooren vrijwel allen tot de nat.-soc. Hitlerjeugd; deze omvat zoo ongeveer de geheele jonge Duitsche generatie, die later in het politieke leven op den voorgrond zal treden, en tevens thans reeds in de school een voorproefje geeft. Iemand, die de beteekenis van dit feit begrijpt, zal zich niet moeilijk kunnen voorstellen, aan welke ver-

nederingen Joodsche kinderen in een dergelijk milieu zijn blootgesteld.
In den zomer van 1936 — aldus Martin — vertelde mij de moeder van een acht-jarig meisje: „Mijn kind wil niet meer naar school. Het slaapt des nachts bijna niet meer; des ochtends vroeg wordt het onrustig, begint te beven en te huilen. Eenigen tijd geleden werd op de scholen Schlageter herdacht. In de aankondiging, die in alle klassen werd voorgelezen, heette het: „Aan Negers en Joden is deelneming verboden". De onderwijzer geeft aanwijzingen voor het feest, de heele klas zal op een bepaald punt samenkomen. Mijn kind meldt zich: „Moet ik ook komen, meneer, ik ben n.l. een Jodin?" In de klas breekt een joelend gelach los, waarmede ook de onderwijzer instemt. Meer is er niet gebeurd. Maar — aldus de moeder — het kan voor een geheel menschenleven voldoende zijn" . . . . .
(Joodsche Perscommissie) **(Vor. ber. 2872 C.)**

A. **TELEVISIE. — Telefonische opname. —**
Op 12 Oct. '37 heeft te Berlijn tusschen den „Potsdamer Platz" en het oude Rijksdaggebouw bij den „Brandenburger Tor" een interessant experiment plaats gehad: voor het eerst zijn daar televisie-opnamen via de gewone telefoonleiding doorgezonden en uitstekend ontvangen. Daarmede schijnt inderdaad een weg geopend naar de populariseering der televisie. In ieder geval beteekent het welslagen van dit experiment een aanzienlijke vereenvoudiging van het „verzien". (Berliner Tageblatt)
(Vor. ber. 2305 B; Televisie 2925 B.)

B. **NEGEN-MOGENDHEDENCONFERENTIE. — Bijeengeroepen tegen 30 October 1937. —**
Het staat thans definitief vast, dat de negen-mogendhedenconferentie te Brussel zal worden gehouden. De eerste bijeenkomst der conferentie zal plaats vinden op 30 October '37.
De regeering van België heeft namelijk besloten, op verzoek van Groot-Brittannië en met toestemming van de regeering van de Vereenigde Staten, aan de staten, welke het negen-mogendhedenverdrag hebben onderteekend, voor te stellen einde dezer maand te Brussel een bijeenkomst te beleggen, ten einde den toestand in het Verre Oosten te bestudeeren.
(Agence Belga)
(Vor. ber. Negen-Mogendhedenverdrag 2971 A.)

19 OCTOBER 1937

C. **WERELDWERKLOOSHEID. — Vergelijkende staat van Juli—September 1936 en 1937. —**
In de meeste landen is de industrieele bedrijvigheid zoozeer toegenomen, dat het aantal werkloozen geleidelijk en snel daalt. Dit is de conclusie, vervat in de statistiek van het Internationaal Arbeidsbureau over het derde kwartaal van 1937.
In dertien landen zijn er thans reeds meer menschen aan het werk dan tijdens de bloeiperiode in 1929. Als men de cijfers voor dit jaar op 100 stelt, bedraagt het percentage voor het derde kwartaal van 1937 in de Unie van Zuid-Afrika 132.7, Estland 149.4, Denemarken 136.3, Finland 115.5, Joego-Slavië 114.5, Groot-Brittannië 113.2, Hongarije 107.2, Italië 106.1, Noorwegen 107, Canada 100.7, Japan 127.8, Zweden 119.3 en Letland 116.8.
Over 1936 vertoonden de Vereenigde Staten een vooruitgang van 10% met een percentage van 97.1, daarna volgen België 96.8%, Polen 91.1, Frankrijk 80.7%, Nederland 81.4%, Zwitserland 79% en Luxemburg 78.2%.
Vergeleken met 1936, aldus blijkt uit de statistieken, is het werkloozencijfer in alle landen gedaald, met uitzondering van drie: Denemarken, Finland en Joego-Slavië.
De cijfers der verschillende landen, vergeleken met het correspondeerende kwartaal van 1936, luiden als volgt:

	Derde kwartaal 1936	1937
Australië	57.001	43.010
België	100.838	86.344
Bulgarije	4.997	4.278
Canada	22.305	18.070
Chili	5.076	2.721
Danzig	8.587	2.984
Denemarken	61.432	76.391
Duitschland	1.429.656	748.608
Estland	476	470
Finland	2.431	2.794
Frankrijk	458.543	334.521
Groot-Brittannië en N.-Ierland	1.613.940	1.358.621
Hongarije	46.713	43.915
Iersche Vrijstaat	67.045	65.670
Japan	352.501	310.060
Joego-Slavië	10.501	11.543
Letland	1.223	1.146
Nederland	375.674	312.907
Noorwegen	23.477	20.045
Oostenrijk	217.991	178.081
Polen	284.000	276.781
Roemenië	12.923	10.784
Tsjecho-Slowakije	508.081	248.127
Zweden	21.510	9.800
Zwitserland	79.281	51.892

(Int. Arbeidsbureau) **(Vor. ber. 2886 D.)**

D. **DUITSCHLAND. — Samenstelling van het leger.** 1 April 1937 werd het Duitsche leger in vier legers ingedeeld. Volgens „La France Militaire" zijn deze legers in tijd van vrede als volgt samengesteld.
Het 1e leger met het hoofdkwartier te Berlijn bestaat uit het I, II, III en X legerkorps met de stafkwartieren resp. te Koningsbergen, Stettin, Berlijn en Hamburg, de 1e divisie en 5e brigade cavalerie en de 3e pantserdivisie.
Het 2e leger met het hoofdkwartier te Kassel bestaat uit het VI, IX, XI, en XII legerkorps met de stafkwartieren resp. te Münster aan de Weser, Kassel, Hannover en Wiesbaden en de 1e en 4e pantserdivisie.
Het 3e leger met het hoofdkwartier te Dresden bestaat uit het IV en VIII legerkorps met de stafkwartieren resp. te Dresden en Breslau en de 2e divisie cavalerie.
Het 4e leger met het hoofdkwartier te München zal bestaan uit het V, VII en XIII legerkorps met de stafkwartieren resp. te Neurenberg, München en Stuttgart.
Het XIII legerkorps zal binnenkort worden opgericht. Het stafkwartier van het V legerkorps, dat thans nog te Stuttgart gevestigd is, krijgt dan Neurenberg als standplaats.
Verder zullen vermoedelijk binnenkort nog de 37, 38 en 39 divisie worden opgericht met standplaatsen resp. te Mainz, Erfurt en Küstrin.
(La France Militaire)
(Vor. ber. Leger, Vloot en Luchtm. 2793 A.)

E. **NON-INTERVENTIECOMMISSIE. — De Fransche ambassadeur te Londen, Corbin, dient voorstellen in.** In de op 16 Oct. '37 onder voorzitterschap van lord Plymouth gehouden zitting der non-interventiecommissie heeft de Fransche ambassadeur Corbin namens zijn regeering vijf voorstellen ingediend, die als een laatste poging beschouwd moet worden, een oplossing voor het Spaansche probleem te vinden.
Deze voorstellen behelzen:
Gecontroleerde terugtrekking der buitenlandsche vrijwilligers.
Verleening van zekere rechten van oorlogvoerende aan beide partijen in Spanje, zoodra de aftocht der vrijwilligers bevredigende vorderingen maakt.
De geïnteresseerde regeeringen moeten zich binnen een bepaalden termijn over deze voorstellen uitspreken.

Blijft een accoord uit, dan zal Frankrijk ernstig overwegen zijn vrijheid van handelen te hernemen. Namens de Britsche regeering sloot lord Plymouth zich volkomen aan bij de voorstellen van den Quai d'Orsay. Ook hij voegde aan het slot van zijn rede de waarschuwing toe, dat, als geen accoord bereikt zou worden, de Engelsche regeering zich het recht voorbehoudt, haar algeheele vrijheid van beweging te hernemen.
De vertegenwoordiger van Italië, Grandi, deelde mede, dat zijn regeering bereid was — als begin van uitvoering van het Britsche plan — toe te stemmen in de terugroeping van een bepaald aantal vrijwilligers. Dit aantal moest voor beide partijen echter even hoog zijn.
De Duitsche ambassadeur, von Ribbentrop, verklaarde het standpunt van Rome te deelen.
Maisky, de Russische gedelegeerde, zeide, dat de Italiaansche regeering, officieel en officieus in den Spaanschen burgeroorlog intervenieert. Hij achtte de hernieuwde verwijzing der aangelegenheden naar de non-interventiecommissie doelloos, doch was niettemin bereid, de Fransche voorstellen ter kennis van zijn regeering te brengen.
Nadat nog de Portugeesche, Zweedsche en Belgische gedelegeerden het woord hadden gevoerd, werd besloten, de Fransche voorstellen aan de betrokken regeeringen ter goedkeuring voor te leggen.
(Telex-A. N. P.) **(Vor. ber. Niet-inmenging 2948 B.; Spaansche Burgeroorlog 2975 B.)**

A. OOSTENRIJK. — Douane te Triëst. —
De Oostenrijksche „Amtliche Nachrichtenstelle" deelt mede: „Uit kracht van een te Rome geteekende overeenkomst is te Triëst een Oostenrijksch douanekantoor geopend.
De Oostenrijksche financieele autoriteiten hebben voor het eerst sedert het sluiten der vredesverdragen contact met de Adriatische Zee".
(Amtliche Nachrichtenstelle)

B. NEDERLAND. — Tweede Kamer. - Vaccinatie. —
Ingediend is een wetsontwerp houdende verlenging van den geldigheidsduur van tijdelijke bepalingen betreffende de vaccinatie. (Het Vaderland)
(Vorig bericht 2584 F.)

C. LETTEREN. — Boeken die door de pers gunstig besproken zijn. - Onze wekelijksche opgave. —
Amerikaansch: W. R. Burnett — „Six days' grace". (Heinemann, 1937) **(Vorig bericht 2970 B.)**
Belgisch-Fransch: Marcel Arland — „Les plus beaux de nos jours." (Gallimard)
A. Curvers et Jean Sarrazin — „Bourg-le Rond." (Gallimard) **(Vor. ber. 2892 C.)**
Duitsch: Gabriele Reuter — „Grüne Banken um alte Bilder." (G. Grote-Verlag, Berlin)
Anna Seghers — „Die Rettung." (Querido, A'dam) **(Vor. ber. 2970 B.)**
Engelsch: Sir James Jeans — „Science and Music." (Cambridge University Press) **(Vor. ber. 2970 B.)**
Hongaarsch: Jozsef Nyirö — „Isten igájában." (Onder het juk van God.) (Révai, Budapest) **(2850 C.)**
Nederlandsch: Bert Decorte — „Germinal-gedichten." (Vlaamsche editie.) (Uitg. Uilenspiegel-Hoogstraten, 1937)
P. H. v. Moerkerken — „De ondergang van het dorp." (Salamanderreeks, Querido, A'dam) **(2970 B.)**
Spaansch: Federico Garcia Lorca — „Lament for the death of a bullfighter and other poems in Spanish with English translation by A. L. Lloyd." (Heinemann) **(Vor. ber. 2875 C.)** (Red. K. H. A.)

D. CHINA. — Conflict met Japan. - Japansche critiek op Engelands houding. —
„Wij kunnen niet begrijpen, waarom Engeland zulk een animositeit ten opzichte van Japan aan den dag legt, terwijl het toch op economisch gebied zoozeer geinteresseerd is bij het feit, dat Japan een groot afzetgebied vormt voor de Britsche artikelen" — aldus schrijft het Japansche handelsorgaan, de „Sjoegai Sjogyo", in een hoofdartikel, getiteld: „Het incident met China en de Britsch-Japansche economische betrekkingen."
„Engeland", zoo gaat dit artikel voort, „heeft sinds 1935 vele pogingen aangewend om den Britschen invloed in China uit te breiden door China te helpen bij de hervorming van het Chineesche munststelsel en de centralisatie der Chineesche regeering onder het Nankingbewind. De vooruitgang, die China met behulp van dezen Britschen bijstand heeft gemaakt, heeft China er toe gebracht, een anti-Japansch program uit te werken, dat thans culmineert in het huidige Chineesch-Japansche conflict."
(Sjoegai Sjogyo) **(V. b. Chin.-Jap. Confl. 2974 A.)**

E. CHINA. — Maarschalk en Mevrouw Tsjang Kai-Sjek. —

Mevr. Tsjang Kai-Sjek, de trouwe medewerkster van haar echtgenoot.

Maarschalk Tsjang Kai-Sjek, opperbevelhebber van het Chineesche leger.

(Vorig bericht Tsjang Kai-Sjek 2884 A.)

F. FRANKRIJK. — Kantonnale verkiezingen. —
De einduitslag op 17 Oct. '37 van de verkiezingen voor de algemeene raden en de arrondissementsraden luidt als volgt:

	Algemeene raden	Arr. raden
Socialisten	234 winst 71	309 winst 84
Communisten	41 winst 31	70 winst 43
Sociaal-republik.	46 verlies 11	31 verlies 7
Onafh.-socialisten	15 verlies 5	15 verlies 18
Radicaal Pelletan	2 winst 1	5 winst 2
Sociaal-radicalen	526 verlies 42	544 verlies 37
Onafh.-radicalen	119 verlies 25	114 verlies 33
Volksdemocraten	20 winst 2	54 winst 9
Links-republikeinen	207 winst 2	237 verlies 78
Democr. radicalen	240 winst 9	391 winst 10
Conservatieven	59 verlies 6	68 winst 2
De la Roque	14 winst 10	29 winst 23
Doriot	2 winst 1	2 winst 1
Elzas. autonomisten	0 verlies 2	0 verlies 1
Totaal	1525 zetels	1869 zetels

(Het Volk) **(Vorig bericht 2972 A.)**

A. **Kunstleven.** —
Wij ontleenen aan het Alg. Handelsblad het volgende:
Eerst langzamerhand kwam op geestelijk terrein een samenwerking tot stand met krachten, die uit hoofde van hun beroep zich aan kunst wijdden, daar het pionierswerk door „amateurs" verricht werd. De verklaring hiervoor ligt eenvoudig in het feit, dat „beroepskrachten" eerst later hierheen kwamen en afzetgebied vonden, de basis voor een bestaan. Ook was de eerste tijd niet direct de gelukkigste, daar men aanvankelijk slechts die menschen zag komen, die in Europa op grond eener beperkte capaciteit geen plaats vonden. Nog heden ten dage vindt men de verschillende genoemde typen veelvuldig naast elkaar. Eerst langzamerhand vestigen zich hier ook figuren, aan wie met vertrouwen de technische leiding van kunstprestaties in handen wordt gegeven.
Dat hiernevens echter de maatschappelijke organisatie van het geheele kunstterrein door particulieren belangeloos geschiedt, heeft voor deze landen een ongekend gunstigen toestand geschapen, welke bovendien in vele opzichten afwerend ten opzichte van de corruptie in Europa heeft gewerkt. Men heeft hier het hoofd koel weten te houden en de afstand heeft tevens gediend tot een objectiviteit, die men in het gewoel der Oude Wereld zoo noode mist. Het Indische kunstleven teekent zich momenteel af naar drie stroomingen: de „import-kunst", welke geleid wordt door den Bond van Kunstkringen met afdeelingen door den geheelen archipel; de werkzaamheid van enkele beroepskrachten, die tevens het muziekleven op de hoofdplaatsen leiden; en de werkzaamheid van begaafde, soms zéér begaafde amateurs.

De drie stroomingen ontmoeten elkaar uiteraard vaak en in vele gevallen heeft een prachtige samenwerking tot bijzondere resultaten geleid.

NEDERL. OOST-INDIË

Goed peil der prestaties. — Komen wij na alle beschouwingen wat meer tot feiten:
Wij hebben den kunst-liefhebber de eerepalm gereikt voor het pionierswerk op dit terrein. Als men denkt, dat inmiddels de werkzaamheid van den „amateur" teruggetreden of verslapt is met het toenemen van werkzaamheid van den professional, dan heeft men het mis!
Zooals wij reeds zeiden: de geheele organisatie van de „import-kunst" is liefhebberij-werk. Zoo komen geregeld verzamelingen van schilderijen, plastiek, prentkunst, weefsels, kunstnijverheid, enz. aan, en hiervan worden, van kunstkring tot kunstkring, tentoonstellingen ingericht. Voorts vormt een zeer belangrijk onderdeel de organisatie der concerttournées, welke uiteraard een uitgebreide correspondentie insluit. Nu en dan hebben de kleinere kringen éénmaal per maand een „bondsprestatie" en de grootere uiteraard meer, terwijl deze laatsten ook reeds door hun leden-aantal verplicht zijn, meer prestaties te bieden. Zoo treden de meeste ensembles in de hoofdplaatsen twee of drie malen op, waarbij zij steeds een nieuw programma dienen te brengen. De prestaties bewegen zich op het gebied van cabaret, dans, tooneel, muziek, enz., kortom zoo veelzijdig mogelijk. Het voordeel van dit systeem is, dat men allerlei categorieën publiek vereenigt en — daar het lidmaatschap alle prestaties omsluit — „lichtere" en „zwaardere" kunst elkander kan doen steunen!
Met deze „import-kunst" blijven we ons oriënteeren op de Europeesche kunstmarkt. De geboden prestaties worden onder aandrang van het Bondsbestuur „actueel" gehouden. Menige kunstenaar heeft ook reeds ervaren dat men, wat dit betreft, zeker niet „in een kolonie" terecht was. Zoo zijn de prestaties, hier geboden, dezelfde als te Amsterdam of Weenen of Parijs of waar ook. En de artisten? Zij zijn ook dezelfden, die ginds optreden, want Nederl.-Indië is sinds geruimen tijd ook een welkome aansluiting in de wereld-tournées welke over Amerika, Japan, Australië enz. leiden. Zoo waren hier in den loop der jaren o.m. Iturbi, Heifetz, Szigety, Borofski, Rubinstein, Boedapester-strijkkwartet, Feuermann, Piatigorski, om slechts eenigen te noemen. Verblijdend is ook, dat meer en meer Hollandsche kunstenaars zich hier komen laten hooren. Zoo waren hier Carel v. Leeuwen Boomkamp, Andries Roodenburg, Charlotte Köhler, de gezelschappen der gebroeders Ruys, het cabaret Hans Snel, en kort geleden Betty van den Bosch.
Samenwerking in het muziekleven. — Behalve door het organiseeren der tournées, die bovenvermelden import mogelijk maken, treedt de kunstliefhebber hier ook meermalen nog op andere wijze naar voren. Menigmaal moet op ver in uithoeken liggende oorden klaviermedewerking gezocht worden van een of anderen amateur of amatrice; soms vormen zich strijkkwartetten die het tot zeer aanvaardbare prestaties brengen; de enkele orkesten te Batavia, Soerabaja en Bandoeng krijgen aanvulling uit amateurs of wel zij bestaan uit een kern van amateurs, gelijk onze studenten-ensembles in Nederland, op de uitvoeringen versterkt met beroepskrachten. Deze beroepskrachten zijn veelal blijvers geworden, na eerst werkzaam te zijn geweest in een der groote hotelrestaurantbedrijven. Batavia heeft in Hôtel des Indes en in Hotel der Nederlanden orkesten welke, zij het in luchtigen vorm, verzorgde genre-muziek brengen en hierin opera-selecties opnemen. In het Bandoengsche hotel „Homann" heeft geruimen tijd een Russisch ensemble dankbaar auditorium gevonden. Aan deze zaken heeft de amateur actief natuurlijk geen deel, doch dat er in Indië buiten de dagtaak tijd gevonden wordt voor ernstige studie, bewijst het geval van menigen liefhebber, die zijn muzikale en literaire ontwikkeling bijhoudt door discotheek en bibliotheek en deze werken niet alleen op de plank in de kast laat staan. Ik vermeld bijvoorbeeld het geval van een bedrijfsleider van een der grootste bedrijven te Soerabaja, bekwaam instrumentalist, die aan het werk toog om alle viool-solo-sonaten van Bach over te schrijven, waarbij maat voor maat belangrijke beschouwingen uit verschillende revisies en opmerkingen van groote meesters werden ingeschreven. Een reuzenarbeid, die maanden en maanden vorderde van buitengemeene intelligentie en toewijding. En dit alles ter voorbereiding van... eigen studie! En wat gebeurde er niet onder leiding van den juist-vertrokken voorzitter van den Kunstkring-Soerabaja, mr. H. M. Planten! Deze bracht door heel den Oosthoek, met Soerabaja als centrum, goede en vaak zéér goede tooneeluitvoeringen en hij boekt op zijn répertoire als speler en regisseur een serie creaties, die menig beroepsgezelschap hem met recht kan benijden. (Ook Shakespeare werd hier gespeeld en met een raakheid en frischheid, die den routinearbeid van het beroepstooneel in de schaduw stelde, terwijl de middelen ook veroorloofden, aankleeding en montage in uiterste perfectie te geven.)
Hoe men op peil blijft. — Dit is zoo het aspect van „hoe men zich op peil houdt". En dat dit streven naar niveau geen holle frase is, zal een ieder kunnen beamen, die de Indische maatschappij van nabij kent. Laten wij de tijdelijke verschijnselen der malaise buiten beschouwing, dan nòg is Indië's samenleving er een van bijzonderen aard. Het geestelijk goed komt ongetwijfeld vrijwel overal ter wereld op latere en de allerlaatste plaats, maar het materialisme vraagt in deze landen soms beangstigend veel van de totale aandacht en de groep, die strijden wil voor kunst, voor geestelijk goed en voor een hooger gesteld evenwicht, is in wezen héél klein. Men kan zich dan ook de voldoening begrijpen, als, uit gesprekken of door waardeering van prestaties, aan buitenstaanders, solisten die kersversch van ginds komen, blijkt, dat

men inderdaad geheel georiënteerd is. Menigeen haast zich ook tijdens een verlof in het oude land, zich spoedig te overtuigen of de jaren in Indië achterstand, geestelijken achterstand opleverden. Aardig is ook, als men dan in Europa hoort, dat kunstenaars, die Indië bezochten, vol lof waren over hun ervaringen in dit land, want men kan niet alleen kunst brengen, en bespeuren, dat deze critische waardeering ondervindt, maar men kan er tegelijk ook kunst ontvangen! Nieuwe en bijzondere indrukken, die maken, dat men spoedig van dit land gaat houden, waar men bovendien de kennismaking kan inzetten onder de aangenaamste omstandigheden. Zoo zal onze kolonie misschien ook onder de landen gerekend mogen worden, waar een gezond kunstleven vatbaarheid heeft, en levensvatbaarheid houdt! Slechte invloeden worden door de groote uitgestrektheid geneutraliseerd of misschien leidt deze uitgestrektheid van het terrein, dat bestreken moet worden, ook geestelijk, tot ruimer denken. (Alg. Handelsblad)

20 OCTOBER 1937

A. **LEVENSONDERHOUD. — Kosten in diverse landen van 1913—Juli 1937. —**

In de afdeeling Internationaal van het maandschrift van het Centraal Bureau voor de Statistiek worden gegevens gepubliceerd over de kosten van het levensonderhoud in verschillende landen van 1913 tot Juli 1937. Natuurlijk is een vergelijking van de verschillende landen onderling niet altijd even gemakkelijk, aangezien maar zelden eenzelfde tijd of tijdvak als basis is aangenomen.

Voor **Nederland** de jaren 1911/1913 op 100 stellende, komen we voor 1933 op het cijfer 139, 1934: 140, 1935: 136 en 1936: 132. Het topjaar was dus 1934, waarna een daling intrad. Doch reeds op het einde van 1936 was er een stijging boven het gemiddelde van dat jaar, welke stijging zich in 1937 regelmatig voortzette tot 139 in Juli 1937 Het hooge cijfer van 1934 is dus weer bijna bereikt.

Zwitserland vertoont ongeveer een gelijk beeld. Hier geldt Juni 1914 voor 100. De index voor 1933 is dan 131, 1934: 129, 1935: 128 en 1936: 130. Eind 1936 begint de stijging tot 137 in Juli 1937.

Duitschland geeft een geringere stijging te zien. Juli 1914 op 100 stellende, geeft het tijdvak 1933 tot en met 1936 een stijging van 118 tot 124. Voor 1937 geeft het eerste halfjaar iets minder dan 125 en Juli 126.

In **België** is 1921 als basis 100 genomen. Van 1933 t/m. 1936 stijgt de index van 179 tot 187 (1934: 173, 1935: 175). Eind 1936 gaat het cijfer sterk omhoog tot 201 in Juni 1937.

Ook **Denemarken** vertoont een sterke stijging van 100 in Juli 1914 tot 180 in Juli 1937. Iets beter is **Noorwegen** van 100 tot 168 en **Zweden** van 100 tot 162.

Groot-Brittannië neemt als basis Juli 1914. In 1933 was de index gestegen tot 140 en sedertdien is de stijging blijven aanhouden tot 147 in 1936 en 155 in Juli 1937. **Japan** baseert zijn cijfers op 15 Juli 1914 en noteert van 1933 tot 1936 een stijging van 146 tot 159. In Juli 1937 was het cijfer gestegen tot 172. Maar het slechts komt **Frankrijk** er wel van af. Als basis van 100 wordt aangenomen het tijdvak Januari tot Juni 1914. 1933 heeft dan reeds een hoogte bereikt van 520, waarna voor 1934 en 1935 een daling intreedt tot resp. 516 en 483. Doch 1936 stijgt weer tot 507. Het laatste kwartaal van 1936 is reeds zeer hoog met een index van 540, waarna de stijging aanhoudt tot 581 over het eerste kwartaal van 1937 en niet minder dan 606 over het tweede kwartaal van laatstgenoemd jaar.

Er zijn echter ook landen waar de stijging gering is. Zoo geeft **Britsch-Indië** een stijging van 100 in Juli 1914 tot 103 in 1933, 97 in 1934 (hier dus zelfs daling), 101 in 1935 en 102 in 1936. Toch gaat ook hier het indexcijfer nog iets omhoog en bereikte in Juni 1937 106.

Hongarije maakt ook een heel goed figuur met 100 in 1913, 91 in 1933, 89 in 1934, 91 in 1935 en 96 in 1936. Van 1933 tot 1936 waren de kosten van levensonderhoud dus lager dan in 1913. Echter vindt ook hier van af eind 1936 een stijging plaats tot 102 in Juli 1937. Hongarije is als zoodanig te beschouwen, evenals **Oostenrijk** met 100 in Juli 1914 en 105 gedurende de jaren 1933 tot en met 1936. In Juli 1937 bedroeg de index nog 105, terwijl over enkele maanden van het laatstverloopen jaar nog een enkele maal het cijfer daar even beneden is geweest. Ook **Tsjecho-Slowakije** vertoont zulk een beeld met 100 in Juli 1914, 104 in 1936. Later treedt een kleine stijging in tot 106 in Juli 1937.

Iets minder gunstig is de **Unie van Zuid-Afrika** met 100 in 1913 en 108 in 1936. Thans is het indexcijfer daar gestegen tot ongeveer 110.

Ten slotte resteeren nog enkele landen, waarvan de cijfers moeilijk te vergelijken zijn met de reeds genoemde. Zoo noteert **Australië** een daling van 100 in 1923/'27 tot thans 87; **Canada** van 100 in 1926 tot thans 83; **Italië** van 100 in Juni 1928 tot nu 93; **Polen** van 100 in 1928 tot 65 in Juli 1937 en de **Vereenigde Staten** van 100 over 1923 tot 1925 tot thans ongeveer 84. In al deze laatstgenoemde landen is echter gedurende den laatsten tijd een stijging van het indexcijfer ingetreden. Zoo geeft Australië van 1933 tot heden een stijging van 80 tot 87, Canada van 78 tot 83, Italië van 80 tot 93, de Ver. Staten van 76 tot 84. Polen noteerde in 1933 nog 71, het cijfer daalt dan in de eerstvolgende drie jaren tot resp. 66, 64 en 61, doch eind 1936 komt ook de stijging tot 65 in Juli 1937.

De kosten van het levensonderhoud stijgen dus in den laatsten tijd overal, al is het in sommige landen in zeer geringe mate. En Nederland maakt in vergelijking met andere landen zeker geen slecht figuur, al moet worden toegegeven, dat een stijging met bijna 40% sedert het tijdvak 1911/1913 niet gering meer te noemen is. (Centraal Bureau v. d. Statistiek)

(Vorig bericht 2730 A.)

B. **SPANJE. — Burgeroorlog. - Asturië in nationalistische handen. —**

De troepen van generaal D'Avila zijn erin geslaagd, de Asturische strijdkrachten, die de verdedigingslinie van La Sella bezet hielden, te omsingelen. Op 17 Oct. '37 bevonden de rechtsche troepen zich op ongeveer 15 K.M. van Villa Viciosa. De laatste verdedigingslinie der Asturiërs is thans bezweken.
(Agence Belga) **(Vor. ber. Burgeroorlog 2979 E.)**

C. **EGYPTE. — Versterking van de Lybische grens.** De Egyptische autoriteiten hebben, in samenwerking met de Britsche militaire autoriteiten, maatregelen genomen, om de sedert den Abessynischen oorlog bestaande verdedigingswerken in de Lybische woestijn, in het bijzonder bij Mersah Matroe, te moderniseeren en met voldoende materiaal en troepen uit te rusten. (Le Journal du Caire)

(Vor. ber. 2876 C.; Lybië 2978 A.)

D. **CHINA. — Conflict met Japan. - China's wenschen.** China noch Japan zien het openen van vredesbesprekingen onder het oog. China wenscht geen compromisregeling, gelijk in de Chineesche bladen wordt verklaard. Voordat eenigerlei vredesplan besproken kan worden, wenscht China de terugtrekking van de Japansche troepen uit Noord-China en teruggave van Mandsjoekwo. (Central News, Chin. persagentschap)

(Vor. ber. Chin.-Jap. Confl. 2980 D.)

E. **PALESTINA. — Onrust. - Arabische sympathieën voor Italië. —**

Aan de Noordelijke grens van Palestina, tusschen Haifa en Safed, heeft zich een woedend gevecht voorgedaan, waarbij verscheidene honderden Palestijnen met elkander slaags raakten. Er werden schoten gelost en bommen geworpen. De strijd duurde twee uur.

Te Jaffa en Tel Aviv is de toestand gespannen. Er zijn bommen geworpen naar het hoofdbureau van politie te Jaffa. De autoriteiten hebben de Joden gewaarschuwd voor reizen naar Jaffa. De burgemeester van Tel Aviv heeft in verband met de onveiligheid en den aanslag op het vliegveld te Lydda, een nieuw terrein gevraagd.

Er zijn sancties genomen op grond van de recente aanslagen op autobussen. De huizen der vermoedelijke aanvallers zijn met dynamiet opgeblazen door den ordebewakingsdienst, nadat de dorpsbevolking geëvacueerd was.

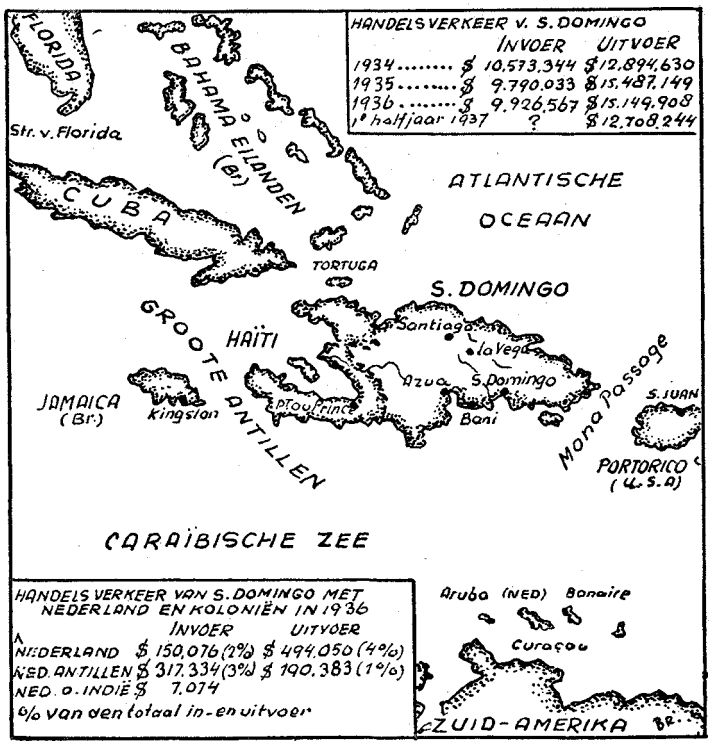
De nieuwe burgemeester van Jeruzalem is de oud-Oostenrijksche advokaat dr. Daniël Auster. Dr. Auster promoveerde aan de Weensche universiteit, diende tijdens den oorlog in het Oostenrijksche leger als eerste luitenant en trok na den oorlog naar Palestina.

Telegram aan Mussolini. — Naar vernomen wordt, hebben de hoofden van de belangrijkste Arabische stammen in Lybië een telegram aan Mussolini gezonden, waarin zij hem de verzekering geven van hun solidariteit met de Arabieren in Palestina, zulks naar aanleiding van „de gebeurtenissen, die daar de laatste dagen hebben plaats gevonden in verband met de maatregelen, waartoe de mandaatsregeering is overgegaan."

De toon der Italiaansche bladen tijdens de jongste incidenten in Palestina draagt een uitgesproken anti-Britsch karakter. (Agence Belga)

(Vorig bericht 2976 D.)

A. DOMINICAANSCHE REPUBLIEK. — In- en Uitvoer. - Handelsverkeer met Nederland. - Regeering. —

In 1821 werd na de Spaansche evacuatie van het geheele eiland een onafhankelijke republiek geproclameerd. De huidige republiek scheidde zich in 1844 van Haïti af en stichtte de Dominicaansche republiek. In 1916 waren de Ver. Staten genoodzaakt militaire maatregelen te nemen en de republiek werd tot 1924 onder beheer van het Amerikaansche Gouvernement gesteld. In dit jaar werd weder een Dominicaansch bestuur gekozen dat met uitzondering van de nationale schuld, die door een Amerikaansch ambtenaar wordt gecontrôleerd, weder alle onafhankelijke rechten bezit. (Red. K. H. A.)

(Overname zonder bronvermelding verboden)

21 OCTOBER 1937

B. NEDERLAND. — Onderwijs. - Inaugureele rede van Prof. ir. H. G. Nolen over „den electrischen generator en zijn belasting". —

Op 6 Oct. '37 heeft dr. ir. H G. Nolen in een openbare vergadering van den Senaat der Technische Hoogeschool in de aula bij de aanvaarding van het ambt van hoogleeraar in de electrotechniek aan de Technische Hoogeschool een rede uitgesproken over „den electrischen generator en zijn belasting". Spreker begon met het begrip generator te ontwikkelen. Bij het gebruik van wisselstroom worden verschillende moeilijkheden in het bedrijf geopenbaard, die bij gelijkstroom weliswaar ook in principe aanwezig zijn maar dan niet van zoo overwegend belang zijn als dit bij de 50 × per secunde wisselende stroomsoort die men tegenwoordig gebruikt, het geval is. In het bijzonder wees spr. op den invloed van zelfinductie en capaciteit, die elkaar zoo merkwaardig aanvullen. Voorts wees spr. er op, dat in de praktijk beide gevallen voorkomen, men heeft netten met overmatige zelfinductie waartoe men er toe komt een extra capaciteit bij te schakelen (netten met veel motoren of lange bovengrondsche leidingen), men heeft netten met overmatige capaciteit (veel ondergrondsche kabels) bij welke men dus extra zelfinductie zou moeten bijschakelen om het nagestreefde evenwicht tusschen zelfinductie en capaciteit te bereiken. Gevolg van deze overwegingen is dus wel, dat men in het algemeen niet kan zeggen welke nieuwe aansluiting voordeelig is, een met zelfinductie of een met capaciteit, dit hangt er van af welke der beide grootheden voor de aansluiting in overmaat aanwezig was.

Dit overmaat geeft aanleiding tot het slingeren van energie tusschen den generator en het net.

Hierdoor ontstaat dus een zekere wisselwerking tusschen generator en belasting en spr. wijdde er over uit dat de bestudeering van deze wisselwerkingen alleen in een mathematisch kleed kan worden gestoken, wanneer het tempo dier wisselingen volkomen constant is, d.w.z. dat de zelfde spanning na een evenlang tijdsverloop lederen keer weerkeert.

Om kort te gaan, in de kromme lijn die de wisselstroomgrootheden voorstelt mogen geen hoogere harmonische voorkomen. Dit is echter niet alleen een kwestie van vergemakkelijking der studie. Hoogere harmonische kunnen ook allerlei ongewenschte verschijnselen in het leven roepen. Zij kunnen aanleiding geven tot labiliteit, tot resonantie en overspanningsmogelijkheden.

Behalve echter den eenvoud van de sinus-kromme vereischt de combinatie van wisselstroom, die men in de praktijk gebruikt en die men practisch een draaistroom noemt, nog een tweeden eisch van eenvoud, waaraan dikwijls practisch moeilijk is te voldoen. Spr. doelde hierbij op de het eerst door Fortescue ontwikkelde symmetrie van de belasting.

Nu men eenmaal met den generator een zekere trap van volmaaktheid bereikt heeft, nu komt de belasting moeilijkheden brengen. Moderne verbruikstoestellen kunnen ook de symmetrie van de belasting nadeelig influenceeren. Hierbij wees spr. er op dat een phasische belasting, zooals laschtransformatoren en electrische ovens en ook de gloeilampen, tot de a-symmetrische belasting aanleiding kunnen geven; in groote netten echter kan men ze gemakkelijk symmetrisch over de phasen verdeelen. Moeilijk te beheerschen zijn tijdens de perioden veranderende zelfinducties, capaciteiten en weerstanden. De tijdens een periode veranderende zelfinductie treft men reeds in den transformator aan, het is een oude bekende en een aanleiding voor het optreden — z.i. op uiterst bescheiden schaal — van boven harmonische.

Moeilijker wordt de toestand bij moderne verbruikstoestellen zooals de gasontladingslampen en de mutatoren. Vooral de electrische tractie neemt groote hoeveelheden electrischen arbeid af door middel van mutatoren, mutator is de door den Zwitsers gepousseerde verzamelnaam voor alle ontladings-ventielen waarin slechts over bepaalde deelen der perioden stroom wordt doorgelaten en waarvan de gelijkrichters de meest bekende groep vormen. Men kan ze beschouwen als weerstanden die gedurende een deel der perioden zeer klein zijn en gedurende een ander deel bijna oneindig groot. Het zijn dus periodiek veranderende weerstanden en het ligt voor de hand, dat zelfs de best uitgevoerde generator er nooit in zal slagen dergelijke toestellen met sinusvormigen wisselstroom te belasten.

In onze netten worden naast elkaar gebruikt draaistroom-transformatoren met hoogspanningswikkelen die zoowel in ster als in driehoek geschakeld zijn.

Men kan nu aantoonen dat de moeilijkheden bij a-symmetrische belastingen bij beide soorten wikkelingen elkander kunnen compenseeren.

Ook zou men bepaalde boven harmonische expresselijk in den generator kunnen brengen, die zoodanig gedimensioneerd zijn dat zij de boven harmonische uit het net compenseeren.

Aan het einde van zijn beschouwingen komende, wees spr. er dus op dat, alhoewel de eigenlijke generator het eenige apparaat blijft waar werkzaam vermogen wordt voortgebracht, men er op uit moet zijn generator en zijn belasting meer dan voorheen tezamen te bestudeeren. (Red. K. H. A.)

(Vor. ber. Ambtsaanv. i. h. Onderwijs 2976 C.)

C. FRANKRIJK. — Vernieuwing van het verdrag van vriendschap met Joego-Slavië. —

Op 12 Oct. '37 heeft Stojadinowitsj met minister Delbos te Parijs de documenten onderteekend betreffende de vernieuwing van het verdrag van vriendschap en raadpleging tusschen Frankrijk en Joego-Slavië.

Het Fransche departement van Buitenlandsche Zaken publiceert een communiqué naar aanleiding van de onderteekening van de overeenkomst, waarbij voor den duur van vijf jaar het verdrag van vriendschap en arbitrage tusschen Frankrijk en Joego-Slavië wordt verlengd.

In het communiqué wordt o.m. gezegd: De ministers

hebben diepgaande besprekingen gevoerd over de algemeene Europeesche situatie en de problemen, welke beide landen meer in het bijzonder raken. Die besprekingen werden gehouden in den geest van die nauwe en vriendschappelijke samenwerking, welke beantwoordt aan de solidaire gevoelens en belangen der beide landen. (Le Temps - Politika)

A. **NEDERLAND. — De Nederlandsche Spoorwegen in 1936. —**
In verhouding tot de gezamenlijke opbrengsten van het vervoer bedroegen de gezamenlijke exploitatiekosten 95.84 procent tegen 94.30 pct. in 1935.
De totale loonuitgaven, met inbegrip van die voor constructie en derden, bedroegen in 1936 *f* 59.980.000, tegen *f* 63.355.000 in 1935, zoodat de vermindering *f* 3.375.000 bedroeg. Het batig saldo der exploitatierekening, in 1936 bedragende *f* 3.975.862, is *f* 1.783 380 lager dan in 1935, toen het *f* 2.479.090 lager was dan in 1934.
Het nadeelig saldo der interestrekening bedraagt *f* 21.750.629, tegen *f* 21.297.454 in 1935. De afschrijving koersverschil en onkosten bij uitgifte van leeningen bedraagt *f* 248.103. De verschillende verliezen ad *f* 724.795 (v. j. *f* 78.565) zijn aanzienlijk hooger dan over 1935. Zij bestaan in hoofdzaak uit de geleden verliezen wegens niet terug ontvangen gelden voor uitgaven aan de spoorwegen Nijkerk—Ede, Schagen—Van Ewijcksluis en Dinxperlo—Varsseveld.
Ten behoeve van het fonds tot ondersteuning van gepensionneerd Nederlandsch spoorwegpersoneel is een bijdrage van *f* 175.000 uitgetrokken (v. j. *f* 200.000).
Het nadeelig saldo der rekening van gemeenschappelijke baten en lasten bedraagt over 1936 *f* 30.231.183 (v. j. *f* 28.032.342).
In het debet der winst- en verliesrekening S.S. en H.S. is onderscheidenlijk overgebracht het aandeel van elke maatschappij in voormeld nadeelig slot, bedragende voor S.S. 18/40½ × *f* 30.231.183 = *f* 13.436.081 en voor H.S. 22½/40½ × *f* 30.231.183 = *f* 16.795.101.
In verband met het bepaalde in de overeenkomsten 1920 S.S. en H.S., zijn in het credit der winst- en verliesrekeningen gebracht de door den staat aan de maatschappijen verschuldigde bijbetalingen, ad *f* 14.156.081 bij S.S. en *f* 17.695.101 bij H.S. om tot een winstsaldo te komen van 4% van het op aandeelen aan toonder gestorte en niet terugbetaalde kapitaal ad *f* 18.000.000 bij S.S. en ad *f* 22.500.000 bij H.S.
Diensvolgens sluit de winst- en verliesrekening bij S.S. met een voordeelig saldo van *f* 720.000, waarvan op de in omloop zijnde 72.000 aandeelen aan toonder van *f* 250 *f* 10 per aandeel kan worden uitgekeerd.
Van het voordeelig saldo der winst- en verliesrekening H.S. van *f* 900.000 kan op de in omloop zijnde 22.500 aandeelen aan toonder van *f* 1000 *f* 40 per aandeel worden uitgekeerd.
(Aan personeelsuitgaven werd in het geheel betaald *f* 67.882.000, d.i. 74.10 procent der exploitatiekosten, tegen *f* 70.815.000 of 74.26 procent der exploitatiekosten in 1935 (Nwe. Rott. Crt.)
(Vor. ber. 2648 A.; Spoorwegen 2713 E.)

B. **ZUID-AFRIKA. — Generaal Smuts over Zuidwest-Afrika. —**
In een te Colesburg gehouden redevoering heeft generaal Smuts naar aanleiding van den Duitschen eisch in zake teruggave van de vroegere Duitsche kolonie van Zuidwest-Afrika o.a. verklaard: „Dit mandaat is noodzakelijk voor de toekomstige veiligheid van onze grenzen en wij zullen het behouden".
In het verdere verloop van zijn rede herinnerde Smuts er aan, dat de minister-president der Zuid-Afrikaansche Unie in een vroegere verklaring duidelijk heeft doen uitkomen, dat de Unie staat of valt met het mandaat over Zuidwest-Afrika.
Tenslotte wees generaal Smuts er nog op, dat de meerderheid van de blanken in Zuidwest-Afrika niet uit Duitschers, doch uit Afrikaners bestaat.
(Die Burger) **(Vor. ber. Generaal Smuts 2356 H.)**

22 OCTOBER 1937

C. **HONGARIJE. — De rede van Tibor von Eckhardt en de sociaal-democraten. —**
De Hongaarsche sociaal-democratische partij heeft op 17 Oct. '37 een standpunt bepaald naar aanleiding van de legitimistische redevoering van Tibor von Eckhardt van een week geleden. Zonder daarbij zich uit te spreken voor de restauratie verklaarden de sociaal-democraten duidelijk, dat, wanneer zij moesten kiezen tusschen de dictatuur en welk ander regime ook, zij zich steeds tegen de dictatuur zouden uitspreken. Door deze verklaring zijn thans alle oppositiepartijen vereenigd tegen initiatieven met totalitaire strekking. (Az Est)
(Vor. ber. Tibor von Eckhardt 1683 B.)

D. **GEESTELIJK LEVEN. — Eeuwfeest der Basiliek te Maastricht. —**
De herdenking van het feit, dat de Basiliek van O. L. Vrouwe te Maastricht een eeuw geleden werd teruggeschonken aan den katholieken eeredienst, is op 10 Oct. '37 op plechtige wijze ingezet met een Pontificale Hoogmis in de Basiliek, nadat den vorigen avond een compacte menschenmassa met een bidweg hulde had gebracht aan Maria de Sterre der Zee.
(De Tijd)

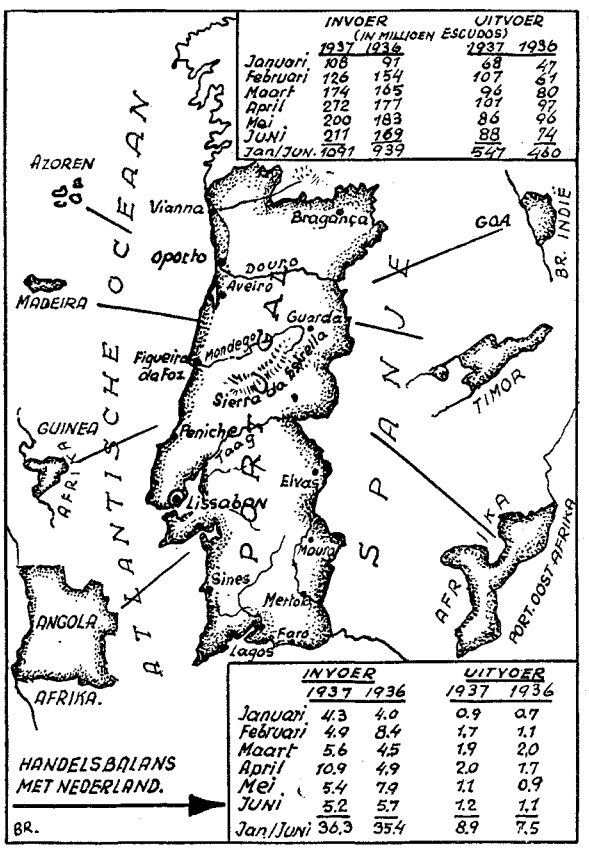
E. **NEDERLAND. — Onderwijs. - Inaugureele rede van Prof. dr. P. Karsten over „De beteekenis der analytische chemie en haar ontwikkeling in de laatste vijftig jaar". —**
Op 1 Oct. '37 heeft te Delft prof. dr. P. Karsten, benoemd hoogleeraar in de scheikundige technologie aan de Technische Hoogeschool, zijn inaugureele rede gehouden. Het onderwerp was: „de beteekenis der analytische chemie en haar ontwikkeling in de laatste vijftig jaar". Wij ontleenen hieraan het volgende:
De analytische chemie, aldus betoogde spr., heeft in de laatste vijftig jaar sterk den invloed van de vorderingen van chemie en physica ondergaan: deze wetenschappen verschaften haar nieuwe hulpmiddelen om de talrijke problemen op te lossen, die wetenschap en industrie haar voorlegden.
Wanneer wij de plaats willen nagaan, die de analytische chemie ten opzichte van de zuivere en toegepaste wetenschap inneemt, dan kunnen wij zeggen, dat ze haar voedsel ontvangt van de zuivere wetenschap, in het bijzonder de chemie en de physica, en methoden verschaft aan de zuivere wetenschap en de industrie. De wetenschap zou weinig vorderingen gemaakt hebben zonder de beschikking te hebben gehad over bruikbare methoden om te kunnen nagaan de samenstelling van gevormde stoffen of het verloop van plaatshebbende reacties. Vele verrassende resultaten op allerlei gebied zouden tot de onmogelijkheden hebben behoord, indien men hierbij de hulp van nauwkeurige analyses had moeten ontberen, en hoe dikwijls heeft men een research-onderzoek moeten opgeven door het ontbreken van goede analysemethoden!
In de industrie wordt het belang van de analytische chemie meestal wel ingezien. Terecht: de industrie zou zich zonder haar nooit tot zulk een hoogte hebben kunnen ontwikkelen. Analytische methoden worden in veel industrieën gebruikt bij het inkoopen der grondstoffen, bij het waardeeren van haar producten en bij het opsporen van de oorzaak van ongewenschte eigenschappen van het geproduceerde artikel.
(Red. K. H. A.)
(Vor. ber. Ambtsaanv. i. h. Onderwijs 2983 B.)

F. **NEDERLAND. — Dienstplicht. - Wijzigingen. —**
De minister van Defensie heeft aan de burgemeesters bericht, dat in afwachting van de beslissing omtrent de bij de Staten-Generaal aanhangig gemaakte wijziging van de Dienstplichtwet, waarbij o.m. verhooging van het jaarlijksche contingent gewone dienstplichtigen wordt voorgesteld, het in de bedoeling ligt, het getal ingeschrevenen, dat zich aan de keuring moet onderwerpen, belangrijk te verhoogen.
In verband hiermede is het noodzakelijk gebleken, het aantal keuringsraden te verhoogen van 18 tot het vroegere aantal: 33.
Behoudens uitzonderingen bestrijkt elk der nieuwe raden het gebied van een van de vroegere 33 raden. Echter zijn de nieuwe raden niet meer, als vroeger, genummerd, doch is er de voorkeur aan gegeven, aan elken raad den naam van een gemeente te geven, waardoor men in den naam tevens een aanduiding zal vinden van het gebied van den raad.
De minister doet de aanschrijving vergezeld gaan van een vernieuwde districtsbeschikking, waarin de noodige wijzigingen betreffende de verandering in de keuringsraden zijn opgenomen.

De minister hoopt spoedig nadere mededeelingen te doen omtrent de a.s. keuringen, die vermoedelijk reeds in de tweede helft van November zullen aanvangen. Het ligt in de bedoeling dat deze keuringen, voor zoover zij nog in 1937 zullen plaats hebben, zullen dienen voor de nog niet gekeurde ingeschrevenen van de lichting 1938 en dat in Januari 1938 en volgende maanden de keuringen worden voortgezet voor de lichting 1939. (Nieuwe Rott. Courant)

(Vorig bericht 2953 A.)

A. **PORTUGAL. — In- en Uitvoer. - Handel met Nederland. —**

(Overname zonder bronvermelding verboden)

B. **TURKIJE. — Accoord met Sovjet-Rusland. —** Op 8 Oct. '37 is ter ministerie van Buitenlandsche Zaken een nieuw handels- en scheepvaartverdrag tusschen Turkije en Rusland onderteekend. Tevens zijn overeenkomsten geteekend over de wisselkoersen en de betalingen. (Akcham)

23 OCTOBER 1937

C. **NEDERLAND. — Tweede Kamer. - Grondwetswijziging. —**

De Tweede Kamer heeft op 20 Oct. '37 gestemd over de wetsontwerpen tot herziening van de Grondwet.

Het wetsontwerp no. 1 strekkende tot verlaging van het inkomen van H. M. de Koningin van *f* 1.200.000 tot *f* 1.000.000 (het kent een inkomen van *f* 200.000 toe aan den prins-gemaal en het halveert het inkomen van de prinses, dat volgens de huidige grondwet na huwelijksvoltrekking *f* 400.000 bedraagt) wordt aangenomen met 94 tegen 3 stemmen. (Tegen de communisten.)

Het wetsontwerp no. 2 der grondwetsherziening verlaagt de schadeloosstelling der Tweede Kamerleden van *f* 5000 tot *f* 4500, het pensioen, dat oud-Kamerleden 's jaars ontvangen voor elk jaar, dat zij Kamerlid zijn geweest, wordt van *f* 150.— tot *f* 120.— en het maximum pensioen van *f* 3000 tot *f* 2800 verlaagd. Een afgetreden Kamerlid, dat minister wordt, zal gedurende zijn ministerschap geen pensioen als oud-Kamerlid krijgen.

Dit ontwerp werd aangenomen met 90 tegen 7 stemmen. (Tegen stemden de N.S.B. en de communisten.)

Het wetsontwerp no. 3: verandering in de Grondwet, strekkende tot het openen der mogelijkheid ministers te benoemen, niet belast met de leiding van een ministerieel departement, werd aangenomen met 86 tegen 11 stemmen. (Tegen Chr. Dem. Unie, Staatk. Geref. Partij, N.S.B. en Comm. Partij.)

Het wetsontwerp no. 4 tot herziening van de Grondwet, dat den wetgever bij de uitwerking van het principe der evenredige vertegenwoordiging wat meer armslag zal geven, heeft de Tweede Kamer goedgekeurd met 86 tegen 11 stemmen. (Tegen: N.S.B., C.D.U., communisten en Staatk. Geref.)

Voor wetsontwerp no. 5: verandering van de Grondwet, strekkende tot het openen van de mogelijkheid, leden van vertegenwoordigende lichamen, die een streven tot uitdrukking brengen, gericht op de verandering van de bestaande rechtsorde met toepassing of bevordering van onwettige middelen, van hun lidmaatschap vervallen te verklaren, stemden 60 leden, tegen stemden 37.

Aangezien dit wetsontwerp geen 2/3 meerderheid heeft behaald, is het niet aangenomen.

(Tegen stemden de S.D.A.P., Vrijz.-Dem., Comm. Partij, N.S.B. en Chr. Dem. Unie.)

Het wetsontwerp no. 6: verandering in de Grondwet, strekkende tot het openen van de mogelijkheid, openbare lichamen voor beroep of bedrijf in te stellen, werd aangenomen met 88 tegen 9 stemmen. (Tegen stemden N.S.B., Comm. Partij en Staatk. Geref.)

Het wetsontwerp no. 7: het zoogenaamde „verzamelontwerp", bevattende voorstellen betreffende de beperking der parlementaire onschendbaarheid en betreffende uitsluiting van verkiesbaarheid in geval van veroordeeling wegens politieke delicten, behaalde 58 tegen 39 stemmen en is dus niet aangenomen. (Tegen stemden S.D.A.P., Vrijz.-Dem., Comm. Partij, N.S.B., C.D.U. en S.G.P.)

Het wetsontwerp no. 8: verandering van de overgangsbepalingen, werd zonder hoofdelijke stemming aangenomen.

Bij deze stemmingen waren afwezig: mr. Oud (Vrijz.-Dem.) en de heeren Stumpel en mr. Truyen (beiden R.K.). (Alg. Handelsblad - Volk - Telegraaf)

(Vor. ber. Grondwet 2888 E; Wijziging 2741 F.)

D. **NEDERLAND. — Landbouwkundig onderzoek. - Ir. J. Otten wordt directeur. —**

Ter bevordering van de gewenschte samenwerking op het gebied van het landbouwkundig onderzoek, ligt het in het voornemen van den minister van Economische Zaken, over te gaan tot het instellen van een centrale commissie van advies voor het technisch landbouwkundig onderzoek, welke te Wageningen zal zijn gevestigd.

Het ligt in de bedoeling den rijkslandbouwconsulent ir. J. M. L. Otten als voorzitter van de in te stellen centrale commissie met de leiding te belasten.

(Alg. Handelsblad)

E. **ITALIE. — Mussolini eischt autarkie. —**

Het centrale corporatieve comité van Italië is dezer dagen bijeengekomen voor besprekingen over de nationale autarkie.

Bij de opening der bijeenkomst gaf Mussolini een uiteenzetting van de grondbeginselen, die de nationale activiteit moeten leiden. Het tijdperk der voorbereidende studie moet worden afgesloten; men moet beginnen met de verwezenlijking der verschillende plannen.

De geheele natie moet doordrongen worden van den geest der autarkie: zij moet er zich op voorbereiden

afstand te doen van niet-onmisbare producten, die vervangen kunnen worden door nationale voortbrengselen, hetgeen voordeelig is voor de Italiaansche handelsbalans.
De Duce constateerde met voldoening, dat in verschillende belangrijke takken van productie de autarkie reeds geheel of vrijwel bereikt is.
(Giornale d'Italia) **(Vor. ber. Mussolini 2974 A.)**

A. **NON-INTERVENTIE-COMMISSIE. — Italië hecht goedkeuring aan vele voorgestelde punten. —**
Tegen alle pessimistische verwachtingen in, is de non-interventie-commissie te Londen er in geslaagd zeer aanmerkelijke vorderingen met betrekking tot de kwestie der vrijwilligers in Spanje te bereiken. Deze gunstige wending moet hoofdzakelijk worden toegeschreven aan een verklaring van den Italiaanschen gedelegeerde Grandi, die op 20 October mededeelde, dat zijn regeering haar goedkeuring hecht aan de volgende punten:
1o. Aan beide zijden wordt onmiddellijk overgegaan tot een symbolische terugtrekking van de buitenlandsche vrijwilligers.
2o. Er wordt een internationale commissie naar Spanje gezonden, die zal moeten nagaan op welke wijze de vrijwilligers moeten worden teruggetrokken en die daarop contrôle zal moeten oefenen.
3o. Deze commissie zal desbetreffende voorstellen doen.
4o. Tijdens het terugtrekken zal worden nagegaan op welke wijze beiden partijen in Spanje de rechten van oorlogvoerenden toegekend kunnen worden.
In hoofdzaak heeft Italië dus het Britsche plan van 14 Juli (pag. 2867 A.) aanvaard en daarenboven nog een „symbolische" terugtrekking der vrijwilligers. Duitschland heeft zich bij de verklaring van Grandi aangesloten.
Na afloop der zitting verklaarde de Engelsche minister Eden zich zeer voldaan over de bereikte resultaten. (Daily Telegraph)
(Vor. ber. 2979 E.; Burgeroorlog 2982 B.)

B. **TURKIJE. — Luchtvaart. - Drie-jarenplan. —**
Turkije is op het oogenblik bezig een sterke luchtmacht in het leven te roepen. Tegen het einde van 1939, wanneer het drie-jaren-plan in zake de luchtbewapening voltooid is, hoopt de Turksche regeering op zijn minst 1000 hoogstmoderne en machtige militaire vliegtuigen tot haar beschikking te hebben.
(Ankara Haltasi)
(Vor. ber. Leger, Vloot en Luchtm. 2920 B.)

C. **DUITSCHLAND. — Leger des Heils. - „De Strijdkreet" verboden. —**
Het hoofdkwartier van het Leger des Heils te Londen heeft bericht ontvangen, dat de Duitsche autoriteiten het orgaan van het Leger „De Strijdkreet" verboden hebben; zij weigeren het recht van publicatie voor dit jaar te vernieuwen.
(Daily Herald) **(Vor. ber. Pers 2599 G.)**

D. **NEDERLAND. — Eerste Kamer. - Prof. Dr. R. Woltjer. —**
In de op 18 Oct. '37 gehouden zitting van het Centraal Stembureau is in de vacature, ontstaan door het niet aannemen van zijn benoeming door den heer S. Sijtsma, tot lid van de Eerste Kamer benoemd verklaard prof. dr. R. H. Woltjer te Amsterdam.
(Het Vaderland) **(Vor. ber. 2858 C.)**

E. **ITALIE. — Anti-fascisme en Communisme. - Processen en veroordeelingen. —**
Het proces tegen anti-fascisten te Milaan is op 14 Oct. '37 geëindigd. Morandi, Venenzi, Testa, Ravazzi en de schilder Aligi Sassu werden veroordeeld tot tien jaar opsluiting. Vijf beklaagden werden vrijgesproken. De overigen werden veroordeeld tot straffen tusschen een en vier jaar gevangenisstraf.
De bijzondere rechtbank voor de behandeling van misdrijven tegen de veiligheid van den staat te Rome heeft op 14 Oct. '37 zeventien beschuldigden, die met de communistische centrale te Parijs in verbinding hebben gestaan en geprobeerd hadden communistische vlugschriften te verspreiden, veroordeeld tot tuchthuisstraffen, varieerende van 4 tot 18 jaren. De bijzondere rechtbank te Bologna heeft twintig anti-fascisten veroordeeld tot gevangenisstraffen varieerende van 18 maanden tot 18 jaar.
(Agence Belga)

F. **GEESTELIJK LEVEN. — De kathedraal van Reims geconsacreerd. —**
De thans volledig gerestaureerde kathedraal van Reims is op 18 Oct. '37 geconsacreerd, welke plechtigheid, behalve door autoriteiten, door een enorme menigte werd bijgewoond.
In zijn toespraak bracht de consecrator, kardinaal Suhard, Aartsbisschop van Reims, dank aan de edelmoedige weldoeners en de kunstenaars, die tot het herstel van de kathedraal bijdroegen: aan John D. Rockefeller Jun., keizerin Eugenie, kardinaal Luçon, den heldhaftigen bewaarder van de kathedraal, de regeeringen van Denemarken en Noorwegen, de stichting „Vrienden van de kathedraal" en het groote aantal anonieme gevers.
De plechtigheid werd besloten met een solemneele processie.
Des avonds was de kathedraal verlicht.
De plechtige ingebruikneming van de kathedraal zal geschieden op 3 Juli van het volgend jaar. (La Croix)

24 OCTOBER 1937

G. **NOORWEGEN. — Gemeenteraadsverkiezingen. —**
De uitslagen der op 18 October gehouden gemeenteraadsverkiezingen luiden als volgt:
De mandaatsverdeeling in 408 gemeenten inclusief de steden:

	1937	1934
Arbeiderspartij	2417	2246
Conservatieven	671	602
Burgerlijke Eenheidslijst	1371	1436
Boerenpartij	882	866
Liberalen	1074	1044
Christelijke lijsten	81	80
Communisten	86	109
Fascisten	6	50
Plaatselijke belangen, etc.	770	973

(Arbeiderbladet)

H. **NEDERLAND. — Nationaal Jongeren Verbond. —**
Wij ontleenen aan de op 9 October te Apeldoorn gehouden algemeene vergadering het volgende uit de rede van den aftredenden voorzitter, mr. W. de Vries.
In Februari van dit jaar afgetreden als Uw Algemeen Voorzitter, heb ik mij op verzoek van het Hoofdbestuur gaarne bereid verklaard, nog de leiding van deze Algemeene Vergadering op mij te nemen. Na acht jaren deel te hebben uitgemaakt van het Hoofdbestuur, stel ik het op hoogen prijs, nog eenmaal in de gelegenheid te zijn tot U allen een afscheidswoord te richten. Een ander zal zoo dadelijk mijn plaats hebben ingenomen. Onder nieuwe leiding zal het Verbond het nieuwe vereenigingsjaar ingaan. Maar wat er ook veranderen moge, onveranderd blijven de beginselen, en onveranderd dus ook de koers, waarin het Verbond reeds sinds 1925 vaart: recht op het doel af: de nationale wedergeboorte van het Vaderland, het nationale herstel van ons Volk.
Veel is er gewijzigd, sedert ik in 1926 toetrad tot ons Verbond. Voorbij zijn de jaren, waarin wij, bespot, gehoond, verguisd, alleen of bijna alleen onzen strijd gestreden hebben. De Nationale Gedachte, onvermoeid en, felle tegenkanting ten spijt, bij voortduring uit gedragen door het Verbond, begint door te dringen in talrijke andere groepen van ons Volk.

Wij vormen thans de voorhoede, een krachtige, strijdbare kern van een groote schare jongeren, die allen thans bewust de Nationale Gedachte als stuwende kracht in hun leven hebben ingeschakeld. Velen staan aan onze zijde, die vroeger afzijdig, ja dikwijls zelfs afwijzend stonden tegenover de door ons gepropageerde gedachte. Is het wonder, dat dan vooral de ouderen onder ons zich nog wat onwennig gevoelen, wantrouwend staan tegenover deze nieuwe „bondgenooten"? Men verwacht van ons wel eens wat al te gauw, dat wij het verleden vergeten, ondervonden hoon en — soms zelfs vilaine — bestrijding vergeten.
(Uit de Brochure van het Nat. Jongeren Verbond)
(Vorig bericht 2481 D.)

A. **NEDERL. OOST-INDIE. — Japansche visscherij-incidenten. —**
De Japansche consul-generaal te Batavia heeft aan het Ministerie van Buitenlandsche Zaken medegedeeld, dat hij zijn leedwezen heeft betuigd tegenover de Ned.-Indische regeering met betrekking tot het incident van 30 September, toen een Nederlandsch flottielje-vaartuig geschoten heeft op de Japansche trawler Tokei Maru, waarbij twee leden der bemanning werden gedood en twee gewond.
De consul-generaal vroeg waarborgen tegen dergelijke voorvallen in de toekomst. De Nederl.-Indische regeering weigerde hierop een definitief antwoord te geven. Naar vernomen wordt, zou de Japansche regeering rechtstreeks met de Nederlandsche regeering in onderhandeling treden om een oplossing voor deze zaak te vinden.
Het bedoelde incident heeft zich voorgedaan tijdens de rechtmatige uitoefening van het politietoezicht in de territoriale wateren van Nederlandsch-Indië.
Zulke incidenten zullen zich in de toekomst dus uiteraard niet meer behoeven voor te doen indien de Japansche visschers zelve hiertoe geen aanleiding geven.
Naar verder nog vernomen wordt, heeft de Japansche gezant te 's-Gravenhage, de heer Kuwashima, de aandacht der Nederlandsche regeering gevestigd op de visscherij-incidenten, welke zich op 30 September en op 9 October in de Indische Wateren hebben voorgedaan met Japansche visschersschepen.
Bij verificatie van bovenstaand bericht ter bevoegder plaatse is gebleken, dat het bezoek van den Japanschen gezant aan het Ministerie van Buitenlandsche Zaken enkel beoogde te verzoeken den Japanschen consul-generaal te Batavia zoo uitvoerig mogelijk inlichtingen te willen laten verstrekken, aan welk verzoek uiteraard gevolg zal worden gegeven.
(Aneta - Het Vaderland)

B. **TOON DUPUIS OVERLEDEN. —**
In den nacht van 14 October is te 's-Gravenhage de bekende beeldhouwer Toon Dupuis overleden.
Antoine Stanislaus Nicolas Louis Dupuis werd 18 Februari 1877 te Antwerpen geboren. Hij studeerde als leerling van zijn vader aan de Academie voor Schoone Kunsten aldaar en later aan het Institut Supérieur des Beaux Arts onder Thomas Vincotte. Hij werd naar Nederland geroepen om een werk te voltooien, dat door een anderen beeldhouwer was begonnen. Hij bleef in Nederland en vestigde zich in 1898 te 's-Gravenhage. In 1900 werd Dupuis benoemd tot hoofd-leeraar der Haagsche Academie van Beeldende Kunsten, welke betrekking hij tot 1914 heeft bekleed. Meer dan leeraar was hij evenwel zelfwerkend beeldhouwer en scheppend kunstenaar. Hiervan getuigen de vele standbeelden en andere monumenten, officieele borstbeelden, reliefs, decoratieve figuren en penningen, welke in den loop der jaren door hem werden ontworpen en vervaardigd.
Toon Dupuis was drager van het Officiers-kruis in de orde van Oranje-Nassau. (Red. K. H. A.)

C. **TURKIJE. — Djelal Bayar tot premier benoemd.**
De vroegere premier Ismet Inonoe is door Djelal Bayar vervangen. (Akcham) **(Vor. ber. 2968 F.)**

D. **LUXEMBURG. — Kabinet-Bech afgetreden. —**
De Groot-Hertogin van Luxemburg heeft het aftreden van de regeering-Bech op 19 Oct. '37 aanvaard. Bech's verzoek om ontslag was ingediend naar aanleiding van den uitslag van een volksstemming over de regeeringsbevoegdheid, de communistische partij te verbieden, welke stemming de regeering een ernstige nederlaag bezorgde.
(Landeszeitung, Luxemburg)

E. **TSJECHO-SLOWAKIJE. — Incidenten met de Sudeten-Duitschers. —**
Op 16 October hebben zich te Treplitz Schönau incidenten met de Sudeten-Duitschers voorgedaan. Konrad Henlein, de voorzitter der Sudeten-Duitschers, die aldaar met afgevaardigde Zippelins een onderhoud had, werd door het publiek lastig gevallen. Dit incident werd dusdanig opgeblazen, dat in Duitschland een perscampagne tegen Tsjecho-Slowakije is ontketend, waarvan het doel is de autonomie der Sudeten-Duitschers te verkrijgen. (Reichspost)
(Vorig bericht Sudeten-Duitschers 2905 D.)

F. **DANZIG. — Centrumpartij ontbonden. —**
De politiepresident te Danzig heeft de Centrumpartij te Danzig met al haar nevenorganisaties ontbonden. Als reden voor deze beslissing, die direct van kracht is geworden, wordt opgegeven, dat een lid van het bestuur der Centrumpartij herhaaldelijk decreten en wetten van den staat bewust overtreden heeft.
Met de Centrumpartij verdwijnt de laatste partij in Danzig behalve de N.S.D.A.P. (Gazeta Polska)

25 OCTOBER 1937

G. **ARGENTINIE. — Presidentsverkiezingen. —**
De Argentijnsche kiescolleges, die tot taak hebben een nieuwen president aan te wijzen, zijn op 20 Oct. '37 in het geheele land bijeengekomen.
Met groote meerderheid van stemmen, wezen zij Ortiz aan als president der republiek en Castillo als vice-president. Zij zullen zitting hebben in de periode 1938-'44. (Telex-A. N. P.) **(V. b. Pres.verk. 133 K.)**

H. **LETTEREN. — Boeken die door de pers gunstig besproken zijn. - Onze wekelijksche opgave. —**
Amerikaansch: Michael Foster - „American Dream". (Ed. Constable)
Jerome Weidman — „I can get it for you wholesale". (Simon and Schuster, New York 1937) **(2980 C.)**
Chineesch (in het Fransch): Basile Alexeiv — „La littérature chinoise". Conférences faites au Collège de France et au Musée Guimet I/VI. (P. Geuthner, Paris) **(Vorig bericht 2962 D.)**
Duitsch: Ludwig Anzengruber — „Der Schandfleck". (Das Bergland-Buch, Salzburg)
Karl L. Kossak-Rayrenau — „Die Welt am laufenden Band". (Hoger Verlag, Wien 1937) **(2980 C.)**
Engelsch: Edward James — „The Gardener who saw God". (Duckworth, London 1937)
Prof. A. J. A. Waldock — „James Joyce and others". (Williams & Norgate) **(Vorig bericht 2980 C.)**
Fransch: Joseph Folliet — „Morale Sociale". (Bloud et Gay, Paris)
Claire Sainte-Soline — „Les Sentiers Détournés". (Aux Editions Rieder, Paris) **(Vor. ber. 2970 B.)**
Hongaarsch (Nederlandsche vertaling): Jolán Földes — „De eerste de beste". (H. P. Leopold, Den Haag, 1937) **(Vorig bericht 2980 C.)**
Nederlandsch: Marnix Gijsen — „Brevarium der Vlaamsche Lyriek" (Vlaamsche uitgave). (Uitgeverij Die Poorte, Antwerpen)
Marie C. van Zeggelen — „Een hofdame uit de 18e eeuw". (J. Meulenhoff, Amsterdam) **(2980 C.)**
(Red. K. H. A.)

I. **SPANJE. — Burgeroorlog. - Gijon en Aviles gevallen. —**
Behalve Gijon heeft zich op 22 Oct. '37 ook de laatste nog overgebleven stad aan de Spaansche noordkust, Aviles, aan de nationalisten overgegeven. Het hoofdkwartier beweert, dat Franco's troepen thans zonder veel verzet te ontmoeten, in het mijngebied oprukken. Men meent in regeeringskringen, dat de Asturiërs zich in het bergachtige binnenland tot het laatst toe zullen verzetten.
De regeeringen van Frankrijk en Engeland hebben gemeenschappelijke stappen ondernomen bij de nationalisten-autoriteiten te Salamanca, waarin zij op een menschelijke behandeling van de in Asturië gemaakte gevangenen aandringen.
Inmiddels komen aan de Fransche kust nog steeds schepen met vluchtelingen aan. Te La Pallice, bij La Rochelle kwamen twee schepen met zevenhonderd vluchtelingen aan. Bij Pointe

Grave zijn twee Britsche schepen met vluchtelingen en een Spaansch schip met driehonderd vluchtelingen gezien. Te Leverdon werd een torpedoboot van de Spaansche regeering door een Franschen torpedojager binnengesleept. Te La Rochelle kwam nog een Spaansch schip binnen met 22 vluchtelingen, die de laatste drie dagen niets hadden gegeten.
In de Italiaansche pers juicht men over de nederlaag. „De Stalinistische barbarij, schrijft de diplomatieke redacteur van Stefani, ondergaat in het westen hetzelfde lot als de Negusbarbarij in Afrika. Zij wordt verslagen, zelfs wanneer het Geneefsche Europa de lichtende beschaving van ons vasteland verraadt ten gunste van babaren."
Franco heeft inmiddels te Burgos een Nationalen Raad ingesteld op grondslag van den fascistischen Grooten Raad te Rome. Voorts zou Franco de vorming van een ministerraad voorbereiden.
Het door de Nationalistische troepen buitgemaakte materiaal in Asturië is zeer aanzienlijk. (Telex-A. N. P.)

(Vor. ber. 2982 B.; Niet-inmenging 2986 A.)

A. **LUCHTVAART. — Jean Batten. - Recordvlucht Australië—Engeland. —**
Jean Batten, de Nieuw-Zeelandsche vliegster, is erin geslaagd in recordtijd van Australië naar Engeland te vliegen. Zij was 19 Oct. '37 uit Port Darwin in Noord-Australië vertrokken en streek op 24 Oct. om kwart voor 4 op het vliegveld te Lympne neer. Zij heeft den tocht in 5 dagen, 18 uur en 15 min. volbracht, waardoor zij het bestaande record voor de solovlucht, dat met 6 dagen, 8 uur en 25 min. op naam van den Britschen vlieger Jim Broadbent stond, met 14 uur en 10 min. heeft verbeterd.
(Daily Telegraph) **(Vor. ber. Jean Batten 2486 D.)**

B. **CHINA. — Conflict met Japan. - Shanghai. - Strijd in het Noorden. - Mongolikwo. - Onrust in Mandsjoekwo. —**
Shanghai. — Op 24 October '37 zijn de Japansche strijdkrachten bij Shanghai, naar Domei meldt, tot het sinds eenige dagen aangekondigde offensief overgegaan.
Omtrent het resultaat van den strijd loopen de berichten sterk uiteen. Volgens het Japansche hoofdkwartier heeft het offensief volledig succes gehad en zijn de Chineezen op den terugtocht. Volgens den Chineeschen woordvoerder daarentegen hebben de Chineezen wel is waar eenig terrein moeten prijsgeven, doch is hun linie als geheel ongewijzigd gebleven.
„Na twee maanden van hardnekkigen tegenstand," aldus zegt het Japansche communiqué, „zijn de Chineesche troepen in den sector ten Noorden van Shanghai door het krachtige offensief der Japanners overweldigd en tot een algemeenen terugtocht overgegaan."
Het Noorden. — In het Noorden daarentegen blijven de Japanners met stoom steeds Zuidelijker in de richting van de vallei der Gele Rivier doordringen; zij zijn zelfs reeds tot ongeveer 500 K.M. ten Zuiden van Peiping doorgedrongen. Soeyoean, de hoofdstad van de gelijknamige provincie is bezet, de provincie Honan is reeds gedeeltelijk in de macht der Japanners. Alleen in de provincie Sjansi stooten zij op krachtigen tegenstand; hier is een leger van 30 à 40 duizend Japanners van zijn verbindingen afgesneden en loopt groot gevaar door de Chineezen vernietigd te worden. De winterkoude begint zich reeds te doen gevoelen, waarvan de Japanners in hun zomeruniformen veel te lijden hebben. De krachtige tegenstand der Chineezen wordt verklaard door het feit, dat de Sjansitroepen versterkt zijn door goed geoefende Nankingtroepen en afdeelingen van het vroegere Chineesche roode leger.
Mongolikwo. — De Japanners schijnen voornemens te zijn een onafhankelijken Mongoolschen staat, Mongolikwo genaamd, te stichten onder den Mongoolschen prins Teh-wang, die mèt de Japanners tegen de Chineezen strijdt. Hierdoor zouden zij een breeden corridor verkrijgen tusschen China en Mandsjoekwo, welke een ernstige bedreiging zou vormen voor de Sovjetcontrôle over Buiten-Mongolië. Daarentegen moet in Mandsjoekwo groote onrust heerschen en een verzetsactie tegen de Japanners zijn ontstaan, welke het echter aan voldoende organisatie en leiders ontbreekt om vooralsnog gevaarlijk te kunnen zijn.
De Chineesche regeering heeft te Genève een protest ingediend tegen het bombardeeren van open steden en het gebruik van strijdgassen en dumdumkogels door de Japansche troepen.
(Domei - Central News Agency - Prawda - Telex-A. N. P.)

(Vor. ber. Chin.-Jap. Conflict 2982 D.)

C. **NIET-INMENGINGSCOMMISSIE TE LONDEN. — Moeilijkheden. —**
De sub-commissie voor de niet-inmenging is op 22 October bijeengekomen. Er hebben zich opnieuw aanzienlijke moeilijkheden voorgedaan. De Italiaansche gezant te Londen, Grandi, verklaarde, dat hij het Britsche plan heeft aanvaard op voorwaarde, dat alle andere vertegenwoordigende regeeringen dit eveneens zouden doen. De Russische gedelegeerde Maiski deelde hierop mee, dat zijn regeering niet kan goedkeuren, dat oorlogsrechten zullen worden toegekend aan Franco, alvorens alle vrijwilligers zullen zijn teruggetrokken. Tenslotte weigerde Grandi, zich bij voorbaat te verplichten, de aantallen te aanvaarden, die de naar Spanje te zenden commissies in zake de aantallen vrjiwilligers aldaar zullen vaststellen. Over de aantallen, die symbolisch zullen worden teruggetrokken, kon evenmin overeenstemming worden bereikt. (Times)

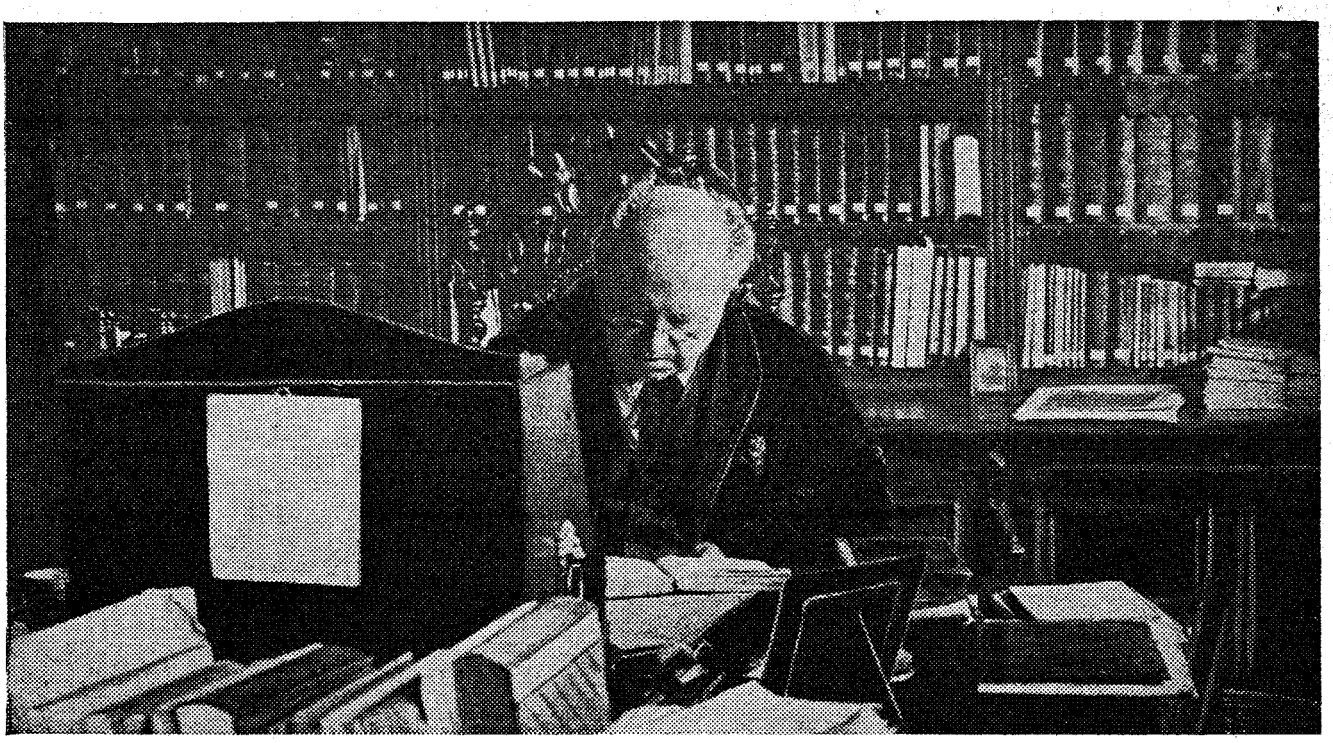
(Vor. ber. 2986 A.; Burgeroorlog 2987 I.)

26 OCTOBER 1937

D. **BELGIE. — Kabinet-Van Zeeland afgetreden. - Franck, gouverneur van de Nationale Bank met verlof. - Negen-Mogendheden Conferentie verdaagd. —**
De Belgische regeering is op 25 Oct. '37 afgetreden. De minister van Onderwijs, Hoste, heeft aan de pers de volgende mededeeling overhandigd:
„Het kabinet is op 25 October te 4 uur bijeengekomen onder voorzitterschap van Van Zeeland. De minister-president deed mededeeling van zijn besluit tot aftreden. De overige ministers meenden, dat het hun plicht was, zich bij hem aan te sluiten en het collectieve ontslag der regeering aan te bieden."
Van Zeeland begaf zich daarna naar het Koninklijk Paleis. Na zijn vertrek stelden de aftredende ministers den tekst op van een brief aan Van Zeeland, waarin zij uiting geven aan hun gevoelens van trouw en aanhankelijkheid.
's Avonds heeft Van Zeeland voor de Brusselsche zenders een radiorede uitgesproken, om als eerste minister afscheid te nemen van zijn landgenooten. In deze rede verklaarde Van Zeeland, dat de atmosfeer van eendracht en onderlinge vestandhouding werd verstoord. Een vage misnoegdheid, zoo zeide hij, die niet juist kan worden bepaald, heeft elementen aangetast, waarop hij steeds had gerekend en zonder welke de nationale unie hem niet denkbaar scheen. Zoo ontstond langzamerhand een verwarde politieke toestand, die met den dag zwaarder drukte op het initiatief en het beleid der regeering. Tegelijk met dit ondermijnend werk ontwikkelde zich een hatelijke en steeds hernieuwde campagne, die de heer Van Zeeland een laster-campagne noemde. Spr. schetste verder nog wat hij noemde de meerderheidscrisis en de jongste incidenten in verband met de Nationale Bank van België.
Hij verklaarde vervolgens: „Ik meen, dat deze incidenten mij, noch rechtstreeks, noch persoonlijk raken, doch ik kan er niet vreemd voor blijven, want zij betreffen de groote instelling, waaraan ik de eer heb gehad vijftien jaar lang op verschillende posten mee te werken. Zij dienen snel en volledig opgeklaard te worden. Dit is noodig voor de Bank en voor mij zelf. Met mijn vrijheid van handelen terug te nemen, zal ik er ongetwijfeld het mijne toe kunnen bijdragen.
Hij verklaarde voorts nog, dat de economische en financieele toestand van België diep gezonken is, dat de schatkist echter beschikt over ruime reserves en dat instellingen, die tot doel hebben eventueele moeilijkheden te verhelpen, paraat staan. Nochtans meende spr. te moeten waarschuwen, dat er slechts weinig tijd voor noodig is om te vernielen wat in jaren werd opgebouwd.
Ten slotte deed Van Zeeland nog een beroep op zijn landgenooten, om de kalmte en het gezond verstand te bewaren.
De heer Franck, gouverneur van de Nationale Bank, heeft den Koning drie maanden verlof gevraagd en dit verlof ook gekregen.
Daar er geen kans bestaat, dat de politieke moeilijkheden reeds deze week opgelost zouden zijn, heeft de heer Spaak, minister van Buitenlandsche Zaken, na overleg met Londen en Parijs besloten, dat de conferentie der Negen Mogendheden, welke in verband met het conflict tusschen China en Japan op Zaterdag 30 October te Brussel zou worden gehouden, zal worden verdaagd. (Agence Belga)

(Vor. ber. Kabinet 2965 C.; Nat. Bank 2930 E.; Negen-Mogendhedenconf. 2979 B.)

A. Herdenking van zijn honderdsten geboortedag. — Levensschets. —

Dr. ABRAHAM KUYPER

Op 29 Oct. 1837 werd te Maassluis geboren Abraham Kuyper, de eerste zoon van Ds. J. F. Kuyper, hervormd predikant aldaar en Henriëtte Huber, een Zwitsersche van afkomst. (Grootsche herdenkingen van dit feit hebben in Nederland plaats gehad.)

Na zijn schooltijd werkte hij hard, legde 22 Dec. 1853 magna cum laude het Klein-Mathesis; 1 Mei 1857 summa cum laude het Groot-Mathesis, en 29 April 1858 ook weer summa cum laude het candidaatsexamen in de klassieke letteren af.

Op 6 Dec. 1861 slaagt hij (summa cum laude) voor zijn candidaatsexamen in de Theologie.

20 Sept. 1862 promoveerde hij met toestemming van den Groninger Senaat met een proefschrift over het onderwerp: Calvijn en à Lasco.

1 Juli 1863, nadat hij een beroep naar Beesd had aangenomen, trad hij in het huwelijk met Johanna Hendrika Schaay, een meisje uit een Rotterdamsche bankiersfamilie. In 1867 nam hij het beroep aan naar Utrecht en in 1870 naar Amsterdam. Daar vindt hij aansluiting bij het Gereformeerde volksdeel. En als Dr. Schwartz sterft, wordt Dr. Kuyper hoofdredacteur van de toenmalige Heraut.

In 1872 zette hij dit blad om in een Chr. politiek Dagblad en heft hij „De Standaard" omhoog, opdat zich om den standaard van Gods Woord zouden scharen allen, die voor dat Woord wilden buigen, ook voor het staatkundig leven.

In 1874 bracht Gouda hem in de Kamer. Dit beteekende een geheele ombuiging van zijn levenslijn, hetgeen niet ging zonder diepe, ingrijpende worsteling. In 1876 gaf hij zijn Kamerlidmaatschap wegens gezondheidsredenen op.

In 1880 volgde de stichting der Vrije Universiteit met drie faculteiten: Theologie, Letteren en Rechten, tot vrijmaking van het Hooger onderwijs en kweeking van jonge lieden, die later in Kerk en Maatschappij de Calvinistische wereldbeschouwing konden uitdragen.

De opgerichte Vereeniging voor Hooger Onderwijs op Geref. grondslag benoemde Dr. A. Kuyper en Dr. F. L. Rutgers tot Hoogleeraren in de faculteit der Godgeleerdheid en op 20 Oct. 1880 werd door Dr. Kuyper als eerste Rector De Vrije Universiteit geopend met zijn magistrale rede „Souvereiniteit in Eigen Kring", gehouden in de Nieuwe Kerk te Amsterdam.

Een geweldigen arbeid heeft hij verricht als hoogleeraar in twee faculteiten, letteren en theologie, als Hoofdredacteur van De Standaard en De Heraut, als Leider der Anti-Revolutionn. Partij, Stichter der Coalitie, als schrijver van brochures en vlugschriften, als reformator der Kerk. Als ouderling der Ned. Herv. Kerk zette hij in dat ambt den strijd tegen de Synodale organisatie krachtig voort, hij preekte nog af en toe, sprak op meetings en vergaderingen. In de dagen van stembusstrijd vuurde hij zijn troepen aan; presideerde Deputatenvergaderingen, waar hij een bezielende rede hield.

In 1886 leidt hij de Doleantie, waarvan hij „de ziel" is, naast zijn wapenbroeder Dr. F. L. Rutgers „het denkende hoofd". Ook daar schittert zijn organisatietalent, maar daar zijn ook de teederste snaren van zijn diepbewogen gemoed in trilling gebracht.

In 1894 treedt Dr. Kuyper weer de Tweede Kamer binnen, nu als afgevaardigde van Sliedrecht.

In 1898 is hij ook nog voorzitter van den Journalistenkring en tevens voorzitter van het Comité voor de ontvangst van de Buitenlandsche Pers bij de Inhuldiging van H. M. de Koningin en organiseert hij die ontvangst op schitterende wijze.

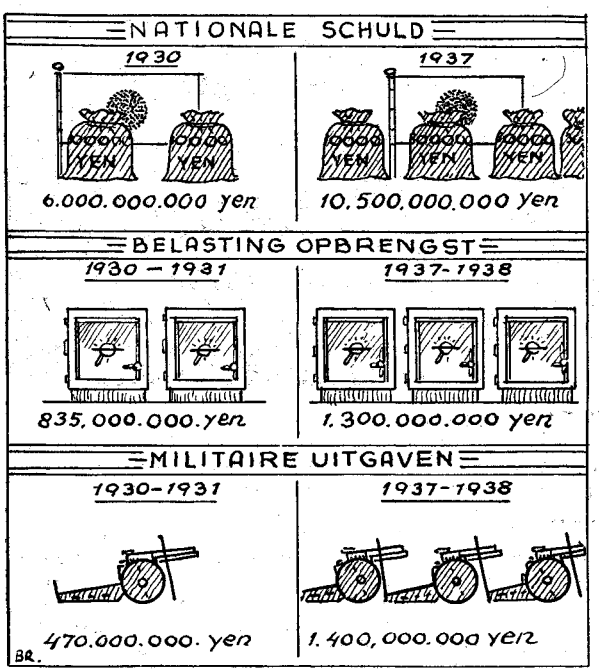
1901 is het jaar der verkiezingen, het jaar dat een ongedachte, schitterende overwinning brengt voor de Rechtsche Partijen, zoodat Dr. Kuyper door de Kroon geroepen wordt een Ministerie te vormen. Dit was een voor Dr. Kuyper niet voorziene, zelfs afgebeden wending in zijn leven.

De eerste Troonrede, prachtig van stijl en taal, verklaarde, dat dit Ministerie zou voortbouwen op de Christelijke grondslagen van ons volksleven.

Onder zéér moeilijke omstandigheden heeft Dr. Kuyper getracht deze belofte te verwezenlijken. De Boerenoorlog werd mede door zijn bemiddeling, maar niet dan na zwaren arbeid beëindigd in 1902. De Spoorwegstaking in 1903, waarvan hij het revolution-

nair karakter onmiddellijk doorzag, vroeg veel extra werkkracht van het Kabinet. De Stakingswetten werden in allerijl ontworpen om de, door hem als „misdadige woeling" gebrandmerkte staking voor goed den kop in te drukken.
In 1905 trad hij als minister van Binnenlandsche Zaken af.
Na een reis van ruim negen maanden keerde hij naar Nederland terug. Na zijn terugkeer benoemde de Koningin hem tot Minister van Staat en in 1908 bracht Ommen hem weer in de Tweede Kamer.
Op 8 November 1920 overleed de groote Nederlandsche staatman Dr. Abraham Kuyper.
(Dr. A. Kuyper-Nummer van de Standaard)
(Vor. ber. Dr. A. Kuyper en de Doleantie 2272 E.)

A. **JAPAN. — Financieele toestand. —**

(Overname zonder bronvermelding verboden)
(V. b. Begrooting 2900 A.; Goudvoorraad 2873 E.)

B. **NEDERLAND. — N.V.V. - Het Sociaal-Economische Congres. —**
Het sociaal-economische congres van het Nederlandsch Verbond van Vakvereenigingen (N.V.V.), dat dezer dagen te 's-Gravenhage werd gehouden, heeft op 19 Oct. '37 de volgende conclusies aangenomen:
Bij de regeering met klem aan te dringen:
voor de werkverschaffing een loonpolitiek te voeren, waardoor aan de in de werkverschaffing werkende arbeiders in ieder geval een menschwaardig bestaan wordt gewaarborgd;
aan de ondersteunde werkloozen een duurte-bijslag te verstrekken en den zoogenaamden b-steun, alsmede den brandstoffenbijslag naar aanleiding van de prijsstijging der brandstoffen belangrijk te verhoogen.
Ten slotte spreekt een aangenomen resolutie zich uit voor de 40-urige werkweek en voor het brengen van den arbeidstijd op 48 uren in die bedrijven, waarin deze langer is, als overgang naar verdere arbeidstijdverkorting. (Het Volk) **(Vor. ber. N.V.V. 2937 B.)**

27 OCTOBER 1937

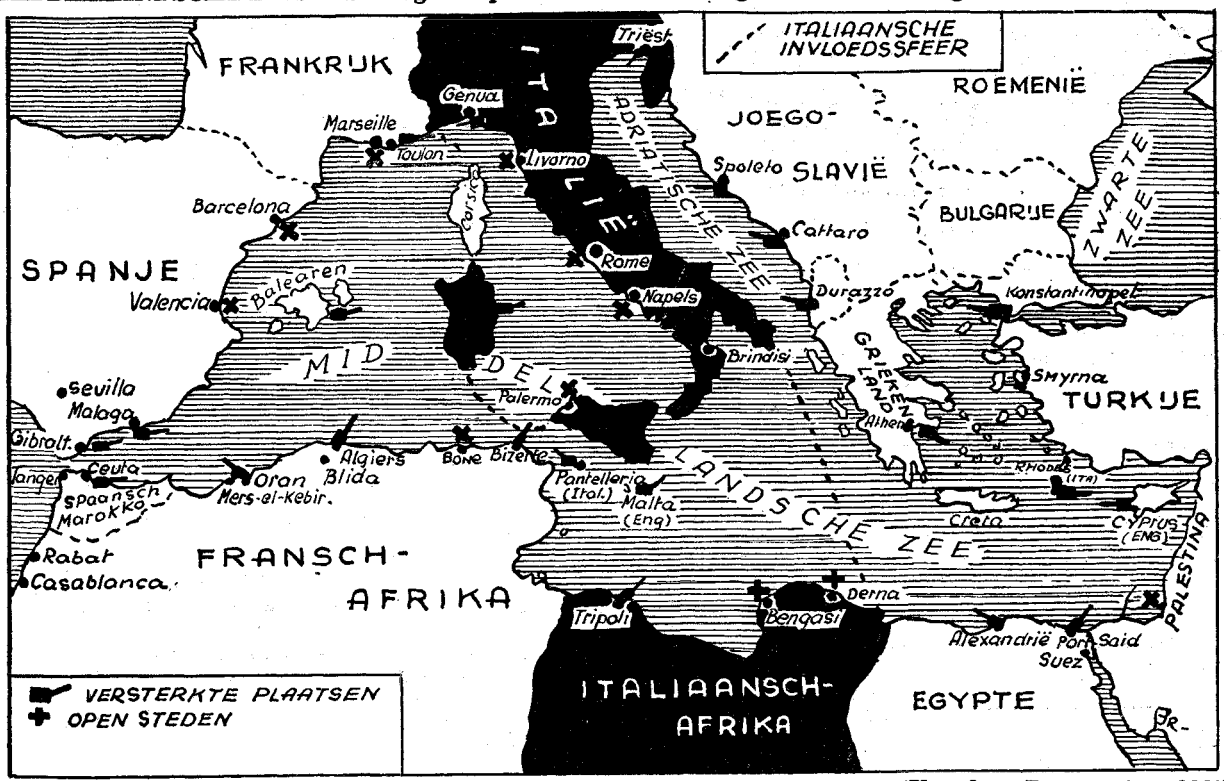
C. **FRANKRIJK. — Rede van minister-president Chautemps in zake de Kantonnale verkiezingen en zijn beleid. —**
Op 23 Oct. '37 heeft Frankrijk's minister-president Chautemps te Chateauroux een nieuw volkshuis ingewijd en het congres van de radicaal socialistische federatie van West-Frankrijk gepresideerd. Na de vergadering werd een diner aangeboden waaraan Chautemps een tafelrede uitsprak.
De minister-president wees er op, dat bij de jongste verkiezingen is gebleken, dat het Fransche volk politiek rijp is. De verkiezingen zijn kalm verloopen. Volgens spreker is uit de verkiezingen het volgende op te maken: Er bestaat geen strooming naar het extremisme, de meerderheid van de regeering is gehandhaafd en de radicaal-socialisten hebben 200.000 stemmen gewonnen. Verder zeide Chautemps, dat de radicaal-socialisten een element van democratisch evenwicht vormen en derhalve mogen zij niet verzwakt worden. Derhalve is eenheid een eerste noodzaak. Spreker toonde aan, dat het niet waarschijnlijk is, dat het komende nationale congres de samenwerking met de linksche eenheid niet zou voortzetten nu de toestand aanmerkelijk is verbeterd en de regeering wordt geleid door een radicaal-socialist. Hij wees er op, dat het gevaarlijk zou zijn, de uiterst linksche partijen in de oppositie te dringen.
Vervolgens zette Chautemps het programma van de regeering uiteen, dat bij de Kamer zal worden ingediend. Hij begon met te herinneren aan hetgeen tot stand is gebracht: de begrooting is weer in evenwicht gebracht, manipulaties op de wisselmarkt zijn verboden en de goudvoorraad is verbeterd. Spreker wees op de noodzakelijkheid de begrooting in evenwicht te houden. Hij zal de Kamer vragen wetsontwerpen aan te nemen, waarbij de verhouding tusschen kapitaal en arbeid geregeld zal worden, o.a. de regeling van arbeidsconflicten en straffen op overtreding van arbitrale regelingen. Bovendien zal een wetsontwerp worden ingediend, tot steun aan oude arbeiders, die geen bronnen van inkomsten hebben.
Het onderzoek, dat zal worden ingesteld naar de productie, heeft niet ten doel terug te komen op de besluiten in zake de werkweek van veertig uur, doch heeft ten doel de industrie methodisch te organiseeren, opdat de invoer kan worden verminderd en de uitvoer vermeerderd. Vervolgens verklaarde de minister-president, dat het voor het welzijn van het land noodzakelijk is, dat orde en rust heerschen opdat de sociale maatregelen succes zullen hebben. (Le Temps)
(V. b. Chautemps 2946 A.; Kant. Verkiez. 2980 F.)

D. **PALESTINA. — Pan-Arabische Partij opgericht.**
De politicus Naji al Sweidi, een familielid van den minister van Buitenlandsche Zaken van Irak, heeft onlangs een groot aantal leidende persoonlijkheden van de pan-Arabische beweging uitgenoodigd naar Bagdad te komen. Tijdens de besprekingen aldaar werd besloten tot de oprichting van een Pan-Arabische partij, die tot taak hebben zal de belangen der Arabieren in Palestina te verdedigen.
(Irak Times, Bagdad)

E. **ITALIE. — Staatsfinanciën. —**
De Italiaansche ministerraad heeft besloten om een buitengewone belasting van 10% te heffen op het kapitaal van de Italiaansche maatschappijen op aandeelen.
De ministerraad heeft dit besluit genomen ten einde het roerend kapitaal te doen bijdragen tot de nieuwe financieele behoeften van Italië, evenals dit het vorige jaar geschiedde door het onroerend kapitaal. (In 1936 werden de bezitters van onroerend kapitaal gedwongen om in te schrijven op de 5% Italiaansche staatsleening.)
De ministerraad acht de nieuwe belasting rechtvaardig, daar de depreciatie van de lire den maatschappijen aanzienlijke winsten heeft gebracht.
De heffing van 10% zou theoretisch 5 milliard lire moeten opbrengen, aangezien het totale kapitaal der maatschappijen 60 milliard lire bedraagt en zekere verlichtingen zijn voorzien.
De heffing beoogt het begrootingsevenwicht te herstellen. Het deficit bedraagt momenteel 3½ milliard lire. (Corriere della Sera - Keesings Fin. Archief)
(Vorig bericht 2705 D.)

F. **DANZIG. — Anti-semitisme. —**
In den laatsten tijd hebben zich te Danzig ernstige antisemietische onlusten voorgedaan. Groepen S.S.-lieden en leden van de Hitlerjeugd trokken door de stad en vernielden stelselmatig de etalages en vensterruiten van Joodsche winkels. Verscheidene dezer winkels werden geplunderd. De Joodsche winkeliers sloten onmiddellijk hun zaken en lieten de rolluiken zakken. Talrijke Joodsche voorbijgangers werden uitgescholden en geslagen.
Het nationaal-socialistische orgaan „Vorposten" verklaart, dat de partij deze actie ernstig veroordeelt.
(Gazeta Polska)

A. **MIDDELLANDSCHE ZEE. — Strategische punten. - Fransch-Engelsch-Italiaansch geschil. —**

(Vrij ontleend aan de **Paris-Soir**) **(Vor. ber. Bewapening 2935 C.)**

B. **ENGELAND. — Minister Eden en de buitenlandsche politiek. - Middellandsche Zee. - Het Verre Oosten. —**

Ter inleiding van een debat over de buitenlandsche politiek heeft minister Eden in het Britsche Lagerhuis op 21 Oct. '37 een rede gehouden, waarin hij o.m. zeide, dat het kenmerkend voor den wereldtoestand is, dat zoowel het laatste debat voor het zomerreces als het eerste in de nieuwe zitting den buitenlandschen toestand tot onderwerp heeft.

Middellandsche Zee. — Eden herhaalde, dat de Britsche herbewapening niet wordt geïnspireerd door gevoelens van wraak in de Middellandsche Zee of elders. Engeland wenscht in de Middellandsche Zee zijn recht van doorgang te handhaven en heeft nooit gezegd, dat dat recht exclusief moest zijn.

De Britsche regeering is er zich van bewust, dat buitenlandsche inmenging verantwoordelijk is geweest voor de verhindering van het streven naar den internationalen vrede. Indien de Spaansche kwestie met al haar strategische en politieke problemen niet langer het middelpunt der internationale politiek is, zullen de staten der Middellandsche Zee in vriendschappelijke besprekingen kunnen werken aan het herstel der vriendschappelijke betrekkingen, die tevoren bestonden.

Het Verre Oosten. — Overgaande tot wat hij noemde den tragischen toestand in het Verre Oosten zeide Eden: „In dit land betreuren wij de gebeurtenissen, niet omdat wij daar groote handelsbelangen hebben, maar omdat wij juist voor het uitbreken der vijandelijkheden besprekingen met de Japansche regeering hadden aangeknoopt, die, omdat ook de Chineesche regeering geraadpleegd zou worden, zouden hebben kunnen leiden tot een verbetering der internationale betrekkingen in het Verre Oosten.

Eden noemde het minder verstandig tevoren te bespreken, wat op de Brusselsche conferentie wel of niet behandeld zal worden.

Het moet ieders hoogste verlangen zijn, dat er een eind komt aan het lijden en de ellende in China. Wanneer de Negen-Mogendheden-conferentie dit bereikt — en de kansen daarvoor zijn goed — zal zij gedaan hebben wat gedaan kon worden. (Times)

(Vor. ber. Anthony Eden 2977 C.)

C. **DUITSCHLAND. — Kerkstrijd. - Katholieke Onderswijzersbond verboden. —**

De Bond van Duitsche katholieke onderwijzers is krachtens decreet van den minister van Onderwijs, Rust, ontbonden verklaard.

De bond van katholieke onderwijzers was een der grootste katholieke vakvereenigingen. Het voortbestaan van dezen bond was door het concordaat tusschen het Derde Rijk en den Paus, gewaarborgd.

(Agence Belga) **(Vor. ber. Kerkstrijd 2973 C.)**

D. **LORD RUTHERFORD OVERLEDEN. —**

Lord Rutherford, de zeer bekende natuurkundige, professor in de experimenteele physica en directeur van het Cavendish-laboratorium te Cambridge, is op 19 Oct. '37 overleden.

Ernest Rutherford werd op 30 Aug. 1871 te Nelson (Nieuw-Zeeland) geboren. Na zijn academische studie te Cambridge te hebben voltooid, begon hij aldaar in het Cavendish-laboratorium zijn onderzoekingen onder Sir J. J. Thomson over de radio-activiteit, die hem nadien tot den belangrijksten vertegenwoordiger van de leer over het in elkaar overgaan van de elementen (metabolismus) gemaakt hebben.

Rutherford's groote wetenschappelijke verdienste is het onderzoek van het ontstaan van helium uit radium. In samenhang daarmee stelde hij de moderne atoom-leer op die aanneemt, dat de materie uit positief-geladen atoomkernen bestaat, welke door negatieve electronen zijn omgeven. Rutherford beproefde toen het bij radium vrijwillig verloopende uiteenvallen van de elementen ook tot andere stoffen uit te breiden en zoo gelukte het hem in 1919 ten slotte om het element stikstof in helium en waterstof te scheiden.

Een nieuwe wetenschappelijke poging gelukte in Mei 1933 in Rutherford's Cavendish-laboratorium onder zijn leiding aan twee jonge onderzoekers, dr. I. D. Cockkroft en dr. E. T. Walton, op het gebied van de atoomvernieling. Sinds 1933 werkten Rutherford en de zijnen aan een geheel nieuwe theorie over de samenstelling van het atoom.
In 1914 werd Rutherford in den adelstand verheven. In 1908 ontving hij den Nobelprijs voor natuurkunde. (Red. K. H. A.) **(Vor. ber. Atoomsplitsing 2925 A.)**

28 OCTOBER 1937

A. PALESTINA. — Onlusten. - De Groot-Moefti in Syrië. —
Uit Damascus wordt gemeld, dat de Groot-Moefti wel is waar in het Fransche mandaatgebied is aangekomen, doch daar door de politie wordt vastgehouden. (Le Journal du Caire)
(Vor. ber. Onlusten 2982 E.)

B. TSJECHO-SLOWAKIJE. — Verbod van politieke vergaderingen. - Gemeenteraadsverkiezingen uitgesteld. —
Overeenkomstig de besluiten van den Tsjechischen ministerraad heeft het ministerie van Binnenlandsche Zaken een verbod van politieke vergaderingen afgekondigd en de gemeenteraadsverkiezingen uitgesteld. (Prager Presse)

C. NEDERLAND. — Handelsverkeer met de clearinglanden. —

IN DUIZENDTALLEN GULDENS — NEDERLAND

			INVOERWAARDE	UITVOERWAARDE	INVOERSALDO
DUITSCHL.	AUGUST.	1937	27.836	15.446	12.390
	SEPT.	1937	30.050	16.669	13.381
	SEPT.	1936	20.274	9.424	10.850
	JAN-SEPT.	1937	241.793	128.943	112.850
	JAN.SEPT.	1936	171.079	88.626	82.453
BULGARIJE	AUGUST.	1937	43	103	— 60
	SEPT.	1937	107	144	— 37
	SEPT.	1936	9	57	— 48
	JAN-SEPT.	1937	1.437	687	750
	JAN-SEPT.	1936	668	258	410
TURKIJE	AUGUST.	1937	100	353	— 253
	SEPT.	1937	344	242	102
	SEPT.	1936	146	25	121
	JAN-SEPT.	1937	1.452	1.291	161
	JAN-SEPT.	1936	918	658	260
CHILI	AUGUST.	1937	121	66	55
	SEPT.	1937	120	78	42
	SEPT.	1936	11	91	— 80
	JAN-SEPT.	1937	2.743	566	2.177
	JAN-SEPT.	1936	1.737	392	1.345
ITALIË	AUGUST	1937	925	542	383
	SEPT.	1937	891	0.85	— 194
	SEPT.	1936	246	1.51	95
	JAN-SEPT.	1937	9.095	498	597
	JAN-SEPT.	1936	1.403	732	— 1.329
ROEMENIË	AUGUST.	1937	1.615	129	1.486
	SEPT.	1937	809	397	412
	SEPT.	1936	24	16	8
	JAN-SEPT.	1937	7.933	1.385	6.548
	JAN-SEPT	1936	746	1.007	— 261
SPANJE	AUGUST.	1937	58	1.575	— 1.517
	SEPT.	1937	94	1.312	— 1.218
	SEPT.	1936	348	203	145
	JAN-SEPT.	1937	5.914	13.910	— 7.996
	JAN-SEPT.	1936	8.535	4.768	3.767

— WIJST OP EEN UITVOERSALDO

(Met uitzondering van gouden en zilveren munt en muntmateriaal.)
(Red. K. H. A. - Centraal Bureau v. d. Statistiek)
(Vor. ber. Duitschl. 2928 F.; Bulgarije 2247 A.; Chili 2381 G.; Italië 2247 A.; Roemenië 2247 A.; Turkije 2532 B.)

D. NEDERLAND. — Tweede Kamer. - Begrooting van het Staatsmuntbedrijf. - Vervaardiging van bronzen centen. —
Ingediend is een nota tot wijziging van de begrooting van het Staatsmuntbedrijf voor 1938.
Hierbij wordt het totaal zoowel van de lasten als van de baten van de exploitatie verhoogd met ƒ 50.254 en het totaal der kapitaalsuitgaven en der ontvangsten elk verhoogd met ƒ 135.700.
Deze verhooging houdt verband met de uitvoering van de wet van 17 Juli 1936 tot nadere wijziging en aanvulling van de Indische muntwet 1912, krachtens welke wijzigingswet de in Nederlandsch-Indië in omloop zijnde koperen centen door bronzen zullen worden vervangen. Van genoemde muntsoort zijn naar raming in Ned.-Indië ongeveer 720.000.000 stuks in omloop. 's Rijks munt kan per jaar ongeveer 120.000.000 nieuwe bronzen centen afleveren. Dit beteekent, dat het muntbedrijf gedurende een reeks van jaren met de aanmunting van bronzen muntstukken zal zijn belast.
De bedoeling van het thans gedane voorstel is de outillage van 's Rijks munt in dier voege uit te breiden, dat de beschikking wordt verkregen over een installatie voor de vervaardiging van muntbrons. Uit een ingesteld onderzoek is n.l. gebleken, dat een fabricage in eigen beheer goedkooper uitkomt dan wanneer de bronzen muntplaatjes, als in voorkomende gevallen tot dusverre geschiedde, uit het buitenland worden betrokken.
Naar raming is het te bereiken voordeel te stellen op ongeveer ƒ 29 per 100 K.G. muntbrons, hetgeen per jaar, bij een verwerking van 480.000 K.G., een besparing van rond ƒ 139.000 beteekent, waardoor de geheele nieuwe kapitaal-investeering in een jaar geheel verdiend is. Voor 's Rijks munt blijft de installatie steeds zijn beteekenis behouden, gezien de groote circulaties aan bronzen pasmunt, zoowel hier als in Ned.-Indië. Bovendien kunnen een tweetal aan te schaffen electrische smeltovens ook voor het smelten van zilver worden gebruikt, waardoor een zeer waardevolle vernieuwing en verbetering van dat smeltproces wordt verkregen.
Afgezien van de belangrijke besparing, die een verwerking van koper tot muntbrons in eigen bedrijf boven aanschaffing in het buitenland oplevert, is het voorstel van belang met het oog op de daaraan verbonden werkverruiming. Door de nieuwe werkzaamheden toch wordt werkgelegenheid geschapen voor ongeveer 36 man. (Nieuwe Rotterd. Courant)
(Vor. ber. Muntwerkzaamheden 2526 A.)

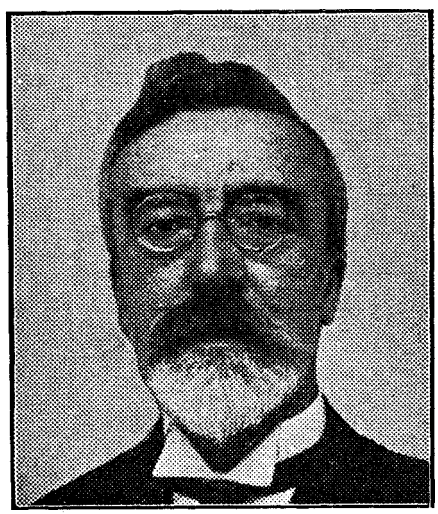
E. NEDERLAND. — Maatschappij voor Diergeneeskunde. - Congres van dierenartsen. —
Op 23 October '37 werd op de wetenschappelijke vergadering van de Maatschappij voor Diergeneeskunde in het Jaarbeursgebouw te Utrecht een voordracht van dr. H. A. Veenbaas uit Leeuwarden, over het onderwerp: „Gezondheidsdiensten voor vee" gehouden.
Het ware van groote beteekenis, aldus spr., dat Nederland werd verdeeld in gebieden met gelijksoortige belangen, zooveel mogelijk samenvallend met die, welke door belangrijke veehoudersorganisaties worden bestreken, om in die gebieden, voor zoover dat noodzakelijk blijkt, laboratoria op te richten onder leiding van Veterinairen, die dan in samenwerking met landbouworganisaties de taak konden opvatten, zooals we dat kennen in Duitschland bij de Hygiënische Instituten van de Landwirtschaftskammer.
Vervolgens hield prof. dr. G. Krediet een causerie met lichtbeelden, over de geschiedenis van het diergeneeskundig onderwijs.
Des middags werd een officieele herdenkingsbijeenkomst gehouden, die een feestelijk karakter droeg en door vele autoriteiten werd bijgewoond.
Prof. dr. H. Schornagel heeft de herdenkingsrede uitgesproken.
Spr. schetste uitvoerig de beteekenis van de diergeneeskunde en van den dierenarts in onze maatschappelijke samenleving.
In velerlei opzicht heeft de diergeneeskunde belangrijk bijgedragen tot bevordering der volksgezondheid. Ten slotte keerde spr. zich tegen de steeds toenemende kwakzalverij en beunhazerij op dit gebied.
Moge de regeering spoedig wegen weten te vinden, om landbouw en diergeneeskunde van dezen gevaarlijken parasiet te verlossen. (Red. K. H. A.)
(Vor. ber. Mij. v. Diergeneeskunde 1557 D.)

F. NEDERLAND. — Nat.-Soc. Beweging. - Ir. Mussert legt het nat.-soc. bewustzijn vast in vijf stellingen. —
Ir. A. Mussert schrijft in Volk en Vaderland dat het nat.-soc. bewustzijn thans „genoeg gegroeid is om het te kunnen vastleggen", en hij vervolgt dan: „Wanneer men aan den een vraagt wat het nationaal-socialisme inhoudt, dan zal hij u antwoorden: het is datgene wat wij noodig hebben om de slavernij van het kapitalisme te breken, en gelijk heeft hij. Een ander zal op dezelfde vraag antwoorden: het

nationaal-socialisme heeft tot taak om liberalisme en marxisme voor goed uit te roeien en het valt niet te ontkennen, dat dit waar is.
Een derde zal antwoorden: het nationaal-socialisme is anti-semitisch; weg met de Joden; dat is de zin van het nationaal-socialisme. Deze opvatting vindt men ook in die Joodsche kringen, die ons volk willen beheerschen en daarom van meening zijn, dat het nationaal-socialisme voor hen een gevaar is. En inderdaad, het eischt voor ons volk het recht om in vrijheid, geheel naar eigen aard, te leven, zonder overheerscht te worden.
Een vierde zal antwoorden: het nationaal-socialisme verzet zich tegen rassenvermenging, want vele hoogstaande volkeren zijn ondergegaan, omdat zij zich daaraan niet hielden. Zij hebben de lessen der geschiedenis ter harte genomen.
Een vijfde zal antwoorden: het nationaal-socialisme zal aan de huidige goddelooze samenleving, die een aanfluiting is van eeuwen Christendom, een einde maken; nationaal-socialisme is practisch Christendom en ook hij heeft gelijk".
Schr. verklaart ten slotte, dat aan het in Dec. 1931 geschreven program der N.S.B. niets behoeft te worden veranderd, zoodat het „eigenlijk de consequente uitvoering is van hetgeen nu zoo bewust in ons leeft."
(Volk en Vaderland) **(Vor. ber. N.S.B. 2974 D.)**

29 OCTOBER 1937

A. NEDERLAND. — Prof. mr. P. J. M. Aalberse. - Lid van den Raad van State. —
De Staatscourant van 25 October '37 bevat een Koninklijk besluit, waarbij prof. mr. P. J. M. Aalberse, voorzitter van de Tweede Kamer, wordt benoemd met ingang van 10 November '37, tot lid van den Raad van State.
De heer Aalberse zal de vergadering van Dinsdag 9 November '37 in de Tweede Kamer voor het laatst presideeren.

Prof. Mr. P. J. M. Aalberse.

Voor prof. Aalberse komt als opvolger in diens plaats als Kamerlid op de lijst voor mr. E. G. M. Roelvink te Almelo. (Staatscourant)
(Vor. ber. Prof. Aalberse 2822 D.; Raad van State 2741 D.)

B. BULGARIJE. — Nieuwe kieswet van kracht. —
De nieuwe kieswet, welke op 20 October '37 door den ministerraad is aangenomen, is heden door een koninklijk besluit van kracht geworden.
Bij deze wet is ieder Bulgaar van dertig jaar en van onbesproken gedrag, die geen lid is van de communistische partij of een andere staatsvijandelijke richting, kiezer.
Staats- en gemeente-ambtenaren hebben geen passief kiesrecht, verder is voor het passief kiesrecht vereischt, dat een beroep wordt uitgeoefend, waardoor in het levensonderhoud kan worden voorzien. Misdadigers of wegens een politiek misdrijf gestraften zijn niet verkiesbaar; evenmin personen, die in een politiek of crimineel proces zijn gewikkeld. Leiders van politieke groepen mogen zich niet candidaat stellen.
Het bijeenroepen van het parlement voor gewone of buitengewone zittingen geschiedt bij koninklijk besluit, op voorstel van den minister-president.
(Mir, Sofia)

C. FRANKRIJK. — Het gezag in Noord-Afrika. - Albert Sarraut. —
De Fransche ministerraad heeft den toestand in Noord-Afrika besproken. Teneinde het gezag in Marokko, Algerije en Tunis te versterken en het economisch rendement van deze gebieden te vergrooten, heeft de regeering een ministerie voor Noord-Afrika in het leven geroepen.
Albert Sarraut, oud-minister president en minister van Staat zal deze functie waarnemen. (Le Journal)
(V. b. Fransche belangen 2636 E.; Sarraut 2324 E.)

D. JAPAN. — „Braintrust". —
In de studiecommissie van de Japansche privy council is het voorstel van minister-president Konoye om een „braintrust" te vormen goedgekeurd. Deze „braintrust" zal als raadgever van het kabinet optreden, zoolang het Chineesch-Japansche conflict duurt.
Naar verluidt zullen generaal Oegaki, generaal Araki, Admiraal Abo en admiraal Suetsoegoe leger en vloot vertegenwoordigen; baron Ikeda, oud-gouverneur van de Japansche Bank zal de geldwereld vertegenwoordigen en de partijen zullen worden vertegenwoordigd door de leiders van Minseito en Seijoekai. (Domei)
(Vor. ber. Chin.-Jap. Conflict 2988 B.)

E. ITALIE. — Handelsverdrag met Nederland. - Verlengd tot 31 December 1937. —
Volgens bericht uit Rome hebben de Italiaansche minister van Buitenlandsche Zaken, graaf Ciano en de Nederlandsche zaakgelastigde jhr. van Panhuys een protocol geteekend, waarbij de handelsverdragen tusschen Italië en Nederland van 1 Januari en 4 Februari 1934 met enkele wijzigingen worden verlengd tot 31 December van dit jaar.
(Giornale d'Italia) **(Vorig bericht 2624 D.)**

F. HONGARIJE. — Het Nationaal-socialisme. —
De Weensche Neue Freie Presse meldt, dat de zeven uiterst-rechtsche politieke partijen in Hongarije door middel van aanplakbiljetten in de straten van de hoofdstad aan het publiek hebben bekend gemaakt, dat zij zich vereenigd hebben tot één „Hongaarsche Nationaal-Socialistische Partij." (Neue Freie Presse)
(Vor. ber. Nat.-Socialisme 2713 D.)

G. LETTEREN. — De moderne Vlaamsche Roman. - Lezing van Gerard Walschap. —
Gerard Walschap, de jonge Vlaamsche schrijver, heeft in de aula van de Nederlandsche Handelshoogeschool voor leden van het Algemeen Nederlandsch Verbond gesproken en zijn lezing is een biecht en een credo beide geworden.
Wij hebben geloofd in onzen nieuwen tijd en of een geloof wat minder of meer onzinnig is, doet er niet toe, wie het bezit heeft een kracht om zijn leven her in te richten. Die kracht bezaten wij. Zij gaf ons een nieuw woord, dat wij schrijven wilden in een nieuw groot boek der cultuur.
De generatie Timmermans, Van Nijlen, Claes, Van Hecke, Van Cauwelaert, de Pillecyn en anderen was opgegroeid in de gulden schaduw der Van-Nu-en-Straksers. Tijdens den oorlog hebben de meesten hunner met geweer en bajonet in plaats van met de

pen gewerkt. Wij verwachtten hen als bloedgetuigen voor het ideaal, dat voor onzen kindergeest had gezweefd in de benauwenis van de vier jaren. Maar overal in Europa namen de oudstrijders hun plaats aan den haard in en zwegen. Door een vriendelijke en beminnelijke ironie van het lot, heeft onze oorlogsgeneratie ons een hymne aan het blijde, zorgelooze leven gezongen in het werk van Felix Timmermans. Als wij geschreven hebben, dat Pallieter's zinnebeeld van den onverwikkelden levenslust niet definitief al de aspecten van ons volksleven en den laatsten, diepsten aard van den Vlaming heeft geopenbaard, deed dat niets af aan onze bewondering voor hem. Alleen zij, die het niet wilden begrijpen, begrepen niet dat men Pallieter kan beminnen en het litterair altijd maar voort pallieteren verafschuwen.

De generatie van na den oorlog had in den oorlog het failliet gezien zoowel van de filosofische als de aesthetische, politieke en economische leerstellingen, die van de renaissance waren uitgegaan. Haar artistieke idealen maakten deel uit van een algemeene nieuwe wereldbeschouwing, die de bandeloosheid van het ontworteld en afgezonderd individu, weer in de orde der gemeenschap wilde schakelen. Als kunstenaars bleven zij in contact met het werkelijke leven. Kunst is niet mooi schrijven, maar goed en juist schrijven. Stijl hebben is niet litterair doen, maar persoonlijkheid hebben. Deze algemeene karakteristiek past gelukkig niet op elken na-oorlogschen romanschrijver in het bijzonder. Zij vormen een generatie, maar een vrije. Niemand let op het maatstokje van om het even welken theoreticus. Van Maurice Roelants tot Elsschot, van Lode Zielens tot Maurice Gilliams en René Berghen zijn de individueele verschillen, ondanks de algemeene kenmerken, zoo groot, dat men gerust zeggen kan: hier is geen school aan het woord, maar een groep schrijvers, wier belangstelling voor het leven door geen enkele bewuste eenzijdigheid beperkt is.

Onder de jongeren teekenen zich reeds de talenten af van een André Demedts, van beginnelingen als Van de Moortele, Eugenie Boeye, Lambert Swerts, maar vooral twee opmerkelijk begaafden: René Berghen en Marcel Matthijs.

Het volk — zoo besloot Walschap — zal meer aan den schrijver hebben als wij, in plaats van de aardappelteelt de kunst bevorderen, de kunst boven de twisten van den dag uitheffen, de kunst houden in haar serene sfeer van het eeuwige, het algemeenmenschelijke. Vermeylen zei, toen hij voor enkele jaren gehuldigd werd, fier tot zijn groepsgenooten: „Wij zijn geen knoeiers geweest". De meesten onzer — aldus Walschap — bereiken eerst den middag hunner kracht. Wij verlangen voor wanneer onze avond zal gevallen zijn geen andere getuigenis te hebben verdiend dan: „Gij zijt geen knoeiers geweest". (De Telegraaf)

A. **ZWITSERLAND. — De Begrooting voor 1938. —** Op de voorloopige begrooting voor 1938 zijn de inkomsten geraamd op 519.8 millioen francs (begrooting 1937: 489.7 millioen francs, rekening 1936: 513.7 millioen francs) en de uitgaven op 542.8 millioen francs (resp. 518.7 en 540.4 mill. frs.). Het tekort op de begrooting wordt derhalve geraamd op 23 millioen francs (29, resp. 26.7 millioen francs). Bij de spoorwegen blijft echter een saldo van 10.6 millioen francs, zoodat het feitelijk tekort op de geheele rijksbegrooting slechts 12.4 millioen francs zal bedragen. (Neue Zürcher Zeitung) **(V. b. Begrooting 2622 D.)**

30 OCTOBER 1937

B. **ITALIE. — Bijzondere faciliteiten voor beleggingen uit het buitenland. —**
In den op 19 Oct. '37 gehouden Italiaanschen ministerraad is o.a. besloten maatregelen te nemen tot vergemakkelijking van de toevloeiing van buitenlandsch kapitaal. De kapitalen, die vóór 31 December 1939 in Italië belegd worden, zullen talrijke fiscale faciliteiten genieten.
Gedurende de eerste twintig jaar na het in werking treden van dezen maatregel zal van de kapitalen geen successiebelasting worden geheven, terwijl zij zelfs niet in tijd van oorlog aan sequestratie of onteigening kunnen worden onderworpen, zonder dat schadevergoeding gegeven wordt. (La Stampa)
(Vor. ber. Financiën 2990 E.)

C. **TSJECHO-SLOWAKIJE. — Sudeten-Duitschers. - Brigade in Saksen opgericht. —**
Volgens berichten uit doorgaans goed ingelichte bron is een brigade, analoog aan het bekende Oostenrijksche legioen, onlangs in Saksen opgericht, onder den naam: Sudeten-brigade.
De brigade telt ongeveer 3000 man en haar centraal bureau is gevestigd te Dresden. De chef der brigade is Bierle. (Agence Belga)
(Vor. ber. Sudeten-Duitschers 2987 E.)

D. **NEDERLAND. — Onderwijs. - Biologie. - Inaugureele rede van prof. dr. M. J. Sirks over: het drievoudig verbond in de biologie. —**
Prof. dr. M. J. Sirks heeft op 9 October het ambt van buitengewoon hoogleeraar in de faculteit der wis- en natuurkunde aan de Rijksuniversiteit te Groningen aanvaard met een rede over: „Het drievoudig verbond in de biologie".
Na een historische inleiding wees spr. erop, dat de onderzoekingen hebben aangetoond, dat het protoplasma weer bestaat uit celplasma en celkern, welke laatste het in samengesteldheid verre wint van het celplasma. De celkern vormt een microcosmos, besloten binnen de ruimte van een millioenste kubieke millimeter. Bij kerndeeling van pasbevruchte eicellen, treden binnen de kern een aantal draadvormige lichaampjes op, die chromosomen genoemd worden. De samengesteldheid van het kernheelal blijft echter niet hiertoe beperkt, maar de chromosomen bestaan weer uit stapels van meetbare en telbare schijven of ringen.
Waar vrijwel ieder organisme, plant, dier of mensch gedurende een korter of langer stadium van zijn leven uit één enkele cel: de pasbevruchte eicel bestaat, moeten in die eicel dus de voor de verdere ontwikkeling noodige potenties verondersteld worden. Die cel, veelal de eenige schakel tuschen ouders en kind, moet dus alles, wat het kind via zijn ouders aan erfelijke eigenschappen meekrijgt, ook op een of andere wijze vastgelegd bevatten. Dit onbestrijdbare axioma leidt tot gevolgtrekkingen, die niet minder dan overweldigend zijn. De geheele erfelijke structuur is op het oogenblik der bevruchting voorgoed bepaald.
De groote vraag, welke bestanddeelen van de pasbevruchte eicel aansprakelijk zijn voor deze erfelijkheid, hield de biologen vele jaren bezig. Het onderzoek leidde tot verschillende hypothesen, maar voor 1900 bleven deze zonder eenig experimenteel bewijs. Met de twintigste eeuw begon ook hier een nieuwe periode: de wederontdekking van het principe van de erfelijkheid, reeds in 1865 door Mendel gevonden, leidde tot de erkenning, van erfelijke eenheden, ieder op zich zelf verantwoordelijk of althans medeverantwoordelijk voor een bepaald kenmerk. Deze eenheden, factoren of genen, vormen dus den stoffelijken grondslag voor wat we uiterlijk aan het individu, plant, dier of mensch, waarnemen, voor alle details van het anatomisch-histologische-physiologisch portret.
Van 1910 af dateert het grootsche onderzoek van Thomas Hunt Morgan en zijn medewerkers, die erin geslaagd zijn een overweldigende massa feiten te verzamelen, waaruit zij concludeeren, dat alleen de kern, zelfs alleen de chromosomen, den aanleg voor de erfelijke eigenschappen van het individu bevatten in den vorm van genen.
Langzamerhand wordt het echter duidelijk, dat ook Morgans heldere localisatietheorie geenszins het grondvraagstuk der genetica omvat. De aanvaarding van het monopolie der kerngenen zou een mogelijke waarde van het celplasma als medewerker bij het overbrengen van eigenschappen volkomen uitsluiten. Toch schijnt het thans aan geen twijfel onderhevig, dat ook het celplasma een zekere zeggenschap heeft bij het proces der erfelijkheid, en er ten opzichte van den erfelijken aanleg en zijn functie een voortdurende wisselwerking bestaat tusschen celkern en celplasma. En zoo is de uiterlijke verschijning van ieder individu, mensch, dier of plant, het product van samenwerking tusschen deze twee machten: de in de chromosomen gelegen genen en den aard van het de kern omgevende celplasma. Ten slotte is ook deze samenwerking afhankelijk van den goeden wil van een derde: het milieu. De werking van een bepaald gen kan door andere genen, die eveneens in de kernchromosomen voorhanden zijn, beïnvloed worden. Daardoor wordt dan een wijziging van het door datgene tot stand gebrachte zichtbare resultaat veroorzaakt. Het allerbelangrijkste is echter wel het milieu, de levensomstandigheden waaronder het individu opgroeit. Spr. wees er daarbij op, dat het groote vraagstuk voor ieder, die levende dieren of menschen opvoedt is: te vinden het optimale evenwicht tuschen kerngenen, plasma en milieu. Maar daarbij behoort hij ook de onverbiddelijke waarheid voor oogen te houden, dat het milieu wèl het lichaam en den geest van het individu zelf beïnvloeden kan, maar niet de erfelijke structuur der nakomelingen.

Geen onverantwoord en onverantwoordelijk milieu-optimisme, zooals dit zoo vaak bij niet-biologisch geschoolde paedagogen en sociologen in geschrift en in voordracht gevonden wordt; maar aan den anderen kant ook geen erfelijkheidsfatalisme, zooals dit nog te vaak door even ondeskundige propagandisten voor een of andere eugenetische richting wordt verkondigd. Wel een zoeken voor ieder individu naar het milieu, waarin zijn gegeven erfelijke constitutie, voor zoover deze erfelijke factoren in staat zijn een voor de maatschappij bruikbaar mensch tot stand te brengen en een streven naar milieu-verbetering.
Spreker drong ten slotte aan op een grondig onderzoek in die richting. Kerngenen, celplasma en milieu vormen een drievoudig verbond in de biologie; meestal is de tusschen de drie deelnemers aan dit verbond gevoerde politiek evenzeer een politiek van geven en nemen als dit in de staatkundige wereld het geval is. De grondbeginselen van het tusschen hen gesloten verdrag worden vastgelegd door den erfelijken aanleg in genen en plasma; de redactioneele omschrijvingen vormen de taak van het milieu.
Zoo komt ieder levend wezen tot stand als gevolg van een compromis tuschen deze drie machten: genen, plasma en milieu. Ook de mensch. (Red. K. H. A.)
(V. b. 1599 M.; Ambtsaanv. in het Onderw. 2984 E.)

A. **ITALIE. — Richtlijnen der Italiaansche politiek.** In een commentaar op de rede van Mussolini onderstreept de „Giornale d'Italia" nog eens de richtlijnen der Italiaansche politiek, t.w.:
1. Onverbiddelijke strijd tegen het communisme.
2. Erkenning van de rechten en elementaire behoeften der naties, en moedige herziening, voor het te laat is, van de bepalingen der vredesverdragen, welke er mede in strijd zijn.
3. Inwilliging van de Duitsche koloniale eischen.
4. Eerbiediging van het fascistische Italië en de integriteit van zijn koloniale rijk.

Het is zeker, aldus voegt het blad hieraan toe, dat deze eischen tot polemieken aanleiding zullen geven, doch deze zullen den loop der gebeurtenissen niet kunnen stuiten. (Giornale d'Italia)
(Vor. ber. 2695 E.; Mussolini 2985 E.)

B. **ECUADOR. — Nieuwe regeering gevormd. - President der republiek legt zijn ambt neer. —**
De president der republiek, Paez, heeft op 23 Oct. '37 zijn ambt neergelegd en zijn mandaat ter beschikking gesteld van de nationale vergadering. Het leger heeft de macht in handen genomen en generaal Alberto Enriquez, die minister van Defensie was, aangewezen als hoofd der republiek. Bovendien is een nieuwe regeering gevormd. De nationale vergadering is naar huis gezonden. In het land is het kalm.
(Agence Belga) **(Vorig bericht 1924 D.)**

C. **NEDERLAND. — Koninklijk besluit in zake den naam Oranje-Nassau. - Vóór den geslachtsnaam van Z.K.H. prins Bernhard. —**
De Staatscourant van 28 Oct. '37 bevat het volgende Koninklijk Besluit: (Staatsblad no. 5) Besluit van den 26sten October 1937, betreffende den naam, te dragen door de kinderen van hare Koninklijke Hoogheid Prinses Juliana.
„Wij Wilhelmina, bij de Gratie Gods, Koningin der Nederlanden, Prinses van Oranje-Nassau, enz. enz. enz.
Gezien ons besluit van 8 Januari 1937, no. 5, luidende als volgt:
Wij Wilhelmina, bij de Gratie Gods, Koningin der Nederlanden, Prinses van Oranje-Nassau, enz., enz., enz.
Verlangende, dat de naam van het Geslacht, waaruit Wij zijn gesproten en waaraan voor Ons en voor het Nederlandsche Volk zoo dierbare herinneringen zijn verbonden, ook voor de Kinderen van Onze beminde Dochter behouden zal blijven, en overwegende, dat in dit verlangen door Onze Dochter en Haren Gemaal wordt gedeeld,
Op de voordracht van onzen minister van Justitie van den 4den Januari 1937, kabinet no. 487, h.,
Hebben goedgevonden en verstaan:
Toe te stemmen, dat de naam „Oranje-Nassau" zal worden gedragen door alle Kinderen van Onze beminde Dochter, met en benevens den naam, welken zij aan het geslacht van hunnen Vader ontleenen, met dien verstande, dat aan laatstbedoelden naam zal voorafgaan de naam „Oranje-Nassau", zoodat genoemde kinderen, onverminderd den titel van Prins of Prinses der Nederlanden en de hun verder toekomende titels, zullen worden genoemd „Prins (Prinses) van Oranje-Nassau, Prins (Prinses) van Lippe-Biesterfeld".
Onze Minister van Justitie is belast met de uitvoering van dit besluit, dat op een nader te bepalen dag in het Staatsblad en in de Staatscourant zal worden geplaatst.
's-Gravenhage, den 8sten Januari 1937.
WILHELMINA.
De Minister van Justitie:
Van Schaik.

Op de voordracht van Onzen Minister van Justitie van den 1sten October 1937, kabinet no. 416, d.,
Hebben goedgevonden en verstaan:
Als dag, waarop bovenstaand besluit in het Staatsblad en in de Staatscourant zal worden geplaatst, aan te wijzen den dag, volgende op dien der dagteekening van dit besluit.
Onze Minister van Justitie is belast met de uitvoering van dit Besluit, dat in het Staatsblad en in de Staatscourant zal worden geplaatst.
Het Loo, den 26sten October 1937.
WILHELMINA.
De Minister van Justitie:
C. Goseling.

Uitgegeven den zeven en twintigsten October 1937.
De Minister van Justitie:
C. Goseling.
(V. b. Prinses Juliana 2930 D.; Pr. Bernhard 2916 D.)

31 OCTOBER 1937

D. **PALESTINA. — Sir Charles Tegart regeeringsadviseur. —**
In het Britsche Lagerhuis heeft Ormsby Gore medegedeeld, dat Sir Charles Tegart naar Palestina zal gaan, om de regeering van advies te dienen. Sir Charles Tegart is de man, die een einde maakte aan de terreur in Bengalen. (Times)

E. **AUSTRALIE. — Verkiezingen voor het Huis van Afgevaardigden. —**
Wanneer 24 Nov. '37 het Huis van Afgevaardigden bijeen zal komen, zal de samenstelling hiervan als volgt zijn:

	Nieuw	Oud
Ver. Austr. Partij	27	31
Agrarische Partij	16	15
Arbeiderspartij	30	28
Sociale Credietpartij	1	0

Daar de Vereenigd Australië Partij en de Agrarische partij, waarop de regeering steunt, samen over 43 zetels beschikken, is Lyons, minister-president van het gemeenebest, zeker van een coalitiemeerderheid.
(Telex-A. N. P.) **(Vor. ber. Verkiezingen 1491 B.)**

F. **NEDERLAND. — De onschendbaarheid van ons grondgebied. - Onze regeering wijzigt niet haar standpunt na de Duitsche verklaring aan België. —**
Op vragen van het N.S.B.-Eerste Kamerlid Van Vessem, naar aanleiding van de door de Belgische regeering aanvaarde verklaring der Duitsche regeering betreffende de onschendbaarheid en integriteit van België en de eerbiediging van het Belgische grondgebied, heeft de minister van Buitenlandsche Zaken geantwoord:
De regeering staat nog altijd op het standpunt, dat de onaantastbaarheid van het Nederlandsche grondgebied een axioma is, dat niet het onderwerp kan zijn van met onze medewerking tot stand te brengen regelingen.
Dat deze ongewijzigde houding, vooral na de aanvaarding door de Belgische regeering van de Duitsche verklaring en de daaraan voorafgaande Britsche

en Fransche verklaring van 24 April '37, den indruk zal kunnen wekken van een beschikbaarstelling van het Nederlandsche grondgebied als slagveld van Europa, komt der regeering uitgesloten voor.
(Het Vaderland)

1 NOVEMBER 1937

A. LETTEREN. — Boeken die door de pers gunstig besproken zijn. - Onze wekelijksche opgave. —

Amerikaansch: Edna St. Vincent Millay — „Conversation at Midnight." (Harper Bros - New York 1937) **(Vor. ber. 2987 H.)**

Chineesch (in het Engelsch): „Chinese Prose Literature of the T'ang Period (AD 618—906) by E. D. Edwards, Volume I." (Arthur Probtshain) **(2987 H.)**

Duitsch: R. Billinger — „Das verschenkte Leben." (Fischer, Berlin)
O. Schneider — „Studien über die empirischen Grundlagen des Zauberglaubens bei Primitiven." (Jordan und Gramberg, Leipzig) **(Vor. ber. 2987 H.)**

Engelsch: John Buchan — „Augustus. (Law and Liberty.)" (Hodder & Stoughton)
Freya Stark — „Baghdad Sketches." (Murray) **(Vor. ber. 2987 H.)**

Fransch: Robert Goffin — „Rimbaud vivant." (Corréa, Paris)
Jean Prévost — „La Chasse du Matin." (Aux Editions de la N. R. F., Paris) **(Vor. ber. 2987 H.)**

Hongaarsch (in het Nederlandsch): Frans Schneiders — „Hongarije, het lied van den Donau." (Teulings, den Bosch) **(Vor. ber. 2987 H.)**

Italiaansch: Giuseppe Marzemin — „Le Origini Romane di Venezia." (Fantoni, Venezia) **(2962 D.)**

Nederlandsch: Anna van Gogh-Kaulbach — „Spel van vier." (Nederl. Keurboekerij)
„Vertellen" door Brulez, M. Matthys, F. de Pillecyn, W. Putman, M. Roelants en L. Zielens. (Wereldbibliotheek, Amsterdam) **(Vor. ber. 2987 H.)**

Slowaaksch: Janko Jesensky — „Cestou k slobode" (Op weg naar de vrijheid). (Turciansky Sv. Martin, Matica Slovenska, Praha) **(Vor. ber. 1850 C.)**
(Red. K. H. A.)

B. CHINA. — Conflict met Japan. —

Shanghai. — Hevige gevechten hebben in de afgeloopen week in en rondom Shanghai plaats gehad, welke duizenden dooden hebben geëischt. Hardnekkig verdedigden de Chineezen zich tegen de steeds maar opnieuw attaqueerende Japanners maar tenslotte hebben zij den druk toch niet kunnen weerstaan. Zij moesten zich terugtrekken op de z.g. Hindenburg-linie, wat niettemin ordelijk zou zijn geschied. Deze terugtocht beteekende voor de Japanners de verovering van Tatsjang en het doordringen tot de spoorlijn Shanghai—Nanking, waardoor de positie van de geheele Chineesche troepenmacht zeer gevaarlijk moet zijn geworden. Daarop volgde meteen de verovering van Tsjapei, waar de Chineezen steeds alle hardnekkige aanvallen hadden afgeslagen, en op het Noorderstation, een belangrijk doelwit der aanvallers, kon de Japansche vlag worden geheschen. De aftrekkende Chineezen werden onbarmhartig van Japansche vliegtuigen uit bestookt. Het aantal dooden moet ontzettend groot zijn. Typeerend voor de moorddadigheid der gevechten is de verklaring van den woordvoerder van het Japansche leger, dat zich geen enkel geval heeft voorgedaan, waarin een Chineesche soldaat zich overgaf. Overwinnen of sterven is in beide kampen de onverbiddelijke wet.
Vele incidenten hebben zich met de zich op de Internationale concessies bevindende Engelsche en Fransche troepen voorgedaan. Reeds zijn vijf Engelsche soldaten door Japansche kogels gedood. De stemming tegen Japan is verbitterd.
Noord-China. — In het noorden schijnt de Japansche opmarsch hervat te zijn. Wegens den tegenslag in de provincie Sjansi, waar een troepenmacht uit een Chineesche omsingeling bevrijd moest worden, waren de Japanners aan den spoorweg Peking—Hankau teruggetrokken, wat voor de Chineezen aanleiding was te spreken van overwinningen. Over het algemeen is Japan in het voordeel. (Telex-A. N. P.)
(Vorig bericht 2988 B.)

C. NIET-INMENGINGSCOMMISSIE TE LONDEN. — De Russische vertegenwoordiger, Maisky, niet accoord. —

In de vergadering der ondercommissie voor de niet-inmenging, die op 29 Oct. '37 werd gehouden, zijn de besprekingen weer op het doode punt gekomen. De Russische vertegenwoordiger, Maisky, verklaarde, dat zijn regeering noch de Britsche voorstellen van 14 Juli noch de Fransche voorstellen van 16 October in hun geheel kan aanvaarden.
Ik ben bereid, aldus zeide Maisky, besluiten te steunen, die als een bijdrage tot een daadwerkelijke niet-inmenging kunnen worden beschouwd.
Ik kan de artikelen 1, 3 en 4 van de ontwerp-resolutie aanvaarden, doch ten aanzien van de rechten van oorlogvoerenden, waarover wordt gesproken in art. 2 en in de préambule van de resolutie, blijft de Russische regeering op het standpunt staan, dat dit onderwerp niets met het vraagstuk der niet-inmenging uitstaande heeft.
Von Ribbentrop, de Duitsche gedelegeerde, protesteerde tegen Maisky's houding. (Daily Telegraph)
(Vorig bericht 2988 C.)

D. VOETBAL. — Nederland—Frankrijk 2—3. —

Het Nederlandsche elftal is op 31 Oct. '37 na een fraaien wedstrijd, welke in het Olympisch Stadion te Amsterdam werd gespeeld, met 3—2 door het Fransche elftal verslagen. (Red. K. H. A.) **(2128 G.)**

2 NOVEMBER 1937

E. SPANJE. — Burgeroorlog. - Blokkade der Oostkust door Franco's vloot. - Fransch schip door onbekend vliegtuig gebombardeerd. - Regeering naar Barcelona. —

Met ingang van 28 Oct. '37 is Palma de Mallorca de eenige marinebasis der nationalisten geworden. Gegroepeerd onder commando van vice-admiraal Francesco Moreno Fernandez zal de vloot de blokkade van de Spaansche kust der regeering, van de Fransche grens tot Almeria ondernemen.

(Overname zonder bronvermelding verboden)

De vice-admiraal debarkeerde te Pollensa van den kruiser „Canarias". Hij begaf zich terstond naar Palma de Mallorca, waar hij het bevel over de strijdkrachten ter zee, te land en in de lucht op zich nam, welke tot dusver onder leiding van schout-bij-nacht Bastareche, generaal Enrique Canovas en kolonel Ramon Franco (broeder van den generaal) stonden.
De nationalistische vloot, welke zich in den Atlantischen Oceaan bevond, doch thans beschikbaar is geworden wegens het verdwijnen van het noordelijke front, is op weg naar haar nieuwe basis. In totaal zal vice-admiraal Francesco Moreno over 35 eenheden beschikken, waaronder vier kruisers, de „Canarias", de „Almirante Cervera", de „Baleares", de „Navarra" en twee kanonneerbooten „Dato" en „Canalejas".
Van Rosas, in Noord-Katalonië, tot Motril, in de provincie Granada, over een front van meer dan 800 K.M., zullen Franco's schepen trachten de voorziening der regeeringstroepen met levensmiddelen en materiaal te verhinderen.
De stoomvaartmaatschappij Paquet deelde mede, dat de Oued Mellah op 24 Oct. '37 in de Middellandsche Zee door een vliegtuig werd aangevallen, dat verscheidene bommen op het schip richtte. Een der bommen raakte het voorschip en beschadigde het ernstig. De opvarenden werden door twee Fransche oorlogsschepen gered. De Oued Mellah heeft een bruto tonnage van 2413 ton en een vermogen van 1250 p.k.
Op 30 October is het decreet betreffende de verplaatsing der Spaansche regeering van Valencia naar Barcelona in het Staatsblad gepubliceerd. (Red. K. H. A.)
(Vor. ber. 2987 I.; Niet-Inmenging 2996 C.)

A. Constructie en uitwerking.

Wij doen eenige grepen uit het van deskundige zijde gepubliceerde artikel in de N. Rotterdamsche Courant.

Dat de bommen in Abessynië weer aan andere eischen moesten voldoen, dan die afgeworpen op Madrid of Shanghai, laat zich denken. Men kan een keuze doen uit scherfbommen, mijnbommen, brandbommen, pantserbommen enz. Behalve de verpakking van den gevaarlijken inhoud (de bombuis) moet zoowel de vulling als de gebezigde buizen aan bepaalde eischen, afhankelijk van het gestelde doel, voldoen. De scherfbom heeft een dikken wand doch bevat betrekkelijk weinig ontplofbare stof (10 pct. van het totale gewicht). Bij de mijnbom is het juist omgekeerd en vraagt de ontplofbare stof de helft van het totale gewicht. Van hun ontzettende uitwerking is herhaaldelijk gewag gemaakt door oorlogscorrespondenten in Spanje en China.

De brandbom heeft als type de electrobom met thermiet-vulling. Bij de pantserbom is de bombuis het essentieele van de constructie en de hoeveelheid ontplofbare stof slechts minimaal. Zonder uitzondering hebben zij alle den torpedovorm d.w.z. den langgerekten vorm van den waterdruppel aan het lekke kraantje. De staart is voorzien van stabiliseeringsvlakken, teneinde de bom een vasten stand in haar baan te verzekeren. De mijnbom is de meest gevreesde en wordt o.a. gebruikt tegen kunstwerken. Het gewicht varieert van 50 tot 500 kg. afhankelijk van het te bewerken object. Tegen betonnen bruggen is slechts uitwerking te verwachten van de zwaarste exemplaren, die dan bij voorkeur gericht worden op de landhoofden. In kleibodem kunnen zij 2 m. diep in den grond dringen en een gat slaan van 7 m. middellijn. De mijnbom van 50 kg. slaat volgens Duitsche gegevens door het dak en 3 verdiepingen van een normaal gebouw heen. Ten gevolge van den ontzettenden gasdruk is de uitwerking in dichtbebouwde oorden (smalle steegjes) zeer groot.

Vliegtuigbommen

De buis is de kop van de lucifer. —

De buizen tegen gronddoelen zijn schokbuizen, die in werking worden gesteld tengevolge van de vertraging, die de bom bij het treffen ondervindt. In het algemeen berust de werking op het dringen van een scherpen punt in een vulling van slagkwik. Dit slagkwik ontbrandt en brengt een inleidingslading tot ontsteking. De inleidingslading (geperst trotyl) brengt de verdere lading (gegoten trotyl) tot ontploffing.

Bij pantserbommen (voor het bestoken van schepen) is de kopbuis niet bruikbaar en wordt vervangen door een bodembuis. De slagpin dringt op het moment van treffen naar beneden evenals ons de hoed van het hoofd vliegt, indien de trein plotseling wordt geremd. Is het in speciale gevallen noodig om de werking van de buis eenigszins te vertragen, dan wordt dit bereikt door een buskruitkorrel tusschen het slagkwik en de inleidingslading te schakelen. Vertraging gedurende een onderdeel van een seconde is reeds voldoende om de bom eerst enkele meters na den aanslag tot ontploffing te brengen; mijnwerking is op deze wijze verzekerd. Het zal duidelijker zijn, dat de afwerphoogte een belangrijke rol speelt bij de beoogde uitwerking. Mijnbommen worden daarom bij voorkeur niet beneden de 1000 M. afgeworpen, terwijl het indringingsvermogen nog kan worden verhoogd door het afwerpen in z.g. duikvlucht. Bij scheervluchten (d.w.z. laag over den grond) wordt de vertraging nog wel toegepast teneinde het vliegtuig te beschermen tegen omhoog vliegende scherven. Scheervluchten worden alleen toegepast bij levende doelen.

Verfijnde buisconstructies. —

Behalve het verrichten van een aanval op grond- (water-) doelen, moet het ook mogelijk zijn om luchtdoelen (vijandelijke eskaders) te bestoken. Hiertoe wordt de bom voorzien van een tijdbuis, die haar na een van te voren afgestelden tijd tot ontploffing moet brengen. Het oude beproefde middel hiertoe bestond in het laten opbranden van een regelbare hoeveelheid sas. Het vaststellen van den brandtijd is op deze manier echter vrij primitief, zoodat men zich heeft geworpen op de uurwerkbuis, welke een tijdregeling mogelijk maakt tot in tiende deelen van seconden. Dat het afwerpen van deze en dergelijke bommen echter geen sinecure is zal duidelijk zijn. Niet alleen moet de buis behoorlijk worden afgesteld, doch ook de vlieger en de waarnemer moeten een op elkaar ingesteld koppel vormen. Waar het hierbij om fracties van seconden gaat moet een enkele korte „hint" de goede samenwerking van het koppel verzekeren.

Veiligheidsmaatregelen. — Hoe is het mogelijk, dat een eskader wederom kan landen, indien om een of andere reden, b.v. slecht zicht of vijandelijke afweermiddelen, de bommenlast niet of niet in zijn geheel werd afgeworpen? De schok bij het landen zou het gevaarlijke goedje tot ontsteking brengen en vliegtuig plus bemanning noodlottig worden. Teneinde dit gevaar te bezweren worden enkele eenvoudige trucjes toegepast. Allereerst het meest voor de hand liggend middel door de slagpin met behulp van een veiligheidspen vast te zetten. De pen kan naar goedvinden van het vliegtuig uit worden geplaatst dan wel verwijderd. Vernuftiger is de constructie, waarbij de middelpuntvliedende kracht wordt te hulp geroepen. De bom wordt hierbij eerst dan gevaarlijk, indien zij over een bepaalde hoogte is gevallen; in dien tijd krijgt zij een rotatie om haar lengte-as tengevolge van het eenigszins schroefvormig beloop van de stabiliseeringsvlakken (de veeren aan het uiteinde van een pijl). Door de rotatie zwaaien een aantal binnen in de buis aangebrachte segmentjes naar buiten. Bij het maken van een aanslag is dientengevolge ruim baan gemaakt voor de slagpin. De wapening wordt ook wel verkregen door de buis te voorzien van een kleine luchtschroef (buizen van de Zweedsche fabriek Bofors), welke gedurende den val in beweging komt.

Het allernieuwste is de electrische buis, zooals die dit jaar in den handel werd gebracht door de Duitsche fabriek Rheinmetall. Bij deze schokbuis wordt de bom langs electrischen weg tot ontploffing gebracht, terwijl de veiligheid een secundaire doch daarom niet minder belangrijke bijkomstigheid vormt.

De werking komt in haar eenvoudigsten vorm hierop neer, dat een electrische vonk eerst kan overspringen, indien tengevolge van den aanslag een contact is gemaakt. In het buislichaam is een z.g. „Speicherkondensator" aangebracht, die van het vliegtuig uit wordt geladen. De opgehoopte electriciteit wordt gedurende den val van de bom over een weerstand afgeleid naar een tweeden condensator (Zündkondensator) in welken kring zich tevens de gloeipatroon bevindt. Deze kring kan alleen over genoemd contact worden gesloten.

Deze buizen kunnen zoowel mèt als zonder vertraging worden afgeworpen. De veiligheid wordt verkregen, doordat de „Zündkondensator" eerst wordt gevoed, indien de bom reeds is losgelaten; vóór dien tijd kan er niets gebeuren.

De trefkans een even groot vraagstuk als de buis. — Is men met de buis een heel eind in de goede richting, daarnaast vraagt het opvoeren van de kans van treffen bij groote vliegtuigsnelheden en kleine afmetingen van de doelen de aandacht van de vervaardigers. Het trefferbeeld vormt een cirkel. In een cirkel met 50 meter straal, vallen 50% van de bommen, indien de afwerphoogte ligt op 2000 meter en de vliegsnelheid ongeveer 50 meter per seconde bedraagt. Het afwerpen geschiedt echter niet zoo maar uit de vrije hand; het vordert zeer veel oefening en eischt een

goede samenwerking tusschen vlieger en waarnemer. Als richtinstrument wordt een bommenrichtkijker gebruikt. De constructie Zeiss-Goerz is wel een van de meest geperfectionneerde instrumenten, terwijl enkele Amerikaansche producten ook sterk op den voorgrond treden.
Het afwerpen is eenigszins te vergelijken met het schieten uit een geweer maar oneindig veel moeilijker, aangezien de „schutter" zich met groote snelheid in 3 richtingen verplaatst, terwijl bovendien de wind het spel nog komt verstoren; een aardige kluif voor ballistici en meteorologen.
Het onderwerp heeft zooveel zijden, dat het in alle landen door technici, constructeurs en ballistici wordt bestudeerd. (Nieuwe Rotterd. Courant)
(Vor. ber. Torpedo's 2313 A.; Bewapening 2991 A.)

A. **SOVJET-RUSLAND. — Goudverschepingen. —**
Sedert Jan. 1937 verscheepte Rusland 37.5 millioen pond sterling aan goud naar Londen. Van 1 Jan. tot 31 Mei werd verscheept 120.507 ton fijn goud ter waarde van 27.388.000 pond sterling, van 31 Mei tot 7 Juni 12.399 ton ter waarde van 2.818.000 pond sterling, van 19 Juli tot 26 Juli 7.431 ton ter waarde van 1.689.000 pond sterling, van 26 Juli tot 2 Aug. 4.998 ton ter waarde van 1.136.000 pond sterling, van 9 Aug. tot 16 Aug. 9.787 ton ter waarde van 2.245.000 pond sterling, van 23 tot 30 Aug. 4.950 ton ter waarde van 1.125.000 pond sterling en van 6 tot 13 Sept. 5.038 ton ter waarde van 1.138.000 pond sterling.
(Bulletin Quot. d'Inf. Econ.) **(V. b. Goud 2277 H.)**

B. **NEDERLAND. — Anti-lawaaibond. —**
De Anti-Lawaaibond gaat zich met zijn actie tot het Nederlandsche volk wenden; de lawaaibestrijding zal georganiseerd worden, voortbouwend op de werkzaamheden der Geluidstichting.
De voorzitter, de heer ir. A. Dubois, de directeur van Nozema, deelt het volgende mede:
Overeenkomstig artikel 4 der Statuten stelt de Bond zich ten doel:
a) de bestrijding van geluidshinder in Nederland;
b) de verwerving en verspreiding van gedocumenteerde kennis omtrent geluidsvraagstukken voor het onder a. genoemde doel en wel in samenwerking met de onder c. bedoelde stichting;
c) het steunen, zoowel moreel als financieel, van de Geluidstichting, welke zich ten doel stelt de behandeling van geluidsvraagstukken in den ruimsten zin van het woord en de verspreiding van de kennis daaromtrent;
d) het aanknoopen en onderhouden van betrekkingen met in het buitenland gevestigde lichamen, welke op eenigerlei wijze beoogen de bestrijding en voorkoming van geluidshinder.
Van primair belang is, zooals gezegd, een zoo groot mogelijk ledental over het geheele land te verwerven, niet uit financieele overwegingen in de eerste plaats, want de Bond beoogt geen winst, maar meer met moreele bedoeling. (Alg. Handelsblad) **(2766 B.)**

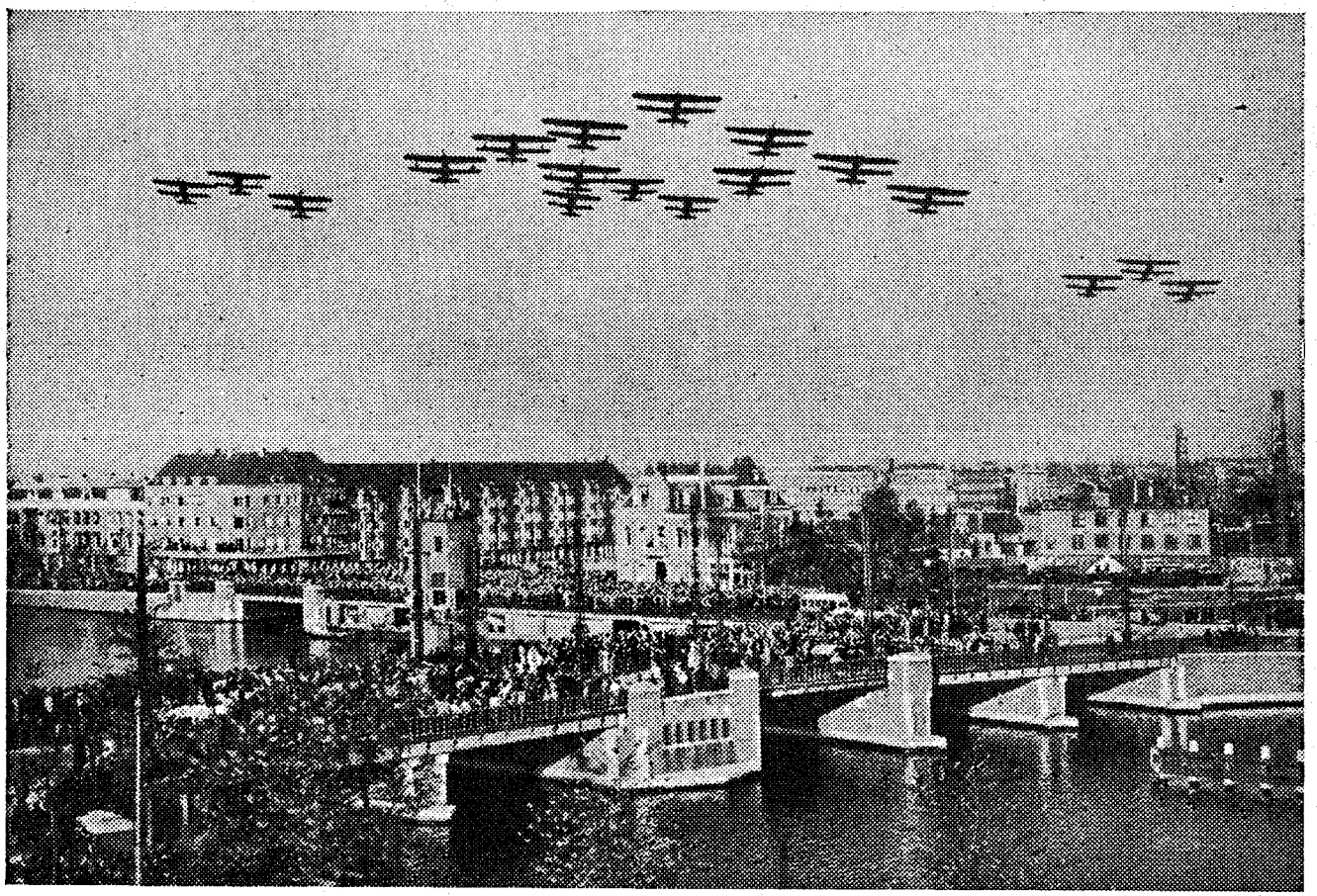
C. **ITALIE. — Het streven naar een imperium in Afrika. —**
Het door Italië aan den dag gelegde streven naar vorming van zijn imperium in Afrika wordt door Vernon Bartlett in de „News Chronicle" besproken. Hij gaat daarbij uit van inlichtingen „uit uitzonderlijk goed ingelichte" bronnen en begint met te zeggen, dat de aandacht der Italiaansche autoriteiten vooral gericht is op propaganda bij de Mohammedanen. Er zal een groote Mohammedaansche universiteit gebouwd worden te Harrar in Abessynië, waar de thans bijna voltooide radiozender een aanvulling moet worden van dien van Bari. De Italiaansche propaganda raakt ook de Inlandsche bevolkingen van den Soedan en van de Engelsche bezittingen in Afrika. Het zwarte leger van het Italiaansche rijk, zoo zegt men tegen hen, zal dienen tot hun bevrijding. Ook Frankrijk blijft niet vrij van deze attenties en in geval van oorlog zou het Abessynische leger als eerste doelstelling Djiboeti hebben, teneinde Erythrea en Somaliland met elkander te verbinden. De militarisatie van de Abessynische bevolking gaat gelijk op met de cultureele propaganda en de Italiaansche autoriteiten werken aan de uitvoering van een plan, strekkende tot het in 5 jaar op de been brengen van een Inlandsch leger van omstreeks drie en een half millioen soldaten, waarvan drie honderd duizend in actieven dienst. De reservisten van dit leger zullen een dag per week moeten geven aan militaire training. Voor de financiering van deze grootsche plannen wordt alles in het werk gesteld om van Abessynië een voorbeeld van economische autarkie te maken. IJzer- en steenkolenmijnen zijn ontdekt in de provincie Harrar, waar staalfabrieken binnenkort zullen worden gebouwd. Volgens optimistische verwachtingen zal men over drie jaar rails kunnen fabriceeren, over vier jaar kanonnen, over vijf jaar geweren en over zes jaar auto's. (News Chronicle)
(Vor. ber. Ital. Oost-Afrika 2978 B.)

D. **AMSTERDAM. — Vreemdelingenbezoek. —**
Bijna zes millioen gulden hebben de binnen- en buitenlandsche toeristen in den loop van dit jaar in Amsterdam achtergelaten, aldus de heer J. Nikerk, directeur van de V.V.V., die dezer dagen het een en ander vertelde over de resultaten van zijn analytische studie in zake de economische beteekenis van het toerisme voor de hoofdstad. Dat is heel wat hooger dan de voorzitter van de V.V.V. eenige maanden geleden ter gelegenheid van de opening van het nieuwe verkeersbureau als zijn veronderstelling uitsprak.
(Alg. Handelsblad) **(V. b. Vreemdel.verkeer 2911 A.)**

3 NOVEMBER 1937

E. **GEESTELIJK LEVEN. — De geloofsvervolgingen in Rusland. - Een Ruslandavond van het Nat. verbond Godsdienst, Gezin, Gezag in de Domkerk te Utrecht.**
In aansluiting aan een tentoonstelling, die in het wijkgebouw der Ned. Herv. gemeente aan de Kromme Nieuwe Gracht te Utrecht wordt gehouden, heeft dezer dagen in de Domkerk een wijdingsavond plaats gehad, die werd opgeluisterd door zang van het Luthersche kerkkoor.
Ds. A. Meyers, Ned. Herv. predikant, wekte in de eerste plaats op, de tentoonstelling te gaan zien, die gewijd is aan de godsdienstvervolgingen en al haar verschrikkingen. Hij zeide, dat het gevaar, hetwelk in deze vervolgingen is gelegen, niet onderschat mag worden. Zij zijn de voorboden van het atheïsme.
Dr. H. Kaajan, geref. predikant, vergeleek het bolsjewisme met den anti-Christ. De anti-Christ is evenwel belichaamd in den mensch en daarom aardsch en vergankelijk. De kracht van Christus daarentegen blijft.
De heer A. Russinov, die in Rusland zelf het slachtoffer van de geloofsvervolgingen was geweest, vertelde van zijn belevenissen en schilderde uitvoerig de verschrikkingen, culmineerend in verbanning en dood, waaraan de geloovigen bloot staan. Ondanks dat blijft de Russische kerk evenwel leven.
Ds. J. A. F. A. Stellwag, ev. Luthersch predikant, sloot in zijn toespraak aan bij de laatste woorden van den vorigen spreker. Dat de Russische kerk niet dood is, is een licht uit een donkeren nacht. Wij kunnen de Christenen in Rusland niet te hulp komen, maar wel kunnen we voor hen bidden.
De laatste spreker, dr. F. J. Krop, Ned. Herv. predikant, wees op het werk van den Baltischen Ruslandarbeid, waarmee men vele vervolgden bereiken kan. Het comité heeft vele brieven ontvangen van dankbare gesteunden. (De Standaard) **(2006 D.)**

A. NEDERLAND. — Luchtverdedigingsdag te Amsterdam. —

Amsterdam heeft op 30 October 1937 zijn eersten grooten luchtverdedigingsdag beleefd, welke de belangstelling van tienduizenden heeft gehad. Hierboven een der hoogtepunten van den middag; het JAVA-eskader, onder leiding van kap.vlieger H. van Weerden Poelman, verschijnt in paradevlucht boven de Berlagebrug. — De bedoeling was het Luchtverdedigingsfonds te steunen.

(Vor. ber. 2331 B.; Luchtbescherming 2872 E.)

B. NEDERLAND. — Legerrangen hersteld. - Betreffend K. B. op 1 November in werking getreden. —

De minister van Defensie heeft bepaald, dat het K. B. van 24 Febr. 1937, waarbij o.m. de rangen van sergeant (wachtmeester, fourier) der 1ste klasse weder worden ingesteld, in werking is getreden op den 1sten November 1937.

In verband hiermede worden alle sergeanten, wachtmeesters en fouriers, wier namen voorkomen op de candidatenlijsten voor sergeant-majoor-instructeur der infanterie, idem der geneeskundige troepen, opperwachtmeester-instructeur der cavalerie, idem der bereden artillerie, sergeant-majoor-instructeur bij het regiment genietroepen, idem bij het korps pontonniers en torpedisten, sergeant-majoor-administrateur der infanterie en der geneeskundige troepen, opperwachtmeester-administrateur der cavalerie, idem der bereden artillerie, sergeant-majoor-administrateur der bereden artillerie, sergeant-majoor-administrateur bij het regiment genietroepen en het korps pontonniers en torpedisten, opperwachtmeester-pikeur der cavalerie, idem der bereden artillerie, sergeant-majoor-schipper bij het korps pontonniers en torpedisten, sergeant-majoor-machinedrijver bij het korps pontonniers en torpedisten, opperwachtmeester (bereden en onbereden) bij de onderscheidene divisiën koninklijke marechaussee, sergeant-majoor-verpleger bij de militaire hospitalen, alsmede de onderofficieren die de geschiktheid bezitten voor sergeant-majoor-magazijnbeheerder bij den staf der artillerie, sergeant-majoor-vuurwerker, sergeant-majoor-amanuensis bij de militaire hospitalen,

met ingang van 1 November 1937 benoemd en aangesteld tot sergeant (wachtmeester, fourier) der 1ste klasse, dan wel tot sergeant-magazijnbeheerder der 1ste klasse, sergeant-vuurwerker der 1ste klasse, of sergeant-amanuensis der 1ste klasse, bij het legeronderdeel, waartoe zij organiek behooren.

Het onderscheidingsteeken van sergeant 1e klasse is gewijzigd en zal bestaan uit een tres van gouden, c.q. zilveren (al naar gelang het legeronderdeel, waartoe belanghebbende behoort) figuurtjes loopende ongeveer 0.5 c.m. boven en evenwijdig aan de chevron met een lus ter lengte van ongeveer 4 c.m. aan den top. (Nieuwe Rotterd. Courant)

(Vor. ber. Leger, Vloot en Luchtmacht 2901 A.)

C. EGYPTE. — De betrekkingen met Italië. —

Het dagblad „Al Misri" te Caïro publiceert een interview met Mussolini over de betrekkingen tusschen Italië en Egypte. Mussolini zou o.m. hebben verklaard, dat Italië jegens Egypte slechts vriendschappelijke en vreedzame gevoelens heeft. Italië zou daarvoor waarborgen geven, wanneer daarbij wederkeerigheid gegarandeerd zou worden. De politiek van Italië in de Middellandsche Zee is gericht op vrede en samenwerking met alle staten. Italië zal echter niet dulden, dat het communisme zich in dit gebied uitbreidt.

Overigens verklaarde Mussolini nog, dat de Mohammedaansche missies in Abessynië dezelfde faciliteiten kunnen genieten als de andere religies. De Egyptische belangen bij het Tana-meer zullen door Italië geëerbiedigd worden. (Al Misri)

D. LUCHTVAART. — Lange afstandsrecord voor watervliegtuigen. - De „Lieut.-de-Vaisseau Paris". —

De Fransche vliegers, Guillaumet (commandant), Leclaire (tweede piloot), Comet (navigator), Neri (marconist) en Lemorvan en Chapaton (werktuigkundigen) zijn er op 26 Oct. '37 in geslaagd met het bekende toestel „Lieutenant-de-Vaisseau Paris" het lange afstandsrecord voor watervliegtuigen te verbeteren en te brengen op 5.780 K.M. Het oude record stond op naam van de Amerikanen Awrill, Mac Ginnis en Wilkinson met 5.280 K.M. (L'Auto)

(Vor. ber. Records 2988 A.)

4 NOVEMBER 1937

A. NEDERLAND. — Onderwijs. - Vergelijkende physiologie. - Inaugureele rede van Prof. Dr. J. ten Cate over „De integratie van de functies bij de levende organismen". —

Prof. dr. J. ten Cate, benoemd vanwege het Genootschap tot bevordering van Natuur-, Genees- en Heelkunde, tot bijzonder hoogleeraar in de vergelijkende physiologie aan de gemeenteuniversiteit van Amsterdam, heeft zijn ambt aanvaard met het uitspreken van een rede over: „De integratie van de functies bij de levende organismen".

Hoewel alle dieren een ver doorgevoerde differentiatie in hun bouw en functies vertoonen, heerscht er steeds een volkomen harmonie in al hun verrichtingen en wordt de eenheid van het individu nooit verstoord. Hoe deze harmonische samenwerking van de verschillende onderdeelen van het dierlijke organisme tot stand komt, op welke wijze dus een structureel en functioneel verband tusschen al deze onderdeelen mogelijk wordt, is het probleem der integratie. Verschillende organen, ook van de hoogere dieren, kunnen geïsoleerd en urenlang in leven worden gehouden. Deze organen bezitten dus een groote zelfstandigheid.

Maar deze zelfstandige organen kunnen slechts dán een echte organisatie vormen, zooals die voor elk dierlijk organisme karakteristiek is, wanneer er een reguleerend principe bij komt. Voor onzen tijd is het nu juist karakteristiek, dat de analytische richting in de physiologie steeds meer plaats maakt voor meer synthetische concepties, welke alle verrichtingen van het organisme als een geheel probeeren te beschouwen.

De integratie, d.w.z. het structureele en functioneele verband tusschen de verschillende onderdeelen van het dierlijke organisme, wordt in de eerste plaats zuiver mechanisch bereikt, namelijk door de z.g. steunweefsels. Het functioneele verband wordt verkregen door de physico-chemische processen, welke in het „milieu interieur" van Claude Bernard, d.w.z. in het lichaamsvocht en het bloed, plaats hebben. Hierbij spelen een bijzondere rol de hormonen stoffen, die door de klieren met inwendige secretie worden afgescheiden.

Maar de belangrijkste rol bij de integratie van de functies van het dierlijke organisme komt aan het zenuwstelsel toe. Zijn integreerende werking is door de vergelijkende physiologie het meest onderzocht. Reeds bij de lagere dieren treedt zij op den voorgrond.

De meeste theorieën, ook de nieuwere, over de functie van het centrale zenuwstelsel, houden zich bijna uitsluitend bezig met de verrichtingen, welke in het zenuwstelsel zelf plaats hebben. Het is echter gebleken, dat ook aan de peripherie, d.w.z. aan de verschillende organen, die door het zenuwstelsel worden geïnnerveerd, een belangrijke rol toekomt bij het tot stand komen van de verschillende reacties der dieren. (Red. K. H. A.)

(Vor. ber. Ambtsaanv. in het Onderwijs 2994 D.)

B. NEDERLAND. — Afschaffing van crisisheffing op vleesch. —

De nog overgebleven 5% van de crisisheffing op rund- en kalfsvleesch, welke aanvankelijk 20% heeft bedragen en achtereenvolgens is verlaagd tot 10 en tot 5%, werden op 1 November '37 afgeschaft. De opzet is, dat van de opheffing van dezen crisislast ook de verbruiker zal profiteeren. (Telegraaf)

C. NOBELPRIJS. — Physiologie en Geneeskunde. - Prof. A. von Szent Györgyi. —

Het Karolinische Medische Instituut heeft den Nobelprijs voor Physiologie en Geneeskunde toegekend aan professor Adalbert von Szent Györgyi uit Szeged (Hongarije). Deze prijs is hem verleend voor ontdekkingen op het gebied der vitamine C en zijn opvattingen omtrent de biologische verbrandingsprocessen en de z.g. fumaarzuur katalyse.

Prof. von Szent Györgyi werd in 1893 geboren en heeft o.a. gestudeerd te Groningen en te Leiden. Hij promoveerde te Boedapest en werd professor in de scheikunde aan de universiteit van Szeged.

(Az Est) **(Vorig bericht 2527 C.)**

D. NEDERL. OOST-INDIE. — Staatsfinanciën. - Begrooting 1938. —

Aan een artikel van den heer L. Götzen, thesaurier-generaal aan het Departement van Financiën te Batavia, in het Ned.-Indië-nummer van „Econ. Stat. Berichten", ontleenen wij:

Ten aanzien van de Indische schuld is het bepaald noodzakelijk over te gaan tot opvoering van de jaarlijksche amortisatie; zoowel de doorgaande intering op het landsvermogen als de omstandigheid, dat de hoogte van de totale schuld (momenteel rond *f* 1350 millioen) verre uitgaat boven wat, in verband met het draagvermogen der Indische volkshuishouding, een redelijk maximum mag worden geacht, dwingt daartoe.

De buitengewone dienst sluit voor 1938 met een tekort van *f* 21.1 millioen. Voor den bouw van vlootmaterieel, waarvan Nederland rente en aflossing vergoedt, is evenwel aan buitengewone uitgaven *f* 19.4 millioen bestemd, zoodat het eigenlijke tekort niet meer dan *f* 1.7 millioen bedraagt.

Overzien wij het geheel, dan blijkt de begrooting voor 1938 in velerlei opzicht reden tot tevredenheid te bieden. Echter mag niet uit het oog worden verloren, dat de innerlijke positie van het Indische budget nog zeer zwak is en dat de verdere saneering en versteviging daarvan in feite volkomen afhankelijk is van de mate, waarin de middelenperceptie eventueel zal toenemen. De toekomst voor de Indische financiën doet zich — zoo besluit de heer Götzen — niet somber aanzien. (Econ. Stat. Berichten)

(Vor. ber. 1774 B.; Begrooting 2890 F.)

E. DR. ABRAHAM KUYPER. — Herdenking. - Samenkomst in het Concertgebouw te Amsterdam. —

Op plechtige en indrukwekkende wijze is op 29 Oct. 1937 te Amsterdam de dag, waarop 100 jaar geleden dr. A. Kuyper te Maassluis werd geboren, herdacht met een groote openbare vergadering in het Concertgebouw, waarop verschillende vooraanstaande sprekers (Z. Exc. dr. H. Colijn, prof. mr. A. Anema, C. Smeenk, prof. dr. K. Dijk e.a.) de figuur van dr. Kuyper van onderscheidene kanten hebben belicht. Bij deze herdenking, waarvoor uit alle kringen van ons land, maar in het bijzonder wel van de zijde der confessioneele politieke partijen en der confessioneele cultureele instellingen en organisaties groote belangstelling bestond, is wel de nadruk komen te vallen op de groote nationale beteekenis die dr. Abraham Kuyper voor ons land heeft gehad. (De Standaard)

(Vorig bericht 2989 A.)

5 NOVEMBER 1937

F. ENGELAND. — De Times en de Duitsche koloniale eischen. —

De „Times" behandelt in een zijner edities in een hoofdartikel de Duitsche koloniale eischen en schrijft hierover o.m. het volgende, na er op gewezen te hebben, dat „de reeks ingezonden stukken, die laatstelijk verschenen zijn, het zeer algemeene verlangen hebben doen zien, te komen tot een vreedzame regeling van dit probleem".

„De openbare Engelsche meening steunt zeker niet de these, volgens welke de wereldvrede verzekerd zou zijn, wanneer men zuiver en eenvoudig dat gedeelte van het Verdrag van Versailles vernietigde, dat de koloniën betreft. Zij steunt echter evenmin de stelling, volgens welke het Verdrag van Versailles in alle bijzonderheden gehandhaafd en nooit herzien moet worden, gelijk de verdragsclausules dit bepalen. Het gaat er dus niet om Duitschland zijn koloniën terug te geven, maar er oprecht naar te streven voor Duitschland een terrein te vinden, dat voor ontwikkeling aanvaardbaar is: erkennen dat het „capax imperii" is, zou te meer bevredigend zijn wanneer een zoodanig terrein voor Duitschland geopend kon worden door de drie of vier groote koloniale mogendheden, die aaneensluitende gebieden bezitten in Afrika."

Vervolgens verklaart de „Times": „Men zou niets goeds tot stand brengen, wanneer men de expansiekracht van Duitschland wilde breken door het binnen de twintig jaar geleden gevestigde grenzen te houden en door het te omringen als olifanten een tijger in den jungle."

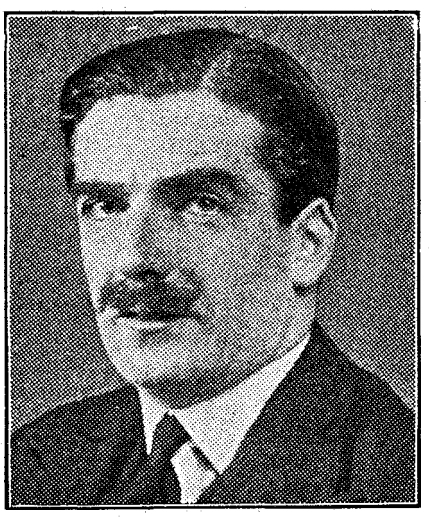
Het hangt echter niet alleen van Engeland af concessies te doen „zoolang het nog tijd is". Het moet een internationaal gebaar zijn, „want wanneer het een geïsoleerde geste is, wekt het het gevaar veeleer de expansielust van Duitschland te prikkelen dan te bevredigen."

Het blad beëindigt zijn beschouwingen met te herinneren aan de twee voorwaarden, die noodzakelijk zijn voor een bevredigende regeling: de onderhandelingen moeten gevoerd worden langs diplomatieken weg en niet „door redevoeringen op openbare pleinen" en ten tweede moet de Spaansche kwestie geregeld worden voor zoover zij Duitschland betreft. Nù heeft Duitschland, zoo merkt het blad op, „voorzichtig geweigerd zich in Spanje te laten meesleepen in den omvang, waarin andere mogendheden dit hebben gedaan. Engeland heeft zich er niet in laten meesleepen dan alleen als bemiddelaar. Er is dus geen reden, waarom Spanje een permanent rotsblok zou zijn, dat den weg verspert, die leidt naar betere betrekkingen tusschen de beide landen". (Times)

(Vor. ber. 2965 C.; Eng. standpunt 2696 C.)

A. **ENGELAND. — Openhartigheid van minister Eden en antwoord aan Mussolini. —**
Naar aanleiding van het amendement der Britsche Labourparty op het adres van antwoord op de troonrede heeft Eden Mr. Dalton geantwoord, dat niemand kan beweren, dat de Britsche regeering ooit in gebreke is gebleven bij de nakoming van internationale verplichtingen, waartoe zij zich verbonden had. Als er critiek moet zijn, moet die niet op de Britsche politiek alleen geoefend worden, maar op het feit, dat wij met anderen de rol van politie-agent moeten spelen, aldus Eden.
Eden hield zich vervolgens met het koloniale vraagstuk bezig en herinnerde het Lagerhuis eraan, dat een land, dat aan het einde van den wereldoorlog een zeer aanzienlijke gebiedsvergrooting in Europa had verkregen, en bovendien zekere territoriale concessies in Afrika van zijn bondgenooten had verworven, thans op de bres staat voor de Duitsche aanspraak op koloniën in Afrika.
„Ik wensch, aldus Eden, op dit oogenblik niets naders over deze aanspraak te zeggen, doch wel moet ik duidelijk verklaren, dat wij geen regeering het recht toekennen bijdragen van ons te verlangen, indien het in het geheel niet blijkt, dat die regeering van haar kant tot eenige concessie bereid is.
Ten aanzien van de kwesties der sancties zeide Eden, dat het parlement rekening moet houden met de feiten in de internationale situatie.

Het Spaansche vraagstuk. — Overgaande tot het vraagstuk van Spanje en den Volkenbond zeide de minister, dat de Volkenbond zich nooit verlangend heeft getoond de Spaansche kwestie te behandelen, omdat hij weet, hoezeer de meeningen daarover verdeeld zijn.

Anthony Eden.

Er is nooit in de verste verte kans op geweest, dat de Volkenbond in de Spaansche kwestie tot sancties zou overgaan; de wereld ziet dit vraagstuk niet op precies dezelfde wijze als de arbeidersoppositie. Wanneer wij niet onder het oog willen zien, aldus Eden, dat de openbare wereldmeening hier zeer verdeeld is, zijn de besprekingen over dit vraagstuk volkomen nutteloos.
De aanklacht van Lloyd George is geen aanklacht tegen de niet-inmenging als zoodanig, maar een klacht, gegrond op de beschuldiging, dat de niet-inmenging onbillijk ten aanzien van de Spaansche regeering werkt. Eden citeerde daarop een bericht in de „Daily Telegraph and Morning Post" van 29 Oct. '37, waarin officieele Russische cijfers worden vermeld, die aantoonen, dat Spanje thans tot de beste klanten van Rusland behoort.
De niet-inmenging wilde een nieuwen vorm van neutraliteit scheppen, maar het gevolg daarvan is geweest, dat er geen oorlogsrechten zijn toegekend, hetgeen er weer de oorzaak van geweest is, dat de partij, die ter zee het sterkst was, van die meerderheid geen gebruik kon maken.
Het antwoord op de klachten der nationalisten, dat hun geen oorlogsrechten zijn toegekend, en dat Britsche schepen hebben geholpen bij de evacuatie van vluchtelingen uit Bilbao, luit als volgt: „omdat gij het voordeel van buitenlandsche inmenging hebt genoten, kunt gij geen aanspraak maken op de privileges, die u anders zouden zijn toegekend."
Het is niet het hoofddoel van de niet-inmengingspolitiek een der partijen te helpen, doch het conflict te neutraliseeren en te localiseeren, en te voorkomen, dat het zich tot geheel Europa uitbreidt. Eden weigerde te gelooven, dat bij een overwinning der nationalisten de buitenlandsche politiek van Spanje tegen Engeland gericht zou zijn. Eden verklaarde het eens te zijn met alles, wat over den onbevredigenden wereldtoestand gezegd wordt. Men ziet maar al te duidelijk, dat het gevolg een groeiende minachting voor de verdragen is.
Er bestaat een neiging bedreigingen te uiten en bevelen van de daken der huizen te roepen, die eigenlijk ultimata zijn, en dat „vrede" te noemen. Dergelijke methodes zullen hier geen weerklank vinden; aan dergelijke bevelen zal het Britsche volk nooit gehoorzamen.
Wij zijn genoegzaam bereid tot den wereldvrede bij te dragen en besprekingen te voeren, doch wij zijn niet van plan naar iemands pijpen te dansen.
Eden zeide ten slotte, dat Engeland zich niet zal inlaten met eenige actie, die in strijd met den geest of de letter van het Volkenbondshandvest of Kellogg-pact is, en zich niet bij een anti-fascistisch of anti-communistisch blok te zullen aansluiten.
Ten aanzien van het Verre Oosten aanvaardt Eden een politiek, waarbij Engeland, in overeenstemming met de Ver. Staten, even ver als dat land gaat, niet vooraan stormt, maar ook niet achter blijft. In deze overtuiging zeide Eden naar Brussel te vertrekken. (Times)
(Vor. ber. Anthony Eden 2991 B.; Mussolini 2985 E.)

B. **DUITSCHLAND. — Von Neurath en de as Rome-Berlijn. —**
Het Amerikaansche dagblad „Journal and American" publiceert een artikel van den Duitschen minister van Buitenlandsche Zaken, Von Neurath, over „De beteekenis der Duitsch-Italiaansche vriendschap". Hierin wordt o.a. het volgende gezegd:
De wereld heeft er kennis van kunnen nemen, dat Duitschland en Italië niet slechts op het gebied der wereldbeschouwing punten van aanraking hebben, maar ook ten opzichte van de doelstellingen der practische politiek solidair zijn.
Men gelooft in Duitschland evenals in Italië, gerechtigd te zijn tot de opvatting, dat de Duitsch-Italiaansche politiek van voorbeeldig karakter is, en men wenscht niets meer dan dat de realistische vredeswil die de levensrechten en levensnoodzakelijkheden der volkeren eerbiedigt en daar rekening mede houdt, ook zal worden tot het richtsnoer van de internationale politiek. (Journal and American)
(V. b. Von Neurath 2960 B.; As Rome-Berlijn 2961 F.)

C. **FRANSCH-MAROKKO. — Onrust. - Nationalistische beweging. —**
Bij het uitgaan der moskee te Port Lyautey trachtten honderden inboorlingen te betoogen tegen de arrestatie van eenige leden van het bestuur der nationalistische beweging. Toen de politie den stoet wilde leiden, ontstond er een handgemeen, waarbij zes menschen gewond werden. De politie moest toen van de wapenen gebruik maken, ten gevolge waarvan twee inboorlingen gedood en drie gewond werden. Dioeri, lid van het comité van actie, werd gearresteerd.
De nationalistische beweging gaat uit van de Al-Arabische beweging met haar zetel te Syrië en naar verluidt ook te Rome.
De groot-vizier heeft den Pasjas en Caids van alle Marrokkaansche steden bevolen er op te letten, dat de moskeeën niet veranderd zullen worden in plaatsen, waar politieke beraadslagingen worden gehouden. Zij zullen iedere overtreding van deze richtlijnen moeten onderdrukken.
De orde is hersteld. (Le Petit Marseillais)
(Vor. ber. Fransch Marokko 1262 E.)

6 NOVEMBER 1937

D. **FRANKRIJK. — De Italiaansche ambassadeur verlaat zijn post. —**
De Italiaansche ambassadeur te Parijs, de heer Cerrutti, heeft op order van zijn regeering met verlof voor onbepaalden tijd zijn standplaats verlaten.
(Le Temps)

E. **NEDERLAND. — Radio. - Aantal luisteraars. —**
Op 30 Sept. '37 waren, blijkens de voorgeschreven aangifte, in ons land 661.169 personen in het bezit van een radio-ontvangtoestel.
Het aantal aangeslotenen op radiodistributie-inrichtingen bedroeg op dien datum 348.795.
(Nieuwsbl. v. h. Noorden)
(Vor. ber. 2276 E.; Radio 2961 C.)

F. **PALESTINA. — Joodsche immigratie beperkt. - Nog steeds onrust. —**
De Palestijnsche regeering heeft een decreet uitgevaardigd, waarbij de Joodsche immigratie beperkt wordt.

Door dit decreet is gevolg gegeven aan het desbetreffende voorstel der Britsche enquêtecommissie-Peel, die het bekende verdeelingsplan voor Palestina heeft opgesteld.
Joodsche kooplieden worden nog steeds lastig gevallen. Voor hun winkels wordt gepost. De politie heeft een huiszoeking verricht bij den leider van het katholieke Centrum, dr. Kuronski, die consul-generaal van Oostenrijk is. Verscheidene documenten, ook papieren die eigendom van het consulaat zijn, zijn in beslag genomen. (Le Journal du Caire)
(Vor. ber. Immigratie 2537 F.; Onlusten 2992 A.)

A. **JAPAN. — Conferentie van Jong-Azië. —**
Dezer dagen is te Tokio een conferentie van „Jong Azië" gehouden, welke werd bijgewoond door de vertegenwoordigers van Indië, Siam, Binnen Mongolië, Arabië, Noord-China en Mandsjoekwo.
De conferentie nam een resolutie aan, waarin zij zich verzet tegen de Europeesch-Amerikaansche inmenging in het Japansch-Chineesche conflict en waarin Japan wordt aangespoord verder te gaan zonder rekening te houden met de resoluties, welke de conferentie van Brussel zal aannemen.
Verder verlangt de conferentie van Jong Azië, dat Engeland onmiddellijk het zenden van munitie naar China zal staken. De regeering van Nanking wordt aangespoord met Japan samen te werken om Azië in zijn eer te herstellen. Indië wordt aangespoord mede te werken aan een veldtocht tot de emancipatie van Azië en ten slotte worden alle Aziatische landen aangespoord zich aan te sluiten bij het anti-Komintern-verdrag en hun waardeering uit te spreken voor Duitschland en Italië, die een anti-communistisch front hebben gevormd. (Domei)

B. **MONGOLIE. — Autonome regeering van Binnen-Mongolië gevormd. —**
Te Kweihoea, de hoofdstad van de provincie Soeiyoean, is, naar wordt medegedeeld, de autonome regeering van Binnen-Mongolië gevormd met den 72-jarigen prins Joen als hoofd der regeering en prins Teh als plaatsvervangend leider. Voorloopig voert deze regeering het bewind over Ulanchap, Silinghol, Ikhchao en de beide steden Soeiyoean en Paotau. De vergadering besloot de provincies Soeiyoean en Tsjahar te noemen Hovao en Soeiyoean, de hoofdstad van de gelijknamige provincie, om te doopen in Khokhokoto. De vorming van de autonome regeering ging gepaard met de herdenking van den grooten middeleeuwschen veroveraar, Djengiskan. (Domei)
(Vor. ber. Mongolië 2550 B.)

C. **ENGELAND. — Eerste Troonrede van Koning George VI**
Voor de eerste maal in zijn regeering heeft Koning George VI van Engeland op 26 Oct. '37 de parlementszitting met het gebruikelijk ceremonieel geopend.
In het Hoogerhuis las hij de troonrede voor, waarin o.m. het volgende gezegd wordt:
Mijn betrekkingen met de buitenlandsche mogendheden blijven van vriendschappelijken aard. Ik heb den Koning der Belgen uitgenoodigd mij in November een bezoek te brengen, en een soortgelijke uitnoodiging is gericht tot den Koning van Roemenië voor het voorjaar van 1938.
Mijn ministers hebben met toenemende bezorgdheid het voortduren gevolgd van het conflict in Spanje. Zij gelooven, dat een strenge toepassing van de internationale niet-inmengingspolitiek daadwerkelijk zal bijdragen tot het herstel van den vrede.
De toestand in het Verre Oosten zal de ernstige aandacht van mijn regeering blijven trekken. Zij zal volharden in haar politiek, om, in samenwerking met de andere regeeringen, of deze nu leden van den Volkenbond zijn of niet, het leed te verzachten, dat door het conflict veroorzaakt wordt, en dit conflict tot een einde te brengen.
Met belangstelling en genoegen zie ik den tijd tegemoet, waarop het mij mogelijk zal zijn mijn Indisch Rijk te bezoeken.
Vervolgens verwijst de troonrede naar de snelle vorderingen der her-bewapening en naar de verbetering in handel en industrie.
Op het wetgevende programma komen o.m. voor wetsontwerpen betreffende maatregelen voor de bescherming van de burgerbevolking tegen luchtovervallen, voor de unificatie van de royalties der steenkoolmijnen, voor uitbreiding van de gezondheidsdiensten en verbetering der woningtoestanden en voor wijziging van de strafwet, in het bijzonder ten aanzien van betere regelingen van de behandeling van jeugdige wetsovertreders.
Aan het slot van zijn troonrede week Koning George met de volgende woorden op beteekenisvolle wijze af van de gebruikelijke formule:
„Ik bid, dat onder de zegeningen van den Almachtigen God het resultaat van uwe beraadslagingen de bevordering moge zijn van het geluk en welzijn van mijn volk en van den vrede in de wereld." (Times)
(Vor. ber. Koning George VI 2784 A.; Troonrede 2527 G.)

7 NOVEMBER 1937

D. **FRANKRIJK. — Het Congres der radicaal-socialistische partij. - Motie. —**
Het 34ste congres der radicaal-socialistische partij is 31 October '37 geëindigd, nadat de plenaire zitting de motie had aangenomen, waarin het program der partij is neergelegd.
De motie wijst er op, dat de partij steeds trouw de verplichtingen is nagekomen, welke zij jegens het Volksfront heeft aanvaard. De radicaal-socialistische partij zal evenmin nu als in het verleden een bondgenootschap willen overwegen met de mannen van rechts, die — aldus de motie — na hun toevlucht tot een revolte te hebben genomen, een campagne van beleedigingen en laster op touw hebben gezet.
De partij vertrouwt, dat het kabinet-Chautemps de hervormingen zal handhaven, die beoogen het evenwicht van het nationale leven in orde en vrede te verzekeren. De radicaal-socialisten streven naar een verhooging van het levenspeil der arbeiders en naar de bescherming der belangen van de kleine winkeliers, employé's, kleine ondernemers, ingenieurs en technici. (Le Temps)
(Vor. ber. Radicaal-Soc. Partij 2767 D.; Congres 2503 D.)

E. **NEDERL. OOST-INDIE. — Geen Zeppelindienst.**
Sedert geruimen tijd heeft men niets meer vernomen omtrent de plannen tot oprichting van een Zeppelin-verbinding tusschen Nederland en Nederlandsch-Indië.
De heer A. F. Bronsing, directeur der Stoomvaartmij. „ Nederland" en leider van het Nederlandsche syndicaat voor het gebruik van luchtschepen, heeft medegedeeld, dat thans op verwezenlijking van deze plannen geen uitzicht bestaat. De kwestie is op het oogenblik van de baan en zal dat vermoedelijk zeer lang blijven.
De Zeppelin zal dus voorloopig de verbinding tusschen Nederland en Nederlandsch-Indië niet tot stand brengen. De oorzaak hiervan is, schrijft De Telegraaf, dat Duitschland voorshands geen luchtschepen aan het buitenland wenscht te leveren. De eigen luchtscheepvaart heeft dringende aanvulling noodig. (De Telegraaf) **(Vorig bericht 1724 B.)**

F. **JAPAN. — Maximum oorlogslasten. —**
De vice-minister van Financiën, dr. Ota, heeft in de Kamer van Koophandel van Osaka gesproken over de grens, tot welke Japan in geval van nood oorlogslasten kan dragen.
Hij ging daarvan uit, dat Engeland in den wereldoorlog bij een jaarlijksch inkomen van £ 2 milliard, £ 7.4 milliard voor den oorlog heeft uitgegeven. Ofschoon de verhoudingen in Japan slechts tot op zeer beperkte hoogte met die in Engeland kunnen worden vergeleken, en rekening gehouden moet worden met de hooge binnenlandsche schuld van Japan van 10 milliard yen, kan men bij het tegenwoordige Japansche volksinkomen van ongeveer 11.2 milliard yen, toch aannemen, dat Japan in staat zal zijn, binnenlandsche oorlogsschulden op te nemen tot 40 milliard yen. Op een financieele ondersteuning van andere landen is niet te rekenen. (Domei)
(Vor. ber. Financiën 2990 A.)

A. **BRAZILIE. — Communisme. - Koffiebelasting. —** Naar verluidt zou een communistisch complot ontdekt zijn. De staat van beleg is voorloopig voor 3 maanden tot Januari 1938 afgekondigd.
De Braziliaansche regeering heeft op 4 Nov. '37 besloten de uitvoerbelasting op koffie, ad 45 milreis per baal, met 75% te verlagen.
Alle Braziliaansche koffiemarkten zijn tot nader order gesloten, teneinde elke speculatie te verhinderen.
Te New York zijn de koffienoteeringen als gevolg van dit bericht sterk gedaald.
(Jornal do Brazil - Telex-A. N. P.)
(Vor. ber. Communisme 2065 G.; Koffie 2935 A.)

B. **ITALIE. — Legerversterking. —**
De Italiaansche ministerraad is 21 Oct. '37 weer bijeengekomen, onder voorzitterschap van Mussolini. Hij heeft talrijke besluiten ten aanzien van de landsverdediging genomen en in het bijzonder regels voor de luchtmacht-lichtingen vastgesteld. Alle Italiaansche burgers zullen aan deze recruteering onderworpen zijn, indien zij daartoe geschikt zijn; zij zullen worden ingedeeld bij de drie diensten: vliegdienst, speciale diensten en hulpdiensten. Tevens zijn voorbereidingen getroffen voor de instelling van een gezondheidsdienst voor de luchtmacht. (La Stampa)
(Vor. ber. Leger, Vloot en Luchtmacht 2786 C.)

8 NOVEMBER 1937

C. **CURAÇAO. — Bankbiljetten als wettig betaalmiddel. —**
De gouverneur heeft wijziging van het reglement voor de Curaçaosche Bank voorgesteld, waarvan de strekking is de door deze bank uitgegeven bankbiljetten tot wettig betaalmiddel te maken.
Volgens de wet van 23 Mei 1899, houdende nadere regeling van het Curaçaosche Muntwezen, aldus de toelichting tot het voorstel, zijn wettig betaalmiddel tot onbepaald bedrag:
a. het Nederlandsche gouden tien- en vijfguldenstuk;
b. de Nederlandsche zilveren rijksdaalder, gulden en halve gulden;
c. verschillende Noord-Amerikaansche, Engelsche, Fransche en Venezolaansche goudstukken bij Koninklijk besluit tegen bepaalde koersen in Curaçao gangbaar verklaard. (Telex-A. N. P.)

D. **NEDERLAND. — Belastingverhooging voor Defensie-uitgaven. —**
In haar Memorie van Antwoord aan de Tweede Kamer op de algemeene begrootingsbeschouwingen deelt de regeering o.m. mede, dat zij voornemens is de defensie-uitgaven — althans ten deele — te dekken door belastingverhoogingen, waaruit zij beoogt een bate van rond *f* 20 millioen te verkrijgen.
Bij de regeering zijn onder meer de volgende maatregelen in overweging:
1e. Maatregelen tegen het ontgaan van de belastingen naar het Inkomen door middel van Naamlooze Vennootschappen;
2e. Technische herziening der Omzetbelasting;
3e. Verhooging van de hoofdsom der Dividend- en Tantième-belasting, waarbij de heffingsvoet der opcenten zoodanig zal worden verlaagd, dat het rendement dier opcenten gelijk blijft aan wat zij nu opleveren;
4e. Verhooging van de opcenten (boven de bestaande) op de hoofdsom der Inkomstenbelasting.
Wat ten slotte het denkbeeld van een weerbelasting betreft, deze gedachte is nog in overweging.
De regeering stelt zich voor, indien het algemeen prijspeil van landbouwproducten blijft stijgen, op den weg, welke leidt tot een liquidatie van de financieele landbouwmaatregelen voort te gaan.
In het bijzonder zal de regeering er voor blijven waken, dat de diensten welke voor de crisisbemoeiingen in het leven zijn geroepen, bij het verminderen dier bemoeiingen worden ingekrompen.
(De Telegraaf) **(Vor. ber. Belastingen 2681 A.)**

E. **FRANKRIJK. — Staatsfinanciën. - Min. Bonnet tevreden over Frankrijks financieele positie. —**
De Fransche minister van Financiën, Bonnet, heeft 29 Oct. '37 op het radicaal-socialistische congres den financieelen toestand van Frankrijk besproken.
Men kan, aldus minister Bonnet, inderdaad zeggen, dat de begrooting in evenwicht is. De amortisatiekas zal in 1938 weer vier milliard van de staatsschuld aflossen. De situatie van de schatkist is niet minder bevredigend, dan die der begrooting. Alle vervallende bedragen werden betaald. Het land kan uit de balans van de Banque de France zien, dat wij sedert 1 Juli aan de rekening voorschotten slechts 3 milliard francs hebben ontrokken en dat er ten gunste van de schatkist nog meer dan 10 milliard overblijft.
De jongste leening van 200 millioen Zwitsersche francs werd met succes gedekt, de leening van het Crédit National van een milliard werd in drie dagen opgenomen.
Het monetaire probleem blijft nog altijd ernstig, hetgeen wel duidelijk is gebleken door de stijging van het pond in een jaar tijd. De schuld daarvan ligt bij de slecht beheerde financiën. Als er te veel wordt uitgegeven, verliest de munteenheid ten slotte haar waarde.
Minister Bonnet verklaarde verder een tegenstander te zijn van leeningen, die te vlug na elkaar worden gesloten.
Na er op te hebben gewezen, dat Frankrijk thans meer goud heeft dan vier maanden geleden, sprak de minister zich uit voor strenge contrôle op de bankinstellingen door de Banque de France, hij is echter een felle tegenstander van wisselcontrôle.
Ondanks de verbetering van den financieelen toestand, moet het land weten, aldus minister Bonnet, dat er nog veel te doen overblijft. Voordat definitief een herstel is bereikt, zullen nog maanden voorbijgaan. (Le Temps)
(Vor. ber. Financiën 2966 D.; Min. Bonnet 2946 C.)

F. **ENGELAND. — Gemeenteraadsverkiezingen. —**
In de Engelsche hoofdstad, waar 27 gemeenteraden moesten worden gekozen, heeft, volgens Het Volk, de Arbeiderspartij 58 zetels gewonnen en drie verloren. In de provincie, waar 274 gemeenteraden moesten worden gekozen, heeft de Arbeiderspartij 121 winsten en 105 verliezen geboekt. De Arbeiderspartij heeft thans in zeventien van de 28 Londensche gemeenteraden een meerderheid. Dit is een vooruitgang van twee. De netto-zetelwinst in Londen bedraagt 55. Buiten Londen veroverde de Arbeiderspartij een meerderheid in 40 steden; dit is een vooruitgang van drie.
De volgende resultaten zijn volgens de „Times" in het geheele land bereikt:

	Zetels
Conservatieven	361
Liberalen	62
Labour	409
Onafhankelijken	252

De conservatieven boekten een winst van 60 zetels. De fascisten hebben geen enkelen zetel behaald.
(Het Volk - Times) **(Vorig bericht 2039 B.)**

9 NOVEMBER 1937

G. **NIET-INMENGINGSCOMMISSIE TE LONDEN. — Het terugzenden der buitenlandsche vrijwilligers.**
In de voltallige zitting van de non-interventie-commissie werd op 4 Nov. '37 het voorstel met betrekking tot het terugzenden der buitenlandsche vrijwilligers en het verleenen van belligerente rechten goedgekeurd met op een na algemeene stemmen. Maiski, de vertegenwoordiger der Sovjet-Unie, stemde niet tegen doch verklaarde in overeenstemming met de door hem aangenomen houding in de vergadering van het sub-comité, zich van stemmen te moeten onthouden. Ten slotte werd het volgende besloten: Krachtens de bepalingen van het Britsche plan van 14 Juli is het de taak der Britsche regeering zich in verbinding te stellen met de regeeringen te Salamanca en Valencia over het terugtrekken der buitenlandsche vrijwilligers en de toekenning van de rechten van oorlogvoerenden. Lord Plymouth zal derhalve tot Eden het verzoek richten, dienovereenkomstig te handelen. (Daily Telegraph) **(Vor. ber. 2996 C.)**

A. PACIFIC-CONFERENTIE TE BRUSSEL. — Nota aan Japan. —

In de groote Marmeren Zaal van het Academiën-paleis te Brussel, werd op 3 Nov. '37 de internationale conferentie geopend, welke zal pogen langs diplomatieken weg een einde te maken aan het bloedige conflict in China. Gedelegeerden en experts van Engeland, Canada, Frankrijk, de Vereenigde Staten, China, Australië, Nieuw-Zeeland, Portugal, Nederland, Noorwegen, Mexico, Zweden, Bolivia, Italië, de Zuid-Afrikaansche Unie, Denemarken, de Sovjet-Unie en Br.-Indië nemen er aan deel. Duitschland en Japan hebben geweigerd aan de Conferentie deel te nemen.

Minister Spaak, die op voorstel van onzen oud-minister van Buitenlandsche Zaken, jhr. De Graeff, tot voorzitter gekozen werd, sprak als zoodanig de openingsrede uit.

Norman Davis, minister Eden en zijn Fransche collega Delbos verklaarden achtereenvolgens namens hun regeeringen, volledige medewerking te zullen verleenen bij het streven naar een oplossing. Zij onthielden zich echter van het doen van eenig voorstel. De Italiaansche gedelegeerde Aldrovandi-Marescotti liet zich zelfs zeer pessimistisch uit over het lot der conferentie, die, zoo zeide hij, tot mislukking gedoemd was.

De Chineesche gedelegeerde Wellington Koo gaf een uiteenzetting van de Japansche agressie en van de tot dusver daarmede bereikte resultaten. Hij weerlegde alle Japansche argumenten, o.a. dat in China anti-Japansche gevoelens zouden heerschen en dat China zich schuldig zou maken aan militaire propaganda tegen Japan. Japan wil samenwerking met China maar deze samenwerking wil zeggen politieke overheersching. Japan, aldus Wellington Koo, moet doen zooals andere mogendheden, d.w.z. onderhandelen met China op voet van gelijkheid.

De Chineesche gedelegeerde besloot met te wijzen op het gevaar, dat het conflict zich tot over de Chineesche grenzen voortplant.

De tekst van de nota, welke de Pacific-conferentie 6 Nov. '37 tot Japan heeft gericht, is thans gepubliceerd.

Zij stelt vast, dat het negen-mogendheden-verdrag van toepassing is op het huidige conflict tusschen China en Japan; dat de onderteekenaars van het verdrag bevoegd zijn, de rechten uit te oefenen, die het hun toestaat; en dat alle mogendheden, die belangen hebben in het Verre Oosten door de vijandelijkheden worden getroffen. Niettemin acht men het mogelijk de bezwaren van Japan op dit punt uit den weg te ruimen.

Daarom wordt Japan uitgenoodigd, zich ter conferentie te doen vertegenwoordigen om van gedachten te wisselen met de vertegenwoordigers van een beperkt aantal staten. Die gedachtenwisseling zou geschieden in het kader van het negen-mogendhedenverdrag en overeenkomstig de bepalingen van dit verdrag; met de bedoeling tot bijlegging van het conflict te komen.

(Handelsbl. v. Antwerpen - Agence Belga) **(2988 D.)**

B. ANTI-COMMUNISTISCH-FRONT. — Italië toegetreden. —

In het Palazzo Chigi te Rome is op 6 Nov. '37 het protocol onderteekend, waarbij Italië toetreedt tot het op 25 November 1936 tusschen Duitschland en Japan gesloten verdrag tegen de communistische internationale. Italië treedt toe in de qualiteit van een oorspronkelijk onderteekenenden staat.

Het protocol is voor Italië onderteekend door graaf Ciano, den minister van Buitenlandsche Zaken, voor Duitschland door von Ribbentrop, den buitengewoon gevolmachtigden ambassadeur van het Duitsche Rijk, en voor Japan door ambassadeur Hotta.

Het Duitsch-Italiaansch-Japansche protocol behelst vier artikelen.

Artikel 1 bepaalt, dat Italië toetreedt tot het verdrag tegen de Communistische Internationale en deszelfs aanvullende protocollen, op 25 November 1936 tusschen Duitschland en Japan gesloten.

In artikel 2 komen de onderteekenende mogendheden overeen, dat Italië zal worden beschouwd als oorspronkelijk onderteekenaar van het in artikel 1 genoemde verdrag en zijn aanvullende protocollen, waarbij de onderteekening van het onderhavige protocol van gelijke beteekenis is als de onderteekening van den origineelen tekst van het Duitsch—Japansche verdrag met deszelfs aanvullende protocollen.

Artikel 3 bepaalt, dat het nieuwe protocol geldt als integreerend deel van het Duitsch—Japansche verdrag en deszelfs aanvullende protocollen.

Artikel 4 behelst, dat het protocol opgesteld is in de Duitsche, Italiaansche en Japansche taal en van kracht wordt op den dag der onderteekening.

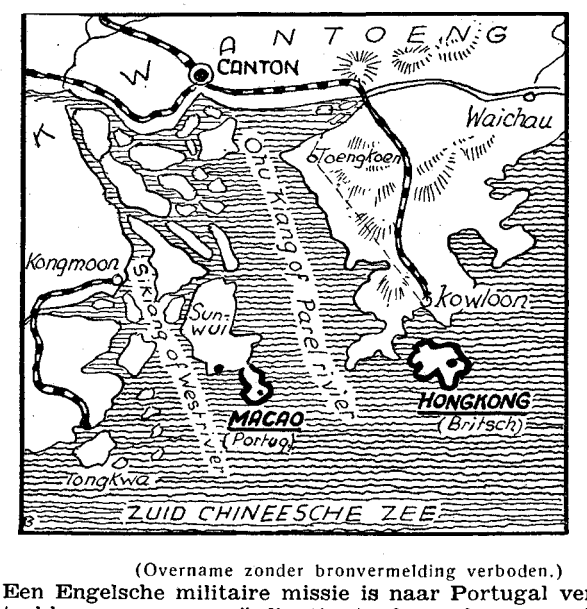
In de Preambule van het protocol wordt gezegd, dat de Duitsch-Italiaansch-Japansche overeenkomst gebaseerd is op artikel 2 van het Duitsch-Japansch-anti-Kominternpact (uitnoodiging tot derde staten voor toetreding tot deze overeenkomst).

De drie regeeringen zijn uitgegaan van de overweging, dat de Communistische Internationale een voortdurend gevaar vormt voor de beschaafde wereld in het westen en in het oosten, en haar vrede en haar orde verstoort en vernietigt. Slechts een nauwe samenwerking van alle staten, die belang hebben bij het instandhouden van den vrede en de orde, kan dit gevaar verminderen en uit den weg ruimen. Italië heeft dit gevaar met onwrikbare vastberadenheid sedert den aanvang der fascistische regeering bestreden en de Communistische Internationale op zijn gebied uitgeroeid. Het heeft besloten zich schouder aan schouder met Duitschland en Japan, die van hun kant bezield zijn door denzelfden wil tot afweer tegen de communistische internationale, te keeren tegen den gemeenschappelijken vijand.

(Corriere della Sera - Telex-A. N. P.)

(V. b. Anti-Commun. Front 2563 B.; Verdrag 2557 A.)

C. CHINA. — Conflict met Japan. - Hongkong. - Macao. —

(Overname zonder bronvermelding verboden.)

Een Engelsche militaire missie is naar Portugal vertrokken, om een coördinatie te bespreken van de verdedigingsmiddelen van beide staten. Naar uit de „O Seculo" blijkt zijn door Engeland voorstellen gedaan om de Portugeesche kolonie te Macao (China) onverwijld te versterken, opdat Hongkong en Canton van Japansche zijde niet gemakkelijk te bereiken zullen zijn. (O Seculo)

(Vor. ber. Chin.-Jap. Conflict 2996 B.)

D. LETTEREN. — Boeken die door de pers gunstig besproken zijn. - Onze wekelijksche opgave. —

Deensch: K. Andersen — „Lanterner." (Gyldendal, Kjóbenhavn, 1937) **(Vor. ber. 2962 D.)**

Duitsch: G. Hauptmann — „Die Abenteuer meiner Jugend." (Fischer, Berlin)

Robert Seitz — „Der Ast, auf dem die Engel sitzen." (Paul Zsolnay, Wien 1937) **(Vor. ber. 2996 A.)**

Engelsch: Rhys Davies — „A time to laugh." (Heinemann, London 1937)

Vincent Sheean — „The pieces of fan." (Hamish Hamilton) **(Vor. ber. 2996 A.)**

Fransch: A. Maurois — „La machine à lire les pensées." (Gallimard)

Jacques Richepin — „Une tête brûlée." (Albin Michel, Paris 1937) **(Vor. ber. 2996 A.)**

Friesch: B. Tuinstra — „Hwet scil it libben us bringe?" (Brandenburgh & Co., Sneek) **(2941 A.)**

Italiaansch: A. Fraccaroli — „20 Novelle matte, ma non tanto." (Mondadori, Milano 1937) **(2996 A.)**

Nederlandsch: A. M. de Jong — „Merijntje Gijzen's jonge jaren. - Het boze gerucht." (Em. Querido, '37)

Paul Verbruggen — „De winter laat niet los." Vlaamsche uitgave. (De Eenhoorn, Mechelen) **(2996 A.)**

(Red. K. H. A.)

10 NOVEMBER 1937

A. Distributievraagstukken. - Rede van Prof. dr. N. J. Polak. —

Op 8 Nov. '37, den 24sten dies der Ned. Handelshoogeschool, heeft prof. dr. N. J. Polak een rede gehouden over „Distributievraagstukken".

Daar het rectoraat aan de Handelshoogeschool snel circuleert, kon spr. zich „rector recidivist" noemen; hij herinnerde aan de redevoeringen, die hij bij vorige verjaardagen der hoogeschool heeft uitgesproken, en zeide dat die van heden over pogingen tot samenwerking en regeling in het distributiebedrijf een synthese vormde van de beide vorige oraties.

Spr. analyseerde de maatschappelijke taak der distribuanten. Van het product, dat uit een fabriek komt is een selectie noodig, voordat het den — ondeskundigen — verbruiker bereikt. De positie van de tusschenpersonen is in den loop der tijden steeds anders geworden: voor den grossier scheen tot voor kort haast geen andere taak meer over te blijven dan het financieren van zwakstaande winkeliers en het voorzien van kleine winkeltjes en het distribueeren van de producten van kleine fabrieken; de winkelier werd meer en meer een voorpost van den industrieel, slechts schijnbaar zelfstandig; in werkelijkheid zorgde de fabrikant voor alles, demonstraties, opwekking van de vraag, enz.

Thans is er echter weer een kentering. De nieuwe generatie heeft onder den invloed van cultuurstroomingen en volksbeschaving een smaakgevoel ontwikkeld, dat de verbruikers wars maakt van de uniforme massawaar. Nieuwe levensgewoonten scheppen talrijke nieuwe behoeften en de industrie roept wetenschap en kunst te hulp om daaraan te voldoen: steeds nieuwe goederen en nieuwe soorten, modellen en combinaties. Zoo wordt in het stadium van thans op ieder gebied het assortiment veel en veel uitgebreider, waarmede de maatschappelijke taak van den tusschenhandel weer veel belangrijker wordt; naar ieder speciaal onderdeel uit een gevarieerd assortiment is de vraag veel geringer en veel minder gelijkmatig dan naar een uniform massaproduct. Tevens bevordert het sterk gevarieerde assortiment de centralisatie in den winkelstand: de versterking in de laatste jaren van het grootwinkelbedrijf. Hoe grooter de klantenkring, de omzet en de sorteering is, des te grooter de kans, dat iedere client datgene vindt, wat hem dient. Bij grooteren omvang van de zaak kan ook, door doelmatige arbeidsverdeeling, de selectie beter en fijner worden uitgeoefend en de voorlichting van de koopers komt meer tot haar recht.

Wat het grootwinkelbedrijf vermag, kunnen de gezamenlijke kleinere winkeliers ook, indien zij steunen op selectie, sorteering en voorraad van achter hen staande grossiers, die hen steeds op aanvraag van ruime keuze en gewenschte soorten kunnen voorzien. Hier moeten samenwerking en contractueele regeling de uitkomst brengen. Een aantal kleinere detaillisten in onderlinge samenwerking, gerugsteund door een of meer grossiers of een door hen te stichten coöperatieve centrale, kan aldus doen.

Op het centrale punt kunnen de selectie en de sorteering vollediger en het risico kleiner zijn dan bij de gezamenlijke detaillisten als zij onafhankelijk van elkander te werk gaan. Een of meer centrale toonzalen, centrale magazijnen, vanwaar voorraden naar behoefte worden aangevuld of zichtzendingen versterkt, een centrale monstercollectie of catalogus, die bij alle detaillisten de eerste voorlichting van den cliënt vormt en centrale instructies voor de verdere vakkundige raadgevingen aan den verbruiker vormen het middelpunt van zulk een samenwerking.

Ook op menig ander gebied hapert veel aan de selectie. De leiders van de kapitaalmarkt leveren den spaarders nog maar steeds gangbare schuldbrieven van publieke lichamen, ofschoon meer en meer de overtuiging veld wint, dat èn ons economisch leven èn de beleggers gediend zouden zijn door stichting van lichamen, die kapitalen, van vele zijden verzameld, met redelijke verspreiding van risico, aan ontluikende, levensvatbare ondernemingen kunnen toevoeren. In het levensverzekering- en het bouwbedrijf zijn, zooals spr. uitvoeriger motiveerde, eveneens toestanden die van zeer weinig selectie getuigen.

De veronachtzaming van de maatschappelijke taak van selectie en voorlichting brengt hem, die zijn taak niet weet te onderkennen, op den duur zulke schade, dat het oogenblikkelijke voordeel van het meedrijven op den stroom van vlotten afzet en gemakkelijke zaken daartegen niet opweegt.

Op het gebied van de distributie kan samenwerking van een aantal detaillisten onder aanvoering van een of meer grossiers vervulling van deze maatschappelijke taak verbeteren. Spr. gaf een aantal lijnen aan voor zulk een samenwerking. Deze zou tot stand komen door wederzijdsche offers van de groepen van samenwerkenden in hun aller gemeenschappelijk belang. Zij zou niet gericht zijn op onmiddellijk voordeel, met onverschillige veronachtzaming van het algemeen belang of van het belang der verbruikers, maar integendeel op vervulling van maatschappelijke functies, en daardoor implicite op het daarvan afgeleide verder liggende belang der samenwerkenden.

Een synthese van vrijheid voor de besten ter voortdurende vernieuwing, samenwerking ter betere verrichting van de maatschappelijke taak en gebondenheid om deze sociale functie niet te verstoren, zou op deze wijze zijn gevonden. Daarmede zouden groepen, die elkander in vage leuzen eenerzijds „ordening" ter bescherming van bedreigd inkomen en vermogen, anderzijds „laissez faire" en losbandigheid verwijten, in beter begrip tot elkander komen.

ORDENING

De ervaring heeft geleerd, dat samenwerking tot behoud van het geforceerde of het verouderde, de samenleving achterop doet raken, en dat heropbouw van wat door onverstandige jacht naar oogenblikkelijk persoonlijk voordeel zijn levenskracht heeft verloren, slechts met vereende krachten mogelijk is.

Voor de beide richtingen moet het duidelijk zijn — en dan is het verschil tusschen beide nog slechts gradueel — dat zoowel bij samenwerking als bij zelfstandig handelen het zoo goed mogelijk verrichten van de maatschappelijke taak tegelijkertijd strekt tot heil van het algemeen, van de groepsgemeenschap en van den enkeling. (Red. K. H. A.)

(Vor. ber. Ordening 2937 B.)

B. Ned. Vereeniging voor Hooger Handelsonderwijs. - Verslag. —

In de op 8 Nov. '37 gehouden vergadering van het algemeen bestuur der Ned. Vereeniging voor Hooger Handelsonderwijs (Ned. Handelshoogeschool) zijn tot leden van den raad van beheer de heeren mr. dr. A. A. van Rhijn en ir. P. F. S. Otten benoemd. De aftredende curatoren zijn herbenoemd.

Het verslag van curatoren over het afgeloopen boekjaar deelt mede, dat in het studiejaar 1936-'37 520 studenten waren ingeschreven, 194 voor de eerste maal. Er zijn in het afgeloopen jaar zeven promoties geweest.

Vervolgens hebben de leden van bovengenoemde vereeniging vergaderd. Tot vervulling van de vacatures zijn benoemd mr. W. G. F. Jongejan, jhr. mr. G. H. V. de Villeneuve en mr. P. J. Oud. Volgens de rekening en verantwoording van den raad van beheer blijven de financiën der hoogeschool zich gunstig ontwikkelen. De ontvangsten uit hoofde van collegeen inschrijfgelden toonden een verdere vermeerdering van *f* 130.000 tot *f* 137.000. De exploitatierekening der Hoogeschool wijst een bedrag van *f* 241.646 aan, de verlies- en winstrekening over 1936-'37 een bedrag van *f* 96.361. (Nieuwe Rotterd. Crt.)

(Vor. ber. Onderwijs 2964 C.)

A. **AUSTRALIE. — Bevolking. —**
Statistieken over de maand Juni toonen aan, dat de bevolking van Australië 84.211 meer mannen dan vrouwen telt.
De statisticus Wilson verklaart, dat de 6.831.363 zielen tellende bevolking bestaat uit 3.457.787 mannen en uit 3.373.576 vrouwen.
Behalve in Queensland zijn in alle staten van het gemeenebest in het eerste halfjaar van 1937 meer geboorten dan sterfgevallen voorgekomen.
(Argus, Melbourne)

B. **NEW YORK. — La Guardia herkozen als burgemeester. —**
De aftredende burgemeester van New York, La Guardia, heeft blijkens de uitslagen der verkiezingen van 31 Oct. '37 zijn tegencandidaat, Mahoney, verslagen. Volgens de laatste resultaten had La Guardia een voorsprong van 454.425 stemmen op Mahoney, hij heeft n.l. 1.344.016 stemmen verworven tegen Mahoney 889.591 stemmen.
De stembusoverwinning van burgemeester La Guardia wordt beschouwd als een ernstige slag voor het prestige van Tammany Hall, de democratische organisatie, die wanhopige pogingen in het werk gesteld heeft om de contrôle over het gemeentelijk bestuur van New York te heroveren.
(N. Y. Herald Tribune) **(V. b. La Guardia 2704 A.)**

C. **BELGIE. — Eere-doctoraten van de Leuvensche Universiteit. —**
Op 6 Nov. '37 heeft de Leuvensche Universiteit feest gevierd. Het „taal- en letterlievend genootschap Met Tijd en Vlijt" vierde zijn 100-jarig bestaan en bij deze gelegenheid heeft de Leuvensche universiteit het eere-doctoraat verleend aan mejuffrouw M. E. Belpaire, prof. dr. Gerard Brom, Stijn Streuvels, Anton van Duinkerken en Cyriel Verschaeve.
(De Tijd) **(Vor. ber. Eere-doctoraten 2264 C.; Leuvensche Universiteit 1834 A.)**

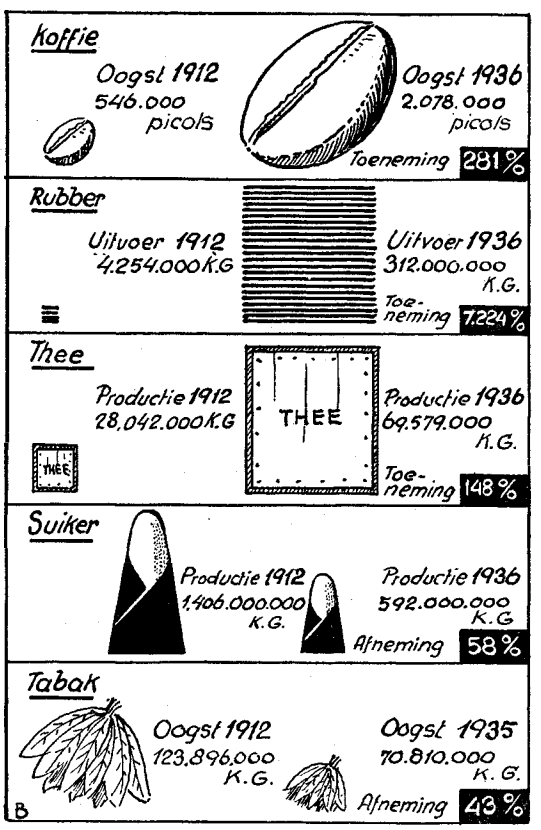
D. **NEDERL. OOST-INDIE. — Wisseling Marine-commando in Indië. —**
Op 27 Oct. '37 had de overgave plaats van het marine-commando. De aftredende commandant, de kapitein ter zee R. P. van de Wetering-de Rooy, bracht dank voor de verleende medewerking, waarna bij opmerkte, dat de marine langzamerhand een machtsinstituut wordt, berekend voor haar taak.
Kapitein ter zee v. d. Sande Lacoste nam daarna het marine-commando over. (Aneta)
(Vor. ber. 2204 B.; Leger en Vloot 2908 A.)

E. **SURINAME. — De Koffiecultuur. —**
Naar Aneta's correspondent te Paramaribo verneemt, beteekent de schrikbarende daling van den koffieprijs de ondergang van de Surinaamsche koffiecultuur. Zelfs het afplukken en verwerken van de rijpe koffie is niet meer loonend.
Men hoopt thans, dat de bacovencultuur krachtig zal worden aangepakt.
Verder wordt nog medegedeeld, dat de koffiecultuur in Suriname al vele jaren noodlijdend is. De Surinaamsche koffie, de z.g. Liberia-koffie, had steeds een zeer beperkt afzetgebied, in tegenstelling met het Braziliaansche product (Santos-koffie) en de Ned.-Indische koffie (Robusta-koffie). Alleen Scandinavië, Italië en Portugal konden tot het afzetgebied van de Liberia-koffie gerekend woren. De Surinaamsche koffie is zeer sterk en haar smaak wijkt af van de beide andere soorten.
In den loop der laatste jaren is het beperkte afzetgebied van de Surinaamsche koffie vrijwel verloren gegaan, ook omdat Noorwegen, het belangrijkste afnemende land, een overeenkomst met Brazilië sloot, waardoor Noorwegen zijn grenzen voor de Santos-koffie openstelde in ruimere mate dan voorheen het geval was.
In Suriname werd getracht met hulp van regeeringswege de koffiecultuur te helpen. Zoo werd opgericht de „Koffie-Centrale", een lichaam, dat in samenwerking met de particulieren en gesteund door de regeering, probeerde te redden wat er te redden viel. Mede dank zij dien steun ging het den laatsten tijd iets beter met de koffiecultuur in Suriname. Bezuinigings- en saneeringsmaatregelen droegen het hunne tot deze verbetering bij.
De daling van den koffieprijs is voor de Surinaamsche koffie een groote slag en de gevolgen zijn op dit oogenblik nog niet te overzien.
(Aneta - Nieuwsblad v. h. Noorden) **(V. b. 1980 B.)**

F. **DUITSCHLAND. — Van de Duitsche nationaliteit vervallen verklaard, o.m. Theodor Wolff. —**
De vroegere hoofdredacteur van het „Berliner Tageblatt", Theodor Wolff, is bij beschikking van den rijksminister van Binnenlandsche Zaken van de Duitsche nationaliteit vervallen verklaard. Zijn vermogen is in beslag genomen. Wolff, die thans in het buitenland vertoeft, was bekend door zijn artikelen over de buitenlandsche politiek. Hij is 69 jaar oud.
Nog zes-en-dertig andere personen zijn van de Duitsche nationaliteit vervallen verklaard, onder wie de in Oostenrijk geboren graaf Arco auf Valley, bekend om zijn liberale denkbeelden. (Berl. Tageblatt)
(Vorig bericht 2897 G.)

11 NOVEMBER 1937

G. **NEDERL. OOST-INDIE. — Koffie, Rubber, Thee, Suiker, Tabak. - Productie 1912—1936. —**

(Overname zonder bronvermelding verboden)

(Vor. ber. Koffie 1884 C.; Rubber 2759 E.; Suiker 2824 D.; Tabak 2575 B.; Thee 2810 C.)

H. **ITALIE. — Pontijnsche moerassen. - Stedenbouw. - Aprilia. —**
Na Littoria, Sabaudia en Pontinia is nu de vierde kleine stad, Aprilia genaamd, in de vroeger zoo onherbergzame, alleen door landschapsdwepers gewaar-

deerde woeste streek tusschen Rome en Terracina ingewijd. In de bij deze gelegenheid gehouden korte rede zei Mussolini een „lichte schakeering van voorliefde te hebben voor het jonge Aprilia en gaf als reden daarvoor op, dat de eerste steen er van gelegd is gedurende den oorlog tegen Abessynië en wel op den honderd en zestigsten dag van de sancties.
(Corriere della Sera) **(Vorig bericht 2100 A.)**

A. **LUXEMBURG. — Kabinet-Dupong gevormd. —**
De nieuwe regeering van Luxemburg is als volgt samengesteld:
Minister-president en minister van Financiën: Peter Dupong (katholiek).
Buitenlandsche Zaken: Josef Bech (katholiek).
Binnenlandsche Zaken, Transport, Handel en Industrie: Etienne Schmidt (liberaal).
Justitie en Openbare Werken: René Blum (socialist).
Sociale Zaken en Arbeid: Peter Krier (socialist).
Landbouw en Onderwijs: Nikolaus Margue (kath.).
Het programma van de regeering omvat o.m. de unificatie van de spoorwegen, belastingverhooging voor de groote inkomens, invoering van nieuwe belastingen, hervorming van het kiesstelsel, verplichte volksstemming bij vraagstukken van aanzienlijk nationaal belang, verscherpte contrôle op de vreemdelingen en vermindering van de immigratie.
(Tageblatt, Esch) **(Vorig bericht 2987 D.)**

B. **FRANKRIJK. — Léon Blum verdedigt de Regeering. - 40-uren week. - Engeland en Sovjet-Rusland.**
Binnenlandsche politiek. — Op 8 Nov. '37 is de tweede vergadering van den nationalen raad van de Fransche socialistische partij begonnen. Verscheidene afgevaardigden oefenden critiek uit op de politiek van de „pauze".
Een der leiders van den linkervleugel van de partij, Zyromski, verklaarde, dat de regeering-Chautemps niet een ware politiek van het Volksfront voert, en hij verweet de meerderheid van de partij, dat zij niet, door een agitatie van de massa, een atmosfeer schiep, welke gunstig was voor een werkelijk Volksfront.
Minister Blum verklaarde, dat de vraag is: te weten of de partij voldoende het verschil gevoelt tusschen een Volksfrontregeering onder radicale leiding, en een radicale regeering. Blum gelooft, dat dit verschil merkbaar is.
Op het gebied der binnenlandsche politiek acht Blum de belangrijkste kwestie, belangrijker misschien nog dan de financieele kwestie, die van bescherming der sociale wetten, met name de wet op de 40-urenweek.
Het contact met de arbeidersorganisaties is niet, zooals het een half jaar geleden was, doch het bestaat nog. Het gevaarlijkste punt zou voortkomen uit de merkbare wijziging in de houding der werkgevers.
Blum verklaarde nog, dat het program van de tweede Volksfrontregeering bestaat uit de voortzetting van het program der eerste: de wet op de dienstneming, de wetten op de ouderdomspensioenen en die op misoogsten.

De buitenlandsche politiek. — Aangaande de buitenlandsche politiek verklaarde Blum, dat de Spaansche kwestie de regeering aanleiding geeft tot ernstige zorgen. Hij betoogde, dat voor het oogenblik niets gedaan moet worden, wat het Fransch-Russisch verdrag zou kunnen veranderen.
Wij verkeeren, aldus Blum, bijna in dezelfde situatie als in 1914, toen het voor Frankrijk zaak was Engeland nader te brengen tot het tsaristische Rusland. Wat wij thans het beste kunnen doen in het belang van den vrede is vertrouwelijke betrekkingen te begunstigen tusschen Sovjet-Rusland en Engeland.
Ten aanzien van de niet-inmenging verklaarde spr.: wij hadden de keuze den fascistischen invloed in evenwicht te brengen door een tegengestelde inmenging of door te probeeren niet-inmenging door allen te verkrijgen.
Blum besloot met een bespreking van den toestand, dien een ministercrisis zou kunnen te weeg brengen. Volgens hem is het Volksfront een werkelijkheid. Wat de socialisten vragen is, dat de regeering onder radicale leiding niet den geest van het Volksfront zal verliezen.
Het is de waarborg, dien de socialisten leggen op hun medewerking, die zij thans loyaal moeten voortzetten.
Na gedurende twee lange dagen te hebben beraadslaagd, heeft de nationale raad der Fransche socialistische partij zich uitgesproken vóór de politiek van het Volksfront.
De socialisten handhaven hun loyale medewerking met Chautemps. 3.998 van de 5.470 stemmen werden vóór de motie Séverac-Blum-Paule-Faure uitgebracht.
(Le Temps - L'Intransigeant - Croix)
(Vor. ber. Blum 2946 A.)

C. **ZWEDEN. — Kreuger & Toll. —**
De curatoren van den faillieten boedel van Ivar Kreuger hebben de rekeningen welke vorderingen vertoonen van kr. 1.370 millioen en ontvangsten van kr. 6.800.000 afgesloten. Deze verhouding maakt een uitkeering mogelijk vaan 0.495%.
Tot de crediteuren behooren Kreuger & Toll en de Zweedsche Lucifermij., die elk vorderingen hebben ingediend van ongeveer kr. 400 millioen. Aangezien alle activa nog niet zijn gerealiseerd kan later een verdere uitkeering worden verwacht.
(Svenska Dagbladet) **(Vorig bericht 2246 D.)**

D. **ITALIE. — Loonen. —**
Het Fascistisch Statistisch Bulletin geeft de volgende cijfers aangaande gemiddelde loonen en gemiddelde werktijden in 22.290 fabrieken met pl.m. 1.400.000 arbeiders, over de afgeloopen maand Juni:

	maandloon in lires	= weekloon in guldens
Landbouw	217	5.—
Bouwvakken	340	8.—
Machine-vak.	496	11.50
Andere metaalbew.	531	12.30
Katoenwevers	258	6.—
Wolwevers	300	7.—
Zijdewevers	132	3.05
Gemiddeld	360	8.40

(Nieuwe Rott. Crt.) **(Vor. ber. Loonen 2773 D.)**

E. **NEDERLAND. — Radio. - Radiocentrale Nozema te Delft geopend. —**
De nieuwe radiocentrale te Delft, welke de Nederlandsche Omroep Zendermaatschappij N.V. (Nozema) aan den Ouden Langedijk heeft gebouwd, is op 21 Oct. '37 officieel in gebruik genomen.
Een groot aantal autoriteiten woonde deze voor de stad zoo belangrijke gebeurtenis bij. Onder hen werden opgemerkt de directeur-generaal van de P.T.T. Ir. Damme, de voorzitter van den Raad van Beheer der Nozema, tevens voorzitter van den Radioraad, prof. mr. Gerbrandy, de loco-burgemeester van Delft, de heer Brinkman, de rector-magnificus van de Technische Hoogeschool te Delft, prof. Biezeno, voorts vertegenwoordigers van het studentencorps, de voorzitter van den bond tot exploitatie van radiocentrales, de heer G. Fris Gzn., de voorzitter van de Vereeniging van Leiders van Gemeentelijke Radiodistributiebedrijven, de heer Neher; de heeren Vogt, Speets, Lebon en mr. Van der Deure, onderscheidenlijk namens de vier omroepvereenigingen A.V.R.O., K.R.O., V.A.R.A. en N.C.R.V., tevens leden van den Raad van Beheer van de Nozema, en vele anderen.
Prof. Gerbrandy heette de genoodigden met een enkel woord welkom, waarbij hij zich in het bijzonder richtte tot ir. Damme, de vertegenwoordigers van het stadsbestuur en de afgevaardigden van de Hoogeschool.
De directeur van de Nozema, ir. A. Dubois, hield daarna een rede, waarbij hij de centrale aan den Raad van Beheer overdroeg. (Alg. Handelsblad)
(Vor. ber. Nozema 2119 E.; Radio 3001 E.)

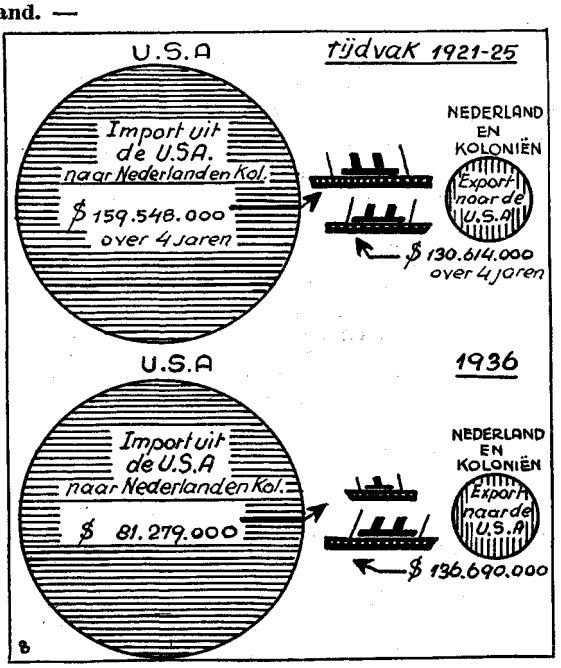
F. **DUITSCHLAND. — Lectoraat Nederlandsch te Münster. —**
Op 7 Nov. '37 is te Osnabrück onder voorzitterschap van Stadtrat Aschof uit Münster een vergadering gehouden, waarvoor ook van Nederlandsche zijde groote belangstelling bestond. Namens de stad Osnabrück sprak dr. Kölkmeyer een openingswoord, waarna de voorzitter een uiteenzetting gaf over de beteekenis van de te Münster en Enschede gevestigde Duitsch-Nederlandsche-Vereeniging. Nadat de Oberbürgemeister van Münster, dr. Hillebrand, nog een korte toespraak had gehouden, sprak de heer Wantzen uit Münster, bestuurslid der vereeniging.
Spr. deelde mede, dat de rector-magnificus van de universiteit te Münster, prof. Möwius, als lid tot de vereeniging is toegetreden, en haar heeft bericht, dat men te Berlijn er mede accoord gaat, dat Nederland-

sche hoogleeraren voor de Duitsche studenten optreden en omgekeerd Duitsche professoren voor Nederlandsche studenten. De Duitsche minister van Onderwijs heeft de middelen toegezegd voor de stichting van een lectoraat in het Nederlandsch aan de Westfaalsche Universiteit te Münster. Voorts is de stichting van een Duitsch consulaat te Enschede in een vergevorderd stadium van voorbereiding.
(Alg. Handelsblad) **(Vor. ber. Onderwijs 1764 B.)**

12 NOVEMBER 1937

A. NEDERLAND. — De japonnenconventie algemeen verbindend verklaard. —
De Staatscourant van 11 Nov. '37 bevat de beschikking van den minister van Economische Zaken, waarbij de ondernemersovereenkomst in de japonnen-industrie, welke namens 21 ondernemingen is onderteekend, voor den duur van een jaar, ingaande 2 November 1937 en eindigende 1 November 1938, algemeen verbindend wordt verklaard.
In deze beschikking wordt overwogen:
dat de overeenkomst, welke wordt gesteund door een groep ondernemers, die een belangrijk deel van de betrokken industrie vertegenwoordigen, de strekking heeft door het brengen van uniformiteit in de leverings- en betalingsvoorwaarden bepaalde vormen van onredelijke concurrentie teniet te doen;
dat daardoor een nauwkeurige calculatie kan worden bevorderd;
dat als gevolg daarvan een betere vergelijking van de aangeboden goederen mogelijk wordt;
dat de overeenkomst mitsdien geacht moet worden voor de economische situatie overwegende beteekenis te hebben;
dat de overeenkomst in den betrokken bedrijfstak op juiste wijze meer geregelde toestanden tot stand zal kunnen brengen en in een ongestoorde werking daarvan dus een algemeen belang moet worden gezien;
dat die ongestoorde werking in gevaar zou worden gebracht indien buiten de overeenkomst staande belanghebbenden niet mede door haar bepalingen zouden worden geboden;
dat mitsdien het algemeen belang de algemeen verbindendverklaring van die overeenkomst vereischt. (Staatscourant)
(Vor. ber. Ondernemersovereenkomsten 2684 B.)

B. VEREENIGDE STATEN. — Handel met Nederland. —

(Overname zonder bronvermelding verboden)
(Vorig bericht 2934 A.)

C. HAARLEM. — Dr. J. E. baron de Vos van Steenwijk tot Burgemeester benoemd. —
Bij K. B. van 29 Oct. '37 is met ingang van 15 November benoemd tot burgemeester der gemeente Haarlem: dr. E. J. baron de Vos van Steenwijk, met gelijktijdig eervol ontslag als burgemeester der gemeente Zwolle.
Dr. J. E. Baron de Vos van Steenwijk is 30 April 1889 te Zwolle geboren. In zijn geboorteplaats doorliep hij het gymnasium, studeerde vervolgens wis- en sterrenkunde aan de Leidsche universiteit en was van 1914—1919 observator aan de sterrenwacht te Leiden. In 1918 behaalde hij den doctorstitel. Van 1919—1925 was de heer de Vos van Steenwijk leeraar aan het Nederlandsch Lyceum te 's-Gravenhage. In 1925 vertrok hij naar Parijs om op te treden als „chef de la section des relations scientifiques" aan het „Institut International de Coopération Intellectuelle". Tot 1931 vervulde hij deze betrekking. In genoemd jaar werd hij benoemd tot secretaris van het Nationaal Crisis-Comité en na twee jaar als zoodanig werkzaam te zijn geweest, ging hij als burgemeester naar Zwolle, zijn geboorteplaats, terug.
Van de hand van Baron de Vos van Steenwijk verschenen verschillende publicaties op het gebied der sterrenkunde. (Oprechte Haarlemsche Courant)

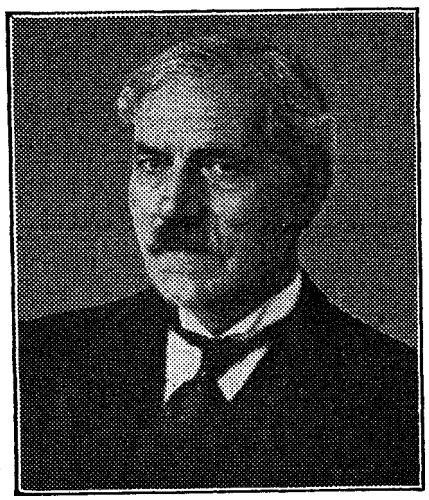
D. GRIEKENLAND. — Bezoek van Minister-president Metaxas aan Ankara. —
De Grieksche minister-president Metaxas heeft zijn officieel bezoek aan Ankara beëindigd en is weer naar Athene vertrokken.
Het officieele communiqué vermeldt, dat de heeren hun vertrouwen in de Balkan-Entente hebben uitgesproken als een instrument voor de bevordering van den vrede in Europa. In een interview zeide generaal Metaxas, dat de Grieksch-Turksche vriendschap weer eens bevestigd was door de vriendschappelijke ontvangst, welke hem in Ankara ten deel gevallen was. Griekenland en Turkije beschouwden de Balkan-Entente als voldoende voor hun eigen wenschen, en waren niet van plan partij te kiezen in eenig conflict, dat tegenwoordig in Europa heerschte. De beide landen zouden echter altijd gevonden kunnen worden aan de zijde van die mogendheden, die den vrede willen handhaven. Generaal Metaxas zeide, dat hij niet gezegd had, dat de Aegaeïsche Zee alleen aan Griekenland en Turkije behoorde, zooals een Turksch journalist had gepubliceerd, maar dat beide landen wèl volhielden, dat hun belangen in die zee verreweg de grootste waren. De Italiaansche belangen in verband met de Dodekanesos bijvoorbeeld, waren betrekkelijk niets waard in vergelijking met de Grieksche en Turksche belangen. (Proia)
(Vor. ber. Metaxas 2896 D.)

E. ZWITSERLAND. — Het proces over de protocollen van de wijzen van Zion. —
Op 1 Nov. '37 is vonnis gewezen in de zaak betreffende de protocollen van de wijzen van Zion. De beschuldigden, Silvio Schnell en Theodor Fischer, die in eersten aanleg tot geldboeten waren veroordeeld, waartegen zij appèl aanteekenden, werden thans vrijgesproken.
(De overige beklaagden waren reeds in Mei 1935 vrijgesproken, omdat niet te bewijzen was, dat zij rechtstreeks hadden deelgenomen aan de verspreiding der protocollen.)
Ditmaal kon niet worden bewezen, dat Schnell en Fischer zich inderdaad zouden hebben schuldig gemaakt aan overtreding van de Bernsche wet op schundliteratur. (Neue Zürcher Zeitung) **(1799 B.)**

F. HAITI. — Incidenten met de Dominicaansche republiek. —
De regeering van Haiti heeft geprotesteerd tegen den massamoord van 4000 planters op de grens van Santo Domingo en de regeering van de Dominicaansche republiek heeft beloofd een onderzoek te zullen instellen en de schuldigen te straffen. Zij zal verder schadeloosstelling betalen.
Op het oogenblik acht men het te Washington nog niet noodig om het initiatief tot bemiddelen te nemen. Nader wordt gemeld, dat de regeering van de Dominicaansche republiek een officieele verklaring gepubliceerd heeft, volgens welke zij het grensincident met Haiti als gesloten beschouwt. Zij spreekt verder het bericht tegen, dat troepen naar de grens gezonden zouden zijn. (Telex-A. N. P.)
(Vor. ber. Kaartje 2983 A.)

13 NOVEMBER 1937

A. **JAMES RAMSAY MACDONALD OVERLEDEN.**
De Britsche oud-premier, James Ramsay MacDonald, is op 9 November om 8.40 's avonds, aan boord van het Britsche schip „Reina del Pacifico" op weg naar Zuid-Amerika in den ouderdom van 71 jaar aan een hartverlamming overleden.
James Ramsay MacDonald werd op 12 October 1866 te Lossiemouth, een dorp in het N.O. van Schotland, geboren. Hij was van eenvoudige afkomst en wist door energie en voortvarendheid hoog op te klimmen op de maatschappelijke ladder.

James Ramsay MacDonald

Van 1906 tot 1918 heeft hij voor Leicester, van 1922 tot 1929 voor het district Aberavon (Glamorgan) en van 1929—1931 voor Seaham Harbour als afgevaardigde der Labour-party deel uitgemaakt van het Lagerhuis. Sinds 1931 vertegenwoordigde hij Seaham in het Lagerhuis namens de nationale Labour-party. MacDonald heeft een belangrijk aandeel genomen in de oprichting van de Independent-Labour-party (1893). Van 1906 tot 1909 was hij haar voorzitter. In 1930 trad hij uit. Van 1900—1912 was hij secretaris van de Labour-party, van 1912 tot 1914 haar voorzitter, van 1914—1924 haar penningmeester. Van 1922—1931 was hij voorzitter der parlementaire Labour-party. Hij behoorde tot de oprichters der Union for Democratic Control (1914), terwijl hij gedurende eenigen tijd hoofdredacteur was van de Socialist Review. MacDonald's pacifistische redevoeringen gedurende de oorlogsjaren 1914—1918 maakten hem zeer impopulair. Na den oorlog won hij echter weder de sympathie van de arbeidersbevolking. In 1922 werd hij leider der oppositie en premier en minister van Buitenlandsche Zaken in de eerste arbeidersregeering (1924). Hij was eveneens premier in de tweede arbeidersregeering (1929—1931). In 1929 heeft hij een bezoek gebracht aan de Vereenigde Staten om met president Hoover te onderhandelen. Ramsay MacDonald was president van de Londensche Vlootconferentie (1930). Het jaar daarop vormde hij in Augustus de eerste nationale regeering. Hij was minister-president en minister van Financiën in de tweede nationale regeering (November 1931). In 1933 werd hij gekozen tot voorzitter der Economische Wereldconferentie.
Van zijn hand verschenen o.m. Socialism and society, Labour and the Empire, A Policy for the Labour party en American speeches.
In de laatste jaren hoorde men niet veel van hem.
(Daily Herald) **(Vorig bericht MacDonald 2162 A.; Photo buiten tekst 3004a)**

B. **CHINA. — Conflict met Japan. - Val van Shanghai. - Taijoeanfoe ingenomen. —**
Shanghai. — De val van Shanghai is een voldongen feit. Nadat de Chineezen op 8 November '37 op enkele punten van de stad weerstand bleven bieden, zagen zij het nuttelooze van verder verzet tegen de Japansche overmacht in en begonnen zij hun stellingen te ontruimen. De terugtocht der Chineesche troepen, in Zuidelijke richting, verliep ordelijk.
Japan heeft op dit oogenblik te Shanghai 250.000 man, ± 200 oorlogsvliegtuigen, een enorm aantal kanonnen, meer dan 250 tanks en ± 50 oorlogsschepen.
Het lot der internationale concessies hangt af van den wil der Japanners. Een spoedvergadering van het Consulaire Corps te Shanghai heeft plaats gehad.
Noorden. — Een communiqué van het hoofdkwartier van het Japansche leger aan het front van Peking meldt, dat de Japansche troepen Taijoeanfoe, de hoofdstad van de provincie Sjansi geheel hebben bezet. Het plaatselijke garnizoen werd vrijwel vernietigd.
Nanking is voornemens den strijd vol te houden.
(Central News - Domei)
(Vor. ber. Chin.-Jap. Conflict 2996 B.)

C. **NEDERLAND. — Gestolen effecten. - Effectenhandelaar moet recherchelijsten raadplegen. —**
De Amsterdamsche rechtbank heeft in haar vonnis de vraag, of een commissionnair verplicht is de recherchelijsten te raadplegen bevestigend beantwoord.
Deze recherchelijsten immers — zoo overwoog de rechtbank, — worden aan de bankiers en commissionnairs rondgestuurd om het verhandelen van gestolen effecten te bemoeilijken en uit dien hoofde dienen de betrokkenen deze lijsten regelmatig te raadplegen, daar men zich anders aan schuldheling schuldig maakt.
In het onderhavige geval had een Amsterdamsche commissionnair effecten gekocht van een zeer goed bekend staande bank te Parijs. Later — toen de Amsterdammer de stukken al weer had doorverkocht — bleek, dat de effecten gestolen waren van een dame, tijdens een treinreis tusschen Bazel en Bern. De gestolen effecten stonden vermeld op de recherchelijsten, doch de commissionnair had hiervan geen nota genomen. De justitie was van meening, dat de Amsterdamsche commissionnair zich aan schuldheling had schuldig gemaakt.
Daar het hier een principieele kwestie betrof, had de officier *f* 10 boete gevorderd.
(De Telegraaf) **(Vor. ber. Effecten 1667 D.)**

D. **L. F. GUIT OVERLEDEN. — Oud-lid der Tweede Kamer. —**
Te 's-Gravenhage is 7 Nov. '37 in het R.K. Ziekenhuis op 52-jarigen leeftijd overleden, de heer L. F. Guit, lid van den Haagschen gemeenteraad, oud-lid van Provinciale Staten van Zuid-Holland, oud-lid der Tweede Kamer.
De heer Guit was een zeer bekende persoonlijkheid in de katholieke arbeidersbeweging en had in bovengenoemde colleges zitting voor de R.K. Staatspartij.
(Het Vaderland)

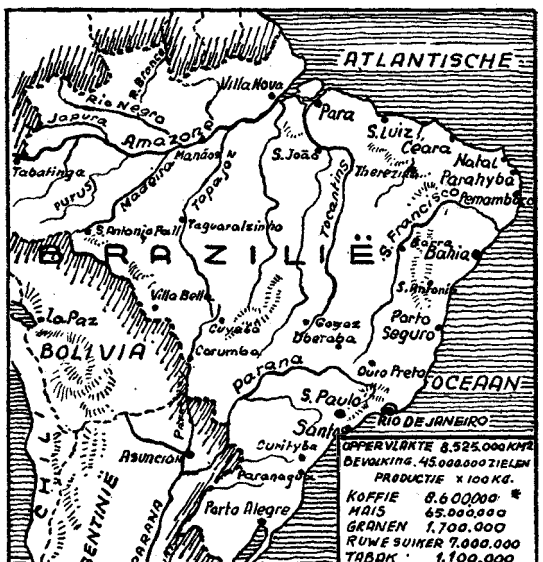
E. **DUITSCHLAND. — Dr. Goebbels over het boek in het Derde Rijk. —**
De rijksminister van Propaganda, dr. Goebbels, heeft de „Week van het Duitsche Boek" met een rede geopend, die tot titel droeg „Revoluties worden niet zoozeer met wapens als wel met denkbeelden verwekt."
De strijd om de macht, aldus spreker, is meer een strijd van den geest dan van het geweld. Het scherpste wapen van den geest echter is het woord. In boek en zwaard komt de nationale politiek van een volk het duidelijkst tot uiting. Het boek is het wapen van den vredelievenden, opbouwenden geest, het zwaard is het wapen tot beveiliging van het nationale erfdeel. De thans achter ons liggende aera heeft de zegswijze geschapen, dat kennis macht is. Wij echter verklaren, dat prestatie macht is. Het thans achter ons liggende tijdperk stond in het teeken van een grove overschatting van dat wat men geleerd had. Haar goede rapporten werden minder verstrekt voor het

karakter dan wel voor goed gedrag en meer voor kennis dan voor begrip. Wij echter beschouwen het als onze voornaamste taak de persoonlijkheid te vormen. Wij onderwijzen niet enkel, doch wij voeden tevens op. Ons beschavingsideaal is niet van absoluten aard, doch het staat in een vaste verhouding tot het volk.
De taak het boek dezen weg te wijzen, kan thans als vervuld beschouwd worden. Want de kloof, die tusschen schrijvers en lezers was ontstaan is overbrugd; het letterkundig scheppingswerk neemt weer een meer symbolisch karakter aan en doet zoodoende zijn oorspronkelijke beteekenis recht wedervaren.
(Berliner Tageblatt) **(V. b. Dr. Goebbels 2691 C.)**

14 NOVEMBER 1937

A. BRAZILIE. — Dictatuur. - Corporatieve Staat geproclameerd. —

President Getulio Vargas heeft op 10 Nov. '37 een nieuwe Braziliaansche grondwet afgekondigd, welke een einde maakt aan den democratischen bewindsvorm en een corporatieven staat naar Italiaansch model invoert. De president, die had moeten aftreden en niet herkiesbaar was, zal voor onbepaalden tijd aan het hoofd van het bewind blijven.
De Senaat, de Kamer, alle wetgevende lichamen in de afzonderlijke Braziliaansche staten en alle districts- en gemeenteraden zijn ontbonden. Een van de voornaamste doeleinden van het nieuwe bewind zal zijn, met alle middelen een zeer krachtigen strijd tegen het communisme te voeren. De staatsgreep is volkomen vreedzaam verloopen; wel is bij wijze van voorzorgsmaatregel de censuur afgekondigd.
Het ligt in de bedoeling van den president in Januari 1938 een volksstemming te houden.

(Overname zonder bronvermelding verboden)

De z.g. „Commissie voor den staat van beleg" heeft een aantal maatregelen goedgekeurd, waarmede het communisme in Brazilië zal worden bestreden.
In de radiorede, die president Vargas 10 Nov. '37 tot de bevolking heeft gericht, heeft hij o.a. medegedeeld, dat, in afwachting van een nader onderzoek, de betaling van rente en aflossing der Braziliaansche schulden in het buitenland tijdelijk is gestaakt.
Al degenen, die schuldig zijn aan het verspreiden van communistische propaganda worden gearresteerd. In scholen en fabrieken zal een systematische anti-communistische propaganda worden gevoerd. Alle boekwerken, welke communistische denkbeelden inhouden of denkbeelden, welke tegen het nationale bewustzijn indruischen, zullen worden verboden. Aan de pers wordt opgedragen een intelligente, krachtige en overtuigende propaganda tegen het communisme te voeren. (Telex-A. N. P.)

(Vorig bericht Communisme 3003 A.)

B. ANTI-COMMUNISTISCH FRONT. — Commentaren. —

ENGELAND. — **Daily Telegraph:** Het is moeilijk om zonder voorbehoud Von Ribbentrop's verklaring te aanvaarden, dat het nieuwe verdrag een waarborg vormt voor den wereldvrede. Men zou kunnen gelooven, dat het bolsjewisme heden ten dage het eenige groote gevaar voor den vrede is. De jongste gebeurtenissen hebben duidelijk laten doorschemeren, dat de vrede thans vooral wordt bedreigd door de vereenigde vijanden van het communisme.

Manchester Guardian: Het Anti-Sovjet-verdrag is niet alleen tegen Rusland gericht, maar vóór alles tegen Groot-Brittannië. Zonder Engeland en tot op zekere hoogte zonder de Ver. Staten zou Japan de opperheerschappij hebben in het geheele Oosten, Nederl.-Indië daarbij inbegrepen. Zonder Engeland zou Italië de baas zijn in de westelijke Middellandsche Zee, want Frankrijk zou door Duitschland tot bewegingloosheid zijn gedoemd. Zonder Engeland zou Duitschland het program van „Mein Kampf" kunnen verwezenlijken, dat wil zeggen, het zou zijn overheersching op het geheele Europeesche vasteland kunnen vestigen.

FRANKRIJK. — De **Epoque** verdedigt het standpunt: „Binnen de grenzen moeten wij ons tegen het communisme verdedigen. Het verbond is misschien evenzeer tegen Parijs als tegen Moskou gemunt". Deze zienswijze vindt men in andere bladen terug.

Excelsior stelt in het licht, dat dit verdrag buiten de regelen van Genève is opgesteld en wel eens van een moreele, een heel gewone alliantie kan worden. Het blad gaat door: voor Frankrijk, Engeland en Amerika is het een duidelijke waarschuwing. Het blad hoopt daarvan een betere samenwerking tot behoud van den vrede tusschen deze landen.

De **Croix** (r.k.) neemt aan, dat het een verdrag van wederkeerigen bijstand is. Voor eenmaal stemmen deze opvattingen met die van de linker en uiterst linksche bladen overeen.

Oeuvre vindt er het bewijs in, dat Duitschland zijn van ouds bekende plannen niet opgeeft.

Voor **Le Peuple** is het een regelrecht aanvalsverbond; het geeft te denken, dat het onderteekend werd op het oogenblik, dat de conferentie te Brussel in gebreke blijft.

De **Humanité** waarschuwt de democratische landen geen inmenging „ten bate van de heerschzucht van het fascisme" te dulden.

De **Jour** merkt op, dat Duitschland en Italië met de Sovjet-Unie accoorden hebben gesloten en gehandhaafd, doch alleen in Frankrijk luistert een deel van de parlemenaire meerderheid naar wachtwoorden uit Moskou. De democratische mogendheden hebben het zich zelf te wijten als zij niet meer kracht ontwikkelen. Als Duitschland gekund had zou het een militair verdrag met Rusland hebben gesloten.

De **République** meent, dat Japan, de alliantie met Duitschland opstellende, den oorlog tegen China voorbereidde en de Humanité is het daarmede eens. Het is voldoende een land, waarvan men de rijkdommen en gebied begeert, communistisch te noemen om er gewapend tegen te keer te kunnen gaan. Het communistisch blad ziet in het verdrag een bedreiging tegen Indo-China.

De Romeinsche correspondent van **Le Temps** licht de houding van Mussolini toe. Deze aarzelde langen tijd alvorens boven het met Londen gesloten accoord aangaande de Middellandsche Zee de samenwerking met Berlijn te stellen. Sinds de Italianen het vertrouwen in Engeland verloren en zich afvragen of dit hen eigenlijk niet misleid heeft om tijd te winnen en later wraak te nemen voor de schade, die zij met de verovering van Abessynië toebrachten, hebben zij zich vastberaden tot Duitschland gewend. De Franschen zijn geneigd de betrekkingen tusschen Italië tot Duitschland te vergelijken, met die tusschen Oostenrijk-Hongarije en Duitschland vóór den oorlog. Deze inzichten schijnen bevestigd te worden door het feit, dat Japan bij het onderhoud van Mussolini met Ribbentrop na de onderteekening van het verdrag niet tegenwoordig was en dit om de koloniale eischen van Berlijn gedraaid zou hebben. Zelfs de bladen, die Italië tot het laatst toe de hand boven het hoofd hielden, zijn schichtig geworden.

JAPAN. — **Domei** meldt uit Tokio: In antwoord op een vraag in den geheimen raad of hij niet vreesde, dat het anti-kominternverdrag het ongenoegen van Engeland zou opwekken, zeide minister Hirota, dat hij ervan overtuigd is, dat Engeland het verdrag zal begrijpen. Hirota zal verder maatregelen nemen dit begrip nog te vergrooten. Hirota voegde hieraan toe, dat hij niet voornemens is Mandsjoekwo uit te noodigen tot het verdrag toe te treden.

ITALIE. — In de **Giornale d'Italia** geeft Gayda nieuwe bijzonderheden over het Italiaansch-Duitsch-Japansche verdrag tegen het communisme, dat hij „den driehoek van den vrede" noemt. Het verdrag heeft positieve waarde. De tegenstelling tusschen bolsjewisme en vredespolitiek is onoverbrugbaar gebleken en daarom is het in de eerste plaats noodig, dat het communisme geïsoleerd en vernietigd wordt, indien men de wereld de gelegenheid wil geven den vrede op te bouwen en te bewaren. Onder de staten, voor welke het verdrag meer onmiddellijk open staat, noemt Gayda Zwitserland, Polen, Portugal, Oostenrijk, Hongarije, Zuid-Slavië en de andere Latijnsch-Amerikaansche staten, die ook vastbesloten zijn, tegen het communisme zonder consideratie op te treden.
Onder deze omstandigheden verwondert Gayda er zich over, dat de ontvangst te Washington, Londen en Parijs, naar reeds

gebleken is, bitter en polemisch zal zijn. Hij begrijpt dit standpunt der drie democratieën, die over de grootste rijkdommen beschikken, die het beste leven voor den burger kennen en in een communistische wanorde het meeste te verliezen zouden hebben, niet.
Gayda herhaalt overigens ten aanzien van de militaire beteekenis van het verdrag, dat men het geen militair bondgenootschap mag noemen, het is de uiting van kracht, waarin zich de machtige zorg van drie groote volken belichaamt.
Het is niet de bedoeling te bedreigen, maar het hoofd aan alle bedreigingen te bieden. Het staat vast, dat de drie landen boven het economische vraagstuk nog andere uitgebreide terreinen zullen vinden, waarop samenwerking mogelijk is.

CHINA. — In Chineesche kringen was men niet verwonderd over het toetreden van Italië tot het anti-komintern-verdrag, doch men acht het wel betreurenswaardig.
Het orgaan van de Kwo Min Tang, de **Central Daily News**, schrijft, dat Italië en Duitschland ervoor moeten waken, dat Japan het verdrag niet misbruikt voor een actie tegen China, in het belang van hun eigen goede betrekkingen tot China.
Het blad is van meening, dat het motief te zoeken is in de spanning tusschen Engeland en Italië in de Middellandsche Zee.

JOEGO-SLAVIE. — Havas meldt uit Belgrado, dat de **Wreme** een enthousiast hoofdartikel wijdt aan Italië's toetreding tot het anti-communistische pact. Het blad schrijft: Het tweezijdige verdrag van 26 November 1936 wordt zoodoende een driezijdig instrument, en wordt zoodoende een nog machtiger bolwerk van onze beschaving en onze sociale orde van de nationalistische ideologie der volkeren tegen de Komintern. De wereld, die niet wenscht te vergaan, vindt middelen om zich te verdedigen.

DUITSCHLAND. — In zijn rede in den Bürgerbräukeller, ter herdenking van den nationaal-socialistischen Putsch van 9 November 1923, heeft Hitler ook de vriendschap met Italië en Japan besproken. Door erkenning dezer doelmatigheid zijn drie staten tot elkaar gekomen, eerst een groote Europeesche mogendheid, toen een groot vrij volk in Oost-Azië. Deze gemeenschap bestaat uit drie staten, die bereid en vastbesloten zijn hun rechten en levensbelangen te behartigen.
Hitler herinnerde vervolgens aan het bezoek van Mussolini, waarover zoowel Duitschers als Italianen uitermate verheugd waren.

SOVJET-RUSLAND. — Officieel wordt medegedeeld, dat Boris Stein, de Russische ambassadeur te Rome, den Italiaanschen minister van Buitenlandsche Zaken, Ciano, heeft bezocht en hem heeft medegedeeld, dat de Sovjet-Unie de toetreding van Italië tot het anti-communistische pact als een onvriendschappelijke daad beschouwt. Stein zou hebben verklaard, dat de toetreding in strijd is met het verdrag van 1923.
Graaf Ciano nam kennis van de mededeeling.
(Vorig bericht 3004 B.)

15 NOVEMBER 1937

A. **CATALONIE. — Companys blijft president. —**
Het Catalaansche parlement heeft met 48 stemmen tegen 1 besloten het presidentsmandaat van Companys te verlengen. Alleen de vertegenwoordiger van de democratische unie van Catalonië (de Catalaansche Katholieke groep) stemde tegen het mandaat, doch in zijn rede verklaarde deze afgevaardigde, dat de president hem sympathiek was, zijn partij zal blijven medewerken voor Catalonië en de republiek. Daarna heeft Companys een rede uitgesproken, waarin hij verklaarde, zijn herkiezing tot president der Catalaansche generaliteit te zullen aanvaarden, „omdat zulks de wil van het volk is". Companys legde in zijn rede voorts den nadruk op de solidariteit tusschen de regeering van Spanje en die van Catalonië. (Le Petit Marseillais)
(Vorig bericht Companys 2201 D.)

B. **SOVJET-RUSLAND. — Het twintigjarig bestaan der Sovjet-Republiek. —**
Onder voorzitterschap van Stalin is 6 November '37 in den grooten schouwburg te Moskou de viering van het twintigjarig bestaan der Sovjet-Unie begonnen. Molotof hield een rede, waarin hij een saluut aan de volken van Spanje en China bracht.
Op het Roode Plein werd het grootste militaire defilé gehouden, dat de Sovjet-Unie ooit gezien heeft. Een zeer groot aantal tanks en gemotoriseerde eenheden maakten deel van de voorbijtrekkende strijdkrachten uit. Men wilde daarmede aantoonen, dat de „politieke zuiveringen" — de terechtstelling van Toechatsjewski enz. — de kracht van het Russische leger heeft vergroot in plaats van verminderd. Dit feest was volgens de leiders de viering der definitieve overwinning van het socialisme in Sovjet-Rusland.
Maarschalk Worosjilof heeft een toespraak gehouden, waarin hij geen enkele toespeling maakte op het te Rome geteekend anti-Komintern-Pact. Hij verklaarde met name: „Het Sovjetleger is een vredeleger, maar indien een vijand ons aanvalt, zullen wij hem evenzeer aanvallen. Wij zullen den oorlog op vijandelijk grondgebied overbrengen en dezen vijand vermorzelen".
Vervolgens speelde een orkest van 700 man, terwijl het voorbijtrekken der troepen een aanvang nam.
Na de leerlingen der militaire Academies passeerden een regiment infanterie, drie regimenten cavalerie, verscheiden compagniën wielrijders, arbeidsmilities en een groep „October aanhangers".
Bij deze laatste merkte men verscheiden personen op leeftijd op.
De revue werd besloten met een defilé van een afdeeling gemotoriseerde artillerie, welke uit meer dan 200 kanonnen bestond.
De bladen maken de balans op van hetgeen sedert de Octoberrevolutie bereikt is. De „Izwestija" schrijft, dat de bevolking van de Unie meester is over een zesde gedeelte van den aardbol. Het roode leger is onoverwinnelijk.
Iedere vijand van het socialisme, die de grenzen tusschen oude en nieuwe wereld tracht te overschrijden, zal vernietigd worden. Het volk der Unie wenscht geen oorlog en spreekt zich uit voor vrede in de geheele wereld. Doch indien imperialisten en fascisten tot den aanval durven overgaan, zullen zij zich in acht moeten nemen. (Izwestija - Telex-A. N. P.)

C. **PALESTINA. — Onrust. - Bijzondere krijgsraden. - Anti-Britsche radio-propaganda. —**
Op 9 November zijn vijf Joodsche arbeiders die naar hun werk gingen in de steengroeven buiten Jeruzalem doodelijk getroffen toen een aantal schoten op hen werden gelost. Twee Arabische arbeiders werden door Joden ernstig gewond.
De Palestijnsche regeering heeft besloten tot instelling van bijzondere krijgsraden, welke de bevoegdheid krijgen, personen ter dood te veroordeelen, die terroristische daden hebben gepleegd, of in het bezit van vuurwapens of bommen gevonden zijn.
De Britsche regeering is volgens de Times voornemens het Palestijnsche radiostation te gebruiken als tegenwicht tegen de anti-Britsche propaganda van het Italiaansche radiostation van Bari. (Times)
(Vorig bericht 3001 F.)

D. **POLEN. — Overeenkomst met Duitschland in zake minderheden. —**
De Poolsche en de Duitsche regeering hebben een gemeenschappelijke verklaring opgesteld over de behandeling van de Poolsche minderheden in Duitschland en de Duitsche minderheden in Polen.
In de verklaring wordt gezegd, dat de beide regeeringen na onderhandelingen, welke in een vriendschappelijken geest werden gevoerd, tot overeenstemming zijn gekomen over een aantal principes, waardoor zij zich in de toekomst bij de behandeling der minderheden zullen laten leiden.
(Polska Agencia Telegraficzna)
(V. b. Minderheden 2188 F.; Polen-Duitschl. 2603 C.)

E. **BELGIE. — Kabinetscrisis. —**
De heeren De Man, Pierlot en Spaak zijn er niet in geslaagd een kabinet samen te stellen. De Koning, die tot 19 Nov. '37 zich in Engeland zal bevinden, heeft Paul Emile Janson verzocht inlichtingen in te winnen over de mogelijkheid een kabinet samen te stellen. De heer Janson heeft echter niet de opdracht van kabinetsformateur gekregen. Het aftredende kabinet zal zoolang in functie blijven.
(Agence Belga) **(Vorig bericht 2988 D.)**

F. **SPANJE. — Burgeroorlog. - Britsche agenten voor Nationalistisch Spanje. —**
In een officieele mededeeling van het Britsche ministerie van Buitenlandsche Zaken wordt gezegd, dat, met het oog op de wenschelijkheid van een meer bevredigend contact tusschen de Britsche regeering en de autoriteiten van het door Franco beheerschte gebied, voor de bescherming van de onderdanen en de wederzijdsche handelsbelangen overeengekomen is, dat een agent der Britsche regeering zal worden aangewezen, die zich te Salamanca of elders zal vestigen, en dat anderzijds de Britsche regeering een agent van Franco te Londen zal ontvangen.
Bovendien zullen onderagenten worden aangewezen voor een beperkt aantal andere plaatsen, ten aanzien waarvan beide partijen nader tot overeenstem-

ming moeten komen. De ontvangst van een agent te Londen beteekent geenszins erkenning door de Britsche regeering van de autoriteiten in het door Franco beheerschte gebied. Geen der partijen zal een diplomatieken status voor de agenten toestaan of verwachten. (Manchester Guardian)
(V. b. Burgeroorlog 2996 E.; Niet-inmenging 3003 G.)

A. **LETTEREN. — Boeken die door de pers gunstig besproken zijn. - Onze wekelijksche opgave. —**
Duitsch: J. J. Meyer — „Trilogie altindischer Mächte und Feste der Vegetation." (Niehaus, Zürich)
W. Uhde — „Von Bismarck zu Picasso." (Oprecht, Zürich) **(Vorig bericht 3004 D.)**
Engelsch: Eileen Bigland — „Laughing Odyssey" (beschrijving van het huidige Russische leven). (Hodder and Stoughton, London)
Sarah Campion — „Thirty Million Gas Masks." (Peter Davies) **(Vor. ber. 3004 D.)**
Fransch: André Ducasse — „La grande Mademoiselle, la plus riche héritière d'Europe." (Hachette, Paris)
Maurice Maeterlinck — „Devant Dieu." (Fasquelle) **(Vor. ber. 3004 D.)**
Italiaansch: V. Piccoli — „Il Sentiero nell' Ombra." (Ceschina, Milano) **(Vor. ber. 3004 D.)**
Nederlandsch: Elise Soer — „Fata Morgana." (De Tijdstroom, Lochem)
S. Vestdijk — „Het vijfde zegel." (Nygh & v. Ditmar) **(Vor. ber. 3004 D.)**
Zweedsch: K. G. Ossiannilson — „Smeden Bångs Träta med Vår Herre." (Bonnier, Stockholm)
(Vorig bericht 2850 C.) (Red. K. H. A.)

B. **DANZIG. — Oprichting van nieuwe partijen verboden. - „Staatsjugend". —**
In de Staatscourant is 8 Nov. '37 een Senaatsbesluit gepubliceerd, waarbij de oprichting van nieuwe politieke partijen wordt verboden. Bovendien is een verordening over de „staatsjeugd" van Danzig afgekondigd. Daarin staat o.a.: De Danziger jeugd van Duitschen stam wordt in een „staatsjeugd" georganiseerd. De taak van de „staatsjeugd" is de lichamelijke, geestelijke en zedelijke opvoeding van de jeugd tot dienst voor het volk en tot de volksgemeenschap. (D. N. B.) **(V. b. Ontbonden Partijen 2987 F.)**

C. **NEDERLAND. — Prof. Mr. P. J. M. Aalberse neemt afscheid als voorzitter der Tweede Kamer. - Mr. J. R. H. van Schaik nieuwe voorzitter. —**
In de op 9 Nov. '37 gehouden vergadering van de Tweede Kamer heeft prof. mr. P. J. M. Aalberse afscheid genomen als voorzitter dier Kamer.
Prof. Aalberse heeft een rede uitgesproken, die in ademlooze stilte werd aangehoord. De Kamer was zeer onder den indruk.
Bij K. B. is benoemd tot voorzitter der Tweede Kamer der Staten-Generaal voor de loopende zittingsperiode mr. J. R. H. van Schaik. (Het Vaderland)
(Vor. ber. Prof. Mr. P. J. M. Aalberse 2993 A.; Mr. J. R. H. van Schaik 2544 D.)

16 NOVEMBER 1937

D. **DISCONTOKOERSEN. — Frankrijk. —**
Op 12 Nov. '37 heeft de Banque de France haar disconto verlaagd van 3½% tot 3%. (Le Journal)
(Vorig bericht 2927 A.)

E. **CHINA. — Conflict met Japan. — Nanking bedreigd. — Regeering blijft voorloopig. —**
Onder dekking van zookgordijnen zijn op 14 Nov. '37 weer nieuwe Japansche versterkingen aan land gegaan op den Jangsteoever, op 70 K.M. afstand van Shanghai. Deze troepen hebben tot taak, de in westelijke richting terugtrekkende Chineezen van Nanking af te snijden. De Chineesche regeering blijft voorloopig te Nanking. Volgens berichten uit het Japansche kamp hebben de Chineesche strijdkrachten, die ten Noorden van Lioeho (bij Taitsang) lagen, hun stellingen prijsgegeven. Lioeho is door de Japanners bezet.
Het succesvol optreden van de Japanners tegen den linkervleugel van het Chineesche leger heeft de defensieve plannen van de Chineezen voor het gebied ten Noordwesten van Shanghai in de war gestuurd. De Japanners bevinden zich reeds in het merengebied tusschen laatstgenoemde stad en Nanking.
In de hoofdstad maakt men zich zeer ongerust over dezen gang van zaken. Men is dan ook ijlings begonnen met de versterking van de forten aan de rivier, terwijl ok nieuwe verdedigingsstellingen worden aangelegd. De Chineesche regeering is op het oogenblik niet voornemens de stad te verlaten.
Japansche oorlogsschepen varen inmiddels steeds verder de Wangpoe op. (Central News - Domei)
(Vorig bericht 3009 B.)

F. **PACIFIC-CONFERENTIE TE BRUSSEL. — Japan's afwijzend antwoord. - Resolutie der Mogendheden. —**
Ten tweede male heeft Japan geweigerd deel te nemen aan de Brusselsche conferentie. In de antwoord-nota van Japan van 12 Nov. '37 wordt o.m. gezegd: de afwijzing van de uitnoodiging geschiedt, daar er geen wijziging is gekomen in de omstandigheden, waaronder de conferentie van Brussel is belegd. De toestand in het Verre Oosten is de laatste vijf jaren zoo volkomen veranderd, dat de bepalingen van het Negenmogendhedenpact thans niet meer bruikbaar zijn. Japan is van meening, dat deze gewijzigde toestand in het Verre Oosten thans geen collectieve oplossing, maar uitsluitend nog rechtstreeksche onderhandelingen tusschen Japan en China toelaat. De overheerschende invloed van de Komintern, niet slechts op Westelijk en Noord-Westelijk China, doch zelfs op Nanking, heeft een wijziging gebracht in de ten tijde van het sluiten der Negenmogendheden-overeenkomst heerschende voorwaarden. De hierbij aangesloten mogendheden hebben met deze wijziging van den toestand in geen enkel opzicht rekening gehouden. Japan's optreden richt zich tegen deze wijziging, en dit beteekent derhalve een strijd om de Komintern in het Verre Oosten te overwinnen.
Antwoord aan Japan. — De Conferentie der Mogendheden, die op 15 Nov. '37 te Brussel plaats had ten einde de goedkeuring te verkrijgen van den tekst der resolutie, die aan Japan zal worden gezonden, heeft tot resultaat gehad, dat het stuk door 15 delegaties werd goedgekeurd, t.w. door de Unie van Z.-Afrika, de Ver. Staten van Noord-Amerika, Australië, België, Bolivië, Canada, China, Frankrijk, Groot-Brittannië, Indië, Mexico, Nieuw-Zeeland, Nederland, Portugal en Sovjet-Rusland. De Italiaansche delegatie stemde tegen en drie andere: Zweden, Noorwegen en Denemarken verklaarden in principe accoord te gaan, maar geen belangen in het Verre Oosten te hebben en zich daarom van stemming te willen onthouden. Het document gispt de houding, welke Japan jegens de conferentie aanneemt. De mogendheden zijn van oordeel, dat het Chineesch-Japansche conflict alle landen aangaat en dat dit conflict niet door uitsluitend rechtstreeksche onderhandelingen uit de wereld te helpen is. Blijft Japan weigeren de vijandelijkheden te staken, dan zullen de mogendheden overwegen, welke houding zij tegenover zulk een situatie gemeenschappelijk zullen aannemen.
De Italiaansche gedelegeerde Aldrovandi motiveerde de afwijzende houding van Italië als volgt:
„Mijnheer de voorzitter — Italië beschouwt de verklaring, waarvan hier sprake is, als een open deur, niet gericht naar de regeling van een conflict, maar veeleer naar de ernstigste verwikkelingen. Italië wil de verantwoordelijkheden niet aanvaarden welke daar uit kunnen voortvloeien en het spreekt dus een duidelijk afwijzend votum uit terwijl het zich zijn houding voorbehoudt ten aanzien van de latere fases van het geschil. (Agence Belga) **(3004 A.)**

G. **DUITSCHLAND. — Tsjechische grenslijn vastgesteld. —**
Duitschland en Tsjecho-Slowakije hebben 15 Nov. '37 een overeenkomst geteekend, waarbij de grenslijn tusschen beide landen wordt vastgesteld. De overeenkomst behelst tevens een gezamenlijke regeling van de betrekkingen tusschen de beide grensgebieden. (Berliner Tageblatt)
(Vor. ber. Duitschland—Tsjecho-Slowakije 2896 F.)

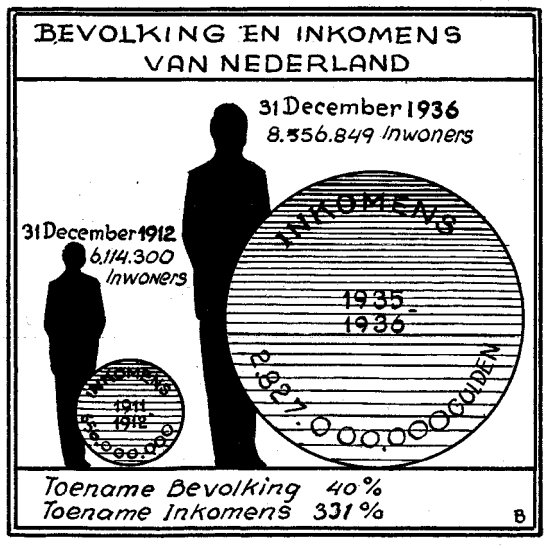
A. DR. JOHAN WAGENAAR 75 JAAR. —

1 November 1937 vierde Dr. Johan Wagenaar zijn 75sten verjaardag. Wagenaar werd in Utrecht geboren, waar hij zijn opleiding kreeg van Richard Hol aan de Muziekschool van Toonkunst. Ook nam hij orgellessen bij Sam. de Lange en studeerde hij contrapunt bij van Herzogenberg. Wagenaar werd reeds in 1885 leeraar aan de Muziekschool, enkele jaren later organist van de Domkerk en in 1904 directeur der Muziekschool, als opvolger van Richard Hol. Tot 1919 vervulde hij deze betrekking, waarna hij benoemd werd tot directeur van het Koninklijk Conservatorium te 's-Gravenhage, welke functie hij eerst eenige maanden geleden neerlegde.

Wagenaar is bekend geworden als directeur der Toonkunstkoren te Utrecht, Leiden en Den Haag en als leider van de Muzikale Kring te Utrecht. Voor deze kring schreef hij verscheidene humoristische werken, o.a. „De Schipbreuk" en „De Doge van Venetië". Van zijn werken op ander gebied verdienen vooral genoemd te worden de Symphoniëtta, geschreven als dankbetuiging voor zijn benoeming tot Dr. h.c. van de Universiteit te Utrecht (1916), het symphonische gedicht Saul en David, de Ouverturen Cyrano de Bergerac, De getemde Feeks en Driekoningenavond; Intermezzo pastorale; Wiener Dreivierteltakt; Aveux de Phèdre voor zang en orkest; Larghetto voor hobo en orkest, opgedragen aan Jaap Stotijn; aan het Concertgebouw droeg hij een Feestmarsch op, die op het Gala-openingsconcert van het Jubileum-seizoen (7 October 1937) in tegenwoordigheid van den componist werd uitgevoerd. Ter gelegenheid van zijn 75sten verjaardag werd onlangs zijn naam aangebracht aan het balcon van de groote zaal in het Concertgebouw. (Red. K. H. A.)

(Vor. ber. Dr. Joh. Wagenaar 2856 B.)

B. NEDERLAND. —

(Overname zonder bronvermelding verboden)

(Vor. ber. Bevolking 2933 A.; Inkomens 2681 A.)

C. VEREENIGDE STATEN. — President Roosevelt's boodschap aan het Congres. - Particulier kapitaal en Particulier initiatief. —

In een boodschap, die president Roosevelt op 15 Nov. 1937 aan het Amerikaansche Congres heeft doen toekomen, zegt hij onder meer, dat de daling der industrieele voortbrenging geen ernstige afmetingen heeft aangenomen. Niettemin veroorzaakt deze daling een vermindering van het nationale inkomen, en daarom is zij een zaak van groote beteekenis.

Roosevelt verklaart met vele zakenlieden besprekingen te hebben gehad, en daaruit te hebben opgemaakt, dat er voldoende verstand in het land is, niet alleen om den achteruitgang voor het oogenblik te doen ophouden, maar ook om den grondslag voor een duurzamer herstel te leggen. Indien men de gewone voorzichtigheid in acht neemt, is er geen gevaar voor een langdurige depressie. Afgezien van eenige slechte regelingen, die verbeterd kunnen worden, zijn de bestaande omstandigheden niet ongunstig.

Roosevelt geeft dan een overzicht van den tegenwoordigen stand van zaken, vergeleken bij dien van 1929, en zegt, dat de dringendste taak bestaat in de uitbreiding van het gebruik van het particuliere kapitaal en in het scheppen van werkgelegenheid.

Het particuliere bedrijf kan in samenwerking met de regeering tot een hooger peil van industrieele activiteit komen dan in het begin van het jaar.

Indien het particuliere bedrijf niet aan de verwachtingen beantwoordt, zal de regeering tusschenbeide moeten komen. Er zullen voorstellen worden ingediend, die ten doel hebben de belegging van particulier kapitaal in den bouw van huizen op groote schaal aan te moedigen.

Betere belastingregeling. — Commissies van het Congres, aldus de boodschap, stellen reeds een onderzoek in naar de mogelijkheid van het verwijderen van onrechtvaardigheden uit de belastingwetten.

„Wij moeten onze bijzondere aandacht wijden aan de verlichting van de lasten der kleine zakenlieden: zoo kunnen wij wellicht ook steun vinden bij het zoeken naar een betere methode om de groeiende concentratie van economische belangen en de daaruit voortvloeiende monopolistische practijken, die, den anti-trustbepalingen ten spijt, blijven bestaan, tot staan te brengen."

Naar het spoorwegbedrijf en andere „public utilities" wordt een nieuw onderzoek ingesteld, maar ten gevolge van het sedert jaren gevoerde ongezonde financieele beheer zal een oplossing moeilijk te vinden zijn. Roosevelt herinnert het congres er dringend aan, dat de regeering een uitgebreid doel heeft: n.l. het bereiken van een hoogeren levensstandaard en een rechtvaardiger verdeeling der vruchten van den vooruitgang der beschaving. Daarmede hangt samen het streven naar stabilisatie en handhaving van de koopkracht der natie en naar verbetering der machinerie bij de uitvoerende en de wetgevende taak der regeering.

Bij de formuleering van het landbouwprogramma moet men rekening houden met de vruchtbaarheid van den grond, de welvaart der boerengezinnen en der consumenten en met de belangen der Amerikaansche democratie. Ten slotte dringt de president erop aan, dat er regionale commissies gevormd zullen worden, die plannen zouden moeten maken voor het behoud en de ontginning der nationale hulpbronnen, opdat verspilling voorkomen worde.

(N. Y. Herald Tribune) **(Vor. ber. Roosevelt 2977 B.)**

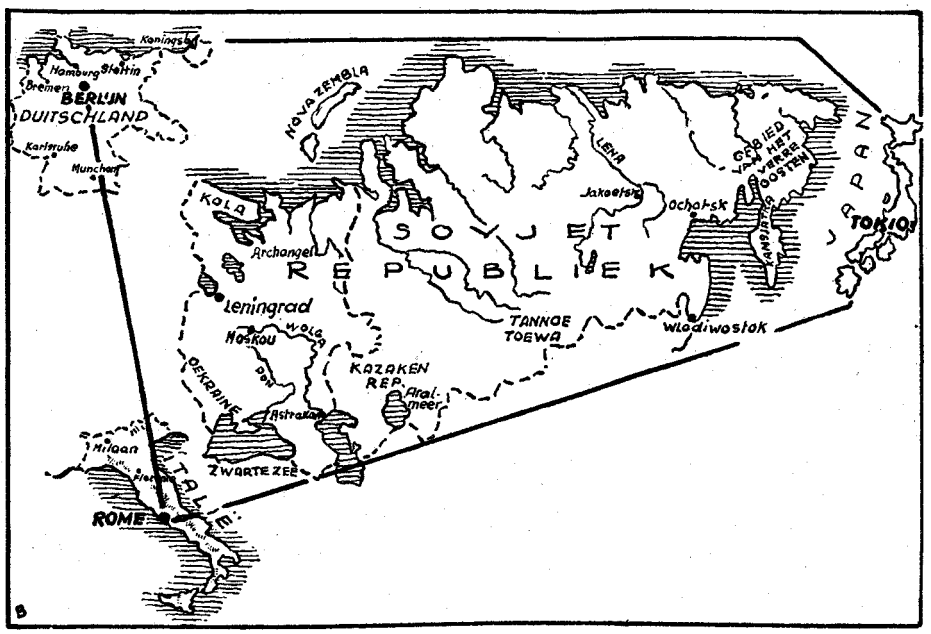
D. NEDERLAND. — Strafrechtelijk seminarium te Leiden. —

In het vroegere woonhuis van wijlen prof. Snouck Hurgronje aan het Rapenburg te Leiden is op 28 Oct. '37 het Strafrechtelijk Seminarium geopend. Daarbij waren o.m. tegenwoordig de heer H. J. Smidt, referendaris van het departement van Justitie, als vertegenwoordiger van den minister. Namens curatoren waren aanwezig staatsraad Limburg en mr. Idenburg. Voorts de rector-magnificus prof. Barge en verdere universitaire autoriteiten.

Prof. mr. J. M. van Bemmelen, hoogleeraar in het strafrecht te Leiden en curator van de Prof. A. E. J. Modderman-stichting, welke dit instituut in het leven heeft geroepen, hield de openingsrede.

De oorzaak en het doel van deze stichting en dit seminarium zijn gelegen in het verlangen van den advocaat te Amsterdam, mr. H. A. E. Modderman, een stichting te maken, die aan deze Universiteit het werk van zijn vader, den minister en hoogleeraar in het strafrecht, zou bestendigen. (Alg. Handelsblad)

A. **ANTI-COMMUNISTISCH FRONT. — Rusland's houding. —**

De driehoek Duitschland—Italië—Japan.

(Overname zonder bronvermelding verboden)

Sovjet-Rusland is zich van zijn huidige positie in Oost-Azië zeer wel bewust. Het houdt zich muisstil en wacht af hoe het van de benarde positie der democratische landen partij zou kunnen trekken. Een betere dienst zou het niet bewezen kunnen worden dan wanneer door het drijven der dictatuurstaten de grootste Europeesche democratieën op zijn hulp waren aangewezen.
(Neue Zürcher Zeitung)
(Vorig bericht 3010 B.)

17 NOVEMBER 1937

B. **POLEN. — Sociaal-democratische delegatie bij president Moscicki. - Tegen Duitschland gericht memorandum overhandigd. —**

De sociaal-democratische delegatie, die 13 Nov. een bezoek aan Polens president, Moscicki, bracht en uit acht leiders van de partij en de vakvereenigingen bestond, heeft den president een memorandum overhandigd, waarin zij verklaart, dat de vrede van Polen in gevaar gebracht wordt door Duitschlands aspiraties te Danzig en in Opper-Silezië. De partij beschouwt het, gezien de onrust, die op internationaal gebied door de fascistische landen veroorzaakt wordt, als een illusie te meenen, dat deze landen den vrede van Polen zullen eerbiedigen. Het memorandum dringt er op aan, Polen niet langer met de bedoelde landen te doen samengaan.

Wat den binnenlandschen toestand betreft, bepleit de sociaal-democratische partij een spoedige verwerkelijking der landbouwhervorming en het voeren van een stelselmatige volkshuishouding. Het memorandum dringt er op aan, ter wille van den binnenlandschen vrede de kieswet te wijzigen en spoedig tot het houden van onpartijdige verkiezingen over te gaan. De huidige kieswet, aldus het document, heeft de regeeringspartij in een bevoorrechte positie geplaatst en aan een politiek stelsel het aanzijn geschapen, dat door een groot deel van het Poolsche volk van de hand gewezen wordt.

Het onderhoud tusschen de delegatie en Moscicki duurde twee uur en droeg een zeer openhartig karakter. Zooals men weet, was het de eerste maal, sinds Pilsoedski in Mei 1926 zijn staatsgreep uitvoerde, dat de president der republiek vertegenwoordigers der sociaal-democratische partij ontving.
(Polska Agencia Telegraficzna)
(Vor. ber. Polen-Duitschland 3011 D.)

C. **BRAZILIE. — Geen fascistisch noch integralistisch bestuur. - Koffie - Banken. —**

„Onze grondwet is niet fascistisch en niet integralistisch, zij is Braziliaansch" aldus president Vargas in de toelichting op de jongste gebeurtenissen, die hij aan de vertegenwoordigers der buitenlandsche pers heeft gegeven.

In onze grondwet, vervolgde de president, hebben wij rekening gehouden met de gevoelens, opvattingen en wenschen van het volk. Brazilië zal het federale republikeinsche regime handhaven, aan het hoofd waarvan een president blijft staan.

De buitenlandsche politiek wordt niet gewijzigd en Brazilië zal de met andere landen gesloten verdragen eerbiedigen. Voor het anti-Komintern-verdrag heeft Brazilië geen belangstelling, daar het een pan-Amerikaansche politiek voert en speciaal rekening wil houden met de Vereenigde Staten.

Brazilië zal niet vragen om erkenning van de nieuwe situatie door het buitenland, omdat het van oordeel is, dat daarvoor geen enkele aanleiding bestaat. De volksstemming zal spoedig worden gehouden.

De regeering is van plan de belangrijkste problemen vastberaden op te lossen. Hoewel de nieuwe grondwet weer de doodstraf invoert zal deze slechts bij hooge uitzondering toegepast worden.

Geen koffievernietiging meer. — In de vergadering van den ministerraad is een decreet tot wijziging van de koffiepolitiek onderteekend. Hierbij is een einde gemaakt aan het ingrijpen van de regeering op de koffiemarkt. (Telex-A. N. P.)

Banken. — De hieronder volgende opgave vermeldt de belangrijkste buitenlandsche banken, die in Brazilië werkzaam zijn:

Nederlandsche: Hollandsche Bank-Unie.

Fransche: Banque Française et Italienne pour l'Amérique de Sud, Caisse Générale de Prêts Fonciers et Industriels.

Engelsche: Bank of London and South America Ltd., British Bank of South America, London and Brazilian Bank Ltd.

Duitsche: Brazilianische Bank für Deutschland, Banque Allemande Transatlantique, Banque Germanique pour l'Amérique du Sud.

Andere belangrijke buitenlandsche banken, die bijkantoren in Zuid-Amerika hebben, zijn Banco di Napoli, Banco Popular Italiano, Banque Italo-Belge, Banco Portugez do Brasil, National City Bank of New York, Royal Bank of Canada.

(Ag. Econ. et Fin.) **(Vor. ber. Staatsgreep 3010 A.; Koffie 3003 A.; Vernietiging 2935 A.; Banken 2351 G.)**

A. **ZWITSERLAND. — Beperking van kapitaalstoevloeiing. —**
De Zwitsersche Nationale Bank heeft bekend gemaakt, dat zij geen goud meer accepteert, dat niet van een centrale bank afkomstig is.
De „Ag. Econ. et Fin." verneemt verder, dat de Zwitsersche Nationale Bank, den grooten banken om haar medewerking verzoekend, dezen heeft laten weten, dat zij de middelen zou onderzoeken, die den invoer van vluchtkapitaal in Zwitserland zouden voorkomen. Overigens wordt reeds sedert lang op dit kapitaal geen rente meer vergoed en is de investeering er van vrijwel onmogelijk. De Zwitsersche banken hebben onmiddellijk geantwoord, dat zij gaarne de Nationale Bank bij haar pogingen zullen steunen.
(Ag. Econ. et Fin.)

B. **NEDERLAND. — Padvinders. - Prins Bernhard, Koninklijk Commissaris. - Staatsraad Rambonnet zal aftreden als hoofdverkenner. —**
Prins Bernhard heeft zich bereid verklaard om met ingang van 22 November 1937 op te treden als Koninklijk Commissaris bij de „Nederlandsche Padvinders", waardoor Z. K. H. dus dezelfde functie zal waarnemen als wijlen Prins Hendrik der Nederlanden. Met ingang van dien datum zal Staatsraad J. J. Rambonnet aftreden als hoofdverkenner, een besluit, dat verband houdt met den hoogen leeftijd en den gezondheidstoestand van den Staatsraad. De heer Rambonnet acht thans, na de succesvolle wereldjamboree, den tijd gekomen, om zich terug te trekken en plaats te maken voor een jongeren leider.
Nochtans is de nieuwe hoofdverkenner nog niet aangewezen. Als waarnemend hoofdverkenner zal daarom optreden de heer A. Oosterlee uit Nijmegen, thans hoofdkwartierscommissaris voor de verkenners. Op de wereldjamboree te Vogelenzang was de heer Oosterlee leider van het Nederlandsche contingent, dat op Woestduin was gelegerd. (Het Vaderland)
(Vor. ber. Padvinders 2894 A.; Pr. Bernhard 2995 C.; Staatsraad Rambonnet 1205 E.)

C. **NEDERLAND. — Begrooting van Justitie. - Memorie van Antwoord verschenen. —**
De voornaamste punten uit de Memorie van Antwoord der begrooting van Justitie zijn de volgende:
De voorbereiding van de invoering der Pachtwet wordt met kracht bevorderd. Een definitieve toezegging omtrent het tijdstip der inwerkingtreding kan evenwel nog niet worden gedaan.
De minister is voornemens aan de staatscommissie-Limburg de vraag voor te leggen of het gewenscht is de faillissementswet te wijzigen in dien zin, dat een polis van levensverzekering tot een bescheiden, door de wet te bepalen bedrag buiten het faillissement zou blijven.
Medewerking tot verruiming der mogelijkheid tot echtscheiding is van den minister niet te verwachten.
(N. R. Crt.) **(Vor. ber. 2704 B.; Begrooting 2957 C.)**

18 NOVEMBER 1937

D. **GEESTELIJK LEVEN. — De Katholieke Actie. —**
Wij ontleenen het volgende aan de brochures van „Katholieke Actie":
De Katholieke Actie is „de medewerking van den leek aan het hiërarchisch apostolaat."
Dit is de officieele definitie van den Paus.
Het woord apostolaat kan men nemen
a. in ruimere beteekenis;
dan wordt er onder verstaan elk gebed, elk offer, woord of daad, die bijdraagt tot uitbreiding van het Rijk Gods. Tot dezen vorm van apostolaat is iedere geloovige verplicht.
b. in engere beteekenis;
d.i. de apostolische werkzaamheid, waartoe alleen de apostelen en hun opvolgers de officieele zending hebben gekregen. Door de zending worden de leden der Katholieke Actie medewerkers van dit apostolaat.
Alle eeuwen door hebben leeken de priesters in hun zielzorgwerk geholpen.
Het nieuwe in de Katholieke Actie is:
1e. De leeken worden meer dan tot dusver in de directe zielzorg betrokken.
2e. Door de zending wordt de medewerking thans meer officieel.
3e. Z.H. de Paus wil door de Katholieke Actie meer eenheid brengen in de Actie der Katholieken.
De Katholieke Actie is noodzakelijk:
1e. omdat de activiteit van de vijanden der Kerk en de heftigheid van de aanvallen, ook van ons een uiterste concentratie van krachten eischt.
2e. omdat de geestelijkheid het werk alleen niet meer af kan. Dat is niet alleen waar voor het buitenland; ook in ons land zijn verontrustende verschijnselen; ook in ons land zijn de priesters overladen met werk; met heel veel parochianen kunnen de parochiepriesters niet voldoende contact houden.
De Katholieke Actie wil aan leeken, met apostolische zielenijver, een gedeelte van de priestertaak op de schouders leggen. Dit is voor de leeken een hooge uitverkiezing en blijk van vertrouwen.
(Katholieke Actie)

E. **NEDERLAND. — Begrooting van Binnenlandsche Zaken. - Memorie van Antwoord. - Zondagswet. —**
Wij lezen in de Memorie van Antwoord betreffende de begrooting van Binnenlandsche Zaken voor 1938 over de Zondagswet het volgende:
Bij het te dezer zaken te voeren beleid kan en mag de minister niet voorbijzien, dat de toepassing van de Zondagswet in de onderscheidene gedeelten van het land zeer uiteenloopend is geweest. Naast beteekenende gebieden, waar deze toepassing niet te wenschen heeft overgelaten en een volledige naleving plaats vindt, liggen helaas een groot aantal gemeenten waar de toepassing van de wet zooveel te wenschen heeft overgelaten, dat zij een voorbeeld is geworden van dood recht. Allerlei omstandigheden hebben hiertoe medegewerkt, zoo ook de voortdurende verkondiging, dat de Zondagswet van 1815 niet meer toepassend is voor dezen tijd.
De minister kan deze opvatting in haar algemeenheid niet deelen. Hij meent, mede gelet op de groeiende begeerte onder ons volk, dat de Zondagswet zoo krachtig mogelijk ook door de overheid dient te worden bevorderd, dat er aanleiding is rustig de toepassing en naleving van de wet af te dwingen.
(N. R. Crt.) **(Vor. ber. 2704 B.; Begrooting 3015 C.)**

F. **SAM PRAEGER OVERLEDEN. —**
Op 83-jarigen leeftijd is op 8 Nov. '37 te Amsterdam overleden de vooral in Amsterdamsche artistenkringen zoo bekende musicus Sam Präger.
Sam Präger bespeelde voornamelijk alt en piano, doch daarnaast ook nog verschillende andere instrumenten. In latere jaren verzorgde hij de entre-acte muziek bij de tooneelgezelschappen van Herman Heyermans en bij de Kon. Vereeniging „Het Nederlandsch Tooneel", van welke muziek hij een groot gedeelte zelf componeerde. Daarnaast begeleidde hij dikwijls solisten, bijv. van de Italiaansche Opera en gaf hij lessen aan verscheidene leerlingen. Nog op hoogen leeftijd nam hij zelf pianoles bij Cornelis Dopper en les in compositie- en harmonieleer bij Adriaan van Tetterode, terwijl hij tot aan zijn overlijden toe regelmatig eenige uren per dag studeerde.
(Red. K. H. A.)

G. **NEDERLAND. — Monumenten voor Duitsche soldaten te Maastricht en Weert. —**
Op 7 Nov. '37 werden te Maastricht en Weert monumenten onthuld ter nagedachtenis van de Duitsche soldaten, die in de oorlogsjaren 1914—1918 aldaar stierven. (Red. K. H. A.)

A. NOBELPRIJZEN. — Letterkunde. - Roger Martin du Gard. —

De Nobelprijs voor letterkunde is door de Zweedsche Academie dit jaar toegekend aan den Franschen dichter Roger Martin du Gard.

Roger Martin du Gard werd in 1881 te Parijs geboren. Hij heeft naam gemaakt in 1913 met zijn gedicht Jean Barois, geïnspireerd op het Dreyfusproces.

In latere jaren schreef hij „Le Testament du père Leleu" (1920) en „La gonflé" (1928) en een groote familie-roman „Les Thibault" (1921).

Scheikunde. — Dr. W. N. Haworth en Prof. dr. Paul Karrer. —

De Nobelprijs voor Scheikunde is toegekend aan den Engelschen professor W. N. Haworth en den Zwitserschen professor Paul Karrer.

Paul Karrer, doctor honoris causa in de medicijnen en in de pharmacie, werd in 1889 geboren. Sedert 1919 is hij hoogleeraar in de Scheikunde aan de Universiteit van Zürich. Van zijn hand verschenen verschillende publicaties, o.m. Einführung in die Chemie der polymeren Kohlenhydrate (1925), een leerboek der organische chemie (1930), tal van publicaties over vitaminen, Pflanzenfarbstoffe und Naturprodükte.

Walter Norman Haworth werd in 1883 geboren. Hij studeerde scheikunde aan de Universiteiten van Manchester en Göttingen. Van 1915 tot 1925 was hij leeraar in de organische chemie op Armstrong College (New-Castle on Tyne) en lector aan de Universiteit van Durham.

Sedert 1925 is hij hoogleeraar in de scheikunde en directeur van de afdeeling scheikunde der Universiteit van Birmingham. Sedert 1931 is hij lid van het bestuur der Royal Society, alsook medewerker aan The Journal of the Chemical Society. Van zijn hand verschenen vele artikelen over de samenstelling van carbonhydraten. Hij is schrijver van The Constitution of Sugars.

Natuurkunde. — Prof. C. J. Davisson en Prof. G. P. Thomson. —

De Nobelprijs voor Natuurkunde is ten deel gevallen aan den New Yorkschen hoogleeraar Clinton Joseph Davisson en den Londenschen professor George Paget Thomson, voor hun ontdekking op het gebied der interferenties bij de uitstraling der kristallen door electronen. (Svenska Dagbladet)

(Vor. ber. Nobelprijzen: Letterkunde 2542 A.; Natuurkunde 2542 A.; Scheikunde 2542 A.)

B. GEP. LUIT.-GEN. N. BOSBOOM OVERLEDEN.

In den ouderdom van 82 jaar is 14 Nov. '37 te Den Haag overleden de gep. luit.-generaal N. Bosboom, oud-minister van Oorlog.

De heer Bosboom maakte van 29 Aug. 1913 tot 15 Mei 1917 deel uit van het ministerie-Cort van der Linden. Op 15 Mei 1917 trad hij als minister af, naar aanleiding van het aannemen door de Kamer van de motie-Marchant betreffende het oproepen van de landstormklasse 1908. (Het Vaderland)

19 NOVEMBER 1937

C. HONGARIJE. — Buitenlandsche politiek. - Verklaring van Von Kanya. —

Naar het D. N. B. meldt heeft de Hongaarsche minister van Buitenlandsche Zaken, Von Kanya, in de besloten zitting van de commissie van buitenlandsche zaken van het Huis van Afgevaardigden een verklaring afgelegd, waarin hij o.a. heeft gezegd, dat de Duitsch-Belgische, Italiaansch-Zuidslavische en Zuidslavisch-Bulgaarsche overeenkomsten het gevaar voor een acuut conflict hebben verminderd. De verklaringen van Hitler en Mussolini tijdens het bezoek van dezen laatsten aan Berlijn wezen er op, dat zij den waren vrede op hechte grondslagen willen plaatsen, terwijl uit de Poolsch-Duitsche verklaring ten aanzien van de minderheden blijkt, dat deze kwestie op vriendschappelijke wijze op te lossen is.

De onderhandelingen van Hongarije met de regeeringen van de Kleine Entente om te komen tot meer normale betrekkingen hebben tot nu toe nog geen positief resultaat opgeleverd. Spreker hoopt evenwel, dat aangezien thans in beginsel geen verschil van meening meer bestaat in zake de militaire gelijkheid van rechten, binnenkort een overeenkomst tot stand zal komen.

Het eigenlijke twistpunt blijft de minderhedenkwestie. In deze staan de regeeringen van de Kleine Entente op het standpunt, dat zij geen nieuwe verplichtingen op zich kunnen nemen. Von Kanya heeft de vertegenwoordigers van de regeeringen der Kleine Entente te Boedapest medegedeeld, dat Hongarije oprecht een verbetering van de atmosfeer verlangt. Een overeenkomst kan evenwel alleen door wederzijdsche offers tot stand komen en wel uitsluitend, wanneer de Kleine Entente de kwestie der minderheden opnieuw beziet. De Hongaarsche regeering is zelfs bereid geweest de zaak op grondslag van wederkeerigheid te regelen.

Spreker wees er verder op, dat geen wijziging is gekomen in de Hongaarsche buitenlandsche politiek. Deze blijft steunen op de protocollen van Rome en de oprechte vriendschap met Duitschland. Een bewijs hiervoor is de komende reis naar Duitschland. De regeering onderhoudt goede betrekkingen met Polen en ziet met genoegen de belangstelling van Engeland voor het Donau-vraagstuk. Bij het beoordeelen van de houding van Frankrijk moet men rekening houden met de verdragen, waarmede Frankrijk is gebonden aan de Kleine Entente, met wie Hongarije nog verscheidene zaken te regelen heeft.

(Az Est)

D. ENGELAND. — Socialisatie der Steenkolenmijnen.

De tekst van het nieuwe wetsontwerp tot socialisatie der Engelsche steenkolenmijnen is op 11 Nov. '37 gepubliceerd.

Er zal een Coal Commission worden ingesteld, die alle steenkolenbekkens, onverschillig of zij reeds ontdekt zijn of niet, zal overnemen. De staat zal in totaal voor de royalties aan de tegenwoordige eigenaars £ 66.45 millioen uitkeeren. Dit bedrag zal verkregen worden door een leening. Daar er vier- à vijfduizend eigenaren zijn, zal het overnemen door den staat slechts langzaam in zijn werk gaan. Men heeft voorloopig aan een periode van 3½ jaar (1 Januari 1939—1 Juli 1942) gedacht.

Men gaat dus niet onmiddellijk met het overnemen van mijnen beginnen, maar pas over ruim een jaar. Het nieuwe wetsontwerp behelst voorts, dat mijnen onder dwang kunnen worden samengevoegd, wanneer daartoe vrijwillig niet snel genoeg wordt overgegaan. (Manchester Guardian)

(Vor. ber. 2768 B.; Mijnen 2780 A.)

E. TSJECHO-SLOWAKIJE. — De Begrooting 1938. - Maatregelen van de regeering. —

De ministerraad is het eens geworden over de dekking van het tekort der gewone begrooting ten bedrage van 1150 millioen kronen. Deze zal worden gevonden: ten eerste door instelling van een heffing voor de staatsverdediging als toeslag op de verschillende inkomstenbelastingen. Deze zal 440 millioen kronen opbrengen. Ten tweede door een belasting op buitengewone conjunctuurwinsten, die 150 millioen kronen zal opleveren, ten derde door verlenging van de crisisbelasting, die in 1937 oorspronkelijk zou worden opgeheven, door verhooging van de belastingen op sacharine, op bier, op margarine en op speelkaarten, alsmede door invoering van een belasting op caoutchouc, op limonade en sodawater.

(Prager Presse) **(Vor. ber. Begrooting 2879 H.)**

F. TSJECHO-SLOWAKIJE. — Minister van Buitenlandsche Zaken Krofta over de Duitsche inmenging.

De minister van Buitenlandsche Zaken, Krofta, heeft op 11 Nov. 1937 in de commissies van Kamer en Senaat een exposé gegeven betreffende de algemeene politieke situatie. Krofta meende, dat de hoop op het behoud van den vrede heden ten dage meer berust op de analyse der economische factoren, dan op die van den internationalen toestand.

In zijn uiteenzetting stond Krofta het langste stil bij Duitschland. „Toen ik den vorigen keer hier sprak," aldus Krofta, „heb ik, oordeelend naar de verklaring van personen, die over de Duitsche politiek beslissen, de overtuiging uitgesproken, dat men hun geen principieele anti-Tsjechische politiek in de schoenen kon schuiven en tegelijk heb ik verzekerd, dat een in beginsel anti-Duitsche politiek Tsjecho-Slowakije op zijn beurt volkomen ver lag.

Ik zou blij zijn, wanneer ik de overtuiging van toen heden nog met dezelfde kracht kan uitspreken. Helaas moet ik thans met leedwezen herinneren aan eenige gebeurtenissen van den laatsten tijd, waarin ons publiek een bewijs van het tegendeel ziet. Ik heb daarbij de nieuwe felle campagne op het oog, waarin de Duitsche pers tegen ons los brak in verband met het bekende geval van Teplitz; een voorval, dat in alle mogelijke staten kan voorkomen en vaak nog veel ernstiger vormen aanneemt, moest hier als voorwendsel dienen tot het uitspreken

van beschuldigingen tegen Tsjecho-Slowakije, waarbij men uitging van volkomen onware of verdraaide beweringen. Daaraan voegde men nog bedreigingen toe, dat Duitschland zijn numeriek en potentieel overwicht zou gebruiken om op Tsjecho-Slowakije druk te oefenen met betrekking tot zijn minderheden-politiek.
Het is duidelijk, dat wij daar het zwijgen niet konden toe doen. Wij moeten het Duitsche standpunt van de hand wijzen, dat het protest van onzen gezant tegenover een dergelijke bewering van de Duitsche pers misplaatst zou zijn geweest. Ik betreur dit alles ten zeerste, aangezien een en ander onze bemoeiingen om in een goede verstandhouding met Duitschland te staan, geenszins kan bevorderen.
Wij wijzen een inmenging van buiten in onze binnenlandsche aangelegenheden, hetzij door de pers hetzij langs andere wegen, in beginsel van de hand, wij zelf houden ons tegenover anderen aan dezelfde gedragslijn. Wij zullen ons ook aan bedreigingen van welken kant ook niet storen, maar ons in onze minderheden-politiek gelijk tot dusver houden, eenerzijds aan de verplichtingen, die wij in de vredesverdragen hebben aanvaard en over het naleven waarvan de Volkenbond waakt, en anderzijds aan de beginselen van democratie, gelijkheid, rechtvaardigheid en fairheid. (Prager Presse)

(Vor. ber. Dr. Krofta 2794 B.)

A. NEDERLAND. — De Duitsche rijksminister van Arbeid, Seldte, in ons land. —
De Duitsche rijksminister van arbeid, de heer Seldte en de hem vergezellende ambtenaren van de rijksministeries van arbeid en voedselvoorziening zijn dezer dagen weder naar Berlijn, na een kort bezoek aan Nederland, teruggekeerd.
„Met bijzondere belangstelling", verklaarde de minister, „heb ik kennis genomen van de in uw land genomen maatregelen ten behoeve van de landarbeiders. Ook in mijn land bestaat dit vraagstuk en ik heb vastgesteld, dat de beginselen, welke in uw land aan de oplossing daarvan ten grondslag liggen, dezelfde zijn als de onze."
Het bezoek van minister Seldte gold als tegenbezoek van het door ex-minister Slingenberg eenige maanden geleden gebracht bezoek aan Berlijn.
(Nieuwe Rotterd. Courant)

B. NEDERLAND. — Radio-biologie. - Rockefeller Foundation steunt Nederlandsch werk. —
De Rockefeller Foundation te New York heeft besloten, gedurende vijf jaar een belangrijke bijdrage te geven aan prof. dr. A. Kluyver te Delft en prof. dr. L. S. Ornstein te Utrecht, teneinde hun radio-biologisch werk, dat reeds gedurende drie jaar door deze stichting werd gesteund, voort te zetten. Bovendien zal door de Rockefeller Foundation nog een belangrijke gift worden aangeboden om voor het radio-biologisch werk het Physisch Laboratorium te Utrecht uit te breiden. (Telex-A. N. P.)

(Vor. ber. Rockefeller Foundation 1229 F.)

20 NOVEMBER 1937

C. NEDERLAND. — Volksonderwijs. - Algemeene vergadering. - Verlaging van de leerlingenschaal. —
In het Jaarbeursgebouw te Utrecht is 6 Nov. '37 onder groote belangstelling de tweedaagsche algemeene vergadering van volksonderwijs gehouden. Mr. W. C. Wendelaar, voorzitter van den Vrijheidsbond, woonde deze vergadering bij.
De volgende motie in zake de verlaging der leerlingenschaal is aangenomen:
Kennis genomen hebbende van de verslagen der rijksinspectie, waardoor de dagelijksche ervaring der onderwijzers bevestigd wordt ten aanzien van de schade, die door de overbevolkte klassen aan onderwijs en opvoeding, benevens aan den gezondheidstoestand van leerlingen en leerkrachten wordt toegebracht;
voorts in aanmerking nemende het feit, dat duizenden jonge onderwijskrachten in de school geen arbeid kunnen vinden, terwijl hun diensten daar dringend noodig zijn en andere duizenden een volledige taak als onderwijzer is opgedragen, maar daarvoor geen of zoo goed als geen salaris ontvangen;
betreurt het in hooge mate, dat de regeering blijkens Troonrede en Millioenennota, nog niet overgaat tot het nemen van maatregelen om aan dezen noodtoestand een einde te maken;
doet een dringend beroep op regeering en volksvertegenwoordiging om alsnog met ingang van 1 Januari 1938 voor het lager onderwijs een verlaging van de leerlingenschaal in te voeren, overeenkomstig de wenschen naar voren gebracht in het adres van de zes groote onderwijzers-organisaties bij het openbaar en bijzonder onderwijs.
Besloten werd naar de demonstratieve vergadering van onderwijzers te 's-Gravenhage, en naar de vergadering van r.k. onderwijzers, te houden te Utrecht op 7 November, een telegram te zenden waarin mededeeling werd gedaan van het overnemen der motie en sympathie met de openbare betoogingen werd uitgesproken.
Te Utrecht hebben op 7 Nov. '37 drieduizend r.k. onderwijzers in „Tivoli" vergaderd om voor verlaging der leerlingenschaal te demonstreeren. Het congres was door het Kath. Onderwijzers-Verbond belegd, en vormde een onderdeel van de actie der gezamenlijke onderwijzersorganisaties voor verlaging van de leerlingenschaal. Voorzitter was de heer Wiltschut, als sprekers traden op de heeren W. R. de Jong, alg. inspecteur van het katholieke bijzondere onderwijs in het aartsbisdom Utrecht, en J. J. van de Berg, vice-voorzitter van het Kath. Onderwijzers-Verbond. Met algemeene stemmen heeft de vergadering een motie voor vermindering van de schaal tegen 1 Januari goedgekeurd. (Algem. Handelsblad)

(Vor. ber. Onderwijs 3005 B.)

D. NEDERLAND. — Rijksbegrooting voor 1938. - Algemeene beschouwingen - Dr. H. Colijn's repliek.
In de Tweede Kamerzitting van 16 Nov. '37 heeft de Minister van Algemeene Zaken, dr. H. Colijn, de sprekers die bij de algemeene beschouwingen het woord hebben gevoerd, beantwoord. Wij doen hieruit eenige grepen.
Naar aanleiding van de wonderlijke stelling, dat het Kabinet bij de Grondwetsherziening had moeten aftreden, zegt spr., dat dan geen enkele regeering zoodanige herziening aanhangig zou maken, als ze niet tevoren van 2/3 der stemmen was verzekerd.
Spr. merkt voorts op, dat de schuld einde 1937 niet zoo heel veel grooter is dan die van 1922. Spr. wijst op de bijzondere oorzaken der stijging van de staatsschuld, welke niet te wijten is aan het regeerbeleid der laatste jaren, doch aan de wereld-omstandigheden. Dat verschillende leeningen deflatie zouden moeten veroorzaken, betwist spr.
Telken jare zegt de heer Kersten, dat de regeering de ware kerk moet steunen. Hij verzuimt echter te zeggen, hoe de overheid moet uitmaken wat de juiste kerk is.
Meer zal spr. moeten zeggen over het program van het Kabinet en zijn vorm. Hoe men over zijn oorsprong oordeele, het is er nu eenmaal en heeft zijn program bekend gemaakt.
Dit program omvat in hoofdzaak de punten, de grondslagen van het financieel beleid der regeering, haar sociaal-economisch beleid en de militaire plannen.
Bij de behandeling van het financieel beleid gaat de regeering in het algemeen ervan uit, dat de toestand eerlijk onder de oogen moet worden gezien, niets verdoezelende en nergens op speculeerend.
De hooge schuldenlast is niet een gevolg van de crisisjaren alleen. De goede jaren 1924—1930 en de slechte jaren 1931—1936 hebben goeddeels, zij het niet geheel, tegen elkaar opgewogen. Wie kan zeggen, hoe de toestand in Nederland in 1940 b.v. zal zijn? En wat 1938 en 1939 betreft, het zijn de eerste jaren, waarin we met de nieuwe militaire uitgaven te doen zullen hebben, aangenomen dat de Staten-Generaal er mede accoord gaan.
De regeering is geenszins gekomen met militaire plannen zonder voor de dekking te zorgen. Ze is niet van plan de militaire uitgaven met tekorten te financieren.
Dat er voortgang zal moeten zijn in de militaire maatregelen, kan niemand ontkennen. Maar het kan niet anders, wegens alles wat er om ons heen gebeurt, ter wille van onze nationale zelfstandigheid. Elke zwakke plek in het defensie-systeem in West-Europa is een gevaar voor den wereldvrede.
De schuldvermeerdering moet binnen de engst mogelijke grenzen worden gehouden. Dit bedenke men ook ten aanzien van de werkloozenzorg.
Wat de economische politiek betreft, de crisismaatregelen voor zooveel ze niet in 't normale leven een nuttige factor kunnen zijn — zullen zooveel mogelijk worden verwijderd.
Spr. deelt tot veler voldoening mede, dat de uiterste stroomingen bij de verkiezingen teruggedrongen zijn. Men mag zich echter niet laten verleiden tot stille gerustheid; wie denkt, dat er geen kou meer in de lucht is, vergist zich.
Het parlement in het algemeen in alle landen, ook in Nederland, bedenke, dat het fascisme door niets meer bevorderd wordt dan door een gebrekkig parlementair stelsel.
De kiezers hebben gesproken. Er zou een Kabinet zijn verlangd op breede basis. Wie zijn de kiezers, daarmee bedoeld? De katholieke kiezers, die der S.D.A.P.? Wilden die een Kabinet op breede basis? Hetzelfde geldt ook voor de nat.soc. kiezers en die van verschillende andere partijen. Daar is de verkiezingsstrijd niet gevoerd onder de leuzen voor een Kabinet op breede basis. Men mag hier niet spreken van „de" kiezers. Wel neemt spr. aan, dat er vele kiezers nu ter wille van de nationale eenheid op de anti-revolutionnaire lijst hebben gestemd, die vroeger op andere lijsten stemden.
Waarom zou men aan de stem der ongeorganiseeerde kiezers een grootere waarde moeten toekennen dan aan die der georganiseerde kiezers? Bovendien, het gaat niet aan, die stemmen te analyseeren, en ook spr. heeft zich bij het zoeken der Kabinetsformatie niet gezet aan het speuren naar niet na te gane motieven.
De drie groepen der voormalige coalitie zijn sterk uit den strijd gekomen. (Alg. Handelsblad - Telegraaf - Tijd)

(V. b. 2957 C.; Begrooting 3015 E.; Dr. H. Colijn 2898 C.)

E. IR. E. C. W. VAN DIJK OVERLEDEN. —
Op 8 Nov. '37 is plotseling overleden ir. E. C. W. van Dijk, lid van de directie der Nederlandsche Spoorwegen. De heer Van Dijk was in April zestig jaar geworden.
Ir. Van Dijk was directeur der Ned. Spoorwegen sinds

1929, het jaar waarin hij deze functie overnam van ir. J. A. Kalff, die later minister van Waterstaat werd. Hij nam de leiding van het spoorwegbedrijf op zich in een tijd, toen de sterke teruggang in het railvervoer reeds begonnen was. De heer Van Dijk heeft, zich van den aanvang af op het standpunt gesteld, dat de taak der spoorwegen in de eerste plaats was te zorgen voor het massavervoer, ten tweede voor een zeer snel vervoer van passagiers en goederen tusschen de meer belangrijke plaatsen des lands, terwijl het streekvervoer gevoed en onderhouden moest worden door particuliere autobusdiensten, volkomen aansluitende op de spoorwegen.
(Red. K. H. A.)

A. **NIET-INMENGINGSCOMMISSIE TE LONDEN. — Sovjet-Rusland aanvaardt de vrijwilligersresolutie.**
In de op 16 Nov. '37 gehouden zitting van het presidentieele subcomité der non-interventie-commissie heeft de Russische ambassadeur Maisky verklaard, dat ook de regeering der Sovjet-Unie thans zonder reserves de resolutie aanvaardt, die de Britsche delegatie op 14 Nov. bij het comité heeft ingediend.
Deze resolutie heeft betrekking op de terugroeping der buitenlandsche vrijwilligers uit Spanje, het toestaan van rechten van oorlogvoerenden aan de beide bij het conflict betrokken partijen en de versterking der internationale contrôle op de naleving van het non-interventie-accoord.
De Russische regeering laat het aan de andere mogendheden over, de uitdrukking „substantieele terugtrekking" te interpreteeren, totdat deze kwestie in de non-interventie-commissie behandeld zal worden.
Door haar aanvaarding van de resolutie wil de Russische regeering de werkzaamheden der commissie met betrekking tot het vraagstuk der buitenlandsche vrijwilligers vergemakkelijken. (Prawda)
(Vor. ber. 3003 G.; Burgeroorlog 3011 F.)

B. **BRAZILIE. — Nieuwe Grondwet. - Handel Nederland—Brazilië. —**
President Vargas zal wijzigingen in de Grondwet voorstellen. De voornaamste bepalingen zijn de volgende:
1. Handhaving der federale organisatie met de tegenwoordige politieke en territoriale indeeling.
2. De regeeringsvorm zal republikeinsch, presidentieel en representatief zijn.
3. De wetgevende macht zal bestaan uit twee kamers: een kamer van afgevaardigden, die door indirect kiesrecht gekozen zal worden en een federalen raad, die zal bestaan uit vertegenwoordigers, gekozen door de kamers der Braziliaansche staten, terwijl tien leden benoemd zullen worden door den president der republiek.
4. Er wordt een nationale economische raad in het leven geroepen.
5. De ambtsduur van het presidentschap bedraagt zes jaar.
6. Over de nieuwe grondwet zal een volksstemming worden gehouden.
Het mandaat van president Vargas wordt verlengd tot deze volksstemming zal zijn gehouden. De president der republiek zal worden gekozen door een kiescollege.

Handel Nederland—Brazilië (in millioenen guldens).

	Invoer uit Brazilië	Uitvoer naar Brazilië		Invoer uit Brazilië	Uitvoer naar Brazilië
1930 .	18,7	5,6	1933 .	12,6	2,5
1931 .	16,2	2,2	1934 .	11,2	2,3
1932 .	10,4	2,2	1935 .	10,0	2,4

(Telex-A. N. P.) **(Vor. ber. Staatsgreep 3014 C.; Grondwet 1393 A.; Handel met Nederland 2381 G.)**

C. **NOORWEGEN. — Gemeenteraadsverkiezingen. - Aanvulling. —**
Den 18en October '37 zijn overal in Noorwegen gemeenteraadsverkiezingen gehouden voor de algeheele vernieuwing der mandaten.
Hieronder volgt een overzicht van de uitslagen in 630 van de in totaal 747 gemeenten in Noorwegen. (Tusschen haakjes het aantal zetels, dat bij de vorige verkiezingen behaald werd.)
Conservatieven en liberale volkspartij 854 zetels (749), gezamenlijke burgerlijke lijsten 2.143 (2.191), partij der nationale eenheid (fascistisch georiënteerd) 8 (58), agrarische partij 1.200 (1.186), liberalen 1.381 (1.345), partijen betrokken bij de drankbestrijdingscampagne en partijen met religieuze belangen 108 (96), Noorsche arbeiderspartij 5.251 (4.717), communisten 135 (170), lijsten der arbeiders, kleine boeren en visschers 125 (105), niet-politieke en plaatselijke lijsten 1.523 (2.035).
In aanmerking moet worden genomen, dat het aantal te bezetten zetels in de gemeenten waarop bovenstaande uitslagen betrekking hebben, 76 meer bedraagt dan bij de vorige verkiezingen.
(Aftenposten) **(Vorig bericht 2986 G.)**

D. **FRANKRIJK. — Kabinet-Chautemps geniet vertrouwen. —**
De Kamerzitting werd op 19 Nov. '37 besloten met de goedkeuring van een motie van vertrouwen in de regeering. De motie was ingediend door de radicaal-socialistische fractie en goedgekeurd door de „délégation des gauches" en werd aangenomen met 399 tegen 160 stemmen. (L'Intransigeant)
(Vor. ber. Kabinet 2849 A.)

E. **SPANJE. — Burgeroorlog. - Krijgsverrichtingen.**
De Spaansche Nationalistische (Franco) overheid deelt mede, dat de mijnleggers hun werk langs de Spaansche Oostkust voltooid hebben. De wachtschepen en oorlogsschepen der nationalistische vloot leggen voor de Spaansche havens der Oostkust een regelmatigen contrôledienst ten uitvoer.
Het krijgsbedrijf te land had niet veel te beteekenen. Wij volstaan met het vermelden van een bericht van regeeringszijde van het front bij Madrid, luidende: De republikeinsche troepen bezetten den heuvel in de omgeving van Cerro Blanco in den sector Carabanchel.
De republikeinsche troepen openden het vuur op Fuente Luebo in den sector Jarama en joegen een groep rebellen op de vlucht, die aan den wederopbouw van een brug werkzaam waren.
(Telex-A. N. P.) **(Vor. ber. Blokkade 2996 E.; Niet-inmenging 3018 A.)**

21 NOVEMBER 1937

F. **NEDERLAND. — Tweede Kamer. - E. Roolvink benoemd verklaard. —**
Als opvolger van prof. mr. P. J. M. Aalberse is tot lid van de Tweede Kamer benoemd verklaard de heer E. G. M. Roolvink te Almelo. (N. R. Crt.)
(Vor. ber. Nieuwe leden 2840 D.)

G. **NEDERLAND. — Mr. Dr. L. N. Deckers leider der R.K.-Kamerfractie. —**
Tot voorzitter der R.K. fractie in de Tweede Kamer, als opvolger van mr. R. J. H. van Schaik, werd benoemd mr. dr. L. N. Deckers. (N. R. Crt.)
(Vor. ber. Mr. Dr. L. N. Deckers 2645 A.)

H. **ENGELAND. — Plichten jegens Egypte. —**
In het Lagerhuis is 15 Nov. '37 de vraag gesteld of het de meening der Britsche regeering is, dat de bepalingen van het Britsch-Egyptische verdrag haar verplichten, het grondgebied van Egypte te verdedigen in geval dit land het slachtoffer van een niet-uitgelokten aanval zou zijn en of de Britsche regeering voornemens is, haar verplichtingen in dit opzicht na de komen.
De onderminister van Buitenlandsche Zaken, Cranborne, beantwoordde beide vragen bevestigend.
Op een andere vraag antwoordde Cranborne, dat hij geen reden had te veronderstellen, dat de versterking der Italiaansche troepen in Libye tegen Egypte is gericht.

Ontkennend beantwoordde Cranborne de vraag van een Lagerhuislid of de Britsche regeering uitgenoodigd was zich aan te sluiten bij het onlangs door Duitschland, Italië en Japan geteekende anti-komintern-pact. (Times)
(V. b. Engeland-Egypte 2556 F.; Egypt. Def. 2982 C.)

A. **FRANKRIJK. — Cagoulards. - Wapendepôts ontdekt in Parijs. —**
De „Paris Soir" verklaart verbazingwekkende inlichtingen te hebben ontvangen over de ontdekking in de kelders van een familiepension te Parijs, van wapens en een groote hoeveelheid munitie. Voor het vervoer der in beslag genomen goederen zijn drie vrachtwagens noodig geweest.
De kelders van het bewuste huis bevatten geheime kamers, met speciale betonversterkingen. Er is o.m. nog een hoeveelheid van 15 K.G. ontplofbare stoffen opgespoord.
In het geheel zijn, naar men verder verneemt, drie geheime bergplaatsen voor wapens en munitie ontdekt. Twee personen zijn in staat van beschuldiging gesteld. Het is mogelijk, dat nog meer bergplaatsen zullen worden opgespoord, daar het onderzoek nog niet is afgeloopen. In de afgeloopen dagen zijn ook te Dieppe verscheiden arrestaties verricht, die met deze zaak verband houden. Reeds zijn in September te Parijs drie personen gearresteerd, leden van het geheime genootschap der „Cagoulards". De jongste arrestaties en vondsten staan hiermede in verband. (Paris Soir) **(Vor. ber. Cagoulards 2961 D.)**

B. **NEDERLAND. — S.D.A.P. - Paul Kiès c.s. geroyeerd. —**
Naar „Het Volk" meldt, heeft het partijbestuur der S.D.A.P. in zijn vergadering van 13 Nov. '37 tot royement van de leden de heeren P. Kiès, J. H. Anema, S. de Groot, J. D. van der Mei, A. Van Wallinga-Veldman, H. Eisenga en A. H. Loots krachtens artikel 12 der statuten besloten. (Het Volk)
(Vor. ber. S.D.A.P. 2695 D.)

C. **LETTEREN. — Boeken die door de pers gunstig besproken zijn - Onze wekelijksche opgave. —**
Amerikaansch: Susan Ertz — „No hearts to break". (Hodder and Stoughton) **(Vor. ber. 2996 A.)**
Chineesch (in het Engelsch): Shi Ching, or Book of Songs translated by Arthur Waley with Textual Notes. (Allen and Unwin) **(Vor. ber. 2996 A.)**
Duitsch: W. Dreesen — „Hundert Tage auf Bali". (Broschek, Hamburg)
S. Langner — „Die purpurne Stadt". (Fischer, Berlin) **(Vor. ber. 3012 A.)**
Engelsch: Seán O'Faoláin — „A purse of Coppers, Short Stories of Irish Life." (Cape)
Katryn Jean Macfarlane — „Divide the desolation". (Life of Emily Brontë) (George G. Harrap & Co., London) **(Vor. ber. 3012 A.)**
Fransch: L. Daudet — „La Tragique existence de Victor Hugo". (Michel, Paris)
H. Tongas — „Atatürk et le vrai visage de la Turquie Moderne". (Geuthner, Paris) **(V. b. 3012 A.)**
Nederlandsch: Max Kijzer — „De verborgen dissonant". (A. W. Bruns & Zoon's Uitg., Utrecht)
François Pauwels — „Rechter Thomas". (Querido, A'dam) **(Vor. ber. 3012 A.)**
Spaansch (Nederlandsche vertaling): Pio Baroja — „Sacha (el mundo es ansi)", vertaald door J. L. Pierson met een inleiding over Baroja door prof. dr. C. F. A. v. Dam. (H. J. W. Becht, A'dam) **(2980 C.)**
(Red. K. H. A.)

D. **CHINA. — Conflict met Japan - Keizerlijk Hoofdkwartier in Japan - Nanking verlaten, Hankau hoofdstad - Dood van mgr. Schraven - Internationale Concessies. —**
Keizerlijk Hoofdkwartier in Japan. — Het aangekondigde Keizerlijke hoofdkwartier is op 20 November een feit geworden. Voor de eerste maal sedert het uitbreken van de vijandelijkheden is een officieele mededeeling verschenen der door de Japanners geleden verliezen. Het ministerie van Oorlog te Tokio meldt, dat 16.048 Japanners gedood zijn op het Chineesche slagveld.
Volgens Japansche berichten zou Soetsjau nu bezet zijn.
De Chineesche regeering te Nanking heeft de stad verlaten en als verblijfplaats Hankau gekozen op 768 Engelsche mijlen Zuidwestelijk van Peiping.
Naar verluidt zouden de Japansche troepen in snel tempo op Nanking aanrukken. Volgens Chineesche berichten zou Nanking, hoewel ontruimd — worden verdedigd.
Mgr. Franciscus Schraven, Apostolisch vicaris van Tsjeng Tingfoe is in de nabijheid van zijn standplaats door Chineesche bandieten vermoord. Hij was reeds 35 jaren in het Verre Oosten. Zijn familie woont te Lottum.
De Japansche militaire autoriteiten te Shanghai wenschen doortocht in de Internationale Concessies.
(Domei - Central News Bureau)
(Vorig bericht 3012 E.)

E. **ROEMENIE. — Het tweede Kabinet-Tatarescu. —**
Het ministerie Tatarescu is op 13 Nov. '37 afgetreden. Op 18 Nov. werd een nieuw kabinet door Tatarescu samengesteld, dat door den Koning beëedigd is. Het is als volgt samengesteld: Minister-president: Tatarescu (onveranderd); Verkeerswezen: Inculets, tot dusver plaatsvervangend minister-president; Binnenlandsche Zaken: Franasovici, tot dusver Verkeerswezen; Buitenlandsche Zaken: Antonescu (onveranderd); Financiën: Carcicov (onveranderd); Handel en Industrie: Buloi (nieuw, liberaal); Landbouw: Jonescu-Sistesi (nieuw, partij-Jorga); Defensie: generaal Ilasevici (onveranderd); Luchtvaart en Marine: Radu Irimescu (onveranderd); Justitie: Sassu (onveranderd); Schoone Kunsten: Viktor Jamandi (onveranderd); Coöperatiewezen: Negura (onveranderd); Openbare werken: Nistor; en Onderwijs: Angelescu (onveranderd).
Ministers zonder portefeuille worden Manoilescu Strunga en Valer Pop, de vroegere minister van Handel, die onlangs de tegen de minderheden gerichte circulaires over de ethniseering der ondernemingen rondstuurde. (Adeverul)

Uit de wijziging, die de nieuwe tegenover de oude ministerlijst vertoont zou men geneigd zijn aan te nemen, dat de extremistische Roemeensche nationale strooming voor het oogenblik zwakker is geworden. De twee voornaamste vertegenwoordigers van dezen koers der geprononceerde vijanden van de ethnische en godsdienstige minderheden, waren de plaatsvervangende minister-president Inculets, wiens te groote lankmoedigheid tegenover fascistische stroomingen Tatarescu dwong hem de portefeuille van Binnenlandsche Zaken te ontnemen en de vroegere minister van Justitie, Valer Pop, die om dezelfde reden zijn oorspronkelijke portefeuille met dien van Handel zag verwisselen. Thans heeft Inculets, ofschoon hij weer op Binnenlandsche Zaken rekende, het politiek minder belangrijke Verkeerswezen gekregen. Franasovici, die Binnenlandsche Zaken heeft gekregen, dat juist met het oog op de aanstaande verkiezingen van zoo groot belang is, geldt als vertrouwensman van Tatarescu. Valer Pop heeft Handel moeten afstaan aan Jon Bujoi, die tot nu toe directeur van het grootste Roemeensche kolenconcern was. Hij is een man van de praktijk, die hoogstwaarschijnlijk de kracht van zijn ambt niet in overdreven nationalisme zal zoeken, gelijk zijn voorganger.
Ten aanzien van de buitenlandsche politiek is de meening over de nieuwe regeering minder uiteenloopend dan ten opzichte van de binnenlandsche: men neemt aan, dat zij zich op de lijn van de eerste regeering-Tatarescu zal bewegen. Het wordt waarschijnlijk geacht, dat Tatarescu zelf na de verkiezingen de portefeuille van Buitenlandsche Zaken overneemt.
De verbittering in de nationale boerenpartij is begrijpelijk. De bijeenkomst van haar hoofdbestuur, aanvankelijk op 18 dezer bepaald, is tot 23 November uitgesteld.
De Adeverul geeft te kennen, dat nu het destijds gebrachte offer nutteloos is gebleken en de boerenpartij met de uitschakeling van Maniu uit de actieve politiek toch het vertrouwen van den Koning niet heeft gewonnen, ook de aanstaande politieke actie van de partij „niet meer de strijd van de eene partij tegen de andere" zal zijn. (Nieuwe Rott. Crt. - Adeverul)
(Vorig bericht 2690 H.)

22 NOVEMBER 1937

F. **SOVJET-RUSLAND. — Opheffing van vijf Duitsche consulaten. —**
Tass meldt uit Moskou, dat als resultaat van besprekingen tusschen Berlijn en Moskou, de Duitsche regeering zich bereid heeft verklaard uiterlijk 15 Januari '38 vijf consulaten in de Sovjet-Unie te sluiten. Het zijn de consulaten te Leningrad, Tiflis, Charkof, Wladiwostok en Odessa. (Tass)

A. Herdenking van Vondel's 350sten geboortedag. — Joost van den Vondel's 350ste geboortedag (17 Nov.) werd alom in den lande op luisterrijke en waardige wijze gevierd.

Tentoonstelling. — In het museum Fodor aan de Keizersgracht te Amsterdam werd 13 Nov. '37 in tegenwoordigheid van een groot aantal belangstellenden een tentoonstelling geopend, gewijd aan het leven en de werken van Joost van den Vondel.

Vondel's herdenkingspenning (Begeer).

Namens het Amsterdamsche Vondelcomité begroette wethouder drs. E. Boekman, alle aanwezigen, in het bijzonder den minister-president, dr. H. Colijn.

De voorzitter van de tentoonstellingscommissie, prof. dr. H. Brugmans, hield hierna een rede, waarin hij de groote beteekenis van Nederland's grootsten dichter in het licht stelde.

Eere-doctoraten. — De senaat der Amsterdamsche Universiteit heeft besloten, ter gelegenheid van de Vondel-herdenking het eere-doctoraat in de letteren en de wijsbegeerte te verleenen aan Georges Duhamel, lid van de Académie Française te Parijs, prof. Th. Frings, hoogleeraar te Leipzig, Sir Herbert Grierson, oud-hoogleeraar te Edinburgh, C. R. de Klerk te Amsterdam, prof. B. H. Molkenboer O.P., hoogleeraar te Nijmegen, prof. dr. J. D. Dutoit, hoogleeraar te Potchefstroom en aan prof. dr. Aug. Vermeylen, hoogleeraar te Gent.

Op 15 Nov. '37 hebben de promoties in een buitengewone openbare zitting van den senaat in de aula der Amsterdamsche Universiteit plaats gehad. Alle promovendi waren aanwezig, behalve prof. dr. J. D. Dutoit, die weer naar zijn woonplaats is teruggekeerd.

Voorts werd de plechtigheid bijgewoond door den president-curator van de Amsterdamsche universiteit, dr. W. de Vlugt, door de wethouders der gemeente Amsterdam en de meeste raadsleden, de curatoren, hoogleeraren, lectoren en privaat-docenten der universiteit en een groot aantal studenten.

Vondel's beeltenis. — Aan den gevel van de Effectenbeurs, de plaats, waar eens 's dichters woning stond, werd op 17 November Vondel's beeltenis plechtig onthuld.

Prof. B. H. Molkenboer O.P., de voorzitter van het Nationaal Vondelcomité, sprak een rede uit, waaraan wij het volgende ontleenen:

Op deze historische plek in Amsterdam heeft de eenvoudige winkel gestaan, waar Vondel als een eenvoudig burgerman voor zijn gezin zijn brood trachtte te verdienen. Hier ook is hij getrouwd met een meisje, Maria de Wolff, dat even verder in de Warmoesstraat woonde. Hier heeft hij zich als dichter ontwikkeld tot volle menschelijke rijpheid, en is hij lid geworden van de rederijkerskamer.

60 jaren van zijn leven bracht de groote dichter door in deze straat.

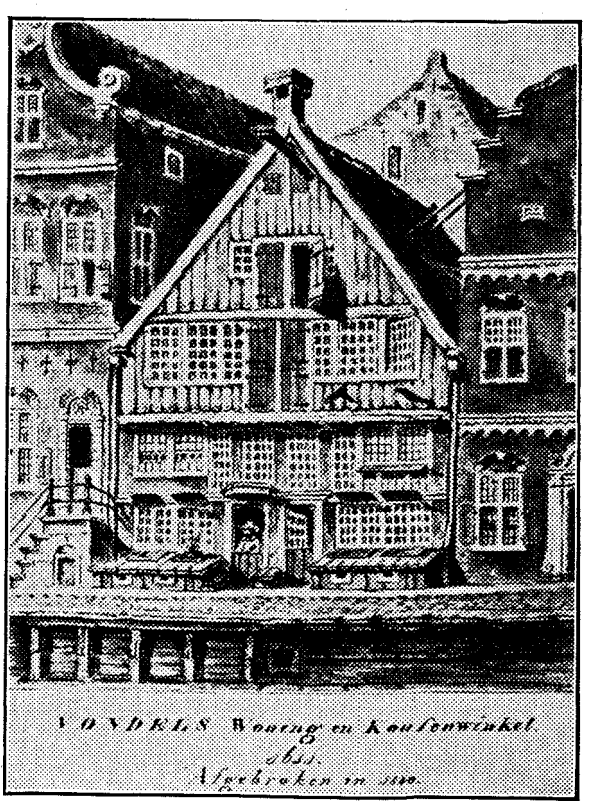
Er zijn redenen te over, aldus spr., om Vondel op deze plaats te herdenken. Zijn Palamedes, zijn Gijsbreght, zij zijn hier ontstaan, en ook heeft in deze straat het gejoel weerklonken, toen men het hem lastig begon te maken. Spr. achtte het een voldoening voor allen, en niet het minst voor het gemeentebestuur, dat thans, op Vondel's 350sten geboortedag op deze gedenkwaardige plaats in de oude stad een beeld te zijner eere wordt onthuld, en verzocht daarop aan mej. Boekman, dochter van den wethouder voor Kunstzaken, de onthulling te willen verrichten. Het doek viel, terwijl de samengestroomde menigte applaudisseerde en het beeldhouwwerk van mej. G. Rueter, met daaronder de woorden: „Hier stond Vondel's woning, waar hij zijn Gijsbreght van Aemstel schreef in 1637", werd zichtbaar.

Direct daarop klonk zuiver en gedragen het „O, Kerstnacht, schooner dan de dagen," op oud-Hollandsche wijze gezongen door een meisjeskoor onder leiding van W. Gehrels.

Herdenkingsrede van prof. dr. C. Gerretson in de Nieuwe Kerk te Amsterdam. — De dichter, aldus spr., leeft niet buiten de gemeenschap; de gemeenschap niet zonder den dichter! In deze gedachte opgegaan tot Vondel's feest, vindt spr. zijn thema bepaald door den aard dezer plechtigheid. Dit graf, aan deze plaats.

Waar is Vondel's plaats in de historische natie? Niet als meester der taal; zijn plaats als Prins der Dietsche dichters is onbetwist. Maar Vondel was koopman; een bedrijvig lid eener strijdende gemeenschap op zoek naar haar eigen orde; onmogelijk géén stelling te nemen in de brandende vraagstukken van bedrijf, kerk en staat; die stelling bepaalt mede zijn nationale plaats. Lang scheen ook die plaats vast te staan. De romantiek zag de Hollandsche natie als geestelijk-politieke eenheid; die natie beleefde in Vondel's tijd haar gouden eeuw; hoe kon men hem, den groot-

VONDEL

sten dichter, anders zien, dan als haar exponent? Die voorstelling had haar bezwaar; dong naast Vondel ook niet Rembrandt naar die plaats? De romantische compositie bracht uitredding: zij dichtte tusschen beide kunstenaars een verborgen harmonie; een inniger verwantschap dan zij zelf konden beseffen. Zoo bleven zij de tweeëenige uitdrukking der nationale gedachte.

Rembrandt's Huismeester, Schmidt Degener, heeft, in een meesterlijk opstel, dit liefelijk tafreel verstoord, en Rembrandt en Vondel als geestelijke antagonisten tegenover elkaar gesteld: Rembrandt de Hollander, man van de Renaissance; Vondel de Vlaming, man van de Barok. Dat is een verlossende daad geweest. Velen hebben hem bestreden; allen althans een eindweegs gevolgd. Het verst wel de school, die Vondel heeft geproclameerd tot den dichter der Nederlandsche Contrareformatie.

Spr. heeft voor het werk van die school groote waardeering. Zij eerst heeft ons den Roomschen Vondel doen begrijpen. Maar is die school haar doel niet voorbijgestreefd? Vondel Vlaming, Vondel Barokman, Vondel dichter der contrareformatie; heeft men niet bemerkt, dat men al ijverende, Vondel over de geestelijke grenzen der historische natie heeft gezet? Want Amsterdam is Antwerpen niet; niet in de Barok heeft zich het nationale genie uitgedrukt; en nog altoos geldt Schiller's woord, dat er slechts één natie is die aan de Reformatie zijn aanzijn dankt; en dat is onze Republiek! Men heeft, vreest spr., vergeten, dat ook in de geestelijke wereld, een plaats bepaald wordt door de kruising van twee richtlijnen. Wie langs een meridiaan koerst zonder poolshoogte te nemen, verzeilt licht aan lager wal.

De koers, die Vondel gekozen heeft, is bekend. Zijn groote avontuur is zijn Romevaart. Maar op zijn weg daarheen ligt een machtig obstakel, het Calvinisme, dat door zijn invloed op de noodformatie van staat en kerk, ook Vondel's levensvorm heeft bepaald. Daartegen richt hij zich met al de passie van zijn ziel. Eerst

VONDEL

Vondel op 92-jarigen leeftijd, geteekend door Philips Koninck.

tegen, wat hem, als uitdrukking van dat beginsel, in zijn openbare leven hindert; dan ook tegen zijn kernidee, de praedestinatie, zelf.

Het is de verdienste der genoemde school, dat zij Vondel's geheelen weg naar Rome liefdevol heeft gekarteerd; maar haar fout is, dat zij van Vondel's wederpartij een caricatuur geeft.

De doorsneê Nederlander, heeft men gezegd, oordeelt

Vondel's herdenkingspenning (Begeer).

over Oldenbarnevelt en de Praedestinatie zoo als Vondel's verzen hem geleerd hebben te oordeelen. Dat is waar, maar moet de historicus zich, (zooals deze school, die spr. noemde, doet), zich vereenzelvigen met Vondel's polemiek? Het Decretum horrible moge een verrukkelijk gedicht zijn, is het een bruikbare maatstaf tot waardeering der calvinistische gedachte? Beoordeelt men b.v. ook de Roomsche leerstukken met Marnix' Bijenkorf in de hand? De historicus behoort zich te verheffen boven de polemiek van den tijd, die hij poogt te herscheppen. Hij behoort beide partijen recht te doen. Men begrijpt niet veel van des Zwijger's grootheid, wanneer men in Philips II slechts een gedegenereerde tyran ziet; men verstaat Vondel's nationale beteekenis niet, wanneer men, niet ook den invloed van de Reformatie op zijn denken en dichten ten volle gelden laat.

Spr., mede „issu de Calvin", zal thans trachten dien, zeer diepen, invloed duidelijk te maken. Hij hoopt zoo den verbannen schim des Dichters weer terug te voeren in den Hollandschen tuin; naar de stad die hem geburgerd en gelauwerd heeft; waar hij rust in dit graf aan deze plaats.

Spr. betoogt, dat Vondel's geestelijke ontwikkeling de afschaduwing is van de ontwikkeling der natie. Wat betreft de staatkundige consequentie blijft Vondel aan de Reformatie getrouw; hij blijft een fanatiek vijand van alles wat op gewetensdwang lijkt. In zooverre verwerpt hij dus de Contrareformatie. Daarentegen accepteert Vondel de geestelijke leiding der Contrareformatie, en in zooverre opteert hij dus tegen de Reformatie. Maar dit is geen afval, daar hij, als tegenstander van de praedestinatie, aan de kerngedachte van het Calvinisme nooit deel heeft gehad. Als doopsgezinde aanhanger van den vrijen wil staat hij van het begin af aan aan den Roomschen kant van de door de Calvinistische Reformatie getrokken dogmatische hoofdscheidingslijn.

Vondel is dus deels kind van de Reformatie, deels van de Contrareformatie, en dit niet als een onoplosbare tegenstelling, maar in een historisch-noodzakelijk verband; omdat hij als burger van de Republiek veilig is voor Rome's wereldlijken dwang, waarvoor zij vader Antwerpen is ontvlucht, kan hij zich nu

vrijwillig stellen onder Rome's geestelijk gezag. Wil men Vondel persé een etiket geven, dan zou spr. hem liefst zien genoemd: de Dichter van de Hollandsche Restauratie.

Vondel-Congres te Amsterdam. —
In de aula der gemeente-universiteit werd op 18 Nov. 1937 het Vondelcongres geopend, een der hoogtepunten in de herdenking van den nationalen dichter, die 350 jaar geleden werd geboren.
Voor dit congres bestond zeer groote belangstelling en ruim zeshonderd deelnemers waren bijeen, toen minister Slotemaker de Bruïne het congres opende. Wethouder drs. E. Boekman heeft namens het Amsterdamsche Vondelcomité den congressisten een welkom toegeroepen. Dit congres, zoo zeide spr., beteekent een wetenschappelijke waardeering van Vondel en om historische reden kwam het gebouw der gemeentelijke universiteit in de eerste plaats in aanmerking, om daar het congres te doen houden.
Geen officieele relatie bestond er tusschen Vondel en het Amsterdamsche athenaeum, doch niettemin was hij door nauwe banden van persoonlijke vriendschap en stedelijken trots met deze instelling verbonden.
De minister van Onderwijs, Kunsten en Wetenschappen, prof. dr. J. R. Slotemaker de Bruïne opende hierna het congres met een rede, waarin hij zeide met instemming te ontwaren, dat men in deze dagen Joost van den Vondel doet leven voor breede kringen van ons volk. Dat voorts dit congres uitgaat zoowel van het nationale als van het Amsterdamsche Vondelcomité, achtte spr. een zeer gelukkig feit. Het symboliseert op zeer gelukkige wijze, dat de echte Amsterdammer, die Vondel is geworden, tevens Nederlander is, die aan gansch ons volk behoort.
Voor dat volk kan het enkel winst zijn, dat Vondel door breede kringen thans her-ontdekt, misschien zelfs ontdekt wordt. Het groote geestesgoed, dat aan een volk geschonken is in zijn kunstenaars, moet voor al breeder kringen present zijn, zullen wij als volk niet armer worden.
De minister sprak den wensch uit, dat dit congres er sterk toe zou mogen bijdragen Vondel te doen kennen en te doen leven, dat is ook: ons volk literair, cultureel, geestelijk te verrijken, met welken wensch spr. het congres geopend verklaarde.
Na een voordracht van mevr. Jacqueline Royaards—Sandberg was nu het woord aan den eersten inleider, prof. B. H. Molkenboer O.P., die sprak over het dichterlijke in Vondel, vervolgens spraken prof. dr. Jozef Muls over „Vondel en Zuid-Nederland", dr. J. Romein over „Vondel's plaats in de Europeesche Cultuur", dr. C. R. de Klerk over „Het Classicisme in Vondel" en dr. W. A. P. Smit over „De waardeering van Vondel".

Aan het gebouw van de Effectenbeurs te Amsterdam, werd op de plaats, waar eens de woning van Vondel heeft gestaan Vondel's beeld aangebracht.

Herdenkingsplechtigheid in den Stadsschouwburg te Amsterdam. —
Het hoogtepunt van de groote Vondel-herdenkingsplechtigheid op 17 Nov. '37 in den Stadsschouwburg te Amsterdam was de openbaarmaking van het gedicht „Amsterdam en Vondel", dat Albert Verwey kort voor zijn dood in opdracht van het Amsterdamsche Vondel-comité had voltooid. Het gedicht, dat door prof. dr. N. A. Donkersloot werd voorgelezen, maakte diepen indruk op de toehoorders. Hieronder laten wij er eenige passages uit volgen. Het begint aldus:

VONDEL

November was de maand, de dag pas aangebroken
Toen ik langs d'Amstel ging,
De stad en de rivier nog in de mist verdoken
Die mij ook klam omving.

De nevel scheurde niet, maar scheen zich te vergaren,
Sloeg als een sluier uit:
Een hoge vrouw stond voor me: een kroon omsloot
En een bekend geluid [haar haren,

Hief aan: „Ik ben de stad, die ge in uw jeugd be-
Die ge daarna verliet, [minde,
En soms maar, als een vreemd, schoon dan een wel-
Bezocht, maar dient haar niet". [gezinde,

Na de stedemaagd te hebben bezongen, vraagt de dichter haar:
Weet ge waarom ik kom? Hoef ik de maand te noe-
De dag en 't zalig jaar, [men,
Toen aan de Rijn een kind, waarop we nu nog roe-
Geluid sloeg en gebaar? [men,

„Vondel" — zij zei 't niet luid, maar innig klonk 't
„Vondel" — spreek mij van hem. [gefluister —
Als ik zijn naam maar hoor, gedenk ik de oude luis-
Spreek en ik hoor zijn stem. [ter.

Toen sprak ik haar van hem, herdacht zijn eerste
Herzong zijn eerste zang. [komen,
De zon brak door en de rivier scheen nu te stromen
Met vreugdevoller drang.

Want ik herdacht de tijd, toen Amsterdam naar Oos-
En Westen vloot op vloot [ten
Uitzond die schatten bracht, die nochtans 't volk niet
In twist en oorlogsnood. [troostten

Zijn lied'ren stemde ik aan. De kunstvolle gewroch-
Romeins en Grieks van snit, [ten,
Gedacht ik, waar zijn dromen zich tot vormen vloch-
Voor altijd ons bezit. [ten,

En Verwey eindigt zijn schoon herdenkingsvers dan met de strofe:
Lachend en schreiend stond ze ook nu: de laatste
Was heen, maar nu ook zij. [nevel
Ik ging alleen naar stad en zocht langs markt en
Naar Vondels burgerij. [gevel

(Red. K. H. A.) **(Vor. ber. Vondel 2817 E.)**

A. Bestuursregeling. —

In „Onze Mail" vinden wij een uiteenzetting van het Bestuur en Beheer over Nederl.-Indië, dat voor vele onzer lezers, die van de bestuursinrichting in onze koloniën niet zóó op de hoogte zijn als wel, gezien het belang van onze koloniale bezittingen voor ons land, gewenscht moet worden, veel wetenswaardigs bevat. Wij veroorloven ons ter voorlichting een en ander hier over te nemen.

Volgens de staatsregeling berust het Opperbestuur over Ned.-Indië uitsluitend bij den Koning.

Geen enkele bestuursdaad echter kan onttrokken worden aan het toezicht en de beoordeeling van de Staten-Generaal.

Het Opperbestuur door de Kroon geschiedt verder onder voortdurende deelneming en algeheele verantwoordelijkheid van den Minister van Koloniën. Het Opperbestuur berust daarom feitelijk geheel in Holland, doch practisch komt dit neer op een supervisie op het Algemeen Bestuur door den Gouverneur-Generaal in Indië uitgeoefend. De Gouverneur-Generaal is daarbij gehouden zich te gedragen naar 's Konings aanwijzingen.

Men zal begrijpen, dat de verhouding tusschen Gouverneur-Generaal en Kroon hierdoor een zeer bijzondere is. Van een verschil van meening, althans een diepgaand verschil kan wel geen sprake zijn. Zoo dit eens zou mogen gebeuren, dan zou eventueel de Gouverneur-Generaal tot aftreden kunnen worden gebracht. Een dergelijke maatregel is natuurlijk feitelijk ondenkbaar. Wat wel denkbaar is, is dat de Staten-Generaal, welke toezicht uitoefent en beoordeelt, het niet eens is met de zienswijze van den Minister van Koloniën die ten nauwste samenwerkt met den Gouverneur-Generaal. In dat geval zal de Staten-Generaal den Minister tot aftreden kunnen brengen.

De tweede instantie van Bestuur is het Indisch Bestuur. Dit wordt uitgeoefend door den Gouverneur-Generaal, die bij die uitoefening zich te houden heeft aan de bestaande regelen en aanwijzingen. De Landvoogd is echter niet de machthebber bij uitsluiting. Hij heeft naast zich een Raad van Nederlandsch-Indië. In bepaalde gevallen zal hij het advies van dien Raad moeten inwinnen; in sommige gevallen zal de Gouverneur-Generaal een beslissing dienen te nemen in overeenstemming met de inzichten van dien raad.

Men zal zich gemakkelijk kunnen voorstellen, dat de Landvoogd het advies van dien Raad niet zal kunnen missen. De Raad is samengesteld uit mannen, die het tot de hoogste positie in Indië hebben gebracht en wier oordeel geschraagd wordt door jarenlange ervaring en groot inzicht. Men vindt er (als regel) een gewezen Gouverneur van de Buitengewesten in, wiens oordeel natuurlijk toonaangevend is wanneer een kwestie, de Buitenbezittingen betreffend, wordt behandeld. Verder telt de Raad gemeenlijk een vertegenwoordiger van het Binnenlandsch Bestuur (vertegenwoordiger is hier op te vatten als: uit het Binnenlandsch Bestuur voortgekomen), een specialist op het gebied van Financiën en Begrootingen, Inlandsche leden, somtijds leden die zich als Algemeen Secretaris een uitgebreide kennis van Indië hebben verworven, als b.v. de heer Welter destijds. Een enkele maal is ook een vooraanstaand jurist — Professor Van Kan — als lid van den Raad uitverkoren. Wanneer men dan verder de bestuurs-instanties beschouwt, dan heeft men de verschillende departementen, met departementshoofden als leiders. Zoo heeft men het Departement van Financiën, van Justitie, van Economische Zaken, van Onderwijs en Eeredienst, van Marine en van Oorlog. Men zou deze departementen kunnen vergelijken met onze Ministeries, met dien verstande, dat de departementshoofden niet te vergelijken zijn met onze Ministers, wier verkiezing min of meer afhangt van hun „politieke kleur". Departementshoofden worden als zoodanig benoemd om hun bekwaamheid en ervaring en zijn daarom beter op één lijn te stellen met de secretarissen-generaal van onze Ministeries.

Verder wordt de Gouverneur-Generaal bijgestaan door een speciaal bureau, waar bekwame ambtenaren zetelen, in staat om den Gouverneur-Generaal toelichting te geven op verschillende onderwerpen. Dit bureau heet de Algemeene Secretarie.

Dan heeft men nog het „Bestuur ter plaatse". Om te beginnen het Europeesch Bestuur.

Nederlandsch-Indië is in gewesten verdeeld met aan het hoofd een Gouverneur of Resident. De Gouverneur of Resident is feitelijk de vertegenwoordiger van den Gouverneur-Generaal in zijn gewest. Hij heeft onder zich assistent-residenten, controleurs, adspirant-controleurs en voor de Buitengewesten ook gezaghebbers en hulp-gezaghebbers.

Het Binnenlandsch Bestuur vormt de eigenlijke schakel tusschen het Europeesch gezag en de Inlandsche wereld. Men begrijpt dus welk een verantwoordelijkheid de ambtenaren van het B.B. dragen. Zij zijn het die de Inheemsche bevolking moeten vrijwaren voor willekeur van welke zijde ook (want dit is een van de eerste plichten van den Gouverneur-Generaal), zij moeten ook de orde weten te bewaren en elke strooming onder die Inheemsche bevolking, welke in conflict kan komen met de handhaving van gezag, weten te onderkennen.

Voor den Europeeschen ambtenaar, die de meestverantwoordelijke taak in Indië heeft — de schakel te zijn tusschen Europeesche en Inlandsche wereld — is kennis van de Inlandsche talen onmisbaar.

Dan hebben wij nog het Inlandsch Bestuur.

Men heeft namelijk het beginsel gevolgd om de Inheemsche bevolking zooveel mogelijk te laten onder zijn eigen hoofden, voor zoover dat mogelijk is.

NEDERL. OOST-INDIE

Op Java heeft men als hoogste Inlandsche ambtenaren de Regenten, voortgesproten uit een oud en adellijk geslacht, dat reeds lang zetelt op de plaats waar zij hun hooge functie uitoefenen.

De beteekenis der Regenten is niet overal dezelfde. Populair gezegd kan de Regent „van zijn functie maken wat hij wil". Hij kan de „zuil van gezag" zijn, zooals menig goed en rechtschapen Regent is en geweest is. Hij kan ook iemand zijn, die het voldoende vindt een staat als Regent te voeren, terwijl de resident of assistent-resident verder de man is die beheert en leidt.

Onder den regent staat een patih, die de aanwijzingen van den Regent volgt en die meer direct contact heeft met de bevolking. Onder den patih staan weer wedono's en assistent-wedono's, die gevestigd zijn in de kleinere plaatsen; dit zijn dus districtshoofden en onder-districtshoofden.

Ten slotte heeft een complex van inlandsche woningen, de desah, een gehucht zouden wij zeggen, een dorp misschien, zijn eigen hoofd. Hij wordt door de bevolking zelve gekozen uit haar eigen midden. Hij wordt bijgestaan door leden van het dorpsbestuur, die eveneens door de bevolking worden verkozen.

(Onze Mail) **(Vor. ber. Bestuur 2366 F.)**

B. Sombere aspecten voor Indië's export naar Japan.

De strijd welke tusschen China en Japan uitgevochten wordt, zal, afgezien van eventueele wijzigingen in de politieke constellatie in het Verre Oosten, een enormen terugslag hebben in de economische verhoudingen van de Pacificlanden.

Welke gevolgen deze „onverklaarde" oorlog reeds voor den handel in deze gewesten heeft gehad, blijkt wel uit verschillende cijfers en gegevens, welke het „N. v. d. Dag v. Ned.-Indië" onlangs publiceerde.

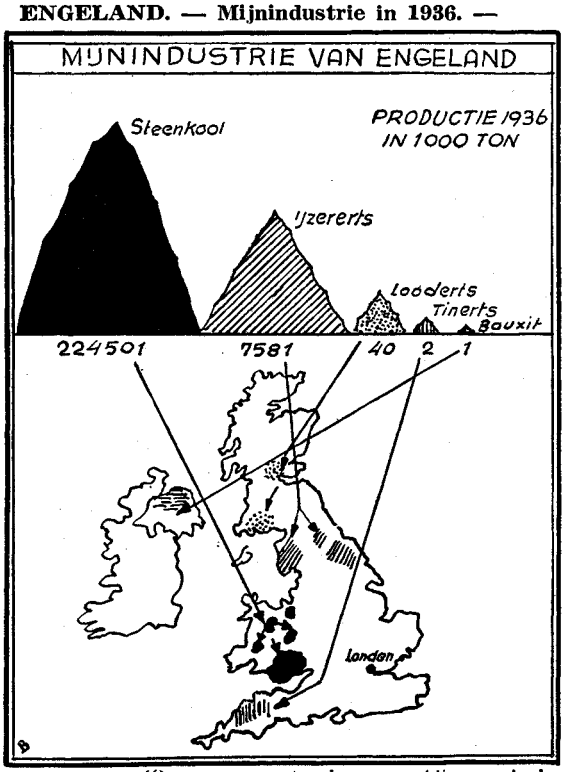
Sinds jaren heeft de handelsbalans met Japan voor Ned.-Indië een invoersaldo gelaten, dit jaar is deze situatie nog toegespitst.

Gedurende het 1e semester exporteerde Indië naar Japan (incl. Formosa) 712.000 ton aan producten ad *f* 24.400.000 (v. j. 615.000 ton en *f* 15.800.000).
Tot deze export-toeneming droeg vooral bij de petroleum, waarvan de uitvoer vermeerderde met 43.600 ton tot 307.000 ton.
Voorts is van drie specifieke Indische producten, maïs, kapokpitten en gaplek (tapioca), de uitvoer in vergelijking met het 1e halfjaar van 1936 belangrijk gestegen.
Hiertegenover staat een daling in den export van suiker, welke met 59.000 ton terugviel tot 85.000 ton.
De invoer uit Japan naar onze gewesten heeft zich beangstigend uitgebreid.
Tegenover 129.300 tons ad *f* 34.000.000 in het 1e halfj. 1936 stelt zich de invoer in dezelfde periode van 1937 met 186.000 tons ad *f* 63.200.000.
Voor katoenen stoffen (garensoorten) bedroeg de invoer uit Japan in het 1e halfj. 1937 *f* 4.533.000 (v. j. *f* 1.804.000). Een belangrijk accrès is mede te constateeren in ijzerproducten o.m. ijzer in platen.
De Japansche deviezen-contrôle en de restrictiemaatregelen, welke sinds eenige weken van kracht zijn, treffen met vele andere landen ook Ned.-Indië. Hier volgen enkele gegevens, waaruit blijkt hoe zwaar de uitvoer van de Indische producten getroffen wordt.
Zoolang het conflict met China voortduurt zal de export van Japan naar China van de z.g. Japansche „soft sugar" vrijwel stopgezet zijn.
Terwijl in Juli de uitvoer naar Japan circa 40.000 tons' beliep, liep deze in Aug. terug tot 21.000 tons en in Sept. tot 10.000 tons. Voor de komende maanden rekent men in suiker-exporteurskringen op een vrijwel geheele stopzetting.
Ook bij de andere Indische producten vindt men reeds in Augustus een teruggang, welke zich in September verder accentueert, om dan in October te eindigen in een „slump", zooals de handel zich sinds jaren niet meer herinnert. (N. v. d. Dag v. Ned.-Indië)

(Vor. ber. 1917 G.)

23 NOVEMBER 1937

A. ENGELAND. — Mijnindustrie in 1936. —

(Overname zonder bronvermelding verboden)

(Vor. ber. Mijnen 3016 D.)

B. NEDERLAND. — Een jaar na de depreciatie. - Kosten van levensonderhoud voor arbeidersgezinnen 5,2 pct. hooger. —

Sedert het oogenblik, waarop de gulden van het goud werd losgemaakt, heeft het Gemeentelijk Bureau van Statistiek in Amsterdam maandelijks een overzicht gegeven van de kosten van het levensonderhoud voor arbeidersgezinnen te dezer stede. Het peil der prijzen voor den oorlog op 100 stellende bleek het indexcijfer in September 1936, de maand der depreciatie, 132 te zijn. Thans, na een jaar, bedraagt het 138.8. Het cijfer is gedurende het eerste „depreciatie-jaar" voortdurend gestegen tot 139.1 in Augustus '37, waarna een kleine daling is ingetreden, mede veroorzaakt door verlaging van sommige crisisheffingen. Het is thans 5.2 pct. hooger dan een jaar geleden. Voor de voeding alleen is de daling sedert Augustus aanzienlijker dan voor het totale budget. Zij bedraagt 1.1 pct. en wordt hoofdzakelijk veroorzaakt door daling bij de posten aardappelen, groenten en fruit, alsmede door prijsverlaging van vetten onder den invloed van de op 29 Augustus ingegane verlaging van de heffing op boter, oliën en vetten. Ook de werking van de in Augustus ingevoerde verlaging van de crisisheffing op rundvleesch deed zich in de afgeloopen maand gevoelen, doch de vermindering, welke hiervan het gevolg is, wordt opgewogen door prijsverhooging van varkensvleesch. Bij enkele posten, zooals kaas, eieren en visch is een stijging waar te nemen, die de bovengenoemde daling evenwel niet compenseert.

Daling gering.

Anders is het met een stijging bij den post kleeding, welke van dien aard is, dat de invloed van de daling met 1.1 pct. bij de voeding voor een belangrijk deel te niet gedaan wordt, zoodat de totale uitgaven slechts een vermindering met 0.2 pct. vertoonen. Bij den post brandstof (eierkolen) is een geringe stijging te constateeren, bij den post diversen (verlaging van het porttarief op 1 September) een geringe daling.
Het verloop der indexcijfers in het geheele jaar, dat thans sedert de depreciatie verloopen is, blijkt uit het volgend overzicht (het prijspeil vóór den oorlog = 100).

		Totale uitgaven		Voeding	
		Index-cijfers	Stijging sedert Sept. 1936	Index-cijfers	Stijging sedert Sept. 1936
September	1936	132.0		120.9	
October	„	133.5	1.1%	123.5	2.1%
November	„	133.9	1.4%	123.6	2.2%
December	„	133.4	1.0%	122.1	1.0%
Januari	1937	134.1	1.6%	123.5	2.1%
Februari	„	133.9	1.5%	122.2	1.1%
Maart	„	134.2	1.7%	123.0	1.7%
April	„	136.0	3.0%	125.4	3.7%
Mei	„	136.2	3.2%	125.9	4.1%
Juni	„	137.9	4.5%	129.3	6.9%
Juli	„	138.7	5.1%	130.1	7.6%
Augustus	„	139.1	5.4%	130.0	7.5%
September	„	138.8	5.2%	128.6	6.4%

De onderdeelen.

Ten slotte volgt hieronder ook voor de afzonderlijke onderdeelen van het budget een overzicht van de stijging sedert September 1936.

Brood, beschuit, koek	11.1%
Grutterswaren	12.7%
Kruidenierswaren	0.2%
Suiker	4.4%
Melk	0.0%
Kaas	21.8%
Eieren	1.3%
Vleesch	16.7%
Visch	3.7%
Vetten	1.1%
Aardappelen	27.9%
Groenten	7.6%
Fruit	3.7%
Dranken	0.1%
Kleeding	21.7%
Schoeisel	27.8%
Huishuur	2.2%
Gas	0.0%
Electriciteit	8.3%
Brandstof	10.9%
Wasch- en schoonmaak	3.6%
Woninginrichting, huisraad	25.0%
Ziekte- en begrafenisgelden, verzekeringen	0.3%
Vereenigingen, dagbladen en tijdschr.	0.2%
Rooken	0.0%
Ontspanning	12.0%
Verkeersmiddelen	7.8%
Studiegelden en leermiddelen	0.0%
Lichamelijke verzorging	0.5%
Huishoudelijke hulp	0.9%
Diversen	4.7%

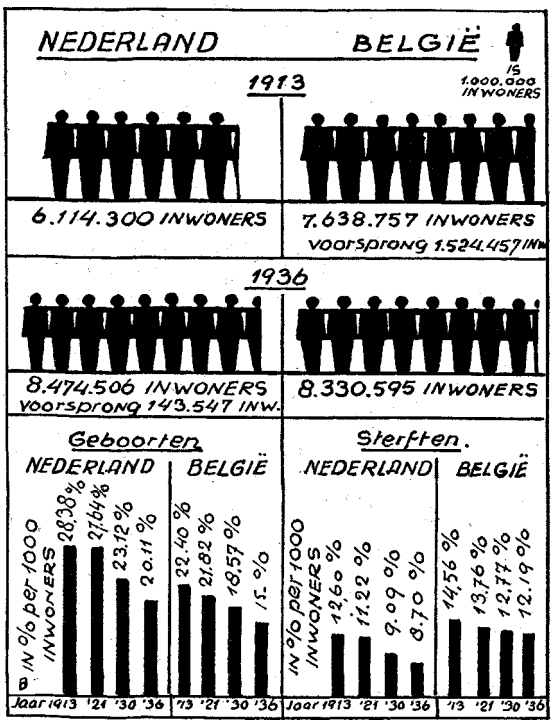
(Alg. Handelsblad - Keesings Financieel Archief)

(Vor. ber. Depreciatie 2829 B; Kosten v. Levensonderhoud 2865 B.)

C. FRANKRIJK. — Kolonel de la Rocque veroordeeld. Het kantongerecht te Lyon heeft op 9 Nov. '37 in het proces, door Pozzo di Borgo, gewezen leider van de Vuurkruisers, tegen zijn vroegeren hoofdman,

thans voorzitter van de sociale partij, de la Rocque, aangegaan wegens laster, omdat deze op een vergadering gezegd zou hebben: „Pozzo di Borgo heeft zich als patriot gediskwalificeerd door beschuldigingen te uiten waarvan hij wist, dat zij gelogen waren", La Rocque veroordeeld tot 200 francs boete, 3000 francs schadeloosstelling en de kosten. Volgens La Rocque zelf had hij gezegd: „Pozzo heeft zich in het oog van de patriotten gediskwalificeerd."
(Le Journal) **(Vor. ber. 2887 C.)**

A. **NEDERLAND. — Vergelijkende staat met België in zake bevolking, geboorten en sterften. —**

(Overname zonder bronvermelding verboden)
(Vor. ber. Nederland 3013 B; België 2150 F.)

B. **NEDERLAND. — Korting op Indische pensioenen vervalt. —**
Het overleg tusschen het departement van Koloniën en het Indische gouvernement over het al of niet handhaven van de op de Indische pensioenen toegepaste korting is geëindigd.
De bestaande Kortingswet loopt op 31 December 1937 af.
Uit het feit, dat tot dusverre geen wetsontwerp is ingediend om de korting te verlengen, mag thans worden afgeleid, dat zij op dien datum geheel zal vervallen. (Het Volk)
(Vor. ber. Ind. Pensioenen 2733 D.)

C. **DUITSCHLAND. — Anti-Semitisme. - Tentoonstelling „Der ewige Jude". - Protest van Irène Harand.** Irène Harand, de zelf „arische" uitgeefster van „Gerechtigkeit", het weekblad „Tegen rassenhaat en menschennood", schrijfster van het boek „Sein Kampf, Antwort an Hitler", en leidster van de naar haar genoemde beweging, heeft besloten, als protest tegen de Münchener tentoonstelling „Der Ewige Jude", vijftig sluitzegels uit te geven met portretten van de meest verdienstelijke Joden, voorloopig met Fransche, Engelsche en Duitsche, binnenkort ook met Poolsche, Tsjechische en Servische teksten. Als eerste is reeds een zegel uitgekomen met het portret van Paul Ehrlich en het opschrift „Antwoord op de Münchener tentoonstelling „Der ewige Jude", en verder, onder het portret: „Paul Ehrlich, Nobelprijswinnaar, Duitsche jood, heeft millioenen menschen door zijn uitvinding voor gruwelijke ziekte bewaard".
De eerstvolgende zegel zal het portret dragen van Ballin, met den tekst: „Schepper van de Duitsche handelsscheepvaart, de eenige Duitscher, die, uit smart over de nederlaag van zijn vaderland, zelfmoord pleegde, was jood".
De aanhangers van de Harand-beweging in veertig landen zullen voor de verbreiding dezer zegels zorgen.
(Alg. Handelsblad) **(V. b. Anti-Semitisme 2978 G.)**

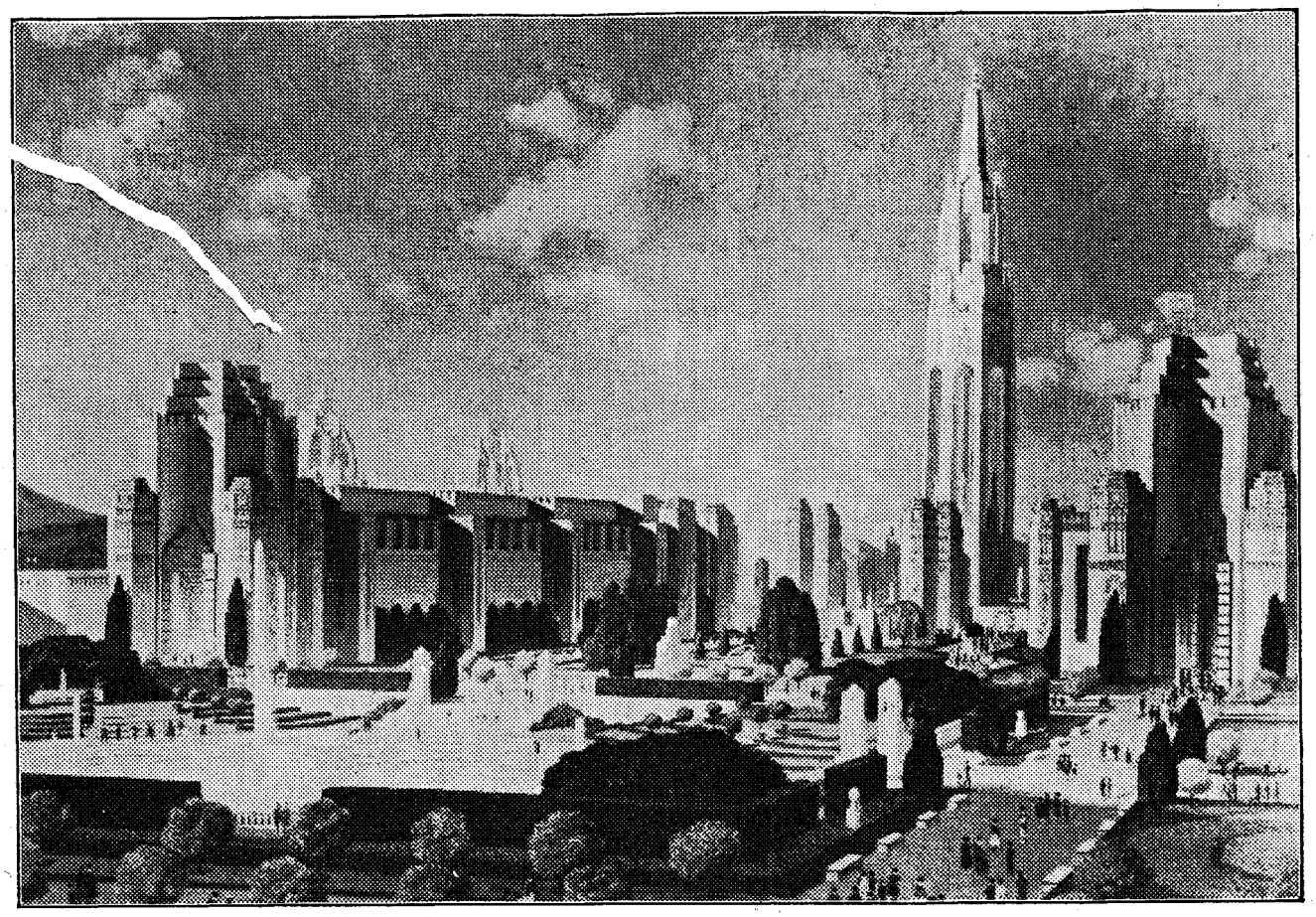
24 NOVEMBER 1937

D. **GENEVE. — De conferentie tot bestrijding van de terreur. —**
De internationale conferentie tot bestrijding van het terrorisme te Genève heeft haar werkzaamheden beëindigd. Twee ontwerp-conventies zijn uitgewerkt, die den regeeringen zullen worden voorgelegd. Het eerste ontwerp heeft betrekking op het voorkomen en het onderdrukken van terrorisme; het berust op een zeer nauwkeurige beschrijving van daden van terreur en geeft een opsomming van de feiten, die de contracteerende mogendheden verbinden om degenen, die zich aan in het ontwerp genoemde daden schuldig maken, uit te leveren. Het ontwerp bevat aanvullende bepalingen over den handel in wapenen, de vervalsching van passen en de samenwerking tusschen de politiediensten. De regeeringen kunnen tot 31 Mei 1938 haar handteekening plaatsen.
Volgens het tweede ontwerp zou een internationaal hof van strafzaken worden opgericht, bestaande uit vijf rechters, te benoemen door het Permanente Hof van Internationale Justitie te Den Haag. De staten zouden de personen, die zich aan de in het eerste ontwerp genoemde feiten schuldig maken, voor dit Hof moeten brengen. De bevoegdheid van het Hof zou facultatief zijn. (Neue Zürcher Zeitung)

E. **NOBELPRIJZEN. — Vrede. - Lord Robert Cecil of Chelwood. —**
Lord Robert Cecil, Viscount of Chelwood is de Nobelprijs voor den vrede toegekend. Lord Robert Cecil werd geboren op 14 September 1864. Hij studeerde te Eton en het University College te Oxford. In 1906 werd hij door de conservatieve partij in het Lagerhuis gebracht en als Lagerhuislid was hij een krachtig voorstander van het vrouwenkiesrecht. Tijdens den wereldoorlog vervulde hij verschillende functies in de regeering, eerst was hij onderstaatssecretaris voor buitenlandsche zaken, vervolgens minister voor de blokkade en ten slotte assistent staatssecretaris van buitenlandsche zaken.
In 1919 was hij voorzitter van den oppersten economischen raad en tezamen met president Wilson en generaal Smuts speelde hij een zeer groote rol in het opstellen van het Volkenbondshandvest. Na den vrede pleitte hij voor volledige medewerking met den Volkenbond.
In Mei 1923 trad hij in het eerste kabinet-Baldwin als Lord groot zegelbewaarder. In December 1923 werd hij tot „Peer" verheven. In het tweede kabinet-Baldwin vervulde hij de functie van kanselier voor het graafschap Lancaster.
Toen in de ontwapeningscommissie te Genève hij als de voornaamste Britsche vertegenwoordiger in 1926-'27 bemerkte, dat zijn instructies hem noodzaakten een politiek te verdedigen, waarmede hij zich niet kon vereenigen, legde hij zijn functie neer. Sedert 1919 is Lord Cecil vice-voorzitter van de Unie voor den Volkenbond en als zoodanig begon hij een veldtocht voor de ontwapening. (Svenska Dagbladet)
(Vor. ber. 2571 D.)

F. **DUITSCHLAND. — Evangelische Kerkenbond. —** Het aantal Evangelische predikanten en leden der kerkelijke oppositie, dat zich in hechtenis bevindt is sinds 7 Nov. '37 toegenomen van 95 tot 115.
(De Standaard)
(Vor. ber. 2882 A; Evang. Kerkenb. 2962 A.)

A. VEREENIGDE STATEN. — Wereldtentoonstelling te San Francisco. —

Schets van de in 1939 te houden tentoonstelling te San Francisco.
(Vor. ber. Wereldtentoonstelling Parijs 2801 D.)

B. BELGIE. — Hoogtijdagen der Vlaamsche Letteren.

Dezer dagen hebben zoowel te Brussel als te Antwerpen de hoogtijdagen van de Vlaamsche letterkunde plaats gehad. Vele duizenden hebben deze dagen meegeleefd en met enorme geestdrift de grooten toegejuicht, die gekomen waren om te getuigen en te herdenken.

Wij kunnen slechts een greep doen uit de vele redevoeringen, die gevoerd werden en bepalen ons tot het referaat van dr. F. de Pillecijn over het Vlaamsche proza, dat hij in het Paleis van Schoone Kunsten te Brussel heeft gehouden.

Het litterair geslacht, aldus spr., dat de vernieuwing in de Vlaamsche literatuur door boek en tijdschrift had gebracht, had in den tijd onmiddellijk na den oorlog zijn taak voleind. Wel was, en is er nog thans, een sporadische nabloei van de dragers der „Van Nu en Straks"-beweging, maar de geestelijke sfeer, de litteraire tijdrekening van dit geslacht ligt voor 1914. De slagvelden hebben geen hernieuwing gebracht in de Vlaamsche literatuur. Het eerste werkelijk nieuw geluid kwam uit een boekje, dat in den kerker werd geschreven en „Celbrieven" heet. In afwachting, dat nieuwe gestalten zouden vorm krijgen, vulden de ouderen van voor 1914 de leemte: Buysse, Streuvels, e.a. De oorlog en wat erop volgde, had hun geestelijke vastheid niet aangetast; hun realistische gehechtheid aan de werkelijkheden van het leven werd ongestoord voortgezet.

De jongeren zwegen intusschen en in de literatuur is het woord „jongeren" een hartverheffend euphemisme. In het Vlaamsche proza waren geen beeldenstormers. Er ontbreekt in het naoorlogsche proza een litterair geslacht en als dan zij begonnen te schrijven, die men, vijf jaar geleden, nog jongeren noemde, hadden die jongeren reeds den rijperen mannenleeftijd bereikt. Dit geschiedde zoowat tien jaar na den oorlog. Het geslacht van Vlaamsche prozaschrijvers, dat zich sindsdien gevestigd heeft, is gegroeid te midden van de verwarring der snel opeenvolgende en zelden vormende invloeden, waarmee het na-oorlogsche leven ons heeft overstelpt.

Het naturalisme, dat in Vlaanderen een tegennatuurlijk verschijnsel scheen, heeft plotseling in Walschap en Zielens een paar krachtige vertegenwoordigers gevonden. Spr. weidde uit over hun werk; over dat van Maurice Roelandts, R. Brulez, W. Elsschot e.a.

Zoo staat men dan op dit oogenblik in de wereld van het Vlaamsche proza met drie verschillende geslachten van schrijvers, die gelijktijdig de Vlaamsche literatuur aan het vestigen zijn. Sedert Vlaanderen in de Nederlandsche literatuur weer meetelt, is er thans voor het eerst continuïteit in het Vlaamsche proza. Vlaanderen heeft zich niet mogen verheugen in een litteraire traditie; thans bestaat die mogelijkheid. Bij den inzet van zijn zoo lang onderbroken cultureele verwezenlijking mag de Vlaamsche volksgemeenschap wijzen naar zijn kunstenaars van het proza.

Na afloop herinnerde August Vermeylen er aan, dat ook Pillecijn groote verdiensten heeft voor het Vlaamsche proza, welke hij zelf bescheidenlijk verzweeg, doch die eerlijkheidshalve vermeld moesten worden. (Red. K. H. A.)

(Vor. ber. Vlaamsche Roman 2993 G.)

25 NOVEMBER 1937

C. SOVJET-RUSLAND. — Het lot van de prominente figuren van 1917. —

Das Neue Tagebuch heeft eens nagegaan, wat er op het oogenblik nog over is van de bolsjewiki, die ten tijde van de Octoberrevolutie op de voorste plaatsen stonden, als leden van het Politieke bureau van de communistische partij, als leden van het militair-revolutionnaire comité, dat de leiding van den opstand had, als leden van het tweede Sovjetcongres dat de Octoberrevolutie gesanctioneerd heeft en als leden van den raad van volkscommissarissen, welke in deze dagen gevormd werd. Met de noodige correcties ziet deze lijst er aldus uit:

Een van dezen is in het eerste jaar van de revolutie als slachtoffer van een aanslag gevallen: Oeritski.

In hun functies gestorven zijn: Lenin, Swerdlof, Dzerzjinski, Loenatsjarski en Stoetsjka.

Gestorven na reeds eerder van zijn functies ontheven te zijn: Stepanof.

In de gevangenis gestorven: Rjazanof.
Door zelfmoord aan hun einde gekomen, nadat zij hun functies reeds kwijt waren: Nogin, Joffe.
Uit het land verbannen: Trotski.
Na vonnis terechtgesteld: Zinowjef, Kamenef, Moeranof.
In de gevangenis: Rykof, Sljapnikof, Sokoljnikof, Boebnof.
Uit hun functies verdwenen zonder dat hun lot bekend is: Miljoetin, Antonof—Owsejenko, Oppokof-Lomof, Fedorowitsj, Awilof-Glebof, Skljanski.
Een ambtelijke functie bekleeden nog: Stalin, Krylenko, Dybenko, Podwojski, Kollontaj.
Van al deze figuren zijn reeds onder Lenin in openlijke oppositie gekomen: Zinowjef, Kamenef, Rykof, Miljoetin, Nogin, Fedorowitsj, Sljapnikof, Sokoljnikof terwijl ook Trotski, Loenatsjarski en Kollontaj zich herhaaldelijk in de oppositie bevonden. Enkele van deze figuren, zooals Kollontaj, hebben zich staande gehouden. Andere, zooals Nogin en Fedorowitsj, zijn geheel op den achtergrond geraakt. De geschiedenis van de overigen is die van een telkens terugkeerenden strijd met de meerderheid van de communistische partij geweest, welke van verscheidenen tot in den allerlaatsten tijd heeft voortgeduurd, toen hij uiteindelijk voor de rechtbank beslecht is. Ook Antonof-Owsejenko heeft reeds in vroeger jaren een levendig aandeel aan de toenmalige oppositie genomen. Eerst in den allerlaatsten tijd in den reuk van oppositie gekomen zijn Boebnof en Krylenko, wiens positie echter nog niet heelemaal opgehelderd is. (Das Neue Tagebuch)

A. C. E. TER MEULEN OVERLEDEN. —
Op 15 Nov. '37 is in den ouderdom van 70 jaar de heer C. E. ter Meulen, lid der firma Hope & Co. te Amsterdam, overleden.
Het is nog slechts een maand geleden, dat de heer Ter Meulen ter gelegenheid van zijn aftreden als lid van het Financieele Comité van den Volkenbond werd benoemd tot groot-officier in de Orde van Oranje-Nassau.
De heer Ter Meulen heeft van de oprichting van den Volkenbond af zitting in dit Comité gehad; veel van het omvangrijke financieele wederopbouw-werk van den Volkenbond is van zijn hand geweest en niet ten onrechte werd het project voor internationale credieten steeds met zijn naam — het „plan-Ter Meulen" — aangeduid en hetwelk bij de financieele conferentie te Brussel in October 1920 als basis der besprekingen werd aanvaard. (Alg. Handelsblad)

B. VEREENIGDE STATEN. — Het vlootbouwprogramma. —
In zijn rapport aan president Roosevelt wijst de staatssecretaris van marine, Swanson, er op, dat de Vereenigde Staten achterblijven bij Groot-Brittannië in den vlootbouw, maar toch de tweede vlootmogendheid ter wereld blijven. Hij spreekt de meening uit, dat ondanks het Amerikaansche bouwprogram — er staan op het oogenblik 71 oorlogsschepen op stapel — de afstand tusschen de Britsche en Amerikaansche vloten steeds grooter zal worden in verband met den omvang van het Engelsche herbewapeningsprogram en doordat de Britsche vlootbouw sneller ten uitvoer wordt gelegd dan de Amerikaansche. Niets wijst er echter op, dat Washington niet het voornemen zou hebben verbetering te brengen in dezen staat van zaken. De statistieken, waarop de staatssecretaris van marine, Swanson, zich baseert, geven aan, dat de Vereenigde Staten 325 oorlogsschepen bezitten met 1.083.000 ton en Engeland 285 schepen met 1.216.000 ton, terdijl Japan 200 oorlogsschepen heeft met 745.000 ton.
(New York Herald Tribune) **(Vor. ber. 2948 A.)**

C. NEDERLAND. — Radio. - Draaibare zendmasten te Huizen. —
Ter einde den P. C. J. kortegolf-omroepzender, die dit jaar zijn tienjarig jubileum vierde, in ruimere mate dienstbaar te maken aan de PHOHI-P.C.J.-wereldultzendingen, werd eenige maanden geleden besloten, voor dezen zender een draaibare beam-antenne te bouwen volgens een in het Philips Laboratorium aangegeven idee.
Twee zendmasten van ruim 60 meter hoogte rusten op een stalen brug, welke op 8 zware wielstellen gemonteerd over een cirkelvormige railbaan kan draaien. Dit geschiedt met behulp van een lier of electromotor. Het middelpunt wordt gevormd door een zware in beton gefundeerde spil.
Het is hierdoor mogelijk de zendantenne op elk overzeesch land of gebied, waarheen uitgezonden wordt, zuiver in te stellen. Dit zou anders alleen mogelijk zijn door het oprichten van een zeer groot aantal zendmasten, elk met richtantenne, welke naar de gewenschte richtingen uitstralen. Dit is uiteraard zeer kostbaar. Daarbij komt, dat, als men niet voor elke afzonderlijke landstreek een dergelijk stel masten wil plaatsen, men nooit den stralingshoek zeer scherp kan maken en dus niet volledig gebruik kan maken van de voordeelen, welke een beam-constructie biedt.
Bovenop de zendtorens bevinden zich vier bordessen, waaraan de antenne bevestigd is. De antennedraden zijn n.l. niet tusschen de twee torens bevestigd, maar zijn langs de torens van boven naar beneden gespannen. In totaal zijn er 8 antennedraden, elk verdeeld in drie geïsoleerde segmenten, zoodat er in totaal 24 dipool-antennes zijn. Deze worden gevoed door horizontale voedings-leidingen.
De ruim 60 M. hooge houten torens zijn geconstrueerd door de N.V. Nemaho te Doetinchem, de stalen brug door de firma de Vries Robbé. Elke mast weegt 18 ton, de staalconstructie 95 ton. Normaal staat op elken poot van den mast een druk van ca. 4½ton. Er is echter rekening gehouden met stormweer, want dan kan onder elk der torenpunten een druk van ongeveer 48 ton komen te staan. De middellijn van de buitenrails is 45 M., van de binnenrails 18 M. De beide rails rusten op een betonnen fundeering van ca. 2½ meter diepte. De zware spil, welke als middelpunt fungeert van de draaiconstructie, ligt vast in ca. 20 M³. beton. De wielstellen onder elken poot van de torens zijn voorzien van zware klampen, waarmede de geheele constructie kan worden vastgezet en een zijdelings kantelen onmogelijk gemaakt wordt.
Het effect van deze constructie is, dat de energie, die wordt uitgezonden in de richting waarin de beam straalt, 24 maal sterker is dan de uitstraling van een gewone dipool-antenne. In dit geval staat dit gelijk met de uitzending van een normale naar alle richtingen stralende antenne van een zender van 1500 K.W. (Red. K. H. A.)
(Vor. ber. Radio 3007 E.)

D. NEDERLAND. — Onze handel met Zwitserland sinds de devaluatie in 1936. —
Uit officieele gegevens blijkt, dat sinds de devaluatie in September 1936 de handel tusschen Nederland en Zwitserland meer dan verdubbeld is, waarbij voortdurend de handelsbalans actief is gebleven voor Nederland.
Gedurende de maand October bedroeg de invoer in Zwitserland uit Nederland 5.256.226 francs tegen 4.573.000 francs in dezelfde maand van het vorige jaar. De uitvoer naar Nederland bedroeg de vorige maand 3.965.931 francs tegen 2.782.000 francs in October 1936.
Gedurende de eerste tien maanden van dit jaar bedroeg de totale omvang van den handel tusschen Nederland en Zwitserland 98.492.000 francs tegen 45.455.000 francs in dezelfde periode van 1936.
De invoer uit Nederland bedroeg van Januari tot October 52.322.000 francs tegen 27.273.000 francs in dezelfde maanden van het vorig jaar. De uitvoer naar Nederland steeg van 18.182.000 in de eerste tien maanden van 1936 tot 46.170.000 francs in dezelfde periode van dit jaar. (De Tijd)
(Vor. ber. 1183 C.)

E. NEDERLAND. — S.D.A.P. en ambtenarenwet. —
Nauwgezette overweging van een mogelijke opheffing van de zoogenaamde defensieverboden betreffende S.D.A.P. en N.V.V., in het licht der tegenwoordige omstandigheden en verhoudingen, heeft doen zien, aldus de Memorie van Antwoord op de algemeene beschouwingen over de Rijksbegrooting 1938, dat dit vraagstuk niet op zichzelf kan worden beschouwd. De voorschriften nopens het verbod voor ambtenaren in het algemeen om deel te nemen aan de werkzaamheid van bepaalde vereenigingen of groepen, zijn mede in de nadere overweging moeten worden betrokken. Onvoorwaardelijk moet worden vastgehouden aan den eisch, dat het overheidspersoneel, zonder eenig voorbehoud onder alle omstandigheden zijn taak getrouwelijk zal vervullen. In dit

opzicht moet de sterkst mogelijke waarborg worden gevorderd. Gewijzigde voorzieningen, waarin vorenbedoelde waarborg is verankerd, zijn in een ver gevorderd stadium van voorbereiding. Het mag als bekend worden verondersteld, dat in die voorbereiding ook het georganiseerd overleg in ambtenaarszaken moet worden betrokken.
De regeering moet de critiek, welke ook thans weder door een aantal leden wordt uitgeoefend op de wijze, waarop artikel 126 der Ambtenarenwet wordt toegepast, afwijzen. Zij kan niet toegeven, dat bij die toepassing verder is gegaan, dan de strekking van de wetsbepaling toeliet.
Een verder gaande bemoeiing dan in normale tijden met de rechtspositieregelingen der lagere organen, acht de regeering voorshands nog noodig.
Zij teekent hierbij aan, dat van de zijde der personeels-organisaties niet zelden om toepassing van artikel 126 der Ambtenarenwet wordt verzocht.
(Alg. Handelsblad)
(Vor. ber. Ambtenarenwet 2150 A; S.D.A.P. 3019 B.)

26 NOVEMBER 1937

A. NEDERLAND. — Onderwijs. - Astrophysica. - Inaugureele rede van prof. dr. M. G. J. Minnaert over: „De beteekenis der Zonnephysica voor de astrophysica". —

Dezer dagen heeft prof. dr. M. G. J. Minnaert aan de universiteit te Utrecht, als opvolger van wijlen prof. A. A. Nijland, het ambt van buitengewoon hoogleeraar in de sterrenkunde aanvaard met een rede over: „De beteekenis der zonnephysica voor de astrophysica".
Na een inleiding, waarin spr. er aan herinnerde, dat wij thans ongeveer honderd jaar geleden geleerd hebben, dat de sterren inderdaad niets anders zijn dan even zoovele zonnen, betoogde hij, dat de natuurkunde der zon meer is dan alleen het onderzoek van één bijzonder hemellichaam. Op drie essentieele punten is de studie der zon bij uitstek interessant. In de eerste plaats is de straling die wij van de zon ontvangen, onvergelijkelijk veel grooter dan die van welke ster ook; in de tweede plaats is de zon de eenige ster die wij als een schijfje van eindige grootte waarnemen, en ten derde kunnen wij alleen bij de zon de planeten waarnemen die haar omringen.
De overvloed van straling der zon maakte nauwkeurig onderzoek van het zonnespectrum mogelijk. Daardoor konden uiterst belangrijke gegevens omtrent temperaturen en aard van de zonnegassen worden verkregen. De zonnephysicus gaat echter kwistig om met de schatten van het spectrum, die hij zoo gemakkelijk verkrijgt. Het wordt tijd, dat hij een voorbeeld neemt aan den noesten arbeid en de zuinigheid der stellaire waarnemers, die met honderdduizend maal geringere lichtsterkten moeten werken. Wijdsche perspectieven openen zich dan voor het verdere onderzoek der zon.
Juist op die fijne metingen berust een aantal der belangrijkste onderzoekingen: zoo kan men vaststellen welke elementen in den dampkring van de ster aanwezig zijn, en welke er ontbreken. De fijnste metingen zijn ook noodig om isotopen in sterrespectra op te sporen, en te onderzoeken of hun verhoudingen daar al dan niet met die van de aarde overeenkomen. Verschuivingen van enkele 0.001 A zijn het, welke we moeten meten en waarvan we de verschillende oorzaken moeten ontwarren, om de Einsteinverschuiving en de bevestiging der algemeene relativiteitstheorie te vinden. Onze geheele kennis van het algemeene magnetische veld der zon berust op het aantoonen van Zeeman-effecten, die zich door verschuivingen van 0.001 A verraden. Het is verder gebleken, dat uit de lichtverdeeling binnen de spectraallijnen een schat van gegevens over de ster-atmosferen te halen is, wanneer men die lichtverdeeling maar op betrouwbare wijze kan meten. Ook hier heeft het onderzoek der zon baanbrekend gewerkt.
De sleutel, die paste voor de ontcijfering van de zonnelijnen, paste ook op het moeilijker geheimschrift der sterrespectra. De uitkomsten waren verrassend nieuw: in verschillende sterren worden temperaturen vastgesteld van 100.000 graden en meer, die veel hooger waren dan wij langs anderen weg hadden geconstateerd, en die weldra bleken niet als ware temperaturen te mogen worden opgevat, maar te moeten worden toegeschreven aan machtige turbulente bewegingen in deze dampkringen. Wanneer wij zullen beschikken over een atlas op groote schaal, die de gedetailleerde lichtverdeeling in het heele zonnespectrum weergeeft, zal de astrophysica in haar geheel daarmede ongetwijfeld gebaat zijn.
Het tweede punt, de omstandigheid dat wij de zon als een schijfje kunnen zien, is van ontzaglijk belang. Door onze instrumenten op het middelpunt of op de randen te richten, kunnen wij zoowel in de diepste diepten als in de oppervlaktelagen van de zon doordringen: de derde dimensie in de astrophysica! Spr. beschreef hier een geheel nieuwe methode, die nog voor het onderzoek naar de rotatie der sterren openligt: de waarneming van het magnetische veld, dat bij de sterren, ten gevolge van haar zeer snelle omwenteling, zeer sterk moet zijn.
Het derde punt, ten opzichte waarvan de zon zich van de sterren onderscheidt, is de omstandigheid, dat we planeten waarnemen, die de zon omringen. De planeten verschaffen ons belangrijke inlichtingen omtrent de geschiedenis der zon, immers de planeten hebben zich uit de zon gevormd. De ouderdom der aarde kennen wij nauwkeurig, en dus kunnen wij ook een minimumgrens aangeven voor den ouderdom der zon. Voor die planetenvorming moet dan een of andere oorzaak geweest zijn. Misschien is het toch waar, dat zij zich door natuurlijke evolutie uit de zon hebben losgemaakt. Of misschien is er een andere ster in de buurt van de zon gekomen en heeft een geweldige vloedgolf veroorzaakt, die in planeten uiteengespat is. Het begrijpen van samenhang en oorzaak dezer geweldige verschijnselen zou ons toelaten te overwegen, of zich in de geschiedenis der andere sterren een dergelijk verloop kan hebben voorgedaan. Is de eerste hypothese juist, dan zouden immers zeer vele sterren door planeten omringd zijn.
Zoo vormt de natuurkunde der zon een schakel tusschen de natuurkunde van het laboratorium, van het vrije veld, van de aardbol en van den kosmos. Wil zij niet vervallen in detailstudie, dan dient ze beoefend te worden in de omlijsting der astrophysica in den ruimsten zin. (Red. K. H. A.)
(Vor. ber. Astronomie 2057 A; Ambtsaanv. i. h. Onderwijs 3000 A.)

B. ITALIE. — Regeeringsmutaties. - Hertog van Aosta onderkoning van Oost-Afrika. - Ministerie van deviezen opgericht. - Plannen van Mussolini in Oost-Afrika. —

Op voorstel van Mussolini is de hertog van Aosta benoemd tot onder-koning van Italiaansch Oost-Afrika. De hertog van Aosta zal begin December in Addis Abeba aankomen, waar maarschalk Graziani hem zijn functie zal overdragen.
Mussolini heeft den maarschalk een eigenhandig schrijven gezonden, waarin hij hem dank zegt voor het door hem verrichte pacificatiewerk in Oost-Afrika.
Voorts wordt medegedeeld, dat Mussolini persoonlijk de portefeuille van Italiaansch Afrika op zich zal nemen. Tot dusverre werd de portefeuille beheerd door Lessona. Tot onder-secretaris van het departement is de vroegere gouverneur van Cyrenaica, Teruzzi, benoemd.
Tevens wordt bekend gemaakt, dat het onder-secretariaat voor wisselkoersen en deviezen tot den rang van ministerie wordt verheven.
De onder-secretaris, Guarnieri, wordt benoemd tot minister.
Tenslotte wordt medegedeeld, dat de vroegere onder-secretaris voor lichamelijke opvoeding benoemd is tot onder-secretaris van het ministerie der corporaties.
In de „Voce d'Italia" schrijft Gayda over de politiek, die Mussolini ten aanzien van Oost-Afrika denkt te volgen.
Het zal de politiek van een landbouwende en militaire mogendheid zijn. Vele Italianen zullen naar Afrika worden overgebracht. De kolonisatie zal niet slechts het werk van particuliere ondernemingen zijn, maar ook dat van uitgebreide gemeenschappen. De kolonisatie op het gebied van landbouw en nijverheid zal de voortbrenging van hoeveelheden en soorten vermeerderen. Het is een beslissende etappe in de vorming eener politiek van autarkie. De overbrenging van groote contingenten Italianen zal bovendien de militaire organisatie aan de Roode Zee, aan den Indischen Oceaan en in het centrum van het zwarte wereldeel verhaasten. Het evenwicht der krachten zal zoowel in als buiten Europa hersteld worden tusschen de nieuwe imperiale mogendheid Italië en de oude mogendheden.
(Voce d'Italia - La Stampa)
(Vor. ber. Graziani 2702 G; Kabinet 2332 D; Mussolini 2985 E.)

C. NEDERLAND. — N.S.B. - Eerste Kamer. - Ds. Van Duyl bedankt. —

De Eerste Kamer kwam dezer dagen in vergadering bijeen, onder voorzitterschap van mr. W. L. baron de Vos van Steenwijk.
Aan het einde van de vergadering legde de heer Van Duyl de volgende verklaring af:
„Waar ik de eeden heb afgelegd, welke mij bekrachtigden als lid dezer Kamer, stel ik het, mijnheer de voorzitter, op bijzonder hoogen prijs met uw toestemming een korte verklaring te mogen uitspreken. Hoewel er objectieve redenen bestaan, die het behoud van mijn zetel in deze hooge vergadering volkomen rechtvaardigen, meen ik, om zelfs den schijn van aantasting van het politiek fatsoen te vermijden, verplicht te zijn voor het lidmaatschap dezer Kamer te bedanken; temeer waar ik onvoorwaardelijk en voor goed met de N.S.B. gebroken heb.

Een daartoe strekkend schrijven zal u dezer dagen bereiken."
Naar wij vernemen, zal mr. W. de Rijke, advocaat en procureur te Haarlem, ds. Van Duyl in de Eerste Kamer opvolgen. (Het Vaderland)
(Vor. ber. 2954 B; N.S.B. 2992 F.)

A. **VOLKENBOND. — Het Narcotica-vraagstuk. —** De 18e Volkenbondsvergadering heeft aan het slot van haar rapport over den tegenwoordigen stand van den internationalen strijd tegen het kwaad der verdoovende middelen opgemerkt, dat zij het weliswaar noodig heeft geacht nog op enkele verontrustende zijden van het vraagstuk de aandacht te vestigen, doch dat zij desniettemin overtuigd is, dat het volkenbondswerk ter bestrijding van dit kwaad gebleken is een der doeltreffendste van alle volkenbondswerkzaamheden te zijn. Weinig andere volkenbondsbemoeiingen hebben ook zoo duidelijk aan het licht gebracht, hoe nuttig het werk van technische organen van toezicht kan zijn, die slechts de Volkenbond, en deze alléén, ter beschikking van de regeeringen kan stellen. (Journal de Genève)
(Vor. ber. 2595 A.)

B. **NEDERLAND. — Nederlandsche Montessori-Vereeniging bestaat twintig jaar. - Rede van dr. Maria Montessori. —**
Ter gelegenheid van het twintigjarig bestaan van de Nederlandsche Montessori Vereeniging is op 20 Nov. 1937 te Amsterdam een openbare bijeenkomst gehouden, waar o.a. dr. Maria Montessori aanwezig was. Mr. G. A. E. B. Meyer opende de bijeenkomst en releveerde de ontwikkeling van de Montessorigedachte in Nederland en wat er gedurende de twintig jaar van het bestaan van de vereeniging op het gebied van het Montessori-onderwijs is bereikt.
Dr. Maria Montessori herinnerde er aan, hoe zij in 1914, eigenlijk slechts gedreven door een impuls, naar Nederland was gekomen om daar haar denkbeelden te propageeren, hetgeen drie jaar later de oprichting van de Nederlandsche Montessori Vereeniging tengevolge had. Zij noemde het eigenaardig, dat zij in dezen tijd, nu groote beroeringen haar verblijf in landen als Italië en Spanje onmogelijk maken, ten tweeden male naar Nederland was gekomen.
Spr. noemde Nederland het land, waar vredesideeën het best verwezenlijkt kunnen worden.
(De Telegraaf)
(Vor. ber. Montessori-Congres 932 B.)

C. **ENGELAND. — Handelsverdrag met de Vereenigde Staten overwogen. —**
Minister Cordell Hull heeft op 18 Nov. '37 medegedeeld, dat de Vereenigde Staten overwegen om een handelsverdrag op basis van reciprociteit met Engeland af te sluiten. De minister noodigde belanghebbenden uit om bij het State Department voorstellen in te dienen betreffende de producten, welke huns inziens in dit verdrag dienen te worden opgenomen. Dit is de eerste officieele stap naar het afsluiten van een Engelsch-Amerikaansch handelsverdrag sinds een jaar geleden de officieuze besprekingen in Washington een aanvang namen.
De Engelsche regeering meent, dat nauwe Engelsch-Amerikaansche handelsrelaties een voorbeeld zullen zijn voor andere landen en deze er toe zullen leiden eveneens te streven naar een verlaging der tariefbarrières over de geheele wereld.
(New York Herald Tribune)

D. **FRANKRIJK. — De „Cagoulards" (Csar) - Communiqué van de regeering. —**
Het ministerie van Binnenlandsche Zaken te Parijs heeft op 23 Nov. '37 het volgende communiqué gepubliceerd:
„Er is een waar complot tegen de republikeinsche instellingen ontdekt. Het onderzoek, dat is ingesteld door de nationale veiligheidspolitie en de prefectuur van politie, welke sinds weken een lofwaardige activiteit ontplooien, heeft voor het oogenblik geleid tot de inbeslagneming van een belangrijke hoeveelheid militair materiaal, dat voor een groot deel van buitenlandschen oorsprong was: geweer-mitrailleurs, geweren, mitraillettes, revolvers, granaten, patronen, ontplofbare stoffen enz."
Het onderzoek, dat verricht is in den zetel van de hypotheekbank voor de binnenscheepvaart, welker gedelegeerde administrateur H. de l'Oncle heet, een ingenieur van de scheepswerven „Penhoet", heeft aan het licht gebracht, dat men stond tegenover een geheime, op militaire leest geschoeide organisatie, die een volkomen navolging was van het leger. Zij omvatte een staf met zijn bureaux en een geneeskundigen dienst. De verdeeling der effectieven in divisies, brigades, regimenten, bataljons e.d., wijst er op, dat deze organisatie onbetwistbaar berekend was op een burgeroorlog. De in beslag genomen documenten toonen aan, dat de schuldigen zich ten doel hadden gesteld den republikeinschen vorm, welke het land zich vrijelijk had gegeven, te vervangen door een regiem van dictatuur, dat aan een herstel der monarchie zou moeten voorafgaan.
Dit plan een opstand te ontketenen, was nauwgezet voorbereid. Bij de huiszoekingen heeft men met name materiaal ontdekt, dat bestemd was om valsche identiteitsstukken te vervaardigen, een instructie voor het vervoer van wapens, inlichtingen over de openbare macht in het departement van Seine-et-Oise en Seine-et-Marne, met de namen der officieren en het materiaal van regimenten, blanco formulieren voor dienstorders, welke van de militaire bureaux ontvreemd waren, nauwkeurige gegevens over de riolen van Parijs met daarop aangegeven de wegen, welke leiden naar de Kamer van Afgevaardigden, plattegronden der redactiebureaux van linksche bladen en van de woningen van socialistische afgevaardigden, lijsten met namen van ministers en parlementsleden, die op het eerste sein zouden moeten worden gearresteerd, een dossier, dat gegevens bevatte om zich meester te maken van de remises der openbare vervoermiddelen enz.
Deze voorbereidingen zijn mislukt, dank zij de waakzaamheid der regeering, welke vertrouwen heeft in het land.
De republikeinsche instellingen hebben niets te vreezen van de opstandige ondernemingen. Het onderzoek heeft reeds te waardeeren resultaten opgeleverd. Het zal zonder onderbreking worden voortgezet.
De handelwijzen der schuldigen zullen gestreng worden gestraft. Te dien einde zal het niet noodig zijn uitzonderingswetten te vragen: daar de republikeinsche wetten voldoende zijn om de veiligheid van het regiem te verzekeren.
De regeering is zeker van zich zelf. Zij is in staat iedere misdadige actie, welke tegen de republiek gericht is, weg te vagen en zij acht de Fransche democratie goed verzekerd.
Eugène de l'Oncle, een broer van Henri de l'Oncle, en generaal Duseigneur zijn gearresteerd.
(Le Temps)

Geheime bond „Csar". —
(De geheime organisatie, bekend onder den naam van de „Cagoule" heet in werkelijkheid de „Csar" — Comité secret d'action révolutionnaire.)
(Vor. ber. 3019 A.)

27 NOVEMBER 1937

E. **OOSTENRIJK. — Legitimisten. - De 25ste verjaardag van Otto von Habsburg. —**
De legitimisten hebben 20 Nov. '37 te Weenen den 25sten verjaardag van prins Otto, den troonpretendent, met grooten luister gevierd.
Toen de Habsburgers binnentraden, weerklonk een stormachtig „Hoch Otto".
De chef van de propaganda van de legitimistische beweging, baron Karl Werkmann, de laatste secretaris van wijlen keizer Karel, zeide, dat de komende monarchie zich van de vroegere zou onderscheiden, doordat zij een sociale volksmonarchie zou zijn. Hij besloot met te zeggen dat het thans de tijd was om de monarchie opnieuw te vestigen.
Vervolgens gaf ridder Von Wiesner verschillende cijfers over den snellen groei van de legitimistische beweging, waarbij hij ook opmerkte, dat thans alle legitimistische corporaties in den ijzeren ring aaneengesloten waren. Voorts zei hij, dat bondskanselier von Schuschnigg ook als leider van het Vaderlandsche Front met de legitimistische beweging sympathiseert en een nauwe samenwerking van het front met het legitimisme wenscht. Vandaar dat er tot dusver nog maar één legitimistische kleur zal bestaan, zwart-geel met wit-rood-wit.
De weerklank, welke deze eerste betooging bij de Weensche bladen heeft gevonden, geeft ook den indruk, dat de legitimistische beweging snel groeit en niet meer enkele, doch thans alle lagen van de bevolking omvat. Men kan zonder overdrijving zeggen, dat de beweging op den goeden weg is en door haar huidige concentratie wordt bevorderd, zonder dat men echter daaruit nog conclusies mag trekken nopens den termijn, waarbinnen de restauratie zal geschieden. De groote politiemacht bleek niet noodig te zijn geweest. Er zijn een paar onbeduidende betoogingen geweest van nationaal-socialistischen kant en een paar wat al te geestdriftige betoogingen van legitimistischen, doch slechts enkele lieden behoefden te worden aangehouden.
De bondskanselier en de bondsregeering waren officieel niet vertegenwoordigd. (Nieuwe Rotterd. Courant)
(Vor. ber. Legitimisten 2705 A; Otto v. Habsburg 2345 D.)

A. **PROF. DR. A. H. M. J. VAN ROOY OVERLEDEN.** Prof. dr. A. H. M. J. van Rooy, rector-magnificus der gemeente-universiteit te Amsterdam, die, toen hij te Nijmegen vertoefde, om de Vondel-herdenking in de R.K. Universiteit bij te wonen, plotseling ongesteld werd en naar het St. Canisius-ziekenhuis moest worden vervoerd, is daar op 24 Nov. '37 overleden.
Prof. Van Rooy is op 27 December 1880 te Rotterdam geboren, zoodat hij bijna 57 jaar geworden is. Hij volgde de H.B.S. met 5-j. cursus te Rolduc en ging vervolgens in 1897 naar Amsterdam, om daar geneeskunde te studeeren. In 1904 deed hij zijn artsexamen. De daaropvolgende twee jaar was de heer Van Rooy werkzaam te Rotterdam en te Amsterdam. Nadat hij verschillende vrouwenklinieken in het buitenland had bezocht, vestigde hij zich in Juli 1910 als vrouwenarts te Rotterdam. In 1911 promoveerde hij aan de hoogeschool te Gent (magna cum laude) tot doctor in de geneeskunde.
In 1918 werd dr. Van Rooy benoemd tot hoofd eener vrouwenkliniek te Haarlem.
Op 6 December 1920 aanvaardde dr. Van Rooy het hoogleeraarsambt te Amsterdam als opvolger van prof. Treub. Zijn intreerede was getiteld: „Een blik op heden en toekomst der gynaecologie en verloskunde".
In 1926 werd prof. Van Rooy benoemd tot lid van de radium-commissie van den Volkenbond, terwijl hij tevens gekozen werd tot lid van de Hollandsche Maatschappij van Wetenschappen. Sinds 1933 maakte hij deel uit van een gezondheidsraad. Verder was hij eerelid van verscheidene buitenlandsche genootschappen.
Op 29 September '37 had hij het ambt van rector-magnificus overgenomen van zijn voorganger prof. dr. E. Laqueur. Ook buiten de wetenschappelijke wereld genoot prof. Van Rooy groote bekendheid.
(De Maasbode)

B. **SOVJET-RUSLAND. — Sluiting van Italiaansche consulaten.** —
Na gevoerde diplomatieke onderhandelingen tusschen de Sovjet-regeering en de Italiaansche regeering, zal de Italiaansche regeering uiterlijk 20 Januari 1938 het consulaat-generaal te Kijef, de consulaten te Leningrad en Tiflis, en de vice-consulaten te Nowosibirsk en Batoem sluiten. (Corriere della Sera)

C. **NEDERLAND. — Tweede Kamer. - Begrooting van Binnenl. Zaken aangenomen. - Zondagswet.** —
De Tweede Kamer heeft op 23 Nov. '37 zonder hoofdelijke stemming de begrooting van Binnenlandsche Zaken aangenomen.
Wat de Zondagswet betreft, merkt „De Tijd" op: „Zooveel hebben wij wel begrepen, dat de regeering gedurende een overgangsperiode, waarin zij niet „met trage handen en slappe knieën" de Zondagswetsovertredingen voortgang zal laten vinden, voorloopig wil afwachten, in hoeverre zij er in slagen kan, het leven practisch naar een strenger gehandhaafde Zondagsrust om te buigen en in hoeverre zij met kans op succes een allen zooveel mogelijk bevredigende nieuwe Zondagswet zal kunnen voorbereiden."
(De Tijd) **(V. b. Begrooting Binnenl. Zaken 3015 E.)**

D. **BELGIE. — Kabinet-Janson gevormd.** —
Paul Emile Janson is, na een vergeefsche poging, ten slotte er in geslaagd een nieuwe regeering samen te stellen. De nieuwe ministers zijn op 24 Nov. '37 beëedigd.
De regeering is als volgt samengesteld:
Janson (lib.): Minister-president zonder portefeuille.
Spaak (soc. Kamerlid): Buitenlandsche Zaken.
Bouchery (soc. Kamerlid): Posterijen en Telegrafie.
Merlot (soc. Kamerlid): Openbare werken.
Delattre (soc. Kamerlid): Arbeid en Sociale Zaken.
Wauters (soc. Kamerlid): Openbare gezondheid.
De Man (soc. Senator): Financiën.
Du Bus de Warnaffe (katholiek Kamerlid): Justitie.
Van Isacker (katholiek): Economische Zaken.
Pierlot (katholiek Kamerlid): Landbouw.
Marck (christen-democr. Kamerlid): Transport.
Rubbens (christen-democr. Kamerlid): Koloniën.
Hoste (liberaal): Onderwijs.
Dierckx (liberaal Senator): Binnenlandsche Zaken.
Luit.-Generaal Denis: Landsverdediging.

M. Paul Emile Janson.

Paul Emile Janson. - Levensloop. — De nieuwe Belgische minister-president, Paul Emile Janson, is te Brussel geboren in het jaar 1872. Hij was een der meest vooraanstaande figuren van de Belgische balie; in 1919 werd hij deken van de advocatenorde.
Hij is lid van de liberale partij en werd in 1910 voor het eerst tot Kamerlid gekozen; in 1914 werd hij herkozen. Na den oorlog was hij een der eerste staatslieden, welke door Koning Albert werden geraadpleegd. In 1920 trad hij als minister van Oorlog in het kabinet-Delacroix en hij had een groot aandeel in het sluiten der militaire verdragen met Frankrijk. Van 1927 tot '31 was hij minister van Justitie in het kabinet-Jaspar en van 1932 tot '34 vervulde hij dezelfde functie in het kabinet-De Broqueville. In 1931 benoemde de Koning hem tot minister van Staat. In 1935 werd hij tot lid van den Senaat gekozen en sedert 1936 vervulde hij de rol van belangstellend toeschouwer. Verscheiden malen heeft hij zijn land in de vergaderingen van den Volkenbond vertegenwoordigd. (Het Laatste Nieuws - Agence Belga)
(Vor. ber. Kabinet 3011 E.)

E. **ZWITSERLAND. — Fransch-royalistische actie.** —
De graaf van Parijs, zoon van den hertog de Guise, had door bemiddeling van een vriend het kasteel van Bertolini te Versoix, een plaats, welke gelegen is op de grens der kantons Genève en Waadtland, in de onmiddellijke nabijheid der Fransche grens, gehuurd. Hij heeft er 20 en 21 Nov. '37 eenige ontvangsten georganiseerd om, naar men meent, in contact te treden met in de buurt wonende Franschen die sympathiseeren met de Fransche royalistische beweging. De graaf was van plan de pers te ontvangen om deze mededeeling te doen van een geheim gebleven tekst van een manifest van den hertog van Guise.
De Zwitsersche justitie heeft den graaf in den loop van den dag uitgenoodigd zich op Zwitsersch grondgebied te willen onthouden van een dergelijke activiteit en Versoix onverwijld te verlaten.
(Agence Belga)

28 NOVEMBER 1937

F. **ENGELAND. — Bezoek van Lord Halifax aan Duitschland. - Fransche ministers naar Londen.** —
In het Britsche Lagerhuis heeft op 24 Nov. '37 minister-president Chamberlain, na er nog eens op ge-

wezen te hebben, dat het bezoek van Lord Halifax aan Duitschland geheel van particulieren en niet-officieelen aard was, op een desbetreffende vraag van den Labour-afgevaardigde Thurtle verklaard, dat de besprekingen, die Halifax met Hitler, Goering, Goebbels en andere leiders in Duitschland heeft gevoerd, een vertrouwelijk karakter droegen, en dat hij er van overtuigd was, dat het Huis niet van hem zou verwachten, dat hij hierover in dit stadium een nadere verklaring zou afleggen.
Het is echter mijn meening, zoo vervolgde Chamberlain, dat het bezoek van waarde is geweest voor het bevorderen van het naar mijn meening in beide landen algemeen gekoesterde verlangen naar de totstandkoming van een beter wederzijdsch begrijpen.
Chamberlain deed vervolgens de mededeeling, dat de Fransche minister-president en de Fransche minister van Buitenlandsche Zaken een uitnoodiging van de Britsche regeering hebben aanvaard om op 29 en 30 November een bezoek aan Londen te brengen, voor het wisselen van gedachten over den internationalen toestand met hem zelf en met Eden.
Lord Halifax heeft in het Hoogerhuis een soortgelijke verklaring afgelegd als Chamberlain in het Lagerhuis. (Times)

A. **DUITSCHLAND. — Koloniën. - Hitler's eischen.** In een te Augsburg uitgesproken rede behandelde Hitler het koloniale vraagstuk. Hij zeide o.a.:
„Wij zullen onzen eisch om levensruimte in koloniën steeds luider doen weerklinken, totdat de wereld niets anders kan doen dan onzen eisch erkennen. De wereld zal over een jaar gewend zijn aan de kwestie, waarover zij nu liever niet wil hooren. Wat zij ons op het oogenblik niet wil afstaan, zal zij binnen drie jaar in overweging gaan nemen; en in nog eens drie jaar zal zij bereid zijn over de middelen om dit probleem op te lossen, te discussieeren. (Berl. Tageblatt)
(Vor. ber. Hitler 2968 I.; Koloniën 3000 F.)

B. **PACIFIC-CONFERENTIE TE BRUSSEL. —**
De Negen Mogendheden-conferentie is op 22 Nov. '37 bijeengekomen. De Britsche, Amerikaansche en Fransche delegaties legden een ontwerp-verklaring voor, betreffende het werk der conferentie, waarin een uiteenzetting gegeven wordt van de standpunten en waarin voorgesteld wordt de conferentie te verdagen.
In zijn rede over het ontwerp-verklaring, dat in de voltallige, besloten vergadering der Negen Mogendheden-conferentie ingediend is, heeft de Chineesche gedelegeerde, Wellington Koo, er op gewezen, dat dit slechts opnieuw de algemeene beginselen bevestigt en dat niets gedaan wordt ten aanzien van de gemeenschappelijke houding, die volgens de voorstellen door de mogendheden zou worden aangenomen.
Nog minder is er gedaan ten opzichte van de uitvoering der concrete maatregelen, waartoe de Chineesche gedelegeerde een oproep uitgesproken heeft, om de Chineesche weerstandskrachten te versterken en de Japansche agressie te stuiten. Wellington Koo behield zich het recht voor zekere amendementen op het ontwerp in te dienen. Voorts zeide hij o.m., dat zonder positief optreden, middellijke of rechtstreeksche verklaringen, al zijn zij oprecht van geest, niet doeltreffend kunnen zijn.
De wereldgebeurtenissen der laatste twee jaar toonen aan, dat aarzeling en weigering van den kant der mogendheden — die toch wet en orde in stand willen houden in de internationale betrekkingen — om een positieve bijdrage te leveren door gezamenlijk optreden, er eerder toe leiden de krachten van geweld en wanorde aan te moedigen, dan ze af te schrikken. De Chineesche delegatie gelooft, dat solidariteit in doelstelling gevolgd moet worden door solidariteit in optreden.
China gelooft het recht te hebben den eisch te stellen, dat een gemeenschappelijke poging gedaan zal worden door de andere mogendheden, die het Negen Mogendheden-verdrag hebben onderteekend, niet alleen om dit verdrag geëerbiedigd te doen zijn, maar in het algemeen belang van recht, orde en wereldvrede.
De Negen Mogendheden-conferentie werd na de bijeenkomst van 24 Nov. '37 tot onbepaalden datum verdaagd.
In die verklaring wordt onder meer gezegd, dat de beginselen van het verdrag van Washington opnieuw bevestigd worden.
In de bestaande omstandigheden kan de conferentie niet met kans op succes bijdragen tot de verwezenlijking van het programma. Er is tijd noodig voor de bestudeering van nieuwe procedures; een verdaging voor onbepaalden tijd is noodig.
De conferentie zal opnieuw kunnen worden bijeengeroepen door den voorzitter of twee statenleden.
In de tweede bijeenkomst verzocht de Chineesche gedelegeerde, terwijl hij de slotverklaring in een geest van solidariteit wenschte te aanvaarden, kennis te nemen van zijn eigen verklaring, en deze aan de eindverklaring toe te voegen.
De Chineesche verklaring betreurt het, dat de Chineesche voorstellen tot het aanvaarden van zekere stellige maatregelen niet in overweging zijn genomen. De delegatie is van meening, dat deze gemeenschappelijke actie onontbeerlijk is bij iedere poging, een einde te maken aan de Japansche agressie en het herstel van den vrede in het Verre Oosten te verhaasten.
De afgevaardigde van Nieuw-Zeeland en de voorzitter, Spaak, brachten vervolgens hulde aan de verzoeningsgezindheid der Chineesche delegatie. Ook Norman Davis, Lord Cranborne en De Tessan namen het woord.
De Italiaansche verklaring, die zich keert tegen de motiveering der slotverklaring, zal eveneens aan die slotverklaring worden toegevoegd. (Laatste Nieuws - Agence Belga - Telex-A. N. P.)
(Vor. ber. Pacific-Conferentie 3012 F.)

C. **FRANKRIJK. — Ambtenarenwet in Kamer goedgekeurd. —**
De Kamer heeft met 521 tegen vier stemmen het wetsontwerp in zake de verhooging der salarissen en toeslagen van ambtenaren, gepensionneerden en kleine renteniers in zijn geheel aangenomen.
In het verloop der debatten verklaarde oud-minister Piétri (links-radicaal), dat de eischen van de ambtenaren gerechtvaardigd konden worden door de wijziging in de waarde van de munt. Hij voegde hieraan toe, dat men hen, die tot taak hebben het land te dienen, niet tegen den staat moet innemen. Spr. en zijn vrienden zouden derhalve voor het ontwerp stemmen. Hierna werd gestemd over het eerste artikel. (Le Journal)

29 NOVEMBER 1937

D. **DUITSCHLAND. — Dr. Hjalmar Schacht als Rijksminister van Economische Zaken afgetreden. - Hij blijft president der Rijksbank. - Walther Funk.** Het aftreden van dr. Hjalmar Schacht als rijksminister van Economische Zaken, werd 26 Nov. '37 officieel bekendgemaakt. Het communiqué geeft den volgenden tekst:
„De Führer en rijkskanselier heeft den president van de Rijksbank, dr. Schacht, op diens verzoek ontslag verleend als minister van Economische Zaken.
Minister Schacht zal zijn ambt van president van het Rijksbankdirectorium, evenals voorheen, blijven vervullen.
Om zijn buitengewone verdiensten te erkennen, heeft Hitler hem tevens tot rijksminister zonder portefeuille benoemd.
De onderstaatssecretaris aan het ministerie van Propaganda, Walther Funk, die tevens chef van den regeeringspersdienst is, is met ingang van 15 Jan. 1938 tot minister van Economische Zaken benoemd. Tot dien datum is de Pruisische minister-president Göring, de leider van het vierjaren-plan, door den Führer met de leiding der aangelegenheden van het ministerie van Economische Zaken belast."
Dr. Schacht ontving bij gelegenheid van dit aftreden een zeer waardeerend schrijven van Adolf Hitler.
De nieuwe minister van Economische Zaken, Walther Funk, werd op 18 Aug. 1890 te Krakehnen (Oost-Pruisen) geboren. Hij liep eerst gymnasium te Insterburg, studeerde daarna aan de universiteiten te Berlijn en Leipzig, waar hij colleges volgde in de rechten en economische wetenschappen. Daarna werd hij redacteur aan de „Nationalzeitung" om vervolgens redacteur te worden van de „Leipziger Nachrichten".

Reeds in 1922 en 1923 maakte hij naam met zijn artikelen en brochures over economische onderwerpen. Hij nam ook deel aan de beraadslagingen van Helfferich, Schacht en Luther, toen zij in 1923 een stabiele valuta in het leven wilden roepen. Kort daarop werd hij redacteur van de „Berliner Börsen-Zeitung", van welk blad hij de leiding had der handelsrubrieken. Ook na dien tijd hield hij in vele steden van het land nog een groot aantal lezingen over de economische binnenlandsche politiek.
Sinds 1931 was hij verbonden aan het Economisch bureau van den Führer, waarna hij in 1933 tot chef van den regeeringspersdienst werd benoemd. Eenige maanden later werd hij als staatssecretaris aan het ministerie van Propaganda verbonden. Minister Funk is voorzitter van tal van wetenschappelijke en economische vereenigingen en organisaties. (Angriff)
(Vor. ber. Schacht 2801 E.; Kabinet 2660 A.)

A. **VOETBAL. — Nederland-Luxemburg 4—0. —**
Op 28 November heeft het Nederlandsche elftal een 4—0 overwinning op het Luxemburgsche elftal behaald. Met rust was de stand 1—0. Deze wedstrijd werd gespeeld in het Feyenoord stadion te Rotterdam. (Red. K. H. A.) **(Vor. ber. Nederland 2996 D.)**

B. **CHINA. — Conflict met Japan. - Buitenlandsche belangen te Shanghai. - Britsche en Amerikaansche stappen. - Japansch vertoog. —**
Shanghai. — De Chineesche post en telegraaf te Shanghai worden voortaan door de Japanners beheerd. Men beweert van Japansche zijde, dat het briefgeheim bewaard zal blijven. De Britsche regeering en de Vereenigde Staten hebben door bemiddeling van hun gezant te Tokio een démarche laten ondernemen, in verband met het voornemen van Japan, wijziging te brengen in de Chineesche douaneadministratie. De opbrengst dezer invoerrechten diende tot dusver ter dekking van buitenlandsche leeningen. Eenige Amerikaansche leeningen aan China ten bedrage van $ 20.000.000 worden door de douanerechten gedekt. In 1936 heeft de Chineesche douane 117 millioen dollar ontvangen.

Japan heeft een vertoog gericht tot de Britsche autoriteiten te Shanghai, waarbij het eischt, dat 6 Engelsche stoomschepen, die bij Tsjinkiang op den Jangtse tusschen duizenden Chineesche jonken liggen, op een andere plaats voor anker zullen gaan. De Japanners meenen, dat de Britsche regeering de Chineesche jonken beschermt. Mocht aan dit vertoog geen gevolg worden gegeven dan zal de Japansche legerleiding zonder aarzeling zoowel de Chineesche jonken als de Britsche schepen bombardeeren.
Nanking. — De Japansche troepen naderen Nanking, dat in staat van verdediging is gesteld. (Domei)
(Vor. ber. Chin.-Jap. Confl. 3019 D.)

C. **LUCHTVAART. — Londen-Kaapstad en terug. - Recordvlucht van Mrs. Kirby en Clouston. —**
Mrs. Kirby-Green en de heer Clouston zijn op 20 Nov. om 3 uur 23 op Croydon geland. Zij hebben het feit volbracht, van Londen naar de Kaap en terug te vliegen in 5 dagen 17 uur en 28 minuten en daarmee hebben zij het record van Amy Johnson, die echter geheel alleen vloog, verbeterd.
Bij de uitreis hebben zij ruim 33 uur afgehaald van Amy's recordtijd voor de vlucht Londen-Kaapstad. Ook Brook's record voor de thuisreis Kaapstad-Londen, moest er nu aan gelooven. Zij legden den afstand af in 2 dagen 9 uur en 23 minuten, tegen Brook 4 dagen 20 minuten, en deden er dus bijna 39 uur minder over. „En passant" zijn ook nog de records Croydon-Cairo en Kaapstad-Johannesburg verbeterd. (Times) **(Vorig bericht 2302 D.)**

D. **LETTEREN. — Boeken die door de pers gunstig besproken zijn. - Onze wekelijksche opgave. —**
Amerikaansch: Ernest Hemingway — „To have and have-not". (Scribners, New York 1937) **(3019 C.)**
Deensch (in het Nederlandsch): Johannes V. Jensen „Gudrun". (Hollandia-Drukkerij, Baarn) **(3004 D.)**
Duitsch: E. Maas — „Werdelust". (Propyläen, Berlin) **(Vorig bericht 3019 C.)**
Engelsch: John Masefield — „The Square Peg". (Heinemann) **(Vorig bericht 3019 C.)**
Fransch: Emmanuel Bove — „Adieu, Fombonne". (N. R. F. Ed. Gallimard, Paris)
Guy Mazeline — „Bètateu." (N. R. F. Ed. Gallimard, Paris) **(Vorig bericht 3019 C.)**
Mexicaansch (in het Nederlandsch): Martin Luis Guzman — „In de schaduw van den leider". (Boucher, Den Haag)
Nederlandsch: Emmy van Lokhorst — „Van aangezicht tot aangezicht". (Querido, A'dam) **(3019 C.)**
Sanskriet (in het Nederlandsch): Nala en Damayanti, een episode uit de Mahabharata vertaald door F. C. Tieskens. (v. Dishoeck, Bussum)
(Red. K. H. A.)

E. **SPANJE. — Burgeroorlog. - Franco wil niet onderhandelen en zijn wil door de overwinning opleggen.**
Generaal Franco heeft een der speciale verslaggevers van Havas een interview toegestaan in zijn hoofdkwartier te Burgos. Tijdens dit onderhoud verklaarde Franco o.a. het volgende:
„Ik zou weigeren in contact te treden met Valencia of Barcelona.
Ik behoef niet te beraadslagen over de voorwaarden van een wapenstilstand. Mijn troepen zullen oprukken. Zij zullen slechts hun wapens voor ons hebben neer te leggen indien zij zich willen overgeven. Vechten of afstand doen zonder voorwaarde. Niets anders." (Agence Belga) **(V. b. Burgeroorlog 3018 E.)**

30 NOVEMBER 1937

F. **NEDERLAND. — Z.K.H. Prins Bernhard bij een auto-ongeluk gewond. —**
Op 29 November om kwart over zeven in den ochtend, is Prins Bernhard op den Muiderstraatweg bij Amsterdam met zijn auto, dien hij zelf bestuurde, in botsing gekomen met een vrachtauto, welke met zand geladen was en van een geïmproviseerden zijweg links den hoofdweg opreed.
Prins Bernhard, die door de botsing tegen de voorruit was geworpen en in den auto bekneld zat, heeft een hersenschudding en een bloedende hoofdwonde bekomen. Na voorloopig behandeld te zijn werden de Prins en de hem vergezellende jachtmeester v. d. Spek naar het Burgerziekenhuis te Amsterdam overgebracht.
De particuliere secretaris van den Prins, jhr. mr. C. Dedel heeft in een communiqué van 30 November om 10 uur 's morgens medegedeeld, dat de toestand bevredigend is. (Telex-A. N. P.)
(Vor. ber. Prins Bernhard 3015 B.)

A. **Het Wilna-conflict. —**
De kwestie van Wilna werkt nu reeds zeventien jaar verlammend op de betrekkingen tusschen twee nabuurstaten en geeft tot zoovele onverkwikkelijke toestanden in het gebied van de „administratieve zone" aanleiding. Historisch en juridisch meenen de Litauers hun goed recht te kunnen aantoonen op het in 1920 door den Poolschen generaal Zelgigowski bezette gebied van Wilna, dat sedert dien, ongeacht alle protesten van Litausche zijde, aan Polen is gebleven. In Maart 1923 kende de gezantenconferentie Wilna en omgeving aan de Poolsche republiek toe. Bij deze uitspraak hebben de Litauers zich nimmer neergelegd en wie den strijdbaren hardnekkigen geest van den Litauer kent, kan niet verwachten, dat de hoop op Wilna ooit zal worden opgegeven.
De Litauers, die hun tegenwoordige hoofdstad Kaunas (het vroegere Russische Kowno) als den voorloopigen gouvernementszetel beschouwen, hebben de laatste jaren een Wilnafonds gesticht, dat actief steun verleent aan alle pogingen om Wilna te bevrijden „uit de klauwen van den Poolschen adelaar", gelijk zij plegen te zeggen.
In het proces, dat op het oogenblik te Wilna gevoerd wordt tegen Straszys, den leider van de Litauers te Wilna, luidt de aanklacht, dat hij behalve het bedrijven van tegen den Poolschen staat gerichte propaganda op illegale wijze een bedrag van een half millioen zloty heeft ontvangen uit het Fonds tot bevrijding van de hoofdstad Wilna, terwijl ook de in Amerika wonende Litauers hem gelden zouden hebben doen toekomen. De Poolsche autoriteiten leggen Staszys ten laste, dat hij steun heeft verleend aan de Litausche plannen, om Wilna van Polen los te maken. Zij wijzen er op, dat de republiek Litauen in haar grondwet Wilna als de eigenlijke hoofdstad beschouwt en dat de Litausche organisatie ter bevrijding van Wilna er naar streeft het „bezette West-Litauen" terug te winnen.
Het Litausche nationale comité in Wilna, welks president Staszys was, poogde de Litausche bevolking in het gebied van Wilna ervan te overtuigen, dat het namens de republiek Litauen optrad en consulaire werkzaamheden verrichtte. Volgens de Poolsche lezing zou de leider der Wilna-Litauers bovendien getracht hebben ambtelijke bescheiden en Poolsch landbouwbezit in Litausche handen te spelen. Ten slotte luidt de beschuldiging, dat alle werkzaamheden, welke door het Litausche comité in Wilna en het omliggende gebied werden verricht, onder contrôle van de regeering van Litauen hebben gestaan. De Litausche regeering zou een ambtenaar naar Wilna hebben gestuurd, die moest controleeren of Staszys bij zijn werkzaamheden wel stipt de instructies van Kaunas opvolgde.
Het proces tegen Staszys voor het gerechtshof te Wilna — de leider der Litauers werd enkele maanden geleden in deze stad gearresteerd — heeft een groote verbittering teweeg gebracht in de Litausche republiek, waar men dit opzienbarende proces natuurlijk met Argusoogen volgt.

POLEN VERSUS LITAUEN

De maatregelen, welke men over en weer heeft genomen, om den Litauschen invloed in het Wilnagebied en de Poolsche werkzaamheid in Litauen te beperken, dateeren van enkele maanden her, althans voor zoover het de verscherping in dit oude conflict betreft. Zij kwamen hierop neer, dat de Litausche vereenigingen, organen en onderwijsinstellingen in Wilna en omgeving door de Poolsche autoriteiten opgeheven werden. Anderzijds beijverde men zich in Litauen de Poolsche invloedsferen op gelijke wijze te beteugelen, terwijl ook Poolsche godsdienstoefeningen, ofschoon beide landen hetzelfde katholieke geloof zijn toegedaan, werden gestoord of bemoeilijkt. Een en ander hing toen samen met de grensincidenten in de buurt van Soewalki, waar Litausche en Poolsche gendarmen schermutselingen uitlokten.
Een onmiddellijke represaillemaatregel als gevolg van het proces, dat nu te Wilna is begonnen, en tevens de gevoeligste slag, dien de Litausche regeering aan het Poolsche onderwijs heeft toegebracht, is het ontnemen van de onderwijsvergunning aan alle Poolsche gymnasia in Litauen. Een daad, die van Poolsche zijde wordt beschouwd als in strijd te zijn met de Litausche grondwet.
Men is dus thans weer verder dan ooit van een herstel der goede betrekkingen tusschen Polen en Litauen gekomen. Aan het begin van dit jaar nog hebben de Litausche minister van Buitenlandsche Zaken, Lozoraitis, en zijn Poolsche collega Beck, aan de Rivièra besprekingen over de kwestie van Wilna gehouden, die een niet-officieel karakter droegen. Het is klaarblijkelijk bij het gezellige zitje aan zee gebleven.
Alle verbindingen tusschen Polen en Litauen blijven verbroken, op de meest officieele wijze. Zelfs voor buitenlanders is het onmogelijk van Polen naar Litauen of omgekeerd te telegrafeeren, briefwisseling te onderhouden of eenig ander contact te hebben. Een bezoek aan de „administratieve zone", het beruchte grensgebied tusschen beide republieken, welke afscheiding is gemarkeerd met kapotte bezemstelen in losse zandhoopen, is dan ook geen vorm van blijmoedig toerisme. Er is geen doorgaand treinverkeer. De treinen rijden tot op enkele kilometers van de grens. Daarna moeten de reizigers zichzelf maar verder behelpen en, als zij na veel moeite toestemming van de autoriteiten hebben gekregen om de grens te passeeren met een boerenwagen over bijkans onbegaanbare landweggetjes, zien verder te komen ....
Dat Litauen aanspraken blijft maken op Wilna, ofschoon het tegenwoordige Litausche element er miniem is (0.3 pct. in totaal volgens de laatste volkstelling), schuilt vooral ook in de omstandigheid, dat de eerste Litausche Sejm na den wereldoorlog hier de onafhankelijkheid van de republiek Litauen proclameerde. De Polen blijven zich natuurlijk op het

standpunt stellen, dat de meerderheid van de Wilnasche bevolking steeds Poolsch is geweest. Ook het percentage Polen in Litauen is vrij gering, ongeveer 3 pct., doch vele Poolsche families zijn in den loop der jaren verlitauiseerd.
Wel zeer merkwaardig is het, dat ondanks de scherpe tegenstellingen en het gemis aan elk officieel contact zich een handelsverkeer tusschen beide landen ontwikkeld heeft.
Het goederenvervoer is natuurlijk niet rechtstreeks. Het gaat voornamelijk via Danzig en voor een deel over Riga. Omdat van omwegen gebruik wordt gemaakt, bestaat er geen mogelijkheid om dit handelsverkeer den kop in te drukken. Over de eerste acht maanden van dit jaar bedroeg de uitvoer van Litauen naar Polen een waarde van een half millioen lit. De invoer uit Polen naar Litauen is daarentegen belangrijk minder. Sedert 1934 is de Litausch-Poolsche handelsbalans bij voortduring actief.
Op een toeneming in het goederenverkeer tusschen de Poolsche republiek en de Litausche behoeft men intusschen niet te rekenen. In Warschau overweegt men thans het denkbeeld een speciaal toltarief toe te passen op goederen, die uit Litauen komen. Omgekeerd zijn Poolsche artikelen aan een maximum-toltarief in Litauen onderhevig. Men beijvert zich dus ook op dit gebied wederzijds barrières op te werpen. Zoo blijft dit slepende conflict verlammend werken op de natuurlijke betrekkingen tusschen twee staten, die mede door hun ligging economische geroepen zijn samen te werken. (Nieuwe Rott. Crt. - Red. K. H. A.)
(Vor. ber. Polen—Litauen 2685 C.)

A. **NEDERLAND. — Goud. - Toevloed in October. —** De goudstroom naar Nederland, die in de zomermaanden leek te zijn tot staan gekomen, is in October weer gaan vloeien. In ruim één maand tijds is de goudvoorraad van De Nederlandsche Bank met *f* 129 millioen toegenomen. De Goudreserve bedraagt thans (8 November) *f* 1394,6 millioen, geboekt tegen den ouden goudprijs van *f* 1647.50 per K.G. fijn.
Tegen den huidigen werkelijken goudprijs, naar beneden afgerond op *f* 2020.— per K.G., vertegenwoordigt deze goudvoorraad een waarde van *f* 1710 millioen. Hiertegenover staat een bankbiljetten-circulatie van *f* 882 millioen en rekening courant saldi van anderen ad *f* 742,5 millioen, aldus schrijft de heer A. A. van Sandick in het jongste nummer van „De Economist".
Op het moment van loslating van den gouden standaard beschikte De Nederlandsche Bank over *f* 669,8 millioen goud. Sedert dien heeft zij er *f* 724,8 millioen aan goud bijgekregen, via het egalisatiefonds. Dit bedrag van *f* 724,8 millioen is de boekwaarde van het nieuw verworven goud tegen *f* 1647.50 per K.G. Aannemende dat het egalisatiefonds hiervoor gemiddeld *f* 2020.— per K.G. betaald heeft, beteekent dit, dat het egalisatiefonds voor *f* 890 millioen goud heeft gekocht.
Hierop is dus, bij overdracht van het goud aan De Nederlandsche Bank, *f* 165 millioen (boek) verlies geleden. Van het „vermogen" van het egalisatiefonds ad *f* 300 millioen, door den staat in den vorm van schatkistpapier ter beschikking gesteld, is thans dus reeds ruim de helft gebruikt om het verlies op de goudaankoopen te financieren. Zou het egalisatiefonds nog *f* 740 millioen goud moeten aankoopen, dan zou het vermogen van het egalisatiefonds geheel door het verlies bij overdracht opgeteerd zijn.
Zij, die de illusie koesteren, dat de depreciatie van den gulden nog wel eens ongedaan zal worden gemaakt, dienen wel te bedenken, dat wij in dit geval de boekverliezen van het egalisatiefonds reëele verliezen zouden zien worden. Bij den huidigen stand van zaken, nu De Nederlandsche Bank reeds minder goud van *f* 1647.50, dan goud van circa *f* 2020.— bezit, zou reeds vóórdat de depreciatie ten halve zou worden teniet gedaan, de winst op den ouden goudvoorraad geheel worden geabsorbeerd door het verlies op het nieuw verworven goud. Het feit, dat het egalisatiefonds permanent een nu reeds tot *f* 165 millioen gestegen verlies moet financieren, belemmert het fonds ten zeerste in zijn bewegingsvrijheid en moet tengevolge hebben, dat het gekochte goud nog vlugger dan anders het geval zou zijn, aan De Nederlandsche Bank moet worden overgedragen. Van de oorspronkelijke bedoeling de operaties van het egalisatiefonds buiten de weekstaten van De Nederlandsche Bank te houden, zoogenaamd om het publiek niet te verontrusten, is weinig meer overgebleven. (De Economist)
(Vorig bericht 1897 F.)

B. **FRANKRIJK. — Italiaansche perscampagne tegen den Franschen minister van Marine, Campinchi. —** In een door het Italiaansche persbureau Stefani overgenomen artikel beweert de „Giornale d'Italia", dat de Fransche minister van Marine, Campinchi, op 23 Oct. '37 te Toulon voor de bemanning van een koopvaardijschip een rede heeft gehouden, waarin hij felle aanvallen op Italië deed. De minister zou onder meer gezegd hebben, dat Corsica niet langer aan de genade van een Italiaanschen aanval moest worden overgelaten. „Gij weet" — aldus zou hij daaraan hebben toegevoegd — „hoeveel verachting wij hebben voor alles wat Italiaansch is. Een oorlog tegen Italië is noodzakelijk, en het fascisme zal op de knieën gebracht worden," enz. enz.
Minister Campinchi heeft, toen men bij hem informeerde, verklaard, zich van iedere opmerking betreffende de hem in den mond gelegde woorden te hebben onthouden. De „rede" is geheel verzonnen, want de minister heeft bij deze gelegenheid niet eens het woord gevoerd.
Aangezien de perscampagne steeds onbesuisder werd, heeft de Fransche regeering bij de Italiaansche regeering geprotesteerd. (Le Temps)

C. **FRANKRIJK. — Wereldtentoonstelling te Parijs.** De president der Fransche republiek, Lebrun, is op 25 Nov. '37 aanwezig geweest in het Trocadero bij de sluiting van de Wereldtentoonstelling 1937 te Parijs. De minister van Handel, Chapsal, zeide in een rede:
„Frankrijk heeft getoond zijn verleden en reputatie waard te zijn. Wat het voortzetten of niet voortzetten der tentoonstelling aangaat, hierover zal het laatste woord door het parlement gesproken moeten worden".
Na deze redevoering werden de vlaggen der verschillende landen door de bewakers der paviljoenen aan Lebrun aangeboden.
Sedert het begin van de tentoonstelling is deze door 31.216.500 personen bezocht, waarbij nog 3.500.000 bezoekers van de bijterreinen en 2 millioen bezoekers van het Lunapark.
De deelneming aan de tentoonstelling heeft Frankrijk 1.450 millioen francs gekost, maar daaruit zijn ook de groote werken bekostigd, die blijven, zooals: het nieuwe Trocadero, eenige musea, bruggen, parken, tuinen en vijvers. Zij hebben tezamen 418 millioen francs gekost. En dan zijn er de loonen, die aan 25.000 arbeiders zijn uitgekeerd voor den bouw, en het feit, dat 38.500 menschen een halfjaar lang hun brood hebben verdiend op de tentoonstelling. Gezwegen nog van de niet in een bedrag uit te drukken bate, die de komst van honderdduizenden vreemdelingen, die bovendien hun bezoek niet tot de tentoonstelling beperkten, voor Frankrijk heeft beteekend.
De prijsuitdeeling ter sluiting van de tentoonstelling is een indrukwekkende plechtigheid geworden. Voor de Nederlandsche sectie heeft de commissaris-generaal ir. de Bie Leuveling Tjeenk de eerepenning en de lijst van toegekende belooningen in ontvangst genomen. Er waren vlaggen van alle deelnemende naties, en voor de onze de Prinsevlag.
Vele Nederlandsche inzendingen kregen den Grand-Prix en andere bekroningen.
(Le Temps - Het Vaderland) **(Vor. ber. 2801 D.)**

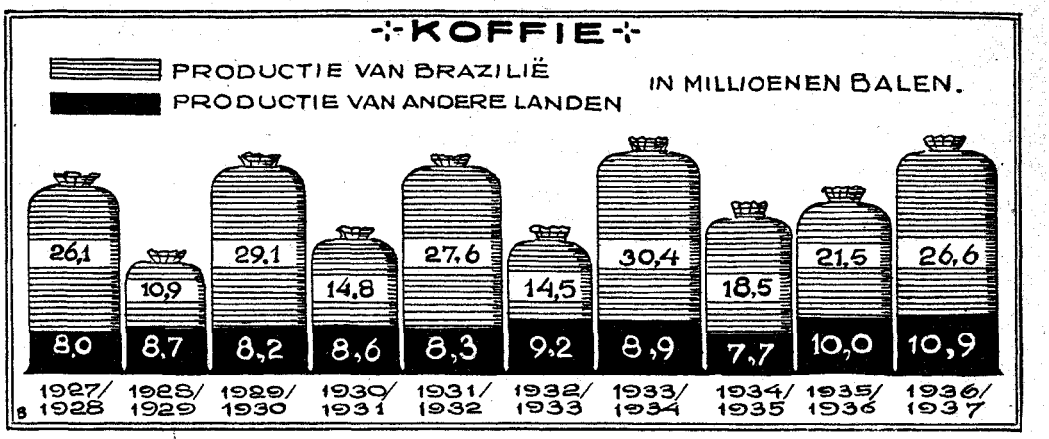
1 DECEMBER 1937

D. **IRAN. — Sjah geeft zijn persoonlijk bezit aan goud aan de Nationale Bank. —** De Sjah van Iran heeft al het in zijn persoonlijk bezit zijnde goud afgestaan aan de Nationale Bank van Iran. De bladen wijzen op deze voorbeeldige handelwijze van den Sjah en doen een beroep op het publiek hun vaderlandsliefde te toonen, door zijn voorbeeld te volgen. Zij behoeven hun goud niet gratis af te staan, maar worden verzocht het aan de Nationale Bank te verkoopen, teneinde te verhinderen, dat het gele metaal het land verlaat. (Message de Téhéran)
(Vor. ber. Economische Opleving 2743 A.)

A. **KOFFIE. — Wereldproductie. —**

Op 2 Nov. '37 verscheen in de Braziliaansche pers een verklaring van de regeering, dat besloten was, in verband met de weigering tot samenwerking door de andere koffieproduceerende landen, een koffiepolitiek van concurrentie te gaan voeren en daarom de exportbelasting te verlagen. Teneinde speculaties voor de doorvoering van de resolutie te voorkomen, had de regeering besloten de koffiebeurzen van Rio de Janciro, Santos en Victoria te sluiten, aldus de Hollandsche Bank-Unie in haar October-overzicht betreffende den economischen toestand van Brazilië, waaraan wij een en ander ontleenen.

De gevolgen van het besluit van de Braziliaansche regeering op de buitenlandsche markten zullen zeer ernstig zijn en het directe effect zal, naar verwacht wordt, een belangrijke verbetering van den export van Brazilië zijn.

(Overname zonder bronvermelding verboden)

(Vor. ber. 2926 A.; Brazilië 3014 C.)

B. **NEDERLAND. — Tweede Kamer. - Begrooting van Justitie. - Echtscheiding. —**

De Tweede Kamer heeft de begrooting van Justitie (hoofdstuk IV) zonder hoofdelijke stemming aangenomen.

Minister Goseling heeft in de Tweede Kamer, bij de behandeling van de Justitie-begrooting, het standpunt van dit kabinet ten opzichte van de echtscheiding nader uiteengezet.

De minister knoopte aan bij zijn principieele uiteenzetting van het karakter van het huwelijk als „eerste en natuurlijke gemeenschap".

Dit is niet specifiek katholiek en van een sacrament is in de regeeringskringen dan ook niet gesproken. De scheidingslijn in het debat ligt dus hier, of men het huwelijk alleen als contract beschouwt of hoogere bindende normen aanvaardt. In zoover staan katholieken en rechtzinnig-protestanten aan dezelfde zijde van de lijn. Daardoor zijn echter deze menschen, noch hun huwelijken, zonder meer beter dan die, welke alleen de normen van welvoegelijkheid en fatsoen aannemen, waardoor allerlei afglijding in de practijk bevorderd wordt.

Het kabinet wenscht dan ook geen verruiming van echtscheidingsgronden. Ongeneeslijke krankzinnigheid heeft in de practijk geen algemeene rol gespeeld. Voor huwelijksgerechtshoven was de minister voorshands niet enthousiast.

Geen verruiming van rechtsgronden derhalve, zoo noodig wel procedure-voorzieningen. Er bestaat een 60-jarige, betreurenswaardige practijk door de verstekprocedure of andere ontduiking van het verbod van echtscheiding door onderlinge toestemming. De zoo kort opgetreden minister vroeg voor de uitwerking van zijn bedoelingen eenig respijt voor rustige overweging.

De advocatenpractijk had ook den minister geleerd, dat echtscheidingszaken tot de minst spoedeischende behooren.

In het belang van vooral jong Nederland is het noodig, verder afglijden van het huwelijk te voorkomen. Wanneer wij, dichter tot elkaar gebracht, er in zullen slagen, in dezen voorzieningen te treffen, zal het komend geslacht ons dankbaar zijn. (De Telegraaf)

(Vorig bericht 3015 C.)

C. **PHILIP ALEXIUS LASZLO OVERLEDEN. —**

De Hongaarsche, tot Engelschman genaturaliseerde schilder, Philip Alexius Laszlo, die 22 Nov. '37 in zijn woning in Hampstead te Londen na een ongesteldheid van ruim een week is overleden, is 68 jaar oud geworden. Hij werd in 1869 te Boedapest geboren. Later ging hij naar Parijs, maar zijn groote reputatie als portretschilder dateert van den tijd, toen hij zich in Londen vestigde in het begin van deze eeuw. Hij schilderde de portretten van Koning Edward VII, van Koningin Alexandra en van een, jaarlijks aangroeiende, reeks van notabelen en vooral van society-debutantes. Langen tijd is hij de modeschilder geweest en ook zijn jaarlijksche tentoonstellingen, waarvan er juist weder een is aangekondigd, werden druk bezocht. In 1914 werd hij als Britsch onderdaan genaturaliseerd en gedurende den oorlog was hij een van de weinig oud-onderdanen van Oostenrijk-Hongarije, die vrijwel geen last ondervonden van hun vroeger burgerschap van een vijandelijken staat. In 1930 werd hij tot president benoemd van de Royal Society of British Artists.

Zijn werk was van bijzondere voornaamheid, zij het niet van uitzonderlijke kunstwaarde. (Times)

D. **NEDERLAND. — De werkloosheid in September 1937. - 65.830 minder dan in dezelfde maand van 1936.**

Het Centraal Bureau voor de Statistiek deelt de volgende cijfers mede betreffende het aantal geheel werkloozen, bij alle organen der openbare arbeidsbemiddeling als werkzoekende ingeschreven.

Opgemerkt zij, dat niet alle werkloozen in Nederland zich als werkzoekende bij de openbare arbeidsbemiddeling laten inschrijven.

	Aantal geheel werkloozen op het einde van:		
gemeenten met:	Sept. '37	Sept. '36	Aug. '37
100.000 en meer inwoners	145.321	167.505	142.212
50.000—100.000 inwoners .	44.450	53.549	43.648
20.000—50.000 inwoners .	42.806	48.240	41.927
minder dan 20.000 inw. .	91.684	120.797	90.025
Totaal	324.261	390.091	317.812

Het aantal werkloozen was einde September 1937 in alle groepen van gemeenten lager dan in dezelfde maand van het vorige jaar.

In totaal werden op het einde van eerstgenoemde maand 65.830 werkloozen minder geregistreerd dan einde Sept. 1936 (in Augustus en Juli 1937 bedroeg het aantal werkloozen resp. 63.615 en 62.767 minder dan in de overeenkomstige maanden van 1936).

Ten opzichte van Augustus 1937 valt een toeneming van het aantal werkloozen met 6.449 waar te nemen.

In 1936 werden einde September 8.664 meer werkloozen geregistreerd dan einde Augustus.

(Centraal Bur. v. d. Statistiek) **(Vor. ber. 2976 B.)**

E. **DUITSCHLAND. — „Heimatdienst" opgericht. - Verkoop aan Duitschers in het buitenland. —**

Met medewerking van de bevoegde Duitsche instanties, in het bijzonder van den „Werberat der deutschen

Wirtschaft" is de „Heimatdienst G.m.b.h." opgericht. Deze onderneming wil huishoudelijke artikelen, boeken, geschenkartikelen, modewaren, muziekinstrumenten en kosmetische artikelen aan de in het buitenland wonende Duitschers leveren, wier aantal op 20 à 30 millioen wordt geschat. Tegen het einde van het jaar zal de eerste editie van den catalogus gereed zijn. Deze zal maandelijks in 30.000 exemplaren worden verzonden en wel voorloopig naar Argentinië, Ned.-Indië en eenige Europeesche landen met sterke Duitsche minderheden. (Westphälischer Beobachter)
(Vor. ber. Duitschers in het Buitenland 2924 B.)

2 DECEMBER 1937

A. **NEDERL. OOST-INDIE. — Instelling Zelfbestuur op Bali. - Met ingang van 1 Juli 1938. —**
De voorbereiding van de instelling van zelfbestuur op Bali is thans zoo ver gevorderd, dat in de Januarizitting van den Volksraad de ontwerp-ordonnanties, daarop betrekking hebbende, kunnen worden verwacht. Het ligt in de bedoeling de instelling van het zelfbestuur op Bali te doen ingaan op 1 Juli 1938.
De algemeene overwegingen, die gelden bij de instelling van een zelfbestuur, zooals de regeering uiteenzette bij de bespreking van deze materie in de jongste hoofdzitting van den Volksraad, culmineeren in de verklaring, dat tot het herstel van zelfbestuur eerst dan wordt overgegaan, wanneer uit een ter zake gehouden onderzoek is gebleken, dat, in een bepaald geval, herstel van oude Inheemsche bewindsvormen de voorkeur verdient boven invoering van Westersch democratische instellingen.
In het kader van de huidige staatkundige hervorming van de Buitengewesten, moeten de zelfbesturen, naast de groepsgemeenschappen, worden gezien als autonome staatkundige organen, die boven het niveau der Inlandsche gemeenten staan.
Over de mogelijkheid, om ook in andere gebieden dan Bali den zelfbestuursstatus te herstellen, is thans nog niets te zeggen.
Men herinnert zich, wat Bali betreft, aldus de Preangerbode, dat de Gouverneur-Generaal bij diens bezoek aan dit eiland van het voornemen om daar het zelfbestuur te herstellen het eerst kennis gaf.
(Preangerbode) **(Vorig bericht 2759 G.)**

B. **VEREENIGDE STATEN. — Prof. Einstein komt op tegen verheerlijking van geweld. —**
Professor Albert Einstein heeft in een schrijven aan de „Young Men Christian Association" een scherpen aanval ondernomen op de tegenwoordige neiging, geweld met recht gelijk te stellen.
Einstein zegt o.m.: „De politieke en economische ingewikkeldheid van de laatste tientallen jaren hebben ons gevaren onder oogen doen zien, waar zelfs de grootste pessimisten van de laatste eeuw niet van droomden. De voorschriften van den bijbel betreffende het gedrag der menschheid werden toen door den geloovige en den ongeloovige aanvaard als geboden, die vanzelf spraken voor den enkeling zoowel als voor de maatschappij. Iemand, die het zoeken naar objectieve waarheid en de kennis van den mensch niet als hoogste en onsterfelijk doel erkende, werd niet als volwaardig beschouwd.
Heden ten dage moeten wij echter met afschuw constateeren, dat deze grondslagen van de beschaving aan het wankelen gebracht zijn. Naties, die eens respect afdwongen, gaan nu gebukt onder het juk van tyrannen, die openlijk durven verklaren: recht is, wat ons dient.
In den wereldoorlog trachtte iemand een groot Nederlandsch geleerde er van te overtuigen, dat macht in de geschiedenis der menschheid boven recht gaat. „Ik kan de juistheid van uw bewering niet weerleggen", zei deze, „maar ik weet wel, dat ik er niet veel prijs op zou stellen, in zulk een wereld te leven."
Laat ons denken, voelen en handelen als deze man, en weigeren een noodlottig compromis te aanvaarden. Laat ons zelfs niet bevreesd zijn voor den strijd, indien deze onvermijdelijk is voor het behoud van het recht en van de waardigheid van den mensch. Als wij dit doen, zullen wij spoedig terugkeeren tot toestanden, die het mogelijk maken ons in het menschdom te verheugen." (N. Y. Herald Tribune)
(Vor. ber. Einstein 2652 A.)

C. **NEDERLAND. — De eerste permanente verzoeningscommissie in functie. - Denemarken—Litauen.**
Op 10 Nov. '37 is in het Vredespaleis onder voorzitterschap van jhr. mr. dr. H. A. van Karnebeek, die als zoodanig dr. Benesj opvolgde na diens verkiezing tot staatspresident, de Deensch—Litausche permanente verzoeningscommissie bijeengekomen, ten einde zich bezig te houden met een geschil, dat langs diplomatieken weg niet tot oplossing kon worden gebracht. De andere leden der commissie zijn de heeren A. Oldenburg, gezant van Denemarken te Parijs, burggraaf de Fontenay, ambassadeur van Frankrijk, O. Ozolins, voorzitter van de cassatie-afdeeling van het hooggerechtshof van Letland, en professor M. Roemeris, hoogleeraar en rector van de universiteit van Kaunas.
Als agenten treden op voor Denemarken de heer Host, oud-gezant van Denemarken te Praag en Warschau, en prof. Sauser-Hall, hoogleeraar te Genève, voor Litauen prof. Mandelstam, lid van het instituut van internationaal recht.
De „conseil administratief" van het Permanente Hof van Arbitrage heeft zijn lokalen en organisatie ter beschikking van de commissie gesteld.
De Deensch—Litausche verzoeningscommissie is de eerste commissie van dien aard, welke in functie is getreden. (N. Rott. Crt.)

D. **GRIEKENLAND. — Buitenlandsche handel. —**
De invoer in Griekenland bedroeg in het eerste halfjaar van 1937 1.372.081 ton ter waarde van Drachmen 7.178.294.000 (v. j. 1.225.000 ton en Drachmen 5.709.868.000).
De uitvoer beliep 660.520 ton ter waarde van Dr. 4.806.683.000 (v. j. 426.916 ton en Dr. 2.604.867.000). Onder de invoer-landen neemt Duitschland de eerste plaats in met Dr. 1.669.139.000, gevolgd door Engeland met Dr. 790.619.000. Daarna volgen Roemenië en Argentinië.
Duitschland is eveneens de voornaamste afnemer van Griekenland met Dr. 1.353.967.000. De Ver. Staten komen als afnemer op de tweede plaats met Dr. 652.549.000. De uitvoer naar Frankrijk bedroeg in het eerste halfjaar van 1937 Dr. 119.883.000. (Proia)
(Vorig bericht 2405 C.)

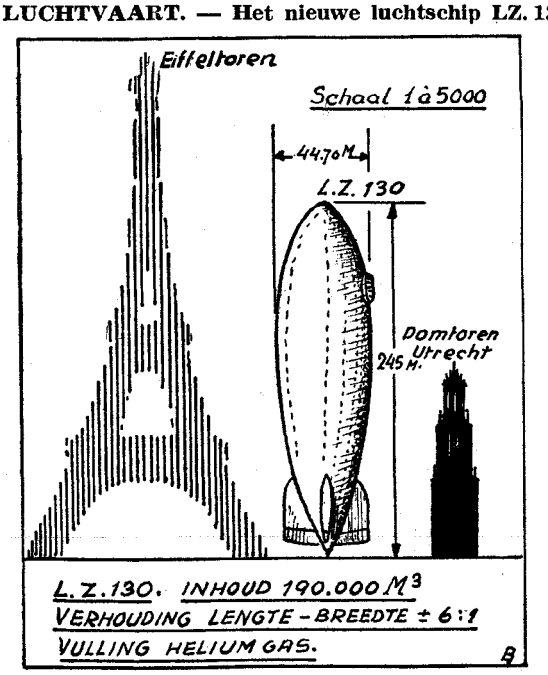
E. **NEDERLAND. — De onaantastbaarheid van ons grondgebied. —**
Op de vragen van het Eerste Kamerlid, den heer Van Vessem, betreffende het standpunt der regeering ten aanzien van de onaantastbaarheid van het Nederlandsche grondgebied, heeft de minister van Buitenlandsche Zaken, mr. J. A. N. Patijn, o.a. het volgende geantwoord:
Aangezien Nederland niet tot het verdrag van Locarno is toegetreden en evenmin is aan te nemen, dat het zal willen toetreden tot een eventueel nieuw pact ter vervanging van dat verdrag, terwijl België getoond had niet langer door garantieverplichtingen ten behoeve van derden gebonden te willen zijn, leek het niet onwaarschijnlijk, dat de betrokken groote mogendheden zich, mocht het komen tot nadere onderhandelingen over eenig nieuw pact ter vervanging van het verdrag van Locarno, tegenover elkaar zouden wenschen te beveiligen daar, waar hun gebied aan dat van Nederland en België grenst. In den loop van algemeene en zeer informeele gesprekken met vertegenwoordigers van andere staten is toen — geruimen tijd voor de Belgisch-Britsch-Fransche regeling van 24 April 1937 — het in de eerste vraag bedoelde denkbeeld (het „plan-Snouck") geopperd, en wel als een mogelijk element van discussie tusschen derden, doch niet als een Nederlandsch voorstel. Gelijk 's ministers ambtsvoorganger in dit voorjaar in de Eerste Kamer deed uitkomen, zou een regeling tusschen de betrokken groote mogendheden, waarin dat denkbeeld ten aanzien van Nederland werd vastgesteld, ons tot op zekere hoogte welkom kunnen zijn, al blijven wij er buiten en al vragen wij er niet om.
De verwezenlijking van het bewuste denkbeeld zou dus slechts kunnen geschieden in den vorm van een overeenkomst, waarbij uitsluitend de betrokken groote mogendheden partij zouden zijn. Voor medewerking van Nederland bij de totstandkoming dier overeenkomst was in dien gedachtengang geen plaats. Gevol-

gen, als in de tweede vraag voorzien, (n.l. gevaar voor de onaantastbaarheid van ons grondgebied) duchtte de regeering niet en ducht zij ook thans niet. Overigens is het denkbeeld practisch niet aan de orde, nadat inmiddels de positie van België op andere wijze is geregeld.
De regeering kan niet inzien, dat het bedoelde denkbeeld iets uit te staan heeft met de verklaring van den heer Baldwin van 30 Juli 1934 („De grens van Engeland wordt gevormd door den Rijn"). Dat die verklaring een ontkenning zou beteekenen van de onschendbaarheid van het Nederlandsche grondgebied, is een opvatting, die de regeering niet kan onderschrijven. Ten deze wordt herinnerd aan de mededeeling, die 's ministers ambtsvoorganger op 24 November 1934 in de Tweede Kamer ter zake deed.
Aangezien uit niets gebleken is, dat in het buitenland de opvatting zou zijn gewekt, dat Nederland zijn grondgebied beschikbaar stelde voor opmarsch of afweergebied van buitenlandsche troepen, noch aannemelijk is gemaakt, dat een zoodanige opvatting zou kunnen zijn verwekt, zou de regeering in dit verband een verklaring, als de heer Van Vessem bedoelt, onbegrijpelijk en derhalve schadelijk voor onze belangen achten. De opvattingen der regeering omtrent de onschendbaarheid van het Nederlandsche grondgebied kunnen geacht worden in het buitenland voldoende bekend te zijn. (Alg. Handelsblad)
(Vor. ber. 2995 F.; Neutraliteit 2677 A.)

3 DECEMBER 1937

A. ITALIE. — Nieuwe Italiaansch—Hongaarsche overeenkomst. —
Graaf Ciano en de Hongaarsche gezant te Rome, baron Villani, zijn overgegaan tot de onderteekening van nieuwe Italiaansch—Hongaarsche overeenkomsten, waardoor het betalingsverkeer tusschen beide landen wordt geregeld. (Corriere della Sera)
(Vor. ber. Italië—Hongarije 2396 G.)

B. LUCHTVAART. — Het nieuwe luchtschip LZ. 130.

(Overname zonder bronvermelding verboden)
(Vor. ber. L. Z. 129 2297 C.; Photo buit. tekst 2260a)

C. TSJECHO-SLOWAKIJE. — Poolsche minderheid.
Het Poolsche persagentschap Iskra geeft naar aanleiding van de jongste uiteenzetting van den Tsjecho-Slowaakschen minister-president nog eens een opsomming van de eischen, welke de Poolsche minderheid in Tsjecho-Slowakije de regeering stelt. Op onderwijsgebied wenscht zij te bereiken, dat geen Poolsche kinderen meer Tsjecho-Slowaaksche scholen behoeven te bezoeken. Op economisch gebied moet een einde komen aan de ver-Tsjechiseering van het personeel van de kolenmijnen en hoogovens en aan het ontslaan op groote schaal van Poolsche arbeiders. In de kerkelijke kwestie moeten de parochies met een Poolsche meerderheid ook door Poolsche geestelijken worden bezet. In de bureaux moet het gebruik van de Poolsche taal worden toegestaan. De dwangmaatregelen van de politie moeten ophouden, evenals de vijandige acties van verscheidene Tsjecho-Slowaaksche organisaties en de inbeslagneming van Poolsche bladen. (Iskra)
(Vor. ber. Tsjecho-Slowakije—Polen 2006 C.)

D. ITALIE. — Verhouding tot Jemen (Arabië). —
Kort geleden heeft de Imam Yehia van Jemen aan Mussolini een brief gezonden, waarvan de beteekenis is, dat hij een nieuw tijdperk inluidt in de verhouding tusschen deze beide landen. Mussolini heeft zich zelf enkele maanden geleden uitgeroepen tot „beschermer van den Islam".
Aan den brief van den Imam van Jemen was de onderteekening voorafgegaan van een tien-jaars-verdrag, inhoudende een non-agressie-overeenkomst en de belofte van militairen bijstand, in geval van nood. Mussolini zond den Imam een „cadeau", bestaande uit wapens, munitie en oorlogstuig, waaronder pantserauto's, een radio-installatie en telefoons.
Uit dankbaarheid heeft de Imam een aantal raspaarden naar Italië gezonden, bestemd voor Mussolini, den koning, den kroonprins en Ciano.
Het aanknoopen van vriendschappelijke betrekkingen met Jemen was de eerste stap, dien Mussolini deed bij de vorming van een invloedssfeer in het nabije Oosten. Het was tevens een novum, want voordien had nog geen enkele Europeesche staat diplomatieke betrekkingen met het eens volkomen afgesloten Jemen. Een overeenkomst tusschen Italië en Jemen werd in 1926 geteekend. Ze was een belangrijke diplomatieke overwinning van den gouverneur van Eritrea, Gasparini. In de volgende jaren reeds was het een ieder duidelijk, dat Jemen het brandpunt der Italiaansche propaganda was.
Er trad een opmerkelijke verkoeling op in 1934, toen Saudi Arabië Jemen den oorlog verklaarde en het versloeg. De verovering van Abessynië door Italië droeg er niet toe bij, dat de Imam van gedachte veranderde.
Zoo verwachtte men dan ook niet, dat in 1936, toen het verdrag ten einde liep, een vernieuwing zou volgen. Weer werd echter Gasparini gezonden en weer boekte hij een succes: het verdrag werd voor een jaar verlengd.
Toen wierp Italië er zich met allen ijver op, de gunst van den Imam terug te winnen. Door alle internationale verwikkelingen heen hield Italië zijn aandacht gevestigd op het kleine staatje in Arabië en kort geleden keerde Gasparini terug met een verdrag, dat voor tien jaar verlengd was. (El Balagh, Mosul)

E. NEDERLAND. — Rectoraten. - Prof. dr. H. A. van Bakel. —
Wegens het overlijden van den rector-magnificus der gemeente-universiteit te Amsterdam, prof. dr. A. H. M. J. van Rooy, zal deze functie ad interim worden waargenomen door prof. dr. H. A. van Bakel, voorzitter van de theologische faculteit. (Maasbode)
(Vorig bericht 2957 B.)

F. NEDERLAND. — Dienstplicht. —
Naar de minister in de Memorie van Antwoord aan de Tweede Kamer in zake het wetsontwerp tot wijziging van de dienstplichtwet meedeelt, is ook de regeering, wat het getal zonen betreft, die in een gezin tot dienstvervulling in vredestijd kunnen worden opgeroepen, van oordeel, dat dit aan een maximum behoort te worden gebonden. Voorhands lijkt de regeering het getal 3 hiervoor wel aanvaardbaar. (Maasbode) **(Vorig bericht 2984 F.)**

G. AMSTERDAM. — Millionnairs. —
De Amsterdamsche millionnairs zijn in den loop van de laatste zeven jaren op bijna schrikbarende wijze verarmd. Zoo zeer zelfs, dat meer dan de helft van het aantal in 1930 — er waren er toen 154, die tezamen een vermogen van 371 millioen bezaten — geen aanspraak meer mag maken op die titulatuur. Thans zijn er nog maar 68; en als men dan weet, dat hun gezamenlijk bezit 151 millioen beloopt, dan treedt zoowel de groote daling van het aantal als van het gemiddelde der vermogens duidelijk aan het licht. (Algemeen Handelsblad)

H. NEDERL. OOST-INDIE. — Het graf van Jan Pieterszoon Coen. —
In een vergadering van de directie van het Koninklijk Bataviaasch Genootschap is het plan van den heer J. F. L. Blankenberg, architect te Batavia, aan wien in samenwerking met prof. C. P. Wolff Schoemaker het bestuur der stichting Oud-Batavia opgedragen had een ontwerp samen te stellen voor verbouwing van het pakhuis van Geo Wehry aan het Stadhuis-

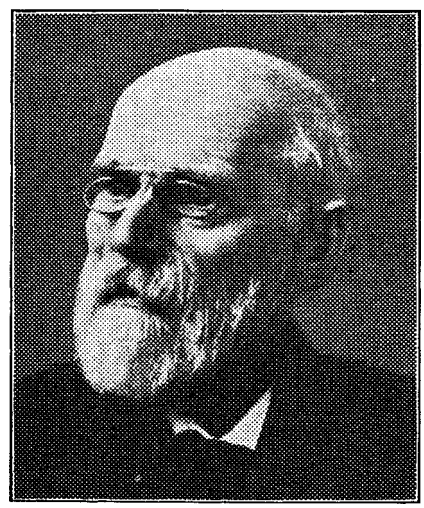
plein te Batavia, waarin zich het graf van Jan Pieterszoon Coen bevindt, tot een museum, door de directie goedgekeurd. (Aneta)
(Vor. ber. 2584 E.; J. P. Coen 2846 D.)

4 DECEMBER 1937

A. DUITSCHLAND. — Het nieuwe Kabinet. —
Na de mutaties, die in den laatsten tijd hebben plaats gehad, zal het nieuwe kabinet op 15 Januari 1938 er als volgt uitzien:
Adolf Hitler: Rijkskanselier.
Rudolf Hess, Dr. Hj. Schat en Ir. Lammers, ministers zonder portefeuille.
Generaal Göring: Minister-president en rijksminister voor de Luchtvaart.
Veldmaarschalk Von Blomberg: rijksminister van Oorlog.
Dr. Walther Funk: rijksminister van Econ. Zaken.
Graaf Schwerin von Krosigk: rijksminister van Financiën.
Franz Seldte: rijksminister van Arbeid.
Dr. Dorpmüller: rijksverkeersminister.
Baron Von Neurath: rijksminister van Buitenlandsche Zaken.
Dr. Frick: rijksminister van Binnenlandsche Zaken.
Dr. Göbbels: rijksminister van Propaganda.
Dr. Frank: rijksminister van Justitie.
Walther Darré: rijksminister van Landbouw.
Bernhard Rust: rijksminister van Wetenschappen en Onderwijs.
Dr. Ohnesorge: rijksminister van Posterijen.
Hans Kerrl: rijksminister van Kerkelijke aangelegenheden.
Dat zijn dus goed geteld 18 rijksministers, die voor een deel tevens nog Pruisische ministers zijn. Van hen zijn graaf Schwerin, Seldte, Dorpmüller, Schacht en Von Neurath niet als nationaal-socialisten in het kabinet gekomen. „Alte Kämpfer" zijn naast Hitler nog Hess, Göring, Frick, Göbbels, Frank, Darré, Rust en Kerrl. (Alg. Handelsblad) **(V. b. Kabinet 3031 D.)**

B. SOVJET-RUSLAND. — Zes bisschoppen gearresteerd. —
De actie der Sovjet-Unie tegen „fascistische saboteurs", zoo meldt de correspondent van de „Daily Telegraph", strekt zich thans ook, en met groote kracht, uit tot de kerk. De officieele „Izwestia" publiceert op 23 Nov. '37 de initialen van één aartsbisschop en vijf bisschoppen die als „spionnen en terroristen" zijn gearresteerd. (Izwestia)
(Vor. ber. Zuiveringsactie 2969 C.)

C. PROF. J. D. v. d. WAALS. — Herdenking. - Congresverhandeling gewijd aan zijn wetenschappelijk werk. —
Ter herinnering aan het feit, dat prof. dr. J. D. v. d. Waals op 23 Nov. 1837 te Leiden werd geboren, werd dezer dagen in het Van der Waals-laboratorium aan de Nieuwe Achtergracht te Amsterdam een aan Van der Waals en zijn wetenschappelijk werk gewijd congres gehouden. Professor dr. P. Zeeman fungeerde als voorzitter van het congres.
Onder de aanwezigen waren tal van geleerden van naam uit het buitenland, waarbij ook degenen, die gedurende het congres hun inleidingen zouden houden, n.l. de heeren J. E. Lennard Jones, F. Simon, M. Born, F. London, J. Errera en K. Clusius, terwijl wij bovendien nog noemen de hoogleeraren A. Sommerfeldt, L. Brillouin, F. Hund en J. Otto. Voorts waren er, naar wel te verwachten was, prof. W. H. Keesom, die op den tweeden congresdag heeft gesproken, evenals prof. A. J. Rutgers en de Nederlandsche Nobelprijswinnaar prof. P. Debye.
In zijn begroetingsrede zeide prof. Zeeman, dat de wetenschappelijke bijeenkomsten gewoon voortgang zullen hebben, doch dat de voorgenomen feestelijkheden versoberd zullen worden. Het diner in het Amstel-Hotel zal niet door autoriteiten worden bijgewoond.
In verband met prof. Debye's rede over Van der Waals, wilde prof. dr. Zeeman kort zijn. In drie woorden vatte hij de voornaamste resultaten van Van der Waals samen: de toestandvergelijking, de mengingstheorie en de capillariteitstheorie. Het zijn resultaten van ingespannen arbeid. Van der Waals ontving den Nobelprijs voor natuurkunde in 1910.
Na gewezen te hebben op de levende waarde van V. v. Waals' werk, verklaarde spr. het congres voor geopend en droeg daarop de leiding over aan prof. dr. H. A. Kramers uit Leiden.
Als eerste spreker besprak prof. F. London „de theorie van de Van der Waals'sche krachten."
De moleculen bestaan uit een positieve kern met daaromheen een negatieve lading. Indien deze ladingen bolvormig symmetrisch verdeeld zouden zijn, zoo was spr.'s betoog, zou er naar buiten geen electrisch veld resulteeren en geen aantrekking plaats vinden. Deze laatste ontstaat doordat de rondloopende electronen als het ware een tijdelijk snel veranderend veld teweeg brengen, waardoor ze op andere moleculen een aantrekking uitoefenen. De krachten, die zoo ontstaan, nemen af met de zesde of achtste macht van den afstand.
Het hoogtepunt en het besluit van de driedaagsche herdenking te Amsterdam van wijlen prof. dr. J. D. van der Waals, was de plechtige bijeenkomst in de aula van het Koloniaal Instituut, waarop dr. P. Debije een rede uitsprak.
Groote gedeelten van het door Van der Waals bewerkte gebied, dat gelegen is tusschen natuurkunde en scheikunde, liggen nog braak — zoo zeide spr. — en wachten op mannen van vernuft en moed en volharding, die met het gereedschap der quantentheorie vertrouwd zijn.

Prof. Dr. J. D. van der Waals.

Merkwaardig was de indruk, dien een stuk van Clausius uit het jaar 1857 op hem maakte: op zeventigjarigen leeftijd schreef hij nog, dat het werk van Clausius hem een openbaring was, en daar voegde hij aan toe „dat op hetzelfde moment de gedachte in hem op kwam" . . . de gedachte, zoo zeide prof. Debije, die tegenwoordig iedere leerling uit een van de hoogere klassen van de H.B.S. kent. In het jaar 1870 was deze gedachte, dat dezelfde moleculen, die in een ijl gas door hun botsingen den druk veroorzaken, ook nog onveranderd in een gecondenseerd gas, een vloeistof, aanwezig zullen zijn, al mag men dan hun uitbreiding niet verwaarloozen, nadat zij zoo dicht bij elkaar gebracht zijn, — nog nieuw. In haar uitwerking was zij echter van het allergrootste belang, want met haar had Van der Waals den grondslag gelegd voor zijn opvatting, dat er eigenlijk geen kwalitatief verschil bestaat tusschen vloeistoffen en gassen, die hij ook in zijn dissertatie weergaf. Om het bestaan van vloeistoffen te verklaren moest van der Waals zoeken naar een kracht, die van de moleculen zelf uitgaat. Deze vond hij in de moleculaire aantrekking, die Laplace reeds noodig had gehad om de capillaire verschijnselen te verklaren, doch daarna was het noodig zijn voorstelling tot een formule te verwerken, die de rol van de toestandsvergelijking voor ideale gassen kon overnemen, en voortzetten. Van zuiver wiskundig standpunt bekeken is dit een verschrikkelijk moeilijke taak, en spreker acht het dan ook één van Van der Waals grootste verdiensten, dat hij den moed heeft gehad een benaderende oplossing te geven, vertrouwende op zijn fijn gevoel voor de werkelijkheid in de natuur, waar een wiskundige van ongerepten stijl reeds lang den moed zou hebben opgegeven. Hoe ver de invloed van zijn dissertatie zich uitstrekt, blijkt wel daaruit, dat het zoo juist geëindigde congres zich juist met de vraag naar de eigenlijke oorzaak van de moleculaire aantrekking, naar aanleiding van de voordracht van dr. London, nog intensief heeft bezig gehouden.
In het eerste jaar van zijn Amsterdamsche professoraat, in 1880, deed Van der Waals zijn tweede groote ontdekking: de wet van de overeenstemmende toestanden. Spreker noemt het een voortreffelijke wet, die filosoof en practicus allebei tegelijk voldoening schenkt. Ook de regeering heeft dit ingezien, want het was geen toeval, dat Van der Waals in 1898, toen Dewar waterstof vloeibaar maakte, tot ridder in de orde van den Nederlandschen Leeuw werd benoemd, en in 1908 tot commandeur in de orde van Oranje Nassau, toen Kamerlingh Onnes den tegenstand van het helium tegen vloeibaarmaking eindelijk had gebroken.
Bijna het geheele levenswerk van Van der Waals heeft het licht gezien in de publicaties van de Koninklijke Akademie voor Wetenschappen, waarvan de wis- en natuurkundige afdeeling steeds zijn intense belangstelling heeft genoten in de jaren van 1888 tot 1912, toen hij het ondervoorzitterschap en later het secretariaat waarnam. (Red. K. H. A.)
(Vor. ber. Photo buiten tekst 3032a)

5 DECEMBER 1937

A. **LETTEREN. — Boeken die door de pers gunstig besproken zijn. - Onze wekelijksche opgave. —**
Duitsch: Klaus Mann — „Vergittertes Fenster." (Querido, Amsterdam)
H. M. Netto — „Engel der Erde." (Rowohlt, Berlin) **(Vor. ber. 3032 D.)**
Engelsch: Arthur Hodges — „The Multi-Millionaire." (Thornton Butterworth)
J. M. Scott — „The Silver Land." (Eskimology.) (Hodder and Stoughton) **(Vor. ber. 3032 D.)**
Fransch: Alain — „Les Saisons de l'Esprit." (Aux Editions de la N. R. F.)
G. Bonheur — „Les Garçons." (Gallimard, Paris) **(Vor. ber. 3032 D.)**
IJslandsch (in het Nederlandsch): Halldor Laxness — „Salka Valka." (Zuid-Holl. Uitg. Mij., Den Haag) **(Vor. ber. 2148 A.)**
Italiaansch: A. Fraccaroli — „Largaspugna." (Treves, Milano) **(Vor. ber. 3012 A.)**
Nederlandsch (Indische romans): I. Elize Soer — „Fata Morgana." (De Tijdstroom, Lochem)
H. A. J. P. Tuinzing — „De moeilijke weg naar het goede einde." (P. N. v. Kampen & Zoon) **(3032 D.)**
(Red. K. H. A.)

B. **NEDERLAND. — Dienstplicht - Uitbreiding van het kader. —**
De minister van Defensie geeft in zijn Memorie van Antwoord over de Nieuwe Dienstplichtwet de Tweede Kamer een schets hoe, voor wat betreft het wapen der infanterie, de sterkte van het leger zal worden, wanneer het ontwerp tot wet wordt verheven. De uitbreiding voltrekt zich in de volgende etappes:
1 October 1937, 15 Maart 1938, 1 October 1938, 1 Maart 1939, 1 April 1939.
De regeering houdt vast aan elf maanden oefentijd. Tijdelijk gedurende 5 jaren zal een lichting van 32.000 man noodig zijn. (Alg. Handelsblad)
(Vor. ber. Dienstplicht 3037 F.)

C. **ENGELAND. — Communiqué in zake de Britsch-Fransche besprekingen. —**
De Britsche premier Neville Chamberlain heeft op 30 Nov. '37 in het Lagerhuis het communiqué voorgelezen, dat is opgesteld aan het slot van de Fransch-Britsche besprekingen. Een gelijkluidend communiqué is ook te Parijs gepubliceerd.
In het communiqué wordt gezegd, dat de Fransche ministers Chautemps en Delbos een verklaring van lord Halifax hebben aangehoord van zijn besprekingen in Duitschland. Het deed hun genoegen te kunnen erkennen, dat, hoewel van het bezoek van lord Halifax, dat een particulier en officieus karakter droeg, niet verwacht mocht worden, dat het tot onmiddellijke resultaten zou leiden, het niettemin heeft bijgedragen tot het wegnemen van oorzaken van internationale misverstanden en er op berekend was de atmosfeer te verbeteren.
De problemen van Europa in het algemeen en de vooruitzichten op ontspanning en ontwapening werden ter sprake gebracht. Ten aanzien van deze belangrijke punten bleek den Franschen en Britschen ministers opnieuw de overeenstemming in de houding der beide landen.
Er is een voorloopige studie gemaakt van het koloniale vraagstuk in al zijn aspecten. Erkend werd, dat dit probleem niet door de beide landen alleen kon worden besproken en dat dit onderwerp een diepgaander onderzoek vereischt. (Times)
(Vor. ber. Engeland—Frankrijk 2374 G.; Lord Halifax 3030 F.)

D. **NEDERLAND. — Ons buitenlandsch beleid. —**
Aan de Memorie van Antwoord op het voorloopig verslag van de Tweede Kamer nopens de begrooting van Buitenlandsche Zaken ontleenen wij het volgende:

Volkenbond. — De minister verklaarde, dat hoezeer ook de Volkenbond in beteekenis is achteruitgegaan, Nederland zoowel zichzelf alsook de internationale gemeenschap een ondienst zou bewijzen, door thans den Bond te verlaten. Het streven van den Volkenbond tot organiseering der internationale gemeenschap teneinde een vreedzame samenleving der volkeren te bevorderen, acht de minister ten volle in overeenstemming met de christelijke beginselen. Dat dit streven niet meer succes heeft, is meer het gevolg van het feit, dat de internationale politiek van zoovele staten niet door christelijke beginselen wordt beheerscht, dan dat men zulks den Volkenbond tot grief kan maken.

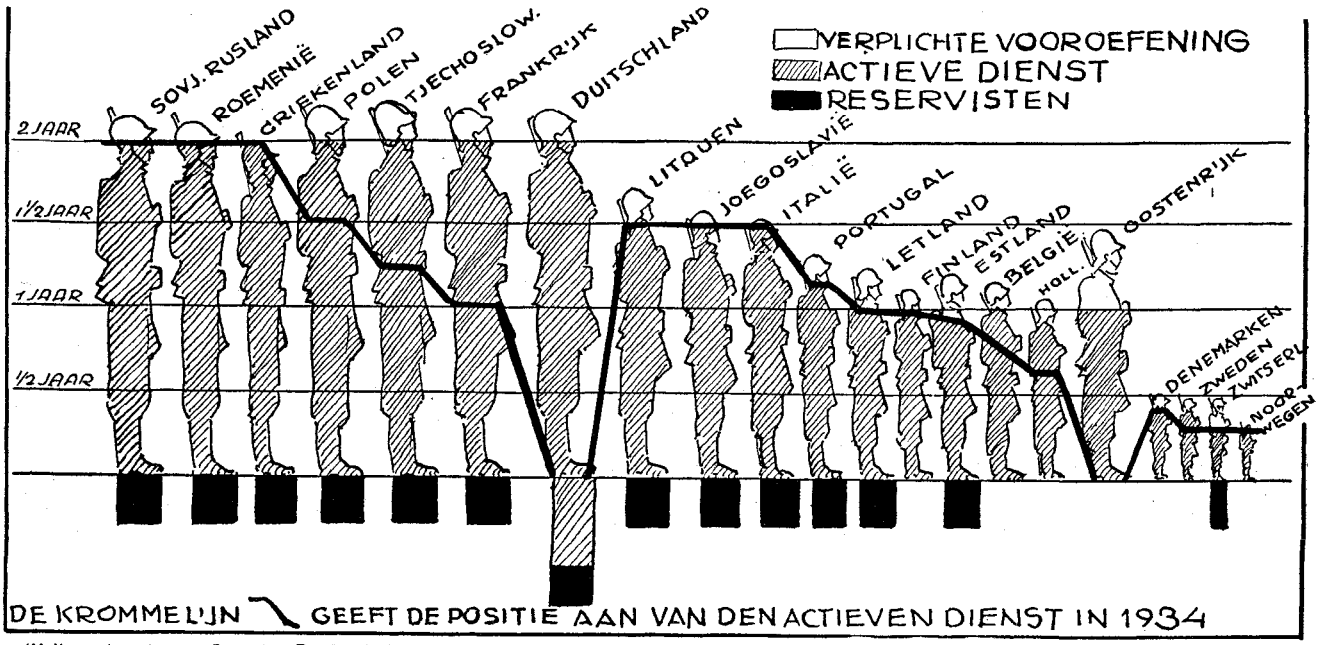
Spaansche kwestie. — De vraag of de regeering binnen afzienbaren tijd erkenning de jure van het bewind van generaal Franco mogelijk acht, ligt te zeer op het terrein van politieke onzekerheden en hypothesen om hier beantwoording te vinden. Zooals sommige leden in het voorloopig verslag te kennen gaven, moet ten deze de loop der gebeurtenissen worden afgewacht.

Gezantschap bij het Vaticaan. — De regeering heeft niet de overtuiging, dat de kracht der overwegingen waarop een beroep kan worden gedaan ter bepleiting van herstel van Hr. Ms. gezantschap bij den Heiligen Stoel, hier te lande in de bestaande omstandigheden doorslaggevend en duurzaam zou blijven.
(Telex-A. N. P.)
(Vor. ber. Begrooting Buitenl. Zaken 2566 B.)

6 DECEMBER 1937

E. **BELGIE. — Kabinet-Janson. - Regeeringsverklaring. —**
De regeeringsverklaring, die 30 Nov. '37 in de Kamer en in den Senaat is voorgelezen, behandelt den vooruitgang op sociaal gebied, de economische politiek, het cultureele vraagstuk, het openbaar onderwijs, geestelijke en gezinsvraagstukken, de buitenlandsche politiek en de landsverdediging, de koloniale politiek en tenslotte de begrootingspolitiek. De verklaring vangt aldus aan:
De regeering, die zich aan U voorstelt, is gevormd in het teeken van gemeenschappelijke bezorgdheid, voor het verdedigen van het erfdeel der grondwettelijke vrijheden, het langs ordelijken weg verwezenlijken van een billijke en vooruitziende sociale politiek, en het voorbereiden van alle wenschelijk geachte maatregelen, teneinde binnen het kader van den onaantastbaren Belgischen staat de cultureele ontwikkeling te verzekeren van de beide taalgemeenschappen, en de eerbiediging van de rechten, door elk harer leden verworven.
De voornaamste taak dezer regeering is de voortzetting en de voltooiing van de uitvoering van het programma, dat uitgestippeld is in de verklaring van 24 Juni 1936, en waarmede een aanzienlijke meerderheid zich voortdurend accoord verklaard heeft.
In de verklaring wordt voorts gezegd, dat, zoodra het parlement de begrooting zal hebben behandeld en zoodoende zijn voornaamste taak zal hebben vervuld, de regeering met het parlement den wetgevenden arbeid zal voortzetten.
In de Kamer is op 2 Dec. '37 een eind gekomen aan het debat over het programma van het kabinet-Janson. Nadat nog eenige sprekers diverse detailpunten hadden behandeld en anderen van het woord hadden afgezien, werd een motie van vertrouwen in de nieuwe regeering ter stemming gelegd. De motie werd aangenomen met 129—32 stemmen en 4 onthoudingen. De blanco stemmen kwamen van drie katholieken en een Vlaamsch nationalist; de andere katholieken, de liberalen, de socialisten stemden voor. De Rexisten, de Vlaamsch-nationalisten en de communisten en een Vlaamsch-katholiek stemden tegen.
(Het Laatste Nieuws)
(Vor. ber. Kabinet-Janson 3030 D.)

A. **BEWAPENING. — Uitbreiding van den militairen dienst in Europa. —**

(Vrij ontleend aan Svenska Dagbladet)

(Vor. ber. 2670 B.; Bewapening 2997 A.)

B. **SPANJE. — Burgeroorlog. - De vrijwilligers. —**
Het ministerie van Buitenlandsche Zaken te Barcelona heeft de antwoordnota gepubliceerd betreffende de uitzending van een commissie naar Spanje ter bestudeering van de terugtrekking der vrijwilligers. In deze nota wordt o.m. gezegd: „De Spaansche regeering, die enkele maanden geleden de terugtrekking der buitenlandsche strijders had voorgesteld, handhaaft krachtig haar standpunt. Daarom toont zij zich zeer gunstig gestemd ten opzichte van de ten uitvoerlegging dezer terugtrekking onder internationaal toezicht en zij is sterk voorstandster van een aanvaarding van tusschenkomst door commissies." Vervolgens wijst de nota erop, dat preciseeringen noodzakelijk zijn. Zoo vraagt zij naar de grondslagen der definities van „buitenlandsche strijders".
Het comité heeft vastgesteld, dat terugtrekking der niet-Spaansche strijders gedeeltelijk en verhoudingsgewijs zou geschieden naar het aantal, dat aanwezig is in beide kampen. Het zegt echter niets — en hierover zouden nadere aanduidingen noodig zijn — over de vraag of dit „verhoudingsgewijze" slechts betrekking heeft op het aantal combattanten, dan wel of er ook verband zal bestaan met de verschillende categorieën technische raadgevers, die in de beide kampen zijn. De Spaansche regeering spreekt er haar groote verrassing over uit, dat in het ontwerp betreffende de terugtrekking der vreemde combattanten het niet-inmengingscomité als zoodanig niet beschouwt de onderdanen van den Sultan van Marokko, die resideert in de zône van het in dit rijk gevestigde Spaansche protectoraat.

Japan erkent Franco's régime. — De Japansche regeering heeft op 30 Nov. '37 besloten met ingang van 1 Dec. '37 het Franco-régime in Spanje te erkennen. Onmiddellijk nadat dit besluit was genomen, werd het ter goedkeuring voorgelegd aan den Keizer, die er terstond zijn sanctie aan heeft gehecht. (Agence Belga)
(V. b. Burgeroorlog 3032 E.; Niet-inmeng. 3018 A.)

C. **ZWITSERLAND. — Vrijmetselarij. - Referendum verworpen. —**
Het Zwitsersche volk heeft op 28 Nov. '37 met ruim twee derden meerderheid een referendum voor een voorstel om in geheel Zwitserland de vrijmetselaarsloges en alle geheime vereenigingen te verbieden, verworpen. Tegenover ongeveer 235.000 voorstemmers stonden 520.000 tegenstemmers. Ongeveer 60% van het aantal stemgerechtigden heeft aan het referendum deelgenomen. (Neue Zürcher Zeitung)
(Vor. ber. Referendum 1950 A.)

D. **CHINA. — Conflict met Japan. - Japansche overwinningsparade te Shanghai. - Nanking. - Mandsjoekwo. —**
De z.g. overwinningsparade der Japansche troepen door de internationale concessie, die op 3 Dec. '37 heeft plaats gehad, heeft tot ernstige incidenten geleid, waarbij ook slachtoffers gevallen zijn.
Zoo is o.a. een handgranaat naar de troepen geworpen, waarbij een Japansch soldaat ernstig gewond werd
Daar bij andere incidenten ook buitenlanders betrokken waren, vreesde men eenigen tijd voor internationale verwikkelingen. Een deel van de concessie werd door de Japanners bezet, doch ten slotte werd een accoord bereikt, waarna ontruiming volgde. De aangekondigde parade in de Fransche concessie zal niet doorgaan.

Japansch memorandum. — De vertegenwoordiger van den Japanschen opperbevelhebber Matsoei heeft den Britschen commissaris van politie van de internationale nederzetting te Shanghai een memorandum overhandigd, waarin wordt verlangd:
1°. De Japansche troepen hebben het recht op ieder punt de internationale nederzetting te betreden; 2°. de politie van de nederzetting zal maatregelen nemen om herhaling van de incidenten van 3 Dec. te voorkomen; 3°. indien deze stappen niet voldoende zijn, dan heeft het Japansche leger het recht alle noodzakelijke maatregelen te nemen tot het handhaven van de rust in de nederzetting; 4°. indien het Japansche leger van meening is, dat de politie van de nederzetting niet bij machte is de anti-Japansche gevoelens voldoende te onderdrukken, dan behoudt het Japansche leger zich het recht voor alle noodzakelijke maatregelen te nemen, ingesloten het verhooren van personen en het doen van huiszoekingen.
De Japanners zijn thans geheel uit het gedeelte der internationale nederzetting, dat zij bezet hielden, teruggetrokken. Het terugtrekken is geschied op grond van een regeling, die de Britsche commissaris van politie met een vertegenwoordiger van Matsoei heeft getroffen.

Nanking. — Van drie zijden rukken de Japanners op Nanking aan. Zij zijn de voormalige Chineesche hoofdstad reeds tot op 5 K.M. afstand genaderd en men kan in de stad reeds het gebulder van het Japansche geschut hooren.

Generaal Franco erkent Mandsjoekwo. — Op het Japansche ministerie van Buitenlandsche Zaken zijn tusschen den ambassadeur van Mandsjoekwo en den vertegenwoordiger van Generaal Franco nota's gewisseld, waarbij Mandsjoekwo en de regeering Franco elkaar wederkeerig erkennen. (Domei - Telex-A. N. P.)
(Vor. ber. China-Japan 3032 B.)

7 DECEMBER 1937

E. **NEDERLAND. — Z.K.H. Prins Bernhard's toestand. - Hofjager V. d. Spek. —**
De secretaris van Prins Bernhard verstrekte op 6 Dec. '37 het volgende communiqué:
„De goede toestand, waarin Prins Bernhard verkeert, houdt aan. Niettemin wordt bezoek vooralsnog niet toegestaan. In afzienbaren tijd blijven alle bemoeienissen van den Prins buitengesloten."
Op 7 Dec. '37 meldt het communiqué:
„De hoofdpijn, die gisteren wat heviger opkwam, is heden na een rustigen nacht, bijna geweken. Prins Bernhard blijft niettemin al dien tijd opgewekt en belangstellend voor zoover hem dat vergund is.
De toestand van den hofjager V. d. Spek, die aan de knieschijf geopereerd is, blijft normaal."
(Vorig bericht 3032 F.)

SPANJE

A. Consolideering van Generaal Franco's nieuwen staat. —

Terwijl de nationalistische legers bezig zijn de grens van het rechtsche Spanje naar de Middellandsche Zee te verschuiven, bemoeien generaal Franco en zijn raadgevers zich achter het front met de consolideering van den nieuwen staat. Het nationalistische Spanje heeft reeds één periode van opbouw doorgemaakt, thans beleeft het de tweede.

De eerste periode was die van het bestuur door de Junta van nationale defensie. Deze Junta, die binnen een week na het uitbreken van den oorlog werd opgericht, bestond uit zeven hooggeplaatste officieren. De eerste taak was de staatsmacht over te nemen. Na tien weken verklaarde de Junta, dat zij „het leven van de burgerbevolking genormaliseerd had, een verbinding tot stand had gebracht tusschen de verschillende strijdmachten, welke voor de redding van het land vochten . . . en een régime had ingesteld, dat zich volkomen aanpaste aan de nieuwe toestanden in Spanje." De Junta benoemde generaal Franco tot oppersten leider van den Spaanschen staat en ontbond zichzelf.

Ruim een jaar lang is generaal Franco nu al de hoogste autoriteit in Spanje geweest. Binnen twee dagen na zijn aanvaarding van het leiderschap, organiseerde hij het bestuurslichaam, dat het land sinsdien heeft geregeerd. Het was de „Junta Tecnica" te Burgos, met de departementen voor financiën, justitie, handel, industrie, landbouw, arbeid, kunsten en wetenschappen en onderwijs, openbare werken en verkeerswezen. De orders van deze Junta worden rechtstreeks aan de plaatselijke autoriteiten overgebracht en er werd een gouverneur-generaal benoemd, die in overleg met de Junta als inspecteur optrad. Voorts werd te Salamanca een ministerie van Buitenlandsche Zaken ingesteld, met den broeder van generaal Franco, Nicholas aan het hoofd, dat tot taak heeft de verbinding tusschen de Junta Tecnica en het hoofd van den staat, dus tusschen Burgos en Salamanca, te onderhouden.

Deze bureaux vormen, tezamen met het onlangs ingestelde ministerie van Binnenlandsche Zaken, de organen van de regeering van het nationalistische Spanje. Het „bouwwerk" is echter nog lang niet volmaakt. De bevoegdheden van de verschillende autoriteiten zijn nog niet precies afgebakend, en hier en daar is, als gevolg daarvan wrijving ontstaan, terwijl er ook gapingen zijn. Zoolang het land zich echter in de eerste plaats om den oorlog moet bekommeren, moet het op andere punten voorloopig de veeltoegepaste methode van „schipperen" gebruiken.

De politieke leerstellingen van de nieuwe regeering zijn nog niet duidelijk, en het is daarom moeilijk er een goede definitie van te geven.

Toen de oorlog begon, steunden drie groote organisaties de nationalistische zaak: het leger, de Spaansche Phalanx en de Requetes. De beginselen van den nieuwen staat moeten langzamerhand vorm aannemen als resultaat van het compromis in de opvattingen dezer drie groepen, waarnaar thans gestreefd wordt. Het zijn bovendien eigenlijk al geen drie groepen meer. De Phalanx en de Requetes hebben zich aaneengesloten tot de „Falange Española Tradicionalista".

Het leger was niet de een of andere militaire politieke richting toegedaan, doch de meeste militairen waren in het algemeen rechtsch georiënteerd en de meeste opper-officieren overtuigde monarchisten. Enkelen, die nog steeds belangrijke functies in het nationalistische Spanje bekleeden, stonden vóór 1931 echter bekend als vurige republikeinen. Generaal Franco vertegenwoordigt de richting, die in het leger de meeste aanhangers vindt. Persoonlijk is hij monarchist, doch hij is bereid elk régime te dienen, dat het gezin, de kerk en het particuliere bezit garandeert.

De Spaansche Phalanx, opgericht door Don José Antonio Primo de Rivera, den zoon van den dictator, was een zuiver politieke organisatie. Haar programma, gebaseerd op uit het buitenland geïmporteerde ideeën, was gericht op de overbrugging van de kloof tusschen bezitters en niet-bezitters door de macht van het geld te breidelen, zonder echter het particuliere eigendom aan te tasten. „Tegen communisme en liberaal kapitalisme" was hun leuze. De Phalanx was numeriek verreweg de grootste organisatie in het nationalistische Spanje en zij had ook het beste propaganda-apparaat. Zij vond voornamelijk steun in de groote steden (onder de rechts-radicale arbeiders) en in Andalusië (bij de rechts-radicale boeren). De keuze van den naam „Nationaal-Syndicalisten", in plaats van Nationaal-Socialisten was in overeenstemming met de Spaansche rechts-radicale traditie.

De Requetes vertegenwoordigden meer een beweging dan een partij, meer een politieke opvatting dan een programma. Men noemt hen wel eens Carlisten, zonder te denken aan de verwarring welke deze naam sticht. In de Carlistische oorlogen stond meer op het spel dan het lot van twee dynastieën. De Carlistische beweging richtte zich tegen de liberale ideeën van het 19de-eeuwsche Europa. Het hof van koningin Isabella werd beschouwd als het centrum daarvan. Daarom stonden in geheel Spanje de „traditionalisten" op om in naam van Don Carlos ten strijde te trekken tegen de nieuwe ideeën. Hun leuzen klinken nog van de lippen van de autoritaire leiders van het hedendaagsche Spanje. Generaal Franco heeft de woorden „verfranscht" en zelfs „vereuropeescht" in smadelijken zin gebruikt.

Het geslacht van Don Carlos is thans uitgestorven, doch de Requetes vechten nog. Zoodra het gaat om traditie of nieuwe ideeën, nemen zij het op voor een autoritaire monarchie, steunend op de kerk.

Onder den druk van den oorlog sloten de verschillende elementen van de nationalistische beweging zich nauwer aaneen. Kameraadschap in de loopgraven doet verschillen van meening verdwijnen. Zoo nu en dan echter was rivaliteit merkbaar, vooral wegens persoonlijke eerzucht. Generaal Franco liet dan zijn gezag gelden. Hij gaf duidelijk te verstaan, dat hij geen breuk in het nationalistische kamp zou gedoogen. Eenige leiders werden als gevolg van het decreet van 18 April, waarbij de Phalanx en de Requetes tot één organisatie werden versmolten, vervangen.

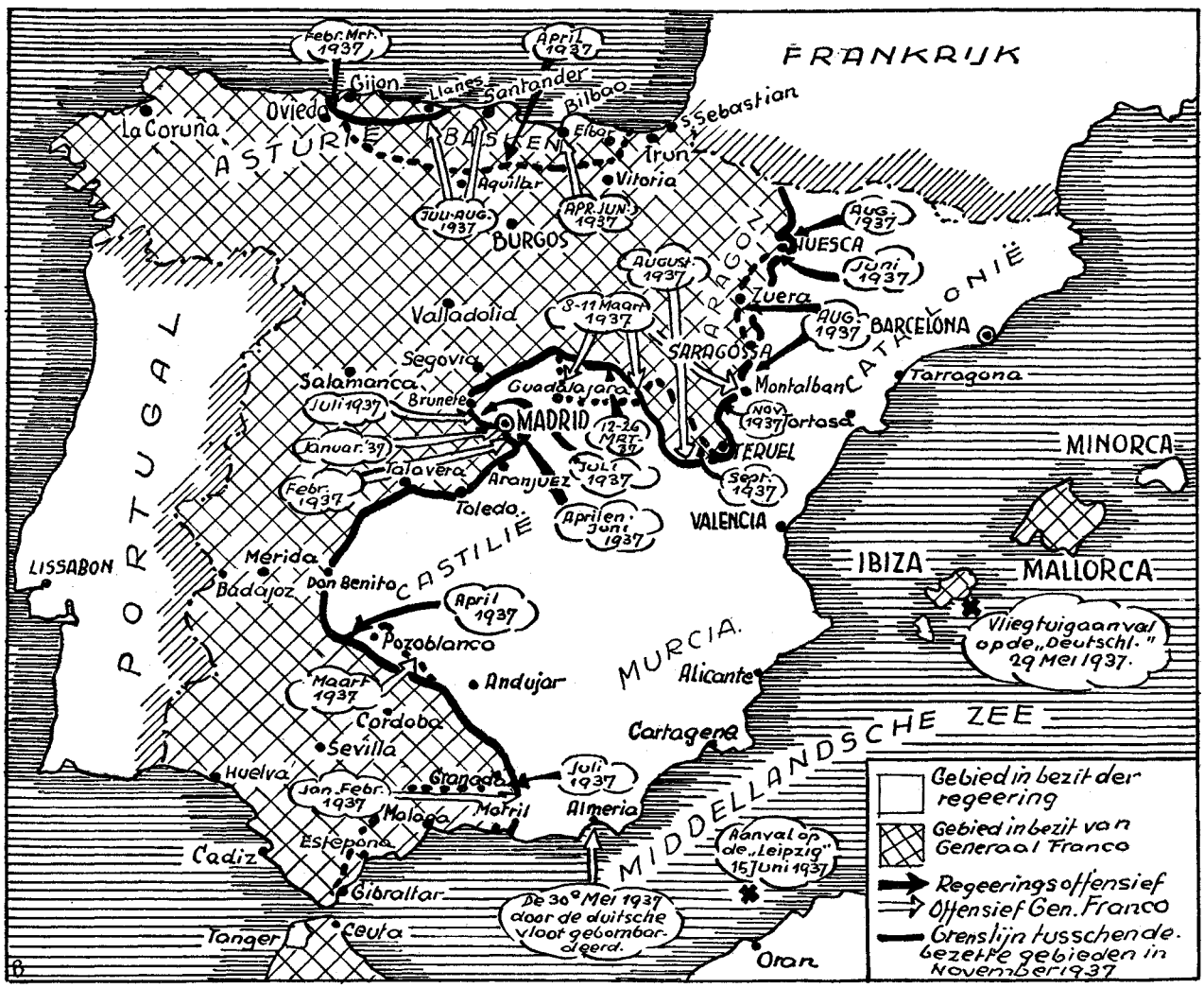
Het is de moeite waard eenige woorden aan dit decreet te wijden, omdat het enkele mededeelingen bevat over het karakter van den nieuwen staat. Het eerste artikel van de inleiding eischt de onderwerping van het individu en de collectieve samenwerking van alle Spanjaarden ten behoeve van het gemeenschappelijk lot van de natie.

Hieruit blijkt duidelijk de totalitaire idee. Deze eisch, zoo gaat het decreet verder, is niet in overeenstemming te brengen met wrijving tusschen partijen, waardoor energie verspild wordt. Er is slechts één organisatie noodig, om het contact tusschen de regeering en het volk te onderhouden, om de wenschen van het volk onder de aandacht van de regeering te brengen, en om de handelingen van de regeering aan het volk duidelijk te maken. Tot dat doel werd deze ééne partij gevormd. Zij kreeg geen definitief politiek programma. De 26 punten van het programma van de Phalanx werden als basis genomen, doch de natie werd gewaarschuwd, dat deze punten op elastische wijze moesten worden toegepast.

In den nazomer werd echter een nieuwe en zeer belangrijke bepaling aan de statuten van de nieuwe organisatie toegevoegd, namelijk die, dat alle legerofficieren automatisch lid zouden worden. Hierdoor wordt natuurlijk de invloed van het leger op de „eenige politieke eenheid van nationaal karakter" veel grooter.

Er blijft nog één vraag ter beantwoording over: de kwestie van de monarchie. De Requetes en de meeste legerofficieren zijn overtuigde monarchisten. De Phalanx twijfelde tot nu toe. Thans zijn er echter tal van verschijnselen, die erop wijzen, dat van die zijde weinig tegenstand meer te verwachten is. In het decreet van de aaneensluiting van de Phalanx en de Requetes staat ongeveer: „Wij sluiten onze oogen niet voor de mogelijkheid om in Spanje weer het eeuwenoude régime, dat Spanje's eenheid en historische grootheid smeedde, in te stellen."

De gerestaureerde monarchie zal zeer verschillend moeten zijn van die van Alfonso XIII. Zij zal een band moeten vormen tusschen de nieuwe stroomingen onder de Spaansche jeugd en de traditioneele glorie van de natie. Generaal Franco heeft vrij openlijk te verstaan gegeven, dat Don Juan van Bourbon zeer waarschijnlijk tot koning zou worden uitgeroepen. Maar, aldus voegde hij er aan toe, dat komt later wel terecht. Op het oogenblik is het voornaamste doel van de nationalisten om den oorlog te winnen.
(Handelsblad-Timesdienst)

(Overname zonder bronvermelding verboden)

(Vor. ber. Burgeroorlog 3040 B.; kaartje 2996 E.)

A. **NEDERLAND. — Voorontwerp van wet in zake beperkende bepalingen voor arbeid van gehuwde vrouwen. —**
Bij den Hoogen Raad van Arbeid heeft de minister van Sociale Zaken een voorontwerp aanhangig gemaakt van een wet, houdende beperkende bepalingen in zake arbeid van gehuwde vrouwen.
Aan de toelichting op dit voorontwerp ontleenen wij: Naar natuurlijk bestel dient de man de kostwinner van het gezin te zijn en heeft de vrouw tot taak de verzorging van het gezin. Het is in het algemeen een misstand, wanneer de vrouw zich aan die taak onttrekt en zich een anderen werkkring zoekt. Het gezin is een zoo waardevol element in de maatschappij, dat, waar mogelijk, in het algemeen belang tegen ongezonde gezinsverhoudingen moet worden opgetreden.

In het feit, dat de vrouw door beroepsbezigheden verhinderd wordt de gezinsbelangen naar behooren te behartigen, ziet de minister een sociaal euvel van zoodanige beteekenis, dat hij optreden daartegen van overheidswege volkomen op zijn plaats acht. Wel is het hem niet onbekend, dat het aantal vrouwen, dat loonarbeid verricht, betrekkelijk klein is. Hij zou daartegenover kunnen aanvoeren, dat bij het huidige nog steeds zeer hooge percentage van mannelijke werkloosheid het in elk geval de moeite waard is, de gehuwde vrouw te beletten, zich op de arbeidsmarkt mede een plaats te veroveren. Een gewichtiger rol speelt hier misschien nog de psychologische factor. Maar de minister ziet dit vraagstuk vooral als een zaak van beginsel. Zijns inziens behoort de overheid zich openlijk te scharen aan de zijde van hen, die meenen, dat de gehuwde vrouw, door het enkele feit,

dat ze gehuwde vrouw is, haar levenstaak heeft in haar gezin en dat het gezin beschermd dient te worden, zooveel mogelijk, tegen het verrichten van beroepswerkzaamheden door de gehuwde vrouw.
De minister wil zich niet tot een verbod van fabrieksarbeid beperken. Zijn uitgangspunt is niet het verbieden van bepaalden arbeid of arbeid in een bepaald milieu, maar een verbod van arbeid van de gehuwde vrouw als zoodanig ter wille van de bescherming van het gezin. (De Tijd) **(V. b. Arbeidswet 2819 D.)**

8 DECEMBER 1937

A. **INTERNATIONALE ZEELIEDENCONFERENTIE. — Resolutie. —**
Dezer dagen is te Amsterdam, onder leiding van de aldaar gevestigde Internationale Transportarbeiders Federatie, een internationale zeeliedenconferentie, waaraan behalve de aangesloten zeeliedenorganisaties ook heeft deelgenomen een delegatie van de internationale van scheepsofficieren, met welke de I.T.F. regelmatig nauw samenwerkt.
Resolutie. — Aan het slot van de zitting werd in zake de ratificatie der internationale zeeliedenconventie een resolutie aangenomen tot het voeren van een gemeenschappelijke internationale, en waar mogelijk ook nationale, campagne voor de ratificatie der conventies voor zeelieden, in het bijzonder die betreffende den arbeidsduur van en de bemanningsschaal voor de zeelieden aller rangen en van de conventie in zake de jaarlijksche vacantie met doorbetaling van loon.
Met betrekking tot de ratificatie van de arbeidstijdconventie besloot de conferentie, dat actie dient te worden gevoerd voor de ratificatie der conventie, zooals deze in Genève werd aangenomen, indien het onmogelijk mocht blijken om betere voorwaarden te verkrijgen.
De conferentie besloot tot de instelling eener commissie van propaganda en actie. (De Telegraaf)

B. **NEDERLAND. — Onderwijs. - Het zevende leerjaar. —**
De minister van Onderwijs, Kunsten en Wetenschappen heeft dezer dagen geïnstalleerd de commissie, aan welke is opgedragen te onderzoeken hoe het zevende leerjaar en de eventueel hoogere leerjaren van de school voor gewoon lager onderwijs kunnen worden ingericht, in het bijzonder ook in verband met de hier en daar opgekomen neiging om door toevoeging van huishoudelijke vakken aan het onderwijs in die leerjaren een speciaal karakter te geven. (De Tijd) **(Vor. ber. Onderwijs 3037 E.)**

C. **LUCHTVAART. — Lange afstandsvlucht. - Japy verbetert wereldrecord. —**
De bekende Fransche vlieger André Japy, die 30 Nov. '37 van het Fransche vliegveld te Istres was vertrokken in een lichte Aiglon-eendekker, is 1 December te Djiboeti aangekomen. Hij legde den afstand tusschen beide vliegvelden, die vijfduizend kilometer bedraagt, af in 25 uur en 55 minuten, zonder een enkele tusschenlanding. Japy vloog met een gemiddelde snelheid van 195 K.M. per uur. (L'Auto)
(Vor. ber. Records 3032 C.)

D. **ZWEDEN. — Een rede van premier Per Albin Hansson. —**
Wij ontleenen aan de groote rede, die premier Per Albin Hansson gehouden heeft, het volgende:
Wat de binnenlandsche politiek betreft merkte de heer Hansson op, dat onder invloed van de democratische ontwikkeling verschillende groote strijdvragen afgewikkeld zijn. De strijd over vrijhandel of protectionisme en die over de landsverdediging hebben gansch andere vormen aangenomen en zijn ten deele uitgevochten. De laatste jaren heeft de sociale politiek een steeds sterker domineerende plaats gekregen, maar men strijdt niet meer om de beginselen der sociale politiek, doch over de wenschelijkheid en noodzakelijkheid van afzonderlijke maatregelen en over het tempo, waarin die uitgevoerd moeten worden De volgende Rijksdag zou zich trouwens, naar de premier verder verklaarde, in bijzondere mate met sociale hervormingen bezig hebben te houden. Veel is er reeds gedaan, maar er zal nog meer gedaan moeten worden. Dat alles kost geld. Voor de ziekteverzekering zal voor het volgende begrootingsjaar 16 millioen kronen uitgetrokken worden, voor de volkspensionneering bijna 140 millioen, voor de kindertoeslagen en de moederschapshulp onderscheidenlijk 16 en 5 millioen, terwijl een rationeele organisatie van de schoolmaaltijden tusschen de 40 en 50 millioen kronen zal kosten. Wij weten, aldus Hansson, dat er een grens is, die o.a. door de financieele mogelijkheden bepaald wordt. Maar wij trekken niet de conclusie, dat men zich door zulke groote getallen af moet laten schrikken en dat, wat nog altijd slecht is, slecht moet laten. (Dagens Nyheter)
(Vor. ber. Hansson 2476 C.)

E. **NEDERLAND. — Het zesde Nederlandsche Reclame-congres. —**
Op 23 Nov. '37 werd te Amsterdam het zesde Nederlandsche reclame-congres door jhr. dr. J. C. Mollerus, voorzitter van het genootschap voor reclame, geopend. Wij ontleenen o.a. hieraan het volgende:
De heer J. W. Henny, voorzitter van de Nederlandsche Dagbladpers, gaf als eerste conclusie, dat een algemeene kwaliteitscampagne een reclamemiddel eischt, dat iedereen bereikt.
Het aantal betalende abonné's van de dagbladen, aangesloten bij de N. D. P., bedraagt circa 1.980.000. Tegenover het aantal abonné's, dat meerdere bladen leest, stelt de spreker de medelezers, zoodat er evenveel betalende abonné's zijn als het aantal gezinnen in Nederland beslaat.
Men moet zich bij het propageeren van kwaliteit niet beperken tot de propaganda onder de beter-gesitueerden, daar 90% van de markt in Nederland wordt gevormd door gezinnen met inkomens beneden *f* 3000. Het veronachtzamen van kwaliteit bij aankoop is voor een groot deel gewoonte geworden. Het ligt dus voor de hand, dat men voor het veranderen van die gewoonte, gebruik maakt van een reclame-medium, dat evenzeer op de dagelijksche gewoonte berust.
Het dagelijks lezen van de krant is een behoefte, waaraan man of vrouw zich niet wil en niet kan onttrekken.
De Nederlander, die zoo op een zelfstandig oordeel is gesteld, laat zich ongaarne een idee (hier de kwaliteitsidee) opdringen.
Vandaar, dat een publiciteitsmiddel gebruikt moet worden, waar het publiek zelf naar zoekt. Iedereen kan dagelijks constateeren, dat een courant niet alleen gelezen wordt, maar dat men er gegevens in zoekt. Een courant zonder advertenties is geen courant.
Wil de kwaliteitscampagne slagen, dan moet zij in de eerste plaats vertrouwen wekken. Men abonneert zich op een bepaalde courant, omdat men daar vertrouwen in stelt. Wordt de abonné in zijn vertrouwen teleurgesteld, dan zegt hij zijn abonnement op.
De uitgever stelt alles in het werk om het vertrouwen van den abonné te behouden. Dat, wat opgesloten ligt in het eenvoudige zinnetje: „Het staat in de krant", is een der pijlers, waarop de reclamewaarde en de beteekenis van de krant rusten. De krant brengt zoowel de nationale, de regionale als de locale adverteerders op haar pagina's bijeen. (N. R. Crt.)

F. **GRAAF PROSPER POULLET OVERLEDEN. —**
Graaf Prosper Poullet, oud-minister-president van België, is 3 Dec. '37 overleden.
Poullet werd in 1866 te Leuven geboren en studeerde daar Philosophie en Rechten.
In 1893 werd hij buitengewoon en in 1898 gewoon

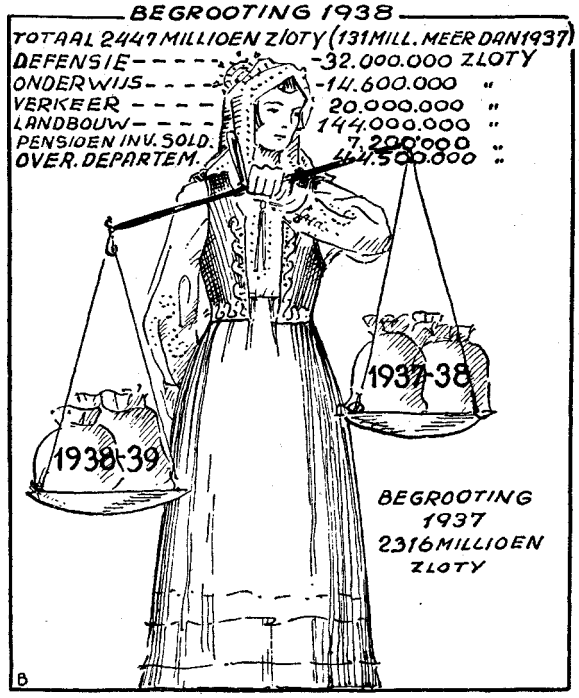
hoogleeraar in het strafrecht aan de Leuvensche Universiteit.
Van 1911—1918 was hij minister van Eeredienst. In 1925 werd hij minister-president en minister van Economische Zaken.
Gedurende de oorlogsjaren bezocht hij meermalen Nederland als bemiddelaar tusschen de te Havre resideerende Belgische regeering en de naar Nederland gevluchte Belgen. (Agence Belga)

A. NEDERLAND. — Psychotechnische tentoonstelling te Rotterdam. —
Op 19 Nov. '37 is de psychotechnische tentoonstelling te Rotterdam in tegenwoordigheid van een groot aantal genoodigden door den minister van Onderwijs, Kunsten en Wetenschappen, prof. dr. J. R. Slotemaker de Bruïne, geopend. Onder de aanwezigen bevonden zich vele autoriteiten op medisch, paedagogisch en bedrijfstechnisch gebied.
Vele redevoeringen werden gevoerd en wij ontleenen o.a. aan de rede van prof. dr. ir. J. Goudriaan Jr.:
De psychotechniek, toegepaste psychologie, bestaat eerst eenige tientallen jaren. De rijke oogst, die zij voor het menschelijk welzijn belooft af te werpen, is eerst tot rijpheid gekomen op dat kleine maar belangrijke onderdeel, waarmee deze tentoonstelling zich uitsluitend bezig houdt, namelijk de psychotechniek van de beroepskeuze en van de beroepsselectie. Er kan op het gebied van de beroepskeuze en beroepsselectie in Nederland nog veel gedaan worden, terwijl tevens dit gebied het geschiktste uitgangspunt is om de practische psychologie op tal van andere gebieden te laten doorwerken.
Het getuigt van een juist psychologisch inzicht, dat men deze tentoonstellingen telkens in andere plaatsen, telkens met andere sprekers, herhaalt. Het is niet voldoende om nieuwe gedachten uit te spreken en haar practische bruikbaarheid te demonstreeren. De natuurlijke traagheid, welke zich tegen elke vernieuwing verzet, is zoo groot, dat zij alleen door voortdurende herhaling, maar telkens gevarieerde herhaling, kan worden overwonnen. (N. R. Crt.)
(Vor. ber. Psychotechn. Tent. 2190 C.)

B. ROEMENIE. — Het programma van Manioe. —
In een uiteenzetting van zijn programma voor de commissie van de Roemeensche nationale boerenpartij heeft Manioe verklaard, dat Roemenië trouw moet blijven aan den Volkenbond, de collectieve veiligheid en aan de vriendschap met Frankrijk en Engeland, die het land geholpen hebben zijn nationaal ideaal te verwezenlijken en te verdedigen.
Na zijn benoeming tot voorzitter van de nationale boerenpartij heeft Manioe contact gezocht met de leiders van andere partijen, om de mogelijkheid van een gezamenlijke actie te bestudeeren voor de komende algemeene verkiezingen. Hij heeft een langdurig onderhoud gehad met Cornelius Codreance, den leider van de vroegere „IJzeren Garde", welke officieel is ontbonden en omgevormd in de partij „Alles voor het vaderland". (Adeverul)
(Vor. ber. Boerenpartij 1223 E.)

C. NEDERLAND. — Onderwijs. - Rechtsgeschiedenis. - Inaugureele rede van Prof. Dr. M. David over: „De rechtshistoricus en zijn taak". —
Prof. dr. M. David, benoemd bijzonder hoogleeraar in de Babylonische, Assyrische, Israëlietische en Hellenistische rechtsgeschiedenis aan de universiteit te Leiden, heeft op 19 Nov. '37 zijn ambt aanvaard met een rede over: „De rechtshistoricus en zijn taak".
Spr. betoogde eerst, dat de opgravingen in de laatste decennia cultuurgebieden hebben ontsloten, waarover vroeger slechts mededeelingen van klassieke schrijvers, alsmede bijbelsche en talmudische overleveringen bestonden. Deze vondsten van papyri en kleitafelen leveren nog steeds materiaal over het rechts- en economische leven in Egypte en de groote cultuurcentra van Voor- en Klein-Azië. Dit alles brengt ons ook nader tot het einddoel van de rechtsgeschiedenis, n.l. den uitbouw van de juridische phaenomenologie, het doorgronden van het recht in zijn rijkdom aan verschijnselen en gedachten. Daarbij moet het recht niet als een dood schema, maar als wortelend in het leven der menschheid en in onverbrekelijk verband met de verdere beschaving behandeld worden. Vooral de geschiedenis van de Israëlietische beschaving toont duidelijk, hoe juridische begrippen tot fundamenteele levensbegrippen kunnen uitgroeien. Spr. kwalificeerde de rechtsgeschiedenis nader als die wetenschap, die de verbindingen en wisselwerkingen tusschen het rechtsleven aan den eenen kant en de overige cultureele waarden aan den anderen kant tracht aan te wijzen. Evenwel is te bedenken, dat ook uiterlijke omstandigheden van een land, zooals klimaat- en bodemgesteldheid, alsmede natuurverschijnselen, evenals op den cultus op het recht van een volk van invloed kunnen zijn.
Hoe uiteenloopend de voorkomende regelingen in de afzonderlijke rechtsgebieden zijn, ja zelfs in de ontwikkelingsperioden van één enkel recht, en hoe sterk het rechtsleven met de genoemde factoren samenhangt, zette spr. met een voorbeeld uiteen. Hij behandelde voorts het probleem van de persoonlijke verhoudingen tusschen ouders en kinderen in allerlei cultuurgebieden der oudheid. Op de vraag, tot hoe lang in het leven van een kind de vaderlijke macht bleef gehandhaafd, zijn vaak staatkundige factoren van invloed geweest. De omvang van de vaderlijke macht werd daarbij vooral door economische en religieus-ethische factoren beheerscht, die dikwijls ieder op zichzelf, dikwijls met elkaar verbonden op het rechtsleven inwerken. Zoo zijn bijv. bij de wijziging van de onbeperkte macht van den oud-Romeinschen pater familias in de Byzantijnsche periode invloeden van het christendom vast te stellen, maar ook opvattingen, die een absolutistische heerschappij met zich medebrachten. (Red. K. H. A.)
(Vor. ber. Rechtswetenschap 2525 A.; Ambtsaanv. in het Onderwijs 3028 A.)

D. POLEN. —

(Overname zonder bronvermelding verboden)
(Vor. ber. Begrooting 2714 E.)

E. NEDERLAND. — Tweede Kamer. - Goedkeuring verdrag met Duitschland van 30 Juni 1937. —
Ingediend is een wetsontwerp tot goedkeuring van het op 30 Juni 1937 te Berlijn tusschen Nederland en Duitschland gesloten verdrag nopens het goederenverkeer tusschen Nederl.-Indië en Duitschland.
De algemeene verdragsbepalingen zijn zooveel mogelijk gelijk gehouden aan die van de voorgaande overeenkomst van 6 Juni 1934. De eerste en tweede alinea van het artikel 1 van genoemde overeenkomst zijn echter vervangen door een nieuw artikel 1.
In verband met de steeds wisselende factoren in het internationaal handelsverkeer werd het dezerzijds namelijk minder wenschelijk geacht, het handelsverkeer voor de volgende periode weder op een uit het verleden stammende verhouding tusschen invoer en uitvoer te baseeren. Daarom werd dan ook een vrijer formule overeengekomen ten aanzien van de wijze, waarop de beide verdragsluitende partijen de ontwikkeling van het onderlinge handelsverkeer zullen bevorderen. (Het Vaderland)
(Vor. ber. Handelsverdrag 2808 H.)

9 DECEMBER 1937

A. **SOVJET-RUSLAND. — Accoord tusschen Intern. Vakvereenigingsverbond en Russische vakbonden. —**
Na vijf dagen onderhandelen is een accoord tot stand gekomen, waarin de laatste voorwaarden geregeld worden voor de vorming van een eenheid in de vakbeweging tusschen de Russische bonden en het I.V.V. De overeenkomst is onderteekend door Jouhaux, den vice-voorzitter van het I.V.V., Schevenels, den secretaris-generaal, en Stolz, den adjunct-secretaris aan den eenen kant, en door Sjwernik, den secretaris-generaal van den centralen raad van Sovjet-vakvereenigingen, tezamen met Moskatof en mevr. Niklajfna, secretarissen, aan den anderen kant. De overeenkomst moet nog geratificeerd worden door het presidium der Russische vakvereenigingsunie en door het bureau van het I.V.V. Wanneer het accoord wordt goedgekeurd, zal de toetreding bewerkstelligd moeten worden voor de bijeenkomst van het buitengewone congres der Russische vakvereenigingsunie, dat in de statuten der unie de wijzigingen zal moeten aanbrengen, die noodig worden door de toetreding tot het I.V.V. Tijdens de besprekingen hebben de gedelegeerden van gedachten gewisseld over den algemeenen toestand, de oorlogsgevaren en het fascisme. Zij kwamen overeen de gemeenschappelijke actie tegen deze gevaren voort te zetten en in kracht te doen toenemen.
De voorwaarden van het accoord moeten streng geheim gehouden worden om een herhaling te voorkomen van het incident van 1925, toen Citrine met hetzelfde doel een reis naar Moskou had ondernomen. Toen had een voorbarige publicatie van het tot standgekomen accoord alles doen mislukken, doordat een vijandige campagne in de Engelsche pers werd ontketend, terwijl oneenigheid ontstond in den boezem der Engelsche vakvereenigingen. (Tass-Agency)
(Vor. ber. I.V.V. 2238 D.; Russ. Vakb. 1526 E.)

B. **EGYPTE. — Aanslag op premier Nahas Pasja. —**
Op den Egyptischen premier, Nahas Pasja, is op 28 Nov. '37 een aanslag gepleegd. Vier kogels werden afgeschoten op den auto van den eerste-minister, welke Nahas Pasja van zijn woning te Heliopolis naar de voorstad Sjoebra bracht, waar te zijner eere een receptie zou worden gehouden.
De aanslag is mislukt.
De dader is een Egyptenaar, de 22-jarige Izzedin Abd-el-Kader, ambtenaar aan het ministerie van Landbouw. Hij is een kleinzoon van wijlen Arabi Pasja, den leider der revolutie van 1882. Onder zijn jas droeg hij een groen hemd, waaruit blijkt, dat hij lid is van de organisatie der groenhemden.
(L'Echo Alexandrië) **(V. b. Nahas Pasja 2897 H.)**

C. **PALESTINA. — Hooge Commissaris. - Sir Harold MacMichael benoemd. —**
Als opvolger van Sir Arthur Wauchope is Sir Herald MacMichael, thans gouverneur van Tanganyika, benoemd tot Hooge Commissaris van Palestina. Wauchope zal eind Februari zijn functie overdragen.
(Daily Telegraph) **(V. b. Sir A. Wauchope 111 A.)**

D. **ROEMENIE. — Titulescu weder in Boekarest. —**
De Roemeensche oud-minister van Buitenlandsche Zaken, Titulescu, is na een ononderbroken verblijf van zestien maanden in het buitenland te Boekarest teruggekeerd.
Vele zijner aanhangers, waaronder de leiders der nationale boerenpartij en Filipescu, voorzitter van de conservatieve partij, waren aan het station aanwezig.
In een toespraak zeide Titulescu: „Men valt mij anoniem aan. Ik zal mijn achtervolgers beleefd bestrijden, maar als het moet, zal ik ook andere methoden weten te gebruiken".
Na te hebben verklaard monarchistisch en democratisch te zijn, zeide Titulescu: „De oorlog klopt aan onze deuren. Ik noodig alle Roemenen uit zich te vereenigen tegen het gevaar, dat de natie bedreigt."
(Adeverul) **(Vor. ber. Titulescu 2435 E.)**

E. **IERSCHE VRIJSTAAT. — Senaat. - Het begin van een Corporatieve Vertegenwoordiging. —**
Enkele bijzonderheden zijn gepubliceerd nopens de verkiezing van den Senaat volgens de nieuwe grondwet. De Senaat zal 60 leden blijven tellen, van wie er elf benoemd worden door den president, zes door de universiteiten, 21 door de Dail en 22 door de corporaties, waarvan de oprichting ook al voorzien was in art. 45 van de thans geldende grondwet.
De wijze van verkiezing voor den Senaat is zeer ingewikkeld. Er moeten lijsten worden opgesteld met de namen van lieden, die cultureele belangen, het onderwijs, den landbouw, het bedrijfsleven, de industrie, den handel en ambtenaarsbelangen vertegenwoordigen. Het kiescollege bestaat uit vertegenwoordigers van de gemeente- en graafschapsraden. De Senaat zal telkens gekozen worden voor denzelfden zittingsduur als de Dail. (Irish Times)
(Vor. ber. Senaat 2322 A.)

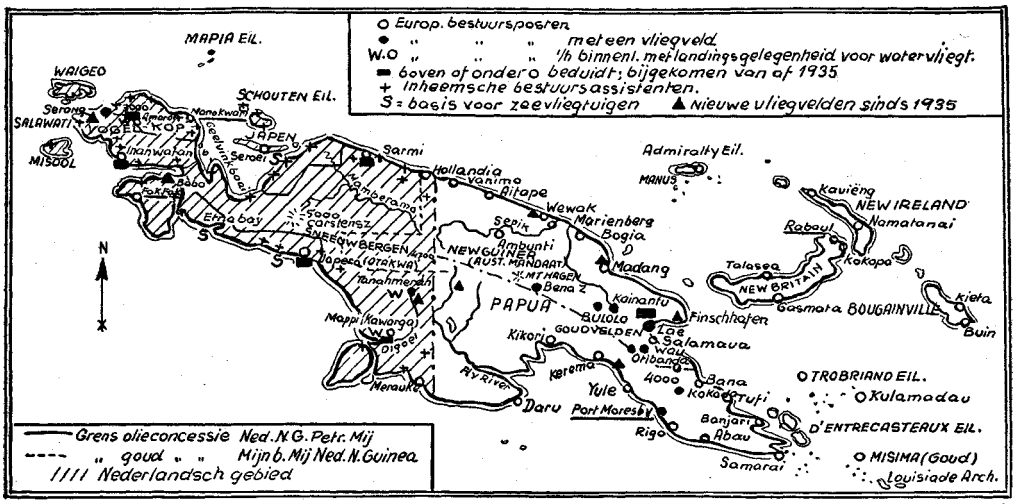
F. **ENGELAND. — Leger, Vloot en Luchtmacht. - Verjonging van den Generalen Staf. —**
De Britsche minister van Oorlog, Hora-Belisha, heeft in den legerraad belangrijke wijzigingen gebracht en jongere krachten benoemd, zonder de ancienniteitsbepalingen in acht te nemen. Zoo zal gen.-majoor Gort, oud 51 jaar, bevorderd worden tot generaal en benoemd tot chef van den imperialen generalen staf als opvolger van veldmaarschalk Deverell, die 63 jaar is geworden en aftreedt.
Tevens is weer de functie van plaatsvervangend chef van den generalen staf in het leven geroepen en toegewezen aan kolonel Ronald Adam, die 52 jaar is.
De 54-jarige generaal-majoor Liddell zal aangesteld worden als „adjudant-generaal bij den troep" als opvolger van generaal Harry Knox, die op 64-jarigen leeftijd den dienst verlaat.
De functie van directeur-generaal der munitieproductie — bekleed door den 59-jarigen vice-admiraal Brown — zal worden vereenigd met die van „master-general of ordinance".
Generaal Gort was in September 1937 tot miltair secretaris van het ministerie van Oorlog benoemd. In de achttien daaraan voorafgaande maanden was hij commandant van de hoogere krijgsschool te Camberley, waar hij onder de toekomstige stafofficieren den bijnaam kreeg van den „tijger". Gort onderscheidde zich tijdens den wereldoorlog als officier bij de grenadiers. (Times)
(Vor. ber. Leger, Vloot en Luchtmacht 2855 A.)

G. **NEDERLAND. — Jurisprudentie. - Algemeene vergadering van de Nederlandsche Advocaten-Vereeniging. —**
Dezer dagen werd te Utrecht de jaarlijksche algemeene vergadering der Nederlandsche Advocaten-Vereeniging onder voorzitterschap van jhr. mr. A. K. C. de Brauw gehouden.
De prae-adviezen gaven aanleiding tot een levendig debat, waaraan onder meer werd deelgenomen door verscheidene leden van raden van toezicht.
Vervolgens werd overgegaan tot stemming over vraagpunt met het volgend resultaat:
1. Moet de disciplinaire rechtspraak in hooger beroep over advocaten en procureurs worden opgedragen aan één centraal college?
Met groote meerderheid bevestigend beantwoord.
2. Behoort het appèl-college samengesteld te zijn:
a) uitsluitend uit advocaten?
Met 45 tegen 41 stemmen ontkennend beantwoord.
b) uit advocaten en leden van de rechterlijke macht, met een meerderheid van advocaten?
Met belangrijke meerderheid bevestigend beantwoord.
3. Behoort verandering te worden gebracht in de disciplinaire rechtspraak in eersten aanleg over advocaten en procureurs, behoorende tot de kleine balies?
Met groote meerderheid bevestigend beantwoord.
4. Zoo ja:
a) behooren twee of meer balies onder één raad van toezicht en discipline te worden samengevoegd?
Met groote meerderheid ontkennend beantwoord.
b) behoort voor de disciplinaire rechtspraak de raad van toezicht en discipline van kleine balies te worden aangevuld met leden van een andere balie?
Met groote meerderheid bevestigend beantwoord.
(N. R. Crt.) **(Vor. ber. Juristenvereeniging 1868 G.)**

A. NIEUW-GUINEA. — Kaart. —

De belangstelling voor Nieuw-Guinea is van dien aard, dat wij het allernieuwste kaartje van dit Nederlandsch en Engelsch gebied in Oost-Indië en Australië nevenstaand afdrukken.

(Vor. ber. Nieuw-Guinea 2740 A.)

Nieuw-Guinea met de Europeesche bestuursposten, vliegvelden enz. in Nederlandsch en Australisch gebied.

(Overname zonder bronvermelding verboden)

B. AMSTERDAM. — Begrooting 1938 aangenomen. —

De Gemeenteraad van Amsterdam heeft op 2 Dec. '37 na slechts veertien zittingen, de begrooting voor 1938 goedgekeurd met 34—7 stemmen. Alleen de communisten hebben tegen gestemd. (De Tijd)

(Vorig bericht 2887 A.)

C. VEREENIGDE STATEN. — Bouw van 3 à 4 millioen huizen. —

President Roosevelt heeft op 29 Nov. '37 een boodschap aan het Congres gericht over den bouw van drie tot vier millioen woningen in de Ver. Staten, gedurende de eerstvolgende vijf jaren. De kosten worden geraamd op ten minste 12 tot 15 milliard dollar.

President Roosevelt zegt in zijn boodschap, dat particuliere ondernemingen en particulier kapitaal den last moeten dragen van den bouw van het grootste gedeelte van de woningen. De regeering zal echter haar medewerking verleenen aan de financiering van den aankoop der huizen o.a. door verlaging van de rentevoet voor leeningen en hypotheken. Om te beginnen zal een som van 50 millioen dollar beschikbaar worden gesteld voor hypotheekinstellingen; dit bedrag zal een basis vormen voor een bedrag van een milliard aan particuliere fondsen.

(New York Herald Tribune)

D. MANDSJOEKWO. — Erkenning door Italië. —

De Italiaansche minister van Buitenlandsche Zaken Ciano heeft aan zijn Japanschen ambtgenoot Hirota een telegram gezonden, waarin hij in opdracht van den Duce mededeelt, dat de fascistische regeering besloten heeft over te gaan tot formeele erkenning van Mandsjoekwo en tot vestiging van een gezantschap in dezen staat. De Italiaansche consul-generaal te Moekden heeft opdracht gekregen, dit officieel ter kennis te brengen van de regeering van Mandsjoekwo.

Ciano heeft eveneens aan den minister van Buitenlandsche Zaken van Mandsjoekwo een telegram gezonden, waarin hij de beste wenschen uit voor de toekomst van Mandsjoekwo. (Corriere della Sera)

(Vor. ber. Mandsjoekwo 3040 D.)

E. JAPAN. — Begrooting 1938. - 45% voor de weermacht. —

Het kabinet heeft de begrooting voor het jaar 1938 goedgekeurd. Zij wijst een bedrag van 2.868 millioen yen aan of 55 millioen meer dan voor 1937. Van het totaal der begrooting is 45% bestemd voor land-, zee- en luchtmacht.

Nieuw is de instelling van een departement voor Gezondheid en Maatschappelijken Steun, dat algemeen als de voorlooper van een te stichten ministerie van Sociale Zaken wordt beschouwd. Dit departement, waarvoor 85 millioen yen op de begrooting is uitgetrokken, zal naar verluidt o.a. tot taak hebben bijzondere zorg te besteden aan de opvoeding der jeugd in vaderlandschen geest. (Domei) **(V. b. 2900 A.)**

F. THEE. — Het Restrictiepercentage. —

De Nederlandsche delegatie van het International Tea Committee deelt mede, dat de regeeringen van Nederl.-Indië, Britsch-Indië en Ceylon hebben goedgekeurd, dat het restrictiepercentage voor het restrictiejaar 1938-'39 wordt bepaald op 7½% van de standaarduitvoeren.

Voor het restrictiejaar 1937-'38 geldt een percentage van 12½%. (Telex-A. N. P.) **(V. b. 2928 C.)**

G. VEREENIGDE STATEN. — De Amerikaansche neutraliteit. —

De „New York Times" bevat een hoofdartikel over de positie van de Vereenigde Staten tegenover de internationale conflicten. Het blad schrijft, dat de Vereenigde Staten zich thans in de beschamende positie bevinden, dat iedere buitenlander weet, dat zoolang Amerika niet wordt aangevallen, het ook niets tot instandhouding van den wereldvrede zal ondernemen. Dit artikel, zoo besluit het blad, is geen propaganda om onmiddellijk naar de wapenen te grijpen, doch het wil duidelijk maken, dat Amerika op economisch gebied de verdragschenders kan bestrijden.

De onmacht van de conferentie te Brussel is voortgevloeid uit het feit, dat de Vereenigde Staten de leiding van de zaken in de wereld hebben verloren. Dit verlies wordt toegeschreven aan het feit, dat de dictators tot de overtuiging zijn gekomen, dat de Vereenigde Staten zich slechts door een werkelijke agressie zullen laten dwingen deel te nemen aan een doeltreffende beweging om den wereldvrede te waarborgen. De „New York Times" legt de schuld voor dezen staat van zaken op de schouders van de isolationisten en pacifisten en hun luidruchtige aanhangers in het land, die beweren, dat alleen Britsche propaganda en de hebzucht van bankiers de Vereenigde Staten hebben doen deelnemen aan den wereldoorlog, dat de Vereenigde Staten wegens hun geografische en economische positie geïsoleerd kunnen blijven, en vrijelijk kunnen genieten van een eigen leven in een wereld waar geen democratie meer bestaat.

De schrijver gaat voort met te wijzen op de gevaren van de accoorden tusschen de totalitaire staten, en zegt, dat niets meer doeltreffend uiting zou kunnen geven aan het besef van deze gevaren dan een duidelijke verklaring van vastbeslotenheid van dit land om zich aan de zijde van de andere democratieën te scharen indien dat noodig is. Dit is geen prediking van maatregelen van oorlog. Het besluit van de Britsche en van de Amerikaansche regeering om tot een handelsverdrag te komen is een doeltreffende vredesmaatregel, welke aangemoedigd behoort te worden door iedereen. De Amerikaansche staatslieden behooren de vijanden van den vrede duidelijk te maken, dat de groote democratieën beseffen, welke gevaren dreigen, en dat zij zich daartegen aaneen zullen sluiten. De vijanden der democratie zullen dan ontdekken, dat de Vereenigde Staten niet zoo bang of zoo dom zijn geworden, dat zij bereid zijn hun verantwoordelijkheden in den steek te laten, en hun grootheid en vrijheid in gevaar te brengen.
(New York Times) **(V. b. Neutraliteitswet 2773 C.)**

10 DECEMBER 1937

A. **NEDERLAND. — Erasmus. - Beeld voor de Carnegiestichting te Den Haag. —**
Op 26 Nov. heeft de Nederlandsche regeering bij monde van den minister van Onderwijs, Kunsten en Wetenschappen, prof. dr. J. R. Slotemaker de Bruïne, een beeld, dat Erasmus voorstelt, aangeboden aan het bestuur van de Carnegie-stichting te Den Haag.
(Het Vaderland) **(Vor. ber. Erasmus 2420 E.)**

B. **SOVJET-RUSLAND. — Sjadenko politiek chef van Leger en Vloot. —**
Sjadenko, de nieuwe onderminister van oorlog, is benoemd tot politiek chef van het leger en van de vloot. Worosjilov blijft militair opperbevelhebber. Sjadenko heeft dus de functie ingenomen, welke jaren lang is bekleed door Garmarnik, die eind Mei zelfmoord heeft gepleegd, omdat hij verdacht werd een fascistisch verrader te zijn. Acht weken geleden werd Smirnov als opvolger van Sjadenko genoemd, maar die is alweer afgezet en in ongenade. Sjadenko is een gewezen kleermaker, die in 1917 in den burgeroorlog de zijde van Stalin koos. (Alg. Handelsblad)

C. **NEDERLAND. — Tweede Kamer. - Motie Kupers in zake gewaarborgde vacantie met loon verworpen.**
De Tweede Kamer heeft de door den heer Kupers (S.D.A.P.) ingediende motie, er toe strekkende, de regeering te verzoeken, bij de Staten-Generaal voorstellen aanhangig te maken tot toekenning van een door de Wet gewaarborgd recht op vacantie met behoud van loon aan alle werknemers, verworpen.
Voor stemden de Sociaal-democraten, de N.S.B.-ers, de Communisten en de Christen-democraten.
(Het Vaderland)

D. **ITALIE. — 193 millioen Lire voor vlootuitbreiding.**
De kamer heeft het decreet van 27 October j.l. goedgekeurd, waarbij opnieuw een bedrag van 193 millioen lire wordt toegestaan voor den bouw van nieuwe vlooteenheden. (La Stampa)
(Vor. ber. Leger, Vloot en Luchtm. 3003 B.)

E. **TIBET. — De Tasji Lama overleden. —**
In normale tijden resideert de Tasji Lama in het klooster Tasji Loempo bij Sjigate, aan den bovenloop van de Tsangpo, in Tibet gelegen. Men moet goed thuis zijn in de Boeddhistische leer, zooals deze zich in Tibet heeft ontwikkeld en gehandhaafd, om de juiste positie van den Tasji Lama in de geestelijke hiërarchie te bepalen. De Dalai Lama te Lhassa is zoowel wereldlijk hoofd van Tibet als een der voornaamste kerkvorsten. De Tasji Lama daarentegen is geenszins een wereldlijk hoofd van dezelfde erkende positie als de Dalai Lama, maar hij staat onder de Boeddhistische kerkvorsten bovenaan en is in geestelijken zin van nog hooger rang dan de Dalai Lama. Natuurlijk zijn in een land als Tibet met zijn groote afstanden en slechte verkeersmiddelen de machtsafbakeningen aan schommelingen en heen en weer golvingen onderhevig en het hangt er dan ook vaak van af, welke van de twee vorsten als krachtigste persoonlijkheid den ander zijn wil kan opleggen. In ieder geval is het natuurlijk, dat er rivaliteit tusschen de beide geestelijke potentaten pleegt te bestaan.
Tusschen den thans gestorven Tasji Lama en den reeds in 1935 overleden Dalai Lama is er een strijd om de macht geweest, die erop uit is geloopen, dat de Tasji Lama de wijk heeft moeten nemen uit Tibet en jarenlang in het buitenland heeft moeten rondzwerven. (Red. K. H. A.) **(Vor. ber. 2882 F.)**

F. **NEDERLAND. — Uitvoermachtingen. —**
Met ingang van 1 December 1937 behoeven uitvoermachtigingen slechts aangevraagd te worden voor de volgende producten: koffie, cacaoboonen, thee, peper, andere specerijen.
Het bovenstaande ontheft exporteurs vanzelfsprekend niet van het aanvragen van een beschikbaarstelling vóór afzending der goederen, teneinde de zekerheid te verkrijgen, dat de desbetreffende partij t.z.t. over de betrokken clearing-rekening kan worden vereffend. (Crisis Uitvoerbureau)

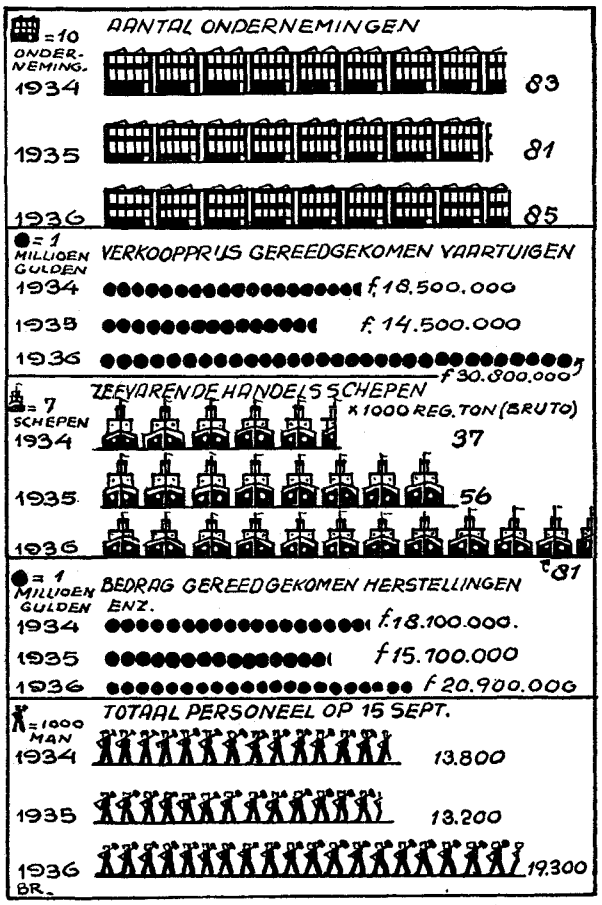
G. **POLEN. — Bezoek van den Franschen minister van Buitenlandsche Zaken, Delbos, aan Warschau. - Het Fransch-Poolsche verbond een permanenten factor. —**
Bij het vertrek van Warschau naar Krakau hebben de ministers van Buitenlandsche Zaken, Delbos en Beck, den journalisten het volgende communiqué verstrekt:
„Tijdens de besprekingen, die Delbos in Warschau met alle leiders der Poolsche politiek heeft gehad, aldus het communiqué, heeft men in een geest van loyale samenwerking alle problemen bestudeerd, die verband houden met de Fransch-Poolsche betrekkingen en meer in het algemeen met de handhaving van den Europeeschen vrede. Eens te meer is vastgesteld, dat het sedert 1921 bestaande Fransch-Poolsche bondgenootschap, een belangrijke permanente factor is in de politiek der beide landen, die er in het belang van de vreedzame ontwikkeling der betrekkingen met alle landen aan vasthouden. De twee ministers van Buitenlandsche Zaken hebben uitdrukking gegeven aan hun gemeenschappelijken wil, op elk gebied de politiek van vertrouwelijke samenwerking voort te zetten, die overeenkomt met de belangen en aspiraties der beide landen en tevens strekt tot algemeene ontspanning en internationale stabilisatie." (Polska Agencia Telegraficzna)
(Vor. ber. Delbos 2654 A.; Frankrijk-Polen 2565 B.)

H. **IERLAND. — Iersche Vrijstaat wordt „Ierland" (Eira). —**
De regeering van den Ierschen Vrijstaat heeft den Volkenbond medegedeeld, dat volgens de Iersche grondwet, die 29 December a.s. van kracht wordt, de officieele naam van den Ierschen Vrijstaat voortaan eenvoudig in het Iersch „Eira" en in het Engelsch „Ireland" (Ierland) zal zijn. (Irish Times)

I. **PALESTINA. — Economische toestand en de positie der Joden. —**
Een vertegenwoordiger van het Jewish Agency heeft tegenover de pers verklaringen afgelegd omtrent de economische situatie in Palestina. Er was beweerd, dat talrijke Joden Palestina verlaten zouden hebben. De vertegenwoordiger van het Joodsche Agentschap verklaarde, dat in de zomermaanden 30.500 Joden Palestina hadden verlaten, maar dat deze op 1300 na, voor het einde van het jaar terug zouden keeren.

Drieduizend vijfhonderd „toeristen", die hier al eenige jaren vertoefden, zijn vertrokken, maar dit had niets te maken met den slechten economischen toestand; het werd veroorzaakt door het verscherpte toezicht op de immigratie-bepalingen door de regeering.
De Joodsche immigratie in de laatste elf maanden bedraagt 10.500 zielen. Volgens de Joden zou de heerschende economische depressie in Palestina te wijten zijn aan het falen van de regeering om de onlusten te onderdrukken. (Palestine Post)
(Vor. ber. Econ. Toestand 1354 A.; Joden 2948 C.)

A. NEDERLAND. — Onze scheepsbouw in 1934-1936.

(Overname zonder bronvermelding verboden)
(Vor. ber. Scheepsbouw 2856 C.)

B. SOVJET-RUSLAND. - Verkiezingsrede van Volkscommissaris Litwinof te Leningrad. —
De Volkscommissaris van Buitenlandsche Zaken van Rusland, Litwinof, heeft voor de kiezers te Leningrad een rede uitgesproken, waarin hij de Duitsch-Italiaansche inmenging in den Spaanschen burgeroorlog hekelde.
Verschillende staten schijnen het feit te erkennen, dat den vrede en hun eigen belangen gevaar dreigt van de zijde van eenige fascistische en agressieve staten.
Zij aanvaarden principieel de idee der collectieve veiligheid, welke gebaseerd is op den Volkenbond, doch stellen zich tevreden met woorden en verklaringen. (Izwestija) **(Vor. ber. Litwinof 2952 F.)**

C. NEDERLAND. — Nederlandsche Volkspartij. —
Te Amsterdam, Amersfoort, Den Haag, Gouda en in Limburg wordt de oprichting voorbereid van afdeelingen der Nederlandsche Volkspartij, tot welker stichting het initiatief genomen is door ds. Van Duyl en de heeren Van Ingen en Groenema, de beide laatsten te Den Haag, allen gewezen N.S.B.'ers of sympathiseerende met de N.S.B. De aanhang bestaat voor een belangrijk deel uit personen, die vroeger deel hebben uitgemaakt van de N.S.B. Ook de heeren Valckenier Kips en Van der Goes van Naters behooren tot de toegetredenen.
Te Rotterdam is beraadslaagd over de vorming van een kring met het gemeenteraadslid, den heer G. van Burink. Deze, die zich in het algemeen met de doelstelling der partij kon vereenigen, kon echter haar standpunt inzake het Jodenvraagstuk niet onderschrijven. De partij heeft nl. besloten, geen Joden als lid toe te laten. Deze beslissing is absoluut en houdt geen verband met de opvatting of de herkomst van de Joden, die zich voor het lidmaatschap mochten aanmelden. Zij worden, ook als zij van ouds Nederlanders zijn, niet toegelaten. Om deze reden is de heer Van Burink niet toegetreden.
(N. R. Crt.) **(Vor. ber. Ds. Van Duyl 3028 C.)**

D. NEDERLAND. — Onderscheiding voor Ir. M. H. Damme. —
De Senaat der Technische Hoogeschool heeft benoemd tot doctor honoris causa in de technische wetenschappen den heer ir. M. H. Damme, directeur-generaal der P.T.T.
Ir. Damme, die op 1 Juni 1925 tot directeur-generaal der P. T. en T. werd benoemd, heeft dit veelomvattende staatsbedrijf in den loop dezer 12 jaren geleid op een wijze, waarvoor een ieder, die er mee in aanraking kwam, slechts eerbied kan hebben. P.T.T. heeft zich tot een model-staatsbedrijf ontwikkeld, dat zelfs in de hevigste crisisjaren het hoofd wist te bieden aan de vele moeilijkheden en deze glansrijk overwon. Het is geen geheim, dat men hier de hoogst kundige hand van ir. Damme kon onderkennen.
(De Telegraaf) **(Vor. ber. Huldiging 1824 B.)**

E. FRANKRIJK. — Ontslag van Doriot als burgemeester van St. Denis geannuleerd. —
De Fransche Raad van State heeft, naar aanleiding van het beroep van Doriot, den leider van de Parti Populaire Français, het regeeringsdecreet van 25 Mei van dit jaar, waarbij Doriot als burgemeester van St. Denis werd afgezet, geannuleerd, daar dit uitgevaardigd is, zonder dat Doriot is gehoord of uitgenoodigd tot het geven van schriftelijke verklaringen, zulks in strijd met de bepalingen van de wet.
(Le Journal) **(Vorig bericht 2838 B.)**

F. TURKIJE. — Nieuwe statuut in Sandjak Alexandrette ingewijd. —
Het Sandjak Alexandrette heeft op 30 Nov. '37 kalm de inwijding van het nieuwe statuut, dat het van den Volkenbond heeft gekregen, gevierd. In de Turksche wijken was de vreugde groot; de Arabieren daarentegen protesteeren tegen den maatregel, dat voorloopig alléén de vlag van de mandaatmogendheid mag worden uitgestoken en dat de Syrische vlag verboden is, zoolang geen overeenkomst tusschen de betrokken mogendheden tot stand is gekomen.
Deze houding baarde eenige zorg voor demonstraties in het Sandjak, welke echter door het persoonlijke ingrijpen van den gedelegeerde werden voorkomen. Tenslotte werd een protest aan den Hoogen Commissaris overhandigd met het verzoek dit aan den Volkenbond te overhandigen. Dit protest is onderteekend door de vertegenwoordigers van de Arabieren, de Alaoeieten en de Armeniërs.
Teneinde de orde te handhaven heeft de Hooge Commissaris twee maatregelen genomen, één ten aanzien van de Arabieren, en een ten aanzien van de Turken. Het gebouw van den Bond van Nationale Actie der Arabieren is voor twee dagen gesloten en een Turksch blad is voor een week verboden, omdat het een onjuiste verklaring heeft gepubliceerd. (Akcham)
(Vor. ber. Sandjak-kwestie 2811 G.)

11 DECEMBER 1937

A. HONGARIJE. — Het bezoek van Daranyi en Von Kanya aan Berlijn. —

Op 25 Nov. '37 heeft Adolf Hitler den Hongaarschen minister-president, Daranyi, en den minister van Buitenlandsche Zaken, Von Kanya, bij zich ontvangen. De bespreking leidde tot volledige overeenstemming. Men kwam overeen, om juist als dit tot dusverre is geschied, de vraagstukken, welke de beide landen betreffen, in nauwe samenwerking te onderzoeken, gedachtenwisselingen zullen er mede toe kunnen bijdragen, het op den vrede gerichte streven van de beide staten te bevorderen. Gegeven de oude betrekkingen van vriendschap tusschen Duitschland en Hongarije zal het mogelijk zijn op economisch, cultureel en alle ander gebied, nog nauwere samenwerking te bereiken.

Aan het einde van den middag heeft minister-president Daranyi de pers ontvangen. Hij las een verklaring voor, waarin hij dank bracht voor de vriendelijke ontvangst in Duitschland, in welk land hij bij dit bezoek weer talrijke diepe indrukken had opgedaan. Hongarije is steeds bereid mede te werken aan een constructieve vredespolitiek, die rekening houdt met de eischen van de verschillende volkeren. Hongarije voert een dergelijke vredespolitiek, gesteund door zijn vriendschap met Duitschland en gesteund door de nauwe samenwerking van de onderteekenaren van de protocollen van Rome. Daranyi stelde tenslotte nog eens vast, dat zijn en Von Kanya's bezoek geen ander doel had dan van gedachten te wisselen met de leidende Duitsche kringen. (Berliner Tageblatt)

(Vor. ber. Daranyi 2757 E.; Von Kanya 3016 C.)

B. VEREENIGDE STATEN. — Programma voor economische opleving. —

Een uit zeven punten bestaand economisch programma is door den Amerikaanschen minister van Landbouw, Wallace, besproken in een radiorede, waarin hij tevens een beroep op de bevolking der Ver. Staten heeft gedaan om haar volle medewerking te verleenen aan de uitvoering van dat programma, dat moet dienen om den achteruitgang in het zakenleven tot staan te brengen.

De uiteengezette programmapunten zijn de volgende:

1e. Bevordering van den woningbouw, zooals door president Roosevelt onlangs is uiteengezet.

2e. Herziening der belastingen om een einde te maken aan onrechtvaardigheden, zonder dat daardoor echter de opbrengst vermindert.

3e. Handhaving van de koopkracht der boeren door wetten ter verzekering van een gelijkmatige voorziening der markt, met landbouwproducten.

4e. Handhaving van de koopkracht der arbeiders door de opstelling van een redelijk arbeidsprogram.

5e. Verzekering van een ruim aanbod van goedkoop crediet en kapitaal door een gezonde effectenbeurs, ten einde aldus een toeneming van de productie en de tewerkstelling te bevorderen.

6e. Verschaffing van regeeringscrediet, opdat in geval van nood de lasten kunnen worden gedragen, totdat het particuliere kapitaal die overneemt.

7e. Voortzetting van het behoedzaam streven naar herstel van den wereldvrede en van den wereldhandel door een wederkeerig handelsprogram.

(New York Herald Tribune)

(Vor. ber. Economisch Herstel 2462 C.)

C. NEDERL. OOST-INDIE. — Toelating van vreemde werknemers. —

Bij den Volksraad is ingediend een ontwerp-ordonnantie, waarin de beperking van den vreemdelingenarbeid in Indië opnieuw wordt geregeld, en wel met zoodanige afwijking van de bestaande bepalingen, dat thans ook de vreemde Oosterlingen onder de werking van de reglementeering zullen vallen en voorts dat er een belangrijke faciliteit wordt verleend aan de grootste werkgevers. (Aneta)

(Vor. ber. Vreemdelingen 2183 B.)

D. FRANKRIJK. — Monarchisme. - De graaf van Parijs veroordeelt de „Action Française". —

De graaf van Parijs, zoon van den hertog de Guise, pretendent naar den troon van Frankrijk, schijnt het oogenblik gekomen te achten om een campagne te beginnen voor de monarchie. En paradoxaal genoeg zijn de eerste tegenstanders die hij te bestrijden heeft, de hartstochtelijke paladijnen van den „erfgenaam der veertig koningen, die in duizend jaar Frankrijk hebben gemaakt", Maurras en Daudet, leiders van de „Action Française".

De graaf, die blijkbaar met toestemming van zijn vader het initiatief heeft genomen is niet alleen van oordeel, dat de „Action Française" door haar polemische methodes de zaak der monarchie meer kwaad dan goed heeft gedaan (dit heeft hij enkele dagen geleden duidelijk laten blijken in een artikel in zijn blad „Courrier Royal") maar ook verklaart hij thans, dat het „integrale nationalisme" door Maurras in zijn vaandel geschreven, in strijd is met de tradities der Fransche monarchie. (L'Intransigeant)

(Vor. ber. 1165 F.; Propaganda 3030 E.)

E. VEREENIGDE STATEN. — Geen overeenstemming tusschen Lewis en Green. - Vredesonderhandelingen mislukt. —

De vredesonderhandelingen tusschen John Lewis, den leider van de Commissie voor Industrieele Organisatie, en Green, den leider van het Amerikaansche Vakverbond, zijn 3 Dec. '37 geëindigd. Er is geen overeenstemming bereikt en er werd geen aanbeveling tot het vormen van een gemeenschappelijk arbeidsfront gedaan. (Telex-A. N. P.) **(2935 E.)**

F. VEREENIGDE STATEN. — De Monroe-leer. - Geen beïnvloeding door Communistische of Fascistische landen. —

Een nieuwe opvatting van de Monroe-leer is op 6 Dec. '37 door den onderstaatssecretaris van Buitenlandsche Zaken, Sumner Welles, geformuleerd en wel in den vorm van een waarschuwing aan de communistische en fascistische mogendheden om zich niet in de zaken van het Westelijk halfrond te mengen. „Propaganda van een soort, dat vreemd is aan onze Westelijke beschavingen," aldus Welles in een te Washington gehouden rede, „is in de laatste jaren over ons continent verspreid. Elke poging van niet-Amerikaansche mogendheden om met geweld politieken of materieelen invloed op het Amerikaansche continent uit te oefenen, zal de grootst mogelijke aandacht hebben, niet alleen van de Vereenigde Staten, doch van elke andere Amerikaansche republiek. Ongetwijfeld zou onmiddellijk tot afdoende maatregelen worden besloten, na onderlinge raadpleging tusschen hen." (New York Herald Tribune)

(Vor. ber. Monroe-leer 1281 C.)

G. NEDERLAND. — Geïnterneerde Spanjaarden gevlucht. - De 53 overgeblevenen worden in verzekerde bewaring gehouden. —

De regeeringspersdienst meldt betreffende de ontvluchting van een aantal hier te lande geïnterneerde Spanjaarden, dat, met het oog op de onzekerheid, die mede daardoor aan den dag is getreden ten aanzien van de overgebleven Spanjaarden, de regeering besloten heeft, deze in verzekerde bewaring te houden tot van het bewind van generaal Franco bevestiging zal zijn ontvangen, dat de gevluchte Spanjaarden, die hun aan de Nederlandsche regeering gegeven woord hebben gebroken, bij aankomst in het onder dat bewind staande deel van Spanje, naar Nederland zullen worden teruggezonden.

De betrokken Spanjaarden zijn in de plaats waar zij vertoefden in politiebewaring gesteld in afwachting van overbrenging naar een gezamenlijke verblijfplaats. (Regeeringspersdienst)

(Vorig bericht 2731 D.)

H. JOEGO-SLAVIE. — Het bezoek van premier Stojadinowitsj aan Rome. —

De besprekingen, die de Zuid-Slavische minister-president te Rome heeft gevoerd, hebben de strekking gehad, den nadruk te leggen op de politiek van samenwerking, die het gevolg is van de overeenkomsten van Belgrado, in Maart 1937 gesloten. Deze politiek heeft verschillende zijden. Op economisch ge-

bied beteekent zij, dat beide landen toezeggen, elkaar niet nadeeliger dan andere landen te zullen behandelen. Er zijn belangrijke handelsbesprekingen gehouden en er is ook gesproken over de instelling van een permanente economische commissie.
In politiek opzicht heeft het bezoek van Stojadinowitsj de invrijheidstelling der politieke gevangenen uit het aan Joego-Slavië grenzende gebied bewerkt, hetgeen een soortgelijken maatregel voor de Italiaansche minderheden in Dalmatië zou onderstellen.
In de derde plaats wordt erkend, dat Mussolini en Stojadinowitsj de Middellandsche Zee-politiek besproken hebben; besloten zou zijn, dat Joego-Slavië Franco zou erkennen. Overigens zou de toestand ten aanzien van den strijd tegen het communisme niet gewijzigd zijn.
Men verklaart ten slotte, dat geen enkele overeenkomst zal worden geteekend. (Vreme, Beograd)
(Vor. ber. Stojadinowitsj 2664 E.)

A. **FRANKRIJK. — Defensiebegrooting door de Kamer aangenomen. —**
De defensiebegrooting is op 3 Dec. '37 na een rede van minister Daladier met algemeene stemmen door de Kamer goedgekeurd, t.w.: de begrooting voor de landsverdediging, groot 5.072.426.201 francs, de begrooting voor de verdediging van de overzeesche gebieden, groot 1.556.515.984 francs, de begrooting voor het nationaliseeren van de buskruitfabrieken ten bedrage van 1.121.936.140 francs en de begrooting voor het legioen van eer, groot 182 mill. francs.
(Alg. Handelsblad) **(Vor. ber. Begrooting 2966 C.)**

B. **SPANJE. — Burgeroorlog. - De blokkade-plannen van Generaal Franco. —**
Van Franco is een schriftelijke nota ontvangen over de voorgenomen blokkade van de kust van het Spaansche regeeringsgebied en aanverwante kwesties. Den Britschen ambassadeur te Hendaye is daarop instructie gezonden Franco te antwoorden, dat de Britsche regeering den nationalistischen opperbevelhebber niet het recht tot het instellen van een blokkade kan toekennen daar hij geen belligerenten-rechten geniet. De Britsche schepen zullen dan ook buiten de territoriale wateren dezelfde bescherming genieten als tot dusver.
Ten aanzien van de mogelijkheid, die geopperd wordt, de Spaansche havens met mijnen te blokkeeren, wordt in het Britsche antwoord verwezen naar art. 8 van de Haagsche Conventie, die het leggen van mijnen voor een vijandelijke kust verbiedt indien dit uitsluitend geschiedt met het doel, de koopvaardij te belemmeren. Ieder optreden, in strijd hiermede, zou beschouwd worden als een schending van het internationale recht, zelfs indien, hetgeen niet het geval is, aan Franco, belligerenten-rechten waren verleend.
(Daily Telegraph) **(Vor. ber. Blokkade 3018 E.; Burgeroorlog 3040 B.)**

C. **ALBANIE. — De onafhankelijkheidsfeesten. - Radiorede van den Koning. —**
Koning Zogoe van Albanië heeft op 25 Nov. '37 de onafhankelijkheidsfeesten in zijn land geopend met een radiorede, waarin hij o.m. zeide: „Ik geloof niet, dat de wederwaardigheden sedert de uitroeping der onafhankelijkheid hebben bijgedragen tot de versterking van ons nationaal bewustzijn door ons nauw aaneen te sluiten rondom de drie elementen van onze nationaliteit: het ras, de taal en het vrije, ondeelbare vaderland. Ik hoop, dat de kortelings toegepaste hervormingen sinds het begin van het jaar een nieuwen impuls gegeven hebben aan den opmarsch van onze natie naar den vooruitgang."
(Giornale d'Italia)

D. **NEDERLAND. — De werkloosheid in October 1937.**
De directeur van den rijksdienst der Werkloosheidsverzekering en Arbeidsbemiddeling deelt mede, dat in de week van 25 t/m 30 October '37 bij gesubsidieerde vereenigingen met werkloozenkas waren aangesloten 469.000 personen (landarbeiders met 73.700 leden zijn hierin niet begrepen).
Van deze 469.000 verzekerden was in genoemde week de geheele week werkloos 23.1 pct. (in de vorige verslagweek, 4 t/m 9 October 1937, was het percentage 22.6).
Het werkloosheidspercentage voor hen, die de geheele week werkloos waren, was in de tweede verslagweek van de maand October in de laatste jaren a.v.: 1934 25.3, 1935 28.6, 1936 28.7, 1937 23.1.
Bij de organen der openbare arbeidsbemiddeling stonden op 30 October '37 in totaal 355.418 werkzoekenden ingeschreven, onder wie 334.800 mannen. Van deze werkzoekenden waren er 338.561 werkloos, onder wie 322.647 mannen.
(Mededeeling Rijksdienst der Werkloosheidsverzekering en Arbeidsbemiddeling) **(Vor. ber. 3035 D.)**

12 DECEMBER 1937

E. **NEDERLAND. — Tweede Kamer. - „Crisisinvoerwet". —**
De Tweede Kamer heeft op 2 Dec. '37 de bekende voorgestelde wijziging van de crisisinvoerwet aanvaard met 58—9 stemmen.
Tegen hebben gestemd de Liberalen, de Nationaal-Socialisten, de Communisten en de heer Van der Waerden s.d.).
Er waren 58 voorstemmers. De Anti-Revolutionnairen en de Christelijk-Historischen gaven te kennen, dat zij de crisisinvoerwet geheel wenschten los te maken van de tarief-machtigingswet, waaromtrent zij zich hun houding voorbehielden.
Het wetsvoorstel tot wijziging van de crisisinvoerwet stamt nog van minister Gelissen. Men kan niet anders zeggen, dan dat het in wezen neerkomt op het wettelijk vastleggen van een scherpere handelspolitiek. Het wetsontwerp voorziet ten eerste in een verlenging van den termijn van 1 Jan. 1938 tot 1 Januari 1941, binnen welken de crisisinvoerwet geldig zal zijn. Naast vele andere bezwaren, is terecht ook de veranderde considerans in breede kringen op verzet gestuit. In de considerans van het oorspronkelijke wijzigingsvoorstel was het criterium van overmatigen invoer, dat toch eigenlijk bij het instellen van contingenteeringen, richtsnoer behoort te zijn, geheel weggelaten.
In het schriftelijke en mondelinge voor-overleg met de Kamer heeft de tegenwoordige minister van Economische Zaken zich tot het doen van enkele concessies bereid getoond. Zoo is bijvoorbeeld de formule van overmatigen invoer in de considerans der te wijzigen crisisinvoerwet teruggekeerd. Maar de toevoeging, dat de contingenteeringsmaatregelen ook kunnen worden genomen „ter verdediging en bevordering van den export", ontneemt veel van de practische waarde aan de ministerieele tegemoetkomendheid.
(N. R. Crt.) **(Vor. ber. Crisisinvoerwet 2789 E.)**

F. **NEDERLAND. — Tweede Kamer. - Begrooting van Defensie aangenomen. —**
De in de Tweede Kamer op 9 Dec. '37 beëindigde discussie over de defensie-begrooting heeft tot resultaat gehad, dat de groote meerderheid der soc.-democratische fractie voor de begrooting hebben gestemd. Ook de vrijz.-democraten hebben ditmaal weer hun stem aan deze begrooting, die met 85—9 stemmen werd goedgekeurd, gegeven.
Daarna is gestemd over de drie amendementen-Schilthuis tot verlaging van de drie desbetreffende begrootingsposten met in totaal ƒ 5 millioen, zijnde de eerste termijn voor den bouw van een vervangenden kruiser. Deze amendementen zijn met 64—31 stemmen verworpen (vóór: vrijz.-dem., soc.-dem., comm. en chr.-democraten). (De Telegraaf)
(Vor. ber. Defensie 2687 D.)

A. CHINA. — Conflict met Japan. - Honan autonoom. - Nanking. - Oorlogsdoel van Japan. —

Te Tsjangteh is een autonome regeering voor de provincie Honan ingesteld. Men heeft de provincie onafhankelijk van Nanking verklaard. De installatie van de nieuwe regeering werd bijgewoond door 5000 gedelegeerden van de commissies tot handhaving van den vrede uit verschillende steden in Honan.

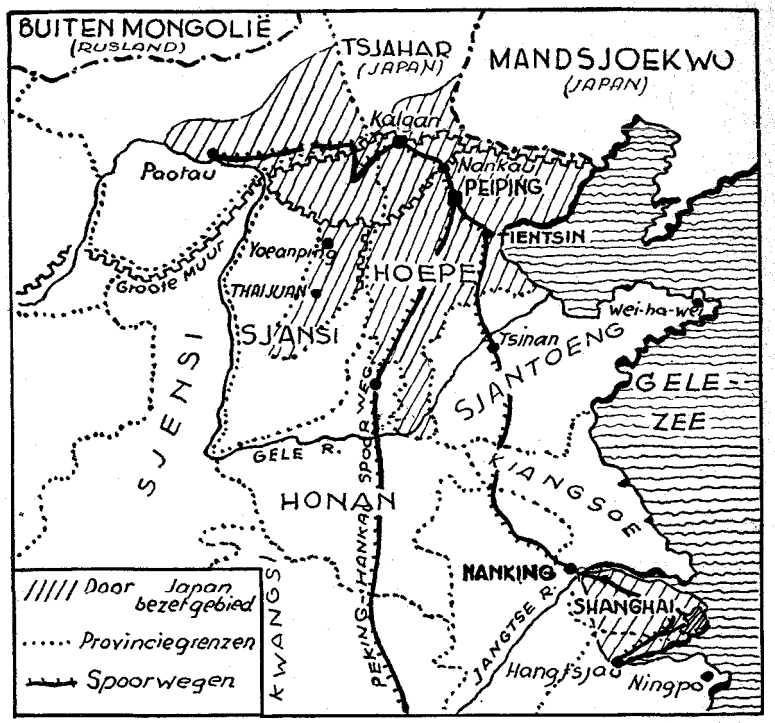
Generaal Sjiao Joei-tsjen is tot hoofd van de autonome regeering uitgeroepen. De zetel van de regeering Tsjangteh ligt aan den spoorweg Peking—Hankau, 508 km. ten zuid-westen van Peking.

Nanking. — Generaal Matsoei had op 9 Dec. '37 den commandant van Nanking gesommeerd zich op dien dag over te geven. Het antwoord van den Chineeschen commandant was een hevig bombardement van de Japansche stellingen. De Japanners zijn er op 13 December in geslaagd, de stad te bezetten.

Het ooglogsdoel van Japan. — Het kabinet te Tokio heeft in een plenaire bijeenkomst het besluit goedgekeurd van de conferentie der vijf ministers, in zake de politiek van Japan ten aanzien van den toestand in China. Naar verluidt houdt dit besluit in:

1. Japan zal zijn „kruistocht" in China niet laten varen, zoolang de Chineesche regeering haar anti-Japansche houding niet herziet;
2. de Japansche erkenning van het bewind van Tsjiang Kai-sjek wordt ingetrokken;
3. alle aandacht zal worden besteed aan den opbouw van het nieuwe China.

(Domei - A. N. P.)

Stand van de Japansche overwinningen in Noord-China en het Shanghai—Nanking-front op 11 December 1937.

(Vor. ber. China-Japan 3040 D.; Kaartje 3032 B.)

B. VOLKENBOND. — Italië treedt uit den Bond; Mussolini's rede te Rome. —

Na de bijeenkomst van den Grooten Fascistischen Raad op 11 Dec. '37 is Mussolini op het balkon van het Palazzo Venezia te Rome verschenen om aan het op het plein verzamelde volk mede te deelen, dat Italië uit den Volkenbond treedt.

Volgens het verslag van het agentschap „Stefani" luidde de toespraak van den Duce als volgt:

„Het besluit van historische beteekenis, dat zoo juist door den Grooten Fascistischen Raad is genomen en dat door u met enthousiaste instemming is ontvangen, kon niet langer worden uitgesteld. Wij hebben de wereld jarenlang een voorbeeld van ongeëvenaard geduld gegeven. Wij hebben echter de schandelijke poging van Genève, het volk van Italië economisch te verstikken, niet vergeten en wij zullen die nimmer vergeten.

Maar sommigen hebben gedacht, dat op een goed oogenblik de Volkenbond zijn fout zou herstellen. Hij heeft het niet gedaan en heeft het niet willen doen. De goede voornemens van sommige regeeringen vergaan, zoodra hun gedelegeerden in contact komen met het noodlottige milieu van het Geneefsche Sanhedrin, dat bestuurd wordt door verborgen krachten, die vijandig zijn aan ons Italië, aan onze revolutie. Kon onder deze omstandigheden onze aanwezigheid op den drempel van Genève nog geduld worden? Onze stijl en ons temperament van soldaten leden er onder.

Het uur naderde, waarop er gekozen moest worden: Er in of er uit.

Er in?" (De menigte schreewt „Neen.")

„Er uit?" (De menigte roept: „Ja".)

„Wij roepen dus uit, dat het genoeg is en wij verwijderen ons zonder eenig leedwezen uit dezen wankelenden tempel waarin men niet voor den vrede werkt, maar waar men den oorlog voorbereidt. Het is eenvoudig belachelijk te gelooven en te doen gelooven, dat er pressies uitgeoefend zijn om onze houding te bepalen. Er is geen pressie geweest. Er kon geen pressie zijn. Onze kameraden in Berlijn en Tokio hebben — dat is de waarheid — een volstrekte discretie in acht genomen.

De uittreding van Italië uit den Volkenbond is een gebeurtenis van groote historische beteekenis, die de aandacht der wereld zal trekken en welker consequenties nog niet overzien kunnen worden. Daarom zullen wij onze fundamenteele politieke richtlijnen, die uitgaan naar samenwerking en vrede niet opgeven. Wij hebben daarvan dezer dagen een schitterend bewijs gegeven door den vrede in de wateren van de Adriatische Zee vast te leggen. De dreigende stemmen, die zich van tijd tot tijd verheffen en die waarschijnlijk nog meer naar voren zullen komen van den kant der kudden der groote democratieën, laten ons volkomen onverschillig.

Niets kan gedaan worden tegen een volk, dat als het Italiaansche in staat is tot ieder offer. Wij hebben wapenen in de lucht, te land en ter zee; talrijk en gestaald door twee zegevierende oorlogen. Maar wij hebben vooral den heroischen geest onzer revolutie, dien geen menschenmacht ter wereld ooit zal kunnen doen buigen."

(Stefani)

(V. b. Volkenbond-Italië 2467 A.; Mussolini 3028 B.)

C. VOLKENBOND. — Officieele mededeeling van Italië nopens zijn uittreden uit den Bond. —

Na de zitting van den Grooten Fascistischen Raad heeft graaf Ciano het volgende telegram gericht tot den secretaris-generaal van den Volkenbond:

Ingevolge een besluit van den Grooten Fascistischen Raad deel ik aan het Secretariaat van den Volkenbond mede, dat Italië op elf December negentienhonderd zeven en dertig uit den Volkenbond treedt.

(Corriere della Sera) **(Vorig bericht 3051 B.)**

13 DECEMBER 1937

D. DUITSCHLAND. — Reis van den Franschen minister van Buitenlandsche Zaken, Delbos. —

De Fransche bladen melden met groote voldoening, dat Delbos bij zijn doorreis naar Warschau op het Berlijnsche station door den Duitschen minister van Buitenlandsche Zaken, Von Neurath, begroet werd, een feit, dat zich in jaren niet heeft voorgedaan.

(Le Journal) **(Vor. ber. Delbos 3047 G.)**

E. ROEMENIE. — Het bezoek van Delbos aan Boekarest. —

In het communiqué, dat door het Roemeensche telegraafagentschap over de besprekingen tusschen Delbos en Antonescu op 11 Dec. '37 is verspreid, wordt gezegd, dat de beide staatslieden den internationalen toestand, en vooral dien in Midden-Europa, grondig hebben bestudeerd, en tevens van gedachten hebben gewisseld omtrent de vraagstukken, die speciaal de

betrekkingen tusschen Frankrijk en Roemenië betreffen. Deze besprekingen, aldus gaat het communiqué verder, werden gekenmerkt door een geest van eensgezindheid en hartelijkheid, die geheel in den aard is van de Fransch-Roemeensche betrekkingen. Delbos en Antonescu hebben tot hun vreugde kunnen vaststellen, dat hun standpunt overeenstemde. Zij constateerden, dat de politiek van Frankrijk en die van Roemenië welke geleid worden door hetzelfde ideaal en versterkt door de stevigheid der bonden, die elk der beide staten verbindt met zijn gemeenschappelijke bondgenooten of vrienden, en welke, trouw blijven aan de beginselen van den Volkenbond, beide kunnen bijdragen tot het scheppen tusschen alle landen van een loyale samenwerking die, gebaseerd op de eerbiediging der onafhankelijkheid van elk, de beste waarborg voor den vrede biedt. De beide ministers hebben verder den wensch te kennen gegeven, de Fransch-Roemeensche samenwerking uit te breiden zoowel op het gebied der economische, als op dat der intellectueele en artistieke betrekkingen. (Agence Belga)

(Vor. ber. Delbos 3051 D.)

A. JAPAN. — Nieuwe financieele bepalingen. —

Het A.N.P. meldt uit Tokio:

Aangemoedigd door den wensch de contrôle op buitenlandsche wissels te verscherpen, en de mazen van de wet dienaangaande te dichten, heeft het ministerie van Financiën besloten de wetten en reglementen voor buitenlandsche wissels te herzien.

De herzieningen waartoe besloten werd, zijn:

1. Het beschikken over buitenlandsche effecten en eigendommen in het buitenland is voortaan onderworpen aan de toestemming der regeering.
2. Het verwerven van onroerend goed in het buitenland, zooals schepen, mijnbouw- en industrieele vergunningen en houtconcessies is voortaan onderworpen aan de toestemming der regeering.
3. Met betrekking tot den toestand van eigendommen in het buitenland moet een halfjaarlijksch rapport worden opgemaakt.
4. Het overmaken van verzekeringsgelden behalve van premies voor herverzekering en scheepvaartverzekering, is voortaan onderworpen aan de toestemming der regeering.
5. Het maximumbedrag, dat vrij is voor het bestrijden van reiskosten of zonder toestemming mag worden overgemaakt, wordt verminderd tot 1000 yen.
6. Het aankoopen in het buitenland van in yen luidende wissels op Japan is vrij, met uitzondering van die, welke bedoeld zijn voor het vereffenen van rekeningen voor den verkoop van wissels.
7. Het aanbieden van effecten voor het delgen van schuld aan Japanners in het buitenland is onderworpen aan de toestemming der regeering.
8. Er zal een maandelijksch rapport worden geëischt van den stand der rekeningen voor onderlinge transacties, met Japanners in het buitenland.
9. Het maximumbedrag voor postwissels en credietbrieven waarvoor geen toestemming van de regeering wordt vereischt, en het maximum bedrag voor den invoer zonder betaling in wissels, wordt verlaagd tot 100 yen.
10. Toestemming moet gevraagd worden voor het vereffenen van rekeningen voordat goederen worden ingevoerd.

(Telex-A. N. P.) **(Vorig bericht 2900 A.)**

B. CHINA. — Conflict met Japan. — Kanonneerboot der Ver. Staten tot zinken gebracht; ook Engelsche kanonneerboot beschoten. —

Op den Jangtse, ter hoogte van Nanking, is de Amerikaansche kanonneerboot „Panay" door Japansche vliegtuigen tot zinken gebracht. Er zouden 96 dooden zijn.

Dit is wel het ergste van een reeks incidenten, welke zich op dit als gevolg van de krijgsoperaties zoo gevaarlijke traject der rivier hebben voorgedaan. Er zijn n.l. nog drie tankbooten van de „Standard Oil" gezonken als gevolg van het Japansche luchtbombardement. Vier Britsche kanonneerbooten, n.l. de „Bee", het Engelsche vlaggeschip op den Jangtse, de „Lady Bird", de „Scarab" en de „Cricket" werden eveneens door de Japanners onder vuur genomen.

Volgens Japansche berichten hebben de vliegers medegedeeld, dat zij de gebombardeerde schepen voor vaartuigen hielden, waarop Chineesche troepen uit Nanking ontsnapten. Een communiqué van de Japansche marine noemt het incident met de „Panay" buitengewoon ongelukkig en ten zeerste te betreuren.

(Telex-A. N. P. - Domei)

(Vor. ber. China-Japan 3051 A.)

C. LETTEREN. — Boeken die door de pers gunstig besproken zijn. - Onze wekelijksche opgave. —

Amerikaansch: Samuel Flagg Bemis — „A Diplomatic History of the United States." (Cape) **(Vor. ber. 3032 D.)**

Duitsch: Vicky Baum — „Liebe und Tod auf Bali." (Querido, Amsterdam)

St. Zweig — „Begegnungen mit Menschen, Städten, Büchern." (Reichner, Wien) **(Vor. ber. 3039 A.)**

Engelsch: James Hanley — „Half an Eye." (John Lane)

Theodore Strauss — „Black Caesar." (Heinemann) **(Vor. ber. 3039 A.)**

Fransch: Jules Romains — „Les Hommes de Bonne Volonté. XIII Mission à Rome. XIV Le Drapeau Noir." (Flammarion)

Jerôme et Jean Tharaud — „Alerte en Syrie!" (Plon) **(Vor. ber. 3039 A.)**

Italiaansch: O. Felyne — „Baglioni sull' abisso." (Treves, Milano) **(Vor. ber. 3039 A.)**

Nederlandsch: Antoon Coolen — „Kerstmis in de Kempen." (Nygh & v. Ditmar, 1937)

Anton van Duinkerken, Roel Houwink en Victor van Vriesland — „De Dichters van het jaar." (Bigot & v. Rossum, A'dam 1937) **(Vor. ber. 3039 A.)**

Spaansch (Nederlandsche vertaling): Unamuno — „Sint Manuel Bueno, Martelaar", vertaald door dr. G. J. Geers. (Loghem Slaterus) **(Vor. ber. 3039 C.)**

(Red. K. H. A.)

14 DECEMBER 1937

D. VOLKENBOND. — Italië's uittreden. —

Officieele Duitsche mededeeling. — Naar aanleiding van de door Mussolini afgelegde verklaringen wordt van officieele Duitsche zijde o.m. medegedeeld:

„Het besluit der Fascistische regeering den Volkenbond te verlaten en de nog belangrijker verklaringen, waarin de Duce dat besluit motiveert, vinden in Duitschland warme sympathie.

Het volledige falen van den Volkenbond is thans een feit, dat geen bewijs en geen bespreking meer van noode heeft.

Of de te Genève blijvende groote mogendheden ook thans nog den wil zullen hebben den Volkenbond als ernstigen factor in hun politiek op te nemen, is hun zaak. Zij hebben evenwel niet meer het recht den Volkenbond als den aangewezen vertegenwoordiger der wereld van staten en als hoogste orgaan der internationale samenwerking voor te stellen. De rijksregeering zal zich in ieder geval in volledige overeenstemming met de Italiaansche regeering door niets van de overtuiging laten afbrengen, dat het politieke systeem van Genève niet alleen mislukt, doch ook verderfelijk is.

Een terugkeer van Duitschland in den Volkenbond zal daarom nooit meer in overweging kunnen worden genomen. (D. N. B.)

De indruk te Londen. — De redevoering van Mussolini heeft in Londen geenerlei verrassing gebaard. Van practisch standpunt verwacht men geen gevolgen voor de loopende werkzaamheden van den Volkenbond, aangezien het lidmaatschap van Italië reeds geruimen tijd slechts nominaal was. Een der redenen, die Italië er toe gebracht hebben tot dezen stap over te gaan, is, dat thans gemakkelijker druk zou kunnen worden uitgeoefend ter verkrijging van een herziening van het handvest. In ieder geval mag dit besluit geen invloed uitoefenen op de opening van Engelsch-Italiaansche besprekingen. Een demarche van Engeland bij de Italiaansche regeering kan dus niet verwacht worden.

De meening van Frankrijk. — De openbare meening in Frankrijk is gekalmeerd en men is geneigd de verklaringen van den Duce, die eindigde met zijn trouw aan de vredesgedachte te betuigen, gematigd te noemen. In gezaghebbende kringen verwondert men er zich echter over, dat men zooveel vertoon heeft gemaakt bij een gebaar, welks onmiddellijke uitwerking zeer beperkt is. Men vraagt zich af, welke tastbare voordeelen Italië van zijn besluit kan verwachten. (Telex-A. N. P.)

(Vorig bericht 3051 C.)

E. NEDERLAND. — Z.K.H. Prins Bernhard's toestand. - Hofjager v. d. Spek. —

De particuliere secretaris van Z.K.H. Prins Bernhard, jhr. mr. C. Dedel, verstrekte op 13 Dec. '37 het volgende communiqué:

„Sinds het laatste communiqué is uitgegeven, is de verbetering van den toestand van Prins Bernhard geleidelijk voortgeschreden. Niettemin blijft rust nog geboden. De hoofdwond is genezen.

De toestand van hofjager Spek blijft gunstig. De operatiewond is goed genezen en er is reeds een begin van bewegingsmogelijkheid in de knie."

(Vorig bericht 3040 E.)

DUITSCHLAND

A. **Kerkstrijd. - Minister Kerrl's rede. —**
De minister voor Kerkelijke Zaken in Duitschland, Kerrl, heeft op 30 Nov. '37 een zeer belangrijke rede gehouden in Hagen, om het Duitsche volk op de hoogte te stellen van het vraagstuk van de nationaal-socialistische wereldbeschouwing en religie.
Men kan uit de rede van minister Kerrl de conclusie trekken, dat de regeering haar poging heeft opgegeven om de kerk tot een staatsorganisatie te maken met een leer, welke doordrenkt is van nationaal-socialisme. Aan den anderen kant is de regeering niet van plan kerk en staat wettelijk te scheiden. De staat zal de subsidies aan de kerk langzamerhand verminderen op grond van de stelling, dat alle religieuze gemeenschappen in Duitschland op precies gelijke wijze behandeld moeten worden. Al zullen de staatssubsidies aan de kerk ophouden, het plan is niet, dat de kerk ontheven zal worden van haar bestaande verplichtingen aan den staat. De wettelijke status van de kerk zal onderworpen blijven aan het toezicht van den staat, wat beteekent dat minister Kerrl zich het recht voorbehoudt zich te blijven bemoeien met tenminste de administratieve aangelegenheden van de kerk.
De kerk zal dus alle nadeelen ondervinden van het feit, dat zij openbaar lichaam is zonder te kunnen profiteeren van de voordeelen van het feit, dat zij tevens een particuliere instelling is.
Het is echter duidelijk, dat het scheiden van kerk en staat weinig voordeel voor de kerk zou opleveren, omdat het beginsel „vrijheid" in Duitschland zoo nauw omschreven is.
In zijn rede zeide minister Kerrl o.a. dat de N.S.D.-A.P. en de staat voor positief christendom waren zonder zich achter de een of andere confessie te plaatsen. Zij eischen vrijheid voor alle religieuze opvattingen voor zoover deze het bestaan van den staat niet in gevaar brengen en de moreele gevoelens van het germaansche ras niet kwetsen.
Geen waarachtige nat.-socialist kan de zaak der religie licht opnemen. De waarachtige nat.-soc. erkent dat er een schakel bestaat met het Opperwezen, maar de Nationaal Socialistische staat is niet van plan eenige kerk tot staatskerk te maken zelfs niet de „Deutsche Glaubensbewegung" (welke zooals bekend niet Christelijk is). Iedereen mag zijn religie kiezen naar de inspraak van zijn hart. Hij behoort echter te respecteeren wat heilig is voor anderen. Hij, die deze wet van respecteering en eerbied schendt, is geen goed nationaal socialist.
Minister Kerrl verklaart voorts, dat het doel van de nationaal-socialistische kerkwet was alle religieuze gemeenschappen op geheel gelijken voet te brengen. De vermindering van de staatssubsidies aan de kerken zal langzaam gaan maar het algemeene doel van de financieele onafhankelijkheid van de kerken moet zonder eenigen twijfel worden bereikt.
Deze maatregelen worden niet genomen wegens haat tegen de kerk. De minister zeide te weten, dat vele voorgangers het in deze met de nationaal- socialisten eens waren.
Minister Kerrl ging voort met klachten te uiten over de ondankbaarheid van vele voorgangers van christelijke kerken, die niet het Woord van God predikten maar den haat tegen het nationaal-socialisme. Hij besloot met te zeggen, dat er voor hem niets in het leven en werken van Jezus Christus was, zooals dat wordt geschilderd in den bijbel, dat in tegenstelling staat tot de doctrine van het nationaal-socialisme, maar hij uitte de waarschuwing, dat de Staat de ijzeren vuist zal gebruiken als religie zou worden misbruikt om de eenheid van de volksgemeenschap te verstoren. (Nieuwe Rotterd. Crt.)
(Vor. ber. Kerkstrijd 2991 C.; Kerrl 2594 C.)

B. **Verweer van het Episcopaat. —**
In alle Katholieke kerken van Duitschland werd op 5 Dec. '37 van den kansel een nieuw herderlijk schrijven van het Duitsche Episcopaat voorgelezen.
De herderlijke brief houdt zich in de eerste plaats bezig met het betreurenswaardig verschijnsel, dat in den laatsten tijd hoe langer hoe meer de anti-kerkelijke en anti-Christelijke propaganda van officieele zijde wordt getolereerd en zelfs gesteund.
Aan deze actie, waaraan ook ministers van den staat meedoen, „is ieder Katholiek geloovige, zoowel in zijn beroep als in het dagelijksch leven, blootgesteld, zonder dat hij in staat is, zich tegen deze aanvallen te verdedigen."
Er wordt verder in het schrijven op gewezen, dat ook een verdediging of een tegenaanval door de bevoegde vertegenwoordigers der Kerk, zoodra daartoe een poging wordt ondernomen, onmiddellijk verhinderd wordt door overheidsmaatregelen.
De kerkelijke organen en informatiebladen van de geestelijkheid, ook al wordt in hun kolommen met geen enkel woord van de politiek gerept, worden eenvoudig in beslag genomen. Verplichtingen en beloften, waaraan de overheid volgens het nog altijd bestaande en geldende concordaat gebonden is, worden genegeerd. Op het gebied der scholen en der jeugdopvoeding volgt de eene verdragsschending na de andere.
Erger dan dit alles is evenwel, dat men er in den laatsten tijd toe overgegaan is, systematisch in Katholieke streken in redevoeringen met argumenten te schermen, die klaarblijkelijk niet in overeenstemming met de waarheid zijn. Verschillende rijksministers en leidende persoonlijkheden maken zich aan dit euvel schuldig. Zoo heeft de rijksminister van Kerkelijke Aangelegenheden, Hans Kerrl, te Fulda beweerd, dat de Katholieke kerken, ondanks alles wat is voorgevallen, nog altijd aanzienlijke subsidies van den staat ontvangen. Zulks is in strijd met de feiten, want sedert drie jaar heeft de Kerk geen penning meer gekregen dan in het concordaat was overeengekomen.
Evenzoo zijn de uitlatingen van minister Kerrl te Hagen (Westf.), waarin hij een overzicht gaf over den tegenwoordigen stand der zedenprocessen, onjuist, aangezien velen der z.g. beschuldigden, die de minister bij zijn opsomming meetelde, vrijgesproken zijn en weer anderen uitsluitend het slachtoffer zijn geworden van hatelijke aantijgingen.
„Zoo gaat het niet langer" — aldus besluit de herderlijke brief. „In het belang der Kerk en der gerechtigheid zullen wij spreken, hoe en wanneer wij het noodig achten. Niets zal ons daarvan kunnen terughouden, geen dwang en geen dreigement.
En daarom smeeken wij den geloovigen, niet traag te worden en de Kerk verder trouw te blijven. Ook wij, Katholieken, zijn goede Duitschers, wij hebben ons vaderland lief en laten ons bij niemand ten achter stellen." (N. R. Crt.) **(Vor. ber. 3053 A.)**

C. **Het bestuur van de Duitsche Evangelische Kerk. —**
Rijksminister Kerrl heeft op 11 Dec. '37 de 17de verordening uitgevaardigd ter uitvoering van de wet in zake de Duitsche Evangelische kerk.
De verordening behelst, dat de leiding dezer kerk voor aangelegenheden buiten de kerk berust bij den chef der kerkelijke kanselarij. Deze is bevoegd verordeningen uit te vaardigen, met uitzondering van kwesties van belijdenis en eeredienst. Voor de benoeming en het ontslag van ambtenaren der kerk is de toestemming noodig van den rijksminister voor Kerkelijke Aangelegenheden. De leiding der districtskerken berust bij de aan het bewind zijnde kerkelijke regeeringen, de leiding der districtskerken van Saksen, Sleeswijk-Holstein, Nassau, Hessen en van de Oud-Pruisische Unie berust daarentegen bij den aan het bewind zijnden leider van het hoogste kerkelijke districtsbestuur.
In een gesprek met den hoofdredacteur van de te Hannover verschijnende „Niedersächsische Tageszeitung" heeft minister Kerrl verklaard, dat er geen sprake is van een scheiding van kerk en staat, in dien

zin, dat de staat zich van de kerk zou aftrekken, of haar zelfs schade zou willen toebrengen. De nat.-socialistische staat kan echter geen „staatsvrije ruimten" dulden. De nationaal-socialistische partij en staat denken er niet aan, aldus de minister, een staatsgodsdienst of staatskerk op te richten. De maatstaf voor de houding van partij en staat is punt 24 van het partijprogram, waarin het zich uitspreekt voor een positief christendom. De nationaal-socialistische staat is wel godsdienstig, maar niet aan een bepaalden godsdienst gebonden, waaruit voortvloeit, dat het nationaal-socialisme op den duur afzonderlijke godsdiensten niet kan bevoorrechten.
In zake de uitgevaardigde verordening over de leiding der Duitsche Evangelische kerk verluidt in welingelichte kringen, dat hiermede de rechtspositie van het bestuur dezer kerk definitief is vastgesteld. De bevoegdheden der leiding berusten dus uitsluitend bij de wettelijke kerkelijke autoriteiten en niet bij de onwettig gevormde lichamen, zooals b.v. de z.g. broederschappen. Bij den leider der Duitsche Evangelische kanselarij, president Werner, berusten alle volmachten, welke aan de kerkelijke overheid, krachtens de grondwet van Juli 1934, toekomen, met uitzondering van de geestelijke leiding, en van bepaalde bevoegdheden, welke aan andere lichamen zijn overgedragen.
(Nieuwe Rotterd. Crt.)
(Vor. ber. 2677 D.; Evang. Kerkenbond 3025 F.)

A. ROTTERDAM. — Tentoonstelling Rotterdam 1937: „Ontdek Uw Stad". —
Op 3 Dec. '37 is in tegenwoordigheid van een groot aantal genoodigden de tentoonstelling Rotterdam 1937: „Ontdek uw stad" geopend door den minister van Sociale Zaken, professor mr. C. P. M. Romme. De tentoonstelling is gewijd aan Rotterdam. Hoewel den Rotterdammer een zeker locaal chauvinisme niet ontzegd kan worden, is het met de kennis van de stad toch niet zoo bijster goed gesteld. Daarom is deze tentoonstelling bedoeld om het publiek allerhande wetenswaardigs over de stedelijke samenleving te leeren. (Nieuwe Rotterd. Courant)

B. SOVJET-RUSLAND. — Het programma voor 1938.
De raad van volkscommissarissen van de Sovjet-Unie heeft het programma voor de industrieele productie en de spoorwegen voor het volgende jaar gepubliceerd.
De productie zal een waarde van 84.3 milliard roebel vertegenwoordigen, zijnde 15,3 pct. meer dan de productie van 1937. De productie van de zware industrie wordt berekend op 43.9 milliard, die van de lichte industrie op 16.3 milliard, die van de levensmiddelenindustrie op 14 milliard.
Voor de productiviteit van den arbeid wordt een stijging van 14.4 pct. geraamd voor de zware industrie en in de andere takken van industrie van 11 tot 13 pct. In de zware industrie zullen de loonen gemiddeld met 10.1 pct. verhoogd worden, in de andere takken van industrie met 8 tot 10 pct.
De productiekosten in de zware industrie zullen met 3.4 pct. moeten dalen en in de machinebouwindustrie met 5.4 pct.
Het plan voor de spoorwegen voorziet een vrachtvervoer van 568 millioen ton en een dagelijksche verlading van 95.000 wagons. (Prawda)
(Vorig bericht Industr. Productie 1383 B.)

15 DECEMBER 1937

C. SPANJE. — Burgeroorlog. - Het antwoord van generaal Franco aan de Non-Interventie-Commissie.
In zijn antwoord aan de Niet-Inmengingscommissie stelt Franco voor, dat tegelijk met de toekenning van oorlogsrechten aan elk der beide zijden 3000 vrijwilligers zullen worden teruggetrokken.
Met den volledigen internationalen status zou de regeering van Franco mogelijk een overeenkomst kunnen sluiten, welke de terugtrekking der vrijwilligers regelt en de contrôle versterkt.
De regeering van Franco vraagt eveneens of de Niet-Inmengingscommissie voldoende macht en gezag heeft om de vertegenwoordigde mogendheden te dwingen de verplichtingen na te komen, welke zonder andere bemiddeling met de Spaansche regeering zijn aangegaan. Met zekere voorbehouden worden de voorstellen der commissie in beginsel aanvaard.
(Telex-A. N. P.)
(V. b. Burgeroorlog 3050 B.; Niet-inmeng. 3040 B.)

D. LEIDEN. — Opening van het nieuwe Rijksmuseum voor Volkenkunde. —
De officieele ingebruikneming van het nieuwe gebouwencomplex van het Rijksmuseum voor Volkenkunde te Leiden, welke 30 Nov. '37 in tegenwoordigheid van ongeveer honderdzestig genoodigden is geschied, is van groote beteekenis zoowel voor de Leidsche universiteit, als voor de stad Leiden, voor de Oostersche studie in ons land en zeker niet minder voor het geheele Oosten, w.o. onze overzeesche gewesten.
Redevoeringen werden gehouden door mr. A. van de Sande Bakhuyzen, dr. W. H. Rassers, prof. dr. J. R. Slotemaker de Bruïne, en door den rector-magnificus der Leidsche universiteit, prof. dr. J. A. J. Barge.
(Nieuwe Rotterd. Crt.)

E. DUITSCHLAND. — Dr. Meissner tot Staatsminister benoemd. —
Adolf Hitler heeft verordend, dat de staatssecretaris en chef der „Praesidialkanzlei" in het vervolg staatsminister en chef der „Praesidialkanzlei" zal heeten en in rang met de rijksministers gelijk staat.
Op grond van deze verordening heeft Hitler staatssecretaris dr. Meissner tot staatsminister benoemd.
(Berliner Tageblatt)

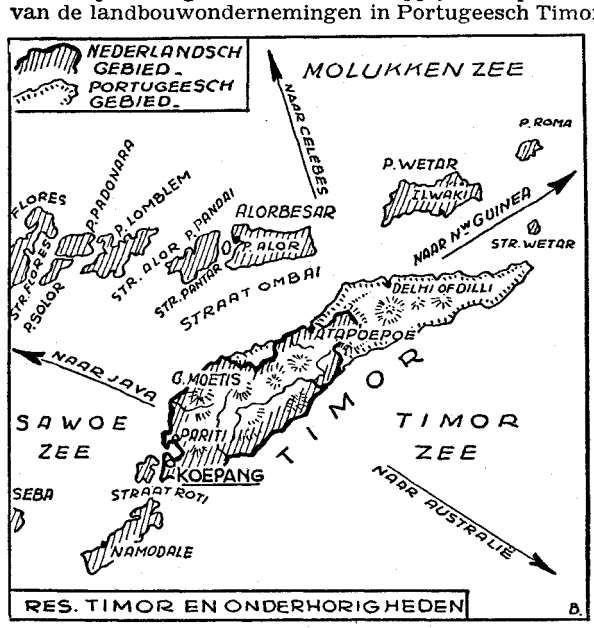
F. POLEN. — Koloniale eischen. —
De Poolsche eischen ten aanzien van den toegang tot de grondstoffen en de mogelijkheid van koloniale expansie zijn, naar het officieuze agentschap „Iskra" verklaart, nog steeds actueel.
De herziening van de koloniale kwestie, aldus „Iskra", is een punt van internationale besprekingen. Het agentschap wijst er op, dat deze kwestie van groot belang is voor Polen, dat niet tot de „verzadigde" landen kan worden gerekend, en dat voor een plaats onder de zon moet vechten.
Polen wil het vraagstuk oplossen door internationale samenwerking. Door zijn eischen aan den Volkenbond voor te leggen, heeft het er geenszins van afgezien ze uiteen te zetten voor een ander internationaal lichaam, dat zich, eventueel in de plaats van den Volkenbond, met de behandeling der koloniale aangelegenheden zou bezighouden. (Iskra) **(2556 E.)**

G. NEDERLAND. — Veeteelt. - Mond- en Klauwzeer. - Bestrijding. —
De internationale bestrijding van het mond- en klauwzeer vindt thans haar middelpunt in het in 1920 opgerichte „Office international des epitoöties" te Parijs.
Het wetenschappelijk onderzoek beweegt zich geheel in biologische richting: niet één methode van profilactischen of therapeutischen aard voldoet aan de eischen; tot die conclusie was men al in 1928 gekomen.
Sedert in 1930 dr. Frenkel benoemd werd tot directeur van het Staatsvee-artsenijkundig onderzoekingsinstituut, is dan ook de chemische richting verwaarloosd, omdat daarmede nimmer een voorbehoedend middel kan worden gevonden. Er is uitsluitend in biologische richting gewerkt.
De studie van het mond- en klauwzeer is, naar dr. Frenkel in de „Telegraaf" uiteenzette, een ondankbare taak, omdat de bron van de besmetting buiten onze zintuigelijke waarneming valt. Wij zien dan ook de microscopische onzichtbare smetstof niet, doch enkel de er door opgewekte reacties. (Telegraaf)
(Vorig bericht 2967 H.)

A. **PORTUGEESCH TIMOR. — Japansche penetratie.** Het Bataviaasch Nieuwsblad bevat eenige bijzonderheden over de Japansche exploratie in Zuidelijke richting. Het deelt n.l. belangwekkende bijzonderheden mee over den Japanschen invloed in Portugeesch Timor.

Het is nog niet lang geleden, aldus het blad, dat op Portugeesch Timor noch Japanners, noch Japansche belangen te vinden waren, maar sedert eenigen tijd is dat veranderd. Het begon, als gewoonlijk, met de Japansche toko, monument van internationale goodwill, dat ten onrechte nog vaak als een volkomen onschuldige en in ieder geval onbelangrijke onderneming wordt beschouwd. In het midden van dit jaar echter kwamen de kaarten op tafel en bleek dat men zich niet zou bepalen tot den verkoop van kramerijen en manufacturen. Toen maakte de Japansche pers melding van onderhandelingen over de oprichting van een handels- en landbouwonderneming met een kapitaal van 5 millioen yen.

Dit bericht is nader in de Oriental Economist van October '37 aangevuld door de mededeeling, dat de Nanyo Kohatsu Kaisha met de Portugeesche handelsonderneming die op Timor werkt, de S. A. P. T., een overeenkomst zou hebben gesloten, die heeft geleid tot de oprichting van een maatschappij tot exploitatie van de landbouwondernemingen in Portugeesch Timor.

(Overname zonder bronvermelding verboden)

De aandacht wordt nu nog eens in het bijzonder op deze ontwikkeling van zaken gevestigd door een bericht dat ons thans bereikt, namelijk dat koffie van Portugeesch Timor, die vroeger door Nederlandsche handen ging, thans niet meer te krijgen is: zij wordt opgekocht door een kapitaalkrachtig Japansch concern, wellicht de hierboven aangeduide onderneming.

Afweermaatregelen. — Het Bataviaasch Nieuwsblad meldt, in aansluiting op bovengemeld bericht, dat men thans reeds hiertegen maatregelen gaat nemen. De Portugeesche minister van Koloniën heeft een decreet uitgevaardigd, waarvan de considerans vermeldt, dat de noodzaak is gebleken de belangen van den staat met betrekking tot overdracht van persoonlijke rechten, privilegiën of koninklijke rechten, welke van belang zijn voor de koloniën, te beschermen. Het besluit stelt de rechtsgeldigheid van bepaalde wettelijke transacties tot overdracht van die rechten aan personen van vreemde nationaliteit afhankelijk van de toestemming van den minister van Koloniën, welke bevoegdheid intusschen aan den gouverneur van Portugeesch Timor is gedelegeerd.

In de officieele stukken betreffende al deze handelingen behoort de desbetreffende machtiging te worden opgenomen; anders kunnen zij niet worden ingeschreven in het Kadaster of in het handelsregister. Het decreet bedreigt straf tegen de ambtenaren, welke zonder de vereischte machtiging zouden medewerken aan zulk een transactie. (Bat. Nieuwsblad)

16 DECEMBER 1937

B. **FRANKRIJK. — Nederlandsche leerstoel te Parijs.** Nadat gedurende 67 jaar in de Fransche hoofdstad geen college in de Nederlandsche taal meer was gegeven, heeft dezer dagen prof. dr. Jan Walch, oud-privaatdocent aan de Leidsche universiteit in het instituut voor Germaansche taal een Nederlandschen leerstoel ingewijd.

Dit is een feit, dat voor Parijs van meer dan gewone beteekenis is, want gedurende de laatste jaren werd het Nederlandsch in Frankrijk alleen onderwezen aan het Katholieke instituut te Rijssel door pastoor R. van Spicht van Steenvoorde en dit, terwijl er in Frankrijk toch ongeveer 250.000 personen zijn, die Nederlandsch of wel Vlaamsch spreken, t.w. in de omstreken van Rijssel, Roubaix, Duinkerken en Tourcoing.

De huidige Nederlandsche leerstoel heeft zijn bestaan te danken aan de tusschenkomst van den minister van Kunsten en Wetenschappen, Jean Zay, die hiermede den weg heeft heropend, welke ruim 67 jaar geleden door den Franschen Vlaming Louis de Baecker betreden werd. Deze gaf destijds college in het oude gebouw van de Sorbonne, dat tusschen de jaren 1885 en 1889 verdween.

Maar binnen twee jaar na het zoo prachtige begin van het werk van den heer De Baecker brak de Fransch-Duitsche oorlog uit, welke aan het bestaan van den Nederlandschen leerstoel een einde maakte.

Prof. Walch heeft reeds vroeger in de Fransche hoofdstad een serie voordrachten gehouden met als onderwerp: „Nederlandsche beschaving", welke echter in het Fransch werden uitgesproken. (Het Vaderland)

C. **GEESTELIJK LEVEN. — 5 Kardinalen benoemd.** Z.H. de Paus heeft op 13 Dec. in een daartoe gehouden geheim consistorie de prelaten P. Gerlier, primaat van Gallië, A. Hinsley, aartsbisschop van Westminster, G. Pizzardo, secretaris van buitengewone kerkelijke zaken van het Vaticaan, A. Piazza, patriarch van Venetië en E. Pellegrinetti, nuntius te Belgrado, officieel tot kardinalen benoemd. Er waren een en dertig kardinalen in de vergadering aanwezig, te weten mgr. Verdier, aartsbisschop van Parijs, mgr. Kaspar, id. van Praag, mgr. Ascalesi, aartsbisschop van Napels, en de te Rome resideerende kardinalen der Curie. (Osservatore Romano)

(Vor. ber. Benoeming Kardinalen 2096 A.)

D. **NEDERLAND. — Tweede Kamer. - Spelling Marchant. —**

De Tweede Kamer heeft op 14 Dec. gestemd voor twee moties-Moller in zake de spelling.

Dr. Moller (r.k.) splitste deze om een onzuivere stemming te voorkomen en daarna is de eerste motie, waarin wordt uitgesproken, dat de instelling van een nieuwe commissie, die de regeering wederom advies zal uitbrengen over de schrijfwijze van de Nederlandsche taal, overbodig geacht moet worden, aangenomen met 67 tegen 28 stemmen. Tegen: antirevolutionnairen, chr.-historischen, n.s.b.ers en staatk. gereformeerden.

Vervolgens is de tweede motie, waarin de Kamer van oordeel is, dat thans de eenige aanvaardbare oplossing van het spellingvraagstuk gelegen is in de algemeene doorvoering, ook in de regeeringsstukken, van de spelling-1934, aangenomen met 57 tegen 38 stemmen. Thans stemden tegen a.r., c.h. behalve de heer Krijger, de v.b., n.s.b., staatk.-geref. en van de katholieken de heeren Deckers, Ruys, Bongaerts, Groen, Bachg, Sweens en Loerakker. (De Telegraaf)

(Vor. ber. Nieuwe Spelling 2906 A.)

E. **VEREENIGDE STATEN. — Het gevaar voor democratieën. - Rede van Staatssecretaris Ickes. —** Aan het banket van de „American Civil Liberties Union" te New York heeft 8 Dec. de staatssecretaris van Binnenlandsche Zaken, H. L. Ickes, een rede gehouden, die door de radio over het geheele land verbreid werd.

„De tijd zal komen", zeide hij, „dat zelfs de krachtigste democratieën ter wereld paraat moeten zijn, om inbreuk op hun vrijheden door de totalitaire staten te voorkomen.
Laat niemand gelooven, dat onze democratische regeeringsvorm voor alle tijden veilig is".
Ickes noemde de Ku Klux Klan „krankzinnigen in nachthemden" en zeide, dat de Vereenigde Staten ondanks de Ku Klux Klan hun vrijheid hadden kunnen behouden, doch dat het land thans bedreigd wordt door een veel gevaarlijker verschijnsel van krankzinnigheid, n.l. heele landen in „nachthemden".
„In onze eeuw kunnen wij zien, hoe landen prat gaan op hun beschaving, terwijl zij daden van geweld plegen tegen hun naburen, zonder dat daartoe eenige aanleiding bestaat. En dan gelooven ze nog, daarmede een goede daad te doen.
Sommige landen bedrijven misdaden, waar kannibalen van zouden blozen, onder 't voorwendsel, dat zij het communisme uitroeien. Op dezelfde wijze en onder hetzelfde voorwendsel handelen zij, die onze democratische instellingen ondermijnen.
Er is niet veel intelligentie voor noodig, om te zien, dat een dergelijke bestrijding van het communisme het paard van Troje is in welks binnenste het fascisme binnen onze poorten tracht te komen.
Tenslotte drong Ickes aan op versterking der constitutie ter waarborging van de verhouding tusschen de gewone burgers en de groote corporaties.
(New York Herald Tribune)

A. **JHR. MR. L. H. VAN LENNEP OVERLEDEN. —**
Op 51-jarigen leeftijd is 12 Dec. '37 te Amsterdam overleden jhr. mr. L. H. van Lennep, kamerheer i.b.d. van H.M. de Koningin en firmant van de firma Van Eeghen en Co. te Amsterdam.
Louis Henry van Lennep werd op 22 Februari 1886 te Apeldoorn geboren. Hij bezocht de handelsschool te Amsterdam en studeerde te Leiden, waar hij op 9 October 1909 promoveerde.
Behalve lid van de firma Van Eeghen en Co., te Amsterdam, was de overledene commissaris van tal van maatschappijen, o.a. van den Nederlandschen Lloyd, de Intern. Tobis Mij., het Tobis Tonbild Syndikat, de firma H. Oyens en Zn. enz. Hij was voorzitter van het bestuur van de Kweekschool voor de zeevaart, voorzitter van het college van commissarissen van het Vaderlandsche fonds ter aanmoediging van 's Lands Zeedienst, curator van het Nederlandsch Economisch Instituut, lid van den raad van beheer van de Nederlandsche Handelshoogeschool, te Rotterdam, en lid van de commissie van toezicht van de Rijksacademie voor Beeldende Kunsten te Amsterdam.
De overledene was verder bestuurslid van Artis te Amsterdam en ouderling van de Ned. Hervormde Gemeente.
Jhr. mr. van Lennep was officier in de Orde van Oranje Nassau. (Alg. Handelsblad)

B. **ZWITSERLAND. — Begrooting 1938. —**
De Zwitsersche Stendenraad heeft de begrooting voor 1938 eenstemmig goedgekeurd. De inkomsten bedragen 519.800.000 francs, de uitgaven 541.400.000 francs, zoodat er een geraamd tekort van 21.600.000 francs is. Voor Defensie is een bedrag van 123 millioen uitgetrokken, tegen 106 millioen in het vorige jaar. (Neue Zürcher Zeitung) **(Vor. ber. 2994 A.)**

C. **FRANKRIJK. — De Kamer keurt luchtvaartbudget goed. —**
De Fransche Kamer heeft de begrooting voor luchtvaart ten bedrage van 1.481 millioen goedgekeurd. Het betreft hier slechts de normale loopende uitgaven, daar later beslist moet worden over het bouwfonds van 3.250 millioen voor de luchtvaart; voor de geheele bewapening zal een fonds van 11.260 millioen francs gesticht worden.
Bij de debatten hebben verschillende rechtsche Kamerleden critiek geoefend op de nationalisatie van de vliegtuigfabrieken en de leveringen aan Spanje. Volgens Tixier de Vignancourt heeft Frankrijk van Juli 1936 tot Augustus 1937 aan de Spaansche regeering 540 machines geleverd, de Sovjet-unie 437, Nederland 110, de Vereenigde Staten 78, Engeland 40. De minister van Luchtvaart Cot antwoordde hierop onmiddellijk, dat uit het groote aantal reeds blijkt, dat de cijfers gefantaseerd zijn. Frankrijk heeft zich niet in de Spaansche zaken gemengd en zich aan zijn verplichtingen gehouden. (Le Temps)
(Vor. ber. Leger, Vloot en Luchtmacht 2896 E.; Begrooting 3050 A.)

D. **NEDERLAND. — Onderwijs. - Inaugureele rede van Prof. dr. H. Kraemer over: „De wortelen van het Syncretisme." —**
Prof. dr. H. Kraemer, benoemd tot hoogleeraar in de geschiedenis van de godsdiensten in het algemeen en van de phaenomenologie in het bijzonder, heeft 3 Dec. '37 in het groot auditorium der Leidsche Universiteit zijn ambt aanvaard met het uitspreken van een rede over: „De wortelen van het Syncretisme". Wij ontleenen hieraan o.a. het volgende:
Het syncretisme is in de geschiedenis en phaenomenologie van den godsdienst een bekend verschijnsel, aldus spr. Het welhaast klassieke voorbeeld van het syncretisme is het godsdienstig leven in het Romeinsche Imperium in de eerste drie eeuwen onzer jaartelling. Ten gevolge van de Romeinsche unificatie waren in het cultuurbekken van de Middellandsche Zee volkeren, godsdiensten en culten in voortdurende beweging en uitwisseling met elkaar; zij amalgameerden en identificeerden zich en tooiden zich met elkaars namen en begrippen.
Twee uitvloeisels van het naturalistisch-monistische denken zijn voor onze vraag naar de wortelen van het syncretisme van belang. Het eerste is, dat wereld en leven, mensch en natuur, lot en geschiedenis, alle binnen den cyclischen gang van de natuur gezien worden. Alles heeft zijn plaats, omdat het een verschijnsel is. Het tweede is, dat de contrasten en tegenstellingen nooit onverzoenlijk zijn, zij moeten er, elkaar balanceerend, zijn en hebben alle hun rechtmatige plaats. Zoo wordt het geheel eigen relativisme van deze naturalistische apperceptie ons duidelijk, en tevens dat hier de vraag naar waarheid niet zoo klemmende is als in de profetische religies, maar die naar de waarde meer aandacht vindt. Dit inhaerente relativisme van het naturalisme en totalitaire monisme is de ware wortel van het syncretisme.
(Red. K. H. A.) **(Vor. ber. Theologie 2637 G.; Ambtsaanv. in het Onderwijs 3044 C.)**

17 DECEMBER 1937

E. **ZWEDEN. — 30-jarig regeeringsjubileum van Koning Gustaaf V. —**
Het was 8 Dec. '37 dertig jaar geleden, dat koning Gustaaf V Adolf van Zweden den troon besteeg als opvolger van zijn overleden vader Ocar II. Op uitdrukkelijk verzoek van den thans ruim 79-jarigen koning zijn er geen feestelijkheden ter gelegenheid van dien gedenkwaardigen dag georganiseerd.
(Svenska Dagbladet)
(Vor. ber. Koning Gustaaf V 2136 G.; Photo 2836a)

F. **DUITSCHLAND. — De wetenschap en de dogmatiek van de N.S.D.A.P. —**
Rijksleider Rosenberg, die door Hitler met de cultureele opvoeding van de nationaal-socialistische partij belast is, heeft een communiqué gepubliceerd, waarin hij verklaart, dat de N. S. D. A. P. geen dogmatisch partijstandpunt kan innemen in zake vraagstukken, die op het terrein liggen van de cosmo-physica, de experimenteele scheikunde en de voor-historische geologie.
Deze vraagstukken immers zijn, van nationaal-socia-

listisch standpunt bezien, van dien aard, dat het onderzoek daarvan aan een ieder vrijstaat.
Geen enkel lid van de partij kan derhalve gedwongen worden ten opzichte van deze vraagstukken een partijstandpunt in te nemen.
Evenmin als de nationaal-socialistische beweging naar een bepaalden vorm van religie streeft, aldus merkt de Nationalsozialistische Parteikorrespondenz op, kan zij zich rechtstreeks met den strijd over natuurwetenschappelijke problemen bemoeien. Het blad begroet de verklaring van Rosenberg als een „noodzakelijke afbakening".
Naar United Press verneemt, heeft dit decreet vooral betrekking op de zoogenaamde cosmische ijstheorie, volgens welke zich tusschen de sterren ijsagglomeraties zouden hebben bevonden. Deze theorie, die in nationaal-socialistische kringen veel aanhang vond, is door de wetenschap verworpen. (N. Rott. Crt.)
(Vor. ber. Nat.-Soc. 2912 H.; Rosenberg 2265 F.)

A. **NEDERLAND. — Tweede Kamer. - Sociale Zaken.** De Tweede Kamer heeft de begrooting van het departement van Sociale Zaken zonder hoofdelijke stemming aangenomen. (Alg. Handelsblad)
(Vor. ber. 2714 G.; Begrooting 3050 F.)

B. **OOSTENRIJK. — Habsburgers krijgen hun goederen terug. —**
Naar officieel medegedeeld wordt, is in den Oostenrijkschen ministerraad van 10 Dec. '37 besloten krachtens de reeds vroeger afgekondigde wet betreffende de opheffing van het verblijfsverbod voor en de restitutie van het vermogen van de Habsburgers, deze restitutie thans ten uitvoer te leggen. De volgende bezittingen worden teruggegeven: het slot Laxenburg bij Weenen, het slot Muerzsteg bij Stiermarken, de heerlijkheid Orth met het slot Eckartsau, de goederen Poeggstall, Mannersdorf aan de Leitha, Gebirge en Voesendorf in Neder-Oostenrijk, Krampen in Stiermarken, en Mattighofen in Neder-Oostenrijk en de meubelen van het slot Neuberg in Stiermarken.
De bekende Prater wordt door het rijk aan de gemeente Weenen overgedragen. (Reichspost, Wien)
(Vor. ber. Habsburgers 3029 E.)

C. **NEDERLAND — Tweede kamer. - Overeenkomst Oslo-Staten. —**
De regeering heeft een wetsontwerp ingediend tot goedkeuring van de op 28 Mei '37 in Den Haag gesloten overeenkomst tot ontwikkeling van het Handelsverkeer tusschen België, Denemarken, Finland, Luxemburg, Nederland, Noorwegen en Zweden.
Wat den inhoud der overeenkomst betreft, ieder land heeft een bijdrage geleverd op het gebied, waarop speciaal dat land de grootste moeilijkheden aan den invoer uit het buitenland in den weg legt. Zoo hebben de Scandinavische landen — die hun economisch bestaan voornamelijk door middel van invoerrechten beschermen — zich in hoofdzaak verplicht, voor een zeker aantal artikelen de invoerrechten niet te zullen verhoogen. België en Nederland — die bescherming zoeken speciaal door middel van het contingenteeringsapparaat — hebben in hoofdzaak op zich genomen, voor den invoer van een aantal gecontingenteerde artikelen van oorsprong en van herkomst uit de landen der Oslogroep alle gevraagde invoervergunningen af te geven.
De gesloten overeenkomst beoogt geen economische blokvorming. Uitdrukkelijk immers is aan de mogelijkheid, dat andere landen zouden willen toetreden, een bepaling gewijd.
De overeenkomst is aangegaan voor den tijd van een jaar en met 1 Juli 1937 voorloopig in werking gesteld, terwijl over een eventueele verlenging nader overleg gepleegd zal worden. Het spreekt echter vanzelf, dat de regeering niet de uit het verdrag voortvloeiende verplichtingen op zich had kunnen nemen, wanneer niet tevens de mogelijkheid geboden was de gegeven concessies tijdens den duur van de overeenkomst terug te nemen, indien onvoorziene omstandigheden op economisch gebied zich mochten voordoen. De mogelijkheid daartoe is geopend en het verdrag verplicht de partijen slechts tot een waarschuwingstermijn van een maand.
De partijen hebben het voornemen, de samenwerking, welke tot een eerste bescheiden resultaat heeft geleid, voort te zetten. (Het Volk)
(Vor. ber. Oslo-Conventie 2857 G.)

D. **VOLKENBOND. — Italië's uittreden. - Eenige commentaren. —**
Volkenbondskringen — zoo wordt uit Genève gemeld — zijn voornamelijk verrast door het feit, dat Mussolini het wenschelijk heeft geacht een zóó indrukwekkende betooging te houden om het uittreden van Italië mede te deelen, terwijl de Volkenbond in de laatste maanden in Italië een instelling is genoemd, welke kwijnt en sterft en welker onmacht voortdurend belachelijk en verachtelijk is gemaakt! Dit zou er op wijzen dat Mussolini, ondanks zijn schijnbare verzekerdheid, niettemin gerekend heeft met voorgevoelens ten aanzien van den gekozen weg. Italië moet begrijpen, aldus is de meening, dat het een instrument van Duitschland en Japan wordt.
Uit Barcelona wordt gemeld, dat de minister van Defensie, Prieto, gevraagd is naar zijn meening over de beteekenis van het Italiaansche besluit. De minister antwoordde:
„Het is veelbeteekenend, dat van de uittreding kennis wordt gegeven aan den vooravond van een groot offensief, dat op ons grondgebied wordt voorbereid en waarin de Italiaansche eenheden, welker bewegingen zijn waar te nemen, een belangrijke rol moeten spelen. Mussolini breekt thans geheel met den Volkenbond om de handen vrij te hebben bij de verwezenlijking zijner tegen Spanje gerichte plannen. Spanje heeft Mussolini als uitgangspunt gekozen voor grootere ondernemingen, hem ingegeven door zijn dolle zucht naar imperialistische avonturen."
Het besluit van Italië den Volkenbond te verlaten, heeft te Moskou geen verrassing gebaard. Sovjet-Russische politieke kringen wijzen op het door Mussolini gekozen oogenblik, dit gebaar te maken: het oogenblik, waarop Engeland en Frankrijk er naar streven een ontspanning teweeg te brengen in den Europeeschen toestand na de reis van Lord Halifax naar Duitschland en tijdens de reis van Delbos naar Midden-Europa. Men ziet er een nieuw bewijs in, dat hoe meer Frankrijk en Engeland hun wensch tot medewerking tot uitdrukking brengen, hoe meer men zich aan den anderen kant intransigent betoont.
Men concludeert te Moskou dat de uittreding van Italië uit den Volkenbond een nieuw echèc beteekent voor de politiek van „concessies aan de aanvallers", maar men ziet er geen aanzienlijke wijziging in den internationalen toestand in.
Uit Bern wordt tenslotte nog gemeld, dat aan een verlaten van den Volkenbond door Zwitserland niet wordt gedacht.
(Alg. Handelsblad)
(Vorig bericht 3052 D.)

18 DECEMBER 1937

E. **NEDERLAND. — Tweede Kamer. - Dienstplichtwet aangenomen. —**
De Tweede Kamer heeft op 13 Dec. '37 de wijziging der Dienstplichtwet, die de eerste oefentijd der onbereden troepen van 5½ maand tot elf maanden verlengt en het tegenwoordige contingent van 19.500 man tot en met de lichting 1943 uitbreidt tot 32.000 man, aangenomen met 63 tegen 32 stemmen. Tegen: soc.-dem., comm. en christ.-dem.
Te voren had mr. Oud verklaard, dat de vrijz.-dem. fractie bereid was geweest mee te gaan met een contingent van 27.400 man en een eerste oefentijd van acht maanden.
Nu gaat de wijziging de financieele grenzen te buiten en daar de vrijz.-democraten ook niet overtuigd zijn van de noodzaak der voorgestelde wijzigingen, zouden zij tegenstemmen. (Het Volk)
(Vor. ber. Dienstplicht 3039 B.)

F. **TIN. — Verlaging der quota van 110 tot 70%. —**
Het Internationale Tincomité heeft de quota voor het eerste kwartaal van 1938 verlaagd van 110% tot 70%.
De delegatie van Bolivia, den Belgischen Congo en Fransch Indo-China gingen er mede accoord afstand te doen van hun achterstanden over 1937, welke zij het recht hadden volgens de overeenkomst in 1938 in te halen, terwijl zij bovendien afstand deden van een hoeveelheid tot een totaal van bij benadering 11.500 ton over 1938. Deze tonnage, die thans dus vrijgekomen is, zal worden verdeeld over Neder-

landsch-Indië, Malakka en Nigeria naar verhouding van de hun toegewezen standaardtonnages.
Dit zal Nederlandsch-Indië, Malakka en Nigeria in staat stellen tin te exporteeren tot een omvang van bij benadering 80% der toegewezen standaardtonnages, zoolang de quota op 70% blijven bepaald.
De volgende bijeenkomst zal op 18 Februari 1938 te 's-Gravenhage plaats vinden.
(Keesings Financieel Archief) **(Vor. ber. 2715 G.)**

A. JOEGO-SLAVIE. — Het bezoek van den Franschen minister van Buitenlandsche Zaken, Delbos, aan Belgrado. - Communiqué. —
Na de besprekingen tusschen minister Delbos en Stojadinowitsj te Belgrado is een communiqué uitgegeven van den volgenden inhoud: „Ter gelegenheid van het officieele bezoek van Delbos aan de Joego-Slavische regeering op 12, 13 en 14 December te Belgrado, hebben de Fransche minister van Buitenlandsche Zaken en de Joego-Slavische premier en minister van Buitenlandsche Zaken verscheidene besprekingen gevoerd. Tijdens deze gedachtenwisselingen hebben Delbos en Stojadinowitsj alle problemen besproken betreffende de onderlinge Fransch-Joego-Slavische belangen en den algemeenen politieken toestand. De besprekingen tusschen de beide ministers verliepen in volstrekte harmonie en in een geest van traditioneele vriendschap tusschen beide landen, welke bevestigd is in de recente verlenging van het vriendschapspact tusschen Frankrijk en Joego-Slavië, tijdens het officieele bezoek van Stojadinowitsj aan Parijs. De beide ministers waren eensgezind in de erkenning, dat het nuttig en noodig is voor de belangen van de beide staten, die lid zijn van den Volkenbond, zoowel als voor de zaak van den algemeenen vrede in Europa de samenwerking voort te zetten in denzelfden geest van vriendschap en vertrouwen. Terzelfdertijd constateerden Delbos en Stojadinowitsj met voldoening, dat de te Belgrado onderteekende handelsovereenkomst betere voorwaarden verzekert voor de ontwikkeling van den ruilhandel tusschen beide landen.
Delbos is thans naar Praag gereisd. (Wreme)
(Vor. ber. Delbos 3051 E.)

B. CHINA. — Een voorloopige nieuwe regeering. —
Na den val van Nanking is te Peiping op 14 Dec. '37 de „voorloopige regeering der Republiek China" gevormd.
De installatie der nieuwe regeering geschiedde op plechtige wijze in de Tsjoe Jen Tang-hal, in de „verboden stad", waarboven de vijf-kleurige oorspronkelijke vlag der Chineesche Republiek woei, die door de Nanking-regeering vervangen was door de Kwo Min Tang-vlag.

Na de plechtigheden vingen de wetgevende, uitvoerende en rechterlijke commissies direct haar werkzaamheden aan. De voorzitter van de wetgevende commissie, Tang Er Ho, verklaarde tegenover journalisten, dat de voorloopige regeering voor rust en orde in het land zal zorgen, en uitgebreide maatregelen zal nemen voor het tot stand brengen van volkomen eensgezindheid tusschen het Chineesche en het Japansche volk. De woordvoerder van het Japansche hoofdkwartier te Tientsin wenschte de voorloopige regeering geluk, en sprak de hoop uit, dat het nieuwe bewind, dat de tradities van China overneemt, een gezonde ontwikkeling zal toonen.
Slechts Chineesche en Japansche vertegenwoordigers waren aanwezig bij de plechtigheid der installatie.
De autonome regeering van Oost-Hopei zal zich aansluiten bij de regeering te Peking; vermoedelijk zullen ook Sjansi, Honan en Noord-Sjantoeng zich hierbij aansluiten. Vermoedelijk zal het machtsgebied van deze „regeering" zich uitstrekken over geheel China en de Jangtse-vallei.
De Japansche minister-president, Konoje, heeft in de pers een verklaring gepubliceerd, waarin hij zeide, dat de val van Nanking slechts een voorspel is en het begin van langdurige vijandelijkheden. (Domei)
(Vor. ber. China-Japan 3052 B.)

C. VEREENIGDE STATEN. — Protest te Tokio in zake het tot zinken brengen van de Panay. - Japansche nota aan den Amerikaanschen ambassadeur te Tokio. —
De ambassadeur der Vereenigde Staten te Tokio heeft op 14 Dec. '37 de Japansche regeering een officieele nota overhandigd, waarin krachtig geprotesteerd wordt tegen het tot zinken brengen van de „Panay" en van drie Amerikaansche tankschepen, terwijl de aandacht wordt gevestigd op enkele gevallen in het verleden waarbij Japansche troepen eveneens „de rechten der Vereenigde Staten hebben geschonden".

Onder deze omstandigheden vraagt en verwacht de Amerikaansche regeering van de Japansche een formeele betuiging van leedwezen, de aanvaarding van de verplichting tot het uitbetalen van volledige schadeloosstelling en de verzekering, dat doeltreffende maatregelen worden genomen om ervoor te zorgen, dat de belangen en de eigendommen van Amerikaansche onderdanen in China niet het voorwerp zullen worden van een aanval door de Japansche strijdkrachten of van onwettige inmenging door Japansche autoriteiten of strijdkrachten.
In het begin der nota wordt er op gewezen, dat de regeering en de bevolking der Vereenigde Staten ten diepste geschokt zijn door het tot zinken brengen van de schepen, waarna een opsomming wordt gegeven van de voornaamste feiten, o.a. dat deze schepen zich krachtens een onbetwist en trouwens niet te betwisten recht op de Jangtse bevonden, en, om het oorlogsgevaar te vermijden, eenige malen van positie waren veranderd.
In zekere regeeringskringen wordt verklaard, dat President Roosevelt zich alleen bevredigd zal achten, wanneer de Keizer van Japan persoonlijk zijn verontschuldigingen aanbiedt voor het tot zinken brengen van de „Panay", en verzekert, dat maatregelen zijn genomen om een herhaling te voorkomen. Men acht dezen eisch den meest krachtigen van den modernen tijd, en is verder van meening, dat hiermede een einde moet worden gemaakt aan den „travesti-wereldvrede".
(New York Herald Tribune)

De officieele tekst der Japansche nota. —
De tekst van de officieele Japansche nota, die Hirota den Amerikaanschen ambassadeur te Tokio heeft doen toekomen, is gepubliceerd.
Hij vermeldt o.m.: Wegens het slechte zicht hebben de Japansche vliegtuigen, hoewel zij tamelijk laag vlogen, geen enkel kenteeken kunnen onderscheiden, dat aangaf of het Amerikaansche schepen of oorlogsschepen waren. Daarom zijn de Panay en de schepen der Standard Oil Company aangezien voor Chineesche schepen, welke vluchtende Chineesche troepen aan boord hadden. Zij werden gebombardeerd en tot zinken gebracht. Aangezien het in het licht van het bovenstaande duidelijk is, dat het incident geheel moet worden toegeschreven aan een misverstand, betreurt de Japansche regeering levendig, dat schade is toegebracht aan een oorlogsschip der Vereenigde Staten en aan andere schepen en slachtoffers te betreuren zijn.
Zij biedt hierbij haar oprechte verontschuldigingen aan. De Japansche regeering zal alle aangerichte schade vergoeden en tegenover degenen, die verantwoordelijk zijn voor het incident, passende maatregelen nemen.
De Japansche regeering hoopt innig, dat de zeer vriendschappelijke betrekkingen tusschen Japan en de Vereenigde Staten door deze ongelukkige aangelegenheid niet zullen worden geschaad.

Schout-bij-nacht Teizo Mitsoenami teruggeroepen. —
Schout-bij-nacht Teizo Mitsoenami, de chef van de operaties der luchtmacht, is naar Tokio teruggeroepen overeenkomstig de belofte de officieren, die verantwoordelijk zijn voor het bombardeeren van de „Panay" te straffen. (Domei)
(Vor. ber. 3052 B.; China-Japan 3058 B.)

19 DECEMBER 1937

D. NEDERLAND. — Minister Goseling en Naturalisatie van Joodsche buitenlanders. —
Over de naturalisatie van 1453 aanvragers op 14 Dec. '37 in de Tweede Kamer, ontspon zich een hoogloopend debat. De heer Dieters (n.s.b.) maakte bezwaar tegen de naturalisatie van een aantal Joden, waarop scherpe protesten volgden van de heeren Wendelaar (lib.), Albarda (s.d.) en De Visser (comm.).
De heer Rost van Tonningen (n.s.b.) zette de rede van zijn partijgenoot voort, aanvankelijk op een wijze, dat de voorzitter hem het woord dreigde te ontnemen.
De minister van Justitie, de heer Goseling, had bezwaar er tegen, méér personen dan thans in één ontwerp samen te vatten. Spr. wilde het echter overwegen. Wat het aantal aanvragers van Joodsche afkomst betreft, verschil van ras maakt onze wet niet. Er is geen reden, de Joodsche bevolkingsgroep afzonderlijk te classificeeren.

Wat het Jodenvraagtuk in het algemeen betreft, dit Kabinet streeft naar versteviging van de positief-christelijke beginselen des volks. Dit houdt in, zich verre te houden van alles dat leidt tot discriminatie van een bepaalde bevolkingsgroep. Wij gelooven in den Verlosser, geboren uit een Joodsche moeder. Vooral in dezen tijd voor Kerstmis verwees spr. de nat.-soc. sprekers naar de drie preeken van kardinaal Faulhaber.
Het eerste der naturalisatie-ontwerpen werd aangenomen met 83 tegen 6 stemmen (tegen de staatk.-ger. en de n.s.b.).
De overige naturalisatie-ontwerpen werden aangenomen zonder hoofdelijke stemming.
(Alg. Hbld. - Maasbode - Nieuwsbl. v. h. Noorden)
(Vor. ber. Minister Goseling 2834 A.)

A. **ENGELAND — Protestnota aan Tokio in zake de aanvallen der Japansche luchtstrijdkrachten en troepen op Britsche oorlogs- en koopvaardijschepen. -** Op 15 December '37 heeft de Britsche minister van Buitenlandsche Zaken, Eden, een nota aan Tokio gezonden. In deze nota wordt o.m. gezegd, dat de aanvallen door Japansche luchtstrijdkrachten en troepen op Britsche oorlogs- en koopvaardijschepen te Woehoe en nabij Nanking op 12 December '37 duidelijk ernstige problemen opwerpen.
De Britsche regeering heeft met voldoening de Japansche nota ontvangen van 14 December, waarin diep leedwezen der Japansche regeering werd betuigd op grond van de aanvallen op de Britsche oorlogsschepen en verklaard werd, dat terstond maatregelen genomen zijn om herhaling van dergelijke incidenten te voorkomen, terwijl hieraan werd toegevoegd, dat op passende wijze opgetreden zal worden tegen de verantwoordelijke personen en dat de noodige schadevergoedingen betaald zullen worden.
Een voldoende bestraffing van hen, die verantwoordelijk zijn voor de thans behandelde aanvallen, lijkt de Britsche regeering de eenige methode toe, waardoor verdere gewelddaden kunnen worden voorkomen.
De Britsche regeering kan niet nalaten de vorige incidenten in herinnering te roepen, waarbij de Japansche regeering leedwezen betuigde voor aanvallen, die gepleegd waren op Britsche onderdanen en eigendommen en verzekeringen gaf, dat passende stappen gedaan waren ter voorkoming van iedere herhaling.
Het is duidelijk, dat de tot dusverre door de Japansche regeering genomen stappen ter voorkoming van dergelijke aanvallen hierin gefaald hebben. De Britsche regeering moet thans vragen ervan in kennis gesteld te worden, dat werkelijk stappen gedaan zijn van zoodanigen aard, dat daardoor definitief een einde gemaakt wordt aan de incidenten, waarover zij zich beklaagt. (Times) **(Vor. ber. 3052 B.; Amerikaansch protest 3058 C.)**

B. **INTERNATIONAAL ARBEIDSBUREAU TE GENEVE. — Italië trekt zich terug. —**
De Italiaansche regeering heeft thans ook het Internationaal Arbeidsbureau te Genève verlaten. De Italiaansche minister van Buitenlandsche Zaken, graaf Ciano, heeft n.l. aan het secretariaat van dit bureau op 16 Dec. '37 het volgende telegram gezonden:
„Ik deel uw secretariaat mede, dat de Italiaansche regeering op 15 December kennis geeft van het feit, dat zij zich terugtrekt uit het Internationaal Arbeidsbureau." (Neue Zürcher Zeitung)
(Vor. ber. Internat. Arbeidsbureau 2313 B.; Uittreden uit Volkenbond 3051 B.)

C. **SOVJET-RUSLAND. — Officieele verkiezingsuitslagen. —**
Naar de Centrale Kiescommissie mededeelt zijn thans alle 1143 afgevaardigden voor den Oppersten Sovjet der Sovjet-Unie gekozen. Alle gekozenen zijn candidaten van het blok der communisten met de partijloozen.
Van de 93.639.478 stemgerechtigden in de Sovjet-Unie hebben 90.319.346, d.i. 96.5%, hun stem uitgebracht. Behalve de leden der regeering behooren tot de gekozenen o.a. de maarschalken Boedjonny, Blücher en Jegorov, de secretaris-generaal van de Komintern, Dimitrov, verscheidene „helden der Sovjet-Unie", alsmede verscheidene geleerden, Stachanov-arbeiders en -arbeidsters, enz. (Tass-Agentschap)
(Vor. ber. Verkiezingen 1554 C.)

D. **CHINA. — Conflict met Japan. - Een radio-manifest van Tsjang Kai-Sjek. —**
Maarschalk Tsjang Kai-Sjek heeft via de radio een manifest gericht tot het Chineesche volk, waarin hij o.m. het volgende heeft gezegd:
„Sedert den aanvang der vijandelijkheden zijn de verliezen van het Chineesche leger gestegen tot boven 300.000 man. Zoolang ik echter leef, wil ik tot het uiterste mijn bekwaamheid in het werk stellen, om weerstand te bieden tot het bittere einde en de uiteindelijke overwinning voor de natie te verzekeren.
Sprekende over de mogelijke resultaten van de vijandelijkheden, verklaarde Tsjang Kai-Sjek vervolgens:
„Wij zijn er van overtuigd, dat de tegenwoordige situatie gunstig is voor China. Op den grondslag van China's toekomstige succes kan een langdurige tegenstand niet geboden worden in Nanking of de groote steden, maar wel in de dorpen in geheel China en in de krachtige vastberadenheid des volks.
De tijd moet komen, waarop de militaire kracht van Japan volkomen zal zijn uitgeput, zoodat wij daardoor de overwinning behalen. Ofschoon internationale sancties niet volledig in werking treden, is de kwestie van recht en onrecht ten aanzien van de internationale gerechtigheid ondubbelzinnig vastgelegd in de openbare meening der wereld." (Shanghai Times)
(V. b. China-Japan 3059 A.; Tsjang Kai-Sjek 2884 A.)

E. **LETTEREN. — Boeken die door de pers gunstig besproken zijn. - Onze wekelijksche opgave. —**
Duitsch: Emil Lucka — „Der Impresario". (Herbert Reichner, Wien 1937) **(Vorig bericht 3052 C.)**
Engelsch: Stephen Leacock — „Humour and Humanity". (Thornton Butterworth)
O. Ward Price — „I Know these Dictators". (George G. Harrap & Co. London) **(Vorig bericht 3052 C.)**
Fransch: Colette — „Bella-Vista". (J. Ferenczi)
Joseph Jolinon — „Les Coquines". (Gallimard)
(Vorig bericht 3052 C.)
Friesch: H. de Haan — „Lytse Auke". (Brandenburgh & Co. Sneek) **(Vorig bericht 3004 D.)**
Italiaansch: O. P. Stigand — „Donne sul venti". (Parenti, Firenze) **(Vorig bericht 3052 C.)**
Nederlandsch: Arthur van Schendel — „De Grauwe Vogels". (J. M. Meulenhoff) **(Vor. ber. 3052 C.)**
Noorsch (in het Nederlandsch): Tarjei Vesaas — „De zwarte paarden". (Leopold's Uitg. den Haag)
(Vorig bericht 2671 D.)
Russisch: N. Beltsjikow — „Dostojewsky w protsesse Petrasjewtsew" (Dostojefski in het proces der Petrasjewtsen) (Uitg. v. d. Academie v. Wetenschappen, Moskou-Leningrad) **(Vor. ber. 2921 D.)**
(Red. K. H. A.)

F. **CHINA. — Conflict met Japan. - De „Panay". - Nieuw protest van de Vereenigde Staten. —**
De Amerikaansche staatssecretaris Hull heeft bekend gemaakt, dat officieele rapporten bevestigd hebben, dat Japansche vaartuigen de „Panay" onder machinegeweervuur hebben genomen, nadat het schip door de Japansche vliegtuigen gebombardeerd was.
Een nieuw protest is te Tokio door den Amerikaanschen gezant overhandigd. (N. Y. Herald Tribune)
(Vor. ber. „Panay" 3058 C.; China-Japan 3059 D.)

G. **BOKSEN. — Schmeling wint van Thomas. —**
De Duitsche zwaargewicht Max Schmeling is er 13 Dec. '37 te New York in geslaagd van den jeugdigen Amerikaan Thomas te winnen door technisch knock-out in de 8e ronde. (Telex-A. N. P.)
(Vor. ber. Boksen 2930 C.; Schmeling 2348 C.)

A. Wereldkampioenschap schaken Euwe—Aljechin. - Dr. A. Aljechin Wereldkampioen. —

Op 7 December '37 viel de feitelijke beslissing van de match om het wereldkampioenschap, aangezien Aljechin de 25ste partij won en daarmede 15½ punt behaalde. Dr. Euwe kon dit aantal niet meer bereiken, zoodat de laatste vijf partijen officieel vriendschappelijke partijen waren.

Dr. Aljechin heeft dus den titel veroverd met de score 15½—9½ (10 gewonnen, 4 verloren, 11 remise). De uitslag van de laatste vijf partijen luidde: 3—2 voor Euwe (2 gewonnen, 1 verloren, 2 remise).

Dr. Aljechin heeft zich hersteld na zijn periode van inzinking van de laatste twee jaren; hij heeft zich op tactiek toegelegd en zijn tactische slagvaardigheid was zonder twijfel de doorslaggevende factor in deze match. In de openingen speelde hij secuur en streefde naar een vlot figurenspel. In het middenspel schepte hij, waar mogelijk, verwikkelingen en hij gaf altijd de voorkeur aan het agressieve in plaats van aan het passieve. Wat het eindspel betreft valt er weinig over zijn spel te zeggen, daar er weinig partijen tot een moeilijk eindspel zijn gekomen.

Schaken door R. Fine

Door Dr. Aljechin gewonnen partijen: *)
Met wit: 2 (41), 6 (23), 8 (26), 10 (40), 14 (52), 22 (62), 24 (40), 28 (37).
Met zwart: 7 (34), 21 (32), 25 (43).
Door Dr. Euwe gewonnen partijen: *)
Met wit: 1 (50), 5 (41), 13 (68), 17 (40), 29 (40).
Met zwart: 30 (41).
Remise partijen (even partijen Dr. Aljechin wit, oneven partijen Dr. Euwe wit): 3 (60), 4 (27), 9 (40), 11 (30), 12 (26), 15 (62), 16 (65), 18 (51), 19 (49), 20 (40), 23 (50), 26 (30), 27 (28).

Hieronder volgt de twee-en-twintigste partij, wel de mooiste prestatie van Dr. Aljechin in dezen tweekamp.

Wit: Dr. A. Aljechin. Zwart: Dr. M. Euwe.
Réti-opening.

1. Pf3, d5; 2. c4, d4; 3. e3, Pc6, 4. e×d, P×d4; 5. P×d4, D×d4; 6. Pc3, Pf6; 7. d3, c6; 8. Re3, Dd7; 9. d4, g6 (om het punt d4 onder druk te brengen); 10. Re2, Rg7; 11. h3, 0—0; 12. 0—0, b6; 13. Rf3,Rc7; 14. a4 (om de pionnen op den koninginnevleugel te verzwakken), Tad8; 15. a5, Dc7; 16. Db3, Pd7; 17. a×b, a×b; 18. Ta7, Ta8; 19. Tfa1, e6 (na 19. ..., T×a7 krijgt Zwart met veel moeilijkheden te kampen); 20. T×a8, R×a8; 21. d5 (dit geeft de partij een aanvalskarakter. Typisch Aljechin), c×d; 22. c×d, Pc5; 23. Dc4, e×d; 24. R×d5, R×d5; 25. P×d5, De5? (leidt tot verlies van een pion); 26. Tb1, Pa4; 27. b3, Pb2; 28. Dc6, b5! (voorloopig blijft het evenwicht gehandhaafd); 29. Rf4, De6; 30. D×b5, De4; 31. Tc1 (anders zou Zwart een officier veroveren), Pd3; 32. Dc4, De2; 33. Tf1, P×f4 (de witte stukken staan nu niet al te gunstig); 34. D×f4, Db5; 35. Df3, Tb8; 36. Tb1, Da6; 37. Td1, Da3; 38. Tb1, Da2; 39. Dd3, Rd4; 40. Tf1, Db2? (de beslissende fout); 41. Pe7†, Kf8; 42. Pc6, R×f2†; 43. Kh2 (i. p. v. over te gaan tot een zuiver eindspel zoekt Aljechin complicaties. Hierna heeft Zwart geen voldoende verdediging meer tot zijn beschikking), Te8; 44. Df3, Te2; 45. Pd4, Td2; 46. Pe†, Ke7; 47. Pf4 (dreigt Pd3), Dd4; 48. Kh1, Ta2; 49. Pe2, Ta1; 50. Db7†, Kf6; 51. P×d4, T× f1†; 52. Kh2, Rg1†; 53. Kg3, Rf2†; 54. Kf3, R×d4†; 55. Ke4, Td1 (de vrije b-pion moet Wit de zege brengen); 56. Dd5, Ke7; 57. g4, h5; 58. g×h, f5†; 59. Kf3, Td3†; 60. Ke2, Te3†; 61. Kd2, Te4; 62. h×g. Zwart geeft op.

Dr. Aljechin is nu van plan om in 1939 met Capablanca te spelen, die het benoodigde geld in Uruguay en Argentinië tot zijn beschikking heeft. Van de andere candidaten, die ernstig in aanmerking komen om een match om het wereldkampioenschap te spelen, heeft de Estlander Keres de financieele steun van het Panhans Hotel op de Semmering; de Tsjech Flohr, die de officieele candidaat van de F.I.D.E. is, de steun van zijn eigen land. De Amerikanen Reshevsky en Fine worden in de geheele pers als ernstige candidaten genoemd.

Ook Dr. Euwe heeft echter nog lang niet afgedaan, maar — volgens zijn eigen verklaring — zal hij nog een jaar of vier, vijf wachten, alvorens weer een poging te doen, om den titel, dien hij voor den tijd van twee jaar in Nederland heeft gebracht, terug te winnen. **(Vorig bericht 2968 A.)**

*) De cijfers tusschen haakjes geven het aantal zetten aan.

B. GENERAAL LUDENDORFF OVERLEDEN. —

Op 20 December '37 is generaal Ludendorff, de bekende Duitsche legeraanvoerder uit den wereldoorlog, in een ziekenhuis te München, waar hij verpleegd werd, in den leeftijd van 72 jaar, overleden.

Generaal Ludendorff.

Friedrich Wilhelm Erich Ludendorff werd op 9 April 1865 op het landgoed Pruszennia in Posen geboren als zoon van een ritmeester.

Reeds op 12-jar. leeftijd kwam hij op de cadettenschool te Ploen.

In 1908 werd hij als lt.-kol. chef van de afdeeling „Opmarsch" van den grooten generalen staf. Bij het uitbreken van den oorlog werd hij bevorderd tot gen.-majoor en bevelhebber van de 65ste infanterie-brigade te Straatsburg. Korten tijd later werd hij generaal-kwartiermeester van het tweede legercorps.

Bij de verovering van Luik drong hij als eerste, slechts vergezeld van zijn adjudant, de citadel binnen. Voor deze daad werd hem de onderscheiding „Pour le merite" verleend.

Op 29 Aug. 1916 werd hij benoemd tot generaal der infanterie en eerste generaal-kwartiermeester.

In begin 1918 zag Ludendorff nog slechts één weg om een dragelijken vrede tot stand te brengen, n.l. een groote militaire overwinning. Hij zette derhalve het groote offensief van 1918 in. Dit offensief werd tenslotte niet voldoende gesteund door de Duitsche regeering.

Op 26 October viel het kabinet van Prins Max von Baden, de bondgenooten stortten achtereenvolgens ineen en dit gepaard aan de moeilijkheden in het binnenland, maakten het onmogelijk den strijd vol te houden. Toen de wapenstilstand gesloten was, verliet Ludendorff zijn vaderland en vluchtte naar Zweden.

In het voorjaar van 1919 keerde hij terug om met zijn vroegeren chef van den staf Bauer het brandpunt te worden van alle reactionnaire samenzweringen. Hoewel hij op den achtergrond bleef, organiseerde hij toch met Bauer de Kapp-putsch in 1920.

In 1923 nam hij op 9 November deel aan de putsch te München, welke door Adolf Hitler was georganiseerd. Tezamen met Hitler werd hij gearresteerd, doch korten tijd later werd hij vrijgelaten en in 1924 trad hij als lid van de nationaal-socialistische partij in den Rijksdag. In 1925 stelde hij zich candidaat voor het presidentschap van het rijk, doch hij behaalde slechts 1 procent van het aantal uitgebrachte stemmen. Nadien trok hij zich meer uit het politieke leven terug. Hij bleef evenwel een actief propagandist van het nieuw-heidendom.

Ludendorff heeft verscheidene boeken geschreven, o.a.: „Mijn krijgsherinneringen", „Oorlogvoeren en politiek" en „De totale oorlog". Dit laatste werk schreef hij in 1935.

Verder had hij een groot aandeel in de redactie van het maandblad „Am heiligen Quell deutscher Kraft", het orgaan van de nieuw-heidensche beweging.

(Vor. ber. Gen. Ludendorff 2747 B.)

A. **Röntgenbestraling, erfelijkheid en veredeling.** — In het orgaan van Philips' Natuurkundig Laboratorium lezen wij een verhandeling van dr. W. E. de Mol, over zijn resultaten der Röntgenbestralingsproeven.

Het onderwerp wordt ingeleid met een overzicht van het proces der celdeeling, zoowel van de cellen, die het plantenlichaam opbouwen, als van de geslachtscellen. Daarna volgen de bouw en de ontwikkeling van den bloembol en tenslotte de proeven van dr. De Mol, waarmee hij in 1908 is begonnen en waaraan hij met taaie volharding tot heden heeft doorgewerkt, nadat in 1919 de wetenschappelijke publicatie der resultaten een aanvang had genomen.

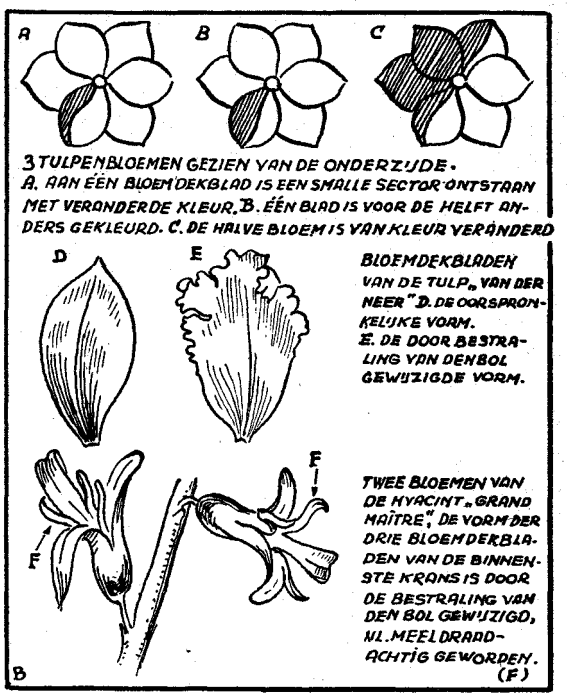
Bij de behandeling van den invloed der Röntgenstralen*) op de reductiedeeling en op de deeling van gewone cellen blijkt, dat de onderzoeker op vernuftige wijze een „tweelingglas" heeft geconstrueerd. Hij laat n.l. één hyacinthenbol groeien op twee glazen en bestraalt de helft der wortels, terwijl de andere helft ter contrôle dient.

Na de verschijnselen, welke — mits goed geëxperimenteerd — van grooten invloed kunnen zijn voor de oplossing van celkundige vraagstukken, worden de gegevens behandeld omtrent het opwekken van knopmutaties in kleur en vorm, uitkomsten dus, die perspectieven openen van meer direct practisch belang. Eerst worden besproken eenige bijzondere vormen van tulp en hyacinth, verkregen na bestraling en constant blijvende, wanneer de bollen vermeerderd worden, welke mutaties in sommige gevallen de oorspronkelijke variëteit „leerlijker", doch in andere fraaier hebben gemaakt. Opvallend is b.v. een nieuwe vorm bij de hyacinth, waar de binnenste krans der bloemdekslippen korter en smaller is geworden, terwijl aan de randen meeldraadweefsel tot ontwikkeling is gekomen. Microtoom-preparaten hebben het mogelijk gemaakt, dat duidelijk afgebeeld kon worden, waar de stuifmeelkorrels zich bevonden. Moet men zich het zóó indenken, dat een bepaald kwantum „meeldraadvormende stof" de plaats heeft ingenomen van een bepaald kwantum „bloemdekvormende stof"? Een groot onderzoekingsveld ligt hier nog braak, dat met de hulp van biochemie en andere takken van wetenschap op verdere ontginning wacht.

Daarnaast ontstaan — doch alleen de eerste jaren na de bestraling — talrijke niet-blijvende vervormingen (modificaties).

Dr. De Mol geeft een beschrijving en opsomming van de tulpen, die blijvend een gewijzigde bloemkleur hebben aangenomen. Het blijken niet minder dan 12 soorten te zijn, terwijl bovendien bij 6 soorten verandering is opgetreden in de kleur der loofbladeren (bontbladigheid enz.). Bemoedigend is vooral, dat de schrijver niet theoretiseert over hetgeen zou kunnen ontstaan, maar slechts een overzicht geeft van hetgeen reeds tot stand is gekomen.

Na te hebben medegedeeld,op welke wijze het z.g. parkietenkenmerk †) zich even vluchtig heeft vertoond, maar nog niet volledig is gebleven, volgt de z.g. deelingshypothese van De Mol, d.w.z. zijn verklaring van het ontstaan dezer erfelijke anomalieën. Volgens het oordeel van De Mol kunnen alle waargenomen erfelijkheidsanomalieën, dus de waargenomen cellen met abnormaal aantal chromosomen, abnormale kleur of abnormale afmeting, teruggebracht worden tot het inwerken van invloeden van buiten af tijdens het uiterst subtiele proces der kerndeeling. Deze invloeden kunnen zoowel de meer gewone temperatuurinvloeden zijn, als zeer bijzondere, zooals röntgenstraling. Dikwijls hebben deze tengevolge, dat het proces der deeling, dus het bewegen van de chromosomen naar de polen, beïnvloed wordt, n.l. totaal belemmerd, vertraagd of versneld. De onderstelling ligt voor de hand, dat in vele gevallen deze deelingsbelemmering, deelingsvertraging of -versnelling, zich slechts uitstrekt tot bepaalde genen, d.w.z. tot de veronderstelde materieele dragers der erfelijke

kenmerken (erfelijke factoren), liggende òf in de chromosomen, dus binnen de celkern, òf daarbuiten.

BOTANIE
CYTOLOGIE

De in 1928 opgestelde „deelingshypothese" zal den onderzoeker kunnen leiden bij de interpretatie van de gevonden effecten of bij het zoeken naar nieuwe verschijnselen op dit gebied.

De hierboven in het kort gereleveerde publicatie in Philips' Technisch Tijdschrift doet er nog weer eens aan herinneren, dat hier sprake is van een belangrijk wetenschappelijk levenswerk. Gedurende de laatste tien jaren is er ook in het buitenland door talrijke biologen-genetici geëxperimenteerd met Röntgenstralen, doch onze landgenoot De Mol heeft tot de éérsten behoord, niet in navolging van buitenlanders, doch in aansluiting op zijn eigen experimenten met hooge en lage temperaturen. In zijn geschriften van 1925 kon men reeds lezen, hoe hij al in 1922 begon met de bestraling van 16-chromosomige en 25-chromosomige hyacinthen. Hij is ook de eerste geweest, die hiermede wetenschappelijke resultaten bereikte, welke voor de kweekers-praktijk tastbare economische waarde bezaten. Daardoor zijn de tulp en de hyacinth de eerste sierplanten geweest, waarbij door Röntgenbestraling waardevolle knopmutaties in vorm en kleur zijn opgewekt, die als zelfstandige planten zijn voortgekweekt. §) Het „wonder" schuilt in het zich handhaven der nieuwe eigenschappen.

---

*) De bestraling der bollen verricht dr. De Mol tusschen Juni en November met doses, die varieeren van 100 tot 1200 r.; in Juni begint n.l. in den nieuw aangelegden bol de vorming van de nieuwe bloem, die in November voltooid is, inclusief de geslachtscellen. De eerste phase van het groeiproces, de celdeeling, is dan geschied; de tweede phase, de celstrekking, moet dan nog bijna geheel beginnen.

†) Parkiet- of papegaaitulpen zijn tulpen met grillige vormen en levendige kleuren.

§) Het voortkweeken geschiedt door den heer R. C. Segers te Lisse.

(Ontleend aan het Orgaan van Philips' Natuurkundig Laboratorium)

(Vor. ber. Botanie 2507 G.)

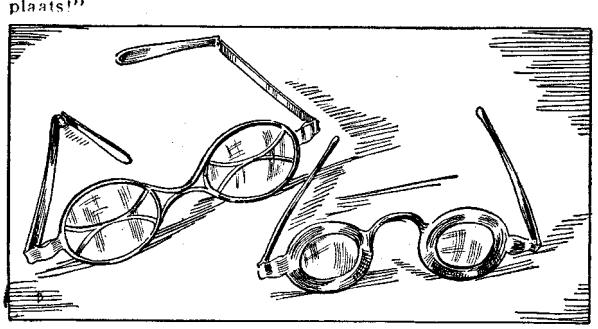
A. GEEN BRILLEN MEER? — De contactlens. — De redactie van de Telegraaf was zoo welwillend ons de overname van het in dit blad van 31 October 1937 gepubliceerde artikel: „Geen brillen meer?" toe te staan. Wij ontleenen hieraan o.a. het volgende:

Een bril blijft een lastig ding. Men kan hem verliezen, hij kan op het meest ongelegen oogenblik beslaan, hij kan een rood randje op den neuswortel veroorzaken, bij het zwemmen spoelt hij weg en er kunnen nog veel meer narigheden mee gebeuren. Het is dus duidelijk, dat de bril nog steeds als een noodzakelijk kwaad wordt beschouwd en dat men het gaarne zonder dat nuttige instrument zou doen.

Misschien is het dan ook wel daaraan toe te schrijven, dat men in Amerika met luider stemme voorspelt, dat de bril zijn ondergang tegemoet gaat. „De bril is verouderd", zegt men daar, „want wij hebben iets veel beters. Wij hebben de contactlens!" De contactlens is een gebogen glaasje, dat niet in een montuur vóór het oog, doch op den oogbol zelf wordt aangebracht. Het glas wordt precies aan den vorm van het oog aangepast, en de randen worden onder de oogleden geschoven, zoodat van buiten niets bijzonders aan het oog te zien is. De drager van een stel contactlenzen draagt dus feitelijk een „onzichtbaren bril" — en dat is iets wat tot de fantasie spreekt. En vermoedelijk komt het daardoor, dat onlangs in een Amerikaansch vaktijdschrift een zeer optimistisch gesteld artikel verscheen, waarin de voorstelling werd gewekt alsof het nu met dien goeden ouden bril definitief afgeloopen zou zijn. De contactlens zou volgens den schrijver dè oplossing beteekenen voor autorijders, tennisspelers, zwemmers en voor alle anderen, die van een bril veel last ondervinden. Men zou zoo'n lens voor weinig geld pasklaar bij zijn oogarts kunnen krijgen, dat wil zeggen: men zou uit 10—25 soorten kunnen kiezen en de brilledragers zouden definitief uit den brand zijn. Het klonk alles prachtig en het gevolg van deze en dergelijke publicaties zal dan ook wel zijn, dat talloozen hun opticien zullen vragen: „Wat kost me zoo'n onzichtbare bril? Ik wou er graag een hebben".

Zulke vragen hooren ook de Nederlandsche oogartsen zich den laatsten tijd wel eens stellen. En daarom hebben wij ons gewend tot den geneesheer-directeur van het befaamde ooglijdersgasthuis te Utrecht. De hoogleeraar verwees ons naar zijn hoofdassistent, dr. P. F. X. Thier, die een zeer uitgebreide studie van de contactlenzen heeft gemaakt en op dit gebied als dè expert in Nederland moet worden beschouwd. Dr. Thier leerde de moeilijke kunst van het vervaardigen en aanpassen der contactlenzen in de laboratoria van dr. Dallos te Boedapest, die zijn werkzaamheden onlangs naar Londen verplaatste. Er zijn in heel Europa slechts vijf onderzoekers van naam, die zich met deze materie bezighouden en dr. Thier is een van hen. Zijn opinie omtrent „het verdwijnen van den bril" was kort maar krachtig: „Humbug! Ik kan mij kwaad maken om zulk soort publicaties! Er is geen sprake van dat de bril de eerste halve eeuw van het tooneel zal verdwijnen!"

„De toekomst van de contactglazen is ongetwijfeld groot", aldus vervolgde hij, „maar men zal zeker nog vijftig jaren noodig hebben eer de techniek zoo ver is, dat ze algemeen kunnen worden gedragen. Weet u wat het groote bezwaar is? Dat het dragen van een stel contactglazen vooralsnog veel en veel hinderlijker is dan het dragen van een bril, ook al passen die glazen nog zoo goed en al zijn ze ideaal gemodelleerd naar den vorm van het oog. Het duurt vaak geruimen tijd eer men aan het hinderlijke gevoel gewend is. Wij hebben ze wel eens bij wijze van proef gemaakt voor gefortuneerde oogpatiënten, die ze uit schoonheidsoverwegingen bestelden. En het resultaat? In de meeste gevallen lagen ze binnen twee uur in de kast en stond „die lastige bril" weer op zijn oude plaats!"

Oude brillen uit de collectie van J. M. Schmidt N.V., A'dam.

„Maar waarom worden er dan contactlenzen gemaakt? Wat is dan het voordeel?"

Lange behandeling. — „Het voordeel ligt hierin, dat ze in bepaalde gevallen van onschatbare waarde kunnen zijn. Er zijn n.l. patiënten, die ook met den meest zorgvuldig geconstrueerden bril onmogelijk geholpen kunnen worden. Zulke patiënten waren tot nu toe vaak „hopelooze gevallen". Dank zij den contactglazen kan men van zulke invaliden eensklaps weer nuttige leden van de maatschappij maken. Maar dat heeft wat voeten in de aarde!

Zoo'n behandeling duurt zeer lang. Met het maken van een goed contactglas zijn een week of vier gemoeid. In dien tijd moet de patiënt ettelijke malen worden behandeld, en één zoo'n behandeling kan uren duren. Alleen om de menschen te leeren het glas in en uit het oog te nemen hebben wij bij onhandige patiënten soms wel een halven dag noodig.

Het is voorts de grootste dwaasheid, dat men zulke glazen „pasklaar" in massa zou kunnen fabriceeren. Er zijn geen twee menschelijke oogen gelijk, en daaruit volgt al, dat ieder glas voor den betrokken patiënt speciaal gemaakt moet worden. De prijs komt dan ook op minstens honderd gulden. De patiënten van onze polikliniek krijgen ze nog wel goedkooper, maar daar moet dan ook heel veel geld bij".

Uniek. — Dat de prijs hoog moet zijn is ons wel gebleken bij de bezichtiging van de ateliers, die in een nieuw gebouw in den tuin van het ooglijdersgasthuis zijn ondergebracht. Het zijn tot nu toe, voor zoover bekend, de eenige op het vasteland, waar men contactglazen volgens het systeem van dr. Dallos vervaardigt. De techniek werd in de laboratoria van het gasthuis uitgewerkt, en daar construeerde men ook de benoodigde instrumenten. Men neemt hier allereerst een afdruk van den oogbol van den patiënt, met behulp van een speciaal preparaat, dat op den oogbol wordt aangebracht en spoedig hard wordt. Wanneer dit uiterst minutieuze werk is verricht, maakt men van het verkregen negatief achtereenvolgens afdrukken in gips en koper. De modellen worden zorgvuldig bijgewerkt, want de glazen moeten precies aansluiten, maar zij mogen toch nergens op het oog drukken. Er zijn zelfs plaatsen op den oogbol, die niet den minsten druk kunnen verdragen en daarom mag het glas slechts enkele „hoofdsteunvlakken" hebben. Naar den laatsten koperen vorm wordt vervolgens het glazen schaaltje gemodelleerd. Het moet dan nog worden bijgewerkt, waarvoor per glas meestal vijf à zes zittingen noodig zijn, en ten slotte moet de eigenlijke „bril", dus het optische gedeelte, op het glaasje worden geslepen door middel van zeer vernuftige machientjes, die men hier in werking ziet.

Wanneer men dat alles in de ateliers van het ooglijdersgasthuis heeft zien gebeuren, begrijpt men dat massaproductie van het „goede" contactglas volslagen nonsens is.

„Het is niet onmogelijk, dat er nog eens een betere werkmethode zal worden gevonden", aldus dr. Thier. „De thans gevolgde is nog tamelijk omslachtig, hetgeen het gevolg is van het feit, dat het glas zoo weinig soepel is. Wij hebben vroeger al geëxperimenteerd met ontkalkte schalen van duiveneieren, die wij door een speciale bewerking wisten te verharden, en in de laatste jaren hebben wij gepoogd contactglazen te maken van z.g. „buigbaar" glas — plexiglas en dergelijke, — die vrijwel alle harsproducten zijn. Wij kregen zoo wel goede „glazen", maar door hun soepelheid verloren zij iedere optische waarde. Want als de buiging van het glaasje maar iets verandert, wordt het misschien van „min vier" eensklaps „plus veertig".

De techniek zal nog een stof moeten vinden, die zacht en soepel is in het dragen en die toch den eens gegeven vorm nauwkeurig behoudt. Tot zoolang zal het wel duren eer men uit ijdelheidsoverwegingen een „onzichtbaren bril" gaat koopen!"

Voor operazangers. — Ten slotte halen wij een passage aan, welke prof. dr. H. J. M. Weve, geneesheer-directeur van het ooglijdersgasthuis in het jongste jaarverslag van deze instelling schreef in zake de contactlenzen: „De afwijkingen, waarvoor contactglazen in aanmerking komen, zijn zeldzaam, zoodat de opticiëns niet bevreesd hoeven te zijn, dat zij van onze ateliers eenige concurrentie hebben te duchten. Tot de voornaamste van die afwijkingen behooren de zoogenaamde gevallen van keratoconus en van sterk onregelmatig astigmatisme, beide aandoeningen, waarbij het oogoppervlak zeer grillig vervormd is. Voorts zeer zware gevallen van bijziendheid en sommige gevallen van aphakie (oogen, waarbij de lens ontbreekt). Ook zijn er wel enkele min of meer sociale indicaties. Een operazanger of -zangeres, die zonder bril hulpeloos is, kan toch bezwaarlijk met een bril in een Wagneropera optreden. Met behulp van een contactglas blijft hij of zij voor de kunst behouden. Er zijn ook beroepen waarbij het gelijktijdig gebruik van beide oogen noodzakelijk is, terwijl de oogen onderling zooveel in sterkte verschillen, dat met behulp van brilleglazen toch geen goede samenwerking te verkrijgen is. Dit euvel kan soms ook weer door contactglazen verholpen worden".

(De Telegraaf)

(Vor. ber. Optiek 635 D.)

B. MEXICO. — Immigratie. — Naar aanleiding van het door de Mexicaansche regeering genomen besluit tot toelating in 1938 van vijf duizend immigranten uit Nederland deelt het gezantschap van Mexico te 's-Gravenhage nog mede, dat de volgende personen voorrang zullen genieten:

1. kapitaalbeleggers in Mexicaansche landbouw-, industrieele en exportondernemingen;
2. renteniers;
3. degenen die vaste goederen bezitten in Mexico;
4. studenten;
5. bloedverwanten in eersten en tweeden graad, echtgenooten, familieleden van buitenlanders, toegelaten of gevestigd in Mexico;
6. gérants, superintendenten, directeuren, hoofdleiders van handelsondernemingen, waarvan de beteekenis is gebleken door het ministerie van Binnenlandsche Zaken;
7. handelsreizigers, vertegenwoordigers van handelshuizen;

8. kunstenaars, beroepssportlieden, leeraren;
9. technici, welke niet zijn te vervangen in Mexico, om leiding te geven aan de bevordering en ontwikkeling der industrie.

Buitengewone faciliteiten zullen worden verleend voor een langdurig verblijf aan buitenlanders gehuwd met Mexicaansche vrouwen.

Inlichtingen verstrekt het consulaat-generaal van Mexico, Diergaardelaan 41b, Rotterdam.

(Vor. ber. Immigr. beperking 1540 I.)

21 DECEMBER 1937

A. MEMEL. — Het vraagstuk van de onteigening. —
Dezer dagen is de Landdag van Memel bijeen gekomen om de bekende kwestie van de onteigeningen in Memelland door de Litausche regeering te bespreken. Deze onteigeningen zijn geschied voor het vergrooten van de haven en voor het aanleggen van een vliegveld, ter verbetering van verbindingen tusschen Memel en Litauen.

Duitsche kringen te Memel en de Duitsche pers hebben verklaard, dat deze onteigeningen onwettig waren. De Duitsche autoriteiten hebben de buitenlandsche journalisten te Berlijn uitgenoodigd naar Memel te gaan om deze vergadering bij te wonen. De Duitsche afgevaardigden deden felle aanvallen op de Litausche regeering. De vroegere communist Suhrau deed een beroep op de groote mogendheden en bezwoer hen de wanhoop van de bewoners van Memel, die door de tirannie van de regeering van Litauen geen vrijheid van spreken meer hebben, te lenigen.

De voorzitter verklaarde, dat niemand de noodzakelijkheid van de onteigening betwistte, doch hij verlangde in beginsel het intrekken van de wet en stelde voor het twistpunt voor te leggen aan het Permanente Hof van Internationale Justitie te 's-Gravenhage. (Telex-A. N. P.)

(Vor. ber. Memelgebied 2065 M.)

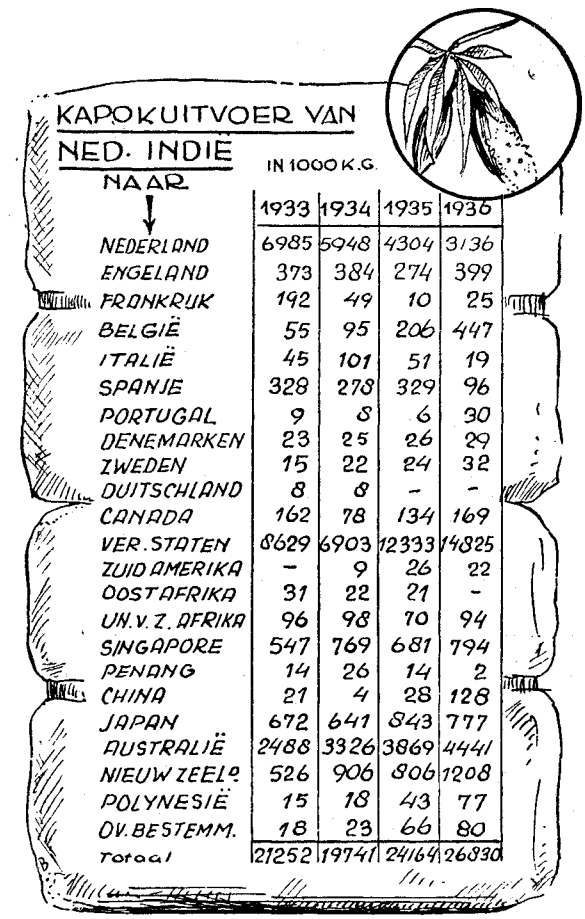
B. FRANKRIJK. — De Prix Goncourt toegekend aan Charles Plisnier. —
De Belgisch-Fransche schrijver Charles Plisnier, zoo juist bekroond met de Prix Goncourt voor zijn boek „Faux Passeports", is 40 jaar oud. Hij werd geboren te Ghlin in de provincie Henegouwen, maar studeerde aan de universiteit te Brussel, waar hij sedert 1922 ingeschreven is bij de advocatenbalie. Na verschillende verzenbundels te hebben gepubliceerd, wist Plisnier naam te maken met zijn in 1936 verschenen roman „Marriages". Sedertdien wijdt hij zich geheel aan de litteratuur. Het vorige jaar was hij reeds candidaat voor de Prix Goncourt met zijn werk „Faux Passeports", dat bestaat uit 5 verhalen, spelende in sociaal revolutionnaire kringen van onzen tijd.
(Les Nouv. Littéraires) **(V. b. Prix Goncourt 2585 E.)**

C. TSJECHO-SLOWAKIJE. — Het bezoek van Minister Delbos aan Praag. —
Op 18 Dec. 1937 is te Praag een communiqué uitgegeven over de besprekingen, die door Delbos gevoerd zijn met de Tsjecho-Slowaaksche autoriteiten. Daarin wordt o.m. gezegd:

Alle problemen betreffende de betrekkingen tusschen Tsjecho-Slowakije en Frankrijk, evenals de algemeene Europeesche toestand werden bestudeerd. De politiek der beide staten blijft trouw aan de beproefde gemeenschappelijke principes, die geen enkele mogelijkheid van verzoening uitsluiten.

Tijdens de besprekingen is er de nadruk op gelegd, dat beide regeeringen in den wensch den vrede in Europa te handhaven bereid zijn iedere actie te begunstigen, die de toenadering tot alle nabuurlanden kan vergemakkelijken. Zij hebben de overtuiging, dat de bestaande verbintenissen geen hinderpalen opwerpen voor een dergelijke toenadering, die van politiek en economisch standpunt ten voordeel zou strekken van alle betrokkenen en van geheel Europa, (Prager Presse) **(Vor. ber. Min. Delbos 3058 A.)**

D. NEDERL. OOST-INDIE. — Kapok. —

NAAR ↓	1933	1934	1935	1936
NEDERLAND	6985	5948	4304	3136
ENGELAND	373	384	274	399
FRANKRIJK	192	49	10	25
BELGIË	55	95	206	447
ITALIË	45	101	51	19
SPANJE	328	278	329	96
PORTUGAL	9	8	6	30
DENEMARKEN	23	25	26	29
ZWEDEN	15	22	24	32
DUITSCHLAND	8	8	-	-
CANADA	162	78	134	169
VER. STATEN	8629	6903	12333	14825
ZUID AMERIKA	-	9	26	22
OOST AFRIKA	31	22	21	-
UN. V. Z. AFRIKA	96	98	70	94
SINGAPORE	547	769	681	794
PENANG	14	26	14	2
CHINA	21	4	28	128
JAPAN	672	641	843	777
AUSTRALIË	2488	3326	3869	4441
NIEUW ZEELD	526	906	806	1208
POLYNESIË	15	18	43	77
ONBESTEMD.	18	23	66	80
totaal	21252	19741	24164	26830

(Overname zonder bronvermelding verboden)

E. FRANKRIJK. — Begrooting 1938 goedgekeurd. —
De Kamer heeft de begrooting 1938 met 547 stemmen tegen 25 aangenomen. Zij geeft aan uitgaven 54.599.318.506 frs., aan inkomsten 54.600.332.808 frs. aan.

De minister van Financiën dankte de Kamer de begrooting met zooveel welwillendheid te hebben behandeld en de voorzitter van de Kamer dankte den minister de behandeling van de begrooting zoo gemakkelijk te hebben gemaakt. (Le Temps)

(Vor. ber. Begrooting 3056 C.)

F. NEDERLAND. — Onderwijs. - De onderwijzersopleiding in 1937-1938. —
Naar uit een statistiek van het Centraal Bureau voor de Statistiek blijkt, bleef het aantal kweekscholen in 1937 onveranderd en bedraagt 90. Hiervan zijn er 7 ongesubsidieerd.

Het aantal leerlingen in opleiding voor de onderwijzersakte daalde van 5.948 in 1936-'37 tot 5.339 in 1937-'38. Deze achteruitgang met 609 leerlingen vindt zijn verklaring in het feit, dat het vertrek van de kweekscholen de toelating tot de kweekscholen belangrijk overtrof. De bezetting der 3 leerjaren van de onderwijzersopleiding bedroeg op 16 Sept. 1936 achtereenvolgens: 1.640, 1.812 en 2.496. De leerlingen van het relatief sterk bezette, 3de leerjaar verlieten in 1937 voor het meerendeel de kweekscholen. De

toelating bleef bij dit vertrekcijfer ten achter, zoodat de totale schoolbevolking verminderde.
Het aantal opleidingen voor de hoofdakte bedraagt thans 74, waaronder 21 niet van Rijkswege gesubsidieerde. Verleden jaar bedroegen deze aantallen respectievelijk 75 en 22.
De wijzigingen voltrokken zich uitsluitend bij de ongesubsidieerde opleidingen.
Het aantal leerlingen der opleidingen voor de hoofdakte daalde van 2.863 in 1936-'37 tot 2.802 in 1937-'38.
Ook het aantal docenten liep terug. Op 16 Sept. '37 waren er aan de gezamenlijke kweekscholen 996 docenten verbonden tegen 1.048 een jaar te voren.
Het aantal normaallessen bleef in 1937 onveranderd.
Het aantal leerlingen daalde van 231 tot 197.
(Centraal Bureau v. d. Statistiek)
(Vor. ber. 2422 D.; Onderwijs 3055 B.)

22 DECEMBER 1937

A. ZWITSERLAND. — Bondspresident gekozen. —
De Zwitsersche Bondsvergadering heeft 16 Dec. '37 met 153 van de 181 geldige stemmen den tegenwoordigen vice-president van den Bondsraad, dr. Johannes Baumann, tot Bondspresident voor het jaar 1938 gekozen. (Neue Zürcher Zeitung) **(2592 F.)**

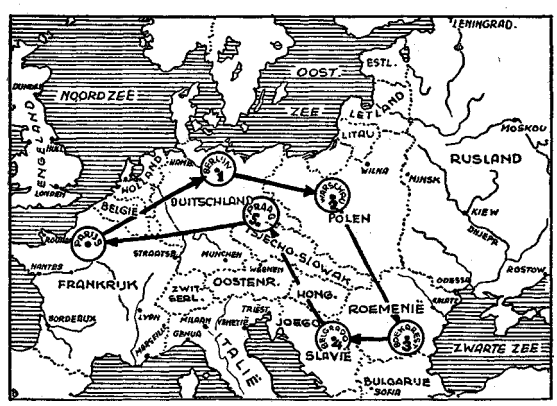
B. NEDERLAND. — Tweede Kamer. - Begrooting van Verkeersfonds goedgekeurd. —
De Tweede Kamer heeft 14 Dec. '37 zonder hoofdelijke stemming de begrooting van het Verkeersfonds voor 1938 goedgekeurd. (Het Volk)
(V. b. Begrooting 3057 A.; Verkeersfonds 2722 I.)

C. BELGIE. — Begrooting 1938 goedgekeurd. —
De Kamer heeft het ontwerp van begrooting voor 1938 goedgekeurd met 114 stemmen tegen 27 stemmen en zes onthoudingen. Bij den aanvang van de Kamerzitting diende De Man, minister van Financiën, een wetsontwerp in, waarbij de regeering gemachtigd wordt, de helft van de Fransche leening van 1932, aangegaan tegen een rente van 5½%, terug te betalen. De terug te betalen som bedraagt 700.000.000 francs in papiergeld. (Agence Belga)
(Vorig bericht 2968 G.)

D. RECHTSZAKEN. — De gegijzelde journalist. —
Het gerechtshof te 's-Gravenhage heeft in hooger beroep afwijzend beschikt op het verzoek tot opheffing van de gijzeling van den journalist C. L. Hansen, redacteur van Het Vaderland, wiens gijzeling was bevolen op grond van zijn weigering om als getuige mededeelingen te doen over de bron van een publicatie in zijn blad betreffende een geheime raadsvergadering. (Het Vaderland)

E. NEDERL. OOST-INDIE. — De salarisherziening voor burgerlijke ambtenaren. —
Nadat de regeering medio Januari een salarisherziening in den Volksraad had aangekondigd, is de permanente bezoldigingscommissie voortdurend doende geweest. Er was een drieledige werkcommissie samengesteld, bestaande uit de heeren Krijger, hoofd van het bezoldigingskantoor, Wieghel, referendaris van verkeer en waterstaat, Soerosno, ambtenaar bij economische zaken. De commissie heeft 6 December haar verslag bij de regeering kunnen indienen.
De bezoldigingscommissie heeft gedurende haar werkzaamheden de commissie voor georganiseerd overleg voortdurend op de hoogte gehouden; met de commissie werd steeds goede samenwerking verkregen.
Thans zijn bij de regeering voorstellen ingediend betreffende de bezoldiging voor burgerlijke landsdienaren; die voor militaire landsdienaren zijn nog niet bekend.
De herziening voor burgerlijke landsdienaren vordert waarschijnlijk een bedrag van *f* 12.000.000 boven de raming voor de begrooting 1938.
De voorstellen, welke nog door de regeering moeten worden goedgekeurd en vervolgens nog door den Volksraad worden behandeld, brengen verruiming voor de kindertoelagen, die van 2½ op drie procent zijn gebracht, terwijl het maximum daarvan van 10 tot 25 gulden per maand is verhoogd. Verder is voorgesteld, dat niemand als gevolg van deze nieuwe regeling in inkomsten zal achteruitgaan, terwijl de standplaatstoelagen niet verrekend worden met de overgangsbezoldigingen.
Een belangrijke wijziging ten aanzien van de tegenwoordige regeling is, dat ook de horizontale overgang weer grootendeels wordt hersteld, terwijl getracht is tegemoet te komen aan den gang in de promotie, welke door den afgeloopen crisistijd is vertraagd. Ook kan gewezen worden op de gunstige nevenregeling, waarbij o.a. de vergoeding van onkosten voor geneeskundige behandeling is geregeld.
Het geheele inlandsche bestuur wordt uit de zgn. regionale salarisregeling gelicht en zal een aanzienlijke salarisverbetering verkrijgen, evenals de groep der inlandsche onderwijzers.
Het verloop der salarisschaal met een verkorte basis van 19 jaar, typeert voorts de poging tot verbetering, aangezien daardoor het eindsalaris eerder wordt bereikt. Dit eindsalaris wordt over het algemeen niet verhoogd.
Voor zoover het de hoogste functie betreft, kan gezegd worden, dat het niveau van het eindsalaris vrijwel geheel gelijk is gebleven. Voor academici zal het bedrag van *f* 825 voortaan het eindsalaris zijn.
Bij het Europeesche onderwijs worden de thans vigeerende eindsalarissen practisch gesproken gehandhaafd.
Bij de vaststelling der standplaatstoelagen, zal worden uitgegaan van het standpunt, dat deze eerst zullen worden verleend, wanneer het locale duurte-indexcijfer drie procent ligt boven den gemiddelden duurte-index. Bovendien wordt, in verband met het feit dat de standplaatstoelagen in het nieuwe salarissysteem een voornamer plaats zullen innemen dan in het oude, verruiming van de salarisgrens door toekenning van bijslag van *f* 500 tot *f* 800 salaris gewenscht geacht. (Aneta)
(Vorig bericht 2095 C.)

F. FRANKRIJK. — Verslag van Delbos' Europeesche reis. —
1. Berlijn. — Ontmoeting met den Duitschen minister van Buitenlandsche Zaken Von Neurath.
2. Warschau. — Onderhandelingen met min. Beck.
3. Boekarest. — Onderhandeling met minister Antonescu.
4. Belgrado. — Onderhandeling met minister Stojadinowitsj, vernieuwing van het handelsverdrag.
5. Praag. — Onderhandelingen met ministers Hodza en Krofta.

(Overname zonder bronvermelding verboden)

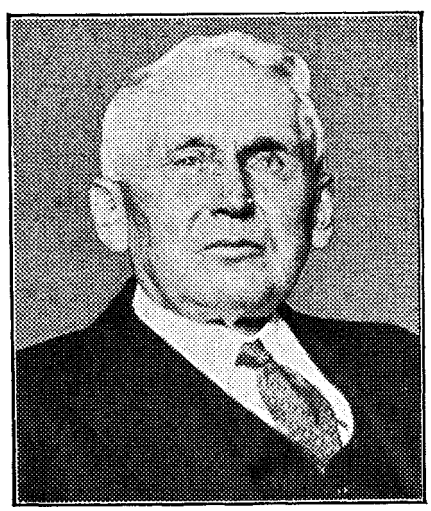
In den onder voorzitterschap van president Lebrun gehouden Franschen ministerraad heeft minister Delbos verslag uitgebracht over zijn reis naar Midden-Europa. Hij wees er op, dat zijn reis hem in staat had gesteld, overal de soliditeit vast te stellen van de banden, die Frankrijk met de bezochte landen verbinden. Uit de besprekingen bleek de gehechtheid van Frankrijk en zijn vrienden, zoowel aan de overeenkomsten als aan den Volkenbond. (Le Temps)
(Vor. ber. Delbos 3063 C.)

G. DUITSCHLAND. — Uitbreiding der vlootmacht. - Het program-1937 en zijn uitvoering. —
Volgens het Marine-Jaarboek, dat te Hamburg is verschenen, bedroeg het vlootbouw-program voor 1937 in totaal 335.297 ton tegen 290.540 ton in 1936. Het program omvat 152.000 ton aan slagschepen, 38.500 ton aan zware kruisers, 52.400 ton aan lichte kruisers, 36.866 ton aan torpedojagers en 25.531 ton onderzeeërs.
Van de linieschepen staan twee eenheden op de werf te Hamburg. Deze schepen zullen bewapend worden met acht kanonnen van 38 centimeter en twaalf stukken van vijftien centimeter. Te Kiel staan twee vliegtuigmoederschepen op stapel.

Verder staan op het program twee lichte kruisers van 7000 ton en 15 torpedojagers met totaal 11.400 ton.
Ook aan de onderzeevloot wordt krachtig gewerkt: tien duikbooten van 500 ton, twee van 712 ton en 24 van 250 ton werden in dienst gesteld. Verder staan op stapel twaalf torpedobooten van tezamen 9600 ton en twaalf andere, die een waterverplaatsing van 6000 ton elk hebben. (Agence Belga)
(Vor. ber. Leger, Vloot en Luchtmacht 2979 D.)

23 DECEMBER 1937

A. FRANK KELLOGG OVERLEDEN. —
Frank Kellogg, oud-minister van Buitenlandsche Zaken van de Vereenigde Staten, oud-gezant van dit land te Londen, en winnaar van den Nobelprijs 1929, is op 21 December '37 op bijna 81-jarigen leeftijd overleden.

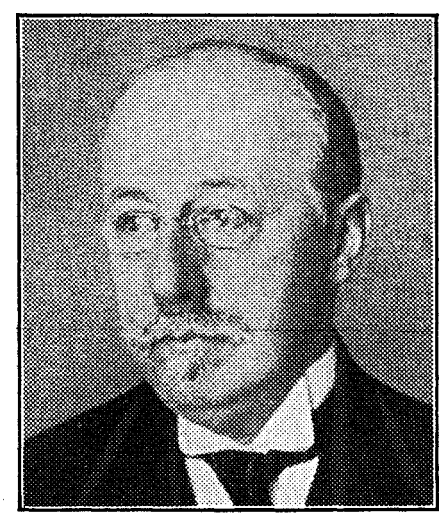
Frank Kellogg.

Zijn roem verwierf deze Amerikaansche staatsman bij zijn optreden als minister van Buitenlandsche Zaken in de regeering-Coolidge van 1925 tot 1929. In die jaren bereidde hij het bekende Briand-Kellogg-pact tot uitbanning van den oorlog als politiek machtsmiddel in de internationale politiek voor. In Augustus 1928 was hij, ondanks groote moeilijkheden, en mede dank zij de steun van den Franschen staatsman, met deze voorbereidingen gereed. In September van ditzelfde jaar werd het door vijftien mogendheden te Parijs onderteekend.
Van 1930 tot 1935 was Kellogg voorzitter van het Permanente Hof van Internationale Justitie te Den Haag. In 1935 trad hij, in verband met zijn geschokte gezondheidstoestand, af. Sindsdien heeft Kellogg voortdurend met ziekten te kampen gehad. Een ernstige longontsteking maakte, na een beroerte, een eind aan dit vruchtbare leven.
(N. Y. Herald Tribune) **(V. b. Kellogg-pact 1487 E.)**

B. NEDERLAND. — Mausoleum der Nassau's gevonden. —
Dezer dagen hebben de opperceremoniemeester van H.M. de Koningin, J. H. F. graaf du Monceau, de directeur van het Koninklijk huisarchief, dr. N. Japikse en de Burgemeester van Breda, de heer B. W. T. van Slobbe, een bezoek gebracht aan de Groote Kerk te Breda. Dit bezoek gold een grafkelder, die men onlangs onder de z.g. Prinsenkapel en het grafmonument van graaf Engelbrecht II van Nassau in de Groote Kerk heeft ontdekt, naar aanleiding van aanwijzingen van de wichelroedeloopster, mevrouw Klein-Sprokkelhorst uit Zeist, en waarin men vier kisten heeft gevonden, welke vermoedelijk de stoffelijke resten van de graven van Nassau bevatten. Thans heeft men daarnaar een onderzoek ingesteld, omtrent de resultaten waarvan de meest strikte geheimhouding wordt bewaard.
De kisten zijn gedeeltelijk op een ijzeren raam geplaatst, dat in de muur van den kelder is aangebracht, en gedeeltelijk in nissen in den wand. Twee ervan zijn geopend; een hiervan bevat het stoffelijk overschot van een vrouw, de andere dat van een kind van naar schatting 2 of 3 jaar.
Dat de andere twee kisten nog niet zijn geopend wordt toegeschreven aan het verlangen om de antecedenten van de beide onderzochte geraamten eerst in de Koninklijke archieven op hun juistheid na te gaan, want de veronderstelling is, dat men te doen heeft met het gebeente van de eerste graven van Nassau, waarvan de laatste rustplaats tot op heden niet met zekerheid bekend was. (Het Vaderland)

C. NEDERLAND. - Arbeidsovereenkomst met Duitschland. —
De regeeringspersdienst meldt:
De onderhandelingen over het arbeiden van Nederlandsche werknemers in Duitschland en van Duitsche in Nederland, zijn op 17 Dec. te Berlijn ten einde gebracht. Zij werden geleid door den directeur van den Rijksdienst voor Werkloosheidsverzekering en Arbeidsbemiddeling, ir R. A. Verwey, en Ministerial-Direktor dr. Hans Engel van het Duitsche Reichsarbeitsministerium.
Het resultaat van de onderhandelingen is een overeenkomst, die ten doel heeft den wederzijdschen onderdanen het verrichten van arbeid in het andere land te vergemakkelijken. (Regeeringspersdienst)

D. MR. G. VISSERING OVERLEDEN. —
Op 19 Dec. '37 is Gerard Vissering, oud-president van De Nederlandsche Bank, op ruim 72-jarigen leeftijd overleden.

Mr. G. Vissering.

Aan een levensbeschrijving van de hand van Mr. L. J. A. Trip, president van De Nederlandsche Bank, ontleenen wij het volgende:
Hiermede is een leven afgesloten van groote en talentvolle werkzaamheid, van toewijding niet alleen aan de directe eigen taak, maar ook aan tal van daarbuiten gelegen doelstellingen van wetenschappelijken en cultureelen aard.
Zijn eigen taak heeft gelegen op het terrein van het circulatiebankwezen. In 1906, toen hij naar Nederlandsch-Indië werd geroepen om op te treden als president van de Javasche Bank, heeft hij zijn eerste schreden op dat terrein gezet. Hij heeft de Indische Circulatiebank gereorganiseerd en gemoderniseerd en hij heeft haar de plaats gegeven, die haar in het financieele en economische leven van Nederlandsch-Indië toekwam.
Toen in 1912 door het aftreden van mr. N. P. van den Berg, het presidentschap van De Nederlandsche Bank openviel, was Vissering de aangewezen man om de leiding van de circulatiebank in het Moederland op zich te nemen. Tot October 1931 heeft hij die leiding in handen gehad.

Zijn werkzaamheid en persoonlijkheid verschaften hem ook in internationale kringen een groot gezag. Verschillende malen deden buitenlandsche regeeringen een beroep op zijn medewerking en voorlichting.
In 1911 trad hij op als adviseur der Chineesche regeering in munt- en bankzaken. In 1925 bracht hij met prof. dr. E. W. Kemmerer rapport uit aan de regeering van Zuid-Afrika over den terugkeer van dat land tot den gouden standaard. In 1922 was hij lid van het Bankierscomité te Parijs op uitnoodiging van de Commission des Réparations, terwijl hij in 1922 het presidium bekleedde van de vergadering van deskundigen, op verzoek van de Duitsche regeering naar Berlijn gekomen. Hij nam in 1919 het initiatief voor de samenkomsten te zijnen huize te Amsterdam van vooraanstaande economisten uit verschillende landen. Deze besprekingen leidden tot het bekende „Memorandum van Amsterdam", dat den stoot gaf tot de in 1920 te Brussel gehouden economische en financieele wereldconferentie. Van deze conferentie werd Vissering vice-president, terwijl hij in 1922 deel uitmaakte van de Nederlandsche delegatie ter conferentie van Genua.

24 DECEMBER 1937

A. CHINA. — Conflict met Japan. - Woe-Pei-Foe. —
De vroeger machtige Chineesche legeraanvoerder Woe-Pei-Foe, die tot 1927 een groote rol in de politiek heeft gespeeld en zich na zijn grooten nederlaag tegen generaal Feng in een klooster teruggetrokken had, is door de Japansche regeering tot vice-president der voorloopige nieuwe Chineesche regeering te Peiping benoemd. (Shanghai Times)
(Vorig bericht China-Japan 3059 F.)

B. AMSTERDAM. — Prijsvraag Raadhuis. —
In de op 20 Dec. '37 gehouden vergadering van Burgemeester en Wethouders met de leden van de Jury-Nieuwe Raadhuis, hebben B. en W., overeenkomstig het advies van deze jury, besloten, de vier inzenders van de ontwerpen, vergezeld van de moto's: 13659, Meron, Ananke en Belfort, tot het deelnemen aan een besloten prijsvraag toe te laten.
Hierna is de voorzitter overgegaan tot het openen van de bij die motto's gevoegde naambriefjes, en heeft medegedeeld, dat de inzenders van de motto's onderscheidenlijk waren de architecten:
13659: ir. H. T. Enviers te Haarlem;
Meron: M. Duintjer en Anke Komter, te Amsterdam;
Anankè: J. F. Staal en Arthur Staal te Amsterdam;
Belfort: J. F. Berghoef te Aalsmeer en ir. J. J. M. Vegter te Leeuwarden. (De Telegraaf) **(2526 B.)**

C. NEDERLAND. — Rectoraten. - Prof. Dr. H. Fryda.
Prof. dr. H. Fryda is voor den verderen duur van het academisch jaar benoemd tot Rector-Magnificus van de Gemeentelijke Universiteit te Amsterdam.
(Alg. Handelsblad) **(Vorig bericht 3037 D.)**

D. DISCONTOKOERSEN. — Polen. —
De Bank van Polen heeft met ingang van 18 Dec. het officieele wisseldisconto verlaagd van 5 tot 4½% en de beleeningsrente van 6 tot 5½%.
(Het disconto bedroeg sedert 26 October 1933 5% en was voordien sedert 21 October 1932 6%).
(Polska Agencia Telegraficzna)
(Vorig bericht Overzicht 2897 B.)

E. ENGELAND. — Internationale toestand - Debatten in het Lagerhuis - Attlee, Neville Chamberlain en Eden. —

Rede van Attlee:
In het Lagerhuis heeft Attlee, de leider der oppositie, een verklaring inzake de politiek der regeering gevraagd.
In zijn rede gispte Attlee den Japanschen inval in China, „waarbij de Japanneezen een volkomen minachting voor het internationale recht aan den dag hebben gelegd". Breedvoerig schetste hij de mogelijke gevaren van den toestand, o.a. het verlangen der Japanneezen naar hegemonie in het Verre Oosten. Sprekende over Spanje bleef Attlee, ondanks de ministerieele protesten bij zijn meening, dat de Britsche regeering de schalen der weegschaal niet in evenwicht houdt en dat zij in den kaart van den vijand speelt.
Wat de koloniale kwestie betreft, zeide Attlee, dat de Labourpartij niet gelooft, dat koloniën behandeld kunnen worden als tegenwaarden bij diplomatiek loven en bieden. De koloniën moeten in de allereerste plaats bestuurd worden in het belang van de daar levende bevolking. Het Verdrag van Versailles vormt niet het laatste woord in het recht. Veel van het Verdrag is reeds verscheurd en zeker is het tijd, dat een nieuwe regeling beproefd wordt.

Antwoord van minister Chamberlain:
Onmiddellijk na Attlee kwam minister Chamberlain aan het woord. Chamberlain ging in op de rede van Attlee, zeggende, dat het Lagerhuis verrast heeft moeten zijn te constateeren hoeveel Attlee te zeggen had, waarmede het Huis overeenstemt, in het bijzonder ten aanzien van het propagandaprobleem. De regeering is er thans ten volle van overtuigd, dat de oude methode van handhaving der waardigheid niet langer kan worden toegepast in de moderne omstandigheden, aldus de Premier, en dat in deze ruwe en verwarde tijden der internationale betrekkingen het absoluut noodzakelijk is, dat wij maatregelen nemen om ons zelf te beschermen tegen een voortdurende verkeerde voorstelling van zaken.
De bedoelingen van Attlee zijn ons allen gemeen, maar wanneer het aankomt op de methodes om die doeleinden te bereiken, toont Attlee een merkwaardig gebrek aan opbouwende denkbeelden, tenzij dan ten oorlog trekken tegen iedere mogendheid, die niet luistert naar onze protesten. Ik denk, dat wij thans mogen zeggen een tamelijk bepaald denkbeeld te hebben van de problemen, die naar de opvatting der Duitsche regeering moeten worden opgelost om te komen tot een toestand in de Europeesche zaken, welken wij allen wenschen en waarin de naties naar elkander zouden kunnen zien met het verlangen tot samenwerking in plaats van elkander met argwaan en wrok te bekijken. Wanneer wij tot een dergelijken toestand willen komen, kan dat niet geschieden door afspraken tusschen twee afzonderlijke landen.
Ook aan de Spaansche kwestie wijdde minister Chamberlain eenige woorden. Hij zeide, dat het Britsche plan thans aanvaard is door alle mogendheden. Wanneer het, zooals wij hopen, aldus Chamberlain, mogelijk blijkt zeer spoedig een commissie naar Spanje te zenden, zou die commissie op de basis van het Britsche plan derwaarts gaan. De oppositie wenscht interventie ten gunste van één partij in Spanje, terwijl de regeering getracht heeft het evenwicht te bewaren tusschen de twee partijen. Ik denk, dat wij wel mogen beweren, dat in de afgeloopen zes maanden er merkbaar een vermindering aan belangstelling voor Spanje in Europa is ingetreden, hetgeen hoofdzakelijk te danken is aan het feit, dat de Spaansche toestand minder acuut is geworden. Spanje is geëclipseerd door de bedroevende gebeurtenissen in het Verre Oosten.

Rede van minister Eden:
Minister Eden sloot de rij der sprekers. Hij bracht de koloniale kwestie ter sprake en zeide: Ik heb het in zekere kringen voorgesteld gezien, alsof de regeering voornemens zou zijn te trachten met Duitschland een regeling tot stand te brengen op koloniaal gebied op de basis van een oplossing ten koste van andere koloniale mogendheden. Ik wensch deze gelegenheid te baat te nemen om in het openbaar categorisch te verklaren, dat niets verder kan zijn van de bedoeling der Britsche regeering dan met een dergelijk voorstel voor den dag te komen of het te steunen. Juist omdat wij niet trachten een oplossing te zoeken van het koloniale vraagstuk ten koste van de mogendheden, probeeren wij ook niet een oplossing te zoeken van de Europeesche moeilijkheden ten koste van andere mogendheden in Europa.
Inzake het Verre Oosten zeide minister Eden o.m.: Het moet ieder volkomen duidelijk zijn, dat een overweldigende strijdmacht niet bestaat. Men moet zeer wel weten, dat eenige actie in het Verre Oosten moet afhangen van samenwerking met andere naties, naast die, welke thans lid van den Volkenbond zijn.
Wij hebben in het Verre Oosten groote belangen, die niet onvereenigbaar zijn met de belangen van andere naties. Wij zullen ons uiterste best doen deze te verdedigen.
Een zeer belangrijk aspect in den toestand in het Verre Oosten en misschien 't eenige bevredigende, is, dat wij voortdurend en dagelijks in nauw overleg zijn met de regeering der Ver. Staten. De belangrijkste van al onze betrekkingen zijn die van het Britsche gemeenebest met de Ver. Staten. Er is een ware gemeenschappelijkheid van opvatting en dat is het, wat een niet te schatten bijdrage vormt bij de handhaving van den vrede. Eden voegde hier aan toe: „Mijn conclusie is, dat, hoewel de moeilijkheden groot zijn er geen reden is voor defaitisme. Wij moeten probeeren geduldig, doch vastbesloten te zijn, verzoeningsgezind zonder defaitisme en voortgaan met onze bewapening, omdat wij alleen op die wijze tot een bewapeningsovereenkomst zullen kunnen komen. (Times - Daily Telegraph)
(Vor. ber. Chamberlain 2969 G.; Eden 3001 A.; Lagerhuis 2373 B.)

F. ZWITSERLAND. — Het Retoromaansch officieele taal. —
Bij decreet van 7 December is het Retoromaansch naast het Fransch, Duitsch en Italiaansch als officieele taal erkend. Deze taal wordt in Graubunderland gesproken. De ingezetenen noemen haar Rumonsch, ook wel Churwalsch. Haar echt Romaansch karakter blijkt daaruit, dat 75—80% van haar woordschat van Latijnschen oorsprong is. Er zijn twee hoofddialecten. De literatuur is zeer gering. De belangrijkste dichter is Caderas. (Red. K. H. A.)

G. SOVJET-RUSLAND. — Hoogste Raad. —
Rusland zal nu na de verkiezingen een parlement krijgen van vertegenwoordigers van alle deelen der Unie, onder den naam van Hoogsten Raad. Deze zal

bestaan uit twee huizen, de raad van de Sovjet-Unie en de raad van nationaliteiten. In elk der huizen zullen ongeveer 600 leden zitting hebben. Zij zullen op één dag door een directe en geheime stemming gekozen worden door alle burgers van de Sovjet-Unie die ouder dan 18 jaar zijn.
De Hoogste Raad zal een „presidium" van 37 leden hebben: een voorzitter, 11 onder-voorzitters, een secretaris en 24 leden. Het presidium zal door de beide huizen in vereenigde vergadering worden gekozen.
De nieuwe grondwet verdeelt de Sovjet-Unie in 11 republieken van gelijken rang, en elk daarvan wijst een onder-voorzitter in het presidium van het parlement aan. De voorzitter wordt Stalin. (Prawda)
(Vorig bericht 2912 F.)

A. **NEDERLAND. — Clearingverdrag met Duitschland gewijzigd, tevens handelsverdrag tijdelijk verlengd. —**
De regeeringspersdienst meldt:
Van 7—18 December hebben te Berlijn onderhandelingen plaats gevonden over de regeling van het betalingsverkeer tusschen Nederland en Duitschland in verband met het afloopen van het bestaande verdrag op 31 December 1937.
Na besprekingen hebben deze onderhandelingen tot het resultaat geleid, dat een nieuw clearingverdrag tot stand is gekomen, hetwelk zal loopen tot 31 December 1938. Dit verdrag vertoont slechts weinig afwijking van het tot dusverre bestaande verdrag. Het percentage aan vrije deviezen, dat aan Duitschland wordt toegekend, werd verhoogd en gebracht op 10%. Voorts werden eenige posten, verband houdende met het transitoverkeer en den tusschenhandel, welke tot dusverre niet onder de clearing vielen, onder de nieuwe regeling gebracht.
(Regeeringspersdienst) **(V. b. Clearingverdr. 2720 C.; Handelsverdrag 3044 E.)**

B. **BELGIE. — Leening van Engelsch bankiersconsortium - £ 5 millioen (papierponden). —**
De Belgische minister van Financiën, De Man, heeft met een Engelsch bankiersconsortium een overeenkomst gesloten voor het aangaan van een 4% leening van £ 5 millioen (papierponden) tegen 97%.
Het provenu dezer leening (looptijd 20 jaar) zal dienen voor de aflossing van het restant van het Mendelssohn-crediet, op goudbasis verleend.
Na de aflossing van dit crediet, waarvan nog *f* 38 millioen aan wissels uitstaat, zal de Belgische vlottende schuld geheel geconsolideerd zijn.
(Keesings Fin. Archief) **(V. b. Leeningen 2141 C.)**

C. **NEDERLAND. — Onderwijsbegrooting aanvaard. - Leerlingenschaal blijft gehandhaafd. —**
De Tweede Kamer heeft op 23 Dec. '37 de veel omstreden Onderwijsbegrooting, inclusief de handhaving van de leerlingenschaal, met 57 tegen 30 stemmen aanvaard. Tevoren hebben de heeren Albarda (s.d.a.p.), Oud (v.d.) en Bierema (lib.) korte verklaringen afgelegd.
Tegen de begrooting hebben tenslotte gestemd: de s.d.a.p., de communisten, de n.s.b. en de chr.-democraten. (Alg. Handelsblad)
(Vor. ber. 1728 G.; Leerlingenschaal 3017 C.)

D. **SOVJET-RUSLAND. — Nieuwe doodvonnissen. - O.m. van Jenoekidze en Karachan. —**
Het Sovjet-telegraafagentschap meldt:
Op 16 December 1937 heeft het militaire college van het Opperste Gerechtshof van de Sovjet-Unie in besloten zitting overeenkomstig de wet van 1 December 1934 de strafzaak Jenoekidze, Karachan, Orachelaswiki, Sjtsjeboljadef, Larin, Metelef, Tsoekerman en Stejger behandeld, die beschuldigd zijn van landverraad, terroristische activiteit en systematische spionnage ten gunste van een buitenlandsche mogendheid.
Alle beklaagden bekenden de ten laste gelegde feiten ten volle.
Het militaire college veroordeelde alle beklaagden tot de hoogste strafmaat — den kogel.
Het vonnis is reeds voltrokken.
Jenoekidze was de gewezen secretaris van het centrale uitvoerende comité van de Sovjet-Unie, die in den loop van 1935 van zijn functie ontheven is en administratief verbannen op grond van „politieke en moreele verwording", waardoor hij een trekpop van den „klassevijand"zou zijn geworden.
Karachan heeft een rol gespeeld in de diplomatie; hij is o..m. gezant te Ankara geweest. Ook Tsoekerman was in de buitenlandsche politiek werkzaam; hij is de chef geweest van de westelijke afdeeling van het volkscommissariaat van buitenlandsche zaken.
Van de andere ter dood veroordeelden is Sjtsjeboldajef secretaris van een gewestelijk partijcomité geweest. Larin was in zijn tijd een bekend moralist en stond aan het hoofd van de vereeniging tot drankbestrijding.
(Vor. ber. Zuiveringsactie 3038 B.)

25 DECEMBER 1937

E. **NEDERLAND. — Erkenning Koning van Italië als Keizer van Abessynië. —**
Onze regeering heeft een eersten stap gedaan tot herstel van de officieele goede betrekkingen tusschen Italië en de mogendheden, die in 1935 als leden van den Volkenbond besloten tot sancties over te gaan, opdat deze stappen zouden leiden tot de erkenning ook door andere landen van den Koning van Italië als Keizer van Abessynië. Het zuiver-Nederlandsch belang, de behoefte aan herstel van vlotte diplomatieke betrekkingen met Italië, schijnt de regeering rechtstreeks tot dezen stap te hebben geleid.
(Alg. Handelsblad) **(V. b. Nederland-Italië 2864 E.)**

F. **CHINA. — Conflict met Japan. - Douane-dienst door de nieuwe Chineesche regeering overgenomen.**
De minister van Financiën en voorzitter van de administratieve commissie van de nieuwe Chineesche regeering, Wang Ke Min, heeft aangekondigd, dat de voorloopige regeering de douane-diensten te Tsjing Wang Tau en Tientsin heeft overgenomen.
De totale jaarlijksche opbrengst der douane hier bedraagt 44 millioen yen.
De minister verklaarde verder nog, dat ten aanzien van de leeningen, welke gegarandeerd zijn door de douane-inkomsten, de voorloopige regeering eerlijk en oprecht zal handelen. (Domei)
(Vor. ber. China-Japan 3066 A.)

G. **CHINA. — Conflict met Japan. - Tsingtau's Japansche fabrieken verwoest. - Autonome Commissie te Nanking. —**
Chineesche soldaten hebben 18 en 19 Dec. '37 te Tsingtau talrijke Japansche textielfabrieken en andere bezittingen in brand gestoken. Kilometers ver in den omtrek was de vlammenzee in deze belangrijke verdragshaven in de provincie Sjantoeng zichtbaar. Er is in deze stad een zeer kritieke situatie ontstaan en daar men voor het leven der aldaar wonende 500 Engelschen en 300 Amerikanen vreest, zijn twee Amerikaansche oorlogsschepen derwaarts vertrokken, om tezamen met den zich aldaar bevindenden Britschen kruiser „Suffolk" de buitenlanders in veiligheid te brengen. Japansche represailles, als gevolg van deze algemeene vernietiging van Japansch bezit worden algemeen verwacht. (Telex-A. N. P.)

Autonome commissie te Nanking. — De Japanners hebben te Nanking een autonome commissie ingesteld. Deze is blijkbaar niet bedoeld ter vervanging van Tsjang Kai-Sjek's regeering, aangezien de rol van deze volgens het Japansche plan wordt overgenomen door de z.g. voorloopige regeering te Peiping. De commissie wordt derhalve beschouwd als een zuiver plaatselijk bestuur. Zij bestaat uit Tauhsisjan, den voorzitter, twee ondervoorzitters en acht leden. (Domei - Telex-A. N. P.)
(Vorig bericht 3067 F.)

H. **SPANJE. — Burgeroorlog. - Teruel. —**
Naar verluidt zou Teruel door de regeeringstroepen bezet zijn. Generaal Franco meldt echter, dat er nog in eenige straten hevig wordt gevochten.
(Agence Belga) **(Vor. ber. Burgeroorlog 3054 C.)**

A. JAPAN. — Vereenigde Staten van Azië. —

De Vereenigde Staten van Azië zijn het onderwerp eener brochure, die de Japansche regeering dezer dagen heeft toegezonden aan de correspondenten van de buitenlandsche bladen te Tokio; „with the compliments of prince Konoye".
De Philippijnen, China, Indo-China, Siam, Malakka, onze Archipel, Australië en Nieuw-Zeeland vormen deze Vereenigde Staten van Azië.

(Overname zonder bronvermelding verboden)

B. LETTEREN. — Boeken die door de pers gunstig besproken zijn. - Onze wekelijksche opgave. —
Amerikaansch: James T. Farrell — „Fellow Countrymen." (Constable) **(Vor. ber. 3052 C.)**
Duitsch: Hugo von Hofmannsthal — „Beethoven." (H. Reiner Verlag)
Rudolf Holzer — „Das Feuerchen des häuslichen Herds." (Das Bergland-Buch, Salzburg) **(3059 E.)**
Engelsch: W. J. Lawrence — „Speeding up Shakespeare, Studies of the Bygone Theatre and Drama." (Argonaut Press)
Elswyth Thane — „Queen's Folly." (Constable) **(Vor. ber. 3059 E.)**
Fransch: Marguerite Adoux — „Douce Lumière." (Grasset)
Henri Massis — „Le drame de Marcel Proust." (Grasset) **(Vor. ber. 3059 E.)**
Italiaansch: N. Orsini — „Studii sul Rinascimento italiano in Inghilterra." (Sansoni, Firenze) **(3059 E.)**
Nederlandsch: Gerth Schreiner — „Wij leven in Holland." (H. Meulenhoff, Amsterdam)
Jozef Weyand — „De Drie Dwazen." (W. L. en J. Brusse's Uitg. 1937) **(3059 E.)** (Red. K. H. A.)

C. JAPAN. — Kabinet-Konoye - Mutaties. —
De Japansche minister van Binnenlandsche Zaken, Babba, is overleden. Admiraal Soeyetsoegoe volgt hem op.
Soeyetsoegoe was vroeger opperbevelhebber van de Japansche vloot. Hij is een aanhanger van de radicaal-nationalistische richting, zoodat men vooral in nationalistische kringen met deze benoeming zeer is ingenomen. Men verwacht, dat de nieuwe minister de opvoeding van de jeugd volgens de zuiver-nationalistische beginselen zal handhaven.
(Tel. A. N. P.) **(Vorig bericht 2816 D.)**

26 DECEMBER 1937

D. CHINA. — Conflict met Japan. - Vereenigde Staten aanvaarden het Japansche antwoord in zake de „Panay". —
Japan heeft op 24 Dec. '37 een antwoord overhandigd aan den Amerikaanschen gezant te Tokio in zake het bombardement van de „Panay". Reeds 26 Dec. '37 heeft de gezant het antwoord van zijn regeering aan minister Hirota op de nota gezonden. Het Japansche antwoord herhaalt, dat het incident met de „Panay" een gevolg is van een noodlottig misverstand.
Tevens verklaart de Japansche regeering, dat strenge orders zijn gegeven aan leger en vloot om de belangen der Amerikanen en andere buitenlanders te eerbiedigen, zelfs indien hieruit militair nadeel zou voortspruiten. Vervolgens wordt gewezen op het terugroepen van den commandant van de Japansche luchtmacht, generaal Matsoenoemi.
In de nota van Washington wordt verklaard, dat de spoed, waarmede de Japansche regeering heeft geantwoord, een goeden indruk heeft gemaakt, evenals het feit dat Japan zijn verantwoordelijkheid toegeeft en behalve leedwezen en schadevergoeding, ook maatregelen ter voorkoming van herhaling toezegt. Omtrent de lezing van het gebeurde, dat volgens Japansche opvatting aan een ongelukkig toeval is te wijten, handhaaft de Amerikaansche regeering haar standpunt. De Amerikaansche regeering hoopt, dat de door Japan toegezegde maatregelen ook in werkelijkheid afdoende zullen blijken. (N. Y. Herald Tribune)
(Vorig bericht China-Japan 3067 G.)

A. **Wijsgeerige grondslag.** —
De Vereeniging voor Wijsbegeerte des Rechts heeft 18 Dec. '37 te 's-Gravenhage een algemeene vergadering gehouden onder voorzitterschap van prof. mr. R. Kranenburg.
Aan de orde was het prae-advies van jhr. mr. C. M. O. van Nispen tot Sevenaer over: „De wijsgeerige grondslag der democratie".
Jhr. Van Nispen tot Sevenaer gaf een korte toelichting tot zijn prae-advies en vatte dit thans samen in de volgende punten:
1) De mensch is, op grond van zijn redelijke natuur, persoon. Hij alleen heeft een persoonlijk levensdoel en het vermogen van zelfbeschikking. Hij kent immers het doel als doel.
2) Het persoonlijk levensdoel van den mensch, in dit leven de volle ontplooiing van zijn mensch-zijn, na dit leven de erkenning van het volkomen goed, brengt mede, dat iedere mensch rechten heeft.
3) Zelfbesef en erkenning van de onsterfelijke waarde van elken mensch, is de zielkundige voorwaarde voor de verwezenlijking van iederen vorm van democratie, in het bijzonder de staatkundige. Dat besef bracht het Christendom.
4) De mensch kan het goede, dat overeenstemt met zijn menschelijke natuur, niet nastreven dan in samenwerking met anderen. Hij is omwille van eigen welzijn op gemeenschapsleven aangewezen, omdat alleen de (staats)gemeenschap het alzijdig menschelijk goed vermag te verwezenlijken. In dien zin streeft hij naar gemeenschapsvorming krachtens zijn natuur.
5) De gemeenschap is meer dan het individu, dat zich tot de gemeenschap verhoudt als deel tot geheel. Dit deel gaat echter niet op in dit geheel, omdat de enkeling slechts voor de verwezenlijking van zijn eigen welzijn via het gemeenschappelijk welzijn aan de gemeenschap ondergeschikt is.
6) De verwezenlijking van het algemeen belang kan geschieden door de gemeenschap zelve, doch geschiedt als regel door een al of niet uit haar voortgekomen gezagsdrager.
7) Primair berust het gezag bij de gemeenschap. Immers het algemeen welzijn, n.l. het nastreven van het alzijdig menschelijk goed voor de gemeenschapsleden in vereeniging, is iets van de gemeenschap. Als regel komt de bepaling van het middel toe aan hem, wien het doel eigen is. Ergo: komt aan de gemeenschap primair toe te bepalen, hoe het algemeen welzijn zal worden nagestreefd. Haar recht daarop is afhankelijk van de kennis van doel en middel.
8) De gemeenschap heeft dus krachtens haar natuur recht van, aanspraak op zelfbeschikking. Zij heeft geen recht op medezeggingsschap, indien zij noch het materieele goed, datgene, wat moet nagestreefd, noch de wijze, waarop dit moet worden nagestreefd, vermag te beoordeelen.
9) Het vertegenwoordigend stelsel is bij de gemeenschappen van hoogere ontwikkeling, mits gebouwd op trapsgewijze vertrouwen, de meest geëigende vorm om het recht der gemeenschap te verwerkelijken.
10) Parlementaire democratie is niet identiek met volkssouvereiniteit. Zij sluit een eigen recht der overheid niet uit.
11) De dictatuur moge de eenheid van handelen bevorderen, zij maakt de gemeenschap afhankelijk van het inzicht en den wil van één persoon. Dat is een groot gevaar. Niemand vermag volledig over anderen te heerschen, omdat niemand zich zelf volledig beheerscht. Niemand heeft bovendien zooveel inzicht in het geheel eener moderne gemeenschap, dat zijn inzicht alleen het welzijn der gemeenschap waarborgt.
12) Democratie (staatkundige) is slechts mogelijk bij een erkenning van de gelijkwaardigheid van meeningen. Zij beteekent een groot goed. Beduidt zelfbeperking bij de meerderheid en gereede volgzaamheid bij de minderheid.

DEMOCRATIE

13) In de menschelijke persoonlijkheid ligt besloten, dat zij niet opgaat in de gemeenschap, dat zij, voor zoover niet strijdig met het algemeen welzijn, recht heeft op vrije meeningsuiting, recht op gelijkheid voor de wet, recht op vereeniging met anderen.

Gedachtenwisseling. — Mr. J. C. Baak betoogde o.a., dat, terwijl volgens Montesquieu „la vertu" het kenmerk van de democratie is, de democratie, in de inleiding verdedigd, wel eens de ondeugd zou kunnen betrachten, in het tegendeel om te slaan. Den diepsten grond hiervan — aldus spr. — zien wij, op het voetspoor trouwens van Groen van Prinsterer, hierin, dat de maatstaf van het „algemeen welzijn", die grondslag der principieele democratie behoort te zijn, in werkelijkheid niet alleen onbepaald, doch ook onbegrensd is en derhalve in staat, alle empirische waarden inderdaad te verzwelgen.
Mr. Sassen Jr. stelde tegenover de opvatting van den inleider, dat de natuurrechtelijke drager van het gezag de volksgemeenschap zou zijn, de opvatting van spreker, dat de volksgemeenschap de keuze der middelen tot uitoefening van het gezag — en die keuze is van het gezag het essentieele — niet zelve kan bepalen. De stelling, dat de gemeenschap draagster van het gezag is, achtte spreker onjuist en onbewijsbaar en daardoor als wijsgeerigen grondslag der democratie onaanvaardbaar.
Mr. dr. L. W. R. van Deventer betoogde, dat de inleider niet voldoende geslaagd is in het leggen van verband tusschen gezag en volksovertuiging.
Spr. vroeg waarom de inleider de rechtsovertuiging vrijwel heeft verworpen. Ervaring en geschiedenis leeren, dat de cultuur is gevormd doordat groote mannen hun rechtsovertuiging hebben weergegeven.
Alle wetenschappen gaan in elkaar over en er bestaat dus ook geen afzonderlijke, geheel van de andere gescheiden wijsgeerigheid. Men moet de Fraternité, de broederschap, zooals zij in den tijd van de Fransche revolutie is ontstaan, in het verband van dien tijd zien.
Naastenliefde is het hoogste gebod en de achterliggende verborgenheid daarvan is God.
Wil men de democratie fundeeren, dan moet men vertrouwen hebben in zijn regeering, het algemeen kiesrecht en het parlement, maar vooral in de rechtsovertuiging van zijn volk.
Prof. dr. F. Sassen meende, dat de vraag naar den wijsgeerigen grondslag der democratie moet worden gesplitst in deze twee subkwesties: heeft de enkeling in de staatkundig georganiseerde gemeenschap eigen persoonlijke rechten? Hebben de onderdanen recht op daadwerkelijke medezeggenschap in en deelneming aan het staatsbestuur?

De totale staat. — De conclusie van den inleider, dat de totale staat in strijd is met de menschelijke natuur en met die van de gemeenschap, werd door spreker volkomen onderschreven.
Spr. kan intusschen niet inzien, dat de gemeenschap krachtens haar aard een bepaalden drager van het gezag zou vereischen. De gemeenschap vraagt een gezag, bevoegd tot dwingende leiding tot het algemeen welzijn, maar welke de vorm van dit gezag zal zijn en wie er als drager mee zal zijn bekleed, kan alleen worden afgeleid uit hetgeen het algemeen welzijn in bepaalde, concrete en dus veranderlijke omstandigheden eischt.
Alleen à posteriori kan worden uitgemaakt of een bepaalde vorm van staatsgezag in bepaalde feitelijke omstandigheden aan den eisch van behartiging van het algemeen welzijn beantwoordt. Met den inleider is spr. van meening, dat zoowel onder autocratisch als onder democratisch bewind de eisch van het algemeen welzijn kan worden verwezenlijkt. Van een absoluut recht van de onderdanen op deelneming aan het staatsbestuur kan naar de meening van spreker geen sprake zijn. Dit recht hangt altijd af van het

feitelijk voorkomen van bepaalde omstandigheden. Met het oog op die omstandigheden vindt de democratie dan haar wijsgeerigen grondslag in den eisch van het algemeen welzijn. Bij het bereiken van een bepaalden graad van ontwikkeling der gemeenschapsverhouding en beschaving der gemeenschapsgenooten zijn volgens spreker die omstandigheden steeds aanwezig, zoodat hij ook uit dien hoofde de autocratische regeeringsvormen, zooals wij die thans in Rusland, Duitschland, Italië en Franco-Spanje zien, volstrekt verwerpelijk en in strijd met de beginselen van het natuurrecht acht.
Dr. D. Loenen kon onder erkenning van het feit, dat het Christendom de gedachte van de waarde van het individu tot een algemeene overtuiging maakte op grond van allerlei uitingen van Socratici en Stoicijnen, niet het uitgangspunt van den referent aanvaarden, dat n.l. het begrip van de menschelijke zelfstandigheid en van de persoonlijke waarde van iederen mensch eerst van het Christendom dateert, noch dat deze den zedelijken plicht pas verkreeg door de Christelijke doelstelling van het leven. Hij bestrijdt in verband daarmede de opvatting, dat het democratische besef pas gebracht is door het Christelijk bewustzijn eener hoogere volmaaktheid. Dat de geringe tot het allerhoogste is geroepen, werd ook in de oudheid doordacht en verkondigd.

Aristo-democratie. — Jhr. mr. M. van der Goes van Naters wees op het verschil tusschen de moderne democratie en de democratie van Rousseau. Aanhangers van de democratie par outrance bestaan niet, omdat extremisme en democratie onvereenigbaar zijn. De moderne democratie is een aristo-democratie en daarom staat zij z.i. zoo sterk.
Prof. Dooyeweerd constateerde, dat het centrum van 's menschen bestaan niet in de rede ligt, doch in den staat van God. De „unitas ordinis" komt spreker weinig aannemelijk voor. In geen enkele tijdelijke samenleving kan een totaal verband van het geheel der menschelijke samenleving aanwezig zijn.
Spr. verwerpt de gedachte van de moderne democratie.
Mr. A. Stoop achtte de ordelievendheid de hechtste van de pijlers waarop het gezag rust. Maar deze ordelievendheid is niet het uitsluitend bezit van de democratie.
Mr. S. E. J. M. van Lier ging bij de beoordeeling van de democratie uit van een organische samenleving, waarin zoowel de enkelingen als de deelen van het geheel tot hun recht komen. Bij de dictatuur is dit z.i. niet het geval.
Mr. J. C. Coeberg achtte essentieel aan de democratische opvatting het geloof aan de souvereiniteit van het volk. De oude Grieken dachten er niet aan, de slaven tot de demos te rekenen. Het parlementaire stelsel dankt zijn ontstaan aan den wensch om door bespreking tot het juiste besluit te geraken.
Mr. dr. J. J. Boasson wees op de geneigdheid om het woord „democratie" te gebruiken buiten zijn historische grenzen. Feitelijk betreft democratie alleen den staatsvorm.
Zoodra men gaat discussieeren over de vraag wat meer of minder democratisch is, gaat men al buiten het oorspronkelijke begrip uit. De democratie is eigenlijk een regulatieve idee. Wij moeten de beteekenis ervan bekijken volgens het hoogste ideaal, maar dit is niet het monopolie van den „democraat". Anderzijds zouden wij b.v. bij de Papoea's onze ook volgens de democratie gangbare idealen willen doen postvatten niet door hen volgens democratisch beginsel te laten regeeren, doch veeleer door het tegendeel daarvan.
Tot de ontplooiing van den mensch behoort ook de mogelijkheid om te regeeren. Masaryk noemde de democratie een complex van kleine monarchieën.
Democratie, zoo besloot spr., is de meest elastische staatsvorm.
Mr. van Praag schetste het gezag als een historisch geworden begrip, dat oorspronkelijk alleen op geweld berustte en dat geleidelijk is geïdealiseerd.
Prof. Kranenburg gaf toe, dat in de moderne verhoudingen de reine democratie niet mogelijk is. Het is onmogelijk om aan elk onderdeel van het gezag deel te nemen. Men kan er zich toe bepalen, de uitoefening over te laten aan de regeering en bij conflict tusschen regeering en parlement de eindbeslissing te stellen in handen van de „constitution".

Repliek. — Jhr. mr. Van Nispen tot Sevenaer, de gemaakte opmerkingen beantwoordend, erkende, dat, zuiver wijsgeerig gesproken, het gezag niet primair bij de gemeenschap berust. Uitgaande van den mensch kan men zich niet tot de staatkundige democratie beperken. Men moet aldus ook den Papoea geven wat hem als mensch toekomt.
Spr. schetste de verhouding tusschen kroon, parlement en volksgemeenschap.
Gezag is zonder gezagsdrager niet bestaanbaar. Het algemeen welzijn is het doel van de gemeenschap, en door dat doel worden de middelen bepaald. Materieel zoekt ieder in de staatsgemeenschap het beste, maar er is een groot aantal variaties in den vorm, waarin men die gemeenschap wil zien. Het middel komt toe aan dengene, aan wien het doel eigen is.
De overheid heeft z.i. niet het recht, op grond van het algemeen welzijn tegen het gevoelen van het volk in te gaan.
Dictatuur brengt mede het totalitaire regime. Wanneer aan één mensch is gegeven om het staatsdoel te bepalen, dan moet hij aan de menschen het zwijgen opleggen.
De voorzitter vertolkte tenslotte den dank der aanwezigen en sloot de vergadering. (Red. K. H. A.)

27 DECEMBER 1937

A. IRAK. — Verkiezingen. —
De verkiezingen voor de wetgevende vergadering van Irak zijn geëindigd. Zij hebben de regeering een groote meerderheid opgeleverd. De nieuwe Kamer bestaat in hoofdzaak uit gematigde nationalistische elementen. (Agence Belga)

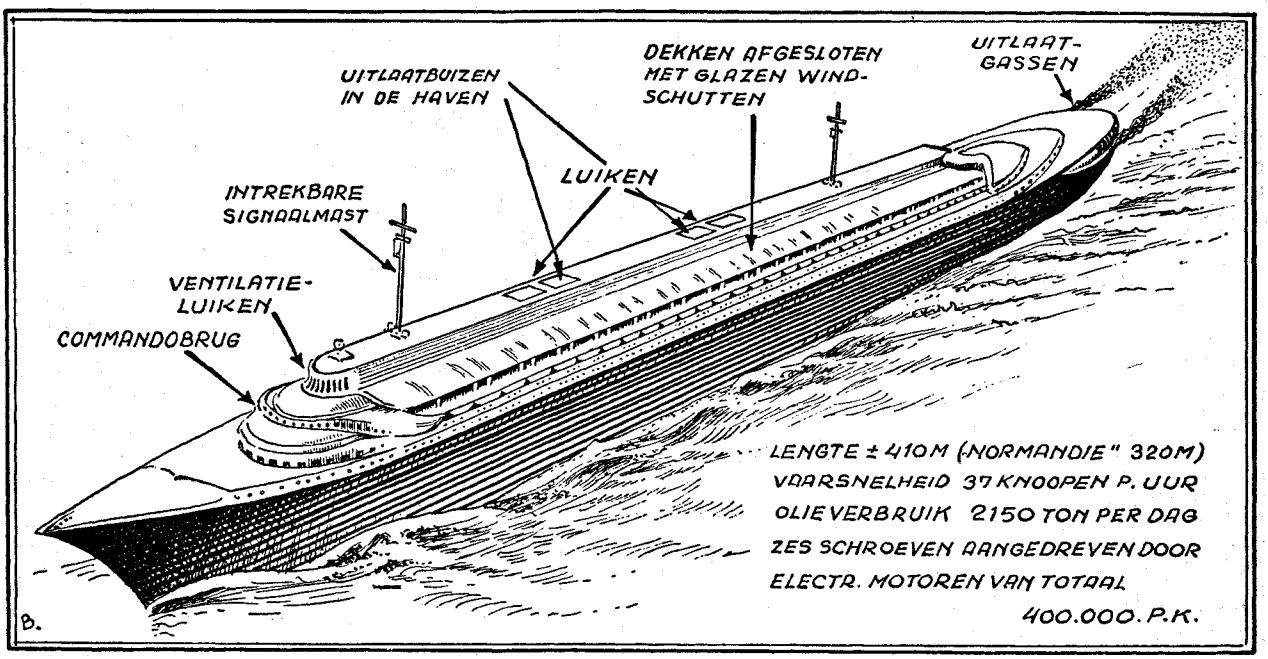
B. NEDERLAND. — Z.K.H. Prins Bernhard's toestand. - Mededeeling van de geneesheeren. —
Omtrent de gevolgen van het ongeluk, dat Prins Bernhard den 29en November jl. heeft getroffen, kunnen wij het volgende mededeelen:
1e. De verwonding van de schedelbekleedselen is genezen.
2e. De hersenschudding heeft een normaal beloop; verschijnselen van schedelbreuk hebben zich niet voorgedaan; chirurgisch ingrijpen is op geen enkel tijdstip in overweging genomen.
3e. Tengevolge van den stoot in de streek van den linker bovensten oogkasrand is een bewegingsbeperking van een der oogspieren veroorzaakt; deze functie-stoornis is thans geweken.
4e. De psychische toestand van Z. K. H. is van den beginne af aan voortreffelijk geweest.
(w.g.) C. L. de Jongh, C. Knapper,
C. T. van Valkenburg.
(Vorig bericht 3052 E.)

C. VEREENIGDE STATEN. — President Roosevelt's bouwplan gunstig ontvangen. —
Het Amerikaansche Huis van Afgevaardigden heeft president Roosevelt's ontwerp voor den huizenbouw met 267 tegen 30 stemmen aangenomen. Het ontwerp gaat thans naar den Senaat. Het was het laatste punt op het wetgevende programma van het Huis in deze zitting. (New York Herald Tribune)
(Vorig bericht 3046 C.)

D. AMSTERDAM. — Vereenigde Muziekbibliotheken.
Onder alle Nederlandsche bibliotheken neemt de Openbare Muziekbibliotheek in de hoofdstad een heel bijzondere plaats in. Ze heeft, na vele jaren van voorzichtigen uitbouw, thans eindelijk een behuizing gevonden, die met haar beteekenis strookt. Het gemeentebestuur heeft het ruime schoolgebouw in de Dufaystraat, hoek De Lairessestraat, te Amsterdam beschikbaar gesteld voor de „Vereenigde Muziekbibliotheken" (ook de Toonkunst-bibliotheek vindt hier nu onderdak) en daar werd dezer dagen in tegenwoordigheid van wethouder Boekman officieel de bibliotheek geopend. (De Tijd)

E. DUITSCHLAND. — Nieuwe leening. —
Van 3 tot 18 Januari zal de inschrijving openstaan voor een nieuwe leening van een milliard rijksmark tegen een rente van 4½%, in den vorm van schatkistbiljetten, die uiterlijk over 18 jaar zullen worden afgelost.
De mogelijkheid van aflossing na vijf jaar wordt echter opengelaten.
Reeds is op 250 millioen ingeteekend; de overige 750 millioen zullen worden uitgegeven tegen een koers van 98¾%.
De nieuwe Duitsche leening heeft ten doel de schulden op korten termijn, aangegaan ten behoeve van de bewapening en de werkverschaffing, te consolideeren. Het is de eerste leening, die in 1938 wordt uitgegeven; in 1937 werden drie leeningen gesloten, n.l. een van 700 millioen, een van 800 millioen en een van 850 millioen. In totaal zijn door de Duitsche regeering sedert 1935 leeningen uitgegeven tot een bedrag van 7.450.000.000 rijksmark. (Telex-A. N. P.)
(Vorig bericht Leening 2352 H.)

A. SCHEEPSBOUW. — Plan voor den bouw van een gestroomlijnde oceaanboot. - Het grootste schip ter wereld.

Er zijn reeds plannen opgesteld voor den bouw van een schip, gestroomlijnd, zonder pijpen, met glas afgedekt en dat de reis over den Atlantischen Oceaan in 84 uur kan maken.
Deze plannen zijn voor het instituut van scheepsbouwers te Londen toegelicht door A. C. Hardy, lid van een adviesbureau voor den scheepsbouw en Pierre de Malglaive van de French-Line. Bij een snelheid van 35 tot 37 zeemijlen zou de reis 21 uur langer duren dan de luchtreis, maar daartegenover staat het grootere gerief, dat een schip heeft, vooral bij slecht weer en de lagere prijs.
Volgens het uiteengezette plan zal het schip ca. 410 meter lang zijn, of ruim 90 meter langer dan de „Normandie". De bovenste dekken zullen afgesloten zijn met groote glazen windschutten, er zal een nauwkeurig geregelde aangename temperatuur heerschen.
De schoorsteenen zijn vervangen door uitlaatpijpen, die aan den achtersteven zijn aangebracht.
De zes schroeven zullen aangedreven worden door geweldige electrische motoren van totaal 400.000 P.K., die stroom ontvangen van zes electrische turbines. Deze machines zullen veel minder plaats innemen, dan op de „Queen Mary".
De zeeroute moet zoo kort mogelijk zijn. Het eindpunt in Europa zou bijvoorbeeld Plymouth moeten zijn, daar de groote schepen dikwijls twaalf uur noodig hebben, om Het Kanaal te passeeren. Aan de Amerikaansche zijde vergt het laatste gedeelte eveneens te veel tijd. Zoo heeft de „Queen Mary" bijna tien uur noodig om van de Montauk-baai de landingsplaats te New York te bereiken.
Er zullen slechts twee klassen zijn, een z.g. toeristen- en een hutklasse. Het olieverbruik zou 2150 ton per dag zijn, zoodat de tanks 11.000 ton olie moeten kunnen bevatten.
De ontwerpers hebben zulk een groot vertrouwen in hun plannen, dat zij van oordeel zijn, dat reddingsbooten overbodig zijn, even overbodig als parachutes voor een passagiersvliegtuig.
(Het Laatste Nieuws)
(Vor. ber. Overzicht 2920 E.)

B. NEDERLAND. — S.D.A.P. - Kerstvergadering. - Rede van ir. J. W. Albarda. —
In de bijna geheel gevulde Apollohal te Amsterdam heeft op eersten Kerstmiddag de federatie Amsterdam der S.D.A.P. de gebruikelijke Kerstvergadering gehouden, waarin de partijleider, ir. J. W. Albarda, de Kerstrede heeft uitgesproken.
Millioenen menschen komen vandaag in kerkgebouwen en vergaderzalen bijeen — aldus ving ir. Albarda zijn rede aan — wier denken gericht is op de verheven boodschap van tweeduizend jaar geleden: Vrede op Aarde. In deze dagen klinkt de vredesboodschap niet als een jubelkreet, maar als een noodschreeuw. Duizenden dooden en gewonden vallen in Spanje en in het Verre Oosten. En helaas moet men vreezen, dat dit slechts de inleiding is tot een veel grooteren strijd, een wereldbrand.
Spr. schetste den bewapeningswedloop in alle landen. De oudste regelen van het volkenrecht worden geschonden, neutrale schepen aangevallen en gebombardeerd.
Nog is het niet te laat, zoo ging spr. verder, voor krachtig ingrijpen. Als de groote democratische mogendheden Engeland, Frankrijk en Amerika willen samen werken, kunnen zij nog de wereld redden, de rechtsorde herstellen zonder dat de kanonnen behoeven te spreken.
En daarom moeten wij, hoe groot de gebreken thans zijn, den Volkenbond in stand houden. Het weinige, dat wij in ons land daaraan kunnen bijdragen, moeten wij bijdragen.
Komende tot de economische verhoudingen in Nederland, constateerde spr., dat in den achter ons liggenden verkiezingsstrijd de democratie de dictatuurgedachte in al haar uitingen heeft verslagen.
Geen der drie christelijke partijen heeft bij de openstaande stembus durven aankondigen, dat de defensie versterkt zou worden ten koste van de bedragen, die voor andere doeleinden besteed worden. Spr. geeft toe, dat onze defensie versterkt moest worden en dat ons land het mogelijke moest doen om te voorkomen, dat ons land het gat zou worden in den muur der West-Europeesche democratieën tegen het fascisme. Het mogelijke, d.w.z. dat men niet alle beschikbare gelden aan dit doel mag besteden met verwaarloozing van alle andere, door ieder aanwijsbare schreeuwende nooden van ons volk. Dringende voorziening eischen de nooden der werkloozen, der ouden van dagen, evenals de salarissen van het overheidspersoneel en de tegenwoordige toestand van het onderwijs. Om deze redenen hebben de sociaal-democraten zich tegen het beleid der regeering moeten verzetten en opnieuw de beginselen van het Plan van den Arbeid op den voorgrond gebracht.
Ondanks de sombere werkelijkheid om ons heen, mogen we niet bij de pakken neerzitten. Vele van de schoone beginselen van het Christendom zijn in het socialisme opgenomen. (Het Volk)
(Vorig bericht S.D.A.P. 3027 E.)

C. ENGELAND. — De luchtmacht. —
Naar de luchtvaart-medewerker van de „Daily Herald" schrijft, zal Engeland aan het einde van het volgend jaar beschikken over achtduizend militaire

vliegtuigen in eerste linie, terwijl de vliegtuigfabrieken in staat zullen zijn jaarlijks vijfduizend vliegtuigen te vervaardigen, zonder gebruik te maken van de hulpfabrieken, welke op het oogenblik gebouwd worden. Dit tempo zou nog opgevoerd kunnen worden, maar dan zou het niet mogelijk zijn, snel genoeg vliegers op te leiden om de toestellen te bemannen.
De Koninklijke luchtmacht beschikt thans, behalve over tweeduizend toestellen in eerste linie, over een aanzienlijke reserve. (Daily Herald)
(V. b. 2706 H.; Leger, Vloot en Luchtm. 3045 F.)

28 DECEMBER 1937

A. **VATICAAN. — Kersttoespraak van Z. H. de Paus. - Protest tegen de Duitsche geloofsvervolging. —**
In het antwoord op de Kerstwenschen der Kardinalen sprak Z. H. de Paus in het bijzonder over de geloofsvervolging in Duitschland.
Wij moeten, aldus de H. Vader, aan ons woord van dank enkele opmerkingen toevoegen, en wel een opmerking over feiten en een over beginselen, en tenslotte moeten wij een woord van protest laten hooren, van ernstig protest.
Wat de feiten betreft: dit bestaat allereerst in het vaststellen, dat er in Duitschland een werkelijke geloofsvervolging bestaat, niettegenstaande sommigen het tegendeel beweren.
Wat de beginselen betreft: Ons woord hierover bestaat in de ontkenning van de beschuldiging, welke door sommigen tegen de Kerk wordt geuit, dat zij zich niet bezig houdt met den godsdienst, doch met de politiek. De Heilige Vader protesteert krachtig tegen deze beschuldiging, Hij bevestigt, dat de actie van de Kerk geen politieke actie is, dat zij niets met politiek te maken heeft en uitsluitend godsdienstig is.
(De Tijd) **(Vor. ber. Z. H. Paus Pius XI 2955 A.)**

B. **NEDERLAND. — De steun aan de scheepvaart. —**
In een nota naar aanleiding van het verslag over het wetsontwerp tot wijziging en verhooging van de begrooting van Financiën voor 1936, deelt de minister ter beantwoording van de in het verslag gestelde vragen o.a. mede, dat door de maatschappij ter behartiging van de nationale scheepvaartbelangen leeningen onder verband van eerste hypotheek zijn verstrekt aan een aantal scheepvaartondernemingen.
Het totaal van de toegestane credieten bedraagt *f* 23.804.125,69, hetgeen door aflossingen op 1 Dec. 1937 tot *f* 10.625.451,23 is verminderd, waarbij het crediet van een vijftal scheepvaartondernemingen geheel is vervallen.
Van eerstgenoemd bedrag was *f* 5.000.000 niet rechtstreeks door de Benas, doch door particuliere banken onder rijksgarantie verstrekt.
Opgemerkt kan worden, dat er geen voornemens bestaan om tot kwijtschelding over te gaan. Het verlies, dat — bij een tweetal executies — tot dusver op de leeningen is geleden, beperkt zich tot rond *f* 65.000. Op het oogenblik is er geen achterstand in aflossing en rentebetaling. Het thans voor het dienstjaar 1936 aangevraagde bedrag heeft betrekking op de in dat jaar toegestane credieten.
(N. Rott. Crt.) **(Vor. ber. Scheepvaart 2748 E.)**

C. **DUITSCHLAND. — Bedrijfsleven gelijkgeschakeld. - Joodsche vertegenwoordigers. —**
Generaal Göring heeft het plan opgevat, nu hij de leiding van Economische Zaken uit de handen van dr. Hj. Schacht heeft overgenomen, de gelijkschakeling van het bedrijfsleven in sneller tempo voort te zetten.
Volgens de „Telegraaf" zal bij deze reorganisatie van het bedrijfsleven vóór alles gezorgd worden, dat alle nog ergens in functie zijnde „niet-Ariërs" worden afgezet. In dit verband verluidt, dat in het voorjaar van 1938 alle Duitsche bedrijven, tot de allerkleinste toe, in „Arische" handen overgegaan moeten zijn.
Noodlottiger voor de Joden is evenwel de aangekondigde reorganisatie op het gebied van de agentschappen en vertegenwoordigingen. Ook daar zullen voortaan alleen nog maar „Ariërs" te werk gesteld mogen worden, zoodat binnen enkele maanden de toestand zoo zal zijn, dat geen enkele Duitsche firma zich in binnen- of buitenland door Joodsche agenten kan laten vertegenwoordigen. Binnenkort zullen verordeningen hieromtrent worden uitgevaardigd.
(De Telegraaf) **(Vor. ber. Anti-Semitisme 3025 C.)**

D. **JAPAN. — Troonrede van Keizer Hirohito. —**
De Japansche keizer heeft de 73ste zitting van den Landdag op 26 Dec. '37 persoonlijk geopend. In zijn troonrede wijst hij op den ernst van den toestand, doch tevens geeft hij uiting aan zijn vertrouwen, dat ook het laatste doel in China bereikt zal worden.
De keizer zegt onder meer:
„Bij de opening van den Landdag deelen wij den leden van beide Huizen mede, dat wij met groote voldoening constateeren, hoe de betrekkingen tusschen Japan en de mogendheden, waarmede het door verdragen verbonden is, aan vriendschappelijkheid en hartelijkheid winnen. Onze officieren en manschappen vergrooten ons militaire aanzien door iederen strijd te winnen, terwijl het volk achter de frontlijn eendrachtig streeft naar overwinning der moeilijkheden. Wij hebben onzen ministers opgedragen, de gewone en de buitengewone militaire begrooting voor 1938, benevens verschillende wetsontwerpen in te dienen. Met het oog op den ernst van den toestand hopen wij, dat gij allen zult samenwerken bij de behandeling dezer ontwerpen en uw aandeel zult hebben in de leiding der staatszaken." (Domei)
(Vor. ber. Keizer Hirohito 2275 C.; Photo buiten tekst 2980a)

E. **NEDERLAND. — Tweede Kamer. - Vaccinatiewet.**
De Tweede Kamer heeft het wetsontwerp in zake de tijdelijke ontheffing van den indirecten vaccinatiedwang, voor den tijd van twee jaar verlengd.
(De Telegraaf) **(Vorig bericht 2980 B.)**

F. **ZWITSERLAND. — Bondspresident Motta over den Volkenbond. —**
In antwoord op een radicale interpellatie betreffende Zwitserland en den Volkenbond, heeft de president der Bondsrepubliek, Motta, voor den nationalen raad uit naam van den Bondsraad een verklaring afgelegd.
Hierin zeide Motta o.m.:
Wat wij niet meer over het hoofd kunnen zien is de omstandigheid, dat de Volkenbond van 1937 nog slechts weinig gelijkt op het beeld, dat wij daarvan in 1920 voor oogen hadden.
Thans staan wij voor de dringende noodzakelijkheid te onderzoeken of het statuut geheel beantwoordt aan de eischen van onze veiligheid. Niemand zou er aan moeten denken te vragen, dat Zwitserland uit den Volkenbond treedt. Zooals de Volkenbond nu echter is, kan hij niet meer denken aan economische sancties tegen wien ook; art. 16 is met lamheid geslagen. Wanneer de Volkenbond zijn universaliteit wil herinneren, zal hij den moed moeten hebben af te zien van de materieele dwangmiddelen, ten einde te zijn, wat hij in zijn werkelijke wezen is: een groot en weldadig organisme voor vreedzame samenwerking. Afstand van dwangmiddelen zal voor hem geen oorzaak van verzwakking zijn, maar een reden tot vernieuwing. (Neue Zürcher Zeitung)
(Vor. ber. Motta 2592 F.)

G. **ENGELAND. — Anti-Britsche propaganda van Italië. - Lord Cranborne's verklaring. —**
In het Britsche Lagerhuis heeft de onder-minister van Buitenlandsche Zaken, Lord Cranborne, naar aanleiding van vragen betreffende de in het buitenland gevoerde anti-Britsche propaganda met betrekking tot de Italiaansche propaganda verklaard:
Wij hopen en gelooven, dat het gezonde verstand van het Italiaansche volk ervoor zal zorgen, dat gehoor

zal worden gegeven aan onze stappen bij den Italiaanschen ambassadeur Grandi.
Indien deze geen uitwerking hebben, is het duidelijk, dat wij vroeg of laat verdere maatregelen moeten nemen. Ik kan het Huis de verzekering geven, dat wij niet zullen aarzelen, alle maatregelen te nemen, die wij noodig achten".
Wij wenschen geen gespannen betrekkingen tusschen ons en eenig ander land. Wat wij wel wenschen is een terugkeer tot de vriendschappelijke betrekkingen, die altijd tusschen ons land en Italië hebben bestaan. (Daily Telegraph) **(V. b. Engeland—Italië 2905 E.)**

29 DECEMBER 1937

A. MAURICE RAVEL OVERLEDEN. —
Na een langdurige ziekte is de Fransche componist Maurice Ravel op 28 Dec. '37 in den ouderdom van 62 jaar te Parijs overleden.

Maurice Ravel.

Maurice Ravel werd op 7 Maart 1875 te Cibourne, in de Pyreneeën geboren.
Hij ontving zijn muzikale opleiding aan het conservatorium te Parijs, waar Gabriel Fauré zijn leeraar in de compositieleer was. In 1901 verwierf Ravel de Prix de Rome voor compositie. Hij is te Parijs blijven wonen, waar hij zich uitsluitend aan de compositie wijdde. Bij de uitvoering van zijn eerste composities voor piano, met name „Pavane pour une infante défunte" en „Jeux d'eau", in 1902, kon men reeds een zekere verwantschap met Debussy opmerken, met wien hem ook de liefde voor de oud-Fransche klaviermuziek der zeventiende en achttiende eeuw verbindt.
Gedurende de volgende jaren was in zijn werk misschien wel eenige invloed van Fauré, Chabrier en Erik Satie te bespeuren, doch van den beginne af droeg zijn oeuvre een duidelijk stempel van eigen persoonlijkheid. Wij noemen o.a. „Schéhérazade", „Gaspard de la Nuit", „Histoires Naturelles" en „L'Heure Espagnole". Voorts het bekende „Daphnis et Chloé". Tot zijn bekendste werken behooren sonates voor viool en klavier en voor violoncel en viool, een klavierconcert op Baskische thema's, „Franciscus van Assisi" (oratorium).
Een van zijn populairste werken werd de bekende „Boléro", als ballet geschreven en te Parijs opgevoerd. Tot zijn laatste werken behooren ook nog drie liederen „Don Quichotte à Dulcinée".
Op 7 April 1932 dirigeerde Ravel voor het laatst in het Concertgebouw te Amsterdam o.a. het pianoconcert, dat werd uitgevoerd door Marguérite Long, en de „Boléro". In 1933 werd hij reeds door de ziekte aangetast, waarvan hij nooit meer is hersteld. Een ballet „Morgiane", waaraan hij werkte, is waarschijnlijk nooit voltooid.
Gedurende veertien dagen nam zijn gezondheidstoestand zoodanig af, dat hij in een ziekenhuis moest worden opgenomen. In het rustige ziekenhuis in de Rue Boilleau te Parijs, heeft hij deze laatste veertien dagen doorgebracht en bijna zonder doodstrijd is hij overleden. (Le Temps)

B. NEDERLAND. — Tweede Kamer. - Internationale Suiker-overeenkomst. —
De Tweede Kamer heeft op 21 Dec. '37 zonder debat en hoofdelijke stemming het wetsontwerp tot goedkeuring van de Londensche overeenkomst betreffende de regeling van productie en afzet van suiker goedgekeurd. Aan de conferentie, welke dit verdrag heeft gesloten hebben twee en twintig landen, negentig procent der wereldsuikerproductie vertegenwoordigende, deelgenomen.
Alleen Japan en Italië waren op de conferentie niet vertegenwoordigd.
De overeenkomst geldt voor vijf jaar. Java is het eenige deel van het koninkrijk, dat een netto-exportquotum op de vrije markt kan uitvoeren.
Suriname zal zijn uitvoer ook in de komende jaren naar Nederland kunnen sturen, daar onze regeering zich alle vrijheid heeft voorbehouden om binnen de grenzen van het rijk de suikeraanvoer te regelen.
Nederland heeft zich verbonden geen netto-uitvoer uit ons land en uit Suriname naar de vrije markt toe te laten. In den bestaanden toestand brengt deze verplichting geen verandering, al zullen eenige voorzieningen noodig zijn, opdat toezicht worde uitgeoefend op het nakomen van de verplichtingen door Nederland. (Nieuwe Rott. Crt.) **(Vor. ber. 2968 C.)**

C. ROEMENIE. — Verkiezingen. - Kabinet-Tatarescu opgevolgd door Kabinet-Goga. —
De officieele uitslagen der verkiezingen zijn uiterst verwarrend geweest. Indien men evenwel het gemiddelde van de uitslagen neemt, welke in de verschillende bladen gepubliceerd worden, dan komt men tot het volgende resultaat:
Van de 4.500.000 kiezers hebben 2.800.000 hun stem uitgebracht. Hiervan kreeg het regeeringskartel 38 pct. Dit kartel krijgt 146 zetels, waarvan de liberale partij 100. De Nationale Boerenpartij behaalde 22 pct. en 84 zetels, de partij „Alles voor het Vaderland" (IJzeren Garde) 17,2 pct. en 66 zetels, de Nationale Christenpartij 33 zetels, de Onafhankelijk-Liberalen 15 zetels, de Hongaarsche minderheid 15 zetels, de Radicale Boerenpartij 7 zetels, de Agrariërs 5 zetels en de Joodsche partij 4 zetels en de Volkspartij en de Sociaal-Democraten vermoedelijk elk drie zetels.
Men heeft getracht door een nieuwe regeling het aantal zetels van het regeeringskartel te handhaven, maar de minister-president Tatarescu vond het noodzakelijk, niettegenstaande de regeering in den Senaat over een flinke meerderheid beschikte, den Koning het ontslag van het Kabinet te vragen, hetgeen verleend werd, want de regeering kon na de verkiezing niet op een liberale meerderheid steunen.
Van regeeringszijde wordt verzekerd, dat nieuwe algemeene verkiezingen zullen worden gehouden, nadat men de Kamer zal hebben ontbonden, die samengesteld is op grond van de verkiezingen van 20 December.

M. Octavian Goga.

Het Kabinet-Tatarescu werd op den dag van zijn aftreden (28 Dec. '37) opgevolgd door een kabinet onder leiding van Octavian Goga, voorzitter der

Christelijk Nationale partij. De samenstelling van zijn kabinet is de volgende:
Octavian Goga: Minister-president.
Istrate Micescu: Buitenlandsche Zaken.
Savu: Financiën.
Gigartu: Industrie.
Petrovici: Onderwijs.
Lupas: Godsdienst.
Ghitzescu: Corporaties.
Georges Couza: Arbeid.
Banu: Gezondheid.
Alexander Couza: Minister zonder portefeuille.
Al deze ministers zijn leden van de Christelijk Sociale Partij. De andere ministers zijn:
Calinescu: Binnenlandsche Zaken.
Mehedinti: Justitie.
Potarca: Verkeer.
Deze ministers behooren tot de Nationale Boerenpartij.
Generaal Antonescu: Defensie.
Irimescu: Luchtvaart en Marine, evenals in het vorige kabinet. (A. N. P.) **(V. b. Kabinet 3019 E.)**

30 DECEMBER 1937

A. FRANKRIJK. — De „Parti Social Français" een verboden partij. - Veroordeeling. —
De Parijsche strafrechtbank heeft op 22 Dec. '37 uitspraak gedaan in het proces, dat de justitie den leiders van de P. S. F. had aangedaan, wegens het delict van hergroepeering eener ontbonden liga. Kolonel de la Rocque is veroordeeld tot frs. 3.000, de andere leden van het hoofdbestuur, onder wie het kamerlid Ybarnegaray, elk tot frs. 1.000 boete.
De rechtbank heeft hiermede te kennen gegeven, dat de partij van kolonel de la Rocque volgens haar in wezen niet anders is dan een camouflage van de in Juni 1936 door het gouvernement-Blum ontbonden Croix de Feu. In het vonnis wordt het requisitoir vrijwel op den voet gevolgd. De argumenten, door het Openbaar Ministerie naar voren gebracht, zijn vrijwel zonder wijziging door de rechtbank overgenomen. (Le Temps)
(Vor. ber. 2380 C.; Kol. de la Rocque 3024 C.)

B. DUITSCHLAND. — Geen „Volkenbond" meer in de pers. —
Als op bevel is het woord „Volkenbond" uit een groot deel van de Duitsche pers verdwenen. Het „Berliner Tageblatt" en de „Lokalanzeiger" spreken van de „Entente van Genève" en van de „Entente van Genève tot het doen voortbestaan van het Dictaat van Versailles". (Agence Belga)
(Vor. ber. Uittr. Volkenbond 2012 E.)

C. NEDERLAND. — Erkenning Koning van Italië als Keizer van Abessynië. - Verklaring van minister Patijn. —
Naar aanleiding van vragen van den heer Albarda in verband met de door de regeering ondernomen stappen, teneinde te komen tot erkenning van de verovering van Abessynië door Italië, verklaarde minister Patijn o.a.:
De regeering heeft gemeend te moeten aanvangen met raadpleging van de Oslo-staten aangaande het doen van stappen bij de regeeringen van Frankrijk en van Groot-Brittannië. Een behandeling, gemeenschappelijk met al die regeeringen, met welke de Nederlandsche regeering ten aanzien van het conflict in den Volkenbond eenzelfde gedragslijn heeft gevolgd, zou beteekenen een hernieuwde aan-de-ordestelling in den Volkenbond. Afgescheiden van het uitstel, dat daarvan een gevolg zou zijn geweest, heeft ook de overweging gegolden, dat door de opheffing der sancties de verplichtingen ingevolge het Volkenbondspact in dit geval waren uitgeput.
Het initiatief tot de ondernomen stappen is geheel zelfstandig en zonder eenige beïnvloeding van derden genomen.
De minister is van meening, dat het gebruik van den titel de erkenning van de souvereiniteit niet behoeft in te sluiten. De bedoeling is intusschen erkenning van het voldongen feit. De erkenning van een feit kan niet in strijd zijn met eenig zedelijk beginsel. Indien de minister van meening ware, dat de erkenning het aanzien van Nederland zou schaden, zou hij geen stappen hebben ondernomen om daartoe te geraken. (Het Vaderland)
(Vor. ber. 3067 E.; Min. Patijn 2968 E.)

D. FRANKRIJK. — Minister Bonnet over den financieelen toestand.-
Minister Bonnet heeft in den Senaat een uiteenzetting gegeven van den financieelen toestand, waarbij hij deed uitkomen, dat sinds Juli 28 milliard aan schulden zijn terug betaald.
De discontorente is tot de helft teruggebracht en de goudvoorraad van de bank van Frankrijk is met tien milliard toegenomen, hetgeen een bewijs is voor den terugkeer van het vertrouwen.
De situatie van den franc is technisch dan ook gezond. Indien men thans zou stabiliseeren zouden alle voorschotten der Bank van Frankrijk kunnen worden terugbetaald. De franc kan nog slechts worden bedreigd door onvoorzichtigheid of politieke vrees. Overigens heeft men in de laatste maanden kunnen constateeren, dat belangrijke kapitalen zijn teruggekeerd. Een definitief succes eischt een nieuwe krachtsinspanning om te strijden tegen financieele demagogie.
De regeering wijst een wisselcontrôle van de hand, welke gepaard zou gaan met een nieuwe devaluatie, hetgeen de middenklassen voor altijd zou vernietigen.
De regeering zal volharden bij haar politiek van begrootingsevenwicht en zal een productie begunstigen door uitbreiding van credietverleening op korten en middenlangen termijn.
„Een dezer dagen heeft een Duitsch minister gezegd", aldus Bonnet, „steeds minder boter en meer en meer kanonnen". Spr. zou willen, dat de Franschen dit woord zouden overdenken. „Zij bevinden zich", aldus Bonnet, „op een beslissend kruispunt, waarvan hun verder lot afhangt.
De Franschen moeten weten, dat wij door het vermeerderen der eischen, het voortzetten der agitatie, en het bemoeilijken van het werk der leiders, van den hoogsten tot den laagsten, naar den ondergang gaan. De andere weg is moeilijker, soberder, ik ben overtuigd, dat wij dien zullen volgen. Ik twijfel niet aan Frankrijk". (L'Intransigeant) **(V. b. 3003 E.)**

E. NEDERLAND. — Broodbakkersbedrijf. —
Naar aanleiding van een desbetreffend voorstel van den middenstandsraad heeft de minister van Economische Zaken bepaald, dat voorloopig zonder zijn vergunning geen inrichting zal mogen worden gevestigd, waarin het broodbakkersbedrijf zal worden uitgeoefend. (Het Vaderland)
(Vor. ber. Broodbakkerijen 675 K.)

F. NEDERLAND. — Onze handelsbetrekkingen met Italië. —
De regeeringspersdienst meldt:
Op 22 Dec. '37 zijn te Rome van Nederlandsche zijde door den leider van de Nederlandsche onderhandelingsdelegatie, mr. A. van Kleffens, adjunct-directeur van de handelsaccoorden, en van Italiaansche zijde door den heer Giannini, leider van de Italiaansche delegatie, overeenkomsten geparafeerd, waarbij voor het jaar 1938 het handels- en betalingsverkeer tusschen Nederland en Nederl.-Indië eenerzijds en Italië anderzijds worden geregeld.
Zoodra de onderteekening van de geparafeerde accoorden zal hebben plaats gehad, zullen nadere bijzonderheden worden bekend gemaakt.
De ontvangen overeenkomsten treden in de plaats van de overeenkomsten van 1 Januari 1937, die op 31 Dec. '37 afloopen.
Het clearingverkeer blijft tot Nederland en Italië beperkt. (Regeeringspersdienst) **(V. b. 2247 A.)**

A. FILMKUNST. — Nederlandsche films. - Drie wenschen. —
Op 9 December vond de première plaats van de Nederlandsch sprekende film „Drie Wenschen", geproduceerd door de Italiaansche firma Maneni-Film in de studio's bij Rome. De film wordt in ons land uitgebracht door N.V. Filmverhuurkantoor Odeon.
Regie: Kurt Gerron; dialogen: A. M. de Jong; Camera: Akos Farkas; montage: Jan Teunissen; hoofdrollen: Annie van Duyn, Jan Teulings, Jules Verstraete, Mimi Boesnach, Piet Bron, Guus Oster, Aaf Bouber, Herman Bouber. (Red. K. H. A.)
(Vor. ber. Nederl. Films 2950 A.)

B. NEDERLAND. — Tweede Kamer. - Het Nederlandsche Studentenhuis te Parijs. —
De Tweede Kamer heeft op 15 Dec. '37 met 51 tegen negentien stemmen goedgekeurd een bijdrage van *f* 200.000 uit 's rijks schatkist voor voltooiing van het Nederlandsche studentenhuis te Parijs. Tegen stemden de anti-revolutionnairen, met uitzondering van de heeren Wagenaar en Meyerink; de n.s.b., de s.g., de katholieken IJsselmuiden en Moller en de heer Weitkamp (c.h.). (Alg. Handelsblad)

31 DECEMBER 1937

C. JAPAN. — Begrooting voor 1938-'39. —
De regeering heeft den leden van het parlement de ontwerpbegrooting voor 1938-'39 ter hand gesteld.
De woordvoerder der regeering heeft verklaard, dat men bij de opstelling rekening gehouden heeft met den toestand, voortvloeiende uit langdurige vijandelijkheden.
De begrooting wijdt in het bijzonder aandacht aan de volgende punten:

1. aanvulling der bewapeningen;
2. hulp aan militairen en andere werken van maatschappelijken steun in verband met het Chineesche incident;
3. luchtverdediging;
4. ontwikkeling der hulpbronnen op landbouwgebied;
5. aanmoediging en bevordering van den exporthandel;
6. aanmoediging van het vloeibaar maken van steenkool;
7. opleiding van technische deskundigen;
8. ontwikkeling van de burgerluchtvaart;
9. het „earmarken" van ruime fondsen bij wijze van reserve ter voorziening in crisisuitgaven in verband met het Chineesche incident.

De inkomsten worden geraamd op 2.867.796.000 yen, waarbij inbegrepen de gelden die verkregen zullen worden uit leeningen ten bedrage van 694.163.000 yen.
De uitgaven worden geraamd op 2.867.796.000 yen; er zijn bezuinigingen ingevoerd ten bedrage van 141.068.000 yen.
De departementen, met uitzondering van die van oorlog en marine, hebben 56.000.000 yen noodig in verband met het Chineesche incident.
Van de leeningen ten bedrage van 694.163.000 yen dient 556.695.000 ter dekking van het deficit op de begrooting en 124.617.000 voor uitgaven in Mandsjoekwo, 7.946.000 voor wegenbouw, 3.804.000 voor herstelwerken na de aardbeving.
De inkomsten op de loopende begrooting waren geraamd op 2.908.731.000 yen, de uitgaven op 2.908.731.000 yen. (Domei).
(Vorig bericht 3046 E.)

D. PALESTINA. — Onlusten. —
De actie tegen de gewapende benden in Noord-Palestina wordt energiek voortgezet. Op 26 December zijn 40 Arabieren gesneuveld. Tijdens de gevechten werden een Britsche officier en twee soldaten gedood. (Palestine Post) **(Vorig bericht 3011 C.)**

E. JAPAN. — Maatregelen tegen links gezinde groepen. —
De Japansche minister van Binnenlandsche Zaken heeft den laatsten tijd een groot aantal personen van links georiënteerde politieke richting doen arresteeren. Onder de arrestanten bevindt zich het parlementslid, Kato, leider van de proletariërspartij. Deze partij is ontbonden, evenals de vakvereenigingen van arbeiders en boeren. Op 15 December '37 hebben op tal van plaatsen in Japan arrestaties plaats gevonden van personen die beschuldigd worden van „roode" activiteit. Onder de op dien dag gearresteerden bevinden zich parlementsleden, professoren, journalisten en pacifisten.
De regeering beschuldigt de arrestanten ervan, de meening te hebben gepropageerd, dat de regeerende groepen in Japan fascisme en oorlog voorbereiden, zij hebben zich in samenwerking met de Komintern verzet tegen de politiek welke Japan tegenover China voert en het land in oorlogstijd niet gesteund; voorts worden zij beschuldigd, de oprichting van een volksfront te hebben voorbereid, door het bericht te verspreiden, dat Japan's optreden tegen China economische moeilijkheden voor het land met zich mede zou brengen en als gevolg daarvan sociale en politieke moeilijkheden. Voorts hebben zij stemming trachten te maken voor een populaire politiek van steun aan de familie van de soldaten in den oorlog, voor het behoud van de salarissen van de onder de wapenen geroepenen en tegen stijging van de kosten van levensonderhoud. En tenslotte van het leiden van een revolutionnaire arbeidersbeweging, gericht tegen het eigendom en op een verandering van het regime.
(Manchester Guardian) **(V. b. Communisme 1711 A.)**

F. SOVJET-RUSLAND. — Visscherijovereenkomst met Japan verlengd.
De Sovjetregeering besloot de visscherijovereenkomst met Japan, welke aan het eind van 1937 afloopt, met een jaar te verlengen.
Een nader Tass-bericht meldt, dat de verlenging is geschied in antwoord op een verzoek, dat Tokio tot Moskou had gericht naar aanleiding van het feit, dat de onderhandelingen met het oog op het sluiten van een nieuw verdrag, die sinds 1935 aan den gang zijn, nog steeds niet tot een accoord hebben geleid.
(Tass-bericht) **(Vorig bericht 2602 C.)**

G. EGYPTE. — Kabinet-Nahas Pasja ontslagen. - Kabinet-Mahmoed Pasja gevormd. - Politieke toestand. —
Koning Faroek van Egypte heeft op 30 Dec. '37 het kabinet-Nahas Pasja ontslagen, bij een schrijven, dat door een specialen koerier ten huize van den premier bezorgd werd.
Tot formateur van het nieuwe ministerie heeft de vorst den leider der liberale partij, Mohammed Mahmoed Pasja, aangewezen. Deze is er intusschen reeds in geslaagd, een kabinet samen te stellen, waarin alle partijen, met uitzondering van de Wafd, vertegenwoordigd zijn.
Mahmoed zelf is premier, minister van Binnenlandsche Zaken is Ismaïl Sidky geworden, van Justitie Abdoel Aziz Fahmy, van Onderwijs Roekfy Pasja Said, van Buitenlandsche Zaken Abdoel Fatan Jehia, van Oorlog Achmed Hasbaba en minister voor het beheer der religieuze eigendommen Kamel bey Ibbindary.
Het kabinet zal, naar de premier verklaarde, een verzoenende houding jegens de oppositie aannemen.
De premier zou voornemens zijn, het parlement, waarin de Wafd een overweldigende meerderheid bezit, voor den duur van een maand op reces te zenden.
Mahmoed's eerste maatregel is geweest, 500 studenten, die tijdens de betoogingen der laatste weken gearresteerd waren, op vrije voeten te doen stellen.

Het groote conflict. — De politieke crisis in Egypte, welker bestaan eerst de laatste weken in al haar scherpte aan den dag is getreden, is thans op abrupte wijze opgelost met het naar huis zenden van het kabinet-Nahas Pasja, dat, met een korte formeele onderbreking, veroorzaakt door de troonsbestijging van den jongen koning Faroek, van Juni 1936 af, op grond van den voor de Wafd-partij gunstigen verkiezingsuitslag, aan het bewind geweest is.
Steeds duidelijker is het gebleken, dat men hier niet louter te doen had met een kwestie over de benoeming van een senator, zooals aanvankelijk werd beweerd, of met een detail-aangelegenheid van anderen aard. Men heeft hier een nieuwe phase van het groote conflict, het groote probleem, dat de politiek van het land aan den Nijl al jaren lang geheel overheerscht: het conflict tusschen de machtige nationalistische Wafd-partij, met een para-militaire organisatie, de z.g. Blauwhemden, en haar tegenstanders, onder wie de kroon de voornaamste plaats inneemt.
De Wafd is na de gewijzigde verhouding met Engeland machtiger dan ooit en het is dan ook geenszins te verwachten, dat de politieke crisis in Egypte, de ernstigste wellicht die het land sinds tien jaar gekend heeft, met het naar huis zenden van Nahas en de zijnen en hun vervanging door den gematigden liberaal Mahmoed, een definitieve oplossing gevonden heeft.
(Telex-A. N. P. - De Telegraaf)
(V. b. Kab. Nahas Pasja 2897 H; Wafd-partij 2050 A.)

H. SPANJE. — Burgeroorlog. - Teruel. —
De radio van Saragossa riep 30 Dec. het volgende communiqué om: „Na de operaties van vandaag kan men zeggen, dat het roode front bij Teruel definitief gebroken is. De nationalistische aanval, die bij het aanbreken van den dag werd ingezet, heeft alle gestelde doeleinden bereikt. Om vijf uur vanmiddag maakte men nog steeds nieuwe vorderingen. De belegerde strijdkrachten in de stad Teruel bieden voortdurend krachtig weerstand".
(Vorig bericht 3067 H.)

A. CHINA. — Conflict met Japan. - Het Japansche antwoord aan Engeland in zake de „Lady Bird". - Tsinan.- Tsjang Kai-Sjek uitsluitend legerleider. —

Het Japansche antwoord op de Britsche nota in zake het incident met de „Lady Bird" werd 30 Dec. 1937 te Londen gepubliceerd. Allereerst wordt gezegd, dat aan de verontschuldiging en het aanbod tot schadeloosstelling van 14 Dec. niets behoefde te worden toegevoegd.

Ten aanzien van de garanties voor de toekomst verklaarde de Japansche opperbevelhebber, dat strenge opdrachten waren gegeven geen schepen op den Jangtse aan te vallen tenzij duidelijk blijkt, dat zij dienen voor militaire doeleinden van de Chineezen. Deze opdrachten zijn thans herhaald; de grootst mogelijke zorg moet in acht worden genomen, dat geen aanvallen worden gedaan op de levens en eigendommen van Britten en andere buitenlanders.

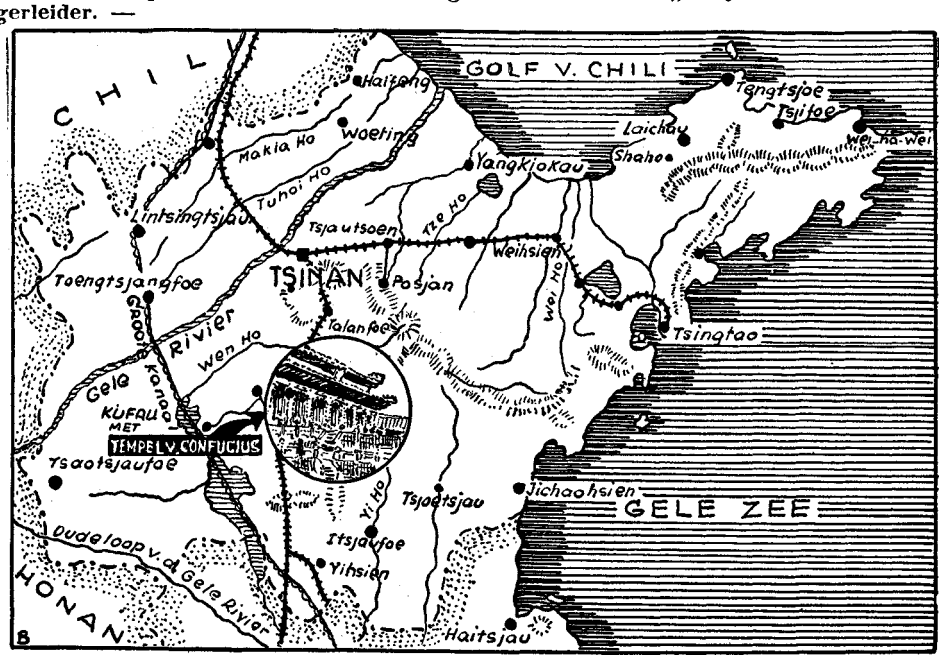
Voorts wijst de Japansche nota er op, dat de verklaringen in de Japansche nota van 14 December '37 uiteraard ook van toepassing zijn op Britsche koopvaardijschepen, die onder gelijke omstandigheden worden aangevallen.

De bewuste incidenten zijn volgens de nota in ieder geval veroorzaakt door het feit, dat de betrokken eenheden hadden aangenomen, dat onder de heerschende omstandigheden er in deze omgeving geen andere schepen konden zijn achtergebleven dan schepen van vijandelijken aard, en door het feit, dat tengevolge van den dichten mist het zicht slecht was.

Er kan niet aangenomen worden, dat zij opzettelijk, wetende met Britsche schepen te doen te hebben, tot den aanval zijn overgegaan.

Wat de maatregelen betreft jegens de verantwoordelijke personen is de Japansche regeering naar behooren opgetreden tegen de bevelvoerende en andere betrokken officieren, omdat deze in gebreke zijn gebleven volledige voorzorgsmaatregelen te nemen, zulks teneinde waarborgen te bieden tegen de mogelijkheid van een herhaling van soortgelijke vergissingen.

Na vervolgens een opsomming te hebben gegeven van de maatregelen, die genomen zijn ter voorkoming van een herhaling, wijst de Japansche nota er met nadruk op, dat de Japansche regeering al deze maatregelen slechts heeft genomen in den oprechten wensch om haar waarborg van de rechten en belangen van Groot-Brittannië en andere derde mogendheden doelmatiger en krachtiger te maken.

Shantoeng.
(Overname zonder bronvermelding verboden)

Tsinan. — Men kondigt officieel aan te Tokio, dat de Japansche troepen Tsinan ingenomen hebben.
(Tsinan is de voornaamste plaats in de provincie Sjantoeng, provincie die ten Noorden van Shanghai gelegen is.)

Het reeds eenigen tijd geleden aangekondigde aftreden van maarschalk Tsjang Kai-Sjek als premier van China is thans een feit geworden. De minister van Financiën, Koeng, is benoemd tot zijn opvolger als voorzitter van den uitvoerenden joean. Deze maatregel stelt Tsjang Kai-Sjek in staat zich geheel aan militaire operaties te wijden. Hij heeft reeds de nieuwe Japansche vredesvoorwaarden van de hand gewezen.

(Telex-A. N. P. - Domei - Daily Telegraph)

(V. b. China-Japan 3068 D.; Tsj. Kai-Sjek 3059 D.)

B. RECHTSZAKEN. — De Haagsche journalist Hansen uit de gijzeling ontslagen. —

Op 29 Dec. '37 heeft de Haagsche rechtbank een speciale zitting gehouden ter behandeling van de zaak van den journalist Hansen, die 23 dagen in gijzeling is geweest wegens weigering verklaringen af te leggen in verband met een publicatie over het behandelde in een geheime vergadering van den raad van 's-Gravenhage. De Officier van Justitie heeft de vrijlating van den heer Hansen gevraagd. Hierop heeft de rechtbank besloten de gijzeling op te heffen op grond dat de getuigenis van den heer Hansen voor de instructie in deze zaak niet meer strikt noodzakelijk was. De heer Hansen is hierop dadelijk in vrijheid gesteld. (Het Vaderland)

(Vorig bericht 3064 D.)

C. ROEMENIE. — Anti-semitische maatregelen van minister Goga. —

Het nieuwe Roemeensche kabinet heeft op 29 Dec. 1937 zijn eerste vergadering gehouden, waarin eenige maatregelen werden opgesteld met betrekking tot de toepassing van het program der nationaal-christelijke partij.

1. Nationalisatie en zuivering van de pers, die zal beschouwd worden als een staatsinstelling. Het beroep van journalist zal bij de wet worden geregeld.
2. Ondernemingen, welke met Joodsch kapitaal of met Joodsch personeel werken, zullen van leveranties aan den staat worden uitgesloten.
3. De Joden zullen uit alle openbare bestuurscolleges worden verwijderd.
4. De particuliere ondernemingen moeten hun personeel samenstellen in verhouding tot de sterkten der bevolkingsgroepen.

De regeering heeft besloten de dagbladen „Adeverul", „Dimineatza" en „Lupte" voor onbepaalden tijd te verbieden. Deze bladen zijn eigendom van Joodsche ondernemingen en worden door in hoofdzaak Joodsche journalisten geredigeerd, die een anti-fascistische politiek bepleitten. (Telex-A. N. P.)

(Vor. ber. Goga 3073 C.)

1 JANUARI 1938

D. LETTEREN. — Boeken die door de pers gunstig besproken zijn. - Onze wekelijksche opgave. —

Amerikaansch: Mari Sandoz — „Slogum House." (Little, Brown & Co., Boston) **(Vor. ber. 3068 B.)**

Duitsch: Philipp Faust — „Der glühende Herd." (Eckart-Verlag, Berlin-Steglitz) **(Vor. ber. 3068 B.)**

Engelsch: Virgina Woolf — „The Years." (The Hogart Press, London) **(Vor. ber. 3068 B.)**

Fransch: Jean Prévost — „La Chasse du Matin." (Gallimard) **(Vor. ber. 3068 B.)**

Friesch: A. M. Wybenga — „It Soenhus." (Brandenburgh & Co., Sneek) **(Vor. ber. 3059 E.)**

Italiaansch: A. Consiglio — „Scipione e la Conquista del Mediterraneo." (Treves - Milano) **(V. b. 3068 B.)**

Nederlandsch: „Beterschap." (Zeven Auteurs op ziekenbezoek) (Uitg. Bigot & v. Rossum) **(3068 B.)**

(Red. K. H. A.)

A. **Hoe China den oorlog financiert. —**
Sedert de tweede helft van November hebben de Chineesche staatsbanken wissels en chèques waarmede betalingen in het buitenland voor rekening van den staat plaats hadden, voorzien van de clausule „Betaling behoudens Moratorium". Dit is ook reeds tijdens vroegere crises in China geschied, zonder dat evenwel een moratorium gevolgd is, maar, zoo wordt aan de N. Z. Ztg. uit Shanghai bericht, wanneer niet alle teekenen bedriegen, dan is toch een voorloopige, gedeeltelijke of geheele stopzetting van de betalingen van den Chineeschen staat op zijn buitenlandsche verplichtingen, niet meer zoo ver verwijderd.
Tot nu toe is China zijn verplichtingen punctueel nagekomen, maar de voornaamste bron van inkomsten, n.l. de Maritieme Douane, de Gabelle en de spoorwegontvangsten in groote en belangrijke deelen des lands zijn thans in handen van de Japanners gevallen en in de rest van China leveren deze belastingen slechts een fractie van normaal op.
De practijk van de Chineesche oorlogsfinanciering verdient echter niet slechts de opmerkzaamheid van China's buitenlandsche crediteuren, maar is ook uit algemeen oogpunt interessant. China heeft geen moratorium afgekondigd en evenmin door deviezenrestricties zijn valuta beschermd. De Chineesche financieringskunst is er in geslaagd om de stijgende oorlogskosten het hoofd te bieden. In Juli en Augustus bedroegen deze nog geen 100 millioen Chin. dollars per maand, maar in de volgende maanden zijn ze geleidelijk toegenomen tot 175 millioen in November. De totale oorlogskosten tot het eind van 1937 zullen ongeveer 800 millioen Chin. dollars bedragen, d.i. niet veel meer dan één derde van de Japansche oorlogskosten.
De Chineesche begrooting voor 1937-'38 was in evenwicht; toen de oorlog uitbrak had men een reserve van ongeveer 150 millioen, terwijl de regeering nog ca. 300 millioen onuitgegeven obligaties van de herstelleening-1936 in portefeuille had, waarop zij geld kon opnemen. Een belangrijk deel van deze obligaties schijnt heel spoedig bij het publiek te zijn geplaatst, dat groote nationale opofferingsgezindheid toonde. Voorts heeft de regeering in September de inschrijving opengesteld op 500 millioen 4% vrijheidsleening, welke 30 jaar loopt, doch overigens ongunstiger voorwaarden heeft dan de vroegere binnenlandsche leeningen; hieruit blijkt ook wel dat de regeering nog niet tot elken prijs geld behoefde te leenen. De vrijheidsleening was eind November bijna geheel volteekend en volgestort.
De oorlogskosten zijn intusschen zoodanig gestegen, dat de hierboven opgesomde middelen slechts tot eind Januari 1938 toereikend zullen zijn. In genoemde maand vervallen groote verplichtingen uit binnenlandsche leeningen en verdere oorlogsleeningen zijn noodzakelijk.
De oorlogsuitgaven en de voorloopige financiering hiervan door bankvoorschotten, moet ook een belangrijke stijging van de biljetten-circulatie tengevolge hebben gehad: van Juli tot October is de circulatie van de 4 staatsbanken en van 7 particuliere banken met 179 millioen tot 1656 millioen gestegen, terwijl 50 millioen reeds ingetrokken biljetten weer in circulatie werden gebracht; in de eerste 4 oorlogsmaanden is de geldcirculatie derhalve met 15% gestegen. Tegelijkertijd zijn de prijzen van de meeste bodemproducten welke worden geëxporteerd, belangrijk gedaald, vooral in het dal van den Yangtse, tengevolge van verkeersbelemmeringen. Dientengevolge steeg de geldbehoefte; bovendien is de onzekerheid tengevolge van den oorlog, oorzaak van groote vraag naar baar geld, evenals de sterke beperking van de uitbetalingen van bankdeposito's en spaargelden. De regeering tracht aan die geldvraag ten plattelande te voldoen, door de legerbehoeften zooveel mogelijk rechtstreeks bij de producenten te bestellen.

CHINA

De Chineesche dollar handhaaft zich. —
Aan een en ander is het toe te schrijven, dat de Chineesche valuta tot nu toe niet in koers is gedaald. Wanneer China binnenkort zijn buitenlandsche betalingen staakt, zal dit niet een gevolg zijn van valuta- of deviezen-moeilijkheden, maar eenvoudig omdat de bronnen waaruit die betalingen moeten geschieden, opgedroogd zijn.
De Centrale Bank van China geeft sedert het uitbreken van den oorlog weliswaar geen deviezen op termijn meer af en verhindert daardoor de termijnspeculatie à la baisse tegen den Chin. dollar, maar zij verkoopt zelfs ook te Shanghai elk gevraagd bedrag in deviezen tegen onveranderde koersen.
In bankkringen wordt de vraag, hoe de Chineesche Centrale Bank zich de benoodigde deviezen verschaft, levendig besproken, maar een afdoend antwoord er op is niet te geven. In normale tijden laat de Chineesche handelsbalans een groot passiefsaldo; dit werd in de eerste plaats gedekt door remises van Chineezen, in het buitenland woonachtig, en vervolgens door uitgaven en kapitaalinvesteering van vreemdelingen in China. Sedert het uitbreken van den oorlog is dit laatste geheel opgehouden, maar de remises van Chineezen uit het buitenland en de uitgaven van vreemde staten in China zijn sterk gestegen, doch de buitenlandsche handel is gedaald, zoodat het passiefsaldo van de handelsbalans thans feitelijk veel geringer is dan vóór het uitbreken der vijandelijkheden. Daardoor beschikt de Centrale Bank van China voorloopig over voldoende deviezen om de normale behoeften te dekken en de bijzondere behoefte aan deviezen tot betaling van buitenlandsche leveranties van oorlogstuig wordt bestreden uit de opbrengst der belangrijke zilverexporten, die tot nu toe groot genoeg waren om in het buitenland deviezenreserves voor toekomstige verplichtingen te vormen.
De tot nu toe gevolgde financieele en valutapolitiek van China gedurende den oorlog heeft getoond, dat de regeering er voorloopig met succes in geslaagd is de staatsfinanciën, het staatscrediet en de valuta op het oude peil te handhaven. Ook thans nog zijn de Chineesche financiers vol vertrouwen, dat dit ook in de toekomst zal gelukken.
De toekomst van den Chineeschen dollar wordt te Shanghai zeer verschillend beoordeeld. Tegenover het wantrouwen van den een wegens de kans op een totale ineenstorting van de Centrale Chineesche regeering, staat het vertrouwen van anderen in de gezonde zakelijke grondslagen van de technische valutapositie. Zoo ziet men te Shanghai groote firma's alle Chineesche dollars, waarover zij de beschikking krijgen, omzetten in deviezen, terwijl andere wereldfirma's tegelijkertijd niet geneigd zijn om Chineesche saldi met een verlies van meer dan 1 per mille in Ponden Sterling om te zetten.
In het Chineesche binnenland is het vertrouwen in de Chineesche valuta ongeschokt. Voor zoover van hier uit kapitaalvlucht plaats vindt, geschiedt dit meer uit vrees voor nieuwe belastingen, gedwongen leeningen, confiscatie of plunderingen.
De Japanners hebben voorloopig niets ondernomen tegen de Chineesche valuta en laten ook in het bezette gebied filialen van de Chineesche staatsbanken zonder eenige belemmering voortwerken. Japansche bankiers hoort men argumenteeren, dat Japan de valuta van het bezette gedeelte van China moet handhaven en eerder een daling van den Chineeschen dollar moet tegenwerken, omdat dit de afzetmogelijkheden van Japan in China in de eerste plaats zou verminderen en verder de Chineesche concurrentie tegen Japansche producten op de wereldmarkt zou bevorderen, hetgeen geen van beide in Japan's belang is. Of hier de Japansche militaire gezaghebbers zich door bankiers zullen laten leiden, is evenwel de vraag.
(Alg. Handelsblad)
(V. b. Deviezenverkeer 2900 A.; Geldwezen 2597 A.)

A. CHINA. — In- en Uitvoer. —

(In Chineesche standaard-dollars.)

	Geheel China		Shanghai	
	Invoer	Uitvoer	Invoer	Uitvoer
Juni .	114.675.736	84.851.629 .	64.600.905	43.846.904
Juli .	124.365.955	88.820.240 .	77.829.702	52.916.772
Aug. .	55.615.966	45.273.057 .	28.290.953	23.775.202
Sept. .	34.485.615	67.166.579 .	7.467.401	27.932.540

(Keesings Financieel Archief) **(Vor. ber. 2781 D.)**

B. BELGIE. — De driejaarlijksche Staatsprijs voor Vlaamsche Tooneelletterkunde. - Toegekend aan Cyriel Verschaeve. —

Op 27 Dec. '37 deed de jury voor den driejaarlijkschen staatsprijs voor Vlaamsche tooneelletterkunde, loopende over de periode 1934-'35-'36, uitspraak.

De prijs werd toegewezen aan Cyriel Verschaeve, voor zijn bijbeltragedie „Elijah".

De jury bestond uit de heeren L. Monteyne, dr. Th. de Ronde, dr. P. van Aerde, H. van Overbeke en J. Poot. (Het Laatste Nieuws)

(Vor. ber. Vlaamsche letteren 3026 B.)

C. HAITI. — Incidenten met de Dominicaansche republiek. - 12.000 Haïtianen gedood. —

De legatie van Haïti te Washington heeft medegedeeld, dat naar schatting 12.168 personen zijn gedood bij het bloedbad op de grens van Haïti en San Domingo in October 1937. De republiek San Domingo wordt beschuldigd het vredesverdrag van 1874 en het vriendschapsverdrag van 1929 te hebben geschonden.

President Roosevelt heeft den oprechten wensch geuit, dat de crisis tusschen de Dominicaansche Republiek en Haïti naar aanleiding van de bloedige grensgevechten een spoedige, rechtvaardige en vreedzame oplossing moge vinden, door gebruikmaking van de inter-Amerikaansche vredes-instrumenten.

(New York Times) **(Vor. ber. 3008 F.)**

D. ENGELAND. — Radio-uitzendingen in het Arabisch. —

De Britsche radiodiensten deelen mede, dat hun eerste nieuwsuitzending in vreemde talen op 3 Januari in het Arabisch geschieden zal, van 18 uur tot 18 uur 15 op een golflengte van 31,32 M. Na dien datum zullen dagelijks op hetzelfde uur nieuwsuitzendingen gegeven worden. (Manchester Guardian)

(Vor. ber. 232 D.; Luisteraars 2840 F.)

2 JANUARI 1938

E. NEDERLAND. — Schoenindustrie - Collectieve arbeidsovereenkomst verbindend verklaard. —

De Regeeringspersdienst meldt:

In de Nederlandsche Staatscourant van 24 Dec. '37 is opgenomen de beschikking van den minister van Sociale Zaken van 24 Dec. 1937, no. 4077, afdeeling arbeid, waarbij een aantal bepalingen van de collectieve arbeidsovereenkomst voor de schoenindustrie algemeen verbindend zijn verklaard voor de werkgevers en arbeiders in die industrie.

De verbindendverklaring is geschied voor het tijdvak van 10 Januari tot en met 30 Juni 1938.

(Regeeringspersdienst) **(V. b. Schoenindustrie 2055 E.)**

F. PROF. MR. I. H. HIJMANS OVERLEDEN. —

12 Dec. '37 is te Amsterdam prof. mr. I. H. Hijmans, oud-hoogleeraar aan de universiteit van Amsterdam, in den ouderdom van 68 jaar plotseling overleden.

Prof. Hijmans, een in de academische wereld en daarbuiten zeer gezien man, is tot in het begin van 1934 hoogleeraar in het Romeinsche recht aan de Amsterdamsche universiteit geweest; tegen het bereiken van zijn vijf en zestigste jaar achtte hij zelf den tijd gekomen om zich uit zijn voornaamsten werkkring terug te trekken. Hij had de Amsterdamsche universiteit toen vier en twintig jaren gediend, zich niet alleen een groote populariteit maar ook een groot gezag verworven; de bijzondere lof, dien men hem naar aanleiding van zijn aftreden toegekend heeft, was stellig ten volle verdiend. (Alg. Handelsblad)

G. ROEMENIE. — Goga's buitenlandsche politiek. - Telegramwisseling met den Franschen minister van Buitenlandsche Zaken, Delbos. —

In den aanvang van zijn groote radio-rede heeft de nieuwe Roemeensche minister-president Goga allereerst verklaard, dat Roemenië zijn bondgenootschappen en bestaande vriendschappen zal eerbiedigen, evenals die der minderheden.

Delbos heeft van Micescoe, den Roemeenschen minister van Buitenlandsche Zaken, een telegram ontvangen, waarin deze zijn groote voldoening uitdrukt met hem te kunnen samenwerken aan de handhaving van de traditioneele betrekkingen van vriendschap, die Roemenië en Frankrijk binden in het belang van den vrede, en aan de versteviging van de gemeenschappelijke belangen. In zijn antwoord-telegram verklaarde Delbos zeer gevoelig te zijn voor de gevoelens van vriendschap, die in het telegram tot uitdrukking worden gebracht. (Telex-A. N. P.)

(Vor. ber. Delbos—Roemenië 3051 E.; Goga 3076 C.)

H. AMSTERDAM. — Dr. L. Heyermans verlaat den Gemeentedienst. —

De heer L. Heyermans, arts, die als directeur van den Gemeentelijken Gezondheidsdienst van Amsterdam op 28 Dec. '37 afscheid nam, is benoemd tot Officier in de Orde van Oranje-Nassau.

Uit de rij van gemeentedienaren, die de bemoeiingen van de gemeentelijke overheid op verschillende gebieden op hoog peil hebben gebracht, treedt daarmede een man, die zich voor het welzijn van de Amsterdamsche bevolking wel zeer bijzondere verdiensten heeft verworven. (De Maasbode)

I. NEDERLAND. — Dr. H. Colijn over de vooruitzichten van Nederland voor 1938. —

Minister-president dr. H. Colijn heeft in een onderhoud met den vertegenwoordiger van de „Agence Economique et Financière" zijn indrukken weergegeven ten aanzien van de belangrijkste problemen in verband met de vooruitzichten voor 1938 op politiek en economisch gebied in Nederland, Nederl.-Indië en de wereld. De internationale economische positie, aldus minister Colijn, is in vergelijking met die van einde 1936, achteruitgegaan.

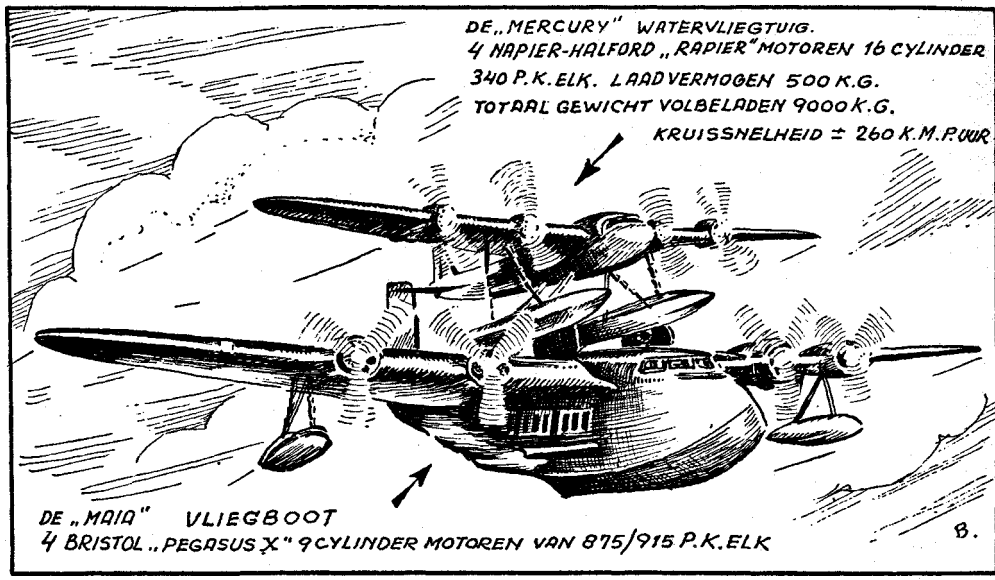
Antwoordend op de vraag of de handelsbelemmeringen in de wereld binnen afzienbaren tijd zouden kunnen worden verlicht of opgeheven, verklaarde dr. Colijn: „Het streven naar nationale zelfvoorziening neemt hier en daar op beslissende wijze toe en dit kan geen ander gevolg hebben dan dat het wereldgoederenverkeer nog meer zal worden afgesnoerd en de verarming der volkeren toeneemt. Het uittreden van Italië uit den Volkenbond kan wel als het overlijdensbericht van de collectieve veiligheid worden beschouwd.

Op economisch gebied valt over den toestand van Nederland niets nieuws te zeggen. Invoer en uitvoer zijn beide belangrijk toegenomen, al hebben we het peil van 1929 nog lang niet bereikt. Let men hierop alleen, dan is de toestand in Dec. 1937 beter dan in Dec. 1936. Waagt men zich eind 1937 aan bespiegelingen voor de toekomst, dan heb ik evenwel het gevoel, dat wij blij mogen zijn indien de lijn in 1938 van nu aan horizontaal blijft loopen.

De economische situatie in Indië is zeer sterk verbeterd al ziet het er momenteel lang zoo rooskleurig niet meer uit als enkele maanden geleden. Gelukkig echter zijn er in de afgeloopen jaren enkele internationale regelingen voor sommige belangrijke stapelproducten tot stand gekomen (tin, thee, rubber, suiker), die een terugval tot onremuneratieve prijzen zullen voorkomen. (Telex-A. N. P.)

(Vor. ber. Dr. Colijn 3017 D.)

A. LUCHTVAART. — De vliegboot „Maia" draagt het watervliegtuig „Mercury" de lucht in. — Het door Major Mayo uitgedachte en door Short Bros gebouwde gecombineerde vliegtuig de „Mercury" en de „Maia" is een geniaal project, waardoor het watervliegtuig „Mercury", met 9000 K.G. volbeladen — zoodat het op eigen kracht onmogelijk van het water zou kunnen loskomen —, op den rug van de vliegboot „Maia" wordt genomen, dan op groote hoogte wordt gebracht, die het met zijn zwaren last niet zou kunnen bereiken en vervolgens wordt losgelaten.

(Overname zonder bronvermelding verboden)

B. CUBA. — Amnestie. - Oud-president Machado. — Op grond van de amnestie voor alle politieke gevangenen van Cuba, die ook geldt voor oud-president Machado en de leden zijner regeering, heeft de Cubaansche regeering alle beschuldigingen tegen Machado ingetrokken. De oud-president, die te New York in een ziekenhuis lag, nadat hij naar aanleiding van een uitleveringsverzoek in hechtenis was genomen, is dan ook onmiddellijk in vrijheid gesteld. (N. Y. Herald Tribune) **(Vor. ber. Machado 926 G.)**

C. NEDERLAND. — Onderwijs. - Inaugureele rede van Prof. Dr. B. H. J. Weerenbeck over: „Remarques sur la linguistique et la langue française". —
Dezer dagen heeft prof. dr. B. H. J. Weerenbeck het ambt van buitengewoon hoogleeraar in de Fransche en Provinciale taalkunde aan de R.K. Universiteit te Nijmegen aanvaard met een rede over: „Remarques sur la linguistique et la langue française". De bewonderaars van de schoone letteren, aldus spr., komen er soms wel eens toe, de linguistiek te beschouwen als een wetenschap, die zich slechts bezig houdt met punten en komma's; er bestaan zelfs menschen, die zich met de algemeene linguistiek bezig houden en desniettemin nog zeer weinig achting hebben voor degenen, die bijvoorbeeld een of eenige Germaansche of Romaansche talen bestudeeren. Terecht heeft F. de Saussure gezegd, dat de taal in het leven van enkelingen en gemeenschappen een belangrijker factor is dan welke andere ook. Daarom mag de taalstudie niet de aangelegenheid van enkele specialisten blijven.
Er is echter geen terrein, waar meer dwaze denkbeelden, meer vooroordeelen, meer zinsbegoochelingen of ficties zijn opgegroeid; men waant zich gemakkelijk linguist of philoloog bij een min of meer oppervlakkige studie van een of meer talen en anderzijds is het zeer moeilijk een taal, zelfs één enkele, methodisch, wetenschappelijk en volledig te bestudeeren.
De Saussure ziet dan ook slechts één middel om uit al de moeilijkheden te komen, n.l. zich eerst plaatsen op het terrein van de taal, die volgens hem niet mag worden verward met de spraak, van welke zij slechts een vastomschreven deel is. De Saussure onderscheidt de spraak, de taal en het woord. De spraak bestaat werkelijk, hetzij als vermogen van den mensch, hetzij als het geheel van alle manifestaties der menschelijke spraak, maar de taal, het woord, bestaan niet als realiteit, er bestaat deze of die taal, er zijn talen, er bestaat dit of dat afzonderlijk woord en er zijn meerdere zelfstandige woorden. M. Ch. Bally zegt: „De talen veranderen zonder ophouden en kunnen slechts functionneeren, wanneer wij niet veranderen. Op ieder oogenblik van haar bestaan zijn zij het product van een voorbijgaand evenwicht". Derhalve is het niet verwonderlijk, dat de linguistiek en zelfs de wetenschappelijke studie van een enkele taal slechts een beperkt aantal geleerden aantrekt. Ondanks den arbeid van Whitney, Brugmann, Osthoff, Braune, Sievers, Paul, Leskien, Gaston Paris, Meyer, Lübke e.a. blijven de fundamenteele problemen van de algemeene linguistiek onopgelost.
Dit heeft ook De Saussure opgemerkt. Een aanzienlijk aantal problemen van de Romaansche linguistiek heeft nog steeds geen bevredigenden uitleg gevonden. Bovendien heeft ook de invloed van de wijsbegeerte op de linguistiek, die nog steeds voortduurt, zooals M. F. Brunt zegt, meer dan een eeuw lang verkeerden invloed gehad.
Spr. behandelde voorts nog o.m. de psychologische karakteristieken bij het verschillend gebruik van den subjonctif, die overigens reeds het voorwerp van uitgebreide studies is geweest. (Red. K. H. A.)
(Vor. ber. Ambtsaanv. in het Onderwijs 3056 D.)

D. NEDERLAND. — Bond van Ned. Onderwijzers. — Het congres van den Bond van Nederlandsche Onderwijzers te Rotterdam heeft na korte bespreking goedgekeurd een motie van de landelijke jongerenorganisatie, luidende:
„de algemeene vergadering, kennis genomen hebbende van de volgende passage in de millioenennota:
„het zal dus duidelijk zijn, dat voorshands ook de mogelijkheid ontbreekt tot het doen van allerlei belangrijke uitgaven, die op zich zelf gewenscht of nuttig zouden zijn, zooals: verhooging van salarissen en loonen, verlaging van de leerlingenschaal bij het lager onderwijs, uitbreiding van de gelegenheid tot opneming in de ouderdomsverzekering en meer andere",
verzoekt het hoofdbestuur een versterkte actie te voeren voor verlaging van de leerlingenschalen, en verder alle maatregelen te nemen, die noodig zijn om te komen tot ordening van de onderwijzersopleiding".
Eveneens werd aangenomen een motie van het landelijk groepsbestuur voor het voorbereidend onderwijs betreffende den meer dan chaotischen toestand van genoemd onderwijs.
Tot slot werd behandeld een motie, luidende: De Bond van Nederlandsche Onderwijzers, in congres bijeen op 28 en 29 December te Rotterdam, kennis genomen hebbende van de verklaring van de regeering, dat zij het tijdstip, om te komen tot verlaging der leerlingenschalen, nog niet gekomen acht, spreekt over deze verklaring zijn diepe teleurstelling uit, handhaaft zijn bezwaren tegen de bestaande leerlingenschalen, die voor de zedelijke en intellectueele vorming der schooljeugd fatale gevolgen hebben en draagt het hoofdbestuur op met alle ten dienste staande middelen en onverminderde kracht de actie tot verbetering voort te zetten. Deze motie werd met groot enthousiasme goedgekeurd. (Vaderland)
(Vor. ber. Bond v. Ned. Onderwijzers 1633 F.)

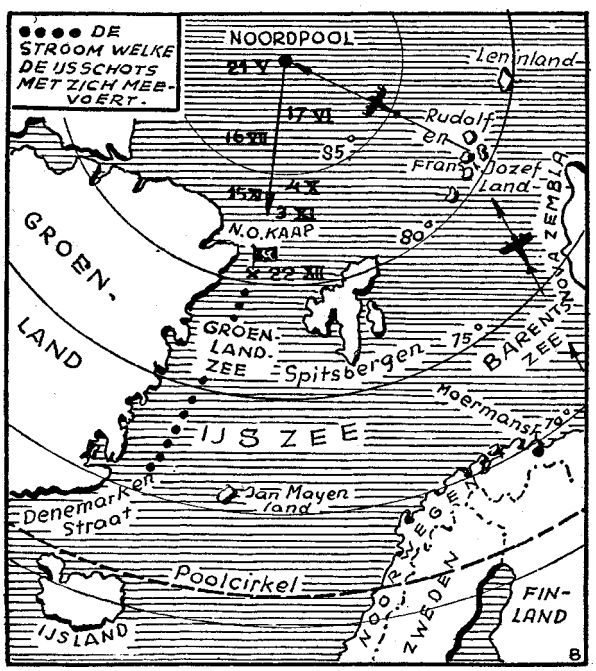
3 JANUARI 1938

A. POOLONDERZOEK. — Prof. O. J. Schmidt's Noordpool-expeditie. —

De bladen publiceeren een interview met prof. O. J. Schmidt, den leider van de administratie van den Noordelijken Zeeweg, over den tocht der vier Sovjet-geleerden op de ijsschots.

Schmidt vertelde, dat Papanin, Krenkel, Sjirsjof en Fjedorof, sedert zij per vliegtuig naar de Noordpool werden gebracht, 1500 K.M. hebben afgelegd in Zuidelijke richting. „Zij hebben in dien tijd zeer veel arbeid verricht, die kan bijdragen tot een betere kennis van het centrale Poolbekken. Zooals verwacht werd drijft de ijsschots via de Groenland-Zee naar den Atlantischen Oceaan, maar het tempo van die drift was sneller dan wij hadden gedacht. Een van de gevaarlijkste sectoren is men reeds voorbij.

De machtige stroom, die van Noord naar Zuid langs de kust van Groenland loopt in de richting van Denemarken-straat (tusschen Groenland en IJsland), en die zich vereenigt met den stroom, die uit het midden van de IJszee komt, voert thans de ijsschots

(Overname zonder bronvermelding verboden)

mee. Zij is reeds, evenals de overige in beweging zijnde ijsmassa, om Groenlands N.O. Kaap gezwenkt en drijft thans op 70—80 K.M. van de kust. Bij helder maanlicht zullen de vier geleerden stellig de steile kusten kunnen onderscheiden.

Het arbeidsplan der expeditie was op een jaar berekend, en daar het deel van de Groenland-Zee, waar de ijsschots thans drijft, ook weinig bekend is en zeer belangrijk, willen de vier Poolreizigers hun werk voortzetten. Wij zijn dan ook niet voornemens, vóór April/Mei de expeditie van het ijs te halen. Wij zijn echter paraat om op elk moment hulp te bieden aan de overwinteraars.

De taak hen van het ijs te halen zal vermoedelijk worden toevertrouwd aan den grooten ijsbreker „Jermak", die ook vliegtuigen aan boord heeft. Weldra zal de „Moermanets" van den hydrografischen dienst zich van Moermansk naar de Groenland-Zee begeven om den toestand van het ijs te observeeren. Het schip zal direct contact zoeken met de overwinteraars en zoo noodig zullen de opvarenden helpen bij het aanleggen van een vliegveld op de ijsschots." (Tass) **(Vor. ber. 2825 A.)**

B. NEDERLAND. — Tweede Kamer. - Wijziging land- en tuinbouw-ongevallenwet. —

Bij de Tweede Kamer zijn ingediend wetsontwerpen tot wijziging van de land- en tuinbouwongevallenwet 1922 en tot wijziging van de ongevallenwet 1921.

De wetsontwerpen beoogen de noodige aanpassing te bevorderen aan internationale overeenkomsten.

Van de geboden gelegenheid is tevens gebruik gemaakt om de regeling, welke hoofdstuk IXa der Ongevallenwet 1921 bevat betreffende beroepsziekten, te herzien in verband met leemten en onvolkomenheden van de thans geldende wettelijke regeling, waarop de practijk het licht heeft doen vallen.

Volgens de nieuw voorgestelde redactie zal aanspraak hebben op schadeloosstelling, ieder werkman, werkzaam of werkzaam geweest in een bedrijf, waarin werkzaamheden worden verricht, die tot een der in de wet genoemde beroepsziekten kunnen leiden, bij wien zich gedurende de dienstbetrekking of binnen den bij algemeenen maatregel van bestuur vastgestelden termijn na het einde der dienstbetrekking een beroepsziekte openbaart, voor zoover niet blijkt, dat dit zich openbaren geen verband houdt met de dienstbetrekking van den betrokken arbeider. In het bijzonder is bij deze wijziging gedacht aan het kantoorpersoneel, dat door zijn werkzaamheden in het bedrijf aan de inwerking der gevaarlijke stoffen of gassen kan zijn blootgesteld, hoewel het niet rechtstreeks met die stoffen of gassen omgaat. (N.R.Crt.)
(Vor. ber. Ongevallenwet 2417 A.)

C. HONGARIJE. — Inhoud van het nieuwe ontwerp-kieswet. —

Omtrent de bepalingen van het nieuwe kieswetsontwerp, dat heden bij de Kamer zal worden ingediend, meldt de Az Est:

Het actieve kiesrecht voor mannen is aan de volgende voorwaarden verbonden:

De stemgerechtigde moet den 26-jarigen leeftijd hebben bereikt, 10 jaar Hongaarsch burger zijn, zes jaar in dezelfde gemeente hebben gewoond en de 6-jarige lagere school hebben doorloopen.

Verdere hoedanigheden, die recht geven op de uitoefening van het kiesrecht, zijn o.a. het kostwinnerschap en zekere in den wereldoorlog verworven onderscheidingen. Landarbeiders moeten ten minste zes jaar in dienst geweest zijn van denzelfden werkgever. Een universitaire opleiding geeft in elk geval recht op het actieve kiesrecht. De vrouw moet 30 jaar zijn om te kunnen stemmen en overigens aan dezelfde voorwaarden voldoen.

Tot rijksdagafgevaardigde kan worden gekozen ieder, die het dertigste levensjaar heeft bereikt en aan zekere voorwaarden voldoet.

Het wetsontwerp behelst strenge bepalingen, waardoor de verkiezingsactie aan banden wordt gelegd en excessen bij de propaganda worden tegengegaan. Gedurende de week vóór den verkiezingsdag is elke propaganda ten strengste verboden, tijdens de verkiezingscampagne worden slechts vergaderingen van politieke partijen toegestaan, waarvan slechts leden van de regeering, van den Senaat en de bestaande Kamer, alsmede de candidaat en de kiezers van het betrokken district het woord mogen voeren, dus geen personen, die niet wonen in het district, waar de vergadering is belegd. Iedere afgevaardigde is verplicht in zijn kiesdistrict een uitvoerige mededeeling over zijn persoon en zijn levensloop te doen aanplakken. (Az Est)

D. NEDERLAND. — Economische Zaken. - Minister Steenberghe schetst zijn beleid. —

In twee memories heeft minister Steenberghe de hoofdlijnen van zijn beleid uiteengezet. De eene is de memorie van antwoord aan de Tweede Kamer over de begrooting van zijn departement, de andere is de memorie van antwoord in zake de begrooting van het Landbouwcrisisfonds.

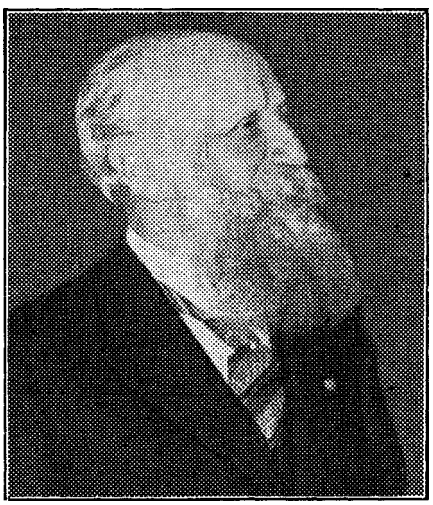
Bij 's ministers uiteenzetting van zijn economisch beleid kan men negatieve en positieve mededeelingen onderscheiden.

Wat de negatieve betreft: van den minister is niet te verwachten eenige maatregel tot verlaging van vaste lasten, geen landnationalisatie, geen staatshypotheekbank. Wat de positieve betreft: hij streeft naar bevordering van industrialisatie, naar bevordering van uit het bedrijfsleven zelf opkomende ordening, en naar verruiming der werkgelegenheid. De minister ontkent eenige protectionistische of autarkische tendenz bij zijn handelspolitiek; de tariefmachtigingswet zal dan ook zeker niet gebruikt worden voor de instelling van vechttarieven.
Zijn handelspolitiek is gericht op de afsluiting van bi-laterale verdragen, zoolang het streven naar multi-laterale verdragen zonder veel resultaat blijft.
Als concrete maatregelen kondigt de minister o.m. aan: verruiming van de credietverleening aan den kleinen middenstander, spoedige afkondiging der vestigingseischen, onderzoek naar het cadeaustelsel, een wetsontwerp tot regeling van den markt- en straathandel, spoedige invoering der nieuwe IJkwet, en wettelijke regeling van het accountantsberoep.
Zijn landbouwcrisisbeleid is als volgt samen te vatten: vasthouden aan de tot dusver gevolgde grondbeginselen van de landbouwcrisispolitiek (directe financieele steun, regeling van het binnenlandsche prijspeil en teeltregeling). Echter zal beperking en eventueel opheffing van de directe steunuitkeering plaats vinden zoodra voor eenig product een prijspeil is bereikt, dat de directe productiekosten goedmaakt. (Telegraaf)
(Vorig bericht Min. Steenberghe 2873 A.; Begrooting Econ. Zaken 1711 C.; Landb. Crisisfonds 2733 G.)

4 JANUARI 1938

A. **NEDERLAND. — Tweede Kamer. - Evenredige vrachtverdeeling in de binnenscheepvaart. —**
Bij de Tweede Kamer is ingediend een wetsontwerp tot wijziging van de wet van 5 Mei 1933 houdende tijdelijke maatregelen ter bevordering van een zooveel mogelijk evenredige vrachtverdeeling in de binnenscheepvaart. (Standaard)
(Vor. ber. Binnenscheepvaart 2352 G.)

B. **LOUIS FRANCK OVERLEDEN. —**
De gouverneur van de Belgische Nationale Bank, Louis Franck, is op 31 Dec. '37 overleden.

Louis Franck.

Louis Franck werd 27 November 1868 te Antwerpen geboren. Hij studeerde rechten en als advocaat wijdde hij zich voornamelijk aan het zeerecht.
In 1906 werd hij tot lid van de Kamer gekozen in het kiesdistrict Antwerpen. In de Kamer werd hij leider van de Vlaamsch-Liberalen.
Toen in 1914 de wereldoorlog uitbrak, bevond hij zich op een studiereis in de Congo. Hij keerde naar zijn vaderland terug.
Gedurende de bezetting was Franck een van de leiders van het burgerlijk verzet. Ook verzette hij zich tegen de Duitsche inmenging in den taalstrijd en in Januari 1918 werd hij veroordeeld en naar Duitschland gevoerd.
Na het sluiten van den wapenstilstand werd Louis Franck minister van Koloniën in het kabinet-Delacroix, welke functie hij gedurende vijf en een half jaar bekleedde. Behalve zijn werkzaamheden op koloniaal gebied, had hij een actief aandeel in de vervlaamsching van de hoogeschool van Gent.
In September 1926, na de instorting van den Belgischen franc, werd hij benoemd tot gouverneur van de Nationale Bank van België om den franc te stabiliseeren.
Toen in October van dit jaar het kabinet-Van Zeeland aftrad in verband met de incidenten inzake de Nationale Bank, vroeg Franck den koning een verlof van drie maanden, hetgeen hem werd verleend. (Agence Belga) **(Vor. ber. 2988 D.)**

C. **ZUID-AFRIKA. — Eerste vergadering van het inboorlingen-parlement. —**
De kamer der Zuid-Afrikaansche inboorlingen, de „Natives Representative Council", is voor het eerst bijeengekomen en hierdoor wordt een nieuwe phase ingeluid in het rassenprobleem in de Zuid-Afrikaansche Unie.
De Zuid-Afrikaansche inboorlingen hebben uiterst weinig invloed op de landsregeering. Het is dan ook niet te verwonderen, dat er onder hen eenige activiteit ontstaan is, en een aanzienlijke ontevredenheid. Om aan deze ontevredenheid tegemoet te komen, is in 1936 de „Natives Representation Act" aangenomen, tengevolge waarvan thans hoogergenoemde kamer bijeen heeft kunnen komen. (Daily Telegraph)
(Vor. ber. Naturellenkwestie 2949 C.)

D. **IERLAND (EIRE). — Nieuwe grondwet. —**
Dezer dagen is de nieuwe Iersche grondwet in werking getreden, waarbij de Iersche Vrijstaat den naam heeft gekregen van Eire (Ierland). Bij de nieuwe grondwet wordt Ierland verklaard te zijn een souvereine onafhankelijke democratische staat. De nationale vlag is de driekleur, groen-wit-oranje. De Iersche taal is als nationale taal de eerste officieele taal. De Engelsche taal wordt als tweede officieele taal erkend.
De president van Ierland wordt bij rechtstreeksche verkiezing voor 7 jaar gekozen door het volk. Hij roept de Dail Eireann (het Huis van Afgevaardigden) bijeen op advies van den Taoiseach (den premier). Het parlement bestaat uit den president en de twee huizen, de Dail en den Senaat. Laatstgenoemd lichaam bestaat uit 60 leden, van wie 11 door den premier worden benoemd en 49 gekozen.
Er is voorts een Raad van State, een adviseerend lichaam voor den president.
De koning van Engeland zal gemachtigd zijn op advies van de Iersche regeering diplomatieke en consulaire vertegenwoordigers aan te stellen en internationale verdragen te sluiten zoolang Ierland deel blijft uitmaken van het Britsche gemeenebest. De rechtspraak wordt opgeëischt voor geheel Ierland, maar zal niet worden uitgeoefend in de zes graafschappen van Noord-Ierland (Ulster). (Irish Times)
(Vor. ber. Grondwet 2865 F.)

E. **VEREENIGDE STATEN. — President Roosevelt verdedigt de democratie - De Binnenlandsche toestand. —**
In zijn boodschap aan het Congres heeft Pres. Roosevelt op 3 Januari 1938 o.m. het volgende gezegd:
De huidige feiten en de toekomstige kansen eischen, dat ik duidelijk en ernstig spreek over de oorzaken, ten grondslag liggende aan de gebeurtenissen, die ernstige bezorgdheid bij allen wekken. Ondanks de vastbeslotenheid van deze natie ten opzichte van den vrede wordt het duidelijk, dat de daden en de politiek van volkeren in andere deelen der wereld verstrekkende gevolgen hebben, niet alleen voor hun onmiddellijke naburen maar ook voor ons.
Ik ben er dankbaar voor, dat ons volk rustig is gebleven, ondanks de provocaties, die in andere tijden door haar ernst zeer wel een oorlog zouden hebben kunnen verwekken. Het volk en de regeering der Ver. Staten hebben getoond in staat te zijn zich te beheerschen en beschaafde stappen te doen ten behoeve van den vrede, terwijl zij terzelfdertijd de onaantastbaarheid zullen handhaven, die een onverbrekelijk deel vormt der souvereiniteit van een volk van 130 millioen menschen, tenzij wij verzwakken, onzen invloed ten gunste van den vrede vernielen en de souvereiniteit zelve in gevaar brengen.
Het is onze traditioneele politiek in vrede te leven met de andere volkeren. Wat meer is, wij hebben een leidende rol

gespeeld bij het bepleiten van het gebruik van vreedzame methodes van bespreking en verzoening bij internationale geschillen. Wij hebben gestreefd naar beperking der militaire strijdkrachten, maar in een wereld van hoogspanning en wanorde, waar de stabiele beschaving thans wordt bedreigd, wordt het een verantwoordelijkheid voor iedere natie, die naar vrede streeft in het binnenland en naar vrede met en onder de anderen, sterk genoeg te zijn om de inachtneming te verzekeren van die fundamenteele eischen eener vreedzame oplossing van conflicten, die de eenige en laatste basis van een ordelijk bestaan vormen. Vastberaden in onzen wil om de rechten van anderen te eerbiedigen en eerbied af te dwingen voor onze eigen rechten, moeten wij ons evenredig sterk houden in de zelfverdediging. Wij stellen ons voor onze verdragsverplichtingen na te komen, zooals wij dit in het verleden hebben gedaan. Wij kunnen echter niet zeker zijn van wederkeerigheid van den kant der anderen. Het niet in acht nemen van verdragsverplichtingen schijnt gevolgd te zijn op de oppervlakkige neiging zich af te wenden van den democratischen, vertegenwoordigenden regeeringsvorm. Daaruit zou men kunnen afleiden, dat de wereldvrede door middel van internationale overeenkomsten het veiligst is in handen van de democratische, vertegenwoordigende regeeringen — met andere woorden, de vrede wordt ten hoogste in gevaar gebracht in en door die naties, waar de democratie op zijde gezet of nooit tot ontwikkeling gekomen is. Ik gebruik de woorden „oppervlakkige neiging" want ik geloof nog steeds, dat de beschaafde mensch in toenemende mate vasthoudt en op den langen duur zal vasthouden aan werkelijke deelneming aan zijn eigen regeering. Ons volk gelooft, dat in den loop der jaren de democratie hersteld of ingesteld zal worden bij die volkeren, die haar thans niet kennen.

De Binnenlandsche toestand. — President Roosevelt wenscht de begrooting zoo spoedig mogelijk in evenwicht te brengen. Dit is echter afhankelijk van drie voorwaarden:

1. Er moet werk verschaft worden aan iederen Amerikaan, die behoeftig is en wil werken.
2. Iedere onnoodige federale activiteit moet zooveel mogelijk besnoeid worden.
3. De koopkracht van de natie moet verhoogd worden, zoodat de daaruit voortvloeiende belastingen voldoende zullen zijn voor de dekking van de noodzakelijke uitgaven der regeering, die — aldus Roosevelt — niet veel beneden 7 milliard dollar per jaar gebracht kunnen worden zonder essentieele functies te vernielen of het volk te laten verhongeren.

Voortgaande legde Roosevelt den nadruk op de noodzakelijkheid van samenwerking tusschen kapitaal en arbeid. „Het misbruik van de macht van het kapitaal, of de egoistische opschorting van kapitaalgebruik, moet beëindigd worden, anders zal het kapitalistische systeem zichzelf door zijn eigen misbruiken vernielen."

De president voegde hieraan toe, dat hij een speciale boodschap aan het Congres zal richten over den wederopbouw van de bestaande wetten ten aanzien van de betrekkingen tusschen de regeering en zekere zakenprocessen. Hij sprak de hoop uit, dat de zakenwereld de regeering zal helpen bij haar pogingen om de zakenwereld bij te staan.

Wat de arbeiders betreft zeide Roosevelt de ongelukkige verdeeldheid onder de arbeiders te betreuren. Deze vertraagt de productie in zekere industrieën. De president bepleitte de onmiddellijke wenschelijkheid van verhooging der loonen der laagstbetaalde groepen in alle industrieën. Tevens beval hij aan, meer te denken aan wat de arbeiders in het geheel jaarlijks verdienen dan aan hun belooning per uur en per dag.

Roosevelt eindigde zijn toespraak met een krachtig pleidooi ten gunste van samenwerking tusschen kapitaal en arbeid, waarbij hij er den nadruk op legde, dat geen regeering samenwerking kan voorschrijven. Het is echter de plicht van allen, die vertrouwen hebben in de democratische methodes, zooals die toegepast worden op de industrie, den landbouw en de zakenwereld, het uiterste te doen om samen te werken met de regeering in welk program ook, dat gesanctionneerd is door de door het volk gekozen vertegenwoordigers.

„Ik ben niet van plan het volk te desavoueeren en ik ben er zeker van, dat het Congres der Vereenigde Staten dit evenmin zal doen." (New York Herald Tribune)

(Vor. ber. President Roosevelt 3013 C.)

A. NEDERLAND. — Bruggenbouw. - Nieuwe brug te Hedel opengesteld. —

Een uiterst belangrijke schakel in de verbinding Noord-Zuid, meer in het bijzonder Amsterdam—Zuid-Limburg, de nieuwe brug over de Maas bij Hedel, is op 29 Dec. '37 voor het verkeer opengesteld. De gezamenlijke wijdte van de openingen dezer brug is 400 meter, tegen 680 meter bij de 400 meter bovenstrooms liggende spoorbrug. In verband met de vernauwing van het zomerbed is de hoofdoverspanning 120 meter, voorts bevat de brug 5 openingen van 40 meter ten Noorden en 2 openingen van 40 meter ten Zuiden hiervan. De onderkant der constructie bevindt zich, evenals bij de spoorbrug op 11.40 meter + N.A.P.

De breedte van het rijdek is 11 meter, met 4 verkeersstrooken, gelijk aan die der bruggen bij Vianen en Zaltbommel. Aan weerszijden is naast den rijweg een verhoogd pad van 2.50 meter breed voor wielrijders en voetgangers.

De bovenbouw vertoont den vorm van de brug bij Vianen. De onderbouw bestaat uit twee stroompijlers, vijf kleine pijlers en twee landhoofden, het Noordelijke is in den ouden Maasarm gebouwd.

(Telegraaf) **(Vor. ber. Bruggenbouw 2579 A.)**

B. PARAGUAY. — Leider van het communistisch complot gedood. —

De communistische samenzwering in Paraguay werd geleid door den vroegeren commandant Estigarribia. De samenzweerders trachtten zich dezer dagen meester te maken van een militaire post van de intendance van het departement van Oorlog. Na een hevig vuurgevecht werden de opstandige elementen verdreven. Estigarribia werd gedood. Hij heeft indertijd groote vermaardheid verworven, door de wijze, waarop hij den strijd tegen de Bolivianen in den Gran Chaco-oorlog volhield en zijn leger ten slotte zelfs de overwinning deed behalen over den sterkeren tegenstander. Zijn eere-naam was de „Napoleon van den Gran Chaco." (El Progeso, Ansuncion)

(Vor. ber. Opstand 2184 C.)

5 JANUARI 1938

C. DUITSCHLAND. — De Britsch-Duitsche Vlootovereenkomst. —

In het Duitsche Staatsblad is de tekst afgekondigd van de aanvullende Britsch-Duitsche vlootovereenkomst, welke in Juli '37 gesloten is en begin November in werking trad.

Deze overeenkomst werd gelijktijdig gesloten en gewijzigd met de Britsch-Russische vlootovereenkomst. De accoorden zijn bijna gelijk van vorm en hebben ten doel, de principes omtrent uitwisseling van inlichtingen, neergelegd in het Londensche vlootverdrag van 1936, dat tusschen Groot-Brittannië, de Vereenigde Staten en Frankrijk werd gesloten, uit te strekken tot Duitschland en Sovjet-Rusland. Bij de thans gepubliceerde overeenkomst heeft Duitschland zich verbonden, op grondslag van wederkeerigheid, aan de Britsche regeering zeer gedetailleerde inlichtingen te verstrekken over vlootaanbouw en vlootprogramma. Hierdoor is de mogelijkheid van geheimen bouw van oorlogsschepen uitgesloten.

Overigens bevat de overeenkomst met Duitschland nog bijzondere besluiten, waarin voorbehoud gemaakt wordt voor het geval de Sovjetvloot bepaalde grenzen te boven zou gaan. (Berliner Tageblatt)

(Vorig bericht 2868 B.)

D. NEDERLAND. — Mond- en Klauwzeersterfte stijgt. - Totaal aantal bedraagt reeds ± 13.000. —

Wij vernemen, dat sedert het begin van de huidige epizoötie door de drie groote destructoren (Bergum, Son en Overschie) reeds 12.430 dieren zijn vernietigd, welke zijn gestorven als direct of indirect gevolg van mond- en klauwzeer.

	Bergum	Son	Overschie
Tot 27 Oct.	320	450	1800
27 Oct.—18 Nov. . . .	2280	900	575
18 Nov.—2 Dec. . . .	2000	700	175
2 Dec.—Dec.	2050	1000	180
Totaal	6650	3050	2730

Tijdens de groote mond- en klauwzeer-epizoötie van 1911 stierven 17.400 runderen en varkens.

(Alg. Handelsblad) **(Vor. ber. 3054 G.)**

E. NEDERLAND. — Ouderdomsverzekering. —

Bij de door hem voorgenomen tot stand te brengen wettelijke maatregelen op het gebied der sociale verzekering stelt Minister Romme zich voor, zooveel mogelijk aansluiting tusschen de onderscheiden takken dier verzekering te bevorderen.

Een voorstel tot betreding van den weg naar Staats-

pensioen, die overigens door den wetgever te onzent afgesloten is, is van den Minister niet te verwachten. Iets anders is het treffen van een voorziening voor degenen, die niet door eigen verzuim buiten de werking der Invaliditeitswet en Ouderdomswet zijn gebleven, maar die tengevolge der maatschappelijke crisis-verschuivingen thans een risico loopen, dat zij bij de letter der huidige wettelijke regelingen niet hebben kunnen ondervangen, doch dat die wettelijke regelingen in het algemeen bedoelen te dekken. Het ligt in het voornemen van den Minister, de voorbereiding dezer aangelegenheid verder ter hand te nemen, opdat voorstellen ter zake aan de Staten-Generaal kunnen worden gedaan, zoodra zulks in verband met den financieelen toestand des Rijks oirbaar kan worden geacht. (Orgaan P. T. T).

(Vor. ber. Invaliditeits- en Ouderdomsrente 300 K.)

A. VEREENIGDE STATEN. — Begrooting 1938-'39.

Bij het indienen van de begrooting voor het jaar, dat op 1 Juli 1938 aanvangt, heeft president Roosevelt op 5 Jan. 1938 een rede uitgesproken, waarin hij zeide, dat hij besnoeiing zou willen aanbevelen der regeeringsuitgaven voor plannen, betreffende aanleg van groote wegen, havenwerken en rivierverbeteringen, benevens van de uitgaven voor nieuwe openbare gebouwen en voor plannen tot landaanwinning, aangezien hij verwacht, dat de rijksinkomsten geringer zullen worden, terwijl uitvoerig is aangetoond, dat deze uitgaven niet zoo veel werkgelegenheid doen ontstaan als andere methoden om zorg te dragen voor de werkloozen. Voorts drong president Roosevelt aan op beperking van een aantal werken, teneinde meer geld beschikbaar te maken voor werkzaamheden ter bestrijding van overstroomingsrampen.

Volgens de ramingen zullen de uitgaven in het begrootingsjaar 1938-'39 $ 6.869.000.000 en de inkomsten $ 5.919.000.000 groot zijn, vergeleken met $ 7.408.000.000 en $ 6.320.000.000 voor het loopende begrootingsjaar. Het deficit zou $ 950.000.000 groot zijn, d.w.z. $ 138 millioen minder dan het tekort dat op de loopende begrooting verwacht wordt. Voor het derde jaar, aldus president Roosevelt, zouden wij dus voortgaan met de vermindering van het begrootingstekort. De ramingen der inkomsten omvatten $ 2.414 millioen, die opgebracht moeten worden door de inkomstenbelasting en $ 390 millioen, die uit invoerrechten moeten komen. De geraamde uitgaven behelzen o.m. $ 991 millioen voor de landsverdediging, $ 539 millioen voor oudstrijders-pensioenen, $ 976 millioen rente op de staatsschuld, $ 691 millioen voor openbare werken, $ 1.266 millioen voor werkloozensteun en $ 932 millioen voor uitgaven volgens de wet op de sociale veiligheid. Naar schatting zal de openbare schuld op 30 Juni 1939 in hoofdzaak gestegen zijn tot $ 38.528 millioen.

Aan het einde van zijn rede beval de president aan, de Civilian Conservation Corps aldus te reorganiseeren, dat zij voorzien wordt van een evenredig kapitaal en gemachtigd zal zijn eigen obligaties, gewaarborgd door de Ver. Staten, uit te geven.

(New York Herald Tribune)

(V. b. Begrooting 2856 F.; Pres. Roosevelt 3081 E.)

B. ABESSYNIE. — Patriarch geëxcommuniceerd. —

De Heilige Synode der Koptische kerk te Cairo heeft in plenaire zitting de excommunicatie van den aboena Abraham te Addis Abeba uitgesproken en het besluit der Italiaansche autoriteiten, waarbij hij tot patriarch der Koptische kerk benoemd is, van nul en geener waarde verklaard. Derhalve blijft de aboena Cyrillos het eenige erkende hoofd der Koptische kerk in Abessynië. (Akcham)

(Vor. ber. Abessynië 2978 B.)

C. ROTTERDAM. — Kamer van Koophandel en Fabrieken - Afscheid van den voorzitter, den heer W. A. Engelbrecht. —

De openbare vergadering, waarin de heer W. A. Engelbrecht op 30 Dec. afscheid heeft genomen als voorzitter der Kamer, werd bijgewoond door mr. dr. A. A. van Rhijn als vertegenwoordiger van den minister van Economische Zaken, en door mr. P. Droogleever Fortuyn, burgemeester, alsmede door de heeren J. Brautigam, J. B. J. Ratté, wethouders, en mr. M. Smeding, gemeente-secretaris.

De minister van Economische Zaken, mr. M. P. L. Steenberghe, heeft na afloop van de openbare receptie den heer W. A. Engelbrecht in een van groote waardeering getuigende toespraak medegedeeld, dat het H. M. heeft behaagd hem te benoemen tot commandeur in de orde van Oranje-Nassau. (De Maasbode)

(Vor. ber. Kamer v. Koophandel 2751 D.)

6 JANUARI 1938

D. NEDERLAND. — Tweede Kamer - De begrooting van Economische Zaken. —

De begrooting van het Dep. van Economische Zaken is z. h. stemming aangenomen (aanteekening dat de communisten tegen zijn). (N. Rott. Crt.)

(Vorig bericht 3080 D.)

E. NEDERLAND. — Erkenning Koning van Italië als Keizer van Abessynië - Telegramwisseling tusschen Negus Haile Selassie en H. M. de Koningin - Italiaansch commentaar. —

Naar aanleiding van het bericht, dat de Negus Haile Selassie in een telegram aan de staatshoofden der Oslolanden er zijn ongerustheid over heeft uitgesproken, dat op uitnoodiging van de Nederlandsche regeering deze staten in overweging zullen nemen de bezetting van Ethiopië door Italië „de jure" te erkennen, wordt van bevoegde zijde er op gewezen, dat het Nederlandsche voorstel betrekking heeft op een erkenning „de facto", doch dat van een erkenning „de jure" nimmer sprake is geweest.

De Abessynische legatie te Londen heeft een mededeeling gepubliceerd, volgens welke H. M. Koningin Wilhelmina een telegram heeft gezonden aan den Negus, waarin o.m. gezegd wordt, dat Nederland, terwijl het zich houdt aan de politiek van het volkenrecht, rekening moet houden met de verovering van Abessynië, welke de Volkenbondsmaatregelen, waaraan Nederland heeft deelgenomen, niet hebben kunnen verhinderen. Het telegram voegt hieraan toe, aldus deze mededeeling van de legatie van Abessynië, dat de Nederlandsche regeering zich in verbinding heeft gesteld met de andere mogendheden, ten einde haar te raadplegen over „een regularisatie van de betrekkingen met Italië. Mijn regeering heeft niet het voornemen over te gaan tot een erkenning de jure."

De Negus heeft op dit telegram een antwoord gezonden, waarin hij o.m. zegt, dat hij dankbaar is voor de getrouwheid, waarmede Nederland de Volkenbondsmaatregelen heeft toegepast. De Negus voegt hieraan toe, dat het Abessynische volk er nooit in zal berusten, zich te onderwerpen aan de Italiaansche overheersching. „Ik begrijp wel", zoo gaat de Negus verder, „de zorgen van diplomatieken aard, die de regeering van Uwe Majesteit bezighouden, maar ik heb de vaste hoop, dat zij geen oplossing zal aanvaarden, die zou kunnen worden uitgelegd als een aanvaarding van een algemeen veroordeelden toestand."

Italiaansch commentaar. — Het initiatief van Nederland ten gunste van een erkenning van het Italiaansche keizerrijk, wordt door Virginio Gayda in de Voce d'Italia besproken.

„Het zijn niet de kleine landen," schrijft Gayda, „die de agressiviteit van Italië duchten en die probeeren er zich tegen te verdedigen door te weigeren de vruchten der beweerde Italiaansche agressie in Abessynië te erkennen, het zijn zekere groote mogendheden, die hun politiek voeren, vijandig aan de wettige rechten van Italië, en die, na de kleine landen bij deze politiek te hebben gehaald, thans door intimidatie de heilzame deserties der laatste tot een terugkeer tot een vrije beoordeeling hunner nationale belangen verhinderen."

(Telex-A. N. P. - Voce d'Italia)

(Vor. ber. 3074 C.; Haile Selassie 2467 A.; Koningin Wilhelmina 2950 C.)

F. VEREENIGDE STATEN. — President Roosevelt verdedigt de Democratie. - Indrukken in het buitenland. —

Engeland. — De toon en de inhoud van de redevoering van president Roosevelt worden in gezaghebbende Britsche kringen ten zeerste toegejuicht. De opmerkingen van president Roosevelt over de democratie worden in het bijzonder van pas geacht en haar strekking wordt, evenals zijn verwijzingen naar de verdragsverplichtingen, geheel gedeeld. Het is duidelijk, dat de Britsche en Amerikaansche staatslieden dezelfde opvattingen hebben.

Duitschland. — De rede van president Roosevelt is ongunstig in Duitschland ontvangen. Men acht het begrijpelijk, dat hij het democratische régime van zijn land prijst, maar vindt het verwaandheid te spreken over andere politieke systemen in de bewoordingen waarvan president Roosevelt zich bediend heeft.

Italië. — De rede van president Roosevelt heeft in Italië eveneens een slechten indruk gemaakt, maar geen verrassing gewekt. Men merkt op, dat Italië veel democratischer is dan de „groote democratieën".

(Vorig bericht 3081 E.)

G. DUITSCHLAND. — Legeruitbreiding met 2 millioen 400.000 man. —

Volgens de „Daily Telegraph" heeft in de Duitsche pers een aankondiging gestaan, dat mannen, geboren in de jaren 1893 tot 1900, en dus thans tusschen de

37 en 45 jaar oud, zich moeten melden voor een medische keuring, welke voorafgaat aan hun oproeping voor den militairen dienst.
In Oost-Pruisen, waar speciale regelingen van kracht zijn, aangezien dit gebiedsdeel van de rest van het Rijk is gescheiden, strekt deze oproep zich uit tot den jaargang 1883, dus tot mannen van 54 jaar.
Deze maatregelen zouden het eventueel mogelijk maken, afgescheiden van de gepantserde divisies, die buiten het kader van de 13 legerkorpsen staan, onmiddellijk 2.400.000 man te mobiliseeren.
De lichtingen van 1914 af hebben, gelijk bekend, een diensttijd van twee jaar. Bovendien moeten nu alle mannen beneden de 45 jaar — in Oost-Pruisen 55 — acht weken dienen. (Daily Telegraph)
(Vor. ber. Leger, Vloot en Luchtmacht 2979 D.)

A. ROEMENIE. — Een verklaring voor het plotselinge bewind van Goga. - Démarches van Engeland en Frankrijk in zake de minderheden. —
Welk geheim er schuilt achter den plotselingen zwaai naar rechts in Roemenië, welke een der felste anti-semietische groepen des lands aan het bewind heeft gebracht, wordt slechts heel geleidelijk onthuld. De buitenwereld was over deze zwenking niet meer verrast dan de Roemenen zelf, met uitzondering van enkele ingewijden. Men gelooft thans, dat de invloed van het leger te elfder ure koning Carol er toe gebracht heeft de regeering-Tatarescu weg te zenden, en de partij van Goga aan het bewind te brengen.
Vier jaar lang had de groep-Tatarescu geregeerd, en steeds ten nauwste met den koning samengewerkt. Plotseling ontdekte de koning echter, aldus de verklaring van een gezaghebbend persoon, dat de fascistische beweging der IJzeren Garde in het leger vele aanhangers had gekregen, vooral onder de jongeren. Bij de jongste verkiezingen verkreeg deze beweging 66 afgevaardigden en verwierf zij in het bijzonder op het platteland grooten aanhang. Haar leider, kolonel Codreau, sprak zich uit tegen den Volkenbond, tegen de democratie en voor samenwerking met Berlijn en Rome.
De leiders der Nationaal-Christelijke partij welke thans aan het bewind is, zijn in staat aan de IJzeren Garde veel wind uit de zeilen te nemen. Hun programma's vertoonen immers veel gelijkenis, maar verschillen in zooverre, dat terwijl de partij van Goga met de andere groepen wil samenwerken, Codreau de macht geheel voor zich alleen opeischt. Goga heeft niet slechts leden van de Democratische partij, met name pro-Fransche en pro-Engelsche ministers in zijn kabinet opgenomen, maar tevens Antonescu, den bijzonder Fransch-gezinden minister van Oorlog, die de afgod is van het Roemeensche leger.
Zijn positie wekt eenige bevreemding, want als afgod van het Roemeensche leger en vriend van Frankrijk, is hij tevens een gunsteling van de IJzeren Garde en vriend van kolonel Codreau, terwijl hij voorts den volledigen steun bezit van koning Carol en van den eersten minister; generaal Antonescu, die vroeger chef van den generalen staf was, heeft toegezegd niet slechts de sterke man te zijn, maar tevens een sleutelpositie in te nemen ten aanzien van de toekomst, nu de tegenwoordige toestand des lands voor velen nog vol onzekerheid is.

Minderheden. — De Britsche gezant te Boekarest heeft opdracht ontvangen, de Roemeensche regeering op de meest vriendschappelijke wijze te herinneren aan de belangstelling van de Britsche regeering voor het Parijsche minderhedenverdrag, onder de oorspronkelijke onderteekenaars waarvan ook Roemenië zich bevond, en voor de procedure ten opzichte van de minderheden in het algemeen.
Gemeld wordt, dat de Fransche regeering een soortgelijken stap heeft gedaan.
Aan het einde van den wereldoorlog zag Roemenië zijn territorium en bevolking meer dan verdubbeld. Het kreeg de provincie Transsylvanië en daarmede een vierde deel van de tegenwoordige Joodsche bevolking. In ruil voor deze groote gebiedstoeneming ging Roemenië het minderhedenverdrag van 9 Dec. 1919 aan met de Vereenigde Staten, het Britsche Imperium, Frankrijk, Italië en Japan, welk verdrag door den Volkenbond werd gewaarborgd. Art. 8 van dit verdrag garandeerde volledige gelijkheid in burgerlijke en politieke rechten voor alle Roemeensche staatsburgers, onverschillig van welk ras, taal of godsdienst. In het verdrag wordt bepaald, dat geen persoon van Roemeensche nationaliteit eenige moeilijkheid zal ondervinden wegens zijn godsdienst of ras, wat betreft het genot van burgerlijke en politieke rechten en in het bijzonder wat betreft de toelating tot den overheidsdienst en tot bepaalde beroepen en industrieën. Art. 7 van het verdrag stelt nog eens nadrukkelijk vast, dat Roemenië alle Joden, die op eenig deel van het Roemeensche territorium wonen, en geen andere nationaliteit bezitten, zonder eenige formaliteit als Roemeensche staatsburgers zal erkennen.

Politieke partijen. — De politieke partijen beginnen thans hun houding ten aanzien van de regeering-Goga te bepalen. De Nationale Boerenpartij heeft een krachtige oppositie aangekondigd. De Liberalen staan wantrouwend ten aanzien van het rassen-experiment doch blijven voorloopig gereserveerd. De „IJzeren Garde" heeft de eerste maatregelen van de nieuwe regeering met sympathie ontvangen, doch neemt verder een afwachtende houding aan. De onafhankelijke liberalen onder leiding van Bratianu staan vijandig tegenover de regeering.
Alleen het „Roemeensche Front" onder Vaida Voivode en de Nationaal Democraten onder Jorga zijn de regeering welwillend gezind.
Alle departementale en gemeenteraden zijn bij decreet ontbonden en zullen door voorloopige commissies vervangen worden tot dat de nieuwe verkiezingen zullen zijn gehouden. Bij koninklijk decreet is de politiecommissaris van Boekarest, generaal Marinescu, bekleed met gelijke macht als een onderstaatssecretaris van binnenlandsche zaken. De generaal is een der vertrouwenslieden van den koning. In het vorige kabinet bekleedde hij de functie van onderstaatssecretaris van binnenlandsche zaken en hij verzorgde de politiemaatregelen bij de jongste verkiezingen.
(Agence Belga - Le Temps - Reichspost)
(Vor. ber. Min. Goga 3078 G.)

B. JAPAN — Een interview met Admiraal Soetsoegoe. - „Verwijdering van de blanken uit het Verre Oosten"
Het Japansche politieke tijdschrift „Kaizo" publiceert een interview met admiraal Soetsoegoe, waarin de Japansche minister van Binnenlandsche Zaken de Japansche plannen ten aanzien van China onomwonden uiteenzet. Op het oogenblik wordt minister Soetsoegoe als een der leidende personen in de regeering en zelfs als de toekomstige minister-president beschouwd.
De minister zeide, in antwoord op de vraag, of de radicale elementen van het leger bezetting van Noord-China eischen, dat in Noord-China een regeering met een bijzonder karakter noodzakelijk is.
Deze regeering zal anders zijn dan die van Mandsjoekwo. Zij zal rekening houden met de Chineesche zeden en het geluk van de bevolking. Natuurlijk zal deze regeering anti-communistisch zijn.
Vervolgens zullen de regeeringen van Peking en Nanking worden samengevoegd tot één regeering van China.
De Britsche minister-president heeft verklaard, dat Japan een bewind naar eigen smaak in China wil stichten; dat is miskenning van de Japansche bedoelingen. Japan wil een duurzamen vrede in het Verre Oosten vestigen. De handelsbelangen der blanken moeten verbleeken voor de zon van Japan.
Soetsoegoe verklaarde verder, dat Japan, China en Mandsjoekwo een politiek, economisch en ideologisch blok moeten vormen.
Ten aanzien van een eventueele verwijdering van de blanken uit het Verre Oosten, zei hij, dat de menschheid op het oogenblik een tijd beleeft, waarvan de gevolgen niet te overzien zijn. De minister is vast overtuigd, dat het gele ras het geluk zal verwerven, dat de hemel voor hem heeft weggelegd. Het juk der blanken op de schouders van de gele rassen moet verdwijnen. Dit zal een algemeene strijd ten gevolge hebben.
Op de vraag over de Engelsche en Russische hulp aan China en de Japansche expansie naar het Zuiden, zeide de minister, dat om den tegenstand van China te breken, de hulp van Engeland noodzakelijk moet ophouden. Dit moet; zelfs als een oorlog er het gevolg van zou zijn. Hij vraagt zich af, waarom Engeland niet de nuttelooshеid van zijn actie in China wil zien en hij gelooft niet, dat Amerika zich door Engeland in een oorlog zal laten meesleepen.
Tenslotte verklaarde Soetsoegoe, dat China en de blanken zich de economische kracht van Japan niet kunnen voorstellen; Japan zal nooit een tijdperk beleven, als Duitschland na den oorlog.
Het Japansche nieuwsagentschap Domei meldt, dat het interview van admiraal Soetsoegoe door de buitenlandsche pers geheel verkeerd is weergegeven. De minister had gezegd, dat het doel van Japan's actie is, de samenwerking tusschen Japan en China.
(Kaizo - Domei) **(Vor. ber. China-Japan 3076 A.)**

C. PALESTINA. — Witboek van de Britsche regeering - Het verdeelingsplan. —
Te Londen is op 4 Januari 1937 gepubliceerd het witboek in zake Palestina, waarin bijzonderheden worden vermeld over de technische commissie, die naar Palestina zal gaan. De functies dezer commissie zullen beperkt blijven tot het vaststellen van de feiten ter plaatse en tot het onderzoeken in bijzonderheden van de practische mogelijkheid van het verdeelingsplan. De mededeelingen betreffende de commissie zijn

vervat in een missive van den minister van koloniën aan den Hoogen Commissaris voor Palestina, waarin de minister o.m. zegt:
In een verklaring door de regeering in Juli '37 afgelegd, heeft zij haar goedkeuring gehecht aan de conclusies van de koninklijke commissie en haar voorstel tot een verdeeling van Palestina in drieën. In verband met de publieke belangstelling voor de critiek op het verdeelingsplan hecht de minister eraan in het licht te stellen, dat de regeering geenszins gebonden is door een uiteindelijke toestemming in het plan en met name heeft de regeering niet het voorstel van de commissie aanvaard inzake een gedwongen overbrengen van Arabieren van Joodsche naar Arabische districten.
Naar het oordeel van de Engelsche regeering is het op grond van de discussies te Genève gerechtvaardigd, nadere onderzoekingen in te stellen om te komen tot een meer gedetailleerd schema. Een uiteindelijke beslissing kan niet genomen worden in uitsluitend algemeene termen en een nader onderzoek zal zonder twijfel het noodige materiaal opleveren om, nadat een zoo goed mogelijk schema zal zijn vastgesteld, een oordeel te vellen over haar billijkheid en practische geschiktheid.
De minister wijst er dan nog eens op, dat een speciale commissie is benoemd om Palestina te bezoeken ten einde aan de regeering voorstellen te doen voor een gedetailleerd verdeelingsplan. Ook zal de commissie tot taak hebben financieele en andere onderzoekingen in te stellen, waarvoor de koninklijke commissie een afzonderlijke financieele commissie had gedacht. Indien als resultaat van de werkzaamheden der technische commissie, die ongetwijfeld vele maanden in beslag zullen nemen, een verdeelingsplan tot stand komt dat als billijk en practisch is te beschouwen, dan zal dit aan den Volkenbondsraad worden voorgelegd. Is het door dit lichaam goedgekeurd, dan zal een verdere periode gemoeid zijn met de instelling van de nieuwe mandaatsregeering in de betrokken gebieden en zoo noodig voor het sluiten van verdragen tot het vestigen van onafhankelijke staten.
Verdere aandacht zal de Engelsche regeering ook moeten besteden, in het licht van het rapport van de commissie, aan het voorstel van de permanente mandatencommissie omtrent een tijdelijk stelsel van cantonisatie of van afzonderlijke mandaten voor de Joodsche en Arabische gebieden.
De minister komt dan tot de slotsom, dat voorloopig iedere actie in deze slechts van onderzoekenden aard kan zijn.
(Vor. ber. Verdeeling 2940 B.)

7 JANUARI 1938

A. LETTEREN. — Boeken die door de pers gunstig besproken zijn - Onze wekelijksche opgave. —
Amerikaansch: Edwin Lanham — „Banner at Daybreak". (Heinemann 1937) **(Vor. ber. 3076 D.)**
Duitsch: Max René Hesse — „Dietrich und der Herr der Welt". (Wolfgang Krüger, Berlin 1937)
Franz Spunda — „Alarik". (Paul Zsolnay Verlag 1937) **(Vor. ber. 3076 D.)**
Engelsch: Florence Kilpatrick — „What a liberty!" (John Long)
Frank Vernon — „Journey on the way". (Harrap) **(Vor. ber. 3076 D.)**
Fransch: Jean Cocteau — „Les Chevaliers de la Table ronde, Pièce en 3 actes". (Gallimard)
Ignace Legrand — „Virginia". (Gallimard) **(3076 D.)**
Italiaansch: M. Fubini — „Vittorio Alfieri". (Sansoni, Firenze) **(Vor. ber. 3076 D.)**
Nederlandsch: Simon Koster — „Storm in 't Paradijs". (Nijgh & v. Ditmar)
Dr. J. A. Nederbragt — „De wereld . . . . . een chaos". (J. H. Kok, Kampen) **(Vor. ber. 3076 D.)**
Russisch: O. Lepesjinskaya — „Zeljony Sjoem". (Gosizdat, Moskwa) **(Vor. ber. 3059 E.)**
(Red. K. H. A.)

B. NEDERLAND. — Z. K. H. Prins Bernhard's toestand. —
Prins Bernhard heeft op 5 Januari 1937 het Burgerziekenhuis te Amsterdam verlaten en is in gezelschap van dr. Van Valkenburg per auto naar Soestdijk vertrokken.
Dr. C. T. van Valkenburg heeft na het vertrek van Prins Bernhard uit het Burgerziekenhuis de volgende verklaring afgelegd:
„Z. K. H. Prins Bernhard is vanochtend zonder eenige stoornis verhuisd van het Burgerziekenhuis te Amsterdam naar het paleis Soestdijk.
De toestand van Z. K. H. geeft in elk opzicht reden tot groote tevredenheid. Lichamelijk zijn de gevolgen van het ongeluk bijna geheel geweken. Psychisch is er van den beginne af aan geen spoor van eenige afwijking geweest. Niettemin brengt de aard van het ongeluk, dat Z. K. H. getroffen heeft, mede, dat vooralsnog zekere beperkingen moeten gelden, die in het bijzonder inspanning van allerlei aard betreffen."
(Vorig bericht 3070 B.)

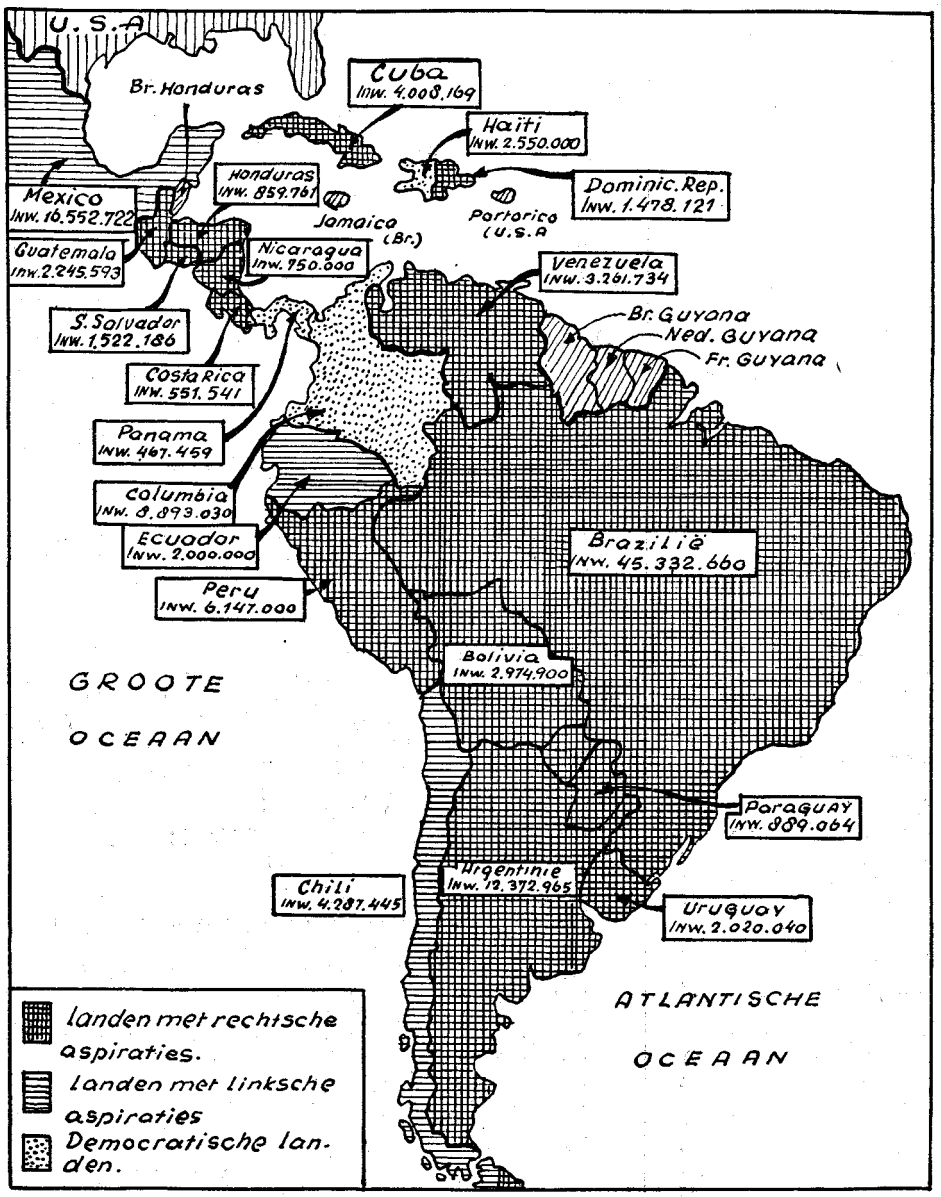
C. FRANKRIJK. — De veertig urige werkweek. —
De Fransche staatscourant bevat drie decreten over de toepassing van de veertig urige werkweek. Deze decreten voorzien in een afwijking van de toepassing van de wet in die bedrijven, waar geen voldoende geoefende arbeiders werken. Het inhalen van verloren uren in seizoenbedrijven. Het inhalen van verloren uren in andere bedrijven tengevolge van verslapping in het bedrijf. (Moniteur Officiel)
(Vorig bericht 2827 A.)

D. WERELDWERKLOOSHEID. — September-December 1937. —
Volgens de driemaandelijksche statistieken van het Internationale Arbeidsbureau is de werkloosheid gedurende de laatste vier jaren in bijna alle landen in een regelmatig rhythme afgenomen. Alleen in de Vereenigde Staten, waar drie maanden geleden het indexcijfer voor de tewerkstelling een verbetering van tien punten te zien gaf, boekte men het laatste kwartaal een verbetering van slechts 3½ punt.
De verschillende cijfers voor de landen individueel kunnen niet aan een nauwkeurige vergelijking worden onderworpen gezien de afwijkende statistische methodes welke er worden toegepast.
Volgens de statistieken van het Arbeidsbureau of volgens de gegevens van andere instanties zijn de cijfers in de voornaamste landen als volgt:
Duitschland telde in November 1937 572.557 werkloozen tegen 1.197.140 in November 1936;
Groot-Brittannië 1.499.203 (1.623.602);
Frankrijk 362.551 (453.821);
Nederland 378.000 (419.480);
Tsjecho-Slowakije 332.981 (510.205);
Zwitserland 71.000 (96.541);
Noorwegen 32.239 (35.119);
Roemenië 6343 (9549);
Denemarken 121.363 (96.492), het eenige land waar de werkloosheid is toegenomen).
In October 1937 en October 1936 waren de cijfers respectievelijk: voor Oostenrijk 277.749 (317.201), Bulgarije 5012 (7689), Danzig 3800 (9243), Hongarije 45.187 (50.655), Polen 262.954 (282.239), Zweden 12.411 (24.712), Chili 2928 (5737). In Japan waren op 1 September 1937 277.200 werkloozen tegen 330.290 op denzelfden dag van 1936. Nieuw-Zeeland telde in Augustus 1937 37.316 werkloozen vergeleken met 44.463 in Augustus 1936.
(Intern. Arbeidsbureau Genève) **(V. b. 2979 C.)**

E. SPANJE. — Burgeroorlog. - Ontruiming der burgerbevolking van Madrid. - Drie journalisten gedood. - Teruel. —
De Spaansche minister-president prof. Negrin heeft een decreet uitgevaardigd, waarbij allen burgers, wier aanwezigheid voor militaire doeleinden niet vereischt is, bevolen wordt, Madrid binnen dertig dagen te verlaten.
Drie bekende oorlogscorrespondenten, Richard Sheepshanks van Reuter, Edward Neil van de „Associated Press" en Johnson, correspondent van de „New York Weekly", zijn nabij het front van Teruel het slachtoffer van hun beroep geworden. Toen zij zich op 30 Dec. '37 aan de zijde van Franco van Saragossa naar het front begaven, werd hun auto door een granaat van het regeeringsgeschut getroffen; zij werden gedood.
Teruel. — Op 8 Jan. '38 is Teruel geheel in handen van de regeeringstroepen gevallen. De zender van Franco heeft dit bericht bevestigd. De beide partijen zouden in den strijd om Teruel ongeveer 60.000 dooden en gewonden hebben.
(Vor. ber. Burgeroorlog 3075 H.)

F. BELGIE. — De spoorwegtarieven zullen met 5% worden verhoogd. —
Uit een mededeeling van het Belgische ministerie van Verkeer aan den kabinetsraad blijkt, dat de spoorwegtarieven voorloopig met 5% zullen worden verhoogd. Dit geldt zoowel voor de reizigers- als voor de goederentarieven. (Le Soir)
(Vor. ber. Spoorwegen 2289 D.)

A. LATIJNSCH-AMERIKA. — Politieke Aspiraties in 1937.

Vrij ontleend aan de New York Times.

Volgens „The Foreign Policy Association" mist in Latijnsch Amerika het fascisme de soc. en econ. basis, die zijn ontwikkeling in Europa mogelijk maakte. Het kapitalisme bevindt zich daar nog in een beginstadium van expansie eerder dan van concentratie, de middenstand is er minder talrijk dan in de Europeesche landen.

In Argentinië is de fascistische beweging onderling verdeeld, in Chili vormt zij meer een eenheid en treedt zij ook agressiever op; zij is hier echter nog heel klein. In Brazilië groeit de beweging sneller, maar dit is gedeeltelijk het gevolg van de groote Duitsche en Italiaansche kolonies in dat land.

Behalve in deze drie landen heeft het fascisme geen belangrijke vorderingen gemaakt. Nòch het fascisme — behalve dan in Brazilië — nòch het communisme schijnen op het oogenblik sterk genoeg om een ernstige uitdaging te vormen voor de bestaande half-democratische of dictatoriale staatsvormen in Zuid-Amerika.

(The Foreign Policy Ass.)

B. CHINA. — Conflict met Japan. - Duitsche bemiddeling. - Vredesvoorwaarden. - Japansche censuur te Shanghai. —

Van betrouwbare zijde wordt vernomen, dat de Duitsche ambassadeur te Tokio van de Japansche regeering de volgende vredesvoorwaarden heeft ontvangen, welke door den Duitschen ambassadeur in China aan de Chineesche regeering zouden kunnen worden voorgelegd:

1. Het sluiten van een Chineesch-Japansche economische overeenkomst, waarbij Japan aandeel wordt gegeven in de nationale inkomsten van China uit douane-rechten, verbindings- en transportmiddelen.
2. Het toetreden van China tot het anti-kominternverdrag.
3. Het leggen van een permanent Japansch garnizoen in China.
4. Het instellen van gedemilitariseerde zônes in door Japan aan te wijzen gebieden.
5. Het vormen van een onafhankelijke regeering in Binnen-Mongolië.
6. Het doen van herstelbetalingen door China.

Maarschalk Tsjang-Kai-sjek heeft deze voorwaarden van de hand gewezen.

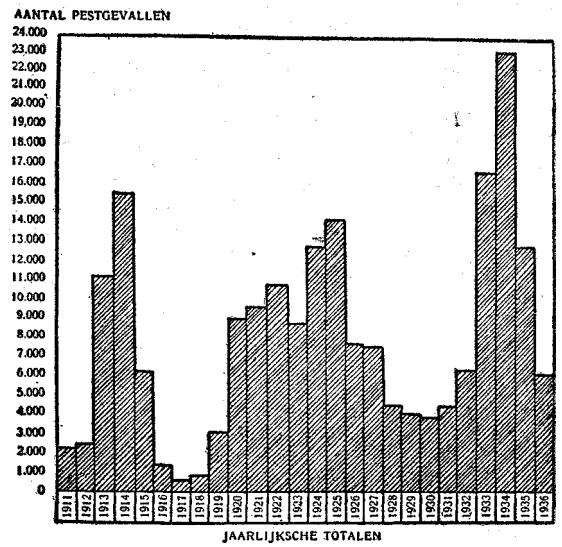
Shanghai-censuur. — Het Japansche leger heeft met ingang van 5 Januari '38 censoren benoemd bij de „Eastern" telegraafmaatschappij en bij de Deensche „Store Nordiske" telegraafmaatschappij, ten einde toezicht te houden op alle inkomende en uitgaande telegrammen.

Het geheele Chineesche personeel van het internationale radio-station heeft ontslag genomen. De radiodienst is hierdoor ontwricht.

Herhaaldelijk hebben incidenten tusschen de Engelsche en Fransche troepen van de buitenlandsche concessies met Japansche soldaten plaats. Engeland en Frankrijk hebben te Tokio geprotesteerd.

(Domei - Telex-A. N. P.) **(V. b. China.-Jap. 3084 B.)**

A. Belangrijke ziekten. —
Wij ontleenen aan het overzicht, dat dr. L. Heyermans van het verslag van den Dienst der Volksgezondheid in Nederl. Oost-Indië gaf, o.a. het volgende:

Pest. — Zooals uit bovenstaanden staat blijkt, wordt de pest thans teruggedrongen, mede in verband met de sedert een paar jaar toegepaste vaccinatie. Deze ziekte tast personen aan zonder onderscheid van leeftijd en geslacht; alleen zeer jonge zuigelingen worden niet aangetast. De pest is een „woningziekte", wordt overgebracht door de huisrat, waarvan de vloo na den dood van het dier, zijn honger tracht te stillen bij den mensch. De vloo is geïnfecteerd en de gang van zaken is allang bekend. In Indië is de huisrat nog inheemsch, huist tusschen het bamboe der kampongwoning; in Europa overheerscht de rioolrat.

NEDERL. OOST-INDIË

In hoofdzaak komt builenpest voor; longenpest in 6 tot 8 pct. der gevallen; de kwaadaardigheid is groot: 60 tot 70 pct. der aangetasten sterven, voor longenpest bedraagt dit cijfer 90 tot 100 pct., duur der ziekte 4 tot 6 dagen als de dood verlossing brengt uit het vreeselijk lijden. Het totaal aantal sterfgevallen bedroeg in den loop der jaren meer dan 200.000.
De strijd wordt gevoerd door woningverbetering en door de vaccinatie. In 1935 zijn 2.391.084 vaccinaties verricht en het resultaat was de daling van het aantal sterfgevallen, dat in 1934 23.239 bedroeg; in gevolge de vaccinatie ging dit cijfer terug tot 12.995 in 1935 en tot 6.187 in 1936. „Er zijn geen redenen," zegt het verslag, „om de oorzaak van deze daling in de afneming der epidemie te zoeken."

Mijnwormziekte. — De moeilijkheid van de bestrijding van de mijnwormziekte ligt weer bij de woningtoestanden, het ontbreken van W.C. en rioleering, zoodat de faeces gedeponeerd worden op den grond, waardoor de laatste sterk verontreinigd wordt. De onderzoekingen ten plattelande leerden, aldus het verslag, dat soms 80 tot 90 pct. der bevolking met deze darmparasiet, welke zich voedt met het darmslijmvlies, is geïnfecteerd. Waar de bewoners hun ontlasting deponeeren in kleine beekjes, daar is de toestand veel gunstiger, ook in Bali, waar volgens de mededeelingen, de varkens en honden de ontlasting eten, zoodra deze op den grond is achtergelaten.

Tuberculose. — Long-tuberculose komt in Indië veel voor. Cursief gedrukt staat in het verslag: Als primairen eisch moet worden gesteld, dat de directe bestrijding niet mag worden gevoerd ten koste van de indirecte bestrijding.
Onder directe bestrijding verstaat men het dooden van de t.b.c.-bacillen in het sputum, het isoleeren van aangetasten, die beschouwd worden als infectiebron. Indirecte en directe bestrijding moeten hand in hand gaan en steeds hebben we gestreden tegen het achterstellen, om de kosten, van de sociale maatregelen, zonder welke men er niet komt.
In Indië wordt op de lagere scholen eenig onderwijs gegeven om den kinderen eenig begrip bij te brengen omtrent de besmettelijkheid.

Lepra. — Lepra is een weinig besmettelijke ziekte, waarbij lang en nauw contact noodig is om geïnfecteerd te worden. In het algemeen wordt isoleering toegepast, hetzij in een instituut, hetzij in de woning.
De verspreiding van Lepra is als volgt:

Sumatra . . .	3268	Celebes	4518
Java	5708	Halmaheira . . .	957
Borneo	373		

Men vindt op een bevolkingssterkte van 60.731.025 inwoners 17.425 lepra-gevallen.

Krankzinnigenwezen. — Ernstige klachten worden geuit over het ontoereikend aantal plaatsen in krankzinnigengestichten. Een groot aantal patiënten, waarvoor een dringende indicatie bestaat voor opneming, kunnen niet worden geplaatst en worden dan tijdelijk ondergebracht in gevangenissen, politieposten, enz. Dit staat vermeld in het officieele verslag met de toevoeging, dat het aantal storende geesteszieken vele malen grooter is dan het aantal der maximaal beschikbare plaatsen (ruim 9000) in de genoemde inrichtingen.

Opiumschuivers. — Belangwekkend zijn de opmerkingen over het gebruik van opium. Het verslag vermeldt woordelijk:
In Ned.-Indië wordt jaarlijks voor ƒ 9.526.584 (1935) aan regie-opium verbruikt; een groot bedrag schijnt tevens aan smokkelopium besteed te worden. Per hoofd der totale bevolking werd gemiddeld in geheel Ned.-Indië 16 cents per jaar aan regie-opium besteed.
Er zijn drie categorieën opiumgebruikers: zij die het als genotmiddel matig rooken, verder de chronische zieken, die pijn lijden en in het opium verlichting vinden, en tenslotte de psychopathen, die er misbruik van maken.
Wat de eerste, verreweg de grootste groep aangaat, is het opiumvraagstuk geen medisch, maar een sociaal-economisch probleem: geneeskundig gesproken is het opium met mate gerookt een betrekkelijk onschuldig geneesmiddel, door den hoogen prijs echter bezwaart het onevenredig het budget der gebruikers.
Voor de tweede categorie kan in dit land, waar nog zoovelen medische hulp moeten ontberen, of waarvoor geneeskundige hulp niet meer kan baten, het opium een zegen zijn.
De misbruikers, de eigenlijke toxicomanen, zijn naar mijn en anderer ervaring gering in aantal. Er zijn enkele plaatsen, waar zij met ontwenningskuren geholpen kunnen worden. Uit den aard der zaak is echter het aantal recidiven bijzonder groot en het is de vraag, of de publieke uitgaven voor deze psychopathen wel verantwoord zijn.
Ook een inperking van het opiumdebiet werkt averechts, omdat dan direct het gebruik van veel ergere vergiften: morfine, cocaïne, heroïne, gaat stijgen.
Samenvattend kan men zeggen, dat de toxicomanieën — beschouwd in verband met de landelijke hygiëne — geen rol van beteekenis spelen.
Hetzelfde geldt ten opzichte van het alcoholmisbruik: het voortgezet misbruik van alcoholische dranken (als palmwijn, toewak, jenever en andere importalcohol) is — met uitzondering van individueele gevallen in geïsoleerde streken — als algemeen verschijnsel van verslaving in Ned.-Indië onbekend.
(Vor. ber. Pestvaccinatie 2912 C.; Lepra 2037 C.; Opium 1952 A.)

9 JANUARI 1938

A. SPANJE. — Uitvoer - Sinaasappelproductie in 1936-37 900.000 ton. —

De buitenlandsche handel van Spanje staat, wat het regeeringsgebied betreft, onder volledige contrôle van den staat. Voor elken in- of uitvoer is een vergunning noodig. Wat den uitvoer betreft zijn voor de verschillende artikelen exportcentrales gevormd. Alle directe ruiltransacties van goederen tegen goederen met het buitenland zijn verboden.

In de Spaansche uitvoerstatistiek over 1935 nemen de sinaasappelen met 104 millioen Pesetas de eerste plaats in, de olijfolie met 54 millioen de tweede; daarop volgen wijn, amandelen, ijzererts. De sinaasappelproductie komt bijna geheel voor rekening van het crediet van het Volksfront: in geheel Spanje werden in het jaar 1935-36 900.000 ton sinaasappelen gewonnen, waarvan 860.000 ton op het gebied waarover de regeering te Barcelona nog de macht heeft. De provincie Valencia leverde 350.000 ton, Castellon 250.000, Murcia en Alicante elk 100.000 ton. Ter bevordering van den export van dit voor Volksfront-Spanje zoo belangrijke artikel is de Central de Exportacion de Agrios in het leven geroepen. De sedert 1935 bestaande Junta Naranjera Nacional is opgeheven. Men wil, zoo lezen wij in een correspondentie uit Barcelona in de „N. Z. Ztg.", den geheelen sinaasappelhandel, de financiering, het vervoer en de reclame, centraal onder staatsleiding organiseeren, evenals de verdeeling over de binnenlandsche markt, de conservenfabrieken en den export. Slechts de genoemde centrale mag sinaasappelen uitvoeren; elke particuliere uitvoer van sinaasappelen is verboden. Ter bevordering van den export zullen in het buitenland agentschappen worden opgericht.

Van de 900.000 ton sinaasappelen, welke in 1935 werden gewonnen, werd ongeveer 700.000 ton geëxporteerd; op het oogenblik zal deze verhouding nog wel ongeveer dezelfde zijn, al vielen de door Franco bezette gebieden, waartegenover weer staat dat de binnenlandsche markt misschien meer verbruikt dan in vroeger jaren. Het ministerie van Landbouw raamt de productie over 1936-37 op bijna 900.000 ton tegen 860.000 ton in het vorige jaar.

Wat de andere exportproducten betreft hebben ijzerertsen, lederwaren en vischconserven voor Volksfront-Spanje weinig of geen belang; katoenen goederen en kalizouten, welke laatste in 1935 tot een bedrag van 14 millioen pesetas werden geëxporteerd, zijn voor het Volksfrontgebied van groot belang; het zijn bijna uitsluitend Katalaansche exportproducten. De uitvoer van katoenen goederen wordt belemmerd door grondstoffenmoeilijkheden; bovendien worden in de eerste plaats de behoeften van het leger gedekt. De productie der katoenindustrie is in het eerste halfjaar van 1937 tot ongeveer een kwart van de normale gedaald, tegenover 70% van de normale productie in het eerste halfjaar van 1936.

De kali-uitvoer heeft met de bekende moeilijkheden te kampen, omdat het buitenlandsche — Fransche en Belgische — kapitaal den export naar andere landen tracht te verhinderen; naar het schijnt, heeft de regeering het plan den export thans zelf ter hand te nemen onder eigen verantwoordelijkheid, waarbij zij het risico neemt, dat de geëxporteerde kali in het buitenland in beslag genomen wordt door de rechtmatige eigenaren.

(Alg. Handelsblad)
(Vorig bericht 1816 C.)

B. EGYPTE. — Scheuring in de Wafd-partij. —

De voorzitter der Egyptische Kamer, dr. Achmed Maher, oud-minister Nokrasji Pasja en Hamed Mahmoed hebben thans besloten een nieuwe Wafdgroep op te richten, die buiten de partij van Nahas Pasja zal staan. (Akcham) **(Vor. ber. Wafdpartij 3075 G.)**

C. SCHAKEN. — Tournooi te Hastings. —

Het eindresultaat van het te Hastings gehouden schaaktournooi luidt als volgt:

1. Reshevsky 7 pnt.; 2. en 3. Keres en Alexander ieder 6½ pnt.; 4. en 5. Flohr en Fine ieder 6 pnt.; 6. Mikenas 5 pnt.; 7. en 8. Sir G. Thomas en Tylor ieder 3 pnt.; 9. en 10. Fairhurst en A. R. B. Thomas ieder 1 pnt.

In het Premier-Reserves-tournooi eindigde de Nederlandsche kampioen Landau als eerste in groep B. Hij behaalde 7 pnt., Van Doesburgh, die als derde eindigde, behaalde 6 pnt. (Red. K. H. A.)
(Vorig bericht 2120 C.; Schaaktournooi 2958 B.)

D. VEREENIGDE STATEN. — Bewapening. - Militaire effectieven. —

In een door de „Coast Artillery Journal" gepubliceerd artikel bespreekt kolonel Johnson van het Amerikaansche departement van Oorlog den tegenwoordigen toestand van het Amerikaansche leger, alsmede de snelheid, waarmede in geval van oorlog zou kunnen worden gemobiliseerd. Kolonel Johnson schrijft: „Indien morgen vijandelijkheden zouden uitbreken, zouden de Ver. Staten kunnen beschikken over 300.000 man, en over een maand over 500.000 man; na vier maanden over 1.230.000 man."

De „New York Times" verklaart, dat zeer binnenkort de eerste basis voor watervliegtuigen zal worden ingericht op Alaska. Een andere basis zal worden ingericht bij Sitka, waar zich reeds sinds twee maanden een escadrille van zes patrouille-vliegtuigen met een groot vliegbereik bevindt. Voorts zal volgens het blad later op het Kadiak-eiland een basis worden ingericht. Ook is het mogelijk, dat op de Aleoeten luchthavens zullen worden gevestigd.

Volgens de „New York Herald Tribune" zal president Roosevelt in een speciale boodschap aan het congres machtiging vragen voor den bouw van oorlogsschepen tot een totale tonnage van 237.000 ton, te verdeelen over de jaren 1937 tot 1939. De marine heeft het volgende programma, dat boven de Vinson-Trammellwet van 1934 uitgaat, aanbevolen:

drie slagschepen, twee vliegkampschepen, drie of vier zware kruisers, drie of vier lichte kruisers, twintig torpedobootjagers en zes duikbooten.

(Coast Artillery Journal - N. Y. Times - N. Y. Herald Tribune) **(V. b. Leger, Vloot en Luchtm. 3027 B.)**

E. FRANKRIJK. — Begrootingsontwerp aangenomen.

De Senaat heeft in vierde lezing met 276 tegen 20 stemmen het begrootingsontwerp aangenomen. De Kamer nam het vervolgens met de door den Senaat aangebrachte wijzigingen aan, in vijfde lezing, met 527 tegen 63 stemmen. Het begrootingsontwerp geeft een overschot van ongeveer 37 millioen francs.

(Le Temps) **(Vor. ber. Begrooting 3063 E.)**

F. VEREENIGDE STATEN. — Volksstemming in geval van Oorlog. —

Het Amerikaansche Huis van Afgevaardigden heeft met 208 tegen 188 stemmen besloten het amendement-Ludlow, strekkende tot het instellen van een volksstemming voor het deelnemen aan een oorlog door de Ver. Staten, niet in behandeling te nemen.

Tevoren was in het congres een schrijven van president Roosevelt voorgelezen, waarin hij waarschuwt, dat het aannemen van het amendement op de grondwet in zake het referendum over een oorlog, iederen president in zijn buitenlandsche politiek zou hinderen.

(New York Herald Tribune)

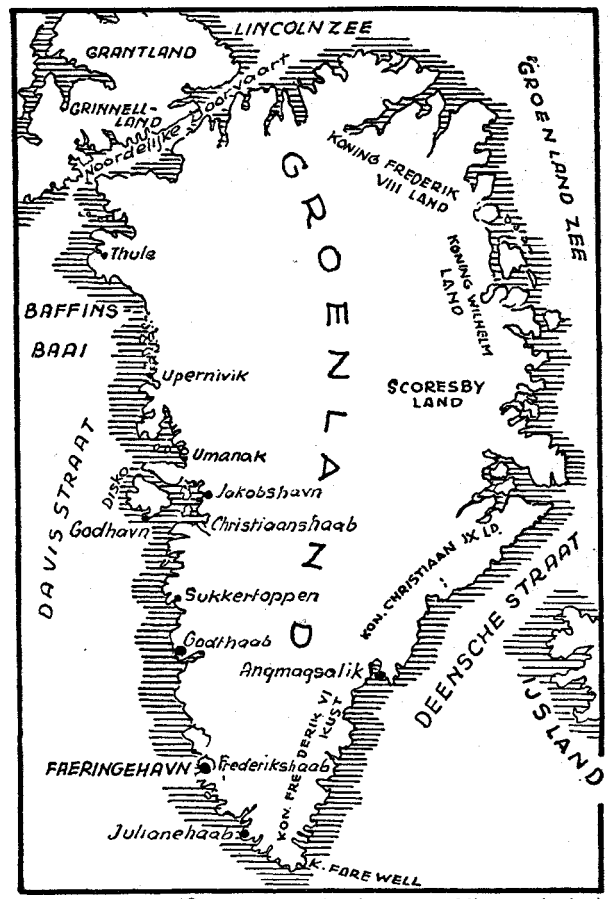
G. NEDERLAND. — Beperking arbeid gehuwde vrouw. - Commissie zal prae-advies uitbrengen over het voorontwerp. —

De voorzitter van den Hoogen Raad van Arbeid heeft benoemd tot voorzitter, leden en plaatsvervangende leden van de commissie, welke prae-advies zal hebben uit te brengen over het voorontwerp van een wet, houdende beperkende bepalingen in zake arbeid van gehuwde vrouwen: Lid en voorzitter: mr. T. J. Verschuur.

Leden en plaatsvervangende leden: H. B. Berghuys (N.V.V.), mr. A. M. Engels, dr. ir. A. H. W. Hacke (pl.vv. ir. N. C. Winkel), mej. M. Heinen, mr. A. Hoekema (pl.vv. mr. W. Noordijk, Chr. Werkg. Ver.), W. de Jong (C.N.V.), mevr. A. Knoppers-Valkenier (Ned. Chr. Vrouwenbond), prof. mr. A. C. Josephus Jitta, F. L. v. d. Leeuw (Kon. Ned. Middenstandsbond), C. v. d. Lende (N.V.V.), prof. mr. P. Lieftinck, mevr. baronesse C. W. F. Mackay, mevr. Ch. L. Polak-Rosenberg (Ned. Ver. van Vrouwenbelangen en gelijk staatsburgerschap), ir. A. L. H. Roebroek (pl.vv. mr. J. J. Wintermans), mej. M. Romme (Fed. van R.K. Vrouwenbonden in Nederland), mr. B. C. Slotemaker (pl.vv. mr. P. Steinz) (Verbond van Ned. Werkgevers), mr. B. J. M. van Spaendonck (pl.vv. mr. F. Janssens) (Alg. R.K. Werkgeversvereeniging), dr. J. v. d. Tempel (Soc.-Dem.), G. J. Teppema, J. Veldman (R.K.W.V.), ir. R. A. Verwey en mevr. A. E. J. de Vries-Bruins (Soc.-Dem. Vrouwenclubs).

(Het Vaderland) **(Vorig bericht 3042 A.)**

A. GROENLAND. — Opening van de haven van Færingehavn. - Toevluchtsoord voor Groenlandvisschers.
De opening van de haven van Færingehavn aan de zuidwest-kust van Groenland is een gebeurtenis van groot belang geweest voor de visschers van vele landen. Deensche, Noorsche en ook andere schepen hebben in het afgeloopen seizoen van de gelegenheid om daar binnen te loopen, druk gebruik gemaakt.
Færingehavn ligt op ongeveer 32 K.M. afstand van Godthaab, de hoofdstad van Zuid-Groenland. De haven is tamelijk groot, heeft een behoorlijke diepte en is vrij van pakijs. Ten gerieve van de visschers heeft het Groenlandsche „Styrelse" (bestuur), havenlichten laten aanleggen en ijzeren ringen in de kademuren laten metselen, aldus schrijft de „Times"-correspondent in zijn blad. Van het meeste belang is echter, dat er een draadloos station is opgericht en een ziekenhuis gebouwd, waar gedurende het geheele vischseizoen, van Juni tot October, een dokter en een verpleegster verblijf houden.
Hoe verlaten deze plek van de aarde is, blijkt hieruit, dat als bijzonderheid wordt gemeld, dat er ook een motorherstelplaats is gekomen en een winkel voor scheepsbenoodigdheden.
In deze wateren schijnt ontzettend veel visch te zitten. Een Portugeesche schoener b.v. ving in zes dagen tijds 48.000 stuks kabeljauw.
De westelijke kant van Groenland is zeer gevaarlijk. Zeekaarten zijn onvolledig in hun opgaven van klippen en banken. Een groot ongemak vormen voorts de drijvende ijsbergen, die tijdens mistige dagen en des nachts zoo moeilijk zijn te ontwijken. Zij bevinden zich daar ook juist in de streken, waar de afbrokkeling door het smelten steeds sneller voortgang vindt, zoodat de schepen elk oogenblik gevaar voor averij oploopen of door een lawine worden verrast.
(The Times)

(Overname zonder bronvermelding verboden)

B. SCHEEPVAART. — Rotterdam, Antwerpen, Hamburg, 1936-1937. —
De vergelijkende cijfers van de scheepvaartbeweging in de havens van Rotterdam, Antwerpen en Groot-Hamburg (Hamburg, Harburg, Wilhelmsburg en Altona) luiden als volgt:

	Dec. 1937		Dec. 1936		Jan./Dec. 1937		Jan./Dec. 1936	
	Aantal schepen	Netto tonnenmaat	Aantal schepen	Netto tonnenmaat	Aantal schepen	Netto tonnenmaat	Aantal schepen	Netto tonnenmaat
Rotterdam *)	1240	1.919.632	1180	1.913.756	14.389	23.421.891	12.640	20.442.891
Antwerpen †)	1093	1.825.883	996	1.674.498	12.386	20.596.762	11.429	18.895.376
Groot-Hamburg	1598	1.598.092	1355	1.519.528	18.681	19.744.709	16.721	19.217.702

*) Het cijfer van Rotterdam betreft alle zeeschepen, welke daar zijn aangekomen, zoowel uit zee als van binnenlandsche havens.
†) Na aftrek van 18 % in verband met de Belgische berekening van de netto-tonnenmaat. (De Maasbode)
(Vorig bericht Antwerpen 2818 C.; Hamburg 2818 C.; Rotterdam 2818 C.)

10 JANUARI 1938

C. NEDERLAND. — Spaansche vluchtelingen. —
Naar wij van de zijde der Franco-regeering vernemen, is besloten, dat de Spanjaarden, die in Nederland geïnterneerd waren en gevlucht zijn, zoo spoedig mogelijk teruggezonden zullen worden.
(Alg. Handelsblad) **(Vorig bericht 3049 G.)**

D. NEDERL. OOST-INDIE. — Nieuw uitvoerrecht. —
Naar Aneta verneemt, is op 8 Jan. '38 bij den Volksraad een ontwerp-ordonnantie ingediend tot instelling van een nieuw speciaal uitvoerrecht, hetwelk den naam zal dragen van „Defensie-uitvoerrecht", waarvan de opbrengst over 1938 geschat wordt op 6½ millioen gulden. Deze belasting zal 1% van de waarde van de uitvoerproducten bedragen. Het ontwerp kent geen vrijstelling voor bepaalde producten.
Wel is voorzien in de mogelijkheid, om bij regeeringsverordening bij wijze van hooge uitzondering nijverheidsproducten van heffing vrij te stellen, indien zulks in het economisch belang van Ned.-Indië noodig wordt geacht. Het Defensie-uitvoerrecht treedt met ingang van 25 Febr. '38 in werking, hetgeen samenvalt met het vervallen van het thans bestaande extra-uitvoerrecht ad 2%.
Restitutie van het betaalde Defensie-uitvoerrecht is mogelijk ten behoeve van exporteurs (niet-producenten van het uitgevoerde product) die voor of op den dag van indiening (dus 8 Jan.) reeds de verplichting tot levering naar buiten Ned.-Indië hadden tegen contractueel vastgestelde prijzen en die het aannemelijk maken, dat zij niet gerechtigd zijn betaalde belasting van anderen terug te vorderen. (Aneta)
(Vorig bericht Uitvoerrechten 2920 A.)

E. ITALIE. — Vlootuitbreiding. —
De begrootingscijfers, die 10 Dec. '37 gepubliceerd zijn, komen in het geheel niet overeen met de krachtsinspanning, welke thans begonnen is. De schepen welke thans gebouwd worden, zullen dus op de buitengewone begrooting vallen. In 1940-'41 zal de Italiaansche vloot nu als volgt zijn samengesteld: 4 pantserschepen van 35.000 ton, 4 pantserkruisers

van 24.000 ton, 7 kruisers van 10.000 ton, 12 oceaankruisers, 12 kruisers tusschen 5 en 8000 ton, 12 verkenningsvaartuigen van 2000 ton, 20 groote torpedobootjagers, 24 kleine torpedobootjagers, 32 zware torpedobooten, benevens ruim 100 onderzeeërs en talrijke oude schepen.
Dit vlootprogramma wordt gecompleteerd door een politiek van aanleg van vlootbases. (Agence Belga)
(Vorig bericht 3047 D.)

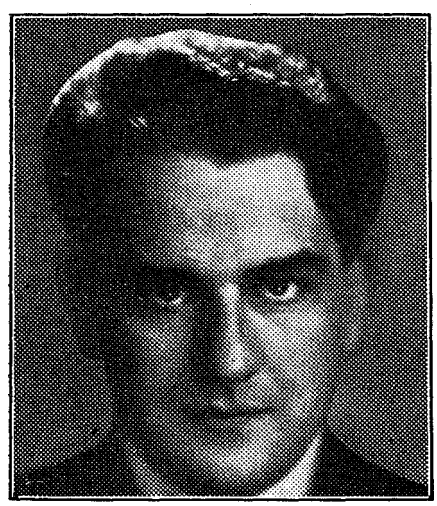
A. **NEDERLAND. — Nederlandsche textielconventie en de verbindendverklaring. - De conventie verlengd tot 1940. —**
Medio November is gemeld, dat de minister van Economische Zaken, in antwoord op het desbetreffende verzoek der vereeniging „Nederlandsche Textiel-conventie", had medegedeeld, dat hij in beginsel bereid was de algemeen verbindendverklaring van het kartelreglement en de gemeenschappelijke betalings- en verkoopsvoorwaarden der conventie te bevorderen.
Deze z.g. principieele bereidverklaring heeft tot gevolg gehad, dat na twee algemeene ledenvergaderingen, te Arnhem gehouden, en na besprekingen met de vertegenwoordigers van de twee verschillende stroomingen binnen dit kartel, besloten is de Nederlandsche Textielconventie vrijwillig voort te zetten tot 1 Januari 1940. Alle leden hebben zich hiertoe inmiddels verbonden.
De voortzetting van een zoo belangrijk kartel met 67 aangesloten fabrieken en een jaarlijkschen omzet van pl.m. ƒ 46.000.000, is alleen mogelijk gebleken door de door den minister van Economische Zaken toegezegde verbindendverklaring. Met veel waardeering wordt melding gemaakt van de groote medewerking van dezen bewindsman en de afdeeling Nijverheid van zijn departement, waardoor het mogelijk werd gemaakt, het gelukkige resultaat van de voortzetting der vrijwillige samenwerking te bereiken. Een algemeene verbindendverklaring is als gevolg hiervan niet meer noodig, zoodat het verzoek daartoe nu kan worden ingetrokken.
De gewijzigde uniforme verkoopsvoorwaarden der N. T. C. (het resultaat van de overeenkomst met de afnemers-organisaties) zullen waarschijnlijk 1 Maart 1938 in werking treden. (Alg. Handelsblad)
(Vorig bericht 1936 G.)

11 JANUARI 1938

B. **FRANKRIJK. — Processen van kolonel de la Rocque tegen vele bladen. —**
De leider van de „Parti Social Français", kolonel de la Rocque, die een strafvervolging tegen de bladen, welke hem beschuldigd hadden geld uit de geheime fondsen ontvangen te hebben, had uitgelokt, heeft zijn processen verloren. Zij werden vrijgesproken.
(Le Journal) **(Vor. ber. Kolonel de la Rocque 3074 A.)**

C. **NEDERLAND. — Verschooningsrecht voor journalist. - Studie-commissie ingesteld. —**
Het bestuur van den Nederl. Journalisten Kring heeft besloten, een commissie in het leven te roepen, welke het bestuur zal rapporteeren over de vraag of het wenschelijk is, dat een wettelijk geregeld verschooningsrecht voor den journalist tot stand komt en zoo ja, hoe een dergelijke wettelijke bepaling zou moeten luiden.
De heer jhr. mr. G. W. van Wierssen Trip, vicepresident van de rechtbank te Rotterdam, oud-redacteur van de „Nieuwe Rotterdamsche Courant", heeft zich bereid verklaard de leiding dezer commissie op zich te nemen.
De commissie bestaat verder uit de heeren: mr. J. F. E. Belinfante, plaatsvervangend directeur van het persbureau Aneta Den Haag; mr. A. J. Hankes Drielsma, advocaat en procureur te Rotterdam; D. Hans, hoofdredacteur van „De Avondpost", Den Haag; mr. dr. G. J. van Heuven Goedhart, hoofdredacteur „Utrechtsch Nieuwsblad", te Bilthoven; G. P. J. van Overbeek, redacteur van „De Arbeiderspers" te Amsterdam; mr. L. J. Plemp van Duiveland, eere-voorzitter van den Kring, te 's-Gravenhage; G. Polak Daniels, parlementair redacteur van „Het Vaderland", te 's-Gravenhage en mr. M. Rooy, secretaris van de hoofdredactie der „Nieuwe Rotterdamsche Courant" te Rotterdam. (Alg. Handelsblad)
(Vorig bericht Gijzeling Hansen 3076 B.)

D. **EDUARD VAN BEINUM. - Eerste dirigent van het Concertgebouw-orkest. —**
Het bestuur van het Concertgebouw-orkest te Amsterdam heeft, met ingang van het volgend muziekseizoen, den heer Eduard van Beinum benoemd tot eersten dirigent van het Concertgebouw-orkest.
De positie van prof. dr. Willem Mengelberg ten opzichte van het orkest zal echter ongewijzigd blijven. Ook hij zal als eersten dirigent aan het Concertgebouw-orkest verbonden blijven.

Eduard van Beinum.

Van Beinum, die in 1901 geboren is, begon op 16-jarigen leeftijd zijn muzikale loopbaan als altist in het Arnhemsche orkest. Nadat hij daarna nog eenige jaren aan het Conservatorium te Amsterdam had gestudeerd, werd hij in 1921 dirigent van de afd. Schiedam van Toonkunst, wat hij tot 1930 gebleven is; bovendien werd hij in 1923 als zoodanig te Zutphen benoemd, waarbij hij ook de Zutphensche Orkestvereeniging onder zijn leiding kreeg. In 1927 is hij uit een groot aantal candidaten tot directeur van de Haarlemsche Orkestvereeniging gekozen, welke functie hij tenslotte voor die van tweeden dirigent aan het Concertgebouw te Amsterdam verwisselde.

12 JANUARI 1938

E. **J. W. KERSBERGEN OVERLEDEN. —**
De heer Kersbergen werd geboren 29 October 1857 te Delft, waar zijn vader organist en klokkenist van de Nieuwe Kerk was. Deze gaf hem het eerste muziekonderricht. Later ging hij naar de Koninklijke Muziekschool in Den Haag; ook Bernard Zweers is zijn leeraar geweest.
Na het behalen van het einddiploma in Den Haag, vestigde hij zich in Groningen als pianist, koordirigent en muziekleeraar; in 1880 werd hij directeur van de muziekschool in Zaandam en in 1890 vestigde hij zich te Amsterdam, waar hij geruimen tijd harmonie onderwees aan de Muziekschool van de Maatschappij tot bevordering der Toonkunst en waar hij in samenwerking met verscheidene instrumentalisten, veel propaganda maakte voor de nieuwe Kamermuziek van dien tijd. Van 1912—1923 was hij muziekrecensent van het Nieuws van den Dag. Als com-

ponist is hij bekend geworden door een pianoquartet, pianowerken, orgelwerken, vioolsonaten, cellosonaten e.a.
Bij zijn tachtigsten verjaardag mocht Kersbergen nog vele blijken van belangstelling ontvangen. Ook nadien heeft hij nog gemusiceerd en les gegeven. Met Kersbergen is een zeer bekende en gevierde persoonlijkheid in het Nederlandsche muziekleven heengegaan, die ook als paedagoog grooten naam gemaakt heeft. (Red. K. H. A.)

A. ROEMENIE. — Koning Carol II en de huidige politiek. —
De „Daily Herald" publiceert een onderhoud, dat Koning Carol van Roemenië zijn specialen correspondent, E. Eastermann, heeft toegestaan.
Op de vraag, of de Roemeensche regeering geen „koninklijke dictatuur in constitutioneelen vorm" beteekende antwoordde de koning: „In Roemenië is de vorst de eenige stabiele factor. Hij moet dus voor handhaving van het evenwicht zorgen temidden van de stroomingen der politieke partijen. Dat is de eenige beteekenis, die het woord dictatuur in dit geval kan hebben. De vorst en zijn kabinet handelen in overeenstemming: dat is het beginsel van onze grondwet. Ik weet niet, of de verkiezingen ooit een juist denkbeeld van de openbare meening hebben gegeven. Het is de taak van den koning te beoordeelen, wat eigenlijk de geest van het volk is. Het kan niet ontkend worden, dat die geest op het oogenblik in ons land naar het nationalisme neigt. Het was dus normaal, dat een partij, die deze strekking vertegenwoordigde, aan het bewind werd geroepen. Mijn keuze is slechts opgelegd door de behoeften van het volk. De regeering is autoritair en ik meen, dat dit noodig is.
Het volk moet den indruk hebben, dat er orde in het land bestaat."
Na de verzekering te hebben gegeven, dat de buitenlandsche politiek geen enkele wijziging ondergaat door de binnenlandsche veranderingen, behandelde de Koning de Joodsche kwestie. „Dat in Roemenië een sterke anti-semietische strooming bestaat", aldus zeide hij, „kan niet tegengesproken worden. Dat is overigens niets nieuws. Maar een feit is, dat de laatste jaren een soort invasie van Russische en Galicische Joden, die illegaal binnenkwamen, gekend hebben. Zij naderen het getal 250.000 en vormen geen goed element. Ten aanzien van de Joden die voor den wereldoorlog zijn binnengekomen, zal geen enkele bijzondere maatregel worden getroffen. Maar degenen, die daarna zijn geïmmigreerd, kunnen slechts de rechten van vluchtelingen hebben. Wij zullen nagaan wat te hunnen aanzien zal geschieden. Maar de openbare meening maakt het niet mogelijk, dat wij den indringers staatsrechterlijke bevoegdheden geven. Als wij zekere maatregelen nemen, die den Engelschen onlogisch en weinig in overeenstemming met den geest der beschaving lijken, mag men niet vergeten, dat wij zoo handelen om de Joden, die voor het sluiten van den vrede binnenkwamen, te redden. In dit verband is het van belang op te merken, dat de Joodsche indringers geen beroep kunnen doen op de minderhedenclausules, die slechts betrekking hebben op de bewoners van de na den oorlog overgedragen gebieden." (Daily Herald)

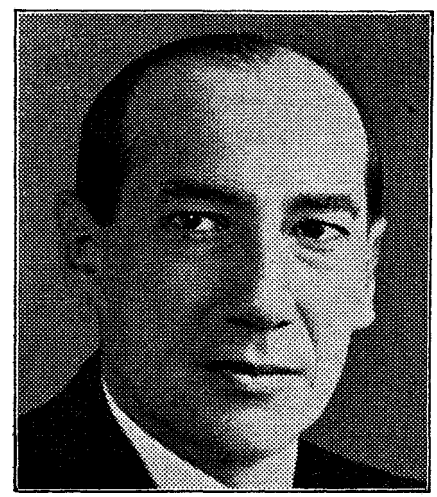

Koning Carol II.

(Vor. ber. Koning Carol 2850 B.)

13 JANUARI 1938

B. POLEN. — Rede van den minister van Buitenlandsche Zaken, Beck, in zake het grondstoffen-, emigratie- en Volkenbondsvraagstuk. —
De Poolsche minister van Buitenlandsche Zaken, Beck, heeft in de Landdagcommissie voor Buitenlandsche Zaken een rede gehouden over den internationalen toestand. Hij noemde de laatste jaren een tijdvak van groote veranderingen in de grondslagen der internationale politiek, gekenmerkt door het wankelen der tot dusverre gevolgde methoden. Het einde van dit proces is echter nog niet bereikt.

Kolonel Beck.

Onze nabuurbetrekkingen — aldus Beck — waarvan het belangrijkste deel gevormd wordt door de niet-aanvalsverdragen met Sovjet-Rusland en Duitschland, zijn onafhankelijk van eenige instelling of procedure op internationaal gebied.
De bondgenootschappen met Frankrijk en Roemenië, die niet met het Volkenbondspact in strijd zijn, dateeren uit een tijd, dat de organisatie van den Bond nog niet geheel vast stond. Deze bondgenootschappen werden dan ook niet beschouwd als aanvulling op andere overeenkomsten. Het is een feit van beteekenis, dat juist in de twee laatste jaren de strekking dezer overeenkomsten en haar levensvatbaarheid duidelijk aan den dag traden.
Het internationale leven is niet zoozeer in zijn inhoud als wel in zijn vorm verzwakt. Polen houdt zich niet afzijdig van het zoeken naar nieuwe vormen.
De vestiging van ambassades te Tokio en Warschau bewijst, dat er een geest van welwillendheid in de Poolsch-Japansche betrekkingen bestaat. Polen heeft verder een groeiende belangstelling voor de Oostzee-staten en hecht veel gewicht aan de versterking van de samenwerking met het Donaubekken.
De betrekkingen met den H. Stoel zijn versterkt. Het Palestijnsche vraagstuk is naar de meening van de Poolsche regeering een vraagstuk van Europeeschen omvang.

Het Volkenbondsvraagstuk. — De Poolsche politiek heeft geenszins den invloed ondergaan van de verergering der internationale crisis. Deze crisis, aldus de minister, staat vooral in verband met het Volkenbondsvraagstuk. Twee tegengestelde stroomingen komen te Genève tot uiting.
De practijk heeft bewezen, dat de volledige toepassing der beginselen van het pact boven de krachten van den Bond gaat. Tevens kan men een oplaaiing der doctrinaire hartstochten waarnemen, die den Volkenbond steeds moeilijker taken willen opleggen.
De Poolsche diplomatie heeft er naar gestreefd, tegen die gevaarlijke tegenstelling op te treden. Dat wil niet zeggen, dat het zoeken naar betere oplossing van conflicten een vergeefsche onderneming zou zijn.
Maar een toestand, waarbij het statuut van een instituut, dat

als universeel bedoeld is, slechts door zekere staten wordt toegepast, kan niet voortduren. Daar ligt de oorzaak van de Volkenbondscrisis, die nog verergerd werd door het uittreden van verscheidene mogendheden van den eersten rang.
Het is ook niet mogelijk, dat slechts enkele staten de uit het pact voortgroeiende plichten dragen, vooral wanneer het die plichten betreft, die zij eventueel automatisch zouden moeten nakomen.
Ook mag de Volkenbond, zooals Eden zoo juist gezegd heeft, geen tegen andere blokken gericht blok zijn. Wij willen de Volkenbondscrisis niet erger maken, maar wij moeten de plichten kennen, die op ons rusten en de beginselen, volgens welke door de internationale instellingen besluiten worden genomen. Wij respecteeren, aldus Beck, ieders recht tot het regelen van zijn zaken naar zijn eigen opvatting, op voorwaarde, dat hij niet anderen zijn opvattingen wil opleggen. Terwijl Polen een positieve houding aanneemt jegens initiatieven, zooals die van de niet-inmengingscommissie, moet het voorbehoud maken tegen de methode, dat men den Volkenbond beslissingen wil opdringen, die door een groep staten buiten den Bond genomen zijn. De verzwakking van den Volkenbond moet bij de regeeringen een versterkt gevoel van individueele verantwoordelijkheid wekken. (Polska Agencia Telegraficzna)

(Vorig bericht Minister Beck 2768 D.)

A. ITALIE. — De samenwerking tusschen het fascisme en de katholieke kerk. —

Op 9 Jan. '38 heeft Mussolini op het Palazzo Venezia de 60 aartsbisschoppen en de 2000 pastoors en priesters ontvangen, die prijzen hadden verworven in het nationale graanconcours. In optocht, voorafgegaan door twaalf vaandels, trokken de geestelijken eerst naar het altaar des vaderlands, waar zij hun hulde betuigden aan het graf van den Onbekenden Soldaat en naar het monument voor de slachtoffers van de fascistische revolutie. Even voor den middag kwamen zij op het Palazzo Venezia aan, waar zij werden opgesteld in de koningszaal. Met groote geestdrift begroetten zij Mussolini, die vergezeld werd door den minister-partij-secretaris en de ministers van Landbouw en Onderwijs.
Mgr. Nogara, de aartsbisschop van Udine, hield een toespraak. (Corriere della Sera)

14 JANUARI 1938

B. ROEMENIE. — Bezoek van den minister van Buitenlandsche Zaken, Micescoe aan Praag. —

Op 10 Jan. '38 is het volgende officieele communiqué gepubliceerd over de resultaten van het bezoek van Micescoe, den Roemeenschen minister van Buitenlandsche Zaken, aan Praag:
Tijdens de besprekingen hebben Kamille Krofta, de minister van Buitenlandsche Zaken van Tsjecho-Slowakije, en Istrate Micescoe, de minister van Buitenlandsche Zaken van Roemenië, den internationalen toestand besproken in verband met de Januari-vergadering van den Volkenbondsraad. Zij hebben ook een gedachtenwisseling gehad over kwesties, die tijdens de a.s. zitting van den permanenten raad der Kleine Entente aan de orde zullen komen. De beide ministers waren gelukkig te constateeren, dat een volkomen overeenstemming van opvatting bestaat over allerlei vraagstukken, welke besproken zijn, zoomede een volledige instemming met de door de Kleine Entente in de tegenwoordige internationale conjunctuur te volgen politiek. (Prager Presse)

C. NEDERLAND. — Benzineproductie. —

Een aanvang is gemaakt met de commercieele productie van een benzinekwaliteit met octaannummer 95-96. Deze benzine — van zeer groot belang voor de luchtvaart — wordt in Nederland vervaardigd in een installatie, die de eerste op haar gebied in Europa is.
Een samenwerking is tot stand gekomen tusschen de Universal Oil Products Company en de International Hydrogenation Patents Company, welke haar zetel heeft in Liechtenstein en vertegenwoordigd wordt door de Internationale Mij. voor Hydreeringstechniek en Chemie, welke te 's-Gravenhage gevestigd is en gelieerd is met de Koninklijke.
Het octaannummer slaat op de „klopvrijheid" van de benzine. Benzine, die even klopvrij is als isooctaan duidt men aan met het nummer 100. Uit den aard der zaak streeft men er naar, dit octaannummer dus zoo hoog mogelijk op te voeren. Het „kloppen" van den motor immers wijst op te heftige explosies, waardoor slechte energie-effecten ontstaan. die van ongunstige uitwerking zijn op de motoren zelf, terwijl van nog meer belang — speciaal voor de luchtvaart — is, dat van benzine met hoog octaangetal voor dezelfde energie-opwekking minder verbruikt wordt.
In verschillende landen wordt, speciaal voor de luchtvaart, gebruik gemaakt van benzine met octaangetal 87, hetgeen vrijwel het hoogste getal was, dat geëischt werd. (Telegraaf)

(Vorig bericht Benzine 2724 B.)

15 JANUARI 1938

D. PROTOCOLLEN VAN ROME. — Conferentie van Italië-Oostenrijk-Hongarije. - Weenen en Boedapest erkennen Franco de jure. - Erkentelijkheid jegens de as Rome-Berlijn. —

De conferentie der onderteekenaars van de protocollen van Rome is 12 Januari 1938, na drie dagen te hebben geduurd, formeel geëindigd.
Het communiqué dat is uitgegeven heeft den volgenden inhoud:

1. De Italiaansche minister van Buitenlandsche Zaken, Ciano, de Oostenrijksche bondskanselier, Schuschnigg en minister van Buitenlandsche Zaken, Schmidt, de Hongaarsche minister-president, Daranyi en minister van Buitenlandsche Zaken Von Kanya hebben te Boedapest op 10, 11 en 12 Januari gemeenschappelijke besprekingen gevoerd, overeenkomstig de protocollen van Rome.
2. De vertegenwoordigers van de drie mogendheden hebben opnieuw met tevredenheid de positieve resultaten en de gunstige ontwikkeling van de overeenkomsten van Rome geconstateerd. Zij hebben hun gemeenschappelijke verlangen om in den geest van de protocollen, hun politieke en economische activiteit te versterken evenals hun hartelijke samenwerking bevestigd. De vertegenwoordigers van Oostenrijk en Hongarije brachten in verband hiermede hun sympathie tot uitdrukking voor de intieme samenwerking, welke tusschen twee groote bevriende mogendheden Duitschland en Italië bestaat, een samenwerking die is vastgelegd in de as Rome-Berlijn en die een nieuwe en belangrijke garantie voor den vrede en den wederopbouw vormt.
De vertegenwoordigers van Oostenrijk hebben hun politiek uiteengezet, die zij baseeren op de harmonie tusschen de beginselen van de protocollen van Rome en het Duitsch-Oostenrijksch accoord van Juli 1936. De vertegenwoordigers van Italië en Hongarije betuigden hun instemming met deze politiek.
3. De vertegenwoordigers van Oostenrijk en Hongarije bevestigden hun volstrekte afkeer van het communisme en begroetten met sympathie het anti-komintern verdrag tusschen Italië. Duitschland en Japan dat door dezelfde beginselen geïnspireerd is. Zij bevestigden tevens hun besluit om met alle kracht tegen de communistische propaganda in hun land te strijden.

Erkenning van Franco. — 4. De vertegenwoordigers van Oostenrijk en Hongarije hebben den vertegenwoordiger van Italië in kennis gesteld van hun besluit om de regeering van generaal Franco formeel te erkennen als de wettige regeering van Spanje en al zijn koloniën en bezittingen. De vertegenwoordigers van de drie mogendheden zijn van meening dat een dergelijke beslissing een reëele bijdrage vormt tot de terugkeer van normale betrekkingen tusschen de regeering van Spanje en de andere landen en tot de pacificatie van Europa.
5. De vertegenwoordigers van Oostenrijk en Hongarije hebben kennis genomen van de gerechtvaardigde, ernstige redenen, welke de Italiaansche regeering tot uittreding uit den Volkenbond hebben bewogen en hebben, na de ernstige consequenties van een dergelijke beslissing voor de samenstelling, doel en mogelijkheden van den Volkenbond geconstateerd te hebben, verklaard, dat de Volkenbond het karakter van een ideolische groep niet kan en mag aannemen. In een dergelijk geval zouden Oostenrijk en Hongarije zich het recht moeten voorbehouden hun betrekkingen met den Volkenbond aan een nieuw onderzoek te onderwerpen.
6. De vertegenwoordigers van Italië en Oostenrijk hebben opnieuw bevestigd, dat hun regeeringen de totale rechtsgelijkheid van Hongarije op het gebied van bewapening erkennen. De vertegenwoordigers van de drie mogendheden achten onmiddellijke uitvoering van de beginselen hiervan, noodzakelijk.
7. De vertegenwoordigers van Italië en Oostenrijk hebben verklaard dat hun regeeringen met groote belangstelling de ontwikkeling van de betrekkingen tusschen Hongarije en Roemenië volgen. Zij zijn van meening dat een bevredigend resultaat van Hongaarsch-Roemeensche onderhandelingen, in belangrijke mate zou kunnen bijdragen tot de consolidatie van den vrede in het Donaubekken.
8. De vertegenwoordigers van de drie mogendheden hebben de economische situatie bestudeerd en zijn van meening, dat het handelsverkeer tusschen de drie landen op de kortgeleden vastgestelde grondslagen verder geïntensiveerd moet worden.
9. De vertegenwoordigers van de drie mogendheden bevestigen hun gemeenschappelijk verlangen samen te werken met alle mogendheden wier politieke activiteit op reëele vredesmogelijkheden en wederopbouw is gericht en op een betere verstandhouding tusschen de naties. **(Vorig bericht 2240 C.)**

A. FRANKRIJK. — Kabinet-Chautemps neemt ontslag. - Resumé der Fransche politiek 1936-'37 tot op heden. —

In den nacht van 13 op 14 Januari '38 heeft het kabinet-Chautemps zijn ontslag bij den president der republiek ingediend nadat de minister-president de overtuiging had gekregen dat hij, nadat hij den communisten hun vrijheid had gegeven, niet meer op de socialisten kon rekenen.

Wij geven een uiteenzetting van den politieken toestand in 1937, die tot de crisis leidde.

Bij de beschouwing van de politieke, economische en sociale ontwikkeling van Frankrijk in het afgeloopen jaar is een scheidslijn te trekken. Gedurende de eerste helft van 1937 toch, tot half Juni, stond een regeering „à direction socialiste" aan het roer, gedurende de tweede helft een regeering waarin de socialistische radicalen het sterkst den koers bepaalden. Onder leiding van Blum c.s. waren in 1936 in een koortsachtig tempo sociale hervormingen uitgevoerd (de overeenkomst van Matignon van 8 Juni: collectieve overeenkomsten, 40-urige werkweek, twee weken vacantie met behoud van loon enz.), welke niet slechts voortvloeiden uit de begeerte verbetering te brengen in de arbeidsvoorwaarden der arbeiders, doch evenzeer uit de verwachting, dat zij economisch herstel ten gevolge zouden hebben. Van haar maatregelen verwachtte de regeering immers stijging van de koopkracht, welke, gepaard gaande met credietverruiming, de industrie zou stimuleeren en daardoor ook den staat over zijn financieele moeilijkheden zou heen helpen.

In begin Maart 1937 wijzigde de regeering den koers en kondigde Blum de z.g. pauze af: voorloopig zou de regeering slechts streven naar consolidatie van de sociale hervormingen. Het egalisatiefonds kwam onder toezicht te staan van vier deskundigen, waaronder zich twee uitgesproken tegenstanders van Auriol's beleid bevonden. Bovendien werd een leening uitgegeven ten behoeve van de defensie. Deze leening slaagde, doch de goede indruk welke hierdoor nationaal en internationaal werd gemaakt, verdween nog geen twee weken later door de bloedige ongeregeldheden te Clichy. De arbeiders, aangesloten bij de Confédération Générale du Travail (C.G.T.) toonden zich voorts allerminst ingenomen met de pauze, getuige de incidenten op de Wereldtentoonstelling, waar de voortgang van het werk herhaaldelijk werd gesaboteerd. Jouhaux, de secretaris-generaal van het vakverbond, kwam eenigen tijd later met concrete wenschen ten opzichte van de uitvoering van groote werken en vroeg de regeering een crediet van tien milliard. Ook verhinderde de pauze noch de C.G.T., noch socialistische leidslieden zich uit te spreken voor wisselcontrôle, nationalisatie van mijnen, van staal- en chemische industrie, van transportmiddelen of van het levensverzekeringbedrijf.

Deze ontwikkeling leidde er toe, dat in de dagen van de viering van het eenjarig bestaan van de regeering van het Volksfront — op 6 Juni — de schatkist op eenige millioenen na was uitgeput.

Het kabinet-Blum viel en Chautemps vormde een nieuw kabinet, waarin Bonnet de portefeuille van Financiën kreeg. Zijn voorganger Auriol ging naar Justitie en Blum werd vice-voorzitter van den ministerraad. De portefeuille van Binnenlandsche Zaken bleef in handen van den socialist Dormoy.

In de eerste weken van haar bestaan ontplooide de regeering, in het bijzonder Bonnet, die van Kamer en Senaat de volmachten had verkregen welke de vorige regeering waren geweigerd, belangrijke activiteit. Hij bezuinigde sterk, o.a. op de uitgaven voor openbare werken, wist een reorganisatie van de spoorwegen tot stand te brengen en overtuigde, voorzoover nog noodig, zijn socialistische collega's van de noodzakelijkheid van belastingverhooging. Zoo was het hem mogelijk voor 1938 een althans op papier sluitende begrooting in te dienen, welke kort voor het einde van het jaar met overweldigende meerderheid werd goedgekeurd.

Chautemps wekte na zijn optreden den indruk krachtiger te willen reageeren op de inbreuken op de vrijheid van arbeid en de aantasting van den eigendom. Deze politiek is uitgesproken (doch niet door overtuigende daden gevolgd) in de z.g. verklaring van Rambouillet van 2 October, waarin de regeering ook wisselcontrôle afwees en een krachtiger houding in zake de aantasting van het overheidsgezag in Noord-Afrika aankondigde door Albert Sarraut te belasten met de coördinatie van de instanties, het bestuur aldaar betreffende. Bovendien bleek een enquête naar de productie een modus, waarop verdere samenwerking tusschen socialisten en radicalen mogelijk was.

Bij de eenige dagen later gehouden kantonnale verkiezingen bleef de verhouding tusschen regeeringspartijen en oppositie nagenoeg ongewijzigd. De radicalen herstelden zich in belangrijke mate van de verliezen, die zij een jaar te voren bij de Kamerverkiezingen hadden geleden. De oppositie kwam wat haar totale aantal zetels betreft ongeschonden uit den strijd.

Tegen het einde van het jaar werd de propaganda van socialistische voormannen voor wissel- en credietcontrôle en voor ingrijpen van de overheid in de industrie steeds sterker. Blum spoorde aan tot bedachtzaamheid, doch de extremisten in de partij en het Vakverbond drongen aan op spoed.

De laatste weken van het jaar brachten een plotselinge toeneming van stakingen en daarmee gepaard gaande bezettingen van fabrieksgebouwen. De overheid heeft van krachtig optreden afgezien, en onwettig optreden van stakers gesanctionneerd door z.g. neutralisatie aan de Goodrich-fabrieken, waar het arbeidsconflict scherpe vormen dreigde aan te nemen.

Op 29 December heeft het geheele Parijsche overheidspersoneel gestaakt. Chautemps toonde een krachtige houding, doch de stakers zagen hun voornaamsten eisch door het Seine-departement ingewilligd.

Op 7 Januari heeft minister-president Chautemps aan de werkgevers, het vakverbond, middenstandsorganisaties enz. een uitnoodiging gestuurd om op 12 Jan. een bespreking in het departement van den premier bij te wonen, waar de maatregelen tot bijlegging en voorkoming der arbeidsconflicten besproken zullen worden.

De Fransche werkgevers hebben op het laatste oogenblik geweigerd, daaraan deel te nemen. De voorzitter van de werkgeversorganisatie, Gignoux, gaf aan Chautemps een verklaring, dat zijn bond niet aan de besprekingen kon deelnemen, aangezien de voorwaarden van den bond niet werden aanvaard. De conferentie is weliswaar zonder werkgevers doorgegaan, maar mislukt.

Chautemps' pogingen op 13 Januari '38 om het economische leven op betere grondslagen te plaatsen en de sociale onrust weg te nemen, die in zoo belangrijke mate tot de remming van den groei van de nationale voortbrenging en de onzekerheid in de monetaire situatie bijdraagt, zijn geëindigd op een wijze, die weinigen hebben voorzien.

Een bewogen zitting was aan dit besluit voorafgegaan. Reeds hadden de socialisten verklaard voor een motie van vertrouwen te stemmen — omdat zij het volksfront wenschten te handhaven —, in welke motie o.m. de monetaire vrijheid was opgenomen, waar de socialistische ministers als minderheid in het kabinet steeds tegen hebben geageerd. Maar toen stond de communistische afgevaardigde Ramette op, die Chautemps verweet niet te hebben verklaard, het program van het volksfront te zullen verwerkelijken en daarbij een lijstje van wenschen voegde. Hij besloot zijn rede met de opmerking, dat indien de communisten niet tegen de motie zouden stemmen, zij dit zouden doen om het volksfront niet te verbreken.

Chautemps heeft den communisten daarop vrijheid van stemming gegeven, hetgeen voor de socialisten reden was om de socialistische ministers uit de regeering terug te nemen op grond van het motief, dat hiermede de grondslag van de volksfrontregeering, die steunt op de overeenstemming van de drie partijen, zou zijn vervallen. De crisis was hiermee een feit.

Het heengaan van de regeering was niet het gevolg van een ongunstig votum der Kamer, want tot een stemming over de ingediende motie van vertrouwen is het niet gekomen. Het zijn de socialistische ministers geweest, die door hun medewerking aan den heer Chautemps te weigeren, het verder aanblijven van het kabinet onmogelijk hebben gemaakt.

Het ontslag van het Kabinet-Chautemps heeft een breuk in het Volksfront veroorzaakt.

FRANKRIJK

De politieke crisis in Frankrijk en de ontreddering op de valutamarkt hebben de Bank van Frankrijk aanleiding gegeven den wissel- en goudhandel op te schorten tot 17 Januari; de arbitragezaken zijn dus niet mogelijk.

Historie van den franc in cijfers.

Datum	£ te Parijs	Fr. fr. te Amsterdam	Banque de France (mill. francs.) goud	biljetten	voorsch. a/Staat
25- 9-'36	76⅞	9.74	50.111	83.749	16.903
10-12-'36	105⅛	8.56	60.358[1]	89.341	17.698
5- 1-'37	105⅛	8.54	60.358	87.490	19.598
9- 4-'37	109⅝	8.17½	57.358	86.934	20.065
24- 6-'37	110⅞	8.10	57.358	85.798	19.979
1-7-'37	128⅝	7.—	54.859	85.985	21.379
22- 7-'37	134	6.72	48.859	87.911	23.886
10- 9-'37	139	6.47	55.717[2]	90.001	26.018
4-10-'37	154¼	5.94½	55.805	91.369	25.998
13- 1-'38	149½	6.01½	58.932	93.437	31.908

1) Herwaardeering. 2) Herwaardeering.

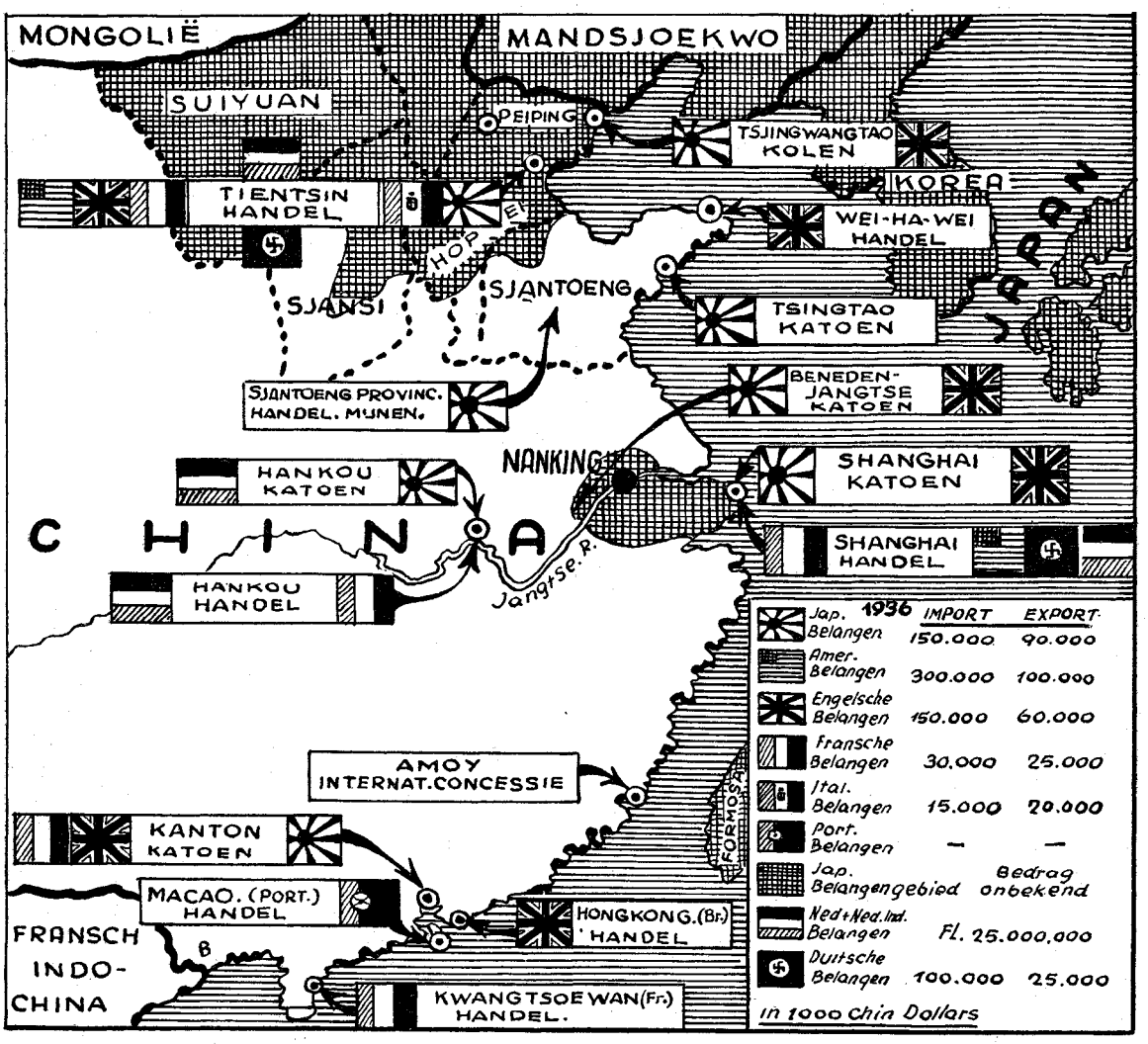
De leiders der Fransche politieke partijen, welke voor deelneming aan de nieuwe regeering in aanmerking zouden komen, hebben gedurende den geheelen Zondag overleg gepleegd.

De eerste, die zich genoopt zag zijn poging tot kabinetsformatie op te geven, was de radicaal Georges Bonnet, minister van Financiën in het demissionnaire kabinet. Na het verlaten van het Elysée zeide hij o.a.: „Aangezien de socialistische fractie mij niet alleen de deelneming aan de regeering, die ik haar aanbood, maar ook haar steun weigerde, kon ik geen regeering vormen."

Daarna ontving Léon Blum, leider der socialisten, de opdracht. Hij beoogde de vorming eener regeering op breeder basis, een „ministerie van nationale eenheid rondom het Volksfront". Na langdurige besprekingen over en weer met de verschillende partij-leiders leverden de pogingen in deze richting echter ook geen resultaat op. Bij het verlaten van het Elysée, verklaarde Blum o.a.: „Ik heb getracht een combinatie tot stand te brengen, die ik zelf stoutmoedig noemde. Wij moeten aannemen, dat zij dat inderdaad was, want ik ben niet geslaagd". President Lebrun ontbood hierop den radicalen oud-ministerpresident Sarraut, die zal trachten een Volksfrontkabinet onder radicale leiding te vormen. (Telex-A. N. P.)

(V. b. Kabinet Chautemps 3018 D.; Franc 2850 D.)

A. CHINA. — Buitenlandsche belangen in China.

(Overname zonder bronvermelding verboden) **(Vor. ber. Handelsbetrekk. China—Nederland en N.O.I. 2939 C.)**

17 JANUARI 1938

B. NEDERL. OOST-INDIE. — Gepensionneerde officieren weer in dienst. -

Het tekort in verschillende officiersrangen heeft reeds geleid tot het weder in dienst nemen van gepensionneerden in secundaire rangen. Voor dit jaar zijn uit Nederland aangevraagd in totaal 35 nieuwe officieren, inclusief reservisten. Ook voor volgende jaren is aanvulling noodig, zoodat het de vraag is, of er wel voldoende candidaten zijn. (Telegraaf)

(Vor. ber. Leger en Vloot 3006 D.)

C. GRIEKENLAND. — Het huwelijk van kroonprins Paul van Griekenland. —

Op 9 Januari 1938 is te Athene het huwelijk voltrokken tusschen kroonprins Paul (broer van den Koning van Griekenland) en prinses Frederika Louise van Brunswijk.

Na de huwelijksvoltrekking volgens orthodoxen rythus, vond in besloten familiekring een Duitsche Protestantsche huwelijksplechtigheid plaats, waarna de leden der regeering en van het diplomatieke corps hun gelukwenschen kwamen aanbieden.

De kroonprinses zal voortaan in plaats van Frederika den naam Margareta dragen. (Proia)

D. NEDERLAND. — Belastingen. - Opbrengst in 1937. —

De stand der Rijksmiddelen op ultimo December 1937 is verschenen en men kan constateeren, dat het afgeloopen jaar bijzonder gunstig voor de schatkist is geweest. Zoowel bij de directe belastingen als (en vooral) bij de indirecte belastingen is men boven de raming uitgekomen. Onderstaand vergelijkend overzicht spreekt voor zichzelf:

Directe Belastingen:

Op kohier gebracht 1937	ƒ	110.564.848
Raming voor 1937		110.300.000
Voordeelig verschil	ƒ	264.848
Op kohier 1937	ƒ	110.564.848
Op kohier 1936		102.383.819
Voordeelig verschil	ƒ	8.181.029

Indirecte Belastingen:

Opbrengst 1937	ƒ	436.835.901
Raming 1937		373.725.000
Voordeelig verschil	ƒ	63.110.901
Opbrengst 1937	ƒ	436.835.901
Opbrengst 1936		370.925.387
Voordeelig verschil	ƒ	65.910.514

(De Telegraaf) **(Vor. ber. Belastingen 3003 D.)**

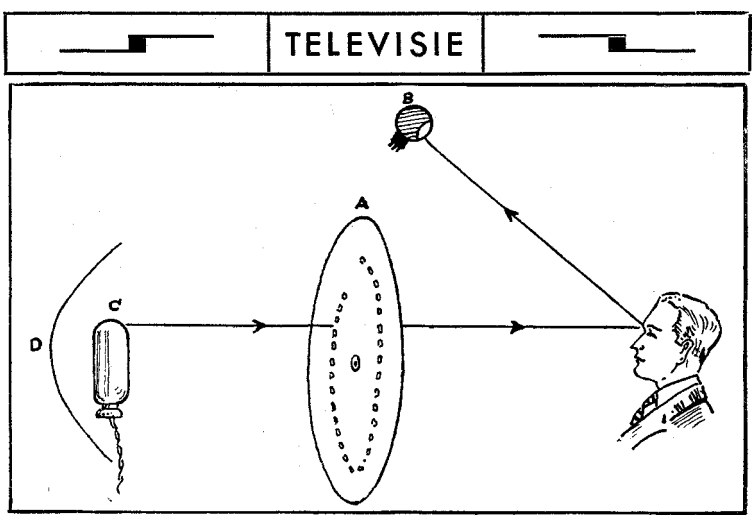
A. Technische beschouwing en ontwikkeling der televisie en kleuren-televisie. —

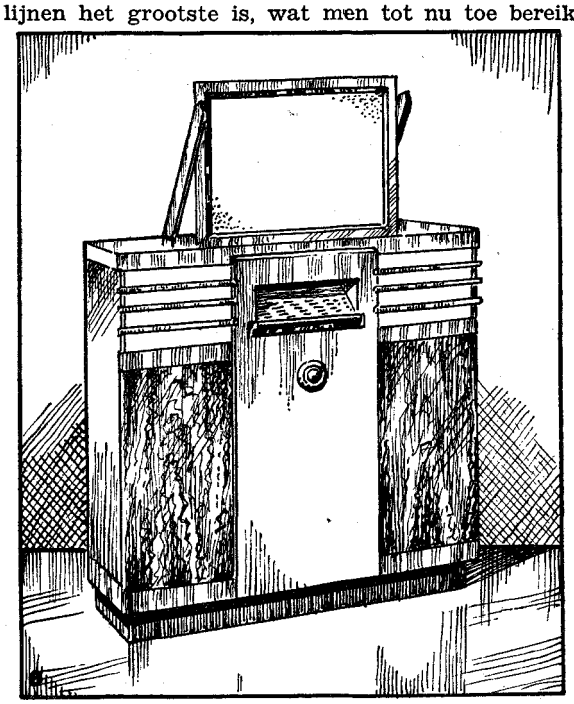
Het is juist één jaar geleden, dat in Engeland op grootsche wijze de televisie-uitzendingen begonnen zijn en het telt nu reeds ± 9000 bezitters van televisie-apparaten.

Televisie (vèrzien) is een vorm van beeld-telegrafie, doch met verhoogde snelheid (circa 16 beelden per seconde) en met gewijzigde reproductie. Men maakt daarvoor gebruik van een Nipkowsche schijf (A) of spiegelrad, ook wel van een spiegelschroef, door een electrischen motor (C) in beweging gebracht, die het licht van een spiegel (D) terugkaatst.

De door de Nipkowsche schijf vallende of door het spiegelrad teruggekaatste stralen vallen op een fotoelectrische cel (B), waarvan de opgewekte stroomen via een versterker en draadlooze of kabel worden toegevoerd aan den ontvanger, die dus met snel wisselende sterkte gloeit. Het licht dezer lamp wordt op een scherm geworpen, of de lamp wordt met behulp van een lens bekeken door de openingen van een synchroon draaiende Nipkowsche schijf.

In dezen tijd heeft men er ook naar gestreefd het beeld zooveel mogelijk te vervolmaken. Aanvankelijk bestond het beeld uit 48 lichtlijnen, terwijl het aantal beelden per seconde slechts 12 bedroeg. Thans is men reeds zoo ver gevorderd, dat het beeld in 405 lichtlijnen ontleed wordt, terwijl 25 beeldwisselingen per seconde plaats vinden. De deskundigen zijn van meening, dat het aantal van 441 lichtlijnen het grootste is, wat men tot nu toe bereiken kan. Een nog fijnere beeldontleding zou de zend- en ontvangapparatuur ingewikkelder maken, terwijl het beeld er niet veel beter door worden zou. Bij 441 lichtlijnen bedraagt de duur van één lichtlijn slechts 1/11.025 seconde, zoodat men in dit opzicht reeds heel wat bereikt heeft. Zou men het aantal lichtlijnen nog meer gaan vergrooten, dan zouden de ontvangstkosten te groot worden, zoodat dan veel minder menschen in staat zouden zijn, zich een toestel aan te schaffen.

Nieuwste Televisie-toestel van Nederlandsch fabrikaat.

Is dus juist het één-jarig bestaan der televisie-uitzendingen in Engeland gevierd, thans worden wij weder met nieuwe uitvindingen verrast. Het is de geniale uitvinder Baird, die er in geslaagd is, de televisie een reusachtigen stap voorwaarts te brengen: hij heeft nu de kleuren-televisie uitgevonden, waardoor men in de bioscoop een televisie-film in kleuren te zien zal krijgen.

Dit nieuwe systeem op eenvoudige wijze uit te leggen, is evenwel lang niet gemakkelijk. In de eerste plaats toonde Baird met het nieuwe Scophony-apparaat een geprojecteerd beeld van 1.50 M. bij 1.80 M. in kleuren, dat zeer zeker de vergelijking met een gewone bioscoopprojectie kon doorstaan. Een geheele televisie-film is natuurlijk het mooiste, wat men bereiken kan. Ook hiervan heeft Baird, met behulp van technici, een demonstratie gegeven. Men gebruikte daartoe wapperende vlaggen in verschillende kleuren, als ook personen, in kleurige kleedingstukken gestoken. Het succes was buitengewoon groot, zoodat binnen afzienbaren tijd, volgens de voorspellingen van Baird zelf, de gekleurde televisie-film werkelijkheid zal worden. Het principe van het nieuwe Scophony-apparaat is gebaseerd op dat van driekleurendruk, althans voorloopig. Naderhand kan men misschien het aantal kleuren nog uitbreiden. Voorloopig bepaalt men zich er evenwel toe, afwisselend een rood, blauw of groen beeld te projecteeren, waardoor men de optische illusie krijgt een veld in kleuren te zien. Via drie afzonderlijke lichtbronnen wordt het beeld uitgezonden en ook het ontvangtoestel werkt met drie verschillend gekleurde stralenbundels. Natuurlijk wordt evenwel alles op één radio-golf uitgezonden, daar de beelden anders niet gelijktijdig het doek bereiken zouden en het geheel uit elkaar zou vallen.

Tot zoover deze kleuren-televisie. Inderdaad een schitterende ontdekking, maar in Engeland is men nu eenmaal op dit gebied zeer actief. Toch blijft Amerika niet achter. Ook hier legt men zich op de kleuren-televisie toe, en met succes. Tevens streeft men er daar naar, de actie-radius van de televisie-uitzendingen grooter te maken. Tot nu toe was men beperkt tot een actie-radius van 25 mijl, maar onlangs werd in Amerika een uitzending over 100 mijl gegeven, die bijzonder goed verliep. Van uit New York werd een actualiteiten-film naar Philadelphia overgezonden, dus over een afstand van ongeveer 100 mijl. Na deze uitzending verklaarde de directeur van de Bell-telefoon-centrale in New York, dat men met behulp van het kabelnet, dat nu sterk uitgebreid zou worden, uitzendingen over geheel Amerika zou organiseeren. (Red. K. H. A.)

(Vor. ber. Televisie 2979 A.)

18 JANUARI 1938

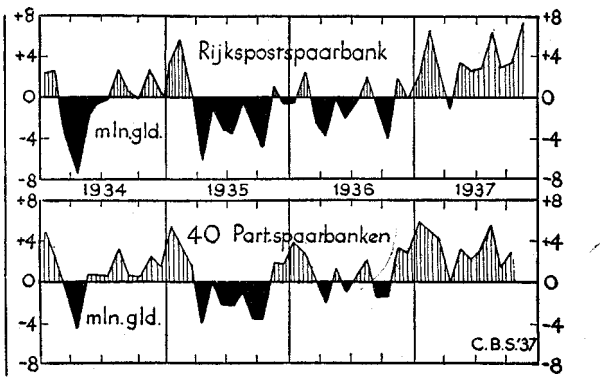
A. NEDERLAND. — Uitgesproken faillissementen 1934—1937. —

Onderstaand staatje geeft een overzicht van het aantal der in Nederland uitgesproken faillissementen gedurende

	1937	1936	1935	1934
Januari	287	427	427	337
Februari	265	393	382	365
Maart	297	352	388	441
April	305	329	412	334
Mei	262	396	394	401
Juni	279	417	437	449
Juli	262	375	349	290
Augustus . . .	207	317	321	325
September . . .	276	388	407	443
October	289	356	426	452
November . . .	220	343	398	395
December . . .	232	403	347	415
Totaal	3.181	4.496	4.688	4.647

(Keesings Financieel Archief) **(V. b. 2975 A.)**

B. NEDERLAND. — Spaarbanken - 1934—1937. —

Het jaar 1937 is ook voor de spaarders gunstiger geweest dan zijn voorgangers. Dit blijkt duidelijk uit bovenstaande grafiek waarin de loop is voorgesteld van het inlegsaldo (maandcijfers in millioenen guldens) bij de Rijkspostspaarbank en bij de 40 belangrijkste particuliere Spaarbanken. Terwijl in de jaren 1933-1936 vooral in de zomermaanden de terugbetalingen de inlagen overtroffen, is in 1937 het inlegsaldo bijna steeds positief geweest, vooral als gevolg van de sterke toeneming van de inlagen.

(Centraal Bureau v. d. Statistiek) **(V. b. 2592 G.)**

C. ROEMENIE. — Ontbinding van het parlement. - Nieuwe verkiezingen 2—4 Maart. —

Het nieuwsagentschap Rador meldt, dat bij een op 18 Jan. '38 uitgevaardigd decreet het Roemeensche parlement ontbonden is. Op 2 Maart 1938 zullen nieuwe verkiezingen gehouden worden voor de Kamer en op 4 Maart voor den Senaat, waarna het nieuwe parlement op 10 Maart bijeen zal komen.

(Telex-A. N. P.) **(Vor. ber. Parlement 1578 F.)**

D. WEERT. — Garnizoensplaats. —

Bij ministerieele beschikking is Weert aangewezen tot garnizoensplaats.

De kazernes zullen gebouwd worden op een terrein van Oud-Weert ten Zuiden van Weert. Het garnizoen zal bestaan uit twee bataljons infanterie, d. i. ongeveer duizend manschappen.

De gemeente Weert heeft een oefenterrein van 500 à 600 h.a. beschikbaar gesteld. (N. Rott. Courant)

(Vor. ber. Leger, Vloot en Luchtmacht 2999 D.)

E. DUITSCHLAND. — Uitbreiding der sociale verzekering. —

De Duitsche regeering heeft de wet afgekondigd tot uitbreiding van de sociale verzekering. De invaliden- en mijnwerkersverzekeringen worden in het vervolg door het rijk gewaarborgd. Er worden bovendien nieuwe gelden beschikbaar gesteld voor huwelijksleeningen en kindertoeslag aan kroostrijke gezinnen. Door deze uitbreiding met ruim een half milliard mark per jaar worden noch de verzekerden, noch de werkgevers zwaarder belast. Men kan thans, zoo wordt verklaard, den levensavond der Duitsche werknemers als gewaarborgd beschouwen. Alle Duitschers hebben verder het recht, zichzelf te verzekeren voor ouderdomspensioen.

In een toelichting wijst staatssecretaris Krohn er op, dat generaal Goering nog pas de uitbetaling van feestdagen heeft bevolen. De mijnwerkers moesten tot nu toe behalve voor de sociale verzekering, ook voor het mijnwerkersfonds en de pensioenverzekering betalen, waardoor zij vijf tot zes procent meer betaalden dan de andere arbeiders. Doordat die bepalingen vervallen, worden in feite de loonen der mijnwerkers met ongeveer zes procent verhoogd, hetgeen op een totaal van zestig millioen mark neerkomt.

(Berliner Tageblatt) **(V. b. Sociale Verzek. 117 D.)**

F. DUITSCHLAND. — Mond- en klauwzeer. —

Blijkens de officieele Duitsche statistiek waren op 1 Januari 20.699 boerderijen besmet met mond- en klauwzeer, tegen 17.537 op 15 December.

De epizoötie, welke haar zwaartepunt heeft in het Westen des lands, breidt zich uit naar het Oosten. In Oppeln, Silezië, zijn reeds 201 boerderijen aangetast.

(Berliner Tageblatt) **(Vor. ber. Veestapel 2183 F.)**

G. NEDERLAND. — De Nederlandsche Heidemaatschappij. - 1888—1938. —

Den 5den Januari was het vijftig jaar geleden, dat de Nederlandsche Heidemaatschappij werd opgericht, dank zij het initiatief der Geldersch-Overijselsche maatschappij van Landbouw, meer in het bijzonder door de krachtige voorbereiding en propaganda in woord en geschrift van den toenmaligen voorzitter dier Maatschappij mr. C. J. Sickesz, die ook de eerste voorzitter werd van de Ned. Heidemaatschappij.

Zelfs de meest enthousiaste onder de oprichters heeft zeker nooit kunnen hopen dat de vereeniging, die na zooveel overleg na jaren tot stand kwam, zou uitgroeien tot een organisatie, die na 50 jaren van zoo groote beteekenis zou zijn voor onze bodem-cultuur en voor het Nederlandsche volk in zijn geheel, doordat zij in staat is, niet alleen in deze abnormale tijden, maar ook in andere jaren duizenden arbeid te verschaffen.

Op de drukbezochte bijeenkomst te Arnhem hield o.a. de minister van Economische Zaken, mr. M. P. L. Steenberghe een rede, waarin hij het werk van de Nederlandsche Heidemaatschappij belangrijk noemde.

In het slot van zijn rede deelde de minister mede, dat het Hare Majesteit heeft behaagd te bevorderen tot officier in de Orde van Oranje-Nassau den heer A. A. Nengerman te Doorn, als directeur en lid van het dagelijksch bestuur der Nederlandsche Heidemaatschappij, te benoemen tot ridder in de Orde van Oranje-Nassau den heer D. van Maaswinkel, lid der directie en tweeden secretaris van het bestuur der Ned. Heidemij., en toe te kennen de eere-medaille, verbonden aan de orde van Oranje-Nassau aan den heer W. Foks, vischkweeker der Ned. Heidemij. te Emst, gemeente Epe. (N. Rott. Crt.)

(Vor. ber. Ned. Heidemaatschappij 2737 D.)

H. ENGELAND. — Radio-uitzendingen in het Arabisch - Italiaansch commentaar. —

In het „Giornale d'Italia" heeft Gayda een hoofdartikel geschreven, waarin hij o.m. betoogt, dat „dergelijke uitzendingen van de Britsche radio in werkelijkheid slechts ten doel hebben, een zwijgenden positie-oorlog te bemantelen".

„De uitzendingen beginnen juist op den eersten verjaardag van het gentlemens agreement en onmiddellijk na de mutaties op het Foreign Office, die den strijdlustigen minister Eden de vrije hand moesten verschaffen".

Gayda ontkent nogmaals, dat Italië een anti-Britsche propaganda in Palestina voert. „Wat de berichten betreft, die de Italiaansche pers over Engeland verspreid heeft, valt op te merken, dat zij, zelfs als zij valsch zouden zijn — hetgeen nog bewezen moet worden — in het niet vallen bij de schurkachtige vervalschingen, die dagelijks door een groot deel van de Britsche pers bedreven worden en die een aanslag beteekenen op al wat in het leven van de Italiaansche natie waarde heeft." (Giornale d'Italia) **(3078 D.)**

A. FRANKRIJK. — Vierde Kabinet-Chautemps gevormd. —

De heer Camille Chautemps is 18 Januari 1938 er in geslaagd zijn ministerie te vormen. De vorming van dit kabinet, dat met slechts enkele uitzonderingen uit radicaal-socialisten bestaat, is mogelijk geworden door een besluit der socialisten, het kabinet in Kamer en Senaat te zullen steunen, wanneer het zich houdt aan het Volksfront-program. Toen dit besluit eenmaal genomen was, had de formatie verder een zeer vlot verloop, en Chautemps kon in den loop van den avond een volledige ministerlijst aan den president der republiek voorleggen. De volgende personen maken deel uit van het nieuwe gouvernement:

Voorzitter van den ministerraad: Camille Chautemps (rad. socialist).
Vice-president van den ministerraad en minister van Nationale Verdediging: Daladier (rad. socialist).
Minister van Staat, belast met de coördinatie der economische en financieele politiek: Georges Bonnet (rad. socialist).
Minister van Staat, belast met de diensten van het ministerpresidium: L. O. Frossard (soc. rep. unie).
Justitie: Campinchi (rad. socialist).
Buitenlandsche Zaken: Yvon Delbos (rad. socialist).
Binnenlandsche Zaken: Sarraut (rad. socialist).
Financiën: Marchandeau (rad. soc.).
Marine: William Bertrand (rad. socialist).
Luchtvaart: Guy la Chambre (rad. socialist).
Onderwijs: Jean Zay (rad. socialist).
Openbare Werken: Henri Queuille (rad. socialist).
Handel: Pierre Cot (rad. socialist).
Landbouw: Chapsal (rad. socialist).
Arbeid: Ramadier (soc. rep. unie).
Koloniën: Steeg (rad. socialist).
Pensioenen: Lassalle (rad. socialist).
Openbare gezondheid: Rucart (rad. socialist).
Posterijen: Gentin (rad. socialist).
Koopvaardij: Elbel.

Onderstaatssecretarissen:
Minister-presidium: Laurens (rad. socialist);
Idem, doch belast met de immigratie en den vreemdelingendienst: Philippe Serre (jong republikein);
Buitenlandsche Zaken: De Tessan (rad. socialist);
Binnenlandsche Zaken: Raoul Aubaud (rad. socialist);
Financiën: Hymans (soc. rep. unie);
Marine: Delom Sorbé (onafh. radicaal);
Lichamelijke opvoeding: Courson (rad. socialist);
Technisch Onderwijs: Julien (rad. socialist);
Openbare Werken: Jaubert (rad. socialist);
Handel: Maxence Bibier (soc. rep. unie);
Landbouw: Liautey (rad. soc.);
Koloniën: Monnerville (rad. socialist);
Arbeid: Lafaye (soc. rep. unie).

Om halftien begaf Chautemps zich met zijn medewerkers van het hotel Matignon naar het Elysée om de nieuwe ministers en onderstaatssecretarissen aan president Lebrun voor te stellen.

Het nieuwe ministerie. — Het nieuwe ministerie telt twintig ministers en dertien onderstaatssecretarissen, terwijl zijn voorganger uit een en twintig ministers en veertien onderstaatssecretarissen bestond. De verdeeling der portefeuilles is overigens vrijwel geheel dezelfde gebleven.

Alleen de post van onder-voorzitter van den ministerraad zonder portefeuille, welke in het vorige ministerie door Léon Blum bekleed werd, is uitgevallen. Hetzelfde is het geval geweest met het onderstaatssecretariaat voor de Luchtvaart.

De radicalen bezetten thans niet minder dan achttien ministerszetels en negen onderstaatssecretariaten. De socialistisch-republikeinsche unie heeft er zich respectievelijk twee en drie zien toegewezen, terwijl de jong-republikein Serre zijn post als onderstaatssecretaris behield.

In het vorige ministerie hadden twaalf radicalen als minister en zes als onderstaatssecretaris zitting, negen socialisten als minister en vijf als onderstaatssecretaris, twee leden der socialistisch-republikeinsche unie als onderstaatssecretarissen en één jong-republikein in dezelfde functie.

(Le Temps - L'Intransigeant - Telegraaf)
(Vorig bericht 3093 A.)

B. CHINA. — Conflict met Japan - Een half jaar „oorlog". —

Precies zes maanden is het nu geleden, dat de strijd in het Verre Oosten is ontbrand.

Aanvankelijk trachtten de Japanners het op zich zelf tamelijk onbeduidende geschil op de in die streken gebruikelijke wijze te regelen, door een overeenkomst met de plaatselijke Chineesche autoriteiten, welk accoord dan later de stilzwijgende of soms uitgesproken instemming van de centrale Chineesche regeering te Nanking kreeg. Zoo hadden de Japanners reeds een aanmerkelijk deel van China „veroverd", er zich ten minste bijna hegemonistische invloedssferen verworven.

Bij het manoeuvre-incident van Juli 1936 deed zich echter het merkwaardige geval voor, dat de plaatselijke autoriteiten tamelijk onwillig waren en bovendien het centrale gezag absoluut verbood een overeenkomst met de Japanners te sluiten. Er zou nu eens onderhandeld worden tusschen Tokio en Nanking rechtstreeks. Er is ook onderhandeld, maar de Chineesche generalissimus, de premier Tsjang Kai Sjek, hield voet bij stuk. En zoo groeide het locale incident tot een grootsch opgezette „strafexpeditie" van Japan tegen China, tot een geweldige actie van Tokio tegen de centrale Chineesche regeering, tot een.... We mogen het woord „oorlog" niet, nog niet neerschrijven, want Japan heeft China den oorlog nog niet verklaard, en we weten ook niet, of uit de mikadoconferentie — de eerste keizerlijke conferentie van Japan sinds 1904, bij het uitbreken van den Russisch-Japanschen oorlog — de oorlogsverklaring zal voortkomen.

Maar, oorlog of geen oorlog, Japan heeft in dezen strijd reeds geheel Noord-China met Peking, de prachtige havenstad Shanghai, de Chineesche hoofdstad Nanking genomen. Het werpt begeerige blikken in de richting van Canton. Het heeft het Westersche prestige in het Verre Oosten een onnoemelijke schade weten toe te brengen; het is er niet voor terug geschrokken de betrekkingen met de Vereenigde Staten, Engeland, Frankrijk en Sovjet-Rusland ten uiterste toe te spitsen, die met Duitschland aan een zware proef te onderwerpen. Het heeft een Amerikaansch oorlogsschip tot zinken gebracht, een Engelsch oorlogsschip gebombardeerd; het heeft de financieele en economische belangen van „het Westen" grondig ondermijnd. Maar nog steeds is er geen oorlog noch tusschen China en Japan noch tusschen Japan en eenige andere mogendheid. De „vrede", een vrede tusschen aanhalingsteekens, is behouden gebleven.

En wat Japan betreft, groote geldelijke offers worden geëischt. Zoo juist wordt een buitengewone begrooting ten bedrage van 4 milliard yen aangekondigd.

(Nieuwe Rott. Crt. - Shanghai Times)
(Vor. ber. China-Japan 3086 B.)

C. ENGELAND. — Sir Robert Vansittart diplomatiek adviseur van het Foreign Office. —

Sir Robert Vansittart, de permanente onderstaatssecretaris voor Buitenlandsche Zaken te Londen, is benoemd tot voornaamsten diplomatieken adviseur van het ministerie van Buitenlandsche Zaken. Sir Alexander Cadogan, thans plaatsvervangende onderstaatssecretaris aan dat ministerie, is tot zijn opvolger benoemd.

De functie van diplomatiek adviseur van het Foreign Office is nieuw en door Eden in overleg met Chamberlain ingesteld, voornamelijk als gevolg van den gespannen internationalen toestand.

(Daily Telegraph)

D. NEDERLAND. — Erkenning Koning van Italië als Keizer van Abessynië - Eerste Kamer-Debat. —

Het Eerste Kamer-debat over minister Patijn's initiatief inzake de erkenning van den Koning van Italië als Keizer van Abessynië heeft plaats gehad in rustige en waardige bewoordingen. De interpellatie-Vorrink heeft ook den vrijzinnig-democratischen senator Prof. Van Embden bewogen het strijdperk te betreden. Hij meende, dat het volstrekt nog niet zoo zeker zou zijn dat de Italianen nu heer en meester waren in Abessynië. Het gaat echter in de eerste plaats om het principe, of een onrecht als een gevestigd recht erkend moest worden, en in de tweede

plaats, of het moment daarvoor wel verstandig gekozen was. Het anti-revolutionnaire Eerste Kamer-lid, professor Anema, gaf een doordachte juridische uiteenzetting. De heer Van Lanschot sprong den minister trouwhartig bij. Maar wie tusschen zijn woorden dóór kon luisteren, hoorde wel dat hij het beleid van den minister van Buitenlandsche Zaken eigenlijk hoogst verkeerd vond en dat hij hem alleen ter zijde stond omdat het nu eenmaal zoo duidelijk is als glas, dat dit initiatief, dat zóózeer op een verkeerd tijdstip is begonnen, gedoemd is om in vriendschappelijke correspondentie met andere ministers van Buitenlandsche Zaken te verzanden.
(Telex-A.N.P. - De Telegraaf - Het Volk) **(3083 E.)**

19 JANUARI 1938

A. SPANJE. — Teruel. - Het Nederlandsche s.s. „Hannah" getorpedeerd. —
Hoe weinig betrouwbaar de berichten over de gevechten in Spanje zijn is thans wel zeer duidelijk aan den dag getreden bij den strijd om het bezit van Teruel. Terwijl eerst werd gemeld, dat de stad vrijwel weer geheel in handen der rechtsche troepen was gekomen, is nu gebleken, dat juist de regeeringstroepen er heer en meester zijn; het rechtsche garnizoen, dat zich in het hospitaal had verschanst, heeft zich overgegeven, waarvoor de onderhandelingen gedeeltelijk per telex werden gevoerd. In de omgeving van de stad hebben de rechtschen twee belangrijke hoogten veroverd, welke de stad beheerschen; volgens de laatste berichten trachten de regeeringstroepen deze punten weer te heroveren. Hoe fel er gevochten wordt moge blijken uit het bericht, dat gedurende de eerste 23 dagen van den strijd in dezen sector 60.000 dooden en gewonden zijn gevallen. De onbekende duikboot is, na eenige maanden niets meer van zich te hebben laten hooren, weer opgedoken. Het Nederlandsche s.s. „Hannah" is op 47 mijl van Valencia, op weg naar deze stad, getorpedeerd, waarna de onderzeeër onmiddellijk weer in de onbekendheid vluchtte. Alle opvarenden, 31 in totaal, konden in veiligheid worden gebracht.
(Times) **(V. b. Burgeroorlog 3092 D.; Teruel 3085 E.)**

B. CURAÇAO. — Statenleden-verkiezing. —
Wij lezen in de „Amigoe di Curaçao" van 22 December '37 o.m.:
De nieuw gekozen Statenleden zijn:
Voor Curaçao:
Mr. Da Costa Gomez, Mr. Desertine, J. Capriles, E. Martijn, Dr. Maal en J. Rustige.
Voor Aruba:
J. R. Arends en J. M. de Cuba.
Voor Bonaire:
J. de Jongh.
Voor de Bovenwinden:
J. Plantz. (Amigoe de Curaçao)
(Vor. ber. Koloniale Raad 2737 A.)

C. ROTTERDAM. — Mr. K. P. van der Mandele tot voorzitter van de Kamer van Koophandel benoemd.
Op de 4 Jan. '38 gehouden vergadering der Kamer van Koophandel en Fabrieken voor Rotterdam is als opvolger van den heer Engelbrecht tot voorzitter gekozen de heer mr. Karel Paul van der Mandele, directeur der Rotterdamsche Bankvereeniging.
De heer Van der Mandele, die in de Rotterdamsche zakenwereld om zijn groote capaciteiten algemeen geacht en geëerd wordt, werd geboren te Delft op 1 November 1880; hij genoot zijn universitaire opleiding te Lausanne en te Leiden, waar hij op 30 Mei 1902 promoveerde. Na voltooiing zijner studie was de heer Van der Mandele enkele jaren werkzaam in de advocatenpraktijk te 's-Gravenhage, waarna hij zich in 1906 te Rotterdam vestigde, in welk jaar hij werd benoemd tot secretaris der directie van de toenmalige Rotterdamsche Bank.
Sedert 1 Maart 1910 trad de heer Van der Mandele als directeur van genoemde instelling op. Behalve commissaris van talrijke industrieele, handels- en scheepvaartondernemingen, is de nieuwe voorzitter der K. v. K. lid van verschillende commissies en bestuurslid van verscheidene vereenigingen op cultureel en sociaal gebied, onder meer voorzitter van den Raad van Beheer der Ned. Vereeniging voor Hooger Handelsonderwijs. Voorts is de heer Van der Mandele consul-generaal van Finland. Sedert 1932 is hij lid van de Kamer van Koophandel en Fabrieken voor Rotterdam. (Nieuwe Rott. Courant)
(Vor. ber. Kamer van Koophandel 3083 C.)

D. ROEMENIE. — Erkenning van het Italiaansch imperium. —
De Roemeensche regeering heeft den Italiaanschen gezant te Boekarest officieel medegedeeld, dat zij besloten heeft tot benoeming van een nieuwen gezant bij het Quirinaal, wiens geloofsbrieven gericht zullen zijn tot den koning van Italië, keizer van Abessynië. (Corriere della Sera)
(Vor. ber. Erkenning van Abessynië 2600 F.; Roemenië-Italië 95 H.)

E. AMSTERDAM. — Natura Artis Magistra. - Comité voor instandhouding. —
Uit de burgerij van Amsterdam heeft zich een comité gevormd, dat zich ten doel stelt „Artis" van den ondergang te redden.
Het comité verwacht uit alle kringen en plaatsen van Nederland steun te zullen krijgen om de gelden te fourneeren, welke noodig zijn voor een verjonging, mits eerst de drukkende last van de obligatie-leening door overheidshulp zal zijn afgewenteld.
Het dagelijksch bestuur van dit comité, waarin een aantal vooraanstaande personen zal worden uitgenoodigd zitting te nemen, is als volgt samengesteld: mr. Chr. P. van Eeghen, voorzitter, mr. dr. C. Sleeswijk, ondervoorzitter, jhr. J. Six van Hillegom, ondervoorzitter, jhr. mr. E. W. Röell, penningmeester, W. H. G. Jacobs, secretaris. De drie laatstgenoemde heeren zullen het uitvoerend comité vormen, hetwelk is gevestigd Mauritskade 14, te Amsterdam. (Alg. Handelsblad)

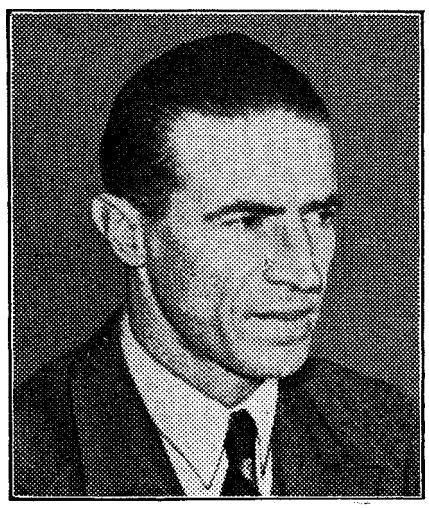
F. NEDERLAND. — Openbaar lichaam „De Wieringermeer". - Ir. S. Smeding. —
De minister van Waterstaat, mr. dr. ir. J. A. M. van Buuren, heeft dezer dagen op zijn departement den raad van het openbaar lichaam „De Wieringermeer" geïnstalleerd met een rede, waarin hij o.m. er de aandacht op vestigde, dat bij het in werking treden van het openbaar lichaam „De Wieringermeer" op 1 Januari een mijlpaal is bereikt op den weg, welke moet worden afgelegd bij het tot stand brengen van de afsluiting en de gedeeltelijke droogmaking van de Zuiderzee.
Hoe belangrijk uit technisch oogpunt de afsluiting ook moge zijn, deze brengt in hoofdzaak slechts verbetering in bestaande toestanden. De droogmaking stelt ons daarentegen naast de technische problemen van den bouw van den polder, voor het vraagstuk, hoe van een zouten, slappen zeebodem goeden cultuurgrond te maken, hoe van een schier eindelooze, kale vlakte een bewoonbaar en normaal beheerde landstreek te vormen. Door de gedeeltelijke droogmaking van de Zuiderzee zal de oppervlakte van ons cultuurland met ongeveer 10 pct. vermeerderen en dit enkele cijfer doet reeds inzien, van hoe groote beteekenis dit zal zijn voor de economische gesteldheid van ons land.
Het ligt in den aard van ons volk bij verreikende maatregelen als deze, vastberaden, maar toch voorzichtig stap voor stap voort te gaan.
Bij Kon. besluit is, met ingang van 1 Jan. 1938, in vasten dienst benoemd tot directeur van het openbaar lichaam „De Wieringermeer", ter standplaats Alkmaar, ir. S. Smeding, directeur van den Wieringermeerpolder. (Het Vaderland)
(Vor. ber. Wieringermeer 1205 D.)

G. DUITSCHLAND. — Anti-semitisme. - Joodsche artsen en ziekenfondsen. —
De vereeniging van ziekenfondsen voor employé's, heeft met ingang van 1 Januari alle Joodsche geneesheeren, die aan deze ziekenfondsen verbonden waren, uitgestooten. Dit geldt ook voor Joodsche geneesheeren, die oudstrijders zijn of hun kinderen in den oorlog verloren. Hierdoor worden 3.000 artsen getroffen, waarvan alleen al 800 te Berlijn.

Daarentegen kunnen sommige Joodsche geneesheeren, die aan overheids- en bedrijfsziekenfondsen verbonden zijn, hun praktijk evenals voorheen voor de leden dezer fondsen blijven uitoefenen; dit geldt echter alleen voor die geneesheeren, die in den wereldoorlog gediend hebben, of reeds voor 1914 als arts werkzaam waren, of hun kinderen in den wereldoorlog verloren hebben.
Het nieuwe verbod geldt niet ten aanzien van die ziekenfondsen, waarin men vrije artsenkeuze heeft.
(Joodsche Perscommissie)
(Vor. ber. 2751 E.; Anti-Semitisme 3072 C.)

20 JANUARI 1938

A. NEDERLAND. — Diplomatie. - Onze nieuwe gezant te Brussel. - Benoeming van mr. B. Ph. Baron van Harinxma thoe Slooten. —
Mr. B. Ph. Baron van Harinxma thoe Slooten, thans zaakgelastigde der Nederlanden in Turkije en Bulgarije, is 4 Jan. '38 tot H.M.'s buitengewoon gezant en gevolmachtigd minister in België en Luxemburg benoemd.

Mr. B. Ph. Baron van Harinxma thoe Slooten.

Baron van Harinxma thoe Slooten is 2 Juni 1893 te Olterterp (Fr.) geboren. Zijn vader was kantonrechter te Beetsterzwaag. Hij heeft te Leiden gestudeerd, is in den diplomatieken dienst getreden en o.a. ook zaakgelastigde in Noorwegen geweest. Als jager voor de voedselvoorziening en voor zoölogische doeleinden heeft hij deel genomen aan de expeditie van den heer Ph. C. Visser naar het gebied tusschen Kara-Koroem en Hindoe-Koesj (1924). Voorts schreef hij (1930) een boek „Dwars door Azië" (bij Bigot en V. Rossum, Amst. verschenen). Hij had een reis door Afrika willen maken van Addis Abeba naar Nairobi in Britsch Kenya, om zoogdieren en vogels te verzamelen voor het Rijksmuseum van natuurlijke historie te Leiden en zou die reis met den heer G. Brouwer ondernemen, toen hij aan het departement van Buitenlandsche Zaken vernam, dat hij en de heer Brouwer op eigen kosten deel zouden kunnen uitmaken van een onder leiding van jhr. mr. Van Haersma de With staande Nederlandsche delegatie bij de Kroning van Haile Selassie tot keizer van Ethiopië. Een boek beschrijft de kroning en den tocht van Addis Abeba naar Nairobi. (N. R. Crt.)
(Vor. ber. Diplomatie 2808 D.)

B. NEDERLAND. — 3-3½% Nederlandsche Staatsleening 1938. - Groot nominaal ƒ 1.672.000.000. - Koers van uitgifte 99½%. —
Wij ontleenen aan het emissieprospectus het volgende:
De noteering ter beurze van Amsterdam en Rotterdam zal worden bevorderd.
De leening zal zijn verdeeld in elf seriën van gelijke grootte, elk omvattende hetzelfde aantal schuldbewijzen groot ƒ 1000, ƒ 500 en ƒ 100. De schuldbewijzen luiden aan toonder; zij dragen tot 1 Maart 1948 een rente van 3% en van dien datum af 3½% 's jaars.
De leening wordt afgelost in 38 jaarlijksche gelijke termijnen. Te beginnen met het jaar 1939 wordt telkenjare op 1 Maart van alle seriën een gelijk aantal schuldbewijzen, bij loting aangewezen, à pari afgelost. Jaarlijks wordt per serie voor deze aflossing besteed een bedrag, gelijk aan 1/38e deel van het oorspronkelijk bedrag der serie. Versterkte en algeheele aflossing kan te allen tijde plaats hebben, ook door uitloting van één of meer series in haar geheel.
De schuldbewijzen met de daarbij behoorende coupons zijn vrijgesteld van alle Nederlandsche belastingen, welke van schuldbewijzen ten laste van Nederland en van de daarbij behoorende coupons mochten worden geheven.
(Deze bepaling sluit niet in een vrijstelling van de bestaande belastingen naar inkomen en vermogen).
De inschrijvingen moeten beloopen bedragen van honderd gulden of veelvouden daarvan.
De tot storting te bezigen oblig. behooren, per leening afzonderlijk, te worden vermeld op onderteekende nummerlijsten. Exemplaren van deze lijsten zijn bij de kantoren van storting kosteloos verkrijgbaar.
Bij de storting wordt, ter verrekening van het koersverschil en de verschuldigde rente, uitgekeerd per obligatie:

Stukken van:	1931	4% 1931 I	1933 II	1934	1936
ƒ 1000	ƒ 13.33	ƒ 6.67	ƒ 16.67	ƒ 16.67	ƒ 6.67
ƒ 500	ƒ 6.67	ƒ 3.33	ƒ 8.33	ƒ 8.33	ƒ 3.33
ƒ 100	ƒ 1.33	ƒ 0.67	ƒ 1.67	ƒ 1.67	ƒ 0.67

Na den dag van storting worden geen stortingen meer aangenomen, dan na bekomen machtiging van den minister van Financiën.
De biljetten van inschrijving en de nota's van toewijzing zijn vrij van zegelrecht.
De inschrijving geschiedt op 27 Januari '38.
(Keesings Fin. Archief) **(V. b. Leeningen 2540 F.)**

C. VEREENIGDE STATEN. — Handelsbesprekingen met Italië geschorst. - V. S. weigerden den koning van Italië als keizer van Abessynië te erkennen. —
De weigering van de regeering der Vereenigde Staten, den koning van Italië te erkennen als keizer van Abessynië, heeft geleid tot een schorsing van de Amerikaansch-Italiaansche onderhandelingen voor een handelsverdrag. Gemeld wordt, dat Mussolini wenschte, dat het nieuwe accoord werd afgesloten in naam van den koning van Italië en keizer van Abessynië.
Men geraakte op het doode punt door het mislukken van een démarche, ondernomen door den Amerikaanschen ambassadeur te Rome, om aan het verdrag een paragraaf toe te voegen, waaruit zou blijken, dat het onderteekenen van het verdrag door Washington niet beschouwd mocht worden als een erkenning de facto of de jure van het Italiaansche keizerrijk.
Officieele persoonlijkheden te Washington vestigen er de aandacht op, dat de erkenning van de Italiaansche bezetting de Vereenigde Staten in moeilijkheden zou brengen, gezien het feit, dat zij geweigerd hebben Mandsjoekwo te erkennen en gezien ook de verplichtingen, welke worden opgelegd door het pact van Saavedra Lamas. (New York Herald Tribune)
(Vor. ber. Erkenning v. Abessynië 3098 D.)

D. JOODSCH WERELDCONGRES TE GENEVE. — Protest tegen de politiek van de Roemeensche regeering (Goga). —
Het Uitvoerend Comité van het Joodsche Wereldcongres heeft een resolutie aangenomen, die ter kennis is gebracht van alle leden van den Volkenbond en van de Vereenigde Staten en waarin krachtig wordt geprotesteerd tegen de anti-Joodsche politiek van de nieuwe Roemeensche regeering, welke politiek het resultaat wordt genoemd van de propaganda, die sinds enkele jaren in alle landen ter wereld troebelen

verwekt. Het comité heeft den Volkenbondsraad, die 17 Januari te Genève bijeengekomen is, een petitie doen toekomen met het oog op de handhaving van de rechten der Joodsche bevolking in Roemenië.
Voorts protesteert het comité er tegen, dat de regeering te Boekarest 500.000 Joden de eigenschap van Roemeensche burgers ontzegt en hen met uitwijzing bedreigt en het constateert, dat met uitzondering van eenige duizenden vluchtelingen, die trouwens voor een deel genaturaliseerd zijn, de 500.000 door de nieuwe regeering bedoelde Joden krachtens de verdragen de Roemeensche nationaliteit bezitten, aangezien zij met de gebieden, waarin zij woonden, door Roemenië zijn geannexeerd.

(Journal de Genève)
(Vor. ber. Joodsch Wereldcongres 2420 A.)

21 JANUARI 1938

A. JAPAN. — In- en Uitvoer Jan.—Sept. 1937. —
De onderstaande tabel geeft een beeld van den buitenlandschen handel van Japan met de voornaamste landen (benevens Nederland) gedurende de eerste 9 maanden van 1937, vergeleken met de overeenkomstige periode van 1936:

	UITVOER naar (in 1.000.000 yen)		INVOER van	
	1937	1936	1937	1936
Ver. Staten	501	405	962	602
Mandsjoekwo en Kwantoeng	428	364	218	175
Britsch-Indië	209	186	423	316
China en Hongkong	195	143	136	103
Nederlandsch-Indië	165	92	119	87
Groot-Brittannië	118	107	82	57
Australië	48	56	145	177
Canada	—	—	78	56
Duitschland	—	—	131	92
Straits Settlements	57	43	—	—
Philippijnen	44	37	—	—
Siam	41	32	—	—
Nederland	13	12	5,9	3,4
Unie van Zuid-Afrika	—	—	87	8

(Nitsji-Nitsji) **(Vorig bericht 2601 B.)**

B. ZWEDEN. — De Begrooting. —
Direct na de opening van het parlement is op 11 Jan. 1938 de begrooting bij de kamers van den Rijksdag ingediend. De begrooting is dit jaar in twee geheel afzonderlijke deelen gesplitst. Het eerste deel heeft betrekking op de uitgaven voor de algemeene diensten der ministeries, de delging van de openbare schuld en de voorzieningen voor verliezen in verband met het uitgeven van obligatiën in het verleden of met de waardevermindering van dergelijke uitgiften.
Het andere deel betreft de uitgaven voor de belegging van kapitalen bijv. in staatsbedrijven (P. T. T., Spoorwegen, Staatsdomeinen, Electrische Centrales e. d.).
De begrooting voor de diensten e. d. is vastgesteld op 1.208.599.900 kr. en daar de ontvangsten op 1.227.600.700 kr. geraamd worden, zal er een overschot zijn van meer dan 19 millioen, dat gevoegd zal worden bij speciale fondsen.
De begrooting voor den kapitaalsdienst beloopt 208.842.100 kr. De minister constateert evenwel, dat het niet noodig zal zijn dit bedrag geheel te leenen, daar de schatkist over liquide middelen beschikt.
De beide deelen der begrooting bedragen dus in totaal 1.436.442.000 kr., terwijl de begrooting over 1937/'38 door den Rijksdag was vastgesteld op 1.315.588,300 kr.
De begrooting voor het ministerie van Sociale Zaken beloopt dit jaar 316 millioen d. i. 30 millioen meer dan verleden jaar. Deze verhooging houdt verband met verschillende sociale verzekeringen en andere sociale maatregelen.
De begrooting voor landsverdediging is met zes millioen verhoogd tot 180 millioen, waarvan 101 millioen voor het leger, 49 millioen voor de vloot en 27 millioen voor de luchtmacht. De minister van landsverdediging vraagt voor de uitbreiding der verdediging tegen aanvallen uit de lucht een bedrag van 20 millioen, in hoofdzaak voor aanschaffing van nieuw materiaal. Dit bedrag zal pas in de dienstjaren 1939—1941 worden uitgegeven, daar de Zweedsche wapenfabrieken tot 1939 orders hebben op grond van de in 1936 goedgekeurde reorganisatieplannen.
Het crediet voor de betaling van rente en schulddelging wordt geraamd op ongeveer 90 millioen kronen. (Svenska Dagbladet)
(Vorig bericht Begrooting 2435 C.)

C. VEREENIGDE STATEN. — De versterking van de Amerikaansche vloot en de luchtmacht van de marine.
Het luchtvaart-bureau van de vloot der Vereenigde Staten heeft het voornemen voor 1941, 2050 vliegtuigen te bouwen in plaats van 1910, zooals eerst het plan was, volgens een mededeeling van vice-admiraal Cook, den chef van het bureau in de desbetreffende subcommissie van het Huis van Afgevaardigden. Admiraal Cook deelde voorts mede, dat sommige escadrilles van de marine-luchtmacht van twaalf op achttien machines gebracht zullen worden. Ook zal het aantal lestoestellen vergroot worden. Het aantal toestellen van de vloot zal niet aanmerkelijk worden vermeerderd. Het nieuwe plan is nog niet door het departement van Marine goedgekeurd.
Ook zeide Cook, dat, hoewel op het programma voor het komende jaar 1920 vliegtuigen stonden, men verwachtte, dat tegen het einde van deze periode slechts 1870 toestellen zouden gereed zijn gekomen, ten gevolge van beperking van de beschikbare gelden.
De commissie voor het toestaan van gelden van het Huis van Afgevaardigden heeft aanbevolen 553.266.494 dollar ter beschikking te stellen voor de vloot in het komende belastingjaar. Dit is 26.723.186 dollar meer dan in het afgeloopen jaar en hierdoor zal het mogelijk zijn 22 nieuwe schepen op stapel te zetten, hierbij inbegrepen twee slagschepen, die elk meer dan zeventig millioen dollar kosten, verder twee kruisers, acht torpedojagers, zes onderzeeërs en vier hulpschepen.
Bovendien stelde de commissie voor, gelden ter beschikking te stellen voor het afbouwen van meer dan zeventig schepen, die reeds op stapel staan.
(New York Herald Tribune) **(Vor. ber. 3088 D.)**

D. ENGELAND. — Hadramaut. - Macht bij Aden uitgebreid. —
De vermaarde Britsche ontdekkingsreiziger en oriëntalist, St. John Philby, deelt in een in de „World Review" gepubliceerd artikel mede, dat Engeland

„door een simpele Order of Council tien maanden geleden en", aldus de auteur van het artikel, „in weerwil van verdragen die het reeds geruimen tijd met verscheiden Arabische leiders en vorsten gesloten had, 200.000 K.M.² grondgebied in Zuid-Arabië geannexeerd heeft. Engeland gaat snel den weg op van van een algeheele bezetting van Hadramaut."

(World Review)

A. **FRANKRIJK. — 24 Ministeries in 10 jaar. —**
Wij geven onderstaand een lijst van de 24 ministeries, die in de laatste 10 jaar Frankrijk hebben bestuurd.

Rangschikking naar den duur.

Raymond Poincaré: van 23 Juli 1926 tot 11 November 1928. (2 jaar, 3 maanden, 18 dagen.)
Léon Blum: van 15 Juni 1936 tot 21 Juni 1937. (1 jaar, 6 dagen.)
Pierre Laval: van 27 Januari 1931 tot 12 Januari 1932. (11 maanden, 16 dagen.)
André Tardieu: van 12 Maart 1930 tot 13 December 1930. (9 maanden, 2 dagen.)
Gaston Doumergue: van 7 Februari tot 8 November 1934. (8 maanden, 29 dagen.)
Edouard Daladier: van 28 Januari tot 24 October 1933. (8 maanden, 24 dagen.)
Raymond Poincaré: van 11 November 1928 tot 29 Juli 1929. (8 maanden, 18 dagen.)
Pierre Laval: van 4 Juni 1935 tot 22 Januari 1936. (7 maanden, 18 dagen.)
Etienne Flandin: van 8 November 1934 tot 30 Mei 1935. (6 maanden, 23 dagen.)
Camille Chautemps: van 21 Juni 1937 tot 14 Januari 1938. (6 maanden, 23 dagen.)
Edouard Herriot: van 10 Mei tot 13 December 1932. (6 maanden, 12 dagen.)
Albert Sarraut: van 22 Januari tot 5 Juni 1936. (4 maanden, 14 dagen.)
André Tardieu: van 3 November 1929 tot 21 Februari 1930. (3 maanden, 18 dagen.)
Aristide Briand: van 29 Juli tot 3 November 1929. (3 maanden, 5 dagen.)
André Tardieu: van 16 Februari tot 10 Mei 1932. (2 maanden, 24 dagen.)
Camille Chautemps: van 24 November 1933 tot 27 Januari 1934. (2 maanden, 3 dagen.)
Paul-Boncour: van 13 December 1932 tot 28 Januari 1933. (1 maand, 15 dagen.)
Steeg: van 14 December 1930 tot 27 Januari 1931. (1 maand, 13 dagen.)
Pierre Laval: van 12 Januari tot 16 Februari 1932. (1 maand, 4 dagen.)
Albert Sarraut: van 24 October tot 24 November 1933. (1 maand).
Edouard Daladier: van 27 Januari tot 7 Febr. 1934. (10 dagen.)
Bouisson: van 30 Mei tot 4 Juni 1936. (5 dagen.)
Camille Chautemps: van 27 Febr. tot 2 Maart 1930. (3 dagen.)
Camille Chautemps: van 18 Januari 1938 tot . ?
(Paris Soir) **(Vorig bericht 1581 B.; Kabinet 3097 A.)**

B. **NEDERLAND. — Verzekering tegen geldelijke gevolgen van werkloosheid. —**
De minister van Sociale Zaken heeft bij den Hoogen Raad van Arbeid aanhangig gemaakt een voorontwerp van wet in zake de verzekering tegen de geldelijke gevolgen van werkloosheid. Uit de toelichting op het voorontwerp blijkt, dat de minister een stelsel van verplichte werkloosheidsverzekering voor normale werkloosheid in de plaats wenscht te stellen van de bestaande vrijwillige verzekering en wel op de volgende gronden:
Onder het systeem van vrijwillige verzekering blijkt slechts een deel van de arbeiders bereid, de daarvoor noodige offers te brengen. Degenen, die zich buiten de vrijwillige verzekering plaatsen, hebben echter bij werkloosheid van de gevolgen daarvan te lijden en moeten alsdan een beroep op de overheid doen, die voor groote lasten geplaatst wordt, vooral in een tijd van dalende conjunctuur. (Het Vaderland)
(V. b. Werkloosh.verzek. 1577 C.; Werkloosh. 3050 D.)

C. **NEDERL. OOST-INDIE. — Gemeenschappelijke taak van Engeland en Nederland. - Rede van onzen gezant te Londen. —**
Op 18 Januari '38 heeft de Nederlandsche gezant, mr. J. P. Graaf van Limburg Stirum, op het diner van de Royal Empire Society te Londen een rede gehouden, waarin hij o.a. sprak over de bezorgdheid, die zoowel Nederland als Engeland vervult als gevolg van de gebeurtenissen in het Verre Oosten.
Na gewezen te hebben op het groeiende bewustzijn, dat de Nederlandsche en Britsche belangen in Oost-Indië onderling afhankelijk zijn, verklaarde graaf van Limburg Stirum:

„Het is beslist zeker dat, indien de regen door ons dak dringt, het uwe eveneens zou beginnen te lekken. Eeuwen van cultureelen arbeid liggen achter onze beide landen en ieder zal vastberaden het zijne bijdragen om de vernietiging te voorkomen van wat met zooveel succes en ijver is opgebouwd. Wij mogen in vroegere tijden mededingers zijn geweest, het is duidelijk dat de bescherming van ons cultureele werk in die gebieden een gemeenschappelijk vraagstuk is. Laat men echter niet denken, dat wij ons in slaap laten wiegen door het zekere vooruitzicht op steun van den grooten broer. Neen, ook wij zijn een volk dat het hoofd koel houdt en met sterke zenuwen. Wij zijn terdege waakzaam en brengen groote offers om ons huis te bewaken. Dit doen wij zeker niet uit vrije verkiezing. Wij kunnen niet anders en wij worden er toe gedwongen door wat wij rondom ons zien gebeuren. Wij gaan uit van de veronderstelling, dat wij wel eens geheel op ons zelf zouden kunnen zijn aangewezen." (Telex-A. N. P.)
(Vor. ber. Graaf v. Limburg Stirum 2847 D.)

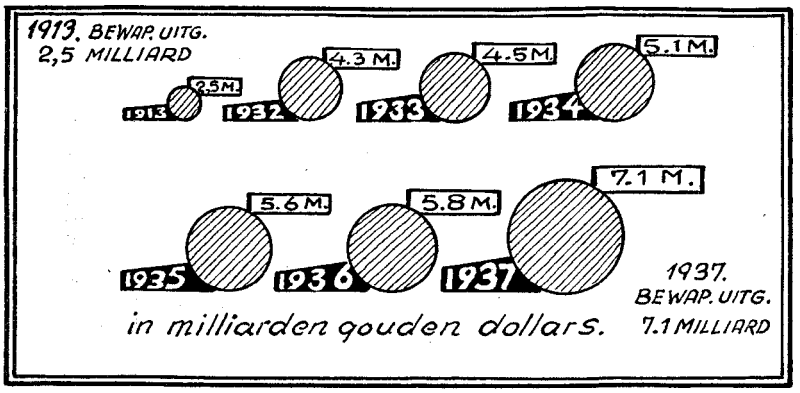
D. **ESTLAND. — Nieuwe Grondwet. —**
Op 1 Jan. 1938 is de nieuwe grondwet (pag. 2888 D) in werking getreden. (Päeveleht, Tallinn) **(2888 D.)**

22 JANUARI 1938

E. **DANZIG. — Socialistische leden van den Volksdag treden toe tot de Nat.-Soc. fractie. —**
De tien sociaal-democratische afgevaardigden in den Volksdag van Danzig zijn overgegaan tot de nationaal-socialistische fractie. De officieele mededeeling hiervan zal geschieden in de eerstvolgende vergadering van den Volksdag.
Op het oogenblik bevinden zich dus alleen nog de beide Poolsche afgevaardigden en de vier leden van de ontbonden katholieke partij, het Centrum, in de oppositie. (Agence Belga)
(Vor. ber. Volksdag 2978 F.)

F. **TURKIJE. — Luchtmacht. - Uitbreiding. —**
De Turksche luchtstrijdkrachten zullen in dit jaar een groote uitbreiding ondergaan, hetgeen mogelijk is door de geldmiddelen, welke de Turksche Luchtverdedigingsbond zich heeft verworven. In het tweede halfjaar van 1936 heeft de bond 2 millioen Turksche ponden ingezameld, waarbij de opbrengst van de z.g. vliegtuigloterij van 600.000 Turksche ponden is inbegrepen. De bond heeft aan de Turksche regeering 26 nieuwe vliegtuigen ten geschenke gegeven. Verder is de bond bezig met plannen tot vervaardiging van parachutes van Turksche zijde. Indien het leger deze parachutes wil aanschaffen zal de bond zich de licentie-rechten van de Engelsche Irvin-fabriek verwerven, teneinde de valschermen in Turkije zelf te maken.
De Turksche luchtstrijdkrachten, welke thans uit ongeveer 200 vliegtuigen bestaan, zullen verder met moderne vliegtuigen worden uitgebreid. Zoo zullen er 40 in Polen vervaardigde P.Z.L.-jachtvliegtuigen van het type P. 24, voorzien van een Gnome Rhonemotor worden aangeschaft. Deze jachtvliegtuigen zijn uitgerust met twee kanonnen en twee machinegeweren óf met vier machinegeweren. Wat de bombardeervliegtuigen betreft zal nog een keuze worden gedaan uit de Engelsche Blenheim, de Amerikaansche Vultee V II en Martin 139 W. en de Duitsche Heinkel He III.
Ook de burgerlijke luchtvaart in Turkije breidt zich uit. Het luchtverkeer in het Ottomaansche rijk is, vergeleken bij andere landen, ten achter gebleven. In het voorjaar zal een aantal nieuwe binnen- en buitenlandsche luchtlijnen in gebruik worden genomen, n.l. Istanboel—Izmir, Istanboel—Adana, Izmir—Adana, Izmir—Ankara en Ankara—Adana, als binnenlandsche luchtlijnen en Ankara—Belgrado, Ankara—Athene en Ankara—Boekarest wat de buitenlandsche luchtlijnen betreft. In projectie is een luchtlijn Ankara—Teheran. Als verkeersvliegtuigen worden gebruikt De Havilland-vliegtuigen, n.l. vier D.H. 86 B. en vier D.H. 89 A. (Akcham, Istanboel)
(Vor. ber. Leger, Vloot en Luchtmacht 2986 B.)

A. BEWAPENING. — Uitgaven 1913—1937. —
In een boek van ruim 1100 pagina's heeft de Volkenbond een uitvoerig overzicht gegeven van de statistische gegevens omtrent de bewapeningscijfers van 64 mogendheden. Onze teekening wijst op de enorme uitgaven voor de oorlogsindustrie in 1937, die driemaal zooveel bedragen als vóór 1914.
(Vor. ber. Bewapening 3040 A.)

(Overname zonder bronvermelding verboden)

B. NEDERLAND. — Buitenlandsche handel, 1936—1937. —
Waarde van den buitenlandschen handel (zonder goud en zilver):

	(In millioenen guldens) Invoer		Uitvoer		% v. d. invoer gedekt door uitvoer	
	1937	1936	1937	1936	1937	1936
Januari . .	106	79	73	50	68.8	63.6
Februari . .	105	74	79	50	75.1	68.0
Maart . . .	125	79	94	55	75.3	69.3
April . . .	142	81	101	57	71.1	70.7
Mei	128	76	90	53	70.3	69.9
Juni . . .	140	77	95	53	68.0	68.9
Juli	146	80	102	60	69.7	74.9
Augustus . .	123	82	99	63	78.2	77.3
September .	130	82	113	72	86.8	87.7
October . .	149	92	106	75	71.5	81.6
November .	130	101	98	77	75.1	77.0
December .	128	114	98	80	76.8	69.8
Totaal . . .	1552	1017	1148	745	74.0	73.4

(Centraal Bureau v. d. Statistiek) **(V. b. 2646 A.)**

C. POLEN. — Kolonel Koc wordt vervangen door Generaal Skwarczinski. —
Generaal Stanislas Skwarczinski zal worden benoemd tot opvolger van kolonel Koc als leider van het Poolsche kamp der Nationale Unie, dat in Februari 1937 werd gesticht. (Polska Agencia Telegraficzna)
(Vor. ber. Kolonel Koc 2873 C.)

D. VEREENIGDE STATEN. — Opperste Gerechtshof. - Stanley Reed. —
President Roosevelt heeft den solicitor-general Stanley Reed tot rechter in het Opperste Gerechtshof benoemd ter opvolging van den onlangs afgetreden Sutherland. Reed is 53 jaar oud en er zitten thans nog slechts drie rechters boven de 70 jaar in het Hof. De benoeming van Reed werd al lang verwacht. Hij was met de zware taak belast, vele maatregelen van de New Deal voor het Hooggerechtshof te verdedigen, wanneer deze instantie uitspraak moest doen over de grondwettigheid. Hoewel men verwacht, dat zijn benoeming door den Senaat als aanvaardbaar zal worden beschouwd, gelooft men toch, dat evenals bij de keuze van Black tot rechter, ook deze benoeming heel wat discussies zal uitlokken.
(New York Herald Tribune)
(Vor. ber. Opperste Gerechtshof 2965 E.)

E. JOEGO-SLAVIE. — Bezoek van premier Stojadinowitsj aan Berlijn. —
Op 17 Jan. '38 is over het bezoek van den ministerpresident van Joego-Slavië aan Berlijn een communiqué gepubliceerd, waarin o.a. werd medegedeeld, dat Stojadinowitsj besprekingen heeft gevoerd met den Duitschen minister van Buitenlandsche Zaken, Von Neurath, over vraagstukken, welke beide landen betreffen, alsmede over vraagstukken van de algemeene politiek. Bovendien werden besprekingen gevoerd met generaal Göring, alsmede met andere leidende personen van staat en partij. Deze besprekingen werden besloten met het onderhoud met Hitler. De besprekingen bevestigden, dat tusschen beide staten de mogelijkheden bestaan voor een duurzame vriendschap en een samenwerking, welke den vrede in Europa zal dienen. Aan beide zijden kwam de wensch tot uiting, de betrekkingen tusschen beide landen in de toekomst te bevorderen.
(Vreme, Beograd) **(Vor. ber. Stojadinowitsj 3049 H.)**

F. BELGIE. — Degrelle versus Van Cauwelaert. —
In een vorig proces had Degrelle, de leider der Belgische Rexisten-partij, beweerd, dat Van Cauwelaert, die toen burgemeester was van Antwerpen, bij wijze van geschenk een bedrag van 63.817 francs had ontvangen, als commissie op een leening van 100 millioen, die door de stad Antwerpen was aangegaan. Op grond hiervan had Van Cauwelaert Degrelle een proces aangedaan, waarin thans uitspraak gedaan is. De rechtbank is tot de slotsom gekomen, dat de bewering van Degrelle beleedigend en in hooge mate schadelijk is; weshalve hij veroordeeld wordt tot betaling van een schadeloosstelling ten bedrage van 25.000 francs en tot de publicatie van het vonnis in „Le Pays Réel" en in „De Nieuwe Staat", de beide Rexistische dagbladen, benevens in een tiental andere bladen, naar keuze van den eischer.
(Het Laatste Nieuws)
(Vor. ber. Van Cauwelaert 2242 F.; Degrelle 2862 B.)

23 JANUARI 1938

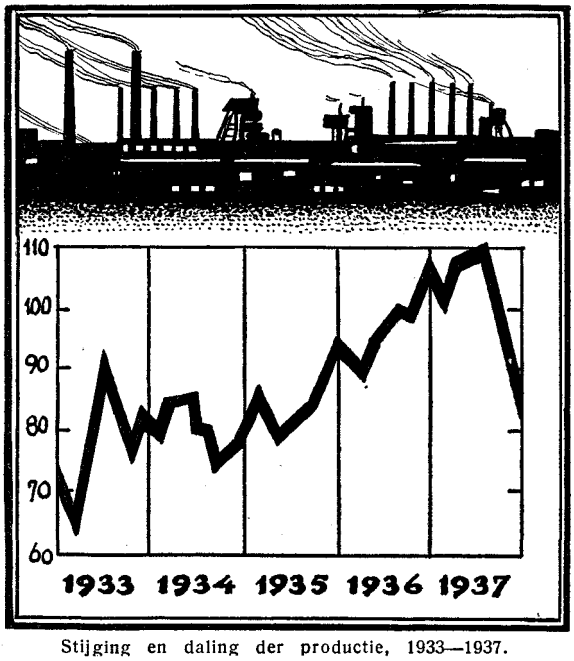
G. NEDERLAND. — Ruim 93.000 vrijwillige Landstormers. —
De nimmer onderbroken vooruitgang in de sterkte van den Bijzonderen Vrijwilligen Landstorm heeft zich, blijkens het jaarverslag, ook in 1937 voortgezet. Het aantal vrijwilligers is thans gestegen tot 93.223; de toeneming bedroeg 5313 vrijwilligers.
Het aantal aangesloten reserve-officieren kon worden uitgebreid tot 2720.
Ten aanzien van de belangrijke toeneming der sterkte doet de Nationale Landstorm Commissie uitkomen, dat evenals steeds in het verleden, ook in het voorbijgegane jaar met groote zorgvuldigheid en nauwgezetheid is te werk gegaan bij de aanwerving van nieuwe vrijwilligers. Slechts te goeder naam en faam bekend staande mannen, die zich aanmelden, worden tot den Bijzonderen Vrijwilligen Landstorm toegelaten, terwijl uitgesloten zijn al degenen, die behooren tot organisaties, waarvan de regeering het lidmaatschap voor haar burgerlijke en militaire ambtenaren heeft verboden. (De Telegraaf)
(Vor. ber. Bijz. Vrijw. Landstorm 1314 F.)

A. VEREENIGDE STATEN. — Het jaar 1937 in groote lijnen. —

Een staking in de automobielindustrie — trouwens slechts één uit vele — bracht beroering in het economische leven van de Ver. Staten. Hiermee ging in de kringen der arbeidersorganisaties een bittere strijd gepaard tusschen de Amerikaansche federatie van den arbeid onder leiding van Green en de Committee for Industrial Organisation onder leiding van Lewis.

President Roosevelts prestige is niet meer wat het geweest is; een normaal verschijnsel voor een president van de Ver. Staten in zijn tweeden termijn. In zakenkringen begint men zich in toenemende mate ongerust te maken over de reusachtige tekorten op de financieele huishouding, welke geen neiging vertoonen sterk te verminderen. Het verzet tegen het financieele beleid van den president en zijn maatregelen tot bestrijding der werkloosheid door het doen uitvoeren van openbare werken, die bezwaarlijk gefinancierd kunnen worden, neemt geenszins af. Toen de president ook bij de hoogste instanties der rechterlijke macht tegenwerking meende te moeten constateeren door onwettig verklaring van door hem doorgedreven wetten, bracht hij wijziging in de samenstelling van het Opperste Gerechtshof der Ver. Staten. Dit ontketende een storm van verzet, welke echter weer is geluwd, en de president wist zijn wil in hoofdzaak door te zetten. De benoeming van Black in het Opperste Gerechtshof gat aanleiding tot veel geschrijf en verwijt, wijl bewezen kon worden, dat deze rechter zich in vroeger jaren had afgegeven met de Ku Klux Klan. Ook hier echter behield de president de overhand.

Tegen het einde van het jaar ontstond een groote verbolgenheid in de Ver. Staten tegen Japan wegens de onmiskenbare schending door Japan van het Negen Mogendheden-verdrag.

Stijging en daling der productie, 1933—1937.

(Overname zonder bronvermelding verboden)

Een zeer belangrijke mededeeling was die van Roosevelt te Chicago op 5 October, waarin de president de verklaring aflegde, dat de vredelievende democratische naties schouder aan schouder moeten staan ter bestrijding van de schending van verdragen, waardoor internationale anarchie en onzekerheid werden teweeggebracht. In de laatste weken van dit jaar heeft een incident op de Jangtse — de beschieting en het tot zinken brengen van een Amerikaansch oorlogsschip door Japansche vliegtuigen en soldaten — geleid tot opleving van de actie voor een boycot van Japansche waren.

Groote rampen bleven het land niet bespaard. Geweldige overstroomingen in de dalen van Ohio en Mississippi leidden tot groote gevaren voor het leven van millioenen menschen — meer dan 350 menschen zijn om het leven gekomen — terwijl een ontzettende stoffelijke schade werd aangericht. Op den duur konden de waterbouwkundigen, geholpen door de belanghebbende boeren, den toestand beheerschen en een betere regeling van den waterstaat in de Ver. Staten wordt georganiseerd.

Voor vier van de negers uit de zaak Scottsboro werd ontslag van verdere vervolging bevolen; van een hunner werd het doodvonnis voor de zooveelste maal uitgesproken.

De Philippijnen zijn in het afgeloopen jaar herhaaldelijk geteisterd door hevige taifoens. (Nieuwe Rotterd. Courant)

(V. b. Econ. Herstel 3049 B.; Btl. Politiek 2859 A.)

B. NOORWEGEN. — Koning Haakon opent het parlement. —

Op 13 Jan. '38 heeft Koning Haakon met het uitspreken van een troonrede de zitting van het Storting (parlement) geopend. De Koning zeide o.a., dat de internationale spanning is toegenomen en dat het arbeidsveld van den Volkenbond door het feit dat Italië Genève verliet, is verminderd. Ik hoop, dat de naties zullen streven naar internationale samenwerking met het oog op een algemeenen vrede, voegde de Koning hieraan toe. Noorwegen zal zooveel mogelijk tot dat doel bijdragen.

De ontwerp-begrooting voor 1938-'39 vermeldt, dat 1937 een zeer gunstig jaar was. De nieuwe begrooting sluit op een bedrag van 562 millioen kronen, hetgeen een verhooging beteekent met 30 millioen tegenover 1937. Belastingverhooging wordt niet voorzien, behalve voor benzine e.d., ter bestrijding van den aanleg van nieuwe wegen. (Aftenposten)

(Vor. ber. Storting 2503 F.)

C. NEDERLAND. — Eerste Kamer. - Grondwetswijziging. —

De Eerste Kamer heeft op 18 Januari 1938 zonder hoofdelijke stemming de ontwerpen (zie pag. 2985 C.) aanvaard; alleen wenschten de N.S.B.-leden bij alle ontwerpen, behalve bij dàt betreffende het inkomen der Kroon en dàt betreffende het overgangsrecht, aanteekening van hun tegenstemmen.

(Het Vaderland) **(Vorig bericht 2985 C.)**

D. LETTEREN. — Boeken die door de pers gunstig besproken zijn. - Onze wekelijksche opgave. —

Amerikaansch: Don Tracy — „How sleeps the beast." (Constable) **(Vor. ber. 3085 A.)**

Duitsch: F. Lampe — „Septembergewitter." (Rowohlt, Berlin)

P. Neubauer — „Das fehlende Kapitel." (Tiefland Verlag) **(Vor. ber. 3085 A.)**

Engelsch: Joan Grant — „Winged Pharaoh." (Arthur Barker, London)

I. S. Williams — „Snow in Eden." (Cape) **(3085 A.)**

Fransch: Maurice Bedel — „Monsieur Hitler." (Gallimard)

Gabriel Chevallier — „Sainte-Colline." (Rieder) **(Vor. ber. 3085 A.)**

Nederlandsch: M. ter Braak — „Multatuli en zijn zoon. Brieven aan J .v. d. Hoeven." (Holkema & Warendorf)

Dr. H. Brugmans — „Diderot 1713—1784." (Holkema & Warendorf)

Mr. Roel Houwink e.a. — „Volk bij den Weg." (Callenbach, Nijkerk) **(Vor. ber. 3085 A.)**

Russisch: M. Zosjtsjenko — „Gholobaja Knigha." (Sov. pissatel, Moskou) **(Vor. ber. 3085 A.)**

(Red. K. H. A.)

E. SOVJET-RUSLAND. — De Hoogste Raad vergadert te Moskou. - Kalinin voorzitter. - Samenstelling van het Sovjet-parlement. —

Op 13 Jan. '38 is in de zittingszaal van het groote Kremlinpaleis te Moskou de eerste zitting van den Hoogsten Raad geopend.

Samenstelling van het parlement. — De voorzitters van de geloofsbrievencommissies in de twee kamers van het Sovjet-parlement hebben in de plenaire zittingen mededeelingen gedaan over de samenstelling dezer lichamen.

Van de 569 leden van den Raad der Unie zijn er 39 beneden de 25 jaar, 347 zijn van 26 tot 40 jaar en 183 zijn ouder dan 40. Bijna 68 % der leden is dus veertig jaar of jonger.

In den Unieraad zitten 247 arbeiders, 130 boeren en 169 intellectueelen en employé's; 461 leden oftewel 81 % zijn lid van de communistische partij, 108 (19 %) zijn partijloos. Er zijn 492 mannen en 77 vrouwen in deze kamer.

In den Raad der Nationaliteiten werd medegedeeld, dat daarin 54 volken vertegenwoordigd zijn. Van de 574 leden zijn o.a. 146 Russen, 34 Oekrainers, 15 Wit-Russen, 34 Azerbeidzjaners, 33 Georgiërs, 30 Armeniërs, 17 Turkmenen, 26 Oezbeken, 24 Kazachen, 17 Kirgiezen, 16 Tadzjieken, 15 Joden, 6 Jakoeten enz.

Kalinin voorzitter van den Hoogsten Raad. —
Kalinin is eenstemmig tot voorzitter van den Hoogsten Raad gekozen en blijft daarmede practisch staatshoofd in Sovjet-Rusland.
Molotof is afgetreden als voorzitter van den raad van volkscommissarissen. Onmiddellijk hierna heeft hij opdracht ontvangen een nieuwe regeering te vormen, die als volgt werd samengesteld:

Voorzitter van den Raad van Volkscommissarissen: Wjatsjelaf Molotof. Vice-voorzitters van den Raad van Volkscommissarissen: Wlass Tsjoebarj en Anastass Mikojan.
Vice-voorzitter van den Raad van Volkscommissarissen en voorzitter van de contrôlecommissie: Stanislaf Kossior.
Voorzitter van de plannencommissie: Nikolai Wosnessenski.
Buitenlandsche Zaken: Maxim Litwinof.
Binnenlandsche Zaken: Nikolai Jesjof.
Defensie: Kliment Worosjilof.
Marine: Pjotr Smirnof.
Zware Industrie: Lasarj Kaganowitsj.
Machinenbouw: Alexander Broeskin.
Defensie-industrie: Michail Kaganowitsj.
Levensmiddelenvoorziening: Abram Gilinski.
Lichte industrie: Wassilij Sjestakof.
Houtindustrie: Michail Rysjof.
Verkeerswezen: Alexei Bakoelin.
Scheepvaart: Nikolai Pachonof.
Posterijen: Matweij Berman.
Landbouw: Robert Eiche.
Collectieve boerenbedrijven: Tichon Joerkin.
Leveranties: Michail Popof.
Financiën: Arsenij Sweref.
Handel: Michail Smirnof.
Buitenlandsche Handel: Jefgeni Tswajalef.
Justitie: Nikolai Rytskof.
Openbare Gezondheid: Michail Boldyrewa.
President van de staatsbank: Alexiej Gritsmanof.
Voorzitter van de commissie voor universiteiten: Sergej Kaftanof.
Voorzitter van de commissie voor kunstzaken: Alexej Nasarof.

(Vorig bericht Hoogste Raad 3066 G.)

24 JANUARI 1938

A. FRANKRIJK. — Vierde Kabinet-Chautemps. - Regeeringsverklaring. —
De Fransche Kamer heeft de motie van vertrouwen, welke door de radicaal-socialistische fractie op 21 Jan. '38 was ingediend, aangenomen met 501 tegen 1 stem. Deze motie luidde als volgt:
„De Kamer keurt de verklaring van de regeering goed, als programma voor den socialen vooruitgang, economisch en financieel herstel, van vrede, van verdediging van het regime, hetgeen in overeenstemming is met den wil van het land, welke tot uiting is gekomen bij de algemeene verkiezingen. Zij heeft vertrouwen in de regeering om dit programma tot uitvoer te brengen, en gaat, iedere toevoeging verwerpend, over tot de orde van den dag."
Bij de debatten zeide de frontist Bergery (hij was de eenige tegenstemmer), dat hij voor het eerst tegen een regeering van het volksfront zal stemmen, aangezien deze regeering geen juiste afspiegeling is van het volksfront.
Bergery analyseerde vervolgens het aftreden van Chautemps. „Gij trachttet u te ontworstelen aan de voogdij van Moskou, en hierom laak ik u niet; doch hierdoor vielt gij in de voogdij van de banken." Bergery geloofde niet, dat Chautemps zijn doel zal bereiken. (Le Temps)

(Vorig bericht 3097 A.; Overzicht 3101 A.)

B. CHINA. — Conflict met Japan. - Japansche en Chineesche gezanten. —
Bevestigd wordt, dat de Japansche gezant in China, Kawagoe, instructie heeft gekregen naar Japan terug te keeren.
De Chineesche gezant te Tokio heeft eveneens zijn post op 20 Jan. '38 verlaten. (Telex-A. N. P.)

(Vorig bericht China-Japan 3097 B.)

C. EGYPTE. — Koning Faroek in het huwelijk getreden. —
Op 20 Jan. 1938 is te Caïro de jonge Koning Faroek met de 17-jarige Safinaze Zoelfikar, dochter van Joessoef Bey Zoelfikar, vice-president van het Hooggerechtshof te Alexandrië, in het huwelijk getreden. (Agence Belga)

(Vorig bericht Koning Faroek 2888 A.)

D. ANTHROPOLOGIE. — De vondst van Dr. Königswald. - Pythecanthropus Erectus. —
De Batavia-redacteur van het „A. I. D." had een onderhoud met dr. Van Stein Callenfels omtrent de jongste vondst van dr. Königswald: overblijfselen van den Pythecanthropus Erectus. In zijn blad deelt hij hieromtrent o.m. mede, dat dr. Van Stein Callenfels tot de conclusie kwam, dat deze nieuwe vondst wel de meest belangrijke is van tal van jaren.
De pas-gevonden schedel toont aan, dat de Phythecanthropus wel ergens thuis hoort in een tak van de menschelijke ontwikkeling en niet in die van de aap, maar de meest primitieve is die ooit gevonden werd inclusief den beroemden Pekingmensch. Wat echter voor dr. Van Stein Callenfels het meest belangrijke is van deze nieuwe vondst, is de onderkaak.
Deze onderkaak vertoont betrekkelijk veel overeenkomst met die van den Peking-mensch, doch de nieuwe kaak toont, zooals dr. Von Königswald reeds concludeerde, duidelijk een grootere verwantschap met de fossiele kaken uit Europa aan, zooals b.v. de beroemde Heidelberg-kaak, dan met den Peking-man.
De bekende palaeontoloog dr. Grabau en de later op zijn spoor getreden David Black, de ontdekker van den Peking-man, hebben jaren geleden gemeend, dat het ontstaan in het middentertiair van de Himalaya, het Noord-Perzisch gebergte, de Kaukasus enz. van grooten invloed moet zijn geweest op de ontwikkeling van den mensch.
Anthropologisch heeft prof. Von Eichstadt deze hypothese nader uitgewerkt en hij kwam daarbij tot de conclusie, dat de gezamenlijke voorvaderen van den mensch in Indië, Tibet en Centraal Azië woonden, voor het ontstaan van bovengenoemde gebergten en dat de vorming van deze bergen de midden-tertiaire voorvaderen der menschheid in drie groote groepen verdeeld heeft, die elk een afzonderlijken ontwikkelingsgang gevolgd hebben en tot de drie oerrassen der nu bestaande menschheid geleid hebben.
Von Eichstadt heeft dezen drie oerrassen de namen gegeven van Europied, Mongolied en Negried.
De laatste onderzoeking van prof. Franz Weidenreich, opvolger van Davidson Black te Peking leverde aanwijzingen op, dat de Peking-mensch moet worden beschouwd als te behooren tot het Mongoliede ras.
De voorloopige onderzoekingen van dr. Von Königswald hebben uitgewezen, dat de onderkaak van den Pythecanthropus meer verwantschap vertoont met de onderkaken van de fossiele rassen uit Europa (de Heidelberg-man, de Neanderthaler, enz.). terwijl deze rassen volgens Von Eichstadt niet tot het Europiede maar tot het Negriede ras behooren.
De mogelijkheid bestaat dus, dat ook de Pythecanthropus tot de Negrieden gerekend moet worden, hetgeen klopt met de theorie, dat dit oerras oorspronkelijk in Britsch-Indië zou zijn ontstaan en vandaar gedeeltelijk naar Afrika, gedeeltelijk door onzen Archipel naar Australië zou zijn geïmmigreerd, waardoor wij dus als oudste inwoners van Java Negrieden moeten verwachten. (Alg. Ind. Dagbl. de Preangerbode) **(2938 B.)**

E. SOVJET-RUSLAND. — Handelsconflict met Italië.
Volgens mededeelingen uit Moskou is er tusschen Italië en de Sovjet-Unie een handelsconflict ontstaan. Italiaansche firma's en instellingen hebben reeds geruimen tijd de betalingen van Russische goederenleveringen gestaakt; zelfs het ministerie van Marine zou hiertoe zijn overgegaan. Voorloopig mogen de Russen nu ook geen Italiaansche rekeningen meer betalen. Italië ontkent deze feiten. (Prawda)

(Vor. ber. Sovjet-Rusland—Italië 3030 B.)

25 JANUARI 1938

F. OSLO-CONVENTIE. — Bijeenkomst te Kopenhagen. —
De Regeeringspersdienst meldt:
Men herinnert zich, dat de staten die deel uitmaken van de Oslo-Conventie, te weten België, Denemarken, Finland, Luxemburg, Noorwegen en Zweden, op 28 Mei 1937 te 's-Gravenhage een overeenkomst ter bevordering van het handelsverkeer hebben gesloten. Overeenkomstig het protocol betreffende de economische samenwerking, dat op denzelfden dag als deze overeenkomst geteekend werd en dat periodieke samenkomsten voorziet, zijn experts van bovengenoemde staten op uitnoodiging van de Deensche regeering te Kopenhagen samengekomen.
Thans hebben zij hun werkzaamheden beëindigd, die zich bij voortduring onder het presidium van den heer Waerum, chef van de economisch-politieke afdeeling van het Deensche ministerie van Buitenlandsche Zaken, door een geest van wederzijdsche samenwerking en vriendschap hebben gekenmerkt.
In den loop van deze samenkomst hebben de experts de vraag onder het oog gezien in welke mate de overeenkomst van Den Haag een ontwikkeling der handelsbetrekkingen tusschen hun landen heeft bevorderd. Na maatregelen in beschouwing te hebben genomen, welke een einde zouden kunnen maken aan practijken van abnormale concurrentie in hun buitenlandsche handelsbetrekkingen, hebben zij het in hun landen bestaande stelsel van openbare aanbestedingen en inschrijvingen bestudeerd.
Ten slotte hebben tevens voorloopige besprekingen plaats gehad betreffende de verlenging of de eventueele herziening van de overeenkomst van Den Haag. Deze verschillende problemen zullen waarschijnlijk op een samenkomst van gedelegeerden die binnenkort te Oslo zal plaats hebben, onderwerp van bespreking uitmaken. (Regeeringspersdienst)

(Vor. ber. Oslo-Conventie 3057 C.)

A. De hervorming van den Belgischen staat. - Een belangrijke publicatie over de mogelijke herzieningen van de staatsinrichting. —

Onder bovenstaanden titel heeft kortgeleden een lijvig rapport (711 blz.) het daglicht gezien, opgesteld door het „studiecentrum tot hervorming van den staat", bestaande uit acht commissies.

De eerste commissie heeft o.m. het onderwerp van de verdeeling der werkzaamheden over de ministeries aangesneden. In België is, meer nog dan in ons land, den laatsten tijd nog al eens wat wijziging gebracht in de werkzaamheden der ministeries, wanneer redenen van politiek zulks wenschelijk deden zijn. In het rapport wordt deze handelwijze afgekeurd en een rationeele verdeeling der werkzaamheden vastgesteld, die om nieuwe wijzigingen te voorkomen in de wet zou moeten worden vastgelegd. Daarnevens heeft men licht doen schijnen op de bijzondere functie van den minister-president, aan wiens leiding het studiecentrum geen speciaal kabinet zou willen toevertrouwen om den voorzitter van den ministerraad gelegenheid te geven zich geheel aan de laatste taak te wijden.

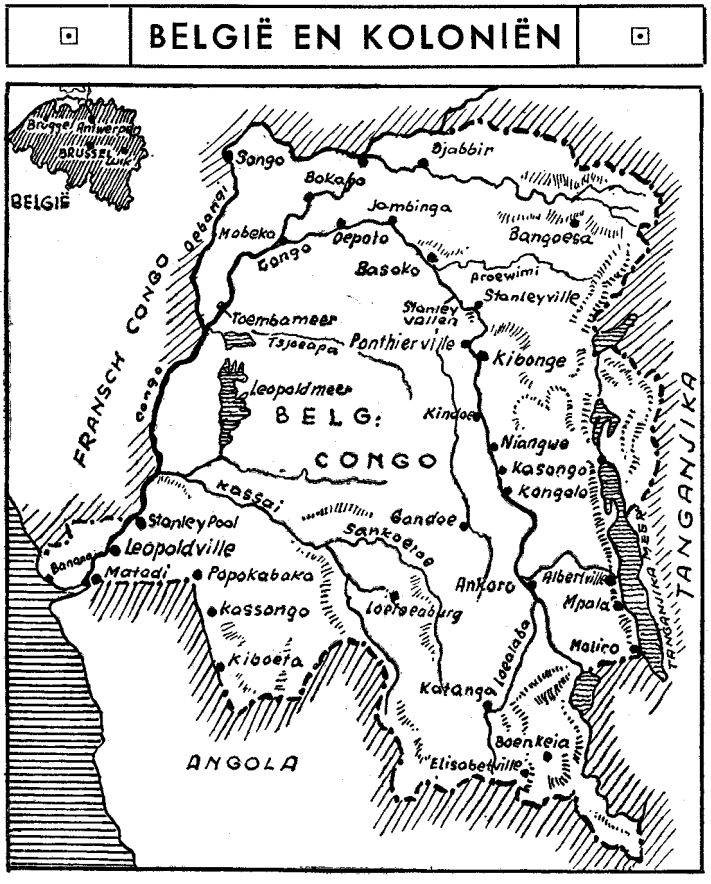
De tweede commissie, die de wetgevende macht tot onderwerp van haar studiën maakte, is tot de conclusie gekomen, dat de aard van het werk het noodzakelijk maakt de wetgevende lichamen kwantitatief en kwalitatief te hulp te komen. Een drietal middelen wordt daartoe voorgedragen. Het eerste middel is de z.g. kaderwet, een wet, waarin slechts de hoofdlijnen van de behandelde stof vastgelegd worden, terwijl aan de regeering uitdrukkelijk het recht verleend wordt bij Koninklijke Besluiten aanvullende of uitvoeringsmaatregelen te treffen. Het tweede middel is dat der bijzondere volmachten, waarvan slechts in bijzondere omstandigheden gebruik gemaakt zou moeten worden, tot welk doel beperkingen zouden moeten worden ingevoerd. Het derde middel, dat wordt voorgesteld, heeft ten doel het aantal zaken, dat rechtstreeks door de Kamers behandeld wordt, te verminderen en haar de noodzakelijke technische medewerking te verschaffen. Een zestal consultatieve lichamen, Raden van Bijstand genaamd, zouden tot dit doel worden opgericht. Deze door den Koning te benoemen organen zouden worden samengesteld uit personen, welke door de beroepsorganisaties worden voorgedragen.

De derde commissie bepleit de vorming van een Raad van State, terwijl door haar ook de wenschelijkheid naar voren is gebracht van een wet betreffende de bedrijfsorganisatie. „Deze bedrijfsorganisatie", aldus het rapport, „moet zoo worden ingericht, dat zij de corporatieve hebzucht niet in de hand werkt, maar de ordening verzekert van alle bedrijfsactiviteiten met het oog op het algemeen belang en het gemeenschappelijk welzijn, zonder te vervallen in de gebreken van het etatisme of functionarisme en zonder af te breken met de grondwettelijke, monarchistische en parlementaire instellingen van België".

Wat betreft den arbeid van de zesde commissie zij vermeld, dat zekere wetgevende hervormingen in zake het bestuur der gemeenten noodzakelijk worden geacht, ten einde het centrale gezag beter te wapenen tegen inertie van het Gemeentebestuur. „De autonomie", aldus het rapport, „moet volledig blijven, doch de voogdij mag nooit machteloos gemaakt worden." Meer dan 100 bladzijden, te veel dus om dit hier te vermelden, heeft de achtste commissie aan het kiesrecht gewijd.

Wat uitvoeriger willen wij ten slotte stilstaan bij den arbeid der vijfde commissie, die de structuur van den Staat en meer de dualiteit van de Belgische bevolking heeft behandeld.

Het verslag gaat uit van het bestaan van twee volksgemeenschappen in België. Dit concept van een cultuurgemeenschap wordt niet ex professo uitgelegd door de commissie, maar uit de voorgestelde oplossingen kan men opmaken, dat zij het als volgt opvat: De dualiteit van de Belgische bevolking berust niet op rasverschil. Tevergeefs hebben anthropologen getracht de karakteristieken van een Vlaamsch en een Waalsch ras te bepalen. Moest men b.v. rekening houden met de afkomst, dan zouden een aantal vooraanstaande leiders van de Vlaamsche beweging bij de Walen moeten geteld worden. Anderzijds mag de tweeledigheid van de bevolking niet beschouwd worden als een eenvoudige kwestie van talen. In werkelijkheid is de dualiteit van de Belgische bevolking er een van cultureelen aard: eenerzijds de Germaansche, anderzijds de Latijnsche cultuur. Bij alle verschil in cultuur, hebben echter de Belgen tal van gemeene belangen, b.v. op het gebied van landsverdediging, op economisch en op internationaal gebied.

Wanneer men de kwestie zóó opvat, is de vraag niet uitgesloten of het bestaan van de Vlaamsche volksgemeenschap of wel die van den Belgischen Staat dient verkozen te worden. De Staat heeft tot plicht niet alleen de volksgemeenschappen te beschermen, maar ook de ontwikkeling van de beide cultureele groepeeringen te behartigen.

Uitgaande van deze principes, stelt de Commissie een reeks hervormingen voor, waarvan sommige onmiddellijke resultaten zouden kunnen opleveren, terwijl de andere diepere en verder reikende uitwerkingen zouden kunnen hebben.

De administratie van den Staat zou in zekere mate gedecentraliseerd moeten worden. Dit beteekent dat de bevoegdheid van de buitendiensten van het centraal bestuur uitgebreid wordt, zoodat zaken, die vroeger rechtstreeks aan het centraal bestuur onderworpen werden, volledig ter plaatse behandeld zouden worden.

De bestuursdecentralisatie biedt een dubbel voordeel. Eenerzijds, daar de plaatselijke besturen reeds nu uitsluitend de taal van de streek gebruiken zou automatisch een groot aantal zaken in de taal van de belanghebbenden behandeld worden. Anderzijds zou het centraal bestuur ontlast worden van een aanzienlijk getal zaken van zuiver plaatselijk belang, die niet aan het algemeen administratief beleid raken. Wat het centraal bestuur zelf betreft, wordt de splitsing aanbevolen van de diensten van uitvoering en van toezicht, in Nederlandsche en Fransche afdeelingen. Vermits dit deel van de administratie een groot aantal ambtenaren telt en talrijke kwesties behandelt, kan deze maatregel in ruime mate voldoening schenken op gebied van het gebruik der talen.

De commissie is echter van meening dat er geen sprake kan zijn van splitsing van de diensten van leiding en conceptie. Een lichaam heeft twee armen, maar één hoofd. De hoogere administratie is eigenlijk de medewerkster van het parlement. Zij is het die de wetten moet toepassen in de practijk; zij is het ook, die de leemten en de gebreken ervan ontwaart en ze doet aanvullen of verbeteren door de ontwerpen, die zij voorbereidt. De wetten moeten in geheel het land op dezelfde wijze toegepast worden. Eén enkel parlement onderstelt één enkele hoogere administratie.

Van de hoogere ambtenaren echter wordt geëischt, dat zij goed de beide landstalen zouden kennen. Zoo is het mogelijk elke zaak in de oorspronkelijke taal te behandelen, op al de trappen van de administratie. Na de organisatie van het bestuur aldus geregeld te hebben, bepaalt de commissie zekere regels strekkende om de gelijkheid van beide culturen tot haar recht te laten komen in de samenstelling van het ambtenarenkorps.

Bestaan er talrijke factoren van eenheid van de Belgische bevolking, als b.v. de diepe gehechtheid aan het Vorstenhuis, dan spreekt haar tweeledigheid zich toch duidelijk uit op cultureel gebied. De commissie was eensgezind van meening dat, zonder aan de politieke en economische eenheid van het land te raken, een ruime autonomie aan de beide volksgemeenschappen dient te worden verleend op cultureel gebied. Logischerwijze moeten de administratieve instellingen, die verband houden met het cultureele leven, bij deze dualiteit aangepast worden.

De commissie is van meening dat de splitsing van de besturen ver doorgedreven moet worden in het ministerie van Openbaar Onderwijs, dat niet slechts het onderwijs, maar ook kunsten en wetenschappen onder zijn bevoegdheid heeft. Verder stelt de commissie voor een cultuurraad op te richten bij het ministerie van Openbaar Onderwijs. Deze raad zou een Vlaamsche en een Fransche kamer bevatten; bevoegd elk voor zaken die haar cultuur betreffen. De minister zou verplicht zijn het advies van de bevoegde kamer in te winnen over alle belangrijke aangelegenheden van taal, cultuur en onderwijs.

(V. b. Taalkwestie 2953 C.; Taalverhouding 2150 F.; Regeeringsverklaring 3039 E.)

A. ASTRONOMIE. — De Epsilon, een ster, 3000 maal zoo groot als de zon. —

Dr. Otto Struve, verbonden aan het Yerkes-observatorium, gelegen in Noord-Wisconsin (Vereenigde Staten), heeft een astronomische ontdekking van groote beteekenis gedaan: de ster Epsilon in de groep Wagenman blijkt 3000 maal zoo groot te zijn als de zon, hetgeen wil zeggen, dat de doorsnede van dit verbijsterende hemellichaam 40 maal den afstand tusschen zon en aarde bedraagt. Het volume is derhalve omstreeks 27 milliard maal zoo groot als de zon.

Er is niet zoozeer sprake van de ontdekking van een nieuwe ster; dr. Struve's onderzoek heeft evenwel een juister inzicht gegeven betreffende een soort dubbelster, die reeds lang bekend was, al had men geen vermoeden van haar gigantische afmetingen. De grootste der beide sterren kon men wegens haar lage temperatuur slechts waarneembaar maken door het gebruik van fotografisch materiaal, dat gevoelig is voor de infra-roode stralen, die zij uitzendt. Eens per 27 jaar verduistert zij haar heldere zuster, die met het bloote oog waar te nemen is. Het staat nog niet geheel vast, of de opgegeven afmetingen betrekking hebben op de geheele dubbelster, of slechts op de „donkere" helft. (Red. K. H. A.)

B. AMERSFOORT. — Sterke uitbreiding van het garnizoen. —

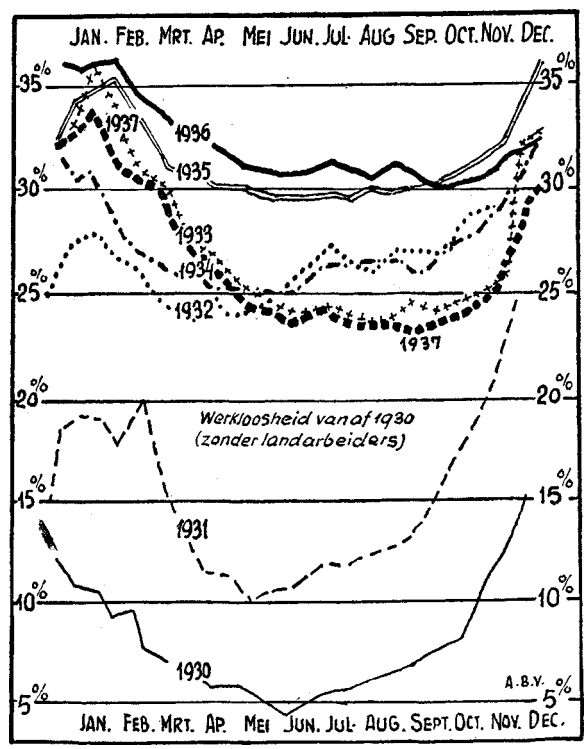
Naar wij vernemen, zal het garnizoen te Amersfoort — het grootste in ons land — dat op het oogenblik ruim 2100 man telt, met de uitbreiding gebracht worden op ruim 6000 man. Tal van nieuwe kazernementen zijn hiervoor noodig.

Inmiddels is men reeds met den bouw van enkele begonnen. (Alg. Hbld.) **(V. b. Garnizoenspl. 3096 D.)**

C. NEDERLAND. — Werkloosheid 1930—1937. —

Over de jaren 1930 t/m. 1937, waarbij zij, die een gedeelte van de week werkloos waren, voor een derde zijn medegerekend, bedroeg het gemiddelde werkloosheidspercentage: in 1930 7.7, 1931 14.8, 1932 26.7, 1933 27.7, 1934 27.3, 1935 31.6, 1936 32.2, 1937 26.7

Deze cijfers doen zien, dat de werkloosheid, na gedurende vier jaren hooger te zijn geweest dan in 1932, over 1937 weer tot het peil van 1932 is gedaald.

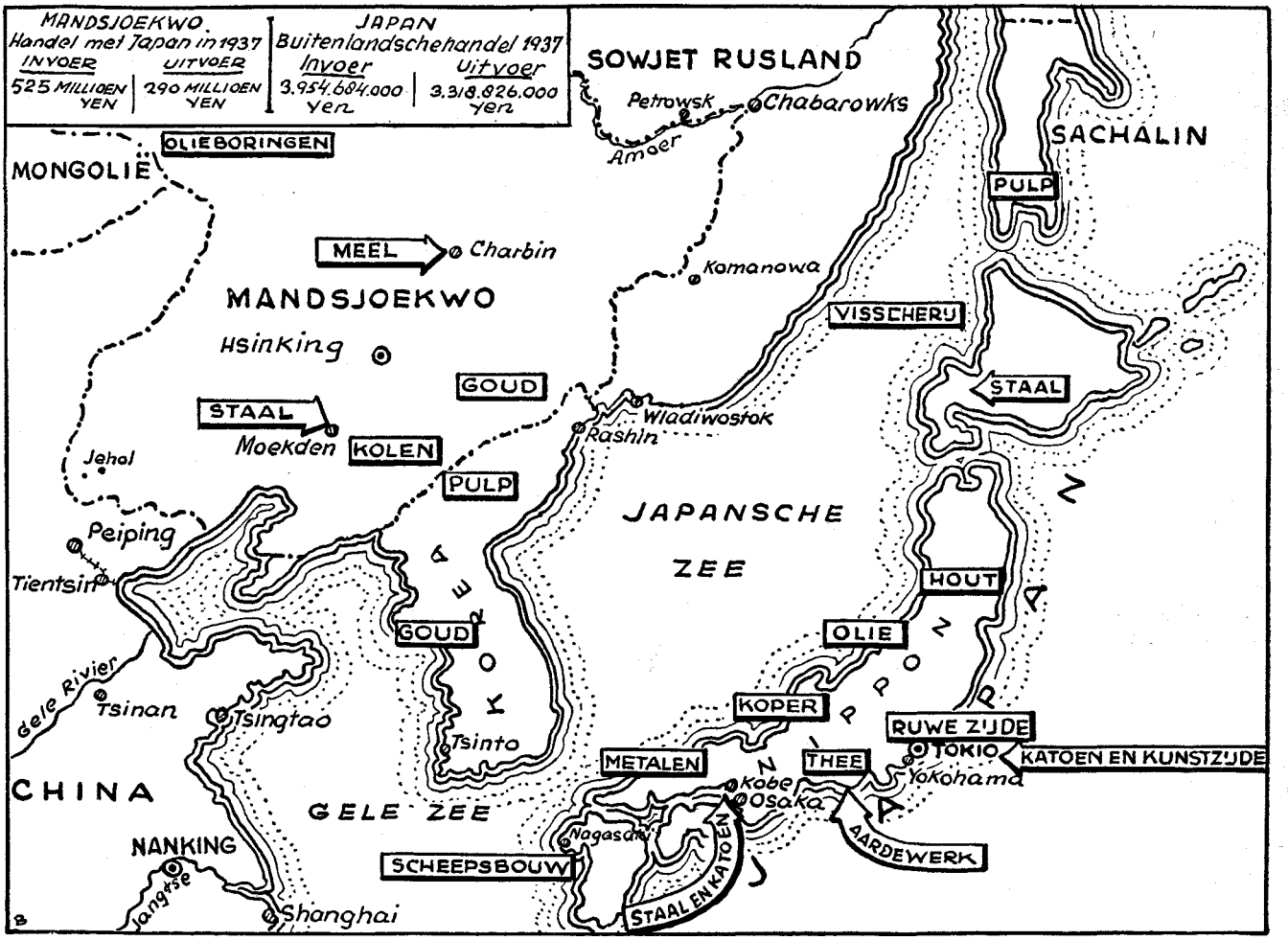
Bij de organen der openbare arbeidsbemiddeling stonden op 25 December 1937 in totaal 449.615 werkzoekenden ingeschreven, onder wie 425.264 mannen. Van deze werkzoekenden waren er 429.983 werkloos, onder wie 411.828 mannen.

Wij voegen hieraan toe, dat het aantal geregistreerde werkloozen van 28 November 1936 tot 26 December 1936 van 414.540 tot 451.392, of met 36.852 is gestegen. In de overeenkomstige periode van 1937 steeg de werkloosheid van 378.011 tot 429.983, of met 51.972. Deze stijging was dus belangrijk grooter, hetgeen moet worden toegeschreven aan de inmiddels ingetreden verslechtering van de conjunctuur.

Het aantal geregistreerde werkloozen was op 25 December 1937 21.409 lager dan op 26 December van het voorgaande jaar. (Centr. Bureau v. d. Statistiek)

(Vorig bericht 3050 D.)

A. **JAPAN EN MANDSJOEKWO. — Voornaamste industrieën. —**

(Vrij ontleend aan de New York Times)

26 JANUARI 1938

B. CHINA. — Conflict met Japan. - Chineesche tegenaanvallen. - Rede van Premier Konoje. —

Tokio wil thans niets meer met de regeering van Tsjang Kai-Sjek te maken hebben; het wacht op de vestiging en ontwikkeling van een nieuw Chineesch regiem, dat met Japan zou kunnen samenwerken om de Chineesch-Japansche betrekkingen te regelen en een nieuw China op te bouwen. Aldus heeft de Japansche regeering verklaard in een publicatie welke het resultaat was van een verbindings-conferentie tusschen de regeering en het keizerlijk hoofdkwartier. De Chineesche regeering is hardnekkig verzet blijven bieden zonder rekening te houden met den beklagenswaardigen toestand van het Chineesche volk of de handhaving van den vrede in het Verre Oosten, zoo wordt voorts gezegd. De Japansche regeering blijft vastbesloten de territoriale onschendbaarheid en souvereiniteit van China te eerbiedigen, evenals de rechten en belangen van derde mogendheden.

In feite beteekent deze regeeringsverklaring het verbreken der diplomatieke betrekkingen tusschen Japan en de regeering van Tsjang Kai-Sjek, ofschoon Japan op het oogenblik niet voornemens is China den oorlog te verklaren. Ambassadeur Kawagoe is van zijn post teruggeroepen; voor den vorm zal echter een Japansch zaakgelastigde in China achter blijven. De Chineesche ambassadeur te Tokio is nu ook maar naar huis afgereisd.

Intusschen zijn de gevechten op verschillende fronten in hevigheid toegenomen. Aan het Keizerkanaal worden de Japanners nog steeds tegengehouden door een sterke Chineesche macht; speciaal om het strategisch van groot belang zijnde Tsining wordt fel gestreden en ettelijke malen is de stad van bezetting gewisseld; thans zouden de Japanners haar voor den vijfden keer veroverd hebben. Sterke Japansche versterkingen zijn gezonden naar Hangtsau, welke stad met herovering door de Chineezen bedreigd wordt. Andere Chineesche strijdkrachten zijn een offensief begonnen tegen Woehoe, gesteund door een aanzienlijke luchtmacht. Tot dusver is hier de strijd in het voordeel der Chineezen verloopen. In de naaste omgeving van Sjanghai opereeren ongeregelde Chineesche troepen, die door plotseling overvallen den Japanners verliezen hebben toegebracht, zoodat deze thans besloten hebben tot een grondige „zuiveringsactie". Ook in het Noorden zijn de Chineezen tot een guerilla-tactiek overgegaan, welke voor de Japanners reeds ernstige verliezen moet hebben opgeleverd. Een en ander bevestigt, dat de Chineezen hun defensieve houding beginnen te verlaten om zelf tot het offensief over te gaan. Al zijn dan de tijd en de uitgestrektheid van het Chineesche grondgebied machtige bondgenooten van den generalissimus, hij kan het toch niet stellen zonder aanvoer van oorlogsmateriaal uit het buitenland. De Chineesche regeering zou plannen hebben tot het aanleggen in record-tempo van een spoorweg van Tsjoenking naar de Russische grens om den materiaalaanvoer te vergemakkelijken. Thans is zij hoofdzakelijk aangewezen op Hongkong. Het vervoer over deze Britsche bezitting is den Japanners dan ook een doorn in het oog en vooral de laatste dagen maakt de Japansche pers op opvallende wijze melding van aanvoer van oorlogsmateriaal voor de Chineezen via Hongkong. De Japanners beoogen dezen af te snijden door het vernielen der spoorweg- en andere verbindingen tusschen deze stad en Kanton en het achterland. Daartoe hebben zij een massalen luchtaanval uitgevoerd, waarbij honderden bommen werden uitgeworpen.

Bij de opening van den Landdag op 22 Januari heeft minister-president Konoje een rede gehouden, waarin hij zeide, dat de Japansche politiek gericht is op den vrede in het Verre Oosten op den grondslag van een onverbrekelijke samenwerking tusschen Japan, China en Mandsjoekwo.

Er behoeft niet de nadruk op gelegd te worden, zeide Konoje, dat de Japansche politiek ten aanzien van de souvereiniteit en de territoriale onschendbaarheid van China en ten aanzien van de uit de verdragen voortvloeiende rechten van derde mogendheden in China niet veranderd is.

Japan erkent niet alleen de rechten en belangen van derde mogendheden in de bezette gedeelten van China, doch wil ook de deur voor alle mogendheden open laten en het zal de cultureele en economische medewerking van die staten welkom heeten. Het hoopt op de daadwerkelijke medewerking der vreemde mogendheden in het Verre Oosten.

De minister verklaarde verder de handhaving van vriendschappelijke betrekkingen met de Vereenigde Staten en Engeland te wenschen. Japan hoopt, dat Engeland de Japansche positie in Azië begrijpt. Hirota wijdde hartelijke woorden aan de betrekkingen met Duitschland.

(Daily Telegraph - Domei - De Nieuwe Eeuw)

(V. b. China-Japan 3104 B.; Premier Konoje 2816 D.)

A. **SPANJE. — Burgeroorlog. - Barcelona. - Valencia. - Sevilla. - Salamanca en Puigcerda gebombardeerd.**
De laatste dagen hebben in Spanje weer bombardementen van steden plaats gehad. Zoowel van de zijde der nationalisten als van de zijde der regeering werden luchtaanvallen gedaan, die vele honderden slachtoffers eischten. (Telex-A. N. P.)
(Vor. ber. Burgeroorlog 3098 A.)

B. **LANITAL (MELKWOL). — Productie van Textielcaseïne in Nederland. —**
Naar wij vernemen, produceeren op het oogenblik reeds vier zuivelfabrieken, die in de afgeloopen maanden zijn voorzien van een installatie daarvoor, textielcaseïne, de grondstof van lanital of melkwol; de inrichting van vijf andere fabrieken komt binnenkort gereed, terwijl bij nogmaals vijf fabrieken met de installatie binnenkort een begin zal worden gemaakt. Al deze fabrieken — overwegend niet-coöperatieve — hebben of krijgen een dagcapaciteit van één ton textiel-caseïne, dat is 30.000 à 35.000 kilo ondermelk per dag. De caseïne wordt tot dusver geëxporteerd. (Alg. Handelsblad) **(Vorig bericht 2866 F.)**

C. **DUITSCHLAND. — De Rijksvertegenwoordiging der Joden wendt zich tot de regeering in zake haar moeilijkheden. —**
De „Reichsvertretung der Juden in Deutschland" welke de onderscheidene Joodsche vereenigingen, de Joodsche gemeenten en Joodsche emigratie, en buitenlandsche organisaties, met name die in Engeland en Amerika, vertegenwoordigt, heeft een resolutie aangenomen, welke den vorm heeft van een verzoek aan de rijksregeering.
In dit verzoek aan de rijksregeering wordt eerst een overzicht gegeven van de toenemende moeilijkheden, welke de emigratie van Joden uit Duitschland in den weg staan: de mindere bereidwilligheid der buitenlandsche staten, met name van Zuid-Amerika, om Joodsche emigranten uit Duitschland op te nemen, de troebelen in Palestina.
De Reichsvertretung herinnert dan aan de ambachtscursussen en landbouwcursussen, welke zij voor jonge Joden heeft ingericht, om hun emigratie mogelijk te maken en merkt dan op, dat de Joden in Duitschland, nu zij buiten de politieke en cultureele werkzaamheden zijn gesloten, en de leidende economische posities hebben verloren, alleen nog door individueel zakendoen in hun onderhoud kunnen voorzien. Zij verzoekt dus de rijksregeering er van af te willen zien deze mogelijkheid van levensonderhoud nog meer te beperken dan reeds het geval is, omdat dan een Joodsch proletariaat dreigt te ontstaan, wat niet alleen op de armenzorg zou drukken, maar bovendien de verdere emigratie bij gebrek aan middelen nog weer moeilijker zou maken.
Bij de taxatie van den indruk, dien dergelijke uitlatingen zullen maken, moet men er rekening mede houden, dat zij in de Duitsche pers niet kunnen worden gepubliceerd. Dit is overigens, na een request naar aanleiding van een nummer van de „Stürmer", de eerste maal dat de Reichsvertretung zich rechtstreeks tot de regeering wendt. (N. Rott. Crt.)
(Vor. ber. Anti-Semitisme 3098 G.)

D. **VEREENIGDE STATEN. — Oud-Ambassadeur Dodd en zijn grieven tegen Duitschland. —**
De vroegere ambassadeur van de Ver. Staten in Duitschland, Dodd, is te New York teruggekeerd. Hij heeft de redenen uiteengezet, waarom hij Duitschland heeft verlaten.
„Wat kan een vertegenwoordiger van de Ver. Staten doen in een uitgestrekt gebied, waar men geen godsdienstvrijheid erkent, waar intellectueel initiatief en intellectueele ontdekkingen niet worden toegestaan, waar rassenhaat iederen dag wordt aangekweekt?"
Hij voegde hier aan toe, dat vele eminente Duitschers het met hem eens waren toen hij in den afgeloopen zomer weigerde het partijcongres te Neurenberg bij te wonen. Verder verklaarde hij, dat het logische gevolg van de uitgebreide oorlogsvoorbereidingen een nieuwe oorlog zal zijn.
Tenslotte beschuldigde Dodd de groote Duitsche commercieele en industrieele groepen ervan, dat zij de noodzakelijkheid van internationale samenwerking niet inzien. (New York Times)

E. **PORTUGAL. — Communisme. —**
De Portugeesche staatspolitie heeft te Lissabon het voltallige hoofdbestuur der communistische partij en te Oporto het gewestelijke bestuur dezer partij gearresteerd. In laatstgenoemde stad slaagde slechts één der leden, een arts, er in de vlucht te nemen. Er zouden nog meer arrestaties op handen zijn.
(O Seculo) **(Vor. ber. Communisme 2443 F.)**

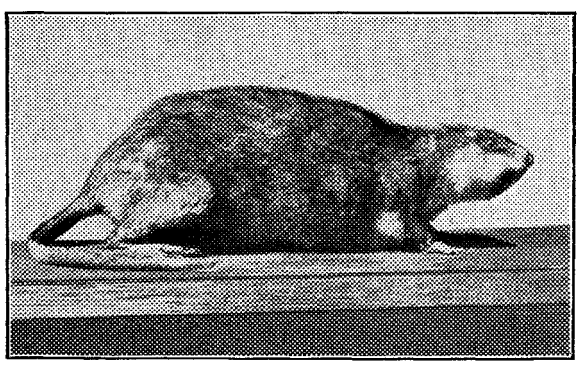
F. **ZWEDEN. — Geen erkenning van het Italiaansch Imperium. —**
„Als gevolg van Zwedens deelneming aan de sancties tegen Italië, bestaat er nog altijd een zekere onregelmatigheid in de Zweedsch-Italiaansche betrekkingen. De Zweedsche regeering staat evenwel op het standpunt, dat een dergelijke aangelegenheid niet door geïsoleerd optreden uit de wereld geholpen kan worden, doch dat zij een gemeenschappelijke zaak is van alle landen, die in dezelfde situatie verkeeren en met welke Zweden gestadig te Genève samenwerkt."
Aldus verklaarde de Zweedsche minister van Buitenlandsche Zaken, Sandler, in een in den Rijksdag gehouden rede. (Svenska Dagbladet)
(Vor. ber. Erkenn. Imperium 3099 C.)

G. **SOVJET-RUSLAND. — Vlootbouw te Wladiwostok.**
Het Japansche telegraafagentschap „Domei" meldt van betrouwbare zijde te hebben vernomen, dat het Russische volkscommissariaat van Marine besloten heeft een reusachtige marinewerf te bouwen in Wladiwostok, waar slagschepen, kruisers en andere schepen zouden worden gebouwd.
Het agentschap voegt hieraan toe: De Russische marine streeft er op het oogenblik naar haar bewapening in het Verre Oosten uit te breiden en verwacht van Engeland daarbij de levering van onderzeeërs en andere hulpschepen. (Domei)
(V. b. Vloot 1888 I.; Leger, Vl. en Luchtm. 2795 A.)

H. **FRANKRIJK. — Reorganisatie der Fransche Defensie. - Generaal Gamelin algemeen chef van den Generalen Staf. —**
De Fransche ministerraad heeft drie door den minister van Defensie, Daladier, voorgestelde decreten goedgekeurd ter verhooging van de doeltreffendheid van de defensie-organisatie, waartoe in Juni 1936 werd besloten.
Uit de ervaring van de afgeloopen anderhalf jaar is gebleken, dat het noodzakelijk is, met handhaving der verantwoordelijkheid van elk der betrokken ministeries, den minister van Defensie volmacht te geven, meer rechtstreeks tusschenbeide te komen in de gemeenschappelijke actie der drie departementen. Overeenkomstig die opvatting is het noodzakelijk gebleken, reeds in vredestijd nauwere relaties tot stand te brengen tusschen de generale staven en generaal Gamelin te benoemen tot chef van den staf der nationale verdediging. De secretaris-generaal van het ministerie van Nationale Defensie en Oorlog zal zorgen voor de financieele aangelegenheden, zooals het bouw- en fabricageprogram.
Daar het materieel op het oogenblik van het grootste belang is, heeft de regeering een productie-commissie ingesteld; daarin hebben de technici zitting, die aan het hoofd staan van de industrieele diensten der drie ministeries. Deze commissie zal eenheid brengen in de methodes en leiding dezer diensten en de productie van oorlogsmaterieel uitbreiden. (Le Temps)
(Vor. ber. Defensie 2793 A.; Gen. Gamelin 2418 B.)

27 JANUARI 1938

A. **NEDERLAND — De bisamrat. —**
Wat al jaren werd gevreesd, waartegen in 1930 al een wet werd uitgevaardigd, is thans een feit geworden: de in het wild levende bisamrat heeft den weg over onze grens gevonden.
De herkomst van het dier, dat de rattenvanger van Maastricht bij Budel in zijn val wist te lokken met een stuk peen, is al heel duidelijk. Toen de bontprijzen een tiental jaren geleden steeds meer stegen werd in België o.a. een groote kweekerij gevestigd te Begijnnendijck, een dorpje tusschen Mechelen en Aerschot, 40 kilometer van onze grens. En toen een jaar later het houden van de dieren in België wettelijk werd verboden, had een aantal van de beesten al kans gezien of zag die nog, om uit de kweekerij te ontsnappen. Zoo hebben zij zich langzamerhand uitgebreid in een kring rondom met scherpe uitloopers, nu eens hier, dan eens daar en een daarvan heeft nu ook ons land bereikt.
Het feit, dat in Budel een bisamrat is gevangen, behoeft intusschen nog niet te bewijzen, dat daar al een kolonie is gevestigd. Het is heelemaal niet onmogelijk, dat het nu gevangen exemplaar een eenling, een voorlooper was, maar toch zal men veilig doen, daarop niet al te zeer te vertrouwen, doch integendeel met de mogelijkheid van de aanwezigheid van een grooter gezelschap rekening te houden. Als ze er nog niet zijn, dan kan men ze thans toch elken dag verwachten.

De Bisamrat.

Hier te lande — zoo memoreert dr. H. N. Kluyver in de studie, welke hij in de Decemberaflevering van het Tijdschrift v. Plantenziekten 1936 aan de bisamrat wijdde en waaraan we een aantal bijzonderheden ontleenen — hebben we in 1928 eveneens fokkerijen gekend en wel in Apeldoorn, Soesterberg en ergens in N. Brabant, maar hier zijn de dieren allemaal aan een bepaalde ziekte gestorven.
Waarom het dier hier zoo vervolgd en gevreesd wordt? Zeker niet om haar eigen waarde. Want haar vel levert ook hier waardevol bont en haar vleesch moet heel goed smaken, zoo ongeveer als varkensvleesch, al wagen restaurateurs hier en daar in Duitschland het toch maar liever niet, het onder den naam rattenvleesch op te disschen, maar doopten ze het liever „waterkonijn". Ook de schade, welke het dier aan land- en tuinbouw, visch- en pluimveeteelt toebrengt, schijnt niet zeer groot te zijn. Het is zelfs heel goed mogelijk, dat daartegen de waarde van haar vacht en haar vleesch ruimschoots opweegt.
Waarom we dan op 't beest zoo gebeten zijn? Dat is zijn leefwijze, welke het tot een bijzonder gevaar maakt juist in ons land. Het heeft namelijk de voor ons onhebbelijke gewoonte te wonen in flinke holen, waarvan de ingang een eind onder water is en welke het in de oevers graaft van slooten, rivieren en meren, wat voor ons land beteekent: in de dijken. En waar de bisamratten ietwat veelvuldig voorkomen, heeft de ondervinding geleerd, dat ze wegen en dijken totaal ondergraven en zoodoende zijn zij zéér schadelijk.
Dr. Kluyver meent, dat het gevaar van doorbreken van onze zware zee- en rivierdijken tengevolge van deze graverij als zeer gering mag worden aangemerkt. Echter, als de bisamrat in ons land een algemeen voorkomend dier wordt — en wanneer zij niet wordt bestreden zal het zeker zoover komen — zijn nu hier, dan daar verzakkingen en zelfs doorbraken te wachten bij de tallooze kleine dijken en paden, die ons waterland doorsnijden en die voor de terreinen, welke zij beschermen, van het grootste belang zijn. Overal, waar spoor- en andere verkeerswegen begeleid worden door begroeide slooten, zal het woelen van bisamratten, met plaatselijke verzakkingen als gevolg, te vreezen zijn.
(Tijdschrift voor plantenziekten)
(Vor. ber. Bisamrat 2720 B.)

B. **MEXICO. — Petroleum. - De regeering en de petroleum-maatschappijen sluiten een compromis. —**
Volgens de jongste berichten uit Mexico zou een compromis zijn bereikt in het conflict tusschen de buitenlandsche maatschappijen eenerzijds en de Mexicaansche arbeiders en de Mexicaansche regeering anderzijds. De Federale Commissie van Arbitrage voor Arbeidsgeschillen van het land heeft de uitvoering van het vonnis, waarbij de loonen, enz. in totaal met 26 mill. pesos per jaar worden verhoogd, opgeschort, tot het Hoogste Gerechtshof dienaangaande een uitspraak zal hebben gedaan.
(Universal, Mexico-City) **(V. b. Petroleum 2688 A.)**

C. **SIAM. — Bewapening. —**
De Siameesche minister van Defensie, Luang Bipal, deelde in een interview het volgende mede, omtrent de voorgenomen uitbreiding van Siams lucht- en zeemacht.
Voor de naaste toekomst staan de volgende maatregelen op het program:
1. de oprichting van een vlootbasis in het 240 K.M. van Bangkok verwijderde Satahib.
2. De oprichting van een groot garnizoen in Lobburi, ongeveer 250 K.M. van Bangkok gelegen, waar eveneens een kadettenschool en een exercitieveld zal komen.
3. De uitbreiding van de luchtbasis van Bangkok, waar een grooter aantal bommenwerpers met grooten actieradius zal komen (Bangkok Times)
(Vor. ber. Leger, Vloot en Luchtmacht 2920 C.)

D. **IERLAND. — De Valera's bezoek aan Chamberlain. —**
Een Iersche delegatie onder leiding van president De Valera heeft 17 Januari '38 een conferentie gehad met de Engelsche staatslieden Neville Chamberlain, Simon, Hoare, en McDonald. De onderwerpen, die men besproken heeft zijn: Defensie, Financiën en de z.g. Steenkool- en Vee-overeenkomst. De resultaten dezer besprekingen zijn niet bekend. (Irish Times)
(Vor. ber. De Valera 2873 F.)

E. **AMSTERDAM. — Een garnizoen. —**
De gemeenteraad van Amsterdam heeft de voordracht aangenomen om voor het gereedmaken van een militair oefenterrein in den Riekerpolder een crediet (*f* 1.200.000), beschikbaar te stellen en om in beginsel te bepalen, dat het oefenterrein met bijkomende nog nader aan te wijzen terreinen voor militaire doeleinden op nader te bepalen voorwaarden ter beschikking van het Rijk zal worden gesteld.
(Vor. ber. Garnizoensplaats 3106 B.)

F. **NEDERLAND. — Overeenstemming in het bloembollenbedrijf. —**
Naar wij vernemen is thans algeheele overeenstemming verkregen tusschen de werkgevers- en werknemers-organisaties in het Bloembollen-bedrijf betreffende nieuwe collectieve arbeidsovereenkomsten.

Alhoewel de definitieve redactie van het contract nog niet is vastgesteld, kunnen wij het volgende daaromtrent meedeelen:
Gedurende het zomerhalfjaar (half Mei—half November) wordt het loon met *f* 1.50 per week verhoogd en gedurende het winterhalfjaar (half November tot half Mei) met *f* 0.50.
Gedurende het geheele jaar zal des Zaterdags gewerkt worden tot 1 uur. Tot nu toe was het geoorloofd tot 4 uur te laten arbeiden in de maanden Juli en Augustus.
De arbeidstijd in de Meimaand wordt teruggebracht van 6 uur v.m. tot 7 u. n.m. op 4 uur v.m. tot 7 uur n.m.
Een verbod van overwerk voor vrouwen en jeugdige personen zal eveneens in het nieuwe contract worden opgenomen.
Wij kunnen hieraan nog toevoegen, dat aanvankelijk was voorgesteld, dat de *f* 0.50 verhooging gedurende het winterhalfjaar door de werkgevers zou gestort worden in het kindertoeslagfonds.
Tenslotte is het aldus geworden, dat *f* 0.50 loonsverhooging zal worden gegeven, terwijl de patroons *f* 0.25 voor elken in dienst zijnden arbeider in het kindertoeslagfonds storten. (De Tijd)
(Vor. ber. Bloembollen 2599 A.)

28 JANUARI 1938

A. **POLEN. — Het Jodenvraagstuk. - Beroep op Frankrijk en Engeland om emigratie. —**
In de commissie voor Financiën van den Poolschen Landdag heeft de rapporteur van het budget van het ministerie van Binnenlandsche Zaken, Wojtsjechofski, de joodsche kwestie behandeld.
Hij deed een beroep op Frankrijk en Engeland, tot wie de Poolsche joden herhaaldelijk klachten hebben gericht over hun toestand. In het bijzonder vroeg spreker aan Engeland, welks menschlievende gevoelens bekend zijn, een mogelijkheid te scheppen voor joodsche emigratie naar Palestina en andere weinig bevolkte koloniën.
De koloniale mogendheden moeten materieel en financieel helpen om het vraagstuk der joodsche emigratie op te lossen met hulp van de joden zelf.
Spreker verklaarde vervolgens, dat Polen na den oorlog een schuilplaats heeft aangeboden aan eenige honderdduizenden joden, die uit Rusland waren gevlucht. Hierdoor is het joodsche vraagstuk in Polen moeilijker geworden.
Ten slotte zeide spreker, dat de Poolsche regeering zich met alle ten dienste staande middelen zal verzetten tegen een strijd met messen en gummiknuppels en hij verzekerde Engeland, dat op het oogenblik, dat Polen verlost zal zijn van zijn joodsche bevolking, de reacties van het wanhopige Poolsche volk een einde zullen nemen. (Polska Ag. Telegraf.)
(Vor. ber. Anti-Semitisme 2827 C.)

B. **GEESTELIJK LEVEN. — Reorganisatie van de Hervormde Kerk. —**
Naar wij vernemen, heeft de Algemeene Synode der Ned. Herv. Kerk in haar te 's-Gravenhage voortgezette buitengewone zitting het reorganisatie-ontwerp onveranderd voorloopig aangenomen met 10—9 stemmen.
Het ontwerp moet om wet te kunnen worden, nogmaals in de Synode behandeld worden, nadat men het advies van de classicale vergaderingen van Juni heeft ingewonnen; het komt dezen zomer, Augustus, weer in de Synode. Wanneer deze het dan opnieuw aanvaardt, berust de eindstemming bij de provinciale kerkbesturen, welker leden dan hoofdelijk hun stem erover uitbrengen. (Alg. Handelsblad) **(2963 A.)**

C. **NEDERL. OOST-INDIE. — Japansche visschers in verboden wateren. —**
In verband met het voortdurend onwettig optreden van Japansche visschers in de Indische wateren, wordt verscherping van de bestaande maatregelen overwogen, waarbij vooral aandacht zal worden geschonken aan die kringen, die uit defensie-oogpunt belangrijk zijn.

(Het is wel zeker, dat men op de departementen van Oorlog en van Marine in Nederl.-Indië de overtuiging heeft, dat er onder de Japansche vaartuigen, die al sedert jaren, maar vooral den laatsten tijd, binnen de territoriale wateren in de Molukken, in de omgeving van Nieuw-Guinea en in den Riouw-Archipel, werden aangetroffen, ook wel waren, die niet alleen ter vischvangst waren uitgevaren. „Behalve de door de „Kortenaer" in beslag genomen motorbooten — in den Riouw-Archipel — zijn ook nog grootere Japansche visschersbooten werkzaam, welke vaartuigen zijn uitgerust met een goede radio-installatie. Van particuliere zijde werd vernomen, dat de gezagvoerders van deze visschersbooten tot een ontwikkelde groep behooren," zoo meldde Aneta op 15 Januari. En wij herinneren ons wel meer berichten van de laatste jaren omtrent verdachte schepen in onze Groote Oost, uitgerust met instrumenten, die nu niet bepaald voor de vischvangst noodig waren.
Scherpere contrôle op Japansche visschers in de Indische wateren vooral in die gebieden, welke uit defensie-oogpunt belangrijk zijn, lijkt ons geen overbodige luxe. En daartoe zijn onze nieuwe politiekruisers en onze torpedobootjagers, mits geassisteerd door verkenningsvliegtuigen, wel in staat. Twee nieuwe politiekruisers worden resp. gestationneerd te Hollandia — ter N.-kust van Nieuw-Guinea — en te Seroei aan de Zuidkust van het eiland Japan — in het Noorden der Geelvinkbaai. Twee nieuwe kruisertjes van hetzelfde type komen einde Januari gereed. Twee andere zullen dan op stapel worden gezet. Wij konden er misschien wel tienmaal zooveel gebruiken in ons uitgebreide Indische eilandenrijk. Maar wij hebben ook hier, om een scheepsterm te gebruiken, te roeien met de riemen die wij hebben. (De Telegraaf)
(Vor. ber. 2987 A.)

D. **NEDERLAND. — Handelsverkeer met de Clearinglanden in 1937. —**

1937	Invoer (in *f* 1000)	Uitvoer (in *f* 1000)	Saldo-invoer 1937	Saldo-invoer 1936
Duitschland . .	327.412	176.474	150.938	120.599
Roemenië . .	10.278	2.957	7.321	2.793
Chili	3.744	885	2.857	1.851
Italië	12.577	11.743	834	— 824
Bulgarije . . .	1.996	1.067	929	450
Turkije . . .	1.820	1.795	25	562
Spanje	8.098	19.163	—11.066	3.532

(Vor. ber. 2992 C.; Italië 3074 F.)

E. **FRANKRIJK. — De C.S.A.R. - Wandaden. —**
In de afgeloopen vier weken zijn in kelders en leegstaande woningen te Parijs en in de provincie een groot aantal wapens en ook ammunitie gevonden. De politie meent nu stellig te kunnen bewijzen, dat de leden van de C.S.A.R. de wapendépôts hebben aangelegd die, naar zij beweren, bij een strijd tegen een eventueele putsch van communistische zijde van grooten dienst konden zijn. Vele arrestaties zijn geschied. Met zekerheid weet men, dat de daders van den aanslag bij de Place de l'Etoile te Parijs ook leden der C.S.A.R. zijn, eveneens zijn de moordenaars op de anti-fascistische gebroeders Roselli ook C.S.A.R.-leden. Naar verluidt zou een vreemde mogendheid de bewapening der C.S.A.R. hebben gefinancierd.
Twee ingenieurs van de bekende Michelin-bandenfabriek zijn gearresteerd. (Le Temps)
(Vor. ber. C.S.A.R. 3029 D.)

F. **VEREENIGDE STATEN. — Diplomatie. - Nieuwe Ambassadeurs. —**
President Roosevelt heeft Joseph Kennedy tot ambassadeur in Engeland en Hugh Wilson tot ambassadeur in Duitschland benoemd. Voorts is bekend gemaakt, dat de Amerikaansche ambassadeur te Moskou in het voorjaar als zoodanig naar België zal worden overgeplaatst. (New York Herald Tribune)
(Vor. ber. Diplomatie 2862 I.)

G. **NEDERLAND. — Dr. F. H. Fentener van Vlissingen over den toestand. —**
De voorzitter der Utrechtsche Kamer van Koophandel, de heer Fentener van Vlissingen, die beschouwd kan worden als een der best economisch-geörienteerde zakenmenschen van ons land, ziet den toestand donker in. Volgens hem bevindt ons maatschappelijk leven, nà de zeer beperkte opleving van het vorig

jaar, zich weer op een hellend vlak naar een nieuwe economische inzinking. Alleen door het overwinnen van het autarchisch streven ziet hij kans om daaraan te ontkomen. En, merkt hij op, de autarchie in dezen tijd is niet in hoofdzaak een economische kwestie, maar een politieke en ideologische, die zich op economisch terrein openbaart. (Telex-A. N. P.)

(Vor. ber. Fentener v. Vlissingen 2170 C.)

29 JANUARI 1938

A. NEDERLAND. — Noorderlicht. —

Een op zichzelf reeds zeldzaam natuurverschijnsel heeft zich in den avond van 25 Januari '38 op zeldzaam fraaie en indrukwekkende wijze aan de oogen van de verbaasde en aanvankelijk soms wantrouwende toeschouwers voorgedaan.

Immers, vooral in de steden, waar men gewoon is kleuren aan den hemel te zien door de lichtreclames, waren er bijzondere overwegingen bij noodig voordat men geloofde met een natuurverschijnsel te doen te hebben. Wanneer men echter bedacht, dat er een absoluut heldere sterrenhemel was — dus zonder wolken, die kunstlicht reflecteerden — en dat zich bovendien ten Noorden van Amsterdam geen grootsche lichtreclames bevinden, dan was de conclusie van Noorderlicht de eenig mogelijke.

Buitengewoon gunstig was de plotselinge totale opklaring tusschen 18 en 19 uur. De snel passeerende as van de depressie, die 's middags regen had gegeven, gaf aan de achterzijde een geheel wolkenloos gebied. Waarschijnlijk was het Noorderlicht er reeds voor de onderwolken verdwenen waren. De zeer merkwaardige tinten, die de wolken na zonsondergang hebben aangenomen, zijn vermoedelijk ontstaan door reflectie en verstrooiing van de door het Noorderlicht uitgezonden lichtstralen. Hoe dit ook zij, de aanblik van den onbewolkten sterrenhemel omstreeks 20 uur was ongeloofelijk mooi. Zelfs midden in de stad, dus met hinder van het kunstlicht, zag men den grooten lichtgroenen sector in het N.W.-N., daarboven een wijnrooden gloed, waaruit vooral in het W.N.W. en N.O. tot hoog aan den hemel roode bundels uitschoten.

Men zal gemerkt hebben, dat het Noorderlicht zeer variabel van uiterlijk is. Nu en dan dooven er plekken uit, dan schieten weer stralen ver naar boven, dan wordt alles weer zwakker — men meent dat het voorbij is, doch eenige minuten later keert het in volle pracht terug.

Noorderlicht.

Te Amsterdam was het den geheelen avond te zien; ook die lange duur is een zeldzaamheid. Hier in Nederland wordt Noorderlicht in zwakken vorm in de meeste jaren slechts enkele nachten en dan nog alleen in het Noorden des lands waargenomen. Zooals men weet is het verschijnsel in Noordelijker landen algemeener. Bekend zijn de onderzoekingen van prof. Carl Störmer in Noorwegen, waar men over veel meer gegevens kan beschikken. Waarschijnlijk zal de buitengewone ontwikkeling die het Noorderlicht op dezen 25sten Januari '38 heeft vertoond, een groot aantal waardevolle waarnemingen opleveren. Uit het feit, dat het ook te Weenen zoo duidelijk te zien was, blijkt wel, dat het dezen keer een intensiteit en uitgebreidheid had, die zeker in geen tientallen jaren is voorgekomen.

Tegen één uur werd het Noorderlicht opnieuw zichtbaar; in het Westen straalde het in vollen gloed.

Iets over den aard van het Noorderlicht. — Nu dit verschijnsel zoo de algemeene aandacht heeft getrokken, wordt er ook naar de verklaring gevraagd. Heel in het kort kan men er dit van zeggen:

Uit proeven met electrische stroomen door bijna luchtledige buizen weet men, dat gassen in zeer verdunden toestand als er stroom door passeert gaan licht geven — en wel in kleuren afhankelijk van den aard van het gas. Feitelijk berusten de neon- en kwikbuizen onzer lichtreclames daar op.

Nu doet zich soms het geval voor, dat heel hoog in den dampkring, waar de dampkringgassen dus een zeer lagen druk hebben, stroomen van electronen (dus electrische stroomen) passeeren, welke electronen afkomstig zijn van de zon. Dit is altijd in meer of mindere mate zoo, doch wanneer het oppervlak van de zon bijzondere roerigheid vertoont — n.l. wanneer er veel zonnevlekken te zien zijn — worden deze electronenstroomen bijzonder sterk. Dit is op allerlei wijzen op aarde merkbaar en wel doordat er magnetische storingen optreden. Sinds de mensch zooveel gebruik maakt van electrische en magnetische apparaturen bemerkt hij dit eerst goed: storingen bij telegrafie waren het meest bekende gevolg van de aanwezigheid van zonnevlekken. Hoog in de zeer ijle atmosfeer brengen deze electronenstroomen nu de daar aanwezige gassen aan het lichten. Juist het onderzoek van de kleuren (spectraal-lijnen) van het Noorderlicht, heeft belangrijke conclusies mogelijk gemaakt omtrent de samenstelling der atmosfeer op groote hoogten: men weet thans, dat ook daar zuurstof en stikstof voorkomen, zij het ook in geioniseerden toestand. Tengevolge van de magnetische eigenschappen van de aarde komen de electronen niet zoo maar op de atmosfeer af, doch worden in eigenaardige banen geleid en geconcentreerd op de magnetische polen. Vandaar, dat men meer naar de Zuidpool ook evengoed Zuiderlicht kan waarnemen en de naam Poollicht dan ook de meest juiste is.

Het is bekend, dat de electronen-laag ook van beteekenis is voor de voortplanting van de radio-golven en daardoor bestaat er nauwe samenwerking tusschen den Noorderlicht-onderzoeker prof. Störmer en dr. V. d. Pol van het Philips-laboratorium te Eindhoven.

Het zal ieder duidelijk zijn, dat wij hier te doen hebben met een verschijnsel, dat zich zoo hoog in de atmosfeer afspeelt (100—1000 K.M.), dat het met het „weer" niets te maken heeft. Van verschillende zijden vernamen wij, dat er dezer dagen vele en groote zonnevlekken zijn gezien (zelfs met het bloote oog). Wij leven trouwens in een vlekkenrijk gedeelte van de elfjarige zonnevlekken-periode. Ook deelde het Kon. Ned. Meteor. Instituut mede, dat er Maandag sterke magnetische storingen waren. Een gelukkige samenloop van omstandigheden heeft ons nu een volgende storing juist in den avond en bij helderen hemel gebracht. (Red. K. H. A.)

B. AMSTERDAM. — R.A.I.-tentoonstelling. —

Onder groote belangstelling is op 21 Jan. '38 te Amsterdam de 26e R.A.I.-tentoonstelling door den minister van Waterstaat, mr. dr. ir. J. A. M. van Buuren, geopend. (De Telegraaf)

(Vor. ber. R.A.I.-tentoonstelling 2157 D.)

C. DUITSCHLAND. — Handelsbalans over 1937. —

De Duitsche buitenlandsche handelsbalans over het jaar 1937 sluit met een uitvoeroverschot van Mk. 443 millioen tegenover Mk. 550 millioen over 1936. De vermindering van het uitvoeroverschot is uitsluitend veroorzaakt door een vermeerdering van den invoer van noodzakelijke voedingsmiddelen en grondstoffen. De waarde van den invoer over 1937 bedroeg Mk. 5468 (v. j. Mk. 4218) millioen en die van den export Mk. 5911 (4708) millioen. Tegenover het voorgaande jaar is de waarde van den invoer met Mk. 1250 millioen of ca. 30% gestegen en is de waarde van den export met Mk. 1143 millioen, of niet geheel 25% toegenomen.

In December is zoowel de export als de import toegenomen. Het sterkst was de stijging van den invoer. De waarde van den invoer bedroeg n.l. Mk. 531 millioen. Dit is Mk. 49 millioen of ongeveer 10% meer dan in November. De waarde van den uitvoer bedroeg in December Mk. 552 millioen, hetgeen Mk. 20 millioen of 3,7% meer is dan in November.

(Berl. Tageblatt) **(V. b. 1812 G.; In- en Uitv. 2656 B.)**

D. CHINA. — Conflict met Japan. - De Internationale Concessies te Shanghai. —

Het politieke tijdschrift „Kaizo" publiceert een interview met generaal Matsoei, den chef der Japansche troepen in China, die daarin een overzicht geeft van zijn voornemens ten aanzien van Shanghai en van de organisatie in midden-China.

In beginsel, aldus Matsoei, erken ik niet de neutraliteit der buitenlandsche concessies, maar ben ik wel in staat zelf de souvereiniteit over die concessies uit te oefenen. Alles wat hier gebeurt speelt zich af onder mijn volkomen verantwoording. De vreemdelingen, zoo vervolgde hij, zullen gedwongen worden het Japansche gezag te erkennen, wanneer de Japan-

ners met vastberadenheid gaan optreden. Onder de Chineezen van Shanghai was reeds een neiging ontstaan om het voldongen feit te erkennen, toen het ongelukkige incident met de „Panay" plaats greep, dat een hinderpaal vormde voor de verwezenlijking van mijn plan. Ik denk evenwel, dat de groepen, die zich binnenkort zullen vormen, deze politiek zullen begunstigen.
Wij behoeven de vreemdelingen niet onnoodig in hun gevoeligheden te kwetsen, maar wij behoeven hen ook niet te vreezen. Japan moet zijn kracht toonen, zooals het dit deed tijdens het défilé zijner troepen in de concessies. In de toekomst zal het de gunstige gelegenheid aangrijpen om iets van dezen aard te doen.
De vertegenwoordiger van de „Kaizo" vroeg vervolgens aan Matsoei, of hij de autoriteit van de nieuwe regeering te Peking wilde uitbreiden tot Centraal China. Matsoei antwoordde hierop, dat dit onmogelijk was. (Kaizo)

(V. b. China-Japan 3107 B.; Gen. Matsoei 2917 A.)

A. **FINLAND. — Geen erkenning van het Italiaansch Imperium. —**
De Finsche regeering heeft de Nederlandsche regeering in kennis gesteld van haar besluit, zich te onthouden van erkenning van het Italiaansche Keizerrijk, omdat een aantal landen in deze aangelegenheid een afwijzende houding heeft aangenomen.
(Hufvudstadtsbladet)

(Vor. ber. Erkenn. Imperium 3108 F.)

30 JANUARI 1938

B. **FRANKRIJK. — „Modern Statuut van den Arbeid". - Ontwerp. —**
De arbeidscommissie van de Kamer heeft op 27 Jan. 1938 de ontwerpen in zake het „moderne statuut van den arbeid", welke door de regeering zijn ingediend, behandeld. Deze ontwerpen betreffen:

1e. Een wet op het aannemen en ontslaan van arbeiders.
2e. Een wet op het plaatsen van arbeiders.
3e. Een wet op de collectieve arbeidsovereenkomsten.
4e. Een wet op de procedure van verzoening en arbitrage.
5e. Een wet op de wettigheid van staking.
6e. Een wet op de instelling van arbeiders-vertegenwoordigers.

Het eerste ontwerp heeft ten doel de vrijheid van arbeid en de vrijheid van vereeniging te waarborgen.
Het bevat verder bepalingen in zake de te volgen procedure bij het ontslaan van arbeiders. Deze moet hetzij in een collectieve overeenkomst, hetzij door een afspraak tusschen ondernemers en arbeiders in elk bedrijf afzonderlijk geregeld worden.
Het tweede brengt belangrijke wijzigingen. Het moet zorgen voor een betere regeling van de betrekkingen tusschen de verschillende organen en toch de noodige soepelheid garandeeren.
Het vierde ontwerp moet de procedure van verzoening en van scheidsrechterlijke uitspraken vereenvoudigen, terwijl het wetsontwerp op de wettigheid van stakingen poogt een zekere reglementeering te brengen in eventueele stakingen.
Dit laatste ontwerp gaat uit van het beginsel, dat over het al of niet afkondigen van een staking zoo spoedig mogelijk door de betrokken arbeiders in geheime stemming beslist moet worden. De meerderheid van stemmen geeft den doorslag. Indien deze vóór een staking is, zullen de arbeidscontracten buiten werking worden gesteld, terwijl het geschil zoo spoedig mogelijk aan een scheidsrechterlijke uitspraak moet worden onderworpen.
Blijkt daarentegen, dat de meerderheid der arbeiders tegen staking is, dan kunnen strafmaatregelen worden genomen tegen diegenen, die getracht hebben de vrijheid van arbeid te belemmeren en vooral, die vóór de bezetting der bedrijven hebben geageerd.
Het laatste ontwerp voorziet in bepalingen in zake de verkiesbaarheid van arbeiders-vertegenwoordigers en de wijze waarop zij gekozen moeten worden, terwijl verder hun functies nauwkeurig omschreven worden. (Le Temps)

(Vorig bericht 3093 A.)

C. **VEREENIGDE STATEN. — Bewapening. - Boodschap van president Roosevelt. - Extra-vlootprogram: 69 schepen, 1000 vliegtuigen. —**
De met spanning verwachte boodschap van president Roosevelt in zake de Amerikaansche bewapening, is op 28 Januari '38 aan het Congres overhandigd. De boodschap begint met te herinneren aan de pogingen van de regeering om een weg te vinden tot beperking van de bewapening en om tenminste de waarschijnlijkheid van een wereldvrede te scheppen.

Aangezien het opstapelen van strijdkrachten te land en ter zee in de andere landen den wereldvrede en de veiligheid bedreigen, stelt de president aan het Congres het volgende voor:
1. dat het zal toestemmen in het uitgeven van 6.800.000 dollar voor het aanschaffen van materiaal tot het bestrijden van aanvallen uit de lucht. Deze som zal voorkomen op de begrooting van 1939;
2. dat het zal toestemmen in een betere organisatie van de leger-reserve, hetgeen 450.000 dollar zal kosten;
3. dat het zal toestemmen in het uitgeven van 6.800.000 dollar voor het aanschaffen van machinerieën voor het vervaardigen van legermateriaal. Hiervan zal 5 millioen voorkomen op de begrooting van 1939;
4. dat het zal toestemmen in het uitgeven van twee millioen dollar voor het vervaardigen van munitie;
5. dat het zal toestemmen in het uitbreiden van het bestaande programma voor het bouwen van oorlogsschepen met 20 %;
6. dat het zal toestemmen in het bouwen van twee slagschepen en twee kruisers boven het bestaande programma in het kalenderjaar 1938, hetgeen gedurende het belastingjaar 1939 een uitgave van een kleine som zal eischen;
7. dat het zal toestemmen in het uitgeven van 15 millioen dollar voor het bouwen van een aantal kleine schepen van een nieuw type voor proefnemingen, waarbij ingesloten het maken van plannen voor kleine schepen van een ander type, indien dit noodig mocht blijken.

President Roosevelt verklaarde verder van meening te zijn, dat thans voor het Congres de tijd komt om wettelijke maatregelen te nemen om te voorkomen, dat in tijden van oorlog onredelijke winsten worden gemaakt en dat voor een mogelijken oorlog de lasten zooveel mogelijk over de bevolking worden verdeeld naar draagkracht.

De uitbreiding van de vloot. — Tegelijk met de boodschap van den president is de wet-Vinson, waarbij de regeering wordt gemachtigd de vloot met twintig procent te vergrooten, in het Huis van Afgevaardigden ingediend. In het ontwerp wordt voorgesteld 47 oorlogsbodems en 22 hulpschepen te bouwen, benevens nog duizend vliegtuigen. Er is voorzien, dat ingeval van een internationale overeenkomst tot beperking der bewapening, waarbij Amerika betrokken is, de president den vlootbouw kan opschorten, voor zoover noodig.
De schepen, welke gebouwd zouden moeten worden, zijn drie slagschepen, waardoor het totaal wordt gebracht op achttien, acht kruisers, waardoor het totaal komt op 47, 25 torpedojagers, waardoor het totaal wordt gebracht op 147, negen onderzeeërs, waardoor het totaal aantal onderzeeërs wordt gebracht op 58, ten slotte duizend vliegtuigen, waardoor het totaal aantal bruikbare vliegtuigen drieduizend wordt. Voor bemanning van deze nieuwe schepen en vliegtuigen zal een vermeerdering van personeel van twintigduizend man en twaalfhonderd officieren noodig zijn.
De 15 millioen dollar, welke door president Roosevelt worden verzocht voor proefnemingen, zijn bestemd voor schepen met een maximum van drieduizend ton. Het totale tonnage voor de drie slagschepen is 105.005 ton en voor de acht kruisers 68.500 ton. In 1938 zullen slechts twee slagschepen op stapel worden gezet, het derde zal later volgen.
Het departement van marine heeft medegedeeld, dat de totale kosten van de vermeerdering der vloot met 20 % ongeveer 800 millioen dollar zullen bedragen. (New York Times)

(Vor. ber. Leger, Vloot en Luchtmacht 3100 C.; Pres. Roosevelt 3083 F.)

D. **LETTEREN. — Boeken die door de pers gunstig besproken zijn. - Onze wekelijksche opgave. —**

Amerikaansch: Fred. Prokosch — „The Seven Who Fled". (Chatto and Windus) **(Vorig bericht 3103 D.)**

Duitsch: Michael Bauer — „Christian Morgensterns Leben und Werk". (R. Piper, München)
Josef Maria Frank — „Die kleinen Romane von törichten Herzen" (verhalen) **(Vor. ber. 3103 D.)**

Engelsch: Dave Marlowe — „Coming Sir" (The Autobiography of a waiter) (Georg Harrap)

(Vorig bericht 3103 D.)

Esperanto: V. Bleier kaj F. Szilagyi — „Argenta Duopo". (Literatura Mundo, Budapest) **(2867 E.)**

Fransch: Jean Rogissart — „Mervale". (Ed. Denoël, Paris) **(Vorig bericht 3103 D.)**

Italiaansch: Silvio Guarnieri — „Saggio su d'Annunzio". (Fratelli Parenti, Firenze) **(Vor. ber. 3085 A.)**

Nederlandsch: Clare Lennart — „Tooverlantaarn". (A. W. Bruna & Zn., Utrecht)
Maurice Roelants — „Alles komt terecht". (Nygh & v. Ditmar) **(Vor. ber. 3103 D.)** (Red. K. H. A.)

A. Resumé. - Adviezen tot herstel van den economischen toestand. —
De Romeinsche „Messagero" publiceert een resumé van het rapport-Van Zeeland, waarop op 27 Jan. '38 een afschrift is verstrekt aan alle te Brussel geaccrediteerde diplomatieke vertegenwoordigers. Dit rapport, dat, zooals bekend is, het resultaat is van de enquête, door den Belgischen ex-premier op verzoek van Londen en Parijs naar den economischen toestand der wereld ingesteld, komt, wat de verbetering van dezen toestand betreft, tot de volgende adviezen en conclusies:

1. Tusschen de Ver. Staten, Engeland, Frankrijk, Duitschland en Italië moeten voorbereidende besprekingen gehouden worden over de vraag, of zij bereid zijn op de grondslagen van het rapport mede te werken aan een herstel der internationale economische samenwerking;

2. Te Brussel moet een internationaal economisch bureau gesticht worden waaraan alle wenschen en opmerkingen der mogendheden met betrekking tot een dergelijke samenwerking kenbaar gemaakt kunnen worden, waarna dit bureau een program zal opstellen voor een later bijeen te roepen internationale conferentie.
Tot bereiking van het doel beveelt Van Zeeland verder aan:

A. Geleidelijke verlaging der douane-barrières.
B. Inkrimping der contingenteeringsbepalingen.
C. Consolidatie der handelsschuld en liquideering der clearings.
D. Schepping van financieringsfonds voor handelstransacties met medewerking der B.I.B.
E. Terugkeer naar den gouden standaard op gewijzigden grondslag.

RAPPORT VAN ZEELAND

Het rapport, dat in drie deelen gesplitst is, vermeldt in het eerste deel, dat aan een economische samenwerking tusschen de volken de voorkeur niet kan worden gegeven boven de autarkie.
Het tweede deel behandelt de moeilijkheden welke den wereldhandel belemmeren, alsmede de mogelijkheid om deze moeilijkheden uit den weg te ruimen. In verband hiermede worden ook de douane-barrières behandeld. Van Zeeland geeft hier als zijn meening te kennen, dat het voorloopig voldoende zou zijn, de bestaande douane-tarieven niet te verhoogen en de buitengewoon hooge tarieven geleidelijk te verlagen. Ook dienen de belemmeringen ten opzichte van den uitvoer van grondstoffen verminderd te worden.
Deze algemeene ontspanning, aldus Van Zeeland, moet gebaseerd worden op den grondslag der meestbegunstiging, waarbij echter de opheffing van deze clausule ten opzichte van landen, die aan het plan deelnemen, niet uitgesloten moet zijn. Ook verdient het aanbeveling, aldus Van Zeeland, de contingenteeringsbepalingen, die thans voor den handel de ernstigste belemmering opleveren, geleidelijk te beperken, hetgeen echter geenszins uitsluit, dat maatregelen tegen dumping gehandhaafd kunnen blijven.
Met betrekking tot het valuta-probleem is Van Zeeland uitdrukkelijk van oordeel, dat een terugkeer tot den gouden standaard op gewijzigde basis aanbeveling verdient. Hij geeft echter toe, dat dit eerst mogelijk zal zijn na het herstel van zeker economisch en financieel evenwicht en dus slechts als slotphase.

Overgangsperiode. — Voor de overgangsperiode oppert Van Zeeland een aantal tijdelijke regelingen met deelneming van de Bank voor Internationale Betalingen, waarbij in de eerste plaats gestreefd wordt naar een consolideering van de handelsschulden en een liquidatie der loopende clearings, alsmede naar het scheppen van een gemeenschappelijk financieringsfonds voor normale handelstransacties bij de B.I.B.

In het derde deel van het rapport verklaart Van Zeeland, dat uit een politiek oogpunt beschouwd, de huidige toestand de ongunstigste is welke zich sedert 1918 heeft voorgedaan. Ook van een economisch standpunt beschouwd is het gunstige oogenblik reeds voorbij, zoodat hij herhaaldelijk op het punt heeft gestaan de hem opgedragen taak neer te leggen.
Gunstig is alleen het feit, dat men overal in de wereld in verzet komt tegen de economische situatie zooals die op het oogenblik is.
Na een opsomming van de oorzaken, waaraan men de diverse moeilijkheden van den huidigen economischen toestand toeschrijft, zoo b.v. de ongelijke verdeeling van de grondstoffen en koloniën, het vraagstuk van de oorlogsschulden, de overdreven uitgaven voor de bewapening en de onzekere politieke toestand, somt het rapport de maatregelen op die tot opheffing van deze moeilijkheden het meest aan te bevelen zijn, o.a. een herziening van het mandatensysteem, een open-deur-politiek in de koloniën, de internationalisatie van bepaalde maatschappijen en het uitwisselen van koloniale producten tegen industrieele artikelen.

Economisch pact. — Hierbij aansluitend dringt Van Zeeland aan op een „pact van economische samenwerking", waaraan een zoo groot mogelijk aantal staten moet deelnemen.
De deelnemers moeten zich van den eenen kant verplichten, bepaalde, niet nader aangegeven handelingen, die met de algemeene richtlijnen van het pact in strijd zijn, na te laten en van den anderen kant in den geest van wederkeerig begrijpen het onderzoek naar de economische moeilijkheden aanvatten.

Van Zeeland's voorstellen. — Ten einde het pact te verwezenlijken stelt Van Zeeland de volgende etappes voor:

1. Voorbereidende besprekingen tusschen de vijf groote mogendheden, Ver. Staten, Engeland, Frankrijk, Duitschland en Italië, aan welke de volgende vragenlijst moet worden voorgelegd:

A. Of zij bereid zijn aan een poging tot internationale economische samenwerking deel te nemen.

B. Of zij bereid zijn met dit doel de voorstellen van Van Zeeland als grondslag der discussies te aanvaarden.

C. Of zij wenschen dat bepaalde punten van het rapport worden weggelaten of dat daarop sterker den nadruk wordt gelegd.

D. Of andere niet in het rapport behandelde kwesties in beraadslaging genomen dienen te worden.

2. Stichting van een centraal bureau waarbij elke staat voorstellen kan indienen of zijn bezwaren en behoeften kenbaar kan maken. Na ontvangst dezer mededeelingen zou dan te Brussel een internationaal economisch bureau opgericht kunnen worden, dat zou kunnen overgaan tot de uitwerking van een program, hetwelk na goedgekeurd te zijn, voorgelegd zou kunnen worden aan een eerst later bijeen te roepen economische wereldconferentie.

Duitsch commentaar. — Men juicht het in Berlijn bijzonder toe, dat Van Zeeland positieve voorstellen doet. De „Völkischer Beobachter" zegt: „Daardoor is een basis voor de discussie ontstaan, wat zeker algemeen met ingenomenheid begroet zal worden". „Dergelijke onderzoekingen op het gebied der wereldeconomie zijn ongetwijfeld van waarde", meent de „Deutsche Allgemeine Zeitung". „In het rapport-Van Zeeland komen zeer goede ideeën voor. Zoo onder meer waar hij onderstreept, dat men in de wereldeconomie de staten niet in twee groepen mag verdeelen."

(Vor. ber. Econ. Oorlog 2281 E.)

'N PRINSES OP SOESTDIJK GEBOREN

H. K. H. Prinses Juliana.

31 JANUARI 1938

Het officieele communiqué, dat op 31 Januari 1938 over de blijde gebeurtenis is verschenen, luidt:

H. K. H. Prinses Juliana heeft heden, den 31sten Januari 1938, des voormiddags te 9.47 uur het leven geschonken aan een flinke dochter.

De toestand van Moeder en Kind is op het oogenblik zeer bevredigend.

Dr. J. de Groot.
Dr. C. L. de Jongh.

Z. K. H. Prins Bernhard.

Met 51 saluutschoten en met het luiden der klokken van de stads- en kerktorens is op 31 Jan. '38 tusschen tien uur en half elf in den morgen het blijde bericht van de geboorte eener Prinses in stad en land, tot in de verste uithoeken, bekend gemaakt.

Een Prinses geboren!

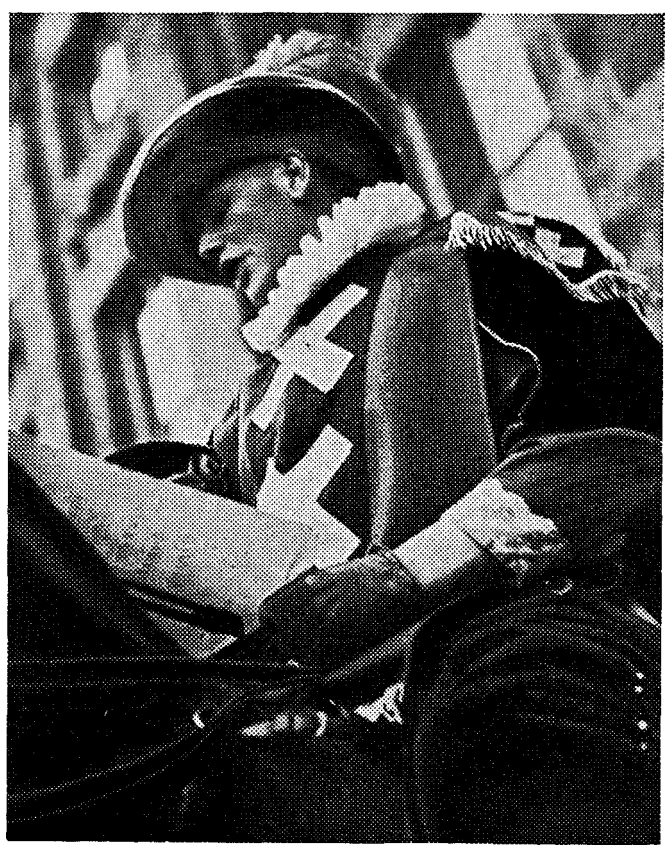
In den nacht van 29 op 30 Januari '38 is, naar officieus werd medegedeeld, de bevalling begonnen, zij heeft een volkomen normaal verloop gehad. Het Prinsesje weegt zeven pond en heeft een lengte van 52 cm. De gezondheidstoestand van Prinses Juliana is gunstig, H.K.H. is zeer rustig.

Prins Bernhard heeft zelf telefonisch het blijde bericht der geboorte van zijn dochter aan vele bekenden medegedeeld.

En door de straten van steden en dorpen trokken de herauten en staken de bazuinen, de radio verspreidde het groote nieuws over de geheele wereld, overal ontplooiden zich de vlaggen, de schooljeugd kreeg vrij-af, men tooide zich met Oranje en één feestgejubel weerklonk van Dollard tot Schelde.

De berichten uit Soestdijk, welke een goeden gezondheidstoestand van Moeder en Kind verkondigden, werden alom met vreugde vernomen en de extra-edities der bladen, die in snelle opeenvolging op straat werden gebracht, vlogen weg uit de handen der verkoopers.

Aan zaken en het gewone dagelijksche leven werd niet meer gedacht, — de straten vulden zich met opgewekte menschenmassa's, er vormden zich zingende en dansende groepen en vreemden drukten elkaar de hand, wenschten elkaar, blij-ontroerd, geluk.

Een der herauten, welke de blijde mare verkondigde.

De weersgesteldheid vormde geen beletsel voor de uitingen van vreugde, in de middaguren was het overal vol op de pleinen en in de straten van steden en dorpen, geïmproviseerde optochten gingen rond, het Oranjefeest was dadelijk in vollen gang, al wordt eerst 1 Februari 1938 de nationale feestdag officieel gevierd.

1 FEBRUARI 1938

Op 1 Februari 1938 om half zes in den namiddag heeft de officieele geboorte-aangifte van Prinses Beatrix ten paleize Soestdijk plaats gehad ten overstaan van den burgemeester der gemeente Baarn, Jhr. mr. G. C. J. van Reenen, in tegenwoordigheid van twee getuigen, den minister-president dr. H. Colijn en den vice-president van den Raad van State, Jhr. mr. F. Beelaerts van Blokland. De namen, welke de jonggeboren Prinses verkreeg zijn:

BEATRIX
WILHELMINA
ARMGARD.

Ter toelichting diene, dat de laatste twee namen die der beide grootmoeders zijn. De eerste naam staat niet in verband met eenig familielid, doch is uitsluitend gekozen om de mooie beteekenis van dezen naam.

(Beatrix beteekent „gelukaanbrengende".)

De Prinses zal genoemd worden: Prinses Beatrix. Wanneer Prinses Beatrix eenmaal geroepen zal worden den troon te bestijgen, zal zij desverkiezende dit kunnen doen onder haar tweeden naam: Wilhelmina.

(Voor verdere berichten zie men onze uitgave No. 347.)

(Vor. ber. Prinses Juliana 2995 C.; Prins Bernhard 3085 B.)

A. **Rede van minister-president Dr. H. Colijn. —** Op 1 Februari '38 heeft dr. Colijn de volgende rede voor de microfoon uitgesproken:

„Geachte luisteraars, landgenooten hier en overzee, Heb ik mij in den loop der laatste jaren via de radio enkele malen tot u gericht, de aanleiding daartoe was niet altijd van vroolijken aard. Meestal betrof het aangelegenheden van regeeringsbeleid, waaromtrent voorlichting en verklaring op breede schaal wenschelijk geoordeeld werden. Ik sprak dan als woordvoerder van de Regeering.

Thans richt ik mij bij vernieuwing langs dezen modernen weg tot de bewoners van Nederland en van overzeesche gebiedsdeelen van het Koninkrijk, maar ditmaal niet als woordvoerder van de Regeering, om tekst en uitleg te geven van bepaalde regeeringsdaden, doch enkel en alleen, omdat wij elkaar van hart tot hart iets te zeggen hebben, nu wij allen vervuld zijn met blijdschap over den goeden afloop van de verwachte gebeurtenis in het paleis te Soestdijk.

Het is toch eigenlijk een wonderlijk ding, dat een heel volk in angstige spanning het oogenblik verbeid heeft, dat een Kind zou geboren worden, een gebeurtenis, die elken dag in ons land eenige honderden malen plaats grijpt, die wij zelfs in eigen familiekring nauwelijks met grooter belangstelling tegemoet zien dan thans het geval is geweest. Een wonderlijk ding, dat we geneigd zijn onze huizen te verlaten en het elkaar op straat toe te roepen, dat een nieuwe Oranjetelg geboren werd.

Er zullen er wel zijn, die dit warm gevoel van nagenoeg de geheele natie zullen bestempelen als een soort van Byzantinisme, als ongemotiveerde vorstenverheerlijking, als bewierooking van wie in hoogheid gezeten zijn. Wie zoo oordeelen, hebben het intusschen glad mis. Daarvoor zijn de gevoelsuitingen te warm en te innig, daarvoor zijn zij ook te algemeen. In de dagloonershut op het platteland wordt niet minder hartelijk meegeleefd met onze Kroonprinses, met Haar Gemaal en de Jonggeboren Spruit, dan in de huizen uit de kringen van Hof, Regeering en deftige burgerij. In alle kringen van ons volk werd gejuicht tot uitbundigheid toe, toen de verloving van de Prinses bekend werd. Bij de voltrekking van het huwelijk deelde heel het volk in de huwelijksvreugde. Toen de eerste geruchten begonnen te loopen omtrent de moederverwachting van de Prinses, was het of een golf van teerheid over het land ging. En als Prins Bernhard op den Muiderstraatweg een ernstig ongeval overkomt, hoe gaan de gedachten dan ook uit naar de aanstaande Moeder van een nieuwe Oranjespruit. En wie zal de gebeden tellen, die in zoo menigen huiselijken kring zijn opgezonden tot Hem, in wiens handen ons leven en bij wien al onze paden zijn.

Dit alles is niet gewoon. Er schuilt iets bijzonders achter, iets, dat niet alledaagsch is, iets, dat men elders niet zoo, dat wil zeggen: niet in die mate waarneemt. Ook in andere landen zijn eerbiedwaardige en gerespecteerde vorsten, ook elders hebben vorstenkinderen de geboorte van hun eersteling tegemoet gezien.

Ook daar was vaak belangstellende verwachting.

Maar wat men er miste, was de spanning, die zich bij ons om deze geboorte ontwikkeld heeft. Voor die tot spanning gestegen belangstelling moet een bijzondere oorzaak bestaan. Een oorzaak, die niet uitsluitend ligt in gehechtheid aan personen, doch ook rust op andere overwegingen.

En dan tast ik niet mis, als ik die bijzondere oorzaak zoek in den zeer bijzonderen band, die Nederland en Oranje met elkaar verbindt.

Soms is een Vorstenhuis van buiten af door een sterker macht aan een volk opgedrongen. Soms heeft de erfopvolging aan het land volmaakt vreemde personen op den troon gebracht. Elders zien wij landen op zoek naar een Vorst. Niets van dat alles bij ons. Nederland en Oranje zijn samen geworden, saamgegroeid tot wat zij nu zijn. Zij wortelen in dezelfde aarde en hun wortelen hebben zich in die aarde onder den grond ineengestrengeld, zoodat zij tot één wortel geworden zijn.

Dat verklaart het zeer bijzondere en eigenaardige karakter van de twee-eenheid Nederland-Oranje. Zij zijn onafscheidelijk van elkaar geworden. Maar juist om deze reden valt het ons zoo moeilijk, ons in te denken in een toestand, waarbij die enge band niet meer bestaan zou. De vrees daarvoor — al spraken wij het liever niet uit — is ons niet vreemd geweest, heeft ons van tijd tot tijd zelfs wel beklemd. Van 1890 tot 1909 was onze huidige Koningin de eenige telg uit het Oranjehuis, waarin die aloude band met Nederland tot uitdrukking kwam. En wel schonk de geboorte van Prinses Juliana in 1909 verlenging van hoop en verwachting, de band bleef toch bijna 50 jaren lang erg broos, want het hing tusschen 1890 en 1938 alles aan een tweetal sterfelijke menschen.

Die vage beklemming is nu weggevallen, nu het huwelijk van Prinses Juliana den kinderzegen mocht ervaren en daarin schuilt de nationale zin van de algemeene volksvreugde. Zeker, wij zijn ook blij om de blijdschap van het Jonge Ouderpaar, wij verheugen ons met de Koninklijke Grootmoeder, nu zij de derde generatie in Haar geslacht aanschouwen mocht, maar de vreugde van het volk als geheel draagt nog een anderen stempel. Die vreugde is sterk gemengd met historisch besef.

God heeft als het ware een venster geopend, waardoor wij weer over wijde vlakten naar buiten blikken, weer in de toekomst durven staren. Oud en jong, rijk en arm, hooggeplaatsten en zij, die in nederiger sferen verkeeren, die allen voelen zich in deze dagen als het ware leden van één gezin, die tezamen vreugde bedrijven en die hun blijdschap in verschillende vormen uitjubelen. Als wij konden, zouden wij elkaar allemaal de hand willen drukken, elkaar deelgenoot willen maken van onze innerlijke gevoelens. Dat kan nu eenmaal niet en ik weet, dat een poging om door de radio uitdrukking te geven aan wat in ons hart leeft en in ons hoofd omgaat, slechts een mager surrogaat is van wat wij zouden doen, als wij allen eens bijeen konden zijn. Wij kunnen niet eens samen ons Wilhelmus zingen, althans niet zoo, dat wij elkaar kunnen hooren. Toch is het wel iets, als deze schare van luisteraars van noord tot zuid en van oost tot west — een schare, die als de concentratie van de natie gezien mag worden — zich er enkele minuten toe heeft willen zetten om gelijktijdig de gedachten te richten op dezelfde nationale gebeurtenis.

Ongetwijfeld heb ik uw gedachten slecht vertolkt, maar het gaat niet hierom, of ik vandaag goed of minder goed gesproken heb, het gaat hierom, dat wij allen enkele oogenblikken ons vereenigd hebben om gezamenlijk onze gedachten te bepalen op een nationale gebeurtenis van groote beteekenis. In veel is ons volk verdeeld. Laat ons daarom te sterker waardeeren die momenten in ons volksleven, waarin wij één zijn, waarin alle verschillen wegvallen, althans overkoepeld worden door wat wij gemeenschappelijk in hooge waardeering houden. Zulke oogenblikken hebben wij thans, nu wij ons samen verheugen over het geluk in het Koninklijk Gezin, nu wij ons allen verblijden over de versteviging van den band, die Oranje met Nederland verbindt, nu wij ervoeren, dat er toch ook wel wat is, waarin wij eensgezind kunnen zijn.

Ik sprak tot u als een dergenen, die met u de volle feestvreugde deelen. Ik eindig met een woord uit naam der Regeering. Geve de Almachtige God, dat Zijn Zegen ook verder ruste op ons Koninklijk Huis en op het aan dat Huis zoo zeer verknochte volk van Nederland."

BUITENGEWONE

NEDERLANDSCHE STAATSCOURANT

MAANDAG 31 JANUARI

OFFICIEELE UITGAVE VAN HET KONINKRIJK DER NEDERLANDEN

SOESTDIJK
DEN 31STEN JANUARI 1938

HARE KONINKLIJKE HOOGHEID
PRINSES JULIANA
DER NEDERLANDEN
IS HEDENMORGEN DOOR GODS
GOEDHEID BEVALLEN VAN EENE
DOCHTER

HARE KONINKLIJKE HOOGHEID
PRINSES JULIANA
HEEFT HEDEN
DEN 31STEN JANUARI 1938
DES VOORMIDDAGS TE 9 UUR 47 MINUTEN
HET LEVEN GESCHONKEN AAN
EENE FLINKE DOCHTER
DE TOESTAND VAN MOEDER EN KIND IS OP
HET OOGENBLIK ZEER BEVREDIGEND
(Get.) Dr. J. DE GROOT
(Get.) Dr. C. L. DE JONGH

Afkondiging van de geboorte der Prinses in de Buitengewone Nederlandsche Staatscourant.

Ned. Oost- en West-Indië. — Onmiddellijk na ontvangst van de heugelijke tijding in Indië verzond de Gouverneur-Generaal de volgende telegrammen:

Aan H.M. de Koningin.

„Met innige vreugde heeft de bevolking van Ned.-Indië het bericht ontvangen van de voorspoedige bevalling van H.K.H. Prinses Juliana. Uwe Majesteit moge mij veroorloven hoogstderzelve mede namens de bevolking dezer gewesten de meest eerbiedige wenschen aan te bieden voor het welzijn van Moeder en Kind.

Starkenborgh

Aan de Prinses.

„Mede namens de bevolking van Nederl.-Indië moge ik Uwe Koninklijke Hoogheid de gevoelens vertolken van innige dankbaarheid voor het geluk dat Haar en der natie is geschonken en eerbiedig uiting geven aan de diepgevoelde wenschen voor het welzijn van Uwe Koninklijke Hoogheid en de jonge Prinses.

Starkenborgh

De Gouverneur-Generaal ontving daarop het volgende telegram:

„Ik betuig U en de bevolking van Ned.-Indië mede namens Prinses Juliana den meest oprechten dank voor de goede wenschen bij de geboorte onzer dochter.

Bernhard

Te Paramaribo werd het heugelijk nieuws bij het ochtendgloren ontvangen. Het bulderend kanon wekte iedereen uit den slaap; het was het mooiste weer. Overal was het enthousiasme geweldig. Spontaan barstte het uit. De stad prijkte in enkele momenten in vlaggentooi.
Op het plein voor de Gouverneurswoning drong een enorme menigte samen om een militaire parade te aanschouwen.

Het buitenland. — Overal in het buitenland leeft men mede met het groote geluk, dat onze Koninklijke Familie, ons land en ons volk ten deel is gevallen. Gelukwenschen zijn binnengekomen van alle staatshoofden van Europa.

Staten-Generaal. — In verband met de blijde gebeurtenis in ons Vorstenhuis kwam op 2 Februari 1938 onze Volksvertegenwoordiging — de Eerste Kamer in gewone, de Tweede Kamer in buitengewone zitting — bijeen.

De voorzitters van beide Kamers hebben daarbij in een korte rede de gevoelens vertolkt, welke hen en heel ons volk bezielen bij de geboorte van Prinses Beatrix.

In de Eerste Kamer sprak W. baron de Vos van Steenwijk en besloot met een driewerf „Leve Prinses Beatrix!"

De minister-president dr. Colijn sloot zich namens de raadslieden van de Kroon van harte bij zijn woorden aan.

Met heel het Nederlandsche volk dat hier en in de overzeesche gewesten met spanning uitzag naar de lang verwachte blijde mare, verheugt ook het kabinet zich over de weldaad aan ons Vorstenhuis bewezen, nu aan het Prinselijk Paar een dochter geboren werd.

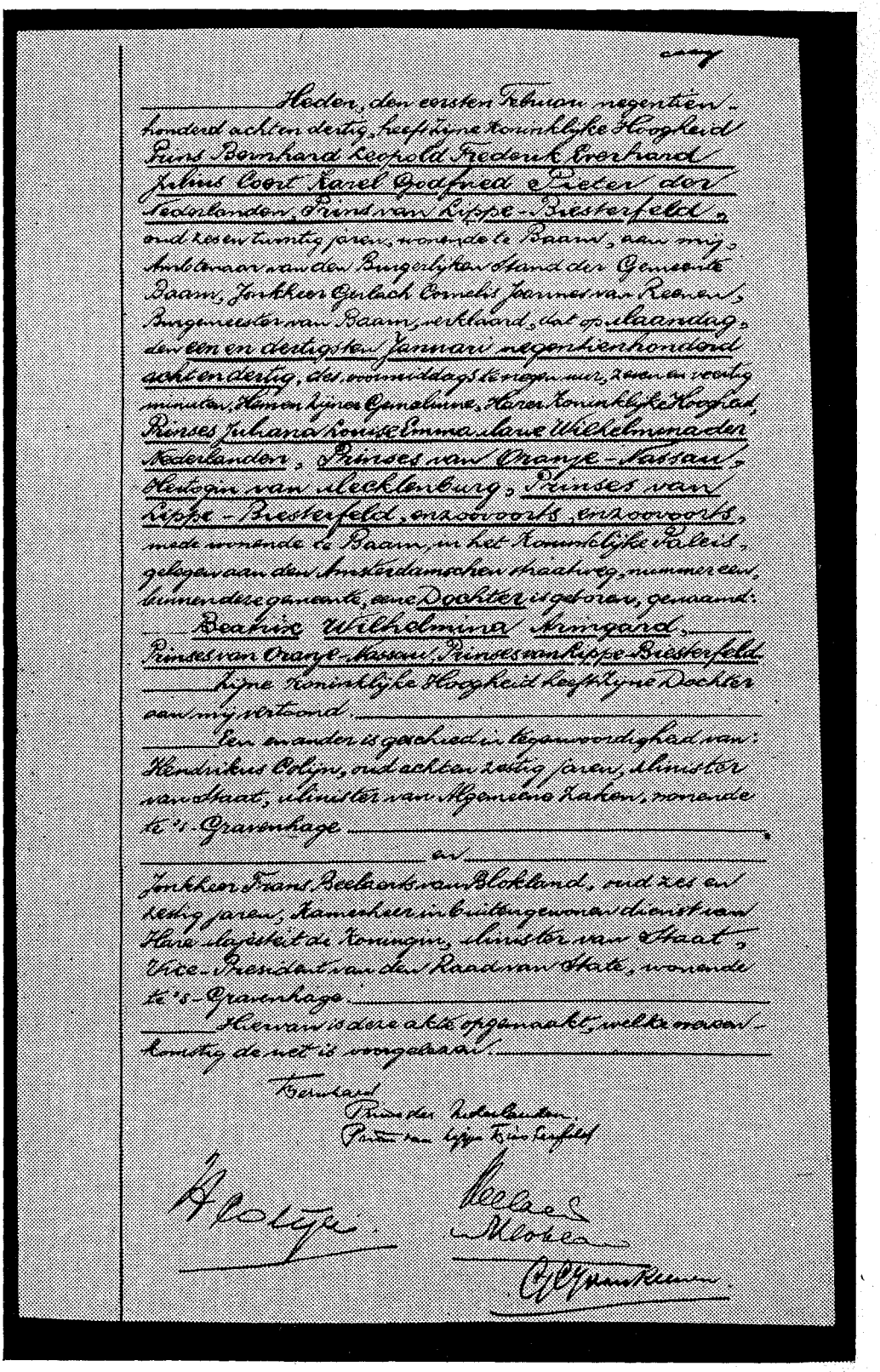
Niet minder deelt het kabinet in de blijdschap van het Nederlandsche volk in het vooruitzicht op de bestendiging van het ongestoord behoud van den band die Oranje en Nederland reeds zoovele eeuwen heeft samengesnoerd.

Ons aller gedachten — aldus spr. — gingen de laatste weken rondom Soestdijk. Menige innige bede om bijstand in de moeilijke ure is ten hemel gestegen. In de blijdschap van Nederland deelt ook het kabinet, dat hoopt, dat God geheel het Nederlandsche volk zal blijven zegenen ook in ons nationaal Koningshuis.

Oud-minister mr. J. van Schaik heeft in de Tweede Kamer, nadat de officieele mededeeling van de geboorte van Prinses Beatrix hier was gedaan, eveneens een rede gehouden, die hij als volgt besloot:

Terwijl wij vurig hopen, dat Prinses Juliana spoedig zelve getuige zal zijn van de warme geestdrift, welke haar moederschap alom heeft gewekt, spreken wij onze hartelijke wenschen uit voor den voorspoed der jonggeborene. Met den wil des Allerhoogsten valle die voorspoed Haar rijkelijk ten deel.

Welke bestemming ook in den loop der jaren voor Prinses Beatrix zal zijn weggelegd, wij vertrouwen, dat zij, door het leven geleid in eenvoud en in ware liefde tot ons volk, de beste tradities van Haar geslacht zal voortzetten en aan Haar vaderland geluk zal brengen.

Heden, den eersten Februari negentien-honderd achtendertig, heeft Hare Koninklijke Hoogheid Prinses Bernhard Leopold Frederik Everhard Julius Coert Karel Godfried Pieter van Lippe-Biesterfeld, oud zes en twintig jaren, wonende te Baarn, aan mij, Ambtenaar van den Burgerlijken Stand der Gemeente Baarn, Jonkheer Gerlach Cornelis Joannes van Reenen, Burgemeester van Baarn, verklaard, dat op Maandag, den een en dertigsten Januari negentienhondend achtendertig, des voormiddags te negen uren, zeven en veertig minuten, Hunner Hoogheden, Haar Koninklijke Hoogheid Prinses Juliana Louise Emma Marie Wilhelmina van Nederland, Prinses van Oranje-Nassau, Hertogin van Mecklenburg, Prinses van Lippe-Biesterfeld, en voorts, en voorts, mede wonende te Baarn, in het Koninklijke Paleis, gelegen aan den Amsterdamschen straatweg, nummer een, dinnerdese gemeente, aan Dochter is geboren, genaamd:

Beatrix Wilhelmina Armgard,

Prinses van Oranje-Nassau, Prinses van Lippe-Biesterfeld.

Hare Koninklijke Hoogheid heeft Hare Dochter aan mij vertoond.

Ten overstaan is gehuwd in tegenwoordigheid van: Hendrikus Colijn, oud achtenzestig jaren, Minister van Staat, Minister van Algemene Zaken, wonende te 's-Gravenhage

en

Jonkheer Frans Beelaerts van Blokland, oud zes en zestig jaren, Kamerheer in buitengewonen dienst van Hare Majesteit de Koningin, Minister van Staat, Vice-President van den Raad van State, wonende te 's-Gravenhage.

Hiervan is deze akte opgemaakt, welke na voorlezing de niet is voorgebracht.

Bernhard
Prins der Nederlanden
Prins van Lippe-Biesterfeld

Geboorte-acte van Prinses Beatrix Wilhelmina Armgard.

Moge het Nederlandsche volk uit het ontluiken van dit jonge leven verjongende kracht putten ter versterking van de nationale eenheid en vrede, de onmisbare voorwaarden voor zijn geestelijken en stoffelijken vooruitgang."

(Telex-A.N.P. - Aneta - Red. K. H. A.)

(Vor. ber. Geboorte Prinses Beatrix 3114)

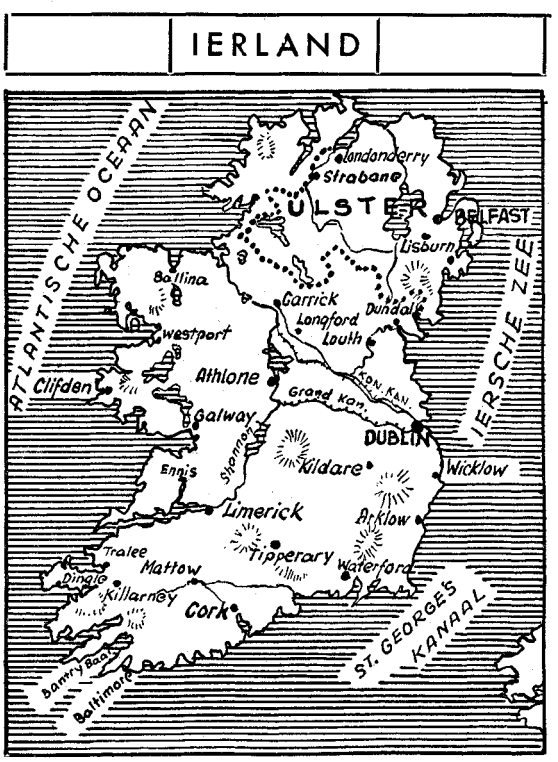
2 FEBRUARI 1938

A. Verhouding tot Engeland. —

Zoo dikwijls hoort men zeggen: hoe zit dat toch precies, is Ierland nu eigenlijk nog Britsch of niet, vormt het nog een deel van het Britsche Rijk, of is het een buiten dit verband staande natie geworden en zoo ja, sinds wanneer is dat dan het geval.

Laten wij een retrospectieve beschouwing vastknoopen aan het heden. Waarover gingen de besprekingen te Londen? In enkele woorden gezegd: over de verdeeling van het Iersche eiland in twee politiek volkomen gescheiden stukken, over den tarievenstrijd tusschen Engeland en den Vrijstaat en over de wederzijdsche en gemeenschappelijke defensie. Uiteenloopende onderwerpen, zoo het schijnt, maar, gelijk zal blijken, historisch en logisch ten nauwste samenhangend. Om met het eerste te beginnen zij als redenen, dat zich een tegenstelling tusschen Noord en Zuid in Ierland heeft gevormd en in den loop der tijden gehandhaafd, genoemd, dat in het Zuiden Kelten wonen, in het Noorden voor een groot deel nakomelingen van Schotsche kolonisten, dat het Zuiden katholiek gebleven is tegenover het protestantsche Noorden, dat als weerslag van de Engelsche uitbuitingspolitiek van vorige eeuwen in het Zuiden het Iersche nationalistische streven steeds krachtiger is geworden, terwijl het Noorden „imperialistisch" gezind was en bleef, zich een deel voelde van Groot-Brittannië. Dit zijn de invloeden, die tot op dezen dag Noord en Zuid onverzoenlijk verdeeld houden en die in het verleden meermalen tot conflicten hebben geleid. Wanneer wij niet verder dan een kwart eeuw teruggaan, dan zal menigeen zich die gespannen episode herinneren, toen aan den vooravond van den wereldoorlog Noord-Ierland, Ulster, onder aanvoering van Carson te wapen liep om zich te verzetten tegen een mogelijke toepassing van de Home Rule-wet. Het Hoogerhuis, onschadelijk gemaakt door de Parlementswet van 1911, zou op den duur geen weerstand meer kunnen bieden aan deze zooveelste poging om de Iersche kwestie op te lossen. Maar de nieuwe wet moest geheel Ierland onder één eigen bestuur brengen, dit was iets onduldbaars voor Ulster, dat besloot in Belfast een eigen regeering te vestigen, vrijwilligers zouden het gezag daarvan verdedigen. Tegenstanders van het Home Rule-beginsel in Engeland hebben het vuurtje nog aangestookt, doch de vloedgolf van den grooten oorlog overspoelde het: het veel bestreden ontwerp, hoewel nog wet geworden, werd in zijn werking tot nader order opgeschort.

In haar voormalig Iersch beleid treft de Engelsche regeering in verschillende opzichten blaam. De tijd, die aan de gebeurtenissen haar partijdige gekleurdheid heeft ontnomen, laat dit nu duidelijk onderkennen. Eén punt is, dat de regeering Ulster's gewapend dreigement heeft toegelaten en zoo het Zuiden weer vertrouwd gemaakt met het geweld. Het is een der dingen, die meetellen als oorzaak van den snellen was der nationalistische, separatistische beweging, welke tenslotte uitliep in een guerilla tegen de Engelsche strijdmacht. Intusschen, de les van 1914 heeft gewerkt; kort na den oorlog komt een nieuwe Home Rulewet tot stand, Ierland zal verdeeld worden in twee stukken, een Noordelijk, Ulster, omvattende 6 graafschappen en een Zuidelijk, dat uit de overige 26 bestaat. Die verdeeling geldt ook vandaag nog en het is daartegen dan, dat de diepst liggende bezwaren van den Vrijstaat zijn gericht. Aan de troebelen in het Zuiden is inmiddels een eind gekomen door het befaamde verdrag tusschen Groot Brittannië en Ierland, resultaat van de gezegde onderhandelingen van 1921. Ierland, voortaan Iersche Vrijstaat geheeten, wordt dezelfde practisch onbeperkte zelfstandigheid toegekend, die de groote Britsche gebieden overzee, gelijk Canada, reeds bezitten, maar met de aanzienlijke begrenzing, dat de macht van het parlement en de regeering van den Vrijstaat zich niet over Ulster zal uitstrekken, wanneer dat gebied daar bezwaar tegen heeft. Ulster haastte zich van zijn bezwaren blijk te geven en aldus bleef het bestuur onder de vigueur van de Home Rule-wet van 1920, tot op den huidigen dag. Het heeft een eigen parlement en bovendien een vertegenwoordiging in het Engelsche parlement. De instanties te Londen hebben meer in te brengen in Ulster dan in den Vrijstaat en de Dominions, maar dat strookt volkomen met zijn gevoelens van verbondenheid aan Groot-Brittannië. De situatie komt tot uitdrukking in de terminologie: wanneer men spreekt over het Vereenigd Koninkrijk, dan wordt daarmee een gebied bedoeld, dat naast Engeland en Schotland, Noord-Ierland mede omvat.

Ruim twee weken geleden is in den Vrijstaat een nieuwe grondwet in werking getreden. De oude was met haar kleine dertig wijzigingen in 15 jaar een eenigszins moeilijk instrument geworden, maar bovenal schonk een nieuwe constitutie De Valera een gelegenheid tot verwezenlijking van bijna al zijn oude nationalistische idealen. Alle, op één na: een vereenigd Ierland. Wel doet de grondwet, alsof zij geldt voor het geheele Groene Eiland, maar op een bepaalde plaats moet zij toch wijken voor de feiten en verklaren, dat „hangende de hereeniging van het nationale gebied" het parlement te Dublin geen wetten kan geven voor Ulster. Intusschen, feit of geen feit, in de letter ligt hier een bedreiging, die in het Noorden als zoodanig is opgevat. Een geruststelling is De Valera's verklaring geweest, dat de Vrijstaat nimmer zijn macht over Ulster zal uitbreiden zonder de vrijwillige toestemming daarvan. Nu kwam als een groote verrassing de aankondiging van formeele besprekingen tusschen Engeland en den Vrijstaat ten einde de betrekking tusschen beide landen op beteren grondslag te stellen. Waar dit plan ook verheugenis wekte, niet in Ulster. Was niet gemeld, dat de zeldzaam vasthoudende De Valera zijn verlangen naar Iersche eenheid op den voorgrond der besprekingen zou stellen? Viel niet te verwachten, dat hij dit als ruilobject zou aanwenden tegenover de Engelsche desiderata nopens de verdediging van het eilandenrijk? Een officieel communiqué van Londen, verspreid na de van kracht wording van de nieuwe Iersche grondwet, had hier niet minder een geruststelling kunnen zijn dan de verklaring van De Valera. De Engelsche regeering toch had zooveel gezegd als

een theoretische insluiting van Ulster in den Vrijstaat, niet te kunnen erkennen. Vereeniging van Ierland kon alleen tot stand komen door vrije toestemming van beide betrokken partijen, aldus ook het standpunt van Whitehall. Desondanks heeft de regeering van Ulster zich gehaast een tegenzet te doen. Verkiezingen, die tegen Mei waren uitgeschreven, zijn in allerijl tot het begin van de volgende maand vervroegd, opdat getoond worde, dat het volk van Noord-Ierland nog in zijn groote meerderheid achter de regeering staat, d.w.z. tegen een vereeniging met het Zuiden gekant is. Over het algemeen wordt deze overhaaste demonstratie een vrij dwaas besluit gevonden. Men verwacht niet, dat er veel Protestanten meer om vóór, of veel Katholieken meer om tégen de vereeniging zullen stemmen. Maar hoe wanneer er dan geen medewerking van Ulster is, tot een bevredigende oplossing te komen?

In de huidige conferentie werd getracht niet alleen den economischen oorlog, maar ook de meeste andere geschilpunten nader tot een oplossing te brengen. Het voornaamste punt van de besprekingen was ongetwijfeld de kwestie van de „land-annuities", waaruit de economische oorlog is ontstaan. Men mag wellicht aannemen, dat de minister voor de dominions, Malcolm MacDonald, bij de verschillende informeele gesprekken, die hij in het afgeloopen jaar heeft gehad, een zekere basis voor een overeenkomst op dit punt heeft gemeend te ontdekken, daar het voor de afbakening van een dergelijke basis nauwelijks zin zou hebben zulk een opzienbarende conferentie bijeen te roepen. De eerste stap voor een dergelijke overeenkomst zal waarschijnlijk moeten worden gezocht in een accoord tot samenstelling van een arbitragecommissie.

De defensie. — Het tweede meest belangrijke punt gaat over de defensie. De bestaande situatie dienaangaande is vrij verward. Engeland heeft zich onder het Engelsch-Iersche verdrag van 1922 bepaalde rechten voor het gebruik en de bezetting van Iersche zeehavens gereserveerd, die De Valera niet ten volle schijnt te erkennen. De oorspronkelijke bedoeling van het verdrag, dat Ierland als dominion een eigen vloot zou bouwen, is tot nu toe niet verwezenlijkt. Ierland blijft daarom voor zijn veiligheid nog geheel op Engeland aangewezen. De moeilijkheid, die bij al deze vragen steeds weer naar boven komt, is, dat zij onverbrekelijk met de Iersche eischen voor erkenning van absolute zelfstandigheid en onafhankelijkheid samenhangen.

De „scheiding". — Het derde punt van de bespreking zal gaan over wat men hier de „scheiding" noemt. De Vrijstaat wil een vereenigd Ierland en beoogt op den langen duur de provincie Ulster in de Iersche republiek te brengen. De Valera heeft zelf echter erkend, dat dit alleen op vreedzame wijze en met toestemming van Ulster zal kunnen geschieden. Het protestantsche Ulster voelt er echter op het oogenblik nog bitter weinig voor de banden met Engeland los te maken, en voor een aansluiting met den Vrijstaat te ruilen. Voorts heeft ook de Engelsche regeering kort geleden nog duidelijk gemaakt, dat zij De Valera's aanspraak, voor heel Ierland inclusief Ulster te spreken, niet erkent.

(Nieuwe Rott. Crt. - Red. K. H. A.)

(Vor. ber. Engeland—Ierland 3109 D.)

A. **ITALIE. — Handelsbalans over 1937. —**

Ondanks de heroïsche pogingen om tot nationale zelfgenoegzaamheid te geraken, sluit Italië's handelsbalans over 1937 met een passiefsaldo van 5.639.996.000 lire, vergeleken met 2.555.367.000 lire over 1936. Het deficit is grootendeels ontstaan door den aankoop van meer dan ½ millioen ton buitenlandsche tarwe ter waarde van 1.392 millioen lire, hoewel ook de import van grondstoffen voor de wapenfabricage een belangrijke factor vormde. Het grootste deel van de tarwe werd uit Argentinië ingevoerd. De import was veel grooter dan in het vorige jaar, daar de oogst in 1936 ongunstig was uitgevallen. De oogst van 1937 is echter voldoende, om de binnenlandsche behoefte te dekken.

De rol, die de koloniën thans in het economische leven van Italië spelen, blijkt uit de im- en exportcijfers van het keizerrijk. In het afgeloopen jaar importeerde Italië goederen ter waarde van 348 millioen uit de koloniën, vergeleken met 156 millioen lire in 1936. De export naar de koloniën bedroeg 2.005 (1.717) millioen.

Hoewel de handelsbalans over 1937 niet bemoedigend kan worden geacht, wijzen de autoriteiten op andere statistieken, die een meer bevredigend beeld te zien geven. Zoo is het aantal faillissementen met 33.9% gedaald, terwijl de productie-index van 102.7 over 1936 tot 115.2 in 1937 steeg. Ook de landbouwproductie en de bankdeposito's hebben een opmerkelijke stijging te zien gegeven. (Telegraaf)

(Vor. ber. In- en Uitvoer 2905 A.)

B. **MGR. PROF. DR. J. K. F. H. SCHRIJNEN OVERLEDEN. —**

Op 26 Januari '38 is Mgr. prof. dr. J. K. F. H. Schrijnen, hoogleeraar aan de R.K. Universiteit te Nijmegen, overleden.

Mgr. prof. dr. J. K. F. H. Schrijnen.

Prof. Schrijnen werd 1869 te Venlo geboren. In 1894 werd hij tot priester gewijd en promoveerde hij te Leuven tot doctor in de klassieke letteren. Van 1894 tot 1912 was hij leeraar aan het Bisschoppelijk College te Roermond, daarna werd hij lector en vervolgens bijzonder hoogleeraar vanwege de St. Radboudstichting aan de rijksuniversiteit te Utrecht. Sinds 1921 was hij buitengewoon hoogleeraar in de algemeene taalkunde en bij de oprichting van de R.K. Universiteit te Nijmegen was hij de eerste rector-magnificus.

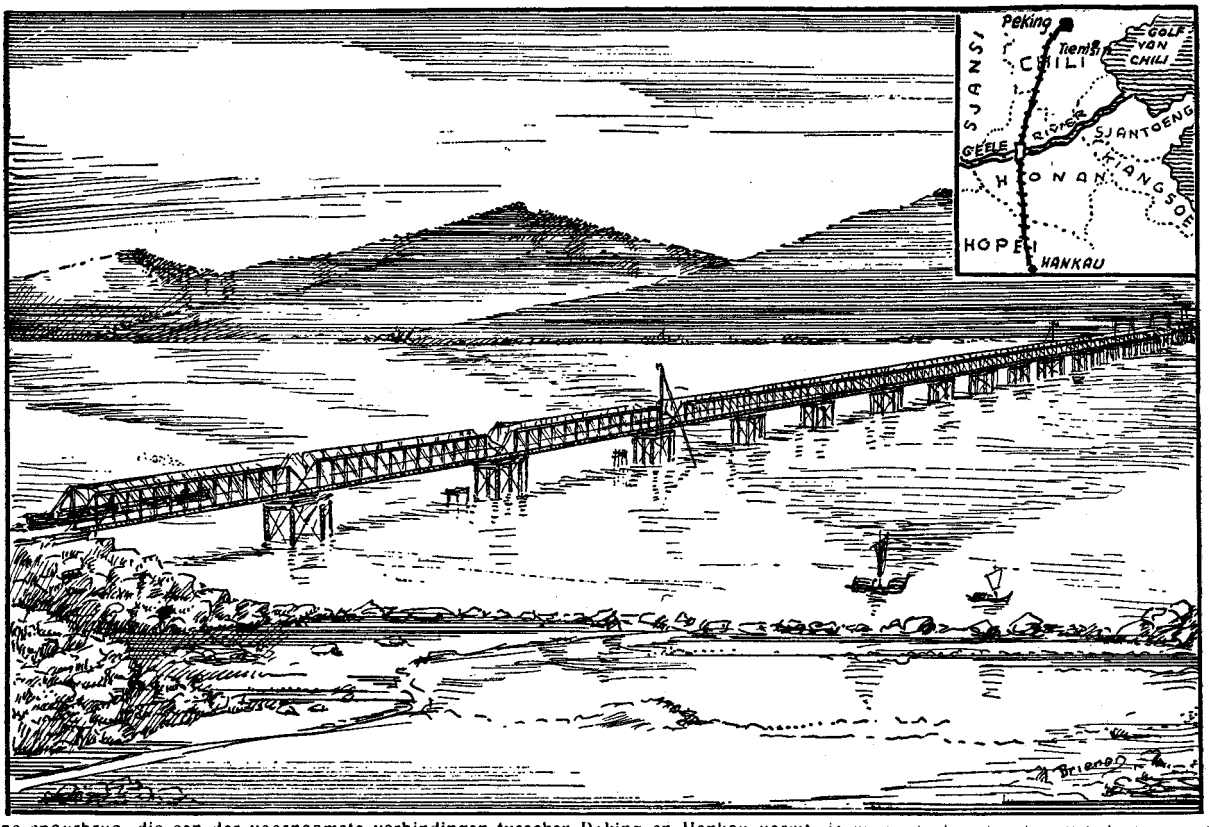
Prof. Schrijnen is lid van den Onderwijsraad en heeft als zoodanig het Academisch Statuut mede ontworpen en tot stand gebracht, met name de klassieke afdeelingen. Op internationaal wetenschappelijk gebied zoowel als op dat van de taalwetenschappen bezat hij een bijzonderen naam.

Zijn voornaamste werken zijn: Etude sur l's mobile dans les langues classiques (dissertatie); Nederlandsche Volkskunde (1930—1933); Essays en Studiën (1910); Uit het leven der oude Kerk (1919); Handleiding bij de studie der vergelijkende Indogermaansche taalwetenschap (2e druk 1924, ook in het Duitsch); Romeinsche Antiquiteiten (6e druk 1922); Characteristik des altchristlichen Latein (1932).

Wat de opleiding van den overledene betreft, kan nog worden vermeld, dat prof. Schrijnen na het R.K. gymnasium te Roermond te hebben doorloopen, wijsbegeerte studeerde te Roldu(en letteren aan de universiteit te Leuven van 1887 tot 1891, alsook te Parijs. Ook studeerde hij godgeleerdheid aan het Bisschoppelijk College te Roermond. Als hoogleeraar te Utrecht doceerde hij cultuurgeschiedenis der Christelijke oudheid en vergelijkende klassieke taalwetenschap. Als buitengewoon hoogleeraar van staatswege, sinds 1921, doceerde hij te Utrecht algemeene taalwetenschap en het vulgair-latijn. Te Nijmegen was hij hoogleeraar in de Griekse en Romeinsche taalkunde, de algemeene taalwetenschap en de volkskunde.

Mgr. Schrijnen was voorts o.m. Geheim Kamerheer en Huisprelaat van Z. H. den Paus, ridder in de Orde van den Nederlandschen Leeuw, Commandeur in de Leopoldsorde, Officier in de Belgische Kroonorde, Officier in het Legioen van Eer en begiftigd met de médaille du Roi Albert. (De Tijd - N. Rr. Crt.)

A. PEKING-HANKAU-SPOORBRUG. —

Deze spoorbrug, die een der voornaamste verbindingen tusschen Peking en Hankau vormt, is momenteel in handen van de Japanners.
(Overname zonder bronvermelding verboden) **(Vor. ber. China-Japan 3111 D.)**

3 FEBRUARI 1938

B. VOLKENBOND. — De gebeurtenissen in 1937. —

De Volkenbond heeft in het jaar 1937 formeel zijn 58 leden behouden: tegenover het ophouden van het lidmaatschap van Paraguay stond de toetreding van Egypte, dat door de buitengewone Volkenbondsvergadering van Mei tot lid is toegelaten. Intusschen bevinden zich onder de 58 staten, die bij het einde van het jaar officieel nog deel van den Volkenbond uitmaken, niet minder dan 5 (Guatemala, Nicaragua, Honduras, Salvador en Italië), die hun lidmaatschap reeds hebben opgezegd en Abessynië, dat officieel nog lid van den Volkenbond is, doch door verschillende staten niet langer, feitelijk of rechtens, als zelfstandige staat erkend wordt. Het heengaan van Italië zal tot verwikkelingen leiden, die thans nog niet ten volle zijn te overzien. Tal van politieke kwesties zijn ook in den loop van dit jaar weder door de Volkenbondsorganen besproken: de strijd in Spanje, de strijd in het Verre Oosten, de toekomst van het sandzjak Alexandrette, de toekomst van Palestina, het grondstoffenvraagstuk, de Volkenbondshervorming. Het gebrek aan universaliteit van den Volkenbond maakte een vruchtbare behandeling van de gebeurtenissen met betrekking tot Spanje en China niet mogelijk. De besprekingen in het Turksch-Fransche geschil over de toekomst van het sandzjak Alexandrette, na de zelfstandigwording van het tegenwoordige mandaatgebied Syrië, toonden echter wederom van hoeveel nut de Volkenbond en zijn methode van de behandeling van internationale geschillen zijn kunnen, indien de beide geschilhebbende partijen beide lid van den Volkenbond en beide met den goeden Volkenbondsgeest bezield zijn. Een wekenlange bespreking in de Permanente Mandatencommissie van den Volkenbond en een daarop volgend debat in den Volkenbondsraad en in de Volkenbondsvergadering hadden tot resultaat, dat de Volkenbond zich niet principieel tegen het Engelsche plan tot verdeeling van Palestina verzette en goedkeurde (onder volledig voorbehoud van zijn latere eindbeslissing), dat de Engelsche regeering dit denkbeeld nader in bijzonderheden zal uitwerken. Wat de behandeling van het grondstoffenvraagstuk betreft, deze leed natuurlijk zeer onder de omstandigheid, dat het land, dat het meest over het gemis aan grondstoffen klaagt, n.l. Duitschland, geweigerd had aan de Geneefsche besprekingen hierover deel te nemen. Wellicht zal de behandeling van het grondstoffenvraagstuk op den duur tot een technische vergemakkelijking van het verkrijgen van grondstoffen leiden, een internationale ontspanning is uit de beraadslagingen niet voortgevloeid. Diepgaande meeningsverschillen konden de kwestie der Volkenbondshervorming niet voorwaarts brengen. Een onderwerp, dat tot dusverre slechts als van humanitairen aard beschouwd was, kreeg in den loop van het jaar, door toedoen van de Sovjetregeering, een politieke beteekenis: het Volkenbondswerk ten nutte van de Russische en Armeensche vluchtelingen door tusschenkomst van het Volkenbondsbureau-Nansen. De voortzetting van dit humanitaire werk is onzeker geworden door het verzet uit Moskou, dat dit Volkenbondswerk als een ondersteuning der Russische oppositie tegen het Sovjet-bewind beschouwt.

Behalve de gewone bijeenkomsten van de Volkenbondsvergadering, den Volkenbondsraad, de Internationale Arbeidsconferentie, den Raad van Beheer van het Internationale Arbeidsbureau en de talrijke technische commissies heeft de Volkenbond dit jaar vier speciale conferenties georganiseerd, waarvan er merkwaardigerwijze twee in Nederl.-Indië, te Bandoeng, werden gehouden en slechts één enkele te Genève plaats vond. De Bandoengsche conferenties over de bestrijding van den vrouwenhandel in het Verre Oosten en over de verbetering der volksgezondheid op het land in het Verre Oosten leidden tot aanbevelingen, die in de toekomst een nuttige uitwerking zullen kunnen hebben. De door het Internationale Arbeidsbureau georganiseerde conferentie van Washington over de sociale en economische toestanden in de textielnijverheid heeft de aanneming, zij het ook niet zonder grooten strijd en zonder veel kans op ratificatie, door de Internationale Arbeidsconferentie vergemakkelijkt van de conventie over de 40-urige arbeidsweek in de textielindustrie. De Geneefsche conferentie voor de internationale bestrijding van het terrorisme had de onderteekening van twee conventies tengevolge, waarvan de ééne de schepping van een Internationaal Gerechtshof voor Strafzaken te 's-Gravenhage ten doel heeft. Van de vele technische Volkenbondscommissies heeft vooral het hygiënische comité veel arbeid verricht door de opstelling van een „hygiënisch drie-jaren-plan" (verbetering der volksvoeding, der volksgezondheid op het land, der volkshuisvesting en der zorg voor de lichamelijke opvoeding) en de organisatie van een plan ter bestrijding van de besmettelijke ziekten in China.

Ten slotte vallen nog te vermelden de inwijding van het gebouw voor de Volkenbondsvergadering en andere groote Volkenbondsconferenties, waardoor de nieuwe Volkenbondspaleizen thans alle in gebruik genomen zijn, en de reis van den directeur van het Internationale Arbeidsbureau, Harold Butler, naar het Verre Oosten, waarbij hij ook een bezoek aan Nederl.-Indië heeft gebracht. (Journal de Genève)

C. GRIEKENLAND. — Proclamatie. - Dictatuur van Metaxas. —

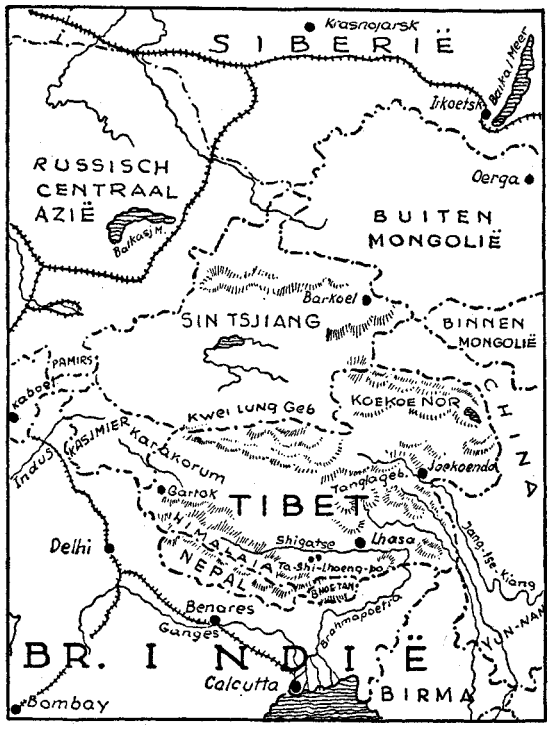
Volgens de Proia zou minister-president Metaxas in Griekenland de absolute dictatuur hebben ingesteld. De verklaring in de Proia is als volgt:

Het dictatoriale regiem van Metaxas treedt met een periode van gestrengheid in. Het zal zonder pardon

optreden tegen al degenen, die gedacht hebben of in de toekomst mochten denken, de rust der bevolking te verstoren.
Indien noodig, zullen onverwijld andere, zelfs nog strengere maatregelen worden genomen. (Proia)
(Vor. ber. Metaxas 3008 D.; Dictatuur 2896 D.)

4 FEBRUARI 1938

A. CENTRAAL-AZIE. — Aardmagnetische onderzoekingen van dr. Filchner. —
Dr. Filchner, die enkele weken geleden uit Azië is teruggekeerd en op 30 Januari '38 uit de handen van Hitler den Duitschen nationalen prijs heeft ontvangen, heeft mededeelingen gedaan over zijn onderzoekingsreis, die drie en een half jaar duurde.

(Ontleend aan Pacific Affairs)

Het doel van zijn expeditie was bereikt: Centraal-Azië is thans, wat de aardmagnetische gesteldheid betreft, bekend, maar de verzamelde waarnemingen moeten nog definitief worden uitgewerkt en dat zal wel een jaar of twee duren. Hij zelf zal die uitwerking niet verrichten, want reeds dezen herfst gaat hij opnieuw naar Britsch-Indië om zijn werk en in het bijzonder zijn metingen te Dehra-Dun voort te zetten. Hij hoopte, dat tegen dien tijd zijn gezondheid weer in orde zou zijn, want op het oogenblik lijdt hij aan een dubbele liesbreuk en aan een nekkwetsuur.
Feitelijk heeft Filchner twee verschillende expedities uitgevoerd, waarbij de magnetische metingen in Centraal-Azië hoofdzaak waren. Op de eerste expeditie werd een reeks metingen gedaan van Tasjkent over Tihoa naar Lantsjou, vandaar naar Lhasa en tenslotte Westwaarts naar Leh in Kasjmir. De laatste expeditie had tot doel langs een groote lus, uitgaande van Lantsjou naar het Westen over Khotan, waar de Toenganen baas waren, een nieuwe reeks metingen uit te voeren. Hij reisde van Dehra-Dun over Sjanghai, Nanking en Sian-foe met een vliegtuig naar Lantsjou, de hoofdstad van de Chineesche provincie Kansoe. In laatstgenoemde plaats ontving hij veel steun van de Duitsche zending.

B. ROEMENIE. — Sovjet-Rusland en Bessarabië. —
In zijn commentaar op de vorming van het kabinet-Goga en de gevolgen, welke deze gebeurtenis op het gebied der buitenlandsche politiek zal kunnen hebben, geeft het „Journal de Moscou" te verstaan, dat Sovjet-Rusland de kwestie van Bessarabië, welke thans sluimert, zou kunnen oprakelen, ingeval Roemenië zich definitief zou scharen in het kamp der fascistische mogendheden tegen Sovjet-Rusland.
Dank zij de Sovjet-Russisch—Roemeensche toenadering, welke door Titulescu werd nagestreefd, had Sovjet-Rusland, zonder af te zien van zijn rechten op Bessarabië, deze kwestie sluimerend gelaten, doch reeds onder de regeering van Tatarescu had, aldus vervolgt Havas, hetzelfde blad de eerste waarschuwing in denzelfden geest van die van vandaag doen hooren.
Het blad is van meening, dat de vorming der regeering-Goga niet alleen Frankrijk moet alarmeeren, doch alle vreedzame landen, in de eerste plaats Tsjecho-Slowakije.
De nieuwe koers der buitenlandsche politiek van Roemenië, aldus het blad, waarbij nog komen pro-Italiaansche en pro-Duitsche manoeuvres van Stojadinowitsj, berooft de Kleine Entente nog van een zijner steunpilaren. (Journal de Moscou)
(Vor. ber. Roemenië—Sovjet-Rusland 1626 F.)

C. NEDERLAND. — Handelsovereenkomst met Nieuw-Zeeland. —
Naar uit Wellington (N.-Z.) wordt gemeld, is tusschen Nieuw-Zeeland en Nederland een handelsovereenkomst tot stand gekomen. De belangrijkste concessie van Nederlandsche zijde heeft betrekking op appelen, terwijl Nederland behandeld zal worden op voet van de meest begunstigde natie ten aanzien van electrische apparaten en andere goederen.
(Telex - A.N.P.)

D. ENGELAND. — Het jaar 1937. —
Engeland heeft een moeilijk jaar achter den rug; ditmaal vloeiden de moeilijkheden voort uit de buitenlandsche politiek; de constitutioneele kwestie, welke het vorige jaar het Rijk tot in zijn grondvesten scheen aan te tasten, is dank zij het tactisch en rustig, streng constitutioneel optreden van koning George VI volledig overwonnen.
Thans staat men voor buitenlandsche bezwaren en gevaren, welke vaak het grootste beleid van de regeering vergden en een aansporing waren de herbewapening met meer kracht dan ooit voort te zetten.
Bij de moeilijkheden in de Middellandsche Zee is de Chineesche kwestie gekomen. Menige vernedering heeft het Britsche Rijk te verstuwen gekregen, doch zijn regeerders weten met een onuitputtelijk geduld telkenmale de spanning te verminderen en den vrede te bewaren. Zij staan daarbij vaak bloot aan een scherpe critiek uit een hoek, waarin men vroeger het pacifisme à tort et à travers trachtte te verdedigen en waar men aanvankelijk schroomde zijn steun aan de herbewapening te verleenen. Thans ziet men ook daar in, dat onder de huidige omstandigheden het land zich zoo krachtig mogelijk dient te wapenen, niet om de rol van super-arbiter te spelen, welke Engeland zich zoo gaarne toekent, maar louter en alleen ter verdediging van zijn eigen belangen, van het kostbare imperium en zijn levenskracht, zijn handel.
De geduldige politiek ten overstaan van Spanje heeft vrucht gedragen. Men heeft er door weten te voorkomen, dat Franco c.s. een willoos werktuig werden van Mussolini en bovendien zijn belangen zoowel in het rechtsche als het linksche Spanje veilig gesteld voorzoover dat maar eenigszins mogelijk was. Het dreigement van een krachtig gezamenlijk optreden met Frankrijk tegen de „onbekende" duikbooten welke de Middellandsche Zee onveiliger maakten, dan zij sedert de tijden van de Algerijnsche en Barba-

rijsche zeerooverij geweest was, heeft geholpen. De koopvaardij is in de Middellandsche Zee thans afdoende beschermd, al kunnen zich aan de Spaansche kust nog wel eens onverwachte moeilijkheden voordoen. Het feit, dat Engeland, dank zij de herbewapening hier kon dreigen en men aan den anderen kant besefte, dat het zijn bedreigingen ook ten uitvoer kon brengen, hebben tot dit resultaat veel bijgedragen.

In het Verre Oosten moet Engeland voorloopig nog den pas markeeren. Alleen met de Ver. Staten en Frankrijk samen zou het hier in staat zijn tot een krachtig optreden. De dag lijkt echter niet ver meer, dat het ook met Frankrijks steun alleen in staat zal zijn, zoowel in Europa als in Azië voor zijn belangen op te komen. De groote krachtsinspanning, welke dit vereischt, wordt door de bevolking met meer dan gelatenheid gedragen, omdat in alle kringen het besef is doorgedrongen van de noodzaak.

De kroning van George en Elizabeth heeft het Londensche seizoen dit jaar een ongekende praal verleend. Spoedig daarna achtte Baldwin den tijd gekomen zich uit de actieve politiek terug te trekken. Zijn positie was door de behandeling van de constitutioneele kwestie weliswaar aanzienlijk versterkt, maar de inspanning van den politieken arbeid van zooveel jaren liet zich gevoelen. De Koning eerde den trouwen dienaar van de Kroon door hem tot graaf te verheffen. Chamberlain heeft sindsdien het roer van staat overgenomen, met een verjongd kabinet, dat met name ten aanzien van de verdediging een vasten koers volgt. Eden bleef de leiding van de buitenlandsche politiek behouden. Ramsay MacDonald, die van het nieuwe kabinet geen deel meer uitmaakte, is aan het einde des jaars op een reis, welke hem herstel van krachten had moeten bezorgen, overleden. Bij zijn dood bleek de waardeering voor deze figuur grooter dan hem zijn laatste levensjaren getoond was.

Ter gelegenheid van de kroning is te Londen weer eens een Rijksconferentie gehouden, welke ongetwijfeld de banden tusschen de toch immer heterogene deelen, waaruit het Rijk is opgebouwd, heeft versterkt. Ierland blijft nog steeds een buitenbeentje, zooals het nog dezer dagen toonde door den koning van Italië de facto als keizer van Etiopië te erkennen. In Britsch-Indië lijkt men, ondanks de aanvankelijke bezwaren, met de toepassing van de nieuwe constitutie op den goeden weg. (N. Rott. Crt.)

(Vor. ber. Buitenl. Politiek 2991 B.)

5 FEBRUARI 1938

A. FRANKRIJK. — In- en Uitvoer 1936-'37. - Werkloosheid. —

In- en Uitvoer:	Gewicht (in duiz. tonnen) 1937	1936	Waarde (in mill. francs) 1937	1936
Invoeren . . .	57.388	47.960	42.316	25.414
Uitvoeren . . .	30.368	28.957	23.935	15.492
Nadeelig saldo .			18.381	9.922

Werkloosheid:		Werkloozen	Verschil met twaalf maanden tevoren
Gemiddelde	1934 . . .	342.000	
Idem	1935 . . .	426.000	
Idem	1936 . . .	434.000	
December	1936 . . .	411.000	— 8.000
Maart	1937 . . .	389.000	— 76.000
Juni	1937 . . .	322.000	— 108.000
September	1937 . . .	305.000	— 103.000
December	1937 . . .	365.000	— 46.000

(Le Temps) **(Vor. ber. In- en Uitvoer 2921 A.; Werkloosheid 2694 E.)**

B. NEDERLAND. — Steenkool. - Recordproductie der mijnen in 1937. —

Gedurende de afgeloopen maand December zijn door de gezamenlijke Steenkolenmijnen in Limburg geproduceerd: 1.223.971 ton steenkolen. De totale productie over het geheele jaar 1937 is daarmede gestegen tot het recordcijfer van 14.321.269 ton, hetgeen ruim anderhalf millioen ton hooger is dan over 1936; toen bedroeg de productie nl. 12.802.538 ton.

Het aantal arbeiders steeg regelmatig en nam toe met 2600. Op 1 Jan. 1938 waren er in dienst 32.163, tegen 29.574 op 1 Jan. 1937. (Limburger Koerier)

(Vorig bericht 2647 H.)

C. NEDERLAND. — Eenheid door Democratie - Jaarvergadering. —

Op de derde jaarvergadering van de Nederlandsche Beweging voor Eenheid door Democratie te Utrecht werd, na de inleiding door den voorzitter, dr. H. Faber, het woord verleend aan den secretaris der beweging, ir. W. Ritmeester voor het uitbrengen van zijn jaarverslag.

Het aantal van ruim 10.000 leden, waarmede wij dit jaar zijn aangevangen, aldus spr., moge voor een vereeniging wellicht indrukwekkend zijn, voor een beweging is het zeer gering.

Naarmate de verkiezingsdatum naderde, groeide het aantal leden sneller. Bij de jaarwisseling bedroeg het aantal leden 21.567.

Op 1 Januari 1937 waren er 22 afdeelingen; er kwamen er in het afgeloopen jaar niet minder dan 39 bij.

De taak der beweging heeft na de verkiezingen geen verandering ondergaan. Wellicht was het noodig het accent te verleggen, doch de tweeledigheid van het doel — defensie eenerzijds en constructie anderzijds — kon zuiver worden gehandhaafd.

Hierop werd het algemeene beleid van het hoofdbestuur uitvoerig besproken, waarbij twintig sprekers het woord voerden.

Des avonds bracht de penningmeester, de heer H. M. van Gelder uit Amsterdam, zijn jaarverslag uit. De ontvangsten aan contributies gedurende het vereenigingsjaar zijn gestegen van ƒ 23.144,41 over 1936 tot ƒ 61.510,91 over 1937.

Nadat was kennis genomen van het rapport van de commissie tot nazien van de rekening en verantwoording, van den penningmeester voor 1936, werd aan het hoofdbestuur décharge verleend voor deze periode van beheer, terwijl een nieuwe commissie voor contrôle op de rekening 1937 werd benoemd.

Bovendien deed de heer Van Gelder, onder instemming van de vergadering, reeds voorlezing van het accountantsrapport over 1937.

Nadat nog eenige voorstellen der afdeelingen van technischen aard waren besproken, werd de vergadering, omdat het vereischte minimum aantal afdeelingen niet langer aanwezig kon blijven, verdaagd. (Alg. Handelsblad)

(Vor. ber. Eenheid door Democratie 2856 A.)

D. LUCHTVAART. — Oceaanvluchten. - Rome—Rio de Janeiro. - Groene muizen. —

De „Stampa" meldt: Bruno Mussolini, kolonel Biseo en kapitein Moscatelli hebben met hun bommenwerpers (Groene muizen) niet slechts de vlucht van Dakar in Fransch West-Afrika over den Zuidelijken Atlantischen Oceaan op glansrijke wijze volbracht, doch de twee eerstgenoemden hebben zelfs geen gevolg aan hun oorspronkelijk voornemen gegeven, te Natal aan de Braziliaansche kust een tusschenlanding te verrichten; zij zijn onmiddellijk doorgevlogen naar Rio de Janeiro, waar Biseo 's avonds om 6 uur 57 en Mussolini om 6 uur 59 een vlotte landing maakte. Zij volbrachten op 25 Januari '38 de tocht Rome—Rio de Janeiro in ± 39 uren.

Kapitein Moscatelli is eenige dagen te Dakar achtergebleven. (Stampa) **(V. b. Oceaanvluchten 2867 D.)**

E. VEREENIGDE STATEN. — Volksinkomsten. —

	1929	1933	1935	1936
		in Mill. Dollar		
Arbeid	51.204	29.296	36.318	41.250
Dividenden	5.969	2.213	3.072	4.573
Renten	5.089	4.634	4.467	4.378
Ondernemingswinsten	12.342	7.258	8.891	9.783
Huur en royalties .	3.419	1.337	1.848	2.131

(New York Times) **(V. b. Groote Inkomens 1860 D.)**

F. NEDERL. OOST-INDIE. — Passief kiesrecht voor vrouwen. —

Bij den Volksraad is ingediend een ontwerp-ordonnantie tot toekenning van een passief kiesrecht aan vrouwen voor stadsgemeenteraden.

Uit de Memorie van Toelichting blijkt, dat de Regeering instemt met het voorstel van de Kiesrechtcommissie, om het passief kiesrecht voor genoemde raden toe te kennen aan vrouwen van alle landaarden.

De Memorie wijst er op, dat het lidmaatschap van de vrouw meer in het bijzonder van waarde zal zijn bij de behartiging van de gemeente-taak op sociaal gebied, onderwijs en gezondheidszorg. (Aneta)

A. NEDERLAND. — Hofjager Spek hersteld. —
Hofjager Spek is op 29 Januari 1938 nagenoeg hersteld van het ongeluk met den auto van Prins Bernhard, naar huis teruggekeerd. (Alg. Handelsblad)
(Vorig bericht 3052 E.)

B. NEDERLAND. — Onze handel met Frankrijk. —

	mill. kg.		mill. gld.	
	1936	1937	1936	1937
Invoer	485	603	42	60
Uitvoer	1.917	2.371	55	76
Uitvoersaldo . .			13	16
Pct. van den invoer, gedekt door uitvoer			131,0	126,7

Evenals bij het handelsverkeer met de meeste andere landen doet de terugslag van de conjunctuur na de opleving in het eind van 1936 en de eerste helft van 1937 zich bij den handel met Frankrijk, bezien over het geheele jaar 1937 en vergeleken met 1936, nog niet gevoelen. Ook hier zijn zoowel de invoer als de uitvoer beide niet onaanzienlijk in omvang toegenomen.
In de eerste plaats verdient bij den import uit Frankrijk de aandacht, dat die van salpeter en kunstmest vermeerderde van 126.3 tot 144.9 mill. kg., terwijl die van chemicaliën steeg van 60.6 tot 78.3 mill. kg. Daarentegen nam de invoer uit Frankrijk af van tarwe (van 2.2 mill. kg. tot nagenoeg nihil), van tarwemeel (van 10.3 tot 8.1 mill. kg.).
Speciale vermelding verdient het feit, dat de invoer van ijzererts, e.d. uit Frankrijk vermeerderde van 79.3 tot 109.5 mill. kg.
De uitvoer van kolen en cokes naar Frankrijk steeg van 1936 op 1937 van 1.660.2 tot 2.113.6 mill. kg. (resp. 12.8 en 21.2 mill. gld.). Voorts nam de export van visch enz. toe van 19.7 tot 25.1 mill. kg. (waarvan 17.8 mill. kg. mosselen), die van afval der cacao- en chocoladenijverheid van 3.8 tot 5.6 mill. kg., die van plantaardige oliën van 7.2 tot 10.3 mill. kg.
Een vermindering deed zich o.m. voor bij den export naar Frankrijk van erwten en boonen (resp. 7.1 en 1.2 mill. kg.), aardappelen (resp. 64.2 en 58.5 mill. kg.) en ijzer en staal (resp. 20.8 en 9.3 mill. kg.). Het betreft hier vrijwel uitsluitend den uitvoer van ruwijzer. (Het Vaderland) **(Vor. ber. 2747 E.)**

6 FEBRUARI 1938

C. OOSTENRIJK. — Een Nationaal-Socialistisch Complot. - Dr. Tavs gearresteerd. —
Het schijnt, dat met de ontdekking van het nationaal-socialistische complot in de kanselarij van de nationale verzoening in de Tainfaltstrasse in de Weensche binnenstad die dezer dagen plaats heeft gehad, een tamelijk ernstige actie is verijdeld. Volgens de officieele Wiener Zeitung zijn er bewijzen, dat de vertegenwoordigers van dezen kring (bedoeld zijn de onwettige nationaal-socialisten) — klaarblijkelijk tevergeefs — getracht hebben, krachten van buiten Oostenrijk te bewegen, invloed op den loop van de binnenlandsche politiek uit te oefenen door dreiging of geweld.
Wat is er nu gaande? Men heeft o.a. in de Tainfaltstrasse een volledig nationaal-socialistisch plan van actie voor 1938 gevonden, waaruit blijkt, dat de actie tot verzoening, waarop men zulke groote verwachtingen bouwt, op zijn minst ook haar keerzijden heeft. Men weet natuurlijk niet, wat er in dit plan staat, want de overheid is met haar inlichtingen begrijpelijkerwijze zeer karig. Het bureau in de Tainfaltstrasse is op zichzelf al een curiosum, dat de tegemoetkomendheid of de naïeve hoop van de Oostenrijkers typeert. Daar had een commissie van zeven zitting, welke zichzelf had gevormd om de nationale elementen tevreden te stellen, wat neerkomt op toenadering tot de regeering en toetreding tot het vaderlandsche front.
Het zevental bestond uit dr. Tavs, die thans wegens hoogverraad in hechtenis is genomen, den journalist Lindermauer, oud-hoofdredacteur van de Duitsch-nationale Wiener Neueste Nachrichten, die zich eveneens sinds eenigen tijd in hechtenis bevindt, dr. Seyss-Inquart, die eenige maanden geleden van den bondskanselier de speciale opdracht kreeg tot het bevredigen van de nationalisten en die daartoe tot lid van den raad van state werd benoemd, die zoo pas een aantal eischen heeft gesteld, doch op den dag van de ontdekking van het complot vier weken verlof heeft genomen, vervolgens prof. Menghin, oud-rector van de universiteit te Weenen, den specialen apostel van de nationalistische studenten, de groot-industrieelen Berghammer en Mannlicher, en Wolsegger, den oud-burgemeester van Klagenfurt, drie mannen, wier nationalistisch extremisme of, zooals men thans weer zegt, pan-Germanisme, algemeen bekend is en die indertijd het befaamde nationale manifest hebben geteekend, dat van de regeering uitgebreide politieke concessies eischte van de nationaal-socialisten.
Men vroeg zich reeds lang af, hoe het mogelijk was, dat dit bureau zijn gang maar kon gaan, en of dan alleen de Weensche overheid niet wist, wat overigens in de geheele stad bekend was, wat en hoe daar tevreden werd gesteld.
Onder de aangehoudenen bevinden zich verscheidene Duitsche aristocraten. Dr. Tavs is een Sudetenduitscher, die chemicus van beroep is, vroeger in staatsdienst is geweest en herhaaldelijk wegens zijn nationaal-socialistische actie in hechtenis is genomen.
Het schijnt, dat de overheid slechts toevallig op het spoor van het complot is gekomen, dat zich ook over de provincie uitstrekt.
Volgens het Weltblatt, dat der regeering na staat, was het doel van het bureau het herstel van de verboden nationaal-socialistische partij, de oprichting van een S.A.-corps in Oostenrijk en een gecentraliseerde organisatie van daden van terreur. De regeering kreeg pas een juist inzicht in de bedoelingen, toen bij het onderzoek de sleutel werd gevonden van den geheimen code van de in beslag genomen stukken.
(N. Rott. Crt. - Wiener Zeitung - Weltblatt)
(Vor. ber. Nationaal-Socialisme 2592 D.)

D. BULGARIJE. — Kabinetscrisis. - Drie ministers afgetreden. —
Drie ministers van de Bulgaarsche regeering zijn afgetreden; het zijn de minister van Binnenlandsche Zaken, Krasnowski, de minister van Oorlog, generaal Lukof en de minister van Handel, Barof. Men verwacht, dat de minister van Justitie eveneens zal aftreden.
De meeningsverschillen tusschen de ministers onderling dateeren reeds van geruimen tijd. Met name zouden de ministers van Oorlog en Binnenlandsche Zaken reeds verscheidene weken het niet met elkander eens zijn over de a.s. verkiezingen. In December '37 heeft de koning een crisis kunnen voorkomen door persoonlijk in te grijpen. In de laatste weken was het meeningsverschil echter van dien aard, dat beide ministers zelfs niet meer aan den ministerraad deelnamen. In het feit, dat beiden thans zijn afgetreden, ziet men een teeken, dat de koning geen partij heeft willen kiezen. (Vreme)
(Vorig bericht Kabinet 2507 A.)

E. BOKSEN. — Braddock versus Farr. —
De Amerikaan James J. Braddock won op punten van den Engelschman Tommy Farr in den te New York op 22 Januari gehouden bokswedstrijd. (Telegraaf) **(V. b. Boksen 3059 G.; Braddock 2841 C.)**

F. NEDERLAND. — Prof. dr. J. R. Slotemaker de Bruïne eere-doctor. —
Onze minister van Onderwijs, Kunsten en Wetenschappen, prof. dr. Slotemaker de Bruïne, is op 27 Jan. '38 gepromoveerd tot doctor honoris causa van de Evangelische Jan Huss-faculteit te Praag.
De plechtigheid geschiedde in de rechtskundige faculteit van de Karel IV Universiteit. (Prager Presse)
(V. b. Prof. Dr. J. R. Slotemaker de Bruïne 2834 A.)

G. SOVJET-RUSLAND. — Leningrad wordt marinebasis. —
De diplomatieke correspondent van de Londensche „Daily Herald" schrijft, dat Leningrad, na Moskou de grootste stad der Sovjet-Unie, een groote marinebasis zal worden met werven en een arsenaal. (Daily Herald) **(V. b. Leger, Vl. en Luchtm. 3108 G.)**

H. CHINA. — Conflict met Japan. - Generaal Matsoei waarschuwt Engeland. —
Het Verre Oosten heeft in de afgeloopen week minder de aandacht gevraagd vanwege de krijgsbedrijvigheid dan wel door de woorden, welke vandaar tot ons zijn doorgedrongen. Het na de verovering van Nanking opgeschorte Japansche offensief is nog steeds niet hervat, althans niet in die hevigheid, welke de Japanners tot dan toe aan den dag legden. De reeds weken geleden verwachte aanval in het

Zuiden, met name op Kanton, is tot dusver uitgebleven en er zijn momenteel zelfs geen teekenen in die richting waar te nemen.
In een interview met een verslaggever van het tijdschrift „Oriental Affairs" heeft de Japansche opperbevelhebber, generaal Matsoei, verklaard: „Ik ben bang, dat indien Groot-Brittannië zich niet uitsluitend houdt aan de bescherming van zijn belangen in China en zijn politieke en economische betrekkingen met de Kwo Min Tang handhaaft, er een conflict van zeer ernstigen aard tusschen Japan en zijn vroegeren bondgenoot kan ontstaan." Matsoei wees voorts op de noodzaak van het instellen van een nieuw Chineesch bewind. (Domei - Oriental Affairs)
(V. b. China-Japan 3120 A.; Gen. Matsoei 3111 D.)

7 FEBRUARI 1938

A. SPANJE. — Burgeroorlog. - Franco vormt een regeering. —
Generaal Franco heeft op 31 Jan. '38 een wet geteekend, waarbij de nieuwe structuur van den Spaanschen staat wordt geregeld. Krachtens deze wet wordt een regeering gevormd, met Franco als president. De staatsinrichting vertoont groote overeenstemming met die van Argentinië, echter met dit verschil, dat Spanje geen parlement krijgt. Volgens de nieuwe wet heeft Franco ook het opperbevel van het leger, met onder zich een minister van Defensie, die aan het hoofd der departementen van Oorlog, Marine en Luchtvaart staat.
Deze wet werd bij officieel bulletin uitgevaardigd. Generaal Franco heeft zijn kabinet als volgt samengesteld:
Premier: Generaal Franco.
Buitenlandsche Zaken: Generaal Jordana.
Onderwijs: Sainz Rodriguez.
Justitie: Graaf Rodezno.
Openbare orde en veiligheid: Gen. Martinez Anido.
Binnenlandsche Zaken, Pers en Propaganda: Sarrano Suner.
Financiën: Amado.
Oorlog: Generaal Orga.
Marine: Admiraal Cervera.
Luchtvaart: Generaal Kindelan.
Industrie en handwerk: Suances.
Openbare Werken: Pena Boeuf.
Arbeid en Landbouw: Gomez Pou.
Minister zonder portefeuille: Raimundo Fernandez Cuasta.
In een interview met de te Buenos Aires verschijnende „Prensa" heeft Franco zijn denkbeelden omtrent den nieuwen Spaanschen staat uiteengezet.
Het nieuwe régime, aldus Franco, zal traditioneel Spaansch zijn: één staat, één vaderland, één geest en één macht. De staat zal een nationaal-syndicalistisch karakter dragen. De corporaties zullen de raadgevende en constructieve organen zijn; het ideaal: Spanje groot, sterk, rechtvaardig en humaan te doen zijn. (Telex-A.N.P. - Prensa)
(Vor. ber. Burgeroorlog 3108 A.; Franco 3092 D.)

B. SPANJE. — Burgeroorlog. - Britsch steenkoolschip getorpedeerd. —
Radio Barcelona deelt mede, dat de chef van de vlootbasis te Cartagena op 31 Januari 1938 ter kennis heeft gebracht, dat een onderzeeër op zestien mijl van de kust een Engelsch steenkoolschip, dat zich naar Cartagena begaf, tot zinken heeft gebracht.
Onder de slachtoffers bevindt zich een contrôle-agent van de niet-inmengingscommissie, een Zweed, en elf opvarenden onder wie de gezagvoerder van het schip, een officier en de tweede machinist.
De Italiaansche regeering heeft op 4 Februari 1938 door haar gezant te Londen laten weten, dat zij instemt met de maatregelen, die de Engelsche regeering zich voorstelt te nemen ter beveiliging van de neutrale scheepvaart in de Middellandsche Zee. Zij heeft tevens verklaard soortgelijke maatregelen te zullen toepassen in de zones, waarin volgens de overeenkomst van Nyon door de Italiaansche vloot wordt gepatrouilleerd. Van bevoegde Italiaansche zijde wordt voorts bevestigd, dat bovenbedoelde maatregelen erin zullen bestaan dat de patrouilleerende Engelsche, Fransche en Italiaansche vloten elk in zijn eigen gebied iedere duikboot, die onder water wordt aangetroffen, als een zeeroover zullen beschouwen en als zoodanig zullen aanvallen en trachten te vernietigen.
Uit deze mededeeling blijkt, dat het Engelsch-Fransch initiatief ook door Italië wordt gesteund. (Telex-A.N.P.)
(Vor. ber. Burgeroorlog 3124 A.)

C. VOLKENBOND. — 100ste zitting. - Derde zitting van de Commissie van 28. - Resolutie inzake het conflict in het Verre Oosten. —
De honderdste zitting van den Volkenbondsraad en de derde zitting van de commissie van 28 voor de Volkenbondshervorming zijn op 2 Februari 1938 geëindigd.
Ofschoon geenerlei belangrijke beslissingen zijn genomen, zijn de Geneefsche besprekingen, die bijna tien dagen geduurd hebben, toch nuttig geweest en hebben zij tot de verbetering van de atmos'eer onder de Volkenbondsstaten bijgedragen. Zij hebben de bevestiging van de stelling van den Volkenbond gebracht en duidelijk getoond, dat de tegenwoordige Volkenbondsleden aan het voortbestaan van den Bond en aan de Volkenbondsbeginselen gehecht blijven, ondanks het uittreden van Italië en het „nooit meer terug" van Duitschland.
Vooral de verklaringen, die in de commissie van 28 zijn afgelegd, hebben dit duidelijk doen blijken. De Engelsche en Fransche regeeringen, die een verdere afbrokkeling van den Volkenbond trachtten te verhoeden mogen den Oslo-staten wel dankbaar zijn dat deze, ondanks den aanvankelijken tegenstand van Delbos en Eden, hebben doorgezet, dat een algemeene discussie over de collectieve veiligheid heeft plaats gevonden, want juist in de commissie van 28 is bij deze, door Delbos en Eden zoo gevreesde discussie de algemeene wil tot vasthouden aan den Volkenbond en zijn beginselen het duidelijkst tot uiting gebracht, ook al hebben de verschillende leden hierbij verklaard, dat zij de beginselen onder de tegenwoordige omstandigheden niet alle voor volledige toepassing vatbaar achten. Men kan wel zeggen, dat eigenlijk alleen Polen een zekere onverschilligheid jegens den Volkenbond heeft getoond, doch, zooals bekend, is Polen toch niet voornemens, den Volkenbond te verlaten. Voorts sloeg Chili nu en dan een wat dreigende toon aan, maar toch reeds minder scherp dan verleden jaar.
De Geneefsche besprekingen in en buiten de commissie hebben voorts het vertrouwen gewekt, dat de Zwitsersche wensch naar herstel der volstrekte neutraliteit in den Volkenbond zal ingewilligd worden, zoodat ook deze moeilijkheden geen groote gevaren meer schijnen op te leveren.
Voor de kleine staten was verder de redevoering van Paul Boncour over hun verplichting tot medewerking aan voor hun neutraliteit gevaarlijke sancties geruststellender dan zij hadden durven hopen, zoodat ook dit op de creditzijde van de Geneefsche besprekingen geschreven kan worden, evenals het feit, dat van alle zijden opnieuw verzekerd is, dat de Volkenbond geen alliantie tegen buitenstaanders is, noch zal mogen worden.
Alles tezamen genomen, kan men dus met de slotwoorden van professor Bourquin als voorzitter der commissie van 28 instemmen, die verklaarde, dat de besprekingen niet zonder nut waren geweest en dat de verkondigde uitingen van trouw aan den Volkenbond er toe hebben bijgedragen, den Bond door deze overgangsperiode heen te helpen en dat de verschillende verklaringen de mogelijkheid hebben opengehouden dat de Volkenbond in de toekomst, wanneer bepaalde internationale vraagstukken buiten den Volkenbond om zullen zijn geregeld, weder het instrument van internationale samenwerking en bevrediging zal worden, waarvoor hij in het leven is geroepen.
De Volkenbondsraad heeft vandaag slechts de resolutie in zake het conflict in het Verre Oosten te behandelen gehad, welke met stemonthouding van Polen en Peru werd aangenomen.
Wellington Koo aanvaardde eveneens deze resolutie, ofschoon hij ze eigenlijk onvoldoende achtte, doch hij deed dit in de hoop, dat de Volkenbondsstaten aan deze nieuwe aanbevelingen meer aandacht zullen schenken dan zij aan de vorige resolutie gedaan hadden. Hij behield zich echter het recht voor, zich later nogmaals tot den Volkenbondsraad te wenden met het verzoek om een meer daadwerkelijken steun en verlangde, dat in ieder geval het beroep van China op den Volkenbond op de agenda van de zitting van de maand Mei zal blijven staan.
De Commissie van 28 nam het rapport aan de Volkenbondsvergadering over de tot dusverre verrichte werkzaamheden aan. Het rapport geeft slechts een feitelijk overzicht van het besprokene zonder eenig oordeel hierover te vellen.
De vertegenwoordiger van Chili verklaarde, dat zijn land geacht wilde worden, te hebben tegengestemd. Daar echter niemand anders bezwaren maakte, kon de voorzitter Bourquin het rapport voor aangenomen verklaren en hierna de derde zitting der commissie sluiten.

De tekst der resolutie. — De Volkenbondsraad, na den toestand in het Verre Oosten in overweging te hebben genomen:
1. stelt met leedwezen vast, dat de vijandelijkheden zijn voortgezet en nog intensiever zijn geworden sedert de laatste zitting van den Volkenbondsraad;
2. betreurt deze verscherping van den toestand des te meer met het oog op de aangewende pogingen en reeds bereikte resultaten van de nationale regeering van China voor den politieken en economischen herbouw van het land;
3. herinnert er aan, dat de Volkenbondsvergadering door haar resolutie van 6 October 1937 aan China de verzekering van haar zedelijken steun heeft gegeven

en den leden van den Volkenbond heeft aanbevolen zich van iedere handelwijze te onthouden, die de weerstandskracht van het land zou kunnen verzwakken, terwijl den Volkenbondsstaten tevens werd aanbevolen na te gaan in welke mate zij individueel hun hulp aan China zouden kunnen toestaan;

4. vestigt de meest ernstige aandacht der Volkenbondsstaten op de woorden van deze resolutie der Volkenbondsvergadering;

5. spreekt het vertrouwen uit, dat die Volkenbondsstaten, voor wie de toestand in het Verre Oosten van bijzonder belang is, geen gelegenheid zullen laten ontsnappen om in overleg met de andere mogendheden, die eveneens daarbij belangen hebben, de mogelijkheden te onderzoeken van alle middelen, die geschikt zouden zijn om bij te dragen tot een rechtvaardige regeling van het geschil.

(Maasbode - N. Rott. Crt. - Telex-A.N.P.)
(V. b. Commissie v. 25 2969 E.; China-Japan 3123 H.)

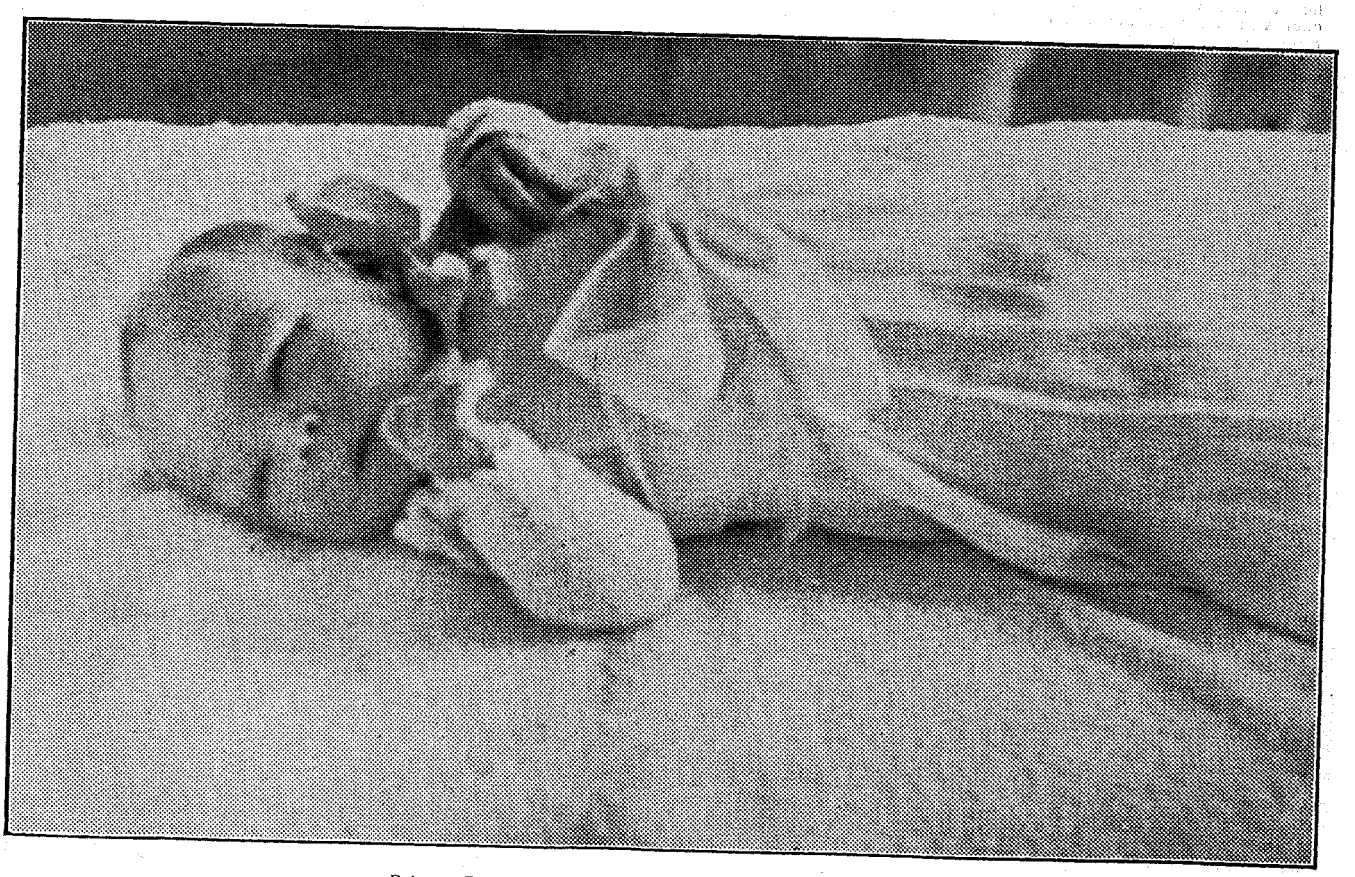
A. **EGYPTE. — Parlement ontbonden. —**
Koning Faroek heeft op 2 Februari '38 een decreet uitgevaardigd, waarbij het Egyptische parlement ontbonden wordt. Er zijn nieuwe verkiezingen uitgeschreven.

Onmiddellijk nadat het decreet was uitgevaardigd, stormde een aantal afgevaardigden van de Wafdistenpartij, met den ex-premier Nahas pasja aan het hoofd, het parlementsgebouw binnen. Zij hadden verpakte levensmiddelen, sandwiches e.d. bij zich, waaruit men afleidt, dat zij een sit down-staking binnen de muren van het parlementsgebouw zijn begonnen. De politie, die in allerijl ontboden werd, staat thans voor het gebouw gepost en weigert iemand binnen te laten. (Journal du Caire)
(Vor. ber. Parlement 2562 C.; Koning Faroek 3104 C.)

B. **VATICAAN. — Concordaat met Letland.**
Op 25 Jan. '38 werd in de appartementen van Z. Em. den Kardinaal Staatssecretaris de additioneele overeenkomst geteekend bij het in 1922 tusschen den H. Stoel en Letland gesloten Concordaat.
De overeenkomst houdt bepalingen in omtrent de oprichting van een Katholieke theologische faculteit aan de Universiteit van Riga. Bovendien treft ze ook regelingen in verband met de verheffing van het aartsbisdom Riga tot metropolitaan bisdom, terwijl tevens regelingen getroffen zijn tot oprichting van een nieuw bisdom Lipaya. (Osservatore Romano)

C. **LETTEREN. — Boeken die door de pers gunstig besproken zijn. - Onze wekelijksche opgave. —**
Deensch: J. Buchholtz — „God lille". (Gyldendal, København) **(Vor. ber. 3032 D.)**
Duitsch: A. Zweig — „Einsetzung eines Königs". (Querido, Amsterdam) **(Vor. ber. 3112 D.)**
Engelsch: V. S. Pritchett — „You make your own Life". (Chatto and Windus) **(Vor. ber. 3112 D.)**
Fransch: R. Dumesnil — „L'Ame du Médecin." (Plon) **(Vor. ber. 3112 D.)**
Italiaansch: Titta Rosa — „I racconti della fortuna." (Corticelli, Milano) **(Vor. ber. 3112 D.)**
Nederlandsch: Diet Kramer — „Rolland Westwoud." (Uitg. „Holland", A'dam)
Irma Meijer — „5 rondom Moeder." (Het Spectrum, Utrecht) **(Vor. ber. 3112 D.)**
Noorsch: S. Boo — „En dag kom hun tilbake." (Aschehoug, Oslo) **(Vor. ber. 3059 E.)**
Zweedsch: Sven Hedin — „Den Vandrande sjön." (Bonnier, Stockholm) **(Vor. ber. 3012 A.)**
(Red. K. H. A.)

D. **H.K.H. PRINSES BEATRIX. —**

Prinses Beatrix, 48 uur oud, 's ochtends 2 Februari 1938.

8 FEBRUARI 1938

A. DUITSCHLAND. — Adolf Hitler reorganiseert leger, regeering en diplomatie. —
Rijkskanselier Hitler heeft besloten tot ingrijpende mutaties in de regeering, de leiding der landsverdediging en de diplomatie, welke als volgt kunnen worden samengevat:

Generaal-veldmaarschalk von Blomberg is afgetreden als opperbevelhebber van de Duitsche weermacht. Het oppercommando van de weermacht komt in handen van Hitler, bijgestaan door een chef van het oppercommando, generaal Wilhelm Keitel. Veertien generaals worden op wachtgeld gesteld.
Von Fritsch, de opperbevelhebber van de landmacht, is afgetreden. Von Brauchitsch is tot opperbevelhebber van het leger benoemd.
Er is een geheime kabinetsraad ingesteld onder voorzitterschap van von Neurath. Deze is afgetreden als minister van Buitenlandsche Zaken en opgevolgd door von Ribbentrop, tot dusverre ambassadeur te Londen.
De ambassadeurs von Hassell (Rome), von Dircksen (Tokio) en von Papen (Weenen) zijn teruggeroepen van hun post en moeten zich ter beschikking houden.
Generaal-overste Göring is tot veldmaarschalk benoemd.
De Rijksdag is tegen Zondag 20 Februari bijeengeroepen.

Tekst der decreten. — Hitler heeft van de reorganisaties gisteravond mededeeling gedaan in een aantal decreten. Het decreet in zake de nationale verdediging luidt als volgt:

„Van nu af aan belast ik mij rechtstreeks persoonlijk met het opperbevel over de geheele weermacht. Het bureau van de weermacht, dat tot dusver aan het ministerie van Oorlog was verbonden en dat belast was met het opperbevel over de weermacht, komt als mijn militaire staf rechtstreeks onder mijn bevel te staan. Aan het hoofd van den staf van het opperbevel der weermacht staat de chef van het bureau van de weermacht (generaal Keitel) als chef van het opperbevel der weermacht. Hij staat in rang gelijk aan een rijksminister.
Het opperbevel der weermacht neemt tevens de zaken van het ministerie van Oorlog waar; de chef van het opperbevel der weermacht is namens mij belast met de bevoegdheden, die tot dusver de rijksminister van Oorlog heeft bezeten. Het opperbevel der weermacht is in vredestijd, volgens mijn instructies, belast met de gecoördineerde voorbereiding van de rijksverdediging op elk gebied.

DUITSCHLAND

Geheime raad. — Over de vorming van een geheimen kabinetsraad is het volgende decreet door Hitler gepubliceerd:

„Ik stel een geheimen kabinetsraad in, die mij van advies moet dienen bij de leiding van de buitenlandsche politiek. Ik benoem tot voorzitter van den geheimen kabinetsraad, rijksminister Freiherr von Neurath. Ik benoem tot leden van den geheimen kabinetsraad den rijksminister van Buitenlandsche Zaken Joachim von Ribbentrop, den Pruisischen premier, rijksminister van Luchtvaart en opperbevelhebber van het luchtwapen generaal-veldmaarschalk Hermann Göring, den plaatsvervanger van den Führer, rijksminister Rudolf Hess, den rijksminister van Volksvoorlichting en Propaganda dr. Josef Göbbels, den rijksminister en chef der rijkskanselarij dr. Hans Heinrich Lammers, den opperbevelhebber van het leger General-Oberst Walther von Brauchitsch den opperbevelhebber der marine admiraal dr. Erich Räder, den chef van het bureau der weermacht, generaal der artillerie Wilhelm Keitel.
De loopende zaken van den geheimen kabinetsraad worden behandeld door den rijksminister en chef der rijkskanselarij."

Voorts heeft Hitler bepaald, dat minister von Neurath van zijn functie van minister van Buitenlandsche Zaken wordt ontheven, doch rijksminister blijft. De tot dusver gebruikelijke toevoeging „zonder portefeuille" vervalt en ook de andere ministers, die niet de leiding van een ministerie hebben, zullen zonder meer „rijksministers" worden genoemd. Hitler is van oordeel, dat de toevoeging „zonder portefeuille" onnoodig en onjuist is. Ook deze ministers hebben immers als raadgevers van den Führer bepaalde belangrijke opdrachten, hetgeen speciaal geldt voor Hitler's plaatsvervanger, rijksminister Hess.
Ontslagen gezanten. — Tot opvolger van von Neurath als minister van Buitenlandsche Zaken is benoemd de ambassadeur te Londen von Ribbentrop, die als ambassadeur wordt teruggeroepen.
Tegelijkertijd heeft de Führer en rijkskanselier den ambassadeur te Rome, von Hassell, dien te Tokio, von Dirksen, en dien te Weenen, von Papen, uit hun functies ontslagen en ter beschikking gesteld.
Hitler heeft voorts von Brauchitsch tot opperbevelhebber van het leger benoemd en hem bevorderd tot „Generaloberst". Uit bovenstaande decreten blijkt, dat von Blomberg niet door een nieuwen rijksminister van Oorlog wordt opgevolgd. Zijn functie als opperbevelhebber der geheele weermacht (leger, vloot en luchtmacht) wordt thans overgenomen door Hitler, zijn andere werkzaamheden door generaal Keitel, die echter niet den titel van minister van Oorlog krijgt.

Adolf Hitler dankt von Blomberg. — Hitler heeft generaal-veldmaarschalk von Blomberg naar aanleiding van zijn aftreden uit de functie van rijksminister van Oorlog en opperbevelhebber van de weermacht den volgenden brief gericht:
„Sedert het in 1936 voltrokken herstel van de volledige Duitsche souvereiniteit in militair en territoriaal opzicht, hebt gij mij herhaaldelijk verzocht ontlast te worden van een dienst, die aan uw gezondheid de zwaarste eischen stelt. Ik wil thans na het einde van het vijfde jaar van den wederopbouw van ons volk en zijn weermacht voldoen aan uw wederom ingediende verzoek. Moogt gij in den voor u liggenden tijd van kalmte het herstel vinden, waarop gij meer dan vele andere menschen aanspraak kunt maken.
Op den dertigsten Januari 1933 hebt gij, als eerste officier van het nieuwe rijk, den eed van trouw aan de nationaal-socialistische staatsleiding voor mij afgelegd. Vijf jaar lang zijt gij dien eed onwrikbaar trouw gebleven. In dit tijdperk voltrok zich de meest unieke militaire reorganisatie, die de Duitsche geschiedenis kent.
Met dit werk echter zal ook uw naam in de geschiedenis voor altijd verbonden zijn. Namens mijzelf en namens het Duitsche volk breng ik u ook op dit oogenblik de uitdrukking van diepbewogen dankbaarheid."

Adolf Hitler dankt von Neurath. — Ter gelegenheid van zijn benoeming tot president van den geheimen kabinetsraad heeft Hitler aan von Neurath een brief gezonden van den volgenden inhoud:
„Bij gelegenheid van het einde van het eerste halve decennium der nationaal-socialistische staatsleiding hebt gij mij weder verzocht met pensioen te mogen gaan, zooals gij dit hoopte. Ik kan met het oog op uwe voor mij onontbeerlijke diensten, al houd ik rekening met het feit, dat gij zooeven 65 jaar zijt geworden, en een veertigjarig dienstjubileum hebt gevierd, dit verzoek niet inwilligen.
In de vijf jaar van een gemeenschappelijke samenwerking zijn mij uw raad en uw inzicht onontbeerlijk geworden.
Wanneer ik u derhalve, met vrijmaking van de loopende zaken van het rijksministerie van Buitenlandsche Zaken, benoem tot president van den geheimen kabinetsraad, geschiedt dit om mij ook in de toekomst een raadgever aan den hoogsten top van het rijk te houden, die mij in vijf zeer moeilijke jaren in loyale trouw ter zijde gestaan heeft. Daarvoor thans dank te zeggen, is mij een diepe behoefte des harten."

Adolf Hitler bedankt von Fritsch. — Hitler heeft den aftredenden opperbevelhebber van het leger, generaal-overste von Fritsch, een brief gezonden van den volgenden inhoud:
„Met het oog op uw minder gunstige gezondheid hebt gij u gedwongen gezien mij te verzoeken u ontslag te verleenen uit uw functie. Nu een eerst kort geleden in het Zuiden doorgebracht verblijf niet de gehoopte uitwerking heeft gehad, heb ik besloten thans gevolg te geven aan uw verzoek. Ik maak gebruik van de gelegenheid van uw uittreden uit de actieve weermacht om in diepe dankbaarheid waardeering uit te spreken voor uw uitmuntende prestaties in dienst van den wederopbouw van het leger. Want met deze vernieuwing en her-versterking van het Duitsche leger van Maart 1935 tot Februari 1938 zal uw naam voor altijd in de geschiedenis verbonden zijn."
(Berliner Tageblatt - Telex-A.N.P.)

PERSCOMMENTAREN.

Engeland. — De „Times" bepaalt zich tot uitvoerige vermelding en uiteenzetting van de feiten, en is van oordeel, dat de beteekenis er van niet kan worden begrepen, alvorens men den officieelen Duitschen commentaar heeft gelezen. Eerst dan kan men weten, of in de toekomst de werkelijke macht in Duitschland zal berusten bij Hitler, wiens invloed door deze verandering zoo mogelijk nog wordt verhoogd. Het lijkt, volgens de „Times", dat de contrôle van de nazi-partij over het leger belangrijk is vergroot.

Frankrijk. — De „Echo de Paris" schrijft: „Het ziet er naar uit, dat het rationeele element terrein verliest. Hitler verwacht waarschijnlijk de twee groepen in evenwicht te hebben gebracht in het stelsel, dat hij heeft geschapen. De hervorming moet echter ook uit ander oogpunt worden beschouwd. Zij beteekent een poging tot vereeniging van staat, partij, leger en economisch leven om de moreele en stoffelijke mobilisatie van het Duitsche volk en de oorlogsvoorbereidingen tot een maximum op te drijven."

Italië. — Mussolini heeft Hitler het volgende telegram gezonden: „In mijn qualiteit van minister van Italië's gewapende macht en ook persoonlijk wensch ik uiting te geven aan mijn voldoening en aan die van het Italiaansche volk over het feit, dat Uwe Excellentie zich belast heeft met het oppercommando van de geheele gewapende macht van het Rijk. Ik beschouw dezen maatregel als te zijn bestemd om de kameraadschappelijke betrekkingen tusschen onze gewapende machten en onze regeeringsvormen te versterken. Mijn hartelijkste gelukwenschen."

(Vor. ber. Hitler 3031 A.; von Blomberg 2821 C.; von Papen 2395 F.; von Ribbentrop 2695 B.; von Fritsch 1111 E.; von Neurath 3001 B.; Diplomatie 2938 D.; Leger, Vloot en Luchtmacht 3083 G.; Kabinet 3038 A.)

A. Rijksweer en de totaliteit van den Duitschen Staat.

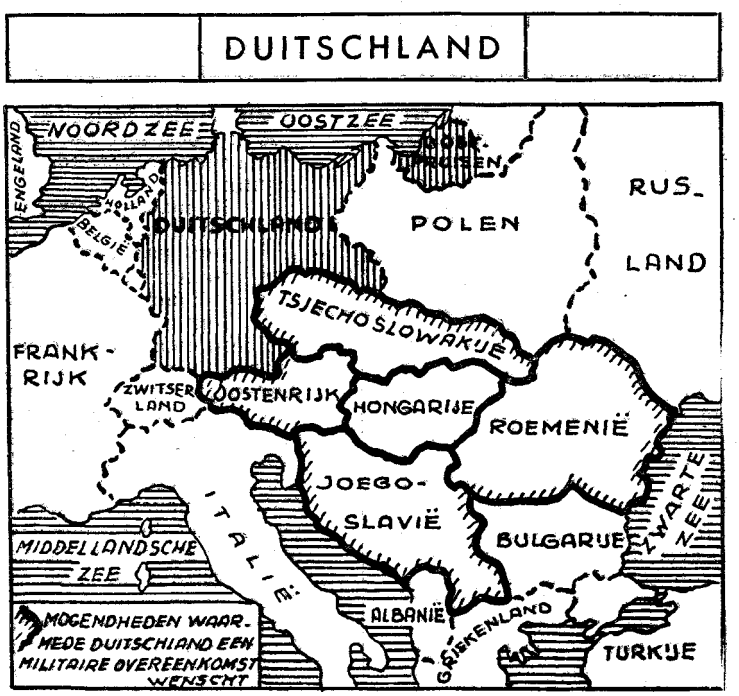
In de oude Pruisische legerberichten leest men nu en dan in den stijl van den ouden Fritz: „Der König hat eine Bataille verloren". Dit woord is thans ten volle toepasselijk op de „traditioneele" Reichswehr. Tijdens de republiek van Weimar was het traditie geworden, dat de Rijksweer geheel buiten de politiek bleef, al maakten verschillende politiseerende generaals daar dikwijls uitzonderingen op, zooals generaal Von Lütwitz tijdens den Kapp-putsch en generaal Von Schleicher onmiddellijk vóór de machtsovername door Hitler. Het lot van deze generaals is niet benijdenswaardig geweest: Von Lütwitz werd verbannen en Schleicher werd op 30 Juni 1934 bij gelegenheid der revolte van Röhm vermoord. Thans is generaal Von Fritsch, de opperbevelhebber van het leger, aan den dijk gezet en veertien generaals zagen zich op wachtgeld gesteld. Tot goed begrip van wat er thans in Duitschland is gebeurd, moet men zich de positie van de Rijksweer in den lande in het geheugen terugroepen. Toen Hitler aan de macht kwam, juichten de generaals van de Rijksweer dit warm toe. Maar uit eigen belang. Uit het program van Hitler wisten zij, dat hij het verdrag van Versailles wilde verscheuren en dat daardoor de vernederende bepaling zou wegvallen, dat de Rijksweer slechts een soldeniersleger van niet meer dan 100.000 man mocht zijn. Tevens wisten zij, dat de oud-frontsoldaat Hitler al hun bewapeningswenschen grif zou vervullen. Vandaar hun vreugde over Hitler's optreden. Zij hadden zich niet vergist, zij kregen alles, wat zij verlangden, zelfs meer dan zij hadden verwacht. De Duitsche armee werd machtiger dan weleer. Zij waren dankbaar. Maar die dankbaarheid had grenzen. De meeste generaals waren conservatief en in hun hart tegenstanders der nationaal-socialistische beweging, die in alles naar totaliteit streeft. Zij poogden dus de oude traditie voort te zetten en pijnlijk alle politiek buiten het leger te houden en een macht in den totalen staat te blijven. Röhm zag in 1934 het gevaar, dat het leger voor de partij zou kunnen worden, helder en klaar in. Tevergeefs poogde hij Hitler voor zijn plan te winnen, het leger nationaal-socialistisch te maken door de S.A. er in op te nemen. Hitler voelde zich toen nog niet sterk genoeg. En hij koos de zijde der Rijksweer. Röhm viel. Thans echter heeft Hitler, vol machtsbewustzijn, den door Röhm gewezen weg ingeslagen. Hij heeft de traditie-generaals afgezet en op de hoogste posten in het leger zich zelf en generaals met nationaal-socialistische mentaliteit geplaatst. Als gelegenheid gebruikte hij het feit, dat de traditie-generaals min of meer rebelleerden tegen de buitenlandsche politiek, vooral tegen de vriendschap met Italië en het daarmede samenhangende Spaansche avontuur en tegen Hitler's afwijzende houding in zake toenadering tot Engeland. Hitler heeft door de benoeming van Von Ribbentrop tot minister van Buitenlandsche Zaken direct geaccentueerd, dat de buitenlandsche politiek dezelfde zal blijven. Men kent hem uit zijn opponeerend werk (tezamen met Grandi) in de Non-Interventie-Commissie en men kent zijn antipathie tegenover Engeland, waarvan hij als ambassadeur op kleineerende wijze dikwijls blijk gaf. De huidige ontwikkeling beteekent dus ook versterking van de as Rome—Berlijn. Of de traditie-generaals werkelijk van plan zijn geweest een soort staatsgreep uit te voeren, is onbekend. Waren ze het van plan geweest, dan hebben ze al te voren de „bataille" verloren. Hitler is thans machtiger dan ooit. Het nationaal-socialisme zal nu ook het heele leger doordringen en het laatste nog onafhankelijke bolwerk zal in de totaliteit worden opgenomen. Dit is de kern van het heele geval. Het huwelijk van Generaal-Veldmaarschalk Von Blomberg met een dame uit den gewonen burgerstand is slechts bijzaak.

Er is groote schoonmaak gehouden. Niet alleen in het leger, maar ook onder de diplomaten. De bezadigde Von Neurath is bijgezet in den Geheimen Raad. Hij werd er president van. De benoemde leden van dit conventiculum zijn allen felle nat.-socialisten en vertrouwde opperofficieren. Aldoor komen nu in de hoogste posities dezelfde namen terug: Hess, Goebbels, Göring, Von Ribbentrop, Lammers. Opvallend is dat Alfred Rosenberg bij de mutaties niet wordt genoemd. Hij blijft blijkbaar leider van het buitenlandsche politieke bureau van de partij, dat echter alle beteekenis verliest, nu Von Ribbentrop in de Wilhelmstrasse is binnengetrokken. De mutaties te Tokio en te Rome zijn van minder belang. Von Dircksen was al lang ziekelijk, Von Hassell stond reeds geruimen tijd op de nominatie om teruggeroepen te zullen worden. Van des te grooter belang zal zijn, wie hun opvolgers zullen worden. Men kan er van op aan, dat er nationaal-socialisten van het zuiverste water zullen worden benoemd, die de aspolitiek tot in de perfectie zullen voortzetten. Zorg baart, dat ook Von Papen als ambassadeur te Weenen is teruggeroepen. Hij werkte daar min of meer als rem en bracht ten slotte de verzoeningsovereenkomst van 11 Juli 1937. Te Weenen is men eenigermate ongerust en a priori beroept men zich reeds op deze overeenkomst tegenover den nieuw te benoemen ambassadeur. Wat er ook moge gebeuren, aldus redeneert men, het accoord van 11 Juli 1937 blijft bestaan, het draagt de handteekening van Hitler onder de erkenning van Oostenrijks onafhankelijkheid, welke de basis blijft der relaties tusschen beide landen. Maar heel gerust is men er niet op.

Ook op economisch gebied zijn er mutaties. Eén ding is zeker, dat het stelsel-Schacht nu voor goed heeft afgedaan.

Op grond van de volmacht, die Hitler aan Göring als lasthebber voor het vierjarenplan gegeven heeft, is in het Rijksministerie van Economische Zaken een reorganisatie tot stand gebracht, waarbij dit ministerie in vijf hoofdafdeelingen en een centrale afdeeling wordt ingedeeld.

(Le Temps - Daily Telegraph - De Tijd) (3126 A.)

(Overname zonder bronvermelding verboden)

A. Wat is materie? - Nieuwste verklaring. —

Dezer dagen heeft Prof. dr. H. A. Kramers in het Genootschap ter bevordering van natuur-, genees- en heelkunde te Amsterdam een voordracht gehouden over het onderwerp: „Wat is materie?" waaraan wij o.a. het volgende ontleenen:

De vraag „Wat is materie" is door de natuurphilosophen in den loop der eeuwen steeds weer gesteld, doch hoe verder men met het natuurwetenschappelijke onderzoek vorderde, des te verder bleef men van een antwoord op deze vraag verwijderd. Men kan er tegenwoordig in vollen ernst aan twijfelen, of de vraag „Wat is materie" überhaupt zin heeft. Zij is waarschijnlijk niet te beantwoorden. Het begrip materie is niet denkbaar zonder de ruimte waarin zij zich bevindt en die zij gedeeltelijk vult. Het eene begrip ontleent zijn bestaan aan het andere. Soms interesseert ons de ruimtelijke uitbreiding der stof niet, doch slechts de smaak of de chemische eigenschappen daarvan. We bewegen ons dan op het gebied der chemie. Voor den physicus is het begrip ruimte van groot belang, evenals het begrip tijd, dat we onmiddellijk moeten gebruiken, als we willen nagaan, wat er met de stof gebeurt.

Een van de voornaamste eigenschappen der materie is de massa. De klassieke mechanica onderscheidt trage en zware massa. Het begrip massa hebben we niet noodig, als het er ons slechts om te doen is, de beweging van de stof te beschrijven. Het verschil in massa tusschen overigens gelijke lichamen komt echter bij botsing naar voren. Lichamen met een groote massa zullen sterker geneigd zijn na de botsing de beweging in de oorspronkelijke richting voort te zetten, dan lichamen met een kleine massa. Het op deze wijze gevormde begrip massa noemt men de trage massa van een lichaam. Wat we bepalen, als we het lichaam gaan wegen is de sterkte, waarmee de aarde het lichaam aantrekt, dus de grootte van de zwaartekracht, die op het lichaam werkt. We noemen dit de zware massa. Men heeft de mogelijkheid van een verschil tusschen deze zware en trage massa nooit uit het oog verloren, doch aan den anderen kant nooit eenig verschil kunnen aantoonen.

PHYSICA

De gelijkheid van trage en zware massa is het uitgangspunt van de theorie over de zwaartekracht van Einstein. Einstein heeft zijn theorie zoodanig opgesteld, dat de gelijkheid van zware en trage massa er noodzakelijk uit volgt. Deze nieuwe gravitatietheorie, die door eenige astronomische proefnemingen bevestigd is, kan men zoo samenvatten, dat niet meer zooals in de klassieke opvatting ruimte en tijd onafhankelijk zijn van de materie, maar dat daarentegen de materie de ruimte en tijd om zich heen schept.

Prof. Kramers besprak vervolgens de vraag naar het wezen der materie vanuit het gezichtspunt der atoomtheorie. Reeds de Grieksche Atomisten poneerden de stelling, dat de materie niet steeds in kleinere stukken te splitsen zou zijn, doch dat men tenslotte zou stuiten op zeer kleine ondeelbare eenheden, de atomen. Later bewees Dalton, dat men de groote verscheidenheid van chemische stoffen kon verkrijgen door combinatie van slechts een betrekkelijk gering aantal atoomsoorten en dat men de specifieke eigenschappen van de chemische stoffen kon terugbrengen tot de specifieke eigenschappen dier atoomsoorten.

In 1911 ontdekte Rutherford, dat de atomen opgebouwd zijn uit een positief geladen kern, waarom zich negatief geladen deeltjes, de electronen, bewegen. Bohr bewees eenigen tijd later, dat de specifieke chemische eigenschappen van het atoom slechts van de kernlading afhingen. Alle materie bleek dus opgebouwd te zijn uit dezelfde elementaire deeltjes, de electronen en de atoomkernen. Deze deeltjes bleken nu echter niet te gehoorzamen aan de wetten der klassieke mechanica. Er werd een nieuwe mechanica opgebouwd, de golfmechanica, waarvan de oude een grensgeval is. Intusschen bleek, dat men de atoomkernen niet als elementaire deeltjes mag beschouwen, doch dat deze weer samengesteld zijn.

Bij het verschijnsel der radio-activiteit valt de atoomkern spontaan in eenvoudiger deeltjes uiteen. Tot ongeveer 8 jaar geleden dacht men, dat de kern opgebouwd was uit positief geladen protonen (waterstofkernen) en electronen. Men heeft deze opvatting evenwel moeten verlaten toen in 1932, het jaar van de groote ontdekkingen in de natuurkunde, een tweetal nieuwe elementaire deeltjes werd ontdekt, n.l. het positieve electron of positron, een deeltje van dezelfde zéér kleine massa als het electron maar met een positieve lading, en het neutron, een deeltje met ongeveer dezelfde massa als het proton, doch ongeladen.

Heisenberg bewees, dat men de eigenschappen der atoomkernen veel beter kan verklaren als men aanneemt, dat zij opgebouwd zijn uit neutronen en protonen. Weliswaar worden bij radioactieve processen vaak electronen van de kern uitgezonden, doch men moet aannemen, dat deze eerst in de kern zijn gevormd, doordat een neutron uiteen valt in een proton en een electron. Anderzijds komt het ook voor, dat een proton uiteen valt in een neutron en een positief electron. Men kan dus niet zeggen, dat het neutron is opgebouwd uit een proton en een electron. Zoowel het proton als het neutron moeten wij als elementaire deeltjes opvatten. Het is gebleken, dat de elementaire deeltjes electron en positron door samentreffen spontaan kunnen verdwijnen. De massa die daarbij verdwijnt, komt dan te voorschijn in den vorm van stralingsenergie. Massa en energie zijn dus aequivalent, wat een voortvloeisel is van de relativiteitstheorie van Einstein. Omgekeerd kan uit stralingsenergie een electronenpaar ontstaan. Bombardeert men atoomkernen met elementaire deeltjes zooals protonen, neutronen, e.a. dan kunnen deze in de kern worden „ingevangen" of zij kunnen de kern stukslaan, waardoor andere atoomkernen, dus andere stoffen ontstaan. Zoo gelukte het b.v. stikstof op deze wijze in zuurstof om te zetten. Deze kunstmatige atoomverbrijzeling is een van de voornaamste onderwerpen van het natuurwetenschappelijk onderzoek van de laatste jaren. Spreker roerde ten slotte de nieuwste theorie van Dirac aan, volgens welke het begrip materie elke scherp omlijnde beteekenis heeft verloren.

(Vor. ber. Atoomsplitsing 2925 A.)

B. GLASWOL. — Fabriek te Delft. —

Op een fabriek te Delft is de fabricage van glaswol ter hand genomen. Daarvoor is een aparte afdeeling in gebruik genomen, waarin reeds proef is gedraaid. In het twee verdiepingen hooge gebouw staat een groote oven die door stookolie wordt verhit en waarin voor de bereiding van glas benoodigde grondstoffen worden gesmolten bij een temperatuur van 1500° C. Wanneer de massa zoodanig verhit is, dat deze vloeibaar is, wordt het glas onder hoogen stoomdruk met groote snelheid door uiterst fijne poriën geperst. De microscopisch dunne glasdraadjes worden dan verder getransporteerd door geleidtorens, naar de benedenverdieping, waar verschillende machines al deze draadjes opvangen en samenstellen tot een dikke glaswolvacht. Op een loopenden band wordt tegen de onderlaag dik papier geplakt en op het einde daarvan worden gelijke deelen afgesneden, waarna een arbeider er een rol van maakt.

Deze glaswol is bestand tegen atmosferische invloeden, het wordt door niets aangetast, het ongedierte heeft er geen vat op en het is onbrandbaar. Ook absorbeert het geluiden. (Nieuwe Rott. Courant)

(Vor. ber. Kunstwol 3108 B.)

A. PRINSES BEATRIX. — Wapens Harer Ouders. —

(Ontleend aan de Telegraaf)

Ter weerszijden van de namen van onze Prinses staan de wapens Harer ouders. Daaronder die van haar grootouders en geheel beneden staan de wapens van de overgrootouders.

(Vor. ber. Prinses Beatrix 3116; Photo 3125 D.; Wapen Prins Bernhard 2780 E.)

---

9 FEBRUARI 1938

B. DUITSCHLAND. — Vijf jaar nationaal-socialistisch bewind in Duitschland. - Overzicht van het „Institut für Konjunkturforschung". —

Het Nationaal-Socialistische bewind vierde 30 Januari '38 zijn vijfden verjaardag. Het „Institut für Konjunkturforschung" publiceert voor deze gelegenheid een overzicht van de verbeteringen op economisch gebied, welke in dit tijdperk tot stand zijn gekomen. Wij ontleenen hieraan het volgende:

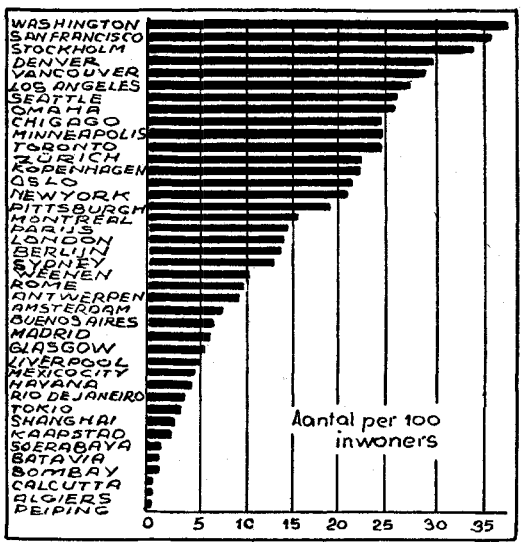
Het aantal arbeiders en bedienden in dienst van het bedrijfsleven steeg van 12.58 tot 18.37 millioen. De bruto productiewaarde steeg van 37.8 tot 75 à 80 milliard mark. De productiewaarde van den landbouw steeg van 8.7 tot 11.9 milliard mark in 1936. Het volumen van de industrieele productie steeg van 58 tot 119 (1928 = 100), het volume van de landbouwproductie van 106 tot 113 (1928 = 100). De staalproductie is van 5.65 tot 30 millioen gestegen, de cementproductie van ongeveer 3,25 tot 12,5 millioen. De investaties namen van 3,5 tot 15,5 à 16 milliard mark toe. Het indexcijfer voor binnenlandsche productie van machines steeg van 27 tot 123 (1928 = 100). Het aantal nieuw gebouwde woningen nam van 131.000 tot 290.000 à 300.000 toe. De handelsschepen, welker bouw werd begonnen, hadden een tonnage van 367.000 br.r.t. tegen 5000 br.r.t. Het aantal arbeidsdagen aan den aanleg van autowegen steeg van 100.000 tot 25,4 millioen. Het aantal toegelaten vrachtauto's steeg van 7000 tot 502.000, het aantal toegelaten personenauto's van 41.100 tot 116.000, het totale aantal personenauto's van 490.000 tot 1,11 millioen, dat van vrachtauto's van 150.000 tot 320.000, motorfietsen van 820.000 tot 1,33 millioen.

De rijksinkomsten uit belastingen en uitvoerrechten stegen van 6,65 tot ongeveer 14 milliard mark. De inleggelden bij de spaarbanken namen toe van 11,4 tot 16,1 milliard, het volksinkomen van 45,2 tot 67 à 69 milliard mark. De omzet van den detailhandel steeg van 22,7 tot bijna 31 milliard mark.

Het volumen van den invoer was in 1936 nog bijna 40 pct. kleiner dan in 1928 en zelfs in 1937 bedroeg het nog slechts 71 pct. van den toenmaligen stand. Te oordeelen naar het bedrag op de handelsbalans is de invoer van 19 pct. in 1928 tot 17 pct. in 1933 en tot 14 pct. in 1937 gedaald. De voornaamste

oorzaak voor de daling van den uitvoer was de geringe afzetmogelijkheid op de buitenlandsche markten en de moeilijkheden, welke voor den Duitschen uitvoer voortspruiten uit de concurrentie der landen met een gedevalueerde valuta.
(Institut für Konjunkturforschung)
(Vor. ber. 2158 C.; Nationaal-Socialisme 3056 F.; Econ. Toestand 2648 E.)

A. TELEFOONS IN DE VOORNAAMSTE STEDEN DER WERELD. - 1937. —

(Vor. ber. 658 A.; Telefonie 1219 F.)

B. ITALIE. — Anti-semitisme. —
De Italiaansche radio mag in het vervolg geen muziekwerken van Joodsche componisten uitzenden. De „Tevere", die steeds aan het hoofd van het antisemitisme heeft gestaan, heeft een fel artikel gewijd aan de „ernstige toestand, welke in de laatste twintig jaar is ontstaan door de Joodsche propaganda in Italië". Het blad stelt voor een „onoverwinnelijke openbare meening te scheppen tot verdediging van de Italiaansche muziek, welke wordt beschouwd als een uiting van het volk en het ras". (Agence Belga)
(Vorig bericht Anti-semitisme 787 D.)

C. POOLONDERZOEK. — Zuidpool. - Koning George VI Sound. —
De Britsche Graham Land-expeditie naar het Zuidpoolgebied onder leiding van John Rymill, heeft van koning George toestemming gekregen om haar voornaamste geographische ontdekking — een zeeëngte — naar hem King George VI Sound te noemen.
Deze zeeëngte heeft groote beteekenis. Zij scheidt Graham Land van Alexander I Land, heeft bij de monding een breedte van 25 K.M. en strekt zich omstreeks 400 K.M. in Zuidelijke richting uit alvorens naar het Westen om te buigen. Het is nog onbekend of de King George VI Sound Alexander Land geheel scheidt van het Antarctisch vasteland.
Ook geologisch is de zeeëngte belangwekkend: aan de zijde van Graham Land is de bodem vulkanisch, aan den overkant bestaat hij uit sedimentair gesteente. Hierin zijn fossielen gevonden, waarvan thans specimina zich in het Britsch Museum bevinden. (Daily Telegraph)
(Vor. ber. Zuid-Poolonderzoek 1692 G.)

D. PORTUGAL. — Marranen-Synagoge te Oporto ingewijd. —
Op plechtige wijze is een monumentale synagoge ingewijd, welke de Joodsche gemeente „Melcour Chajiin" (Bron des Levens) ten geschenke is aangeboden door den Britsch-Indischen philanthroop Kadoorie.
Sinds 440 jaren heeft er in Oporto geen synagoge bestaan, omdat er na de groote verdrijving der Joden uit Portugal op het einde der 15e eeuw, geen Joden zich in deze stad gevestigd hebben.
Het laatste Joodsche Godshuis werd in een kerk veranderd, welke nog te herkennen is in de huidige Igreja de S. Bento da Vitória. In een zijstraat staat het oude patriciërshuis, waarin waarschijnlijk Uriël d'Acosta geboren en opgegroeid is. En zoowel in Oporto zelf als in de voorsteden vindt men nog overblijfselen van oude synagogen. Vele inwoners dragen nog Joodsche namen.
De huidige Joodsche gemeente bestaat voor een groot deel uit Marranen, die uit het Katholicisme naar het Jodendom zijn teruggekeerd, onder leiding van den bekenden kapitein Arthur Carlos de Barros Basto.
Het thans ingewijde bedehuis is van zee uit reeds te zien en ligt in het mooie, nieuwe stadsdeel Boa Vista. (O Seculo) **(Vor. ber. Marranen 346 A.)**

E. NEDERLAND. — Justitieele Statistiek over 1936.
De door het Centraal Bureau voor de Statistiek jaarlijks gepubliceerde statistiek, waarvan zoo juist jaargang 1936 is verschenen, geeft overzichten van den omvang en aard der werkzaamheden van de rechterlijke macht en verschaft bovendien tal van gegevens betreffende de toepassing van procesrechtelijke bepalingen. In kort bestek zij het volgende aan deze statistiek ontleend.
Het aantal bij den Hoogen Raad aanhangig gemaakte strafzaken steeg in 1936 van 1082 tot 1338 (256 of 22.8% meer). Ook werden veel meer zaken afgedaan, nl. 1315 tegen 1088 in het voorafgegane jaar. Het aantal bij de gerechtshoven aangebrachte voorzieningen in hooger beroep vermeerderde, wat de strafzaken betreft, in de jaren 1927 tot en met 1936 allengs van 1801 tot 3401. Ook het aantal arresten in hooger beroep nam in het genoemde tijdsverloop sterk toe, nl. van 1804 tot 3276.
De in de laatste jaren geconstateerde stijging van het aantal strafzaken in eersten aanleg bij de arrondissementsrechtbanken aangebracht en door deze gerechten afgedaan, duurde in 1936 niet voort: het aantal gewezen eindvonnissen in 1935 was 39.118, in 1936: 38.304. Wederom waren de cijfers betreffende rechtspraak van den politierechter lager. Ongetwijfeld zijn hierbij van invloed geweest de wijzigingen der bepalingen omtrent de rijwielbelasting.
De velerlei bijzonderheden betreffende de strafrechtspraak, die deze statistiek bevat, leeren o.a., dat de toepassing van voorwaardelijke veroordeeling ten aanzien van de geheele straf in 1936 vrij sterk toenam; per 100 veroordeelden door meervoudige kamer en politierechter, bedroeg het aantal voorwaardelijk veroordeelden in 1936 9.3 tegen 7.6 in 1935. Het percentage van de door den kinderrechter voorwaardelijk veroordeelden en ter beschikking gestelden te zamen kwam van 39.3 op 41.4. Het aantal deels onvoorwaardelijk, deels voorwaardelijk veroordeelden was in 1936 1473. (Centraal Bureau v. d. Statistiek)
(Vor. ber. Criminaliteit 2930 G.)

F. ALBANIE. — Koning Zogoe verloofd. —
Koning Zogoe van Albanië heeft zich verloofd met Gravin Géraldine Apponyi, dochter van den voormaligen groot-kamerheer van Keizer Frans-Jozef van Oostenrijk. (Reichspost)
(Vor. ber. Koning Zogoe 3050 C.)

G. NEDERLAND. — Onze Handel met Nederl. Oost-Indië. —
De vermeerdering van den invoer uit Nederl.-Indië is ditmaal niet toe te schrijven aan de van ouds althans kwantitatief belangrijkste goederensoort: de copra. De invoer hiervan n.l. verminderde van 70,8 tot 39,9 mill. kg. Deze vermindering werd echter meer dan gecompenseerd door een aantal — op zich zelf minder belangrijke — vermeerderingen, zooals van mais (resp. 33,1 en 37,8 mill. kg.), ongepelde

rijst (resp. 13,8 en 19,9 mill. kg.), palmpitten (resp. 5,1 en 8,3 mill. kg.), tinerts e.d. (resp. 28,8 en 32,1 mill. kg.), plantaardige oliën (resp. 19,9 en 41,4 mill. kg., waarvan 26,5 mill. kg. palmolie en 12,8 mill. kg. cocosolie), petroleum (resp. nagenoeg nihil en 2,3 mill. kg.), benzine (resp. 5,7 en 8,2 mill. kg.), djati (resp. 5,2 en 7,0 mill. kg.), koffie (resp. 13,6 en 16,6 mill. kg.).

Handel met Nederl.-Indië.

	mill. kg.		mill. gld.	
	1936	1937	1936	1937
Uitvoer	137	220	44	94
Invoer	305	402	79	126
Invoersaldo			35	32
pCt. van den invoer, gedekt door uitvoer			55,7	74,6

Naast al deze toenemingen van ingevoerde hoeveelheden Indische producten dienen echter nog enkele vermeld te worden en wel in de eerste plaats de hoeveelheid van 59,6 mill. kg. ruwe rietsuiker (in 1936 nagenoeg niets) en de geraffineerde suiker, die steeg van 15,9 op 24,5 mill. kg.

Ook de uitvoer naar Nederl.-Indië bleef in 1937, vergeleken bij 1936, toenemen. Melkproducten stegen van 10,5 tot 14,7 mill. kg.; ijzer, staal en werken daarvan van 12,1 tot 25,0 mill. kg., manufacturen van 10,4 tot 21,5 mill. kg. (resp. 14,1 en 36,5 mill. gld.), papier en papierwaren van 8,9 tot 11,7 mill. gld., werktuigen en machinerieën van 6,6 tot 13,1 mill. kg., bewerkte tabak van 1,5 tot 2,5 mill. kg. Voorts nam de export van chemicaliën toe van 2,3 tot 4,5 mill. kg., die van verfwaren e.d. van 1,6 tot 2,4 mill. kg. en die van hout en koolteerpek e.d. van 0,5 tot 3,2 mill. kg.

(Centraal Bureau v. d. Statistiek) **(V. b. 2646 A.)**

10 FEBRUARI 1938

A. **NEDERLAND. — Burgerwachten. - Nieuwe inspecteur. —**

Bij K.B. van 3 December 1937 is met ingang van 1 Februari 1938 de gepensionneerde generaal-majoor-titulair G. J. D. Baudien op zijn verzoek eervol ontheven van de waarneming van de functie van inspecteur der burgerwachten, onder dankbetuiging voor de in die functie bewezen diensten en is met ingang van denzelfden datum belast met de waarneming van de functie van inspecteur der burgerwachten, de reserve-kolonel b.d. der infanterie W. Froger, adjudant van Hare Majesteit de Koningin in buitengewonen dienst. (Alg. Handelsblad)

(Vor. ber. Vrijw. Landstorm 1151 D.)

B. **VEREENIGDE STATEN. — Niagara-waterval. - „Falls View"-brug ingestort. —**

De „Falls View"-brug over de Niagara is op 27 Jan. '38 als gevolg van den ijsgang ingestort.

De arbeiders, die den geheelen dag hadden gewerkt aan de versterking van de brug, hadden enkele minuten voordat de brug instortte, het werk gestaakt, zoodat er geen slachtoffers te betreuren zijn.

(New York Herald Tribune)

(Vor. ber. Bruggen 2552 G.)

C. **SOVJET-RUSLAND. — Molotov's politieke rede in zake Japan en Frankrijk. —**

Molotov heeft op 19 Jan. '38 in het parlement de opmerkingen door verschillende afgevaardigden gemaakt, beantwoord.

Ten aanzien van de verhouding tot Japan merkte Molotov op, dat de Sovjetregeering zich meermalen tegen ontoelaatbaar optreden van Japansche overheidsorganen heeft moeten verzetten. Niemand in Sovjet-Rusland is niet verontwaardigd over het meermalen onbehoorlijk optreden van de Japansch-Mandsjoerijsche autoriteiten. Zoo bijv. ten aanzien van een burgerlijk postvliegtuig, dat onderweg verdwaalde en in Mandsjoekwo landde. Juist een maand geleden — op 19 Dec. — werd de bemanning van dit vliegtuig vastgehouden en werd op de post beslag gelegd. Niettegenstaande tal van protesten onzerzijds worden de bemanning en de post nog steeds vastgehouden. Op 16 Januari hebben wij een officieele nota aan de Japansche regeering gericht, waarin de onmiddellijke vrijlating der bemanning en teruggave van het vliegtuig worden geëischt. Zoo aan dezen eisch geen gevolg zou worden gegeven, zullen represaillemaatregelen worden genomen.

Ten aanzien van de verhouding tot Frankrijk verklaarde Molotov: „In weerwil van onze vriendschap met de Fransche republiek bevinden op het territorium van deze republiek zich broeinesten van terroristen en saboteurs, die openlijk en onder bescherming van de Fransche overheid een vijandelijke actie tegen Rusland voeren. (Prawda) **(V. b. Molotov 2237 D.)**

D. **BELGIE. — Cultureele raden ingesteld. —**

De Belgische koning heeft op 7 Febr. '38 een decreet onderteekend, waarbij aan het ministerie van Openbaar Onderwijs twee cultureele raden, een Vlaamschen een Franschtalige, worden ingesteld.

In verband met het streven der regeering, de ontwikkeling van de nationale cultuur te bevorderen en het geestelijk leven des lands te stimuleeren, heeft de regeering den Koning voorgesteld de overheid te verzekeren van de medewerking van vooraanstaande persoonlijkheden op het gebied van kunsten, wetenschappen en letteren, die in deze cultureele raden zullen worden vereenigd. De cultureele raden zullen de regeering op de hoogte houden van de behoeften van het cultureele leven der beide nationale taalgemeenschappen. (Agence Belga)

E. **NEDERLAND. — Pleidooi van Mr. L. J. A. Trip, den President van de Nederlandsche Bank, voor den Gouden Standaard. —**

In een vergadering van het departement Amsterdam der Nederlandsche Maatschappij voor Nijverheid en Handel heeft op 9 Febr. '38 de president van de Nederlandsche Bank, mr. L. J. A. Trip, een rede gehouden over „eenige gezichtspunten ten aanzien van den monetairen toestand".

De onzekerheid, welke zich vooral op internationaal terrein doet gevoelen, maakt het helaas onmogelijk vaste lijnen te trekken, waarlangs de monetaire ontwikkeling, die vóór alles een internationaal karakter draagt, zich zal bewegen.

Het belangrijkste voordeel, dat het systeem van den gouden standaard medebrengt, is gelegen in de stabiliteit der wisselkoersen. Dit voordeel, deze stabiliteit der wisselkoersen, is het gevolg van de functie, die het goud als ruilmiddel vervult.

Waardemeter. — Uit deze hoofdtaak van te fungeeren als internationaal betalingsmiddel, welke het handhaven van vaste goudprijzen impliceert, vloeit tevens voort, dat het goud als waardemeter arbeidt. Erkend moet worden, dat in dit opzicht de gouden standaard een zwakke zijde vertoont, doch alleen in zooverre de mogelijkheid bestaat, dat de goudproductie in belangrijke mate de behoeften van voortbrenging en verkeer overschrijdt, dan wel er beneden blijft.

De tot dusver verkregen ervaring heeft wel boven twijfel gesteld, dat het agreement, hetwelk voor den gouden standaard in de plaats is getreden, niet kan gezien worden als een instrument, dat den gouden standaard zou kunnen vervangen en de zoozeer noodige rust en orde op monetair terrein zou kunnen herstellen. Maar ook hier geldt: beter iets dan niets, en ontkend kan niet worden, dat tot op zekere hoogte het agreement een nuttigen invloed heeft uitgeoefend. Deze invloed is intusschen uitsluitend te danken aan den band met het goud.

Zulks neemt niet weg, dat, zooals spreker het ziet, aan den huidigen toestand ernstige gevaren verbonden zijn.

Onrust en angst. — Het eerste bestaat hierin, dat de onrust en angst, die zich telkens weer doen gevoelen, niet zullen verdwijnen, zoolang die toestand blijft bestaan. Het geldt hier het probleem van de z.g. „Hot-money". Groote kapitalen, vele milliarden guldens uitmakende, worden in liquiden vorm aangehouden. Zij trekken, op het eerste teeken van gevaar, van land tot land. Wordt een depreciatie gevreesd van de valuta, waarin zij belegd zijn, dan vluchten zij in het goud. Richt zich de vrees op een prijsdaling van het pond, dan wordt dit op de markt gegooid en valuta's of aandeelen gekocht. Voortdurende schokken en moeilijkheden zijn hiervan de gevolgen.

Het tweede gevaar is gelegen in de neiging om, nu de gouden standaard niet meer werkt, den tijd rijp te achten voor experimenten op monetair gebied.

Schommelen der wisselkoersen. — Ook in Nederland staan groote geesten gereed om ons land liever vandaag dan morgen aan de meest drastische experimenten te onderwerpen. Veel behoeft hierover niet gezegd te worden, aangezien vertrouwen mag gekoesterd worden in het gezonde en nuchtere verstand

van overheid en volk, terwijl ook internationaal bij de verantwoordelijke autoriteiten geen bereidheid tot het volgen van dergelijke opgeblazen adviezen kan geconstateerd worden.
Grooter is wellicht het gevaar te achten, dat ook in meer bezadigde kringen eenige sympathie getoond wordt voor het denkbeeld om het doen schommelen van de wisselkoersen tot systeem te verheffen, als instrument voor de overheidspolitiek om de conjunctuur te beïnvloeden. Dit denkbeeld is daarom gevaarlijk, omdat het in het gevlij komt van de velen, die steeds bereid zijn den weg van den minsten weerstand te volgen en hopen, door toepassing van dat denkbeeld, de gevreesde en gehate aanpassing te kunnen vermijden.

De toekomst. — Welke moeten dan de desiderato voor de toekomst zijn?
Hierbij staat voorop het wegnemen van de fundamenteele oorzaken van de bestaande onrust en van het gebrek aan vertrouwen. Vóór alles is hiertoe noodig, dat de overtuiging gevestigd worde, dat de politieke verhoudingen op vreedzame wijze een bevredigende regeling zullen vinden. Daarna zal een duurzame stabiliteit der voornaamste wisselkoersen niet ontbeerd kunnen worden.
Wanneer dan de regeeringen in de individueele landen doen blijken, dat zij geen maatregelen wenschen te treffen, die de rentabiliteit van het eigen bedrijfsleven bedreigen en samenwerken voor een geleidelijke vermindering van de handelsbelemmeringen, dan zullen de grondslagen, waarop kan voortgebouwd worden voor het wereldherstel en voor de algemeene welvaart, gelegd zijn.
Ook Nederland zal goed doen zijn huidige monetaire politiek te handhaven, zoolang internationaal geen stappen op den weg naar grootere stabiliteit gedaan worden. In groote trekken komt die politiek hierop neer, dat, zoolang de groote mogendheden zich niet binden, ook Nederland zich daarvan dient te onthouden, terwijl anderzijds met behulp van het egalisatiefonds een zekere stabiliteit ten opzichte van de valuta's der groote landen wordt nagestreefd.
Af en toe gaan enkele stemmen op, die blijk geven van ongerustheid over de sterke toeneming van den Nederlandschen goudvoorraad, en die zich afvragen of de doeleinden, waarvoor in 1936 het egalisatiefonds werd geschapen, wel voldoende in het oog zijn gehouden.
Het staat volgens spr. vast, dat het egalisatiefonds gewerkt heeft in overeenstemming met de aan het fonds, bij zijne instelling, opgedragen taak, die in de Memorie van Toelichting op het betrokken wetsontwerp met zoovele woorden is omschreven als het voorkomen van ongewenschte schokken als gevolg van speculatieve en andere kapitaalsbewegingen.
Spr. eindigde met het uitspreken van de beste verwachtingen over de toekomst van ons land. (Algem. Handelsblad)

(Vor. ber. Mr. L. J. A. Trip 1827 E.)

11 FEBRUARI 1938

A. NEDERLAND. — Woningbouw in 1937. —
Het Centraal Bureau voor de Statistiek deelt de volgende cijfers mede omtrent den woningbouw in Nederland:

		Met den bouw begonnen	Gereed gekomen woningen	Onbewoonb. verkl., gesl. en aan haar bestemming onttrokken	Netto vermeerdering
Dec.	1937	2.689	2.582	456	2.126
Nov.	„	3.021	2.724	584	2.140
Oct.	„	2.814	2.915	531	2.394
Sept.	„	2.591	2.894	509	2.385
Aug.	„	2.720	3.043	426	2.617
Juli	„	2.498	2.825	409	2.416
Juni	„	2.881	2.768	338	2.430
Mei	„	3.187	2.757	445	2.312
April	„	3.122	2.809	524	2.285
Maart	„	2.938	1.971	553	1.418
Febr.	„	2.887	1.358	350	1.008
Jan.	„	2.102	1.659	200	1.459
Dec.	1936	2.549	1.884	409	1.475

(Centraal Bureau v. d. Statistiek) **(V. b. 2760 A.)**

B. DUITSCHLAND. — Joden mogen hun naam niet veranderen. —
Bij Rijkswet is het recht tot verandering van naam voor geheel Duitschland geregeld. Verzoeken van Joden en „Mischlinge" betreffende verandering van naam worden principieel afgewezen, aangezien daardoor de afkomst bemanteld zou kunnen worden. Verzoeken van personen, die weliswaar eenig Joodsch bloed hebben, maar geen „Mischling" zijn, kunnen worden ingewilligd. Principieele tegemoetkomendheid wordt getoond voor verzoeken van buitenechtelijke kinderen, welke ten doel hebben de buitenechtelijke geboorte niet opvallend te maken. Hetzelfde geldt voor stief- en pleegkinderen. Adellijke namen worden ook op het gebied van naamsverandering gelijkgesteld met burgerlijke. Degenen, die een adellijken naam op deze wijze verwerven, worden daarmede niet in den adelstand verheven. De grootste reserve zal hierbij echter betracht worden. Buitenlandsche of anderszins niet-Duitsche namen worden principieel niet toegestaan. Verduitsching van buitenlandsche namen is, voorzoover het vertalingen betreft, mogelijk. (Berliner Tageblatt)

(Vor. ber. Anti-Semitisme 3098 G.)

C. NEDERLAND. — Statistiek der motorrijtuigen in 1937. —

Soorten van motorrijtuigen	Opbrengst der motor.bel. in duizendtallen guld. 1937
Motorrijwielen	973
Motorrijtuigen op 3 wielen	138
Pers.motorr. op meer dan 3 wielen	8.875
Autobussen	1.476
Vrachtmotorr. op meer dan 3 wielen	10.388
Totaal	21.850

(Centraal Bureau v. d. Statistiek) **(V. b. 2826 B.)**

D. NEDERL. OOST-INDIE. — Aanvullende begrooting voor Defensie. —
Bij aanvullende begrooting zijn verschillende verhoogingen aangevraagd ten behoeve van het departement van Oorlog tot een totaal van ƒ 10.404.000 ten laste van de uitgaven in Nederland en van ƒ 4.740.700 ten laste van de uitgaven in Indië.
Bij aanvullende begrooting van het departement der Marine zijn de uitgaven in Nederland, ten behoeve van de marine, verminderd met ƒ 7.392.000, waartegenover echter staat vermindering van middelen in Nederland met ƒ 8.926.000.
Een en ander houdt verband met de in behandeling zijnde nieuwe regeling der vlootkostenverdeeling.
In de Memorie van Toelichting is het volgende vermeld:
De voorgenomen regeling van de verdeeling der vlootkosten steunt op de volgende hoofdbeginselen. Ten laste der rijksbegrooting komen:
a) de kosten van aanbouw en afschaffing en van eerste uitrusting van schepen en vliegtuigen, met uitzondering van het materieel dat niet tot de oorlogsmarine in Indië behoort;
b) de kosten van moderniseering enz.;
c) de kosten voor aanschaffing van materieel, welke niet vallen onder a. voor aankoop, inrichting en huur van gebouwen en terreinen en bedrijfskosten;
d) de kosten, voortvloeiend uit de Nederlandsche Pensioenwetgeving.
Ten laste van de Indische begrooting komen:
a) de kosten aan aanbouw enz. van dat deel van de zeemacht, dat onder opperbevel van den gouverneur-generaal staat en niet behoort tot de oorlogsmarine in Indië, benevens de kosten voor aankoop enz. van gebouwen, terreinen en bedrijfskosten;
b) uitzending en terugzending van personeel van de zeemacht;
c) de kosten, voortvloeiende uit de Indische Pensioenwetgeving.
(Aneta) **(Vor. ber. 2558 B.; Begrooting 2890 F.)**

E. BULGARIJE. — Nieuwe verkiezingen in Maart. —
De Koning heeft het ukase geteekend, waarbij besloten wordt, dat de eerstvolgende verkiezingen zullen plaats hebben, in de zeven districten, vanaf 6 Maart, gedurende de vier elkaar opvolgende Zondagen. Elken Zondag zullen in twee districten verkiezingen gehouden worden.
Deze verkiezingen beteekenen de laatste stappen naar de normaliseering van het politieke leven van het land, na een extra-parlementair regiem, dat bijna drie jaren geduurd heeft.
Tegelijkertijd is een wijziging van de verleden jaar in October verschenen nieuwe kieswet afgekondigd, volgens welke personen, die op grond van de wet op het verbod van partijen veroordeeld zijn of nog worden vervolgd, eveneens het passieve kiesrecht krijgen. Hierdoor wordt aan de oude partijleiders, met uitzondering van de communisten, de gelegenheid geopend, om als candidaat bij de verkiezingen op te treden.
Rijks- en gemeente-ambtenaren, met inbegrip van de ministers, kunnen zich candidaat stellen.
Voor de mannelijke kiezers geldt de stemplicht; de vrouwen zijn daarin vrij.
Te Sofia leidt men uit een en ander af, dat afgezien is van de oprichting van een Staatspartij, waarvan geruimen tijd sprake is geweest. (Mir, Sofia)

(Vor. ber. Kieswet 2993 B.)

12 FEBRUARI 1938

A. SPANJE. — Burgeroorlog. - Middellandsche Zee. - Waarschuwing aan Franco. —

Engeland heeft op duidelijke wijze aan de regeering van generaal Franco te verstaan gegeven, dat zijn geduld niet onuitputtelijk is. Het den laatsten tijd toenemend aantal aanvallen op Engelsche schepen in de Middellandsche Zee — in de afgeloopen week werd de „Alcira" in de buurt van Barcelona door twee watervliegtuigen tot zinken gebracht — heeft de Britsche regeering aanleiding gegeven door haar agent te Salamanca de nationalistische autoriteiten mede te deelen, dat zij thans den tijd gekomen acht voor eens en voor altijd duidelijk te maken, dat zij niet kan doorgaan met deze aanvallen alleen af te doen met protesten en eischen tot schadevergoeding, maar dat zij zich het recht voorbehoudt voortaan zonder voorafgaande waarschuwing represaille maatregelen te nemen. Van nationalistische zijde ontkent men, dat de aanvallen op Engelsche schepen door de rechtschen zijn verricht, beweert men zelfs, dat de linkschen de schuldigen zijn.

In den strijd om Teruel is het succes in de afgeloopen week aan den kant der nationalisten geweest. Zij zijn er in geslaagd de republikeinsche bedreiging van den weg van Teruel naar Saragasso af te wenden, waarbij zij grooten steun ondervonden van hun luchtmacht.

Voorloopig heeft de regeering van Barcelona het bombardeeren van steden achter het front aan haar vliegers verboden. Aan het front van Granada hebben de regeeringstroepen weer eenige activiteit ontplooid. (Agence Belga)

(Vor. ber. Burgeroorlog 3124 B.)

B. BELGIE. — Kabinet-Janson. - Van Isacker, minister van Economische Zaken, afgetreden. —

De Belgische minister van Economische Zaken, Van Isacker, heeft op 4 Februari 1938 zijn functies van vice-president van den Raad van Beheer van de Kredietbank voor Handel en Nijverheid aanvaard. Hij heeft minister-president Janson zijn ontslag aangeboden als minister van Economische Zaken. Eveneens is hij afgetreden als Kamerlid.

Du Bus de Warnaffe krijgt ad interim de portefeuille van Econ. Zaken. (Het Laatste Nieuws)

(Vor. ber. Kabinet 3039 E.; Van Isacker 2151 A.)

C. DUITSCHLAND. — Geruchten en tegenspraak. —

De Duitsche bladen, geïnspireerd door het Deutsche Nachrichten Bureau, melden:

Een deel der buitenlandsche bladen en ook een aantal buitenlandsche persbureaux hebben in de laatste dagen een groot aantal tendentieuze berichten over Duitschland verspreid. Hiertegenover kan worden geconstateerd, dat alle berichten leugenachtig zijn.

(Vor. ber. Reorganisaties 3126 A.)

D. CHINA. — Conflict met Japan. - Kanton. - De strijd in Noord-China. —

Nog steeds zijn de Japanners niet tot een werkelijken aanval op Zuid-China overgegaan. Wel hebben zij een poging gedaan door omkooping in Kanton vasten voet te krijgen, doch deze is mislukt. Volgelingen van Tsjen-tsji-tang, een vroegeren tegenstander van Tsjang-Kai-sjek, trachtten de provinciale regeering omver te werpen, maar zijn daar niet in geslaagd. Eenige dagen is de staat van beleg in de stad afgekondigd en de Parelrivier geblokkeerd geweest.

Terwijl de Japanners in de provincie Anwhei hun tegenstanders hebben teruggedreven tot over de Hwairivier, zijn de Chineezen aan het Zuidelijk gedeelte van de spoorlijn Poekau—Tientsin tot een nieuw tegenoffensief overgegaan. Op hun beurt hebben de Japanners in Noord-China weer een offensief ingezet, klaarblijkelijk met het doel de Chineezen, die hier het belangrijke kruispunt van den Loenghai-spoorweg en van den Tientsin—Poekau-spoorweg verdedigen, te omsingelen. (Telex-A.N.P.)

(Vor. ber. China-Japan 3124 C.)

E. ROEMENIE. — Kabinet-Goga wordt door den Koning gedwongen af te treden. - Kabinet-Miron Christea gevormd. - Proclamatie van den Koning. - Goga's benoemingen ingetrokken. - Perscommentaren.

Koning Carol heeft den Roemeenschen premier Octavian Goga op 10 Febr. '38 gedwongen, het onslag van het kabinet in te dienen. De reden van dit ontslag is in hoofdzaak gelegen in het feit, dat de drastische maatregelen in zake de financiën, het land binnen 6 weken op den rand van een bankroet heeft gebracht. De anti-semietische maatregelen hebben bovendien het Roemeensche volk en vooral het buitenland zeer ontstemd.

Op 11 Febr. '38 is de nieuwe regeering, die bijna geheel uit oud-minister-presidenten bestaat, definitief als volgt samengesteld:

Minister-president: Miron Christea, patriarch van de Orthodoxe kerk.
Vice-president en Buitenlandsche Zaken ad interim: Tatarescu.
Handel en Nijverheid: Argetoianu.
Binnenlandsche Zaken: Galinescu.
Landbouw en Coöperatie: Ionescu Sisesti.
Arbeid: Nitzescu.
Leger en ad int. Luchtvaart en Marine: Antonescu.
Minister zonder portefeuille zijn Jorga, Angelescu, Vaido Voivod, generaal Vaitoino en Mironescu, allen oud-minister-president.
Generaal Theodorescu, die benoemd is tot onder-staatssecretaris aan het ministerie van Oorlog, neemt ad interim de zaken van Justitie waar. Onder-staatssecretaris van Gezondheid is Continescu, onder-staatssecretaris van Onderwijs Diamandi.

De nieuwe regeering kondigt zich aan als een regeering van nationale concentratie, die het land zal besturen zonder de hulp van het parlement. De activiteit der politieke partijen wordt geschorst, de verkiezingen worden voor onbepaalden tijd uitgesteld.

De regeering bestaat uit leden van de liberale partij en van verschillende rechtsche partijen. Zeven vroegere eerste ministers hebben zitting in het kabinet. Ook drie van de christelijk-nationale ministers van het vorige kabinet maken deel uit van de regeering, n.l. Antonescu, de minister van Defensie, Calinescu, de minister van Nijverheid en Sisesti, de minister van Landbouw.

De proclamatie des Konings. — De Koning heeft de volgende proclamatie uitgevaardigd:

Acht jaar lang heb ik mijn gedachten en bemoeiïngen in dienst gesteld van de taak om het land te regeeren, gesteund op de politieke organisaties. De propaganda welke in den loop der verschillende verkiezingen echter gemaakt is, heeft bij haar streven om zooveel mogelijk stemmen te winnen een eindelooze onrust en storingen in leven en geest van mijn volk te weeg gebracht. Deze psychische onrust was schadelijk en ondermijnde den werkelijk goeden geest van mijn volk. Roemenië moet gered worden en ik ben besloten dit te doen, geleid door slechts een enkele gedachte: de blijvende belangen van het vaderland te dienen en deze te sterken. Ik zal dus een einde maken aan den huidigen gevaarlijken toestand en zonder aarzelen maatregelen nemen voor de verbeteringen, die zoo dringend noodig zijn geworden.

Om hiertoe te geraken heb ik onder voorzitterschap van den patriarch een regeering van verantwoordelijke mannen gevormd, die bezield zijn van de grootste vaderlandsliefde en bevrijd zijn van alle partij-actie, wat hun voldoende respijt zal schenken om uitsluitend voor het welzijn van het vaderland te arbeiden. Deze regeering zal het staatsbestuur aan politieke invloeden onttrekken. Zij zal veranderingen in de grondwet brengen, die beantwoorden aan de nieuwe behoeften en aan de verlangens van de natie. Ik ben besloten dezen nieuwen weg vastberaden te betreden in de overtuiging, dat daarin het heil van het vaderland ligt besloten.

Ik ben hiertoe gebracht door het gevoel van grenzenlooze liefde voor mijn land. Ik ben overtuigd, dat deze eisch des tijds niet alleen geboden is door de zichtbare behoeften, maar ook door de geestelijke gesteldheid van alle goede vaderlanders. In moeilijke tijden zijn heldhaftige maatregelen de eenige, welke Roemenië kunnen sterken en de redding van Roemenië is voor ons het hoogste gebod, een gebod dat wij zonder aarzelen zullen opvolgen.

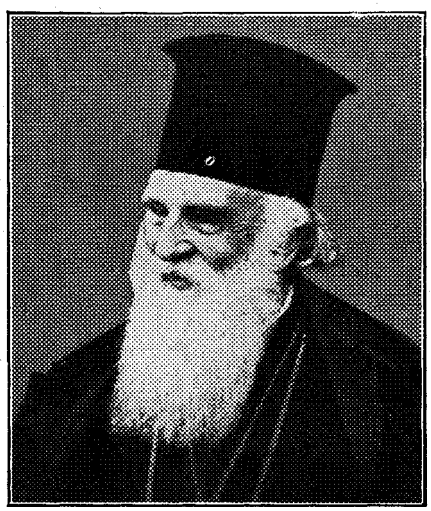
De staat van beleg afgekondigd. — Een der eerste daden van de nieuwe regeering was de uitbreiding van den staat van beleg, die na den moord op Duca voor Boekarest en de meeste groote steden in de provincie was afgekondigd, tot het geheele land. Alle bevoegdheden, die de wet en de reglementen toekennen voor de handhaving van de openbare orde, worden door de militaire autoriteiten uitgeoefend. De commandanten der departementen hebben de functie van prefect gekregen. De censuur op de pers is strenger geworden. De politie blijft overigens onder commando van den minister van Binnenlandsche Zaken.

Alle benoemingen zijn ingetrokken. — Het nieuwe Roemeensche kabinet heeft alle benoemingen en overplaatsingen, die onder het kabinet-Goga geschied waren, ingetrokken.

Voorts zijn alle gemeentelijke bestuurscommissies, die door de vorige regeering ingesteld waren, van haar functies ontheven. Krachtens een decreet van den nieuwen minister van Binnenlandsche Zaken zul-

len in de plattelandsgemeenten volksvergaderingen gehouden worden, bij welke gelegenheid vertegenwoordigers der regeering voor elke gemeente drie te goeder naam en faam bekend staande mannen zullen aanwijzen, die belast zullen worden met de samenstelling van een nieuw gemeentebestuur. In de steden zullen vooraanstaande persoonlijkheden, bij voorkeur reserve-officieren of hoofdambtenaren, met de leiding van het bestuur worden belast.

Levensloop van Miron Christea. — De nieuwe minister-president, patriarch Miron Christea, is 70 jaar. Hij is in Transsylvanië geboren en heeft, toen dit gebied nog onder Oostenrijksche heerschappij stond, actief deelgenomen aan de nationalistische beweging. Reeds eerder vervulde hij een politieke functie; hij is n.l. president van den regentschapsraad geweest, welke het bewind over Roemenië heeft gevoerd van Juli 1927 tot Juli 1930, de periode gedurende welke de minderjarige Michael Koning van Roemenië was. In Juli 1930 keerde koning Carol, die in het buitenland vertoefde, weer in Roemenië terug en werd tot Koning geproclameerd. (Telex-A.N.P.)

Patriarch Miron Christea.

PERSCOMMENTAREN.

ROEMENIE. — Stefani zendt een overzicht van de eerste Roemeensche persstemmen, alle afkomstig van min of meer nationalistische bladen. De **Universul** schrijft, dat zich een ongekend vooruitzicht opent voor de nieuwe regeering. De **Timpul** schrijft, dat zij nimmer aan een overwinning van Goga heeft geloofd, maar dat zijn val geen vermindering beteekent van de nationale gedachte. De **Curentul** zegt, dat drie oorzaken den val van Goga bewerkten, de verkiezingen, de financieele toestand en de internationale toestand. De Curentul schrijft, dat zelfs al heeft het ministerie Goga fouten begaan, het toch zeker is, dat het een nieuwen geest heeft gebracht in het beheer van de openbare zaak, een geest, waarvan niemand zich meer zal kunnen verwijderen. De nieuwe regeering heeft een moeilijker taak, dan men zich in kan denken, maar tegenover deze nationale eendracht zal niemand moeilijkheden scheppen.

JOEGO-SLAVIE. — De **Politika** schrijft, dat het heengaan van Goga en Micescu door de Regeering wordt betreurd.

TSJECHO-SLOWAKIJE. — De **Ceske Slovo** schrijft: „De regeering Goga heeft Roemenië in een onmogelijke positie gebracht".

DUITSCHLAND. — Het **Berliner Tageblatt** meent te weten, dat Engeland en Frankrijk den Koning gedwongen hebben Goga ontslag te geven.

FRANKRIJK. — **Le Petit Parisien** schrijft, dat het kabinet-Goga jammerlijk is ineengestort onder den druk van de verontwaardigde meening.

ENGELAND. — De **Daily Telegraph and Morning Post** bevat een hoofdartikel waarin zij de crisis toeschrijft aan de Russische nota.

ITALIE. — De **Corriere della Sera** beweert, dat de ontreddering aan het Israëlitische element ter beurze te wijten is.

(Vor. ber. Kabinet 3073 C.; Goga 3084 A.; Koning Carol 3091 A.)

13 FEBRUARI 1938

A. **JAPAN. — Nota's van Engeland, de Ver. Staten en Frankrijk in zake de grootte der slagschepen. - Antwoord van Japan. —**

Ondanks de herhaaldelijke officieuze Japansche verklaringen, dat Tokio heelemaal geen plannen heeft slagschepen te bouwen, welke in grootte de limiet van de Londensche conferentie zouden te boven gaan, hebben de regeeringen van Engeland, de Ver. Staten en Frankrijk op 5 Febr. '38 nagenoeg gelijktijdig een nota aan de Japansche regeering doen toekomen, waarin zij mededeelen, dat tenzij vóór 20 Febr. wordt verzekerd, dat Japan niet overgaat tot het bouwen van slagschepen of kruisers boven de maat, zij gedwongen zullen worden de „escalator clause" van het Londensche vlootverdrag toe te passen en over te gaan tot het bouwen van zulke groote schepen als noodig is om met Japan te kunnen concurreeren. Daaraan werd de bereidverklaring toegevoegd de kwestie van tonnage en kaliber te bespreken met de Japansche regeering indien deze zich bereid toonde terstond kennis te geven van de tonnage en het geschutskaliber, ook indien zij bezig is of voornemens is tot den aanbouw van dergelijke bij verdrag verboden vaarutigen over te gaan.

Tokio bleek door deze nota's min of meer verrast, want daaruit sprak duidelijk, dat Londen, Washington en Parijs zeer sterke vermoedens hebben — zoo niet de zekerheid — dat Japan met den aanbouw van grootere oorlogsbodems bezig is en dat ondanks de geheimhouding, welke de Japanners betrachten.

De Japansche minister van Buitenlandsche Zaken, Hirota, heeft aan de gezanten van de Ver. Staten, Groot-Brittannië en Frankrijk in hoofdzaak gelijkluidende nota's overhandigd, in antwoord op de nota's van 5 Februari.

De Japansche regeering spreekt als haar oordeel uit, dat een uitwisseling van inlichtingen omtrent het bouwprogram, zonder dat tevens tot kwantitatieve vermindering der bewapening wordt overgegaan, niet kan bijdragen tot ontwapening. Vandaar dat Japan zich niet in staat acht aan de gedane verzoeken te voldoen. (Le Temps - Times - Domei)

(Vor. ber. Vlootbouw 2919 A.; Jap. aanbouw van slagschepen 2732 A.; Vlootconferentie 2242 B.)

B. **OOSTENRIJK. — Een bezoek van den Oostenrijkschen bondskanselier, dr. von Schuschnigg, aan Adolf Hitler te Berchtesgaden. - Een onofficieele ontmoeting.**

Het Duitsche Nieuwsbureau publiceerde op 12 Febr. 1938 het volgende bericht:

De Oostenrijksche bondskanselier, dr. von Schuschnigg, heeft op 12 Febr. in gezelschap van den Oostenrijkschen staatssecretaris van Buitenlandsche Zaken, dr. Guido Schmidt, en van den Duitschen ambassadeur Von Papen, in tegenwoordigheid van den rijksminister van Buitenlandsche Zaken, Von Ribbentrop, den Führer en Rijkskanselier op zijn uitnoodiging een bezoek gebracht op den Obersalzberg.

Deze onofficieele ontmoeting vond haar oorsprong in den wederzijdschen wensch, over alle kwesties, welke de betrekkingen tusschen het Duitsche Rijk en Oostenrijk betreffen, van gedachten te wisselen.

Schuschnigg is na, met enkele onderbrekingen voor de maaltijden, elf uur lang met Hitler besprekingen te hebben gevoerd, naar Weenen teruggekeerd.

Het bezoek van von Papen aan den Führer in Berkhof op den Obersalzberg gold de voorbereidingen van het bezoek, dat de Oostenrijksche bondskanselier Schuschnigg op 12 Febr. '38 aan den Führer heeft gebracht.

Het entrevue diende om vraagstukken te bespreken, welker regeling van belang is voor de toepassing van de bekende Duitsch-Oostenrijksche overeenkomst van 11 Juli 1936.

Het vriendschapsverdrag van 11 Juli 1936 heeft tot dusver veel oneenigheid gebracht over de consequenties, welke het in de practijk moest hebben en over dingen, welke volgens een van de twee participanten met dit verdrag niet vereenigbaar waren. In hoeverre nu het vriendschapsverdrag na de consolidatie van heden beter zal functionneeren, kan eerst mettertijd blijken.

(Vor. ber. Dr. v. Schuschnigg 2970 E.; Hitler 3126 A.; Verdrag van 11 Juli 1936 2376 C.)

A. Luchtschepen en hun ontwikkeling. —

Duitschland behoort tot de weinige landen, waar de bouw van luchtschepen zich heeft weten te handhaven. De oorzaak daarvan is, dat graaf Ferdinand von Zeppelin van alle ingenieurs en technici, die zich met het construeeren van luchtschepen hebben bezig gehouden, het meeste succes heeft bereikt. Zeppelin is de eerste geweest, die zijn luchtschepen van een met geprepareerd katoen bespannen geraamte voorzag, waarin met waterstof gevulde gaszakken waren bevestigd, welke het luchtschip het noodige stijgvermogen verleenden. Het geraamte werd door Von Zeppelin uit het lichte metaal, aluminium, gebouwd, waartoe hij eigenlijk een metaalmengsel gebruikte, in hoofdzaak uit aluminium bestaande, waaraan o.a. koper was toegevoegd om de broosheid van het aluminium te verminderen en de taaiheid van het mengsel te vergrooten.

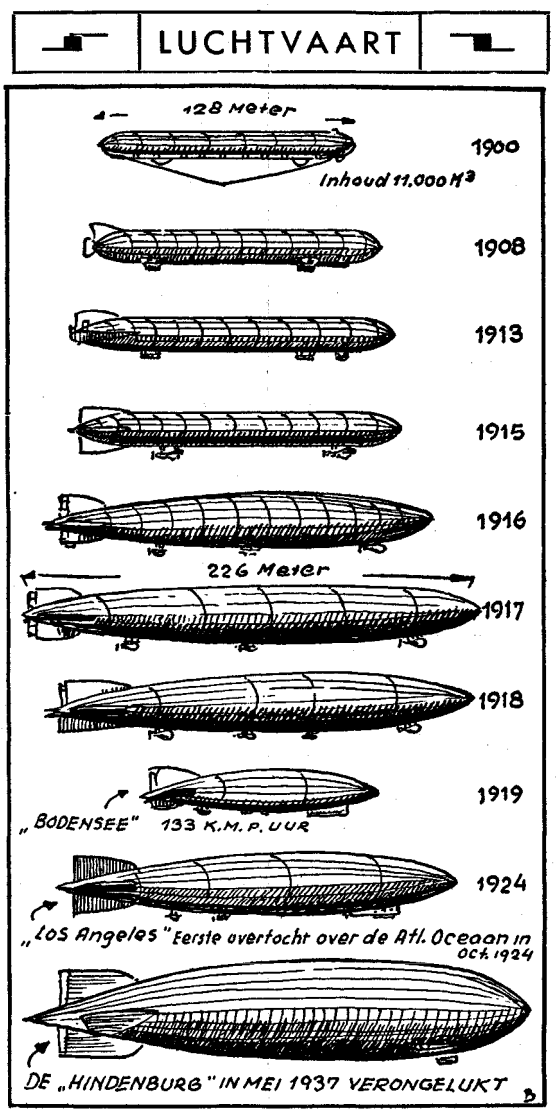
Von Zeppelin, die in 1838 is geboren en in 1917 overleden, was al op leeftijd toen hij met practische proefnemingen begon. Dat was in 1900 en Von Zeppelin was toen 62 jaar. Hij had juist pensioen gekregen als Duitsch cavalerie-generaal en kon zich ten volle aan de verwezenlijking van zijn idealen, welke hem van kindsbeen af hadden vervuld, wijden. Nu heeft Von Zeppelin een groot geluk gehad. Er was, toen hij met zijn proefnemingen begon, in Duitschland een lichte benzinemotor uitgevonden, welke hij juist noodig had om als voortstuwingsmiddel voor het door hem ontworpen luchtschip gebruikt te worden. In Frankrijk had men te voren reeds proefnemingen met bestuurbare luchtschepen ondernomen, maar het resultaat was niet groot, omdat men niet over een behoorlijk voortstuwingsmiddel beschikte om het luchtschip eenige snelheid te geven, vooral bij tegenwind, die op de ruime oppervlakte welke het omhulsel van een luchtschip biedt, groote kracht kan uitoefenen.

De Zeppelin-luchtschepen zijn van den aanvang af uit ronde, metalen ringen samengesteld, welke volgens bepaalde berekeningen zijn opgebouwd en door metalen lengte-balken zijn verbonden. Zoo is van den aanvang af de welbekende starre sigaarvorm ontstaan. Daarin zijn de gaszakken opgehangen, die het voordeel boden, dat wanneer het luchtschip werd beschadigd, er slechts een of twee gaszakken leeg liepen en dus niet het geheele luchtschip als een luchtballon in elkaar zakte. Op 2 Juli 1900 heeft het eerste Zeppelin-luchtschip bij Friedrichshafen aan het Bodenmeer proef gevlogen. Dit was het meer, waar Von Zeppelin in zijn jongensjaren dikwijls had gezeild, want hij was geboortig uit Konstanz. Dit eerste luchtschip had ter verhooging van zijn stabiliteit in de lucht een zwaar gewicht onder aan den romp hangen, welks werking met die van een verstelbare kiel van een zeilboot overeenkomt. Dit gewicht — het is op de teekening (1) zichtbaar — kon eveneens versteld worden met den kabel, waaraan het was opgehangen. Het eerste Zeppelin-luchtschip was 128 meter lang, had een inhoud van 11.000 M³. en had twee benzinemotoren elk van 16 p.k. Wegens geldgebrek moest Von Zeppelin, die een onderneming had gesticht, waarin hijzelf de voornaamste aandeelhouder was, zijn proefnemingen staken. Een paar jaar later werden zij, dank zij de opbrengst van een loterij, voortgezet en een nieuw luchtschip gebouwd, dat bij den eersten proeftocht werd beschadigd. Weer volgde een nieuw luchtschip, waarin verbeteringen werden aangebracht, het derde, dat in 1906 gereed kwam. Dit luchtschip voldeed en de Pruisische regeering gaf geldelijken steun voor den bouw van het vierde luchtschip; bovendien kreeg graaf von Zeppelin 1½ millioen mark schadeloosstelling als tegemoetkoming in de onkosten, die hij gedurende tien jaren had gemaakt. Het vierde luchtschip, de LZ 5 — een der ontwerpen werd niet uitgevoerd, vandaar het verschil in de nummering — is op 4 Augustus 1908 bij Echterdingen verbrand, toen het een tocht van 24 uur, door de Pruisische regeering als voorwaarde gesteld, zou ondernemen. Een nationale inzameling werd daarna gehouden, die zes millioen mark opbracht. Daarmee kon Von Zeppelin, die met zijn eenige dochter, gravin Hella, in een van zijn eerste luchtschepen enkele jaren tevoren had gevaren, om de wereld te toonen, dat hij vertrouwen in zijn schepping had, zijn arbeid voortzetten. In 1913 werd een Duitsche verkeersonderneming opgericht, die met drie luchtschepen het binnenlandsche luchtverkeer in Duitschland ter hand nam.

Gedurende den wereldoorlog zijn de luchtschepen in grooten getale voor militaire doeleinden gebezigd, hetgeen evenwel nimmer de bedoeling van Von Zeppelin, die in 1917 te Charlottenburg is overleden, is geweest. Na den wereldoorlog zijn groote en kleine luchtschepen op de werf te Friedrichshafen gebouwd. Tot de kleine behoorden de in 1919 gebouwde Bodensee en Nordstern, welke een groote snelheid, 133 km. per uur, konden ontwikkelen en volgens het verdrag van Versailles werden uitgeleverd. Tot de groote luchtschepen behoorden de aan Amerika uitgeleverde, nog bestaande Los Angeles, de Graf Zeppelin (LZ 127) en de in Mei 1937 verongelukte Hindenburg (LZ 129). Op stapel staan thans de LZ 130, die het volgende jaar gereed zal zijn en de LZ 131, welker kiel kort geleden is gelegd.

Na den wereldoorlog heeft dr. Eckener, oorspronkelijk tegenstander van de plannen van Von Zeppelin, doch later een van zijn trouwste medewerkers, veel voor den bouw van en het verkeer met Zeppelin-luchtschepen verricht.

De Graf Zeppelin, die in 1929 haar tochten naar Zuid-Amerika is aangevangen, heeft de belangrijkste tochten van alle luchtschepen gedaan. Het luchtschip is de wereld rondgevaren, zoowel boven de tropen als

boven het Noordpool-gebied. De in aanbouw zijnde Zeppelin zal gevuld worden met heliumgas, dat onbrandbaar is in tegenstelling met het gebruikelijke waterstofgas, dat brandbaar is en vermengd met lucht het zoo gevaarlijke knalgas oplevert.
Andere landen, met name Engeland, de Ver. Staten, Frankrijk en Italië hebben zich met luchtscheepsbouw bezig gehouden. Hun pogingen hebben evenwel geen succes opgeleverd. Engeland verloor in 1930 een luchtschip, dat bestemd was voor een dienst tusschen Engeland en Britsch-Indië en liet daarna alle andere plannen varen. De Ver. Staten verloren in de laatste jaren, waarschijnlijk tengevolge van foutieve berekeningen bij de constructie, twee luchtschepen, de Akron en de Macon, en schortte daarna den bouw van luchtschepen op, het luchtverkeer aan landvliegtuigen en vliegbooten overlatende. Frankrijk heeft weinig succes gehad met de na den wereldoorlog uitgeleverde luchtschepen en Italië heeft een luchtschip gebouwd voor pool-onderzoek, hetgeen met een ramp is geëindigd. (Nwe Rott. Crt. - Red. K.H.A.)
(Vor. ber. Luchtschip 3037 B.)

A. EGYPTE. — Nederlandsche tentoonstelling te Caïro. —
Op 5 Febr. '38 is te Caïro, in tegenwoordigheid van tal van autoriteiten, waaronder een vertegenwoordiger van koning Faroek van Egypte, de Nederlandsche tentoonstelling geopend, welke ten doel heeft een indruk te geven van de plaats, welke Nederland op velerlei gebied in de internationale samenleving inneemt, en de zakelijke betrekkingen tusschen Nederland en Egypte te versterken.
De Egyptische minister van Handel en Industrie heeft daarbij een toespraak gehouden, waarna de Nederlandsche minister van Economische Zaken, mr. M. P. L. Steenberghe, door de radio een openingsrede heeft uitgesproken. (Het Vaderland)
(Vor. ber. Tentoonstellingen 2928 B.)

B. NEDERLAND. — Vaccinatieplicht. - Staatscommissie ingesteld. —
Bij Kon. Besluit van 26 Januari 1938 is ingesteld een staatscommissie, aan welke is opgedragen te onderzoeken:

1. of het wenschelijk is de bestaande bepalingen betreffende den vaccinatieplicht, waarvan de werking is opgeschort, hetzij terstond, hetzij geleidelijk, weder in werking te doen treden en zoo deze vraag ontkennend wordt beantwoord
2. of het wenschelijk is deze bepalingen te doen vervallen, zonder dat tot eenige nieuwe regeling van vaccinatie wordt overgegaan, dan wel
3. of het wenschelijk is ten aanzien van de vaccinatie een nieuwe regeling te treffen, en zoo ja, hoe zij behoort te luiden.

Benoemd zijn:
tot lid, tevens voorzitter van deze staatscommissie prof. mr. C. P. M. Romme, minister van Sociale Zaken;
tot leden: prof. mr. P. J. M. Aalberse, minister van staat, lid van den Raad van State, e.a. (De Tijd)
(Vor. ber. Vaccinatiewet 3072 E.)

C. VEREENIGDE STATEN. — Werkloozensteun. - Speciale boodschap van President Roosevelt. —
President Roosevelt heeft op 10 Febr. een speciale boodschap tot het congres gericht, waarin hij verzoekt het bedrag van den werkloozensteun met $ 250.000.000 te verhoogen in verband met de vermeerdering der werkloosheid in den laatsten tijd.
In de boodschap wordt verklaard, dat in de laatste drie maanden ongeveer drie millioen personen hun betrekking bij particuliere ondernemers hebben verloren.
Bovengenoemd bedrag zal voornamelijk besteed worden aan werkloosheidsondersteuning in de industrieele centra, en met name in de steden, waar groote automobielfabrieken gevestigd zijn, aangezien volgens een recente schatting, meer dan 70 procent van de arbeiders in de automobielindustrie geheel of gedeeltelijk zonder werk zijn.
Roosevelt zegt in zijn boodschap ten slotte nog, dat op het oogenblik bijna twee millioen werkloozen door de regeering gesteund worden.
Men schat dat door deze nieuwe uitgaven voor werkloozensteun het begrootingstekort aan het einde van dit jaar gestegen zal zijn tot $ 1.544.000.000 tegen $ 2.811.000.000 in het voorgaande jaar.
(N. Y. Herald Tribune) **(Vor. ber. Roosevelt 3112 C.; Werkloosheid 2656 C.; Steun 2796 A.)**

D. ENGELAND. — Handelsbalans 1937. —
De invoer over het heele jaar 1937 bedroeg £ 1.029.740.236, hetgeen £ 180.324.952 meer is dan in 1936. De uitvoer bedroeg in 1937 £ 521.861.846, of £ 81.092.061 meer dan in 1936.
De heruitvoer bedroeg in 1937 £ 75.203.009, of £ 14.407.278 meer dan in 1936. (Daily Telegraph)
(Vor. ber. In- en Uitvoer 2898 A.)

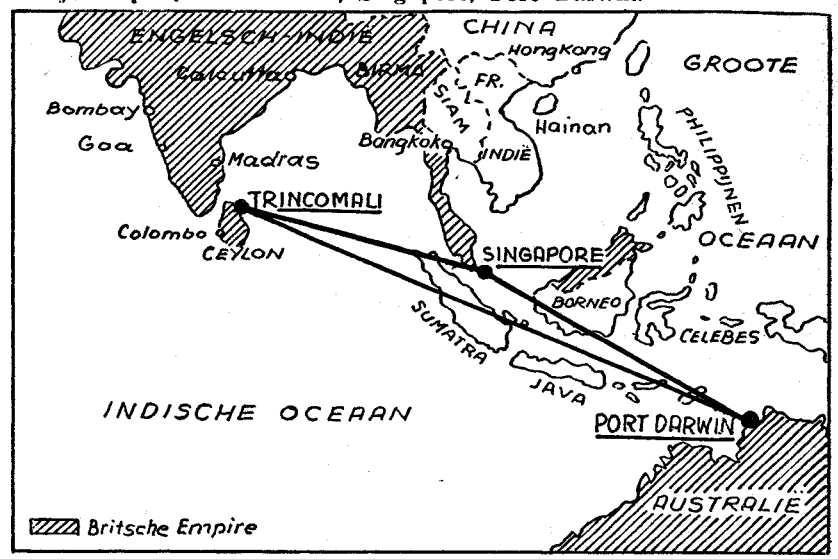
E. GRIEKENLAND. — Verklaringen van Metaxas en Maniadakis. —
De Grieksche minister-president Metaxas heeft een verklaring afgelegd, waarin hij o.m. zeide: „wij zijn niet van zins door wien dan ook de rust van het Grieksche volk te laten verstoren. Wij zijn vastbesloten het aangevatte werk tot een einde te brengen en wij zullen iederen hinderpaal, waar deze zich ook voordoet, opruimen. De koning en het Grieksche volk zijn het met ons eens.
Overigens waren het slechts enkele personen, die probeerden de rust te verstoren en dat alleen bewijst reeds, hoezeer het Grieksche volk het werk der Grieksche regeering steunt.
De minister van openbare veiligheid, Maniadakis, heeft verklaard, dat de politici tegen wie de maatregelen zijn genomen, door pamfletten, welke op illegale wijze waren gedrukt en verspreid, geruchten in omloop hadden gebracht, dat de rust van het Grieksche volk was verstoord. Hoewel deze geruchten niet den minsten weerklank hebben gevonden, heeft de regeering toch moeten ingrijpen, daar zij niet bereid is de rust van Griekenland te laten verstoren. In het geheel zijn 23 personen verbannen, o.m. Kaphandaris, Theoto Mylonas, Polychronos, Melas en Markos. (Proia)
(Vor. ber. Metaxas 3120 C.)

14 FEBRUARI 1938

F. NEDERLAND. — Goudclausuleproces. —
De Hooge Raad heeft arrest gewezen in de procedure van de Vereeniging voor den Effectenhandel tegen de gemeente Rotterdam, waarin voornoemde Vereeniging uitbetaling op goudbasis geëischt heeft van coupons, behoorende tot obligaties, deel uitmakende van de 6% dollarleening 1924 der gemeente Rotterdam met goudclausule.
De Rechtbank heeft de eischeresse in haar vordering niet ontvankelijk verklaard, welk vonnis werd bekrachtigd door het Haagsche Gerechtshof, waarop de Vereeniging voor den Effectenhandel in cassatie is gekomen.
Overeenkomstig de conclusie van den procureur-generaal, mr. Besier, heeft de Hooge Raad het cassatieberoep verworpen. (Nwe. Rott. Courant)
(Vor. ber. Goudclausule 2793 E.; Proces 2630 C.)

G. AUTOMOBILISME. — 17e Rallye de Monte Carlo. - Bakker Schut winnaar. —
Met het bekend maken op 31 Jan. '38 van den officieelen uitslag van den 17den Rallye de Monte Carlo is de overwinning van de Nederlandsche equipe Bakker Schut met Ford definitief vastgesteld.
(L'Auto) **(Vorig bericht 2174 B.)**

A. BEWAPENING. — Engeland versterkt zijn empire. - Trincomali, Singapore, Port Darwin. —
Reeds ruim een jaar wordt door 30.000 man gewerkt aan de verdedigingswerken van Trincomali, in het Noordoosten van Ceylon. Trincomali wordt een der belangrijkste strategische sleutelbases van het Britsche Empire en is een der hoeken van den geweldigen driehoek Trincomali-Singapore-Port Darwin.
(Vor. ber. Bewapening 3102 A.; Singapore 2691 F.)

(Overname zonder bronvermelding verboden)

B. DUITSCHLAND. — Werkloosheid gestegen. —
Het aantal werkloozen in Duitschland is gestegen tot een millioen, maar de autoriteiten maken zich niet ongerust, daar het aantal werkloozen in Januari van het vorige jaar meer dan 1.8 millioen bedroeg. Als reden voor de betrekkelijk groote werkloosheid wordt het slechte weer opgegeven. Gezegd wordt, dat ongeveer de helft van de werkloozen weer aan den arbeid zal kunnen gaan zoodra het beter weer wordt. (Berl. Tageb att)
(Vor. ber. Werkloosheid 2790 A.)

C. NEDERLAND. — Collectieve arbeidsovereenkomst voor het bouwbedrijf aanvaard. —
De Nederl. Aannemersbond en Patroonsbond voor de Bouwbedrijven in Nederland heeft in zijn 19 Jan. te Amsterdam gehouden ledenvergadering de nieuwe collectieve arbeidsovereenkomst voor de bouwbedrijven aanvaard.
De overeenkomst zal ingaan op 1 Maart '38 en bevat in hoofdzaak een loonsverhooging van twee cent per uur, zoowel voor den burgerlijken en utiliteitsbouw als voor den water-, spoor- en wegenbouw.
De vergadering sprak uitdrukkelijk als haar oordeel uit, dat de economische omstandigheden voor het bouwbedrijf zich verzetten tegen elke loonsverhooging, maar dat dit offer door de werkgevers aanvaard is terwille van den bedrijfsvrede.
De arbeidersorganisaties hebben nog geen beslissing genomen. (Alg. Handelsblad)
(V. b. Coll. Arb.overeenk. 2902 A; Bouwbedr. 2564 B.)

D. CHINA. — Conflict met Japan. - Het Allison-incident gesloten. —
Het Amerikaansche ministerie van Buitenlandsche Zaken heeft bekend gemaakt, dat het de Japansche verontschuldigingen voor het incident met haar diplomatieken vertegenwoordiger te Nanking, Allison, heeft aanvaard. (Allison werd door een Japanschen soldaat in het gezicht geslagen.)
(N. Y. Herald Tribune) **(V. b. China-Japan 3133 D.)**

E. FRANKRIJK. — Tegen de Duitsche koloniale eischen. - Manifest van het Koloniaal Instituut. —
Het Fransche Koloniale Instituut heeft een oproep tot „alle levende krachten der natie" gericht, waarin betoogd wordt, dat zoo spoedig mogelijk een campagne door het geheele land gevoerd moet worden om het volk, zoowel als de hoogere standen, er van te overtuigen, dat toegeven aan de koloniale eischen van Duitschland beteekent, Duitschland de gevaarlijkste oorlogsmiddelen verschaffen. De oproep is geteekend door generaal Gouraud, Henry Bérenger en verscheidene andere vooraanstaande personen. In het manifest staat verder te lezen: „Het is niet genoeg bekend, dat de vestiging van Duitschland in de gevraagde gebieden niet de handhaving van den vrede zou vergemakkelijken, doch een bedreiging te meer voor dien vrede zou zijn, doordat men Duitschland militaire bases zou verschaffen."
(Le Temps) **(Vor. ber. Duitsche Koloniën 3031 A.)**

F. FRANKRIJK. — Begrootingstekort: acht milliard.
De rapporteur van de financieele Senaatscommissie, Gardey, heeft in een verslag over de opening en de schrapping van de credieten van 1937 verklaard, dat het tekort van 1937, dat op vier milliard werd geschat, in werkelijkheid acht milliard bedraagt."
De minister van Financiën, Marchandeau, verklaarde, dat het door Gardey aangeduide tekort van acht milliard juist is. (Agence Belga)
(Vor. ber. Begrooting 3088 E.)

G. LETLAND. — Belangrijke wetten aangenomen. —
Het Letlandsche kabinet heeft een reeks belangrijke wetten aangenomen, o.a. een wet op de veiligheid van den staat, een wet op de vereenigingen en een wet op de pers.
De wet op de veiligheid van den staat geeft den minister van Binnenlandsche Zaken grootere volmachten.
Het kabinet heeft besloten den sedert 15 Mei 1934 van kracht zijnden staat van beleg niet meer te vernieuwen.
Volgens de nieuwe wet op de vereenigingen moeten, met slechts enkele uitzonderingen, alle in Letland bestaande vereenigingen en bonden zich opnieuw bij het nieuwe ministerie voor Openbare Aangelegenheden laten inschrijven.
De nieuwe wet op de pers eischt een positieve houding jegens den staat. Verboden wordt opruiing in het binnenland, aanvallen op staatshoofden, regeeringsleden en diplomatieke vertegenwoordigers van bevriende staten, voorts smaad van dagbladen jegens elkander en verspreiding van onjuiste berichten over Letland.
President Ulmanis heeft in plaats van den aftredenden plaatsvervangenden premier Skujeniek den minister van Oorlog, generaal Balodis, aangesteld. (Sevodnia)

15 FEBRUARI 1938

A. NEDERLAND. — Eerste Kamer. - Begrooting van Financiën voor 1938 aangenomen. —
Op 10 Februari 1938 heeft de Eerste Kamer de begrooting van Financiën voor 1938 aangenomen.
(Alg. Handelsblad) **(Vorig bericht 1697 A.; Begrooting 3083 D)**

B. NEDERLAND. — Onze handel met Engeland. —
Ook wanneer men rekening houdt met de omstandigheid, dat de waarde van het geld zich heeft gewijzigd, valt het op, dat de invoer uit Groot-Brittannië ondanks een vrij aanzienlijke gewichtsvermindering een even aanzienlijke waardevermeerdering te aanschouwen geeft. Er moet dus een verschuiving in de samenstelling van den invoer zijn opgetreden en wel in de richting van een relatief verminderden invoer van laagwaardige goederensoorten. Zoo behoeft het dan ook niet te verwonderen, dat een vermindering van den steenkolenimport van 1.137,9 tot 895,8 mill. kg. kan worden vastgesteld.

Handel met Groot-Brittannië.

	mill. kg. 1936	mill. kg. 1937	mill. gld. 1936	mill. gld. 1937
Invoer	1.479	1.285	94	129
Uitvoer	1.289	1.500	165	248
Uitvoersaldo			71	119
pCt. van den invoer, gedekt door uitvoer			175,5	182,2

Tegenover al deze verminderingen staan evenwel ook vermeerderingen. Zoo steeg de invoer van ijzer, staal en werken daarvan van 47,6 tot 74,9 mill. kg.; blik en blikwaren liepen op van 24,9 tot 32,3 mill. kg., n.a.g. mineralen enz. van 44,8 tot 61,0 mill. kg.
Tot de vergrooting van den uitvoer naar Engeland in 1937, in vergelijking met 1936, droegen tal van goederengroepen bij. Als de voornaamste daarvan zijn wel te noemen ijzer en staal met resp. 57,2 en 99,6 mill. kg., n.a.g. mineralen met resp. 85,5 en 106,8 mill. kg. (meest aarde, klei, e.d.), zemelen met resp. 67,7 en 70,7 mill. kg., meel n.a.g. met resp. 90,7 en 106,0 mill. kg., plantaardige oliën met resp. 26,6 en 39,4 mill. kg., geharde traan met resp. 29,9 en 42,3 mill. kg., koolteerproducten met resp. 0,2 en 5,1 mill. kg., baksteen met resp. 28,2 en 39,7 mill. kg., en papier en papierwaren met resp. 210,9 en 256,3 mill. kg. De uitvoer van aardappelen naar Engeland verminderde van 70,7 tot 50,7 mill. kg. en die van melkproducten van 92,4 tot 86,3 mill. kg. Boter daalde van 41,0 tot 39,6 mill. kg.
(Centraal Bureau v. d. Statistiek)
(Vorig bericht 2898 A.)

C. DUITSCHLAND. — Protest van Kardinaal Faulhaber tegen de opheffing van de R. K. Jeugdvereenigingen. —
In alle R. K. kerken te München is een gemeenschappelijk herderlijk schrijven van kardinaal Faulhaber en andere Beiersche bisschoppen voorgelezen, waarin zij protesteeren tegen de opheffing van de R. K. jeugdvereenigingen. (Telex-A.N.P.)
(V. b. Kerkstrijd 3053 B.; Kard. Faulhaber 2857 B.)

D. LUCHTVAART. — Vliegongelukken. - De „U.S.S.R. —W 6" neergestort. —
De Russische luchtvaart heeft op 9 Febr. 1938 een zwaar verlies geleden door het vergaan van haar grootste luchtschip. Bij een proefvlucht kwam de „U.S.S.R. — W. 6" niet ver van Kandalaksja, ten Zuidwesten van Moermansk, in botsing met een bergtop, en stortte vervolgens neer. Dertien leden van de uit negentien koppen bestaande bemanning kwamen om het leven. (Prawda)
(Vor. ber. Vliegongelukken 2978 D.)

E. JOEGO-SLAVIE. — Concordaat geweigerd. —
De Joegoslavische regeering heeft medegedeeld, dat zij het concordaat met het Vaticaan niet meer ter bekrachtiging aan de volksvertegenwoordiging zal voorleggen, maar dat zij anderzijds ten opzichte van de Katholieke Kerk volledig het gelijkheidsbeginsel zal respecteeren, hetwelk de constitutie aan alle wettig erkende godsdiensten van het land garandeert.
(Wreme) **(Vor. ber. 2978 E.)**

F. MAURITS SABBE OVERLEDEN. —
Op 12 Februari is de Vlaamsche letterkundige Maurits Sabbe op 65-jarigen leeftijd te Antwerpen overleden.
Aanvankelijk bij het middelbaar onderwijs werkzaam, werd Sabbe in 1909 benoemd tot conservator aan het museum Plantijn te Antwerpen, welke functie hij tot zijn dood toe heeft bekleed. In 1923 werd hij benoemd tot prof. in de Nederlandsche letterkunde aan de Vrije Universiteit te Brussel. Voorts was hij lid van de Koninklijke Vlaamsche Academie, voorzitter van den cultureelen raad en lid van den raad van beheer van het nationaal instituut voor radio-omroep, alsmede doctor honoris causa aan de universiteit te Utrecht.
Van Sabbe's romans en novellen noemen wij „Aan 't Minnewater" (1898); „Een Mei van Vroomheid" (1903); „De Filosoof van 't Sashuis" (1907); „Vlaamsche wenschen" (1907); „De nood der Bariseele's" (1912); „In 't gedrang" (1915); „'t Pastoorke van Schaerdycke" (1919) en „'t Kwartet der Jacobijnen" (1920).
Sabbe schreef verscheidene tooneelstukken en literaire studies: o.a. „Het leven en de werken van Michiel de Swaen" (1903); „Het proza in de Vlaamsche letterkunde" (1909); „Mozaiek" (1912); „Dierkennis en Diersage bij Vondel" (1917); „Redevoeringen en studies" (1924). Hij publiceerde in 1925 een werk over Peter Benoit en in 1928 een over „De muziek in Vlaanderen". (Het Laatste Nieuws)

G. DUITSCHLAND. — Walther Funk als minister van Economische Zaken geïnstalleerd. —
Bij gelegenheid van de installatie van minister Funk op 7 Februari 1938 op het departement van Economische Zaken heeft minister-president Göring een toespraak gehouden, waarin hij wees op de beteekenis van de taak, welke hem door den Führer op de schouders is gelegd. Deze taak bestaat hierin, zoowel het Pruisische als het rijksministerie van Economische Zaken zoodanig te reorganiseeren, dat deze departementen in elk opzicht in staat zijn het Vierjarenplan tot in zijn uiterste consequenties uit te voeren. (Völkischer Beobachter)
(V. b. Kab. 3038 A.; Goering 2924 B.; Funk 3031 D.)

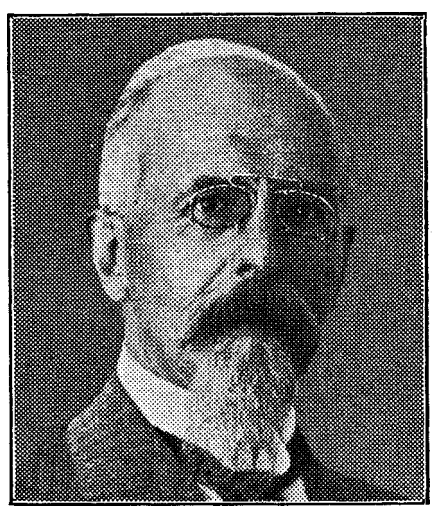
H. RAPPORT VAN ZEELAND. — Geen credieten voor aan agressie schuldige Staten. —
Minister Eden heeft in het Lagerhuis verklaard, dat de credietfaciliteiten, zooals die opgenomen zijn in het rapport van Van Zeeland, niet zouden worden toegekend door de Britsche regeering aan de Staten, welke Genève aangewezen heeft als schuldig aan agressie, ingeval de Volkenbond zich zou uitspreken tegen faciliteiten te hunnen opzichte. (Times)
(Vor. ber. Rapport Van Zeeland 3113 A.)

I. GEESTELIJK LEVEN. — Wat is Vrijzinnig Christendom? —
Dezer dagen heeft ds. B. J. Aris de laatste van zijn vijf lezingen gehouden over het Vrijzinnig Christendom. De Waalsche Kerk was ook thans geheel met belangstellenden gevuld. Spr. gebruikte dezen laatsten avond om te spreken naar aanleiding van de vele vragen, die hem in den loop der weken hadden bereikt.
De meeste vragen hadden betrekking op de pre-destinatie en het gebed, doch alvorens tot die beide onderwerpen over te gaan zeide ds. Aris eerst nog zijn persoonlijke meening over enkele andere vraagstukken. Over de verhouding van het Christendom tot andere godsdiensten zeide hij, dat wij er nooit hoogmoedig tevenover kunnen staan, omdat het Christendom dien hoogmoed niet verdraagt. Over den dood zeide ds. Aris, dat die in God gelooven ook in God sterven. Zij geven zich in dien dood aan God over. Meer kon spr. onmogelijk zeggen over de persoonlijke onsterfelijkheid. De re-incarnatie is een poging, om wat wij niet weten te weten te komen. De theorie berust louter op theorie en spr. gelooft er absoluut niet in. Spr. is voorstander van crematie als een kwestie van eerbied voor het lichaam.
Tot de pre-destinatie komende las spr. voor wat er in de oude Nederlandsche geloofsbelijdenis over de leer van erfzonde en voorbeschikking wordt gezegd. Spr. noemde deze zienswijze goddeloos. Hier wordt te kort gedaan aan alles, wat mij in God bekend geworden is. Het is volkomen liefdeloos. Het is God voorstellen als een God van de wraak. Maar hoe staat het met het afschuwelijk lijden van kleine onschuldige kinderen? Wij weten en begrijpen het niet en het is fout, er een oplossing voor te willen geven. Hier raken wij het mysterie van het leven, waar we nooit uitkomen. Er zit wel iets in de leer der pre-destinatie, dat positieve waarde voor ons geloof van dezen tijd heeft: De hoogheid van God, die we niet kunnen begrijpen en verklaren en waarvoor we slechts kunnen

buigen en bidden. De pre-destinatie leert ons deemoed en doet verbondenheid gevoelen.
Het gebed tenslotte is het meest religieuse vraagstuk hier. Vorm en inhoud zijn van geen overwegend belang. De mensch storte zijn hart waarachtig uit voor God. We veranderen zelf door het gebed en komen dan anders tegenover dezelfde omstandigheden te staan. (N. R. Crt.)
(Vor. ber. Vrijzinnig Christendom 2906 D.)

16 FEBRUARI 1938

A. ANTON TIERIE OVERLEDEN. —
Op 10 Febr. '38 is te Amsterdam, op 67-jarigen leeftijd overleden Anton Tierie, die zoo een belangrijke plaats in het Nederlandsche muziekleven heeft ingenomen. De overledene heeft vooral grooten roem verworven als dirigent van de Koninklijke Oratoriumvereeniging. Hij was ook een uitstekend organist. Anton Hildebrand Tierie werd op 4 April 1870 te Wageningen geboren. De aanvang ging van Amsterdam uit, waar Tierie als leerling van het Conservatoirum de aandacht trok van den grooten organist De Pauw.
Na den cursus te hebben beëindigd, begon Tierie les te geven en werd hij directeur van Kunst en Broederschap, de zangvereeniging, die tal van uitstekende krachten telde, waarmede Tierie op de destijds zoo sterk in zwang zijnde wedstrijden de eene overwinning na de andere behaalde.
Vervolgens werd Tierie directeur van de gemengde zangvereeniging Excelsior te Den Haag, van Toonkunst te Alkmaar en organist aan de Vrije Gemeente te Amsterdam.
In die jaren werd hij tevens leeraar aan de hoofdstedelijke muziekschool van de Maatschappij tot Bevordering der Toonkunst.

Anton Tierie.

Een zeer gewichtig jaar was 1898 in de loopbaan van Tierie: de stichting van de Oratorium-vereeniging, die later het praedicaat Koninklijke zou verkrijgen, had plaats.
Tal van belangrijke kunstenaars werden door Tierie uitgenoodigd om de Koninklijke Oratorium-vereeniging in hun werk te betrekken. Persoonlijkheden als Gabriel Pierné, Georg Henschel, Vincent d'Indy en Felix Weingartner hebben herhaaldelijk met het koor gemusiceerd. Maar die hartelijke buitenlandsche connecties konden Tierie niet van zijn ideaal afhouden: het bevorderen van de Nederlandsche toonkunst. En menig belangrijk werk van prominente Nederlandsche componisten werd door Tierie in première gegeven.
Gedurende de laatste jaren kon men meermalen lezen, dat Anton H. Tierie zich gaandeweg van diverse functies terugtrok. In het begin van dit seizoen werd medegedeeld, dat Anton Tierie den laatsten band, die hem met het Nederlandsche openbare leven verbond, wenschte te verbreken: hij gaf er de voorkeur aan de hem restende jaren in het Overijselsche Rijssen door te bregen. Zich gevend aan de herinneringen, die van zooveel triomfen verhaalden, zich gevend aan de rust, die hem eindelijk werd toegestaan.
(Red. K. H. A.)

B. LUCHTVAART. — Vliegongelukken. — Het grootste Duitsche vliegtuig Ju 90 „Der grosse Dessauer" verongelukt. —
Het nieuwste en grootste Duitsche vliegtuig Ju 90 „Der grosse Dessauer", is tijdens een proefvlucht nabij Dessau van groote hoogte neergestort en verongelukt. Drie leden der bemanning konden zich met hun valscherm redden. De bestuurder werd gedood. Verder is er één gewonde.
De viermotorige Ju 90 kon 40 passagiers vervoeren in vijf ruime cabines en was verder uitgerust met garderobe, toiletten, pantry enz. Het toestel kon een snelheid ontwikkelen van 350 tot 380 K.M. bij een actieradius van 1600 tot 2000 K.M. De spanwijdte bedroeg 35 Meter, de lengte 26 Meter.
(Berl. Tageblatt) **(V. b. Vliegongelukken 3138 D.)**

C. HONGARIJE. — Bezoek van den Hongaarschen rijksbestuurder Horthy aan Polen. —
In een officieel communiqué wordt verklaard, dat het bezoek van den Hongaarschen rijksbestuurder Horthy aan den president der Poolsche republiek een bevestiging vormde van de vertrouwelijke vriendschap, gebaseerd op een duizendjarige traditie, die de beide landen verbindt en die een der kostbare en opbouwende elementen van stabilisatie van het evenwicht en den vrede in dit deel van Europa vormt.
(Az Est) **(Vor. ber. Horthy 2560 D.)**

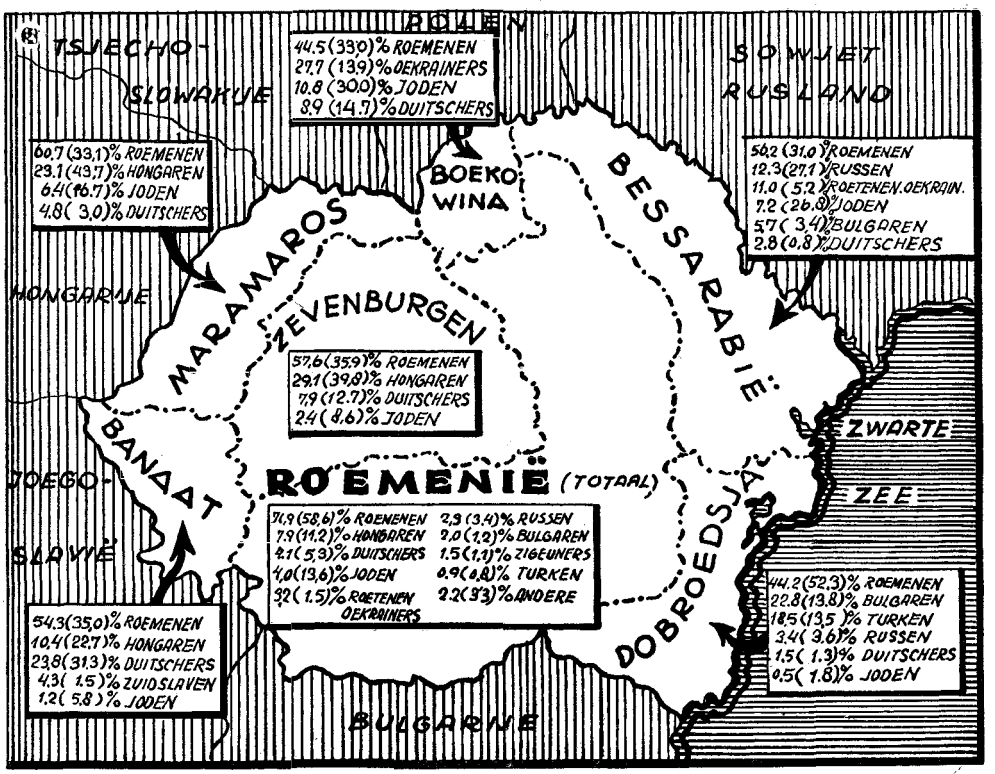
D. VEREENIGDE STATEN. — Tentoonstelling te New York in 1939. — Nederlandsche deelneming. —
De algemeene commissie voor de Nederlandsche deelneming aan de wereldtentoonstelling te New York in 1939 heeft op 7 Febr. '38, onder leiding van haar voorzitter, jhr. mr. A. C. D. de Graeff, die tevens Commissaris-Generaal voor de Nederlandsche deelneming aan deze tentoonstelling is, haar eerste vergadering gehouden in de Rolzaal te 's-Gravenhage. Vice-voorzitter van deze algemeene commissie is jhr. O. C. A. van Lidth de Jeude, oud-minister van Waterstaat en penningmeester is mr. H. L. Woltersom, directeur van de Rotterdamsche Bankvereeniging.
(Nwe. Rott. Crt.) **(Vor. ber. Wereldtentoonstelling San Francisco 3026 A; Parijs 3034 C.)**

E. POLEN. — Legerbegrooting van 800.000.000 Zloty. —
De defensiebegrooting zal voor het jaar 1938/'39 800 millioen zloty bedragen, hetgeen ongeveer een derde van de totale begrooting is, tegen 768 millioen in het vorige begrootingsjaar. De begrootingscommissie heeft het desbetreffende ontwerp heden aangenomen.
Generaal Kasprzycki, de minister van Oorlog, heeft in de commissie op de noodzakelijkheid van verhooging der defensie-uitgaven gewezen, en een beroep gedaan op het land om het leger te steunen in zijn taak, de veiligheid van den staat te waarborgen.
Uit naam der drie millioen Joden in Polen gaf de Joodsche afgevaardigde Sommerstein de verzekering der gehechtheid der Joodsche bevolking aan het leger. Wij zijn, zeide hij, bereid tot alle offers om de sterkte der landsverdediging en het leger op te voeren.
Namens de Oekrainers verklaarde de afgevaardigde Celewicz: Wij wenschen oprecht, het Poolsche leger sterk te zien, wij arbeiden tegen de actie van de Komintern, niet alleen voor het Oekrainsche volk, doch ook in het belang van de verdediging van Polen.
(Polska Agencia Telegraficzna) **(Vor. ber. 2134 B; Begrooting 3044 D.)**

A. ROEMENIE. — Minderheden. —

Verklaring: De tusschen haakjes geplaatste cijfers geven het percentage der stadsbevolking aan.
De cijfers zijn gebaseerd op de volkstelling van 29 December 1930. Roemenië had destijds een totale bevolking van 18.053.000 inwoners, waarvan 3.632.000 stadsbevolking.

(Vor. ber. Minderheden 3084 A.)

(Overname zonder bronvermelding verboden.)

B. VEREENIGDE STATEN. — Geen internationale verplichtingen noch isolatiepolitiek. — Verklaring van minister Cordell Hull. —

In een brief aan den democratischen afgevaardigde Ludlow, die de vraag gesteld had of de nieuwe oorlogsschepen, die de Vereenigde Staten gaan bouwen, uitsluitend noodig waren voor de verdediging of dat zij gebruikt zouden worden voor een actieve samenwerking met eenig ander land, heeft de minister van Buitenlandsche Zaken, Hull, verklaard, dat de buitenlandsche politiek der Vereenigde Staten noch gebaseerd is op een extremistisch internationalisme en internationale overeenkomsten, noch op een tot het uiterste doorgevoerde isolatiepolitiek, die de wereld zou kunnen doen gelooven, dat Amerika bang was.
Hull beschreef de Amerikaansche politiek als een zaak van gezond verstand. De nieuwe oorlogsschepen — aldus Hull — zijn naar mijn meening alle noodig voor de nationale verdediging der Vereenigde Staten en hun bezittingen. Het is de wensch van het volk en de regeering der Vereenigde Staten, dat ons land niet in een oorlog betrokken zal worden. De regeering, die met het volle besef van haar verantwoordelijkheid deze vermeerdering van de vlootsterkte bepleit is er van overtuigd, dat het versterken van de vloot zal bijdragen tot de verwezenlijking van dit doel.
Het is evenwel natuurlijk, dat de Vereenigde Staten parallel te werk gaan met regeeringen met wie zij gemeenschappelijke belangen en gemeenschappelijke doeleinden hebben. De Vereenigde Staten hebben zich echter altijd de volle vrijheid van oordeel, alsmede het recht van een onafhankelijk optreden voorbehouden.
Indien, zoo vervolgde Hull, iedere vredelievende natie zich hardnekkig afzijdig zou houden van andere vredelievende landen, dan zou het onvermijdelijk gevolg zijn, dat andere landen, die de neiging vertoonen, zich niet aan de internationale wetten te storen, hierdoor aangemoedigd zouden worden. De landen, die den vrede wenschen, dienen op bevredigende wijze samen te werken voor de handhaving van den vrede.
(New York Herald Tribune)

(V. b. Cordell Hull 2948 A; Buitenl. Politiek 2859 A.)

C. NEDERLAND. — Arbeid van gehuwde vrouwen. - Protestvergadering te Amsterdam. —

Op 7 Februari '38 werd te Amsterdam vanwege het Comité tot verdediging van de vrijheid van Arbeid voor de vrouw een protestvergadering gehouden, die gericht was tegen minister Romme.
Vele spreeksters voerden het woord, w.o. mej. E. Ribbius Peletier, mevrouw Ch. L. Polak-Rosenberg, mej. dr. Tellegen, mevr. v. Amstel-van Löben Sells, mej. dr. Nicolette Bruining.
Mej. dr. Tellegen sloot de bijeenkomst met erop te wijzen, dat de minister blijkbaar geen vertrouwen meer heeft in de geestelijke en zedelijke krachten van het Nederlandsche volk; en dit motiveert hij niet. Het ontwerp is verdedigd met woorden en variaties op woorden, die men vindt in elk fascistisch handboek. De zaak waar het om gaat, is niet zoo belangrijk voor de vrouwen alleen, maar voor het heele Nederlandsche volk. Zulk een aantasting van persoonlijke vrijheid heeft ons land nog niet gekend. Men moet, zoo zeide zij, de krachten der vrouw niet onderschatten als zij strijden voor een rechtvaardige zaak. Zij willen vechten om er voor te zorgen, dat de eerste stap op den weg van die aantasting niet worde gedaan.
De vergadering betuigde haar instemming met het verzenden van een telegram aan minister Romme, waarin wordt aangedrongen het voorontwerp niet bij de Staten-Generaal aanhangig te maken.
(Alg. Handelsblad) **(Vor. ber. 3088 G.)**

D. NEDERL. OOST-INDIE. — Onze weermacht. —

In het eerste nummer van dit jaar van het Indisch Militair Tijdschrift is een „Terugblik over 1937" verschenen van de hand van luit.-generaal M. Boerstra, Commandant van het Kon. Ned.-Ind. leger.

Wij ontleenen hieraan het volgende:
De belangstelling voor de weermacht is in 1937 nog toegenomen. Een krachtige weermacht is men noodzakelijk gaan achten. De Inheemsche bevolking denkt er evenzoo over — in beginsel — als de Europeesche. Als er eenig verschil is, bepaalt zich dat tot de wijze waarop. Het zal, met de ervaring van Spanje en China voor oogen, thans een ieder wel duidelijk zijn, dat een leger, wil het met kans op succes den strijd opnemen en volhouden, deugdelijk modern uitgerust dient te zijn. Zoo is het dan ook vóór alles noodig, ons bescheiden leger materieel krachtig te versterken. Versterking der luchtstrijdkrachten en vermeerdering der luchtafweermiddelen vallen wel in de eerste plaats te noemen. Doch infanterie-mitrailleurs in grooten getale, pantser-afweergeschut, infanterie-mortieren, vechtwagens, pantserauto's mogen niet ontbreken.
Het is in deze richting, dat met alle macht wordt gearbeid. Het personeel-vraagstuk heeft nog een bijzondere zijde. Personeel veroorzaakt doorloopend hooge kosten, voor bezoldiging enz., en later voor pensioen.
Het ligt dus voor de hand, dat wordt gezocht naar een oplossing, welke het mogelijk maakt, een ruim opgezette oorlogs-

organisatie te „bemannen", zonder nochtans in vredestijd al dit personeel onder de wapenen te hebben. De mogelijkheid hiertoe wordt geboden door een „kort verband"-systeem, waarbij naast handhaving van beroepspersoneel tot de sterkte, die doorloopend noodig wordt geacht, manschappen een oefentijd van zegge 3 jaren doorloopen, om daarna in reserve te treden, met verplichting tot herhalingsoefening. Zulk een systeem stelt ons in staat in tijden, waarin het niet mogelijk is, zeer hooge personeelskosten voor de weermacht te dragen, deze kosten te drukken, zonder nochtans de organisatie aan te tasten.
Met de versteviging van de weerkracht van het leger zijn aanzienlijke sommen gemoeid. Hierbij wordt echter groote zuinigheid betracht.
De luchtvaartafdeeling toont wel zeer zichtbaar vooruitgang.
Aan de grondorganisatie wordt met voortvarendheid gewerkt.
De kustverdedigingswerken werden op verschillende plaatsen verbeterd. Op andere plaatsen werd de bouw van batterijen ter hand genomen. Een deel der mobiele artillerie won door doelmatiger uitrusting aan waarde.
De pantserauto's voor de cavalerie kunnen eerstdaags worden verwacht.
Bij de infanterie is een aanzienlijke uitbreiding van automatische wapens en mortieren aanstaande. Vechtwagens zijn op komst.
De vorming van kader, welke met een en ander hand aan hand moet gaan, eischte op zich zelf weer instructie-personeel. De laatste cursus aan de kaderschool der infanterie te Magelang begon met 1000 leerlingen!
Bij al hetgeen er gaande en nog te verwachten is, kan een uitbreiding van het officierskorps niet uitblijven. Het is echter uiterst bezwaarlijk, in deze behoefte te voorzien op zoo korten termijn, als wel vereischt wordt.

Het artikel besluit aldus:

Moge het geheel de overtuiging schenken, dat aan de versterking van het leger wordt gearbeid met ernst en toewijding, met voortvarendheid en naar een weloverwogen plan.
(Indisch Militair Tijdschrift)
(Vor. ber. Propaganda Comité 2466 D; Leger en Vloot 3094 B.)

17 FEBRUARI 1938

A. BELGIE. — Kabinet-Janson. — Prof. P. Desmet tot minister van Economische Zaken benoemd. —
Op 15 Februari 1938 is als opvolger van mr. Van Isacker, Prof. P. Desmet tot minister van Economische Zaken benoemd. (Het Laatste Nieuws)
(Vor. ber. Kabinet 3133 B.)

B. NEDERLAND. — Minister Goseling's plannen. — Pachtwet. — Echtscheiding. — Werkkampen tegen jeugdcriminaliteit. — Zaakwaarnemers. —
In zijn Memorie van Antwoord aan de eerste Kamer over de begrooting van Justitie deelt de minister, mr. Goseling, o.a. mede:

dat de Pachtwet zeker niet vóór 1 Juni 1938 in werking zal treden;
dat hij binnen bekwamen tijd een voorstel hoopt te doen om aan de gelaakte practijk der verstekprocedures bij echtscheiding een einde te maken;
dat hij ook veel voelt voor een zuiver nationale balie;
dat een grondslag is gevonden om met de werkkampen ter bestrijding van jeugdcriminaliteit een proef te nemen.
dat hij naast de notarissen een gevestigden stand van zaakwaarnemers niet wenschelijk acht.
(De Telegraaf) **(Vor ber. Minister Goseling 3058 D.)**

C. JAPAN. — Bevolkingsaanwas sinds 1815. —

In 1815	25.000.000	inwoners
„ 1910	45.000.000	„
„ 1918	57.000.000	„
„ 1930	64.000.000	„
„ 1935	69.251.000	„
„ 1938	71.260.000	„

Er worden in Japan ieder jaar 2.100.000 kinderen geboren. Het geboortecijfer overtreft het sterftecijfer iederen dag met ± 3000. (Paris Soir)
(Vor. ber. 2537 C.)

D. UTRECHT. — Een nieuw Schouwburg-Plan Dudok aangenomen. —
De gemeenteraad van Utrecht kwam op 6 Jan. '38 bijeen ter behandeling van de voordracht tot den bouw van een nieuwen schouwburg volgens de plannen van architect W. M. Dudok.
Na een bespreking van ruim zeven uur — nadat nog een voorstel van mr. Van Maarseveen, om een anderen architect gelegenheid te geven met een ander plan te komen, was verworpen — werd het voorstel van het college van B. en W. om het plan van architect Dudok te aanvaarden met 30 tegen 9 stemmen aangenomen. (Het Vaderland)
(Vor. ber. 2774 B.)

E. IJZER EN STAAL. — Wereldproductie 1936—1937. —

	Ruw ijzer (in 1000 tons)		Ruw staal (in 1000 tons)	
	1936	1937[1])	1936	1937[1])
Duitschland . . .	15.303	15.900	19.208	19.800
Frankrijk	6.230	7.900	6.708	7.850
Groot-Brittannië .	7.845	8.600	12.209	13.400
België	3.207	3.900	3.175	3.900
Luxemburg . . .	1.987	2.550	1.981	2.550
Tsjecho-Slowakije .	1.140	1.650	1.559	2.300
Polen	584	700	1.141	1.400
Rusland	14.093	14.600	16.083	17.400
Italië	806	750	2.025	2.100
Zweden	625	650	1.003	1.150
Oostenrijk	248	400	418	680
Hongarije	306	350	520	600
Overige landen . .	886	1.050	860	1.270
Europa	53.260	59.000	66.890	74.400
Ver. Staten van Noord-Amerika	31.526	38.500	48.737	52.000
Canada	759	950	1.097	1.450
Japan, Korea en Mandsjoerije . .	2.850	3.300	5.260	6.000
Britsch-Indië . . .	1.550	1.600	900	900
Andere landen . .	1.280	1.250	1.200	1.350
Buiten Europa . .	37.965	45.600	57.194	61.700
Wereldproductie . .	91.225	104.600	124.084	136.100

[1]) Ten deele geschat. (Stahl und Eisen)
(Vor. ber. 1641 C; IJzer en Staal 2551 K.)

F. NEDERLAND. — Eerste Kamer. — Begrooting van Binnenlandsche Zaken. —
Op 4 Februari 1938 werd in de Eerste Kamer de begrooting van Binnenlandsche Zaken zonder hoofdelijke stemming aangenomen. (N. Rott. Ct.)
(Vor. ber. 3030 C; Begrooting 3138 A.)

G. ENGELAND. — Het Britsche Koningspaar naar Parijs. —
Officieel wordt medegedeeld, dat de koning en de koningin van Engeland van 28 Juni tot 1 Juli '38 een officieel bezoek aan den president der Fransche Republiek zullen brengen.
Tijdens zijn bezoek zal de koning het oorlogsgedenkteeken voor de Australische troepen te Villers-Bretonneux onthullen. (Times)
(Vor. ber. Koning George VI 3002 C.)

H. OOSTENRIJK. — Nieuw Kabinet. — Officieel communiqué in zake de besprekingen Hitler-Schuschnigg. —
Omtrent de verhouding tusschen Duitschland en Oostenrijk, zooals die geworden is na de bespreking tusschen Hitler en Schuschnigg, is thans zekerheid verkregen. Reeds op 15 Febr. '38 werd te Berlijn en te Weenen een officieel communiqué gepubliceerd, waaruit bleek, dat de besprekingen tot een concreet accoord geleid hadden.
Dit communiqué luidt als volgt:

„Tijdens het onderhoud, dat dr. v. Schuschnigg op 12 Februari jl. op den Obersalzberg met den Führer en Rijkskanselier heeft gehad, zijn alle vraagstukken betreffende de betrekkingen tusschen Duitschland en Oostenrijk aan een diepgaand onderzoek onderworpen. Het doel van dit onderhoud was, de moeilijkheden, die bij de uitvoering van het op 11 Juli 1936 gesloten accoord ontstaan waren, te vereffenen.
Daarbij is gebleken, dat beide partijen besloten zijn, aan de grondbeginselen van het accoord vast te houden en dit accoord

beschouwen als het uitgangspunt van een bevredigende ontwikkeling van de betrekkingen tusschen beide staten.
In dien zin hebben beide partijen na het onderhoud van 12 Februari besloten, onmiddellijk die maatregelen te nemen, welke waarborgen, dat tusschen beide staten een verstandhouding ontstaat, zoo nauw en vriendschappelijk als aan de geschiedenis en de gemeenschappelijke belangen van het Duitsche volk beantwoordt. Beide staatslieden zijn er van overtuigd, dat de maatregelen, waartoe zij besloten hebben, tevens een daadwerkelijke bijdrage vormen voor de vreedzame ontwikkeling van den toestand in Europa."
Inmiddels hebben de volgende veranderingen in het Oostenrijksche Kabinet-Schuschnigg plaats gehad, hieruit blijkt, dat een Nationaal-Socialistische minister is benoemd:

Kanselier: v. Schuschnigg (onv.)
Vice-kanselier: Hülgerth (onv.)
Binnenlandsche Zaken en Openbare veiligheid: Seyss-Inquart (nationaal)
Buitenlandsche Zaken: Guido Schmidt (onv.)
Justitie: Adamovich (zeer gematigd nationaal)
Onderwijs: Pernter (onv.)
Oorlog: Zehner (onv.)
Handel: Raab (Christen-sociaal)
Financiën: Neymayer (onv.)
Landbouw: Mandorfer (onv.)
Sociale Zaken: Resch (onv.)
Ministers zonder portefeuille: Zernatto, secretaris-generaal van het Vaderlandsche front en staatssecretaris in het vorige kabinet; Glaise-Horstenau en Rott, staatssecretarissen in het vorige ministerie.
Onderstaatssecretarissen:
Arbeid: Adolf Watzek.
Boschbouw: Franco Matschnigg (pro-nationaal-socialistisch)
Nijverheid: kolonel Stepsky Doliva (pro-nationaal-socialistisch)
Veiligheid: Skubl.

Dr. Kurt von Schuschnigg.

In het nieuwe Ootenrijksche kabinet hebben, slechts twee „geprononceerde nationalen" zitting, n.l. Seyss-Inquart en Gleise Horstenau.
De titel van „minister van binnenlandsche zaken en veiligheid", welken Seyss-Inquart heeft gekregen, geeft slechts den toestand van voor de samenstelling van het nieuwe kabinet weer zonder nieuwe bevoegdheid toe te kennen.
Met het oog op het succes van de zoogenaamde „nationale oppositie" is het zeer kenmerkend, dat een plaats in het kabinet wordt ingenomen door den arbeider Watzek, vroeger sociaal-democraat, die staatssecretaris voor de bescherming der arbeiders is geworden. Ook een tweede arbeider heeft zitting in de regeering, de christen-socialist Hans Rott.
Adamovich, de nieuwe minister van Justitie, is een belangrijke figuur in den Raad van State en is voorstander van de politiek van Schuschnigg. Raab, de minister van Handel, een ingenieur, die president van den bond voor handnijverheid is, is uit de vroegere christen-socialistische partij afkomstig en was de meer democratische richting in die partij toegedaan.
Schuschnigg heeft staatssecretaris Skubl bevorderd tot inspecteur-generaal van politie en gendarmerie.
Dr. Seyss-Inquart is geboren in 1892.
Hij heeft rechten gestudeerd en heeft te Weenen het beroep van advocaat uitgeoefend. Door zijn denkbeelden werd hij naar het Groot-Duitsche kamp gedreven en werd hij vice-voorzitter van den Oostenrijksch-Duitschen bond.
Seyss-Inquart heeft groote sympathie voor het nationaal-socialistische Duitschland en is tevens een overtuigd katholiek. Dit laatste schonk hem het vertrouwen van Schuschnigg, die hem geschikt scheen te achten om een verzoening tot stand te brengen en hem lid van den staatsraad maakte. Het schijnt, dat Seyss-Inquart ook groot vertrouwen geniet van Adolf Hitler. Hij heeft verscheidene malen een bezoek gebracht aan Berlijn.

Amnesties. — In den nacht van 16 Februari 1938 heeft het nieuwe kabinet zijn eerste ministerraadszitting gehouden. Besloten werd den Bondspresident voor te stellen, amnestie af te kondigen voor alle vóór 15 Februari gepleegde politieke delicten. Voorgesteld werd kwijtschelding van straf te schenken en loopende processen te staken.
De kwijtschelding van straf is verbonden aan de voorwaarde, dat de betrokkenen zich goed gedragen tot eind Febr. 1941.
De bondsregeering heeft deze door den geest van verzoeningsgezindheid ingegeven maatregel genomen, teneinde alle staatsburgers, die tot dusverre ter zijde hebben gestaan, den weg te banen tot medewerking aan den opbouw van het vaderland en daarmede den vrede des lands in binnenland en naar buiten veilig te stellen.
De politieke amnestie strekt zich tot de zwaarste veroordeelingen uit. Onder meer zullen Rintelen, de terrorist Woitsche, de politiebeambten, die betrokken waren bij den aanval op de bondskanselarij, waarvan Dollfuss het slachtoffer werd, en ingenieur Tavs, die onlangs gearresteerd werd bij de sluiting van het Bruine Huis er van profiteeren. Behalve Rintelen, die ziek is, zullen alle geamnestieerden, die ernstige misdrijven hebben gepleegd, Oostenrijk moeten verlaten. Zij zullen in Duitschland worden toegelaten.
De amnestie geldt ook voor sociaal-democraten. Zij brengt geen recht tot herstel in openbare functies mede.

Een persovereenkomst. — Op grond van een nieuwe persovereenkomst, die tusschen Oostenrijk en Duitschland tot stand gekomen is, verplichten beide landen zich met politiemaatregelen op te treden tegen elk persdelict, dat de strekking heeft de betrekkingen tusschen beide landen te schaden. Bij derde herhaling van een persdelict zou het beroep niet verder uitgeoefend mogen worden. Straffen tot vijftien dagen gevangenis kunnen worden opgelegd.

Indruk in Oostenrijk. — De totale indruk is, dat men ver-gaande concessies aan Duitschland heeft moeten doen, doch dat deze concessies niet zoover gaan als men aanvankelijk meende te moeten veronderstellen.
Bijzonder opmerkelijk vindt men de groote terughoudendheid van Italië in deze zaak.

Von Papen. — Stichting „Deutsch-Oesterreichische Arbeitsgemeinschaft". — Op 16 Febr. '38 reeds werd in bijzijn van de voornaamste nationalistische figuren te Weenen de nieuwe vereeniging gesticht, welke den naam van „Deutsch-Oesterreichische Arbeitsgemeinschaft" draagt, ter gelegenheid waarvan Von Papen een toespraak hield. Hij zeide o.a. dat hij binnenkort na het voltooien van zijn vredestaak, op bevel van den „Führer" Oostenrijk zal verlaten. Het tot stand brengen van de Duitsche eenheid geschiedt thans langs vreedzamen weg. „Ik heb kunnen voorkomen, dat de tragiek van de Duitsche geschiedenis met een nieuw noodlottig hoofdstuk werd vermeerderd. Oostenrijk kan zijn taak als onafhankelijke staat slechts vervullen binnen het kader van de gezamenlijke Duitsche ontwikkeling. Met de nieuwe aera tusschen Duitschland en Oostenrijk wordt de Europeesche vrede gediend. Zoo zeker als de wereld draait om haar as, zoo zeker nadert voor Duitschland een nieuwe lente."

PERSCOMMENTAREN EN INDRUKKEN.

DUITSCHLAND. — Het **„Berliner Tageblatt"** schrijft: De „Führer" heeft weer eens metterdaad bewezen, dat Duitschland steeds vooraan staat, wanneer het er om te doen is, practische maatregelen voor het behoud van den vrede te nemen. Voor de stabilisatie der toestanden in Centraal Europa en in geheel Europa, zullen de afspraken van 12 Februari van fundamenteele beteekenis kunnen worden. De Duitsche politiek volgt daarmede welbewust de lijn van opheffing der aanwezige spanningen, waarmede, sinds de nationaal-socialisten aan het bewind zijn, reeds zoo vaak een gevaarlijke haard van onrust is weggenomen.

TSJECHO-SLOWAKIJE. — Het Duitsch-Oostenrijksche communiqué heeft te Praag verrassing gewekt en de ongerustheid versterkt. Politieke kringen doen opmerken, dat niet alleen het woord onafhankelijkheid niet genoemd is in het communiqué, maar dat de toespeling op de eenheid van belangen van het Duitsche volk niet nalaat verontrustend te zijn. Dezelfde kringen zijn van meening, dat de Duitsche penetratie in Oostenrijk door de recente actie van Hitler ophoudt een vreedzaam karakter te dragen. Men is van oordeel, dat de positie van Schuschnigg nooit zoo critiek was als op dit moment.

ENGELAND. — De Weensche correspondent van de **„Daily Telegraph and Morning Post"** schrijft, dat Oostenrijk aan de eischen van Hitler heeft toegegeven en daarmede feitelijk zijn onafhankelijkheid heeft prijsgegeven.
Ook de andere bladen zijn allerminst optimistisch gestemd.

FRANKRIJK. — De **„Petit Parisien"** schrijft: „Met het mes op de keel heeft Oostenrijk zich moeten onderwerpen. Het democratische en vredelievende Europa heeft een tweeden slag ontvangen, zeker minder hard dan dien van de bezetting van het Rijnland, maar die voor Engeland en Frankrijk en voor alle vrije landen een veelbeteekenende waarschuwing moet zijn."
In de **„Echo de Paris"** schrijft Pertinax: „Wij staan hier tegenover een der groote gebeurtenissen uit de hedendaagsche

geschiedenis, een gebeurtenis, welker gevolgen niet overzien kunnen worden. Hitler, die zeer fel tegenover Schuschnigg is opgetreden, stelde Oostenrijk een ultimatum, te vergelijken met dat aan België in 1914. Zullen Frankrijk en Engeland de vorming van een Mittel-Europa niet verhinderen?"
Volgens de „Figaro" heeft Italië zijn eerste groote diplomatieke nederlaag geleden. Het eerste resultaat, waartoe de politiek van de spil Rome-Berlijn geleid heeft, is een overduidelijke loochening van de Italiaansche actie in Midden-Europa."

ITALIE. — De te Weenen genomen beslissing wordt in Rome beschouwd als een teeken van ontspanning tusschen Oostenrijk en Duitschland. Het officieele standpunt is, dat men alle maatregelen goedkeurt, die in overleg tusschen Duitschland en Oostenrijk worden genomen, zooals men zijn goedkeuring heeft gehecht aan het accoord van 11 Juli en aan de benoeming van het eerste lid der oppositie in een regeeringsfunctie in April '37.

OOSTENRIJK. — De officieuse „Reichspost" schrijft: „Het is thans nog de vraag, of de steeds ongedisciplineerde nationalisten na het accoord tot inkeer zullen komen. In ieder geval beteekent de overeenkomst vrede. Wie dien vrede wil verstoren, zal door beide landen verloochend worden."
Het „Neues Wiener Tageblatt" schrijft: „Wij hopen, dat de nieuwe poging tot het stichten van vrede een beter lot dan de vorige zal hebben. De Oostenrijksche bevolking wenscht eindelijk de offers, die sedert de dagen van Dollfuss gebracht zijn, vergoed te zien door duurzamen vrede."
Het vierde kabinet van Schuschnigg noemt de „Wiener Zeitung" een concentratie van de krachten, die opbouwend werk wenschen te leveren.
De „Neue Freie Presse" doet het belang uitkomen van het feit, dat Schuschnigg aan het hoofd der nieuwe rgeering blijft, omdat zulks den waarborg geeft, dat ook voortaan de oude politiek zal worden geëerbiedigd. Voorts wijst de benoeming van Zernatto er op dat de taak en het werk van het Vaderlandsche Front geen wijzigingen zullen ondergaan.
(Vor ber. 3134 B; Kabinet 2719 E; Amnestie 2391 A; Persovereenkomst met Duitschland 2862 A; Von Papen 3126 A.)

18 FEBRUARI 1938

A. **IERLAND. — Verkiezingen in Noord-Ierland. —**
Blijkens den definitieven uitslag der verleden week in Noord-Ierland gehouden verkiezingen hebben de unionisten 39, de nationalisten (die aansluiting bij den Ierschen Vrijstaat willen) 8, de onafhankelijke unionisten 2, de arbeiderspartij 2 en de onafhankelijken 1 zetel behaald. De unionisten (regeeringspartij) hebben sinds 1922 niet zulk een groote meerderheid in het parlement gehad.
(De groote overwinning van de unionisten beteekent, dat Ulster niet met het overige Ierland vereenigd wil worden). (Irish Times)
(Vor. ber. Verkiezingen 2857 K.)

B. **NEDERLAND. — Erkenning Koning van Italië als Keizer van Abessynië. —**
De regeeringspersdienst meldt, dat weldra uitvoering zal worden gegeven aan het voornemen der regeering, de diplomatieke betrekkingen met Italië te regulariseeren. De geloofsbrieven van Hr. Ms. benoemden gezant (dr. J. B. Hubrecht, te voren als zoodanig te Boekarest werkzaam) zijn gereedgemaakt en de nieuwe titularis zal 25 Februari 1938 naar Rome vertrekken.
(Uit de mededeeling van den regeeringspersdienst blijkt, dat het in de bedoeling ligt, de geloofsbrieven van onzen gezant, dr. Hubrecht, te richten aan Z.M. den koning van Italië, keizer van Ethiopië.)
(Regeeringspersdienst) **(Vor. ber. 3097 D.)**

C. **SOVJET-RUSLAND. — Stalin en de wereldrevolutie. —**
In de „Prawda" wordt een schrijven gepubliceerd van een propagandist en jong-communist uit het district Mantoerowo in het gebied Koersk, Iwanof genaamd, die Stalin verzoekt hem opheldering te geven over het probleem van de overwinning van het socialisme in één enkel land. Het antwoord van Stalin wordt daaronder afgedrukt.
Hierin komt Stalin tot de volgende conclusies:
De kwestie omvat twee verschillende problemen:
1e. Het probleem der overwinning op de binnenlandsche bourgeoisie en van den opbouw van een volledig socialisme; en
2e. het probleem van de volledige beveiliging van Rusland tegen de gevaren der militaire interventie en restauratie.
Het eerste probleem — aldus Stalin — is door ons reeds opgelost, aangezien onze bourgeoisie reeds geliquideerd is. Daar wij echter niet op een eiland leven, maar in een „systeem van staten", waarvan een belangrijk gedeelte vijandig staat tegenover het land van het socialisme en het gevaar van interventie en restauratie doet opkomen, zeggen wij open en eerlijk, dat de overwinning van het socialisme in ons land nog niet definitief is.
Het tweede probleem kan slechts langs den weg van vereeniging van oprechte pogingen van het internationale proletariaat met nog oprechter inspanning van ons geheele Sovjet-volk tot oplossing worden gebracht.
Men moet de internationale verbindingen van de arbeidersklasse der U.S.S.R. met de arbeidersklassen der burgerlijke landen versterken en hechter maken.
Men moet den politieken steun van den kant der arbeidersklasse der burgerlijke landen aan de arbeidersklasse van ons land organiseeren, voor het geval van een oorlogsoverval op ons land, gelijk ook iedere steun van den kant van de arbeidersklasse in ons land aan de arbeidersklasse der burgerlijke landen georganiseerd moet worden.
Men moet ons geheele volk in een toestand van gereedheid voor mobilisatie ten aanzien van het gevaar van den oorlogsoverval houden, opdat geenerlei „toeval" en geen kunstgrepen van onze buitenlandsche vijanden ons kunnen overrompelen. (Prawda)
(Vor. ber. Stalin 2559 G.)

D. **NEDERL. OOST-INDIE. — Defensie-uitvoerrecht aangenomen. — De Volksraad heeft het ontwerp tot bijzondere heffing aangenomen. —**
In de vergadering van den Volksraad van 14 Februari 1938 heeft de regeeringsgemachtigde de sprekers over het Defensie-uitvoerrecht in tweeden termijn beantwoord.
Het ontwerp werd aangenomen met 44 tegen 5 stemmen, n.l. van de leden van de Economische groep, den heer Hildebrand (I. K. P.) en den heer Coolhaas, (Vereeniging van Inheemsche Bestuursambtenaren).
(Aneta) **(Vor. ber. 3089 D.)**

E. **ARGENTINIE. — Kabinet-Ortiz gevormd. —**
Het nieuwe kabinet in Argentinië, met Ortiz als premier, is als volgt samengesteld:
Buitenlandsche Zaken: José Maria Cantilo. Deze was tot voor kort Argentijnsch gezant te Rome en vertegenwoordiger bij den Volkenbond.
Financiën: Pedro Groppo.
Binnenlandsche Zaken: Diagene Taboada.
Justitie en Onderwijs: Jorge Edwardo Coll.
Landbouw: José Padilla.
Publieke Werken: Manuel Alvarado.
Oorlog: Generaal Carlos Marquez.
Posterijen: Barberis.
Marine: Seasso.
President der Centrale Bank: Santa Marina.
(Telex-A.N.P.) **(Vor. ber. President Ortiz 2987 G.)**

F. **FRANKRIJK. — De anti-Nazi-tentoonstelling te Parijs. — Duitsche protesten. —**
Onder het opschrift: „Een schandaal in Parijs" keert zich de „Völkischer Beobachter" scherp tegen het feit, dat de anti-Duitsche tentoonstelling in Parijs, ondanks de officieele Duitsche protesten, tot 18 Maart is verlengd.
Het blad schrijft o.a.: In Parijs wordt een tentoonstelling geduld en zelfs verlengd, welker eenige doel is het nat. socialistische Duitschland te beleedigen en te belasteren, en daarmede de politieke spanning in Europa te vergrooten.
De houding der Fransche regeering is ons onbegrijpelijk. Als in Berlijn een tentoonstelling zou gehouden worden, welke zich uitsluitend zou bezig houden met het Frankrijk en het volksfront, en zijn marxistische en communistische elementen, dan zou de Fransche regeering vermoedelijk aanvoeren, dat in Duitschland zulk een tentoonstelling niet mocht worden geduld, omdat de Duitsche regeering krachtens haar autoritaire macht voldoende mogelijkheden bezit om haar te verbieden.
En hier ligt de kern van de zaak.
De Duitsche openbare meening moet er ten sterkste tegen pro-

testeeren, dat democratische landen op grond van hun democratie, voor zich de vrijheid van laster opeischen, terwijl autoritaire landen de plicht zouden hebben zich behoorlijk te gedragen omdat zij de middelen bezitten hun burgers tot fatsoen te dwingen.
De Fransche partijen en persorganen welke tot dusver systematisch de Duitsch-Fransche betrekkingen hebben pogen te verstoren, moeten tot de orde geroepen worden en wanneer men dat in Parijs niet kan of niet wil, zullen onze organen der openbare meening hierop op dezelfde wijze van repliek dienen. Ook op dit gebied willen wij de absolute rechtsgelijkheid van het Duitsche volk met alle ons ten dienste staande middelen heroveren. (Völkischer Beobachter)

19 FEBRUARI 1938

A. SOVJET-RUSLAND. — Sluiting van consulaten te Leningrad. —
Eenige weken geleden heeft Rusland er bij de regeeringen van verschillende landen op aangedrongen hun consulaten te Leningrad binnen den tijd van twee maanden te sluiten. Het heet, dat Rusland zijn verzoek gedaan heeft, omdat het wederkeerigheid in de consulaire vertegenwoordiging wenscht. Maar, naar men in het buitenland vermoedt, staat het verzoek in verband met de militaire werkzaamheden, die in de Finsche Golf plaats hebben ter versterking van de handels- en oorlogshaven van Leningrad en Kroonstad. Rusland verdenkt buitenlandsche consuls van ongewenschte en ontoelaatbare dwarskijkerij.
De Britsche regeering heeft tot sluiting van haar consulaat reeds besloten.
Vreemdelingen moeten Leningrad verlaten en mogen zich er in de toekomst niet vestigen.
(Agence Belga) **(Vor. ber. Consulaten 3030 B.)**

B. ROEMENIE. — De Russische zaakgelastigde Boetenko bevindt zich te Rome. —
De „Giornale d'Italia" meldt, dat Boetenko, de Sovjet-zaakgelastigde te Boekarest, zich te Rome bevindt. Zijn verdwijning had groot opzien gebaard en de Sovjet-Regeering had bij de Roemeensche regeering om inlichtingen gevraagd in den vorm van een energiek protest. Het blad publiceert een interview met Boetenko waarin deze vertelde, onder welke omstandigheden hij Roemenië had verlaten.
Boetenko had in een brief aan het gezantschap medegedeeld, gedwongen te zijn geweest naar het buitenland te vluchten. (Giornale d'Italia)

C. ITALIE. — Anti-semitisme geloochend. — Officieuze mededeeling.
De (officieuze) „Informazione Diplomatica" meldt het volgende: Eenige perspolemieken van den jongsten tijd hebben in zekere buitenlandsche kringen den indruk kunnen wekken, dat de fascistische regeering bezig zou zijn een aanvang te maken met een anti-semietische politiek. In verantwoordelijke kringen te Rome is men in staat mede te deelen, dat deze indruk volkomen onjuist is, en men acht bovenbedoelde polemieken voornamelijk een gevolg van het feit, dat stroomingen in het wereld-antifascisme geregeld afhankelijk zijn van Joodsche elementen.
In verantwoordelijke kringen te Rome is men van oordeel, dat het Joodsche wereldprobleem slechts op één manier kan worden opgelost: door ergens op de wereld, maar niet in Palestina, een Joodschen staat te stichten, een staat in de volle beteekenis van het woord, die dus langs normalen diplomatieken en consulairen weg alle Joodsche massa's, die in de verschillende landen verstrooid leven, kan vertegenwoordigen en beschermen. Het feit, dat er ook in Italië Joden wonen, brengt niet noodzakelijkerwijs mee, dat er een specifiek-Italiaansch Jodenvraagstuk bestaat. In andere landen telt men de Joden bij millioenen, terwijl in Italië dat thans 44 millioen inwoners heeft, het aantal Joden schommelt tusschen 50 en 60.000. De fascistische regeering heeft er nooit over gedacht, en denkt er ook nu niet over, politieke, economische of maatschappelijke maatregelen te nemen, welke tegen de Joden als Joden gericht zijn, behalve natuurlijk in die gevallen, dat het elementen betreft, die vijandig staan tegenover het regime.
De fascistische regeering is bovendien ten sterkste gekant tegen elke rechtstreeksche of indirecte pressie om Joden tot het afzweren van hun godsdienst of tot kunstmatige assimilatie te brengen. De wet, die het Joodsche gemeenteleven ordent en controleert, werkt goed en blijft ongewijzigd.
De fascistische regeering behoudt zich evenwel het recht voor, toezicht te houden op de activiteit van de Joden, die den laatsten tijd ons land zijn binnengekomen, en er voor te zorgen, dat de rol der Joden in het totale leven der natie niet onevenredig is aan de intrinsieke verdiensten der enkelingen en de getalsterkte van hun gemeenschap. (Informazione Diplomatica)
(Vorig bericht 3130 B.)

20 FEBRUARI 1938

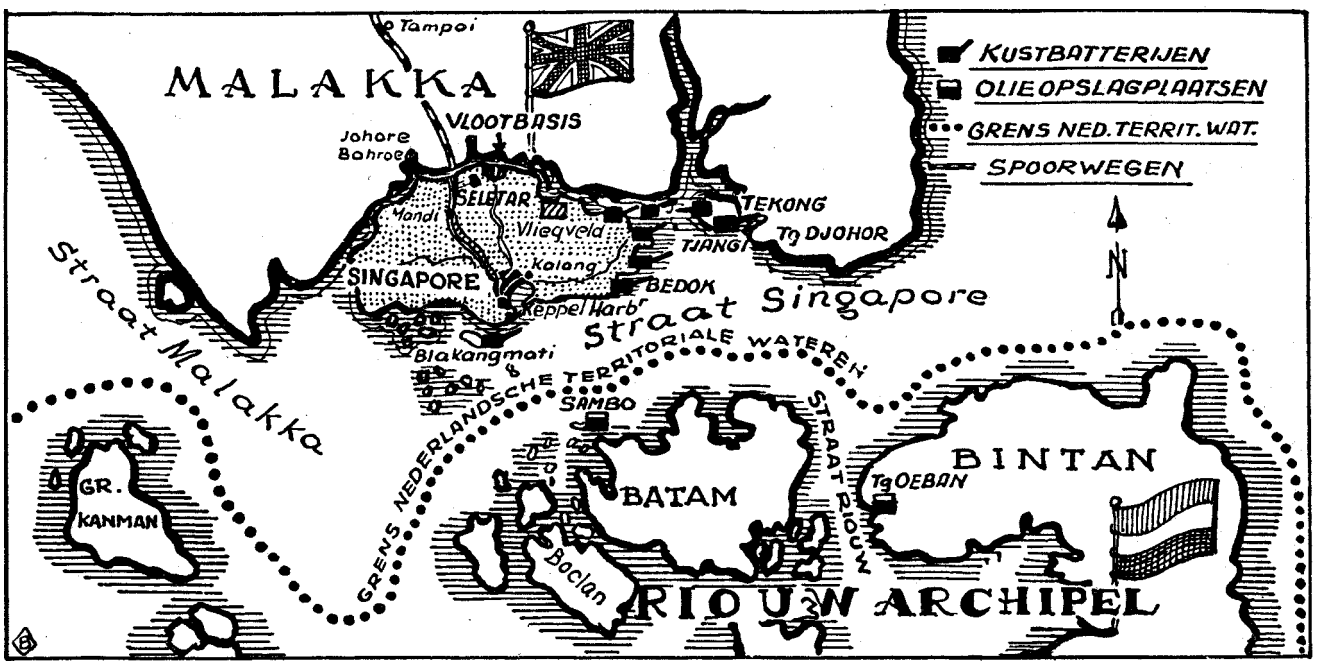
D. DUITSCHLAND. — Rijkskanselier Adolf Hitler's rede. - Perscampagne. - Mandsjoekwo. - Koloniën. - Volkenbond. - Oostenrijk. —
De met zooveel spanning tegemoet geziene rede van Adolf Hitler werd op 20 Febr. '38 in de Kroll-Opera te Berlijn uitgesproken.
De rede kan in twee gedeelten worden gesplitst. Het eerste was gewijd aan een met tal van cijfers gestaafde opsomming van hetgeen in vijf jaren tijds door het Hitler-régime in Duitschland tot stand gebracht werd.
Het tweede gedeelte, waarvoor uiteraard de grootste internationale belangstelling bestond, betrof de verhouding van Duitschland tot het buitenland.

De perscampagne. — Hier keerde de Führer zich allereerst met groote scherpte tegen dat gedeelte der internationale pers, dat zich er op toelegt, door het verspreiden van onjuiste berichten omtrent Duitschland een gespannen verhouding tusschen de mogendheden van Europa teweeg te brengen. Wij zullen dat niet meer lijdelijk dulden riep Hitler uit, doch voortaan met nationaal-socialistische grondigheid antwoorden.
Van belang was hierbij, dat Hitler de gebeurtenissen van den 4den Febr. '38 kenschetste als een versterking van Duitschlands weermacht, noodzakelijk geworden als gevolg van de door deze perscampagne ontstane situatie in Europa. Met nadruk verklaarde Hitler, dat von Blomberg, von Fritsch en de andere afgetreden legerleiders uitsluitend waren heengegaan om plaats te maken voor jongeren, waarbij hij den beiden eerstgenoemden warmen dank bracht voor hun arbeid.

Mandsjoekwo erkend. - Nooit meer Volkenbond. - Koloniën. — Na van de door hem gehekelde persberichten een opsomming gegeven te hebben — Hitler noemde daarbij o.m. het gerucht, dat Japan en Duitschland de afspraak zouden hebben gemaakt, Nederlands koloniën onderling te verdeelen — besprak de Führer de betrekkingen tot de verschillende landen. Hij verklaarde, dat Duitschland zich onder geen beding ooit meer voor een toetreding tot den Volkenbond zou laten vinden. En in dit verband verklaarde hij, dat de rijksregeering besloten heeft, de regeering van Mandsjoekwo te erkennen. Hitler stelde voorts opnieuw den eisch tot teruggaaf der vroegere Duitsche koloniën, waarbij hij intusschen opmerkte, geen aanspraak te maken op die, welke in Oost-Azië liggen.
Duitschland wil samenwerken met alle staten, behalve met Sovjet-Rusland en Hitler wees met nadruk op de pogingen tot bolsjewiseering van andere landen, waarbij hij tevens de hechte vriendschap met Italië en het bondgenootschap zoowel met dat land als met Japan in den strijd tegen de Komintern memoreerde.

Waarschuwende woorden. - Oostenrijk. — Ten slotte besprak Hitler de verhouding tot de Duitschers buiten het rijk. Met Polen, waar eveneens een Duitsche minderheid woont, zijn de betrekkingen vriendschappelijk. Maar aan het adres van Tsjecho-Slowakije — zonder dat land te noemen — zeide de Führer met den grootsten nadruk, dat „Duitschland de belangen van de Duitsche volksgroep zal weten te vertegenwoordigen en zoo noodig te verdedigen". Ten opzichte van Oostenrijk merkte de rijkskanselier o.m. op: de moeilijkheden, die zich bij de tenuitvoerlegging van het verdrag van 11 Juli hebben voorgedaan dwongen er toe een poging te doen, misverstanden en hindernissen voor een definitieve verzoening terzijde te stellen. Want het was duidelijk, dat een op zichzelf ondragelijk geworden toestand op zekeren dag gewild of niet gewild de omstandigheden zou hebben kunnen ontwikkelen voor een zeer ernstige catastrofe. De gedachte en de bedoeling bij de uitnoodiging aan bondskanselier Schuschnigg waren een ontspanning in onze betrekkingen teweeg te brengen door het naar zijn opvatting en wereldbeschouwing nationaal-socialistisch denkend deel van het Oostenrijksche volk binnen het kader der overigens geldende wetten, gelijke rechten te geven, zooals ook andere staatsburgers die hebben. De Führer dankt den Oostenrijkschen bondskanselier, dat hij er naar streefde tezamen met hem een weg te vinden, die „evenzeer in het belang der beide landen als in het belang van het geheele Duitsche volk ligt, van dat geheele Duitsche volk, welks zonen wij allen zijn, geheel om het even waar in ons vaderland onze wieg staat. Ik geloof, dat wij daarmede ook een bijdrage hebben geleverd tot den Europeeschen vrede". (Telex-A.N.P.)
(Vor. ber. Hitler 3141 H.; Rijksdagrede 2651 A.)

A. SINGAPORE. — De nieuwe vlootbasis geopend. —

(Overname zonder bronvermelding verboden)

Op 14 Februari 1938 is de nieuwe Britsche vlootbasis in het Verre Oosten te Singapore geopend. Tot groote voldoening van Amerika, doch Japan ontstemmend, omdat men het te Tokio gevoelt als tegen Japan gericht. Terwijl n.l. tot de 12.000 gasten, die men tot bijwoning der plechtigheid uitgenoodigd had, ook 4000 Indiërs uit de Straits Settlements behoorden, was de eenige Japanner, wien men toegestaan had de plechtigheid bij te wonen, de Japansche consul-generaal Okamoto, die om redenen van diplomatieke hoffelijkheid uitgenoodigd werd. Niet één Japansch journalist was uitgenoodigd.

De nieuwe vlootbasis van Singapore beteekent: groote efficiency voor de Britsche vloten, die Oostelijk van Aden opereeren en over eenigen tijd: veiligheid voor alle vloten van Engeland en Engeland's vrienden, die Oostelijk van Ceylon en ten Noorden van Australië hun werkingssfeer hebben liggen. Alles wat kapot gaat, lek slaat of reparatie behoeft, gaat niet meer naar het verre Europeesche moederland terug, doch kan te Port Darwin en Trincomali binnenvallen en nu vooral te Singapore.
Bij de feesten, welke Singapore niet kon nalaten te vieren, o.a. ter eere van zijn mooie nieuwe reuzendroogdok en zijn prachtige afweermiddelen, waren drie Amerikaansche oorlogsschepen aanwezig. Andere buren waren met minder opvallende vertegenwoordigingen verschenen.

De Amerikaansche admiraal heeft een toespraak gehouden, waarin hij o.m. zei:

„Wij Amerikanen zijn hier slechts als gasten en toeschouwers. Men moet er geen bijzondere waarde aan hechten, dat wij met oorlogsschepen op het feest zijn verschenen. Men moet dat alleen als een Amerikaansche correctheid beschouwen: wij komen zooals onze strategische gastheer ons het liefst ziet."

Lord Grey verklaarde indertijd in het Hoogerhuis, dat de eenige rechtvaardiging voor de basis te Singapore de mogelijkheid van een oorlog tegen Japan was, en zoo is het dan ook inderdaad. Nu is Engeland echter langen tijd Japan's bondgenoot geweest en het heeft lang geduurd voordat men inzag, dat Japan's expansie onvermijdelijk tot gevolg moest hebben, dat Britsche belangen in Azië werden geschaad. Toen dan ook in 1924 de Arbeiderspartij aan het bewind kwam, werden direct de werkzaamheden te Singapore uit bezuiniging gestaakt. Groote verontwaardiging bij de Dominions was hiervan het begrijpelijke gevolg.
Nauwelijks was de Arbeidersregeering gevallen (in 1925) of het werk te Singapore werd hervat. In 1928 ontstond opnieuw vertraging: het Kellogg-pact bracht zijn belofte van wereldvrede. In Juni 1930 overwoog Ramsay MacDonald om de uitrusting van Singapore opnieuw stop te zetten als bewijs van goeden wil om tot beperking der maritieme bewapening te komen. Doch geen der schoone beloften werd vervuld, instede van te ontwapenen is de wereld zich na 1932 gaan herbewapenen in een tempo als nog nimmer is vertoond. Van vertraging of stopzetting van de gereedmaking van Singapore is sedert dien dan ook geen sprake meer geweest.
En ook zal dan eindelijk de vlootbasis (waaraan voor ruim 100 millioen gulden is verwerkt; met de reparatiewerkplaatsen, barakken, enz. enz. mede voor ± ƒ 250 millioen) zijn voltooid. De op diepte gebrachte zee-arm benoorden het eiland Singapore kan een veilige ligplaats bieden aan tal van schepen, de eilandjes voor den ingang zijn zwaar versterkt met kanonnen van 34 cm. en op Tg Tjangi is geschut van 45 cm. geplaatst. Deze kanonnen, die 18 m. lang zijn en 150 ton zwaar, werden in 1928 naar Singapore vervoerd. Mijnversperringen kunnen den toegang tot de vlootbasis te Seletar, waar ook de dokken, reparatiewerkplaatsen, arsenalen en barakken liggen, afsluiten. Voorts werden er hellingen voor watervliegtuigen en een groot vliegkamp aangelegd. Een zwak punt is echter, dat er nog niet voldoende ondergrondsche olievoorraden zijn.
In Nederland kan men niet over het gereedkomen van de vlootbasis van Singapore spreken, zonder te herinneren aan een zóó geweldige nationale prestatie, als de overbrenging van het groote dok van Singapore, dat linieschepen van 50.000 ton kan bevatten. Het waren Nederlandsche kapiteins op Nederlandsche sleepbooten, die het ontzaglijk gevaarte van de Tyne naar Singapore hebben gebracht: een moeilijke sleepreis, waaraan in totaal acht booten te pas zijn gekomen en die drie maanden heeft geduurd. De officieele naam van het dok te Singapore is Dok IX; het ligt gemeerd bij Seletar.

(Times - Alg. Handelsblad - Red. K. H. A.)

(Vorig bericht Singapore 3137 A.)

B. LETTEREN. — Boeken die door de pers gunstig besproken zijn. - Onze wekelijksche opgave. —

Amerikaansch: Upton Sinclair — „Flivver King". (Pasadena) **(Vorig bericht 3112 D.)**

Duitsch: Wilhelm Dorn — „Der Kampf mit dem Schatten". (Fünf Novellen) (Grote Verlag, Berlin) **(Vorig bericht 3125 C.)**

Engelsch: Emily Brontë — „Gondal Poems". (Unpublished verses) (Basil Blackwell, Oxford) **(Vorig bericht 3125 C.)**

Finsch (in het Nederlandsch): F. E. Sillanpää — „De weg van een man", vert. door S. v. Praag (J. M. Meulenhoff, Amsterdam 1937) **(V. b. 2431 D.)**

Fransch: Jean Vaudal — „Le Tableau Noir", Roman. (Edit. de la Nouv. Revue Française 1937) **(3125 C.)**

Nederlandsch: Henri 't Sas — „Jacob Janson's liefde". (Uitg. Pax, 's-Gravenhage) **(Vor. ber. 3125 C.)**

Russisch: Iwan Makarof — „Misja Koerbatof". (Roman Staatsuitgeverij Moskou) **(Vor. ber. 3103 D.)**

C. LITAUEN. — Twintigste verjaardag van de onafhankelijkheid. - Amnesties w.o. Prof. Woldemaras.

Onder degenen, die geprofiteerd hebben van de ter gelegenheid van den twintigsten verjaardag der onafhankelijkheid van Litauen afgekondigde amnestie behooren ook de nationaal-socialistische leiders Neumann en van Derropp uit het Memelgebied en oud-minister-president Prof. Woldemaras.
(Bango, Kaunas) **(Vor. ber. Woldemaras 1355 C.)**

21 FEBRUARI 1938

A. ENGELAND. — Kabinet-Neville Chamberlain. - Anthony Eden afgetreden. - Lord Halifax voorloopig met Buitenlandsche Zaken belast. —

De geruchten over ernstige meeningsverschillen in het Britsche kabinet zijn op 20 Februari 1938 bewaarheid. De meerderheid van de ministers kon zich niet meer vereenigen met de opvattingen van den minister van Buitenlandsche Zaken, Eden. Daar premier Neville Chamberlain aan de zijde van die meerderheid stond, meende Eden te moeten heengaan. Lord Cranborne, de onder-staatssecretaris van Buitenlandsche Zaken, heeft zijn voorbeeld gevolgd. Het geschil liep vooral over de Engelsch-Italiaansche betrekkingen, waarin naar Edens oordeel de Engelsche toegeeflijkheid te ver gaat.

Thans is Lord Halifax voorloopig met de behandeling van Buitenlandsche Zaken belast. Men neemt echter aan, dat voortaan, wie ook definitief Edens opvolger zal worden, Chamberlain zelf de feitelijke leiding van de buitenlandsche politiek in handen zal nemen.

Te Berlijn verheelt men zijn blijdschap niet over het aftreden van Eden. Rome is wat terughoudender, doch geeft toch ook te kennen, dat men er Eden liever ziet gaan dan komen.

In Frankrijk vergelijkt men Edens aftreden met dat van Delcassé in 1905 en verwacht men, dat de Engelsche regeering eerlang noodgedwongen tot Edens politiek zal terugkeeren.

Ook in de Vereenigde Staten heeft Edens heengaan een slechte pers.

Men verwacht nu verdere stappen in zake de Engelsch-Italiaansche toenadering. Op verzoek van Chamberlain heeft Grandi op 21 Februari 1938 een bespreking gevoerd met den premier, Lord Halifax en Sir Alexander Cadogan, die onlangs Sir Robert Vansittart is opgevolgd als permanent onder-staatssecretaris van Buitenlandsche Zaken.

Edens verklaring. — Eden heeft op 21 Februari zijn verklaring in het Lagerhuis afgelegd. Hij deelde mede, dat volgens hem de omstandigheden niet geschikt zijn om besprekingen met Italië te openen. Italië heeft voortdurend internationale afspraken geschonden en wel veel goeds beloofd, maar niets van deze beloften gehouden. Eerst moet Italië door een aanzienlijke terugtrekking van vrijwilligers uit Spanje laten zien, dat de goede wil bestaat, die voor een succes der besprekingen noodzakelijk is. Besprekingen thans zouden den indruk wekken, dat Engeland onder pressie handelt. Engeland moet thans juist een ferme houding aannemen. Ook over de te volgen gedragslijn in Oost-Azië was hij het met den premier niet eens.

Lord Cranborne sloot zich bij Eden's woorden aan.

Premier Neville Chamberlain's verklaring. — Premier Neville Chamberlain verklaarde in het Lagerhuis, dat de vrede in Europa afhankelijk is van de houding van vier groote mogendheden: Duitschland, Italië, Frankrijk en Engeland. Als wij die vier landen tot vriendschappelijke besprekingen en tot bijlegging van hun geschillen brengen, dan hebben wij den vrede van Europa voor een generatie gered.

De Britsche premier noemde de besprekingen tusschen Engeland en Italië, die weldra te Rome zullen beginnen, een belangrijken stap naar de verwezenlijking van dit doel. De regeling der Spaansche kwestie zal een hoofdbestanddeel van het te Rome te bereiken accoord moeten zijn en voor elke Britsch-Italiaansche overeenkomst zal de toestemming van den Volkenbond moeten worden verkregen.

Chamberlain zeide voorts, dat de Italiaansche ambassadeur Grandi hem had medegedeeld, dat Italië de Britsche formule over het terugtrekken van de vrijwilligers uit Spanje aanvaardt. (Times)

(V. b. Anth. Eden 3066 E.; Nev. Chamberlain 3066 E.; Cranborne 3072 G.; Halifax 3030 F.; Kabinet 2801 C.)

B. DUITSCHLAND. — Rijkskanselier Adolf Hitler's rede. - Commentaren. —

ENGELAND. — De **Times** vindt, dat de zinsneden in de rede, handelende over de Duitsche Oostgrens, den indruk maken als zou Engeland zich niets aantrekken van wat er in Centraal Europa gebeurt. In sommige andere landen schijnt de publieke opinie eenzelfde overtuiging te hebben gekregen.

Er is nooit eenige aanleiding geweest voor de veronderstelling, dat Engeland in Centraal Europa zou intervenieeren. Dat beteekent echter niet, aldus de „Times", dat Engeland, dat nooit geïsoleerd kan worden van Europa, niet ten nauwste betrokken is bij het lot van Oostenrijk. Engeland is gewaarschuwd door de methodes waardoor de overeenkomst van Berchtesgaden tot stand schijnt te zijn gebracht. Indien Duitschland deze methodes wil gaan toepassen op elk gebied waarop het onvervulde ambities heeft, kan dat alleen maar uitloopen op een catastrophaal conflict, waar Engeland zich niet buiten zal kunnen houden. De neiging om deze methodes toe te passen, kan versterken in gelijke mate als het succes, dat er mee wordt behaald.

FRANKRIJK. — De **Petit Parisien** schrijft, dat Hitler's rede zonder verrassing in Fransche kringen is aangehoord. Een politiek van staal is meer dan ooit geboden.

Volgens de **Epoque** moet Frankrijk in nauw contact met zijn bondgenooten blijven.

Volgens de **Oeuvre** zijn de hoofdsteden over het algeheel van meening, dat Hitlers rede dreigender was dan gewoonlijk. Deze rede beteekent: Voortzetting van den Spaanschen oorlog, versterking van de actie in Oostenrijk, bedreiging van Tsjecho-Slowakije, versterkt samengaan met Italië en Japan, en bovenal: Bevestiging van de eindoverwinning van het nationaal-socialisme.

De **Populaire** schrijft, dat Hitlers rede een bedreiging voor den vrede en voor Europa is. De democratieën moeten zich vereenigen om te voorkomen, dat de beschaving onder gaat.

De **Humanité** schrijft, dat Hitler den oorlog verklaard heeft aan 90% van de menschheid.

ITALIE. — Het **Giornale d'Italia** is van oordeel, dat de inhoud en de toon van de rede van Hitler aan Europa een duidelijken indruk geven van de macht, waartoe het nationaal-socialistische Duitschland is gestegen. Over deze macht kan het Italiaansche volk zich volgens het blad slechts verheugen.

OOSTENRIJK. — Over Hitlers rede zelf zeggen politieke kringen te Weenen het volgende. De verklaringen over Oostenrijk waren in toon en hartelijkheid zeer zeker waardevol, maar hielden niet de verwachte categorische vaststelling van Oostenrijk's onafhankelijkheid en de Duitsche niet-inmenging in. Dit stelt teleur en wekt verdere combinaties op, vooral daar Hitler meermalen van „Duitsch-Oostenrijk" sprak, welke uitdrukking hier bij de wet verboden is en ook van de „Duitsche menschen" aan de andere zijde der grenzen, waar tegenover men hier sinds Dollfuss bewust „den Oostenrijkschen mensch" stelde, anderzijds wijst men er op, dat Hitler met twee concrete opmerkingen met het Oostenrijksche standpunt overeenstemde en wel dat de overeenkomst van Juli de basis van de nieuwe verzoening blijft (in deze overeenkomst is de onafhankelijkheid en de niet-inmenging expressis verbis neergelegd), en in de tweede plaats toen hij zei, dat de nu vrije activiteit der nationaal-socialisten zich voortaan binnen het kader van de in Oostenrijk geldende wetten zou afspelen.

Overigens wijst men er op, dat Hitler meer als partijman heeft gesproken. Hij heeft rekenschap moeten afleggen, waarbij hij zich tegen vele aanvallen moest weren.

TSJECHO-SLOWAKIJE. — Omtrent de indrukken, die de redevoering van Hitler te Praag gewekt heeft, wordt verklaard, dat de redevoering het gevoel van onbehaaglijkheid, dat gewekt was door de gebeurtenissen in Oostenrijk niet verdreven heeft. In de eerste plaats is teleurstelling gewekt doordat Hitler geen formeele verklaring heeft afgelegd over de Oostenrijksche onafhankelijkheid. Vervolgens wijdt men te Praag vooral aandacht aan een passage waarin Hitler het recht opeischt tot verdediging van de vrijheden der buiten Duitschland wonende Duitschers. Het is duidelijk, dat sommige toespelingen van Hitler het wetsontwerp op het oog hebben, dat de Henlein-partij betreffende de autonomie der Sudeten-Duitschers bij de kamer heeft ingediend. Men merkt op, dat Hitler voor de eerste maal over de Sudeten-Duitschers gesproken heeft gelijk over de Oostenrijkers en in een vorm, die nieuw is voor Tsjecho-Slowakije.

Intusschen beschouwt men den toestand als ernstig.

CHINA. — **Ta Koeng Pau,** de belangrijkste Chineesche krant, verklaart, dat Hitler de illusie heeft vernietigd, die China zes maanden lang ten aanzien van de houding van Berlijn heeft gehad en dat China zich daarom definitief zal aansluiten bij het anti-fascistische front.

In Chineesche kringen te Berlijn heeft de redevoering een zeer slechten indruk gemaakt. Na de erkenning van Mandsjoekwo door Duitschland verwacht men, dat het rijk binnenkort zijn militaire raadgevers bij de Chineesche centrale regeering zal terugroepen.

Ook is gezegd, dat China geen aankoopen meer zal doen in Duitschland.

JAPAN. — De redevoering van Hitler heeft in Japansche kringen te Berlijn een zeer goeden indruk gemaakt. Na de erkenning van Mandsjoekwo door Duitschland verwacht men in Japansche kringen de tot stand koming van Duitsch-Japansche economische overeenkomsten voor de exploitatie van Noord-China, dat onder contrôle van Japan is gekomen. Voorts denkt men thans, dat de weg open is voor een nog nauwer samenwerking tusschen de drie landen, die het anti-kominternpact hebben onderteekend: Japan, Italië en Duitschland.

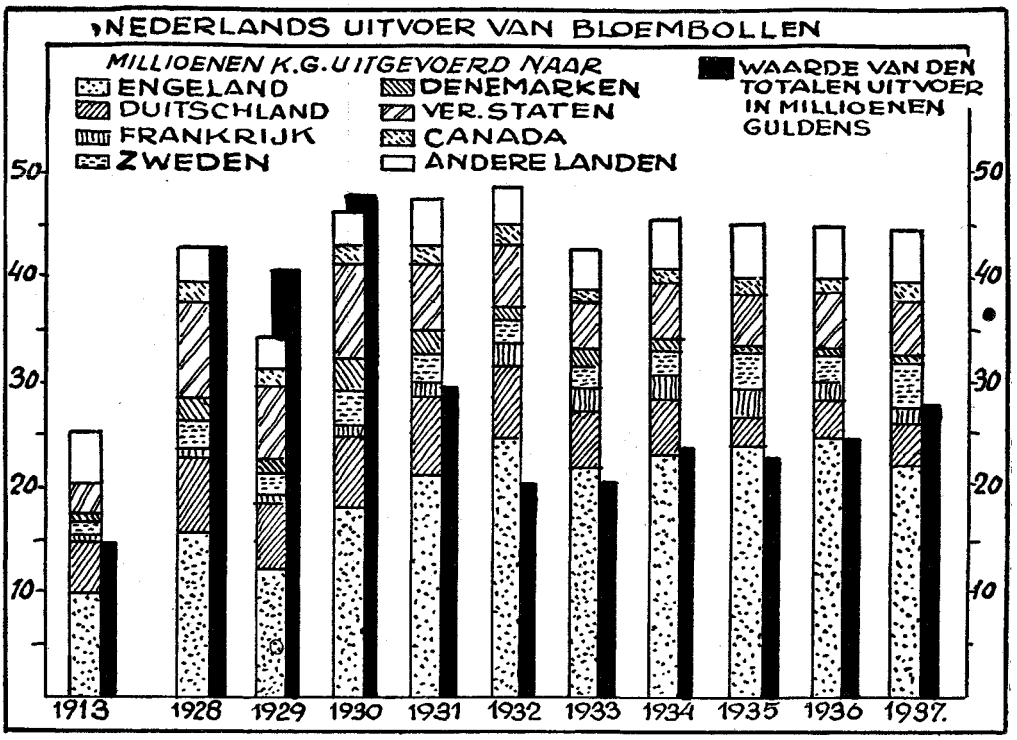
(Vorig bericht 3144 D.)

A. Inaugureele rede van Prof. Mr. A. N. Molenaar over „Naleving van Arbeidsconventies". —
Op 11 Febr. '38 heeft prof. mr. A. N. Molenaar, vanwege de stichting „Labor" benoemd tot bijzonder hoogleeraar in de sociale wetgeving in Nederland aan de universiteit te Leiden, zijn ambt aanvaard met een rede, over: „Naleving van Arbeidsconventies". Wij ontleenen hieraan o.a. het volgende:
Vóór alles belangrijk, aldus spreker na een inleiding, is de vraag, of wat tot stand komt ook door de leden van den Volkenbond als recht wordt aanvaard, en of het aanvaarde recht ook wordt nageleefd. Spr. ging achtereenvolgens na wat er in beide opzichten aan de efficiency van het werk van Genève ontbreekt. Stel: de ratificatie van een conventie in een bepaald land heeft plaats gehad en de inhoud van de nationale wetgeving stemt volkomen met den inhoud van de conventie overeen. Dan rijst allereerst de vraag op welke wijze gecontroleerd kan worden of de betrokken Staat geen overtredingen van de bepalingen der conventie toelaat. En zoo dit het geval mocht zijn, staan wij voor de niet minder gewichtige vraag of en zoo ja hoe de betrokken Staat kan worden verplicht om zijn internationale verplichtingen ook in de werkelijkheid na te komen. Prof. Molenaar wees er in de eerste plaats op, dat elk lid van de Internationale Arbeidsorganisatie jaarlijks aan het Internationale Arbeidsbureau een rapport moet indienen omtrent de maatregelen, die het genomen heeft om de conventies, waartoe het is toegetreden, uit te voeren (artikel 408). Daarnaast bestaan twee mogelijkheden om het Internationaal Arbeidsbureau te saisisseeren van klachten over de niet-naleving door een der leden van eenige conventie, waartoe dat lid is toegetreden. Beide vormen van klachten — een reclame en een formeele klacht — worden onderzocht. Een klacht kan leiden tot instelling van een enquêtecommissie (art. 411—413); deze brengt een rapport uit, waarin zij eventueel de maatregelen aanbeveelt, welke genomen moeten worden om de klagende regeering voldoening te schenken. Daarbij kan zij b.v. de economische sancties aangeven, welke de andere regeeringen tegen den Staat, die in overtreding is, kunnen toepassen (artikel 414). De gansche procedure is vrij uitvoerig geregeld en vormt een goed sluitend geheel... althans op papier. Maar in de practijk beteekent dit samenstel van bepalingen naar zijn oordeel niet heel veel. Te meer niet omdat de procedure van de artikelen 409 v. zeer tijdroovend is en dat er buitengewone lankmoedigheid bij wordt betoond.
Bij het bevorderen van de naleving van conventies moet misschien het zwaartepunt wel bij het oefenen van moreelen invloed gelegd worden. Daarbij zijn de rapporten, die krachtens artikel 408 jaarlijks bij het Intern. Arbeidsbureau moeten worden ingediend en die de Arbeidsconferentie tot opmerkingen aanleiding geven, van groote beteekenis. Spr. stelde daarna in het licht hoe een dubbel onderzoek van de jaarrapporten aan de definitieve behandeling door de Conferentie zelf vooraf gaat en welk een gunstigen invloed het heeft openlijk tekortkomingen van staten te signaleeren. Daarna kwam spr. tot een anderen vorm van toezicht op het al of niet naleven van conventies, n.l. de contrôle in den eigenlijken zin des woords, het geregelde toezicht ter plaatse op de feitelijke naleving van de conventies en de wetten en regelingen ter uitvoering daarvan. Als vanzelf denkt men hier aan de vraag, of er wellicht een internationale contrôle uit het centrale punt, het Internationale Arbeidsbureau, bestaat. Zulks is niet het geval; een inernationale arbeidsinspectie bestaat niet en spr. zal er ook niet voor pleiten. Internationale contrôle op de naleving van conventies, van Genève uit, ware een te delicate aangelegenheid.
Het eerst noodige is, dat een arbeidsinspectie wordt ingesteld in alle landen, die haar niet hebben. Van den aanvang af hebben de scheppers van de Internationale Arbeidsorganisatie de groote beteekenis van een goede arbeidsinspectie voor een doeltreffende uitvoering van de sociale wetgeving ingezien. Spr. ging na, wat internationaal aan de organisatie der arbeidsinspecties wordt gedaan.
Professor Molenaar stond nog stil bij de vraag wat Genève nog kan doen op het gebied van de beveiliging en de hygiëne, terwijl hij aantoonde, dat ook op het gebied van sociale verzekering door voorlichting de goede naleving van conventies kan worden bevorderd. Met enkele voorbeelden verduidelijkte hij zijn meening. Daarom heeft spr. zich bezig gehouden met de verplichtingen van de staten na het oogenblik, dat de arbeidsconferentie het ontwerp van een conventie met de door het Vredesverdrag voorgeschreven gekwalificeerde meerderheid van twee-derde der stemmende gedelegeerden heeft aangenomen.
Krachtens het XIIIe deel van het Vredesverdrag, moet een staat een conventie die is aangenomen, voor leggen „aan de autoriteit of autoriteiten in zijn land tot wier bevoegdheid de aangelegenheid behoort, teneinde het ontwerp-verdrag om te zetten in een wet of maatregelen te nemen van anderen aard".
Spr. toonde aan hoe deze zinsneden tot veel verschil van gevoelen aanleiding hebben gegeven.
Spr. concludeerde, dat de Engelsche practijk, die door dr. Macnamara is ingeluid, en de Nederlandsche gewoonte om eenvoudig aan de Staten-Generaal mede te deelen, dat de regeering in een bepaald geval geen goedkeuringswetsontwerp zal indienen, met den geest van artikel 405 in overeenstemming is. Zoowel in Engeland als in Nederland kent het parlement dan het regeeringsstandpunt, en spr. zou zich zeer wel kunnen voorstellen, dat bijv. de Tweede Kamer te onzent door het aannemen van een motie, der regeering kenbaar zou maken, dat zij het regeeringsinzicht niet deelt, c.q. ook haar beleid in dezen niet goedkeurt.
Ten slotte betoogde spr., dat het Internationaal Arbeidsbureau nu bijna twintig jaar bestaat, en dat de tijd gekomen is om den verkregen socialen vooruitgang te consolideeren. Naar reëele ratificaties moet worden gestreefd, de tijd is voorbij om een zoo groot mogelijk aantal „ratificaties de façade" binnen te halen. Herziening en verscherping van artikel 405 van het Vredesverdrag moet dus voorop gaan; voorts moet naar een vereenvoudiging van de interpretatie-procedure worden gestreefd, waarbij echter zorg worde gedragen, dat de uitspraak zich door de grootst mogelijke objectiviteit blijft kenmerken. Is aldus de grondslag voor de toepassing der arbeidsconventies verstevigd, dan kan met kracht een doeltreffende contrôle op de naleving worden ter hand genomen. Goed ingerichte arbeidsinspecties in de onderscheidene landen, openbare rapporten over haar bevindingen, uitwisseling van ervaring en documentatie van het Internationaal Arbeidsbureau zullen afwijkingen van het internationale arbeidsrecht steeds zeldzamer doen voorkomen. In de 42ste zitting van den Raad van Beheer van het Internationaal Arbeidsbureau, in 1928, heeft de Britsche Regeeringsgedelegeerde Wolfe het zoo treffend gezegd: „Vóór alles is noodig, dat de geratificeerde conventies scrupuleus en uniform worden toegepast. Dat is de hoeksteen van heel het gebouw van de Internationale Arbeidsorganisatie."
(Red. K. H. A.)
(Vor. ber. Ambtsaanv. in het Onderwijs 3079 C.)

SOCIALE WETGEVING

B. Internationaal Arbeidsbureau. — Stichting van een Permanent Landbouw-comité. —
Op 7 Febr. '38 heeft te Genève de eerste bijeenkomst plaats gehad van het nieuwe Permanente Landbouwcomité, dat ten doel heeft de problemen van den arbeid in den landbouw te bestudeeren. Dit comité is samengesteld uit vertegenwoordigers van 22 landen.
(Journal de Genève)
(Vor. ber. Int. Arbeidsbureau 3059 B.)

A. NEDERLAND. — Bloembollen. - Uitvoer. —

De Continentale Handelsbank wijdt haar laatste Market Letter aan de bloembollenteelt in ons land. In het bijzonder is belangrijk, wat daarin wordt gezegd over den uitvoer en de positie op de wereldmarkt van de Nederlandsche bloembollen.

De Engelsche markt is verreweg de voornaamste, wat al dateert van de jaren vóór den wereldoorlog. Ongeveer de helft van den geheelen uitvoer gaat naar Groot-Brittannië, welk land dezen invoer geen andere belemmeringen in den weg legt dan een invoerrecht van 10%. Voorts is de productie van bollen in Engeland geen belangrijke concurrent.

Na Engeland zijn de Vereenigde Staten de voornaamste afnemers. Weliswaar is gedurende de laatste twaalf jaren de afzet naar dit land verminderd, waarschijnlijk tengevolge van het, eenige maanden geleden verzwakte, invoerverbod van narcissebollen, dat in 1926 werd ingesteld. In het Nederlandsch-Amerikaansche handelsverdrag van 1935 werd het Amerikaansche invoerrecht voor tulpebollen met 50% verlaagd. Sedert 1933 neemt de invoer naar Amerika weer toe. Zooals uit bovenstaande grafiek blijkt, is verder vooral de uitvoer naar Duitschland en Denemarken gedaald.

Op de wereldmarkt bezit Nederland, wat tulpen en hyacinthen betreft, vrijwel een monopoliepositie. Wel kweeken de Ver. Staten en Engeland bloembollen, maar dit zijn veelal narcissen. Nederlands vooraanstaande plaats is ten deele te danken — dit geldt vooral voor hyacinthen — aan den bodem. Daarnaast zijn er echter nog enkele belangrijke factoren, t.w. het feit, dat de bloembollenkweekerij veel handwerk vereischt, waardoor landen met hooge loonen, zooals de Ver. Staten, in het nadeel zijn. Bovendien beschikken de Nederlandsche kweekers over een eeuwenlange ervaring.

Tenslotte laten wij hier nog een staatje van den Nederlandschen uitvoer volgen, waaruit duidelijk blijkt, hoezeer deze tak van bedrijf de ongunst der tijden heeft ondergaan.

	In millioenen k.g.	In millioenen glds.	Prijs in gld. per k.g.
1928	42.6	42.7	1.0
1929	34.2	40.3	1.18
1930	45.5	46.4	1.02
1931	45.9	29.1	0.63
1932	47.4	19.1	0.40
1933	42.4	19.3	0.45
1934	44.7	22.2	0.50
1935	44.1	21.6	0.49
1936	43.7	23.1	0.53
1937	43.1	28.0	0.65

(Continentale Handelsbank)

(Vor. ber. Bloembollen 3109 F.; Uitvoer 2146 F.)

B. ARGENTINIE. — In- en Uitvoer in 1937. — Handel met Nederland. —

De waarde van den buitenlandschen handel van Argentinië in het afgeloopen jaar bedroeg met uitzondering van goud en zilver, $ m/n 3.865.979.000 (v. j. $ 2.770.194.000).

De invoer vermeerderde met 39.5%, de uitvoer met 39.6%; de cijfers zijn als volgt (in duizenden pesos): Invoer 1.557.684 (v. j. 1.116.711). Uitvoer 2.308.295 (v. j. 1.653.483). Uitvoersaldo 750.611 (v. j. 536.772). Het groote actief saldo van het afgeloopen jaar moet worden toegeschreven aan den zeer aanzienlijken uitvoer in de eerste maanden van 1937

Onder de naar Argentinië leverende landen neemt Nederland de tiende plaats in met een invoer van 48.538.020 pesos in 1937, hetgeen in vergelijking met 1936 een stijging beteekent met ruim 15 mill. pesos. Wat de uit Argentinië importeerende landen betreft, is Nederland door België van de derde naar de vierde plaats gedrongen.

Er zijn in Argentinië teekenen, die er op wijzen, dat de industrieele bedrijvigheid afnemende is. Met name geldt zulks voor de textielindustrie, welke de voornaamste nijverheid van Argentinië is. De prijzen werden aanzienlijk verlaagd; desniettegenstaande schijnen de voorraden nog zeer groot te zijn.

(La Prensa - Alg. Handelsblad) **(Vor. ber. In- en Uitvoer 1918 F.; Handelsbetr. m. Nederl. 2381 G.)**

22 FEBRUARI 1938

C. FRANKRIJK. — Bijna geen bevolkingstoename in 1937. —

Volgens de juist gepubliceerde cijfers is de bevolking van Frankrijk in de eerste negen maanden van het afgeloopen jaar met slechts elf personen toegenomen. In deze periode werden 13.000 kinderen minder geboren dan in het daaraan voorafgaande jaar en ook het aantal huwelijken was 4.000 minder.

Op het oogenblik wordt de achteruitgang der geboorten druk in den Senaat besproken, daar men den toestand als zeer ernstig beschouwt.

(L'Intransigeant) **(V. b. Bevolking 2953 D.)**

A. **NEDERLAND. — Levensverzekeringstarieven per 1 April verhoogd. —**
De levensverzekeringmaatschappijen die alle met ingang van 1 Januari '38 haar lijfrentetarieven belangrijk hebben verhoogd, zullen thans met ingang van 1 April '38 alle overige tarieven met een gelijk bedrag verhoogen, in verband met de daling van den rentevoet. De nieuwe tarieven zullen berekend zijn op de rentebasis van 3%. (Telegraaf)
(Vor. ber. Levensverzekering 2787 A.)

B. **NEDERLAND. — Bronbeek's 75-jarig bestaan. —**
Op 19 Februari werd het 75-jarig bestaan van Bronbeek officieel herdacht en gevierd. Talrijke autoriteiten woonden de plechtigheid bij. Het heeft H. M. de Koningin behaagd vele onderscheidingen te verleenen, o.a. aan den Commandant van Bronbeek, Generaal-Majoor C. A. Rijnders, die tot Luitenant-Generaal werd bevorderd. (Alg. Handelsblad)

C. **NEDERLAND. — Eerste Kamer - Begrooting van Defensie voor 1938 en de Wijziging van de Dienstplichtwet aanvaard. —**
Op 18 Februari '38 heeft de Eerste Kamer de begrooting van het Departement van Defensie voor 1938 en de Wijziging van de Dienstplichtwet aanvaard. Het begrootingsontwerp werd aangenomen met 37—4 stemmen. (Tegen de Soc.-Democraten de La Bella, Moltmaker en Ribbius Pelletier, en de Vrijz.-Dem. prof. van Embden). De wijziging van de dienstplichtwet is aangenomen met 28—13 stemmen. (Die van de Sociaal-Democraten en de Vrijz.-Democraten tegen).
De minister van Defensie, J. J. C. van Dijk, antwoordde o.a. den heer Van Vessem (N.S.B.).
Indien de heer Van Vessem had gevraagd of er een geheim militair verdrag met Engeland bestaat, had spr. hem kunnen verwijzen naar zijn ontkenning in de Tweede Kamer, doch ter geruststelling van een deel der bevolking wil spr. zeggen, dat er schijn noch schaduw bestaat van eenig militair verbond, in welken vorm ook.
Verder zeide de minister tot den heer Van Embden, dat er een regeling is, welke de aanwezigheid van voorraden in oorlogstijd verzekert.
(Het Vaderland) **(Vor. ber. Begrooting van Defensie 3050 F.; Dienstplichtwet 3057 E.)**

D. **OOSTENRIJK. — Het bezoek van den minister van Binnenlandsche Zaken, Seyss-Inquart, aan Hitler - Rede voor zijn vertrek. —**
In de rede, die minister Seyss-Inquart vóór zijn vertrek naar Berlijn voor de vertegenwoordigers van politie en gendarmerie heeft gehouden, zeide hij o.a. dat hij de politie als hoogste doel voor oogen stelt bij de uitoefening van haar functie vast te houden aan de wet, streng objectief te werk te gaan en zoo groot mogelijke menschelijkheid te betrachten.
Houdt u vooral aan dat beginsel, aldus de minister, wanneer gij tegenover menschen staat, die zich door subjectief rechtsfanatisme tot de verkeerde meening laten verleiden, dat zij zich tegen de orde kunnen verzetten. Voor een andere opvatting van dien plicht, in het bijzonder voor het rekening houden met een politieke overtuiging, zal ik nooit het minste begrip toonen. Ik geef niemand in Oostenrijk het recht, scherper en zorgzamer op de handhaving der nationale belangen te zien, dan ik zelf.
Op 17 Febr. '38 heeft Seyss-Inquart langdurige besprekingen met Adolf Hitler en het hoofd der geheime staatspolitie, Himmler, te Berlijn gehad. Terwijl het gesprek met den Führer hoofdzakelijk ging over de opneming der Oostenrijksche nationaal-socialisten in het Vaderlandsche Front en de toekomstige positie der nationaal-socialisten in Oostenrijk in het algemeen, heeft Seyss-Inquart met Himmler geconfereerd over de tenuitvoerlegging der groote politieke amnestie. (Agence Belga - Telex-A.N.P.)
(Vorig bericht Seyss-Inquart 3141 H.)

E. **TSJECHO-SLOWAKIJE. — Scheuring in de partij van Henlein. - Duitsch-Socialistische partij opgericht.**
De oppositievleugel van de Sudeten-Deutsche partij, bekend als de „Aufbruchkreis" en bestaande uit leden van de oorspronkelijke partij, die daaruit zijn gezet of deze vrijwillig hebben verlaten, heeft een nieuwe beweging opgericht onder den naam van „Duitsch-socialisten", aldus meldt de Praagsche correspondent van de „Times".
In een oproep aan de Duitsche bevolking van Tsjecho-Slowakije, geteekend door 14 vooraanstaande exleiders van de Sudeten-Deutsche Partij, wordt verklaard, dat Duitsch-socialisme een beweging beteekent en geen politieke partij is. Het is de bedoeling van de nieuwe beweging de leiding van de Sudeten-Duitschers van persoonlijke intriges te bevrijden en te strijden voor de rechten van de werkende klasse, die onder Henlein's regime schaamteloos geëxploiteerd is.
Hoewel het moeilijk is thans de belangrijkheid te beoordeelen van de scheuring in de Henlein-partij, kan men toch veilig voorspellen dat de partij verzwakt zal worden, al is het alleen al, omdat twee van haar afgevaardigden zich bij de nieuwe beweging hebben aangesloten. (Times)
(Vor. ber. Sudeten-Duitschers 2994 C.)

23 FEBRUARI 1938

F. **HELIUM. — Amerikaansche herkomst. —**

(Overname zonder bronvermelding verboden)

Te Berlijn zijn de eerste stalen flesschen met helium uit Amerika aangekomen, bestemd voor de nog in aanbouw zijnde „L. Z. 130", waarvoor ± 200.000 kubieke meter helium benoodigd zal zijn.
Helium wordt voor zoover bekend uitsluitend in de Ver. Staten, in den Staat Kansas, gevonden en wordt alleen bij speciale toestemming van de Amerikaansche legerautoriteiten geëxporteerd. In 1936 was de productie ong. 4½ millioen cub. feet. (Red. K.H.A.)
(Vor. ber. Helium 2860 C.)

G. **GEESTELIJK LEVEN. — Emanuel Swedenborg.**
Op 29 Januari '38 is het tweehonderd vijftig jaar geleden, dat Emanuel Swedenborg, die eigenlijk Swedberg heette, te Stockholm werd geboren. Na groote reizen in het buitenland te hebben gemaakt werd hij in 1716 assessor van het Berg-college te Stockholm. Daarna woonde hij in de Nederlanden, in Engeland en Zweden. Te Londen is hij overleden, den 29sten Maart 1772.

In zijn „Opera philosophica et mineralogica", uitgegeven in 1734, ontvouwde hij een philosophische beschouwing, waarin de natuur als een groot organisme werd opgevat, waarin ook de menschelijke ontwikkeling haar plaats ontving. Tevens bevat het resultaten van een exact-onderzoek. Over het organische leven handelt voorts zijn „Oeconomia regni animalis"; „De cultu et amore Dei" betreft de betrekking van den mensch tot God.
Swedenborg was op physisch en physiologisch terrein zijn tijd vooruit. Men treft bij hem b.v. reeds denkbeelden aan over de inwendige secretie. Later werd zijn denken geheel in beslag genomen door theosophische bespiegelingen. Zijn hoofdwerk te dien aanzien is „Arcana coelestica" in 8 deelen te Londen verschenen in 1749. Hij schreef voorts o.a.: „De coelo et inferno" (over den hemel en de hel) en „Vera christiania religio". Swedenborg's religieuze werken waren gegrond op zijn vizioenen. Hij vond veel aanhang maar ook veel tegenstand. Hij zelf stelde zich niet ten doel een secte te stichten, maar in de 19de eeuw is, vooral in Amerika, een Swedenborg-beweging ontstaan „The New Church", die ook in verschillende tijdschriften tot uiting is gekomen.
Bekend is het feit, dat Swedenborg, toen hij in September 1756 te Gothenburg aankwam uit Engeland, des avonds in een gezelschap mededeelde, dat er te Stockholm een hevige brand woedde. Hij deelde zelfs verschillende bijzonderheden mede over het verloop daarvan. Eenige dagen later bevestigden uit Stockholm ontvangen brieven de toedracht der feiten gelijk zij door hem was verteld. Swedenborg heeft — gelijk later Jules Verne — van bepaalde uitvindingen en methoden een zeker voorgevoelen gehad, zooals van de onderzeeboot, de pianola, de photografie, het vliegtuig en de psycho-analyse. Hij is ongetwijfeld een geniaal mensch geweest. (Red. K. H. A.)

A. EDUARD ANSEELE OVERLEDEN. —
Op 18 Februari 1938 is minister van staat Eduard Anseele, een der pioniers van het socialisme in Vlaanderen, oud-Kamerlid, oud-minister, in den ouderdom van bijna 82 jaar te Gent overleden.
Anseele was op 6 Juni 1856 als zoon van een Gentsch schoenmaker geboren, sloot zich reeds op zeer jeugdigen leeftijd aan bij de Gentsche afdeeling van de Internationale en wijdde zich van zijn 18de jaar af geheel aan de propaganda van de Marxistische theorieën. In 1885 behoorde hij mede tot de oprichters van de Belgische Werkliedenpartij.
Als redachteur van het door de gelijknamige coöperatie uitgegeven dagblad „Vooruit" schreef hij, tijdens een groote mijnwerkersstaking in 1884 in het Walenland, een brief aan de moeders van de soldaten, waarin door hem werd aangespoord haar zoons aan te zetten, niet op hun broeders te schieten. Daarvoor werd hij tot zes maanden gevangenisstraf veroordeeld. Tevens was Anseele een der oprichters van de Bank van den Arbeid, die hij jarenlang vrijwel als alleenheerscher heeft bestuurd en die eenige jaren geleden met een deficit van vele millioenen haar loketten moest sluiten.
In 1894 werd hij tot Kamerlid gekozen, in 1896 werd hij lid van den gemeenteraad en eenigen tijd later wethouder en waarnemend burgemeester van Gent.
In 1921 werd Anseele voor de eerste maal minister, destijds van Openbare Werken, vijf jaar later werd hem de portefeuille van Spoorwegen en P. T. T. toevertrouwd. In deze qualiteit nam hij het initiatief tot den verkoop van de toenmalige staatsspoorwegen aan een particuliere onderneming, de Nationale Maatschappij der Belgische Spoorwegen. In 1930 benoemde koning Albert hem tot minister van Staat.
Eduard Anseele was een volkstribuun in den waren zin des woords, een redenaar van uitzonderlijke gaven, die op de arbeidersmassa een fascineerenden invloed oefende en gedurende een halve eeuw de stempel van zijn persoonlijkheid op de ontwikkeling van het socialisme in Vlaanderen heeft gedrukt.
(Het Laatste Nieuws)

B. VEREENIGDE STATEN. — President Roosevelt streeft naar evenwicht in Prijsstructuur. —
In een persconferentie heeft president Roosevelt op 18 Februari 1938 verklaard, dat hij een evenwicht tot stand poogt te brengen in de prijsstructuur. Hij is van oordeel, dat de geest van deflatie van het afgeloopen halfjaar moet worden tegengegaan. Evenwicht van de prijzen is volgens hem noodzakelijk voor het verschaffen van arbeid en verhooging van het nationale inkomen. De politiek van de regeering is er op gericht de prijzen een weinig op te voeren en meer overeenstemming te brengen tusschen de vrije en vastgestelde prijzen. Dit beteekent evenwel geen inflatie of verdere devaluatie van den dollar. Het afschaffen van de goudsterilisatie was eveneens op dit doel gericht.
President Roosevelt verwacht het handhaven van het ruime crediet met medewerking van de schatkist en het Federal Reserve-systeem. Volgens zijn meening moet ten slotte een verlaging van de productiekosten eerder worden gezocht in een vergrooting van de productie dan in verlaging van de loonen.
(New York Herald Tribune)
(Vor. ber. President Roosevelt 3136 C.)

C. PROF. DR. A. KLUYVER OVERLEDEN. —
Te Groningen is 15 Februari 1938 op 79-jarigen leeftijd overleden prof. dr. A. Kluyver, oud-hoogleeraar in de Nederlandsche taal- en letterkunde aan de rijksuniversiteit aldaar.
Albert Kluyver werd in December 1858 te Koog aan de Zaan geboren en promoveerde op 26-jarigen leeftijd te Leiden tot doctor in de Nederlandsche letteren. In 1883 begon zijn werkzaamheid bij de redactie van het Woordenboek der Nederlandsche taal; later werd hij tot lid van die redactie benoemd. Van 1922—1933 was hij voorzitter van de rijkscommissie van bijstand voor dat woordenboek.
Van 1911 tot 1929 is hij hoogleeraar geweest. Als zoodanig werd hij opgevolgd door prof. dr. G. S. Overdiep.
Prof. Kluyver was sinds 1892 lid van de Kon. Akademie van wetenschappen. (Nwsbld. v. h. Noorden)

24 FEBRUARI 1938

D. NEDERLAND. — Onze handel met Duitschland. —
Volgens het gewicht, doch vooral volgens de waarde was de invoer uit Duitschland in 1937 aanmerkelijk belangrijker dan in 1936. Voor zoover betreft de waarde is dit voor een deel toe te schrijven aan de bekende maatregel van Nederland, waarbij de gouden standaard werd losgelaten; voor zoover betreft het gewicht waarschijnlijk aan de omstandigheid, dat van enkele massale goederen de invoer wel is waar afnam, doch dat daartegenover andere goederengroepen zeer aanzienlijke vermeerderingen vertoonden. Zoo steeg de invoer van steenkolen enz. van 4,077,0 tot 4,758,6 mill. kg.

Handel met Duitschland.

	mill. kg.		mill. gld.	
	1936	1937	1936	1937
Invoer	7.220	8.385	237	327
Uitvoer	2.060	2.327	117	176
Invoersaldo			120	151
pCt. van den invoer, gedekt door uitvoer .			49,4	53,8

(Centr. Bur. v. d. Statistiek) **(Vor. ber. 2992 C.)**

E. NEDERLAND. — De Liberale Staatspartij. - Jaarvergadering. - Vaststelling van nieuwe richtlijnen. —
Dezer dagen heeft de Liberale Staatspartij haar jaarlijksche vergadering te Utrecht gehouden.
Nadat de jaarverslagen van den secretaris en den penningmeester zonder debat en zonder hoofdelijke stemming waren goedgekeurd, kwamen aan de orde de voorstellen, welke de commissie van voorbereiding onder voorzitterschap van jhr. ir. O. C. A. van Lidth de Jeude, ingevolge opdracht van de algemeene vergadering van 16-17 October 1937 had opgesteld.
De voorstellen van de commissie waren neergelegd in een rapport, houdende concepten van een beginselprogram en een aanvullend algemeen program, en in een nota betreffende de organisatie van de partij.
De commissie van voorbereiding was als volgt samengesteld: jhr. ir. O. C. A. van Lidth de Jeude, voorzitter; E. H. Ebels, mevrouw Jeanne Fortanier-de Wit, L. de Groot, J. Smid, ir. S. H. Stoffel, A. C.

Wessels, H. P. C. M. de Witt Wijnen, leden, en H. A. Korthals, lid-secretaris.
De commissie was van oordeel, dat de geldende beginselverklaring ongewijzigd moest worden gelaten, omdat in de bestaande grondslagen van het Nederlandsche liberalisme haars inziens geen verandering dient te worden gebracht. De algemeene vergadering heeft zich met deze zienswijze vereenigd.
Zij was echter met de commissie van oordeel, dat voor de instandhouding van het liberalisme een voortdurende herziening van haar staatkundige taak in vooruitstrevenden zin noodig is, in verband met de zich steeds wijzigende maatschappelijke structuur. Daarom meende zij, dat in dezen tijd het accent van de liberale politiek verlegd diende te worden.
Als grondslagen van het liberalisme had de commissie samengevat:
1. de erkenning van het Christelijk karakter van ons volksleven;
2. de historische vrijheidsgedachte op geestelijk en stoffelijk gebied;
3. het besef van persoonlijke bestaansverantwoordelijkheid.
De partij wenschte het voeren van een principieele liberale politiek en in verband daarmede werd de naam verkort tot „De Liberale Staatspartij".
(Verslag Liberale Staatspartij)
(Vor. ber. Vrijheidsbond 2309 G.)

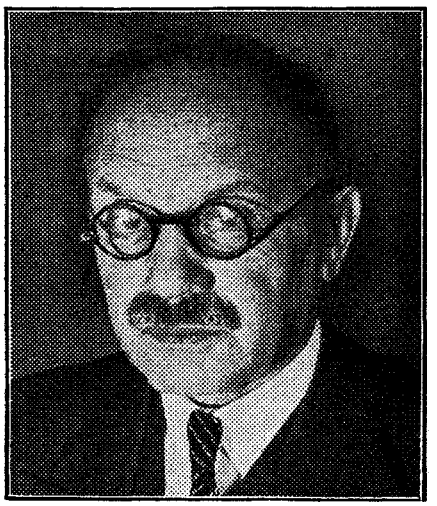
A. Mgr. Dr. H. A. POELS ZEVENTIG JAAR. — Mgr. dr. H. A. Poels, hoofdaalmoezenier van Sociale werken te Heerlen, werd 14 Februari 1938 70 jaar.

Mgr. Dr. H. A. Poels

De geschiedenis van de mijnstreek in de laatste 25 jaren is samengeweven met die van Mgr. Poels. Met een vooruitzienden blik schouwde hij in de toekomst. Hij bereikte, bijgestaan door een leger van priesters en leeken, dat de mijnwerker in het algemeen gesproken trouw bleef aan zijn geloof en den eerbied voor den priester niet verloor. Daarnaast waakte en zorgde hij voor de materieele belangen van den arbeider. Woonhuizen en gezellenhuizen bouwde hij evengoed als scholen en kerken. Nuttige en noodzakelijke vereenigingen en instellingen werden in het leven geroepen. Het aantal aalmoezeniers werd belangrijk uitgebreid. En aan de door hem in het leven geroepen contact-commissie voor de mijnindustrie is het mede te danken, dat de Zuidlimburgsche mijnstreek het meest rustige industriegebied van Europa is gebleven en dat de arbeiders aanmerkelijke verbeteringen in hun levenspeil verkregen, vastgelegd in de collectieve loon- en arbeidsovereenkomsten.
Onze mijnstreek gaat trotsch op hem. Iedereen kent hem. (De Tijd)
(Vor. ber. Mgr. Dr. H. A. Poels 2160 A.)

B. DR. HENRI POLAK ZEVENTIG JAAR. — Ter gelegenheid van zijn zeventigsten verjaardag, die op 22 Februari 1938 plaats had, heeft het H. M. de Koningin behaagd dr. Henri Polak tot ridder in de orde van den Nederlandschen Leeuw te benoemen.
Wij ontleenen het volgende aan het Volk van 22 Februari 1938:

Dr. Henri Polak

Eén van de allergrootsten uit de beweging van de „naamloze werkers voor hun dagelijks brood" is Henri Polak. Nu hij zijn zeventigste verjaardag viert, zijn er — en men neme dit letterlijk — duizenden in de kringen van S.D.A.P. en N.V.V., die met warme persoonlijke genegenheid denken aan dezen onvermoeibaren en dapperen kameraad in de strijd voor een betere wereld. Want ook de jongeren, die niet alle feiten uit de geschiedenis kennen, en die eerst dezer dagen zich hebben kunnen waarmaken, dat Henri Polak zowel bij de oprichting van de S.D.A.P. als bij de stichting van het N.V.V. vooraan ging, — zij zagen toch in hem den pionier. En als op deze zeventigste verjaardag ook tallozen buiten de kring van de sociaal-democratische arbeidersbeweging, in de pers en in persoonlijke gelukwens, zich geroepen gevoelen, van hun bewondering en vriendschap te getuigen, dan eren zij daarmede niet slechts de uitzonderlijke persoonlijke kwaliteiten van den jubilaris, doch dan geldt hun waardering mede, den man, die, met enkele anderen, de verpersoonlijking is van „wat de verworpenen der aarde" zich in en door strijd voor de ontvoogding hunner klasse aan maatschappelijk en staatkundig inzicht, aan culturele zin hebben verworven.
In de strijd tegen de anti-democratische opvattingen van anarchisme en syndicalisme heeft Henri Polak zijn leidersgaven getoond en gevormd. Als socialist én als democraat is hij zichzelf getrouw gebleven; en waar hij tot schrijven of tot spreken geroepen wordt, keert hij zich met zijn helder en scherp woord tegen de belagers van vrijheid en menselijkheid.
Want als één van de grote krachten, die dit vruchtbaar leven droegen en dragen, zien wij de vaste wil, het leven van de medemensen schoner te maken; strijd voor verbetering van de arbeidsvoorwaarden, die daartoe als nummer één op het program moet staan; strijd voor de gelijkberechtiging van de niet-bezitters als staatsburgers; strijd voor de geestelijke ontwikkeling, die de massa der werkers in staat stelt, van de verworven practische mogelijkheden én van de staatkundige invloed het beste gebruik te maken.
Er zijn er meer, die zich door eigen gaven wisten „op te werken", met taaie vlijt in vrije uren aanvullend, wat zij aan schoolontwikkeling te kort waren gekomen. Och, Henri Polak had zichzelf een schitterende maatschappelijke positie kunnen verwerven. Maar de groten, wier namen geboekstaafd zullen blijven in de geschiedenis, zijn zij, die al wat zij vermochten in dienst hebben gesteld van de anderen.
Tot dezulken, die het geluk van hun medemensen tot inzet van hun leven maakten, behoort Henri Polak. Daarom, op deze dag, voor hem persoonlijk, onze gelukwensen, (Het Volk)
(Vor. ber. Dr. Henri Polak 2283 A.)

25 FEBRUARI 1938

C. BELGIE. — De economische toestand in 1937. — Uit het verslag van het instituut voor economische wetenschappen te Leuven, blijkt, dat gedurende de laatste drie maanden van 1937 de economische toestand van België van een periode van spanning is overgegaan in een periode van achteruitgang. Deze achteruitgang is echter noch wat zijn grootte, noch wat zijn karakter betreft, met dien van 1929 te vergelijken.
De voornaamste verschilpunten zijn o.a. het lage peil van den rentestandaard, de kleine voorraden en het geringe volume van de nieuwe industrieele beleggingen.

Ondanks de financieele moeilijkheden in Frankrijk bleef de toestand van de Nationale Bank van België gezond en de positie van de Belga op de wisselmarkt onverzwakt. Het indexcijfer voor de koersen van aandeelen is van Augustus tot Januari gedaald van 50 tot 39, aangenomen 1928 = 100. Sindsdien bestaat er een stijgende tendenz. Het particuliere disconto steeg van 1 pct. in September tot 1.78 in December, terwijl het officieele disconto onveranderd 2 pct. bleef.
De groothandelsprijzen zijn in overeenstemming met de wereldprijzen gedaald. De index bedroeg in Augustus 700, in December 659 (1914 = 100).
De staat is er in geslaagd verscheidene buitenlandsche leeningen te converteeren, waardoor zijn financieele verplichtingen zijn verminderd. De industrieele productie vertoont in verschillende takken van industrie voornamelijk in de textiel-, meubelen- en glasindustrie, een achteruitgang. De ontwikkeling van den buitenlandschen handel blijft gunstig. Uit de gegevens voor het vierde kwartaal blijkt, dat het in- en uitvoerpeil gelijk is aan dat van het derde kwartaal, zoowel naar waarde als naar hoeveelheid. Voor het geheele afgeloopen jaar bedroeg de stijging van den invoer 27 pct. en van den uitvoer 30 pct.
(Instituut voor Econ. Wetenschappen te Leuven)
(Vor. ber. Economische Toestand 2918 C.)

A. LUCHTVAART. — Luchtramp te Batavia. - Vijf dooden. —
Tijdens de groote oefening voor de luchtbescherming, welke op 21 Febr. '38 te Batavia voor de eerste maal werd gehouden, is een Glenn Martin niet ver van het vliegveld Tjililitan neergestort. Het toestel, waarin zich vijf personen bevonden, is in een vrille geraakt en vervolgens in brand gevlogen. Op de plaats des onheils werden de verkoolde lijken van de 5 inzittenden aangetroffen.
De inzittenden waren:
De bestuurder onder-luitenant Vermeulen.
De marconist van Riel.
Het hoofd van den foto-technischen dienst van de K.N.I.L.M. Hermanides.
De bekende Chineesche vlieger Khouw Khe Hien, die eenige jaren geleden een vliegtocht naar Nederland en terug maakte.
De redacteur van Aneta de Hondt. (Aneta)
(Vor. ber. Vliegongelukken 3139 B.)

B. NEDERLAND. — Herziening van de Grondwet. — De plechtige afkondiging. —
Op den 22sten Februari 1938 half drie uur wettelijken tijd in Nederland, zijn uitgegeven de navolgende staatsbladen:
no. 100, wet van 19 Januari, tot verandering in de Grondwet, strekkende tot wijziging en aanvulling van de bepalingen betreffende het inkomen der Kroon.
no. 101, wet van 19 Januari tot verandering in de Grondwet, strekkende tot wijziging en aanvulling van de bepalingen betreffende de schadeloosstelling en het pensioen van de leden van de Tweede Kamer der Staten-Generaal.
no. 102, wet van 19 Januari, tot verandering in de Grondwet, strekkende tot het openen van de mogelijkheid, ministers te benoemen, niet belast met de leiding van een ministerieel departement.
no. 103, wet van 19 Januari, tot verandering in de Grondwet, strekkende tot aanvulling van de bepalingen betreffende het kiesrecht.
no. 104, wet van 19 Januari, tot verandering in de Grondwet, strekkende tot het openen van de mogelijkheid, openbare lichamen voor beroep en bedrijf in te stellen.
no. 105, wet van 19 Januari, tot verandering in de Grondwet, strekkende tot wijziging en aanvulling van de bepalingen van het overgangsrecht.
De bepalingen, welke gewijzigd zijn, hebben vrijwel geen politieke beteekenis. Vooral sinds bij de tweede lezing van de voorstellen in de Tweede Kamer de mogelijkheid van wering van revolutionnaire volksvertegenwoordigers en inperking van de parlementaire immuniteit de vereischte meerderheid niet konden verwerven.
De wijziging van het inkomen van de Kroon beteekent een aanpassing van dit inkomen aan de gewijzigde koopkracht van het geld en verzekert voorts den Prins-Gemaal een zelfstandig inkomen. De schadeloosstelling van de Tweede Kamerleden wordt van *f* 5000 tot *f* 4500 's jaars teruggebracht; het maximum pensioen van *f* 3000 tot *f* 2700.
Voorts wordt de mogelijkheid geopend, dat ministers worden benoemd, welke niet hoofd van een departement zijn. Daarbij is vooral gedacht aan de positie van den leider van het Kabinet, doch ook aan de benoeming van nieuwe ministers in tijden van beroering, om het dan zittende kabinet een nationaal karakter te kunnen geven.
De wijziging van het kiesrechtartikel handhaaft de evenredige vertegenwoordiging, doch geeft den wetgever bij de uitwerking van het stelsel van de Kieswet wat meer „armslag" dan tot dusverre het geval was. De veranderingen in het overgangsrecht tenslotte zijn van formeelen aard en geven aan de additioneele artikelen, welke blijvende beteekenis hebben, een vaste plaats in de Grondwet zelve.
(Vor. ber. Grondwet 3103 C.)

C. NEDERLAND. — Wijziging Woningwet. - Staatscommissie ingesteld. —
Bij K. B. van 16 Februari 1938 is ingesteld een staatscommissie ter voorbereiding van een wijziging van de woningwet met de opdracht: beantwoording van de vraag, of, en zoo ja, in welke mate de Woningwet op het stuk van hare hoofdbeginselen wijziging, c.q. aanvulling behoeft.
Onderzoek nopens moeilijkheden, waartoe het systeem en de tekst van de wet bij hare toepassing aanleiding geven.
Dit onderzoek zal niet betreffen de financieele paragrafen der wet. (De Standaard)
(Vor. ber. Woningwet 1349 B.)

26 FEBRUARI 1938

D. CHINA. — Conflict met Japan. - Generaal Matsoei vervangen door luitenant-generaal Hata. - Krijgsverrichtingen. —
Generaal Matsoei is naar Tokio teruggeroepen. De 58-jarige luitenant-generaal Hata, die tot verleden jaar bevelhebber van het Koreaansche leger was, zal Matsoei opvolgen.
De overwegingen, die tot deze verandering hebben geleid, zouden zijn, dat Hata meer diplomaat is dan Matsoei en dat het Japansche kabinet besloten zou hebben, de buitenlandsche belangen in het douanegebied van de Yang Tse meer te ontzien en de diplomatieke kwesties te Shanghai op verzoenender wijze te behandelen.
De Japanners zijn er na hevige gevechten in geslaagd bij hun opmarsch langs den Poekau—Tientsin-spoorweg de Hwairivier over te steken en de Chineezen van den Noordelijken oever te verjagen. Zij moesten zich een dertig kilometer terugtrekken. Hierdoor wordt Sjoetsjau, aan het kruispunt van de Loenghai- en de Tientsin-Poekau-spoorlijn meer en meer bedreigd. Toch kan de strijd hier nog lang duren, daar de Chineezen door het vernielen van den spoorweg over grooten afstand en het doorsteken van dijken het terrein zeer moeilijk begaanbaar hebben gemaakt voor de zware Japansche artillerie. Maar ook uit het Noorden komen de Japanners opzetten; zij staan thans aan den oever van de Gele rivier. Zij hebben een hevigen luchtaanval ondernomen op Tsjengtsjau, waarbij honderden dooden zouden zijn gevallen. (Domei - Telex-A. N. P.)
(V. b. China-Japan 3137 D.; Gener. Matsoei 3123 H.)

E. HONGARIJE. — Weerslag op Rijkskanselier Hitler's rede van 20 Februari 1938. —
De rede van Hitler en de gang van zaken in Oostenrijk en Hongarije worden officieel optimistisch beoordeeld. Toch is de zorg onmiskenbaar, dat, voornamelijk naar aanleiding van de passage over de Duitschers in het buitenland, ook een zekere druk op Hongarije zou kunnen komen, waar de pangermanistische agitatie snel toeneemt. De nieuwe voorzitter van de eenheidspartij, dr. Andreas Tasnady-Nagy, heeft in een redevoering voor zijn kiezers uiteengezet, waarom hij van de functie van staatssecretaris had afgezien en de partijleiding op zich had genomen. Hij werd in deze vergadering begroet door Fay, die er den nadruk op heeft gelegd, dat alle krachten moeten samenwerken, wil het land zich niet weer als voor 20 jaar in het graf storten.
Wat het vraagstuk van de minderheden betreft, kan gewezen worden op een rede van het Kamerlid Ja-

ross, die daarin heeft gezegd, dat alle landen met Hongaarsche minderheden eindelijk moeten inzien, dat men dezen de vrijheid niet ontnemen mag.
Overigens geeft de Boedapester beurs in den laatsten tijd depressieverschijnselen te zien, die in verantwoordelijke kringen gemotiveerd worden met de Oostenrijksche crisis. In een beschouwing over de situatie ter beurze meent „Pesti Hirlap", dat Schuschnigg ook indirect voor de onafhankelijkheid van Hongarije vecht, omdat een beperking van de Oostenrijksche onafhankelijkheid ook die van Hongarije zou moeten bedreigen. (N. Rott. Crt. - Pesti Hirlap)
(V. b. Hitler's Rede 3144 D.; Persstemmen 3146 B.)

A. POOLONDERZOEK. — Prof. O. J. Schmidt's Noordpool-expeditie. - Onderzoekers verlaten ijsschots. —
De vier Russische poolonderzoekers Papanin, Krenkel, Chirkof en Fedorof hebben op 19 Februari '38 met hun geheele uitrusting de ijsschots verlaten en hebben zich aan boord van de ijsbrekers Moerman en Tajmyr begeven.
De ijsbrekers moesten met behulp van dynamiet hun weg banen naar het kamp van de poolreizigers.
Drie maanden hebben Papanin en zijn metgezellen doorgebracht op hun ijsschots, welke in dien tijd tweeduizend kilometer is afgedreven van de Pool tot aan de kust van Groenland. (Prawda)
(Vorig bericht 3080 A.)

B. OOSTENRIJK. — Bondskanselier von Schuschnigg's rede in zake Oostenrijk's onafhankelijkheid en de verdragen met Duitschland. - Vaderlandsche Front.
In de groote zaal van het voormalige parlement te Weenen, die sedert 1918 niet meer gebruikt is, heeft bondskanselier von Schuschnigg op 24 Februari 1938 zijn met groote spanning verwachte rede gehouden.
De hoofdpunten van zijn rede waren:
1. de vaststelling, dat de Juli-overeenkomst met Duitschland voor beide verdragspartijen toonaangevend blijft.
2. dat Hitler te Berchtesgaden Oostenrijks souvereiniteit ten volle erkend heeft en zich tegenover Schuschnigg heeft verplicht iedere poging van de nat.-socialistische partij om in Oostenrijk in te grijpen algeheel te onderdrukken.
3. dat Oostenrijk tot aan de uiterste grens van zijn tegemoetkoming aan Duitschlands verlangen gegaan is, dat het echter nimmer verder zal gaan.
4. dat Mussolini nimmer een poging ondernomen heeft zich in de Oostenrijksche aangelegenheden te mengen.
5. dat alle leden der regeering zich op de grondwet van 1934 baseeren en als eerste plicht beschouwen de onafhankelijkheid van Oostenrijk te behouden.
6. dat de Oostenrijksche grondwet geen partijen kent en ook geen partijstaat is. Oostenrijk is een corporatieve staat, te vergelijken met Portugal. Vandaar, dat er ook geen coalities zijn, noch in het politieke leven, noch in de regeering. In Oostenrijk is slechts plaats voor een concentratie van alle positieve krachten. Zonder vrees verkeerd te worden begrepen, verklaarde hij, dat de beginselen van een Volksfront in Oostenrijk evenmin bruikbaar zijn als hun tegenpool, de dictatoriale grondwet.
7. dat Oostenrijk slechts gelijkgerechtigde staatsburgers kent.
8. dat hij aan alle Oostenrijkers de vredeshand biedt, ook aan de eerlijke strijders, die met de wapens in de hand en met een geloovig hart op de barricaden hebben gestaan.
Na op de verbetering in den economischen toestand te hebben gewezen, duidde Schuschnigg de mogelijkheid van vrije verkiezing aan, doordat hij zeide, dat op het juiste oogenblik der ontwikkeling de drie millioen volwassen leden van het Vaderlandsche front zouden opgeroepen worden om hun meening te kennen te geven.
Schuschnigg erkent het Vaderlandsche front als de eenige partij.
De inhoud van Schuschnigg's rede stelde allen schadeloos, die niet voldaan waren over de passage betreffende Oostenrijk in de rede van Hitler. Talrijke malen legde Schuschnigg er den nadruk op, met een bijna demonstratieve scherpte, welke telkenmale door luid bijvalbetoon beantwoord werd, dat Oostenrijk bij alle vanzelfsprekende verbondenheid met Duitschland, een onafhankelijke souvereine vrije staat is, welke zich van zijn speciale Duitsche missie bewust blijft.
Wij geven nog het program van het Vaderlandsche front zooals dit in een op 21 Febr. '38 uitgegeven strooibiljet vermeld staat:
Wij wenschen, dat het recht onze vrijheid bepaalt!
Wij willen aan de autonomie vasthouden!
Wij willen slechts één God kennen! Dat is niet de staat of de natie of het rekbare begrip van ras!
Wij verafschuwen de terreur! Oostenrijk is steeds een humanitaire staat geweest.
Als volk zijn wij van nature verdraagzaam!
Wij willen den status quo!
Wij willen niet vegeteeren op het sleeptouw van welken staat ook!
Wij willen ons eigen leven leiden!
Wij willen geen tweede Beieren worden en tot den rang van een provincie of kolonie afdalen!
Wij willen geen aansluiting!
Wij willen en zullen zelfstandig blijven!
Zoo willen wij zijn en leven! Want:
Een afgrond scheidt Oostenrijk van het nationaalsocialisme. (N. R. Crt. - Telex-A.N.P. - Reichspost)
(V. b. Schuschnigg 3141 H.; Onafhankelijkh. 2965 D.; Vaderlandsche Front 2498 E.)

C. FRANKRIJK. — Defensie-credieten gevraagd. —
De Fransche ministerraad heeft besloten het parlement te vragen om buitengewone credieten voor de defensie, ten beloope van ruim 3,2 milliard francs, die door een leening zullen worden gedekt. Voor de luchtmacht wordt 1,8 milliard gevraagd, daar de ministerraad van oordeel is, dat, in het belang van de veiligheid van het land, in de eerstvolgende maanden vóór alles gestreefd moet worden naar een machtige luchtvloot.

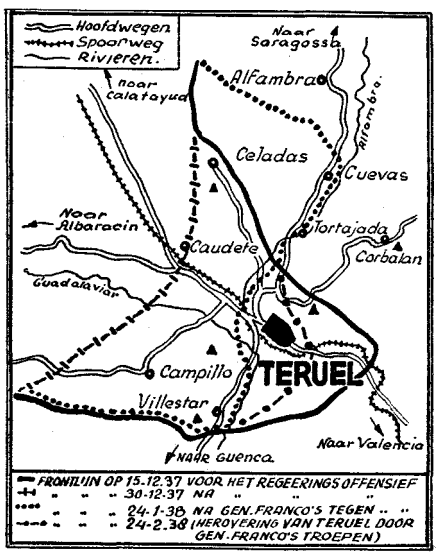
Het ministerie van Marine krijgt 800 millioen ter dekking van de uitgaven voor het vlootprogram voor 1937 en voor het maken van een begin met de uitvoering van het program voor dit jaar. Er zullen schepen met een totale tonnage van 58.000 ton op stapel worden gezet, waarvan de kosten op 500 millioen worden geraamd.
Verder hebben de ministers besloten twee pantserschepen van 35.000 ton op stapel te zetten, aangezien Italië ook dergelijke schepen gaat bouwen. Hiervoor is voorloopig 300 millioen uitgetrokken.
Voor het ministerie van Oorlog wordt 600 millioen toegestaan voor materieelaankoopen, voornamelijk voor den luchtafweer.
De wetsontwerpen, waarbij de credieten worden gevraagd, zullen zoo spoedig mogelijk bij de Kamer ingediend worden. De noodige gelden zullen door een leening worden verkregen, waardoor het z.g. beleggingsfonds voor de defensie van 11 milliard tot 15 milliard zal stijgen. De ministerraad is echter van oordeel, dat Frankrijk zich onder de huidige omstandigheden nog meer moet inspannen, hoe moeilijk dat ook moge zijn, om de veiligheid van het land te verzekeren. (Le Temps)
(Vor. ber Leger, Vloot en Luchtmacht 3056 C.)

27 FEBRUARI 1938

D. ROEMENIE. — De nieuwe grondwet. - De „IJzeren Garde" ontbonden. —
Het telegraafagentschap „Rador" verklaart, dat de geest van verdraagzaamheid ten opzichte van de Ethnische minderheden, waarin de nieuwe Roemeensche grondwet opgesteld is, een uitmuntende indruk heeft gemaakt in economische en financieele Roemeensche kringen, benevens in breede lagen van de bevolking. De geheele openbare meening, aldus het telegraafagentschap verder, is van opvatting, dat deze verdraagzaamheid het beste middel vormt om de geesten te kalmeeren en het Roemeensche openbare leven in Europeeschen geest te leiden.
De nieuwe grondwet geeft den koning een doeltreffend toezicht op het wetgevende lichaam. Het statuut van het Koninklijk Huis is in de grondwet vastgelegd en zal slechts door den wil des Konings kunnen worden gewijzigd.
De nationale boerenpartij heeft haar leden opgewekt, niet aan de verkiezingen deel te nemen.

De „IJzeren Garde" ontbonden. — Godreance, de aanvoerder der legionarissen van de „IJzeren Garde" heeft aan verschillende dagbladen een tekst doen toekomen van een circulaire, die hij aan zijn partijgenooten heeft gericht. De censuur heeft de publicatie van dit document toegestaan, aangezien hierin de leider van de uiterste rechtsche partij in Roemenië op onverwachte en sensationeele wijze kennis geeft van zijn voornemen zich uit de politiek terug te trekken.
Godreance bevrijdt de legionarissen van den eed van trouw, welke zij hebben afgelegd. De partij „Alles voor het vaderland" wordt ontbonden en de zetel der organisatie wordt gesloten.
„Het uur onzer overwinning heeft niet geslagen", schrijft Godreance, die zijn vrienden den raad geeft zich te wijden aan een diepgaande studie van hun eigen beroep. Wat zijn eigen persoon betreft, verklaart hij, dat hij over een maand uit Roemenië vertrekt naar Rome, waar hij zijn boek: „Aan de legionarissen" in het Italiaansch en Fransch zal vertalen. Godreance besluit zijn schrijven met eenige ironische woorden aan het adres der politici. (Rador - Agence Belga)
(Vor. ber. IJzeren Garde 2463 E.)

A. SPANJE. — Burgeroorlog. - Teruel. —
Teruel is door de troepen van Generaal Franco heroverd; niettegenstaande de stad geheel omsingeld

was, wisten de verdedigers zich door den vijandelijken gordel heen te slaan en de stad te verlaten. Teruel is geheel vernield. (Telex-A. N. P.) **(V. b. 3133 A.)**

B. ENGELAND. — Anthony Eden's aftreden in het Lagerhuis. - Motie van wantrouwen in Chamberlain verworpen. - Lord Halifax vervangt Eden. —
Tijdens de Lagerhuisdebatten, die 22 Februari '38 zijn gehouden over de door de Labour-party ingediende motie tegen het buitenlandsche politieke beleid van Chamberlain, heeft de minister-president zijn meening te kennen gegeven over de positie van den Volkenbond in verband met de collectieve veiligheid.
Chamberlain vroeg, of iemand nog geloofde, dat de Bond zooals deze thans is, de collectieve veiligheid zou kunnen garandeeren.
Men moet niet trachten — aldus de minister-president — zichzelf en anderen een rad voor de oogen te draaien of kleine mogendheden te doen gelooven, dat zij door den Bond beschermd zullen worden tegen een aanval, wanneer men weet, dat iets dergelijks niet kan worden verwacht.
Chamberlain wenscht, dat Engeland lid blijft van den Bond, omdat hij vertrouwt, dat deze hervormd zal worden en dat deze hervorming mogelijk zal maken, dat de Bond de doelstellingen zal kunnen bereiken, die hij zich heeft gesteld.
Tijdens de debatten, die op de rede van Chamberlain volgden, verklaarde Churchill weinig vertrouwen te hebben in de besprekingen met Italië, terwijl Lloyd George een scherpen aanval deed op het beleid van den minister-president. Hij is overtuigd, dat de dictators besloten hadden den minister van Buitenlandsche Zaken te verdrijven, omdat hij de eenige man in de regeering was, die hen kon weerstaan.
Na afloop der debatten werd de door de Labour-party ingediende motie van wantrouwen verworpen met 330 tegen 168 stemmen.
Lord Halifax benoemd. — De Koning hechtte op 26 Februari zijn goedkeuring aan de benoeming van lord Halifax tot minister van Buitenlandsche Zaken in de plaats van Eden, benevens aan die van den heer R. A. Butler, den huidigen onderstaatssecretaris van Buitenlandsche Zaken in de plaats van lord Cranborne. (Times)
(Vor. ber. Nev. Chamberlain 3146 A.; Lord Halifax 3146 A.; Kabinet 3146 A.)

C. OOSTENRIJK. — Tijdelijk verbod van politieke betoogingen in Oostenrijk. - Commentaren op von Schuschnigg's rede. —
Het Oostenrijksche kabinet heeft een decreet uitgevaardigd, waarbij alle betoogingen en optochten, met uitzondering van die welke door het Vaderlandsche front georganiseerd zijn, voor den tijd van vier weken, te rekenen van 22 Februari te middernacht af, worden verboden. (Reichspost)
Commentaren op von Schuschnigg's rede. — In alle landen, zoowel binnen als buiten Europa heeft von Schuschnigg's rede van 24 Febr. een diepen indruk gemaakt. De democratische pers vindt haar over het algemeen „een moedige rede", zelfs Rome laat zich in dien geest uit. In Duitschland werd de rede gepubliceerd, maar zonder eenig commentaar.
(Vor. ber. Von Schuschnigg's Rede 3153 B.)

28 FEBRUARI 1938

D. FRANKRIJK. — Minister-president Chautemps in zake de buitenlandsche politiek. - Delbos. - Vertrouwensmotie. —
Als conclusie van de debatten over de buitenlandsche politiek heeft de Fransche Kamer op 26 en 27 Februari '38 een motie van wantrouwen in het kabinet-Chautemps aangenomen met 439 tegen 2 stemmen en circa 150 onthoudingen. In deze motie wordt vertrouwen in de regeering uitgesproken om Frankrijks waardigheid te verzekeren en den vrede te handhaven in het kader der collectieve veiligheid en het Volkenbondspact.
Bij de stemming hebben de rechterzijde en een deel van het centrum zich onthouden. Daarentegen kreeg het gouvernement den steun van alle Volksfrontgroepen, de communisten inbegrepen, alsmede van een deel van het centrum.
De heer Chautemps zeide o.a.: „Mijn regeering is bereid het veld te ruimen voor een gouvernement van nationale eenheid, zoodra dit tot stand komen kan. Ik heb dit reeds bij mijn eerste optreden verklaard en herhaal dit nogmaals.
In die omstandigheden vraag ik, dat men zich om mijn regeering schare."
Chautemps verklaarde nog, dat hij onvoorwaardelijk vertrouwen had in het buitenlandsch beleid van minister Delbos.
De minister van Buitenlandsche Zaken, Delbos, zeide o.a., dat Frankrijk trouw zal blijven aan al zijn vriendschappen, o.a. met Groot-Brittannië. Het wil zijn erfdeel gewaarborgd zien en het wil zijn krachtsinspanning doen samengaan met die van alle volken, welke den vrede willen handhaven.
Vervolgens verklaarde Delbos, dat de onafhankelijkheid van Oostenrijk een essentieel element voor den Europeeschen vrede is.
De aanwezigheid van een kleine minderheid in Oostenrijk kan een inmenging van buiten niet rechtvaardigen.
„Ik wil eveneens nog eens verklaren, dat de verplichtingen, welke Frankrijk jegens Tsjecho-Slowakije op zich heeft genomen, zoo noodig getrouw zullen worden nagekomen."
De Fransche regeering staat volgens Delbos trouw in de eerste gelederen van de verdedigers van den Volkenbond en dit zal zoo blijven. De Volkenbond heeft moeilijkheden ontmoet, maar de Fransche regeering ziet in die moeilijkheden bewijzen van gemaakte fouten. (Le Temps - L'Intransigeant)
(Vor. ber. Chautemps 2990 C.; Delbos 2078 G.; Kabinet 3104 A.)

E. VOETBAL. — Nederland—België. —
In het Feyenoord-stadion te Rotterdam heeft op 27 Febr. '38 het Nederlandsche elftal een onverwachte 7—2 overwinning op het Belgische elftal behaald. Met rust was de stand 1—0 voor Nederland. De doelpunten werden gescoord door Smit (4), Vente, Van Spaendonck en Wels. (Red. K. H. A.) **(2770 B.)**

A. **Economisch herstel in 1937.** —
Aan de Memorie van Antwoord aan de Tweede Kamer over de Indische begrooting is het volgende ontleend:
De minister deelt mede, dat hij voor het oogenblik niet de wenschelijkheid en veel minder de noodzakelijkheid inziet tot wijziging van de bestaande verhouding tusschen Nederland en Indië.
Algemeene toestand. — Blijkens de nieuwste gegevens had de uitvoer van geheel Nederlandsch-Indië in de eerste 10 maanden van 1937 een waarde van ruim *f* 828 millioen, terwijl de invoer een waarde van ruim *f* 411 millioen had (over de eerste 10 maanden van 1936 waren deze cijfers resp. ruim *f* 473 millioen en ruim *f* 223 millioen). Zonder twijfel kan men hier spreken van een duidelijk teeken van een krachtig economisch herstel.
Inderdaad is de economische toestand in Indië in sterke mate afhankelijk van de conjunctuur op de wereldmarkt. In verband daarmede wordt dan ook sedert jaren met succes gestreefd naar versterking van niet voor den export werkende bedrijven, met name van de kleine nijverheid.
Economisch beleid. — Wat de voor de inheemsche bevolking te voeren welvaartspolitiek aangaat, zal in de eerstvolgende jaren worden gestreefd naar verbreeding en versterking van de economische basis, ten einde deze voor de toekomst beter bestand te doen zijn tegen schokken, als welke in de laatste jaren werden ondervonden.
De aan de Westersche bedrijven verleende steun heeft zich in hoofdzaak kunnen bepalen tot crisismaatregelen. De inheemsche bedrijven daarentegen vereischen dikwerf een meer directen bijstand, zoodat de Indische regeering dan ook reeds gedurende vele jaren doende is op verschillende wijzen in die behoefte te voorzien.
De welvaartsmaatregelen zullen in de naaste toekomst op breedere schaal moeten worden voortgezet. Naar het inzicht van den minister verdient het vooral aanbeveling om met kracht te streven naar alles, wat er toe kan leiden, op economisch gebied het hoofd te bieden aan den snellen bevolkingsaanwas van Java, zoomede om verbetering te brengen in de economische structuur van Nederlandsch-Indië, ten einde dat gebiedsdeel minder afhankelijk te doen worden van den uitvoer van een aantal producten van land- en mijnbouw.
Samenwerking met Nederland. — Als criterium zal ook in de toekomst moeten gelden, dat met de belangen van Nederland en van Indië gelijkelijk wordt rekening gehouden, zoodat de samenwerking op een voor beide deelen billijke en voordeelige wijze geschiedt.
De minister merkt op, dat hij over den meest geschikten vorm, om in de toekomst de economische samenwerking tusschen beide gebiedsdeelen te bevorderen, overleg pleegt met de Indische regeering en met zijn ambtgenoot van Economische Zaken.
Een zeer geschikt middel daartoe lijkt hem regelmatige dienstreizen van eenige deskundige Indische en Nederlandsche hoofdambtenaren in commissie, onderscheidenlijk naar Nederland en naar Nederlandsch-Indië. Daaraan zullen, voor zoover noodig, ook personen uit het economisch leven in beide gebiedsdeelen kunnen deelnemen. In beginsel heeft de minister hierover reeds overeenstemming verkregen met zijn ambtgenoot van Economische Zaken en met den gouverneur-generaal, zoodat een begin van uitvoering van dit denkbeeld spoedig mag worden tegemoet gezien.
Financieel beleid. — Het verloop van ontvangsten en uitgaven blijkt nog gunstiger te zijn geweest dan in October werd verwacht en de gewone dienst 1937 zal waarschijnlijk een overschot opleveren van ten naastenbij *f* 9 millioen. Dit gunstig resultaat is geheel te danken aan de middelen, die rond *f* 91 millioen meer hebben opgebracht dan de raming, waaraan de groep belastingen met niet minder dan *f* 68 millioen heeft bijgedragen. Daartegenover vertoonen de uitgaven een accres van *f* 43 millioen.
Na uitschakeling van de welvaarts- en defensie-uitgaven, welke uiteindelijk door Nederland zullen worden vergoed, vermindert het tekort op den buitengewonen dienst tot *f* 12.7 millioen, waarna een tekort op den geheelen dienst overblijft van rond *f* 4 millioen.
Vlootkosten. — De minister zal thans niet ingaan op de opmerkingen met betrekking tot de verdeeling van de vlootkosten tusschen Nederland en Indië, aangezien deze aangelegenheid eerlang afzonderlijk aan het oordeel van de Kamer zal worden onderworpen, nadat de Volksraad zich ter zake zal hebben uitgesproken. Voor het oogenblik moge worden volstaan met de mededeeling, dat blijkens de thans bij dat college in behandeling zijnde voorstellen Nederland in 1938 nog een bedrag van *f* 5 millioen in de bedrijfskosten der marine zal bijdragen. Tegenover de uit de vermindering tot dit bedrag van de aanvankelijk verwachte Nederlandsche bijdrage voortvloeiende verlaging van inkomsten met *f* 8.9 millioen, staat echter een verlichting van uitgaven voor aanbouw enz. met *f* 7.4 millioen (waarvan *f* 6.2 millioen op den buitengewonen dienst).
Van inheemsche krachten wordt reeds in steeds toenemende mate voor 's Lands dienst gebruik gemaakt. De minister betwijfelt, of losmaking van de Indische monetaire politiek van de Nederlandsche technisch en economisch uitvoerbaar zou zijn.
Internationale politieke toestand. — Ongetwijfeld kan de ontwikkeling van den internationalen politieken toestand rondom den Pacific gevaren medebrengen voor de veiligheid van land en volk van Nederlandsch-Indië. Dat onder deze ernstige omstandigheden zelfs extremistisch gezinde leiders der nationalistische beweging op Java tot meer waardeering van het Nederlandsche bewind zijn gekomen dan zij tot nog toe aan den dag hadden gelegd, acht ook de minister van groote beteekenis.

NEDERL. OOST-INDIË

Inwendige politieke toestand. — Met het oog op de bijzondere omstandigheden en verhoudingen in de heterogene Indische samenleving, acht de minister het in het algemeen belang noodzakelijk, dat het centraal en locaal gezag krachtig gehandhaafd blijft, opdat de ontwikkeling der nationalistische beweging worde gehouden binnen de door wet en orde gestelde grenzen.
Vooralsnog zouden geen termen kunnen worden gevonden om het interneeringsoord Boven-Digoel als zoodanig op te heffen.
Geen verbod van N.S.B. — De minister schaart zich aan de zijde van de leden, die van oordeel waren, dat voor het behoud van den band tusschen Nederland en Indië de geestelijke en politieke weerbaarheid van het Indische volk doelbewust versterkt moet worden tegenover anti-democratische en anti-Nederlandsche propaganda. Vooralsnog acht de Indische regeering het niet noodzakelijk om aan ambtenaren het lidmaatschap der N.S.B. te verbieden.
Geen emigratie naar Nieuw-Guinea. — Wat de kolonisatie in Nieuw-Guinea betreft moge het volgende worden medegedeeld: In de gewesten buiten Java en Madoera zijn beter en dichter bij die eilanden gelegen streken beschikbaar voor kolonisatie door inheemschen, zoodat emigratie naar Nieuw-Guinea voorshands nog niet aan de orde behoeft te worden gesteld. De rapporten, welke den minister met betrekking tot den stand der kolonisaties van Europeanen op dat eiland regelmatig bereiken, zijn dermate teleurstellend, dat zeker voor de naaste toekomst daarvan geen bevredigende resultaten zijn te verwachten.
Onderwijs. — Dat het onderwijs gedurende de crisis ernstige schade zou hebben geleden, waarbij vooral zou te denken zijn aan de hoedanigheid van het

onderwijs, kan de minister niet onderschrijven.
Herstel, op onderwijsgebied, van den toestand van voor de crisis acht de minister uitgesloten, wijl zulks zou beteekenen een terugvallen in de fouten, welke reeds eerder waren onderkend en welke, ook afgezien van de crisis, een gezonden, met de behoeften der maatschappij correspondeerenden groei van de onderwijsvoorziening in den weg stonden.
De meest dringende plicht van Nederland ten aanzien van het onderwijs in Indië is: bestrijding van het analphabetisme.
Economische Zaken. — Het ligt in de bedoeling om, nadat de desbetreffende besluiten van den gouverneur-generaal bij de wet zullen zijn goedgekeurd, een eerste storting ten bedrage van *f* 14.716.110 te doen in het bij de wet van 2 April 1937 ingestelde Rubberfonds.
Departement van Oorlog. — Wat de verdediging van de vlootbasis Soerabaja betreft, zij medegedeeld, dat de voor dit marinesteunpunt ontworpen defensiemaatregelen nagenoeg zijn voltooid en dat, in verband met de thans reeds voorhanden middelen, een aanval op deze versterkte basis op zéér krachtigen tegenstand zal stuiten.
Dat de oefentijd van de Europeesche militie totaal onvoldoende zou zijn, kan de minister allerminst toegeven.
Geen vliegtuigindustrie. — Het in het leven roepen van een vliegtuigindustrie in Nederlandsch-Indië, met medewerking van de K.N.I.L.M., heeft inderdaad veel aantrekkelijks. De omstandigheid echter, dat aanzienlijke bedragen geïnvesteerd zouden moeten worden in een industrie, welke van den grond af moet worden opgebouwd en ook het feit, dat het hierdoor tal van jaren zou duren voor en aleer het eerste vliegtuig zou kunnen worden afgeleverd, maken voor het tegenwoordige verwezenlijking van dit denkbeeld onuitvoerbaar. (Telegraaf - De Tijd - Nwe Rott. Crt.)
(Vor. ber. Econ. Toestand 2789 C.; Begrootingsdebatten 2890 F.)

1 MAART 1938

A. FRANKRIJK. — Vakverbond (C.G.T.) blijft trouw aan het Volksfront en gaat accoord met Modern Statuut van den Arbeid. - Resolutie aangenomen. —
Aan het slot van zijn besprekingen over het statuut van den Arbeid heeft het Nationale Comité der C.G.T. een in vijf paragrafen verdeelde resolutie aangenomen. In deze resolutie betuigt het zijn trouw aan het Volksfront en spreekt het zich uit tegen pogingen tot omverwerping der democratische instellingen door geweld. De tweede paragraaf heeft betrekking op den economischen toestand en in de derde wordt, met het oog op dien toestand, volledige toepassing van het Volksfrontprogram gevraagd. De vierde paragraaf eischt waarborgen voor de bescherming der sociale hervormingen, welke na Juni 1936 verkregen zijn. Het comité verklaart geen tegenstander te zijn van de uitwerking van een arbeidsstatuut, waarbij de nieuwe sociale wetten tot alle gesalarieerden uitgebreid worden, waarbij een wetgeving wordt opgesteld die een vrije ontwikkeling van het vakvereenigingsleven toestaat, en waarbij de salarissen en loonen aan de schommelingen van de kosten van het levensonderhoud worden aangepast. Verder worden ouderdomsvoorzieningen en stichting van een nationaal fonds voor de werkloosheid geëischt. Uiting wordt gegeven aan de solidariteit met alle arbeiders der wereld.
De vijfde paragraaf, die betrekking heeft op den internationalen toestand, veroordeelt de politiek van isolement en bewapening. De C.G.T. is trouw aan den Volkenbond. Toepassing van economische en financieele sancties is een der belangrijkste factoren bij het tot staan brengen en verhinderen van conflicten. Het Volksfront moet het initiatief nemen voor een oproep tot de wereld, waarin tot staking van den wapeningswedloop wordt gemaand. (L'Intransigeant) **(Vor. ber. C.G.T. 1977 D.; Modern Statuut van den Arbeid 3112 B.)**

B. CHINA. — Internationale Conferentie te Londen tot hulp aan China. —
De wereldconferentie tot hulp aan China en voor een boycott tegen Japan, is op 13 Febr. '38 gesloten. Eénstemmig werd een motie aangenomen, waarin „de Japansche aanval, die den vrede in gevaar brengt", veroordeeld wordt. De conferentie heeft verschillende commissies benoemd en de volgende besluiten genomen:

1. Boycott tegen Japan door de vakorganisaties, voor zoover de nationale wetgevingen dat toelaten (deze aanbeveling werd door de Noorsche en Zweedsche vakvereenigingsvertegenwoordigers niet gesteund);
2. Instelling van een permanente commissie tot bestudeering der organisatie van den boycott in ieder land;
3. Staking van het verleenen van credieten aan Japan, doch verleening van credieten aan China;
4. Parlementaire actie tot het verkrijgen van den steun der regeeringen;
5. Boycott door coöperatieve vereenigingen;
6. Embargo op den uitvoer van petroleum, die voor Japan bestemd is;
7. Uitbreiding van de individueele boycottbeweging, vooral door vrouwen, die veel Japansche artikelen, zooals zijden kousen, gebruiken;
8. Oprichting door China van een persbureau, dat bij de wereldpropaganda moet helpen.

(Daily Herald)

C. CATO ENGELEN-SEWING. — Huldiging te Amsterdam. —
Op 14 Februari '38 heeft Amsterdam Mevrouw Engelen-Sewing op waardige wijze ter gelegenheid van haar 70sten verjaardag gehuldigd. Zij zong voor haar talrijke vereerders de aria, waarmede zij tientallen jaren haar publiek heeft verrukt: de aria uit de eerste akte van Traviata. Haar nog immer klankrijke stem ontroerde velen en het publiek bracht haar een grootsche hulde, die zij geroerd aanvaardde.
(Red. K. H. A.)

D. NEDERLAND. — Eerste Kamer. - Begrooting van Justitie voor 1938 aanvaard. —
Op 16 Februari 1938 heeft de Eerste Kamer de begrooting van justitie voor 1938 zonder hoofdelijke stemming aanvaard. (N. Rott. Crt.)
(Vorig bericht 3035 B.)

E. ALIDA TARTAUD-KLEIN OVERLEDEN.
Op 18 Febr. is in het Diakonessenhuis „Bronovo" te 's-Gravenhage op 64-jarigen leeftijd overleden mevrouw Alida Tartaud—Klein.
Mevr. Tartaud—Klein is één onzer meest bekende tooneelspeelsters geweest, vooral in de roemvolle jaren van het Rotterdamsch Tooneel. Zij is geboren te Amsterdam in 1874 en bezocht daar de Tooneelschool. In 1890 trad zij voor het eerst op bij het gezelschap Le Gras en Haspels. In 1910 kwam dit gezelschap onder directie van den heer P. D. van Eysden onder den naam van „Rotterdamsch Tooneel". Later trad ook de heer F. H. Tartaud als directielid op. In 1920 associeerde dit gezelschap zich met het „Hofstad Tooneel" en ontstond het „Rotterdamsch Hofstadtooneel", dat onder één raad van beheer stond, doch een Rotterdamsche en een Haagsche afdeeling telde. In 1923 trad de heer Van Eysden uit de directie, waarna de samenvoeging der beide tooneelgezelschappen nog voortduurde tot 1926.
Al die jaren heeft mevr. Tartaud onder deze verschillende directies hard gewerkt, tegelijk met haar trouwe medespeelster, mevrouw Van Eysden—Vink. Na het uiteen vallen der associatie was mevr. Tartaud nog eenige jaren verbonden aan het door haar echtgenoot, den heer F. H. Tartaud, opgerichte „Nieuw Rotterdamsch Tooneel", dat wegens gebrek aan levensvatbaarheid in 1929 werd opgeheven.
Op haar 60sten verjaardag is mevr. Tartaud van vele zijden gehuldigd. Zij speelde toen de titelrol in „Hedda Gabler" van Ibsen.
In 1932 heeft mevr. Tartaud nog een tournée gemaakt met het gezelschap van Willem van der Veer in het stuk „De medailles van de Oude Vrouw". Later is zij nog sporadisch opgetreden.
In Augustus is zij voor het laatst opgetreden als declamatrice en wel in het Kurhaus te Scheveningen.
(Red. K. H. A.)

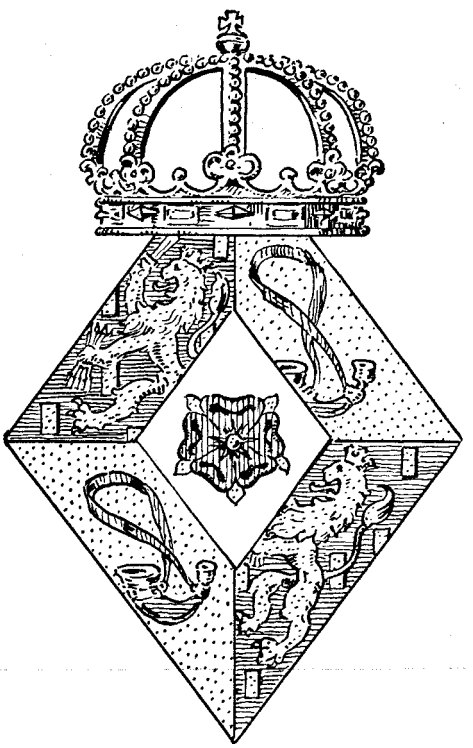
A. FRANKRIJK. — De buitenlandsche politiek. - Controverse Flandin—Reynaud. —
Uit de Kamerdebatten van 26—27 Februari memoreeren wij nog de controverse Flandin—Reynaud.
Beiden willen voor alles de handhaving van den vrede, beiden willen ook een sterk en eensgezind Frankrijk en dringen aan op de noodzakelijkheid van spoedige krachtige herstelmaatregelen op financieel en economisch gebied. Beiden willen ten slotte ook een nauwe vriendschap met Engeland handhaven. Au fond is vrijwel de geheele Kamer het hiermede eens en de verdeeldheid in het parlement is dus minder groot dan men na een oppervlakkige beschouwing zou meenen.
Slechts wat betreft de methode om tot het groote doel, de handhaving van den vrede te geraken, bestaat verschil van opinie. Flandin wil voor alles den tijd laten spreken en onderhandelingen met Duitschland en Italië openen. Reynaud is daarentegen vooral bedacht op de handhaving van het evenwicht in Europa en gelooft niet of nauwelijks aan het nut van onderhandelingen, althans voor zoover het Duitschland betreft.
Paul Reynaud ging de middelen tot het behoud van den vrede na en verklaarde, dat Frankrijk, dat in de afgeloopen jaren 372 milliard heeft uitgegeven voor zijn bewapening niet zwak is.
Tijdens den oorlog heeft Frankrijk België, Servië en Amerika van wapenen voorzien. Dat kan Frankrijk wanneer het wil.
Reynaud zeide verder, dat Duitschland niet voor de helft genoeg officieren heeft, om zijn divisies te encadreeren en Frankrijk zou niet alleen staan. Polen zou ineenvallen, wanneer Frankrijk niet meer bestaat. Het Tsjechische leger is goed uitgerust en wat Rusland betreft, zij, die klagen over de krachtige hulp van Rusland aan Spanje, zijn dezelfden, die zeggen, dat Rusland in geval van oorlog niet zou kunnen helpen.
Reynaud zeide vervolgens, dat hij er voor is met Duitschland te praten. Doch wat moet gebeuren, wanneer Duitschland de vroegere rol van Pruisen zou willen spelen. Hierop antwoordt „Mein Kampf": Een groot Germaansch Europa zou Frankrijk isoleeren.
Engeland is van meening, dat de verdediging van zijn rijk bij den Rijn moet beginnen en het aftreden van Eden beteekent geen wijziging van deze politiek.
Wil Frankrijk werkelijk bijdragen tot den vrede, dan moet het zijn economische kracht herstellen.
Spreker is van meening, dat een samengaan van alle Franschen mogelijk is.
Deze rede van Reynaud werd luide toegejuicht door vrijwel de geheele kamer. (Le Temps - Le Journal)
(Vor. ber. 3154 D.; Flandin 2692 B.)

2 MAART 1938

B. FRANKRIJK. — Wijzigingen in de Code Civil ten opzichte der vrouwen. —
De wet tot wijziging van de Code Civil ten opzichte der vrouwen is op 11 Febr. '38 door de Kamer en Senaat aangenomen.
Het zijn in de eerste plaats de termen die gewijzigd zijn. De vrouw is geen gehoorzaamheid meer verschuldigd. Ze behoeft niet méér te geven dan de wederzijdsche trouw, hulp en bijstand, waarvan art. 212 voor beiden spreekt. Evenwel, de nieuwe tekst zegt toch, dat de man „chef" is. Dat brengt mee, dat hij de woonplaats bepaalt, en dat hij zijn vrouw kan verbieden een eigen beroep uit te oefenen. In beide gevallen echter behoeft de vrouw zich in zijn beslissingen niet langer te schikken, maar staat haar voortaan een beroep open op de rechtbank tegen besluiten van den man, die in strijd zijn met de redelijkheid. De rechtbank beslist in raadkamer, en volgens een versnelde procedure van 10—12 dagen.
Verder houden de nieuwe bepalingen onder meer in, dat ook de vrouw, die immers niet langer rechtelooze slavin is, moet bijdragen tot de kosten van de huishouding als ze daartoe in staat is, en vooral dat zij de volledige beschikkingsbevoegdheid krijgt over haar burgerlijke rechten. Ze mag voortaan zonder eerst permissie te vragen in rechten optreden, beheerschdaden doen, schenkingen of erfenissen aanvaarden, als executrice optreden, en zoo meer. Haar bevoegdheid wordt alleen beperkt door het gekozen régime van het huwelijks-goederenrecht, dat zelf onveranderd blijft. (Le Moniteur)

C. NEDERLANDSCH OOST-INDIE. — De Salarisregeling. - Geen terugwerkende kracht. - Geen verhooging met 5%. —
De regeering heeft op 19 Febr. '38 de beide moties, die beoogen terugwerkende kracht aan de salarisregeling te verleenen niet overgenomen evenmin als de motie tot algemeene verhooging der salarissen met 5%. Het ligt in de bedoeling van de regeering om aan de nog wel aan te brengen wijzigingen in staten en schalen terugwerkende kracht tot 1 Jan. '38 te verleenen. (Aneta)
(Vor. ber. Salarisregeling 3064 E.)

D. HET WAPEN VAN PRINSES BEATRIX. —

Bovenstaand geven wij een afbeelding van het wapen, vastgesteld voor de nakomelingen van H. K. H. Prinses Juliana en Z. K. H. Prins Bernhard. Het schild voor de vrouwelijke afstammelingen is gedekt met de koninklijke kroon, terwijl dat voor de mannelijke in plaats daarvan twee helmen heeft.
(Vor. ber. Prinses Beatrix 3129 A.)

E. DUITSCHLAND. — Nederlandsche week te München. —
Tijdens de Nederlandsche week te München, die van 27 Januari—8 Februari '38 werd gehouden onder auspiciën van den Nederlandschen Consul-generaal aldaar, den heer Dyserinck, heeft Prof. Willem Mengelberg een concert van het Münchener Philharmonisch Orkest gedirigeerd. De pianiste Elly Ney verleende haar medewerking. De heer D. J. van der Ven hield bij de Zuiderzee-film een lezing, terwijl mevrouw Van der Ven composities van wijlen Julius Röntgen ten gehoore bracht. Op 7 Febr. hield mevrouw Jo van Ammers-Küller een lezing over Neder-

land en haar eigen literair werk. Prof. dr. J. v. Loor uit Utrecht hield een lezing over Hugo de Groot. De Duitsche autoriteiten hebben veel moeite gedaan deze Nederlandsche week succes te verzekeren.
(De Telegraaf)

A. NEDERLAND. — Tweede Kamer. - Wijziging van de Mijnwet. —
Ingediend is een wetsontwerp tot wijziging van de Mijnwet. De niet in werking getreden wijzigingswet van 1920 is ingetrokken. (N. Rott. Crt.)
(Vor. ber. Mijnbedrijf 2767 B.)

B. SIAM. — Japansche penetratie. —
Japan is gestadig en onafgebroken doende om de politiek van Siam onder zijn contrôle te krijgen, hetgeen groote gevaren met zich zou sleepen voor Birma en Fransch Indo-China. Deze bewering treft men aan in de Petit Bleu in een artikel van een deskundige op koloniaal gebied, Bartholi-Sabad. Japan heeft twee rechtstreeksche oogmerken met zijn penetratiepolitiek in Siam: 1. Indo-China te intimideeren en 2. van de huidige omstandigheden gebruik te maken om het prijsgegeven idee van het graven van het kanaal door de landengte van Kra precies ten Zuiden van Birma weer op de proppen te brengen. Men zou daarmede een Panama-kanaal van het Verre Oosten krijgen, dat zoowel commercieel als strategisch nadeel zou toebrengen aan Singapore.
Om zich een oordeel te vormen over de kwestie, of de Japanners met hun langzame, maar zekere uibreiding van invloed op de Siameesche politiek succes hebben, is het al voldoende, schrijft Bartholi-Sabad, te letten op de verandering in houding van Siam vóór, gedurende en na den wereldoorlog. In 1896, toen Siam op allervriendschappelijksten voet was met Engeland en Frankrijk, sloot het met Frankrijk een verdrag waarbij het drie provincies aan Frankrijk afstond, gelegen ten Westen van Kambodsja. De bewoners van dat gebied waren geruimen tijd gewikkeld geweest in een onderlingen uitroeiïngsoorlog, maar het Fransche gezag bracht hun den vrede en ook rust langs de geheele grens. Siam was daarvoor erkentelijk. Gedurende den wereldoorlog was Siam begeerig zijn dankbaarheid te toonen en het zond 300 man hulptroepen naar Frankrijk. Bovendien bleef Siam geruimen tijd veel goederen uit Frankrijk invoeren. De laatste jaren echter, aldus de schrijver van het artikel, is de Japansche immigratie in Siam aanzienlijk toegenomen, hetgeen gepaard ging met zooveel behendig gewroet, dat onlangs een Siameesche minister openlijk verklaarde, dat het in Siams bedoeling lag de drie aan Frankrijk afgestane provincies terug te eischen en ze zoo noodig gewapenderhand terug te nemen. Ook wilde Siam de Mekong-rivier niet langer als grensrivier erkennen. Er zijn voor die rede geen excuses gemaakt. Maar het is waar, dat een gemengde grenscommissie tot overeenstemming is gekomen.
De schrijver besluit zijn artikel met de bewering, dat de Japansche politiek erop uit is Siam onder haar contrôle en overheerschende leiding te krijgen, zoodat Siam later eventueel te gebruiken zou zijn voor een aanval in den rug (door Japan) op Fransch Indo-China. (Petit Bleu)
(Vorig bericht 2249 D.)

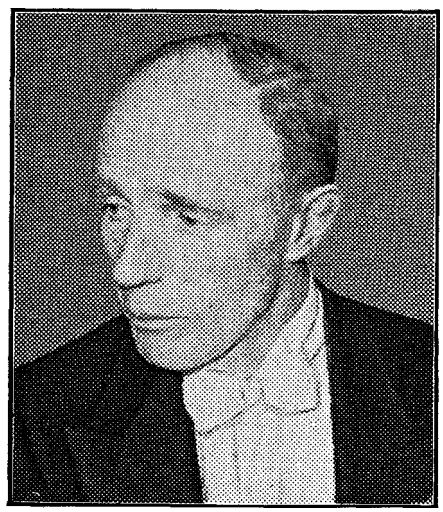
3 MAART 1938

C. NEDERLAND. — Tweede Kamer. - Wijziging van de Lager-Onderwijswet 1920. - Onderwijzersopleiding.
Ingediend is een wetsontwerp tot wijziging van de Lager-Onderwijswet 1920, in hoofdzaak met betrekking tot de onderwijzersopleiding. Het voornaamste punt uit dit ontwerp, dat in de troonrede bereids werd aangekondigd, is, dat wordt voorgesteld den duur der kweekschoolopleiding weder op vier jaren te stellen. (Nwe Rott. Crt.)
(V. b. L. O.-wet 2536 G.; Onderwijzersopl. 3063 F.)

D. NEDERLAND. — Filmkunst. - Nederlandsche Bioscoopbond. - Twintigjarig bestaan. —
Zeer velen uit de kringen van het bioscoopbedrijf in Nederland, nog meer buitenstaanders die ermede in zakelijke aanraking komen, zijn op 14 Febr. '38 op een feestelijke ontvangst in Carlton Hotel te Amsterdam hun gelukwenschen komen aanbieden aan het hoofdbestuur van den Ned. Bioscoopbond ter gelegenheid van de herdenking van het twintigjarige bestaan. (Alg. Handelsblad)
(Vor. ber. Ned. Bioscoopbond 1693 E.)

E. ZWITSERLAND. — Het Retoromaansch. - Referendum. —
Met 255.000 tegen 20.000 stemmen heeft het Zwitsersche volk bij plebisciet het regeeringsvoorstel goedgekeurd om van Retoromaansch de vierde officieele taal te maken. (Neue Zürcher Zeitung)
(Vor. ber. 3066 F.; Referendum 3040 C.)

F. ENGELAND. — Lord Halifax. - Levensbeschrijving. —
Wij geven de volgende levensbeschrijving van Lord Halifax, den nieuwen Engelschen Minister van Buitenlandsche Zaken.
Lord Halifax heeft zijn land reeds in tal van regeeringsfuncties gediend. Edward Frederick Lindley Wood, zooals zijn oorspronkelijke naam is, werd op 16 April 1881 geboren en is dus thans 56 jaar oud. Na in Eton en Oxford gestudeerd te hebben was hij in 1910 als conservatief tot lid van het Lagerhuis gekozen. Zijn eerste ministerieele functie was die van parlementair onderminister van koloniën in 1921, in het kabinet Bonar Law. Reeds het volgende jaar werd hij minister van onderwijs en in 1924 minister van landbouw. Het volgende jaar werd hij tegen de verwachting in als opvolger van lord Reading tot onderkoning van Britsch-Indië benoemd. Nog vóór hij deze functie aanvaardde kreeg hij den titel van lord Irwin of Kirby Underdale.

Lord Halifax.

Tot 1931 is lord Irwin onderkoning van Indië geweest; hij heeft in zijn ambtstijd de bewogen dagen meegemaakt van de commissie-Simon en van Gandhi's actie voor burgerlijke ongehoorzaamheid welke tot de interneering van den Mahatma leidde. Het was ook in zijn regeeringsperiode dat de rondetafel-conferentie tot stand kwam. De toestand in Indië was tijdens zijn onderkoningschap op een oogenblik zoo gespannen geworden, dat hij het bij het aan het bewind komen van de tweede Labour-regeering in 1929 noodzakelijk achtte den premier Mac Donald persoonlijk rapport te gaan uitbrengen. Op 23 December 1929 werd er in Indië een bomaanslag op lord Irwin gepleegd, die echter mislukte.
Kort voor zijn heengaan als onderkoning onderhandelde hij rechtstreeks met Gandhi, hetgeen leidde tot een vredesverdrag dat op 4 Maart 1931 door lord Irwin en Gandhi onderteekend werd. In April 1931 werd lord Irwin na het verstrijken van zijn ambtstijd opgevolgd door lord Willingdon.
Het volgende jaar werd hij opnieuw minister van onderwijs en in 1935 verwisselde hij deze portefeuille voor die van oorlog. Na de verkiezingen van dat jaar werd hij lord Privy Seal en toen Chamberlain Baldwin in Mei 1937 als premier opvolgde werd lord Halifax (hij erfde dezen titel in 1934 van zijn vader) lord president of the council. Het was in laatstgenoemde hoedanigheid dat hij, in November 1937, zijn veelbesproken bezoek aan Duitschland bracht, waarbij hij te Berchtesgaden besprekingen voerde met rijkskanselier Hitler.
Omtrent de resultaten van dit bezoek zijn in het openbaar nooit mededeelingen gedaan. (Times)
(Vor. ber. Lord Halifax 3154 B.)

G. VEREENIGDE STATEN. — Verzet tegen Anti-Lynchwet. —
De Senaat heeft met 58 tegen 22 stemmen besloten de debatten over het anti-lynchwetsontwerp niet voort te zetten. (New York Herald Tribune)
(Vorig bericht 2798 D.)

H. ROEMENIE. — De nieuwe grondwet aanvaard. —
Het Roemeensche ministerie van Binnenlandsche Zaken heeft op 24 Febr. '38 den definitieven uitslag van het volksreferendum over de nieuwe grondwet medegedeeld.
In totaal hebben 4.298.888 Roemenen gestemd. Van hen hebben zich 4.283.398 vóór en 5.413 tegen de grondwet uitgesproken. 99.87% van de stemmers antwoordde met „ja". 0.13% met „neen".

Van het aantal kiesgerechtigden is 92% opgekomen; het percentage onthoudingen bedraagt dus 8. Bij de laatste verkiezingen bedroeg het aantal onthoudingen steeds circa 30%, in weerwil van het feit, dat ook toen de stemming verplicht was.
Volgens het Staatsblad behelst de nieuwe Grondwet o.a. de volgende punten:
Er wordt een einde gemaakt aan het optreden der politieke partijen. Het parlementarisme in zijn huidigen vorm wordt opgeheven en een corporatieve vertegenwoordiging wordt georganiseerd.
De Assizenhoven worden opgeheven. Het is parlementsleden en ministers volgens de nieuwe grondwet verboden tegen den staat te pleiten of deelgenoot te zijn in maatschappijen, die een contract met den staat sluiten. De bescherming van de Roemenen „van ras" wordt georganiseerd doordat voor hen de staatsbetrekkingen gereserveerd worden. Een streng toezicht wordt ingesteld op de bestuurscolleges, en strenge straffen worden ingevoerd tegen ontrouwe ambtenaren.
De persoonlijke invloed van den Koning wordt versterkt.
De nationale partijen worden tevreden gesteld en de opheffing der Assizenhoven zal het mogelijk maken misdaden strenger te straffen. Deze actie heeft in het bijzonder ten doel op te treden tegen de illegale IJzeren Garde.
Wat de minderheden betreft, gelijke rechten worden verzekerd aan personen van andere rassen, welke sinds eeuwen op Roemeensch gebied wonen.
Koning Carol heeft persoonlijk in een proclamatie aan het volk de nieuwe bepalingen van de grondwet bekend gemaakt. Dit document eindigt als volgt:
„De Koning legt het volk deze nieuwe grondwet voor."
Volgens het Italiaansche Tel. Ag. Stefani bepaalt de nieuwe grondwet onder meer nog, dat het aantal Senatoren en Afgevaardigden verminderd wordt en dat in het parlement een billijker vertegenwoordiging van landbouwers, arbeiders en intellectueelen en andere leidende factoren des lands komen zal. Streng zal worden opgetreden tegen hen, die verantwoordelijk zijn voor de verspilling van de openbare financiën en een strengere contrôle zal worden ingevoerd op de openbare fondsen en uitgaven. De rechten der plattelandsbevolking worden vastgesteld.
De nieuwe grondwet zal de regeering de bevoegdheid geven te beslissen of de doodstraf, die in Roemenië is afgeschaft, alsnog zal worden toegepast in geval van aanslagen en politieke misdrijven. (Agence Belga - Stefani)
(Vor. ber. Grondwet 3153 D.)

A. SOVJET-RUSLAND. — 20 jaar rood leger. - Executies. —
In het groote staatstheater te Moskou heeft op 22 Februari '38 een feestvergadering plaats gevonden van de Moskousche sovjets, ter gelegenheid van den twintigsten jaardag van het roode leger en de krijgsmarine.
De plechtigheid werd bijgewoond door Stalin, Molotof, Worosjiloff, Kalinin, Mikojan, Smirnof, Dimitroff en andere kopstukken, legerdelegaties etc.
Worosjiloff hield de feestrede. Hij sprak o.a. over „de kort geleden ontdekte verraders in leger en marine". Hij noemde o.a. Toekatsjefski, Gamarik en admiraal Orlof. Laatstgenoemde werd enkele maanden geleden vervangen en sinds heeft men niets meer van hem of over hem vernomen.
Worosjiloff verklaarde echter in zijn feestrede, dat „alle verraders vernietigd zijn", zoodat men over het lot van den admiraal nu wel voldoende is ingelicht.
Maarschalk Worosjiloff gaf verder in zijn rede te verstaan, dat de Sovjet-Unie even goed als welk ander land ook voor den chemischen en bacteriologischen oorlog is voorbereid. (Prawda)
(Vor. ber. Leger, Vloot en Luchtmacht 3123 G.; Zuiveringsactie 3067 D.)

4 MAART 1938

B. BRITSCH-INDIE. — Constitutioneele crisis geëindigd. —
Het geschil tusschen de regeering van de Vereenigde Provincies en den gouverneur over de vrijlating van politieke gevangenen, is op 25 Febr. '38 met een compromis geëindigd. De ministers, die afgetreden waren, hebben zich weer met hun portefeuilles belast en de gouverneur heeft bereikt, dat de politieke gevangenen niet zonder oordeel des onderscheids in vrijheid zullen worden gesteld, maar dat geval voor geval zal worden onderzocht of het wel wenschelijk is de delinquenten uit de gevangenis te ontslaan.
Te Delhi heerscht groote vreugde over deze oplossing van de crisis. De oplossing, welke is gevonden, volgt de lijn, welke Gandhi heeft aangegeven en er blijkt weer uit, hoe groot zijn invloed op de politiek van de Congrespartij nog altijd is.
(Alg. Handelsblad - Times) **(V. b. Grondwet 2738 D.)**

C. NEDERLAND. — Roomsch-Katholieke Staatspartij. - Mr. T. J. Verschuur partijvoorzitter. —
Onder leiding van den waarnemend voorzitter, mr. J. J. A. Houben, ving op 25 Febr. '38 de Partijraad van de Roomsch-Katholieke Staatspartij zijn vergadering in het Jaarbeurs-restaurant te Utrecht aan. In zijn openingswoord herinnerde mr. Houben aan de heugelijke gebeurtenis ten Paleize Soestdijk.
Vervolgens ging men in geheime vergadering. Hier werd na een korte beraadslaging mr. T. J. Verschuur tot partijvoorzitter gekozen met 82 van de 116 stemmen.
Tot lid van het dagelijksch bestuur werden gekozen: de heeren mr. dr. P. J. Witteman te Overveen, A. C. de Bruin te Utrecht, mr. E. H. J. baron van Voorst tot Voorst te Ubbergen en mr. J. J. A. Houben te Breda. (De Tijd) **(V. b. R.K. Staatspartij 2537 F.; Mr. T. J. Verschuur 2526 D.)**

D. GABRIELE D'ANNUNZIO OVERLEDEN. —
De bekende Italiaansche dichter en patriot Gabriele d'Annunzio is op 1 Maart '38, 74 jaar oud, op zijn landgoed „Il Vittoriale" overleden.
Gabriele d'Annunzio, wiens eigenlijke naam Gabriele Ugo Rapagnetto was en die in 1924 door den koning van Italië in den adelstand werd verheven met den titel van hertog van Montenevoso, werd in 1864 geboren te Pescare (Abruzzi).

Gabriele d'Annunzio.

De schrijver en dichter heeft van zijn zeventiende jaar af medegewerkt aan tal van te Rome verschijnende bladen. Ook als politicus is d'Annunzio bekend geworden. Van 1890 tot 1900 was hij lid der Italiaansche Kamer van Afgevaardigden. Hij woonde in verschillende deelen van Italië en Frankrijk. In 1912 trad hij op als leider van het Italiaansche nationalisme.
In 1915 keerde hij van Parijs, waar hij zich bij het uitbreken van den wereldoorlog bevond, naar zijn land terug, waar hij een vurig pleitbezorger was van de inmenging van Italië in den oorlog. Hij nam dienst bij de gewapende macht en diende achtereenvolgens bij de cavalerie, de infanterie en de marine. Tenslotte kwam hij bij de luchtmacht en bracht het tot overste. Hij werd in den oorlog gewond.
Na den oorlog, toen hij in de oplossing der aristocratische kwestie een gevaar zag, verzamelde hij een aantal aanhangers, waarmede hij in openlijken tegenstand tegen de Italiaansche regeering in September

1919 Fiume bezette en de annexatie daarvan afkondigde. Zijn verdere plannen tot verovering van Dalmatië werden niet verwezenlijkt.
D'Annunzio was verontwaardigd over de houding der geallieerden en tijdens de regeering van Nitti personifieerde hij de patriottische reactie tegen de politiek der regeering. In 1920 moest d'Annunzio capituleeren en de leiding over Fiume opgeven. Van een vervolging tegen hem wegens hoogverraad werd afgezien en d'Annunzio vertrok naar Gardone aan het Gardameer, waar hij zich in zijn villa „Il Vittoriale" terugtrok. Hij was een der eerste aanhangers van Mussolini.
Zijn eerste werk, een verzenbundel „Primo Vere", publiceerde hij in 1879, toen hij nog op school was. Van zijn werken noemen we: „La Canzani della Gesta d'Oltremare" (1912), „Novelle della Pescara" (1886), „Il Piacere" (1889), „Il Fuoco" (1900), „Notturno" (1921), „La Gioconda" (1899), „La Nave" (1908) en „Il Ferro" (1914). Verder nog: „Canto Novo", „Intermezzo di Rome", „Il Trionfo della Morte", „Giovanni Episcopo", „L'Innocente", „Le virgini delle rocce", „La Citta Morte", „Francesca da Rimini", „La Figlia di Jorio" e.a. (La Stampa)

A. NEDERLAND. — Diplomatie. - Dr. J. B. Hubrecht te Rome. —
De nieuwe Nederlandsche gezant te Rome is aldaar op 26 Februari '38 aangekomen. (Alg. Handelsblad)
(Vor. ber. 3143 B.; Diplomatie 3099 A.)

B. NEDERLAND. — Tijdelijk vestigingsverbod Kantoorboekhandel. —
Nadat achtereenvolgens voor het slagersbedrijf, het broodbakkers- en broodverkoopersbedrijf, het schoenherstellersbedrijf, het schoenmakers- en het schoenverkoopersbedrijf en het bedrijf van orthopaedisch-schoenmaker een tijdelijk vestigingsverbod is ingevoerd, heeft de minister van Econom. Zaken thans een tijdelijk vestigingsverbod uitgevaardigd voor den kantoorboekhandel.
Het is derhalve van 23 Febr. '38 af verboden zonder vergunning van den minister een inrichting te vestigen waarin de kantoorboekhandel wordt uitgeoefend. (N. Rott. Crt.) **(Vor. ber. Vestigingswet 2712 D.)**

C. FILMKUNST. — Tien jaren Filmkeuring. —
Onder den titel „Tien jaren filmkeuring in Nederland" is een boekje van 46 pagina's druks verschenen, waarin tevens het verslag van de centrale commissie voor de filmkeuring over 1937 is opgenomen.
In een overzicht over de afgeloopen tien jaren, van den arbeid der commissie, wordt door haar voorzitter, eenige beschouwingen over de beteekenis der rijksfilmkeuring en over diverse medewerkers gegeven, terwijl vermeld wordt, dat in totaal 27.208 films met een totaallengte van 19.470.354 meter werden gekeurd.
(Vor. ber. Centr. Comm. v. Filmkeuring 2739 E.)

D. NEDERLAND. — Vriendschapsverdrag met Siam.
Op 1 Febr. '38 heeft Hr. Ms. gezant te Bangkok een verdrag van vriendschap, handel en scheepvaart met Siam onderteekend. (De Telegraaf)

E. SCHEEPSBOUW. — Overzicht 1937. —
Per ultimo December '37 waren in aanbouw op alle werven der wereld aan schepen van 100 B.R.T. en daarboven 763 schepen, metende 2.900.184 B.R.T. tegen 618 schepen met 2.251.221 B.R.T. op 31 Dec. 1936. Bij de samenstelling der statistiek kon geen rekening worden gehouden met den aanbouw in Sovjet-Rusland. De opgave van Spanje is niet compleet. Van de in aanbouw zijnde schepen waren:

	Ult. Dec. 1937 Aantal	B.R.T.	Ult. Dec. 1936 Aantal	B.R.T.
Stoomschepen	308	1.197.017	249	952.924
Motorschepen	430	1.693.787	343	1.286.507
Zeilschepen en lichters	25	9.380	26	11.790
Totaal	763	2.900.184	618	2.251.221

Het aantal in aanbouw zijnde motorschepen is dus 122 grooter dan het aantal stoomschepen, terwijl de tonnage 496.770 B.R.T. grooter is.

In aanbouw zijnde tonnage:

	Ult. Dec. 1937 Aantal	B.R.T.	Ult. Dec. 1936 Aantal	B.R.T.
Argentinië	1	550	1	2.550
België	17	27.935	10	40.295
Britsche Dominions	20	34.944	4	2.825
Danzig	14	48.999	3	21.000
Denemarken	20	100.156	17	75.950
Duitschland	114	369.354	115	408.465
Estland	3	625	2	450
Finland	8	19.910	2	3.415
Frankrijk	9	69.330	12	66.876
Gr. Brittannië en Ierl.	256	1.125.426	237	963.642
Hongarije	4	2.000	—	——
Italië	11	106.850	7	33.830
Japan	83	305.460	63	203.146
Nederland	92	288.938	53	150.850
Nederl.-Indië	1	120	—	——
Noorwegen	26	42.805	19	19.762
Oostenrijk	1	400	—	——
Portugal	1	900	—	——
Spanje	4	21.270	7	23.913
Turkije	1	150	—	——
Ver. Staten	45	204.134	37	110.356
Joego-Slavië	2	948	1	100
Zweden	30	128.980	28	123.796
Totaal	763	2.900.184	618	2.251.221

De bedrijvigheid op de Nederlandsche werven is in de afgeloopen drie maanden aanzienlijk toegenomen.

In aanbouw zijnde tanktonnage, zoowel stoom- als motorschepen:

	Ult. Dec. 1937 Aantal	B.R.T.	Ult. Sept. 1937 Aantal	B.R.T.
Argentinië	—	——	1	2.550
Danzig	2	13.000	2	13.000
Denemarken	5	39.324	5	42.650
Duitschland	15	128.931	18	141.720
Gr.-Brittannië en Ierl.	23	169.455	20	140.581
Italië	8	68.050	4	37.250
Japan	5	60.000	7	75.300
Nederland	14	90.790	11	71.790
Spanje	3	20.220	3	20.220
Ver. Staten	6	55.800	4	36.200
Zweden	16	123.361	20	147.788
Totaal	97	768.931	95	729.049

In het 4e kwartaal 1937 werd de kiel gelegd van 267 schepen, metende 713.650 B.R.T. tegen 129 schepen met 648.342 B.R.T. in het derde kwartaal van 1937. In Nederland werd de kiel gelegd van 36 schepen metende 77.221 B.R.T. tegen 30 met 53.865 B.R.T. Te water werden gelaten 269 schepen met 774.029 B.R.T. tegen 291 met 675.710 B.R.T., waarvan in Nederland 27 met 41.505 B.R.T. tegen 30 met 41.988 B.R.T. (Lloyd's Register of Shipping)
(Vor. ber. 2920 E.; Scheepsbouw 3071 A.)

5 MAART 1938

F. TSJECHO-SLOWAKIJE. — De buitenlandsche politiek. - Verklaring van Dr. Benesj. —
A. L. Easterman, de speciale correspondent van de „Daily Herald", heeft een onderhoud gehad met dr. Benesj, den Tsjecho-Slowaakschen president.
In den loop van dit gesprek verklaarde dr. Benesj o.m.: „Wij willen zijn als Nederland en België, onafhankelijk en vrij."
Voorts verklaarde Benesj o.m., dat hij een oorlog in Europa noch dreigend noch onvermijdelijk achtte. Tsjecho-Slowakije heeft getoond werkelijk te wenschen met Duitschland tot een overeenstemming te voort, en wenscht oprecht en vriendschappelijk sakomen. Het zet de politiek van samenwerking met West-Europa, den Volkenbond en de democratie

men te werken voor den vrede met al zijn buren. Inmenging in binnenlandsche aangelegenheden moet echter achterwege blijven. „Onverschillig wat er gebeurt", aldus Benesj, „wij zullen onze parlementaire democratie niet laten varen". (Daily Herald)
(Vor. ber. Dr. Benesj 2747 A.)

A. **BALKAN-ENTENTE. — Conferentie te Ankara. - Volkenbond. - Italië. - Spanje. —**
De raad der Balkan-Entente heeft op 28 Februari '38 een communiqué gepubliceerd, waarin gewezen wordt op de solidariteit, die Roemenië, Joego-Slavië, Turkije en Griekenland vereenigt, en waarin de trouw dezer staten aan den Volkenbond bevestigd wordt. Voorts wordt verklaard, dat voor de Balkan-Entente een Abessynische kwestie niet meer bestaat en dat bijgevolg, na Joego-Slavië, ook Roemenië het Italiaansche keizerrijk erkent, terwijl Turkije en Griekenland zich binnenkort bij deze houding zullen aansluiten.
Ten slotte deelen de leden van de Entente mede, dat zij, voor het tot stand brengen van contact met de regeering Franco om zoodoende hun economische belangen te beschermen, agenten zullen kunnen afvaardigen en ontvangen. (Akcham)
(Vor. ber. Balkan-Entente 2680 A.)

B. **VOLKENBOND. — Duitsche vluchtelingen. - Conventie. —**
De Volkenbondsconferentie voor het maken van een conventie inzake den rechtstoestand der Duitsche vluchtelingen, die op 7 Februari geopend werd en die den Nederlandschen gedelegeerde dr. A. Loudon, gezant te Bern, tot voorzitter koos, is op 10 Februari geëindigd met de onderteekening der uit de beraadslagingen geboren conventie door 7 van de 14 vertegenwoordigende staten. De zeven staten, wier gedelegeerden de conventie onderteekenden, waren België, Denemarken, Engeland, Frankrijk, Nederland, Noorwegen en Spanje. De andere aan de conferentie deelgenomen hebbende staten, wier onderteekening echter nog op zich zal laten wachten, waren Cuba, Luxemburg, Polen, Portugal, Tsjecho-Slowakije, Zweden en Zwitserland. De conventie van 10 Februari 1938, die bestemd is de voorloopige regeling van Genève van 4 Juli 1936 te vervangen, brengt geen groote wijziging in den rechtstoestand der Duitsche vluchtelingen. De conventie geeft den Duitschen vluchtelingen het recht op het grondgebied der staten, die de conventie ratificeeren, verblijf te houden en zich daar te bewegen „overeenkomstig de nationale wetgeving en reglementen van dat land". Zij verleent aan die Duitsche vluchtelingen, die regelmatig in een der tot de conventie toegetreden landen verblijf houden, het recht een identiteitsbewijs te verlangen, dat hun het recht zal geven na het verlaten van het grondgebied, wederom erin terug te keeren. Zij bevat eenige bepalingen, om de vluchtelingen tegen uitwijzing uit het land en tegen terugleiding naar Duitschland te vrijwaren, enkele uitzonderingsgevallen voorbehouden. Zij geeft den vluchtelingen het recht op rechtsbijstand voor de rechtbanken van het land van verblijf.
(Journal de Genève) **(Vorig bericht 2755 C.)**

6 MAART 1938

C. **BELGIE. — Verklaring van den premier Paul Emile Janson in zake Italië en den Volkenbond. —**
Aan een déjeuner, dat hem was aangeboden door de buitenlandsche persvereeniging in België, heeft de Belgische minister-president, Paul Emile Janson, op 28 Februari '38 een verklaring van den volgenden inhoud afgelegd:
„Op dit oogenblik doet zich voor België het probleem voor van hervatting der normale betrekkingen met Italië. Naar onze meening wordt deze hervatting door het grootste deel der openbare meening gewenscht
Zij ziet het gevaar in van een inzinking in onze handelsbetrekkingen op een oogenblik, waarop alles er op wijst, dat men in het belang van alle klassen der bevolking de gelegenheden tot dergelijke betrekkingen uitbreiden moet. Zij vreest tenslotte dat, wanneer Europa door een conflict zou worden bedreigd, België niet met een voldoende autoriteit te Rome vertegenwoordigd zou zijn om daar zijn stem te doen hooren en allen invoed uit te oefenen, noodig voor de bescherming van zijn rechten.
Te dien einde behoudt de regeering zich voor de gepaste maatregelen te nemen op een oogenblik, waarop haar initiatief te voorschijn zal treden als een bijdrage tot de algemeene ontspanning."
Verder heeft minister-president Janson o.m. nog gezegd, dat België voornemens is trouw te blijven aan de onafhankelijkheidspolitiek, zooals die gedefinieerd is in de koninklijke redevoering van October 1936.
De Volkenbond staat niet in de gunst; de verwachtingen, die hij gewekt had, zijn niet verwerkelijkt. Niettemin blijft hij voor de kleine naties en in het bijzonder voor België een spreekgestoelte, dat de stem nog hoorbaar kan maken, en een punt van samenkomst, waar omheen alle naties, die als de Belgische den ernstig in gevaar zijnden algemeenen vrede willen redden, in het uur van het werkelijke gevaar haar streven zouden groepeeren. Wij blijven trouw aan het Volkenbondshandvest en aan de verplichtingen, die het medebrengt, zooals wij ze loyaal geïnterpreteerd hebben. (Het Laatste Nieuws)
(Vor. ber. Paul Emile Janson 3030 D.)

D. **NEDERL. OOST-INDIE. — Excepties defensie-uitvoerrecht. —**
De volgende artikelen zijn vrijgesteld van de heffing van het defensie-uitvoerrecht:
1. Boöem-producten, koffie en witte peper.
2. de volgende voortbrengselen van nijverheid, indien vervaardigd uit niet door het betrokken bedrijf zelf gewonnen grondstoffen: arak, automobielen, bamboehoeden, batikgoederen, caoutehoucbanden voor vervoermiddelen, electrische batterijen, glazen flesschen, glycerine, leder en lederwerk, machines, werktuigen, toestellen en gereedschappen ten dienste van den landbouw, margarine en andere kunstboter, slaolie en andere bak- en braadvetten en oliën, bestaande uit geraffineerde plantaardige vetten of oliën (ook indien dierlijk vet is toegevoegd) zooals dulcine, palmine, royola, delfia e.d., pandan-hoeden, portlandcement, spiritus, verf, verfwaren, kleurstoffen en vernissen, vuurvaste cement, ijzeren constructiewerken, ijzeren vaartuigen en zeep. (Aneta)
(Vorig bericht 3143 D.)

E. **PALESTINA. — Verdeelingscommissie benoemd. —** In het Britsche Lagerhuis heeft minister Ormsby Gore op 28 Februari '38 medegedeeld, dat de deelingscommissie voor Palestina bestaan zal uit sir John Woodhead, voorzitter; Sir Arthur Russell en A. P. Waterfield. De aanstelling van een vierde commissielid is nog in overweging. (Times)
(Vor. ber. Verdeelingsplan 3084 C.)

F. **LETTEREN. — Boeken die door de pers gunstig besproken zijn. - Onze wekelijksche opgave. —**
Amerikaansch: Lewis Sinclair — „The Prodigal Parents". (Doubleday Doran and Co., New York 1938)
(Vorig bericht 3145 B.)
Belgisch-Fransch: Jean Tousseul — „La Roche de la Mère—Dieu". (Les Editions de Belgique, Bruxelles '37) **(Vorig bericht 2980 C.)**
Duitsch: Edgar Maass — „Werdelust". (Propyläen Verlag, Berlin 1937)
Stefan Zweig — „Begegnungen mit Menschen, Büchern, Städten". (Herbert Reichner Verlag, Wien—Leipzig—Zürich) **(Vorig bericht 3145 B.)**
Engelsch: Daniel Vare — „The gate of the happy sparrows". (Methuen & Co., London 1937) **(3145 B.)**
Fransch: Claude Farrère — „Les Imaginaires". (Flammarion, Paris 1938)
Marcelle Vioux — „Anne de Boleyn". (Fasquelle, Paris) **(Vorig bericht 3145 B.)**
Nederlandsch: Emil Buysse c.s. — „Vlaanderen roept", Vlaamsche uitgave (Bosch & Keuning, Baarn)
Jo Kalmijn-Spierenburg — „Een huis vol zon". (Bosch & Keuning, Baarn) **(Vor. ber. 3145 B.)**
Russisch: Sergej Gornyj — „Tolko o wesjtsjach" (Alleen over dingen.) (Petropolis Verlag, Berlin '37)
(Vorig bericht 3145 B.)
(Red. K. H. A.)

G. **ENGELAND. — Witboek in zake de Defensie. —**
Op 2 Maart '38 is te Londen een witboek over de Britsche defensie gepubliceerd, waarin melding wordt gemaakt van de vorderingen in het verdedigingsprogramma.
De defensie-ramingen voor het loopende financieele jaar voorzagen in uitgaven door de drie defensie-departementen tot een bedrag van 278.250.000 pond sterling, waarvan tachtig millioen gevonden moest worden uit het „consolidated fund".
Verder was een bedrag van £ 5.250.000 uitgetrokken voor de luchtbeschermingsplannen. Voor het jaar 1938 zijn voorzieningen getroffen voor een totale uitgave van 343.250.000 pond sterling, waarvan men zich voorstelt een bedrag vaan 90 millioen in het „consolidated fund" te vinden. Verder wordt bijna 8½ millioen voor den luchtbeschermingsdienst uitgetrokken. Het laat zich aanzien, dat de bestaande defensie-programma's in 1939 meer zullen kosten dan in 1938.

Onder de bestaande internationale omstandigheden moet verwacht worden, zelfs wanneer men aanneemt,

dat 1939 het topjaar der defensieuitgaven zal zijn, dat de defensiekosten over de vijf financieele jaren 1937—1941 meer dan 1500 millioen pond sterling zullen bedragen.

Vloot. — De groei van de vloot blijkt hieruit, dat op 1 Januari 1935 schepen tot een tonnage van 139.345 ton in aanbouw waren; op 1 Januari 1936 281.925 ton, op 1 Januari 1937 375.740 ton en op 1 Januari 1938 547.014 ton. Gedurende het op 1 April beginnende financieele jaar zullen, naar men verwacht, ongeveer zestig eenheden van alle klassen in dienst worden gesteld; zij hebben tezamen een tonnage van meer dan 130.000 ton. In 1938 zullen onder meer op stapel worden gezet: twee slagschepen, een vliegkampschip, vier zware kruisers, drie lichte kruisers en drie duikbooten.

Luchtmacht. — Voor de eerste maal sinds den oorlog is de begrooting van de Engelsche luchtmacht tot over de 100 millioen pond sterling gestegen. Het totaal bedraagt thans 102.720.000 pond sterling, dat is zesmaal zooveel als in 1934, vóór de uitbreiding van de luchtmacht begon.

In de laatste vijf jaren zijn de begrootingscijfers gestegen: 1934: £ 17.761.000; 1935: £ 27.596.000; 1936: £ 50.700.000; 1937: £ 82.500.000; 1938: £ 102.720.000. De sterkte van de luchtmacht in Engeland bedraagt thans 123 eskaders tegen 52 in 1935.

Sinds 1935 zijn 4500 nieuwe piloten en 40.000 man ander personeel tot de luchtmacht toegetreden. Er zijn 30 nieuwe vliegvelden aangelegd en 29 andere zijn in aanleg. (Times)

(Vor. ber. Leger, Vloot en Luchtmacht 3071 C.)

A. DUITSCHLAND. — Generaal-veldmaarschalk Göring ontvangt den maarschalkstaf. - Hij doet een beroep op de luchtmacht. —

Op den „dag der luchtvaart" is den organisator van de nieuwe Duitsche luchtmacht, generaal-veldmaarschalk Göring, door Hitler de maarschalkstaf overhandigd. Vervolgens heeft Göring een rede gehouden over hetgeen voor de luchtmacht in Duitschland is gedaan. Aan het slot van die rede zeide hij o.a.:

De Führer heeft in zijn Rijksdagrede gezegd, dat wij niet langer zullen dulden, dat tien millioen Duitschers over de grenzen slecht behandeld worden; het is, zoo noodig, de taak der leden van de luchtmacht, dat woord van den Führer gestand te doen. De Führer heeft ook gezegd, dat het vaderland thans beschermd wordt door een schitterende luchtmacht. Wij zijn dan ook verplicht steeds gereed te zijn voor de bescherming van het land. Ons wapen wordt bezield door ongebreidelden strijdlust, door zekerheid van de overwinning. Al wenschen wij als Duitschers en menschen, aldus besloot Göring, den vrede, als leden der luchtmacht verlangen wij er naar te bewijzen, dat het Duitsche luchtwapen onoverwinnelijk is. (Berl. Tageblatt) **(Vor. ber. Göring 3138 G.)**

B. DUITSCHLAND. — Kerkvervolging. - Ds. Niemöller gevonnist. —

Het bijzondere gerechtshof te Berlijn heeft op 2 Maart '38 het vonnis tegen ds. Martin Niemöller geveld.

De beklaagde werd wegens voortgezet vergrijp jegens paragraaf 130a, artikel 1 van het wetboek van strafrecht veroordeeld tot zeven maanden vestingstraf. Voorts werd hij wegens vergrijp tegen de verordening van 28 Februari 1933 veroordeeld tot een geldboete van 500 R.M. en wegens een verder, gelijk vergrijp, tot een geldboete van 1500 R.M.

De vestingstraf en de 500 R.M. geldboete worden geacht door het voorarrest te zijn voldaan. In plaats van de boete van 1500 R.M. komt, ingeval van niet betaling een gevangenisstraf van drie maanden.

De „Kanselparagraaf". — Paragraaf 130a artikel 1 van het wetboek van strafrecht is de zgn. kanselparagraaf. De tekst hiervan luidt als volgt:

„Een geestelijke of ander bedienaar des woords, die in uitoefening of naar aanleiding van de uitoefening van zijn beroep in het openbaar voor een menschenmenigte, in een kerk of op een andere voor religieuze bijeenkomsten bestemde plaats voor verscheidene toehoorders aangelegenheden van den staat op een, den openbare vrede in gevaar brengende wijze tot onderwerp maakt van een proclamatie of bespreking, wordt bestraft met gevangenis- of vestingstraf tot ten hoogste twee jaren".

De verordening van 28 Februari 1933, op grond waarvan Niemöller tot geldboeten veroordeeld is, is de verordening tot bescherming van den staat.

Naar verluidt zou ds. Niemöller naar het concentratiekamp Sachsenhausen bij Oranienburg ten Noorden van Berlijn zijn vervoerd, waar hij zich van 4 Maart af in een éénpersoons-cel in „Schutzhaft" bevindt. Dit zou geschied zijn ter bescherming van den predikant, maar voornamelijk ook, omdat hij gedurende het proces duidelijk te verstaan had gegeven, dat hij voornemens was zijn actie tegen den staat en zijn agitatie, welke de openbare orde en rust in gevaar brengt, voort te zetten.

Het was daarom te vreezen, dat ds. Niemöller zich binnen korten tijd een nieuwe aanklacht op den hals zou halen, door zich aan hetzelfde vergrijp schuldig te maken, waarvoor hij thans is veroordeeld. (Telex-A. N. P.)

(Vor. ber. ds. Niemöller 2865 C.; Evangelische Kerkenbond 3053 C.)

C. FRANKRIJK. — Statuut van den Arbeid. - Verzoenings- en Arbitrageprocedures door Kamer en Senaat aangenomen. —

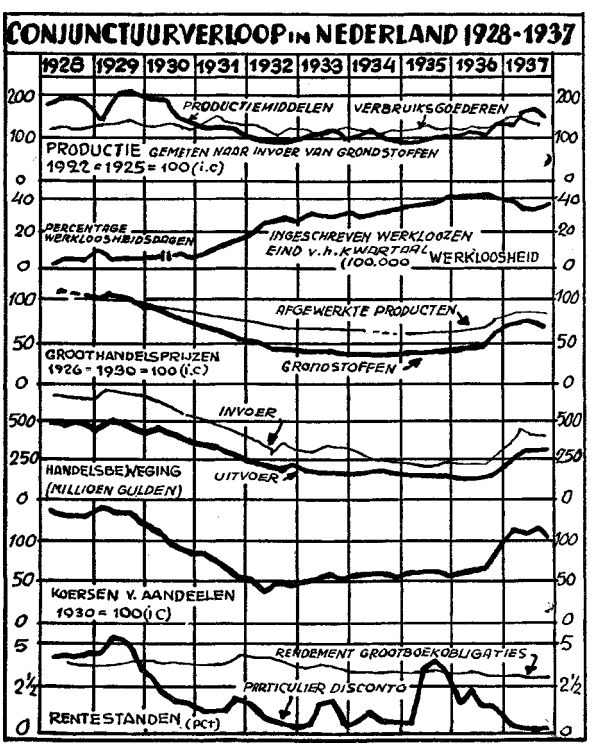
Het wetsontwerp in zake de verzoenings- en arbitrageprocedure van het Statuut van den Arbeid werd op 4 Maart '38 door de Fransche Kamer met 424 tegen 134 stemmen (in zesde lezing) aangenomen.

De Senaat heeft eveneens in zesde lezing dit wetsontwerp met 191 tegen 71 stemmen aangenomen.

(Le Temps) **(Vorig bericht 3156 A.)**

7 MAART 1938

D. NEDERLAND. —

(Centraal Bureau v. d. Statistiek) **(V. b. 2972 B.)**

E. OOSTENRIJK. — Nationaal-socialistische betoogingen. - Legermutaties. —

Te Graz hadden de nationaal-socialisten op 27 Februari groote betoogingen willen houden. Zij hadden den burgemeester gedwongen, de swastika-vlag op het stadhuis te hijschen. Dit heeft den burgemeester zijn ambt gekost en Schuschnigg heeft de betoogingen weten te onderdrukken. Ook te Linz poogden de Oostenrijksche nazi's tegen de regeering te betoogen, maar dr. Seyss-Inquart, die blijk heeft gegeven loyaal aan de zijde van Schuschnigg te staan, wist de rebellie te beteugelen.

De chef van den generalen staf, generaal Jansa, is met ingang van 1 Maart '38 met pensioen gegaan. Hij wordt vervangen door generaal Boehme.

(Telex-A. N. P.) **(Vor. ber. Nat. Socialisme 3123 C.; Leger 2253 A.)**

A. Economische Toestand. —

Naar bekend, is een der geschilpunten omtrent Engeland's houding tegenover Italië bij de Engelsche politici het inzicht omtrent den economischen toestand van Italië: de politici die met Eden van oordeel zijn, dat men geen tegemoetkomende houding tegenover Mussolini moet aannemen, gronden deze opvatting o.a. ook op de overweging, dat het in Italië economisch steeds ongunstiger wordt en dat Mussolini door de economische noodzaak wel gedwongen zou worden wat in te binden. Anderen daarentegen zijn daar niet zoo zeker van en voorts misschien van oordeel, dat ook niettegenstaande het ongunstiger worden van de economische situatie Mussolini zijn huidige politiek nog onbepaalden tijd zou kunnen voortzetten.

De verarming komt bijv. in Duitschland reeds zeer duidelijk tot uitdrukking door vermindering van de voor behoefte beschikbare hoeveelheid grondstoffen en goederen of de daling van de kwaliteit der verbruiksgoederen. In Italië nu zijn verschillende aanwijzingen, dat ook aldaar dit verschijnsel zich voordoet. Wanneer men de verschillende indices der economische bedrijvigheid welke op een zelfde tendenz wijzen, nauwkeurig nagaat, dan bemerkt men, dat de industrieele productie in het afgeloopen jaar weer het peil van 1929 heeft bereikt: voor 1933 bedroeg dit (1929 = 100) 66,9; in 1935 was het gemiddeld 93.8; in 1937 was het reeds gestegen boven 100; in September 1937 bereikte het een peil van 108, in October van 107.3.

Het index-cijfer van de productie van machinerieën is evenwel sterker gestegen dan het totaalcijfer. Terwijl dat in 1933 gedaald was tot 68.8, bereikte het in Januari 1937 al een peil van 120.3, in October 1937 zelfs een peil van 126.4. Hieruit blijkt dus wel, dat de productie van kapitaalgoederen is gestegen en wel in sterker mate dan de productie van verbruiksgoederen. De productie van verschillende grondstoffen wordt gestimuleerd en niet zonder succes, zooals uit onderstaand overzicht blijkt:

(in duiz. t.)	Ruw ijzer	Ruw staal	Aluminium	Bruinkool *)	Kunstm. vezelst.*)
1935	626	2210	14	546	72
1936 (11 mnd.)	700	1872	15	663	77
1937 „	722	1938	21	833	102

*) 10 maanden.

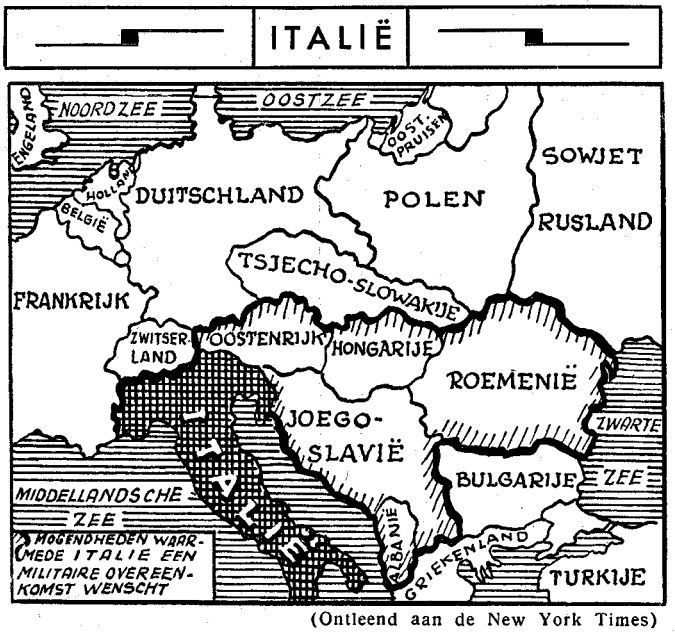
Deze ontwikkeling doet vermoeden, dat wij hier met een zelfde conjunctuur te doen hebben als in Duitschland: het verbruik van de bevolking wordt teruggedrongen ten bate van gedwongen kapitaalvorming om te voorzien in het autarkisch-politieke investeeringsprogram.

Ook door andere aanwijzingen wordt deze opvatting bevestigd. De „Frankfurter Zeitung" bevatte dezer dagen een correspondentie uit Rome, waarin er de aandacht op werd gevestigd, dat de eigenlijke grondslag voor de industrieele bedrijvigheid te zoeken is bij opdrachten voor rekening van den Staat, maar dat daarnaast de stijging van het verbruik binnen zeer enge grenzen blijft. In ieder geval blijft de stijging van het verbruik overal achter bij de economische opleving; op velerlei gebied daalt zelfs het verbruik. Een aanwijzing vormt de index, welke wordt opgemaakt van den omzet in 58 zaken in levensmiddelen te Milaan. Deze omzetten bewogen zich in de jaren 1936 en 1937 naar hoeveelheid tusschen de 70 en 85 % van Januari 1934. Zelfs in de maanden van het grootste verbruik kan men geen stijging van den omzet in levensmiddelen waarnemen. Zoo duidt alles er op, aldus de „Frankfurter Zeitung", dat de eigenlijke opleving, voor zoover zij niet rechtstreeks voortvloeit uit staatsopdrachten, in de eerste plaats bewapening, veroorzaakt wordt door de productie van kapitaalgoederen, mede ten gevolge van de aanmoediging tot autarkie.

Prijzen en kosten van levensonderhoud:

		Groothandel Nationaal	Te Milaan	Kosten van levensonderh.
			(1929 = 100)	
October	1936	80.8	78.2	84.3
Januari	1937	85.5	81.8	85.7
Juli	„	94.7	92.5	91.8
October	„	97.5	96.7	94.9
November	„	99.7	97.3	95.8
December	„	101.0	—	97.1

De stijging der prijzen zonder evenredige stijging der geldinkomens — de loonen in verschillende takken van industrie zijn in 1937 met circa 10 % verhoogd — heeft het economisch bestaan verzwaard, doch tegelijkertijd is het ook voor particulieren een aansporing geweest om zich kapitaalgoederen aan te schaffen. In de eerste 11 maanden van 1937 is het kapitaal van de Italiaansche N.V.'s met 2845 millioen lire toegenomen tot 47.650 millioen. Men zal misschien denken aan kapitaalverhoogingen in verband met de devaluatie en revalorisatie van activa, maar dit is niet het geval: niet minder dan 2.260 millioen lire van deze toeneming komt voor rekening van nieuwe N.V.'s, hetgeen een record beteekent. Niettegenstaande dus de Staat in toenemende mate beslag heeft gelegd op de beschikbare kapitalen en spaargelden van het Italiaansche volk, vindt dit daarnaast toch nog middelen om zelf ook te investeeren. Wellicht echter is deze particuliere investeeringsdrang slechts een gevolg van de vrees voor verdere prijsstijging en waardevermindering van de lire, dus een streven naar het bezit van „Sach-werte". Men heeft daar ook het gebruik van metalen al beperkt om dien grooten investeeringsdrang tegen te gaan.

(Ontleend aan de New York Times)

Niet alleen de staatsopdrachten, maar ook de stijging van den uitvoer tengevolge van de devaluatie heeft tot de opleving bijgedragen, maar in den laatsten tijd is dit devaluatie-voordeel belangrijk verminderd tengevolge van de sterke prijsstijging in het binnenland en van de grondstoffenmoeilijkheden door de schaarschte aan deviezen, welke ook een reden is voor het autarkisch streven.

Stellig verkeeren de staatsfinanciën op het oogenblik in een vrij deplorabelen toestand: Over 1935-'36 bedroegen de uitgaven in totaal ruim 33 milliard lire, de inkomsten 20.4 milliard en het tekort ruim 12.6 milliard. Voor 1936-'37 zou op papier een overschot bestaan van 1.290 millioen lire, maar dit heeft alleen betrekking op de gewone begrooting. Gayda zelf heeft in de „Giornale d'Italia" onlangs medegedeeld, dat de nieuwe buitengewone begrooting voor dit jaar 17½ milliard lire bedroeg. De belastingen vormen reeds een groote hindernis voor de economische ontwikkeling. Voor den wereld-oorlog werd het nationale inkomen geschat op 20 milliard, waarvan de Staat ongeveer 3 milliard of 15 % aan belasting eischte. Op het oogenblik bedragen de belastingen in totaal ongeveer 30 milliard per jaar, terwijl het nationale inkomen volgens de hoogste ramingen 120 milliard per jaar zou bedragen, zoodat de lasten belangrijk verzwaard zijn en de Staat op het oogenblik aan be-

lastingen meer dan 25 % van het nationale inkomen zou eischen. De Schatkist heeft zich tot nu toe op zeer handige wijze weten te redden uit financieele moeilijkheden door allerlei bijzondere maatregelen als de gedwongen heffingen op huizenbezit en van maatschappijen, maar uit deze bronnen kan men niet permanent putten zonder ernstige economische schade voor het land. In ieder geval zal het niet mogelijk zijn hierdoor buitengewone uitgaven van 17½ milliard lire te dekken. Het is niet bekend of in dit bedrag reeds begrepen zijn de 3 milliard lire voor den nieuwen vlootbouw, welke in 4 of 5 jaar zullen worden besteed. Uit een en ander blijkt wel, hoe zware lasten de huidige politiek op het Italiaansche volk legt.
Of tenslotte dit door de regeering opgelegde gedwongen sparen (door minder goederen of goederen van mindere kwaliteit te gebruiken) en de bestemming van een steeds toenemend deel van het inkomen van het toch niet zoo rijke Italiaansche volk voor politieke doeleinden (bewapening en autarkie) langen tijd voortgang kan hebben, is niet naar economischen maatstaf te beoordeelen.
(Alg. Handelsblad - Red. K. H. A.)
(Vor. ber. Financiën 2990 E.; Econ. toestand 2705 D.)

A. **NEDERLAND. — Eerste Kamer. - Begrooting van Buitenlandsche Zaken. - De Volkenbond. —**
De Eerste Kamer heeft op 2 Maart '38 de begrooting van Buitenlandsche Zaken afgehandeld en z. h. s. goedgekeurd. Alleen de N.S.B. verklaarde geacht te willen worden tegen de begrooting te hebben gestemd.
Aan de Memorie van Antwoord aan de Eerste Kamer ontleenen wij in zake den Volkenbond het volgende:
De minister acht de universaliteit van den Volkenbond van groot belang en hij zou bereid zijn, ter bereiking van dat doel, zekere op zichzelf waardevolle voorschriften in zake de collectieve veiligheid voorloopig buiten werking te stellen. Nogmaals zij hierbij echter herhaald, dat deze bereidheid niet zoo ver gaat, dat hij andere fundamenteele beginselen, die aan het pact ten grondslag liggen, zou willen opofferen.
(De Tijd) **(Vor. ber. Begr. Buitenl. Zaken 3039 D.)**

B. **PALESTINA. — Nieuwe Hooge Commissaris legt den eed af. —**
Op 3 Maart '38 is sir Harold MacMichael, de nieuwe (vijfde) Britsche Hooge Commissaris, die Sir Arthur Wauchope vervangt, te Haïfa aangekomen aan boord van den kruiser „Enterprise".
De opperrechter nam sir Harold zijn ambtseed af en zeide in zijn rede, dat aller oogen afgewend van de moeilijkheden in het verleden, thans vol hoop gevestigd waren op de toekomst (Telex-A. N. P.)
(Vor. ber. Hooge Commissaris 3045 C.)

C. **DUITSCHLAND. — Von Brauchitsch en Räder minister. —**
Adolf Hitler heeft bij decreet generaal von Brauchitsch en admiraal Räder den rang van minister toegekend. Beiden zullen, voor zoover dit noodig is, aan de bijeenkomsten van het kabinet deelnemen.
(Berliner Tageblatt)
(Vor. ber. Reorg. Leger en Kabinet mutaties 3126 A.)

D. **ENGELAND. — Neville Chamberlain over Praag en Weenen. —**
In het Lagerhuis heeft op 2 Maart de arbeidersafgevaardigde Henderson, Chamberlain de volgende vraag gesteld: „Is de minister-president met het oog op de verklaring van Delbos, volgens welke Frankrijk Tsjecho-Slowakije te hulp zou komen, indien dat land door Duitschland zou worden aangevallen, bereid te verzekeren, dat de Britsche regeering krachtens artikel 16 van het Volkenbondspact Frankrijk en Tsjecho-Slowakije in dat geval zou bijstaan?"
Chamberlain antwoordde: „De houding van ons land, in het bijzonder met betrekking tot Midden-Europa, is op 25 Juni 1937 door Eden in het Lagerhuis uiteengezet. Ik heb daaraan niets toe te voegen".
In de rede, waarop Neville Chamberlain zinspeelde, had Eden gezegd: „Wij zouden de gebeurtenissen in Midden-Europa, evenmin als elders, langs ons heen kunnen laten gaan, gezien de situatie, waarin wij ons bevinden. Het belang, dat wij in den vrede stellen, is een universeel belang. (Times)
(Vor. ber. Neville Chamberlain 3154 B.)

E. **NEDERLAND. — S.D.A.P. - Kwestie Paul Kiès.**
De Partijraad der S.D.A.P. heeft in September van het vorig jaar een commissie benoemd, die een onderzoek moest instellen naar het conflict in het gewest Friesland.
Het rapport dier commissie is dezer dagen met groote meerderheid aanvaard en thans volledig in Het Volk gepubliceerd. Allereerst is een onderzoek ingesteld naar de gedragingen van Paul Kiès. De commissie was eenstemmig van oordeel, dat Kiès niet slechts ongeschikt is als volksvertegenwoordiger, maar ook onwaardig om lid van de partij te zijn. Dit oordeel wordt breedvoerig gemotiveerd. De meening over de gestie van het Partijbestuur in deze zaak luidt niet gunstig.
Uitvoerig wordt uiteengezet, dat de passieve houding van het bestuur, waarin het vier jaar volhardde, zich ernstig gewroken heeft. Tegenover de aanhangers van Paul Kiès acht de commissie de grootst mogelijke clementie noodig. (Het Volk)
(Vor. ber. Royementen 3019 B.)

F. **OOSTENRIJK. — Hitlergroet en swastica voorwaardelijk toegestaan. - Horst-Wessellied blijft verboden. —**
De autoriteiten hebben de kwestie van het hakenkruis en den Hitler-groet voorloopig geregeld. In het particuliere leven is het geoorloofd een hakenkruis te dragen, mits het niet het insigne is van een bepaalde partij. Ook is het in het particuliere leven geoorloofd met „Heil Hitler" te groeten, doch tegenover overheidspersonen mag dit niet geschieden.
Het Horst-Wessellied mag niet worden gezongen, wel het „Deutschland, Deutschland, über alles", mits het wordt voorafgegaan door het eerste couplet van het Oostenrijksche volkslied.
Ten slotte is geoorloofd het portret van Adolf Hitler te verkoopen. (Reichspost)
(Vor. ber. Nat. Socialisme 3162 E.)

G. **NEDERL. OOST-INDIE. — Comité „Strijders voor den Islam". —**
Het comité Ancar Al Islam (De strijders voor den Islam) heeft dezer dagen te Batavia een openbare vergadering gehouden, die door ongeveer 800 personen werd bijgewoond. Onder de aanwezigen bevonden zich vele Arabieren.
De vergadering werd geopend door den heer A. M. Sangadjie, die den aanwezigen de oprichting van het comité Ancar al Islam te Batavia mededeelde, welk comité zich tot taak stelt de belangen van den Islam te behartigen en dezen godsdienst tegen aanvallen te verdedigen.
Hadji A. Salim sprak vervolgens over „De kwestie van Palestina". Hij las daarna een motie voor, waarin critiek wordt uitgeoefend op de politiek van Engeland ten aanzien van Palestina en een oproep aan de Islamieten over de geheele wereld, benevens aan den Volkenbond wordt gericht om de handelingen van Engeland tegen te gaan, omdat deze in strijd zijn met het heilige recht van de Palestijnsche Arabieren.
Aan ieder Islamiet wordt verzocht bij ieder gebed de moeilijkheden van de geloofsgenooten in Palestina te gedenken en een bijdrage te offeren ter leniging van hun leed.
De motie zal zoo spoedig mogelijk bij den Volkenbond worden ingediend. (Aneta)

A. GOUD. — Voorraden bij de Centrale Banken in Europa en de Ver. Staten. —
(in millioenen)

MAANDEN	Tsjecho-Slowakije Kc	Engeland [1] £	België Frs.	Bulgarije Leva	Denemarken Kr	Estland Kr	Finland F. Mk.	Frankrijk Frs.	Danzig Gld.	Nederland Gld.	Italië Lire	Joego-Slavië Dinar
1937 Ulto.												
Juni	2.579	326.4	18.441	1.797	118	34	693	54.859	28	1.246	§)	1.678
Juli	2.577	326.4	18.212	1.801	118	34	640	55.677	28	1.266	§)	1.686
Augustus . .	2.574	326.4	17.910	1.833	118	34	640	55.718	28	1.266	§)	1.692
September .	2.571	326.4	17.415	1.834	118	34	635	55.805	28	1.266	§)	1.704
October . .	2.569	326.4	16.886	1.871	118	34	635	55.805	28	1.331	§)	1.749
November .	2.582	326.4	16.810	1.900	—	34	635	58.982	28	1.382	§)	1.758

MAANDEN	Litauen Litas	Letland Lat	Hongarije Pengö	Duitschland [2] R.M.	Noorwegen Kr.	Polen Zloty	Oostenrijk Sch.	Roemenië Lei	Spanje Peseta	Zweden Kr.	Zwitserland Frs.	Ver. Staten [3] $
1937 Ulto.												
Juni	77	77	84	69	195	423	243	15.863	§)	533	2.624	12.318
Juli	77	77	84	69	189	427	243	16.016	§)	534	2.594	12.446
Augustus . .	77	77	84	70	189	429	243	16.128	§)	535	2.544	12.567
September .	77	77	84	70	189	431	243	16.168	§)	536	2.531	12.741
October . .	2.569	326.4	16.886	1.871	118	433	243	16.258	§)	537	2.672	12.803
November .	77	77	84	70	119	434	243	16.343	§)	538	2.663	12.774

[1]) Goud in „Issue Dept.". [2]) Incl. de andere circulatiebanken. [3]) Goudvoorraden bij de Schatkist. §) Officieel niet bekend.
(Banknummer Alg. Handelsblad)
(Vor. ber. Goud-voorraden 2904 A.)

9 MAART 1938

B. AUSTRALIE. — Politiek van het Britsche gemeenebest wordt niet gewijzigd. - Verklaring van minister-president Lyons. —
In verband met de onrust, die in Australië is ontstaan over de hervatting van de besprekingen met Italië, heeft minister-president Lyons een verklaring afgelegd voor de pers. Lyons zeide, dat er geen wijziging van beteekenis was gekomen in de Britsche buitenlandsche politiek en het feit, dat de onderhandelingen met Italië zijn hervat is niet in strijd met de politiek van het Britsche gemeenebest. De politieke richtlijnen, zooals deze tijdens de laatste Rijksconferentie zijn vastgesteld, zullen van kracht blijven, aldus besloot Lyons zijn verklaring. (Times)

C. NEDERLAND. — Eerste aluminium-industrie in ons land. —
Naar wij vernemen is te Amsterdam opgericht de N.V. Nederlandsche Aluminium Maatschappij met een maatschappelijk kapitaal van een millioen gulden, met het doel aluminium te produceeren langs electrolytischen weg. De oprichters der vennootschap zijn de Rotterdamsche Bankvereeniging N.V. en de heer G. J. J. Both te Overveen, oud-directeur der Nederlandsche Ford-fabrieken.
Hiermede is dus de grondslag gelegd voor de eerste aluminium-industrie in ons land. (De Telegraaf)

D. TSJECHO-SLOWAKIJE. — Rede van minister-president Hodzja. —
In zijn redevoering van 4 Maart in de Kamer heeft minister-president Hodzja o.m. gewezen op de vitaliteit van de Kleine Entente.
Ten opzichte van de betrekkingen met Engeland zeide hij: „Met voldoening heeft de Tsjecho-Slowaaksche openbare meening, evenals het grootste deel van de Europeesche meening, kennis genomen van de recente verklaring van den Britschen Premier, waarin deze geheel voor zijn rekening heeft genomen de woorden, die op 24 Juni 1937 door Eden zijn uitgesproken. Deze nieuwe betooging van politieke stabiliteit van het Britsche rijk vormt ontegenzeggelijk een der beslissende elementen van den Europeeschen vrede. Tsjecho-Slowakije moet zijn betrekkingen met Duitschland met des te meer zorg herzien, omdat de chef der Duitsche luchtmacht op 1 Maart de rede van Hitler heeft aangevuld. Hitler heeft er melding van gemaakt, dat „in twee aangrenzende landen tien millioen leden van het Duitsche volk wonen".
Het spreekt van zelf, dat Tsjecho-Slowakije, zich ten volle bewust van de strekking dezer verklaring, er op wijst, dat zijn grenzen volkomen onschendbaar zijn. Indien de verklaring van Hitler een poging beteekent, die onvereenigbaar is met het beginsel van erkenning van onzen staat, zou de Tsjecho-Slowaaksche regeering dat oprecht betreuren, omdat dit de eerste poging van dien aard sedert de hernieuwing der onafhankelijkheid zou zijn, die in het werk gesteld zou worden op het oogenblik, dat Praag de betrekkingen met Duitschland wil regelen op den ernstigen grondslag van correcte samenwerking. Wij willen den vrede, doch indien het noodlot ons oorlog oplegt, zou Tsjecho-Slowakije zich tot het einde verdedigen." (Prager Presse)
(V. b. Verkl. Chamberlain 3164 D.; Göring 3162 A.)

E. EGYPTE. — Premier over program van zijn regeering. - Handhaving der onafhankelijkheid. —
Minister-president Mohammed Mahmoed-Pasja heeft op 2 Maart '38 voor een groot aantal aanhangers een rede gehouden, waarin hij de belangrijkste punten van het program van zijn kabinet bekend maakte. Deze zijn: geen salariskorting voor ambtenaren, agrarische hervormingen, rechtvaardige belastingpolitiek, bouw van arbeiderswoningen, bestrijding der werkloosheid onder intellectueelen, vermijding van godsdienstwisten, bestendiging van de vriendschappelijke betrekkingen met alle mogendheden, in het bijzonder met Engeland, evenwel bij een volledige handhaving van de onafhankelijkheid.
De minister-president legde den nadruk op het nationale karakter van zijn ministerie. (Akcham)
(Vor. ber Kabinet 3075 G.)

F. NEDERLAND. — Tweede Kamer. - Uitoefening der geneeskunst. - De positie van opticiens en masseurs. —
Ingediend is een wetsontwerp, houdende een aanvulling van artikel 1 van de wet van 1 Juli 1865, zooals die wet bij latere wetten is gewijzigd, regelende de uitoefening der geneeskunst.
In de eerste plaats wordt hierbij gelet op de praktijk der opticiens, zooals deze zich in de laatste jaren heeft ontwikkeld. Een steeds aangroeiend aantal van hen, die zich opticien noemen, bepaalt zich niet tot het vervaardigen en verkoopen van brillen, maar strekt zijn bemoeiingen uit tot het onderzoeken van de oogen met refractometers — zelfs wel met oogspiegels — en adviseert op grond van dit onderzoek tot het nemen van een bepaalden bril.

Een dergelijk verschijnsel doet zich voor in de praktijk van massage en heilgymnastiek. Gelukkig zijn er verscheidenen van dezen, die alleen op medisch advies iemand willen behandelen, maar velen onderzoeken zelfstandig lijders aan een gebrek in eenig bewegingsorgaan of lichaamsdeel en gaan vervolgens over tot een behandeling. Ook deze gebreken kunnen het gevolg zijn van ziekelijke aandoeningen en afwijkingen, daarom is onderzoek en behandeling buiten medisch advies en toezicht om in zulke gevallen gevaarlijk. (Nieuwe Rotterd. Crt.)

10 MAART 1938

A. AMSTERDAM. — Interlocaal automatisch telefoonverkeer. —
Van 28 Februari '38 af is de hoofdstad rechtstreeks opgenomen in het interlocaal automatisch telefoonverkeer en kunnen de geabonneerden van het gemeentelijk telefoonnet Amsterdam zich door het kiezen van het kengetal van het gewenschte kantoor en vervolgens door het draaien van een telefoonnummer zelf in verbinding stellen met de aangeslotenen van 67 telefoonkantoren.
Door het overhalen van een schakelaar — een symbolische handeling overigens na jarenlange technische voorbereidingen — heeft de burgemeester van Amsterdam, dr. W. de Vlugt, op verzoek van den directeur-generaal van P.T.T., dr. ir. M. H. Damme, de hoofdstad op 28 Febr. '38 rechtstreeks op het interlocaal telefoonverkeer ingeschakeld.
(Alg. Handelsblad)

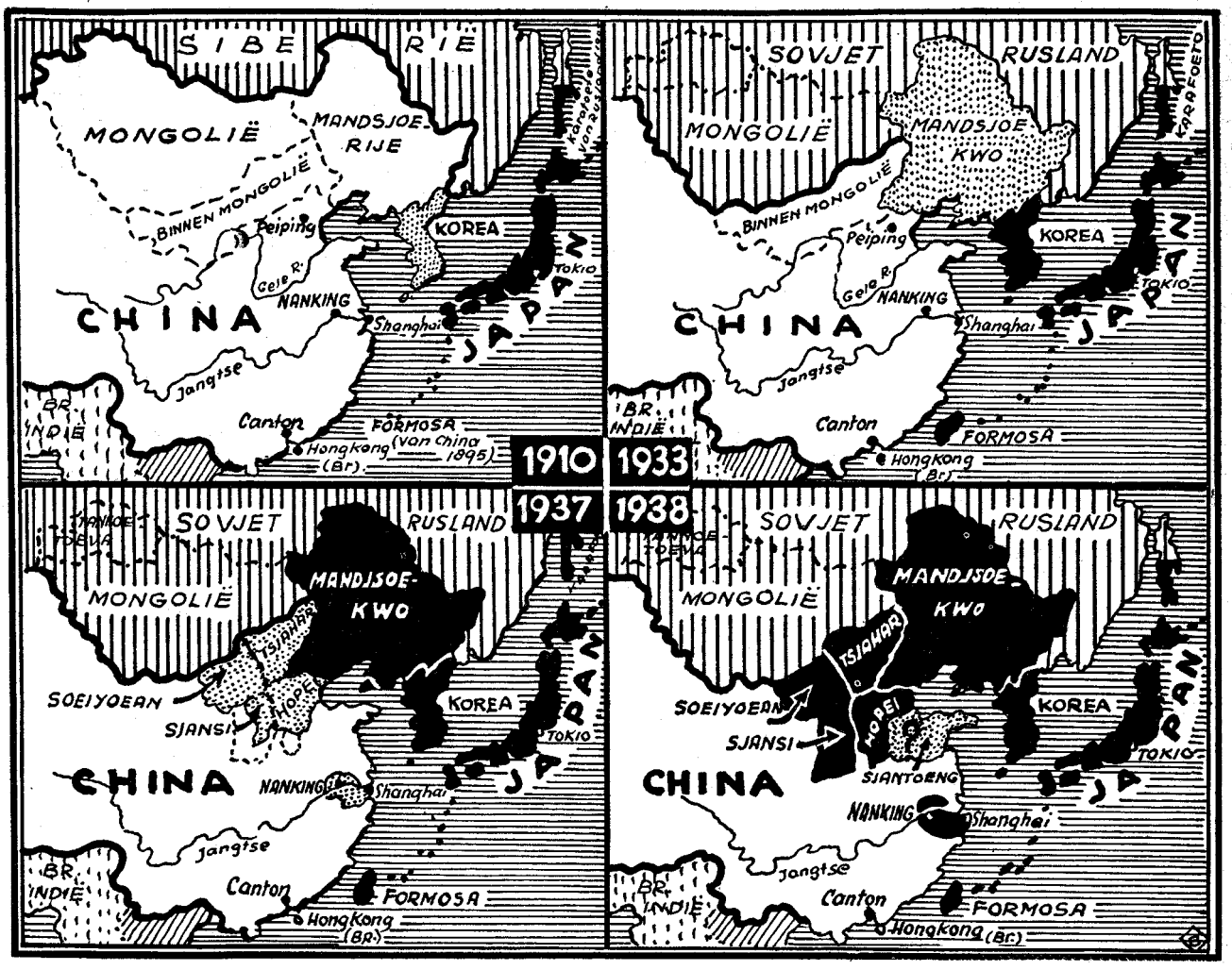
B. NEDERLAND. — Onderscheidingen voor de geneesheeren van het Prinselijk Paar. —
H.M. de Koningin heeft benoemd tot commandeur in de Huisorde van Oranje: 1e. bij bevordering dr. C. L. de Jongh, te 's-Gravenhage, 2e. dr. C. T. van Valkenburg, te Amsterdam, 3e. dr. J. de Groot te 's-Gravenhage.
Naar men zich herinneren zal, hebben dr. De Jongh, lijfarts van H.K.H. Prinses Juliana, en dr. De Groot bij de geboorte van Prinses Beatrix aan H.K.H. Prinses Juliana ten paleize Soestdijk geneeskundige en verloskundige hulp verleend, terwijl dr. Van Valkenburg met de zorg voor de verpleging van Prins Bernhard in het Burgerziekenhuis te Amsterdam na diens ongeval belast is geweest.
(Vor. ber. Onderscheidingen 2923 A.)

C. SUIKER. — Wereldproductie.. —

	(in tonnen)			
Rietsuiker	1928-1929	1932-1933	1935-1936	1936-1937
Ver. Staten (Louisiana, Florida, Porto-Rico, Hawaii, W. Indië-Virg. eil.)	1.493.655	1.909.779	2.079.398	2.202.102
Cuba	5.156.315	1.995.079†)	2.588.395	3.012.968
Britsch W.-Indië en Britsch Guyana	246.814	328.015	413.219	454.162
Overig Centr. Amerika	649.343	789.340	989.097	971.632
Zuid-Amerika	1.872.396	1.853.369	2.044.909	1.985.053
Amerika, totaal	9.418.523	6.875.582	8.115.018	8.625.917
Br. Indië	2.735.000	4.684.000	6.102.000	6.932.000
Java (1937-'38, 1400.000)	2.894.859	1.378.804†)	583.028	1.400.000
Formosa en Japan	903.652	797.678	1.089.884	1.192.523
Philippijnen	740.987	1.145.341	876.983	1.001.293
Azië, totaal	7.274.498	8.005.823	8.651.895	10.525.816
Australië	534.383	538.022	651.658	788.441
Fidzji eilanden	111.307	135.241	131.240	149.300
Afrika totaal	748.468	881.570	944.825	976.537
Europa (Spanje)	11.610	19.671	19.619	18.000
Totaal, Rietsuiker	18.098.789	16.455.909	18.514.255	21.084.011
Bietsuiker. **)				
Europa				
Duitschland	1.851.263	1.106.099	1.692.369	1.803.784
Tsjecho-Slowakije	1.055.570	627.596	564.798	709.652
Oostenrijk	107.322	164.905	205.870	146.743
Hongarije	220.062	103.410	116.960	143.783
Frankrijk	904.047	1.015.370	932.520	870.283
België	279.290	264.254	240.947	239.541
Nederland	319.937	243.008	239.224	237.141
Rusland en Oekraine	1.446.000	800.000	2.600.000	2.000.000
Polen	756.839	422.139	449.461	458.479
Zweden	160.860	235.351	294.501	299.196
Denemarken	159.492	191.770	244.800	226.200
Italië	391.684	322.875	327.618	331.198
Spanje	266.246	263.533	180.475	226.000
Zwitserland	7.300	6.900	8.200	9.200
Bulgarije	29.870	29.311	18.428	11.821
Roemenië	131.774	48.710	134.573	71.841
Gr. Brittannië en Ierland ***)	207.526	336.362	550.615	608.069
Joego-Slavië	128.840	85.883	89.816	100.746
Andere landen	39.387	103.075	143.228	166.468
Europa, totaal *)	8.463.309	6.370.551	9.034.403	8.660.145
Ver. Staten van N.-Amerika ***)	938.640	1.206.656	1.052.207	1.167.530
Canada ***)	28.857	57.279	53.508	67.783
Totaal bietsuiker	9.430.806	7.634.486	10.140.118	9.895.458
Algemeen totaal	27.529.595	24.090.395	28.654.373	30.979.469

*) Raming, alléén voor Bietsuiker in Europa. **) Opgave van Licht. ***) Geraff. suiker. †) Onder Int. Overeenkomst. (Willet & Gray)
(Vor. ber. Suiker-Wereldproductie 1752 D.)

A. CHINA. — Japansche penetratie 1910—1938. —

(New York Times)

(Vor. ber. China—Japan 3152 D.)

B. CHINA. — Staatsbudget 1938, beleggingen, buitenlandsche leeningen, douane inkomsten in 1936. —

STAATSBUDGET 1938.

(In millioenen Shanghai $)

Inkomsten.		Uitgaven.	
Totaal	1000	Totaal	1000
Daarvan:		Daarvan:	
Invoerrechten .	369	Defensie	392
Zoutbelasting .	228	Schuldendienst .	324
Consolid. belast.	175	Civiele diensten .	283

BELEGGINGEN IN HET CHINEESCHE BEDRIJFSLEVEN.

(in millioenen goudguldens)

	Engel.	USA.	Frankr.	Jap.	Tot.	in %
Mijnbouw . . .	48	—	—	12	60	1,9
Industrie	433	51	—	288	773	23,9
Banken	289	63	—	80	432	13,4
Grondeigend. . .	505	21	—	—	527	16,3
Handel-mijen. . .	602	119	—	307	1029	31,9
Diversen	72	5	237	89	404	12,6
Totaal	1949	259	237	776	3225	100

China's buitenlandsche leeningen, meestal in ponden sterling of dollars luidend, zijn de volgende:

	Uitstaande 1-1-37	Aflosbaar 1938
Staatsleeningen in £ . . .	49.531.475	3.324.256
Staatsleeningen in $ . . .	51.903.524	6.351.968

Het directe Nederlandsche aandeel in deze leeningen is betrekkelijk gering. Het beloopt £ 74.000 Boxer schadeloosstellingen, waarop in het jaar 1938 £ 14.000 afgelost moet worden.

DOUANE-INKOMSTEN 1936.

(Shanghai $).

Shanghai	148.869.136	46%
Tientsin	35.518.115	11%
Hankau	23.874.359	7%
Canton	10.925.799	3%
Kowloen	9.120.867	3%
Swatau	6.828.894	2%
Andere	89.446.121	28%
Totaal	324.583.291	100%

(East Asiatic Review)

(Vor. ber. Begrooting 3077 A.; Beleggingen 3077 A.; Leeningen 2931 B.; Douane 3067 F.)

A. **FRANKRIJK. — Kas voor defensie door Kamer en Senaat goedgekeurd. —**
De Fransche Senaat heeft op 5 Maart '38 met algemeene stemmen (298) het wetsontwerp in zake de vorming van een autonome kas voor de Landsverdediging aangenomen.
Marchandeau, de minister van Financiën, verklaarde, dat in het afgeloopen jaar 10.255.000.000 francs besteed waren aan de nationale verdediging, en dat hij voor dit jaar een bedrag voorziet van 11.200.000.000 francs. Op het oogenblik, zoo voegde hij hieraan toe, moeten alle ter beschikking staande hulpmiddelen des lands gereserveerd worden voor de Landsverdediging. (Le Temps) **(Vor. ber. Defensie 3108 H.)**

11 MAART 1938

B. **ZUID-AFRIKA. — Minister-president generaal Hertzog in zake Zuid-West-Afrika. —**
Generaal Hertzog, de minister-president der Unie van Zuid-Afrika, heeft op 2 Maart '38 aan een deputatie in Kaapstad medegedeeld, dat het „koloniale vraagstuk" binnen vier jaar zal zijn opgelost.
Dit werd onthuld door kolonel Hamman, den leider van de Vereenigde partij in Zuid-West-Afrika (vroeger een Duitsche kolonie), die aan het hoofd stond van de deputatie. In een openbare vergadering te Windhoek zeide hij: „Generaal Hertzog heeft ons verzekerd, dat het koloniale vraagstuk binnen vier jaar zal zijn geregeld en met dit antwoord zijn wij bijzonder ingenomen."
Een ander lid der deputatie voegde hieraan toe, dat de volle omvang der besprekingen met den eersten minister thans niet kon worden onthuld, maar, zoo zeide hij, onze toekomst is definitief verbonden met de Zuid-Afrikaansche Unie en deze zal nooit Zuid-West-Afrika afstaan. (Die Burger)
(Vor. ber. Zuid-West-Afrika 2984 B.)

C. **NEDERLAND. — Tweede Kamer. - Evenredige vrachtverdeeling. —**
De Tweede Kamer heeft het wetsontwerp houdende tijdelijke maatregelen ter bevordering van een zooveel mogelijke evenredige vrachtverdeeling in de binnenscheepvaart z. h. s. aangenomen. (N. R. Crt.)

D. **LUCHTVAART. — De Indische sportvliegers W. O. Rous en H. A. Souman behouden op Ypenburg aangekomen. —**
De Indische sportvliegers, de heeren W. O. Rous en H. A. Souman, die 19 Februari met hun De Havilland Horneth-Moth sportvliegtuig van Batavia naar Nederland zijn vertrokken en die vanochtend om 8 u. 24 van het vliegveld te Dijon zijn vertrokken voor de laatste etappe, zijn op 2 Maart '38 om 12 u. 14 op het vliegveld Ypenburg aangekomen.
(De Telegraaf) **(Vor. ber. Ned. Oost-Indië 2878 A.)**

E. **VEREENIGDE STATEN. — Duitschers geen lid der Amerikaansche nationaal-socialistische organisaties. —**
De Duitsche Ambassade te Washington heeft bekend gemaakt, dat de rijksregeering haar in de Vereenigde Staten wonende onderdanen heeft bevolen zich te onthouden van aansluiting bij Amerikaansche nationaal-socialistische organisaties. Zij, die zich reeds bij dergelijke organisaties hebben aangesloten, moeten hun lidmaatschap direct opzeggen.
(New York Herald Tribune)
(Vor. ber. Nat.-Socialisme 2736 C.)

F. **CHILI. — Drankbestrijding. —**
De regeering van Chili heeft een drankbestrijdingsprogramma ingezet met het doel een zekere hoeveelheid wijn per hoofd der bevolking vast te stellen en alle overschotten zwaar te belasten. Hiertoe is de Kamer van Afgevaardigden bijeengeroepen, welke het wetsontwerp voor de restrictie der productie van alcohol aannam en tevens een nieuwe clausule goedkeurde, welke voorziet in den vrijen verkoop van bier. De regeering heeft echter haar zaak gewonnen wat betreft de productie van wijn, door een restrictie toe te passen op de wijngaarden en een hoogere belasting te heffen op de wijnsoorten. Faciliteiten zullen worden verleend voor den uitvoer der overschotten. (Diario Oficial)

G. **FRANKRIJK. — Kolonel de la Rocque ziet van processen af. —**
Op 7 Febr. '38 zou voor de strafrechtbank te Parijs een aanvang gemaakt worden met de behandeling van een nieuwe reeks processen, die kolonel de la Rocque tegen een aantal bladen zou voeren, wijl hij zich door de in deze bladen verschenen artikelen beleedigd achtte. Tot deze bladen behoorden o.m. de „Action Française", de „Humanité", de „Populaire", de „Oeuvre" e.d. De la Rocque heeft echter in zijn blad, het „Petit Journal", medegedeeld, dat hij van deze processen afziet. In de rechtszitting van 7 Februari is dan ook besloten, de processen definitief van de rol af te voeren. (Le Temps)
(Vor. ber. De la Rocque 3090 B.)

H. **NEDERLAND. — C.A.O. in typografie en rasterdiepdrukbedrijf. - Overeenstemming over nieuwe overeenkomst. —**
De onderhandelingscommissie der werkgevers- en werknemers-organisaties in de typografie en het rasterdiepdrukbedrijf heeft in de maanden Januari en Februari verschillende vergaderingen gehouden over de herziening van de begin April eindigende collectieve arbeidsovereenkomst.
Deze commissie is thans tot overeenstemming gekomen over den inhoud van een nieuwe overeenkomst, voor het tijdstip van 11 April 1938 tot 12 April 1941. Behalve eenige technische details is de voornaamste wijziging die der loonen, welke ten deele zijn aangepast aan de sinds April 1936 plaats gevonden stijging der kosten van levensonderhoud. De volwassen werknemers ontvangen een loonsverhooging van drie cent, de jongeren van twee en één cent.
De leden der onderhandelingscommissie hebben op zich genomen, het resultaat der onderhandelingen bij hun resp. organisaties te verdedigen. (Het Volk)

I. **BELGIE. — Vlaamsche academie komt. —**
Maandenlang is in de Vlaamsche pers en in Vlaamsche wetenschappelijke kringen te doen geweest over de oprichting van een Vlaamsche Academie voor Wetenschap. Aanvankelijk werd er naar gestreefd de huidige Koninklijke Academie van België in twee autonome afdeelingen te splitsen. Uit den boezem van deze Academie zelf kwam verzet tegen deze plannen en op voorstel van den minister van Onderwijs, Hoste, heeft de regeering thans besloten een nieuwe Academie ten behoeve van de Vlaamsche wetenschap op te richten.
Deze Vlaamsche Academie voor Wetenschappen zal drie klassen tellen. Zij zal den naam dragen van „Koninklijke Vlaamsche Academie van België". Elke klas zal bestaan uit ten hoogste dertig leden. De eerste tien leden, de kern dus van de drie klassen, zullen door den koning worden benoemd, vervolgens nog tien leden door coöptatie en de resteerende tien door de eerste twintig leden. Elke klas zal een bestuurder krijgen, die benoemd wordt door de leden van de klas.
De koning kiest den algemeenen bestuurder der Academie uit de drie bestuurderen, die aangesteld worden door de leden der Academie. Er zal voor levenslang een algemeen secretaris worden benoemd. Iedere klas kan vijf correspondeerende leden in België benoemen en de drie klassen te zamen kunnen ten hoogste vijftig buitenlandsche leden tellen. De zetel der Vlaamsche Academie zal te Brussel worden gevestigd. De Koninklijke Vlaamsche Academie voor Geneeskunde zal naderhand worden opgericht onder ressort van het ministerie van Volksgezondheid.
(Telegraaf)

K. **OPGRAVINGEN. — Het graf te Sakkara. —**
Berichten over de opgravingen te Sakkara, onder leiding van den Britschen archeoloog Walter Emery, behelzen, dat tallooze opschriften zijn gevonden. Deze zullen vermoedelijk buitengewoon veel nieuws verschaffen over de taal en de geschiedenis van Egypte ongeveer 5000 jaar geleden. Er schijnt inderdaad kans te zijn, dat men het graf gevonden heeft van den eersten pharao, Menes. Het graf bevat vijf ver-

trekken en twaalf bergruimten. Alle kamers, enz. zijn door dieven leeggehaald. Van de ettelijke honderden vazen, w.o. er zijn van tot dusver onbekende vormen, is nog maar heel weinig meer heel. Wel zal nog heel wat kunnen worden gekramd en gelijmd. Een van de bergruimten bevatte een open vuurpot, waarin steenkool heeft gebrand. Over de kolen lag nog het zand, waarmee het vuur gebluscht was.
(Red. K. H. A.) **(Vor. ber. Opgravingen 2871 F.)**

A. NEDERLAND. — Tweede Kamer. - Wijziging tabakswet. —
Ingediend is een wetsontwerp tot wijziging van de Tabakswet.
Aan de toelichting is het volgende ontleend:
De thans voorgestelde wijziging van de Tabakswet vloeit in de eerste plaats voort uit de in de laatste jaren naar voren getreden wenschelijkheid, de werking van het verbod van verkoop van tabaksfabrikaten beneden den kleinhandelsprijs beter tot haar recht te doen komen. Van deze gelegenheid is tevens gebruik gemaakt eenige andere wijzigingen van zuiver technischen aard in het wetsvoorstel op te nemen.
(Het Vaderland) **(Vor. ber. Sigaren enz. 2939 A.)**

B. HONGARIJE. — Premier Daranyi over binnen- en buitenlandsche problemen. —
De Hongaarsche premier Daranyi heeft op 5 Maart '38 voor de regeeringspartij een rede gehouden over de binnen- en buitenlandsche problemen.
De regeering, aldus de premier, bereidt een herstelprogram voor, voor welks uitvoering een bedrag van een milliard pengö (circa 260,000,000 gulden) noodig is. Het grootste deel daarvan zal dienen voor de verbetering van de landsverdediging.
De regeering is vastbesloten te blijven werken voor den grondwettelijken vooruitgang en de politiek van den overleden premier Gömbös voort te zetten, waarbij zij zal streven naar den opbouw van den Christelijken, nationalen en socialen staat. De regeering zal zich krachtig verweren tegen alles, waardoor het bolsjewisme wordt bevorderd. Evenmin zal zij toelaten, dat door een revolutionnaire behandeling der sociale vraagstukken de bevolking revolutionnair wordt beïnfluenceerd. Door het voeren van een nationale politiek zullen de sociale vraagstukken opgelost worden.
De oplossing van het Jodenvraagstuk, vervolgde de premier, kan slechts langs wettelijken weg geschieden. De concentratie van Joden in de steden, en vooral te Boedapest, ziet men in het cultureele en economische leven der natie op een wijze, die niet steeds in overeenstemming is met het streven der Hongaren. Daarom moet een einde gemaakt worden aan de sociale wanverhoudingen en moet de invloed van het Jodendom tot redelijke grenzen beperkt worden. Een dergelijke regeling is ook in het belang van het Jodendom, omdat daardoor het anti-semitisme wordt verminderd.
De buitenlandsche politiek. — Overgaande tot de buitenlandsche politiek zeide de premier, dat de regeering met groote belangstelling de ontwikkeling van de betrekking tusschen Oostenrijk en Duitschland volgt. Hij hoopt, dat de onlangs tot stand gekomen regeling duurzaam zal zijn. Door het bezoek van den rijksbestuurder aan Warschau is de Poolsch-Hongaarsche vriendschap verstevigd. De vriendschappelijke verhouding met Italië, Oostenrijk en Duitschland is inniger geworden.
Reeds een jaar geleden, aldus de premier, heb ik er op gewezen, dat Hongarije bereid is tot een zakelijke betrekking met die staten, waarmede min of meer groote geschillen bestaan. Tot nu toe heeft de tegenpartij echter niets gedaan ten gunste van een dergelijke regeling, hoewel Hongarije's bereidwilligheid onveranderd is gebleven.
Voorwaarde voor een concrete verhouding met de buurstaten is de bescherming der Hongaarsche minderheden. Hongarije's vreedzame plannen zijn algemeen bekend.
De staten, die Hongarije omringen, en de mogendheden in het algemeen, hebben in de laatste jaren de uitgave voor bewapening aanzienlijk verhoogd, waardoor de wanverhouding ten opzichte van Hongarije nog is toegenomen. Voor de uitbreiding van het leger zullen, als gevolg daarvan, nog meer offers gevraagd moeten worden. (Az Est)
(Vor. ber. Daranyi 3049 A.)

C. SOVJET-RUSLAND. — Proces tegen het „blok van rechtschen en Trotzkisten". - Zuiveringsactie. —
Na de uitroeiing van het „blok van Zinowjew" en „het blok van Trotzki-Zinowjew", ontdekt in 1936 en 1937, is thans een nieuw blok aan de beurt. De nieuwe beklaagden worden aangeduid als de groep van de Trotzkistische rechterzijde, die voor rekening van een niet genoemde buitenlandsche mogendheid heeft gewerkt.
Tot de voornaamste beklaagden behooren in de eerste plaats Trotzki zelf, die thans in Mexico vertoeft; verder Boecharin, gewezen secretaris van de Derde Internationale en oud-hoofdredacteur van de bolsjewistische „Iswestija", geruimen tijd in het buitenland beschouwd als de theoreticus van het Russische bolsjewisme;
voorts Rykow, oud-voorzitter van den raad van volkscommissarissen en gewezen volkscommissaris van het verkeerswezen;
Krestinsky, ex-ondervolkscommissaris voor buitenlandsche zaken;
Rakowsky, vroeger gezant van Rusland in Londen en later in Parijs;
Bessonow, gewezen adviseur bij het Russische gezantschap in Berlijn.
Van de overige beklaagden kunnen nog worden genoemd Jagoda, gewezen volkscommissaris van binnenlandsche zaken;
Rosengol, gewezen volkscommissaris van den buitenlandschen handel;
Ivanow, Tsjerno en Grinko, allen vroeger volkscommissarissen en einde 1937 gearresteerd. Andere beklaagden zijn vroegere partijsecretarissen in de provincies, gewezen voorzitters van raden in diverse provincies enz.
Ook zijn vier geneesheeren in arrest gesteld, o.m. Levine, directeur van de kliniek in Moscou.
Het officieele communiqué deelt mede, dat de beklaagden verraad hebben gepleegd en dat zij sedert 1918, dus sedert het teekenen van den vrede van Brest Litowsk, gecomplotteerd hebben tegen den vrede en het Sovjet-bewind. Zelfs kwam het in hun brein op om Lenin te vermoorden.
Het proces is op 2 Maart '38 begonnen.
In een hoofdartikel over „het blok van rechtschen en Trotzkisten", „samengesteld uit moordenaars, spionnen en verraders", schrijft de „Prawda", dat de beklaagden duivelsche plannen hadden om Rusland aan het kapitalisme uit te leveren en Rusland's beste leiders te vermoorden. „De misdaden van deze gedegenereerden zijn inderdaad monsterachtig. Zij zullen van de bolsjewistische rechtbank krijgen, wat zij verdienen". (Prawda)
(Vor. ber. Zuiveringsactie 3159 A.)

D. NEDERLAND. — De Bilt. - Mutaties. —
Bij K.B. is met ingang van 1 Juli 1938 benoemd tot hoofdredacteur van het Kon. Nederlandsch Meteorologisch Instituut in vasten dienst de directeur bij dat Instituut dr. H. G. Cannegieter.
Prof. dr. E. van Everdingen, wien met ingang van 1 Maart 1938 eervol ontslag is verleend als hoofddirecteur van het Kon. Nederlandsch Meteorologisch Instituut zal die betrekking blijven waarnemen tot 1 Juli 1938, met ingang van welken datum zijn opvolger, dr. H. G. Cannegieter, in functie zal treden.
(De Tijd)

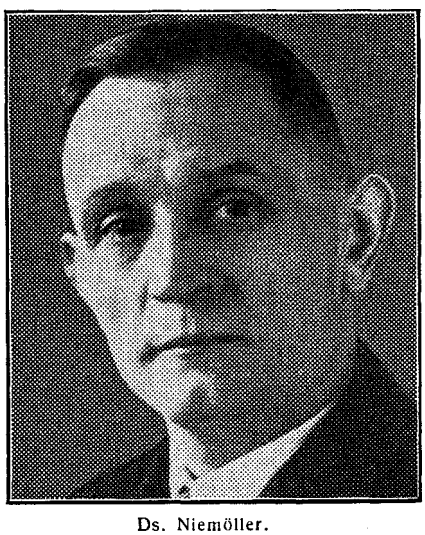
E. TSJECHO-SLOWAKIJE. — Een verklaring van president Benesj in zake het minderheden-vraagstuk.
De diplomatieke correspondent van de Sunday Times heeft een interview gehad met den president der Tsjecho-Slowaaksche republiek, dr. Benesj, waarin Benesj verklaarde:
1. Nimmer rechtstreeks met een vreemde mogendheid te kunnen onderhandelen over het minderhedenvraagstuk, doch
2. het moreele recht van Europa te erkennen belangstelling te hebben voor zoo een belangrijke zaak als den vrede;
3. Benesj beschouwt de verbeteringen in de betrekkingen met Duitschland van vitaal belang;
4. daarom is Tsjecho-Slowakije bereid bij te dragen tot iedere algemeene Europeesche regeling, hoewel het federale autonomie voor drie millioen Duitschers binnen zijn grenzen, als onmogelijkheid uitsluit.
Ten aanzien van de Westersche mogendheden zeide Benesj: „Natuurlijk zullen wij nimmer de Westelijke mogendheden, met wie wij door de gemeenschappe-

lijke democratie verbonden zijn, prijs geven. Wij hopen, dat zij ons niet zullen prijs geven. Wij zijn een Westersch land en verbonden aan de evolutie van West-Europa. (Sunday Times)

(V. b. Benesj 3160 F.; Sudeten-Duitschers 3149 E.)

A. DUITSCHLAND. — Kerkvervolging. - Ds. Niemöller. - Protesten. —

Het hoofd van de voorloopige synode van de Belijdeniskerk, dr. Müller, heeft op 6 Maart '38 in de kerk van ds. Niemöller in Dahlem (Berlijn) den dienst geleid. Hij las het in zeer grooten getale opgekomen gehoor het vonnis van 2 Maart '38 voor en zei, dat ds. Niemöller zich in het concentratiekamp Sachsenhausen bevindt. Hij voegde er op bedroefden toon aan toe, dat ds. Niemöller invloedrijke vrienden had gehad, maar dat velen van deze vrienden zich van hem afwenden nu hij naar een concentratiekamp is gestuurd.

Ds. Niemöller.

Ds. Boegner, voorzitter van de protestantsche federatie Frankrijk heeft een telegram tot de vertegenwoordigers der hervormde kerken in Groot Brittannië gericht, in verband met een gemeenschappelijk protest tegen de behandeling, welke ds. Niemöller ondergaat.

Uit New-York wordt meegedeeld, dat daar de Amerikaansche Liga voor Vrede en Democratie door tusschenkomst van den ambassadeur in Duitschland een door meer dan 100 geestelijken der Vereenigde Staten onderteekend schrijven aan Hitler zal worden gezonden, waarin wordt geprotesteerd tegen het vasthouden van ds. Niemöller. (Telex-A. N. P.)

(Vorig bericht 3162 B.)

B. NEDERLAND. — Onderwijs. - Chirurgie. - Inaugureele rede prof. dr. L. D. Eerland over „de beteekenis der voorzorg in de heelkunde". —

Met een aan zijn vroegere medewerkers en medewerksters in N.O. Indië opgedragen inaugureele rede over „de beteekenis der voorzorg in de heelkunde" heeft de nieuw benoemde hoogleeraar in de chirurgie te Groningen, prof. dr. L. D. Eerland, op 19 Febr. '38 zijn ambt aanvaard.

Hetgeen spreker gedurende zijn verblijf in de tropen op heelkundig gebied heeft ervaren, zal niet vreemd zijn aan de beteekenis, die hij aan maatregelen van voorzorg hecht. De Javaansche bevolking roept bij chirurgische afwijkingen helaas ook thans nog vaak zoo laat en in zoo'n labiel lichamelijk evenwicht onze hulp in, dat na een noodig geoordeeld ingrijpen, technisch volmaakt uitgevoerd, een doodelijke afloop niet tot de zeldzaamheden behoort.

Door dit jobsgeduld geraakt men in Indië wel ten volle overtuigd van het belang van den factor „tijd" in de heelkunde. Na enkele algemeene beschouwingen over de prophylaxis, die een chirurg bij elken operatiepatiënt neemt, haalt spreker eenige voorbeelden aan, waaruit het belang der voorzorg blijkt. Het vraagstuk der thrombose en embolie wordt besproken o.a. in verband met de tegenstelling der frequentie van deze verwikkeling hier en in de tropen.

De verschillende maatregelen, die gewoonlijk tegen deze complicatie worden voorgesteld zijn helaas nog steeds niet in staat de emboliën geheel uit de heelkundige klinieken te verbannen, zoodat het gewenscht blijft de studie dezer verwikkeling voort te zetten.

Na de beteekenis der voorzorg bij verschillende orthopaedische afwijkingen in het licht te hebben gesteld, brengt spreker de prophylactische antitetanusserum toediening bij verwondingen ter sprake. Bij de hiermee bereikte resultaten heeft de moderne wondbehandeling zeker ook een belangrijk aandeel gehad.

Een andere ziekte, de diabetes mellitus, waarbij de chirurg tegenwoordig veel vaker dan vroeger opgetreden complicaties moet behandelen, daar de diabetici door de moderne interne therapie ouder worden en minder snel in coma sterven, is aanleiding er op te wijzen, dat men in Amerika zelfs een speciale voethygiëne propageert.

Daar worden diabetespatiënten in verschillende klinieken, uit voorzorg, geregeld onder chirurgische supervisie, door vakkundige pedicures behandeld, terwijl tevens de toestand der bloedvaten door oscillometrisch en huidtemperatuuronderzoek wordt gecontroleerd.

Spr. bespreekt dan de beteekenis der prophylactische intraveneuse toediening van NaCl, voor men lijders met darmafsluiting opereert.

Een ander typisch voorbeeld van het nut der prophylaxis in de heelkunde levert de bestrijding der endemische krop, waar met uiterst kleine doses jodium gunstige resultaten zijn bereikt. In de kropstreek Kediri (Oost-Java) werd door spr. hierover een ruime ervaring opgedaan. Nadat de ernst der endemie duidelijk was komen vast te staan (op 2.600.000 inwoners werden ongeveer 60.000 schildkliervergrootingen geregistreerd) is sinds 1934 de joodzoutphrophylaxe aldaar ingevoerd.

In de toekomst zal hierdoor de kropendemie met de adhaerente gevaren van cretinisme, doofstomheid en kwaadaardige struma verdwijnen. Hetgeen men in andere landen hierover waarnam, wettigt deze veronderstelling; te meer, omdat reeds nu in Kediri door spr. kon worden vastgesteld, dat het aantal gevallen van thyreotoxicose sedert 1934 tot de helft verminderd is.

Hetzelfde heeft Eggenberger in Appenzell gezien toen de joodzoutprophylaxe daar een paar jaren in werking was.

De resultaten der bestrijding van de endemische krop toonen aan, dat publieke gezondheidszorg en heelkunde, door nauwe samenwerking, veel hebben bereikt.

Maar ook de thyreotoxicosepatiënten (ziekte van Basedow) kunnen door een praeoperatieve jodiumkuur in een gunstiger phase gebracht worden.

Als laatste voorbeeld van prophylaxe in de heelkunde, waar wellicht in de toekomst voorbehoedende maatregelen, althans voor bepaalde vormen, met succes zullen worden bekroond, noemt spreker de kwaadaardige gezwellen.

Zonder naar volledigheid te hebben gestreefd meent spr., dat de beteekenis der voorzorg in de heelkunde uit het meegedeelde zeer duidelijk blijkt; bij velerlei afwijkingen zal slechts door groote aandacht aan de prophylaxe te schenken verbetering in de thans bereikte resultaten kunnen worden gebracht.

(Red. K. H. A.)

(Vor. ber. Ambtsaanv. in het Onderwijs 3147 A.)

C. NEDERLAND. — De tochten van prof. dr. ir. F. A. Vening Meinesz. - Monument onthuld te Den Helder. —

Op het terrein van den Onderzeedienst te Den Helder had op 21 Febr. '38 in tegenwoordigheid van vele Marine-autoriteiten en belangstellenden de aanbieding plaats van het monument, door het comité „Onze Marine" aangeboden ter herinnering aan de samenwerking tusschen de Marine en de wetenschap.

Het monument bestaat uit een baksteenen bouwsel, in het midden waarvan een groote bronzen plaquette ter grootte van 70 bij 50 centimeter is aangebracht, vervaardigd door de Koninklijke Begeer te Voorschoten naar het ontwerp van den Utrechtschen teekenaar Van der Zweep.

Deze plaquette bevat als tekst:

Samenwerking marine en wetenschap.
zwaartekracht-
metingen
in alle Oceanen
over 100.000 zeemijlen
per onderzeeboot door
prof. dr. ir. F. A. Vening Meinesz
1923 1937

(Vor. ber. Prof. Vening Meinesz 2746 E.)

D. NEDERLAND. — Nieuwe Economische Raad. —

Dezer dagen is bij Koninklijk Besluit in een nieuwe samenstelling van den Economischen Raad voorzien. Aanleiding daartoe vormde de omstandigheid, dat het thans zitting hebbend college eenigen tijd geleden collectief ontheffing uit zijn functie heeft gevraagd, ten einde het nieuwe kabinet de gelegenheid te geven, een samenstelling van den Raad naar zijne inzichten te bevorderen.

In de eerste plaats moge melding worden gemaakt dat H. M. de Koningin Z. K. H. Prins Bernhard tot lid van den Economischen Raad heeft benoemd.

Voorts is van de gelegenheid, door de collectieve

ontslagaanvrage der zitting hebbende leden geboden, gebruik gemaakt, om na te gaan, in hoeverre de mogelijkheid bestond den Raad een meer organische samenstelling te geven.
Tot op zekere hoogte bleek hierin te kunnen worden voorzien, doordat drie van de leden werden benoemd naar aanleiding van desbetreffende voordrachten, ontvangen onderscheidenlijk van den Middenstandsraad, den Nijverheidsraad en de arbeidersgroep uit den Hoogen Raad van Arbeid.
De Regeering stelt zich op het standpunt, dat, al moge op den duur een meer rechtstreeksche inschakeling van deze en eventueel andere organen en dan op grooter schaal, nuttig blijken, in dit stadium, waarin men nog geen ervaring rijk is, met een beperkten opzet dient te worden volstaan.
Bij Kon. Besluit zijn benoemd in den Economischen Raad tot lid en voorzitter prof. ir. I. P. de Vooys, te Arnhem en vele andere vooraanstaande personen.
De Economische Raad werd op 4 Maart '38 door den minister van Econ. Zaken, mr. M. P. L. Steenberghe geïnstalleerd. (Nieuwe Rotterd. Crt.)

(Vor. ber. Economische Raad 1229 C.)

12 MAART 1938

A. HONGARIJE. — Kabinet-Daranyi gereorganiseerd.
In de op 9 Maart '38 gehouden zitting van het Hongaarsche kabinet werd met algemeene stemmen besloten, het ministerie te reorganiseeren, alvorens de wetsontwerpen in te dienen, die betrekking hebben op het aangekondigde opbouw-programma.
De premier Daranyi begaf zich, toen dit besluit gevallen was, naar den rijksregent en bood daar het ontslag van de regeering aan. De regent heeft het ontslag geaccepteerd. Hij verzocht Daranyi, een nieuw kabinet te vormen en den afgetreden ministers, de loopende zaken af te wikkelen.
In het nieuwe kabinet zullen de ministers von Kanya (Buitenlandsche Zaken), Röder (Landsverdediging), Szell (Binnenlandsche Zaken), Homan (Onderwijs) en Bornemisza (Industrie) gehandhaafd blijven. De nieuwe leden van het kabinet zullen zijn: minister van Landbouw: dr. Marschall (tot dusverre staatssecretaris aan dit departement), minister van Justitie: dr. Mikecz (tot dusverre staatssecretaris) en minister van Financiën Remenyi-Schneller (tot dusverre president van het Grondcrediet-instituut). De president van de Nationale Bank, Imredy, is benoemd tot minister zonder portefeuille. (Az Est)

(Vor. ber. Kabinet-Daranyi 2508 A.)

B. CHINA. — Conflict met Japan. - Formosa. - Japansche verliezen. - Moeilijkheden. - Mevr. Tsjang Kai-sjek. - Sociale Massa. —
Het Japansche offensief heeft aanzienlijke successen opgeleverd. Lingsi, dat den toegang tot het zuiden der provincie bewaakte, moest door de Chineezen, ondanks hardnekkig verzet worden prijsgegeven. De Japanners hebben nu de Gele River op vele punten bereikt.
Inmiddels hebben de Chineezen een luchtaanval op Formosa met veel succes gedaan en naar verluidt zouden 40 Japansche vliegtuigen vernield zijn. Een tweede luchtraid tegen Formosa was vruchteloos. Verder hebben de Chineezen 2 Japansche oorlogsbodems in de buurt van Woehoe (op de Jangtse) tot zinken gebracht.
In den Japanschen Landdag heeft de regeering een wetsontwerp ingediend, dat de nationale mobilisatie beoogt. Het is echter reeds den eersten dag de beste op hevig verzet gestuit in het parlement. De afgevaardigden van de Minseito en Sayoekai zien er een poging der regeering in om blanco volmacht te verkrijgen en daardoor een min of meer dictatoriaal regiem in te voeren. Bij de debatten ging het nog al warm toe, zelfs moest de zitting geschorst worden.
In Japan vallen allerlei verschijnselen van wrevel en gebrek aan overeenstemming waar te nemen. Soegiama, de minister van Oorlog, heeft er op gewezen, dat de oorlog nog lang zal duren. Ook Hirota, de minister van Buitenlandsche Zaken, sprak van groote moeilijkheden, die te wachten staan.

Mevr. Tsjang Kai-sjek afgetreden. — Een van de redenen voor het aftreden van mevrouw Tsjang Kai-sjek als voorzitster van de luchtvaartcommissie was „een staking met gekruiste armen" van de Russische vliegers, die onder haar bevel stonden.
De Sovjet-Russen weigerden onder commando van een vrouw te staan.
Naar verluidt was een tweede reden, dat mevrouw Tsjang Kai-sjek verlangde dat Chineesche mitrailleurs zouden worden gemonteerd in vliegtuigen, welke door buitenlanders worden bestuurd.

Verliezen. — De Japansche militaire autoriteiten schatten de verliezen van de Chineezen in Centraal Sjansi op 123.000 man. Het stoffelijk overschot van 20.000 gesneuvelden is door de Japansche soldaten begraven na de gevechten bij Lingsji, Linfen en andere punten in Zuid-Sjansi.

Sociale Massa. — De voorzitter van de „partij der sociale massa", Iso Abe is op 3 Maart '38 in zijn woning door vier onbekenden overvallen en zwaar gewond.
(Domei - Asahi Simboen - Telex-A. N. P.)

(Vor. ber. China—Japan 3167 A.)

C. BELGIE. — Kabinet-Janson. - De minister van Financiën, De Man, afgetreden. —
De leden van het Belgische kabinet zijn 9 Maart '38 bijeen geweest om de financieele situatie te bespreken, vooral in verband met den gezondheidstoestand van minister De Man.
Minister De Man, die de portefeuille van Financiën beheerde, heeft namelijk om die redenen bij den premier Janson zijn ontslag ingediend, hetgeen deze heeft aanvaard. Daar het juist onder de huidige omstandigheden dringend gewenscht is, dat de minister van Financiën zich met heel zijn krachten aan zijn taak wijdt, hebben de besprekingen over een plaatsvervanger van De Man geloopen. (Telegraaf)

(Vor. ber. Kabinet 3141 A.)

D. FRANKRIJK. — Kabinet-Chautemps afgetreden. - Volmachten en verklaring van Chautemps. —
Het Fransche Kabinet is op 10 Maart '38 voor de Kamer verschenen teneinde een verklaring af te leggen. Aangezien echter op 9 Maart '38 tijdens de bijeenkomst van de „délégation des gauches" Albert Serol, de voorzitter der socialistische fractie, medegedeeld had, dat de beide meerderheidsgroepen van socialisten en communisten gekant waren tegen de verleening van volmachten onder de bestaande omstandigheden, baarde het geen verwondering, dat toen Chautemps zijn rede beëindigd had, hij zich niet naar de regeeringsbank begaf, maar de zaal verliet, waarbij hij zijn mede-ministers beduidde hem te volgen. Onmiddellijk verlieten alle ministers de regeeringsbank. De voorzitter der Kamer, Herriot, hief toen de bijeenkomst op.
De leden der regeering begaven zich van de Kamer rechtstreeks naar het Elysée, waar zij den president der republiek, Lebrun, het collectieve ontslag van het kabinet aanboden.
Chautemps had de volgende volmachten gevraagd:

1) Ministerieele stabiliteit, verzekerd door een trouwe meerderheid.
2) Diepgaande financieele hervorming, welke volbracht kan worden dank zij de volmachten.
3) Voorzichtigheid in het rhythme van de sociale hervormingen: o.a. zou het pensioen voor oude arbeiders worden uitgesteld.
4) Versnelling van de productie door toepassing van de werkweek van veertig uur.
5) Versterking van den socialen vrede, arbeidsconflicten moeten worden geregeld overeenkomstig de wet op verzoening en arbitrage.

Deze punten schijnen evenwel door socialisten en communisten niet gunstig te zijn ontvangen.
Alvorens zijn ontslag te nemen, heeft Chautemps nog de volgende verklaring voor de Kamer afgelegd:
„Nauwelijks vier dagen geleden vroeg ik aan deze vergadering twee verschillende moties van vertrouwen, en de Kamer zoowel als de Senaat schonken mij eensgezind dit vertrouwen. Thans echter doen zich moeilijkheden voor, die volledige opheldering vereischen. Er zijn delicate vragen gerezen. Na besprekingen te hebben gevoerd met eenige personen kwam ik tot de meening, dat het in overeenstemming met de grondwet was, opheldering aan de Kamer, en door middel van haar, aan het land te verschaffen. Deze opheldering zijn te noodzakelijker, daar geruchten over een catastrophe — de regeering zou door de gebeurtenissen verjaagd worden — de ronde deden.
Dit is geenszins het geval. Bij de schatkist doen zich geen directe moeilijkheden voor, de vervaldata zijn verzekerd door verscheidene milliarden aan voorschotten. Van een valuta-crisis is evenmin sprake. De valuta is stabiel gebleven tot de jongste drie dagen. De regeering is in staat gemakkelijk het hoofd te bieden aan de bewegingen der wisselkoersen in de laatste dagen.
Het probleem, dat de regeering bezig houdt, is niet nieuw: Léon Blum heeft het verleden jaar reeds uiteengezet. Het is niet mogelijk telken jare voort te leven met leeningen van 38 tot 40 milliard en met verhoogingen van den schuldenlast met twee milliard achterstand.

De begrooting is in evenwicht gebracht, dat is de eerste etappe. Er is een Autonome Kas in het leven geroepen en het parlement wilde deze kas een onaantastbaar karakter geven. De kas moet over middelen beschikken. Het middel om aan de Autonome Kas de waarborgen te geven, die zij noodig heeft, is: de algemeene politiek der regeering zóó te doen zijn, dat de overige behoeften der Schatkist met gemak verzekerd worden. Het zou zeer ongunstig zijn voor ons land in de oogen van het buitenland, indien de leening van de Autonome Kas niet verzekerd zou zijn. Wij hebben in den tijd van één semester vier leeningen uitgegeven. De militaire uitgaven zijn gestegen van 1800 tot 3200 millioen. De vertraging bij het innen van de belasting, alsmede de vermeerdering van de uitgaven waartoe de regeering verplicht is, hebben ons genoopt onze toevlucht te nemen tot voorschotten van de Nationale Bank. Dit alles is zeer normaal."
(Le Temps) **(Vor. ber. Kabinet 3154 D.)**

A. ENGELAND. — Verklaring van premier Neville Chamberlain in zake de defensie. - Labour-amendement verworpen. —

In het Britsche Lagerhuis zijn op 7 Maart '38 de debatten over de Defensie begonnen. Chamberlain stelde voor om de verklaring betreffende de Defensie, zooals deze naar voren gebracht wordt in het witboek over de Defensie, goed te keuren. Wij moeten, aldus vervolgde Chamberlain, onze defensievraagstukken als een geheel beschouwen en de gezamenlijke waarde van onze hulpbronnen vaststellen. Wij zijn tevreden, omdat we het beste gebruik van deze hulpbronnen maken.
De hoeksteen van onze defensiepolitiek, zoo vervolgde de premier, moet de veiligheid van het Vereenigd Koninkrijk zijn.
Onze grootste inspanningen moeten gericht zijn op twee punten: de bescherming van het land en de handhaving van de handelswegen, waarvan we afhankelijk zijn voor de aanschaffing van voedsel en grondstoffen.
Dan is er een derde doel: De verdediging der Britsche overzeesche gebieden tegen een aanval ter zee, te land en uit de lucht. Het vierde doel ten slotte moet zijn de samenwerking bij de verdediging van grondgebied der bondgenooten.
Sprekende over de kosten zeide Chamberlain: „Met zekerheid kunnen wij zeggen, dat het bedrag van 1500 millioen pond, hetwelk we nog pas kort geleden als voldoende beschouwden voor de herbewapening, thans voor onze doeleinden ontoereikend is.
Het is nog te vroeg om een cijfer te noemen, doch ik vrees, dat het Huis moet verwachten, dat dit cijfer de 1500 millioen aanzienlijk te boven zal gaan.
Ik behoef niet te wijzen op den ernst van deze cijfers en van de vooruitzichten, indien de toestand niet beter wordt.
Hoewel wij zullen blijven streven naar verbetering van den toestand, moet men zich bewust zijn, dat ons verlangen naar den vrede niet beteekent, dat wij bereid zijn vandaag een vrede te koopen ten koste van den lateren vrede. Ook kunnen wij onze verantwoordelijkheden jegens ons volk en jegens de menschheid in het algemeen niet vergeten. Het is niet mijn begeeren of mijn voornemen mij te bemoeien met de aangelegenheden van andere volken, doch van tijd tot tijd, indien het onze plicht is, zullen wij onze stem verheffen ten gunste van vreedzame onderhandelingen, tegenover geweld of bedreiging. Wij zullen vol vertrouwen dien weg volgen, omdat wij er van overtuigd zijn, dat onze doeleinden in het grootste deel der wereld sympathie vinden.
Indien, ondanks dit alles, vertrouwen en vrede niet hersteld zouden kunnen worden, zullen wij niet aarzelen het bewapeningsprogram en het tempo daarvan te herzien. Wij vertrouwen daarbij den steun van het land te zullen hebben, welke offers ook gevraagd zullen worden.
Bij de debatten over de defensie in het Britsche Lagerhuis diende de afgevaardigde der Labourpartij, Lees Smith, namens zijn fractie een amendement in, waarbij o.m. wordt verklaard, dat de veiligheid van Groot-Brittannië slechts verkregen kan worden door collectieve veiligheid onder den Volkenbond en dat het Lagerhuis bereid is de wapens, noodig voor de ten uitvoerlegging van een dergelijke politiek, te verschaffen, doch er tegen is onmetelijke bewapening voor een verdere, gevaarlijke, ongezonde politiek te verschaffen, welke de regeering voert met voorbijzien van haar verkiezingsbeloften.
Naar aanleiding van het Labour-amendement zeide Chamberlain: „Het is thans niet de tijd om werkeloos te staan, terwijl de boot naar den waterval afdrijft."
Het amendement van Labour werd verworpen met 351 tegen 134 stemmen.
De door den minister-president ingediende motie, waarbij de verdedigingspolitiek der regeering wordt goedgekeurd, werd aangenomen met 347 tegen 133 stemmen. (Times)
(Vor. ber. Neville Chamberlain 3164 D.)

13 MAART 1938

B. FRANKRIJK. — Kabinet-Léon Blum gevormd. —

Léon Blum heeft op 13 Maart '38 in den loop van den dag het vierde Volksfront-ministerie gevormd en de volgende ministerlijst bekend gemaakt:
Minister-president en Schatkist: Léon Blum (soc.).
Begrooting: Spinasse (socialist).
Buitenlandsche Zaken: Paul-Boncour (soc. rep. unie).
Ministers van Staat: Paul Faure (socialist), Albert Sarraut (radicaal), Violette (soc. rep. unie en Steeg (radicaal).
Propaganda: Frossard (soc. rep. unie).
Minister, belast met de diensten van het ministerpresidium: Vincent Auriol (socialist).
Binnenlandsche Zaken: Dormoy (socialist).
Justitie: Rucart (radicaal).
Nationale verdediging en onder-voorzitter van den ministerraad: Daladier (radicaal).
Luchtvaart: La Chambre (radicaal).
Marine: Campinchi (radicaal).
Handel: Pierre Cot (radicaal).
Posterijen: Lebas (socialist).
Pensioenen: Rivière (socialist).
Onderwijs: Jean Zay (radicaal).
Landbouw: Monnet (socialist).
Openbare werken: Moch (socialist).
Arbeid: Serol (socialist).
Koloniën: Moutet (socialist).
Openbare Gezondheid: Gentin (radicaal).
(Le Temps) **(Vor. ber. Kabinet 3171 D.)**

C. SPANJE. — Burgeroorlog. - Teruel. - Kruiser Baleares getorpedeerd. - Bestuur rechtsche regeering. —

De Spaansche regeering heeft nu al het terrein, dat zij met haar groot offensief van het vorige jaar gewonnen had, opnieuw verloren. En nog eenige zeer belangrijke stellingen, welke zij tevoren bezat, erbij. Van nationalistische zijde wordt beweerd, dat de regeering 15000 man aan gevangenen en dooden bij Teruel heeft verloren. Franco zou met een wapenstilstand genoegen nemen, mits alle regeeringsartillerie en vliegtuigen worden uitgeleverd en alle gevangenen worden vrijgelaten. Volgens Franco zou het aantal dooden der regeeringstroepen 400.000 man bedragen.
Op 6 Maart in de vroegte heeft zich op zestig mijl van Kaap Palos een zeeslag afgespeeld, die den nationalisten op het verlies van een hunner beste oorlogsbodems — de „Baleares" — is komen te staan. Een torpedo, afgevuurd door een der schepen van de republikeinsche vloot, trof den kruiser. Een enorme rookzuil steeg omhoog. Twee Britsche torpedojagers, de „Kempenfelt" en de „Boreas", schoten te hulp. Volgens de laatste berichten zijn circa 600 leden van de bemanning van den zinkenden oorlogsbodem omgekomen.
Terwijl de Britsche torpedojagers met het reddingswerk bezig waren, ondernamen republikeinsche oorlogsvliegers een aanval op het brandende schip. Een der projectielen ontplofte in de onmiddellijke nabijheid van de „Boreas". Een splinter kwam op den torpedojager terecht en doodde een der matrozen, drie anderen kregen lichte kwetsuren.
(De „1ste klas kruiser" Baleares, die 10.000 ton mat, was 190 M. lang en 19 M. breed. Het schip was bewapend met acht stukken van 20 c.M., acht stukken van 12 c.M. en acht kanonnen van kleiner kaliber, het had twaalf torpedolanceerbuizen en twee vliegtuigen aan boord. De kruiser was ontworpen door Sir Philips Watts en in Augustus 1928 te Ferrol op stapel gezet. In 1937 werd hij in dienst genomen, alhoewel een der geschuttorens op het achterschip ontbrak).
Rechtsche regeering. — Het bestuur is thans over 3 steden verdeeld. Te Valladolid bevindt zich het ministerie van Openbare Orde en Veiligheid, Victoria is de zetel van de ministeries van Justitie en Onderwijs. Alle andere departementen bevinden zich te Burgos. Salamanca blijft de diplomatieke hoofdstad.
(O Seculo - Telex-A. N. P.)
(Vor. ber. Burgeroorlog 3154 A.)

D. LETTEREN. — Boeken die door de pers gunstig besproken zijn. - Onze wekelijksche opgave. —

Amerikaansch: Lyle Saxon — „Children of Strangers." (John Lane The Bodley Head, London 1937)
(Vorig bericht 3161 F.)

Deensch (in het Nederlandsch):
Martin Andersen Nexö — „Onder de wijde hemel." (De Nieuwe Tijd, Laren 1937) **(V. b. 3125 C.)**

Duitsch: A. Neumann — „Die Goldquelle." (Albert de Lange, Amsterdam)
Erich F. Podach — „Friedrich Nietzsche und Lou Salomé." (Max Niehans-Verlag, Leipzig (Zürich)
(Vorig bericht 3161 F.)

Engelsch: Osbert Sitwell — „Those were the days." (Macmillan)
Sylvia Thompson — „Recapture the Moon." (William Heinemann Ltd., London, 1937) **(V. b. 3161 F.)**

Esperanto: Julio Baghy — „La Verda Koro." (Nederl. Esperanto-Centro, Rotterdam, 1937) **(V. b. 3112 D.)**

Fransch: F. Carco — „L'Homme de Minuit." (Michel)
E. Esclangon — „La Notion de Temps" (Gauthier-Villars, Paris) **(Vor. ber. 3161 F.)**

Italiaansch: G. Milanesi — „La sera di Santa Barbara." (Mondadori, Milano) **(V. b. 3125 C.)**
(Red. K. H. A.)

A. „ANSCHLUSS" MET DUITSCHLAND. —

9 Maart. —

Bondskanselier Von Schuschnigg verlangt plebisciet.

In zijn redevoering te Innsbruck deed Bondskanselier Von Schuschnigg op 9 Maart '38 een beroep op het volk. Hij zeide met name:

„Voor den eersten keer in de geschiedenis van ons vaderland vraagt de regeering van den Oostenrijkschen staat een openlijke uitspraak voor het geboorteland. Gij allen, mannen en vrouwen van het vrije Oostenrijk, welk beroep gij ook uitoefent en tot welke klasse der maatschappij gij ook behoort, zijt geroepen u voor de geheele wereld uit te spreken.

Gij moet zeggen of gij bereid zijt met ons den weg te vervolgen, dien wij zijn betreden en die beoogt een sociale eensgezindheid en rechtsgelijkheid, het definitief wegnemen van alle partijgeschillen, een Duitschen vrede naar binnen en buiten, een politiek van arbeid.

De leuze is: voor een vrij, Duitsch, onafhankelijk, sociaal, christelijk, eensgezind Oostenrijk, voor vrede en arbeid en rechtsgelijkheid voor allen, die volk en vaderland liefhebben. Dat is het doel van mijn politiek," aldus Schuschnigg.

„Zij, die bevestigend zullen antwoorden, dienen de belangen van allen en in de eerste plaats den vrede. Toont dus, dat uw wil, een nieuw tijdvak van eensgezindheid in te leiden in het belang van het vaderland, ernstig is. De wereld wil uw bereidheid te leven zien. Verheft u daarom als één man, volk van Oostenrijk, en stemt: Ja!" (Reichspost)

(Vor. ber. Von Schuschnigg 3154 C.)

11 Maart. — Schuschnigg afgetreden. —

Duitsch ultimatum aan Oostenrijk. Aftreden van Bondskanselier Von Schuschnigg en regeering geëischt.
Volksstemming, welke op 13 Maart zou worden gehouden, uitgesteld.
Duitschland acht het accoord van Berchtesgaden vervallen.
Tweede ultimatum van Duitschland aan Oostenrijk.
Bondspresident Miklas weigert een nieuwe regeering te vormen. Indien het ultimatum niet wordt ingewilligd zullen Duitsche troepen Oostenrijk binnenrukken.
Bondskanselier Von Schuschnigg treedt af.

OOSTENRIJK

Afscheidsrede van dr. Von Schuschnigg. —

Bondskanselier Von Schuschnigg heeft op 11 Maart door middel van de radio de volgende toespraak gehouden tot het Oostenrijksche volk:

„De dag van heden heeft ons voor een toestand geplaatst, waarin het moeilijk was een beslissing te nemen. Ik heb opdracht het Oostenrijksche volk in te lichten over de gebeurtenissen van vandaag. De Duitsche regeering heeft den Bondspresident een ultimatum gesteld, dat op een bepaald uur was afgeloopen. In dit ultimatum werd geëischt, dat de Bondspresident op voorstel van de Duitsche regeering een Bondskanselier zou benoemen. Indien hieraan geen gevolg zou worden gegeven, zouden de Duitsche troepen op dit uur Oostenrijk binnenrukken.

Ik stel vast, dat de geruchten, welke in Oostenrijk de ronde hebben gedaan, dat arbeidersonlusten zouden zijn uitgebroken, dat stroomen bloeds gevloeid zouden hebben, dat de regeering den toestand niet meester was en dat zij uit eigen kracht geen orde zou hebben kunnen scheppen, van A tot Z gelogen zijn.

De Bondspresident heeft mij opdracht gegeven het Oostenrijksche volk mede te deelen, dat wij voor geweld wijken. Wij hebben, aangezien wij tot geen prijs, ook niet in dit ernstige oogenblik, Duitsch bloed vergieten, onze weermacht opdracht gegeven in geval van het binnenrukken van troepen, zonder tegenstand te bieden, terug te trekken en de beslissingen van de komende uren af te wachten.

De Bondspresident heeft den generaal der infanterie Schilhawsky belast met het bevel over de weermacht. Hij zal verdere opdrachten aan de weermacht geven.

Ik neem op dit oogenblik afscheid van het Oostenrijksche volk met een Duitsch woord en een hartewensch: „God bescherme Oostenrijk".

Duitsche troepen overschrijden de Oostenrijksche grens bij Salzburg en andere steden.
Duitsche delegatie onder leiding van Bürckel te Weenen aangekomen.
Fransche regeering informeert naar mogelijkheid tot samenwerking met de Italiaansche regeering. Italië acht deze mogelijkheid niet aanwezig.
Telefoonverbindingen tusschen Berlijn en Weenen voorloopig onderbroken. De inspecteur van het leger, generaal der infanterie S. Schilhawsky, benoemd tot Opperbevelhebber van de geheele Oostenrijksche weermacht.
Minister Seyss-Inquart verzoekt Duitschland troepen naar Oostenrijk te sturen.
Bondspresident Miklas belast minister Seyss-Inquart met de leiding van de bondsregeering.
De Ver. Staten doen geen stappen te Berlijn ten aanzien van de Oostenrijksche kwestie.
Duitsche geheime raad vergadert permanent.
Seyss-Inquart wordt belast met de vorming van een nieuwe regeering.
Radio-rede van Seyss-Inquart. Rust en orde moeten gehandhaafd blijven. Geen tegenstand, indien het Duitsche leger binnenrukt.
Nationaal-Socialisten eischen het aftreden van Bondspresident Miklas, hetgeen deze weigert.

12 Maart. —

Britsche en Fransche regeeringen protesteeren krachtig tegen den Duitschen dwang ten aanzien van Oostenrijk.
Reeds twee vroegere Oostenrijksche ministers, n.l. Stockinger en Zernatto, uitgeweken naar Bratislawa. De burgemeester van Weenen, Schmitz, is gearresteerd, evenals de leiders van het Vaderlandsche Front.
Kettler wordt Duitsch gezant te Weenen.
Hess, plaatsvervanger van Hitler, te Weenen aangekomen.
Nationaal-Socialistische regeering in Oostenrijk gevormd. Seyss-Inquart bondskanselier. Verdere leden zijn: Franz Hüber: minister van Justitie; Prof. Menghin: Onderwijs; Dr. Jury: Sociale Voorzorg; Rudolf Neumayer: Financiën; Remthaler: Landbouw; Fischböck: Handel en Verkeer. De portefeuille voor de Landsverdediging is eveneens in handen van Seyss-Inquart, met den vroegeren leider der politie Skubel als staatssecretaris.
Tsjecho-Slowakije wenscht geen stappen te doen, teneinde een troebele atmosfeer te vermijden.
In vele steden, w.o. Graz, Linz, Innsbruck en Salzburg, hebben Nationaal-Socialisten het bewind in handen genomen.
Ministerraad in Tsjecho-Slowakije bijeengeroepen.
Engelsche pers veroordeelt het optreden van Duitschland in Oostenrijk.
Italiaansche pers tevreden over den gang van zaken in Oostenrijk.
Duitsche troepen zijn de Oostenrijksche grens gepasseerd.
De Amerikaansche pers veroordeelt eveneens het optreden van Duitschland in Oostenrijk.
Hitler uit Berlijn per vliegmachine naar München vertrokken.
Hongarije sluit de Oostenrijksch-Hongaarsche grens om toestrooming van vluchtelingen te beletten.
Schuschnigg en de overige leden van het oude kabinet bevinden zich onder politiebewaking in de bondskanselarij.
Duitsche troepen trekken Innsbruck binnen.
Gouverneur en plaatsvervangend gouverneur van Innsbruck gearresteerd en door Nationaal-Socialisten vervangen.

Proclamatie van Hitler. —

Dr. Göbbels heeft voor alle Duitsche zenders een proclamatie van Hitler voorgelezen, waaraan wij het volgende ontleenen:
Eeuwige en historische verbondenheid, die eerst door het jaar 1866 losgemaakt werd, doch in den wereldoorlog opnieuw werd bezegeld, voegt Oostenrijk van oudsher in de Duitsche volks- en lotsgemeenschap. Duitschers, ik heb de laatste jaren getracht de leidende machthebbers in Oostenrijk te waarschuwen voor den door hen bewandelden weg. Slechts een waanzinnige kon gelooven door onderdrukking en terreur de menschen op den duur de liefde tot het volk, waarmede zij een stam vormen, te doen behouden. De Europeesche geschiedenis bewijst, dat in zulke gevallen slechts een des te grooter fanatisme wordt gekweekt.
Wij als groot volk konden beleven, dat meer dan 6 millioen menschen van onze eigen afkomst door een naar het aantal kleine minderheid werden onderdrukt, welke minderheid er eenvoudig kans toe gezien had, zich in het bezit te stellen van de daartoe noodzakelijke machtsmiddelen. Tezamen met de politieke ontrechting en kneveling ging een politiek verval, dat in vreeselijke tegenstelling stond tot den bloei van het nieuwe leven in Duitschland. Ik heb er in 1936 naar gestreefd een weg te vinden, die de kans kon bieden om de tragiek van het lot van dit Duitsche broederland te verzachten, teneinde aldus misschien te kunnen komen tot een werkelijke verzoening.
De overeenkomst van den elfden Juli werd echter slechts onderteekend om reeds in het eerstvolgende oogenblik verbroken te worden. Wie zich openlijk uitsprak voor het Duitsche volk, bleef vervolgd, onverschillig of hij een nationaal-socialistisch wegwerker of een oude verdienstelijke legeraanvoerder van den wereldoorlog was.
Ik heb nu nog een tweede maal getracht een overeenstemming tot stand te brengen.
Ik wilde derhalve in een nieuwe overeenkomst er toe komen, dat in dit land aan alle Duitschers dezelfde rechten toegewezen en dezelfde plichten opgelegd zouden worden. Deze overeenkomst zou een vervulling zijn van het verdrag van 11 Juli 1936.
Enkele weken later moesten wij helaas constateeren, dat de mannen der toenmalige Oostenrijksche regeering er niet aan dachten deze overeenkomst naar den inhoud na te komen.

Teneinde echter voor haar voortdurende inbreuken op de gelijke rechten der Oostenrijksche Duitschers voor zich een alibi te verschaffen, werd nu een plebisciet verzonnen, dat ten doel had de meerderheid van dit land definitief te ontrechten. Een land waar sedert vele jaren in het geheel geen verkiezingen meer geweest zijn, waar alle bases voor het bereiken der stemgerechtigden ontbreken, schrijft een verkiezing uit, die binnen nauwelijks 3½ dag moet plaats vinden. Er zijn geen kieslijsten, geen kiezerskaarten, er is geen mogelijkheid de kiesgerechtigdheid na te gaan, er is geen verplichting tot geheimhouding der verkiezing, er is geen waarborg voor de onpartijdige uitvoering der verkiezing, er is geen zekerheid voor de telling der stemmen, enz.
Wanneer ook ditmaal het regime nu weer het voornemen had met middelen van geweld de protestbeweging eenvoudig neer te slaan, dan kon het resultaat slechts een nieuwe burgeroorlog zijn. Het Duitsche rijk duldt echter niet, dat in dit gebied van nu af aan nog Duitschers vervolgd worden wegens hun toebehooren tot onze natie of wegens het feit, dat zij bepaalde opvattingen aanhangen. Ik heb derhalve besloten den millioenen Duitschers in Oostenrijk thans de hulp van het rijk ter beschikking te stellen. Sedert hedenmorgen marcheeren over alle grenzen tusschen Duitschland en Oostenrijk de soldaten van de Duitsche weermacht.

13 Maart. — „Anschluss"-wet. - President Miklas afgetreden. - Seyss-Inquart bondskanselier. - Volksstemming 10 April 1938. - Decreet in zake het Oostenrijksche leger. - Hitler, Mussolini, Von Papen, Bürckel. - Görings legeruitbreiding. —

Van het balcon van de bondskanselarij aan den Ballhausplatz is op 13 Maart '38 een proclamatie voorgelezen, waarbij Oostenrijk officieel bij het Duitsche rijk wordt ingelijfd. Op 10 April wordt hierover een volksstemming gehouden.
President Miklas is op verzoek van Seyss-Inquart afgetreden. Overeenkomstig de Oostenrijksche grondwet heeft Seyss-Inquart zijn functie overgenomen.
Hitler heeft den nacht te Linz doorgebracht.
De Oostenrijksche gezanten te Parijs, Londen en Praag zijn met verlof gezonden.
Dr. Skubl, onderstaatssecretaris voor de Veiligheid, is om politieke en persoonlijke redenen afgetreden.

OOSTENRIJK

De „Anschluss"-wet. — De wet, waarbij de „Anschluss" geproclameerd werd, en die in de Oostenrijksche constitutie is opgenomen, bestaat uit vijf artikelen, die als volgt luiden:
Art. 1. Oostenrijk is een land van het Duitsche Rijk.
Art. 2. Op Zondag, den tienden April 1938, wordt een vrije en geheime volksstemming gehouden van alle Duitsche mannen en vrouwen in Oostenrijk, die den twintigjarigen leeftijd bereikt hebben. Deze volksstemming heeft betrekking op de hereeniging met het Duitsche Rijk.
Art. 3. Bij het referendum beslist de meerderheid der uitgebrachte stemmen.
Art. 4. De voor de toepassing en aanvulling van deze constitutioneele wet vereischte bepalingen worden bij verordening getroffen.
Art. 5. Deze constitutioneele wet wordt van kracht op den dag der afkondiging.
Met de tenuitvoerlegging van deze constitutioneele wet is de bondsregeering belast. Vastgesteld wordt, dat deze wet in overeenstemming met de grondwet tot stand gekomen is.
(w. g.) Seyss-Inquart, Glaise-Horstenau, Wolf, Hüber, Menghin, Jury, Neumayr, Reinthaler, Fischböck.

Telegram van Hitler aan Mussolini. —
In verband met het besluit van den Grooten Fascistischen Raad, waarbij Italië het gebeurde in Oostenrijk volkomen aanvaardt, heeft Hitler uit Linz het volgende telegram aan Mussolini gezonden:
„Aan Z.Exc. den Italiaanschen minister-president en duce van het fascistische Italië, Benito Mussolini. Ik zal dit nooit vergeten.
Adolf Hitler."

Von Papen lid der N.S.D.A.P. —
De nationaal-socialistische partij-correspondentie meldt uit Linz: „De Führer heeft ambassadeur Franz von Papen uit waardeering voor diens kostbare medewerking in de N.S.D.A.P. opgenomen en hem het gouden eereteeken verleend."

Gouwleider Bürckel. —
Adolf Hitler heeft verder de volgende verordening te Linz uitgevaardigd:

1) Ik belast Bürckel, gouwleider van de Saarpfalz, met de reorganisatie van de N.S.D.A.P. in Oostenrijk.
2) Gouwleider Bürckel is derhalve belast met de commissarische leiding van de N.S.D.A.P. in Oostenrijk. Ook moet hij de voorbereiding voor de volksstemming treffen.
3) Ik heb gouwleider Bürckel gemachtigd de maatregelen te nemen, die hij voor zijn taak noodig oordeelt.

Göring kondigt leger-uitbreiding aan. —
Generaal-veldmaarschalk, minister-president Göring heeft op 13 Maart '38 tijdens de viering van den heldengedenkdag in de Staatsopera een rede gehouden, waaraan wij o.a. het volgende ontleenen:
Wie heeft hier het recht tot inmenging, zeide Göring, wanneer Duitschers met Duitschers willen samengaan. Welke staat is hier soms getroffen of benadeeld? Hier heeft slechts het Duitsche volk in zijn geheel alleen te beslissen. Thans wordt het Duitsche volk in Oostenrijk voor de eerste maal sedert de vreeselijke vredesverdragen de gelegenheid gegeven zich vrij en eerlijk en in volle openbaarheid zonder eenige beperking voor de geheele wereld uit te spreken hoe het zijn leven wenscht te vormen.
Hoe echter ook zijn uitspraak zal uitvallen, de wereld, die dit gejubel hoort en deze heilige ontroering beleven kan, weet het reeds.

Onschendbaar zullen wij verbonden blijven. Geen macht ter wereld kan ons scheiden. Het zou denkbaar zijn, dat Duitschland ondergaat. Ondenkbaar echter zal het zijn, dat het zich ooit weer uiteen laat scheuren.
Duitschland wil en zal zich niet mengen in de toestanden van een ander land. Vastgesteld moet echter ook worden, dat Duitschland zich beschouwt als behoeder en beschermer van alle Duitschers, ook buiten de grenzen van het rijk.
Duitschland heeft derhalve besloten zijn weermacht verder te versterken en sterk te houden als waarborg voor den vrede in de wereld.

Het aftreden van President Miklas. —
Het aftreden van bondspresident Miklas, zoo wordt vernomen, is een gevolg geweest van zijn houding tegenover het nieuwe nationaal-socialistische bewind. Miklas heeft volgens deze berichten te kennen gegeven, dat hij er geen prijs op stelde rijkskanselier Hitler bij zijn komst te Weenen te ontvangen. In verband hiermede was ook de aankomst van Hitler in de Oostenrijksche hoofdstad uitgesteld.

Hitler's decreet in zake het Oostenrijksche leger. —
De volledige verordening over het Oostenrijksche leger, welke Hitler tijdens zijn verblijf te Linz heeft uitgevaardigd, luidt als volgt:

1) De Oostenrijksche bondsregeering heeft bij wet besloten zich met het Duitsche rijk te hereenigen. De Duitsche rijksregeering heeft dit besluit op 13 Maart '38 wettelijk erkend.
2) Op grond hiervan wordt door mij bepaald: het Oostenrijksche bondsleger wordt als bestanddeel van de Duitsche weermacht onder mijn commando geplaatst.
3) Met het bevel over de Duitsche weermacht binnen de Oostenrijksche landsgrenzen belast ik den generaal van de infanterie von Bock, opperbevelhebber van het achtste leger.
4) Alle militairen van het Oostenrijksche bondsleger leggen onverwijld op mij, als hun hoogsten bevelhebber, den eed af. Generaal von Bock treft onmiddellijk de noodige maatregelen. Hitler.

100.000 Duitsche militairen. —
Het totaal aantal Duitsche soldaten, dat zich te Weenen bevindt, wordt op 18.000 geschat. In de omgeving van Weenen staan 200 bommenwerpers, te Graz 15 en in eenige andere plaatsen tezamen veertig. In geheel Oostenrijk bevinden zich thans naar raming 100.000 Duitsche militairen, waarbij inbegrepen zijn 40.000 man van het Oostenrijksche legioen.

Vredesverdrag geannuleerd. —
Hitler heeft den Oostenrijkschen Bondskanselier, Seyss-Inquart, medegedeeld, dat art. 88 van het vredesverdrag, waarin de onafhankelijkheid van Oostenrijk is neergelegd, is geannuleerd. (Telex-A. N. P.)

(Vor. ber. Schuschnigg Plebisciet 3173 A.; Nationaal-Socialisme 3164 F.)

A. Exit Oostenrijk. — Politiek en Historie. —
Adolf Hitler heeft op 12 Maart 1938 te Linz den grootsten dag van zijn leven gevierd. Hij voegde zijn geboorteland, de Duitsche resten der Oostenrijksch-Hongaarsche dubbel-monarchie, bij het Duitsche Rijk, waarvan een grondeloos diepe revolutie hem tot heerscher maakte.
Misschien kan men zeggen, dat Hitler 12 Maart 1938 zijn levensdoel heeft bereikt.
Het zal nu wel eeuwig een vraag blijven, of Schuschnigg, indien zijn volksstemming ware doorgegaan, daarmee de vrucht zou hebben geplukt van dien even harden als vreugdeloozen arbeid, die hem tot den meest bewonderens- en beklagenswaardigen staatsman van Europa maakte. Het zal een vraag blijven, of de Oostenrijksche zelfstandigheid, alléén door zijn beleid, op Zondag 13 Maart voor het eerst van een verloren tot een gewonnen zaak zou zijn geworden. Het schielijke ingrijpen van het nationaal-socialistische Duitschland schijnt op die vraag een bevestigend antwoord te suggereeren.
De „Anschluss" van het Duitsche restant der Donaumonarchie bij het verslagen, maar héél gebleven Duitsche rijk lag terstond na den oorlog voor de hand als een tegenwicht tegen den druk van den verloren krijg. Reeds de eerste nationale vergadering van den Duitsch-Oostenrijkschen vrijstaat nam daartoe op 12 Nov. 1918 het besluit. Maar in het vredesverdrag van St. Germain (10 Sept. 1919) werd de „Anschluss" uitdrukkelijk en onvoorwaardelijk door de geallieerden verboden en tien dagen later werd ook artikel 61 in de grondwet van het Duitsche rijk, dat dien „Anschluss" voorzag en regelde, op eisch der geallieerden afgeschaft.
Oostenrijk moest zelfstandig blijven. Maar het was in economisch en politiek opzicht zwak. De wensch naar den „Anschluss" bleef leven. Nog in 1931 besloten de beide regeeringen tot een tolunie, maar de Volkenbond en het Haagsche gerechtshof verboden de uitvoering.

Duitschland — Italië

Intusschen is Oostenrijks geschiedenis van deze jaren een geschiedenis van steunzoeken. De Volkenbond laat het niet sterven, maar geeft het ook geen kracht. Tegenover de redelijkheid van de Anschluss-gedachte helpt niemand een andere redelijkheid stellen, die bezielde Oostenrijkers vinden in de historische roeping van hun land, volkenverbindend te werken door bovennatuurlijke cultuur. Hoe die idee levend te houden in een krachteloos lichaam? De komst van het nationaal-socialisme in Duitschland en vooral zijn spoedig geopenbaarde ras- en godsdienst-politiek komen weliswaar in 1933 die Oostenrijksche roeping tot sterker bewustzijn wekken en concretiseeren haar in de gedachte van den Duitschen christelijken standenstaat. De Kerk biedt moreelen steun; materieele hulp blijft ontbreken.
Tusschen Italië en Duitschland zoekt de republiek haar heil. Dollfuss, die vooral bij Italië steun zoekt en in de Romeinsche protocollen van 17 Maart 1934 een stelsel van samenwerking met Italië en Hongarije aanvaardt (en die daarom het verwijt moet hooren, dat hij de Oostenrijksche stambroeders in Zuid-Tirol verraadt) voert een autoritair bewind en sneuvelt op 25 Juli 1934. Mussolini zendt troepen naar den Brenner en redt Oostenrijks bestaan. De mogendheden zijn verheugd, maar tegenover den economischen druk, dien Duitschland uitoefent, stellen zij geen tegenwicht. Schuschnigg, kanselier sedert 30 Juli 1934, zoekt een balans tusschen Italiaanschen en Duitschen invloed en sluit op 11 Juli 1936 een verzoeningsovereenkomst met Berlijn. Tusschen dit verdrag en de Romeinsche protocollen hangt verder Oostenrijks hachelijk bestaan. De politiek van de as Rome-Berlijn schijnt op Oostenrijks onafhankelijkheid als voorwaarde gegrond, maar doet in werkelijkheid de spanning van het koord, waarop Oostenrijk danst, verslappen. Schuschnigg tracht de inwendige kracht van het land met een uiterste inspanning te consolideeren. Met succes? Op het oogenblik, dat hij de proef probeert, marcheert Hitler; Mussolini ziet toe, de mogendheden protesteeren met woorden.
Duitsch-Oostenrijk is verdwenen en daarmee — voor het oog althans — een groot ideaal.
In den nu voltrokken „Anschluss" vindt echter ook een grooter historisch proces dan het bestaan en vergaan van het na-oorlogsche Duitsch-Oostenrijk zijn voltooiing. Opnieuw is een groot Duitsch rijk tot stand gekomen, zooals Europa dat sedert Karel den Grooten in diverse vormen heeft zien worden en verworden.
In 1740, bijna tweehonderd jaar geleden, begon Frederik de Groote, bondgenoot van Frankrijk, als derde koning van het twee-en-een-half millioen inwoners tellende Pruisen, den eersten van een reeks oorlogen tegen het rijk van Maria Theresia, het rijk, welks glorie eenmaal werd geformuleerd in het befaamde A. E. I. O. U.: Austriae Est Imperare Orbi Universo, Oostenrijks deel is het, te heerschen over het gansche aardrond. In 1866 streed Bismarck, verbonden met Victor Emmanuel II van Italië, den laatsten. In 1870 ontstond het Duitsche Rijk onder Pruisische hegemonie; het doorstond den wereldoorlog en absorbeerde op 13 Maart 1938 de laatste rest van het oude Duitsche rijk.
Daarmede erft het nieuwe Duitsche rijk ook een politieke nalatenschap.
Om van die erfenis slechts het meest actueele deel te vermelden: het Duitsche rijk wordt, door de „Angliederung" van Oostenrijk, erfstaat van de oude Donaumonarchie. Het wordt de grootste onder die successiestaten, aanzienlijk machtiger dan Italië, dat tot nog toe die positie innam. De rol van de Donaumonarchie in Oost-Europa — een rol, wier grootte men weer is gaan beseffen, toen de speler haar onbezet liet — valt, zij het in gewijzigde omstandigheden, het nieuwe rijk ten deel.
De geschiedenis van de wording der naties in de negentiende eeuw, nadat Napoleons ploeg over Europa gegaan was, is voor Italië een geschiedenis van opstanden eerst en later oorlogen tegen Oostenrijk, meest in verbond met Pruisen, of met Frankrijk. Geleidelijk brak Italië het Oostenrijksche gezag over zijn noordelijke landstreken af. De erfvijandschap tegen Oostenrijk was ook de grond, waarom Italië in 1914 zijn bondgenooten niet volgde en zich in '15 bij de geallieerden aansloot. Het groote effect van den wereldoorlog was de vernietiging der Donaumonarchie; daarom beschouwen de Italianen zich als de groote overwinnaars in dien oorlog. Na St. Germain en Trianon zocht Italië over Oostenrijk en Hongarije heen de rol der oude dubbelmonarchie in Oost-Europa en Donaugebied over te nemen. De „Anschluss", waardoor opnieuw een groot Duitsch rijk dicht bij de Adriatische Zee en den Brenner zou komen te liggen, was dan ook het schrikbeeld, dat Mussolini's Europeesche politiek beheerschte en hem nog in Juli '34 bewoog om den oorlog tegen Duitschland te riskeeren. De Italiaansche bladen herinnerden zich destijds, dat de Duitsche keizers der middeleeuwen hun burchten over heel Zuid-Italië bouwden en zich in Palermo lieten kronen, maar — schreven zij — het was hun slecht bekomen.
Toen Mussolini tot uitvoering van zijn Abessynische plannen schreed, dacht men vooral in Parijs, dat de zorg om Oostenrijk hem ervan zou weerhouden, in àl te diep water te gaan. De Duce deed toen echter de gedenkwaardige verklaring, dat Italië zich niet voor eeuwig als waakpost liet vastnagelen aan den Brenner. De Abessynische oorlog bracht vervreemding van Engeland en Frankrijk en noodgedwongen heul bij Duitschland. De „as" kwam tot stand en zij draaide zóó glad en snel, dat zelfs de Duce — met Rome in bouwkoorts voor Hitlers bezoek — haar wenteling niet kon stoppen en omkeeren, toen Juli '34 zich herhaalde en Oostenrijk wankelde. Hij betaalde 11 Maart 1938 den prijs van Abessynië.

Italië heeft nu tachtig millioen Duitschers als buren gekregen, terwijl het zelf bovendien eenige honderdduizenden van hun stamgenooten regeert, op wie menige passage uit Hitler's proclamatie van toepassing zou kunnen worden. Daaraan verandert het vriendenbriefje, dat Hitler door den prins van Hessen naar Rome liet brengen, weinig of niets. Duitschland erft de rol van Oostenrijk en politieke erfenissen gaan over zonder beneficie van inventaris. De betuigingen van „heeren onder elkaar" beteekenen in den loop der jaren niet veel tegenover historische en geografische feiten. Men zou Hitler's briefje, dat den feodalen wil van den heerscher stelt boven de natuurlijke gegevens en den historischen drang van rassen en volken, zelfs merkwaardig on-nationaalsocialistisch kunnen noemen. De nieuwe verhouding tusschen Italië en het Duitsche rijk is een feit, ook al draait de as, op kracht van de fascistische ideologie, voorloopig vroolijk voort.

Uit Oostenrijks schielijk einde — zonder twijfel het grootste gebeuren sinds den wereldoorlog — van welks historischen achtergrond wij enkel aspecten hebben trachten te belichten, is voor de Europeesche politiek menige les te trekken. Hier mogen nog twee overwegingen kort worden aangestipt.

De eerste is de onvruchtbaarheid van een negatieve politiek, die zich uitput in een niet-willen. Tegenover den drang tot aaneensluiting, die machtig bleef, óók toen hij slechts van één kant kwam, hebben de mogendheden, wien Oostenrijks bestaan zoo dierbaar heette, slechts een verbod gesteld, maar niet de schepping van positieve krachten — zooals de restauratie dat zou geweest zijn — toegelaten. Het resultaat kenmerkt de methode.

De tweede is, dat een conservatisme, dat minder op een onwrikbaar besluit dan op traagheid berust, slechts triomfen bereidt aan het geweld van den tegenstander. Mussolini en Hitler hebben een reeks triomfen gekend, omdat de andere mogendheden — de „democratische en vredelievende" — hun weigerden, wat zij toch niet vast besloten waren hun te onthouden. Zij verzetten zich juist genoeg, om het breken van dit verzet tot een roemrucht evenement te maken, en lieten het dan inderdaad breken. Tot de glorie van het geweld hebben zij op die wijze het hunne bijgedragen. Kan men zich indenken, hoe Europa er uit zou zien, als men aan Brüning de helft had gegund van wat men Hitler heeft laten nemen?

Welke is de toekomstige positie van Engeland tegenover Italië? Zal Italië van Duitschland den noodigen steun voor zijn Middellandsche Zee-politiek ten koste van Engeland verkrijgen? Het woord is nog altijd, en thans naar het schijnt méér dan ooit, aan Rome. Is de Duce voor- of tegenstander van een nieuwe „historische fataliteit"?

Duitschland — Italië

Bevolkingsproblemen. - Duitschland en Italië. — De Februariaflevering van De Economist bevat o.a. een artikel van mr. dr. J. Meerdink, getiteld: De daling der geboorten. Tegenmaatregelen en hun resultaten in Duitschland en Italië. Allerwegen neemt de bevolking nog toe, doch dit dient in hoofdzaak te worden toegeschreven aan het proces van levensverlenging, waaraan de bevolkingen der verschillende landen onderhevig zijn. Berekent men volgens de bekende methode van Kuzcynski de z.g. „net reproduction rate", d.w.z. gaat men na, of de in een zekere periode geboren vrouwen zich per duizend in den loop der tijden reproduceeren in tenminste wederom 1000 vrouwen, dan blijkt bij vele landen (Nederland behoort daartoe nog niet, maar nadert de grens wel), dat deze „reproduction rate" beneden één is gedaald, en dat de bevolking zich dus in den loop der tijden op grond der actueele procreatie niet in stand zal houden. Van de groote Europeesche landen beloopt de „reproduction rate" voor 1933: Engeland 0.73, Frankrijk 0.82, Duitschland 0.70, Italië 1.18.

Deze achteruitgang van de reproductieve kracht der bevolking wordt om meer dan één reden ongewenscht geacht. Sociaal geeft een achteruitgaande bevolking veelal aanleiding tot zekere verslappingsverschijnselen, terwijl economisch aanzienlijke storingen in de bestaande omstandigheden intreden. Men denke aan het bouwbedrijf.

In Frankrijk en België heeft men met een stelsel van kindertoeslagen gewerkt, echter zonder aanwijsbaar succes. Veel „actiever" was de Duitsche bevolkingspolitiek, inzonderheid door het stelsel van huwelijksleeningen; ook op fiscaal gebied heeft Duitschland maatregelen getroffen, zoo o.a. door een wijziging van de successiebelasting ten behoeve van groote gezinnen en door een systeem van vrijstelling van inkomstenbelasting in verband met de opvoeding van de kinderen.

Minder ingrijpend zijn de Italiaansche maatregelen, welke in hoofdzaak van fiscalen aard zijn geweest.

De resultaten zijn niet overal dezelfde geweest. Wij wezen er reeds op, dat in Frankrijk en België het resultaat der kindertoeslagen niet positief aanwijsbaar was. Ook in Italië is het resultaat twijfelachtig, zooals dr. Meerdink uiteenzet. Wil men in dat land de bevolking doen toenemen, dan ligt in de eerste plaats een taak op het gebied der zuigelingensterfte, die in Italië nog bijzonder hoog is. Daar is veel eerder een resultaat te bereiken dan door fiscale maatregelen, waarop de bevolking niet reageert.

Anders is de toestand in Duitschland. Daar hebben de huwelijksleeningen stimuleerend gewerkt, ook al is de „reproduction rate" voor 1934—'36 nog op 0.90 gebleven. Uitvoerig maakt de schrijver melding van de desbetreffende onderzoekingen van den Duitschen statisticus Burgdörfer. De schrijver vat zijn beschouwingen over Duitschland als volgt samen:

„Het stelsel der huwelijksleeningen heeft ongetwijfeld de nuptialiteit gestimuleerd, hoewel op zichzelf de politieke en sociale koerswijziging in 1933 en de lange, daaraan voorafgegane depressieperiode met haar huwelijksuitstel, gunstige omstandigheden voor een toeneming van de huwelijksfrequentie vormden. De nuptialiteit blijkt over het algemeen vrij conjunctuurgevoelig te zijn. Een sterke stijging in het aantal der eerstgeborenen kunnen wij als gevolg van een en ander vaststellen. Bij het gestadig stagneeren van de toeneming in nuptialiteit, een stagnatie waarbij mogelijk ook de in de vruchtbare leeftijdsklasse tredende, zwak bezette oorlogsjaargangen een rol spelen, gaat ook het aantal eerstgeborenen weer achteruit. Hierdoor wordt de toeneming van het totale geboortenaantal gedrukt. Slechts een stijging van de tweede en later geborenen, die in niet onaanzienlijke mate plaats vond, kan hier eenigszins als compensatie dienen. Het is duidelijk, dat men door het stimuleeren van de nuptialiteit niet zonder meer en voor geruimen tijd de nataliteit zal doen toenemen. Al vinden de eerste geboorten meestal korten tijd na de huwelijkssluiting plaats, bij de verdere geboorten, die juist voor ons probleem van de grootste beteekenis zijn, dringen zich de overwegingen omtrent het al dan niet gewenscht zijn van een volgend kind met groote intensiteit naar voren. Het tegenwicht, dat men hier tracht te vormen door het kwijtschelden van maximaal 250 mark der huwelijksleening bij de geboorte van ieder kind en alle andere begunstigingen voor groote gezinnen, kan, den aard van deze motieven in aanmerking genomen, slechts zeer gering zijn."

Tenslotte zal slechts een algeheele mentaliteitsverandering tot een duurzame verhooging van de nataliteit kunnen leiden. De tijd is nog niet gekomen om een oordeel uit te spreken over de vraag, of de beide grootste bevorderaars van bevolkingstoeneming onder de Europeesche volken tot zulk een verandering van mentaliteit zijn gekomen; dit is een kwestie van zeer langen duur.

(De Economist)

Hitler's wenschen en successen. — Balans.

Wenschen	Bereikt
Over Duitschland regeeren	30 Jan. 1933
Onderdrukking van het communisme	27 Febr. 1933
Verbod van oppositie (Concentratiekampen)	28 Febr. 1933
Regeeren door decreten	23 Maart 1933
Eenwording van het Rijk	7 April 1933
Volledige contrôle over de pers . .	4 Jan. 1933
Arbeidsfront in plaats van vakvereenigingen	10 Mei 1933
Titel „Staatshoofd" voor Hitler . .	19 Aug. 1934
Dienstplicht	16 Maart 1935
Terugkeer van de Saar	13 Jan. 1935
Neurenbergwetten	15 Sept. 1935
Swastikavlag als rijksembleem . .	7. Sept. 1935
Remilitarisatie van het Rijnland . .	7 Maart 1936
Groote vloot (vlootpact met Engeland)	18 Juni 1935
Economisch vierjarenplan	1 Jan. 1937
Nazi-overheersching van Danzig . .	Aug. 1937
Anti-communistisch pact met Japan	25 Nov. 1936
Toevoeging van Italië's handteekening	6 Nov. 1937
Contrôle over de Rijksweer . . .	4 Febr. 1938
Binnendringen in Oostenrijks regeering	16 Febr. 1938
Anschluss van Oostenrijk	13 Maart 1938
Teruggave der koloniën	nog niet bereikt
Teruggave van den Poolschen Corridor	nog niet bereikt
Anschluss met Sudeten-Duitschers .	nog niet bereikt
Contrôle over de kerk volgens nazibegrippen	nog niet bereikt

(Red K. H. A. - De Tijd)

(V. b. Anschluss 3174; Duitsche bevolking 2818 D;. Italiaansche bevolking 2755 B.)

15 MAART 1938

A. NEDERLAND. — Werkloosheid. —
Wij geven het volgende vergelijkende staatje der werkloosheid van December en Januari 1935—1937:

Dec. 1935	471.900	Jan. 1936	475.900	+	4.000
„ 1936	455.200	„ 1937	466.200	+	11.000
„ 1937	437.400	„ 1938	439.000	+	1.800

(Centraal Bureau v. d. Statistiek) **(V. b. 3106 C.)**

B. SUEZ-KANAAL. — Geen buitenlandsche inmenging. - Italië's ontkenning. —
„Egypte zal geen buitenlandsche inmenging dulden, wat zijn defensiewezen betreft", verklaarde dr. Ahmed Maher, leider der dissidente Wafdisten, dezer dagen in verband met de geruchten, dat Italië aandeel wilde hebben in de verdediging van het Suezkanaal. „Het Britsch-Egyptische verdrag," zoo vervolgde hij, „bepaalt, dat alleen Egypte verantwoordelijk is voor de verdediging van het kanaal. De Britsche troepen assisteeren Egypte op het oogenblik bij het vervullen van die taak, doch hieraan zal een einde komen, als de reorganisatie van het Egyptische leger voltooid is.
Italië heeft ontkend, dat het Engeland om deelneming aan de verdediging van het Suez-Kanaal heeft verzocht. (Giornale d'Italia)
(Vor. ber. Suez-kanaal 2710 C.)

C. EINDHOVEN. — De nieuwe sterrenwacht. - Een geschenk van dr. A. Philips. —
Op 8 Januari 1938 heeft minister Slotemaker de Bruïne het Eindhovensch Sterrenkundig Observatorium officieel geopend. Het is thans ruim een jaar geleden dat Z. K. H. Prins Bernhard den eersten steen legde voor deze Sterrenwacht. Zooals bekend is, werd deze inrichting door Dr. A. F. Philips aan de Afdeeling „Eindhoven en Omstreken" der Ned. Vereeniging voor Weer- en Sterrenkunde, die in Januari 1935 werd opgericht, ten geschenke gegeven.
Het gebouw omvat vier boven elkander gelegen vertrekken, waarvan het eerste geheel stofvrij is uitgevoerd en voor het slijpen en polijsten van den definitieven 50 c.M. spiegel gebruikt zal worden. Daarboven bevindt zich een dubbelhooge kamer met officieeler karakter, de eere-hal.
De volgende verdieping is ingericht als werkkamer en bibliotheek, terwijl hier ook het drijfwerk van den telescoop is ondergebracht. Daarna volgt de eigenlijke observatiekamer, waar de groote telescoop op een betonnen voetstuk is opgesteld en door het openschuifbare segment in den koepel den loop der hemellichamen volgen kan.
Deze koepel, die een diameter van ongeveer vijf meter heeft, is door middel van een rail en van kogellagers voorziene rollen geheel draaibaar. Ondanks het enorme gewicht van 1800 K.G. kan men hem gemakkelijk met één hand bewegen. Aan den koepel bevindt zich een metalen sleepring met geaard contact, waarop de bliksemafleiders zijn aangesloten.
Ook aan de outillage van het gebouw is zeer veel aandacht besteed.
De telescoop. — De nieuwe telescoop van het Eindhovensche observatorium is ontworpen voor een spiegel met een middellijn van niet minder dan 50 c.M. en een brandpuntsafstand van 325 c.M. De reeds vervaardigde spiegel van 30 c.M. zal slechts provisorisch in den kijker worden ingebouwd en gebruikt worden tot men met het polijsten van den nieuwen grooten spiegel gereed is. De telescoop behoort tot de allergrootste van ons land. De vier meter hooge telescoop weegt meer dan 1500 kilogram. De geheele telescoop werd in de Philipsfabrieken zelf ontworpen en uitgevoerd. Met dezen telescoop zal ongeveer een 650-malige vergrooting bereikt kunnen worden. Bij een dergelijke vergrooting vult een klein gedeelte van de maanschijf reeds geheel het beeldvlak!
De telescoop is verder ingericht voor fotografische doeleinden.
(Red. K. H. A.)

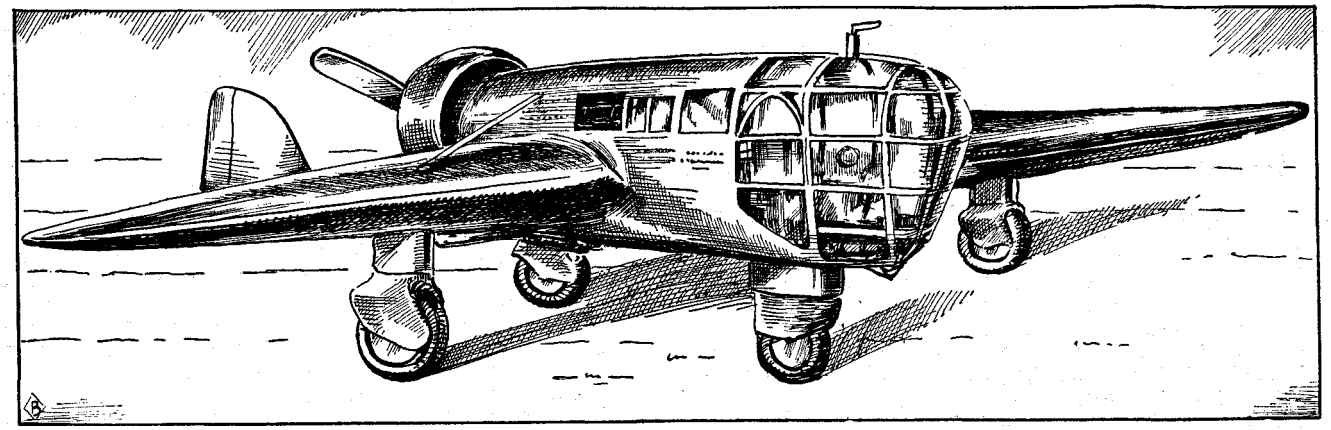
D. IRAN. — Alleen Perzische letterteekens. —
Van 1 April '38 af zal het gebruik van buitenlandsche letterteekens of vreemde talen in Iran verboden zijn. Geen bank, openbare instelling of handelsonderneming mag meer iets anders dan Iraneesch (Perzisch) schrijven en alle in vreemde letters of talen geschreven stukken moeten eind Maart vertaald zijn. Een uitzondering wordt slechts gevormd voor wetenschappelijke uitdrukkingen, doktersrecepten, filmteksten, douaneverklaringen en passen.
Het decreet bevat voorts de bepaling, dat alle handelsmerken op Iraneesche producten in het Iraneesch geschreven moeten zijn. Handelshuizen en winkels mogen geen vreemde namen dragen.
(Message de Teheran)

E. NEDERLAND. — Tweede Kamer. - Tien extra opcenten op de Inkomstenbelasting. —
Bij de Tweede Kamer is op 9 Maart '38 een wetsontwerp ingediend houdende tijdelijke voorziening tot versterking van de opbrengst van de inkomstenbelasting en van de dividend- en tantième-belasting tot gedeeltelijke dekking van uitgaven voor de Defensie.
De Regeering heeft twee maatregelen voorgesteld, welke naar zij vertrouwt ter gedeeltelijke dekking van de uitgaven voor de Defensie, ruim tien millioen gulden zullen opbrengen.
Het betreft hier: een verhooging van de opcenten op de Inkomstenbelasting met 10. De opbrengst hiervan wordt geschat op *f* 4.700.000. Verder een verhooging van de Dividend- en Tantième-belasting met 40 opcenten, waardoor het tarief dezer belasting van 10.05% op 12.05% wordt gebracht. De geschatte opbrengst van dezen maatregel bedraagt *f* 5.500.000.
De maatregelen gelden voor het belastingjaar 1 Mei 1938—1 Mei 1939. (Telex-A. N. P.)
(Vor. ber. Belastingen 3094 D.)

F. NEDERL. OOST-INDIE. — Hof van Islamitische zaken. —
Op 7 Maart '38 is het Hof voor Islamitische Zaken voor het eerst in plechtige zitting bijeengekomen. De Directeur van het Departement van Justitie voerde hierbij het woord, waarop de President van het nieuwe rechterlijke college antwoordde. Deze zitting werd bijgewoond door het lid van den Raad van Ned.-Indië Prof. Hoesein Djajadiningrat, den President van het Hooggerechtshof, den voorzitter van den Volksraad, den adviseur voor Inlandsche Zaken, verschillende hoogleeraren van de Rechtshoogeschool, door den resident namens den Gouverneur van West-Java, door verschillende regenten en door vertegenwoordigers der Islamitische gemeenschap. (Aneta)
(Vor. ber. Islam 3164 G.)

G. DUITSCHLAND. — Walther Funk bepleit de economische beteekenis. - Koloniën. - Staatsleeningen.
Ter gelegenheid van de opening der „Leipziger Frühjahrsmesse" heeft de rijksminister van Economische Zaken, Walther Funk, op 5 Maart '38 een rede gehouden over de beteekenis van de nationaal-socialistische economische opvattingen, voor het economische wereldgebeuren.
De economische beteekenis van Duitschland, aldus de minister, is geweldig toegenomen, hoewel Duitschland weinig van de verbetering der wereldconjunctuur geprofiteerd heeft. Met nadruk verklaarde Funk, dat de nat.-soc. economische politiek zeer veel prijs stelt op uitbreiding van den buitenlandschen handel en een verbetering van de handels- en betalingsbetrekkingen met het buitenland. Buitenlandsche economen hebben den laatsten tijd er geen geheim van gemaakt, dat de Duitsche economische methode de beste is, daar het economische leven thans volkomen gezond en onaantastbaar is. Een terugkeer tot de vroegere automatische methode op de basis van den gouden standaard wordt door de autoritair bestuurde landen afgewezen in verband met de daarmede gepaard gaande internationale afhankelijkheid. Het is mogelijk, dat zich langzamerhand een nieuw stelsel van internationaal handels- en betalingsverkeer ontwikkelt. In ieder geval zal het herstel van normale betrekkingen tusschen de staten niet eenvoudig bereikt kunnen worden door terugkeer tot de oude methode van den vrijhandel of de meest begunstiging en den gouden standaard. Daarvoor is noodig, dat er een verandering van denkwijze komt bij de landen, welke thans discriminatie brengen in het handelsverkeer met de staten, die tot een door de overheid geregeld handelsverkeer moesten overgaan om leven en welvaart van het volk te beschermen.
Als ondanks alles de Duitsche buitenlandsche handel nog onbevredigend is, moet dat geweten worden aan het feit, dat de laatste overblijfselen uit het tijdperk van den politieken en economischen vernielingswaanzin nog niet verdwenen zijn. Daartoe behooren de onopgeloste schuldenkwestie en de koloniale kwestie. Schacht heeft er op gewezen, dat het transferprobleem gemakkelijker zou zijn, indien Duitschland koloniën had. De koloniale kwestie is voor Duitschland in de eerste plaats een politiek vraagstuk.
Funk constateerde verder, dat de tegenwoordige wereldpositie van Duitschland niet verdraagt, dat Duitsche staatsleeningen in het buitenland in een onwaardigen toestand verkeeren. Duitschland behoeft en wil geen nieuwe staatsleeningen in het buitenland, doch voor de bestaande leeningen moet een regeling gevonden worden, die rekening houdt met de politieke en economische positie van het nationaal-socialistische Duitschland.
(Berliner Tageblatt)
(V. b. Walther Funk 3138 G.; Econ. Toestand 3129 B.)

A. LUCHTVAART. — Stratosfeer. —

Het nieuwste stratosfeervliegtuig, dat een hoogte van 6500 meter kan bereiken met een snelheid van 320 kilometer per uur.
(Vor. ber. Stratosfeer 2873 G.)

B. ENGELAND. — Verklaring van premier Neville Chamberlain in het Lagerhuis nopens de gebeurtenissen in Oostenrijk. —
Premier Chamberlain heeft op 14 Maart '38 in het Lagerhuis een rede gehouden naar aanleiding van de gebeurtenissen in Oostenrijk, waaraan wij het volgende ontleenen:
„De Britsche Minister van Buitenlandsche Zaken had op 10 Maart een onderhoud met den Duitschen Minister van Buitenlandsche Zaken. Hij richtte een ernstige waarschuwing tot dezen, zeggende, dat de Britsche regeering het grootste belang er aan hechtte, dat alle maatregelen zouden worden genomen, dat de volksstemming zonder tusschenbeide te treden of intimidatie zou plaats vinden."
Op deze protesten antwoordde de Duitsche regeering o.m., dat de Britsche regeering niet het recht heeft aanspraak te maken op de rol van beschermer van de onafhankelijkheid van Oostenrijk, daar de betrekkingen tusschen Oostenrijk en het Duitsche rijk slechts als een binnenlandsche aangelegenheid van het Duitsche volk kunnen worden beschouwd, die een derde mogendheid niet raken.
Vandaar, dat de Duitsche regeering het Britsche protest als ontoelaatbaar verwierp.
Zeer nadrukkelijk richtte Chamberlain zich tegen dit standpunt. De belangen der Britsche regeering in deze kwestie kunnen niet worden ontkend. In de eerste plaats zijn Groot-Brittannië en Oostenrijk beide leden van den Volkenbond en, met de Duitsche regeering, onderteekenaars van verdragen, waarin is vastgelegd, dat Oostenrijk's onafhankelijkheid onaantastbaar is, tenzij met toestemming van den Volkenbondsraad.
Gedurende deze gebeurtenissen is de Britsche regeering steeds in het nauwste contact gebleven met de Fransche.
Het komt ons voor, aldus de premier, dat de methodes, welke gedurende deze gebeurtenissen zijn toegepast, de scherpste veroordeeling verdienen en een diepen schok hebben toegebracht aan allen, die bij het behoud van den Europeeschen vrede zijn geïnteresseerd. Hieruit volgt, dat het gebeurde de pogingen van Groot-Brittannië tot het uit den weg ruimen van misverstanden tusschen de naties en het tot stand brengen van betere internationale samenwerking, ernstig heeft geschaad.
Mij is medegedeeld, aldus Min. Chamberlain, dat Göring op 11 Maart de algemeene verzekering heeft gegeven aan den Tsjecho-Slowaakschen gezant te Berlijn, dat de Duitsche regeering krachtig zal streven naar een verbetering der betrekkingen tusschen Duitschland en Tsjecho-Slowakije.
„Het harde feit is, dat niets dit optreden door Duitschland zou hebben kunnen tegenhouden, tenzij wij en anderen met ons bereid zouden zijn geweest om machtsmiddelen aan te wenden ten einde het te verhinderen."
De Britsche regeering kan tegenover deze gebeurtenissen niet onverschillig staan of deze goedkeuren. Ze zullen noodzakelijkerwijs gevolgen hebben, die nog niet kunnen worden overzien. Het resultaat, verklaarde Chamberlain, zal zijn, dat de onzekerheid en onveiligheid in Europa toenemen.
Wij hebben besloten ons defensieprogramma te herzien. (Alg. Hbld. - Telegraaf - Telex A.N.P.)

Na Min. Chamberlain nam de leider der liberale oppositie, Sinclair, het woord en zeide o.m.:
Dit is niet de gelegenheid voor een partijredevoering. Oostenrijk is geroofd door een leger van tienduizenden, begeleid door tweehonderd bommenwerpers.
Laten wij ons de verklaring van Hitler na de bezetting van het Rijnland herinneren, toen hij zeide, dat er geen verrassingen meer zouden komen.
Natuurlijk moeten wij herbewapenen, maar een herbewapening is niet voldoende. Wanneer wij niet tegen een agressie alle krachten der mogelijke slachtoffers kunnen aaneensluiten, zullen zij één voor één opgeofferd worden, totdat het onze beurt wordt en wij zonder vrienden en alleen staan.
Sinclair voegde hieraan toe: „Laten wij schouder aan schouder staan tegen de Italiaansch-Duitsche samenzwering tot overheersching van Spanje. Tsjecho-Slowakije is niet het eerstvolgende slachtoffer; dat is Spanje. Wij behooren er op te staan, dat de interventie in Spanje tot staan komt, of dat de niet-inmenging wordt afgeschaft; anders zullen alle hulpbronnen van Spanje in handen komen van Duitschland en Italië en gebruikt worden voor de versterking van de structuur hunner oorlogsmachines. Laten wij besluiten Frankrijk te steunen ten opzichte van Tsjecho-Slowakije, laten wij ons nauwer aansluiten tot de Ver. Staten en Rusland niet buiten beschouwing laten. (Times)
(V. b. Nev. Chamberlain 3172 A.; Anschluss 3175 A.)

C. ZWITSERLAND. — Het Communisme in 5 Kantons verboden. —
In vijf van de 22 Zwitsersche kantons is de communistische propaganda thans reeds verboden, n.l. in de kantons Neuchâtel, Genève, Fribourg, Schwyz en Aargau. (Neue Zürcher Zeitung)
(Vor. ber. Communisme 2826 F.)

D. NEDERLAND. — Tweede Kamer - Nieuwe ruilverkavelingswet aangenomen. —
De Tweede Kamer heeft op 8 Maart de nieuwe ruilverkavelingswet aangenomen.
(Ruilverkaveling is een stelsel, dat — indien in een streek de grond in kleine perceelen versnipperd is en de aan elk der eigenaars toebehoorende stukken verspreid liggen, zóó dat goede bodemexploitatie bemoeilijkt wordt — de gronden volgens een goed plan kunnen worden samengevoegd en opnieuw ingedeeld, waarbij dan tevens voor doelmatige wegen en afwatering kan worden gezorgd.) (Nieuwe Rott. Crt.)
(Vor. ber. Ruilverkaveling 1737 D.)

16 MAART 1938

A. JOEGO-SLAVIE. — Verklaring van Premier Stojadinowitsj over de buitenlandsche politiek. —
Minister-president Stojadinowitsj heeft op 9 Maart '38 in de Kamer een uiteenzetting gegeven van de buitenlandsche politiek en verklaard, dat een der belangrijkste fundamenten hiervan de vriendschap en samenwerking met Frankrijk is.
Stojadinowitsj noemde de drie beginselen van de buitenlandsche politiek zijner regeering: deelneming aan iedere internationale actie, die op samenwerking en vrede gericht is, handhaving en ontwikkeling van de traditioneele vriendschappen en bondgenootschappen en verwerving van nieuwe vriendschappen overal waar het belang van Joego-Slavië dit eischt.
Spr. betuigde de trouw van zijn land aan de vrienden bondgenootschappen met Frankrijk, Engeland, de Kleine Entente en de Balkan-Entente.
Hij besprak de nieuwe vriendschapsbetrekkingen, die met Duitschland, Italië en Bulgarije aangeknoopt zijn, en stelde vooral de waarde in het licht van het Italiaansch—Joego-Slavisch accoord van Maart 1937, als de liquidatie van het verleden en als het begin van een economische en politieke samenwerking, niet alleen nuttig voor beide partijen doch ook voor den Europeeschen vrede. (Politika)
(Vor. ber. Stojadinowitsj 3102 E.)

B. FRANKRIJK. — Rede van premier Blum voor de Radio. —
De nieuwe Fransche minister-president heeft op 13 Maart in den avond een toespraak tot het Fransche volk gericht door middel van de radio. Hij zeide o.a.:
Ik heb zoo juist de nieuwe regeering aan den president der republiek voorgesteld. De nieuwe regeering zal zich 17 Maart '38 aan Kamer en Senaat voorstellen en op het oogenblik stel ik de regeering voor aan alle Franschen, die luisteren.
Léon Blum wees er op, dat de nieuwe regeering niet is samengesteld, zooals de openbare meening dit verlangde, doch zooals de omstandigheden het bepalen. Al mijn collega's weten zulks. Het blijkt duidelijk uit de moties, welke de socialistische en radicale partijen hebben aangenomen.
Blum zeide oprecht gestreefd te hebben naar de vorming van een nationale regeering en verklaarde verder, dat hij bereid is opnieuw te pogen een regeering te vormen, welke de openbare meening verlangt, zoodra deze er in geslaagd zal zijn, den tegenstand, welke spreker onbegrijpelijk is, te overwinnen. Ondertusschen is in de huidige regeering evenwel de meerderheid van het land vertegenwoordigd.
Het oogenblik is gevaarlijk, zoo zeide Blum verder, en de regeering zal de situatie, waarin Frankrijk is geplaatst, bestudeeren en zijn plicht doen met voorzichtigheid en wijsheid en rustige vastberadenheid.
Het doel blijft hetzelfde als in Juni 1936: te bewijzen, dat een regeering van het volksfront kan en moet zijn een regeering tot algemeen welzijn en vertrouwen kan geven aan het werkende Frankrijk en aan het vreedzame Europa. (L'Intransigeant)
(Vor. ber. Kabinet-Blum 3172 B.; Léon Blum 3007 B.)

C. NEDERLAND. — Dienstplicht. - Lichting 1938 blijft onder de wapenen - Dr. H. Colijn's radiorede.
De minister-president, dr. H. Colijn, heeft 15 Maart om 19.50 u. over beide zenders een radio-rede uitgesproken.
Z. Exc. sprak als volgt:
De gebeurtenissen van de laatste dagen in het buitenland hebben ook op het Nederlandsche volk een diepen indruk gemaakt. Ook onze zorgen en moeiten zijn er door vermeerderd.
Want al is het nu zóó, dat geen onmiddellijk oorlogsgevaar dreigt, al mag men er voor danken, dat ook deze wolk voorbijdreef zonder ravage over ons werelddeel aan te richten, het is niettemin juist wat de Engelsche minister-president Maandag in het Lagerhuis getuigde, dat de jongste gebeurtenissen een effect moeten hebben, dat men thans nog niet met nauwkeurigheid bepalen kan, maar dat toch hierop neerkomt, dat het gevoel van onzekerheid en onveiligheid in Europa in sterke mate verhoogd is.
Juist is ook wat de heer Chamberlain opmerkte, dat men zich weliswaar behoort te onthouden van al te haastige besluiten en van achtelooze woorden, maar dat zulks niet mag leiden tot veronachtzaming van de noodzakelijke voorzorgen.
Het is niet nu voor het eerst, dat ook de Nederlandsche regeering zich verplicht achtte om rekening te houden met de politieke spanningen om ons heen en om de voorzorgen te treffen, die noodig werden geacht.
Het feit, dat wij niet het geheele jaar door de beschikking hebben over geoefende militairen noopte reeds éénmaal — nu twee jaren geleden — tot een buitengewone voorziening van tijdelijken aard. Daarna heeft de regeering een wijziging van ons legerstelsel in overweging genomen, die er op gericht was deze zwakke stee in ons defensiestelsel te doen verdwijnen en in gemeen overleg met de Staten-Generaal is de wet van 21 Februari 1938 tot stand gekomen, waarbij de duur van de eerste oefening voor de infanterie van 5½ maand tot 11 maanden werd verlengd. De aldus gewijzigde Dienstplichtwet is 5 Maart 1938 in werking getreden en daardoor is de weg gebaand om het geheele jaar te kunnen beschikken over eene, zij het niet zeer sterke, voldoend geoefende troepenmacht, die in staat is het eerste verzet te bieden tegen aantasting van ons grondgebied. Tot nu toe waren er vele maanden in het jaar, dat geen enkel verzet tegen plotselinge verrassingen mogelijk was. In het licht van het zeer snelle verloop van militaire acties als thans mogelijk bleek, mag zulk een toestand onder de huidige omstandigheden geen dag langer bestendigd worden.
Het is daarom, dat de regeering besloten heeft gebruik te maken van de bevoegdheid, die zij krachtens de gewijzigde Dienstplichtwet bezit, om den verlengden eersten oefentijd reeds te doen gelden voor de lichting 1938, dus ook voor dat deel er van, dat in het begin van October 1937 voor eerste oefening onder de wapenen is gekomen.
Het gevolg hiervan is derhalve, dat dat deel der lichting 1938, dat 25 Maart a.s. met groot verlof naar huis zou zijn teruggekeerd, na dien datum onder de wapenen zal blijven.
Aanvankelijk was dit de bedoeling der regeering niet. Zij hoopte, om allerlei redenen, dat zij de verlenging van den eersten oefentijd eerst zou behoeven toe te passen op de lichting 1939, waarvan het eerste deel in October a.s. onder de wapenen moet komen.
De omstandigheden dwingen ons thans dat voornemen prijs te geven. De hoogste belangen van het land nopen daartoe. Voor sommigen zal dit regeeringsbesluit ongetwijfeld een teleurstelling zijn, maar ook zij zullen begrijpen, dat de algemeene politieke toestand niet toelaat om op-zien-komen te spelen. Ook zij zullen inzien, dat het treffen van voorzorgen in dezen tijd niet mag worden nagelaten.
En voor het overige ligt het in het voornemen van den minister van Defensie, om met ernstige persoonlijke belangen met inbegrip van die van verwanten, zooveel als 's lands belang toelaat, terdege rekening te houden.
Ten slotte doe ik een beroep op het geheele vaderland om kracht te toonen door rustige aanvaarding van wat noodzakelijk is. En ik besluit met de bede, dat de Almachtige God ons werelddeel en daardoor ook ons vaderland behoede voor een nieuw armageddon.
(De toepassing der verlenging van den eersten oefentijd op de dienstplichtigen van de winterploeg der lichting-1938 beteekent, dat ongeveer 8000 man infanterie en 400 man wielrijders, die in October '37 zijn opgekomen, en 25 Maart '38 met groot verlof zouden gaan, nog 5½ maand onder de wapenen zullen blijven.) (Algemeen Handelsblad)
(Vor. ber. Dr. H. Colijn 3078 I.; Dienstplicht 3149 C.)

D. NEDERLAND. — Experimenteele televisie-uitzendingen - Voorstellen der commissie goedgekeurd. —
De televisie-commissie, ingesteld bij beschikking van den minister van Binnenlandsche Zaken van 18 April 1936 (voorzitter mr. J. Terpstra) bracht in Mei 1937 het eerste gedeelte van haar verslag uit, waarin zij een uiteenzetting gaf over den stand van het televisie-vraagstuk en voorstelde het doen van experimenteele televisie-uitzendingen voor te bereiden.
Nadat de minister van Binnenlandsche Zaken zich met dit laatste heeft kunnen vereenigen, heeft de commissie thans hare voorstellen aangeboden omtrent de wijze, waarop naar hare meening de experimenteele televisie-uitzendingen dienen te worden uitgevoerd.
Op grond van nader ontwikkelde overwegingen heeft de televisiecommissie een regeling voorgesteld voor de verzorging van experimenteele televisie-uitzendingen in Nederland. Het overleg, hieromtrent gepleegd met de instanties, welke hier te lande op het gebied van den radio-omroep een taak vervullen, heeft tot

volledige overeenstemming geleid, terwijl de met de verzorging te belasten organisaties zich bereid hebben verklaard in de financiering van het experiment geheel zelfstandig te voorzien.
In deze regeling, waarmede de minister van Binnenlandsche Zaken zich heeft kunnen vereenigen, staat o.a. het volgende:
De technische verzorging van de experimenteele televisie-uitzendingen geschiedt door de Nederlandsche omroep-zender-maatschappij „Nozema" N.V.
De programma-verzorging gedurende de experimenteele periode geschiedt door de Nederlandsche Radio-omroepvereenigingen.
Terzake van de ontvangst wordt er naar gestreefd: Eenerzijds deze te doen plaats vinden in openbare gelegenheden, waar publiek komt, dat geacht kan worden in beeldomroep belang te stellen. Anderzijds huisontvangst op zoo ruim mogelijke schaal mogelijk te maken.
Ter voorbereiding van de practische uitvoering heeft zich een contact-orgaan gevormd, onder voorzitterschap van mr. J. Terpstra. Hierin hebben zitting: namens de televisie-commissie: prof. dr. ir. W. Th. Baehler, mr. G. H. Dijkmans van Gunst, de heer W. Graadt van Roggen en dr. C. C. Gruetzner, tevens secretaris; namens de Nozema: prof. mr. P. S. Gerbrandy, ir. H. J. Boetje en ir. A. Dubois; namens de omroep-organisaties: de heeren G. de Clercq, J. W. Lebon, P. Speet en mr. A. van der Deure. (De Maasbode) **(Vor. ber. Televisie 3095 A.)**

17 MAART 1938

A. ENGELAND. — Lord Halifax in het Hoogerhuis. - Verklaring inzake den internationalen toestand. —
Tijdens het debat over den internationalen toestand in het Hoogerhuis heeft lord Halifax op 17 Maart '38 gezegd, dat hij bij zijn Berlijnsche besprekingen slechts is uitgegaan van het standpunt, dat terwijl hij niet geloofde, dat iemand in Engeland den status quo in Europa voor altijd wenschte te handhaven, men er op stond, dat geen veranderingen tot stand zouden komen door geweld, hetwelk tot onberekenbare gevolgen zou kunnen leiden.
De meedoogenlooze toepassing van de machtspolitiek heeft de wereld diep geschokt en is verantwoordelijk voor de groote ongerustheid in vele kringen. De wereld staat tegenover de uiterst droeve waarheid, dat noch de verdragsteksten noch het internationale recht eenigen invloed op de machtspolitiek hebben en dat in die sfeer het geweld alleen beslist.
Men werd voor een voldongen feit gesteld, dat zijn weerga in de geschiedenis niet heeft. Halifax zeide tot de slotsom te zijn gekomen, dat de Volkenbond, hoewel hij volkomen het recht heeft belang in het vraagstuk te stellen, op het oogenblik niets kan doen, waardoor het nationaal-socialistische Duitschland zou worden teruggebracht van den koers, welken het heeft ingeslagen.
De Britsche regeering is dan ook verplicht te erkennen, dat de Oostenrijksche staat thans is verdwenen als internationalen factor en geheel in het Duitsche rijk wordt opgenomen.
Halifax sprak verder de verwachting uit, dat de Duitsche regeering zich zal houden aan de verzekeringen, die zij aan de regeering te Praag heeft gegeven.
(Times) **(Vor. ber. Lord Halifax 3158 F.; Duitschland 3175 A.)**

B. FRANKRIJK. — Verklaring van premier Blum. - Beroep op eenheid. - Tsjecho-Slowakije. —
Na een debat, dat slechts enkele uren duurde, heeft het kabinet-Blum op 17 Maart bij zijn eerste optreden voor de Kamer met 369 tegen 196 stemmen en een veertigtal onthoudingen een vertrouwensvotum verkregen. De stemming vond niet plaats op basis van een ingediende motie, maar op het door het gouvernement gevraagde uitstel der behandeling van de ingediende interpellaties.
Blum legde een zeer lange verklaring af, die ten doel had de oppositie tot deelneming aan een kabinet van nationale eenheid te bewegen.
Hij betoogde, dat de interpellaties in drie groepen verdeeld kunnen worden, al naar zij betrekking hebben op: 1e. de financieele politiek; 2e. de buitenlandsche politiek en 3e. het algemeene beleid van het gouvernement.
Hij wenschte heden geen enkele interpellatie behandeld te zien, omdat de financieele toestand volgens hem niet onrustbarend is, de franc zich zonder eenige interventie van het egalisatiefonds de laatste dagen goed heeft kunnen handhaven en de buitenlandsche politiek Dinsdag a.s. het onderwerp van een debat zal kunnen uitmaken, waarbij Blum echter op de noodzakelijke beknoptheid en waardigheid der discussies aandrong. De bespreking der kwesties van algemeen regeeringsbeleid wenschte de premier voor onbepaalden tijd te zien uitgesteld.
Ten opzichte van Tsjecho-Slowakije zeide Blum — wanneer dit land bedreigd mocht worden, welke hypothese hij overigens verwerpt — wanneer Frankrijk om die reden zich zou moeten opmaken om de aangegane verplichtingen na te komen, dan zou Frankrijks woord ook de goedkeuring van allen behoeven en de natie in haar geheel moeten verbinden. Wanneer de catastrophe mocht komen, zou men wèl de eenheid van het land weten te bewerkstelligen om den oorlog te voeren. Waarom dan niet op dit oogenblik, om den oorlog te verhinderen?
(Le Temps) **(Vor. ber. Léon Blum 3179 B.; Sudeten-Duitschers 3169 E.)**

C. BELGIE. — Minister Spaak over den internationalen toestand. —
In de Belgische Kamer is op 16 Maart '38 het debat begonnen over de begrooting van Buitenlandsche Zaken.
Minister Spaak zeide, dat Europa een bewogen tijd beleeft sinds een maand. Het is noodig, dat België duidelijk zijn houding bepaalt. Deze is op 14 October 1936 door den koning aangegeven en zijn verklaring is door het geheele land bekrachtigd: de onafhankelijkheidspolitiek blijft onaangetast.
Wij hebben, zoo ging de minister voort, geen verbintenis verloochend. Wij hebben bevestigd, dat wij vastbesloten zijn ons te verweren, als wij worden aangevallen. Wij voeren een louter Belgische politiek. Wij willen handelen, zooals het België betaamt, dat in andere omstandigheden verkeert dan Nederland of Zwitserland bijvoorbeeld. Daarom is het, dat wij onze vrijheid van handelen willen behouden.
Onze politiek is er niet een van overdreven optimisme: evenals mijn voorgangers heb ik de noodzakelijkheid aangetoond, er een sterk leger op na te houden. Wij moeten zoo goed mogelijke betrekkingen hebben met al onze naburen; maar dat verplicht ons niet, oude vrienden te vergeten en verwantschap te ontkennen.
Ik geloof nog steeds in het beginsel van den Volkenbond. Ik geloof, dat dit beginsel de laatste jaren heeft gefaald. Ik geloof, dat dit verval van tijdelijken aard is, maar men moet er rekening mee houden.
Ten aanzien van Oostenrijk zei Spaak, dat Engeland, noch Frankrijk, noch Italië gemeend hebben te moeten ingrijpen. De „Anschluss" lag in den aard der dingen. Maar beangstigend is de manier, waarop hij verwezenlijkt is; en de les, die wij er uit trekken, is, dat een klein land eendrachtig moet zijn. Wat beteekenen de kleine binnenlandsche vraagstukken tegenover de groote problemen, die ons bestaan in gevaar kunnen brengen? Aanschouwende wat er thans is voorgevallen, roep ik u, mijne heeren, toe: „Weest eendrachtig!" (Het Laatste Nieuws)
(V. b. Minister Spaak 2769 C.; Duitschland 3175 A.)

D. POLEN. — Erkenning „de facto" van Abessynië.
De Italiaansche minister van Buitenlandsche Zaken, graaf Ciano, heeft op 7 Maart '38 ter eere van de Poolsche gasten een diner aangeboden.
Minister Beck stelde een dronk in op de gezondheid van den koning en de koningin van Italië, keizer en keizerin van Ethiopië en den Duce.
Deze woorden van Beck worden beschouwd als een Poolsche erkenning de facto van de verovering van Ethiopië door Italië. (La Stampa)
(Vor. ber. Erkenning Imperium 3112 A.)

E. VEREENIGDE STATEN. — Dienstplicht. - Regeeringscontrôle op de industrie in geval van oorlog. —
De militaire commissie van het Amerikaansche Huis van Afgevaardigden heeft op 8 Maart '38 een wet goedgekeurd tot invoering van den dienstplicht en regeeringscontrôle op de industrie, onmiddellijk na een oorlogsverklaring.
In zijn jongste boodschap in zake de bewapening, had president Roosevelt een dergelijken maatregel aanbevolen, omdat daardoor uit den oorlog geen winst meer kan worden gemaakt. Eenige aanhangers van den president, die tot den linkschen vleugel behooren, zooals de afgevaardigde Maury Maverick van San Antonio in Texas, hadden bezwaren, omdat tijdens den oorlog automatisch een tijdelijke dictatuur zou worden ingesteld.
Het door de commissie goedgekeurde wetsvoorstel machtigt den president, na een oorlogsverklaring door het Congres:
1o. Alle mannen tusschen de 21 en 31 jaar op te roepen; de president kan echter uitzonderingen vaststellen.
2o. Bij proclamatie maximumprijzen vaststellen voor alle artikelen, diensten, rechten of belangen in eigendommen.
3o. Regeeringscontrôle in te stellen op de effectenbeurzen, goederenmarkten, openbare diensten, industrieele organisaties en grondstoffen.
4o. De inschrijving te gelasten van personen, die belast zijn met de leiding of contrôle van industrieele ondernemingen.
5o. Een vergunningsstelsel in te voeren voor verschillende soorten zaken en ondernemingen.
De wet bevat geen gedetailleerde bepalingen, die een einde maken aan oorlogswinst. Het voorstel spreekt slechts van een belastingstelsel, waardoor de staat alle winsten krijgt boven een redelijke normale winst, die door het Congres vastgesteld moet worden. Aan het begin van de volgende zittingsperiode zal de minister van Financiën het Congres voorstellen moeten doen voor een dergelijk belastingstelsel. (New York Herald Tribune)

A. ARGENTINIE. — Ortiz president. —
De afgetreden president van Argentinië, generaal Justo, heeft onder groote plechtigheden zijn ambt overgedragen aan Ortiz, den nieuwen president der republiek (La Prensa)
(Vor. ber. 2987 G.; Ortiz 3143 E.)

18 MAART 1938

B. PHILIPPIJNEN. — Onafhankelijkheid. - Afwachtende houding der Ver. Staten. —
Paul V. McNutt, de hooge commissaris voor de Philippijnen, heeft zich op 14 Maart uitgesproken voor een onbepaald uitstel der volledige onafhankelijkheid van de Philippijnen, teneinde den Vereenigden Staten een uitkijkpost in Azië te verzekeren en volledig te doen deelnemen aan de diplomatie van het Verre Oosten. (New York Times) **(Vor. ber. 2922 A.)**

C. VEREENIGDE STATEN. — Staatssecretaris van Buitenlandsche Zaken, Cordell Hull, over Amerika's buitenlandsch beleid. - „Isolatie is een bron van onveiligheid".
De Amerikaansche staatssecretaris van Buitenlandsche Zaken, Cordell Hull, heeft op 17 Maart '38 te Washington het woord gevoerd voor de leden van de National Pressclub, over de buitenlandsche politiek van de Vereenigde Staten.
Door instinct en traditie — aldus Hull — is ons land tijdens zijn geheele geschiedenis oprecht toegedaan geweest aan de zaak van den vrede.
In samenwerking met alle andere naties hebben wij plechtig de verplichting aangegaan niet onze toevlucht te zullen zoeken tot geweld als instrument voor onze nationale politiek.
Dit alles geeft ons het moreele recht onze diepe bezorgdheid uit te spreken over de toeneming van de wetteloosheid, de groeiende veronachtzaming van verdragen, het vaker voorkomen van gewelddoleging en tal van andere onheilspellende strevingen, die opkomen in de sfeer der internationale betrekkingen.
Na herinnerd te hebben aan de reeds zoo vaak herhaalde verzekering, dat het niet de bedoeling is de Amerikaansche burgers en belangen in China in den steek te laten, hield Hull staande, dat het afstand doen van rechten, en te dulden, dat belangen verloopen met het oog op de feitelijke of dreigende schending in eenig belangrijk gebied van de wereld, slechts een veronachtzaming van de wet en de grondbeginselen van de internationale orde kan aanmoedigen, en aldus bijdragen tot de onvermijdelijke verbreiding van de anarchie over de geheele wereld.

Geen politiek zou rampspoediger zijn, dan wanneer een belangrijke natie er in zou te kort schieten op de juiste manier te wapenen, wanneer de internationale wetteloosheid hoogtij viert.
De wereldschokkende ontwikkeling in de laatste jaren, en de plotselinge gebeurtenissen in de afgeloopen weken geven een tragische demonstratie, hoe snel de besmettelijke bron van verdragsschending en gewapend geweld zich van het eene gebied naar het andere verbreidt. Een afzijdig blijven staan zou onontkoombaar de geheele wereld terugbrengen tot den toestand van middeleeuwschen chaos en toestanden, werwaarts eenige deelen van Oost en West zich reeds bewegen.
Dat is het lot, waarin de verblinde isolationnisten tot het uiterste de Ver. Staten en de wereld zouden willen storten. De vraag is voor het oogenblik, of de leer van het geweld opnieuw zal worden onttroond, of deze en andere vredelievende naties ononderbroken, hetzij alleen of in samenwerking, zullen werken aan wet, orde, moraliteit en rechtvaardigheid, de bevordering van den vrede en het behoud als onschokbare bases der geciviliseerde internationale betrekkingen.
Wij kunnen ons onttrekken aan deelneming in de wereldaangelegenheden, maar wij kunnen ons niet aan de wereld zelf onttrekken. Isolatie is geen middel tot veiligheid, doch een krachtige bron van onveiligheid.

Wij wenschen te leven in een wereld, waarin vruchtdragende constructieve internationale betrekkingen kunnen dienen als middel om over de geheele wereld de voordeelen te zaaien van stoffelijken, geestelijken en zedelijken vooruitgang van den mensch, en te dien einde zullen wij voortgaan volledigen en oprechten steun te verleenen aan de fundamenteele principes, die den grondslag vormen van de internationale orde.
Wij zullen voortgaan, waar ook noodig, en op iedere uitvoerbare en vreedzame wijze, samen te werken met andere naties, die worden gedreven door dezelfde wenschen en dezelfde doeleinden beoogen.
Slechts door onze redelijke bijdrage te leveren aan de stevige vestiging van een wereldorde, gebaseerd op de wet, kunnen wij, aldus besloot Hull zijn verklaring, het probleem van onze eigen veiligheid in het juiste perspectief houden en ons aldus van onze verantwoordelijkheid jegens onszelf kwijten.
(New York Herald Tribune)
(Vor. ber. Cordell Hull 3140 B.; Duitschland 3175 A.)

D. UTRECHT. — 38ste Jaarbeurs. —
De 38ste jaarbeurs werd op 15 Maart '38 officieel geopend. Wij ontleenen de volgende gegevens aan de openingsredevoeringen van dr. F. H. van Fentener van Vlissingen, voorzitter, en den heer W. Graadt van Roggen, secretaris van de Nederlandsche Jaarbeurs. Met deze voorjaarsbeurs slaat de jaarbeurs haar records van tot dusver. Zij heeft het grootste aantal deelnemers, dat ooit is bereikt: 2005 (voorjaarsbeurs 1937: 1779) en het hoogste aantal vierkante meters verhuurde ruimte: 17.310 (voorjaarsbeurs 1937: 15.000). Men ziet, de sprong vooruit is zeer belangrijk!
Iets nieuws voor de jaarbeurs is een inzending van de Nederlandsche Vereeniging voor Luchtbescherming, een propagandastand, waarvan men mettertijd het middelpunt wil maken van een nieuwe groep luchtbescherming, alle industrieën omvattende, die zich met een of ander artikel op dit terrein bewegen en thans nog over verschillende afdeelingen verspreid zijn.
Een belangrijke primeur van de jaarbeurs is bij Philips te vinden. De jaarbeurs heeft indertijd de eerste radio-uitzendingen gebracht. Philips vertoont er thans voor het eerst (in het openbaar) proefzendingen op het gebied van de meest-verrassende der moderne uitvindingen, de televisie.
Een nieuwe hal, de Beatrixhal, heeft tevens aanleiding gegeven tot een nieuwe groepsvorming: voor de eerste maal n.l. zijn in belangrijke mate de machinerieën voor het grafisch bedrijf aanwezig.
Z.K.H. prins Bernhard, Koninklijk Commissaris der Nederlandsche jaarbeurs heeft de beurs en de Beatrixhal officieel geopend. (Red. K. H. A.)
(Vor. ber. Jaarbeurs 2931 H.; Televisie 3179 D.)

E. POLEN. — Spanning met Litauen. —
De Poolsche minister van Buitenlandsche Zaken, kolonel Beck, is op 15 Maart '38 spoedeischend uit Rome naar Warschau ontboden, waar hij, zooals men in welingelichte kringen aldaar verklaarde, onverwijld maatregelen zal treffen met het oog op den abnormalen toestand aan de Poolsch-Litausche grens.
Bovenstaande motiveering van Beck's plotseling vertrek uit Italië is ontleend aan een officieele Poolsche verklaring omtrent het grensincident van 11 Maart 1938, waarbij een Poolsch soldaat, Serafim genaamd, door Litausche politie werd neergeschoten.
De van hoogerhand geïnspireerde nieuwsbladen, welke te Wilna verschijnen, geven duidelijk te verstaan, dat militaire operaties tegen Litauen tot de mogelijkheden behooren. Het bloed van onze soldaten, dat aan de Poolsch-Litausche grens werd vergoten, moet gewroken worden, schrijft de Wilenski Kurir.
Wij moeten Litauen onze eischen voorleggen in krachtigen ultimatieven vorm, aldus verklaart de Wilenski Slowo. Engeland, Frankrijk en andere leden van den Volkenbond moeten nu kiezen: ofwel Litauen aansporen, normale betrekkingen met Polen aan te knoopen of de niet te voorziene gevolgen onder de oogen zien. Versterking van onzen buur zonder een gelijktijdige versterking van Polen zou een catastrophe beteekenen, waartegen wij ons moeten verdedigen.
De Litausche minister van Buitenlandsche Zaken, Lozoraitis, die in Zwitserland met vacantie vertoefde, is door zijn regeering in verband met deze kwestie eveneens spoedeischend teruggeroepen.
De Litausche Landdag is voor 19 Maart '38 bijeengeroepen om een beslissing te nemen over het antwoord op het Poolsche ultimatum.

De eischen in dit ultimatum gesteld, zijn:

1. de Litausche regeering heeft 48 uur om te antwoorden; deze termijn loopt 19 Maart om 21 uur af;

2. voor 31 Maart moet Litauen normale diplomatieke betrekkingen met Polen hersteld hebben;
3. alle verbindingen moeten hersteld zijn voor 31 Maart;
4. de Poolsche regeering zal weigeren te discussieeren over de voorstellen, die door de Litausche regeering aanvaard moeten worden;
5. over Wilna kan niet gediscussieerd worden.

De kwestie van den gedooden Poolschen soldaat wordt niet genoemd. (Polska Agencia Telegraficzna)

(Vor. ber. Polen—Litauen en kaartje 3033 A.)

19 MAART 1938

A. TSJECHO-SLOWAKIJE. — Sudeten-Duitschers. - Krachtige actie aangekondigd. - Verklaring in de Kamer. —

Frank, een afgevaardigde der partij van Henlein, heeft op 15 Maart '38 in de Kamer een verklaring afgelegd namens de partij der Sudeten-Duitschers.

Hij zeide o.m., dat het volk der Sudeten den zeer sterken wil heeft te leven en zich door de Sudetenpartij een instrument heeft geschapen voor zijn politieken strijd. De leiders van den Tsjechoslowaakschen staat blijven zich over deze realiteit een illusie maken. In plaats van de wettige eischen van het Sudetenvolk in te willigen en het aldus voor den staat te winnen, voeren zij een politiek, die de betrekkingen steeds meer gespannen en instabiel maakt. De partij der Sudeten-Duitschers verklaart, dat het realistischer en daarom een betere staatspolitiek zou zijn zich minder bezig te houden met het lot van het Duitsche rijk en met het lot van dat deel van het Duitsche volk, dat buiten de grenzen van Tsjecho-Slowakije woont en een stand van zaken te scheppen, welke geen enkel motief voor klachten overlaat.

Wij verklaren plechtig, aldus spr., dat wij ons niet scharen achter den Tsjechoslowaakschen nationalen staat, en tevens, dat wij ons niet tevreden stellen met den schijn van de overeenkomst van 18 Februari 1937 en dat wij gedwongen en vastbesloten zijn op nog grooter schaal te strijden voor onze politieke rechten, voor onze cultureele vrijheid en voor onze sociale en economische waarborgen. (Prager Presse)

(Vor. ber. Sudeten-Duitschers 3169 E.)

B. ITALIE — Mussolini's verklaring in zake Oostenrijks Annexatie. —

„Wanneer een gebeurtenis noodlottig is, is het beter, dat zij zich voordoet met u, dan ondanks u of erger nog tegen u." In deze bewoordingen heeft Mussolini de houding van Italië nopens de gebeurtenissen in Oostenrijk uitgelegd.

In zijn in de Kamer gehouden redevoering van 16 Maart '38 heeft Mussolini een overzicht gegeven van het Oostenrijksche drama, waarbij hij een parallel trok tusschen de eenheid van Duitschland en die van Italië.

Mussolini gaf vervolgens een overzicht van de verschillende gebeurtenissen der internationale politiek, met name de totstandkoming van de as Rome-Berlijn. De nationaal-socialistische beweging ontwikkelde zich in Oostenrijk snel. Dat was het oogenblik, waarop Italië Oostenrijk aanried toenadering tot Duitschland te zoeken, omdat een staat, welke zich als Duitsch proclameert, niet kan bestaan in een anti-Duitsche functie.

Tijdens mijn ontmoeting met Schuschnigg, aldus vervolgde Mussolini, heb ik in April 1937 den bondskanselier duidelijk te verstaan gegeven, dat de onafhankelijkheid van Oostenrijk een kwestie is, welke in de eerste plaats den Oostenrijkers aangaat, en dat de as Rome—Berlijn het fundament is der Italiaansche buitenlandsche politiek.

De afgezant van bondskanselier Schuschnigg vroeg mij op 7 Maart, omstreeks het middaguur, voor den eersten keer sinds eenige maanden, wat ik van het plebisciet dacht. Ik antwoordde hem op de meest afdoende wijze, dat dat een vergissing was: „Deze helsche machine zal in uw handen tot ontploffing komen."

In min of meer officieuze kringen aan de overzijde der Alpen heeft men mij gevraagd, waarom wij niet tusschenbeide zijn gekomen. Wij antwoorden, dat wij nimmer verplichtingen hebben aangegaan. Oostenrijk heeft ons nimmer gewapende inmenging gevraagd, om met geweld zijn eigen onafhankelijkheid te verdedigen. Een land, dat militaire hulp noodig heeft tegen zijn eigen volk, is niet meer waard zich zoo te noemen.

Hetgeen zich in Oostenrijk afspeelt is het bewijs van de innige aspiratie van het Oostenrijksche volk om Anschluss.

Er zijn op de wereld individuen, die zoo oppervlakkig, zoo onwetend zijn van de omstandigheden van het fascistische Italië, dat zij meenen indruk op ons te maken met een globaal cijfer van de millioenen Duitschers, en met hun aanwezigheid aan onze grenzen.

Wij zijn zoo weinig onder den indruk, dat wij rustig toegeven, dat over eenige jaren de Duitsche bevolking langs den weg der natuur, zal zijn toegenomen tot 80 millioen zielen, terwijl wij dan een bevolking van 50 millioen zullen hebben.

Voor ons, fascisten, zijn de grenzen heilig, men discuteert er niet over, doch verdedigt ze.

Toen het Oostenrijksche drama gebeurde meenden de tegenstanders van het fascisme, dat zich eindelijk een goede gelegenheid had voorgedaan om den eenen totalitairen staat tegen den anderen op te zetten. Deze berekening der democratieën, loges en derde internationale was onjuist.

Het uur is gekomen, van wat men zou kunnen noemen de op de proefstelling van de as. Welnu, de Duitschers weten, dat de as geen diplomatiek maaksel is, dat alleen doeltreffend is voor normale gelegenheden, doch zich vooral hecht heeft betoond in dit uitzonderlijke uur in de geschiedenis van de Duitsche wereld en van Europa.

Twee naties, waarvan de formatie en eenheid parallel liepen, kunnen gezamenlijk opmarcheeren, om ons bewogen continent een nieuw evenwicht te geven, dat tenslotte een vreedzame en vruchtbare samenwerking der beide volken zal veroorloven. (Corr. della Sera)

(Vorig bericht 3173 A.)

C. SPANJE. — Burgeroorlog. - Maritieme strijdkrachten. —

Na het verlies van de Baleares heeft de Franco-regeering nog de volgende schepen:
3 kruisers in gevechtsconditie, de „Canarias", de „Navarra" en de „Almirante Cervera";
2 torpedojagers;
5 torpedobooten;
4 onderzeeërs;
2 kanonneerbooten;
6 mijnenleggers en
11 hulpkruisers, voornamelijk gewapende handelsschepen, w.o. de „Mar Cantabrico".

De Barcelona-regeering bezit:
2 kruisers, de „Miguel de Cervantes" en de „Mendez Nunez", elk 7850 tonnen, bewapend met kanonnen van slechts 6 inches;
10 torpedojagers;
4 goede torpedobooten;
4 zeewaardige onderzeeërs. (Times)

(Vor. ber. Burgeroorlog 3172 C.)

D. TSJECHO-SLOWAKIJE. — Verklaringen van Duitschland, Frankrijk, Sovjet-Rusland en Engeland in zake zijn veiligheid. —

Duitschland. — Generaal-Veldmaarschalk Göring heeft op 12 Maart '38 in tegenwoordigheid van Von Neurath, den Tsjechoslowaakschen gezant te Berlijn, Mastny verzekerd, dat Duitschland geen vijandige bedoelingen koestert jegens Tsjecho-Slowakije. In overeenstemming met den door Groot-Brittannië geuiten wensch, heeft de Tsjechoslowaaksche regeering door haar legatie te Londen aan de Britsche regeering de strekking meegedeeld van de verklaringen van de Duitsche regeering.

Frankrijk. — Paul-Boncour, de nieuwe minister van buitenlandsche zaken, heeft een onderhoud gehad met Sir Eric Phipps, den ambassadeur van Groot-Brittannië en duidelijk gepreciseerd dat Frankrijk vastbesloten is, indien noodig, Tsjecho-Slowakije, op grond van het verdrag, dat beide landen vereenigt en dat onder alle omstandigheden zal worden gestand gedaan, hulp te verleenen.

Sovjet-Rusland. — Op 15 Maart werd medegedeeld, dat de Sovjet-Unie Tsjecho-Slowakije in geval van een aanval zal steunen, mits Frankrijk, overeenkomstig het verdrag van wederkeerigen bijstand, eveneens zal helpen.

Engeland. — Er is, zeide Chamberlain op 15 Maart in het Lagerhuis, een nieuwe toestand ontstaan, die de volle aandacht van de regeering zal krijgen; maar ik zou mij niet gaarne verbinden aan een nieuwe kant en klare politiek op eenigerlei oogenblik. (Berl. Tageblatt - Le Temps - Prawda - Times)

(Vor. ber. Sudeten-Duitschers 3182 A.)

A. DUITSCHLAND. — Annexatie van Oostenrijk. - Perscommentaren en indrukken. —

ENGELAND. — Onder den titel „Wijken voor geweld" schrijft de „Times" in een hoofdartikel a.o.: Door een openlijk vertoon van overmachtig geweld heeft de Duitsche regeering de Oostenrijksche gedwongen te wijken. De voorwendselen voor dit vertoon van overhaasten dwang maken de zaak niet beter. Een verzoek om garantie voor onpartijdigheid bij de volksstemming zou nog te eerbiedigen zijn geweest, maar het is duidelijk en er is geen andere conclusie mogelijk, dat Duitschland het resultaat vreesde van datzelfde plebisciet, dat de nazi's al zoo lang hebben geëischt. Het tweede voorwendsel, dat van de bescherming der nationaal-socialisten in Oostenrijk, tegen „marxisten" is een uitbreiding van het recht van interventie, welke verre uitgaat boven de bijzondere betrekkingen, die de twee Duitsch sprekende staten verbinden, en het is bovendien vergezeld gegaan van een algeheele verdraaiïng van de waarheid in de Duitsche pers, zoowel van Schuschnigg's politiek als van de gebeurtenissen in de afgeloopen dagen.

Deze nieuwste en slechtste demonstratie van de methoden der Duitsche buitenlandsche politiek kon in Engeland alleen het wantrouwen en de verontwaardiging versterken, gewekt door de manier waarop het accoord van Berchtesgaden tot stand is gebracht. Dit geschiedt op een tijd dat zooals velen hoopten, het bezoek van Von Ribbentrop aan Londen een gelegenheid bood voor een nieuwe poging om te komen tot een regeling van de Engelsch-Duitsche betrekkingen, en het beteekent een slag tegen de politieke verzoening, doordat het meer dan twijfelachtig is geworden of verzoening wel mogelijk is op een vasteland, dat opengesteld is voor een bezoeking door geweld.

De Britsche regeering heeft in de meest krachtige termen geprotesteerd. Duitschland en de wereld weten, en de geschiedenis leert het, dat geen grens gesteld kan worden aan de gevolgen van een handeling, welke een Europeesche uitbarsting riskeert.

De imperialistische „Daily Express" (Lord Beaverbrook) is van meening, dat Oostenrijk een waarschuwing is voor Engeland om van zijn regeering te eischen, dat de Britsche luchtmacht de sterkste van de wereld wordt.

De „Daily Herald" (arb. partij) wijst erop, dat de Duitsche diplomatie wederom den aanval tot wapen heeft gekozen. Tenzij paal en perk kan worden gesteld aan deze verschrikkelijke heerschappij van het geweld, zal een oorlog in Europa losbarsten, welke door de geheele wereld zal worden gevoeld. Het blad dringt aan op het vormen van een collectief stelsel.

De „News Chronicle" (lib.) schrijft, dat Nazi-Duitschland de wereld wakker heeft geschud voor zijn methoden, en dat geeft Engeland een nieuwe, wellicht de laatste kans de leiding in de wereld in handen te nemen. De Nazi-methode is een uitdaging aan de beschaafde gedachtenwereld en handelwijze. Het vooruitzicht dat zich opent, is zoo fnuikend voor de beschaving, dat de tijd gekomen is om ronduit te zeggen, dat zooiets niet moet en niet zal worden herhaald. Wij zijn er zeker van, dat de regeering den steun van het geheele land heeft in het protest dat zij te Berlijn heeft ingediend.

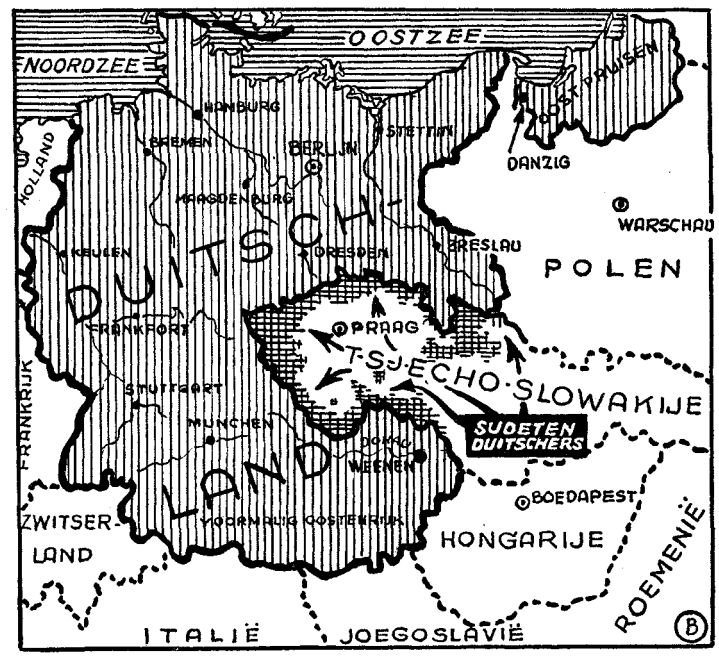
De „Daily Mail" (Rothermere) wijst er op, dat de politiek van het brute geweld opnieuw gezegevierd heeft, hetgeen een nieuwe ontstellende les is voor het Britsche volk. Wij hebben, aldus het blad, steeds gehamerd op de besliste noodzakelijkheid de Britsche bewapening tot de uiterste grenzen van ons vermogen te versterken. Het eerste, waartoe het Britsche volk zou dienen te besluiten, is niets van doen te willen hebben met den toestand in Midden-Europa.

DUITSCHLAND. — De „Deutsche Allgemeine Zeitung" juicht: Nu is de baan vrij. Duitschers zullen in Duitsch-Oostenrijk orde scheppen. De reactie in het buitenland zal bij alle zuiverdenkenden van het onveranderlijke feit moeten uitgaan, dat wij alle grondslagen van het volkenrecht in deze kwestie hebben ontzien, dat een annexatie van Oostenrijk door Duitschland niet in aanmerking komt. Ja, wij zijn zelfs betere democraten dan Schuschnigg. Terwijl hij een afstempelingscomedie voornemens was, zal de regeering-Seyss-Inquart een vrije en eerlijke volksstemming houden.

De „Berliner Lokalanzeiger" schrijft, dat de leider loyaal heeft gehandeld. Dit kan evenwel van Schuschnigg niet gezegd worden, hij en zijn helpers hebben den Duitschen vrede gesaboteerd. Thans zullen alle Duitschers hand in hand over hun lot beslissen. Dit richt zich evenwel tegen niemand.

Alle ochtendbladen maken met veel ophef melding van het overnemen van de macht in Oostenrijk door de nationaal-socialisten. De „Völkischer Beobachter" schrijft onder het opschrift „Volk will zu Volk", dat de beslissing thans is gevallen. De onweerstaanbare kracht van de nationaal-socialistische idee is ook in Oostenrijk ter overwinning gevoerd. Het was te lomp en een miskenning van het oogenblik van Schuschnigg te meenen, dat hij de Duitschers ten Oosten en ten Westen van de Salzach dacht te kunnen scheiden.

Deze elfde Maart is de afrekening voor een stelsel, dat zijn heerschappij op een binnenlandsche stelling meent te grondvesten. Thans wordt het Duitsche lot door het nationaal-socialisme bepaald. De dag van elf Maart zal in de geschiedenis voortleven als een bewijs, dat de Führer zijn vaderland niet heeft vergeten en als een bewijs dat hij dit geplaagde land eindelijk de rust en den vrede wil brengen, die het zoo lang ontbeerd heeft. Volk wil tot volk. Dit verlangen van millioenen Duitschers gaat zijn vervulling tegemoet. De „Berliner Börsen Zeitung" schrijft, dat overeenkomstig den wensch van de Duitsche menschen een nieuw Duitsch georiënteerd Oostenrijk zal ontstaan. Duitschland denkt er niet aan Oostenrijk te annexeeren, het wenscht, dat het Oostenrijksche volk vrijwillig en zonder vreemden invloed over zijn toekomst zal kunnen beslissen. De vrede in Europa is meer verzekerd naarmate de wil van het volk op de brandpunten van het politieke leven van Europa duidelijker tot uiting komt, derhalve kan ook het tot uitdrukking komen van den wil van het Oostenrijksche volk een groote bijdrage tot den algemeenen vrede zijn.

(Overname zonder bronvermelding verboden)

Het Duitsche rijk met het voormalige Oostenrijk vereenigd.

WAT DUITSCHLAND OP EEN DAG ANNEXEERDE.

Inwoners: 6.760.000 (volkstelling van 1934) waarvan 96.2 procent van het Duitsche ras, 1.9 procent Tsjechen en 1.9 procent Slovenen en Kroaten. In Oostenrijk zijn 6.100.000 katholieken, 300.000 protestanten, 200.000 joden; de rest behoort tot geen enkelen godsdienst.
De voornaamste steden zijn: Weenen (1.860.000 inwoners), Graz (153.000 inw.), Linz (102.000 inw.), Innsbruck (56.000 inw.).
Grondgebied: 83.853 K.M.2, verdeeld over de stad Weenen en acht federale provincies, Beneden-Oostenrijk (Weenen). Burgenland (Eisenstadt), Karinthië (Klagenfurt), Stiermarken (Graz), Tirol (Innsbruck), Opper-Oostenrijk (Linz), Voralberg (Bregenz), Salzburg (Salzburg).
Financiën: Een jaarlijksch budget van 1.400.000.000 schilling aan uitgaven. Handel: Invoer voor 1 milliard, 300 millioen schilling. Uitvoer voor een milliard schilling aan hout, papier, manufacturen, wollen en katoenen weefsels, zijde.
Leger: Beperkt door het verdrag van Saint Germain tot 30.000 man, maar door Duitschland gereorganiseerd, zoodat het in vredestijd meer dan 100.000 man telt.

ITALIE. — Het Duitsche Nieuwsbureau meldt uit Rome: De vorming van een nat.-socialistische regeering in Oostenrijk wordt door de Italiaansche pers welkom geheeten als de „nat.-socialistische oplossing in Oostenrijk."

De „Messagero" schrijft, dat de groote betoogingen te Weenen, onmiddellijk na het bekend worden van het aftreden van Schuschnigg, er op wijzen, wat het Oostenrijksche volk wezenlijk verlangde en dat het zijn moreel en politiek evenwicht vindt in een ideale beweging, welke niet te weerstaan was. Italië heeft een absoluut objectieve houding aangenomen en zich onthouden van iedere inmenging in de binnenlandsche zaken van Oostenrijk. Italië heeft den loop der geschiedenis niet willen tegenhouden, het ziet in de huidige gebeurtenissen in Oostenrijk de oplossing voor den binnenlandschen toestand.

FRANKRIJK. — Met betrekking tot de gebeurtenissen in Oostenrijk schrijft Pertinax in de „Echo de Paris":
Italië heeft er in berust, dat zich in Centraal-Europa een Mitten-Europa vormt, met de gedachte, dat een economisch en militair sterker Duitschland het zal helpen, om in de Middellandsche Zee compensaties te vinden. Indien Frankrijk en Engeland niet in de krachtigste bewoordingen verklaren, dat Tsjecho-Slowakije verdedigd zal worden, zal de Duitsche hegemonie spoedig verwezenlijkt zijn. Als Hitler over Oostenrijk beschikt zal hij gemakkelijk Hongarije de wet kunnen stellen.
D'Ormesson schrijft in de „Figaro": Een drama, waarvan de gevolgen niet te overzien zijn, keert Oostenrijk ondersteboven. De gruwelijke feiten spreken voor zichzelf. Elk commentaar kan ze slechts verzwakken.
De „Petit Parisien" zegt, dat Oostenrijk van nu af aan door

Berlijn als een soort kolonie geregeerd zal worden. Het zal niet lang duren of de Duce zal bemerken, dat hij in deze pijnlijke zaak moreel even getroffen is als Frankrijk en Engeland.
„L'Oeuvre" (mevrouw Tabouis) meent, dat Italië een zonderlinge verantwoordelijkheid draagt in een gebeurtenis, waarvan het het eerste slachtoffer zal zijn, doch ongelukkigerwijze niet het laatste. Men heeft het gevoel, een „generale repetitie" te hebben bijgewoond voor een nieuw stuk, dat Parijs en Londen niet zullen kunnen dulden, hoe zeer zij ook naar Europeesche saamhoorigheid en samenwerking verlangen.
De (soc.) „Populaire" meent, dat de overwinning van Weenen den ernst van de eischen van het Derde Rijk en van de spil Berlijn—Rome zal doen toenemen. Oostenrijk dient het laatste slachtoffer van de politiek van het „voldongen feit" te zijn.

SOVJET-RUSLAND. — In Sovjet-Russische Kringen is men van oordeel, dat de bezetting van Oostenrijk door Duitsche troepen het gevaar voor een oorlog vergroot. Er wordt op gewezen, dat de Sovjet Unie met Oostenrijk geen verdrag van bijstand had gesloten en dat de toepassing van dit verdrag met Tsjecho-Slowakije afhankelijk is van het verdrag tusschen Frankrijk en Tsjecho-Slowakije.

JOEGO-SLAVIE. — Officieel wordt o.m. medegedeeld:
De vereeniging van Oostenrijk met Duitschland wordt door Zuid-Slavië beschouwd als een zuiver binnenlandsche aangelegenheid van het Duitsche volk, waarin Zuid-Slavië zich niet mengt.
Zuid-Slavië staat in vriendschappelijke betrekkingen met het Duitsche rijk. Door deze vriendschap wordt ook thans zijn houding geleid, nu het rijk zijn onmiddellijke buur is geworden.

BELGIE. — De „Nation Belge" meent, dat alleen de monarchie Oostenrijk had kunnen redden. Frankrijk, gedreven door de Kleine Entente, verzette zich daartegen. Thans heeft de Kleine Entente Frankrijk in den steek gelaten. In 1935/36 was het gemakkelijk 52 staten bij elkaar te brengen tegen Italië, toen er van Abessynië sprake was. Thans zou men geen twee staten vinden om tegen Duitschland in te gaan nu er kwestie is van Oostenrijk.
De sociaal-democratische Peuple constateert eveneens, dat Frankrijk en Engeland slechts treuzelend een diplomatieken stap hebben gedaan. Italië beweegt zich niet. Tsjecho-Slowakije is ter neer geslagen. Wat zal er morgen gebeuren?
Het „Laatste Nieuws" legt meer het accent op de binnenlandsche gebeurtenissen in België en schrijft: Hoe men ook moge denken over de gebeurtenissen in Midden-Europa, men zal begrijpen, dat al onze kracht dient vereenigd te blijven om binnenlandsche verwikkelingen te vermijden en om te beletten, dat wij in internationale tegenstellingen zouden worden meegesleurd.

HONGARIJE. — In bevoegde Hongaarsche kringen verklaart men, dat de Hongaarsche regeering de gebeurtenissen in Oostenrijk met groote belangstelling volgt. Men wijst er op, dat deze gebeurtenissen de Hongaarsche politiek in geen enkel opzicht zullen wijzigen. De officieuze pers geeft de gebeurtenissen zonder eenigen commentaar weer. De Katholieke en legitimistische organen toonen groote bezorgdheid, gemengd met verontwaardiging. De conservatieve, nationalistische en liberale organen brengen hulde aan bondskanselier Schuschnigg. De Duitschgezinde bladen schrijven, dat de Duitsche houding nauwkeurig in overeenstemming is met de belangen van Hongarije.

OOSTENRIJK. — Naar Havas uit Weenen meldt, beperken de Oostenrijksche ochtendbladen zich tot het weergeven van de gebeurtenissen. Alleen de Wiener Neueste Nachrichten geeft den volgenden commentaar: „Het is waar, dat Schuschnigg de uitgestoken hand van Hitler heeft aanvaard, doch hij heeft zich geen rekenschap kunnen geven van den geest van het Oostenrijksche volk. Hij heeft het beslissende oogenblik voorbij laten gaan, hij begreep niet, dat het noodzakelijk was zich aan het Duitsche initiatief te onderwerpen. In plaats van de kans tot het scheppen van een waren vrede tot het uiterste te gebruiken, stelde hij het Oostenrijksche volk een vraag, waarvan nooit sprake was geweest. De vraag van de onafhankelijkheid van Oostenrijk was alleen door buitenlandsche elementen opgeworpen.
De Duitsche vrede, dat is het, wat de vijanden van het Duitsche volk steeds het meest hebben gehaat, en het meest hebben gevreesd. Alle middelen waren goed om zich hiertegen te verzetten. Alleen de wil van het volk heeft op het laatste oogenblik een ramp kunnen voorkomen."

TSJECHO-SLOWAKIJE. — De te Praag verschijnende „Narodni Osvoboseri", die nauwe relaties met het Tsjecho-Slowaaksche ministerie van Defensie onderhoudt, wijst er op, dat de veiligheidsgaranties, waarover Tsjecho-Slowakije beschikt, niet aangetast zijn. Kalmte en gezond verstand moeten den boventoon blijven voeren.
De „Ceske Slove" schrijft: Voor ons is de toestand slechts in zooverre veranderd, dat wij voortaan grenzen aan twee landen, die onder één regeering staan. Hongarije, Joegoslavië en Italië echter staan thans niet meer tegenover een vredelievend Oostenrijk met zijn 6.8 millioen inwoners, doch tegenover een Duitsch rijk van 73 millioen menschen, die naar uitbreiding streven.
Vooral voor Italië beteekent dit een enorme verandering. De voornaamste winst, die dit land uit den wereldoorlog verkreeg, was de versnippering der Oostenrijksch-Hongaarsche monarchie met haar 50 millioen zielen. Dit stelde Mussolini in staat zijn imperialistische politiek te voeren. Thans heeft Italië in Duitschland een buurstaat gekregen met een bevolking, die anderhalf maal zoo groot is als die van de vroegere dubbelmonarchie.

POLEN. — De Poolsche regeeringsbladen leggen een vrijwel volkomen afzijdigheid aan den dag. De „Kurjer Poranny" zegt: Het spontane karakter van de gebeurtenissen in Oostenrijk zal naar alle waarschijnlijkheid elke inmenging van buiten uitsluiten. Het zou inderdaad onvoorzichtig zijn, den Europeeschen vrede in gevaar te brengen ter wille van een voldongen feit, dat in overeenstemming is met den wensch van het betrokken volk.
Daarentegen schrijft de democratische „Kurjer Polski": De versterking van de macht van het Duitsche rijk kan Polen niet onverschillig laten. De volgende etappe van Duitschlands expansie zal ongetwijfeld Tsjecho-Slowakije zijn.

ROEMENIE. — De Roemeensche „Cuvantul", die uiterst rechts georiënteerd is, bestempelt het gebeurde als een schending van den territorialen status van Europa. Het evenwicht der krachten is op grove wijze verstoord. Hongarije, Joego-Slavië, ja zelfs Italië grenzen thans aan Duitschland.

VER. STATEN. — Verontwaardiging en verbazing komen in de New Yorksche bladen tot uiting.
De ruwheid, waarmede Hitler te werk gaat, schrijft de „New York Times", zal de oogen der wereld openen voor het gevaar, dat de methoden der totalitaire staten voor de internationale betrekkingen vormen. De annexatie van Oostenrijk door Duitschland zal het uitgangspunt zijn voor een reeks gebeurtenissen, welker draagwijdte onberekenbaar is.
De „New York Herald Tribune" schrijft:
Na Addis Abeba, Sjanghai, Nanking, volgt Weenen. Wat thans opgeld doet, is de brutaalste bluf, de luidruchtigste en leugenachtigste propaganda en het zwaarste geschut. Ziedaar de toepassing van de totalitaire beginselen in de buitenlandsche politiek. Wij hebben thans een volledig beeld van een totalitairen staat in actie. Het toont aan de overige wereld den aard van den toestand, welken zij onder het oog zal hebben te zien, wanneer zij van aangezicht tot aangezicht zal komen te staan met de tot het uiterste geprikkelde instincten, welke de dictatuur opwekt.

Hitler's rede te Linz. —
Van het balkon van het raadhuis te Linz heeft Hitler op 13 Maart zijn antwoord-rede gehouden. Hij zeide onder meer: „Duitsche volksgenooten. Ik dank vooral ook u, die hier bijeengekomen zijt en getuigenis hebt afgelegd, dat het niet de wil van slechts enkelen is, dit groote „volks-Duitsche Rijk" te stichten, maar de wensch en de wil van het Duitsche volk zelf. Mogen hier eenige van onze bekende internationale zoekers naar de waarheid de werkelijkheid niet alleen zien, maar haar later ook toegeven. Toen ik eens uit deze stad vertrok, droeg ik in mij dezelfde belijdenis, die mij thans nog vervult.
Denkt u zich eens in, hoe bewogen ik ben, nu ik na zooveel jaren die belijdenis werkelijkheid gemaakt heb. Toen de voorzienigheid mij eens uit deze stad riep om de leiding van het rijk op mij te nemen, moet zij mij daarmede een opdracht gegeven hebben en die opdracht kan slechts geweest zijn, dat ik mijn geboortegrond aan het Duitsche Rijk moest teruggeven. Ik heb aan die opdracht geloofd, er voor geleefd en gestreden en ik geloof, dat ik haar thans vervuld heb. Gij allen zijt daarvoor getuigen en borgen. Gij weet niet, op welken dag gij opgeroepen zult worden. Ik hoop, dat die dag niet ver zal zijn. Dan zult gij uiting moeten geven aan uw eigen belijdenis en ik geloof, dat ik dan met trots op mijn vaderland zal kunnen wijzen. Dan moet voor de wereld bewezen worden, dat iedere verdere poging om dit volk te verscheuren, vergeefsch zal zijn.
Zooals gij verplicht zult zijn voor de Duitsche toekomst uw bijdrage te leveren, zoo is geheel Duitschland bereid bij te dragen en het doet dat reeds vandaag. Ziet in de Duitsche soldaten, die uit alle gouwen van het rijk binnenmarcheeren, offervaardige strijders voor de eenheid van het geheele groote Duitsche volk, voor de macht van ons rijk, voor zijn grootheid en zijn heerlijkheid. Thans en voor altijd: Sieg Heil".
De toespraak werd herhaaldelijk door enorme geestdrift onderbroken.

Hitler's rede te Weenen. —
In zijn op 15 Maart '38 te Weenen gehouden toespraak zeide Hitler o.m.:
„Dit land is Duitsch, het heeft zijn missie begrepen, het zal haar uitvoeren en het zal door niemand overtroffen worden in trouw aan de Groot-Duitsche volksgemeenschap. Wij moeten thans in arbeid, ijver en gemeenschappelijk optreden schouder aan schouder de groote sociale, cultureele en economische taken tot een oplossing brengen, vooral echter Oostenrijk

steeds meer ontwikkelen en opbouwen tot een weerstandsburcht van de nationaal-socialistische opvatting en den nationaal-socialistischen wilskracht.
Ik kan op dit uur aan het Duitsche volk het grootste eindrapport van mijn leven uitbrengen. Als Führer en Kanselier van de Duitsche natie en van het Rijk meld ik voor de historie thans het toetreden van mijn Heimat tot het Duitsche Rijk.

De Brenner. —

Minister Alfieri, die mededeeling heeft gedaan van afwijzing van een Fransch voorstel tot interventie heeft bevestigd, dat Mussolini een brief had ontvangen van Hitler. Hitler garandeert hierin de grens aan den Brenner en verklaart, dat zijn actie in Oostenrijk slechts beschouwd moet worden als een handeling van nationale verdediging.
Voorts zegt Hitler: „In een voor Italië kritiek uur heb ik U de diepte van mijn gevoelens bewezen. Ik twijfel er niet aan, dat in de toekomst niets in dit opzicht zal veranderen".
„Wat in de toekomst ook moge gebeuren", aldus vervolgt Hitler, „ik heb de grens met Frankrijk definitief bepaald en nu heb ik hetzelfde gedaan ten aanzien van de grens met Italië. Het is de Brenner. Aan dit besluit zal nooit worden geraakt en het zal nooit in discussie worden gesteld.
Ik nam dit besluit niet in 1938, maar onmiddellijk na het einde van den wereldoorlog."

Oostenrijksche gezantschappen. —

Naar medegedeeld wordt, is het Oostenrijksche ministerie van Buitenlandsche Zaken opgenomen in den Duitschen diplomatieken dienst. De Oostenrijksche gezantschappen in het buitenland hebben opdracht gekregen zich ter beschikking van de Duitsche ambassades of gezantschappen in de plaats van hun residentie te stellen.

Gezant Alexich te Den Haag gaat heen. —

De Oostenrijksche gezant te 's-Gravenhage, de heer Alexich, heeft op 14 Maart '38 een bezoek gebracht aan den minister van Buitenlandsche Zaken, mr. J. Patijn, en dezen medegedeeld, dat hij uit Weenen opdracht had ontvangen, de Oostenrijksche legatie ter beschikking van het Duitsche gezantschap te stellen.

Hitler-Jeugd. —

De Rijksleider voor de jeugd, Baldur von Schirach, is te Weenen aangekomen. Hij is onmiddellijk na zijn aankomst naar het gebouw van de jeugdleiding gegaan om zijn bevelen te geven, ten einde den grooten toeloop van nieuwe leden tot de Hitlerjeugd op te vangen.

Kardinaal Innitzer en de Katholieken. —

De Aartsbisschop van Weenen, kardinaal Innitzer, heeft een oproep gericht tot de Weensche katholieken van den volgenden inhoud: „De katholieken van het bisdom Weenen worden uitgenoodigd God dank te zeggen, dat Hij wel heeft willen toestaan, dat de groote politieke wijzigingen in Oostenrijk zonder bloedvergieten verloopen zijn en te bidden voor een gelukkige toekomst van ons land.
Het ligt voor de hand, dat alle bevelen der autoriteiten vrijwillig en van harte worden opgevolgd."

Hitler's bezoek aan het graf zijner ouders. —

Hitler is op 13 Maart te Leonding, het plaatsje bij Linz, waar zijn ouders begraven zijn, aangekomen. Hij heeft eenige minuten bij hun graven vertoefd en er bloemen gelegd.

Dr. Seyss-Inquart rijksstadhouder. —

De Duitsche Rijkskanselier Adolf Hitler heeft op 15 Maart '38 den Oostenrijkschen Bondskanselier Dr. Seyss-Inquart benoemd tot „Rijksstadhouder" voor het land Oostenrijk.
De nieuwe Rijksstadhouder Seyss-Inquart was op 15 Maart de eerste, die den Führer bij de feestelijke ontvangst door de stad Weenen op den Heldenplatz verwelkomde.

In zijn begroetingsrede zeide Seyss-Inquart o.m.:
„Oostenrijk is thans een land van het Duitsche Rijk. Aan het Duitsche volk, aan heel de wereld verkondig ik, dat Adolf Hitler als Führer en Rijkskanselier zijn intocht heeft gehouden in den burcht van de oude Rijkshoofdstad.
Het ideaal, waar eeuwenlang de Duitsche geschiedenis voor heeft gevochten, waar millioenen der beste Duitschers hun bloed voor vergoten hebben, is vandaag bereikt. De Ostmark is teruggekeerd. Het groote Duitsche Rijk is weder opgestaan, het „volksduitsche" Rijk is geschapen.
Mijn Führer, waarheen ook de weg zal leiden, wij zullen volgen."

Oostenrijksche leger legt eed van trouw aan Hitler af.

Het Oostenrijksche leger heeft den eed van trouw aan het nieuwe regiem afgelegd. De formule luidt: „Ik zweer voor God onvoorwaardelijk te zullen gehoorzamen aan den Führer van het Rijk en van het Duitsche volk, Hitler, opperbevelhebber van het leger en ik verklaar als dapper soldaat te allen tijde mijn leven hiervoor te zullen geven."

Nationale Bank van Oostenrijk. —

De goud- en deviezenvoorraden van de Nationale Bank van Oostenrijk, ten bedrage van totaal 410 millioen schelling, zullen in den loop van deze week naar Berlijn worden vervoerd.
Omgerekend naar den thans vastgestelden koers van de schelling ten opzichte van de Rijksmark (150 Sch. = M. 100), bedragen de bovengenoemde voorraden dus 275 millioen Mark goud.
De Nationale Bank wordt ontbonden.

Kardinaal Innitzer bij Hitler. —

Op 15 Maart '38 is kardinaal Innitzer door Rijkskanselier Adolf Hitler in hotel Imperial te Weenen ontvangen.
De kardinaal heeft hier met den Führer een onderhoud gehad, dat circa twintig minuten duurde.
Uit de beste bron wordt vernomen, dat de kardinaal een goeden indruk van dit onderhoud heeft gekregen.
De volgende aanwijzingen van kardinaal Innitzer zijn in de Oostenrijksche pers verschenen:
„De Führer heeft mij heden ontvangen. Ik geef hier aan de Katholieke zielzorgers en het Katholieke volk van het Aartsbisdom Weenen en van het Burgenland (dat ook onder het Aartsbisdom Weenen behoort) de volgende aanwijzingen:
Het is voor de Christenen, die op grond van Gods Woord Gode geven wat Gode is, vanzelfsprekend, dat zij ook den staat geven, wat den staat is.
1. Zielzorgers en geloovigen stellen zich onvoorwaardelijk achter den grooten Duitschen staat en zijn Führer, want de wereldgeschiedkundige strijd tegen den misdadigen waan van het bolsjewisme en voor de veiligheid van het Duitsche leven, voor de verschaffing van werk en brood, voor de macht en de eer van het rijk en voor de eenheid van het Duitsche volk, is blijkbaar door den zegen van de Voorzienigheid begeleid.
2. De uitsluitende taak der priesters is de zielzorg, het opdragen van het Heilig Misoffer en andere kerkelijke handelingen, als het toedienen van de H.H. Sacramenten, het verkondigen van Gods Woord, zooals Wij dat uit de H. Schrift en door de Overlevering hebben overgenomen.
De zielzorgers moeten zich dientengevolge van zelf van politiek verre houden en de ontwikkeling der dingen met vertrouwen tegemoet zien.
3. Uit het geloof aan de innerlijke verbondenheid der zielen vloeit voor de Christenen de overtuiging voort, dat de natuurlijke gemeenschap der natie geroepen is een goddelijke idee te verwezenlijken, waaruit volgt, dat de beoefening der natuurlijke deugden de vooropzetting van een echt religieus leven is.
4. Ik druk den leiders der jeugdorganisaties op het hart de aansluiting aan de jeugdorganisaties van den Duitschen staat voor te bereiden.
„De Kerk zal haar trouw tegenover den grooten Duitschen staat niet te betreuren hebben" — dit woord van den Führer is een garantie, dat de eigenlijke taak der Kerk vervuld kan worden. En zoo staan de Katholieken in hun geheel het beste in voor den welstand van het rijk en volk en vaderland."

Volksstemming. - Joden hebben geen stemrecht. —

De bondskanselarij heeft allen districts- en gemeentebesturen mededeeling gedaan van de volgende voorloopige bepalingen voor de volksstemming van 10 April:
1. stemgerechtigd zijn alle mannen en vrouwen, geboren vóór of op 10 April 1918, die het Oostenrijksche staatsburgerschap bezitten, of op grond van de verordening van 1933 dat burgerschap verloren hebben, en niet van het stemrecht uitgezonderd of uitgesloten zijn. Joden hebben geen stemrecht.
2. De stemlijst wordt opgemaakt op grond van de gegevens over de inwoners. Zij moet van 27 tot 31 Maart voor het publiek ter inzage liggen.
3. Met het voorbereidende werk moet onmiddellijk begonnen worden.
Hitler, die zich eerst naar Berlijn zal begeven, zal in verband met de aanstaande volksstemming in een aantal plaatsen in Oostenrijk het woord voeren. Te Graz zal hij zijn eerste rede uitspreken.

De Joden. —

Op 16 Maart '38 keerde Weenen voor het eerst sinds de ineenstorting van het regiem-Schuschnigg tot het „normale" leven terug. De meeste winkels, welke niet voorzien waren van een Swastika of ander teeken, dat de eigenaar „Ariër" was, werden in den loop van den dag beschilderd met het woord „Jude" in roode verf. Vele Joodsche zaken zijn gesloten. Vele café's hebben bordjes aangebracht „Joodsche bezoekers niet gewenscht". Joodsche café's zijn gerequireerd voor de S.A., Vele Joodsche zakenlieden hebben bezoek gehad van de S.A., die de woningen doorzochten en al het geld, juweelen en zelfs aandeelen meenamen. Binnen het uur waren deze families op die wijze tot den bedelstaf gebracht. Men is weer begonnen aan de plundering van Joodsche winkels, ofschoon dat formeel is verboden. De vervanging van Joden in alle beroepen door „Ariërs" wordt snel en meedoogenloos ten uitvoer gelegd. De Joden van Oostenrijk kunnen de illusie niet koesteren, welke sommige Duitsche Joden in 1933 nog hadden, dat er voor hen nog wel een plaatsje overgelaten zou worden in den nationaal-socialistischen staat.
Alle Joodsche ambtenaren zijn ontslagen. De nazi-advocaten zijn het heftigst geweest voor de uitsluiting van hun Joodsche collega's.
De Oostenrijksche kranten vertoonen thans even weinig verschil in toon of verschil van meening als de Duitsche. Er plachten vele Joodsche journalisten aan te werken, die allen ontslagen zijn.
Het Weensche tooneel wordt ook van Joden gezuiverd en de opera heeft haar uitvoeringen voor eenigen tijd stopgezet wegens „reorganisatie". Alle gymnastiekvereenigingen zijn „gezuiverd" en zeventig Joodsche scheidsrechters zijn van de 380 leden der Oostenrijksche voetbalscheidsrechtersvereeniging uitgesloten. Vele Joden, die indertijd de Oostenrijksche nationaliteit verkozen boven die van een anderen successiestaat, trachten nu een andere nationaliteit te verkrijgen om het land te kunnen verlaten. De consulaten van Tsjecho-Slowakije, Polen, Roemenië en Hongarije worden met deze aanvragen bestormd. Het Hongaarsche consulaat heeft een extra staf van personeel uit Boedapest moeten laten komen.
Hoewel geen officieele cijfers worden genoemd over het aantal personen, dat in Oostenrijk in Schutzhaft is gesteld, gelooft men algemeen, dat dit aantal op 500 is te schatten.

De Schilling en Mark. —
De „Anschluss" zal op het gebied der muntpolitiek het totstandbrengen van een monetaire unie tusschen Duitschland en Oostenrijk ten gevolge hebben. Zelfs indien de schilling in naam nog gehandhaafd zou blijven, zal deze valuta als zelfstandig betaalmiddel ongetwijfeld niet langer kunnen bestaan.
Volgens berichten uit Weenen wordt de munt-unie tusschen de beide landen opgericht op basis van een koers van 50 Rijksmarken per 100 schilling.

Zelfmoorden. —
Tot degenen, die zich van het leven hebben beroofd, behooren Majoor Fey, de stichter van de Oostenrijksche Heimwehr, zijn vrouw en zijn zoon, de oud-minister van Binnenlandsche Zaken, Neustaedter-Stürmer, Kurt Sonnenfeld van de Neue Freie Presse en de geschiedkundige Friedel.
(Telex-A. N. P. - Agence Belga - Berliner Tageblatt)
(Vor. ber. Anschluss-Voorgeschiedenis 3175 A. en Anschluss 3173 A.)

20 MAART 1938

A. SOVJET-UNIE. — Conferentie in zake Tsjecho-Slowakije gevraagd. —
De regeering der Sovjet-Unie heeft tot alle groote mogendheden een uitnoodiging gericht, om de maatregelen te bespreken, die noodig zijn geworden door de bezetting van Oostenrijk en de bedreiging van Tsjecho-Slowakije. In een toelichting aan de pers, heeft Litwinof de verzekering gegeven, dat de Sovjet-Unie bereid is deel te nemen aan een collectieve actie, die beoogt de verdere ontwikkeling van de agressie tegen te gaan en het toegenomen gevaar van een nieuwe wereldslachting te doen verdwijnen.
De uitnoodiging is, naar Litwinof nog verklaarde, niet tot Duitschland, Italië en Japan gericht, „daar het geen zin heeft met den aanvaller over agressie te praten".
Tenslotte zeide Litwinof: „De Sovjet-Unie zal ook alleen weten op te treden, indien gezamenlijke actie zou mislukken." (Telex-A. N. P.)
(V. b. Sovjet-Rusland—Tsjecho-Slowakije 2927 G.; Litwinof 3048 B.)

B. DUITSCHLAND. — Rede van Adolf Hitler nopens Oostenrijk. - Groot-Duitschland. - Volksstemming in het Rijk. —
Adolf Hitler heeft op 18 Maart '38 in den Duitschen Rijksdag een rede gehouden, welke voornamelijk betrekking had op de aansluiting van Oostenrijk bij Duitschland. Vele Oostenrijksche vertegenwoordigers w.o. dr. Arthur Seyss-Inquart, waren aanwezig.
Hitler betoogde, dat in strijd met het beginsel van het zelfbeschikkingsrecht der volken, millioenen Duitschers zijn verdrukt. De Oostenrijksche romp-staat was een staatkundige constructie, welke het karakter van bewust nationaal onrecht draagt.
Recht moet evenwel, zoo zeide Hitler, ook recht zijn als het voor Duitschers geldt. „Wie zal zich er over verwonderen, dat volken welken dit recht hardnekkig wordt geweigerd, zich eindelijk gedwongen zien, zich zelf hun menschenrechten te verwerven?"
Hitler behandelde vervolgens de bespreking te Berchtesgaden en noemde de door Schuschnigg uitgeschreven raadpleging des volks een aanslag op de in Berchtesgaden getroffen overeenkomsten en op het Oostenrijksche volk. Hij maakte den heer Schuschnigg te Berchtesgaden erop opmerkzaam, dat het de laatste poging zou zijn, die van zijn kant in aanmerking zou komen, en dat hij vastbesloten was, ingeval deze poging mocht falen, de rechten van het Duitsche volk in zijn „Heimat" met die middelen te behartigen, welke op deze aarde van oudsher steeds slechts dan nog overgebleven zijn, wanneer het menschelijk inzicht ontoegankelijk is voor het gebod der normale gerechtigheid.
Het ultimatum, waarover de wereld plotseling begon te klagen, bestond uit niets anders dan uit de harde verzekering, dat Duitschland een verdere onderdrukking van Duitsch-Oostenrijksche volksgenooten niet meer zou dulden, en derhalve in de waarschuwing geen weg in te slaan, die automatisch tot bloedvergieten zou hebben moeten leiden.
„Ik heb," zeide Hitler, „daarom maatregelen genomen, welke geschikt leken Oostenrijk het lot van Spanje te besparen."
Na dank te hebben gebracht aan Mussolini vervolgde Hitler: „Wij weten, wat de houding van Mussolini in deze dagen voor Duitschland heeft beteekend. Wanneer de betrekkingen tusschen Italië en ons een consolidatie hadden kunnen ondergaan, dan is deze nu ingetreden.
Het land en de grenzen van dezen vriend zijn voor ons onaantastbaar. Ik herhaal het: dat ik deze houding van Mussolini nooit zal vergeten. Het Italiaansche volk kan weten, dat achter mijn woord de Duitsche natie staat.
Daarom moet op 10 April voor den eersten keer in de geschiedenis de geheele Duitsche natie aantreden en haar plechtige belijdenis doen. Niet 6½ millioen zullen de vraag moeten beantwoorden, doch 75 millioen.
Hiermede ontbind ik den rijksdag van het oude Duitsche Rijk en bepaal, dat de nieuwe vertegenwoordiging van Groot-Duitschland moet worden gekozen.
Daarvoor stel ik eveneens den tienden April als datum vast.
Bijna 50 millioen stemgerechtigden van ons volk roep ik daarmede op, waarbij ik hun verzoek mij dien Rijksdag te schenken, waarmede het mij onder de genadige hulp van God, onzen Heer, mogelijk zal zijn de nieuwe groote taken op te lossen.
Zooals ik in 1933 het Duitsche volk heb verzocht met het oog op den voor ons liggenden arbeid mij vier jaren tijd te geven voor de oplossing van de groote taken, zoo moet ik thans voor den tweeden keer verzoeken: Duitsch volk, geef mij nog eenmaal vier jaren, opdat ik de uiterlijk thans voltrokken aaneensluiting tot zegen van allen ook innerlijk kan verwezenlijken."

Verordening van Hitler. —
De verordening van den rijkskanselier, waarbij een datum wordt vastgesteld voor volksstemmingen en rijksdagverkiezingen, en die door generaal-veldmaarschalk Goering in den rijksdag is voorgelezen, luidt als volgt:
„Met de bedoeling, het Duitsche volk gelegenheid te geven als geheel zijn instemming te betuigen met het Groot-Duitsche volksrijk, dat ontstaan is door de hereeniging van Oostenrijk met het Duitsche rijk, beveel ik, dat naast de volksstemming in het land Oostenrijk ook in het overige rijksgebied een volksstemming zal worden gehouden over de hereeniging van Oostenrijk met het Duitsche rijk.
Tegelijkertijd ontbind ik den Rijksdag op 9 April, om het den Duitschen volksgenooten in Oostenrijk mogelijk te maken in den Groot-Duitschen rijksdag vertegenwoordigd te zijn.
Volksstemming en verkiezing voor den Groot-Duitschen rijksdag worden gehouden op Zondag 10 April 1938."
(Völkischer Beobachter) **(Vorig bericht 3183 A.)**

C. POLEN. — Spanning met Litauen. - Poolsch Ultimatum aanvaard. —
De regeering van Litauen heeft 19 Maart '38 het Poolsche ultimatum aanvaard. De Litausche plaatsvervangende premier, minister Stanisauskas, heeft daarvan op denzelfden dag in het parlement mededeeling gedaan.

De Litausche gezant te Reval heeft zich 19 Maart '38 naar den Poolschen gezant aldaar begeven en hem het antwoord zijner regeering op de Poolsche eischen overhandigd. Litauen verklaart in dit antwoord, dat het bereid is normale diplomatieke betrekkingen met Polen aan te knoopen en ook mede te werken tot een normaal post-, telegraaf- en telefoonverkeer. Litauen maakt alleen enkele reserves van ondergeschikten aard, welke beoogen Litauens prestige te handhaven.
Litauens aanvaarding van Polens „vredes-ultimatum" zooals de Poolsche bladen het noemden, beteekent, dat beide landen, die sedert achttien jaar in een soort oorlogstoestand leefden, gezanten in elkaars hoofdsteden zullen benoemen. Daar Litauen in zijn grondwet Wilna als hoofdstad vermeldt en deze stad in Poolsch bezit is, komt aanvaarding der Poolsche eischen in feite er op neer, dat Litauen officieel van Wilna afziet.
(Polska Agencia Telegraficzna)
(Vor. ber. Polen—Litauen 3181 E.)

D. SPANJE. — Burgeroorlog. - Barcelona gebombardeerd. —
Op 17, 18 en 19 Maart '38 is Barcelona herhaaldelijk door Franco-vliegers gebombardeerd. Er zouden 1300 dooden zijn. Engeland en Frankrijk hebben tegen het bombardeeren dezer open stad bij Franco geprotesteerd. Franco heeft dit protest van de hand gewezen.
(Telex-A. N. P.) **(Vor. ber. Burgeroorlog 3182 C.; Barcelona 3108 A.)**

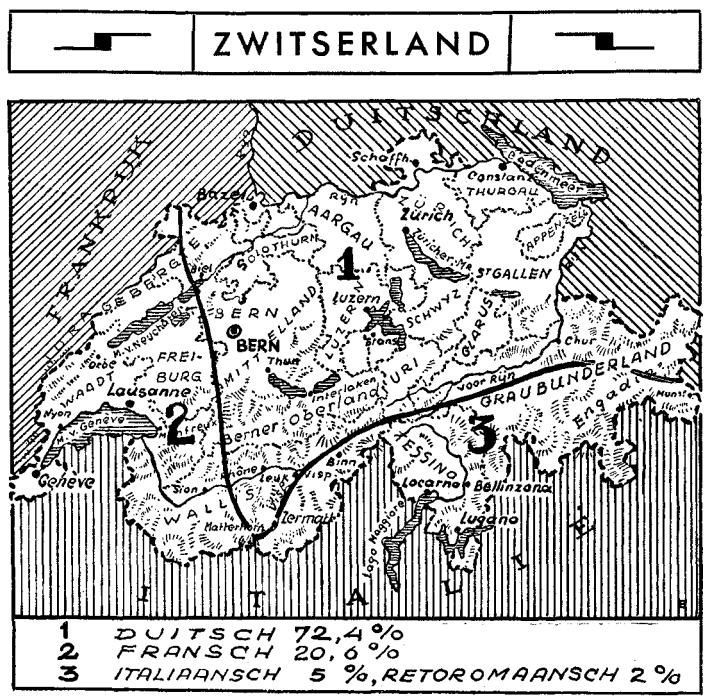
E. LETTEREN. — Boeken die door de pers gunstig besproken zijn. - Onze wekelijksche opgave. —
Amerikaansch: Rose Franken — „Gold pennies." (Constable & Co., London) **(Vor. ber. 3172 D.)**
Duitsch: Emil Lucka — „Die grosse Zeit der Niederlande." (Herb. Reichner-Verlag, Wien) **(3172 D.)**
Engelsch: L. P. Jacks — „The Stolen Sword." (Methuen)
C. Spearman — „Psychology down the ages." 2 Volumes. (Macmillan) **(Vor. ber. 3172 D.)**
Fransch: Edmond Epardaud — „Philosophie pour Tous." 1. Esquisse d'une Philosophie du Bonheur; 2. Les Grandes Morales Antiques et Modernes; 3. Préoccupations actuelles de la Morale. (Editions Nicæa) **(Vor. ber. 3172 D.)**
Nederlandsch: J. Heuff van Houweninge — „Zoo piepen de jongen." (W. L. C. J. Brusse, Rotterdam)
Siegfried E. van Praag — „Een sprookje op aarde." (Em. Querido, A'dam) **(Vor. ber. 3161 F.)**
Russisch (in het Nederlandsch): Konstatin Fedin — „De ontvoering van Europa." (Pochisjtsjenije Jewropi). Vert. door mr. J. Huijts. (Nijgh & v. Ditmar) **(Vor. ber. 3161 F.)** (Red. K. H. A.)

A. Het Oostenrijksche voorbeeld. - Vrees voor Duitsche plannen. —

Staat ons vroeg of laat ook een dergelijk lot te wachten? Dit was de vraag, die menig Zwitser zich op 11 en 12 Maart '38 bij het vernemen van de gebeurtenissen in Oostenrijk stelde. In verschillende bladen is deze bezorgdheid openlijk tot uiting gekomen.

De „Berner Tagwacht", het partijorgaan der Zwitsersche sociaal-democratische partij, bevatte op 15 Maart '38 een sombere toekomstschildering, die men volgens het blad niet meer geheel naar het rijk der fantasie zou kunnen verbannen. Volgens dit socialistische orgaan zou het niet meer ondenkbaar zijn, dat op een goeden morgen een groot aantal Duitsche tanks het Bondsplein te Bern komen oprijden, door infanterie gevolgd, en dat de Zwitsersche regeering dan tot aftreden wordt gedwongen.

Een Seyss-Inquart, om de Duitsche hulp voor de „bevrijding" van het Zwitsersche volk in te roepen en aldus een formeelen rechtvaardigheidsgrond voor dezen intocht van tanks en infanterie te verschaffen, zal ook in Zwitserland wel gevonden kunnen worden. En Hitler zal dan geen moeite hebben, om aan de wereld te verkondigen, dat het noodzakelijk was ook Zwitserland van de Europeesche landkaart te doen verdwijnen en bij Duitschland in te deelen: 1. wegens de Zwitsersche onbetrouwbaarheid; 2. wegens de wenschen van het Zwitsersche volk zelf en ten 3. en 4. om nog zoovele andere voorwendsels meer!

(Overname zonder bronvermelding verboden)

Maar het Zwitsersche leger dan? Zal dit ook in Zwitserland bevel krijgen geen tegenstand te bieden? Het socialistische orgaan gelooft dit niet. Maar het meent, dat men zich toch geen groote illusies over de weerstandskracht der Zwitsersche landsverdediging zal moeten maken. Want voordat de brave Zwitsersche soldaten uit hun bergen en dalen tezamengeijld zullen zijn, om hun bataillons voor den gewapenden tegenstand te vormen, zullen de Duitschers reeds bruggen, wegen en spoorwegstations, alsmede de regeerings- en radiogebouwen hebben bezet. Want de tijd der volkenrechtelijke oorlogsverklaringen en gemoedelijke opmarschen, die aan het aangevallen volk nog 24 of zelfs 48 uur lieten, om hun tegenstand te organiseeren, is voor goed voorbij.

Deze toekomstschildering van het socialistische blad geeft levendig uitdrukking aan de gevoelens, die menig Zwitser, onverschillig van welke politieke richting, beheerschten. Een uiting van anderen inhoud, doch van soortgelijke strekking, was op 15 Maart '38 eveneens in een ander Berner blad, de vrijzinnige „Bund", te lezen, die een artikel van een Zwitsersch student te Weenen plaatste. Deze student beschrijft daar, hoe de Zwitsersche studenten van de Weensche universiteit 11 Maart '38 waren bijeengekomen en hoe bij allen het gevoel bestond, alsof datgene, wat thans in Oostenrijk geschiedt, ook Zwitserland zelf trof. In angstige stilte zaten zij tezamen, totdat eindelijk één hunner de stilte verbrak en aller gevoelens in deze enkele woorden vertolkte: „God helpe ons Zwitserland!"

Het zijn deze gevoelens van bezorgdheid over de toekomst van Zwitserland, die de Zwitsersche regeering ongetwijfeld ertoe bewogen hebben, reeds 12 Maart door den Zwitserschen radio-omroep een geruststellend antwoord te doen hooren. De regeering, zoo luidde de mededeeling, was bijeengekomen en volgde de gebeurtenissen in Oostenrijk natuurlijk met de grootste aandacht, doch alle ministers waren eenparig van oordeel, dat er voor Zwitserland zelf geen gevaar te vreezen was. Voor menigeen zal het een opluchting geweest zijn, dit regeeringswoord te mogen vernemen.

Uit dezelfde overweging heeft ook de nieuwe Duitsche gezant te Bern, de heer Köcher, een nieuwe geruststellende verklaring omtrent de bedoelingen van Duitschland tegenover Zwitserland afgelegd. Reeds in 1933, toen Duitschland nog in den Volkenbond was en de ministers von Neurath en Göbbels de Volkenbondsvergadering bijwoonden, hadden zij te Genève aan Motta verzekerd, dat ook de nieuwe Duitsche regeering vastbesloten is, de Zwitsersche zelfstandigheid te eerbiedigen en dat de rassentheorie van het Derde Rijk geenszins een verlangen naar het opnemen ook van de Duitsch-Zwitsers in het „Groot-Duitsche" Rijk in zich houdt.

Verleden jaar had Hitler persoonlijk aan den oud-president van Zwitserland, Schulthess, een soortgelijke verzekering gegeven en kort geleden had de nieuwe gezant, Köcher, in opdracht van Hitler de toezegging van de onaantastbaarheid van het Zwitsersche grondgebied en van de Zwitsersche onafhankelijkheid nogmaals herhaald, toen hij zijn gezantschapspost te Bern aanvaardde. De bij de Zwitsersche bevolking dezer dagen gebleken bezorgdheid over de Duitsche bedoelingen jegens Zwitserland hebben Köcher thans aanleiding gegeven nogmaals uitdrukkelijk aan deze verklaringen te herinneren en ze te bevestigen.

Men is in Zwitserland dan ook wel overtuigd, dat althans voor de eerste jaren geenerlei gevaar dreigt. Dit neemt niet weg, dat de bladen van alle richtingen het Zwitsersche volk vermanen, om alles te doen, om een aanwending van de tegen Oostenrijk toegepaste methoden op Zwitserland ook in de toekomst zoo moeilijk mogelijk te maken. Van alle zijden wordt daarbij eraan herinnerd, dat de grootste zwakheid van Oostenrijk tegenover het Duitsche aansluitingsstreven was, dat er in Oostenrijk een niet weg te cijferen nationaal-socialistische partij bestond, die de Duitsche wenschen deelde.

Ook al geloofde men, dat de meerderheid van het Oostenrijksche volk zelfstandig wilde blijven, eenige twijfel omtrent den wil der meerderheid was toch mogelijk. Zwitserland zal thans ervoor moeten zorgen, dat zelfs de zwakste twijfel aan den vastbesloten wil der bevolking, om Zwitsersch te blijven, nimmer zal kunnen opkomen. De ervaring der laatste jaren heeft geleerd, dat het in geen deel van Zwit-

serland mogelijk is een nationaal-socialistische beweging tot eenige kracht te brengen. Zoo zal het moeten blijven.
Tal van bladen, ook van de burgerlijke partijen, geven in dit verband den raad, dat iedere politieke concessie aan het nationaal-socialisme zal moeten achterwege blijven en dat de nationaal-socialistische ideologie met de grootste energie voortdurend worde bestreden. Zwitserland zal ervoor moeten zorgen, dat de zelfstandigheidswil van het volk niet, zooals in Oostenrijk het geval is geweest, geleidelijk wordt afgestompt door nationaal-socialistische propaganda, die niet onmiddellijk krachtig bestreden wordt.
Daarbij zal Zwitserland onverzwakt aan den democratischen staatsvorm moeten vasthouden en niet, zooals de fout der Oostenrijksche regeering geweest is, een autoritair regeeringsstelsel in het leven moeten roepen, dat te weinig van het Duitsche verschilde, om het essentieele onderscheid voor ieder staatsburger duidelijk te doen blijven.
Terwijl men algemeen aanbeveelt, dat op deze wijze de geestelijke landsverdediging van het Zwitsersche volk nog zal worden versterkt en dat vooral ook ervoor gezorgd zal worden, dat de meeningsverschillen over centralisatie en federalisme tusschen Fransch-Zwitserland en Duitsch-Zwitserland niet verbreed worden, vestigen vooral de burgerlijke bladen ook nog met grooten nadruk de aandacht op de noodzakelijkheid van versterking ook van de militaire landsverdediging. Deze zal inderdaad onafwendbaar zijn met het oog op het wegvallen van de zoogenaamd „neutrale" grens in het Oosten in het aan het vroegere Oostenrijk grenzende deel des lands.
Bij de bespreking der militaire verdedigingsplannen kon men tot dusverre van het standpunt uitgaan, dat in het Oosten des lands, van Oostenrijksche zijde, geenerlei aanvalsgevaar dreigde. Thans grenst Zwitserland echter ook daar aan het machtige Duitschland. Zwitserland is thans geheel en al door drie machtige staten ingesloten, door Duitschland, Italië en Frankrijk. Voor driekwart zijner grenzen zijn de twee fascistische totalitaire staten thans de naburen van Zwitserland.
Het Zwitsersche leger zal thans niet alleen met de mogelijkheid van een schending der Zwitsersche neutraliteit in geval van een nieuwen Europeeschen oorlog, van het Westen, het Zuiden of het Noorden uit rekening moeten houden, doch in dezelfde mate moeten bedacht zijn op de uit het Oosten dreigende gevaren. Dit zal de Zwitsersche militaire autoriteiten voor nieuwe problemen plaatsen, waarover stellig later nog wel het een en ander zal te zeggen zijn.
(Berner Tagwacht - Bund - De Maasbode)
(Vor. ber. Anschluss 3173 A.)

A. **BELGIE. — Kabinet-Janson. - Merlot. —**
Merlot, minister van Openbare Werken, is ad interim belast met de portefeuille van Financiën in afwachting van de definitieve benoeming van een opvolger voor den afgetreden minister De Man.
(Het Laatste Nieuws) **(Vor. ber. Kabinet 3171 C.)**

B. **VOLKENBOND. — Oostenrijk uitgetreden. - Mededeeling van Duitschland. —**
De Duitsche regeering heeft op 21 Maart '38 den secretaris-generaal van den Volkenbond een nota doen toekomen, waarin wordt medegedeeld, dat Oostenrijk, daar het opgehouden heeft als souvereinen staat te bestaan, niet langer als lid van den Volkenbond kan worden beschouwd.

De secretaris van den Volkenbond zal de ontvangst bevestigen van de Duitsche nota over den Anschluss, welke hij ter kennis zal brengen van de statenleden van den Volkenbond.
Het pact voorziet niet in de verdwijning van een staat, doch slechts in zijn uittreden met een opzeggingstermijn van twee jaren. Dit artikel schijnt in dit geval niet van toepassing te zijn, daar het voor den duur van twee jaren het bestaan zou veronderstellen van een Oostenrijksche regeering.
Geen enkele Oostenrijksche regeering heeft dan ook een beroep op den Volkenbond gedaan of geprotesteerd tegen de Duitsche wet van 13 Maart. Regeeringen van Volkenbondslanden zullen dus, indien zij dat noodig achten, moeten protesteeren tegen de omstandigheden, waaronder de aansluiting een feit werd, tegen de schending van het verdrag van St.-Germain of de protocollen van 1922 en 1932 en eventueel deze aangelegenheid brengen voor den Raad of de Assemblée. (Journal de Genève)
(V. b. Anschluss 3173 A.; Uittr. Volkenbond 3051 B.)

C. **ZWITSERLAND. — De neutraliteit. —**
Alle groepen der Zwitsersche Federale Vergadering hebben op 21 Maart '38 kennis genomen van de verklaringen van den Bondsraad betreffende de neutraliteit. Zij verklaarden unaniem en plechtig, dat het geheele Zwitsersche volk, zonder onderscheid van taal, godsdienst of partij, bereid is de onschendbaarheid van zijn grondgebied tot den laatsten druppel bloed te verdedigen. Het geheele Zwitsersche volk sluit zich bij deze verklaring aan.
(Neue Zürcher Zeitung) **(Vorig bericht 3187 A.)**

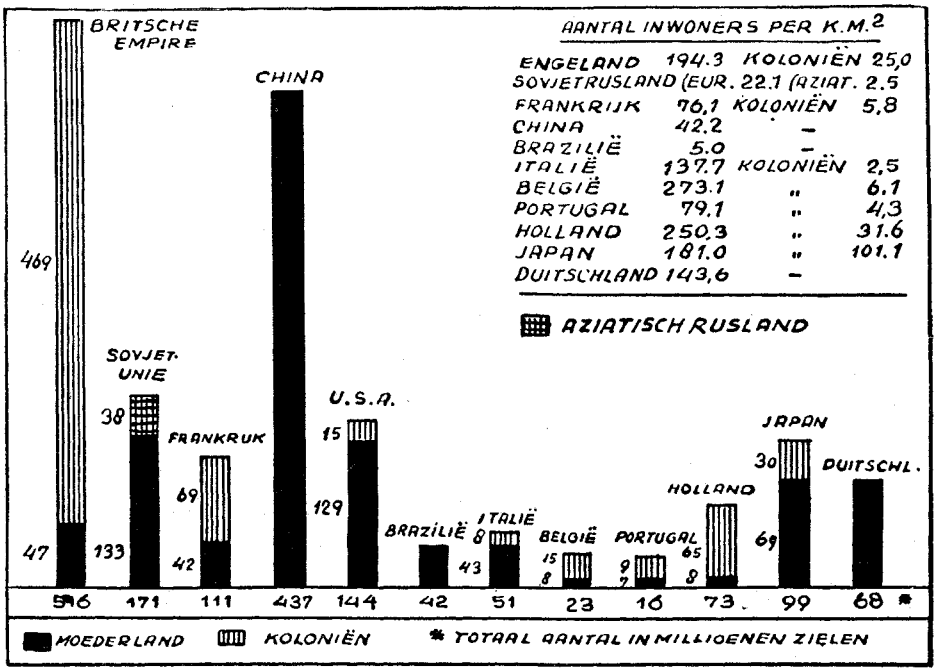
D. **LUCHTVAART. — Engeland—Nieuw-Zeeland. - Clouston en Rickett. —**
De vlieger Clouston en de journalist Rickett zijn op 21 Maart '38 om 16.27 uur (plaatselijken tijd) te Blenheim (Nieuw-Zeeland) aangekomen. Zij hebben daarmede het record Engeland—Nieuw-Zeeland verbeterd, door den afstand af te leggen in vier dagen, acht uur en zeven minuten. Jean Batten heeft den afstand indertijd gevlogen in 5 dagen, 18 uur en 15 minuten.
De vliegers zijn intusschen reeds voor hun retourvlucht naar Sydney vertrokken, waar zij na een vlucht van acht uren vlot landden. (Telex-A. N. P.)
(Vor. ber. Jean Batten 2988 A.)

E. **NEDERLAND. — Uitvoer van enkele voorname Producten der Nederlandsche Industrie. —**
(in duizenden guldens)

SOORT VAN GOED / Tijdvak:	Katoenen manufacturen	Wollen manufacturen	Kunstzijden garens	Producten der mach.-industrie	Radio-artikelen	Metaaldraad-gloeilampen	Papierwaren	Kunstmest	Margarine	Zuivel-producten
1936										
1e kwartaal .	3.435	227	3.103	4.569	5.518	1.254	4.091	5.552	321	17.820
2e kwartaal .	3.791	208	2.876	4.356	5.545	1.029	3.705	3.479	377	21.895
3e kwartaal .	5.908	193	2.876	3.935	9.364	1.311	3.852	2.683	402	24.428
4e kwartaal .	7.536	269	3.513	4.764	14.010	1.992	4.348	3.908	582	23.215
Totaal . . .	20.670	897	12.368	17.624	34.437	5.586	15.996	15.622	1.682	87.358
1937										
1e kwartaal .	6.742	316	3.791	5.267	10.978	1.703	4.873	6.211	706	23.956
2e kwartaal .	10.862	294	4.567	6.811	10.469	1.937	5.780	6.854	804	33.380
3e kwartaal .	13.272	309	4.663	7.009	14.983	1.828	6.581	4.637	732	34.065
4e kwartaal .	13.835	373	3.886	8.026	16.224	1.909	7.507	6.773	781	31.804
Totaal . . .	44.711	1.292	16.907	27.113	52.654	7.377	24.741	24.475	3.023	123.205

(Centraal Bureau v. d. Statistiek) **(Vor. ber. In- en Uitvoer 3102 B.)**

A. **WERELDBEVOLKING. — Dichtheid van eenige Staten. —**

Wij geven een vergelijkend staatje van de dichtheid der volkrijkste staten en koloniale machten.
(Vor. ber. Wereldbevolking 2862 E.)

(Overname zonder bronvermelding verboden)

22 MAART 1938

B. **NEDERLAND. — Onderwijs. - Geschiedenis. - Inaugureele rede van Prof. dr. P. Geyl over „Het Nationalisme als factor in de Moderne Europeesche geschiedenis". —**

In een openbare vergadering van den senaat heeft prof. dr. P. Geyl op 10 Febr. '38 het ambt aanvaard van buitengewoon hoogleeraar in de algemeene geschiedenis van den nieuwsten tijd aan de Ned. Handelshoogeschool te Rotterdam met het uitspreken van een rede, getiteld: „Het nationalisme als factor in de moderne Europeesche geschiedenis".
Hieraan is het volgende ontleend:
Het saamhoorigheidsgevoel van nationale gemeenschappen en hun drang om hun eigen leven te leiden, nationalisme, behooren tot de oudste factoren in de menschelijke geschiedenis. Op het eind van de achttiende eeuw werd het voor het eerst tegen den staat stelselmatig en theoretisch ontwikkeld en tegen dat verschijnsel beteekende het congres van Weenen een reactie. De herinrichting van Europa werd op het legitimiteitsbeginsel, getemperd door staatsbelangen, gesteld. De bewegingen daarentegen van tekortgekomen nationaliteiten waren eerst met democratische strevingen verbonden. De mislukking van de democratisch-nationalistische pogingen in 1848 dwong het nationalisme tot andere verbindingen.
Na de groote daden van 1864, '66, '70 kwam een schaar van denkers, historici, philosophen, politici de aanspraken van den staat tot een ongekende hoogte opvijzelen. Ook in Frankrijk waren de repercussies onmetelijk. De romantische vrijheids- en nationaliteitenleuze week in het koude licht van den nieuwen tijd voor de begrippen van macht, den staat, het leger; een nobel verzet van rechtsgevoel werd toch in de Dreyfus-zaak nog geboden. Zelfs in Engeland raakte niettemin het nationaal gevoel in nauwer verbinding met de staatsgedachte. Zes groote staten stonden in Europa in een precair evenwicht. Onder de factoren, die de ineenstorting van 1914 teweegbrachten, was ook deze, dat in sommige van die staten het volksnationalisme nog tegen het staatsverband bleef opbotsen. In den wereldoorlog bleek ontevredenheid van volksgroepen met historische staatsformaties een politieke factor van de allereerste grootte. Te Versailles werd het nationaliteitenbeginsel als richtsnoer genomen, althans verkondigd, zooals legitimiteit een eeuw vroeger te Weenen. Wilson's veertien punten (die overigens nog ten zeerste met bestaande verhoudingen rekening hielden) hebben een lange voorgeschiedenis in het Europeesche gedachtenleven. Nog voor de overwinnaars bijeenkwamen, namen de nationaliteiten hun lot in eigen handen en gingen veel verder dan Wilson gewild had. Het congres kwam voor een geweldige taak van Europeesche reorganisatie te staan en schoot jammerlijk te kort.
Ten deele bleek het nationaliteitenbeginsel in de praktijk zijn moeilijkheden te hebben: er waren betwistbare streken, ook kan nationaal besef in overgangstoestanden verkeeren. Maar waar het vooral haperde, was toch bij den ernst van de overwinnaars zelf. Zij dachten nog in termen van den machtsstaat en het is geen wonder dat zoo die geestesthouding bij de overwonnenen (waar Italië zich als het ware moedwillig onder rekende) ook aangewakkerd werd, de laatste remmingen van binnenlandsch federalisme of parlementarisme en van internationaal verband werden verworpen.
Wijst deze ontwikkelingslijn ons regelrecht de toekomst in? Als men het punt van verschillende nationalismen binnen een staatsverband en hun bereidwilligheid om elkaar te erkennen als criterium neemt, zijn er nog wel hoopvolle gevallen. In weerwil van alle reserves en niet zonder twijfel noemt spr. als zoodanig België, Tsjecho-Slowakije en het Britsche rijk. En hij eindigt met de betuiging, dat geen wet van zijn eigen wezen het nationalisme dwingt om met blinde consequentie voort te hollen langs een baan die tot vernietiging leidt. Ontkenning van nationaliteit kan geen grondslag van politieke constructie zijn, erkenning behoeft niet tot omkeer of verscheuring te leiden. (Red. K. H. A.)
(V. b. 2648 G.; Ambtsaanv. i. h. Onderwijs 3170 B.)

C. **DUITSCHLAND. — Leipziger Messe. - Een nieuwe „Halle der Werkstoffe". - Eigen grondstoffen. —**

Nu de omstandigheden Duitschland hebben gebracht tot de toepassing, voor zoover dit mogelijk is, van eigen grondstoffen en eigen materialen, heeft men op de Leipziger Messe een „Halle der Werkstoffe" gebouwd, welke in haar geheel bestemd is voor de metaalbranche. Andere artikelen, zooals kunstharsen, synthetische rubberproducten en vezelstoffen worden elders aangetroffen. Het ziet er naar uit, dat men met vervangingsmiddelen en een ver doorgezette toepassing van reeds langer bekende materialen op den duur veel zal bereiken. De hiervoor genoemde hal is tot de laatste plaats toe bezet met belangwekkende inzendingen, waaronder zich veel halffabrikaten bevinden. De groote stand van Krupp vormt het middelpunt (meer dan 1000 M².) en is door deze onderneming voor een aantal jaren gehuurd. Hier is o.a. aanschouwelijk voorgesteld, hoe zij een van haar principes „Duitsch staal uit Duitsch erts" in vervulling brengt. Dat wil zeggen betrekkelijk, want geheel ontberen kan men de buitenlandsche soorten niet. Maar toch krijgt men het gedaan, Duitsch ijzererts met een gehalte van slechts 26%, hetgeen erg laag is, volgens speciale methoden zoodanig te verwerken, dat er een geheel aan de eischen beantwoordend staal uit ontstaat. Door verschillende firma's zijn de zoogenaamde lichte metalen tentoongesteld en worden demonstraties van hun toepassing gegeven. Men heeft o.a. aluminium- en magnesium-legeeringen van bijzonder laag specifiek gewicht, verder aluminium, dat ontwikkeld is tot een zuiverheidsgraad van 99,99% en zelfs daarboven, hetgeen dit materiaal uitnemend bestand doet zijn tegen chemische inwerkingen en invloeden van het weer. Deze laatste soort heet „Reinstaluminium" en wordt doorgaans als dunne bovenlaag op gewoon aluminium aangebracht, omdat het afzonderlijk te hoog is in prijs. Bij een der exposanten bleek, dat gestreefd wordt naar een verdere toepassing van aluminium voor rijwielen. Dit zou zich dan uitstrekken tot het frame, met als gevolg een groote gewichtsvermindering en een vermeerdering van snelheid. Naar ons werd medegedeeld, zouden zich deze proefnemingen nog in een voorbereidend stadium bevinden. Elders had men nieuwe electroden voor het lasschen van aluminium, waardoor de lichtboog- in plaats van de autogene laschtechniek kan worden toegepast. Ten opzichte van chemische stoffen kan melding worden gemaakt van perglycerine ter vervanging van gewone glycerine, mits het gaat om technische doeleinden. De

goede eigenschappen zijn, dat het specifieke gewicht hooger en het vriespunt lager is. Van „Buna"-rubber was de grondstof zelf niet aanwezig, maar wel hiervan vervaardigde artikelen, in de eerste plaats voor technisch gebruik. Het product moet minder aan slijtage onderhevig zijn dan gewone rubber, doch hiertegenover staat de hooge prijs, zoodat het in elk geval als exportartikel nog niet in aanmerking schijnt te komen. Evenals kunsthars zijn kunstzijde en andere kunstmatig verkregen vezelstoffen reeds vroeger op de Leipziger Messe geïntroduceerd. Het gebruik gaat steeds vooruit. Nieuw is de luchthoudende Aceta-vezelstof, waarvan het soortelijk gewicht 1 bedraagt, hetgeen aanmerkelijk lichter is dan van wol. Bovendien maakt de luchtkern de warmte-isolatie veel grooter. De vezelstof is zeer soepel en kan gemakkelijk worden gewasschen; zij wordt overigens niet spoedig vuil. Naar de berichten te oordeelen, is het met name een geschikt materiaal voor gebreide goederen. (Berliner Tageblatt)

(Vor. ber. 3177 G.; Leipziger Messe 2202 F.)

A. **NEDERLAND. — Werkstakingen in 1937. —**
Het Centraal Bureau voor de Statistiek geeft een voorloopig overzicht van de werkstakingen in 1937 (uitsluitingen kwamen niet voor).
Het totale aantal arbeidsgeschillen blijkt in dit jaar bijna even groot te zijn geweest als in 1936, doch hun omvang was veel geringer. Bij 92 stakingen waren in 1937 4.850 werknemers rechtstreeks betrokken, bij 96 conflicten in 1936 9.120, terwijl het verlies aan arbeidsdagen in genoemde jaren voor de werknemers resp. 38.100 en 94.800, en voor de ondernemingen resp. 32.100 en 77.400 bedroeg. Deze vermindering moet in hoofdzaak worden toegeschreven aan het ontbreken van eenig arbeidsconflict van grooten omvang.
In veel sterkere mate nog dan in 1936 heeft in het verslagjaar de drang naar loonsverhooging tot het ontstaan van werkstakingen geleid. Niet minder dan 63 pct. der geschillen braken als gevolg daarvan uit, tegen 34 pct. een jaar tevoren. Daarentegen daalde het aantal conflicten, waarbij verdediging van het loonpeil voorzat, en wel van 30 pct. in 1936 tot 14 pct. in 1937.
Uit de cijfers, welke reeds thans omtrent den uitslag van de in 1937 loopende geschillen konden worden gepubliceerd, blijkt, dat een groot deel der stakingen (42 pct.) gewonnen werd, terwijl 37 met een schikking eindigde en 20 pct. ten nadeele van de werknemers afliep. (Voor 1936 zijn de overeenkomstige percentages resp. 39, 27 en 29). Een naar verhouding zeer groot deel (t.w. 70 pct.) der werknemers is ditmaal gewikkeld geweest in geschillen, welke tot een compromis leidden, terwijl voor een betrekkelijk gering percentage der stakers (resp. 13 en 17 pct.) de geschillen eindigden met een volledig verlies of een volledig succes.
(Centraal Bureau v. d. Statistiek)
(Vor. ber. Stakingen 2761 G.)

B. **NEDERLAND. — Tweede Kamer. - Bedrijfsvergunningenwet aangenomen. —**
De Tweede Kamer heeft op 11 Maart de Bedrijfsvergunningenwet met een overgroote meerderheid van 71 tegen 10 stemmen aangenomen. (N. R. Crt.)
(Vor. ber. Vestigingswet 3160 B.)

C. **NEDERLAND. — Onze strategische positie. —**
Voor de afdeeling Amsterdam van de Alg. Ver. van Ned. Reserve-Officieren heeft dezer dagen generaalmajoor jhr. J. Th. Alting von Geusau, commandant der 1e divisie, over bovengenoemd onderwerp gesproken, en wel uit het oogpunt van den oorlog te land zoowel als van dien in de lucht en ter zee.
Wat den oorlog te land betreft, aan weerskanten van de Fransch-Belgisch-Duitsche grens bestaan er thans geweldige militaire versterkingen, zooals zij er in 1914 niet waren. Zoo loopt de weg van den minsten weerstand thans over ons land, welks kans om buiten een West-Europeesch conflict te blijven hiermede zeer belangrijk gedaald is. Ditzelfde geldt ook voor den luchtoorlog, want het bezit van onze vliegvelden als tusschenpunten tusschen oorlogvoerende landen is zeer belangrijk voor de operatiën.
Dat het bezit van onze havens en zeegaten voor het voeren van een handelsoorlog van groot gewicht is, is duidelijk gebleken door het mislukken van den Duitschen duikbootoorlog in den wereldoorlog. Hadden de Duitschers zich op onze havens kunnen baseeren, dan ware het resultaat wellicht geheel anders geweest.
Nu het beginsel van de collectieve veiligheid door het volkomen falen van den Volkenbond ons ontvallen is, zijn voor onze gevaarlijke strategische positie eindelijk de oogen van het Nederlandsche volk geopend en is men vrijwel algemeen tot het inzicht gekomen, dat alleen een behoorlijke weermacht ons land buiten den oorlog kan houden. De preventieve werking van onze strijdkrachten staat op den voorgrond en heeft in 1914 ons land buiten den wereldbrand gehouden. Zij zal meer tot haar recht komen naarmate het buitenland onze weermacht als een factor van beteekenis beschouwt, die de balans kan doen doorslaan. Hieraan ontbreekt echter zeer veel, zoowel ten aanzien van de materiëele uitrusting als van de personeele geoefendheid. Moreel is het niet geoorloofd om onvoldoende gewapende en geoefende landszonen tegenover een geheel modern gewapenden en uitmuntend geoefenden vijand te brengen.
Intusschen zijn groote verbeteringen in den allerlaatsten tijd aangebracht. De verlenging van den eersten oefentijd verschaft ons beter geoefende soldaten, beter geoefende reserve-officieren en een zekere strategische veiligheid, terwijl de contingentsuitbreiding ons in staat stelt om de groote gaten, die zich in ons oorlogsleger bevonden, te stoppen.
Al die verbeteringen zullen echter tijd kosten.
(Het Vaderland) **(Vor. ber. Defensie 2687 D.)**

23 MAART 1938

D. **NEDERLAND. - Diamant-industrie. - Bedrijfsraad.**
Bij K.B. is ingesteld een bedrijfsraad voor de diamant-industrie. Tot de diamant-industrie worden geacht te behooren de ondernemingen of gedeelten van ondernemingen, waarin ruwe diamant tot geslepen diamant verwerkt wordt.
Het aantal leden en plaatsvervangende leden van den bedrijfsraad zal bedragen 10. (Alg. Handelsblad)
(V. b. Wereldproductie 2934 C.; Nederland 2857 D.)

E. **WERELDHANDEL. — In 1937. —**
Uit het maandelijksch bulletin van den Volkenbond over Februari blijkt dat de opleving in den wereldhandel, welke in 1933 begon, zich in de volgende jaren, vooral in 1937, verder ontwikkelde. De goudwaarde van den wereldhandel in 1937 was 23.7% grooter dan in 1936, maar beliep desondanks slechts 46.2% van de waarde van 1929. In December 1937 was de goudwaarde van den wereldhandel iets grooter dan in de voorafgaande maand.
De goudwaarde van den wereldinvoer steeg in 1937, vergeleken met 1936, met 24.2%.
Van de 36 voornaamste handelslanden der wereld geeft slechts Algiers een sterken teruggang van den invoer te zien, namelijk met 30%. Van China en van Sovjet-Rusland bleef de invoer even groot als in 1936. In alle overige landen steeg de invoer met minstens 9%. De sterkste toeneming van den invoer was in Italië te constateeren, n.l. 70%.
De invoer van Roemenië, Hongarije en Nederlandsch-Indië steeg met meer dan 50%, van Finland met 44%, Argentinië, Noorwegen, Japan, de Maleische Staten en Brazilië met 34—39%. Toenemingen met 30% vielen te constateeren bij Nederland, Duitschland, Zweden, België en Luxemburg, Britsch-Indië, Joego-Slavië en Nieuw-Zeeland.
De goudwaarde van den werelduitvoer steeg in 1937 met 23.3%. De sterkste stijging vertoont Chili met 75%. Daarop volgt Roemenië met 58%, Italië en de Maleische Staten met 46%, Joego-Slavië met 44%, Nederlandsch-Indië en Argentinië met 41% en de Vereenigde Staten met 36%. Bij Nederland, Tsjecho-Slowakije, Zweden, België en Luxemburg, Finland, Bulgarije, Rusland, Oostenrijk, Ceylon en Duitsch-

land bedroeg de toeneming tusschen de 24 en 33%. De uitvoer steeg met minder dan 10% bij de Unie van Zuid-Afrika en Canada, namelijk met 8%, Frankrijk met 2.5 en Ierland met 0.5. Slechts in Algiers daalde deze met 7%. (Bulletin - Volkenbond)

(Vorig bericht Wereldhandel 2279 A.)

A. NEDERLAND. — Tweede Kamer - Regeeringspersdienst. —

De regeering heeft een wetsontwerp ingediend om de uitgaven van den regeeringspersdienst met een bedrag van *f* 12.500 te verhoogen.
In tegenstelling tot het buitenland — aldus de toelichting — ontbreekt hier te lande een orgaan, geredigeerd in één of meer der in het internationaal verkeer gangbare talen, hetwelk, naast de internationale persberichtgeving over ons land, tegenover het buitenland recht doet wedervaren aan hetgeen ons volk, hier en in de overzeesche gewesten, denkt en doet en aan hetgeen de regeering zoowel nationaal als internationaal voorstaat en verdedigt. Zulk een orgaan van internationale publieke voorlichting, op hoog journalistiek peil, kan in dezen tijd bezwaarlijk worden gemist.
Nu van particuliere zijde een ernstig plan aan de regeering is voorgelegd om in de bestaande leemte te voorzien, is zij van oordeel, dat een proefneming geboden moet worden geacht. Ten einde de uitgave in elk geval te verzekeren voor den duur van een vol jaar, meent de regeering harerzijds dit particulier initiatief te moeten steunen. Zij acht den aangewezen vorm hiervoor het nemen van abonnementen op het blad tot een bedrag, overeenkomend met de som, door particulieren te waarborgen, zijnde *f* 12.500.
Tot dit doel wordt voorgesteld, de uitgaven van den regeeringspersdienst te verhoogen met een bedrag van *f* 12.500.
(N. Rott. Crt.) **(Vorig bericht 407 C.)**

B. TSJECHO-SLOWAKIJE. — Sudeten-Duitschers. - Waarschuwing van de „Völkischer Beobachter". - Duitschers in Staatsinstellingen. - Jezek wordt minister.

De „Völkischer Beobachter" richt een waarschuwing tot Tsjecho-Slowakije in verband met „communistische en chauvinistische Tsjechische provocaties tegen de Sudeten-Duitschers".
Volgens dit blad zouden deze provocaties „gemakkelijk aanleiding kunnen geven tot ernstige botsingen". Het nationaal socialistische orgaan noemt incidenten, die zich zouden hebben voorgedaan te Popaja, waar Henlein gemolesteerd zou zijn door een communistischen betooger, „waaruit bijna een ernstige botsing was voortgekomen tusschen Duitschers aan den eenen en Tsjechen en communisten aan den anderen kant".
Ten slotte sommeert het blad Tsjecho-Slowakije zich ten spoedigste met deze incidenten bezig te houden. De Sudeten-Duitschers zijn niet van zins zich te laten provoceeren door communisten en Tsjechen langs de grens. Wanneer deze niet energiek tot de orde worden geroepen, zouden daar ernstige botsingen uit kunnen voortvloeien. De verantwoordelijkheid daarvoor zou niet ten laste van de Sudeten-Duitschers komen.

Duitschers in Staatsinstellingen. — De ministerraad heeft een decreet goedgekeurd, op grond waarvan in staatsinstellingen 22% Duitschers moeten worden opgenomen. Deze principieele verordening moet volgens de bladen zoo uitgelegd worden, dat daar, waar meer dan 22% Duitschers wonen, ook meer Duitschers in den staatsdienst moeten worden opgenomen en omgekeerd.

Jezek wordt minister. — De Tsjecho-Slowaaksche regeeringscoalitie breidt zich uit naar rechts. Bij decreet van den president der republiek en van den ministerpresident, is n.l. de afgevaardigde Jezek, vertegenwoordiger van de nationaal-democraten, in het kabinet als minister van staat opgenomen.

De partij der nationaal-democraten is de oude partij van Kramar. Zij telt 13 uiterst rechts georiënteerde afgevaardigden. Deze partij was in de oppositie sinds de breuk tusschen Kramar met Benesj en Masaryk, welke breuk kort na den oorlog ontstond. De intrede van de nat. democraten in de regeering beteekent een eersten stap naar de vorming van de Tsjecho-Slowaaksche eenheid, waarvoor Milan Hodza, de minister-president zich veel moeite geeft.
Het agentschap Ceteka publiceert een mededeeling, waarin gezegd wordt, dat de deze week gehouden vergaderingen der leden van de regeering vandaag geleid hebben tot een definitief accoord volgens hetwelk het beginsel van uitwisseling der bevoegdheden zal worden toegepast op alle ministeries. Deze uitwisseling zal geleidelijk plaats vinden. Tevens heeft de ministerraad besloten de meerderheid uit te breiden door opneming van de nationale unie en den president voor te stellen den afgevaardigde Jezek tot minister te benoemen. Een wetsontwerp is in voorbereiding om een nieuw ministerie van economische zaken op te richten en zoodra dit is goedgekeurd, zal den president der republiek worden voorgesteld, de portefeuille hiervan in handen te stellen van Jezek.
(Völkischer Beobachter, Prager Presse, Ceteka)

(V. b. Sudeten-Duitschers 3182 A; Kabinet 2965 B.)

C. ROTTERDAM. — De Haventarieven. —

Naar wij vernemen heeft het gemeentebestuur van de regeering de mededeeling ontvangen, dat zij ten aanzien van den steun van rijkswege inzake de haventarieven geen aanleiding heeft gevonden het standpunt, dat zij op 21 December 1937 ter kennis van het gemeentebestuur heeft gebracht, te herzien. Dit standpunt komt hierop neer, dat de regeering bij wijze van overgang haar speciale uitkeering in verband met de verlaging van de haventarieven over 1937 met 1/3 en over 1938 met 2/3 zal verminderen.
Voor volgende jaren ontvangt de gemeente geen uitkeering meer, die rechtstreeks verband houdt met het nadeel, dat de gemeente door de verlaging van de haventarieven lijdt. Alleen als bestanddeel van het algemeene budgetaire tekort zal dit nadeel evenals tot dusver invloed kunnen uitoefenen op de zoogenaamde bijzondere bijdragen uit het werkloosheidssubsidiefonds.
Het gemeentebestuur zal thans zijn standpunt ten aanzien van eventueele continuatie van de verlaging der haventarieven nader bepalen. (N. Rott. Crt.)

(Vorig bericht Haventarieven 2337 C.)

D. LUCHTVAART. — De K. L. M. in West-Indië. —

Van de verschillende nieuwe luchtverbindingen, die nog op het programma staan en die reeds ten deele zijn voorbereid zullen dezer dagen in bedrijf genomen worden de lijnen Curaçao naar Trinidad en wordt de lijn naar Maracaibo uitgebreid tot Barranquilla en tot Cucuta. In Cucuta geeft de Columbiaansche Luchtvaart Maatschappij aansluiting naar Bogota, welke stad wederom gelegen is aan de groote luchtvaartroute van de Pan. Am. Airl. van midden Amerika naar Peru en Chili. (Alg. Handelsblad)

(Vor. ber. 2773 A.; K. L. M. 2967 B.)

24 MAART 1938

E. SOVJET-RUSLAND. — Uitspraak in het proces te Moskou. —

Het militaire college van het Hoogste Gerechtshof der U. S. S. R. heeft op 13 Maart '38 vastgesteld, dat alle beklaagden in het groote proces te Moskou, dat op 2 Maart is begonnen (pag. 3169 C.) schuldig zijn aan het ten laste gelegde.
Zij hebben gehandeld op rechtstreeksche instructies van buitenlandsche spionnagediensten, verraad en terreur gepleegd, een oorlogsoverval van vreemde staten op de Sovjet-Unie geprovoceerd om het gebied te verdeelen met als einddoel het ten val brengen van de in de Sovjet-Unie bestaande socialistische maatschappij en staatsorde en herstel van het kapitalisme en de macht van de bourgeoisie in de Sovjet-Unie.
Derhalve heeft het militaire college alle beklaagden tot de hoogste straf — den dood door den kogel — veroordeeld, met uitzondering van Rakowsky, die 20 jaar, Pletnef, die 25 jaar en Bessonof, die 15 jaar gevangenisstraf krijgen.
Den laatsten drie beklaagden zijn bovendien alle politieke rechten ontnomen voor den tijd van 5 jaar na het einde van hun straf.
Het vonnis is 15 Maart 1938 voltrokken. (Prawda)

(Vorig bericht 3169 C.)

F. POLEN. — Spanning met Litauen. - Het einde van het conflict. - Litausche minister van Buitenlandsche Zaken, Lozoraitis, afgetreden. - Voldoening in Polen.

Zooals gemeld, heeft de Litausche regeering het ultimatum van Polen aanvaard. Alle Poolsche voorwaarden, die bestonden uit hervatting der diplomatieke betrekkingen, werden aangenomen. Vóór den 31sten Maart zal een Poolsch gezantschap te Kaunas en een Litausch gezantschap te Warschau worden ingesteld.
De woordvoerder van het ministerie van Buitenlandsche Zaken te Kaunas heeft medegedeeld, dat Litauen door een bevriende mogendheid was aangeraden het Poolsche ultimatum te aanvaarden.
Naar verluidt is de regeering van Litauen voornemens den Volkenbond mede te deelen, dat zij, niettegenstaande het herstel van de diplomatieke betrekkingen met Polen, haar wettige aanspraken op Wilna niet zal opgeven.

In de door den waarnemend minister-president van Litauen, Stanisauskas, in het parlement afgelegde verklaring, zeide hij o.a., dat Litauen bukte voor geweld. Maar, zoo voegde hij er aan toe, geweld staat niet gelijk met recht. Een motie, waarin de regeering vaststelt, dat zij gedwongen werd het ultimatum te aanvaarden, werd met algemeene stemmen goedgekeurd.

Minister Lozoraitis afgetreden. — De Litausche minister van Buitenlandsche Zaken, Lozoraitis, heeft zijn ontslag ingediend, wegens het aannemen van het Poolsche ultimatum, doch de president der republiek heeft dit ontslag nog niet aanvaard.
Minister Lozoraitis was een voorstander van verzoening met Polen, doch zijn positie is door het ultimatum in gevaar gebracht.

Voldoening in Polen. — De Poolsche openbare meening heeft met voldoening kennis genomen van de Litausche aanvaarding der Poolsche eischen en met vreugde de hervatting der normale betrekkingen tusschen beide landen vernomen.
In welingelichte kringen verklaart men, nu het conflict geregeld is, dat er geen overwinnaars en geen overwonnenen zijn. De eenige overwinnaars zijn de vrede en de rede. Het diplomatieke succes van Polen beteekent een bijdrage tot den vrede. Voor tusschenkomst van den Volkenbond bestaat geen reden, omdat de Bond er in twintig jaar niet in geslaagd was het probleem op te lossen.
Men gelooft te Warschau, dat binnenkort gemengde Poolsch-Litausche commissies benoemd zullen worden, die terstond een aanvang zullen maken met de voorbereiding van overeenkomsten betreffende spoorwegen, douane, consulaire en handelsbetrekkingen. In het bijzonder hecht men belang aan een spoedig herstel der spoorwegverbindingen.
Er liggen drie spoorlijnen tusschen Polen en Litauen, maar geen daarvan kan op het oogenblik gebruikt worden, aangezien de rails over een afstand van verscheidene kilometers weggenomen zijn. Ook zal weer een brug over de Njemen gebouwd moeten worden. (Telex-A.N.P.)
(Vor. ber. 3186 C.; Litausch Kabinet 1939 F.)

A. NEDERLAND. — Staatkundig gereformeerde partij. - Vergadering. - Rede van ds. G. H. Kersten.
Op de dezer dagen te Utrecht gehouden jaarlijksche vergadering van de Staatkundig gereformeerde partij heeft ds. G. H. Kersten, lid van de Tweede Kamer een rede uitgesproken.
Na de beteekenis van de geboorte van Prinses Beatrix te hebben geschetst, herinnerde de heer Kersten aan het feit dat de partij dit jaar haar 20-jarig bestaan viert. Van de figuren, die in die twintig jaar voor de partij hebben gewerkt wilde spr. in het bijzonder gedenken ds. v. d. Vegt, ds. den Hengst en ds. Kieviet, die hun loopbaan reeds sinds enkele jaren hebben voleindigd en ds. Barth.
Het verheugt spr. dat hij ds. Zandt nog steeds aan zijn zijde heeft. Ook wilde hij niet vergeten, de heeren Joh. de Kok die sinds 1919 lid is van het hoofdbestuur, en v. d. Meulen, die zich van den beginne af voor de zaak gegeven heeft en nog steeds penningmeester is.
In twintig jaren is de partij gegroeid; sinds 1925 verdubbelde het aantal kiesvereenigingen; het maandblad De Banier, sedert Mei 1921 uitgegeven, veranderde in 1922 in een veertiendaagsch, in 1923 in een week-, en in 1929 in een dagblad. Er is dus reden tot blijdschap.
Toch is er ook reden tot bezorgdheid. Na een kleine opleving trad opnieuw achteruitgang in. Vooral de staatkundige toestand oefent een ontzaglijken druk uit. (Telegraaf) **(Vorig bericht 1687 K.)**

B. NEDERLAND. — Religieus-socialistisch congres te Amsterdam. —
Voor het te Amsterdam gehouden vijfde religieus-socialistische congres heeft dr. W. Banning uit Bentveld op 27 Februari '38 in een in hotel Krasnapolsky gehouden bijeenkomst het motief tot het houden van de conferentie uiteengezet.
In den politieken strijd, aldus spr., blijkt de godsdienstige levensbeschouwing een overwegende rol te spelen.
Het optreden van het zg. positief-christelijke kabinet noopt de religieus-socialisten om nog eens uitdrukkelijk te ontkennen dat een godsdienstige of christelijke levensbeschouwing noodwendig moet samenvallen met anti-revolutionnaire, chr.-historische of r.k. politiek. Dit congres wil duidelijk zeggen, dat er in de socialistische beweging duizenden zijn, die in oprechtheid christen trachten te zijn en — streven naar een socialistische maatschappelijke orde.
Een laatste motief voor het houden van een congres lag volgens spr. in een besef van eigen begrensdheid en de noodzaak om die te overwinnen. Spr. hoopte dat r.-katholieken en rechtzinnige protestanten willen aannemen, dat de religieuze-socialisten in eerlijke onbaatzuchtigheid uitzien naar een religieus socialisme ook op dien confessioneelen grondslag.
Drs. L. H. Ruitenberg uit Surhuisterveen sprak vervolgens over „godsdienst en politiek". De zg. christelijke politiek achtte deze spr. voor het chr. geloof verwerpelijk: zij doet het christendom in de practijk schade. Als een bezwaar van deze politiek noemde spr., dat zij zich aan het historisch gewordene bindt. De socialistische eischen wijst zij, naar het heet, als niet-christelijk af, in werkelijkheid echter omdat zij principieele veranderingen in de maatschappij brengen.
Voorts deelt men ons nog mede, dat het congres ongeveer 700 deelnemers getrokken heeft en dat men op Hemelvaartsdag een religieus socialistisch „werkcongres" zal houden. Voor het partijbestuur der S.D.A.P. was de voorzitter, de heer Koos Vorrink, aanwezig; mevr. Henriette Roland Holst had een telegram van verhindering gezonden. (Het Volk)
(Vor. ber. 1684 L.; Dr. Banning 2755 E.)

C. ZWEDEN. — In- en Uitvoer in 1937. —
De stijging van in- en uitvoerwaarde van Zweden is zoo gelijk gegaan, dat het importsaldo slechts een millioen Zweedsche kronen lager is dan dat over 1936. De stijging van handelsomzet: invoer en uitvoer bedroeg ca. dertig procent, 29.3 voor den invoer en 31.5 voor den uitvoer, om precies te zijn. De uitvoerwaarde was 1.994 (1.514) millioen kronen. Tot die stijging hebben alle groepen van goederen bijgedragen, in de eerste plaats papier en cellulose — met 591 tegen 445 millioen kronen in 1936, metalen met 319 tegen 244, houtwaren met 262 tegen 195, delfstoffen met 234 tegen 169 en machines met 176 tegen 134 millioen. Een groep waarvoor men zich altijd bijzonder interesseert, wapens en munitie, toont een stijging van de exportwaarde van 11.5 tot 26 millioen kronen, wat echter niet meer dan 1.3 procent van de totale uitvoerwaarde is. Zweden heeft voor 2.111 millioen kronen geïmporteerd of voor 479 millioen kronen méér dan in 1936. Ook hier toonen alle belangrijke groepen een waardestijging. Zoo was de invoerwaarde van delfstoffen 377 (265), die van metalen 325 (207), die van vezelstoffen en textielproducten 317 (281), die van plantaardige producten 224 (177) en die van machines 177 (131) millioen kronen. Tenslotte kan aangestipt worden, dat het volume van den uitvoer, 23.2 millioen ton tegen 19.7 millioen in 1936, het recordcijfer van 1929 met niet minder dan 8 procent overschrijdt, terwijl het volume van den invoer, 14.5 millioen ton tegen 12.6 millioen in 1936, eveneens een record is. (Svenska Dagbladet)
(Vorig bericht 2914 C.)

25 MAART 1938

D. NEDERLAND. — „De sociaal-economische invloed van Nederl. Oost-Indië op Nederland". —
In het kader van den leergang „De sociaal-economische invloed van Nederlandsch-Indië op Nederland" ter gelegenheid van het lustrum der Landbouwhoogeschool, heeft dr. J. B. D. Derksen op 10 Maart '38 gesproken over het onderwerp: „Nederlandsch-Indië als afzetgebied van Nederlandsche arbeidskrachten en de werkverruiming in Nederland door Nederlandsch-Indië".
In 1930 telde men in Nederlandsch-Indië op een totale bevolking van 60 millioen 240.000 Europeanen en met Europeanen gelijkgestelden. Hieronder waren 208.000 Nederlanders, waarvan er 72.000 een beroep uitoefenden. Merkwaardig is de beroepsindeeling van de Nederlanders in Nederlandsch-Indië. Ongeveer een vierde van hen is in overheidsdienst werkzaam, het onderwijs, de P. T. T. en de Staatsspoorwegen hieronder niet begrepen.
Gedurende de depressie is het aantal door Nederlanders bekleede functies belangrijk teruggeloopen.
In de suiker was de achteruitgang in de Europeesche personeelsbezetting ongeveer 75%, in de rubber 50%, bij den gouvernementsdienst 20 à 25%. Zelfs bij een bedrijf als de „Koninklijke" was een sterke achteruitgang waar te nemen, namelijk tot ongeveer de helft.
De economische opleving van de laatste paar jaar bracht vanzelfsprekend wederom uitbreiding van het aantal werkzame Europeanen, al blijven de cijfers uiteraard nog belangrijk beneden die van 1930 en voorgaande jaren.
Bij beschouwing van de toekomstmogelijkheden voor Europeanen in Nederlandsch-Indië dient op verschillende omstandigheden gewezen te worden. In de eerste plaats is er het verschijnsel van de „Indianisatie", het geleidelijk vervangen van Europeesch personeel door inheemschen. De economische factor dwingt tot het aanstellen van de goedkoopere inheemsche werk-

krachten, ook waar het particuliere bedrijf om andere redenen aan Europeesche geëmployeerden de voorkeur zou geven.
Rekening houdend met een matige uitbreidingsbehoefte zou Nederlandsch-Indië jaarlijks 3 à 4.000 Europeesche werkkrachten kunnen opnemen. De Europeesche samenleving in Nederlandsch-Indië levert jaarlijks zelf reeds ongeveer 2.000 jongelieden af, zoodat voor import uit Nederland nog plaats is.
(Het Vaderland) **(Vor. ber. Econ. Toestand 3155 A.)**

A. NEDERLAND. — Dienstplichtigen. - Minister van Defensie doet beroep op de werkgevers. —
De regeeringspersdienst meldt:
Sommige dienstplichtigen, die langer in werkelijken dienst moeten blijven dan waarop zij hadden gerekend, hadden uitzicht, dat zij bij vertrek met groot verlof in hun burgerbetrekking zouden kunnen terugkeeren of spoedig werkgelegenheid zouden vinden.
De langere afwezigheid maakt het echter onzeker, of elke werkgever in staat zal zijn om tot het einde van den oefeningstijd de voor den dienstplichtige bestemde plaats voor hem open te houden.
De minister van Defensie meent een beroep te mogen doen op de goede gezindheid en vooral op den nationalen zin van de werkgevers om, voor zoover het in hun vermogen ligt, in hun bedrijf die maatregelen te willen treffen, die er toe kunnen leiden, dat de dienstplichtige landgenooten, als zij eenige maanden later uit den dienst komen, zoo weinig mogelijk nadeelen ondervinden van de verplichtingen, welke zij in het algemeen belang hebben te volbrengen.
(Regeeringspersdienst) **(V. b. Dienstplicht 3179 C.)**

B. LIECHTENSTEIN. — Agitatie in zake Oostenrijk's annexatie. —
De 12.000 inwoners van het vorstendom Liechtenstein (ten Zuiden van het Bodenmeer, aan de N.-Oost-grens van Zwitserland) op de grens van Oostenrijk zijn verontrust naar aanleiding van de annexatie van Oostenrijk. Het eenige dagblad „Vaterland" dat in de hoofdstad, Vaduz, verschijnt is voor de aansluiting met Duitschland, terwijl de regeerende burgerpartij tegen de aansluiting is.
(Telex-A.N.P.) **(Vor. ber. Anschluss 3173 A.)**

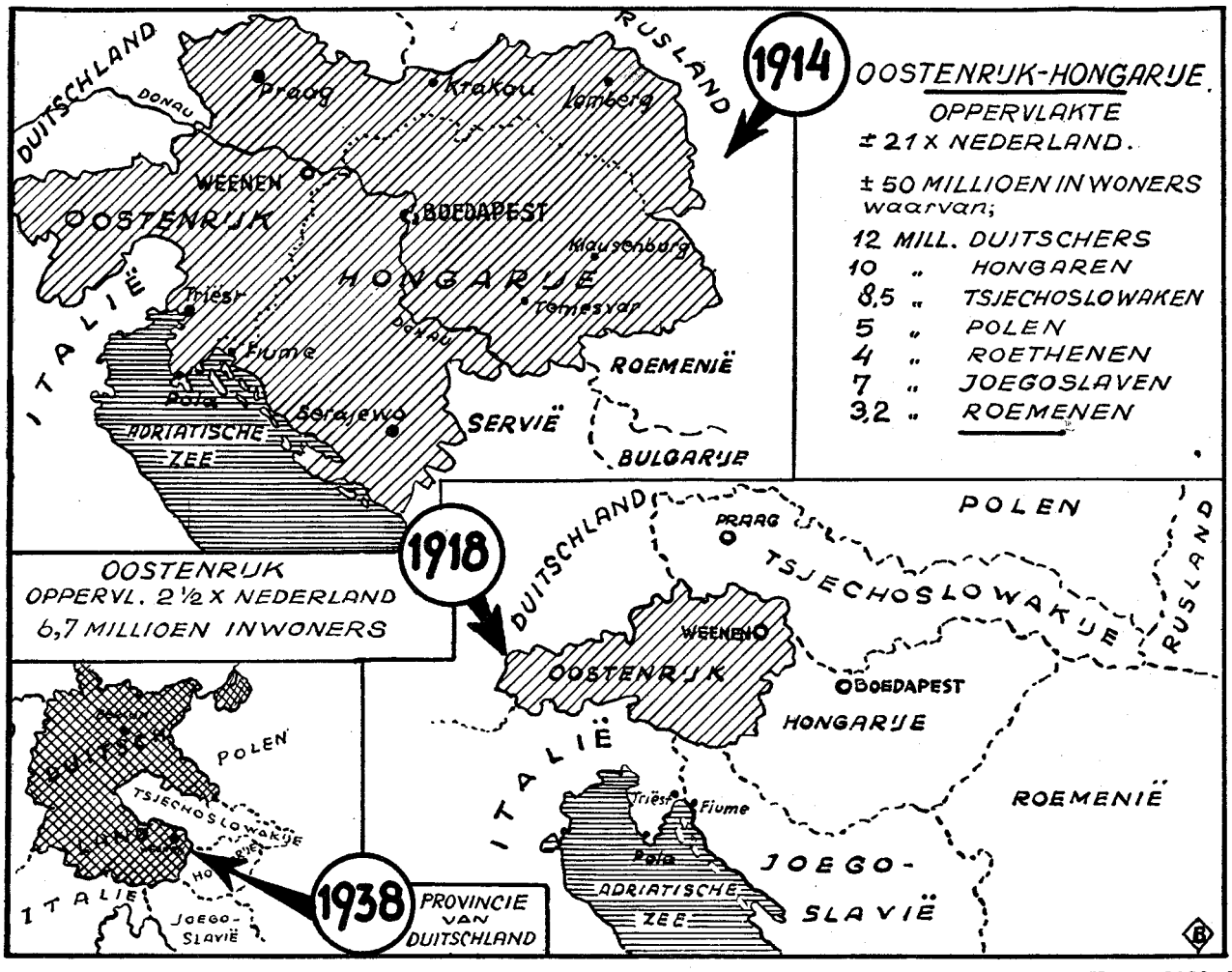
C. OLYMPISCHE SPELEN IN 1940. — Periode 21 September—6 October 1940 definitief vastgesteld. —
Het internationaal Olympisch Comité heeft op 16 Maart '38 in zijn vergadering te Caïro definitief besloten, de Spelen van de twaalfde Olympiade in Japan te doen houden. In verband met de bijzondere klimatologische omstandigheden in Japan zullen de spelen te Tokio worden gehouden in de periode van 21 September tot 6 October 1940. (Telex-A. N. P.)
(Vorig bericht 2401 D.)

D. NEDERLAND. — Nieuw handelsverdrag met Duitschland. - Enkele afwijkingen van de bestaande regeling. - Betalingscontingenten voor tweede kwartaal gekort. —
De Regeeringspersdienst deelt het volgende mede: van 2 tot 19 Maart zijn te Keulen tusschen een Nederlandsche en een Duitsche commissie onderhandelingen gevoerd over de regeling van het goederenverkeer tusschen Nederland en Duitschland, zulks in verband met het afloopen van de bestaande overeenkomst op 31 Maart 1938.
Er is overeenstemming bereikt over een nieuw verdrag, hetwelk zal loopen tot 31 December 1938, met dien verstande, dat, wanneer dit verdrag niet vóór 30 November 1938 is opgezegd, het tot 31 Maart 1939 zal doorloopen.
De tekst van het nieuwe verdrag, hetwelk op 19 Maart te Keulen werd onderteekend, zal dezer dagen worden gepubliceerd.
Het verdrag wijkt op enkele punten af van de bestaande regeling. Deze afwijkingen hebben in het bijzonder betrekking op een wijziging in de administratie van de contingenten voor enkele belangrijke artikelen, zooals boter, kaas en eieren.
Te Keulen werden tevens besprekingen gevoerd over de vaststelling van de betalingscontingenten voor den uitvoer van Nederlandsche en Ned.-Indische goederen naar Duitschland in het tweede kwartaal van het jaar 1938.
In verband met het feit, dat de clearing-achterstand van het eerste kwartaal 1938 bleef toenemen, was het noodig een verdere korting van de betalingscontingenten toe te passen. Toch bleek het mogelijk deze korting nog binnen beperkte grenzen te houden, zoodat de betalingscontingenten van het tweede kwartaal 1938 over het algemeen niet onbelangrijk hooger liggen dan die in het overeenkomstige kwartaal van het jaar 1937. (Regeeringspersdienst)
(Vorig bericht Clearing- en Handelsverdrag 3067 A.)

E. NEDERLAND. — Vermogensbelasting 1936-'37. - Daling der vermogens in 7 jaar ƒ 4.6 milliard. —
In de eerste aflevering van het maandschrift van het Centraal Bureau voor de Statistiek worden de voornaamste cijfers betreffende de vermogensbelasting over het belastingjaar 1936-'37 gepubliceerd, welke in vergelijking worden gebracht met de overeenkomstige cijfers over enkele vroegere jaren.
Uit deze cijfers blijkt, dat zich hierbij groote schommelingen voordoen. Zoo werden over het belastingjaar 1920-'21 159.449 personen aangeslagen voor een gezamenlijk vermogen bedragende ƒ 13.589 millioen. Tot 1923-'24 volgde hierop een teruggang met ƒ 1.407 millioen en daarop tot 1929-'30 wederom een stijging met ƒ 3.483 millioen. Daarop is wederom een vermindering gevolgd van ƒ 4.191 millioen tot 1933-'34. Na een kleine stijging van ƒ 129 millioen tot 1934-'35 is hierop wederom een daling gevolgd van ƒ 532 millioen tot 1936-'37. Over laatstgenoemd jaar werden 174.284 personen aangeslagen voor een gezamenlijk vermogen van ƒ 11.071 millioen.
Opgemerkt zij, dat geen rekening kon worden gehouden met de in den loop der jaren gewijzigde waarde van het geld, dat de gegevens alleen betrekking hebben op de vermogens telkens van minstens ƒ 16.000 en dat het bedrag der vermogens telkens den stand van het vermogen aangeeft bij den aanvang van het belastingjaar.
Over 1936-'37 betreffen de gegevens dus den stand dezer vermogens op 1 Mei 1936.
Over het jaar 1936-'37 bezat 48% der aangeslagenen voor vermogens beneden ƒ 30.000 tezamen 16% van het totaal-vermogen en droeg 10% bij tot de totaal-opbrengst der vermogensbelasting in hoofdsom. Daarentegen bezat 0.36% der aangeslagenen voor vermogens van ƒ 1 millioen en hooger, 12% der gezamenlijke vermogens, en betaalde 13% in de totaal-opbrengst der belasting in hoofdsom. Het aantal millionnairs bedroeg over 1936-'37 625.
Het gemiddelde vermogen per aangeslagene blijkt na een daling van ƒ 85.000 over 1920-'21 tot ƒ 74.000 over 1924-'25, over de volgende jaren weer regelmatig te zijn gestegen tot ƒ 81.000 over 1928-'29 en 1929-'30, om daarna weer te dalen tot ƒ 64.000 over 1934-'35 en 1936-'37 en ƒ 63.000 over 1935-'36. Het gemiddelde over 1936-'37 blijft hierdoor nog 21.000 beneden het hoogste cijfer over de voorgaande jaren (1920-'21), doch is ƒ 1.000 hooger dan het laagste dezer cijfers (1935-'36).
(Centraal Bureau v. d. Statistiek)
(Vor. ber. Inkomsten en Vermogens 2004 A.; Vermogens 1715 D.)

F. HONGARIJE. — Commentaren in zake Oostenrijk's annexatie. —
De binnenlandsche politieke ontwikkeling in Tsjecho-Slowakije wordt door de openbare meening in Hongarije met belangstelling gadegeslagen. De Praagsche correspondent van de officieuze Pester Lloyd schrijft, dat Praag geen beslissingen kan nemen voor Londen en Parijs het eens geworden zijn over den bijstand in geval van agressie. De „Uj Magyarsag" schrijft, dat de houding van Duitschland in de kwestie der Sudeten-Duitschers de oplossing der Hongaarsche eischen zal vergemakkelijken.
„De regeering", zoo schrijft het blad, „moet de openbare meening der belanghebbende mogendheden richten op de Hongaarsch-Tsjecho-Slowaaksche problemen. De Hongaarsche eischen moeten worden verbonden met de Duitsche. Tsjecho-Slowakije kan er toe gebracht worden zonder revolutie de Sudeten-Duitschers tevreden te stellen en zonder militaire agressie van Duitschen kant. Zestig tot zeventig procent van den buitenlandschen handel van Tsjecho-Slowakije gaat naar Polen, Duitschland en Hongarije. Tsjecho-Slowakije is dus economisch afhankelijk van zijn drie buren en zal slechts moeilijk weerstand kunnen bieden aan een gelijktijdigen boycot, door deze drie mogendheden georganiseerd.
(Vorig bericht Anschluss 3173 A.)

A. **OOSTENRIJK-HONGARIJE. — 1914—1938. —**

(Overname zonder bronvermelding verboden)

(Vorig bericht Kaart 3183 A.)

B. **NEDERLAND. — Verbond van Protestantsch-Christelijke Werkgevers. - 20-jarig bestaan. —**
In kasteel „Oud-Wassenaar" heeft 8 Maart '38 het verbond van Protestantsch-Christelijke Werkgevers zijn twintigjarig bestaan herdacht. Deze vergadering stond onder voorzitterschap van den voorzitter van het verbond, den heer A. Borst Pzn., die de aanwezige autoriteiten verwelkomde. Ter vergadering waren o.m. aanwezig: de minister-president dr. H. Colijn, de minister van Staat jhr. mr. D. J. de Geer, de ministers Slotemaker de Bruïne, de Wilde, Steenberghe en Romme, voorts mr. dr. van Rhijn, secretaris-generaal van het departement van Economische en Sociale Zaken, vertegenwoordigers van bevriende organisaties e.a.
De voorzitter van het verbond, de heer A. Borst Pzn., hield een openingsrede. (Nieuwe Rotterd. Crt.)
(Vorig bericht Chr. Werkgeversvereeniging 2446 G.)

C. **FRANKRIJK. — Defensie. - Negen milliard francs voor de nationale verdediging. - Generaal Nollet president der Autonome Kas. —**
De regeering-Blum heeft op 22 Maart '38 in de Kamer twee wetsontwerpen ingediend, waarbij zij negen milliard francs contant geld voor de nationale verdediging vraagt. Vijf milliard vraagt zij aan de Bank van Frankrijk om de schatkist van middelen te voorzien. Verder wil zij vier milliard uit het Egalisatiefonds (wisselsteunfonds) voor de Autonome Kas voor de Nationale Defensie bestemmen. De beide wetsontwerpen werden door de Kamer met 343 tegen 243 stemmen aanvaard.
Generaal Nollet, groot-kanselier van het legioen van eer, heeft zich bereid verklaard als president van den raad van beheer der Autonome Kas voor de nationale verdediging op te treden. Vice-presidenten zullen zijn de chefs der generale staven van land-, lucht- en zeemacht resp. generaal Gamelin, generaal Vuillemin en vice-admiraal Dalan. (Le Temps)
(Vorig bericht Defensie 3168 A.)

D. **NOORWEGEN. — Defensie-leening. —**
De Noorsche regeering heeft, als gevolg van de onderhandelingen tusschen de partijen, een wetsontwerp ingediend bij het parlement om machtiging te verkrijgen, ten behoeve van de landsverdediging, een leening uit te schrijven tot een maximum van 52 millioen kronen. (Aftenposten)
(Vorig bericht Defensie 2840 B.)

26 MAART 1938

E. **ZWEDEN. — Bewapening. —**
In den Zweedschen Rijksdag heeft de minister van Defensie, Hansson, medegedeeld, dat Zweden zijn bewapening onverwijld zal uitbreiden. Deze maatregel is, naar de minister verklaarde, een gevolg van de beroering op internationaal gebied.
(Svenska Dagbladet)
(Vorig bericht Leger, Vloot en Luchtmacht 2957 A.)

A. BELGIE. — Onrust in Eupen. —
Volgens te Brussel ontvangen berichten hebben zich te Eupen politieke incidenten voorgedaan. Leden van een zweefvliegclub hebben in de straten der stad betoogd ten gunste van den „Anschluss".
Even zou een aantal andere jongelui door de stad zijn getrokken en Duitsche nationaal-socialistische liederen gezongen hebben.
Volgens de hier ontvangen berichten heeft de politie terstond de betoogers uiteengedreven en vier vreemdelingen gearresteerd, wier identiteit nog niet bekend is.
Den geheelen nacht hebben patrouilles gendarmes de stad doorkruist.
(Vor. ber. Eupen 1717 A.; Anschluss 3173 A.)

B. BELGIE. — Erkenning „de facto" van Abessynië.
Naar „Het Laatste Nieuws", het blad van Minister Hoste, meldt, heeft de Italiaansche regeering haar instemming betuigd met de benoeming van Graaf de Kerchove de Denterghem tot Belgisch ambassadeur te Rome.
De nieuwe ambassadeur zal nog voor het einde van de loopende maand zijn geloofsbrieven aan den Koning van Italië, Keizer van Abessynië, overhandigen.
(Het Laatste Nieuws)
(Vor. ber. Erkenning Imperium 3180 D.)

C. NEDERLAND. — Dr. J. Brouwer over den oorlog in Spanje. —
Voor de studie-vereeniging van officieren der vrijwillige burgerwacht Amsterdam heeft dr. J. Brouwer op 16 Maart '38 een rede gehouden over het onderwerp: „De inzet en het verloop van den Spaanschen burgeroorlog".
In den aanvang van zijn voordracht wees dr. Brouwer er met nadruk op, dat hij in dezen Spaanschen burgeroorlog naar zakelijke, onpartijdige en wetenschappelijke berichtgeving en beoordeeling heeft gestreefd en dat hij daartoe drie langdurige studiereizen door geheel Spanje heeft gemaakt. Als Hispanist meende spr., dat hij zich aan deze taak niet heeft mogen onttrekken. Dr. Brouwer zeide, dat hij politiek niet wil worden ingedeeld bij een of andere partij. Als overtuigd Christen is hij anti-marxist en anti-fascist. Komende tot het eigenlijke onderwerp merkte de spreker op, dat de Spaansche burgeroorlog tot nu toe aan beide kanten in drie phasen is te verdeelen.
De opstand van generaal Franco en zijn volgelingen — zoo zeide dr. Brouwer — was in eerste instantie een poging tot herstel van de oude regeeringsvormen, gebaseerd op het leger, de geestelijkheid en het grootgrondbezit. Tot dezen opstand werd er een coalitie gevormd voor rechtsche partijen.
Deze eerste phase, de eigenlijke Spaansche „pronunciamiento", zoo zeide dr. Brouwer, is een mislukking geworden en wel vanwege de politiek-geografische situatie van Spanje en de onbekwaamheid der leiders. Waar de opstand is gelukt, heeft hij zich gekenmerkt door bloedige vervolgingen en volstrekte rechtloosheid en gewetensdwang.
In tweede instantie begon de Spaansche opstand een onderafdeeling te worden van een internationale fascistische beweging. De reactie hiertegen van de zijde der clericaal-herditionalistische partij, werd verijdeld door den plotselingen dood van haar leider, generaal Mola.
In de derde phase — zoo betoogde de spreker verder — is het „nationalistische" Spanje een provincie van buitenlandsche machten geworden. Franco is slechts een figuur, die door anderen geschoven wordt. Het „nationalistische" Spanje van heden is een caricatuur van het ideaal, waarnaar de opstandelingen — zooals ze zeiden — wilden streven.
De drie phasen aan regeeringszijde — aldus ging dr. Brouwer voort — zijn in de eerste plaats de phase van de algeheele verwarring: rechtloosheid, paniek en bloedige excessen door een wild geworden gepeupel, gemis aan machtsorganen, algemeene verdeeldheid en een poging tot sociale revolutie. Spr. betoogde, dat de strijd achter de fronten grooter was dan aan de fronten. De regeering was machteloos, hulp van buiten bleef uit. Rusland beloofde te helpen, echter tegen zware eischen. De communisten wonnen in den partijstrijd door de Russische wapen-chantage. In deze tweede — of communistische — phase heerschte er een terreur in Russischen geest. De revolutionnaire partijen werden met alle middelen klein gemaakt. Een leger en een regeering kwamen door Russische communistische terreur tot stand. Daarmede eindigde de tweede phase, want door het leger en de openbare machtsorganen wist de regeering zich van den druk der communisten te bevrijden. De invloed van de linksche democraten, gematigde socialisten: liberalen, katholieken en republikeinen neemt weer toe. De eigen wapenindustrie heeft er voor gezorgd, dat men minder afhankelijk is van Rusland.
De derde phase — zoo betoogde dr. Brouwer — loopt uit naar een gematigde volksfrontregeering.
De tragiek van Spanje — aldus besloot de spreker zijn aandachtig beluisterde voordracht — is de volgende: een groot aantal van hen, die het nieuwe Spanje van de laatste 25 jaren in het leven hebben geroepen — Spanje, dat naar vrije ontplooiing streefde — hebben het land in de kritieke oogenblikken niet weten te verdedigen en hebben het geen prestige willen geven door hun naam.
Door hun tactiek van non-interventie door vrees, is de republiek op een bepaald moment in de goot terechtgekomen. Spreker betreurde deze vlucht van vele leidende figuren, zooals Jose Ortega en Yasset, die zich aan „de taak van dezen tijd" hebben onttrokken. (Alg. Handelsblad)
(Vor. ber. Dr. J. Brouwer 2655 A.; Spaansche Burgeroorlog 3186 D.)

D. DUITSCHLAND. — Dr. Hjalmar Schacht blijft president van de Rijksbank. —
Het D.N.B. meldt: „Daar de ambtsperiode van den president van het rijksbankdirectorium, rijksminister dr. Hjalmar Schacht, op 16 Maart 1938 ten einde liep, heeft de Führer en rijkskanselier overeenkomstig art. 6 van de rijksbankwet dr. Schacht opnieuw voor een tijdperk van vier jaar tot president van het rijksbank-directorium benoemd." (D.N.B.)
(V. b. Dr. Hj. Schacht 3031 D.; Rijksbank 2734 C.)

E. NEDERL. OOST-INDIE. — Landsmiddelen in 1937.
De opbrengst der landsmiddelen beliep over het geheele jaar 1937 *f* 513.3 millioen, of *f* 112.2 millioen meer dan over 1936. (Aneta) **(Vorig bericht 2890 G.)**

F. TSJECHO-SLOWAKIJE. — Fusie van den „Bond van Agrariërs" met de Sudeten-Duitschers. - Duitsche bedrijfsliedenpartij. —
De Duitsche „Bond van Agrariërs", welks voorzitter, Spina, heden uit de Tsjechische regeering getreden is, heeft bekend gemaakt, dat hij zich aansluit bij de partij der Sudeten-Duitschers.
Hierdoor treden de vijf afgevaardigden van den Bond automatisch toe tot de fractie der Sudeten-Duitschers, die reeds 44 zetels hadden, zoodat zij in het geheel met 49 zetels de sterkste fractie van het parlement vormen.
De gevolmachtigde der Duitsche bedrijfsliedenpartij, Alois Stenzl, verklaarde 22 Maart '38 die partij eveneens voor ontbonden.
Hij spoorde de leden zijner partij aan, zich aan te sluiten bij de Sudeten-Duitsche partij, onder leiding van Konrad Henlein. (Prager Presse)
(Vor. ber. Sudeten-Duitschers 3191 B.)

G. NEDERLAND. — Nederl. Bond van Werkgevers en minister Romme's politiek. —
In een buitengewone algemeene ledenvergadering te Utrecht heeft het Nederlandsch Verbond van Werkgevers de sociale politiek van minister Romme behandeld.
De algemeene voorzitter, de heer H. P. Gelderman CMzn., hield voor deze bijeenkomst een inleiding waarin hij er in de eerste plaats op wees, dat na de devaluatie de loonen en kosten in de meeste bedrijven zijn verhoogd, zonder dat de regeering de op de bedrijven drukkende lasten heeft verlaagd. Desniettegenstaande gaat minister Romme voort met het indienen van een aantal voorontwerpen en met het dringen van de bedrijven in een bedrijfsgewijze ordening, die de kracht van den individueelen ondernemer ondermijnt.
Van de voorgenomen sociale lasten is nog moeilijk een berekening te maken, zei spreker. Verplichte werkloozenverzekering en kinderbijslag zullen ongeveer 45 à 54 millioen gulden kosten. Wel zal de helft van de kosten van de werkloozenverzekering op het arbeidsloon mogen worden verhaald, doch ook dit loon moet tenslotte door het bedrijfsleven worden opgebracht. Van christelijke zijde heeft men zelfs berekend, dat de verzekering alléén reeds 70 millioen gulden zou kosten — het gaat in ieder geval om ontstellende bedragen. De minister dient duidelijke taal te spreken over het totaal der lasten, die hij aan het bedrijfsleven wenscht op te leggen. Het wordt hoog tijd, dat men zich omtrent de kosten van de sociale politiek van dit kabinet rekenschap gaat geven. (Het Volk) **(Vorig bericht 1473 B.)**

A. BELGIE. — Betrekkingen met Nederland. - Kamerdebatten. —
Tijdens de debatten over de buitenlandsche politiek in de Kamer heeft de afgevaardigde Joris op 22 Maart '38 de betrekkingen tusschen Nederland en België besproken. Hij bracht recente verklaringen van minister Patijn in herinnering en verwonderde zich over den ommekeer in de politiek van Nederland. De belangen van de Antwerpsche haven in het probleem der Rijnscheepvaart behandelend, zeide spr., dat het hem verheugen zou, wanneer een algemeene oplossing tot stand zou kunnen worden gebracht voor de verschillende kwesties, die de beide landen interesseeren.
De volgende spreker, Carton de Wiart, achtte de atmosfeer gunstig voor een vriendschappelijke hervatting van de Nederlandsch-Belgische besprekingen. Op economisch gebied vult de handel van elk der beide landen den handel van het andere aan. De nagestreefde toenadering zou den beiden landen de gelegenheid geven een, zooal niet gemeenschappelijke, dan toch evenwijdige actie te voeren in den zin van den algemeenen vrede. (Handelsblad v. Antwerpen)
(Vorig bericht België-Nederland 2679 D.)

B. NEDERLAND. — Spoorwegen. - Prof. dr. ir. J. Goudriaan tot directeur benoemd. —
In de op 22 Maart '38 te Utrecht gehouden buitengewone algemeene vergadering van aandeelhouders der N.V. Nederlandsche Spoorwegen, is in de plaats van den heer ir. E. C. W. van Dijk met ingang van 1 Juni 1938 tot directeur benoemd de heer prof. dr. ir. J. Goudriaan, thans onderdirecteur N.V. Philips' Gloeilampenfabrieken te Eindhoven.
(Alg. Handelsblad) **(Vorig bericht 3017 E.)**

C. EGYPTE. — Hemden-organisaties verboden. —
Koning Faroek van Egypte heeft een decreet onderteekend, waarbij alle vereenigingen met een militair karakter verboden worden. Dit besluit beteekent, dat de organisaties der groenhemden en blauwhemden thans onwettig zijn, en dat haar uniformen, insignes en wapens verbeurd verklaard zullen worden.
(Akcham) **(Vor. ber. Blauwhemden 3075 G.)**

D. ENGELAND. — Premier Neville Chamberlain's rede in zake de buitenlandsche politiek. - Geen uitbreiding van de Britsche verplichtingen. - Bestaande bijstandsverplichtingen gehandhaafd. —
Minister-president Neville Chamberlain heeft op 24 Maart '38 in het Lagerhuis de met veel spanning verbeide rede over Engeland's buitenlandsche politiek gehouden. De belangrijkste punten uit de rede zijn als volgt samen te vatten:

1. **Tsjecho-Slowakije.** — De recente gebeurtenissen in Oostenrijk hebben een nieuwen toestand geschapen en het internationale vertrouwen ten zeerste geschokt.
Een oplossing van het Tsjechische minderhedenvraagstuk zou er veel toe bijdragen dit vertrouwen te herstellen. De Engelsche regeering heeft overwogen of het tengevolge van den nieuw geschapen toestand zijn verplichtingen moet uitbreiden door Tsjecho-Slowakije van te voren tegen elken vorm van agressie te garandeeren of door een verklaring af te leggen, dat Engeland onder alle omstandigheden en in elk conflict over Tsjecho-Slowakije automatisch achter Frankrijk zou staan. De regeering heeft besloten noch het een noch het ander te doen, omdat zij zoodoende niet meer vrij zou zijn van geval tot geval te beslissen of de omstandigheden Engelands deelneming aan het conflict wettigen. De beslissing over oorlog of vrede zou daardoor automatisch in andere dan in Engelsche handen komen te liggen.

2. **Bijstandsverplichtingen.** — Het feit, dat Engeland weigert zijn militaire bijstandsverplichtingen uit te breiden beteekent echter geenszins, dat het alleen zal vechten in die gevallen, (een onuitgelokten aanval op Frankrijk, België, Portugal of Irak) waarin het zich uitdrukkelijk heeft verbonden te vechten. Engeland heeft ook zijn verplichtingen onder het Volkenbondshandvest. Hoewel die verplichtingen niet tot automatischen militairen bijstand aan elk slachtoffer van een onuitgelokten aanval dwingen, zijn er gevallen denkbaar, waarin Engeland zich genoodzaakt zou voelen het slachtoffer te hulp te komen. Tsjecho-Slowakije zou bijvoorbeeld zeer wel een dergelijk geval kunnen worden. Als ergens een oorlog uit zou breken, is het allerminst uitgesloten, dat ook landen, die geen uitdrukkelijke verplichtingen op zich hebben genomen, desondanks vrijwel onmiddellijk gedwongen zouden zijn zich in het conflict te mengen. Dit geldt vooral waar twee landen zoo nauw verbonden zijn als Engeland en Frankrijk.

3. **Russisch voorstel.** — De Engelsche regeering acht het Russische voorstel voor een conferentie om gezamenlijke maatregelen tegen verdere agressie te beramen, onder de huidige omstandigheden niet aanvaardbaar. Een dergelijke conferentie, waaraan uiteraard slechts een beperkt aantal Europeesche mogendheden zouden deelnemen, zou de vorming van twee vijandige statengroepen slechts bespoedigen.

4. **Niet-inmenging in Spanje.** — De regeering blijft van meening, dat de niet-inmengingspolitiek de beste garantie is om een uitbreiding van den Spaanschen burgeroorlog te voorkomen.

5. **Italië.** — Aanzienlijke vooruitgang is reeds bereikt met de Engelsch-Italiaansche besprekingen en de vooruitzichten op een accoord zijn bemoedigend. Vóór de besprekingen begonnen heeft de Engelsche regeering de Italiaansche regeering medegedeeld, dat een strikte vervulling van de verplichtingen, die Italië op zich nam toen het de Britsche formule voor de terugtrekking van de vrijwilligers aanvaardde, een eerste voorwaarde is voor het tot stand komen van een accoord. De Engelsche regeering constateert, dat Italië deze verplichtingen sinds den aanvang van de besprekingen stipt is nagekomen. Een eenzijdige terugtrekking van de Italiaansche vrijwilligers heeft zij nooit geëischt en eischt zij ook nu niet. De Engelsche regeering stelt vol vertrouwen in de hernieuwde verzekeringen van de Italiaansche regeering, dat zij geen territoriale ambities in Spanje of in de Balearische eilanden heeft.

6. **Volkenbond.** — De Volkenbond is op het oogenblik geen doeltreffend instrument voor de handhaving van de nationale veiligheid en den internationalen vrede. De verminderde doeltreffendheid van den Volkenbond beteekent echter geenszins, dat de regeering nooit handelend onder het Handvest zal optreden. De Engelsche regeering blijft trouw aan de Volkenbondsprincipes en blijft streven naar een herleving van den Bond, die hem weer krachtig genoeg zal maken om zijn oorspronkelijke functies te vervullen.

7. **Bewapening.** — De mate waarin Engeland zich met succes van zijn gedefinieerde en ongedefinieerde verplichtingen kan kwijten, is strikt afhankelijk van zijn militaire kracht. Het is derhalve noodzakelijk, de herbewapening nog verder te versnellen en hoogger op te voeren, in het bijzonder in de lucht. De hiervoor noodige maatregelen zullen ten snelste worden uitgevoerd. (Times)
(Vor. ber. Neville Chamberlain, Anschluss 3178 B.; Sudeten-Duitschers 3169 E.; Sovjet-Rusland 3186 A.; Spanje, niet-inmeng. 3054 C.; Engeland-Italië 2604 B.; Volkenbond 987 B.; Eng. Leger, Vloot en Luchtmacht 3161 G.)

E. TSJECHO-SLOWAKIJE. — Christen-sociale partij in de oppositie. —
De fracties van de Tsjechische Kamer en Senaat van de Duitsche Christen-sociale partij, welke tot nu toe de regeering heeft gesteund, zijn op 23 Maart '38 bijeengekomen en hebben besloten het centraal bureau van de partij te doen vergaderen tot het aan-

nemen van de volgende punten: 1e. Zajisjek, de minister zonder portefeuille, die de partij in de regeering vertegenwoordigde, zal aftreden. 2e. De Christen-Sociale partij zal overgaan naar de oppositie en een onafhankelijke groep vormen. Zij zal zich voorloopig niet aansluiten bij de partij van Henlein. De Christen-Sociale partij beschikt over 55 van de 300 zetels in het parlement. (Prager Presse)

(Vor. ber. Sudeten-Duitschers 3195 F.)

27 MAART 1938

A. GROOT-DUITSCHLAND. — Annexatie van Oostenrijk. —

Vaderlandsche Front. —

Het Vaderlandsche Front werd op 13 Maart '38 ontbonden.

De Schelling en Mark. —

De Rijksbank heeft den koers van de Schelling ten opzichte van de Rijksmark definitief vastgesteld: 150 Schelling = 100 Rijksmark, ingaande op 28 Maart '38.

Nieuwe deviezenbepalingen. —

Volgens een nieuwe deviezenverordening is het in het algemeen verboden te beschikken over waarden ten behoeve van buitenlanders of ze naar het buitenland uit te voeren.
Alle vorderingen, alle betaalmiddelen, al het platina en goud moeten worden aangemeld.
De straffen op overtredingen der bepalingen zijn verzwaard.
Blijkens een andere nieuwe verordening wordt de Oostenrijksche grens gesloten voor alle ongeoorloofde deviezenverkeer, doch het betalingsverkeer in het buitenland blijft geheel vrij.

Neurenberger wetten. —

De Neurenberger wetten voor de Joden zullen na de volksstemming, dus na 10 April '38, in het voormalige Oostenrijk worden toegepast.

Monarchistische leiders in de gevangenis. —

Vrijwel de geheele leiding van de monarchistische beweging in Oostenrijk zit thans in de gevangenis. Het zijn:
Baron Karl Werkmann, oud 60 jaar. Hij was indertijd secretaris van keizer Karl.
Baron Hans Zeisner-Spitzenberg, oud 53 jaar, een der monarchistische leiders binnen het kader van het Vaderlandsche Front.
Generaal Othmar Banesch, oud 77 jaar, een der vooraanstaande figuren uit het voormalige keizerlijke leger.
Graaf Thun, die landgoederen in Tsjecho-Slowakije heeft.
Baron Reischlin-Meldegg, oud-kolonel. Zijn broeder is adjudant van aartshertog Eugenius.
Kolonel Gustav Wolff, oud 60 jaar, die het eerst na de revolutie de monarchistische beweging organiseerde.
De twee zoons van aartshertog Franz Ferdinand, n.l. de hertogen Maximiliaan en Ernst von Hohenberg, resp. 36 en 35 jaar oud.
Prins Karel Emil Fürsterberg, 71 jaar oud, vroeger keizerlijk ambassadeur te Madrid.

Rede van Dr. Schacht te Weenen. —

Dr. Schacht is naar Weenen gekomen, om tegenwoordig te zijn bij het afleggen van den eed door de employé's van de Reichsbank. In een toespraak heeft hij o.a. gezegd: „Wij beleven op het oogenblik een van de grootste oogenblikken van de Duitsche geschiedenis, de weg van de „Nibelungen", van Duitschland naar het Oosten, is opnieuw open en wij zullen niet toestaan, dat deze weg in de toekomst versperd zal worden.
Dr. Schacht kondigde verder aan, dat binnenkort Oostenrijk geheel zal worden ingelijfd in het Duitsche betalingssysteem. Maatregelen zijn genomen om kapitaalvlucht te voorkomen, zoodat binnenkort de beperking op het opnemen van gelden zal kunnen worden opgeheven.

Weduwe van Dollfuss. —

De weduwe van Dollfuss is met haar beide kinderen onverwacht te Brunnen aan het meer van Luzern aangekomen.

Pers gelijkgeschakeld. —

Het weekblad „Deutsche Presse", het officieele orgaan van het „Reichsverband der Deutschen Presse", waarbij thans ook de pers in Oostenrijk is ingelijfd, deelt samenvattend mede, welke wijzigingen tot nu toe in Weenen en elders reeds zijn tot stand gekomen.
Alle Joodsche redacteuren zijn ontslagen. De Oostenrijksche pers publiceert dezelfde artikelen als de Duitsche pers. De meeste bladen hebben aan den kop het hakenkruis.

Rehabilitatie van Planetta, Dollfuss' moordenaar. —

Onder de foto's op de fotopagina van de „Völk. Beobachter" van 19 Maart bevindt zich ook een afbeelding van het graf van Planetta, die op 31 Juli 1934 ter dood werd gebracht wegens moord op bondskanselier Dollfuss.
Rondom het graf, dat geheel bedekt is met bloemen, staat een groep menschen, die den Hitler-groet brengen. Ook uit het opschrift onder deze foto blijkt, dat Planetta's proces zal worden herzien, gelijk „Die Zeit" eenige dagen geleden mededeelde.
Het opschrift luidt:
„Aan het graf van Otto Planetta hoopen zich de kransen op, die ter eere van den tot nu toe verfoeiden Duitsch-Oostenrijkschen strijder voor vrijheid werden neergelegd. Het proces tegen Planetta, die in verband met den nationaal-socialistischen juli-opstand in 1934 ter dood veroordeeld en op 31 Juli 1934 aan de galg werd opgehangen, zal op plechtige wijze nogmaals worden gevoerd en Otto Planetta zal worden gerehabiliteerd. Het lijk wordt opgegraven en in een eeregraf bijgezet. Otto Planetta stierf als een held. Onder de galg riep hij met luide stem: „Leve Duitschland, leve Hitler".

Vierjaren-plan. —

Bij verordening van minister Göring is de Duitsche minister van Economische Zaken, Funk, belast met het treffen van de noodige maatregelen tot uitvoering van het vierjarenplan in Oostenrijk. Op grond van deze machtiging heeft minister Funk een deviezenbureau in Weenen geopend. Een tweede verordening vormt den rechtsgrondslag voor de aanpassing van het goederenverkeer in Oostenrijk aan dat in het Duitsche rijksgebied.

Volksstemmingen zijn gescheiden. —

Om misverstand te voorkomen wordt er van bevoegde zijde op gewezen, dat de volksstemmingen in het oude Rijksgebied en in het land Oostenrijk, hoewel ze op denzelfden dag gehouden worden en er dezelfde vraag aan ten grondslag ligt, geheel afzonderlijk behandeld worden. Er kan dus geen sprake van zijn, dat de volksstemming in Oostenrijk een onjuist beeld zou geven door deelneming van stemgerechtigden uit het oude rijksgebied.

Dr. Seyss-Inquart. - Levensbeschrijving. —

Dr. Seyss-Inquart, de dezer dagen benoemde Rijksstadhouder van Oostenrijk, is 46 jaar oud, en werd geboren in het Sudeten-Duitsche stadje Stannern. Enkele maanden geleden konden de inwoners van Stannern den grooten slanken man in zijn aardig Sudeten-Duitsch huisje zien werken. Door een oorlogsverwonding eenigszins verminkt aan den voet, werkte hij graag in zijn tuin, en zocht daar ontspanning voor zijn juridische besognes in de bureaux van groote industrieele firma's uit Weenen. Bij de keizerlijke jagers had hij onder den wereldoorlog Oostenrijk verdedigd aan het Isonzo-front, en de toenmalige student in de rechten ontving voor zijn dapperheid vier oorlogsvermeldingen. Na afloop van den oorlog gaf hij zich geheel aan de Groot-Duitsche beweging. Hij nam deel aan de stichting van den Duitsch-Oostenrijkschen volksbond, waartoe indertijd alle Oostenrijksche politici behoorden. Toen Bondskanselier Schober en de toenmalige Duitsche minister van Buitenlandsche Zaken Curtius de Duitsch-Oostenrijksche tol-unie afkondigden, werd Seyss-Inquart algemeen als een van de initiatiefnemers beschouwd.

Dr. Von Schuschnigg en ex-president Miklas. —

Omtrent de toekomstige verblijfplaats van de twee gewezen leiders van Oostenrijk, ex-president Miklas en ex-kanselier Schuschnigg, is nog steeds geen besluit genomen. Terwijl Miklas een zekere bewegingsvrijheid heeft is Schuschnigg niet meer in het openbaar gezien. Het schijnt, dat de autoriteiten niet goed weten, wat er met Schuschnigg moet gebeuren. Eerst heeft het in de bedoeling gelegen hem naar het buitenland te zenden, doch men meent, dat hij zich daartegen heeft verzet en geweigerd heeft te beloven, zich van elke politieke activiteit te onthouden.

Wilhelm Keppler, rijkscommissaris. —

Wilhelm Keppler is tot rijkscommissaris van het voormalige Oostenrijk benoemd.

Nederland en de inlijving van Oostenrijk. —

De vraag blijkt hier en daar te zijn gerezen of de verschillende landen zich thans gesteld zien voor de overweging, of de inlijving van Oostenrijk bij het Duitsche rijk erkend behoort te worden, gelijk ten aanzien van Abessynië het geval is.
Naar wij bij informatie te bevoegder plaatse vernamen, neemt de Nederlandsche regeering het standpunt in, dat zij hier niet voor een dilemma is geplaatst. Het feit van de inlijving van Oostenrijk bij het Duitsche rijk is haar ter kennis gebracht door den thans afgetreden Oostenrijkschen gezant, die aan minister Patijn heeft medegedeeld, dat hij zijn taak als zoodanig heeft neergelegd en dat de belangen van Oostenrijk voortaan behartigd worden door den Duitschen gezant. Van dit feit heeft op zijn beurt ook de Duitsche gezant aan de Nederlandsche regeering kennis gegeven. En dit feit — het ophouden van Oostenrijk als zelfstandigen staat — is aanvaard. Hierbij golden uit den aard van de ontwikkeling der dingen, geheel andere overwegingen dan ten aanzien van Abessynië. (Telex-A. N. P.)

(Vor. ber. Anschluss 3183 A.)

B. FRANKRIJK. — Defensie. - Oppositie van den Senaat. - Nieuw ontwerp. - Vijf milliard francs aanvaard. —

Minister-president Blum heeft op 25 Maart '38 de financieele commissie van de Kamer voorgesteld den tekst van het financieele ontwerp, zooals deze door den senaat is goedgekeurd en waarbij toestemming wordt verleend tot verhooging van het maximum der voorschotten van de Banque de France aan de schatkist met frs. 5.000.000.000, aan te nemen.
Met vijftien tegen zes stemmen heeft de commissie haar goedkeuring hieraan gehecht.
Eveneens werd goedgekeurd het ontwerp inzake de besteding van de opbrengst uit de liquidatie van het wisselkoers-egalisatiefonds en van het saldo van het steunfonds voor de staatsleeningen aan de definitieve aflossing van de bankvoorschotten aan de schatkist.
De Kamer heeft daarna met 338 tegen 235 stemmen

het ontwerp inzake de verhooging van het maximum der voorschotten aan de schatkist aangenomen, waarna dit ontwerp definitief door het parlement aanvaard is. (Le Temps) **(Vorig bericht 3194 C.)**

A. LITAUEN. — Kabinet Tubelis afgetreden. - Kabinet Vladas Mironas gevormd. —
Het kabinet Tubelis is afgetreden. Het nieuwe Litausche kabinet werd op 25 Maart '38 als volgt samengesteld:
Mironas, minister-president en minister zonder portefeuille;
Lozoraitis, Buitenlandsche Zaken;
Gen. Rastikis, Nationale Defensie;
Masiulis, Justitie;
Tubelis, Landbouw;
Stanisauskis, Verkeer;
Tonkunas, Nationale Opvoeding;
Kol. Leonas, Binnenlandsche Zaken;
Indrisiunas, Financiën. (Elta) **(V. b. Kabinet 3191 F.)**

B. CHINA. — Conflict met Japan. - Chineesche successen. —
Thans wordt, naar het Chineesche persbureau meldt, bekend, dat de Chineesche luchtmacht bij den aanval, dien zij op 19 Maart op het vliegveld van Hangtsjou heeft gedaan, drie Japansche toestellen heeft vernield en 12 vliegers heeft gedood.
Op 25 Maart '38 hebben de Chineezen drie geslaagde luchtaanvallen gedaan. Een escadrille heeft de te Lingtsjen samengetrokken Japanners gebombardeerd, een ander bestookte de mijnstad Tsjianotso in Noord-Honan, waarbij een militaire trein vernield werd, terwijl ook de Japanners te Fengtsjoe aan de Gele Rivier gebombardeerd zijn.
De Japansche troepen blijven heftige tegenaanvallen doen op de Chineesche stellingen in den sector Lini, aan den rechtervleugel van het front langs den spoorweg Tientsin-Poekou. Hun pogingen werden echter verijdeld. Op den linkervleugel wordt intusschen verbitterd gevochten.
Volgens het Chineesche persbureau zijn gedurende de laatste zes maanden aan het front ten Zuiden van den benedenloop van de Jangtse ten minste 180.000 Japanners gesneuveld of gewond. De Japanners hebben daar bijna 700 millioen Yen aan de krijgsverrichtingen besteed. **(V. b. China-Jap. 3171 B.)**

C. SPANJE. — Burgeroorlog. - Franco's troepen in Catalonië. —
Op 27 Maart '38, aldus het officieele oorlogscommuniqué van Salamanca, heeft de nationalistische voorhoede die langs den straatweg van Saragossa naar Lerida oprukt, de Catalaansche grens overschreden. Zij bevindt zich nu op 17 K.M. van Lerida, een der belangrijkste steden van Catalonië.
Tal van stadjes en dorpen in Opper-Aragon zijn in de laatste 24 uur door de nationalisten veroverd, o.a. Sarinena (ten Z.O. van Huesca) en Fraga (aan de Catalaansche grens). De stad Barbastro, die halverwege Huesca en Lerida ligt, is door de republikeinen zoo goed als ontruimd. Van vele huizen wapperen witte vlaggen, ten teeken, dat de stad zich overgeeft.
(Vorig bericht Burgeroorlog 3195 C.)

D. MEXICO. — Onteigening der buitenlandsche Petroleum-Maatschappijen. —
President Cardenas heeft op 20 Maart in een radiorede verklaard, dat de Mexicaansche regeering de buitenlandsche petroleum-maatschappijen zal onteigenen.
Het is tijd, aldus de president, om eens en voor altijd een einde aan den huidigen toestand te maken. Zoo noodig, zeide hij, zullen wij al het constructieve werk, dat de tegenwoordige regeering ondernomen heeft, opofferen, met inbegrip van een mogelijke wijziging van den wisselkoers, teneinde de economische bevrijding van Mexico tot stand te brengen. (Times)
(Vor. ber. Petroleum 3109 B.; Onteigening 2688 A.)

E. LETTEREN. — Boeken die door de pers gunstig besproken zijn. - Onze wekelijksche opgave. —
Amerikaansch: Edwin Olmstead — „Clip-joint". (Constable) **(Vorig bericht 3186 E.)**
Belgisch-Fransch: Emile Verhaeren, à Marthe Verhaeren — Deux cent dix-neuf lettres inédites. 1889-1916. Présentées par R. Vandevoir. (Ed. Mercure de France, Paris '37) **(Vorig bericht 3161 F.)**
Duitsch: Otto Gmelin — „Das Haus der Träume". (Eugen Diederichs Verlag, Jena) **(Vor. ber. 3186 E.)**
Engelsch: Richard Findlay — „Quest and other stories". (John Murray, London '38) **(V. b. 3186 E.)**
Fransch: André Maurois — „La machine à lire les pensées". (Nouvelle Revue Française) **(3186 E.)**
Nederlandsch: Jan Feith — „La Belle en haar aanbidders". Frankrijk bereisd, gezien, geproefd en genoten. (Z. Holl. U. M.)
P. J. Meertens, A. de Vries c.s. — „De Nederlandsche Volkskarakters". (J. H. Kok, Kampen 1938)
(Vorig bericht 3186 E.)

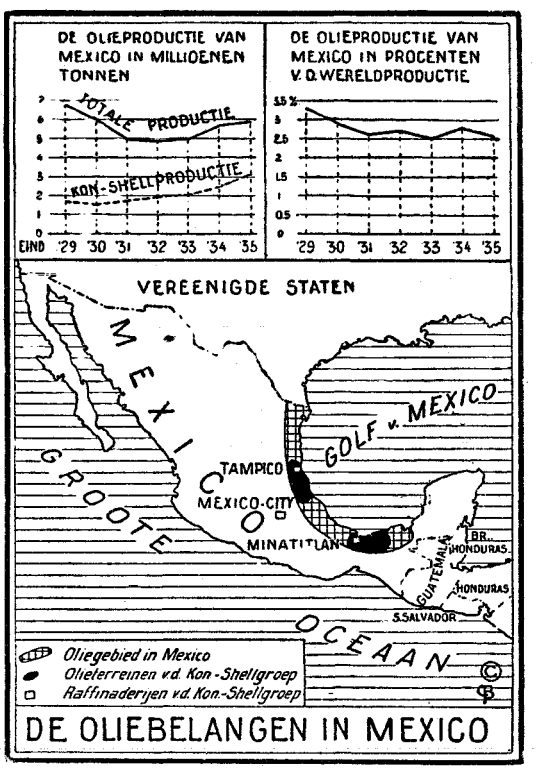
28 MAART 1938

F. GROOT-DUITSCHLAND. — Veldmaarschalk Göring te Weenen. - Vierjarenplan. - Katholieke Kerk. - De Joden moeten weg. —
Minister-president generaal-veldmaarschalk Göring heeft op 26 Maart '38 in het oude Noord-Weststation te Weenen een redevoering gehouden, welke per radio werd uitgezonden.
Volgens het verslag van het Duitsche Nieuwsbureau heeft Göring in de eerste plaats economische kwesties besproken. Hij verklaarde er voor te zullen zorgen, dat de Oostenrijkers zelf met uiterste krachtsinspanning het Oostenrijksche bedrijfsleven weer in orde zullen brengen.
Duitschland zal slechts in zooverre helpen, dat de centrale leiding ook hier de richtlijnen en aanwijzingen zal geven. Ook in Oostenrijk zal het vierjarenplan worden ten uitvoer gelegd. Ten einde het bedrijfsleven in Oostenrijk hulp te bieden, is o.m. gedacht aan den bouw van kazernes en vliegvelden. Er zullen groote electriciteitswerken worden ingericht. De Donau zal worden gereguleerd, de schatten van den Oostenrijkschen bodem geëxploiteerd.
Er zullen autowegen worden aangelegd ter lengte van 1100 K.M., terwijl over den Donau verscheidene bruggen zullen worden geslagen.
Weenen is wegens de nabijheid van den Balkan van het hoogste gewicht voor den Duitschen export. Het Rijk zal den uitvoerhandel bevorderen. Verder behandelde Göring het Joden-vraagstuk. De stad Weenen heeft nauwelijks nog het recht zich een Duitsche stad te noemen, zoolang 300.000 Joden in deze stad wonen. De Joden moeten er uit. Dat zal echter heel systematisch, weloverwogen en zonder gevoel van haat geschieden.
Göring bestreed vervolgens de bewering, aldus het D.N.B., dat het nationaal-socialisme de religie of de kerk in Oostenrijk zou willen vernietigen.
Het wil slechts, aldus Göring, dat hier een duidelijke scheiding wordt gemaakt. De kerk heeft haar belangrijke en noodzakelijke taken. De staat en de beweging hebben even belangrijke taken.
De beweging zal de kerk de bescherming geven, waarop zij aanspraak mag maken. Maar de kerk mag zich niet mengen in kwesties, welke haar niets aangaan.
Voorts zeide Göring, dat het legitimisme eens en voor al voorbij is. Wie thans nog van onafhankelijkheid van Oostenrijk spreekt, hitst op gewetenlooze wijze op.
Göring besloot: Laat ons nu het verleden vergeten en den weg vrij maken voor een vrij Oostenrijk in het Duitsche Rijk. Niemand kan ons scheiden, niemand kan ons dreigen. Op 10 April roepen wij en geheel Duitschland zal antwoorden.
(Berliner Tageblatt)
(Vor. ber. Anschluss 3197 A.; Göring 3173 A.)

A. Onteigening der buitenlandsche petroleum-maatschappijen. —

De naam Mexico heeft in de wereld van de petroleum nog altijd een zekeren klank. Toch is het land reeds lang niet meer van zoo buitengewoon groot belang voor de productie van petroleum, en men mag zich dan ook afvragen of het besluit der Mexicaansche regeering tot onteigening van de bezittingen der buitenlandsche petroleummaatschappijen in politiek opzicht wel die gevolgen zal hebben, welke men er op het eerste gezicht van zou kunnen verwachten.

De geheele petroleumproductie van Mexico heeft het afgeloopen jaar nauwelijks 7 millioen ton bedragen, terwijl het daarvoor niet meer dan 6 millioen ton was. Daarmede is Mexico op de zevende plaats in de rij der petroleum-produceerende landen gekomen. Het volgt onmiddellijk op Ned.-Indië, dat ruim 7 mill. ton voortbrengt, en op Roemenië, dat met ons Indië, wat de hoeveelheid voortgebrachte petroleum betreft, gelijk staat. Dan komen Iran met 10 millioen ton, Venezuela en Rusland elk met 27 millioen ton, terwijl Amerika verreweg aan de spits staat met niet minder dan 173 millioen ton. De onderstaande graphiek, ofschoon slechts loopende tot en met 1935 brengt de situatie in beeld. Het aandeel in de wereldproductie bleek voor eind 1934 op eind 1935 reeds van ongeveer 2¾% tot 2½% te zijn gedaald.

Uit een oogpunt van petroleumstrategie is Mexico derhalve niet bijzonder belangrijk meer.

Het was reeds lang woelig in het land. Het door president Cardenas op 20 Maart '38 geteekende decreet was zelfs min of meer verwacht. Ook in dit geval zal de pap echter wel niet zoo heet gegeten worden als ze wordt opgediend, vooral nu het in de bedoeling van Amerika en Engeland schijnt te liggen om langs diplomatieken weg in te grijpen. Voor het overige zijn de Amerikaansche belangen bij de confiscatie veel minder belangrijk dan de Engelsche, daar de Mexican Eagle — in hoofdzaak Engelsch kapitaal — het grootste gedeelte van de petroleumproductie in Mexico controleert.

Deze maatschappij heeft van de Mexicaansche regeering kort geleden nog concessies voor het rijke Proza-Rica-terrein gekregen. De belangrijke productiestijging van Mexico met ca. 15% — over 1936 bedroeg de petroleumproductie van het land nog niet ten volle 6 millioen ton — moest in hoofdzaak aan het in exploitatie nemen van deze rijke concessies worden toegeschreven.

Men is vermoedelijk niet ver bezijden de waarheid, wanneer men aanneemt, dat de Mexican Eagle (Koninklijke Shell) thans ongeveer twee derde van de Mexicaansche petroleumproductie in handen heeft. Volgens de graphiek was dat einde 1935 nog slechts voor iets meer dan de helft het geval. Dat maakt ingrijpen van Amerika uiteraard minder aantrekkelijk, terwijl het onder deze omstandigheden wel zeer de vraag is of Engeland meer zal doen dan protesteeren.

Daarbij dient niet te worden vergeten, dat Mexico als uitvoerland voor petroleum van weinig belang is. De productie wordt in hoofdzaak in het land zelf verbruikt.

Juridisch schijnt er tegen de onteigening niet zoo veel in te brengen, aangezien de regeering haar transactie baseert op het algemeen belang en zij bereid is, de maatschappijen schadeloos te stellen. Van die schadeloosstelling moet men zich economisch natuurlijk niet te veel voorstellen. Maar dat verandert aan het recht der regeering om te onteigenen uiteraard weinig.

De vraag blijft alleen, of men met die onteigening veel zal opschieten. Voor de exploitatie is n.l. veel geld noodig, en daarover beschikken wel de onteigende maatschappijen, maar niet de regeering van Mexico.

Een nadere regeling van het conflict schijnt daarom niet uitgesloten. Met geld en goede woorden zal er ook nu in Mexico nog veel te bereiken zijn.

Tot welke regeling men echter ook zal komen, dat de betrokken Engelsche en Amerikaansche maatschappijen groote schade zullen lijden, lijdt geen twijfel, voorzoover die schade ten deele niet alreeds was geleden.

Nu is de Mexican Eagle weliswaar een dochtermaatschappij van de groep Koninklijke-Shell, doch de belangen van deze groep bij het kapitaal der Mexicaansche dochter zijn niet zóó groot, als wel eens wordt verondersteld, en in geen geval zouden deze belangen evenredig zijn aan de beheersrechten der groep.

De Bataafsche voert namelijk het volledige beheer — management — over de Mexican Eagle. Hiermede hebben aandeelhouders van de „Koninklijke" echter niet rechtstreeks te maken, daar hun belangen zich bepalen tot de aandeelen, welke de groep van de verschillende dochtermaatschappijen in portefeuille heeft. Het kan een aandeelhouder tamelijk onverschillig laten, welke nevenfuncties de directie hunner maatschappij vervult.

Als een beslissing van het Hooge Gerechtshof te Mexico tegen het regeeringsbesluit inzake de onteigening van de bezittingen der petroleummaatschappijen — voor 90% buitenlandsch — zeer onverhoopt géén voldoening zou schenken, zou Washington het op verlerlei andere manieren kunnen probeeren. Wallstreet kan daarbij goede diensten verrichten. Staatssecretaris Hull, die voortdurend telefonisch met den Amerikaanschen gezant in Mexico, Daniels, in verbinding blijft, heeft ook al op zijn departement besprekingen gevoerd met den Britschen gezant te Washington; en met de Nederlandsche regeering, naar alle waarschijnlijkheid. De Mexicaansche regeering heeft tè veel belang bij een goede verstandhouding met Wallstreet en de Londensche City, om een „guerre à outrance", door middel van radicale onteigening, te blijven riskeeren. De strijd tegen de buitenlandsche petroleummaatschappijen zal in elk geval voor de radicale machthebbers in Mexico nooit meer die vruchten kunnen opleveren, welke vroeger, zelfs nog maar tien of vijftien jaar geleden, te oogsten vielen. De buitenlandsche maatschappijen in Mexico hebben daarvoor tè veel leergeld betaald.

Naar verluidt heeft de Amerikaansche regeering een scherpe nota aan de Mexicaansche regeering gezonden. Het Mexicaansche congres is in speciale zitting bijeengeroepen. Deze nota draagt ook de goedkeuring van de Engelsche regeering. (N. R. Crt. - De Tijd)

(Vorig bericht 3198 D.)

A. RUBBER. — Verlenging der Restrictie met 5 jaar.

Het Internationaal Rubber Reguleeringscomité heeft reeds thans zijn „aanbevelingen" ingediend bij de regeeringen der bij de rubberrestrictie aangesloten landen.

De huidige restrictie loopt af per 31 Dec. 1938. Aan het memorandum (toegezonden aan de regeeringen van Frankrijk, Engeland, Siam en Nederland) ontleenen wij het volgende:

Het I.R.R.C. is overtuigd van de groote ongelijkheid, welke nog steeds bestaat tusschen de wereldproductiecapaciteit van rubber eenerzijds en de wereld-consumptie anderzijds; het I.R.R.C. heeft daarom besloten den overeenkomst sluitenden regeeringen voor te stellen de bestaande overeenkomst te verlengen voor een verdere minimumperiode van 5 jaar.

De Rubber Growers' Association in Engeland, de Intern. Ver. voor de Rubbercultuur in Nederland en de Union des Planteurs de Caoutchouc in Frankrijk, zijn alle geporteerd vóór een verlenging van de restrictie.

Het I.R.R.C. heeft geen voorloopige aanbeveling gemaakt t. a. v. Siam, daar omtrent de condities, onder welke Siam bereid is deel te nemen aan een verlenging der restrictie onderhandelingen gaande zijn.

Ten aanzien van het vorige rapport zijn de volgende wijzigingen voorgesteld:

Exporten van Burma naar Britsch-Indië. Gedurende het grootste deel van de huidige restrictie-periode waren Britsch-Indië en Burma een politieke eenheid. Als gevolg hiervan kon Burma rubber naar Britsch-Indië zenden zonder deze te berekenen als deel van de haar toegestane exporten. Voorgesteld wordt dezen toestand, voor zoover het I.R.R.C. betreft, te handhaven. Mocht Britsch-Indië te eeniger tijd besluiten import van deze vrije (niet-quota) rubber van Burma niet meer toe te staan, dan zal laatstgenoemd land een compensatie krijgen voor een toeslag van 3000 tons bij zijn basis quotum.

In overeenstemming met den tekst van de tegenwoordige overeenkomst, zijn geen basis-quota voor Nederl.-Indische ondernemings- en bevolkingsrubber afzonderlijk vastgesteld.

De nieuwe basis-quota worden geacht ongeveer in overeenstemming te zijn met onderlinge relatieve productiecapaciteiten gedurende de komende restrictieperiode.

Bij beschouwing van de nieuwe basis-quota voor Nederl.-Indië moet er rekening mede gehouden worden, dat de totale berekende oppervlakte van rubber in Nederl.-Indië ongeveer gelijk is aan die van Malakka.

De algemeene bepalingen, waaronder Indo-China aan de verlenging der internationale overeenkomst deelneemt, zijn slechts weinig veranderd. De hoeveelheid zijner vrije uitvoeren echter is verhoogd van 30.000 tot 60.000 tons per jaar. Het laatstgenoemde cijfer is ongeveer gelijk aan Frankrijks interne consumptie van rubber.

Nieuwe basis-quota (in duizend long tons).

	1934	1935	1936	1937	1938	1939	1940	1941	1942	1943
Straits, F. M. S., U. M. S. Brunei	504,0	538,0	569,0	589,0	602,0	632,0	642,5	648,0	651,0	651,5
Nederl.-Indië	352,0	400,0	500,0	520,0	540,0	631,5	640,0	645,5	650,0	651,0
Ceylon	77,5	79,0	80,0	81,0	82,5	106,0	107,5	109,0	109,5	110,0
Britsch-Indië	6,8	12,5	12,5	12,5	13,0	17,5	17,75	17,75	17,75	17,75
Burmah	5,1	8,0	8,5	9,0	9,2	13,5	13,75	13,75	13,75	13,75
Noord-Borneo	12,0	13,0	14,0	15,5	16,5	21,0	21,0	21,0	21,0	21,0
Sarawak	24,0	28,0	30,0	31,5	32,0	43,0	43,75	44,0	44,0	44,0
Siam	15,0	40,0	40,0	40,0	40,0	54,5	55,3	55,70	56,0	60,0
Totaal	996,4	1,118,5	1,254,0	1,298,5	1,335,2	1,519,0	1,541,55	1,554,70	1,563,0	1,569,0

De quota tot en met 1938 zijn onveranderd gebleven. De verhouding in de exportquota in de komende vijf jaar is voor Ned.-Indië relatief gunstiger geworden dan zij in de thans afloopende vijfjarige periode was. (Keesings Financieel Archief)

(Vorig bericht 1293 A.)

B. NEDERLAND. — Weermacht. - Giften. —

Op verzoek van verschillende zijden deelt de minister van Defensie mede, dat vrijwillige bijdragen voor de versterking van onze Weermacht kunnen worden gestort op postgiro 114452 van den comptabelen ambtenaar van het departement van Defensie, 's-Gravenhage.

Reeds waren op 26 Maart '38 meer dan *f* 53.000 vrijwillige giften ingekomen. (Het Vaderland)

(Vor. ber. Leger, Vloot en Luchtmacht 3106 B.)

29 MAART 1938

C. VEREENIGDE STATEN. — De vlootbewapening. - Marinebegrooting. —

De Vlootbegrooting, welke in het Amerikaansche Huis van Afgevaardigden en in den Senaat aan de orde zal komen, geeft machtiging tot den bouw van 46 oorlogsbodems, die $ 731 millioen zullen kosten, 22 hulpschepen, die $ 246½ millioen en 950 vliegtuigen, die, naar schatting, $ 106 millioen zullen kosten. $ 25 millioen wordt uitgetrokken voor proeven met kleine vliegtuigen, bommen en torpedo's. Ten slotte wordt $ 3 millioen gereserveerd voor den bouw van een luchtschip ter vervanging van de Los Angeles.

Het Huis van Afgevaardigden heeft de marine-begrooting aangenomen met 291 tegen 100 stemmen. (N. Y. Herald Tribune) **(V. b. Begrooting 3083 A.; Leger, Vloot en Luchtmacht 3112 C.)**

D. FRANKRIJK. — Verklaring van Paul-Boncour in zake de Spaansche kwestie. —

De Fransche senaatscommissie voor buitenlandsche zaken is 23 Maart bijeengekomen onder voorzitterschap van Bérenger. Zij heeft kennis genomen van een verklaring van den minister van Buitenlandsche Zaken, Paul-Boncour. De minister wees op de noodzakelijkheid en de urgentie van een gecoördineerde actie van alle mogendheden, die de vrijheid der volken wenschen geëerbiedigd te zien en voornemens zijn zich te verzetten tegen iedere poging van agressie of inmenging, welke den Europeeschen vrede in gevaar zou kunnen brengen. Hij herinnerde aan de door alle opeenvolgende Fransche regeeringen sedert den oorlog bevestigde politiek en gaf uiting aan den wensch, voor zoover het de aangegane verplichtingen betreft, deze na te komen, met name ten aanzien van Tsjecho-Slowakije.

Paul-Boncour zette daarna de tegenwoordige situatie in de Middellandsche Zee en vooral in Spanje uiteen en wees zonder dubbelzinnigheid op het standpunt der Fransche regeering, waarbij hij den nadruk legde op de vitale Fransche belangen in dit gebied. Hij sprak den wensch uit, dat de Britsch-Italiaansche onderhandelingen vergezeld zullen gaan van een ontruiming van Spaansch grondgebied. „Al wordt de politiek der vorige regeeringen ook door de tegenwoordige regeeringen gevolgd", aldus Boncour, „dit zal allerminst een verzwakking van Frankrijk's positie teweegbrengen, noch een duurzaam of tijdelijk installeeren toestaan van niet-Spaansche strijdkrachten in de nabijheid van Fransch grondgebied of in de Fransche verbindingslijnen". (Le Temps)

(V. b. Paul-Boncour 1044 D.; Niet-inmenging 3196 D.)

E. NEDERLAND. — Tweede Kamer. - Verlenging en wijziging van de omzetbelasting. —

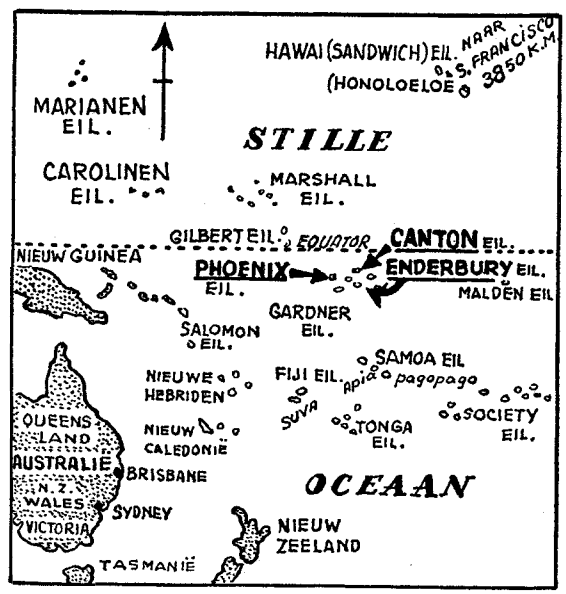
De regeering heeft op 24 Maart '38 een wetsvoorstel bij de Staten-Generaal ingediend tot verlenging van den duur der Omzetbelastingwet, welke 1 Januari 1939 zou afloopen, met vijf jaar.

Van deze gelegenheid is gebruik gemaakt een aantal technische wijzigingen in de wet aan te brengen, waarvan de voornaamste zijn:

1. Met levering krachtens overeenkomst van koop en verkoop wordt gelijkgesteld elke oplevering van een werk in roerenden staat, zulks onverschillig of eigendomsoverdracht plaats vindt of niet.
2. de belastbaarheid van het z.g. „eigen gebruik" wordt uitgebreid.
3. de z.g. verkoopmaatschappijen, opgericht met het doel de belasting te ontgaan, worden tot fabrikanten gestempeld.
4. door verhooging van het bijzonder invoerrecht zal

de binnenlandsche fabrikant bij de heffing van omzetbelasting niet langer achterstaan bij den buitenlandschen producent.
5. de mogelijkheid, vrijstelling van omzetbelasting te verleenen aan handelaren die bijkomstig fabrikant zijn, vervalt.
6. voor gevallen, waarin thans een aanslag wordt opgelegd, zal een heffing door middel van plakzegels worden ingevoerd.
7. het niet in rekening brengen van omzetbelasting op den consument wordt verboden en met boete bestraft.
8. de bestaande bijzondere regelingen voor bepaalde bedrijfstakken worden in de wet vastgelegd.
De regeering verwacht, dat de opbrengst der omzetbelasting ten gevolge van deze wijzigingen met eenige millioenen zal stijgen. (De Telegraaf)
(Vor. ber. Omzetbelasting 2052 E.)

A. VEREENIGDE STATEN. — Phoenix-eilanden. - Onderhandelingen tusschen Engeland en de Ver. Staten. —

(Overname zonder bronvermelding verboden)

Tusschen Londen en Washington zijn langs diplomatieken weg onderhandelingen geopend over de juridische strijdvraag, aan wie de twee kleine eilandjes Canton en Enderbury, die deel uitmaken van de Phoenixgroep, toebehooren, aan de V.S. of aan Engeland.
Tot nu toe beschouwde de Britsche regeering zich als de rechtmatige eigenares, doch Roosevelt's decreet, dat deze eilanden eenvoudig onder de jurisdictie van het Amerikaansche departement van Binnenlandsche Zaken plaatste, heeft nu de diplomaten aan het werk gezet.
Te Londen is men echter voornemens, de kwestie langs vriendschappelijken weg op te lossen. Naar United Press verneemt, zal het niet moeilijk zijn, een spoedige regeling te treffen. Voorts zullen ook de regeeringen van Australië en Nieuw-Zeeland aan de besprekingen deelnemen.
President Roosevelt heeft vanavond door zijn secretaris laten mededeelen, dat hij bij het opeischen van de souvereiniteit over genoemde twee eilanden uitsluitend de bedoeling heeft, de civiele luchtvaart te steunen en haar geschikte vlieghavens in den Stillen Oceaan te geven. De president ontkent nadrukkelijk, dat zijn actie iets met defensieplannen te maken heeft.
Om zijn eisch kracht bij te zetten, heeft de president reeds een aantal Amerikaansche kolonisten naar het eiland Canton laten brengen. Binnenkort zullen nog een andere groep kolonisten en een aantal douanebeambten op het eiland gaan wonen. De bevolking van het eiland bestond tot nu toe hoofdzakelijk uit Nieuw-Zeelanders, die daar in Augustus 1937 aan land gingen.
(New York Herald Tribune)

B. DUITSCHLAND. — De Radio-rede van Dr. Colijn van 15 Maart 1938. - Duitsche uiteenzetting. —
De „Deutsche Allgemeine Zeitung" schrijft o.m. over de jongste rede voor de radio van minister Colijn:
Blijkbaar is men in Nederland sterk onder den indruk geraakt van de gebleken paraatheid van de Duitsche weermacht en in het bijzonder van de gemotoriseerde troepen. Zorgen van deze soort verraden een naar het ons voorkomt geheel misplaatst wantrouwen. Bij de debatten, welke onlangs in de Tweede Kamer zijn gevoerd, is er terecht aan herinnerd, dat de Duitsche rijksregeering zich bij herhaling bereid heeft verklaard, met Nederland een niet-aanvalspact te sluiten en de onaantastbaarheid van Nederland op dezelfde wijze te waarborgen als die van België. De regeering in Den Haag heeft daar echter geen belangstelling voor getoond. Het Duitsche Rijk wenscht ook thans, nadat het grooter geworden is, van Nederland niets anders dan vertrouwen, een ruil van goederen en voortzetting van de oude vriendschap.
(Deutsche Allgemeine Zeitung) **(Vor. ber. 3179 C.)**

30 MAART 1938

C. PRINSES BEATRIX. — Doopplechtigheid. —
De doopplechtigheid van Prinses Beatrix zal plaats hebben in de Groote Kerk te 's-Gravenhage op Donderdag 12 Mei. (Algemeen Handelsblad)
(Vor. ber. Prinses Beatrix 3157 D.)

D. SURINAME. — Het eerste vrouwelijke lid van de Surinaamsche koloniale staten. —
Bij de herstemming voor de Koloniale Staten in Suriname is voor het eerst een vrouwelijk lid van dit College gekozen, nl. mevrouw Schneiders.
(Aneta)

E. ENGELAND. — Bewapening. —
Engeland geeft thans voor zijn bewapening 230 millioen gulden per maand uit. Dit is per dag *f* 7.561.454; *f* 315.068 per uur en *f* 87 per seconde. (Times)
(Vor. ber. Leger, Vloot en Luchtmacht 3196 D.)

F. NEDERLAND. — Vijf gevluchte Spanjaarden teruggekeerd. —
De vijf door generaal Franco teruggezonden Spanjaarden, die destijds uit ons land zijn ontvlucht, zijn op 23 Maart '38 met het Portugeesche vrachtschip Almirante Alexandrine te Vlissingen aangekomen. Zij zijn daar door de rijkspolitie in ontvangst genomen en in verzekerde bewaring gesteld.
(Alg. Handelsblad) **(Vorig bericht 3089 C.)**

G. BELGIE. — Nieuwe Spelling. - Verklaring van minister Hoste. —
Minister Hoste heeft op 10 Maart '38 in den Senaat bij de debatten over de begrooting van het departement van Onderwijs het woord gevoerd over de kwestie der schrijfwijze van het Nederlandsch. Hij herinnerde daarbij in de eerste plaats aan hetgeen hij over deze aangelegenheid reeds in de Kamer had gezegd.
De spelling-Marchant heeft den toestand, waarover men zich in Nederland beklaagde, slechter gemaakt in plaats van verbeterd. In België bestaan eenheid en stabiliteit in de spelling en het zou gevaarlijk zijn, deze op het spel te zetten door over te gaan tot een wijziging, welker resultaten meer dan twijfelachtig zijn.
Wij blijven gelooven, dat de tegenwoordige spelling van De Vries en Te Winkel te verkiezen is boven welke andere ook en wijzen dus de verschillende pogingen van de hand, waartoe men in Nederland zijn toevlucht heeft gezocht. (Het Laatste Nieuws)
(Vor. ber. 2828 B.; Nieuwe Spelling 3055 D.)

H. NEDERLAND. — Wijziging der Bedrijfsradenwet. - Nederlandsche werkgevers verzoeken wetsontwerp te verwerpen. —
Het Verbond van Nederlandsche Werkgevers heeft aan de Tweede Kamer naar aanleiding van het wetsontwerp tot wijziging van de bedrijfsradenwet een adres gezonden, waarin allereerst herinnerd wordt aan hetgeen gezegd werd in de Memorie van Antwoord, naar aanleiding van het toenmalige wetsontwerp op het algemeen verbindend en onverbindend verklaren van ondernemers-overeenkomsten namelijk dat het in het toenmalige stadium (1935) niet wenschelijk geacht moest worden, den bedrijfsraad te belasten met een reeks nieuwe economische functies. In ieder geval zou men er niet komen met een wijziging der bedrijfsradenwet alleen.

Uit de korte geschiedenis van het instituut der bedrijfsraden is wel gebleken, dat degenen, die met een beperking van de werkzaamheden dezer colleges tot het sociale terrein niet tevreden waren, groote groepen van het bedrijfsleven van zich hebben vervreemd en het goede doel, dat met de bedrijfsraden te bereiken ware geweest, in de waagschaal hebben gesteld.
Zonder dat zelfs van eenige ervaring met deze organen kan gesproken worden, wordt een stap gezet, welken de ondernemers niet kunnen en mogen aanvaarden.
De verordenende bevoegdheid is nog slechts een kwestie van tijd, tenzij de volksovertuiging tijdig gaat inzien, dat de productie in Nederland niet wordt geleid en niet kan worden geleid — ook niet voor een deel — door vertegenwoordigers van arbeidersvakbonden, maar door ondernemers, die van jongsaf op economisch en commercieel gebied hun scholing hebben ontvangen.
Verzocht wordt dan ook, het wetsontwerp te verwerpen.
(Vor. ber. Nederl. Bond van Werkgevers 3195 G.; Bedrijfsraden 1618 D.)

A. NEDERLAND. — Werkloosheid Februari 1938. — Het Centraal Bureau voor de Statistiek deelt de volgende cijfers mede betreffende het aantal geheel werkloozen, bij alle organen der openbare arbeidsbemiddeling als werkzoekenden ingeschreven.
Opgemerkt zij, dat niet alle werkloozen in Nederland zich als werkzoekenden bij de openbare arbeidsbemiddeling laten inschrijven.

aant. geheel werkloozen o. h.	Febr. '38	Febr. '37	einde van Jan. '38
gemeenten met:			
100.000 en meer inw.	156.544	161.853	159.127
50.000—100.000 inw.	50.084	51.310	51.670
20.000— 50.000 inw.	54.833	55.069	56.450
mind. dan 20.000 inw.	159.329	171.321	172.031
Totaal	420.790	439.553	439.278

(Centraal Bureau v.d. Statistiek)
(Vor. ber. Werkloosheid 3177 A.)

B. TSJECHO-SLOWAKIJE. — Sudeten-Duitschers. - Henlein eischt verkiezingen. - Bureau voor rechtspolitieke contrôle opgericht. —
De leider der Sudeten-Duitschers, Henlein, heeft op 25 Maart '38 in de politieke commissie van het hoofdbestuur der Sudeten-Duitsche partij een rede gehouden, waarin hij zeide, dat de krachten der Sudeten-Duitschers thans geconcentreerd zijn op één enkelen politieken wil. Zij beschikken over 1.600.000 stemmen en kunnen in het parlement beschikken over 81 zetels.
Voortaan is het onmogelijk den Duitschen wil tot ordening, gerechtigheid, medevorming voor politieke doeleinden te misbruiken en een definitieve oplossing van het nationaliteitenprobleem te ontwijken.
Het is de taak van de leiding van den staat aan den nieuw ontstanen toestand door een radicale wijziging in haar tot nu toe gevolgde politiek recht te doen wedervaren.
Henlein eischt in dit verband de uitschrijving van politieke verkiezingen voor alle wetgevende en bestuursorganen.
Volgens recht en wet moeten alle staatsburgers, vooral echter de Sudeten-Duitschers, de gelegenheid krijgen hun standpunt nopens de gebeurtenissen der laatste weken tot uitdrukking te brengen. Henlein waarschuwt de Tsjecho-Slowaaksche openbare meening zich zonder nadenken te begeven in de gevangenschap van een onverantwoordelijke „Hetzpresse", die niets anders wil dan de handhaving van een noodlottige politiek van illusies, die vroeg of laat moet mislukken.
Naar de persafdeeling van de Sudeten-Duitsche partij mededeelt, heeft Konrad Henlein met het oog op groeiende taken op het gebied van den principieelen rechtstrijd een bureau voor rechtspolitieke contrôle in de partij opgericht.
Tot leider is afgevaardigde dr. Hans Neuwirth benoemd. Tevens is de leider der uitgeversondernemingen van de partij, Eduard Hermann, benoemd tot leider van de persafdeeling en lid van den hoofdraad der partij. (Prager Presse)
(Vor. ber. Sudeten-Duitschers 3195 F.)

C. ITALIE. — Het handelsverkeer in 1937. —
De minister van Handel heeft in het parlement gewezen op de noodzakelijkheid, het invoeroverschot van Italië te verminderen. De minister trachtte de politiek van autarkie te rechtvaardigen en onderstreepte vervolgens, dat men nimmer aan de metaalreserve van de circulatiebank zou komen. Einde 1937 beliep deze reserve 4.28 milliard en hierin kwam geen verandering, ondanks de ongunstige ontwikkeling van den buitenlandschen handel gedurende de eerste twee maanden van dit jaar. Volgens de laatste statistieken bedroeg het tekort op de handelsbalans einde November 3.25 milliard. (La Stampa)
(Vor. ber. In- en Uitvoer 3119 A.)

31 MAART 1938

D. ENGELAND. — Verklaring van premier Neville Chamberlain in het Lagerhuis nopens de gebeurtenissen in Oostenrijk. - Perscommentaren en indrukken. —
Een zeer kalme ontvangst te Berlijn, vreugde te Parijs, ingetogen tevredenheid te Rome en Praag, een gevoel van onzekerheid te Washington, teleurstelling in Genève — aldus kan men de indrukken samenvatten, welke in de hoofdsteden heerschen na Chamberlain's Lagerhuisrede van 14 Maart '38. En wat Groot-Brittannië zelf betreft, kan de stemming in dezer voege worden weergegeven: De Engelschen weten nu, dat Duitschland een waarschuwing heeft gekregen, die niet misverstaan kan worden: als er in zake Tsjecho-Slowakije een conflict uitbreekt, bestaat er alle kans, dat Engeland er bij betrokken wordt.

Arbeiderspartij. — In een communiqué der arbeiderspartij wordt gezegd, dat Chamberlain's verklaringen niet doen blijken van een constructieve politiek voor het vermijden van een oorlog. Opheffing van het embargo op een wapenuitvoer naar Spanje wordt gevraagd en geconstateerd wordt, dat de regeering geen rekening houdt met de noodzakelijke verdediging der democratie. Het aanblijven der regeering is een ernstige bedreiging voor den vrede, aldus het communiqué.
Het Britsche volk wordt opgeroepen samen te werken voor de nationale veiligheid, het internationale recht, orde, vrede en democratie.

DUITSCHLAND. — De „Deutsche diplomatische politische Korrespondenz" schrijft in verband met de redevoering van Chamberlain in het Lagerhuis o.a., dat het jammer is, dat Chamberlain het Sudeten-Duitsche probleem slechts van het beperkte standpunt heeft beschouwd van handhaving der Engelsche vrijheid tot besluiten.
In Engeland heeft men over het algemeen veelal nog niet het juiste standpunt gevonden ten opzichte van de diepere oorzaken van het Sudeten-Duitsche probleem.
Samenvattend kan gezegd worden, aldus gaat dit orgaan verder, dat de Britsche staatsman er klaarblijkelijk naar streeft, alles te vermijden, wat zou kunnen leiden tot een verscherping van tegenstellingen en in het kader van de bekende traditioneele Engelsche politiek te kennen geeft, duidelijkheid tot stand te willen brengen en daardoor een kalmeerenden invloed te willen uitoefenen op zekere kringen.

TSJECHO-SLOWAKIJE. — Het Tsjecho-Slowaaksche agentschap deelt mede:
Bevoegde kringen te Praag hebben met voldoening en goedkeuring de passage in de rede van Chamberlain betreffende Tsjecho-Slowakije ontvangen.
Het feit, dat de Britsche regeering met voldoening de pogingen der Tsjecho-Slowaaksche regeering volgt om binnen het kader van de grondwet van Tsjecho-Slowakije recht te doen wedervaren aan de redelijke desiderata der Duitsche minderheid, wordt gewaardeerd als een belangrijke erkenning van de juridische orde van Tsjecho-Slowakije en van de minderheidspolitiek van dit land, die objectief gebaseerd is op recht en rechtvaardigheid.
De opvattingen van Chamberlain betreffende de Tsjecho-Slowaaksche minderhedenpolitiek wordt door genoemde kringen beschouwd als in staat het standpunt van de regeering-Hodza ten opzichte van de laatste betoogingen van het Duitsche minderhedenkamp te versterken als een rechtvaardige waardeering van de beginselen, waarop deze regeering steunt voor de oplossing van de minderhedenkwesties.
(Vor. ber. 3178 B.; Nev. Chamberlain 3196 D.)

E. NEDERLAND. — Kon. Ned. Middenstandsbond. - Demonstratieve vergadering. - Cadeaustelsel. —
In „Krasnapolsky" te Amsterdam organiseerden de vier Noordhollandsche districten van den Kon. Ned. Middenstandsbond op 24 Maart '38 een demonstratieve vergadering met als doel de onderscheidene wenschen en verlangens, welke leven in den georganiseerden handeldrijvenden en industrieelen middenstand nogmaals te accentueeren.
De bijeenkomst stond onder leiding van den voorzitter der Amsterdamsche Winkeliersvereeniging, den heer J. J. Korff, die in zijn openingswoord een opsomming gaf van de grieven, welke in den middenstand leven.
De heer C. S. Th. van Gink, secretaris van het Nationaal Comité tot beteugeling van het Cadeaustelsel, hield vervolgens een voordracht, waarin hij o.m. betoogde, dat het cadeaustelsel een hoogst ongewenschten invloed uitoefent op de handhaving van eerlijke handelsmethoden. Reeds in 1933 werd een wettelijke regeling van dit voor den middenstand funest geachte systeem in uitzicht gesteld. De uiteindelijke vervulling van de door deze toezegging gewekte verwachtingen staat voorop in de reeks van huidige verlangens van den middenstand ten opzichte van de te zijnen behoeve getroffen en nog te treffen overheidsmaatregelen.

De voorzitter van de vakvereeniging van handelaren in koloniale waren „Eendracht maakt Macht", de heer Joh. G. H. Cornelissen, hield hierna een beschouwing over het vraagstuk betreffende de verstrekking van goederen aan werkloozen en ondersteunden, waarbij hij in een uitvoerig betoog de inschakeling van den winkelstand bij bedoelde distributie bepleitte. Verder spraken nog mr. L. G. van Dam, de heeren F. L. van der Leeuw en dr. I. H. J. Vos resp. over den middenstand, de bedrijfslasten en de ouderdomsverzorging. (De Telegraaf)

(Vor. ber. Kon. Ned. Middenstandsbond 2870 E.; Cadeausteisel 1752 A.)

A. **POLEN. — Concordaat met het Vaticaan. — Ontwerp-overeenkomst geteekend. —**
Na een onderhoud met den Poolschen minister van Onderwijs, Swientoslawski, heeft Kardinaal Hlond als zaakgelastigde van den H. Stoel een ontwerp-overeenkomst geteekend, waarbij enkele nog hangende kwesties betreffende de uitvoering van het concordaat tusschen Polen en den H. Stoel worden geregeld. (Polska Agencia Telegraficzna)

B. **NEDERLAND. — Eerste Kamer. - Absenteïsme. - Vermaning van den Voorzitter. - Begrooting van Sociale Zaken aangenomen. —**
De Eerste Kamer is op 22 Maart '38 weer in vergadering bijeen geweest. Aan de orde was de herstemming over de begrooting van Sociale Zaken. Bij de stemming op 4 Maart waren er niet voldoende leden aanwezig.
De Voorzitter, mr. W. L. baron De Vos van Steenwijk, hield tevoren een rede.
„Een en andermaal heb ik van deze plaats er bij de leden op aangedrongen de vergaderingen van den aanvang tot het einde bij te wonen.
Van zoodanigen aandrang zal ik mij verder onthouden.
Er komt een oogenblik, waarop men moet weten af te laten. Ik bepaal er mij toe vast te stellen, dat op 4 Maart '38 bij de toen vóór 5½ uur in den namiddag gehouden stemming niet minder dan 70% van de leden afwezig was.
Mocht het absenteïsme hieraan te wijten zijn, dat, met het oog op werkzaamheden elders, voor verschillende leden onze vergaderingen allengs te talrijk en te langdurig zijn geworden — mede als gevolg van de zich steeds meer uitbreidende taak van den wetgever — dan moet hieraan worden tegemoet gekomen. Het moet en het kan. Zie ik wel, dan zou dit op tweeërlei wijzen zijn te bereiken.
Vooreerst zou aan allerlei zaken, die toch waarlijk niet verdienen in een Senaat onderwerp van discussie uit te maken, geen plaats meer in onze, laatstelijk menigwerf al te zeer uitgesponnen, voorloopige verslagen — ik denk daarbij o.a. aan het verslag betreffende hoofdstuk VI der rijksbegrooting 1938 — behooren te worden ingeruimd.
Bij de mondelinge behandeling van de betrokken wetsontwerpen zouden zij dan immers, als niet schriftelijk voorbereid, onbesproken blijven.
Ten tweede zou veelal gevoegelijk een kleiner aantal leden aan het debat hebben deel te nemen, met inperking wijders van hunne redevoeringen.
Zoowel de schriftelijke als de mondelinge gedachtenwisselingen zouden, wel verre van door een en ander te lijden, ongetwijfeld er bij winnen.
Wellicht is hier een taak weggelegd voor de fractie-voorzitters en zouden zij te dezen nuttig werk kunnen verrichten. Daartoe doe ik op hen een beroep."
Het begrootingshoofdstuk werd hierna aangenomen met 42 tegen 4 stemmen (die van de N.S.B.). (Het Vaderland)

(V. b. Eerste Kamer 2986 D.; Begrooting 3057 A.)

C. **NEDERL. OOST-INDIE. — Hoofden van Groot-Atjeh krijgen hooger inkomsten. —**
Naar aanleiding van ontevredenheid, gerezen onder de hoofden der afdeeling Groot-Atjeh, en die haar oorsprong vindt in onvoldoende inkomsten, zullen eenige verhoogingen worden verleend. Het besluit hiertoe is op een rekest gebaseerd, dat indertijd door betrokkenen bij de regeering werd ingediend. (Aneta)

D. **TSJECHO-SLOWAKIJE. — Slowaken eischen autonomie. —**
Het bestuur van de autonomistische Slowaaksche partij, welke onder leiding staat van Mgr. Hlinka, heeft te Bratislava vergaderd om den toestand, welke is geschapen door het uittreden van de activistische Duitschers uit de regeering, te bespreken.
Na de besprekingen werd een communiqué gepubliceerd, waarin wordt gezegd, dat de Slowaaksche volkspartij, welke negentien leden in de Kamer telt, haar front heeft uitgebreid met de Hongaarsche, Duitsche en Roetheensche minderheden in Slowakije.
Een uitvoerend comité is gekozen, dat voortdurend bijeen zal blijven. Na Paschen zullen nieuwe vergaderingen worden georganiseerd, waarop het Slowaaksche volk zijn verlangen naar zelfbestuur naar voren zal kunnen brengen.
Vervolgens heeft het partijbestuur het aanbod van den Tsjecho-Slowaakschen nationalen raad te Praag besproken, die de Slowaaksche volkspartij heeft uitgenoodigd vertegenwoordigers te benoemen in de centrale commissie te Praag en in de Slowaaksche afdeeling te Bratislava. Het partijbestuur heeft dit aanbod van de hand gewezen.
Tijdens de besprekingen heeft mgr. Hlinka verklaard, dat het jaar 1938 voor de Slowaken even belangrijk is als 1918 is geweest. Met genoegen heeft mgr. Hlinka vastgesteld, dat ook de Duitsche, Hongaarsche en Roetheensche minderheden zelfbestuur verlangen en mede willen werken, in de overtuiging, dat hun recht zal worden gedaan. (Prager Presse)

(Vorig bericht 539 B.)

1 APRIL 1938

E. **IERLAND. — De Valera over de Iersche eenheid.**
In een radiotoespraak tot het Iersche volk heeft de minister-president De Valera gezegd, dat elke overeenkomst met Engeland, welke de kwestie der aaneensluiting van Ierland onopgelost laat, gebrekkig is. Geen overeenkomst over kwesties van financiën, handel of verdediging kan het Iersche volk tevreden stellen. Zoo lang de kwestie der vereeniging niet geregeld is, blijft er een open wond, een bittere herinnering aan het verleden en een bron van gevaren in crisistijden. (Irish Times) **(Vor. ber. 3118 A.)**

F. **SCHAKEN. — Wereldkampioenschap. - Aljechin—Capablanca in 1939 te Buenos Aires en Montevideo.**
De wereldkampioen, dr. A. Aljechin, heeft een contract geteekend voor een match tegen Capablanca, waarbij de titel van wereldkampioen den inzet vormt. De match zal waarschijnlijk in Juni 1939 aanvangen. Er wordt gespeeld te Buenos Aires en Montevideo. De voorwaarden voor deze titelmatch zijn geheel anders dan die, welke voor de wedstrijden tusschen dr. Euwe en Aljechin golden, remises tellen n.l. in de match Aljechin—Capablanca niet mee. Wie het eerst zes volle winstpunten heeft is wereldkampioen. Indien de stand 5—5 is, beschouwt men de match als onbeslist. Theoretisch kan deze tweekamp dus na zes partijen reeds beslist zijn. (De Telegraaf)

(Vor. ber. Wereldkampioenschap 3060 A.)

G. **BULGARIJE. — De verkiezingen. - Meerderheid voor de regeering. —**
In de provincie Sofia zijn op 27 Maart in alle orde en rust dertig kamerleden gekozen, waarvan zeventien tijdens de verkiezingscampagne hebben verklaard de regeering te zullen steunen.
De verkiezingen zijn thans geëindigd. Van de honderd en zestig kamerleden, die zitting hebben in de nieuwe kamer, zullen er honderd en drie de regeering steunen. (Mir, Sofia) **(V. b. Verkiezingen 3132 E.)**

H. **VEREENIGDE STATEN. — Politieke vluchtelingen uit Duitschland en Oostenrijk. - Voorstel van Cordell Hull. —**
De minister van Buitenlandsche Zaken, Cordell Hull, heeft voorgesteld een speciaal internationaal comité in te stellen om politieke vluchtelingen uit Duitschland en Oostenrijk te krijgen.
Dit voorstel is gedaan in telegrammen door het departement van Buitenlandsche Zaken, gezonden aan de regeeringen van Groot Brittannië, Frankrijk, België, Nederland, Denemarken, Zweden, Noorwegen, Zwitserland, Italië en aan alle landen van Latijnsch Amerika.
Volgens het plan van Hull zouden de kosten van het vervoer van vluchtelingen uit Duitschland en Oostenrijk gedragen worden door de particuliere organisaties in elk land, dat er in toestemt de vluchtelingen te ontvangen.
In een officieel communiqué wordt gezegd, dat de Vereenigde Staten tot deze actie overgaan wegens de noodzakelijkheid van een spoedige poging tot samenwerking onder regeeringstoezicht om uitgebreid menschelijk leed te voorkomen. Aan geen land

zal worden gevraagd een grooter aantal vluchtelingen te ontvangen dan de bestaande wetten toelaten. (New York Herald Tribune)
(Vor. ber. Cordell Hull 3181 C.)

A. **TSJECHO-SLOWAKIJE. — Premier Hodza's rede. Statuut voor Duitsch volksdeel aangekondigd. —**
Tsjecho-Slowakije wil op den grondslag der werkelijkheid de gebeurtenissen beoordeelen, die in de onmiddellijke nabijheid van dat land de Europeesche machtsverhoudingen gewijzigd hebben, zoo zeide de premier Hodza op 28 Maart '38 in zijn radiorede. De Tsjechische regeering zal ook blijk geven van begrip van de situatie, welke ontstaan is door de uittreding van een deel der Duitsche vertegenwoordigers uit het kabinet en de regeeringsmeerderheid. Binnen het kader der grondwet zal zij streven naar de oplossing van het minderhedenvraagstuk. In een statuut voor het Duitsche volksdeel zullen alle tot dusver uitgevaardigde wetten en besluiten samengevat worden.
Alle staatsburgers, zoo zeide Hodza, genieten gelijke bescherming door den staat, die geen economische, moreele of politieke pressie zal gedoogen. Ook de Tsjechen en Slowaken mogen niet „ontnationaliseerd" worden.
De Tsjechoslowaaksche premier had veel lof voor de rede van Chamberlain, die, naar hij zeide, 's lands veiligheid vergroot heeft. Nu de politieke crisis in Europa achter den rug is, zeide Hodza, ziet Tsjecho-Slowakije met vertrouwen de toekomst tegemoet, gesterkt door het besef, dat het op zijn vrienden kan rekenen. Internationaal gevaar dreigt er voor het land niet. (Prager Presse)
(V. b. Prem. Hodza 3165 D.; Sud.-Duitschers 3202 B.)

B. **GROOT-DUITSCHLAND. — Volksstemming Anschluss. - Herderlijk schrijven der bisschoppen in de R.K. Kerken van Oostenrijk voorgelezen. - Vóór de aansluiting bij het Duitsche Rijk. —**
In alle katholieke kerken van Oostenrijk is op 27 Maart '38 de volgende verklaring der Oostenrijksche bisschoppen voorgelezen:

„Na diepgaand beraad hebben de bisschoppen van Oostenrijk, met het oog op het groote historische uur, dat het Oostenrijksche volk beleeft, en zich welbewust, dat in onze dagen het duizendjarig verlangen van ons volk naar vereeniging in één groot rijk der Duitschers vervuld wordt, besloten, den volgenden oproep tot al onze geloovigen te richten. Wij kunnen dit doen met des te grootere vrijmoedigheid, nu de vertegenwoordiger van den Führer voor de volksstemming in Oostenrijk, gouwleider Bürckel, de gedragslijn van zijn politiek heeft bekend gemaakt, welke in het teeken zal staan van „Geeft aan God wat God, en aan den keizer, wat den keizer toebehoort".
Uit onze innigste overtuiging en uit vrijen wil, zoo vervolgt het herderlijk schrijven, verklaren wij, ondergeteekenden, bisschoppen der Oostenrijksche kerk-provincie naar aanleiding van de groote historische gebeurtenissen in Duitsch-Oostenrijk het volgende:

Wij erkennen met vreugde, dat de nationaal-socialistische beweging op het gebied van opbouw voor volk en volkshuishouding, alsmede van de sociale politiek, voor de armste lagen der bevolking belangrijk werk heeft verricht en nog verricht. Wij zijn er ook van overtuigd, dat door het optreden van de nationaal-socialistische beweging het gevaar van het alles vernielende goddelooze bolsjewisme werd geweerd. De bisschoppen spreken hun beste zegenwenschen uit voor dit optreden in de toekomst en zullen ook de geloovigen in dezen geest vermanen. Op den dag der volksstemming is het voor onze bisschoppen een vanzelfsprekende nationale plicht ons als Duitschers tegenover het Duitsche rijk uit te spreken en wij verwachten ook van alle geloovige Christenen, dat zij weten, wat zij hun volk verschuldigd zijn".
Deze verklaring was onderteekend door kardinaal Innitzer en door den aartsbisschop van Salzburg, mgr. Waitz.

Een schrijven aan Bürckel. — Het herderlijk schrijven is gouwleider Bürckel toegezonden met het volgende schrijven:
„Ik doe bijgesloten een verklaring der bisschoppen toekomen. U ziet daaruit, dat wij bisschoppen vrijwillig en zonder dwang onzen nationalen plicht vervuld hebben. Ik weet, dat deze verklaring een goede samenwerking tot gevolg zal hebben. Met de meeste hoogachting, heil Hitler!
(w.g.) Th. Kardinaal Innitzer, aartsbisschop.
(Völkischer Beobachter)
(V. b. Anschluss, Kardinaal Innitzer 3183 A.)

C. **LUCHTVAART. — Engeland-Nieuw-Zeeland terugtocht. - Record van Clouston en Rickett. —**
Clouston en Rickett zijn op 26 Maart '38 om 5.51 u. op Croydon gedaald. Zij zijn van Blenheim (Nieuw Zeeland) in vijf dagen 19 uren en 39 minuten gevlogen naar Croydon en hebben den afstand van Gravesend naar Blenheim (Nieuw Zeeland) en terug naar Croydon afgelegd in tien dagen, 21 uren en 21 minuten. (Telex-A. N. P.) **(Vor. ber. 3188 D.)**

2 APRIL 1938

D. **TSJECHO-SLOWAKIJE. — Congres van de sociaal-democraten. —**
Op 27 Maart is het congres van de sociaal-democratische partij gesloten. In de slotresolutie wordt de leiding van de partij gemachtigd onderhandelingen aan te knoopen op binnenlandsch-politiek terrein, overeenkomstig het door den president Jaksch opgestelde programma.
In zijn rede heeft Jaksch de volgende punten aan de Sudeten-Duitschers in herinnering gebracht:

1. de grenzen van den staat moeten gehandhaafd blijven.
2. de democratische grondwet van Tsjecho-Slowakije moet gehandhaafd blijven.
3. het ontwerp van een totalen staat en de droom van de Sudeten-Duitsche partij kunnen niet verwezenlijkt worden,
4. Praag moet de centrale hoofdstad van de financieele, economische en administratieve activiteit blijven,
5. bij de besprekingen over de vraagstukken van de Sudeten in het kader van de souvereiniteit van den Staat en de democratische grondwet, zullen de Duitsche sociaal-democraten in Tsjecho-Slowakije geen plaats nemen op de banken der Tsjechen,
6. Henlein heeft verklaard, dat de Duitschers hun plaats als tweede volk in den staat moeten veroveren. De Duitsche sociaal-democratische partij is niet alleen aanhanger van deze formule doch heeft haar opgesteld.

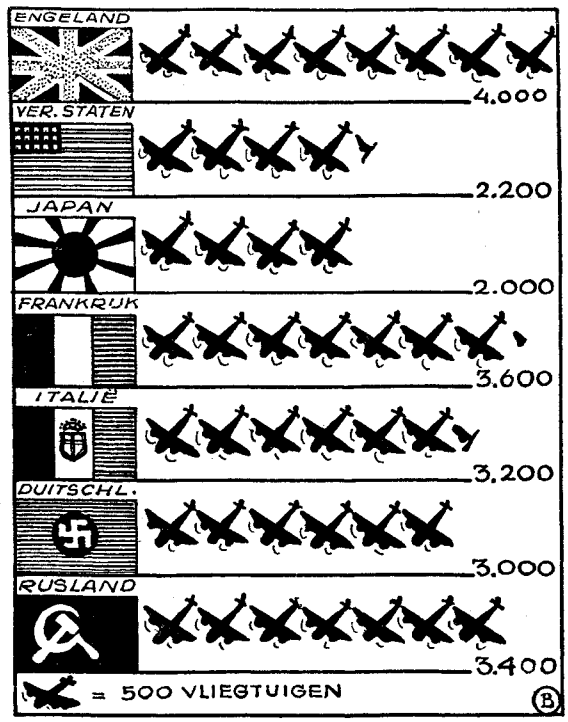
De sociaal-democraten verlangen niet, dat de Tsjechische politiek zal wijken voor de bedreiging met brute kracht, doch indien zij verstandig is, zal zij groote concessies doen. (Prager Presse)
(Vor. ber. Sudeten-Duitschers 3204 A.)

E. **NEDERLAND. — Legeruitbreiding. - 25 bataljons.-**
De commandant van het Veldleger deelt mede, dat ingevolge door den minister van Defensie gegeven aanwijzingen op 26 Maart, bij elk der 24 regimenten infanterie en bij het regiment wielrijders is opgericht een tweede bataljon.
Van deze 25 nieuw geformeerde en met infanteriegeschut versterkte bataljons zullen elf in nieuwe infanterie-garnizoenen worden gelegerd.
(Alg. Handelsblad)
(Vor. ber. Leger, Vloot en Luchtmacht 3200 B.)

F. **BELGIE. — Betrekkingen met Nederland. —**
In de Belgische Senaatscommissie voor Buitenlandsche Zaken heeft op 24 Maart '38 Senator Van Overbergh, vice-president van den Senaat, een redevoering gehouden, welke het grootste deel van de vergadering in beslag heeft genomen. Omtrent de Nederlandsch-Belgische betrekkingen zeide hij van meening te zijn, dat België een politiek van welwillendheid en vriendschap moet voeren ten opzichte van Nederland. Nederland en België hebben dezelfde fundamenteele belangen. Het oogenblik is gekomen, aldus spr., om een algemeene regeling vast te stellen van alle op het oogenblik nog omstreden kwesties.

In economisch opzicht is Nederland het land, waarheen België de meeste fabricaten uitvoert. Spr. bepleit tevens een uitbreiding der Belgische markten in de Scandinavische en Baltische landen.
(Het Laatste Nieuws) **(V. b. België-Nederl. 3196 A.)**

A. **BEWAPENING. — Vergelijking Luchtstrijdkrachten. —**

(Overname zonder bronvermelding verboden)
(Vor. ber. Bewapening 3137 A.; Vlootbouw 2919 A.)

B. **ITALIE. — Mussolini's rede. - De Italiaansche Militaire macht. —**
Mussolini heeft op 30 Maart '38 in den Senaat te Rome een rede gehouden over Italië's militaire macht. Na betoogd te hebben dat de beste verdediging vaak de aanval is, behandelde hij de volgende punten:
Het leger: Italië kan zoo noodig 9 millioen man mobiliseeren. De oorlog in Abessynië, de uitzending van twee legercorpsen naar Libye en de deelneming van Italianen aan den Spaanschen burgeroorlog hebben Italië niet verzwakt, maar juist enorm versterkt. In Italië bestaat geen tegenstelling tusschen politieke en militaire oorlogvoering. Een eventueele oorlog wordt geleid door Mussolini, juist als in Abessynië.
De vloot: Italië heeft thans verreweg de sterkste duikbootvloot ter wereld, en het zal moeilijk, zoo niet onmogelijk zijn, het land op dat gebied in te halen. In een toekomstigen oorlog zullen de groote schepen niet in de havens blijven. Italië heeft brandstof, munitie en torpedo's genoeg voor een langdurigen strijd.
De luchtmacht: Die van Italië is thans een van de eerste ter wereld: zij omvat eenige duizenden, bijna uitsluitend nieuwe toestellen. Een aantal verborgen vliegvelden is reeds klaar. De aanmaak van luchtbommen en torpedo's is zeer bevredigend. In een toekomstig conflict zal de luchtoorlog een steeds grooter beteekenis hebben; het hoofddoel is daarbij, verwarring te veroorzaken bij den vijand en het moreel der bevolking te schokken.
De passieve verdediging zal bestaan in de ontruiming der groote bevolkingscentra. Mussolini drong er bij hen, die een bestaan kunnen vinden in de kleinere centra en op het land, op aan, zoo spoedig mogelijk daarheen te verhuizen.
Mussolini zeide, dat hij het grootste deel van zijn dag wijdt aan de militaire problemen. Wie de rechten en belangen van Italië te na komt, zal terstond een krachtig antwoord krijgen van een gewapend volk. De **„Italiaan Buonaparte"** heeft eens voorspeld, dat „de Italianen eens de eerste soldaten ter wereld zullen zijn." Mussolini uitte den wensch, dat deze profetie zal worden omgezet in de „fascistische Romeinsche werkelijkheid van onzen tijd."
(Corriere della Sera) **(Vor. ber. Mussolini 3182 B.; Leger, Vloot en Luchtmacht 3089 E.)**

C. **ITALIE. — Koning Victor Emanuel III en Mussolini eerste maarschalken. —**
Koning Victor Emanuel en Mussolini zijn op 30 Maart '38 benoemd tot eerste maarschalken van het keizerrijk. Het desbetreffende wetsvoorstel, dat bij acclamatie door beide huizen van het parlement werd goedgekeurd, luidt als volgt:
„Artikel 1. De rang van eersten maarschalk van het keizerrijk wordt ingesteld.
Artikel 2. De koning-keizer en het hoofd der regeering, de Duce van het fascisme, zijn tot de eerste maarschalken van het keizerrijk benoemd."
(La Stampa) **(Vor. ber. Mussolini 3205 B.; Koning Victor Emanuel 3195 B.)**

D. **NEDERLAND. — Tweede Kamer. - Maatregel tegen ontgaan van inkomstenbelasting door vennootschapsvorm. —**
De eenigen tijd geleden door minister De Wilde aangekondigde maatregel tot wegneming van de mogelijkheid de inkomstenbelasting te ontgaan door den rechtsvorm der naamlooze vennootschap, blijkt te bestaan in een verscherping van de wet op de richtige heffing der directe belastingen.
Wanneer het op 29 Maart '38 bij de Tweede Kamer ingediende ontwerp wet wordt, kan voortaan in geval — bedoeld of niet — de gedragslijn eener N.V. voor de aandeelhouders een aanmerkelijke belastingbesparing meebrengt, bijv. door buitensporige winstreserveering, ten opzichte van de winstgerechtigden het bestaan der vennootschap worden genegeerd. De aandeelhouders kunnen dan belast worden als waren zij firmanten.
De wet zal ook toepasselijk zijn op buitenlandsche naamlooze vennootschappen, alsmede op commanditaire vennootschappen op aandeelen en op coöperatieve vereenigingen met een in aandeelen verdeeld kapitaal.
Voorgesteld wordt de wet in werking te doen treden met ingang van 1 Mei 1938.
In de Memorie van Toelichting verklaart de minister te hopen, dat de voorgestelde regeling een middel kan zijn om een winstbelasting op de vennootschappen — waarvan ook de regeering de bezwaren inziet — tegen te houden. (De Telegraaf)
(Vor. ber. Inkomstenbelasting 3177 E.)

E. **GROOT-DUITSCHLAND. — Dr. Göbbels' rede te Weenen. - De Joden gehoond. - Lof voor de bisschoppen. —**
Dr. Göbbels heeft op 29 Maart '38 in het Noordwest-Station te Weenen een groote rede gehouden.
Actueele kwesties roerde hij ternauwernood aan. Wat het Joodsche vraagstuk betreft, wees hij slechts de klachten van de hand, die in een deel van de wereldpers voorkomen over het groote aantal zelfmoorden onder de Joden sedert de inlijving van Oostenrijk. „Er zijn," zoo verklaarde dr. Göbbels, „thans per dag niet méér zelfmoorden in Weenen dan vroeger. Alleen, nu zijn het Joden, die zich doodschieten en niet meer, zooals vroeger, Duitschers," hetgeen stormachtige toejuichingen aan zijn gehoor ontlokte.
„Bovendien," zoo ging dr. Göbbels verder, „wij dwingen er de Joden niet toe. Het gaat den Joden in het Rijk goed, veel te goed, jammer genoeg zóó goed, dat zij al weer brutaal beginnen te worden."
In zijn bespreking van het godsdienstvraagstuk maakte dr. Göbbels met voldoening melding van de door kardinaal Innitzer uit naam van de Oostenrijksche bisschoppen aan gouwleider Bürckel overhandigde plechtige verklaring, waarin de katholieke kerkelijke leiders uit innige overtuiging en uit vrijen wil met vreugde erkennen, dat het nationaal-socialisme voor de eenwording van het volk, voor den economischen opbouw van het Rijk en op sociaal gebied uitnemende daden verricht heeft.

De bisschoppen, aldus Göbbels, hebben dit werk voor de toekomst met hun besten zegen willen begeleiden. Maar wij hadden, gezien het feit, dat al dit goede werk in Duitschland reeds vijf jaar verricht wordt door het nationaal-socialisme, deze instemming al vroeger verwacht.
Aansluitend op de verklaring van gouwleider Bürckel en van Göring, stelde dr. Göbbels opnieuw de principieele houding van het nationaal-socialisme tegenover de kerk vast, die een duidelijke scheiding eischt tusschen de verantwoordelijkheid van den staat en die van de kerk. (Berliner Tageblatt)
(Vor. ber. Anschluss 3204 B.; Dr. Göbbels 3009 E.)

3 APRIL 1938

A. POLEN. — Barrière tusschen Sovjet-Rusland en West-Europa. —

Een „cordon sanitaire", dat West-Europa beschermt tegen de Sovjet-Unie en dat zich uitstrekt van de Oostzee tot aan de Zwarte Zee, of precieser van de Noordelijke IJszee tot aan de Zwarte Zee, is het doel dat Polen nastreeft; dit blijkt uit verklaringen, welke de Poolsche gezant te Washington, graaf Potocki, aan de Amerikaansche pers heeft verstrekt en uit een hoofdartikel in de officieuze „Kurjer Poranny".
De beëindiging van het conflict met Litauen is een eerste stap geweest op den weg naar dit doel. Bij zijn wenschen om den „oorlogstoestand" met Litauen te beëindigen is Polen voortdurend gesteund door Estland en Letland, die er bij Litauen op aandrongen de Poolsche verlangens in te willigen.
Naar graaf Potocki heeft medegedeeld, wil Polen thans trachten verdragen te sluiten met Finland, Estland en Letland om de betrekkingen met deze landen te verstevigen. Op die wijze kan een neutraal blok gevormd worden, dat Finland, Estland, Letland, Litauen, Polen en Roemenië bevat en dat een barrière vormt tusschen de Sovjet-Unie en West-Europa.

Zoo stelt Polen zich de barrière van neutrale staten voor, welke zich uitstrekt van Finland tot Roemenië en de Sovjet-Unie afscheidt van West-Europa.

De gezant verklaarde verder, dat Polen dit wil bereiken door het sluiten van bilaterale verdragen; evenals kolonel Beck zeide hij niet te gelooven in de doeltreffendheid van collectieve veiligheid, nu de Volkenbond tot werkeloosheid is gedoemd.
Een der kenmerken van de huidige Poolsche politiek is overigens, dat Polen nooit zal toestaan, dat Russische troepen door Poolsch gebied trekken, ten einde Duitschland aan te vallen; de gezant zeide Hitler's bedoelingen eerlijk te achten. Er is geen sprake van geweest, dat Polen in ruil voor Duitsche hulp bij een annexatie van het Memelgebied afstand zou hebben gedaan van zijn rechten op Danzig.
In het hoofdartikel van de „Kurjer Poranny" wordt betoogd, dat de muur van wantrouwen en argwaan, die zoolang tusschen Polen en Litauen heeft bestaan, thans verdwijnen moet en dat nu alle problemen door vriendschappelijke besprekingen geregeld moeten worden.
Het feit, dat Polen en Litauen hun betrekkingen genormaliseerd hebben, moet van gunstigen invloed zijn op de geheele situatie in het Oostzee-gebied, gaat het blad verder. En dat is juist het bijzondere doel der Poolsche regeering. De Oostzee-staten hebben daarvoor ook begrip getoond, want zij hebben het Poolsche streven ten volle gesteund. Hierdoor is de positie van Polen veel sterker geworden. Een factor van belang noemt het blad het verder, dat ook de Roemeensche regeering van haar sympathie met het Poolsche standpunt blijk heeft gegeven.
De regeering van Polen laat intusschen geen gelegenheid voorbijgaan om de verbeterde verhouding met Litauen van theorie tot practijk te maken. Waarschijnlijk zullen reeds heden de besprekingen over diverse kwesties, in verband staande met het herstel van spoorweg-, post- en telegraafverkeer, beëindigd worden.
Het eerste verbindingsmiddel tusschen de hoofdsteden der beide landen zal vermoedelijk een luchtdienst zijn. Over enkele dagen reeds wil men een luchtlijn instellen tusschen Kowno en Wilna, aansluitend op den dienst Wilna—Warschau. De vlucht tusschen de beide hoofdsteden zal twee uur duren.
Te Kowno zijn vele vertegenwoordigers van Poolsche firma's aangekomen, met het doel handelsbetrekkingen in Litauen aan te knoopen.
De regeering van Litauen heeft zich accoord verklaard met de benoeming van den Poolschen gezant Chorwat te Kowno. De Poolsche legatie zal gevestigd worden in het hotel Metropole, dat aan den staat behoort. De Litausche gezant te Warschau zal waarschijnlijk Skirpa zijn, die thans te Berlijn gezant is.
(Telegraaf - Kurjer Poranny)

B. NEDERLAND. — Ons Rijnverkeer. —

Aan een bericht van de Nederlandsche Kamer van Koophandel voor Duitschland te 's-Gravenhage omtrent het Rijnverkeer ontleenen wij het volgende overzicht van de verdeeling van motor- en stoomsleepbooten over de verschillende vlaggen:

	Stoomsleepbooten		Motorsleepbooten	
	aantal	p.k.	aantal	p.k.
Nederland	733	181.331	73	12.247
Duitschland	526	208.802	129	30.691
Frankrijk	80	45.130	10	3.640
België	147	40.799	2	1.100
Zwitserland	5	5.150	4	1.300
Totaal	1.491	481.212	218	48.978

Wat de totale capaciteit betreft, staat Duitschland bij deze beide categorieën op de eerste plaats. Alleen bij de stoomsleepbooten neemt Nederland wat betreft het aantal de eerste plaats in.

Het volgende staatje laat zien hoe de verdeeling is van de vloot van vrachtschepen met eigen drijfkracht over de verschillende landen.

	Motorvrachtschepen		
	aantal	scheepsruimte	p.k.
Nederland	734	159.358 t.	53.777
Duitschland	282	114.774 „	39.743
België	274	82.885 „	18.659
Frankrijk	134	43.183 „	7.105
Zwitserland	65	26.720 „	10.640
Luxemburg	5	2.031 „	695
Niet nader genoemd	1	265 „	
Totaal	1.495	429.216 t.	130.619

	Stoomvrachtschepen		
	aantal	scheepsruimte	p.k.
Nederland	95	44.878 t.	23.584
Duitschland	33	19.787 „	13.950
België	11	4.642 „	2.400
Totaal	139	69.307 t.	39.934

In de vloot van motortankschepen neemt dus wederom Nederland de eerste plaats in. Duitschland volgt eerst op de vierde plaats. Daar tusschen liggen Frankrijk en Zwitserland. Het procentueele aandeel van de genoemde landen in het totale aantal, scheepsruimte en capaciteit van de motortankschepen is voor Nederland 53%, 49% en 55%.
(Kamer v. Kooph. voor Duitschland te 's-Gravenhage)
(Vor. ber. Rijnvaart 2675 I.)

C. NEDERLAND. — De toestand van den tuinbouw. -

De tuinbouw staat nog met den rug tegen den muur en moet de slagen opvangen, die op hem neerkomen. De toestand van den tuinbouw is nog hoogst ernstig. Financieel is hij uitgeput, de laatste reserves zijn verbruikt. Maar de geestkracht, de vaste wil om vol te houden is nog ongebroken.
Aldus de voorzitter, de heer F. V. Valstar in zijn rede ter opening van de algemeene jaarvergadering

van het Centraal bureau van de tuinbouwveilingen in Nederland, welke 24 Maart '38 te Rotterdam gehouden werd. (Nieuwe Rotterd. Crt.)
(Vor. ber. Tuinbouw 2754 A.)

A. **ROEMENIE. — Nieuw Kabinet-Miron Christea. - Decreet van Koning Carol. - Politieke partijen ontbonden. —**
Koning Carol heeft 30 Maart '38 na afloop van den eersten ministerraad van een nieuw kabinet Christea, dat was gevormd, eenige belangrijke decreten uitgevaardigd:
1. Alle politieke partijen in Roemenië worden ontbonden.
2e. Er zal een manifest tot het Roemeensche volk worden gericht, waarin de doeleinden der nieuwe regeering worden uiteengezet.
3e. Er zal een kroonraad worden ingesteld.
Deze decreten zullen morgen in het staatsblad worden opgenomen.
De nieuwe regeering was spoedig gereed. De premier van het vorige kabinet, Miron Christea, is ook thans minister-president, doch de vroegere regeeringsleiders, die in het oude kabinet een post bekleedden zijn er uit verdwenen. Zij zullen opgenomen worden in den kroonraad, die door den koning bij decreet is ingesteld.
De samenstelling van het nieuwe kabinet is als volgt:
Minister-president: Miron Christea.
Buitenlandsche Zaken: Petrescu-Comnen;
Binnenlandsche Zaken en Volksgezondheid: Calinescu;
Financiën: Cancikof;
Justitie: Jamandi;
Landbouw: Jonescu Siseschti;
Verkeerswezen: Ghelemgeanu;
Arbeid: Ralea;
Industrie en Handel: Constantinescu;
Kunsten en Wetenschappen: Colan.
(Telex-A. N. P.) **(Vor. ber. Kabinet 3133 E.)**

B. **LETTEREN. — Boeken die door de pers gunstig besproken zijn. - Onze wekelijksche opgave. —**
Duitsch: M. Solomon — „Der Begriff der Geistigkeit bei Aristoteles." (Sijthoff, Leiden).
K. Ziegler — „Mensch und Welt in den Tragödien Friedrich Hebbels." (Junker & Dünnhaupt, Stuttgart) **(Vor. ber. 3198 E.)**
Engelsch: Jack Hilton — „Champion." (Cape)
J. W. N. Sullivan — „Isaac Newton 1642—1727." (Macmillan) **(Vor. ber. 3198 E.)**
Fransch: J. Chardonne — „Le Bonheur de Barbezieux." (Stock, Paris)
E. Rideau — „Descartes, Pascal, Bergson." (Boivin, Paris) **(Vor. ber. 3198 E.)**
Italiaansch: S. Gotta — „I giganti innamorati." (Baldini e Castoldi, Milano) **(Vor. ber. 3172 D.)**
Nederlandsch: R. R. Post — „Joost van den Vondel." (3 deelen)
P. van Steen — „Bevrijding." (Elsevier, A'dam)
(Vor. ber. 3198 E.) (Red. K. H. A.)

C. **NEDERL. OOST-INDIE. — Huwelijks-ordonnantie ingetrokken. —**
De ordonnantie op het inschrijven van huwelijken waarvan een ontwerp was opgesteld door het Departement van Justitie, is ingetrokken, nadat de regeering deze zaak had onderzocht en van de bezwaren van verschillende zijden, in het bijzonder van godsdienstige, had kennis genomen. De ordonnantie zal dus niet bij den Volksraad worden ingediend. (Aneta) **(Vor. ber. Mohamm. Wet 2885 A.)**

D. **TSJECHO-SLOWAKIJE. — Slowaaksche, Duitsche, Hongaarsche en Poolsche autonomisten. —**
In Senaat en Kamer hebben Slowaaksche, Duitsche, Hongaarsche en Poolsche autonomisten op 29 Maart '38 verklaringen voorgelezen, waarin zij voor hun onderscheiden minderheden autonomie opeischten.
De regeeringspartijen hebben op 30 Maart in den Senaat geantwoord op de verklaringen der autonomisten, en wel bij monde van senator Stefanek van de boerenpartij. Deze ontzegde den sprekers van 29 Maart het recht, te spreken uit naam van de nationaliteiten, waartoe zij behooren. Hij wees erop, dat de autonomische partijen niet alleen niet de betreffende nationaliteiten in haar geheel vertegenwoordigen, doch dat zelfs de sprekers niet eens de instemming van al de leden hunner partij hadden. Als voorbeeld haalde hij de tegenstellingen in de partij van Henlein aan. (Prager Presse)
(V. b. Autonomie 3203 D.; Sud.-Duitschers 3204 D.)

E. **CHINA. — Conflict met Japan. - Tsinin en Lintsjen. - Voorloopige regeering te Nanking. - De „Panay"-affaire. —**
Voor het eerst hebben thans de Japanners in China een werkelijke nederlaag moeten incasseeren. Toen het omtrekkingsoffensief door de provincie Sjansi niet het verhoopte resultaat opleverde concentreerden de Japanners weer al hun aandacht op het front aan den Tientsin-Poekau-spoorweg, waar de Chineezen te Soetsjau nog altijd stand houden en daarmee den Loenghai-spoorweg blijven beheerschen. In de afgeloopen week hebben de Chineezen hier met hun beste troepen een aanval ondernomen, welke volledig succes had. De Japansche troepen konden den druk niet weerstaan en moesten in wanorde vluchten. Tsinin en Lintsjen werden door de Chineezen heroverd. IJlings kwamen nieuwe Japansche troepen hun verslagen makkers te hulp en deze slaagden er in het verloren terrein weer te bezetten, terwijl de Chineezen zich weer op hun hechte stellingen terugtrokken. Practisch is er dus niets veranderd, maar moreel zullen de Chineezen aanmerkelijk gesterkt zijn.
Te Nanking hebben de Japanners eindelijk, nadat zulks herhaaldelijk was uitgesteld, de „vernieuwingsregeering der Chineesche republiek" geïnstalleerd. Zij draagt nog slechts een voorloopig karakter en zal samenwerken met de voorloopige regeering te Peking. De bedoeling is, dat zij later worden samengevoegd. Het behoeft geen nader betoog, dat zij slechts een werktuig is in de handen der Japanners. De Chineesche bevolking schijnt er zoo ook over te denken; bij de „plechtige installatie" hield zij zich geheel afzijdig.
Het Amerikaansche departement van Buitenlandsche Zaken had aan de Japansche regeering een nota doen toekomen, waarin schadevergoeding werd geëischt voor de gezinnen van drie Amerikaansche burgers, die gedood en 40, die gewond werden, alsmede vergoeding van de schade, veroorzaakt door de vernietiging van de kanonneerboot „Panay". Het geëischte bedrag bedraagt 2.214.000 dollar. De Japansche regeering heeft dit bedrag ter beschikking der Amerikaansche regeering gesteld.
(Times - Telex-A. N. P. - De Nieuwe Eeuw)
(V. b. China-Japan 3198 B.; Panay-affaire 3068 D.)

F. **GROOT-DUITSCHLAND. — Volksstemming. - Het Vaticaan desavoueert Kardinaal Innitzer. —**
De „Osservatore Romano", het officieele blad van het Vaticaan, publiceert de volgende mededeeling:
„Naar aanleiding van de verschillende uitleggingen — vaak tendentieus en ook van zijden, waarvan men dat niet verwacht zou hebben — ten aanzien van de verklaring van het Oostenrijksche episcopaat, zijn wij gemachtigd mede te deelen, dat deze verklaring opgesteld en onderteekend is zonder voorafgaand overleg met den Heiligen Stoel, zonder goedkeuring van het Vaticaan en onder uitsluitende verantwoordelijkheid van het Oostenrijksche episcopaat zelve."
Het radio-station van het Vaticaan heeft op 1 April 1938 in verband met bovenstaande verklaring van de „Osservatore Romano" een causerie in de Duitsche taal uitgezonden, welke causerie tot onderwerp had „Politiek katholicisme". Ook hierin was een formeel desaveu vervat van de aanbeveling aan de Oostenrijksche geloovigen om zich te vereenigen met het nationaal-socialisme en de aanhechting van Oostenrijk aan Duitschland goed te keuren.
(Osservatore Romano) **(Vorig bericht 3204 B.)**

4 APRIL 1938

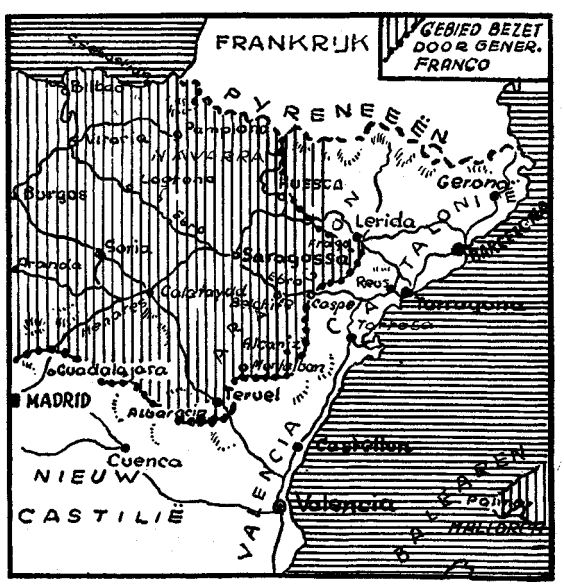
G. **HONGARIJE. — Rijksbestuurder Admiraal Horthy tegen de fascisten. —**
„Het is niet voldoende, dat men zichzelf opwerpt als verlosser der wereld en met phrasen en leuzen en een sluwe demagogie de massa der bevolking met inbegrip van de halve intellectueelen in verwarring brengt." Aldus de Hongaarsche rijksbestuurder, admiraal Horthy, in zijn op 3 April '38 gehouden rede, waarin hij, zich voor den eersten keer per radio tot het volk richtend, het optreden hekelde van mannen als Szalasy en Festetics, die zich als de fascistische leiders van Hongarije aangediend hebben,

Hen, die onrust en tweedracht willen zaaien, vervolgde de rijksbestuurder, maak ik met nadruk opmerkzaam op de gevolgen, die dit voor hen kan hebben. In 1919 hebben wij het land gezuiverd van de onverantwoordelijke elementen, en wat wij toen konden, hebben wij nog niet verleerd.
Het vijf-jarenplan, dat de premier onlangs heeft opgesteld, is geen utopie. Het wijst ons den weg, dien wij moeten bewandelen en zijn uiteindelijk doel is economisch herstel en wegneming der werkloosheid.
Met grooten nadruk verklaarde Horthy, dat de Hongaren de vrijheid liefhebben, die de grondwet hun waarborgt. Vrijheid is de schat van het volk. Zonder vrijheid kunnen wij niet leven, maar evenmin kunnen wij gedoogen, dat van de vrijheid misbruik gemaakt wordt.
Tevens heeft onze constitutie gewild, dat slechts mannen van beproefde bekwaamheid en niet demagogen het roer van den staat in handen houden.
In den laatsten tijd zijn er lieden geweest, die gepoogd hebben, de politieke eensgezindheid onzer officieren te verstoren. Ik ben er evenwel van overtuigd, dat de pogingen dezer onrustzaaiers nimmer met succes bekroond zullen worden. Degenen, die onder het mom van idealisten, doch gedreven door eigenbelang willen trachten te experimenteeren, waarschuw ik:
Blijft van onze officieren af. Onze officieren weten, dat het leger aan geen enkele partij, maar aan de geheele natie behoort. Eenigerlei afwijking van dezen stelregel en de invoering van revolutionnaire methoden zal ik nimmer dulden. (Az Est)

(Vor. ber. Horthy 3139 C.)

A. SPANJE. — Burgeroorlog. - Franco's successen. - Lerida. - Negrin. —

Franco's offensief, kort na de herovering van Teruel tegen Catalonië ingezet, verloopt tot dusver voor hem voorspoedig. Tegen zijn geweldige materieele overmacht bleken de toch degelijk versterkte verdedigingslinies der linkschen op geen stukken na bestand en wanneer de infanterie oprukte voor den beslissenden aanval bleken luchtmacht en artillerie reeds zulk een moordende uitwerking te hebben gehad, dat de nationalisten vrijwel geen tegenstand meer ontmoetten. Zoo zijn zij reeds de grens van Catalonië overgetrokken; Lerida wordt ernstig bedreigd en Franco's troepen bevinden zich reeds in de buitenwijken.

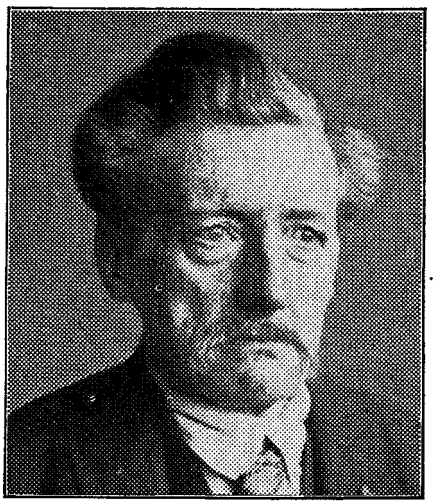
De Spaansche premier Negrin heeft per radio een beroep op alle republikeinen gedaan, thans alle krachten te concentreeren om den tegenstand tot het uiterste voort te zetten, waaruit duidelijk blijkt hoe critiek de situatie voor de regeering begint te worden.
(Telex-A. N. P.) **(Vor. ber. Burgeroorlog 3198 C.)**

B. VOETBAL. — België—Nederland. —

In vele opzichten is de België—Nederland-wedstrijd, die op 3 April te Antwerpen werd gespeeld, teleurstellend verloopen, al eindigde ook de wedstrijd met gelijk spel (1—1). De weersomstandigheden waren van dien aard, dat goed voetbal bijna niet mogelijk was. (Red. K. H. A.) **(Vorig bericht 3154 E.)**

C. WILLEM KLOOS OVERLEDEN. —

Op 31 Maart '38 omstreeks half drie is te Den Haag Willem Kloos op bijna 79-jarigen leeftijd plotseling overleden. Kloos was reeds eenigen tijd lijdende, doch zijn heengaan werd nog niet verwacht. Hij nam in den middag eenige rust te bed, waarvan hij niet meer is opgestaan. Met Kloos is de oudste van de Tachtigers gestorven en alleen Frank van der Goes en Lodewijk van Deyssel zijn van die beweging nog in leven.

Willem Kloos.

Kloos was een groote figuur in onze literatuur, een man, die een onuitwischbaar stempel heeft gedrukt op onze letterkunde, die zoowel als dichter, als prozaschijver en als leider niet vergeten zal worden.
Willem Johan Theodoor Kloos werd 6 Mei 1859 te Amsterdam geboren. Na de H.B.S. te hebben afgeloopen deed hij staatsexamen en studeerde aan de Amsterdamsche universiteit in de klassieke letteren.
Reeds in zijn studententijd (1879) schreef hij critieken in de Nederlandsche Spectator en De Amsterdammer onder de pseudoniemen Q. N. en Sebastiaan Senior.
Na zijn candidaatsexamen in de letteren gedaan te hebben liet hij de studie geheel varen en wijdde zich uitsluitend aan de literatuur. In 1881 schreef hij het bekende In memoriam aan Jacques Perk, een manifest van de jongeren, om in 1882 de thans klassiek geworden voorrede voor de Gedichten van zijn jonggestorven vriend te publiceeren.
In 1885 verscheen het eerste nummer van De Nieuwe Gids, waarvan hij — met een korte onderbreking — steeds redactiesecretaris is gebleven.
Van hem verschenen drie bundels verzen; Veertien jaar literatuurgeschiedenis (1896); Nieuwere literatuurgeschiedenis en Letterkundige inzichten en vergezichten (23 deelen 1916—1934); Een daad van eenvoudige rechtvaardigheid; studies over onze 18e-eeuwsche dichters (1909); Jacques Perk (1909); bloemlezingen van Heinrich Heine, Rhijnvis Feith, Bilderdijk; vertalingen van de Imitatio, Cyrano de Bergerac, Hanneles Hemelvaart, verschillende Grieksche tragedies en Wagner. (Red. K. H. A.)

(Vor. ber. Willem Kloos 1287 B.)

D. NEDERLAND. — Hiswa-tentoonstelling te Amsterdam. —

De Nederlandsche Vereeniging voor Handel en Industrie op het gebied van Scheepsbouw en Watersport heeft van 25 Maart tot 3 April '38 een groote tentoonstelling op het gebied van watersport en kampeeren in de Apollohal te Amsterdam gehouden.
(Red. K. H. A.)

A. **Duitsche gevaren. - Grenzen. - Bevolking. - Leger en luchtmacht. - In- en Uitvoer. —**

Een enkele blik op de kaart (pag. 3183 A.) doet begrijpen hoe ongunstig de situatie geworden is voor een eventueel conflict van Tsjecho-Slowakije met Duitschland, nu van dit langgerekte Rijk een zoo belangrijk deel als het ware in de Duitsche tang genomen is. De getallen kunnen dien indruk slechts bevestigen.

Vergeleken met ons land is het betrekkelijk dun bevolkt. Er wonen 15 millioen menschen op 140.000 K.M.², tegenover de 8.5 millioen op onze 34.000 K.M.² Daarentegen zijn de grenzen er naar verhouding langer — in het bijzonder die met Duitschland. Terwijl ons land 900 K.M. landgrenzen heeft, waarvan 520 met Duitschland, moet Tsjecho-Slowakije rekenen met een totale grenslengte van 4110 K.M., waarvan 2100 met Duitschland. Van de overige 2010 K.M. heeft het er 980 gemeen met Polen, 830 met Hongarije en 200 met Roemenië. Zoo zijn er van heel de 4110 K.M. lange grens slechts 200 K.M., die geen bijzondere zorgen vragen, daar alleen Roemenië mede tot de Kleine Entente behoort. De beteekenis van de lengte der Duitsche grenslijn van Tsjecho-Slowakije bij een eventueel conflict met Duitschland wordt nog duidelijker, wanneer men in aanmerking neemt, dat deze Duitsche grenslijn ongeveer 5/4 maal zoo groot is als de Duitsche grenzen van Nederland, België, Luxemburg, Frankrijk en Zwitserland samen. De defensieve waarde der natuurlijke grenzen wordt niet hoog aangeslagen, met uitzondering alleen van den Donau tusschen Presburg en Hongarije over een lengte van 172 K.M.

Voorts is de breedte van dit langgerekte Rijk betrekkelijk gering: op sommige plaatsen beneden de 100 K.M. Dientengevolge liggen alle industrieën en belangrijke centra dicht bij de grens. Ook is de richting der groote spoorwegverbindingen ongunstig, n.l. loodrecht op de lengte-as — een overblijfsel van de vroegere verbinding met Oostenrijk-Hongarije. De moeilijkheden worden nog vergroot vooreerst door de tegenstelling tusschen het zeer ontwikkelde Westen en achterlijke Oostelijk deel des lands; en nog meer door de heterogene samenstelling der bevolking uit 52% Tsjechen, 24% Duitschers, 13% Slowaken, 5 à 6% Hongaren en verder Roemenen, Roethenen en Polen. Vooral de 3.6 millioen Duitschers baren thans, zooals men weet, veel zorgen. Groote streken: de Sudeten, het Bohemerwoud en het Ertsgebergte zijn nagenoeg geheel Duitsch. Het taalverschil bij de bevolkingsgroepen (in hoofdzaak zijn er drie talen!) accentueert de moeilijkheden — vooral in het leger.

Het kan niet worden ontkend, dat Tsjecho-Slowakije het mogelijke gedaan heeft om zijn verdedigend vermogen tot het uiterste op te voeren. Van de gewone uitgaven voor 1938, die ongeveer gelijk te stellen zijn aan *f* 650 millioen, is *f* 130 millioen bestemd voor defensie. Daarbij komen dan nog *f* 140 millioen voor buitengewone militaire uitgaven.

Alles bijeen moet men volgens de „Deutsche Wehr" de uitgaven voor de defensie voor 1938 op 60% der totale uitgaven stellen. Het land kan de daarvoor vereischte sommen zelfs niet opbrengen: Tegenover de buitengewone uitgaven van *f* 220 millioen staan geen inkomsten.

Dank zij de enorme inspanning voor de defensie is er een groot leger. De vredessterkte wordt geraamd op 180.000 man, hetgeen een oorlogssterkte doet vermoeden van 1½ millioen. De luchtmacht is buitengewoon goed verzorgd: er zijn zeven luchtvaart-regimenten met 1300 à 1350 vliegtuigen; er is een sterk ontwikkelde oorlogsindustrie ook op luchtvaart-gebied, en een uitgebreide grondorganisatie met 66 vliegvelden.

Voor de grensverdediging is langs de geheele grens een zone van 25 K.M. breedte tot militair gebied verklaard. Uit deze zone wil men de industrie zooveel mogelijk verwijderen (waardoor vooral Duitsche arbeiders getroffen zullen worden). De meest bedreigde toegangswegen zijn met beton en staal versperd. Op vele plaatsen zijn versterkingen dicht bij de grenzen in gereedheid gebracht: pantserkoepels, kazematten of loopgraven met prikkeldraad-versperringen. De strategische spoorlijnen (Oost—West) worden verdubbeld en waar noodig omgelegd.

Ten slotte heeft de regeering ook niet geschroomd zware persoonlijke diensten te vorderen: er is algemeene dienstplicht van het 20ste tot het 50ste levensjaar, met een eersten actieven diensttijd van twee jaren. Bovendien bestaat de verplichting tot militaire hulpdiensten van het 17de tot het 20ste jaar en van het 51ste tot het 60ste. Voor de militaire hulpdiensten der vrouwen zorgt het Roode Kruis. De militaire situatie is echter niet gunstig.

De inwendige verdeeldheid is een gevaarlijke factor, die ook in het leger kan doorwerken. De regeering beijvert zich om de gevolgen in het leger te bestrijden: zij verspreidt er een geschrift in drie talen, plaatst de Duitschers in Slowakije enz., en zij heeft de leidende plaatsen, zoomede het grootste deel van het officierskorps, met Tsjechen bezet.

De buitengewone ontwikkeling van zijn luchtmacht, de uitgebreide grondorganisatie met de talrijke vliegvelden, de Slowaaksche „corridor", die via het bevriende Roemenië naar Rusland voert — dit alles schijnt er op aangelegd om van Tsjecho-Slowakije uitgangsterrein te maken voor een aanval op Duitschland.

Ten aanzien van den luchtoorlog is daarbij van beteekenis, dat nagenoeg alle groote Duitsche centra binnen vliegbereik liggen van de Tsjechische vliegvelden.

TSJECHO-SLOWAKIJE

In- en Uitvoer. — De Tsjechische handel in het jaar 1937 toont in vergelijk met het vorige jaar het volgende beeld:

	Invoer	Uitvoer	Invoer	Uitvoer
	(in mill. Kc)			
	1937		1936	
Levende dieren	205,3	6,6	241,9	1,7
Levensmiddelen	1.203,2	975,4	979,4	496,9
Onafgewerkte stoffen ...	6.299,5	2.371,8	4.311,1	1.667,2
Afgewerkte stoffen	3.257,3	8.598,8	2.362,1	5.830,7
Edele metalen	0,9	28,9	20,8	39,9
Totaal	10.966,2	11.981,5	7.915,3	8.036,4
Munten	0,7	10,1	6,3	28,2
Zuiver goederenverkeer ...	10.965,9	11.971,4	7.908,8	8.008,2

	Invoer	Uitvoer	Invoer	Uitvoer
	(in mill. Kc)			
a) Landen met Clearing of Deviezenbeperking:	1937		1936	
Duitschland	1701	1388	1645	1160
Oostenrijk	456	353	878	717
Hongarije	161	143	227	157
Joego-Slavië	410	347	596	430
Roemenië	532	361	654	380
Bulgarije	96	43	86	69
Griekenland	103	67	36	31
Turkije	141	84	121	157
Italië	249	90	353	90
Polen	277	220	228	165
Sovjet-Rusland	125	90	94	180
b) Vrije landen:				
Engeland	701	475	1034	721
Frankrijk	576	479	457	343
Nederland	412	334	500	337
Zwitserland	359	311	457	378
Zweden	418	203	401	242
Noorwegen	132	73	182	108
België	315	234	255	192
c) Overzee:				
Ver. Staten	961	483	1112	730
Canada	40	14	73	55
Brazilië	173	81	85	48
Argentinië	231	166	187	93
Britsch-Indië	471	302	162	78
Nederlandsch-Indië	212	148	46	21
Japan	79	41	60	41
China	46	31	157	57
Egypte	223	171	117	66
Australië	145	78	66	44
Zuid-Afrik. Unie	40	24	145	85

(Telegraaf - Prager Presse - Keesings Archiv der Gegenwart)

(Vor. ber. Veiligheid 3182 D.; Bevolking 1113 F.; Leger en Luchtmacht 85 G.; In- en Uitvoer 637 D.)

A. **NEDERLAND. — Landbouw, Veeteelt. - Indexcijfers. —**
Wij ontleenen aan „De Vrijzinnig Democraat":
Om ook buitenstaanders te laten zien, dat de landbouw nog altijd voor prijzen beneden die van 1910—1914 werkt, terwijl de rest van de maatschappij juist gebaseerd is op veel hoogere prijzen en inkomsten dan in bedoelde jaren, meenen wij goed te doen eenige indexcijfers weer te geven, die in het zoo juist verschenen „Zuiveljaarboek" te vinden zijn:

	1910-14	1921-22	1924-25	1929-30	1933-34	1936-37
Boter	100	157	176	139	82	89
Kaas	100	180	184	140	76	75
Vleesch	100	187	141	127	71	73
Eieren	100	178	156	138	79	68
Veeteeltproducten	100	177	158	137	75	77
Akkerbouwproducten	100	203	166	94	98	82
Landbouwproducten	100	184	161	125	81	78
Arbeidsloonen in den landbouw	100	244	200	204	150	138
Arbeidsloonen in andere takken	100	251	218	222	207	193
Kosten levensstandaard	100	210	179	168	138	137

Bij nadere beschouwing van deze cijfers komt men tot de volgende conclusies:
1e. de thans betaalde prijzen der landbouwproducten zijn beneden die van 1910—1914;
2e. de thans betaalde loonen in den landbouw zijn matig hooger dan die van 1910—1914;
3e. de thans betaalde loonen in andere takken van bedrijf zijn bijna 2 × zoo hoog als die van 1910-1914;
4e. de kosten van het levensonderhoud zijn thans maar matig hooger dan in 1910—1914.
(De Vrijzinnig Democraat)
(Vorig bericht 2754 A.)

5 APRIL 1938

B. **LIECHTENSTEIN. — Prins Frans I doet afstand ten behoeve van zijn achterneef. —**
Prins Frans I van Liechtenstein heeft afstand gedaan van den troon ten gunste van zijn achterneef prins Frans Joseph, een zoon van prins Alois van Liechtenstein.
De nieuwe vorst is 32 jaar oud en ongehuwd.
(Neue Zürcher Zeitung) **(Vorig bericht 3193 B.)**

C. **ENGELAND. — Britsch-Italiaansche besprekingen.**
In welingelichte kringen wordt gemeld, dat de onderhandelingen met Italië bevredigende vorderingen maken, maar dat er geen speciale nieuwe ontwikkeling te constateeren valt.
In Britsche kringen is men van meening, dat de Britsch-Italiaansche besprekingen reeds tot overeenstemming over de algemeene beginselen hebben geleid en dat de onderhandelingen binnenkort met succes bekroond zullen worden. Niettemin gelooft men, dat de onderteekening der overeenkomst uitgesteld zal worden tot een bevredigende regeling van de terugtrekking der vrijwilligers uit Spanje verkregen zal zijn. (Times) **(V. b. Chamberlain 3196 D.)**

D. **DUITSCHLAND. — De weermacht telt achttien legercorpsen. —**
Met ingang van 1 April '38 werden in Oostenrijk twee legercorpsen gevormd als onderdeel van het Duitsche leger, nl. het 17e met zetel te Weenen en het 18e te Salzburg.
Generaal List wordt opperbevelhebber der Oostenrijksche troepen, generaal Kienitz bevelhebber van het 17e en de Oostenrijksche veldmaarschalk Beyer van het 18e corps.
Tot dusver kende men in Duitschland officieel slechts 14 legercorpsen; er bestaan dus ook een 15e en een 16e corps, waaromtrent niets naders bekend is.
Het D. N. B. meldt nog, dat Generaloberst von Bock, die thans opperbevelhebber der Oostenrijksche weermacht is, naar zijn standplaats, Dresden, terugkeert.
(Agence Belga) **(Vorig bericht 3164 C.)**

E. **POLEN. — De Poolsche minderheden in Tsjecho-Slowakije. —**
De toon der Poolsche regeeringspers wordt tegenover Tsjecho-Slowakije steeds scherper.
Tot de regeering te Praag worden twee verwijten gericht, ten eerste, dat zij de Polen als tweede-rangsburgers behandelt en hen voortdurend aan vervolgingen en plagerijen bloot stelt, en ten tweede, dat zij de anti-Poolsche activiteit, welke van de Komintern uitgaat, toelaat.
Het Poolsche regeeringsorgaan „Express Poranny" schrijft: „Indien de regeering te Praag geen einde maakt aan deze anti-Poolsche campagne onder leiding der Tsjechische afgevaardigden, zal zij voor dit optreden de volle verantwoordelijkheid moeten aanvaarden en er zich niet over dienen te verwonderen, dat men haar niet als een element van vrede in Europa beschouwt." (Express Poranny) **(3207 D.)**

F. **NEDERLAND. — De Nederlandsche journalistenkring en de persvrijheid. —**
In de jaarlijksche vergadering van den Nederlandschen journalistenkring, welke op 2 April '38 te Amsterdam is gehouden, is o.m. aan de orde gekomen de kwestie van de persvrijheid in verband met het aan de orde stellen van dit vraagstuk in de Fédération internationale des journalistes (F.I.J.).
Op voorstel van het kringbestuur heeft de vergadering met vrijwel algemeene stemmen de volgende uitspraak aangenomen:
De Nederlandsche journalistenkring verklaart geen prijs te stellen op het lidmaatschap van een internationale journalistenorganisatie, welke het beginsel der persvrijheid, eenmaal in haar statuten opgenomen, daaruit wil schrappen. (Telex-A. N. P.)
(Vorig bericht 3090 C.)

G. **ENGELAND. — Handelsaccoord met Italië. —**
De Financial Times meldt, dat op alle punten overeenstemming is bereikt in de besprekingen tusschen Engeland en Italië ter herziening van de handels- en betalingsovereenkomst. Het nieuwe pact is op 18 Maart '38 tot stand gekomen.
De oorspronkelijke overeenkomst, welke in 1936 werd opgesteld, bepaalde dat 70% van de opbrengst van den Italiaanschen uitvoer naar Groot-Brittannië gebruikt zou worden om den loopenden handel te financieren, 27% om de handelsschulden te verrekenen en 3% om financieele schulden te vereffenen.
De meeste, zoo niet alle, van de handelsschulden zijn gedelgd, en de nieuwe overeenkomst zal zich bezig houden met de nieuwe toewijzing van de 27% welke voorheen voor dat doel waren gereserveerd. (Times)
(Vorig bericht 2534 E.)

H. **NEDERLAND. — Liberale Staatspartij. - Mr. W. C. Wendelaar tot voorzitter herkozen. —**
In een te Amsterdam bij „Krasnapolsky" gehouden buitengewone algemeene vergadering der Liberale Staatspartij, waarin, ingevolge de partijreorganisatie, de verkiezing van het dagelijksch bestuur aan de orde kwam, is de tegenwoordige voorzitter, mr. W. C. Wendelaar, als zoodanig herkozen. (Telegraaf)
(Vorig bericht 3150 E.)

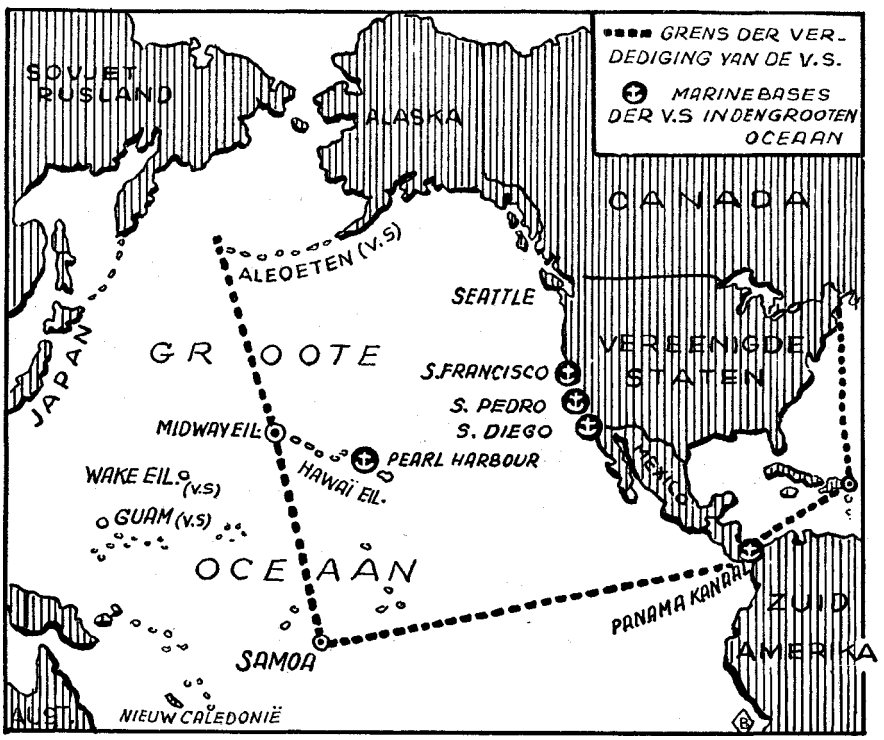
A. VLOOTBEPERKING. — Opheffing. - Engeland, Frankrijk, Ver. Staten en Japan. —

De formeele nota's, die op 31 Maart '38 uitgewisseld zijn tusschen de Britsche, Fransche en Amerikaansche regeeringen betreffende de z.g. „escalator-clause" in het Londensche vlootverdrag, zijn thans gepubliceerd.

De Amerikaansche en Britsche regeeringen verklaren, dat tengevolge van het ontbreken van eenigerlei verzekering van den kant der Japansche regeering, dat Japan niet bezig is met den bouw of den bouw niet overweegt van kapitale schepen boven de beperkte afmetingen van het Londensche vlootverdrag, zij besloten hebben gebruik te maken van haar recht tot afwijking van de beperkingen ten aanzien van de hoogste limiet voor kapitale schepen, n.l. 35.000 ton.

De Amerikaansche regeering verklaart in haar nota bovendien, dat de voorgestelde afwijking der beperkingen ook betrekking heeft op het kaliber van het geschut, dat op de kapitale schepen gemonteerd mag worden. De Britsche nota maakt van het geschutkaliber geen melding.

De Fransche nota verklaart, dat de Fransche regeering zal voortgaan de kwalitatieve beperkingen, vastgesteld door het Londensche vlootverdrag, te handhaven, zoolang geen andere continentale mogendheid in Europa er van afwijkt.

(New York Times)

De Fransche nota voegt hieraan toe, dat de Fransche regeering op grond van het verlangen zoo veel mogelijk den omvang en de eventueele gevolgen van dit eerste afwijken van het verdrag te beperken, den wensch heeft, dat een overeenkomst zoo spoedig mogelijk tot stand zal komen tusschen alle mogendheden, die tot dusverre in overeenstemming waren ten opzichte van hun vlootbouw, met de beperkingen, die thans van kracht zijn.

Met het oog op de bepalingen van de Britsch—Duitsche en Britsch—Russische vlootovereenkomst heeft de Britsche regeering aan de Duitsche en Russische regeeringen gelijksoortige mededeelingen gericht.

Het zal thans noodig zijn voor de verdragspartijen van het Londensche vlootverdrag overleg te plegen en te trachten een overeenkomst tot stand te brengen, met het oog op de beperking tot een minimum van de afwijkingen van het verdrag.

Volgens het Londensche vlootverdrag is het grootst toegestane geschutkaliber zestien duim. Groot-Brittannië heeft alleen zestien-duims-geschut op de slagschepen „Nelson" en „Rodney".

Het zal Duitschland en Rusland uiteraard vrij staan hun vlootbewapening op te voeren in verband met het Britsche besluit. Wanneer een van deze beide landen daartoe echter zou overgaan, zou Frankrijk zijn besluit moeten herzien. Dezelfde invloed zou op het Fransche standpunt uitgeoefend worden, wanneer Italië, dat het Londensche vlootverdrag niet heeft onderteekend, mocht besluiten de tonnage der kapitale schepen te verhoogen. (Times - Le Temps)

(V. b. Vlootconferentie 3134 A.)

---

6 APRIL 1938

B. GROOT-DUITSCHLAND. — Annexatie van Oostenrijk door Engeland en Frankrijk erkend. —

De Britsche ambassadeur te Berlijn, sir Neville Henderson, heeft op 2 April '38 den Duitschen minister van Buitenlandsche Zaken, Von Ribbentrop, twee nota's overhandigd, waarin de vereeniging van Oostenrijk met het Duitsche rijk wordt erkend en de bekrachtiging wordt verzocht voor het te Weenen op te richten consulaat-generaal.

De vroegere consul-generaal te München, Gainer, zal dezen post bekleeden. In de tweede nota behoudt de Britsche regeering zich haar houding voor ten aanzien van kwesties, welke betrekking hebben op verdragen en andere aangelegenheden, nadat Oostenrijk heeft opgehouden als onafhankelijke staat te bestaan. Te gelegener tijd zal de Britsche regeering hierover een nieuwe mededeeling verstrekken.

In officieele Parijsche kringen meldt men, dat de Fransche regeering de ontvangst heeft bevestigd van de mededeeling der Duitsche regeering, waarin de nieuwe status van Oostenrijk werd uiteengezet. Deze bevestiging, door middel van een nota aan de Duitsche ambassade te Parijs, neemt acte van de feitelijke gebeurtenissen, zonder een erkenning de jure te beteekenen. Men vernoemt verder, dat de Fransche ambassadeur te Berlijn de Duitsche regeering zeer spoedig een tweede nota zal overhandigen, waarin het exequatur wordt gevraagd voor een consul-generaal te Weenen, daar het Fransche gezantschap in die stad is opgeheven. (Times - L'Intransigeant)

(Vor. ber. Anschluss 3173 A.)

C. NEDERLAND. — De S.D.A.P. en de internationale toestand. —

De Federatie Den Haag der S.D.A.P. en de Nieuwe Haagsche Bestuurdersbond hebben op 28 Maart '38 een „Oostenrijkschen avond" belegd ter bespreking van den internationalen toestand. Wij ontleenen hieraan het volgende:

De heer S. de la Bella, tweede voorzitter van het Nederlandsch Verbond van Vakvereenigingen, voerde als eerste spreker het woord.

Na een pauze sprak ir. J. W. Albarda. Hij waarschuwde, ook na de annexatie van Oostenrijk niet te spoedig nieuwe atlassen te koopen. Oostenrijk, dat door persoonlijke banden met ons land was verbonden, is te niet gegaan.

Wie zegt, dat niet andere landen aan de beurt komen? Zouden Benesj, Stauning of Colijn niet kunnen worden uitgenoodigd voor een bezoek aan Berchtesgaden? Men kan tegenwoordig niets onmogelijk noemen. Doch de drie genoemde staatslieden zouden niet bukken, ook de heer Colijn niet, die — eere wien eere toekomt — voldoende karakter bezit om tegenover elke bedreiging neen te kunnen zeggen. (Het Volk)

(Vor. ber. 3164 E.; Albarda 3071 B.)

D. RECHTSZAKEN. — Coupeeren van hondenooren geen redelijk doel. —

Het Gerechtshof heeft op 23 Maart '38 arrest gewezen in een principieele kwestie: het coupeeren van hondenooren.

Het Hof veroordeelde n.l. een inwoner van Amersfoort, die de ooren van drie Duitsche doggen had gecoupeerd, tot een gulden boete wegens het zonder redelijk doel opzettelijk aan een dier pijn of letsel veroorzaken.

De politierechter te Utrecht had den man tot ƒ 40.— boete veroordeeld. Bij de behandeling voor het Hof eischte de procureur-generaal veroordeeling tot ƒ 1.— boete.

Het Hof overwoog o.a. dat verdachte heeft aangevoerd, dat hij het verkleinen der oorschelpen heeft bewerkstelligd met een redelijk doel, n.l. om in het belang der honden te voorkomen, dat zij later oorontsteking zouden krijgen, dat de oorschelpen zouden stukslaan en dat de punten daarvan in de oogen zouden hangen.

Dit verweer wordt echter door het Hof verworpen, omdat uit het onderzoek niet is gebleken en door deskundigen is weersproken, dat het lichamelijk belang der honden door het coupeeren wordt gediend.

Voorts overwoog het Hof, dat door verd. is betoogd, dat het coupeeren voornamelijk is geschied met het redelijk doel, om

het aesthetisch voorkomen der honden en hun handels- en tentoonstellingswaarde te verhoogen.
Ook dit verweer werd verworpen. Het Hof is van oordeel, dat de aesthetische waardeering en het economisch voordeel de verminking niet tot een redelijk doel kunnen stempelen, te minder nu niet gebleken is, dat de nuttigheid of bruikbaarheid der honden daardoor wordt verhoogd.
Het Hof legde een geringe geldboete op, omdat het hier een principieele kwestie geldt en niet is gebleken, dat verdachte noodeloos hardvochtig heeft gehandeld. (De Telegraaf)

A. CHINA. — Conflict met Japan. - Tsjang Kai-sjek krijgt dictatoriale macht. —
Het belangrijkste nieuws over het Chineesch-Japansche conflict is wel, dat Tsjang Kai-sjek thans dictatoriale bevoegdheden heeft gekregen. Althans in het in spoedzitting bijeengeroepen congres der Kwomintang is hij benoemd tot algemeen uitvoerend bestuurder van de Kwomintang met het recht tot uiteindelijke goedkuering en veto. Deze functie is ingesteld om een eenhoofdige staatsleiding te bezitten, welke als zoodanig in het conflict met Japan kan optreden. (Hongkong Times) **(V. b. Chin.-Jap. Confl. 3702 E.; Tsjang Kai-sjek 3076 A.)**

B. ENGELAND. — Rede van premier Neville Chamberlain nopens Labour-motie van afkeuring. —
De Labourafgevaardigde Greenwood heeft bij het Lagerhuis een motie van afkeuring ingediend, waarvoor hij de volgende drie redenen aangaf:
1. Het democratische volk der wereld moet weten, dat er in dit land krachten zijn, die de schending van plechtige overeenkomsten door Groot-Brittannië niet onderschrijven en niet willen onderschrijven.
2. Millioenen van het Britsche volk hebben steeds de verklaarde politiek van Groot-Brittannië, die gebaseerd is op den Volkenbond en de collectieve veiligheid, welke niet dan zonder strijd mag worden opgeofferd, gesteund.
3. De Labouroppositie spreekt haar algeheele ontevredenheid, afschuw en afkeuring uit over de kortzichtige en fatale politiek, welke de minister-president volgt.
Naar aanleiding van deze ingediende motie van wantrouwen zeide minister-president Chamberlain op 4 April '38 in het Lagerhuis, dat thans het vijftiende debat over Buitenlandsche Zaken in den tijd van negen weken werd gehouden en dat een dergelijke belangstelling voor één onderwerp in de parlementaire geschiedenis zonder weerga is.
De oppositie wil van de moeilijkheden van den internationalen toestand gebruik maken, ten bate van partij-doeleinden. Chamberlain zeide niet te gelooven, dat een beroep op het land naar aanleiding van dit punt de beweringen der oppositie zou rechtvaardigen. Ter ondersteuning haalde hij de rede van Hodza aan, die zijn Lagerhuisrede een grcote daad voor de consolidatie van Europa genoemd had.
Ten aanzien van den Volkenbond verklaarde de minister: „Wij zijn nog steeds van plan, het volledigste gebruik van den Bond te maken binnen de grenzen, die erkend moeten worden.
Wij achten den Bond evenwel op het oogenblik niet in staat de taak te volbrengen, die Baldwin van het grootste belang voor de collectieve veiligheid oordeelde: dat ieder land bereid moet zijn niet alleen voor een oorlog, maar ook om onmiddellijk een oorlog te beginnen. Dit te ontkennen zou slechts bewuste en doorzichtige huichelarij zijn."
De minister verklaarde verder, dat de regeering niet voornemens is haar politiek ten aanzien van de Spaansche kwestie te wijzigen.
De premier zeide zich geen beter onderwerp voor een beroep op het land te kunnen voorstellen dan de tegenstelling tusschen de politiek der regeering en die der oppositie en zich niets te kunnen indenken, dat meer verwarring in de rijen der oppositie zou stichten, dan dat hij haar aan haar woord zou houden.
Het is thans niet de tijd onrust te verwekken in het land, dat de weeën van het bewapeningsprogramma doormaakt.
De oppositie, aldus de minister, mag blij zijn, dat zij er vanavond met een gezonde afstraffing afkomt en niet een grootere nederlaag in het land lijdt.
De motie van de Labourpartij werd met 359 tegen 152 stemmen verworpen. (Times)
(V. b. Chamberlain 3202 D.; Labourpartij 2969 B.)

C. GROOT-DUITSCHLAND. — Nieuwe rijksleening van een milliard Mark. —
De rijksregeering heeft een nieuwe leening uitgeschreven van een milliard Rijksmark. De leening zal 4½% rente dragen en uitgegeven worden in den vorm van aflosbare schatkistbiljetten van 1938, tweede serie. De gemiddelde looptijd zal 17 jaar zijn. Rente wordt vergoed van 1 April '38 af.
Er is reeds ingeteekend op 250 millioen. De resteerende 750 millioen zullen worden uitgegeven tegen 98¾%. De inschrijving staat open van 19 April tot 4 Mei '38. De stortingen voor de toegewezen schatkistbiljetten moeten tusschen 13 Mei en 24 Juni '38 geschieden. (Berliner Tageblatt) **(V. b. 3070 E.)**

7 APRIL 1938

D. NEDERLAND. — Verkeersongevallen 1937. —
Blijkens het Centraal Bureau voor de Statistiek bedroeg het aantal slachtoffers van verkeersongevallen in de maand Januari '38, 52 dooden en 306 gewonden. De cijfers van de verkeersongelukken sinds Mei 1937 geven het volgende overzicht:

Maand:		Gedood:	Ernstig gewond:
Mei	1937	61	446
Juni	„	41	453
Juli	„	47	390
Augustus	„	64	471
September	„	61	417
October	„	47	404
November	„	62	329
December	„	45	314
Januari	1938	52	306

(Centraal Bureau v. d. Statistiek) **(V. b. 2248 A.)**

E. DR. IR. H. J. LOVINK OVERLEDEN. —
Op 2 April 1938 overleed te Scheveningen in den ouderdom van 72 jaar het oudlid der Tweede Kamer dr. ir. H. J. Lovink.
Dr. Lovink was een self-made man. Hij begon in 1887 als opzichter van de gemeente Zutphen. Na tweejarige studie behaalde hij het middelbaar diploma voor houtteelt.
Al spoedig vestigde hij de aandacht op zich ook buiten ziin werkkring en toen in 1891 de functie van adjunct-directeur der Ned. Heide-Maatschappij openkwam, werd hij als zoodanig en op 15 December 1892 tot directeur benoemd. Bij de Ned. Heide-Mij. kreeg dr. Lovink ruim baan om zijn organisatietalenten te kunnen ontplooien. De Ned. Heide-Mij., die bij zijn benoeming nogal in kwijnenden toestand verkeerde, ontwikkelde zich weldra in de goede richting tot een bloeiende instelling. Als de voornaamste werkzaamheden onder zijn beheer kunnen worden genoemd de bebossching en ontginning van Texel en de beplanting der Schoorlsche duinen. Veel aandacht heeft hij voorts geschonken aan het op een hooger plan brengen der zoetwatervisscherij; de Nederlandsche binnenvisscherij is door hem georganiseerd.
Zoozeer trokken zijn capaciteiten de aandacht dat, toen in 1901 onder het bewind van minister Veegens de directie van den Landbouw werd ingesteld, hij werd aangezocht voor het nieuwe ambt van directeur-generaal van den Landbouw. In die functie heeft hij den grondslag gelegd voor den landbouwvoorlichtingsdienst.
Na een tijd in Ned. Oost-Indië in dezelfde hoedanigheid te hebben gewerkt, keerde hij in 1918 naar Nederland terug. In 1922 werd Dr. Lovink voor de Chr. Historische partij lid der Tweede Kamer.
In 1918 werd hem het eere-doctoraat in de landbouwkunde der Landbouw-hoogeschool te Wageningen verleend. (Red. K. H. A.)

F. NEDERLAND. — Onderwijs. - Inaugureele rede van prof. dr. R. Brinkman over „Aspecten der physiologische chemie toegelicht aan eenige gegevens over haemoglobine". —
Prof. dr. R. Brinkman, benoemd tot buitengewoon hoogleeraar in de faculteit der geneeskunde aan de rijksuniversiteit te Groningen, heeft op 24 Maart '38 zijn ambt aanvaard met een rede over: „Aspecten der physiologische chemie toegelicht aan eenige gegevens over haemoglobine". Terwijl vroeger de physiologische chemie vooral van de chemische zijde bestudeerd werd, aldus spr., is het nu hoe langer hoe meer mogelijk dit ook uit een biologisch en medisch standpunt te doen. Spr. trachtte te laten zien, dat beide opvattingen tot resultaten leiden, en dat de chemische en biologische beschouwingswijze kunnen samengroeien tot een biochemische wetenschap. Spr. beschreef vervolgens hoe het vermogen tot het gebruiken van zuurstof in bijna alle levensstof voor-

komt met behulp van organisch gebonden ijzer- en koperatomen, doch betoogde, dat eerst de verbinding met bepaalde eiwitstoffen het transportvermogen voor zuurstof doet ontstaan. Het haemoglobine wordt reeds bij vele lagere dieren gevonden; het schijnt hier echter dikwijls meer potentieel dan actueel aanwezig te zijn. Eerst bij hoogere dieren wordt van de eigenschappen der roode bloedkleurstof een intensief gebruik gemaakt. Het chemische onderzoek der bloedkleurstof-eiwitten heeft hierbij een zekere „plasticiteit", een variatievermogen aangetoond. Spr. toonde aan, hoe deze chemische plasticiteit in verband gebracht kan worden met de biologisch zoo belangrijke eigenschappen van het ontstaan en den ondergang der haemoglobinemoleculen, en met hun aanpassingsvermogen aan functioneele eischen. Ten slotte noemde spr. na de veranderlijke ook de onveranderlijke eigenschappen der eiwitten in chemisch en biologisch opzicht, daarbij ook het virus-eiwit ter sprake brengend. Bij de genoemde voorbeelden maakte spr. zijn gehoor telkens weer opmerkzaam op de steeds groeiende samenwerking tusschen chemisch onderzoek en biologisch-medische toepassing.
(Red. K. H. A.) **(Vor. ber. Geneeskunde 2489 D.)**

A. **NEDERLAND. — Procureur-Generaal bij den Hoogen Raad. —**
Bij K. B. van 18 Maart '38 is op zijn verzoek met ingang van 1 April aan mr. L. C. Besier eervol ontslag verleend als Procureur-Generaal bij den Hoogen Raad der Nederlanden, onder dankbetuiging voor de vele en gewichtige diensten door hem in verschillende rechterlijke betrekkingen aan den lande bewezen en is als diens opvolger benoemd tot Procureur-Generaal bij genoemd rechtscollege mr. W. J. Berger, thans Advocaat-Generaal bij dit college.
De aftredende Procureur-Generaal is bevorderd tot commandeur in de orde van den Nederlandschen Leeuw. (Het Vaderland)
(Vor. ber. Hooge Raad 2379 D.)

B. **GENEES-, HEEL- EN VERLOSKUNDE. — Nieuw gele koorts-vaccin. —**
De Rockefeller Foundation deelt mede, dat men de proef genomen heeft met een nieuw vaccin tegen de gele koorts. In Brazilië zijn 38.000 personen daarmee ingeënt en in Columbia 2000. De resultaten waren uitstekend. (Stefani)
(Vor. ber. Geneeskunde 2946 B.; Gele koorts 1901 A.)

C. **TOP NAEFF ZESTIG JAAR. —**
Top Naeff is 27 Maart '38 in Hotel Wittebrug te Den Haag op bijzonder hartelijke wijze door haar vele vrienden en vriendinnen gehuldigd ter gelegenheid van haar zestigsten verjaardag. Van de Vereeniging van Letterkundigen en de P.E.N.-club was het initiatief tot deze feestelijke bijeenkomst uitgegaan en uit de groote opkomst bleken de groote vriendschap en waardeering, welke men voor de zestigjarige gevoelt. (Nieuwe Rotterd. Crt.)
(Vor. ber. Letterkunde 2837 A.)

D. **BELGIE. — De weermacht en grensverdediging. - Een uiteenzetting van generaal Denis. —**
In de gemeenschappelijke vergadering van de Kamer- en Senaatscommissie voor de landsverdediging heeft generaal Denis, de minister van Defensie, op 23 Maart '38 een uiteenzetting gegeven van den toestand van de Belgische weermacht en van de grensverdediging.
Spr. wees op het systeem van destructie, dat een inval langs den gewonen weg of per spoor onmogelijk maakt en handelde verder over de plaatsen, die de verschillende legercorpsen bij een eventueelen oorlog zouden hebben in te nemen. Ook handelde hij over de forten en andere permanente verdedigingswerken en legde daarbij speciaal den nadruk op de beteekenis van het Albertkanaal. Dank zij de motorisatie van een aanzienlijk deel van het Belgische leger kunnen sterke troepenafdeelingen in zeer weinig tijd naar de bedreigde punten worden gebracht. De forten op den rechteroever van de Maas bij Luik zijn gemoderniseerd. De forten op den linkeroever zouden eveneens weer in gebruik moeten kunnen komen. Dit zou echter aanzienlijke uitgaven vergen.
Generaal Denis zette verder uiteen, dat de gemotoriseerde troepen heel wat mobieler zijn dan de cavalerie, welke laatste trouwens zoo goed als geheel is verdwenen.
Wat de militaire luchtvaart betreft, verklaarde de minister, dat hij de voorkeur geeft aan kleine, maar sterke en moderne luchtvloten boven een groote luchtmacht, die over verouderde toestellen zou beschikken.
Ook over de eventueele verdediging van het maritieme front, speciaal in den sector Oostende—Zeebrugge, werden bijzonderheden meegedeeld. Een maritieme basis, noodig voor de voedselvoorziening van de bevolking en van het leger is op eenvoudige, maar organisatorische wijze verzekerd.
De conclusie van generaal Denis was, dat het Belgische leger nimmer zoo sterk en zoo paraat is geweest als thans. (Het Laatste Nieuws)
(Vor. ber. Defensie 2556 B.)

8 APRIL 1938

E. **EGYPTE. — Verkiezingen. - Nederlaag der Wafdisten. —**
Volgens de laatste berichten hebben bij de verkiezingen in Beneden-Egypte de regeeringspartij 96 zetels, de Saädisten 79, de Wafdisten 12 en de onafhankelijken 59 zetels behaald. In achttien districten moet herstemming worden gehouden.
Oud-minister-president Nahas Pasja en de vroegere minister van Financiën, Makram Beid Pasja, werden niet herkozen.
De Wafd heeft een verpletterende nederlaag geleden. In de ontbonden kamer telde zij 168 zetels.
Volgens latere niet-officieele mededeelingen zijn alle leden van het kabinet van Nahas Pasja verslagen. De minister van Buitenlandsche Zaken, Abd el Fattah Yehia Pasja, is afgetreden. (Al Ahram)
(Vor. ber. Wafdisten 3088 B.)

F. **BELGIE. — Begrooting. - Tekort frs. 1.800 millioen.**
Minister Soudan is bij het onderzoek, dat hij met de ambtenaren van het departement van financiën heeft ingesteld, tot de conclusie gekomen, dat het tekort op het oogenblik reeds frs. 1800 millioen bedraagt en dat de minister doende was om een aantal belastingontwerpen uit te werken, ten einde in dit tekort te voorzien. „Le Peuple" weet thans mede te deelen, dat de minister voornemens is een bedrag van 14- à 1500 millioen door nieuwe belastingen te dekken. Het restant van het tekort gelooft hij te kunnen dekken door op de buitengewone begrooting alle posten met 30% te verlagen. Men neemt aan, dat de kabinetsraad binnenkort deze kwestie zal kunnen behandelen. (Le Peuple)
(Vor. ber. Begrooting 3064 C.)

G. **FRANKRIJK. — Blum's financieel program. —**
Na verscheidene dagen van volkomen onzekerheid, heeft de Fransche regeering op 4 April '38 na afloop van den kabinetsraad de groote lijnen gepubliceerd van de financieele projecten, die bij het parlement zullen worden ingediend. De meest belangrijke bepalingen blijken de volgende te zijn:
1o. Progressieve kapitaalheffing, met een minimum van 4%, naar keuze van den aangeslagene te voldoen in een, vier of tien jaar.
2o. Afschaffing van alle effecten aan toonder, invoering van een nieuw type van effecten op naam met even gemakkelijke verhandelbaarheid, waardoor de couponbelasting, aangezien fraude bemoeilijkt of onmogelijk wordt, van 24 op 18% teruggebracht zal worden.

3o. Herwaardeering van den goudvoorraad van de Banque de France op de basis van de huidige koersen, en een nieuwe redactie der balansen van het emissie-instituut.
4o. Instelling van een „deviezen-centrale" bij de Banque de France, welke centrale op den handel in buitenlandsche wissels toezicht zal uitoefenen en voor alle aanvragen om deviezen overlegging van de justificaties zal vereischen.
5o. Terugkeer tot de „eenheid" van het budget en de opneming van alle permanente uitgaven in de gewone begrooting.
6o. Afschaffing van zekere vrijstellingen van belastingen, waarop de Fransche staatsfondsen tot dusver recht hadden.
7o. Opschorting van de aflossing op de staatsschuld gedurende twee jaar.
8o. Verlenging van den arbeidstijd in de fabrieken, welke voor de landsverdediging werken en in bepaalde andere gevallen.
9o. Invoering eener ouderdomsrente.
10o. Herziening der douanerechten. (Le Temps)
(Vor. ber. Blum 3180 B.; Financiën 3074 D.)

A. **PRIJSVERLOOP. — 1936-1937. —**
De tweede aflevering van het maandelijksch Bulletin, uitgegeven door den Volkenbond te Genève, geeft een overzicht van het prijsverloop van eenige groepen artikelen. Het blijkt voor verschillende grondstoffen zeer uiteen te loopen.
Onderstaande tabel geeft de maxima en minima aan van de noteering gedurende 1936 en 1937 (in % van de noteering in 1929):

	Minimum 1e kwartaal 1936	Maximum 1e kwartaal 1937	Minimum Einde 1937
Tin	114	147	89
Wol	76	93	68
Rubber . . .	72	131	69
Lood	70	138	71
Koper	66	92	51
Katoen . . .	60	76	47
Copra . . .	58	98	61
Zink	58	125	63
Koffie . . .	40	54	39
Zijde	32	41	34

Een andere groep vertoont gedurende de laatste twee kalenderjaren een nagenoeg constante stijging. De ontwikkeling was als volgt:

	1e kwartaal 1936	2e kwartaal 1937	Einde 1937
Tarwe . . .	60	90	101
Rijst	63	70	79
Steenkolen . .	100	120	121
Ruw ijzer . .	100	140	158
Constructiehout	93	140	120
Houtcellulose .	75	140	130

(Bulletin de la Société des Nations)

B. **GROOT-DUITSCHLAND. — Diplomatie. —**
Een aantal diplomatieke posten worden nieuw bezet: Von Papen gaat van Weenen naar Ankara, gezant Von Dircksen van Tokio naar Londen, staatssecretaris Von Mackensen naar Rome, generaal-majoor Ott wordt militair-attaché-gezant te Tokio.
(Vor. ber. Diplomatie 3126 A.)

C. **SURINAME. — Arbeiderspartij. —**
Sedert eenige maanden verschijnt, naar wij in De West lezen, geregeld des Zaterdags de Surinaamsche Volkskrant, die gesteund wordt door het Nederl. Vak-Verbond.
In het jongste nummer wordt medegedeeld, dat in overleg met het N.V.V. het volgende programma is vastgesteld, dat de concrete eischen bevat der Surinaamsche vakbeweging.
Tarief van taken, loonen en werktijden.
Krachtige bestrijding van de werkloosheid door werkverschaffing, bevordering van export en bevordering van het vestigen van nieuwe bedrijven en ondernemingen.
Registratie en ondersteuning van werkloozen.
Krachtige maatregelen ter bevordering van de volksgezondheid en kostelooze genees-, heel- en verloskundige bijstand aan werkloozen en hun gezinnen.
Verlaging van de invoerrechten.
Ruimere openstelling van overheidsbetrekkingen voor Surinamers.
Verbetering van het onderwijs.
Saneering van het waterleidingbedrijf, met instelling van lage tarieven voor arbeidersverbruikers.
Instelling van een beroepsinstantie in de rechtspraak.
Wering van fascistische propaganda uit het ambtenaren- en politiecorps op straffe van ontslag.
Krachtige actie voor een welvaartsplan voor Suriname door het gouvernement in Nederland.
Vaste aanstellingen voor werklieden, die zich langer dan 2 jaren in gouvernementsdienst bevinden.
Volledige vrijheid van drukpers en vergadering.
Soepele toepassing van belastinginvordering voor achterstallige landbouwers.
Uitvoering van het rapport-Rutgers in zake bacovencultuur.
Aanmoediging van het particuliere Surinaamsche initiatief in zake aanvatting van cultures en industrie.
Krachtige bestrijding van het woekerbedrijf. (De West)

D. **GROOT-DUITSCHLAND. — Staatscontrôle op Joodsche religieuze vereenigingen. —**
De staatscourant publiceert een wet op de rechten van Joodsche religieuze vereenigingen. Ter verdere uitvoering van de Neurenbergsche wetten worden voor het geheele rijk de rechten van Joodsche religieuze vereenigingen uniform opnieuw en in overeenstemming met den toestand geregeld. Zoo wordt bepaald, dat genoemde vereenigingen, die tot dusverre nog op grond van verschillende landsrechtelijke bepalingen de rechten bezaten van openbare lichamen, deze rechten verliezen, en slechts de mogelijkheid hebben, evenals andere vereenigingen door inschrijving in het vereenigingsregister particuliere rechten te verwerven. Voorts behelst de wet de fundamenteele bepalingen voor een staatscontrôle in het geheele rijk op de Joodsche religieuze vereenigingen en organisaties.
Het van kracht worden der wet voor Oostenrijk is voorbehouden. (Berliner Tageblatt)
(V. b. Anti-semistisme 3132 B.; Jodenwetten 2109 D.)

9 APRIL 1938

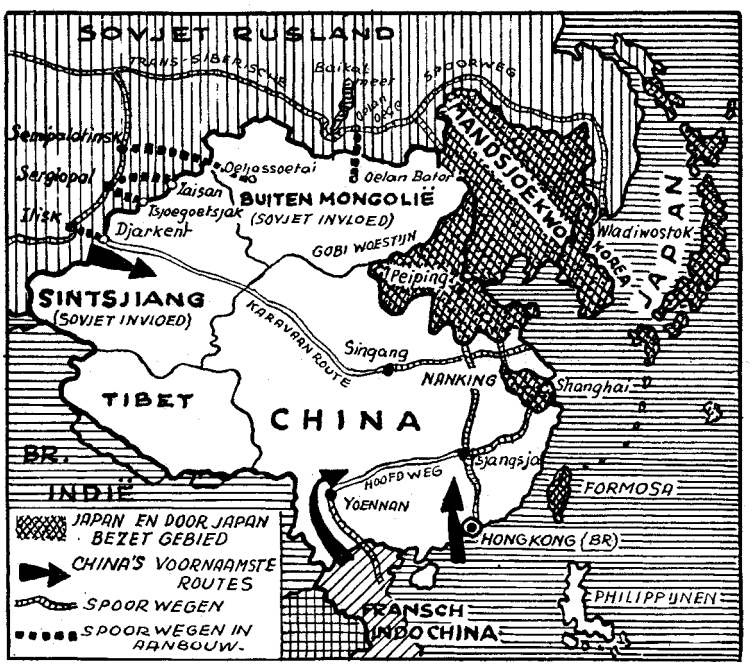
E. **GEESTELIJK LEVEN. — Stille Omgang. —**
In den nacht van twaalf op dertien Maart, den eersten der beide nachten van den Amsterdamschen Stillen Omgang ter eere van het H. Sacrament van Mirakel hebben dertig duizend mannen hieraan deelgenomen. (De Maasbode)
(Vor. ber. Stille Omgang 2710 B.)

F. **SPANJE. — Burgeroorlog. - Regeeringskabinet-Negrin gereorganiseerd. —**
Officieel is op 5 April '38 medegedeeld, dat het kabinet gereorganiseerd is en thans als volgt is samengesteld:
Negrin: premier en minister van Oorlog.
Del Vayo: Buitenlandsche Zaken.
Aspe: Financiën en economie.
De los Rios: Verkeer.
Velao: Openbare Werken.
Gomez: Binnenlandsche Zaken.
Aguade: Arbeid.
Blasco (S.N.T.): Openbaar Onderwijs.
Uribe: Landbouw.
Pena: (U.G.T.) Justitie.
Giral, Urijo en Rieto: ministers zonder portefeuille.
(V. b. Burgeroorlog 3208 A.; Kab.-Negrin 2786 E.)

G. **VEREENIGDE STATEN. — Politieke vluchtelingen. - Nederland's antwoord. —**
Onder betuiging van haar waardeering voor het door de Amerikaansche regeering genomen initiatief, heeft de Nederlandsche Regeering zich bereid verklaard, zich te doen vertegenwoordigen in het comité, dat op voorstel van de Amerikaansche regeering zal bijeenkomen ter bespreking van de maatregelen, die ten behoeve van politieke uitgewekenen kunnen worden genomen. (Regeeringspersdienst) **(3203 H.)**

A. **CHINA. — Conflict met Japan. - Recapitulatie der laatste drie maanden. —**

Drie maanden geleden namen de Japanners Nanking in bezit en al dien tijd daarna hebben zij getracht hun troepen van daar in verbinding te brengen met de Japansche afdeelingen, die van het Noorden uit den Chineezen het bezit van den Loenghai-spoorweg bestreden en speciaal met de troepen, die dit langs de spoorlijn van Tientsin naar Poekou (tegenover Nanking) deden. Doch nog altijd scheidt een kleine 200 K.M. deze beide

legers en deze afstand is in het begin van de week nog grooter geworden, doordat de Japansche troepen, die ten Noorden van Soetsjou (het kruispunt van de spoorlijn van Tientsin naar Poekou en den Loenghai-spoorweg) opereerden, zijn teruggedreven. Tusschen deze beide Japansche legers staat een groote en naar het schijnt goed georganiseerde Chineesche troepenmacht en deze troepen zullen, zoolang dit mogelijk is, de beide Japansche legers van elkander gescheiden houden, omdat, mochten deze er wel in slagen elkander te bereiken, hun kracht plotseling meer dan verdubbeld zou worden. Belangrijker dan de plannen van de Chineezen om te voorkomen, dat de beide Japansche legers gezamenlijk op kunnen treden, is echter op het oogenblik het feit, dat zij elkander drie maanden na den val van Nanking nog niet bereikt hebben.

Men mag aannemen, dat Japan op het oogenblik een klein millioen soldaten op het vasteland heeft. Ruim 200.000 hiervan opereeren in Midden-China, ongeveer 300.000 strijden in Noord-China en volgens schattingen worden 400.000 man in Mandsjoekwo gehouden als een bolwerk in geval van gewapend optreden van de zijde van de Sovjet-Unie of van Buiten-Mongolië. In Midden-China gebruiken de Japanners zeker een 50.000 man om het „bezette" gebied bezet te houden en vermoedelijk zullen niet veel meer dan 250.000 man betrokken zijn bij het offensief op Soetsjou. Daartegenover staan ongeveer een half millioen Chineezen. Voor het grootste deel slecht gewapend en niet al te best georganiseerd, maar voor een deel ook samengesteld uit zeer goed gedrilde keurcorpsen onder het commando van China's bekwaamsten generaal Li Tsjoeng-jen. Dat deze numerieke meerderheid in het algemeen niet zal opwegen tegen het technische overwicht van de Japanners, spreekt wel vanzelf, maar nochtans doet zich in dezen oorlog thans voor het eerst het feit voor, dat de Chineezen zich gedurende langeren tijd hebben gehandhaafd en dat zij zelfs in staat zijn geweest, verrassende tegenoffensieven te ondernemen, die den Japanners groote schade hebben toegebracht. Op dit oogenblik zendt Japan iederen beschikbaren soldaat in allerijl naar de hoofdfronten en op dit oogenblik leeft Zuid-China nog geheel in vrede.

Het is duidelijk, dat er een verandering in de constellatie van den oorlog gekomen is. Tot voor eenigen tijd verliepen de militaire operaties voor Japan bevredigend, hoewel ook toen prins Konoje, de Japansche premier, moest verklaren, dat het zeker was, dat de oorlog nog langen tijd zou duren. Maar toen het eene Japansche succes op het andere volgde, heerschte te Tokio nog altijd vrees voor de plannen van de machthebbers van de vloot. Toen de oorlog nog een incident was, en geen strijd van de Japansche natie, stonden dezen al te trippelen van ongeduld om mede te helpen het incident uit de wereld te helpen en zegden zij al den steun van hun schepen toe om in de verre binnenlanden van China mede te werken aan een regeling. De vlootautoriteiten namen en kregen hun kans te Shanghai, maar met alle macht wist Tokio hun activiteit daar nog binnen de perken te houden. Maar de regeering volgde den strijd tusschen de hoofden van het leger en die van de vloot met angstige spanning en men vreesde nog altijd, dat de ontevreden admiraals Zuid-China voor zich zouden opeischen. Zij gaven daartegenover den generaals toe en zonden hun troepen en steeds meer troepen. Thans kan de vrees voor de admiraals gekalmeerd zijn, want ook al zouden dezen het ongeduld niet meer kunnen bedwingen en op Zuid-China af willen gaan, Tokio zou aan hun klemmendste eischen geen gevolg kunnen geven, omdat het de troepen voor een dergelijke actie niet meer kan missen. Te Tokio heeft het leger het pleit gewonnen. Zijn eischen hebben zooveel gevergd als men kon vreezen, dat die van leger en vloot samen zouden vergen: Zuid-China leeft tusschen die bedrijven in vrede, terwijl de Japansche natie reeds in haar geheel den last van den oorlog mede moet dragen. Daarbij doet zich dan thans een gemis aan succes voor en begint het groote wapen van China, dat zich met gebrekkige wapens moet verweren: de tijd, te werken.

Japan is er niet in geslaagd om China's tegenstand te breken — eerder neemt deze toe, het is er niet in geslaagd China te beletten nieuwe legers te vormen en het heeft het bewind van Tsjang Kai-sjek niet ten val kunnen brengen na negentig dagen van strijd om Shanghai en eenige weken van strijd om Nanking en het is er evenmin in geslaagd een eigen doeltreffend werkende en met eenig gezag optredende Japansche regeering in het bezette gebied te organiseeren. Het zegde het communisme in China den oorlog aan, maar de invloed van de roode legergroepen tusschen de andere legers in China is in den tijd, dat de oorlog duurt, zeer toegenomen. (Nieuwe Rotterd. Crt.)

(Vor. ber. Chin.-Jap. Conflict 3207 E.)

B. **FRANKRIJK. — Blum's financieel program. - Kamer neemt ontwerp aan. —**

Na vele redevoeringen in de Kamerzitting van 6 April '38, die weinig nieuwe gezichtspunten opleverden en waarvan de laatste eindigde met een oproep tot eenheid, het eenige wat redding kan brengen in de catastrophalen toestand, waarin Frankrijk zich bevindt, besloot de Kamer geheel onverwachts de verdere sprekers niet meer te hooren en tot stemming over te gaan. De uitslag van die stemming was, dat het ontwerp, tot verleening van de uitgebreide bevoegdheden aan de regeering, werd aangenomen met 311 stemmen tegen 249 en 42 onthoudingen.

Deze meerderheid zal ongetwijfeld door Blum als voldoende worden beschouwd, zoodat het weer de Senaat zal zijn die hem omverwerpen moet.

(Le Temps) **(Vor. ber. Financieel Progr. 3213 G.)**

C. **GROOT-DUITSCHLAND. — Volksstemming. - Nieuwe verklaring van Kardinaal Innitzer. - Rechten der kerk op elk gebied gehandhaafd. —**

De „Osservatore Romano" publiceert op 6 April '38 den Duitschen tekst van een verklaring, welke kardinaal Innitzer voor zijn terugkeer naar Weenen (na zijn bezoek aan den Paus) noodzakelijk achtte namens het Oostenrijksche episcopaat af te leggen, om een einde te maken aan de onzekerheid, bij de openbare meening ontstaan door zijn vorige uitlatingen. In de verklaring staat het volgende:

1e. De plechtige verklaring van de Oostenrijksche bisschoppen d.d. 18 Maart '38 wilde uiteraard geenszins instemming betuigen met datgene wat niet vereenigbaar was of is met de wetten Gods, met de vrijheid en met de rechten der katholieke kerk. Voorts kan deze verklaring niet worden uitgelegd of gebruikt voor propaganda door staat of partij, bij wijze van pressie op het geweten der geloovigen.

2e. Met betrekking tot de toekomst eischen de Oostenrijksche bisschoppen:

a) Geen enkele wijziging in welke aangelegenheid ook, die betrekking heeft op het concordaat met Oostenrijk, zonder voorafgaand accoord met den Heiligen Stoel;

b) Met name een behandeling van alle aangelegenheden van school en opvoeding en elke oriëntatie van de jeugd, waardoor de natuurlijke rechten der ouders verzekerd worden, benevens een godsdienstige en zedelijke opvoeding van de katholieke jeugd naar de

beginselen van het katholieke geloof; een verbod van elke propaganda, die vijandig staat tegenover godsdienst en kerk; het recht der katholieken hun geloof en de Christelijke beginselen te belijden, te verdedigen en uit te oefenen in alle gebieden van het menschelijk leven, met alle middelen, die te hunner beschikking zijn gesteld door de moderne beschaving. (Osservatore Romano) **(Vorig bericht 3207 F.)**

A. **FRANKRIJK. — Blum's financieel program door financieele Senaatscommissie verworpen. —**
De financieele commissie van den Senaat heeft op 7 April '38 bijna zonder debat de financieele ontwerpen der regeering verworpen met 25 tegen 6 stemmen.
(Le Temps) **(Vor. ber. Blum, Kamer 3215 B.)**

10 APRIL 1938

B. **FRANKRIJK. — Kabinet-Blum afgetreden.. —**
Nadat op 8 April '38 de financieele rapporteur van den Senaat, Abel Gardey, Blum's financieel ontwerp bij den Senaat had ingeleid, gold zijn voornaamste critiek de inflatie, waartoe het ontwerp naar zijn meening den weg opende. Zijn tweede punt van critiek was gericht op het feit, dat de grootste offers uitsluitend van de bezitters worden gevraagd, terwijl de arbeiders naar zijn meening grootendeels gespaard bleven. Hij erkende dat offers noodzakelijk zijn, maar eischte deze van beide kanten.
De Senaat hoorde 2 uur lang Léon Blum's verdediging aan. Na Blum sprak Caillaux een kort woord, waarop onmiddellijk gestemd werd over het voorstel, niet tot bespreking van de artikelen over te gaan. Het resultaat dezer stemming was dat de Fransche Senaat met 223 tegen 49 stemmen weigerde aan Blum volmacht voor de uitvoering van zijn financieele plannen te verleenen. Een uur daarna werd bekend, dat het kabinet zich naar den President van de republiek had begeven om zijn ontslag aan te bieden.
President Lebrun, die de demissie aanvaardde, heeft den voorzitter van de radicale partij, Edouard Daladier, met de vorming van een nieuwe regeering belast.
(L'Intransigeant)
(Vor. ber. 3216 A.; Kabinet-Blum 3172 B.)

C. **SPANJE. — Burgeroorlog. - Lerida bezet. —**
Op 4 April '38 werd Lerida door de troepen van Franco bezet. De regeeringstroepen waren machteloos tegenover het numeriek en vooral het technisch overwicht der tegenstanders. De legerafdeeling der nationalisten die in en bij het dal van de Ebro opereert, heeft eveneens belangrijke successen geboekt. Zij heeft de Middellandsche Zee reeds in zicht. Toch schijnen de regeeringstroepen zich bij Tortosa krachtig te verzetten. Op hulp van buiten kan de Catalaansche regeering echter niet rekenen en de toestand schijnt allesbehalve rooskleurig. (Agence Belga)
(Vor. ber. Sp. Burgeroorlog 3214 F.)

D. **LETTEREN. — Boeken die door de pers gunstig besproken zijn. - Onze wekelijksche opgave. —**
Belgisch-Fransch: Jean Tousseul — „Tablettes." (Les Editions de Belgique, Bruxelles '38) **(3198 E.)**
Duitsch: „Stimmen der Völker", die schönsten Verse aller Zeiten und Länder. (Querido, Amsterdam) **(Vor. ber. 3207 B.)**
Engelsch: Louis Bromfield — „The Rains came." (Cassell)
F. D. Ommaney — „South Latitude." (Longmans) **(Vor. ber. 3207 B.)**
Fransch: André Corthis — „Revoltées." (Les Editions de France, Paris '38) **(Vor. ber. 3207 B.)**
Friesch: J. Poortinga — „Noedlik doel." (Brandenburgh & Co., Sneek) **(Vor. ber. 3076 B.)**
Nederlandsch: Elisabeth Zernike — „Morgen weer licht." (Em. Querido, A'dam) **(Vor. ber. 3207 B.)**
(Red. K. H. A.)

E. **NEDERLAND. — Tweede Kamer. - Opcenten Inkomstenbelasting. —**
De Tweede Kamer heeft op 6 April '38 het wetsontwerp tot tijdelijke versterking van de opbrengst van de inkomsten- en van de dividend- en tantième-belasting, ter financiering van de defensie-uitgaven, zonder hoofdelijke stemming aangenomen, met aanteekening van tegenstemmen van de N.S.B., de Staatkundig Gereformeerden en de Communisten. (N. R. Crt.)
(Vorig bericht 3177 E.)

11 APRIL 1938

F. **FRANKRIJK. — Kabinet-Daladier gevormd. —**
Het nieuwe Fransche kabinet, dat de heer Daladier op 10 April na ruim anderhalven dag onderhandelen, gevormd heeft, is als volgt samengesteld:
Minister-president en landsverdediging: Edouard Daladier (radicaal);
Ondervoorzitter van den ministerraad en coördinatie der ministerieele diensten: Camille Chautemps (radicaal);
Justitie: Paul-Revnaud (linksch-republikein);
Binnenlandsche Zaken: Albert Sarraut (radicaal);
Buitenlandsche Zaken: Georges Bonnet (radicaal);
Financiën: Marchandeau (radicaal);
Nationale Economie: Raymond Patenôtre (soc. rep. unie);
Luchtvaart: Guv la Chambre (radicaal);
Marine: Campinchi (radicaal);
Koopvaardij: de Chappedelaine (linksch-democraat);
Handel: Gentin (radicaal);
Opvoeding: Jean Zay (radicaal);
Landbouw: Queille (radicaal);
Posterijen: Julien (radicaal);
Openbare Werken: Frossard (soc. rep. unie);
Arbeid: Ramadier (soc. rep. unie);
Gezondheid: Rucart (radicaal);
Oudstrijders en pensioenen: Champetier de Ribes (volksdemocraat);
Koloniën: Georges Mandel (onafh. republikein).
Dit derde kabinet-Daladier is in wezen een homogene radicale regeering, (twaalf radicale ministers), waarin tevens enkele vertegenwoordigers zijn opgenomen van die groepen, welke de radicale partij in het parlement aan de linker- en rechterzijde flankeeren, t.w. resp. de socialistisch-republikeinsche unie (drie ministers) en het centrum (vier ministers).
(Telex-A. N. P.)
(Vor. ber. Kabinet 3216 B.; Kab.-Daladier 1164 G.)

G. **GROOT-DUITSCHLAND. — De Volksstemming in zake de annexatie van Oostenrijk. —**
Op 10 April '38 is in geheel Duitschland en Oostenrijk de volksstemming gehouden over de aansluiting of annexatie van het Oostenrijksche gebied bij Duitschland.
De uitslagen van deze stemming luiden als volgt:

Het aantal stemgerechtigden in Duitschland en Oostenrijk samen bedroeg .	49.493.028
Daarvan stemden er . . . (99.57%)	49.279.104
Het aantal ja-stemmen bedraagt . . .	48.751.587
Het aantal neen-stemmen bedraagt . .	452.170
Het aantal ongeldige stemmen bedraagt	75.347

Voor den „Anschluss" heeft 99.08% der gecombineerde bevolking gestemd, in Oostenrijk alleen 99.75%.

In Oostenrijk bedroeg het aantal stemgerechtigden	4.300.177
Daarvan stemden er	4.287.431
Het aantal ja-stemmen bedraagt . . .	4.270.517
Het aantal neen-stemmen bedraagt . . .	11.263
Ongeldige stemmen waren er	5.651

Te Weenen stemden 1.219.331 van de 1.232.745 stemgerechtigden met ja; het aantal neen-stemmers beliep 4939 en het aantal ongeldige stemmen 2316.
Te Berlijn bedroeg het aantal ja-stemmers 3.156.962, het aantal neen-stemmers 24.000 en het aantal ongeldige stemmen 2843. (Telex-A. N. P.)
(Vor. ber. Anschluss 3215 C.; Volksstemming 3173 A.)

A. Grepen uit de politieke gebeurtenissen van 1918—1938. —

Nu de aansluiting van Oostenrijk bij Duitschland reeds weer bijna een maand achter ons ligt, laat zich uit dit perspectief het verloop der gebeurtenissen al beter overzien. Het kenmerk der eerste reactie van Hongaarsche zijde was ongetwijfeld een groote kalmte en gelatenheid, tevens een zekere opluchting, dat de kogel door de kerk was, d.w.z. dat er een einde was gekomen aan een, reeds sedert jaren, ook hier als onhoudbaar beschouwden toestand. Langzamerhand komt men evenwel tot het besef, dat er toch wel veel veranderd is, en men vraagt zich af, wat nu eigenlijk wel de gevolgen zullen zijn met het oog op het eigen land, het trotsche 1000-jarige Hongarije!

Tot beter begrip van de ontwikkeling der specifiek Hongaarsche vraagstukken diene volgend kort geschiedkundig overzicht.

Na een lange periode van indolentie, waarin het land slechts een rol speelde als het Oostelijk bastion van het gecultiveerde West-Europa tegen de ongeloovige Turksche horden, kwam omstreeks het jaar 1848 eenige teekening in het politieke leven. Hongarije werd zich van zijn eigen positie bewust. Binnen een kort tijdsverloop ontwikkelde zich in het land, ondanks de strubbelingen met het toenmalige Oostenrijk, een nog ongekende periode van bloei. De lijfeigenschap werd afgeschaft, een kleine burgerstand kwam op; groote bouwwerken verrezen. Zoo was de loop van zaken tot den wereldoorlog.

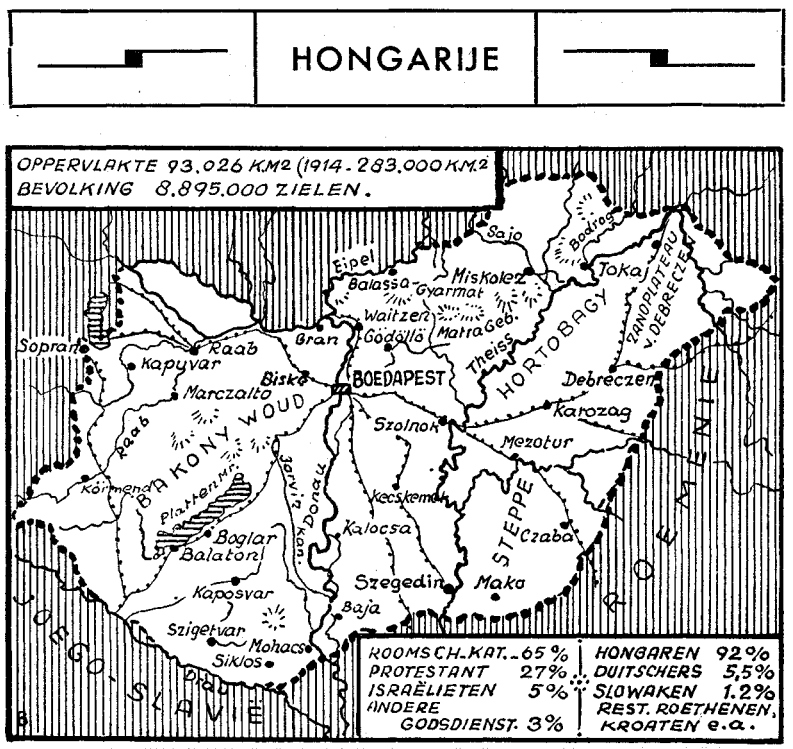
De in Hongarije gehate troonopvolger der monarchie werd te Serajewo vermoord; Hongarije volgde Oostenrijk getrouw in den oorlog: Italië liet de monarchie in den steek. De Hongaarsche soldaten streden dapper, hielden de Russische stoomwals in de Karpathen tegen en bezetten met behulp der Duitschers onder Mackensen, Servië en Roemenië; geen enkel vreemd soldaat had den Hongaarschen bodem betreden. Toen sprak graaf Tisza, Hongaarsche minister-president, die als eenig lid van den kroonraad te Weenen in 1914 zijn stem tegen het van oorlog zwangere ultimatum aan Servië had verheven, in 1918 in het parlement te Boedapest de gedenkwaardige woorden uit: „Wij hebben den oorlog verloren". Het hooge woord was er uit; het gevolg was de grootste consternatie. Niemand begreep het gebeurde recht, de bladen hadden slechts roemrijke wapenfeiten vermeld, de ineenstorting van het Westelijk front was niet tot de groote menigte doorgedrongen.

Wat toen volgde was wel de grootste tragedie, welke het land ooit heeft medegemaakt. Tisza werd voor het débacle verantwoordelijk gesteld en in zijn villa vermoord. De verbitterde en moreel ontredderde troepen stroomden in het berooide land terug. De gebeurtenissen volgden elkander in steeds sneller tempo op. Graaf Károlyi riep de volksrepubliek uit, zond de soldaten naar huis en liet Mackensen gevangen nemen, hetgeen een nadeeligen invloed op Duitschlands houding had.

Op 22 Maart 1919 nam de communist Béla Kun de regeering over. De bolsjewistische terreur begon. Om het aldus geteisterde en innerlijk verdeelde land van zijn overheerschers te „bevrijden", trokken de Roemenen de grenzen over. Béla Kun verliet het land in den vroegeren koninklijken trein; het volk was de kluts kwijt en verzette zich niet; men kwam van den regen in den drop. De plunderingen namen hun loop; de Roemenen traden als hoogmoedige overwinnaars op.

Toen de nood op zijn hoogst was gestegen, stelde de vroegere opperbevelhebber der Oostenrijksch-Hongaarsche vloot, admiraal von Horthy, zich als chef eener contra-regeering ter beschikking en trok aan het hoofd van zijn troepen einde 1919 de hoofdstad binnen om de rust te herstellen. De Roemenen trokken zich onder medeneming van alles wat los en vast was terug. In 1920 volgde de vrede van Trianon, 't eenige nog van kracht gebleven vredesverdrag, dat tot nu toe het land in rouw gedompeld houdt. Tweederde van het gebied met meer dan 3 millioen rasechte Hongaren ging verloren; de vruchtbaarste aarde in het zuiden, wouden en ertsmijnen in de Karpathen, kasteelen en sanatoria in de Tatra. Ook de eenige, ten koste van millioenen voltooide, Hongaarsche haven Fiume moest worden afgestaan, terwijl het zoogenaamde Burgenland, welk een bittere ironie, aan den bondgenoot Oostenrijk ten deel viel. Het op zoodanige wijze geknotte en van zijn levensbronnen beroofde land vond slechts moeizaam den weg tot een normalen gang van zaken terug. Het economische leven was grootendeels ontwricht. Duizenden landgenooten stroomden uit de verloren gebieden naar het moederland terug en kwamen, daar zij alles verloren hadden, ten laste der Hongaarsche schatkist. Er rest nog de vergeefsche poging te vermelden, welke koning Karel ondernam om in zijn land terug te keeren. Daarop volgde de periode van het ministerpresidentschap van graaf Bethlen. Langzaam herstelde het land zich zoo goed en zoo kwaad als het ging van de slagen van het noodlot.

Het van oudsher feodale Hongarije heeft eigenlijk slechts twee standen gekend, de heeren, welke onmetelijke goederen bezaten, en hun landvolk. Deze toestand doet zich ook thans nog gevoelen. De echte Hongaar van aanzien gaat prat op zijn heer-zijn, ziet dikwijls neer op het onontwikkelde volk, dat van zijn kant bijna Oostersch onderdanig is. Hier komen wij nu aan de twee kardinale punten in het Hongaarsche leven.

(Overname zonder bronvermelding verboden)

Door de betere verbindingen tusschen stad en land, de vermindering van het analphabetisme, door toedoen van pers en radio, evenals door de opeenhooping der arbeiders in de fabrieken, is een toestand geschapen, waardoor het in Hongarije numeriek overheerschende proletariaat uit zijn eeuwenlangen slaap zou kunnen ontwaken en op sociaal gebied wel eens eischen omtrent in Westersche landen reeds lang verwezenlijkte menschwaardige bestaansnormen kunnen stellen. Vandaar de groeiende vrees voor de zoogenaamde uiterste richtingen en de daarmede in verband staande talrijke beperkende maatregelen, welke voorkomen in het wetsontwerp in zake het algemeene geheime kiesrecht. Men vreest, dat de reactie te heftig zou kunnen zijn, wanneer de bij vroegere verkiezingen vooral op het platteland op allerlei wijze tot het afgeven van hun stem in voor de regeering gunstigen zin gedwongen bevolking geheel zonder rem haar votum tot uiting zou kunnen brengen. Het communisme wordt sedert de bolsjewistische periode ten strengste onderdrukt en daar het Hongaarsche politie-apparaat op voorbeeldige wijze werkt, wordt het geen kans gegeven het hoofd opnieuw op te steken. Pas enkele jaren geleden zijn de diplomatieke betrekkingen met Sovjet-Rusland hervat.
Het tweede hoofdpunt vormt het helaas zoo actueele joden-vraagstuk. Daar, zooals gezegd, een Hongaarsche middenstand zoo goed als geheel ontbrak en de Hongaarsche gentleman zich, wellicht nog instinctief geleid door zijn uit Azië meegebrachte indolentie, over het algemeen te goed achtte om in den handel te gaan, ging het zakenleven successievelijk bijna geheel in Joodsche handen over. De magnaten, veelal grootgrondbezitters, namen Joodsche rentmeesters in dienst en leefden onbekommerd hun luxueuze grootestadsleven, totdat zij zich op zekeren dag ervan bewust werden, dat hun goederen niet meer aan hen, doch aan den rentmeester toebehoorden, die hen steeds van het noodige geld tegen woekerrente had voorzien, welke leeningen thans de landerijen te zijnen gunste belastten. Ook versmaadden de zoogenaamde „ontwakende Hongaren" als het er op aan kwam meestal niet een huwelijk met een gefortuneerde niet-arische. Aldus is het Joodsche probleem in Hongarije ontstaan. Wilde men thans, nu het reeds lang te laat is, met de befaamde Duitsche methode te werk gaan, dan zoude aan het geheele economische leven een onherstelbare slag worden toegebracht. Arische Hongaren zouden de vrijgeworden plaatsen nauwelijks willen en kunnen innemen. Daarvoor is een opleiding van generaties noodig. Wij Nederlanders zijn b.v. steeds onze eigen kooplieden geweest, wij hadden vreemde hulp niet noodig.
De Jodenhaat is er. Het is zuiver een broodkwestie. Voor iedere plaats, die een Jood verlaat, komt er een vrij voor een christelijk Hongaar. En daar zich vooral ook onder de intellectueelen een schrikbarende werkloosheid doet gevoelen, ligt het voor de hand, dat deze ontevredenen, werkloozenondersteuning immers bestaat niet, zich in de armen van een veelbelovend nationaal-socialisme, hier ook wel partij der „Pfeilkreuzler" genoemd, werpen. Wat echter ontbreekt is een werkelijke leider. Majoor Szalási, waarvan voor korten tijd nog niemand had gehoord, heeft zich wel als zoodanig opgeworpen, doch het is zeer de vraag, of hij voldoende organisatorisch talent bezit. De andere leiders o.a. een graaf Festetich, hebben zich door hun grove optreden niet populair weten te maken. Ook heeft de kleine Duitsche minderheid, de zoogenaamde „Schwaben", sedert 300 jaren in het geheele land verspreid over verschillende dorpen wonend, nog geen blijk van sympathie met de beweging gegeven. De regeering zelf is sedert het premierschap van Gömbös steeds meer naar rechts gezwenkt. O.a. werden er reeds maatregelen genomen, waardoor in alle zaken een verplicht percentage christelijke Hongaren te werk moeten worden gesteld. Ook treedt men steeds energieker tegen immigratie van buitenlanders, speciaal Israëlieten, op. Derhalve wordt ook de grens met Duitsch-Oostenrijk zeer streng bewaakt, opdat geen vluchtelingen het land binnen kunnen komen, hetgeen trouwens door Duitschland eventueel als onvriendelijke geste zou kunnen worden beschouwd.
De Hongaarsche regeering zal bij de Kamer een wetsontwerp indienen, waarbij volmachten worden gevraagd, om bij decreet den invloed der Joden in het economische, cultureele wetenschappelijke, literaire en artistieke leven des lands te beknotten. De deelneming der Joden op deze gebieden zal over het algemeen beperkt worden tot 20%.
Dat Hongarije politiek verdeeld zou zijn, kan niet goed worden beweerd. Daartoe is de oppositie niet genoeg georganiseerd, terwijl de partij der kleine boeren onder leiding van Eckhardt nauwelijks in den waren zin des woords aanspraak op dien titel kan maken. Hoe de ware verhouding der sterkte der partijen is, zal pas na de eerste geheime verkiezingen eenigszins kunnen blijken.
Interessant is nog de Hongaarsche houding ten opzichte van Tsjecho-Slowakije. Nu het oogenblik gekomen schijnt te zijn om tezamen met de Sudeten-Duitsche partij (terwijl in het Zuid-Slavische parlement stemmen opgaan, dat de Kleine Entente in feite reeds is uiteengevallen) op de bres te staan voor de gemeenschappelijke belangen, verneemt men van de zijde der Hongaarsche minderheid nauwelijks iets. Het vermoeden ligt dan ook voor de hand, dat men verwacht, dat het groote Duitschland de kastanjes wel uit het vuur zal halen, waarna het ridderlijke Hongaarsche volk wel vanzelf in het bezit van zijn rechtmatig eigendom, in casu het na den oorlog verloren gebied, zal worden gesteld. Dat intusschen zal de naaste tijd wellicht reeds leeren.
Van de zijde van Duitschland wordt voor Hongarije niet het minste gevaar verwacht. Wel zal het land indirect op economisch gebied steeds meer afhankelijk van zijn grooten nabuur worden, maar daarvan hoopt men ook talrijke voordeelen te kunnen genieten. Veel hangt af van de verdere ontwikkeling van den binnenlandschen toestand. (N. R. Crt.) **(3207 G.)**

A. FRANKRIJK. — Kabinet-Daladier. - Daladier's program. —
Het program van Daladier op 10 April '38 luidt als volgt:
1. Volmachten voor zes maanden.
2. Handhaving van de tegenwoordige buitenlandsche politiek; geen interventie in Spanje.
3. Ontruiming van de bezette fabrieken.
4. 5 milliard voorschot van de Bank van Frankrijk voor de onmiddellijke behoeften van de Schatkist.
5. Later een uitgifte van een leening van 5 milliard voor de nationale verdediging, mogelijk gemaakt door de gunstiger publieke stemming, als gevolg van zijn komst.
6. Indiening van het wetboek voor de arbeidsconflicten, d.w.z. geheime stemming vóór of tegen de staking onder de arbeiders.
7. Het onmiddellijk uit het land zetten van de buitenlandsche agitators. (Le Temps)

(Vor. ber. Kabinet-Daladier 3216 F.)

B. NEDERLAND. — Joodsche vrouwenraad. - Wetsontwerp-Romme. —
De Joodsche Vrouwenraad in Nederland hield 5 April '38 te Utrecht zijn tiende algemeene vergadering. De voorzitster, mevr. A. Schimmer—Vigeveno, hield een openingsrede, waarin zij een overzicht gaf van de positie der Joden in Europa.
Wij, Nederlandsche Joden, aldus spr., behooren tot de uitzonderlijke groepen van Joden, die in volle gelijkgerechtigheid kunnen leven in een land, welks aloude tradities van godsdienst- en gewetensvrijheid ons dagelijks hun zegenenden invloed doen ondergaan.
Vervolgens gaf spr. een overzicht van de positie der Joden in dictatoriaal geregeerde landen. Het centrale probleem is thans het vraagstuk der emigratie. Moge het plan der Amerikaansche regeering tot internationale samenwerking in verband met het Oostenrijksche vluchtelingenvraagstuk, gelukken. Steeds dringender immers wordt de Joodsche nood en steeds geringer de

gebieden waarheen nog emigratie mogelijk is. In het middelpunt van de belangstelling staat Palestina. Ondanks de ontstellende berichten, die wij lezen omtrent de Arabische terreur, is in het laatste jaar het aantal kolonies met 12 toegenomen, is het grondbezit toegenomen met 100.000 Dunam, zijn de landbouwbedrijven uitgegroeid tot 9000. De landbouwbevolking bestaat uit 60.000 zielen, terwijl 100.000 arbeiders werkzaam zijn in de industrie.
Hierna besprak mevrouw Schwimmer de houding van den Joodschen Vrouwenraad in verband met het voor-ontwerp-Romme. Wij, Joodsche vrouwen, aldus spr., hebben diep in ons het besef van de verantwoordelijke taak, die ons vrouw- en moederzijn ons oplegt. Wij weten, dat in de eerste plaats ons gezin recht heeft op onze aandacht en volle toewijding. Doch dit ontwerp beoefent slechts de gezins-bescherming, waar deze niet van noode is en deze gezinsbescherming houdt juist op, waar deze zou moeten beginnen. De minister stelt het verbod van arbeid voor de gehuwde vrouw als een zaak van beginsel. Doch hoe weinig beginsel-vast is deze wet, die voor noodzaak van het bedrijfsleven en voor seizoensdrukte onbezorgd haar beginsel laat varen. Spr. voelt in deze wet, evenals in zoovele, een aantasting van het elementaire recht van den mensch om te werken en van het zelfbeschikkingsrecht, om in eigen gezin zelf het levenslot in handen te nemen.
Nadat de gebruikelijke agendapunten van de jaarvergadering waren afgehandeld, sprak mevrouw M. Pinkhof-Oppenheim over „de taak der Joodsche vrouw ten opzichte van gezin en gemeenschap". Ook deze spreekster motiveerde een afwijzende houding tegen het ontwerp-Romme. Aan het einde van haar rede diende mevrouw Pinkhof, mede namens andere afgevaardigden, een motie in, waarin de wensch werd te kennen gegeven, dat de Joodsche Vrouwenraad zich alsnog zou aansluiten bij de actie tegen het wetsontwerp-Romme.
De vergadering besloot met algemeene stemmen zich bij deze actie aan te sluiten. (Alg. Handelsblad)

(Vor. ber. Joodsche Vrouwenraad 311 C.; Wetsontwerp Romme 3140 C.)

12 APRIL 1938

A. FRANKRIJK. — Stakingen in de metaalindustrie.
Er is een staking in de Parijsche metaalindustrie uitgebroken, die nu reeds meer dan een week duurt. Volgens de „Petit Parisien" zouden op dit oogenblik 130.000 man staken. Zij hebben de fabrieken bezet.
(Petit Parisien) **(Vor. ber. Stakingen 2879 A.)**

B. GROOT-DUITSCHLAND. — Annexatie van Oostenrijk door Ver. Staten de facto erkend. - Oostenrijksche schulden. —
De Ver. Staten hebben op 6 April '38 de inlijving van Oostenrijk door Duitschland aanvaard en dit te Berlijn medegedeeld.
In een tweede nota, welke Wilson, de ambassadeur van de Ver. Staten te Berlijn, heeft overhandigd, wordt Duitschland uitgenoodigd de Oostenrijksche schulden te betalen.

Wilson deelde voorts mede, dat de Amerikaansche legatie te Weenen is gesloten en dat hiervoor in de plaats een consulaat-generaal is ingesteld.
Het departement van Buitenlandsche Zaken verklaart, dat het aanbieden van deze nota's geenszins de wettelijke erkenning der verovering van Oostenrijk beteekent en dat het instellen van een consulaat-generaal slechts een erkenning de facto en niet de jure beduidt. De Ver. Staten hebben dus geen afstand gedaan van hun grondbeginsel, dat geen erkenning zal geschieden van grenswijzigingen, welke door gewapende macht tot stand zijn gebracht.
Een ambtenaar van het departement raamde de Duitsche schuld aan de Ver. Staten, zonder de Oostenrijksche schuld, op een milliard dollar.
De schuld van Oostenrijk aan de Vereenigde Staten bedraagt 64.493.480 dollar, hierbij inbegrepen de aandeelen, welke in handen zijn van Amerikaansche burgers. (New York Times)

(Vorig bericht 3211 B.)

C. TSJECHO-SLOWAKIJE. — Minister Czech afgetreden. —
Czech, de minister voor Openbare Gezondheid en Lichamelijke Opvoeding, heeft zijn ontslag ingediend. De president der republiek heeft den minister van Justitie, dr. Iwan Derer, ad interim met de leiding van het onbezette ministerie belast.
Minister Czech, de vertegenwoordiger van de Duitsche sociaal-democraten in het kabinet-Hodza, had reeds twee weken geleden, kort nadat de andere Duitsche ministers Spina (Landbund) en Zajicek (chr.-socialist) uit het kabinet waren getreden, het voornemen te kennen gegeven, eveneens heen te gaan. Iwan Derer is Tsjecho-Slowaaksch sociaal-democraat.
(Prager Presse) **(Vor. ber. Kabinet 3191 B.)**

D. NEDERL. OOST-INDIE. — Bezoek van den Gouverneur-Generaal van Australië. —
Op 8 April '38 zijn de Gouverneur-Generaal van Australië, Lord Gowrie, en zijn echtgenoote op Buitenzorg gearriveerd, waar zij de gasten waren van de familie van Starkenborgh.
Des avonds was er een diner ten paleize. Op 9 April 1938 namen de hooge gasten afscheid en vertrokken per vliegmachine in de richting Singapore. (Aneta)

E. GROOT-DUITSCHLAND. — Jodenleed. —
Dezer dagen is het jaarverslag van de Joodsche Gemeente te Weenen over het jaar 1937 verschenen. De gemeente telt rond 170.000 zielen. Er waren in 1937 slechts 720 geboorten, doch 2824 sterfgevallen, waarvan 105 zelfmoorden; 520 personen zijn uit het Jodendom getreden en 262, die het Jodendom vaarwel hadden gezegd, zijn weer tot de gemeente toegetreden. Het zielenaantal der gemeente is dus in totaal met 2362 verminderd. Onder de Joodsche bevolking bevinden zich 40.000 buitenlanders, van wien 25.000 van Poolsche nationaliteit. Het getal ondersteunden is binnen korten tijd van 30.000 tot 60.000 gestegen.
Het aantal Joden in Duitschland, dat eind 1937 nog 360.000 bedroeg (135.000 zijn uitgeweken), is door de annexatie van Oostenrijk tot 550.000 gestegen.
Van de Joden, die Duitschland verlieten, gingen 43.000 naar Palestina, 15.000 naar Noord-Amerika, 21.000 naar Zuid-Amerika, 4000 naar Zuid-Afrika, 30.000 naar Europeesche landen, terwijl 20.000 weer naar hun vroeger vaderland (Polen, Hongarije, enz.) terugkeerden. (Joodsche Perscommissie)

(Vor. ber. 3198 F.; Anti-Semitisme 3214 A.)

F. NEDERLAND. — Nieuwe Spelling. - De regeering bereidt een regeling voor. —
In zijn Memorie van Antwoord aan de Eerste Kamer aangaande de Onderwijsbegrooting heeft minister Slotemaker de Bruïne op 11 April '38 zijn voornemens ten aanzien van de spelling als volgt samengevat:
1. De schrijfwijze, die sinds 1934 voor de examens geldt, blijft voor zooveel betreft e, o en sch gehandhaafd.
2. Een commissie wordt ingesteld, die op de basis van het woordbeeld 1934—1936 zal adviseeren over de schrijfwijze der woorden, waaromtrent twijfel bestaat en der aardrijkskundige namen. Zij adviseert voorts over de bastaardwoorden en de samengestelde woorden.
3. Nadat deze commissie haar advies ter zake heeft uitgebracht en de regeering dienaangaande een beslissing heeft genomen, zal zij de nieuwe schrijfwijze in de van haar uitgaande stukken toepassen.
4. In zake geslacht en voornaamwoordelijke aanduidingen zal De Vries en Te Winkel weder gelden.
5. De bedoelde commissie zal de vraag onder het oog zien, in hoeverre in de toekomst op het stuk van geslacht en voornaamwoordelijke aanduiding wijziging wenschelijk zal blijken.
6. Een wetsontwerp wordt gereed gemaakt, waardoor de bemoeienis der regeering met de schrijfwijze der taal op wettelijke basis zal rusten.
7. Met het nemen der aangegeven beslissingen heeft de regeering niet gewacht, totdat de wet zou zijn tot stand gekomen, omdat het noodzakelijk was, onmiddellijk zekerheid te verschaffen en een vacuum te vermijden.
8. De Belgische regeering zal een commissie instellen, die in zake bastaardwoorden, samengestelde woorden, geslacht en voornaamwoordelijke aanduiding in nauw contact met de Nederlandsche commissie zal arbeiden, terwijl zij zich op de hoogte houdt van hetgeen deze commissie in zake het woordbeeld verricht.
(Nieuwe Rotterd. Courant)

(Vor. ber. België 3201 G.; Marchant 3055 D.)

G. EGYPTE. — Mahmoed Pasja blijft premier. —
Koning Faroek van Egypte heeft op 6 April '38 geweigerd Mahmoed Pasja zijn ontslag als minister-president te verleenen en heeft hem opgedragen de toespraak van den koning tot het nieuwe parlement gereed te maken.
De Koning heeft het ontslag van de regeering-Mohammed Mahmoed Pasja niet aanvaard in verband met de weigering der Saädisten zitting te nemen in een coalitie-kabinet.
Het tegenwoordige kabinet blijft derhalve aan het bewind. Veertig onafhankelijken hebben zich bij de regeeringspartij aangesloten, zoodat deze thans de meerderheid heeft met 135 van de 264 afgevaardigden. (Al Ahram)

(V. b. Verkiezingen 3213 E.; Mahmoed Pasja 3165 E.)

A. NEDERLAND. — Luchtvaart. - Militaire terreinen en burger-luchthavens. —

(Overname zonder bronvermelding verboden) **(Vor. ber. Vliegvelden 2847 B.)**

13 APRIL 1938

B. NEDERLAND. — Onderwijs. - Textieltechnologie. - Inaugureele rede van Prof. ir. A. C. Ouburg over „Rationalisatie in de textielindustrie". —

Prof. ir. A. C. Ouburg, directeur der textielfabriek L. E. van den Bergh te Tilburg, en benoemd buitengewoon hoogleeraar in de textieltechnologie aan de Technische Hoogeschool te Delft, heeft op 5 April '38 zijn ambt aanvaard met het houden van een rede over: „Rationalisatie in de textielindustrie".

Rationalisatie, zoo betoogde spr. eerst, is een nieuw parool voor een oud begrip. Van het handspinnewiel met één spil is men in den loop der eeuwen tot het machinale spinnerijbedrijf gekomen, waarin thans honderden millioenen spillen draaien, die aan honderdduizenden ter wereld werk verschaffen; van het primitieve handweefgetouw met één wever is men gekomen in 1936 op een textielfabriek te Moskou tot het sensationeele cijfer van 216 getouwen, bediend door één weefster. Spr. gaf een historisch overzicht van den ontwikkelingsgang der industrie, die door economische, sociale, politieke, psychologische en technische factoren wordt geremd. Als reactie op de desorganiseerende werking van traditie en empirisme is de rationalisatie een nieuwe toegepaste wetenschap, die richting en leiding geeft. De Int. Economische Conferentie van 1927 te Genève heeft zich over wezen en doel der rationalisatie en haar drie elementen uitgesproken: het technische, het commercieele en het economische element. In het commercieele element zag spreker perspectieven voor de textielindustrie. De commercieele rationalisatie zal coördinatie, concentratie en specialisatie der bedrijven tot stand moeten brengen. Iedere economische zelfstandigheid, ook de textielindustrie, heeft het recht haar eigen vorm van organisatie te kiezen, mits het algemeen welzijn hiervan geen schade ondervindt. De overheid onthoude zich er van de economie te bepalen, zij beschouwe een krachtige en doeltreffende organisatie van belanghebbenden als een steun voor haar economische politiek.

Coördinatie, zoo betoogde spr. verder, is een vorm van rationalisatie, die doelt op een organisatorisch verband tusschen gelijkgestemde, zelfstandige bedrijven om door onderlinge samenwerking te komen tot het regelen van gemeenschappelijke belangen, die o.a. zijn: het opstellen van uniforme verkoops- en betalingscondities, het maken van een uniforme prijscalculatie en het invoeren van een dessin-bescherming. De vorm van concentratie, dien spr. op het oog had, is de samensmelting der belangen van gelijke, hetzelfde doel nastrevende bedrijven of bedrijfsonderdeelen, o.a. een export-verkoopsorganisatie, het instellen van regionale en een centraal research-instituut, dit laatste liefst aan de Technische Hoogeschool, ter waarborging van een algemeen, vrij-wetenschappelijk onderzoek.

Ten slotte behandelde spr. de rationalisatie door specialisatie. De fabriek, die zich op een bepaalde type instelt en zich aan bepaalde normen houdt, kan op de meest rationeele wijze produceeren, waarbij zich nog wegen openen voor verdergaande kartelle ering ten aanzien van omzet en quote. Wil de Nederlandsche textielindustrie zich in de toekomst handhaven, dan

zal niet een volledig vrije, ongebonden toestand, maar een beheerschte gebondenheid in den geest van spr.'s betoog naar zijn meening het richtsnoer voor een betere toekomst moeten zijn, waarvan de werkingssfeer niet de fabrikanten alleen raakt, doch grootere kringen van belanghebbenden, als afnemers en arbeiders. (Red. K. H. A.)

A. **ZWEDEN. — Speciaal Begrootingsontwerp ingediend. —**
De regeering heeft bij den rijksdag een speciaal ontwerp-begrooting ingediend, waarbij volmacht wordt gevraagd deze begrooting ten uitvoer te leggen ingeval van een mogelijke verergering van den economischen toestand des lands of op een ander gebied. Het totale begrootingsbedrag beloopt 257 millioen kronen, waarvan 75 millioen gedekt zullen worden door leeningen en de rest uit gewone staatsinkomsten. (Svenska Dagbladet) **(Vor. ber. Begrooting 3100 B.)**

B. **GROOT-DUITSCHLAND. — Volksstemming. - Adolf Hitler's rede aan den vooravond van de stemming. —**
Op 9 April '38 hield Hitler te Weenen zijn laatste rede tot het geheele Duitsche volk, waarmede de propaganda-campagne voor de volksstemming geëindigd werd.
Hitler verklaarde, dat hij zich wilde richten tot hen, die nog niet gemeend hadden hun vertrouwen te schenken aan het nieuwe Duitschland.
Hij hangt dan een tafereel op van het na-oorlogsche Duitschland, verdeeld, verscheurd, ellendig . . . .
Twee groepen bestreden elkaar, de burgerij, die naar Genève keek en de proletariërs, die maar oogen voor Moskou hadden. Ik besloot de éénheid van het volk te bereiken buiten de politieke partijen om.
Ik heb nooit den strijd opgegeven en ik heb ten slotte het Duitsche volk bevrijd van de dictatuur van het proletariaat en van het kapitalisme.
Sprekende over Schuschnigg, riep hij uit: „Ik ben hier, omdat ik mij bekwamer acht, dan mijnheer Schuschnigg. Ik heb door mijn leven bewezen, dat ik bekwamer ben, dan mijn voorgangers, die dit land tot ondergang gebracht hebben. Ik weet niet, of de Geschiedenis hun namen zal bewaren, maar de mijne zal er in geschreven worden, als die van een groot zoon van dit land.
Hij besloot zijn rede aldus:
„Moge morgen iedere Duitscher het groote belang van het uur erkennen en nederig buigen voor de Goddelijke Voorzienigheid, die in weinige weken tijds een mirakel schonk aan Duitschland". (Berl. Tageblatt)
(Vor. ber. Volksstemming 3216 G.)

C. **NEDERL. OOST-INDIE. — Volksraad. - Bali's zelfbestuur. - Burgerlijke luchtvaart. —**
De Volksraad heeft op 6 April '38 zonder hoofdelijke stemming het voorstel tot herstel van de zelfbesturen op Bali en tot opheffing van den Karangasemraad aangenomen. Tevens is aangenomen de aanvullende begrooting, ten behoeve van *f* 165.000, tot verbetering van de grondorganisatie der burgerlijke luchtvaart met het oog op de Britsche vliegboot-verbinding met Australië. Ook de ontwerp-ordonnantie betreffende de financieele verhouding tusschen het land en de locale ressorten zijn zonder hoofdelijke stemming aangenomen. (Aneta)
(V. b. Bali's zelfbestuur 3036 A.; Luchtvaart 3168 D.)

D. **NEDERLAND. — Tweede Kamer. - Suppletoire begrooting voor 1938 voor werkverruiming. - *f* 30 millioen. —**
Bij de Tweede Kamer is op 9 April '38 een suppletoire begrooting voor 1938 ingediend, waarbij met het oog op de werkverruiming, voor kosten van openbare rijkswerken en voorschotten of bijdragen in de kosten van werken, welke door anderen worden uitgevoerd, een nieuw crediet wordt aangevraagd ten beloope van *f* 30 millioen.
In de memorie van toelichting wordt er aan herinnerd, dat in den loop van 1934 voor werkverruiming een crediet is toegestaan van *f* 66.300.000, welk bedrag in 1937 verhoogd is tot *f* 100 millioen. Dit bedrag is op het oogenblik practisch ten volle geblokkeerd en hieronder is ook begrepen een bedrag van *f* 2 millioen, dat in het dienstjaar 1938 aan de gemeente Amsterdam moet worden uitgekeerd in verband met den bouw van een nieuw raadhuis.
Al stuit bij de voorbereiding van de werken het Werkfonds telkens op zeer groote moeilijkheden, van financieelen en van technischen aard, toch blijft de regeering er naar streven de werkzaamheid van het Werkfonds met grooter kracht voort te zetten, opdat de nog steeds heerschende groote werkloosheid, mede door opvoering van het aantal arbeiders werkzaam bij Werkfondswerken, binnen het raam der financieele mogelijkheden zooveel mogelijk wordt bestreden. In verband hiermede is tot uitbreiding van de outillage van het Werkfonds met twee ingenieurs en administratief personeel besloten.
Het thans aangevraagde crediet acht de regeering noodzakelijk voor de versnelde uitvoering. Indien mocht blijken, dat het onvoldoende is voor de financiering van economisch verantwoorde plannen, zal de regeering een nieuw crediet aanvragen. (Telegraaf)
(Vor. ber. Werkverruiming 2686 E.)

E. **GROOT-DUITSCHLAND. — Koloniën. - Dr. Göbbels voorspelt oplossing. —**
Rijksminister Goebbels heeft tijdens een verkiezingsrede te Neurenberg op 7 April '38 voorspeld, dat „de Duitsche koloniale kwestie opgelost zal worden".
„Wij kunnen niet zeggen, wanneer", aldus Goebbels, „evenmin als het indertijd mogelijk was, te voorspellen wanneer Oostenrijk bij het Duitsche rijk zou worden ingelijfd, wanneer het Rijnland opnieuw bezet zou worden of wanneer de dienstplicht opnieuw zou worden ingevoerd. Al dergelijke vraagstukken worden een voor een opgelost en wel op het oogenblik dat het risico het geringst is".
Goebbels hekelde voorts de bewering van het buitenland, „dat Duitschland zijn doeleinden met geweld in plaats van door onderhandelingen wil bereiken".
„Wij hebben dikwijls genoeg onderhandeld", zoo riep hij uit. „Maar er zijn oogenblikken waarin woorden nutteloos en daden noodzakelijk zijn. Indien de critici meenen, dat Engeland en Frankrijk bereid zijn zich te beteren, dan wil ik het Fransche en Britsche publiek op de hoogte stellen van de problemen die nog niet zijn opgelost; problemen, waarover wij gaarne zouden onderhandelen. Wij hebben deze problemen niet uit het niet te voorschijn geroepen. Zij zijn ontstaan door het feit, dat wij den oorlog verloren hebben en zij zullen opgelost worden, met inbegrip van het probleem, dat Duitschland de eenige groote mogendheid is die geen koloniën bezit".
(Berliner Tageblatt)
(Vor. ber. Koloniën 3137 E.; Göbbels 3205 E.)

F. **NOORWEGEN. — Parlement voor 4 jaren. —**
Het Storting heeft op 8 April een wet aangenomen, waarin de zittingsperiode van het Noorsche parlement van drie tot vier jaren wordt verlengd. De eerstvolgende parlementsverkiezingen zullen derhalve in 1940 worden gehouden.
De reden voor deze hervorming is gelegen in den wensch, het parlementaire regime te stabiliseeren en de kosten der verkiezings-campagnes te verminderen. (Aftenposten) **(Vor. ber. Storting 3103 B.)**

G. **CURAÇAO. — Vooruitgang. - Rede van Gouverneur Wouters in de Koloniale Staten. —**
De gouverneur van Curaçao, de heer G. J. J. Wouters, opende op 6 April '38 in de gerestaureerde zaal van het gebouw der Koloniale Staten de eerste vergadering van het college, welke gebeurtenis van historische beteekenis voor dit gebiedsdeel moet worden geacht.
In zijn rede memoreerde de gouverneur, dat bij de geboorte van Prinses Beatrix op ondubbelzinnige wijze is blijk gegeven van de liefde der Curaçaosche bevolking voor ons Vorstenhuis.
Hij bracht verder in herinnering, dat de eerste verkiezing uitstekend verloopen is, er waren weinig ongeldige stemmen. Men

is voornemens het kiesreglement te herzien, waarbij het aantal kiezers kan worden uitgebreid, door vereenvoudiging van de formaliteiten voor het bekwaamheidskiesrecht en door de invoering van een lijstenstelsel.
De verhouding tot de naburige landen, zoo zeide de gouverneur, is uitstekend.
De gunstige economische ontwikkeling van Curaçao en Aruba teekent zich af door de uitbreidingen, welke de oliemaatschappijen ter hand hebben genomen, door de stijgende havenbeweging en het grooter aantal toeristenschepen, n.l. in het afgeloopen jaar 24 schepen met 12.000 toeristen. Tevens is die vooruitgang gekenmerkt door de instelling van een departement voor Economische en Sociale Zaken. Werkloosheid is in dit gebiedsdeel onbekend.
Spr. memoreerde verder de oprichting van een landbouwvereeniging, van een melkcentrale, van werkkampen voor de opleiding van landarbeiders en de stichting van woondorpen voor kleine landbouwers.
De gouverneur bracht dank aan ir. Verweij voor zijn uitnemend rapport ten aanzien van de plannen op sociaal gebied. Hij memoreerde verder de uitbreiding van de K. L. M.-diensten en bracht dank aan ir. Liefrink voor de waardevolle adviezen en gegevens, waardoor een verbetering van de watervoorziening en een prijsverlaging mogelijk waren.
Verder wees hij er op, dat de verordening tot de reorganisatie van de Kamer van Koophandel nog in behandeling is. Ten slotte maakte de heer Wouters melding van de werken, welke in het afgeloopen jaar zijn gereedgekomen en van die, waarvan de uitvoering is voorgenomen. (Aneta)
(Vor. ber. Curaçao 3098 B.; Wouters 2420 B.)

14 APRIL 1938

A. VEREENIGDE STATEN. — Tentoonstelling te New York in 1939. - Nederlandsche deelneming. - Subsidie ƒ 1.5 millioen. —
Naar wij vernemen heeft de regeering in principe besloten, de subsidie voor de Nederlandsche en Nederlandsch-Indische deelneming aan de Wereldtentoonstelling te New York te verdubbelen, zoodat aan de Staten-Generaal zal worden voorgesteld deze subsidie nader vast te stellen op anderhalf millioen gulden.
Bij Kon. Besluit zijn aan het eere-comité voor de Nederlandsche deelneming aan de in 1939 te New York te houden wereldtentoonstelling als leden toegevoegd de heeren: prof. dr. G. A. van Poelje, directeur-generaal van het Onderwijs en ir. A. L. H. Roebroek, directeur-generaal van den Landbouw en aan de algemeene commissie voor voornoemde deelneming de heeren: Raden Adipati Ario Soejono, werkzaam bij de 8ste afdeeling van het departement van Koloniën, D. Hannema, directeur van het museum Boymans, mr. W. G. F. Jongejan, voorzitter van den Ondernemersraad voor Ned.-Indië, Raden Mas Margono Djojohadikoesoemo, werkzaam bij de 4de afdeeling van het departement van Koloniën, Ph. Mees, voorzitter van de Rotterdamsche Bankiersvereeniging, prof. dr. B. Schrieke, buitengewoon hoogleeraar bij de gemeentelijke universiteit te Amsterdam.
(Algemeen Handelsblad)
(Vor. ber. Wereldtentoonstelling 3139 D.)

B. SCANDINAAFSCHE LANDEN. — Ministers-conferentie. —
Na de conferentie van de ministers van Buitenlandsche Zaken van Noorwegen, Zweden, Denemarken en Finland, welke te Oslo werd gehouden, werd op 6 April '38 een communiqué gepubliceerd, waarin wordt gezegd, dat de ministers den toestand der wereld hebben besproken. Eenstemmig waren zij van oordeel, dat hun landen zich afzijdig moeten houden van alle groepen, welke zich in Europa zouden kunnen vormen en in geval van oorlog alles moeten doen om zich niet te laten meesleepen.
De ministers kwamen overeen hun regeeringen aan te bevelen gelijke regelen van neutraliteit aan te nemen.
Verder waren zij eensgezind over de wenschelijkheid, de handelsbetrekkingen tusschen de noordelijke landen te ontwikkelen. Ook waren zij het er over eens, dat besprekingen moeten worden gevoerd met de Britsche regeering ten einde de Noorsche landen aan te sluiten bij de vlootverdragen van Londen van 1936. (Svenska Dagbladet)
(Vor. ber. Scandinavië 2914 C.)

C. NEDERL. OOST-INDIE. — Weekblad „Indië houzee" verboden. —
Bij gouvernementsbesluit is, op voet van de persbreidel-ordonnantie, het weekblad „Indië hou-zee" aangewezen als periodiek verschijnend drukwerk, welks verschijnen tijdelijk kan worden verboden.
Dit besluit is gegrond op de overweging, dat in den laatsten tijd in verschillende nummers van dit periodiek uitingen zijn voorgekomen, welke de kennelijke bedoeling hebben, gevoelens van minachting op te wekken en van stemming te maken tegen het in Nederland gevestigde gezag en de daar gestelde machten, welke uitingen schadelijk moeten worden geacht ook voor de openbare orde in Indië. (Aneta)
(Vor. ber. Pers 2027 G.)

D. TSJECHO-SLOWAKIJE. — Minderheden. - De besprekingen met de Sudeten-Duitschers. —
Volgens de „Venkov", het orgaan van de boerenpartij, waarvan Hodza ondervoorzitter is, zijn de grondslagen der besprekingen tusschen de Tsjecho-Slowaaksche regeering en de Sudeten-Duitschers de volgende:
1. Er worden gemeenteraadsverkiezingen gehouden.
2. De kwestie van den invoer van Duitsche bladen en boeken in Tsjecho-Slowakije wordt herzien.
3. Verleening van amnestie, waaronder ongeveer 900 personen zouden vallen.
4. Autonomie op het gebied der scholen.
5. De kwestie van de autonomie in bestuurszaken.
De Duitschers eischen een nieuwe administratieve indeeling, waardoor zuiver Duitsche districten zouden kunnen worden geschapen en Duitsche bestuursgebieden, welke verscheidene streken omvatten. Deze verdeeling zou niet alleen moeten worden uitgevoerd in de gebieden der Sudeten, doch overal waar een aaneengesloten Duitsche bevolking is. Het is echter zeer moeilijk, grenzen tusschen de nationaliteiten te trekken en volgens de berichten van het blad der Sudeten heeft de regeering geweigerd, deze kwestie te bespreken.
6. De Duitschers eischen uitbreiding hunner rechten op taalgebied. (Venkov) **(Vorig bericht 3207 D.)**

E. JAPAN. — Eerste Japansche Aartsbisschop te Tokio gewijd. —
Mgr. Chamban van de Vreemde Missiën te Parijs heeft te Tokio de bisschopswijding toegediend aan Mgr. Doi, den eersten Japanschen Aartsbisschop; wegens het te laat ontvangen der Pauselijke bulle moest de plechtigheid — die oorspronkelijk op 3 Februari '38, den feestdag der Japansche martelaren, zou plaats vinden — uitgesteld worden.
In de kathedraal bevonden zich de Pauselijke Delegaat, alle bisschoppen, Apostolische Prefecten en Oversten der Japansche missie, en een groot aantal kloosterlingen van allerlei nationaliteiten.
De Minister van Openbaar Onderwijs had zich laten vertegenwoordigen, en alle ambassadeurs en consuls van katholieke mogendheden waren aanwezig.
(De Tijd) **(Vor. ber. Kath. Kerk 1630 K.)**

F. BELGIE. — De belastingplannen. —
De Belgische minister van Financiën, Soudan, zal in de Kamer een zevental belastingontwerpen indienen. Hieronder bevindt zich o.a. een wetsontwerp in zake de vorming van een speciaal begrootings-reservefonds. Het gaat hier om een bedrag van 750 millioen belga's, dat bij de Nationale Bank zal worden geblokkeerd.
Voorts een wetsontwerp tot wijziging van de inkomstenbelasting; een betreffende de accijnzen en douanerechten, verder een belasting op de van militairen dienst vrijgestelden en een, op de door den staat toegekende monopolies. (Het Laatste Nieuws)
(Vor. ber. Begrooting 3213 F.; Belastingen 1785 D.)

G. JAPAN. — Oorlogskosten. —
De aanvullende oorlogsbegrootingen zijn de vorige maand door het Japansche Lager- en Hoogerhuis aangenomen. De nieuwe oorlogscredieten bedragen 4850 millioen yen; met de reeds gevoteerde 2½ milliard yen stijgen de uitgaven dus tot 7.3 milliard. In het afgeloopen fiscale jaar is in totaal voor 3390 millioen aan staatsleeningen uitgegeven en in het

volgende fiscale jaar zullen deze volgens de mededeelingen van den minister van Financiën, Kaya, 5 milliard bedragen, dus 400 millioen per maand. De minister wees er op, dat de geleende bedragen geheel in het binnenland zullen worden besteed en dat het inkomen van het volk — aldus zijn betoog — met dit bedrag zal toenemen. Dit is dus geheel iets anders, aldus de minister, dan dat de materialen in het buitenland gekocht worden en daardoor de betalingen aan het buitenland zouden doen stijgen. Er moeten pogingen in het werk worden gesteld hen, wier inkomens zullen stijgen, te brengen tot inschrijving op staatsleeningen, maar hij wilde geen wettelijke dwangmaatregelen in die richting; hij hoopt, dat degenen, die hun winsten zien stijgen, dit vrijwillig zullen doen.
De Bank van Japan heeft een conferentie bijeengeroepen met de leidende banken ter bespreking van de situatie op de geld- en kapitaalmarkt. De betalingen van de schatkist zijn sterk gestegen en in Januari en Februari was er een stijging van 332 millioen tegenover het vorige jaar en in de maand Maart zal deze stijging zelfs 340 millioen bedragen. De Bank van Japan, welke de staatsleeningen overneemt en verkoopt, heeft dit jaar 460 millioen aan staatsfondsen verkocht.
De vice-gouverneur Tsushima zeide, dat de bedrijvigheid in de industrie zeer groot was, hoewel de lichte industrie in het tweede halfjaar teekenen van teruggang toonde. Volgens door de Bank ingesteld onderzoek naar de winsten van 282 ondernemingen is de winstmarge gedaald van 29.8% in het eerste halfjaar tot 19.8% in het tweede (vorig jaar 18.2%).
(Domei) **(Vor. ber. China-Jap.-Conflict 3215 A.; Kosten 3002 F.; Begrooting 3075 C.)**

15 APRIL 1938

A. VEREENIGDE STATEN. — De reorganisatiewet. Het Amerikaansche Huis van Afgevaardigden, dat reeds eenige dagen gedebatteerd heeft over het wetsontwerp tot reorganisatie van de bestuurslichamen, heeft op 7 April '38 een democratisch voorstel tot verwerping van het ontwerp met een meerderheid van 22 stemmen van de hand gewezen. Daarop werd een resolutie aangenomen, op grond waarvan het Congres zich het recht voorbehoudt over eventueele maatregelen, die president Roosevelt op grond van de reorganisatiewet neemt, door een eenvoudig besluit met meerderheid van stemmen het veto uit te spreken. Van te voren had het Huis reeds een democratisch amendement aangenomen, volgens hetwelk het reorganisatieprogramma niet mag worden toegepast ten aanzien van het Federaal Bureau voor de Opvoeding. (New York Herald Tribune)

B. GEESTELIJK LEVEN. — Dr. J. H. Bavinck tot zendingshoogleeraar benoemd. —
Dr. J. H. Bavinck is door de Algemeene Synode der Geref. Kerken tot hoogleeraar in de zendingswetenschap aan de Theologische School te Kampen benoemd en wordt tevens buitengewoon hoogleeraar aan de Vrije Universiteit. Hij is op 22 November 1895 te Rotterdam geboren. Prof. dr. J. H. Bavinck heeft aan de Vrije Universiteit theologie gestudeerd en is later te Erlangen tot doctor in de wijsbegeerte gepromoveerd. In 1919 is hij hulpprediker der Geref. Kerk te Medan geworden, twee jaar later predikant te Bandoeng, tot 1926, toen hij tijdens zijn verlof een beroep naar Heemstede heeft aangenomen. In 1929 is hij wederom naar Indië gegaan, als missionnair predikant voor den jeugd-arbeid te Solo. Na in deze functie van 1930 tot 1934 te hebben gearbeid, is hij docent aan de Opleidingsschool te Jogja geworden. Van zijn werken, die alle of meerendeels bij J. H. Kok te Kampen zijn verschenen, noemen wij de „Inleiding in de zielkunde", „Persoonlijkheid en wereldbeschouwing", „Levensvragen", „Menschen rondom Jezus", „Christus en de mystiek van het Oosten", en „De strijd op het derde front".
Dr. Bavinck zal te Kampen onderwijs geven in de zendingsgeschiedenis, theorie der zending, land- en volkenkunde van Ned.-Indië, en aan de Vrije Universiteit zal zijn opdracht ongeveer gelijkluidend zijn.
(Algem. Handelsblad)

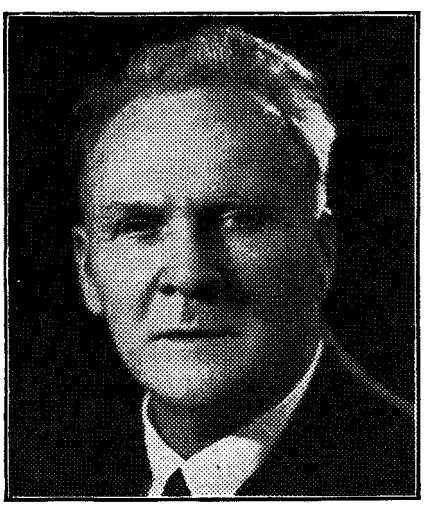
C. OSS. — De Koninklijke Marechaussee. —
Op 4 April '38 verscheen in de pers het bericht, dat de geheele brigade van de Koninklijke Marechaussee, tien man sterk, op non-activiteit was gesteld. Later bleek, dat haar alleen maar het vooronderzoek in strafzaken was ontnomen. Door middel van den Regeeringspersdienst heeft de Minister van Justitie als motief voor dit besluit vermeld, dat bij het opsporingsonderzoek door de brigades „methoden werden toegepast, waardoor rechtmatige belangen van burgers op pijnlijke wijze werden geschonden".
De sociaal-democratische afgevaardigde Drop werd op 7 April '38 in de gelegenheid gesteld een interpellatie in de Kamer over deze zaak te houden. De minister kreeg van den interpellant ruim gelegenheid om zijn beleid te verdedigen. Zijn opmerking, dat uiteraard zekere dossiers geheim moesten blijven, heeft de bestaande ongerustheid, die in democratische kringen was gestegen, niet weggenomen.
(Telex-A. N. P.)

D. LETTEREN. — Boeken die door de pers gunstig besproken zijn. - Onze wekelijksche opgave. —
Deensch (in het Nederlandsch): Johannes Buchholtz — „De Komedie komt." Vert. door Agnes Röntgen. (Bigot en v. Rossum, A'dam 1938) **(V. b. 3172 D.)**
Duitsch: H. Cunow — „Geschichte und Kultur des Inkareiches". (Elsevier, Amsterdam)
E. Ebermayer — „Befreite Hände". (Zsolnay, Wien) **(Vorig bericht 3216 D.)**
Engelsch: Sir Paul Dukes — „The story of the "ST 25", Adventure and Romance in the Secret Intelligence Service in Red Russia". (Cassell and Comp. Ltd. London)
Sir Charles Petrie — „The Chamberlain Tradition". (Lovat Dickson Ltd., London 1938) **(V. b. 3216 D.)**
Fransch: P. B. Gheusi — „La vie et la mort singulières de Gambetta". (Albin Michel) **(V. b. 3216 D.)**
Italiaansch: A Foà — „Il Vortice". (Lattes, Torino) **(Vor. ber. 3207 B.)**
Nederlandsch: J. K. v. Eerbeek — „Asuncion". (J. H. Kok, Kampen)
Marie Schmitz — „Een mensch vindt het geluk". Uitg. Wereldbibliotheek) **(Vorig bericht 3216 D.)**

E. VEREENIGDE STATEN. — President Roosevelt's boodschap aan het Congres. - Crediet van 1½ milliard dollar gevraagd. —
In een speciale boodschap aan het Amerikaansche Congres op 14 April '38 heeft president Roosevelt aanbevolen een crediet van anderhalf milliard dollar beschikbaar te stellen voor de steunbureaux.
Een en een kwart millioen van dit crediet zou besteed moeten worden voor een werkverschaffingsprogram in de eerste zeven maanden van het belastingjaar, de rest zou moeten dienen voor steun aan den landbouw en nationale jeugdorganisaties, benevens het z.g.n. Civilian Conservation Corps.
In het vervolg van zijn boodschap over den tegenwoordigen achteruitgang in de zakenwereld beval Roosevelt aan, over te gaan tot onmiddellijke ontdooiing van aanvullende bankmiddelen tot een totaal van ruim 2 milliard dollar, door desterilisatie van bij benadering 1½ milliard dollar goud en door vermindering van de reserve-eischen der banken met ongeveer 75 millioen dollar.
Voorts bepleit Roosevelt hervatting van uitgaven voor openbare werken tot een bedrag van bijna anderhalf milliard dollar, die binnen 12 of 18 maanden moeten worden uitgegeven.
Roosevelt stelde voor, de regeering machtiging te verleenen tot het besteden van een bedrag, groot 45 millioen dollars, voor rechtstreeksche credieten aan staten en gemeenten, en tot het leenen van een milliard zonder interest ten behoeve van plannen voor openbare werken. Tevens vroeg Roosevelt machtiging tot het uitgeven van 300 millioen dollar voor het opruimen van krotwoningen en plannen voor huizenbouw, 100 millioen voor wegenaanleg en 62 millioen voor den bouw van regeeringsgebouwen en regularisatiewerken langs de rivieren.
Volgens de ramingen in Roosevelt's boodschap zullen in de eerstvolgende 18 maanden de totale hersteluitgaven 3.012.000.000

dollar bedragen, met inbegrip van 950 millioen aflosbare leeningen, doch ongerekend de twee milliard, die liquide zullen worden gemaakt door het in het verkeer brengen van goud en het liquide maken van bankreserves.
Tot de noodzakelijke hervormingen behooren, volgens Roosevelt, opheffing van belastingvrijdom voor regeeringsobligaties, wijziging van de inkomstenbelasting, terwijl de vraagstukken van monopolie-bedrijven en prijsvaststelling bestudeerd moeten worden. Roosevelt schreef den achteruitgang in het bedrijfsleven in groote mate toe aan zekere hoogstongewenschte gebruiken, onder meer inflatieprijzen en overproductie, als gevolg van vrees voor inflatie, stakingen en oorlog, hetgeen tot resultaat heeft een herhaling op kleine schaal van wat tusschen 1927 en 1929 gebeurd is.
Wij lijden thans aan onderconsumptie en de voor dit voorjaar verwachte toeneming van de vraag naar arbeidskrachten verloopt niet vlot genoeg om een economisch herstel te bewerkstelligen. Roosevelt voegde hieraan toe, dat het onbetwistbaar is, dat het nationale inkomen, dat in 1937 6.800.000.000 dollar bedroeg, thans is gedaald tot ongeveer 5.600.000.000 dollar.
(New York Herald Tribune)
(Vorig bericht Boodschap aan Congres 3013 C.; Werkloozensteun 3136 C.)

A. FJODOR SJALJAPIEN OVERLEDEN. —
Op 12 April 1938 is de beroemde Russische zanger Fjodor Iwanowitsj Sjaljapien te Parijs overleden. Hij werd 15 Februari 1873 te Kazan geboren en is dus 65 jaar oud geworden.

Fjodor Sjaljapien

Het begin van zijn loopbaan was vol verscheidenheid. Hij was afwisselend kruier, schoenmaker, jager en straatveger. Hij kreeg zijn eerste muzieklessen als koorknaap te Kazan, doch pas te Tiflis legde hij zich onder leiding van Oessatof ernstiger toe op de muziekstudie.
Hij trad het eerst voor het voetlicht als jongmensch van een jaar of negentien. Dat was in 1892, toen hij behoorde tot de vertolkers van de opera „Een leven voor den Tsaar". In 1894 zong hij in het zomertheater te St. Petersburg, terwijl hij later optrad in de keizerlijke Opera. Na een bezoek aan Milaan nam hij een belangrijk aandeel in het opera-gezelschap van Mamantoff.
In 1913, in het door Sir Thomas Beecham georganiseerde Russische operaseizoen in het theater aan de Drury Lane te Londen, trad hij op in „Boris Godoenof", „Iwan de Verschrikkelijke" en „La Khowantsjina". Zijn schitterende bas en zijn opmerkelijke acteurscapaciteiten deden hem stormenderhand het publiek voor zich innemen en in „Prins Igor" had hij een dergelijk succes.
Tijdens den wereldoorlog en daarna tot 1923 woonde Sjaljapien in Rusland. Zijn eerste optreden in het buitenland was pas in 1921, toen hij optrad in Albert Hall te Londen.
In 1908 had de beroemde Rus groote successen geoogst in Amerika. Zijn tweede groote tournée door de nieuwe wereld maakte hij in 1922 en 1923.
In Nederland is hij zes jaar geleden (pag. 192 B) ten tooneele verschenen, toen de Wagnervereeniging „Boris Godoenof" door een Russisch ensemble liet uitvoeren.
In 1927 schreef Sjaljapien: „Bladzijden uit mijn leven". Tot zijn beroemdste vertolkingen behooren die van „Iwan de Verschrikkelijke", in de gelijknamige opera van Rimsky Korsakof, Salieri in „Mozart en Salieri", Leporello in „Don Giovanni", Don Basilio in de „Barbier van Sevilla", Mephisto in „Mefistomele." (Red. K. H. A.) **(V. b. Sjaljapien 192 B.)**

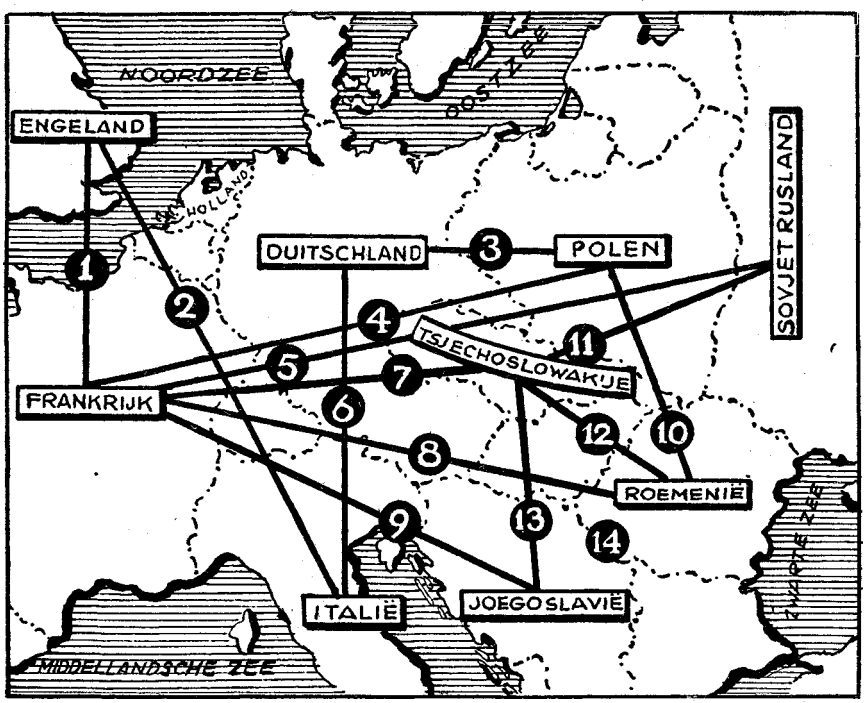
16 APRIL 1938

B. GROOT-DUITSCHLAND. — Annexatie Oostenrijk - Generaal Zehner - Sterilisatie - Echtscheiding niet-Ariërs. —
De „Osservatore Romano" geeft een opsomming van de laatste gebeurtenissen in Oostenrijk en noemt daarbij een geheele reeks arrestaties en verscheidene zelfmoorden, waaronder dien van generaal Zehner. Het blad is van meening, dat de Duitsche wetten geleidelijk in Oostenrijk zullen worden ingevoerd, onder meer die, welke betrekking hebben op verplichte sterilisatie en bescherming van het Duitsche bloed, de Duitsche eer en de zuiverheid van het ras en constateert, dat voor het eerst sedert den „Anschluss" een Weensche rechtbank een echtscheiding heeft uitgesproken op grond van verschil van ras, daar de man ariër en de vrouw jodin was.
(Osservatore Romano) **(Vor. ber. 3219 B.; Zelfmoorden 3183 A.; Joden 3219 E.)**

C. FRANKRIJK. — Daladier's financieel program. - Volmachten. - Vertrouwensmotie door Kamer aangenomen. - Senaat aanvaardt het ontwerp. —
Op 12 April '38 heeft Daladier de regeeringsverklaring in de Fransche Kamer voorgelezen. De maatregelen welke de nieuwe regeering noodig acht tot financieel en economisch herstel omvatten in hoofdzaak het volgende: herstel der begrootingseenheid, het nemen van een aantal gematigde fiscale maatregelen, belastingvermindering in bepaalde gevallen, het aanvragen van nieuwe voorschotten bij de Bank van Frankrijk tot een bedrag van 10 milliard frs., een aantal aanvullende wetsontwerpen tot het bereiken van het economische herstel. In het wetsontwerp dat de regeering thans heeft ingediend, wordt machtiging gevraagd om tot 31 Juli bij decreten de noodzakelijke maatregelen te nemen.
De regeeringsverklaring was geheel door de behoeften der landsverdediging beheerscht. Daladier bracht de arbeidsconflicten ter sprake en deelde mede dat maatregelen genomen zullen worden om de wapenfabricage zonder uitstel te doen hervatten.
Na een kort debat werd een voorgestelde motie van vertrouwen door de Kamer met 576 tegen 5 stemmen aangenomen.
De Senaat nam het ontwerp op 13 April '38 in behandeling. Abel Gardey, de rapporteur van de financieele senaatscommissie, gaf een opsomming van de te nemen maatregelen en vergeleek dit ontwerp, gebaseerd op een beroep op het crediet, met dat van Blum, alleen op inflatie gebaseerd. De financieele commissie vroeg den Senaat voor het ontwerp te stemmen.
Marchandeau, de minister van financiën, zette daarna de groote lijnen van het financieele herstel uiteen. De staat zou, zei hij, bij het beroep op het crediet de verplichtingen eerbiedigen en beoogt dus ook geen enkele monetaire operatie. Hij voegde er aan toe, dat het ontwerp geen einde, maar een begin vormt.
Tenslotte vroeg Daladier den Senaat vertrouwen in de regeering te hebben.
De Senaat heeft het ontwerp daarna aangenomen met 290 stemmen voor. Slechts 13 senatoren onthielden zich van stemming en 8 waren afwezig.
(Le Temps) **(Vorig bericht 3218 A.)**

A. **Bepalingen.** —
De Britsch-Italiaansche overeenkomst is op 16 April 1938 onderteekend in de zaal der overwinning van het Palazzo Chigi. De onderteekening geschiedde voor Italië, door den minister van Buitenlandsche Zaken, graaf Ciano en voor Engeland, door den ambassadeur te Rome, Lord Perth.
De plechtigheid werd bijgewoond door Dino Alfieri, den minister van Cultuur, Giuseppe Bastiani, den onderstaatssecretaris van Buitenlandsche Zaken, Maurice Ingram van het Foreign Office, den Egyptischen gezant te Rome, verscheidene hooge ambtenaren van het Palazzo Chigi en leden van de Britsche ambassade.

BRITSCH-ITALIAANSCH ACCOORD

Het kaartje stelt voor: de accoorden of verdragen welke de Europeesche mogendheden hebben afgesloten.
(1) Engelsch-Fransch vriendschapsaccoord (geen schriftelijke overeenkomst).
(2) Engelsch-Italiaansch accoord, afgesloten op 16 April 1938.
(3) Duitsch-Poolsch non-agressie-pact.
(4) Fransch-Poolsch vriendschapsverdrag.
(5)—(7)—(11) Fransch-Russisch-Tsjecho-Slowaaksch verdrag.
(6) Berlijn-Rome „As".
(7)—(8)—(9)—(10)—(12)—(13) Fransch-Tsjecho-Slowaaksch-Roemeensch en Joego-Slavisch verdrag, waarvan de drie laatste de „Kleine Entente" (14) vormen.

Inhoud der overeenkomst. —
De Britsch-Italiaansche overeenkomst bestaat uit:
a. Het protocol met aangehechte oorkonden;
b. de briefwisseling;
c. een overeenkomst over goede nabuurschap.
In het protocol wordt vastgelegd, dat beide regeeringen de Britsch-Italiaansche betrekkingen willen plaatsen op een hechte, duurzame basis en willen bijdragen tot de algemeene zaak des vredes en der veiligheid, weshalve zij besloten hebben besprekingen te openen, teneinde te komen tot een accoord over de kwestie der wederzijdsche bezorgdheid. Het bepaalt, dat de aangehechte oorkonden van kracht zullen worden op een gezamenlijk door beide regeeringen vast te stellen datum. Voorts verklaart het protocol, dat, zoodra de oorkonden in werking treden, onderhandelingen geopend zullen worden (de Egyptische regeering zal worden uitgenoodigd daaraan deel te nemen, voorzoover zij daarbij betrokken is), met het oog op een definitief accoord over de grenzen tusschen den Soedan, Kenya, Britsch Somaliland en Italiaansch Oost-Afrika, benevens over zekere andere aangelegenheden zooals de betrekkingen tusschen die gebieden, voor zoover zij den handel influenceeren.
Aan het protocol zijn acht oorkonden gehecht:
1. De Britsch-Italiaansche verklaring van 2 Januari 1937 betreffende de Middellandsche Zee en de uitwisseling der nota's van 31 December 1936 betreffende den status quo in het Westen der Middellandsche Zee, worden bevestigd.
2. De beide partijen komen overeen periodiek inlichtingen uit te wisselen over de groote toekomstige administratieve bewegingen of herverdeeling van de gewapende macht in haar overzeesche gebieden in of grenzende aan de Middellandsche Zee, de Golf van Aden en in Egypte, den Soedan, Italiaansch Oost-Afrika, Britsch Somaliland, Kenya, Oeganda, het Noordelijk deel van Tanganyika. Ook komen beide partijen overeen, elkander te voren op de hoogte te brengen van iedere beslissing ten opzichte van het inrichten van nieuwe vloot- en luchtbases in de Middellandsche Zee ten Oosten van den negentienden graad Oosterlengte en in de Roode Zee of de toegangen daartoe.
3. Een omvangrijke overeenkomst betreffende zekere streken in het z.g. Midden-Oosten.
Beide partijen verplichten zich de onaantastbaarheid en onafhankelijkheid van Saoedisch Arabië en Yemen te eerbiedigen. Zij komen overeen, dat het een gemeenschappelijk belang is, dat geen andere mogendheid ingrijpt in de onafhankelijkheid en onaantastbaarheid van die landen. De overeenkomst heeft ook betrekking op zekere eilanden in de Roode Zee en geeft opheldering en regeling van de betrekkingen tusschen Groot-Brittannië en Italië ten aanzien van zekere gebieden in Zuid-Arabië, die lang onder Britsche protectie hebben gestaan, in het bijzonder Aden, waar zekere rechten voor Italië gewaarborgd worden.
4. De beide mogendheden verklaren, dat zij geen gebruik zullen maken van de publiciteits- of propagandamiddelen, die te harer beschikking staan om elkanders wederzijdsche belangen te schaden.
5. De Italiaansche regeering bevestigt haar vroegere verzekeringen, volgens welke zij zich volkomen bewust is van haar verplichtingen jegens het Vereenigde Koninkrijk ten aanzien van het Tana-meer. De Egyptische regeering is deelgenoote van deze verklaring.
6. De Italiaansche regeering bevestigt de verzekering, dat de inboorlingen van Italiaansch Oost-Afrika niet mogen worden gedwongen militaire plichten op zich te nemen, behalve plaatselijke politiediensten en verdediging van het gebied.
7. De Italiaansche regeering geeft een plechtige belofte ten opzichte van de vrije uitoefening van godsdienst door Britsche onderdanen in Italiaansch Oost-Afrika en de behandeling van Britsche godsdienstige lichamen op dit gebied.
8. Elk der beide partijen bevestigt het voornemen zich te houden aan de conventie van 29 October 1888, welke voor altijd en voor alle mogendheden het vrije gebruik waarborgt van het Suezkanaal. De Egyptische regeering is bij deze verklaring aangesloten.

De briefwisseling. —
In de bij de overeenkomst opgenomen briefwisseling verklaart de Italiaansche regeering, dat zij bevelen heeft gegeven tot vermindering van de Italiaansche troepenmacht in Libye; de terugtrekking van troepen is reeds begonnen met afdeelingen van 1000 man, waarmede voortgegaan zal worden tot de sterkte voor vredestijd is bereikt. Dit zal een vermindering vormen met niet minder dan de helft van de troepenmacht, die zich in Libye bevond, toen de onderhandelingen werden geopend.
Italië geeft verder het voornemen te kennen toe te treden tot het Londensche vlootverdrag van 1936, zoodra de aan het protocol gehechte documenten van kracht zijn geworden en intusschen op te treden in overeenstemming met de bepalingen van het verdrag.

De vrijwilligers in Spanje. —
De Italiaansche regeering bevestigt tevens de Britsche formule te aanvaarden betreffende de verhoudingsgewijze terugtrekking der buitenlandsche vrijwilligers uit Spanje en neemt op zich, deze terugtrekking toe te passen op het oogenblik en volgens de voorwaarden, die vastgesteld zullen worden door de niet-inmengingscommissie op den grondslag dier formule. Wanneer echter deze terugtrekking niet voltooid is bij de beëindiging van den burgeroorlog zullen alle overblijvende Italiaansche vrijwilligers terstond het Spaansche grondgebied verlaten en zal het Italiaansche oorlogsmateriaal tegelijkertijd worden teruggetrokken. De Italiaansche regeering verklaart, dat Italië geen territoriale of politieke doeleinden heeft, geen bevoorrechte positie nastreeft in of ten opzichte van Spanje, de Balearen, de Spaansche overzeesche bezittingen of Spaansch Marokko, en niet voornemens is gewapende troepen in die gebieden te houden.
Nota nemende van deze verzekeringen betreffende de Italiaansche politiek ten opzichte van Spanje, maakt de Britsche regeering gebruik van de gelegenheid om te herhalen, dat zij een regeling der Spaansche kwestie beschouwt als eerste vereischte voor het van kracht worden van de Britsch-Italiaansche overeenkomst.
Wat Abessinië betreft, is Engeland voornemens om, in den wensch de hinderpalen uit den weg te ruimen, die de staten-leden van den Volkenbond kunnen belemmeren ten opzichte van de erkenning der Italiaansche souvereiniteit over Abessinië, stappen te doen in de a.s. bijeenkomst van den Volkenbondsraad, tot opheldering van de positie der staten-leden in dit opzicht.
Het accoord betreffende de goede nabuurschap, waarbij Egypte deelgenoot is ten aanzien van den Soedan, geldt voor de periode tusschen den datum van de onderteekening der hoofdovereenkomst en de voltooiing van de onderhandelingen betreffende specifieke Oost-Afrikaansche aangelegenheden, waarnaar in het protocol is verwezen. Dit accoord zal derhalve voorzien in een samenwerking met het oog op het voorkomen van ontduiking der wetten tegen de slavernij in de resp. gebieden of indienstneming van onderdanen der eene partij, in militaire formaties van inboorlingen der andere partij. De Egyptische regeering is deelgenoote dezer verklaring.

Een telegram van Chamberlain aan Mussolini. —
Onmiddellijk na de onderteekening der overeenkomst heeft Chamberlain een telegram gezonden aan Mussolini, waarin hij zegt zeer verheugd te zijn over het resultaat. Chamberlain en zijn collega's hebben waardeering gevoeld, aldus het telegram verder, voor den geest van goeden wil en samenwerking, die door Mussolini en Ciano bij de besprekingen is getoond. Hieraan voegt Chamberlain toe: „Ik hoop, dat, wanneer de overeenkomst volledig in werking treedt, zij alle bestaande punten van geschil tusschen ons zal opheffen en met vertrouwen verwacht ik, dat daarna de betrekkingen tusschen onze beide landen wederom hecht gegrondvest zullen blijken op het vertrouwen en de vriendschap, die zoo lang in het verleden hebben bestaan".

Het antwoord van Mussolini. —
Mussolini heeft hierop geantwoord met een telegram, waarin hij zegt, inderdaad verheugd te zijn, dat de besprekingen op gelukkige wijze zijn geëindigd en dat „de overeenkomst, die tot stand is gekomen u evenals mij volledige voldoening schenkt ten opzichte van haar omvang en van den ten grondslag liggenden geest. Het is mij een genoegen u de verzekering te geven, dat ik oprecht den goeden wil en den hartelijken geest van begrip heb gewaardeerd, die gij hebt getoond. Dat de tusschen ons hangende kwesties op zoo openhartige en volledige wijze geregeld zijn, plaatst de betrekkingen tusschen Engeland en Italië op een hechte, duurzame basis. Ik ben er van overtuigd, dat thans tusschen onze beide landen een nieuwe periode kan worden geopend van vertrouwen en vriendschap, hetgeen gij en ik wenschen en hetgeen overeenkomt met onze traditioneele betrekkingen".
(Times - N. R. Crt. - Corriere della Sera) **(3210 C.)**

17 APRIL 1938

A. NEDERLAND. — De „Nederlandsche Volkspartij" in wording. - Van Duyl—Duys—Dijt. —
De oprichting van een nieuwe fascistische partij, die den naam zal dragen van Nederlandsche Volkspartij, wordt voorbereid. Het initiatief tot de oprichting is genomen door uitgetreden leden van de N. S. B., onder leiding van ds. Van Duyl, die ook een belangrijke rol zal spelen in de leiding van de nieuwe partij, door mr. J. E. W. Duys (oud-S.D.A.P.) en ir. Dijt. De N.V.P. zal bestuurd worden door een driemanschap, waarvan de samenstelling nog niet bekend is. Het schijnt in de bedoeling te liggen het systeem van driemanschappen als basis voor de geheele organisatie te nemen en op deze wijze ook de afdeelingen te doen besturen. (Het Volk)
(Vor. ber. Ned. Volkspartij 3048 C.)

B. NEDERLAND. — Anti-lawaai. - Prof. Zwikker's toestel. —
De rechtbank te Amsterdam veroordeelde in hooger beroep een automobilist, wiens signaalhoorn een sterker geluid geeft dan de wet toelaat, tot een geldboete van één gulden.
De geluidsbron was opgemeten met het toestel van prof. Zwikker. Door deze uitspraak stelt de rechtbank dus vast, dat dit toestel een betrouwbaar instrument is, op grond waarvan tot vervolgingen kan worden overgegaan. (Alg. Handelsblad).
(Vor. ber. Anti-lawaai 2998 B.)

C. BELGIE. — Nederlandsch-Belgisch-Luxemburgsche samenwerking. - Eerste bijeenkomsten der permanente economische commissie. —
Na de installatie van de permanente economische Nederlandsch-Belgisch-Luxemburgsche commissie, onder voorzitterschap van den heer Van Isacker, oud-minister van Economische Zaken, heeft de permanente commissie dezer dagen, te Brussel, haar eerste bijeenkomsten gehouden.
Gedurende deze vergaderingen werden de statuten der permanente commissie definitief vastgelegd en werd in een sfeer van hartelijke verstandhouding een algemeen arbeidsprogramma vastgesteld.
(Het Laatste Nieuws) **(Vorig bericht 1178 F.)**

D. NEDERL. OOST-INDIE. — Pers. - Dagbladenconcentratie. —
Een belangengemeenschap is gevormd tusschen de volgende dagbladen: „de Locomotief" te Semarang, het Algemeen Indisch Dagblad „De Preangerbode"

te Bandoeng en het „Nieuws van den Dag voor Nederlandsch-Indië" te Batavia.
Zulks is geschied zonder dat eenige verandering wordt gebracht in het journalistieke karakter van elk blad afzonderlijk.
De directie van het „Nieuws van den Dag" wordt voortaan gevoerd door den mede-directeur van het „A. I. D.", den heer A. W. van Ramshorst.
Tot de nieuwe combinatie behooren ook het „Algemeen Handelsblad" te Semarang met zijn weekblad „Week-Eind" en de courant „Midden-Java", welke te Djokja verschijnt. (Telegraaf)

A. **NEDERL. OOST-INDIE. — Arbeidsgeschillen in 1937. - De bemiddeling door de Arbeidsinspectie op Java. —**
Omtrent het aantal arbeidsgeschillen op Java in het afgeloopen jaar, waarin de bemiddeling van de arbeidsinspectie werd verzocht en verleend, kan het volgende worden medegedeeld (de cijfers hebben betrekking op bemiddeling welke door werknemers werd aangevraagd).
In de groep der Europeesche werknemers werden in het afgeloopen jaar in totaal 109 zaken voorgebracht.
In 47 gevallen had de bemiddeling, door de arbeidsinspectie verleend, ten volle danwel gedeeltelijk succes, zoodat de werknemers geheel of gedeeltelijk het door hen gewenschte resultaat bereikten.
In 59 gevallen leidde de bemiddeling der arbeidsinspectie niet tot een voor den werknemer gunstig resultaat, terwijl drie gevallen, welke in het afgeloopen jaar werden voorgebracht, nog in behandeling zijn.
Met een percentage van ruim 40, waarin de bemiddeling geheel of gedeeltelijk succes opleverde, kan men dus zeer wel van een gunstig resultaat spreken.
Hierbij dient uiteraard in het oog te worden gehouden, dat in bepaalde gevallen, waarin de bemiddeling der arbeidsinspectie faalde, via den rechter kon worden verkregen, waarop de werknemer recht meende te kunnen doen gelden. De taak der arbeidsinspectie bepaalt zich tot zuivere bemiddeling; verder kan zij natuurlijk niet gaan.
In de 59 gevallen, waarin geen resultaat der bemiddeling kon worden geboekt, faalde ze door de weigering van den werkgever, om aan gegronde aanspraken van den werknemer te voldoen; danwel, de werkgever gaf een lezing, volgens welke de vordering van den werknemer niet gegrond moest worden genoemd. Ook kwamen gevallen voor, waarbij de werkgever wel geneigd was, aan de gegronde vordering van den werknemer te voldoen, doch daartoe financieel niet in staat was. In weer andere gevallen bleek achteraf de vermeende vordering toch niet gegrond, terwijl het ook is voorgekomen, dat de bemiddeling geen resultaat opleverde, omdat er van den werkgever heelemaal geen antwoord kwam.
Voor de groep der Aziatische werknemers heeft de bemiddeling der arbeidsinspectie een nog gunstiger resultaat opgeleverd. In het afgeloopen jaar werden in deze groep namelijk 158 gevallen voorgebracht. In 83 gevallen kon, geheel of ten deele, een voor den werknemer gunstig resultaat worden bereikt; zes gevallen zijn nog in behandeling, terwijl in 69 gevallen geen resultaat werd geboekt.
Naast de bemiddeling in arbeidsgeschillen werden door de arbeidsinspectie nog tal van adviezen, zoowel aan werkgevers als werknemers verstrekt. Dat geschiedde echter vaak mondeling of telefonisch, zoodat ter zake geen cijfermateriaal beschikbaar is. (Het Nieuws v. d. Dag v. Ned.-Indië)

18 APRIL 1938

B. **NEDERLAND. — Spoorwegen. - De tekorten over 1938 geschat op 18 millioen. —**
Aan de Memorie van Antwoord aan de Eerste Kamer over de ontwerpen van wet tot vaststelling van hoofdstuk 9 (departement van Waterstaat) der rijksbegrooting voor 1938, de begrooting van het Verkeersfonds en die van de Staatsmijnen in Limburg voor het dienstjaar 1938, is het volgende ontleend:

Ook den minister vervult de omvang van het spoorwegtekort met groote zorg, ook omdat, zooals meermalen in het licht is gesteld, een belangrijk deel van het tekort moet worden toegeschreven aan oorzaken als internationale handelsbelemmeringen e.d., waartegen men weinig vermag.
Over 1936 moest het tekort, bij afschrijvingen volgens de geldende regelen, op ongeveer 36½ millioen worden gesteld. Het zal over 1937, dank zij stijging van ontvangsten en verdere bezuiniging, blijken gedaald te zijn tot ruim 31 millioen. Zonder bij voorbaat verdere stijging van ontvangsten aan te nemen wordt het tekort over 1938 voorloopig geschat op ruim 18 millioen. (De Tijd) **(V. b. 2984 A.)**

C. **NEDERLAND. — De wet op het algemeen verbindend en onverbindend verklaren van ondernemersovereenkomsten. —**
In het verslag betreffende de toepassing van de wet op het algemeen verbindend en onverbindend verklaren van ondernemersovereenkomsten 1935, over het tijdvak 1 Juli—31 December 1937, zegt de minister van Economische Zaken, dat in het tijdvak van 1 Juli 1937—31 December 1937 vier nieuwe verzoeken tot algemeen verbindendverklaring van ondernemersovereenkomsten werden ingediend, met name voor de schoenindustrie, de lederindustrie, de mineraalwaterindustrie en den vleeschhandel te Amersfoort. Voorts werd de behandeling van zeven reeds eerder aanhangig gemaakte verzoeken voortgezet. Twee ondernemers-overeenkomsten werden in de loopende periode algemeen verbindend verklaard, nl. voor de damesconfectie-industrie en voor het bakkerijbedrijf te Amsterdam, twee verzoeken om algemeen verbindendverklaring werden afgewezen en een werd ingetrokken. Op 31 December '37 waren zes verzoeken nog in behandeling.
Sedert het in werking treden van deze wet op 14 October 1935 zijn tot 31 December 1937 in het geheel 18 verzoeken om algemeen verbindendverklaring van een ondernemersovereenkomst ingediend.
(Nieuwe Rotterd. Crt.) **(Vorig bericht 3008 A.)**

D. **DENEMARKEN. - Aanslag op den Minister van Justitie Steinecke. - Nationaal-Socialistisch complot.**
Op 13 April '38 heeft de nat.-socialist Westergaard uit Deensch-Sleeswijk twee losse patronen afgeschoten in de richting van minister Steinecke, terwijl ter zelfder tijd een regen van nationaal-socialistische pamfletten van de tribune neerdaalde. De Social-Demokraten heeft bericht, dat Westergaard bij zijn arrestatie heeft gezegd, dat het den volgenden keer ernst zou zijn. Uit het onderzoek is gebleken, dat hier sprake is van een complot tegen de veiligheid van den staat, dat vertakkingen heeft in Denemarken en Sleeswijk. Vier personen zijn gearresteerd, o.a. Peter Petersen, een ingenieur uit Deensch Sleeswijk, die in den oorlog aan Duitsche zijde heeft gestreden, Back Petersen en de secretaris van de nationaal-socialistische partij in Denemarken, Fritz Clausen. Andere nationaal-socialisten, o.a. graaf Knuts, zullen worden vervolgd wegens bedreiging tegen de regeering. (Politiken) **(Vorig bericht 1465 B.)**

E. **DENEMARKEN. — Nazi-activiteit. —**
Het Deensche blad Social Demokraten meldt, dat in de Kamervergadering ds. Schmidt, Duitsch afgevaardigde uit Deensch Sleeswijk Holstein, heeft verklaard, dat het aan Duitschland en Denemarken staat een tijdstip vast te stellen voor besprekingen over herziening van de grenslijn, zooals die is vastgesteld door het verdrag van Versailles, doch in strijd is met den geest der noordelijke landen.
De minister van Buitenlandsche Zaken, Munch, antwoordde hierop, dat deze grens integendeel is vastgesteld volgens de beginselen, welke de Noorsche landen aanhangen.
Te Haderslev (Denemarken) zal een betooging gehouden worden door de nationaal-socialisten, die daar o.m. autonomie willen opeischen voor de scholen en de opvoeding der Duitsche jeugd, benevens het recht op de Deensche nationaliteit voor alle Duitschers, die in Deensch Sleeswijk wonen.
(Soc. Demokraten) **(V. b. 3227 D.; Sleeswijk 1661 E.)**

F. **FILMKUNST. — Bioscoopwezen in Nederland op 1 Januari 1937.**
Het Centraal Bureau voor de Statistiek heeft thans — in samenwerking met den Nederlandschen Bioscoopbond — een statistiek over het bioscoopwezen in Nederland samengesteld en bij de Rijksuitgeverij te 's-Gravenhage in druk doen verschijnen.
Aan deze publicatie, welke cijfers bevat naar den toestand op 1 Januari 1937, ontleenen wij enkele cijfers, welke in het hieronder volgende zijn verwerkt.
Allereerst zij opgemerkt, dat uitsluitend permanente bioscopen

in de statistiek zijn opgenomen. De zgn. reisbioscopen zijn er derhalve buiten gebleven.
Op 1 Januari 1937 telde ons land 333 permanente bioscopen. Bijna de helft van dit aantal was gevestigd in de provinciën Noord-Holland (75) en Zuid-Holland (82). Op eenigen afstand volgen dan Noord-Brabant (37), Limburg (36) en Gelderland (30).
De verdeeling over de gemeentegroepen leert, dat de 7 gemeenten met meer dan 100.000 inwoners tezamen 96 bioscopen tellen. Hiervan heeft Amsterdam er 36, 's-Gravenhage 22, Rotterdam 18, Utrecht 7, Haarlem 5, Groningen en Eindhoven elk 4. In de 7 groote gemeenten vinden we gemiddeld 1 bioscoop per 25.000 inwoners. In de gemeenten met 50.000—100.000 inwoners bedraagt dit gemiddelde 1 bioscoop per 19.000 inwoners; in de gemeenten met 20.000—50.000 inwoners 1 bioscoop per 13.500 inwoners, terwijl in de beide groepen van kleinere gemeenten respectievelijk 1 bioscoop per 26.000 en per 77.000 inwoners wordt aangetroffen. Het landelijk gemiddelde bedraagt 1 bioscoop per 25.000 inwoners.
Ter vergelijking diene, dat Zweden 1 bioscoop per 5200 inwoners heeft en Amerika 1 bioscoop per 5500 inwoners. Het inwonertal per bioscoop bedraagt in België 8000, in Engeland bijna 11.000, in Duitschland 12.200, in Frankrijk 13.500, in Italië bijna 19.000, in Polen 47.000 en in Litauen 55.000. Roemenië sluit de rij met 1 bioscoop per 67.000 inwoners.
Het bioscoopbezoek. — Het Bureau is ook begonnen met een statistiek van het bioscoopbezoek samen te stellen. Thans zijn nog slechts cijfers voor de zeven groote gemeenten beschikbaar, doch het Bureau zal in de toekomst overeenkomstige cijfers voor het geheele land kunnen verstrekken.
In het jaar 1936 werden de navolgende aantallen toegangsbewijzen verkocht: Amsterdam 9,135,312, Rotterdam 5,507,557, 's-Gravenhage 5,125,018, Utrecht 1,230,446, Haarlem 1,156,150, Groningen 610,735 en Eindhoven 649,150.
Dit bioscoopbezoek is gelijk te stellen met een gemiddeld bezoek — eenmaal per week — van de navolgende percentages der bevolking: Amsterdam 22.4 pct., Rotterdam 17.7 pct., 's-Gravenhage 20.3 pct., Utrecht 14.6 pct., Haarlem 16.7 pct., Groningen 10.1 en Eindhoven 11.9 pct. Uit deze opgaven blijkt, dat te Amsterdam en 's-Gravenhage het drukste bioscoopbezoek plaats vindt.
Vergelijken wij de cijfers betreffende het bioscoopbezoek met die, welke het aantal beschikbare zitplaatsen per weekprogramma weergeven, dan krijgen wij een globaal beeld van het gebruik, dat van deze plaatsen gemaakt wordt. Op deze wijze vinden wij, dat te Amsterdam gemiddeld 38.5 pct. der beschikbare zitplaatsen bezet is, te Rotterdam 32.7 pct., te 's-Gravenhage 31.4 pct., te Utrecht 21.4 pct., te Haarlem 34.5 pct., te Groningen 32.5 pct. en te Eindhoven 24.9 pct.
(Vor. ber. Filmkunst 3160 C)

A. **FRANKRIJK. — Werkstakingen in de metaalindustrie. - Werk hervat. —**
Het conflict in de metaalindustrie, dat bij Citroën 23 dagen heeft geduurd, doch bij andere ondernemingen slechts enkele dagen, is bijgelegd. Op 19 April '38 is in de meeste fabrieken het werk hervat.
(Paris-Soir) **(Vorig bericht 3219 A.)**

19 APRIL 1938

B. **TUNIS. — Neodestour ontbonden. —**
De resident-generaal van Tunis heeft het volgende communiqué gepubliceerd: Op 12 April '38 heeft de ministerraad besloten de Tunesische liberaal-constitutionalistische partij Neodestour te ontbinden, aangezien zij gewapende betoogingen in de straten heeft uitgelokt en de rechten van de beschermende macht heeft aangetast. Maatregelen zijn genomen om dit besluit van den ministerraad ten uitvoer te brengen.
(Le Petit Marseillais) **(Vor. ber. Tunis 2960 A.)**

C. **FRANKRIJK. — Wat Blum's beheer kostte. —**
Zonder diep door te dringen in belastingstatistieken en rekeningen van de Schatkist, is het mogelijk een eenvoudige balans van den toestand op te maken aan de hand van de belangrijkste posten.
Indien men de laatste twee jaren beschouwt, d.w.z. het tijdperk tusschen April 1936 en April 1938, dan moet men het volgende constateeren: Tijdens deze periode heeft de Staat in ronde getallen frs. 200 milliard moeten uitgeven; frs. 100 milliard hiervan, werden door de belastingen gefourneerd; frs. 50 milliard door uitgifte van leeningen en frs. 40 milliard door voorschot van de emissiebank. Het overschot, een tiental milliarden francs, dat onbetaald is gebleven, vertegenwoordigt derhalve het bedrag, dat de Staat op het oogenblik aan zijn leveranciers schuldig is.
De belastingontvangsten hebben dus ternauwernood de helft der betalingen gedekt. Verder is op te merken (rekening houdend met aflossingen en consolidaties), dat aan de geldmarkt en den belegger zeer belangrijke bedragen, rond frs. 50 milliard, gevraagd moesten worden. Dat deze sommen niet nog hooger geweest zijn ligt daaraan, dat klaarblijkelijk de krachten van geldmarkt en spaarder niet verder strekten. Verder valt het oog op de enorme afmetingen van het beroep, dat men op de bankbiljettenpers heeft moeten doen, waarbij dan ten slotte nog op te merken is, dat zelfs na alle bronnen van inkomsten, waarover een Staat beschikt, aangeboord te hebben, de verplichtingen nog niet ten volle nagekomen zijn.
(Algemeen Handelsblad)
(Vor. ber. Blum 3216 B.)

D. **RADIO. — Aantallen luisteraars in Europa in 1937.**
In 1937 is het aantal Europeesche radio-omroepluisteraars méér toegenomen dan eenig jaar tevoren. Tot de Europeesche zone worden in dit verband ook gerekend IJsland, de landen om de Middellandsche Zee en Rusland tot 40 gr. O.L.
Ziehier een lijstje der aantallen ontvangtoestellen met het percentage van toeneming in 1937:

		%
Duitschland	9.087.454	11.25
Engeland	8.479.500	7.13
Frankrijk	4.163.692	29.35
Zweden	1.074.473	13.76
Nederland	1.071.869	8.36
Tsjecho-Slowakije	1.044.382	12.52
België	1.018.108	14.35
Polen	861.256	27.14
Italië	795.000	27.61
Denemarken	704.062	7.94
Oostenrijk	619.623	4.34
Zwitserland	504.132	8.57
Hongarije	383.274	4.90
Noorwegen	304.913	26.91
Finland	231.696	30.62
Roemenië	215.808	32.58
Letland	114.305	18.65
Joegoslavië	112.918	16.82
Ierland	112.192	13.38
Algerije	74.445	31.18
Portugal	69.102	28.78
Egypte	67.923	17.85
Estland	48.949	29.49
Litauen	45.437	28.95
Danzig	36.848	13.43
Marokko	34.240	16.28
Bulgarije	34.000	70
Luxemburg	30.000	20
Palestina	28.515	39.86
Turkije	22.000	143.56
Griekenland	17.964	36.95
Tunis	17.684	32.14
IJsland	14.407	11.36
Syrië en Levant	9.291	46.43

(Internationaal Omroepbureau, Genève)
(Vor. ber. Luisteraars-aantal 2840 F.)

E. **NEDERLAND. — Onderwijs. - Politieke propaganda. —**
In het Leidsch Universiteitsblad is de volgende waarschuwing verschenen van prof. dr. J. A. J. Barge, rector-magnificus der Leidsche Universiteit:
In de afgeloopen week hebben zich verschijnselen voorgedaan, waaruit blijkt, dat sommige studenten zich niet ontzien, binnen de gebouwen der Universiteit, politieke propaganda te maken. Zoo heeft b.v. op een der banken in het klein-auditorium een formeele uitnoodiging gestaan, zich aan te sluiten bij een bepaalde politieke partij, met opgave van het adres, waar men zich heeft te melden en bovendien vergezeld van, voor een deel onzer bevolking, hoogst grievende en beleedigende qualificaties, die zonder twijfel vallen onder de huidige Nederlandsche Strafwet.
Krachtens art. 116 van de wet op het Hooger Onderwijs belast met het handhaven van de tucht onder de studenten, zie ik mij genoodzaakt er op te wijzen,

dat dergelijke uitingen de sfeer onzer Academie vergiftigen en volkomen ontoelaatbaar zijn. Ik waarschuw daarom alle studenten, dat ik in geval van herhaling van deze politieke propaganda binnen de Universiteit, ten behoeve van welke partij ook, zal gebruik maken van alle tuchtmiddelen, die mij ten dienste staan en dat ik beleedigingen aan het adres van eenige groep onzer bevolking onverbiddelijk zal brengen voor den strafrechter. (De Telegraaf)

(Vor. ber. Onderwijs en Politiek 1161 B.)

20 APRIL 1938

A. BRITSCH-ITALIAANSCH ACCOORD. — Persstemmen. —

ENGELAND. — De **Times**, in een hoofdartikel onder het opschrift: ,,Een goede grondslag", schrijft, dat de veelbelovende eerste termijn van een, duidelijk door Chamberlain uiteengezette, politiek thans gedeeltelijk is uitgevoerd; zij behoort den grondslag te leggen voor een nieuwe en duurzame overeenstemming, op algeheelen voet van gelijkheid, tusschen Groot-Brittannië en het nieuwe Italië.

De **Daily Telegraph** spreekt van een buitengewonen persoonlijken triomf voor den premier en voor de politiek van vrede door rechtstreeksche onderhandelingen, die hij bepleit heeft, het hoofd biedend aan een scherpe oppositie.

De **News Chronicle** is zeer critisch gestemd en betoogt o.m. dat alles, wat Brittannië blijkt verkregen te hebben, voorwaardelijk is.

Volgens de **Daily Herald** heeft Chamberlain het verraad van Abessynië bezegeld, het verraad van Spanje geregeld en den Volkenbond een nieuwen slag toegebracht. Daartegenover staat, naar de meening van het blad, niets, dat het papier waard is waarop het is geschreven.

DUITSCHLAND. — De Duitsche interpretatie komt het duidelijkst tot uitdrukking in een kort hoofdartikel van de **Völkischer Beobachter.** Daarin wordt de overeenkomst ,,een politieke daad" genoemd, die weer bewijst, dat de regeeringen in Rome en in Londen er naar hebben gestreefd een algemeene schoonmaak te houden, wat alle kwesties betreft, welke den vrede rond de Middellandsche Zee, in Oost-Afrika en in Arabië in gevaar hebben kunnen brengen. Mussolini en Chamberlain hebben er zich niet toe bepaald, de onmiddellijke conflictstoffen, welke het gevolg waren van den oorlog in Abessynië, uit den weg te ruimen, maar zijn verder gegaan en hebben op grootscheepsche wijze alle vèr-strekkende veranderingen onder de loupe genomen, welke zijn ontstaan door de stichting van het Romeinsche Keizerrijk Ethiopië.
,,Wij Duitschers," aldus eindigt het Duitsche blad zijn beschouwing, ,,juichen de Engelsch-Italiaansche overeenkomst met onvermengde vreugde toe, want zij beteekent evenzeer als de Duitsch-Italiaansche vriendschap, welke in de as Berlijn—Rome is verwezenlijkt, een mijlpaal op den weg naar den Europeeschen vrede.

SOVJET-RUSLAND. — Het **Journal de Moscou** schrijft naar aanleiding van het Britsch-Italiaansch accoord, aldus meldt ,,Tass" uit Moskou, dat de voornaamste reden voor Chamberlain, een dergelijk verdrag af te sluiten, een mogelijke verzwakking van de as Rome—Berlijn was. Echter zou Mussolini zijn alliantie met Duitschland toch niet durven verbreken. De Duce zal zich genoopt zien om tijdens Hitler's bezoek te Rome nieuwe bewijzen van zijn trouw aan de as Rome—Berlijn te geven.

JOEGO-SLAVIE. — Het officieuze Joegoslavische blad, de **Samoeprava** schrijft, dat door het Britsch-Italiaansch accoord een geheel nieuwe periode wordt ingeluid, ten voordeele van den vrede.

FRANKRIJK. — Het Britsch-Italiaansche accoord is, naar de meening van het **Petit Journal**, niet maar een nieuw gentlemen's agreement, doch een waar vredesverdrag.

De **Echo de Paris** schrijft: ,,De weg is Frankrijk gewezen. Laten wij snel handelen."

De **Populaire** constateert, dat in het accoord niets herinnert aan de algemeene richtlijnen der Europeesche politiek van ,,organisatie van den vrede". Voor een oplossing, die de aanvaarding zou beteekenen van internationale samenwerking zonder beperkingen en een afstand-doen van oorlog, daarvoor — aldus besluit het blad — reserveeren de socialisten hun enthousiasme en streven.

ITALIE. — De accoorden van 16 April '38 bezegelen in de eerste plaats, aldus de bladen, de absolute gelijkheid van Engeland en Italië op het imperieele plan. Deze pariteit, aldus verklaart o.a. de **Messagero,** is het gevolg van den veldtocht in Abessynië en de voorzienende politiek van Mussolini.

De **Gazetta dei Popolo** schrijft, commentaar leverend op het Italiaansch-Britsche accoord: ,,hetgeen thans tusschen Engeland en Italië definitief is vastgesteld, is een niet meer traditioneele, maar volkomen nieuwe vriendschap, waarbij Engeland de positie erkent, welke Italië thans inneemt. Tegenover het Italië van 1938, dat meester is in Abessynië en overwinnaar in Spanje, geeft Engeland er zich rekenschap van, dat zijn vroegere opvattingen onhoudbaar zijn, en het heeft ingezien, dat het zijn belang is, met Italië op een anderen voet te komen, een voet van samenwerking tusschen twee koloniale mogendheden."

In zake Spanje schrijft het blad: ,,het feit, dat Italië er niet naar streeft zich een bevoorrechte economische positie te verzekeren, wil niet zeggen, dat het in Spanje geen werkzaam terrein kan vinden, hetgeen het nieuwe bevriende Spaansche bewind zal toestaan."

EGYPTE. — In Egyptische regeeringskringen levert men een zeer gunstigen commentaar op de Engelsch-Italiaansche accoorden in zake het Tana-meer, den Soedan en het Suez-kanaal. Men spreekt zijn ingenomenheid uit over de ontspanning in de Engelsch-Italiaansche betrekkingen, welke de Egyptische ongerustheid wegneemt, gewekt door de Engelsch-Italiaansche spanning in zake den Blauwen Nijl en de militaire voorbereidingen in Libye.
De ,,Wafd" (de onafhankelijkheidspartij) verwijt evenwel aan de regeering, niets te hebben gedaan om deel te nemen aan de onderhandelingen te Rome. In een boodschap aan het volk weigert de ,,Wafd" de bepalingen van het accoord in zake Egypte te erkennen. Zij maakt er de regeering een verwijt van de onafhankelijkheid van het land niet te hebben verdedigd; aan Groot-Brittannië verwijt zij. de rechten van bondgenoot te hebben overschreden, door op zich te nemen, namens Egypte met de Italiaansche regeering te onderhandelen.

VEREENIGDE STATEN. — De **Evening Star** schrijft, dat de verwachtingen wellicht gerechtvaardigd blijken te zijn wanneer Mussolini woord houdt. Het blad ziet in de overeenkomst vooral een Britsche poging om den driehoek Berlijn—Rome—Tokio te verbreken.

Volgens de **Washington Daily News** bereidt het accoord een Fransch-Italiaansch verdrag voor. Een driezijdig verbond tusschen Rome, Parijs en Londen zou de deur openen voor een algemeene pacificatie van Europa, aldus het blad, doch de deelneming van Duitschland kan niet gemist worden. Het is niet het soort vrede, dat Wilson wilde, het is ver verwijderd van het ideaal van den Volkenbond, maar het is het beste voorteeken, dat de wereld sedert lang gezien heeft.

De **New York Times** noemt het teekenen van het accoord een gebeurtenis van internationale beteekenis, die een keerpunt kan zijn in het afdrijven naar een oorlog.

(Vorig bericht 3225 A.)

B. NEDERLAND. — S.D.A.P. - Paaschcongres. —

Het congres der S.D.A.P., dat 16, 17 en 18 April '38 te Arnhem is gehouden, heeft zich gekenmerkt door een kameraadschappelijke gedachtenwisseling. Dr. J. P. Kruyt en ir. H. Vos hebben over het onderwerp: ,,Stad en Platteland" boeiende inleidingen gehouden, gevolgd door een debat, waarin de belangstelling van het congres tot uiting kwam. Met algemeene stemmen is een, door het Partijbestuur voorgestelde, motie aangenomen, waarin het congres protesteert tegen den dwang, waaraan werklooze landarbeiders worden onderworpen, om hen te bewegen, naar Nazi-Duitschland te gaan.
Naar aanleiding van de zaak-Kiès is een bezonnen en verhelderende discussie gehouden, waarin zoowel het partijbestuur als de Friesche oppositie, een vriendschappelijke tegemoetkomendheid toonden, die alleszins de verwachting wettigt, dat de sociaal-democratie eendrachtig den goeden strijd ook in Friesland verder zal voeren. De tachtigjarige Gerhard is op indrukwekkende wijze gehuldigd. Het congres heeft het beleid der onderscheidene partij-instanties goedgekeurd.
In het dagelijksch bestuur van het partijbestuur is dr. W. Banning door mr. J. In 't Veld vervangen. Alle overige aftredende leden van het partijbestuur, onder wie dr. Banning, werden herkozen. Evenals de hoofdredacteur van de Arbeiderspers. Aan het slot van het congres heeft ir. J. W. Albarda, voorzitter der sociaal-democratische Tweede-Kamerfractie, over den internationalen en nationalen politieken toestand een rede gehouden, waarin hij het ernstige karakter der omstandigheden in het licht heeft gesteld en tot medewerking aan het groote werk van vrede en welvaart heeft opgewekt.
Voor een ordening in Europa richtte spr. zijn oog op den Volkenbond. Over den binnenlandschen toestand zeide hij, dat Nederland, met 400.000 werkloozen op een bevolking van acht millioen, aan de verkeerde zijde bovenaan staat.
Ook spr. erkent de noodzakelijkheid van uitbreiding der bewapening. Maar deze regeering wil daaraan alles, den socialen welstand en de geestelijke welvaart van ons volk, ten offer brengen. Aldus verliest het aan weerkracht, wat het aan militaire kracht wint.

Er is echter ook een binnenlandsche vijand, die gevoed en versterkt wordt door de werkloosheid, die binnen onze grenzen heerscht. Het is een zedelijke plicht en een economische noodzaak, hieraan een einde te maken.
Werkloosheidsbestrijding is het onmisbare complement van de uitbreiding der bewapening, is landsverdediging in den besten zin des woords.
(Het Volk) **(Vor. ber. S.D.A.P. 3211 C.; Paaschcongres 2259 F.)**

A. NEDERLAND. — Aantal Joden. —
Wij ontleenen aan de „Avondpost" het volgende:
De actie, die door een zekere politieke partij in ons land wordt gevoerd tegen de „volksvreemde" elementen, zou soms doen denken, dat het in ons midden krioelt van de Joden.
Hoeveel Joden wonen er eigenlijk in Nederland? vroeg men ons. Zie hier, volgens de laatste volkstelling, het cijfer: 111.917.
Op een (toenmalig) totaal van 7.935.565 inwoners waren er dus niet meer dan 111.917 Joden in ons land (namelijk 53.685 mannen en 58.232 vrouwen) of, verhoudingsgewijs uitgedrukt, 1.4%.
Van die 111.917 behooren er 106.723 tot de Nederlandsch- en 5194 tot de Portugeesch-Israëlieten, maar wij tellen deze beide groepen voor het algemeen totaal samen.
Men is er nieuwsgierig naar hoe de Joden over ons vaderland zijn verdeeld. Ziehier:

	Ned.-Isr.	Portug.-Isr.
Noord-Holland	68.565	4712
Zuid-Holland	22.191	351
Limburg	5.549	19
Gelderland	5.188	41
Drente	4.538	2
Groningen	4.356	7
Overijsel	3.634	10
Utrecht	1.644	30
Noord-Brabant	1.644	10
Friesland	901	6
Zeeland	187	6

Deze cijfers zijn stellig in velerlei opzicht merkwaardig. Want ..... zij wijzen uit, dat de overgroote meerderheid der Joden woont in de beide Hollanden.
Tellen wij de cijfers voor Noord- en Zuid-Holland bij elkander op, dan zien we, dat in die twee provincies wonen 95.819 Joden. Welnu, dit is 85.6 % van het totaal. Noord-Holland alléén heeft verreweg het grootste deel: ruim 65 % en het is een bekend feit, dat vooral Amsterdam een zeer sterke Joden-bevolking heeft. Van de in ons land wonende Joden wonen er 58.5 % in Amsterdam, dus verreweg meer dan de helft. Maar nog frappanter is, gelijk gezegd, dat de beide Hollanden niet minder dan 85.6 % van het aantal onzer Joden tellen; voor de 9 andere provincies blijft dus slechts 14.4 % over.
In die 9 provincies wonen met elkander niet meer dan 16.098 Joden!
Men ziet uit deze cijfers, hoe totaal verkeerd zij handelen, die in Nederland een Joden-kwestie willen forceeren. (Avondpost)
(Vor. ber. Joodsche problemen 3218 B.)

21 APRIL 1938

B. FRANKRIJK. — Paul-Boncour afgetreden als voorzitter zijner partij. —
Paul-Boncour, de minister van Buitenlandsche Zaken in het vorige kabinet, heeft ontslag genomen als president van de socialistisch-republikeinsche unie. In een brief zet hij de redenen uiteen, die tot zijn heengaan hebben geleid. Hij kon zich niet vereenigen met de houding, die de partij de vorige week in Kamer en Senaat heeft aangenomen, waar volgens Paul-Boncour het Volksfront gebroken werd, zonder bate voor de nationale eenheid.
„Ik spreek niet van de buitenlandsche politiek," zoo schrijft de oud-minister o.a., „hoewel sommigen een politiek van terugwijken aanhangen, waardoor men een oorlog denkt te vermijden, maar die ons integendeel naar den oorlog leidt en waartegen ik genadeloos ten strijde ben getrokken." (Paris-Soir)
(Vor. ber. Paul-Boncour 3200 D.)

C. SOVJET-RUSLAND. — Complot tegen Stalin ontdekt. - Zeven opperofficieren gearresteerd, o.a. maarschalk Jegorov. —
Naar „Svenska Pressen" bericht, zijn op last van den volkscommissaris van Binnenlandsche Zaken en leider van de geheime politie, Jesjov, zeven opperofficieren van het roode leger gearresteerd.
Zij worden beschuldigd een complot te hebben gesmeed om Stalin en Worosjilov te vermoorden. De aanslag zou worden gedaan op 1 Mei '38 tijdens de parade op het Roode Plein.
De gearresteerden zouden hebben bekend, dat zij bommen wilden werpen naar de tribune, waar de leiders van de regeering zouden staan om de parade gade te slaan. Zij zouden hun opdracht uit het buitenland hebben ontvangen.
Gearresteerd zijn: maarschalk Jegorov, generaal Iktorov, generaal Alksnis, generaal Kasjinin, opperbevelhebber van den Kaukasus, generaal Dybenko, bevelhebber van het militaire district Leningrad, generaal Bielov, bevelhebber van het militaire district Minsk, en generaal Garbasjov, die, naar verluidt, in de gevangenis zelfmoord zou hebben gepleegd.
(Svenska Pressen) **(V. b. Zuiveringsactie 3191 E.)**

D. FRANKRIJK. — Onderhandelingen met Italië. —
Italië heeft de voorstellen van Frankrijk tot het aanknoopen van besprekingen, ten einde de bestaande misverstanden uit den weg te ruimen, aanvaard. Na de zaak met Mussolini te hebben besproken, heeft graaf Ciano den Franschen zaakgelastigde te Rome, Jules Blondel, medegedeeld, dat Italië bereid is op deze voorstellen in te gaan.
Vermoedelijk zullen de besprekingen tusschen Ciano en Blondel het geheel der betrekkingen tusschen beide landen omvatten en van Fransche zijde zal men waarschijnlijk trachten een schriftelijke overeenkomst tot stand te brengen, welke een soort bevestiging zal zijn van de Britsch-Italiaansche overeenkomst op die punten, welke in het bijzonder Frankrijk raken. Frankrijk wil pogen gelijke garanties te verkrijgen als Engeland en zal dan het Italiaansche keizerrijk erkennen onder gelijke voorwaarden als Engeland. (Le Temps)

E. ROEMENIE. — IJzeren Garde. - Codreanu veroordeeld. —
De leider der Roemeensche IJzeren Garde, Codreanu, is door den Krijgsraad op 19 April '38 veroordeeld tot zes maanden gevangenisstraf en een boete van 2000 lei, wegens laster jegens den oud-premier, prof. Jorga. Hij is gearresteerd en moet zijn straf in de gevangenis ondergaan. Velen zijner volgelingen, men spreekt van 200, zijn eveneens gearresteerd. Men beschuldigt Codreanu en de zijnen er van, een staatsgreep op touw te hebben gezet. Zij zouden een opmarsch naar Boekarest hebben voorbereid.
(Agence Belga) **(Vor. ber. IJzeren Garde 3153 D.)**

F. LUCHTVAART. — Zweefvliegrecord verbeterd. - Afstand van 220 K.M. afgelegd. —
De jeugdige Haagsche zweefvlieger R. Nauta heeft op 18 April '38 het Nederlandsche record zweefvliegen wat den afstand betreft, verbeterd tot 220 K.M. Het record stond tot heden op naam van den bekenden zweefvlieger Hoekstra, met een vlucht van 120 K.M.
(De Telegraaf)
(Vor. ber. Zweefvliegen 2898 D.; record 2862 K.)

G. OSS. — Publicaties over de affaire-Oss. - Beleediging van den Minister van Justitie. —
De Officier van Justitie te 's-Gravenhage, mr. J. L. Nijsingh, heeft op 21 April '38 de opsporing en het verhoor gelast van de personen, die verantwoordelijk zijn voor bepaalde publicaties over de affaire-Oss, waarin de minister van Justitie (minister Goseling) zou zijn beleedigd, ten einde tegen deze personen een strafrechtelijke vervolging te kunnen instellen.
Het betreft hier publicaties van tweeërlei soort: n.l. brochures, getiteld „De Oss-affaire", waarmede in verschillende steden is gevent, en een artikel in het Nationale Dagblad van Woensdag 13 April '38.
De Leidsche politie heeft opdracht gekregen een onderzoek in te stellen naar den persoon van den schrijver van bovenbedoeld artikel in het Nationale Dagblad. Zij is thans met dit onderzoek bezig.
In de bewuste beschouwing van het Nationale Dag-

blad wordt de minister van Justitie er o.m. van beschuldigd aan de Tweede Kamer, in verband met zijn ingrijpen tegenover de marechaussee te Oss, onjuiste mededeelingen te hebben gedaan.
De leiding van het onderzoek in deze geheele zaak berust bij den substituut-officier van Justitie in Den Haag, mr. P. R. Blok, en bij jhr. mr. L. H. K. C. van Asch van Wijk. (Het Vaderland)
(Vor. ber. Oss 3223 C.)

22 APRIL 1938

A. **SCHAKEN. — Wereldkampioenschap Aljechin-Capablanca 1939 gaat niet door. —**
Naar wij vernemen zal de schaakmatch tusschen Aljechin en Capablanca, waarbij de titel van wereldkampioen de inzet zou zijn, geen doorgang vinden, omdat Capablanca zulke hooge eischen stelde, dat de organisatoren in Uruguay van het plan hebben moeten afzien. (De Telegraaf) **(V. b. 3203 F.)**

B. **TELEVISIE. — Opname op gramofoonplaten. —**
Televisie opgenomen op gramofoon-platen is de nieuwste uitvinding, die in het nog jonge gebied der televisie-techniek haar intrede doet. Een radiotechnicus uit Lancaster heeft in zijn laboratorium te Surrey een aantal wassen platen weten te maken, waarop televisie-uitzendingen, beeld zoowel als geluid, zijn vastgelegd en die naar willekeur opnieuw gedraaid kunnen worden.
Een bijzonder gevoelige, apart gebouwde, pick-up registreert de uiterst fijne trillingen van geluid en beeld, die uit den aether in een ontvangtoestel worden opgevangen, op een wassen plaat. Afgedraaid op een speciale gramofoon, die verbonden is met een televisie-ontvangtoestel, roepen de trillingen op deze plaat — precies alsof ze draadloos waren opgevangen — beeld en geluid op.
Het principe van deze vinding is heel eenvoudig. Evenals het geluid, bestaan televisie-beelden uit trillingen, met dit verschil, dat voor een gewone radio-uitzending een frequentie noodig is van tien- tot dertigduizend trillingen per seconde, terwijl die frequentie voor televisie tot 45 millioen trillingen per seconde bedraagt. Men wist, dat wanneer men er in slaagde die trillingen in was vast te leggen, men — in theorie — een opname van televisiebeelden had.
Tot nog toe was het onmogelijk deze frequentie vast te leggen, evenals het nog steeds onmogelijk is haar op een langere golf uit te zenden dan zeven meter. Dank zij zijn fijne pick-up en andere instrumenten, die hij nog niet wenscht bekend te maken, is deze Engelschman er thans in geslaagd deze electrische trillingen vast te leggen. Het spreekt vanzelf, dat waar televisie nog slechts in de kinderschoenen staat, ook deze vinding nog geperfectioneerd en aangepast moet worden. Wordt deze wonderlijke technische prestatie toegepast in de practijk, dan is daarmede een van de grootste problemen van de televisie-programma's opgelost. De moeilijkheid, dat men niet genoeg materiaal heeft om uit te zenden, wordt aldus ondervangen. Men zal tooneel, zoowel als reportages van tevoren kunnen „opnemen" en ten allen tijde weer kunnen „afdraaien". Men zal in staat zijn een televisie-archief aan te leggen, zooals de radio-studio's dat al bezitten in hun bibliotheek van geluidsfilmstrooken. Deze geluid-in-was documentatie van de eerste televisie-uitzendingen zal vooral voor later interessant zijn. Ook zal men van belangrijke gebeurtenissen televisie-platen kunnen maken, die over de heele wereld verzonden kunnen worden, zooals dat tegenwoordig gebeurt met filmjournaals. (Utrechtsch Dagblad)
(Vor. ber. Televisie 3095 A.)

C. **MATUSCHKA. — Doodstraf gewijzigd. —**
Matuschka, die indertijd eenige spoorwegaanslagen heeft gepleegd en op 21 November '34 ter dood werd veroordeeld, werd te Budapest gratie verleend, waarbij de tegen hem geëischte doodstraf in levenslang veranderd werd. (Pesti Hirlap)
(Vor. ber. Matuschka 1578 B.)

D. **GROOT-DUITSCHLAND. — Adolf Hitler's verjaardag - Onderscheidingen. —**
Het Groot-Duitsche Rijk, en in de eerste plaats, de rijkshoofdstad vierden op 20 April '38 den 49sten verjaardag van Adolf Hitler.
De volgende onderscheidingen werden verleend: Dr. honoris causa Wilhelm Filchner, de bekende ontdekkingsreiziger en onderzoeker op het gebied van het aard-magnetisme, die op den partijdag te Neurenberg in 1937 reeds geëerd werd, omdat hij tot de eerste groep geleerden behoorde, die den „Duitschen Nobelprijs" kregen, is tot professor benoemd. Verder o.a. de directeur van den Berlijnschen dierentuin, dr. Lutz Heck, de leidende geneesheer van het sanatorium „Weisser Hirsch" bij Dresden, dr. Alfred Störmer, de architect van het nieuwe vliegveld in Berlijn, dr. Sagebiel en de karikaturist Thöny van de „Simplicissimus". Tot „staatstooneelspeler" werden benoemd de acteurs en regisseurs Minetti, Ponto, Tresschler en de Burgtheater-spelers uit Weenen Thaller en Marr. (Berliner Tageblatt)

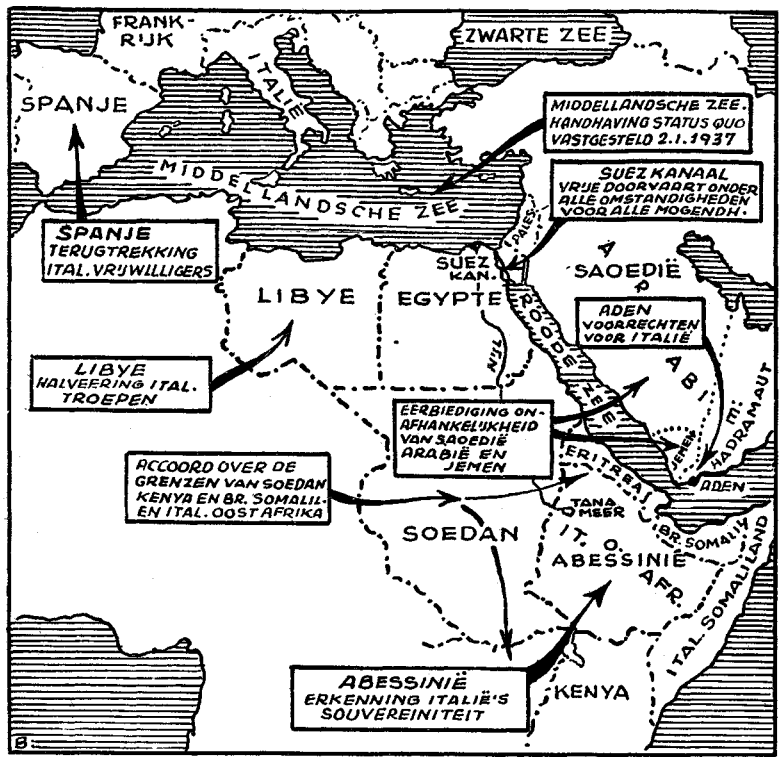
E. **CHINA. — Conflict met Japan - Lingji - Japansche tegenspoeden. —**
Japan spant opnieuw alle krachten in om de in China aanvankelijk bereikte successen te consolideeren, eventueel opnieuw te bereiken. Soeetsoegoe, de minister van Binnenlandsche Zaken, heeft het zelfs noodig gevonden een min of meer geruststellende verklaring af te leggen. Hij zeide, dat men in Japan niet al te zenuwachtig behoefde te zijn in verband met den toestand in China en voegde er aan toe, dat het land vastbesloten is, zich voorbereid te houden op langdurige vijandelijkheden. Sprekende over de binnenlandsche politiek, betoogde hij de wenschelijkheid van de geboorte van een machtige partij, waarop de regeering zal moeten steunen, doch waarvan de organisatie naar zijn meening niet gemakkelijk zal zijn.
Intusschen blijven de uit China komende berichten voor Japan nog steeds niet rooskleurig, al worden er de laatste dagen ook weer enkele successen gemeld, zooals de herovering van Lingji.
Maar terwijl Japan steeds weer nieuwe strijdkrachten in het vuur werpt zit ook China niet stil. Duizenden nieuwe soldaten worden opgeleid. Reuter verklaart op gezag van een buitenlandschen waarnemer, dat de geheele mannelijke bevolking van de provincies Hoenan, Kwangsi en Kweitsjau, een militaire opleiding schijnt te krijgen. Er schijnt een overvloed van munitie te zijn. Duizenden kisten geweren en andere wapens worden vervoerd naar afgelegen opslagplaatsen die in de heuvelen verborgen liggen. Overal wijzen teekenen op weloverwogen activiteit: vliegvelden worden aangelegd, wegen gebaand, stalen bruggen gebouwd, spoorwegen uitgebreid.
Dit alles wijst er op, dat Japan de moeilijkheden van een verovering van China, want daarom gaat het toch in feite, aan den lijve blijft ondervinden en dat het uiteindelijk succes nog ver af is. (Agence Belga)
(Vor. ber. Chin.-Jap. Conflict 3215 A.)

F. **SPANJE. — Burgeroorlog. - Barcelona geïsoleerd.**
Valencia en Madrid zijn van Barcelona afgesneden. Het offensief van Aragon heeft het gestelde doel bereikt en de troepen van Franco zijn de Middellandsche Zee bij Vinaroz genaderd. De nationale troepen hebben op dit oogenblik 65 % van Spanje in hun bezit en een strook van 75 K.M. langs de kust der Middellandsche Zee.

In het Ebro-dal werd in de afgeloopen week nog steeds bloedig gestreden om Tortosa.
In de dalen der Pyreneeën rukken Franco's troepen gestadig voort.
Generaal Miaja, die tot bevelhebber der regeeringstroepen in het Madrid-Valencia gebied is geproclameerd, heeft beweerd, dat er van voedselgebrek geen sprake is. (Telex-A. N. P.)
(Vor. ber. Sp. Burgeroorlog 3216 C.)

A. BRITSCH-ITALIAANSCH ACCOORD. —

Van welke beteekenis het pas gesloten Britsch-Italiaansche accoord (specificatie op pag. 3225 A) voor de rust der wereld is, en op welke gebieden het betrekking heeft, komt eerst in volle duidelijkheid tot uitdrukking, wanneer men de hoofdpunten van de overeenkomst tegelijk met een kaart dier gebieden in oogenschouw neemt. Tevens blijkt dan, dat het accoord zich in hoofdzaak bezighoudt met de voor beide landen zoo uitermate gewichtige zeewegen door de Middellandsche en de Roode Zee en de verbinding tusschen deze beide zeeën. (Red. K. H. A.)

(Vorig bericht 3225 A.)

(Overname zonder bronvermelding verboden)

23 APRIL 1938

B. LETTEREN. — Boeken die door de pers gunstig beoordeeld zijn. - Onze wekelijksche opgave. —

Duitsch: Richard Benz — „Die Deutsche Romantik." (Philipp Reclam jun. Verlag, Leipzig)
R. N. Coudenhove-Calergi — „Totaler Staat - Totaler Mensch." (Paneuropa Verlag, Glarus) **(Vor. ber. 3223 D.)**

Engelsch: William Lamb — „The World Ends." With three woodengravings by John Farleigh. (W. J. M. Dent and Sons, London 1937)
Kate O'Brien — „Pray for the Wanderer." (Heinemann) **(Vor. ber. 3223 D.)**

Fransch: Jean D'Esme — „Que la vie est belle." (Les Editions de la France, 1938)
Amelie Fillon — „André Maurois Romancier." (Soc. Franç. Littéraires et Techniques, Paris 1937) **(Vor. ber. 3223 D.)**

Friesch: J. Piebenga — „Waerglês" (verzen). (Brandenburgh & Co., Sneek) **(Vor. ber. 3216 D.)**

Italiaansch: Titta Rosa — „I racconti della Fortuna." (Corticelli, Milano) **(Vor. ber. 3223 D.)**

Nederlandsch: Willem Ten Berge — „De vreemde Wereld." (Vox Romana, Schiebeek)
Hendrik de Vries — „Atlantische Balladen." (Ursa Minor, A. A. M. Stols, Maastricht) **(V. b. 3223 D.)**

Russisch (in het Nederlandsch): I. A. Gontsjarov — „Oblomov." (Wereldbibliotheek, A'dam) **(3186 E.)**
(Red. K. H. A.)

C. TSJECHO-SLOWAKIJE. — Herdenking der Tsjechische legioenen aan het Italiaansche front. — Ter gelegenheid van den twintigsten verjaardag van de vorming der Tsjecho-Slowaaksche legioenen in Italië heeft president Benesj op 21 April '38 een dagorder gepubliceerd die in alle garnizoenen aan de troepen zal worden voorgelezen.
„Vandaag", zoo wordt in de dagorder gezegd, „herdenken wij de vorming van het Tsjecho-Slowaaksche leger in Italië, die werkelijkheid werd door de conventie tusschen de Italiaansche regeering en den nationalen Tsjecho-Slowaakschen raad, die 21 April 1918 te Rome werd geteekend.
Deze datum is voor ons historisch, omdat gezegde vorming ons in staat stelde aan de wereld onze militaire waarde te toonen en het krachtige moreel, waarmee de Tsjecho-Slowaaksche natie bezield was. Terwijl Italië aldus de eenheid van ons leger in den vreemde onder geallieerd oppercommando erkende, erkende het tevens politiek de ondeelbaarheid van onze bevrijdingsactie. Ons legioen, dat levendige sympathie en bovenal toegewijde hulp van de zijde der Italiaansche natie ondervond, kon aldus in een minimum van tijd in actie treden.
Wij vergeten geen der politici van toen, die, in den geest van den Italiaanschen risorgimento, tot den onze hebben bijgedragen. De tegenwoordige ministerpresident van Italië, Mussolini, behoort tot hen. Wij zijn nog erkentelijk jegens Italië, voor de opoffering, waarmede het ons vervolgens geholpen heeft, naar onze haardsteden terug te keeren en ons in 1919 tegen de buitenlandsche aanvallen te verdedigen.
Ik spreek den wensch uit, dat de traditie van deze historische samenwerking der Italiaansche natie met Tsjecho-Slowakije en de traditie van onzen gemeenschappelijken strijd voor de vrijheid, een eereplaats in het Tsjecho-Slowaaksche leger zullen innemen."
(Narodny Listy)

D. SCHEEPSBOUW. — De „Nieuw-Amsterdam" officieel overgedragen aan de Holland-Amerika Lijn. — Op 23 April '38 is het vlaggeschip der Holland-Amerika Lijn. het grootste, nieuwste en mooiste schip der Nederlandsche koopvaardijvloot, de Nieuw-Amsterdam, tijdens een eendaagschen tocht op de Noordzee door de bouwers, de Rotterdamsche Droogdok Maatschappij, officieel overgedragen aan de opdrachtgevers, de Holland-Amerika Lijn.
Een groot aantal genoodigden waren aanwezig, o.m. minister-president Dr. H. Colijn en de ministers van Financiën, Waterstaat, Economische Zaken, Buitenlandsche Zaken, enz. (Nieuwe Rotterd. Crt.)

(Vor. ber. Nieuw-Amsterdam 2742 D.)

A. **1932—10 April—1938.** —

De vredesproblemen van 1938, het jaar van ongehoorde oorlogstoebereidselen over heel de wereld, zullen den toekomstigen Europeeschen historicus ongetwijfeld confronteeren met de raadselen der werkelijkheidspolitiek van het Derde Rijk. De datum 10 April zal dan waarschijnlijk blijken op twee mijlpalen te staan, elk de beteekenis hebbende van een wegwijzer. Eerstens werd op 10 April 1932 maarschalk Hindenburg, al ver in de tachtig, bij tweede volksstemming herkozen tot Rijkspresident. Zijn tegenstander was Hitler. Deze kon toen wel twee millioen stemmen méér behalen dan bij de verkiezing op 13 Maart — 13.418.547 op een totaal van 36.771.787 stemmen — maar moest het niettemin tegenover het prestige van den ouden maarschalk uit den wereldoorlog en de macht der achter hem staande regeeringspartij nog afleggen.

Deze 10de April, zes jaren later, heeft wéér een historische beteekenis. Dan moet de Duitsche volksstemming feitelijk Hitler op legale wijze aanvaarden als Führer van Duitschland-en-Oostenrijk, nu vereenigd in één Groot-Duitsch Rijk.

Gaan we eerst eens na, hoe de algemeene toestand was in het Duitschland van zes jaar geleden, uit economisch en politiek oogpunt. Heel Europa zat toen midden in de wereldcrisis, maar de toenmalige ontwikkeling van den financieelen chaos in Duitschland en Oostenrijk noemt Scott Nearing „schier onoverzichtelijk". Deze Amerikaansche publicist, een democraat, eerder reeds bekend geworden door „Dollar Diplomacy", geeft in zijn brochure „The decisive year 1931" (in '32 verschenen) daarvan het volgend beeld: Duitschland, tegelijkertijd het industrieel meest ontwikkelde land van Europa èn het land, dat door de nog niet geschrapte oorlogsschulden economisch het minst vrij was in zijn bewegingen, leed dubbel onder de crisis. Onder den druk daarvan zette de democratische en Katholieke rijkskanselier Brüning de eerste stappen op den weg, die zoo'n onverwachte voortzetting zou vinden in de Hitler-dictatuur. Hij vaardigde de eerste van de heele serie noodverordeningen uit, die, naar zijn zeggen, onderdeel waren van een breed-opgezet, helder doordacht plan van blijvende economische saneering, dat op een reeks van jaren berekend was. De omstandigheden hebben Brüning gedwongen reeds in 1931 met zijn plan te komen — op een oogenblik, waarop de crisisstorm niet alleen nog niet de minste neiging vertoonde te gaan liggen, doch integendeel juist begon aan te zwellen tot een orkaan. De tol-unie van Duitschland met Oostenrijk, op 22 Maart 1931 aangekondigd, die wellicht bedoeld was als een eerste stap op den weg der politieke aaneensluiting van beide Duitsche landen, maar waarvan men stellig, zoowel te Weenen als te Berlijn, een verbetering vooral van den economischen toestand gehoopt had, bracht juist het tegendeel teweeg. Scott Nearing ziet een direct oorzakelijk verband tusschen deze poging van Duitschland en Oostenrijk tot samenwerking op economisch gebied en de poging van Frankrijk, om dit te verhinderen. In de ineenstorting van den Oostenrijkschen Creditanstalt op 11 Mei '31 ziet hij het eerste resultaat dier „door Frankrijk ondernomen poging, om beide Midden-Europeesche rijken gescheiden en door die scheiding het grootste, zwak en het kleinste, van zichzelf afhankelijk te houden." Immers, twee maanden later — 13 Juli — volgde de krach van de Duitsche Danatbank. Het heele, zoo uiterst-fijn met handel en industrie en daardoor met het gansche volksleven saamgeweven credietwezen van Midden-Europa zakte met een plof in elkaar. Want het ging nu niet meer om een paar insolvente bankiers, die bij den Creditanstalt betrokken waren, maar om een lichaam, dat naar men zegt 70 procent van de nog altijd uiterst belangrijke bankzaken van Midden- en Zuid-Europa dreef.

Twee dagen nà den Danat-krach brak dan ook de aanval op het Engelsche pond los; de daaruit ontstane verwikkelingen vaagden op 24 Aug. het Britsche Labour-ministerie weg. Onderwijl konden de Fransche banken, volgens Scott Nearing „hun goudreserves tot onwaarschijnlijke hoogte oppotten," terwijl de Fransche politiek der „ochlocratie, met vijf kabinetten in één jaar, gedreven door beurs, bank en een verkochte pers," haar doel bereikte: de Duitsch-Oostenrijksche tol-unie, Brünings plan, moest in September 1931 noodgedwongen worden opgegeven.

Voor Brüning was de mislukking van zijn tol-unie met Oostenrijk een zware slag; voor Hitlers propaganda beteekende zij winst. De nieuwe manier, waarop kanselier Brüning het Danaïdenvat der Duitsche financiën desondanks trachtte te vullen, temidden van politieke convulsies en kuiperijen van allerlei aard, heeft ongetwijfeld een groeiend gedeelte van de Duitsche volksmassa politiek-wanhopig gemaakt — zoodoende werd deze massa een gemakkelijke prooi voor radicale volksmenners. De communisten waren al zóó sterk geworden, dat ze voor de presidentsverkiezing van '32 zelfs met een eigen candidaat, Thaelmann, durfden uitkomen. President Hindenburg verwierf op 13 Maart van de ruim 37.5 millioen geldige stemmen ongeveer 18.5 (49.6 pct.), Hitler 11.339.446 (30.1 pct.), Thaelmann 4.983.341 (13.2 pct.), Hugenbergs „Stahlhelm" en de Nationale Partij, wier candidaat 2.557.729 stemmen haalde, lieten 10 April op Hitler stemmen. Bij vergelijking der cijfers van 13 Maart met die van 10 April, nu de nationalistische elementen achter Hitler stonden, maar de communisten achter diens tegenstander, Hindenburg, kan men in die radicale stemmenverschuiving reeds de héële verdere ontwikkeling van Duitschlands binnenlandsche politiek zien voorspeld. En de heropleving van het nationaal-socialisme in Oostenrijk dateert feitelijk ook van 10 April '32.

Groot-Duitschland

Kanselier Brüning heeft gemeend den uitslag der herverkiezing van 10 April '32 te kunnen gebruiken om de wassende vloedgolf van het nat.-socialisme, zelfs te elfder ure nog, te stuiten. Het was echter al te laat: einde Mei werd het kabinet-Brüning ten val gebracht. Het had zich twee jaar lang op de been gehouden door noodverordeningen in fellen crisistijd. Maar Brünings binnenlandsche kolonisatieplannen, welke door dreigende parcelleering van de noodlijdende latifundiën in Oost-Pruisen, de Junker-partij (èn de Neudeckcamarilla) tegen hem in 't harnas joegen, deden Hindenburg tenslotte Von Papens raad volgen: Brüning ging heen. Tot November zou daarna Von Papen, na de soc. dem. Pruisische regeering Braun-Severing te hebben vervangen door zichzelf, als rijkscommissaris van Pruisen, het kanselierschap bekleeden, om dan plaats te maken voor den „socialen generaal" Schleicher. Algemeen wordt thans wel aangenomen, dat Von Papen slechts Hitler den wind uit de zeilen meende te nemen door hem ondershands te steunen en aldus tot deelname aan de regeering te verlokken. Eenmaal binnen, zou Von Papen hem dan wel naar zijn pijpen laten dansen, dacht hij. Voor het voeren van die politiek diende ook de ontbinding van den Rijksdag op 31 Juli. Naar de meening der regeering-von Papen gaf de oude Rijksdag den politieken wil van het Duitsche volk niet meer weer. Die meening bleek echter géén waan! Van de 608 nieuwe mandaten kregen de Nazi's er nu 230, in plaats van 110, waardoor ze de sterkste partij werden. De soc. dem. vielen van 136 op 133, de communisten stegen van 78 tot 89 en het Centrum kwam van 69 tot 75; het loodje legden de rechtsche en de splinterpartijen. Deze uitslag is dáárom van historisch belang, omdat die geweldige vooruitgang der nationaal-socialisten, met méér dan 100 pct., alleen te verklaren is door een stemmenwinst van volksgroepen, die tot dusverre van alle politiek afzijdig stonden. Dr. Goebbels' verkiezings-propaganda en

Hitler's geweldige oratorische inspanning kunnen dat anders maar ten deele verklaren.
Toen Von Papen op 6 Nov. nieuwe verkiezingen liet houden, aangezien Hitler niet aan de regeering wilde deelnemen dan als rijkskanselier, schenen de nazi's zelfs alweer over hun hoogtepunt heen: zij kregen nu 196 zetels in plaats van 230 (Juli), terwijl de communisten van 89 op 100 kwamen; het Centrum haalde maar 70 zetels. Von Papen moest nu wel aftreden. Hij werd door den rijksweerminister Schleicher opgevolgd, die door een breede coalitie zonder Hitler, dezen schaakmat wilde zetten. Hij verdaagde den Rijksdag tot 15 Jan. 1933.
Maar Von Papen, die Schleicher zijn val niet kon vergeven, hield begin Jan. de historische bijeenkomst met den man, tot wiens bestrijding hij ééns rijkskanselier was geworden: Hitler. Na velerlei geheime onderhandelingen kwam einde Januari '33 de uitbarsting. President Hindenburg, door Von Papen en Hugenberg bewerkt voor een rechtsche regeering, aanvaardt met tegenzin Hitler als rijkskanselier. Dat Hitler onder hun beider hoede géén gekke dingen zal doen, daarvoor staan toch de beide heeren uit de „Herrenclub" in! En de oude Hindenburg geeft toe, Schleicher moet weg. Nu is Hitler dan eindelijk kanselier. De Rijksdag wordt ontbonden, de verkiezing tegen 5 Maart uitgeschreven. Maar vóór den tijd brandt het rijksdaggebouw af; hetgeen den nationaal-socialisten bij de stembus toch nog niet de meerderheid brengt. Eerst toen de communistische mandaten in den Rijksdag ongeldig werden verklaard en hun partij was verboden, kregen de volgelingen van Hitler in den Rijksdag die overmacht, welke hun op 10 April '32 reeds voor oogen stond.
(Scott-Nearing's „The decisive Year 1931" - De Tijd)
(Vor. ber. Historie 3175 A.)

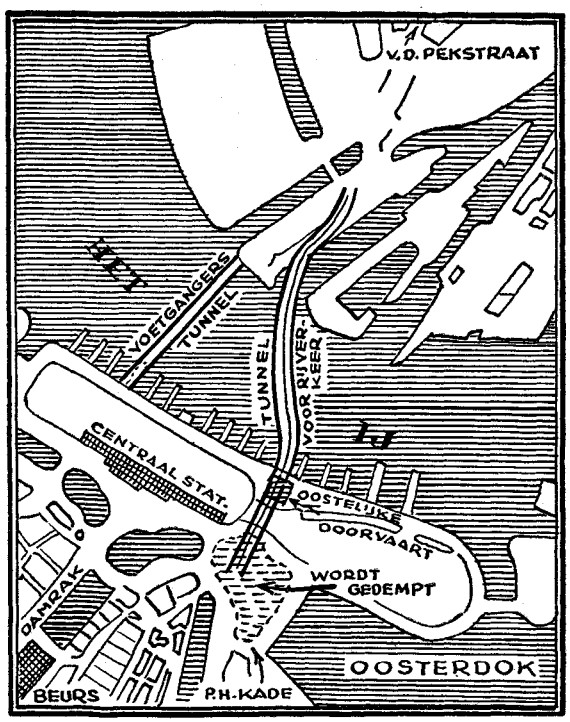
24 APRIL 1938

A. MEXICO. — Resumé van den petroleumstrijd. — Het „Algemeen Handelsblad" was zoo welwillend ons de overname van het volgende artikel toe te staan:

De president der Mexicaansche republiek, Lazaro Cardenas, verklaarde onlangs: „Voortaan zijn alle petroleumbronnen in Mexico nationaal bezit",... en weinig woorden van staatshoofden zijn zóó ingeslagen als dit ééne zinnetje. Alle Beurzen waren er door van streek, de regeeringen van alle landen met petroleumbelangen schrokken er van, en de directies van de buitenlandsche petroleummaatschappijen, die zoo maar werden geannexeerd, riepen spoedvergaderingen bijeen om over den toestand te beraadslagen. Petroleum is nu eenmaal niet alleen een vloeistof, maar ook een probleem...
Petroleum is brandbaar en meer dan eens heeft het een oorlog ontketend en uitgestrekte gebieden in vuur en vlam gezet. De geschiedenis van Mexico is vol oorlogen en oorlogjes, waaraan de petroleum direct of indirect schuldig is.
De historie harer ontdekking lijkt sprekend op die van de ontdekking van het goud in andere landen. In 1519 kwam een avonturier, Fernando Cortez, aan het hoofd van een groepje volgelingen naar Mexico om het land te exploreeren. Hij sloeg zijn tenten op in het gebied, dat later de provincies Tabasco en Vera Cruz zou worden, en gaf zijn kamp den naam van Villa Rica de la Vera Cruz. Tijdens de expedities, die hij tegen verscheidene stammen — o.a. de Azteken — ondernam, op zoek naar goud, merkte hij op, dat deze stammen zich bij hun religieuze plechtigheden van een bruine, drabbige substantie bedienden, welke zij „tzauc popochli" noemden, hetgeen „geparfumeerde lijm" beteekende. Zij „verspaanschten" het woord, dat voortaan „chapopoteras" luidde. Het merkwaardige was, dat Fernando Cortez en de zijnen, die goud zochten, weinig aandacht schonken aan deze petroleumbronnen. Pas vele eeuwen later, toen in Europa een begin was gemaakt met de petroleumverlichting, herinnerden Europeesche industrieelen zich, dat Mexico ook vele olie-schatten bevatte. In Roemenië en de Ver. Staten werden toen reeds met succes tal van bronnen geëxploiteerd. Besloten werd, de Mexicaansche „chapopoteras" aan te boren en in het gebied tusschen Vera Cruz en Tuxpan werd daarmede een begin gemaakt.
Hiermede was het eerste tijdperk der pioniers ingeluid. Het was een rumoerig tijdperk van strijd om het bestaan, van bloedige gevechten met inlandsche stammen, van menige, heldhaftig gedragen, ontbering. De politieke toestand in Mexico was niet van dien aard dat de rust er door bevorderd werd. Doch temidden der voortdurende revoluties, welke Mexico teisterden, en ondanks de vlucht van den eenen dictator na den anderen en zijn terugkeer aan het bewind, hadden de achtereenvolgende regeerders toch wel oog voor de bronnen van rijkdom, welke de bodem des lands bevatte. En toen het sombere avontuur van Keizer Maximiliaan achter den rug was en er een periode van betrekkelijke kalmte onder het bewind van Porfirio Diaz was ingetreden, begon de werkelijk ernstige wetenschappelijke en industrieele exploitatie. Geologen, chemici, ingenieurs werden door Diaz naar Mexico geroepen, en toen gebeurde het wonderlijke: het grootste gedeelte van de terreinen, die de Golf van Mexico omzoomden, werd bewoond door Indianen en kleurlingen, die er geen recht op konden doen gelden. De regeering bood deze terreinen met hun rijke petroleumbronnen te koop aan!... Het werd een run van Amerikaansche, Engelsche en Nederlandsche gegadigden naar Mexico, en binnen enkele jaren was de productie verdubbeld. In de jaren 1901—1902 werden alleen reeds in den staat Tamaupilas 80 bronnen aangeboord, waarvan er twee meer dan anderhalven kilometer diep waren. Die te Cerro de la Paz gaf gedurende tien jaar 1500 ton per dag. Het gebied van Tampico werd van den eenen dag op den anderen in een industrieel centrum herschapen. De goudzoekers werden vervangen door de petroleumzoekers, en de goudkoorts maakte plaats voor de oilfever. Fortuinen werden verdiend en fortuinen werden verloren. Dezelfde tooneelen van glorie en rampspoed als in de goudvelden speelden zich nu af op de olievelden. Onder de schrikkelijkste omstandigheden werd de arbeid verricht, en duizenden gingen daarbij ten onder.
Met den voorspoed kwamen ook de politieke moeilijkheden. De Indianen en halfbloeden, wier grond was onteigend ten bate der petroleum-exploratie, verzetten zich, en in 1911 brak er een opstand uit tegen het bewind van Diaz. Vijftien jaren lang was Mexico toen bij tusschenpoozen ten prooi aan een reeks revoluties en contra-revoluties, die in bloed werden gesmoord. Op een voorloopige regeering volgde een pronunciamiento, en op een pronunciamiento volgde een boerenopstand. Plunderingen en brandstichtingen wisselden elkaar af, en op de openbare pleinen in dorpen en steden werden de boomen tot galgen getransformeerd en dienden de muren der huizen tot het plaatsen van de ter dood veroordeelden voor het executie-peloton. Het waren deze jaren, die Mexico de reputatie gaven van het land van desperado's, van wreede willekeur en bloeddorst.
Porfirio Diaz, Felix Diaz, La Huerta, Villa, Carranza, Zapata zijn de groote figuren geweest in de moderne Mexicaansche geschiedenis. Zij spaarden elkaar niet en er zijn maar weinig presidenten der republiek geweest, die niet op gewelddadige wijze den dood hebben gevonden.
Doch ondanks dit alles breidden de olievelden zich uit en groeide de industrie tegen de verdrukking in. De productie verwierf de vierde, de derde en ten slotte de tweede plaats onder de productie-landen en men weet, welke ontzaglijke belangen er thans in zijn geïnvesteerd. De politieke ontwikkeling van het land, welke zich in links-radicale richting heeft bewogen en Mexico tot een naar het Sovjet-regime neigenden staat heeft gemaakt, heeft de groote

petroleumondernemingen niet afgeschrikt. Nu echter, tengevolge der nationalisatie, zijn er aspecten geopend, welke niet rooskleurig zijn.
Misschien dat die oude Mexicaansche olie-magnaat gelijk had, die eens tot een hem interviewenden journalist zeide: „Ik weet welk een waarde een zoo rijk petroleumgebied voor ons beteekent, ik ken de macht, welke de petroleum een natie geeft, die haar bezit. Maar als ik bedenk hoe wij er voor geleden hebben en hoe wij er nog om zullen lijden, hoop ik, dat God uw land voor zulk een gave zal behoeden"...
(Alg. Handelsblad) **(Vor. ber. Petroleum 3199 A.)**

A. **AMSTERDAM. — De IJ-tunnels. —**
Ingevolge de motie Woudenberg in 1935, waarbij de Amsterdamsche Raad zich met 25—11 stemmen uitsprak voor den bouw van een tunnel onder het IJ hebben de ministers van Waterstaat en Sociale Zaken en hun adviseurs op 21 April '38, ten stadhuize een bespreking gehouden, die de oplossing dezer kwestie een stap verder zal brengen.

Het meest geschikte plan wordt geacht: een tunnel, uitmondende bij de Van der Pekstraat in Noord en onder het IJ afbuigende naar de Oostelijke doorvaart, welke gedempt zou worden, terwijl dan het begin van de tunnel aan de stadszijde ongeveer bij den Schreierstoren zou komen, waar de Prins Hendikkade als nieuwe verkeersweg, verbreed wordt. Deze tunnel van gewapend beton zou bij de 365 meter lange op- en afritten een helling krijgen van 1 op 20, terwijl zij 17 M. beneden A.P. zou komen te liggen. De tweebaanstunnel zou een capaciteit hebben van 800 auto's per uur in beide richtingen. Mogelijk is ook, daar een trambaan doorheen te leggen. De kosten worden op 10 millioen gulden geraamd.
(Telegraaf) **(Vor. ber. IJ-tunnel 1880 C.)**

B. **NEDERLAND. — Ondernemersraad voor Ned.-Indië. —**
De leden van den Ondernemersraad voor Nederl.-Indië kwamen dezer dagen te Den Haag bijeen voor het houden van de zestiende jaarlijksche algemeene ledenvergadering.
De voorzitter, de heer Mr. W. G. F. Jongejan, hield een rede waaraan wij het volgende ontleenen.

Met betrekking tot de Nederlandsche regeering zeide spr., dat het tot bijzondere verheugenis mag stemmen, dat Nederlandsch-Indië in het opperbestuur zijn belangen ziet toevertrouwd aan een man, wiens kennis van Indië's zaken slechts overtroffen wordt door zijn liefde voor dat wonderland.
Behalve voor hen, aldus spr., die de verhouding tusschen Nederlandsch-Indië en het Moederland niet wenschen te zien als die tusschen twee deelen van eenzelfde rijk, is het onmogelijk te ontkennen, dat de grondwet en de wet op de staatsinrichting van Nederlandsch-Indië een apparaat vormen, dat, mits bediend door kundige mannen, die het stuur wenden naarmate de omstandigheden dit vorderen, aan Nederlandsch-Indië in zeer ruime mate de mogelijkheid biedt van een volledige verzorging van zijn krachten en van een voortreffelijke verzorging van zijn belangen.
Als teekenende maatregelen op het engere gebied van de productie, noemde Mr. Jongejan de suikerregelingen 1936, de nieuwe productencentrales, de voortzetting van de bedrijfsreglementeering en de verschillende handelsreglementeeringen en tenslotte de nijverheidsbevordering.
In tegenstelling met de suikerregelingen, die een voorbeeld zijn van zeer diep ingrijpende bedrijfsregeling, welke in haar ontstaan in hooge mate beïnvloed worden door internationale verhoudingen, en niet uitvloeisel van, doch juist gevolgd werden door een internationale overeenkomst, waren de maatregelen in Nederl.-Indië genomen ten aanzien van de thee, de rubber en het tin, een rechtstreeksch gevolg van de internationale afspraken. (De Tijd)
(Vor. ber. Ondern.raad 2298 D.)

C. **FRANKRIJK. — Besprekingen met Italië. —**
Na het onderhoud, dat Blondel, de Fransche zaakgelastigde op 19 April '38 heeft gehad met Ciano, die hem mededeelde, dat de Italiaansche regeering bereid is, onderhandelingen met het Fransche kabinet te openen, zijn 21 April '38 aan den Franschen zaakgelastigde te Rome instructies gezonden. Deze instructies omvatten het programma, dat aan de Italiaansche regeering zal worden voorgesteld, en de kwesties, die volgens de Fransche regeering bij deze besprekingen onder de oogen dienen te worden gezien.
Het gaat er op het oogenblik voor Frankrijk om, een accoord met Italië te sluiten evenwijdig met dat, hetwelk 16 April '38 met Engeland is tot stand gekomen. Evenwel zullen de problemen, die in het bijzonder voor de beide landen gelden en die nog eenige moeilijkheden opleveren, slechts in algemeene trekken behandeld worden, aangezien de grondige en technische bestudeering er van wordt uitgesteld tot het oogenblik, waarop de Fransche ambassadeur te Rome geaccrediteerd zal zijn, d.w.z. in Mei a.s.
(Le Temps) **(Vor. ber. Besprekingen 3230 D.)**

D. **ZWEMSPORT. — Cor Kint. - Wereldrecord 200 meter rugslag. —**
Op 18 April '38 heeft onze landgenoote Cor Kint te Aarhuus het wereldrecord op de 200 meter rugslag, dat op naam van Ragnhild Hveger stond met 2 min. 41.3 sec., met 0.3 sec. verbeterd. Zij bracht dit op haar naam met een tijd van 2 min. 41 sec.
(Red. K. H. A.) **(Vor. ber. Zwemsport 2930 A.)**

E. **CHINA. — Conflict met Japan. - Generaal Tsjih Tsjoen Tsjangs verklaring. —**
De sleutel van China's uiteindelijke overwinning over Japan ligt volgens generaal Tsjih Tsjoeng Tsjang, die het vorig jaar het bevel voerde over de Chineesche strijdkrachten te Shanghai, en thans gouverneur is van Hoenan, in de mogelijkheid voor China, het Chineesche leger onafgebroken nieuwe troepen toe te voeren. Tsjih wees in dit verband op de gebiedende noodzakelijkheid, het menschenmateriaal van China te mobiliseeren. Hij zeide, dat

Japan, dat een bevolking van 75 millioen zielen telt, slechts een staand leger van achttien divisies heeft. Door het reeds lang bestaande stelsel van dienstplicht kan het echter minstens vier millioen mobiliseeren, niet medegerekend de soldaten in Korea, Formosa en Mandsjoekwo. Ofschoon Japan dus een staand leger van 513.000 man heeft, kan het in totaal een millioen man naar het front zenden. Wat China betreft, dit heeft tweehonderd divisies, doch hierbij blijft het, doordat de dienstplicht in China laat is ingevoerd.

Tsjih onthulde, dat China in de eerste periode der operaties aan dooden en gewonden een half millioen man heeft verloren. Tenzij wij echter, zoo voegde hij hieraan toe, bereid zijn van vijf tot tien millioen man te verliezen, kunnen wij niet lichtvaardig spreken over het winnen van den oorlog.

(Min Kwo Jih Poh)

(Vor. ber. Chin.-Jap. conflict 3231 E.)

A. ROEMENIE. — De IJzeren garde - Regeeringsverklaring. —

Het Roemeensche agentschap Rador meldt, dat in den ministerraad van 20 April de ministers van Binnenlandsche Zaken en Justitie bijzonderheden hebben medegedeeld over den toestand. Zij hebben herinnerd aan de bedoelingen van de IJzeren Garde in het verleden. Opmerkende, dat ondanks de ontbinding van deze groep de leiders niet hebben opgehouden met samen te spannen, verklaarden de ministers, dat huiszoekingen waren bevolen bij alle verdachten, met het doel, op grond van de stukken, het nauwkeurige bewijs te leveren van den aard der actie tegen de regeeringsbesluiten. De ministers verklaren in hun uiteenzetting verder nog, dat men bij de leiders der beweging een belangrijke hoeveelheid stukken heeft aangetroffen, die het bestaan aantoonden van een uitgebreide spionnageorganisatie, welke stelselmatig de activiteit der landsautoriteiten naging.

Stukken, afkomstig van den leider der beweging, hebben het onweerlegbaar bewijs geleverd van het aanwezig zijn van verklikkers bij de prefectuur van politie, den algemeenen veiligheidsdienst en den generalen staf. Men is ook op het spoor gekomen van credieten, door den leider der beweging toegestaan tot een bedrag van 40 millioen lei, welke in betrekkelijk korten tijd konden worden gebruikt.

Vanwaar kon een dergelijk bedrag afkomstig zijn, was de vraag, die men daarbij stelde.

Voorts heeft men een stuk ontdekt, dat het bewijs leverde, dat verbindingen waren tot stand gebracht met buitenlandsche organisaties. Men had daarbij het doel, voor het land een politiek vast te stellen over de regeering heen.

In de nota wordt verder verklaard, dat tal van te goeder trouw zijnde burgers zich in deze misdadige actie hebben laten meesleepen.

Tenslotte wordt gezegd, dat personen, die bezield waren met zuiver vaderlandlievende overwegingen zich lieten opnemen in een groepeering waarvan de leider met het buitenland samenspande.

Op grond van deze uiteenzetting heeft de ministerraad met algemeene stemmen de volgende besluiten genomen:

1. De partij „Alles voor het Vaderland" en de groepeeringen „Aartsengel Michaël" en „IJzeren Garde" zijn en blijven verboden.
2. De minister van Binnenlandsche Zaken zal lieden, die een actie voorbereiden, welke op grond van de wet op de verdediging van de orde en binnenlandsche rust verboden is, een bepaalde verblijfplaats kunnen aanwijzen.
3. De minister van Justitie en Binnenlandsche Zaken zijn gemachtigd tot vervolging der schuldigen over te gaan. (Rador)

(Vor. ber. IJzeren Garde 3230 E.)

25 APRIL 1938

B. FRANKRIJK. — Werkstaking Metaalindustrie - Uitspraak van den opperarbiter. —

De opperarbiter in het conflict in de Fransche metaalnijverheid, de directeur- generaal van den Arbeid, Giraud, heeft uitspraak gedaan en de looneischen der arbeiders niet ontvankelijk verklaard, daar nog geen zes maanden verloopen zijn, sedert de loonen werden vastgesteld, en de index der kosten van levensonderhoud met niet meer dan 3.67 procent is gestegen. (L'Intransigeant)

(Vor. ber. Stakingen 3228 A.)

C. POLEN. — Koloniën. —

Elk jaar organiseert de Liga voor Zee en Koloniën de zoogenaamde Koloniale dagen, tijdens welke onder de leuze „Wij eischen koloniën voor Polen" in het geheele land propaganda gemaakt wordt voor de idee dat koloniën voor Polen onontbeerlijk zijn en het ook recht hierop heeft. Voor de verdediging van dit standpunt wordt gewezen op het feit dat van alle landen in Europa, Polen de grootste bevolkingstoeneming heeft. In cijfers uitgedrukt, voor 1936, 12 per 1000 inwoners, in Nederland 11.4, in Duitschland 7.2, in Frankrijk 0.3. De bevolking is tusschen 1921 en 1937 van 27.2 millioen tot 34.5 millioen gestegen en deze overbevolking drukt te zwaarder omdat Polen een agrarisch land is. De landbouwende bevolking bedraagt 73 pct. van de totale bevolking en daar een land met een agrarische structuur per hoofd kleinere inkomsten opbrengt en aan minder menschen werk en levensonderhoud kan verschaffen dan een industrieland, is de belangrijkste opgaaf thans van Polen, in plaats van een agrarisch land, een agrarisch industrieland te maken. Dat hieraan hard gewerkt wordt, bewijst het verrijzen van het nieuwe industriegebied in Centraal-Polen hetwelk nog steeds uitgebreid wordt.

(Polska Agencia Telegr.) **(V. b. Koloniën 3054 F.)**

D. NEDERLAND. — Vluchtelingen uit het voormalige Oostenrijk - Maatregelen onzer regeering. —

Op de vragen van het Tweede-Kamerlid Albarda in verband met de voorwaarden voor de toelating van zg. Oud-Oostenrijkers in Nederland heeft minister Colijn op 13 April '38 het volgende geantwoord:

De regeering heeft zich, nadat ons land gedurende de laatste jaren groote bezwaren ondervonden heeft van de toestrooming van uitgeweken onderdanen van een aangrenzenden staat, in het landsbelang genoodzaakt gezien scherpere maatregelen te treffen tegen binnenkomst van een nieuwe categorie vluchtelingen, afkomstig uit een niet aangrenzend land en als regel rechtstreeks naar een ander land dan het onze uitgeweken.

Uit deze verklaring van motief en doel der maatregelen blijkt, dat het asylvraagstuk in den eigenlijken zin zich in dezen slechts zelden zal kunnen voordoen.

De ervaring bij de toepassing leert, dat de maatregelen eenerzijds de beoogde preventieve werking hebben en dat anderzijds beleidvolle hanteering, mede op grond van de in de regeling vervatte uitzonderingsbevoegdheid, passende ruimte laat.

De regeering is zich bewust, dat aan de eischen, welke zij voor binnenkomst in ons land gesteld heeft, niet gemakkelijk kan worden voldaan. Strenge voorwaarden waren in dit opzicht onvermijdelijk, zeker om te voorkomen, dat de gevolgen van een plotseling geschapen nieuwe situatie ons land in grootere moeilijkheden zouden brengen.

De practijk heeft uitgewezen, dat de betrokken vluchtelingen, ofschoon zij afkomstig zijn uit een niet aangrenzend gebied, toch in niet onbelangrijk aantal naar ons land trachten te komen. Het feit, dat zulks niet voor de hand ligt, vormt een argument voor het gestelde, dat in casu ten opzichte van ons land het asylvraagstuk zich niet voordoet. (Algemeen Handelsblad)

E. VEREENIGDE STATEN. — Tentoonstelling te New York in 1939. - Geen deelneming van Duitschland. —

De Duitsche ambassadeur te Washington, Hans Dieckhoff, heeft doen weten, dat Duitschland om financieele redenen niet zal deelnemen aan de internationale tentoonstelling te New York in 1939.

(Berl. Tageblatt) **(Vor. ber. Tentoonstelling 3222 A.)**

F. LUXEMBURG. — Duitschland zal zelfstandigheid eerbiedigen. —

Op een receptie ten stadhuize ter gelegenheid van den Duitschen Dag op de gastronomische tentoonstelling te Luxemburg, verklaarde de Duitsche gezant Von Radowitz, dat het Duitsche Rijk de autonomie en de onafhankelijkheid van het Groot-Hertogdom zal eerbiedigen. Het heeft slechts één wensch: aangename betrekkingen te onderhouden met een naburig volk.

Hij voegde er aan toe, dat aan deze verklaring binnenkort een officieel karakter zal worden gegeven.

(Landeszeitung und Freie Presse) **(V. b. 2574 E.)**

G. PALESTINA. — Commissie voor verdeeling derwaarts vertrokken. —

De commissie voor verdeeling van Palestina is naar Jerusalem vertrokken en heeft details van het plan, dat door de Peelcommissie werd voorgesteld, uitgewerkt, waarin de grenzen tusschen het Joodsch-Arabisch gedeelte en de heilige plaatsen, die onder Britsch mandaat komen, zijn vastgesteld. Ook zijn in dat plan de economische en fiscale vraagstukken opgenomen.

De Britsche regeering had besloten een commissie te zenden, nadat de storm die door beide partijen (Joden en Arabieren) over het verdeelingsvoorstel ontketend was, geluwd zou zijn.
De commissie staat onder voorzitterschap van Sir John Woodhead en telt verder onder zijn leden Sir Alison Russell, A. P. Waterfield, Thomas Reid, secretaris, S. E. V. Luke, ex-kolonel van het ministerie van Koloniën.
Woodhead deelde nog mede, dat de eerste weken benut zullen worden om door het land te kruisen, teneinde vertrouwd te raken met den toestand. Daarna zal men de inzichten van het publiek inwinnen. Hij zeide tenslotte: „Het is mogelijk, dat wij voor 2 à 3 maanden vertrekken". (Times)
(Vor. ber. Verdeelingscomm. 3161 E.)

A. **TSJECHO-SLOWAKIJE. — Sudeten-Duitschers. - Congres te Karlsbad. - Henlein stelt achttal eischen.** Op het congres der Sudeten-Duitsche partij, dat te

Konrad Henlein.

Karlsbad op 24 April '38 werd gehouden en waaraan 500 afgevaardigden der Sudeten-Duitschers deelnamen, heeft de leider, Konrad Henlein, de volgende eischen gesteld:

1e. Algeheel herstel der gelijkheid van rechten en status der Duitschers met Tsjechen.
2e. Erkenning der Sudeten-Duitsche groep als rechtspersoon.
3e. Vaststelling en erkenning van het Duitsche vestigingsgebied.
4e. Organisatie van Duitsch zelfbestuur voor het geheele openbare leven in het Duitsche vestigingsgebied.
5e. Invoering van wettelijk beschermende bepalingen voor de onderdanen, die buiten het eigenlijke gebied van hun volk wonen.
6e. Herstel der onrechtvaardigheden sedert 1918 tegenover de Sudeten-Duitschers begaan en vergoeding van de door dat onrecht berokkende schade.
7e. Erkenning en toepassing van het beginsel: in Duitsch gebied Duitsche overheidsambtenaren.
8e. Volledige vrijheid zich uit te spreken ten gunste van de Duitsche nationaliteit en de Duitsche wereldbeschouwing. (Prager Presse)
(V. b. Sudeten-Duitschers 3222 D.; Henlein 3202 B.)

B. **NEDERLAND. — Vrouwenarbeid in fabrieken. - Naast een verbod, een vaststelling van het percentage vrouwelijke arbeiders. —**

De minister van Sociale Zaken heeft op 24 Maart '38 bij den Hoogen Raad van Arbeid ingediend een voorontwerp van een algemeenen maatregel van bestuur, als bedoeld in de artikelen 2 en 3 van de wet in zake de verdeeling van den beschikbaren arbeid 1937.

Aan de toelichting wordt het volgende ontleend:
In artikelen 3 tot 8 zijn, krachtens het bepaalde in art. 2 der Wet, in zake de verdeeling van den beschikbaren arbeid 1937, verbodsbepalingen vastgesteld voor vrouwen en meisjes ten aanzien van een aantal werkzaamheden, welke — in tegenstelling met den huidigen toestand — vóór 1 Januari 1934 in fabrieken of werkplaatsen in het algemeen niet door vrouwelijk personeel werden verricht. Daarnaast zijn eenige werkzaamheden verboden, welke ook op het oogenblik nog slechts hier en daar door vrouwen en meisjes worden verricht, maar waarvan het niet onmogelijk is, dat in de naaste toekomst de neiging zal opkomen om hiervoor in meer belangrijke mate van vrouwenarbeid gebruik te maken.
Als voorbeelden van zoodanige werkzaamheden kunnen worden genoemd: het werken in draad- en klinknagelfabrieken, het kloppen van zakken, het aanvochten en mengen van tabak en werkzaamheden in de natappreteerderij in fabrieken van wollen stoffen, alsmede werkzaamheden aan de assortimenten en de selfactors in strijkgarenspinnerijen.
Een vrouw of meisje zal volgens het ontwerp-besluit geen arbeid mogen verrichten in een kisten- of timmerfabriek, en geen anderen arbeid dan inpakwerk in draadnagelfabrieken, fabrieken van stalen- of ijzeren bouten en moeren, inrichtingen voor machinale houtbewerking, klinknagelfabrieken, leerfabrieken en leerlooierijen. In schoenfabrieken zal zij slechts bepaalden, in het ontwerp-besluit omschreven, arbeid mogen verrichten. Voorts somt het ontwerp een aantal categorieën van arbeid op, welke niet door een vrouw of meisje mogen worden verricht. Niet kon worden opgetreden tegen het werken aan de z.g. compleetmachines in sigarenmakerijen, omdat zulk reeds vóór 1 januari 1934 bijna uitsluitend vrouwenarbeid was.
Naast de mogelijkheid om een verbod van arbeid te geven, houdt art. 2 van de wet de bevoegdheid in om vast te stellen, welk percentage van de arbeiders, die in een fabriek of werkplaats bepaalde soorten van arbeid verrichten, ten hoogste uit vrouwen of meisjes mag bestaan. Als grondslag moet daarbij ook worden genomen de toestand op 1 Januari 1934.
(De Telegraaf) **(V. b. Verd. Vrouwenarbeid 2668 A.)**

C. **FRANKRIJK. — Zuidpoolgebied opgeëischt. —** Den 6en April '38 heeft het Fransche Staatsblad een decreet gepubliceerd, krachtens hetwelk de grenzen van het Fransche gebied in de Zuidpool, het z.g. Adelaïde Land, worden vastgesteld. Bepaald wordt, dat de eilanden, gelegen ten zuiden van 60° zuiderbreedte en tusschen 130° en 142° oosterlengte, Fransch gebied zijn.
De „Manchester Guardian" zegt in een hoofdartikel, dat de Fransche aanspraken een volkomen gerechtvaardigde uiting zijn van nationalen trots. Om historische redenen kan men beweren dat het strookje grondgebied, waar het Adelaïde Land zich bevindt, Fransch is, daar het door Frankrijk werd geannexeerd op den dag der ontdekking, in Januari 1840. Er zal echter lange tijd noodig zijn om zijn minerale bronnen te exploiteeren in dit Zuidpoolgebied, welks belangrijkheid langzamerhand voor de wereldluchtvaart meer en meer blijkt, daar de kortste route tusschen twee rijke en beschaafde continenten er over heen loopt.
Blijkens een bericht uit Oslo heeft de Noorsche minister van Buitenlandsche Zaken, Koht, in een interview met „Aftenposten" verklaard, dat de Fransche aanspraken de Noorsche belangen niet raken.
Kapt. Nüser Larsen, de vermaarde Poolreiziger, die aan eenige van de expeditie van Amundsen deel nam, verklaarde echter, dat het door Frankrijk geeischte gebied reeds door Australië is geannexeerd. Hij bepleitte het bijeenkomen eener internationale conferentie om de grenzen vast te stellen.
(Le Temps - Manchester Guardian - Aftenposten)

D. **PALESTINA. — Onlusten. - Recapitulatie der laatste twee jaren. —**
Gedurende de twee jaar, dat de onlusten in Palestina nu al bijna onafgebroken duren, zijn ongeveer 1800 menschen om het leven gekomen. Bij botsingen met Britsche troepen werden 1500 Arabieren gedood, voorts werden 200 Joden gedood en ruim 500 gewond, terwijl aan Britsche zijde 60 agenten en soldaten werden gedood en een gelijk aantal gewond. Uit een onderzoek is verder gebleken, dat de Arabieren door de onlusten een millioen pond schade hebben geleden, o.a. doordat de Britsche troepen vele huizen van opstandelingen hebben vernield. De directe en indirecte schade der Joden wordt door de banken en verzekeringsmaatschappijen geschat op twee millioen pond.

Ook voor de regeering van Palestina beteekent de onrust een grooten schadepost. Twee jaar geleden was het begrootingsoverschot nog ruim zes millioen pond, thans nog maar de helft daarvan. Dit wordt tevens toegeschreven aan het feit, dat er een einde is gekomen aan de immigratie van kapitaalkrachtige Joden. (Palestine Commercial Bulletin)
(Vor. ber. Onlusten 3075 D.)

A. NEDERLAND. — Tuinbouwsteun. —
De minister van Economische Zaken heeft besloten uit het Landbouw-Crisisfonds aan hen, die als teler van gewassen van den tuinbouw zijn aangesloten bij de Stichting Nederlandsche Groenten- en Fruitcentrale, gevestigd te 's-Gravenhage, en op den dag der uitkeering geacht kunnen worden hun bedrijf alsnog uit te oefenen, steun te verleenen tot een bedrag van ten hoogste *f* 215.000. (Nieuwsbl. v. h. Noorden)
(Vor. ber. Tuinbouw 3206 C.; Steun 2536 A.)

26 APRIL 1938

B. NEDERLAND. — Nationale Vrouwenraad. —
In de jaarvergadering van den Nationalen Vrouwenraad van Nederland op 8 April '38, zijn de verslagen van de verschillende bij den Raad aangesloten vereenigingen in bespreking gekomen. Meer uitvoerig ging men in op het voorstel van de Vereen. van Vrouwen met Academische Opleiding. De Nationale Vrouwenraad zal een studiecommissie benoemen, die voor de volgende vergadering een praeadvies zal uitbrengen over de vragen: welk aandeel heeft de vrouw in de besteding van het nationaal inkomen; kan deze besteding zoodanig worden beinvloed, dat een grooter nuttig effect wordt bereikt en welke middelen moeten daartoe aangewend worden?
Mej. mr. C. Tendeloo verklaarde in haar toelichting, dat het de bedoeling is een commissie van deskundige economen te vormen, die een voorloopig onderzoek doet. Ook uit onderwijs- en handelskringen zal men personen moeten uitnoodigen het vraagstuk onder de loupe te nemen. Dit voorstel werd door de vergadering aangenomen.
Voorts is aangenomen het voorstel van den plaatselijken raad te Rotterdam, om aan de Rijkscommissie voor de filmkeuring te verzoeken er voor te waken, dat filmjournaals met oorlogsreportage niet voor kinderen beneden de 14 jaar toegankelijk zijn en dat deze filmjournaals voor kindervoorstellingen worden verboden.
Besloten is verder een onderzoek in te stellen naar de mogelijkheid of op een of andere wijze de vertaling en verspreiding van Nederlandsche letterkundige werken in het buitenland kan worden bevorderd. De N.V.R. zal zich schriftelijk in verbinding stellen met bevoegde instanties.
In de middagbijeenkomst kwamen de talrijke voorstellen in bespreking, die op de vergadering van den Internationalen Vrouwenraad te Edinburg aan de orde komen; voorstellen, die door verschillende landen ter tafel zijn gebracht.
Aan het slot der vergadering heeft mej. Christine Doorman, namens de afd. Rotterdam, aandacht gevraagd voor een motie van protest en afkeuring in verband met de Jodenvervolgingen. Deze motie zou zij gaarne te Edinburg willen zien behandeld. Mej. E. Baelde achtte het juister in het algemeen te spreken van barbaarsche vervolgingen, daar niet alleen de Joden maar ook andere rassen het slachtoffer zijn geworden. De presidente beloofde bij het bestuur van den I.V.R. te informeeren, of men al of niet bezwaar had, dat een dergelijke motie zou worden ingediend.
Als plaats van de volgende vergadering werd voorloopig Groningen gekozen. (Algemeen Handelsblad)
(Vor. ber. Nat. Vrouwen Raad 2748 C.)

C. NEDERLAND. — „Troelstra-beweging". —
Het hoofdbestuur van de in verband met de kwestie-Kiès opgerichte vereeniging „Het vrije woord" heeft in zijn te Amsterdam gehouden vergadering, gemachtigd door een op 12 December 1937 te Leeuwarden aangenomen resolutie, besloten deze vereeniging te veranderen in een politieke organisatie, onder den naam „Troelstra-beweging".
Een uiterlijk met Pinksteren te houden congres zal programma en doelstelling nader vaststellen.
(N. R. Crt.) **(Vor. ber. kwestie-Kiès 3164 E.)**

28 APRIL 1938

D. GROOT-DUITSCHLAND. — Otto van Habsburg. - Verklaring in de „Angriff". —
De „Angriff" bevestigt in een bericht op de eerste pagina, onder een groot opschrift, dat op 29 Maart een bevel tot inhechtenisneming van Otto van Habsburg is uitgevaardigd wegens hoogverraad. Het blad spreekt over den aartshertog als over een „misdadiger" en een „vluchteling". Het schrijft, dat het bevel tegen hem is uitgevaardigd omdat hij „gevlucht is en de hulp van Parijs heeft ingeroepen tegen Hitler voor het arme verdrukte Oostenrijksche volk". Het orgaan gebruikt uiterst heftige termen tegen den aartshertog, evenals tegen keizer Karel en keizerin Zita. (Angriff)
(V. b. Otto v. Habsburg 3057 B.; Anschluss 3173 A.)

E. ARGENTINIE. — In- en Uitvoer in 1936—1937 - Handel met Nederland. —
De cijfers van Argentinië's uitvoer naar zijn voornaamste afnemerlanden zijn als volgt:

Land van best.	in 1000 peso's 1937	1936
Engeland	640.955	581.660
Ver. Staten	292.248	201.517
België	201.956	129.522
Nederland	194.572	140.699
Duitschland	146.458	96.649
Italië	141.630	40.726
Brazilië	132.463	103.929
Frankrijk	92.721	88.513
Suriname	186	132
N. W.-Indië	230	163
N. O.-Indië	402	133

De Nederlandsche Kamer van Koophandel te Buenos Aires geeft de volgende opgave van Argentinië's invoer uit de landen welke de voornaamste leveranciers van dien invoer zijn en voegt den invoer uit de Nederlandsche koloniën daaraan toe:

Land van herk.	in 1000 peso's 1937	1936
Engeland	285.658	238.656
Ver. Staten	248.156	170.065
Duitschland	157.528	108.064
België	92.136	74.456
Italië	82.964	61.098
Brazilië	64.499	55.873
Britsch-Indië	60.189	54.958
Japan	49.532	41.855
Nederland	48.538	32.507
Peru	45.295	8.627
N. W.-Indië	44.087	39.033
N. O.-Indië	9.751	5.489
Suriname	6	9

Nederland neemt als leverancier van Argentinië's import de tiende plaats in. De import uit Nederland is, niet alleen absoluut doch ook proportioneel tot den totalen import — welke in 1937 toenam met 39.5% van de waarde — toegenomen, en wel met een bedrag van ongeveer 16 millioen of 50%. Voor een groot gedeelte moet dit toegeschreven worden aan den invoer van consumptieaardappelen, maar ook in andere artikelen nam deze invoer toe.
(Nederl. Kamer van Koophandel te Buenos Aires)
(Vor. ber. In- en Uitvoer; Handel Nederl. 3148 B.)

F. CEMENT. — Nederland, België, Duitschland, Engeland en Frankrijk - Overeenkomst geteekend tot 1942. —
Tusschen de Nederlandsche, Belgische, Duitsche, Engelsche en Fransche cementindustrie is een overeenkomst tot stand gekomen, waarbij de door contractanten op de Nederlandsche cementmarkt te leveren hoeveelheden cement nader zijn bepaald.
Deze overeenkomst is aangegaan tot einde 1942. Bovendien is door de Nederlandsche cementindustrie een overeenkomst gesloten met de internationale cementindustrie tot 1 Maart 1942.
De bestaande cementprijzen op de Nederlandsche cementmarkt zullen onveranderd gehandhaafd blijven.
(Keesings Financieel Archief)
(Vor. ber. Cement-overeenkomst 2738 B.)

G. FRANKRIJK. — Ongewenschte vreemdelingen. —
De minister van Binnenlandsche Zaken, Sarraut, heeft in den ministerraad de maatregelen besproken, welke genomen zijn in verband met het probleem

der ongewenschte vreemdelingen. De minister heeft instructies gegeven ter versterking van het toezicht op de vreemdelingen, teneinde de belangen der landsverdediging te beschermen en de openbare veiligheid te verzekeren. 20 ongewenschte vreemdelingen werden in de afgeloopen week uitgewezen, meerendeels Russische oud-generaals. Een commissie van ministers bereidt thans een wetsontwerp voor, waardoor de uitwijzing van dergelijke vreemdelingen op de meest snelle en afdoende wijze kan plaats hebben.
(Le Temps)

A. **NEDERL. OOST-INDIE. — Begrooting 1939. - Veertig millioen tekort. —**
Uit verschillende besprekingen der Begrootingscommissie is voorloopig gebleken, dat de voor 1939 geraamde uitgaven de ontvangsten met rond 50 millioen overtreffen, terwijl besnoelingsmogelijkheden, door, tijdens de malaise-jaren ontstanen, achterstand en de aanneming van jong personeel, in de plaats van de, ter bezuiniging, te werk gestelde gepensionneerden, betrekkelijk gering worden geacht. Het uiteindelijk tekort wordt geschat op 40 millioen.
(Aneta) **(Vor. ber. Begrooting 3155 A.)**

B. **GEESTELIJK LEVEN. — Drie canonisaties te Rome. —**
Op 17 April '38 is in de basiliek van St. Pieter de plechtige heiligverklaring geschied van den Poolschen martelaar Andreas Bobola S.J., den Italiaanschen pater Giovanni Leonardi en den Spaanschen Franciscaner Salvator da Horta.
De plechtigheid werd bijgewoond door 50.000 personen, afkomstig uit Polen, Frankrijk, Tunis, Tsjecho-Slowakije en alle deelen van Italië. Ook het diplomatieke corps was tegenwoordig.
Na de plechtige heiligverklaring, welke eindigde met een pontificale H. Mis, begaf de H. Vader zich naar de loggia van den Sint Pieter, waar Hij den zegen „Urbi et Orbi" gaf. (Osservatore Romano)
(Vor. ber. Canonisatie 1804 H.)

C. **DUITSCHLAND. — IJzerschaarschte. - Plan van Göring.—**
In een op 21 April '38 uitgegeven circulaire van het ministerie van Binnenlandsche Zaken wordt o.m. gezegd, dat „de bouw van nieuwe fabrieken, die vooral noodig is geworden binnen het kader van het vierjarenplan en de bewapening van het rijk groote hoeveelheden ijzer noodig maken. Door den deviezentoestand en de schaarschte op de wereldmarkt is de import van ijzer en schroot echter beperkt.
Daarom heeft maarschalk Göring alle gemeenten doen uitnoodigen op zijn laatst 1 Augustus alle ijzeren hekken, welker behoud niet onontbeerlijk geacht wordt, af te breken. Aanbevolen wordt de hekken te vervangen door lage steenen muurtjes. De afgebroken hekken zullen aan ijzerkoopers verkocht worden, die zich schriftelijk moeten verbinden het ijzer onmiddelijk te leveren aan voor de bewapening werkende fabrieken. (Berliner Tageblatt)
(Vor. ber. IJzerproductie 2875 B.)

D. **JAPAN. — Britsch-Italiaansch accoord. —**
De pers is omzichtig in haar commentaren en de meeste bladen negeeren den gang van zaken van den laatsten tijd in Europa of geven alleen de feiten. Een uitzondering hierop maakt de „Jomioeri Sjimboen", die schrijft dat, hoewel zekere betrekkingen tusschen Brittannië en Italië er thans beter uitzien, niet gezegd kan worden, dat de fundamenteele punten van conflict tusschen de twee landen verwijderd zijn. Wij slagen er niet in (aldus het blad) eenige materialiseering van beteekenis te zien van een fundamenteele samenwerking tusschen Brittannië en Italië. Het teekenen van het verdrag (zoo vervolgt het blad) zal geen rechtstreekschen invloed oefenen op de kwesties van het Verre Oosten. Het is ondenkbaar, dat er eenige wijziging zou komen in de houding van Italië jegens Japan. In ieder geval is het zijdelingsche effect van het Engelsch-Italiaansche pact een zaak van ernstige bezorgdheid voor Japan. De politiek van Erittannië in het Verre Oosten zal waarschijnlijk van invloed zijn op de politiek van de Sovjet-diplomatie. (Jomioeri Sjimboen)
(Vorig bericht 3229 A.)

E. **VEREENIGDE STATEN. — Britsch-Italiaansch accoord. —**
President Roosevelt heeft zijn instemming betuigd met de overeenstemming, welke tusschen Engeland en Italië bereikt is, niet, naar hij zeide, wegens de politieke verwikkelingen, maar omdat hiermede bewezen wordt, dat volken hun geschillen kunnen regelen zonder tot een oorlogsverklaring over te gaan. De Vereenigde Staten, aldus de president, slaan het sluiten van een dergelijke overeenkomst met sympathie gade. Het bewijst de waarde van vreedzame onderhandelingen. (New York Herald Tribune)
(Vorig bericht 3229 A.)

F. **NEDERLAND. — Tweede Kamer. - Defensie. - Regeering vraagt 3 millioen gulden meer. —**
Bij de Tweede Kamer is ingediend een wetsontwerp tot wijziging en verhooging van het achtste hoofdstuk der rijksbegrooting voor het dienstjaar 1937. (Begrooting van Defensie). In totaal wordt een bedrag van ± 3 millioen gulden meer aangevraagd.
(Het Vaderland) **(Vor. ber. Def.-begrooting 3149 C.)**

G. **TSJECHO-SLOWAKIJE. — Erkenning van het Italiaansch Imperium. —**
De gezant van Tsjecho-Slowakije te Rome werd op 19 April '38 door den minister van Buitenl. Zaken, Ciano, ontvangen. De gezant heeft Ciano medegedeeld, dat de regeering te Praag haar vertegenwoordiger te Rome als geaccrediteerd beschouwt bij den koning van Italië en keizer van Ethiopië.
(La Stampa) **(V. b. Erkenning Imperium 3195 B.)**

H. **ROEMENIE. — Vijfjarenplan. —**
Het Roemeensche economische vijfjarenplan is deze week, onder leiding van den minister van Economische Zaken, Constantinescu, in werking getreden. Het bevat een algemeen plan voor de exploitatie van de petroleumvelden. Hierbij is de Britsche petroleumindustrie bijzonder geïnteresseerd, daar hierdoor gunstiger resultaten voor het buitenlandsche kapitaal verkregen kunnen worden.
In verband hiermede is een commissie gevormd, bestaande uit vertegenwoordigers van het Britsche kapitaal en de petroleummaatschappijen, teneinde met de regeering samen te werken bij haar pogingen om de ruwe petroleumproductie te verhoogen en nieuwe bronnen te ontdekken. (Dimineatsa)
(Vor. ber. In- en Uitvoer 3107 A.)

27 APRIL 1938

I. **MANDSJOEKWO. — In- en uitvoer in 1937. —**
Volgens de douane-statistieken bedroegen de In- en Uitvoercijfers over 1936-1937 de volgende:

	(in millioen Yuans) 1936	1937
Uitvoer	602.7	645.2
Invoer	691.8	887.4
	1294.5	1532.6

(1 Yuan = ± 50 cent). (Nitsji-Nitsji)

K. **VEREENIGDE STATEN. — Een „staand leger" van werkloozen. —**
„Wat kan er gedaan worden voor onze 12 millioen werkloozen" zoo vraagt in het N. Y. Times Magazine, Aubrey Williams, het hoofd van de W.P.A., de werkverschaffing in de Ver. Staten. Voorkomen moet worden, schrijft hij, dat er een „staand leger" van paupers ontstaat. De gedachte schijnt in Ame-

rika te zijn doorgedrongen, dat de man die wil en kan werken, recht heeft op werk, en dat als de particuliere nijverheid hem dit niet kan geven, de gemeenschap verplicht is, daarvoor te zorgen. Deze gedachte ligt ten grondslag aan het werkverschaffingsprogram.
In het op 30 Juni eindigende begrootingsjaar zal bijna $ 2 milliard voor dit doel zijn uitgegeven, een bedrag, dat eer stijgen dan dalen zal. Staten, provincies, steden zijn niet bij machte, voldoende in dezen nood te voorzien; de last valt dus grootendeels op de Bondsregeering. Ziedaar de verklaring van president Roosevelts enorme credietaanvraag voor openbare werken en woningbouw.
Wat tot dusver de W.P.A. (Works Progress Administration) heeft gedaan vertelt Williams in zijn artikel. Deze instelling heeft opgericht 11,000 gebouwen waaraan behoefte was, 30,500 verbeterd of hersteld en 1200 vergroot. Zij heeft 69,600 K.M. wegen en straten aangelegd en 215,200 K.M. hersteld; 19,000 bruggen gebouwd en 13,000 verbouwd; 19,200 K.M. afvoergoten langs wegen aangelegd en 51,200 K.M. verbeterd; 5864 K.M. aan waterleidingen gelegd en 2240 hersteld. Waarbij dan nog komen vele duizenden kilometers aan dammen en riolen.
(N.Y. Times Magazine)
(Vor. ber. Werkloosheid 2656 C.; Werkloozensteun 3223 E.; Werkverschaffing 2796 A.)

A. **NEDERLAND. — Spoorwegen. - Pensioenregeling.** Nieuwe richtlijnen zullen gelden voor de pensionneering van het spoorwegpersoneel. Deze beginselen zijn als volgt:
a. de directie verkrijgt de bevoegdheid, ieder van het personeel op 60-jarigen leeftijd ontslag te verleenen met dadelijk ingaand pensioen;
b. aan wachtgelders van 60 jaar of ouder zal op den datum van inwerkingtreding der gewijzigde Pensioenwet dadelijk ingaand pensioen worden verleend;
c. personeel van 55 jaar of ouder kan op eigen verzoek, door de directie gepensionneerd worden;
d. aan wachtgelders van 55 tot 60 jaar zal, indien zij binnen zes maanden na inwerkingtreding der gewijzigde Pensioenwet daartoe aan de directie het verzoek richten, dadelijk ingaand pensioen worden verleend. (Telegraaf) **(Vor. ber. Pensioen 2225 D.)**

B. **NEDERL. OOST-INDIE. — Sigaretten-industrie.** Ongeveer vijftien jaar geleden begon de sigarettenindustrie in Ned. Oost-Indië tot ontwikkeling te komen en thans heeft deze industrie den import van sigaretten uit het buitenland tot een minimale marge teruggedrongen, aldus de „Java-Bode".
De teruggang van dezen invoer is in de jaren 1926-1927 begonnen. Het opmerkelijke is, dat de in Indië gefabriceerde sigaretten de markt op geheel normale wijze hebben veroverd: het publiek is in geen enkel opzicht gedwongen om meer Indische dan importsigaretten te rooken.
De productie der sigaretten-industrie in Nederl.-Indië bedraagt nu ongeveer 36 millioen gulden (26 millioen voor de machinale industrie en 10 millioen voor de hand-sigarettenfabrikanten), waarnaast een productie van *f* 12 millioen van de strootjes-industrie staat.
De productie der machinale industrie bedroeg een 10 jaar geleden ongeveer *f* 16 millioen, zoodat zij in dien tijd met *f* 10 millioen is opgeloopen.
Ditzelfde geldt, hoewel nog niet in zoo groote mate, tevens voor de sigaren-industrie in Indië.
(Java-Bode) **(Vor. ber. Strootjes-Ind. 626 F.)**

C. **FILMKUNST. — Nederlandsche Films. - Nationale Film „40 Jaren". —**
In L.C.B.'s Filmstad te 's-Gravenhage zijn op 19 April '38 de opnamen begonnen voor de Nationale Film „40 Jaren", die vervaardigd wordt ter gelegenheid van het 40-jarig regeerings-jubileum van H.M. de Koningin.
Het scenario is geschreven door Ben van Eysselsteyn. Regie: Edmond T. Gréville; dialoog-regie: Johan de Meester; 1e cameraman: Otto Heller; 2e cameramen: Otto van Nyenhoff en Arie Croiset; architect: A. H. Wegeriff; montage: G. J. Teunissen; productie-leiding: Guus Ostwalt.
De hoofdrollen worden vervuld door: Lilly Bouwmeester, Ank van der Moer, Myra Ward, Marthe Posno, Cees Laseur, Matthieu van Eysden, Paul Steenbergen, Cor van der Lugt-Melsert Jr., Eduard Verkade, Adolphe Engers, W. Ohnet, Paul Huf, Sarah Heyblom en Guus Oster. (Red. K. H. A.)
(Vorig bericht Nederl. Films 2950 A.)

D. **NEDERLAND. — Onze handel met de Vereenigde Staten. —**

	1936 (mill. kg.)	1937 (mill. kg.)	1936 (mill. gld.)	1937 (mill. gld.)
Invoer	647	1.079	72	136
Uitvoer	356	352	45	58
Invoersaldo			27	78
pCt. van den invoer, gedekt door uitvoer			62,5	42,6

(Vorig bericht 3008 B.)

28 APRIL 1938

E. **NEDERL. OOST-INDIE. — Gasmaskers en klapperdoppen. —**
Naar de Indische bladen melden, staat het nu vrijwel vast, dat het sedert eenigen tijd hangende project van de Singapore Rubber Works tot oprichting van een fabriek van gasmaskers spoedig verwerkelijkt zal worden.
Uiteraard zijn met dezen tak nog een reeks andere problemen van technischen en economischen aard verbonden, en hierbij staat de vervaardiging van actieve kool niet op de laatste plaats. Dit product speelt reeds een rol in tal van Indische bedrijven en vooral in de petroleumraffinaderijen, en ook als middel om ongewenschte gassen, oliën en verven alsmede oplossingsmiddelen te verwijderen, resp. terug te winnen. In verband met de, zij het ook voorshands langzame, industrialisatie van Indië, met name de van vele zijden krachtig ter hand genomen ontginning en metallurgische afwerking van ertsafzettingen, alsmede de eerlang te verwachten uitbreiding van de chemische productie in Indië, is het wel mogelijk, dat de actieve kool daar later nog sterker gevraagd zal zijn dan thans.
Van groote beteekenis is het daarom, te weten, dat Indië reeds thans beschikt over ruime hoeveelheden van een grondstof, welke in vele landen gebruikt wordt voor vervaardiging van dit absorbeerende middel, te weten klapperdoppen. Dit materiaal wordt over het algemeen door de bevolking als brandstof gebruikt, toch wordt het sinds kort meer op gecontroleerde manier „gecarboniseerd" en zoodoende geschikt gemaakt voor actieve kool. Naar wij vernemen, heeft het Koloniaal Instituut in Amstemdam in samenwerking met de Norit Mij. zelfs bepaalde standaards opgesteld voor uit Ned.-Indië afkomstige verkoolde klapperdoppen, waarbij gelet wordt op de gelijkmatigheid van de verkooling, de bepaalde hoeveelheid vocht, asch, de dikte enz. Klapperdoppen werden in de laatste jaren, door vooraanstaande buitenlandsche fabrikanten van actieve kool, graag gekocht, wanneer deze een passende vóórbehandeling hadden ondergaan. Men mag veronderstellen, dat kwalitatieve verbetering van dit Indische bijproduct in de hand gewerkt wordt door de bijzondere eischen van de thans zeer talrijke verbruikers in het buitenland voor bepaalde doeleinden.
Evenwel dient men er rekening mede te houden, dat in verband met de hand over hand toenemende concurrentie in de productie van actieve kool (welke ook de Nederlandsche industrie op de buitenlandsche markten ondervindt), in talrijke landen voor defensiedoeleinden ook steeds meer andere plantaardige en dierlijke grondstoffen, de klapperdoppen zullen gaan vervangen. B.v. worden thans ook gewone soorten kolen in Engeland daarvoor geprepareerd.
De mogelijkhefd bestaat daarom, dat oprichting van een gasmaskerfabriek te Bandoeng zal leiden tot uitbreiding van de productie van actieve kool in Indië zelf, uit inheemsch materiaal.
(Soerabaisch Handelsblad)

F. **GROOT-DUITSCHLAND. — Joden moeten nauwkeurig hun bezit opgeven. - Een verordening van Göring. —**
Generaal-veldmaarschalk Göring heeft als gevolmachtigde voor het vierjarenplan op 27 April '38 een verordening uitgevaardigd op grond waarvan iedere Jood van Duitsche nationaliteit zijn geheele vermogen in binnen- en buitenland moet opgeven en taxeeren op de tegenwoordige basis, tenzij het vermogen niet een bedrag van Mk. 5000 overschrijdt.

Joden van vreemde nationaliteit behoeven slechts hun bezit in Duitschland op te geven.
Tegelijkertijd wordt bepaald, dat van overeenkomsten in zake verkoop of verpachting van industrieele land- of boschbouwbedrijven aan de autoriteiten mededeeling moet worden gedaan voor zoover bij deze zaak een Jood als contracteerende partij betrokken is. Evenzoo is voor de opening van een nieuw industrieel bedrijf of de vestiging van een filiaal door Joden toestemming noodig.
De verordening dient eenerzijds voor de bepaling van van het vermogen der Joden in het Duitsche rijk, doch kan anderzijds worden beschouwd als een voorbereidende maatregel voor den economischen opbouw van Oostenrijk.
De verordening zou voorts beoogen afzonderlijk optreden tegen Joodsche bezitters te verhinderen, daar alle met Joden verband houdende kwesties binnen het rijk uitsluitend langs wettelijken weg geregeld moeten worden. (Berliner Tageblatt)
(V. b. Jodenwetten 3214 D.; Vierjarenplan 3198 F.)

A. **BRITSCH-IERSCH ACCOORD. — Regeling van alle financieele en economische kwesties. - Handelsovereenkomst van 3 jaar. —**
Na langdurige besprekingen tusschen De Valera en het Foreign Office is op 25 April '38 een Britsch-Iersch accoord geteekend.
Dit accoord behelst een volledige financieele en economische regeling tusschen de twee landen. Bepaald wordt, dat Eire 10 millioen pond zal betalen vóór 30 November 1938 als definitieve vereffening van alle financieele eischen.

De Valera.

Ierland zal verder jaarlijks een kwart millioen pond blijven betalen voor vergoeding van schade aan eigendommen volgens de overeenkomst van Dec. 1925. Alle door Engeland als strafmaatregel geheven rechten en de overeenkomstige représaillerechten tegen Engeland worden afgeschaft.
Voorts worden in het accoord bepalingen aangetroffen aangaande overdracht van de kustverdediging aan Ierland. De havens waarin Britsche troepen en oorlogsschepen lagen, worden door Engeland onvoorwaardelijk ontruimd.
De handelsovereenkomst bepaalt, dat Iersche goederen vrij van douanerechten in Engeland mogen worden ingevoerd, met dien verstande, dat de fiscale rechten betaald moeten worden en dat zekere voorzieningen getroffen worden voor de kwantitatieve regeling van den invoer van Iersche landbouwproducten.
Een aanzienlijk aantal Britsche goederen, o.m. steenkool, zullen het recht blijven behouden van vrijen invoer in Ierland. Ierland neemt voorts op zich een invoerrecht te heffen van buitenlandsche steenkool. Tevens zal Ierland onmiddellijk de beschermende rechten op 25 producten van het Vereenigd Koninkrijk verminderen. De beschermende rechten, gericht tegen goederen van het Vereenigd Koninkrijk, zullen over het algemeen herzien en verlaagd worden, met dien verstande, dat zij toch nog een passende bescherming zullen blijven vormen voor de Iersche industrie. De bestaande marges van preferentie voor goederen uit het Vereenigd Koninkrijk worden gehandhaafd.
Het handelsverdrag heeft een looptijd van drie jaar. Daarna kan het met een termijn van zes maanden door de partijen worden opgezegd. (Times)
(Vor. ber. Britsch-Iersch accoord 3203 F.; verhouding 3218 A.)

B. **ALBANIE. — Koning Zog in het huwelijk getreden.**
Op 27 April 1938 is in het Koninklijk paleis te Tirana het burgerlijk huwelijk voltrokken tusschen koning Zog I en de Hongaarsche gravin Geraldine Apponyi.
Als getuigen van den koning traden op de Italiaansche minister van Buitenlandsche Zaken graaf Ciano en een zwager van den koning en als getuigen van de bruid fungeerden haar oom, graaf Anton Apponyi en de Hongaarsche gezant te Rome.
(Corriere della Sera) **(Vor. ber. Kon. Zog 3130 F.)**

C. **SURINAME. — Goudvondst. —**
Eenige arbeiders, die in Brolonko aan de Boven-Saramacca (concessie Noordberg) aan het werk waren, hebben een pépite (goudklomp) gevonden van 2,73 kilogram, ter waare van 5000 gulden. (Aneta)
(Vorig bericht goudvondst 403 C.)

D. **RECHTSZAKEN. — Wilhelm Cammans in Duitschland terechtgesteld. —**
Blijkens een bericht uit Berlijn is de op 5 Nov. '37 door het Volksgerechtshof wegens landverraad tot de doodstraf en het verlies van burgelijke eererechten veroordeelde 44-jarige Wilhelm Cammans op 26 April 1938 terechtgesteld.
Het A.N.P. meldt:
De 44-jarige Wilhelm Cammans, die op 26 April 1938 wegens landverraad in Duitschland is terechtgesteld, was een Nederlandsch ingezetene, uit Venio afkomstig. Toen hij voor zaken in Duitschland vertoefde, werd hij gearresteerd. Waarschijnlijk was Cammans van dubbele nationaliteit. Vast staat echter, dat hij ook de Duitsche nationaliteit had. Daar hij vermoedelijk ook Nederlander was, heeft de Nederlandsche regeering indertijd een verzoek tot gratie ondersteund. Dit heeft, zooals gebleken is, de terechtstelling niet kunnen voorkomen. (Telex-A.N.P.)

E. **NEDERLAND. — Raad van State. - 350-jarig bestaan. —**
Op 7 April '38 heeft H. M. de Koningin ten Paleize te Den Haag aan den Raad van State ter gelegenheid van zijn 350-jarig bestaan een diner aangeboden. Hare Majesteit gaf in een rede uiting van Hare groote waardeering voor de wijze, waarop dit College de belangen van den Staat en het Volk heeft gediend.
De vice-president van den Raad van State, Jhr. mr. F. Beelaerts van Blokland dankte H. M. de Koningin voor de woorden tot den Raad gericht.
(Het Vaderland) **(V. b. Raad van State 2993 A.)**

F. **FRANKRIJK. — Daladiers herstelprogram. —**
De eerste minister, Daladier, heeft op 25 April '38 aan de pers het volgende verklaard: „Ik heb thans de bestudeering voltooid van het plan tot economische vernieuwing en financieel herstel, dat het welzijn van ons land moet verzekeren. De grondgedachte van het plan is de productie en het goederenverkeer te doen toenemen, waartoe het rhythme en de doeltreffendheid van den Franschen arbeid moet worden aange-

wakkerd. Ondanks de valsche geruchten is de regeering met denzelfden wil bezield en huldigt dezelfde denkbeelden. Nooit is eenig meeningsverschil tusschen de ministers ontstaan. De regeering is eenstemmig over de monetaire politiek en eenstemmig in de betuiging van haar trouw aan het drievoudig accoord.
De volgende maatregelen moeten derhalve verwezenlijkt worden:
Financieele gezondmaking, herstel van het evenwicht op de begrooting door fiscale bemoeiingen, die de productie niet nadeelig beïnvloeden, vernieuwing van de technische installatie, arbeidsregeling binnen het kader der wet, met het oog op een beter rendement, hulp aan de handwerkslieden, een plan van werken, met name beoogend de opruiming van krotwoningen, ontwikkeling van het crediet voor industrie en handel, verbetering van de voorwaarden voor de betaling op de openbare markt, ontginning der koloniale rijkdommen en faciliteiten voor het toerisme als nationale industrie. (Le Temps) **(V. b. Program 3224 C.)**

A. TSJECHO-SLOWAKIJE. — Amnestie voor politieke gevangenen. —
President Benesj heeft op 16 April '38 amnestie verleend aan 1235 Duitschers (voorn. Sudeten), 930 Tsjechen en Slowaken, 485 Hongaren, 187 Ruthenen en 30 Polen, allen politieke gevangenen.
(Prager Presse)

B. NEDERLAND. — Handelsverdrag met Tsjecho-Slowakije. —
De Regeeringspersdienst meldt:
Gedurende de maand Maart zijn te Praag besprekingen gevoerd door de gemengde Regeeringscommissie inzake de handelsbetrekkingen tusschen Nederland en Tsjecho-Slowakije.
Op 14 April is daar ter stede de uitwisseling geschied der nota's, waarbij het als resultaat der bovengenoemde besprekingen opgestelde protocol met ingang van 15 April in werking wordt gesteld.
Met instandhouding der bestaande accoorden is hierbij de aanvullende overeenkomst van Juli 1937 vervangen door een dergelijke overeenkomst, waardoor voor den duur van 1938 over en weer eenige aanvullende contingenten zijn verleend.
(Regeeringspersdienst) **(V. b. Handelsverdr. 2111 E.)**

C. CHINA. — Conflict met Japan. - Mutaties in Japansche Marine. —
Vice-admiraal Hasegawa, commandant van de Japansche vloot in de Chineesche wateren, is van zijn post ontheven en ter beschikking gesteld.
De marine-attaché, vice-admiraal Honda, vice-admiraal Ohkochi, commandant van de landingstroepen der marine, en de chef van den staf van de Japansche vloot in de Chineesche wateren, vice-admiraal Soegijama, zijn eveneens van hun post ontheven.
(Domei) **(Vor. ber. Chin.-Jap. confl. 3235 E.)**

D. SCHAKEN. — Reshevsky blijft Amerikaansch kampioen. —
De eindstand van den te New York gehouden wedstrijd voor het Amerikaansche schaakkampioenschap luidde op 26 April '38: 1. Reshevski, kampioen van Amerika 13 punten; 2. Fine 12½ punt; 3. Simonson 11 punten; 4. Horowitz 10 punten; 5. Kashdan 9½ punt; 6. en 7. Dake en Polland ieder 9 punten; 8. Kupchik 8½ pnt. (New York Herald Tribune)
(Vor. ber. Schaken 3231 A.)

E. RECHTSZAKEN. — Incident „Blauwe Zand". - Ir. A. A. Mussert. - P. Melchers. - Bunning. —
Het Gerechtshof te Amsterdam heeft op 27 April '38 arrest gewezen in de zaken aangaande het incident op het „Blauwe Zand."
De rechtbank ontsloeg den leider der N.S.B., ir. A. A. Mussert, die terecht stond wegens mishandeling, van alle rechtsvervolging. De tweede hoofdfiguur in deze zaak, P. Melchers, werd toen wegens mishandeling veroordeeld tot *f* 15 boete; de derde verdachte Bunning kreeg wegens openlijke geweldpleging een gevangenisstraf van drie maanden en drie weken met aftrek van denzelfden tijd in voorloopige hechtenis doorgebracht.
Bij de behandeling voor het Gerechtshof eischte de procureur-generaal bevestiging dezer uitspraken.
Het Hof bevestigde op 27 April '38 het vonnis ten aanzien van ir. Mussert, die dus ontslagen werd van alle rechtsvervolging.
Ten aanzien van den verdachte Melchers achtte het Hof een zwaardere straf beter in overeenstemming met den ernst van het gepleegde feit. Het Hof veroordeelde Melchers tot een gevangenisstraf voor den tijd van tien dagen.
Het vonnis tegen Bunning werd bevestigd.
(Telex-A. N. P.)

29 APRIL 1938

F. TSJECHO-SLOWAKIJE. — Sudeten-Duitschers. - Henleins acht punten geen grondslag voor onderhandeling met de regeering. —
De ministers van de politieke departementen hebben op 26 April '38 onder voorzitterschap van minister-president Hodzja vergaderd. Hodzja gaf een overzicht van den politieken toestand gelijk deze zich thans na de verklaringen van Henlein te Karlsbad voordoet. Over de verschillende afzonderlijke punten van Henleins uiteenzettingen is niet gedebatteerd. Eénstemmig verklaarde men van opvatting te zijn, dat de inhoud van Henleins rede geen grondslag voor onderhandeling kan vormen en dat in het bijzonder de eerste drie punten, waarin Henlein sprak van de Tsjechische historische mythe van een bolwerk tegen de zoogenaamde „Drang nach Osten", en van een koerswijziging van de Tsjechoslowaaksche buitenlandsche politiek indiscutabel zijn.
(Narodni Noveny) **(Vor. ber. Henlein 3227 A.)**

G. NEDERLAND. — Gezanten-conferentie. —
De regeeringspersdienst meldt:
Tegen Vrijdag 13 Mei heeft mr. J. A. N. Patijn, minister van Buitenlandsche Zaken, Hr. Ms. gezanten te Londen, Berlijn, Parijs en Brussel tot een conferentie te zijnen departemente bijeengeroepen, waarin algemeene onderwerpen van buitenlandsch beleid besproken zullen worden. Tot dusver zijn, in tegenstelling met het buitenland, hier te lande dergelijke samenkomsten van diplomaten niet gebruikelijk. Van de ervaring, met deze conferentie op te doen, zal eventueele herhaling afhangen. (Regeeringspersdienst)

H. GROOT-DUITSCHLAND. — Gouwleider Bürckel benoemd tot Rijkscommissaris voor de hereeniging van Oostenrijk met Duitschland. - Dr. Seyss-Inquart.
De Führer heeft gouwleider Bürckel benoemd tot Rijkscommissaris voor de hereeniging van Oostenrijk met Duitschland.
Hij wordt belast met den politieken opbouw en de staatkundige, economische en cultureele inlijving van Oostenrijk bij het Duitsche Rijk. Zijn standplaats is Weenen. Hij staat onmiddellijk onder den Führer en heeft zijn opdrachten uit te voeren tot 1 Mei 1939. Op dezen dag eindigt zijn opdracht.
De Führer heeft verder aan den Rijksstadhouder in Oostenrijk, Dr. Seyss-Inquart, een schrijven gezonden, waarin hij mededeelt, dat hij voor den tijd van een jaar den Rijkscommissaris heeft benoemd tot zijn verbindingsman, teneinde zoowel den Führer als Dr. Seyss-Inquart te helpen.
Tenslotte belooft de Führer, Seyss-Inquart, wanneer over een jaar Oostenrijk geheel bij Duitschland zal zijn ingelijfd, te benoemen tot lid van de Rijksregeering, opdat hij op deze plaats verder kan werken voor Oostenrijk in het Groot-Duitsche Rijk.
(Berliner Tageblatt)
(Vor. ber. Bürckel 3173 A.; Seyss-Inquart 3183 A.)

A. TSJECHO-SLOWAKIJE. — Sudeten-Duitschers. - Henleins eischen. - Perscommentaren. —

Uit den volledigen tekst van Henleins eischen, welke hij op 24 April te Karlsbad heeft geformuleerd, blijkt dat de belijdenis tot het nationaal-socialisme hoofdzaak is. De pers heeft hierop als volgt gereageerd:

TSJECHO-SLOWAKIJE. — De Praagsche **„Narodni Noviny"** heeft ten aanzien van de eischen van Henlein geschreven, dat inwilligen hiervan een geheele wijziging van de grondwet noodig zou maken. Zij zijn een eerste stap naar geheele afscheiding van het gegermaniseerde gebied. Het blad acht de eischen onaanvaardbaar, evenals het uiterst rechtsche blad „Pondelni List", de „AZet" en de socialistische „Pondelni Noviny".
Ook de in Duitsche taal verschijnende „Prager Montag", „Prager Montagsblatt" en de „Prager Mittag" oordeelen niet gunstig over de eischen.

ITALIE. — In de te Rome gehouden persconferentie werd op een desbetreffende vraag verklaard, dat men over de Sudeten-Duitsche kwestie niets te zeggen heeft, daar het een aangelegenheid betreft, die Italië niets aangaat.

ENGELAND. — Volgens de **„Manchester Guardian"** houdt de rede van Henlein op geen enkele wijze rekening met de reeds door de regeering van Praag gedane concessies. In antwoord daarop vraagt Henlein nog meer. Zijn „minimumeischen" zou geen enkele Tsjechische regeering kunnen inwilligen.
„Indien deze houding werkelijk de gevoelens der Sudeten-Duitschers weergeeft en de goedkeuring van Berlijn ontvangt, is de toekomst zeer zeker somber. Voor de openbare meening der wereld zal Duitschland geen enkele verontschuldiging hebben in te grijpen, indien, hetgeen waarschijnlijk lijkt, de regeering van Praag deze eischen van de hand wijst".

FRANKRIJK. — Wladimir d'Ormesson schrijft in de **„Figaro"** over de redevoering van Henlein o.m.: Duitschland wil den Staat Tsjecho-Slowakije wel in zijn onafhankelijkheid laten, doch op voorwaarde, dat het de voogdij verkrijgt en dat te Praag niets gebeurt zonder toestemming van Berlijn.
Met andere woorden: Duitschland heeft Oostenrijk opgeslokt en begint thans Midden-Europa te organiseeren. Tsjecho-Slowakije hindert het bij deze onderneming.

DUITSCHLAND. — Het programma door Henlein uiteengezet, wordt in Duitsche politieke kringen onvoorwaardelijk goedgekeurd. Men zegt: „Dit programma is logisch en redelijk. Het komt overeen met de denkbeelden, die gedurende den wereldoorlog door de stichters van den Tsjechoslowaakschen Staat ontwikkeld werden. Het staat thans aan de regeering te Praag de noodige besluiten te nemen. Het is onvermijdelijk, dat in het kader van den Tsjechoslowaakschen Staat, die in werkelijkheid een herstel van Groot-Bohemen zou moeten zijn, alle nationale groepen een groote vrijheid krijgen. Het denkbeeld om van Tsjecho-Slowakije „een tweede Zwitserland" te maken, doet weer opgeld. Men verklaart, dat het een Europeesche kwestie is, die in het belang van den vrede geregeld moet worden.

(Vor. ber. Henlein 3242 F.; Acht punten 3237 A.)

B. INCASSO-BANK N.V. IN 1937. —

Wij ontleenen aan het verslag van de Incasso-Bank over 1937 het volgende:
Het jaar 1937 heeft zich door een bij uitstek ruime geldmarkt gekenmerkt. Het wisseldisconto bleef gedurende het geheele jaar op 2% gehandhaafd. De gemiddelde prolongatie-rente bedroeg 0.789% tegen 1.875 in 1936, terwijl het privaat disconto zelfs tot ⅛% terugliep.
De behaalde resultaten zijn zeer bevredigend te achten.
Na afschrijving van *f* 400.000 (onveranderd) op de rekeningen „gebouwen" en „meubilair" bedraagt de beschikbare winst, inclusief het saldo Ao. Po., *f* 3.633.820 (3.002.617). Aan de reserve wordt *f* 400.000 (300.000) toegevoegd; de onder het hoofd „crediteuren" voorkomende rekening bijzondere reserve voor eventueele risico's" wordt met *f* 500.000 (onveranderd) gedoteerd, en het dividend over 1937 wordt bepaald op 6% (5%). (Keesings Financieel Archief)

(Vor. ber. Incasso-Bank 2768 G.)

C. ENGELAND. — De begrooting 1938-1939. —

Op 26 April '38 heeft Sir John Simon de begrooting aan het Britsche Lagerhuis voorgelegd.
Het afgeloopen jaar is gesloten met een overschot van 28.786.000 pond sterling.
De inkomsten bedroegen £ 872.580.000, 48 millioen meer dan het jaar daarvoor.
De algemeene indruk van het afgeloopen jaar is, dat de eerste helft beter was dan de tweede, hoewel ook de tweede helft goed is geweest.
De uitgaven voor de landsverdediging raamt de minister voor het komende jaar op £ 343.250.000, hierbij inbegrepen de 90 millioen, welke alreeds zijn geleend. Bij de civiele ramingen is opgenomen een bedrag voor luchtbescherming, dat 3½ millioen hooger is.
Voorts deelde Simon mede, dat men voor de plannen tot voedseldefensie de betrokken takken van handel geraadpleegd heeft, en dat de regeering in het begin van dit jaar besloten had te juister tijd voldoende voorraden tarwe, walvischtraan en suiker in te slaan, teneinde de zekerheid te hebben, dat de voorraden des lands gehandhaafd zullen worden op een peil, dat noodig is voor de behoeften der burgerbevolking in de eerste maanden en tijdens een noodtoestand. Deze aankoopen zijn thans verricht.
De totale uitgaven raamde Simon voor dit jaar — zonder de 90 millioen geleend geld, die reeds toegewezen zijn voor de defensie — op 944.398.000 pond, d.w.z. 81½ millioen meer dan op de begrooting van het vorige jaar.
Er zullen stappen gedaan worden om een einde te maken aan belastingontduiking.
Voor het loopende fiscale jaar wordt de opbrengst geraamd op een totaal van £ 914.400.000. Te dekken blijft dus nog ong. £ 30 millioen, en wel op de volgende wijze:
De standaard voor de inkomstenbelasting zal verhoogd worden met een sixpence per pond. De rechten op petroleum zullen terstond verhoogd worden van acht pence op negen pence per gallon, terwijl een gelijke verhooging wordt ingevoerd voor zware oliën, die gebruikt worden voor vervoer over den weg. Het recht op thee zal worden verhoogd met twee pence per pond. Verder zal een recht van negen pence per gallon geheven worden van stookalcohol.
Aldus komt er een overschot op de begrooting van £ 350.000.
Verwacht kan worden, dat belangrijke aanvullende begrootingen voor de defensie dit jaar bestreden zullen worden uit leeningen.
Wij mogen, aldus Simon, verwachten, dat een belangrijke, misschien zelfs aanzienlijke verlaging van den jaarlijkschen last zal ontstaan voor het einde van de vijfjaarsperiode, doch de toekomstige uitgaven voor instandhouding en vervanging moeten belangrijk hooger blijven dan in het verleden.
Niets zou zoozeer bijdragen tot een uiteindelijke vermindering van den last als een groei van den internationalen goeden wil en een algemeene vermindering der bewapeningen, die daarop volgen. Dit is het doel van de politiek, die wij nastreven, en van welker voltooiing het Britsch-Italiaansche accoord een treffenden factor vormt. Tot dit doel echter volledige bereikt is, zijn wij gehouden het herbewapeningsplan voort te zetten.
Het Lagerhuis hechtte goedkeuring aan de begrootingsbesluiten, waarbij de rechten op thee en olie verhoogd worden, evenals de inkomstenbelasting. Ook de andere begrootingsbesluiten werden goedgekeurd. (Times)

(Vor. ber. Begrooting 2689 D.)

30 APRIL 1938

D. EGYPTE. — Derde Kabinet-Mahmoed pasja. - Reconstructie. —

Het Egyptische kabinet Mahmoed pasja is gereconstrueerd. Mahmoed pasja is behalve premier, ook minister van Binnenlandsche Zaken.
Minister van Buitenlandsche Zaken is Jehia. Hassan Sabri is minister van Oorlog, Hilmi Issa van Verkeerswezen, Heikal van Onderwijs, Raschaba van Justitie, Ahmed Kamel van Handel, Moerad Wahba van Hygiëne, Sirry van Openbare Werken, Raschwan Mahfoes van Landbouw. Minister voor Religieuze Zaken is Sjeik Abd el Rasch. Loefti Sajed is minister zonder portefeuille. (Al Ahram)

(Vor. ber. Kab.-Mahmoed pasja 3219 G.)

E. LETTEREN. — Boeken die door de pers gunstig besproken zijn. - Onze wekelijksche opgave. —

Amerikaansch (in het Nederlandsch): Margaret Mitchell (trilogie) — „Als een vlam in de storm." „Vuur over land." „Het zaad ontkiemt." (Zuid-Hollandsche Uitgevers Mij., Den Haag) **(V. b. 3198 E.)**

Duitsch: Max Brod — „Abenteuer in Japan." (Albert de Lange, Amsterdam)
K. Heiden — „Europäisches Schicksal." (Querido, Amsterdam) **(Vor. ber. 3232 B.)**

Engelsch: Phyllis Bentley — „Sleep in peace." (Gollancz)
Max Mindé — „In search of happiness." (An Approach to Mental Hygiene) (Muller, London)

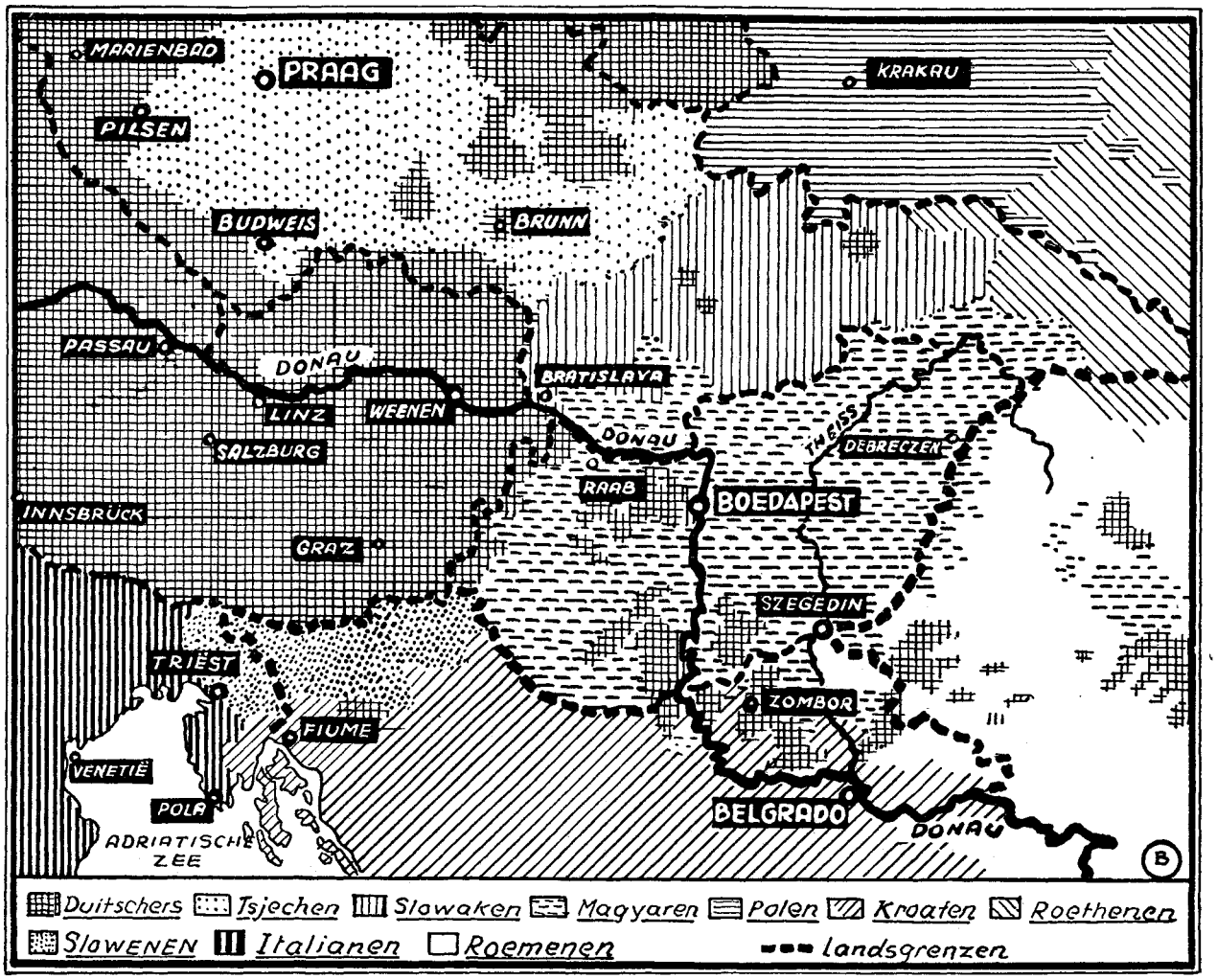
(Vor. ber. 3232 B.)

Fransch: Pierre Benoit — „Bethsabée." (Albin Michel)
Jacques Boulenger — „Adam ou Eve." (Editions de la Nouvelle Revue Française) **(Vor. ber. 3232 B.)**

Italiaansch: L. Dei Sabelli — „Storia di Abessinia." (Ed. Roma, Roma) **(Vor. ber. 3232 B.)**

(Red. K. H. A.)

A. DONAU-GEBIED. — Nationaliteiten. —

(Overname zonder bronvermelding verboden)

B. BRITSCH-FRANSCHE BESPREKINGEN. — Communiqué. —

De Fransche Minister-president, Edouard Daladier en zijn collega, de minister van Buitenlandsche Zaken, Georges Bonnet, hebben op 28 en 29 April '38 een bezoek gebracht aan Londen, ten einde besprekingen te houden met den Britschen premier Neville Chamberlain en den Britschen minister van Buitenlandsche Zaken, Lord Halifax, in zake de huidige politieke problemen.

Het communiqué, dat na afloop van de besprekingen tusschen de Fransche en Engelsche ministers te Londen is uitgegeven, luidt als volgt:

Gedurende hun verblijf te Londen hebben Daladier en Bonnet een aantal besprekingen gehad met den premier, den minister van Buitenlandsche Zaken en met andere Engelsche ministers. Gedurende deze besprekingen behandelden zij in een sfeer van wederzijdsch vertrouwen, welke voortvloeit uit de betrekkingen tusschen beide landen, de voornaamste kwesties, waarmee het behoud van den vrede in verband staat.

De Fransche ministers bespraken het resultaat van de onderhandelingen tusschen Lord Perth en den Italiaanschen minister van Buitenlandsche Zaken, welke in een verdrag, dat gepubliceerd is, zijn vastgelegd.

De Fransche ministers keurden deze bijdrage tot den Europeeschen vrede goed. Van hun kant spraken de Engelsche ministers de hoop uit, dat de besprekingen, welke de Fransche regeering met die van Rome geopend heeft, tot een even bevredigend resultaat zouden leiden.

Zij waren van meening, dat de ontspanning in de Middellandsche Zee, welke uit deze overeenkomsten zal voortvloeien, zou bijdragen tot de uitvoering van de resolutie van 4 November 1937 in zake de terugtrekking van de buitenlanders, die aan den Spaanschen burgeroorlog deelnemen en tot afsluiting van overeenkomsten over terugtrekking van materiaal.

De ministers schonken alle aandacht aan den toestand in Centraal-Europa en zij waren in volkomen overeenstemming over de actie, welke waarschijnlijk het best zou kunnen worden ondernomen, ten einde te komen tot een vreedzame en rechtvaardige oplossing van de vraagstukken, welke zich in dat gebied voordoen.

De ministers hebben eveneens een aantal kwesties onderzocht betreffende den toestand in het Verre Oosten en hebben van de gelegenheid gebruik gemaakt, eenige onderwerpen te bestudeeren, welke op de agenda van den Volkenbondsraad staan.

Beide regeeringen hebben besloten, het overleg tusschen hun generale staven, dat tot stand is gekomen door de regeling, welke op 19 Maart 1936 te Londen is opgesteld, zooveel als noodig zal zijn, te doen voortduren.

De ministers constateerden de gemeenschappelijkheid van belangen der beide landen. Daarom waren de ministers het er over eens, dat het van het grootste belang is, dat beide regeeringen in de huidige omstandigheden hun politiek van raadpleging en samenwerking ter verdediging, niet alleen van hun gemeenschappelijke belangen, doch ook van de nationale en internationale idealen, welke beide landen vereenigen, voortzetten.

Halifax ontvangt Grandi en Kordt. — Minister Halifax heeft den Italiaanschen ambassadeur Grandi ontvangen, wien hij op de hoogte stelde van de resultaten der besprekingen, welke tusschen de Britsche en Fransche ministers zijn gevoerd. Dezelfde inlichtingen zijn verstrekt aan den Duitschen zaakgelastigde Kordt.

Halifax heeft uiteengezet, dat het besluit tot voortzetting van de besprekingen tusschen de Fransche en Britsche generale staven slechts de verwezenlijking vormt van de overeenkomst van 1936 en geenerlei nieuwe verbintenissen van den kant van Groot-Brittannië, noch eenigerlei wijziging van zijn politiek met zich brengt. (Times)

(Vor. ber. Britsch-Fransche bespr. 3039 C.)

A. Petroleumvoorziening. — Hoe komt Engeland in tijd van oorlog aan petroleum? - Het rapport Falmouth. —

Engeland is verreweg de grootste olieverbruiker van Europa. Met zijn sterk gemotoriseerd verkeer, zijn groote industrie en zijn enorme scheepvaart heeft het meer petroleumproducten noodig dan eenig land van het continent. Een belangrijke rol speelt hierbij uit den aard zijn oorlogsvloot. Voorts zijn er het afgeloopen jaar uit strategische overwegingen bijzondere voorraden gevormd.

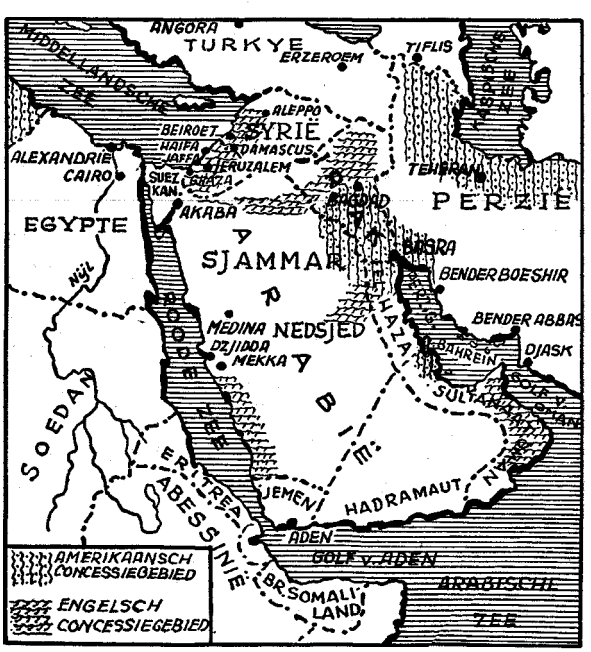
Welken omvang de vraag naar olie in Engeland heeft aangenomen, blijkt reeds uit de importcijfers, die in hoeveelheden van 1000 liter voor 1937 als volgt luiden: ruwe olie 1,960,608; benzine 5,017,870; petroleum 815,890; smeeroliën 449,305; gasolie 500,768; stookolie 2,609,602; totaal 11,354,043.

De totale waarde van geïmporteerde petroleumproducten beliep in 1937 rond £ 48 millioen. Wanneer men bedenkt, dat hiertegenover voor export van in Engeland geraffineerde ruwe olie en wederuitvoer van ingevoerde derivaten £ 4,780,000 in aanmerking komt, dan kan men zich eenigszins een beeld vormen van wat het Vereenigd Koninkrijk jaarlijks voor zijn auto's, zijn schepen en zijn fabrieken noodig heeft.

Al deze olie moet van overzee naar Engeland worden aangevoerd. In Schotland wordt weliswaar eenige ruwe olie uit lei gewonnen en voornamelijk tot dieselolie verwerkt. Doch deze inheemsche productie, hoewel op zichzelf niet zonder belang, is voor de reusachtige vraag vrijwel van geen beteekenis.

Ook de binnenlandsche benzolfabricage voorziet slechts in een fractie van de behoefte aan motorbrandstof. De zeeweg is dus voor Engeland ook voor zijn petroleumvoorziening van eminent belang.

Nu is het interessant om te zien, dat in dit verband de Atlantische Oceaan een eerste rol speelt en dat de Middellandsche Zee slechts van secundaire beteekenis is. De aanvoeren zijn namelijk op basis van 1937 als volgt te splitsen: Zwarte Zee en Middellandsche Zee 11%; Suez Kanaal 20%; Noord-Amerika 12%; Midden- en

Zuid-Amerika 52%; andere herkomst 5%.

Wanneer men nu bedenkt, dat in geval van nood de olieproducten van Perzië en Borneo, die thans het Suez Kanaal passeeren, niet uitsluitend van de Middellandsche Zee afhangen, maar ook om de Kaap kunnen worden geleid, en dat alleen de verschepingen uit Roemenië en Irak in het gedrang komen — Rusland telt tegenwoordig niet meer in belangrijke mate mee — zoo treedt de vitale beteekenis van de Atlantische route voor Engelands petroleumvoorziening duidelijk naar voren.

Ofschoon nu de Atlantische route, voor een land met een vloot als Engeland bezit, ook in geval van een Europeesch conflict niet ernstig in gevaar kan komen en de aanvoeren door gebeurtenissen als in Mexico niet vitaal worden bedreigd, heeft de Engelsche regeering het toch noodig geacht, zich nader te laten voorlichten omtrent de vraag of het raadzaam moet worden geacht ook in Engeland de fabricage van petroleum, uit steenkool en andere inheemsche grondstoffen, verder uit te breiden.

Het desbetreffende rapport is thans verschenen. Naar den voorzitter van de commissie wordt het in de wandeling als het Falmouth-rapport aangeduid.

Na de bescheiden productie van olie uit leisteen in Schotland te hebben vermeld en de beperkte mogelijkheden te hebben besproken die de droge destillatie (carbonisatie) van steenkool biedt, een procédé, waarbij steenkool in cokes wordt omgezet en als nevenproducten ook vloeibare brandstoffen te voorschijn komen, staat het rapport-Falmouth uitvoerig stil bij de synthetische productie van petroleum uit steenkool en dergelijke grondstoffen.

Voor de synthetische petroleumproductie zijn op 't oogenblik twee methoden voor de praktijk van beteekenis.

Allereerst heeft men de bekende hydreering, het procédé, dat reeds voor den oorlog is uitgevonden en waaraan de naam van den Duitscher Bergius verbonden is. Fijngemalen vaste kool wordt onder hoogen druk en bij hooge temperatuur samengevoegd met waterstof en in benzine omgezet. Als grondstof kan hierbij steenkool worden gebezigd, maar ook bruinkool, koolteer, creosoot en dergelijke producten zijn bruikbaar, ja, zelfs turf schijnt daarvoor mede in aanmerking te komen.

De hydreering is de synthetische methode, die bij het groote publiek het sterkst de aandacht heeft getrokken. Zij wordt in Duitschland tegenwoordig op groote schaal practisch toegepast.

In de tweede plaats komt voor de synthetische petroleumproductie in aanmerking het jongere procédé Fischer-Tropsch. Deze methode is van jongeren datum. De eerste experimenten, die met succes werden bekroond, vonden plaats in 1922 en 1923. De benzine wordt hier gewonnen uit koolmonoxyde en waterstof, dus door kunstmatige samenvoeging van twee gassen en niet van een vaste stof en een gas als bij de hydreering.

Koolmonoxyde en waterstof worden op hun beurt weer uit cokes gewonnen. De vaste kool is hier dus slechts indirect van belang. Het bedoelde procédé wordt ook wel met het woord Kogasin aangeduid. Er zijn in Duitschland de laatste paar jaren ook een aantal fabrieken in bedrijf gesteld, die volgens dit tweede beginsel werken.

In Engeland wordt de hydreeringsmethode sedert Februari 1935 op commercieele schaal toegepast in de fabriek van de Imperial Chemical Industries te Billingham, een plaatsje in het N.O. van Engeland gelegen in het kolengebied, even bezuiden New Castle. Deze fabriek heeft een capaciteit van 150,000 ton per jaar. In 1936 werd 12.000 ton benzine geproduceerd en voor 1937 is de productie te stellen op 130,000 ton. Ofschoon de fabriek oorspronkelijk was gebouwd voor de verwerking van steenkool als grondstof, is men er later ook toe overgegaan, koolteer en creosoot te verwerken.

De bouw van een tweede hydreeringfabriek met een capaciteit van 150.000 ton per jaar zou £ 8 millioen kosten (ca. ƒ 71,200,000).

In Engeland heeft men nog geen fabriek, die op commercieele schaal werkt volgens het procédé Fischer-Tropsch. Men beschikt er slechts over de ervaring van het Fuel Research Station te Greenwich, waar o.m. met het procédé proeven zijn genomen en over de uitkomsten van de Synthetic Oils Ltd., die een soortgelijk procédé op semi-commercieele basis toepast. Een bezwaar aan dit procédé voor Engeland verbonden is, dat de daarvoor meest geschikte grondstof goedkoope bruinkool is en dat noch deze koolsoort, noch een equivalent daarvan in Engeland voorkomt. Voorts is een schaduwzijde van deze methode, dat de daarmede verkregen benzine van minderwaardige kwaliteit is en eerst nog door kraking veredeld moet worden.
Het kapitaal, benoodigd voor het bouwen van een fabriek volgens het procédé Fischer-Tropsch met een capaciteit van 60,000 ton (een bescheiden fabriekje dus), wordt geraamd op £ 3,100,000 (rond *f* 27 millioen). Voor de eindproducten komt de kostprijs uit op ongeveer 12¾ à 15 cent per liter. Financieel heeft dit procédé dus geen voordeelen boven de hydreering.
Behalve benzine kan ook Dieselolie en stookolie volgens beide procédé's vervaardigd worden. Of eersteklas smeerolie kan worden verkregen is nog een open vraag. Volgens de hydreerings-methode schijnt dit niet te gaan. Beweerd wordt, dat zulks met het procédé van Fischer-Tropsch wel mogelijk is. Bevredigende monsters konden evenwel tot dusverre niet worden getoond.
Wanneer men ziet, dat fabrieken met een capaciteit van 60,000 en 150,000 ton resp. ongeveer 27 millioen en 70 millioen gulden kosten, dan kan men berekenen hoeveel fabrieken er zouden moeten worden opgericht en welke formidabele kapitalen er mede gemoeid zouden zijn om langs synthetischen weg zelfs maar eenigermate te voorzien in het normale binnenlandsche verbruik van ongeveer 11 millioen ton of vijftig maal de capaciteit van de twee bovenbedoelde fabrieken samen. Om Engeland alleen maar voor benzine onafhankelijk te maken van den aanvoer van overzee zou reeds £ 252 millioen dienen te worden geïnvesteerd.

Voor degenen, die den bouw van benzinefabrieken ter bestrijding van de werkloosheid en in het belang van de kolenmijnen bepleiten, berekent de Commissie Falmouth, dat hydreeringsfabrieken met een capaciteit van in totaal 1 millioen ton motorbrandstof per jaar weliswaar aan 30,000 menschen werk zouden verschaffen in de kolenmijnen en op de installaties, maar dat alleen het belastingverschil van 8d. per gallon den fiscus reeds op £ 5.-, per tewerkgestelden arbeider zou komen te staan en dat de kapitaalinvesteering uit zou komen op £ 1.333 per man. Het zal geen verwondering baren, dat de commissie-Falmouth den bouw van benzine-fabrieken in vredestijd economisch absoluut onverantwoord acht. Van meer belang is nog, dat zij ook geen reden ziet om uit strategische overwegingen daartoe over te gaan. De geographische ligging van Engeland is geheel anders dan die van Duitschland. Boven hebben wij er reeds op gewezen, dat Engeland in geval van oorlog steeds met den Atlantischen Oceaan als open vaarwater mag rekenen. Engeland heeft dus groot belang bij een ruime tankertonnage. De bouw van binnenlandsche fabrieken op groote schaal zou echter op den aanvoer van petroleumproducten en daarmede ook op de beschikbare tankercapaciteit zeker van ongunstigen invloed zijn. Als de nood aan den man kwam, zou inheemsche productie alle elasticiteit missen en zouden groote extra aanvoeren voor oorlogsdoeleinden moeten plaats vinden. De verminderde scheepsruimte zou zich dan ongetwijfeld ernstig wreken.
Bovendien acht de Commissie in geval van oorlog het risico bij aanvoer per tanker over zee veel beter verdeeld. Hydreeringsinstallaties moeten noodzakelijkerwijze groot zijn. Zij zijn bovendien uiterst kwetsbaar. Voor aanvallen uit de lucht vormen zij een bijzonder geschikt doelwit.
In de plaats van één fabriek met een capaciteit van 150,000 ton per jaar, die het slachtoffer zou kunnen worden van één enkelen geslaagden luchtaanval, kunnen 32 groote tankschepen worden gebouwd, die matig geschat, 1,800,000 ton, dus meer dan het tienvoudige, van overzee zouden kunnen aanvoeren.
De conclusie van het rapport Falmouth is dan ook dat voor Engeland in het algemeen een petroleumpolitiek aanbeveling verdient, die steunt op een goed georganiseerden aanvoer van overzee en op behoorlijke binnenlandsche voorraden, omdat dit het meest betrouwbare en meest economische middel is om aan onverwachte omstandigheden het hoofd te bieden. De gedachte om in oorlogstijd te steunen op de productie van binnenlandsche fabrieken, die inzonderheid voor dat doel gebouwd zijn, wordt zeer uitdrukkelijk van de hand gewezen. (Times-N. Rott. Ct.)
(Vor. ber. Petroleumwinning Engeland 1692 C.)

A. **INTERNATIONAAL ARBEIDSBUREAU TE GENEVE. — Harold Butler neemt ontslag. —**
Harold Butler, die sinds het overlijden van Albert Thomas in 1932, directeur van het Internationaal Arbeidsbureau is, heeft op 28 April in de voorjaarszitting van den raad van beheer van het Internationaal Arbeidsbureau, zijn ontslag als leider van het bureau ingediend.
Butler, die thans 55 jaar oud is en die zich steeds meer tot wetenschappelijke studie dan tot actie heeft aangetrokken gevoeld, zal hoogleeraar te Oxford worden, waar een hoogleeraarszetel voor sociale studies in het leven zal worden geroepen.
(N. Rott. Crt.) **(Vor. ber. Harold Butler 403 A.)**

B. **HELIUM. — Ver. Staten weigeren uitvoervergunning voor Duitschland te verleenen. —**
De minister van Binnenlandsche Zaken Ickes de voorzitter der commissie, welke de kwestie der helium behandelt, heeft geweigerd een uitvoervergunning voor helium naar Duitschland te verleenen.
(Alg. Handelsblad) **(Vor. ber. Helium 3149 F.)**

1 MEI 1938

C. **VOLKENBOND. — Zwitsersche nota inzake neutraliteit. —**
Zwitserland heeft tot den Volkenbond een memorandum gericht betreffende de kwestie zijner neutraliteit. Het document dringt aan op handhaving der neutraliteit als leidend beginsel der Zwitsersche politiek. (De Telegraaf)

D. **OSS. — Hoofdredacteur „Nationale Dagblad" gedagvaard. —**
De officier van justitie te 's-Gravenhage heeft den hoofdredacteur van „Het Nationale Dagblad", den heer Rost van Tonningen, gedagvaard tegen Donderdag 12 Mei '38 ter zake van beleediging van minister Goseling in een artikel in het blad van 13 April, welk artikel was gewijd aan de affaire-Oss.
(Telex-A. N. P.) **(Vor. ber. Oss 3230 G.)**

E. **NEDERL. OOST-INDIE. — Het Congres van het Indo-Europeesch Verbond (I.E.V.). —**
Het 19e congres van het Indo-Europeesch Verbond is met de Paaschdagen te Jogja saamgekomen.
Op stillen Zaterdag nam het congres een aanvang met een huldiging van den heer D. de Hoog, die tien jaar het voorzitterschap van het verbond heeft vervuld en wien een briljanten bondsinsigne werd aangeboden benevens een bedrag in geld, waarover hij ten behoeve van een der doeleinden van het I.E.V. kan beschikken.
Aan de rede van den voorzitter, in het verslag van

het Bat. Nwsbl. opgenomen, ontleenen wij o.a. het volgende:
De betrekking tot de regeering is het afgeloopen jaar zeer goed geweest. Aan het hoofd van de regeering staat thans iemand, die groote liefde heeft voor dit land.
Ongeacht den afloop van het conflict tusschen China en Japan, zal dit van doorslaggevende beteekenis zijn voor de ontwikkeling van dit land en een mijlpaal in zijn geschiedenis.
Wij moeten daarom achter de regeering staan en haar het beste geven, dat wij te geven hebben.
Bij besprekingen met departementshoofden konden meermalen resultaten worden bereikt, doch het moet worden gezegd, dat bij de lagere instanties niet zooveel bereidheid tot medewerking aanwezig was.
Wij hopen in de komende jaren de regeering zooveel mogelijk te kunnen steunen.
Door de afschrijving van leden als gevolg van achterstand en de noodzaak tot bezuiniging, daalde het ledental tot 9400. Thans neemt het aantal weer geregeld toe. (Bat. Nieuwsblad)
(Vor. ber. Ind. Eur. Verb. 2263 D.)

A. **OSS. — De heer Wendelaar verzoekt enquête. - De heer Rost van Tonningen vraagt interpellatie. —**
De affaire-Oss blijft de gemoederen bezig houden. Het Tweede-Kamerlid mr. Wendelaar (Lib.) heeft een verzoek ingediend tot het houden van een parlementaire enquête naar de gebeurtenissen, welke zich rondom de brigade der marechaussee te Oss en de maatregelen van minister Goseling hebben voorgedaan.
Voorts is door Rost van Tonningen (N.S.B.) verlof gevraagd, met betrekking tot deze aangelegenheid, een interpellatie te mogen houden. (Het Vaderland)
(Vorig bericht Oss 3246 D.)

B. **ITALIE. — Vlootprogram 1938. —**
De onderstaatssecretaris van marine, admiraal Cavagnari, heeft in de „Rassegna Italiana" het Italiaansch vlootprogram voor 1938 besproken.
Dit program voorziet in het op stapel zetten van twee slagschepen van 35.000 ton, van twaalf verkenners en een aanzienlijk aantal onderzeeërs.
Admiraal Cavagnari wijst er vervolgens op, dat binnen drie jaar de kern van de Italiaansche vloot zal bestaan uit vier groote, snelle, zwaar bewapende, zeer moderne schepen. Dit jaar zal de onderzeevloot bestaan uit 106 schepen, waarvan acht grooter dan 1000 ton. Binnen twee jaar zal nog een twintigtal onderzeeërs worden gebouwd.
Tenslotte verklaart admiraal Cavagnari, dat Italië door het bekend maken van zijn vlootprogram niemand schrik wil aanjagen, doch door zijn kracht ter zee zal het vrienden een waardevolle bondgenoot zijn en een macht voor hen, die het durven bedreigen. (Telegraaf) **(Vor. ber. Vloot 3205 B.)**

C. **CURAÇAO. — Vrijwillige bijdrage voor Defensie.**
Op de begrooting van Curaçao voor 1939 wordt *f* 100.000 uitgetrokken als vrijwillige bijdrage aan de rijksbegrooting in de kosten van defensie.
(Telex-A. N. P.) **(Vor. ber. Curaçao 3221 G.)**

D. **POLEN. — Nationale Unie. - Splitsing. —**
Onder leiding van Jerzy Rutkowski is een scheuring ontstaan in het kamp der Nationale Unie. Veertig duizend leden van den bond Jong Polen hebben den jeugddienst, welke deel uitmaakt van het kamp der Nationale Unie, verlaten. Rutkowski heeft verklaard, dat hij trouw zal blijven aan het denkbeeld van maarschalk Smigly-Rydz, doch hij wilde zich alle vrijheid van handelen voorbehouden.
Naar aanleiding van deze verklaring van de leiding van Jong Polen, heeft de leider van het kamp der Nationale Unie, generaal Skwarczynski, een nieuw bestuur voor de jeugdorganisatie gevormd. Aan het hoofd hiervan staat majoor Galinat. De oude leden van het bestuur zijn formeel van hun functies ontheven en uit het kamp gestooten.
(Telegraaf) **(Vor. ber. Nat. Unie 3102 C.)**

E. **VEREENIGDE STATEN. — Marinebegrooting. - Herziening van de Anti-trustwet. —**
Marinebegrooting. — President Roosevelt heeft op 28 April '38 goedkeuring gehecht aan de marinebegrooting voor 1939, die een bedrag van 546,866,494 dollar bereikt. Op deze begrooting zijn o.m. credieten opgenomen voor het op stapel zetten van twee pantserschepen, twee kruisers, acht torpedobootjagers, zes duikbooten, een mijnenveger en andere secundaire eenheden. Voorts zijn credieten uitgetrokken voor de voltooiing van twee pantserschepen, drie vliegtuigmoederschepen, acht kruisers, drie en veertig torpedobootjagers en zestien duikbooten. De begrooting staat los van het vlootbewapeningsprogram, dat op het oogenblik in de vlootcommissie van den Senaat besproken wordt.

Lucht- en vlootbases in de Stille Zuidzee. — De minister van Marine, Swanson, heeft den democratischen afgevaardigde Winson, voorzitter van de vlootcommissie der Kamer, een brief gezonden, waarin hij hem verzoekt zijn wetsontwerp, strekkende tot het toekennen van credieten ten bedrage van 28.751.000 dollar voor onderhoud en aanleg van vloot- en luchtbases in de Stille Zuidzee, in te dienen.

Bouw van twee slagschepen. — Pres. Roosevelt heeft het Congres verzocht, onmiddellijk $ 5 millioen te voteeren, ten einde een begin te maken met den bouw van twee slagschepen. Deze aanbouw staat los van het groote vlootuitbreidingsprogram. De 2 slagschepen worden reeds gebouwd en op de vlootbegrooting waren credieten opgenomen voor den bouw van nog 2 slagschepen.
Wanneer het Congres haar goedkeuring hieraan hecht, zou dus het aantal vervangende slagschepen op 6 gebracht worden.

Herziening van de anti-trustwet. — In een boodschap aan het Congres der Ver. Staten beveelt President Roosevelt aan, credieten uit te trekken ten bedrage van een half millioen dollar voor de bestudeering van de concentratie der economische macht in de Amerikaansche industrie en het effect van een dergelijke concentratie op den achteruitgang der concurrentie.
De lang verwachte boodschap over de herziening van de anti-trustwet bevat tevens voorstellen voor onmiddellijke wetgevende maatregelen, betreffende:
1. Doeltreffende contrôle op de werkzaamheden vàn de Bank Holding Companies.
2. Het voorkomen, dat deze direct of indirect de contrôle verwerven over nog meer banken.
3. Het voorkomen, dat de banken, die gecontroleerd worden door holding companies, nog meer filialen oprichten.
4. Het onwettig maken voor holding companies, corporaties of ondernemingen waarin een holding company financieel geïnteresseerd is, leeningen te sluiten bij, of effecten te verkoopen aan een bank, waarin zij aandeelen heeft.
Deze wetgevende maatregelen hebben ten doel een geleidelijke verwijdering der banken uit de contrôle of het eigendom van holding companies te verkrijgen.
Roosevelt verklaarde, dat dit program niet het begin vormt van een of ander slecht overwogen optreden om de trusts te vernielen, maar ten doel heeft, particuliere ondernemingen te behoeden, door ze voldoende vrij te houden om in staat te zijn, met winst gebruik te maken van alle Amerikaansche hulpbronnen aan kapitaal en arbeid.
De president voegde hieraan toe, dat de tegenwoordige bestaande concentratie van particuliere macht ongeëvenaard is in de geschiedenis. Een der lessen uit het buitenland is, dat de vrijheid van een democratie niet veilig is, wanneer het volk duldt, dat de particuliere macht zoodanig groeit, dat zij sterker wordt dan de democratische staat zelf: dat is in wezen fascisme.
(Alg. Handelsblad - Telegraaf - N. R. Crt.)
(Vorig bericht Marinebegrooting 3200 C.; Anti-trustwet 3013 C en 955 F.)

F. **KUNST. — Frits Schuurman benoemd tot dirigent Residentie-Orkest te Den Haag. —**
Tot dirigent-directeur van het Residentie-Orkest voor het seizoen 1938-1939 is benoemd de heer Frits Schuurman, directeur van de Haarlemsche Orkestvereeniging. Voorts zal als gast-dirigent gedurende een tijdvak van drie maanden optreden prof. Georg Szell.
De verdere plannen voor het komende seizoen zullen binnenkort worden bekend gemaakt.

Frits Schuurman, geboren 1898 te Nijmegen, bezocht het gymnasium te Haarlem en de Openbare Handelsschool te Amsterdam; tevens kreeg hij onderwijs in piano en compositie van Hendrik Andriessen. Na de Handelsschool studeerde Schuurman aan het Amsterdamsch Conservatorium, waar Sem Dresden hem opleidde in compositie en directie; na in 1921 voor het eindexamen cum laude geslaagd te zijn, zette hij zijn studies te Parijs voort onder leiding van Albert Roussel en maakte daarna reizen door Zuid-Europa en Noord-Afrika.
In 1927 keerde hij naar Nederland terug; hij fungeerde tot 1931 als adjunct-directeur van de Muziekschool van het Amsterdamsch Conservatorium, als dirigent van het Toonkunstkoor

te Tiel en gaf verder, vanwege de Vereeniging tot Muzikale Ontwikkeling van de Schooljeugd, muzieklessen op middelbare scholen. In 1931 werd hij benoemd tot dirigent van de Haarlemsche Orkestvereeniging en van de Kon. Liedertafel „Zang en Vriendschap"; in 1937 richtte hij het Gemengd H.O.V.-Koor op. Ook in het buitenland is Schuurman herhaaldelijk als dirigent opgetreden; verder hebben van zijn hand eenige composities (liederen, werken voor orkest en koor, muziek voor ballet) het licht gezien. (Nieuwe Rotterd. Courant)

A. BRITSCHE RIJK. — De voedselvoorziening in tijd van oorlog. —

Als onderdeel van de begrooting is een witboek verschenen over de voedselvoorziening in tijd van oorlog. Er is reeds een algemeen contrôlestelsel ingevoerd welks inrichting natuurlijk geheim moet blijven maar de algemeene bedoeling is dat groote voorraden zuivelproducten, suiker, vleesch, graan en geconserveerde groenten op zooveel plaatsen opgeslagen worden dat de verdeeling onder de geheele bevolking dadelijk bij het begin van een oorlog gewaarborgd zal zijn en geen queues van wachtenden meer zullen voorkomen. Voorts is een ingewikkeld systeem uitgedacht om het transport van levensmiddelen tegen luchtaanvallen te beveiligen. Er zijn in verscheidene plaatsen schaduw-organisaties opgericht, er komt een algemeen voedsel-controleur en molens en de veestapel zullen onder voortdurende contrôle van een centraal bureau blijven. De plannen zijn zoo gesteld dat een contrôle in den kortst mogelijken tijd gegarandeerd is. Binnen enkele uren kan volgens deze plannen de geheele voedingsmiddelenverzorging onder de contrôle van een enkelen controleur gebracht worden, die weer 15 toegevoegde controleurs in de 15 verschillende districten, waarin het land zal worden verdeeld, onder zijn bevelen heeft. De contrôle, zoo wordt gezegd, moet worden ingevoerd voordat een gebrek aan levensmiddelen ontstaat en niet daarna. De invoer van voedingsmiddelen wordt geheel en al aan den staat overgelaten en particuliere importen moeten om speculatieve manipulaties te voorkomen, verhinderd worden. De prijs zal eveneens door de regeering worden vastgesteld, alsook de verzorging van den detailhandel. De regeering heeft reeds een millioen ton tarwe aangekocht. (De Tijd)

(Vor. ber. Begrooting 3243 C.)

2 MEI 1938

B. VEREENIGDE STATEN. — Bevolking. —

De jongste schatting, die men in de Vereenigde Staten heeft gemaakt van het aantal inwoners, leert, dat dit 129.257.000 bedraagt. In dit getal zijn bijna alle rassen ter wereld vertegenwoordigd. De helft van deze menschen, ongeveer 65 millioen dus, is van Britsche afstamming, 52 millioen eveneens van Europeesche doch niet-Britsche afkomst en 13 millioen behooren tot de gekleurde rassen, voornamelijk negers. Een gedetailleerd lijstje ziet er als volgt uit:

Britsch	52	millioen
Iersch	13	„
Duitsch	20	„
Italiaansch	5	„
Zweedsch	2	„
Fransch	2	„
Andere Europeanen	23	„
Gekleurde rassen	13	„
Te zamen	130	millioen

(Telegraaf) **(Vor. ber. Bevolking 2189 C.)**

C. NEDERLAND. — Eerste Kamer - Onderwijsbegrooting aanvaard. —

De Eerste Kamer heeft op 29 April '38 de begrooting van Onderwijs, Kunsten en Wetenschappen z. h. s. aangenomen. De N.S.B. en de S.D.A.P. lieten aanteekenen te hebben tegengestemd.

(Alg. Handelsblad) **(V. b. Onderw.-begroot. 3067 C.)**

D. SCHAKEN. — Het tornooi te Margate. —

Het internationaal schaaktornooi te Margate is op 29 April '38 met de negende ronde geëindigd.

In het hoofdtornooi werd de wereldkampioen, dr. A. Aljechin winnaar, in het premier reserve tornooi b. behaalde de Nederlandsche kampioen Landau de overwinning, terwijl in het premier reserve tornooi c. onze landgenoot van Doesburgh te zamen met den Engelschman Meyer de eerste plaats deelde.

De eindstand in het hoofdtornooi luidt:

1. Aljechin 7 pnt.; 2. Spielmann 6 pnt.; 3. Petrov 5½ pnt.; 4. en 5. Böök en Milner Barry ieder 5 pnt.; 6. Golombek 4½ pnt.; 7. Alexander 4 pnt.; 8. Sergeant 3½ pnt.; 9. mrs. Stevenson-Menchik 3 pnt.; 10. sir G. A. Thomas 1½ pnt.

Premier reserve tornooi b: 1. Landau 7½ pnt.; 2. Koltanowski (België) 7 pnt.; 3. Prins 6½ pnt.

Premier reserve tornooi c: 1. en 2. Van Doesburgh en Meyer (Engeland) ieder 6½ pnt.; 3. Schelfhout 5½ pnt. (Nieuwe Rotterd. Crt.)

(Vor. ber. Margate-tornooi 2742 B.)

E. 1 MEI-VIERING 1938. —

NEDERLAND. — De 1 Mei-viering heeft op verschillende plaatsen van ons land wederom op de gebruikelijke wijze plaats gehad. Zoo hebben in Amsterdam de verschillende organisaties, die het 1 Mei-feest herdachten, dit op de in de laatste jaren steeds meer gebruikelijk wordende wijze met massale feestbijeenkomsten en vergaderingen gedaan.

ENGELAND. — De arbeidersbetooging in het Hydepark was grooter dan ooit tevoren. In het park hadden zich 200.000 menschen verzameld, van wie 50.000 in geordende optochten. De leiders van verschillende organisaties voerden het woord van zestien spreekgestoelten.
Ook de fascisten hielden betoogingen.

FRANKRIJK. — De afdeeling Parijs van de Unie van Vakvereenigingen had in het Bosch van Vincennes een groote betooging gehouden. Het woord werd gevoerd door Raynaud, secretaris van de Unie, en Jouhaux, secretaris van de C.G.T. Raynaud somde als eischen van de arbeidersklasse op: Er moet gunstig geantwoord worden op de voorstellen van Litwinof en gestreefd worden naar eenheid in de internationale vakbeweging.
In de provincie werden vrijwel in alle steden optochten en betoogingen gehouden.

BELGIE. — Te Brussel werd de traditioneele één Mei betooging gehouden, georganiseerd door de Brusselsche federatie der Belgische werkliedenpartij. De stoet was samengesteld uit alle groepen socialisten van Brussel, die 20 minuten noodig had om voorbij te trekken. In den stoet bevonden zich groepen vrijwilligers, die uit Spanje teruggekeerd waren, en Spaansche kinderen, die in België zijn ondergebracht. De betooging had als voornaamste leuze: Hulp aan Spanje. De betoogers eischten: Kanonnen voor Spanje.
Gelijke betoogingen zijn in alle groote provinciesteden gehouden.

DUITSCHLAND. — In den loop van den nacht van 30 April op 1 Mei werd de Meiboom, een groote den uit de Oostenrijksche Alpen, door Seyss-Inquart in de Lustgarten „gewijd". In zijn toespraak zeide Seyss-Inquart dat deze boom symboliseert, dat de Oostenrijkers thans Duitschers zijn. Vervolgens werden naast den boom twee reusachtige Meivuren ontstoken.
In den ochtend zijn 150.000 leden van de Hitler-jeugd naar het Olympisch Stadion getrokken, waar Göbbels, Baldur von Schirach en Adolf Hitler het woord hebben gevoerd. De betooging stond in het teeken van „Groot Duitschland". Na de toespraken van Göbbels en Von Schirach beklom de Führer het spreekgestoelte, luid toegejuicht. Hij wees er op, dat de jeugd de hoop van het volk is. De Voorzienigheid heeft de nationaal-socialisten beloond door het schenken van de eenheid.

POLEN. — Bij de 1 Mei-viering hebben zich in Polen verscheidene incidenten voorgedaan. Op het Muranofplein te Warschau ontplofte een helsche machine op een plaats, waar een Joodsche stoet zou passeeren. Daar de weg van den optocht op het laatste oogenblik gewijzigd was, werd geen der betoogers gewond, doch twee voorbijgangers liepen verwondingen op. Te Lwow werden verscheidene personen gewond door de ontploffing van een naar een socialisten-optocht geworpen projectiel. Te Kielce raakten nationaal-democraten en socialisten slaags. Iemand kwam om het leven en zeven menschen werden gewond. Te Poznan werden bij relletjes zes personen gewond. Te Warschau betoogden 2500 menschen in volkomen kalmte. De politie was versterkt om de aangekondigde tegenbetoogingen der uiterst rechtsche partijen te verhinderen.

ZWEDEN. — De betoogingen in Zweden zijn in alle orde verloopen. Men merkte op, dat de stoeten naast de roode ook de nationale vlag meevoerden.
Minister-president Hansson hield een toespraak, waarin hij aankondigde, dat binnenkort in het parlement een wetsvoorstel zal worden ingediend, waarbij een aanvullend crediet van 60 millioen kronen voor de verdediging gevraagd wordt.

SOVJET-RUSLAND. — Op het Roode Plein te Moskou is de 1 Mei-parade met de daaropvolgende betooging gehouden. Op de treden van het Mausoleum van Lenin hadden plaats genomen Stalin, Molotof, Kalinin, Kaganowitsj, Dimitrof, Jesjof en vele andere op den voorgrond tredende persoonlijkheden. De parade stond onder leiding van generaal Boedjenny. Worosjilof hield een toespraak tot de troepen, waarin hij o.m. de broederlijke groeten van het roode leger aan de Spaansche regeeringstroepen en aan de Chineesche strijdkrachten uitsprak. In korte woorden sprak Worosjilof voorts over de vernietiging van de verraders in het binnenland.

VEREENIGDE STATEN. — Uit New York wordt gemeld: Terwijl 50.000 communisten in optocht naar de Unionsquare trokken voor een één Meibetooging, juichten een millioen andere Amerikanen de repetitie van de wereldtentoonstellingsparade toe, waarbij 452 opgetuigde voertuigen door de straten reden naar het tentoonstellingsterrein op Long Island.

CHINA. — Ook in China is de internationale dag van den arbeid gevierd. Ruim 50.000 arbeiders, aldus meldt het Chineesche telegraafagentschap, hebben te Hankau een massabetooging gehouden, waar zij besloten:
1. Het Internationale Vakverbond een telegram te zenden met dankbetuiging voor den in het verleden gegeven bijstand; 2. Tsjang Kai Sjek hulde te betuigen; 3. den verdedigers des lands moed in te spreken; 4. de Chineesche arbeiders aaneen te sluiten tot steun aan de weerstandscampagne.

TSJECHO-SLOWAKIJE. — In twee groote groepen heeft de bevolking van Tsjecho-Slowakije den 1 Mei-dag gevierd. Eenerzijds waren het de Tsjechische partijen, die voor het eerst in de geschiedenis van het land te zamen betoogden voor de onafhankelijkheid der republiek.
Anderzijds waren het de Sudeten-Duitschers, wier leider Henlein een rede heeft gehouden, waarin hij zijn te Karlsbad gestelde eischen minimum- en niet maximum-aanspraken noemde, doch tevens verklaarde niets te begeeren, wat indruischt tegen de ongereptheid en souvereiniteit van de Tsjechoslowaaksche republiek.
(N. R. Crt. - Het Volk - Telegraaf - Alg. Handelsblad)
(Vor. ber. 1 Mei-viering 2770 F.)

3 MEI 1938

A. FRANKRIJK. — Staatsfinanciën. - De herstel-decreten. —
In den ministerraad zijn op 2 Mei '38 de volgende decreten geteekend:
1o. Decreten ter bevordering van de productie: aanmoediging van huizenbouw in steden en op het platteland, opruiming van krotten, ontwikkeling van het toerisme, vermindering van lasten ten gunste van den uitvoer, maatregelen ten voordeele van handwerkers, aanbouw van schepen.
2o. Decreten voor de organisatie van den arbeid; regeling van de veertigurige werkweek.
3o. Decreten voor de organisatie en de uitbreiding van het crediet, maatregelen ter bescherming van evenwicht en eenheid der begrooting; strenge contrôle op het beheer der credieten en de uitvoering der begrooting, een buitengewone nationale bijdrage, extra-heffing op de winsten van ondernemingen, die voor de defensie werken en die, welke een concessie hebben.
In het decreet betreffende de begrooting komen drie series maatregelen voor, die ten doel hebben:
Herstel van de eenheid der begrooting;
Grootere orde en gestrengheid in het beheer der credieten;
Het vragen van een „buitengewone tijdelijke inspanning" van het land ten bate van het financieel herstel. Deze „tijdelijke inspanning" zal bestaan uit een verhooging met 8% van alle staatsbelastingen tot een totaal maximum van ongeveer 4 milliard. Dit is ongeveer het bedrag van de uitgaven, die van de buitengewone op de gewone begrooting zullen worden overgebracht.
Onder deze uitgaven vallen:
3250 millioen voor pensioenkas, spoorwegen en aanvullende openbare werken; 132 millioen voor het meest spoedeischende deel van het defensieprogram; 480 millioen aan nieuwe credieten. (Telex-A. N. P.)
(Vor. ber. Fin. Herstelprogr. 3241 F.)

B. BELGIE. — Mr. dr. Edmond Rubbens, minister van Koloniën, overleden. —
In den ouderdom van 44 jaar is op 27 April '38 in zijn geboorteplaats Zele, in het land van Waas, overleden, mr. dr. Edmond Rubbens, minister van Koloniën in de regeering-van Zeeland en in de huidige regeering-Janson.
Tevoren was hij minister van Arbeid in de regeeringen-Theunis en de Brocqueville.
De heer Rubbens was sedert 1921 katholiek Vlaamsch-democratisch kamerlid voor het arrondissement Dendermonde. Hij studeerde aan de hoogeschool te Leuven, waar hij de graden behaalde van doctor in de rechten en doctor in de maatschappelijke en politieke wetenschappen. Hij was voorzitter van den nationalen bond van christelijke arbeiders en vice-voorzitter van de katholieke unie. (De Tijd)
(Vor. ber. Kab. Janson 3030 D.)

C. ENGELAND. — Het Britsch-Italiaansch accoord door het Lagerhuis goedgekeurd. —
In het Lagerhuis is op 2 Mei '38 de motie behandeld, waarin de regeering goedkeuring verzoekt voor het tusschen Engeland en Italië gesloten accoord.
De Labour-party diende hierop een amendement in, dat als volgt luidt:
„Bereid om iederen wettigen maatregel tot ontwikkeling en versterking van de vriendschappelijke betrekkingen tusschen de volken te aanvaarden, kan het Huis niet toestemmen in de overeenkomst met een staat, welke daadwerkelijk bij den willekeurigen aanval in Spanje betrokken is, een overeenkomst, waarbij als belooning voor denkbeeldige beloften, het volk van Abessynië wordt opgeofferd, de geest van den Volkenbond wordt geschonden en het beginsel van collectieve veiligheid wordt vervangen door een politiek van bondgenootschappen en een bewapeningswedloop, hetgeen, inplaats van een algemeenen vrede te brengen, het gevaar van een wereldoorlog zal vergrooten."
De minister-president betoogde, dat zijns inziens het verschil van meening tusschen hem en de andere zijde van het Huis (Labour-party) lag en nog ligt in zijn persoonlijke opvatting, dat men de realiteit welke niet veranderd kan worden, onder de oogen moet zien en dat men daarvan moet maken wat er van te maken valt.
Door het onderteekenen van de overeenkomst is reeds een radicale wijziging in de Britsch-Italiaansche betrekkingen gekomen. De wolken van wantrouwen en van achterdocht zijn weggevaagd en beide staten zijn besloten de wederzijdsche vriendschap te bevorderen in plaats van vijandschap.
Het door de Labourparty ingediende amendement is door het Lagerhuis met 322 tegen 110 stemmen verworpen.
De motie zelf is daarna met 316 tegen 108 stemmen aanvaard. (De Telegraaf)
(Vor. ber. Britsch-Ital. accoord 3225 A.)

D. BRITSCH-FRANSCHE BESPREKINGEN. - Perscommentaren. —
DUITSCHLAND. — De **Deutsche Allgemeine Ztg.** schrijft, dat uit veel van hetgeen dezer dagen te Londen geschiedt, blijkt, dat Chamberlains afwending van het collectivisme nog een anderen achtergrond had dan men tot dusver aannam, n.l. het besef dat de mislukking van het collectivisme dwong tot terugkeer tot de alliantie-politiek. Nu Engeland terugkeert tot de politiek van alliantie, neemt het blad aan, dat het de mogelijke gevolgen daarvan heeft overwogen. Wij begrijpen volkomen, zegt het blad, dat Engeland den wensch koestert zijn positie in de wereld te versterken. Aan den anderen kant echter wordt Chamberlains tweede vraagstuk, het herstel van den vrede in Europa, niet bevorderd, wanneer Engelands verlangen naar veiligheid, dat om andere redenen begrijpelijk is, wordt afgeleid op het Duitsche gevaar.

FRANKRIJK. — De **République** (rad.) geeft de algemeene opvatting weer, door als den voornaamsten bewerker van het Fransch-Engelsche accoord Hitler aan te wijzen. De inlijving van Oostenrijk moet in Engeland een dieperen indruk hebben gemaakt dan hier gedacht werd. De Franschen hebben over de ondervonden medewerking geen klagen en de Engelschen konden blijkbaar uitstekend met Daladier en Bonnet opschieten. De gastheeren moeten de hoop koesteren, dat dezen nu een tijd aanblijven.
Het **Petit Journal** (Parti Social Fr.) zegt: „Voor het eerst komen Fransche onderhandelaars niet met leege handen terug en volstaan zij niet met concessies te doen zonder dat daar iets tegenover staat".
Le Peuple (soc.) is minder optimistisch, met name ten aanzien van den weerslag van de overeenkomst op de Spaansche en Tsjechoslowaaksche vraagstukken, en de **Humanité** (comm.), hoewel verblijd met Daladiers onverzettelijkheid ten aanzien van het Fransch-Russische verdrag, schrijft: „Het werk, dat te Londen verricht is, zal onvruchtbaar of vruchtbaar blijken, naarmate de Fransche-Engelsche vriendschap zal uitloopen op een aftocht, dan wel het vredesfront zal versterken ter verdediging van de gemeenschappelijke belangen en idealen.

ITALIE. — De **Stampa** geeft een oordeel over de besprekingen te Londen. Het blad waarschuwt tegen een ontijdig optimisme en een te snelle blijdschap. De bijeenkomst te Londen is niet van den regel afgeweken. Allen zijn tevreden, allen gaven zich over aan verklaringen van overmatig vertrouwen.
Wat het Fransch-Russische verdrag betreft, zegt het blad: „Men heeft er de voorkeur aan gegeven de grootste politieke vergissing van de laatste vijf jaar, waaruit de ernstigste verwikkelingen zijn voortgekomen, niet voor het voetlicht te brengen."

VEREENIGDE STATEN. — De **New York Times** noemt de beslissing van Londen geweldig, daar zij neerkomt op veel meer dan een militaire alliantie en letterlijk een militaire unie is. De Britsche regeering is er toe overgegaan den Europeeschen toestand in handen te nemen. Het Britsche leiderschap is thans boven elken twijfel verheven. De leiding van de Europeesche zaken in tijden van crisis is thans overgegaan in Chamberlains realisme.
De **Herald Tribune** schrijft, dat het tijd werd voor deze herinnering aan het feit, dat er ook nog een democratische spil bestaat en dat haar hulpbronnen geweldig zijn. De onderhandelingen hebben Chamberlain bevorderd tot de overheerschende figuur van deze Westersche spil.

TSJECHO-SLOWAKIJE. — Het communiqué omtrent de Britsch-Fransche besprekingen te Londen, wordt in politieke kringen te Praag gunstig ontvangen. Men is van meening, dat de versterking der Fransch-Britsche samenwerking uit een politiek oogpunt een belangrijk element vormt voor het handhaven van den Europeeschen vrede. Men legt er vooral den nadruk op, dat de militaire samenwerking der beide groote mogendheden den zaak van den vrede van grooten dienst zal zijn.

ENGELAND. — De te Londen gehouden besprekingen der Britsche en Fransche ministers worden door de Engelsche bladen toegejuicht als een stap in de richting van een algemeene kalmeering in den Europeeschen toestand. Zij spreken hun voldoening uit over de hechte samenwerking tusschen de Fransche en Britsche generale staven.
Bij de opsomming der onderwerpen, welke besproken zijn, zegt de **Times**, dat het opmerkelijk is, dat de gelijkheid van opvattingen zoo snel kon worden vastgesteld. De gemeenschappelijkheid van de belangen van beide landen, is duidelijk aan het licht getreden.
De **Daily Telegraph and Morning Post**" wijst op het snelle succes, dat bij de besprekingen is bereikt. De overeenkomst zelve geeft opnieuw een verzekering tegen agressie en een onschatbare bijdrage tot de Europeesche kalmeering.
Door geen plaats te laten voor onzekerheid en misverstand, kan zij beschouwd worden als een factor in de politiek van kalmeering, welke de eerste-minster zoo krachtig heeft ter hand genomen.

(Vor. ber. Britsch-Fransche bespr. 3244 B.)

4 MEI 1938

A. NEDERLAND. — Huwelijk tusschen prins Louis Ferdinand van Hohenzollern en Groothertogin Kyra-Kirillovna van Romanoff. —

In de groote hal van Huize Doorn heeft ds. Bruno Döhring op 4 Mei '38 het huwelijk ingezegend tusschen prins Louis Ferdinand van Hohenzollern, kleinzoon van ex-keizer Wilhelm, en groothertogin Kyra-Kirillovna van Romanoff, dochter van grootvorst Kyrill, die zich in 1924 tot tsaar aller Russen proclameerde.
Ter gelegenheid van deze plechtigheid had de ex-keizer tal van hooge gasten genoodigd, o.a. Prinses Juliana en Prins Bernhard. (Alg. Handelsblad)

B. CARL VON OSSIETZKY OVERLEDEN. —

De schrijver Carl von Ossietzky, winnaar van den Nobelprijs voor den vrede, is op 4 Mei 1938 in een sanatorium te Berlijn aan hersenvliesontsteking overleden.
Von Ossietzky heeft ongeveer twee jaar in het ziekenhuis doorgebracht.
De Duitsche pacifist Carl von Ossietzky, was op 2 October 1887 te Hamburg geboren. Reeds vroeg kwam hij in contact met de vredesbeweging. De wereldoorlog, waarin hij als korporaal meestreed, versterkte hem in zijn pacifistische overtuigingen. Als assistent-hoofdredacteur werkte hij na den oorlog aan de „Deutsche Volkszeitung", terwijl hij tezamen met Berthold Jacob trachtte zijn politieke overtuigingen te belichamen in een partij: de republikeinsche partij, die echter een mislukking werd. Als pacifist bleef hij echter actief. Zelfs zag hij zich gedwongen zijn functie aan de „Deutsche Volkszeitung" neer te leggen, aangezien hij daarin niet voldoende ruimte vond voor het propageeren van zijn pacifistische ideeën. Hij was een der stichters van het blad „Nie wieder Krieg", waaraan hij sinds 1924 regelmatig medewerkte.
Zijn pacifisme leidde er toe, dat hij een krachtige actie voerde tegen de herbewapening, hetgeen oorzaak werd, dat hij in 1929 van hoogverraad werd beschuldigd, omdat hij in het links georiënteerde blad „Die Weltbühne" een artikel had gepubliceerd, waarin hij licht wierp op de zoo streng geheim gehouden militaire Duitsche activiteit op luchtvaartgebied. Het proces duurde geruimen tijd en in 1931 werd hij schuldig bevonden en veroordeeld. In December 1932 echter herkreeg hij zijn vrijheid reeds op grond van de toen afgekondigde amnestie.
Toen de nationaal-socialisten het bewind in Duitschland in handen namen, weigerde Von Ossietzky uit te wijken. In den nacht van den Rijksdagbrand werd hij dan ook gearresteerd en naar een concentratiekamp overgebracht, waar hij drie jaar zou blijven, om eerst ontslagen te worden in verband met zijn uiterst zwakken gezondheidstoestand, die opneming in een ziekenhuis te Berlijn noodzakelijk maakte. In hetzelfde jaar kende het Noorsche Comité hem den Nobelprijs voor den vrede toe, welke prijs hem door een oneerlijk vertrouwensman nog afhandig gemaakt werd. (Telex-A. N. P.)

(Vor. ber. Nobelprijs en photo 2555 D.)

C. NEDERLAND. — Eerste Kamer. - Naturalisatie-ontwerpen. —

In de eerste vergadering van de Eerste Kamer na het Paaschreces kwam een groot aantal naturalisaties aan de orde, waarbij de heer Van Vessem (N.S.B.) er over klaagde dat de Kamer niets heeft aan de zeer summiere gegevens, welke door de regeering worden verstrekt.
Na deze wetsontwerpen, waarbij ongeveer 1.000 personen zullen worden genaturaliseerd, wachten nog wetsontwerpen, waardoor opnieuw 5.000 personen in het Nederlandsch Volksverband zullen worden opgenomen. Met klem wees de heer Van Vessem er op, dat wij tegen opname van bepaalde elementen moeten waken en dat wij met name den grooten toevloed van Joodsche elementen niet zonder meer kunnen voorbijgaan, want dit probleem vraagt een oplossing.
In dit verband vroeg de heer Van Vessem om de toelating van vreemdelingen in de toekomst te beperken tot diegenen, die het Nederlandsche staatsverband verbeteren, waarbij hij een beroep deed op de leuze: wij willen ons zelf zijn en blijven.
Dit betoog vond bestrijding bij den heer Briët (a.r.), die noch in de voorgedragen naturalisaties, noch in haar aantal, een gevaar zag voor de samenstelling van ons volk. Bovendien wees de heer Briët er op, dat het Koninklijk woord: „Wij willen ons zelf zijn en blijven", een geheel andere beteekenis heeft dan de heer Van Vessem er aan gaf, aangezien het niet anders is dan een woord van verzet tegen import van levensbeschouwingen, welke niet in ons volk passen.
Ook in den heer De Zeeuw (s.d.) vond de heer Van Vessem een bestrijder van zijn betoog. De heer De Zeeuw, die van oordeel was, dat wij ons hebben te toetsen aan de nationale traditie, merkte voorts op dat de Joden steeds een nuttig element in ons volk zijn geweest en dat we in geestelijk en economisch opzicht veel aan hen hebben te danken.
In zijn antwoord merkte de Minister van Justitie op, dat het niet juist is, dat de naturalisaties de werkloosheid in gevaar brengen, zooals de heer Van Vessem ook had beweerd. Voorts gaf de Minister de verzekering, dat hij waakzaamheid blijft betrachten in zake het toelaten van vreemdelingen tot het Nederlanderschap, hetgeen trouwens wel blijkt uit het groote percentage der aanvragen, dat wordt afgewezen.
Na repliek van den heer Van Vessem werden de wetsontwerpen aangenomen. (Nieuwsblad v. h. Noorden)

(Vor. ber. Naturalisatie 3058 D.)

D. FRANKRIJK. — Devaluatie van den Frank. - Engelsch commentaar. —

Op 4 Mei '38 heeft minister-president Daladier voor de radio een toespraak gehouden, waarin hij o.m. mededeelde, dat de regeering besloten heeft den frank te stabiliseeren op een basis, die de regeering in staat zal stellen hem doeltreffend te verdedigen. Dit besluit, aldus Daladier, is genomen in volledige overeenstemming met de Engelsche en Amerikaansche regeeringen, wien spreker dankzegde voor haar medewerking.
De stabilisatiekoers van den Franschen frank is op 5 Mei 1938 vastgesteld op 179 per pond sterling, dit komt overeen met 5 Nederlandsche centen.
Minister van Financiën, Marchandeau, heeft tegenover de journalisten verklaard, dat het niet een stabilisatie is, waartoe werd besloten, doch een operatie, die ten doel heeft in de eerste plaats te komen tot een feitelijke stabilisatie.
Reeds is kapitaal tot circa 5 milliard frank in het land teruggekeerd.
Het Fransche Ministerie van Binnenlandsche Zaken heeft de volgende mededeeling gepubliceerd:
„Teneinde definitief de gezondmaking van den finan-

cieelen toestand te verzekeren heeft de regeering besloten over te gaan tot stabilisatie van den frank.
Deze maatregel moet op de binnenlandsche markt en voor de nationale producten op geen enkele wijze eenige prijsverhooging teweeg brengen, doch integendeel hun eigen stabiliteit verzekeren.
Bijgevolg werden nog instructies gegeven aan alle prefecten om maatregelen te nemen, welke in staat zullen stellen op zekere en onbetwistbare wijze den verkoopprijs vast te stellen."
De „Financial News" schrijft over de nieuwe devaluatie van den Franschen frank: „Het is van het grootste belang, dat de nieuwe maatregel de goedkeuring heeft ontvangen van Groot-Brittannië en de Vereenigde Staten. De driehoeksovereenkomst werd dikwerf op de proef gesteld, doch niettemin geëerbiedigd. Dit beteekent, dat de Fransche frank indien noodig, den steun zou behouden der beide andere muntsoorten".
In het Britsche Lagerhuis heeft Sir John Simon op 5 Mei '38 medegedeeld, dat de Britsche regeering op het oogenblik niet voornemens is een aanpassing van het pond sterling door te voeren.
Sir John Simon voegde hieraan toe, dat de Britsche regeering met de regeering van de Vereenigde Staten overeen is gekomen, dat de Fransche actie niet moet worden beschouwd als in tegenspraak met de drievoudige overeenkomst. De drie regeeringen zijn van oordeel dat deze overeenkomst in volle kracht blijft bestaan.
Sir John Simon deelde verder mede, dat de Fransche regeering de verzekering heeft gegeven, dat een middel zal worden gevonden om Frankrijk geen buitengewoon handelsvoordeel te verschaffen.
(Keesings Financieel Archief)
(Vor. ber. Devaluatie 2468 A.; Financiën 3249 A.)

A. **TSJECHO-SLOWAKIJE. — 1 Mei. - Benesj-Hitler, Telegramwisseling. —**
Aan den vooravond van de 1 Mei-viering, die dit jaar voor het nationaal-socialisme een bijzondere wijding heeft, daar het de eerste viering zal zijn in het nieuwe Grootduitsche rijk, heeft dr. Benesj, de president van Tsjecho-Slowakije, het volgende telegram verzonden:
„Aan Z.Exc. Rijkskanselier Adolf Hitler, Berlijn. Bij gelegenheid van den nationalen feestdag bied ik Uwe Excellentie oprecht mijn beste wenschen aan.
(w.g.) Eduard Benesj."
Hitler heeft een telegram gezonden aan den Tsjechischen president Benesj, waarin hij dezen zijn „warmsten dank" betuigde voor de, ter gelegenheid van de 1-Mei-viering, gezonden gelukwenschen. (Telegraaf)
(Vor. ber. 1-Mei-viering 3248 E.; Benesj 3169 E.)

5 MEI 1938

B. **ITALIE. — Zeeëngten-overeenkomst van Montreux. - Toetreding. —**
Officieel wordt medegedeeld, dat Italië heeft verklaard toe te treden tot de zeeëngten-overeenkomst van Montreux, waar Turkije's rechten inzake de Dardanellen werden geregeld. Italië heeft slechts de reserves gemaakt, welke voortvloeien uit zijn uittreden uit den Volkenbond. (Alg. Handelsblad)
(Vor. ber. Montreux 2382 E.)

C. **KLEINE ENTENTE. — Vergadering te Sinaja. - Communiqué. —**
Na de laatste vergadering van den permanenten raad der Kleine Entente van hedenmorgen is op 5 Mei 1938 een communiqué uitgegeven, waarin o.m. wordt gezegd:
De drie ministers van Buitenlandsche Zaken (Roemenië, Joego-Slavië, Tsjecho-Slowakije) hebben gedétailleerd van gedachten gewisseld over alle problemen, die in het bijzonder van belang zijn voor de politiek der Kleine Entente. Eensgezind kwamen zij tot de conclusie, dat zij hun pogingen moeten voortzetten ten aanzien van samenwerking aan ieder kalmeeringswerk der Entente.
De permanente raad heeft in het bijzonder aandacht gewijd aan het recente Britsch-Italiaansche accoord, dat hij beschouwt als een element van hoog belang, dat bestemd is den vrede duurzaam te behouden.
Voorts heeft de raad met groote aandacht het probleem der betrekkingen van de Kleine Entente met Hongarije bestudeerd. Eensgezind blijft de raad bij zijn wensch de loopende onderhandelingen voort te zetten, welke ten doel hebben bij te dragen tot de vestiging van een regiem van overeenstemming en vertrouwen in het Donaubekken.
De Kleine Entente bevestigt voorts opnieuw de trouw harer gevoelens jegens den Volkenbond. De raad heeft geconstateerd, dat de opvattingen der staten-leden over de houding, die moet worden aangenomen door den Roemeenschen gedelegeerde, die de Kleine Entente in den raad vertegenwoordigt, overeenstemmen.
De nieuwe toestand aan den Donau werd ten aanzien van de scheepvaart met groote aandacht besproken. Men constateerde, dat de economische raad in Boekarest een steeds vruchtbaarder activiteit ontplooit en besloot te blijven streven naar versterking der economische onderlinge banden.
De volgende zitting van den permanenten raad zal te Bled bijeenkomen, tegen het einde van Augustus.
De Roemeensche minister Comnen heeft het slotcommuniqué voor de pers voorgelezen en vervolgens een verklaring afgelegd, waarin hij zeide, dat eens te meer is gebleken, dat de Kleine Entente een instelling is, welker kracht en levensvatbaarheid zich nooit verloochend hebben.
Met grooten nadruk voegde minister Comnen hieraan toe, dat de landen der Kleine Entente vastbesloten zijn die kracht uitsluitend in dienst te stellen van den vrede en de internationale samenwerking.
De Kleine Entente, aldus Comnen tenslotte, is, verre van alleen een statisch defensief instrument te zijn, in werkelijkheid een dynamisch instrument en een vredesoffensief.
Stoyadinowitsj en Krofta hebben door de radio toespraken gericht tot het Roemeensche volk. (De Tijd)
(Vor. ber. Kleine Entente 2927 G.)

D. **SUIKER. — De Internationale suikerovereenkomst.**
De Internationale Suikerraad heeft 30 April '38 besloten de suikerquota met 5% (d.w.z. met 170.050 ton) tot 3.230.950 ton te verlagen. De bestaande quota, die voor het seizoen tot 31 Aug. zouden gelden, bedroegen 3.508.500 ton. Tijdens de conferentie is bovendien nog vrijwillig van 107.500 ton afstand gedaan. De eerstvolgende vergadering zal op 5 Juli worden gehouden.
Er blijft twijfel bestaan of de verlaging met 5% voldoende zal blijken te zijn om evenwicht tusschen vraag en aanbod op de vrije markt te verkrijgen.
Bij eenige afgevaardigden bestond het verlangen de quota met 10% te verlagen. Het schijnt echter, dat de Nederlandsche gedelegeerden zich hier tegen verzet hebben en er op hebben aangedrongen rekening te houden met de aankoopen door de Engelsche regeering en met de verruiming van de Engelsche markt, die van deze aankoopen het gevolg is.
(Keesings Financieel Archief)
(Vor. ber. Suiker-overeenkomst 2781 B.)

6 MEI 1938

E. **LETTEREN. — Boeken die door de pers gunstig besproken zijn. - Onze wekelijksche opgave. —**
Amerikaansch: Christopher Morley — „The Trojan Horse." (Lippincoth's, New York) **(V. b. 3243 E.)**
Duitsch: J. Malzahn — „Nymphen und Hirten tanzen nicht mehr." (Rowohlt, Berlin)
Martin Lopelmann — „Der goldene Teufel." (Universitas, Berlin 1938) **(Vor. ber. 3243 E.)**
Engelsch: K. Balbernie — „Now for the Wilderness." (Martin Seeker)
Angela Thirkell — „Pomeret Towers." (Hamish Hamilton) **(Vor. ber. 3243 E.)**
Fransch: H. Bordeaux — „L'Affaire de la rue Lepic." (Plon, Paris)
H. Poydenot — „Impasse de l'Avenir." (Plan, Paris)
(Vor. ber. 3243 E.)
Italiaansch: J. Wollemborg — „Politica estera italiana." (Edizioni Roma, Roma) **(Vor. ber. 3243 E.)**
Nederlandsch: Emile Buysse — „Vlaanderen roept." (Bosch en Keuning, Baarn)
Arthur van Schendel — „De Zomerreis." (L. J. C. Boucher, Den Haag) **(Vor. ber. 3232 B.)**
Roemeensch (in het Fransch): P. Bellu — „La Parole est à la défense." (Rieder, Paris) **(V. b. 1656 A.)**
(Red. K. H. A.)

A. SPANJE. — Burgeroorlog. - Tremp. - Barcelona.

Nog steeds blijven de rechtsche legers in Spanje oprukken, geleidelijk moeten de republikeinen wijken, al schijnen zij in het gebied van Tremp vrijwel stand te kunnen houden. De troepen, welke tot aan de Middellandsche Zee zijn doorgedrongen, hebben een zuidelijke richting ingeslagen en trachten nu Castellon te veroveren. Bij Teruel zijn de nationalisten ook weer agressief gaan optreden om den linkschen zak tusschen deze stad en de rechtschen te doen verdwijnen. De vloot van Franco werkt nauw samen met de troepen langs de kust. Een aantal schepen, waarmee linksche troepen van Barcelona naar Valencia werden overgebracht, is door de „Canarias" in den grond geboord. Te Barcelona doen zich gebeurtenissen voor, welke op het begin van een paniekstemming wijzen. Een 26-tal personen is, beschuldigd van hoogverraad, ter dood veroordeeld; verscheidene hooge functionarissen zouden gearresteerd zijn.

De rechtsche troepen vorderen echter langzaam, dat eenerzijds geweten wordt aan krachtig verzet der republikeinsche soldaten en anderzijds aan de slechte weersomstandigheden, welke het optreden der rechtsche luchtmacht bemoeilijken. Bij een luchtaanval op Barcelona zijn 40 à 50 personen om het leven gekomen. (Telex-A. N. P.)

(Vor. ber. Burgeroorlog 3231 F.)

B. CHINA. — Conflict met Japan. - Soetsjau. - Hankow. —

De Japansche minister-president, prins Konoje, heeft aangekondigd, dat de Japansche activiteit in de naaste toekomst weer versterkt aan den dag zal treden. De inzet van nieuwe troepenafdeelingen in den strijd rond Soetsjau heeft geleid tot heroovering van verschillende steden en het schijnt, dat de Japanners thans een afdoende beslissing in dezen sector willen forceeren. Minder prettig voor hen is evenwel, dat in de provincies Sjansi en Hopei, de Chineesche guerilla-benden hun leelijke klappen bezorgen, nu een deel der troepen uit deze gebieden naar Zuid-Sjantoeng is overgebracht.

Ondanks de versterkingen, welke de Japanners hebben ontvangen gaat het hen in den strijd rondom Soetsjau toch niet voor den wind. Hun offensief is vrijwel weer vastgeloopen op de versterkte stellingen der Chineezen. Van beide kanten wordt melding gemaakt van plaatselijke successen, maar groote beteekenis kan hieraan niet worden gehecht. Een hevigen luchtaanval hebben de Japanners ondernomen op Hanjang, een voorstad van Hankow. De Chineezen beweren twintig toestellen te hebben neergeschoten en de andere partij juicht vijftig Chineesche machines te hebben vernield, terwijl zij er zelf slechts twee verloor. Wat hiervan zij, verschrikkelijker is, dat tijdens het bombardement der Japanners een duizendtal personen het leven heeft verloren. Te Shanghai heeft het weer eens gespannen tusschen Engelschen en Japanners, toen laatstgenoemden de Nanking-road in de internationale nederzetting bezetten naar aanleiding van een aanslag op een vrachtauto. Zooals al meer gebeurd is bleek een conferentie het geschikte middel om tot een oplossing te komen. (Telex-A. N. P.)

(Vor. ber. Chin.-Jap. Confl. 3242 C.)

7 MEI 1938

C. ITALIE. — Het bezoek van den Führer, Adolf Hitler. —

De Duitsche Rijkskanselier en Führer, Adolf Hitler, is op 2 Mei '38 met een specialen trein uit Berlijn — waar veldmaarschalk Göring voor hem de staatszaken zal waarnemen — vertrokken om zijn reeds maanden vastgesteld bezoek aan Mussolini te brengen; hij werd vergezeld door verscheidene ministers en andere functionarissen en een lijfwacht. Op 3 Mei arriveerde Adolf Hitler en zijn staf te Rome, waar hij door koning Victor Emanuel en Mussolini werd verwelkomd. Tijdens zijn verblijf in Italië, dat een volle week zal duren, wordt Hitler onthaald op veel militair vertoon te land, ter zee en in de lucht en tusschen de bedrijven door worden politieke besprekingen gehouden. Z.H. de Paus is even voor de komst van het Duitsche staatshoofd naar zijn buitenverblijf te Castel Gandolfo vertrokken.

Tafelredevoeringen te Rome. — Hitler heeft op 7 Mei 1938 aangezeten aan een diner, dat Mussolini in het Venezia-paleis te zijner eere had laten aanrichten. Mussolini hield een tafelrede, waarin hij o.a. zeide: „Uw bezoek aan Rome voltooit en bezegelt het bondgenootschap tusschen onze beide landen. Duitschland en Italië hebben zich den laatsten tijd bevrijd van het kwaad van tweedracht zaaiende ideologiën, om het nieuwe volksrégime te scheppen, dat het kenmerk van deze eeuw is.

Wij zijn ervan overtuigd, dat de volken van Europa op deze wijze de rust en den vrede zullen vinden, die onmisbaar zijn om de grondslagen van de Europeesche cultuur te beveiligen." Mussolini besloot met zijn glas op te heffen op de gezondheid van zijn gast, op den bloei van het Duitsche rijk en op de onverbreekbare vriendschap tusschen de beide volken.

In zijn antwoord zeide Hitler o.m.:

„Duitschland en Italië hebben gelijke belangen en zijn door hun gelijke wereldbeschouwing nauw met elkaar verbonden. Daarmede is in Europa een blok ontstaan van 120 millioen menschen, die vast besloten zijn hun eeuwige levensrechten te beschermen en zich te verdedigen tegen alle krachten, die zouden pogen, zich tegen hun natuurlijke ontwikkeling te verzetten. Het is volkomen natuurlijk, dat onze beide volken deze vriendschap in voortdurende samenwerking ook voor de toekomst uitbreiden en verdiepen.

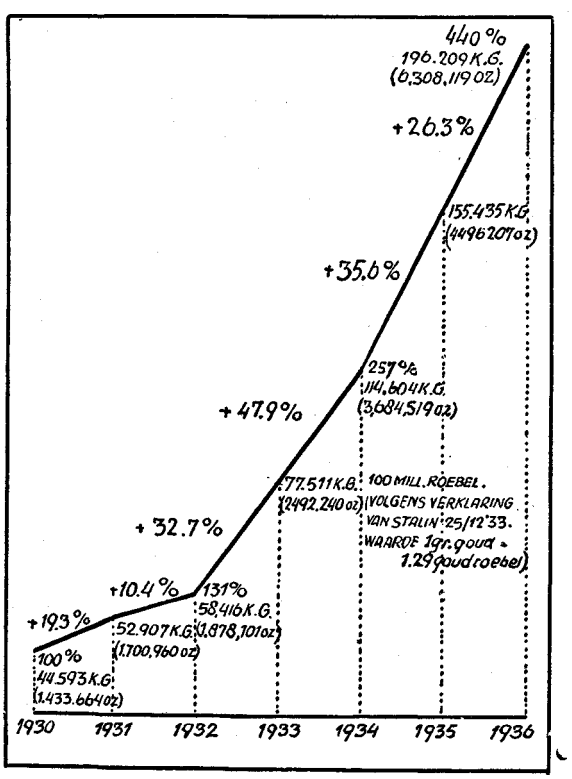
Sedert zich Romeinen en Germanen in de geschiedenis voor ons bewust voor de eerste maal ontmoetten, zijn thans twintig eeuwen verloopen. Thans verrijst de Romeinsche staat uit grauwe overleveringen tot nieuw leven. En ten Noorden van u ontstond uit talrijke stammen een nieuw Germaansch rijk. Wijzer geworden door de ervaring van twintig eeuwen, willen wij beiden, nu wij rechtstreeksche buren geworden zijn, de natuurlijke grens trekken, die de voorzienigheid en de geschiedenis duidelijk tusschen onze beide volken getrokken hebben.

Het is mijn vaste wil en mijn testament aan het Duitsche volk, dat het daarom de, door de natuur tusschen ons beide opgerichte, Alpengrens voor altijd als een onaantastbare beschouwt."

Hitler besloot met een dronk uit te brengen op het geluk en de grootheid van het Italiaansche volk.

(Telex-A. N. P.)

D. SOVJET-RUSLAND. — Goudproductie 1930-1936.

(Alg. Handelsblad) **(Vor. ber. Goudproductie 451 D.)**

E. NEDERLAND. — Diplomatie - De nieuwe gezant van Tsjecho-Slowakije. —

De nieuwe gezant van Tsjecho-Slowakije in Den Haag, dr. Patsjek, neemt in deze dagen de functie van zijn voorganger, dr. I. Krno, over, die tot chef van de politieke afdeeling van het departement van Buitenlandsche Zaken te Praag is benoemd.

(Alg. Handelsblad) **(Vor. ber. Diplom. 3160 A.)**

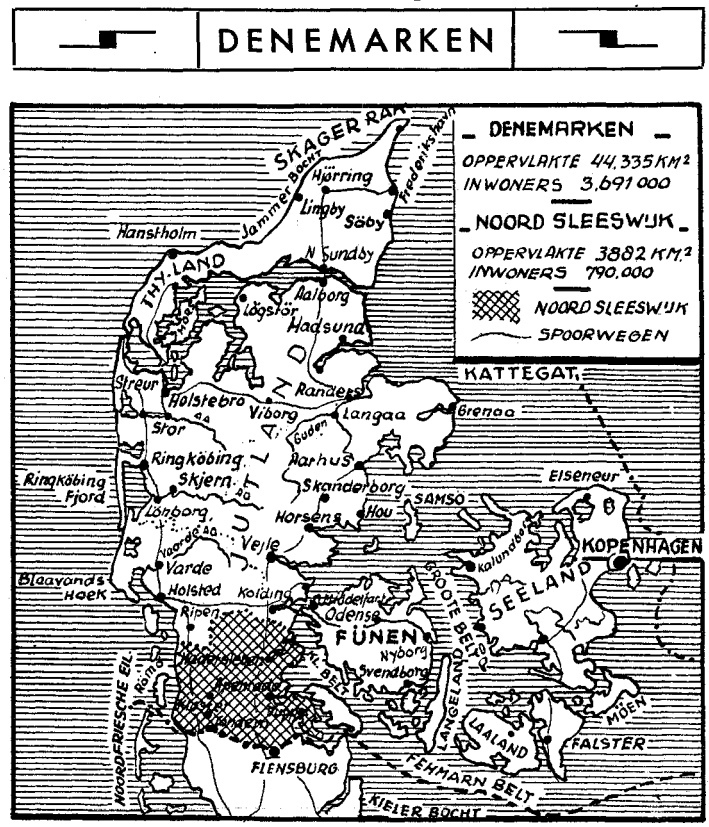
A. De Duitschers in Zuid-Jutland (Noord-Sleeswijk).

Toen het nationaal-socialisme in Duitschland de macht in handen had genomen, heeft het niet lang geduurd voor de Sleeswijksche eenheidsbeweging gelijkgericht werd. Bezuiden de grens ging dat uit den aard der zaak vrij gemakkelijk, maar aan de overzij, in het Deensche Noord-Sleeswijk — of Zuid-Jutland, zooals de Denen het noemen om de eenheid met het Koninkrijk duidelijker uit te laten komen — is er van die gelijkrichting lang niet zoo veel terecht gekomen als de nationaal-socialisten hadden gewenscht en misschien ook wel hadden verwacht. De Sleeswijksche bond werd op bevel uit Flensburg ontbonden en door de „N.S.D.A.P. Nordschleswigs" vervangen. De redactie van het orgaan der Duitsche minderheid, de „Nordschleswigsche Zeitung" richtte zich eigener beweging gelijk en volgde gehoorzamer dan sommige bladen in Duitschland de voorschriften van minister Göbbels op. Het aantal particuliere Duitsche scholen in het grensgewest werd in weinige jaren met hoofdzakelijk Duitsch geld tot het dubbele uitgebreid en zooals de nieuwe scholen met hun radio-installaties en hun weg-schuifbare muren tusschen de klaslokalen, mede bestemd waren voor het nationaal-socialistische propagandawerk onder de volwassenen, zoo waren de nieuwe Duitsche leerkrachten zeker ook ten volle voor dit werk berekend.

Maar toen de N.S.D.-A.P. de vorige week een groot congres te Haderslev hield, kon in het gebruikelijke hulde-telegram aan Hitler het aantal deelnemers niet hooger opgegeven worden dan 1600 of ongeveer 5% van de Duitschers in Zuid-Jutland en schaarden zich voor den marsch naar het monument voor de Duitsche oorlogsslachtoffers slechts 800 menschen achter de opgerolde hakenkruisvlaggen — die later tegen de nadrukkelijke voorschriften van den minister van Justitie in, op den openbaren weg ontplooid werden — hoewel dit toch de eerste openbare betooging van de Duitsche minderheid in Zuid-Jutland was en het weer in alle opzichten meewerkte en men uit de reclame voor dit congres de conclusie had kunnen trekken, dat de nationaal-socialisten het tot een soort „historischen datum" wilden maken. Waarlijk, overtuigend was dit „getuigenis van de krachtige eenheid der Duitsche volksgemeenschap in Noord-Sleeswijk" geenszins.

De Sleeswijksche bond is door de N.S.D.A.P.N. vervangen, het al-oude devies van de Sleeswijkers, „Schleswig up eewig ungedeelt", heeft thans plaats moeten maken voor het „Ein Volk, ein Reich, ein Führer" van de op Anschluss hopende Duitschers.

Maar de meerderheid van de Duitsche Noord-Sleeswijkers heeft zich niet ten volle gelijk laten schakelen. Een van de eerste beginselen van het nationaal-socialisme, het leiderbeginsel, is niet aanvaard.

(Overname zonder bronvermelding verboden)

De Landesführer, dr. Møller, de vierde reeds in zes jaar tijds, die door de nationaal-socialistische autoriteiten bezuiden de grens erkend en gesteund wordt, heeft waarlijk geen dictatoriale macht over zijn volksgenooten, kan die ook niet uitoefenen, omdat zijn gewest geen totalitaire staat is, maar een deel van het democratische en in zijn minderheids-politiek uiterst liberale Denemarken, en omdat de nationaal-socialistische Duitschers in dit grensgewest hun vrijheid van meening niet wenschten op te geven. Zoo zijn er in deze „volksgemeenschap" duidelijk drie groote groepen te onderscheiden. de getrouwen van dr. Møller, de oppositioneele National-Sozialistische Arbeitsgemeinschaft Nordschleswig onder leiding van dr. Møller's voorganger Jep Nissen en de kerkelijken, die vrij gematigd zijn en een zoodanigen aanhang hebben, dat het hun candidaat, pastor Schmidt, was, die in 1936 — opnieuw — als eenige vertegenwoordiger van de Duitsche minderheid naar het Deensche parlement werd afgevaardigd. Deze kerkelijke groep heeft blijkbaar nogal wat geleerd van den kerkstrijd in Duitschland en het is waarschijnlijk niet onjuist haar leden evenals haar leider, pastor Schmidt, als in de eerste plaats Sleeswijkers, die hoofdzakelijk in naam nationaal-socialisten zijn, te karakteriseeren. De beide andere, zuiverder nationaal-socialistische, groepen verschillen in politiek opzicht vooral hierdoor, dat de officieele voor het behoud, de oppositioneele daarentegen voor onteigening en verkaveling in kleine boerenbedrijfjes van groote grondbezittingen is, al is het vooral de rivaliteit tusschen de leiders, die den strijd tusschen deze twee nationaal-socialistische groepen zoo fel maakt als hij zelfs tusschen lijnrecht tegenovergestelde politieke partijen elders in Denemarken niet is.

Deze verdeeldheid onder de Duitschers in Zuid-Jutland is zeker een der redenen, waarom op het oogenblik voor Berlijn de kwestie van herziening van de grensregeling van 1920 niet actueel is. In het gebied, waar toen nauwelijks 25% der stemmen tegen hereeniging met Denemarken uitgebracht werden, schommelde de laatste jaren het percentage stemmen op Duitsche lijsten tusschen 13 en 17 en het is de vraag of wel eens 15% der bevolking in dit grensgebied voor aansluiting bij het Duitsche rijk zou stemmen als er nu nogmaals een plebisciet gehouden werd.

Duitschland zal ook niet terwille van deze minderheid, die tusschen blonde en blauw-oogige „Noordsche rasgenooten" leeft en meer rechten en meer vrijheid heeft dan hoogstwaarschijnlijk één nationale minderheid elders in Europa geniet, Denemarken — en mét Denemarken Scandinavië — voor de borst willen stooten. Daarom kon de Deensche minister van Binnenlandsche Zaken, dr. Munch, nog weinige dagen geleden overtuigend de verzekering

geven, dat er voor de geruchten over Duitsche stappen inzake grenswijziging, die na de inlijving van Oostenrijk in omloop zijn gekomen, „nog niet de allerminste schim of schaduw van een grond bestaat".
Voor de zooveelste maal moeten degenen, die het aanvankelijk niet eens waren met de ten aanzien van de grensregeling van 1919—1920 door Denemarken gevolgde politiek, thans erkennen, dat die politiek de juiste is geweest. Denemarken had een veel grooter stuk van Sleeswijk, misschien heel Sleeswijk wel, kunnen krijgen, maar het wilde geen compacte, geen groote minderheid binnen zijn grenzen hebben en de minderheid van 25%, die nu bij Denemarken werd gevoegd zou nog kleiner zijn geweest, wanneer men enkele steden, met een aanmerkelijk grooter percentage Duitschers van het omringende platteland, waar het percentage Denen weer boven het gemiddelde was, af had kunnen scheiden. De grens is zoo nauwkeurig in overeenstemming met de gezindheid der bevolking uitgezet als dat in een grensstreek met gemengde bevolking maar mogelijk is.
De vergroeiing van Zuid-Jutland met Denemarken verloopt niet zonder moeilijkheden, moeilijkheden van economischen aard vooral, maar Denemarken heeft geholpen en gesteund zoo goed als het kon — de financieele steun aan Zuid-Jutland wordt in totaal op ruim een half milliard kronen of gemiddeld 2500 kronen per Zuid-Jutlander geschat! — en men heeft er steeds, niét uit angst voor Duitschland maar op grond van zijn liberale democratische overtuiging, naar gestreefd, de speciale verlangens van de Duitsche minderheid, zooveel als mogelijk is, zonder de belangen van het Deensche volk als geheel te schaden, in te willigen. Daarom kan Denemarken zich thans gerust voelen en wekt het geen onrust, wanneer de Duitsche nationaal-socialisten, gelijk zij nu op hun congres te Haderslev deden, onredelijke en onmogelijke eischen stellen — zooals tot vergoeding van schade, geleden door de Duitsche inflatie, tot erkenning van oorlogsverminkten als staatsburgers eerste klasse, tot gelijkstelling van Duitschers met Denen bij openbare werken — eischen, die in Duitschland misschien een onjuisten indruk zullen wekken en die in Denemarken, waar de staatsburgers natuurlijk gelijkgesteld zijn, niet ingewilligd kunnen worden. Daarentegen zal een redelijke wensch, zooals die tot instelling van oudercommissies voor de Duitsche scholen, een wensch, die ook van niet-Duitsche Zuid-Jutlandsche zijde is geuit, waarschijnlijk wel verhoord worden. Aan verdrukking van de nationale minderheid doen de Denen werkelijk niet. En dat weet en waardeert men ook te Berlijn. (N. Rott. Crt.)

(Vor. ber. Sleeswijk 3227 E.)

A. NEDERLAND. — De bestrijding der Werkloosheid. —

Onder het motto „Volk zonder arbeid — Land in Nood" wijdde „De Tijd" een speciaal nummer aan de bestrijding der werkloosheid (29-4-'38).
„Het vraagstuk der werkloosheid kan in ons land niet onopgelost blijven" meent het blad en "als er één regeering in staat is, de werkloosheid in ons land tot oplossing te brengen, dan is het waarschijnlijk deze, die door christelijke beginselen van menschelijkheid wordt geleid; die een hechten grondslag heeft in het volk en daarin nog sterker zal staan, zoodra zij onder deze reddende taak haar schouders zet; die tenslotte geleid wordt door een staatsman, die, meer da neenig ander, een exponent van het nationaal gevoel is."
Twee omstandigheden, ziet het blad, die het tegenwoordige tijdsgewricht bijzonder gunstig maken voor een bestrijding der werkloosheid:
De eerste is van geestelijken aard: zij bestaat in het sterke nationale besef, dat heden alle rangen van ons volk doorstroomt en dat — wij zeiden het reeds — het ook voor den grooten volksnood der werkloosheid meer dan vroeger gevoelig heeft gemaakt.
De tweede is daarentegen geheel stoffelijk: zij bestaat in de goedkoopste van het geld en den betrekkelijken overvloed van emplooi-zoekend kapitaal, waardoor het voor deze regeering mogelijk is heden tot aanmerkelijk geringeren prijs de groote kapitalen tot haar gebruik te krijgen, die voor de schepping van nieuwe arbeidsgelegenheid vereischt en daarvoor beschikbaar zijn, maar die uit eigen initiatief — wegens gebrek aan vertrouwen of om andere redenen — den weg naar den arbeid niet kunnen vinden.
Deze beide omstandigheden, waarvan men, vooral wat de tweede betreft, de duurzaamheid niet kan voorzien, dringen mede tot spoed. Maar méér dan alle toevallige omstandigheden dringt daartoe de nood zelf, de stoffelijke en zedelijke nood van meer dan een millioen „overbodig" gemerkte landgenooten, en de voortdurende slooping van onze volkskracht.
Het blad publiceert dan een aantal bijdragen van prominente figuren uit de kringen van de hoogleeraren, katholieke werkgevers, werknemers en jeugdleiders, die ieder uit hun eigen gezichtshoek aandringen éénsdeels op een planmatige bestrijding der werkloosheid, anderdeels op de invoering van een verplichten arbeidsdienst.
„De bestrijding der werkloosheid is zeker de moeilijkste krachtproef, die in deze jaren van de Regeering gevraagd wordt, schrijft de voorzitter der Alg. R.K. Werkgeversver., de heer ir. F. Guljé. Het is billijk, haar een ruimen termijn te laten om zich over het werkloosheidsbeleid te beraden. Maar dán dient zij ook met een zeer concreet plan te komen, waardoor het werkloozencijfer in ons land drastisch verminderd wordt. De troonrede 1938 lijkt ons de uiterste termijn daarvoor."
Het Kamerlid W. Andriessen voegt daaraan toe, dat de tot dusverre met de plannen van het Werkfonds bereikte resultaten onbevredigend blijven.
„De 40.000 arbeiders, welke het Kabinet Colijn van 1933 eigenlijk op vrij korten termijn tewerk wilde stellen — de vraag blijft hier buiten beschouwing, of dit cijfer niet te hoog geraamd was — zijn nu, ongeveer 4 jaren later, nog bij lange na niet bereikt.
Er zal naar middelen gezocht moeten worden, om dit aantal zeer belangrijk op te voeren."
Daartoe moeten werkobjecten aanwezig zijn en geld.
De heer H. J. Kuiper, hoofdbestuurslid van het R.K. Werkliedenverbond biedt een groot aantal werkobjecten in overweging, terwijl de redactie in een aantal „Richtlijnen" een schematisch overzicht geeft van wat er op het terrein van economie, lichaamscultuur, geestescultuur, gemeenschapscultuur en godsdienstig-zedelijk leven aan rendabele werkobjecten kan worden gevonden. Daarbij treden de volgende categoriën naar voren: landwinning, verkeersverbetering, verbetering van de outillage in het bedrijfsleven, verbetering der huisvesting, bevordering der ontspanning, verfraaiing der woonruimte, dienst aan de wetenschap, landsverdedigingsobjecten, verbetering van openbare gebouwen en kerkenbouw.
„Ter dekking van de kosten ware, meent de redactie, een speciale leening uit te geven, een „grootewerken-leening", waarvan de gelden dienen te worden ondergebracht in een afzonderlijk fonds, dat in eigen budget zijn beheer verantwoordt."
Optimisme ten aanzien van het slagen van zulk een leening spreekt uit de woorden van den heer Guljé: „De banken zijn momenteel overvoerd met geld; de beleggers weten geen raad met hun liquide middelen. De rentestand is lager dan hij in vele jaren geweest is, en het ziet er naar uit, alsof hij voorloopig geen „natuurlijke" neiging tot stijgen zal vertoonen. Waarom neemt de Regeering nu niet het initiatief om het overschot aan kapitaal en het overschot aan arbeid die in den lande aanwezig zijn,

tot elkaar te brengen door het uitschrijven van een groote leening ter financiering van een groote-werken-plan?"
Ten aanzien van de jeugdwerkloosheid vraagt de eerw. heer G. Bannenberg, secretaris der Nationale R.K. Commissie voor Jeugdwerkloozenzorg: „Vooreerst alles wat geschiedt op gebied der jeugdwerkloosheid te coördineeren tot een planmatig geheel. Gemeentelijke jeugdregistratie, werkkampen, vakcursussen, centrale werkplaatsen en dienstbode-opleiding, dat alles is goed, doch meer wisselwerking, meer coördinatie tusschen dat alles is noodig. Is het niet mogelijk dit te verwezenlijken door in de Gemeenten, die zich met dit werk bezig houden, werkcommissies in het leven te roepen of de bestaande aldus te reorganiseeren, dat zij een weerspiegeling vormen van de Rijkscommissie van advies, die samengesteld is voor een gedeelte uit de vier zuilen, steunend op de vier levensbeschouwingen van het Nederlandsche volk? Contact der overheid eenerzijds met de particuliere instanties anderzijds werd daardoor gewaarborgd.
Vervolgens zou deelname aan dit alles voor de jonge werkloozen, die een bepaalden tijd werkloos zijn, wettelijk verplicht moeten worden. En individueel èn sociaal heeft de arbeidsdienstplicht groote voordeelen, mits principieel en confessioneel opgezet."
Professor de Quay, hoogleeraar aan de Tilburgsche Economische Hoogeschool houdt daarbij een warm pleidooi voor een arbeidsdienst in Nederland.
Vijf Kamerleden bespreken vervolgens verschillende nevenvraagstukken. De heer Henri Hermans wijst op de zinloosheid van sommige rationalisatievormen in dezen tijd; de heer H. Ruiter bespreekt de werkloosheids-moeilijkheden in den landbouw om met Dr. Kortenhorst tot de conclusie te komen, dat uitbreiding van den export dringend vereischt is; de heer Kropman belicht het vraagstuk van den kant der gemeenten en de heer Bach onderstreept nog eens de urgentie van een oplossing door deze christelijke regeering.
In een vraaggesprek met Mgr. Dr. H. Poels worden de ideologische grondslagen van de werkloosheid besproken terwijl Prof. Kors van de Nijmeegsche Universiteit het probleem stelt sub specie aeternitatis. „Al het zichtbare toch schiep God om den mensch". De mensch is dus de maat van het economisch handelen. (De Tijd)

(Vor. ber. Werkloosheid 3202 A; Werkloosheidbestrijding 2525 A.)

8 MEI 1938

A. **DUITSCHLAND. — Ambassadeur te Tokio teruggeroepen. —**
Generaal-majoor Ott, de Duitsche ambassadeur te Tokio, die, ongeveer een maand geleden in de plaats van dr. Herbert von Dirksen, den tegenwoordigen Duitschen ambassadeur te Londen, benoemd werd, is onverwachts naar Berlijn ontboden.
Er is den laatsten tijd ernstig geklaagd over het feit, dat nog steeds groote hoeveelheden oorlogsmateriaal uit Duitschland naar China worden gezonden, terwijl de Duitsche militaire adviseurs van het Chineesche leger, die nog steeds niet zijn teruggeroepen, een doorn in het oog van de Japansche legerautoriteiten zijn.
Naar verluidt, zou de vorige week over deze aangelegenheid reeds officieus geprotesteerd zijn.
(Telex-A. N.P.) **(Vor. ber. Diplomatie 3214 B.)**

B. **KUNST. — Het 50-jarig bestaan van het Concertgebouw.**
Op 6 Mei '38 is het de groote avond geworden van de herdenking van het vijftig-jarig bestaan van het Concertgebouw te Amsterdam, een feest, dat als een nationale gebeurtenis is gevierd.
Weliswaar vond reeds op 5 Mei '38 de eerste uitvoering plaats van Mahlers achtste symphonie — gezien dit concert viel binnen het kader der abonnementsconcerten en deze geheel waren uitverkocht, moest tot 6 Mei '38 worden gewacht met het galafeestconcert, dat door de aanwezigheid van een groot aantal genoodigden en eeregasten een zeer bijzonder karakter heeft gekregen.
Onder de aanwezigen bevonden zich o.a. de leden van het eerecomité, prof. dr. J. B. Slotemaker de Bruïne, minister van onderwijs, kunsten en wetenschappen, de commissarissen der Koningin, in de provincie Gelderland, mr. S. baron van Heemstra, in de provincie Limburg, mr. dr. W. G. A. van Sonsbeeck, in de provincie Utrecht, jhr. mr. dr. L. H. N. Bosch ridder van Rosenthal, de burgemeester van Amsterdam, dr. W. de Vlugt, de commissaris der Koningin in de provincie Zuid-Holland, minister van staat jhr. mr. dr. H. A. van Karnebeek, alsmede een aantal vooraanstaande buitenlandsche gasten, in de eerste plaats mevr. A. M. Mahler, weduwe van den componist, en haar echtgenoot, de schrijver Franz Werfel, verder Frédéric Lamond en Hermann Scherchen.
Na afloop van het concert verzamelden de genoodigden en eeregasten zich, op verzoek van den vertegenwoordiger van de Koningin, in den z.g. Julianafoyer, waar jhr. Roëll het woord richtte tot den grijzen concertmeester van het Concertgebouworkest, den heer Louis Zimmermann en hem mededeelde, dat als blijk van waardeering voor zijn toegewijde kunst het H.M. de Koningin had behaagd hem de zilveren medaille voor Kunsten en Wetenschappen, verbonden aan de Huisorde van Oranje, te verleenen.
De aanwezigen verdrongen zich om den gelukkigen concertmeester om hem en mevrouw Zimmerman met deze bijzondere onderscheiding geluk te wenschen. (Alg. Handelsblad)

(Vor. ber. Jubileum 2970 D.)

C. **VEREENIGDE STATEN. — Het Nationaal-Socialisme. —**
De „Daily Telegraph" meldt uit New-York: De campagne voor de beteugeling der activiteit van de nationaal-socialisten in de Vereenigde Staten is ingezet met de uitvaardiging van bevelen tot inhechtenisneming tegen zes leiders van het Siegfriedkamp op Long Island.
Dit kamp wordt beschouwd als de voornaamste verzamelplaats der bewonderaars van Hitler in de Vereenigde Staten.
Deze bevelschriften berusten op een zelden toegepaste wet, die in 1923 werd aangenomen en bestemd was voor den strijd tegen de Ku Klux Klan. De toenmalige burgemeester van New York, Jimmy Walker, had de aanneming dezer wet bepleit.
Op overtreding van bedoelde wet staat een geldboete van ten hoogste 10.000 dollar en gevangenisstraf voor den tijd van een jaar.
De sheriff van Suffolk County heeft de opsporing der nationaal-socialistische leiders gevraagd. Hij treft voorbereidingen om het kamp in bezit te nemen. De kampplaats is een terrein van 180.000 vierk. meter, dat in de oorlogsjaren gebruikt is als exercitieveld. In de zomermaanden komen er iederen Zondag 20.000 mannen, vrouwen en kinderen bijeen. De bezoekers marcheeren er dan in militaire formatie.
Iedereen spreekt er Duitsch en alle aanwijzingen worden er in het Duitsch gegeven. De hakenkruisvlag hangt er dan, terwijl de bezoekers elkander den Hitlergroet brengen.
(De Maasbode)

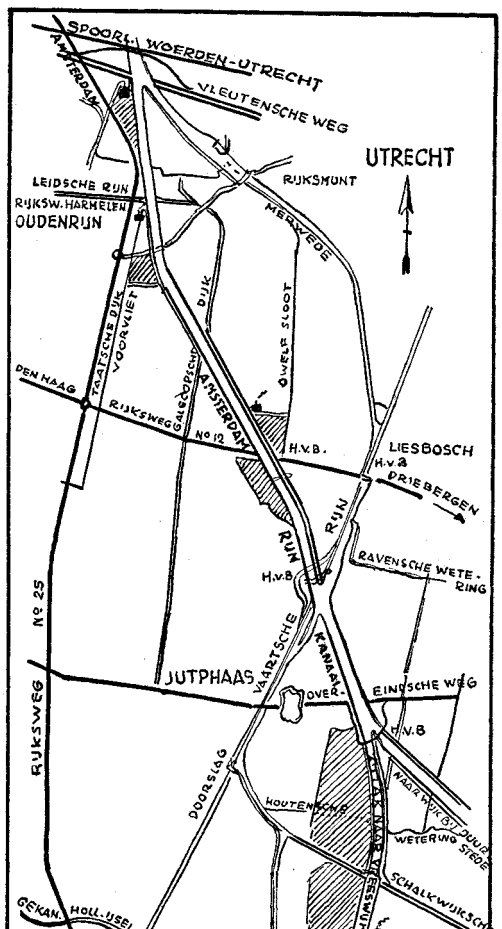
(Vor. ber. Nat. Soc. 3168 E.)

D. **SCHEEPSRAMP. — De „Lafayette" verbrand. —**
Een trotsch schip van de Fransche handelsvloot, het 25.000 ton metende motorschip „Lafayette", een van de grootste schepen van de Compagnie Générale Transatlantique, is op 5 Mei '38 totaal verbrand.
Nauwelijks teruggekeerd van een maandenlangen kruistocht en in het dok gebracht voor revisie, is het door een onbenullig ongeluk in brand geraakt.
(Telegraaf) **(Vor. ber. Scheepsramp 2504 A.)**

E. **VLISSINGEN. — Borstbeeld voor Prins Hendrik onthuld. —**
Op 2 Mei 1938 heeft H. M. de Koningin een bezoek aan Vlissingen gebracht ter onthulling van een borstbeeld van wijlen Prins Hendrik. Dit beeld, bedoeld als een posthume hulde van de Nederlandsche koopvaardij in het algemeen en van de leerlingen en oud-

leerlingen der Zeevaartschool in het bijzonder, is geplaatst in den gevel van de Zeevaartschool, de voor het eerst althans na negen jaar, — maar aan „De Ruyterschool", van welke instelling Prins Hendrik gedurende 25 jaar het beschermheerschap heeft vervuld. (Telegraaf)

A. **NEDERLAND. — De nieuwe sluizen te Vreeswijk in gebruik. —**
Een mijlpaal in de geschiedenis van het Amsterdam-Rijnkanaal is de nieuwe schutsluis, die op 23 Maart 1938 is geopend. Dat het scheepsverkeer hier zeer omvangrijk is, bewees wel de drukte in de beide sluiskolken, die reeds bij het eerste schutten geheel met schepen gevuld waren.

Het is, op de kaart gezien, nog maar een klein onderdeel van het groote werk van de nieuwe scheepvaartverbinding, hetwelk thans in gebruik is genomen. De kosten ervan hebben evenwel, met inbegrip van den grondaankoop, ongeveer zes millioen gulden bedragen. Dat dit gedeelte het eerst gereed kwam, vindt mede zijn oorzaak in de omstandigheid, dat de z.g. zijtak naar Vreeswijk geheel door het Rijk is bekostigd, terwijl in de kosten van het hoofdkanaal door belanghebbenden (i.c. de gemeente Amsterdam en de provinciën Noord-Holland, Utrecht en Gelderland) voor een derde gedeelte moet worden bijgedragen. De onderhandelingen, welke daartoe na het tot stand komen van de wet van 27 Maart 1931 nog moesten worden gevoerd, hebben het niet mogelijk gemaakt, dat vóór Maart 1934 met de werken van het hoofdkanaal kon worden begonnen.
(N. Rott. Crt.) **(Vor. ber. A'dam-Rijnkan. 1194 I.)**

9 MEI 1938

B. **BRAZILIE. — Maatregelen tegen immigratie. —**
Bondspresident Vargas heeft een immigratiewet uitgevaardigd, waarbij het binnenreizen van invaliden, doofstommen, blinden en zieken, evenals van twijfelachtige elementen, wordt verboden.
Immigranten onder de 18 en boven de 60 jaar moeten het bewijs overleggen, dat zij in hun onderhoud kunnen voorzien.
Uitgewezen lastige vreemdelingen mogen niet terugkeeren. Alle buitenlanders moeten volgens de nieuwe bepalingen binnen 120 dagen hun verblijf doen goedkeuren door de politie. Ook de immigrantenscholen zijn onderworpen aan de nationaliseeringsbepalingen.

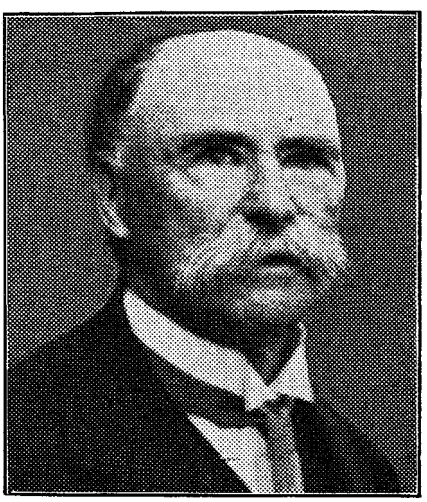
Tot den veertienjarigen leeftijd der scholieren zijn vreemde talen verboden. Leerkrachten mogen alleen zij zijn, die geboren Brazilianen zijn. Voertaal van het onderwijs is alleen Portugeesch. Ook de publicatie van dagbladen in vreemde talen, evenals van geschriften en boeken, moet in den vervolge voorzien zijn van een speciale vergunning van den minister van Justitie.
Verder bepaalt de wet, dat speciale vestigingsgebieden aangewezen worden voor de groepeering van de immigranten volgens bepaalde politieke en economische gezichtspunten, vooral ten behoeve van een snellere assimilatie. De immigratiequota van 2% zal gehandhaafd worden.
In het geheele federale gebied zijn schoolinspecties gehouden. De regeering van St. Catharina heeft alle buitenlandsche onderwijzers van hun functie ontheven.
(Vaderland)

C. **NEDERLAND. — Belastingen - Wijziging voor landgoedbezitters. —**
Op 5 Mei '38 heeft de minister van Financiën, mr. J. A. de Wilde, de commissie geïnstalleerd, welke hem van advies zal dienen omtrent vraagstukken op belastinggebied, d.i. ter verlichting van te zware belastingen voor landgoedbezitters. Behalve de leden der commissie was bij deze installatie ook aanwezig de secretaris-generaal van het departement van Justitie, jhr. mr. A. M. C. van Asch van Wijck.
(Alg. Handelsblad) **(Vor. ber. Belastingen 3216 E.)**

D. **NEDERLAND. — De nieuwe spelling - Interpellatie Prof. R. H. Woltjer. —**
Op 3 Mei '38 heeft prof. R. H. Woltjer in de Eerste Kamer aan den minister van Onderwijs, Kunsten en Wetenschappen, Prof. Slotemaker de Bruïne, vijf vragen gesteld in zake de spellingskwestie. Deze vragen werden door den minister beantwoord. Het blijkt, dat de regeering de voorkeur geeft nog gedurende korten tijd den in 1934 ingeslagen weg te bewandelen en mocht een nieuwe regeling van de spelling komen, deze volgens de wet door een nieuw Koninklijk Besluit aan te kondigen.
De Eerste Kamer verzette zich tegen een terugkeer naar de spelling De Vries en Te Winkel.
Na vele besprekingen heeft de Eerste Kamer op 4 Mei '38 een motie-De Rijk (N.S.B.), luidende: „de Eerste Kamer der Staten-Generaal acht het beleid der regeering ten aanzien van de spelling onjuist", verworpen met 32—4 stemmen (alleen N.S.B. voor).
Een tweede luidende: „De Eerste Kamer acht het gewenscht, dat de regeering in afwachting eener definitieve regeling der spelling van de Nederlandsche taal, de besluiten, waardoor bij het onderwijs een andere dan de spelling-De Vries en Te Winkel is ingevoerd, intrekke", werd verworpen met 16 tegen 21 stemmen.
Voor stemden de anti-revol., de christ.-hist., de N.S.B.,

de heer Van Rappard (lib.) en de voorzitter, baron De Vos van Steenwijk.
Een derde motie-De Rijk betreffende de schadevergoeding aan de uitgevers en het verhaal dezer schade op hen, die er voor verantwoordelijk moeten worden gesteld, werd verworpen met 33—4 stemmen (alleen de N.S.B. voor).
Bij de replieken is duidelijk uitgekomen hoe het beleid van den Minister feitelijk algemeen wordt afgekeurd. De voorstanders zoowel als de tegenstanders van de nieuwe spelling achtten de methode van handelen foutief en onhandig. (Alg. Handelsblad - Telegraaf - Nieuwsblad van het Noorden)
(Vor. ber. Nieuwe Spelling 3219 F.)

A. **EIRE (Ierland). — Dr. Hyde tot president gekozen.** Op 4 Mei '38 werd de 78-jarige Iersche dichter en schrijver dr. Douglas Hyde tot eersten president van Ierland krachtens de nieuwe grondwet gekozen verklaard. Hij is protestant.

Dr. Douglas Hyde.

Dr. Hyde zal een salaris van *f* 135.000 per jaar ontvangen en zijn ambtswoning zal het voormalig paleis van den Britschen onderkoning in Ierland in het Phoenixpark te Dublin zijn.
Dr. Hyde was de overeengekomen candidaat van de regeerings- en oppositiepartijen; een tegencandidaat werd niet gesteld. Alleen de formeele aankondiging van zijn verkiezing was dus noodig. Deze vond plaats in het gouvernementsgebouw. De ambtenaar, die hiermede was belast, voegde er aan toe, zich tot dr. Hyde wendend: „Moge u nog lang leven om van uw ambt te genieten."
Dr. Hyde die in het Iersch sprak, antwoordde: „Ik aanvaard deze eer bereidwillig, doch met nederigheid. Ik zal mijn best doen, mijn taak goed te vervullen." (Telex - A. N. P.)
(Vor. ber. Presidentsverk. 3081 D.)

B. **GEESTELIJK LEVEN. — Nederl. Hervormde Predikanten-Vereeniging - 73ste vergadering. —** Onder presidium van dr. J. Lammerts van Bueren is op 26 April '38 de Ned. Herv. Predikantenvereeniging te Utrecht tot haar 73ste vergadering bijeengekomen. Ds. M. N. W. Smit uit Zwolle hield de gebruikelijke meditatie, en wel over „wie met tranen zaaien, zullen met gejuich maaien". (Ps. 126 : 6). Hierna refereerde prof. dr W. J. Aalders uit Groningen over „De houding der Kerk tegenover onchristelijke stroomingen van dezen tijd". Wij ontleenen hieraan o.a. het volgende:
Spr. behandelde alleen die stroomingen, welke „concreet en reëel, universeel en totaal" zijn, en rekende daartoe: het fascisme, het nationaal-socialisme en het Russische communisme. Deze zijn wèl uitheemsch, maar er bestaan ondergrondsche verbindingen genoeg. Van deze drie gaf spr. een schets op grond van geschriften van Mussolini, Rosenberg en Lenin. Bij alle verschillen is dit hun gemeen, dat zij een aleenheid prediken, een soort van levens- en wereldeenheid, die totaal en absoluut is, en die den godsdienst welbewust uitsluit — of die hem in-sluit, maar zóó, dat zij hem wezenlijk uitsluit, omdat de godsdienst den mensch boven de wereld uitheft tot de gemeenschap met God. Vandaar de strijd, die onvermijdelijk en onverzoenlijk is. Er is niet slechts sprake van mis-verstand, maar van mis-stand. De houding der Kerk t. o. v. deze stroomingen is dus in hooge mate critisch. Zij moet zich daarbij bezinnen op haar beginsel, op de Heilige Schrift, op de oude Kerk en de Reformatie, toen dergelijke botsingen in grooten stijl voorkwamen. Deze critiek geldt niet alleen de stroomingen, doch ook de Kerk zelve. Juist als de Kerk zich bewust is van haar bovenaardsche roeping, wordt zij zich bewust ook van haar roeping ten aanzien van het aardsche leven. Haar houding mag nooit enkel onthouding zijn; zij moet ver-houding zijn. Hiertoe trok spr. eenige richtlijnen.
Aan de discussie over deze inleiding namen dr. H. Stoel, prof. ir. J. A. Cramer, dr. K. J. Brouwer, ds. A. C. G. den Hertog deel; in zijn antwoord betoogde prof. Aalders o.m., dat de geschetste stroomingen voor den mensch en voor de gemeenschap opkomen, en dus een sterken ethischen inslag hebben. Maar de christelijke ethiek bindt zich toch aan Gods geboden. Christelijke staat en christelijk land zijn onvereenigbare grootheden. Want het is onmogelijk om de eischen der chr. ethiek toe te passen op de concrete situatie in politiek, sociaal, economisch opzicht. Overigens kan afwijzing der stroomingen met liefderijke aanvaarding der personen gepaard gaan. Personen vallen niet onder onze critiek. God beslist over personen. De Kerk kan zich alleen uitspreken over beginselen.
(De Standaard)
(Vor. ber. Ned. Herv. Kerk 3110 B.)

C. **RECHTSZAKEN. — Journalist Hansen krijgt boete. —**
De Haagsche rechtbank heeft op 19 April '38 vonnis gewezen in de strafprocedure tegen den journalist C. L. Hansen en hem veroordeeld tot een boete van *f* 100. Tegen den heer Hansen werd, gelijk bekend, een strafvervolging ingesteld op grond van art. 192 wetboek van strafrecht, inhoudende: het als getuige opzettelijk niet voldoen aan de wettelijke verplichtingen, welke hij als zoodanig te vervullen heeft in strafzaken. Op 5 April j.l. werd de zaak door de rechtbank in behandeling genomen, waarbij de officier van Justitie een boete van *f* 300 subsidair 100 dagen hechtenis heeft gevorderd. (De Telegraaf)
(Vor. ber. Hansen 3076 B.)

D. **OCTAVIAN GOGA OVERLEDEN. —**
De voormalige minister-president Octavian Goga, die dezer dagen door een beroerte was getroffen, is op 7 Mei 1938 te 14 uur op het kasteel Ciucea in Zevenburgen overleden.
Slechts anderhalve maand, nl. van 28 December 1937 tot 10 Februari 1938, heeft Octavian Goga aan het hoofd gestaan van de Roemeensche regeering, doch hij heeft in dien korten tijd kans gezien zijn land in opspraak te brengen met name door zijn scherpe politiek tegen de Joden. (Alg. Handelsblad)
(Vor. ber. Goga 3133 E.)

E. **CHRISTELIJK-HISTORISCHE UNIE. — Algemeene Vergadering. —**
Op 20 April '38 is te Amsterdam de Christelijk-Historische Unie in algemeene vergadering bijeengekomen. Wij ontleenen aan de openingsrede van den voorzitter, Jhr. mr. D. J. de Geer o.a. het volgende:
Wanneer wij zien de donkere machten, die thans in de wereld woeden en daarnaast de verdeeldheid, die tusschen de belijdende christenen op politiek gebied heerscht, dan is er reden tot droefheid: en bovenal tot bezinning en inkeer.
Het gesplitst zijn in twee grootere partijen is niet het ergste. Hoewel te betreuren, is dit historisch verklaarbaar en het doet in de praktijk niet heel veel kwaad, omdat die partijen elkaar niet plegen te verketteren en in de actueele politiek veelal schouder aan schouder staan. Spreker oefende echter scherpe critiek op de kleine christelijke partijen, die niet staan naast de grootere partijen als „verschillende kleuren van het eene licht", niet als naar voren brengend bepaalde kanten van de waarheid, die misschien elders te zeer in de schaduw bleven, niet waardeerend en aanvullend, maar, als regel, in bitteren en onverzoenlijken strijd tegen geloofsgenooten. Zij verabsoluteeren hun eigen visie op bepaalde vraagstukken en miskennen den ernst en de diepe overtuiging van hen die over die vraagstukken anders denken.
En laat ons de hand ook in eigen boezem steken en ons afvragen: of wij zelf steeds in voldoende mate trachten te begrijpen aspiraties die ons vreemd zijn. Spreker denkt b.v. aan de ontwapeningsdwaling van een der genoemde partijen, een dwaling die noodlottig zou worden indien er naar werd gehandeld, maar waarvan toch niet kan worden betwijfeld, dat veel leden der partij in gemoede en naar eerlijke overtuiging er in verstrikt zijn. Tegenover zulk een dwaling is het beter, op den grondslag van het gemeenschappelijk belijden te pogen verheldering te brengen, dan heil te zoeken in een aantasting van de zuiverheid der motieven.
En ook in ander opzicht kunnen wij wellicht het goede voor-

beeld geven. Als wij de eenheid willen, moeten wij ook steeds waken tegen alle exclusivisme: nooit overwegen, bindende partijbesluiten uit te lokken over kwesties, waarover men binnen de grenzen van het beginsel verschillend kan denken. Een gedachtenwisseling over zulke kwesties in ons midden kan nuttig zijn ter verheldering van inzicht, zoo mogelijk ook tot vorming van een communis opinio. Maar een reden tot uitwerping of verkettering mag verschil van zienswijze over dergelijke vraagstukken nooit vormen. Daartegen verzet zich de ruime grondslag van onze Unie: het oecumenisch beginsel op staatkundig terrein, door haar gehuldigd.
Als het waar is, dat in Christus het eenig vaste fundament is gelegen, niet alleen voor ons persoonlijk leven, maar ook voor dat van de gemeenschap, dan heeft dit woord zijn waarde ook op het politieke terrein. In dit verband bestreed spreker de opvatting als zou men als christenen daar geen gemeenschappelijke taak hebben, maar uitsluitend een individueele, naar persoonlijke inspiratie op elk gegeven moment te vervullen.
(Standaard)
(Vor. ber. Chr. Hist. Unie 2266 D.)

10 MEI 1938

A. **ESTLAND. — Paets wordt president - Kabinet Eenpalu gevormd. —**
Het parlement van Estland heeft op 23 April '38 Paets aangewezen tot den eenigen candidaat voor het presidentschap der Republiek.
De plaatsvervangende minister-president Kaarel Eenpalu is geslaagd in de vorming van een nieuwe regeering.
Dr. Akel, die tot nu toe minister van Buitenlandsche Zaken was, is afgetreden, evenals Müller, de minister van Justitie.
De nieuwe regeering bestaat uit:
Minister-president. Kaarel Eenpalu.
Buitenlandsche Zaken: Selter (tot nu toe minister van Economische Zaken).
Binnenlandsche Zaken: Veermaa (tot nu toe directeur der politie).
Onderwijs en opvoeding. Kolonel Jaakson.
Justitie: Assor.
Economische Zaken en Financiën: L. Sepp.
Landbouw: Tupits.
Sociale Zaken: Kaks.
Oorlog: Generaal Lill.
Verkeer. Viitak.
(De Tijd - Alg. Handelsblad)
(Vor. ber. Kab. en Paets 789 A.)

B. **DR. P. V. VAN STEIN CALLENFELS OVERLEDEN. —**
Op 26 April '38 overleed te Colombo dr. Pieter Vincent van Stein Callenfels, adviseur van den Oudheidkundigen Dienst in Nederl.-Indië, officier in de orde van Oranje-Nassau, het Legioen van Eer, the Order of the British Empire, enz.
Dr. V. P. van Stein Callenfels, eerst ambtenaar, toen planter en daarna en dat was zijn grootheid, praehistoricus van wereldnaam. Er zal een groot gemis worden gevoeld om zijn heengaan, zoowel in de wetenschappelijke wereld als in het dagelijksche leven in Indië. Stein vertrok op 22-jarigen leeftijd als bestuursambtenaar naar Indië. Hij bleef er achttien jaar. Wat voor anderen een complete Indische loopbaan was, was voor hem slechts het begin van een carrière. Nadat hij het B.B., in welks banen hij zich niet tot zijn recht voelde komen, had verlaten, werd hij planter. Maar zijn eigenlijke werk begon pas toen hij inspecteur werd van den oudheidkundigen dienst. (Alg. Handelsblad)

C. **NEDERLAND. — Binnenscheepvaart-Congres. —**
Onder voorzitterschap van den oud-Minister van Waterstaat Jhr. Ir. O. C. A. van Lidth de Jeude werd op 20 en 21 April 1938 te Nijmegen het twaalfde Nederlandsche binnenscheepvaart-congres gehouden.
De openingszitting van het congres werd o.a. bijgewoond door de eere-voorzitters mr. dr. ir. J. A. M. van Buuren, Minister van Waterstaat en mr. S. baron van Heemstra, Commissaris der Koningin in de provincie Gelderland.
Ter inleiding van het Congres sprak de voorzitter, Jhr. ir. O. C. A. van Lidth de Jeude, een begroetingsrede uit.
De Minister van Waterstaat, mr. dr. ir. J. A. M. van Buuren, zeide als eere-voorzitter van het twaalfde Binnenscheepvaartcongres gaarne de uitnoodiging te hebben aanvaard om op dit congres het openingswoord uit te spreken.
Na de officieele opening van het congres werd onmiddellijk met de behandeling der prae-adviezen aangevangen.
Ten aanzien van de saneering van de binnenvaart werd aangedrongen op beperking van de tonnage door afvloeiïng van kleinere schepen en op afschaffing van de op de scheepvaart rustende heffingen, zooals deze voor de rijksvaarwegen reeds heeft plaats gehad en verlaging der heffingen, zoowel wegens het aanleggen en verblijven van schepen als wegens het verwerken van lading, met toepassing van het beginsel, dat de overheid van de scheepvaart geen betaling vordere voor diensten, die zij aan anderen kosteloos bewijst.
De regeering wordt verzocht te bepalen, dat door de met de goedkeuring der heffingen belaste instanties aan de georganiseerde binnenscheepvaart advies zal worden gevraagd over alle haar ter goedkeuring voorgelegde heffingen, zulks met overlegging van de gegevens omtrent de opbrengst der heffingen en de te dekken lasten.
Betreffende de coördinatie van het vervoer was het congres van oordeel, dat het welslagen dezer coördinatie zal worden bevorderd door het eigen vervoer te regelen.
Betreffende het wetsontwerp binnenvaartrecht was het congres van oordeel, dat de regeling van de aansprakelijkheid van den vervoerder in het wetsontwerp binnenvaartrecht niet mag worden ingevoerd, indien deze niet tevens aan het landvervoer wordt opgelegd.
Betreffende de uitmonding van het Zwartewater beval het congres aan, dat de verbinding Zwartewater—IJsselmeer zal worden tot stand gebracht op den grondslag van het in de prae-adviezen verdedigde ontwerp.
Betreffende de registratie van binnenschippers wordt aangedrongen op de totstandkoming van een regeling, welke de bezwaren, die binnenschippers, die slechts een formeelen band met een gemeente hebben, van den bestaanden toestand ondervinden, opheft en verklaart, dat indien de instelling van een centraal register voor binnenschippers wordt overwogen, deze regeling in elk geval de schippers niet zal mogen beletten het hebben van banden met een gemeente naar hunne keuze.
(N. Rott. Crt.)
(Vor. ber. Binnenscheepv. Congres 2343 D.)

D. **NEDERLAND. — Nederlandsche Heide Maatschappij - Mr. J. C. A. M. van de Mortel tot voorzitter benoemd. —**
In de op 29 April '38 te Arnhem gehouden vergadering van den raad van commissarissen der Nederlandsche Heide Maatschappij werd, in de vacature, ontstaan door het overlijden van den heer dr. H. J. Lovink, tot voorzitter gekozen de heer mr. J. C. A. M. van de Mortel, wethouder te Tilburg, thans ondervoorzitter. (Telegraaf)
(Vor. ber. Ned. Heide Mij. 3212 E.)

E. **POLEN. — Verbod van ritueel slachten in Polen.**
De Poolsche rabbijnen hebben bij wijze van protest tegen het door den landdag aangenomen wetsontwerp, waarbij het ritueel slachten in Polen wordt verboden, den dag van 31 Maart tot vastendag geproclameerd. In negentien synagogen te Warschau hebben de rabbijnen hun onderhoorigen plechtig verboden, op dien dag voedsel tot zich te nemen.
(Telex - A. N. P.) **(Vor. ber. Antisemitisme 2827 C.)**

F. **BRAZILIE. — Erkenning van het Italiaansch Imperium. —**
De Braziliaansche ambassadeur te Rome heeft een bezoek gebracht aan minister Ciano, wien hij mededeelde, dat zijn regeering hem als geaccrediteerd bij den Koning van Italië en Keizer van Ethiopië beschouwt. (De Tijd)
(Vor. ber. Erk. Imp. 3239 G.)

G. **NEDERLAND. — Manifest van Intellectueelen. —**
Dezer dagen verscheen de tweede uitgave van het manifest „Aan de intellectueelen van Nederland", dat verleden jaar is verspreid door een groep oudleden van den Vrijzinnig Christelijken Studenten Bond en leden van de Vereeniging „Woodbrokers in Holland". Aan het stuk, dat onderteekend is door een 200 personen, is thans een lijst toegevoegd met 300 adhaesie-betuigingen, evenals de oorspronkelijke onderteekeningen, afkomstig uit de kringen van hoogleeraren, predikanten, artsen, leeraren, ingenieurs, juristen, etc. Vijfhonderd intellectueelen hebben dus thans hun instemming met dit manifest betuigd.
Het stuk poneert als dubbelen eisch voor intellectueel werk: eerbied voor de te bewerken stof en eerbied voor den geest, welke eischen het van zedelijken aard noemt. De intellectueelen zijn als vertolkers van het

historisch bewustzijn verantwoordelijk voor de cultuurwaarden, die alleen bewaard kunnen worden bij behoud van de twee geestelijke goederen: vrijheid en democratie, dit laatste mede verstaan in den zin van geestesgesteldheid, insluitende: eerbied voor de persoonlijkheid, voor het recht, voor verscheidenheid van inzicht en geloof. (N. Rott. Crt.)

A. NEDERLAND. — Radio - Programma's onzer Omroepen in 1937. —

	AVRO	KRO	NCRV	VARA	VPRO
	%	%	%	%	%
Ernstige muziek . . .	18.2	17.7	32.1	9.2	8.3
Populaire muziek . .	47.9	50.6	26.6	60.2	
Jazz	9.5	1.2		4.4	
Gesproken woord . .	24.4	30.5	41.3	26.2	91.7
	100	100	100	100	100

Bovenstaand staatje bevat een door de A. V. R. O. samengesteld overzicht van de programma's van onze omroep-vereenigingen, naar hun indeeling. Van iederen omroep heeft men berekend, welk deel van zijn zendtijd hij over het jaar 1937 heeft besteed aan ernstige muziek, aan populaire muziek, aan jazz en aan het gesproken woord. Toen is men tot bovenstaand resultaat gekomen. (Avondpost)

(Vor. ber. Radio 3027 C.)

B. NEDERLAND. — De „Völkischer Beobachter" en onze democratische pers. —

De „Völkischer Beobachter" behandelt in een artikel het feit, dat de Nederlandsche Marxistische pers, in de eerste plaats „Het Volk" en de „Vooruit" sinds lang ongehinderd tegen Duitschland ophitsen, hatelijke hoofdartikelen en hatelijke leugenachtige berichten „made in England" aan den loopenden band publiceeren.

Na een opsomming van verschillende leugens, aldus het D.N.B., verklaart de „Völkischer Beobachter", dat dit alles bij elkander genomen meer dan voldoende is, om ons het recht te geven een algemeene waarschuwing te geven. Wij vreezen, indien de ophitsing niet wordt tegengegaan, voor een aanzienlijke verslechtering van de goede atmosfeer, waarin de Duitsch-Nederlandsche betrekkingen verkeeren. Wij zien het oogenblik gekomen, waarop ons geduld is uitgeput en men naar middelen moet uitzien om de Nederlandsche openbare meening het begrip bij te brengen, dat zij, noch het rijk, er mede gediend is, wanneer dit verachtelijke gedoe ongehinderd kan worden voortgezet. Dat bij den afweer van dezen aanval ook de oeconomische betrekkingen een rol zouden spelen, zou dan wel onvermijdelijk zijn.

De redactie van de s.-d. Arbeiderspers antwoordt op de critiek van den „Völkischer Beobachter", als volgt:

„Dat een directe aanval van dezen aard te eeniger tijd te verwachten was, stond reeds geruimen tijd vast. Reeds eerder hebben wij er op gewezen, dat de booze woorden, die de tegenwoordige regeerders van het Duitsche Rijk aan de democratische pers in andere landen besteedden niet uitsluitend voor binnenlandsch gebruik bedoeld konden zijn. Dat genoemde regeerders zich niet ontzagen, zich ter zake van publicaties in de vrije Engelsche pers, te wenden tot de machtige Britsche regeering, wettigde de verwachting, dat men hetzelfde bij minder machtige naburen zou probeeren. Met name signaleerden wij het streven van de Duitsche nazi-leiders om „ook buiten hun machtsgebied druk op de pers te doen uitoefenen"

Nu is de „waarschuwing" dus losgekomen, versierd met een bedreiging. De Britsche regeering heeft duidelijk te verstaan gegeven, dat zij voor den inhoud van de pers niet verantwoordelijk is en op grond van de persvrijheid geen leiding kan geven aan hetgeen de kranten wel en niet schrijven. Van een democratische regeering is, zoo haar oordeel of haar medewerking gevraagd wordt, geen ander antwoord te verwachten. Stelt men zich op dit juiste, democratische standpunt, dan kan men met 't volste recht stellen, dat publicaties van dagbladen, met de „atmosfeer, waarin de Duitsch-Nederlandsche betrekkingen verkeeren" in het geheel niets hebben uit te staan.

En het dreigement, — de verwijzing naar de oeconomische betrekkingen? Het is karakteristiek voor de pressie-methoden, die de nationaal-socialisten voor de regeling van de „betrekkingen" met het buitenland toepassen. Hier is slechts één houding mogelijk: men legt zulk een dreigement naast zich neer. Zou men anders handelen en bereidheid tot tegemoetkomen toonen, dan is het einde niet te zien. Vandaag immers schenkt men te Berlijn aandacht aan de dagbladen van „De Arbeiderspers"; mocht dit optreden ook maar eenig resultaat opleveren, dan volgen morgen de andere Nederlandsche persorganen, dagbladen, weekbladen en weldra zou geen provincie van ons openbare leven meer gevrijwaard zijn tegen buitenlandsche inmenging. Kunst en wetenschap zouden weldra aan de beurt komen en de preeken, in de protestantsche en katholieke kerken uitgesproken, zouden niet in de laatste plaats van de belangstelling van zulk een Duitsche censuur te genieten krijgen.

„Stelselmatige ophitsing", zoo schreven wij enkele weken geleden in dit verband, „heeft, waar deze ook mocht voorkomen, onze veroordeeling". Wij behoeven ons dit verwijt niet aan te trekken: — waarbij wij mogen aanteekenen, dat de scherpe critiek, die wij inderdaad uitoefenen, het nazi-bewind en niet „Duitschland" geldt. Wij hebben het Duitsche blad niet voor ons liggen en kunnen dus niets zeggen over de „leugens", die het zou „opsommen". De democratische pers, dit zij in het algemeen gezegd, is afkeerig van „leugens"; zij spant zich in, over de landen der dictatuur juiste berichten te verkrijgen, doch als somtijds een onjuist bericht wordt gepubliceerd, dan moet dit worden geweten aan de omstandigheid, dat de onderdrukking van persvrijheid én waarheid door de dictatuur het moeilijk maakt, deze waarheid te achterhalen." (Het Volk)

C. BELGIE. — Vlaamsche Wetenschappelijke Congressen. —

Op de gezamenlijke slotvergadering, die op 26 April '38 evenals de openingsvergadering in de groote promotiezaal te Leuven plaats had, werd door prof. E. Gorter, uit Leiden, een beschouwing van algemeenen aard gegeven over de ontwikkeling van de voorbehoedende kindergeneeskunde.

Prof. Gorter, die ook te Gent doceert, moest constateeren, dat de voorbehoedende kindergeneeskunde in België te weinig wordt toegepast. Het gevolg hiervan is, dat de zuigelingensterfte hier in de laatste vijftig jaar slechts tot de helft is teruggeloopen, terwijl Nederland er in geslaagd is ze tot een vierde te verlagen. In de periode 1881—1885 was inderdaad de zuigelingensterfte in België 15,6, in Nederland 18,1; in 1931—1935 waren deze cijfers resp. 8,2 voor België zijn het vooral sterfgevallen door vermijdtijden is de sterfte ongeveer gelijk aan die in Nederland, b.v. voor zuigelingen in de eerste levensmaand, terwijl er driemaal grootere sterfte bestaat voor de kinderen van 1 tot 3 maanden. De oorzaken hiervoor liggen zoowel op hygiënisch als op sociaal terrein. Men behoeft echter niet te wachten op verbetering van woningtoestanden, drinkwatervoorziening en zoo meer, om toch een groote verbetering na te streven, wat zelfs in korten tijd mogelijk is. Sommige landen maakten dezelfde periode als België door en zijn thans dit land voorbij geschoten. In Beigië zijn het vooral sterfgevallen door vermijdbare oorzaken, die zoo talrijk zijn. (Telegraaf)

(Vor. ber. Wetensch. Congr. 2271 B.)

11 MEI 1938

D. DUITSCHLAND. — Waarde van het Joodsche bezit. —

Welke waarde vertegenwoordigt het Joodsche bezit in het Duitsche Rijk? Deze vraag is in de laatste dagen in verband met de publicatie van de besproken verordening van minister Göring vaak gesteld. In de te Essen verschijnende „National Zeitung" (welk blad als Görings orgaan wordt beschouwd) wordt thans toegegeven dat geen voldoende gegevens aanwezig zijn om op deze vraag een juist antwoord te geven. Men hoort, aldus dit blad, verschillende schattingen, maar deze varieeren tusschen 4 en 9 milliard mark.

Aan de verdere beschouwing van de „National Zeitung" over de gevolgen van de nieuwe verordening, ontleenen wij o.a., dat het volgens het blad veel humaner is den Jood op legale wijze uit den stand van den actieven koopman te bannen dan hem verder handel drijven onmogelijk te maken door klanten uit de zaken te verdrijven maar tevens van hem alle tegenprestaties te vergen welke de zakenman tegenover zijn personeel en den staat moet vervullen.

De ontwikkeling moet echter verder gaan. Wat het blad noemt „de zuivering van het Duitsche volk van het Joodsche element" moet de Joden veeleer be-

wegen het Duitsche rijk te verlaten. Men kan bijvoorbeeld, voor zoover bij een aanmerkelijke verbetering van de Duitsche deviezenpositie de mogelijkheid zou ontstaan, voor het Joodsch bezit aan Duitsche leeningen eerst de renten waarvan zij kunnen leven, transfereeren, ten einde hen aldus in staat te stellen naar het buitenland te verhuizen; later zou dan een gedeelte van het Joodsche vermogen kunnen worden vrijgegeven, maar dit natuurlijk alleen in geval van een verbetering van de Duitsche deviezenpositie. (Alg. Handelsblad)

(Vor. ber. Joodsche vermogens 3240 F.)

A. **LUCHTVAART K.N.I.L.M. — Australië-lijn. —**
In Juli a.s. wordt door de Koninklijke Nederl. Indische Luchtvaart-Maatschappij de Australië-lijn geopend.
Het ligt in de bedoeling de voor Australië bestemde vliegtuigen in aansluiting op de K.L.M.-toestellen, te laten vertrekken. (Alg Handelsblad)

(Vor. ber. Australië-lijn 2967 I.)

B. **DISCONTOKOERSEN. — België. —**
De Nationale Bank heeft op 10 Mei '38 haar disconto verhoogd van 2% tot 4%.
De rentevergoeding voor niet geaccepteerde wissels en promesses is gebracht van 2½% op 4½% en voor beleeningen en voorschotten van 3% op 5%.
(Keesings Financieel Archief)

(Vor. ber. Discontokoersen 2897 B.)

C. **NEDERLAND. — Voedselvoorziening in oorlogstijd. —**
Het plan van de regeering is om defensie-voorraden van voedings- en veevoederstoffen te doen vormen door middel van een aan de importeurs collectief op te leggen en op de Landbouwcrisiswet gebaseerde verplichting, om zonder kostenvergoeding een voorraad aan te houden, gelijk aan een bepaald deel van hun normalen invoer, terwijl de kosten daarvan zouden moeten worden verhaald op de afnemers.
Globaal zal een vierde deel van den invoer in het voorafgaande kalenderjaar in voorraad moeten worden gehouden gedurende tenminste vijf jaren, natuurlijk met de mogelijkheid van verversching. Het overdragen van de verplichting, zoowel door niet zelf te blijven importeeren, als door voorraden door anderen te laten opslaan, zal zijn toegestaan. Goederen in dépôt, tellen alléén mee wanneer men er de volledige beschikking over heeft. (Alg. Handelsblad)

D. **NEDERLAND. — Verloskunde en Gynaecologie. - Internationaal Congres te Amsterdam. —**
Het internationaal congres voor verloskunde en gynaecologie, dat tot 8 Mei '38 te Amsterdam werd gehouden, werd met een plechtige zitting in de aula van het Koloniaal Instituut te Amsterdam geopend, in welke zitting tevens het vijftigjarig bestaan der Nederlandsche Gynaecologische Vereeniging werd herdacht.
Voor dit internationale congres bestond zeer veel belangstelling; 34 landen waren vertegenwoordigd.
De algemeene voorzitter van het congres, prof. P. C. T. van der Hoeven hield in de Fransche taal een welkomstrede.
De voorzitter der jubileerende Nederlandsche Gynaecologische Vereeniging prof. K. de Snoo hield een rede, waaraan wij het volgende ontleenen:
Spr. legde er den nadruk op, dat zich in de laatste jaren een nieuwe wetenschap heeft ontwikkeld, n.l. de geographische pathologie. Wij hebben meer en meer ingezien, dat klimaat, voeding, ras, levenswijze enz., een grooten invloed hebben op de ontwikkeling, het verloop en de behandeling van vele ziekten en het behoeft geen betoog, dat de studie van deze factoren op congressen, waar vertegenwoordigers van de geheele wereld bijeen zijn, het best gediend is.
Naast een geographische pathologie dienen wij — aldus spr. — een geographische physiologie en zelfs een geographische anatomie te onderscheiden.
Zeker niet in de laatste plaats onder invloed van deze nieuwe oriënteering kwam in de Nederlandsche Gynaecologische Vereeniging de wensch naar voren tot het houden van een internationaal congres. Toen dan ook de vijftigste geboortedag der vereeniging nader kwam, meenden wij een poging te moeten wagen om de gynaecologen van de geheele wereld samen te roepen; om op deze wijze het verloren gegane contact te herstellen. (N.-Rott. Ct.)

E. **SURINAME. — Begrooting 1939. —**
Te gelijk met de begrooting van Suriname voor 1939 is ingediend een reeks kleine ontwerpen, aldus „De West".
De korting op de verlofspensioenen wordt ook geheven in 1939.
De korting op de wachtgelden wordt eveneens verlengd over 1939.
De opcenten op zegels en de verhooging der vergoedingen wegens verrichtingen van den hypotheekbewaarder, worden voor twee jaren verlengd: 1939 en 1940.
De Gouverneur wil de korting op de pensioenen verlengd zien tot 1941.
Verder is er het voorstel om de 25 opcenten welke geheven worden op de invoerrechten, terug te brengen tot 15 opcenten.
(De West — Alg. Handelsblad)

(Vor. ber. Begrooting 2733 D.)

F. **NEDERLAND. — Werkloosheid Maart 1938. —**
Het Centraal Bureau voor de Statistiek geeft een overzicht betreffende het aantal geheel werkloozen, bij alle organen der openbare arbeidsbemiddeling als werkzoekenden ingeschreven op het eind van Maart j.l. Men neme hierbij in aanmerking, dat niet alle werkloozen in Nederland zich als werkzoekenden bij de openbare arbeidsbemiddeling laten inschrijven.
Dit aantal bedroeg eind Maart j.l. 372.433 tegen 403.365 in Maart 1937 en 420.790 in Februari 1938.
(Centraal Bureau voor de Statistiek)

(Vor. ber. Werkloosheid 3202 A.)

G. **AMSTERDAM. — Natura Artis Magistra. —**
Het Artis-Reddings-Comité deelt mede, dat de ingezamelde gelden thans het bedrag van twee ton hebben bereikt. (Telegraaf)

(Vor. ber. Reddings-comité 3098 E.)

H. **TSJECHO-SLOWAKIJE. — Démarches van Engeland en Frankrijk in zake de minderheden. —**
De Britsche ambassadeur te Berlijn heeft tijdens zijn bezoek aan de Wilhemstrasse, de Duitsche regeering in kennis gesteld van een op 7 Mei '38 door de Britsche regeering te Praag ondernomen stap, welke ten doel heeft een vreedzame oplossing te verkrijgen van de kwestie der Duitsche minderheid in Tsjecho-Slowakije.
De Britsche gezant, Newton en ook de Fransche gezant hebben op 7 Mei '38 een bezoek gebracht aan het ministerie van buitenlandsche zaken, en er bij minister Krofta op aangedrongen, dat het gewenscht is, dat de Tsjechoslowaaksche regeering bij haar onderhandelingen met Henlein, den leider der Sudetenduitsche partij, een maximum aan concessies doet, voorzoover vereenigbaar met de veiligheid van den staat. (Telex-A. N. P.)

(Vor. ber. Henlein en Sudeten 3243 A.)

I. **NEDERLAND. — Onze Staatsschuld. —**
Blijkens het thans verschenen Algemeen Overzicht bedroeg het totaal der Nederlandsche Staatsschuld op 31 Dec. 1937 *f* 4.058.335.974 tegen *f* 3.544.696.144 in 1936 en *f* 1.154.266.959 in 1913.
De Staatsschuld was in het afgeloopen jaar het hoogst. (De Maasbode)

(Vor. ber. Staatsschuld 2257 D.)

A. **De doopplechtigheid. —**
Op 12 Mei 1938 had de doopplechtigheid van Prinses Beatrix in de Groote- of St. Jacobskerk te Den Haag plaats.
Te kwart over elf reden de gala-calèches en de gouden koets, waarmede het Prinselijk Paar en Prinses Beatrix met het gevolg zich naar de kerk zouden begeven, aan het Paleis Noordeinde voor. De stoet begaf zich daarna ter kerke.

Prinses Juliana en Prins Bernhard werden bij de deur der kerk ontvangen door den Opperkamerheer, mr. W. J. Baron van Lynden, en door R. A. Baron van Hardenbroek van Hardenbroek, kerkvoogd der Ned. Hervormde gemeente en commissaris der Groote Kerk.
Even verder, bij den ingang der consistoriekamer, stond een commissie uit den kerkeraad om de Vorstelijke Personen te begroeten.

Ook de Koningin, de Koning der Belgen en de overige Vorstelijke Personen, die met H. M. naar de Kerk waren gereden, werden door deze commissie ontvangen en naar de consistoriekamer geleid.
De eerste Kamerheer-ceremoniemeester, jhr. A. G. Sickinghe, stelde hier den stoet op.
Toen de deuren van de consistoriekamer opengingen, schreed de Vorstelijke stoet, voorafgegaan door H. M.'s opperceremoniemeester, graaf du Monceau, langzaam de kerk binnen. Bij den preekstoel stonden kamerheeren gereed om allen naar hun zetels te geleiden.

Allereerst kwamen Z. M. Koning Leopold van België en H. M. de Koningin, daarachter Prinses Armgard, Prinses Alice en de Hertog van Mecklenburg, vervolgens de vorstin van Erbach-Schönberg, gravin Kotzebue en Prins Aschwin, daarachter de hertogin van Mecklenburg, Prinses Helena van Erbach-Schönberg en graaf Kotzebue. Prinses Juliana en Prins Bernhard sloten den stoet. Prinses Beatrix bleef in de consistoriekamer achter, toevertrouwd aan de zorgen van mevrouw Snouck Hurgronje, dame du palais van de Koningin en dienstdoend grootmeesteres van Prinses Juliana.
Ondertusschen had ds. E. H. Blaauwendraad den preekstoel beklommen. De beide dienstdoende ouderlingen, de heeren L. Slagter en F. J. G. Furda, hadden eveneens hun plaatsen ingenomen.
Het „Excelsior-koor" deed zich hooren en vol en krachtig klonken de woorden van den lofzang: „Lof zij den Heer, den Almachtigen Koning der Eere" door de kerk.

De aanvang van den Kerkdienst. —
Toen klonk de stem van den voorganger, het votum uitsprekende, gevolgd door de zegenbede:
„Genade zij U en vrede van Hem, Die is, en Die was, en Die komen zal. Amen."
Hierop verzocht ds. Blaauwendraad de gemeente het eerste vers van psalm 100 te zingen, onder welken zang tweemaal gecollecteerd werd voor de armen der gemeente en voor de kerk.
Vervolgens las de predikant voor Marcus 10 : vers 13 tot 16, een gedeelte uit het Bijbelsche verhaal, waarin de kinderen tot Jesus gebracht werden en de bekende woorden door Jesus gesproken werden: „Laat de kinderkens tot mij komen, en verhindert ze niet, want derzulken is het Koninkrijk Gods".
Toen ging de predikant voor in gebed, waarna hij zijn preek hield., naar aanleiding van 1 Joh. 4 : 8b - „God is liefde".
Na de preek volgde het voorlezen van het formulier van den Heiligen Doop, eindigende met het stellen van de gebruikelijke vragen aan de ouders van de doopelinge, waarop Prins Bernhard en Prinses Juliana met „ja" antwoordden.
Wederom zong toen de gemeente en nu gezang 219, vers 1 en 2 en gedurende dit gezang werd Prinses Beatrix binnengedragen.

PRINSES BEATRIX

Voorop ging de dienstdoend grootmeester van Prinses Juliana, Juckema van Burmania baron Rengers van Warmenhuizen.

Toen kwam mevrouw Snouck Hurgronje, dragende Prinses Beatrix en gevolgd door baron Baud en jhr. Dedel, die beiden fungeerden als kamerheeren-slippenhouders van den doopsluier.
De verpleegster van Prinses Beatrix, jonkvrouwe Feith, sloot den stoet.
Langzaam schreed de kleine groep onder gemeentegezang binnen en stelde zich ter zijde van den preekstoel op .

Ds. Welter, de hoogbejaarde oud-hofprediker, die de bediening van den Heiligen Doop zou verrichten, had inmiddels zijn plaats bij de doopvont ingenomen.
Jurk, mutsje, kussen en sluier van het doopkleed van Prinses Beatrix vormen èèn geheel, bestaande uit zeer fijne en rijk bewerkte Brusselsche kant. Het doopkleed werd besteld door Koningin Emma voor den doop van Koningin Wilhelmina en ook Prinses Juliana is er in gedoopt. Prinses Beatrix is zoodoende de derde generatie, welke in dit kleed den doop ontvangt.

Nu kwam dan het oogenblik, waarop mevrouw Snouck Hurgronje haar kostbaren last aan Prinses Juliana overgaf, die met Haar kind in de armen, Haar echtgenoot naast Haar, eenige schreden naar voren ging om Haar Dochter ten doop te houden.
Ontroerd klonk de stem van den eerbiedwaardigen predikant, toen hij het water op het voorhoofd van de jonggeboren Prinses sprenkelde:
„Beatrix Wilhelmina Armgard, ik doop U in den naam des Vaders, en des Zoons en des Heiligen Geestes".
Toen breidde ds. Welter zijn handen zegenend uit over Prinses Beatrix en zeide:
„De Heere Zegene U, en behoude U.
De Heere doe Zijn aangezicht over U lichten, en zij U genadig.
De Heere verheffe Zijn aangezicht over U en geve U vrede".
Langzaam ging Prinses Juliana, Haar kind dragende, terug naar Haar zetel.
Het orgel zette de melodie van psalm 134 in en plechtig klonk de gemeentezang van de klassieke zegenbede, Prinses Beatrix door allen toegezongen:

Dat 's Heeren zegen op U daal',
Zijn gunst uit Sion U bestraal':
Hij schiep 't heelal, Zijn naam ter eer',
Looft, looft nu aller Heeren Heer.

Ds. Blaauwendraad ging daarna voor in dankgebed, waarna de plechtigheid besloten werd met den slôtzang uit psalm 133: Waar liefde woont, gebiedt de Heer den zegen.

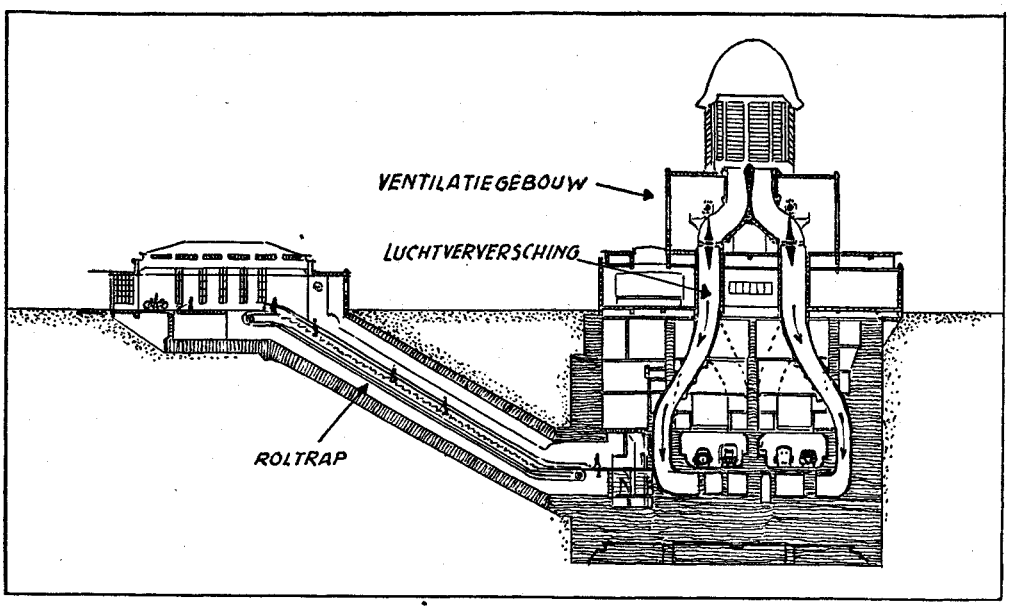
De predikant sprak ten slotte den zegen uit. Nog eenmaal klonk de koorzang van „Exselsior", nu met de woorden van het eerste en vierde vers van gezang 50.
Daarmede was de godsdienstige plechtigheid ten einde.

Na afloop van den dienst bood in de consistoriekamer ds. Dyckmeester, namens den kerkeraad, aan Prinses Juliana een kerkboek aan, in bruin leeren omslag, met een puntigen overslag en druksluiting, waarop een gouden knop was. Op dezen knop is het wapen van Prinses Beatrix gegraveerd. Het boek is in een bruin lederen étui en de binnenkant is van wit leer. Met gouden letters staat hierop:
„Aan H. K. H. Prinses Beatrix, ter gelegenheid van Haar doop, aangeboden door den kerkeraad der Ned. Hervormde Gemeente te 's-Gravenhage.
12 Mei 1938".

Den Vorstelijken gasten werden uitgeleide gedaan door de commissies, welke ook te hunner ontvangst aanwezig waren geweest. (De Standaard)

(Vor. ber. Doopplechtigheid 3201 C.)

A. ROTTERDAM. — Maastunnel. —

De bouw van Rotterdams groote tunnel, zal in 1940 een einde maken aan het isolement van 160.000 menschen, die het stadsdeel op den Linker-Maasoever bewonen. Op deze teekening ziet men het groote ventilatie-gebouw, waardoor voor de luchtverversching zal worden zorggedragen in beide tunnels, waardoor het verkeer van Noord naar Zuid, vice versa, zal worden geleid.
Links: een der roltrappen, waarvan zoowel voetgangers als fietsers gebruik zullen kunnen maken om den beganen grond te bereiken.
(Vor. ber. Maastunnel 2694 C.)

B. ITALIE. — Het bezoek van Adolf Hitler. - Indruk van de tafel-redevoeringen van 7 Mei 1938. —

DUITSCHLAND. — De „Völkischer Beobachter" schrijft, dat „een blok van 120 millioen menschen vastbesloten is zijn levensrechten te verdedigen". En verder: „De tafelredevoeringen hebben definitief een einde gemaakt aan het tijdvak, dat Duitschland en Italië tegenstanders waren."

ITALIE. — Virginio Gayda zet in de „Voice d'Italia" nader uiteen, wat de bedoelingen en de positie zijn van Italië en Duitschland na de aansluiting van Oostenrijk en na de Italiaansch-Britsche overeenkomst. De politieke richtsnoeren van beide landen zijn nog dezelfde als in 1936, de kracht van de spil is ten dienste gesteld van den vrede, maar van een vrede, gegrondvest op eer en recht, op gelijke moreele en materieele rechten tusschen de naties. De Anschluss neemt geen van de vitale elementen weg, welke aan de spil ten grondslag liggen.

FRANKRIJK. — „De Temps" schrijft, dat het verschil in toon van de redevoeringen, op 7 Mei '38 door Mussolini en Hitler uitgesproken, treffend is. Hitler sprak, alsof er een bondgenootschap zonder bepaald verdrag bestond. Mussolini sprak, alsof er slechts sprake is van een hechte vriendschap en van samenwerking ten dienste van gerechtigheid, veiligheid en vrede voor allen.

ENGELAND. — De „Daily Telegraph" is van meening, dat de beide dictatoren de solidariteit der beide landen duidelijk willen laten uitkomen en de voortzetting van de as Berlijn—Rome bevestigen. Er werd niet gesproken (bij de tafelredevoeringen) over Tsjecho-Slowakije, doch toch is te hopen, dat de spil Rome—Berlijn in dat gebied een vreedzamen invloed zal uitoefenen.

(Vor. ber. Tafelreden 3252 C.)

13 MEI 1938

C. GROOT-DUITSCHLAND. — Anschluss. - Confiscatie van Max Reinhardts, Prins Starhembergs en Baron Alphonse de Rothschilds bezittingen. - Emigratie der Joden. —

De „Daily Telegraph" verneemt uit Weenen, dat het door prof. Max Reinhardt sedert vele jaren verhuurde kasteel te Leopoldskron bij Salzburg, in beslag is genomen en onder toezicht geplaatst van een ambtenaar van het provinciaal bestuur.
De Weensche uitgave van den „Völkischer Beobachter" meldt, dat de dertien kasteelen en landgoederen van den vroegeren leider van het Vaderlandsche Front, Prins Starhemberg, zijn geconfisqueerd.
De Oostenrijksche bezittingen van baron Alphonse de Rothschild zijn geconfisqueerd.
De Joodsche gemeente te Weenen heeft een compromis bereikt met de nationaal-socialistische autoriteiten De gemeente wordt erkend als een half-autonome administratie voor zaken, die louter op godsdienst en liefdadigheid betrekking hebben. In ruil daarvoor is toegezegd, dat de emigratie bespoedigd zal worden en dat gedurende vier jaar 25.000 Joden per jaar het land zullen verlaten.
Anderzijds zijn in de afgeloopen dagen weer talrijke maatregelen tegen de Joden genomen. Zij mogen geen openbare badinrichtingen bezoeken en op het groote Weensche veilinggebouw, het Dorotheum, is een biljet geplakt, waarbij Joden wordt verboden het gebouw te betreden.
United Press meldt voorts, dat de Joodsche eigenaren van weekendhuisjes bij den Donau bericht hebben gekregen, dat hun eigendommen verkocht zullen worden en dat zij daarvan geen gebruik meer mogen maken.
(Telegraaf - De Tijd - Alg. Handelsblad - Avondpost)
(Vor. ber. Anschluss 3242 H.)

D. GROOT-DUITSCHLAND. — Rede van dr. Schacht. Rijksbankpresident dr. Schacht heeft op 10 Mei '38 een rede gehouden, waarin hij o.m. zeide: De hoop op buitenlandsche hulp is een actief, dat ik met geen mark in mijn balans zou opnemen. Daarentegen is het vertrouwen in eigen kracht een actief, dat bij ons voor honderd procent te boek moet staan. Wat de buitenlandsche schulden betreft zeide Schacht, dat hij niet volgens het gebruikelijke deflatierecept te werk was gegaan, waarbij het Duitsche volk zou zijn verhongerd, doch den buitenlandschen crediteuren hun eigen verantwoordelijkheid voor oogen gesteld had, waardoor hun bereidwilligheid, resp. medewerking was verkregen. Zijn „nieuwe plan" was het tegendeel van de klassieke theorie geweest, doch het had een groot deel van den wereldhandel aan de Duitsche behoeften aangepast.
De veel besproken kwestie van de nationalisatie der banken noemde Schacht overbodig. Belangrijker daarentegen achtte hij de invoering van een krachtig toezicht op het credietwezen door den staat.
(Keesings Fin. Archief) **(V. b. Schacht 3197 A.)**

E. TSJECHO-SLOWAKIJE. — Sovjet-Rusland blijft het trouw. —

„De Sowjetunie zal nauwgezet alle verplichtingen nakomen, welke haar jegens Tsjecho-Slowakije binden", aldus heeft Kalinin gezegd aan de Tsjechoslowaakse afgevaardigden, die het Russische 1 Mei-feest bijwoonden.
Deze verklaring komt juist bijtijds om zekere geruchten, van belanghebbende zijde verspreid, te weerspreken, aldus de „Lidove Listy".

(Vor. ber. Tsjecho-Slowakije 3182 D.)

F. DUITSCHLAND. — Adolf Hitlers bezoek aan Italië. —

Op 10 Mei '38 is de Führer en Rijkskanselier Adolf Hitler, te Berlijn teruggekeerd. Fakkeldragers vormden een dubbele haag van vlammen langs de laat-

ste 17.000 meter van den spoorweg, waarlangs de trein van Hitler Berlijn is binnengekomen.
De „Daily Telegraph" meldt uit Berlijn, dat politieke kringen aldaar de resultaten der besprekingen te Rome bestudeeren en haar beteekenis nagaan. In gezaghebbende kringen wordt nogal veel optimisme aan den dag gelegd over de vooruitzichten der betrekkingen tusschen Rome en Berlijn en Parijs en Londen.
Men gelooft te Berlijn, dat, wanneer eenmaal het vraagstuk der Sudetenduitschers zal zijn opgelost, een weg zal worden gevonden om het Engelsch-Fransche verbond nader te brengen tot de spil Rome-Berlijn.
Naar verluidt, was dit een van de punten, waarover Hitler en Mussolini en de ministers van buitenlandsche zaken, Von Ribbentrop en Ciano hebben beraadslaagd. (N. Rott. Crt.)
(Vor. ber. Bezoek Italië 3262 B.)

A. **BRAZILIE. — Groenhemden (fascistische) opstand. —**
In een officieel communiqué wordt het volgende medegedeeld: Een bende gewapende groenhemden en burgers, die de uniformen droegen van politie-beambten en marine-officieren, heeft een poging gedaan eenige openbare gebouwen, o.m. het ministerie van marine en het Guanabar-paleis te bezetten.
De opstandelingen slaagden er in het ministerie van marine in hun bezit te nemen, doch om vijf uur werd dit door militairen heroverd.
De opstand heeft slechts 3½ uur geduurd.
(Telex-A. N. P.) **(Vor. ber. Opstand 2242 A.)**

B. **NEDERLAND. — Radio - De nieuwe K.R.O.-studio geopend. —**
Met passenden luister is op 10 Mei 1938 de nieuwe studio van den Katholieken Radio Omroep te Hilversum door den Aartsbisschop van Utrecht ingewijd.
Des morgens droeg de voorzitter van den K.R.O., pastoor L. H. Perquin O.P. een plechtige H. Mis op tot intentie van alle weldoeners, medewerkers en luisteraars.
Van half tien af kwamen in de groote concertzaal de genoodigden bijeen, waarna de voorzitter van den K.R.O., pastoor L. H. Perquin, een woord van welkom sprak, waarin hij in het bijzonder zijn vreugde uitsprak over de aanwezigheid van de vele hooge gasten. Hij toonde zich erkentelijk voor den voortdurenden steun en medewerking, welke de Katholieke Radio Omroep te allen tijde van de geestelijkheid heeft mogen ondervinden, en ook voor de toekomst vertrouwde pastoor Perquin op dezen belangrijken steun.
Vervolgens verzocht de voorzitter van den K.R.O. den aartsbisschop van Utrecht, mgr. dr. J. de Jong, tot de plechtigheid van de inwijding te willen overgaan.
Hierop verrichtte mgr. De Jong de inzegening van alle localiteiten, waarbij slechts het dagelijksch bestuur en de directie van den K.R.O. aanwezig waren.
In de groote concertzaal teruggekeerd, sprak de aartsbisschop een kort woord, waarop pastoor Perquin antwoordde.
Daarna maakten de aanwezigen in groepen een rondgang door de nieuwe studio, om tenslotte onder het gebruik van eenige ververschingen in den foyer bijeen te blijven.
(De Maasbode - De Tijd)

C. **VATICAAN. — Adolf Hitlers bezoek aan Italië. —**
De door den Paus gesproken woorden, dat op den feestdag van het H. Kruis, in Rome een kruis wordt aangebracht, dat niet het kruis van Christus is, en waarmede de Paus kennelijk het hakenkruis bedoelt, alsmede het feit, dat de „Osservatore Romano" volkomen zwijgt over Hitlers bezoek aan Rome, en dat de musea van het Vaticaan tot den dag na Hitlers vertrek gesloten waren, toont duidelijk aan, hoe weinig het Vaticaan met het bezoek van Hitler is ingenomen. Het Nat. Socialisme, zoo zegt men, heeft aan de kerk en het katholicisme te veel kwaad gedaan, dan dat de tegenwoordigheid van zijn leider te Rome, den hoogen kerkelijken kringen aangenaam kan zijn. Integendeel, Hitlers houding wekt aldaar verbittering. Men had gehoopt, dat de leider van het nieuwe Duitschland tijdens zijn verblijf in Italië een gebaar zou hebben gemaakt, dat een gunstigen invloed zou hebben gehad op de verhouding tusschen den H. Stoel en het Duitsche Rijk. Men verwachtte dat Hitler op zijn minst den wensch had te kennen gegeven om door den Paus ontvangen te worden. Daarvan is niets gekomen. Stellig zou een dergelijke audiëntie hebben moeten voldoen aan zekere voorwaarden, welke de gespannen verhoudingen tusschen het Vaticaan en Berlijn wettigen, doch het feit, dat zij niet werd aangevraagd, wordt in kerkelijke kringen opgevat als een beleediging van Hitler jegens den Paus. (De Maasbode)
(Vor. ber. Bezoek 3262 F.; Vaticaan 3203 A.)

D. **NEDERLAND. — Tweede Kamer - Inkomen van de Kroon. —**
Ingediend is een ontwerp van wet tot verhooging van het eerste hoofdstuk der Rijksbegrooting voor het dienstjaar 1937.
De toelichting luidt:
In verband met het huwelijk van Prinses Juliana op 7 Januari 1937 is ingevolge de toen geldende grondwettelijke bepaling — artikel 28 — haar inkomen met ingang van dien datum verhoogd van *f* 200.000 tot *f* 400.000.
Dientengevolge is op artikel 2 een tekort ontstaan van *f* 196.713. Het ontwerp van wet strekt tot aanvulling van dit tekort.
Voorts is ingediend een ontwerp van wet tot wijziging van het eerste hoofdstuk der Rijksbegrooting voor het dienstjaar 1938.
Ter toelichting hiervan wordt opgemerkt:
De vermindering van de artikelen 1 en 2 tezamen met *f* 321.000 alsmede de invoeging van artikel 2a houden verband met de wet van 19 Januari 1938 („Staatsblad" no. 100), tot verandering in de Grondwet, strekkende tot wijziging en aanvulling van de bepalingen betreffende het inkomen der Kroon.
(Alg. Handelsblad) **(Vor. ber. Ink. Kroon 2985 C.)**

E. **BELGIE. — De begrooting - Kwestie van vertrouwen gesteld. —**
Bij het begin van de vergadering van de Belgische Kamer op 10 Mei 1938 gaf de minister van Financiën, Soudan, een uiteenzetting over den financieelen toestand. Hij deelde mede, dat de economische depressie het evenwicht van de begrooting heeft vernield door de vermindering van de belastinginkomsten.
Het tekort bedraagt 1150 millioen franc. Reeds heeft de regeering, om het evenwicht te herstellen, de uitgaven besnoeid, doch sommige kunnen niet verminderd worden en men moet dus zijn toevlucht nemen tot belastingverhooging, welke zoowel moet drukken op de rijken als op de arbeidersklasse.
Twee ontwerpen, welke door de financieele commissie van de Kamer zijn aangenomen, n.l. de crisisbelasting en het ontwerp inzake de douane en accijnzen, zouden 762 millioen moeten opbrengen en men moet dus nog 400 millioen vinden. De regeering zal met een te benoemen commissie samenwerken om de overige 400 millioen te vinden.
Minister-president Janson, wees er op, dat de industrie niet door de belastingen verpletterd mag worden. Hij verzocht de Kamer een commissie te benoemen uit parlementsleden, behoorende tot de meerderheid, gekozen op grond van hun financieele en economische bekwaamheid. Deze commissie zou de door de regeering ingediende wetsontwerpen moeten bestudeeren en de begrooting in evenwicht brengen. Ook zal een commissie van ambtenaren benoemd worden, welke belast zal zijn met het zoeken naar bezuinigingen. Spreker besloot met de kwestie van vertrouwen te stellen.
Na het financieele debat heeft de Kamer op 12 Mei 1938 met 101 tegen 76 stemmen bij 8 onthoudingen haar vertrouwen in de regeering uitgesproken. (Het Laatste Nieuws)
(Vor. ber. Begrooting 3222 F.; Kab. Janson 3188 A.)

F. **OSLO-CONVENTIE. — Conferentie besluit de overeenkomst na 1 Juli 1938 niet te verlengen. —**
De conferentie der Oslo-staten, die gedurende drie dagen te Oslo werd gehouden, is op 11 Mei 1938 geëindigd met het resultaat, dat men besloten heeft de overeenkomst, die 28 Mei 1937 te Den Haag werd gesloten en op 1 Juli 1938 afloopt, niet te vernieuwen.
In een communiqué wordt gezegd, dat de gedelegeerden zich genoodzaakt zien te erkennen, dat de huidige economische situatie in de wereld niet toelaat in haar geheel de Haagsche overeenkomst te continueeren.
De onderteekenaars wenschen echter de gedachtenwisselingen voort te zetten volgens het Oslo-protocol van 22 December 1930, waarbij gestreefd wordt

naar een verlaging der handelsbelemmeringen zoo spoedig als de economische omstandigheden dit veroorloven. Ook bepaalde maatregelen, welke de gemeenschappelijke handelsbetrekkingen regelen, zullen gehandhaafd blijven. (Telegraaf)
(Vor. ber. Oslo-conventie 3104 F.)

14 MEI 1938

A. **DISCONTOKOERSEN. — Roemenië. —**
De Nationale Bank van Roemenië heeft op 4 Mei '38 het disconto van 4½% verlaagd tot 3½%.
(Keesings Financieel Archief)
(Vor. ber. Discontokoersen 3260 B.)

B. **CHINA. — Conflict met Japan. - De douanerechten te Shanghai. - Hirota over Sovjet-Rusland en China. - Amoy. —**
Na langdurige onderhandelingen is overeenstemming bereikt tusschen den Britschen ambassadeur en den Japanschen minister van Buitenlandsche Zaken ten aanzien van de douanerechten te Shanghai.
De desbetreffende overeenkomst is 23 April '38 geparafeerd en wordt thans naar Frankrijk, de Ver. Staten en de andere belanghebbende mogendheden gezonden die er hun goedkeuring aan zullen kunnen hechten.
Men verwacht dat de nieuwe regeering te Nanking een intendant voor de douane-rechten te Shanghai zal aanwijzen, ten tweede dat de dienst op de buitenlandsche leeningen zal worden hervat. Hierbij zal dan rekening moeten worden gehouden met het bedrag aan douane-rechten dat is ontvangen door de verschillende douanekantoren gelegen in gebieden welke nà het beeindigen van den oorlog in China onder Japansche contrôle zullen staan. Ten derde: de ontvangsten zullen worden gestort bij de Yokohama Speciebank.
Hirota, minister van Buitenlandsche Zaken, heeft op 9 Mei '38 een 50-tal buitenlandsche correspondenten ontvangen en hun de gelegenheid gegeven tal van vragen te stellen. Aan zijn antwoorden ontleenen wij het volgende:
De verhouding tot de Sovjet-Unie is ongunstig en de onderhandelingen toonen geen vooruitgang tengevolge van het groote verschil in opvatting op belangrijke punten. Japan wenscht alle hangende kwesties op te lossen, ook de visscherij-kwestie; de Sovjet-regeering wenscht zich echter te beperken tot de allervoornaamste strijdpunten. De diplomatieke relaties behoeven niet te worden afgebroken, zeide Hirota, daar dit den toestand alleen slechter zou kunnen maken en de toestand kan nauwelijks slechter zijn dan hij nu is. Op de vraag of er een grens is aan het geduld van Japan antwoordde Hirota tot vermaak der aanwezige journalisten, dat Japan zoo lang mogelijk de verslechtering in de betrekkingen zal dulden. De steun van Moskou aan China is volgens Hirota aanzienlijk, maar niet zoo groot als China wel zou wenschen.
De bedoelingen van Japan in China zijn thans voldoende bekend, zeide Hirota. Hij verwacht daarom geen nieuwe bemiddelingspogingen van neutrale zijde. „Met Tsjang Kai-sjek zal niet meer worden onderhandeld; de maarschalk heeft zijn vermogen tot verstandig oordeelen verloren. Hij is omringd door communistische raadgevers en hij kan zich niet zonder gevaar voor zijn leven uit hun greep bevrijden." Toen hem werd gevraagd hoe lang de oorlog nog zou duren, antwoordde Hirota: „Officieel zijn wij optimistisch en gelooven wij, dat er spoedig een einde zal komen aan de vijandelijkheden, maar ik vrees, dat de strijd nog lang zal duren, gezien de houding van de regeering te Hankau."
Amoy is door de Japansche troepen, na een hevig luchtbombardement, bezet. (Domei - Alg. Handelsblad)
(Vor. ber. Chin.-Jap. Conflict 3252 B.)

C. **NEDERLAND. — Werkverschaffing. —**
Naar de Regeeringspersdienst meldt, heeft de minister van Sociale Zaken op 10 Mei '38 een rondschrijven aan alle gemeentebesturen gezonden, waarin bericht wordt, dat de regeering heeft besloten te bevorderen, dat door middel van productieve werkverschaffing aan een grooter aantal werkloozen dan tot nu toe het geval is geweest, nuttige arbeid wordt verschaft. Voorshands is deze uitbereiding bepaald op rond 50% van het aantal der tot nog toe tewerkgestelden, gerekend over het geheele land.
De regeering is bereid de hoogere aanspraken, die als gevolg van deze uitbreiding der werkverschaffing op gewone bijdragen uit het Werkloosheidssubsidiefonds zullen geboren worden — in verband met het verschil tusschen de kosten van steunverleening en de loonen in werkverschaffing — te aanvaarden.
Het is de bedoeling der regeering, dat deze uitbreiding mede dienstbaar wordt gemaakt aan het groote belang van het scheppen van blijvende werkgelegenheid. In de eerste plaats heeft de regeering daarom gedacht aan een krachtige bevordering van alles, wat ligt op het gebied van ontginning, bebossching en ruilverkaveling.
(De bedoeling van de ministerieele circulaire is het totaal aantal tewerkgestelden voorloopig op 75.000 te brengen, hetgeen ongeveer overeenkomt met een uitbreiding van 50%.) (Regeeringspersdienst)
(Vor. ber. Werkverschaffing 3221 D.)

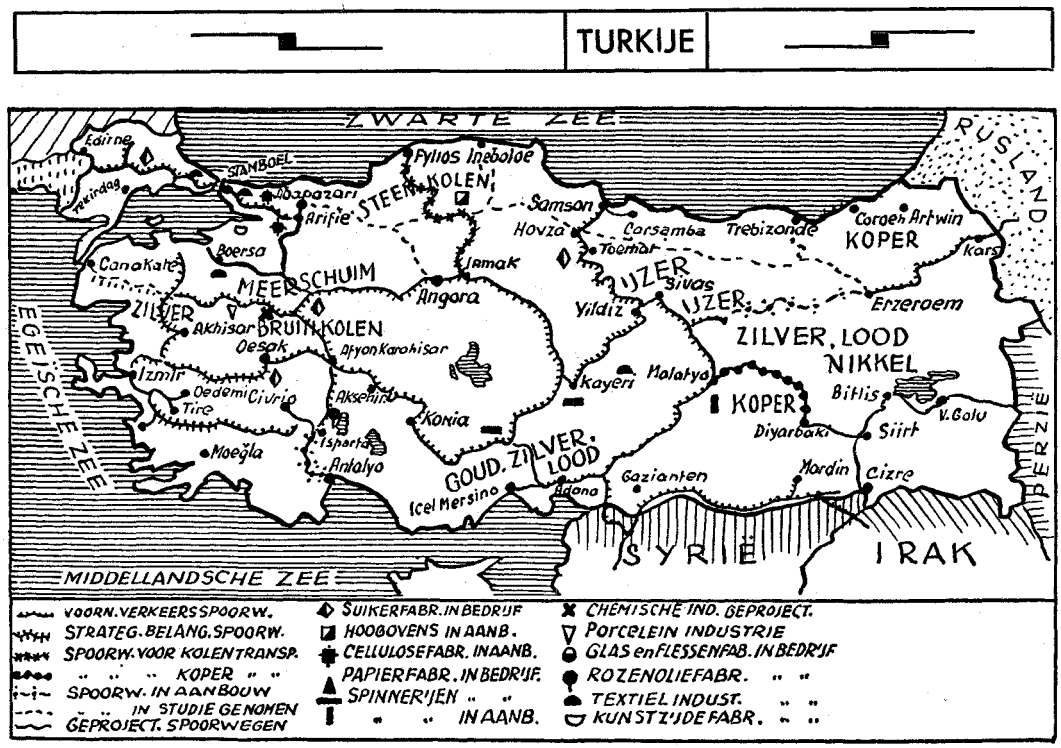
D. **LETTEREN. — Boeken die door de pers gunstig besproken zijn. - Onze wekelijksche opgave. —**
Amerikaansch: Harriet Hassell — „Rachel's Children." (Harper & Brothers, New York) **(3251 E.)**
Duitsch: Fritz Dehn — „Das Gespräch vom Tode." (Insel-Verlag, Leipzig)
K. J. Naef — „Hugo von Hoffmannsthals Wesen und Werk." (Max Nichans Verlag, Zürich) **(3251 E.)**
Engelsch: E. Raven — „War and the Christian." (Student Christian Movement Press)
B. T. Sidgwick — „The turn of the Wheel." (Heath Cranton, Ltd., London) **(Vor. ber. 3251 E.)**
Fransch: Georges Bernanos — „Les Grands Cimetières sous la Lune." (Plon, Paris)
Jean Martin — „Je suis un Légionnaire", préface du général Rollet. (Librairie Arthème Fayard, Paris)
(Vor. ber. 3251 E.)
Italiaansch: J, Rosina — „Genova E. Gabriele D'Annunzio." (Emiliano Degli Orfini, Genova) **(3251 E.)**
Nederlandsch: A. Den Doolaard — „De Roman van een zorgeloze Zomer." (De Salamander, E. Querido)
Dr. P. H. Ritter Jr. — „De zwerver met de tooverfluit." — De levensroman van Hans Christiaan Andersen. — (W. de Haan N.V., Utrecht) **(3251 E.)**
Poolsch (in het Nederlandsch): Zofja Kossak — „De Kruisvaarders." Vert. door S. v. Praag. (N.V. Uitg. Mij. „De Gulden Ster") **(Vor. ber. 2842 E.)**
Russisch: J. Papanin — „Desjat mjesjatsej na drejfoejoesjtsjej ldjne severnj poljus." (10 maanden op ijsschotsen in de Noordpool.) (Ogiz, Moskou)
(Vor. ber. 3232 B.)
Zweedsch: A. v. Krusenstsjerna — „Dessa lyckliga Ar." (Bonnier, Stockholm) **(Vor. ber. 3125 C.)**
(Red. K. H. A.)

E. **BELGIE. — Kabinet-Janson afgetreden. —**
Het kabinet-Janson is op 13 Mei '38 afgetreden.
Sedert het congres van het Blok van Belgische Katholieken op 24 April '38 was het duidelijk, dat de conservatieve vleugel van de katholieke partij een einde wilde stellen aan de samenwerking met de socialisten in den schoot van de regeering. Deze houding bleek uit de parlementaire besprekingen van 10 en 12 Mei '38 in zake de belastingvoorstellen, bestemd om het evenwicht van de rijksbegrooting voor 1938 te herstellen.
Nadat toen 32 katholieken in de Kamer tegen de regeering hadden gestemd, was de positie van de ministers Pierlot en Du Bus de Warnaffe, die den conservatieven vleugel van de katholieke partij vertegenwoordigden, uiterst delicaat geworden. Zij verklaarden zich dan ook bereid tot aftreden. De katholieke minister van Economische Zaken, Desmet, kon dan bezwaarlijk alleen de katholieken blijven vertegenwoordigen. Men zal zich herinneren, dat kort geleden de katholieke minister van Koloniën, Edmond Rubbens, is overleden en nog niet werd vervangen. Tot het laatste moment had Janson nog geprobeerd de medewerking van katholieke conservatieven voor zijn regeering te verkrijgen, maar hij stuitte op een formeele weigering.
De minister van Verkeerswezen, Marck, die in het kabinet de Christen-democraten vertegenwoordigde, had bovendien Janson medegedeeld, dat hij niet in de regeering kon blijven, indien zich daarin geen conservatieve katholieken zouden bevinden.
De Koning heeft Spaak belast met de samenstelling van een nieuwe regeering.
(N. R. Crt. - Telegraaf - Alg. Handelsblad)
(Vor. ber. Kabinet-Janson 3263 E.)

A. De huidige toestand. —

Is de vrede in het Verre Oosten, wellicht voor véél langeren tijd dan men geneigd is aan te nemen, verstoord, in West-Azië, in het Nabije Oosten, geven regeeringen en staten blijk van goeden wil tot een samenwerking, waarvan de resultaten uiterst gelukkig kunnen worden geacht.

In dit deel van de wereld speelt de Turksche republiek, het herrezen rijk van Ataturk den „Vader der Turken", de belangrijkste rol; Ankara is het knooppunt van de goede, en zelfs zeer goede, betrekkingen, die Mohammedaansche en Christelijke staten van den Balkan en West-Azië voor het oogenblik onderhouden. Te merkwaardiger en te verheugender is dat, omdat de „zieke man" vele jaren lang een der „points névralgiques" van ons wereldeel geweest is. Daarvan is nu geen sprake meer. Wie op dit oogenblik de Turksche politiek wil definieeren, dient in de eerste plaats op te merken, dat zij in den goeden zin „Europeesch" is, en, vóór alles, naar vrede streeft met de staten, door Turkije eenmaal als „hoorigen", later als vijanden beschouwd. De Turksche Balkanpolitiek, gekristalliseerd in het Balkan-pact, dat in Februari 1934 te Athene geteekend werd, nadat Moestafa Kemal Pasja en Venizelos er in geslaagd waren de twee erfvijanden, Turkije en Griekenland, te verzoenen, heeft zonder eenigen twijfel op krachtige wijze tot de consolidatie van den vrede in den Balkan bijgedragen. Dat de Grieken, nadat het overwinnende Turksche leger in Klein-Azië alle Pan-Helleensche droombeelden vernietigd had, genoeg besef van de werkelijkheid hadden om zich niet alleen in het onvermijdelijke te schikken, maar óók om den overwinnaars de hand der verzoening te reiken, bewijst dat het den Atheenschen staatslieden van die dagen aan politieken zin niet ontbrak, evenals Kemal, van zijn kant, toonde in te zien dat een Turksch grondgebied van 762.000 vierkante kilometers voldoende was om een bevolking van 13 millioen zielen — het zijn er inmiddels 17 millioen geworden — te voeden en zelfs in welstand te doen leven. Zoo stond de nieuwe vriendschap van Griekenland en Turkije geen hinderpaal in den weg, en anderzijds hadden Joego-Slavië en Roemenië al hun nationale ambities kunnen verwezenlijken. Onder die omstandigheden konden overwinnaars en overwonnenen een nieuw accoord aangaan, het Balkan-pact, dat de veiligheid van de Balkan-grenzen van de staten van het schiereiland garandeert en in wezen een, onder de auspiciën van het Kellogg-Briand-Pact gesloten, defensieve alliantie vormt. Het derde en laatste artikel van de overeenkomst houdt de deur voor Bulgarije open en het is zeker niet uitgesloten dat dit land zich te eeniger tijd uit zijn isolement zal willen losmaken. Reeds heeft het met Joego-Slavië en Griekenland een vriendschapsverdrag gesloten en het zal dat zeker ook met Roemenië doen, zoo spoedig zekere hangende vraagstukken een bevredigende oplossing zullen hebben gekregen. Daarna belet niets Bulgarije meer tot de Balkan-Unie toe te treden, wijl van „revanche" voor dit land, onder de bestaande omstandigheden, toch geen sprake kan zijn.

(Overname zonder bronvermelding verboden)

Volgens de termen van die overeenkomst garandeeren de vier landen de onschendbaarheid hunner gemeenschappelijke grenzen. Ook dit accoord is gebaseerd op het anti-oorlogspact van Parijs. De vier landen besloten tevens gezamenlijk actie te voeren voor de bezetting van een half-permanenten zetel in den Raad van den Volkenbond. Die actie heeft niet tot het gewenschte resultaat geleid, maar dat vermindert de waarde van de overeenkomst van Saadabad, die als een Turksche overwinning op de op de Britsche diplomatie beschouwd wordt, in geen enkel opzicht. Iran (Perzië), ietwat verontrust door de nabuurschap van de machtige republiek der Sovjets, ziet in den Turkschen steun een geruststellende garantie; want wél onderhoudt de regeering te Ankara met de Sovjets zeer vriendschappelijke betrekkingen, maar dat belet haar in geenen deele tegen eventueele Russische propagandisten op de meest energieke wijze op te treden. Het is nog maar kort geleden, dat de Turksche regeering te Moskou verzocht, een secretaris van de Sovjet-ambassade te Ankara te willen terugroepen, omdat deze zich gewaagd had aan een, overigens bescheiden, poging de Stalinsche theorieën in het land van Ataturk ingang te doen vinden.

De vriendschap met Sovjet-Rusland belet Turkije trouwens geenszins ook met staten, die geen enkele

sympathie voor Moskou of de leer van Lenin koesteren, goede betrekkingen te onderhouden. De toenadering tusschen Turkije en Italië is, sinds de ontmoeting te Milaan tusschen Roestoe Aras en graaf Ciano, onloochenbaar.
De verhouding met Frankrijk heeft een groote verbetering ondergaan sinds de kwestie van het sandjak Alexandrette, op voor de Turken zeer bevredigende wijze, opgelost is. De Turksche pers spreekt niet meer van „een staat van oorlog, waarvoor Frankrijk de verantwoordelijkheid draagt". Dat Frankrijk ten aanzien van Syrië, waarvan de bevolking met leede oogen en niet zonder ongerustheid, den Turkschen invloed in Alexandrette sterk heeft zien toenemen, in een moeilijke positie gekomen is, kan Turkije natuurlijk maar matig interesseeren.
Voor Duitschland, aan welks zijde het in den grooten oorlog streed, voelt Turkije, politiek gesproken, geen groote sympathie meer. Verscheidene, met verantwoordelijke posities bekleede, Turken zijn het er over eens, dat de nederlaag der Centrale Mogendheden voor Turkije wellicht gelukkiger resultaten gehad heeft, dan een overwinning zou hebben meegebracht. Niettemin blijven de Turken met bewondering over de Duitsche wetenschap spreken en het kan zeker niet verbazen, dat Ankara in de eerste plaats aan Duitschland denkt, als het behoefte aan den bijstand van buitenlandsche onderwijskrachten en technici voelt. Voor de verkrijging van de noodzakelijke credieten wendt Turkije zich evenwel tot de Londensche City en financieele accoorden zijn, met garantie van de Britsche regeering, sinds lang gesloten.
Zoo heeft Turkije in het nabije Oosten een belangrijke positie. Ofschoon het er niet aan denkt de Volkenbondspolitiek en den Volkenbondsbeginselen den rug toe te keeren, heeft Ankara voldoende begrip van de werkelijkheid, om niet alles op één troef te zetten. De Turksche regeering wenscht vriendschappelijke betrekkingen met alle groote mogendheden, of zij democratisch, fascistisch dan wel communistisch zijn. Maar met nabuurstaten heeft het alliantieverdragen aangegaan, die de Turksche positie niet weinig versterkt hebben. De „zieke man" van eertijds heeft de gezondheid volkomen teruggekregen en dat komt den vrede in den Balkan en in het Nabije Oosten onmiskenbaar ten goede. (De Tijd)
(Vor. ber. Overzicht Turkije 2911 E.)

15 MEI 1938

A. PORTUGAL. — Erkenning van Franco's bewind in Spanje. —
De Portugeesche regeering heeft op 12 Mei 1938 Franco's bewind als de eenige Spaansche regeering erkend. (Agence Belga)
(Vor. ber. Erkenning Franco 3092 D.)

B. HONGARIJE. — Kabinet-Daranyi afgetreden. - Kabinet-Imrédy gevormd. —
Het kabinet-Daranyi is op 13 Mei 1938 afgetreden. Rijksbestuurder Horthy heeft Imrédy, den minister van Nationale Economie in het afgetreden kabinet, opdracht gegeven, een nieuwe regeering te vormen. Imrédy heeft den Rijksbestuurder de volgende ministerlijst voorgesteld:
Minister-president en Handel, Imrédy; minister van Buitenlandsche Zaken, von Kanya; Onderwijs en Eeredienst, graaf Paul Teleki; Landbouw, Sztranyavszky, die tot dusverre president van de Kamer was; Binnenlandsche Zaken, Keresztes-Fischer; Defensie, generaal Ratz; Justitie, Mikecz; Financiën, Remenyi-Schneller; Industrie, Bornemisza; minister zonder portefeuille, Homan.
Horthy heeft de ministerlijst van Imrédy goedgekeurd.
Over de oorzaken, welke geleid hebben tot het aftreden der regeering-Daranyi, is een officieel communiqué uitgegeven, daarin wordt o.a. gezegd, dat Daranyi, toen hij zich met de regeeringszaken belastte, zich een reeks taken had gesteld, welke thans als uitgevoerd kunnen worden beschouwd. Daartoe behoorden de constitutioneele en sociale hervormingen, de voor het handhaven van de orde noodige politiemaatregelen ten aanzien van de pers, de wet tot beveiliging van het maatschappelijke en economische evenwicht (de z.g. Jodenwet) en het groote beleggingsprogram. (N. Rott. Crt.)
(Vor. ber. Kabinet 3171 A.)

C. DISCONTOKOERSEN. — Frankrijk. —
De Bank van Frankrijk heeft op 12 Mei 1938 het disconto verlaagd van 3 tot 2½%,
De rente voor voorschotten op effecten wordt verlaagd van 4 tot 3½, die voor voorschotten op 30 dagen van 3 tot 2½%. (Alg. Handelsblad)
(Vor. ber. Discontokoersen 3264 A.)

D. ITALIE. — Rede van Benito Mussolini te Genua. - De As Rome—Berlijn. —
Op het Overwinningsplein te Genua heeft Benito Mussolini op 14 Mei 1938 een groote rede gehouden. Wij ontleenen hieraan het volgende:
Op 11 Maart — aldus Mussolini — stond Italië wederom voor een tweesprong, die een beslissing noodzakelijk maakte, welke oorlog of vrede, d.w.z. het lot van Europa beheerschte.
Doch omdat deze gebeurtenissen voorzien waren, antwoordden wij onmiddellijk. De anti-fascistische vijanden van Italië waren teleurgesteld. Zij hadden blijkbaar een botsing tusschen de totalitaire staten verlangd en bijgevolg complicaties, een oorlog zelfs niet uitgezonderd, vooral indien dit de poorten wijd had geopend voor den triomf van het bolsjewisme in Europa. Het was dus niet, zooals men heeft beweerd, de noodzakelijkheid, doch onze wil, die onze houding heeft bepaald.
Hun, die aan gene zijde van de Alpen ons herinneren aan hetgeen wij in 1934 hebben gedaan, antwoorden wij nogmaals, dat sedertdien veel water is gevloeid onder de bruggen van de Tiber, Donau, Spree, Theems en ook de Seine. En in dien tusschentijd werden tegen Italië de sancties toegepast, die wij nog niet vergeten hebben. In dien tusschentijd is al het politieke en diplomatieke overleg, dat onder den verzamelnaam Stresa bestond, begraven, en het zal, wat ons betreft, nooit weer opstaan.
Italië, zoo ging Mussolini voort, kon niet voor onbepaalden tijd de onaangename en nuttelooze taak van het oude Oostenrijk der Habsburgers en Metternichs op zich nemen en zich verzetten tegen de ontwikkeling der naties naar eenheid. Ook onze vriendschap voor Duitschland heeft ons geleid bij hetgeen wij hebben gedaan.
As Rome—Berlijn; Londen. —
Thans zijn twee werelden, de Germaansche en de Romeinsche, in rechtstreeksch contact met elkaar. De samenwerking tusschen de twee revoluties kan vruchtbaar zijn. Zonder de trouwe vriendschap van Duitschland zouden wij nooit in staat zijn geweest te doen, wat wij gedaan hebben.
De laatste rede van den Engelschen minister-president Chamberlain vormde een erkenning van de macht van Italië. Wij zijn voornemens nauwgezet de Britsch-Italiaansche overeenkomst te eerbiedigen. In geval van een ideologischen oorlog zullen, men behoort dit te weten, de autoritaire staten een blok vormen en tezamen opmarcheeren.
De as, waaraan wij trouw blijven zal ons echter niet beletten, een politiek van toenadering te voeren tot degenen, die oprecht toenadering wenschen.
Frankrijk en de burgeroorlog. —
Ge zult het mij ten goede houden, wanneer ik met betrekking tot de besprekingen met Frankrijk voorzichtig ben, want deze zijn nog aan den gang. Ik weet niet, of zij tot resultaat zullen leiden, want in de kwestie van den oorlog in Spanje staan wij ieder aan één zijde van de barricaden. Zij wenschen de overwinning van Barcelona, wij daarentegen willen de overwinning van Franco.
Gewapende vrede. —
Na verklaard te hebben, dat het streven naar autarkie met kracht zal worden voortgezet, ging Mussolini voort:
Wij willen den vrede met iedereen, en ik kan u de verzekering geven, dat het nationaal-socialistische Duitschland niet minder vurig den Europeeschen vrede wenscht. Maar de vrede moet, om veilig te zijn, gewapend zijn. Wij willen den vrede, doch wij

moeten bereid zijn hem met al onze krachten te verdedigen, vooral wanneer men redevoeringen hoort, zelfs van de andere zijde van den Oceaan, die ons tot nadenken stemmen. Het is goed dat men weet, dat ingeval van een ideologischen oorlog de totalitaire staten onmiddellijk een blok zullen vormen en tot het einde marcheeren.
(N. R. Crt. - Alg. Handelsblad - Telegraaf)
(Vor. ber. Mussolini 3252 C.)

A. **HONGARIJE. — Kabinet-Imrédy - Program. —** De nieuwe Hongaarsche minister-president, Imrédy, heeft op 14 Mei '38 voor het Huis van Afgevaardigden zijn program ontvouwd. De buitenlandsche politiek zal geen wijziging ondergaan en krachtig op den vrede zijn gericht.
Ten opzichte van Italië blijven de protocollen van Rome van kracht. De vriendschap met Duitschland zal zich verder blijven ontwikkelen. Voorts betuigde hij zijn gevoelens van vriendschap jegens Polen en zeide, dat in Engeland en Frankrijk meer begrip ontstaat voor de Midden-Europeesche vraagstukken. Hij gaf de hoop niet op, dat in het Donaubekken een vreedzame samenwerking mogelijk zal zijn.
(Het Vaderland) **(Vor. ber. Kabinet 3266 B.)**

B. **TSJECHO-SLOWAKIJE. — Henlein, leider der Sudeten-Duitschers te Londen. —**
Henleins bezoek aan Londen heeft in politieke kringen groote belangstelling gewekt. Dat dit bezoek een zuiver particulier karakter zou dragen en geenerlei politieke beteekenis zou hebben, kan men nauwelijks gelooven. Winston Churchill en Sir Archibald Sinclair, met wie Henlein op 14 Mei 1938 een lang onderhoud heeft gehad, behooren niet tot zijn oude schoolvrienden. Het mag daarom gevoeglijk worden aangenomen, dat de leider van de Sudeten-Duitsche partij niet enkel en alleen voor zijn pleizier naar Londen is gekomen. Wat de ware beweegredenen voor zijn reis zijn geweest, laat zich slechts gissen. (N. R. Crt.) **(Vor. ber. Henlein 3243 A.)**

C. **ITALIE. — Mussolini's rede te Genua - Commentaren. —**
Engeland. — De door Mussolini te Genua gehouden rede wordt in welingelichte Britsche kringen beschouwd als een officieele bevestiging van Italië's houding met betrekking tot zijn eensgezindheid met Duitschland en zijn overeenstemming met Engeland. Men toont zich voldaan over de verzekering van den duce, dat het Britsch-Italiaansche accoord strikt zal worden nageleefd, hetgeen uiteraard ook van Engeland te verwachten is.
Frankrijk. — Naar Havas uit Parijs meldt, trekt men, na een grondige bestudeering van de rede van Mussolini in bevoegde Fransche kringen geen pessimistische conclusies. Wel meent men, dat zijn verklaringen kunnen worden uitgelegd als een middel om indruk te maken op de Fransche onderhandelaars, ten einde hen tot grootere concessies te bewegen.
Duitschland. — De Duitsche avondbladen brengen de rede van Mussolini in extenso met opschriften als: „scherpe waarschuwing van den duce tegen een „kruistocht" van de democratieën", en „de weg van Duitschland en Italië". Eigen commentaren worden slechts door het „Berliner Tageblatt" en de „Nachtausgabe" gegeven. (De Telegraaf)
(Vor. ber. Mussolini 3266 D.)

D. **BELGIE. — Kabinet-Spaak gevormd. —**
De heer Paul Henri Spaak heeft op 16 Mei 1938 officieel medegedeeld, dat hij er in geslaagd was, een nieuwe regeering samen te stellen.
Spaak is in de politieke geschiedenis van België de eerste socialistische minister-president.
De ministerlijst van de nieuwe regeering ziet er uit als volgt:
Dr. Paul-Henri Spaak, minister-president en minister van Buitenlandsche Zaken (soc.-democraat).
Dr. Hendrik Marck: minister van Verkeerswezen, P.T.T. en Radio (katholiek).
Dr. Octave Dierckx: minister van Openbaar Onderwijs (liberaal).
Ir. Max-Leo Gérard: minister van Financiën (extra parlementair liberaal).
Dr. Joseph Pholien: minister van Justitie (cons. katholiek).
Joseph Merlot: minister van Binnenlandsche Zaken en van Hygiëne (soc.-democraat).
Luitenant-Generaal Denis: minister van Landverdediging (onpartijdig).
Ir. Pol Heymans: minister van Economische Zaken, Middenstand en Landbouw (katholiek).
Achille Delattre: minister van Arbeid en Sociale Voorzorg (soc.-democraat).
Gust Balthazar: minister van Openbare Werken (soc.-democraat).
Prof. dr. A. de Vleeschauwer: minister van Koloniën (katholiek). (De Maasbode - Het Laatste Nieuws)
(Vor. ber. Kabinet 3264 E.; Spaak 3180 C.)

16 MEI 1938

E. **ENGELAND. — Kabinet-Neville Chamberlain - Mutaties. —**
Belangrijke mutaties in het Britsche kabinet zijn op 16 Mei 1938 bekend gemaakt. De voornaamste hiervan komen neer op het aftreden van Lord Swinton, minister van Luchtvaart en Lord Harlech (tot voor kort Ormsby Gore), minister van Koloniën. In hun plaats zijn benoemd:
tot minister van Luchtvaart, de huidige minister voor de Volksgezondheid Sir Kingsley Wood;
tot minister van Koloniën, de huidige minister voor de Dominions, Malcolm MacDonald.
De verdere hierdoor noodig geworden benoemingen zijn:
Dominions: Lord Stanley, thans onderstaatssecretaris voor Indië.
Volksgezondheid: Walter Elliot, thans staats-secretaris voor Schotland.
Staatssecretaris voor Schotland: luitenant-kolonel John Colville, thans financieel secretaris van de schatkist.
De plaatsen in het kabinet, opengevallen door het aftreden van Lord Swinton en Lord Harlech, zullen thans dus worden ingenomen door Lord Stanley en luitenant-kolonel Colville, beiden behoorend tot de conservatieve partij, evenals de scheidende kabinetsleden.
In de partijverhoudingen van Chamberlains nationale regeering wordt dus geen wijziging gebracht. Lord Stanley's benoeming heeft ten gevolge, dat thans twee broeders in het kabinet zitting hebben, Lord Stanley's broeder, Sir Oliver Stanley, is namelijk minister van Handel.
In een brief aan Lord Swinton verklaart Neville Chamberlain, dat hij hem gaarne in het kabinet had gehouden om te voltooien wat hij begonnen was. Hij moet echter erkennen, dat het voor den minister van Luchtvaart een nadeel was, dat hij zijn beleid niet in het Lagerhuis kon verdedigen.
(Telegraaf - Alg. Handelsblad)
(Vor. ber. Kab. Chamberlain 3154 B.)

F. **VOLKENBOND. — 101ste vergadering - China - Abessynië - Spanje - Zwitserland - Chili's uittreden.**
De Volkenbondsraad is op 9 Mei 1938 te Genève bijeengekomen. Drie voorname kwesties eischten zijn aandacht. In de eerste plaats China. Wellington Koo, de Chineesche gedelegeerde bepleitte, dat de Volkenbondsstaten hun verplichtingen inzake een aangevallen medelid nakomen. In de tweede plaats Abessynië. Hailé Selassie, de ex-negus van Abessynië heeft, onder verwijzing naar den nog heerschenden oorlogstoestand, persoonlijk geprotesteerd tegen

de erkenning-de jure van de Italiaansche verovering. In de derde plaats Spanje. De gedelegeerde van de Spaansche regeering, Alvarez del Vayo, heeft er op aangedrongen, dat de Volkenbond aan de voor de democratische regeering schadelijke niet-inmengingspolitiek een einde zou maken.
Geen van drieën hadden zij eenig succes te boeken. De Britsche minister van Buitenlandsche Zaken, Lord Halifax, betoogde op 10 Mei '38, dat de overeenkomst tusschen Londen en Rome een bijdrage was tot de consolidatie van den vrede en de overige gedelegeerden waren het daarmede eens. Deze sfeer van eensgezindheid was, volgens de Nederlandsche pers, de oorzaak, dat zoowel de Chineesche, als Abessynische en Spaansche kwesties weinig gehoor vonden.

Zwitserlands Neutraliteit. — De Volkenbondsraad heeft het rapport inzake de neutraliteit van Zwitserland aangenomen met een motie, waarin o.a. gezegd wordt: de Raad neemt acte van het voornemen van Zwitserland, zich op zijn permanente neutraliteit te beroepen om niet meer deel te nemen aan de uitvoering der bepalingen van het pact betreffende sancties, en verklaart dat het niet zal worden uitgenoodigd, hieraan deel te nemen.
Chili's uittreden. — Bij de behandeling van de Chileensche kwestie heeft de Chileensche gedelegeerde Edwards den Raad medegedeeld, dat Chili zijn lidmaatschap van den Volkenbond zal opzeggen.
Edwards zeide bij de motiveering van dit besluit, dat Chili, nu zijn voorstel tot hervorming van den Bond nog steeds niet in behandeling genomen is, niet langer van het Geneefsche instituut, in zijn huidigen vorm, lid kan blijven. Er zal echter geen wijziging komen in de politiek van zijn land, die geïnspireerd zal blijven door de beginselen van het Volkenbondspact. Ook zal Chili blijven deelnemen aan de werkzaamheden van het internationaal arbeidsbureau, van de technische organisaties van den Volkenbond en van het Haagsche Hof. Spr. besloot met de hoop uit te spreken, dat het pact hervormd zal zijn, voordat de opzeggingstermijn van 2 jaar voor Chili is verstreken, daar niets Chili meer voldoening zou schenken, dan lid te kunnen blijven van een instituut, waarvan het reeds 18 jaar lid is.
China. — Het hernieuwd beroep van China op den Volkenbond werd afgedaan met een resolutie, waarbij den leden nogmaals wordt verzocht, het verzoek der Chineesche regeering om individueele steunverleening in welwillende overweging te nemen. Sympathie werd uitgesproken met het lijden van het Chineesche volk, dat een heldhaftigen strijd voert om de Japansche invasie in China af te slaan.
Ten slotte werd de waarschuwing geuit, dat, indien bewezen mocht worden, dat Japan, zooals de Chineesche regeering beweert, inderdaad gifgassen gebruikt, de geheele beschaafde wereld dit zal afkeuren.
De Chineesche ambassadeur dankte den Raad met enkele woorden voor de resolutie, welke, naar hij verklaarde, overeenkwam met de maximum-verwachtingen, die hij gekoesterd had. Aldus eindigde de 101ste Raadszitting.
(De Maasbode - Het Vaderland)
(Vor. ber. Volkenbond 3246 C.)

A. VEREENIGDE STATEN. — Crisisbestrijding. - Drie milliard dollar. —
Het Amerikaansche Huis van Afgevaardigden heeft op 12 Mei 1938 met 328 tegen 270 stemmen het wetsontwerp aangenomen, waarbij de regeering gemachtigd wordt, een som van 3 milliard dollar te besteden voor de bestrijding der economische depressie. Het ontwerp gaat thans naar den Senaat.

Door de besteding van dit bedrag voor de uitvoering van groote werken, hoopt Roosevelt aan millioenen werkloozen arbeid te verschaffen en zoodoende de koopkracht der bevolking in haar geheel op te voeren. Het program van 3 milliard vormt een onderdeel van een grooter program, dat in totaal, uitgaven tot een beloop van 4,5 milliard dollar vereischt.
De groote meerderheid, die het wetsontwerp in het Huis van Afgevaardigden heeft verkregen, heeft bij de regeering zeer groote voldoening gewekt. Zij duidt er op, — aldus betoogt men — dat de kloof, die binnen de democratische partij tusschen vóór- en tegenstanders van de New Deal was ontstaan, overbrugd is. (De Telegraaf)
(Vor. ber. Werkloozencrediet 3223 E.)

B. TSJECHO-SLOWAKIJE. — Démarches van Engeland en Frankrijk in zake de minderheden - Antwoord van Krofta. —
De Minister van Buitenlandsche Zaken Krofta heeft op 14 Mei 1938 de gezanten van Frankrijk en Engeland ontvangen en hen in kennis gesteld van het antwoord der Tsjechoslowaaksche regeering op den stap, dien zij op 7 Mei 1938 hebben ondernomen in de kwestie der Sudetenduitschers.
Krofta gaf den beiden gezanten de verzekering, dat de Tsjechoslowaaksche regeering vastbesloten is, ten behoeve van de nationaliteiten in Tsjecho-Slowakije, en met name ten behoeve van de Sudetenduitschers zoover te gaan als met de integriteit van het land in overeenstemming is te brengen.
De regeering zal zoo spoedig mogelijk de noodige maatregelen in dien zin nemen.
In de oogen van de Tsjechoslowaaksche regeering is de Britsch-Fransche stap (aldus Krofta) een bewijs van de waarde, welke deze twee democratieën hechten aan een ontspanning in Midden-Europa en aan de onafhankelijkheid van Tsjecho-Slowakije en vormt hij een kostbare bijdrage tot de handhaving van den vrede. (Telex-A. N. P.)
(Vor. ber. Eng.-Fransche démarche 3260 H.)

17 MEI 1938

C. NEDERL. OOST-INDIE. — Radio - Het nieuwe Niromgebouw. —
Onder zeer groote belangstelling heeft op 26 April '38 aan het Koningsplein-West te Batavia de officieele opening plaats gehad van het nieuwe Niromgebouw. Talrijke autoriteiten waren aanwezig, maar bovendien de meeste medewerkers van den Indischen Omroep en vele andere genoodigden.
(De Indischman)

D. SUEZ-KANAAL. — Doorvaart 1927—1937. —
Hoeveel schepen de laatste jaren van het Suez-kanaal gebruik maakten en hoeveel lading zij met zich voerden, blijkt uit het hieronder volgende overzicht:

Jaar	Aantal schepen	Inhoud (in millioen N.R. ton)	Lading (in millioen ton)
1927	5.545	28,96	29,52
1928	6.084	31,91	32,62
1929	6.274	33,47	34,52
1930	5.761	31,67	28,51
1931	5.366	30,03	25,33
1932	5.032	28,34	23,63
1933	5.423	30,68	26,92
1934	5.663	31,75	28,45
1935	5.992	32,81	26,33
1936	5.877	32,38	25,56
1937	6.635	36,49	32,78

(Vor. ber. Suez-Kanaal 3177 B.)

E. VEREENIGDE STATEN. — Nieuwe partijgroepeering. - De gebroeders La Follette. —
De „Times" behandelt in een artikel de figuren der La Follettes. Het zijn de zoons van Robert La Follette, bijgenaamd „Fightning Bob", wiens naam een legende is geworden in heel het Midden-Westen, die een nieuwe partij hebben gesticht, welke noch republikeinsch noch democratisch noch fascistisch noch socialistisch wil zijn. De stichtingsvergadering te Madison, de hoofdstad van Wisconsin, werd belegd door Philip La Follette, die nu reeds voor de derde maal gouverneur van dien staat is. Niet minder belangrijk in de nieuwe beweging is zijn oudere broeder Robert Jr., die, toen zijn vader in 1925 stierf, hem opvolgde in den „familie-zetel" in den Senaat der Vereenigde Staten. Want al sinds 1901 heeft de een of andere La Follette hetzij het gouverneurshuis te Madison bewoond of Wisconsin in den Senaat vertegenwoordigd.
In naam waren de La Follettes altijd republikeinen, maar zij waren de erkende leiders van den uitersten linkervleugel der partij en voerden fellen strijd tegen wat zij als gevaarlijke kapitaalbelangen beschouwden en ten gunste van de minder bedeelden, zooals de boeren en industrie-arbeiders. Nog maar vier jaar geleden vormden zij een onafhankelijke Progressieve Partij in hun staat, welke zij thans op nationale basis trachten te organiseeren, waarbij zij hopen op den steun van de boeren-partijen, die in sommige Westelijke staten zijn ontstaan en op de Labor Party, die onlangs te New York is gesticht.
(Telegraaf)

A. **BRAZILIE. — Groenhemden. - Verklaring van president Vargas. - Duitsch commentaar. —**
Ter gelegenheid van de herdenking van de afschaffing der slavernij in Brazilië heeft president Vargas een rede gehouden, waarin hij met nadruk verklaarde, dat vreemde mogendheden den putsch der integralisten (de „groenhemden") ondersteund hebben.
„De rebellen," aldus Vargas, „kregen van andere landen hulp. Zij wilden in Brazilië een nieuwe slavernij invoeren, welke tegen de rechten van elken staatsburger gericht zou zijn."
De president vermeed evenwel, de landen, die hij aan den opstand medeplichtig achtte, met name te noemen.
In een proclamatie aan het Braziliaansche volk heeft president Vargas gezegd, dat de opstandelingen voorbeeldig gestraft zullen worden. De regeering, aldus Vargas, zal even scherp tegen de rechtsche extremisten als tegen de communisten optreden. De ministerraad heeft reeds het besluit genomen om de gearresteerde 600 integralisten met spoed voor de rechtbank te brengen.
De minister van Oorlog, Dutra, is benoemd tot opperbevelhebber van de landstrijdkrachten en de politietroepen.
Naar uit Berlijn wordt gemeld, verklaart de „Deutsche Allgemeine Zeitung" naar aanleiding van de arrestatie van Duitschers in Brazilië, dat men te doen heeft met een weloverwogen politieke campagne, die in hoofdzaak van de Vereenigde Staten uit gevoed en door president Vargas gesteund wordt. Tot de merkwaardige geruchten, die de ronde doen, vervolgt het blad, behoort ook de groteske bewering, dat Duitschland voornemens zou zijn, vier Braziliaansche provincies, waarin het Duitsche element sterk vertegenwoordigd is, te annexeeren. Ook Vargas zelf heeft duidelijk Duitschland op het oog gehad, toen hij zeide, dat de leiders van den opstand onder invloed van buitenlandsche leerstellingen stonden en met buitenlandsche hulp de Braziliaansche souvereiniteit wilden aantasten. (Telex-A. N. P.)
(Vor. ber. Groenhemden-opstand 3263 A.)

B. **GEESTELIJK LEVEN. — De fusie in het Fransch protestantisme. —**
Aan het verslag der constitueerende vergadering van de nieuwe Fransche kerk te Lyon op 25 April ontleenen wij het volgende:
De voorafgaande godsdienstoefening werd geleid door ds. Shackleton, die in plaats van den zieken ds. Paul Gounelle optrad. In de synodezitting zijn verschenen: 60 afgevaardigden van de Eglise Réformée Evangélique, 30 van de Eglise Réformée, 9 van de Eglises Libres en 4 van de Eglises Méthodistes. Tot president werd met 83 van de 89 stemmen ds. Marc Boegner van Parijs gekozen, die de zittingen met een toespraak opende. De door de vier afzonderlijke kerken aanvaarde Déclaration de foi de l'Eglise Réformée de France (de officieele naam der vereenigde kerk) werd daarna plechtig voorgelezen en door de constitueerende vergadering opnieuw aanvaard en bevestigd. De fusie is daarmee een feit geworden.
(Alg. Handelsblad)
(Vor. ber. Fransch Protestantisme 2496 A.)

C. **ARGENTINIE. — Nazi-Scholen. - Scherpe contrôle. —**
President Ortiz van Argentinië heeft een decreet onderteekend, waarbij de werking van en de contrôle op alle in het land gevestigde scholen van buitenlanders worden geregeld.
Deze maatregel is het uitvloeisel van een rapport, opgesteld naar aanleiding van een onderzoek, waarbij de onthullingen van den gouverneur van La Pampa over nationaal-socialistische scholen werden bevestigd. In deze scholen wordt onderwijs gegeven op een wijze, die strijdig is met de staatsinstellingen. De bladen verzekeren, dat de regeering de nationaal-socialistische organisaties heeft uitgenoodigd zichzelf te ontbinden en alle politieke activiteit te staken.
De Duitsche gezant te Buenos Aires heeft een onderhoud gehad met den minister van Buitenlandsche Zaken, Cantilo. (Telegraaf - Alg. Handelsblad)
(Vor. ber. Argentinië 3086 A.)

18 MEI 1938

D. **NEDERL. VERBOND VAN VAKVEREENIGINGEN (N.V.V.). — 17de algemeene vergadering. —**
In de groote zaal van Krasnapolsky te Amsterdam is op 9 Mei 1938 de zeventiende algemeene vergadering van het Nederlandsch Verbond van Vakvereenigingen geopend. Wij ontleenen hieraan o.a. het volgende.
De voorzitter, de heer E. Kupers, hield een openingsrede, waarin hij een schets gaf van den economischen toestand en o.m. de aandacht vroeg voor de teekenen die sinds Mei 1937 op een nieuwe crisis wijzen, welke, naar voorspeld wordt, hevig maar kort zal zijn.
Als voornaamste oorzaak ook van deze crisis ziet spr. de onbeheerschtheid van de productie.
Spreker noemde verschillende indexcijfers, die sterk gedaald zijn, en een aantal werkloosheidscijfers. Van September 1936 tot September 1937, na één jaar van devaluatie, daalde het aantal werkloozen van 390.000 tot 324.000, maar op 9 April '38 bedroeg het aantal ingeschreven werkloozen bij de arbeidsbeurzen 367.000; waaruit spr. concludeert dat de gunstige invloed van de devaluatie is uitgewerkt.
Vergrooting van de koopkracht van de groote massa is noodzakelijk om in de bedrijven, welke voor de binnenlandsche markt produceeren, de werkgelegenheid te bevorderen.
Op een natuurlijke opleving kan, aldus spr., daarbij niet meer, zooals vóór de devaluatie, worden gerekend. De regeering staat zelf op het standpunt, dat in het algemeen onze productiekosten niet meer boven het buitenlandsche peil liggen. Aan een te hoog kostenpeil kan dus de groote werkloosheid niet meer worden toegeschreven. Spr. maakte vervolgens eenige vergelijkingen met andere landen: In 1929 was het aantal werkloozen uitgedrukt in het percentage van het aantal in beroep of bedrijf werkzame personen in Engeland 4.7, in Zweden 1.2, in Denemarken 3.1, in Noorwegen 1.7 en in ons land 1.5; in 1937 waren deze cijfers resp. 5.7, 2.1, 5.8, 2.3 en 10.4. In deze cijfers demonstreert zich, naar spr. betoogde, het resultaat van de aanpassingspolitiek.
In dit verband wees spr. op het Plan van den Arbeid dat, naar hij zeide, een oplossing had kunnen zijn, maar dat door de politieke constellatie niet verwezenlijkt kon worden.
Voorts noemde hij de publicatie van het rapport van het N.V.V. inzake de uitvoering van openbare werken, dat opnieuw aantoont welke mogelijkheden er op dit gebied nog in ons land bestaan. Dit besef schijnt ook tot andere kringen door te dringen, aldus spr., met uitzondering van de Anti-revolutionnaire partij, wordt in alle politieke partijen ingezien, dat het zoo niet langer kan gaan.
De verhooging van het crediet voor werkverruiming met 30 millioen wordt in breede kringen als absoluut onvoldoende beschouwd, zoo vervolgde spr.
Bij de Nederlandsche Bank ligt een goudvoorraad van *f* 1466 millioen; in December 1936 was dit 670 millioen; de rentelooze saldi bij onze circulatiebank stegen van 180 millioen in December 1936 tot 820 millioen in Maart 1938.
Het wachten is op de regeering, om thans met krachtige hand aan te pakken. (Het Volk - N. R. Crt.)
(Vor. ber. N.V.V. 2990 B.)

E. **MEXICO. — Het petroleumconflict. - Mexico en Engeland roepen hun gezanten terug. —**
Het conflict tusschen Engeland en Mexico, dat in zijn huidigen scherpen vorm begon met het besluit

der Mexicaansche regeering, de buitenlandsche petroleummaatschappijen te onteigenen, en dat deze week nog vinniger werd door de Britsche aanmaning aan Mexico om den derden termijn der „revolutieschuld" te betalen, is thans uitgeloopen op een verbreking der diplomatieke betrekkingen. De Mexicaansche regeering heeft haar gezant te Londen, Primo Villa Michel, teruggeroepen, nadat zij Engeland de op 1 Jan. '38 vervallen schuld plus den opgeloopen interest, in totaal 371.737 pesos (ƒ 167.000) had betaald.
De Britsche gezant in Mexico O'Malley heeft een bezoek gebracht aan het ministerie van Buitenlandsche Zaken en een nota overhandigd, waarin wordt gezegd, dat hij in opdracht van zijn regeering Mexico verlaat met den geheelen staf van het gezantschap. (Telegraaf) **(Vor. ber. Petroleumconfl. 3199 A.)**

A. SPANJE. — Burgeroorlog. - Het Vaticaan erkent Franco's bewind. - Societeit van Jezus. —
De paus heeft op 16 Mei 1938 een nuntius, mgr. Cicognani, bij de regeering-Franco benoemd en dus het nationalistisch bewind in Spanje de facto erkend. De Societeit van Jesus mag in Franco's gebied haar werkzaamheden hervatten. (Telex-A. N. P.) **(Vor. ber. Erkenning 3266 A.; Jezuietenorde 185 A.)**

B. NEDERLAND. — Onderwijs. - Aantal studenten 1930—1937. —
Wij ontleenen aan de „Haagsche Post" 2 staatjes betreffende het aantal studenten, gespecificeerd naar universiteit of hoogeschool en idem naar faculteit.

	1930-31	1933-34	1936-37
Leiden	2509	2712	2340
Utrecht	2681	3051	2692
Groningen	1045	1107	933
Amsterdam (Gemeente Un.)	2295	2730	2478
Amsterdam (Vrije Un.)	494	589	620
Nijmegen	441	492	427
Delft	1734	1918	1803
Wageningen	456	454	370
Rotterdam	315	460	521
Tilburg	91	162	204
	12061	13675	12388
Godgeleerdheid	770	892	840
Rechtsgeleerdheid	1282	1415	1350
Rechten en letteren	534	480	285
Geneeskunde	3230	3761	3667
Wis- en natuurkunde	1784	2091	1706
Wiskunde en letteren	158	188	114
Letteren en wijsbegeerte	1372	1495	1213
Economische wetenschappen	588	870	944
Veeartsenijkunde	161	128	116
Rechten en econom. wetensch.	—	—	1
Techn. wetenschappen	1734	1918	1803
Landbouwkunde	456	439	370

(Vor. ber. Aantal Studenten 548 D.)

C. SCHEEPVAART. — De „Nieuw-Amsterdam" te New York. - Nieuw record op de lijn Rotterdam—New York. —
Op 16 Mei '38 is de „Nieuw-Amsterdam" op haar eerste reis in de haven van New York aangekomen. Zij heeft de reis volbracht in vijf dagen, 23 uur en 45 minuten.
Tot nu toe had men voor den overtocht ongeveer 7½ dag noodig. (Avondpost)
(Vor. ber. „Nieuw-Amsterdam" 3232 D.)

D. NEDERLAND. — Immigratie van vreemdelingen (vluchtelingen) verboden. —
De minister van Justitie heeft een rondschrijven gericht aan de procureurs-generaal bij de gerechtshoven en verschillende politieautoriteiten in zake het vluchtelingenvraagstuk.
De stand van zaken is thans zoo, aldus de minister, dat, sedert dit vraagstuk acuut werd, een vijf- of zestal jaren verstreken zijn, gedurende welke een voortdurende toevloeiing van vluchtelingen naar ons land heeft plaats gevonden. Ons land herbergt dan ook vele duizenden van deze vreemdelingen. In plaats van een geleidelijke opklaring brengt de stand van het vluchtelingenvraagstuk toenemende moeilijkheden mede. Gedurende de afgeloopen jaren is ten aanzien van de toelating van vluchtelingen hier te lande, een in het algemeen tegemoetkomend standpunt ingenomen.
De regeering is van oordeel, dat de tot nu toe gevolgde gedragslijn beëindigd moet worden. Verschillende belangen — o.a. economische belangen, en de nog steeds aanzienlijke werkloosheid hier te lande — maken het noodzakelijk, de verdere toelating van vluchtelingen tegen te gaan. Een vluchteling zal voortaan als een ongewenschte vreemdeling te beschouwen zijn. Onder vluchteling wordt verstaan iedere vreemdeling, die onder den druk der omstandigheden in het land, waar hij verblijft of gevestigd is, dit land verlaat; aan de omstandigheid, dat de vluchteling voldoende financieele middelen bezit mag geen reden ontleend worden hem hier te lande toe te laten of te laten verblijven.
Zooals bekend is, wordt de grensbewaking versterkt en uitgebreid, hetgeen betere wering ten gevolge zal hebben. Echter komt ook op de plaatselijke politie een ruimere taak van contrôle en toezicht te rusten: het is van wezenlijk belang, dat de politie voortdurende en scherpe aandacht geeft aan de opsporing en uitleiding der bedoelde vluchtelingen, opdat de nieuwe gedragslijn tot haar recht kome.
Mocht in een enkel geval aannemelijk zijn, dat werkelijk levensgevaar voor den vluchteling te duchten is bij niet-toelating of terugzending over de grens of mocht een bijzondere en gewichtige reden aanwezig zijn, die twijfel doet rijzen of niet het Nederlandsch belang toelating toch bepaald wenschelijk doet zijn, dan kan de beslissing van den minister worden ingeroepen. De aangegeven nieuwe gedragslijn geldt slechts voor nieuw aankomende vluchtelingen en degenen die sedert 1 Maart '38 ons land zijn binnengekomen.
Het normale zaken-, toeristen- en grensverkeer zal uiteraard zoo weinig mogelijk belemmerd moeten worden. (Telegraaf)
(Vor. ber. Immigratie 3236 D.)

19 MEI 1938

E. NEDERL. OOST-INDIE. — De Europeesche culturen. —
Van de suikeroogsten 1936, 1937 en 1938 waren ultimo Dec. door de NIVAS verkocht: Oogst-1936: 663.059 ton, oogst-1937: 1.136.500 ton, oogst-1938: 24.256 ton.
De gem. prijs van de verkoopen in het exporttijdvak 1937-'38 bedroeg ultimo 1937 ongeveer ƒ 5.45 per quintaal kristal, neerkomende op ƒ 5.42 per 100 kg. Superieure Hoofdsuiker en ƒ 5.23 per 100 kg. Hoofdsuiker No. 16 en hooger.
Het saneeringsproces van de Java-suiker-industrie heeft zich in 1937 verder voortgezet; van de 178 ondernemingen, welke overeenkomstig de Suikerovergangsregeling aanspraak konden maken op een productie-aandeel, hadden ult. 1937 20 ondernemingen het bedrijf definitief gestaakt.
Hoewel de verkoopen van de NIVAS gedurende 1937 (1.296.000 ton) bij die over 1936 (1.443.629 ton) ten achter bleven, gaven de exportcijfers een meer bevredigend beeld te zien. De export van Java-suiker bedroeg in 1937 (in duiz. kg. netto), naar:

Europa (bew. Suez)		Afrika	
Nederland	119.593	Britsch Oost-Afrika	3.917
Port Said/Suez	164.554	Egypte	74.796
Overig Europa	32.929	Overig Afrika	1.464
Azië		Amerika	1.553
Aden	4.795	Australië	
Britsch-Indië	29.797	Nieuw-Zeeland	61.302
Ceylon	68.997	Overig Australië	1.257
China	44 900		
Hongkong	128.123	Tot. op Europ. wijze bereide suiker	1.128.857
Japan	176.295		(v. j. 880.514)
Korea	34.214		
Penang	24.229		
Siam	27.618		
Singapore	70.509		
Overig Azië	58.015		

De thee-cultuur leverde in 1937 bevredigende resultaten op. De voorraden liepen in het begin van het jaar sterk terug, terwijl de prijzen zich gedurende het grootste deel van het jaar konden handhaven op het in het voorjaar bereikte hoogere niveau, dat algemeen een loonende exploitatie mogelijk maakte. Ten aanzien van de thee-propaganda werd een toenemende mate van onderlinge samenwerking bereikt. Behalve in de productielanden worden thans campagnes gevoerd in Engeland, Canada, de Ver. Staten, Nederland, België, Zweden, Zuid-Afrika, Egypte en Australië.
De verschepingen van Java beliepen in 1000 kg.:
in 1936 naar Nederland 9.215; Engeland 9.861; Australiaë 12.691; Amerika 9.019; Egypte 511.3; Mesopotamië 4.296; Unie van Zuid-Afrika 1.357; Andere landen 4.326; totaal 55.878.
In 1937 naar Nederland 8.896; Engeland 7.520; Australië 12.964; Amerika 5.996; Egypte 5.053; Mesopotamië 3.561; Unie van Zuid-Afrika 1.760; andere landen 7.526; totaal 53.276.
De uitvoer van Sumatra bedroeg in 1937 13.440.000 kg. tegen 13.700.000 kg. in 1936.
Voor de **rubber**-cultuur was 1937 een zeer gunstig jaar. De uitvoercijfers van Java voor rubber waren in 1000 kg.:
in 1936 naar Nederland 4.272; Engeland 17.638; Singapore 855; Duitschland 2.942; Japan 15.021; andere landen 13.600; totaal 62.393.
In 1937 naar Nederland 9.434; Engeland 11.752; Amerika 25.496; Singapore 1.413; Duitschland 7.303; Japan 9.638; andere landen 20.385, totaal 85.421.

De koffie-cultuur kon slechts in zeer beperkte mate profiteeren van de algemeene verbetering op de goederenmarkten. Het beschot van den Java-oogst wordt getaxeerd op ongeveer 800.000 picols.
De uitvoer van Robusta-koffie uit Palembang bedroeg 20.388 ton tegen 22.127 ton in 1936.

De tabaks-oogst 1936-'37 in Oost-Java is over het algemeen niet gunstig uitgevallen, zoowel wat de kwaliteit als wat de prijzen betreft. De geoogste aanplant bedroeg in 1937 13.284 (14.922) ha.
De oogst 1937 van Deli-tabak wordt geraamd op ongeveer 150.000 pakken; de oogst 1936 leverde 141.766 pakken op. De uitvoer bedroeg in 1937 148.587 pakken tegen 145.504 pakken in 1936.

De uitvoer van kinabast (voor Java en Sumatra) en kinine bedroeg: in 1936 resp. 9.010.377 en 192.000 kg. netto; in 1937 resp. 6.344.944 en 207.796 kg. netto.
(Vor. ber. Thee, Koffie, Rubber, Tabak 3006 G.; Kinabast 1978 C.)

A. **PORTUGAL. — Marine. —**
De Portugeesche regeering heeft besloten 25 millioen Escudos beschikbaar te stellen voor het bouwen van eenige groote onderzeeërs en een groot aantal marine-vliegtuigen. (De Telegraaf)

B. **FRANKRIJK. — Staatsleening. - Defensieleening 5 milliard francs. —**
De op 16 Mei '38 geëmitteerde 5% leening voor verdedigingsdoeleinden, waartoe minister-president Daladier bij zijn optreden had besloten, was te 12 uur 's middags reeds geheel geplaatst.
(Keesings Fin. Archief) **(V. b. Staatsleening 2715 C.)**

20 MEI 1938

C. **ROEISPORT. — De Varsity. - Laga wint hoofdnummer. —**
Op Zondag 15 Mei '38 werd op de Boschbaan te Amsterdam de jaarlijksche Varsity-roeiwedstrijd gehouden. Na vele jaren heeft de Delftsche club „Laga" weer kans gezien zich aan de spits te stellen van de Nederlandsche roeisport. Niet alleen de nummers oude vier en acht, doch ook den strijd der ongestuurde vieren, wist zij op fraaie wijze te winnen.
De volledige uitslagen zijn als volgt:
Jonge vier: 1. Aegir in 7.22; 2. Laga in 7.24; 3. Triton in 7.24.5.
Overnaadsche vier: 1. Nereus in 7.26.3; 2e. Triton in 7.29.1; 3. Njord in 7.38.4; 4. Aegir; 5. Laga.
Lichte vier: 1. Triton in 7.43.7; 2. Aegir in 7.51.4; 3. Triton II in 7.57.4; 4. Njord.
Stuurmanlooze vier: 1. Laga in 7.2.2; 2. Nereus 7.12.7.
Jonge twee: 1. Triton in 8.41.2; 2. Nereus in 8.50.2; 3. Njord in 8.54.6.
Oude vier: 1. Laga in 7.10.5; 2. Triton in 7.12; 3. Nereus in 7.14.4; 4. Njord in 7.15.5; 5. Aegir in 7.20.3.
Overnaadsche twee: 1. Njord in 8.45.2; 2. Triton in 8.48.7; 3. Nereus.
Achten: 1. Laga in 6.35.4; 2. Triton in 6.39.3; 3. Aegir in 6.40.2; 4. Nereus; 5. Njord. (Telex-A. N. P.)
(Vor. ber. Varsity 2775 A.)

D. **BELGIE. — Kabinet-Spaak. - Regeeringsverklaring.**
In de regeeringsverklaring, die op 17 Mei '38 in het Belgische parlement is voorgelezen, wordt o.a. gezegd, dat de overgroote meerderheid der Belgen trouw wil blijven aan het régime der democratische vrijheden, dat verdedigd, doch tevens hervormd dient te worden. Het vraagstuk van de hervorming der instellingen is actueel. Een zekere stabiliteit der regeering moet verzekerd zijn, en de beste arbeidsmethode voor het parlement moet gevonden worden.
De regeering zal eveneens de hervorming van het geheele belastingstelsel bestudeeren en de financiën van staat, provincies en gemeenten coördineeren. Zij is ook voornemens de alhocolwet te herzien.
De Kamerfracties der socialisten, liberalen en Katholieken, die na de voorlezing der regeeringsverklaring vergaderd hebben, hebben besloten de regeering haar vertrouwen te schenken.
Na de debatten over de regeeringsverklaring heeft premier Spaak op 18 Mei '38 het woord gevoerd over het beantwoorden voor de door de oppositie naar voren gebrachte punten. Hij zeide o.m.:
De door mij afgelegde verklaring zal mij een behoorlijke meerderheid geven. Het bewijs daarvoor zie ik in de motie van vertrouwen, die is ingediend en die ik aanvaard.
De regeering zal onder leiding van een socialist staan. Ik geloof echter niet in een klassenstrijd. Ik geloof, dat er tegenstellingen zijn tusschen de enkelingen; ik geloof echter, dat er meer zaken zijn, die hen vereenigen, dan dingen, die hen scheiden.
Ik geloof dat wij meer verdeeld zijn door wat wij zeggen dan door wat wij denken en ik denk, dat de eenig mogelijke regeering een nationale regeering is.
De regeering vraagt de Kamer niets anders dan een afwachtend vertrouwen, want zij wil de contrôle der Kamer op alles, wat zij zal doen. Zij wil echter een loyale en evenwichtige contrôle.
Toen Spaak het spreekgestoelte verliet, werd hij langdurig toegejuicht op alle banken.
De Kamer heeft met 132 tegen 38 stemmen en 15 stemmen blanco haar vertrouwen uitgesproken in de regeering Spaak.
De Senaat heeft op 19 Mei '38 met 118 tegen 22 stemmen en zeven onthoudingen een motie van vertrouwen in de regeering-Spaak aangenomen.
(Het Laatste Nieuws - Agence Belga)
(Vor. ber. Kabinet-Spaak 3267 D.)

E. **MEXICO. — Dreigende opstand. — Generaal Cedillo afgezet. —**
De Mexicaansche president Cardenas is op 18 Mei '38 uit de hoofdstad aangekomen in San Luis Potosi, teneinde aldaar de rust te herstellen, welke gestoord was door aanhoudende geruchten, dat generaal Cedillo plannen koesterde voor een opstandige beweging tegen de federale regeering.
President Cardenas heeft generaal Cedillo uit zijn functies ontslagen. (Telex-A. N. P.)

F. **NEDERLANDSCHE HANDEL-MAATSCHAPPIJ. - Winstsaldo 1937 ƒ 3.101.874 (v. j. ƒ 2.299.647). - Dividend pref. aand.: 5% (onv.), gew. aand.: 6½% (v. j. 5%). —**
In het jaarverslag van de Nederlandsche Handel-Maatschappij, over het boekjaar 1937, wordt gezegd: Het voordeelig bedrijfsresultaat over het afgeloopen jaar is ƒ 5.122.160. Na afschrijving op vaste eigendommen en bijzondere reserveering van tezamen ƒ 2.318.431, blijft ƒ 2.803.728. Na toevoeging van de onverdeelde winst per ultimo Dec. 1936 ad ƒ 298.146 geeft de winst- en verliesrekening een winstsaldo van ƒ 3.101.874. Na aftrek van een bedrag groot ƒ 248.102, hetwelk naar de nieuwe rekening wordt overgebracht, blijft ter verdeeling ƒ 2.853.772, waarvan een dividend wordt uitgekeerd van 5% op de preferente aandeelen en 6½% op de gewone aandeelen, nadat nog ƒ 170.454 aan de reserves zijn toegevoegd.
(Keesings Financieel Archief) **(Vor. ber. 2828 A.)**

G. **ENGELAND. — Lagerhuis. - Mussolini's rede van 14 Mei 1938. —**
De regeering werden op 18 Mei '38 in het Lagerhuis vragen gesteld (naar aanleiding van Mussolini's rede van 14 Mei '38 die hij te Genua heeft gehouden en waarin hij op Frankrijk druk uitoefende zijn politiek ten opzichte van Spanje te wijzigen) of de Britsche regeering Frankrijk in zijn politiek zou steunen.
Onderstaatssecretaris Butler heeft hierop geantwoord, dat het Huis er zeker van kan zijn, dat de goede diensten der Britsche regeering altijd ter beschikking staan van de Fransche en de Italiaansche regeering, indien zij hier gebruik van wenschen te maken om een regeling van de Spaansche kwestie te bespoedigen.

Op de vraag of de Britsche regeering van plan is toe te laten, dat de Italiaansche regeering in de Spaansche kwestie een wig drijft tusschen de Britsche en de Fransche regeering, antwoordde Butler, dat hij deze uitlegging van Mussolini's rede niet behoefde te aanvaarden en derhalve ook de door den vrager gewenschte verzekering niet kon geven.

(Vor. ber. Rede Mussolini 3266 D.)

21 MEI 1938

A. **ZUID-AFRIKA. — Parlementsverkiezingen. —**
Alle uitslagen der verkiezingen voor het parlement van Zuid-Afrika, dat 150 leden telt, werden op 20 Mei '38 gepubliceerd.
De Vereenigde Partij heeft 111 zetels behaald, de Nationalisten 27, de Dominion Party 8, Labour 3 en de Socialisten één.
Bij de ontbinding van het parlement was de sterkte der verschillende fracties als volgt: Vereenigde Partij 116 zetels, Nationalisten 21, Dominion Party 5, Labour 4, Onafhankelijken 2 en Socialisten 1.

(N. R. Crt.)

B. **NEDERLAND. — Werkloosheidsbestrijding. - Verhooging crediet Werkfonds tot ƒ 60 millioen. —**
De op 20 Mei '38 verschenen Memorie van Antwoord aan de Tweede Kamer in zake het wetsontwerp tot verhooging van het crediet voor het Werkfonds kan in het kort in de volgende punten worden samengevat:
1. De regeering stelt zich in de M. v. A. op het standpunt, dat de werkloosheidsbestrijding allereerst moet worden gezocht binnen het kader van het bedrijfsleven door opvoering van het bedrijfsleven, doch dat, waar opvoering van het bedrijfsleven tijd vordert en bovendien niet alle arbeidskrachten zal absorbeeren, openbare werken noodig zijn.
2. Het aangevraagde crediet voor het Werkfonds wordt verhoogd met ƒ 30 millioen en gebracht op ƒ 60 millioen.
3. Gewezen wordt op de verhoogde activiteit van het Werkfonds. Terwijl in 1937 in totaal ƒ 17 millioen werd geblokkeerd, is in de eerste 4 maanden van '38 ƒ 22,5 millioen en in de eerste 5 maanden van 1938 ƒ 37,5 millioen geblokkeerd.
4. Aangekondigd wordt een reorganisatie van het Werkfonds en de werkverschaffing.
5. Aangekondigd wordt het in het leven roepen van een coördineerende instantie voor werkverruiming.
6. Medegedeeld wordt, dat maatregelen in overweging zijn om te bevorderen, dat de regeering grootere bevoegdheden krijgt ter overwinning van weerstanden bij de uitvoering van werkverruimingswerken.
7. Voorts zijn maatregelen in overweging betreffende grootere bevoegdheid der regeering op het terrein der arbeidsspreiding.
8. Een beknopt overzicht wordt gegeven van hetgeen de regeering langs verschillende wegen gedaan heeft ter bestrijding van de werkloosheid.
9. Het Werkfonds zal tevens dienstbaar worden gemaakt aan den bouw van woningen voor groote gezinnen. (Alg. Handelsblad - De Tijd - N. R. Crt.)

(Vor. ber. Werkfonds 3221 D.)

C. **VOETBAL. — Nederland - Schotland. —**
Op 21 Mei '38 hebben de Nederlandsche voetballers in het Amsterdamsche Stadion strijd geleverd tegen de Schotten. Nederland heeft — nadat de rust met 0—0 was ingegaan — dezen kamp met 3—1 verloren, na een vluggen en vaak wel goeden wedstrijd.
(Alg. Handelsblad) **(Vor. ber. Voetbal 3208 B.)**

D. **TSJECHO—SLOWAKIJE. — Ernstig incident te Eger. —**
Tot een zeer ernstig incident kwam het in den nacht van 20 op 21 Mei 1938 te Eger. Twee boeren, Niklas Böhm uit Oberlohma en Georg Hofmann uit Fonsau, waren per motorrijwiel op den thuisweg van Eger naar Franzenstadt. Bij de kazerne der grensjagers te Eger, waar — aldus het Deutsch. Nachrichten-Bureau — sinds geruimen tijd met geweren bewapende staatspolitie is ondergebracht, viel plotseling een schot. De beide boeren vielen van den motor; Hofmann was dadelijk dood, Böhm werd in den buik getroffen en zwaar gewond eenige meters over den grond bij de kazerne gesleurd. Op zijn hulpgeroep snelden de bewoners der naburige huizen de straat op. Zij wilden te hulp komen, doch hun werd gezegd, dat zij hun huizen niet mochten verlaten.

Lezing van Praag. — Het Havas-bureau geeft uit Praag de volgende lezing van het gebeurde: „Hedennacht halfvier wilde een grenswacht te Cheb (Eger) een motorrijwiel, waarop zich twee personen bevonden, die in de richting van Duitschland reden, aanhouden. Daar de motor niet stopte, vuurde de grenswacht en doodde beide personen op slag. Het waren twee Sudeten-Duitschers."

De jongste incidenten hebben in de Europeesche hoofdsteden een onmiskenbare spanning teweeggebracht. De reacties in de verschillende landen kunnen als volgt worden samengevat:

Tsjecho-Slowakije: — President Benesj heeft een kalmeerende radio-rede gehouden, waarin hij zeide dat de diverse nationaliteiten als „gelijken onder gelijken" zullen worden behandeld. Hij drong bij zijn landgenooten op spoedig handelen in die richting aan.
Ter handhaving van de orde zijn twee reserve-lichtingen opgeroepen.
Een officieel communiqué over het incident bij Eger betoogt, dat het niet in de bedoeling lag, de twee Duitschers te dooden.

Duitschland: — Men acht den toestand verscherpt, hetgeen tot uiting komt in de verbitterde perscommentaren over het incident te Eger. Men hoopt, dat zich geen nieuwe incidenten zullen voordoen, daar deze tot ernstige gebeurtenissen zouden kunnen leiden. In de Wilhelmstrasse wordt voortdurend geconfereerd. In het grensgebied zijn troepen geconcentreerd.

Frankrijk: — Kalm wacht men te Parijs af, hoe de gebeurtenissen zich zullen ontwikkelen. Men is verheugd, dat Engeland de „Sudeten-kwestie in handen genomen heeft." Er heerscht niettemin eenige bezorgdheid in politieke kringen, doch onder het publiek merkt men daar niets van. Men heeft vertrouwen in de bezadigdheid en het beleid van Daladier en Bonnet.

Engeland: — Er heerscht een onmiskenbare bezorgdheid in officieele kringen. De ambassadeur te Berlijn heeft opdracht gekregen op „het grootst mogelijke zelfbedwang" aan te dringen. Men acht het waarschijnlijk, dat de Duitsche troepen Tsjecho-Slowakije niet zullen binnentrekken, als Henlein door de huidige actie volledige autonomie voor de Sudeten-Duitschers verkrijgt.

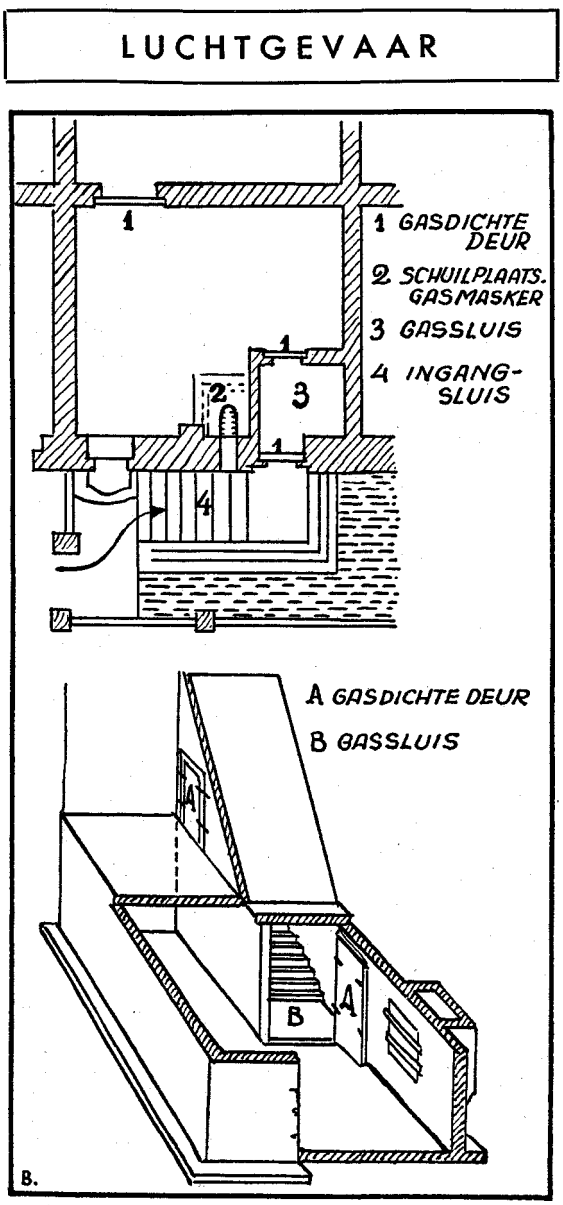
Polen: — Het nieuws uit Tsjecho-Slowakije heeft zoowel in politieke kringen als in de openbare meening te Warschau ernstige ongerustheid verwekt. In gezaghebbende kringen neemt men een volkomen reserve in acht, doch men verheelt niet, dat de snelheid, waarmede de situatie zich in Tsjecho-Slowakije verergerd heeft, meer dan ooit allerwegen koelbloedigheid vereischt.
(Telegraaf - N. Rott. Ct. - Alg. Hbld. - Telex-A.N.P.)

(Vor. ber. Tsjecho-Slowakije 3268 A.)

E. **CHINA. — Conflict met Japan. - Val van Soetsjau.**
Op 19 Mei '38 werd Soetsjau, na hevige gevechten, door de Japanners bezet.
Chineesche bommenwerpers hebben eenige malen boven de Japansche steden Sasebo en Osaka strooibiljetten uitgeworpen, waarin zij de sympathie voor het Japansche volk uitspreken, maar het volk aansporen tot verzet tegen de militaire kaste.

(N. R. Crt. - Alg. Handelsblad)
(Vor. ber. Chin.-Jap. conflict 3264 B.)

A. **De sluis voor een schuilvertrek. —**
Het maandblad „Luchtgevaar" geeft van de hand van G. A. A. P. Kloeg, Eersten Luitenant, Leeraar aan de Militaire Gasschool, een artikel over het doel van de sluis voor een schuilvertrek. Wij ontleenen hieraan het volgende:
Richt men een schuilvertrek in, dan heeft men de bedoeling gehad, hetzij voor een klein aantal personen (woonhuis), hetzij voor een grooter aantal personen (openbare schuilplaats) gelegenheid te bieden, zich te beschermen tegen scherven van bommen en strijdgas; wat dit laatste betreft geschiedt zulks door de bedoelde ruimte zoo goed mogelijk gasdicht te maken met de daarvoor in aanmerking komende middelen.
Zou men middels een deur deze gasvrije ruimte willen binnentreden of willen verlaten en dan een directe verbinding tot stand brengen met de eventueel met strijdgas bezwangerde buitenlucht, dan zou men een vrij groote hoeveelheid damp van strijdgassen in het schuilvertrek binnen laten.
Om deze directe verbinding buitenlucht—schuilvertrek te voorkomen, heeft men een afzonderlijk vertrek bestemd, waarin men zich van buitenaf eerst begeeft en pas daarna, wanneer de buitendeur is gesloten, het schuilvertrek zelf betreedt.
De hoeveelheid strijdgas, welke nu in het schuilvertrek kan dringen, is veel kleiner geworden.
Om het binnendringen van strijdgas in het schuilvertrek bij gesloten sluis te voorkomen, moeten beide toegangen van de sluis gasdicht worden gemaakt.
Het spreekt vanzelf dat men in het schuilvertrek alleen onbesmette personen mag toelaten en dus ook slechts onbesmette personen tot de sluis. De sluis toch dient slechts om de menschen te schutten; de gasconcentratie in het schuilvertrek dus zoo laag mogelijk te houden.
Laat men besmette personen het schuilvertrek binnentreden, dan bewijst men dezen menschen een slechten dienst; hoe vlugger zij zich naar een ontsmettingsinrichting begeven, des te beter voor hun gezondheid. Zou men over voldoende ruimte beschikken om bij een openbare schuilplaats een ontsmettingsinrichting in te richten, dan nog verdient het geen aanbeveling besmetten en onbesmetten door dezelfde sluis, hetzij naar de ontsmettingsinrichting, hetzij naar het schuilvertrek te schutten; de kans dat onbesmetten zich in de sluis besmetten blijft altijd bestaan.
Een betere oplossing is, zoowel voor de openbare schuilplaats als voor de ontsmettingsinrichting, een aparte sluis; wil men de personen, die in de ontsmettingsinrichting een bad hebben gehad, in de openbare schuilplaats onderbrengen, dan zou in de schuilplaats wel een deur zijn aan te brengen, welke direct toegang geeft tot die afdeeling van de ontsmettingsinrichting, waar zich de menschen bevinden, die gebaad hebben en van andere kleeding zijn voorzien.
Ook zij, die in hun huis over een tot schuilvertrek ingerichte ruimte beschikken, moeten trachten een sluis in te richten, waarvoor b.v. de keldertrap kan worden benut. Men moet zich er echter goed van bewust zijn, dat deze sluis slechts een schutruimte blijft, waardoor de gasconcentratie in het schuilvertrek zoo laag mogelijk wordt gehouden.

Nimmer mag een besmet persoon oorzaak worden, dat andere menschen in het schuilvertrek worden besmet; de grootste dienst, welken hij zichzelf en anderen kan bewijzen, is zich zoo snel mogelijk te begeven naar de ontsmettingsinrichting.
Het uittrekken en opbergen van besmette kleeding in een tot sluis ingerichte ruimte is een groote fout; de sluis is daarvoor niet de geschikte plaats.
Dit laatste moet natuurlijk wel geschieden in de speciaal ingerichte voorvertrekken van ontsmettingsinrichtingen, waarop in dit opstel niet nader wordt ingegaan.
Men bedenke steeds: Onbesmette personen naar het schuilvertrek, besmette personen naar de ontsmettingsinrichting.

B. **Keuze van het schuilvertrek. —**
1. Bij voorkeur daarvoor een kelder of sousterrain kiezen, wanneer deze althans niet onder water kunnen loopen en nooduitgangen aanwezig zijn.
2. Is een kelder of sousterrain niet aanwezig, dan een vertrek kiezen op de benedenverdieping.
3. De ramen van het schuilvertrek moeten klein zijn en zoo weinig mogelijk blootgesteld. Een voordeel is, wanneer het vertrek aan zachten grond grenst, omdat de luchtdruk van daarin ontploffende brisante bommen zich minder zal doen gevoelen.
4. Zoo eenigszins mogelijk moet het schuilvertrek van de heerschende windrichting afgekeerd zijn. Winddruk zal het binnendringen van gas door reten en kieren bevorderen.
5. Het aantal personen, dat gedurende eenigen tijd in een gesloten ruimte kan verblijven, welke niet van zuivere of gezuiverde lucht wordt voorzien, is minder afhankelijk van het tekort aan zuurstof of het surplus aan koolzuur dan wel van de stijging van de temperatuur en de vochtigheid van de lucht. Daarom moet de capaciteit van een schuilvertrek minder worden afgemeten naar het aantal M³. lucht, dat daarin aanwezig is, dan naar de beschikbare oppervlakte in staat om warmtestuwing en ophooping van waterdamp in de lucht tegen te gaan.

(„Luchtgevaar" Tijdschrift voor luchtbescherming)
(Vor. ber. Luchtgevaar 1462 E.)

A. GROOT-DUITSCHLAND. — Economische banden met Zuid-Oost-Europa. —

Het jongste nummer van de Londensche „Economist" bevat naar aanleiding van de „Anschluss" een zeer uitvoerige beschouwing over den politieken en vooral economischen druk van Duitschland op de vier Donaustaten, Tsjecho-Slowakije, Hongarije, Joego-Slavië en Roemenië.

De „Anschluss" heeft de economische banden tusschen Duitschland en de Donau-staten uitgebreid: de Donau-staten namen met hun vieren een dubbel zoo groot aandeel in Oostenrijks import als Duitschland:

Invoer in Oostenrijk uit:	1936 Millioen Sch.	1936 Perc. v. totalen import	1937 Millioen Sch.	1937 Perc. v. totalen import
Tsjecho-Slowakije . .	144.0	11.4	160.3	11.0
Hongarije	118.3	9.3	131.7	9.0
Joego-Slavië . . .	76.8	6.1	115.3	7.9
Roemenië	101.5	8.0	87.4	6.0
Totaal Donau-staten.	440.6	34.8	494.7	33.9
Duitschland . . .	216.5	17.1	233.6	16.0
Italië	59.0	4.7	80.3	5.5

Tsjecho-Slowakije had een zeer belangrijk aandeel in Oostenrijks import: bijna de helft van den steenkolen-invoer. De relaties tusschen de Tsjechische en Oostenrijksche textiel-industrie waren zeer nauw. Thans dreigen deze verbroken te worden ten gunste van Saksen.

De handel en het verkeer van geheel Centraal- en Zuid-Oost-Europa zijn sedert lang geconcentreerd op Weenen; Duitschland heeft thans dit transito-verkeer in handen; dit land zal voortaan bepalen, welke de lasten voor dien transito-handel zullen zijn. Onderhandelingen met Hongarije, Tsjecho-Slowakije en Joego-Slavië zijn op dit punt reeds geopend. Men wil een groote Donau-haven te Weenen aanleggen, en neemt de voltooiing van het Rijn-Main-Donau-kanaal met den grootsten spoed ter hand. En Duitschland legt een gewapende flottielje op den Donau.

Het bovenstaande, aldus de „Economist", geeft eenige aanwijzingen omtrent de beteekenis van een klein, maar economisch en geografisch belangrijk land, dat wordt opgenomen in het territoir van een Groote Macht. In dit verband is het van het grootste belang om de handelsbetrekkingen tusschen Duitschland en de Centraal-Europeesche landen na te gaan.

	Totale handel van Hongarije, Roemenië, Joego-Slavië, Bulgarije en Griekenland tezamen (in 1936 en 1937). Invoer uit:	Uitvoer naar:
Groot-Duitschland	42.3 %	36.8 %
Tsjecho-Slowakije	7.1 %	6.7 %
Italië	2.9 %	5.8 %
Engeland, Frankrijk en de Ver. Staten	16.7 %	19.4 %

Groot-Duitschlands aandeel in den invoer van deze landen is sedert 1929 sneller toegenomen dan zijn aandeel in hun export, omdat zij hun bevroren saldi in Duitschland niet konden ontdooien. Engeland, Frankrijk en de Ver. Staten zijn niet in staat geweest om het verlies voor Tsjecho-Slowakije in den handel met Duitschland weer goed te maken. Italië, dat een houvast in Centraal-Europa trachtte te krijgen, door de protocollen van Rome, is thans grootendeels afhankelijk van Groot-Duitschland, zooals ook wel blijkt uit de ontwikkeling van het handelsverkeer tusschen Duitschland en Italië (in percentages van Italië's totalen handel).

	Invoer in Italië uit Groot-Duitschland	Uitvoer van Italië naar Groot-Duitschland.
1929	14.8 %	14.8 %
1932	15.7 %	14.2 %
1934	18.3 %	18.2 %
1937	23.8 %	22.8 %

Duitschlands totale buitenlandsche handel is de laatste jaren in toenemende mate afhankelijk van de Midden- en Zuid-Europeesche staten, n.l. voor ongeveer een vijfde. Maar Duitschlands penetratie in Centraal- en Zuid-Oost-Europa heeft door de „Anschluss" veel meer het karakter gekregen van een streven tot vorming van een autarkisch Centraal- en Zuid-Oost-Europa onder politieke en economische voogdij van Groot-Duitschland. En Italië, dat economisch vier of vijfmaal meer afhankelijk van Duitschland is dan omgekeerd, staat daarnaast.

Niet, zoo concludeert de „Economist", de as-Rome—Berlijn, zooals wij die tot nu toe gekend hebben, maar de nieuwe as-Berlijn—Balkan is het, rondom welke de continentale politiek en economie spoedig nieuwe wentelingen kan doen ontstaan. Een volkomen vreemd, arbitrair, financieel en commercieel systeem is met een ongelooflijke snelheid ontstaan op het Continent: in vier jaren. Dit systeem heeft een geheele serie Europeesche landen in verschillende mate gebracht tot economische dienstbaarheid. Het systeem leidt tot een regelmatige uitdrijving uit die gebieden van bijna alle staten, wier handelspolitiek nog gevoerd wordt volgens de oude methode. Een groote mogendheid, wier eigen systeem van buitenlandschen handel een antithese is van vrijhandel, heeft een stelsel van commercieele beheersching in 4 jaar opgebouwd. Dit beteekent dat, wanneer Duitschland het wenscht, die landen aan toenemenden druk kunnen worden blootgesteld, niet slechts van politieken, doch ook van economischen aard.

(Alg. Handelsblad)

(V. b. Tsjecho-Slowakije 3209 A.; Hongarije 3217 A.)

22 MEI 1938

B. VEREENIGDE STATEN. — Niet-erkenning van het Italiaansch imperium. —

Cordell Hull heeft verklaard, dat noch de handhaving van den status quo betreffende de wapenzendingen naar Spanje, noch de Geneefsche besprekingen, die tot de algeheele erkenning van de verovering van Abessynië kunnen leiden, wijziging brengen in de grondbeginselen der Amerikaansche politiek. In de nota van 16 Juli 1937 heeft Hull onder meer gezegd, dat de Vereenigde Staten tegenstander waren „van het aanwenden van geweld en van inmenging in de binnenlandsche aangelegenheden van andere staten", dat zij „het beginsel van de veiligheid der verdragen" wenschten te handhaven, terwijl zij zich uitspraken „voor de regeling van internationale geschillen door vreedzame onderhandelingen." (Alg. Handelsblad)

(Vor. ber. Erkenn. Imperium 3258 F.)

C. NEDERLAND. — Diplomatie. - Dr. Ph. C. Visser gezant te Ankara. —

Dr. Ph. C. Visser, vroeger consul-generaal der Nederlanden te Calcutta, is geaccrediteerd bij de regeering der Turksche republiek als Hr. Ms. buitengewoon gezant en gevolmachtigd minister. Hij is reeds te Ankara aangekomen.

Dr. Visser heeft zich, buiten zijn eigenlijke werk in het belang van ons land — wij noemen hier zijn activiteit voor de bevordering van den Indischen suikerafzet — vooral naam verworven door zijn beroemde expeditie naar den Karakorum. Op deze tochten werd hij vergezeld door Mevr. Visser-Hooft en hun beider verdiensten op dit gebied werden drie jaar geleden erkend door hun benoeming, wat dr. Visser betreft tot ridder in de Orde van den Ned. Leeuw en van Mevr. Visser tot Officier in de Orde van Oranje-Nassau. (De Telegraaf)

(Vor. ber. Diplomatie 3252 A.)

D. VEREENIGDE STATEN. — Het Joodsche bezit in Duitschland. - Protest en Duitsch commentaar. —

Het departement van Staat publiceert den tekst van een op 9 Mei '38 door den ambassadeur der Vereenigde Staten te Berlijn, Wilson, overhandigde nota, waarin de Amerikaansche regeering protesteert tegen de toepassing van het door Göring

uitgevaardigde decreet, dat bepaalt, dat Joodsche eigendommen moeten worden geregistreerd om zoo noodig te worden aangewend „in overeenstemming met de behoeften van het Duitsche bedrijfsleven".
De nota vestigt de aandacht der Duitsche regeering op deze aantasting van de verplichtingen, door de rijksregeering aangegaan bij het Duitsch-Amerikaansche verdrag van vriendschap en de consulaire overeenkomst van 8 December 1923.
„Met het oog op den inhoud en het doel van dit jongste decreet en zijn discrimineerenden aard", aldus de nota, „protesteert de regeering der Vereenigde Staten tegen zijn toepassing op burgers der Vereenigde Staten".
De regeering der Vereenigde Staten geeft uitdrukking aan de hoop, dat de rijksregeering zich na een nieuw onderzoek accoord zal verklaren met genoemde overwegingen en dat zij spoedig de verzekering zal geven, dat de onder oogen geziene maatregelen niet zullen worden toegepast op Amerikaansche staatsburgers".

Duitsch commentaar. — In verband met deze protestnota zegt het Duitsche Nieuwsbureau, dat de daarin vervatte verwijzing naar de bepalingen van het Duitsch-Amerikaansche verdrag van 8 Dec. 1923 ongegrond is, aangezien in dat verdrag bepaald wordt, dat de onderdanen van beide staten ten opzichte van de uitoefeningen van handel en bedrijf principieel gelijk gesteld zullen worden met de onderdanen van het eigen land.
Door de voorschriften der verordening worden buitenlandsche Joden echter niet in een slechter positie gebracht dan de Duitsche Joden, aldus het Duitsche Nieuwsbureau. Het D.N.B. voegt hieraan nog toe, dat de Amerikaansche opvatting in laatste instantie tot het merkwaardige resultaat zou leiden, dat het ontoelaatbaar zou zijn bij de behandeling van de onderdanen der andere verdragspartij onderscheid te maken, welke ook, ten aanzien van geslacht, leeftijd, opleiding of geschiktheid voor een beroep. (De Maasbode - Alg. Handelsblad)

(Vor. ber. Joodsche vermogens 3259 D.)

A. NEDERLAND. — Eenheid door Democratie. —
Meer dan vijf duizend personen waren op 10 Mei 1938 te Amsterdam bijeen om de nationale demonstratie van de Nederlandsche beweging voor Eenheid door Democratie bij te wonen, waar mr. J. J. R. Schmal, dr. W. Banning, mr. G. A. Boon en mr. P. J. Oud het woord voerden. Hieraan ontleenen wij het volgende:
Prof. dr. J. A. Goudriaan opende de bijeenkomst. Er bestaat over het doel van de Nederlandsche beweging voor Eenheid door Democratie nog steeds zeer veel misverstand, meende Prof. Goudriaan. Men heeft wel eens gezegd, dat E.d. D. den weg baande naar een volksfront. Anderen zeggen, dat wij streven naar een samenwerking der linker partijen. Weer anderen, dat wij een eenheidskabinet propageeren op zeer breede basis. Het een, noch het ander is het geval. E. d. D. bakent haar grenzen tegenover het communisme even scherp af als tegenover het nationaal-socialisme. Zij ziet de zes groote politieke partijen van Nederland als volstrekt onmisbaar voor het zelfstandig opgroeien van de verschillende bevolkingsgroepen, elk in haar eigen sfeer. Het doel van E. d. D. is ook volstrekt niet alleen bestrijding, dus een negatief doel. Het werkelijke doel is een positieve zaak: het kweeken van een groote liefde, een groot verantwoordelijkheidsgevoel en een groote opofferingsgezindheid voor de oude Nederlandsche vrijheidsrechten, zonder welke het Nederlandsche volkskarakter niet kan bestaan. In dit doel zijn alle zes groote democratische partijen volstrekt één, ondanks verschil in beginsel, ondanks verschil in politiek inzicht. Wij zijn nog lang niet wat wij willen worden: een massabeweging, die het geheele Nederlandsche volk samenbrengt in een levend enthousiasme voor vrijheid en verdraagzaamheid. Maar deze vergadering bewijst opnieuw, dat wij op den goeden weg zijn. (De Standaard)

(Vor. ber. E. d. D. 3122 C.)

B. NEDERLAND. — Diplomatie - Engelsche gezant.
De regeeringspersdienst meldt: in de plaats van sir Charles Hubert Montgomery zal benoemd worden tot gezant van het Britsche rijk te Den Haag, sir George Neville Maltby Bland.
De nieuwe Engelsche gezant, geboren 6 December 1886, ontving zijn opleiding te Eton en King's college, Cambridge.
In het jaar 1911 werd hij benoemd tot ambtenaar aan het departement van Buitenlandsche Zaken te Londen; was toegevoegd aan de Engelsche vredesdelegatie te Versailles in 1919 en werd in hetzelfde jaar benoemd tot particulier secretaris van den onderstaatssecretaris voor Buitenlandsche Zaken.
In 1921 werd sir Neville Bland bevorderd tot 1sten secretaris, waarop in 1929 zijn benoeming volgde tot legatie-raad te Brussel.
In 1935 werd hij aan het departement van Buitenlandsche Zaken teruggeroepen, om thans hier ter stede zijn vaderland te gaan vertegenwoordigen.
De nieuwe gezant is commandeur in de „Victorian order". (Regeeringspersdienst)

(Vor. ber. Diplomatie 3274 C.)

C. ENGELAND. — Hoogerhuis .. Debatten in zake Abessynië, Italië en Duitschland. —
Sprekende over een door den Aartsbisschop van Canterbury tijdens de debatten aanbevolen voorstel, dat Mussolini er wellicht toe gebracht zou kunnen worden Hailé Selassie een beperkt gebied in Abessynië aan te bieden met autonomie op binnenlandsch gebied en onder souvereiniteit van Italië, verklaarde Lord Halifax in zijn antwoordrede in het Hoogerhuis op 19 Mei '38, dat dit een zaak is, welke de Italiaansche regeering en Hailé Selassie alleen zelf kunnen beslissen.
Voortgaande zette Halifax eenige der argumenten uiteen, die hij in Genève naar voren heeft gebracht, waaraan hij toevoegde, dat niets de toewijding van het Engelsche volk jegens den Volkenbond als instrument voor den vrede méér zou vernielen, dan wanneer het de gedachte zou krijgen, dat de Volkenbond een instrument was, dat Engeland waarschijnlijk in een oorlog zou verwikkelen.
„Wanneer wij zien," aldus Lord Halifax, „dat de weigering om de feiten onder oogen te zien de tegenstellingen levend houdt, moeten wij overwegen, of het juist is het wezen voor den schim te laten varen. Wij aanvaarden de Italiaansche verzekeringen en gelooven, dat zij op fatsoenlijke wijze ten uitvoer zullen worden gelegd. Wij gelooven, dat wij met de overeenkomst met Italië een begin hebben gemaakt tot den vrede en wij zijn vastbesloten van iedere gelegenheid gebruik te maken om dit begin voort te zetten en tot ontwikkeling te brengen. Hoezeer wij ons gelukkig prijzen over onze vriendschappen, wij beschouwen ze niet als op eenigerlei wijze exclusief en wij willen er naar streven haar aantal en uitgebreidheid te doen toenemen. Wij zouden gaarne alle oorzaken van wantrouwen en argwaan tusschen ons en Duitschland zien opgeheven, een opvatting, die gedeeld wordt door de meerderheid der volken in beide landen, die zoo nauwe verwantschap van taal en oorsprong hebben."
(Telex-A. N. P.)

(Vor. ber. Volkenbond, Abessynië 3267 F.)

D. GEESTELIJK LEVEN. — Oecumenische Wereldraad. - Internationale Conferentie te Utrecht. —
De te Utrecht gehouden internationale oecumenische conferentie heeft tot een resultaat geleid. Op 13 Mei 1938 heeft zij een ontwerp-statuten voor den te stichten Oecumenischen Wereldraad met algemeene (75) stemmen aangenomen. De groote congressen van verleden zomer, die elk een tak der oecumenische beweging belichaamden, hadden besloten om voortaan in één organisatie, een Wereldraad, samen te gaan, welk principieel besluit nu door de conferentie te Utrecht een begin van uitvoering gekregen heeft. Zoo komt de vereeniging van Stockholm-Oxford (beweging voor Practisch Christendom) en Lausanne-Edinburg (Geloof en Kerkinrichting) tot stand.

Men zal het ontwerp binnenkort aan de Kerken voorleggen, en nadat deze het hebben aanvaard, zal de Wereldraad worden opgericht. Het ontwerp definieert dezen raad als „gemeenschap van Kerken, die onzen Heer Jezus Christus als God en Heiland belijden". Een der voornaamste doeleinden van den Wereldraad zal zijn, het werk van bovengenoemde twee organisaties voort te zetten. Hij zal de gemeenschappelijke actie door de Kerken vergemakkelijken, samenwerking bij het bestudeeren van vraagstukken bevorderen en wereld- en regionale conferenties voor bijzondere zich voordoende doeleinden bijeenroepen. Hij zal niet een voor de Kerken wetgevende macht bezitten, doch speciaal hem door de Kerken opgedragen aangelegenheden voor haar behandelen. Hij zal onderling overleg mogelijk maken en de gelegenheid scheppen om in zaken van gemeenschappelijk belang vereenigd op te treden.
De Wereldraad zal uit een vergadering van niet meer dan 450 leden bestaan, die om de vijf jaar bijeenkomen, alsmede een centraal comité van niet meer dan 90 leden, dat jaarlijks vergadert.
Totdat de Wereldraad er is, zal een voorloopig comité alle werkzaamheden verrichten.
De voorzitter van dit uit 28 personen bestaande comité is dr. W. Temple, de Anglic. aartsbisschop van York, vice-voorzitters ds. Marc Boegner te Parijs, president van den Franschen Kerkenbond, de Oost-Orth. aartsbisschop Germanos, die te Londen woont, en dr. John R. Mott te New York, president

van den Int. Zendingsraad. Dit voorloopig comité heeft weer een uitvoerend comité, waarvan ds. Boegner voorzitter zal zijn. Het voorloopige comité heeft reeds den Nederlander dr. W. A. Visser 't Hooft te Genève, algemeen secretaris van de Wereldfederatie van Christen-Studenten, als een der algemeene secretarissen en dr. H. Smith Leiper en dr. W. Paton als adjunct-secretarissen benoemd. (iNeuwe Rott. Courant)

(Vor. ber. Oecum. Wereldraad 2921 B.)

A. **ADOLF HITLER - BENITO MUSSOLINI. — Typeering van twee dictators. —**

De Parijsche correspondent van de N. R. Crt. schrijft aan zijn blad:

„Edouard Helsey geeft in het „Journal" de volgende karakterschets van de dictators te Rome in verband met hun wezen en den invloed, die daarvan op hun volken uitgaat. Als waarnemer van de ontmoeting noteerde hij:

De Führer lijkt verder van de menschen dan ooit. Als men hem ziet kost het moeite te gelooven, dat hij als wij van vleesch en bloed is. Zijn gelaatskleur, gebaren, blik, alles draagt ertoe bij hem het uiterlijk van een vreemde verschijning te geven, als door een ruit heen gadegeslagen. Van het begin af aan had hij in zijn loop iets onwezenlijks gelijk aan het automatisme van een verwonderlijken slaapwandelaar. De gewoonte van de macht en een lange reeks verbazingwekkende successen hebben dit karakter aangedikt. De geestdriftige van het begin heeft de trekken aangenomen van een profeet, die in een diepe mijmering verzonken is.

Mussolini staat met beide voeten op de aarde. De verstrakking, welke hij zich van meet af oplegde en welke een lange gewoonte eindelijk tot een tweede natuur maakte, ontspruit nochtans duidelijk uit een opzettelijke inspanning. Het legendaire uiterlijk, dat hij aangenomen heeft is het resultaat van een bewusten wil. Hij heeft verkozen te zijn wie hij is. Hitler zal zich zelf misschien nooit leeren kennen.

Helsey stelt het lijdelijke tegenover het bedrijvige genie en legt dit aldus uit:

Met hen waar te nemen begrijpt men een wezenlijk iets. Mussolini heeft Italië gemaakt tot wat het is. Duitschland daarentegen heeft Hitler gemaakt. De eerste is een oorzaak, de tweede een gevolg. Als beiden, die gewond werden, in den grooten oorlog den dood gevonden hadden, zou het lot van Italië een ingrijpende wijziging hebben ondergaan, maar in Duitschland zou onvermijdelijk een andere Hitler zijn opgestaan. Mussolini is als berekenaar en verwezenlijker ten volle een politieke aanvoerder, Hitler is een uitermate gevoelig medium. In hem ontvlamt de diepe hartstocht, die uit de Duitsche massa laait. Met Mussolini zal het altoos gemakkelijk zijn te overleggen, zijn brein onderscheidt en weegt. Met Hitler is elk woord overbodig, een collectieve ziel drijft hem aan zonder hem den tijd te laten tot het bewustzijn van zich zelf te komen." (N. R. Crt.)

23 MEI 1938

B. **TUNIS. — Destour, Neo-Destour en de Italianen.**

Op de Destour-beweging is de Neo-Destour gevolgd. Men weet, dat de eerste, welke op de onafhankelijkheidsverklaring van Tunis aanstuurt, na den oorlog verboden was. De beide mededingende fracties staan onder leiding van sjeik Thaalbi en Habib van Bourguiba In de laatste weken zijn ze elkander in de haren gevlogen, want de jongeren, in den Neo-Destour georganiseerd beschuldigden Thaalbi de vorming van één enkele partij na te streven onder toezicht der leiders van den ouden Destour. De sjeik protesteert tegen dit verwijt, zeggende geen ander doel gehad te hebben dan in de nationalistische actie een atmosfeer van eendracht wakker te roepen.

Het gros van de neo-Destouristen is op de Fransche scholen geweest. Degenen, die naderhand naar omlaag kwamen en werkloos werden, stookten de pogingen tot oproer aan. De toestand werd moeilijk, toen in 1936 de Destour weer het recht kreeg zich te organiseeren en ongestraft de punten van zijn program te ontwikkelen Ze vermenigvuldigde in de wildernis haar secties en cellen, van de communisten afgekeken, belegde meetings en andere betoogingen, bereidde stakingen voor, drukte er een aan de vreemdelingen vijandelijk stempel op, tot wie de Franschen mede gerekend worden, en zamelde openlijk gelden in ter stichting van een weerstandskas door middel van een nationale Tunesische bank. De Destour werd aldus een soort staat in den staat. Het verschil met den neo-Destour schuilt voornamelijk in de methoden tot toepassing van de beginselen.

Laval beijverde zich in 1935 te Rome aan de Italiaansche eischen tegemoet te komen, wat betreft de nationaliteit van daar gevestigde Italianen en de voor hun kinderen bestemde scholen.

Men weet, dat het aantal Italianen en dat der Franschen vrij wel precies in evenwicht is. Voor het visschen in dit gemakkelijk te vertroebelen water doen zich altijd candidaten voor. Men heeft al opgemerkt, dat de opstootjes met schokkende gebeurtenissen in de Europeesche politiek samenvielen. Zekere Duitsche en Italiaansche elementen liggen op de loer; men kent de militaire voorbereidingen van dit rijk in het aangrenzende Libye en de wisselvalligheid of zwakte van het Fransche beleid heeft de rest gedaan. Met de kastijding van de inheemsche raddraaiers had een exempel gesteld moeten zijn wegens de aansprakelijkheden, die ze niet slechts ten aanzien van het vergoten Fransche bloed op zich laadden, doch ook wegens de mohammedaansche stumpers, die zich gereedelijk door hen lieten opwinden en op sleeptouw nemen en die als kinderen toegevendheid als vrees uitleggen en den chef, die weet wat hij wil, eerbiedigen. Van die onzekerheden hebben niet alleen inheemsche leiders misbruik gemaakt, wien de woelingen in Palestina en Egypte als voorbeeld strekten. Daarbij gingen de jonge hoofdarbeiders zich „voelen". Ze begeeren medezeggenschap in de vertegenwoordigende lichamen en vrijheid van drukpers en woord, eischen, die geleidelijk vervuld zullen worden. Daarop heeft zich een pan-islamitische gisting geënt, die tot 1911 teruggaat, welke aan de behoefte van de massa aan macht en grootheid in het gevlij kwam. De economische nood heeft de boeren verarmd en tijden van droogte verergerden de ellende. Als de bewoners brood, een lapje grond, werk, vrijheid en scholen hebben, komen de andere verlangens van zelf te vervallen. De overheid heeft het in de hand door een vastberaden sociale politiek tezamen met doortastend optreden tegen rustverstoorders, de ontevredenheid te bedaren. In geen geval is de bevolking in staat zich zelf zonder hulp en raad van de Franschen te besturen. En daar het onder Fransche bescherming of Fransch bestuur staande Noord-Afrikaansche gebied, naar een verbreid geloof, in een volgenden oorlog een voornaam gevechtsterrein kan worden is het zaak, er alles na te laten, wat de orde kan verstoren. (Het Vaderland)

(Vor. ber. Neo-Destour 3228 B.)

C. **AMSTERDAM. — Onderwijs - Gemeente-universiteit - Benoemingen. —**

De Amsterdamsche gemeenteraad heeft op 11 Mei 1938 na een geheime zitting, als opvolger van wijlen prof. dr. van Rooy tot gewoon hoogleeraar in de verloskunde en de leer der vrouwenziekten benoemd dr. M. A. van Bouwdijk Bastiaanse, hoofd der verloskunde-afdeeling van het Sint Franciscus-gasthuis te Rotterdam.

Prof. dr. P. J. A. Adriani werd benoemd tot gewoon hoogleeraar in het belastingrecht. Hij is hoofdinspecteur der Registratie en Domeinen en hoofd der inspectie der successie en registratie te Amsterdam.

Prof. dr. M. Valkhof tot gewoon hoogleeraar in de Romaansche philologie en buitengewoon hoogleeraar in de Fransche taal- en letterkunde na de middeleeuwen.

Prof. dr. J. B. van Tielrooy, leeraar aan het gymnasium te Zwolle, wordt buitengewoon hoogleeraar in de Fransche taal en letterkunde na de middeleeuwen.

H. J. van der Schroeff tot lector in de bedrijfshuishoudkunde.

P. Hennipan tot lector in de Staathuishoudkunde.

(De Tijd) **(Vor. ber. Prof. v. Rooy 3030 A.)**

D. **GEESTELIJK LEVEN. — Jaarvergadering van de Alg. Ned. Doopsgezinde Predikanten-Vereeniging te Amsterdam. —**

De Alg. Ned. Doopsgezinde Predikanten-Vereeniging is op 25 April 1938 in de Singelkerk te Amsterdam onder voorzitterschap van dr. H. W. toe Water uit Zwolle in jaarvergadering bijeengekomen.

Na het openingswoord van den voorzitter sprak dr. N. Westendorp Boerma, lector aan het Doopsgezind Seminarium te Amsterdam, over Heering's boek „Geloof en Openbaring". Doel van dit referaat was niet een beoordeeling, waardeering of bestrijding van prof. Heering's werk te geven, als wel naar aanleiding van dit belangrijke, stimuleerende boek een grondslag van discussie te geven voor eenige theologische problemen. Spr. vatte den inhoud van dit boek in deze vier punten samen: 1e. de transcendentie Gods; daarbij merkte hij op, dat het Openbaringsbegrip van Heering anders is dan dat van wijlen de Bussy, in wiens theologie overigens ook deze transcendentie in het middelpunt stond. 2e. De Christologie. God heeft zich bovenal in Jezus Christus geopenbaard, niet in de wereld, niet door ons, in en door Christus. Christus de levende vorm der godheid. God buiten Christus is als een vluchtige schaduw die men tevergeefs poogt vast te houden; het centrale is het kruis. Zoo ongeveer Heering, die aan het kruis zijn schoonste bladzijden wijdt; niet op één lijn te stellen met Guido Gezelle's

„Het kruis" of met Pascal's „Nacht van Gethsemane", wel er aan herinnerend. Zijn goede gedachten: dit is Christendom. 3e. Het antwoord is: het geloof heeft de waarheid in zich zelf „De rede reikt niet tot het geloof, zij kan steunen, op weg helpen, zij beslist niets. Het geloof is zichzelf genoeg door zijn onverbrekelijk verband met de kenbron van stellige waarheid." „Het geloof kent alleen het geloof." M.a.w. het geloof vraagt geen recht om er te zijn, het heeft een koninklijk recht krachtens het waarmerk dat het met zich draagt. Zijn waarheid onthult zich alleen voor wien zich binnen de geloofskring plaatst. Evenzoo ongeveer de Bussy: Er is geen ander beroep dan op de waarheid die de voorstelling zelf meebrengt. De Bussy moest niet veel hebben van het „peinzensmoede". Ja, onze God is ons een raadsel, een verborgenheid; laat ons daarover niet zuchten en peinzen, maar weenen en ons verootmoedigen." Niet door onze gebrekkige kennis, maar door onze leegte, onze armoe, onze banaliteit, onze zonde is God ons een verborgenheid. Verwantschap is er ook met Leo Schestow, den christen-wijsgeer, die onstuimig zijn leven lang de waarheid zoekt die onze evidenties niet behoeft; die haar zoekt omdat zij hem gevonden heeft. Het is steeds het specifieke van de verbinding geloof-openbaring, dat boven het denken uitgaat, niet te verifieeren toch waarheid. Waarheid, al is het een andere waarheid dan die der wetenschap, openbaringswaarheid."

Heering schijnt intusschen, aldus spr., vaak meer te bedoelen; soms is het, alsof openbaring ons een stel waarheden verschaft die wij slechts te ordenen hebben. Daarbij komt soms een rationalisme voor den dag, dat kwalijk bij zijn boek past; b.v. in de opmerking over het vijfde gebod, dat van goddelijken oorsprong zal zijn, omdat er geen motiveering bij staat. Het meeste bezwaar had spr. overigens tegen „innerlijke Godservaring" als waarmerk van geloof. Dat wordt een piëtisch mysticisme. In dàt opzicht was De Bussy wel heel anders. Bij hem niet de directe Godservaring in het geloof. Geloof ontstaat door overdracht, door opneming uit de geestelijke wereld, waarin wij leven. Hij zag de groote beteekenis der gemeenschap voor het geloofsleven. Zijn opvatting staat dichter bij ons gewone menschen, die geen geloofshelden zijn en niet zoo veel bijzondere ervaringen hebben.

4e. Ernstig bezwaar bestaat ook tegen wat Heering zegt over „autonomie", het dubbelzinnige woord, dat bij Kant past, maar niet bij Heering. Hij werpt er zijn eigen hoofdstelling mee omver. Zwak zijn ook de gedeelten die over „geweten" en „ethiek" handelen.

Het boek is een krachtige aansporing tot bezinning over den inhoud van ons geloof. Heering zegt: „Zonder dogmatiek houdt geen Kerk zich op den duur staande". Spr. verkoos den term „belijdenis" boven „dogmatiek" dan geldt het voor iedereen geloofskring. Met een citaat van De Bussy besloot spr.: „Handhaving der leer als zoodanig is niet verkeerd, als de leer levende, op het gemoed werkende waarheden inhoudt, als zij uitdrukking geeft aan of in verband staat met de nooden en bewegingen der ziel." (De Standaard)

(Vor. ber. Doopsgez. Predikanten-Ver. 2296 C.)

A. **LOOD. — Wereldproductie. —**

	(in metrieke ton) 1937	1936
Ver. Staten	443.000	362.888
Australië	227.000	200.600
Mexico	225.000	218.336
Canada	180.000	167.523
Duitschland	165.000	139.100
België	80.000	69.200
Burmah	79.000	74.332
Rusland	60.000	50.800
Italië	39.000	40.000
Frankrijk	36.000	7.213
Afrika	29.000	21.047
Engeland	20.000	16.450
Polen	17.000	15.021
Japan	10.000	9.700
Oostenrijk	9.000	8.232
Joegoslavië	7.000	6.000
Tsjecho-Slowakije	5.000	4.500
Spanje	—.—	46.579
	1.631.000	1.457.521

(Keesings Financieel Archief)

(Vor. ber. Wereldprod. Lood 589 C.)

24 MEI 1938

B. **ZUID-AMERIKA. — Het fascisme. —**

De gouverneur van La Pampa heeft den Argentijnschen minister van Binnenlandsche Zaken een brief gezonden met de klacht dat de Duitsche scholen in La Pampa, onder voorwendsel van onderwijs van taal en godsdienst, in werkelijkheid de kinderen zoo Duitsch mogelijk trachten te maken, en op die wijze een staat in den Argentijnschen staat scheppen. Het protest van Duitschland tegen de behandeling van Duitsche nazi's in Brazilië heeft eveneens de verontwaardiging opgewekt van geheel Zuid-Amerika. Hierdoor wordt namelijk een zaak opgeworpen waartegen alle onafhankelijke naties in de Nieuwe Wereld — hoe zij ook tegenover de gebeurtenissen in Europa staan — in verzet moeten komen. Het principe Jus soli tegenover dat van het Jus sanguinis vormt de groote, gemeenschappelijke basis van de Amerikaansche natie. Op dat punt is geen compromis mogelijk. Er bestaat voorloopig nog geen vrees dat Duitschland zich in dit deel van de wereld zal gaan uitbreiden, maar er bestaan vele georganiseerde Duitsche kolonies in Zuid-Amerika, in het bijzonder in Zuid-Brazilië en Chili. De theorie dat de Noord-Amerikaansche vloot en wat er nog over is van de Monroe-leer de eerste defensielinie van Zuid-Amerika zouden vormen, maakt niet veel opgang. Ondanks de toeneming van het Pan-Amerikanisme in recente jaren voelt men hier niets voor de gedachte dat de Zuid-Amerikaansche onafhankelijkheid iets verplicht zou zijn aan den grooten nabuur in het Noorden.

Het jus soli staat dus geheel vooraan. Indien Italië en Spanje ook al zouden beginnen over nationale minderheden in Zuid-Amerika, zouden er in het geheel geen Zuid-Amerikanen meer overblijven. Wat Zuid-Amerika in de eerste plaats van zijn immigranten eischt is, dat zij zich assimileeren. Men hoort tegenwoordig de opmerking maken dat de kinderen van Duitsche ouders in Zuid-Amerika op school wèl leeren „Heil Hitler" te zeggen, maar niets vernemen van San Martin, den Bevrijder. De gebeurtenissen in Brazilië hebben de aandacht gevestigd op de Duitschers, en de Argentijnsche regeering heeft een aantal Duitsche scholen gesloten. Na de Spanjaarden en de Portugeezen assimileeren de Italianen zich het gemakkelijkst, en worden daarom de meest gewenschte burgers geacht.

Afgezien van deze kwestie staan de Zuid-Amerikaansche regeeringen, de heerschende klasse en een deel van de pers vrij gunstig tegenover de totalitaire staten. Dat is het gevolg van het geloof dat het gaat om de keuze tusschen fascisme en communisme; de kerk oefent daarbij invloed uit.

In politiek opzicht heeft de democratie nooit diep wortel geslagen in Zuid-Amerika, en vertegenwoordigen de regeeringen zelden het volk. De uitslag van de parlementsverkiezingen is dikwijls misleidend. Stemmen worden gekocht of vervalscht, en de „officieele candidaat" begint met zooveel voordeel dat zijn tegenstander weinig kans op succes heeft. Toch is Zuid-Amerika trotsch op zijn democratie, echter meer in socialen dan in politieken zin. Democratie in Zuid-Amerika beteekent gelijkheid van kansen. De arme immigrant die in Europa veroordeeld is tot de klasse van zijn vader, kan zich in de Nieuwe Wereld vrij ontwikkelen. Dit geldt in Zuid-Amerika echter alleen voor Europeanen. Peru alleen is het eenige land in Zuid-Amerika waar het ras-bewustzijn zich naar buiten uit. De A.P.R.A., het revolutionair verbond van Amerikaansche volken, een politieke en rassenbeweging, is onwettig verklaard, maar zij heeft zich meester gemaakt van de verbeelding van Peru. Op ontoegankelijke plaatsen ziet men vaak deze vier letters, als een oud Indiaansch symbool. Er is ook in andere landen reclame voor gemaakt, in het bijzonder in Chili, maar dat heeft geen succes gehad. Duitschland, Italië, de beide partijen in Spanje en Engeland bieden den kranten in Zuid-Amerika gratis nieuws ter publicatie aan. Dit nieuws wordt zelden in de kranten gepubliceerd. De propagandistische waarde van de nieuwsdiensten van fascistische landen wordt meer dan opgeheven door een groot Fransch telegraafagentschap. In het algemeen krijgen de Zuid-Amerikaansche kranten hun nieuws echter van Noord-Amerikaansche nieuwsbureaux, die een goeden naam van onpartijdigheid hebben.

(N. R. Crt.) **(Vor. ber. Fascisme 3086 A.)**

A. CHINA. — Giften van Nederland en Denemarken.

Bij den aanvang der openbare Raadszitting te Genève, heeft de voorzitter Munters op 11 Mei 1938 een verklaring aan den Volkenbondsraad voorgelezen, waarin hij mededeelde, dat de Nederlandsche minister van Buitenlandsche Zaken per brief aan den secretaris-generaal de bedoeling der Nederlandsche regeering heeft kenbaar gemaakt, aan den Volkenbond een gift ter waarde van 50.000 gulden, bestemd voor China, te doen toekomen. Tegelijkertijd deelde Munters mede, dat het Deensche Roode Kruis een financieele gift direct naar China heeft gestuurd. Gezien het belang dezer beide schenkingen vond de voorzitter het gewenscht, den Raad daarvan op de hoogte te stellen.

De Chineesche gedelegeerde Wellington Koo dankte in naam der Chineesche regeering zoowel de Nederlandsche regeering als het Deensche Roode Kruis voor hun belangrijke giften.

Naar wij vernemen betreft het hier een gift der Nederlandsche regeering aan den Volkenbond ter waarde van 50.000 gulden, als extra-gift boven de Volkenbondscontributie gedaan. Dit besluit heeft de Nederlandsche regeering reeds in Sept. '37 in de vierde commissie van den Volkenbond geopperd. De gift bestaat uit 25.000 gulden door Nederland en 25.000 door Nederlandsch-Indië opgebracht, welke vrijwel geheel zijn besteed voor den aankoop in Nederland van kinine. Het is dus een gift, die in waren wordt gedaan en bedoeld is voor de bestrijding van de epidemieën in China. In dien zin is ook van Japansche zijde niets tegen de schenking ingebracht, daar het bestrijden der epidemieën in China voor de Japanners van even groot belang is als voor de Chineezen aldaar.

(Telegraaf)

(Vor. ber. Hulp China 153 A.)

B. TSJECHO-SLOWAKIJE. — Incident te Eger. — Tsjecho-Slowakije. — President Benesj heeft op 21 Mei '38 te Tabor in Zuid-Bohemen een rede gehouden, waarin hij o.m. zeide: „Men kan, wanneer men de verschillende politieke onderhandelingen, die op het oogenblik door eenige West-Europeesche mogendheden worden gehouden, in aanmerking neemt, met een zeker vertrouwen de ontwikkeling van den algemeenen toestand gadeslaan. Wat Tsjecho-Slowakije betreft, zou ik dit willen bevestigen, hoewel wij steeds bouwen aan ons leger en bereid zijn onze onafhankelijkheid te verdedigen tot het laatste.

Wanneer wij onze politiek in zake de nationaliteiten vergelijken met die van andere staten in Europa, dan is deze steeds ontegenzeggelijk een van de meest liberale geweest.

Het Tsjechische volk wil de nationaliteitenvraagstukken oplossen met bedachtzaamheid, met lijdzaamheid en met begrip voor de anderen, doch het verlangt, dat de andere nationaliteiten eveneens van dit begrip blijk geven. Ieder moet begrijpen, dat wij niet de belangen van den geheelen staat kunnen opofferen. De regeering is bezig met het uitwerken van hoogst belangrijke wettige maatregelen, die ons nationaliteitenstelsel zullen aanvullen, en die de werkelijke rechtsgelijkheid zullen bevestigen van alle staatsburgers en van alle nationaliteiten van den staat, hetgeen dezen hun economische en cultureele positie al naar gelang hun aantal, hun sterkte en hun verhouding zal verzekeren en hetgeen hen in staat zal stellen, te waken voor hun nationaal karakter, dit te ontwikkelen en zich te voelen als gelijken onder gelijken, die in dezen staat thuis zijn. De regeering zal deze beginselen verwerken in concrete voorstellen".

Toestand op 22 Mei 1938. —

Praag: De gemeenteraadsverkiezingen, die 22 Mei '38 in omstreeks 1000 plaatsen van Tsjecho-Slowakije gehouden zijn (29 Mei en 12 Juni wordt in de overige gemeenten gestemd), zijn, naar het Duitsche persbureau meldt, in hoofdzaak kalm verloopen.

Berlijn: Naar verluidt, heeft de Britsche ambassadeur Von Ribbentrop herinnerd aan Chamberlains verklaring betreffende de mogelijkheid van Britsche interventie. Men legt er den nadruk op, dat de Duitsche regeering zich er ten volle van bewust is, dat Engeland zich aan de zijde van Frankrijk zou kunnen stellen.

Londen: Zondagmidag vijf uur (22 Mei 1938) is het Britsche kabinet bijeen geweest om over het Tsjechoslowaakse vraagstuk te beraadslagen. Na afloop werd bekend, dat Engeland zoowel te Berlijn als te Praag zijn kalmeerenden invloed zal blijven aanwenden. Men meende hier, mede op grond van het kalme verloop van den verkiezingsdag, een lichte ontspanning in den toestand te kunnen constateeren.

Parijs: Ook in de Fransche hoofdstad was men voldaan over het uitblijven van nieuwe incidenten, alsmede over de krachtige actie van Downing Street in de richting van een minnelijke schikking. Voor het overige neemt de Fransche regeering voorshands een afwachtende houding aan.

Toestand op 23 Mei 1938. —

Londen: In de Britsche hoofdstad was men algemeen van gevoelen, dat een lichte ontspanning was ingetreden. Men wijst met voldoening op de groote activiteit, welke de Engelsche diplomatie gedurende den Zondag (22 Mei '38) ontwikkeld heeft en is van oordeel, dat de Britsche politiek er op gericht zal blijven een vreedzame oplossing te bewerkstelligen. Hoe uitermate belangrijk men de internationale ontwikkeling voor de toekomst van den vrede achtte, blijkt wel uit het uitzonderlijke feit, dat op Zondag een kabinetszitting werd gehouden.

Parijs: In de Fransche hoofdstad, waar men de nabije toekomst eveneens met vertrouwen tegemoetziet, heeft men groote waardeering voor het optreden van de Britsche regeering, welke eenerzijds alles doet om den vrede te bewaren, doch anderzijds — men denkt daarbij aan de wijfelende houding van Londen in 1914 — niet geaarzeld heeft, de regeering te Berlijn duidelijk te maken, welk standpunt zij inneemt. Men laat te Parijs het initiatief gaarne aan de Engelschen, doch is vastbesloten, indien zulks onvermijdelijk mocht blijken, zijn verplichtingen jegens Tsjecho-Slowakije na te komen

Rome: In de hoofdstad van Duitschlands bondgenoot neemt men voorloopig de grootste reserve in acht, welke houding men in de Italiaansche pers terugvindt. Men heeft echter den indruk, dat Mussolini wenscht mede te werken aan een vreedzame regeling.

Warschau: Men is van oordeel, dat de houding van Polen — waar de algemeene ontspanning wellicht het sterkst tot uiting komt — in niet geringe mate heeft bijgedragen tot den gunstiger toestand van heden. Er schijnt geen twijfel te bestaan, dat Polen zich in geval van een gewapend conflict gebonden zou achten door de bepalingen van het Fransch-Poolsch verbond.

Men heeft voorts van de Tsjechoslowaaksche regeering mededeeling ontvangen, dat de militaire maatregelen van Praag geenszins tegen Polen gericht waren. De Tsjechoslowaaksche troepen, waarover men zich te Warschau ongerust maakte, zijn van de grens teruggetrokken. Het feit, dat minister Beck zijn reis naar Stockholm niet heeft uitgesteld, schijnt er eveneens op te wijzen, dat men in leidende kringen op het oogenblik geen verslechtering van den toestand in Centraal Europa verwacht.

Boedapest: De grens tusschen Hongarije en Tsjecho-Slowakije is op 22 Mei in den avond weer opengesteld, nadat Boedapest te Praag tegen de sluiting geprotesteerd had.

Toestand op 24 Mei 1938. —

De telegrammen uit de Europeesche hoofdsteden wijzen algemeen op een voortduren van de ontspanning in het Duitsch-Tsjechische geschil over de Sudeten-kwestie, al blijven de tegenstellingen nog zeer groot.

Praag: Henlein heeft op 23 Mei een gesprek van twee uur met den Tsjechischen premier, dr. Hodza, gehad, waarbij de mogelijkheden van een oplossing onder het oog zijn gezien. Er is nog geen bepaalde gedragslijn vastgesteld. Eerstdaags zal een tweede onderhoud plaats hebben. Henlein schijnt uit Berchtesgaden en Weenen met iets gematigder eischen te zijn teruggekeerd.

Na het onderhoud verklaarde men in Sudeten-Duitsche kringen, dat de besprekingen niet ongunstig zijn verloopen en dat Hodza zich van verzoeningsgezinde zijde heeft doen kennen.

Berlijn: Het acute gevaar voor een gewapend conflict wordt voorbij geacht, al duren de principieele moeilijkheden voort. Voorshands wacht men het resultaat van den tweeden verkiezingsdag in Tsjecho-Slowakije af. Tegenover Engeland komen twee stemmingen tot uiting: eensdeels wrevel over wat men een „alarmeerende bemoeienis" noemt, anderdeels waardeering voor het „objectiever bemiddelingsstreven".

Londen: Chamberlain heeft op 23 Mei '38 in een Lagerhuis, dat van groot zelfbedwang blijk gaf, verslag uitgebracht van Engelands vredeswerk. Hij deelde in dat verband ook mede, dat de Tsjechische regeering den Duitschen gezant te Praag heeft doen weten, dat disciplinaire maatregelen zullen worden getroffen tegen hen, die aansprakelijk zijn voor het incident bij Eger. De Tsjechische regeering heeft de Britsche medegedeeld, dat zij voornemens is, naar een snelle afdoende oplossing van het geschil te streven. Von Ribbentrop, bij wien op samenwerking in het belang van den vrede was aangedrongen, zeide dat Duitschland er volkomen naar streeft de onderhandelingen te doen slagen en de stappen van Engeland met instemming begroet. Chamberlain achtte den toestand iets minder gespannen.

Rome: Italië is in deze zaak, die Duitschland en Tsjecho-Slowakije aangaat, slechts toeschouwer.

Moskou: Men volgt kalm, maar aandachtig de gebeurtenissen aan de Tsjechoslowaaksche grens.

(Telegraaf - Telex -A N. P. - Alg. Handelsblad - N. R. Crt.)

(Vor. ber. Incident Eger 3272 D.)

25 MEI 1938

A. **VEREENIGDE STATEN. — President Roosevelt teekent de Vlootwet. —**
President Roosevelt heeft op 17 Mei '38 de wet tot uitbreiding der vloot geteekend.
De voorstellen op het gebied der vlootbewapening vereischen voor de volgende tien jaren een bedrag van in het geheel 1.1 milliard dollar.
De voorstellen vormen een aanvulling op de gewone begrooting voor de marine. Zij betreffen den bouw van in het geheel 46 oorlogsschepen (o.m. drie slagschepen), 26 hulpschepen (o.m. twee vliegkampschepen), 950 vliegtuigen en een luchtschip.
Geldmiddelen, noodig voor den bouw van schepen moeten volgens de voorstellen van geval tot geval door het Congres worden gevoteerd.
(Telex-A. N. P.) **(V. b. Marinebegrooting 3247 E.)**

B. **TSJECHO-SLOWAKIJE. — Gemeenteraadsverkiezingen. —**
In de hoofdstad des lands en 256 andere gemeenten in Tsjecho-Slowakije zijn op 22 Mei '38 de aangekondigde gemeenteraadsverkiezingen gehouden, welke over het algemeen een zeer kalm verloop hebben gehad.
De volgende verkiezingen zullen op 29 Mei en 12 Juni '38 plaats hebben.
Van geen enkel incident van beteekenis wordt melding gemaakt.
In 77 van de 256 gemeenten waren de kiezers het eens geworden over een eenheidslijst en de verdeeling der zetels, zoodat hier niet gestemd werd. In het algemeen kan men zeggen, dat de veranderingen in het Tsjechische kamp niet groot zijn. De nationaal-georiënteerde socialisten hebben winst behaald, de rechtsche partijen verloren aan de nationale socialisten.
De Sudetenduitsche partij heeft de stemmencijfers van de vorige verkiezingen behaald, vermeerderd met die van de Christen-socialen en de Duitsche boeren, die onlangs in de partij zijn opgenomen.
De Slowaaksche autonomisten hebben een zware nederlaag geleden te Ruzomberok, den zetel van pater Hlinka, leider der Slowaaksche Volkspartij. De partij verloor vier zetels. De tien andere partijen hebben hier 19 zetels gekregen tegenover de achttien van Hlinka. (Alg. Handelsblad)
(Vor. ber. Parl.verk. 1819 F.)

C. **TURKIJE. — Leening van £ 16 millioen. —**
Te Londen is een crediet-overeenkomst gesloten ten behoeve van Turkije, tot een bedrag van 16 millioen Pond Sterling.
Een Turksche commissie van financieele deskundigen, die thans in Engeland vertoeft, heeft machtiging gekregen de overeenkomst te teekenen.
(Telex-A. N. P.) **(Vorig bericht Crediet 3265 A.)**

D. **NEDERLAND. — Voor Volkenbond en Vrede. —**
Onder leiding van prof. mr. V. H. Rutgers is in het A.M.V.J.-gebouw op 18 Mei '38 een bijeenkomst gehouden van jongeren, die daartoe waren uitgenoodigd door de afdeeling Amsterdam van de Vereeniging „Voor Volkenbond en Vrede" in samenwerking met enkele jeugdorganisaties.
Ingeleid door prof. Rutgers, sprak allereerst jonkvrouwe C. M. van Asch van Wijck over „Internationale organisaties en de Volkenbond".
Tweede spreker was mr. M. J. van der Flier, die een uiteenzetting gaf van de werkwijze van het Permanente Hof van Internationale Justitie te 's-Gravenhage.
Na de pauze werd eerst de Volkenbondsfilm vertoond. Vervolgens sprak pater dr. R. Regout, die betoogde, dat de Volkenbond ten aanzien van zijn voornaamste doelstellingen heeft gefaald en het dus goed is zich deze realiteit voor oogen te stellen en er de noodige consequenties uit te trekken. De internationale toestand eischt op het oogenblik groote waakzaamheid. Het zou echter een verderfelijke fout zijn, in zoo sterke mate realistisch te zijn, dat het ideaal verloren raakt. De beginselen van den Volkenbond — zoo vervolgde spr. — zijn onmiskenbaar juist. Zij verdienen onze aanhankelijkheid en onze verdediging. Doch vóór alles dienen zij begrepen te worden. Wij allen doen ons best om een oorlog te voorkomen, doch ook al zullen deze pogingen geen resultaten hebben, dan nog is het onze menschelijke plicht, om over dien oorlog heen, te werken aan den herbouw dezer verscheurde wereld.
Laatste spreker was mr. J. in 't Veld. (Telegraaf)
(Vor. ber. Volkenbond en Vrede 2310 D.)

E. **PROF. DR. H. BRUGMANS. — Huldiging. —**
Op 21 Mei '38 heeft prof. dr. H. Brugmans, onder zeer groote belangstelling zijn afscheidscollege gegeven in de aula der Amsterdamsche universiteit, waarna hij ter gelegenheid van zijn aftreden als hoogleeraar is gehuldigd door het daartoe gevormde comité, dat hem een in leeren band gebonden bibliografie van zijn werken aanbood.
Prof. Brugmans had als onderwerp van zijn laatste college gekozen: „De waarde van de Fransche revolutie".
Alvorens prof. Brugmans zijn afscheidscollege aanving, nam prof. dr. H. Frijda het woord en richtte zich namens den academischen senaat, tot den scheidenden hoogleeraar.
Na deze rede voerden prof. dr. W. E. J. Kuiper en prof. mr. dr. N. W. Posthumus het woord, de laatste als voorzitter van het huldigingscomité.
(Telex-A. N. P.) **(Vor. ber. Onderwijs 3276 C.)**

F. **RECHTSZAKEN. — „De Vrijdenker". —**
De redacteur van „De Vrijdenker", het orgaan van de vrijdenkersvereeniging „De Dageraad", heeft zich voor de Haarlemsche Rechtbank moeten verantwoorden wegens een door hem uit het orgaan „La libre pensée" overgenomen en vertaald artikel, getiteld „Puer nobis nascitur", waarin zeer „ironisch" werd geschreven over het maagdelijk moederschap van Maria en aanvallen gericht werden op bedevaartsplaatsen als Lourdes, Lisieux en Beauraing De redacteur ontkende de bedoeling gehad te hebben, om te beleedigen, of om God te lasteren, zooals de dagvaarding tegen hem luidde.
De officier van justitie eischte een maand gevangenisstraf.
De verdediger, mr. S. de Jong uit Amsterdam, pleitte vrijspraak.
De rechtbank heeft den redacteur veroordeeld tot twee maanden gevangenisstraf wegens smalende Godslastering en het zich op voor de godsdienstige gevoelens van anderen krenkende wijze uiten.
(De Tijd)

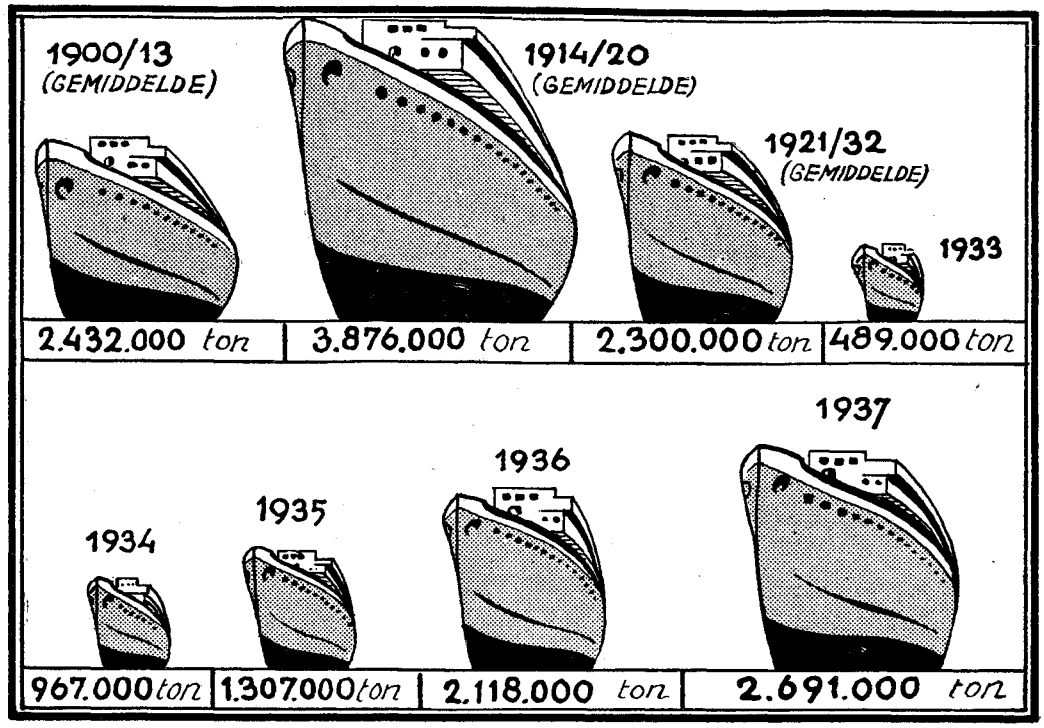
G. **NEDERLAND. — Tweede Kamer. - Het Vereenigingsrecht. - Vreemdelingen. —**
Ingediend is thans een wetsontwerp tot wijziging en aanvulling van de wet van 22 April 1855, Staatsblad no. 32, tot regeling en beperking der uitoefening van het recht van vereeniging en vergadering, en van eenige daarmede verband houdende artikelen van de wetboeken van strafrecht en strafvordering.
Vrijheid van vereeniging blijft, doch strenge repressieve sancties kunnen worden genomen. Vreemdelingen mogen geen lid zijn van staatkundige vereenigingen. De burgerlijke rechter zal toetsen of vereenigingen aan de wettelijke eischen voldoen.
(De Standaard) **(Vor. ber. Vreemdelingen 3270 D.)**

A. **WERELDSCHEEPSBOUW. — Ontwikkeling 1900—1937. —**

De wereldscheepsbouw heeft de laatste jaren een geregelde stijging geboekt. In 1937 werd reeds een totaal bereikt dat, zooals wij reeds eerder aan de hand der berekeningen van Lloyd's Register of Shipping meldden, alleen nog overtroffen wordt door het gemiddelde van de jaren 1914—1920.

Het totaal cijfer voor '37 bedroeg 2.690.580 tons. Dit cijfer was het hoogste totaal sinds 1930 en beteekende een stijging met 27% (572.656 tons) t.o.v. '36 en met 106.6% (1.388.500 t.) t.o.v. 1935.

Ter toelichting publiceeren wij thans nog een grafische voorstelling van de ontwikkeling van den scheepsbouw sinds 1900.

Zooals men ziet vormt in de geschiedenis van den scheepsbouw van deze eeuw het jaar 1933 een laagteniveau, dat zeer scherp afsteekt bij het gemiddelde cijfer voor de periode van 1914—1920.

De wereldoorlog heeft indertijd in Engeland en Amerika een buitengewoon groote bedrijvigheid op scheepsbouwgebied in het leven geroepen, daar niet alleen de verliezen der handelsvloot moesten worden aangevuld, maar voor vervoer van troepen en materiaal van de Vereenigde Staten naar Europa bovendien extra scheepsruimte werd vereischt.

Het jaar 1933 dat met deze periode een schril contrast vormt was het jaar waarin de internationale scheepsbouw het sterkst werd getroffen door de wereldcrisis.

Na 1934 vooral is er een vrij snelle stijging ingetreden en al werd het kolossale gemiddelde van de oorlogs- en na-oorlogsjaren nog niet bereikt, maakt het afgeloopen jaar toch een zeer goed figuur.

(De Maasbode) **(Vor. ber. Scheepsbouw 3160 E.)**

B. **TSJECHO-SLOWAKIJE. — Openbare werken. - Programma van een half milliard kronen aangekondigd. —**

De Tsjechoslowaaksche minister van Openbare Werken heeft op 19 Mei '38 in overeenstemming met den minister van Financiën een groot programma voorbereid voor het uitvoeren van groote werken, zooals het aanleggen van rijkswegen en -bruggen, en provinciale wegen en bruggen.

De kosten van dit programma bedragen ruim een half milliard kronen. 60 procent hiervan zal worden besteed in de gebieden met meerendeels Tsjechische bevolking, en 40 procent in de gebieden met overheerschend Duitsche bevolking. (Het Vaderland)

26 MEI 1938

C. **FRANKRIJK. — Het egalisatiefonds. —**

De regeering heeft besloten, dat het valuta-egalisatiefonds geen goud aan de Bank van Frankrijk zal cedeeren, en wel met het oog op de gevolgen, indien bij een plotselingen draai in de stemming de kort geleden teruggekeerde kapitalen weder in deviezen mochten worden omgezet. Daarom zijn wetsdecreten uitgevaardigd, die de schatkist machtigen goud te koopen van het egalisatiefonds of voorschotten aan dit fonds te verleenen. Het Steunfonds voor de Staatsleeningen, dat nog zoo ongeveer drie milliard francs liquide moet hebben, ontving dezelfde machtiging.

Volgens officieuze inlichtingen zou de schatkist op grond van het bovenstaande frs. 4 milliard tegen goud aan het egalisatiefonds verstrekt hebben; deze middelen van de schatkist zouden afkomstig zijn uit de opbrengst van in den laatsten tijd geplaatste schatkistbons.

Het egalisatiefonds zou derhalve thans voor een waarde van ongeveer frs. 10 milliard aan deviezen en goud bezitten en 4 of 5 milliard in papieren francs.

(Alg. Handelsblad) **(Vorig bericht 2468 A.)**

D. **INTERNATIONAAL VAKVERBOND. — Sovjet-Unie niet toegelaten. —**

Met zestien tegen vier stemmen heeft de generale raad van het Internationaal Vakverbond, dat te Oslo op 19 Mei '38 vergaderde, een motie aangenomen, welke een verwerping beteekent van de voorwaarden, die de Sovjet-Russische vakbonden voor hun toetreding hebben gesteld.

Vervolgens werd met 14—7 stemmen een motie aangenomen, waarbij besloten werd de Russische vakbonden niet in het I. V. V. op te nemen.

(Het Vaderland) **(Vorig bericht I. V. V. 3045 A.)**

E. **VATICAAN. — „Syllabus tegen de rassenleer". —**

Het Katholiek Instituut te Parijs heeft den volledigen tekst ontvangen van den „Syllabus tegen de rassenleer", die aan alle katholieke universiteiten ter wereld is toegezonden. Het document heeft den vorm van een brief, tot de rectoren gericht door de Congregatie der Seminaria en Universiteiten, waarvan de paus de prefect is.

De brief begint met een verwijzing naar de redevoering, die de paus aan den vooravond van het Kerstfeest in 1937 heeft gehouden voor de kardinalen te Rome en waarin hij met

droefenis sprak over „de bedenkelijke vervolging die, naar heel de wereld weet, tegen de katholieke kerk in Duitschland woedt". „Edoch", zoo gaat het schrijven voort, „de voornaamste smart van den Heiligen Vader spruit hieruit voort, dat men, om zulk een groot onrecht te verontschuldigen, onbeschaamden laster te baat neemt en allerwegen de verderfelijkste leerstellingen verspreidt, valschelijk gekleurd met den naam „wetenschap" en ten doel hebbende de geesten te verderven en er de ware godsvrucht aan te ontrukken".
„Gezien dezen toestand dringt de Congregatie er bij de katholieke universiteiten op aan, al haar activiteit er op te richten, de waarheid te verdedigen tegen den stormloop der dwaling. De leeraren moeten er dan ook met al hun kracht naar streven, aan de biologie, de geschiedenis, de wijsbegeerte, de apologetica en de rechts- en moraal-wetenschap de wapenen te ontleenen om met degelijkheid en bevoegdheid de volgende beweringen te bestrijden:
1o. De menschenrassen zijn door hun onveranderlijken aard dermate onderling verschillend, dat het nederigste onder hen verder verwijderd is van het hoogste dan van de hoogste diersoort.
2o. Men moet op alle manieren de kracht van het ras en de zuiverheid van het bloed bewaren en aankweeken.
3o. Uit het bloed, als zetel van den ras-aard, komen in de eerste plaats alle geestelijke en zedelijke eigenschappen van den mensch voort.
4o. Het hoofddoel der opvoeding is de ras-eigenschappen tot ontplooiing te brengen, en de geesten te bezielen met een brandende liefde voor het eigen ras als voor het hoogste goed.
5o. De godsdienst is onderworpen aan de wet van het ras en moet daaraan worden aangepast.
6o. De hoofdbron en de opperste wet van elke rechtsorde is het rasinstinct.
7o. Er bestaat slechts de kosmos oftewel het heelal der levende wezens. Alle dingen, de mensch inbegrepen, zijn slechts verschillende vormen, die in den loop der tijden het levend heelal verruimen.
8o. Ieder mensch bestaat slechts vanwege den staat. Al wat hij van rechtswege bezit, komt slechts voort uit het feit, dat de staat het hem afstond.
Deze verfoeilijke denkbeelden zijn gemakkelijk met andere aan te vullen. De Heilige Vader, prefect van onze congregatie, is overtuigd dat gij niets achterwege zult laten om de voorschriften, in dezen brief vervat, haar volle uitwerking te doen krijgen". (De Tijd)

(Vorig bericht Rassenleer 1673 E.)

A. **NEDERLAND. — Vrouwen Vredesgang 1938. —** In verband met de viering van den Volkenbondsdag hebben op 18 Mei 1938 meer dan 15.000 vrouwen, zonder onderscheid van godsdienstige of politieke overtuiging te Den Haag uiting gegeven aan het verlangen naar den vrede, dat over heel de wereld in tallooze vormen naar voren komt, doch zich telkens opnieuw ziet geplaatst tegenover de dreiging en de verschrikking van den modernen oorlog.
Ten vijfden male ging door de straten van de residentie een zwijgzame stoet van langzaam voortschrijdende vrouwen, die der Vrouwen Vredesgang. Het groote witte spandoek met het veelzeggende woord „vrede" werd geheschen, dat tot nu toe elk jaar den wensch van deze vrouwen voor den vredesgang heeft uitgedragen, terwijl op tallooze plaatsen witte transparanten uit de vrouwenschaar omhoog werden geheven, met in zwarte letters geschilderde woorden, getuigende van het doel dezer betooging: vrede.
Twee lange minuten stonden de duizenden roerloos en zwijgend, de meesten met gebogen hoofd of de oogen strak voor zich uitgericht. Daarna zette de stoet zich in beweging, even zwijgend als hij zich had opgesteld.
Op de Regentesselaan verlieten de deputaties den stoet, die aan het Permanente Hof van Internationale Justitie en aan de regeering een adres aanboden. De deputatie naar het Permanente Hof van Internationale Justitie werd ontvangen door Sir Cecil Hurst.
Het adres aan den Volkenbond draagt een internationaal karakter en werd mede onderteekend door vele vrouwen-vredesorganisaties in tal van landen. Namens de regeering ontving Minister Patijn de deputatie van den Vredesgang.
De deputatie naar het Gemeentebestuur werd ontvangen door burgemeester de Monchy en wethouder Snoeck Henkemans.
Nadat de geheele vredesgang in den stroomenden regen ruim anderhalf uur had geduurd, werd ten besluite in de tentoonstellingshal op Houtrust een bijeenkomst gehouden waaraan alle vrouwen, de meesten staande, deelnamen.
(Centraal Vredes Bureau, Den Haag)

(Vorig bericht Vredesgang 2800 E.)

B. **NEDERL. OOST-INDIE. — De Vaderlandsche Club. - Jaarvergadering. —**
De Vaderlandsche Club heeft op 8 Mei haar jaarvergadering te Bandoeng gehouden.
De voorzitter van het hoofdbestuur, de heer H. J. van Holst Pellekaan, gaf in zijn openingsrede een overzicht van het afgeloopen jaar.
Nog steeds schijnt men, aldus spr., in bepaalde kringen geen juist inzicht te hebben van wat de V. C. eigenlijk wil en wat ze zich ten doel stelt. Wij willen zijn een vereeniging op nationale basis, ongeacht de godsdienstige overtuiging van de leden. Het is waar, dat het nationale beginsel momenteel vrijwel in alle politieke partijen op den voorgrond wordt geschoven, doch even waar is het, dat de tijd nog niet zoo ver achter ons ligt, dat men in verschillende kringen daarvan nog niet overtuigd was, althans daarvan naar buiten veel te weinig liet blijken.
Naar spr.'s stellige overtuiging is er in dezen tijd geen plaats meer voor halfheid, het gaat om de handhaving van ons bestaan, nu en in de toekomst.
(Aneta)

C. **BALLONWEDSTRIJD. — J. Boesman als eerste.-** In den ballonwedstrijd om de Coupe Plançon—Ramade, waarvoor professor Piccard op 14 Mei '38 het startsein gaf, is onze landgenoot J. Boesman met den heer Jacquet en een passagier, in den ballon „Mick", die als tweede opsteeg, nummer één geworden. Mevrouw Paulette Weber, die de damesballonvaarders in Frankrijk vertegenwoordigde en het eerst gestart was, is nummer twee geworden. De heer De Vogelaer, die voor België heeft deelgenomen aan dezen wedstrijd, is als derde aangekomen. De ballon, waarin de heeren Boesman en Jacquet hadden plaats genomen, heeft een afstand van 504 K.M. afgelegd. (Telex-A. N. P.)

(Vorig bericht Ballonwedstrijd 2851 A.)

D. **NEDERLAND. — Bevroren vleesch uit Duitschland - Ruilovereenkomst. —**
Met Duitschland is een ruilovereenkomst tot stand gekomen waarbij tegen Nederlandsche levering van stroo, boter en tuinbouwproducten, Duitschland 4000 ton bevroren vleesch zal leveren. De leveringen zullen wederzijds franco grens geschieden. De clearing zal hierbij in geenen deele worden belast.
Deze 4000 ton bevroren vleesch zullen voldoende zijn, om gedurende een half jaar of iets langer in de behoeften van de distributie van vleesch voor werkloozen en daarmede gelijkgestelden te voldoen.
Met de wederzijdsche leveringen zal zoo spoedig mogelijk een begin worden gemaakt. (Telegraaf)

(Vorig bericht Handelsbetr. 3150 D.)

27 MEI 1938

E. **NEDERLAND. — Kleine wijziging voor toelating van vreemdelingen. —**
Naar verluidt werd alsnog ter bevoegder plaatse besloten de jongste regeling ten aanzien van het weren van vreemdelingen die zich in Nederland reeds gevestigd hebben of willen vestigen een kleine wijziging te doen ondergaan. En wel in zooverre, dat niet per se en niet over de geheele linie onverbiddelijk alle sinds 1 Maart j.l. hier ter vestiging binnengekomen vreemdelingen als ongewenschte vreemdelingen het land zullen moeten verlaten met uitzondering dan van hen, wie anders elders lijfsgevaar zou bedreigen. Wanneer aantoonbaar is dat de terugwerkende kracht van den jongsten maatregel extra hard zou zijn, zou de mogelijkheid bestaan daarvan af te wijken.
(N. R. Crt.) **(Vor. ber. Vreemdelingen 3279 B.)**

A. NEDERLAND. — Mausoleum der Nassau's - Nadere bijzonderheden. —
Naar burgemeester B. W. Th. van Slobbe van Breda officieel mededeelt, is de commissie, welke door H. M. de Koningin was ingesteld om den inhoud van den in de Groote of O. L. Vrouwekerk te Breda blootgelegden grafkelder te onderzoeken, thans definitief tot een conclusie gekomen.
De kelder bevat inderdaad de stoffelijke resten van de grondleggers van ons Vorstenhuis. Met zekerheid is vastgesteld kunnen worden, dat twee kisten bevatten de overblijfselen van graaf Hendrik III van Nassau en van René van Châlons, prins van Oranje. Wat de beide andere kisten betreft, deze bevatten met aan zekerheid grenzende waarschijnlijkheid de stoffelijke resten van Anna van Buren, gemalin van Prins Willem I van Oranje, en van een uit dit huwelijk geboren, doch op jeugdigen leeftijd gestorven dochtertje. (Telegraaf)
(Vor. ber. Mausoleum 3065 B.)

B. NEDERL. OOST-INDIE. — De Volksraad. - 20-jarig bestaan. —
Den 18den Mei 1938 was het 20 jaren geleden, dat te Batavia op zeer plechtige wijze en met groote staatsie de Volksraad door den gouverneur-generaal mr. J. P. graaf van Limburg Stirum werd geïnstalleerd, een gebeurtenis die voor de ontwikkeling van Indië van zeer groot belang is geweest. De rede, die de landvoogd hierbij heeft gehouden, maakte diepen indruk en tal van passages uit die rede leven nog in de herinnering voort. De Volksraad was bijeengekomen in het vroegere paleis van den legercommandant in het Hertogspark, dat nu nog steeds het college huisvest. (Nieuwe Rott. Crt.)
(Vor. ber. Volksraad 2704 F.)

C. TSJECHO-SLOWAKIJE. — Kabinet-Hodza. - Jezek benoemd tot opvolger van Czech. —
Bij decreet van 11 Mei '38 van den president der Tsjechoslowaaksche republiek is Jezek, tot dusver minister van Staat, benoemd tot minister van Openbare Gezondheid en Lichamelijke Opvoeding. Hij is een vertegenwoordiger van de rechtsche nationale democratische partij en volgt den Duitschen sociaaldemocratischen minister Czech op, die op 9 April '38 was afgetreden. (Telex-A. N. P.)
(Vor. ber. Jezek 3191 B.; Czech 3219 C.)

D. NEDERLAND. — Algemeen Nederlandsch Verbond. - 40-jarig bestaan. —
Op 3 Mei '38 vierde te Den Haag het Algemeen Nederlandsch Verbond zijn 40-jarig jubileum. De regeering was vertegenwoordigd door den voorzitter van den raad van ministers, dr. H. Colijn, voorts waren er de chef van den generalen staf, generaal Reinders, de chef van den marinedienst, vice-admiraal J. Th. Fürstner, oud-minister mr. dr. Deckers, de oud-opperbevelhebber generaal C. J. Snijders, de oud-gouverneur-generaal mr. D. Fock, de burgemeester mr. S. J. R. de Monchy en verder vele bekende figuren uit de Nederlandsche, Zuid-Afrikaansche en Vlaamsche beweging.
De voorzitter, de heer P. J. de Kanter, sprak het welkomstwoord uit.
Dr. Japikse ving zijn rede aan met een uiting van Jan Pietersz. Coen: „Het Vereenigd Nederland met de genade Gods, die u zoo lang aangeboden is, vermag alles" Coen leefde in een tijd, waarin hij alle mogelijkheden voor Nederland zag. Vele mogelijkheden werden verwezenlijkt. Nederlands positie is in dien tijd geschapen.
Vervolgens herinnerde spr. aan het woord van wijlen koningin Emma: „Ons volk zij groot in alle dingen, waarin ook een klein volk groot kan zijn."
Er waren en er zijn nog zeer vele mogelijkheden te verwezenlijken. Nederland neemt intusschen onder invloed van een nieuwe nationale beweging een groote plaats in de wereld in.
Het is — zoo zeide spr. verder — geen bloot toeval, dat de regeering van H. M. de Koningin begint in denzelfden tijd, waarin het Algemeen Nederlandsch Verbond werd opgericht. Koningin Wilhelmina is het toonbeeld van zuivere vaderlandsliefde, en uit een dergelijk gevoel komt het A. N. V. voort.
De minister-president dr. H. Colijn sprak een slotwoord.
(De Telegraaf)

E. VEREENIGDE STATEN. — Britsche en Fransche vliegtuigaankoopen. —
Uit Washington wordt vernomen, dat vijf vliegtuigmaatschappijen zullen inschrijven bij de levering van bombardementstoestellen aan de Royal Air Force bij de Britsche luchtvaartmissie, alvorens deze uit Amerika naar Engeland vertrekt, hetgeen 25 Mei '38 zal geschieden. Men verwacht, dat Frankrijk in het geheel tusschen de 400 en 500 vliegtuigen in de Vereenigde Staten zal koopen, doch daarbij de voorkeur zal geven aan gevechtstoestellen en jachtvliegtuigen boven bombardementstoestellen. (Telex-A. N. P.) **(Vor. ber. Eng. luchtmacht 3071 C.; Frankrijk 3056 C.)**

F. NEDERLAND. — Eerste Kamer - Ruilverkaveling.
De Eerste Kamer heeft 19 Mei '38 haar vergadering geopend met een beraadslaging over het wetsontwerp, houdende nieuwe bepalingen omtrent ruilverkaveling. Dit wetsontwerp is met 31 tegen 2 stemmen aangenomen. Tegen: de heer Van Sasse van IJsselt (R.K.) en de voorzitter, (Telex-A. N. P.)
(Vorig bericht 3178 D.)

G. TSJECHO-SLOWAKIJE. — Incident te Eger. - Toestand op 25 Mei 1938. —
Engeland. - Verklaring van Chamberlain. — In antwoord op een vraag van Attlee in het Britsche Lagerhuis heeft minister-president Chamberlain op 24 Mei '38 een kort overzicht gegeven van de jongste gebeurtenissen in Midden-Europa. Hij verklaarde, dat de voornaamste zorg van de Britsche regeering was, al haar invloed aan te wenden, waar zij kon, in woord en daad, teneinde den weg open te houden voor vreedzame onderhandelingen tot een bevredigende regeling. Op het oogenblik schijnt de toestand minder gespannen te zijn en de verkiezingen zijn kalm, zonder ernstige incidenten, verloopen. De Britsche regeering heeft de regeering van Tsjecho-Slowakije aangespoord alle maatregelen te nemen om incidenten te voorkomen en pogingen te doen om tot een duurzame overeenkomst te geraken door onderhandelingen met de Sudeten-Duitsche partij. De regeering van Groot-Brittannië heeft de volledige medewerking van de Fransche regeering. De Tsjechische regeering heeft geantwoord, dat zij de belangstelling van de Britsche regeering waardeert en dat zij besloten was spoedig een volledige oplossing te zoeken. De Britsche regeering heeft verder de Duitsche regeering gewezen op het groote belang van het vinden van een oplossing waardoor de Europeesche vrede zou worden bewaard en zij gaf den ernstigen wensch te kennen, dat de Duitsche regeering met haar zou medewerken tot het vergemakkelijken van het tot stand komen van een overeenkomst. Tevens heeft de Britsche regeering aan Berlijn medegedeeld, welken raad zij aan de regeering te Praag had gegeven en welk antwoord hierop was ontvangen. De Duitsche minister van Buitenlandsche Zaken heeft hierop geantwoord, dat hij de pogingen van de Britsche regeering begroette en dat de Duitsche regeering eveneens verlangde, dat de onderhandelingen zouden slagen.

Duitschland. - Protest te Praag. — Von Ribbentrop, de Duitsche minister van Buitenlandsche Zaken, heeft den Duitschen gezant te Praag opdracht gegeven een scherp protest te laten hooren, tegen de nieuwe grensschendingen door Tsjechische vliegtuigen.

Praag. — De Tsjechoslowaaksche minister van Buitenlandsche Zaken, dr. Krofta, heeft uiting aan zijn leedwezen over het gebeurde gegeven, en verklaarde, dat alles gedaan zal worden om in de toekomst dergelijke incidenten te voorkomen.
Officieel wordt te Praag medegedeeld, dat — ter vermijding van nieuwe misverstanden — het Tsjechische opperbevel den Tsjechischen luchtstrijdkrachten verboden heeft, boven een strook van 5 K.M. binnen de grens te vliegen.

„Völkischer Beobachter" versus Engeland. — In een uitvoerige bespreking van de spanning inzake Tsjecho-Slowakije en in het bijzonder van de verklaring van Chamberlain, schrijft de „Völkischer Beobachter" dat het te betreuren is dat de Britsche minister-president de maatregelen in Tsjecho-Slowakije en de daar uitgeoefende terreur niet voldoende heeft gekarakteriseerd. Het Engelsche schuldconto is echter nog grooter, vervolgt het blad. De Britsche regeering heeft niet alleen ten eerste een onjuist bericht over Henleins garantie-eischen gemeld, ten tweede met dwaze herhaalde stappen te Berlijn waardevollen tijd verknoeid, in plaats van Praag energiek tot de orde te roepen, ten derde Maandag door Chamberlains gebrekkige terugblik den weg geëffend voor een geschiedenisvervalsching, maar ook ten vierde zelf tot de vergrooting van de internationale onrust bijgedragen, doordat ze den in Berlijn wonenden Engelschen den raad gaf zoo spoedig mogelijk hun vrouwen en kinderen weg te zenden. Het blad verklaart verder, dat Duitschland sinds 19 Mei '38 een der weinige landen in Europa is geweest dat het hoofd koel heeft gehouden en niet zijn toevlucht tot verdraaiing behoefde te nemen.

Polen. — Het Poolsche regeeringsblad „Illustrowany Kurjer" en verscheidene andere bladen publiceeren in antwoord op een artikel in de Londensche „Evening Standard" omtrent het redden van den vrede door Polen, de volgende klaarblijkelijk geïnspireerde aanteekening:
In welingelichte kringen te Warschau ontkent men categorisch het in de „Evening Standard" verschenen bericht. Zij verklaren, dat Polen, trouw aan zijn bondgenootschap met Frankrijk, al zijn daaruit voortvloeiende verplichtingen zal nakomen en dat het Frankrijk te hulp zal komen, wanneer het door een derde wordt aangevallen. Intusschen zijn deze kringen van oordeel, dat Polen zich niet kan laten betrekken in een conflict, waarin Frankrijk gemengd zou worden door zijn bondgenootschappen met andere staten, vooral, wanneer deze staten een politiek voeren, welke in Polen veel voorbehoud wekt.
De aanteekening besluit met de mededeeling, dat de Poolsche ambassadeur te Berlijn instructies heeft gekregen overeenkomstig deze rechtzetting.

Toestand op 26 Mei 1938. —

Tsjecho-Slowakije. - Begrafenis der slachtoffers. - Pessimistische uitingen. — Ofschoon de begrafenis van de beide slachtoffers van het grensincident bij Cheb kalm is verloopen, en de daarbij gehouden rede van Henlein vrijwel van politiek gespeend bleef, waaruit men dus eerder den indruk van een zekere binnenlandsche kalmeering zou kunnen krijgen, wordt de toestand, vooral in verband met de internationale ontwikkeling, vanavond ook in officieele kringen ongunstiger beoordeeld. Dit meer naar het pessimisme neigende standpunt is gebaseerd op de overweging, dat er geen mogelijkheid schijnt te zijn om tot een concrete oplossing te geraken. En het schijnt onwillekeurig versterkt te worden door het bewustzijn dat men weer een weekeind tegemoet gaat.
„Wanneer iemand tegenover je staat met een revolver, en hij verlangt dan dat je zelf je wapens weg zult werpen, dan zou men moeilijk aan dit verlangen kunnen voldoen" zoo moet men te Praag redeneeren tegenover den eisch dien Berlijn gesteld zou hebben om niet alleen de reservistentroepen uit het Sudetengebied terug te trekken en ook die kazernetroepen, welke de laatste weken daarheen zijn gedirigeerd, maar ook in het algemeen dien toestand te herstellen, welke voor de krachtiger maatregelen der Tsjechische regeering in dit gebied bestond. Dat wil dus zeggen, niet alleen de herroeping van de zg. mobilisatie, maar ook van instructies aan de gendarmerie, aan de politie en aan de ambtenaren, om de vroegere lankmoedigheid te laten varen, en te verlangen dat men zich stipt aan de bepalingen der wetten hield. Immers door deze maatregelen acht men de basis voor onderhandelen veranderd en men wenscht niet dat er verder onderhandeld zal worden alvorens de vroegere grondslag hersteld is. Geheel in overeenstemming hiermede is dan ook de nadruk, dien de Henleinisten er steeds weer op leggen, dat Frank en Kundt met Hodza — wanneer het thans nog zoover komt — alleen maar van gedachten zullen wisselen, of besprekingen, en, wanneer men wil, voorbesprekingen zullen houden, maar dat er van onderhandelingen geen sprake is.
Men kan op een eisch op twee manieren reageeren: men kan hem inwilligen, maar men kan ook hoogerop troeven, juist het tegengestelde doen van wat de ander verlangt. Tot het laatst schijnt men te Praag besloten te zijn. Zonder ophef, want er zijn geen nieuwe bijzondere bevelen voor noodig, maar slechts een grooter uitdeeling van oproepingsbrieven, maar toch met groote beslistheid, zal van morgen af het contingent der troepen, dat onder de wapenen is en dat in Bohemen en Moravie ongeveer 400.000 bedraagt, aanzienlijk worden verhoogd, en naar verluidt zelfs op 800.000 gebracht. Dat hierdoor de toestand niet eenvoudiger wordt is wel duidelijk. Ook de gevolgen van incidenten, die zich bij den heerschenden toestand van spanning maar al te gemakkelijk kunnen voordoen, zullen er des te gevaarlijker door moeten worden
(Telex-A. N. P. - N. R. Crt. - Telegraaf - Alg. Handelsblad)
(Vorig bericht 3278 A.)

A. **ANTON LANG OVERLEDEN. —**
Anton Lang, die vele jaren lang bij de Passiespelen te Oberammergau de rol van Christus heeft vertolkt, is op 18 Mei '38 in een ziekenhuis te München aan de gevolgen van een ernstige operatie overleden.
Voor den eersten keer heeft Lang de rol van Christus in 1900 vertolkt, in 1910 voor de tweede maal. Toen in 1922 voor den eersten keer na den oorlog weer Passiespelen werden gegeven, zag hij zich opnieuw de rol toegewezen. Kort daarna reisde hij naar Amerika. Op 22 Sept. 1934 is Lang voor de laatste maal opgetreden. (De Maasbode)

B. **NEDERLAND. — Eerste Kamer. - Indische en Surinaamsche begrootingen aangenomen. —**
In de op 20 Mei '38 gehouden vergadering van de Eerste Kamer in zake de Indische en Surinaamsche begrootingen heeft minister Welter o.a. het volgende verklaard:
„Wij moeten vertrouwen, alleen op ons zelf, op eigen leger en eigen vloot."
In dit verband weersprak de minister nog eens de bewering der N.S.B., als zou er een geheim militair verdrag bestaan; „er zijn géén conventies, géén contracten, er bestaat niets van dit alles."
Wat de N.S.B. betreft, moet volgehouden worden, dat deze in Indië heel anders optreedt dan hier te lande.
Wanneer de N.S.B. zich in Indië ook maar het tiende deel permitteeren zou van waarin zij zich hier misdraagt, zou haar vonnis daarginds spoedig geveld zijn. Intusschen is er binnenkort een beslissing te wachten over zekere normen bij het optreden tegenover de N.S.B.
Ten opzichte van Suriname zeide de minister:
„Emigratie van Nederlanders naar Suriname moet ik beslist ontraden. Hoe zeer ook voorstander van emigratie naar middengematigde zones (nu hier zooveel intellect en daadkracht ongebruikt blijft) wil ik geen Nederlanders daaraan wagen. Emigratie van een gematigde naar een tropische zone is nog nooit geslaagd."
Zoowel de Indische- als de Surinaamsche begrootingen werden z. h. s. aangenomen. (Nieuwe Rott. Crt. - Maasbode)
(Vor. ber. Ind. Begrooting 3239 A.; Surin. Begrooting 3260 E.)

28 MEI 1938

C. **LETTEREN. — Boeken die door de pers gunstig beoordeeld zijn. - Onze wekelijksche opgave. —**
Amerikaansch: H. R. Ekins & Theon Wright — „China fights for her life". (Whittlesey House, New York) **(Vorig bericht 3264 D.)**
Duitsch: P. Alverdes — „Die Verwandelten". (Langen-Müller, München)
G. Kaschnitz-Weinberg — „Marcus Antonius, Domitian, Christus". (Niemeyer, Halle) **(V. b. 3264 D.)**
Engelsch: Angela Thirkell — „Pomfret Towers". (Hamish Hamilton)
Evelyn Waugh — „Scoop". (Chapman and Hall) **(Vor. ber. 3264 D.)**
Fransch: Yves Gandon — „Le Démon du Style". (Editions Plon)
Charles Rey — „Un drôle de mort". (Larchery, exclusiveté Hachette) **(Vor. ber. 3264 D.)**
Italiaansch: E. Ciccatti — „Profilo di Augusto". (Einaudi, Torino) **(Vor. ber. 3264 D.)**
Nederlandsch: Jan en Annie Romein — „Erflaters van onze beschaving; Nederlandsche gestalten uit zes eeuwen"; deel I (Filips van Leiden, Geert Groote, Jeroen Bosch, Desiderius Erasmus, Willem van Oranje, Filips van Marnix, Johan van Oldenbarnevelt, Simon Stevin). (N.V. Em. Querido, A'dam, 1938) **(Vor. ber. 3264 D.)**
Russisch: P. O. Poloeyanof — „Oekrainskoje Narodnoje Izkoestwo" (Oekraïnische Kunst). (Gosizdat, Moskou) **(Vor. ber. 3264 D.)**
Spaansch: R. Cansinos Assens — „Los Judios en la Literatura Española". (Columna, Buenos Aires) **(Vor. ber. 3052 C.)** (Red. K. H. A.)

D. **MEXICO. — Opstand. - Generaal Cedillo tegen president Cardenas. —**
De Mexicaansche generaal Cedillo is openlijk in opstand gekomen tegen president Cardenas. Aangezien de Mexicaansche berichtgeving uitsluitend van regeeringszijde wordt verstrekt, is het niet duidelijk hoe het conflict zich op dit oogenblik ontwikkelt. Naar verluidt zouden de federale troepen de opstandelingen hebben verslagen. (Telex-A. N. P.)
(Vor. ber. Opstand 3271 E.)

E. **JAPAN. — Kabinet-Konoye gewijzigd. —**
Na langdurige onderhandelingen tusschen minister-president Konoye en den raadgever der regeering,

werd op 26 Mei '38 besloten het Japansche kabinet als volgt te wijzigen:
De minister van Buitenlandsche Zaken Hirota treedt af en wordt opgevolgd door generaal Kazoesjige Oegaki.
Kaja, de minister van Financiën en Josjino (Handel en Industrie) leggen hun portefeuilles neer en worden opgevolgd door Seikin Ikeda.
Generaal Araki wordt minister van Onderwijs, terwijl Kids, die deze functie tot dusver bekleedde, tot minister van Sociale Zaken is benoemd.
Verder is de minister van Oorlog, Soegijama, door generaal Itagaki vervangen.
Na de kabinetsreorganisatie bezetten leden van leger en vloot thans vijf sleutelposities in de regeering: Buitenlandsche Zaken, Binnenlandsche Zaken, Oorlog, Marine en Opvoeding.
De nieuwe minister van Buitenlandsche Zaken, generaal Oegaki heeft verklaard: „Ik ben vastbesloten al het mogelijke te doen om te voldoen aan het vertrouwen van den keizer." Ten aanzien van de buitenlandsche politiek moet de regeering er volgens Oegaki naar streven goede betrekkingen tot stand te brengen tusschen Japan en de vreemde mogendheden.
Volgens buitenlandsche waarnemers te Tokio beteekent de wijziging van het Japansche kabinet het einde van de onzekerheid van de laatste maanden. De nieuwe regeering zal tot iederen prijs succes willen behalen in China. (Telex-A. N. P.)
(Vorig bericht Kabinet 3068 C.)

A. **CHINA. — Conflict met Japan. - Soetsjau gevallen. - Terugroeping der Duitsche militaire adviseurs.**
De Chineezen hebben Soetsjau moeten opgeven. De Japanners hadden gehoopt heel het leger te kunnen vernietigen; daartoe hadden zij de stad van alle kanten ingesloten doch desondanks slaagden de Chineezen er in door de nauwe opening der Japansche ijzeren tang te ontsnappen. Zij hebben zich op nieuwe stellingen teruggetrokken in het merengebied van Anhwei en nu kan de strijd opnieuw beginnen. Door zoo snel mogelijk op te trekken trachten de Japanners een reorganisatie der Chineesche hoofdmacht te voorkomen, doch volgens berichten uit Chineesche bron is deze reeds tot stand gebracht.
Een groot verlies voor de Chineezen is intusschen de terugroeping door Berlijn van alle Duitsche militaire adviseurs, die tot groote ergernis der Japanners het Chineesche leger enorm versterkt hebben.
(Alg. Handelsblad - Telegraaf - Telex-A. N. P.)
(Vorig bericht Chin.-Jap. Conflict 3272 E.)

B. **NEDERLAND. — Clearing-verkeer met het voormalige Oostenrijk geregeld. —**
De onderhandelingen, die tusschen Duitschland en Nederland zijn gevoerd over opneming van het Nederlandsch-Oostenrijksche economisch verkeer in de Duitsch-Nederlandsche economische verdragen, hebben tot een accoord geleid.
Het Duitsch-Nederlandsche clearing-verdrag van 18 Dec. 1937 zal reeds met ingang van 1 Juni '38 op het verkeer tusschen het land Oostenrijk en Nederland van toepassing zijn. De kwesties van het kapitaal-verkeer zullen nader worden geregeld.
(N. Rott. Crt.) **(Vor. bericht Clearing 3193 D.)**

C. **SPANJE. — Burgeroorlog. - Recapitulatie. - Alicante. —**
Zoodra de troepen van Franco er in geslaagd waren aan de grens van Catalonië het regeeringsfront te doorbreken en op te rukken tot de kust van de Middellandsche Zee, scheen de strijd in het laatste stadium te zijn gekomen. Het regeeringsleger viel in twee stukken uiteen, welke nog slechts radio-telegrafisch met elkaar in verbinding konden komen. Het staat dus vast, dat inderdaad het laatste gevechtsstadium is ingetreden, maar omtrent den tijdduur daarvan valt nog niets te zeggen. De verdediging immers wordt door de troepen van Barcelona hardnekkig volgehouden en de snelle opmarsch der Franco-legers, gelijk die eenige weken geleden werd voltrokken, kon sindsdien slechts in een aanzienlijk langzamer tempo worden voortgezet. Zelfs wisten de regeeringstroepen door tegenaanvallen in groot formaat plaatselijke voordeelen te behalen, waardoor de tegenstanders gedwongen waren hier en daar hun front achterwaarts te verleggen. Het operatieplan van Franco om door een krachtigen stoot den vijandelijken weerstand te breken kon derhalve slechts gedeeltelijk worden volvoerd. Dit doet voorzien, dat het thans bijna twee volle jaren in werking zijnde krijgsbedrijf, althans voorloopig nog niet zal worden stopgezet en nog geruimen tijd kan voortduren. Het stelsel der niet-inmenging, gelijk dat tot dusver werd toegepast, heeft nog in geen enkel opzicht aan de daaromtrent gekoesterde verwachtingen beantwoord. Beide strijdende partijen blijken nog altijd hulp uit het buitenland te krijgen en dit draagt er toe bij, dat het liquideeren van het Spaansche conflict in den zin, zooals Engeland en Frankrijk zich hadden gedacht, tot de vrome wenschen blijft behooren. Zooals de zaken thans staan, lijkt een snelle en beslissende overwinning van Franco evenmin te verwachten als het tegenovergestelde, niettegenstaande Barcelona verreweg in de ongunstigste positie is komen te verkeeren.
Wat de krijgsbedrijven der laatste dagen betreft hebben twee escadrilles rechtsche vliegtuigen een groot aantal bommen op de stad Alicante laten vallen. Dientengevolge werden 240 personen gedood en meer dan 1000 gewond, terwijl 50 huizen werden verwoest. (Avondpost)
(Vorig bericht Burgeroorlog 3252 A.)

D. **TSJECHO-SLOWAKIJE. — Konrad Henleins interview met Ward Price van de „Daily Mail". —**
De leider der Sudeten-Duitsche partij, Konrad Henlein, heeft op 24 Mei '38 te Eger Ward Price, van de „Daily Mail", een interview toegestaan.
Daarin verklaarde Henlein, dat wanneer uitgebreide concessies van de Tsjechische regeering uitbleven, het Sudeten-Duitsche probleem slechts zou kunnen worden opgelost door aanhechting van de Duitsch sprekende gebieden aan het Duitsche rijk.
Henlein gewaagde van drie mogelijkheden:
1. Samenwerking op basis van algeheele autonomie.
2. Een volksstemming over afscheiding.
3. Rechtstreeksche actie en dwang van Duitschland.

Volgens latere berichten van Henlein zou zijn mededeeling niet voor publicatie geweest zijn.
(Vaderland) **(Vorig bericht Henlein 3267 B.)**

E. **ROTTERDAM. — Bomaanslag. - Politieke moord.**
Een geheimzinnige explosie had op 23 Mei '38 op den Coolsingel plaats. Een man werd door een ontploffing in stukken gescheurd, twee Rotterdammers werden gewond, terwijl tal van ruiten werden vernield.
Op 28 Mei '38 heeft de commissaris van politie, chef van den justitieelen dienst aan het hoofdbureau te Rotterdam, de heer P. Roszbach, die met de heeren P. W. Schoemaker en Bontenbal, inspecteurs van dien dienst, het onderzoek heeft gehad in zake deze geheimzinnige ontploffing, de resultaten van het officieele onderzoek medegedeeld.
Uit deze mededeelingen blijkt, dat het slachtoffer de leider was van de nationalistische beweging in Oekraïne, met hoofdkwartier te Berlijn. Hij heette Eugen K. Konovalec. Hij is gedood door een tijdbom, welke hem in handen is gespeeld door een politieken tegenstander, die zoo goed als zeker deel uitmaakt van de Gepeoe en die gedurende anderhalf jaar zijn gruwelijk misdrijf heeft voorbereid. De geheimzinnige Bora, die te Rotterdam door de politie in verhoor was genomen, blijkt een medestander van Konovalec te zijn, die voor de beweging der Oekraïners veel koeriersdiensten verrichtte en die uit vrees voor de Gepeoe aanvankelijk heel geheimzinnig heeft gedaan, omdat hij dacht, dat de rechercheurs, die hem aanhielden, agenten van de geheime Russische politie waren. De dader staat bekend onder den naam van Walouc. Van hem is een vrij nauwkeurig signalement bekend. Met medewerking van diverse politie-centra in het buitenland wordt thans op dezen Walouc, die zeker in werkelijkheid anders zal heeten, jacht gemaakt. (Nieuwe Rotterd. Crt.)

F. **NEDERLAND. — 4 Spaansche vluchtelingen verlaten zonder verlof ons land. —**
Dezer dagen zijn wederom 4 Spanjaarden, die Nederland vrijwillig als verbanningsoord hadden gekozen, uit het Kolpingshuis aan den Z.O. Buitensingel te Den Haag gevlucht. (Het Vaderland)
(Vor. ber. Spaansche vluchtel. 3201 F.)

A. Prof. Mr. Ph. Kleintjes' afscheidsrede in zake „Herstel der Zelfbesturen in Indië." —

Prof. Mr. Ph. Kleintjes die wegens het bereiken van den 70-jarigen leeftijd zijn ambt als hoogleeraar in het volkenrecht en het staatsrecht der overzeesche gewesten aan de gemeente-universiteit van Amsterdam had neergelegd, heeft op 23 Mei '38 in de aula van genoemde universiteit onder groote belangstelling zijn afscheidscollege gehouden. Prof. Kleintjes is in den nacht van 23 op 24 Mei '38 plotseling overleden.

De scheidende hoogleeraar behandelde in zijn laatste college een onderwerp van Indisch staatsrecht, dat thans met het oog op hetgeen den laatsten tijd in Indië op staatkundig gebied geschiedt, alleszins aandacht verdient.

Aldaar is sinds het begin van deze eeuw de staatkundige organisatie van de gebiedsdeelen aan een voortdurende verandering onderhevig geweest en ondergaat nog steeds verandering.

Als gevolg van de decentralisatiewetgeving ontstonden locale ressorten, als gevolg der bestuurshervormingen, provincies en gouvernementen in nieuwen stijl. Het groote aantal gewestelijke ressorten op Java, vrucht van de decentralisatiewet, verdween om plaats te maken voor de in het leven geroepen drie provincies.

De verhouding van de inheemsche zelfbesturende landschappen tot het gouvernement, onderging feitelijk een groote wijziging doordat — behoudens enkele uitzonderingen — de lange politieke contracten verdwenen om plaats te maken voor de alles omvattende korte verklaring. Ten slotte vermeldt spr. de wedergeboorte van voormalige inheemsche rijken binnen ons staatsverband.

Over deze laatstgenoemde materie wenscht spr. enkele opmerkingen van juridischen aard te maken.

Hij wil spreken over herstel van zelfbesturen maar van een eigenlijke behandeling dezer stof kan in den beperkten tijd, waarover hij beschikt, geen sprake zijn.

NEDERL. OOST-INDIË

Het betreft hier voormalige territoriale inheemsche gemeenschappen, die door inlijving in een rechtstoestand waren gebracht, waarbij het Indische gouvernement direct gezag over land en volk ging uitoefenen. Deze ingelijfde landschappen worden nu, terwijl hun territoir Ned. Indisch gebied blijft, uit dit strakke verband los gemaakt en in een status van zelfregeering teruggebracht.

Het gaat hier dus om een renaissance van inheemsche rijken en oude vorstenregeeringen.

Spr. herinnert o.a. aan het herstel, verleden jaar, van Gowa op Zuid-Celebes. Binnenkort zal tot herstel van zelfbesturen op Bali worden overgegaan en de inlijving van voormalige landschappen bij het rechtstreeks bestuurd gebied worden te niet gedaan.

Onze zelfbestuurspolitiek heeft in den loop der tijden wel een heele verandering ondergaan. Van de beschouwingswijze, dat het zelfbestuur als een overgangsvorm moest worden aangemerkt, om te komen tot inlijving van het inheemsche rijk vindt men thans juist het tegendeel in practijk gebracht. Het gouvernement gaat er toe over streken, die nu eenmaal tot het rechtstreeks bestuurd gebied behooren, in een zelfbestuursstatus terug te brengen.

De toekomst zal moeten leeren, of het herstel van de zelfbesturen een doeltreffende politiek is ten voordeele van land en volk dan wel of men hierbij te maken heeft met een te hoog gespannen idealisme.

Spr. gaat vervolgens na, hoe zulk een herstel van zelfbestuur, van staatsrechtelijk standpunt beschouwd, in de practijk tot stand komt en neemt als voorbeeld het geval Gowa.

Bij het gouvernementsbesluit, den Raad van Indië gehoord, dus niet bij een ordonnantie, is gebied, dat rechtstreeks bestuurd werd, gebracht in een status, waarbij dit niet meer het geval is.

De vraag, die zich nu opdringt, is deze: Kan zulk een verandering van een rechtstoestand van Nederl.-Indisch territoir op deze eenvoudige wijze, met uitsluiting van den Volksraad, op wettige wijze geschieden?

Om deze vraag te kunnen beantwoorden moet men zich goed voor oogen stellen het verschil in rechtstoestand, dat tusschen die beide soorten van gebied bestaat en de rechtsgevolgen, aan dezen overgang verbonden, in oogenschouw nemen.

Bij het rechtstreeks bestuurd gebied is er een algeheele onderworpenheid van de bevolking — Europeanen, inlanders en vreemde Oosterlingen — aan de algemeene verordeningen en de verordeningen uitgegaan van organen, die hun bestaan en bevoegdheid ontleenen aan de centrale landsoverheid.

Echter heeft men in de zelfbesturende landschappen tweeërlei onderhoorigen; de categorie van de landschaps- of sultansonderhoorigen naast de categorie van de lands- of gouvernementsonderhoorigen.

Wordt nu gouvernementsgebied getransformeerd in zelfbestuursgebied, dan splitsen zich automatisch de op dat territoir wonende onderdanen in genoemde twee categorieën, elk met een ander recht, dan komen er landschapsverordeningen naast landsverordeningen, zelfbestuursrechtspraak niet in naam der Koningin naast gouvernementsrechtspraak in Naam der Koningin, dan komt er een bijzonder begrootingsrecht voor het niet gecreëerde landschap, dan houdt het domein op landsdomein te zijn en wordt het zelfbestuursdomein, waarbij de uitgifte van grond niet meer door of namens het gouvernement, maar door het zelfbestuur zal geschieden onder leiding en toezicht van landsambtenaren.

Wanneer men dit alles overdenkt, dan komt men tot een nog principieeler vraag, n.l. deze: Is zulk een transformatie van rechtstoestand op zich zelve wel wettig bestaanbaar? Grondwet en wet op de staatsinrichting van Ned.-Indië zwijgen op dit stuk. Vast staat dat ook de Indische staatsregeling den overgang van gouvernementsgebied tot zelfbestuursgebied ongeregeld heeft gelaten, dus zich met geen woord uit over de mogelijkheid en rechtsgeldigheid van herstel van inheemsche rijken, die eenmaal zijn ondergegaan, noch de macht aanwijst, die over een wedergeboorte daarvan te beslissen heeft.

Daarentegen komt deze grondslag voor in de proeve van een staatsregeling voor Ned.-Indië van de commissie-Oppenheim, alwaar een bepaling te vinden is, die aldus luidt:

„Bij landswet kunnen voormalige landschappen worden hersteld in den bij landswet te bepalen omvang", (aanvang van art. 131, lid 2).

Maar toen, om te voldoen aan den eisch der grondwet van 1922, het ontwerp van een wet op de Indische staatsinrichting moest worden gemaakt, heeft de toenmalige regeering in Nederland zich van het bestaan en nog minder van den inhoud dier proeve zoo goed als niets aangetrokken.

Door over te nemen hetgeen op dit stuk de commissie Oppenheim in haar proeve had voorgesteld, zou de rechtszekerheid ten zeerste gediend zijn. Vooreerst zou dan vaststaan door het machtwoord des wetgevers, dat herstel van inheemsche rijken staatsrechtelijk mogelijk is en dat dit bij ordonnantie zou moeten geschieden.

Nu de wet op dit aangelegen punt het stilzwijgen bewaart, zal men als volgt kunnen redeneeren, om de rechtsgeldigheid van zulk een herstel te rechtvaardigen.

Vooreerst mag geconstateerd worden, dat de wet een dergelijke transformatie van gebiedsdeelen niet verbiedt en verder, dat het hier betreft een overbrengen van reeds onder Nederlandsch gezag staande gebiedsdeelen in een andere rechtsverhouding tot het gouvernement.

Analogische toepassing van het beginsel, dat de Indische staatsregeling kent bij het in het leven roepen van autonome gebiedsdeelen, moge hier in practijk worden gebracht. Het geldt hier, naar het mij voorkomt, inwendige aangelegenheden en de ordon-

nantiegever is dus bevoegd de bedoelde regeling te geven.
Maar, waarop steunt de bevoegdheid van den gouverneur-generaal om, den raad van Indië gehoord, buiten den Volksraad om, rechtstreeks bestuurd gebied te veranderen in zelfbestuursgebied?
Spr, kan een rechtvaardigingsgrond niet vinden en acht deze wijze van optreden onwettig.
Immers door de inlijving zijn land en volk van het geïncorporeerde gebiedsdeel in een rechtstoestand gebracht, waarbij algemeene verordeningen uit eigen kracht op een en ander van toepassing zijn en deze rechtstoestand kan daardoor niet ongedaan gemaakt worden zonder dat de macht, die algemeen bindende regels vermag te geven, zich daarover heeft uitgesproken resp. daartoe heeft gemachtigd.
De herstelde zelfbesturen komen in een rechtsverhouding tot het gouvernement te staan, welke beheerscht word door de zelfbestuursregelen van 1927, een regeling die de regeermacht der inheemsche vorsten inperkt door omschrijving van de rechten, bevoegdheden en verplichtingen van het land eenerzijds en van de landschappen onder korte verklaring anderzijds.
De vraag, die zich nu hier voordoet, is deze: was de macht, die dit samenstel van allerbelangrijkste bepalingen vaststelde, wel de daartoe aangewezene?
Naar spr.'s meening is terecht in 1914 en in 1919 telkens de ordonnantiegever opgetreden als zoodanig.
Hij meent voor deze opvatting steun te kunnen vinden in de genoemde wet zelve.
Niets gaat mij meer ter harte — zegt spr. — dan de ontwikkeling van het Indische staatsrecht, welks beoefening steeds mijn voorliefde heeft gehad.
Staatkundige ontwikkeling moet plaats hebben overeenkomstig de beginselen van het recht, niet in strijd daarmede.
Zoo meende hij een critisch geluid te moeten doen hooren, waar, naar zijn vaste meening, de machthebbers het goede spoor bijster zijn geraakt. Vandaar dat hij in dit tijdperk van wedergeboorte van inheemsche rijken een pleidooi hield voor herstel van zelfbesturen door de bevoegde macht en vaststelling van zelfbestuursregelen bij ordonnantie.
Mocht dit systeem gehandhaafd blijven, dan zal de wetgevende macht in Nederland door aanvulling van de Indische staatsregeling den rechten weg moeten wijzen.
Aan het slot van zijn rede nam spr. met woorden van waardeering en dank afscheid van zijn collega's en herdacht hij de overleden ambtgenooten, met wie hij in een der beide faculteiten zoo lang heeft mogen samenwerken, Van Dyck, Van Eerde, Huart, Hijmans, Molster en Nolens.
Ten slotte richtte hij zich tot zijn leerlingen, die hij herinnerde aan de woorden uit Vondels Faeton.
(N. Rott. Crt. - Alg. Handelsblad)
(Vor. ber. Ned.-Ind. Bestuursregeling 3023 A.; Zelfbest. Bali 2759 G.; Gowa 2603 G.)

A. **NEDERLAND. — Verbond van Nederlandsche Werkgevers. - De aangevraagde verbindendverklaring van de C.A.O. in het bouwvak. —**
Onder leiding van den algemeen voorzitter, den heer H. P. Gelderman C. Mzn., heeft op 13 Mei '38 het Verbond van Ned. Werkgevers te Amsterdam een druk bezochte buitengewone ledenvergadering gehouden, ter bespreking van de aanvraag tot verbindendverklaring van de C.A.O.'s in het bouwvak.
De algemeen-voorzitter zette in zijn openingswoord uiteen, dat men hier te doen heeft met een tweede aanvrage tot verbindendverklaring van de Collectieve Arbeidsovereenkomsten in het bouwbedrijf, t.w. voor den burgerlijken en utiliteitsbouw en den water- ,spoor- en wegenbouw. De eerste aanvrage tot verbindendverklaring van deze collectieve contracten is ingetrokken, omdat de behandeling daarvan niet gereed was toen het contract inmiddels reeds was afgeloopen. Naar aanleiding van de eerste aanvrage heeft het verbond in een uitvoerig adres aan den Minister van Sociale Zaken zijn bezwaren kenbaar gemaakt.
De voorzitter concludeerde, dat uit de gevoerde discussies overduidelijk is gebleken, dat men algemeen bezwaar heeft tegen de thans ondernomen poging om via de verbindendverklaring van deze collectieve contracten arbeiders, behoorende tot industrieele ondernemingen, kunstmatig te gaan rekenen tot het bouwvak, met als gevolg doorkruising van de arbeidsvoorwaarden in een zelfde onderneming, die toch als een eenheid moet worden beschouwd.
De vergadering bleek algemeen deze conclusie te deelen en besloten werd een verslag van deze bijeenkomst toe te zenden aan den minister van Sociale Zaken. Daarbij zal er op worden aangedrongen bij een eventueele verbindendverklaring duidelijk vast te stellen, dat de betrokken C.A.O.'s uitsluitend beperkt zullen blijven tot de eigenlijke bouwbedrijven en geen betrekking zullen hebben op ondernemingen, die als zoodanig niet tot het bouwbedrijf behooren. (Het Vaderland)
(Vor. ber. C.A.O. Bouwbedrijf 3137 C.; Verbond Ned. Werkgevers 3201 H.)

29 MEI 1938

B. **NEDERLAND. — Hypothecaire schuld. —**
Vooral na den wereldoorlog tot aan de eerste crisisjaren is de ontwikkeling van het hypotheekwezen in een snel tempo gegaan. Bedroeg aan het einde van 1913 de hypothecaire schuld nog geen *f* 2½ milliard, n.l. *f* 2.368.055.000, eind 1919 was de *f* 3 milliard reeds overschreden ,waarna de periode 1920—1924 een toename van ruim *f* 1,6 milliard te zien gaf, gevolgd door een toename met ruim *f* 1,1 milliard in de periode 1925—1929.

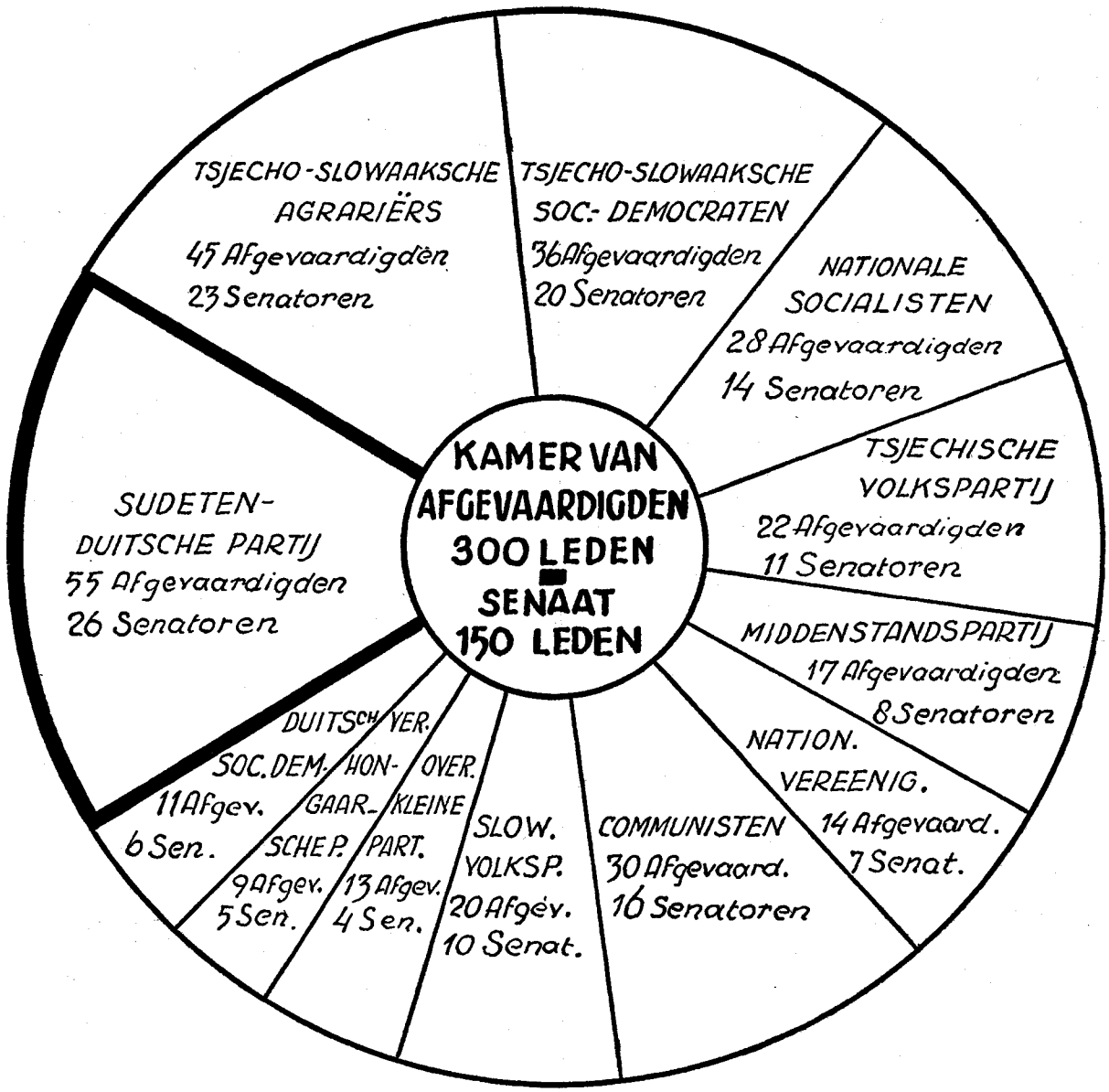
OPENSTAANDE INSCHRIJVINGEN.

Einde der periode	Hypotheken (× *f* 1.000)	In % van 31 Dec. '80	Per hoofd der bevolking
1879 en 1880 . .	808.906	100,00	*f* 199,39
1881—1885 . .	1.011.066	124,99	234,38
1886—1890 . .	1.097.961	135,73	240,73
1891—1895 . .	1.217.121	150,47	251,57
1896—1900 . .	1.457.118	180,13	281,55
1901—1905 . .	1.827.535	225,93	328,26
1906—1909 . .	2.058.033	254,42	351,31
1910—1913 . .	2.368.055	292,75	382,52
1914—1919 . .	3.042.760	376,16	449,06
1920—1924 . .	4.684.436	579,11	640,37
1925—1929 . .	5.804.922	717,63	741,15
1930	6.038.268	746,47	760,91
1931	6.281.388	776,53	779,18
1932	6.354.664	785,59	776,53
1933	6.431.793	795,12	775,81
1934	6.420.277	793,70	765,04
1935	6.358.447	786,06	750,30
1936	6.296.550	778,40	735,84
1937	6.141.094	759,19	710,81

(De Telegraaf) **(Vor. ber. Hypotheken 2214 D.)**

C. **ENGELAND. — Premier Neville Chamberlain over de luchtmacht. —**
Bij monde van Dalton heeft de Labour-party op 25 Mei 1938 in het Lagerhuis een motie ingediend, waarin bezorgdheid wordt uitgesproken over het materieel der Britsche luchtvloot in vergelijking met de Duitsche, en een onpartijdig onderzoek wordt verlangd naar de verschillende diensten der luchtmacht.
In zijn antwoord zeide de premier, Neville Chamberlain: „Ik sta hier niet om de vertragingen en teleurstellingen te ontkennen, welke zijn voorgekomen bij de uitvoering van een program, dat al naar de behoeften van het oogenblik van tijd tot tijd is gewijzigd en uitgebreid.
Maar aan den anderen kant aarzel ik niet te zeggen, dat ons land in de luchtmacht, zooals zij er thans uitziet, een afweermiddel bezit, waarop elk land trotsch zou mogen zijn en dat, als het morgen aan den dag op de proef zou worden gesteld, een van de geduchtste strijdapparaten zou blijken.
Sprekende over de verschillende snelheden zeide de premier: „Wij hebben thans een snelheid van ruim 480 K.M. per uur bereikt en het Spitfire-toestel, dat weldra in dienst zal komen, zal het snelste gevechtstoestel ter wereld zijn."
Met betrekking tot de bommenwerpers zeide Chamberlain, dat hij den actieradius en de mee te voeren bommenlading van het laatste model niet mocht onthullen, maar, zeide hij, de toestellen die thans in gebruik zijn, zijn de snelste ter wereld.
(Alg. Handelsblad) **(Vor. ber. Luchtmacht 3282 E.)**

A. TSJECHO-SLOWAKIJE. — Henlein en zijn partij - Ontstaan en opkomst der Sudetenduitsche beweging. —

Samenstelling van het parlement sinds Mei 1935.

(Overname zonder bronvermelding verboden)

Na den moord in Augustus 1933 op den Hannoveraanschen hoogleeraar Lessing, die wegens de politieke woelingen aan zijn universiteit te Marienbad een toevluchtsoord had gezocht, werd de Tsjechisch-nationaal-socialistische partij verboden en werden de leiders gearresteerd. De voorman echter, een zekere Hans Krebs, ontkwam. Hij liet zich in een kano de Elbe afzakken en zag in het veilige Duitschland zijn nationaal-socialistische actie met een Rijksdagmandaat beloond. Tevens kreeg hij den rang van gouwleider, zonder dat hem nochtans een district werd aangewezen.

In den Rijksdag zat hij tezamen met een anderen uit Tsjecho-Slowakije uitgeweken nazi, Rudolf Jung, die in 1904 in Moravie de Duitsche arbeiderspartij had gesticht, welke in 1918 herdoopt werd in nationaal-socialistische Arbeiderspartij. Deze Rudolf Jung — die met den gewezen sociaal-democratischen advocaat Riehl en Hans Knirsch de eigenlijke stichters van het nationaal-socialisme zijn geweest en die van de Baltische vrijscharen onder Von der Goltz de swastika als embleem hadden overgenomen — werkte na de ineenstorting der Donaumonarchie nauw samen met de Zuidduitsche nationaal-socialistische beweging onder Anton Drexler.

Op de contactvergaderingen, die de twee partijen geregeld belegden, trad als afgevaardigde der Drexler-beweging de voormalige Weensche huisschilder Adolf Hitler op, die daar de methode van het geweld propageerde, terwijl Riehl den parlementairen weg wilde bewandelen. Na de mislukte Hitler-putsch in November 1923 verloor de Tsjechische partij èn aan invloed èn aan energie en zij kon slechts op zeer bescheiden voet doorwerken. Jung en Krebs vertegenwoordigden haar in het Praagsche parlement en eerst na de groote stembusoverwinning, die de Duitsche nazi's in 1930 behaalden, richtte de beweging zich in Tsjecho-Slowakije weer op. Het aantal harer aanhangers vermeerderde snel en haar invloed groeide. Vooral nadat in 1933 Hitler in Duitschland het bewind in handen had gekregen oefende zij een zwaren druk uit in de Sudetenduitsche gebieden, een druk die meermalen tot gewelddaden, als de in den aanvang genoemde moord op prof. Lessing leidde en die het verbod der partij ten gevolge had.

Na het vertrek van den voornaamsten leider en de arrestatie van tal van minder bekende voormannen, verrees een nieuwe ster aan den politieken hemel der nazi's: Konrad Henlein, een voormalig gymnastiekleeraar uit Asch, die als leider van de groote Duitsche gymnastiekvereeniging bekend was, doch die in nationaal-socialistische kringen nog niet op den voorgrond was getreden.

Deze jongeman, die den zesden Mei 1898 in Mattersdorf bij Reichenberg in Bohemen werd geboren en die aan de handelshoogeschool te Gablonz zijn opleiding had ontvangen, brak tijdens den wereldoorlog zijn studie af om als vrijwilliger in het Oostenrijksch-Hongaarsche leger dienst te nemen. Hoewel hij als een goed en dapper soldaat wordt beschreven en opklom tot officier, draagt hij geen enkele oorlogsonderscheiding. Aan het Italiaansche front werd hij gevangen genomen en toen hij in 1919 naar zijn land terugkeerde, trad hij als bankbediende

te Gablonz in dienst. „Der Weg Zurück" was ook voor den jongen Henlein zwaar en het eentonige, geregelde werk op de bank bevredigde hem niet na het roerige, afwisselende oorlogsbedrijf. Hij had zich als zoovelen den terugkeer anders en zeker eervoller voorgesteld. Vijf jaar hield hij het uit in het bankbedrijf, waar hij als ondergeschikte zijn gaven als organisator niet kon ontplooien en waar hij weinig gehoor vond voor zijn „volkstümliche" theorieën. Zijn vrijen tijd gebruikte hij voor turnen, gymnastiekbeoefening en wandeltochten en toen hij in 1925 de gelegenheid kreeg om instructeur van de gymnastiekvereeniging te Asch te worden, greep hij die aan. In die betrekking kon hij zijn organisatorische gaven gebruiken en hij deed dat met zooveel succes, dat hij twee jaar later tot leider van het Duitsche Turnersverbond in Tsjecho-Slowakije benoemd werd.
Deze Konrad Henlein nam in 1933, toen de Nazi-partij in Tsjecho-Slowakije werd ontbonden en geen der leiders beschikbaar was, het bestuur der politieke actie in handen. Hij stichtte het „Sudetendeutsche Heimatsfront", dat als reactie op het verbod en op den vooruitgang van het nationaal-socialisme in Duitschland een snellen opgang maakte. Ook de grieven, die de Duitsche minderheid tegen de regeering te Praag koesterde, waren op de groote uitbreiding van het ledental van invloed. Vijfduizend leden telde het Sudetendeutsche Heimatsfront toen het op 1 October 1933 werd gesticht, honderdduizend op 1 Januari 1935 en ruim vierhonderdduizend tegen het einde van dat jaar. Vooral de stembusoverwinning die Henlein in Mei 1935 behaalde, was aan die opkomst niet vreemd, want na een energieke verkiezingscampagne behaalde de S.H.F. ruim 60% der Duitsche stemmen (1.249.497), die hem 55 zetels in de Kamer en 26 zetels in den Senaat opleverde.
Henlein heeft zich echter uit tactische overwegingen buiten de parlementaire werkzaamheid gehouden.
Na die stembusoverwinning, toen het ledental met sprongen omhoog ging, de steun dien de partij uit Duitschland ontving belangrijk grooter werd en de actie dienovereenkomstig krachtiger werd, begonnen ook de incidenten die aan een dergelijke actie inhaerent zijn te vermeerderen en toen Henlein in October 1936 in een vergadering gemolesteerd werd, was een felle Duitsche perscampagne daarvan het gevolg. Die steeds duidelijker band tusschen Henlein en de Duitsche machthebbers is voor een belangrijk deel de oorzaak van de autoriteit die Henlein in de Suletengebieden bezit. (Alg. Handelsblad)
(Vor. ber. Henlein 3284 D.; Parl. verkiezing 1819 F.)

A. **AMSTERDAM. — Natura Artis Magistra - 100-jarig bestaan. —**
Op 23 Mei 1938 is het honderdjarig bestaan van „Artis" plechtig herdacht in een der groote zalen van het Genootschap „Natura Artis Magistra". De officieele belangstelling was zeer groot. Tal van autoriteiten op wetenschappelijk en ander gebied waren aanwezig, en zetten de plechtigheid luister bij. Op deze plechtige herdenking heeft de minister van Onderwijs, Kunsten en Wetenschappen, prof. dr. J. R. Slotemaker de Bruïne, medegedeeld, dat het H. M. de Koningin behaagd heeft den voorzitter van het genootschap „Natura Artis Magistra", den heer Robert May, te benoemen tot ridder in de orde van den Nederlandschen Leeuw en den directeur, dr. Sunier, tot officier in de orde van Oranje-Nassau.
(De Telegraaf) **(Vor. ber. Artis 3260 G.)**

B. **TSJECHO-SLOWAKIJE. — Tweede Gemeenteraadsverkiezingen - Arrondissementsraden. —**
Evenals de eerste, is ook de tweede verkiezingsZondag (29 Mei 1938) in Tsjecho-Slowakije kalm verloopen. In 2980 gemeenten, w.o. 670 Sudeten-Duitsche, werd een nieuwe raad benoemd en de resultaten komen overeen met die van den 22sten Mei 1938.
In de Hongaarsche streken hebben de autonomisten een nederlaag geleden. De Henleinisten hebben zich gehandhaafd, doch geen winst behaald. In Sub-Karpatisch Rusland hebben de nationale socialisten en communisten gewonnen. Over het algemeen hebben de Heinleinisten het stemmenaantal van de vorige verkiezingen gekregen, vermeerderd met de stemmen van christelijk-socialen en Duitsche boeren. In belangrijke plaatsen bieden de sociaal-democraten echter tegenstand. Men kan dus niet zeggen, dat het Sudeten-Duitsche gebied totalitair is. De nationale socialisten winnen gemiddeld 25 pct., terwijl op het platteland de boerenpartij vooruitgaat. In het Poolsche gebied is geen groote verschuiving merkbaar. De autonomisten hebben wat verloren, doch in het autonomische kamp wonnen de radicalen. Alle Tsjechische partijen, behalve de communisten, zijn hier vooruitgegaan. Dit wordt verklaard, door den aanwas der Tsjechische bevolking aan de Poolsche grens.
Terwijl de vorige week de Praagsche gemeenteraad werd gekozen, hebben de inwoners der hoofdstad thans gestemd voor de arrondissementsraden. De vorige week heeft Henlein 15.556 stemmen verkregen: de stemmen, die hij ook in 1931 had verworven en die, welke van de Duitsche christen-socialisten en Duitsche boeren naar de Sudeten-Duitsche partij waren overgegaan. Nu behaalde Henlein echter niet meer dan 10.879 stemmen.
(Telex - A.N.P. - Avondpost - Vaderland)
(Vor. ber. Verkiezingen 3279 B.)

30 MEI 1938

C. **VEREENIGDE STATEN. — Cordell Hull over het Briand-Kellogg-pact en de Tsjechoslowaaksche spanning. —**
Cordell Hull, de Amerikaansche minister van Buitenlandsche Zaken, heeft op 28 Mei '38 een verklaring het licht doen zien, waarin de Europeesche landen er aan herinnerd worden, dat het Briand—Kellogg-pact heden ten dage niet minder bindend is dan toen het 10 jaar geleden werd geteekend.
De minister wil met het oog op de Duitsch—Tsjechische spanning nog eens den nadruk leggen op de gelofte geen oorlog uit te lokken, opdat geen valsche uitlegging van de politiek der Vereenigde Staten veld zal winnen.
De Amerikaansche regeering volgt de gebeurtenissen in Midden-Europa nauwlettend en met bezorgdheid. Wij kunnen — aldus Hull — onze oogen niet sluiten voor het feit, dat het uitbreken van vijandelijkheden waar dan ook, in de aangelegenheden der wereld een factor van algemeene verwarring brengt, waarvan geen mensch de uiteindelijke gevolgen kan voorzien. De thans ondernomen stap vormt een onafhankelijke actie van de Amerikaansche regeering en daaraan zijn geen besprekingen met de vertegenwoordigers van andere mogendheden vooraf gegaan.
(Telex-A. N. P.) **(Vor. ber. Cordell Hull 3214 G.; Briand-Kellogg Pact 1561 D.; Tsjechisch-Duitsch conflict 3282 G.)**

D. **NEDERLAND. — Minister van Dijk over onze Defensie. —**
Ten departemente van Buitenlandsche Zaken heeft de minister van Defensie, J. J. C. v. Dijk, op 27 Mei 1938 in een persoonlijke persconferentie de nieuwe legerorganisatie in groote lijnen geschetst. Wij ontleenen hieraan 't volgende:
Aan den opbouw van onze weermacht, zoo ving minister J. J. C. van Dijk aan, moet dagelijks worden gewerkt. Voor allerlei vraagstukken moet een oplossing worden gezocht, die maar niet zoo uit den zadel kan worden gegeven.
Voor dien opbouw zijn enkele jaren noodig en intusschen moet worden zorg gedragen, dat verwarring wordt vermeden en elke mogelijke verbetering aanstonds aan onze defensieve kracht ten goede komt.
De internationale toestand eischte van ons versterking van de weermacht en die versterking heeft in de eerste plaats ten doel het inhalen van den bedenkelijken achterstand in zake het materieel van land- en zeemacht, en verder om een weermacht op te bouwen op den grondslag van de bestaande organisatie, door invoeging van noodzakelijke onderdeelen en versterking van de bestaande.
Jaarlijksch contingent. — Wat het contingent betreft, dit zal de eerste 5 jaar, van 1939 tot 1943, bedragen 32.000 man. Tot nu toe was dit 19.500 man. Die verhooging is verkregen door vast te stellen, dat een jaarlijksche verhooging van 4.800 man noodig is om den achterstand in te halen; een verhooging van 3200 man was noodig voor het vormen van nieuwe en voor uitbreiding van bestaande organisaties, in verband met de uitrusting der weermacht met ontbrekende moderne wapens. En ten derde een verhooging met 4.600 man om in 5 jaar tijd de sterkte van bedoelde organisaties op peil te kunnen brengen, omdat dit anders pas na 15 jaar zou kunnen worden verkregen.
De grensbeveiliging. — Wat de grensbeveiliging aangaat, deze is noodig geworden door hetgeen de geschiedenis der jongste jaren ons heeft geleerd. Oorlogsverklaringen zijn niet meer noodig. Plotseling wordt de grens overschreden en worden voorname punten bezet, die voor de defensie van groot belang zijn.
Tegen luchtaanvallen. — Over de beveiliging tegen luchtaanvallen het volgende: Scherp onderscheid dient gemaakt tusschen luchtbescherming en luchtverdediging.
Een grooter aantal vliegvelden, dan nu ter beschikking staat, is noodzakelijk. Decentralisatie der luchtstrijdkrachten is noodig om de veiligheid te verhoogen.

Dat de luchtstrijdkrachten van land- en zeemacht onder één commando komen staat niet vast. Beide hebben een verschillende oorlogstaak. Samenvoeging in één verband levert bezwaren op.

Leger-samenstelling. — Over de samenstelling van het leger deelde de minister het volgende mede:

De 4 divisiën met hulpwapens van thans blijven bestaan. Zij vormen als vredesdivisie de kern van 4 divisie-groepen. De lichte brigade bestaande uit wielrijders, motorrijders, pantserwagens, bereden artillerie, pioniers, wordt practisch gemotoriseerd.

Bevoorrading. — Belangrijk is de voorziening van volk en weermacht in oorlogstijd, in de behoefte aan voedingsmiddelen en grondstoffen. Hierbij dient de Nederlandsche industrie te worden ingeschakeld. Belangrijke vorderingen zijn op dit gebied gemaakt. Een grenzenlooze arbeid is noodig om het heele bedrijfsleven in te schakelen en ook aan onze marine wordt hier een belangrijke rol toebedeeld.

De Marine. — Ten slotte deelde de minister nog het een en ander mede over de marine:

Het Koninkrijk der Nederlanden heeft een Staatsmarine. Deze moet vanuit Nederland worden bestuurd. Hier geschieden de aanbouw en de opleiding van het personeel; hier wordt de lijn bepaald voor verschillende doeleinden.

Wat de aanschaffing van materieel betreft hebben wij ons te houden binnen de financieele perken. Onze scheepsmacht in Indië moet paraat zijn. Daarom is het noodzakelijk, dat telkens een deel in Nederland komt voor het groote onderhoud, moderniseering enz. en dat het personeel hier zoo noodig wordt geoefend voor het materieel ginds. (De Standaard)

(V. b. Defensie-reorg. 2865 D.; Voedselvoorz. 3260 C.)

31 MEI 1938

A. **ROEMENIE. — IJzeren Garde. - Codreanu tot dwangarbeid veroordeeld. —**

Het proces tegen Codreanu, den leider der IJzeren Garde, is op 27 Mei '38 geëindigd.

Na afloop dezer beraadslaging werd de uitspraak bekend gemaakt. Codreanu werd wegens verraad veroordeeld tot tien jaar dwangarbeid, wegens samenzwering met de hulp van een vreemde mogendheid, tot een gevangenisstraf van vijf jaren, tot acht jaren dwangarbeid wegens het organiseeren van gewapende groepen met het doel een opstand te verwekken, terwijl hem voor den duur van zes jaren de burgerrechten zijn ontnomen.

Aangezien de straftijden gedeeltelijk samenvallen, zal Codreanu in het totaal tien jaren dwangarbeid moeten verrichten.

Tijdens het proces tegen Codreanu had het Openbaar Ministerie geëischt den verdachte te veroordeelen wegens verraad, aanslagen op de openbare orde en het achterhouden van documenten, welke van belang waren voor de landsverdediging. De straf welke overeenkomstig dit verzoek kan worden opgelegd bedraagt maximaal 25 jaar gevangenis.

Het O.M. beschuldigde Codreanu verder uit het buitenland gelden te hebben ontvangen voor zijn organisatie. (Telex-A. N. P.) **(V. b. Codreanu 3236 A.)**

B. **GEESTELIJK LEVEN. — Het 34ste Eucharistisch Wereldcongres te Boedapest. —**

Op 25 Mei 1938 is het 34ste Eucharistische Wereldcongres met een massale samenkomst op het groote Heldenplein te Boedapest geopend; ongeveer tweehonderdduizend congresgangers namen aan deze bijeenkomst deel, waaronder o.a. mgr. Lemmens, mgr. Diepen, mgr. Huibers en 250 Nederlandsche pelgrims. Kardinaal Innitzer van Weenen en kardinaal Faulhaber van München waren om bekende redenen (verbod der Duitsche autoriteiten) niet aanwezig.

Vooraf was er voor de congressisten en „allen, waar ter wereld, die met hun hart en geest op het Eucharistisch Congres zijn", in de basiliek van St. Stephanus een pontificale mis opgedragen. Op het plein verschenen eerst de hooge geestelijken, de kardinalen onder leiding van mgr. Pacelli als afgezant van den Paus, aartsbisschoppen, bisschoppen, enz., enz.; rijksbestuurder Horthy begroette de hooge kerkelijke autoriteiten. Een militaire eerewacht met muziekcorpsen stond hierbij opgesteld, en bazuingeschal kondigde de aankomst van mgr. Pacelli aan; daarna braken de toejuichingen van de menigte los. Nadat op de gebruikelijke wijze mgr. Pacelli als legaat van den Paus was aangewezen, verwelkomde de Hongaarsche minister De Homan de congressisten uit naam van de Hongaarsche regeering; kardinaal Seredi deed desgelijks voor de r.-katholieken in Hongarije, en daarna sprak mgr. Heylen, bisschop van Namen, als voorzitter van het bestuur van het Permanente Comité van het Eucharistisch Wereldcongres.

Z.H. Paus Pius XI heeft Zondagmorgen (29 Mei '38) uit zijn particuliere bibliotheek op zijn zomerverblijf te Castel Gandolfo een korte radio-boodschap gericht tot de deelnemers aan het Eucharistisch Wereldcongres te Boedapest.

De Paus begon met zijn voldoening uit te spreken over het feit, dat hij door middel van de radio persoonlijk contact kon krijgen met de deelnemers aan het congres. Hij verklaarde daarna heel in het bijzonder de Hongaren te zegenen en sprak den wensch uit, dat het Hongaarsche volk zich niet alleen zal verheugen „in een rustige vredesatmosfeer, zonder welke de ware vrede niet mogelijk is, maar ook in een waardigen vrede, waarop dit volk recht heeft".

De Paus zei te bidden, dat de Verlosser door Zijn Goddelijke hulp de hoop op een beteren tijd zal versterken en de wolken zal verdrijven, welke doen vreezen voor nieuwe stormen. Dat Hij verder door Zijn Goddelijk licht en door Zijn genade de geesten zal bevrijden van de moeilijkheden en duisternis, welke zooveel verdriet veroorzaken.

Tijdens deze pontificale mis werd door 300 priesters de communie uitgereikt. Terzelfder tijd vereenigden de geloovige katholieken in het buitenland zich in hun kerken, ten einde door een generale communie de plechtigheid nog te verhoogen. Vooral in Duitschland hadden tal van katholieken aan dit verzoek van kardinaal Faulhaber en den bisschop van Berlijn gehoor gegeven.

Tijdens de slotplechtigheid van het Eucharistisch Congres zou de kardinaal-legaat Pacelli nog een laatste rede houden, doch er brak op dat tijdstip zulk een hevig onweer boven Boedapest los, dat de kardinaal van zijn voornemen moest afzien. De in het Duitsch gestelde rede is evenwel aan de pers ter publicatie doorgegeven. De kardinaal betoogt hierin o.m. het volgende: „De kerk moet en kan geen partij kiezen in vraagstukken, die van zuiver wereldlijken aard zijn. Anderzijds hangt het heil der wereld af van de energie, waarmee de Christenen liefde tegenover haat en vreedzame evolutie tegenover gewelddadige revolutie weten te plaatsen. Er heerscht in de wereld een crisis zonder weerga. De verwarring tusschen menschenbelangen, volken en staten wordt steeds treuriger en de vrede steeds minder zeker. Het is niet aan de kerk, de zuiver wereldlijke problemen op te lossen: ieder volk moet trachten op doeltreffende wijze zijn lot te bepalen. De kerk volgt de verschillende ontwikkeling van de verschillende naties met de liefde, die een moeder voor haar kinderen heeft, maar eischt dat de Wet Gods en het heil der menschen geëerbiedigd worden".

Het volgende Eucharistische Wereldcongres zal in het jaar 1940 te Nice gehouden worden.

(De Tijd - Maasbode)

(Vor. ber. Eucharistisch Wereldcongr. 2671 B.)

C. **JAPAN. — Kabinet-Konoye. - Verklaring. —**

Het nieuwe kabinet-Konoye moet, volgens de hier heerschende meening, beschouwd worden als een oorlogskabinet, maar geenszins als een kabinet van militaire dictatuur. In welingelichte kringen te Tokio is men van oordeel, dat de aanwezigheid van vijf militairen in het kabinet beteekent, dat het kabinet van nu af aan zijn gezag over het leger zal doen gelden en niet het leger over het kabinet. Ter staving van deze opvatting wijst men erop, dat de generaals, die in het kabinet zitten van verschillende politieke richting zijn.

Het program van het nieuwe kabinet zal bepaald worden door de volgende punten:

1. Onder het gezag van Konoye zal een groep mannen

de verschillende richtingen, welke de leidende kringen verdeelen, disciplineeren en in evenwicht houden.
2. Aan het land zal een duidelijk omlijnde militaire onderneming voor oogen worden gesteld en de imperiale aspiraties van het land zullen een concreten vorm krijgen.
3. De economische en financieele kringen van Japan zullen worden uitgenoodigd mede te werken aan de uitvoering van een uitgebreid plan tot exploitatie van China. (Telex-A. N. P.)

Vor. ber. Kabinet-Konoye 3283 E.)

A. BULGARIJE. — Kamer van Afgevaardigden na 4 jaar bijeengeroepen. —

Na een extra-parlementaire periode, welke vier jaar geduurd heeft, is de nieuwe Bulgaarsche Kamer van Afgevaardigden te Sofia door koning Boris op 23 Mei '38 geopend. Toen de koning de zaal betrad, werd hij door de leden der meerderheid toegejuicht. Voor hij de troonrede voorlas, deed zich een incident voor. Eenige oppositieleden riepen „leve de grondwet".

De buitenlandsche politiek wordt als volgt in de troonrede gedefinieerd: loyale betrekkingen met de groote mogendheden; vriendschappelijke banden en nuttige samenwerking met alle naburige landen. Wat de binnenlandsche politiek betreft, doet de koning een beroep op de vaderlandsliefde der afgevaardigden, ter verzekering van de eenheid en den vrede. Hij kondigde aan, dat hij de wetsdecreten, die sinds vier jaar zijn uitgevaardigd, ter goedkeuring zal indienen. (Nieuwe Rotterd. Crt.)

(Vor. ber. Kamer v. Afgevaardigden 3132 E.)

B. NEDERLAND. — Centraal vliegveld. - Defensie koestert geen belangstelling voor Schiphol en Waalhaven. —

De wethouder voor de Handelsinlichtingen te Amsterdam, mr. G. C. J. D. Kropman, deelde op 28 Mei '38 in een persconferentie mede, dat „Defensie" aan het gemeentebestuur van Amsterdam heeft verklaard, voor Schiphol uit militair oogpunt geen belangstelling te koesteren.

Het gemeentebestuur van Rotterdam heeft in zake Waalhaven een dergelijke verklaring ontvangen. Het doel van „Defensie" is de stichting van een centraal vliegveld. (Alg. Handelsblad)

(Vor. ber. Luchtmacht 3288 D.)

1 JUNI 1938

C. DISCONTOKOERSEN. — België. —

De Belgische Nationale Bank heeft 30 Mei haar disconto verlaagd van 4 tot 3%.

(Keesings Financieel Archief)

(Vor. ber. Discontokoersen 3260 B.)

D. DOKTER SOETOMO OVERLEDEN. —

Naar Aneta uit Soerabaja meldt, is Raden Soetomo, die reeds eenige weken in de Centrale Burgerlijke Ziekeninrichting te Soerabaja ernstig ziek lag, 30 Mei '38 aldaar overleden.

Met groote deernis en met groote verslagenheid zal Indië het overlijdensbericht ontvangen hebben van den arts Raden Soetomo, leeraar aan de Nederlandsch-Indische artsenschool te Soerabaja, praktizeerend geneesheer aldaar en voorzitter van de Parindra, de grootste nationalistische partij.

Het is vooral als voorman in de Inlandsche beweging, dat hij zich groote bekendheid tot ver buiten Indië heeft verworven.

Raden Soetomo is geboren te Geneng in het Ngawische (Madioe) waar zijn vader wedono (districtshoofd) was. Hij werd leerling van de Stovia te Batavia, waar hij in 1911 het diploma van Inlandsch arts verkreeg en dadelijk in den dienst van het gouvernement werd geplaatst.

In 1920 vertrok hij met studieopdracht naar Nederland, waar hij zijn artsdiploma behaalde.

In 1923 keerde hij terug naar Indië en werd hij geplaatst te Soerabaja als leeraar aan de N.I.A.S., een functie die hij tot zijn dood toe heeft bekleed. Hij zal den leeftijd van tegen de vijftig bereikt hebben.

Als leerling van de Stovia behoorde hij in 1908 tot de oprichters van Boedi Oetomo, het allereerste begin van de z.g. Inlandsche beweging. Hij is ook eenigen tijd voorzitter geweest van de afdeeling Batavia van deze vereeniging.

Als Inlandsch (later verdoopt tot Indisch) arts is hij niet in de actieve politiek op den voorgrond getreden, maar wel trok zijn warm medeleven met zijn volk toen reeds voormannen uit de beweging naar hem toe, om hem te raadplegen.

Hij nam eerst een leidende positie in de nationalistische beweging in, toen hij in 1923 te Soerabaja kwam. Reeds dadelijk trok hij de algemeene aandacht doordat hij op een groote volksvergadering aldaar een rede hield, waarin hij betoogde, dat noncoöperatie, zoo als die toen in Britsch-Indië gepredikt werd, voor Nederlandsch-Indië niet aan te bevelen was, omdat de Britsch-Indiër op hooger peil van ontwikkeling stond.

Hij is opzichter geweest van de Indonesische Studieclub en toen zij Persatoean Bangsa Indonesia werd, werd dr. Soetomo voorzitter van de nieuwe vereeniging.

Toen in 1936 deze vereeniging samengesmolten werd met het oude Boedi Oetomo werd weder dr. Soetomo voorzitter van de nieuwe vereeniging; nu: „Parindra Partai Indonesia Raja", die zich terstond aan het werk zette. Zij staat op sterk nationalistisch maar wellicht niet extremistisch standpunt. Zij zegt in ieder geval wel te willen samenwerken met de overheid. (Aneta - N. R. Crt. - Alg. Handelsblad)

E. GROOT-DUITSCHLAND. — Economische Accoorden met Italië. - Triëst. —

Op 28 Mei '38 is te Berlijn door rijksminister von Ribbentrop en den Italiaanschen gezant Attolico een reeks economische verdragen en accoorden onderteekend, waarbij alle economische kwesties, welke uit de samensmelting van Oostenrijk met Duitschland voortvloeiden, worden geregeld. De tusschen Duitschland en Italië bestaande overeenkomsten met betrekking tot het goederen- en betalingsverkeer worden tot Oostenrijk uitgebreid. Hiermede zijn alle problemen, welke door de aansluiting van Oostenrijk bij Duitschland voor de Duitsch-Italiaansche betrekkingen zijn gerezen, definitief opgelost.

De „Deutsche diplomatisch-politische Korrespondenz" schrijft naar aanleiding hiervan: „De economische betrekkingen tusschen Duitschland en Italië zullen in de toekomst belangrijk worden geïntensiveerd. Voor Italië is het van beteekenis, dat Oostenrijk een levenskrachtig deel van de Duitsche volkshuishouding is geworden. Italië moet hiervan voordeel hebben. Aan den anderen kant is het ook voor Duitschland van belang, dat het door de vereeniging met Oostenrijk de mogelijkheid krijgt in nog grooteren omvang dan tot nog toe Italië alle goederen te leveren, die het noodig heeft, terwijl omgekeerd hetzelfde kan worden verwacht.

Het spreekt vanzelf, dat met de belangen van de Italiaansche havens aan de Adriatische Zee, met name Triëst, rekening is gehouden." (De Telegraaf)

(Vor. ber. Handelsbetrekkingen 3281 D.)

F. BELGIE. — Nationale Crisis-belasting. —

Om aan de eischen, welke de begrooting voor het komende jaar zal stellen, te kunnen voldoen, heeft de Belgische Kamer op 27 Mei '38 met 122 tegen 36 stemmen en 3 onthoudingen het wetsontwerp goedgekeurd, waarbij een nationale crisisbelasting wordt ingesteld.

Deze belasting zal progressief worden geheven op alle vergoedingen, belooningen, pensioenen, jaargelden en toelagen. De percentages zijn als volgt:

1½% voor inkomens beneden de 15.000 francs; 2% voor inkomens van 15.000 tot 25.000 francs; 2½% voor inkomens van 25.000 tot 50.000 francs; 3% voor inkomens van 50.000 tot 150.000 francs; 4% voor inkomens van 150.000 francs en meer. Men verwacht, dat deze belasting een bedrag van ongeveer 600 millioen francs zal opleveren.

De Kamer heeft voorts nog met 119 tegen 35 stemmen en 7 onthoudingen een verhooging met 25% van den accijns op mineraalwater van inheemsche of buitenlandsche herkomst goedgekeurd, benevens een belasting op sigaretten (niet naar de waarde, maar naar de hoeveelheid). De belasting op automobielbenzine wordt van 137.50 op 160 francs per H.L. gebracht. Een

verhooging van de rechten op de goederen, waarvan de brouwerijen zich bij haar bedrijf bedienen, werd door de Kamer aangenomen doch de details hiervan zijn nog niet geregeld. Deze accijnsverhoogingen zouden in totaal een bedrag van ongeveer 200 millioen francs opleveren. (De Telegraaf)
(Vor. ber. Begrooting 3263 E.)

A. CHINA. — Conflict met Japan. - Luchtaanval op Canton. - 500 dooden. —
Een Japansche vliegeraanval op Canton heeft op 28 Mei '38 verschrikkelijke gevolgen gehad. Elf Japansche machines hebben tientallen bommen laten vallen, welke o.a. terechtkwamen op de dichtbevolkte wijk van Wongsja. Het gevolg was, dat volgens een officieele raming vijfhonderd personen zijn gedood en 900 werden gewond. (De Telegraaf)
(Vor. ber. Chin.-Jap. conflict 3284 A.)

B. GROOT-DUITSCHLAND. — Kerkstrijd. - Evangelische Kerkenbonden. - Predikanten moeten Hitler trouw zweren. —
De strijd tusschen Staat en Kerk in Duitschland is in een acuut stadium getreden, doordat van alle voorgangers der Oud-Pruisische Unie verlangd werd, dat zij vóór 31 Mei den eed van trouw aan den Führer zouden afleggen. De uitnoodiging hiertoe ging uit van dr. Werner, de Oberkirchenrat, en aanvankelijk was het verzet tegen dezen eisch zeer sterk. Het is thans 1 Juni en op het voorbeeld van de Evangelische kerken hebben in de meeste deelen van Noordelijk Duitschland de besturen der Evangelische kerken in Würtemberg, Baden en Beieren hun dominees gelast den eed van trouw af te leggen aan Hitler en de meerderheid der Evangelische kerkbesturen in Duitschland en Oostenrijk hebben zich hierbij neergelegd. Doch daarmee is men te Berlijn niet tevreden. Naar verluidt zal thans nog aan hen die tot dusver aan dezen eisch niet hebben voldaan, een tweede „Vorladung" gezonden worden en mochten zij ook dan nog blijven weigeren, dan bestaat de kans, dat zij uit hun geestelijke waardigheid ontslagen worden. (Nieuwsblad v. h. Noorden)
(V. b. Evang. Kerkenb. 3170 A.; Kerkstrijd 3138 C.)

2 JUNI 1938

C. SPANJE. — Burgeroorlog. - Luchtaanval op Granollers. - Ongeveer 500 dooden.
Op 31 Mei '38 hebben vijf vliegtuigen, die op gemiddelde hoogte vlogen, een twintigtal bommen neergeworpen op het stadje Granollers bij Barcelona. De aanval ging zoo snel in zijn werk, dat niemand tijd had dekking te zoeken in de speciale schuilplaatsen, die in het stadje zijn aangelegd. Bijna alle projectielen kwamen neer in het centrum van de bebouwde kom. Op het oogenblik van den aanval verdrong zich een groote menigte menschen op het Maisir-plein, waar de vischhal staat, om inkoopen op de markt te doen. Hier werd een ware slachting aangericht. Een der bommen trof den vischhal. Bijna alle in den hal aanwezigen werden weggemaaid. Een deel van den hal stortte in en bedolf de aanwezigen onder de puinen. De hoofdstraat van Granollers was bijna geheel vernield. Vijftien gebouwen stortten hier in. Men raamt het aantal dooden op 500.
Granollers is een stadje van 10.000 inwoners. Den laatsten tijd hadden vele vluchtelingen hier onderdak gezocht. (Het Vaderland)
(Vor. ber. Burgeroorlog 3284 C.)

D. NEDERLAND. — Tweede Kamer. - Defensie. - Verhooging van de begrooting. —
Bij de Tweede Kamer is op 25 Mei '38 een wetsontwerp ingediend tot wijziging en verhooging van het achtste hoofdstuk der Rijksbegrooting (Defensie) voor het dienstjaar 1938.
Met het opnemen van de kosten van uitbreiding van het contingent en verlenging van den eersten oefentijd in de defensiebegrooting 1938 moest uiteraard gewacht worden tot het wetsontwerp tot wijziging van de Dienstplichtwet tot wet zou zijn verheven. Behalve met de meerdere kosten van het grootere contingent, dat in 1938 onder de wapenen komt, is in het wetsontwerp tot wijziging der begrooting 1938 eveneens rekening gehouden met verschillende uitgaven, welke reeds in 1938 moeten worden gedaan voor voorbereidende maatregelen en aanschaffingen ten behoeve van de grootere voorjaarsploeg 1939.
Op grond van het bovenstaande zou de gewone dienst verhoogd moeten worden met *f* 9.427.644. Voor verhooging van den kapitaaldienst voor kazernebouw is een bedrag van *f* 22.000.000 opgebracht.
(Alg. Handelsblad) **(Vor. ber. Defensiebegr. 3239 F.)**

E. FRANKRIJK. — Daladiers pogingen tot economisch herstel. - Tweede reeks decreten. —
Premier Daladier heeft op 24 Mei '38 de volgende decreten ter teekening aan president Lebrun voorgelegd:
1. 11 milliard wordt beschikbaar gesteld, te verdeelen over twee jaar, voor openbare werken in Noord-Afrika en in de koloniale gebieden.
2. 10 milliard wordt uitgetrokken voor een plan voor tien jaar, dat voorziet in verbetering van steden en dorpen door opruiming van krotwoningen. Het gebied van Parijs zal hiervan profiteeren, het platteland door den aanleg van land- en waterwegen, door woningbouw, door verbetering van de drinkwatervoorziening, door uitbreiding van de electriciteitsvoorziening, door irrigatie en door vergrooting van de landbouwuitrusting.
3. Ten behoeve van industrie en handel is voorzien in nieuwe credietmogelijkheden tegen een laag tarief, verlaging van huren, wijziging van de tarieven ten behoeve van den export, aanpassing van de 40-urige-werkweek — 2000 uur per jaar per onderneming, faciliteiten in zake overuren en betreffende arbeid bij rouleering — organisatie van het vakonderwijs, uitbreiding van verzekeringsmogelijkheid.
4. Departementen en gemeenten zullen profiteeren van credieten ter dekking van achterstallige uitgaven en van een codificatie van de bepalingen nopens de gemeentelijke en departementale financiën. Voorts zullen de regels worden opgesteld voor de herziening van gemeentelijke contracten.
5. De koloniën zullen voordeel hebben van een versterking van de defensie, van een wijziging van het douanetarief ten behoeve van koloniale producten en van nieuwe credietmogelijkheden. (Telex-A. N. P.)
(Vor. ber. Hersteldecreten 3249 A.)

F. SPANJE. — Burgeroorlog. - Niet-Inmenging. - Vergadering. —
Op 2 Mei '38 heeft de sub-commissie van de commissie voor de niet-inmenging vergaderd. De besprekingen toonden een vooruitgang, aangezien de Russische vertegenwoordiger zich tegemoetkomender over de voorstellen in zake de terugtrekking der vrijwilligers uitliet dan tot dusver.
De vertegenwoordiger van de Sovjet-Unie heeft medegedeeld, dat zijn regeering, bezield door een geest van verzoening, bereid was een algemeene overeenkomst te vergemakkelijken en haar tegenwerpingen tegen de voorgestelde wijze van tellen van de vrijwilligers in Spanje terug te nemen en te aanvaarden, dat deze vrijwilligers worden verdeeld in vier groepen. Ook heeft de Sovjet-Unie geen bezwaar tegen den datum van het herstel der contrôle, onder voorwaarde evenwel, dat, wanneer na dertig dagen plus tien niet is begonnen met het terugtrekken van de vrijwilligers, automatisch de contrôle zal komen te vervallen en dat onder geen voorwaarde een langer uitstel zal worden toegestaan.
De Sovjet-Unie dringt er evenwel op aan, dat tegelijk een doeltreffende contrôle te land en ter zee wordt geoefend en zij handhaaft haar voorstel, dat in de Spaansche havens permanent neutrale waarnemers worden gestationneerd. Alleen onder deze voorwaarden zijn de Britsche voorstellen aanvaardbaar, aldus het beding van den Russischen woordvoerder.
Op voorstel van den voorzitter, Lord Plymouth, werd besloten den thans geschapen toestand opnieuw te bestudeeren en opnieuw bijeen te komen op 10 Juni.
(N. R. Crt.) **(Vor. ber. Niet-Inmenging 3054 C.)**

G. TSJECHO-SLOWAKIJE. — Henleins 14 punten. - Incidenten en protesten. —
Henleins 14 punten. — De tekst van de rede, welke op het congres der Sudeten-Duitschers te Karlsbad door den afgevaardigde Kundt werd gehouden, zal thans gepubliceerd worden. Zij bevatte een aantal tegenvoorstellen op het nationaliteitenstatuut der regeering. De eischen van Henleins partij worden in 14

punten opgesomd. Er werd o.a. gewezen op het feit, dat de Tsjechen hun beloften aan de Sudeten-Duitschers, noch in juridischen, noch in moreelen zin, zijn nagekomen. Van de Tsjechen wordt thans geëischt, dat zij hun woord zoo spoedig mogelijk gestand zullen doen. De Sudeten-Duitschers eischen een volkomen gelijke positie op als die welke de Tsjechen zich hebben toegeëigend. Een uitgebreide administratieve autonomie is daarvoor onontbeerlijk. De Sudeten-Duitschers komen op voor de souvereiniteit van het volk; in Tsjecho-Slowakije beteekent dit de samenwerking, op voet van gelijkheid, van de bevolkingsgroepen. Niet het stemmenaantal der burgers, maar de bevolkingsgroepen moeten over de politiek en het bewind beslissen. De Duitsche taal moet gelijkgerechtigd zijn met de Tsjechische. De minderheden moeten hun eigen geschillen volgens hun eigen wetten oplossen. Gelijke rechten worden door de minderheden geëischt in de handelspolitiek, de deviezenbepalingen en de in- en uitvoerbepalingen. De functionarissen moeten van dezelfde nationaliteit zijn als de ethnische groepen op wier gebied zij optreden. De orde in de gebieden der minderheden moet worden gehandhaafd door leden van de eigen nationaliteit. Dit geldt evenzeer voor de rechtspraak De buitenlandsche politiek moet rekening houden met de nationaliteit der minderheden.

Grensschendingen. — De Duitsche gezant is op 30 Mei '38 ingelicht over het onderzoek, ingesteld naar aanleiding van de klachten over het boven Duitschen grond vliegen van Tsjecho-slowaaksche toestellen. In alle gevallen, waarin de klachten juist bleken, zijn de vliegers gestraft. Teneinde het risico nog meer te beperken, hebben de autoriteiten de voor militaire vliegtuigen verboden grenszône vergroot van 5 tot 10 K.M. De Tsjechische regeering heeft echter gewezen op het feit, dat Duitsche vliegtuigen het Tsjechische grondgebied hebben geschonden.

Weer een incident te Eger. — Op 1 Juni '38 heeft een Tsjechisch onderofficier in een nachtcafé revolverschoten gelost op eenige Sudeten-Duitschers. Twee personen werden gewond.
De lezingen aangaande dit incident van Duitsche en Tsjechische zijde zijn uiteenloopend.
De Tsjechische onderofficier is bestraft; de bataljonscommandant is overgeplaatst.

De Duitsche pers toornt tegen Tsjecho-Slowakije. — Ondanks de berichten in de Engelsche pers, volgens welke de spanning in en ten opzichte van Tsjecho-Slowakije aan het verminderen zou zijn, maakt de Duitsche pers veel werk van de incidenten, welke heden, gelijk op alle dagen, natuurlijk hier en daar zijn voorgevallen Zij vindt daarin aanleiding tot het aanslaan van een zeer krachtige taal, waarvan de verklaring is, naar men hoort, de teleurstelling over de omstandigheid, dat Tsjecho-Slowakije nog geen aanstalten heeft gemaakt om de militaire maatregelen aan de grenzen terug te trekken.
(Telex-A. N. P. - Telegraaf - Nieuwe Rott. Crt.)
(Vor. ber. Congres 3237 A.; Duitsch-Tsjech. conflict 3282 G.)

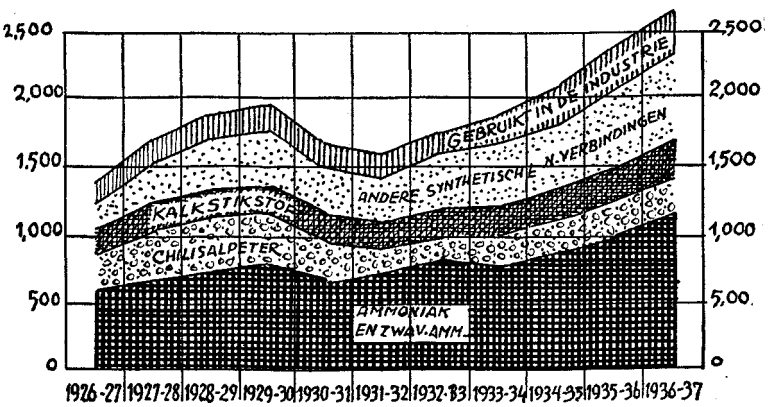
A. EIRE. — De Dail ontbonden. - Verkiezingen op 17 Juni 1938. —
De Iersche Dail is op 27 Mei '38 bij regeeringsproclamatie ontbonden. Algemeene verkiezingen zijn vastgesteld voor 17 Juni a.s.
Het besluit is genomen na een lange vergadering van het Kabinet naar aanleiding van een nederlaag, door de regeering op 25 Mei '38 geleden, toen zij zich verzette tegen een motie, waarin een arbitragecommissie voor de burgerlijke ambtenaren gevraagd werd. De regeeringspartij is thans tegenover alle andere partijen tezamen, in den Dail met twee stemmen in de minderheid. De regeering hoopt echter in het nieuwe parlement een duidelijke meerderheid te hebben, omdat de overeenkomst met Engeland door de boeren gunstig wordt beoordeeld.
Wegens de ontbinding van den Dail, is de installatie van dr. Hyde als president van Eire, welke was vastgesteld op 1 Juni '38, uitgesteld (Telex-A. N. P.)
(Vor. ber. Parlement 2857 K.; Pres. Hyde 3257 A.)

B. ITALIE. — De Begrooting 1938-'39. —
De Italiaansche Senaat heeft de begrooting van het ministerie van Financiën voor 1938-'39 goedgekeurd. Minister Thaon di Revel deelde o.a. mede, dat op 30 April '38 2.959.700.000 lire aan gemunt geld in omloop was, hetgeen tegenover het voorgaande jaar een vermeerdering van 668.700.000 lire beteekent. Voorts kondigde de minister aan, dat de nikkelen munten, zullen worden vervangen door munten van een nieuwe metaallegeering „acmonital". De uitgifte van een leening tot consolideering van de zwevende schuld wordt niet overwogen.
Senator Frederico Ricci stelde voor om ter verbetering van de handelsbalans, aan Engeland de terugstorting te vragen van de 500 millioen lire, welke Italië als waarborg voor de oorlogsschuld gestort heeft. (Het Vaderland)
(Vor. ber. Begrooting 2793 F.)

3 JUNI 1938

C. LETTEREN. — Boeken die door de pers gunstig besproken zijn. - Onze wekelijksche opgave. —
Duitsch: L. Baldass — „Die Niederländischen Maler des spätgotischen Stiles". (Schrole, Wien)
O. Flake — „Personen und Persönchen". (Fischer, Berlin) **(Vorig bericht 3283 C.)**
Engelsch: Josephine Lawrence — „Bow Down to Wood and Stone". (Cape)
A. G. Macdonell — „Autobiography of a Cad". (Macmillan) **(Vorig bericht 3283 C.)**
Fransch: O. de Bouveignes — „Entendu dans la Brousse, contes congolais." (Geuthner, Paris)
G. Tabouis — „Chantage à la guerre." (Flammarion)
(Vor. ber. 3283 C.)
Italiaansch: M. Borgese — „La contessa Lara." (Treves, Milano) **(Vor. ber. 3283 C.)**
Nederlandsch: F. K. van Casander — „Lawijt rondom Vera." (Kosmos, A'dam)
Anthonie Donker — „Onvoltooide Symphonie" (poëzie). (Van Loghum Slaterus, 1938) **(3283 C.)**
(Red. K. H. A.)

D. ZUIVERE STIKSTOF. — Wereldverbruik. —
Zooals uit bijgaande grafiek blijkt, is het wereldverbruik van stikstofverbindingen — uitgedrukt in millioenen K.G. zuivere stikstof — in de laatste elf bewerkingsjaren, die van 1 Juli loopen tot en met 30 Juni, vrijwel verdubbeld. In het jaar 1926-'27 bedroeg het verbruik n.l. rond 1.370.000 ton, in 1936-'37 rond 2.650.000 ton.
Het verbruik voor industrieele doeleinden is gering tegenover de hoeveelheid, die de landbouw jaarlijks verbruikt. Het eerst vermelde jaar nam de industrie bijna één twaalfde deel van de totale hoeveelheid stikstof af; het laatste jaar bijna één achtste. De groote bedrijvigheid in de bewapeningsindustrie van de laatste jaren zal hieraan zeker niet vreemd zijn.
Onder de verschillende stikstof-meststoffen valt wel zeer sterk op de plaats, die chilisalpeter langzamerhand in het totaal inneemt. In 1927-'28 werd nog ruim 22.5% van alle stikstof door het natuurproduct geleverd. Tien jaren later is het aandeel tot beneden de 9 % gedaald. Het verbruik van kalkstikstof, een synthetische stikstofverbinding, neemt naar verhouding eveneens af; absoluut blijft ze ongeveer op dezelfde hoogte. Ammoniak en zwavelzure ammoniak, waarbij eerstgenoemd product van weinig beteekenis is, zijn vrijwel tot de dubbele hoeveelheden gestegen. Dit zijn producten, afkomstig van de cokesovens, de gasfabrieken en van de stikstofbindingsbedrijven. Duidelijk blijkt uit de grafiek, dat zwavelzure ammoniak nog steeds de voornaamste meststof in de rij der stikstofverbindingen is.
Opmerkelijk is nu de stijgende beteekenis der „andere synthetische stikstof-meststoffen". Zooals bekend, worden daar o.a. onder begrepen: ammonsalpeter, kalkammonsalpeter, leunasalpeter, kaiksalpeter, natronsalpeter en ureum. (De Maasbode)
(Vor. ber. Stikstof 448 D.)

HET KALIFAAT

A. De historie der laatste jaren. —

Sinds 4 Maart 1924 is er 'n belangrijke positie vacant, die van „aanvoerder der geloovigen", „verdediger van de wet", „drager van den mantel van den Profeet", in één woord: die van Kalief.

Van 1520 tot 1924, dus méér dan vier honderd jaar, zijn de waardigheden van Kalief en Sultan van het Turksche Rijk in één persoon vereenigd geweest. De gebeden van drie honderd millioen Mohammedanen verhieven zich, gedurende vier eeuwen, tot Allah ten behoeve van hun hoogen aanvoerder en beschermer, vaandeldrager van de groene vlag van den Profeet. Had de Sultan van het Ottomaansche Rijk als wereldlijk monarch al een machtige positie, veel grooter nog was de invloed, die van zijn geestelijke waardigheid uitging. Abdul-Hamid, die in den aanvang van deze eeuw den troon der Sultans besteeg, heerschte over Turkije, Klein-Azië, Albanië, Macedonië, de eilanden van de Egeïsche Zee, Syrië, Palestina, Irak, de landen van de Perzische Golf, den Hedjaz, Yemen en de kusten van de Roode Zee als wereldlijk vorst, maar zijn geestelijke macht reikte van den Soedan tot de oevers van den Donau; hij had zeggenschap over de geloovigen in Noord-Afrika zoo goed als over die in het hart van Indië. Voor alle aanhangers der Islamietische leerstellingen was hij „een weerkaatsing van den Goddelijken glans" en had hij het recht en den plicht er voor te waken, dat de voorschriften van de wet in vollen omvang en in al hun strengheid gehandhaafd bleven.

Verminderde in den loop van deze eeuw de wereldlijke macht van het Sultanaat al met groote snelheid, de geestelijke heerschappij van den Kalief bleef onaangetast; maakten de Balkan-provincies van het Turksche Rijk zich in den loop der jaren meer en meer van Konstantinopel los, zij bleven voor den Kalief niettemin „grondgebied van den Islam". Den Kalief bleef het recht „den heiligen oorlog" af te kondigen, den oorlog, die gevoerd wordt tegen hen, „die de leer van den Islam weigeren te aanvaarden, nadat zij er toe uitgenoodigd zijn" en, bij uitbreiding, tegen hen, die tegenover de zonen van den Islam een vijandige houding aannemen.

Het is dan ook niet buiten Turkije dat men tegen het Kalifaat en zijn verstrekkende bevoegdheden in het krijt is getreden; de Turksche leeken-republiek zelf is het, die het een einde bereid heeft, omdat de geestelijke macht van een afstammeling der verjaagde Sultans naar het oordeel der nieuwe heerschers, met de wereldlijke van Moestafa Kemal en zijn volgelingen niet te verzoenen was.

Men kent de historie der laatste decenniën. De despotische regeering van Abdul-Hamid, den „rooden Sultan", leidde tot de ontwikkeling van de organisatie der Jonge Turken, die vooral ook steun in legerkringen vonden. Deze beweging nam zulk een omvang aan dat Abdul-Hamid in 1909 tot aftreden genoopt werd; zijn broeder volgde hem onder den naam van Mehmed V op. De toenemende agitatie in de Balkanstaten wikkelde Turkije in noodlottig-verloopende Balkan-oorlogen en de wereldoorlog, die in 1914 een aanvang nam, sleepte het rijk in de nederlaag der Centrale Mogendheden mee. Mehmed V stierf in 1918 en werd door zijn broeder Vahieddin, onder den naam van Mehmed VI opgevolgd. Deze, een zwak man, gewillige prooi van zijn omgeving, gemakkelijk te beïnvloeden, aanvaardde, zonder verzet bijna, het Verdrag van Sèvres, dat de Turksche nederlaag bezegelde. In Mei 1919 trokken de Grieksche troepen Smyrna binnen. De Sultan zag den ondergang van het eens zoo machtige rijk gelaten aan, maar generaal Moestafa Kemal, de tegenwoordige president der republiek, wist de nationale fierheid der Turken opnieuw te doen ontwaken. Ten slotte bleef de Sultan in Konstantinopel, maar Kemal organiseerde in het verre, bijna onbereikbare, Ankara een Nationale Regeering, die op 2 November 1922 decreteerde, dat „een regeeringsvorm, op persoonlijke souvereiniteit gebaseerd, voor Turkije tot het verleden behoorde." Dat beteekende het einde van het Sultanaat, en voor Mehmed VI tegelijkertijd het verlies van zijn waardigheid als Kalief, want de Nationale Vergadering had zich het recht voorbehouden tot Kalief een afstammeling van de Ottomaansche dynastie te kiezen, die er, naar de meening van het nieuwe wetgevende lichaam, het meest voor in aanmerking kwam. Op 12 November begaf Mehmed VI, onttroonde Sultan, exgebieder over 300 millioen geloovigen, zich op den weg der ballingschap.

De Nationale Vergadering koos prins Abdul-Medjid als Kalief. Op 27 November had de ceremonie, die zijn Kalifaat inluidde, te Stamboel plaats. Die ceremonie had een bescheiden karakter. De nieuwe Turksche regeering wenschte duidelijk te doen uitkomen, dat het hier alléén een geestelijke waardigheid betrof en dat alle wereldlijk gezag den Kalief onttrokken was. Dat de positie van den nieuwen Kalief in de zich laïciseerende republiek van den aanvang af een moeilijke was, laat zich begrijpen, maar zij werd onhoudbaar, toen in December 1923 drie Turksche bladen een boodschap van den Agha Khan en van Emir Ali aan den eersten minister van de Turksche republiek afdrukten, waarin deze hoogwaardigheidsbekleeders in de Mohammedaansche wereld er op aandrongen dat den Kalief, die de geestelijke chef van alle geloovigen bleef, gelegenheid en recht zou worden gegeven zijn wijdstrekkende bevoegdheden in vollen omvang uit te oefenen. Deze boodschap had een averechtsch resultaat: Moestafa Kemal riep de leden der Groote Vergadering bijeen en deze toonden zich eerder geneigd aan het Kalifaat een einde te maken dan het 'n hechtere positie te geven. Op 1 Maart 1924 kwam het einde: de waardigheid van Kalief werd opgeheven en de prinsen van den bloede moesten het land verlaten.

Vier dagen later had de laatste Kalief Turksch grondgebied verlaten.

In hetzelfde jaar deed de koning van den Hedjaz, Hussein, zich tot Kalief uitroepen, maar twee honderd dagen later moest de nieuwe „aanvoerder der geloovigen" vluchten voor de overwinnende Wahabietische troepen van Ibn Saoed, die sindsdien, met instemming van Engeland, over een groot deel van Arabië den scepter voert.

Sinds Hussein is de waardigheid van Kalief niet herleefd. Zijn er geen candidaten voor de hooge positie? Zij zijn er zeker, maar velerlei omstandigheden staan herstel van het Kalifaat in den weg. Turkije zoekt in „wereldlijke" richting zijn kracht. Het heeft met Afghanistan, Irak en Iran het defensieve Verdrag van Saadabad gesloten, het heeft de betrekkingen met Egypte verinnigd en is lid van de Balkan-Unie. In de politiek van de Turksche leekenrepubliek is voor een Kalief, die misschien een gevaar voor den huidigen regeeringsvorm zou opleveren, geen plaats meer. In Egypte heeft de rector van de Mohammedaansche Universiteit van El-Azhar onverbloemd te kennen gegeven, dat herstel van het Kalifaat een Islamietisch belang is, maar Egypte telt, op 17 millioen inwoners, 3 millioen Kopten, en de Islamietische landen, die aan de evolutie der laatste jaren in sterke mate hebben deelgenomen, hebben tegen het Kalifaat van een Egyptenaar ernstige bezwaren. Van alle Mohammedaansche heerschers komt zeker in de eerste plaats Ibn Saoed in aanmerking. Zijn orthodoxie is aan geen twijfel onderhevig en bovendien bevinden zich in zijn rijk de heilige plaatsen, Medina, Mekka, die elke Mohammedaan althans éénmaal in zijn leven hoopt te bezoeken.

Maar het vraagstuk van het herstel van het Kalifaat is niet alleen een religieus vraagstuk, noch ook een probleem, dat alleen den Islam aangaat. De rivaliseerende Christelijke groote mogendheden, waarvan Engeland en Italië zeer bepaalde en zeer groote belangen in de Mohammedaansche landen te verdedigen hebben, zijn zeker niet in beginsel tegen het herstel van het Kalifaat gekant, maar zij wenschen, elk

voor zich, een Kalief, die hun belangen eerder dient dan afbreuk doet. Reeds heeft Mussolini zich als beschermheer der Mohammedanen opgeworpen en Italië organiseert reizen naar Mekka voor alle Mohammedanen, die het nieuwe Imperium bewonen. Engeland houdt natuurlijk vast aan de positie, die het in Arabië inneemt en zal in geen geval dulden, dat Ibn Saoed een Engeland-vijandige houding aanneemt. Als heerscher over een deel van Arabië is Ibn Saoed ongevaarlijk, als Kalief, heer der geloovigen, zou hij het in hooge mate kunnen worden.
En ook Duitschland, al heeft het voorloopig over geen enkelen Mohammedaan zeggenschap, neemt zijn voorzorgen om, als de kwestie van het herstel van het Kalifaat opnieuw aan de orde komt, een woordje in het midden te kunnen brengen. Onlangs heeft Hitler aan Ibn Saoed acht tanks en twee vliegtuigen.... cadeau gegeven. De kleine geschenken onderhouden de vriendschap en Ibn Saoeds vriendschap kan in bepaalde omstandigheden van groot belang worden. (De Tijd)

(Vor. ber. Turkije 3265 A.)

A. ENGELAND. — Pacificatie in Europa. —
Alle Londensche bladen meldden op 2 Juni '38 op sensationeele wijze, dat de Britsche regeering in de naaste toekomst zal streven naar:
1. de beëindiging van den oorlog in Spanje. Zij zal beiden partijen de gedachte, toe te stemmen in een bemiddeling, doen aanvaarden.
2. met Duitschland een algemeene overeenkomst te sluiten, die met name betrekking zal hebben op de koloniale eischen.
De voorwaarde voor de verwezenlijking van dit eerste punt zou zijn de terugtrekking der vrijwilligers, de tweede voorwaarde de vreedzame en definitieve regeling van het Sudeten-Duitsche vraagstuk.
De bladen voegen hier aan toe, dat de Britsche regeering in afwachting hiervan krachtig zal optreden om een herhaling van luchtaanvallen, waarvan Britsche koopvaardijschepen nog onlangs in de Spaansche territoriale wateren het slachtoffer zijn geworden, te voorkomen. (N. Rott. Crt.)

B. ROEMENIE. — Leening voor het leger. —
Het ministerie van Financiën heeft een leening uitgeschreven voor het leger. De leening werd in vier minuten tijds volteekend. Het totale bedrag is groot 2 milliard 350 millioen Lei. (Telex - A. N. P.)

(Vor. ber. Leger 2856 I.)

C. NEDERLAND. — Onderwijs - Archaeologie - Inaugureele rede van Prof. dr. F. D. K. Bosch over „Ontwaken van het aesthetisch gevoel voor de Hindoe-Javaansche oudheid". —
Op 2 Mei '38 heeft prof. dr. F. D. K. Bosch, benoemd tot bijzonder hoogleeraar in de archaeologie en oude geschiedenis van Ned. Indië aan de rijksuniversiteit te Utrecht, zijn ambt aanvaard met een rede over „Het ontwaken van het aesthetisch gevoel voor de Hindoe-Javaansche oudheid".
Twee volle eeuwen zoo betoogde spr., heeft dit ontwakingsproces in beslag genomen. Blijkens de uitlatingen van Rogerius en Baldaeus over Indische bouw- en beeldhouwwerken is er in de 17de eeuw nog geen spoor van waardeering voor de Indische kunst aanwezig; eerst in de 18de eeuw is er eenige belangstelling voor de Hindoe-Javaansche monumenten waar te nemen, wanneer Compagniesdienaren op hun Mataramsche hofreizen, waarvan de route dicht langs Prambanan leidde, de tempelbouwvallen aldaar bezoeken en aanteekeningen van hunne vluchtige indrukken te boek stellen. De oprichting van het Bataviasch Genootschap in het jaar 1778, hoewel het mede aan de kunsten gewijd heette te zijn, heeft er slechts weinig toe bijgedragen om die belangstelling te vergrooten; het Britsche tusschenbestuur heeft baanbrekend werk verricht.
Mackenzie is hierbij voorgegaan. Hij is de eerste Europeaan, die zich voor de schoonheid der Hindoe-Javaansche kunst ontvankelijk toont. Ook Raffles laat zich niet onbetuigd; Crawfurd, de derde in de rij van Britsche oudheidkundigen, neemt als aanhanger van het neo-klassicisme een zeer critisch standpunt in. Zijn oordeel is van veel belang, omdat het in de volgende halve eeuw den toon heeft aangegeven. Na het Britsche tusschenbestuur is het met de activiteit op oudheidkundig gebied voorloopig gedaan; de generatie na 1816 heeft oprecht gemeend, dat verdere onderzoekingen overbodig waren, omdat Raffles en Crawfurd reeds nagenoeg alles ontdekt en beschreven zouden hebben.
De weinige auteurs, die in de eerste helft der eeuw een waarde-oordeel over de Hindoe-Javaansche kunst hebben uitgesproken, gevoelen zich over het algemeen meer aangetrokken tot de architectuur dan tot de beeldhouwkunst.
Bij de laatste waren er dan ook meer voor-oordeelen te overwinnen. In de critiek op de beeldhouwkunst werkten de ingewortelde Calvinistische afkeer van het heidendom samen met zijn afgodendienst en den neo-klassicistischen smaak, die al wat er op kunstgebied was en werd gewrocht aan zijn strengen norm en canon toetste. Goethe voelde slechts afschuw voor de Indische godenbeelden in diergestalte of met een onnatuurlijk aantal ledematen.
Latere auteurs nemen er vooral aanstoot aan, dat de „meeste Indische beeldwerken ongenoegzame ontleedkundige kennis verraden" (Reuvens) en de slapheid en rondheid van het niet gespierde vleesch er hinderlijk in opvallen. Anders werd het toen de romantiek aan invloed won: de romantische stemming is aan het wetenschappelijke gehalte van het oudheidkundig onderzoek over het algemeen niet ten goede gekomen, en heeft het oordeel over de Hindoe-Javaansche kunst ook niet tot een hooger peil van waardeering gebracht. Voor de romantische oudheden-minnaars waren de tempelbouwvallen niet meer dan een uitgangspunt, waaraan hun verbeelding slechts vluchtige aandacht schonk om zich aanstonds in de nevelige verten van een gedroomde werkelijkheid te verliezen.
Spr. behandelde ten slotte de merkwaardige figuur van den schilder-teekenaar H. N. Sieburgh (1799—1842), die als de meest typische vertegenwoordiger van de romantische periode in de oudheidkunde kan gelden. Na nog in het kort de beteekenis van Brumund (1814—1863) te hebben uiteengezet, schetste hij in groote lijnen de verdere ontwikkeling van het aesthetisch gevoel voor de Hindoe-Javaansche oudheid, welke met de thans geldende opvattingen eindigt. (Alg. Handelsblad)

(Vor. ber. Ambtsaanv. i. h. Onderwijs 3220 B.)

4 JUNI 1938

D. ENGELAND. — De Anglicaansche Kerken en de echtscheiding. —
Het officieele standpunt van de Anglicaansche Kerk ten aanzien van de echtscheiding is thans met bijzonder groote duidelijkheid gedefinieerd in een resolutie, welke is aangenomen door de „Convocation Canterbury", de algemeene vergadering van Engelsche waardigheidsbekleeders, die op het oogenblik te Londen bijeen is. Het huwelijk wordt als volgt gedefinieerd: „Een persoonlijke en, behalve door den dood van een der gehuwden, onontbindbare vereeniging". De resolutie voegt hieraan toe: „Hertrouwen na echtscheiding te hebben verkregen, maar terwijl de vroegere echtgenoot(e) nog in leven is, brengt altijd een werkelijke schending met zich mede van het beginsel van het huwelijk".
Tenslotte herinnert de resolutie er aan, dat de Anglicaansche Kerk weigert sanctie te verleenen aan het huwelijk van iemand, die gescheiden is en wiens (wier) vroegere echtgenoot(e) nog in leven is.

(N. Rott. Crt.)

E. SAN DOMINGO. — Nieuwe president.
Het resultaat van de in San Domingo gehouden presidentieele verkiezingen is, dat Peynado tot president van de Dominicaansche Republiek is gekozen, en Troncoso de la Concha tot vice-president.
Zij zullen 16 Augustus a.s. hun ambt aanvaarden.

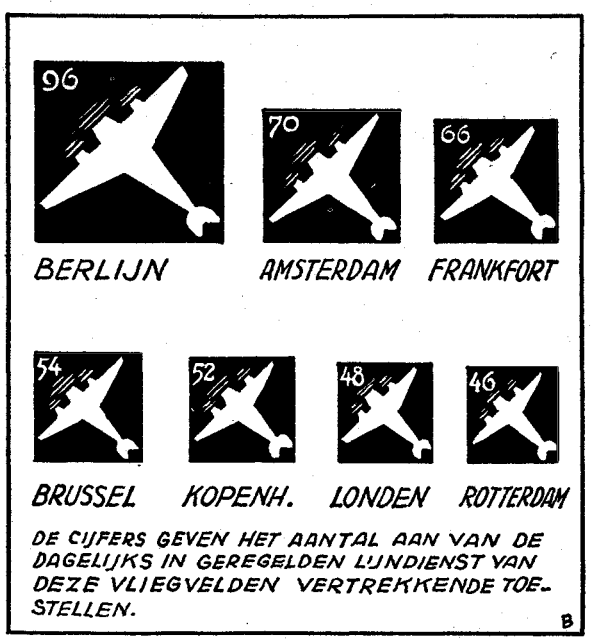
(Telex-A. N. P.)

F. NEDERLAND. — Christelijke Boeren- en Tuindersbond - Algemeene vergadering. —
De Christelijke Boeren- en Tuindersbond hield op 24 Mei '38 zijn algemeene vergadering te Apeldoorn. De openbare algemeene vergadering werd door prof. P. A. Diepenhorst met een rede geopend. Wij ontleenen hieraan het volgende:
Het feit, dat het 7 Maart 1938 twintig jaar geleden was, dat de C.B.T.B. werd opgericht, gaf prof. Diepenhorst aanleiding in zijn openingsrede te spreken over de veranderde gestalte van het sociale leven, met name het arbeidsleven gedurende deze twintig jaren, die vrijwel geheel na den wereldoorlog liggen. Eerst gaf hij een schets van de ingrijpende hervormingen, die sinds 1918 in de regeling van den arbeid, in de arbeidswetgeving werden doorgevoerd en daarna beantwoordde hij de vraag welke principieele houding past tegenover de nieuwe plannen inzake den loonarbeid, waarbij vooral Minister Romme's voorstellen aan de orde kwamen.

In de historische schets werd uitvoerig stilgestaan bij de doorvoering der sociale verzekering, die in dit tijdvak haar beslag kreeg. Het werk van Talma en Slotemaker de Bruïne werd daarbij geloofd. Het stemt den C.B.T.B. tot groote voldoening bij de invoering van invaliditeits- en ziekteverzekering te hebben meegewerkt om haar bij de boeren- en tuindersbevolking ingang te doen vinden.
(Nieuwsbl. v. h. Noorden) **(V. b. Tuinbouw 3238 A.)**

A. **BULGARIJE. — Erkenning van het Italiaansch Imperium. —**
De Bulgaarsche gezant heeft minister Ciano op 1 Juni 1938 medegedeeld, dat zijn regeering hem beschouwt als geaccrediteerd bij den koning van Italië, keizer van Abessynië. (Telex-A. N. P.)
(Vor. ber. Erkenning 3258 F.)

B. **LUCHTVAART. — Centraal Vliegveld - Protest van Rotterdam. —**

In de op 31 Mei '38 gehouden openbare vergadering van de Kamer van Koophandel en Fabrieken voor Rotterdam en Omstreken werd met algemeene stemmen besloten een adres te richten aan den voorzitter van den Raad van Ministers, Z. Exc. dr. H. Colijn, inzake het Vliegveld Waalhaven, waarin de noodzakelijkheid van dit vliegveld voor Rotterdam wordt uiteengezet zoowel voor het binnenlandsch als buitenlandsche luchtverkeer.
Ter demonstratie van de onderlinge beteekenis van Schiphol en Waalhaven, zijn ten slotte aan de pers de volgende staten verstrekt:

	SCHIPHOL		WAALHAVEN	
Buitenl. Passagiersverkeer:				
1928 . .	9.275	(3.225) *)	2.871	(—.—)
1929 . .	8.776	(3.570)	3.411	(—.—)
1930 . .	7.399	(2.975)	2.952	(304)
1931 . .	8.517	(3.780)	2.752	(114)
1932 . .	10.026	(5.525)	2.652	(38)
1933 . .	14.982	(8.744)	5.414	(379)
1934 . .	23.770	(14.550)	8.062	(718)
1935 . .	24.598	(18.247)	9.993	(444)
1936 . .	26.251	(24.818)	7.042	(106)
1937 . .	29.278	(24.530)	8.514	(2.057)

*) De cijfers, tusschen haakjes geplaatst, geven het transito-verkeer aan en zijn niet onder de cijfers begrepen.

Goederen- en Postvervoer Schiphol en Waalhaven in K.G.

	Goederenvervoer: Schiphol van en naar (via)		Waalhaven van en naar (via)	
1928 . .	607400	(137600)	148544	(—)
1929 . .	713200	(115600)	188672	(—)
1930 . .	783900	(109100)	190895	(15584)
1931 . .	1002000	(146600)	214847	(11832)
1932 . .	744400	(134000)	133843	(5130)
1933 . .	1003800	(202800)	162979	(8078)
1934 . .	808800	(210600)	161114	(15612)
1935 . .	1027200	(448500)	195558	(18934)
1936 . .	892900	)436300)	155608	(3078)
1937 . .	875900	(395600)	171035	(82566)

Postvervoer: van en naar (via) Schiphol		(van en naar (via) Waalhaven	
19600	(33400)	9361	(—)
42800	(40400)	12801	(—)
25500	(47500)	11392	(1378)
46000	(75400)	9241	(1644)
55000	(79000)	5844	(1208)
55600	74800)	6760	(7276)
64300	(93300)	9805	(3182)
140500	(130700)	65260	(3744)
174900	(223800)	75000	(1096)
259500	(201300)	113508	(10020)

De tusschen haakjes geplaatste cijfers geven het transito-verkeer aan en zijn niet onder de daarvoor geplaatste cijfers begrepen.
(Alg. Handelsblad - De Maasbode)
(Vor. ber. Centr. Vliegveld 3290 B.)

5 JUNI 1938

C. **DENEMARKEN. — Erkenning van het Italiaansch Imperium. —**
De gezant van Denemarken en IJsland te Rome, Kruse, heeft op 30 Mei '38 een bezoek gebracht aan den Italiaanschen minister van Buitenlandsche Zaken, graaf Ciano en heeft hem medegedeeld, dat de regeering van Denemarken en IJsland den gezant in het vervolg geaccrediteerd beschouwt bij den koning van Italië en keizer van Ethiopië. (Telex - A.N.P.)
(Vor. ber. Erkenning 3295 A.)

D. **GEESTELIJK LEVEN. — Moderne Theologen. —** Te Amsterdam heeft dezer dagen dr. K. H. Boersema uit Leiden de vergadering der Moderne Theologen geopend. Spr. memoreerde in zijn openingsrede met een enkel woord de toekomst van het vrijzinnige protestantisme in ons land. Aan de hand van prof. Gerritsons studie over het Réveil trachtte hij duidelijk te maken, dat de opkomst der Moderne Richting negatief te danken is aan de opkomst van het Réveil, dat dwong positie te nemen. Spr. noemde drie voorbeelden: de tegenstelling en toch ook het samengaan der hoogleeraren v. d. Bergh van Eysinga en Heering, de Kerkidee, en den gezamenlijken grondslag van de Beginselverklaring van de Centrale Commissie, en de geloofsbelijdenis van het Werkverband-Roessingh, dat het Vrijzinnig Protestantisme bij den gelijken term christendom en cultuur in de toekomst meer het accent op het eerste zal leggen, dan tot nu toe het geval was.
Dr. C. J. Bleeker uit Apeldoorn, sprak daarna over „Het christendom en de andere wereldgodsdiensten".
(N. R. Crt.) **(Vor. ber. Moderne Theol. 2755 E.)**

E. **ITALIE. — Ciano's rede. - Trouw aan de as. - Waardeering voor Britsche staatslieden. —**
Bij de opening van het tweede congres te Milaan voor internationale politieke studie heeft de Italiaansche minister van Buitenlandsche Zaken, graaf Ciano, op 2 Juni 1938 een rede gehouden, waarin hij o.a. verklaarde, dat het fascistische Italië trouw blijft aan de as Rome—Berlijn.

Op het oogenblik vormen de gemeenschappelijke grenzen een nieuwe reden tot goede verstandhouding. Voor het eerst is de Duitsch-Italiaansche solidariteit gebleken, toen beide landen een gelijke houding hebben aangenomen tegen den aanval van het bolsjewisme in Europa, toen het poogde in Spanje een basis te vinden voor zijn moreele en sociale vernieling.

Ten aanzien van den strijd in het Verre Oosten zeide Ciano, dat ook hier Italië en Duitschland met Japan samenwerken tegen het bolsjewisme. Het congres zal de gebeurtenissen in het Verre Oosten grondig bestudeeren, doch wel kan men thans reeds zeggen, dat de strijd zijn oorsprong vindt in de vernielende actie van het bolsjewisme, waarmede de Chineesche regeering zich op onvoorzichtige wijze heeft verbonden.

Verder besprak Ciano de verhouding van Italië met de Balkan-staten en de Donau-staten, waarbij hij wees op de nauwe vriendschap welke bestaat tusschen Italië en deze staten.

Ook wijdde spreker woorden van waardeering aan de Britsche staatslieden Neville Chamberlain en Lord Halifax. Het Italiaansch-Britsche verdrag heeft veel opheldering gebracht.

Een overeenkomst te sluiten, waarachter misverstand en wantrouwen verborgen liggen, is niet in het belang van den vrede, welke niet kan steunen op een zwakken ondergrond van politieke listen, doch erkenning eischt van de geschiedkundige positie. Dit geeft kracht aan het Italiaansch-Britsche verdrag. (Telex-A. N. P.) **(V. b. Ciano 2797 B.)**

A. **DISCONTOKOERSEN. — Overzicht. —**

De verschillende discontokoersen luiden op 4 Juni 1938 als volgt:

	Sedert			Sedert	
Argentinië . .	8- 2-36	3½%	Nederl. Bank:		
België . . .	30- 5-38	3 %	Wisseldisconto	3-12-36	2 %
Britsch-Indië .	28-11-35	3 %	Promessedisc.	3-12-36	2½%
Bulgarije . .	15- 8-35	6 %	Bel. op Eff.	3-12-36	2½%
Chili	23- 8-32	4½%	Bel. op Goed.	3-12-36	2½%
Columbia . .	18- 9-30	7 %	Voorsch. R.-C.	3-12-36	2½%
Danzig . . .	2- 1-37	4 %	Ned.-Indië . .	14- 1-37	3 %
Denemarken .	19-11-36	4 %	New York		
Duitschland .	21- 9-32	4 %	Fed. Res. B.	26- 8-37	1 %
Engeland . .	30- 6-32	2 %	Noorwegen .	5- 1-38	3½%
Estland . . .	1-10-35	4 %	Peru	1- 8-30	9 %
Finland . . .	1-12-34	4 %	Polen . . .	18-12-37	4½%
Frankrijk . .	12- 5-38	2½%	Portugal . .	11- 8-37	4 %
Griekenland .	4- 1-37	6 %	Roemenië . .	4- 5-38	3½%
Hongarije . .	28- 8-35	4 %	Spanje . . .	10- 7-35	5 %
Ierland . . .	22- 4-32	4 %	Tsjecho-Slow.	1- 1-36	3 %
Italië . . .	18- 5-36	4½%	Zuid-Afrika .	15- 5-33	3½%
Japan . . .	16- 7-37	3.29%	Zweden . .	29-11-33	2½%
Joego-Slavië .	18- 1-35	5 %	Zwitserland .	26-11-36	1½%
Letland . . .	1-11-36	5 %			
Litauen . . .	1- 7-36	5½%	(Keesings Financieel Archief)		

(Keesings Financieel Archief)

(Vor. ber. Discontokoersen 3290 C.; Overz. 2897 B.)

B. **HONGARIJE. — De Kleine Entente. —**

De Hongaarsche minister van Buitenlandsche Zaken, De Kanya, heeft in de Kamer een verklaring afgelegd, waarin hij o.m. zeide, dat de Hongaarsche regeering niet gekant is tegen de vestiging van oprechte vriendschappelijke betrekkingen met de landen der Kleine Entente.

De minister herhaalde, dat de Hongaarsch-Italiaansche vriendschap ongewijzigd blijft, evenals de Hongaarsch-Poolsche.

De Duitsche expansie, aldus De Kanya, vormt geen bedreiging van zoodanigen aard, dat Hongarije gedwongen zou zijn tot iederen prijs het bondgenootschap van de landen der Kleine Entente na te streven.

Hongarije wenscht zijn betrekkingen met de landen der Kleine Entente te normaliseeren, maar een grootere toenadering is afhankelijk van een aanmerkelijke verbetering in het lot van de Hongaarsche minderheden.

Hongarije wil afzonderlijk met elk dezer staten onderhandelen. Aan den anderen kant stelt het als voorwaarde, dat de drie afzonderlijke overeenkomsten met elkander in overeenstemming moeten zijn. Dit lijkt des te moeilijker, daar de toestand der minderheden niet dezelfde is in de drie landen. Hij is in Joego-Slavië beter, in Roemenië slechter. Tsjecho-Slowakije heeft het internationale karakter van de minderhedenkwestie erkend; de toekomstige ontwikkeling hangt af van de regeering te Praag.

Hongarije is bezield met den besten wil, maar op voorwaarde, dat de schoone woorden van de Tsjecho-slowaaksche en Roemeensche staatslieden binnenkort gevolgd worden door de daden.

Tenslotte legde spr. den nadruk er op, dat zijn regeering een vredespolitiek voert, en de landsverdediging, die zij aanzienlijk wil versterken, eveneens in dienst stelt van dit ideaal. (Het Vaderland)

(Vor. ber. Hongarije-Kl. Entente 3217 A.)

C. **JAPAN. — Kabinet-Konoye - Tweede reorganisatie. —**

Uit Tokio wordt gemeld: De afgetreden minister van Oorlog, generaal Soegiyama, is benoemd tot lid van den oppersten oorlogsraad.

Het gewijzigde kabinet-Konoye ziet er thans als volgt uit:

Buitenlandsche Zaken: Admiraal Oegaki.

Binnenlandsche Zaken: Admiraal Soeyetsoegoe.

Oorlog: Luitenant-generaal Itagaki.

Minister van Oorlog ad interim: Luitenant-generaal Tojo.

Marine: Admiraal Yonai.

In politieke kringen legt men er den nadruk op, dat met de hervorming van het kabinet de eenheid van richting in de regeering is ontstaan voor het bereiken der doelstellingen in China.

Het nieuwe kabinet staat hecht achter de regeeringsverklaring van Januari, inhoudende, dat Japan niet meer met het bewind van Tsjang Kai Sjek onderhandelen wil, maar zal doorvechten tot dit bewind vernietigd is. (Telex-A. N. P.)

(Vor. ber. Kabinet 3289 C.)

6 JUNI 1938

D. **LUXEMBURG. — Maatregelen tegen buitenlandsche politieke agitatie. —**

De regeering van het groothertogdom heeft bij de Kamer een wetsvoorstel ingediend, dat ten doel heeft de buitenlandsche veiligheid van den staat te waarborgen. Men wil hiermede trachten een eind te maken aan de ontoelaatbare actie van vreemdelingen in het groothertogdom, welke indruischt tegen de souvereiniteit en de veiligheid van het land.

(N. Rott. Crt.)

E. **INTERNATIONALE ARBEIDSCONFERENTIE TE GENEVE. — Staatsraad mr. P. J. M. Aalberse vice-voorzitter. —**

In de Internationale Arbeidsconferentie is tot vice-voorzitter gekozen staatsraad mr. P. J. M. Aalberse, vertegenwoordiger van de Nederlandsche regeering. Voorts werden tot vice-voorzitters gekozen Knob, vertegenwoordiger voor Hongarije van de werkgevers en Hallsworth, vertegenwoordiger voor Engeland van de arbeiders. (Telex - A. N. P.)

(Vorig bericht 2840 E.)

F. **ENGELAND. — Vlootbouw. - Aanvullende begrooting. —**

Op 2 Juni '38 is het nieuwe Britsche vlootbouw-program voor 1938 bekend geworden. Het maakt een aanvullende begrooting van 2.400.000 pond sterling noodig. In dat bedrag zijn begrepen ongeveer 1.800.000 pond voor dit jaar te bouwen schepen. (Twee slagschepen, zeven kruisers, een vliegkampschip, een vliegkampschip voor de marine, dat van Australië zal worden gekocht, drie duikbooten, zeven snelvarende motorbooten, schepen voor herstelwerkzaamheden en verschillende andere marinevaartuigen).

In de memorie van toelichting wordt verklaard, dat in de oorspronkelijke begrooting geen gelden waren aangevraagd voor den bouw van nieuwe schepen, die op het program van 1938 staan. (Times)

(Vor. ber. Begrooting 3248 A.; Vloot 3161 G.)

A. **Jaarverslag 1937-'38. - Netto-winst ƒ 2.576.087 (v. j. ƒ 3.528.828). - Dividend: ƒ 30 (v. j. ƒ 42) per aandeel.**
Op 7 Juni '38 werd te Amsterdam de algemeene vergadering van aandeelhouders gehouden van de Nederlandsche Bank N.V.
In deze vergadering heeft de president, mr. L. J. A. Trip, verslag uitgebracht over het boekjaar 1937-'38, waaraan wij o.a. het volgende ontleenen:
Het jaar 1937 valt uiteen in twee scherp te onderscheiden deelen, aldus vangt de president zijn verslag aan. De eerste helft vertoonde een krachtige voortzetting van de in 1936 aangevangen opgaande lijn. Productie en handel, goederenprijzen en effectenkoersen, zeevrachten en varende tonnage van de handelsvloot, alle gaven eene, meerendeels sterke, stijging te zien. De werkloosheid kwam op een lager peil. De handelsbalansen van de onderscheidene landen ontwikkelden zich in de richting van een gezond evenwicht. De gang van zaken in de tweede helft van het jaar was in nagenoeg alle opzichten tegenovergesteld aan dien in de eerste zes maanden. In een geleidelijk toenemend aantal landen werd de lijn van den opgang omgebogen in nedergaande richting. Zulks heeft zich in de tot dusver verstreken maanden van 1938 voortgezet.
De hoogst belangrijke vraag, of het terugloopen van de conjunctuur zich zal voortzetten en tot een nieuwe crisis zal voeren dan wel na eenigen tijd zal plaats maken voor een herstel, is op dit oogenblik niet voor beantwoording vatbaar.
Hij, die de realiteit in het oog houdt, zal tot de overtuiging moeten komen, dat voor handelspolitieke regelingen en overeenkomsten met een algemeen karakter de tijd niet rijp is. Eerst geleidelijk zal, stap voor stap, en met inachtneming van hetgeen nu eenmaal in het verleden geschied is en niet zonder meer ongedaan kan worden gemaakt, naar verbetering gestreefd kunnen worden.

Het goud als basis. — Blijkens de uitlatingen der verantwoordelijke instanties in de verschillende landen, staat een terugkeer voor oogen naar een internationaal monetair systeem, gebaseerd op het goud. In de practijk acht ik deze denkbeelden verwerpelijk en niet uitvoerbaar. Zij zijn, naar mijn overtuiging, verwerpelijk omdat, zooals de ervaring der laatste jaren heeft aangetoond, deze monetaire maatregelen niet in staat zijn om het beoogde resultaat te bereiken.

Goudproductie en goudbezit. — Zooals te verwachten was, bereikte de goudproductie in 1937 een nieuw maximum. Zij steeg van 1.031.267 K.G. in 1936 tot 1.083.366 K.G. of met ruim 5 procent. Sedert het jaar 1932, toen voor het eerst de vorige recordproductie van 1915 werd overschreden, bedroeg de stijging per jaar 8.7 procent.
De Vereenigde Staten, Engeland, Frankrijk, Nederland, Zwitserland en België, bezaten einde 1937 tezamen 82.4 procent van den in totaal op 23.273.462 K.G. te schatten monetairen wereldgoudvoorraad, tegen 79.7 procent einde 1936.
Met nadruk zij er op gewezen, dat deze cijfers uitsluitend mogen gebezigd worden ter verkrijging van een indruk omtrent de bedragen, die zich tenminste in het bezit van genoemde landen bevonden. Over hetgeen boven de gepubliceerde gegevens aan de voorraden van de egalisatiefondsen toegevoegd zou kunnen zijn, geven zij geen licht. Op deze basis blijkt, dat de Vereenigde Staten, Engeland en Nederland tezamen in het afgeloopen jaar 2.228.537 K.G. hebben opgenomen, of meer dan het dubbele van de productie in datzelfde jaar.

De invloed op Nederland. — Het behoeft geen betoog, dat Nederland zich niet heeft kunnen onttrekken aan den invloed van den teruggang der wereldconjunctuur in de tweede helft van het afgeloopen kalenderjaar. De krachtige verbetering en opleving, die in het voorafgaande tijdperk te constateeren vielen, verflauwden. Dat de ontwikkeling in Nederland sedert het intreden van den meerbedoelden teruggang over het algemeen beperkt bleef tot een daling van het tempo der verbetering in vergelijking met de overeenkomstige maanden van een jaar geleden, stemt tot voldoening. Hetgeen Nederland in de naaste toekomst zal te zien geven, hangt grootendeels af van den loop der wereldconjunctuur.
Met betrekking tot den toestand en de vooruitzichten der openbare financiën kan het oordeel niet anders dan ongunstig luiden.

De taak van het Egalisatiefonds. — De werkzaamheid van de Nederlandsche Bank concentreerde zich in het afgeloopen jaar op de omvangrijke taak voor het egalisatiefonds.
De algemeene lijn van de politiek, welke door het fonds werd gevolgd, bleef gedurende het geheele jaar beheerscht door de sterke vraag naar guldens, die zich nationaal en internationaal deed gelden en in belangrijke mate het aanbod overtrof. Dat het fonds onder deze omstandigheden ingreep en aan de surplusvraag naar guldens voldeed, kan dan ook geen verwondering wekken en lag geheel binnen de grenzen van de taak, die het zich van den aanvang af zag toegewezen.
Het komt mij voor, dat de groote ruimte op de geldmarkt, die ongetwijfeld bezwaren medebrengt, niet op rekening mag gesteld worden van de sedert September 1936 gevolgde monetaire politiek. Evenzeer geldt zulks voor de daling van de kapitaalrente.

Zakelijke gegevens. — De rentetarieven van de Nederlandsche Bank ondergingen in het boekjaar geen wijziging.
Het beroep, dat in het afgeloopen boekjaar voor de verkrijging van nieuwe middelen op de Nederlandsche kapitaalmarkt werd gedaan, was iets grooter dan verleden jaar.
De ruimte op de kapitaalmarkt, die zich reeds in het boekjaar 1936-'37 had gemanifesteerd, is in het thans afgesloten boekjaar nog aanmerkelijk toegenomen.
Van de belangrijke daling van den rentestand werd op zeer ruime schaal voor conversiedoeleinden gebruik gemaakt. Verreweg het grootste gedeelte der conversies kwam voor rekening van den staat.
De bank beschikte aan het einde van 1937-38 over een metaalvoorraad van ƒ 1.479.982.772, waarvan goud ƒ 1.466.238.919 en zilver ƒ 13.743.853.
Op 31 Maart '38 waren kapitaal, reserves en pensioenfonds belegd tot een bedrag van totaal ƒ 42.778.028.
Het gemiddeld bedrag der bankbiljetten in omloop was in 1937-'38 ƒ 850.023.517.
De stijging der bankbiljettencirculatie dateert reeds van October 1936, zij hield in het boekjaar, waarover verslag wordt uitgebracht, vrijwel zonder onderbreking aan.
De saldi in rekening-courant (exclusief het tegoed van het rijk) zijn in het boekjaar 1937-'38 sterk opgeloopen. De voornaamste oorzaak hiervan is te zoeken in dezelfde factoren als waaraan de toevloeiïng van kapitaal en de buitengewone ruimte op de geld- en kapitaalmarkt hier te lande zijn toe te schrijven.
Bij het einde van het vorige boekjaar stond het pensioenfonds te boek voor ƒ 11.277.931.
De uitkomsten van het bedrijf der Bank, verkregen over het boekjaar 1937-'38, zijn opgesomd in de winst- en verliesrekening. Hieruit blijkt, dat de nettowinst vergeleken met het vorige boekjaar een daling vertoont van ƒ 3.528.828 tot ƒ 2.576.087.
De winst- en verliesrekening wijst over het boekjaar 1937-'38 een netto-winst aan van ƒ 2.576.087. Ingevolge de wet van 27 Mei 1932 komt in mindering van de vordering op den Staat der Nederlanden ƒ 1.288.043. Het overblijvende ad ƒ 1.288.043 wordt krachtens genoemde wet verdeeld.

(Jaarverslag De Nederlandsche Bank)
(Vor. ber. Jaarverslag Nederl. Bank 2806 A.)

De Nederl. Bank

7 JUNI 1938

A. **SPANJE. — Praag erkent Burgos „de facto". —**
De tekst is gepubliceerd van de tusschen den vertegenwoordiger van het rechtsche Spanje en den Tsjechoslowaakschen minister van Buitenlandsche Zaken gewisselde nota's, krachtens welke Tsjecho-Slowakije de regeering van Franco „de facto" erkent.
In de overeenkomst wordt o.m. bepaald, dat de vertegenwoordigers wederzijds alle voorrechten van in functie zijnde diplomaten zullen genieten. De Tsjechoslowaaksche regeering verklaart nauwlettend acht te zullen slaan op den uitvoer van oorlogsmateriaal naar derde mogendheden, om te verhinderen, dat deze wapens in Spanje zullen worden gebruikt.
(Telex-A. N. P.) **(Vor. ber. Erkenning 3270 A.)**

B. **FRANKRIJK. — Het 35e nationale socialistencongres te Royan. - Mareeau Pivert. —**
Te Royan is het 35e nationale congres der Fransche socialistische partij van 4—8 Juni '38 gehouden.
Vóór het begin van het congres is het nogal stormachtig toegegaan, omdat aanhangers van Marceau Pivert en talrijke leden van de ontbonden federatie van de Seine toegang wenschten. Daar het congresbestuur den dissidenten toegang bleef weigeren, protesteerden zij luidkeels en betoogden zij, dat hun op deze wijze de mogelijkheid was ontnomen hun standpunt toe te lichten. „De beginselen van de democratie worden met de voeten getreden".
Het Congres heeft zich langdurig bezig gehouden met het geval.
Er werden 4824 stemmen uitgebracht vóór de goedkeuring van het besluit (de ontbinding van de federatie van de Seine en de uitzetting van Pivert) 3002 stemmen tegen en 353 stemmen blanco.
Het congres is op 8 Juni '38 geëindigd met de aanneming van een motie, die de ideeën van de officieele leiders der partij — Léon Blum en Paul Faure — vertolkt.
Die motie bevat in groote lijnen:
1o. rechtvaardiging van de door de ministeries onder socialistische leiding gevoerde politiek.
2o. Een definitie van de houding der partij ten aanzien van de internationale problemen.
3o. Een volmacht aan de socialistische Kamerfractie wat betreft het verleenen of het onttrekken van steun aan het gouvernement-Daladier, hetgeen practisch gesproken neerkomt op handhaving van den huidigen toestand tot op zijn minst na het parlementaire zomerreces.
Genoemde motie kreeg 4.782 stemmen, terwijl een andere, voorgesteld door den heer Zyromski — onmiddellijke oppositie tegen de regeering en agressieve politiek tegen de dictatuurstaten — 1735 stemmen op zich vereenigde. Een derde dagorder, opgesteld door de vrienden van Marceau Pivert en waarin revolutionnaire klassestrijd gepredikt wordt, behaalde 1.430 stemmen. In de commissie, die met de opstelling der moties belast was, verkregen deze dagorders resp. 18, 6 en 5 stemmen, terwijl vijf leden zich van stemming onthielden. (Telegraaf - Telex-A. N. P.)
(Vorig bericht Congres 2867 C.)

C. **INTERNATIONAAL BUREAU VAN ARBEID TE GENEVE. — John Winant opvolger van Butler. —**
De raad van beheer van het Internationaal Bureau van Arbeid heeft op 4 Juni '38 met 28 stemmen den onderdirecteur van het bureau, John Winant, benoemd tot directeur van het bureau, in opvolging van Butler, die is afgetreden.
John Winant is een vriend van president Roosevelt.
(Telex-A. N. P.) **(V. b. Int. Bur. v. Arbeid 3246 A.)**

D. **ENGELAND. — Dienstplicht in oorlogstijd. - Sir Thomas Inskip. - Neville Chamberlain. —**
Chamberlain heeft op 1 Juni '38 in het Lagerhuis de beloofde verklaring afgelegd nopens de plannen der regeering in oorlogstijd naar aanleiding van de vragen der oppositie, die in de radiorede van Sir Thomas Inskip een aanwijzing meende gezien te hebben van invoering van algemeenen dienstplicht.
Chamberlain zeide, dat er reeds plannen bestonden van 1922 die door iedere volgende regeering vrijwel ongewijzigd waren overgenomen, over militaire dienstplicht in oorlogstijd, maar deze plannen gingen niet zoo ver als overneming van bedrijven en industrieën en het ondergeschikt maken van het heele burgerlijke leven aan het militaire opperbevel. Natuurlijk kon spreker niet in het openbaar over al die plannen spreken, maar zij zouden voor hun in werking stelling aan de goedkeuring van het Parlement onderworpen worden. Minister Inskip had bedoeld te zeggen, dat niemand in de toekomst moest denken dat hij vrij van militairen dienst zou blijven omdat hij een of andere hooge positie innam. In dat opzicht had hij van „algemeenen" dienstplicht gesproken maar ook dit zou natuurlijk aan de regeering moeten worden overgelaten die aan het bewind zou zijn als er oorlog zou komen. (Times)
(Vor. ber. Bewapening 3296 E.)

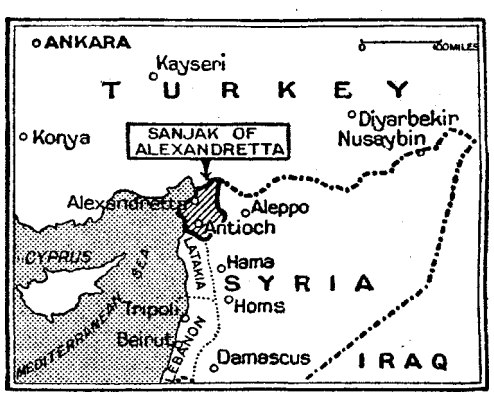
E. **VEREENIGDE STATEN. — Cordell Hull over den vrede en beperking van de bewapening. —**
De Amerikaansche staatssecretaris van Buitenlandsche Zaken, Cordell Hull, heeft op 3 Juni '38 te Nashville (Tennessee) een rede gehouden. Hull zette uiteen dat de werkelijke vrede alleen kan bestaan wanneer het internationale recht en de internationale verdragen gerespecteerd worden. De oorlog woedt nog tusschen de volkeren en in meer dan een gedeelte van de wereld regeert de geest van de internationale anarchie. Men verwerpt lichtvaardig verplichtingen, welke men plechtig heeft beloofd te zullen nakomen, den eerbied voor de wet en het gegeven woord is op een bijzonder laag niveau gekomen. Glorificatie van den oorlog valt nog op tal van plaatsen op den aardbol te hooren. Men gebruikt zijn legers als politiek instrument, om nationale doeleinden na te streven en agressie te plegen. En men gebruikt ze met een brutaliteit die onze menschelijke instincten tart.
Waarom moeten de Vereenigde Staten wel belangstellen in wat er buiten hun grenzen geschiedt? Er is nimmer een tijdperk geweest waarin het noodzakelijker was dat de Vereenigde Staten hun invloed uitoefenen ten gunste van het internationale recht. Nu de wereld gebukt gaat onder den voortdurend drukkender wordenden last van de bewapening zijn wij bereid om tezamen met andere naties op de meest vastbesloten wijze te werken om een doeltreffende overeenkomst nopens de beperking en de geleidelijke vermindering van de bewapening te verkrijgen. Aangezien het gebruik van de gewapende macht met een beestachtigheid geschiedt die niet eindigend leed met zich mee brengt, zijn wij bereid om samen met andere naties het werk dat twee geslachten vroeger zoo gunstig in Den Haag begonnen is, tot humaniseering van den oorlog met alle kracht weer op te nemen. Wij zijn eveneens gereed om samen met andere naties alle in aanmerking komende middelen te bestudeeren, die den geest van internationale samenwerking kunnen opwekken en versterken en om alle middelen toe te passen welke dezen geest vorm en wekelijkheid zouden kunnen geven in de tallooze vormen waarin deze met betrekking tot de internationale relaties op politiek, economisch en cultureel terrein tot uitdrukking zouden kunnen komen. (Het Vaderland)
(Vor. ber. Cordell Hull 3288 C.)

8 JUNI 1938

F. **NEDERLAND. — Tweede Kamer. - Werkfondscrediet verhoogd. - Debatten. —**
Het werkloosheidsdebat is op 3 Juni '38 ten einde gekomen, na de Kamer vijf vergaderingen lang bezig gehouden te hebben.
In hoeverre de besprekingen hebben bijgedragen tot verheldering van inzicht in het ontzettend moeilijke werkloosheidsprobleem en dus tot eenige vergemakkelijking van de oplossing daarvan, — daarover zal wel heel verschillend geoordeeld worden.
Een der belangrijkste resultaten van de debatten is in ieder geval, dat het Nederlandsche volk — en vooral het werklooze deel daarvan — zal kunnen constateeren, dat het lot van den werklooze in het bijzonder en de nationale welvaart-door-arbeid èn Kamer èn Regeering zeer ter harte gaan.
Bij zijn interpellatie omtrent het beleid der regeering in zake de werkloosheidsbestrijding, heeft prof. J. van Gelderen op 27 Mei '38 een klemmend betoog gehouden voor krachtige maatregelen, waardoor het ontstellend groote aantal werkloozen aan arbeid kan worden geholpen.

De interpellant gaf in zijn betoog de wegen aan, om te geraken tot vermindering van het werkloozenaantal en verhooging van de volkswelvaart.
Namens de regeering heeft dr. H. Colijn den interpellant geantwoord, van een openbare werken-politiek geen heil te verwachten, doch de oplossing van het nijpende probleem der werkloosheid in de eerste plaats te verwachten van een natuurlijk herstel in het bedrijfsleven.
Minister-president Colijn heeft op 3 Juni '38 in tweeden termijn gesproken om niet minder dan 24 woordvoerders van antwoord te dienen.
Na 's ministers rede kwam prof. Van Gelderen (s.d.-a.p.) met twee moties, één beoogende de uitvoering der Werkfondswerken zoo te versnellen, dat in twaalf maanden tijd ƒ 150 millioen zal worden verwerkt en een andere motie, strekkende tot snellere vermindering van de werkloosheid, uit het Werkfonds niet alleen voorschotten, maar ook bedragen à fonds perdu aan de gemeenten te doen verstrekken.
Nadat minister-president dr. Colijn verklaard had, dat de Regeering geen van beide moties-Van Gelderen — zouden ze worden aangenomen — zou kunnen uitvoeren en dat de Regeering alleen haar eigen standpunt moet bepalen, heeft de Tweede Kamer beide moties verworpen. De eerste met 46 tegen 28 en de tweede met 47 tegen 27 stemmen. Voor stemden behalve de Soc.-Democraten, de Nat. Socialisten, de Communisten en de Chr. Democraten.
Het wetsontwerp tot verhooging van het werkverruimingscrediet werd vervolgens z.h.s. goedgekeurd.
(Telegraaf - Het Volk - De Tijd)
(Vorig bericht Werkfonds 3272 B.)

A. SANDJAK. — Alexandrette. - Recapitulatie van den toestand sinds 1937. —
Het is ongeveer anderhalf jaar geleden, dat een landstreek, welke aan velen onbekend was, het sandjak Alexandrette, in de politieke belangstelling kwam te staan en een bron van oneenigheid dreigde te worden tusschen Frankrijk en Turkije. Na langdurige moeizame onderhandelingen, voor een deel binnen het kader van den Volkenbond, en met krachtigen steun van Engeland, scheen het, dat deze kwestie tot een oplossing was gebracht. De berichten, welke de laatste dagen zijn ontvangen, wijzen er echter op, dat deze hoop ijdel is gebleken en dat ook deze minderhedenkwestie nog de noodige zorgen en verrassingen met zich kan brengen.

Om door te dringen tot de oorzaken van de moeilijkheden van de laatste dagen, laten wij de voorgeschiedenis in het kort nog eens de revue passeeren. Het was in September 1936, dat de kwestie Alexandrette voor het eerst aan de orde kwam. De Franschen kwamen toen tot overeenstemming met de Syriërs, waarbij den laatsten onafhankelijkheid in den geest van Irak en een Syrische eenheidsstaat in het vooruitzicht werden gesteld. Dit wekte ongerustheid op bij de Turken, die over het Fransche mandaatbestuur officieel nooit ontevreden waren geweest, maar onder een Syrisch bestuur vreesden voor de rechten, welke aan de Turksche minderheid in het sandjak waren toegekend. Bovendien vreesden de Turken, die Alexandrette om strategische redenen niet gaarne in andere handen zagen, dat de Syrische regeering op den duur niet bij machte zou blijken, een aanslag op deze kuststrook af te weren.
Toen het geschil ernstige vormen dreigde aan te nemen, hebben Frankrijk en Turkije, via Genève, gepoogd tot een regeling te komen, hetgeen inderdaad gelukt is. Ingevolge deze overeenkomst zou het sandjak wel een deel blijven uitmaken van den Syrischen staat, maar een volkomen onafhankelijkheid bezitten in binnenlandsche aangelegenheden. Het zou een nieuw statuut krijgen, met een eigen grondwet en een eigen parlement, een en ander onder waarborg van den Volkenbond, onder welks leiding statuut en grondwet werden opgesteld. Hij zou zich ook belasten met het toezicht op de verkiezingen, welke oorspronkelijk in de eerste maanden van dit jaar zouden worden gehouden. Het bijzondere van deze verkiezingen is, dat de kiezers bij het plaatsen op de kiezerslijsten hun nationaliteiten-gemeenschap zouden moeten opgeven en dat op grond van deze gegevens de verhouding tusschen de verschillende nationaliteiten in het parlement zou worden vastgelegd. Van Turksche zijde heeft men tegen het oorspronkelijke opgestelde verkiezingsreglement verschillende bezwaren ingebracht, waarom men eerst in Maart j.l. tot de vaststelling van een definitief reglement kon komen en de verkiezingen eenige maanden moesten worden uitgesteld. Naar den indruk van velen hielden deze bezwaren vooral daarmede verband, dat de Turken bang waren, dat de verhouding der nationaliteiten in het te benoemen parlement voor hen te ongunstig zou zijn. Men kreeg den indruk, dat men de verkiezings-machinerie te hunnen gunste wilde laten draaien en enkele der neutrale leden van de voorbereidingscommissie waren ontstemd, toen zooveel mogelijk aan de Turksche wenschen werd tegemoet gekomen.
Om een inzicht te hebben in de gemoedsstemming in dit gebied, dient men voorts te bedenken, dat de Syriërs over dit Fransch-Turksche accoord ten zeerste ontstemd waren. De Franschen hadden hen nl. in de voorbereiding van dit accoord niet gekend. De verkiezingen, welke inmiddels begonnen zijn, hebben een reeks incidenten met zich gebracht, in verband waarmede de Turken beweren, dat de houding der Fransche autoriteiten tegenover de Turksche bevolking in het Sandjak partijdig is. De Franschen van hun kant vonden in de ordeverstoringen een gelegenheid om hun daar aanwezige troepen te versterken, vreezende voor Turksche interventie, indien de orde niet gehandhaafd zou blijven. Naar aanleiding van de ongeregeldheden van de laatste dagen, hadden de Turken op versterking voor de veiligheid van de Turksche bevolking aangedrongen. De Fransche autoriteiten, die de spanning met Turkije wilden verminderen, zijn daar nu aan tegemoet gekomen door de afkondiging van den staat van beleg en de overdracht van het bestuur uit de handen der burgers in die der militairen.
(N. Rott. Crt.)
(Vorig bericht Sandjak 2811 G.)

B. ECUADOR. — Grens-incident met Peru. —
Bij Santa Rosa (Ecuador) is het op 7 Juni '38 wegens grensgeschillen, tot een gevecht tusschen Peruaansche en Ecuadoreesche troepen gekomen. Aan de zijde der Ecuadoreezen zouden de verliezen 500 man bedragen.
Bekend is gemaakt, dat Ecuador geen algemeene mobilisatie zal afkondigen op grond van het grensgeschil met Peru, doch zal trachten het langs diplomatieken weg te regelen. (Telex-A. N. P.)

9 JUNI 1938

C. NEDERLAND. — Nationaal-Socialistische Beweging. - Hagespraak te Lunteren. —
Op Tweeden Pinksterdag (6 Juni '38) is te Lunteren de derde hagespraak van de N.S.B. gehouden. Wij ontleenen hieraan o.a. het volgende:
De heer van Geelkerken leidde ditmaal een vlaggenparade, bedoeld als eeresaluut aan die volken, die in een vaak harden strijd hun boeien hadden geslaakt. Ook werd de nieuwe N.S.B.-vlag geheschen, welke bestaat uit een oranjeveld met in het midden, in een witten cirkel, een lichtblauwen wolfsangel.
Voor de pauze traden als sprekers op de heeren J. H. de Bruin en G. F. Vlekke. De eerste sprak over de aftakeling van het Nederlandsche volk, de tweede over het politieke roomsch katholicisme.
Het was reeds 5 uur 's middags toen ir. Mussert zijn rede hield.
Hij betoogde, dat er een organische eenheid moet zijn, een volk, dat leeft om zijn taak te vervullen, naar den wil van zijn Schepper.
Wij zullen het huishouden van ons volk op pooten zetten, zooals een goed huisvader zijn gezin tot welvaart brengt. Daarvoor is, zoo oud als de wereld is, maar één methode: dankbaar te gebruiken de onuitputtelijke gaven van natuur en werk. Voor het zoover is, zal er echter nog veel strijd gestreden moeten worden. Het nieuwe Europa groeit, en in dat nieuwe Europa zullen de Nederlanders hun zelfstandige sterke plaats kunnen innemen als een eigen volk met eigen taal. (Avondpost - Telegraaf)
(Vorig bericht Landdag 2974 D.)

10 JUNI 1938

A. SPANJE. — Burgeroorlog. - Engelsche verliezen. - Bombardement van Britsche schepen en Fransch grondgebied. - Italiaansche hulp. - s.s. „Parklaan". —

Sinds het uitbreken der vijandelijkheden in Spanje zijn 58 Britsche schepen gebombardeerd of door duikbooten aangevallen. Zes werden tot zinken gebracht. Er zijn veertien Britsche zeelieden gedood en bijna vijftig gewond.

Behalve de Thurston, welk schip op 7 Juni '38 beneden de waterlijn werd getroffen, is nog een Britsch schip, de Thorpehaven, te Alicante door drie bommen getroffen, en ernstig beschadigd. Een Britsche ambtenaar van den non-interventiedienst werd bij de beschieting van de Fransche vrachtboot „Brisbane" gedood.

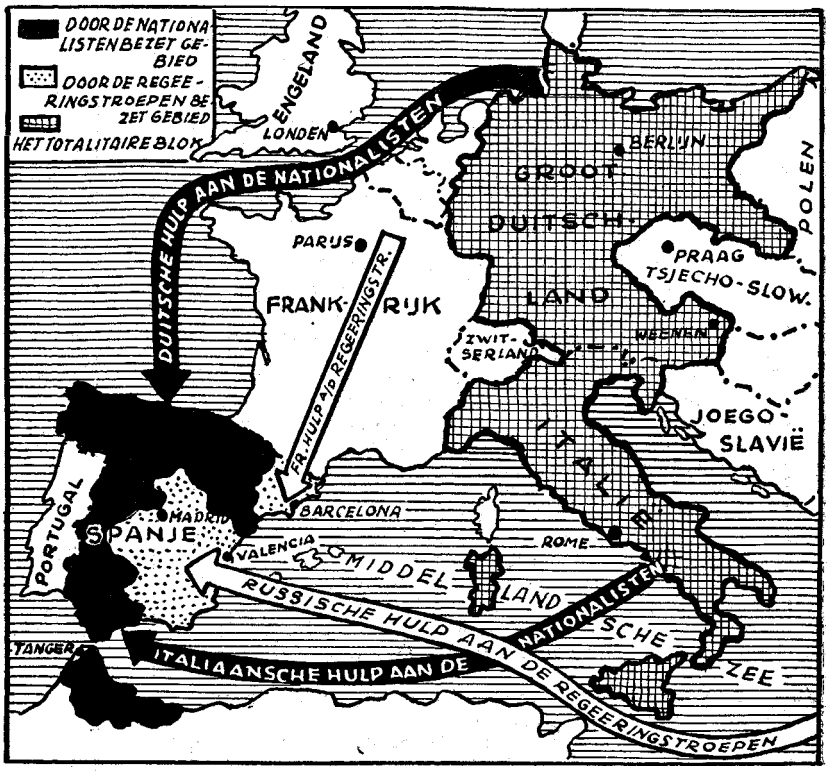
Binnen het tijdsbestek van 26 uur hebben de nationalistische vliegtuigen dertien groote en een geheele reeks kleine luchtaanvallen ondernomen op steden en dorpen aan de Spaansche Oostkust. Van 6 tot 7 Juni '38 werd Barcelona viermaal gebombardeerd, Valencia tweemaal, Alicante vijfmaal, Segorbe en Tarragona eenmaal.

Te Barcelona werd het Nederlandsche stoomschip „Parklaan" door een bom getroffen.

Tot tweemaal toe hebben groepen vliegtuigen boven het Fransche grensgebied gevlogen in de buurt van Ax-les-Thermes en daar eenige bommen uitgeworpen. Dooden vielen er niet te betreuren, de schade was ook niet groot, maar Daladier, de Fransche premier, heeft maatregelen genomen, om op een herhaling van deze vliegtochten krachtig met wapengeweld te reageeren. De Italiaansche pers maakt melding van het feit, dat het Italiaansche vliegers waren, die Barcelona bombardeerden.

(Telex-A. N. P. - Telegraaf - Agence Belga)

(Vor. ber. Burgeroorlog 3291 C.)

(New York Times)

11 JUNI 1938

B. AARDBEVING. — Nederland, België, Engeland, Frankrijk en Duitschland geteisterd door aardtrillingen. —

Op 11 Juni '38 om 12 u. 18 min. is in vrijwel geheel Nederland een aardtrilling waargenomen, welke in totaal, met de natrillingen er bij, ongeveer een kwartier heeft geduurd. Dit voor ons land zoo ongewone verschijnsel heeft uiteraard overal sterk de aandacht getrokken, doch degenen, die het opmerkten, constateerden meestal geen trillingen van meer dan enkele seconden.

De aardschokken werden in het Kon. Ned. Meteorologisch Instituut in De Bilt geregistreerd om twaalf uur 18 min. en 3 seconden Ned. tijd (10 uur 58 min. 3 sec. Greenwichtijd).

De richting van den oorsprong dezer tectonische aardbeving was ongeveer zuid 40 graden west, dit is iets bezuiden zuidwest. De afstand was ongeveer 200 K.M. Dit geeft als oorsprong Zuidwest-België, bij de Fransch-Belgische grens, dus in de buurt van Doornik.

Naar uit Brussel werd gemeld, is om 14 uur 8 min. Belgischen tijd opnieuw een lichte aardschok gevoeld, welke eenige seconden aanhield. De nieuwe schok werd omstreeks 14 uur 10 min. gevoeld door het personeel van het observatorium te Ukkel, alsmede te Etterbeek, Vilvorde en Koekelberg. Het epicentrum van dezen tweeden schok bevindt zich op 60 K.M. afstand van Brussel, waarschijnlijk in westelijke richting. De veronderstelling wordt geopperd, dat de oorzaak van de aardbeving toegeschreven moet worden aan een aardverschuiving in het Noordoosten van België; er bevinden zich daar grondlagen die op elkaar liggen en onderling verbonden zijn in de richting Noordwest-Zuidoost.

Nederland. — Vat men alle meldingen samen, dan kan men zeggen, dat de schokken in Nederland, in de provincie Zeeland het sterkst zijn waargenomen en daar zelfs eenige beschadigingen hebben aangericht.

België. — In België is veel schade aangericht. Eenige dooden zijn te betreuren; er waren vele branden en instortingen. Te Gent, St. Amansberg, Kortrijk, Kruisbouthem, Moeskroen, Brussel, Mechelen enz. waren de schokken het gevoeligst.

Engeland. — De aardschokken, welke aan weerszijden van het Kanaal zijn waargenomen, worden door het observatorium te Kew gekenmerkt als „een plotselinge hevige aardbeving". Te Kew werden de schokken gedurende bijna vijf minuten waargenomen. Vooral in de Londensche city schijnt men de stooten te hebben gevoeld. Er ontstond eenige opschudding onder de talrijken, die zich van hun kantoren huiswaarts begaven. In Ramsgate kwamen verscheidene schepen in beweging en in Ipswich was de telefoonverbinding eenige minuten gestoord.

Frankrijk. — In Frankrijk zijn de aardschokken gevoeld van Duinkerken tot Kamerijk. De beving was vrij sterk, want de instrumenten van het meteorologisch instituut te Rijssel werden buiten werking gesteld. In sommige wijken van Rijssel ontstonden scheuren in de muren.

Duitschland. — Te Aken werden twee tamelijk ernstige aardschokken geregistreerd. Er werd geen schade aangericht, doch in verscheidene huizen kwamen de meubelen van hun plaats.

(Vor. ber. Aardbeving 1638 D.)

C. BERGEN OP ZOOM. — 650 jarig bestaan als markiezaat. —

Bergen op Zoom heeft op 4 Juni '38 een tweeweeksche viering ingezet van zijn 650-jarig bestaan als markiezaat. Een hoogtepunt der festiviteiten vormde het bezoek van H. M. de Koningin.

(Nieuwe Rotterd. Courant)

A. **Oeroude tegenstellingen en nationalistisch ideaal.** De afgeloopen maanden hebben in Britsch-Indië een opleving te zien gegeven van de botsingen tusschen de verschillende godsdienstige gemeenschappen, in Bombay, Lucknow, Allahabad, Lahore, Patna, Calcutta en op een aantal kleine plaatsen. Processies werden met steenen en stokken aangevallen, particuliere personen op straat neergestoken, trams en auto's bestookt, verbitterde gevechten geleverd en huizen in brand gestoken. In de parlementen beschuldigden de partijen elkaar over en weer van ophitsing en dreigden zij met politie en boycott. Een atmosfeer van verbittering en wantrouwen ligt over het land. Het aantal dooden nadert langzamerhand het eerste honderdtal, dat der gewonden beloopt reeds eenige honderden, er zijn vele duizenden arrestaties en talrijke huizen zijn geplunderd of afgebrand. Het is geen nieuw verschijnsel; het vorige jaar was eerst Jammu, de winterresidentie van den maharadja van Kashmir, het tooneel geweest van in onlusten ontaardende massale Hindoe-demonstraties tegen een regeeringsmaatregel, welke een bijzonder krasse uitzonderingswet tegen het Mohammedaansche deel der bevolking zou inhouden. Twee jaar geleden vielen dooden en gewonden in Bombay en de Engelsche soldaten hadden wekenlang in de volkswijk van Byculla met pantserwagens te patrouilleeren. En zoo is het door de jaren heen gegaan sedert de opening van een democratisch tijdvak in Indië de agitatie der massa's in beweging gebracht had en daarmede de oeroude tegenstellingen had doen opleven, de reeds van eeuwen terug dateerende periodieke botsingen en moordpartijen tusschen Hindoes en Mohammedanen of de nog oudere tegenstellingen tusschen Boeddhisten, Jains en Hindoes van verscheidene richtingen.

De democratie is thans immers het groote ideaal van het Indische nationalisme; en toch kan men zich nauwelijks een land denken, dat minder voor werkelijke democratie, d.i. bereidheid tot sociale toenadering en openbare samenwerking, voorbereid was dan Indië. Alles heeft men van het Westen gecopieerd, van de coöperaties en de vakvereenigingen tot aan de partijbureaucratie. Maar buiten kleine kringen van moderne idealisten ontbreekt het werkelijke begrip voor den zin van deze instellingen en dit moet ook ontbreken in een land, waar in den loop van duizenden jaren het sociale leven slechts mogelijk is geweest in de afgeslotenheid van tallooze kleine en zeer kleine groepen en waar reeds zoovele met geestdrift aangevangen godsdienstig-sociale hervormingen op dit starre kasten- en sectenstelsel zijn gestrand.

BRITSCH-INDIË

Hindoes en Mohammedanen. — In de eerste plaats kunnen de Hindoes niet goed begrijpen, waarom Christenen en Mohammedanen zich niet door de groote meerderheid laten absorbeeren, waar er toch in het groote stelsel van het Hindoeïsme steeds plaats is geweest voor het vreedzaam samenleven van zoovele secten en leeren; zij begrijpen slechts zelden, dat het daarbij om meer gaat dan slechts om de verschillen in de rite en den naam der goden. Zij voelen zich derhalve niet slechts als vertegenwoordigers der meerderheid, die derhalve in naam der democratie het recht aan hun zijde hebben, maar ook als de onrechtvaardig vervolgde ware representanten der verdraagzaamheid, ook wanneer een zoodanige tolerantie in waarheid ganschelijk niet bestaat. Van een gewelddadige onderdrukking van andere godsdiensten en maatschappelijke groepen door de Hindoes kan ook geenszins sprake zijn, wel echter van een systeem van voortdurende assimilatiepogingen met tallooze middeltjes en listen, de strijdmethoden en rancunes van een volk, hetwelk zich duizenden jaren tegen sterke vreemde veroveraars, culturen en religies gehandhaafd heeft. Bij de onlusten te Bombay twee jaar geleden ging het om een Hindoetempel, die vlak naast een moskee was gebouwd en met zijn muziek de vrome Moslems stoorde in het gebed; het vorige jaar gaf een gelijksoortig geval in Poona zelfs afgevaardigden aanleiding tot een „satyagrahaveldtocht". Dit jaar is het de strijd om de Shahidganje-moskee te Lahore, welke door de Sikhs geannexeerd was. Verleden jaar liet de Hindoe-meerderheid van de magistratuur van Cawnpore uit „zuinigheids"overwegingen de stedelijke afwatering door een Mohammedaansch kerkhof leggen. Niet veel later kwam het tot de studentenonlusten in Rajshahi-college, omdat de regeering niet wilde toestaan, dat de Hindoe-studenten de Mohammedanen stelselmatig verdrongen. Thans wordt in Piha een speciale belasting gelegd op de Mohammedaansche religieuze stichtingen, terwijl de Hindoe-instellingen vrij blijven. En zoo talrijke gevallen meer. Het meeste leidt de tijd van het Holi- en Moharram-feest tot botsingen. Voor de Mohammedanen is de Moharram een godsdienstige treurdag, voor de Hindoes een carnaval, waarbij men alle op straat voorbijkomenden met roode of gele verf of gekleurd water onder het zingen van min of meer obscene liederen besmeurt. Een puts gekleurd water op de deelnemers van een Mohammedaansche rouwprocessie of op de uit de moskee terugkomende geloovigen is dan voldoende voor een algemeene kloppartij.

Het gaat bij dit alles niet om zuiver politieke aangelegenheden, het zijn eenvoudigweg de oude, sociale strijdmethoden van de Hindoes tegen degenen, die niet tot hun gemeenschap behooren. Deze stelselmatige, moeilijk te achterhalen aanvallen, deze eeuwige speldeprikken, deze gemaskeerde boycott enz. achter het masker van de vervolgde onschuld werken natuurlijk zeer irriteerend op de slachtoffers. Men neme verder in aanmerking, hoeveel rechtsonzekerheid er nog in de Indische maatschappij bestaat, hoezeer de onaantastbaarheid der sterken en de rechteloosheid der zwakken nog als vanzelfsprekend wordt gevoeld, hoezeer de rechtspleging door de omkoopbaarheid en onverschilligheid der lagere Indische ambtenaren, door het algemeene misbruik van meineeden en de gewetenloosheid van de zaakwaarnemers in gebreke blijft. Voorts bedenke men, hoe op den bodem van deze rechtsonzekerheid plundering en woeker tieren, hoe de Hindoe-boeren en -proletariërs door Afghaansche woekeraars uitgezogen, ja eenvoudigweg tot onderteekening van ondragelijke schuldbekentenissen worden gedwongen en hoe omgekeerd de Mohammedanen door Hindoe-woekeraars en zaakwaarnemers stelselmatig worden geruïneerd. Men vergete niet, hoeveel gespuis overal slechts op onlusten wacht om te plunderen of persoonlijke meeningsverschillen uit den weg te ruimen. Wanneer men tenslotte weet, hoe hysterisch-prikkelbaar het grootste deel van de Indische bevolking is, dan zal men begrijpen, hoe weinig ervoor noodig is om al deze licht ontvlambare stof in lichte laaie te zetten.

In de Congrespartij. — Deze vonk heeft thans weer de politiek opgewekt. De congrespartij predikt weliswaar een ultra-religieus nationaal programma en zeer zeker zijn vele van haar leiders, Pandit Jawa, Harlal Nehru, de socialistische en ook vele leden van den rechtervleugel allereerst agnostici en atheïsten. Maar hun uit Europa geïmporteerde ideologieën hebben weinig met de Indische werkelijkheid te doen en worden door de massa's niet begrepen. Hun wilde sociale agitatie heeft deze massa's echter opgezweept en thans die andere leidersgroep in de armen gedreven, die sinds het Haripura-congres de macht in handen heeft: de conservatieve Pandit Malaviya en Mahatma Gandhi. Geeft het niet te denken, dat juist Gandhi de werkelijke leidende figuur van de partij is, ondanks het feit, dat hij daar formeel buiten staat, Gandhi, de Mahatma, d.w.z. de Hindoe-

heilige? De groote meerderheid der congresafgevaardigden en der kiezers hebben derhalve de verkiezingsoverwinning van het congres ten vorige jare als een overwinning van de „Hindoe-Raj", van de Hindoe-heerschappij, gevoeld en openlijk geproclameerd. Dat Nehru tezelfder tijd met verwaarloozing van genoemd feit, ermee begon ook de Mohammedanen voor zijn nationale beweging te winnen, moest nu bij de laatsten den indruk wekken, dat het Congres het op vernietiging en assimilatie der Mohammedanen had voorzien, temeer omdat de geheele partij vervolgens begon met de ondermijning der nog bestaande Mohammedaansche ministeries in Bengalen, Assam, Sind en in de Punjab. Dat moest leiden tot een breuk met de Mohammedaansche Liga onder M. A. Jinnah, welke vervolgens na een grondige reorganisatie met een hartstochtelijken contraveldtocht ter verdediging van de Indisch-Mohammedaansche natie antwoordde. Ook aan de zijde der Hindoes leidden steeds meer krachten tot scherpe botsingen. Reeds moest Gandhi de massa's van het Congres waarschuwen, dat de tactiek van geen geweld niet slechts tegen de Engelschen gold, welke tactiek overigens geenszins zoo vreedzaam en tolerant is en slechts een moderniseering van de tegen de vanouds bekende afpersingsmethoden van de Dhurna en de Kur is. Wie de politieberichten, maar ook de uitlatingen uit Indische kringen zorgvuldig volgt, ervaart spoedig, dat achter de provocaties der Hindoes een bepaalde groep staat, n.l. de Arya Samaj, gelijk achter de gewelddaden van Mohammedaansche zijde een andere extremistische groep, die der Ahrars staat. De Arya Samaj predikt in zijn scholen en sociale instituten een alleen maar met Japan te vergelijken ultra-nationalisme en leert zelfs de meisjes vechten, paardrijden en schieten. Zij stond achter de terroristische daden gedurende de regeering van Lord Minto en achter de samenzweringen van Lala Lajpat Rai, thans staat zij in den persoon van haar leider Bhai Parmanand achter de extreme Hindoe conservatieven, de Hindoe-Sabha. De Hindoe-Sabha echter beschouwt het Congres als verrader van het Hindoeisme en tracht door opzweeping der religieuze hartstochten den rechter, thans leidenden vleugel van het Congres, van de socialisten en burgerlijke Westelijk georiënteerde ideologen af te scheuren en naar zich toe te trekken.
Zoo hebben vele factoren samengewerkt, waardoor de zege van het nationalisme juist de oude tegenstellingen der religieuze gemeenschappen opnieuw tot opvlammen moest brengen. De Engelschen hebben zich reeds in de laatste grondwet het recht voorbehouden van ingrijpen tot bescherming der minderheden; betere psychologen, die zij zijn dan de Indische ideologen, voorzagen zij reeds wat komen zou. (N. Rott. Crt.)

(Vor. ber. Br.-Indische Incidenten 2862 F.)

A. **NEDERLAND. — Calvinistische juristen. - Jaarvergadering te Amersfoort. —**
De Calvinistische Juristen-Vereeniging kwam dit jaar wederom te Amersfoort bijeen onder presidium van prof. mr. A. Anema. Het onderwerp voor zijn openingsrede had de voorzitter ontleend aan het feit, dat nu een eeuw geleden ons Burgerlijk Wetboek rechtskracht verkreeg. Het waren vooral de eenheid van recht en de daarmee nauw verwante behoefte aan rechtszekerheid, die tot de invoering van algemeene wetboeken hadden geleid. Van den aanvang af stond de gedachte der codificatie in verband met de theoretische rechtsbeschouwingen. De school van het natuurrecht of rederecht trachtte langs dien weg het historisch geworden recht terwille van de eischen van den tijdgeest op te ruimen. Hoewel wetboek en commentaar van deze opvatting vrij bleven, ontstond daardoor een valsche voorstelling, alsof het taak was van een verlichten wetgever om zonder eerbiediging van volksleven en historie van boven af het recht te hervormen naar „idées préconçues", waarom ook de historische school zich zoo tegen de codificatie verzetten, zij het niet altijd gerechtvaardigd. Toch is de codificatie van ons burgerlijk recht in 1838 een goed werk geweest. Men was bang voor verstarring, doch dat is niet gebeurd.
Het bestuur werd als volgt gekozen: prof. mr. A. Anema, voorzitter; dr. J. Donner, vice-voorzitter; dr. Joh. H. Scheurer, secretaris-penningmeester, mr. H. van Haeringen, en dr. E. J. Beumer, leden.
(De Standaard) **(Vor. ber. Calvin. congres 1549 B.)**

B. **ALBANIE. — Een nieuw kabinet. —**
Het Albaneesche kabinet heeft een hervorming ondergaan en ziet er thans als volgt uit: Justitie Faik Schatku (v. h. minister van Onderwijs), Econ. Zaken Rok Gera, Openbare Werken Kotta (voorzitter van den ministerraad), Buitenlandsche Zaken Libohova, Binnenlandsche Zaken Juca en Financiën Thaci. De drie laatstgenoemden bekleedden dezelfde posten reeds in het vorige kabinet. (Telex-A. N. P.)

(Vor. ber. Kabinet 2538 G.)

C. **DUITSCHLAND. — Dr. Göbbels over Duitschlands vredeswil. —**
Ter gelegenheid van het Congres der Nat.-Socialistische partij te Maagdenburg Anhalt, was Hitler aldaar op 29 Mei '38 aanwezig. Hij heeft de revue gepasseerd over 50.000 partij-manschappen.
Göbbels heeft een rede uitgesproken voor tienduizenden toehoorders, waarbij hij te spreken kwam over de buitenlandsche politiek. Hij zei o.a.:
„Wij genieten den vrede in ons eigen volk, maar deze vrede is niet afhankelijk van den goeden wil der andere volkeren. Het goedgewette Duitsche zwaard is zijn beste bescherming. Wij verlaten ons niet op de phrases der pacifisten en op de instelling van Genève, maar op onze eigen kracht.
Wij hebben trouwens vrienden in de wereld. Onze oude vrienden waren huichelaars. Zij stelden zich slechts ten doel ons te plunderen. Onze vrienden van heden zijn ook vrienden in tijden van crisis. De wereld ziet dat niet met een vriendelijk oog.
Ironisch verklaarde Göbbels, dat hij heel goed begrijpt, dat de democratieën de spil Rome—Berlijn willen vernielen, maar Mussolini en Hitler zijn dapper en wijs. Wij kunnen slechts lachen, wanneer wij in de linksche pers van Frankrijk en Engeland alle veronderstellingen lezen die men uitspreekt over Hitler en Mussolini."
In felle bewoordingen keerde Göbbels zich vervolgens tegen wat hij „de oorlogsstichters" te Praag, Moskou, Parijs en Londen noemde.
Spr. protesteerde tegen de grensschendingen door militaire Tsjechoslowaaksche vliegtuigen. „Een volk van dertien millioen inwoners gedraagt zich tegen een volk van 75 millioen inwoners, alsof het zelf een volk van 75 millioen was." De berichten over de samentrekking van Duitsche troepen aan de Tsjechoslowaaksche grens hadden ten doel de bewegingen der Tsjechoslowaaksche troepen te verbergen. „Wanneer er iemand tot de orde moet worden geroepen, dan is dat niet Berlijn, maar Praag. Door het tegenovergestelde te doen, versterkt men de ontoegeeflijkheid van Praag."
Göbbels besloot zijn rede met te zeggen, dat Duitschland den vrede noodig heeft als het dagelijksch brood, aangezien het wederopbouwwerk van het nationaal-socialisme zich uitstrekt over verscheidene tientallen jaren. „Wij willen echter een vrede, waarin men ons met rust laat. Wat ik hier zeg is misschien niet zeer overeenkomstig de diplomatieke gebruiken, maar ik heb nooit verlangen gehad diplomaat te zijn. Het was misschien beter een juist woord te juister plaats uit te spreken in een periode van hoogspanning." (Völkischer Beobachter)

(Vor. ber. Göbbels 3205 E.)

D. **ITALIE. — Autarkisch program. —**
Het autarkische program van Italië kan, naar de minister van Corporaties Lantini, in een rede op 8 Juni '38 heeft medegedeeld, in drie punten worden samengevat:
1o. Niet in het buitenland koopen, wat overbodig is en wat in het binnenland vervaardigd kan worden.
2o. Aan het buitenland minstens eenzelfde hoeveelheid verkoopen als gekocht wordt, voor zoover dat noodig is voor het evenwicht der rekeningen.
3o. De productie boven en onder den grond van de grootst mogelijke hoeveelheid en de beste kwaliteit goederen.
De uitvoering van dat program, aldus de minister, zal buittengewoon gunstig zijn voor de nationale verdediging, want daardoor zal Italië in staat zijn over voorraden goederen te beschikken, waardoor het tegen elke eventualiteit beschermd is.
(Telegraaf) **(Vor. ber. Econ. toestand 3163 A.)**

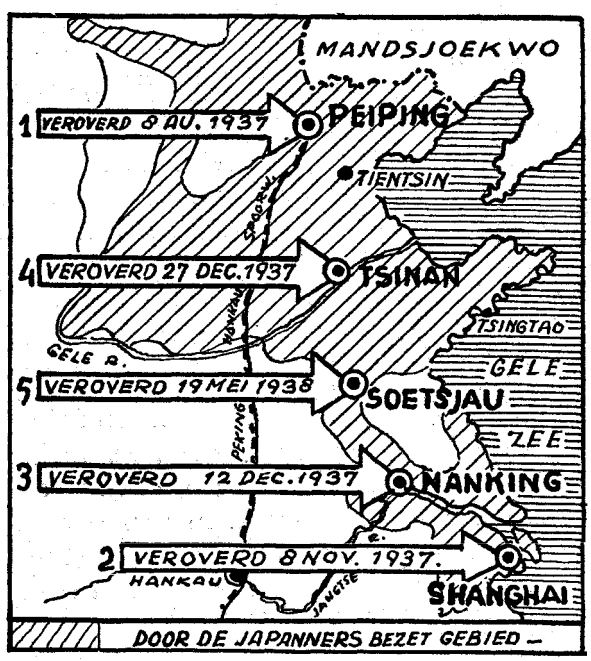
A. CHINA. — Conflict met Japan. - Wat de Oorlog Japan kost. - Russische hulp aan China. - Kanton herhaalde malen uit de lucht gebombardeerd, 5000 dooden. - Lanfeng heroverd. - Opmarsch naar Hankau. —

Het Chineesche persbureau publiceert enkele door Chineesche militaire kringen bijeengebrachte cijfers betreffende de verliezen waarop Japan, na tien maanden, de oorlog met China reeds is komen te staan.

Volgens deze cijfers heeft Japan, welks staande leger 30 divisies of 600.000 man telt, 1.675.000 man gemobiliseerd. De verliezen bedroegen tot dusver 407.907 man en de oorlogsuitgaven 5.300 millioen yen. Japan verloor 35 oorlogsschepen en 629 vliegtuigen. De productie is met 22 pct. teruggeloopen, terwijl het economische verlies in China op 500 millioen becijferd wordt.

De militaire uitgaven hebben, zooals blijkt, reeds verre twee derden van de Japansche oorlogsbegrooting, welke 7.500 millioen yen bedraagt, overschreden. De totale productie van Japan bedroeg in 1936 16.300 millioen yen.

Wat de verliezen van het Japansche leger betreft, deze zijn: 277.502 gewonden en 98.259 dooden, tezamen 375.761 man. Voor de marine zijn deze cijfers 21.740 gewonden en 6.200 dooden, tezamen 28.020 man. Voor de luchtmacht 486 gewonden en 700 dooden, tezamen 1.186 man. Japan verloor 41 oudere officieren: gedood werden 1 luitenant-generaal, 4 generaals-majoor en 18 kolonels; gewond: 1 luitenant-generaal, 4 generaals-majoor en 13 kolonels.

(New York Times)

Met niets ontziende onbarmhartigheid gaan de Japanners in China door dood en vernieling te verspreiden. Ondanks Fransche en Britsche protesten is Kanton ook in de afgeloopen week weer dag op dag door bommenwerpers bestookt, waarbij de projectielen lukraak op de stad werden neergeworpen. Het totaal aantal dooden wordt op 5000 geschat. En deze wreede strijdmethode zal nog scherper worden door gevoerd. De Japansche schout-bij-nacht Naokoeni Nomoera, de chef van de afdeeling speciale diensten der marine in Shanghai heeft nl. een verklaring afgelegd tijdens een persconferentie, waarin hij na een uitvoerig betoog om aan te toonen, dat de gebombardeerde Chineesche steden geen „open steden", maar „verdedigde steden" zijn, o.m. zeide: „Wij zullen voortgaan er groote zorg aan te besteden, dat een maximale nauwkeurigheid bij het doelen door onze luchtmacht wordt in acht genomen. Het is echter tevens ons voornemen de luchtaanvallen met zelfs nog grootere kracht voort te zetten, teneinde de Chineesche autoriteiten te doen begrijpen, dat hun tegenwoordig verzet nutteloos is, en om zoo spoedig mogelijk een einde te maken aan de vijandelijkheden, waarvan deze bombardementen een begeleidend onderdeel vormen."

Genoemde schout-bij-nacht verzekerde voorts, dat in den laatsten tijd een grooter aantal bommen doel missen dan vroeger, omdat de vlieger, die voorheen, op geringe hoogte vliegende, met zekerheid de beoogde objectieven konden raken, thans door het zeer versterkte afweergeschut genoodzaakt worden zeer hoog te blijven. M.a.w.: omdat de Chineezen zich tegen de luchtaanvallen verdedigen hebben zij het aan zich zelf te wijten, dat de Japanners hun bommen minder goed kunnen richten en daardoor in het wilde weg dood en verderf zaaien. Dat is de redeneering van den brutalen sterke.

Onderwijl hebben de Japanners hun opmarsch naar Hankau voortgezet. De Chineezen hebben Lanfeng weer moeten prijsgeven en ook Kaifeng is voor hen verloren gegaan. Zij houden nog stand te Tsjentsau, het knooppunt van den Loenghai-spoorweg en de lijn naar Hankau, maar lang zullen zij zich ook hier wel niet kunnen handhaven. De Chineezen zouden een overeenkomst met Moskou zijn aangegaan, waarbij Rusland in ruil voor uitbreiding van den reeds verleenden militairen steun een bevoorrechte politieke positie in China zou krijgen. Zekerheid is over dit gerucht niet te verkrijgen maar niettemin is het in geen geval onmogelijk en past het toch in het kader der reeds vroeger gegeven waarschuwingen, dat Japan door zijn actie tegen China, welke actie bestrijding van het communisme heet te zijn, dit land juist in de armen der Sovjets jaagt.

(Telex-A. N. P. - Telegraaf - Alg. Handelsblad - Nieuwe Eeuw)

(Vor. ber. Chin.-Jap. conflict 3284 A.)

12 JUNI 1938

B. GEERTRUIDA CARELSEN OVERLEDEN. —

Te Haarlem is op 4 Juni '38, 95 jaar oud, overleden mej. Anny Geertruida de Leeuw, die schreef onder het pseudoniem Geertruida Carelsen.

De oudste Nederlandsche journaliste en letterkundige is met haar heengegaan. Als jong meisje heeft zij te Londen en Berlijn gewerkt. Zeer geëmancipeerd, voor die dagen, behield zij toch altijd een frissche vrouwelijkheid en goeden smaak. Lodewijk van Deyssel heeft haar gehuldigd voor haar mooie proza en Jac. P. Thijsse voor haar groote natuurliefde. Geertruida Carelsen was ridder in de Orde van Oranje Nassau, welke onderscheiding haar verleend is toen zij 90 jaar werd. (De Tijd)

C. NEDERLAND.— Gereformeerd College te Debrecen (Hongarije). - Onderscheidingen voor 5 Nederlanders. —

Het gereformeerde college te Debrecen (Hongarije) viert 4 en 5 October a.s. zijn 400-jarig bestaan.

Tegelijkertijd viert ook de door het college gestichte universiteit van Debrecen feest en in verband hiermede werden 14 doctores honoris causa benoemd, waaronder 5 Nederlanders, n.l. minister-president dr. H. Colijn, tot doctor in de staatswetenschappen, Minister prof. dr. J. R. Slotemaker de Bruïne tot doctor in de philosofische wetenschappen, prof. dr. H. Th. Obbink en prof .dr. J. Severijn, hoogleeraren in de theologie aan de Rijksuniversiteit te Utrecht, tot doctor in de theologie en prof. dr. Th. L. Haitjema, kerkelijk hoogleeraar aan de Groningsche universiteit, benoemd tot professor honoris causa aan de universiteit te debrecken. (De Standaard)

D. INDO-CHINA. — Spoorweg naar Nanning (Zuid-China). —

Een groep Fransche banken zal steun verleenen aan den bouw van een spoorweg van Fransch-Indo-China naar Nanning, in de Zuid-Chineesche provincie Kwangsi. Deze spoorweg zal een uitbreiding vormen van de bestaande lijn, welke loopt van het binnenland van Indo-China naar de grens.

Afgezien van Hongkong, is de Indo-Chineesche haven Haiphong de voornaamste verkeersweg, door middel waarvan China munitie uit Europa betrekt. Thans geschiedt dit vervoer per spoorweg via de Chineesche stad Yoennan, of via Tsjennankwan, vanwaar het verder langs den weg geschiedt. De nieuwe spoorweg zou dit laatste verkeer aanzienlijk vergemakkelijken. (Le Temps)

(Vor. ber. Indo-China 1500 B.)

E. NEDERLAND. — Vestigingsverbod. —

Het tijdelijke vestigingsverbod, dat de minister van Economische Zaken krachtens de Vestigingswet kleinbedrijf voor ten hoogste twee maal zes maanden voor een bepaalden bedrijfstak kan uitvaardigen, is thans ingesteld voor het kruideniersbedrijf en voor het automobiel- en garagebedrijf.

Het is thans dus verboden zonder vergunning van dien minister een dergelijk bedrijf te openen.

(Het Vaderland) **(Vor. ber. Vestigingswet 3190 B.)**

A. NEDERLAND. — De Nationaal-Socialistische Nederl. Arbeiderspartij. —

Dezer dagen heeft het Eerste Kamerlid prof. jhr. mr. B. C. de Savornin Lohman aan de ministers van Algemeene Zaken en van justitie schriftelijke vragen gesteld omtrent pamfletten voor een te Utrecht gehouden vergadering van de Nationaal-Socialistische Nederlandsche Arbeiderspartij, in welke pamfletten den Nederlandschen „arbeiders van het hoofd en de vuist" met verwijzing naar het voorbeeld van de „Oostenrijksche kameraden" wordt aangeraden, zich met hun „Duitsche kameraden" te verbroederen.
Genoemde ministers hebben thans hierop het volgende geantwoord.
Naar het optreden in den laatsten tijd van de „Nationaal-Socialistische Nederlandsche Arbeiderspartij, Groot-Duitsche beweging in Nederland", welke overigens een zeer geringen aanhang heeft, wordt door de justitie een nauwkeurig onderzoek ingesteld. Mocht dit onderzoek de voorloopige aanwijzingen in de richting van één of meer van de misdrijven van den eersten titel van het tweede boek van het Wetboek van Strafrecht (misdrijven tegen de veiligheid van den staat) nader bevestigen, dan zullen een strafvervolging en andere daarmede verbonden maatregelen niet achterwege blijven.
De preventieve en repressieve bevoegdheden van de overheid op dit stuk worden uitgebreid in het reeds aangekondigde ontwerp van wet tot wijziging en aanvulling van de wet van 1855 op het recht van vereeniging en vergadering, dat bereids het departement van Justitie heeft verlaten.
Ook het Eerste Kamerlid Bruineman had schriftelijke vragen ingediend omtrent bedoelde vergadering, waarop de partijleider dr. E. H. van Rappard een toespraak heeft gehouden, waarin hij een pleidooi hield voor de aansluiting van Nederland bij Duitschland.
Op deze vragen hebben de ministers hetzelfde antwoord gegeven en daaraan toegevoegd, dat „taal, als hierboven weergegeven, voor een Nederlander onwaardig en in haar strekking van hoogst bedenkelijken aard is". (Telegraaf)
(Vor. ber. N.S.N.A.P. 153 I.)

B. KONINKLIJKE NEDERL. MAATSCHAPPIJ TOT EXPLOITATIE VAN PETROLEUMBRONNEN IN NEDERLANDSCH-INDIE. — Verslag over 1937. - Netto-winst 1937 ƒ 87.617.256 (1936: ƒ 84.866.253). Dividend 4% (onv.) op de preferente en 17% (1936: 16½%) op de gewone aandeelen. —

Was de gang van zaken gedurende 1937 tot het einde toe gebleven zooals het zich de grootste helft van het jaar liet aanzien, aldus het verslag, wij zouden meer reden hebben het dankbaar te gedenken. Doch gedurende de laatste maanden openbaarde zich vrij plotseling eene inzinking van het geheele zakenleven, waarvan uit den aard der zaak ook de petroleumindustrie den terugslag ondervond. Toch valt het steeds bij zulke conjunctuur-dalingen op, dat petroleum, althans wat de consumptie betreft, minder gevoelig is voor dergelijke schommelingen dan vrijwel elk ander artikel. De verklaring van dit voor onze industrie hoopvolle verschijnsel zal wel zijn, dat het moderne leven in zoo sterke mate behoefte heeft aan hare voortbrengselen, dat zelfs in tijden van depressie de vraag in het algemeen niet vermindert. Ook het afgeloopen jaar, al beantwoordde het dan in financieel opzicht niet geheel aan de hooge verwachtingen, die het zelf had opgeroepen, bracht wat wereldproductie en vraag betreft resultaten, die nog nimmer zijn bereikt. (Keesings Financieel Archief)
(Vor. ber. Verslag 2335 F.)

C. SOVJET-RUSLAND. — De landbouwcampagne voor 1938. —

In een redevoering, welke de tegenwoordige volkscommissaris van Landbouw, Ejche, dezer dagen in het centrale comité van de Communistische partij heeft gehouden, heeft deze hieromtrent het volgende medegedeeld:
De geheele bezaaide oppervlakte zal dit jaar, voor kolchozy en eenmansboeren tezamen, 117,693,500 H.A. bedragen of 1,714,600 H.A. meer dan in 1937 werkelijk bezaaid is.
De met graan bezaaide oppervlakte wordt met 2.967.500 H.A. ingekrompen. Dit was mogelijk, verklaarde de volkscommissaris, omdat de graanopbrengst op een peil gekomen was, dat veroorlooft de aandacht voornamelijk te concentreeren op verhooging van de kwaliteit van den oogst en de invoering van een goeden wisselbouw. „Wij brengen thans zooveel graan voort, voegde de Prawda aan deze uiteenzetting toe, als het tsaristische Rusland nimmer heeft voortgebracht. De collectieve en staatslandbouwbedrijven zijn dicht toe aan de vervulling van de taak, welke Stalin hun twee jaar geleden gesteld heeft, een jaarlijksche opbrengst van 7—8 miljard poed graan. Wij hebben thans alle gelegenheid om de graanopbrengst te verhoogen door verhooging van de productiviteit en niet door uitbreiding van het met graan bezaaide oppervlak, gelijk in de beginperiode van de collectivisatie."
Uitbreiding zal voornamelijk gegeven worden aan de voor den verbouw van veevoeders bestemde oppervlakte, welke in vergelijking van het hiervoor in 1937 gebruikte oppervlak met 1.691.000 H.A. en aan het maailand, dat met 4.452.000 H.A. wordt uitgebreid.
De tuinbouw zal zich over 437.000 H.A. meer uitstrekken dan in 1937, hoofdzakelijk ter uitbreiding van de aardappelenteelt. Deze uitbreiding dient voornamelijk om de gewesten Tsjeljabinsk, Swerdlowsk en het Verre Oosten voor tuinbouwproducten onafhankelijk te maken van den aanvoer van elders.
Het voor technische cultures bestemde oppervlak wordt met 208.200 H.A. ingekrompen, voornamelijk ten koste van den vlasverbouw, die, volgens de woorden van Ejche, benadeeld is door saboteurs, die met verwaarloozing van de kwaliteit van de productie naar steeds verdere uitbreiding van het bezaaide oppervlak streefden.
De katoenverbouw zal met een kleine twee millioen H.A. worden uitgebreid, die van suikerbieten eenigszins beperkt.
(Prawda) **(Vor. ber. Landbouw 661 A.)**

D. GROOT-DUITSCHLAND. — Bevolking. —

De totale bevolking van Duitschland na den Anschluss zou volgens het tijdschrift „Neues Volk" 73.144.233 zielen bedragen. (Telex-A. N. P.)
(Vor. ber. Bevolking 888 E.)

E. NEDERLAND. — Het Buitengewoon L. O. - Toestand einde 1937. —

De hierna volgende gegevens zijn de voorloopige cijfers betreffende de aantallen scholen, leerlingen en onderwijzers bij het buitengewoon lager onderwijs naar den toestand op 31 December 1937:
De tusschen haakjes geplaatste getallen geven de overeenkomstige cijfers naar den toestand op 31 December 1936.
Scholen voor doofstommen: Op den teldatum waren er in ons land 6 (6) scholen voor doofstommen, n.l. 1 (1) Protestantsch-Christelijke, 2 (2) Roomsch-Katholieke en 3 (3) neutrale. Aan 4 (4) dezer scholen is een internaat verbonden, de andere 2 (2) zijn zelfstandige dagscholen.
Het aantal leerlingen bedraagt 890 (951), n.l. 509 (482) jongens en 382 (369) meisjes.
Het aantal leerkrachten bedraagt 99 (93), t.w. 6 (6) hoofden en 93 (87) onderwijzers.
Scholen voor blinden: Ons land telde op 31 Dec. 1937 5 (5) scholen voor blinden, n.l. 1 (1) Protestantsch-Christelijke, 2 (2) Roomsch-Katholieke en 2 (2) neutrale. Elk der scholen heeft een internaat.
Het aantal leerlingen bedraagt 317 (307), n.l. 202 (196) jongens en 115 (111) meisjes.
Aan de scholen voor blinden zijn 28 (28) leerkrachten verbonden, t.w. 5 (5) hoofden en 23 (23) onderwijzers.
Scholen voor slechthoorenden: Het aantal dezer scholen bedraagt 3 (3) t.w. 1 (1) openbare en 2 (2) neutrale bijzondere scholen.
Zij tellen gezamenlijk 277 (260) leerlingen, n.l. 172 (178) jongens en 105 (102) meisjes.
Het aantal leerkrachten bedraagt 20 (19), waaronder 3 (3) hoofden.
Scholen voor lichamelijk gebrekkigen: De beide scholen van dit type, 1 Protestantsch-Christelijke en 1 neutraal bijzondere school, tellen gezamenlijk 51 (50) leerlingen (waaronder 26 (19) meisjes) en 5 (5) leerkrachten.
Scholen voor psychopathen: Er is 1 school van dit type met 129 (134) leerlingen (waaronder 28 (33) meisjes) en 8 (7) leerkrachten.
Scholen en klassen voor zwakzinnigen: Het aantal scholen voor zwakzinnigen steeg met 6 (7) en bedraagt thans 115 (109). Naar de richtingen verdeeld zijn er 54 (54) openbare, 14 (14) Protestantsch-Christelijke, 42 (37) Roomsch-Katholieke, 2 (2) Israëlietische en 3 (2) neutrale bijzondere scholen. (N. R. Crt.)
(Vor. ber. Buitengewoon L. O. 1241 H.)

F. VEREENIGDE STATEN. — Werkloosheid. —

Het bestuur van de Nationaal Industrial Conference heeft de volgende cijfers gepubliceerd over de werkloosheid in de Ver. Staten: 10,166,000 in April van dit jaar tegen 6,894,000 vorig jaar. Tegenover Maart van dit jaar is er echter een geringe verbetering van 230,000. (Alg. Handelsblad)
(Vor. ber. Werkloosheid 2656 C.)

13 JUNI 1938

G. NEDERLAND. — Jef Last. —

Op de vragen van het Tweede Kamerlid Van der Goes van Naters, in verband met de aanhouding van den letterkundige Jef Last, heeft de minister van Justitie geantwoord, dat aan den genoemden persoon, die, volgens het oordeel van den minister het Nederlanderschap heeft verloren en op wiens toelating en verblijf hier te lande in verband met zijn openlijke politieke activiteit van den laatsten tijd geen prijs behoefde te worden gesteld, op 9 Mei j.l. de binnenkomst in ons land is geweigerd met terugleiding naar België van waar hij gekomen was. Toen hij denzelfden dag nogmaals ons land trachte binnen te komen en derhalve blijk gaf niet in het buitenland te willen blijven, is hij, in afwachting van de nader te zijnen aanzien als niet toegelaten vreemdeling te nemen beslissing, tijdelijk ter beschikking der politie gehouden.

Het in dit stadium der zaak ter beschikking blijven der politie, berustte op de Vreemdelingenwet van 1849. Inmiddels is, na overweging van de verschillende omstandigheden van het onderhavige geval, beslist, dat den betrokkene voorloopig verblijf in ons land wordt toegestaan, onder uitdrukkelijke voorwaarde, dat hij zich van iedere politieke activiteit dient te onthouden.
De administratie is voor tal van beslissingen gedwongen haar — aanvankelijk — standpunt te bepalen omtrent de nationaliteit van bepaalde personen. Handelen zou anders onmogelijk worden. Een redelijke eisch is, dat daarbij het onderzoek naar en de beslissing omtrent de nationaliteit met de meeste zorgvuldigheid geschieden. Ook in het geval-Last is aan dezen eisch voldaan. Te prejudicieeren op een rechterlijke uitspraak omtrent af dan niet Nederlanderschap zit daarbij uiteraard niet voor. (Het Volk)

A. **ZWITSERLAND. — 415 millioen francs voor werkverschaffing. —**
De Bondsraad heeft op 7 Juni '38 het definitieve werkverschaffingsprogram aan het parlement doen toekomen. Het program voorziet in het opnemen van een openbaar crediet ten bedrage van 415 millioen franken, waarvan 190 millioen voor doeleinden der landsverdediging zullen worden besteed.
(Telex-A. N. P.) **(Vor. ber. Werkloosheid 2881 H.; Defensie 2446 B.)**

B. **PALESTINA. — Sluiting der grenzen tegen terreur.**
Vijf en tachtig kilometer prikkeldraadversperring zullen door de Palestijnsche regeering alleen reeds langs de Syrische grens worden aangelegd, zoo schrijft de correspondent te Jeruzalem van de „Times". De plannen hiervoor werden reeds verleden jaar uitgewerkt, doch in verband met de kosten, die op £ 90.000 worden geraamd, zal eerst binnenkort met de uitvoering een aanvang worden gemaakt.
De regeering van Palestina ziet zich genoodzaakt, tot een dergelijken unieken maatregel te besluiten, nu de opstandige beweging der gewapende Arabische benden nog steeds niet kan worden beteugeld. Zij schrijft dit in hoofdzaak toe aan het feit dat de invoer van wapens, die in Palestina zelf heel moeilijk, zoo niet onmogelijk is, op groote schaal via Libanon en Syrië plaats heeft. (Telegraaf)
(Vor. ber. Onlusten 3237 D.)

C. **DUITSCHLAND. — De productie van „volksauto's". —**
In tegenwoordigheid van 70,000 menschen heeft te Fallersleben Adolf Hitler den eersten steen voor de fabriek voor volksauto's gelegd. In een rede zeide dr. Ley, Reichsamtsleiter, dat om deze fabriek een nieuwe stad zal verrijzen.
Verder deelde spr. mede, dat de nieuwe volksauto een lengte zal hebben van 4.20 M. bij een hoogte van 1.55 M. Het gewicht zal 650 K.G. bedragen en de maximum snelheid zal ongeveer 100 K.M. per uur zijn. In den auto zullen vier of vijf personen kunnen zitten. De prijs van den auto zal 990 mark bedragen. (Alg. Handelsblad)

D. **BELGIE. — Nederlandsch Crediet groot *f* 35 millioen. —**
Naar wij vernemen, heeft een Nederlandsch bankierssyndicaat onder leiding van de heeren Mendelssohn & Co., Amsterdam, en de Nederlandsche Handel-Maatschappij aan de Belgische regeering een crediet verstrekt van *f* 35.000.000.
Het crediet wordt verleend in den vorm van driemaands-wissels, welke ter keuze der Belgische regeering driemaal achtereenvolgens geheel of gedeeltelijk met drie maanden kunnen worden verlengd.
De Belgische regeering heeft een soortgelijke credietovereenkomst in Zwitserland afgesloten.
(Telegraaf) **(Vor. ber. Leeningen 3067 B.)**

E. **VENEZUELA. — Driejarenplan - Nationale petroleumraffinaderij. —**
De regeering van Venezuela heeft, naar wij in de „Dagelijksche mededeeling van den Economischen Voorlichtingsdienst" lezen, een plan ontworpen om van 1 Juli 1938 tot 30 Juni 1941 ruim twaalf honderd millioen bolivars te besteden aan de uitvoering van groote werken, kolonisatie e.d.
Teneinde het opdrijven van de kosten en prijzen van het levensonderhoud tegen te gaan, is de regeering voornemens, de invoerrechten op goederen, waarvan de invoer een noodzakelijk karakter draagt, te verlagen. Tevens wil zij door wettelijke maatregelen een einde maken aan buitensporige winsten door tusschenpersonen.
Het ligt voorts in de bedoeling der Venezolaansche regeering door verschillende maatregelen de handelsbalans in evenwicht te brengen en den bolivar op peil te houden: o.a. zal een compensatiesysteem in het leven worden geroepen.
In de wet op de inkomende rechten zal het enkele tarief worden vervangen door een dubbel tarief met het oog op verdragsonderhandelingen.
De belastingen, die de petroleummaatschappijen opbrengen, zullen worden verhoogd; er zal door de regeering een nationale petroleumraffinaderij worden opgericht. Ook de havenreglementen zullen worden herzien.
Onder de openbare werken zijn de belangrijkste die tot verbetering van de haven van La Guaira en die tot uitbaggering van een diepe geul door de zandbank van Maracaibo.
(Vor. ber. Venezuela, overz. 2772 H.)

F. **ZUID-AFRIKA. — Het Volkslied. —**
Het kabinet van de Unie van Z.-Afrika heeft een verklaring gepubliceerd, waarbij het Afrikaansche volkslied, „Die stem van Suid-Afrika" gelijk wordt gesteld met het Engelsche volkslied „God save the King". (Telex-A. N. P.)

G. **NEDERLAND. — Bewaking van vreemdelingen.**
Bij beschikking van den minister van Justitie zijn eenige wijzigingen gebracht in de beschikking van 21 Februari 1920 (bewakingsvoorschrift), welke laatstelijk 9 October 1935 is gewijzigd.
Thans is art. 3 van bovenbedoeld bewakingsvoorschrift als volgt vastgesteld:

1. Toegang tot de bewakingsgebieden wordt aan vreemdelingen, van buitenlands komende, slechts vergund:
a. langs een doorlaatpost, op de tijdstippen, dat deze tot het regelend optreden voor het verkeer wordt bediend, ten blijke waarvan in het identiteitspapier van de vreemdelingen door de ambtenaren, met de grensbewaking belast, een gedateerde aanteekening moet worden gesteld:
b. op vertoon aan de ambtenaren, met de grensbewaking belast, van te hunnen name afgegeven regelmatige buitenlandsche paspoorten of andere identiteitspapieren, welke voldoen aan de door den minister van Justitie gestelde voorschriften;
c. op bewijs, dat zij voldoende middelen van bestaan hebben of door werkzaamheid kunnen verkrijgen, voor zoover deze werkzaamheid kan geacht worden in overeenstemming te zijn met de wetten en voorschriften, en
d. wanneer zij niet behooren tot diegenen, te wier aanzien door de daartoe bevoegde macht is vastgesteld, dat toegang tot ons land hun niet mag worden verleend.

2. De onder a en c van het eerste lid gestelde voorwaarden gelden niet voor:
a. vreemdelingen, die een desbetreffende, en hetzij door de regeering, door een der ministers van Buitenlandsche Zaken of Justitie, hetzij door of namens den inspecteur der Koninklijke Marechaussee afgegeven, schriftelijke vrijstelling vertoonen;
b. houders van de oranje identiteitskaart, die verstrekt wordt aan diplomatieke en consulaire ambtenaren, zoomede aan de leden en den griffier van het permanente hof van internationale justitie en voor de leden der gezinnen van deze personen;
c. houders van de roode identiteitskaart, die verstrekt wordt aan de hoogere ambtenaren van het permanente hof van internationale justitie en voor de leden der gezinnen van deze personen;
d. vreemdelingen, die een pas voor de verboden strook, dan wel een pas voor grensverkeer, als bedoeld in art. 5 en 6, vertoonen;
e. vreemdelingen van Duitsche nationaliteit, die een Grenzausweis als bedoeld in art. 6, vertoonen;
f. vreemdelingen (kinderen) van Duitsche nationaliteit van 13- of 14-jarigen leeftijd, die een Kinderausweis vertoonen.

3. De onder c van het eerste lid gestelde voorwaarden gelden niet voor:
a. vreemdelingen van Duitsche nationaliteit, die een Samelliste vertoonen;
b. vreemdelingen, ten aanzien van wier doorlating door den minister van Justitie of den inspecteur der Koninklijke Marechaussee bijzondere regelen zijn gesteld.

4. De onder a, b en c van het eerste lid gestelde voorwaarden gelden niet voor vreemdelingen (kinderen) beneden den leeftijd van 13 jaren.

Ten slotte is bepaald, dat het den vreemdeling verboden is, de bewakingsgebieden te betreden zonder in het bezit te zijn van de in artikel 3, eerste lid, onder a, bedoelde aanteekening. Deze beschikking treedt met ingang van 1 Juni 1938 in werking. (De Maasbode) **(Vor. ber. Vreemdelingen 3281 E.)**

A. **ENGELAND. — Achteruitgang van het bedrijfsleven - Werkloosheid vermeerderd. —**
In de laatste weken heeft het Engelsche bedrijfsleven stellig een veel snelleren en schielijker achteruitgang vertoond dan zoowel de specialiteiten op economisch gebied als de regeeringsautoriteiten hebben willen erkennen. In toonaangevende rapporten was er reeds herhaaldelijk op gewezen, dat men van officieele zijde steeds met nadruk gewaagde van een slechts tijdelijke vertraging van de industrieele bedrijvigheid en dat men voortdurend degenen in het ongelijk stelde, die een scherpen terugslag voor onvermijdelijk hielden, ofwel beweerden, dat deze reeds was ingetreden.
De volgende tabel geeft den stand van de werkloosheid aan in de voornaamste takken van industrie. De cijfers spreken een wel zeer duidelijke taal voor wat betreft den toestand op nijverheidsgebied in zijn verschillende onderdeelen. Daarbij heeft men dan nog te bedenken, dat, zooals gezegd sedert April de toestand nog verder is achteruitgegaan.

Werkloosheid	April '38	April '37
Katoenindustrie	102,112	43,383
Wolindustrie	47,360	15,590
Linnenindustrie	24,360	12,115
IJzer-, staal- en metaalindustr.	59,119	32,509
Machinebouw	55,908	43,259
Voertuigenbouw	24,695	15,760
Scheepsbouw	35,359	40,004
Kleedingbedrijf	59,498	41,030
Bouwnijverheid	241,331	234,411

(Economist - Alg. Handelsblad - N. Rott. Crt.)
(Vor. bericht Wereldwerkloosheid 3085 D.; Werkloosheid Engeland 2342 A.)

B. **NEDERLAND. — Nederlandsche Bond van Jongelingsvereenigingen op Geref. grondslag - Het gouden jubileum. —**
Op 27 Mei '38 herdacht de Nederl. Bond van Jongelings Vereenigingen op Gereformeerden Grondslag zijn 50-jarig bestaan. Uit alle oorden des lands waren de leden der J. V. in het R.A.I.-gebouw te Amsterdam samengekomen en daar hebben 's morgens en 's middags zeer enthousiaste vergaderingen, die door ruim 14.000 personen waren bezocht, plaats gehad.
De morgenvergadering werd o.a. bijgewoond door den Minister van Onderwijs, Kunsten en Wetenschappen, prof. dr. J. R. Slotemaker de Bruïne, den Minister van Financiën, mr. J. A. de Wilde en den Minister van Defensie, den heer J. J. C. van Dijk.
In zijn openingsrede heeft de bondsvoorzitter, prof. dr. K. Dijk, deze hooge gasten speciaal welkom geheeten.
Minister Slotemaker de Bruïne, hierna het woord verkrijgend, deelde mede, dat de voorzitter van den bond, prof. dr. K. Dijk, is benoemd tot ridder in de Orde van den Nederlandschen Leeuw.
Voorts zei spr., dat de regeering oprechte belangstelling heeft voor den bond en zijn arbeid welker beteekenis vooral in een tijd als thans zoo groot is ook voor de volkskracht.
De minister besloot met den wensch, dat de bond ook in de toekomst zal mogen arbeiden, niet alleen tot heil van den eigen kring, doch tot zegen van het geheele Nederlandsche volk.
Op voorstel van het bondsbestuur besloot de vergadering hierna den Minister van Financiën het eere-lidmaatschap van den bond aan te bieden.
Voorts werd medegedeeld, dat bij de gehouden verkiezingen prof. dr. K. Dijk als bondsvoorzitter en de heer J. Schouten uit Rotterdam als raadsman van den bond zijn herkozen.
De middagvergadering werd behalve door de reeds vermelde hooge gasten ook bijgewoond door den minister-president dr. H. Colijn, wien bij zijn komst, ter vergadering een buitengewoon enthousiaste ontvangst ten deel viel. (De Standaard)

C. **FRANKRIJK. — Charles Maurras lid van de Académie Française. —**
Maurras een der leiders van de (royalistische) Action Française, is met 20 tegen 12 stemmen op Fernand Grekh en vier onthoudingen gekozen tot lid van de Académie Française.
Charles Maurras, die thans 71 jaar oud is, bewoog zich in zijn jonge jaren voornamelijk op literair terrein. Hij schreef critieken voor de Gazette de France en stond in nauw contact met de literatoren: Le Goffic, Moréas en Anatole France („Ecole Romane"). Later is de politiek bijna zijn geheele activiteit komen opeischen. In 1899 gaf hij de een jaar tevoren door wijlen Vaugeois gestichte anti-semietische en nationalistische organisatie bovendien een royalistisch karakter.
De invloed van Maurras is ook buiten zijn partij en buiten Frankrijk aanzienlijk. (Telex-A. N. P.)
(V. b. Acad. Française 2545 D.; Maurras 2316 C.)

14 JUNI 1938

D. **AMSTERDAM. — Uitvoering van groote werken door jeugdige werkloozen. —**
De gemeenteraad heeft op 9 Juni '38 zonder hoofdelijke stemming goedgekeurd de voordracht tot het doen uitvoeren van een aantal werken door jeugdige werkloozen (o.a. den bouw van een nieuw Schinkelbad). Eveneens is aangenomen de voordracht tot voltooiing van den z.g. binnenring voor het verkeer, welke o.m. het verbreeden van den Binnen-Amstel en van de Prins Hendrikkade omvat.
De voordracht tot overbrugging van het Vondelpark kreeg drie stemmen tegen, n.l. die van de heeren Boissevain, Jansma en De Groot. (Telegraaf)
(Vor. ber. Jeugd. werkloozen 2109 F.)

E. **ENGELAND. — Sir Maurice Hankey „permanent lid" van Britsche kabinet. —**
Sir Maurice Hankey, die meer regeeringsgeheimen kent dan elke andere Engelschman, is dezer dagen afgetreden als secretaris van het Engelsche kabinet, secretaris van de Commissie voor den Geheimen Raad. Sir Maurice, die 61 jaar is en vorig jaar reeds de leeftijdsgrens voor zijn ambtelijke functies had bereikt, is directeur van de Suez-Kanaal-maatschappij geworden, een post, die hem zijn leven lang een jaar-inkomen van ongeveer 5000 pond sterling zal bezorgen. (Times)

F. **NEDERLAND. — Onze rubbernijverheid in 1937.**
Het Centraal Bureau voor de Statistiek deelt enkele voorloopige cijfers mede omtrent de voortbrenging en het verbruik in de Nederlandsche rubbernijverheid in 1937.

	1937	1936	1935	1934	'26/'30
Aant. onderneming.	17	17	17	17	10
Verbruik (× 1,000 k.g.) van:					
Ruwe rubber . .	3.080	2.953	2.912	2.549	938
Bewerkte rubber .	—	306	260	137	865
Waarde (× ƒ 1,000) van:					
Verbruikte materialen e. d. . .	5.030	3.340	2.940	2.420	3.440
De productie . .	9.500	7.250	6.310	5.620	6.950
Productie (× 1.000 stuks) van:					
Rijwielbuitenbanden	4.000	3.775	3.620	3.131	2.217
Rijwielbinnenbanden	2.500	2.633	2.304	1.852	1.205
Personeel op pl.m. 15 Sept. . . .	2.730	2.340	2.260	2.060	1.670
Primair machinevermogen op 31 Dec. in P.K. .	13.400	13.120	12.180	10.240	5.720

(Centraal Bureau v. d. Statistiek)

G. **NEDERLAND. — Bestrijding van lupus - Het jaarverslag. —**
Dezer dagen is onder voorzitterschap van den heer Ph. Mees, in het gebouw van de Vereeniging te Rotterdam de jaarlijksche vergadering gehouden van de Nederlandsche Vereeniging tot bestrijding van lupus.
Aan de in deze vergadering uitgebrachte verslagen is het volgende ontleend:
Het aantal bestralingen bedroeg in 1937 15.075 (v. j. 15.471) waarvan 1667 gratis aan inwoners van Rotterdam.
Aan patiëntengelden werd ƒ 5435 ontvangen (v. j. ƒ 5945).
Het exploitatieverlies bedraagt ƒ 4835 (v. j. ƒ 4339).
De geneesheer-directeur, dr. C. M. Kleipool, heeft in zijn verslag o.a. gezegd: Het gezamenlijke aantal patiënten was ongeveer gelijk aan dat van het vorige jaar. Het aantal nieuwe patiënten was iets hooger.

Het koolbooglichtbad, waarmee het vorige jaar werd begonnen, heeft aan de verwachtingen beantwoord. Het werd bij 35 patiënten toegepast. De bestralingsduur was driemaal per week, gedurende een uur (in sommige gevallen drie kwartier). Voor patiënten die lijden aan huid-tuberculose blijkt dit bad een goede aanwinst te zijn om den algemeenen toestand te verbeteren.
De in 1936 begonnen proef met een zoutloos dieet is voortgezet. Het lichaamsgewicht werd geregeld gecontroleerd. De toeneming was gemiddeld in een periode van 6 weken 3.4 K.G. Behandeld werden 412 patiënten, lijdende aan lupus en aanverwante ziekten.
Sedert de oprichting van de vereeniging zijn behandeld 1774 lupus-patiënten en 3017 patiënten lijdende aan uitwendige of chirurgische t.b.c. Het genezingspercentage van de lupuspatiënten bedraagt 40.7. Neemt men de genezenen en de nagenoeg genezenen — dus zij, die voor het maatschappelijk leven als genezen kunnen worden beschouwd — tezamen, dan bedraagt dit percentage ruim 70.6. (Nieuwe Rotterd. Courant)

A. ROTARY INTERNATIONAL. — 12e landdag te Amsterdam. —

Op den twaalfden landdag van het district Nederland van Rotary International, welke te Amsterdam op 14 Mei 1938 werd gehouden, hield minister J. A. N. Patijn, eerelid van de Rotaryclub te 's-Gravenhage, een rede in het Fransch, waarin hij de beteekenis van Rotary in het licht stelde.
De Rotary is geen religie. Haar principes zijn slechts een basis voor de dagelijksche betrekkingen tusschen de menschen onderling. Als zoodanig dragen zij het stempel van een veel machtiger gedachte, de gedachte van Hem, Die ons geleerd heeft onze naasten lief te hebben gelijk ons zelve. Het is misschien datgene, waaraan in deze dagen de menschheid het meest behoefte heeft.
Wat in de Rotary leeft, is kameraadschap en goede wil.
Spr. uitte den wensch, dat, onder de leiding van den aanwezigen president, den heer Duperrey, in een wereld, welke zoozeer een eenheid vormt op materieel gebied, doch tevens zoozeer vervuld is van haat en verscheurd door eerzucht tusschen rassen en volkeren onderling, Rotary International meer begrip en liefde zal kunnen verspreiden. (Alg. Handelsblad)
(Vor. ber. Landdag 1790 D.)

B. VLOEIBAAR HELIUM. — Rede van prof. dr. W. H. Keesom. —

De Vereeniging tot Bevordering van de Wetenschap onder de Katholieken in Nederland hield haar 34ste algemeene vergadering in het Kurhaus te Scheveningen.
De voorzitter, prof. dr. W. H. Keesom, hoogleeraar aan de rijksuniversiteit te Leiden, opende de vergadering met een rede over het vloeibaar helium.
Sinds de vergadering te Leuven in 1936, toen spr. de merkwaardige eigenschappen van het vloeibare helium in het licht stelde, is te Leiden en elders aan het helium-probleem hard gewerkt. Daarbij zijn eenerzijds nieuwe, nog merkwaardiger eigenschappen gevonden, anderzijds zijn wij het verstaan er van wellicht een goed eind nader gekomen.
Wanneer men helium heeft vloeibaar gemaakt en men pompt den damp snel weg, dan merkt men dat, bij een zeer bepaalde temperatuur, waar men normaal het stolpunt zou verwachten, de vloeistof andere eigenschappen verkrijgt. Boven dit punt, het lambdapuut (2.19 gr. k.) heeft men de vloeistof He I genoemd, beneden dit punt He II. Meer in het bijzonder zijn het de eigenschappen van He II, die de aandacht vragen.
Meting van de soortelijke warmte, berekening daaruit van de entropie, en vergelijking met de entropie van vast helium, hebben geleerd, dat in deze vloeistof een zekere ordening aanwezig is, te vergelijken met die van het vaste helium.
Op grond van bepaalde berekeningen stelde F. London in 1936 vast, dat het He II een soort diamantstructuur heeft, waarbij de plaatsen, die door atomen zijn bezet, afgewisseld worden met plaatsen zonder bezetting. De krachten, die het eene atoom op het andere uitoefent, zijn echter niet groot genoeg om dit rooster voldoende stevigheid te geven. Het geheel behoudt zoodoende toch de eigenschappen van een vloeistof.
Teneinde omtrent de structuur dier vloeistof meer licht te verkrijgen heeft sprekers medewerker Taconis Roentgenopnamen van He I, II en van vast helium gemaakt. Wat He II betreft bleken deze niet in overeenstemming te zijn met die, welke van een diamantrooster zouden moeten worden verwacht. Zij pasten echter wel bij een ander rooster, hetwelk dezelfde voordeelen als het diamantrooster biedt.
Doordat in dit nieuwe rooster de onbezette plaatsen, „gaten", in rijen zijn gerangschikt, is het wellicht mogelijk de groote warmtegeleiding, ca. 800 × die van koper bij gewone temperatuur, te verklaren. Een heliumatoom kan n.l. zeer gemakkelijk door zoo'n kanaal een betrekkelijk grooten afstand afleggen, en aldus zijn warmte-energie overdragen.
Ook de viscositeit, te Leiden gemeten door dr. Mac Wood, vertoont bij He II een heel ander beeld dan bij de normale vloeistoffen.
Ook van theoretischen kant wordt hard aan het He II-probleem gewerkt. (De Tijd)
(Vor. ber. Vloeibaar Helium 2340 A.)

15 JUNI 1938

C. BELGIE. — Belastingen door Kamer en Senaat goedgekeurd. —

De Senaat heeft op 9 Juni '38 evenals de Kamer de ontwerpen aangenomen, waarin de nationale crisisbelasting hersteld wordt en maatregelen opgenomen zijn betreffende de douanerechten en accijnzen. De ontwerpen werden aangenomen met 111 tegen 14 stemmen en 9 stemmen blanco. (Agence Belga)
(Vor. ber. Crisisbelasting 3290 F.)

D. GROOT-DUITSCHLAND. — Rudolf Hess doet aanval op politiek van Praag. —

In aanwezigheid van Hitler heeft Rudolf Hess tijdens een betooging op 12 Juni te Stettin, die door 500.000 personen uit Pommeren werd bezocht, een rede gehouden, waarin hij o.a. zeide:

Hoe armzalig zijn de menschen daarbuiten in de wereld, die gelooven, dat Adolf Hitler zou kunnen streven naar oorlog en vernieling. Hij kent den oorlog, hij weet, dat deze het einde zou beteekenen van zijn vredelievende plannen. Hij weet nog meer, nl. dat een Europeesche oorlog het einde zou beteekenen van de cultuur van Europa. Ik wilde, dat allen, die verantwoordelijke posten bezetten bij andere volken, den oorlog even goed zouden kennen als hij en er zich evenzeer van bewust zouden zijn wat een oorlog voor het lot van Europa beteekent. Zelden heeft men zoo lichtvaardig gespeeld met het lot der volken als deze laatste weken, in welker middelpunt een staat stond, die als zoodanig, aldus Hess, slechts dank zij de leugen van Versailles bestaat en dank zij de leugen de wereld in opwinding vermag te brengen. De plechtige beloften, die aan de minderheden van dien staat zijn gegeven, zijn gebroken. Steeds vreeselijker worden de minderheden ontrecht, geterroriseerd en mishandeld. Steeds weer zijn de leden van het niet-Tsjechische volksdeel verslagen, alleen omdat zij geen Tsjechen zijn.
Helder en duidelijk staat voor aller oogen: ten eerste deze staat is klaarblijkelijk niet bij machte orde en rust binnen zijn grenzen te handhaven. Ten tweede: deze staat is geworden tot een haard van gevaren voor den vrede in Europa. Het beduidt dat men den vrede in Europa bedreigt, wanneer men plotseling mobiliseert zonder het geringste motief. Maar deze staat mobiliseert niet alleen, bliksemsnel heeft hij aan de grenzen tusschen hemzelf en zijn nabuur een toestand opgeroepen, die practisch een soort oorlogstoestand is. De eene provocatie van den nabuur is op de andere gevolgd.
Als motiveering voor dit gevaarlijke optreden is de wereld bekend gemaakt, dat bij geruchte heeft verluidt, dat Duitsche troepen zich in de richting van de grens bewogen. Een niet bewezen, volkomen onwaar gerucht is dus voldoende om te spelen met een afschuwelijken oorlog.
Aan niemand anders dan aan den Führer hebben Europa en de wereld het te danken, dat dit spel niet tot een catastrofe heeft geleid. Het is slechts verwonderlijk, dat in hun angst waarschijnlijk waanzinnig geworden lieden niet zoo spoedig mogelijk tot rede zijn gebracht door staten, die invloed op hen hebben. In plaats daarvan hebben wij beleefd, dat in ieder geval in het openbaar door een groot deel der radiozenders, door communiqués in de pers enz. een stroom van laster en feitenverdraaiingen is uitgegoten over hen, aan wie alleen het te danken is, dat Europa niet in vlammen staat. Toen echter gebleken was, dat Duitschland niet reageerde op de provocaties, wilden plotseling allen buitenslands vredesengelen zijn geweest.
De volken willen zelf even weinig als ooit den oorlog. Er leven nog te veel frontsoldaten en de frontsoldaten in de geheele wereld willen den vrede. „Ik kan mij in ieder geval niet indenken, dat de werkelijke oud-strijders van andere volken goedkeuren, dat hun dapperheid en de dapperheid hunner kinderen misbruikt wordt om oorlogsopruiers hun handwerk mogelijk te maken."

Ten slotte waarschuwde Hess er tegen Duitschlands vredelievendheid voor zwakte te houden.
Na de rede van Hess sprak Hitler een enkel woord. Hij zeide o.a. dat de nationaal-socialistische staat steeds zou steunen op de nat.-soc. partij en het leger. (Algem. Handelsblad)
(V. b. Hess 2562 E.; Duitsch-Tsjech. conflict 3291 G.)

E. NEDERL. OOST-INDIE. — Nieuwe Volksraadszitting geopend. - Rede van den Gouverneur-Generaal. - Budget-positie 1938. —

In de rede, welke de Gouverneur-Generaal van Ned. Indië, jhr. mr. A. W. L. Tjarda van Starkenborgh Stachouwer, bij de opening van den Indischen Volksraad op 15 Juni 1938 hield, memoreerde hij in de eerste plaats het 20-jarig jubileum waarmede hij den Volksraad namens de regeering gelukwenschte. De

landvoogd bracht verder de geboorte van Prinses Beatrix en het komende regeeringsjublieum van H. M. de Koningin in herinnering.
Sedert het vorig jaar hebben de economische omstandigheden zich in ongunstigen zin gewijzigd.
De bestaande onzekerheid zal niet spoedig worden opgeheven. Er dient weerstand geboden te worden aan den natuurlijken drang om betere economische resultaten aanstonds in een hooger kost-niveau om te zetten, terwijl men dient te waken tegen afbraak bij iedere dalende conjunctuur.
Een positieve arbeid ten behoeve van de handhaving en de verbetering van de volkswelvaart past ook tegenover de nieuwe moeilijkheden.
De Gouverneur-Generaal wees op het aandeel, dat de overheid in deze taak heeft, o.a. door bevordering van den export, het bepalen van verschillende restricties, de oprichting van exportcentrales, de bevordering van de voortbrenging ten behoeve van de eigen binnenlandsche markt, alsmede een verdergaande arbeidsverdeeling.
Vervolgens verklaarde de landvoogd dat de wenschelijkheid van een meer doelmatige verspreiding der bevolking ten volle de aandacht blijft hebben, waarbij de vorming van kernen in de streken, waar ruime middelen van bestaan nieuwe kolonisten blijven aantrekken, als methode wordt gevolgd, in aansluiting waarop zich een spontane emigratie op bevredigende wijze ontwikkelt.
De economische samenwerking met het moederland gaf weinig nieuwe elementen te zien.
De invoer-contingenteeringen zullen geleidelijk worden gesplitst in die, waarvan de handhaving voor de naaste toekomst onvermijdelijk is en andere, waarvan de beëindiging in beginsel kan worden aanvaard.
Vervolgens stond de G. G. stil bij de budgetaire ontwikkeling, welke het verloop van het economische leven volgde. De toeneming voor den gewonen dienst-1937 van de ontvangsten met 44 millioen gulden boven het niveau van 1936 en 97 millioen gulden boven de oorspronkelijke raming van het betrokken jaar, is in dit opzicht sprekend. Aangezien de uitgaven voor dat jaar langzamer toenamen dan de ontvangsten, verkeerde het, aanvankelijk op 64 millioen gulden geraamde, tekort in een overschot van 29 millioen gulden.
Ook de buitengewone dienst vertoonde met een feitelijk tekort van 17 millioen gulden een aanmerkelijk betere uitkomst dan oorspronkelijk werd verwacht.
De G. G. verklaarde, dat de regeering het betreurt, dat de uitgaven voor Defensie zoo hoog zijn, doch de regeering kan geen vrijheid vinden ontwerpen van minder verre strekking voor te leggen.
Zonder den algemeenen toestand te donker te willen zien en ofschoon overtuigd, dat de maatregelen in de laatste jaren getroffen, aan de weerkracht en de paraatheid van leger en vloot reeds in aanzienlijke mate ten goede zijn gekomen, blijft de regeering niettemin een verdere versterking geboden en het brengen van zwaar wegende offers gewettigd achten.
Hierna gewaagde de G.-G. achtereenvolgens van het herstel der gezagsmiddelen, in de bezuinigingsjaren aangetast, van de instelling eener bestuursacademie, van de instelling van groepsgemeenschappen, van de gouvernementen Sumatra, Borneo en Groote Oost en van het herstel der zelfbesturende landschappen op Bali.
Nadat vervolgens de regeling van de financieele verhouding tusschen land en locale ressorten op Java in herinnering is gebracht, stond de G.-G. stil bij de verbetering van de formaties van vele scholen en bij de subsidieering daarvan, zoomede bij talrijke andere verbeteringen bij het onderwijs.
De landvoogd memoreerde tenslotte dat de arbeidsloonen bij vele ondernemingen belangrijke verhoogingen ondergingen: de aandacht blijft gevestigd op die bedrijven waar de situatie nog minder bevredigend is.
Hierna beantwoordde de voorzitter van den Volksraad, mr. Van Helsdingen, de rede van den Gouverneur-Generaal.

Financieele nota. — De financieele nota van Ned. Oost-Indië begint met de mededeeling, dat de verbetering van de budget-positie, waarvan in de nota voor 1938 wordt gewag gemaakt, geen stand hield. Reeds in de verwachting voor het loopende jaar valt een teruggang te bespeuren.
Gaf de oorspronkelijke raming voor 1938 voor den gewonen dienst een tekort van niet meer dan *f* 900.000 en kon in het financieel exposé, dat in Jan. bij den Volksraad werd ingediend, nog gerekend worden op een tekort van niet meer dan *f* 4.800.000, naar de huidige verwachting moet een nadeelig saldo tegemoet worden gezien van *f* 19.000.000, te vermeerderen met een bedrag van *f* 4.900.000 voor alsnog te boeken gevolgen van conversies, welke in 1937 geschiedden, dus een tekort van totaal *f* 23.900.000.
De voorliggende ontwerp-begrooting voor 1939 toont een verdere doorbuiging van deze ongunstige ontwikkelingslijn. De gewone dienst sluit met een tekort van omstreeks *f* 38.500.000. De buitengewone dienst vereischt in dit verband geen speciale aandacht.
De oorzaak van deze aanzienlijke verslechtering is gelegen in de ingrijpende verandering in de conjunctuur, practisch over de geheele linie, terwijl de outillage van de landhuishouding, met inbegrip van defensie, verschillende onafwijsbare maatregelen eischt. De terugslag daarvan komt tot uiting, zoowel aan de zijde der ontvangsten, als aan die der uitgaven.
Tegenover de verwachting, welke in Jan. nog gemotiveerd was, dat voor 1938 te rekenen viel met nettoontvangsten tot een bedrag van *f* 371.000.000 laten de huidige cijfers geen hoogere verwachting toe dan *f* 353.700.000, terwijl de raming voor 1939 op niet meer dan op *f* 348.100.000 gesteld kan worden.
Wat de uitgaven betreft, geeft de herziene raming voor 1938 een totaal aan zuiver gewone landsuitgaven van *f* 364.400.000. De verwachting voor het loopende jaar is *f* 372.700.000 plus *f* 4.900.000, uithoofde van den leeningdienst, dus in totaal *f* 377.600.000.
Voor 1939 beloopt de raming *f* 386.600.000 met welk bedrag het niveau der uitgaven omstreeks *f* 50.000.000 komt boven het peil van 1937.
De constellatie van het budget waarbij voor den gewonen dienst een tekort is geraamd van *f* 38.500.000 kan naar het oordeel van de regeering niet zonder meer worden aanvaard.
Geplaatst in het geëigende algemeen financieel kader, waarbij vooral een meer dan gewone onzekerheid, speciaal aan de zijde der middelen, voor de toekomst in het oog springt, vereischt het tekort over 1939 geraamd, het treffen van voorzieningen tot veilig-stelling van het budgetaire perspectief, voor zoover dit op redelijke basis mogelijk is.
Daar het uitgaven-complex zoo sober is gehouden als onder de huidige omstandigheden mogelijk is, en deze uitgaven derhalve bezwaarlijk kunnen worden teruggebracht, zullen aan de zijde der inkomsten voorzieningen moeten worden getroffen en wel door terugneming van een gedeelte der belasting-verlagingen, waartoe na September 1936 kon worden overgegaan.
Een aantal maatregelen wordt opgesomd, liggende op het gebied der inkomstenbelasting, der loonbelasting en der invoerrechten. Bij doorvoering dezer maatregelen kunnen de ontvangsten met *f* 17.700.000 worden verhoogd, zoodat het tekort alsdan *f* 20.8 millioen za bedragen. (Aneta)

(Vor. ber. Volksraad 3282 B.; Begrooting 3283 B.)

A. **NEDERLAND. — Tweede Kamer. - Wijziging en aanvulling van onderscheidene afdeelingen der begrooting van Nederl. Oost-Indië. —**
Bij de Tweede Kamer zijn op 8 Juni '38 ingediend negentien wetsontwerpen houdende goedkeuring van besluiten van den gouverneur-generaal van Nederl.-Indië tot wijziging en aanvulling van onderscheidene afdeelingen der begrooting van Nederl.-Indië voor het dienstjaar 1938, en tot vaststelling van afdeeling VIb (Landsdrukkerij) van voornoemde begrooting.
Mede rekening houdende met vorige aanvullingsbegrootingen vertoont thans de begrooting van Nederl.-Indië voor het dienstjaar 1938 de volgende eindcijfers:

1938	Geheele dienst	Gewone dienst	Buitengew. dienst
Uitgaven .	*f* 612.257.826	*f* 521.567.240	*f* 90.690.586
Middelen .	554.976.892	502.876.198	52.100.694
Tekort . .	*f* 57.280.934	*f* 18.691.042	*f* 38.589.892

De bovenstaande eindcijfers geven echter geen getrouw beeld van den werkelijken toestand, omdat eenerzijds nog niet in de begrooting is verwerkt de hoogere raming van onderscheidene middelenposten, anderzijds nog rekening moet worden gehouden met eenige belangrijke uitgavenverhoogingen. Deze correcties aanbrengende, verkrijgt men een te verwachten tekort van *f* 48.829.843 (waarvan *f* 6.674.951 op den gewonen en *f* 42.154.892 op den buitengewonen dienst).
Ten slotte moet bij laatstgenoemde cijfers nog in aanmerking worden genomen, dat in het tekort op den buitengewonen dienst begrepen is een bedrag van *f* 27.293.960 aan bewapenings- en welvaartsuitgaven, welke uiteindelijk door het rijk aan Indië zullen worden vergoed, zoodat het eigenlijke tekort op den geheelen dienst kan worden teruggebracht tot *f* 21.535.883. (Nieuwe Rotterd. Courant)
(Vor. ber. Indische begrooting 3307 E.)

B. **JAMAICA. — Onrust. - Arbeidersbeweging. —**
De toestand op Jamaica en vooral te Kingston, waar het volk zich sedert weken aan allerlei uitspattingen te buiten ging, werd als zeer ernstig beschouwd. De Britsche kruiser „Ajax" arriveerde op 25 Mei '38 te Kingston. De rust is eenigermate hersteld.
De moeilijkheden zijn ontstaan op 2 Mei '38, toen een aantal arbeiders op een suikerplantage in staking waren gegaan en een gedeelte van de plantage in brand staken om aan hun eischen kracht bij te zetten. De staking heeft zich hierna uitgebreid en omvatte thans onder meer de havenarbeiders en de beambten van de gemeentelijke reiniging.
De werkgevers weigeren de vakvereenigingen te erkennen en de loonen te verhoogen.
Jamaica, het grootste Britsche eiland in den West-Indischen Archipel, heeft een bevolking van 1.070.000 zielen. (Telegraaf)

16 JUNI 1938

C. **ZWEDEN. — De dekking van de defensie-uitgaven.**
De minister van Financiën heeft een voorstel ingediend om het geheele bedrag van 70 millioen kronen, dat de regeering gevraagd heeft voor bijzondere maatregelen ter versterking van de weermacht, onmiddellijk te dekken. Daarvoor zal, volgens het voorstel, in de eerste plaats het berekende overschot op de begrooting van 19 millioen kronen gebruikt worden. Een extra-belasting op de naamlooze vennootschappen van 3 procent van hun belastbare winst zal 21 millioen kronen opleveren. De buitengewone vermogensbelasting, die verschuldigd is door particulieren met een belastbaar vermogen van meer dan 50.000 kronen en die 15 millioen opbrengt, zal verdubbeld worden en de gewone inkomsten- en vermogensbelasting wordt met circa 6 procent verhoogd, hetgeen eveneens 15 millioen op zal brengen.
De minister acht het noodzakelijk de extra-uitgaven voor de defensie onmiddellijk te dekken, omdat de omstandigheden zoodanig zijn, dat binnen afzienbaren tijd nieuwe, onvoorziene uitgaven zich voor kunnen doen. (N. Rott. Crt.)
(Vor. ber. defensie 3194 E.; begrooting 3221 A.)

D. **LETTEREN. — Boeken die door de pers gunstig besproken zijn. - Onze wekelijksche opgave. —**
Amerikaansch: Louis Adamic — „My America 1928-1938". (Harper & Brothers, New York) **(3283 C.)**
Duitsch: Hans Franck: „Annette". Ein Droste-Roman. (Adolf Sponholtz-Verlag, Hannover)
Paul Neubauer — „Das Fehlende Kapitel." (Tiefland Verlag, Amsterdam, Leipzig) **(Vor. ber. 3292 C.)**
Engelsch: C. R. Allen — „Tales by New Zealanders". (British Authors' Press)
J. W. N. Sullivan — „Isaac Newton" (1642—1727). (Macmillan) **(Vorig bericht 3292 C.)**
Fransch: André Rousseaux — „Littérature du XXe Siècle" I. (Albin Michel)
Paul Vaillant-Couturier — „Enfance". (Aux Editions Sociales Internationales) **(Vorig bericht 3292 C.)**
Italiaansch: A. Capasso — „La lirica di Gabriele D'Annunzio" Vol. I. (Tempo Nostro, Roma) **(3292 C.)**
Nederlandsch: Ben van Eysselsteyn — „Tusschen Zuiderkruis en Poolster". (H. P. Leopold's Uitg.)
„Moeders uit ons Vorstenhuis". (door Mr. E. v. Beusekom, mej. A. W. J. Mulder, de heeren H. H. P. Ryperman en J. Steur) (Scheltens & Giltay, A'dam)
B. H. Molkenboer — „Vondel-Schetsen". (Paul Brands' Uitg. Hilversum 1938)
Ben Stroman — „Vrouwepolder". (H. P. Leopold's Uitg.) **(Vorig bericht 3293 C.)**
Noorsch (in het Nederlandsch): Kari Gløerson — „John Myhre en zijn vrouw". (D. A. Daamen's Uitg., Den Haag) **(Vor. ber. 3125 C.)** (Red. K. H. A.)

E. **GROOT-DUITSCHLAND. — De Poolsche minderheid. - Eischen afgewezen. —**
De verlangens der Poolsche minderheid in Duitschland, welke uitgingen naar meer rechten voor haar leden, zijn van de hand gewezen. In bevoegde Duitsche kringen verklaart men, dat de Duitsche wetten van beperkenden aard zijn uitgevaardigd als antwoord op soortgelijke wetten, die de Duitsche minderheden in Polen treffen, dat in Duitschland een groot aantal cursussen in de Poolsche taal worden gegeven, en dat onder de Poolsche minderheid in Duitschland geen werkeloosheid heerscht.
Het officieuse agentschap Iskra publiceert een blijkbaar geïnspireerd commentaar op de eischen der Polen in Duitschland. Iskra schrijft o.m.: „Het memorandum van den bond van Polen in Duitschland onderstreept slechts, dat de Duitsche regeering „in het kader harer souvereiniteit" niet al haar beloften heeft gehouden. Het is te hopen, dat minister Frick, die thans nauwkeurig is ingelicht omtrent de situatie en de eischen der Poolsche minderheid, de noodige maatregelen zal nemen. Het is noodig, dat verandering in den toestand komt. Zoo niet, dan zou de ontwikkeling van de betrekkingen van goede nabuurschap kunnen worden geschaad. (De Tijd)
(Vor. ber. Poolsche Minderh. 3011 D.)

F. **ENGELAND. — Nieuwe defensieleening. - Emissie van £ 80 millioen 3% obligaties à 98%. —**
De regeering heeft op 14 Juni '38 een nieuwe leening aangekondigd ten behoeve van de nationale defensie. De leening zal tachtig millioen pond sterling bedragen, drie procent rente afwerpen en uitgegeven worden tegen een koers van 98%. De leening zal afgelost worden in de jaren 1954-1958.
In totaal zal met deze leening voor de defensie geleend zijn een bedrag van £ 180 millioen, waarbij nog komt een bedrag van £ 29 millioen van de laatste begrooting. Men verwacht, dat het totaal van £ 209 millioen voldoende zal zijn voor ongeveer een jaar, ter bestrijding van de uitgaven voor de defensie met geleend geld.

De inschrijving op de nieuwe leening zal op 15 Juni 1938 openstaan.
Deze tranche, groot £ 80 millioen, is de tweede van het totale bedrag van £ 400 millioen, dat ten behoeve der defensie in den vorm van leeningen zal worden opgenomen. De eerste tranche van £ 100 millioen werd in April van het vorige jaar geëmitteerd à 99½% en had een interestvoet van 2½%. Die leening is aflosbaar in de jaren 1944—1948). (Times)
(Vor. ber. Defensieleening 2679 C.)

A. NEDERLAND. — Wateler-Vredesprijs toegekend. De Wateler-Vredesprijs voor 1938, ten bedrage van 25.000 gulden, is voor de helft toegekend aan de Oecumenische Vereeniging in Nederland, in erkenning voor het streven dezer vereeniging tot bevordering van de geestelijke toenadering der volken, en voor de helft aan de Nederlandsche jeugdherbergcentrale, op grond van de verdiensten dezer instelling voor de bevordering van de internationale verstandhouding onder de jeugd.

De Wateler-Vredesprijs is ingesteld door den heer J. G. D. Wateler, in leven directeur der Oranje-Nassau Hypotheekbank te 's-Gravenhage, die bij zijn overlijden zijn vermogen heeft vermaakt aan de Carnegie-stichting, belast met het beheer van het Vredespaleis, onder beding, dat uit het revenu jaarlijks een vredesprijs zou worden toegekend aan dengene, die op eenigerlei wijze de zaak van den vrede het beste zou hebben gediend of die zou hebben bijgedragen tot het vinden van middelen ter bestrijding van den oorlog. De toekenning geschiedt beurtelings aan een Nederlander en een buitenlander. Achtereenvolgens zijn, sinds de instelling in 1931, met den prijs begiftigd Sir Eric Drummond, secretaris-generaal van den Volkenbond (die het bedrag echter ter beschikking heeft gesteld van de Internationale Unie van Volkenbondsvereenigingen te Brussel), de vereeniging voor Volkenbond en Vrede te 's-Gravenhage, Arthur Henderson, voorzitter van de Ontwapeningsconferentie, de afdeeling Nederland van den Wereldbond voor Internationale Vriendschap door de Kerken, de Radio-Omroepdienst van het Volkenbondssecretariaat te Genève, de Academie voor Internationaal Recht te 's-Gravenhage, en Lord Baden Powell.
(Alg. Handelsblad) **(Vorig bericht blz. 2859 D.)**

B. ENGELAND. — Chamberlains verklaring in zake de bombardementen van Britsche schepen in Spaansche havens. —
Premier Chamberlain heeft op 14 Juni '38 een verklaring afgelegd over de bombardementen op Britsche schepen in de Spaansche wateren. Hij deelde mee, dat twee voorstellen zijn gedaan, die, indien zij uitvoerbaar waren, ertoe zouden kunnen bijdragen deze aanvallen te doen staken:
1. Het instellen van een veiligheidszône voor de schepen in zekere havens; ofschoon dit voorstel aanzienlijke moeilijkheden bevat, is het nauwkeurig bestudeerd.
2. Een voorstel, op 4 Juni '38 van de Burgos-autoriteiten ontvangen, volgens hetwelk een haven in het Spaansche regeeringsgebied buiten de oorlogszône zou worden aangewezen, waar de Britsche schepen ongehinderd zouden kunnen binnenkomen en uitvaren.
(Manchester Guardian) **(Vor. ber. Spaansche burgeroorlog 3300 A.; Chamberlain 3298 D.)**

C. GROOT-DUITSCHLAND. — De Oostenrijksche schulden. - Dr. Funk, minister van Economische Zaken ontkent rechtsplicht tot overneming door Duitschland. —
De rijksminister van Economische Zaken, dr. Funk, heeft te Bremen op 16 Juni '38 een uitvoerige rede gehouden over de grondbeginselen der Duitsche buitenlandsche handelspolitiek en het internationale schuldenvraagstuk.
Overgaande tot de oorlogsschulden zeide Funk, dat over het algemeen wel niet één verstandig mensch gelooft, dat de oorlogsschulden, zooals Amerika die b.v. van dertien Europeesche staten eischt ooit zullen worden betaald. Elke handelsschuld — aldus de minister — zullen wij eerlijk nakomen, maar het stelsel der politieke schulden wijzen wij principeel van de hand, daar het indruischt tegen de economische opvattingen en onvereenigbaar is met de beginselen eener nationaal-socialistische staats- en bedrijfsleiding. Door de hervereeniging van Oostenrijk met Duitschland is het vraagstuk der politieke leeningen opnieuw op den voorgrond getreden.
Hoe staan de zaken? Het Duitsche Rijk is niet rechtens verplicht de juridische erfenis der Oostenrijksche bondsleeningen te erkennen.
Funk noemde een aantal gevallen, waarin een dergelijke verplichting door andere landen is afgewezen, o.a. heeft Engeland na den Boerenoorlog de schulden der Boerenrepublieken niet erkend, terwijl Frankrijk de staatsschulden van Madagaskar niet heeft overgenomen.
Volgens de praktijk van het volkenrecht kan derhalve niet geëischt worden, dat het Duitsche Rijk de Oostenrijksche bondsschulden overneemt.
Het oude staatsstelsel van Oostenrijk is niet op het Duitsche rijk overgegaan, maar als zoodanig geliquideerd en wel door vreedzaam geuiten volkswil Het Oostenrijksche regime steunde uitsluitend op buitenlandsche hulp, welke ook in financieelen vorm met zuiver politieke bedoelingen aan dit land verleend werd. Het resultaat van de buitenlandsche financieele hulp, zooals deze in den vorm der drie bondsleeningen aan Oostenrijk is verleend, is zoo verbijsterend, dat het buitenland zich er zeker niet op beroepen kan hier een productief opbouwend werk verricht te hebben. De buitenlandsche financieele hulp, welke door middel van een deflatiepolitiek verleend werd, hield in geen enkel opzicht rekening met het welzijn van het volk, maar was uitsluitend er op gericht de internationale betalingsbalans van Oostenrijk, met handhaving van den leeningsdienst, in evenwicht te houden. Het betalingsmoratorium voor Oostenrijk zou na de ineenstorting van de „Oesterreichische Creditanstalt" in 1931, onhoudbaar zijn geweest, indien niet opnieuw internationale financieele hulp had ingegrepen om het bestaande stelsel kunstmatig te verlengen. De middelen, welke Oostenrijk verkregen heeft, hebben uitsluitend er toe gediend het land, zonder rekening te houden met economische motieven, kunstmatig in een politieken toestand te houden, die langzamerhand ging gelijken op een economische worging van het Oostenrijksche volk. Wat nu de garantieverplichting der afzonderlijke staten betreft, op het oogenblik worden onderhandelingen gevoerd tot regeling van deze kwestie, teneinde den wederzijdschen belangen recht te doen. Er is te minder reden voor ongerustheid of een bedreiging tegenover Duitschland, dat de vraagstukken met succes zullen worden geregeld. Duitschland biedt thans een goede kans op herstel van een gezond internationaal economisch leven.
(Berliner Tageblatt)
(V. b. Ned. Leening 1121 F.; Intern. Leening 417 H.)

D. ITALIE. — Het eiland Leros versterkt. —
Volgens de „Daily Telegraph" is ondanks de scherpe

(Daily Telegraph and Morning Post)

censuur in Italië alle kwesties der defensie betreffende, bekend geworden, dat Italië bezig is het eiland Leros in de Middellandsche Zee, dat het na den oorlog in Libye heeft bezet, aanzienlijk te versterken. Het eiland wordt gemaakt tot een marine- en luchtbasis van den eersten rang en zou zelfs sterker gefortificeerd zijn dan Malta. Leros is een strategisch punt van groot belang en ligt op slechts 330 mijl afstand van Cyprus en 550 mijl van Haifa het einde van de Irak petroleumpijpleiding.
De bevolking van Leros is sedert 1933 gestegen van 6429 tot 13.657 zielen. Hiervan zijn 7550 Italianen.
(Alg. Handelsblad) **(Vor. ber. Dodekanesos 1702 E.)**

A. **TSJECHO-SLOWAKIJE. — Uitslag der 3 verkiezingen. —**
De partij van Henlein verwierf op 12 Juni '38 90.9 % van alle Duitsche stemmen. Over de drie verkiezingsdagen samen heeft zij een percentage van 91.44 bereikt.
De autonomistische partij van mgr. Hlinka bereikte een percentage van 40—45 van het totaal aantal Slovaaksche stemmen. Hij heeft derhalve wel de sterkste partij, maar zijn Slowaaksche tegenstander, minister Hodza, stelt hier tegenover, dat Hlinka niet het geheele Slowaaksche volk achter zich heeft en dat de meerderheid zich achter Praag schaart.
In de overwegend Poolsche en Hongaarsche plaatsen is het aantal stemmen op de nationale partijen eveneens toegenomen, ten koste van de linksche en Tsjechische groepen.
In de Tsjechische streken hebben de regeeringspartijen zich goed weten te handhaven en is de oppositie achteruitgegaan.
De laatste verkiezing heeft zich gekenmerkt door een bijzondere kalmte in het geheele land.

De resultaten van de verkiezingen. —

De Temps geeft een overzicht van de resultaten van de op drie Zondagen gehouden verkiezingen (22 Mei—29 Mei en 12 Juni 1938).

Partij	Stemmental	Winst of verlies
Soc.-nat. partij (Benesj) . .	349.267	+ 81.934
Tsjech. soc.-dem. partij . .	267.602	+ 3.497
Communisten	225.987	+ 18.324
R.K. Tsjechoslow. partij . .	132.471	+ 15.233
Tsjechoslow. agrariërs . .	147.487	+ 18.694
Handwerkslieden en middenstand	99.685	— 14.068
Nationale democraten . . .	135.543	— 61.923
Voor de Duitsche partijen zijn de cijfers:		
Henlein	251.300	+ 30.853
Duitsche soc.-dem. partij . .	35.993	— 12.171

(De Telegraaf - Nieuwe Rotterd. Crt.)
(Vor .ber. Verkiezingen 3288 B.)

17 JUNI 1938

B. **NEDERLAND. — Tweede Kamer. - Electriciteitswet aangenomen. —**
Na een langdurig debat heeft de Tweede Kamer op 14 Juni '38 het ontwerp-electriciteitswet met 47 tegen 27 stemmen aangenomen, echter niet dan nadat een belangrijk principieel element uit het ontwerp verdwenen was. Door de aanvaarding van een amendement-De Geer werd namelijk de bevoegdheid des ministers, om de winsten der gemeentelijke electriciteitsbedrijven te limiteeren, geschrapt.
(De Telegraaf) **(Vor. ber. Tweede Kamer 3309 A.)**

C. **TSJECHO-SLOWAKIJE. — Na de verkiezingen. - Houding van Groot-Duitschland. - Slowaken. - Sudeten-Duitschers en hun memorandum van 8 Juni '38.**
Slowaken. - Sudeten-Duitschers. — Ook het derde en laatste deel der gemeenteraadsverkiezingen in Tsjecho-Slowakije is thans achter den rug en volgens de tot dusver bekend geworden uitslagen leverden die geen noemenswaardige verschuivingen op in vergelijking met de beide voorgaande stembusresultaten. In het Sudeten-Duitsche gebied verkreeg ook ditmaal de partij van Henlein een zeer groote meerderheid, in andere streken kregen de Slowaken, Hongaren of Roethenen de meeste stemmen; maar over het geheel bleken toch de Tsjechen verreweg de sterkste partij in het land te vormen. Het optrekken der Sudeten-Duitschers in een gesloten front achter het vaandel van Henlein kon thans geen verrassing meer baren, zoomin als de ook ditmaal aan het licht getreden verdeeldheid onder de Slowaken, die slechts voor een gering deel in de voetstappen treden van mgr. Hlinka, wiens streven naar zelfbestuur voor de Slowaken bij zijn stamgenooten allerminst algemeene instemming vindt. De meeste Slowaken spraken zich duidelijk uit ten gunste van handhaving van het Tsjechoslowaakse staatsverband. Er is dus, blijkens de stembus-uitspraak, een zeer sterke meerderheid voor de regeering-Hodza, die nu met het nationaliteiten-statuut te voorschijn zal moeten komen, opdat een algemeene regeling kan worden getroffen.

Houding van Groot-Duitschland. — In Berlijn schijnen de leiding gevende personen maar matig ingenomen te zijn met dezen gang van zaken, te oordeelen naar den heftigen toon der gelijkgeschakelde bladen, die alleen mogen publiceeren wat van hoogerhand wordt bevolen. Elk incidentje in Tsjecho-Slowakije wordt opgeblazen tot een hevig dramatische gebeurtenis, waarbij de Sudeten-Duitschers natuurlijk de lijdende rol spelen in smetteloze onschuld tegenover de bloeddorstige Tsjechen en hun medestanders. Deze perscampagne, zoomin als iets anders, vermag nochtans de kalmte van de regeering in Praag te verstoren. De noodige militaire voorzorgen zijn van dien kant genomen en voor de rest wordt voeling gehouden met de leiders der belanghebbende partijen, teneinde zoo mogelijk tot een compromis te geraken. Geweld zal echter met alle beschikbare middelen worden gekeerd, ook wanneer dit van buiten de grenzen zou komen, waarbij op Fransche hulp beslist kan worden gerekend en misschien zelfs ook op Britschen steun. Aan Duitschen kant beijvert men zich thans opnieuw betuigingen van vredelievendheid af te leggen, den klemtoon latende vallen op de Tsjechoslowaakse oorlogstoebereidselen, welke in sommige bladen aldus worden toegelicht, dat de Tsjechen voornemens zouden zijn Duitschland aan te vallen.
Memorandum van 8 Juni. — De Tsjechoslowaakse regeering heeft op een delicaat oogenblik in de verhouding tusschen haar en de Sudeten-Duitschers een gebaar gemaakt, dat in staat moet zijn voorloopig ontspanning te brengen. Juist aan den vooravond van de laatste verkiezingsronde (12 Juni '38) voor de gemeenteraden, heeft de Tsjechoslowaakse regeering bekendgemaakt, dat zij het memorandum van de Sudeten-Duitsche partij, dat op 8 Juni aan dr. Hodza werd ter hand gesteld, als basis aanvaardt voor de besprekingen met de Sudeten-Duitsche partij. De besprekingen zijn onmiddellijk na afloop van de verkiezingen begonnen Het memorandum der Sudeten-Duitschers zal echter niet, zooals wel vanzelf spreekt, den eenigen grondslag vormen voor de besprekingen, maar het door de regeering uitgewerkte Nationaliteitenstatuut naast zich op de conferentietafel vinden.
Het memorandum van 8 Juni, dat door den Kamerafgevaardigde Kundt werd opgesteld, is een nadere uitwerking van de acht fundamenteele eischen, door Henlein op 24 April '38 op het congres der Sudeten-Duitschers te Karlsbad geformuleerd. Deze eischen komen op het volgende neer: 1. Gelijkstelling van de Duitsche volksgroep met het Tsjechische volk, zoowel in rechten als rang. 2. Teneinde deze positie van rechtsgelijkheid te kunnen handhaven, erkenning van de Sudeten-Duitsche volksgroep als rechtspersoon. 3. Afbakening en erkenning van het afzonderlijke Duitsche gebied. 4. Organisatie van een Duitsch zelfbestuur in dit gebied, geldende voor alle takken van het openbare leven, waarbij de belangen van de Duitsche volksgroep zijn betrokken. 5. Beschermende wettelijke bepalingen ten behoeve van de staatsburgers, die buiten het gebied leven, waarin hun volk een gesloten geheel vormt. 6. Opheffing van het onrecht, dat den Sudeten-Duitschers sedert 1918 is aangedaan en herstel van de hierdoor berokkende schade. 7. Erkenning en toepassing van het beginsel: in het Duitsche gebied Duitsche openbare ambtenaren. 8. Onbeperkte vrijheid, zich lid van de Duitsche volksgemeenschap te noemen en de Duitsche wereldbeschouwing te belijden

Bevolking en minderheden. —
Volgens de laatste officieele volkstelling (1930) bestond de bevolking uit 14.729.536 zielen. De verdeeling is als volgt:

Tsjechoslowaken	9.688.943	66.92%
Duitschers	3.231.718	22.32%
Hongaren	692.121	4.78%
Roethenen	549.043	3.79%
Joden	186.474	1.29%
Polen	81.741	0.56%
Diversen	49.465	0.34%
Vreemdelingen	250.031	....

(Alg. Handelsblad - Telegraaf - Avondpost - Telex-A. N. P. - New York Times)
(Vor. ber. Tsjecho-Slowakije 3311 A.)

D. **ZWEDEN. — Koning Gustaaf V van Zweden 80 jaar. - Geschenk van 3.300.000 kronen voor bestrijding van kinderverlamming ter beschikking gesteld.** Op 16 Juni '38 is Koning Gustaaf V van Zweden 80 jaar geworden. De Koning werd geboren als zoon van Koning Oscar II en Prinses Sophia van Nassau. Hij genoot een zeer zorgvuldige opvoeding, militair zoowel als anderszins, terwijl hij tevens eenige jaren aan de Universiteit studeerde. Daar hij eerst op 8 December 1907 de regeering overnam, had hij als kroonprins gelegenheid te over uitgebreide reizen te maken en zoo verschillende landen en volken te leeren kennen. In dien tijd bestond er nog de Unie tusschen Noorwegen en Zweden. De laatste jaren vóór den dood van zijn vader trad kroonprins Gustaaf meermalen als regent op. Dit was ook het geval bij de scheiding tusschen Noorwegen en Zweden in 1905 en

algemeen is men thans nog van meening, dat de opofferende gezindheid van den kroonprins als van den koning, bij die gelegenheid zeer veel heeft bijgedragen tot een vreedzame oplossing van het conflict, zoodat ook na de ontbinding van de Unie een blijvende vriendschap en een groot onderling vertrouwen tusschen de beide landen is blijven bestaan. De minister-president heeft den koning ter gelegenheid van diens tachtigsten verjaardag een bedrag van 3.300.000 kronen ter hand gesteld, dat bij nationale inschrijving was verkregen en volgens den wensch van den koning bestemd zal worden voor medische doeleinden, met name voor de bestrijding der kinderverlamming.
(Telex-A. N. P.) **(Vor. ber. Koning Gustaaf 3056 E.)**

18 JUNI 1938

A. **CHINA. — Conflict met Japan. - Protesten in zake bombardement Kanton. - Japansch offensief tegen Hankau. - Tsjoenking regeeringszetel. - Dijken tusschen Tsjengtau en Kaifeng doorgestoken. —**
De protesten van Washington, Londen en Parijs tegen de Japansche luchtbombardementen op Kanton hebben geen enkel resultaat opgeleverd.
Het Japansche offensief is met concentratie van alle krachten tegen Hankau ingezet: te land, te water en in de lucht. De Chineesche regeering heeft Hankau verlaten en haar zetel naar Tsjoengking overgebracht. 42 Japansche oorlogsschepen zijn de Jangtse verder opgestoomd, vergezeld door transportschepen met troepen, die hier en daar aan land worden gezet en o.a. Anking hebben ingenomen. Het offensief te land is echter weldra tot stilstand gekomen. De Chineezen hebben n.l. tusschen Tsjengtau en Kaifeng de dijken van de Gele Rivier op verscheidene plaatsen doorgestoken, waardoor de watermassa's zich over het uitgestrekte land uitstorten. Japansche patrouilles, die trachtten de gaten te stoppen, werden het slachtoffer van Chineesche guerillabenden. Als men bedenkt, dat de periode van den grooten regenval voor de deur staat, wordt het duidelijk, dat de Chineesch-Japansche oorlog thans in een phase dreigt te komen, welke voor de Japanners noodlottig kan worden. Mèt het water van de Gele Rivier spoelt een zee van oorlogsellende over de arme Chineesche aarde. Van Japansche zijde is reeds gemeld, dat meer dan 100.000 boeren zijn verdronken.
(Telegraaf - Alg. Handelsblad - Telex-A. N. P. - Agence Belga) **(V. b. Chin.-Jap. conflict 3303 A.)**

B. **SPANJE. — Burgeroorlog. - Castellon bezet. - Offensief tegen Valencia. —**
Spoediger dan verwacht is generaal Franco er in geslaagd zich van Castellon meester te maken. Dit succes van de nationalisten is het eindresultaat van een offensief, dat op 23 April '38 bij Alcaniz werd ingezet. Zij vorderden toen circa 100 k.m., doch als gevolg van de krachtige tegenaanvallen der republikeinen werd het offensief na een maand stopgezet. Den 28sten Mei '38 gingen de rechtschen opnieuw tot den aanval over, waarbij zij vooral hardnekkigen tegenstand bij Albocacer moesten overwinnen. Aanvankelijk scheen het offensief wederom dood te loopen, doch toen op 7 Juni het offensief in zijn derde phase trad, was de tegenstand der linksche troepen gebroken. In deze twee maanden hebben de nationalisten 148 dorpen veroverd, duizenden republikeinen gevangen genomen en een grooten oorlogsbuit binnengehaald.
Het eerste gedeelte van het offensief is nu ten einde. Het tweede is onmiddellijk begonnen: het gaat nu om de verovering van de Miljares en den hoofdweg Teruel—Sagunto met als uiteindelijk doel, de bezetting van Valencia. Reeds hebben de nationalisten op hun achtervolging van de retireerende republikeinen Villareal bereikt en bezet.
De rechtsche bommenwerpers hebben in de afgeloopen week hun gruwelijk bedrijf weer onafgebroken voortgezet, met dit verschil dat thans geen slachtingen onder de burgerbevolking zijn aangericht van een omvang zooals te Granollers, ofschoon ook nu zooals begrijpelijk is toch weer tientallen niet-combattanten daar het slachtoffer werden.
(Telex-A. N. P. - Het Vaderland - De Nieuwe Eeuw)
(Vor. ber. Burgeroorlog 3300 A.)

C. **AARDBEVING. — Nederland. - Nabeving op 12 Juni 1938. —**
Op den aardschok, die op 11 Juni '38 te 12 uur 18 ook in ons land werd waargenomen (pag. 3300 B.) is op 12 Juni '38 wederom een nabeving gevolgd.
Het Koninklijk Nederlandsch Meteorologisch Instituut te De Bilt deelt daaromtrent het volgende mede:
Op 12 Juni '38 om 14 uur 46 minuten 20 sec. werd wederom een aardbeving geregistreerd. De beving hield ongeveer drie minuten aan en was twintig maal zoo zwak als de hoofdbeving van 11 Juni '38 12.18 uur, doch driemaal zoo sterk als de nabeving van 11 Juni '38 14.10 uur. Ook 12 Juni had men wederom met een nabeving te doen.
Om kwart voor drie (12 Juni) werd in Terneuzen een ver verwijderd onderaardsch gerommel gehoord, dat gedurende ongeveer zes seconden voor het oor waarneembaar was en dat gepaard ging met een lichten aardschok. In sommige huizen begonnen de deuren en ramen te rinkelen en in verschillende straten liepen de bewoners verschrikt naar buiten, hoewel van een paniekstemming uiteraard geen sprake was. Daarvoor was zoowel het op onweersgerommel lijkende onderaardsche gedreun als de trilling te gering. De schok, die hier waargenomen werd, maakte den indruk uit de richting van Kloosterzande, dus uit het Oosten, te komen. (Telex-A. N. P.)
(Vor. ber. Aardbeving 3300 B.)

A. **Positie der Joden. —**

Het „Algemeen Handelsblad" was zoo welwillend ons de publicatie van het volgende artikel, ingezonden door zijn correspondent te Berlijn op 17 Juni '38, toe te staan:

De laatste dagen en weken is het aantal verordeningen en incidenten van anti-semietisch karakter in het Duitsche Rijk zoozeer toegenomen, dat het gewenscht lijkt, de situatie der Joden in Duitschland nog eens in groote trekken te overzien.

Het principieele anti-semitisme, waarmede de Duitsche Staat sedert 1933 met steeds toenemende intensiteit zijn Joodsche burgers (en tot op zekere hoogte ook de binnen zijn grenzen wonende Joodsche buitenlanders) het leven zwaarder maakt, brengt nu eenmaal internationale consequenties met zich, die het noodzakelijk maken, van tijd tot tijd de ontwikkeling der gebeurtenissen wat nauwkeuriger onder de loupe te nemen. Men is er zich overigens in Duitschland, en wel in de eerste plaats in verantwoordelijke regeerings- en partijkringen, volkomen van bewust, dat het hier volstrekt niet alleen gaat om een campagne van binnenlandschen aard, „waarin zich het buitenland eigenlijk niet behoorde te mengen", omdat Duitschland „met zijn Joodsche staatsburgers doen kan, wat het verkiest"; maar men begrijpt volkomen, dat de geheele wereld bij deze dingen betrokken is en dat het „Joodsche vraagstuk" een rol van zeer groote beteekenis speelt in de verhouding van het Derde Rijk tot vele andere staten.

De Duitsche nationaal-socialistische strijd tegen het Jodendom is van een zoo radicaal en onverzoenlijk karakter, dat men nu langzamerhand verstandig zal doen een streep te halen door de na 1935 nog vaak genoeg gehoorde overweging „dat de Wetten van Neurenberg als een soort afsluiting van dezen strijd te beschouwen zouden zijn, dat vele Nazileiders al lang berouw hebben over dit punt van het partijprogram, dat zelfs Hitler als een blok aan het been beschouwt", en „dat vele Joden reeds terugkeerden, nu bleek, dat de actie al aan het verflauwen was".

Groot-Duitschland

De inlijving van Oostenrijk en het daarbij door minister Göring te Weenen aangekondigde nieuwe stadium zal nu wel alle optimisten tot zwijgen hebben gebracht. En als de berichten over de houding der Duitschers jegens de Joden in Weenen en andere Oostenrijksche steden en de heden in omloop gebrachte geruchten over anti-semietische demonstraties in het Oosten van Berlijn ook maar gedeeltelijk juist zijn, dan behoeven we daarbij nog slechts te voegen de toenemende ongerustheid in de zeer groot geworden Joodsche kolonie in de rijkshoofdstad door de nu reeds tot gewoonte geworden razzia's in koffiehuizen, die vooral door Joden worden bezocht, om de laatste twijfelaars en goedgeloovigen er van te overtuigen, dat ook de stemming der bevolking een nieuwe actie aankondigt, die — aldus meenen we uit vele informaties te mogen afleiden — lijnrecht op het einddoel aanstuurt: de volkomen uitschakeling van het Joodsche element uit de Duitsche samenleving. Dat wordt trouwens in de officieele organen der partij openlijk toegegeven. Zoo kon men onlangs in de „Schülungsbriefe", het huisorgaan der N.S.D.A.P., woordelijk lezen:

„dat het einddoel is, dat binnen weinige jaren in Duitschland geen Joden meer te ontdekken zijn."

De volkomen uitschakeling van de Joden als medebezitters van het Duitsche economische leven zal naar ik verneem nog in den loop van dezen zomer in den vorm van nieuwe wettelijke bepalingen tot uitvoering komen en men neemt aan, dat dit proces in ongeveer anderhalf jaar ten uitvoer zal zijn gebracht.

De verordening van minister Göring betreffende de registratie van alle Joodsche vermogens (waardoor waarschijnlijk ook in Duitschland wonende buitenlandsche Joden worden getroffen) was de groote voorbereidende stap. De Duitsche regeering wenscht, dat Joodsche eigenaars van bedrijven op elk gebied deze aan den Staat ten verkoop zullen aanbieden, die ze dan „ariseert" door ze over te dragen aan niet-Joodsche Duitschers, al dan niet met een in termijnen af te betalen rijksvoorschot, terwijl de Joodsche „verkooper" er zich in schikken moet, dat hem „Schatzanweisungen" in betaling worden gegeven, van welker rente hij voortaan in zijn levensonderhoud zal moeten trachten te voorzien.

De uitvoering van dit verbluffende proces beteekent de grootste transactie, die het Duitsche economische leven ooit heeft doorgemaakt. Op 15 Juni '38 liep de termijn voor de registratie der Joodsche vermogens af, en heden weet de Duitsche regeering dus om welke enorme sommen het hier gaat. Het is niet aan te nemen, dat deze resultaten zullen worden gepubliceerd en slechts de regeering zou kunnen bevestigen of ontkennen, dat de jongste schatting, die men hier kan aannemen, en die een bedrag van 10 à 12 milliard aangeeft, op waarheid berust.

Men betwijfelt in goed-ingelichte kringen ten zeerste, of een zeer groot percentage van het totaal der aangemelde vermogens tenslotte den Joodschen „verkoopers" ook werkelijk in den vorm van Staatspapieren ten goede zal komen. Weliswaar belooft de Staat, dat deze transactie ter vermijding van particuliere willekeur onder streng rijkstoezicht zal plaats hebben, maar gezien de zeer bijzondere omstandigheden en het algemeene feit, dat bij gedwongen verkoop de geschatte waarde zelden stijgt maar meestal zal dalen, is het nauwelijks aan te nemen, dat de bezitters der bedrijven, die van hun levenswerk afscheid moeten nemen, althans over den koopprijs, die met de „handelsübliche" waarde geen rekening zal houden, gerustgesteld zullen zijn.

Volgens de jongste berichten is nu ook door de regeering nauwkeurig omschreven, welke bedrijven, maatschappijen op aandeelen, enz. als Joodsch moeten worden beschouwd, en ligt het verder in de bedoeling, Joodsche zaken voor te schrijven, een duidelijk zichtbaar kenteeken op hun bedrijven en producten aan te brengen, met de duidelijke bedoeling, die Joodsche handeldrijvende middenstanders, industrieelen, enz., die ondanks alles zouden weigeren hun bedrijven te koop aan te bieden, het behoud hunner niet-Joodsche cliëntèle vrijwel onmogelijk te maken.

Het Rijk zal de „ariseering" door het beschikbaar stellen van groote credieten in de hand werken, waarbij het voor de rijkskas slechts overboekingen betreft en alleen de „Spanne" tusschen verkoopsprijs en verleend crediet deze kas in contanten zal toevloeien, welke sommen ter fundeering van de vlottende rijksschulden op korten termijn zullen worden gebruikt. Men schat deze voor het Rijk wel zeer welkome „Spanne" voorloopig op 3 tot 5 milliard Mark.

Herinnert men nu bovendien nog aan de groote moeilijkheden, die men den Joodschen medeburger op woninggebied in den weg wil gaan leggen door een sterken druk uit te oefenen op „arische" huiseigenaars, die aan Joden verhuren of willen verhuren, en zekere rechten aan „ariërs" te verleenen, die niet met Joden onder één dak willen wonen, dan kan ook zelfs door de meest-fanatieke „nazi's" niet worden ontkend, dat hier een actie gaande is, die neerkomt op zuiver machtsvertoon van een staat jegens een kleine minderheid van zijn burgers, met het schier onvermijdelijk gevolg van verarming en nog onoverzienbare ellende van een groot percentage dier uit te stooten minderheid.

Nu mag niet verzuimd worden, mede te deelen, dat het Duitsche Rijk ook wel inziet, dat het niet aangaat, deze groep van eenige honderdduizenden „gedwongen renteniers" volkomen aan haar lot over te laten. Zoo denkt men van overheidswege aan het stichten van een „Ausgleichskasse", die plotseling verarmden Joden ten minste nog een bestaanminimum zal moeten verzekeren. Ook wil men de moge-

lijkheid open laten, dat naast het kleine aantal Joden, dat vrije beroepen kan blijven uitoefenen, uit hun oorspronkelijke verdiensten gestooten Joodsche medeburgers als ondergeschikten aan den kost kunnen komen.
Theoretisch is dit niet onmogelijk, omdat in Duitschland geen officieele verordening bestaat, die het in dienst nemen van Joodsche werkkrachten door niet-Joodsche werkgevers, zoowel overheden als particulieren, verbiedt, en naar men mij van regeeringszijde verzekert, ligt het ook niet in de bedoeling, zulk een verordening uit te vaardigen.
Evenmin bestaat in dit verband een beperking wat betreft de getalsverhouding. Men staat in regeeringskringen verder op het standpunt, dat het feit, dat in Duitschland tegenwoordig steeds meer vraag naar arbeidskrachten is, het te werk stellen van Joodsche werknemers, wier aantal, dank zij de uitschakeling uit het economische leven, zeer zal toenemen en wier emigratie moeilijk zal blijken wegens de transferbepalingen, een gedeeltelijke oplossing der moeilijkheden zou kunnen beteekenen.
Zal er echter in de practijk van deze mogelijkheid, Joden een nieuw bestaan te bezorgen, iets terechtkomen, gezien de gelijktijdige propaganda der „Stürmer"-kringen om de Joden volkomen te isoleeren en als minderwaardige menschen in elken vorm te mijden? Wij meenen het ernstig in twijfel te moeten trekken. Neen — de koers gaat in andere richting. En het is begrijpelijk, dat de Joden, die dit nu langzamerhand wel allen moeten gaan inzien, een sterk toenemend verlangen toonen om Duitschland te verlaten, ten einde aan de ellende der proletarisatie te ontkomen.

Welke kansen hebben de Duitsche Joden bij emigratie? Volgens de volkstelling van 1925 waren 58,8 % der Joden hier werkzaam in handel en verkeer, 25,8 % in industrie en ambacht, 1,74 % in landbouw en veeteelt, 5,9 % in overheidsdienst, als jurist, in vrije beroepen, en 4,35 % op hygienisch gebied. Het overgroote deel van deze menschen beheerscht slechts de Duitsche taal. Men kan uit deze statistiek zelf afleiden, dat slechts een klein percentage beschikt over de capaciteiten en mogelijkheden om in het buitenland onmiddellijk een nieuwe existentie op te bouwen. Aangenomen dat er plaats voor hen is.

Zoo ziet de toekomst voor de Joden in Duitschland er uit. Reeds hebben velen van hen hun pas en dien van de leden van hun gezin moeten inleveren, zoodat hun ook de gelegenheid in het buitenland naar mogelijkheden van existentie te gaan rondzien is ontnomen. (Algemeen Handelsblad)

(Vor. ber. Joodsch bezit 3259 D.; Anti-Semitisme 3219 E.)

A. **TIN. — Quota voor derde kwartaal verlaagd van 55 % tot 45 %. —**
Het Internationale Tin Comité heeft op 2 Juni '38 besloten de exportquota voor het derde kwartaal van 1938 te verlagen van 55 % tot 45 %. In dit percentage is begrepen de hoeveelheid bestemd voor de vorming van een „bufferstock".
Voor Malakka en Ned.-Indië ondergaan de quota van 45 % een toeneming in verband met de verhooging van de standaardtonnages van deze landen met 7½%.
Het tincomité heeft voorts in principe zijn goedkeuring gehecht aan het schema tot vorming van een bufferpool.
Het Internationaal Tin Comité heeft op 20 Juni '38 besloten om van de voor het derde kwartaal op 45 % der basistonnages vastgestelde tin-uitvoerquota een contingent van 10 % der standaardtonnages te bestemmen voor de vorming van een tin-bufferpool. Voor den vrijen export der tinrestrictie-landen wordt het uitvoerquotum dus 35 % der onlangs gewijzigde standaardtonnages.
De op de vergadering aanwezige delegaties (alle landen met uitzondering van Siam waren vertegenwoordigd) — onderteekenden de tin-bufferpooloverëenkomst. (De Telegraaf)

(Vor. ber. Tin-quota 3057 F.)

B. **VEREENIGDE STATEN. — Vliegtuigindustrie. —**
De totale verkoopen van de Amerikaansche maatschappijen geven van 1933 af een voortdurende stijging te zien, zooals uit het volgende staatje blijkt:

1929	ca.	$ 70	mill.
1933	„	33	„
1934	„	42	„
1935	„	45	„
1936	„	77	„
1937	„	114	„
1938	(geschat)	„ 150	„

Wat den afzet betreft neemt de export van vliegtuigen, vooral van militaire toestellen, een steeds belangrijker plaats in. In het eerste kwartaal van 1938 beliep de waarde van de uit de V.S. geëxporteerde vliegtuigen niet minder dan 45% van de totale productie. In 1937 beliep de export $ 40.000.000 of 34% van de totale productie. In 1936 bedroeg de uitvoer $ 22.000.000, in 1931 slechts $ 4.000.000.
De voornaamste oorzaak van deze toeneming moet worden gezocht in de bewapening van vrijwel alle landen ter wereld. De buitenlandsche fabrieken kunnen onmogelijk aan de vraag naar militaire vliegtuigen voldoen. Zij missen daardoor bovendien de gelegenheid zich voldoende aan de constructie van transportvliegtuigen te wijden. (Telegraaf)

(Vor. ber. Vliegtuig-ind. 3282 E.)

19 JUNI 1938

C. **SOROPTIMISTCLUBS. — Beteekenis. —**
Van 4—8 dezer vond te Amsterdam het vierde congres der Europeesche Federatie van Soroptimist-Clubs plaats. Voorzitster van dit congres is mej. C. M. Meyers te Amsterdam, die tevens presidente van de Europeesche Federatie is.
In een dezer dagen gehouden persconferentie gaf mej. Meyers een uiteenzetting van de werkwijze der „Soroptimist International Association", waarvan de Europeesche Federatie, evenals de Amerikaansche en de Federatie van Groot-Brittannië en Ierland een onderdeel vormt.
Vooraf deelde mej. mr. Gerda Veth, voorzitster der Amsterdamsche Soroptimist-Club een en ander mede over doel en werkmethode der Soroptimisten.
Een Soroptimist-Club is een vereeniging van werkende vrouwen, die op dezelfde leest is geschoeid als de Rotary-Club voor mannen.
De naam, een Amerikaansche vinding — in 1921 werd de eerste club te Oakland in Californië opgericht — is afgeleid van de Latijnsche woorden „soror" en „optimus". Dit kan tot misverstand aanleiding geven doch bedoelt slechts te verstaan te geven, dat de leden trachten haar beroep of bedrijf op de beste wijze te vervullen.
Uit nagenoeg ieder beroep of bedrijf worden leden gerecruteerd, met dien verstande, dat bij iedere club (Nederland telt er 12) het lidmaatschap is beperkt tot één vertegenwoordigster voor ieder beroep of bedrijf. Deze verwerft haar lidmaatschap op uitnoodiging der club, die haar kiest als waardig vertegenwoordigster van het betrokken beroep of bedrijf.
In de Nederlandsche Soroptimist-Clubs zijn nagenoeg alle beroepen en bedrijven vertegenwoordigd: bij onderwijs en bibliotheek, geneeskundige verzorging, juristen, departementsambtenaren, maatschappelijk werk, technische en wiskundige vakken, kunst, godsdienst, journalistiek, gymnastiek, land- en tuinbouw, bank- en winkeliersbedrijf, overal worden vrouwen gevonden, die toonen tegen hun taak opgewassen te zijn en die dientengevolge geacht kunnen worden het doel van het Soroptimisme na te streven en te bevorderen.

Wat beoogt het Soroptimisme?

Het wil:

het besef der waarde van alle nuttige bercepen, door vrouwen vervuld, opwekken en versterken,

den geest der dienstvaardigheid bevorderen, efficiency ontwikkelen,

onderling van gedachten wisselen, teneinde de werkvoorwaarden voor vrouwen te verbeteren.

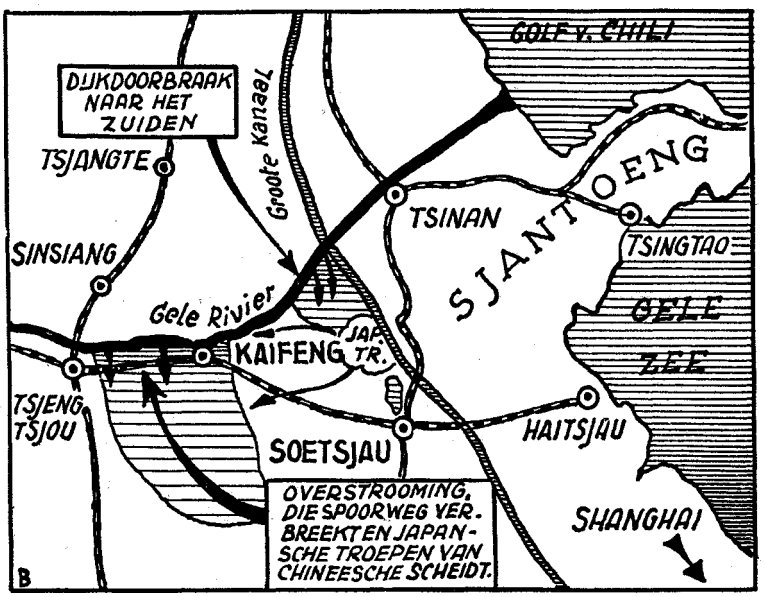
Voorts beoogt het Soroptimisme door persoonlijken omgang met leden van andere Soroptimist-Clubs in binnen- en buitenland; de onderlinge waardeering te vergrooten, hierdoor de algemeene goede verstandhouding ook internationaal te versterken en zoodoende uiteindelijk mede te werken tot het bevorderen van den wereldvrede. (Nieuwe Rotterd. Courant)

A. CHINA. — Conflict met Japan. - De overstroomingen. - Toestand wanhopig. —

De overstrooming van de Gele Rivier kan een der ernstigste rampen worden, die in de Chineesche geschiedenis zijn voorgekomen, aldus de meening van een woordvoerder van de commissie van toezicht op de Gele Rivier te Hankau, die voorts uitdrukking gaf aan de vrees, dat de wateren der Gele Rivier de drie provinciën Noordoost Honan, Noord-Kiangsoe en Noord-Anhwei zouden kunnen overstroomen. Er bestaat ook een stellige mogelijkheid, dat de Hwai en ook de beneden-Jangtse buiten hun oevers zullen treden, tengevolge van het in deze rivieren stroomen van overstroomingswater.

De Gele Rivier is de laatste dagen vier voet gewassen en men verklaart, dat de stroom niet meer onder menschelijke contrôle staat.

Intusschen bestaat hier de vrees, dat ook de Jangtse door zijn dijken zal breken, aangezien de rivier nog steeds wast en reeds een recordniveau heeft bereikt, dat aanzienlijk hooger is dan de laag gelegen districten. De Chineesche autoriteiten zijn druk bezig met het versterken der dijken rondom de stad.

(Overname zonder bronvermelding verboden)

Ter voorbereiding van een voortzetting van hun opmarsch naar Hankau bombardeerden Japansche vliegtuigen en oorlogsschepen thans de Chineesche versperring in de Jangtse beneden Kioekiang.

Ingenieurs van het Japansche leger geven thans practisch toe, dat de strijd tegen de wateren van de Gele Rivier in Noord Honan verloren is.

De toestand in Noord Honan, waar het water ruim 1000 vierkante mijlen heeft overstroomd en 2000 dorpen volkomen en 1500 gedeeltelijk onder water heeft gezet, is wanhopig. Zevenhonderdduizend Chineezen, zonder eenige have of goed, vluchten in alle richtingen. Sommigen drijven rond op ijlings aaneengebonden vlotten. Duizenden geïsoleerde dorpelingen, zoo wordt gemeld, hebben hun laatste levensmiddelen verteerd. Zij eten thans het schors van de boomen.

Van Japansche zijde wordt medegedeeld, dat nog slechts een tiende deel van de Gele Rivier in het oude bed stroomt; de rest stroomt door een dozijn nieuwe beddingen, waarvan sommige vier meter diep zijn, ongeveer parallel aan den spoorweg Hankau—Tsjengtsjau. De overstrooming heeft de stad Tsjau Ka Kau, ongeveer 150 K.M. ten Zuiden van Kaifeng, in de eerste verdedigingslinie van Hankau bereikt. De Chineezen waren gedwongen zich snel terug te trekken, doch de Japansche troepen konden de stad niet bezetten. Binnen korten tijd zullen de tegenstanders door een onoverkomelijk overstroomingsgebied van elkaar gescheiden zijn, alleen in het Jangtsegebied kan nog gestreden worden.. De Japansche vloot vaart langzaam op in de richting van Hankau, voortdurend aangevallen door de Chineesche bommenwerpers.

Men vreest evenwel, dat binnenkort door het hooge water ook de scheepvaart op de Jangtse onmogelijk zal worden.

In buitenlandsche kringen is men van meening, dat door de ontzettende overstroomingen van de Gele Rivier millioenen van hun haardsteden verdreven zullen worden, dat een reusachtige hoeveelheid eigendommen vernield zal worden en de geheele Japansche campagne in Noord-China in ernstige mate belemmerd zal worden.

De internationale commissie ter bestrijding van hongersnood vreest, dat over een maand 50.000.000 menschen dakloos zullen zijn, indien men niet tot handelen overgaat.

(Telex-A. N. P. - Telegraaf - Agence Belga)

(Vor. ber. Chin.-Jap. conflict 3312 A.)

B. NEDERLAND. — Tentoonstelling „De Weg 1938".

Onder auspiciën van het VIIIste Internationaal Wegencongres, wordt van 18 Juni tot 3 Juli '38 in het Houtrustgebouw te Den Haag en op het daaraan grenzend terrein de internationale tentoonstelling „De Weg 1938" gehouden, welke gewijd is aan wegenbouw en weggebruik.

Met den minister van Waterstaat, mr. dr. ir. J. A. M. M. van Buuren, waren op 18 Juni, bij de opening der tentoonstelling, vele autoriteiten aanwezig.

De voorzitter van de commissie van voorbereiding van het wegencongres, ir. W. G. C. Gellinck, sprak een kort woord ter inleiding en gewaagde daarbij van de gelukkige samenwerking bij de totstandkoming van deze tentoonstelling.

Daarna was het woord aan minister Van Buuren, die de openingsrede hield.

Dat „De Weg 1938" inderdaad een internationale tentoonstelling genoemd mag worden, blijkt wel uit het feit, dat de volgende landen vertegenwoordigd zijn: Ver. Staten van Amerika, België, Denemarken, Duitschland, Engeland, Frankrijk, Japan, Nederland, Noorwegen, Volkenbond, Joego-Slavië en Zwitserland.

(Maasbode) **(Vor. ber. Tentoonstellingen 3136 A.)**

20 JUNI 1938

C. PROFESSOR DR. L. K. WOLFF OVERLEDEN. —

In den ouderdom van 59 jaar is te Utrecht op 17 Juni '38 plotseling overleden prof. dr. L. K. Wolff, hoogleeraar in de gezondheidsleer bij de faculteit der geneeskunde aan de Rijksuniversiteit aldaar.

Dr. Ludwig Karl Wolff werd geboren 19 Juni 1879 te Zürich, uit Hollandsche ouders. Hij ontving gymnasiaal onderwijs te Amsterdam en studeerde aldaar geneeskunde en scheikunde. Hij deed artsexamen in 1905; was assistent van prof. Straub (oogheelkunde) en van prof. De Vries (bacteriologie) en was werkzaam aan het kankerinstituut als seroloog; vervolgens (1917—1923) assistent van prof. Saltet (gezondheidsleer) en medewerker voor bacteriologie en serologie aan het pharmaboth. laboratorium van prof. Laqueur. In 1909 had hij zich als oogarts en bacterioloog in Amsterdam gevestigd. Als oogarts was hij werkzaam aan het Ned. Isr. Ziekenhuis, het Port. Isr. Ziekenhuis en het Ziekenhuis te Zaandam. In 1929 volgde hij prof. Eykman op als hoogleeraar te Utrecht. Verschillende geschriften verschenen van zijn hand, die o.a. de Reactie van Wassermann en onderwerpen uit oogheelkunde en path. anatomie betreffen: studies over den bacteriophaag, het lipozime, bacteriocidie, het virulentie vraagstuk, behandeling van oogtuberculose, vitamine a. Groote verdiensten heeft de overledene gehad voor de verheffing van den algemeenen gezondheidstoestand in Amsterdam. Als lid van de Gezondheidscommissie heeft hij met alle kracht geijverd voor verbetering van de melkvoorziening in de hoofdstad. Door B. en W. was bij benoemd in de commissie die tot taak had, de mogelijkheid te onderzoeken in de stichting en instandhouding van een centraal gemengd melkbedrijf (in 1931). In verband met deze opdracht maakte prof. Wolff in 1932 deel uit van een commissie, die een reis maakte naar Stuttgart, Mannheim en Milaan, om in deze plaatsen studie van de aldaar bestaande melkbedrijven te maken. De gewonnen inzichten op deze reis opgedaan, werden verwerkt in het belangrijke rapport der „Melkcommissie", dat in Dec. 1932 aan B. en W. van Amsterdam ter hand werd gesteld. Een krachtig voorstander was prof. Wolff van de invoering van de gezondheidsleer als leervak bij het Middelbaar Onderwijs. (De Telegraaf)

A. **NEDERLAND. — Tweede Kamer. - Herziene Omzetbelasting. —**
Met 59—8 stemmen heeft de Kamer op 16 Juni '38 de herziene Omzetbelasting aangenomen, na eenige verzachtingen in de heffing te hebben aangebracht ten aanzien van fruit, bokking, damestasschen, terwijl een beroepsinstantie is geschapen tusschen belastinginspecteur en minister. (De Maasbode)
(Vor. ber. Omzetbelasting 3200 F.)

B. **NEDERLAND. — Van der Hoogt-prijs voor S. Vestdijk. —**
Overeenkomstig het advies van de Commissie voor Schoone Letteren besloot de vergadering van de Maatschappij der Nederlandsche Letterkunde den C. W. van der Hoogt-aanmoedigingsprijs toe te kennen aan den dichter, romanschrijver en criticus, S. Vestdijk te 's-Gravenhage, zulks naar aanleiding van zijn werk „Het vijfde zegel". (Alg. Handelsblad)
(Vor. ber. V. d. Hoogt-prijs 2837 A.)

C. **ENGELAND. — Oostenrijksche schulden. - Clearing verwacht. —**
De mededeeling van den minister van Financiën in het Lagerhuis op 16 Juni '38, dat maatregelen zijn getroffen, als gevolg waarvan de Britsche regeering de Engelsch-Duitsche betalingsovereenkomst zonder opzeggingstermijn op 30 Juni '38 kan beëindigen, tenzij er een bevredigende regeling wordt verkregen met betrekking tot de kwestie der Oostenrijksche schulden, heeft de waarschijnlijkheid versterkt, dat Engeland tot de invoering van gedwongen clearing zal overgaan indien Duitschland verder weigerachtig blijft. (Telegraaf)
(Vor. ber. Oostenr. Schulden 3310 C.)

D. **NOORWEGEN. — Het Storting voor volledige neutraliteit. — —**
Met algemeene stemmen heeft het Storting zijn goedkeuring gehecht aan de verklaring van de commissie van Buitenlandsche Zaken, waarin gezegd wordt, dat de Noorsche politiek er op gericht moet zijn het land buiten oorlogsverwikkelingen te houden en dat het Storting voor Noorwegen het recht voorbehoudt een volledige neutraliteit in acht te nemen in iederen oorlog, dien Noorwegen niet goedkeurt, zelfs indien het een actie betreft, die door den Volkenbond is op touw gezet.
Bij het debat verklaarde de minister van Buitenlandsche Zaken, Koht, dat de regeering de door de commissie voorgestelde verklaring aanvaardde. Hij zeide, dat de politiek der regeering er een is, zooals die door de kleine mogendheden wordt gevolgd.
(De Maasbode) **(Vor. ber. Storting 3221 F.)**

E. **NEDERL. OOST-INDIE. — Pendidikan Nasional Indonesia. - Huiszoekingen en arrestaties. —**
Naar Aneta verneemt, zijn te Batavia en te Soerabaja huiszoekingen verricht als maatregel tegen het hoofdbestuur van de Pendidikan Nasional Indonesia, tegen welke vereeniging de regeering reeds tweemaal maatregelen heeft getroffen.
Deze schenen aan het hoofdbestuur geen aanleiding te geven om de revolutionnaire actie te herzien.
Zoowel te Batavia als te Soerabaja werden papieren in beslag genomen, die aan een nader onderzoek zullen worden onderworpen. Te Soerabaja zijn vier leden van het hoofdbestuur en de redacteur van het blad der vereeniging gearresteerd. Te Batavia werd een contact-lid van het hoofdbestuur aangehouden. Ook in verschillende andere plaatsen, o.a. te Bandoeng en Garoet, werden huiszoekingen verricht en papieren in beslag genomen, terwijl een groot aantal personen werd verhoord, die later in vrijheid werden gesteld.

De Pendidikan Nasional Indonesia is een extremistische Inlandsche organisatie van z.g. onafhankelijke groepen van nationalisten, die behoorden tot den aanhang der voormalige Partai Nasional Indonesia en niet konden instemmen met de oprichting van de Partai Indonesia, in April 1931, door mr. R. M. Sartono.
De Partai Nasional Indonesia was nl. bij rechterlijke uitspraak tot verboden vereeniging gestempeld en werd als organisatie in April 1931 opgeheven.
De Pendidikan Nasional Indonesia — pendidikan beteekent opvoeding, bewustmaking — kwam in dat jaar onder leiding van den bekenden Mohammed Hatta, die in November 1934 naar Boven Digoel werd geïnterneerd en in Januari 1936 Banda als verblijf kreeg aangewezen.
Zij streeft naar de instelling van een republiek onder inheemsch gezag met de volkssouvereiniteit als grondslag.
Wegens ondergrondsche actie zijn de laatste jaren meer dan eens, zoowel op Java als op Sumatra, huiszoekingen verricht bij leden dezer organisatie, waarna voormannen werden gearresteerd en boeken en bescheiden in beslag werden genomen. Zoo werden de voorzitter en de propagandist van de Medansche P. N. I., in Juli 1937 ieder veroordeeld tot een boete van *f* 250 subs. 80 dagen hechtenis ter zake van het beleggen van een vergadering te Kabandjahe — Karohoogvlakte — waar politieke propaganda voor de P. N. I. werd gemaakt. Het aantal leden der P. N. I. schijnt niet groot te zijn. Enkele jaren geleden telde zij slechts ongeveer 1000 leden. (Red.)
(Telegraaf - Aneta)

21 JUNI 1938

F. **GROOT-DUITSCHLAND. — Generaal Freiherr von Fritsch honoraire onderscheiding. —**
De „Führer" en hoogste bevelhebber van de weermacht heeft den vroegeren opperbevelhebber van het leger, overste generaal Freiherr von Fritsch, uit waardeering voor zijn groote verdiensten voor den wederopbouw van het leger in het Derde Rijk benoemd tot chef van het artillerieregiment 12 in Schwerin.
Deze benoeming is slechts een honoraire onderscheiding.
Tot dusver zijn alle geruchten, volgens welke de generaal weder in actieven dienst zou worden opgenomen, van bevoegde zijde tegengesproken.
(Telex-A. N. P.) **(Vor. ber. Von Fritsch 3126 A.)**

G. **AMSTERDAM. — Onthulling van het Emma-monument. —**
Onder de plechtige tonen van het volkslied „Mein Waldeck" heeft H. M. de Koningin op 16 Juni '38 op het Emmaplein te Amsterdam het door den beeldhouwer L. Zijl vervaardigde standbeeld onthuld, dat de nagedachtenis eert van de onvergetelijke Koningin-Moeder. Prinses Juliana, Prins Bernhard, vele hoogwaardigheidsbekleeders en duizenden belangstellenden woonden de plechtigheid bij.
(Alg. Handelsblad)

H. **GROOT-DUITSCHLAND. — Britsche nota in zake de inventarisatie van Joodsch bezit. —**
In de Wilhelmstrasse is de vierde Britsche nota overhandigd in verband met den aanmeldingsplicht van het bezit van Britsche Joden in Duitschland. In deze nota wordt gezegd, dat Britsche Joden moeten worden vrijgesteld van de bepalingen der jongste Duitsche wet op het bezit van niet-Ariërs, aangezien in Groot-Brittannië geen onderscheid wordt gemaakt tusschen Ariërs en niet-Ariërs. (Telex-A. N. P.)
(Vor. ber. Joodsch bezit 3313 A.)

I. **TSJECHO-SLOWAKIJE. — Reservisten naar huis gezonden. - Geen driejarige diensttijd. —**
De Tsjechoslowaaksche reservisten die op 21 Mei '38 onder de wapenen zijn geroepen, zijn naar huis gezonden.
Maatregelen worden genomen om te bereiken, dat de grensbewaking hierdoor geen verzwakking ondergaat. In politieke kringen te Praag meent men, dat dit besluit in groote mate zal bijdragen tot een verbetering van den toestand.
Geen 3-jarige diensttijd. — Volgens mededeelingen uit Duitsche bron is het plan tot invoering van een 3-jarigen diensttijd voor onbepaalden tijd op zijde gelegd. De reden daarvoor moet worden gezien in de reactie van eenige buitenlandsche regeeringen, die gevaar voor den vrede vreesden. Daar Tsjecho-Slowakije onder alle omstandigheden vastbesloten is zijn bijdrage tot het behoud van den vrede te leve-

ren, is voorloopig van de uitvoering van het plan afgezien. Dit beteekent echter niet, dat het voorgoed verdwenen is, omdat de generale staf op militaire gronden rekening moet houden met de noodzakelijkheid van een 3-jarigen diensttijd.
Deze voorloopige oplossing komt tegemoet aan de wenschen van Engeland en Frankrijk.
(Het Vaderland) **(Vor. ber. Eger-Incident 3282 G.)**

A. **VEREENIGDE STATEN. — Oostenrijksche schulden. —**
De regeering der Ver. Staten heeft op 17 Juni '38 voor den tweeden keer tot Duitschland het verzoek gericht de verantwoordelijkheid te willen aanvaarden voor de schulden van Oostenrijk.
In een te Berlijn overhandigde nota heeft de regeering der Vereenigde Staten haar afkeuring uitgesproken over de door de rijksregeering verkondigde opvatting over haar wettelijke verantwoordelijkheden op grond van de internationale wet. De Amerikaansche nota zegt, dat indien een staat een anderen staat overneemt, hij de schulden en verplichtingen van den geannexeerden staat aanvaardt en de lasten met de baten overneemt.
Derhalve spreekt de Amerikaansche regeering de hoop uit, dat Duitschland thans de betalingen op zich zal nemen, welke op hem rusten op grond van het internationale recht en de billijkheid.
(Telex-A. N. P.) **(V. b. Oostenr. Schulden 3316 C.; Schulden Amerika 3219 B.)**

B. **GROOT-DUITSCHLAND. — Hitlers positie. - Exposé van minister Frank. —**
De rijksminister van Justitie, dr. Frank, heeft te Berlijn ter gelegenheid van het vijfjarig bestaan van de „Academie voor Duitsch Recht" een redevoering gehouden over de staatsrechtelijke positie van den Führer in het Derde Rijk.
De volgende drie resultaten op het gebied van het staatsrecht zijn — volgens dr. Frank — na vijf jaar nationaal-socialistisch regeeren op te merken:
1. Aan het hoofd van het Rijk staat levenslang de Führer der nationaal-socialistische Duitsche arbeiderspartij als Führer van het Duitsche Rijk.
2. Hij is in zijn eigenschap van Führer der N.S.D.-A.P. tevens Führer van het Rijk. Als Führer van het Rijk belichaamt hij tegelijkertijd de hoogste staatsmacht en als regeeringschef de gecentraliseerde functie van het absolute bestuur van het Rijk. Hij is staatshoofd en regeeringschef in één persoon.
3. De Führer en rijkskanselier is de algemeen-gevolmachtigde, grondwet-gevende afgevaardigde van het Duitsche volk, die zonder rekening te houden met formeele omstandigheden beslist over de uitwendige vorming van het Rijk alsmede over de geheele politiek.
De staatsrechtelijke wetenschap van het Derde Rijk — aldus vervolgde minister Frank — is daarom een op het persoonlijk element van trouw van het volk jegens den door dat volk gelegitimeerden Führer gevestigd systeem van orde. (Alg. Handelsblad)
(Vor. ber. Hitler 3276 H.)

C. **NEDERLAND. — Franco-regeering weigert pyriet.**
De regeering van Franco heeft eenigen tijd geleden den uitvoer van pyriet naar Nederland, voor zoover die geschiedde uit de Spaansche gebieden, waarover Franco het bestuur uitoefent, verboden. Het moet niet uitgesloten worden geacht, dat de regeering van Franco met dezen maatregel een economisch wapen wenscht te hanteeren ter verkrijging van eenig politiek voordeel bij de verhouding tusschen Nederland en de regeering van het nationalistische Spanje.
De zwavelzuur-industrie in ons land, die pyriet bezigt, ondervindt vooralsnog van dezen Spaanschen maatregel geen hinder, aangezien in den aanvoer van pyriet tot nu toe nog wordt voorzien door invoer uit Noorwegen en Italië en van Cyprus.
Pyriet vormt de voornaamste grondstof voor de zwavelzuurbereiding. Zwavelzuur wordt in tal van Nederlandsche industrieën gebruikt, o.a. in de olie- en vetindustrie, textielindustrie, de gasbedrijven en de kunstmestindustrie.
Spanje is de belangrijkste leverancier van pyriet, hoewel deze grondstof ook door andere landen, als Noorwegen en Italië wordt uitgevoerd, zij het dat dit laatste land thans weinig levert.
In 1937 voerde Nederland totaal 361.727.248 kg. pyriet in, waarvan 209.319.896 kg. uit Spanje. Voorts o.a. uit Italië 31.8 millioen kg., uit Noorwegen 23.4 milioen kg. en uit Griekenland 33.3 millioen kg.
(Alg. Handelsblad)

D. **FRANKRIJK. — Afschaffing der Capitulaties in Egypte. - Communistische eischen. - Parlement met vacantie tot November 1938. —**
De Kamer heeft 16 Juni '38 de overeenkomst van Montreux inzake het afschaffen van de capitulaties in Egypte behandeld en het wetsontwerp dienaangaande met 541 stemmen tegen 48 aangenomen. Tijdens de debatten had de Egyptische gezant te Parijs, Fackry Pasja, op de diplomatieke tribune plaats genomen.
Bij de debatten wilde de communist Cornavin spreken over het bombardeeren van open steden in Spanje en de communistische resolutie inzake het openstellen van de Fransch-Spaansche grens. De voorzitter van de kamer, Herriot, wees erop, dat dit thans niet aan de orde was, waarop hij de vergadering schorste. Bij het hervatten van de besprekingen werd de wet inzake de capitulaties aangenomen. In antwoord op een vraag van Cornavin deelde Herriot mede, dat de communistische resolutie zal worden doorgezonden naar de desbetreffende commissie.
In de middagzitting hebben zich incidenten voorgedaan. Het debat ging over verschillende kwesties van secundair belang. Er ontstond daarbij een woordenwisseling tusschen den rechtschen afgevaardigde Tixier, Vignancourt en den communist Cornavin. Weldra werd door communisten en rechtscne afgevaardigden over en weer gescholden. President Herriot schorste toen de zitting.
In de wandelgangen raakten communisten en rechtsche afgevaardigden slaags. De Kamer werd tot 17 Juni '38 verdaagd.
De communistische Kamergroep heeft aan de delegatie der linksche Kamerfracties een motie voorgelegd, waarin geëischt wordt, dat het parlement, voor het uiteen gaat, zich zal uitspreken over de arbeiderspensioenen, de verhooging der ambtenarentractementen, vorming van een fonds voor landbouwrampen, handhaving der 40-urige werkweek, verhooging der werkloozenuitkeeringen, herstel der betrekkingen met Spanje etc.
Het parlement is op 17 Juni '38 met zomervacantie gegaan. Het sluitingsdecreet werd in de Kamer door den minister-president en in den Senaat door den heer Camille Chautemps voorgelezen. Volkomen onvoorziene en buitengewone omstandigheden voorbehouden, zal het parlement niet voor November a.s. weer bijeenkomen, zoodat de regeering van vijf maanden betrekkelijke rust verzekerd is. (Le Temps)
(Vor. ber. Montreux 3251 B.)

22 JUNI 1938

E. **DENEMARKEN. — Grondwetwijziging. - Het Landsting. -**
Wanneer de Denen het volgende jaar in de eerste dagen van Juni hun jaarlijkschen Dag van de Grondwet vieren zal de, in haar tegenwoordigen vorm van 1915 dateerende, grondwet naar alle waarschijnlijkheid eenige belangrijke wijzigingen hebben ondergaan, wijzigingen, die een vergrooting van den invloed van het volk op het landsbestuur, een versterking dus van het zelfbestuur beoogen en die in hoofdzaak neerkomen op afschaffing van de indirecte verkiezing van den senaat, verlaging van den stemgerechtigden leeftijd tot 23 jaar — tegen nu 25 voor de Tweede en 35 voor de Eerste Kamer — en instelling van het instituut van volksstemming.
In het thans bij het parlement ingediende wetsontwerp, dat na langdurige onderhandelingen tusschen de sociaal-democratische, de burgerlijk-radicale en de conservatieve partij door de regeering is opgesteld, wordt niet direct gesproken van afschaffing van het Landsting, de Eerste Kamer, al komen, gezien de ingrijpende veranderingen, die er ten aanzien van den senaat voorgesteld worden, de plannen daar wel op neer. Dat blijkt ook uit het feit, dat de, tegenwoordig onder sterken agrarischen invloed staande, oude liberale partij Venstre tot nog toe elke samenwerking

met de andere partijen betreffende de grondwetsherziening afgewezen heeft, omdat zij wat het Landsting aangaat conservatiever is dan de conservatieven en op geen enkele wijze mee wil werken aan maatregelen, die de toch al zeer verzwakte macht van het Landsting nog meer zouden verzwakken.
De voorgestelde grondwetswijzigingen, die in hoofdzaak wel ongewijzigd goedgekeurd zullen worden, houden dan in, dat voortaan alle leden van den Rijksdag tegelijkertijd voor een, voor allen gelijke, periode van vier jaren volgens het beginsel der evenredigheid gekozen zullen worden bij directe verkiezing, waaraan practisch elke man en elke vrouw van tenminste drie-en-twintig kan deelnemen. Het aantal Rijksdagleden wordt tot 205 verlaagd en hiervan worden er 170 op de gebruikelijke manier in de verschillende kieskringen gekozen en 34 op voor het geheele land geldende lijsten, terwijl tenslotte één lid door de Faerør afgevaardigd wordt. Na de verkiezing komen de 170 in de kieskringen gekozen leden bijeen om uit hun midden 34 leden aan te wijzen, die tezamen met de 34 op landelijke lijsten gekozen leden en den afgevaardigde van de Faerøer een afzonderlijke afdeeling, voorloopig — waarschijnlijk om elke gedachte aan een Eerste Kamer te verbannen — de Tweede Afdeeling genoemd, vormen. (N. R. Crt.) **(Vor. ber. Landsting 587 D.)**

A. NEDERLAND. — Congres van de Nat. R.K. Commissie - Jeugdwerkloozenzorg te Den Bosch. —
Te den Bosch is dezer dagen het tweede congres gehouden, ter bestudeering van vraagstukken betreffende de jeugdwerkloosheid, uitgaande van de nationale R.K. commissie voor jeugdwerkloozenzorg.
Het eerste prae-advies, dat ten congresse werd uitgebracht, was van den heer A. C. de Bruyn, lid van de Eerste Kamer en voorzitter van het R.K. Werkliedenverbond in Nederland.
De heer de Bruyn becijferde, dat de totale jeugdwerkloosheid van mannelijke werkloozen van 14 t/m 24 jaar op ongeveer 160.000 is te schatten. Er is een sterke toenemende werkloosheid onder de jeugd met het stijgen van den leeftijd. Vooral na den 18-jarigen leeftijd stijgen de percentages snel.
De heer de Bruyn besloot zijn prae-advies met een aantal conclusies.
Prof. dr. J. E. de Quay, hoogleeraar aan de katholieke economische hoogeschool te Tilburg, prae-adviseerde over „Arbeidsdienst voor jonge mannen".
Prof. dr. J. Schmutzer, hoogleeraar aan de rijksuniversiteit te Utrecht bracht een prae-advies uit over „Mogelijkheden tot emigratie!"
Tenslotte behandelde mr. H. van Haastert, voorzitter der R.K. Emigratievereeniging „Practische vraagstukken ten aanzien van emigratie".
(De Maasbode) **(Vor. ber. Werkloosheid 3254 A.)**

B. FRANKRIJK. — Nederlandsche Kamer van Koophandel - Handel met Nederland. —
Onder leiding van haar voorzitter, den heer B. J. van Gelder, hield de Nederlandsche Kamer van Koophandel te Parijs op 31 Mei '38 haar jaarlijksche algemeene vergadering. Onder anderen waren aanwezig onze gezant, jhr. dr. J. Loudon, eerevoorzitter, en handelsraad dr. ir. A. Sevenster.
Nadat de voorzitter de vergadering had geopend, kreeg de algemeene secretaris der Kamer, de heer K. Kwantes, het woord, die een gedetailleerd overzicht gaf van de werkzaamheden der Kamer in het algemeen, en van het verloop der handelsbetrekkingen tusschen Nederland en Frankrijk in het afgeloopen jaar. Van dit laatste zeide hij onder meer:
„Het spreekt vanzelf, dat de steeds verder gaande waardevermindering van den Franschen franc den Nederlandschen invoer zeer nadeelig heeft moeten beïnvloeden. Gaf aanvankelijk het driemogendheden-accoord op monetair gebied aanleiding tot goede verwachtingen, de nieuwe devaluaties echter openden ons de somberste vooruitzichten.
Bezien wij de Franschen statistieken betreffende het handelsverkeer tusschen Nederland en Frankrijk, over het afgeloopen jaar, alsmede over 1936:

	(in mill. frcs.) 1937	1936
Nederland naar Frankrijk	1.056.2	578.9
Frankrijk naar Nederland	831.8	459.2
Overschotten van Nederland		
Uitvoer boven invoer	224.4	119.7

een toeneming dus van den Nederlandschen uitvoer met ca. 83%, tegen een groei van den Franschen invoer van 81%, waardoor ook het voordeelig overschot van ons land met 87% steeg. Het is wenschelijk bij de beoordeeling van deze cijfers rekening te houden met de omstandigheid, dat de Fransche regeering op 28 Juli j.l. den gouden standaard geheel losliet, waarop een zeer sterke koersdaling van den franc volgde.
Ook bij de beoordeeling van de door het Centraal Bureau voor de Statistiek gegeven cijfers, welke wij hieronder doen volgen, moet niet uit het oog worden verloren, dat ook deze cijfers géén volstrekt beeld geven, doordat de opgave over 1937 geheel, en die voor 1936 gedeeltelijk, uitgedrukt wordt in guldens van nà de depreciatie van September 1936.

	(in mill. glds.) 1937	1936
Invoer in Nederland uit Frankrijk	60	42
Uitvoer naar Frankrijk	76	55
Uitvoersaldi	16	13

Cijfers dus, die ons dankbaar moeten stemmen, vooral als wij overwegen hoe — door bovengemelde omstandigheden — onze handel op Frankrijk met zeer bijzondere moeilijkheden te kampen had. Wij mogen echter onze oogen niet sluiten voor het feit, dat de ontwikkeling van het verkeer tusschen Nederland en Frankrijk géén gelijken tred hield met die van den Nederlandschen handel in het algemeen:
De totale Nederlandsche uitvoer nam toe met 52.4%, de Nederlandsche uitvoer naar Frankrijk nam toe met 42.8%; de totale Nederlandsche invoer vermeerderde met 53.8%, die uit Frankrijk naar Nederland met 38.2%."
(Verslag Nederl. Kamer van Koophandel te Parijs)
(Vorig bericht 3123 B.)

C. NEDERLAND. — Tweede Kamer - Opticienswet.
De Tweede Kamer heeft zich op 17 Juni '38 bezig gehouden met het wetsontwerp tot aanvulling van art. 1 der wet van 1 Juni 1865, regelende de uitoefening der geneeskunst. Rond dit wetsontwerp is vooral onder de benaming „Opticienswet" veel gedebatteerd. Het bedoelt de grenzen aan te geven van de toegelaten activiteit van opticiens, masseurs en heilgymnasten.
Het wetsontwerp is ten slotte aangenomen met 63 tegen 9 stemmen. (Telegraaf)
(Vor. ber. Geneeskunst 3165 F.)

23 JUNI 1938

D. IERSCHE VRIJSTAAT. — Verkiezingen voor den Dail. —
De definitieve uitslagen der verkiezingen voor den Ierschen Dail zijn thans bekend.
De partij van De Valera heeft 77 zetels behaald, die van Cosgrave 45, de Labourpartij verwierf 9 zetels en de onafhankelijke partij 7 zetels. Hiermede heeft De Valera een grooter aantal zetels behaald, dan alle andere partijen bijeen. (De Tijd)
(Vor. ber. Verkiezingen Dail 2857 K.)

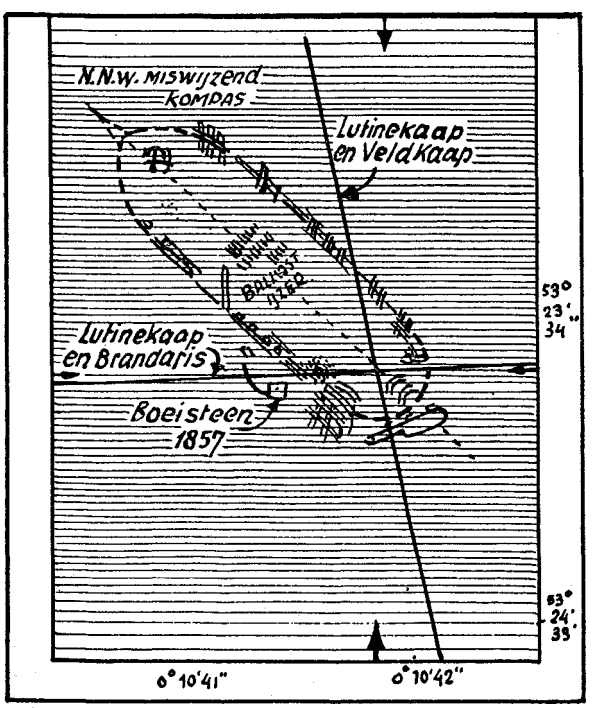
E. SCHAKEN. — Tornooi te Noordwijk. - Eliskases winnaar. —
De eindstand van het op 22 Juni '38 te Noordwijk beëindigde schaaktornooi is als volgt:
1. Eliskases, 7½ pt.; 2. Keres, 6½ pt.; 3. Pirc, 5½ pt.; 4. Euwe, 5 pt.; 5. en 6. Landau en Bogoljubow, ieder 4½ pt.; 7. Thomas, 4 pt.; 8. 9. en 10 Spielmann, Tartakower en Schmidt, elk 2½ pt. (Telegraaf)
(Vor. ber. Schaken 3248 D.)

F. JAPAN. — Begrooting 1938-'39. —
De minister van Financiën heeft medegedeeld, dat de begrooting 1938-'39 als volgt is samengesteld: inkomsten 6.328.000.000 yen, uitgaven 6.092.000.000 yen.
Hierbij is niet inbegrepen de buitengewone begrooting voor het leger, welke 4.800.000.000 yen bedraagt.
(Domei - Alg. Handelsblad)
(V. b. Oorlogskosten 3222 G.; Begrooting 3075 C.)

G. SPANJE. — Burgeroorlog. - Niet-inmengingscommissie. - Plan tot terugtrekking van vrijwilligers met algemeene stemmen aangenomen. —
Te Londen wordt op 21 Juni '38 officieel bevestigd, dat de subcommissie der niet-inmengingscommissie met algemeene stemmen het geheele ontwerp van het plan tot terugtrekking van vrijwilligers, alsook de bepalingen in zake het verleenen van beperkte

oorlogsrechten, het herstel van de contrôle te land en ter zee en de aanwijzing van waarnemers in zekere Spaansche havens, heeft aangenomen.
Het plan zal nu voor den laatsten keer uit technisch oogpunt worden bezien en de plenaire vergadering van de niet-inmengingscommissie zal op de hoogte worden gesteld van hetgeen is tot stand gebracht.
Vervolgens zal een formeele bijeenkomst van de plenaire commissie worden gehouden om het plan goed te keuren, dat tenslotte aan beide partijen in Spanje zal worden voorgelegd.
Ten aanzien van de kwestie der financiering van het plan zullen de vertegenwoordigers der sub-commissie hun onderscheidene regeeringen raadplegen.
(Telex-A. N. P.) **(V. b. Niet-inmenging 3291 F.)**

A. **DE „LUTINE". — De goudschatten - Geschiedenis -**
Op 30 Mei 1938 is de „Karimata", 's werelds grootste tinbaggermolen, van de J. en K. Smits Scheepswerven te Kinderdijk, waar zij werd gebouwd, naar Terschelling gesleept om het goud van de „Lutine" naar boven te halen.
Uiterlijk 1 Augustus moet de „Karimata" de reis naar Indië aanvaarden, zal zij nog dit seizoen haar doel bereiken. Vertrekt zij niet tegen dien tijd dan moet zij een jaar hier blijven.

Ligging der „Lutine".

De „Lutine", naar wier lading gedolven wordt, was een Engelsch oorlogsfregat, bij welks ondergang ten noorden van Terschelling op 9 October 1799 de 400 opvarenden den dood hebben gevonden. De eenige man, die den wal bereikte, is van uitputting gestorven.
Het schip had een partij goud aan boord van Yarmouth naar Hamburg.
Over de waarde van dat goud doen nog al afwijkende verhalen de ronde. Met zekerheid weten we slechts, dat de lading bij Lloyds verzekerd was voor 900.000 pond sterling, we zouden dus zeggen *f* 10.800.000.
Verder moet er geld aan boord geweest zijn voor het uitbetalen van de troepen.
In 1857 zijn er *f* 1.2 millioen uitgehaald. Door de verplaatsing van zandbanken en gunstig weer schijnt het schip toen bijna droog gekomen te zijn.
In 1886 is er met duikers gewerkt, doch bij de gebrekkige hulpmiddelen van dien tijd kon de gelegenheid slechts op onvolkomen wijze worden benut.
Na de cijfers, die wij boven gaven, weten wij nog steeds niet nauwkeurig voor hoeveel waarde aan goud er ligt. (Alg. Handelsblad)

B. **NEDERLAND. — Enquête-voorstel-Wendelaar in zake Oss verworpen. - Mr. Rost von Tonningen voor een dag geschorst. —**
Bij de behandeling door de Tweede Kamer van het enquête-voorstel-Wendelaar in zake de kwestie van de marechaussee in Oss, heeft zich op 21 Juni '38 een incident voorgedaan.
Eerste spreker over dit onderwerp was mr. Rost van Tonningen (N.S.B.) die in heftige bewoordingen het beleid van de Kamer en den minister afkeurde. Toen hij de commissie van rapporteurs verweet, zijn beschuldigingen aan den minister van Justitie te hebben weggelaten en na het bezigen van eenige minder parlementaire uitdrukkingen ten opzichte van de Joden, heeft de voorzitter, mr. Van Schaik, hem het woord ontnomen en hem voor een dag het recht ontzegd de vergaderingen der Kamer bij te wonen.
De heer Rost van Tonningen ontstak hierover in toorn en verliet de zaal, onder het geroep: „inquisitie".
Op 22 Juni '38 hadden de stemmingen plaats. Het voorstel-Schouten (eerst stemmen over het enquête-voorstel) is door de Tweede Kamer aangenomen met 49—39 stemmen. Voor: de r.k., a.r. en c.h.
Het enquête-voorstel Wendelaar werd verworpen met 50—37 stemmen. Tegen: a.r., r.k., c.h. en n.s.b. De heeren Bakker en Rutgers van Rozenburg (beiden c.h.) hadden bij vergissing voorgestemd.
De motie Albarda-Oud betreffende het vragen aan den minister van Justitie om een nota als voorbereiding voor een nadere discussie werd aangenomen met 84—3 stemmen, tegen n.s.b.
De voorzitter stelde voor de nota, wanneer zij afkomt,in handen te stellen van een bijzondere commissie van 5 leden door hem te benoemen. Dit werd goedgekeurd.
De heer Rost van Tonningen (n.s.b.) vroeg een nieuwe interpellatie aan over de zaak-Oss. Een voorstel van den voorzitter om deze interpellatie niet toe te staan, werd aangenomen met 80 tegen 3 stemmen. Tegen de n.s.b.
(Telegraaf - Nieuwe Rott. Crt. - Telex-A. N. P.)
(Vorig bericht 3247 A.)

24 JUNI 1938

C. **BOKSEN. — Joe Louis—Max Schmeling. - Joe Louis wereldkampioen. - Max Schmeling binnen 2 minuten verslagen. —**
De boksmatch om het wereldkampioenschap aller gewichten tusschen den titelhouder Joe Louis en den uitdager, Max Schmeling, is op 22 Juni '38 te New York op een wijze geëindigd, zooals waarschijnlijk Louis zelf niet zou hebben kunnen droomen. Twee minuten slechts heeft Max Schmeling de kans gekregen zijn verloren titel van wereldkampioen der boksers te heroveren. Na die minuten hadden twee formidabele slagen op de rechterkaak een einde gemaakt aan al zijn illusies: Joe Louis was overwinnaar.
De titelhouders:

James Corbett	1892—1897
Bob Fitzsimmons	1897—1899
Jim Jeffries	1899—1905
Tommy Burns	1906—1908
Jack Johnson	1908—1915
Jess Willard	1915—1919
Jack Dempsey	1919—1926
Gene Tunney	1926—1929
Max Schmeling	1930—1932
Jack Sharkey	1932—1933
Primo Carnera	1933—1934
Max Baer	1934—1935
James Braddock	1935—1937
Joe Louis	1937— ?

(Telegraaf - Alg. Handelsblad - Het Volk)
(Vor. ber. Boksen 3123 E.; Schmeling 3059 G.; Louis 2930 C.)

D. **GROOT-DUITSCHLAND. — De buitenlandsche schulden. —**
Duitschland betaalt jaarlijks via clearing en betalingsovereenkomsten RM. 250 millioen op zijn schuldendienst. De totale dienst dezer schulden zou RM. 600 tot 700 millioen vereischen waarvan ongeveer RM. 200 millioen voor schulddelgingen en de rest voor rentebetaling.
De „National Soz. Deutsche Volkswirtschaft" is van

meening, dat de verplichtingen van het rijk op grond van de Dawes- en de Youngleening moeten worden herzien.
Voorts heeft dr. Eicke, directeur van de Rijksbank, verklaard, dat de buitenlandsche schulden van Duitschland niet meer bedroegen dan RM. 10 milliard tegen RM. 16 milliard in 1930. (Keesings Fin. Arch.) **(V. b. Oostenr. sch. 3310 C.; Geheime sch. 2702 A.)**

A. MR. D. FOCK. — Tachtig jaar. —
Op 19 Juni '38 heeft mr. D. Fock zijn tachtigsten verjaardag bereikt. In „De Vrijheid" heeft de voorzitter van de Liberale Staatspartij een warm-gestemd artikel gewijd aan den eerevoorzitter van de partij, die, na in 1901 voor de liberalen zijn intrede in de Kamer te hebben gedaan, zulk een buitengewoon eervolle carrière heeft gemaakt, doch die nadien niet schroomde het politieke handwerk weer op te vatten, toen op hem daartoe een beroep werd gedaan.
In velerlei gewichtige functies heeft de heer Fock zijn vaderland gediend. Zijn Indische tijd vóór zijn 40ste jaar is hem bij zijn intrede in de Nederlandsche politiek zoozeer te stade gekomen, dat het ministerschap van Koloniën spoedig zijn verdiend deel werd. Het gouverneurschap van Suriname en later dat van Ned.-Indië vinden mede haar grond in de ervaring, welke de heer Fock in de eerste helft van zijn leven in de tropen heeft opgedaan. Doch bovenal dankte hij de eer van de vervulling van deze hooge ambten aan zijn karaktereigenschappen en bekwaamheden, welke hem in staat stelden velerlei moeilijkheden het hoofd te bieden.
Weinige politieke figuren zijn er aan te wijzen, die een verscheidenheid van staatkundige functies zoozeer in hun persoon hebben saamgebonden, als mr. Fock. Lid van de Provinciale Staten, lid van de Tweede Kamer, Voorzitter van de Tweede Kamer, lid van de Eerste Kamer, Minister, Gouverneur van de West, Gouverneur-Generaal van Nederl.-Indië. En in al die functies heeft hij zijn klaar intellect, zijn werkelijkheidszin, zijn aangeboren magistraatstalenten met vrucht in dienst gesteld van de nationale gemeenschap in die uitgebreide beteekenis, welke tegenwoordig met den term Rijkseenheid (Nederland in Europa en buiten Europa) wordt aangeduid.
(Nieuwe Rotterd. Crt. - Telegraaf)

B. VOETBAL. — Italië behoudt den titel van wereldkampioen. —
In den eindstrijd om het wereldkampioenschap voetballen heeft Italië op 19 Juni '38 Hongarije met 4—2 verslagen. Door Zweden met 4—2 te verslaan verzekerde Brazilië zich van de derde plaats. Nederland en Nederl.-Indië werden in de eerste ronde uitgeschakeld door resp. Tsjecho-Slowakije (3—0) en Hongarije (6—0). (Red. K. H. A.)
(Vor. ber. Voetbal 3208 B.)

C. LETTEREN. — Boeken die door de pers gunstig besproken zijn. - Onze wekelijksche opgave. —
Amerikaansch: William Corcoran — „This man Murray." (An American Love Story) (Dent, 1938)
(Vor. ber. 1335 F.)
Duitsch: Hermann Kesser — „Talleyrand und Napoleon." (Oprecht Verlag, Zürich)
Emil Ludwig — „Roosevelt." (Querido, Amsterdam)
(Vor. ber. 3309 D.)
Engelsch: Marmaduke Dixey — „Tight Little Island." (Faber, London 1938) **(Vor. ber. 3309 D.)**
Fransch-Zwitsersch: Barbey — „Le Crépuscule du Matin." (Fayard, 1938)
Chenevière — „Vallet, Dames, Roi." (Calmann-Lévy, 1938)
Maurice Kues — „Musquet." (Edit. de la Baconnière, Neuchâtel 1938) **(Vor. ber. 3309 D.)**
Italiaansch: L. Wollemborg — „Politica estera italiana. (Edizione Roma, Roma) **(V. b. 3309 D.)**
Nederlandsch: H. Hoogewerff — „Manushia." (N.V. Servire, Den Haag) **(Vor. ber. 3309 D.)**
Russisch: J. Slonimsky — „Mastera baleta XIX stoletja." (Iskoestwo, Moskwa) **(V. b. 3283 C.)**
Sanskriet (vertaald in het Engelsch): Bhagavad Gita — „The message of the Gita - as interpreted by Sri Aurobindo. Edited by Anilbaran Roy." (Allen and Unwin) **(V. b. 3032 D.)** (Red. K. H. A.)

D. SPANJE. — Burgeroorlog. - Bombardeering van Britsche schepen. - Debatten in het Lagerhuis. —
In het Britsche Lagerhuis hebben op 23 Juni '38 de debatten plaats gehad over de bombardeering van Britsche schepen. De oppositie (Attlee) was zeer scherp in haar aanvallen op Chamberlain, wien zij verweet niet krachtig genoeg op te treden ter bescherming van Britsche levens en eigendommen. Chamberlain stelde daar tegenover, dat een toegeven aan de wenschen der oppositie het begin zou beteekenen van een Europeeschen oorlog.
In de wandelgangen van het Lagerhuis was duidelijk merkbaar, dat zelfs de aanhangers der regeering zeer ontevreden zijn over de buitenlandsche politiek van minister-president Chamberlain en met name over de weigering van den premier krachtiger tegen generaal Franco op te treden.
De rede van Attlee, den leider der oppositie, en de woorden van Churchill, worden algemeen geprezen, terwijl door sommigen wordt betoogd, dat Chamberlain door zijn verklaringen het prestige van Groot-Brittannië ernstig schaadt. (Alg. Handelsblad)
(Vor. ber. Burgeroorlog 3318 G.; Verkl. Chamberlain 3310 B.)

25 JUNI 1938

E. 24ste INTERNATIONALE ARBEIDSCONFERENTIE TE GENEVE. — Nieuwe Amerikaansche arbeidsconferentie in 1939. —
De 24ste internationale arbeidsconferentie is op 24 Juni '38 gesloten. Zij heeft precies drie weken geduurd.
De conferentie van 1938 had slechts over één enkel nieuw ontwerp-conventie een beslissing te nemen, over de verbetering van de statistieken van arbeidstijd en arbeidsloon. Over alle andere punten der agenda kon de conferentie van 1938 nog niets meer doen dan vragenlijsten vaststellen voor de raadpleging der regeeringen en daarna te beslissen, dat de conferentie van 1939 het onderwerp opnieuw aan de hand van een ontwerp-conventie of ontwerp-aanbeveling, door het internationale arbeidsbureau op te stellen, behandelen zou. Deze beslissingen binden natuurlijk tot niets in zake de besluiten van het volgende jaar, hetgeen verklaart dat ook de tegenstanders van een internationale regeling hieromtrent met een zekere gelijkmoedigheid aan de beraadslagingen konden deelnemen. Alleen toen de twistvraag van de 40-urige arbeidsweek aan de beurt van bespreking kwam, werden de hartstochten over en weer weder wakker, ofschoon het ook hier slechts om voorbereidende beslissingen voor de komende beraadslagingen van 1939 ging.
De ééne conventie, die aangenomen werd, heeft ten doel de statistieken nopens arbeidstijd en arbeidsloon der verschillende landen voortaan beter onderling vergelijkbaar te maken. Deze conventie, die door een bijzondere conferentie van statistiekdeskundigen was voorbereid, verkreeg de eenstemmige goedkeuring der conferentie.
Zooals te verwachten was, behaalden de voorstanders van de verkorting van den arbeidstijd op deze conferentie weder een voorloopige overwinning. De Nederlandsche regeeringsvertegenwoordigers, die tot de 92 gedelegeerden behoorden die tegenover de 27 tegenstemmende werkgevers hun stem aan het voorstel gaven, dat in 1939 ontwerp-conventies over de 40-urige arbeidsweek in de industrie en in den handel zullen worden behandeld, verklaarden althans reeds bij monde van mr. A. M. Joekes, dat deze stem voor een verdere behandeling van het vraagstuk allerminst reeds beteekent, dat zij het volgende jaar hun stem ook aan een conventie zullen geven. De Nederlandsche regeering behoudt zich haar beslissing in dezen geheel voor. Een dergelijke verklaring legde ook de Engelsche regeeringsgedelegeerde Leggett af.
Onder de verschillende resoluties, die buiten de eigenlijke agenda om nog werden aangenomen, was er één van den Nederlandschen arbeidersvertegenwoordiger H. Amelink, die op een betere eerbiediging der Christelijke en nationale feestdagen tijdens conferenties der internationale arbeidsorganisatie aandringt. Verder is nog vermeldenswaard, dat de conferentie besloten heeft in 1939 een nieuwe specifiek-Amerikaansche arbeidsconferentie in Amerika te houden, opdat de vooral in Zuid-Amerika door de conferentie van Santiago en Chili van 1936 sterk vermeerderde belangstelling voor het werk der internationale arbeidsorganisatie weder opgefrischt worde. (Journal de Genève)
(V. b. Mr. Aalberse 3296 E.; Conferentie 2840 E.)

F. FRANKRIJK. — André Maurois lid van de Académie Française. —
Maurras, Mauriac en Maurois. Men houde ze goed uit elkaar. Charles Maurras, de geniale wijsgeer met het zwaard en de vurige royalist, die onlangs tot lid van de Académie Française is gekozen. François Mauriac, een der groote voormannen in de rij der Fransche katholieke schrijvers. En ten slotte André Maurois, de romancier en biograaf, die thans ook onder de „onsterfelijken" is opgenomen, als opvolger van den kortgeleden gestorven essayist en criticus René Doumic, die sinds 1909 zitting in de Académie had gehad. Maurois, die eigenlijk Hertzog heet, is 52 jaar oud. (Alg. Handelsblad) **(V. b. Acad. Française 3306 C.)**

A. **„Bezinning bij de snelle ontwikkeling der Geneeskunde." —**
Bij de aanvaarding van het ambt van hoogleeraar in de geneeskunde en de propaedeutische kliniek aan de rijksuniversiteit te Utrecht, als opvolger van prof. dr. A. A. Hijmans van den Bergh, heeft op 23 Mei '38 prof. dr. C. D. de Langen in het groot-auditorium der Utrechtsche universiteit een rede uitgesproken, welke tot titel droeg: „Bezinning bij de snelle ontwikkeling der geneeskunde".
Wanneer wij de geneeskunde zien, zoo zeide spr., zooals zij in verschillende tijdsperioden zich heeft ontwikkeld, dan treft ons steeds, hoeveel van ons weten in voortdurende wisseling verkeert en hoe datgene, dat van blijvende beteekenis is geworden, zich pas langzamerhand heeft uitgekristalliseerd. Ook in de korte tijdsopname van eigen waarneming, kan men zien in welk razend tempo althans heden ten dage nieuwe theorieën en opvattingen ontstaan en geruischloos weer verdwijnen. In den korten tijd van 25 jaren heeft zich een groote ommekeer op verschillende gebieden der interne geneeskunde voltrokken. Juist in jaren van zoo snelle ontwikkeling is echter meer dan ooit bezinning geboden. Rustige zelfcritiek is in deze dagen dringend noodzakelijk, wil men uit het vele nieuwe, dat wordt geboden, slechts het goede kiezen, dat tot het werkelijk heil van onze patiënten mag worden aangewend.
Spr. nam met opzet slechts 25 jaren, omdat deze tijd juist overeenkomt met de universitaire ambtsperiode van zijn grooten voorganger Hijmans van den Bergh en het tevens den tijd weergeeft tusschen het tijdstip, dat spr. als assistent het voorrecht had onder zijn leiding te komen en het oogenblik van heden, dat hij geroepen was zijn taak over te nemen.
De grootste veranderingen in de interne kliniek zijn in deze jaren wel tot stand gekomen door de hulp, die chemie en physica ons bieden bij het onderzoek onzer patiënten. Daarbij herinnerde spr. er even aan, hoe Hijmans van den Bergh op dit alles stimuleerend heeft gewerkt en dat hij zonder twijfel mag worden beschouwd als één der grondleggers van het chemisch bloedonderzoek in de kliniek. Dit alles bracht een groote verandering in het werk van den arts en evenzoo op de instelling van den patiënt. Maar laten we met eenige bescheidenheid ons herinneren, aldus spr., dat het niet alles gloednieuw is. Betrachtte Hypocrates niet reeds de diagnostiek van de bezinkingssnelheid, wanneer hij na een aderlating het in albasten schalen opgevangen bloed beschouwde? Heeft onze groote Van Leeuwenhoek niet reeds de grootte van de roode bloedlichaampjes berekend op 8 mikron, terwijl wij nu de normale grootte op ongeveer 7.6 mikron hebben gesteld?
Bij het moderne onderzoek vinden we niet meer alleen het streven om na te gaan in welk orgaan bij bepaalde ziekten de oorzaak moet worden gezocht, maar men poogt te ontsluieren welke speciale functies van een bepaald orgaan zijn gestoord en tot welken graad deze functiestoornis reeds is voortgeschreden. Al meer en meer worden physische en chemische hulpmiddelen ontwikkeld om door te dringen in de veranderingen der levensprocessen, welke voeren tot ziekte. De grenzen tusschen gezond en ziek worden minder scherp, vloeiende overgangen van normaal tot abnormaal kunnen somtijds worden vastgesteld. Aan velen heeft dit arsenaal van hulpmiddelen een gevoel van almacht gegeven en merkwaardigerwijze gelooven onze patiënten haast nog sterker dan de medische wetenschap zelve, in de macht en onfeilbaarheid onzer laboratoriumdiagnostiek.

Ernstige bezwaren. — Deze snelle evolutie der chemische en physische hulpmiddelen heeft echter ook andere, volgens spr.'s gevoelen wel ernstige, bezwaren met zich medegebracht, die in de achter ons liggende jaren menigmaal duidelijk konden worden geconstateerd. Het laboratorium vergt veel aandacht en tijd en deze worden aan het ziekbed ontnomen. Wij dringen vaak dieper in het bloed dan in het wezen van onze patiënten door. Wij verliezen het vertrouwen in wat wij zien, hooren en voelen. Het machtigste diagnostiek-middel, de oogen, en het zoo waardevol gevoel der handen wordt minder geoefend, wordt soms zelfs geheel vergeten. Het zijn gelukkig schaduwen, die weer verdwijnen zullen, wanneer wij het juiste evenwicht tusschen dit alles weer hebben teruggevonden. Toch is het goed even tot bezinning te komen en te overwegen, dat, welke ook de verdere groote perspectieven mogen zijn, die de moderne hulpmiddelen ons nog ongetwijfeld zullen brengen, zij nooit mogen voeren tot een verzwakking van het contact tusschen den zieke en den arts. Dan zouden we weer verliezen wat aan de andere zijde gewonnen werd, want de behandeling, die op het stellen van de diagnose volgt, zal zonder dit contact nooit tot haar volle recht kunnen komen.
Maar de hulp, die chemie en physica ons brachten, bleef niet beperkt tot een intensiever onderzoek van onze patiënten. In nog grooter mate stelden deze wetenschappen hun resultaten ter beschikking van het experimenteele onderzoek. Ontzaggelijke arbeid is in de laboratoria verricht om al datgene nader te bestudeeren, dat van belang kan zijn voor onze zieken, maar ook voor den gezonden mensch.
In het laatst van de vorige en het begin van deze eeuw kwamen vraagstukken, de voeding betreffende, overal naar voren. Bij de ontwikkeling van de studie der voeding hebben de tropische landen een groote rol gespeeld en nog steeds zijn de vele waarnemingen, die daar worden verzameld, van groote beteekenis, ook voor onze inzichten in West-Europa. Door Eykman en Grijns is van ons Indië uit de impuls gegeven, welke tot een geheelen ommekeer in ons denken op dit terrein heeft gevoerd. In Weltevreden deden zij hun bewonderenswaardige studies, waaruit de tegenwoordige vitaminenleer is ontsproten. En niet alleen de leer der vitaminen, maar de leer van de macht van het kleine voor het in stand houden en gezond blijven van ons lichaam.

GENEES-
KUNDE

De studie der voeding van andere volkeren leert, dat de normen voor een volwaardige voeding, die wij hier opstellen in West-Europa, lang niet altijd in het experiment der natuur worden bevestigd. Niemand zal ontkennen hoe enorm groot de beteekenis is van een volwaardige voeding en hoe zeker bij 1500 millioen van de 2000 millioen, die de aarde bevolken, we nog verre verwijderd zijn van dit in deze 25 jaren geschapen voedingsideaal. Het is niet alleen het economische probleem, dat dit beheerscht, maar tevens onze nog totaal onvolledige kennis om daartoe te geraken. Op dit punt worden wij voor veel wijzer aangezien dan wij heden zijn, men verwacht meer van ons dan wij kunnen.
Voor den clinicus in deze jaren is de moeilijke taak weggelegd om behoedzaam den weg te vinden. Zeer veel van dit alles zal slechts een tijdelijke beteekenis hebben. Slechts rustige bezinning, nauwkeurige waarneming, eerlijke waardeering en een open oog voor al wat de natuur en de geschiedenis ons leeren, zullen het hem mogelijk maken om uit al wat het laboratorium en het dierenexperiment ons brengen, reeds tijdig te herkennen wat voor het werkelijk belang van onze patiënten blijvend zal zijn.

De internationale kliniek. —
Voor een dergelijke practische studie biedt de internationale kliniek, en speciaal die der tropische landen, ons een zeer schoon arbeidsveld. Wat in het laboratorium in het klein wordt geconstrueerd, speelt zich ten deele af als een groot experiment in het maatschappelijk leven. Maar hier zijn de onderlinge verhoudingen veel ingewikkelder en de haar beheerschende factoren laten zich niet willekeurig

regelen. De op de wereld levende volkeren verkeeren onder zeer uiteenloopende omstandigheden, de samenstelling van het voedsel varieert met land en ras, ook de hoeveelheid, bereiding en alles wat met levensgebruiken en gewoonten samenhangt, zien we in oneindige variaties voor ons. Daarnaast zien we hoe overal ter wereld de frequentie van bepaalde ziekten anders is, hoe haar symptomenbeeld veranderingen ondergaat en de internationale geneeskundige kliniek haar altijd varieerend aspect verkrijgt. De opkomst van de nieuwere begrippen in de voedingsleer hebben voor dit internationale onderzoekingsgebied een grootere belangstelling doen ontstaan. Ook de ontwikkeling van de wetenschappelijke kliniek in de tropen met haar nauwkeurige bestudeering van de ziekten der inheemsche bevolking heeft er toe bijgedragen, dat vele belangrijke gegevens konden worden verzameld. Men was in staat in verscheidene gevallen te controleeren of hetgeen een onderzoek met proefdieren in het laboratorium had geleerd, ook in de natuur bevestiging vond. In vele gevallen was zulks inderdaad het geval, maar andere waarnemingen toonden even onomstootelijk aan, dat de mensch nog iets anders is dan een rat, konijn of cavia.

De internationale kliniek heeft in deze jaren, dank zij haar intensievere bestudeering en de hulp der moderne onderzoekingsmethoden, ons nog een andere, merkwaardige, omstandigheid geleerd. En wel deze, dat in die landen, waar de voeding over het algemeen arm en sober is en waar de deficiëntieziekten juist in zeer grooten getale voorkomen, deze voor West-Europa zoo uiterst belangrijke ziekten niet of althans zeer spaarzaam worden waargenomen. Hiernaast bestaat er nog een heele lijst van stoornissen, die hier wel, maar niet in andere, speciaal tropische, landen voorkomen. Het is nu nog geenszins bewezen, dat deze verschillen geheel van de samenstelling der voeding afhankelijk zijn, want ook klimatologische en rassen-pathologische factoren kunnen voor de verklaring van deze merkwaardige verschillen in aanmerking komen. De Nederlandsche arts is in de gelukkige omstandigheid, dat Groot-Nederland hem in staat stelt zich aan deze nieuwe studierichting te kunnen wijden.

GENEES-KUNDE

Ook de hormonen demonstreeren op schitterende wijze de macht, die van het kleine uitgaat, wanneer het op de juiste wijze en op het juiste oogenblik wordt aangewend. Overigens heeft de hormonenleer nog meer punten van overeenkomst met die der vitaminen. Wel stelt men gaarne de hormonen als zuiver endogene factoren tegenover de exogene invloeden der voeding, maar dit verschilpunt is geenszins zuiver. Het dierlijk organisme is in staat bepaalde vitaminen zelf te maken, is niet te allen tijde en onder alle omstandigheden daarbij afhankelijk van den toevoer in zijn voeding. Omgekeerd worden ook met de voeding stoffen opgenomen, die in de plaats kunnen treden der in het lichaam gemaakte hormonen.

Het hoofd koel houden. — Vitaminen en hormonen werken vaak samen om het verloop der lichaamsprocessen normaal en optimaal te doen verloopen. Ook hier vinden we weer een reusachtig feitenmateriaal, ontsproten uit den onverdroten en genialen arbeid der laboratoriumwerkers en de kliniek, die hen tracht te volgen op den weg naar ongedachte perspectieven. Maar evenzeer als bij de voedingsleer past hier bezinning en moet de internist het hoofd koel houden om zich niet critiekloos over te geven aan alles, wat het laboratorium en de pharmaceutische groot-industrie hem op dit terrein brengen. Op dit groote gebied is nog zooveel, waarbij wij pas aan het begin van ons weten staan. Nauwkeurig waarnemend, met omzichtigheid probeeren, maar steeds het heil van zijn patiënten voor oogen houdende, zal de internist in de komende jaren moeten medewerken om hieruit datgene te halen, wat van werkelijke waarde is. Vóór alles is hierbij noodzakelijk een innige samenwerking tusschen den schoonen arbeid van den laboratoriumwerker en de practische toepassing door den arts. Op dit terrein een betrouwbare gids te zijn voor het komende artsengeslacht, is een dankbare, maar uiterst moeilijke taak. Niet alleen voor den zieken, maar ook voor de beoordeeling van den gezonden mensch is de hormonenleer voor den arts van belang geworden. Tegenwoordig beschouwt men wel algemeen de klieren met inwendige afscheiding als de voornaamste endogene factoren, welke medehelpen tot den opbouw van het individueele gestel. Er is wel geen enkel hoofdstuk van onze wetenschap te noemen, of de inwendige secretie speelt daarbij nu een rol. Tevens wordt steeds duidelijker hoe zij elkaar onderling helpen, aanvullen, versterken of verzwakken en tot een groot complex van mogelijke variaties voeren. En weer levert een vergelijkende medische studie met andere volkeren en rassen ons waardevolle gegevens om het spel der hormonen beter te begrijpen.

De studie der vitaminen en der hormonen bracht andere gevolgen met zich mede, welke op hun beurt weer een grooten invloed hebben uitgeoefend op de ontwikkeling der interne geneeskunde. Het intensieve chemische onderzoek vermocht door te dringen in de nauwkeurige samenstelling dezer machtige stoffen en haar in min of meer zuiveren vorm af te scheiden uit het planten- en dierenrijk. Vervolgens ging zij verder en opende de mogelijkheid deze edelstoffen ook onafhankelijk van haar voorkomen in de natuur, synthetisch in het laboratorium op te bouwen. Zoo ontstond het vraagstuk van de wetenschappelijke studie der tallooze nieuwe synthetische middelen en dat der pharmaceutische grootindustrie, welke wederom tot belangrijke veranderingen in het beeld der inwendige geneeskunde hebben geleid.

Onder de moderne Westersche synthetische geneesmiddelen van de laatste 25 jaren zijn slechts weinige van geheel onschuldigen aard. Het meerendeel bezit, naast de gewenschte hoofdeigenschap, verscheidene werkingen van toxischen aard. Deze zijn soms vrij groot, soms klein, soms bekend, soms ten deele of nog geheel onbekend; soms vertoonen zij zich na het gebruik van kleine, soms na groote hoeveelheden; soms ontwikkelen de ongewenschte verschijnselen zich reeds na enkele uren, in andere gevallen treedt de invloed der toxiteit pas na jaren te voorschijn. Zelfs het hooggeroemde salvarsan is dit lot niet bespaard gebleven. Men zal niet kunnen ontkennen, dat de snelle ontwikkeling der geneeskunde mede tot stand kwam als een gevolg van de ontwikkeling van de moderne geneesmiddelenindustrie.

De gezonde mensch. — Van de oudste tijden af heeft de geneeskunde zich vrijwel uitsluitend beziggehouden met den zieken mensch, zooals deze zich met zijn klachten en moeilijkheden aan haar vertoonde. Bij het onderzoek werd maar al te dikwijls niets gevonden, waardoor de klachten op behoorlijke wijze werden verklaard. Zij verhuisden dan in den regel naar het gebied der maladies imaginaires of in latere jaren werden zij gewoonlijk in de groep der neurosen samengevat. Bij het nauwkeuriger worden onzer onderzoekingsmethoden en een daardoor betere waardeering van het door den patiënt waargenomene, kwamen wij tot het besef, hoe dikwijls wij daarbij dien patiënt onrecht hadden aangedaan.

Een geheel ander element werd aan het werk van den arts toegevoegd, toen hem ook de vraag werd voorgelegd of een bepaald persoon als gezond mocht worden beschouwd. Niemand zal het groote belang daarvan willen ontkennen. Toch is het lang niet altijd nuttig of gewenscht, dat iemand weet, dat zijn organisme niet geheel normaal functionneert en dat er door ons bepaalde afwijkingen worden gevonden. Immers zijn er verscheidene afwijkingen, aan wier verdere ontwikkeling en beteekenis wij niets kunnen veranderen, noch door medicamenten, noch door bepaalde voorschriften omtrent levenswijze en werk.

Wie dit vraagstuk bovendien wat nader beschouwt, zal ook inzien welk een geheel andere instelling hier verlangd wordt van den arts, die met deze keuringen wordt belast.

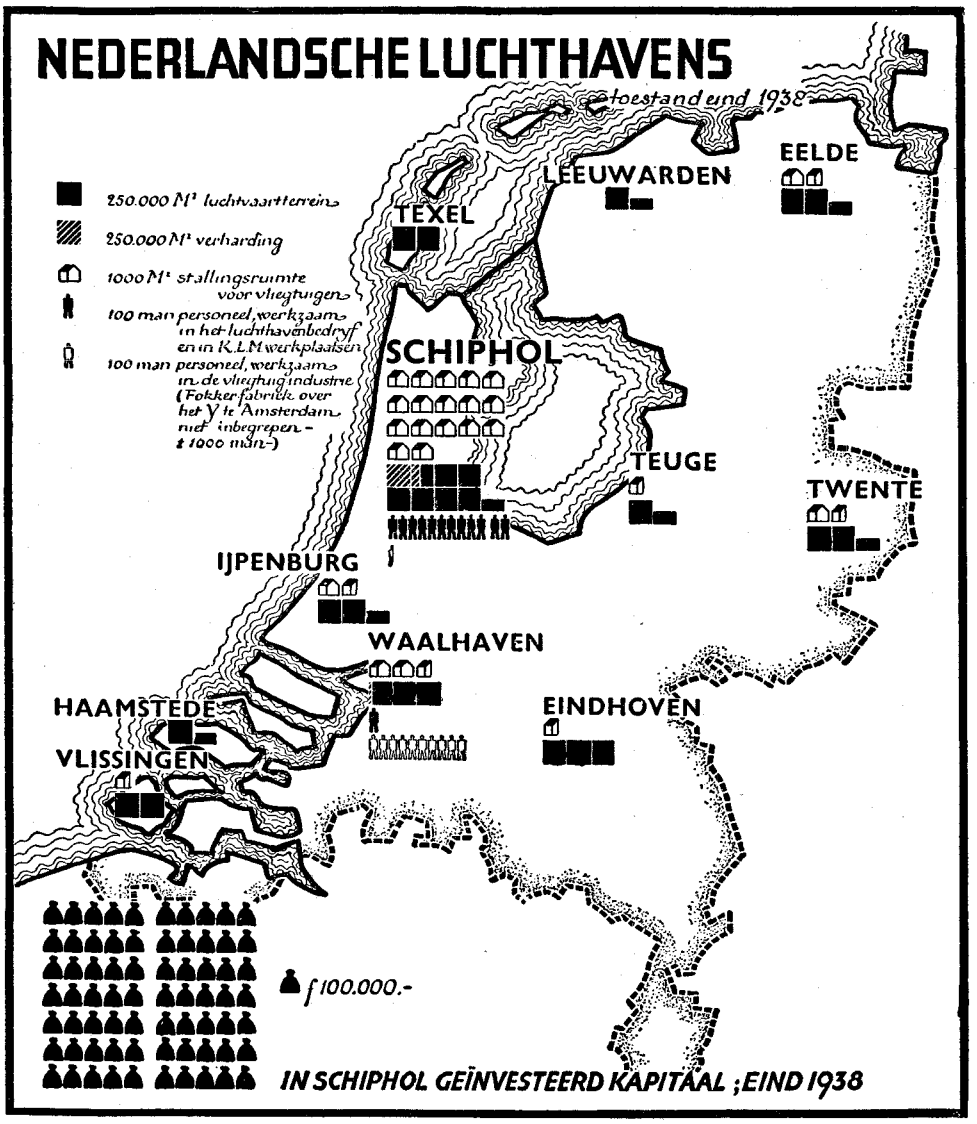
Bij zijn opleiding is zijn geheele wezen op de pathologie ingeschakeld en concentreert zich alles op te vinden afwijkingen, die correspondeeren met de klachten, waarmede de patiënt zich tot hem heeft gewend. Weinig aandacht wordt geschonken aan heel de persoonlijkheid van den normalen mensch. Ook bij den gezonden mensch is niet alles eenvormig en gelijk. Waar ligt nu de grens tusschen het ziek zijn en het gezond zijn? In zeer veel gevallen is het zonder twijfel veel gemakkelijker de juiste diagnose te stellen bij een zieke, dan bij een keuring de verklaring af te leggen, dat de onderzochte gezond is en voor het bepaalde werk geschikt moet worden geacht. Wie jaren aan het ziekbed en in de onderzoekkamer heeft gewerkt, kent talrijke lichte afwijkingen, waarvan het hem onmogelijk is met zekerheid te zeggen, welke beteekenis deze voor het verdere leven zullen hebben. Sommigen worden er stokoud mede, bij anderen schrijdt de ontwikkeling verder en voert tot invaliditeit of tot een ontijdig einde.

Wanneer wij na het stellen van een diagnose tot een verkeerde uitspraak zijn gekomen, kan men elken dag door het verder verloop der ziekte in staat worden gesteld deze te herzien en zal ook zoo dikwerf de natuur de ziekte gunstig doen verloopen, ons misplaatst pessimisme ten spijt. Maar bij een keuring zijn we van deze natuurlijke contrôle verstoken. De fout daarbij begaan, wordt veelal niet hersteld en blijft in al zijn zwaarte rusten op hem, wien zulks treft. Goed en rechtvaardig keuren is één der moeilijkste opdrachten voor den nauwgezetten arts. Bij zijn opleiding heeft hij met deze vraagstukken in den regel nog nauwelijks kennis gemaakt, hij moet zijn weg in dezen maar zelf zoeken.

Hier past in hooge mate bezinning. In de interne kliniek der laatste jaren is aan dit moeilijke vraagstuk reeds de noodige aandacht gewijd, maar het zal nog veel arbeid en tot zoolang groote verscheidenheid vergen, alvorens wij zoover zijn, dat wij kunnen voldoen aan den eisch, dien het instituut der keuringen ons stelt. Het is onze plicht hierbij gebruik te maken van heel het apparaat der moderne onderzoekingsmethoden, zooals dit in de achter ons liggende periode stap voor stap is opgebouwd.

(N. R. C.) **(V. b. 2489 D; Ambtsaanv. Onderw. 3294 C.)**

A. LUCHTVAART. — Centraal vliegveld. - Regeeringsverklaring. - Verklaring van Wethouder Kropman voor het behoud van Schiphol. —

(Gemeente Handelsinrichtingen)

Centraal Vliegveld. - Regeeringsverklaring. —

Op de vragen van het Tweede Kamerlid den heer Van den Tempel in verband met de stichting van een nieuw centraal vliegveld voor de burgerlijke luchtvaart, heeft de Minister van Waterstaat, mr. dr. ir. J. A. M. van Buuren, op 13 Juni '38 o.a. als volgt geantwoord:

De regeering heeft in beginsel besloten de stichting te bevorderen van een luchtvaartterrein, dat centraal zal zijn gelegen ten opzichte van Amsterdam, Rotterdam en 's-Gravenhage en dat bedoeld is te zijn de eenige luchthaven des lands voor het groote internationale verkeer met landvliegtuigen.

Er is op den duur in een klein land als het onze geen plaats voor twee groote luchtvaartterreinen des te minder wanneer die beide luchtvaartterreinen zich bevinden op onderlingen afstand van nog geen 50 Kilometer (omstreeks 10 minuten vliegen).

De belangen van defensie zijn in dit vraagstuk secundair. Als een centraal vliegveld voor de burgerlijke luchtvaart tot stand komt en uit dien hoofde Schiphol zijn beteekenis voor de burgerlijke luchtvaart mocht verliezen, zou thans, nu de aanleg van een of meer militaire vliegvelden, als gevolg van de uitbreiding van de militaire luchtmacht, nog slechts in voorbereiding is, bij de uitwerking van de plannen met het voor militaire doeleinden beschikbaar komen van Schiphol rekening kunnen worden gehouden. Mocht het departement van Defensie zich reeds van de noodig geachte vliegvelden volledig hebben voorzien, dan zou uiteraard van aankoop van Schiphol geen sprake meer kunnen zijn.

De regeering kan niet inzien, dat de aanleg van een geheel nieuw centraal luchtvaartterrein in de plaats van de bestaande luchtvaartterreinen Waalhaven en Schiphol, wanneer die terreinen worden overgenomen door het departement van Defensie, een zeer kostbare proefneming zou beduiden. Zooals is uiteengezet, is een van de beweegredenen van de regeering bij haar besluit om in beginsel dien aanleg te bevorderen juist geweest, dat daardoor besparing zou worden bereikt en dat de mogelijkheid van rendabele exploitatie zal worden vergroot. De aan Schiphol ten koste gelegde bedragen zijn voor zoover het de waarde betreft, welke dat luchtvaartterrein voor het departement van Defensie vertegenwoordigt, bij een oplossing, als hiervoor omschreven, niet als verloren te beschouwen.

Verklaring van Wethouder Kropman. —

In het kader van de door de gemeente Amsterdam gevoerde actie voor het behoud van de vlieghaven Schiphol als burgerluchtvaartterrein is vanwege de gemeentelijke handelsinrichtingen van Amsterdam een bijeenkomst voor vertegenwoordigers van de pers op Schiphol gehouden.

In de congreszaal van het hotel der K.L.M. aan de Ringvaart, voerde wethouder Kropman het woord. Spr. vertelde een en ander van de inrichting van het vliegveld en besprak vooral de laatste stadia der uitbreiding en verbetering van de algemeene outillage, tijdens welke juist de plannen van Waterstaat kenbaar werden gemaakt. Voorts merkte spr. op, dat op 25 Juni '38 de nieuwe autosnelweg Amsterdam-Den Haag zal worden opengesteld en andere verbindingen — o.a. met het Gooi — in uitvoering zijn.

Al deze uitbreidingen en verbeteringen waren reeds in uitvoering, toen de minister van zijn plannen deed blijken, aldus wethouder Kropman.

Uit verschillende vervoercijfers, die spr. noemde en die van het stijgende belang van Schiphol als burgerluchtvaartterrein deden blijken, concludeerde spr., dat het plan tot opheffing van het vliegveld op zijn minst genomen doelloos is. De argumenten, door de regeering aangevoerd, hebben Amsterdam niet kunnen overtuigen, zeker niet waar het de concentratie van het ladingaanbod betreft, omdat dit ook op andere wijze kan worden bereikt. Overigens spreken over ladingen de Amsterdamsche vervoercijfers duidelijke taal.

Het argument van de betere ligging van Leiderdorp ten opzichte van de belangrijkste bevolkingscentra van Noord- en Zuid-Holland en Utrecht, wordt teniet gedaan door een cijferreeks, ontleend aan een artikel in Economisch-Statistische berichten, waaruit blijkt, dat waar het ligging betreft, Schiphol de voorkeur heeft.

Afgezien nog van het feit, dat Schiphol in oorlogstijd automatisch aan Defensie zou komen, is gebleken, dat Defensie op het vliegveld geen prijs stelt.

Bij de argumenten over mindere veiligheid voor het verkeer bij twee luchthavens op korten afstand van elkaar, uit te gaan van de keus tusschen het onderhouden van twee gelijkwaardige primaire luchthavens of één centraal vliegveld, achtte spr. onjuist. In Nederland is er een internationale primaire luchthaven en die is Schiphol. Daarnaast bestaat de secundaire luchthaven Waalhaven. Het aanvliegen van deze beide havens kan zonder bezwaar zoo geregeld worden, dat de veiligheid gewaarborgd blijft. (Nieuwe Rotterd. Crt. - Alg. Handelsblad)

(Vor. ber. 3295 B.)

B. IERSCHE VRIJSTAAT (EIRE). — Prof. Dr. Douglas Hyde als president beëedigd. —

Op 25 Juni '38 heeft de 78-jarige prof. dr. Douglas Hyde den eed als president van den Ierschen Vrijstaat afgelegd en daarmede zal het zes maanden oude Eire feitelijk een republiek binnen het Britsche Empire zijn geworden. (Het Vaderland)

(Vor. ber. 3257 A.)

26 JUNI 1938

A. SPANJE. — Burgeroorlog. - Regeering der Republiek wenscht représaillemaatregelen tegen Franco's bombardementen. —

De regeering van het republikeinsche Spanje heeft den regeeringen van Frankrijk en Groot-Brittannië medegedeeld, dat indien de luchbombardementen op open steden, welke den dood van vele vrouwen en kinderen veroorzaken, niet gestaakt worden, zij er waarschijnlijk toe gebracht zal worden, tot représaillemaatregelen over te gaan niet slechts tegen concentraties in het gebied van Franco, maar ook tegen de steden der vreemde landen, op welke althans voor een deel de verantwoording voor deze bombardementen rust.

Na ontvangst van deze mededeeling, hebben de Fransche en ook Engelsche regeering terstond de regeering te Barcelona tot voorzichtigheid gemaand, en wel in de meest krachtige termen.

De „Giornale d'Italia" dreigt met kanonnen en niet met diplomatieke nota's te antwoorden, indien de republikeinsche regeering tot représaillemaatregelen mocht overgaan. Ook in Duitschland zou de reactie onmiddellijk en onverbiddelijk zijn.

(Telegraaf - Alg. Handelsblad - N. Rotterd. Crt.)

(Vor. ber. Burgeroorlog 3312 B.)

B. GOUD. — Wereldproductie (in 1000 oz. fijn). —

	1937	1936
Unie van Zuid-Afrika	11.735	11.336
Sovjet Unie	6.000	5.400
Ver. Staten	4.089	3.760
Canada	4.055	3.748
Australië	1.366	1.170
Mexico	840	754
Zuid-Rhodesië	804	797
Japan	720	677
Philippijnen	703	597
Korea	570	521
Goudkust	558	428
Columbia	445	389
Congo	395	384
Indië	331	333
Chili	317	257
Nieuw Guinea	250	226
Nieuw Zeeland	190	165
Peru	160	152
Zweden	140	158
Roemenië	140	138
Brazilië	140	125
Fransch Egypt. Afrika	120	116
Venezuela	110	110
Diversen	1.322	1.281
Totaal	35.500	33.022
Britsch Imperium	19.691	18.598
Britsch percentage	55.5	56.3
Zuid-Afrik. percentage	33.1	34.3

(Jaaroverzicht van Samuel Montagu)

(Vor. ber. Voorraden 3165 A.; Productie 2300 A.)

C. VOLKENBOND. — Narcotica-vraagstuk. - Scherpe beschuldiging aan het adres van Japan. —

Op 13 Juni '38 heeft in de adviescommissie voor het opiumverbod de afgevaardigde van de Vereenigde Staten, Fuller, scherpe beschuldigingen geuit aan het adres van Japan over de manier, waarop China wordt veroverd. Hij beschuldigde Japan er van opzettelijk China te overstroomen met opium en heroïne als een van de methoden, om den weerstand van de Chineezen te breken. De invoer van verdoovende middelen, welke sterk toeneemt, staat onder contrôle van het Japansche leger. Dit heeft rampzalige gevolgen voor het Chineesche volk en zal een gevaarlijken terugslag geven op den onwettigen internationalen handel.

De vertegenwoordigers van Egypte, Canada, Britsch-Indië en Engeland ondersteunden deze beschuldiging. De Japansche vertegenwoordiger Amau verklaarde, dat zijn regeering alle mogelijke moeite deed om het gebruik van opium in de bezette gebieden te verminderen.

De Chineesche afgevaardigde Hoe Tsji-tsai verklaarde, dat de vijandelijkheden in China één voordeel hebben, namelijk dat de Japansche opiumhandelaars uit de gebieden, die nog door Chineezen waren bezet, waren verdwenen. (Agence Belga)

(Vor. ber. Narcotica 3029 A.)

D. PERMANENTE HOF VAN INTERN. JUSTITIE TE DEN HAAG. - Paraguay trekt zich terug. —

De regeering van Paraguay heeft den secretaris-generaal van den Volkenbond, Avenol, medegedeeld, dat zij besloten heeft, zich terug te trekken uit het Permanente Hof van Internationale Justitie te 's-Gravenhage.

Te Genève brengt men dit besluit in verband met den wensch van Paraguay, om de regeering van Bolivia te beletten, het Chaco-conflict voor het Permanente Hof te brengen. (A. N. P.)

E. NEDERLAND. — Luchtbescherming. - ƒ 500.000 per jaar. —

De klachten, in een verslag der Tweede Kamer uitgesproken over de geringe voortvarendheid, waarmee de regeering de zaak der luchtbescherming ter hand neemt, zijn op 17 Juni 1938 door minister Van Boeyen beantwoord.

De minister betoogt, dat voor het platteland en de kleinere steden zeker in den aanvang, in het algemeen meer de organisatie dan de technische voorziening op den voorgrond zal moeten staan. Aandacht zal daar moeten worden besteed aan het dooven van de verlichting, aan de alarmeering en aan de mogelijkheid van verzorging van gewonden.

Voor de grootere bevolkingscentra en de gemeenten uit de eerste en tweede gevarenklasse moet van Rijkswege steun worden verleend om den arbeid, o.a. van brandweer en andere hulpdiensten (verzorging gewonden), te organiseeren en te outilleeren, alsmede om in het dooven van de verlichting en de alarmeering te voorzien.

Op de basis van het bovenstaande stelt de regeering zich voor, telkenjare een bedrag van ƒ 500.000 aan te vragen om aan de luchtbescherming ten koste te leggen (de minister is voornemens een voorstel in te dienen om den post voor 1938 bij suppletoire aanvrage tot ƒ 500.000 te verhoogen) en, in de volgorde harer belangrijkheid, de verschillende voorzieningen tot stand te brengen. (Nieuwe Rotterd. Courant)

(Vor. ber. Luchtbescherming 2999 A.)

27 JUNI 1938

F. GROOT-DUITSCHLAND. — Arbeidsdienstplicht voor mannen en vrouwen. - Met ingang van 1 Juli 1938. —

Generaal veldmaarschalk Göring heeft op 23 Juni '38 in zijn hoedanigheid van tenuitvoerlegger van het tweede vierjarenplan, een verordening uitgevaardigd, waarbij met ingang van 1 Juli een onvoorwaardelijke arbeidsdienstplicht voor alle Duitsche mannen en vrouwen wordt ingevoerd.

De verordening komt in hoofdzaak op de volgende punten neer:

1. Alle Duitsche mannen en vrouwen, die in staat zijn werk te verrichten, vallen in den meest uitgebreiden zin van de verordening onder den arbeidsdienstplicht en moeten zich, zoodra zij daartoe instructie ontvangen, ter beschikking van de bevoegde instantie stellen, die hun werk en plaats van arbeid zal aanwijzen.

2. Aan hen kan, of zij al dan niet reeds een werkkring hebben, een nieuwe werkkring worden toegewezen; indien zij vroeger in een bepaald beroep gespecialiseerd waren en thans een ander beroep uit-

oefenen, kan hun ook worden opgedragen, weer hun vorig beroep op te nemen.
3. Ongeschoolde arbeidskrachten kunnen, indien zij daarvoor in aanmerking komen, gedwongen worden, een opleidingscursus te volgen, waarna zij in het hun geleerde beroep te werk worden gesteld.
4. De arbeidsdienstplicht geldt voor „een bepaalde periode". Deze wordt in de verordening niet nader omschreven, doch geldt voorloopig voor een half jaar en kan telkenmale met een half jaar worden verlengd.
5. Zij, die naar een ander beroep worden overgeplaatst, zullen het tot dusver ontvangen loon behouden. Hun plaats in het vroegere bedrijf zal worden opengehouden, d.w.z. men beschouwt hen als „verlofgangers", zoodat zij na afloop van den arbeidsdiensttijd weer hun vroeger werk zullen kunnen hervatten. (Telegraaf) **(Vorig bericht 1855 H.)**

A. **NEDERLAND. — Tweede Kamer. - Dividend- en tantièmebelasting. - Voorstel tot verlenging van de heffing van 20 opcenten. —**
Bij de Tweede Kamer is ingediend een wetsontwerp tot wijziging van de wet van 20 December 1935, tot heffing van opcenten op enkele belastingen ter versterking van de middelen tot dekking van de uitgaven des rijks.
Voorgesteld wordt ook de onderwerpelijke heffing van 20 opcenten thans slechts tot 1 Mei 1939 te verlengen. De heffing van alle rijksopcenten op de dividend- en tantième-belasting loopt dan gelijk af. Bij de overweging te zijner tijd in hoeverre opcentenheffing moet worden gecontinueerd, zullen dan alle opcenten tegelijk worden bezien. Ook kunnen dan eventueel ter vereenvoudiging de voorschriften worden gecombineerd. (Het Vaderland)
(Vor. ber. Belastingen 3256 C.)

B. **SURINAME EN CURAÇAO. — West-Indische Kamer. - Jaarverslag 1937. —**
In het verslag over het jaar 1937 der West-Indische Kamer wordt omtrent den toestand der beide gebiedsdeelen Suriname en Curaçao o.a. het volgende vermeld:

Suriname. — Op 1 Januari 1938 bedroeg de sterkte der bevolking 150.896 zielen behalve circa 3500 Indianen en circa 17.000 boschnegers in het binnenland. De beide voornaamste bevolkingscentra, de hoofdplaats Paramaribo en Nieuw-Nickerie hadden resp. 52.705 en 3.775 inwoners.
De groote landbouw (het plantagebedrijf), de mijnbouw en de bosch-exploitatie leveren de producten voor den uitvoer. De voornaamste daarvan zijn thans koffie, suiker, rijst en in mindere mate ook vruchten. De mijnbouw levert goud en bauxiet en het voornaamste der boschproducten is balata.
De totale waarde van den uitvoer bedroeg in 1937 *f* 7.553.210 tegen *f* 5.131.299 in 1936.
Ofschoon voor de meeste ondernemingen het afgeloopen jaar geenszins bevredigend te noemen was, kwam er toch in het laatst van het jaar eenige verbetering voor de koffiecultuur.
De toestand bleef echter over het algemeen in Suriname nog onbevredigend, zoodat de jaarlijksche begrooting een geraamd bedrag aan inkomsten van *f* 3.718.863 en aan uitgaven van *f* 6.505.342, dus een nadeelig saldo van *f* 2.781.479 aanwijst, dat wederom door een bijdrage van het moederland zal moeten worden gedekt.
De voornaamste posten op de invoer-statistiek zijn voedingsmiddelen en dranken ter waarde van *f* 2.131.259 (in 1936 *f* 1.855.565), en bewerkte producten ter waarde van *f* 3.774.094 (1936: *f* 3.201.367).

Curaçao. — Wat het gebiedsdeel Curaçao betreft, kunnen gunstiger uitkomsten worden vermeld, althans, wat het hoofdeiland en wat Aruba betreft.
Dit is uitsluitend te danken aan de daar gevestigde olie-bedrijven.
Deze vergrootten in 1937 haar import en gingen over tot belangrijke uitbreiding harer installaties. In verband hiermede wezen de statistieken van in- en uitvoer wederom hoogere cijfers aan, terwijl ook het doorvoerverkeer zich in opgaande lijn bewoog.
Er is op Curaçao in 1937 een departement van Economische en Sociale Zaken opgericht, dat o.a. tot taak zal hebben, te bestudeeren, wat voor de minder begunstigde eilanden kan worden gedaan.
Dat de beide voornaamste eilanden voor het internationaal verkeer van steeds grooter belang worden, blijkt o.a. uit de uitbreiding van het luchtverkeer. (Avondpost) **(V. b. Curaçao: In- en Uitvoer 2915 A.; Suriname: In- en Uitv. 2915 A.; Begrooting 3283 B.)**

28 JUNI 1938

C. **EGYPTE. — Kabinet-Mahmoed Pasja. - Mutaties.**
De Egyptische eerste minister, Mahmoed Pasja, heeft zijn ontslag aangeboden. De koning heeft hem verzocht een nationale regeering samen te stellen. Daarin is hij reeds geslaagd.
De nieuwe regeering telt vijf Saädisten (dissidente leden van de Wafd). De overige ministers zijn dezelfden als in het vorige kabinet. (Telex-A. N. P.)
(Vor. ber. Kabinet 3219 G.)

D. **LUCHTVAART. — Vliegveld te Leeuwarden. —**
Op 24 Juni '38 is het vliegveld te Leeuwarden officieel geopend, hetgeen met de noodige plechtigheden op den grond en vliegvertoon in de lucht gepaard is gegaan. (Nieuwe Rott. Crt.) **(Vor. ber. 2063 E.)**

E. **BELGIE. — Begrooting. —**
Op de buitengewone begrooting werden door den minister van Financiën amendementen ingediend, waardoor de uitgaven met frs. 157.580.000 worden verlaagd, op een totaal van frs. 2.454.858.612.
(Moniteur Belge) **(Vor. ber. Begrooting 3263 E.)**

F. **NEDERL. OOST-INDIE. — Nieuwe politieke partij. - De Vereeniging Insulinde. —**
De Vereeniging Insulinde, welke vroeger reeds heeft bestaan, is thans opnieuw te Semarang opgericht, onder voorzitterschap van den heer J. Teeuwen. De vereeniging zal actief deelnemen aan de Gemeenteraadsverkiezingen en daarbij met eigen candidaten naar voren komen. Ook te Malang en Lawang zijn reeds afdeelingen gevormd; ook uit Bandoeng en Batavia zijn bewijzen van belangstelling binnengekomen en ook daar heeft men plannen om afdeelingen op te richten. De Vereeniging Insulinde omvat hoofdzakelijk de minder-welgestelde klasse van Indo-Europeanen. (Aneta)

G. **ENGELAND. — Gravin Cecilia Strathmore and Kinghorne overleden. - Bezoek van den Koning en Koningin van Engeland aan Parijs. —**
Gravin Cecilia Strathmore and Kinghorne, de moeder van koningin Elizabeth van Engeland, is op 23 Juni '38 in den ouderdom van 76 jaar overleden in haar Londensche woning Cumberland Mansions. De Koning en de Koningin waren aan het sterfbed aanwezig.
In een officieel communiqué wordt medegedeeld, dat de president der Fransche republiek, wegens het overlijden van de moeder van de Koningin gevraagd heeft, of het den Koning en Koningin aangenamer zou kunnen zijn, hun bezoek aan Parijs uit te stellen tot de dagen van 19 tot 22 Juli. Het Engelsche Koninklijke paar waardeert de overweging, welke aan het voorstel van Lebrun ten grondslag ligt, ten zeerste en heeft dit gaarne aanvaard. (Telex-A. N. P.)
(Vor. ber. Bezoek aan Parijs 3141 G.)

H. **ITALIE. — Bezoek van Stojadinowitsj, Ministerpresident van Joego-Slavië. —**
De conferentie, die Stojadinowitsj, de premier van Joego-Slavië, dezer dagen te Venetië heeft gehad met Ciano, den Italiaanschen minister van Buitenlandsche Zaken, heeft opnieuw de aandacht gevestigd op de nieuwe situatie in het Donaubekken zoowel in politiek als in economisch opzicht geschapen tengevolge van de annexatie van Oostenrijk bij het

Derde Rijk. Door deze annexatie heeft het Derde Rijk zich te Weenen in het hart van het Donaubekken genesteld en is het in staat, zoowel zijn economische belangen in de kleine staten, waar de Donau doorheen stroomt, met grooter voortvarendheid te behartigen, als zijn politieken druk te vergrooten.
Het oorlogsgevaar, dat de Groot-Duitsche politieke beweging ten aanzien van Tsjecho-Slowakije heeft opgeroepen, kan noch voor Joego-Slavië, lid van de Kleine Entente, noch voor Italië, Duitschlands asgenoot, quantité négligeable zijn. Het jongste onderhoud tusschen Stojadinowitsj en graaf Ciano is zeker symptomatisch voor de bezorgdheid wegens de snelle economische en politieke verschuivingen, die de inlijving van Oostenrijk bij Duitschland heeft veroorzaakt en wegens de perspectieven er van. Het wijst er op, dat Joego-Slavië en Italië zoeken naar tegenwichten, zooals thans ook andere mogendheden in Midden-Europa naar tegenwichten zoeken.
(Alg. Handelsblad) **(V. b. Stojadinowitsj 3179 A.; Bezoek aan Italië 3049 H.)**

29 JUNI 1938

A. BALTISCHE STATEN. — Conferentie. - As Polen—Finland—Roemenië. —

In Riga hebben de ministers van Buitenlandsche Zaken van de Baltische staten van 10—12 Juni '38 geconfereerd. De besluiten der vorige conferenties werden bevestigd.
De Baltische republieken Litauen, Letland en Estland hebben een moeilijke positie te verdedigen. De Sovjets, Duitschland en Polen trachten de republieken in hun invloedssfeer te betrekken. Vastberaden hebben deze republieken echter tot nu toe hun politieke en economische onafhankelijkheid weten te handhaven. Zij willen met de hen omringende groote staten in vrede leven, maar wenschen niet meegesleurd te worden in de ,,groote politiek" en derzelver voor kleine staten dikwerf zoo pernicieuze combinaties, die gevaarlijk zijn, doodelijk gevaarlijk voor hun onafhankelijkheid. Met voldoening hebben in het begin van dit jaar Estland en Letland de verzoening tusschen Polen en Litauen gadegeslagen. De Poolsche minister van Buitenlandsche Zaken, kolonel Beck, heeft namelijk verregaande plannen. Hij tracht een neutralen statenbond te stichten, die een dam moet opwerpen tegen den Duitschen ,,Drang nach dem Osten" en den Russischen ,,Drang nach dem Westen". Tot dezen neutralen statenbond moeten volgens Beck's plannen niet alleen Litauen, Estland en Letland behooren. Deze vormen slechts één kern. De bond moet zich uitstrekken van Finland tot en met Roemenië. Deze bond zou dan een neutrale spil in Europa vormen, waarvan in Warschau het draaipunt moet komen. Litauen en Letland voelen weinig voor deze spilpolitiek, omdat zij er zeker van zijn, dat, treden zij toe, zij zich de vijandschap van Rusland op den hals halen, zonder dat de altijd wat problematische vriendschap van Polen een equivalent daarvoor vormt. Beck kent deze geestesgesteldheid der regeeringen van Litauen en Letland ten opzichte van zijn plannen. Hij wilde de hoofdsteden der drie Baltische landen bezoeken. Hij zag er van af en bracht alleen een bezoek aan de hoofdstad van Estland, Reval (Tallinn). Estland is namelijk de voorgenomen spilpolitiek van Beck niet ongunstig gezind, niet uit liefde voor Polen echter, maar uitsluitend en alleen omdat dit land door zijn geëxponeerde ligging het meest bedreigd wordt door Moskou. Beck is hartelijk ontvangen, maar men heeft hem niet in het onzekere er over gelaten, dat Estland geen bindende beslissingen zou aangaan, die op de solidariteit der drie Baltische republieken een minder gunstigen invloed zou uitoefenen. Uit niets blijkt dat Estland zijn tot dusver gevolgde politiek zal veranderen. (De Tijd)
(Vor. ber. Baltische Staten 2858 A.)

B. NEDERLAND. — Werkloosheid. - April—Mei 1938.

Het aantal werkloozen in Nederland bedroeg einde April '38 372.458, einde Mei '38 352.921.
(Centraal Bureau v. d. Statistiek)
(Vor. ber. 3260 F.; Werkloosheid 3318 A.)

C. GROOT-DUITSCHLAND. — Anti-Semitisme. - Beurzen. - Joodsche post. —

De Duitsche rijksminister van Economische Zaken heeft per 20 Juni '38 de beursbepalingen van alle Duitsche beurzen en officieele groote markten aldus gewijzigd, dat Joden niet meer toegelaten worden. Om het voortschrijdende ariseeringsproces bij de tot den beurshandel toegelaten firma's niet te storen is tot nader order de mogelijkheid gelaten, dat de Joodsche firma's door niet-Joodsche procuratiehouders of gevolmachtigden vertegenwoordigd worden aan de beurzen en op de groote markten.
De rijksposterijen zullen voortaan geen postzendingen van commercieelen aard, die van Joodsche handelszaken afkomstig zijn, meer bezorgen, behalve indien deze zendingen voor andere Joodsche handelszaken bestemd zijn. De post zal het „Joodsche karakter van den afzender" nagaan.
Overigens zullen Joodsche ondernemingen geen leerlingen meer in opleiding mogen nemen.
(Nieuwe Rott. Crt.) **(V. b. Anti-Semitisme 3219 E.)**

D. NEDERLAND. — Christelijk-Historische Landdag.

Op 18 Juni '38 werd in het Mastbosch te Breda de jaarlijksche landdag van de Christelijk-Historische Unie voor Noord-Brabant en Limburg gehouden. De voorzitter, ds. Roos uit Helvoirt, sprak een openingswoord.
Het lid der Eerste Kamer, prof. jhr. mr. B. C. de Savornin Lohman hield daarop een inleiding over ,,Onze Taak". Spr. meende, dat onze constitutioneele vrijheden steeds meer in het gedrang komen en dat daardoor ons zelfstandig volksbestaan steeds meer wordt bedreigd. Ondanks dit alles blijven wij steunen op het Christelijk-Historisch beginsel.
Spr. vestigde de aandacht op een citaat van prof. dr. Aalders uit Groningen, die zeide: Niets is af en dat is de reden, waarom wij menschen ons werk nooit met dat van God kunnen vereenzelvigen! Door menschen werkt God echter met zijn geest en daarom mag de Unie zich Christelijk Historisch noemen, zooals ook de anti-revolutionnaire Staatspartij dat mag. Tusschen deze twee partijen bestaat slechts een verschil in nuanceering. Spr. rekende, dat hoewel de Christelijk-Historische Unie meer het universeele op het oog heeft, er een kern van waarheid ligt in het door den anti-revolutionnair Groen van Prinsterer ingenomen standpunt: ,,in het isolement ligt onze kracht". Onze tegenwoordige minister-president dr. Colijn ziet zeer goed in, dat men in dit opzicht niet moet zien naar datgene, wat scheidt, maar naar datgene, wat bindt. De gedragslijn van dr. Colijn is positief Christelijk en werkt als zuurdeeg hervormend op ons politieke leven.
Spr. zette hierop uiteen, dat de Christelijk-Historische Unie voorstander van ontwapening is geweest, maar zij erkent in tegenstelling met de S.D.A.P. thans openlijk, dat zij zich heeft vergist en zóó wordt de ontwapeningsgedachte thans door haar bestreden, niet omdat zij deze geen Christenplicht acht, maar omdat zij in strijd is met de practijk.
Overgaande tot een bespreking van het werkloosheidsvraagstuk, meende spr., dat bij de bestrijding daarvan wel degelijk de positief christelijke grondslagen van het kabinet naar voren komen. Den regeeringspersdienst verwijt spr. echter, dat zij zoo nalatig is geweest het Nederlandsche volk niet in populairen vorm uit te leggen, wat tot nu toe in dit opzicht werd gedaan. Tenslotte kwam spr. op het Christelijk onderwijs en verklaarde, dat dit een belangrijk onderdeel uitmaakt in den strijd tegen de dictatoriale machten. (De Standaard)
(Vor. ber. Chr.-Hist. Unie 3257 E.)

E. AMSTERDAM. — Onderwijs. - Nieuwe medische Hoogleeraren. - Prof. dr. S. van Creveld en Prof. dr. J. G. G. Borst. —

In zijn op 22 Juni '38 gehouden vergadering heeft de gemeenteraad van Amsterdam dr. J. G. G. Borst tot opvolger van prof. dr. P. Ruitinga benoemd. De nieuwe hoogleeraar, die no. 1 op de voordracht stond, vereenigde 34 stemmen op zich.
Als opvolger van prof. dr. Corn. de Lange werd benoemd tot hoogleeraar in de kindergeneeskunde dr. S. van Creveld, no. 2 op de voordracht, die 24 stemmen kreeg tegen 11 op dr. J. C. Schippers, no. 1 van deze voordracht. (De Telegraaf)
(Vor. ber. Onderwijs 2335 A.)

30 JUNI 1938

F. VEREENIGDE STATEN. — Politieke vluchtelingen. - Conferentie van Evian. —

Te Evian, nabij Genève zullen op 6 Juli '38 vertegenwoordigers van 27 staten bijeenkomen, ter bestudeering van het vluchtelingenvraagstuk. De regeering der Vereenigde Staten zal tot de regeeringen, die ter conferentie vertegenwoordigd zullen zijn, het verzoek richten als politieke vluchtelingen niet alleen die personen te beschouwen, die Duitschland reeds hebben verlaten, doch ook degenen, die dit land nog zouden wenschen te verlaten.
In een diplomatieke nota, welke het program dezer conferentie inhoudt, stellen de Ver. Staten aan de verschillende regeeringen ook voor vertrouwelijk alle teksten van wetten en decreten betreffende de immigratie mede te deelen.
Zij vragen bovendien, voor zoover dat mogelijk is, de aantallen en categorieën emigranten te willen opgeven, die zij zouden kunnen opnemen en de positie te willen bestudeeren van vluchtelingen zonder paspoorten.
Tenslotte stelt de Amerikaansche regeering voor in een nader aan te wijzen hoofdstad een internationale commissie te doen zetelen, welke belast zal worden met de opstelling van een plan tot verdeeling der politieke vluchtelingen over verschillende landen.
De Fransche regeering zal de functionneering dezer conferentie en het materiaal verzorgen. Jean Paul Boncour zal secretaris-

generaal dezer conferentie zijn. De Volkenbond zal alleen door Sir Neill Malcolm, den hoogen commissaris voor vluchtelingen uit Duitschland en Oostenrijk, worden vertegenwoordigd. De conferentie zal worden gepresideerd door den vertegenwoordiger der Vereenigde Staten, Myron Taylor.
Italië heeft geweigerd aan de conferentie deel te nemen, Duitschland werd niet uitgenoodigd. (De Tijd) **(V. b. 3214 G.)**

A. SCANDINAAFSCHE LANDEN. — Ministerconferentie. - Uitnoodigingen gericht tot Nederland, België, Zwitserland en Luxemburg. —
De regeeringspersdienst meldt:
De ministers van Buitenlandsche Zaken van de Scandinaafsche landen, die gewoon zijn tweemaal per jaar bijeen te komen ter bespreking van politieke vraagstukken, hebben een uitnoodiging gericht tot hun ambtgenooten van Nederland, België, Luxemburg en Zwitserland, ter bijwoning van de a.s. bespreking, welke op 22 en 23 Juli '38 te Kopenhagen zal worden gehouden.
Mr. Patijn heeft deze uitnoodiging aanvaard.
(Regeeringspersdienst) **(Vorig bericht 3222 B.)**

B. GROOT-DUITSCHLAND. — Vermogens van buitenlandsche Joden. —
In een op 18 Juni '38 geteekende verordening van den rijksminister van Economische Zaken wordt het volgende medegedeeld:
De in het buitenland levende buitenlandsche Joden behoeven hun vermogen in Duitschland niet aan te melden. De in het Rijk levende buitenlandsche Joden worden op dezelfde wijze als de Duitsche Joden behandeld. Een uitzondering zal eventueel voor Italiaansche, Britsche, Fransche en Amerikaansche onderdanen worden gemaakt. (De Tijd)
(Vor. ber. Anti-Semitisme 3326 C.)

C. IERLAND. — De Valera Premier van Ierland. —
De Dail heeft De Valera met 75 tegen 45 stemmen tot ministerpresident van Eire gekozen. De Labourafgevaardigden en de onafhankelijken hebben zich van stemming onthouden.
De samenstelling der regeering blijft geheel ongewijzigd. (Telex-A. N. P.) **(V. b. De Valera 3241 A.)**

D. SPANJE. — Burgeroorlog. - Generaal Franco doet concessies aan Britsche schepen. —
De Italiaansche minister van Buitenlandsche Zaken, graaf Ciano, heeft tijdens het onderhoud van 28 Juni '38 aan den Britschen gezant te Rome, lord Perth, mededeeling gedaan van de concessies welke generaal Franco aan de Britsche scheepvaart heeft gedaan. Volgens Gayda in een artikel in het „Giornale d'Italia" heeft generaal Franco reeds de volgende maatregelen getroffen:
1. Britsche navigeerende schepen zullen niet door nationalistische vliegtuigen aangevallen worden.
2. Piloten zullen, wanneer zulks mogelijk is, ten gunste van de Britsche vlag onderscheid maken bij het bombardeeren van Spaansche havens.
3. Er zullen op het republikeinsche grondgebied vrije havens aangewezen worden, welke toegankelijk zijn voor het internationaal scheepvaartverkeer, dat wettigen handel drijft. (Giornale d'Italia - N. R. Crt.)
(Vor. ber. 3320 D.; Burgeroorlog 3324 A.)

E. ZWITSERLAND. — Neutraliteit. - Notawisseling met Berlijn en Rome. —
De Zwitsersche regeering heeft den Duitschen Minister van Buitenlandsche Zaken in een nota mededeeling gedaan van het besluit van den Volkenbondsraad, waarbij Zwitserland bevrijd werd van deelneming aan de tenuitvoerlegging der sanctiebepalingen. In de nota wordt er de nadruk op gelegd, dat Zwitserland er naar streeft de neutraliteitspolitiek, waardoor het zich sedert langer dan vier eeuwen heeft laten leiden, voort te zetten. De Zwitsersche regeering is bevrijd van iedere verplichting, waaruit twijfel kon worden geput aan haar verlangen onder alle omstandigheden neutraal te blijven.
Deze nota is door de Duitsche regeering beantwoord met een nota, die op 21 Juni '38 door minister Von Ribbentrop aan den Zwitserschen gezant is overhandigd.
Daarin wordt gezegd: „De Duitsche regeering heeft met groote belangstelling kennis genomen van het feit, dat het de Zwitsersche regeering gelukt is zich te bevrijden van verplichtingen, die inderdaad de neutraliteit van Zwitserland in gevaar zouden kunnen brengen. De Duitsche regeering is voldaan over deze ontwikkeling, daar zij in de onvoorwaardelijke handhaving der Zwitsersche neutraliteit een gewichtig element voor het behoud van den Europeeschen vrede ziet. De Zwitsersche regeering kan er dan ook van overtuigd zijn, dat zij bij de Duitsche regeering steeds het verlangen zal vinden deze neutraliteit te erkennen en te eerbiedigen. Ik behoef slechts te wijzen op de verklaringen, waarin de Duitsche regeering haar standpunt in dit opzicht reeds duidelijk kenbaar gemaakt heeft".
De regeeringen van Zwitserland en Italië hebben overeenkomstige nota's gewisseld.
De Zwitsersche Bondsraad heeft, naar verluidt, met levendige voldoening kennis genomen van de langs diplomatieken weg verstrekte verklaringen der Duitsche en Italiaansche regeeringen ten aanzien van de Zwitsersche neutraliteit. De Raad heeft zijn vertegenwoordigers te Berlijn en Rome opgedragen dank te betuigen voor het vriendschappelijke begrip, dat in deze verklaringen tot uiting komt en voor de waardevolle verzekeringen.
(Agence Belga) **(Vorig bericht 3267 F.)**

1 JULI 1938

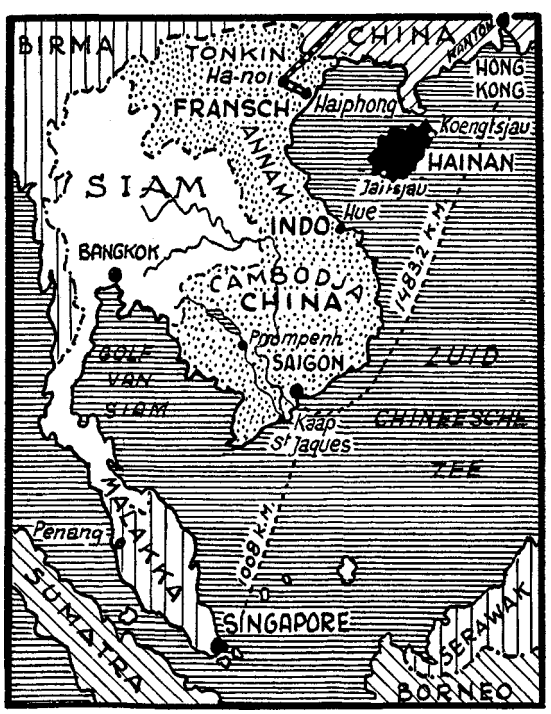
F. SOVJET-RUSLAND. — Litwinofs rede. - Afkeuring van de politiek der Westersche mogendheden, ten opzichte van Duitschland. —
De Russische volkscommissaris van Buitenlandsche Zaken, Litwinof, heeft op 27 Juni '38 in een kiesvergadering te Leningrad een rede gehouden over den internationalen toestand. Hij zeide onder meer, dat Duitschland er reeds in geslaagd is zonder een schot te lossen bijna alle resultaten te annuleeren, waarvoor de West-Europeesche mogendheden den wereldoorlog gevoerd hebben.
Door de inlijving van Oostenrijk stelde het zich bovendien schadeloos voor het verlies van eenige provincies in 1918.
Duitschland bouwt zijn buitenlandsche politiek op op een grenzenlooze agressie, het voert openlijk een anti-Russische politiek en droomt openlijk van de Oekraine en zelfs van den Oeral.
Wijzende op de Tsjechoslowaaksche kwestie, merkte spreker op, dat het in de lijn van de algemeene vredespolitiek van de Sovjet-Unie ligt, te wenschen, dat de conflicten, welke tusschen Tsjecho-Slowakije en zijn nabuurstaten ontstaan, langs vreedzamen weg geregeld worden. Wij onthouden ons echter, aldus Litwinof, van ongevraagde raadgevingen aan de regeering te Praag, want wij gelooven in de vredelievendheid van deze regeering en zijn van oordeel, dat zij verstandig genoeg is, om bij haar concessies zoover te gaan als vereenigbaar is met het prestige, de souvereiniteit en de onafhankelijkheid van deze natie.
Litwinof besprak voorts de houding van de kleine landen. Wanneer deze landen zich neutraal verklaren, dan beteekent dit, dat zij zich losmaken van den steun van den Volkenbond en van hun vrienden en in de kaart spelen van diegenen, die zulk een klein en zwak land wenschen te overweldigen. Wanneer de agressie-landen op het oogenblik dergelijke neutraliteitsverklaringen weten af te dwingen, dan zullen zij deze landen reeds op den eersten dag na een mobilisatie dwingen hun neutraliteit te schenden en hen aan hun doeleinden dienstbaar maken.
(Tass Agentschap) **(Vor. ber. Litwinof 3048 B.)**

G. GROOT-DUITSCHLAND. — Rijkscommissaris en gouwleider Bürckels verklaring inzake de geruchten over Oostenrijk. - Verklaringen van de Times. —
Hitler's plaatsvervanger in Oostenrijk, Bürckel, heeft op 30 Juni '38 in een persconferentie verklaard, dat dr. Schuschnigg zich nog te Weenen bevindt. Volgens zijn, Bürckel's, meening zou een strafproces tegen hem aanhangig gemaakt moeten worden. Onder Schuschnigg zouden dertien mannen in strijd met de wet opgehangen zijn.
Verder verzekerde Bürckel, dat Schuschnigg niet getrouwd is. Uit de verdere mededeelingen, die Bürckel in den loop van de persconferentie nog deed, noemen wij de voornaamste punten:
1. Alle Oostenrijksche bezittingen van de Oostenrijksche Habsburgers zijn in beslag genomen.
2. Tot nu toe zijn in het geheel 150 personen naar Dachau gezonden. De helft daarvan zijn Joden.
3. Momenteel bevinden zich in het geheel 3780 politieke arrestanten in de Oostenrijksche gevangenissen.
4. Wat betreft hun bezittingen in Oostenrijk worden de buitenlandsche Joden precies eender behandeld als de overige buitenlanders.

5. De kort geleden in Weenen aan Joodsche firma's toegezonden instructie, om hun Joodsch personeel te ontslaan, is van lagere ambtenaren uitgegaan, tegen wie reeds disciplinaire maatregelen zijn genomen. Door bevoegde autoriteiten zijn deze instructies niet gegeven.
6. Sedert de „Anschluss" is de werkloosheid met ongeveer 50 pct. verminderd.
De Times deelt echter het volgende mede:
1. Een extra-trein bevattende 700 Joden uit Oostenrijk is naar Dachau vertrokken.
2. Als gevolg van de toepassing van de verordening inzake het beroep van advocaat zijn 720 Joodsche advocaten van de Weensche balie geschrapt.
3. Joodsche zaken werden te Weenen geplunderd en Joden, zelfs Joodsche vrouwen, werden op ergerlijke wijze mishandeld.
4. Het bezoek aan Joodsche volkskeukens werd onmogelijk gemaakt.
5. De Neurenberger wetten (Jodenwetten) worden in Oostenrijk op de meest beschamende wijze toegepast.
(De Maasbode — Times) **(Vor. ber. Bürckel 3242 H.)**

2 JULI 1938

A. CHINA. — Conflict met Japan. - Het eiland Hainan - Waarschuwingen van Engeland en Frankrijk - Terugroeping van den Duitschen en Italiaanschen ambassadeur. —
Tot dusver zijn de Japanners er niet in geslaagd, het eiland Hainan te bezetten. De ligging van dit eiland tegenover de kust van Fransch-Indo-China en ten zuiden van de Engelsche haven Hongkong, langs de

(Overname zonder bronvermelding verboden)

groote zeevaartroute naar Singapore, maakt een bezetting van dit eiland door de Japanners uitermate ongewenscht voor de Engelschen en Franschen. Vandaar, dat zoowel Londen als Parijs, nadat een Japansche woordvoerder verklaard had, dat Japan dit eiland zoo noodig zou bezetten, en daartoe reeds vergeefsche pogingen waren gedaan, Tokio voor de gevolgen van zulk een bezetting hebben gewaarschuwd. Het bovenstaande kaartje toont tevens hoeveel staten bij de verschuiving van het Chineesch-Japansch conflict naar het Zuiden moeilijkheden kunnen ondervinden.
Zoowel de Duitsche als de Italiaansche ambassadeurs zijn uit China teruggeroepen. Ook de Chineesche gezant te Berlijn zal begin Augustus zijn post verlaten.
(Telex-A. N. P.)
(Vor. ber. Chin.-Jap. Conflict 3312 A.)

B. VOETBAL. — Nederland-Nederlandsch-Indië. —
De ter gelegenheid van den zesden Olympischen Dag op 26 Juni '38 gespeelde voetbalwedstrijd Nederland-Nederlandsch-Indië is in een 9—2 overwinning voor Nederland geëindigd. Met rust was de stand reeds 5—2.
Prins Bernhard, die bij den wedstrijd aanwezig was, liet de spelers van beide elftallen aan zich voorstellen. Dit was de eerste maal, dat een dergelijke gebeurtenis in het Nederlandsche sportleven plaats vond. (Red. K. H. A.)

C. ENGELAND. — Herziening Engelsch-Duitsche betalingsovereenkomst. - Oostenrijksche leeningen gewaarborgd. —
De minister van Financiën, sir John Simon, deelde op 1 Juli '38 in het Lagerhuis mede, dat de Britsche en Duitsche delegaties, welke onderhandelingen hebben gevoerd over een herziening van de Engelsch-Duitsche betalingsovereenkomst in verband met de inlijving van Oostenrijk, tot overeenstemming zijn gekomen.
De basis der regeling is, dat zonder prejudice voor de kwestie van de wettelijke aansprakelijkheid, de Duitsche regeering den vollen dienst zal garandeeren van de Oostenrijksche gegarandeerde leeningen, die zich op 1 Juli in het bezit bevonden van Britsche houders. Verder is overeenstemming bereikt over den toekomstigen rentedienst op andere Duitsche en Oostenrijksche leeningen op langen termijn. Voor de Dawes-leening en de 7% Oostenrijksche leening 1930 bedraagt deze 5% interest en 2% toevoeging aan het amortisatiefonds en voor de Young-leening 4½% en 1% toevoeging aan het amortisatiefonds. Tot dusver bedroeg de interest op de Dawesleening 7% en op de Young-leening 5½%.
(Telegraaf) **(Vorig bericht 3316 C.)**

D. SANDJAK-ALEXANDRETTE. -- Fransch-Turksch accoord. —
Naar verluidt hebben de Fransch-Turksche besprekingen op 1 Juli '38 geleid tot het volgende:
Ten eerste: het sluiten van een verdrag van vriendschap tusschen de twee landen.
Ten tweede: een militair accoord, waarbij Frankrijk en Turkije samen de binnen- en buitenlandsche veiligheid van het sandjak Alexandrette garandeeren, op grondslag van gelijkheid tusschen de twee landen.
Ten derde: een protocol tot toepassing van dit accoord, waarbij wordt vastgesteld, dat Frankrijk en Turkije een gelijke legermacht in het sandjak zullen leggen.
Ten vierde: een verklaring inzake de Fransch-Turksche-Syrische samenwerking en een regeling van de grensvragen en van goede nabuurschap tusschen de Kemalistische republiek en het gebied onder Fransch mandaat.
Deze verklaring heeft ten doel de verhouding tusschen Frankrijk, Turkije en Syrië vast te stellen in afwachting van het sluiten van een verdrag. De bepalingen van deze verklaringen zullen zes maanden van kracht blijven en kunnen nadien wederom voor zes maanden worden verlengd. (Telex-A. N. P.)
(Vor. ber. Nieuw Statuut 3048 F.; Recapit. 3299 A.)

E. GROOT-DUITSCHLAND. — Kerkvervolging. - Ds. Niemöller een jaar in gevangenschap. —
Op 2 Juli '38 was het een jaar geleden, dat dr. Martin Niemöller gearresteerd werd. Hij zit op order van de Gestapo in het concentratiekamp Sachsenhausen. Op 2 Maart '38 werd hij tot zeven maanden gevangenisstraf veroordeeld, maar hij had dien tijd in voorarrest uitgezeten; toen hij het gerechtsgebouw uitkwam werd hij door de Gestapo opnieuw gearresteerd. In vele kerken in Duitschland en in het bijzonder in de kerk van Jesus Christus te Dahlem werden herdenkingsdiensten gehouden. (N. Rott. Crt.)
(V. b. Ds. Niemöller 3170 A.; Ev. Kerkenb. 3291 B.)

A. **NEDERLAND. — Luchtbeschermingsfonds. —**
De Nederl. Vereeniging van Luchtbescherming schrijft ons:

Luchtaanvallen op Kanton, op Soetsjau, op Barcelona, op .... ja, vult u zelf maar in. Op tientallen plaatsen, die in oorlogsgebieden liggen. En het resultaat? Zestienhonderd dooden, duizend dooden, achthonderd. Alsof een menschenleven geen waarde meer heeft! Protesten van heel de beschaafde wereld. Maar ondanks die protesten, ondanks pogingen om deze aanvallen slechts op militaire doeleinden te doen geschieden, blijven de bombardementen voortgaan. En ze zouden ook ons land kunnen bedreigen, als dit in een oorlog verwikkeld zou worden.

Men moet er niet aan denken, en toch ook weer .... men moet er wél aan denken. Om de eenvoudige reden, dat men ook hier te lande rekening heeft te houden met dergelijke toestanden.
Van de noodzakelijkheid van luchtbescherming is thans iedere Nederlander wel doordrongen: Luchtbescherming is zelfbescherming, is gezinsbescherming. Voor de passieve luchtbescherming wordt de laatste maanden veel, zelfs zeer veel gedaan. De eenige door de regeering op dit gebied erkende instantie, de Nederlandsche Vereeniging voor Luchtbescherming (Nassau Ouwerkerkstraat 3, Den Haag), kon dezer dagen zijn 50.000ste lid inschrijven; in September 1936 waren het er nog maar driehonderd. Deze geweldige toeneming spreekt boekdeelen; zij laat zien, dat men op den goeden weg is, dat de Vereeniging goede en ook gewenschte voorlichting geeft. Wil zij dit evenwel kunnen blijven doen, dan is de vorming van een Luchtbeschermingsfonds, waaruit de gelden voor de enorme propaganda, die op dit gebied noodig is, geput kunnen worden, eerste eisch. Van vele zijden werd daartoe reeds medewerking ondervonden, doch deze medewerking is nog ontoereikend en moet algemeen zijn.
Eén van de middelen, om dit Fonds te verstevigen, werd gevonden in twee groote loterijen (de grootste, welke in ons land ooit gehouden zijn, d.w.z. wat de prijzen betreft). Voor deze loterijen heeft dr. Louis Raemaekers welwillend een plaat geteekend, die op schrille, maar daarom niet minder juiste wijze aantoont, wat de gevolgen zijn, als men niet tijdig maatregelen neemt, om met luchtbescherming op de hoogte te komen. Een waarschuwing voor hen, die nog afzijdig bleven! (Ned. Ver. v. Luchtbescherming)
(Vor. ber. Luchtbescherming 3324 E.)

B. **NEDERLAND. — Tweede Kamer - Nadere regeling tandheelkundigen. —**
De minister van Sociale Zaken heeft op 29 Juni '38 ingediend een wetsontwerp tot nadere voorzieningen in zake de tandheelkunde.
Aan de Memorie van Toelichting wordt het volgende ontleend:

De wetgever heeft in 1929 aan al degenen, die vóór 10 Juni 1913 de volledige tandprothese als beroep toepasten zonder de bevoegdheid tot uitoefening der tandheelkunst te hebben verkregen, en die niet later bevoegd waren verklaard tot het uitoefenen der prothese, een kans willen geven, alsnog van hun bekwaamheid hiertoe te doen blijken. Te dien einde is een practisch examen ingesteld en afgenomen.
De opzet van het examen schijnt den minister evenwel niet zoo deugdelijk te zijn geweest als uit een oogpunt van de door den wetgever beoogde doeltreffendheid noodig ware geweest.
Een en ander leidt tot de conclusie, dat de organisatie van het examen in 1930 niet aan de bedoeling van den wetgever van 1929 recht heeft gedaan en wijst bovendien den weg aan, langs welken redres mogelijk is.
Het wetsontwerp bedoelt dit redres mogelijk te maken voor degenen, die tot het examen in 1930 zijn toegelaten en daarvoor niet zijn geslaagd, zonder onderscheid.
Het deelnemen aan een vooronderzoek wordt gesteld als voorwaarde voor het afleggen van het examen, opdat de betrokkenen in de gelegenheid zijn, zich daarvoor behoorlijk voor te bereiden. (N. R. Crt.)
(Vorig bericht Tandtechnici 1650 E.)

C. **NEDERLAND. — Herberekening van pensioenen burgerlijke en militaire ambtenaren - Wetsontwerp ingetrokken. —**
De Minister van Binnenlandsche Zaken heeft aan de Tweede Kamer medegedeeld, mede namens zijn ambtgenooten van Onderwijs, Kunsten en Wetenschappen, van Defensie en van Financiën, dat het bij Koninklijke boodschap van 15 Juni 1936 aan de Tweede Kamer aangeboden wetsontwerp, tot herberekening der pensioenen van burgerlijke en militaire ambtenaren is ingetrokken. (Alg. Handelsblad) **(V. b. 2344 A.)**

3 JULI 1938

D. **SCHEEPVAART. — Rotterdam—Antwerpen - Januari—Juni 1938. —**
Wij laten hieronder een vergelijkenden staat volgen van de havenbeweging van Rotterdam en Antwerpen:

1938:	Rotterdam		Antwerpen	
	sch.	netto tons	sch.	morsom tons
Januari . .	1089	1.899.509	1011	2.051.236
Februari . .	995	1.678.539	899	1.791.762
Maart . . .	1158	2.005.020	1022	2.038.541
April . . .	1109	1.855.916	909	1.898.900
Mei	1263	2.126.356	976	2.061.631
Juni	1196	2.013.549	925	1.868.149
Totaal . . .	6810	11.578.889	5742	11.710.219

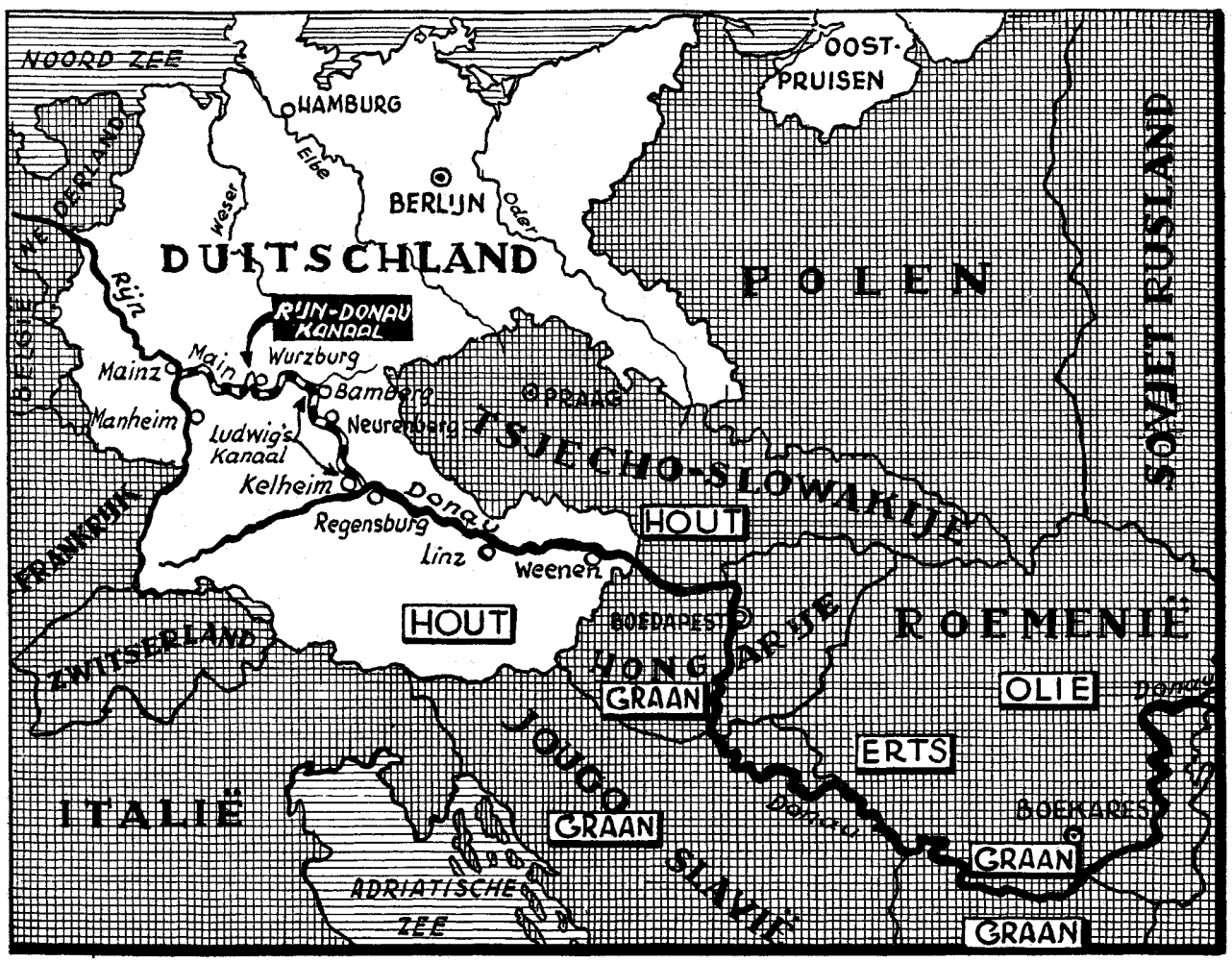
De voor Antwerpen opgegeven cijfers der netto tonnenmaat zijn die volgens Belgische berekening.
Om deze gelijk te maken met de hier gebruikelijke berekening, moeten deze cijfers met 18 pct. verminderd worden.
Het totaal-cijfer voor Antwerpen wordt dan 9.602.380.
(De Maasbode) **(Vorig bericht 3089 B.)**

A. **Het rassenvraagstuk. - De factoren van het ras in het huidige tijdsgewricht. —**
De speciale correspondent van de Times in de Ver. Staten, bespreekt in de Times van 28 Juni 1938 het rassenvraagstuk, dat hij het meest in het oog springende, maar misschien het onbelangrijkste verschijnsel noemt van de verschillen, waaraan Amerika rijk is. In de tien jaar voor 1914 hebben ongeveer 7 millioen landverhuizers de bevolking van de Ver. Staten vermeerderd en in 1930 was nog een derde van de bevolking buiten de Staten geboren of geboren uit tenminste één vreemde ouder. Thans overtreft de emigratie de immigratie en over vijftig jaar, als er tenminste geen wijziging komt, zal de typische Amerikaan een volledig product van eigen bodem zijn. De correspondent vraagt zich nu af, of dit zal leiden tot homogeniteit, of dat, nu de aanvoer van buiten stop staat, de befaamde smeltkroes zal ophouden te werken.
Er zijn er, die het laatste veronderstellen, zulks op grond van het oplevende nationalisme van de laatste jaren, waardoor het moederland van vele emigranten nauwer contact houdt met de gemeenschappen van hun vroegere landgenooten in de Staten, die op hun beurt weer trachten hun volkskarakter zooveel mogelijk te handhaven. Zij hebben hun eigen kerken, dagbladen en schouwburgen.
Daarnaast staan nog de twee groote rasvraagstukken, het anti-semitisme, dat als sociaal verschijnsel altijd merkbaar was, is groeiende. Op enkele uitzonderingen na hebben alle universiteiten en colleges en alle maatschappelijke clubs hun geheime numerus clausus voor Joden. Er zijn hotels, die openlijk Joden weigeren en nog veel meer hotels, die het heimelijk doen. Slechts enkele rijke Joden, die op een hoogen trap van den maatschappelijken ladder staan, zijn onkwetsbaar voor dergelijke maatregelen en worden overal ontvangen.
De negers, 12 millioen zielen sterk, vormen een vraagstuk, dat telkens andere vormen aanneemt, maar niettemin steeds acuut blijft. Gedurende en na den oorlog heeft de vraag naar goedkoope werkkrachten geleid tot een grooten toeloop van negers uit het Zuiden naar het Noorden en op het oogenblik woont ongeveer een zesde van de gekleurde bevolking benoorden de Mason-Dixonlijn, waar de neger formeel volkomen met den blanke gelijk is gesteld. Dit gaat nu in maatschappelijk opzicht wel niet op, omdat hij in maatschappelijke kringen niet geduld wordt, maar slechts weinig negers ervaren dit, omdat het meerendeel tot den werkenden stand behoort. Zijn positie is echter onvergelijkelijk veel beter dan in de Zuidelijke staten; met name durft hij hier gebruik te maken van zijn stemrecht, wat hij in het Zuiden niet durft. In 1932 hebben de stemmen der negers in het Noorden voor het eerst meegeholpen aan een democratische overwinning en de democraten uit het Zuiden verwijten hun partijgenooten in het Noorden bitter hun hofmakerij aan den neger.
Van meer belang dan het politieke, is echter het economische aspect van het kleurlingenvraagstuk. Niet alleen heeft de kleurling een plaats gevonden in de fabrieken van het Noorden, maar de industrieën begeven zich zelf naar het Zuiden om goedkoope werkkrachten te vinden. De negers werken over het algemeen wel niet in dezelfde werkplaatsen, maar wel onder dezelfde voorwaarden als de arme blanken en de vakvereenigingsman kan hen niet verwaarloozen. Ten deele worden zij opgenomen in de vakvereenigingen der blanken, doch voor het meerendeel zijn zij afzonderlijk georganiseerd. Dit neemt niet weg, dat door de vakbeweging de neger uit het Zuiden langzamerhand meer politiek besef krijgt. Niettemin zijn er nog tal van plaatsen, en met name de katoenplantages, waar de neger nog in een feitelijken toestand van slavernij verkeert.
De hiërarchie van het ras. — Men zegt vaak, dat Amerika geen klassenverschil en geen maatschappelijk snobisme kent. De hiërarchie van het ras wordt echter overal stilzwijgend erkend; in het Zuiden is dat de hiërarchie van den blanke over den neger, in het Noorden, met zijn „vreemdelingen", acht de Engelschman zich verheven boven den Duitscher en den Scandinaviër, die neerzien op den Pool en den Italiaan, die op hun beurt weer boven de Grieken en Litauers staan, die neerzien op de Chineezen en de landverhuizers uit Portorico, die altijd nog min of meer boven de negers staan.
Dit rassenonderscheid is ook van invloed op de vakbeweging. Voor 1935 was de Amerikaansche federatie van arbeiders de eenige nationale arbeidersorganisatie. Zij vertegenwoordigt de belangen van de geschoolde Engelsche vakarbeiders, wier voorrechten alleen beschermd kunnen worden door onderhandelingen met den werkgever, niet door een wetgeving, welke den geheelen cosmopolitischen werkenden stand ten goede komt. Hiernaast is nu tengevolge van Roosevelts politiek de commissie voor de industrieele organisatie ontstaan, die tracht Amerika een moderne vakbeweging te geven en die haar voornaamste kracht put uit de arbeiders in de massaproductie, mijnwezen, automobiel- en textielfabrieken, welke door de federatie waren verwaarloosd.
Misschien zouden op den langen duur de economische scheidingslijnen sterker blijken dan de tegenstellingen van ras en stand. De mate van vordering tot nationale eenheid zal vooral afhangen van den economischen gang van zaken. De economische sectegeest, welke altijd sterk is geweest in de staten, zal de vordering tegenhouden, economische centralisatie haar bevorderen. De New Deal werkt in den laatsten zin, de depressie heeft in tegenovergestelden zin gewerkt.

VEREEN. STATEN

De tegenstelling Noord-Zuid. — De uitbreiding van het bondsgezag op het heele gebied van economie en sociale politiek heeft de kansen op regionale tegenstellingen aanzienlijk vermeerderd, doch de voornaamste tegenstelling blijft nog altijd die tusschen Noord en Zuid. Daar staan twee beschavingen tegenover elkaar, die slechts ten deele met elkaar verzoend zijn. De Zuidelijken zijn hun nederlaag in den burgeroorlog nog altijd niet vergeten. Zij houden vol, dat het Zuiden nooit bekomen is van de economische verwoesting, door den „oorlog" teweeggebracht. Nergens in Europa bewesten den Weichsel en benoorden de Middellandsche Zee leven menschelijke wezens in zulke krotten als in vele deelen van het Zuiden, die niet alleen tot woonplaats van negers, maar ook van arme blanken dienen, nergens is het percentage analfabeten zoo groot, nergens zijn bepaalde ziekten zoo algemeen. Dat is allemaal het gevolg van het stelsel dat uit den burgeroorlog is voortgevloeid. Het Noorden, geheel in beslag genomen door de geweldige ontwikkeling van zijn eigen beschaving, geregeerd door de Republikeinsche partij, welker traditioneele grondslag vijandigheid tegenover het Zuiden was, heeft twee generaties lang het Zuiden ten achter gesteld. En het Zuiden, welks maatschappelijke structuur en houding nog altijd in wezen feodaal zijn, was daarmede volkomen tevreden.
Hoe men echter moge denken over de tegenstellingen van ras, op economisch gebied en van streek, niemand twijfelt aan de stuwkracht tot cultureele eenheid, welke het gevolg is van de moderne uitvindingen. Meer dan wat ook maken het vliegtuig, de film en de radio de Ver. Staten tot een natie. Charlie Chaplin en kolonel Lindbergh kunnen misschien beschouwd worden als de eerste Amerikaansche nationale helden. Het vliegtuig brengt de kans op een nationale pers dichterbij; en Roosevelt is de eerste politieke leider, die op het voetspoor van pater Coughlin de gelegenheid te baat heeft genomen de natie uit te noodigen deel te nemen aan zijn overpeinzingen bij het haardvuur. (N. Rott. Crt.)

A. **HET RIJN-DONAU-KANAAL. — Constructie. —**

(New York Times)

Het Rijn-Donau-Kanaal, dat in 1945 gereed zal zijn verbindt de Duitsche industrieele centra met Hongarije, Roemenië en Joego-Slavië, de landen waaruit graan, olie en erts op gemakkelijke wijze naar West-Europa zouden kunnen worden verscheept. De behoefte aan een dergelijke verbinding werd door Duitschland gedurende den wereldoorlog 1914—1918 zeer tot zijn nadeel gevoeld.

---

4 JULI 1938

B. **NEDERLAND. — Tweede Kamer. - Defensie-Uitvoerrecht in Ned.-Indië. —**
Tot bekrachtiging van de ordonnantie van 18 Februari 1938, waarbij de ordonnantiewetgever, met gebruikmaking van de hem bij de artikelen 93 en 183 der Indische Staatsregeling verleende bevoegdheid, een tijdelijk defensie-uitvoerrecht heeft ingesteld, is thans een wetsontwerp bij de Tweede Kamer ingediend. In de toelichting wordt er op gewezen, dat de gespannen internationale toestand en de gedurende de crisisjaren ontstane achterstand in zake de verzorging van de landsverdediging, ook voor Nederlandsch-Indië het treffen van bijzondere voorzieningen, met name voor het leger, in de naaste toekomst onafwijsbaar maken. (Telegraaf)
(Vorig bericht 3161 D.)

C. **NEDERLAND. — Graanhandel met België - Overeenkomst is bereikt. —**
De Regeeringspersdienst meldt:
Zooals bekend, is de graanhandel tusschen Nederland en België onderworpen aan bepaalde formaliteiten, welke in de betrokken kringen klachten hebben doen ontstaan.
Besprekingen te dezen aanzien, dezer dagen gevoerd, van Nederlandsche zijde door den heer Lamping, directeur van de handelsaccoorden, en van Belgische zijde door den heer Casteur, gevolmachtigd minister, werkzaam aan het Departement van Buitenlandsche Zaken te Brussel, hebben geleid tot een overeenkomst ten doel hebbende meer faciliteiten in de transacties te verzekeren. De uitvoeringsregelen van deze overeenkomst zullen binnenkort worden vastgesteld.
(Regeeringspersdienst)

D. **ITALIE. — Misoogst en de gevolgen in internationaal opzicht. —**
De Parijsche correspondent van de N. Rotterd. Crt. schrijft het volgende:
„De Epoque, welk blad niet van vooroordeel ten aanzien van Italië verdacht mag worden, gaat den slechten staat van den Italiaanschen oogst en de gevolgen daarvan na. Het gebrek aan fourage heeft vele boeren gedwongen hun beesten te verkoopen en anderen hebben, hun oogst mislukt ziende, het koren gemaaid om de dieren te voeden. Verder is de pro-

ductie van kaas, wijn, vruchten en zijde verminderd. De rijst heeft minder geleden en in het zuiden draagt het koren rijke beloften, maar dit komt vooral ter bereiding van macaroni in aanmerking en is nauwelijks economisch voor die van brood. Ten slotte is de hydro-electrische productie wegens een tekort aan waterkracht gedaald en daar de eerste proeven om voor de broodbereiding mais door het graan te mengen niet aan het doel beantwoordden, zal er niet anders op zitten dan buiten de grenzen koren te koopen, wat een netelig financieel vraagstuk stelt. Ciano en Stojadinowitsj moeten te Venetië er over gesproken hebben Zuidslavisch koren tegen Italiaansche fabrikaten te ruilen.

„Het artikel stelt in het licht, dat deze toestand hulp aan het rechtsche Spanje en de exploitatie van den Abessynischen bodem moet bemoeilijken evenals deelneming aan een Europeeschen oorlog." (N. R. C.)

(Vor. ber. Econ. Toestand 3163 A.)

A. NEDERLAND. — Goudclausules. - De Amsterdamsche rechtbank wijst een vordering tot betaling op goudbasis af. —

De eerste kamer van de rechtbank te Amsterdam heeft uitspraak gedaan in een goudclausuleproces van de N.V. Texel tegen de N.V. Messageries Maritimes, gevestigd te Parijs. De rechtbank heeft de vordering afgewezen. De N.V. Texel had betaling op goudbasis geëischt van obligaties, behoorende tot een in Canadeesche dollars uitgegeven leening met goudclausule van de Messageries Maritimes.

De afwijzing berust op de volgende overwegingen.

De N.V. Messageries Maritimes had aangevoerd, dat op deze leening het Canadeesche recht van toepassing is, hetwelk goudclausules heeft nietig verklaard.

De eischeres N.V. Texel had hiertegen aangevoerd, dat een gedeelte van deze obligatieleening in Nederland was geëmitteerd, dat deze leening derhalve valt in de Nederlandsche rechtssfeer en dat de goede trouw en de openbare orde zich verzetten tegen een vernietiging van overeenkomsten door een buitenlandsche wet.

Men herinnert zich, dat dit, tot voor kort, de opvatting was van den Hoogen Raad.

De rechtbank heeft nu uitgemaakt, dat sedert de invoering van de Nederlandsche goudclausulewet de opvattingen van den Nederlandschen wetgever gewijzigd zijn, in dien zin, dat hij — de Nederlandsche wetgever — dergelijke veranderingen in overeenkomsten niet meer beschouwt als in strijd met artikel 1374 van het Burgerlijk Wetboek, handelende over overeenkomsten, die te goeder trouw moeten worden uitgevoerd.

Het beroep van de N.V. Texel op de uitzondering in de Nederlandsche goudclausulewet betreffende ter beurze genoteerde buitenlandsche leeningen, verwierp de rechtbank, omdat deze uitzondering de principieele opvatting van den Nederlandschen wetgever niet aantast.

De rechtbank neemt niet meer aan, dat de vernietiging der goudclausule door de Canadeesche wet in strijd zou zijn met de goede trouw als bedoeld in genoemd wetsartikel, weshalve zij — zooals reeds gezegd — betaling op goudbasis afwijst. (N. Rott. Crt.)

(Vorig bericht Goudclausule 3136 F.)

B. BOLIVIA-PARAGUAY. — Het Chaco Conflict. — Uit vrees, dat het tusschen Bolivia en Paraguay opnieuw in den Chaco tot vijandelijkheden zal komen, doen de deelnemers aan de vredesconferentie te Buenos-Aires (Argentinië) hun uiterste best om Paraguay tot een meer toeschietelijke houding te bewegen. Men is algemeen van oordeel, dat de weigering van Paraguay, om concessies te doen inzake het verzoek van Bolivia, om een haven aan de Paraguayrivier te maken, afbreuk zal doen aan de onderhandelingen en tot het wederopnemen der vijandelijkheden zal leiden. Berichten uit La Paz laten duidelijk doorschemeren, dat de vijandelijke stemming tegen Paraguay steeds toeneemt. De Boliviaansche pers spreekt openlijk van het begin van een nieuwen oorlog in de „groene hel". De Boliviaansche overste Santalla zeide in een radiorede:

„Paraguay wil oorlog. Wij moeten ons er op voorbereiden, dat wij in de naaste toekomst naar de wapenen moeten grijpen".

Een dergelijke stemming heerscht ook in Paraguay. De betrekkingen tusschen de beide volken zijn sedert het einde van den Chaco-oorlog nooit zoo gespannen geweest. De gedelegeerde van Paraguay op de vredesconferentie wacht op instructies van zijn regeering betreffende de bemiddelingsvoorstellen van de andere Zuid-Amerikaansche staten.

Zoowel te La Paz (Bolivia) als te Asuncion (Paraguay) worden de berichten over militaire voorbereidselen en den aankoop van wapens tegengesproken. (Alg. Handelsblad)

(Vor. ber. Confl. Bolivia-Paraguay 2146 C.)

5 JULI 1938

C. SOVJET-RUSLAND. — De verkiezingen voor den oppersten Sovjetraad. - Oekraïne. —

De centrale commissie voor de verkiezingen voor den oppersten Sovjetraad heeft de telling van de verkiezingen van 26 Juni '38 vrijwel geëindigd. Alleen de uitslagen van enkele ver verwijderde districten zijn nog niet bekend.

Van in totaal 60.368.858 stemgerechtigden hebben 59.936.715 personen of 99.3 procent hun stem uitgebracht. Voor de candidaten van het blok der communisten en partijloozen stemden 59.542.993 of 99.3 procent van allen, die hun stem uitbrachten. Hiermede zijn in den oppersten Sovjet Raad 727 afgevaardigden gekozen, allen candidaten van het blok, n.l. 568 communisten en 159 partijloozen. 157 afgevaardigden zijn vrouwen.

In de Oekraine. — Volgens een mededeeling der centrale commissie in de Oekrainsche Sovjetrepubliek hebben van de 17.536.486 kiezers op 26 Juni 17.467.909 kiezers, d.w.z. 99.62 pct. hun stem uitgebracht. Voor de candidaten van het Stalin-blok van communisten en partijloozen werden uitgebracht 17.387.683 stemmen, d.w.z. 99.55 pct. van de uitgebrachte stemmen.

In den hoogsten Sovjet van de Oekrainsche Sovjetrepubliek zijn 304 afgevaardigden gekozen. Het zijn allen candidaten van het Stalin-blok. Onder de gekozenen bevinden zich Stalin, Molotof, Kaganowitsj, Worosjilof, Jesjof, Chroestshof. (Tass Agency)

(Vorig bericht Verkiezingen 3059 C.)

D. VLOOTCONFERENTIE TE LONDEN. — Vlootverdrag van 1936. - Grootere slagschepen. —

In het Foreign Office te Londen is op 30 Juni '38 door de vertegenwoordigers van Engeland, Frankrijk en de Vereenigde Staten het document geteekend, waarbij de garantieclausule van het vlootverdrag van 1936 voor de tonnage van slagschepen van kracht wordt. De maximumtonnage is thans van 35.000 tot 45.000 ton verhoogd, met handhaving van het maximum-kaliber van 40 c.M. voor de scheepskanonnen.

Namens Engeland werd het stuk geteekend door Alexander Cadogan, namens de V. S. door den gezantschapsraad Herschel Johnson en voor Frankrijk door den gezantschapsraad Roger Cambon.

Later is een gelijke overeenkomst geteekend tusschen de Britsche en de Duitsche regeering.

In het Lagerhuis heeft de minister van Marine, Duff Cooper, mededeeling van de onderteekening gedaan. Hij zeide, dat de Britsche regeering niet van plan is slagschepen van meer dan 40.000 ton te bouwen en vertrouwt, dat de Europeesche maritieme mogendheden een zelfde standpunt innemen. De twee Britsche slagschepen, die volgens het program van 1938 worden gebouwd, zullen dan ook niet grooter zijn dan 40.000 ton en kanonnen van 40 c.M. hebben.

Het Fransche ministerie van Buitenlandsche Zaken heeft ter toelichting het volgende communiqué gepubliceerd: Daar de mogendheden, die het Londensche vlootverdrag van 1936 hebben geteekend, van de Japansche regeering niet de gewenschte inlichtingen hebben verkregen over den vlootbouw in Japan, hebben zij gebruik gemaakt van de garantieclausule, om opheffing te verkrijgen van de maximumtonnage. Terstond daarop heeft Londen met de onderteekenaars van het verdrag besprekingen gevoerd om den omvang der wijzigingen tot een minimum te beperken. Deze onderhandelingen, waarbij Frankrijk alles heeft gedaan om een aanzienlijke verhooging der tonnage te voorkomen, hebben geleid tot de opstelling van een protocol, waarbij de maximumtonnage van 35.000 op 45.000 wordt bepaald.

Bijgevolg heeft de Fransche regeering het recht schepen van 45.000 ton te bouwen. Daar zij echter de bewapeningsuitgaven tot een minimum wil beperken, zal zij zich houden aan de

oude grens van 35.000 ton, zoolang geen enkele continentale Europeesche mogendheid overgaat tot den bouw van grootere schepen. Van dit standpunt is mededeeling gedaan aan alle onderteekenaars van het vlootverdrag van 1936.
Uit Washington wordt officieel medegedeeld, dat eerst nog vier slagschepen van 35.000 ton worden gebouwd, alvorens de Vereenigde Staten gebruik maken van het recht grootere schepen op stapel te zetten. Er zijn bovendien nog twee slagschepen in aanbouw.

De zaakgelastigde van Sovjet-Rusland, Kagan, heeft op 5 Juli op het Foreign Office het protocol onderteekend inzake de waarborgclausule van het Londensche vlootverdrag. (Telex-A. N. P.)
(Vor. ber. 3134 A.; Vlootconferentie 2242 B.)

6 JULI 1938

A. SUZANNE LENGLEN OVERLEDEN. —
De bekende tennisster Suzanne Lenglen is op 4 Juli 1938 te Parijs overleden.
Suzanne Lenglen is in 1899 te Parijs geboren. Reeds vroeg legde zij zich op de tennissport toe. In 1919 won zij voor de eerste maal het damesenkelspel te Wimbledon, nauwelijks 20 jaar oud. In dat jaar behaalde zij tevens het kampioenschap in het damesdubbelspel, n.l. met de Amerikaansche speelster miss Ryan.
Jaren achtereen is Suzanne Lenglen de onbetwiste heerscheres van Wimbledon geweest. Zij was een geheel aparte figuur en van 1919 tot en met 1925 domineerde zij volkomen in het enkelspel. Intusschen heeft zij ook het Olympisch kampioenschap tijdens de spelen te Antwerpen in 1924 behaald. In 1927 ontmoette zij Helen Wills voor het eerst en een tweede partij tusschen beide tennissterren te Cannes eindigde, evenals de eerste, in het voordeel van de Fransche speelster. Daarna ging zij tot het beroepsspel over, zij maakte een tournée door de Ver. Staten en teruggekeerd in Frankrijk, stichtte zij te Parijs een tennisschool, waar zij de Parijsche jeugd in de geheimen van het mooie tennisspel inwijdde. Haar grootste ideaal was een opvolgster te kunnen kweeken, die, evenals zij, te Wimbledon in het damesenkelspel zou kunnen domineeren. Zij is daar niet in geslaagd, hetgeen wel een diepe teleurstelling voor haar moet zijn geweest.
Tenslotte zij nog vermeld, dat Suzanne Lenglen van 1919 tot met 1923 Wimbledon heeft gewonnen en in 1925 nog een maal. Met miss Ryan als partner won zij van 1919 tot en met 1923 het dubbelspel en in 1925 nogmaals. In het gemengd dubbelspel zegevierde zij driemaal, n.l. in 1920 met G. L. Patterson, in 1922 met Wood en in 1925 met Jean Borotra.
(Telex-A. N. P.)

B. ENGELAND. — Kwestie-Sandys. —
De 29-jarige Duncan Sandys, schoonzoon van Churchill, een van de meest vooraanstaande en actieve jong-conservatieven, had informaties verkregen, die op een ernstigen achterstand in Engeland's bewapening met luchtafweergeschut wijzen. Hij wilde dit ter attentie van den minister van oorlog (Hora Belisha) brengen, maar begreep, dat het tegen het openbaar belang zou kunnen zijn, de betreffende informaties zonder meer in het licht te geven door in het Lagerhuis een vraag aan den minister te stellen. Hij nam derhalve de voorzorg eerst een concept van de vraag aan den betrokken minister voor te leggen, dien zoodoende de gelegenheid werd gegeven Sandys zoo noodig te verzoeken zijn informaties niet openbaar te maken. De minister deed dit echter niet. Hij antwoordde slechts, dat hij het concept had ontvangen en kort daarop werd Sandys bij den procureur-generaal geroepen, die hem vroeg mede te deelen waar hij zijn informaties had verkregen. Toen Sandys weigerde aan dit verzoek te voldoen, werd hij er door den procureur-generaal op opmerkzaam gemaakt, dat hij zich bloot stelde aan vervolging onder de Wet op het staatsgeheim van 1920, waaronder weigering de bron van staatsgevaarlijke informaties te vermelden, strafbaar is gesteld met een gevangenisstraf van twee jaren.
De kern van het conflict ligt dan ook niet in den volkomen gewettigden wensch van den minister de schuldigen te boek te stellen, maar in de methoden waarmee hij dezen wensch heeft getracht te verwezenlijken In plaats van Sandys te verzoeken zijn staatsgevaarlijke informaties niet openbaar te maken en hem bij de opsporing van het lek behulpzaam te zijn, heeft hij hem er door den procureur-generaal op laten wijzen, dat hij zich door een weigering zijn informant te noemen, aan strafvervolging van de wet op het staatsgeheim zou kunnen blootstellen. Hij heeft druk op hem geoefend. Hij heeft hem willen dwingen zijn informant te noemen en daarmee heeft hij zich volgens velen aan een privilege van de volksvertegenwoordiging vergrepen. Men begrijpe dus goed waar Sandys en de zijnen zich tegen verzetten. Zij verzetten zich niet tegen den wensch van den minister het lek, waardoor de betreffende informaties zijn verkregen, op te sporen. Dat is zijn goed recht en zijn plicht en daarvoor biedt het onmiddellijk ingestelde krijgsgerecht de aangewezen weg. Zij verzetten zich tegen de opvatting als zou de uitvoerende macht het recht hebben een Lagerhuislid door middel van de wet op het staatsgeheim te dwingen de bron van zijn informaties te onthullen. Zij beschouwen dat als een vergrijp tegen de rechten, de onafhankelijkheid en de privileges van de volksvertegenwoordiging.
Op 30 Juni '38 werd in het Lagerhuis de motie van den eersten minister Chamberlain, strekkende tot het samenstellen eener speciale commissie van onderzoek betreffende de zaak-Sandys en de algemeene kwestie van de positie der regeeringsleden ten aanzien van de „Official Secrets Act" met algemeene stemmen aangenomen. (Alg. Handelsblad - Times)

C. ZWITSERLAND. — Referendum in zake één Wetboek van Strafrecht voor alle Zwitsers. —
Het Zwitsersche volk heeft op 3 Juli '38 bij referendum het in December '37 door het parlement goedgekeurde geunificeerde Wetboek van Strafrecht met 358.684 tegen 310.108 stemmen aangenomen. Dit wetboek komt in de plaats van de onderling verschillende wetboeken van strafrecht, die de 25 kantons er tot nog toe op nahielden. (De Telegraaf)
(Vorig bericht Referendum 3158 E.)

D. OSS. — De Koninklijke Marechaussee. - Het Ambtenarengerecht. - Regeeringsverklaring. —
Voor het ambtenarengerecht te Den Haag is de zaak behandeld van de zes onderofficieren der Koninklijke Marechaussee, die hebben behoord tot de brigade van dit wapen te Oss en eerst van hun opsporingsbevoegdheid ontheven en vervolgens overgeplaatst zijn. De klagers verzochten daarbij het ambtenarengerecht het besluit, waarbij hun tijdelijk de opsporingsbevoegdheid is ontnomen, nietig te verklaren en evenzoo het besluit van den inspecteur der Koninklijke Marechaussee tot hun overplaatsing. De uitspraak is bepaald op 16 Juli '38.

De Regeeringspersdienst meldt:
Ter zitting van het Ambtenarengerecht te 's-Gravenhage, gehouden in den namiddag van Zaterdag 25 Juni 1938, zijn de procedures behandeld, welke door de leden van het voormalige personeel der brigade Koninklijke Marechaussee te Oss zijn aanhangig gemaakt tegen den inspecteur Koninklijke Marechaussee ter zake van hun overplaatsing. In tegenstelling met de positie in de andere reeks procedures was in deze zaken de Minister van Justitie, noch door zijn vertegenwoordiger, noch op eenigerlei wijze door van zijnentwege voorgebrachte getuigen betrokken.
Door verslagen, zooals die in een deel der pers zijn verschenen over hetgeen op voormelde zitting zou zijn verklaard, is de indruk gewekt, dat de Minister van Justitie in de vergadering van de Tweede Kamer der Staten-Generaal van 7 April 1938 ten onrechte, en zelfs in strijd met de waarheid, zou hebben medegedeeld, dat reeds van 1 April af tusschen hem en zijn ambtgenoot van Defensie overeenstemming zou hebben bestaan in zake de overplaatsing van het personeel van de brigade Koninklijke Marechaussee.
De Raad van Ministers acht het niet verantwoord, dat de mogelijkheid van een indruk als vorenbedoeld blijft bestaan. Gehoord onder meer de volkomen overeenstemmende mededeelingen ter zake van den Minister van Defensie en van Justitie, stelt de Raad vast, dat het buiten elken twijfel staat, dat reeds op 1 April 1938 de Minister van Defensie zijn volle medewerking in zake overplaatsing voor zoover die medewerking krachtens de bestaande voorschriften vereischt was had toegezegd. Deze toezegging is aanstonds gegeven en is ten volle gehandhaafd. Dat de uitvoeringsmaatregelen voor de verwisseling van het personeel der brigade (waartoe ook behoorde de door den minister van Defensie te verleenen machtiging tot het overbrengen van de inboedels voor rijksrekening op voorstellen van den inspecteur van het wapen, tot wiens bevoegdheid het bevelen der verplaatsingen behoort) eerst eenige dagen later, op 6 April, zijn getroffen, hield in geen enkel opzicht verband met eenig nader beraad tusschen beide ministers omtrent de noodzakelijkheid der verplaatsingen, slechts over het tijdstip van de verplaatsingen van de marechaussees (niet-onderofficieren) is nog nader overleg gepleegd. Het overeenstemmend oordeel van beide ministers stond op 1 April vast en is onveranderd gehandhaafd gebleven.
Volkomen in overeenstemming met de vaststaande feiten kon en moest de minister van Justitie in de vergadering van de Tweede Kamer der Staten-Generaal op 7 April 1938 — in tegenwoordigheid van den minister van Defensie — verklaren, dat het tusschen zijn ambtgenoot van Defensie en hem geen oogenblik ontbroken heeft aan de vereischte samenwerking in volledige overeenstemming en dat hij ook overigens den minister van Defensie van niets onkundig heeft gelaten en evenmin ontijdig heeft ingelicht. (Regeeringspersdienst)
(Vorig bericht 3319 B.)

A. Zelfbestuur op Bali. —
De Volksraad heeft op 29 Maart '38 de ontwerp-ordonnantie tot opheffing van den Karangasem-raad behandeld.

(Karangasem is een van de „gouvernements-landschappen" op Bali en wordt namens het gouvernement, onder leiding van een controleur, door een stedehouder bestuurd. Dit geschiedde tot nog toe in den vorm van den Karangasem-raad, waarvan de stedehouder voorzitter is en de controleur secretaris.)

De heer Soekawati (die in den Volksraad speciaal de belangen van Bali voorstaat) voelde zich op dit historisch oogenblik, waarop het systeem van het rechtstreeksch bestuur gaat verdwijnen, niet geheel en al gerust of het nieuwe, komende bestuur beter zal zijn dan het oude, dat heengaat. Bij afweging van hetgeen voor en tegen dit rechtstreeksch bestuur is, blijft — volgens de meening van den heer Soekawati — een aanzienlijk saldo over ten gunste van het Nederlandsch bestuur, waaronder veel aandacht is besteed aan onderwijs, rechtspraak, irrigatie, hygiëne, enz. Spreker kan dus den nieuwen status van zelfbestuur niet juichend en jubelend tegemoettreden. Hoewel, volgens spr., de grondgedachte, welke hierbij heeft voorgezeten, veel aantrekkelijks heeft, kon hij niet met hart en ziel daarvoor pleiten. Hij meent, dat de opzet vaag is en alles zal afhangen van de uitvoering. Hij wilde alleen vóór de ontwerp - ordonnantie stemmen, indien de regeering zijn inzicht versterkt, dat het goede van het rechtstreeksche bestuur zal overblijven.

Op 2 April '38 heeft de regeering geantwoord op de opmerkingen, omtrent de opheffing van den Karangasem-raad en de instelling van zelfbesturen op Bali.

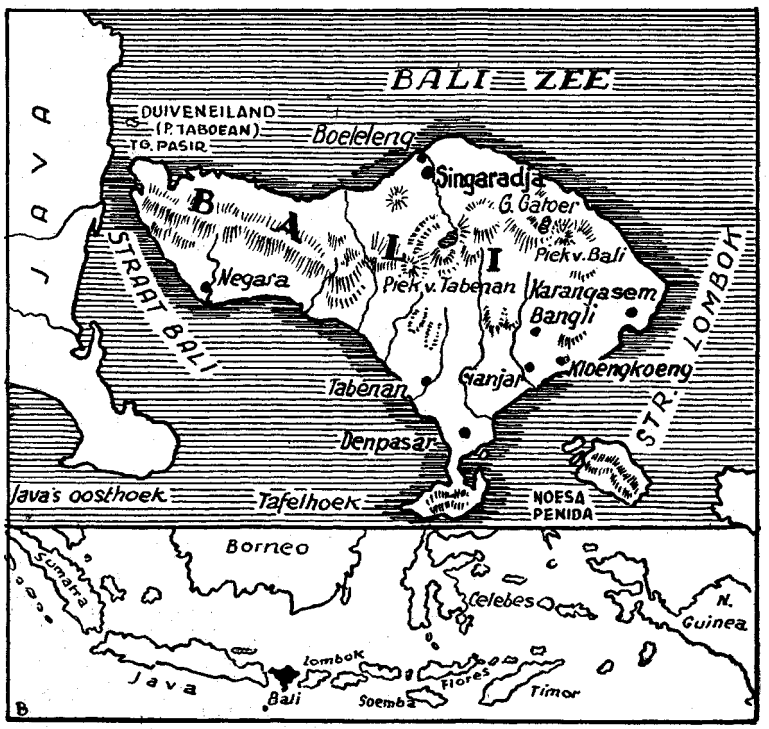
Ook na het herstel van het zelfbestuur zal een geregeld toezicht der regeering, door den resident van Bali, op den gang van zaken blijven bestaan. Met het oog op het democratische karakter van de Balische maatschappij bestaat geen aanleiding voor de vrees, dat het herstel van het zelfbestuur den invoer van een autocratisch bestuurstelsel beteekent. Door het zelfbestuur zal de structuur van de Balische samenleving niet worden veranderd. Alle democratische instellingen blijven bestaan. Het herstel van het zelfbestuur raaks slechts den top van de maatschappelijke structuur.

Bij gouvernementsbesluit is de resident van Bali en Lombok gemachtigd om den Anak Agoeng Poetoe Djilantik, den Anak Agoeng Bagoes Negara, Tjokorda Alit Ngoerah, Tjokorda Ngoerah Ktoet, Anak Agoeng Ngoerah Agoeng, Dewa Agoeng Oke Geg, Anak Agoeng Ktoet Ngoerah, en Anak Agoeng Bagoes Djilantik de korte verklaring te doen afleggen en te doen beëedigen als optredend zelfbestuur van respectievelijk de landschappen Boeleleng, Djembrana, Badoeng, Tabanan, Gianjar, Kloengkoeng, Bangli en Karangasem in de residentie Bali en Lombok.

Met ingang van 1 Juli '38 zijn buiten werking gesteld de besluiten, waarbij de landschappen Badoeng, Tabanan, Kloengkoeng, Gianjar, Bangli en Karangasem onder het rechtstreeksch bestuur van het Nederlandsch-Indisch gouvernement zijn gebracht.

De verhouding van de inlandsche zelfbesturende landschappen is geregeld in de politieke overeenkomsten, welke door den gouverneur-generaal met elk landschap gesloten worden. Deze worden onderscheiden in de zoogenaamde lange politieke contracten, waarin de verhouding van het landschap tot het gouvernement tot in alle détails is geregeld en de zoogenaamde korte verklaringen, waarin deze détails zijn weggelaten.

NEDERLANDSCH OOST-INDIË

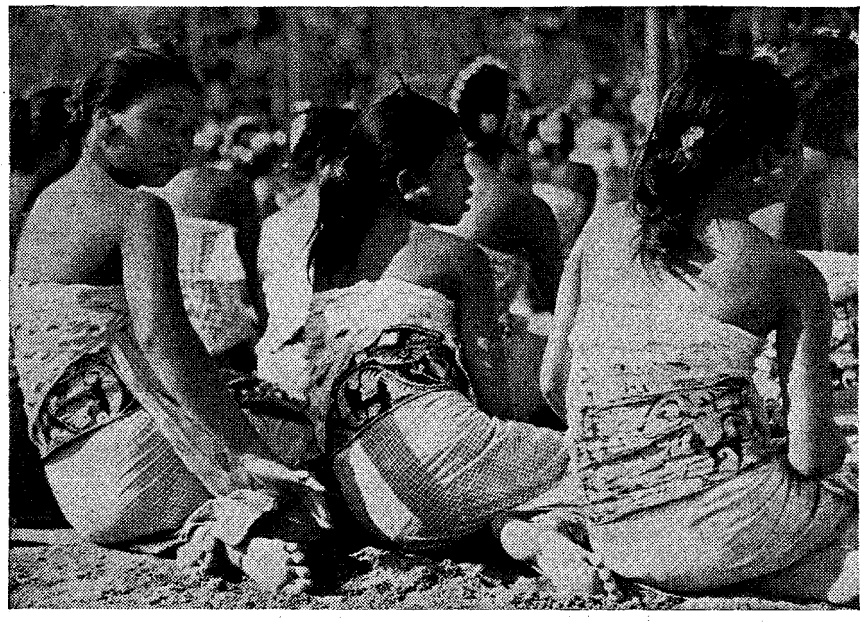
(Overname zonder bronvermelding verboden)

Bali, een der Kleine Soenda-eilanden, heeft een oppervlakte van 5600 K.M.² en ongeveer 800.000 inwoners. De hoofdstad is Singa Radja met 11.000 inwoners. De bewoners belijden den ouden Hindoe-godsdienst in vele prachtige tempels. Zij zijn in 4 kasten verdeeld en wel de Brahmanen, de Ksatria's, de Wesja's en de Soedra's. De Baliërs passen lijkverbranding toe.

Inlandsche Vorsten. — Hoewel het aantal Inlandsche vorsten ten tijde van de Oost-Indische Compagnie veel grooter was dan heden ten dage, zijn er in onzen Archipel toch altijd nog een tweehonderdtal overgebleven. Het meest bekend zijn de vier Javaansche vorsten, waarvan de voornaamste, de Soenan van Soerakarta (Solo) een grondgebied bestuurt van de grootte van een Nederlandsche provincie, met een half millioen zielen.

De eerste en voornaamste plaats wordt ingenomen door Pakoe Boewono den Xen, soesoehoenan van Soerakarta, afstammeling uit het eens zoo machtige Javaansche vorstenhuis van Mataram. Hij is een van de oudste onder de Inheemsche vorsten, in Augustus van het jaar 1892 volgde hij zijn vader op. Den 4den Mei 1893 bevestigde de Regeering hem in zijn waardigheid. Hij is de kleinzoon van den na den Javaoorlog, in 1831, naar Ambon verbannen Soenan Pakoe Boewono VI, die daar later ook overleden is.

De huidige Soenan is luitenant-generaal bij de legers van Hare Majesteit, en verheugt zich in het gelukkige bezit van een ongewoon groot aantal ridderorden, zoowel buitenlandsche als Nederlandsche. Na hem komt een andere rechtstreeksche afstammeling van het Mataramsche vorstenhuis, Hamengkoe Boewono VIII, de sultan van Djogjakarta. In 1921 volgde hij zijn hoogbejaarden vader op. De jaren vóór zijn troonsbestijging waren niet van de prettigste; hij was de vierde zoon van den regeerenden sultan en

Balische vrouwen.

werd de vierde kroonprins van Djogja. De eerste toch stierf plots onder verdachte omstandigheden. De tweede werd even onverwachts krankzinnig, de derde overleed evenzoo onder onverwachte omstandigheden. Het werd toen raadzaam geacht den vierden kroonprins — den tegenwoordigen sultan — spoedig naar Nederland te doen vertrekken, om hem voor mogelijke ongevallen te beschermen.

NEDERL. OOST-INDIË

De kleinere Javaansche vorsten zijn te Solo de Pangeran Adipati Ario Mangkoe Nagoro VII, die sinds 3 Maart 1916 over het rijk Mangkoenegaran regeert en te Djogja de Pangeran Adipati Ario Praboe Soerjodilogo, het hoofd van het Pakoe Alamsche Huis, die, na de huwelijksplechtigheid van Prinses Juliana, nog in Europa vertoevend, ijlings moest terugkeeren om in April van het vorig jaar zijn overleden vader op te volgen.

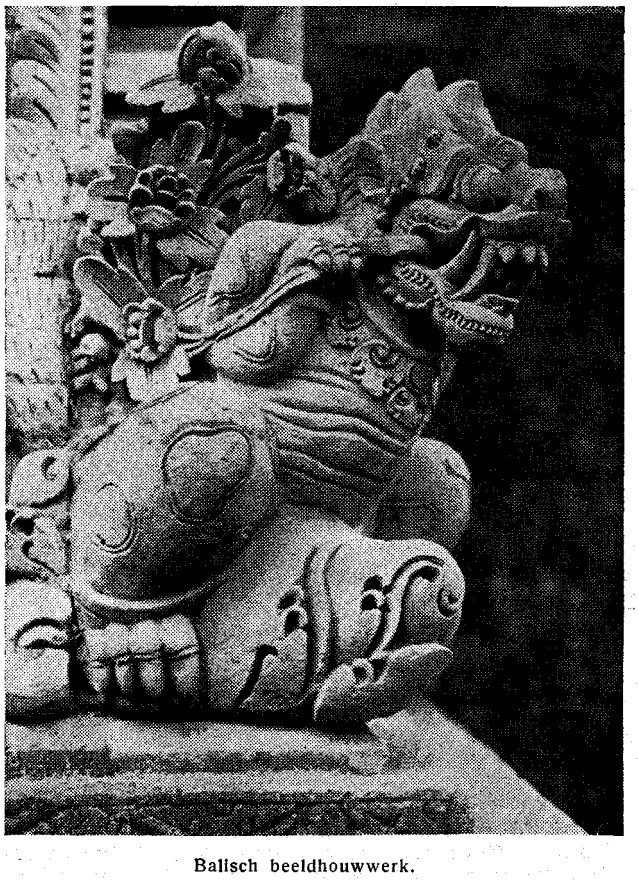
Pakoe Alaman, het kleinste der 4 Javaansche staatjes, heeft onlangs zijn 125-jarig bestaan herdacht.

Op Sumatra vinden wij niet minder dan 143 zelfbesturende Landschappen, waarvan een aantal een republikeinsch karakter draagt. De nestor onder de Inlandsche vorsten is de Sultan van Serdang, Soeleiman Sarisoel Alam Sjah genaamd, die 4 Mei 1889 door de Regeering werd bevestigd en dus bijna veertig jaar lang het bestuur voert over zijn sultanaat. De voornaamste onder de Sumatraansche vorsten is de Sultan van Deli, Amaloedin Sani Perahkasa Alamsj, in 1924 als zoodanig geïnstalleerd. Ook Mahmoed Abdoe'ldjalil Rachmat Sjah, sultan van Langkat, behoort tot de bekende vorsten van Sumatra's Oostkust. Het grootste eiland van den archipel, Borneo, doch evenzeer het dunst bevolkte, telt slechts 17 vorsten. De oudste van hen is Sultan Sjarif Mohammed van Pontianak, die regeert sinds 1895. Op Celebes treffen wij eenige vrouwen als vorstinnen aan; zoo Siti Saënaba, Bestuurster van Soppeng, draagster van de kleine Gouden Ster voor Trouw en Verdienste, geïnstalleerd 19 Juli 1906, I Ba Eda, Bestuurster van Sawito, sinds 1923 en I Tjoma, Bestuurster van Batoelapa, eveneens draagster van de Kleine Gouden Ster en evenzoo geïnstalleerd op 19 Juli 1906.

Opvallend zijn in het gebied van Menado de Hollandsche namen der Inlandsche vorsten, een gevolg van hun bekeering tot het Christendom. Zoo vinden wij er den Bestuurder van Kendahe-Tahoena (Sangihe en Talaud-eilanden): A. Bastiaans, den Radja van Manganitoe: Willem Manuel Pandengsolang Mocodompis, den Bestuurder van Tagoelandang: (tijdelijk waarnemend): W. Ph. Jacobs, en den Bestuurder van de Talaud-eilanden Metusala Sario Tamawiwy. Tidore en Ternate hebben geen vorst, zij worden elk, onder toezicht van het Europeesch bestuur, bestuurd door een raad van landsgrooten, bestaande uit de waardigheidsbekleeders.

Ook op Timor vinden wij tal van vorsten met Christennamen als Nicolaas, Hendrik Arnold, Paulus Charles, enz.

Weer een ander aspect biedt Flores, waar men radja's aantreft met schoone Portugeesche namen. Zij zijn namelijk allen afstammelingen van Portugeezen. Zoo vindt men er: den waarnemend bestuurder Antonius Balantaran de Rosari, waarnemend voor den rechthebbende, n.l. één der zoons van den vorigen landschapsbestuurder Don Johannes Servus Diaz Vierra Godinko, t.w. Don Lorenzo Diaz Vierra Godinko en Don Gaspar Diaz Vierra, alsmede de vorst van Sikka en onderhoorigheden: Don Thomas da Silva. We moeten ons door het feit, dat de Inheemsche vorsten van Britsch-Indië — de maharadja's en radja's — puissant rijk zijn, niet laten verleiden tot de veronderstelling, dat dit met hun Oost-Indische collega's eveneens het geval is. Het tegendeel is echter eerder waar. Hoewel enkelen hunner zeer welvarend zijn, zoo niet rijk, verkeert het grootste deel in niet buitengewoon gunstige financieele omstandigheden en zijn er zelfs onder voor wie de toestand meer of minder zorgelijk is.

Balisch beeldhouwwerk.

(Red. K. H. A.) (Vor. ber. Bali 3221 C.)

A. Eenige opmerkingen over het wezen van het Adatrecht. —

Term. — Ten onrechte wordt de term „Adatrecht" gebruikt ter aanduiding van het voor de Inlanders en Vreemde Oosterlingen — alsmede voor de uitheemsche Indonesiërs, afkomstig b.v. uit Malakka, de Philippijnen —, geldende recht. Men wil dan met dit woord „adatrecht" een samenvatting geven van de vele uitdrukkingen die in de verordeningen voor deze materie gebruikt worden, zooals: godsdienstige wetten, volksinstellingen en gebruiken, de met hun godsdiensten en gewoonten samenhangende rechtsregelen, volksinstellingen en gebruiken enz.

Inderdaad ten onrechte, want de term adatrecht is wel in tal van inlandsche talen overgegaan, doch met geheel andere beteekenis dan „ongecodificeerd recht".

Voor alles dient men adatrecht van adat te onderscheiden. Van adat wordt gesproken in verband met zeden en gebruiken die niets met recht te maken hebben, b.v. bij omgangsvormen, ziekenbehandeling, spelen, lijkbezorging e.d. Ook de Inlanders zelf hebben geen eenheidsterm, overeenkomende met hetgeen thans algemeen „adat" genoemd wordt.

Met adatrecht bedoelt men, dat deel van de adat, waaraan rechtsgevolgen verbonden zijn, aldus moeten bepaalde formaliteiten vervuld zijn, wil een geldige koop, inpandgeving enz. tot stand zijn gekomen. Ook is het adatrecht niet geheel en al ongecodificeerd: er zijn geschreven desaregelingen en vorsten-edicten.

Adatrecht, dit woord heeft thans zoo vasten wortel geschoten, dat het zaak is, zijn terrein af te bakenen: wij kunnen dit slechts negatief doen, want onjuist is een definitie als inheemsch- of inlandsch recht. Immers:

inheemsch recht is enger; het omvat dat deel van het adatrecht, dat overblijft na aftrek van uitheemsche (godsdienstige) bestanddeelen. De term „inlandsch recht" is te ruim, want dit omvat het gecodificeerde en ongecodificeerde recht der inlanders.

NEDERL. OOST-INDIË

Bestanddeelen. — Waaruit bestaat nu dat adatrecht? Vooropgesteld dient te worden, dat het een vervlechting is van — volgens huidige terminologie — wereldlijke en godsdienstige elementen. Men houde wel in het oog, dat het recht niet den godsdienst volgt en de Heiden-inlander geen heidensch recht heeft, nòch de Hindoe-inlander hindoe-recht.

Het hoofdbestanddeel wordt gevormd door het oorspronkelijke d.w.z. het maleisch-polynesische recht. In zuiveren vorm treft men dit bijna nergens meer aan, daar het beïnvloed is door, en vermengd met vreemde wereldlijke en godsdienstige elementen.

De heidensche bestanddeelen van dat recht komen o.a. tot uiting in: de vereering van gestorven voorouders, waarvan men meent, dat zij nog aan het aardsche leven deelnemen.

Verder in het geloof aan aard- en hemelgeesten, aan welke natuurverschijnselen toegeschreven worden, zooals aardbevingen, vulkanische uitbarstingen.

Ook de vrees voor bovenaardsche wraak, waardoor bepaalde handelingen en gedragingen verplicht of verboden zijn, is als een heidensch restant te zien. Tenslotte nog de aanwezigheid van heidenpriesters; deze zijn soms mannen, elders vrouwen, wier ziel tot de goden en geesten opstijgt, of in wie zij zich manifesteeren.

Op die oorspronkelijk maleisch-polynesische kern hebben ingewerkt de wereldgodsdiensten: Hindoeïsme (8ste eeuw), Islam (14de, 15de eeuw), en het Christendom (16de eeuw).

Het Hindoeïsme heeft bijna geen sporen nagelaten; slechts op Bali en Lombok zijn er nog resten van te vinden.

De Islam heeft het adatrecht zeer sterk beïnvloed, vooral t.a.v. familie- en erfrecht.

Wat het Christendom betreft: de invloed van dezen godsdienst neemt voortdurend toe, niettegenstaande slechts circa 1 millioen van de 60 millioen zielen die Indië telt, Christenen zijn. Want, niet slechts wint het Christendom steeds meer terrein, maar elke reorganisatie en vernieuwing geschiedt vnml. op westersche d.w.z. op christelijke leest.

Naast de godsdienstige bestanddeelen heeft het adatrecht den wereldlijken invloed ondergaan van Chineezen, Arabieren (vnml. indirect door middel van het Mohammedaansche recht) en van de Europeanen.

De speciaal Europeesche kenmerken zijn duidelijk te onderscheiden b.v. in het tegengaan van de slavernij-, land- en heerendiensten, in de agrarische verordeningen, in de andere opvattingen omtrent bestraffing, vrouwen en kinderen enz.

Hoofdtrekken van het Adatrecht. — Als het meest typeerende van de adatrechtelijke organisatie trekt de aandacht het commune karakter: de individu blijft op den achtergrond, de gemeenschap is aansprakelijk, heeft de macht in handen; vooral tot uiting komend in het beschikkingsrecht over den grond. Vervolgens is opvallend in het adatrecht: de noodzaak van het visueele: het als tastbaar, zichtbaar voorstellen van alles. Vandaar, dat het tevergeefs is, naar een bepaalden regel in het adatrecht te informeeren; men weet het niet; kent het „recht" als zoodanig niet, kan niet abstract denken. De adat kan men slechts nagaan aan de hand van een concreet geval. De visueele noodzakelijkheid ziet men b.v. in het identificeeren van een persoon met diens schaduw, in het geven van een bindsom (pandjer) als blijk van het bestaan van een gesloten overeenkomst. Ook speelt een rol de traditioneele trek, die naar voren treedt bij het z.g. admodieerend optreden der volkshoofden, welke toezien op de naleving van de adat en hierbij leiding geven.

Tenslotte is zeer typisch de animistisch-magische sfeer, waardoor tal van handelingen verboden of verplicht zijn en het geheele leven en alle maatschappelijke uitingen aan een enorm aantal formaliteiten gebonden zijn.

Mede hierdoor heeft de inheemsche maatschappij zoo lang haar typeerend karakter kunnen behouden.

(Mr. Nora Tas)

B. SANDJAK-ALEXANDRETTE. — Militair accoord tusschen Frankrijk en Turkije geteekend. —

Op 3 Juli '38 is te Antiochië het accoord tusschen de Turksche en Fransche generale staven, krachtens het verdrag van 29 Mei 1937, gesloten.

Het officieele te Ankara gepubliceerde communiqué, waarin dit feit wordt aangekondigd, luidt als volgt: „De uit het garantieverdrag van het Sandjak van Mei 1937 voortvloeiende accoorden met binnen- en buitenlandsche veiligheid van het Sandjak, zijn op 3 Juli '38 te Antiochië onderteekend.

Verder zijn de onderhandelingen, die te Ankara werden gevoerd tusschen Rustu Aras, den Turkschen minister van Buitenlandsche Zaken, en Ponsot, den Franschen ambassadeur, in zake het Fransch-Turksche vriendschapsverdrag, alsmede de gemeenschappelijke verklaring betreffende de in 1926 gesloten conventie van goede nabuurschap, geëindigd."

Nader wordt gemeld, dat krachtens de Fransch-Turksche overeenkomst tot militaire samenwerking in Alexandrette, 2500 Turksche soldaten van alle wapens, de luchtmacht uitgezonderd, het Sandjak zijn binnengerukt.

Op 4 Juli '38 is op het departement van Buitenlandsche Zaken door Rustu Aras namens Turkije en door den Franschen gezant, Ponsot, namens Frankrijk, het Fransch-Turksch vriendschapsverdrag geparafeerd.

(Telex-A. N. P.) **(Vorig bericht 3328 D.)**

A. **LUCHTVAART. — Centraal Vliegveld. - Betooging voor het behoud van Schiphol. —**
Op 2 Juli 1938 zijn ongeveer 20.000 Amsterdammers naar Schiphol gekomen om te betoogen, dat zij de vlieghaven Schiphol niet willen missen en het niet eens zijn met de verhuizing van deze vlieghaven naar Leiderdorp. (Telegraaf)
(V. b. Centraal Vliegveld 3323 A.; Schiphol 3295 B.)

7 JULI 1938

B. **TENNIS. — De finales van Wimbledon. —**
In de eindstrijden te Wimbledon heeft Budge het heerenenkelspel van Austin gewonnen.
Het damesenkelspel werd door Helen Wills van mej. Helen Jacobs gewonnen.
Budge en Mako wonnen het heerendubbelspel van Henkel en Metaxa.
Mej. Marble en Budge wonnen het gemengde dubbelspel van mevr. Fabyan en Henkel.
In het damesdubbelspel wonnen mej. Marble en mevr. Fabyan van mevr. Matthieu en mej. York.
(Telex-A. N. P.) **(Vorig bericht 2866 C.)**

C. **GROOT-DUITSCHLAND. — Twaalf nazi-commissarissen uit het vroegere Oostenrijk naar Dachau. - Volgens Bürckel geen compromis in de Joodsche kwestie. —**
Gouwleider Bürckel heeft op 2 Juli te Weenen bevel gegeven tot een onderzoek naar het optreden van alle commissarissen, die aan particuliere ondernemingen toegevoegd waren. Uit dit onderzoek is gebleken, dat twaalf commissarissen de hun toevertrouwde zaken op oneerlijke wijze geleid hebben. In verband hiermede heeft Bürckel bevel gegeven, deze commissarissen te arresteeren en naar het concentratiekamp te Dachau over te brengen. In de eerstvolgende dagen zal gouwleider Bürckel overgaan tot een nieuwe regeling van het commissariswezen.
Uit een rede, welke gouwleider Bürckel op 4 Juli '38 te Graz heeft uitgesproken, blijkt dat de economische toekomst van de duizenden Joden in de tegenwoordige Ostmark, wier emigratie, zoo ooit, dan toch zeker eerst over jaren mogelijk zal zijn, voor een groot deel zal afhangen van de bereidheid van Joodsche firma's in het buitenland om zaken met hen te doen.
De Joodsche kwestie, zoo zeide Bürckel, zal opgelost worden „zonder compromis". Hij verklaarde, dat den Joden, die in Oostenrijk blijven, zal worden toegestaan, zich op speciale, voor hen aangewezen gebieden te bewegen. Zoo mogen zij bijvoorbeeld in- en uitvoerhandel drijven met Joodsche firma's in de Vereenigde Staten en elders in het buitenland.
(Telex - A. N. P.)
(V. b. Bürckel 3327 G.; Anti-Semitisme 3327 B.)

D. **SPANJE. — Burgeroorlog. - Nederland en de bombardementen. —**
Onze regeeringspersdienst meldt:
De Engelsche regeering heeft bij de onze doen informeeren of deze bereid zou zijn zich met de regeeringen van Groot-Brittannië, Noorwegen en Zweden te doen vertegenwoordigen in een commissie van waarnemers, die naar Spanje zou worden uitgezonden om rapport uit te brengen over het bombardeeren van open steden.
De Nederlandsche regeering heeft hierop 28 Juni '38 geantwoord, dat zij tot mederwerking alleen bereid ware, indien het verzoek van de beide betrokken partijen kwam. (Regeeringspersdienst)
(Vor. ber. Burgeroorlog 3327 D.)

E. **MEXICO. — Nederlandsche nota. - Démarche in zake de onteigening der olievelden. —**
De regeeringspersdienst maakt bekend, dat door den tijdelijk zaakgelastigde te Mexico, in opdracht van de Nederlandsche regeering, op 29 Juni '38 aan den Mexicaanschen minister van Buitenlandsche Zaken een nota is overhandigd, waarin er aan wordt herinnerd, dat de Nederlandsche regeering zich in een op 4 April '38 overhandigde nota alle rechten had voorbehouden ten aanzien van de processen nopens de onteigening der olieterreinen in Mexico en de arbeidsgeschillen in de olie-industrie daar te lande.
In aansluiting daarop wordt er verder op gewezen, dat de uitspraak in eersten aanleg in het onteigeningsproces, welke voor Nederlandsche belanghebbenden bij de betrokken maatschappijen ongunstig was, de Nederlandsche regeering met ernstige zorg vervult, te meer, wijl reeds door de Mexicaansche regeering tot een uitvoer van petroleum werd overgegaan, voordat in deze zaak uiteindelijk een beslissing werd getroffen.
Zulks heeft der Nederlandsche regeering aanleiding gegeven om in het huidige stadium der zaak, alvorens dus nog de uiteindelijke uitspraak is gevallen, der Mexicaansche regeering dringend te verzoeken alle aandacht te schenken aan de argumenten der Nederlandsche belanghebbenden en dezen vol recht te doen wedervaren.
Tot deze démarche is de regeering overgegaan, uitsluitend geleid door de belangen van de Nederlandsche geïnteresseerden. (Regeeringspersdienst)
(Vor. ber. Onteigening Olievelden 3234 A.)

F. **NEDERLAND. — Tweede Kamer. - Coördinatie van het goederenvervoer. —**
Minister van Buuren heeft thans de wettelijke regeling ten opzichte van het goederenvervoer in de uitoefening van eenig bedrijf, hetzij krachtens overeenkomst, hetzij als eigen vervoer, gereed. Bij de Tweede Kamer is een wetsontwerp ingediend, dit vervoer afhankelijk te stellen van een vergunning.
Aan de vergunning voor vervoer krachtens overeenkomst kunnen voorwaarden worden verbonden o.a. betreffende de tarieven, de dienstregeling, den te volgen weg, de vervoermiddelen en lading, samenwerking met anderen, dienst- en rusttijden.
Een vergunning voor eigen vervoer wordt niet geweigerd als wordt beoogd vervoer van goederen van of naar werkplaatsen, opslagplaatsen, magazijnen of winkels tot het eigen bedrijf behoorende met eigen vervoermiddelen en met eigen personeel.
Aan deze vergunning kunnen ook weer voorwaarden worden verbonden.
Ten aanzien van het vervoer te water binnenlands, voor zoover dit geen eigen vervoer is en niet in beurtvaart geschiedt, kan de Kroon regelen stellen voor een zooveel mogelijk evenredige vrachtverdeeling.
Op het tijdstip, dat dit nieuwe ontwerp wet wordt, vervalt de oude wet van 5 Mei 1933 (evenredige vrachtverdeeling).
Het wetsontwerp heeft ten doel de machtigingen te verruimen, zoodat ook het goederenvervoer van de spoor- en tramwegen en dat bij de wilde binnenvaart in het coördinatiestelsel zijn betrokken.
(Telegraaf)

G. **GROOT-DUITSCHLAND. — Werkloosheidsstatistiek. —**
Blijkens de officieele statistieken over het tot eind Maart 1937 loopende boekjaar, is het aantal ondersteunde werkloozen met 417.000 (16.9%) gedaald tot 2.057.000. Sedert Maart 1933, toen het aantal werkloozen op zijn hoogst was, zijn tot eind Dec. 1937 in totaal 3.085.700 werkloozen (63.8%) in het bedrijfsleven ingeschakeld. Van de 3.122.900 werkloozen, die eind Maart 1933 steun trokken, waren er eind Dec. 1937 nog slechts 270.200 over. (N. R. Crt.)
(Vor. ber. Werkloosheid in Duitsehland 3137 B.)

H. **ENGELAND. — Premier Chamberlains rede. - Vóór alles: geen oorlog. —**
De Britsche minister-president, Chamberlain, heeft op 3 Juli '38 te Kettering (Northamptonshire) op een groote vergadering het woord gevoerd en bij die gelegenheid gezegd: „Ik acht het mijn eerste plicht

iedere zenuw in bedwang te houden, teneinde een herhaling van den wereldoorlog in Europa te voorkomen. Ik kan niet gelooven, dat iemand, die niet verblind is door partijvooroordeel, iemand, die er over nadenkt, wat een nieuwe oorlog zou beteekenen, het niet met mij eens zou zijn en niet zou wenschen, dat ik mijn pogingen zal voortzetten."
Met betrekking tot de in het Lagerhuis gevoerde debatten over de buitenlandsche politiek zeide Chamberlain, dat hij niet zal afwijken van de politiek, welke naar zijn meening de juiste is voor Groot-Brittannië, door critiek, welke hem zoowel ongegrond als verkeerd voorkomt. (Telex - A. N. P.)
(Vor. ber. Neville Chamberlain 3310 B.)

A. CHINA. — Conflict met Japan. - Balans na een jaar oorlog. - Redevoeringen van Generaal Tsjang-Kai-sjek en luit.-generaal Itagaki. - Paracel-eilanden.
Na een jaar van strijd hebben de Japansche troepen nominaal een derde deel van het Chineesche rijk in hun bezit, driehonderdduizend vierkante mijlen met een bevolking van ongeveer honderd en dertig millioen zielen. Groote deelen van dit uitgestrekte gebied zijn echter in handen van Chineesche guerillabenden.
Volgens officieele Japansche cijfers zijn tot 15 Juni '38 510.000 Chineesche soldaten gedood en 36.629 Japansche. Volgens ramingen van buitenlanders echter zijn een millioen Chineezen gedood en 300.000 Japanners. Het is onmogelijk te schatten hoeveel Chineesche burgers zijn omgekomen. Het aantal vluchtelingen bedraagt zeker ook een millioen. De schade door vernieling van eigendommen in het door de Japanners bezette gebied is evenmin te schatten.
(Domei geeft een opsomming van de door de Japanners buitgemaakte wapens e.d. Volgens deze lijst hebben de troepen 180.000 geweren, 10.000 machinegeweren en 12.000 zwaarden vermeesterd. Voorts 486 houwitsers, 300 kanonnen, 90 locomotieven, 2 millioen handgranaten etc. Er zouden 43 Chineesche oorlogsschepen zijn vernietigd, d.w.z. 60% van de totale tonnage van de Chineesche oorlogsvloot. Meer dan 1070 Chineesche vliegtuigen zouden in den strijd gebleven zijn.)
Generaal Tsjang-Kai-sjek. — Generaal Tsjang-Kai-sjek heeft nog eens bevestigd, dat China den strijd zal voortzetten. Hij richt zich tot het Japansche volk met de bede „den waanzin van zijn militarisme" te beteugelen, welke beide landen in den ondergang stort en herinnert vriendschappelijke mogendheden er aan, dat „de vrede ondeelbaar is en isolatie onmogelijk".
De Japansche commandant Hata herhaalt, dat het zijn vaste voornemen is den strijd voort te zetten totdat het regiem van Hankau ineenstort. Hij zegt, dat Japan vaak strategische voordeelen heeft prijsgegeven om de belangen van vreemde mogendheden te kunnen ontzien.
Luit.-gen. Itagaki. — Ook luit.-generaal Itagaki, de Japansche minister van oorlog, heeft ter gelegenheid van den eersten verjaardag van het uitbreken van het „Chineesche incident" een verklaring afgelegd. Hij zeide te betreuren, dat de oorspronkelijke Japansche politiek van niet-expansie na het incident van Loekoetsjau geen gunstig antwoord vond bij de regeering van Tsjang-Kai-sjek, die door nieuwe provocatie den toestand verscherpte.
Sprekende over de Japansche militaire successen, zeide Itagaki, dat Tsjang-Kai-sjek klaarblijkelijk een laatste poging doet weerstand te bieden te Hankau, waar koortsachtige pogingen in het werk worden gesteld om de verdedigingswerken te versterken. De demoralisatie der Chineesche troepen is echter zoo groot, dat een uiteenvallen nauwelijks voorkomen kan worden zonder vandalisme en wreede tuchtmaatregelen.
Voortgaande verklaarde Itagaki, dat een onmiddellijke liquidatie van het anti-Japanisme, dat in de afgeloopen twintig jaar in China opgekweekt is, wellicht onmogelijk zal zijn, maar, aldus de minister, er is slechts één oplossing voor het Chineesche incident, nl. liquidatie van het anti-Japanisme, hoe lang dit ook moge duren.
De minister eindigde met een beroep op de natie, ter medewerking aan de nationale mobilisatie. „De last der natie is op het oogenblik verre van licht en zal in de toekomst misschien nog zwaarder worden," zeide Itagaki, „maar de last dien het Japansche volk te dragen heeft is slechts een fractie van de lasten, die de oorlogvoerende naties tijdens den Europeeschen oorlog hebben gedragen."
Paracel-eilanden. — De Chineesche ambassadeur heeft den Franschen minister Bonnet gewezen op de souvereiniteit van China over de Paracel-eilanden ten zuiden van Hainan en inlichtingen gevraagd over de bezetting daarvan door Annamieten. Minister Bonnet heeft uiteengezet, dat het slechts veiligheidsmaatregelen betrof, die genomen zijn ten gunste van de scheepvaart van alle nationaliteiten.
(Alg. Handelsblad - Vaderland - Telegraaf - Telex-A. N. P.)
(Vor. ber. Chin.-Jap. Conflict 3328 A.)

B. 'S-GRAVENHAGE. — Stadhuisbouw. - Plan-Luthmann aangenomen. —
Na uitvoerige debatten heeft de Gemeenteraad op 4 Juli '38 met 29—12 stemmen besloten, tot den bouw van het nieuwe Stadhuis op het Alexanderveld, naar het ontwerp van den architect J. Luthmann. Tevoren was een motie van mr. Van den Oever om de beslissing aan te houden en den architect Kropholler alsnog gelegenheid te geven, een ontwerp in te dienen, verworpen met 30—11 stemmen.
Vermoedelijk zal wel niet eerder dan in 1939 met den bouw kunnen worden begonnen, die naar schatting 6 jaar zal vorderen. (Het Vaderland)
(Vorig bericht 1899 C.)

8 JULI 1938

C. VEREENIGDE STATEN. — Rede van president Roosevelt. - De dictatuurlanden. —
President Roosevelt heeft de steenlegging verricht van het gebouw der Amerikaansche regeering op de wereldtentoonstelling te New York. Hij noemde het noodzakelijk dat de wereld de Amerikaansche politiek van goede nabuurschap zou overnemen.
Wij zijn er ons allen van bewust — aldus de president — dat de toestand in verschillende deelen der wereld min of meer waanzinnig is. Dit gaat noodzakelijkerwijze gepaard met geruchten over oorlog en wij kunnen niet afzijdig blijven, in het bijzonder, omdat wij ons verheugen in de vriendschap van vrijwel alle naties. De eindoverwinning zal echter voor de democratie zijn, die zal triumfeeren, dank zij de opvoeding, welke zij aan de volksmassa's geeft. Geen enkel volk kan in stand blijven in onwetendheid en slavernij.
Landen, waar bibliotheken werden verbrand, geleerden werden uitgestooten, universiteiten aan het wankelen gebracht, kunst en literatuur werden gecensureerd, kunnen worden beschouwd als landen, die den vooruitgang der beschaving vertragen.
De Vereenigde Staten moeten vooral de persvrijheid verdedigen en een veilig toevluchtsoord zijn voor eeuwige waarden.
Indien de vrijheidsvuren in andere landen uitgaan, moeten zij bij ons voortdurend vlammende worden gehouden. Het voordeel, dat het Amerikaansche volk er van zal trekken, het prestige, dat de Amerikaansch democratie er mede zal winnen, zullen oneindig meer waard zijn dan de bedragen, welke tot dat doel zullen worden uitgegeven. (New York Herald Tribune)
(Vor. ber. Roosevelt 3247 E.)

D. NEDERLAND. — Tweede Kamer. - Bijzonder invoerrecht op benzine. - Verlenging tot 1 Jan. 1944.
Bij de Tweede Kamer is ingediend een wetsontwerp houdende nadere voorzieningen ten aanzien van de heffing van het bijzonder invoerrecht op benzine.
Het zal wel geen betoog behoeven, aldus de Memorie van Toelichting, dat de schatkist, voor zoover thans is te voorzien in de eerste jaren de opbrengst van het bijzonder invoerrecht op benzine van meer dan *f* 32.000.000 niet kan missen.
Het hierbij aangeboden wetsontwerp strekt dan ook in de eerste plaats om artikel 20 van de wet van 19 December 1931 in dien zin te wijzigen, dat de geldigheidsduur van deze wet voorloopig met vijf jaren en dus tot 1 Januari 1944 wordt verlengd.
(Het Vaderland) **(V. b. 2349 B.; Benzine 3092 C.)**

E. NEDERLAND. — Overeenstemming tusschen Buma en omroepvereenigingen. —
De besprekingen, welke onder leiding van mr. Donner, oud-minister van Justitie en lid van den Hoogen Raad, gevoerd zijn tusschen de vier groote omroepvereenigingen en het Buma, inzake de kwestie der auteursrechten, hebben tot een goed resultaat geleid. De betrokken partijen verklaarden zich namelijk tenslotte bereid accoord te gaan met een arbitrale beslissing, waarbij de omroepvereenigingen per jaar *f* 125.000 auteursrechten aan het Buma zullen betalen.
Het Buma had oorspronkelijk plm. *f* 200.000 (volgens een bepaalde schaal) gevraagd, de omroeporganisaties bleven aanvankelijk met haar aanbod ver onder het bedrag van *f* 125.000, waarop partijen zich ten slotte in den vorm van een bindende regeling „gevonden" hebben, waarmede tevens de gevolgen van vroegere processen tusschen omroep en Buma van de baan zijn. (Alg. Handelsblad)
(Vorig bericht Buma 2766 E.)

F. LUCHTVAART. — K. L. M. en K. N. I. L. M. - Dienst Nederland—Australië (Amsterdam-Sydney) geopend. —
In den ochtend van 28 Juni '38 om tien minuten voor zes vertrok de eerste K.L.M.-Douglas D.C. III de

„Emoe" onder leiding van commandant A. Viruly naar Ned.-Oost-Indië, waar de aansluiting gereed stond per K.N.I.L.M.-Douglas voor den verderen tocht van de luchtreis Nederland-Australië. De lijn Amsterdam-Sydney werd hiermede geopend.
Met de gewone regelmaat is de openingsvlucht in den rechtstreekschen dienst tusschen Amsterdam en Sydney in acht dagen volbracht. Het reisschema was aldus:

28 Juni Amsterdam—Athene
29 Juni Athene—Basrah
30 Juni Basrah—Jodhpur
1 Juli Jodhpur—Rangoon
2 Juli Rangoon—Singapore
3 Juli Singapore—Batavia
4 Juli Batavia—Cloncurry
5 Juli Cloncurry—Sydney.

(Alg. Handelsblad) **(V. b. 3260 A.; K.L.M. 3191 D.)**

A. **MANDSJOEKWO. — Vriendschapsverdrag met Italië. —**
In de ambassade van Mandsjoekwo te Tokio is op 5 Juli '38 door de Italiaansche en Mandsjoerijsche ambassadeurs een verdrag onderteekend, dat in een preliminaire verklaring eeuwigdurende vriendschap vastlegt en de wederzijdsche benoeming regelt van diplomatieke en consulaire vertegenwoordigingen.
Voorts worden in het verdrag regelingen getroffen ten aanzien van de behandeling der wederzijdsche onderdanen met betrekking tot handel en scheepvaart, waarbij de clausule der meestbegunstigde natie zal worden toegepast.
Tevens is in het verdrag een verklaring opgenomen, waarbij de beide partijen zich verbinden samen te werken ter ontwikkeling van het onderling verkeer op den grondslag van evenwicht in den ruilhandel.
Men verwacht, dat het handelsverkeer tusschen de onderteekenaars ten gevolge van deze overeenkomst een totaal van 400.000.000 lire zal bereiken, hetgeen het tienvoud van den huidigen omvang beteekent.
Dit verdrag is de eerste algemeene overeenkomst, die door Mandsjoekwo gesloten wordt met een buitenlandsche mogendheid, wanneer men tenminste Japan buiten beschouwing laat.
Bovendien werd tusschen Italië, Japan en Mandsjoekwo een economische overeenkomst gesloten, welke formeel op 5 Juli '38 door den Japanschen minister van Buitenlandsche Zaken, Oegaki, den gezant van Mandsjoekwo, Yoehan Chentoeo en den leider van de Italiaansche delegatie, senator Ettore Conti, is onderteekend. Deze overeenkomst regelt de handelsbetrekkingen tusschen Japan—Mandsjoekwo eenerzijds en Italië anderzijds, op basis van wederkeerigheid. (De Tijd)
(Vor. ber. Italië-Mandsjoekwo 3046 D.)

B. **NEDERLAND. — Verkeersongevallen Jan.—Mei 1938. —**
De thans bekende gegevens der verkeersongevallen over de eerste vijf maanden van 1938 zijn als volgt:

1938	gedood	ernstig gewond
Januari	52	306
Februari	39	287
Maart	42	331
April	69	348
Mei	49	387

(Centr. Bur. v. d. Statistiek) **(Vor. ber. 3212 D.)**

C. **GEESTELIJK LEVEN. — Ned. Herv. Kerk. - Reorganisatie-ontwerp verworpen. —**
De vergaderingen der 44 classes in de Ned. Herv. Kerk hebben aan de Synode advies uitgebracht omtrent het reorganisatievoorstel, dat door een synodale commissie was voorgesteld. Na vaak zeer uitvoerige discussies besloten 24 classes te adviseeren tot verwerping, evenals de Waalsche commissie dit deed; 19 classes adviseerden tot aanneming.
Vele classes, die tegenstemden, gaven evenwel den wensch te kennen, dat de Hervormde Kerk wel zou worden gereorganiseerd en dat een ander ontwerp aanhangig zou worden gemaakt. Het voornaamste bezwaar gold artikel 8, waarin gesproken wordt over de handhaving en hervorming der belijdenis en der belijdenisgeschriften.
Tot verwerping adviseerden de classes Nijmegen (42-24 stemmen), Tiel (23 st. tegen), Harderwijk (58-10), Gouda (49-9), Brielle (43-7), Haarlem, Alkmaar (52-12), Hoorn (44-4), Edam (27-17) — dus geheel Noord-Holland op Amsterdam na — Zierikzee, IJzendijke (34-5), Utrecht (30-19), Leeuwarden (57-23), Heerenveen (45-32), Zwolle (44-18), Deventer (59-28), Groningen (54-27), Winschoten (51-19), Winsum (36-25), Den Bosch (26-1), Maastricht (24-7), Assen (42-3), Meppel (23-13), Emmen (28-11), — dus de geheele provincie Drente.
Tot aanneming adviseerden: Arnhem (52-12), Zutphen (55-43), Bommel (23-16), Rotterdam (67-34), Leiden (61-15), Dordrecht (56-40), Amsterdam (75-17), Middelburg (33-16), Goes (50 stemmen voor), Amersfoort (32-8), Wijk (27-11), Sneek (52-9), Franeker (44-40), Dokkum (44-31), Kampen (27-13), Appingedam (48-18), Breda (27-26), Heusden (22-18), Eindhoven (18-8).
In tal van classes werden uitvoerige amendementen ingediend. (De Standaard)
(V. b. N. H. Kerk 3257 B.; Reorganisatie 3110 B.)

8 JULI 1938

D. **RECHTSZAKEN. — De wed. Becker ter dood veroordeeld. —**
In het Luiksche proces tegen de wed. Becker heeft de jury op 35 van de 38 gestelde vragen op 8 Juli '38 een bevestigend antwoord gegeven, zoodat het Assisenhof der provincie Luik de weduwe Becker ter dood heeft veroordeeld. Zij werd bovendien veroordeeld tot het betalen der kosten van het proces ten bedrage van 101.000 francs.
De weduwe Becker, oud 59 jaar, was er van beschuldigd elf vergiftigingen te hebben gepleegd, vijf maal een poging tot vergiftiging te hebben gedaan, valschheid in geschrifte en vier diefstallen te hebben gepleegd tusschen Maart 1933 en November 1936.
De doodstraf is in de laatste 70 jaar in België niet meer toegepast. (Het Laatste Nieuws)

E. **SPANJE. — Burgeroorlog. - Niet-inmenging. - Algeheele overeenstemming. —**
In de op 5 Juli '38 gehouden bijeenkomst der niet-inmengingscommissie werd algeheele overeenstemming verkregen op alle punten van het Britsche plan in zake de terugtrekking van vrijwilligers uit Spanje.
De vertegenwoordiger van Sovjet-Rusland, Kagan, maakte evenwel het voorbehoud, dat zijn regeering haar goedkeuring aan het besluit zal moeten geven.
De Sovjet-vertegenwoordiger drong er voorts op aan, dat contrôle ter zee tegelijkertijd met contrôle te land zal worden hersteld.
Het plan zal onverwijld aan beide strijdende partijen in Spanje worden toegezonden ter goedkeuring. Zoodra bericht zal zijn ontvangen, dat het plan te Burgos en te Valencia is ingediend zal het in den vorm van een witboek worden gepubliceerd. De commissie zal haar besprekingen hervatten zoodra de twee regeeringen in Spanje haar houding zullen hebben kenbaar gemaakt.
Om in de eerste financieele behoefte ter voortzetting der werkzaamheden te voldoen, hebben Groot-Brittannië, Frankrijk, Duitschland en Italië elk 12.500 pond bijgedragen.
In Londen acht men de heden bereikte overeenstemming vooral ook belangrijk, omdat het waarschijnlijk is, dat de Britsche regeering de in het plan beraamde terugtrekking van een behoorlijk aantal vrijwilligers (er wordt gesproken over de terugtrekking van op zijn minst 10.000 man van de zijde die de minste steun ontvangt en een overeenkomstig grooter aantal van de andere zijde) zal beschouwen als voldoende waarborg voor den gang van zaken in Spanje om het verdrag met Italië van kracht te verklaren.
(Alg. Handelsblad)
(Vor. ber. 3318 G.; Burgeroorlog 3337 D.)

F. **PALESTINA. — Ernstige toestand. - Protest van Arabische vrouwen. —**
In Palestina zal het niet eerder rustig worden, dan dat de oorzaken van de ongeregeldheden, de animositeit tusschen Joden en Arabieren zal zijn weggenomen. Dit ware woord schreef 8 Juli '38 de „News Chronicle" nog eens neer, besprekend de

jongste gebeurtenissen. Zonder twijfel zal de aankomst van een Britsch oorlogsschip de orde betrekkelijk herstellen. Dit zal evenwel de kalmte zijn van een vulkaan, welke elk oogenblik in werking kan treden. Beide partijen in Palestina, aldus genoemd blad, leggen op hun manier de beloften uit, welke de Britsche regeering tijdens den oorlog heeft gedaan. De Britsche regeering heeft thans tijd genoeg gehad om dit te zien en het is thans zaak een duidelijke politiek aan te kondigen, welke doet er niet toe, als zij maar nauwkeurig omschreven is. Men kan niet voortgaan de Joden en Arabieren onder elkaar te laten vechten, zooals sommigen aanraden. Dat kan niet, omdat de regeering de verantwoordelijkheid draagt. Het gebruik van geweld is geen oplossing, een constructieve politiek is noodzakelijk.

In Palestina blijft de toestand gespannen. De correspondent van Reuter, die per auto van Jeruzalem naar Haifa is gereisd, heeft het platteland oppervlakkig gezien zeer vreedzaam bevonden. De boeren waren bezig met den graanoogst en met hun kudden. Doch te Haifa bevond hij dat de atmosfeer electrisch geladen is. Verscheidene personen zijn gearresteerd o.m. een twaalfjarig schoolmeisje, dat volgens Arabieren een bom zou hebben geworpen.

Een algemeene stakingsbeweging vooral doet ernstige spanning ontstaan.

In het geheele land vinden oproepen, betoogingen te houden, weerklank. De transportmiddelen doen geen dienst meer. De stakers zijn in de voornaamste steden en bij de moskeeën bijeen. Engelsche marinesoldaten hebben de voornaamste punten te Haifa bezet. Uit het Noorden komen berichten binnen over aanvallen. Toen twee Britsche politiemannen per auto onderweg waren tusschen Nabloes en Jeruzalem, bleek, dat voor hen een hinderlaag was opgesteld. Er ontstond een vuurgevecht tusschen de agenten en hun vijf aanvallers, waarbij een der aanvallers gewond werd, terwijl de overige vier de heuvels in gejaagd werden. De politiemannen bleven ongedeerd, ofschoon hun auto door kogels getroffen werd.

De nervositeit is intusschen ook al naar Transjordanië overgeslagen, waar proteststakingen afgekondigd zijn. Er zijn betoogingen gehouden voor de residenties van Emir Abdallah en van den Britschen gedelegeerde, waarbij redevoeringen zijn afgestoken. Gemeld wordt, dat er belangrijke wapensmokkelarij gedreven wordt over de grenzen tusschen Transjordanië en Palestina.

Het comité van Arabische vrouwen in Palestina heeft den hoogen commissaris een krachtig protest overhandigd tegen de Joodsche aanslagen. De vrouwen eischen: 1e. een onmiddellijk en plotseling onderzoek naar wapens en springstoffen in alle Joodsche huizen en nederzettingen; 2e. dat alle vergunningen aan Joden tot het dragen van wapenen zullen worden ingetrokken; 3e. represaille-maatregelen tegen de Joodsche wijken van Haifa, Tel Aviv en Jeruzalem; 4e. verbod van organisatie voor alle verdachte Joodsche organisaties; 5e. deportatie van alle bekende agitatoren; 6e. vermeerdering van het aantal beroeps-politiemannen in de steden en afschaffing van de onverantwoordelijke hulppolitie, die meer kwaad doet dan goed; 7e. optreden van gelijke strengheid tegen de Joden als tegen de Arabieren.

Tenslotte wordt erop gewezen, dat een vrede in Palestina niet mogelijk is, wanneer de rechten van de Arabieren veracht worden. (Nieuwsblad v. h. Noorden)

(Vorig bericht Onlusten 3237 D.)

A. LETTEREN. — Boeken die door de pers gunstig besproken zijn. - Onze wekelijksche opgave. —

Amerikaansch: W. L. White — „What People said." (The Viking Press, 1938) **(Vor. ber. 3320 C.)**

Chineesch (in het Fransch): Tchiao Tch'eng Tchih — „Le théâtre chinois d'aujourd'hui." (Droz, Paris) **(Vor. ber. 3019 C.)**

Duitsch: R. Neumann — „Eine Frau hat geschrieen." (Humanitas, Zürich)

Margarete Windhorst — „Die Lichtboten." (G. Grote, Berlin) **(Vor. ber. 3320 C.)**

Engelsch: A. A. Bowman — „Studies in the philosophy of religion." (Macmillan)

Richard Hughes — „In hazard." (Chatto & Windus)

Eugene J. Young — „Looking behind the Censorships." (Lovat Dickson, London) **(Vor. ber. 3320 C.)**

Fransch: F. Strowski — „A la gloire de Montaigne." (Nouv. Rev. Critique, Paris)

Roger Vercel — „Croisière blanche." (Albin Michel, Paris) **(Vor. ber. 3309 D.)**

Italiaansch: Riccardo Bachelli — „Iride." (Treves, Milano) **(Vor. ber. 3320 C.)**

Nederlandsch: Elisabeth Augustin — „Mirjam." (Brusse N.V., Rotterdam)

Emil Buysse — „Spokenhof." (G. F. Callenbach, Nijkerk) **(Vor. ber. 3320 C.)**

Russisch: A. I. Ljaskofskij — „F. M. Dostajefskij." (Petropolis Verlag, Berlin 1938) **(Vor. ber. 3320 C.)**

(Red. K. H. A.)

9 JULI 1938

B. ALIE VAN WIJHE-SMEDING OVERLEDEN. — De romanschrijfster mevrouw Alie van Wijhe-Smeding is op 5 Juli '38, 47 jaar oud, na het ondergaan van een operatie, in het Protestantsch Ziekenhuis te 's-Hertogenbosch overleden.

Alie Smeding werd op 17 Juli 1890 geboren te Enkhuizen waar zij in de victualiën-zaak van haar vader het leven der Zuiderzeevisschers van nabij heeft leeren kennen. Zij trad in het huwelijk met ds. M. C. van Wijhe, thans predikant der Ned. Herv. Kerk te Vught.

In 1918 had zij gedebuteerd met „Tusschen de golven," een roman die spoedig gevolgd werd door „Menschen uit een stil stadje," „Stille webben," „Achter het anker" en „Het wazige land", welke tot haar beste werken kunnen worden gerekend. Haar in 1927 verschenen roman „De Zondaar" wekte sensatie door zijn kras naturalisme; haar tooneelstuk „Het prinsesje van het groene eiland" is in 1927 — met weinig succes — door het Hofstad Tooneel opgevoerd. Beter slaagde haar roman over hetzelfde onderwerp — het leven op het eiland Marken — die onder den titel „Tyne van Hilletje" een jaar later het licht zag. Voorts noemen wij hier van haar talrijke romans nog „Ontmoetingen van Briewertje Brand", „De domineesvrouw van Blankenheim", „Harlekijntje", „De naakte waarheid", „Tusschen de menschen" en het onlangs verschenen werk „De Bruggenbouwers", waarmee de aanhangers van de nieuwe Oxford-beweging worden bedoeld.

(Alg. Handelsblad)

C. NEDERLAND. — Nederlandsch-Duitsche transferbesprekingen. - Bestaande overeenkomst tot 31 Aug. verlengd. —

De regeeringspersdienst deelt mede, dat de besprekingen tusschen de Nederlandsche en de Duitsche delegaties over een nieuwe transfer-overeenkomst met Duitschland worden voortgezet.

In verband met het feit, dat nieuwe vraagstukken onder de oogen moesten worden gezien, was het nog niet mogelijk, overeenstemming te bereiken. Om die redenen werd overeengekomen de bestaande transfer-overeenkomst te verlengen tot 31 Augustus 1938.

De onderhandelingen vinden voortgang.

(Regeeringspersdienst)

(Vorig bericht Clearing met Duitschland 3284 B.)

D. TSJECHO-SLOWAKIJE. — Het feest der Sokols. Op 8 Juli is het tiende congres der Sokols te Praag, dat samenviel met den twintigsten verjaardag van de onafhankelijkheid van het Tsjechoslowaaksche volk, beëindigd.

De Sokols vormen de tweede kern van het verdedigingsstelsel der Tsjechoslowaaksche republiek en nu de betrekkingen tusschen Berlijn en Praag wegens de Sudetenduitsche minderheidskwestie nog altijd van een zekere spanning blijk geven, stonden het congres der Sokols en de daaraan verbonden gymnastiekfeesten in de bijzondere aandacht en belangstelling van het volk van Tsjecho-Slowakije.

Ofschoon men het woord Sokols herhaaldelijk met betrekking tot Tsjecho-Slowakije is tegengekomen, is zijn beteekenis toch voor velen vermoedelijk slechts een vaag begrip gebleven. De Sokols hebben reeds bij de vrijmaking van het Tsjechoslowaaksche volk van de Duitsche overheersching in de Oostenrijksch-Hongaarsche dubbelmonarchie een rol van beteekenis gespeeld en hebben zich sedertdien ontwikkeld tot een organisatie, die in politiek opzicht innig met den staat verbonden is. De Sokols — in het Hollandsch: valken — zijn een schepping van Miroslav Tyrss, die 76 jaar geleden, tezamen met zijn schoonvader Jindrich Fügner, een groep mannen in een turnvereeniging bijeenbracht en aldus den grondslag legde voor het wijdvertakte organisme van tegenwoordig. (Alg. Handelsblad)

A. **Economische en politieke penetratie in Zuid-Oost-Europa.** —

Sedert eenigen tijd reeds wordt in toonaangevende kringen van de Londensche City de mogelijkheid besproken om den invloed van Engeland in het Zuid-Oosten van Europa te versterken. Daarbij spelen economische overwegingen stellig wel een even groote rol als politieke. De hier naar voren gebrachte denkbeelden houden ongetwijfeld in sterke mate verband met de bezetting van Oostenrijk door Duitschland en de volgens een bepaald plan doorgezette aspiraties van dat Rijk naar de hegemonie over het Zuid-Oosten van het oude werelddeel.

Reeds onmiddellijk na de verleening van het crediet van £ 16 millioen door Engeland aan Turkije, dat via het Engelsche Export Credit department verstrekt werd, heeft men er te Londen volstrekt geen geheim van gemaakt, dat bij dergelijke credietverleeningen een dubbel doel, en wel van economischen en van politieken aard werd nagestreefd, waarbij aan den eenen kant een versterking van den Engelschen uitvoer, anderzijds de strategische positie van Turkije in de Middellandsche Zee in het oog werden gehouden.

Nog niet lang geleden heeft de president van den Board of Trade Oliver Stanley, er in het Lagerhuis op gewezen, hoezeer Engeland er belang bij heeft, dat de handel met Zuid-Europa verder tot ontwikkeling wordt gebracht. Men zal zich daarbij van alle middelen bedienen, die daartoe dienstig kunnen zijn. En het lijdt wel geen twijfel, dat de Engelsche regeering dergelijke middelen aanwezig acht in de kapitaalmacht van Enland en dat het kennelijk ook geneigd is om van deze kapitaalmacht in veel sterkere mate partij te trekken dan inzonderheid sedert de opheffing van den gouden standaard in het najaar van 1931 het geval is geweest. Met andere woorden: de regeering ziet in het tot nieuw leven wekken van den kapitaalexport blijkbaar het beste middel om den uitvoer te bevorderen, al heeft zij daarbij ongetwijfeld ook ernstige politieke bijbedoelingen.

Na de verleening van het crediet aan Turkije hebben er reeds verschillende andere transacties van gelijken aard plaats gevonden. Deze zijn er blijkbaar tegelijkertijd op gericht om van het gebrek aan deviezen, dat er in verschillende landen van Zuid-Europa bestaat, op bewuste wijze partij te trekken. In dit verband dienen allereerst de onlangs te Londen gevoerde onderhandelingen met den vroegeren Roemeenschen minister-president, den tegenwoordigen voorzitter van den door Koning Carol ingestelden Kroonraad, Tatarescu te worden genoemd. Bij het bezoek van Tatarescu ging het om belangrijke voorbereidende besprekingen, die vermoedelijk nog wel door veel verdergaande onderhandelingen gevolgd zullen worden.

ENGELAND

CIJFERS betreffende het percentage van den in- en uitvoer van Groot-Duitschland, Italië, Gr.-Brittannië-Frankrijk-U.S.A.

	Imp. uit Groot-Duitschland	Exp. naar Groot-Duitschland	Imp. uit Italië	Exp. naar Italië	Imp. uit Gr.-Britt. Frankr.-U.S.A.	Exp. naar Gr.-Britt. Frankr.-U.S.A.
1) Hongarije:						
1929	33.2	42.1	4.7	9.7	9.7	5.9
1932	38.0	45.3	15.6	7.8	12.7	12.5
1937	44.2	41.0	7.3	15.9	11.3	11.3
2) Roemenië:						
1929	36.6	37.0	6.9	7.7	18.9	11.0
1932	28.6	18.7	11.0	10.6	28.3	27.3
1937	38.0	26.9	4.4	7.4	21.0	16.4
3) Joego-Slavië:						
1929	33.0	24.1	10.8	24.9	14.3	6.9
1932	31.1	33.4	12.7	23.1	16.3	5.7
1937	42.7	35.2	8.2	9.4	15.5	17.4
4) Bulgarije:						
1929	29.8	42.4	10.7	10.5	20.4	8.4
1932	31.9	41.0	15.6	12.5	18.8	6.0
1937	58.2	47.1	5.0	4.2	10.0	19.3
5) Griekenland:						
1929	10.6	25.6	5.6	18.3	35.0	33.8
1932	11.9	18.7	5.7	16.5	32.4	38.5
1937	29.6	32.2	3.0	6.0	16.7	28.2
6) Tsjecho-Slowakije:						
1929	46.2	37.9	3.6	3.8	13.4	15.7
1932	40.8	33.5	3.7	3.4	19.4	17.3
1937	19.7	21.0	2.3	3.9	20.4	21.7
7) Turkije:						
1929	17.5	13.8	12.5	21.8	29.3	32.1
1932	25.3	15.1	12.9	16.2	23.4	29.5
1937	43.6	38.5	5.3	5.2	22.3	24.7

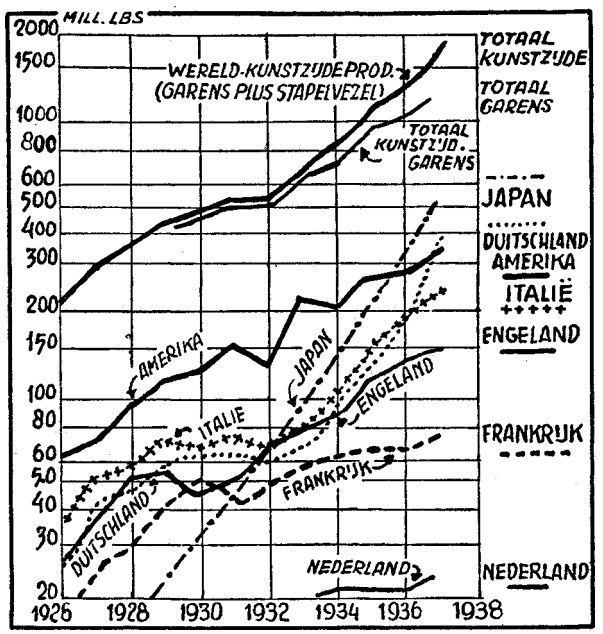
Intusschen valt er toch nu reeds wel het een en ander te vertellen over het doel, waar naar gestreefd wordt en over de vooruitzichten, die er door geopend worden. Zeer ernstig schijnt wel de kwestie van een Britsch crediet ten behoeve van een betere en zorgvuldiger exploitatie van de Roemeensche petroleumterreinen naar voren te zijn gebracht. Verschillende andere plannen, gedeeltelijk aansluitende bij de Engelsch-Roemeensche betalings- en clearingovereenkomst, die overigens geenszins tot wederzijdsche tevredenheid werkt, zijn eveneens aan de orde gekomen. Blijkbaar ligt het in de bedoeling om al deze dingen zooveel mogelijk onder te brengen in een Export Credit Department-transactie, op gelijke wijze als die met Turkije is gesloten.

Intusschen acht men het waarschijnlijk, dat ook met andere landen in Zuid-Oost-Europa onderhandelingen gevoerd zullen worden. Griekenland en Hongarije worden daarbij in de eerste plaats genoemd, doch blijkbaar is men in dat opzicht nog niet veel verder gekomen dan zeer voorloopige besprekingen, die slechts ten doel hadden om poolshoogte te nemen. In elk geval bestaat echter de wensch om met Griekenland tot een of andere transactie te komen. Tegelijkertijd verliest men echter allerminst uit het oog, dat van alle Balkanstaten Griekenland wel de slechtste buitenlandsche debiteur is gebleken. Het gedeeltelijke uitstel van betaling voor de Grieksche buitenlandsche leeningen heeft hier reeds sedert geruimen tijd een bepaald ongunstigen indruk gemaakt, en het zal ongetwijfeld eerst op een of andere manier tot een regeling van de Grieksche schulden met langen looptijd moeten komen, vóór dat men hier tot nieuwe transacties met Griekenland zal willen overgaan. Wat Hongarije betreft valt op het oogenblik nauwelijks meer te zeggen dan dat de Hongaarsche regeering zelf den laatsten tijd nog zeer duidelijk te verstaan heeft gegeven, hoezeer zij op een uitbreiding van de handelsbetrekkingen met Engeland prijs stelt. Afgescheiden echter van Hongarije zal er den Engelschen in de eerste plaats wel veel aan gelegen zijn om tot een betere ontginning van de schatten van den bodem op den Balkan te geraken. Dat blijkt wel uit de plannen voor het verleenen van petroleumcredieten aan Roemenië, alsmede uit het Turksche crediet en uit de belegging van Engelsch kapitaal in de Bulgaarsche goudwinning, of uit de Engelsche contrôle over de ontginning van ertsbeddingen in Zuid-Slavië. Wat laatstgenoemd land betreft, valt echter op te merken, dat de Engelsche politiek te dien opzichte wat terughoudender is geworden om niet al te zeer de aspiraties van Italië te weerstreven. Alles bijeengenomen dient overigens in aanmerking te worden genomen, dat de voornaamste exportgoederen uit de landen van het Zuid-Oosten van Europa, met name tarwe, tabak, hout en petroleum, een nogal sterke concurrentie aandoen aan de soortgelijke producten

van de Britsche Dominions en niet in de laatste plaats van de Vereenigde Staten. Derhalve zal Engeland, afgescheiden dan wat betreft de exploitatie van de schatten van den bodem, het streven naar uitbreiding van den buitenlandschen handel met de landen van Zuid-Europa, in overeenstemming moeten zien te brengen met de thans aan de orde zijnde herziening van de handelsbetrekkingen, zoowel met de Vereenigde Staten als met de verschillende deelen van het Britsche Rijk. (N. Rott. Crt. - Alg. Handelsblad)
(Vor. ber. Zuid-Oost-Europa 3274 A.)

10 JULI 1938

A. **NEDERLAND. — Kunstzijde-Industrie. - Feiten en cijfers. —**
De kunstzijde-industrie is nauwelijks 25 jaar oud en heeft een uitzonderlijk snelle ontwikkeling doorgemaakt, zooals blijkt uit onderstaande cijfers.
Wereldproductie in mill. K.G.: 1912 9, 1917 15, 1922 35, 1927 134, 1932 234, 1937 541.

De verhouding van kunstzijde tot andere textielproducten in het wereldproduct is voor 1936 ongeveer als volgt:
Kunstzijde 5.8 pct., natuurzijde 0.7 pct., katoen 81 pct., wol 11 pct., stapelvezel 1.5 pct.
Kunstzijde wordt volgens drie hoofdprocédé's vervaardigd. Het aandeel, dat elk dezer procédé's thans in de wereldproductie heeft is als volgt:
Viscose procédé 87.2 pct., Acetaat procédé 9.5 pct., Koper procédé 3.3 pct.
In Nederland wordt alleen het Viscose procédé toegepast.
De ontwikkeling der kunstzijde-industrie heeft in hooge mate stimuleerend gewerkt op bepaalde gedeelten der chemische en mechanische technologie en op de toepassing van corrosiebestendige materialen.
Er werd en wordt nog steeds enorm veel researchwerk verricht — veelal op chemisch gebied — teneinde de toepassingsmogelijkheden uit te breiden en de kwaliteit verder op te voeren.
De productie van kunstzijde-garens in Nederland heeft zich — wat de hoeveelheden betreft — tot 1930 snel ontwikkeld en is — als gemiddelde van de laatste 4 jaar ongeveer 10 millioen k.g. per jaar.
Ca. 80 pct. van deze productie wordt geëxporteerd (pl.m. 8.000.000 k.g.), terwijl anderzijds 1.200.000 k.g. kunstzijde-garens werden geïmporteerd (1937).

jaar	kunstzijde-garens in millioen k.g. productie	export	import
1922	0.7	—	—
1927	5.8	—	—
1932	9.0	8.2	0.6
1937	10.7	8.1	1.2

Het merkwaardige verschijnsel doet zich voor dat — gerekend per hoofd van de bevolking — Nederland de op een na grootste producent van kunstzij-garens is (Japan is No. 1; na Nederland komen Italië en Engeland).
Wat de verwerking van kunstzijde-garens door de Nederlandsche textielindustrie betreft komt ons land echter — gerekend per hoofd van de bevolking — vrijwel achteraan, alhoewel het verbruik van kunstzijden goederen normaal is te noemen t. o. v. andere landen.
De oorzaak hiervan schuilt in een overmatige import van kunstzijden goederen en goederen waarin kunstzijde verwerkt is (weefsels, kousen en tricotage — naar schatting ruim 5 millioen k.g.) ten nadeele van de binnenlandsche textielindustrie, die daardoor niet voldoende tot ontwikkeling kan komen.
Waar steeds méér landen de productie van kunstzijde-garens zelf ter hand nemen — en tevens de verwerking daarvan — zullen vermoedelijk de exportmogelijkheden afnemen — reden waarom het van zeer groot belang is om de Nederlandsche kunstzijde-industrie te beschermen door de verwerking van kunstzijde in eigen land te bevorderen; hier ligt ongetwijfeld een taak voor de Regeering en de Economisch-Technologische Instituten.
De waarde van den Nederlandschen kunstzijde-garenexport bedroeg in 1937 ca. *f* 17.000.000.—.
De waarde van den import (1937) van garens en stoffen, die hoofdzakelijk uit kunstzijde bestaan, ongeveer *f* 25.000.000.—.
De kunstzijdefabriek te Breda (H. K. I.) behoort tot de groote industrieën van de zuidelijke provincies.
Te Arnhem en Ede werden op 10 Juni '38 de jubileumfeesten der Algemeene Kunstzijde Unie (A. K. U.) gevierd. Inderdaad was er reden tot feestvieren, nu het feit wordt herdacht, dat voor vijf en twintig jaar de eerste bruikbare kunstzijden draad werd gesponnen, en dit bedrijfje in den loop der jaren is uitgegroeid tot twee reusachtige fabriekscomplexen, waar niet minder dan 3200 arbeiders werk vinden.
(De Tijd - Alg. Handelsblad)
(Vor. ber. Nederland 2637 A.; Wereldprod. 2227 A.)

B. **GEESTELIJK LEVEN. — De Kathedraal van Reims ingewijd. —**
De kathedraal van Reims door Duitsche kanonnen in den wereldoorlog 1914—1918 verwoest, is op 10 Juli '38 plechtig ingewijd. De president der republiek en de kardinaal legaat hadden bij deze gelegenheid plaats genomen op twee tronen, die even hoog waren opgesteld. In het schip der kerk stond een standaard, die geheel gelijk was aan dien, welke Jeanne d'Arc droeg bij de kroningsplechtigheid van Karel VII in 1429. De standaard is een geschenk van Groot-Brittannië aan de kathedraal. Voorts waren aanwezig zeven kardinalen, eenige ministers, maarschalk Pétain en generaal Gouraud. De legaat celebreerde een groote mis, en gaf den pauselijken zegen aan de aanwezige geloovigen, die binnen en buiten de kerk geknield lagen.
De feestelijkheden ter gelegenheid van de inwijding zijn geëindigd met een groote processie, waarin meer dan 500 priesters, gemijterde abte, prelaten, protonotarii, 40 bisschoppen, 12 aartsbisschoppen en 8 kardinalen medegingen.
De inauguratie van de herstelde kathedraal van Reims vormt één van de grootste Katholieke plechtigheden, die Frankrijk sinds lang heeft gekend.
De kathedraal van St. Rémy is van ouds die, waar de Koningen van Frankrijk gezalfd werden. Clovis was de eerste, die op deze plaats, zij het nog niet

in deze kathedraal, die uit de dertiende eeuw dagteekent, in 496 uit de handen van St. Rémy zelf den doop ontving. En sindsdien zijn ontelbare koningen er gewijd met de heilige olie, die volgens de overlevering voor dit doel uit den hemel was neergedaald. De laatste, die er, naar de oude gewoonte met geweldige praal het oliesel ontving was Karel X in 1825.

De grootste herinnering echter, die het machtige bolwerk bewaart, is die van de consecratie van Karel VII, den 17den Juli 1429, toen Jeanne d'Arc, die er door haar overwinning te Orleans op de Engelschen, bewerkster van was geweest, hem in diepe aandoening voor de voeten viel en getuigde, dat zij haar goddelijke missie had volbracht.

In de jaren, die sinds den oorlog verloopen zijn, werden dank zij de ruime giften van Rockefeller en de opbrengst van een internationale inzameling, de ruïnes, door het Duitsche bombardement aangericht, voor een groot deel hersteld. In September van het vorige jaar, kon de kathedraal weer in gebruik genomen worden. (De Maasbode - De Tijd) **(2986 F.)**

A. GROOT-DUITSCHLAND. — Streichers aanval op Schuschnigg. —

In een speciaal nummer over de Oostenrijksche Joden valt het anti-semietische blad „Der Stürmer" Schuschnigg heftig aan. De vroegere bondskanselier wordt er van beschuldigd „Oostenrijk te hebben overgeleverd aan de Joden". „Zelfs" zou hij behoeftige Joden hebben ondersteund. Ook oud-president Miklas wordt aangevallen, omdat hij met zijn naam de terreur van Dollfuss en de gerechtelijke moorden van Schuschnigg heeft gedekt. (De Tijd)
(Vor. ber. Schuschnigg 3197 A.)

B. NEDERLAND. — Handelsovereenkomst Zweden. - 1 Juli in werking getreden. —

De regeeringspersdienst meldt:

Te 's-Gravenhage is een overeenkomst gesloten tusschen de regeeringen van Nederland en Zweden ter voortzetting van de regeling der handelsbetrekkingen tusschen beide landen.

Deze overeenkomst is met ingang van 1 Juli in werking getreden. (Regeeringspersdienst)

C. ROEMENIE. — Drie maanden persoonlijk bewind van Koning Carol. —

De Roemeensche regeering heeft een proclamatie tot het volk gericht, waarin zij hetgeen in de eerste drie maanden van het persoonlijk bewind van den koning tot stand is gekomen, de revue laat passeeren. De constitutie van den 20sten Februari, aldus het document, werd door de geheele natie toegejuicht wegens de verdwijning der politieke partijen. De proclamatie wijst dan op het evenwicht in de begrooting, dat onder koning Carol is hersteld, en kondigt voorts nieuwe regeeringsmaatregelen aan, die zullen bestaan uit een hervorming der administratie, den aanleg van verkeers- en spoorwegen, waarvoor in totaal een bedrag van 1.8 milliard lei beschikbaar zal worden gesteld, en uit een hervorming der arbeidstoestanden op corporatieve basis. De proclamatie brengt tenslotte de noodzakelijkheid van een versterking van het leger en de marine naar voren. (De Telegraaf) **(Vor. ber. Koning Carol 3133 E.)**

D. NEDERLAND. — Onderwijs - Gynaecologie - Inaugureele rede van Prof. M. A. v. Bouwdijk Bastiaanse over „Enkele beschouwingen naar aanleiding van het Onderwijs in de verloskunde en gynaecologie."

Op 27 Juni '38 heeft prof. M. A. van Bouwdijk Bastiaanse, benoemd hoogleeraar in de verloskunde en gynaecologie aan de Gemeente-Universiteit van Amsterdam, zijn ambt aanvaard met het uitspreken van een rede, getiteld: „Enkele beschouwingen naar aanleiding van het onderwijs in de verloskunde en gynaecologie". Hieraan is het volgende ontleend:

Het algemeene sterftecijfer is sedert pl.m. 1875 zeer sterk gedaald. Voor 1900 was dit eveneens het geval met de sterfte in verband met de baring, welke daling vrijwel uitsluitend te danken was aan de vermindering van het aantal infecties. Het is merkwaardig, dat na 1900 deze daling zich niet verder heeft voortgezet. Toch zijn onze cijfers nog zeer gunstig in verhouding tot andere landen. Voor enkele jaren is in Engeland een commissie gevormd met het doel een verklaring voor deze verschillen te vinden, en met name t.o. van het verschil tegenover het zoo gunstig afstekende Nederland.

Deze commissie meent als belangrijkste reden te moeten opgeven het in Nederland vasthouden aan het zoo veel mogelijk bevorderen van een natuurlijken afloop van de baring in tegenstelling met vele andere landen, waar het aantal kunstverlossingen steeds toeneemt.

Toch kan ook Nederland niet tevreden zijn. Op verschillende gronden is de praenatale zorg warm aan te bevelen, teneinde verbetering te verkrijgen. Omdat het aantal bevallingen in de ziekenhuizen en kraaminrichtingen steeds toeneemt, wordt de inrichting van en de werkwijze in deze huizen van steeds meer beteekenis. Vooral is een zeer scherpe scheiding van een septische en aseptische afdeeling belangrijk, tevens een verpleging uitsluitend door gediplomeerde kraamverpleegsters of kraamverzorgsters, eventueel geassisteerd door in opleiding zijnde krachten. Wordt aan deze voorwaarden voldaan, dan zijn de resultaten gunstig. Dit is ook in overeenstemming met mijn eigen ervaring: van de 3600 reeds in de zwangerschap bij het St. Franciscusgasthuis te Rotterdam onder contrôle zijnde vrouwen, die vanaf de opening der nieuwe afdeeling in 1932 tot 1 Juni 1938 in dit huis bevielen, is slechts één vrouw overleden, en wel aan eclampsie. Infectie had dus geen enkel sterfgeval veroorzaakt.

Vooral de z.g. particuliere kraaminrichtingen, die in de laatste jaren zonder eenig toezicht in groot aantal worden opgericht, zullen zeer vaak niet aan redelijke eischen voldoen, zoodat hierin een groot gevaar schuilt.

Ook de verpleging aan huis laat vaak nog veel te wenschen. In vermoedelijk meer dan 50 pct. der gevallen geschiedt dat nog door onbevoegden. Vooral voor de wijkkraamverpleging is goede hulp noodzakelijk. Toch schijnen er zelfs nog vereenigingen te zijn die, niettegenstaande en de Inspectie voor de volksgezondheid en de Commissie inzake kraamhulp alleen gediplomeerde kraamverpleegsters en gediplomeerde kraamverzorgsters daartoe geschikt acht, nog aan bakers wijkkraamverpleging opdragen.

Het is van groot belang te voorkomen, dat ook bij ons een te actieve leiding bij de baring ingang vindt. Hier berust een belangrijke taak bij het onderwijs. De aanstaande artsen moeten vooral ook voldoende ervaring opdoen van geheel normaal verloopende baringen. In verband met het steeds toenemend aantal studenten is het zeer gewenscht, dat een groot aantal bevallingen uit de stad ter beschikking zal worden gesteld.

Wat het kind betreft, praenatale zorg is ook in zijn belang zeer aan te bevelen.

Tot heden is de aandacht der clinici bijna uitsluitend gevestigd geweest op het belang van het individu. In verband met verschillende zijden van het bevolkingsvraagstuk is de vraag ernstig onder oogen te zien, of heden ook niet meer aan de toekomstige generaties gedacht moet worden.

Tot slot wijdde de hoogleeraar nog enkele woorden aan het uiterst belangrijke onderdeel der geneeskundige wetenschap: de leer der hormonen, waarna hij nog even noemde die onderdeelen der gynaecologie, die zeer in het bijzonder de belangstelling verdienen. (De Tijd)
(V. b. 3276 C.; Ambtsaanv. in het Onderwijs 3321 A.)

11 JULI 1938

E. NEDERLAND. — De schrijfwijze der Nederl. taal - Commissie van advies ingesteld.

De minister van Onderwijs, Kunsten en Wetenschappen heeft thans ingesteld de eenigen tijd geleden aangekondigde commissie van advies in zake de schrijfwijze van de Nederlandsche taal.

Aan deze commissie is opgedragen advies uit te brengen nopens enkele bepaalde vraagpunten betreffende de schrijfwijze der Nederlandsche taal.

In de commissie zijn benoemd tot lid en voorzitter: dr. J. P. Fockema Andreae, oud-commissaris der Koningin in de provincie Groningen, te Bilthoven.

Tot leden: drs. E. Boekman, wethouder voor het onderwijs en de kunstzaken der gemeente Amsterdam; Anton F. Coolen, letterkundige, te Waalre; mr. dr. J. Donner, raadsheer in den Hoogen Raad der Nederlanden, te 's-Gravenhage; mgr. prof. dr. F. Féron, president van het Groot-Seminarie, te Roermond; dr. C. B. van Haeringen, leeraar aan een gemeentelijke H.B.S. te 's-Gravenhage; prof. dr. G. van der Leeuw, voorzitter van den liturgischen kring, te Groningen; dr. E. H. Renkema, inspecteur der gymnasia, te 's-Gravenhage; prof. dr. F. Sassen, hoogleeraar aan de R.K. Universiteit, te Nijmegen; L. Welling, hoofdinspecteur van het lager onderwijs, te Groningen en C. J. J. Westermann, lid der redactie van het „Algem. Handelsblad", te Hilversum.

Tot secretaris is benoemd dr. H. E. Buiskool, te Leiden.
(De Standaard) **(Vor. ber. Nieuwe Spelling 3256 D.)**

F. NEDERLAND. — Het Ziekenfondswezen op 1 Januari 1938. —

In de 5e aflevering van het maandschrift van het Centraal Bureau voor de Statistiek is een overzicht opgenomen van den stand van het ziekenfondswezen op 1 Januari 1938. Op dezen datum waren 3.747.100

personen bij ziekenfondsen aangesloten, d.i. 43.4% van de Nederlandsche bevolking.
Gedurende het jaar 1937 nam het ledental met ruim 5% toe.
In onderstaand staatje vindt men het aantal aangesloten personen op 1 Januari 1938 in de verschillende provinciën, benevens het aantal aangesloten personen per 1000 inwoners.

	Totaal	Per 1000 inw.
Noord-Brabant	318.825	317
Gelderland	306.391	338
Zuid-Holland	1.141.649	540
Noord-Holland	960.008	583
Zeeland	70.492	278
Utrecht	212.992	456
Friesland	57.099	136
Overijssel	295.593	523
Groningen	104.440	249
Drente	62.251	256
Limburg	217.360	364

Teven heeft het bureau bij een aantal fondsen een onderzoek ingesteld naar het aantal personen, dat een tegemoetkoming in de premie ontving in de eerste week van Januari 1938. In deze week werden meer dan 300.000 personen gesteund met een tegemoetkoming in de premie.
(Centraal Bureau v. d. Statistiek) **(V. b. 2506 A.)**

A. NEDERLAND. — Haringvisscherij - Conflict opgelost. —
De partijen betrokken bij het conflict in het haringvisscherijbedrijf te Scheveningen, Vlaardingen en Katwijk, hebben op 9 Juli '38 de nieuwe voorstellen van den rijksbemiddelaar, prof. mr. A. C. Josephus Jitta, aanvaard.
Op 11 Juli '38 werd in de drie plaatsen het werk hervat. Het ging bij de laatste onderhandelingen voor wat Scheveningen betreft nog alleen over de verdeeling van den vrijen tijd. Deze wordt thans door de aanvaarde voorstellen als volgt geregeld:
De bemanning heeft tusschen 2 reizen recht op 42 uur vrij met ten hoogste één onderbreking. Van groot belang is, dat men is overeengekomen, dat de bemanning alleen verplicht is de haring te lossen en het zout te laden. De vleet behoeft de bemanning niet meer van boord te halen en aan boord te brengen. Ook de leege tonnen zal zij niet meer behoeven te laden.
De arbeid bij het binnenliggen wordt dus beperkt tot het lossen van de haring en het laden van het zout.
Hierdoor wordt de arbeid bij het binnenliggen ongeveer tot de helft teruggebracht. Van de 42 uur binnen, worden, direct na aankomst, 6 uur onafgebroken vrij gegeven, behoudens in die gevallen, dat het schip binnenkomt tusschen 5 en 9 uur in den morgen. In die gevallen wordt 3 uur vrij gegeven direct na aankomst.
Daarna krijgt de bemanning 39 uur onafgebroken rust.
Verder zal de bemanning tusschen 19 en 7 uur niet verplicht kunnen worden los- of laadwerk te verrichten. (Avondpost)
(Vor. ber. Haringwet 2308 G.)

B. TSJECHO-SLOWAKIJE. — Engelsch-Fransche stappen in zake het nationaliteiten-statuut. —
De Britsche gezant te Praag, Sir Basil Newton, heeft op 2 Juli '38 een onderhoud gehad met den Tsjechischen premier Hodza, waarbij hij opnieuw den nadruk legde op de wenschelijkheid, dat voortgang wordt gemaakt met de uitwerking van het nationaliteiten-statuut. Deze stap volgde in aansluiting op een onderhoud, dat de secretaris-generaal van het ministerie van Buitenlandsche Zaken, sir Alexander Cadogan, op 1 Juli '38 met den Tsjechischen gezant te Londen, Masaryk, gevoerd heeft. Een soortgelijke stap is ook door den Franschen gezant, de Lacroix, ondernomen.
De Britsche regeering is van oordeel, dat indien de Tsjechische regeering niet spoedig ingrijpende maatregelen neemt ten einde een oplossing in de hand te werken, een zekere mate van rechtvaardiging zal worden verleend aan het ongeduld van de Sudeten-Duitschers. (Telegraaf)
(Vor. ber. 3204 A.; Sudeten-Duitschers 3311 C.)

C. NEDERL. OOST-INDIE. — De begrooting voor 1939. —
In de memorie van antwoord op de algemeene beschouwingen van den volksraad op de begrooting voor 1939, wijst de regeering verschillende financieele suggesties af, die in het afdeelingsverslag naar voren zijn gebracht. Ook een ruimere leening-politiek, zooals werd bepleit, kan niet uitvoerbaar worden geacht.
Ten aanzien van het begrootingsaspect wijst de regeering er op, dat nog steeds onzekerheid bestaat, speciaal wat de middelen betreft, welke onzekerheid zelfs grooter is dan in minder bewogen tijden.
De ontwerp-begrooting 1939, in dit tijdsbestek opgesteld, sluit voor den gewonen dienst met een tekort van niet minder dan bijna *f* 39.000.000. De mogelijkheid, dat dit tekort bij een eventueele opleving, geheel zal worden ingehaald, acht de regeering uiterst gering. De regeering staat eveneens afwijzend tegenover de verlaging van den post bezoldigingen.
Inderdaad zou een belangrijke vermindering van dezen post tot uitbreiding van de overheidszorg op ander terrein kunnen leiden. Dit kan echter geen aanleiding zijn tot salarisverlaging. De regeering is van oordeel, dat de salarisregelingen thans juist zijn opgezet en deze een bevredigende regeling van inkomsten voor alle groepen van het landspersoneel waarborgen.
In verband met de ongunstige wending in de financieele omstandigheden van het land, acht de regeering invoering van een verbetering van pensioenen thans niet mogelijk. Voor een abnormalen maatregel als wederinvoering van de korting op oude pensioenen is echter voorshands evenmin aanleiding. (Aneta)
(Vor. ber. Begrooting 3309 A.)

12 JULI 1938

D. PERMANENTE HOF VAN INTERNATIONALE JUSTITIE TE DEN HAAG. — De phosphaten van Marokko. - Het hof verklaart Italië niet-ontvankelijk.
Het Permanente Hof van Internationale Justitie heeft op 14 Juni '38 arrest gewezen in de zaak betreffende de phosphaten van Marokko, welke zaak was ingeleid door een verzoek van de Italiaansche regeering gericht tegen de Fransche regeering, en welk arrest betrekking heeft op de preliminaire excepties, die van de zijde van de Fransche regeering waren voorgesteld. Uitspraak doende over deze excepties heeft het hof het verzoek van de Italiaansche regeering niet-ontvankelijk verklaard. Het arrest van het hof is gewezen met 11 stemmen tegen 1. De tegenstemmer was de rechter jhr. van Eysinga, die aan het arrest een uiteenzetting van zijn persoonlijke meening heeft toegevoegd. Een der andere rechters, de heer Tsjeng tien-hsi, die het eens is met de uitspraak zelve, heeft omtrent bepaalde punten der motiveering eveneens een uiteenzetting van zijn persoonlijke meening gegeven.
Het verzoek van de Italiaansche regeering had betrekking op een geschil, dat tusschen de Italiaansche en de Fransche regeering was ontstaan, naar aanleiding van maatregelen, die door de Fransche autoriteiten waren genomen ter zake van de opsporing en exploitatie van de phosphaten in Marokko. De Italiaansche regeering verzocht het hof te verklaren, dat deze maatregelen in strijd waren met de internationale verplichtingen van Marokko en Frankrijk, zooals deze voortvloeien uit de algemeene acte van Algeciras van 7 April 1906 en van de Fransch-Duitsche overeenkomst van 4 November 1911 (waarbij ook de Italiaansche regeering zich heeft aangesloten) en dat daarom deze maatregelen behoorden te worden geannuleerd. Subsidiair werd gesteld, dat sommige dezer maatregelen niet vereenigbaar waren met de internationale verplichting, die zoowel op Marokko als op Frankrijk rust, om de verkregen rechten van de Italiaansche onderdanen te eerbiedigen.
Wat de preliminaire Fransche excepties aangaat, brengen wij in herinnering, dat één dier excepties, welke op het geheele verzoek betrekking had, ten grondslag had, dat het geschil, waarin de Italiaansche regeering zich tot het hof had gericht, ontstaan was omtrent toestanden en feiten, die vooraf gingen aan het tijdstip, waarop Frankrijk de verplichte jurisdictie van het hof had aanvaard, en dat de rechtsmacht van het hof zich daarom niet tot dit geschil uitstrekte. In zijn arrest heeft het hof het eerst deze exceptie onderzocht en is daarbij tot de conclusie gekomen, dat die exceptie gegrond is. Zonder verder in te gaan op de overige Fransche excepties heeft het hof derhalve Italië niet-ontvankelijk verklaard. (N. Rott. Crt.)

E. GROOT-DUITSCHLAND. — De gelijkschakeling in Oostenrijk. —
De Duitsche autoriteiten hebben een aantal maatregelen genomen tot gelijkschakeling van het voormalige Oostenrijk. Zoo zijn de 174 Oostenrijksche oud-strijders-vereenigingen ontbonden en de leden ingelijfd bij de nationaal-socialistische oudstrijdersvereeniging, den Kyffhaeuserbund. Verder is het vermogen van de Tiroolsche schuttersvereeniging Absam, welke herhaaldelijk monarchistische tendenzen

heeft getoond, in beslag genomen. 37 vereenigingen van politie-personeel en gendarmen zijn ontbonden en de leden zijn ingelijfd bij den Duitschen bond van politiepersoneel.
Bovendien zijn talrijke kranten opgeheven of omgevormd tot nationaal-socialistische bladen, o.a. het Linzer Volksblatt en de Arbeitersturm, vroegere katholieke bladen, die thans nationaal-socialistisch zijn. De Kölnische Zeitung deelt mede, dat het Volksblatt tot aan de Anschluss een krachtig tegenstander is geweest van het nationaal-socialisme. Het blad gold als het orgaan van den bisschop van Linz. Bovendien is te Innsbruck een nationaal-socialistisch blad opgericht door samensmelting van twee Duitschnationale bladen.
Na de „zuivering" van de Weensche balie, waar 730 joodsche advocaten werden geschrapt, zullen thans ook de middelbare meisjesscholen „arisch" worden gemaakt en zullen ook nationaal-socialistische eenheidsscholen worden opgericht, welke de confessioneele scholen zullen moeten vervangen. (N. R. Crt.)
(Vor. ber. Anti-Semitisme 3337 C.)

A. BELGIE. — Bezuinigingen op de buitengewone begrooting. —
De minister van Financiën, gevolg gevend aan den wensch van het parlement, de uitgaven, voorzien op de buitengewone begrooting, zooveel doenlijk in te krimpen, heeft een aantal amendementen ingediend, waarbij deze uitgaven op 2.454.858.612 frs. worden teruggebracht. Zoodoende wordt een bedrag bezuinigd van 157.508.000 francs. De minister heeft echter ook een paar nieuwe credieten op de begrooting gebracht. Daaronder is er een van 4 millioen francs voor het nieuwe gezantschapsgebouw in Den Haag. Op de uitgaven, bestemd voor de bescherming tegen het luchtgevaar, wordt 14½ millioen francs bezuinigd. Op de universiteitsbibliotheek te Gent 3 millioen, de veeartsenijschool aldaar 1½ millioen, het instituut voor machinebouw te Luik 2 millioen, de landbouwhoogeschool te Gent 2 millioen, het academisch ziekenhuis te Gent 8 millioen, de universiteitsbibliotheek te Luik 2 millioen, de permanente verdediging van het grondgebied 35 millioen, de Nationale maatschappij voor goedkoope woningen 25 millioen, steunverleening aan den scheepsbouw 6 millioen, de gebouwen voor het departement van P.T.T. 6 millioen, enz. De regeering verwacht dat het parlement deze poging tot besnoeiing der Rijksuitgaven zeer op prijs zal stellen. (Telex-A. N. P.) **(3325 E.)**

B. NEDERLAND. — Stichting „Nationaal Centrum".
Een aantal vooraanstaande Nederlanders heeft het initiatief genomen tot een stap van groot gewicht voor de verhooging van het nationale bewustzijn van het Nederlandsche volk. Zij hebben besloten tot het in het leven roepen van de stichting „Nationaal Centrum" — een lichaam, dat gedacht is als een organisatie ter overkoepeling van de vele nationale vereenigingen in ons land en dat bovendien actief zal deelnemen aan het werk tot versterking van het nationaal bewustzijn. Deze stichting heeft haar hoofdkwartier in het buiten „Schoonoord" te Zeist, dat mevrouw J. D. van Romondt Vis—geb. baronesse Quarles de Quarles voor dat doel heeft afgestaan.

De raad van bijstand van deze stichting heeft van jhr. mr. F. Beelaerts van Blokland, vice-president van den Raad van State, de toezegging mogen ontvangen, dat hij als eere-voorzitter zal optreden. Bovendien hebben er zitting in: R. A. baron van Hardenbroek van Hardenbroek, groot-officier van H. M. de Koningin, jhr. mr. A. M. C. van Asch van Wijck, secretaris-generaal van de departementen van Algemeene Zaken en Financiën, mr. A. J. A. A. baron van Heemstra, oud-gouverneur van Suriname, en luit.-generaal J. J. G. baron van Voorst tot Voorst, commandant van het veldleger.
Het dagelijksch bestuur van de stichting heeft als president benoemd dr. R. F. C. baron Bentinck, opperstalmeester van H. M. de Koningin, en als vice-presidente mevrouw J. D. van Romondt Vis—baronesse Quarles de Quarles, Penningmeesteresse is mevrouw J. C. A. van Asch van Wijck—baronesse van Hogendorp en als secretaris treedt op de heer E. Raams.
Het dagelijksch bestuur bestaat uit: A. Blussé van Oud Alblas, luitenant-kolonel der huzaren b. d., J. E. Boddens Hosang, burgemeester van Naarden, notaris A. ten Noever de Brauw, mr. dr. W. F. J. Frowein, vice-directeur der Staatsmijnen in Limburg, mevrouw S. A. baronesse van Hogendorp—van Burmania, baronesse Rengers, ir. J. E. F. de Kok, jhr. mr. G. C. J. van Reenen, burgemeester van Baarn en mevrouw A. van Reigersberg Versluys—baronesse Schimmelpenninck van der Oye, dame du palais van H. M. de Koningin.

Doel en werkwijze. — Op een conferentie op het buiten „Schoonoord" heeft de secretaris van het bestuur, de heer E. Raams, in tegenwoordigheid van een groot aantal leden van het bestuur en den raad van bijstand, een uiteenzetting gegeven van de overwegingen, welke de oprichters van de stichting tot hun initiatief hebben bewogen en van de middelen waarvan de stichting zich zal bedienen om haar doeleinden te bereiken.
„In dezen chaotischen tijd, waarin de maatschappelijke grondvesten worden aangetast" — zoo zeide de heer Raams ongeveer — „dient het volk van Nederland terug te keeren tot God en Oranje. Het zou onhistorisch, on-Nederlandsch, liefdeloos en ondankbaar zijn, het hart te verpanden aan nieuwe leiders. Ook nu kan alleen Oranje het volk leiden naar een betere toekomst. Daarom moeten wij gezamenlijk, katholieken, Joden en protestanten, het nationale front versterken en een federatief verband scheppen om het nationaal bewustzijn te versterken. Wij moeten" — zoo ging de heer Raams voort — „bouwen aan een muur, die rotsvast staat rond den troon van Oranje." (Telex-A. N. P.)

C. NEDERLAND. — Kon. Nederl. Vereeniging „Onze Vloot" - Algemeene vergadering te Haarlem. —
De Koninklijke Nederlandsche Vereeniging „Onze Vloot" heeft op 22 Juni '38 te Haarlem haar algemeene vergadering gehouden onder leiding van haar voorzitter, den heer N. van Zalinge. In zijn openingsrede besprak de voorzitter de a.s. vlootuitbreiding. Wij zijn nog steeds van meening — aldus spr. — dat niet kan worden volstaan met het noodzakelijk halve minimum, en dat de positie van ons land als zeevarende mogendheid met een groot koloniaal rijk, ons verplicht in de naaste toekomst totaal te moeten kunnen beschikken over 6 kruisers, 2 flottieljeleiders, 24 torpedojagers, 32 onderzeebooten en 200 groote zeevliegtuigen, afgezien van het kleiner materieel als mijnenleggers, kanonneerbooten en torpedomotorbooten.
Op het in het Orgaan naar voren gebrachte denkbeeld van een vlootleening, groot 250 millioen tegen zeer lage rente, ontvingen wij vele adhaesiebetuigingen.
Wij mogen ten opzichte van de defensievraagstukken gelukkig vertrouwen stellen in onze huidige regeering. Vooral de benoeming van den heer Van Dijk tot minister van Defensie hebben wij hartelijk toegejuicht en hij heeft ons niet teleurgesteld.
Uit het jaarverslag bleek, dat het ledental met 935 gestegen is, zoodat het op 31 Dec. 6923 bedroeg en thans de 7000 heeft overschreden. De financieele toestand der vereeniging is echter minder bevredigend, doordat de exploitatie in 1937 een nadeelig verschil van ƒ 1154.43 opleverde, zoodat het voordeelig saldo op 31 Dec. 1937 slechts ƒ 311.54 bedroeg.
Rekening en verantwoording over 1937 werden goedgekeurd. Tot lid van het hoofdbestuur werd gekozen de heer B. Braat M.Czn. Herkozen werden de heeren P. S. van 't Haaff, C. J. van Kempen en E. G. Wesselink.
Tot leden van den Algemeenen Raad werden gekozen de heeren mr. J. Smit en P. van Leeuwen Boomkamp. (Het Vaderland)

13 JULI 1938

D. GROOT-DUITSCHLAND. — Een nieuwe huwelijkswetgeving in het voormalige Oostenrijk. —
Met ingang van 1 Augustus 1938 zal een nieuwe huwelijkswetgeving worden ingevoerd, waardoor in het bijzonder de „misstanden", die in het land Oostenrijk uit de starre dogmatisch-kerkelijke bepalingen van het daar geldend huwelijksrecht waren voortgekomen, tegengegaan worden. Door de bepaling, dat staatsrechtelijk alleen de verbinding in den echt door den burgerlijken stand geldig is, wordt in de Ostmark een einde gemaakt aan den toestand, dat het meerendeel der huwelijken zonder eenige medewerking van den staat als den vertegenwoordiger van de volksgemeenschap, alleen door den priester werd voltrokken en dat al naar het kerkgenootschap, waartoe de echtelieden behoorden, verschillende voorschriften voor de verbintenis in den echt golden.

Onder de huwelijksverboden nemen verschil van bloed en ongeschiktheid voor het huwelijk de eerste plaats in.
Voorts wordt een uniform echtscheidingsrecht ingevoerd, waarbij de tot dusver voor Oostenrijk geldende onontbindbaarheid van katholiek-kerkelijke huwelijken wordt opgeheven. Het nieuwe echtscheidingsrecht gaat uit van het beginsel, dat slechts die huwelijken ontbonden kunnen worden, die voor het volk in zijn geheel waardeloos geworden zijn, en dat gelijktijdig door de praktijk der echtscheiding de achting voor het huwelijk versterkt wordt. Een nieuwe grond voor echtscheiding is o.a. hardnekkige weigering der voortplanting. (Het Vaderland)
(Vor. ber. Oostenrijk, Huwelijksrecht 1767 B.)

A. VOLKENBOND. — Venezuela verlaat den Bond. - 9 Zuidamerikaansche staten verlieten reeds Genève. - Nog 11 Zuidamerikaansche staten over. —
De regeering van Venezuela heeft aan het secretariaat van den Volkenbond op 12 Juli '38 getelegrafeerd, dat zij den Volkenbond verlaat.
In haar telegram geeft de regeering geen enkel motief aan, dat haar tot dit besluit bewogen heeft. Zij deelt slechts het feit mede en verklaart, dat Venezuela altijd trouw zal blijven aan het ideaal, dat men bij de stichting van den Volkenbond voor oogen had. Zij zal zich ook bij haar buitenlandsche politiek door dit ideaal laten leiden.
De motieven van het besluit vindt men echter reeds in een boodschap, die de minister van Buitenlandsche Zaken, Gil Borges, op 19 April '38 aan het Congres van Venezuela richtte. De minister constateerde daarbij, dat het geloof der volken in den Volkenbond en in de doeltreffendheid van het pact verminderd was en verklaarde, dat de regeering niet de verantwoordelijkheid kon blijven dragen van de verplichtingen die uit het Volkenbondspact voortvloeien.
Venezuela is de negende Zuid-Amerikaansche republiek, die zich uit den Volkenbond terugtrekt. Brazilië, Chili, Costa Rica, Guatemala, Honduras, Nicaragua, Paraguay en Salvador hadden reeds eerder dit besluit genomen. Van Latijnsch Amerika zijn nu nog de volgende staten lid gebleven: Argentinië, Bolivia, Columbia, Cuba, de Dominicaansche republiek, Ecuador, Haiti, Mexico, Panama, Peru en Uruguay. De meeste Zuid-Amerikaansche staten, die den Volkenbond verlieten, zijn evenwel lid gebleven van het Internationaal Arbeidsbureau. (Telex-A. N. P.)

B. SPANJE. — Burgeroorlog. - Het Spaansche geld blijft bij de Banque de France. —
De Eerste Kamer van het Parijsche gerechtshof heeft op 6 Juli '38 uitspraak gedaan in de bekende kwestie van het gouddepot der Bank van Spanje bij de Banque de France. Eerstgenoemde d.i. de regeering van het republikeinsche Spanje, verlangde teruggave van dit depot, groot ongeveer frs. 1.400 millioen, waartegen van andere zijde verzet aangeteekend was. Het hof heeft thans het gouvernement van Barcelona niet-ontvankelijk verklaard in zijn eisch, zoodat het edel metaal tot nader order blijft waar het is, t.w. in de kelders van het Fransche emissie-instituut. (Telex-A. N. P.) **(2564 E.)**

C. SPANJE. — Burgeroorlog. - Niet-inmenging. - Terugtrekking van de vrijwilligers. - Witboek. —
In het Britsche plan betreffende de terugtrekking der buitenlandsche vrijwilligers uit Spanje, dat op 11 Juli '38 te Londen in den vorm van een Witboek is gepubliceerd, worden de volgende havens voorgeschreven voor het ontschepen van vrijwilligers: Londen, Hamburg, Marseille, Lissabon en Genua.
De buitenlandsche vrijwilligers, die te Londen zullen worden ontscheept omvatten hen, die gerepatrieerd zullen worden naar Engeland, België, Denemarken, Estland, Finland, Letland, Luxemburg, Nederland, Noorwegen, Polen en Zweden. De buitenlandsche vrijwilligers zullen geëvacueerd worden naar gebieden, die zullen worden bepaald in de nabijheid der havens Palamos, Carthagena, Malaga en Cadiz. Er zullen 2000 vrijwilligers per dag geëvacueerd worden, wanneer in de beide deelen van Spanje een gelijk aantal vrijwilligers is. Wanneer het aantal ongelijk is, zal de partij met het kleinste aantal dagelijks 1000 vrijwilligers uitleveren en de partij met het grootste aantal vrijwilligers een aantal, dat verhoudingsgewijze grooter is. De inscheping van de eerste groepen vrijwilligers moet beginnen op den 51sten dag na de aanvaarding van de resolutie door de internationale commissie en de evacuatie moet voltooid zijn 100 dagen nadien. Nog 35 dagen extra zijn toegestaan voor de evacuatie van zieken, gewonden, krijgsgevangenen en vrouwen.
Het Britsche plan tot terugtrekking der vrijwilligers voorziet verder in een verbod voor personen om zich naar Spanje te begeven, teneinde propaganda te gaan maken voor een van beide partijen. Voorts is een verbod opgenomen voor schepen, die varen onder de vlag van één der onderteekende mogendheden om oorlogsmateriaal te vervoeren naar Spaansche havens.
Hamburg zal de ontschepingshaven zijn voor vrijwilligers, die naar Duitschland gerepatrieerd zullen worden en voor een deel van de vrijwilligers, die in Cadiz en Malaga ingescheept zijn voor repatrieering naar België, Denemarken, Estland, Finland, Letland, Litauen, Luxemburg, Nederland, Noorwegen, Polen en Zweden.
Vrijwilligers en krijgsgevangenen die te Cadiz en Malaga ingescheept zijn voor bovengenoemde landen, zullen eveneens ten deele te Londen ontscheept worden. Alleen vrijwilligers en krijgsgevangenen, die naar Portugal gerepatrieerd worden, zullen te Lissabon worden ontscheept.
Marseille zal de ontschepingshaven zijn voor alle vrijwilligers, die naar Frankrijk gerepatrieerd worden en eveneens voor een deel der vrijwilligers, die te Palamos en Carthagena ingescheept zijn voor repatrieering naar Albanië, Bulgarije, Tsjecho-Slowakije, Griekenland, Hongarije, Roemenië, Turkije, Rusland en Joego-Slavië. Tevens zullen hier ontscheept worden de krijgsgevangenen voor bovengenoemde landen, welke te Cadiz en Malaga ingescheept zullen worden.
Te Genua worden ontscheept alle vrijwilligers, die gerepatrieerd worden naar Italië en een deel der vrijwilligers die te Cadiz en Malaga ingescheept worden voor repatrieering naar Albanië, Bulgarije, Tsjecho-Slowakije, Griekenland, Hongarije, Roemenië, Turkije en Joego-Slavië, benevens de krijgsgevangenen voor die landen, ingescheept te Palamos en Carthagena.
De havens waar speciale niet-inmengingsposten geplaatst zullen worden, zijn Bilbao, Huelva, Cadiz, Malaga, Carthagena, Alicante, Valencia en Barcelona.
Men is van meening, dat in verband met de omvangrijkheid en ingewikkeldheid van dit plan het wel een maand zal duren, voor de antwoorden der Spaansche partijen (Burgos en Valencia) verwacht kunnen worden. Zoodra deze partijen toestemming hebben gegeven zal de volledige niet-inmengingscommissie bijeenkomen, teneinde het plan definitief aan te nemen. Deze definitieve aanvaarding zal den datum aangeven, wanneer de terugtrekking beginnen zal. (Telex-A. N. P.)
(Vorig bericht 3339 E.)

14 JULI 1938

D. NEDERLAND. — Cultuurband Nederland-Zuid-Afrika. - Adviescommissie geïnstalleerd. —
De minister van Onderwijs, Kunsten en Wetenschappen, prof. dr. J. R. Slotemaker de Bruïne heeft op 20 Juni '38 geïnstalleerd de commissie van advies voor de cultureele betrekkingen tusschen Nederland en Zuid-Afrika.
De minister betuigde zijn erkentelijkheid, dat de leden der commissie zich bereid hebben verklaard, de regeering van voorlichting te dienen bij het bevorderen van de cultureele betrekkingen tusschen Nederland en Zuid-Afrika. (Het Vaderland)

E. NEDERLAND. — Leger, Vloot en Luchtmacht. - Het zilveren feest van de L. V. A. te Soesterberg. —
De viering van het zilveren jubileum van de luchtvaartafdeeling te Soesterberg werd op 1 Juli '38 in tegenwoordigheid van Z.K.H. Prins Bernhard ingezet met een intieme plechtigheid bij het monument der gevallen kameraden, terwijl er later gelegenheid bestond den commandant der luchtvaartafdeeling geluk te wenschen, waarbij o.a. de minister van Defensie, de heer J. J. C. van Dijk, zijn opwachting kwam maken.
Het vliegkamp was in feestgewaad gestoken.
(Het Vliegveld) **(V. b. 3204 E.; Luchtmacht 2864 B.)**

F. GROOT-DUITSCHLAND. — Kerkstrijd. - Evangelische Kerkenbonden. - Eed van trouw aan Hitler. - Resumé. —
De zaak van de eedsaflegging door de pedikanten in Duitschland is — na vele verwarde berichten erover — nu zoover tot klaarheid gekomen, dat het mogelijk is de groote lijnen te onderscheiden. Dr. Werner, de president van den Evangelischen Oberkirchenrat, wilde oorspronkelijk Hitler deze eedsaflegging aan zijn persoon als een verjaardagsgeschenk, dus tegen 20 April,

aanbieden; deze Oberkirchenrat is eigenlijk een centrale Kerkvoogdij, die in geestelijke zaken geen gezag heeft, en geldt bovendien als een instrument van minister Kerrl, die nog altijd de kerkelijke aangelegenheden onder zijn leiding heeft.
De (Duitsch-christelijke) besturen van eenige kleinere landskerken (Thüringen, Mecklenburg e.a.) hadden dezen eisch reeds eerder aan hun predikanten gesteld. De ambtenarenwet verleent den kerkbesturen dit recht. Dr. Werner dreigde ieder die dezen eed niet voor 31 Mei zou hebben afgelegd, met ontslag. Inhoud en strekking van den eed heeft dr. Werner zoo verklaard, dat de predikanten aan het Derde Rijk en zijn Leider niet alleen gehoorzaamheid, maar ook de innigste toewijding moeten betoonen.
De belijdenisbeweging ziet hierin een capitulatie voor den totalitairen staat. Daar komt bij, dat zij den Evang. Oberkirchenrat, een staatsinstrument, niet wil erkennen. Of, zoo redeneert men, de staat zelf eischt den eed, hetgeen dan duidelijk moet worden uitgesproken, óf de Oberkirchenrat handelt hier op eigen initiatief, dus is hij onwettig. Ook afgezien daarvan mag de Kerk naar het inzicht van de belijdenisbeweging zelf nooit een eed eischen, omdat Christus gezegd heeft: „Zweert ganschelijk niet." De Kerk mag alleen tegenover den staat den eed van trouw afleggen, en dan nog alleen onder de uitdrukkelijke restrictie dat deze trouw begrensd wordt door den plicht om onbegrensd het volle evangelie te verkondigen.
Dr. Koch, de praeses der bijna geheel tot de belijdenisbeweging behoorende Westfaalsche Kerk, heeft namens de predikanten dezer Kerk aan den Oberkirchenrat geschreven, dat zij slechts dan tot de eedsaflegging bereid waren, wanneer de eed op kerkelijk-juiste wijze werd gesteld. Ook in Pruisen hebben vele predikanten deze houding aangenomen. Daar waren onder de belijdenisbeweging echter ook predikanten, die den eed voor onschuldig hielden en hem terstond aflegden. Het antwoord van den Oberkirchenrat aan dr. Koch hield in, dat met den eisch niets onkerkelijks was bedoeld, en dat in Duitschland, waar volk en Kerk zoo nauw verbonden zijn, een geheel andere toestand heerscht dan die welken Paulus in Romeinen 13 bedoelt.
Inmiddels bleek door allerlei ervaringen, vooral te Bremen, dat de eisch tot eedsaflegging niet van de staat was uitgegaan. De E. O. K. poogde n.l. op zijn wijze de Kerk in het Derde Rijk te redden door een massale eedzwering, om zoodoende den staat gunstiger voor de Kerk te stemmen. Maar de staat en de nat.-soc. partij wilden dit resultaat niet, daar dan het propagandamiddel van de politieke verdachtmaking der belijdenispredikanten onbruikbaar zou worden. Daarom vond de Oberkirchenrat bij den staat geen noemenswaardige medewerking. Nu de poging als mislukt is te beschouwen, wordt ze van staatswege wel als belangrijk beschouwd. De getallen bieden een goed houvast ter beoordeeling van de sterkte der belijdenisoppositie. Intusschen is ook door verdere correspondentie tusschen dr. Koch en den Oberkirchenrat, bij de belijdenisbeweging steeds meer de overtuiging gerezen, dat de aflegging van den eed, hoe men hem interpreteert, de onderwerping zou beteekenen aan een onwettig Kerkbestuur en de absolute binding aan dezen absolutistischen staat. Ook het verzoek aan den staat om zelf den eed te laten zweren, werd als onjuist gevoeld; een dergelijk verzoek kan nooit van de kerk uitgaan.
Inmiddels heeft de belijdenisbeweging in Juni te Essen, te Bochum en te Berlijn bijeenkomsten gehouden. Zoo goed als eenparig was overal het besluit: dezen eed op deze wijze door dit kerkbestuur geëischt, kunnen wij niet afleggen. De meerderheid der Pruisische belijdenisbeweging heeft zich daaraan gehouden. Ook achtte men de wijze, waarop de Oberkirchenrat den predikant tot de eedsaflegging tracht te brengen, zeer onwaarachtig.
De juiste getallen zijn inmiddels bekend geworden. Tot de belijdenisbeweging in Pruisen behoort naar schatting ongeveer de helft der pl.m. 7000 predikanten dezer landskerk. Van hen hebben 2200 geweigerd den eed af te leggen. In Westfalen hebben bijna alle predikanten (pl.m. 600) geweigerd, in Rijnland 380 van de 800, in de Mark Brandenburg (Berlijn en omgeving) 270 van de 751, in Oost-Pruisen eerst 250 en na een herhaalden oproep 150 van de 440, in Schlesien (waar de belijdeniskerk zeer verdeeld is) 80 van de 900.
De onder bisschoppen staande Evang. Kerken in Hannover, Württemberg en Beieren, hebben haar predikanten gelast den eed af te leggen. Sommigen van hen (ook predikanten in voormalig Oostenrijk) hebben getracht eraan te ontkomen, door niet van een eed maar van een gelofte (Gelöbnis) te spreken. Dit typeert de kerkpolitiek dezer landen. Intusschen schijnt de principieele bezinning, die steeds de Pruisische Kerk heeft gekenmerkt, den bisschoppen van Württemberg (Wurm) en Beieren (Meiser) tot waarschuwing te zijn geweest; zij hebben den eisch tot eedsaflegging voorloopig tenminste opgeschort. De neutrale besturen der Geref. (Hervormde) landskerken in Hannover en Lippe hebben dezen eisch niet kunnen stellen wegens de scherpe oppositie der belijdenispredikanten in hun gebieden. Nu is alom in den strijd over den eed een pauze ingetreden. Geen enkel predikant is nog wegens weigering uit zijn ambt ontzet. Het groote aantal maakt dit practisch onuitvoerbaar. Algemeen verwacht men in Pruisen, dat dr. Werner nu nieuwe middelen zal zoeken om den eed af te dwingen of op andere wijze de Kerk in den totalitairen staat in te schakelen.
(Alg. Handelsblad)
(Vor. ber. 3291 B.; Evang. Kerkenbond 3328 E.)

A. DISCONTOKOERSEN. — Litauen. —
De Bank van Litauen heeft met ingang van 1 Juli '38 het disconto verlaagd van 5½% tot 5%.
(Telex-A. N. P.) **(V. b. 2369 B.; Overzicht 3296 A.)**

B. SOVJET-RUSLAND. — Vlootversterking. - Rede van Kalinin. —
De president van het Centrale Uitvoerende Comité, Kalinin, heeft op 19 Juni, volgens de „Prawda", in een rede het volgende gezegd:
„Niemand heeft ooit het kapitalistische Engeland in scheepsbouw overtroffen. Wij moeten het doen, want wij zijn het sterkste socialistische land." (Prawda)
(Vor. ber. 3108 G.; Leger, Vloot en Luchtm. 3159 A.)

C. NEDERLAND. — Rijksmuseum Kröller-Müller te Otterlo geopend. —
Te midden van vele genoodigden heeft de minister van Onderwijs, Kunsten en Wetenschappen, prof. dr. J. R. Slotemaker de Bruïne, op 13 Juli '38 het rijksmuseum Kröller-Müller te Otterlo officieel geopend. De minister kon daarbij de vertolker zijn van hooge waardeering voor het genereuze gebaar van mevrouw Kröller-Müller en den onuitputtelijken ijver van den voorzitter der stichting Het Nationale Park „De Hooge Veluwe", oud-minister H. P. Marchant. Het heeft H.M. de Koningin behaagd, zoo deelde de minister in zijn openingsrede mede, den oud-minister van Onderwijs, mr. H. P. Marchant, te bevorderen tot Commandeur in de Orde van Oranje-Nassau en mevrouw Kröller-Müller te benoemen tot Ridder in de Orde van den Nederlandschen Leeuw.
Het reusachtige landgoed van den heer en mevrouw Kröller-Müller is indertijd met medewerking van de regeering aangekocht door de stichting Het Nationale Park „De Hooge Veluwe" en sedert dien is het onder het voortreffelijke beheer van de stichting, voor het publiek opengesteld. (De Telegraaf)

D. NEDERLAND. — Tentoonstelling „Honderd jaar Fransche kunst". —
Onder zeer groote belangstelling had op 2 Juli '38 de opening plaats van de tentoonstelling „Honderd jaar Fransche kunst" in het Stedelijk Museum te Amsterdam. Bij ontstentenis van den burgemeester heette wethouder Boekman de aanwezigen namens het gemeentebestuur welkom.
Hij begroette speciaal baron De Vitrolles, den Franschen gezant, en den heer Georges Huisman, directeur-generaal van Schoone Kunsten, die speciaal uit Parijs was overgekomen om deze plechtigheid bij te wonen. (Alg. Handelsblad)
(Vor. ber. Tentoonstelling 3315 B.)

E. NEDERLAND. — Tweede Kamer. - Schijnakten. —
Ingediend is op 13 Juli '38 een wetsontwerp tot aanvulling van artikel 667 aan het Burgerlijk Wetboek en wijziging van de artikelen 43 en 45 der Faillissementswet.
Dit ontwerp van wet heeft ten doel de bestrijding van het euvel der zoogenaamde schijnakten.
Onder „schijnakte" wordt in dit verband verstaan een akte, waarbij iemand fingeert zijn roerende goederen, die hij overigens, als houder voor den verkrijger, onder zich houdt, aan een ander — „constituto possessorio" — in eigendom te hebben overgedragen ten einde deze goederen aldus te onttrekken aan het algemeene verhaalsrecht, dat zijn schuldeischers krachtens artikel 1177 B. W. daarop hebben.
(Nieuwe Rotterd. Courant)

F. OLYMPISCHE SPELEN 1940. — Geen Olympische Spelen te Tokio. —
Naar het agentschap „Domei" op 14 Juli '38 meldt, heeft de Japansche minister van Eerediensten, Kido, het besluit van de regeering bekendgemaakt, om de organisatie der Olympische Spelen, die voor 1940 aan Tokio was toegekend, aan het Internationaal Olympisch Comité terug te geven.
De Olympische Spelen 1940 zullen dus niet te Tokio plaats hebben. (Telegraaf - Domei)
(Vorig bericht 3193 C.)

A. CHINA. — Economische toestand 1937-'38. — Blijkens de gepubliceerde gegevens in zake de handelsbeweging van China over 1937 vertegenwoordigde de uitvoer in dat jaar een waarde van $ 838.000.000 (v. j. $ 706.000.000), terwijl de invoer $ 953.000.000 (v. j. $ 942.000.000) bedroeg.
Het totaal der handelsbeweging steeg derhalve met $ 143.000.000, terwijl het invoeroverschot daalde van $ 236.000.000 tot $ 115.000.000. Dit gunstige resultaat is toe te schrijven aan de belangrijke toeneming van China's buitenlandschen handel in de maanden voorafgaande aan den oorlogstoestand. Zoo bedroeg het totaal der handelsbeweging gedurende de eerste 7 maanden van 1937 $ 1.301.000.000 tegen $ 927.000.000 in de overeenkomstige periode van het voorafgaande jaar. De daling in de overige maanden van 1937 heeft zich in 1938 voortgezet, gelijk blijkt uit onderstaande cijfers:

	Januari 1937	Januari 1938
Invoer geheel China	$ 77.026.000	$ 59.089.000
Uitvoer „ „	82.206.000	43.098.000
	$ 159.232.000	$ 102.187.000

Japan zag zijn aandeel in de handelsbeweging dalen van $ 27.492.000 in Januari 1937 tot $ 6.315.000 in Januari 1938.
De douane-inkomsten bedroegen gedurende 1937 totaal $ 342.000.000 (v. j. $ 324.000.000), waarvan een bedrag groot $ 86.000.000 vereischt werd ten behoeve van den dienst der buitenlandsche leeningen van China, waarvan de richtige betaling door de douane-inkomsten is gegarandeerd.
Met betrekking tot het geldwezen valt te vermelden, dat in Noord-China een nieuwe circulatiebank, de Federated Reserve Bank of China, is opgericht, welke op 9 Maart '38 haar werkzaamheden te Peking is begonnen. In het kapitaal groot Yuan 50.000.000 zal het voorloopige bewind van Noord-China deelnemen voor de helft, terwijl het restant door enkele Chineesche en Japansche bankinstellingen zal worden verschaft. De nieuwe circulatiebank zal een reserve van minstens 30 % van haar circulatie hetzij in goud en zilver, hetzij in vreemde valuta's aanhouden. Het in omloop zijnde National dollar bankpapier zal eventueel à pari tegen het bankpapier der nieuwe circulatiebank worden ingewisseld.
Zooals verwacht kon worden vertoont de bankbiljettencirculatie in China den laatsten tijd een gestadige stijging. Zij bedroeg:

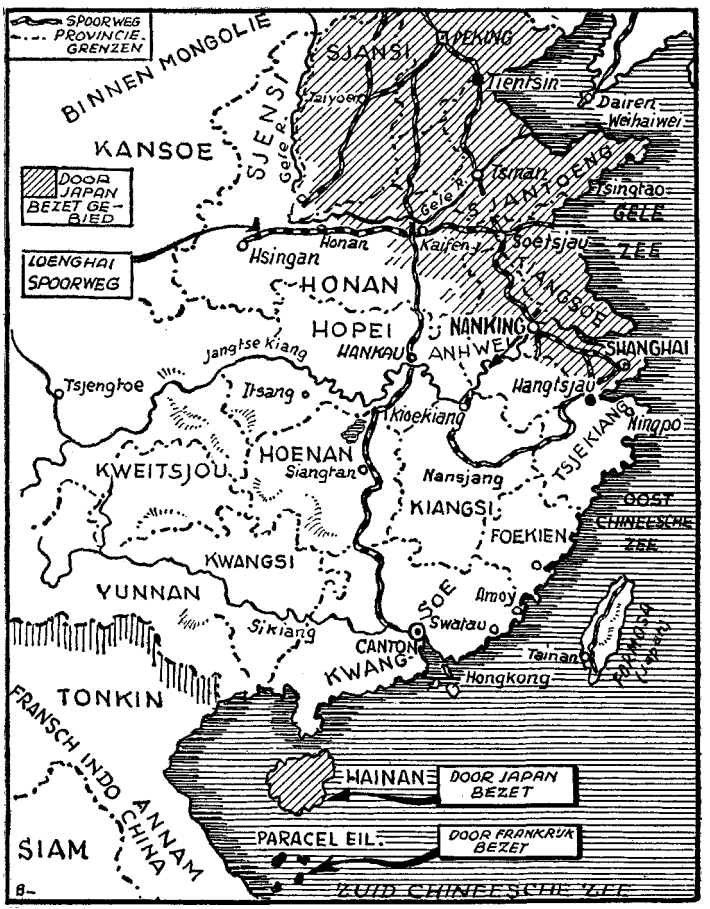
	Ult. Dec. 1936	Ult. Juni 1937	Ult. Dec. 1937
	(in millioenen $)		
Central Bank of China . .	326	376	431
Bank of China	459	510	607
Bank of Communications .	295	313	371
Farmers Bank	142	208	231
7 Commercial Banks . . .	89	70	80
	1.311	1.477	1.720

Hiertegen was de volgende dekking (inclusief gouvernementsobligaties) aanwezig:

	Ult. Dec. 1936	Ult. Juni 1937	Ult. Dec. 1937
	(in millioenen $)		
Central Bank of China . .	212	243	278
Bank of China	284	313	399
Bank of Communications .	179	192	223
Farmers Bank	†)	166	145
	675	914	1.045

†) Niet gepubliceerd. (Nederl. Handel-Maatschappij)

(Vor. ber. In- en Uitvoer 3078 A.; Econ. Toestand 2303 A.; Chin.-Jap. Confl. 3338 A.)

Japansche penetratie in China na één jaar strijd.

15 JULI 1938

B. VLUCHTELINGEN-CONFERENTIE TE EVIAN. - Resoluties. —
De conferentie van Evian voor de vluchtelingen, die in den bescheidener naam van regeeringscommissie voor de vluchtelingen is herdoopt, werd op 7 Juli '38 door den vertegenwoordiger der Fransche regeering, senator Bérenger, geopend.
Gedelegeerden van 32 staten n.l. Argentinië, Australië, België, Bolivia, Brazilië, Canada, Chili, Columbia, Costa Rica, Cuba, Denemarken, de Dominicaansche Republiek, Ecuador, Engeland, Frankrijk, Guatemala, Haiti, Honduras, Ierland, Mexico, Nederland (Mr. Beucker Andreae), Nicaragua, Nieuw-Zeeland, Noorwegen, Panama, Paraguay, Peru, Uruguay, Venezuela, de Vereenigde Staten van Amerika, Zweden en Zwitserland nemen aan de conferentie deel. Van de uitgenoodigde staten heeft alleen Italië de uitnoodiging van de hand gewezen. Duitschland werd niet uitgenoodigd.

Nadat senator Bérenger de aanwezigen namens de Fransche regeering had welkom geheeten en president Roosevelt voor zijn initiatief had bedankt, legde de vertegenwoordiger van de Amerikaansche regeering, Taylor, een verklaring af, waaruit bleek, dat naar de meening van de Amerikaansche regeering deze bijeenkomst slechts het begin zal zijn van een samenwerking tusschen de staten, die vluchtelingen willen opnemen en dat deze samenwerking later regelmatig op soortgelijke commissie-bijeenkomsten van regeeringsgedelegeerden zal moeten worden voortgezet.
Taylor hoopte, dat de Fransche regeering zou goedvinden, dat de toekomstige besprekingen van deze regeeringscommissie steeds te Parijs zouden gehouden worden. Taylor gaf in overweging, dat op deze eerste bijeenkomst de regeeringsvertegenwoordigers strikt vertrouwelijk aan elkaar zouden mededeelen hoeveel politieke vluchtelingen zij bereid zouden zijn in hun land op te nemen en eventueel in welk gedeelte van hun gebied dezen zouden gehuisvest kunnen worden. Ook zou deze bijeen-

komst het zeer moeilijke vraagstuk van de financiering der landverhuizing in bespreking hebben te nemen.
Na Taylor spraken Lord Winterton namens de Engelsche regeering, senator Bérenger namens de Fransche regeering en Michael Hansson, de directeur van het Volkenbondsbureau voor de Russische vluchtelingen als vertegenwoordiger der Noorsche regeering.
Na de afgelegde verklaring bleek duidelijk, dat het de bedoeling is, dat deze commissie-zitting zich slechts met de politieke vluchtelingen uit Duitschland en uit het vroegere Oostenrijk zal bezighouden en niet met vluchtelingen uit andere landen. Lord Winterton wees er nog op, dat het vraagstuk van de Joodsche vluchtelingen uit Duitschland niet zal kunnen worden opgelost, indien niet ook Duitschland bereid zou zijn eenige offers hiervoor te brengen. Uit de verklaring bleek voorts nog dat het niet de bedoeling is, dat de nieuwe regeeringscommissie voor de vluchtelingen de Volkenbondsorganen voor de hulp aan vluchtelingen overbodig zal maken. Integendeel, deze instellingen zullen zoo nauw mogelijk met elkaar moeten samenwerken. Dit was ook de wensch van den Amerikaanschen regeeringsgedelegeerde.
Op 14 Juli '38 heeft de conferentie den tekst der resolutie, die een resumé van haar arbeid geeft, met algemeene stemmen goedgekeurd. Ook het rapport en de ontwerp-resolutie der technische ondercommissie, die de uiteenzettingen der leden over de immigratiewetgeving en -politiek hunner regeeringen heeft aangehoord, werden goedgekeurd.
In de resolutie wordt geconstateerd, dat op grond van het rapport der ondercommissie op grooter schaal toelating van vluchtelingen kan worden overwogen. Tevens wordt vastgesteld, dat zekere landen den wensch te kennen hebben gegeven, plannen tot vestiging van vluchtelingen in overweging te nemen, wanneer plannen van dien aard door officieele of particuliere lichamen naar voren worden gebracht. Erkend wordt, dat de aan Duitschland en Oostenrijk grenzende landen thans niet in staat zijn meer voor de vluchtelingen te doen, doch de hoop wordt uitgesproken, dat deze landen aan de oplossing van het vraagstuk zullen medewerken door faciliteiten toe te staan voor de technische en landbouwkundige vorming van vluchtelingen, die daar tijdelijk onderdak zullen vinden.
In de resolutie van de conferentie wordt aanbevolen, dat de intergouvernementeele commissie competent is ten aanzien van de personen, die hun land van oorsprong, Duitschland of Oostenrijk, nog niet hebben verlaten, maar tot vertrekken gedwongen zijn wegens hun politieke of godsdienstige overtuiging of hun ras en personen, die reeds geëmigreerd zijn, maar zich nog niet blijvend ergens hebben gevestigd.
Verder wordt aanbevolen, dat de regeeringen inlichtingen blijven verstrekken aangaande het aantal vluchtelingen, dat zij zouden willen opnemen.
Als gevolmachtigde van de commissie zal een vooraanstaand onderdaan der Vereenigde Staten optreden, die reeds door president Roosevelt aangewezen, doch wiens identiteit nog niet bekend is. Deze gevolmachtigde zal tot taak hebben, met de Duitsche regeering te onderhandelen, ten einde in het vervolg een ,,ordelijke emigratie" mogelijk te maken van allen, die het Duitsche rijk wenschen te verlaten. Ook zal hij besprekingen voeren met de regeeringen der landen, die bereid zijn vluchtelingen op te nemen, omtrent de definitieve vestiging der immigranten. (N. Rott. Crt. - De Tijd - Alg. Handelsblad)
(Vorig bericht 3326 F.)

A. **SCHAKEN. — Dr. Max Euwe kampioen van Nederland. —**
De eindstand van het tournooi om het kampioenschap van Nederland luidt als volgt:
1. Dr. M. Euwe, 9 pnt. (kampioen van Nederland); 2. N. Cortlever, 8 pnt.; 3. jhr. mr. dr. J. H. O. van den Bosch, 7½ pnt.; 4. A. D. de Groot, 6½ pnt.; 5. en 6. S. Landau en T. D. van Scheltinga, elk 6 pnt.; 7. E. Mulder, 5½ pnt.; 8. Lod. Prins, 5 pnt.; 9. G. R. D. van Doesburgh, 3½ pnt.; 10. 11. en 12. J. H. C. Fontein, S. van Mindeno en J. Muilwijk, allen 3 punten. (Telex-A. N. P.)
(V. b. Ned. Kampioensch. 2373 D.; Dr. Euwe 3060 A.)

B. **SPANJE. — Burgeroorlog. - Twee jaar oorlog. - Almeria. —**
De bloedige broederoorlog in Spanje beleeft zijn tweeden verjaardag. Op 17 Juli 1936 kwamen de Spaansche garnizoenen in Marokko in opstand, nadat vijf dagen daarvoor de moord op Calvo Sotelo, den leider der monarchisten in het Spaansche parlement, te Madrid had plaats gehad. 18 Juli kwamen de garnizoenen in Spanje zelf in verzet tegen het linksche bewind. Twee jaren van verbitterden kamp, van reusachtige vernielingen en duizenden dooden zijn over Spanje gegaan, en nog steeds zijn er geen aanwijzingen, welke wijzen op een spoedig einde van den storm.
In de afgeloopen week zijn de troepen van Franco weer een stap dichter tot Sagunto genaderd door de verovering van Nules. Met groote hardnekkigheid betwisten de regeeringstroepen iederen voet grond aan hun tegenstanders en de nationalisten komen slechts langzaam vooruit. De strijd blijft beperkt tot het gebied tusschen Teruel en de kust. In de lucht zijn de rechtsche vliegtuigen heer en meester, zij bestoken de steden der regeering voortdurend met bommen; Valencia en Carthagena hebben weer herhaaldelijk bezoek van bommenwerpers gekregen, waarbij in sommige gevallen het afweergeschut de aanvallers wel deed afdeinzen, maar waarbij niettemin toch ook weer tientallen dooden vielen.
Franco is het nog steeds niet eens geworden met Londen over het aanwijzen van Almeria als eenige neutrale haven in het door de republikeinsche regeering beheerschte gebied.
(De Nieuwe Eeuw) **(Vor. ber. Burgeroorlog 3346 C.)**

C. **PALESTINA. — Onlusten. - Terreur. —**
Steeds ernstiger wordt de terreur der Arabische benden in Palestina. Er gaat geen dag meer voorbij of er vallen een of meer dooden. Bomaanslagen zijn schering en inslag. Bij een bomaanslag, gevolgd door een vuurgevecht, werden te Haifa 27 personen gedood. De verhouding tusschen Arabieren en Joden neemt een uiterst verbitterd karakter aan en in verband daarmee heeft de moord op den iman van de Omarmoskee te Jeruzalem de hartstochten tot het kookpunt gebracht.
De Britsche autoriteiten treden zeer krachtig op, doch dat schrikt den terroristen niet af, die herhaaldelijk met politie en soldaten den strijd aanbinden; in een gevecht in de vallei van Esdralon werden acht Arabieren gedood. Hoe ernstig de situatie is wordt wel het scherpst gekarakteriseerd door het feit, dat twee bataljons uit Egypte naar Palestina zijn gezonden en de kruiser ,,Repulse" voor Haifa voor anker is gegaan. De militaire rechtbank te Jeruzalem heeft vier Arabieren ter dood veroordeeld wegens poging tot brandstichting.
Op 14 Juli werd een bomaanslag in een Arabische wijk te Jeruzalem gepleegd. Officieel wordt medegedeeld, dat 10 Arabieren werden gedood en 29 gewond.
(Telex-A. N. P. - De Nieuwe Eeuw) **(3339 F.)**

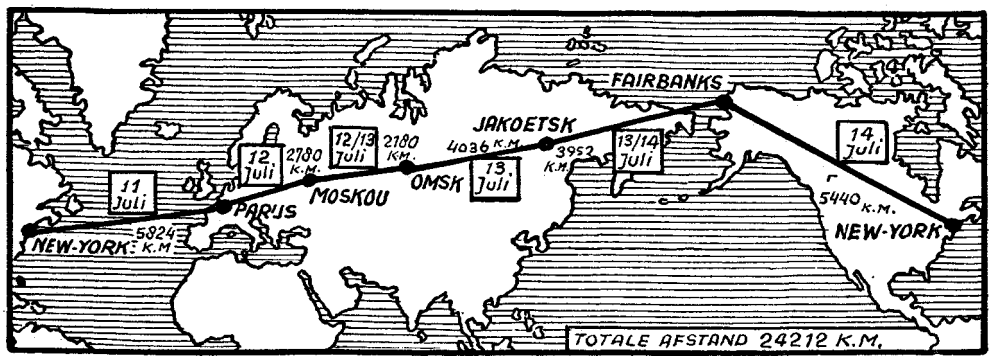
D. **LETTEREN. — Boeken die door de pers gunstig besproken zijn. - Onze wekelijksche opgave. —**
Amerikaansch: Louis Adamic — ,,My America." (Harpers) **(Vor. ber. 3340 A.)**
Duitsch: Olga Hatzinger — ,,Alles für Andere. Roman aus Pestalozzis Leben." (,,Das Bergland-Buch", Salzburg)
Gustav Renker — ,,Das Dorf ohne Bauer." (,,Das Bergland-Buch", Salzburg) **(Vor. ber. 3340 A.)**
Engelsch: Douglas Reed — ,,Insanity Fair." (Cape)
Hugh Walpole — ,,The Joyful Delaneys." (Macmillan)
F. Winthrop Woodruff — ,,Roger Bacon (his place in history)". (Clarke) **(Vor. ber. 3340 A.)**
Esperanto: Artur Domènech — ,,Poemoj". (La Renaixença, Barcelona) **(Vor. ber. 3172 D.)**
Fransch: Pierre Dominique — ,,Colère sur Paris". (Aux Editions Flammarion)
Jacques et Raïssa Maritain — ,,Situation de la Poésie". (Desclee de Brouwer) **(Vor. ber. 3340 A.)**
Nederlandsch: Dr. Felix Rutten — ,,De tocht naar Morgenland". (Het Portiersfonds, Eindhoven)
Jo Ypma — ,,Boven de polder de hemel". (Bosch & Keuning, Baarn) **(V. b. 3340 A.)** (Red. K. H. A.)

16 JULI 1938

E. **OSS. — De Marechaussee. - Uitspraak van het Ambtenarengerecht. —**
Op 16 Juli '38 heeft het Ambtenarengerecht te 's-Gravenhage uitspraak gedaan in de zaak van de zes onderofficieren van de marechaussee, die tot de vroegere brigade van dit wapen te Oss hebben behoord, en onder de in het algemeen bekende omstandigheden, eerst van hun opsporingsbevoegdheid ontheven en vervolgens overgeplaatst zijn.
De klagers hadden het Ambtenarengerecht verzocht, het besluit, waarbij hun tijdelijk de opsporingsbevoegdheid was ontnomen, nietig te verklaren en evenzoo het besluit van den Inspecteur van de Koninklijke marechaussee tot hun overplaatsing.
Uitspraak doende, heeft het Ambtenarengerecht de beroepen van de leden van de voormalige brigade-Oss, voor zoover betreft de ontneming der opsporingsbevoegdheid, ongegrond verklaard.
Het Ambtenarengerecht heeft tevens ongegrond verklaard het beroep van de onderofficieren, voor zoover betreft de overplaatsing. (N. R. Crt.) **(V. b. 3333 D.)**

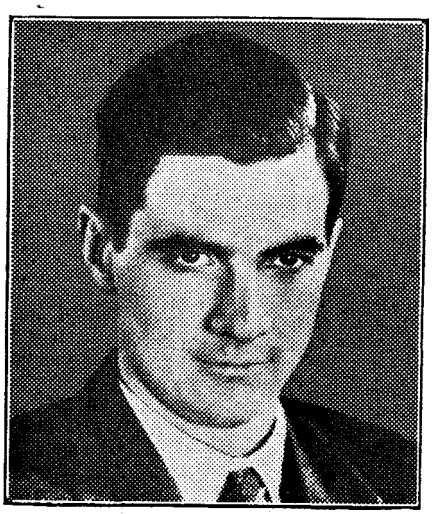
A. LUCHTVAART. — Wereldvlucht van Howard Hughes en zijn metgezellen. —

De Lockheed „New York World's Fair 1939" heeft haar vlucht om de wereld voltooid: Hughes en zijn bemanning: de radiotelegrafist Richard Stoddard, luitenant Thomas Thurlow (navigator), luitenant H. P. M. Conor (navigator), Edward Lund (mécanicien), zijn op 14 Juli '38 te 18.34 (G.M.T.) op het vliegveld Floyd Bennett bij New York aangekomen, vanwaar zij 3 dagen, 19 uur, 14 minuten en 10 sec. tevoren waren opgestegen. Het record van Wiley Post (1933), dat toen reeds de wereld verbaasde, is met 3 dagen, 23 uur en 35 minuten verbeterd bij een ongeveer gelijken afgelegden afstand. Zonder eenige hapering van beteekenis is de wereldvlucht volbracht.

De vierdaagsche vlucht van Hughes en zijn metgezellen was aldus:

	km.
11 Juli: New York—Parijs	5824
12 Juli: Parijs—Moskou	2780
12/13 Juli: Moskou—Omsk	2180
13 Juli: Omsk—Jakoetsk	4036
13/14 Juli: Jakoetsk—Fairb.	3952
14 Juli: Fairbanks—N. York	5440
Totaal	24212

Howard Hughes.

Wiley Post en Harold Gatty hebben in 1931 bijna negen dagen noodig gehad voor hun vlucht om de wereld. De vlucht van wijlen Wiley Post in 1933 verliep als volgt:

	km.
1ste dag New York—Berlijn	6400
2de dag naar Koningsbergen	640
3de dag naar Moskou	960
4de dag naar Irkoetsk	4480
5de dag naar Roechlowo	1600
6de dag naar Chabarofsk	640
7de dag naar Edmonton	6320
8ste dag naar New York	3360
Totaal	24400

(Alg. Handelsblad - Telegraaf)
(Vorig ber. Wiley Post 1914 B.)

B. ITALIE. — Rassenleer. - Zuiver biologisch oogpunt.

In een artikel, getiteld: „Fascisme en rasvraagstukken", meldt de „Giornale d'Italia", dat een groep Italiaansche geleerden, die docenten aan Italiaansche universiteiten zijn, het standpunt van het fascisme ten aanzien van de rasvraagstukken in 10 punten heeft vastgeseld.

In het rapport van deze geleerden wordt gezegd, dat de menschenrassen bestaan als stoffelijke realiteit, dat er groote en kleine rassen zijn. De Italiaansche bevolking is in haar groote meerderheid arisch en haar beschaving is arisch. Dit volk bewoont sedert verscheidene duizenden jaren het schiereiland en van de beschaving der prae-arische bevolkingen is vrijwel niets overgebleven.

Het Italiaansche volk stamt in hoofdzaak van de elementen dierzelfde rassen, die het voortdurend levende weefsel van Europa vormen en hebben gevormd.

Terwijl de samenstelling van het ras van andere volken aanzienlijk gewijzigd is, zelfs in moderne tijden, is de samenstelling van het Italiaansche volk thans dezelfde als die van duizend jaar geleden: de 44 millioen Italianen stammen dus in groote meerderheid af van families, die minstens sedert duizend jaar in Italië wonen. Deze oude zuiverheid van het bloed is de grootste adeltitel van het Italiaansche volk.

Het is dus tijd, dat de Italianen zich openlijk voorstanders van de rassentheorie verklaren.

Het rassenvraagstuk moet in Italië uit zuiver biologisch oogpunt bezien worden, zonder philosophische of godsdienstige bedoelingen. De Italiaansche rasopvatting moet zuiver Italiaansch zijn. Dat wil niet zeggen, dat in Italië de theorieën van het Duitsche racisme moeten worden ingevoerd: het wil slechts den Italianen het physieke en vooral het psychologische model voorbehouden van een menschenras van zuiver Europeesch karakter. Het rapport zegt verder, dat de Joden niet tot het Italiaansche ras behooren. De Semieten, die in den loop der eeuwen in Italië zijn gekomen, hebben niets van hun volksaard verloren. De herinnering aan de bezetting van Sicilië door Arabieren bestaat ook nog slechts in enkele namen: het proces van assimilatie is in Italië altijd zeer snel verloopen. De Joden vormen het eenige deel der bevolking, dat zich nooit in Italië geassimileerd heeft, omdat het bestaat uit elementen van niet-Europeesche rassen, die verschillen van de elementen, waaruit het Italiaansche volk is ontstaan.

(Giornale d'Italia - Telex-A. N. P. - Stefani)
(Vorig bericht 996 C.)

C. FRANKRIJK. — Daladier erkent Duitschlands vredelievendheid. —

Aan een maaltijd, aangericht door vereenigingen uit de Provence en Languedoc, heeft de Fransche minister-president Daladier op 13 Juli '38 o.m. het volgende gezegd: „Eenige weken geleden scheen het, dat de gebeurtenissen in Midden-Europa zouden moeten leiden tot een geduchte beproeving van den vrede; niettemin kon een verbreking van het evenwicht worden voorkomen door de samenwerking van allen van goeden wil, waarbij de vredelievende gezindheid van Engeland en Frankrijk dezelfde gezindheid bij andere landen ontmoette, in het bijzonder — het is mijn plicht het te zeggen — bij Duitschland. Bij die gebeurtenis wilde Frankrijk vertrouwen stellen in de vredelievende verklaringen, die steeds door den rijkskanselier geuit waren. Frankrijks bijdrage tot de verzoening was te oprechter, omdat onze plechtige overeenkomsten met Tsjecho-Slowakije voor ons heilig zijn. Volk en regeering hebben twee even sterke gevoelens: den wensch, dat wij onze verbintenis tegenover Tsjecho-Slowakije nooit in werking zullen behoeven te doen treden, en dien om ons woord steeds gestand te doen. Ik heb nooit geloofd aan de onafwendbaarheid van een oorlog. Wij kunnen nu vertrouwen in de toekomst hebben. Hetgeen eens mogelijk is gebleken, kan tot de eindregeling van het vraagstuk mogelijk blijven. De volken, die elkander op het slagveld hebben leeren waardeeren, kunnen hun krachten beter gebruiken in een gezamenlijk streven naar wederzijdsch begrip en organisatie van den vrede." (Le Temps)

(Vor. ber. Daladier 3241 F.)

A. **Slagschepenwedloop hervat.** —
Ondanks het feit, dat het slagschip meer risico loopt om in den grond geboord te worden dan in de jaren 1914—1918, toen alleen nog maar rekening moest worden gehouden met treffers van granaat, mijn en torpedo, heeft het drijvende fort, dat nog steeds de kern der groote oorlogsvloten vormt, zich weten te handhaven. Men moet niet denken, dat de Britsche regeering over een nacht ijs is gegaan toen zij de beslissing nam een nieuwe serie van 5. slagschepen van 35.000 t. op stapel te zetten die met elkaar ± 360.000.000 gulden zullen kosten . . . ! Zij liet eerst de kwetsbaarheid van slagschepen — vooral voor vliegtuigbommen — grondig onderzoeken door een speciale commissie. In het door deze commissie uitgebrachte rapport kan men lezen, dat de Britsche admiraliteit reeds in 1920 is begonnen met het nemen van proeven ten einde de uitwerking van bommen op schepen na te gaan. Niet alleen werd onderzocht welke pantserdikte door een bom kan worden doorboord, doch tevens werden de invloed van nabijtreffers en de schade van direct bij het treffen van het dek ontploffende bommen vastgesteld.
De admiraliteit en het ministerie van luchtvaart bleken het volkomen eens te zijn met elkaar over het trefferpercentage der bommenwerpers bij oefeningen, doch de psychologische invloed van goed gericht vuur uit de anti-luchtbatterijen werd door de Admiraliteit veel hooger geschat. De grootte van dezen invloed kan nimmer met juistheid worden gemeten, doch het valt niet tegen te spreken, dat moderne slagschepen een enorme batterij a.l. geschut in werking kunnen stellen en de lessen van den Spaanschen zoowel als van den Japansch-Chineeschen oorlog pleiten er wel voor, dat de werking van modern a.l. geschut voor vliegtuigen buitengemeen gevaarlijk is.
Het moderne slagschip moet natuurlijk evengoed tegen luchtaanvallen zijn beschermd als tegen treffers van torpedo's, granaten en mijnen en voor dit doel krijgen de nieuwe Britsche slagschepen der „King George V"-klasse een dekpantser van ± 20 cm. dikte, terwijl meer zorg dan ooit wordt besteed aan de indeeling in waterdichte compartimenten. Het motief van de Britsche regeering om tot den bouw van slagschepen over te gaan, is begrijpelijk genoeg: indien Engeland niet over slagschepen beschikte, zouden slagschepen van een eventueelen tegenstander ernstige schade kunnen berokkenen aan de Britsche handelsscheepvaart. En het bewijs, dat slagschepen door luchtstrijdkrachten tot zinken kunnen worden gebracht, is nog steeds niet geleverd.
Zoo worden er dus overal weer monsterschepen op stapel gezet, die fabelachtige bedragen kosten. De „North Carolina" en „Washington", die voor de Amerikaansche vloot in aanbouw zijn, zouden bijv. niet minder dan 60 millioen dollar per schip kosten. . . .
En de grens is nog niet bereikt, nu de pogingen mislukt zijn om de maximum grootte te beperken tot 35.000 ton en het geschutkaliber op 40.6 cm.
Overeenkomstig de bepalingen van het Volkenbondshandvest heeft de Britsche regeering een nota gezonden naar Genève waarin mededeeling wordt gedaan van het voornemen, af te wijken van de in het Londensche vlootverdrag van 1936, zoomede in het Engelsch-Duitsche (1935) en Engelsch-Russische (1937) vlootverdrag vastgestelde limieten voor waterverplaatsing en geschutkaliber van slagschepen. Als reden wordt opgegeven, dat Japan geweigerd heeft een bevredigend antwoord te geven op de vraag of het zich aan deze limieten zou houden. Het Britsche weermachtsorgaan de „United Service Review" van 19 Mei j.l. vroeg zich af waarom het noodig was zooveel publiciteit aan deze zaak te geven en de schuld te geven aan Japans zwijgzaamheid. Het is immers nog steeds niet met zekerheid bekend of Japan inderdaad grootere en zwaarder bewapende slagschepen op stapel heeft staan en het is zéér waarschijnlijk, dat een vriendschappelijke poging om van Japan te vernemen wat er nu werkelijk op stapel staat, meer succes zou hebben gehad. Japans gevoeligheid wat prestige betreft, is bekend en de wijze waarop men thans de Japansche regeering uit haar tent trachtte te lokken, was zeker niet tactvol. De ietwat overhaaste actie van den Amerikaanschen Senaat (die er n.l. op aandringt onmiddellijk 3 slagschepen van 45.000 ton op stapel te zetten) zal zeker geen kalmeerenden invloed op Tokio hebben gehad.

BEWAPENING

De teerling is echter geworpen en er is al heel weinig kans op, dat de slagschepenwedstrijd voorloopig wordt stopgezet, ondanks de enorme kosten, die deze bouwwedloop met zich medebrengt. Het is zeer onwaarschijnlijk, dat Japan een dergelijken kostbaren wedstrijd zou kunnen volhouden, maar men moet niet

OP STAPEL STAANDE EN IN AANBOUW ZIJNDE SLAGSCHEPEN.

	Naam	Waterverpl.	Max. snelh. in zeemijlen	Afmetingen in m.	Bewapening	Pantser
Engeland	„Anson"	35.000 ton	30	225×31.4×8.5	12 kns v. 35.6 cm. 15 kns v. 15 cm. 8 kns v. 12 cm. a.l. 2 catapulten 4 vliegtuigen	Vermoedelijke dikte gordelpantser 40.5 cm.
	„Beatty"	id.	id.	id.		
	„Jellicoe"	id.	id.	id.		
	„King George V"	id.	id.	id.		
	„Prince of Wales"	id.	id.	id.		
Ver. Staten	„Washington"	35.000 ton	27	?	o.a. 9 kanons van 40.6 cm.	?
	„North Carolina"	id.				
Frankrijk	„Jean Bart"	35.000 ton	33 (?)	244×33.1×8.1	8 kns v. 38.1 cm. 16 kns v. 13 cm. 8 kns v. 3.7 cm. a.l. 2 catap., 4 vliegt.	Pantsergewicht 15.000 ton
	„Richelieu"	id.	id. „	id.		
	„Strasbourg"	26.500 ton	31.5	214×31.0×8.6	8 kns v. 33 cm. 16 kns v. 13 cm., 8 kns v. 3.7 cm. a.l. 32 mitr., 1 catap., 4 vliegtuigen	Pantsergewicht 11.000 ton
Italië	„Vittorio Veneto"	35.000 ton	30	230×31.6×8.5	9 kns v. 38.1 cm. 12 kns v. 15.2 cm. 12 kns v. 9 cm. a.l., 20 mitr., 1 catap., 4 vliegtuigen	?
	„Littorio"	id.	id.	id.		
	„Impero"	id	31.5	?	Vermoedelijk ook 9 kns v. 38.1 cm. enz.	?
	„Roma"	id.	id.	id.		
Duitschland	„G"	35.000 ton	?	241×36.0×7.9	8 kns v. 38 cm. 12 kns v. 15 cm. 9 kns v. 28 cm. 12 kns v. 15 cm.	?
	„F"	id.	?	id.		
	„Gneisenau"	26.000 ton	?	226×30×7.5		
	„Scharnhorst"	id.	?	id.		

uit het oog verliezen, dat er ook andere landen zijn, die den bouw van slagschepen hervatten en dat het voor Engeland moeilijk zal zijn een voldoende overwicht aan „capital ships" te behouden indien ook Duitschland en Italië aan den wedstrijd gaan meedoen. Vandaar, dat de Britsche Admiraliteit er bitter weinig voor voelt slagschepen te bouwen, die grooter zijn dan 35.000 ton, omdat zij dan natuurlijk nog duurder worden! Ook de vergrooting van het geschutkaliber brengt bezwaren met zich mede. De 5 schepen der King George V klasse krijgen elk 12 kanons van 35.6 cm. als hoofdbewapening en voorts 12 kns. van 15 cm., 8 van 12 cm. anti-lucht en diverse lichtere a. l. kanons. Brug en geschuttorens worden gasdicht, er komen 2 catapulten aan boord met 4 vliegtuigen. De maximum-snelheid zal ± 30 zeemijl p. u. bedragen en aan pantser is een groot percentage (40%) van het gewicht besteed. De onder-waterbescherming eischt bijv. reeds 5% van het gewicht op; de horizontale bescherming 16.2%. . . . Indien het geschutkaliber werd opgevoerd tot 40.6 cm. zou een dergelijke batterij van 9 kanons 40% meer wegen dan de 12 kns. van 35.6 cm. van de „King George's". Wil men nu dezelfde mate van bescherming geven en dezelfde vaart bereiken, dan moet ook de waterverplaatsing vergroot worden. Op de slagschepen der „Nelson"-klasse eischte de batterij 21% van het totale gewicht op. Op een nieuw te bouwen slagschip kan dit aandeel niet meer dan 17% bedragen, wil men aan alle eischen van bescherming en vaart tegemoet komen. Dit beteekent een deplacementsverhooging van 5000 ton. . . . Zoo zal de waterverplaatsing dus inderdaad de 40.000 à 42.000 ton gaan naderen.

Het gewicht van een granaat van 35.6 cm. bedraagt 700 kg. en dat van een 40.6 cm. granaat 1000 kg., 9 kanons van 40.6 kunnen dus 9000 kg. staal het luchtruim inslingeren en dit is meer dan de 12 kanons van 35.6 cm. kunnen doen. Maar de vuursnelheid van het minder zware geschut is aanzienlijk grooter en als men nu weet, dat het vuurbereik van het 35.6 cm. geschut 40.000 m. is en een gevecht op zee toch eerst mogelijk is als de schepen elkaar zien (dus op een afstand van pl.m. 20.000 m.), wordt de tegenzin van de Britsche Admiraliteit om het kaliber te vergrooten, wel begrijpelijk, te meer daar de schepen der King George V klasse afdoende gepantserd worden tegen granaten van 40.6 cm. De dikte van het pantser der vitale deelen zou nl. pl.m. 40 cm. bedragen! Het zou ons dan ook wel verbazen indien de volgende vijf slagschepen, die na de King George V klasse zullen worden gebouwd, geschut kregen van 40.6 cm. Waarschijnlijk lijkt het ons, dat het kaliber tot 38.1 cm. beperkt zal blijven. Men kan den gang van zaken en met name den zeer kostbaren slagschepenwedstrijd ernstig betreuren, doch het moet worden erkend, dat de dreiging van het nieuwe gevaar uit de lucht dwingt tot grootere bescherming, zoowel actieve, in den vorm van a.l. batterijen als passieve, in den vorm van pantser. En deze bescherming eischt meer en meer gewicht, zoodat men om aan de eischen van „onzinkbaarheid" te voldoen, wel gedwongen wordt, het deplacement te vergrooten. . . .

De kans op verdwijnen van de „slagschepen" uit de oorlogsvloten der wereld lijkt kleiner dan ooit en alles wijst er op, dat het luchtwapen den oorlog ter zee voorloopig niet ingrijpend zal kunnen veranderen. Het gevaar uit de lucht is alleen een gevaar méér voor de schepen, doch het kanon heeft nog immer het laatste woord.

Van Japans plannen zal voorloopig nog wel niet veel naders bekend worden en hoe het met de pogingen van Sovjet Rusland staat om zijn vloot met slagschepen uit te breiden, is evenmin bekend.

(Alg. Handelsblad)

(Vor. ber. Bewapening 3205 A; Vlootbouw 2919 A; Maximum tonnage 3332 D.)

17 JULI 1938

A. NEDERLAND. — De Troelstra-beweging. - Congres. —

De Troelstra-beweging in Nederland heeft dezer dagen te Amsterdam een congres gehouden, tijdens hetwelk de organisatorische en financieele grondslagen der partij zijn gelegd, terwijl de politieke beginselen nauwkeuriger zijn omlijnd.

De bijeenkomst stond onder leiding van den heer H. Wassing. De heer Paul Kiès trad als secretaris op.

Het volgende werd vastgesteld:

dat zich in de grootste partij der Nederlandsche arbeidsklasse, de S.D.A.P., althans in de bovenlaag dier partij, steeds sterker het verschijnsel openbaart om de werkelijkheid te ontvluchten en burgerlijke vormen en gedachten te aanvaarden;

dat het deze neiging dier bovenlaag is, welke een conflict in die partij heeft veroorzaakt en tot een breuk heeft verscherpt, waaruit de Troelstra-beweging is geboren;

dat het N.V.V., noch een zijner organisaties eenige schuld aan dit conflict heeft en dus op geen enkele wijze daarvan schade mag ondervinden, zoodat de houding op het gebied der vakbeweging voor de T.B.N. geen andere mag zijn dan die van eensgezindheid in en naast het N.V.V.;

dat evenmin vijandschap mag worden gekoesterd tegen de sociaal-democratie of strijd worden aangebonden tegen de S.D.-A.P. als partij, doch uitsluitend tegen de leiding dier partij, wegens de richting en de methoden dier leiding;

dat de natuurlijke plaats der Troelstra-beweging is op den linkervleugel der sociaal-democratie en dat haar natuurlijke taak is een rem te zijn naar rechts en een brug naar links.

Het congres besloot voorts, het beginselprogram der S.D.A.P., zonder dit op ieder onderdeel toe te juichen of volledig te achten, als het beginselprogram der T.B.N. te aanvaarden en het hoofdbestuur op te dragen de politieke vraagstukken, waarin de T.B.N. een andere practische politiek wenscht dan die der bovenlaag der S.D.A.P., tegen het volgend congres te onderzoeken en daaromtrent te rapporteeren.

Eveneens werden voorloopig de statuten en het huishoudelijk reglement der S.D.A.P. overgenomen, zij het met eenige wijzigingen van ondergeschikten aard. Er werden daaraan eenige bepalingen verbonden, die dienen moeten om al te groote verstarring en al te gemakkelijke royeering tegen te gaan. Ook werd besloten dezelfde contributie te heffen.

(Nieuwsblad v. h. Noorden)

(Vor. ber. Troelstra-Beweging 3238 C.)

B. RUITERSPORT. — Concours Hippique te Amsterdam. —

In het vierdaagsche concours hippique te Amsterdam, is het hoofdnummer, de landenwedstrijd, door Duitschland (16 fouten) gewonnen. Nederland werd tweede (20 fouten), Ierland derde (24 fouten) en België vierde (147 fouten). (Red. K. H. A.)

(Vor. ber. 2847 F.)

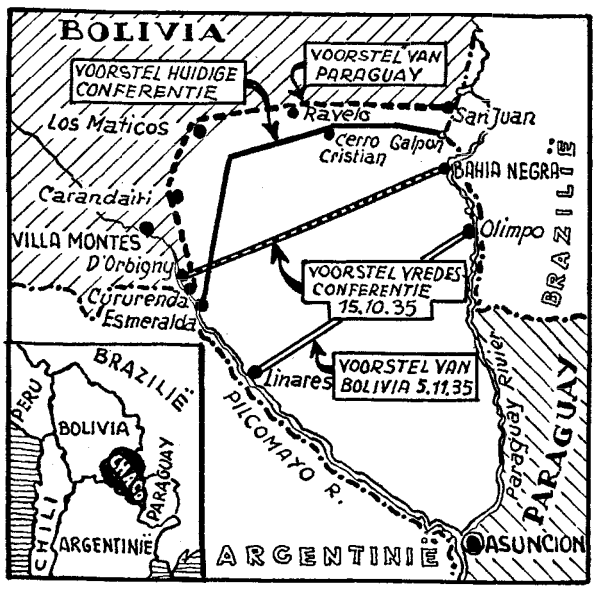
C. NEDERLAND. — De „Bellamy-gedachte". - Landdag te Amersfoort. —

Ruim 9000 personen uit alle deelen des lands, alsmede een deputatie uit België hebben op 25 Juni '38 den landdag van de Internationale Vereeniging „Bellamy" te Amersfoort bijgewoond.

Des morgens kwamen de deelnemers op het landgoed tegenover „Birkhoven" bijeen, waar de heer Zwier uit Voorburg een kort welkomstwoord sprak. Na de lunch werd de landdag officieel geopend door den president der vereeniging, mr. dr. P. IJssel de Schepper uit 's-Gravenhage. De toestand van heden, zei spr., is geen crisis van voorbijgaanden aard, maar een voor goed vastloopen van het systeem, dat slachtoffers maakt in alle lagen van de bevolking. Er is een alom heerschende demoralisatie, want tegelijk met overvloed is er gebrek, met rijke oogsten is er hongersnood, vele handen vragen om werk. „Bellamy" voorspelde het, dat de geweldige ontwikkeling van de techniek den chaotischen toestand tengevolge moest hebben. Een nieuwe wereld zal moeten komen, willen wij uit dezen chaos geraken. Het zal een wereld moeten zijn met een economisch stelsel, dat logisch is van begrip en dat bevrediging geeft aan materieele verlangens en tegelijk volkomen in harmonie is met onze ethische begrippen. De Bellamyanen willen de synthese van het elkander de hand reiken. Zij durven de ellende van de wereld te zien, omdat zij het geneesmiddel bezitten om deze ellende te bestrijden. Alleen de echte en ware broederschap zal de menschheid kunnen verbeteren. (Alg. Handelsblad)

(Vor. ber. Bellamy-gedachte 2213 H.)

A. **BOLIVIA-PARAGUAY. — Het Chaco-conflict geregeld. —**
De ministers van Buitenlandsche Zaken van Bolivia en Paraguay hebben op 9 Juli '38 te Buenos Aires een ontwerp geparafeerd voor een arbitrage-overeenkomst in zake het Chaco-conflict. Hierdoor is een einde gekomen aan de spanning van de laatste veertien dagen, toen gevreesd werd, dat de vijandelijkheden weer zouden kunnen uitbreken.
Drie jaar lang hebben de vertegenwoordigers ter Chaco-conferentie, t.w. gedelegeerden van Argentinië, Brazilië, Chili, Uruguay, Peru en de Ver. Staten gewerkt om de thans bereikte overeenkomst tot stand te brengen.

De tekst van het verdrag omvat elf artikelen, waarin wordt gezegd, dat de grens in den Chaco zal worden vastgesteld door arbitrage van de presidenten van de Ver. Staten, Argentinië, Brazilië, Chili, Peru en Uruguay. De arbitrage zal geschieden over de verdeeling van het Noorden van den Chaco overeenkomstig de lijn welke is voorgesteld op de conferentie van 27 Mei, uitgaande van den meridiaan 61 5 gr. Westerlengte tot de Oostelijke grens van de zone ten Zuiden van de monding van de Rio Negro, met uitzondering van den oever van de Paraguay. De arbitrage zal geschieden twee maanden na het onderteekenen van het verdrag, waarna Bolivia en Paraguay vertegenwoordigers zullen benoemen te Lapaz en Assuncion. Paraguay zal verder vrijen doorgang verleenen aan koopwaren door het gebied Puerto Casado, waarbij Bolivia het recht heeft douaneposten op te richten. Beide landen verbinden zich af te zien van alle aanspraken, welke voortvloeien uit het vraagstuk der verantwoordelijkheid voor den oorlog. Het verdrag zal geratificeerd worden door de wetgevende vergadering van Bolivia en door een volksstemming in Paraguay, 20 dagen na onderteekening.
(Telex-A. N. P. - Alg. Handelsblad)
(Vor. ber. 3332 B.)

B. **SAMUEL INSULL OVERLEDEN. —**
De Amerikaansche financier Samuel Insull is op 16 Juli 1938 te Parijs overleden. Hij was in 1859 te Londen geboren en op 20-jarigen leeftijd werd hij eerste secretaris van Edison en tien jaar later mededirecteur van de General Electric Cy. Nu richtte hij verscheidene groote openbare nutsbedrijven in de Unie op, voornamelijk gas, water en electriciteit, maar door de crisis van 1929 gingen zijn ondernemingen ten gronde en Insull werd aangeklaagd wegens bedrog en verduistering op groote schaal. Hij vluchtte naar Griekenland, dat weigerde hem uit te leveren en zijn avonturen waren een tijdlang te New York het gesprek van den dag. Nadat zijn advocaten het terrein zorgvuldig hadden voorbereid en hij in 1934 naar New York was teruggekeerd, werd het proces tegen hem gevoerd, dat niet minder dan 53 dagen duurde en eindigde met zijn vrijspraak. Op bijna 75-jarigen leeftijd begon hij onmiddellijk met nieuwe ondernemingen op radiogebied en hij had een serie zendstations die het Midden-Westen van nieuws- en advertentieberichten voorzag. (Telex-A. N. P.)
(Vor. ber. Samuel Insull 1601 C.)

C. **SUIKER. — Quota met 5% verlaagd. —**
De Internationale Suikerraad, in vergadering bijeen te Londen, heeft een communiqué uitgegeven, waarin een verlaging van de suiker-quota met 5 pct. wordt aangekondigd.
Deze verlaging brengt een totale vermindering van den toevoer op de vrije markt van niet minder dan 432.500 ton, waartoe het Britsche rijk als „gebaar" met 20.000 ton heeft bijgedragen. Java's opoffering is 24.000 ton boven de statutaire verlaging van 5 pct., waarmede 52.500 ton zijn gemoeid.
In totaal zal de uitvoer, voor wat Nederland betreft, met 76.500 ton worden verminderd, tot 973.000 ton. Cuba's verlaging bedraagt 85.000 ton, tot 855.000 ton. Alle landen hebben pondsgewijs tot dit belangrijke resultaat bijgedragen. (Telex-A. N. P.) **(3251 D.)**

D. **NEDERLAND. — Regeling der Weerkorpsen. —**
In het op 14 Juli '38 verschenen Staatsblad is gepubliceerd een Algemeene Maatregel van Bestuur van 2 Juli 1938, houdende bepalingen tot uitvoering van de wet op de weerkorpsen.
Als organisaties, voor welke het verbod van het eerste lid van artikel 1 der wet op de weerkorpsen niet geldt, worden toegelaten:
de „bijzondere vrijwillige landstorm", mits deze organisatie voldoet aan de bepalingen van paragraaf II van het besluit;
de organisaties, bekend als „vrijwillige burgerwachten", zoolang zij als zoodanig op den voet van het bepaalde in de derde paragraaf van dit besluit door den Minister van Binnenlandsche Zaken zijn erkend;
weerbaarheidsvereenigingen en schietvereenigingen, zoolang zij op den voet van het bepaalde in de vierde paragraaf van dit besluit door den Minister van Defensie zijn erkend.
Voorts kunnen op den voet van het in de vijfde paragraaf bepaalde particuliere bewakingsdiensten door den Minister van Justitie worden toegelaten.
(Staatsblad) **(Vor. ber. Weerkorpsen 2443 E.)**

E. **ENGELAND. — Luchtvloot. - Bestelling van 1000 vliegtuigen bij lord Nuffield. —**
De Britsche minister van luchtvaart, sir Kingsley Wood, heeft te Birmingham medegedeeld, dat het ministerie bij de nieuwe fabriek van Lord Nuffield een order voor den bouw van duizend gevechtsvliegtuigen van groote snelheid heeft geplaatst.
De minister deed deze mededeling, nadat hij de eerste spade in den grond gestoken had voor den bouw van de nieuwe fabriek van Lord Nuffield te Castle Bromwich bij Birmingham. Binnen een jaar moet deze fabriek gereed zijn.
De opdracht aan Lord Nuffield betreft duizend Spitfires, de snelste kleine bommenwerpers van het nieuwe program.
Lord Nuffield heeft 3 millioen pond voor de oprichting der fabriek uitgetrokken en er zullen 12 tot 15.000 arbeiders geregeld werk vinden.
(Daily Telegraph) **(Vor. ber. 3286 C.; Leger, Vl. en Luchtm. 3309 F.; Lord Nuffield 2912 B.)**

F. **JAPAN. — Economische toestand. —**
De Japansche minister van Financiën, die tegelijkertijd de portefeuille van Handel en Nijverheid beheert, heeft op 11 Juli '38 uitdrukking gegeven aan zijn ontevredenheid over den opmerke-

lijken achteruitgang van den Japanschen uitvoer. Hij verklaarde, dat de Japansche exporten in den tijd van Januari tot Mei, beide maanden inbegrepen, in totaal hebben bedragen 1.068 millioen yen, zijnde een achteruitgang van 18 pct. vergeleken met dezelfde periode van 1937.
Wanneer men den uitvoer van het z.g. yenblok, met inbegrip van het Kwantoeng-pachtgebied in Mandsjoekwo, Noord- en Centraal-China, daarna aftrekt, aldus de minister, blijft slechts een uitvoer van 583 millioen yen, d.w.z. een export, die 35 pct. minder is dan in dezelfde periode van 1937.
De minister verklaarde dit verschijnsel met de moeilijkheden in den aankoop van grondstoffen, de hooge prijzen der goederen, de handelsdepressie in het buitenland en de anti-Japansche gevoelens in het buitenland. Deze factoren moeten worden overwonnen. Spr. beloofde faciliteit voor den invoer van grondstoffen voor de fabrieken, die voor den uitvoer werken. Hij legde den nadruk op de noodzakelijkheid van een gedegen contrôle op fabricage, verdeeling, verkoop en verbruik van de belangrijkste goederen ten behoeve van een met succes voortzetten van de militaire actie in China en kondigde de organisatie aan van een economische politiek voor dit doel. Tevens zegde hij werkloozensteun toe, welke voortvloeit uit de staatscontrôle op de fabricage, verdeeling, verkoop en verbruik van de belangrijkste goederen. (Het Vaderland)
(V. b. In- en Uitvoer 3107 A.; Econ. Toest. 2303 A.)

18 JULI 1938

A. **GROOT-DUITSCHLAND. — Lezing van Von Reichenau inzake Engelands positie in Portugal. - Duitsche tegenspraak. —**
De Londensche News Chronicle heeft dezer dagen een bericht gepubliceerd, hetwelk het blad een sensatie van de eerste grootte noemde en volgens hetwelk een hooggeplaatst Duitsch officier, Von Reichenau, voor leiders der N.S.D.A.P. een lezing had gehouden over de doeleinden, welke Duitschland in Spanje nastreeft. Hij zou verklaard hebben, dat het er voor Duitschland om ging in Spanje een belangrijke positie te veroveren, welke ook tegen Portugal gericht zou zijn en tegen de Portugeesch-Britsche betrekkingen. Na uiteengezet te hebben, dat Engeland zijn machtige positie in de Middellandsche Zee verloren had door de toegenomen Italiaansche kracht, zou de spreker verklaard hebben, dat Spanje en de spil Rome-Berlijn Duitschland de kans gegeven hebben om deel te nemen aan dezen historischen strijd. De Duitsche pers komt met zeer veel kracht op tegen het bericht. De Völkischer Beobachter acht het een ongelooflijke hetze tegen Duitschland en het blad is van meening, dat dergelijke artikelen weinig spreken van de eensgezindheid, die men in de Spaansche kwestie zou willen nastreven. (Telex-A. N. P.)

B. **NEDERL. OOST-INDIE. — Het Maleisch in den Volksraad. —**
In antwoord op de mededeeling van den Voorzitter van den Volksraad, inzake het voornemen van verscheidene leden om voortaan bij de algemeene beschouwingen de Maleische taal te gebruiken, deelt de Algemeene Secretaris in een brief aan den Voorzitter mede, dat bereids maatregelen getroffen zijn voor vertaling van de betrokken speeches, ten behoeve van de bewerking dier redevoeringen voor de Regeeringsgemachtigden en hun medewerkers.
„Deze maatregelen", zoo schrijft de Algemeene Secretaris verder, „zullen evenwel de practische bezwaren, verbonden aan een veelvuldig gebruik van het Maleisch in den Volksraad, slechts zeer ten deele vermogen te ondervangen. Naast bezwaren, die zich in den boezem van het College kunnen doen gevoelen, en waarop stellig Uwe aandacht reeds gevestigd is, zullen moeilijkheden voor Regeeringsgemachtigden komen te bestaan, die - naar te voorzien is - op den vlotten gang van zaken en het overleg belemmerend zullen werken, hetgeen de Regeering zou betreuren".
(Aneta) **(Vor. ber. Volksraad 3307 E.)**

C. **NEDERLAND. — De 400e sterfdag van Karel van Egmond, Hertog van Gilze. - Herdenking te Arnhem.**
Op 30 Juni '38 waren in de Groote Kerk te Arnhem samengekomen de besturen van „Gelre, vereeniging tot beoefening van Geldersche geschiedenis, oudheidkunde en recht" en van het Arnhemsche Genootschap van Oudheidkunde voor een eenvoudige herdenking van den 400en sterfdag van Karel van Egmond, Hertog van Gelre.
Ook verschillende autoriteiten, onder wie de Commissaris der Koningin, mr. S. Baron van Heemstra, woonden de plechtigheid bij.
Men vereenigde zich bij het praalgraf van den Hertog. Daar heeft de voorzitter van Gelre, jhr. mr. A. M. Martens van Sevenhoven, een rede uitgesproken, waarin hij de krijgshaftige figuur van Gelre's voorlaatsten Hertog schetste en er op wees, dat wij, die 400 jaar later leven, nog in de gedachte, die Hertog Karel bezield heeft, gelooven. Wij zijn nog altijd het volk, dat Hertog Karel heeft zien geboren worden, dat met hem heeft gestreden, dat hem met eerbetoon heeft begraven, het volk, dat aan zijn zelfstandig bestaan boven alles gehecht is.
Spr. legde daarna een grooten krans bij het grafmonument; ook de heer J. G. A. van Hogerlenden legde een krans neer namens het Arnhemsche Genootschap van Oudheidkunde, waarvan hij voorzitter is.
Allen begaven zich vervolgens naar het Gemeente Museum om de tentoonstelling in een der zalen aan Hertog Karel gewijd, in oogenschouw te nemen.
(Nieuwsblad v. h. Noorden)

D. **GROOT-DUITSCHLAND. — Een anti-Maginotlinie aan de Fransche grens. —**
Vele Duitschers zijn opgeroepen, op grond van de laatste arbeidsdienstwet, om in het Rijnland te werken aan de „anti-Maginot-linie" van Duitschland.
In tegenstelling tot den Franschen vestinggordel wordt de Duitsche linie geen samenhangend geheel van met elkaar in verbinding staande forten, Duitschland bouwt op zich zelf staande, kleine forten, die zwaar gewapend zijn.
Ook worden plaatsen, waar later kanonnen kunnen worden geplaatst, voor dit doel geschikt gemaakt.
(Agence Belga) **(V. b. Leger, Vloot en Luchtmacht 3210 D.; Maginot-linie 2638 F.)**

E. **NEDERLAND. — D. A. Thieme-prijs voor A. Roland Holst. —**
In de algemeene vergadering van de Vereeniging ter Bevordering van de Belangen des Boekhandels te Zandvoort gehouden, zijn als bestuursleden gekozen de heeren W. J. Lubbers en J. I. Noothoven van Goor.
De D. A. Thieme-prijs, welke om de zes jaar wordt uitgereikt aan den auteur van een oorspronkelijk Nederlandsch Letterkundig werk, werd op voorstel van de jury — gevormd door mevr. Top van Rhijn—Naeff en de heeren Dirk Coster, mr. M. Nijhoff, Victor A. van Vriesland, A. B. van Hoekema, J. C. Tjeenk Willink en mr. A. Loosjes — toegekend aan den dichter A. Roland Holst voor zijn bundel „Winter aan zee".
Bij acclamatie benoemde de vergadering tot eereleden: de heeren A. B. van Holkema en Paul Nijhoff.
(Alg. Handelsblad) **(V. b. Letterkunde 3316 B.)**

F. **NEDERLAND. — Ontslag ir. Bakhoven blijft gehandhaafd. —**
Op 14 Juli '38 heeft de Centrale Raad van Beroep te Utrecht uitspraak gedaan in zake het door het college van B. en W. van Amsterdam ingestelde beroep tegen de beslissing van het Ambtenarengerecht te Amsterdam, betreffende het ontslag van ir. Bakhoven, hoofdambtenaar bij den Gemeentelijken Woningdienst te Amsterdam.
De Centrale Raad verklaarde het beroep van het college van B. en W. gegrond. Afgezien van de feiten, welke bij deze uitspraak buiten beschouwing werden gelaten, was de Centrale Raad v. Beroep van oordeel, dat het ontslag van ir. Bakhoven geheel regelmatig is geschied volgens artikel 16, 2 g van het Ambtenarenreglement in de gemeente Amsterdam.
Volgens dit artikel kunnen B. en W. ambtenaren

ontslaan, indien naar hun meening om andere redenen dan ongeschiktheid of onbekwaamheid, de gemeentebelangen dringend eischen, dat de door den ambtenaar vervulde betrekking op andere wijze wordt waargenomen dan door hem geschiedt. (De Telegraaf)

A. ZUID-AMERIKA. — Nazi-propaganda. - Groeiend nationalisme. —

In Argentinië, Brazilië en Chili heeft men de laatste jaren volop den Duitschen propagandistischen invloed kunnen merken. De reactie is geweest, dat men er een versterking van den nationalen geest heeft kunnen bespeuren. Doch ieder dier landen had en heeft overwegingen op ht gebied van handel en bevolking, die er toe leiden, dat het internationaal antagonisme gematigd wordt.

Brazilië's reactie viel het meest in het oog. Van een betrekkelijk los federaal staatssysteem ging het land over tot een régime, dat zekere gelijkenis vertoont met het totalitaire gezag. Doch de nationale geest en het nationale streven werden op den voorgrond geschoven en duidelijk werd, dat het land zijn verbondenheid met en zijn broederschap tot de Amerikaansche republieken wilde bewaren. Duizenden Duitschers zijn naar Duitschland teruggekeerd, omdat zij niet langer in Brazilië kunnen werken.

Argentinië heeft sedert den wereldoorlog een enorme immigratie beleefd. Merkwaardig is, dat er een blijkbare vijandige stemming tegen de nationaal-socialistische Duitsche denkbeelden heerscht. Tusschen de Vereenigde Staten en Argentinië bestaat een, versterkte, samenwerking op het gebied van de marine en de luchtmacht en parallel daarmee is een algemeene belangstelling voor het democratisch republikeinsche regeeringssysteem waar te nemen. De Argentijnsche pers is een der belangrijkste verdedigsters van vrijheid en democratie.

Ook in Chili verwacht men geen sympathie voor de Duitsche denkbeelden. Dit is wel eenigszins verwonderlijk, daar zich in dit land een belangrijke Duitsche volksgroep bevindt, vooral in het Zuiden.

In het algemeen kan men zeggen, dat de groepen Duitschers, die in de verschillende landen geïmmigreerd zijn, belangrijk genoeg zijn om het probleem de belangstelling waard te maken. Doch de zin voor aansluiting aan het stelsel der Amerikaansche staten, de broederschap van het Westelijk halfrond, is onder de bevolking van al deze landen groot. En zoo mag men voorzien, dat deze nieuwe elementen opgenomen zullen worden. Vooral in Argentinië voorziet men de noodzaak daarvan, doch ook de verwezenlijking. (Avondpost)

(Vor. ber. Fascisme 3277 B.)

B. NEDERLAND. — De Vrije Universiteit. - Jaarvergadering te Assen. - Eere-doctoraat aan den minister van Defensie, J. J. C. van Dijk. —

Op 14 Juli '38 heeft de Vrije Universiteit („Vereeniging voor Hooger Onderwijs op Geref. Grondslag"), te Assen haar jaarvergadering gehouden, onder presidium van den rector-magnificus, prof. dr. G. J. Sizoo.

In zijn openingsrede memoreerde deze de Kuyperherdenking op 28 October 1937 en de ontvangst van het kapitaal der „busjesactie", waardoor aanstelling van drie nieuwe lectoren in de wis- en natuurkundige faculteit mogelijk is gemaakt. Den toestand van deze faculteit overziende, concludeerde spr., dat haar bestaansrecht en bestaansmogelijkheid thans door de practijk zijn bewezen, en dat verdere uitbreiding, door toevoeging van nieuwe afdeelingen, noodzakelijk is. Spr. herinnerde verder nog o.m. aan de benoeming van dr. J. H. Bavinck tot zendingshoogleeraar aan de Theologische School te Kampen en aan de Vrije Universiteit.

De voorzitter der vergadering deelde voorts mede, dat de senaat der Vrije Universiteit aan H.M. de Koningin machtiging heeft verzocht tot het verleenen van den graad van doctor in de rechtsgeleerdheid honoris causa aan Zijne Excellentie J. J. C. van Dijk, minister van Defensie, op grond van zijn langdurigen en gewichtigen arbeid in dienst van het recht, en in het bijzonder wegens zijn verdienste ten aanzien van het millitaire recht. Het ligt in de bedoeling, deze promotie op den eerstvolgenden dies der Vrije Universiteit (20 October) te voltrekken. (Standaard)

(Vor. ber. J. J. C. van Dijk 3288 D.)

C. MEXICO. — President Cardenas over de oliemaatschappijen. - Een interview. —

De Washington Star publiceert een interview met den Mexicaanschen president, Cardenas.

Deze beschuldigde de Amerikaansche en Engelsche Petroleumfirma's er van sinds jaren de samenwerking met de Mexicaansche regeering en met de werknemers te hebben geweigerd.

Wanneer het in hun politieke spel te pas kwam, hebben zij revoluties op touw gezet. Reeds voor de onteigening hadden de oliefirma's al hun bankdeposito opgenomen, teneinde een paniek te veroorzaken en de financieele souvereiniteit der Mexicaansche regeering te schokken.

De president zeide verder te hebben moeten kiezen tusschen de economische crisis en het behoud van de volledige autoriteit der regeering of den politieken chaos, waarnaar de petroleumfirma's streefden. De olievelden zullen niet teruggegeven worden. Principieel is de president bereid tot een schadevergoeding. Aangezien echter het uitschrijven van een leening daartoe het land ondragelijke lasten zou opleggen, heeft hij besloten alleen de winsten uit de olie-industrie daarvoor te gebruiken. Ten aanzien van de in de Amerikaansche pers op hem gerichte aanvallen verklaarde Cardenas, dat hij het betreurt, wanneer de ruil van petroleum tegen machines, welke met Duitschland geschieden zal, den uitvoer der Vereenigde Staten zal benadeelen. Het belang van Mexico gaat voor hem echter voor en hij kan het zich niet permitteeren voor een voorkeur aan Noord-Amerika een te hoogen prijs te betalen.

(Washington Star - De Tijd)

(V. b. Cardenas 2919 B.; Petroleum-mijen. 3337 E.)

19 JULI 1938

D. GROOT-DUITSCHLAND. — Anti-semitisme. - Een zuiver Joodsch concentratiekamp nabij Weimar. —

Het Londensche blad Daily Telegraph and Morning Post verneemt uit Berlijn, dat slechts een klein percentage van de Joden, die gearresteerd zijn tijdens de recente razzia's in Duitschland, op vrije voeten zijn gesteld. Ongeveer 1200 hunner bevinden zich nog in het nieuwe concentratiekamp te Buchfahrt nabij Weimar. Hier bevinden zich ook te Weenen gearresteerde Joden. Het is het eenige zuiver Joodsche concentratiekamp in Duitschland. De bewaking geschiedt door de „doodshoofdbrigade" der S.S. De gevangenen moeten boomen vellen, wegen aanleggen en barakken bouwen.

Te Berlijn gaat men nog steeds voort met de „zuivering" der Joden. De gearresteerden worden op het hoofdbureau van politie ondervraagd en dan of naar Buchfahrt gezonden, òf wel vrijgelaten. Dagelijks worden 40 tot 50 gevallen behandeld. Honderden Joden wachten nog op een beslissing over hun lot. Over enkele maanden, wanneer de tegenwoordige bouwwerkzaamheden gereed zijn, zal het kamp ongeveer 6000 Joden herbergen.

(Daily Telegraph and Morning Post)

(Vor. ber. Anti-Semitisme 3344 E.)

E. BELGIE. — De begrooting-1939. - Een deficit van 901 millioen francs. —

De Belgische minister van Financiën heeft op 16 Juli '38 bij den Senaat een ontwerp ingediend, waarbij zekere credieten de begrooting-1939 bekorten, zoodat het deficit thans geraamd wordt op 901 millioen.

In het ontwerp voor de begrooting-1939 deelt de minister mede, dat aanvullende credieten noodig zullen zijn, o.a. van 150 millioen francs wegens loonsverhoogingen als gevolg van de stijging van den prijzenindex. Volgens den minister zal het jaar 1939 uit begrootingsoogpunt minder gunstig zijn dan het voorgaande dienstjaar. Aangezien de belastingen niet kunnen worden verhoogd, zal er gedurende zekeren tijd minder moeten worden uitgegeven. De laatste jaren zijn de uitgaven te hoog geweest, en daarom zal men zich thans bepaalde opofferingen moeten getroosten. (Agence Belga)

(Vor. ber. Begrooting 3345 A.)

A. KONINGIN-MOEDER VAN ROEMENIE OVERLEDEN. —
Koningin-moeder Maria van Roemenië is op 18 Juli 1938 te Sinaja overleden.
Koning Carol, Kroonprins Michael en prinses Elisabeth bevonden zich aan het sterfbed der Koningin-moeder. Ook de meeste leden der regeering, onder leiding van den minister-president, patriarch Miron Cristea, bevonden zich in Sinaja.
Koningin-moeder Maria van Roemenië werd 29 Oct. 1875 in Eastwell Park in Kent geboren, als oudste dochter van hertog Alfred van Saksen Coburg en Gotha, den hertog van Edinburgh, tweeden zoon van koningin Victoria. In 1893 trad zij in het huwelijk met prins Ferdinand van Hohenzollern-Sigmaringen, den neef van koning Carol den Eersten van Roemenië, toenmaals kroonprins van Roemenië. Haar gemaal besteeg in 1914, als Ferdinand de Eerste, den Roemeenschen troon. Op 20 Juli 1927 overleed hij. Uit hun huwelijk werden zes kinderen geboren, van wie vijf nog in leven zijn. De oudste zoon is de thans regeerende koning Carol. (Telex-A. N. P.)

B. RADIUM. — Hoeveel radium is er op de wereld?
Een der voornaamste hulpmiddelen bij de bestrijding van den kanker is de bestraling met radium.
Het is daarom voor de volksgezondheid een vraagstuk van den eersten rang, dat over de geheele wereld de klinieken en ziekenhuizen over een zoo groot mogelijke hoeveelheid van deze kostbare stof beschikken.
Volgens de laatste enquête bestaat de wereldvoorraad radium echter uit slechts 600 gram.
Deze betrekkelijk kleine hoeveelheid lijkt ons nog heel wat, wanneer men bedenkt, dat toen veertig jaar geleden het geleerde echtpaar Curie met ontzaggelijke moeite de eerste zuivere radium produceerde, het gewicht van deze voor de geneeskunde zoo waardevolle stof in milligrammen berekend werd.
Toch is de hoeveelheid van 600 gram zeer onvoldoende te noemen in vergelijking met de gevaarlijke verspreiding van den kanker en van die ziekten, welke het meest afdoend met radium-bestraling zijn te genezen of tot stilstand te brengen. In de meeste landen is tot dusver de beschikbare radium-hoeveelheid veel te klein om op alle daarvoor in aanmerking komende patiënten een bestraling met radium te kunnen toepassen.
Volgens professor Forsell zou men eerst dan van een voldoende hoeveelheid kunnen spreken, als er per millioen menschen minstens 2½ gram radium beschikbaar zou zijn en dit is nog bij lange na niet het geval.
In Duitschland valt op elk millioen inwoners 0.3, in Frankrijk 1.2, in Denemarken 1.7, in Engeland 1.7, in Zweden 1.8, in de Ver. Staten 1 en in Tsjecho-Slowakije, waar de rijkste radiummijnen gevonden worden, 1.6 gram radium. Derhalve is zelfs niet in de cultuurstaten een hoeveelheid beschikbaar, die aan den minimum-eisch voldoet. (Lancet)
(Vor. ber. Radium 1420 C.)

C. HONGARIJE. — Het nationaal-socialisme. —
De Hongaarsche minister-president Imrédy heeft dezer dagen in een rede te Debreczen, die door 40.000 personen werd aangehoord, het standpunt der regeering tegenover de nationaal-socialistische propaganda uiteengezet. Het zou, zoo verklaarde de premier o.a., gemakkelijker geweest zijn, het nationale erfdeel te beheeren, indien er geen valsche profeten tusschen waren gekomen. Het Hongaarsche volk begreep hun eischen-programma niet bijster goed, want zij bedienden zich van een vocabulaire, vertaald uit een vreemde taal, en waarvan de diepere beteekenis onduidelijk bleef. Den laatsten tijd is de atmosfeer opgeklaard en zij zal volkomen helder zijn, wanneer allen, die iets te zeggen hebben, het openlijk zullen zeggen en er de verantwoordelijkheid voor aanvaarden.
Verder heeft de onderstaatssecretaris van Justitie in een rede voor een groep Duitsche journalisten, die voor een studiereis te Boedapest vertoeven, er o.a. op gewezen, dat Hongarije het bolsjewisme slechts met succes zou kunnen bestrijden, indien het tegenover het buitenland zijn onafhankelijkheid en in het binnenland zijn vrijheid kan behouden. Hij verklaarde ervan overtuigd te zijn, dat Duitschland Hongarije zal helpen bij het verdedigen van zijn onafhankelijkheid en zijn belangen. (Nieuwe Rott. Courant)
(Vor. ber. Fascisme 3207 G.; Imrédy 3267 A.)

D. LUCHTVAART. — Douglas Corrigan's vlucht over den Atlantischen Oceaan. —
Douglas Corrigan, een Amerikaansch vlieger, die geheel alleen op 17 Juli '38 te 9.17 'smorgens van het vliegveld Floyd Bennett bij New York is opgestegen om, zooals hij beweerde, naar Los Angeles te gaan, is op 18 Juli te half drie Greenwich-tijd te Baldonnel in Ierland geland. De vlucht over den Oceaan heeft 28 uur en 13 minuten geduurd.
Zijn toestel, dat 900 dollar heeft gekost, is voorzien van een motor van 175 P.K. (hetzelfde type waarmede Lindbergh zijn Oceaanvlucht heeft gemaakt) en kan een kruissnelheid van 150 K.M. per uur bereiken. Hij had 1280 liter benzine en 65 liter olie meegenomen. Het toestel had geen radio. (Times)
(Vor. ber. Oceaanvluchten 3122 D.)

20 JULI 1938

E. OLYMPISCHE SPELEN IN 1940. — Finland organiseert spelen.
Graaf de Baillet-Latour, de voorzitter van het I.O.C., heeft op 19 Juli '38 uit Helsingfors de officieele mededeeling van de Finsche regeering ontvangen, dat zij bereid is de Olympische Spelen te Helsingfors te organiseeren. Zij zou zich er toe beperken, alleen de traditioneele Grieksche spelen te doen plaats hebben, met uitsluiting derhalve van de moderne spelen.
(Telex-A. N. P.) **(Vorig bericht 3347 F.)**

F. VLUCHTELINGEN-CONFERENTIE TE EVIAN. — Slotresolutie. —
Tijdens de slotvergadering van de vluchtelingen-conferentie te Evian heeft op 15 Juli '38 de voorzitter, Myron Taylor, nog een laatste redevoering gehouden. De Amerikaansche afgevaardigde wees er op, dat het vluchtelingenvraagstuk te gecompliceerd is, om in een enkele zittingsperiode te kunnen worden afgehandeld. Het werk, dat te Evian verricht is, vormt nog slechts een begin en men kan slechts hopen, dat het werk van voorbereiding ook resultaten zal afwerpen. (Telex-A. N. P.) **(Vorig bericht 3348 B.)**

G. GROOT-DUITSCHLAND. — Kunsttentoonstelling te München. - Rede van Hitler. —
Rijkskanselier Hitler heeft dezer dagen te München de „groote Duitsche Kunsttentoonstelling 1938", in tegenwoordigheid van talrijke vertegenwoordigers van staat, partij, weermacht enz., benevens van talrijke kunstenaars geopend. Ook het corps diplomatique was vertegenwoordigd, terwijl een delegatie der fascistische militie zich onder de eeregasten bevond. De stad was ter gelegenheid van het „feest der Duitsche Kunst" rijk versierd. Hitler hield een rede, waarin hij o.m. zei, dat men niet weten kon of niet, gelijk op economisch terrein, ook op het gebied der cultuur-politiek in andere landen een herwaardeering der begrippen zal beginnen, waarmede dan gepaard zou gaan een geringere waardeering voor de producten van een zekere periode, waarin alle wetten van het schoone en fatsoenlijke omgekeerd werden, en waarin bedrog en dwaasheid orgiën hebben gevierd. Verder zei Hitler o.m.: Misschien is nog nooit in Duitschland in zoo korten tijd een ontzaggelijk cultureel werk begonnen en deels ook reeds opgelost als in de laatste jaren. Eenige jaren geleden twijfelde men of men een tentoonstelling houden zou, thans had men moeite alle goede schilderijen en beeldhouwwerken onder te brengen. Spr. eindigde met de woorden: „Op deze tentoonstelling bevindt zich geen schilderij, dat een bedenkelijk bezit zou zijn of zelfs later eens misschien als onmogelijk gevoeld zou kunnen worden".
Een groote feestelijke optocht werd gehouden, onder het motto „tweeduizend jaar Duitsche cultuur". Langs den weg waren 75 tribunes opgericht. Op een daarvan had Hitler plaats genomen. (D. N. B.)
(Vor. ber. Hitler 3317 B.; Kunst-zuivering 2896 C.)

A. FRANKRIJK. — Het Koloniale Rijk. —

Dezer dagen heeft prof. George Henri Bousquet, hoogleeraar aan de Universiteit te Algiers voor de leden van de Alliance Française te Batavia en genoodigden een lezing gehouden onder den titel „Les deux empires coloniaux de la France".

Prof. Bousquet achtte het interessant om eens het licht te laten vallen op de rivaliteit op koloniaal gebied, welke gedurende zulk een groot deel der wereldhistorie tusschen Engeland en Frankrijk heeft geheerscht.

Eenmaal heeft in dien fellen concurrentiestrijd Frankrijk voor eenige jaren de eerste plaats bekleed, daarna kwam een tijd van totale inzinking en thans staat Frankrijk, dank zij onvermoeiden ijver en energie op koloniaal gebied weer op de tweede plaats.

Voornamelijk in het midden der 18de eeuw, aldus prof. George H. Bousquet, hebben de Franschen getracht, buiten de kleine koloniale vestingen, welke zij hadden (met name de Antillen, Réunion en een paar nederzettingen in Sénégal en Guana) ook in Noord-Amerika en in Voor-Indië grootere koloniën te stichten.

In Canada dateerden deze pogingen reeds van het begin der 16de eeuw met Cartier aan het hoofd, terwijl zij in het begin van de 17e eeuw voortgezet werden met Champlain.

Zoo ontstonden er Fransche nederzettingen en een Fransch koloniaal gebied. Langzamerhand geraakte het geheele achterland, tusschen de Golf van Mexico, de Mississippi-vallei en het dal van de Ohio aan den eenen tot in de buurt van Canada aan den anderen kant geheel in Fransche handen. De Engelsche nederzettingen aan den Atlantischen Oceaan waren zoodoende geheel door Fransch gebied omsingeld.

In Canada zelf woonden toen reeds meerdere tienduizenden Fransche kolonisten.

Zoo werd in eenige tientallen jaren een Fransch koloniaal gebied gesticht, dat zich uitstrekte vanaf de Antillen tot Canada. Voor-Indië, voornamelijk het zuidelijk deel, kwam ongeveer tusschen 1745 en 1755 onder Fransche heerschappij.

De Fransche Oost-Indische Compagnie had er toen veel meer gezag dan de Engelsche. Zoo wisten de Franschen zich meester te maken van de Engelsche stad Madras, terwijl de Engelschen er daarentegen niet in slaagden om Pondicherry, dat in Fransche handen was, te nemen.

Het was voornamelijk Dupleix, die hier de politiek begon, welke de Engelschen later aangenomen hebben om zich van de heerschappij over Indië te verzekeren, de politiek namelijk om zich de vriendschap der Indische vorsten te verwerven en het politieke evenwicht te bewaren door den invloed dezer vorsten tegenover elkander te stellen.

Ongeveer in 1750 stond vrijwel geheel Zuid-Indië onder Franschen invloed en zoo kon het geschieden, dat in Hyderabad de Franschman De Bussy een soort protectoraat uitoefende over den Inlandschen staat.

Met den zevenjarigen oorlog (van 1756 tot 1763) is deze Fransche invloed echter geheel verdwenen.

In dien tijd had Frankrijk het in Europa zelf heel moeilijk en de Fransche regeering was van meening, dat „wanneer het huis brandt, men zich maar niet met de stallen moet bemoeien". Met het verdrag van Parijs van 1763 werd practisch alles wat Frankrijk aan koloniaal bezit en kolonialen invloed had, opgegeven.

Het tweede koloniale Rijk. — Thans overgaande tot een bespreking van het tweede Fransche koloniale rijk wees prof. Bousquet erop, hoe niettegenstaande alle tegenslagen, die het verleden gebracht had, de koloniale idee in Frankrijk niet verloren ging. En van 1830 af werd er opnieuw met groote kracht gewerkt aan den opbouw van het koloniale rijk.

Zoo is tusschen 1830 het jaar van de inname van Algiers en 1919, toen de vrede van Versailles geteekend werd, het nieuwe Fransche koloniale rijk opgebouwd.

In Amerika heeft Frankrijk niets meer gedaan.

In het gebied van den Indischen Oceaan is men langzaam aan het werk gegaan en zoo ontstond aan het einde van de 19de eeuw het Fransche koloniale gebied in Madagaskar; terwijl in Oceanië van 1840 af verschillende eilanden, waaronder Tahiti en Nieuw-Caledonië, werden gekoloniseerd.

Tusschen 1859 en 1885 kwam Indo-China aan de beurt en eindelijk het geheele gebied in Noord- en West-Afrika, dat thans een aaneengesloten geheel vormt.

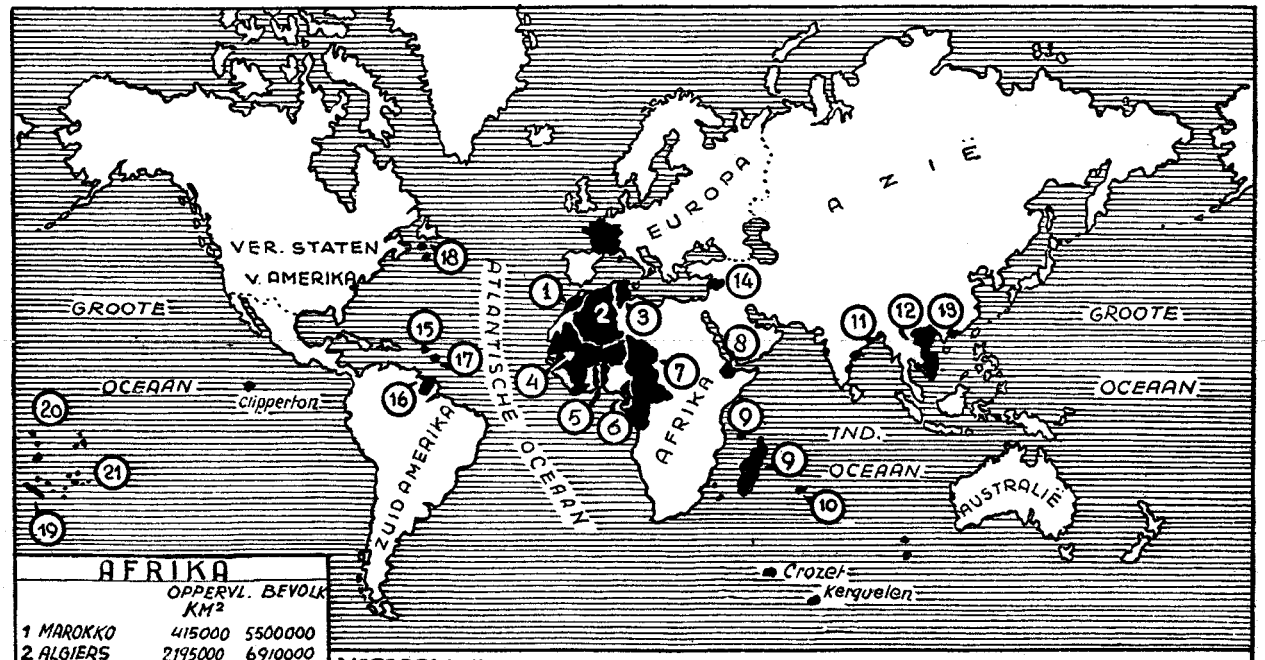
Eerst kwam de verovering van Algiers in 1830, Tunis kwam in 1881 aan Frankrijk en Marokko werd langzamerhand, namelijk tusschen 1907 en 1934 bezet en gepacificeerd.

In West- en Centraal-Afrika geschiedde de kolonisatie eerst aan de kust en langzamerhand in het binnenland, totdat tegen 1900 drie verschillende expeditles, een van het Zuiden naar het Noorden, een van het Noorden naar het Zuiden en een van het Westen naar het Oosten bij het Tschadmeer bij elkander kwamen als de symbolische vestiging van het Fransche gezag.

In de richting van de Golf van Aden, waar Frankrijk in het bezit is van Djibouti, heeft men niets gedaan. Hier stuitte men op de Britsche invloedssfeer en deed zich de Faschoda-kwestie voor.

Na den Oorlog. — Dit (tweede) Fransche koloniale rijk is na den oorlog nog iets grooter geworden door de toevoeging van het grootste deel van Duitsch Kameroen en Togo en verder door de toewijzing van het mandaat over Syrië en de Libanon aan Frankrijk.

Een feit is het voorts, dat men thans in Frankrijk meer „koloniaal gezind" is dan vroeger. (De Indischman)

AFRIKA

	OPPERVL. KM²	BEVOLK
1 MAROKKO	415000	5500000
2 ALGIERS	2195000	6910000
3 TUNIS	125000	2500000
4 WEST AFRIKA	4660000	14400000
5 MAND. TOGO	52000	750000
6 - " CAMEROEN	431000	1879000
7 EQUAT. AFR.	2370000	3192000
8 FR. SOMALIL.	22000	69000
9 MADAGASCAR } COMORE	616000	3702000
10 REUNION	2400	198000

MOEDERLAND 550986 KM² 42.000000 INW. ■ FRANSCHE WERELDRIJK.

AZIË

	OPPERVL. KM²	BEVOLK
11 FR. INDIË	500	286000
12 INDO CHINA	741000	22250000
13 KWANGTSJOEWAN	800	250000
14 SYRIË & LIBANON	200000	2832000

AMERIKA

	OPPERVL. KM²	BEVOLK.
15 GUADELOUPE	1800	267000
16 FR. GUIANA	90000	22000
17 MARTINIQUE	1100	235000
18 ST PIERRE & MIQ.	200	4000

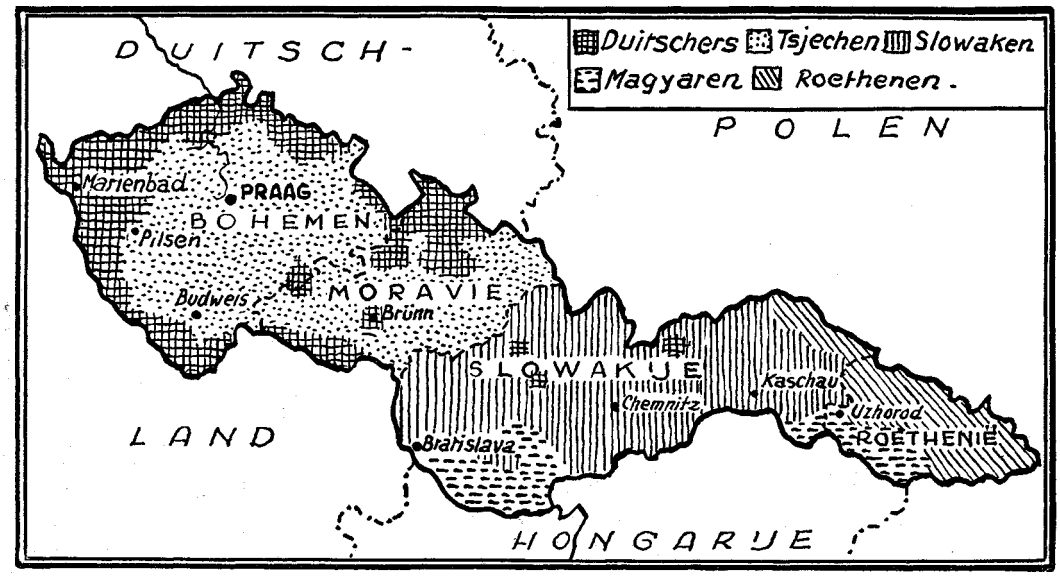
OCEANIË

	OPPERVL. KM²	BEVOLK
19 NIEUWCALEDONIË	19000	57000
20 NIEUWE HEBRIDEN	4000	36000
21 EN OV. FR OCEANIË		

TOTAAL ± 11000000 KM² OPPERVL. ± 109000000 INW.

(Vrij ontleend aan de „New York Times")

A. TSJECHO-SLOWAKIJE. — Eischen der Sudeten-Duitschers. - Het Nationaliteiten-Statuut. - Memorandum. —

(Overname zonder bronvermelding verboden)

De Sudeten-Duitsche partij heeft op 19 Juli '38 den volledigen tekst gepubliceerd van 't memorandum, dat zij op 7 Juni aan de Tsjechische regeering heeft doen toekomen.

Punt 1 van het memorandum constateert, dat de rechtsgeldigheid in den staat individueel noch voor de volksgroepen tot stand is gekomen.

Punt 2 stelt vast, dat het principe der volkssouvereiniteit slechts kan worden gewaarborgd door erkenning van de rechtspersoonlijkheid der volkeren en der volksgroepen.

Punt 3: ter verwerkelijking van deze beginselen moet het staatsgebied gereorganiseerd worden in den zin van een regionale decentralisatie naar de naties en een indeeling van het staatsgebied in Tsjechisch, Duitsch, Slowaaksch enz. volksgebied. Voor de vaststelling der volksgrenzen wordt herstel van de aan de Sudeten-Duitschers toegebrachte schade, rekening houdende met den stand in 1918, geëischt.

Punt 4 eischt verdeeling van wetgeving en bestuur over organen van den staat en organen van het zelfbestuur der volkeren en volksgroepen en het herstel van het zelfstandige arbeidsgebied der gemeenten.

Punt 5 behandelt de indeeling van de wetgevende macht in een nationale vergadering en in de volksvertegenwoordiging. In de nationale vergadering, die gekozen moet worden op grond van algemeen, direct en geheim kiesrecht, moeten de leden, die tot eenzelfde volk behooren, nationale groepen vormen, die de rechtspersoonlijkheid van hun volken en volksgroepen vertegenwoordigen.

Punt 6 behandelt de reorganisatie van de uitvoerende macht. Geëischt wordt, dat de voorzitters van de zelfbesturen als leden der regeering in de regeering worden opgenomen en onafhankelijk zullen zijn van het vertrouwen der nationale vergadering.

Punt 7: reorganisatie van het bestuur. Binnen het staatsbestuur moeten de ministeries voor onderwijs, sociale voorzieningen en gezondsheidswezen afgeschaft worden, aangezien hun zaken overgaan op het zelfbestuur. In de overige ministeries moeten nationale afdeelingen worden opgericht, echter niet in het ministerie voor landsverdediging, in dat van buitenlandsche zaken en dat van financiën.

Punt 8 regelt de hervorming van het ambtenarenrecht. Als principe wordt daarbij aangenomen, dat naast de staatsambtenaren er ook autonome ambtenaren zijn, die dienst doen bij het zelfbestuur.

Punt 9 eischt reorganisatie der rechtspraak en opnieuw afbakening van de grenzen der ressorten volgens volksgebieden.

Punt 10 stelt de volgende beginselen op voor het talenrecht: De staat spreekt de taal van zijn burgers. De hoogere autoriteiten spreken de taal van de lagere autoriteiten. In rang gelijke autoriteiten gebruiken hun eigen taal.

Punt 11 eischt hervorming van een reeks inrichtingen volgens deze beginselen.

Punt 12 eischt uitvaardiging van een financieele wet volgens bepaalde beginselen. De begrooting moet volgens een vastgesteld schema op nationale wijze ingedeeld worden.

Punt 13 behelst, dat de reorganisatie van den staat door een uitgebreid wetgevend werk aldus moet worden verankerd, dat een wijziging bij meerderheid van stemmen onmogelijk wordt.

Punt 14 bepaalt, dat bijzondere maatregelen ten uitvoer moeten worden gelegd tot herstel van de schade, die voor de Duitsche volksgroep ontstaan is in het bijzonder op het gebied der bodemhervorming, school- en hoogeschoolwezen, op het gebied van de saneering der banken, wetten betreffende de legionnairs, enz. (Telex-A. N. P.)

(Vorig bericht 3344 B.)

21 JULI 1938

B. ROTTERDAM. — Begrooting 1938. - Tekort 3 millioen gulden. —

Ten behoeve van de vaststelling van het aan de gemeente Rotterdam voor 1938 uit het Werkfonds te verstrekken bedrag, hebben de regeering en Gedeputeerde Staten aan B. en W. van Rotterdam verzocht een becijfering op te maken van het tekort, dat de gewone dienst van de begrooting 1938 naar de nieuwste gegevens zal opleveren. Uit deze becijferingen is gebleken, dat dit tekort niet, zooals aanvankelijk geraamd *f* 1 millioen zal bedragen, doch dat het belangrijk hooger zal zijn, n.l. *f* 3.272.000. (N. R. Crt.)

(Vor. ber. Begrooting 2304 G.)

C. ITALIE. — Bezoek van den Hongaarschen premier Imrédy en van den minister van Buitenlandsche Zaken, Von Kanya, aan Rome. —

Een versteviging van de diplomatieke en economische betrekkingen tusschen Italië en Hongarije, die na de annexatie van Oostenrijk beide aan Duitschland zijn komen te grenzen, is het resultaat van de besprekingen, welke de Hongaarsche premier Imrédy en zijn minister van Buitenlandsche Zaken, von Kanya, dezer dagen hebben gevoerd met Mussolini en graaf Ciano. Nu Oostenrijk vervallen is als derde partij bij de protocollen van Rome, hebben de twee overige partijen verklaard, dat haar doeleinden onveranderd zijn gebleven.

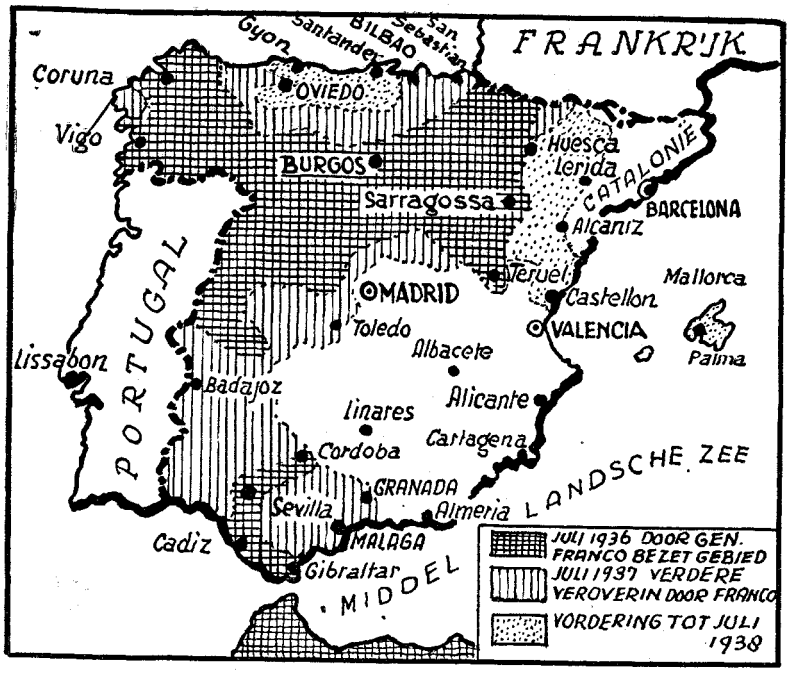
Het officieele communiqué van 21 Juli '38 zegt: „De lange gesprekken tusschen de vier staatslieden verliepen in de hartelijkheid, welke de betrekkingen tusschen Italië en Hongarije kenmerkt. Men heeft in details de verschillende aspecten besproken van de betrekkingen tusschen beide landen en andere naties, en vooral met die van het Donau-bekken. De twee regeeringen kwamen tot de slotsom, dat haar opvattingen volkomen overeenstemden. De vertegenwoordigers van Hongarije en Italië waren het er volkomen over eens, dat de protocollen van Rome, voorzoover het hun beide landen betreft, in politiek en economisch opzicht hun volle waarde behouden. De doeleinden der Italiaansche en Hongaarsche politiek zijn vrede en gerechtigheid, zulks in overeenstemming met de as Rome—Berlijn; dit vormt den grondslag voor een breede, actieve samenwerking op internationaal gebied, welke open staat voor allen, die oprecht willen medewerken aan den arbeid van orde en vrede". (Telegraaf)

(Vor. ber. Imrédy 3356 C.; Von Kanya 3296 B.)

D. TSJECHO-SLOWAKIJE. — Troepenbewegingen aan de grens. —

Volgens het Duitsche Nieuwsbureau hebben sinds eenige dagen troepenbewegingen van het Tsjechische leger plaats langs de Tsjechisch-Duitsche grens. Het Tsjechoslowaaksche officieele persbureau (Ceteka) heeft deze berichten van het D. N. B. herhaaldelijk en met klem tegengesproken. (Telex-A. N. P.)

A. SPANJE. — Burgeroorlog. - Twee jaar strijd. —

Na een verbitterden strijd van twee jaar was de toestand in Spanje op 18 Juli '38, den tweeden verjaardag, als volgt:
De Spaansche regeering houdt 181.500 vierkante kilometer, of meer dan een derde van de geheele oppervlakte van Spanje, bezet. Van de vijftig provincies, welke het land telt, zijn negen geheel in het bezit van de regeering, vijf bijna of vijf gedeeltelijk.
De bevolking in het door de regeeringstroepen bezette deel van het land bedraagt acht en een half millioen op een totaal van 23 millioen. De drie grootste steden: Madrid, Barcelona en Valencia, zijn in handen van de republikeinsche regeering. (Telex-A. N. P.)
(Vor. ber. 3349 B.; Kaartje 3208 A.)

(Overname zonder bronvermelding verboden)

22 JULI 1938

B. FRANKRIJK. — Het bezoek van het Engelsche Koningspaar. —
Uitbundiger dan het in hun eigen land mogelijk ware zijn Koning George VI en Koningin Elizabeth door het Fransche volk verwelkomd toen zij op 19 Juli '38 te Boulogne voet op Franschen bodem zetten. Van hier ging het per trein naar de Fransche hoofdstad, waar de vorstelijke gasten met groote hartelijkheid en geestdrift werden ontvangen.
Dit officieele bezoek, in de huidige periode van politieke hoogspanning, wordt een zeer hooge waarde toegekend. En niet alleen de Franschman, doch heel Europa ziet in deze gebeurtenis een bevestiging en versterking van het samengaan van twee volkeren, een samengaan voor het behoud van den vrede langs den weg van vriendschappelijk overleg, maar zoo noodig ook een samengaan steunend op de kracht van beider machtsontplooiing ter verdediging van den vaderlandschen grond.
De politieke besprekingen, welke met het vorstelijk bezoek parallel zijn gegaan, geven hiervan duidelijk blijk. De Britsche minister van Buitenlandsche Zaken, Lord Halifax, is in gezelschap van den Koning het Kanaal overgestoken en werd te Boulogne ontvangen door zijn Franschen collega, Georges Bonnet, die de hooge bezoekers verder naar de hoofdstad vergezelde. Van te voren had tusschen de beide premiers, Chamberlain en Daladier, een briefwisseling plaats gehad, welke niet voor publicatie bestemd was.
Vóór het vertrek van Lord Halifax naar Parijs heeft hij te Londen een ontmoeting gehad met Hitlers adjudant, Wiedemann, naar het heette, van particulieren aard.
In de eerste tafel-redevoeringen, welke te Parijs zijn gehouden, hebben zoowel de Engelsche koning als de Fransche president gesproken van de gemeenschap der beide landen. „Een langdurige en nauwe samenwerking heeft bewezen," zoo sprak George VI, „dat wij bezield worden door hetzelfde ideaal, dat onze volken dezelfde gehechtheid koesteren aan de democratische beginselen en dat wij hetzelfde geloof bezitten in de voordeelen van de individueele vrijheid."
President Lebrun zeide: „In den toestand van moreele ontreddering, waarin de wereld zich bevindt, rusten groote verplichtingen op onze beide naties, die gelijkelijk streven naar vooruitgang van de menschheid."
Op 22 Juli heeft het Engelsche Koningspaar afscheid van Parijs genomen. Het vervulde nog een laatste plechtigheid op Franschen bodem: te Villers-Bretonneux werd het monument voor de Australiërs, die in den wereldoorlog op Franschen bodem zijn gevallen en daar werden begraven, door hen onthuld.
(De Nieuwe Eeuw - Nieuwe Rotterd. Crt. - Telegraaf - Telex-A. N. P.)
(Vor. ber. Engelsch Koningspaar 3325 G.; Lord Halifax 3180 A.)

C. LETTEREN. — Boeken die door de pers gunstig besproken zijn. - Onze wekelijksche opgave. —
Amerikaansch: Mary Roberts Rinehart — „The Wall." (Farrer & Rinehart, New York) **(3349 D.)**
Duitsch: A. Doeblin — „Der blaue Tiger." (Querido, A'dam)
W. Schneefuss — „Gefahrenzonen des Britischen Weltreiches." (Goldmann, Leipzig) **(V. b. 3349 D.)**
Engelsch: H. B. Acton — „The alleged fascism of Plato." (Macmillan)
Eric Linklater — „The unpregnable Women." (Cape)
W. S. Shears — „This England." (Hutchinson)
(Vor. ber. 3349 D.)
Fransch: L. Reynaud — „La Démocratie en France." (Flammarion)
A. Thérive — „La fin des haricots." (Grasset)
(Vor. ber. 3349 D.)
Italiaansch: E. Pea — „La Maremmana." (Vallecchi, Firenze) **(Vor. ber. 3340 A.)**
Nederlandsch: E. Raed-de Canter — „De Vreemdeling in Uwe poorten." (A. W. Bouma & Zns., Utrecht)
Elisabeth Zernike — „Morgen weer licht." (Querido, A'dam) **(Vor. ber. 3349 D.)**
Russisch (in het Nederlandsch): Alja Rachmanowa — „Kruisweg der liefde." (Teulings Uitg. Mij., 's-Hertogenbosch '38) **(Vor. ber. 3340 A.)**
(Red. K. H. A.)

D. NEDERLAND. — Beroepsarbeid door gehuwde vrouwen. - De Hooge Raad van Arbeid tegen het ontwerp-Romme. —
De Hooge Raad van Arbeid heeft in zijn dezer dagen gehouden vergadering zijn advies vastgesteld inzake het voor-ontwerp van wet houdende beperkende bepalingen inzake arbeid van gehuwde vrouwen. Daar-

bij heeft de raad zich met 25 tegen 15 stemmen uitgesproken tegen het systeem van het voorontwerp, n.l. een algemeen verbod van arbeid voor gehuwde vrouwen met uitzonderingen. Vóór de doelmatigheid van het voor-ontwerp hebben zich uitgesproken 6 leden en er tegen 25 leden.
Met 29 tegen 10 stemmen heeft de Raad zich uitgesproken vóór de wenschelijkheid, dat alvorens een wetsontwerp tot regeling der onderhavige materie bij de Staten-Generaal aanhangig wordt gemaakt, een onderzoek wordt ingesteld naar

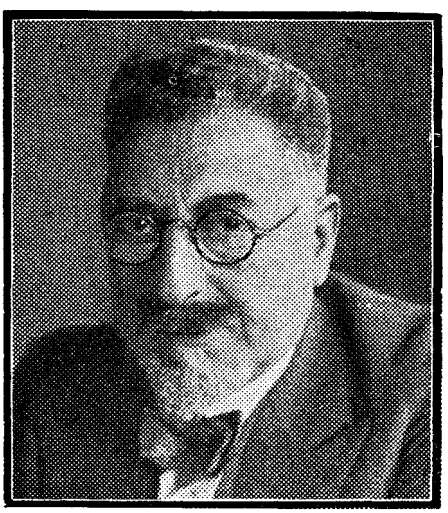
1. den omvang van het verschijnsel in de verschillende bedrijven;

2. de motieven, op grond waarvan deze gehuwde vrouwen in die bedrijven werkzaam zijn;

3. de vraag, of op grond van de aldus verkregen gegevens, een algemeene, dan wel een regeling bedrijfsgewijze, de voorkeur verdient.

(Het Vaderland) **(Vorig bericht 3140 C.)**

A. **DR. L. HEYERMANS OVERLEDEN. —**
De oud-directeur van den Gemeentelijken Geneeskundigen en Gezondheidsdienst te Amsterdam, dokter L. Heyermans, is op 22 Juli '38, na een ziekte van vele weken overleden.
De heer Heyermans, een broer van wijlen den schrijver Herman en de schilderes Marie Heyermans en van de schrijfster Ida en de voorvechtster voor het Nijverheidsonderwijs Len Heyermans, heeft op 1 Januari van dit jaar zijn taak als directeur van den G. G. G. D. neergelegd ingevolge het bekende raadsbesluit omtrent de vervroegde pensionneering van hoofden van gemeentelijke diensten.
Louis Heyermans werd op 22 December 1873 te Rotterdam geboren. Hij studeerde aan de gemeentelijke universiteit te Amsterdam en heeft, nadat hij in 1900 het artsdiploma verwierf, zijn werkzaam leven in de hoofdstad doorgebracht.

Dr. L. Heyermans.

In 1903, toen de heer Heyermans drie jaar als medicus aan het Ned. Israëlitisch Ziekenhuis verbonden was, is hij benoemd tot gemeente-arts en kwam hij aan het hoofd van de gemeentelijke polikliniek in Amsterdam-Oost. De aldaar opgedane ervaringen brachten hem tot de studie van beroepsziekten en sociale geneeskunde, waarover in 1907, als resultaat van deze studie zijn Handleiding tot de kennis der beroepsziekten verscheen en in 1931 de belangrijk uitgebreide tweede druk. Ook zijn andere publicaties op medisch, sociaal-hygiënisch en toxicologisch gebied vestigden de aandacht op den jongen bekwamen hygiënist. De Delftsche Hoogeschool noodigde hem uit voor de studenten een cursus over beroepsziekten en bedrijfshygiëne te geven, en de Amsterdamsche universiteit liet hem toe als privaat-docent.
Op 1 Januari 1919 werd de heer Heyermans als opvolger van dr. J. L. C. Wortman benoemd tot directeur van den geneeskundigen dienst. Hij vond dezen nog geheel zooals hij destijds door dr. Menno Huizinga, den eersten directeur, onder wethouder Gerritsen opgezet was, als bezuinigingsmaatregel tegen de te gemakkelijke opneming van gemeente-patiënten in de ziekenhuizen, waardoor een nijpend tekort aan ziekenhuisruimte ontstaan was.
Heyermans heeft het werk, door deze beiden begonnen, voortgezet en niet alleen uitgebreid, doch tevens is hij er in geslaagd de G. G. D., waar publiek en artsen min of meer achterdochtig tegenover stonden in den aanvang, populair te maken in Amsterdam. Zijn onvermoeide werkkracht en zijn organisatietalent zijn hem daarbij, evenzeer als zijn groote kennis der sociale geneeskunde en van maatschappelijke vraagstukken, te stade gekomen. Aan den arbeid, dien hij buiten zijn werk voor den G. G. D. verrichtte, willen wij echter nog eenige woorden wijden.
Het spreekt vanzelf, dat zijn bemoeienis lag op sociaalmedisch gebied, hij schreef op dit gebied geregeld artikelen en behandelde verschillende belangrijke onderwerpen, en als gedelegeerde van tal van geneeskundige en sociale lichamen, waarin hij qualitate qua of uit persoonlijke belangstelling lid was, gaf hij blijk van zijn groote ervaring. Zijn woord was steeds levendig en interessant, zooals zijn geest steeds onvermoeid en scherp critisch bleek.
Ook in de S.D.A.P., waarvoor dokter Heyermans eenige jaren zitting had in de Provinciale Staten van Noord-Holland, werden zijn suggesties met belangstelling gehoord.
En de vertegenwoordigers der pers van alle richtingen, feitelijk waren zij allen, vooral de ouderen onder hen, mèt hem in zijn belangrijke functies opgegroeid, waren zijn speciale vrienden. Hij, zoon van den vermaarden verslaggever van de „Nieuwe Rotterdamsche Courant", wijlen den heer Herman Heyermans, wiens kinderen diens groote gaven hebben geërfd, wist het journalistieke werk te waardeeren en stond de persmenschen bij iedere gebeurtenis, liggende op zijn terrein, trouw ter zijde.
En als de laatste kwart eeuw de geneeskundige verzorging der Amsterdamsche bevolking voor geen enkele groote stad in binnen- en buitenland onderdoet, ja zelfs in menig opzicht vooraan staat, heeft Lou Heyermans daarin ruimschoots zijn deel gehad.

(Alg. Handelsblad - De Telegraaf)
(Vor. ber. Dr. L. Heyermans 3078 H.)

23 JULI 1938

B. **NEDERLAND. — Duitsche Transferregeling verlengd. —**
De Vereeniging voor den Effectenhandel herinnert er aan, dat de Nederlandsch-Duitsche Transferovereenkomst tot 31 Augustus 1938 is verlengd. Deze overeenkomst heeft thans betrekking op de renten, dividenden, huren, pachten en dergelijke opbrengsten van vorderingen op Duitsche debiteuren, voor zoover de coupons, dividenden, enz. zijn vervallen en betaalbaargesteld 1 Juli 1936 tot en met 31 Aug. 1938, de tegenwaarde der coupons, dividenden enz. 1 Juli 1937 tot en met 31 Aug. 1938 bij de Konversionskasse für deutsche Auslandsschulden te Berlijn is gestort en de vorderingen eigendom zijn van „Nederlandsche schuldeischers" in den zin van het bovengenoemde Transferprotocol. (Keesings Financieel Archief)
(Vorig bericht 3340 C.)

C. **SOVJET-RUSLAND. — Spanning in zake den heuvel bij Tsjangkoefeng. —**
Er heerscht sterke spanning tusschen Moskou en Tokio. De Russen volharden in hun bezetting van den heuvel bij Tsjangkoefeng in Mandsjoekwo, die volgens de Japansche autoriteiten tot Mandsjoekwo, dus ook aan Japan, behoort. De Japansche gezant te Moskou, Sjigemitsoe en Litwinof voeren besprekingen, welke tot nu toe geen oplossing hebben gebracht.
(Telex-A. N. P.)

A. **Het Fransche Bankwezen. —**
De volgende beschouwing over het Fransche bankwezen ontleenen wij aan de „Telegraaf" van 2 Juli '38:
Het Fransche bankwezen heeft alle storingen op monetair gebied uitstekend doorstaan en zelfs in menig opzicht zijn positie kunnen verbeteren. De financieele instellingen kunnen in twee groote groepen: de z.g. deposito-banken of „établissements de crédit" en de industrie-banken of „banques d'affaires", worden verdeeld. De eerste categorie komt, wat werkwijze en organisatie betreft, overeen met de Nederlandsche banken; zij maakt haar bedrijf van het aannemen van gelden in deposito of rekening-courant en zet deze uit door het disconteeren van wissels of het verleenen van voorschotten. De „banques d'affaires" daarentegen, alhoewel zij natuurlijk ook en met graagte vreemde gelden accepteeren, maken haar specialiteit van het oprichten en financieren van ondernemingen. Zij zijn dus uiteraard veel gevoeliger voor de fluctuaties van de conjunctuur dan eerstgenoemde. In tijden van groote algemeene bedrijvigheid behalen zij in den regel zeer belangrijke winsten in verhouding tot haar aandeelenkapitaal; een crisis-periode tast echter haar bedrijfsresultaten veel sterker aan dan die van de „établissements de crédit".

Deposito-banken. — De zes instellingen, die als het ware de Fransche „big six" vormen, zijn, in alfabetische volgorde: de Banque Nationale pour le Commerce et l'Industrie (voortzetting van de in 1931 in déconfiture geraakte Banque Nationale de Crédit), de Comptoir National d'Escompte de Paris, de Crédit Commercial de France, de Société Générale de Crédit Industriel et Commercial, de Crédit Lyonnais en de Société Générale pour favoriser le développement du commerce et de l'Industrie en France.
De onderlinge belangrijkheid dezer banken treedt naar voren uit de volgende opstelling, die de voornaamste balansposten van iedere instelling in pCt. van het totaal aangeeft.

CIJFERS VAN 31 DECEMBER 1937.

	Kas en Wissels	Debiteuren	Crediteuren	Kap. en Res.
B. N. C. I.	10.3	8.8	10.4	4.6
C. N. E. P.	21.8	20.2	20.9	24.1
C. C. F.	6.9	8.4	6.9	12.0
C. I. C.	5.3	4.8	5.8	3.5
Crédit Lyonnais	31.1	32.3	31.0	34.9
Soc. Générale	24.6	25.5	25.0	20.9
	100.0	100.0	100.0	100.0

Uit een en ander blijkt, dat de drie „mastodonten" van het Fransche bankwezen: de Crédit Lyonnais, de Comptoir National d'Escompte en de Société Générale 75 à 80 % der totaal-cijfers van de „big six" voor hun rekening nemen, waarvan eerstgenoemde alléén bijna een derde.
Hoe de voornaamste balansposten zich tijdens de laatste jaren bewogen hebben, blijkt uit onderstaande tabel, waarin de gecombineerde cijfers der zes groote deposito-banken opgenomen zijn. De cijfers van 1913, die van 1926 (eerste na-oorlogsche devaluatie van den frank) alsmede die van 1931 (vooravond van de later ingetreden crisis-periode) zijn hieraan toegevoegd.
Indien men nagaat hoe het thans met de goudwaarde der verschillende balansposten is gesteld, doet men onmiddellijk de zeker niet opwekkende ontdekking, dat eind 1937 de goudwaarde der crediteurensaldi — evenals trouwens van de andere posten — belangrijk lager was dan in 1913. Hierbij kan echter worden opgemerkt, dat de bankdeposito's in tijden van devaluatie nooit zoo sterk stijgen als de munteenheid daalt en dat het aldus verstoorde evenwicht vrij snel pleegt te worden hersteld, wanneer de monetaire situatie maar weer eenmaal gezond geworden is. Dit neemt niet weg, dat de balanscijfers duidelijk de door een te sterke muntontwaarding teweeggebrachte algemeene verarming demonstreeren, waarbij voor het oogenblik nog als bezwarende omstandigheid geldt, dat de goudwaarde aan het eind van het vorig jaar ook lager was dan in 1926.
Hieronder volgen de cijfers van 1913, 1931 en 1937. Voor de laatste twee jaar zijn zij omgerekend in voor-oorlogsche goudfranken, waarbij de frank van 1931 ruw aangenomen is op 20 % en die van 1937 op 10.3% van de oude pariteit.

FRANKRIJK

BALANSPOSTEN IN VOOR-OORLOGSCHE GOUDFRANKEN.
(In millioenen.)

Debet:	1913	1931	1937
Kasmiddelen	698	2.668	983
Wisselportef.	3.952	4.335	2.222
Debiteuren	3.112	2.861	1.037
Diversen	123	89	75
Totaal	7.885	9.953	4.317
Credit:			
Kapitaal en Res.	1.174	753	361
Crediteuren	6.673	9.118	3.899
Diversen	38	82	57
Totaal	7.885	9.953	4.317

GECOMBINEERDE BALANSEN DER ZES GROOTE FRANSCHE DEPOSITO-BANKEN.
(In millioenen franken.)

Debet:	1913	1926	1931	1933	1934	1935	1936	1937
Kasmiddelen	698	4.870	13.343	8.722	8.773	7.499	7.645	9.545
B. D. N. *) en Wissels	3.952	18.952	21.675	22.957	21.209	18.697	20.408	21.574
Debiteuren	3.112	7.141	14.304	10.652	10.328	10.194	9.832	10.067
Diversen	123	423	445	345	387	638	659	726
Totaal	7.885	31.386	49.767	42.676	40.697	37.028	38.544	41.912
Credit:								
Kapitaal en Reserves	1.174	1.780	3.767	3.458	3.464	3.473	3.478	3.503
Crediteuren	6.673	29.225	45.592	38.869	36.924	33.211	34.735	37.859
Diversen	38	381	408	349	309	344	331	550
Totaal	7.885	31.386	49.767	42.676	40.697	37.028	38.544	41.912

*) Bons de la Défense Nationale.

DIVIDENDEN DER ZES GROOTE FRANSCHE DEPOSITO-BANKEN.

	1913	1931	1932	1933	1934	1935	1936	1937
B. N. C. I.	5	—	—	—	4	4	4	6
C. N. E. P.	8	10	10	10	10	10	8	10
C. C. F.	6½	10	10	10	8	8	7	7.6
C. I. C.	13	10¾	9	8	8	6½	6	7½
Crédit Lyonnais	13	20	20	20	20	20	20	20
Société Générale	8	18	18	18	18	18	16	16

In goudwaarde berekend, beliepen dus de crediteurensaldi eind 1937 ca. 58% van die van 1913 en ca. 43% van die van 1931. Zonder twijfel is die verhouding thans iets ongunstiger, aangezien het betaalmiddel thans nog slechts ca. 8½% — tegen 10,3% eind 1937 — van de vroegere goudpariteit vertegenwoordigt en het zeer onwaarschijnlijk mag heeten, dat de in Mei '38 geconstateerde stijging der vreemde middelen bij de banken omgekeerd evenredig aan de daling van den frank geweest is.
De hierboven uitgevoerde herleiding op goudbasis stelt voorts in het licht, dat de huidige balansen belangrijke stille reserves moeten verbergen.
Men kan n.l. niet anders dan als vaststaand aannemen, dat een zeker deel van de activa sedert 1913 in goud gerekend, zoo niet gestegen, dan toch ten minste gelijk gebleven is. Er zitten dus in de gepubliceerde cijfers veel en veel te lage waardeeringen, zonder dat men echter eenige aanwijzing heeft, waar zij zich bevinden. Dit schijnt ook ten deele het bezwaar op te heffen, dat het kapitaal en de zichtbare reserves der zes groote Fransche deposito-banken thans nog slechts 31% van de voor-oorlogsche cijfers vertegenwoordigen.

Banques d'Affaires. — Het verschil, dat men onmiddellijk constateert tusschen deze soort en de depositobanken is vooral gelegen in de intensiteit der veranderingen, welke plaats gegrepen hebben. De Banque de Paris et des Pays-Bas en de Banque de l'Union Parisienne, die de twee groote Fransche industrie-banken zijn, hebben sedert eenige jaren in veel sterker mate dan haar zusterinstellingen geprofiteerd van de ingetreden verbetering.
Het meest verheugende verschijnsel bij de industriebanken is ongetwijfeld het plotselinge herstel van de rentabiliteit. Drie jaar achtereen had de Banque de Paris het dividend gepasseerd en zes jaar lang kon de Banque de l'Union Parisienne niet tot een winstuitkeering overgaan. Over 1937 hebben beide echter weer voor het eerst een dividend gedeclareerd.
Winstuitkeeringen over de laatste jaren:

	Banque de Paris et des Pays-Bas	Banque de l'Union Parisienne
1913	15%	10%
1926	17%	11%
1931	12%	——
1932	10%	——
1933	10%	——
1934	——	——
1935	——	——
1936	——	——
1937	5%	5%

De toekomstige ontwikkeling der industriebanken zal natuurlijk voor een groot deel afhangen van de manier, waarop het Fransche bedrijfsleven zich zal weten te herstellen. Voor het oogenblik laat dit herstel nog veel te wenschen over, maar een compensatie wordt gevormd door de omstandigheid, dat de „banques d'affaires" zeer internationaal georiënteerd zijn en dus, althans tot in den herfst van 1937, geprofiteerd hebben van de sterk verbeterde wereldconjunctuur. (De Telegraaf)

(Vorig bericht Banken 2914 A.)

24 JULI 1938

A. VEREENIGDE STATEN. — Betalingsbalans. — Aan een beschouwing van „Econ. Voorlichting" over de betalingsbalans der V. S. ontleenen wij:
De betalingsbalans der V. S. pleegt steeds groote belangstelling te wekken. In de laatste jaren was dit zelfs in bijzondere mate het geval, aangezien de structuur dezer balans in 1936 een belangrijke kentering had vertoond. Vóórdien had bedoelde structuur zich gekenmerkt door een zekere tegenstelling: Als crediteurstaat moesten aan de V. S. aanzienlijke bedragen uit het buitenland toevloeien uit hoofde van rentebetalingen en aflossingen, welke uiteindelijk in goederen moesten worden voldaan, maar desondanks gaf de handelsbalans — als eenige handelsbalans van de crediteurstaten — telkenjare een uitvoer-overschot te zien.
Tegenover dit actieve saldo stonden weliswaar passieve saldi, die uit te betalen scheepsvrachten, toeristenuitgaven en immigrantenremises voortvloeiden, doch als uitkomst hiervan resulteerde in de laatste jaren óf een actief saldo, óf een passief saldo dat geringer was dan de ontvangsten uit rentevorderingen. Hieruit viel de conclusie te trekken, dat de V. St. een deel van hun vorderingen in goud betaald kregen; blijkbaar konden deze niet worden vereffend door het zenden van goederen of het verleenen van diensten, maar moest, ter afwikkeling dier posten, goud naar de V. S. worden gezonden. Inderdaad blijkt uit de desbetreffende gegevens, dat de V. S. in de meeste na-oorlogsjaren aanmerkelijke bedragen aan goud ontvingen — in de periode 1934—1937 naar rato van 1 tot 1¾ milliard dollar per jaar — hetgeen een weerspiegeling is van den in die jaren naar de V. S. gerichten kapitaalstroom.
Het jaar 1936 evenwel bracht in die positie een kentering; de balans der loopende posten (beweging van goederen en diensten) gaf, voor het eerst sinds den wereldoorlog een werkelijk passief saldo aan. Uiteraard rees toen de vraag, of die ontwikkeling zich in de volgende jaren zou voortzetten en of het jaar 1936 dus moest worden beschouwd als een jaar, dat een nieuwe periode had ingeluid.
De onlangs door het U.S. Department of Commerce gepubliceerde voorloopige cijfers van de betalingsbalans over 1937 geven op deze interessante vraag nog geen definitief antwoord. Neemt men in aanmerking, dat de Amerikaansche invoer in de eerste maanden van 1938 aanmerkelijk is verminderd, ter wijl de uitvoer zelfs nog in niet onbelangrijke mate is toegenomen, dan moet men zeker rekening houden met de mogelijkheid, dat de betalingsbalans in 1938 haar oude structuur zal herkrijgen.
In onderstaande opstelling trekt verder vooral de aandacht de vermindering van den kapitaalinvoer, waarmede overigens een tendens wordt voortgezet, die zich reeds in het jaar tevoren begon af te teekenen. Daarentegen is de goudinvoer aanzienlijk toegenomen, al is het peil van 1935 nog lang niet bereikt. De zilveraankoopen zijn sinds 1935 elk jaar met ongeveer 50% verminderd.

Betalingsbalans der Ver. Staten over de jaren 1934-1937.

	1934	1935	1936	1937
	(in millioen dollar)			
Goederenuitvoer	+ 2.133	+ 2.283	+ 2.456	+ 3.345
Goedereninvoer	— 1.655	— 2.047	— 2.423	— 3.084
Uitvoeroverschot	+ 478	+ 236	+ 33	+ 261
Scheepsvrachten	— 35	— 36	— 61	— 110
Toeristenuitgaven	— 245	— 292	— 364	— 455
Immigrantenremises enz.	— 131	— 115	— 180	— 175
Interesten en div.	+ 461	+ 330	+ 330	+ 345
Diversen	+ 33	+ 60	+ 82	+ 85
Saldo loopende posten	+ 561	+ 183	— 160	— 49
Saldo kapitaalsbeweging op langen termijn	+ 202	+ 462	+ 773	+ 512
Saldo idem op korten termijn	+ 184	+ 1.075	+ 404	+ 290
Saldo kap. balans	+ 386	+ 1.537	+ 1.177	+ 802
Goudbeweging	— 1.217	— 1.739	— 1.030	— 1.386
Zilveraankoopen	— 86	— 336	— 174	— 83

(Econ. Voorlichting) **(V. b. Econ. Toestand 3103 A.)**

B. TSJECHO-SLOWAKIJE. — Eischen Poolsche minderheid grootendeels ingewilligd. —
Eenigen tijd geleden heeft de Poolsche minderheid in Tsjecho-Slowakije minister-president Hodza een memorandum overhandigd, waarin in 85 punten de eischen van deze minderheid waren samengevat.
De „Slovenski Hlan", welk blad in nauwe betrekking tot den minister-president staat, schrijft thans, dat de regeering er in heeft toegestemd de meeste van

deze eischen in te willigen. In het bijzonder zal de schoolkwestie tot volle tevredenheid van de Polen worden opgelost. Verder zal bij de spoorwegen het tweetalen-systeem worden ingevoerd in die gebieden, welke overwegend Poolsch zijn. De minister van Landsverdediging heeft voorts verklaard er geen bezwaar tegen te hebben, wanneer de militaire opleiding van Poolsche recruten door Polen wordt verzorgd.
Andere eischen van de Poolsche minderheid worden nog bestudeerd. (Slovenski Hlan - Alg. Handelsblad)
(Vorig bericht 3210 E.)

A. OSLO-STATEN. — Bijeenkomst te Kopenhagen. - Resolutie. —
Het ministerie van Buitenlandsche Zaken te Kopenhagen deelt mede:
De ministers van Buitenlandsche Zaken van België (Spaak), Denemarken (Munch), Finland (Holsti), Luxemburg (Bech), Nederland (Patijn), Noorwegen (Koht) en Zweden (Sandler), die op 23 en 24 Juli te Kopenhagen hebben vergaderd, hebben den internationalen toestand aan een bestudeering onderworpen. Zij erkennen, dat de toestand eenige reden tot ongerustheid geeft, doch zij blijven vol vertrouwen in de hoop, dat de volken en staatslieden het noodige zullen doen om voor de ernstige problemen van het oogenblik een oplossing te vinden. De te Kopenhagen vertegenwoordigde landen zijn bereid, actief mede te werken aan ieder internationaal streven naar verzoening in een geest van onpartijdigheid en onafhankelijkheid ten opzichte van de verschillende mogendhedengroepen. Zich bewust van de gevaren van een bewapeningswedloop zijn de ministers het er over eens, dat alle mogelijkheden bestudeerd moeten worden om te komen tot een internationaal accoord, dat een einde zal maken aan den bewapeningswedloop. Zij zijn o.a. vastbesloten elk initiatief te steunen, dat de totstandkoming van een conventie inzake luchtbombardementen beoogt.
De ministers zijn er van overtuigd, dat hun landen de deelname aan het werk van den Volkenbond moeten voortzetten. Zij stellen vast, dat hun onderscheidene regeeringen vastbesloten zijn, de uitgestippelde gedragslijn te blijven volgen, en dat zij van meening zijn, dat het sanctiestelsel onder de tegenwoordige omstandigheden en na de praktijk der laatste jaren, een niet-verplichtend karakter heeft gekregen.
De ministers kwamen overeen, de tusschen hen gesloten accoorden inzake bestudeering van kwesties van gemeenschappelijk belang te handhaven. Zij zullen ter gelegenheid van de volgende Volkenbondsvergadering te Genève bijeenkomen.
(Telex-A. N. P.) **(Vor. ber. Oslo-Conventie 3263 F.)**

B. BULGARIJE. — Einde van de censuur. - Nieuwe perswet. —
De minister van Justitie heeft in de Kamer een wetsontwerp ingediend, dat ten doel heeft een einde te maken aan de censuur, welke was ingesteld na den staatsgreep van 19 Mei 1934. Wel zal een zekere contrôle uitgeoefend worden in bepaalde gevallen of wanneer de belangen van het land worden bedreigd. Persdelicten worden met strenge straffen bedreigd.
(Agence Belga)

25 JULI 1938

C. VEREENIGDE STATEN. — Het tekort op de begrooting. —
De door president Roosevelt gepubliceerde herziene begrooting toont aan, dat de uitgaven een record beteekenen voor vredestijd. Het bruto tekort wordt geraamd op 4.084.000.000 dollar en is het op een na grootste tekort sinds den wereldoorlog.
De president heeft berekend, dat het Congres waarschijnlijk gedwongen zal zijn nog 500 millioen dollar toe te kennen voor de „Works progress administration". De uitgaven voor defensie-doeleinden zullen waarschijnlijk met 76 millioen dollar stijgen tot het na-oorlogsche record van 1.050.000.000 dollar. Rekening houdende met het door de schatkist verkregen saldo uit de goud-sterilisatie, en de inkomens uit andere bronnen, is Roosevelt van meening, dat slechts 2.805.000.000 dollar geleend behoeft te worden om in het tekort te voorzien. (Telex-A. N. P.)
(Vor. ber. Begrooting 3279 A.; Tekort 2856 F.; Overzicht 3083 A.)

D. BRAZILIE. — Economische toestand. - Schuldendienst - Handel met Nederland. —
Uit de diverse gegevens, verstrekt door Economische Voorlichting, en mededeelingen door den tijdelijken zaakgelastigde te Rio de Janeiro, mr. Eschauzier, blijkt, dat, sedert het tijdstip van afkondiging van een moratorium in de laatste helft van 1937, diverse plannen in werking zijn gesteld, waardoor de financieele toestand, die door verschillende exportmaatregelen o.a. betreffende koffie, op losse schroeven was komen te staan, drastisch gesaneerd wordt. In dit verband vermelden wij o.a. de projecten, die beoogen het voor Brazilië zoo nijpende transportprobleem tot een althans gedeeltelijke oplossing te brengen, de instelling van een uniforme omzetbelasting van 1¼ %, en de afschaffing van tusschenstaatsche belastingen en exportheffingen.
Een bevredigend verschijnsel is het stijgende aandeel dat andere producten dan koffie in den export innemen. Van 1933 op 1937 is het aandeel van den koffie-export in den totalen uitvoer gedaald van 73.10 % tot 42.05 %. Daarentegen is het aandeel van den katoenexport gestegen van 1.03 tot 18.85 %, en dat van andere producten van 25.87 tot 39.10 %.
Met betrekking tot den handel met Nederland dienen de volgende cijfers:

Uitvoer naar Nederland	£ 1.410 millioen goud
Invoer uit Nederland	£ 436 millioen goud
Saldo import in Nederland	£ 974 millioen goud

Wat de vooruitzichten van de twee voornaamste exportproducten koffie en katoen betreft diene het volgende:
Koffie: Na 3 Nov. 1937 — het tijdstip van de nieuwe koffiepolitiek — heeft zich de export gunstig ontwikkeld.

November	868.000 balen
December	1.417.000 balen
Januari	1.562.000 balen
Februari	1.298.000 balen
Maart	1.388.000 balen

De prijzen zijn in deze periode echter gedaald van 11¼ dollar tot 7¾ dollar. Wanneer Brazilië zijn export tot 15 millioen balen kan opvoeren (verleden jaar 12 millioen), zal het verlies, dat uit deze prijsdaling is ontstaan, worden opgeheven.
Katoen: De export van katoen steeg èn naar hoeveelheid èn naar waarde:

		millioen goud
in 1936	200.313 ton	waarde £ 746
in 1937	236.181 ton	waarde £ 802

Naar schatting uit betrouwbare bron zijn Nederlanders bezitters van ca. $ 1.800.000 hier genoteerde en ca. £ 5.000.000 directe staatsleeningen, waarop volgens het Aranha-plan in 1937 nog betaald werd aan rente ca. $ 56.600 en £ 148.000, zoodat zeer zeker een Nederlandsch belang beschermd zou worden bij het doen voortzetten van den gedeeltelijken rentedienst.
Dat de naaste toekomst er ook gunstiger uitziet, blijkt ook uit een mededeeling waarin de aandacht gevestigd wordt op de teleurstelling, die Brazilië heeft ondervonden met zijn compensatiehandel met Duitschland en dezen handel thans vrijwel stopgezet heeft. Het gevolg is zeer zeker dat het naar een betere verstandhouding met Amerika en Engeland zal streven en dit wellicht ook van eenigen invloed zal kunnen zijn op de houding van de Braziliaansche regeering ten opzichte van de buitenlandsche schulden. (Econ. Voorlichting)
(Vor. ber. Fin. 1817 F.; Handel m. Nederl. 3018 B.)

E. NEDERLAND. — Criminaliteit. —
Blijkens de zoo juist verschenen gegevens van het Centraal Bureau voor de Statistiek, waarin vergelijkende tabellen zijn opgenomen, is de criminaliteit stijgende. Het totaal aantal onherroepelijke veroordeelingen van strafrechtelijk meerderjarigen bedroeg in het eerste kwartaal van 1938 5676 tegen 5251 in het overeenkomstige kwartaal van het vorige jaar of 425 meer dan in 1937. Behalve die tegen openbare orde, het openbaar gezag en bedelarij, geven alle misdrijf-rubrieken over de eerste kwartalen een stijging te zien.

Misdrijven:	1e kw. 1938	1e kw. 1937
openbare orde	479	531
bedelarij, enz.	139	144
zedenmisdrijven	429	330
econ. misdrijven	2819	2569
tegen het leven	1438	1332
ruwheidsmisdrijven	279	226

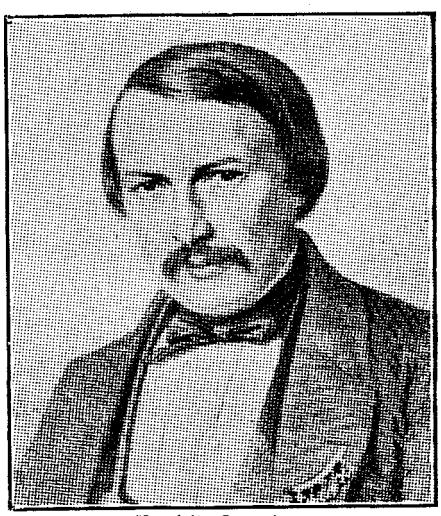
Het totaal aantal onherroepelijke veroordeelingen van strafrechtelijk minderjarigen vertoont over het eerste kwartaal een stijging met 17, van 786 in 1937 naar 803 in 1938. Deze toeneming is uitsluitend veroorzaakt door stijging van het aantal economische misdrijven (van 589 op 637); belangrijk lager was in het eerste kwartaal van 1938 het getal veroordeelingen wegens misdrijven tegen de openbare orde en het openbaar gezag, te weten 5 (1ste kwartaal 1937: 15) en ruwheidsmisdrijven: 44 (was 1ste kwartaal 1937: 57).

De gunstige afneming van misdrijven tegen openbare orde en gezag komt ook duidelijk tot uiting in de totaalcijfers over de jaren 1934 tot en met 1937. De cijfers over die jaren voor de groepen zedenmisdrijven en economische misdrijven zijn echter voortdurend stijgende; zij zijn thans hooger dan in de jaren 1911 tot en met 1913. (Centr. Bureau v. d. Statistiek)

(Vorig bericht 3130 E.)

A. BELGIE. — Conscience-Herdenking. —

Er is in België nooit een schrijver geweest, die zoowel tijdens als na zijn leven zóó dikwijls en telkens op zóó grootsche wijze is herdacht en gevierd geworden, als Hendrik Conscience, de man waarvan men zegt, „dat hij zijn volk leerde lezen". Nu weer wordt Conscience gevierd, omdat het op 31 December 1938 juist honderd jaar geleden zal zijn, dat zijn meesterwerk „De Leeuw van Vlaanderen" werd geschreven.

Hendrik Conscience.

Van de meer dan honderd boeken, die Conscience heeft voortgebracht, staat dit werk aan de spits der belangstelling, niet alleen in het oeuvre van Conscience zelf, maar in de geheele lectuur van het Vlaamsche volk van heden, dat nog altijd de frissche, zij het dan ook romantische literatuur van dezen grooten Antwerpenaar leest. (Het Laatste Nieuws)

(Vorig bericht 1076 C.)

26 JULI 1938

B. NEDERLAND. — Tweede Kamer. - Wijziging van de Ziektewet. —

Ingediend is op 21 Juli '38 een wetsontwerp tot wijziging der Ziektewet.

Aan de Memorie van Toelichting ontleenen wij het volgende:

Ingevolge het bepaalde onder letters a en b van het eerste lid van artikel 53 der Ziektewet is de Raad van Arbeid, onderscheidenlijk de Bedrijfsvereeniging, welke het risico der verzekering draagt, bevoegd de uitkeering van ziekengeld, onderscheidenlijk de uitkeering wegens zwangerschap of bevalling, te weigeren, indien de ongeschiktheid tot werken bestond op het tijdstip, dat de verzekering een aanvang nam, onderscheidenlijk indien de zwangerschap is ontstaan vóór den dag, waarop de verzekering een aanvang nam, of de bevalling is geschied binnen zes maanden na genoemden dag.

Tevens wordt voorgesteld om aaneensluitende verzekeringen bij verschillende uitvoeringsorganen als één onafgebroken verzekering te doen gelden.

(De Telegraaf) **(Vor. ber. Ziektewet 2664 H.)**

C. TIN. — Tinbufferpool opgericht. —

Bijzonderheden zijn gepubliceerd over de tinbufferpool, waarvan de voornaamste wel is, dat men zich ten doel stelt den tinprijs op een bevredigend niveau te handhaven en de prijsfluctuaties beperkt te houden tusschen 200 en 230 pond sterling.

De voorraad van de pool is voorloopig vastgesteld op ongeveer 10.000 ton tin. Deze hoeveelheid kan verhoogd worden bij besluit van het Intern. Tin Committee tot max. ongeveer 15.000 ton. Het comité zal van tijd tot tijd speciale hoeveelheden vaststellen, waaruit de pool gevormd zal worden.

Elk aan het tinrestrictie-schema deelnemend land is gerechtigd om aan de vorming van de pool bij te dragen in de verhouding tot de haar toegewezen standaard-tonnages.

Van de aan de pool toegekende hoeveelheid zal 50% uiterlijk 31 Oct. 1938 en de rest uiterlijk 31 Jan. 1939 moeten zijn geleverd.

Alle aan de bufferpool toegewezen voorraden, zullen zoo spoedig mogelijk in de statistiek der zichtbare voorraden, door het International Tin Committee worden opgenomen.

De organisatie van het beheer van de pool is als volgt samengesteld:

Een executief comité zal worden benoemd en bestaan uit een directeur en een assistent-directeur, die beiden onafhankelijk van de tin-industrie moeten zijn. Naast dit comité zal een kantoor te Londen worden opgericht.

Een sub-commissie, bestaande uit den voorzitter en den vicevoorzitter van het Intern. Tin Committee zullen, met den vertegenwoordiger van de Boliviaansche delegatie, dit executief comité benoemen.

Indien de kas-saldi van de pool te eeniger tijd de £ 2½ millioen overschrijden, zal het saldo onmiddellijk worden uitgekeerd aan de deelnemende landen naar verhouding tot hun bijdragen in den poolvoorraad.

De pool zal blijven bestaan, zoolang het internationale restrictieschema van kracht blijft. (Keesings Financieel Archief)

(Vorig bericht Tin 3314 A.)

D. ITALIE. — Rassenleer. - Veroordeeling door Z.H. den Paus. —

De Paus heeft in een te Castel Gandolfo gehouden toespraak tot 200 jeugdige geestelijken der Italiaansche katholieke actie zijn veroordeeling van de rassenleer uitgesproken. Hij zeide o.a.: „Men zou waarlijk zeggen, dat men het artikel van het credo: „credo in ecclesiam catholicam" heeft vergeten. Katholiek en universeel, en niet racistisch, noch nationalistisch, noch separatistisch, maar katholiek. Men moet den belangrijksten geest, den geest des geloofs, overal uitdragen. Er bestaat niets verfoeilijkers dan die geest van separatisme, van overdreven nationalisme, die juist omdat hij niet christelijk is, tenslotte ook ophoudt menschelijk te zijn". (De Maasbode)

(Vor. ber. 3350 B.; Z.H. Paus Pius XI 3072 A.)

E. MALTA. — Status der Italiaansche bevolking. —

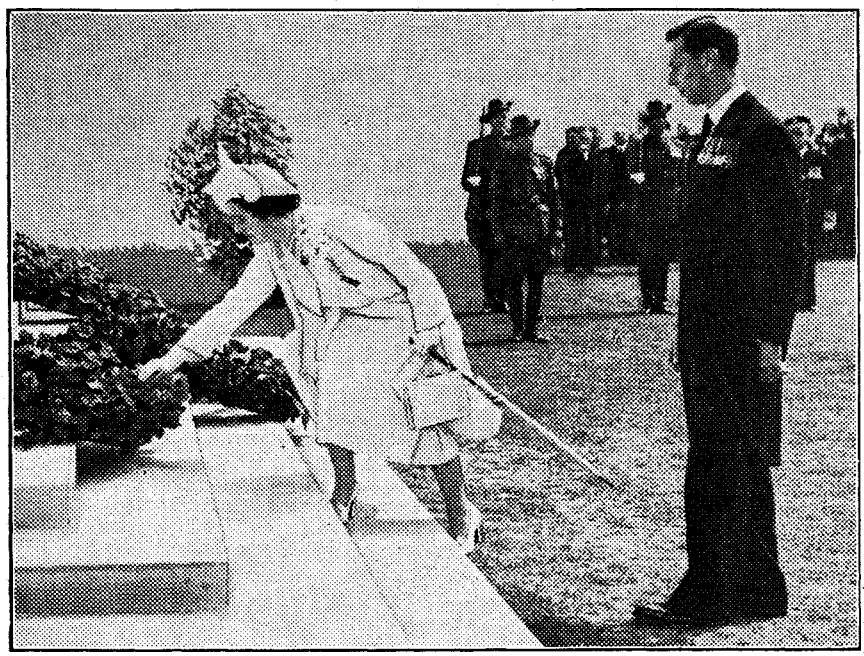
Sinds het Italiaansch-Britsche accoord werd gesloten, heeft de Romeinsche pers zich er van onthouden eenige toespeling op de kwestie van den status der Italiaansche bevolking op Malta te maken. Op 22 Juli '38 evenwel publiceert de „Tribuna" een artikel, waarin het blad terugkomt op de „Italiaansche grieven" tegen het Britsche bestuur op genoemd eiland. Met name keert het zich tegen sir Harry Luke, den oud-gouverneur, die gedurende ruim acht jaar „het ijverigste instrument van de anti-Italiaansche politiek der regeering te Londen" is geweest.

Na eenige „anti-Italiaansche" incidenten te hebben opgesomd, besluit de „Tribuna": „De vernederingen, die de bewoners van Malta hebben moeten verduren, maar waarin zij nooit zullen berusten, vormen een der hinderpalen voor een entente tusschen de twee groote bewakers van de Middellandsche Zee. De Engelsch-Italiaansche betrekkingen worden er door bemoeilijkt, de atmosfeer bedorven".

(Tribuna - Alg. Handelsblad)

(Vorig bericht Grondwet 2465 E.)

A. FRANKRIJK. — Het bezoek van het Engelsche koningspaar aan Parijs. - Duitsch commentaar. —

Alvorens afscheid te nemen van Frankrijk, onthulde het Engelsche koningspaar op 22 Juli '38 te Villers-Bretonneux het monument voor de Australiërs, die in den wereldoorlog op Franschen bodem zijn gevallen en daar werden begraven.

Het Duitsche hoofdorgaan der regeering, de „Völkischer Beobachter", wijdde op 24 Juli '38 een hoofdartikel aan dit bezoek, onder den veelzeggenden titel: „Het succes van Parijs". Daarin wordt er al dadelijk op gewezen, dat het blad reeds in de dagen, welke aan de komst van de hooge Engelsche gasten vooraf gingen, had betoogd, dat men in Duitschland hoopte, dat door deze feestelijke ontmoeting Frankrijk moreel gesterkt zou worden en dat deze terugkeer van het Fransche gevoel van veiligheid tot de algemeene ontspanning zou bijdragen.

„Deze verwachting is vervuld", schrijft het Duitsche blad „het bezoek aan Parijs is als een schrede voorwaarts te beschouwen".

(Alg. Handelsblad) **(V. b. 3359 B.)**

B. TSJECHO-SLOWAKIJE. — Sudeten-Duitschers. - Britsch adviseur, lord Runciman, naar Praag. —

Naar te Praag officieel wordt medegedeeld, zal de Britsche oud-minister, lord Runciman, naar de Tsjechische hoofdstad gezonden worden om de regeering aldaar van advies te dienen bij haar onderhandelingen met de Sudeten-Duitschers en haar behulpzaam te zijn bij een regeling van deze kwestie. De regeering te Praag heeft zich accoord verklaard met dit aanbod van de Britsche regeering, die op deze wijze wenscht te voorkomen, dat de besprekingen tusschen dr. Hodza en Henlein in een impasse geraken. Te Berlijn heeft men met groote voldoening kennisgenomen van dezen stap der Engelsche regeering.

(Telegraaf) **(Vor. ber. Sudeten-Duitschers 3358 A.)**

C. BELGIE. — Monument voor Koning Albert onthuld. —

In tegenwoordigheid van koning Leopold, zijn moeder koningin Elisabeth, zijn broer prins Karel, kroonprins Boudewijn, prinses Joséphine-Charlotte, vertegenwoordigers van de vroegere geallieerde legers, het corps diplomatique en tal van andere autoriteiten, werd op 24 Juli '38 het grootsche monument onthuld, dat de Belgische oud-strijders hebben opgericht voor koning Albert, hun opperbevelhebber uit den wereldoorlog.

Als plaats voor het monument is de vlakte bij den Yzer gekozen, aan de grens van het Belgische gebied, waar de Belgische soldaten tot het einde van den oorlog zoo moedig hebben standgehouden, om het laatste onbezette stukje grond te verdedigen.

Leem van de slagvelden heeft gediend voor den bouw, die in hoofdzaak door oud-strijders is uitgevoerd, die ook het benoodigde geld hebben bijeengebracht.

Drie millioen francs werden bij openbare inschrijving verkregen. De veteraan Karel Aubroeck maakte het standbeeld, zijn wapenbroeder De Ridder ontwierp het monument en het speciale Vlaamsche gedicht is van August van Cauwelaert.

De baksteen is vervaardigd van klei van de beroemde slagvelden in Vlaanderen: Steenstraete, Reigersvliet enz.

Frankrijk had maarschalk Pétain afgevaardigd, Engeland Sir Robert Wighham, de Vereenigde Staten luit.-kolonel Fuller, terwijl de Italiaansche ambassadeur Preziosi speciaal afvaardigd was door de dochter van koning Albert, Italië's kroonprinses Marie-José, en haar gemaal prins Umberto. (Het Laatste Nieuws)

(Vorig bericht Koning Albert 1658 D.)

27 JULI 1938

D. ENGELAND. — Burger-luchtwacht. —

De Britsche minister van Luchtvaart, Kingsley Wood heeft op 25 Juli '38 in een belangrijke verklaring tegenover vertegenwoordigers van de pers aangekondigd, dat een nieuwe nationale organisatie in het leven zal worden geroepen onder den naam burgerluchtwacht, met het doel voor de militaire luchtvaart in tijd van oorlog uitgebreide vrijwillige reserves op te leiden.

De oud-minister van Luchtvaart, Lord Londonderry, zal aan het hoofd der organisatie staan met den titel van „eerste commissaris".

Het plan zal op 1 October in werking treden.

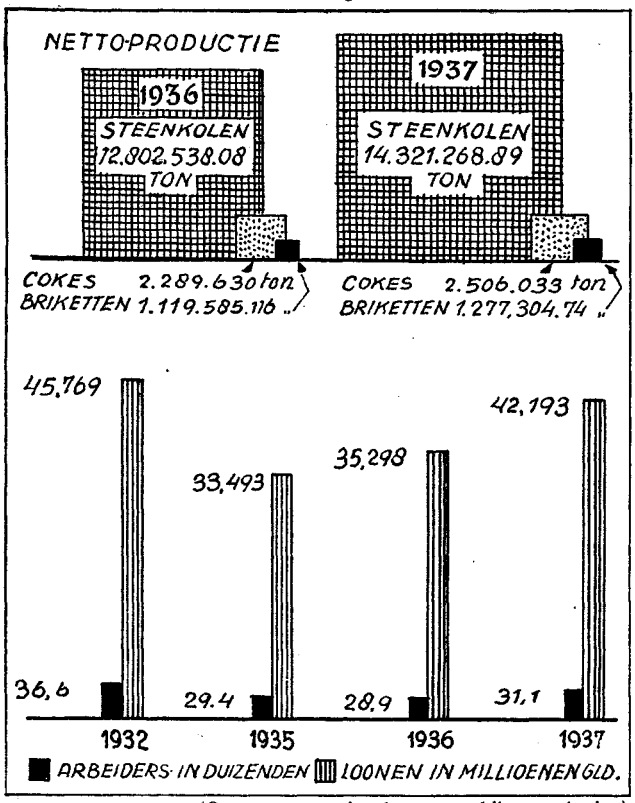
De luchtvaartredacteur van de Sunday Times schrijft, dat te oordeelen naar den huidigen toestand gezegd kan worden, dat de capaciteit der vliegtuigindustrie over twee jaar ongeveer 25.000 toestellen per jaar zal bedragen. Het „plan F" van het ministerie voor Luchtvaart, dat voorziet in den bouw van 1750 eerste-linie-toestellen tegen Maart 1939, is op weg uitgevoerd te worden. De algemeene grondslagen van het plan (2750 eerste-linie-toestellen in 1940) zijn gelegd en wanneer dit plan eenmaal uitgevoerd zal zijn, is voorzien in een versnelde toeneming.

(Times - Sunday Times) **(V. b. Luchtmacht 3353 E.)**

E. ENGELAND. — 35 millioen gasmaskers voor de burgerbevolking. —

In elf opslagplaatsen van het ministerie van binnenlandsche zaken zijn in totaal 35 millioen gasmaskers opgeborgen, welke binnenkort ter beschikking zullen worden gesteld van plaatselijke autoriteiten. De gasmaskers zullen nooit verder dan 30 K.M. buiten het bereik van de gemeenten met 5000 of meer zielen worden opgeslagen. (Times)

A. NEDERLAND. — De Mijnindustrie 1936-1937. —

(Overname zonder bronvermelding verboden)
(Vorig bericht 2647 H.; Mijnbedrijf 2767 B.)

B. GROOT-DUITSCHLAND. — Rudolf Hess' rede te Klagenfurt. - Hitlers vredelievendheid. —

Ter gedachtenis aan hen, die hun leven gegeven hebben voor Groot-Duitschland, en onder wie Planetta en Holzweber, die indertijd wegens den moord op Dollfuss terecht zijn gesteld, een groote plaats innemen, is te Klagenfurt op 25 Juli '38 een betooging gehouden, waarbij de plaatsvervanger van Hitler, Rudolf Hess, een redevoering heeft uitgesproken. Volgens het niet-officieele verslag van het Duitsche nieuwsbureau heeft Hess o.m. de bewering van de hand gewezen, volgens welke materieele overwegingen de aansluiting van Oostenrijk bij Duitschland veroorzaakt hadden. Ook heeft Duitschland Oostenrijk niet overwonnen. De in de Oostmark gevallenen zijn gevallen voor hun volk. Dit volk eischt van de wereld niets anders dan het recht op zijn bestaan. Ook thans denkt het Duitsche rijk er niet aan met geweld vreemde volken in te lijven bij het Duitsche. Het wil echter geen Duitschers meer verliezen.

Steeds weer, aldus Hess verder, wordt op misdadige wijze de gedachte aan een nieuwen oorlog onder de vredelievende volkeren gebracht. Hoe meer Duitschland rustig opbouwt en werken des vredes volbrengt, hoe minder het zelf aan een oorlog denkt, des te meer voorwendsels ze verzinnen om over een dreigenden oorlog te schreeuwen. Het is een geluk voor de menschheid, dat de verantwoordelijken der volkeren meer verantwoordelijkheidsbewustzijn en verstand schijnen te hebben dan die landen. Het is vooral een geluk voor de volkeren, dat Hitler zich niet laat provoceeren.

In souvereine rust doet Hitler, wat hij voor zijn volk doen moet. Men liegt, als men zegt, dat Hitler den vrede bedreigt en tegelijk ziet men zwijgend toe, hoe kleine staten bewust den vrede bedreigen. Wat voor lichtvaardig spel wordt met den vrede in Europa en de geheele wereld gespeeld?

Duitschland heeft echter het geloof, dat het ook aan dit onverantwoordelijke drijven van den laatsten tijd niet zal lukken den vrede te verbreken. Duitschland gelooft aan een hoogere gerechtigheid, die niet kan toelaten, dat opnieuw een oorlog uitbreekt, die als eenigen overwinnaar het bolsjewisme zou kunnen hebben. Duitschland hoopt, dat ook verder nog zooveel verstand ter wereld heerscht, dat dit zal worden verhinderd. De wereld echter weet, dat Duitschlands vrede door een weermacht sterker dan ooit beveiligd is. (D. N. B. - N. Rott. Crt.)

(Vorig bericht Rudolf Hess 3307 D.)

C. SOVJET-RUSLAND. — De eerste zitting van den oppersten raad der R.S.F.S.R. - De samenstelling van de regeering. —

In de slotvergadering der eerste zitting van den oppersten raad der R.S.F.S.R. heeft Boelganin een rede gehouden over de samenstelling van den raad van volkscommissarissen der R.S.F.S.R. Hij verklaarde in die rede o.m., dat de regeering der R.S.F.S.R. in haar optreden onveranderlijk de politiek zal volgen van de partij van Lenin en Stalin, onder leiding en met medewerking van de regeering der U.d.S.S.R., gepresideerd door Molotow. De regeering der R.S.F.S.R. zal met alle middelen hulp verleenen aan den maarschalk der U.d.S.S.R., Worosjilow, bij de versterking van de weermacht der U.d.S.S.R.

Met algemeene stemmen werd tenslotte goedkeuring gehecht aan de samenstelling van den raad van volkscommissarissen, zooals die door Boelganin werd voorgesteld.

De raad van volkscommissarissen van de R.S.F.S.R. ziet er thans als volgt uit:

Voorzitter: Boelganin; ondervoorzitter: Kabanow; voorzitter van de staatsplancommissie: Tsjadajew; volkscommissaris van de levensmiddelenindustrie: Smirnow; lichte industrie: Loekin; boschbouw: Koedrjasjew; landbouw: Lonabow; staatslandbouwbedrijven: Stoekow; financiën: Popow; handel: Ljoebimow; justitie: Dmitrijew; volksgezondheid: Belooesow; onderwijs: Tjoerkin; plaatselijke industrieën: Wachroesjew; gemeente-huishouding: Pamfilow; sociale verzekering: Sjaboerowa; voorzitter van de commissie voor kunstaangelegenheden: Bespalow, voorzitter van het centrale wegenbestuur: Fedorow.

(N. R. C. - Prawda) **(Vor. ber. Opperste Sovjetraad 3332 C; Raad van Volkscommissarissen 3103 E.)**

28 JULI 1938

D. NEDERLAND. — Regeling met Franco-Regeering.

De regeeringspersdienst deelt het volgende mede:

In aanmerking nemende, dat het gezag van generaal Franco zich thans uitstrekt over het grootste gedeelte van Spanje, heeft de Nederlandsche regeering met diens bewind een regeling getroffen, inzake wederzijdsche vertegenwoordigers in dier voege, dat elk van beiden een agent zal benoemen, teneinde de belangen van zijn landgenooten te kunnen behartigen. Bovendien zullen in een aantal nader overeen te komen plaatsen sub-agenten kunnen worden benoemd, die werkzaamheden zullen verrichten, vergelijkbaar met die van consulaire ambtenaren.

Een erkenning, hetzij de jure, hetzij de facto, houdt deze regeling niet in. (Regeeringspersdienst)

(Vor. ber. 2922 B.; Pyriet uit Spanje 3317 C.)

E. SPANJE. — Burgeroorlog. - Terugtrekking der vrijwilligers door regeering aanvaard. - Offensief der regeeringstroepen. —

Het derde jaar van den burgeroorlog begon voorspoedig voor de nationalisten. Het offensief tegen Sagunto en Valencia verloopt voor hen gunstig en aan dit front begint de situatie voor de regeering netelig te worden. De weg van Teruel naar Sagunto is vrijwel geheel in handen der rechtschen en vormt thans de as van het offensief tegen Valencia. Volgens betrouwbare mededeelingen strijden hier 40.000 Italianen tegen de regeeringstroepen.

Met levendige voldoening heeft men te Londen vernomen, dat Barcelona het plan tot terugtrekking der vrijwilligers heeft aanvaard. Men hoopt, dat Burgos niet zal talmen tot een gelijk besluit te komen, maar tot dusverre is te Londen nog geen enkele aanwijzing ontvangen, dat een spoedige aanvaarding door Burgos zou doen verwachten.

Officieel wordt medegedeeld door het republikeinsche ministerie van Landsverdediging, dat de regeeringstroepen op 24 Juli '38 in den sector van de Ebro tot den aanval zijn overgegaan, waarbij zij vorderingen gemaakt hebben.

Het offensief kwam voor de rechtsche troepen geheel onverwacht. De republikeinen wisten in den sector van Mora de Ebro (boven Tortosa) op drie punten de Ebro over te steken en drongen over een afstand van 28 K.M. het door de nationalisten bezette gebied binnen. Zij ontmoetten slechts geringen tegenstand,

maakten veel oorlogsmaterieel buit en namen 4000 nationalisten gevangen.
(Telex-A. N. P. - Alg. Handelsblad - N. Rott. Crt.)
(V. b. Burgeroorlog 3359 A.; Niet-inmenging 3346 C.)

A. NEDERLAND. — Tweede Kamer. - Lucht- en Zeemacht in Ned.-Indië. - Aanvullingsbegrooting. — Bij de Tweede Kamer is ingediend een aanvullingsbegrooting voor 1938 van het departement van Koloniën inzake de verdeeling der Indische vlootkosten over de Rijks- en Indische begrooting.
Het aanbouwplan-1936 omvatte o.a. een 33-tal bommenwerpers voor de landmacht. Terugkeerende tot de traditie, dat Indië zijn leger-uitgaven zelf betaalt, meent de regeering van de gelegenheid, dat nieuwe richtlijnen worden getrokken, gebruik te moeten maken om de bekostiging van deze vliegtuigen ten laste van Indië te laten. Als gevolg hiervan kan het betreffende artikel met *f* 1.326.000 worden verlaagd.
Ten aanzien van de vraag, of met betrekking tot de vlootkosten voor 1938 behoefte bestaat aan toepassing van het correctief, gelegen in de toekenning van een bijdrage van het eene gebiedsdeel aan het andere, is de regeering te rade geworden, dat laatstgenoemd gebiedsdeel een bijdrage in de bedrijfskosten niet kan ontberen. Zij meent deze bijdrage te moeten stellen op *f* 5.000.000, welk bedrag in het wetsontwerp wordt uitgetrokken. (Telex-A. N. P.)
(Vorig bericht Begrooting 3344 C.)

B. BERGSPORT. — Noordwand van Eiger bestegen. Vier Duitsche bergbeklimmers zijn er in geslaagd op 22 Juli '38 den noordelijken wand van den Eiger te beklimmen.
Dit is de eerste keer, dat deze berg aan deze zijde is bestegen.
Bij de bestijging van dezen meer dan 4300 m. hoogen top hebben de laatste jaren 13 Alpinisten het leven verloren. Beklimming was feitelijk verboden.
De vier beklimmers waren Toerg en Heckmeier uit München en Harrer en Kasparek uit Weenen.
De vier Duitschers hadden verschillende uitgangspunten. Twee gingen uit Grindelwald en twee van den Kleine Scheidegg. (Telex-A. N. P.)

C. ENGELAND. — Lord Halifax over de Britsche belangen in China. —
De Britsche minister van Buitenlandsche Zaken, lord Halifax, heeft op 28 Juli '38 in het Hoogerhuis, sprekende over Engelands belangen in China, o.a. het volgende gezegd:
Ik kan het Huis verzekeren, dat wij volkomen bereid zijn tot en in feite reeds bezig zijn met het overwegen van een mogelijk voor ons open staande actie in Oost-Azië, indien wij niet een behoorlijke erkenning krijgen van de belangen, die wij het recht hebben in China te beschermen. (Times)
(Vorig bericht Lord Halifax 3359 B.)

D. NEDERL. OOST-INDIE. — Nieuw-Guinea. - Oprichting van de N.V. Nederlandsche Maatschappij voor Nieuw-Guinea. —
Te Amsterdam is thans opgericht de „N.V. Nederlandsche Maatschappij voor Nieuw-Guinea". Mr. E. J. F. van Dunné is tot directeur in Indië benoemd, in verband waarmede hij binnenkort als landsadvocaat te Batavia zal aftreden. Het Indische kantoor van de maatschappij zal te Batavia worden gevestigd.
Oprichters zijn: de H.V.A., Rubbercultuurmij. Amsterdam, Borneo-Sumatra-Handelmaatschappij, J.C.-J.L., Koloniale Bank, K.P.M., Lindeteves Stokvis, Maintz & Co., Stoomvaartmij. „Nederland", Ned. Handel-Mij., Escompto, N. I. Gasmij., Handelsbank, Internatio en de Rotterdamsche Lloyd.
Het maatschappelijk kapitaal is *f* 2.100.000, bestaande uit 100 preferente en 2000 gewone aandeelen van *f* 1000, waarvan er resp. 45 en 450 geplaatst zijn.
Het doel der maatschappij is: het verzamelen en bestudeeren van gegevens betreffende Ned. Nieuw-Guinea, teneinde er landbouw- en nijverheidsondernemingen te verkrijgen en te exploiteeren; het winnen, bewerken, verwerken en verhandelen van de producten van Ned. Nieuw-Guinea, uitgezonderd goud en aardolieproducten; het optreden als directrice van ondernemingen, alsmede het deelnemen in andere vennootschappen, ondernemingen en consoria.
(De Indischman) **(V. b. Nieuw-Guinea 3046 A.)**

29 JULI 1938

E. ENGELAND. — Bankwezen. - Winsten van de „Big Five" in 1937. —
Onderstaand staatje geeft een overzicht van de winsten en dividenden over de laatste jaren. Het laagterecord voor de depressie heeft niet op eenzelfde jaar betrekking. Bij drie banken werd het laagterecord bereikt in 1933 en bij twee in 1932. De tusschen haakjes geplaatste cijfers hebben betrekking op het dividend in procenten.

	1937	1936	1935	Laagte-record v. d. depressie	Hoogte record 1929
			(In duizenden £)		
Barclays . .	2.133	1.894	1.783	1.554§)	2.331
	(14)	(14)	(14)	(14)	(14)
Lloyds . . .	1.832	1.743	1.642	1.438§)	2.542
	(12)	(12)	(12)	(12)	(16$^2/_3$)
Midland . .	2.508	2.467	2.353	2.019ø)	2.665
	(16)	(16)	(18 *)	(16)	(18)
Nat. Prov.**)	1.874	1.770	1.665	1.593ø)	2.189
	(15)	(15)	(15)	(15)	(18)
Westminster .	1.750	1.731	1.402†)	1.464§)	2.160
	(20)	(18)	(20 *)	(18)	(20)

) Winst vóór belasting op dividend; §) Cijfers van 1933; ø) Cijfers van 1932; *) Inclusief eeuwfeestbonus van 2 %; †) Na verrekening van niet gespecificeerd bedrag voor eeuwfeestbonus aan het personeel. (The Economist) **(Vor. ber. 2664 A.)

F. CHINA. — Conflict met Japan. - Kioekiang bezet. - Kanton. - Hankau. - Hergroepeering van de Chineesche legers. —
Practisch valt er niet veel te vermelden van het verloop van den oorlog. Kioekiang is in Japansche handen. In de lucht is de activiteit grooter geworden. De Chineezen spreken daarbij een stevig woordje mee en zij beweren ettelijke Japansche schepen op de Jangtse tot zinken te hebben gebracht of zoodanig beschadigd, dat zij onbruikbaar zijn geworden. Van den anderen kant melden de Japanners tientallen Chineesche vliegtuigen te hebben vernield. Kanton is wederom door bommenwerpers bestookt, waarbij een 150 dooden en 500 gewonden zouden zijn gevallen. Een grootscheepsche luchtaanval op Hankau had nog erger gevolgen: hierbij zouden honderden burgers — de schattingen varieeren van 500 tot 1500 — om het leven zijn gekomen.
Volgens een Domei-bericht uit Tokio concentreert maarschalk Tsjang Kai-sjek ongeveer 200.000 man troepen langs het Westelijk deel van den Koengahaispoorweg van Tsjeng-tsjau tot Toengkwan om den „rooden weg", waarlangs wapens en munitie uit de Sovjet-Unie naar China gevoerd worden, te beschermen. In Langtsjou, Sian, Toengkwan en Lojang zouden sterke garnizoenen liggen. Tsjang Kai-sjek zou ook probeeren het Zuidelijk deel van Sjansi, waar de Japanners successen hebben behaald, terug te veroveren, omdat mogelijk uit Sjansi een aanval gedaan kan worden op het Westelijk deel van den Loenghaispoorweg.
Tsjang Kai-sjek zou voorts provinciale troepen naar Hankau hebben gehaald om de stad te verdedigen en groote hoeveelheden troepen die eerst bij Hankau geconcentreerd waren, naar de Zuidwestelijke provincies Szetsjoean, Hoenan, Kwangsi en Yoenan gezonden hebben.
De jongste bewegingen zouden ten doel hebben in de eerste plaats den weg naar de Sovjet-Unie te behouden (en de in Sjansi opereerende Japansche troepen vrijelijk in den rug te laten bestoken door de roode troepen van het achtste leger) en voorts het voortduren van den oorlog te verzekeren met de Zuidwestelijke provincies na den val van Hankau.
(Domei - Nieuwe Eeuw - Telex-A. N. P.)
(Vor. ber. Chin.-Jap. Conflict 3348 A.)

G. GRIEKENLAND. — Opstand op Kreta. —
Op het eiland Kreta is een opstand uitgebroken onder leiding van een zekeren Mitsotakis, een neef van den overleden Venizelos.
Mitsotakis heeft met 500 man Kanea en het radiostation bezet en den gouverneur tezamen met de andere autoriteiten van het eiland gevangen genomen.
De regeering heeft onmiddellijk twee regimenten

naar Kreta gezonden om den opstand te onderdrukken.
De laatste opstand tegen het regeeringsgezag brak op 2 Maart 1935 uit. Hoewel toen ook op het vasteland de troepen zich tegen de regeering verzetten, was het centrum van verzet toch Kreta, waar zich de oud-premier Venizelos bevond, die achter de revolutionnaire beweging stond en zich later daarbij openlijk aansloot. (Telex-A. N. P.)
(Vorig bericht Opstand 1791 F.)

A. ENGELAND. — Verklaring van Chamberlain in het Lagerhuis. —
In het Lagerhuis is op 26 Juli '38 het laatste debat over de buitenlandsche politiek vóór het zomerreces gehouden. Chamberlain legde een lange verklaring af, die hij begon met de opmerking, dat hoezeer de politiek der regeering ook gericht was op vrede en verzoening, daaraan nimmer de Britsche eer of de Britsche vitale belangen zouden worden opgeofferd.

Engelsche bewapening. — Doelende op de enorm versterkte Engelsche bewapening, zeide de eerste minister, dat het een goed ding was over groote kracht te beschikken, maar dat het tyranniek was, daarvan misbruik te maken.

Koninklijk bezoek aan Parijs. — Het koninklijke bezoek aan Parijs was aanleiding geweest tot een zeldzame eensgezindheid tusschen alle klassen en alle partijen in Frankrijk. Bij de diplomatieke besprekingen waren alle aangelegenheden van gemeenschappelijk belang aan de orde gekomen en algemeene en volledige overeenstemming was daaromtrent bereikt.

Spanje. — Na zijn leedwezen te hebben uitgesproken over de voortduring van het conflict in Spanje, zeide de eerste minister, dat het oogenblik om met succes te bemiddelen nog niet was aangebroken. Uit Burgos was nog geen antwoord ontvangen inzake het door de non-interventie-commissie aanvaarde plan tot terugtrekking van de vrijwilligers.

Engelsch-Italiaansch accoord. — Wat het Engelsch-Italiaansche accoord betrof, de Britsche regeering kon haar standpunt nopens een regeling van de Spaansche kwestie niet opgeven. Het was Italië's noch Engelands schuld, dat deze voorwaarde nog niet vervuld was. Wanneer de vrijwilligers teruggetrokken waren, zou de regeering zien, of Spanje opgehouden had een bedreiging te zijn voor den Europeeschen vrede, hetwelk beschouwd kon worden als een regeling van de Spaansche kwestie.

Sudeten-Duitschers. — Toen het twijfelachtig begon te worden of de Sudeten-Duitschers en de Tsjechische regeering tot een overeenstemming zouden komen, had de Engelsche regeering in overeenstemming met een verzoek van de Tsjechische regeering voorgesteld een waarnemer en bemiddelaar te zenden. Deze zou zoowel onafhankelijk van de Britsche regeering als van alle andere regeeringen optreden en geen arbiter zijn. Dit behoefde niet noodzakelijk tot een oplossing te leiden, maar de kwestie, die tot nu toe in het geheel niet uit den weg te ruimen scheen, werd er in ieder geval minder ongenaakbaar door.

Duitschland. — Chamberlain noemde het Engelsch-Duitsche vlootaccoord een voorbeeld van de mogelijkheid eener volledige overeenkomst tusschen een democratischen en een totalitairen staat. Hitler had daarmede een belangrijke practische bijdrage tot den vrede geleverd.

Vereenigde Staten, Volkenbond en China. — De premier bracht tenslotte nog de Engelsch-Amerikaansche handelsbesprekingen, het conflict in China en uitdrukkelijk den Volkenbond ter sprake, waarvan hij den huidigen toestand als tijdelijk wilde beschouwen. Ook wanneer de Bond tijdelijk moest afzien van het gebruik van krachtmiddelen, bleef hem nog een ruim gebied van handeling over. Chamberlain besloot zijn rede, met vast te stellen, dat de atmosfeer in Europa was opgeklaard, waartoe de politiek van de Engelsche regeering ongetwijfeld had bijgedragen.
(N. R. Crt.) **(Vor. ber. Neville Chamberlain 3337 H.; Buitenlandsche Politiek 3212 B.)**

B. NEDERLAND. — Protest tegen de Mexicaansche olie-politiek. —
De regeeringspersdienst meldt:
De Nederlandsche tijdelijk zaakgelastigde te Mexico City is, in aansluiting op zijn stap bij de Mexicaansche regeering van 29 Juni '38 overgegaan tot de overhandiging aan den Mexicaanschen minister van Buitenlandsche Zaken van een memorandum, opgesteld door de Nederlandsche belanghebbenden bij de Mexicaansche petroleummaatschappijen, waarin deze hun standpunt volledig hebben uiteengezet en gewezen hebben op:
1. De ongrondwettigheid van de Mexicaansche Onteigeningswet van 23 Nov. 1936.
2. De onwettigheid van het Mexicaansche onteigeningsbesluit van 18 Maart 1938.
3. De ongeldigheid van de uitspraak van den Mexicaanschen arbeidersraad van 18 Maart '38, waarin wordt verklaard, dat het arbeidscontract, dat geldig is krachtens het besluit van 18 Dec. 1937, is beëindigd. (Regeeringspersdienst)
(Vor. ber. 3337 E.; Petroleum 3355 C.)

30 JULI 1938

C. ENGELAND. — Bedreiging van Gibraltar wordt niet gevreesd. —
In het Britsche Lagerhuis heeft de Labour-afgevaardigde Henderson de kwestie ter sprake gebracht van de kanonnen, die opgesteld zijn in de nabijheid van Gibraltar en te Ceuta, en die een bedreiging van Gibraltar en de straat van Gibraltar zouden kunnen vormen.
Minister Hore-Belisha gaf ten antwoord, dat de batterijen aan den kant van Gibraltar, indien zij krachtig genoeg zijn, Gibraltar zouden kunnen beschieten, doch het vuur dezer kanonnen zou ook met succes beantwoord kunnen worden, en zoo zei de minister, wij maken ons er niet in het minst bezorgd over. Wat de kanonnen aan den kant van Ceuta betreft, aldus Hore-Belisha, deze vormen, zooals alle kanonnen, een machtige bedreiging, doch het is een bedreiging, die door de ons ten dienste staande middelen kan worden afgewend. (Times)
(Vor. ber. Photo buiten tekst 2908a)

D. LETTEREN. — Boeken die door de pers gunstig besproken zijn. - Onze wekelijksche opgave. —

Amerikaansch: Mary Sullivan — „My double life, the story of a New York Policewoman". (Farrar & Rinehart, New York) **(Vorig bericht 3359 C.)**

Duitsch: H. E. Jacob — „Johann Strauss und das neunzehnte Jahrhundert". (Querido, A'dam)
W. Weyrauch — „Strudel und Quelle". (Rohwohlt, Berlin) **(Vorig bericht 3359 C.)**

Engelsch: J. A. Cole — „A stranger myself". (Faber and Faber)
Lee Thayer — „Last Trump". (Hurst & Blackett Ltd., London) **(Vorig bericht 3359 C.)**

Fransch: Maurice Magre — „Le trésor des Albigeos", roman du XVIe siècle à Toulouse. (Fasquelle, Paris)
André Maurois — „Conseils à un jeune Français partant pour l'Angleterre". (Grasset, Paris) **(3359 C.)**

Italiaansch: N. Enriques — „La Voce di Allah". (La Palestina resterà Araba?) (La Prora, Milano) **(Vorig bericht 3359 C.)**

Nederlandsch: P. van Bussel — „Signalen". (Universeele Bibliotheek, Helmond)
Diet Kramer — „Karakters en gebeurtenissen". Uitg. Holland, A'dam) **(3359 C.)** (Red. K. H. A.)

RASSEN-LEER

A. Wie is Ariër?

Wij ontleenen het volgende artikel aan de Maasbode van 30 Juli 1938 — waarin Dr. A. v. d. Wey O. Carm. over het Wespennest der Rassenleer schrijft:

De naam „Ariër" was de betiteling voor de Indo-Iraniërs, Perzen, Meden en Indiërs ter onderscheiding van de oerbevolking van die streken, de Wedda's en Drawida's van Voor-Indië. Daar hun taal, het Sanskrit verwant is met de Germaansche taal, heeft Max Müller alle volken, die Indogermaansche talen spreken — afgezien van hun rassamenstelling — „Ariërs" genoemd. Later heeft men geen acht geslagen op de zuiver taalkundige beteekenis van het woord en ging men spreken van het Arische „ras". Nog dwazer was het, dat men voor korten tijd[1]) alle niet-Joden van verschillend rasgehalte ook met den naam Ariërs betitelde. Hitler heeft zich hieraan vooral schuldig gemaakt. Hij spreekt doorloopend van Arisch „ras", zonder ooit een nauwkeurige begripsbepaling te geven. Het blijkt evenwel, dat hij met Ariër elken blanke (niet-Jood) bedoelt. Minister Frick zegt droogweg: „Ariër = Indogermane", wat voor hem practisch beteekent „de niet-Joodsche leden van alle Europeesche volken" [2]).

Men ziet dus, hoe een onwetenschappelijke verwarring van taal- en rasgroep heeft geleid tot het spreken van Arisch, Indogermaansch, Romaansch, Germaansch, Slavisch ras. Op raskundig gebied moet men deze betiteling volkomen laten varen. „Dit zijn taalkundige onderscheidingen, die bovendien niet eens diep ingrijpend zijn, omdat dit alles tot het Indogermaansche behoort", schrijft Waardenburg.

Een andere, even fatale verwarring, bestaat in de vereenzelving van ras, volk en natie. Wanneer men deze drie dingen niet onderscheidt geraakt men in een labyrinth van misverstanden. Immers dan gaat men met gerust hart spreken van Duitsch, Fransch, Italiaansch, Nederlandsch ras, enz. Welnu, zoo kwistig is de natuur in de rasformaties toch niet geweest!

De rassenkunde onderscheidt met zorg deze drie dingen. Onder ras verstaat ze met Von Eickstedt een „bloed-verwante lichaamsvorm-groep", onder volk een „bloed-verwante cultuurvorm-groep" en onder natie een „staatsvorm-groep" of zooals Waardenburg het uitdrukt: Ras wordt genomen „als biologische eenheid, volk als cultureele eenheid en natie als politieke eenheid".

Ernstige rasvorschers komen tot de conclusie, dat alle volken een bonte rasmengeling vertoonen en dat er geen sprake meer is van gesloten zuivere rassen. Over dit belangrijk feit schrijft de bekende Von Eickstedt: „Daarom bestaan er tegenwoordig onder ons enkel nog zuivere rastypen in grooter of geringer aantal, doch geen gesloten zuivere rassen . . . maar nakomelingen van verschillende rassen, doch met gelijke cultuur, taal en traditie. Deze nieuwe cultuurgemeenschappen betitelen wij nu verder als volken . . . .

. . . Dit is een hoogst belangrijk feit: de oorspronkelijke bloedgemeenschap van het ras, van de „erbbildgleichen" individuen in een „Heimatraum" is vervangen door een nieuwe bloedgemeenschap van het volk, van de „erbbildverschiedenen" individuen in dezelfde „Heimatraum" [3]).

Hieruit volgt, dat de nu bestaande volken en naties een bonte rasmengeling vertoonen, waarbij men hoogstens nog kan zeggen, dat deze of gene rasinslag domineert.

Na deze onderscheidingen lijkt ons de weg geëffend om in het kort en bevattelijk iets te vertellen van de tegenwoordig bestaande rassen.

Algemeen onderscheidt men tegenwoordig drie hoofdvormen: Het blanke of Europide, het gele of Mongolide en het zwarte of Negride ras. Als nevenvormen van het Europide beschouwt men de Polynesiërs en als zijn primitieven vorm de Drawida's en Wedda's in Voor-Indië.

Nevenvorm van het Mongoolsche zijn de Indianen, terwijl de Eskimo's waarschijnlijk den primitieven vorm vertegenwoordigen en de Aino's in Noord-Japan een tusschenvorm van blank en geel.

De Papoea's en Melanesiërs gelden als nevenvorm van het Negride ras, de Negri-Pygmaeën als primitieve vorm en de Bosjesmannen en Hottentotten als tusschenvorm van Mongolide en Negride.

Verder spreekt men van oud-Mongoliden in Z.O.-Azië en onzen archipel (Maleiers) en van jong-Mongoliden (Chineezen en Japanneezen, zelfs Sinide ras genoemd).

Op verdere indeelingen en menig omstreden punt gaan wij hier niet in. Slechts zullen we even het Europide ras in zijn vertakkingen nader bespreken.

Het Europide ras valt uiteen in Noordsch, Oostbaltisch, Alpine, Dinarisch, Voor-Aziatisch en Middellandsch ras, terwijl sommigen ook spreken van Sudetisch ras (Günther), van Toeraniërs (Turkestan) met licht Mongoolschen inslag en van het Indideras (Hindoestan).

Het Noordsche ras typeert zich door een lichte haar- en oogkleur, is slank van gelaat en gestalte. In Noord-Europa heeft het zijn hoofdzetel, namelijk Scandinavië (vooral Zweden), Denemarken, N.-Duitschland en N.-Polen, Holland en Engeland.

Het Dalische type (men spreekt zelfs van ras) van het Noorderras heeft een meer gedrongen postuur en korter schedel (Hindenburg, Stresemann en Bismarck rekent men hiertoe); vooral in Westfalen treft men dit Noordsche onderras aan (ook „fälisch" genoemd).

Het Oostbaltische ras kenmerkt zich door korte gestalte, breede onderkaken en gezicht, vaak concave neus, waterig-blauwe of grijze oogen en vaalblond haar. Of het een apart ras is of een kruising van Noordsch en Mongoolsch wordt nog omstreden. Het komt vooral voor in Finland, Rusland en Midden-Polen.

Het Alpine is van kleine ronde gedaante, met donkere oogen, rond gezicht en kin, met eenigszins dito neus. De Alpinen bevinden zich vooral in het midden van West-Europa, in het alpengebied, in Midden-Italië, in Centraal-Frankrijk, Zwitserland, in Hongarije, Tsjecho-Slowakije en Zuid-Duitschland.

Het Dinarische ras valt op door zijn sterken adelaarsneus, kort achterhoofd en groot donkere gestalte. Zijn heimat is vooral de Balkan.

Het Voor-Aziatische of Armenoide ras kenmerkt zich door een sterk gebogen vleezigen neus, terugwijkende kin met bijna ontbrekend achterhoofd. Men vindt het in Voor-Azië en Armenië.

Het Middellandsche of Mediterrane ras is een donker type van korte nogal slanke gestalte. Rond het Westen der Middellandsche Zee. Ook geheel N.-Afrika, Spanje en Portugal, Z.-Frankrijk en Z.-Italië, rekent Von Eickstedt tot zijn woonplaats. Waardenburg onderscheidt nog het Orientalische, doch practisch biedt dit weinig verschil met het Mediterrane. Hier zij nog opgemerkt, dat de Joden geen apart ras vormen, doch een volk met gemengde rastrekken (vooral Armenisch).

Dit is het summiere beeld van het Europide-ras en zijn woontenten. Natuurlijk vindt men bovendien nog rasmengsels en treft men zelfs in het Noorden het Alpine en Mediterrane ras aan. Wij zullen nu enkele landen afzonderlijk beschouwen:

In Nederland vindt men het Noordsche ras, doch bovendien het Alpine en het Dalische.

In Engeland overheerscht het Noordsche, doch aan de Westkust het Mediterrane. Ierland is overwegend Mediterraan. Scandinavië is primair Noordsch, doch met Alpine gebieden en Oostbaltisch-Lappisch. In Frankrijk overheerscht het Mediterrane, terwijl het centrum Alpine is en het Noorden Noordsch. In Spanje en Portugal hoofdzakelijk Mediterraan.

Duitschland mag zeker „Nordisch bestimmt" heeten, doch de enthousiaste apostel van de Noordsche gedachte, Hans Günther, schat den Noordschen inslag

op slechts 45—50%! In Z.-Duitschland overheerscht het Alpine, terwijl ook een aanmerkelijke Dinarische inslag waarneembaar is. In N.-O.-Duitschland treft men een sterke Oost-Baltische laag aan en in het Duitsch-Poolsche taalgebied vindt men een Mongoolschen inslag. In Oostenrijk treft men eveneens een mengelmoes aan en weinig zuiver Noordsche typen. Günther spreekt zelfs van het „rassenmenggebied van Weenen!"
Men zal het nu wel roerend eens zijn met Waardenburgs opinie, dat er van de oorspronkelijke raszuiverheid der Noorderlingen niet veel overblijft.
Tenslotte Italië. Als men afgaat op de voorloopige publicatie der tien stellingen, dan staat men versteld over het onwetenschappelijke van enkele punten. „De bevolking van het huidige Italië is van Arische origine en haar beschaving is Arisch" vertelt punt 4. De gesignaleerde begripsverwarring breekt hier fel door! „Er bestaat een zuiver Italiaansch ras", zegt punt zes. Wat men hiervan moet denken, zal iedereen nu wel weten; ras met volk verward!
Italië vormt werkelijk een bont rasmengsel. Het Alpine en Mediterrane overheerschen volkomen. Wel treft men Noordschen inslag aan in N.-Italië, doch in 1910 verkondigde reeds de bekende rastheoretiker Eugen Fischer, dat het „Germanenbloed, het Noordsche ras in Italië . . . . reeds geëlimineerd is".[4])
Wij weten niet, hoe de rasbeweging in Italië zich gaat ontwikkelen, doch nu reeds geeft ze blijk van elementair misverstand. Wij willen hopen, dat Mussolini's nuchtere geest ook hier rampen zal weten te voorkomen. Het mooiste is nog, dat Günther en Rosenberg een zeer ongunstig zielebeeld ontwerpen van het Alpine en Mediterrane ras. En nu bestaat het Italiaansche volk nog wel hoofdzakelijk uit deze rasbestanddeelen. Alleen eigen belang maakt het al geraden niet slaafsch de nationaal-socialistische rastheoretici na te volgen. Niet erg vleiend voor Italië is wat Günther schrijft: „Vanuit Afrika heeft Zuid-Europa een licht negride inslag gekregen". „De overbrengers van zulk een inslag zijn b.v. de Italiaansche arbeiders of kooplieden".[5])

Dr. A. v. d. Wey, O.Carm.

1) Waardenburg, Het Rassenvraagstuk in onzen Tijd, Arnhem 1937, p. 59.
2) Frick, Die Rassengesetzgebung des Dritten Reichs, München 1934, p. 12.
3) Von Eickstedt, Die rassischen Grundlagen des deutschen Volkes, Keulen 1934 p. 10 v.
4) Uit een voordracht, geciteerd door H. Günther, Kleine Rassenkunde des deutschen Volkes, München 1937 (166—185ste duizendtal), p. 143.
5) Ibid, p. 48 v.

Het rassisme in Italie. —
Een aantal fascistische intellectueelen heeft, zooals wij reeds vroeger meldden, tien richtlijnen voor den Italiaanschen rassist opgesteld, richtlijnen, welke de goedkeuring wegdragen van het Italiaansche ministerie van volkscultuur. Wij laten ze hier volgen:
1. De menschelijke rassen bestaan.
2. Er bestaan groote en kleine rassen.
3. Het ras-begrip is een zuiver biologisch begrip.
4. De bevolking van het huidige Italië is van Arische origine en haar beschaving is Arisch.
5. Het is een legende, dat er in historische tijden een invasie van een ontzaggelijke menschenmassa zou hebben plaats gevonden.
6. Er bestaat heden een zuiver Italiaansch ras.
7. Het is tijd, dat de Italianen zich vrijmoedig tot rassisten proclameeren.
8. Het is noodig een nauwkeurig onderscheid te maken tusschen Middellandsch Europa eenerzijds (Westerlingen) en de Oosterlingen en Afrikanen anderzijds.
9. De Joden behooren niet tot het Italiaansche ras.
10. Het physieke en psychologische, zuiver Europeesche karakter van de Italianen mag op geen enkele wijze veranderd worden.

(Vorig bericht Rassenleer 3281 E.; Arisch Dogma 1466 B.; Italië 3364 D.)

31 JULI 1938

A. TSJECHO-SLOWAKIJE. — Poolsche nota.
De Poolsche regeering heeft een nota gezonden aan de regeering te Praag over de anti-Poolsche activiteit van communisten in Tsjecho-Slowakije. De eerste nota dienaangaande is gezonden op 22 Maart en de Tsjechische regeering antwoordde op 7 Mei en 1 Juli. In het laatste antwoord heeft de Tsjechische regeering een aantal maatregelen opgesomd, welke genomen waren om aan de Poolsche eischen te voldoen. Deze worden door Polen niet voldoende geacht.
(Telex-A. N. P.)
(Vor. ber. Polen—Tsjecho-Slowakije 3362 B.)

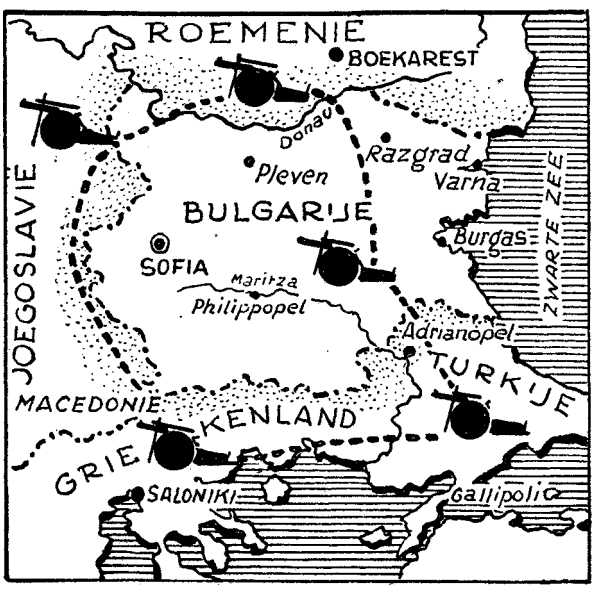
B. NEDERLAND. — Tweede Kamer. - Wijziging der Indische begrooting. —
Een wetsontwerp is op 29 Juli ingediend houdende goedkeuring van besluiten van den gouverneur-generaal tot wijziging van eenige afdeelingen der Indische begrooting voor 1938.
De overdracht aan de groepsgemeenschappen Minangkabau en Bandjar van een gedeelte van de landszorg voor openbare werken, landbouw, tuinbouw en binnenvisscherij, onderwijs, volksgezondheid en op veeartsenijkundig gebied, zoomede de gelijktijdige overdracht van onderwijs- en gezondheidszorg aan de stadsgemeenten Padang, Fort de Kock en Bandjermasin, maken het mogelijk de uitgavenramingen op de daarbij betrokken afdeelingen van de begrooting van Nederlandsch-Indië voor 1938 met in totaal *f* 1.137.588 te verminderen, waartegenover staat een vermindering van de raming van ontvangsten tot een totaal van *f* 249.836. Het verschil tusschen deze twee bedragen, zijnde *f* 887.752, komt in aanmerking om ter beschikking van bovengenoemde gemeenschappen te worden gesteld voor de bekostiging van de over te dragen overheidszorg.
De werkelijke kosten voor het land van de nieuwe regeling der financieele verhouding zullen bedragen *f* 6.345.007.
Een wijziging in de begrooting betreft nog een verhooging van den post „burgerlijke luchtvaart" met *f* 165.000 voor voorzieningen aan landingsterreinen in verband met de doortrekking der Britsche vliegbootverbinding Engeland—Singapore naar Australië.
(Telegraaf) **(Vor. ber. Begrooting 3367 A.)**

C. WANDELSPORT. — De Vierdaagsche. - Resultaten. —
Aan de jaarlijksche afstandsmarschen, met als plaats van vertrek en aankomst Nijmegen, hebben dit jaar 4570 wandelaars deelgenomen. Gedurende de vier dagen vielen er slechts 93 deelnemers uit. Evenals verleden jaar werden vele bekroningen uitgereikt.
(Red. K. H. A.) **(Vorig bericht 2891 C.)**

D. NEDERLAND. — Tweede Kamer. - Naturalisatie. - Wijziging wet Nederlanderschap. —
Bij de Tweede Kamer is op 29 Juli ingediend een wetsontwerp tot nadere wijziging der wet op het Nederlanderschap en het ingezetenschap.
Krachtens artikel 3 der wet op het Nederlanderschap en het ingezetenschap wordt als een der voorwaarden voor naturalisatie gesteld, dat een zekere som is betaald, welker grootte nader wordt bepaald door het belastbaar inkomen van den verzoeker.
Met zijn ambtgenoot van financiën, met wien in dezen overleg werd gepleegd, is de Minister van Justitie van meening, dat ook zij, wier verzoeken tot naturalisatie worden afgewezen of die achteraf hun verzoeken intrekken, in bovenbedoelde kosten behooren bij te dragen, daar toch ook te hunnen behoeve,

zij het met negatief resultaat, een zelfde onderzoek wordt ingesteld.
De minister is van meening, dat vaststelling van dit percentage op vijf en twintig als juist kan worden beschouwd. (Het Vaderland)
(Vor. ber. Naturalisatie 3250 C.)

A. **BULGARIJE. — Herbewapening. - Accoord met de Balkan-Entente. —**
De Grieksche premier Metaxas, ook optredend namens de andere staten der Balkan-Entente, eenerzijds, en de premier van Bulgarije, Kjosseiwanof, anderzijds hebben op 31 Juli '38 te Saloniki een gemeenschappelijke verklaring geteekend, waarbij de clausules van het vredesverdrag van Neuilly betreffende de beperking van de bewapening van Bulgarije worden ingetrokken en Bulgarije op het gebied der bewapening gelijke rechten krijgt als de andere mogendheden.

(Overname zonder bronvermelding verboden)

De tekst van de gemeenschappelijke verklaring luidt als volgt:

„Overwegende, dat Bulgarije streeft naar een politiek ter versterking van den vrede op den Balkan en dat het met de Balkanstaten betrekkingen van goede nabuurschap en vertrouwelijke samenwerking wenscht te onderhouden, terwijl de staten van de Balkan-Entente ten aanzien van Bulgarije bezield zijn met een geest van vredelievendheid en samenwerking,

verklaren Metaxas, premier en minister van Buitenlandsche Zaken van Griekenland, in zijn hoedanigheid van voorzitter van den permanenten raad der Balkan-Entente en optredend namens de leden van de Balkan-Entente eenerzijds,

en Kjosseiwanof, premier en minister van Buitenlandsche Zaken van Bulgarije anderzijds,

dat de staten, die zij vertegenwoordigen, zich verplichten, zich bij hun wederzijdsche betrekkingen te zullen onthouden van het gebruik van geweld, overeenkomstig de accoorden, die elk der staten in zake de non-agressie heeft onderteekend;

zij komen overeen, afstand te doen van de toepassing der bepalingen, opgenomen in deel 4 — de militaire, maritieme en luchtvaartbepalingen — van het verdrag van Neuilly, alsmede van de bepalingen, opgenomen in de conventie betreffende de grens van Thracië, geteekend te Lausanne op 24 Juli 1923."
(Telex-A. N. P.) **(Vor. ber. Balkan-Entente 3161 A.)**

B. **TSJECHO-SLOWAKIJE. — Meening van drie ministers inzake het nationaliteiten-vraagstuk. —**
Drie Tsjechoslowaaksche ministers hebben op 31 Juli '38 hun standpunt ten aanzien van het nationaliteiten-vraagstuk uiteengezet.
De minister van Lichamelijke Opvoeding, Zezek, die in de regeering de nationale eenheid vertegenwoordigt, verklaarde te Nachod o.a.:
„Iedere oorlog in Midden-Europa zou een totalen wereldoorlog beteekenen. De demagogie, de leugenachtige propaganda en de onbesuisdheid hebben in Europa een zoodanige situatie geschapen, dat het doen van een onvoorzichtigen stap voldoende is om een conflict te doen uitbreken. In dit geval zijn wij echter bereid onze Republiek tot den laatsten druppel bloeds te verdedigen.
Niemand, aldus de minister, heeft aan zijn nationaliteiten zooveel rechten gegeven als wij. Allereerst het kiesrecht en de evenredige vertegenwoordiging. Vervolgens hebben wij haar meer scholen gegeven dan aan het Tsjecho-Slowaaksche volk zelf.
Wij kunnen overleg plegen, doch de grenzen, de eenheid, de souvereiniteit en de onafhankelijkheid van onzen staat moeten onaangetast blijven. Alle loyale burgers van dezen staat moeten eveneens al hun verplichtingen hebben".
De nationale socialistische minister van P.T.T., Tuckny, zeide in een te Hlinski gehouden rede o.a.: „Wij zijn bereid voor den Europeeschen vrede de grootst mogelijke offers te brengen. In het statuut geven wij den Duitschers wat hun op grond van hun getalssterkte toekomt. Doch het voornaamste punt van de eischen van Karlsbad, de territoriale autonomie, kunnen wij tot geen enkelen prijs verleenen, zelfs niet indien onze buitenlandsche vrienden en onze bondgenooten dit zouden verzoeken.
Indien iemand ons aanvalt, zouden wij niet langer de duif zijn, die bereid is, zich door een wild beest te laten verslinden".
De socialistische minister Necas verklaarde te Velke Mezirici: „Het gaat niet om capitulatie, het gaat er om, te komen tot een accoord, doch een tweezijdig accoord. Hoe tevredener de burgers van onzen staat zijn, des te sterker zal de Republiek zijn". (Telex-A. N. P.)
(Vor. ber. Minderheden 3311 C.; Sudeten-Duitschers 3365 B.)

1 AUGUSTUS 1938

C. **GROOT-DUITSCHLAND. — Nieuwe Joodsche Federatie. —**
Onder leiding van opperrabbijn dr. Leo Bäck is een nieuwe Joodsche federatie opgericht, welke alle Joodsche organisaties zal omvatten en de goedkeuring van de regeering heeft gekregen, op wier initiatief de oprichting ook zou zijn geschied.
In de proclamatie van de nieuwe federatie wordt het volgende gezegd: „Wij staan voor de ernstigste problemen. In een toestand, welke nauwelijks zijn gelijke heeft in den droeve historie van ons volk, hebben wij, niet zonder succes, getracht den dreigenden chaos te vermijden. Wij hebben op het ontnemen van onze bestaansmiddelen geantwoord met opleiding en voorbereiding voor de overplaatsing naar gebieden, waar opbouwend werk kan worden verricht. Wij hebben in onze rangen orde geschapen en nieuwe methodes vastgesteld voor materieele en moreele zelf-hulp. De federatie zal al het mogelijke doen, om op dien weg verder te gaan en verdere mogelijkheden te vinden. De mogelijkheden van ons bestaan worden steeds kleiner. Doordat wij uitgesloten worden van de beroepen en het zakenleven worden de Joden in Duitschland met permanente werkloosheid bedreigd. Onze krachten dreigen te bezwijken. Wij mogen echter verwachten, dat de grenzen geopend zullen worden voor menschelijke wezens, voor een geregelde immigratie en dat een plan opgesteld zal worden voor de stichting van tijdelijke kolonies voor menschen, die in staat zijn te werken".
(Jüdische Rundschau - Telegraaf - Times)
(Vor. ber. Anti-Semitisme 3355 D.)

D. **BELGIE. — Minister-president Spaak over zijn arbeid. —**
De Belgische minister-president Spaak heeft op 29 Juli voor de radio een redevoering uitgesproken, waarin hij uiteenzette, dat zijn regeering minstens op vier gebieden reeds belangrijke resultaten heeft behaald, n.l. op financieel, sociaal, taalkundig gebied en op het gebied der bestuurshervorming.
Het saldo van het deficit zal opgeheven worden. De regeering zal het evenwicht op de gewone begrooting

tot stand brengen, o.m. door bezuinigingen en door opheffing van zekere misbruiken.
De buitengewone begrooting zal worden beperkt tot leeningsmogelijkheden. De regeering zal desniettemin trachten de economische bedrijvigheid te bevorderen en zoo min mogelijk de directe staatslasten te verzwaren.
De Kamer zal waarschijnlijk in het begin van October bijeenkomen. Zij zal dan zoo snel mogelijk de gewone en de buitengewone begrootingen moeten behandelen. Het parlement zal een wetsontwerp voorgelegd krijgen, waarop de verkoop van alcohol wordt geregeld en een wetsontwerp, dat het statuut en de productie en distributie van electriciteit regelt.
Aan den anderen kant moet de internationale toestand ons niet bovenmate verontrusten, aldus Spaak. Men moet hopen op de wijsheid der volkeren, en van hen, die hen leiden. De regeering heeft dezer dagen de gelegenheid gehad wederom een bevestiging te geven van haar internationale politiek van onafhankelijkheid, onpartijdigheid en evenwicht.
Zij voert die politiek uit in een geest van begrip en verzoening; zij baseert die politiek op het leger, dat nooit zoo sterk is geweest als vandaag.
Wat de coalitie-regeering wenscht, is de eenheid der Belgen tot stand te brengen tegenover de groote problemen, die zich voordoen. (Agence Belga)
(Vor. ber. Minister Spaak 3180 C.)

A. MOTORSPORT. —T.T.-races te Assen. —
Op 30 Juli '38 werden wederom te Assen de T.T.-races verreden. De uitslagen luiden als volgt:
250 c.c. categorie: 1. Kluge (Duitschland) (D.K.W.) 108 min. 28.4 sec., gemiddeld: 128.2 K.M.; 2. Petruschke (Duitschland) (D.K.W.) 109 min. 28.2 sec., gemiddeld 127 K.M.; 3. Gablenz Duitschland) (D.K.W.), 4. Van Dinter (Nederland) (D.K.W.), 5. Sontag (Duitschland) (D.K.W.), 6. Kohfink (Duitschland) (D.K.W.), 7. Hierl (Duitschland) (D.K.W.) allen op 1 ronde; 8. Corfield (Engeland) (O. K. Suprême), 9. Casagranda (Italië) (Motosacoche) beiden op 2 ronden.
350 c.c. categorie: 1. Mellors (Engeland) (Velocette) 134 min. 40.3 sec., gem. 132.7 K.M.; 2. v. Gent (Nederland) (Velocette) 141 min. 44 sec., gemiddeld 125.9 K.M.; 3. Binder (Velocette) 143 min. 13.3 sec., 124.7 K.M.; 4. Pokora (Duitschland) (Norton); 5. Hänni (Zwitserland) (Norton); 6. Sörensen (Denemarken) (Excelsior); 7. Van Wijngaarden (Nederland) (Norton); 8. Didier (België (Velocette); 9. Lehmann (Duitschland) (Norton), allen op 1 ronde; 10. Ahlswede (Duitschland) (Velocette); 11. Link (Duitschland) (Norton); 12. Anderson (Engeland) (N.S.U.); 13. Thorn Prikker (Duitschland) (Velocette); 14. Jensen (Denemarken) (Velocette) allen op 2 ronden; 15. Andersson (Zweden) (Husqvarna); 16. Somerkorpi (Finland) (Norton) op drie ronden.
500 c.c. categorie: 1. Meier (Duitschland) (B.M.W.) 134 min. 34 sec., gemiddeld 147.5 K.M.; 2. Van Hamersveld (Nederland) (B.M.W.) 135 min. 51 sec., gemiddeld 145.9 K.M.; 3. Serafini (Italië) (Gilera) op 1 ronde; 4. Vaasen (Duitschland) (Norton); 5. Pope (Engeland) (Norton); 6. Zwolle (Nederland) (Norton) op 2 ronden; 7. Beevers (Engeland) (Norton); 8. Mijers (Engeland) (Norton) op 3 ronden. (Nieuwsblad v. h. Noorden)
(Vorig bericht 2847 C.)

B. ITALIE. — De rassenleer. - Veroordeeling door Z. H. den Paus. - Mussolini's antwoord. —
Voor de derde maal en met een indrukwekkenden overvloed van bijzonderheden en uitweidingen heeft de Paus zijn veroordeeling uitgesproken over de rassenleer, het separatisme en het overdreven nationalisme. Bij een ontvangst van leerlingen van een college der „Propaganda Fide" sprak de Paus n.l. een zeer lange redevoering uit, waarin hij hen waarschuwde tegen de nieuwe theorieën.
Allereerst preciseerde de Paus den zin van universaliteit der Kerk, waarover hij in een vorige redevoering had gesproken. Fel keerde hij zich tegen het begin der campagne, welke ten doel heeft de Katholieke Actie te treffen, welke er van wordt beschuldigd, anti-racistisch en dus anti-fascistisch te zijn.
De Katholieke Actie, aldus de Paus, heeft slechts reden van bestaan voor zoover zij tot de Kerk behoort. Zij behoeft niets anders te zijn dan katholiek en daarom sprak de Paus de volgende waarschuwing uit:
„Let goed op, ik beveel u aan de Katholieke Actie niet te treffen. Ik raad u dit aan, ik verzoek het u om uw bestwil, want wie de Katholieke Actie slaat, slaat den Paus, en wie den Paus slaat sterft. Dit is een waarheid en de geschiedenis bewijst die waarheid."
Voortgaande, betreurde de Paus het, dat Italië Duitschland heeft meenen te moeten navolgen. Hij herinnerde eraan, dat de oude Italianen, wanneer zij over ras spraken, de woorden „schooner, sympathieker, minder barbaarsch gebruikten over de lieden „van Italiaansche afkomst".
De Paus besloot zijn rede met te doen opmerken, dat men de ware rassenleer in den boezem van de „Propaganda Fide" vond, waar leerlingen van 35 naties vereenigd zijn. „Allen zonen van dezelfde Moeder, van dezelfde familie en opgevoed aan dezelfde tafel van dezelfde Waarheid en dezelfde gaven."
Op 30 Juli heeft Mussolini, na een bezoek gebracht te hebben aan het fascistische jeugdkamp te Forli, dat nabij zijn zomerverblijf gelegen is, letterlijk het volgende gezegd:
„Weet wel, en dat iedereen het wete, dat wij ook met het rassenvraagstuk voortgang zullen blijven maken. Te zeggen, dat het fascisme iemand of iets heeft nagebootst, is eenvoudig absurd".
Men merkt op, dat de duce zich hierbij van dezelfde uitdrukking, t. w. „noi tireremo diritto" (wij gaan recht door) bediende, als hij gebruikte tijdens den veldtoch in Abessynië, en die het wachtwoord was, waarop de Italiaansche weerstand steunde tegen de sancties.
Onder le leiders, die den duce omringden, bevonden zich alle federale secretarissen van Noord-Oostelijk Italië, t. w. Triest, Gorizia, Udine, Modena en Bolzano. (Agence Belga)
(Vor. ber. 3364 D.; Rassenleer 3369 A.)

2 AUGUSTUS 1938

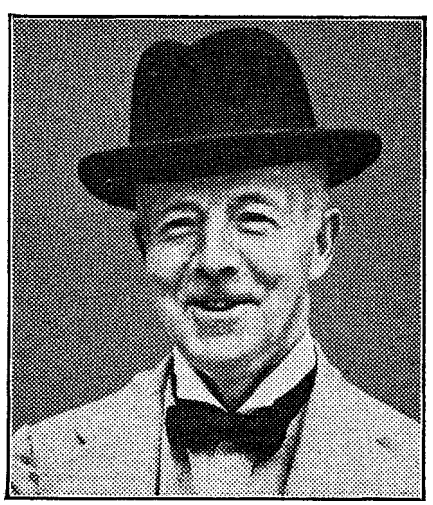
C. ZWEMSPORT. — Jenny Kammersgard zwemt over de Oostzee. —
Jenny Kammersgard, de 17-jarige Deensche langeafstandszwemster, bijgenaamd „Jenny Kattegat" is er op 28 Juli '38 in geslaagd over de Oostzee, tusschen Gjedser (aan de Zuidkust van Denemarken) en Warnemünde (Duitschland), te zwemmen. Voor den afstand van ongeveer 56 K.M. had zij 40 uur 19 minuten noodig, hetgeen in verband met het ongunstige weer een zeer goede prestatie is. (Telex-A.N.P.)

D. NEDERLAND. — Tweede Kamer. - Wetsconflicten bij het huwelijk. - Nederlanders in Duitschland dienen van hinderlijke regeling bevrijd te worden. —
Ingediend is een wetsontwerp tot aanvulling der wet van 7 Juli 1906, tot uitvoering van enkele bepalingen der op 12 Juni 1902 te 's-Gravenhage gesloten verdragen:
1. Tot regeling der wetsconflicten met betrekking tot het huwelijk;
2. tot regeling der voogdij van minderjarigen en tot wijziging en aanvulling, in verband daarmede, van eenige voorschriften van het Burgerlijk Wetboek.
Aan de Memorie van Toelichting ontleenen wij het volgende:
Nederlanders, die in een der landen, partij bij het op 12 Juni 1902 te 's-Gravenhage gesloten verdrag tot regeling der wetsconflicten met betrekking tot het huwelijk, een echtverbintenis willen aangaan, dienen hun huwelijksbevoegdheid te bewijzen.
Ingevolge de in Duitschland algemeen geldende bepalingen, waarvan de invoering, gelet op art. 4 van het Haagsche huwelijksverdrag, vrijstond, wordt van vreemdelingen, die in Duitschland een huwelijk willen sluiten, ten bewijze van hun huwelijksbevoegdheid overlegging verlangd van een certificaat, afgegeven door een in hun eigen land gevestigde autoriteit. Voor zooveel Nederlanders aangaat, die nimmer binnen het Rijk in Europa hebben gewoond, is hiertoe echter op het oogenblik geen in Nederland zetelende autoriteit bevoegd, ten gevolge waarvan de betrokken Nederlanders bij huwelijkssluiting in Duitschland niet in de gelegenheid zijn zich het vereischte bewijs te verschaffen. Dientengevolge is deze groep Nederlanders aangewezen op het verkrijgen van vrijstelling van de Duitsche autoriteiten, aan welke vrijstelling, zoo zij althans wordt verleend, voorwaarden kunnen worden verbonden, waaraan belanghebbenden zich anders niet zouden behoeven te onderwerpen. Hiervan wordt veel hinder ondervonden, aangezien ingevolge de nieuwe Duitsche huwelijksbepalingen een huwelijk nu eerst zal kunnen worden voltrokken, nadat aan min of meer omslachtige formaliteiten is voldaan.
De betrokken groep Nederlanders — wier aantal niet onaanzienlijk is — van dezen hinder te bevrijden, is de strekking van het onderhavige wetsontwerp. Hiertoe wordt voorgesteld de mogelijkheid te openen, de verklaring van huwelijksbevoegdheid ook door bij Algemeenen Maatregel van Bestuur aan te wijzen ambtenaren van den burgerlijken stand te doen afgeven. (De Tijd).

E. PALESTINA. — Terreur houdt aan. —
De toestand in Palestina wordt van week tot week dreigender. De nieuwe spanningen vinden hun oorzaak niet alleen in de houding der Arabische, maar nu ook in die van de Joodsche bevolking. Twee jaar lang heeft deze laatste haar kalmte bewaard en noch op de provoceerende houding der Arabieren, noch op de tallooze relletjes waarbij Joodsche slachtoffers vielen, antwoord gegeven. Bij het uitbreken van de nieuwe reeks incidenten heeft de leiding der Joodsche beweging den volgelingen aangeraden, geen daden van weerwraak te begaan. Het schijnt echter, dat zij haar volgelingen steeds minder in haar macht heeft en dat de Joodsche fascisten, de z.g. revisionisten, die practisch altijd voorstanders van een geweldspolitiek tegen de Arabieren zijn geweest, meer invloed krijgen. De gevolgen zijn niet uitgebleven. Veertien dagen ge-

leden verloren elf Arabieren te Jeruzalem het leven ten gevolge van een bomaanslag. Eenige dagen geleden werden er drie-en-veertig te Haifa op gelijke wijze gedood. Het is natuurlijk niet geheel zeker of zij het slachtoffer van een Joodschen, dan wel van een Arabischen bomaanslag waren. Er is den laatsten tijd veel aan gelegen, den toestand op de spits te drijven. Onafgebroken woedt, al drie weken lang, de terreur der Arabieren op het platteland, tegen de Joodsche kolonies. Merkwaardig is intusschen, dat in tegenstelling met wat bij terreurgolven in vorige jaren het geval was, geen Joodsch kolonist of stadsbewoner er aan denkt, het „Beloofde Land" te verlaten.
In de maand Juli zijn in het geheel 148 Arabieren en 60 Joden in Palestina gedood. Dit vormt een record. Er zijn verder in het geheel 256 Arabieren en 201 Joden gewond. De Britsche troepen hebben zes gewonden en twee dooden te betreuren, terwijl drie Britsche politiebeambten gewond werden.
(De Groene - Telex-A.N.P.) **(Vor. ber. 3349 C.)**

A. **TSJECHO-SLOWAKIJE. — Lord Runciman's missie. - Open brief van Kundt aan premier Hodza. —**
Lord Runciman is op 2 Augustus naar Praag vertrokken.
Hij werd vergezeld door Geoffrey Peto, een oud-parlementslid, terwijl de chef van het departement van economische relaties van het Foreign Office, benevens R. J. Stoford en Ian Henderson van den consulairen dienst, zijn particuliere secretaris en een stenograaf reeds naar Praag waren vertrokken.

Lord Runciman

Runciman brengt uiteraard geen enkel speciaal „plan" mede. De eerste phase van zijn werkzaamheden zal daarin bestaan zich van den toestand op de hoogte te stellen. Daarna zal hij een aantal voorstellen uitwerken, welke hij later aan de regeering en aan de leiders der Sudetenduitschers zal voorleggen.

Open brief van Kundt. — Inmiddels heeft de afgevaardigde van de Sudetenduitsche partij, Kundt, een open brief gericht tot premier Hodza, waarin hij vijf vragen stelt, waarop hij antwoord verzoekt.
Het persbureau van de partij van Henlein heeft naar aanleiding hiervan het volgende communiqué gepubliceerd:

Als gevolg van de officieele mededeeling van het Tsjechoslowaaksche persbureau van 28 Juli '38 en van verschillende dagbladberichten zijn onduidelijkheden ontstaan over de vraag, of de tot dusverre officieel aan de Sudetenduitsche partij overhandigde voorstellen nog van kracht zijn en hoe de regeering zich den verderen gang van zaken voorstelt. Naar aanleiding hiervan heeft de afgevaardigde Kundt zich in een uitvoerig schrijven tot Hodza gewend om beantwoording van de volgende vragen:

1. Handhaaft de regeering ook verder de grondslagen van het nationale bewind, welke neergelegd zijn in het gedeelte van het nationaliteitenstatuut, dat op 30 Juni officieel aan de Sudetenduitsche partij overhandigd werd, alsmede de grondslagen van het taalrecht, die men de partij op denzelfden dag deed toekomen in den vorm van een wetsontwerp?

2. Is het op 28 Juli door dr. Krejci aan de Sudetenduitsche partij overhandigde deel van twee wetsontwerpen over de autonomie thans definitief? Wanneer kan de partij het nog volgende deel tegemoet zien?

3. Wanneer kan de Sudetenduitsche partij rekenen op de ontvangst van den definitieven tekst van alle voorstellen van de zijde der regeering?

4. Wanneer kan de Sudetenduitsche partij de overhandiging tegemoet zien van het op schrift gezette standpunt van de regeering ten aanzien van het Sudetenduitsche memorandum van 7 Juni?

5. Blijven de bedoelingen omtrent het verdere verloop der besprekingen, welke gebleken zijn tijdens de tot dusverre gehouden conferenties, verder gehandhaafd of acht gij deze voornemens en plannen door de komst van lord Runciman achterhaald?
(Telex-A. N. P.) **(Vorig bericht 3365 B.)**

B. **NEDERLAND. — Onze textielindustrie. - Werkgelegenheid. —**
De werkgelegenheid heeft zich niet geheel tot het peil van 1929 kunnen herstellen. De volgende statistiek van de werkgelegenheid geeft dit duidelijk weer:

Jan.	1929	43,100	arbeiders
Juni	1932	28,600	„
Juni	1933	24,100	„
Jan.	1934	24,900	„
Jan.	1935	24,900	„
Jan.	1936	27,100	„
Jan.	1937	32,000	„
April	1937	35,200	„
Juni	1937	36,700	„
Oct.	1937	35,800	„
Jan.	1938	33,800	„
Mrt.	1938	33,900	„

(De Tijd) **(Vor. ber. Textielindustrie 3090 A.)**

C. **LUCHTVAART. — De „Mercury" vliegt over den Oceaan en terug. —**
Het Engelsche dubbelvliegtuig „Mercury" heeft thans een oceaanvlucht volbracht. Door het moedervliegtuig „Maia" bij Foynes (Limerick) op groote hoogte, op 21 Juli losgelaten vloog de machine in 20 uur 23 min. naar Montreal, vanwaar enkele uren later naar New York werd doorgevlogen.
Op 27 Juli arriveerde het van zijn terugvlucht te Southampton. In het geheel heeft de „Mercury" 8000 mijlen of ong. 13000 kilometer afgelegd. Het aantal vlieguren naar Amerika en terug bedroeg 48.
(Telex-A.N.P.)
(Vor. ber. Mercury 3079 A.; Oceaanvluchten 3356 D.)

D. **GROOT-DUITSCHLAND. — Binnenlandsche pas.**
Het Duitsche rijkswettenblad van 26 Juli publiceert een verordening op de invoering van een algemeen politie-legitimatiebewijs voor het binnenland, dat „Kennkarte" genoemd zal worden en op 1 October wordt ingevoerd. Op de „Kennkarte" zullen pasfoto, vingerafdrukken en een signalement van den houder voorkomen. Houders kunnen zijn Duitsche onderdanen, die in het Rijksgebied wonen of regelmatig verblijf houden, na hun vijftiende jaar.
De minister van Binnenlandsche Zaken zal bepalen, welke groepen van onderdanen en in welken omvang verplicht zullen zijn een „Kennkarte" te dragen.
(Berliner Tageblatt)

3 AUGUSTUS 1938

E. **NEDERLAND. —Tweede Kamer. - Ontwerp Pensioenwet voor officieren der Koninklijke Marinereserve. —**
Ingediend is een ontwerp voor een Pensioenwet voor officieren der Koninklijke Marinereserve, die zich — ter aanvulling van een bij de Koninklijke Marine bestaand tekort aan beroepsofficieren — krachtens een daartoe door hen gesloten vrijwillige verbintenis voor onbepaalden tijd in actieven dienst bevinden, alsmede voor hun weduwen en weezen. (Alg. Handelsblad)
(Vor. ber. Pensioenen 3329 C.)

A. **WIELERSPORT. — Tour de France - Resultaten.** Het eindklassement van den 32sten „Tour de France" luidt als volgt:
1. Bartali (Italië) 148 uur, 29 min., 12 sec.; 2. Vervaecke (België) 148.47.39; 3. Cosson (Frankrijk) 148.58.38; 4. Vissers (België) 149.4.20; 5. M. Clemens (Luxemburg) 149.11.20; 6. Vicini (Italië) 149.14.11; 7. Lowie (België) 149.18.8; 8. Magne (Frankrijk) 149.18.12; 9. Kint (België) 149.28.1; 10. Gianello (Frankrijk) 149.35.59. De Nederlanders Middelkamp, Van Schendel en Hellemons werden resp. 43 met 151.31.57, 50 met 152.1.36 en 55 met 154.31.45.
Het landenklassement luidt:
1. België, 447.10.7; 2. Frankrijk A, 447.53.36; 3. Italië, 447.54.16; 4. Luxemburg—Zwitserland, 450.13.6; 5. Frankrijk B, 450.18.53; 6. Nederland—Spanje, 450.25.35; 7. Frankrijk C, 451.14.56; 8. Duitschland, 454.16.23. (L'Auto) **(Vorig bericht 2882 B.)**

B. **CATHARINA VAN RENNES. — Tachtig jaar. —** De bekende Nederlandsche componiste, paedagoge en dirigente, Catharina van Rennes, heeft op 2 Augustus haar tachtigsten geboortedag gevierd.
Door haar muzikale opvoeding van honderden leerlingen werden de liedjes van Van Rennes door geheel het land verspreid en gezongen. Onder haar talrijke leerlingen telde zij gedurende vijf jaar H.K.H. Prinses Juliana en verscheidene thans in de muziekwereld bekende persoonlijkheden.
Van de talrijke composities van Catharina van Rennes willen wij hier slechts noemen: één- meerstemmige kinderliederen, klaviervertellingen en concertliederen, duetten, kwartetten, cantates, gemengde koren enz. (Het Vaderland) **(Vor. ber. 921 I.)**

C. **CHINA. — Conflict met Japan. - Chineesche verliezen. —**
Dr. Arthur J. Allen, die sedert vele jaren missie-werk verricht in Midden-China en zich thans in het bijzonder bezig houdt met hulpverleening aan gewonde militairen, heeft volgens een mededeeling van het Chineesche persbureau, verklaard, dat de Chineezen in minder dan een jaar meer dan de helft van het aantal dooden en gewonden, dan het geheele Britsche rijk gedurende de vier jaren van den wereldoorlog heeft verloren, (3.089.757) te betreuren heeft.
Volgens dr. Allen was de wereldoorlog een strijd van staal tegen staal, doch China is weinig meer dan een muur van menschen, welke tegenstand moet bieden aan de meest moderne wapenen, die worden bediend door manschappen, die langdurig zijn geoefend, zoodat de resultaten niet verrassend zijn.
Dr. Allen herinnerde er aan, dat volgens onlangs gepubliceerde gegevens 250.000 Chineezen om het leven zijn gekomen bij den strijd om Shanghai, waartegenover Japansche verliezen stonden van slechts 27.000 man. Deze verhouding — van tien tegen een ongeveer — is bij de gevechten welke in een later stadium van den oorlog werden geleverd, niet zoo ongunstig meer geweest, doch de Chineezen hebben toch in ieder geval veel zwaarder verliezen geleden dan de Japanners. Indien de laatste schattingen der Japansche verliezen — meer dan 400.000 dooden en gewonden — juist zijn, moeten de Chineezen reeds meer dan 2 millioen dooden en gewonden te betreuren hebben. (Chineesch Persbureau - Telex-A.N.P.)
(Vor. ber. Chin.-Jap. Conflict 3367 F.)

D. **FRANKRIJK. — Economisch accoord met Duitschland - Regeling van de Oostenrijksche schulden. —** De Fransch-Duitsche economische onderhandelingen hebben op 2 Augustus geleid tot een overeenkomst, waarvan de teksten te Berlijn zijn onderteekend.
Het accoord omvat een herziening en vernieuwing voor den tijd van een jaar van het verdrag van 10 Juli 1937, een uitbreiding tot Oostenrijk van de economische en financieele conventies tusschen Frankrijk en Duitschland, een regeling der Oostenrijksche schulden betreffende de waarborgen van 1933 en 1934 en verschillende andere leeningen, een herziening van den rentevoet der Dawes- en Youngleeningen, welker rente verlaagd werd, terwijl het verschil voor aflossing zal worden besteed.
Wat de Youngleening betreft krijgt Frankrijk een behandeling, die op zijn minst gelijkwaardig zal zijn aan die, welke kortgeleden aan Engeland is toegekend. Tenslotte hebben de onderhandelingen geleid tot een gunstige oplossing van verschillende bijkomstige kwesties, zooals de ontdooiing van bevroren Fransche bezittingen in Duitschland en de regeling van de economische betrekkingen tusschen Duitschland en de Fransche koloniën. (Agence Belga)
(Vor. ber. Frankrijk—Groot-Duitschland 3211 B.)

E. **GRIEKENLAND. — Opstand op Kreta mislukt. —** De opstand op het Grieksche eiland Kreta in de Middellandsche Zee behoort weer tot het verleden. Nadat 7000 soldaten en gendarmes door vier torpedojagers en 25 vliegtuigen aan land waren gezet, was het pleit van den leider van den opstand, Venizelos' neef Mitsokasis en zijn 500 volgelingen spoedig beslecht. Mitsokasis was eertijds minister in het kabinet van Kondilis. Markellos, de prefect van Kandia, is voorloopig benoemd tot gouverneur-generaal van Kreta ter vervanging van Spakianakis, die op het oogenblik in Kanea wordt vastgehouden.
De opstand kon zoo spoedig bedwongen worden, omdat de inwoners zich niet bij de opstandelingen aansloten, doch zich aan de zijde der regeering schaarden. (Telex-A.N.P.) **(Vorig bericht 3367 G.)**

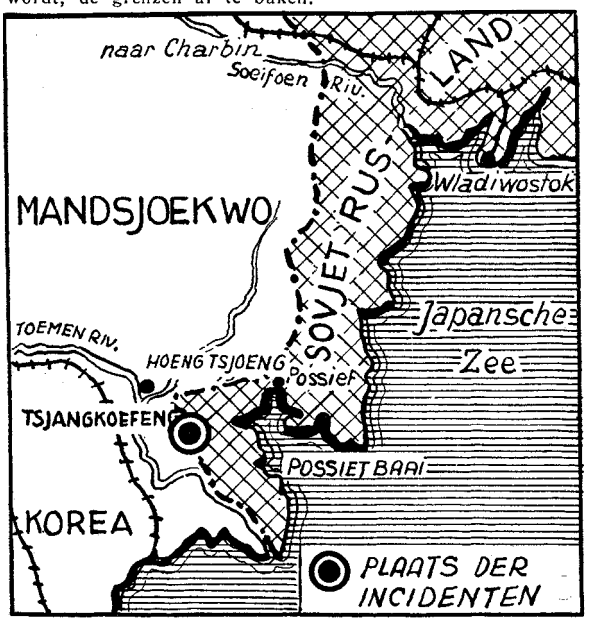
F. **NEDERLAND. — Marine - Schout-bij-nacht Jolles in functie. —**
Op 1 Augustus werd door den vice-admiraal T. L. Kruys zijn functie van commandant van de marine te Willemsoord overgedragen aan zijn opvolger, schout-bij-nacht H. Jolles, tot dusverre commandant der maritieme middelen te Amsterdam.
(Het Vaderland)
(Vor. ber. 1416 I.; Leger, Vloot & Luchtm. 3346 E.)

4 AUGUSTUS 1938

G. **LIECHTENSTEIN. — Vorst Frans I overleden. —** Vorst Frans I van Liechtenstein, die reeds in Maart van dit jaar zijn neef prins Frans Jozef belast had met de regeering van het vorstendom, is op 25 Juli in den ouderdom van 85 jaar op slot Feldberg overleden. (Alg. Handelsblad) **(Vor. ber. 3210 B.)**

H. **SOVJET-RUSLAND. — Grensincidenten bij Tsjangkoefeng. —**
Aan de grenzen van de Sovjet-Unie en Mandsjoekwo, niet ver van de grens van Korea, is sedert 11 Juli tusschen Russen en Japanners een locale schermutseling gaande. Op genoemden datum hebben de Russen bij verrassing een strategisch-gelegen heuvel bezet in de nabijheid van Tsjangkoefeng, zoodat zij zoo noodig, de Koreaansche havenstad Rjasin kunnen beheerschen. De Japanners protesteerden tegen deze bezetting, omdat de heuvel volgens hen krachtens een verdrag van 1886 tot het territoir van Mandsjoerije behoort, en eischten derhalve ontruiming. Zij verklaarden zich nochtans bereid om, zoodra de ontruiming had plaats gehad, onderhandelingen te openen over een grensafbakening, die onaangename verrassingen in de toekomst zou kunnen voorkomen. De Russen echter kwamen met kaarten aandragen, waaruit volgens hen zonneklaar kon blijken, dat zij en zij alleen recht hadden op den heuvel van Tsjangkoefeng, en verklaarden er te blijven. De Japanners gaven uiting aan hun verbazing over het feit, dat de kaarten, waarop de Russen zich beriepen, voor het eerst in de geschiedenis van het betwiste gebied werden geproduceerd: zij gaven indirect te verstaan, dat zij aan vervalsching dachten. Zij dreigden aanvankelijk, tenzij zij voldoening kregen, met militair geweld, maar krabbelden later terug en verklaarden te gelooven in uiteindelijke vredelievende regeling van het grensincident.
De Russen gingen onverstoorbaar over tot versterking van den heuvel, teneinde eventueele pogingen der Japanners om hem te heroveren, te verijdelen en legden er een sterke bezetting in de buurt. Zij hebben bij deze versterking ook naar het schijnt gepoogd, een anderen heuvel te bezetten, dien van Sjatsaoping, eveneens liggende op gebied, dat volgens de Japanners aan Mandsjoekwo toebehoort. Om het bezit van dit terrein hebben zich tusschen de Russen en Japanners sedert den 11den Juli schermutselingen afgespeeld, waarbij het succes nu eens aan de eene, dan weer aan de andere zijde was. Partijen vergrootten voortdurend het aantal manschappen en het materieel. Het Japansche leger in Korea maakte op 31 Juli be-

kend, dat de Japanners de Russen weder zoowel uit het gebied van Sjatsaoping als van den heuvel van Tsjangkoefeng verdreven hebben en dat zij daar thans weder de baas zijn. Sedert Mei 1934 hebben zich niet minder dan 56 grensincidenten voorgedaan. Aanvankelijk hebben de Russen bij de Japanners aangedrongen op een behoorlijke afbakening van de wederzijdsche grenzen. Ook hebben zij Tokio herhaaldelijk voorgesteld een pact van nonaggressie te sluiten. Japan, overtuigd van zijn militaire kracht, is op het eerste noch op het tweede voorstel ooit ingegaan. Thans is het Tokio, dat, bezorgd over den langen duur van den oorlog met China, ook over zijn wassende economische moeilijkheden, er naar verlangt, door een vredelievende regeling aan gevaarlijke grensincidenten den pas af te snijden. Op zijn beurt weigert Moskou, overtuigd van de precaire politieke en economische positie, waarin Japan zich bevindt en er op speculeerend, dat deze op den duur hachelijk wordt, de grenzen af te baken.

(Overname zonder bronvermelding verboden)

Volgens berichten uit Keijo (Korea) hebben Sovjet-Russische bombardementsvliegtuigen op 1 en 2 Augustus verscheidene aanvallen op Koreaansch gebied ten uitvoer gelegd.
In het grensgebied werden spoorwegen en bruggen bij Keijo getroffen. De Japansche regeering heeft Keijo doen ontruimen.
De Japansche ambassadeur Sjigemitsoe, heeft op 4 Augustus een bezoek gebracht aan den volkscommissaris van buitenlandsche zaken, Litwinof.
Sjigemitsoe zette het standpunt van zijn regeering uiteen, volgens hetwelk het conflict langs vreedzamen weg kan worden opgelost. Hij herhaalde de voorstellen, die den Sovjet-Russischen zaakgelastigde in Tokio zijn gedaan.
Litwinof stond er op, dat voor het openen van onderhandelingen de Japansche troepen achter de lijn teruggetrokken zouden moeten worden, die de aan het verdrag van Hoentsjoen toegevoegde kaart als grens aangeeft.
Litwinof zeide, dat Rusland onmiddellijk de vijandelijkheden zou staken zoodra de Japanners het Russische grondgebied zouden hebben verlaten.
(Prawda - Telex-A. N. P. - Domei - Agence Belga)
(Vorig bericht 3360 C.)

A. TSJECHO-SLOWAKIJE. — Lord Runciman's verklaring voor de pers. —
Lord Runciman, de Engelsche bemiddelaar in de Sudeten-duitsche kwestie, is op 3 Augustus te Praag aangekomen.
Officieel waren te zijner verwelkoming aanwezig de chef van het protocol van het ministerie van Buitenlandsche Zaken, de kabinetschefs van den minister-president en den minister van Buitenlandsche Zaken, vertegenwoordigers van den Praagschen burgemeester, alsmede Kundt en Sebekowsky van de Sudeten-Duitsche partij.
In zijn hotel heeft lord Runciman de journalisten ontvangen. In het Engelsch las hij hun een geschreven verklaring voor, waarin hij zeide:
„Allereerst ben ik een rechtzetting verschuldigd. Ik heb niet zelf gevraagd den taak, die mij hier wacht, te mogen vervullen. Ik heb daartoe nooit den wensch uitgesproken. Maar voor mijn vertrek uit Londen zijn de Sudeten-Duitschers en de Tsjecho-Slowaaksche regeering het er over eens geworden, dat ik hierheen zou komen.
Ik moet hun beide dankzeggen voor de goede, mij bereide ontvangst. Ik ben 40 jaar in de politiek werkzaam geweest. In den loop van die lange periode heb ik begrepen, dat een permanente vrede slechts verzekerd kan worden door wederzijdsche concessies.
Ik ben een vriend voor allen en een vijand van niemand".
Vervolgens deed Runciman een beroep op de pers om hem haar steun te verleenen bij den zwaren taak, die hem wacht. Runciman wisselde nog eenige woorden met de journalisten, maar weigerde iets aan zijn verklaring toe te voegen. (Het Vaderland)
(Vorig bericht 3373 A.)

B. VENEZUELA. — Kabinetswijziging. —
Op 2 Augustus werd een nieuw kabinet gevormd, dat als volgt is samengesteld:
Binnenlandsche Zaken: dr. Luis G. Pietri.
Buitenlandsche Zaken: dr. Esteban Gil-Borges.
Financiën: dr. Francisco J. Parra.
Oorlog en Marine: kolonel Isaias Medina.
Mijnwezen, Handel en Industrie: dr. Manuel R. Egana.
Openbare Werken: Ir. Enrique Jorge Aguerrevero.
Onderwijs: dr. Enrique Tejera.
Gezondheid en Sociale Hulp: dr. Julio Garcia-Alvarez.
Landbouw: dr. A. Rangel-Lamus.
Arbeid en Verkeer: dr. Hector Cuenca.
Gouverneur van het federale district: generaal E. Midelli.
Secretaris van de Republiek: dr. Alfonso Mejia.
(Telex-A. N. P.) **(Vorig bericht Kabinet 2693 D.)**

C. INTERNATIONALE VREDESBEWEGING. — Conferentie te Parijs. —
Op 23 en 24 Juli heeft te Parijs een vredes-conferentie plaats gehad van ongeveer 1000 gedelegeerden uit 30 landen. Eenige resoluties werden aangenomen waarin het betreurd wordt, dat de huidige wereldpolitiek er op uit is de gemaakte verdragen te schenden. Zij dringt er op aan tot de Volkenbondsbepalingen terug te keeren, gelden beschikbaar te stellen voor landen, die aangevallen worden, voornamelijk voor aankoop van afweergeschut tegen luchtaanvallen, de evacuatie van de burgerbevolking in Spanje en China, die door luchtaanvallen geteisterd wordt, een embargo op petroleum en metaal voor aanvallende landen en nog andere bepalingen.
De conferentie stond onder leiding van lord Robert Cecil. (Le Temps) **(Vorig bericht 2290 E.)**

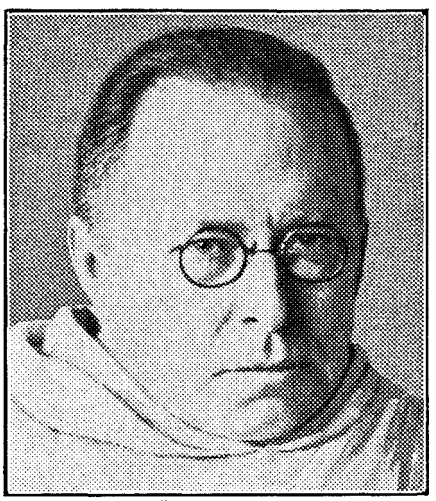
5 AUGUSTUS 1938

D. PORTUGAL. — Erkenning van het Italiaansch Imperium. —
De Portugeesche regeering heeft op 24 Juli haar gezant te Rome, José Lobo d'Avil a Lima, geaccrediteerd als gezant bij het Italiaansch Imperium.
(O Seculo) **(Vor. ber. Erkenning 3295 C.)**

E. BULGARIJE. — Fransche leening van 375 millioen francs. —
De minister van Financiën van Bulgarije heeft een contract afgesloten met een Fransche bank waarbij de regeering van Bulgarije een leening wordt verstrekt van 375 millioen francs, aflosbaar in twaalf jaarlijksche termijnen, rentende 5½%.
Op de leening kan alleen in Frankrijk worden ingeschreven. (Agence Belga)

F. SPANJE. — Burgeroorlog. - Offensief der regeeringstroepen. - Deensch waarnemer gedood. —
Het is nu wel duidelijk, dat het offensief, dat door de Spaansche regeeringstroepen aan de Ebro werd ingezet, zeer krachtig is geweest. De stad Gandesa liep groot gevaar door de regeeringstroepen te worden genomen. Franço moest in allerlijl troepen aan het front voor Sagunto en Valencia onttrekken om den linkschen opmarsch te stuiten. Het rechtsche offensief tegen genoemde steden kwam tot stilstand, zoodat de regeeringstroepen gelegenheid kregen hun stellingen te versterken en zelfs tot tegenaanvallen over te gaan. De wederzijdsche posities zijn thans weer min of meer geconsolideerd.
Bij een luchtaanval op Valencia werden twee Britsche schepen door bommen getroffen. Een Deensche waarnemer, die zich aan boord van een der schepen bevond, werd gedood. (Telex-A. N. P. - N. R. C.)
(Vorig bericht 3366 E.)

A. **PATER L. H. PERQUIN O.P. OVERLEDEN. —** Op 4 Augustus is pater L. H. Perquin O.P., voorzitter van den Katholieken Radio-Omroep, in het St. Franciscus-Ziekenhuis te Rotterdam overleden.
Pastoor L. H. Perquin werd 15 Juli 1865 te Voorburg geboren. Op 23 September 1884 werd hij opgenomen in de Dominicanenorde en 23 Sept. 1885 geprofest in het klooster te Huissen. Na voleinding van zijn studies werd hij 15 Augustus 1891 tot priester gewijd door mgr. Suickers. Achtereenvolgens was hij werkzaam als kapelaan te Schiedam, rector van de Rozenkranskerk te Rotterdam en jarenlang pastoor van de St. Dominicusparochie in de hoofdstad.

Pater L. H. Perquin O.P.

De immer werkzame pastoor publiceerde op 4 Februari 1925 zijn eerste persartikel over de noodzakelijkheid van een katholieken radio-omroep. Acht maanden later werd voor het eerst een Hoogmis uitgezonden.
In Mei 1925 verscheen het eerste nummer van den K.R.O.-gids, als effectief propagandamiddel elke veertien dagen verschijnend; een jaar later werd het orgaan weekblad.
De eerste uitzending van het K.R.O.-programma leidde pastoor Perquin in met propagandaspeechen voor de N.S.F.-microfoon op 2, 9 en 16 November 1925. 24 November van dat jaar werd te Hilversum de eerste officieele K.R.O.-avond gegeven.
In Mei 1926 werd hij gekozen tot voorzitter van de Katholieke Radio-Omroep-Stichting in Nederland, terwijl in Juni 1928 zijn benoeming volgde tot president van het Internationale Katholieke Radiobureau (I.K.R.). (De Tijd)
(Vor. ber. Pater L. H. Perquin O.P. 3263 B.)

B. **ENGELAND. — De Britsche troepen in Egypte. —** Het Britsche departement van Buitenlandsche Zaken publiceert op 4 Augustus het volgende communiqué over de Engelsch-Egyptische besprekingen, die te Londen zijn gevoerd:
De met den Egyptischen premier (Mahmoed Pasja) gevoerde besprekingen betroffen zekere financieele clausules van het Engelsch-Egyptische bondgenootschapsverdrag van 1936. De Egyptische premier legde er daarbij den nadruk op, dat de kosten voor Egypte van het onderbrengen der gewapende troepen, zooals voorzien in het verdrag, verre de bij de onderteekening opgestelde ramingen te boven gingen. Thans is een accoord geparafeerd, welks voornaamste resultaat is, dat de Britsche regeering er in toestemt haar bijdrage te verhoogen tot de helft van de kosten van den bouw van kazernes voor land- en luchtstrijdkrachten, water- en electriciteitsvoorziening, verschillende inrichtingen en een kamp voor herstellenden, benevens van het onderhoud van het burgerlijk personeel, dat de Britsche troepen vergezelt. (Times)
(Vor. ber. Engeland-Egypte 3018 H.)

C. **ROEMENIE. — De minderheden. —** Bij koninklijk decreet zijn de richtlijnen vastgesteld voor de houding van de autoriteiten tegenover de nationale minderheden. Deze maken in Roemenië ongeveer een derde van de bevolking uit. De voornaamste groepen zijn de Hongaren (7.8%), de Duitschers (4.3%) en de Joden (6%). Deze directieven herinneren aan het beginsel, dat in de nieuwe Grondwet geschreven staat, zeggende, dat „alle Roemeensche onderdanen, zonder onderscheid van ras, geloof of taal, de zelfde burgerlijke en politieke rechten en waarborgen genieten". Dienovereenkomstig wordt den nationalen minderheden het gebruik van hun taal in zaken van eeredienst en pers, in hun persoonlijke betrekkingen, het zakenleven en hun openbare vergaderingen toegestaan. (Telex-A. N. P.)
(Vor. ber. Minderheden 3140 A.)

D. **FRANKRIJK. — Olieleiding. - Pijpleiding van de Atlantische kust naar het centrum. —**
Het Parijsche blad Le Figaro meldt, dat de Fransche brandstoffencommissie — een tien leden tellende commissie, die op 30 Juni gevormd werd en onder defensie ressorteert — heeft besloten tot den aanleg van een pijpleiding van 450 kilometer lengte voor het vervoer van benzine van de Atlantische kust naar het centrum van Frankrijk. Men raamt de kosten op 150 millioen francs.
Deze leiding zal voorzien in de onmiddellijke behoeften bij een mobilisatie, en zonder vertraging of onderbreking de ravitailleering van het leger en de luchtmacht verzekeren. De olieleiding zal ondergronds aangelegd worden, ten einde haar niet bloot te stellen aan vernieling. Zij zal loopen van Donges, 15 kilometer van St. Nazaire, naar de omgeving van Montargis. De leiding zal vertakkingen krijgen en nog verlengd worden. (Le Figaro)

6 AUGUSTUS 1938

E. **HET VLUCHTELINGENVRAAGSTUK. — Conferentie te Londen. - Mr. George Rublee, tot directeur benoemd.**
De intergouvernementeele vluchtelingencommissie heeft op 4 Augustus in het Foreign Office te Londen onder voorzitterschap van Lord Winterton haar laatste bijeenkomst gehouden.
Na afloop der debatten verklaarde Lord Winterton, dat de commissie opnieuw bijeen zal worden geroepen in het najaar, zoodra de directeur van het bureau, George Rublee (op 3 Augustus als zoodanig benoemd) in staat zal zijn, verslag uit te brengen, na zich met de minderheden in Duitschland in verbinding te hebben gesteld.
Na de vergadering der vluchtelingencommissie is een communiqué uitgegeven, waarin o.m. gezegd wordt, dat de commissie ten einde samenwerking te verzekeren met de vluchtelingendiensten van den Volkenbond en met het Internationaal Arbeidsbureau, den hoogen commissaris voor de vluchtelingen zal uitnoodigen, wanneer hij uit Duitschland terugkeert, zich te doen vertegenwoordigen bij de vergaderingen van de commissie, waarin kwesties betreffende toelating van onvrijwillige emigranten in toevluchtslanden besproken worden.
Voorts besloot de commissie, dat de directeur van het Internationaal Arbeidsbureau uitgenoodigd zal worden zich te doen vertegenwoordigen in de vergaderingen, wanneer landverhuizingsproblemen besproken worden. De leden der commissie gaan voort inlichtingen uit te wisselen ten opzichte van de bijdragen, die zij kunnen leveren bij het streven in samenwerking naar een oplossing van het probleem. De commissie is verdaagd, nadat den voorzitter opdracht was gegeven een datum vast te stellen voor de volgende voltallige vergadering. (Telex-A. N. P.)
(Vor. ber. Politieke Vluchtelingen 3356 F.)

F. **NOORWEGEN. — Bezoek van den Poolschen minister van Buitenlandsche Zaken, Beck. —**
De Poolsche minister van Buitenlandsche Zaken, Beck, heeft na een officieel bezoek van drie dagen Noorwegen op 3 Augustus verlaten. Hij verklaarde aan de pers, dat hij tot zijn voldoening had vastgesteld, dat de houding van Noorwegen tegenover den Volkenbond dezelfde is als de houding van Polen. Hij bracht hulde aan den zin voor werkelijkheid van de Noordelijke landen en aan hun verlangen overeenkomstig deze werkelijkheid te handelen.
Vervolgens sprak hij zijn twijfel uit over de toekomst van den Volkenbond. Zelfs verwacht hij van diepgaande wijzigingen, welke naar men meende noodzakelijkerwijze moeten worden toegepast, niet veel. Beck blijft pessimistisch ten aanzien van den Bond. (Telex-A. N. P.) **(V. b. Minister Beck 3091 B.)**

A. NEDERLAND. — Overzicht der op 1 Juli 1938 met het buitenland bestaande verdragen. —

(De vetgedrukte verwijzingen hebben betrekking op de reeds in Keesings Historisch Archief geplaatste artikelen)

Naam van het land	Aard van het verdrag	Aanteekeningen	Geldigheidsduur	Termijn van opzegging
Argentinië . . .	1. Voorloopige handelsovereenkomst van 31 Januari 1934 (Stbl. 1934 no. 209).	Meestbegunstiging o.a. voor het douanetarief.	Tot definitief verdrag in werking treedt.	3 maanden
	2. Deviezenovereenkomst van 31 Januari 1934 (Stbl. 1934 no. 209).	—	1 jaar met onbepaalde stilzwijgende verlenging	1 maand
	3. Notawisseling van 3 en 5 Februari 1937 (Stbl. 1937 no. 27).	Betaling tegen officieelen koers van dividenden en obligaties van niet-Nederlandsche ondernemingen in Argentinië.	Onbepaald.	
			(Vor. ber. Handelsverdrag 2752 D.)	
Belgisch-Luxemburgsche Economische Unie	1. Handels- en scheepvaartverdrag van 12 Mei 1863 (Stbl. 1863 no. 119).	Meestbegunstiging o.a. voor het douanetarief.	10 jaar (nà 11 Juli 1863) met stilzwijgende verlenging	1 jaar
	2. Aanvullingsverdrag van 7 December 1865 (Stbl. 1866 no. 79).	Idem.	Als 1.	Als 1
	3. Verdrag ter regeling van belastingaangelegenheden van 20 Februari 1933 (Stbl. 1935 no. 214).	Geldt alleen voor België.	Onbepaald.	8 maanden vóór het einde van het kalenderjaar
	4. Vestigings- en arbeidsverdrag van 20 Februari 1933 (Stbl. 1936 no. 83).	Geldt alleen voor België.	Onbepaald.	1 jaar
	5. Overeenkomst van 9 Juni 1937 inzake de leurders (Stbl. 1937 no. 29).	—	Tot 1 Juli 1938 met onbepaalde stilzwijgende verlenging	3 maanden
	6. Vestigings- en arbeidsverdrag van 1 April 1933 (Stbl. 1937 no. 21).	Geldt alleen voor Luxemburg.	Onbepaald.	1 jaar
	7. Voorloopige overeenkomst in zake betaald personen- en goederenvervoer per auto van 31 December 1937 (Stbl. 1938 no. 22).	Geldt alleen voor België.	Onbepaald.	
	8. Verklaring van 15 Mei 1938 tusschen de Oslostaten (zie Economische Voorlichting van 20 Mei 1938 no. 20).	—	Onbepaald.	6 maanden
	9. Andere afspraken inzake contingenteering e. d.	—	—	
			(Vor. ber. Handelsverdrag 1708 G.; Contingenteerings-Overeenkomst 2856 H.; Oslo-Conventie 3263 F.; Vestigingsverdrag 2161 E.; Belasting-Overeenkomst 1483 F.)	
Belgische Congo . .	1. Handelsverdrag van 27 December 1884 met de Internationale Vereeniging van den Congo (Stbl. 1885 no. 75).	Meestbegunstiging in de bezittingen van de Vereeniging.	Onbepaald.	
	2. Algemeene akte der conferentie van Berlijn van 26 Februari 1885 (Stbl. 1886 no. 101).	Vrijheid van handel in de Congo, postverkeer, scheepvaart e. a.	Onbepaald.	
	3. Algemeene akte van Brussel van 2 Juli 1890 (Stbl. 1892 no. 92).	Bepalingen betreffende den slavenhandel.	Onbepaald.	
Bolivia	Handelsverdrag van 30 Mei 1929 (Stbl. 1932 no. 409).	Meestbegunstiging o.a. voor het douanetarief.	5 jaar met stilzwijgende verlenging van telkens 5 jaar	6 maanden
Brazilië	1. Voorloopige handelsovereenkomst van 15 Maart 1937 (Stbl. 1937 no. 26).	Idem.	Tot definitief verdrag in werking treedt.	60 dagen
	2. Overeenkomst tot liquidatie van achterstallige Nederlandsche handelsvorderingen van 15 Maart 1937 (Stbl. 1937 no. 26).	—	Onbepaald.	
			(Vor. ber. Handelsverdrag 2722 D.)	
Bulgarije	1. Voorloopige handelsovereenkomst bij notawisseling van 1 en 9 Maart 1922 (Oranjeboek van Mei 1921 tot October 1922, blz. 65-66).	Idem.	Onbepaald	3 maanden
	2. Compensatie- en clearingovereenkomst van 23 September 1935 (Stbl. 1936 no. 81).	Handelsverkeer op compensatiebasis.	Onbepaald.	14 dagen
	3. Andere afspraken inzake contingenteering e. d.	—	—	
			(Vor. ber. Clearing-Verdrag 1976 H.)	
Canada	1. Douaneverdrag van 11 Juli 1924 (Stbl. 1925 no. 439).	Meestbegunstiging.	4 jaar met onbepaalde stilzwijgende verlenging	1 jaar
	2. Notawisseling van 23 September 1929 (Stbl. 1929 no. 495).	Regelen ter voorkoming wederzijds van het heffen van dubbele inkomstenbelasting t.a.v. winsten uit het scheepvaartbedrijf.	Onbepaald.	1 jaar
Chili	1. Clearingverdrag van 1 Juni 1934 (Stbl. 1934 no. 612).	Regeling van het betalingsverkeer en van achterstallige vorderingen.	1 jaar met stilzwijgende verlenging	3 maanden
	2. Aanvullende notawisseling van 6 Juli 1934 (Stbl. 1934 no. 612).	Betreft Chilisalpeter, Chileensche wol en petroleum	—	
	3. Voorloopige handelsovereenkomst bij notawisseling van 30 December 1936 (St.bl. 1937 no. 10).	Meestbegunstiging o.a. voor het douanetarief.	Tot definitief verdrag in werking treedt	30 dagen
	4. Notawisseling van 5 Mei 1937 bevattende een overeenkomst tot nadere regeling van de handelsbetrekkingen en notawisseling betreffende openbare werken in Chili (Stbl. 1937 no. 35).	Contingenteerings- en tariefbepalingen.	Tot 31 December 1938.	
			(Vor. ber. Handelsverdrag 2778 F.; Clearing-Verdrag 1335 A.)	

Naam van het land	Aard van het verdrag	Aanteekeningen	Geldigheidsduur	Termijn van opzegging
China	Douaneverdrag van 19 December 1928 (Stbl. 1930 no. 468).	Meestbegunstiging. Erkenning van de Chineesche tariefautonomie.	Onbepaald.	
Columbia	Tractaat van vriendschap, scheepvaart en handel van 1 Mei 1829 (Stbl. 1830 no. 6).	Meestbegunstiging o.a. voor het douanetarief.	12 jaar met onbepaalde stilzwijgende verlenging	1 jaar
Danzig (zie Polen)				
Denemarken . . .	1. Handelsovereenkomst van 15 Juni 1701.	Meestbegunstiging.	Onbepaald.	
	2. Tariefovereenkomst van 29 Juni 1937.	Nederland verleent tariefverlaging voor vleesch, Denemarken fixeert het recht op bloembollen.	1 jaar met onbepaalde stilzwijgende verlenging	1 maand
	3. Overeenkomst van 8 November 1930 (Stbl. 1930 no. 463).	Belasting van bepaalde voordeelen, voortvloeiende uit het zeescheepvaartbedrijf.	Onbepaald.	6 maanden
	4. Verklaring van 15 Mei 1938 tusschen de Oslo-staten (zie Economische Voorlichting van 20 Mei 1938 no. 20).	—	Onbepaald.	6 maanden
	5. Andere afspraken inzake contingenteering e. d.			
	(Vor. ber. Handelsverdrag 1412 B.; Oslo-Conventie 3263 F.)			
Duitschland . . .	1. Handelsovereenkomst van 31 December 1851 (Stbl. 1852 no. 104).	Meestbegunstiging t. a. v. Duitsche waren en Nederlandsche visscherijproducten en alle producten van Nederlandsche koloniën.	Tot 1 Januari 1854 met onbepaalde stilzwijgende verlenging.	12 maanden
	2. Wijzigingsverdrag (op het verdrag van 1851) van 3 Juni 1923 (Stbl. 1924 no. 408).	—	Als basisverdrag.	
	3. Aanvullend verdrag op het verdrag van 1851, van 26 November 1925 (Stbl. 1926 no. 348).	Uitbreiding van de meestbegunstiging.	Als basisverdrag.	
	4. Crediet- en steenkolenverdrag van 11 Mei 1920 (Stbl. 1920 no. 681).	—	17 jaar (steenkolen tot 1954).	
	5. Douane- en credietverdrag van 26 November 1925 (Stbl. 1926 no. 348).	Nadere regeling inzake het crediet van 11 Mei 1920. Tariefbindingen van bepaalde Nederlandsche producten in Duitschland.	Tot 31 December 1932 voor tariefbindingen; verder als no. 4.	
	6. Wijziging douane- en credietverdrag van 26 November 1925 van 27 April 1933 (Stbl. no. 612).	Verlaging van den rentevoet.	—	
	7. Tweede verdrag tot wijziging van het douane- en credietverdrag 1925 van 6 Juni 1934 (Stbl. 1936 no. 99 N).	Betreffende den looptijd van het crediet.	—	
	8. Derde verdrag tot wijziging van het douane- en credietverdrag 1925 van 30 April 1937 (Stbl. 1938 no. 19).	—	—	
	9. Verdrag tot regeling van het goederenverkeer van 19 Maart 1938.	Tarief- en andere bepalingen t.a.v. verschillende goederen.	Tot 31 December 1938, indien niet vóór 30 November 1938 opgezegd, dan verlengd tot 31 Maart 1939.	In bijzondere omstandigheden 14 dagen vóór het einde van een kalendermaand
	10. Clearingverdrag van 18 December 1937. (Bijlagen Handelingen IIde Kamer St. Gen. 1937—1938 no. 417).	Regeling van het betalingsverkeer.	Tot 31 December 1938.	3 maanden c.q. 14 dagen
	11. Overeenkomst betreffende het goederenverkeer tusschen Nederlandsch-Indië en Duitschland van 30 Juni 1937 (Stbl. 1938 no. 21).	—	Tot 30 Juni 1940.	
	12. Verdrag tot wederzijdsche erkenning van naamlooze vennootschappen enz., van 11 Februari 1907 (Stbl. 1908 no. 96).	—	Onbepaald.	1 jaar
	13. Vestigingsverdrag van 17 December 1904 (Stbl. 1906 no. 279) met notawisseling van 29 October 1906 ter aanvulling en van 2 Juli 1912 ter wijziging (Stbl. 1912 no. 175).	—	Onbepaald.	
	14. Overeenkomst van 25 Mei 1938 over de opname van het Nederlandsch-Oostenrijksch economisch verkeer in de Nederlandsch-Duitsche economische verdragen.	—	—	
	15. Andere afspraken inzake contingenteering e. d.	—	—	
	(Vor. ber. Handelsverdrag 3193 D.; Clearing-Verdrag 3340 C.)			
Ecuador	Handels- en scheepvaartverdrag van 27 Mei 1937 (nog niet geratificeerd).	Meestbegunstiging. Toekenning preferentieel tarief in Ecuador. Tariefbepalingen.	1 jaar met onbepaalde stilzwijgende verlenging	3 maanden
	(Vor. ber. Handelsverdrag 2819 C.)			
Egypte	Voorloopige handelsovereenkomst bij notawisseling van 17 Maart 1930 (Stbl. 1930 no. 269).	Meestbegunstiging o.a. voor het douanetarief.	Onbepaald.	3 maanden
Estland	Voorloopige handelsovereenkomst van 22 Juli 1924 (Stbl. 1926 no. 157).	Beperkte meestbegunstiging o.a. voor het douanetarief.	Onbepaald.	3 maanden

Naam van het land	Aard van het verdrag	Aanteekeningen	Geldigheidsduur	Termijn van opzegging
Finland	1. Voorloopige regeling bij notawisseling van 29 October en 1 November 1923 en een nota van 24 Mei 1923 (Stbl. 1924 no. 395).	Beperkte meestbegunstiging o.a. voor het douanetarief.	Tot definitief verdrag in werking is getreden.	3 maanden
	2. Verklaring van 15 Mei 1938 tusschen de Oslo-staten (zie Economische Voorlichting van 20 Mei 1938 no. 20).	—	—	6 maanden
				(Vor. ber. Oslo-Conventie 3263 F.)
Frankrijk	1. Handels- en scheepvaartverdrag van 28 Mei 1935 (Stbl. 1936 no. 92).	Meestbegunstiging; minimumtarief voor het meerendeel der producten.	2 jaar met onbepaalde stilzwijgende verlenging.	3 maanden
	2. Notawisseling van 15 en 28 Februari 1930 (Stbl. 1930 no. 142).	Belasting van winsten voortvloeiend uit het scheepvaartbedrijf.	Onbepaald.	
	3. Andere afspraken inzake contingenteering e. d.	—	—	
				(Vor. ber. Handelsverdrag 1820 C.)
Griekenland . . .	1. Handelsovereenkomst van 12 Mei 1926 (Stbl. 1927 no. 59).	Meestbegunstiging o.a. voor het douanetarief.	1 jaar met stilzwijgende verlenging van telkens 1 jaar	6 maanden
	2. Overeenkomst van 5 December 1930 inzake belastingen (Stbl. 1931 no. 149).	Belasting van winsten voortvloeiend uit het zeescheepvaartbedrijf.	Onbepaald.	6 maanden
Groot-Brittannië .	1. Conventie over de vaart en handel op de West-Indische volkplantingen van 12 Augustus 1815 (Stbl. 1815 no. 56).		Onbepaald.	
	2. Tractaat tot regeling der belangen en rechten in Indië van 17 Maart 1824 (Stbl. 1824 no. 39).		Onbepaald.	
	3. Tractaat van handel en scheepvaart van 27 October 1837 (Stbl. 1837 no. 64).	Meestbegunstiging.	10 jaar met stilzwijgende verlenging	1 jaar
	4. Overeenkomst van 27 Maart 1851 tot aanvulling van het tractaat van 27 October 1837 (Stbl. 1851 no. 22).	Gelijkstelling met de nationale scheepvaart.		Onder bepaalde omstandigheden kan het aanvullingsverdrag met een termijn van 6 weken worden opgezegd
	5. Wijziging op het tractaat van 27 October 1837 van 15 Augustus 1889 (Stbl. 1891 no. 105).		Als 2.	
	6. Overeenkomst van 25 Februari 1871 wegens den afstand aan Groot-Brittannië en Ierland van de Nederlandsche bezittingen ter kuste van Guinea (Stbl. 1872 no. 17).	Nationale behandeling voor Nederlandsche onderdanen en goederen.	Onbepaald.	
	7. Overeenkomst van 2 November 1871 (Stbl. 1872 no. 18).	Nationale behandeling van personen en goederen op Sumatra.	Onbepaald.	
	8. Voorloopige handelsovereenkomst, bij notawisseling van 20 en 30 Juli 1934 (Stbl. 1934 no. 594).	Contingenteeringsbepalingen	Onbepaald.	3 maanden
	9. Overeenkomst van 20 Mei 1926 inzake belastingen (Stbl. 1926 no. 214c).	Belasting van winsten voortvloeiend uit het scheepvaartbedrijf.	Onbepaald.	
	10. Verdrag nopens vrijstelling van belastingen in speciale gevallen van 6 Juni 1935 (Stbl. 1936 no. 95).	—	Onbepaald.	6 maanden
	11. Notawisseling betreffende de handelsbetrekkingen tusschen Nederland en New-Foundland, de Britsche koloniën, Protectoraten en Mandaatgebieden van 18 December 1935 (Stbl. 1936 no. 91).	Contingenteeringsbepalingen	Onbepaald.	3 maanden
				(Vor. ber. Handelsverdrag 1398 D.; Belasting-Verdrag 1860 B.)
Guatemala . .	Handelsverdrag van 12 Mei 1927 (Stbl. 1928 no. 505).	Meestbegunstiging o.a. voor het douanetarief.	1 jaar (van 17 Dec. 1928 af) met stilzwijgende verlenging van telkens 1 jaar.	6 maanden
Haïti	Handelsovereenkomst van 7 September 1926 (Stbl. 1928 no. 25).	Meestbegunstiging o.a. voor het douanetarief.	Onbepaald.	1 jaar
Hongarije	1. Handelsovereenkomst met 3 notawisselingen van 9 December 1924 en 12 en 13 Januari 1925 (Stbl. 1926 no. 36).	Meestbegunstiging o.a. voor het douanetarief.	1 jaar met stilzwijgende verlenging van telkens 1 jaar	6 maanden
	2. Andere afspraken inzake contingenteering e. d.			
				(Vor. ber. Handelsverdrag 2398 A.)
Ierland . . . . (Zie ook Groot-Brittannië)	Afspraken inzake contingenteering e. d.	—	—	
				(Vor. ber. Handelsverdrag 2401 B.)
Iran	Voorloopige handelsovereenkomst bij notawisseling van 20 Juni 1928 (Stbl. 1928 no. 357).	Meestbegunstiging o.a. voor het douanetarief.	Tot 10 Mei 1929 met onbepaalde stilzwijgende verlenging.	30 dagen

Naam van het land	Aard van het verdrag	Aanteekeningen	Geldigheidsduur	Termijn van opzegging
Italië	1. Tractaat van handel en scheepvaart van 24 November 1863 (Stbl. 1864 no. 106).	Meestbegunstiging o.a. voor het douanetarief.	10 jaar met onbepaalde stilzwijgende verlenging	1 jaar
	2. Overeenkomst van 11 April 1868 tot regeling van den toestand der naamlooze en andere vennootschappen van het eene in het andere land (Stbl. 1869 no. 71).	—	—	
	3. Handelsovereenkomst van 1 Maart 1934 met aanvullende notawisseling van 14 November 1934 (Stbl. 1935 no. 386).	Tariefbepalingen, vaststelling verdragscontingenten.	Tot 31 Maart 1935 met stilzwijgende verlenging voor telkens 3 maanden	2 maanden
	4. Overeenkomst betreffende den invoer van Nederlandsch bier in Italië van 1 December 1934.	—	Als 3.	Als 3
	5. Clearingverdrag van 1 Januari 1937 (Stbl. 1937 no. 19) met protocollen van 31 December 1937.	Regeling der betalingen voortvloeiende uit het handelsverkeer.	Tot 31 December 1938 met stilzwijgende verlenging voor telkens 6 maanden.	3 maanden
	6. Andere afspraken inzake contingenteering e. d.	—		
		(Vor. ber. Handelsverdrag 2993 E.; Clearing-Verdrag 1895 B.)		
Japan	1. Handelsovereenkomst van 6 Juli 1912 (Stbl. 1913 no. 389).	Meestbegunstiging o.a. voor het douanetarief.	Onbepaald.	12 maanden
	2. Overeenkomst tot uitsluiting van dubbele belasting op inkomsten en winsten uit het internationale scheepvaartbedrijf van 26 Januari 1933 (Stbl. 1933 no. 219).	—	Eindigt indien in een der landen de vrijstelling buiten werking wordt gesteld.	
		(Vor. ber. Handelsverdrag 2791 D.)		
Jemen	Verdrag van vriendschap van 12 Maart 1933 (Stbl. 1934 no. 54).	Wederzijdsche meestbegunstiging; instelling diplomatieke betrekkingen: (Geldt uitsluitend voor het Rijk in Europa).	Voor vijf jaar met onbepaalde stilzwijgende verlenging	6 maanden
Letland	Handelsovereenkomst van 2 Juli 1924 (Stbl. 1925 No. 403).	Beperkte meestbegunstiging o.a. voor het douanetarief.	1 jaar van 2 October 1925 af met stilzwijgende verlenging van telkens 1 jaar.	6 maanden
Liberia	Tractaat van vriendschap, handel en scheepvaart van 20 December 1862 (Stbl. 1864 no. 77).	Meestbegunstiging o.a. voor het douanetarief.	10 jaar met onbepaalde stilzwijgende verlenging.	12 maanden
Liechtenstein . . (Zie Zwitserland)				
Litauen	1. Voorloopige regeling bij notawisseling van 10 Juni 1924 (Stbl. 1925 no. 169).	Beperkte meestbegunstiging o.a. voor het douanetarief.	Tot definitief verdrag in werking treedt.	3 maanden
	2. Andere afspraken inzake contingenteering e. d.			
Luxemburg . . . (Zie België)				
Marokko	1. Verklaring tot regeling handelsbetrekkingen van 18 Mei 1858 (Stbl. 1859 no. 9).	Meestbegunstiging ten behoeve van onderdanen voor personen en goederen, handel, scheepvaart en den consulairen dienst	Onbepaald.	
	2. Algemeene overeenkomsten van Algeciras van 7 April 1906 (Stbl. 1907 no. 15) en van 4 November 1911 tusschen Frankrijk en Duitschland, tot welke Nederland is toegetreden op 13 Maart 1913 (Stbl. 1913 no. 115).	—	Onbepaald.	
	3. Conventie nopens het statuut van de zône van Tanger van 18 December 1923 tusschen Frankrijk, Engeland en Spanje, waartoe Nederland is toegetreden op 23 Juni 1925 (Stbl. 1925 no. 252).	Spaansche zône.	Onbepaald.	
	4. Overeenkomst van Parijs van 25 Juli 1928 tot wijziging van de conventie van 18 December 1923 waartoe Nederland is toegetreden (Stbl. 1929 no. 371).		Onbepaald.	
Mascate	Verklaring betreffende de handelsbetrekkingen van 7 April 1877 en 27 Augustus 1877 (Stct. 1877 no. 259).	Meestbegunstiging o.a. voor het douanetarief.	Onbepaald.	
Nieuw-Zeeland . .	Notawisseling van 22 December 1937 en 14 Januari 1938 tot regeling der handelsbetrekkingen. (Bijlagen Hand. IIe Kamer St. Gen. 1937—1938 no. 457).	Beperkte meestbegunstiging; contingenteerings- en tariefsbepalingen	Onbepaald.	3 maanden
		(Vor. ber. Handelsverdrag 3121 C.)		
Noorwegen . . .	1. Verdrag van handel en scheepvaart van 20 Mei 1912 (Stbl. 1913 no. 263).	Meestbegunstiging o.a. voor het douanetarief.	1 jaar met onbepaalde stilzwijgende verlenging.	12 maanden
	2. Overeenkomst van 11 Januari 1929 inzake belastingen (Stbl. 1929 no. 52).	Belasting van winsten voortvloeiend uit het zeescheepvaartbedrijf.	Onbepaald.	6 maanden
	3. Verklaring van 15 Mei 1938 tusschen de Oslo-staten (zie Economische Voorlichting van 20 Mei 1938 no. 20).	—	Onbepaald.	6 maanden
	4. Andere afspraken inzake contingenteering e. d.	—	—	
		(Vor. ber. Oslo-Conventie 3263 F.)		

Naam van het land	Aard van het verdrag	Aanteekeningen	Geldigheidsduur	Termijn van opzegging
Oostenrijk	1. Handels- en scheepvaartverdrag van 28 Maart 1929 (Stbl. 1930 no. 375).	Meestbegunstiging o.a. voor het douanetarief.	1 jaar met stilzwijgende verlenging telkens voor 1 jaar	3 maanden
	2. Notawisseling inzake kaas van 3 Juni 1926 en 4 Augustus 1926 (Stbl. 1926 no. 379).	Invoerrechten op Edammer en Goudsche kaas.		
	Zie verder Duitschland.			
Panama	Verdrag van handel en scheepvaart van 2 Juli 1932 (Stbl. 1933 no. 383) met aanvullend protocol van 16 November 1934 (Stbl. 1935 no. 568).	Meestbegunstiging o.a. voor het douanetarief.	Nog niet in werking getreden.	
Polen (ook Danzig) .	1. Verdrag van handel en scheepvaart van 30 Mei 1924 (Stbl. 1925 no. 198).	Meestbegunstiging o.a. voor het douanetarief.	1 jaar met onbepaalde stilzwijgende verlenging.	3 maanden
	2. Verklaring der Poolsche regeering betreffende Danzig van 2 Juni 1924 (Bijl. Hand. IIe Kamer St. Gen. 1924-1925 no. 218).	Verdrag van 30 Mei 1924 voor Danzig van toepassing verklaard.	—	
	3. Tariefverdrag van 9 April 1936 (Stbl. 1937 no. 11).	Tariefsverlagingen in Polen tegenover consolidaties van invoerrechten in Nederland	Tot 31 Maart 1937 met onbepaalde stilzwijgende verlenging.	3 maanden
	4. Andere afspraken inzake contingenteering e. d.			
	(Vor. ber. Handelsverdrag 2438 B.; Tariefverdrag 1643 F.)			
Portugal	Verdrag van handel en scheepvaart van 28 Juni 1934 met aanvullend protocol en protocol van onderteekening (Stbl. 1935 no. 675).	Opheffing Portugeesche vlagbevoorrechting, wederzijdsche beperkte meestbegunstiging. Bescherming van Portugeesche wijnen.	1 jaar met onbepaalde stilzwijgende verlenging.	3 maanden
	(Vor. ber. Handelsverdrag 1922 E.)			
Roemenië	1. Voorloopige handelsovereenkomst van 29 Augustus 1930 (Stbl. 1930 no. 394).	Meestbegunstiging o.a. voor het douanetarief.	Tot definitief verdrag in werking treedt.	1 maand
	2. Overeenkomst betreffende het goederenverkeer van 10 Februari 1935 (Bijvoegsel Handelsberichten van 14 Februari 1935 no. 7).	Wederzijdsche contingenten.	1 jaar met stilzwijgende verlenging.	3 maanden
	3. Clearingverdrag van 28 Augustus 1936 (Stbl. 1937 no. 34).	—	Tot 1 Augustus 1938	1 maand
	4. Modus-vivendi van 21 Augustus 1937 inzake het betalingsverkeer met notawisseling van 28 December 1937 (Stbl. 1938 no. 16).			
	(Vor. ber. Handelsverdrag 2702 H.; Clearing-Verdrag 2702 H.)			
Siam	Op 1 Februari 1938 is een verdrag van vriendschap, handel en scheepvaart geteekend, hetwelk intusschen nog niet in werking is getreden.			
	(Vor. ber. Handelsverdrag 3160 D.)			
Spanje	Handels- en scheepvaartverdrag van 16 Juni 1934 (Stbl. 1936 no. 93).	Beperkte meestbegunstiging o.a. voor het douanetarief. Tariefsbepalingen.	1 jaar met onbepaalde stilzwijgende verlenging.	3 maanden
	(Vor. ber. Handelsverdrag 1922 E.)			
Tsjecho-Slowakije .	1. Handelsverdrag van 20 Januari 1923 met protocol (Stbl. 1924 no. 514).	Meestbegunstiging o.a. voor het douanetarief.	1 jaar met stilzwijgende verlenging telkens voor 1 jaar	6 maanden
	2. Avenant van 9 April 1934 op het handelsverdrag van 1923 (Stbl. 1935 no. 819).	Tariefsverlagingen voor enkele groentensoorten; buiten werking stelling van het protocol van 20 Januari 1923.	Als 1.	Als 1.
	3. Andere afspraken inzake contingenteering e. d.			
	(Vor. ber. Handelsverdrag 3242 B.)			
Turkije	1. Notawisseling ter voorloopige regeling der handelsbetrekkingen van 21 November 1929 (Stbl. 1930 no. 5).	Beperkte meestbegunstiging o.a. voor het douanetarief.	Onbepaald.	
	2. Handelsovereenkomst van 19 Maart 1937. (Ec. Voorl. 7 Mei 1937 no. 18).	Wederzijdsche vaststelling van contingenten.	1 jaar (van 1 Maart 1937 af) met stilzwijgende verlenging telkens met 12 maanden	2 maanden
	3. Clearingovereenkomst van 27 Februari 1937 met protocol inzake speciale werken en leveringen (Stbl. 1937 no. 31).		12 maanden van 1 Maart 1937 af met stilzwijgende verlenging telkens van 1 jaar.	2 maanden
	(Vor. ber. Handelsverdrag 2702 H.; Clearing-Verdrag 2702 H.)			
Uruguay . . .	Handels- en scheepvaartverdrag van 29 Januari 1934 (Stbl. 1936 no. 84).	Meestbegunstiging o.a. voor het douanetarief.	1 jaar met onbepaalde stilzwijgende verlenging.	3 maanden
	(Vor. ber. Handelsverdrag 1809 B.)			
Venezuela . . .	Verdrag tot herstel der diplomatieke betrekkingen van 11 Mei 1920 (Stbl. 1921 no. 301).	Voorwaardelijke meestbegunstiging o.a. voor het douanetarief.	Tot een handelsverdrag gesloten is; overigens met stilzwijgende verlenging telkens van 1 jaar.	3 maanden

Naam van het land	Aard van het verdrag	Aanteekeningen	Geldigheidsduur	Termijn van opzegging
Vereenigde Staten van Amerika . .	1. Overeenkomst inzake gelijkstelling vlaggen van 26 Augustus 1852 (Stbl. 1853 no. 16).		2 jaar met onbepaalde stilzwijgende verlenging.	12 maanden
	2. Handelsverdrag van 20 December 1935 met notawisseling betreffende de omschrijving van Edammer en Goudsche kaas (Stbl. 1937 no. 18).	Meestbegunstiging o.a. voor het douanetarief. Contingenteerings- en tariefsbepalingen.	3 jaar met onbepaalde stilzwijgende verlenging.	6 maanden
			(Vor. ber. Handelsverdrag 2292 F.)	
Unie van Zuid-Afrika	Voorloopige overeenkomst van 20 Februari 1935 (Stbl. 1935 no. 332).	Meestbegunstiging; tusschentarief.	1 jaar met onbepaalde stilzwijgende verlenging.	3 maanden
			(Vor. ber. Handelsverdrag 1695 I.)	
Zuid-Slavië . . .	1. Handels- en Scheepvaartverdrag van 28 Mei 1930 (Stbl. 1932 no. 163).	Meestbegunstiging o.a. voor het douanetarief.	3 jaar met stilzwijgende onbepaalde verlenging.	6 maanden (in bijzondere gevallen 1 maand)
	2. Andere afspraken inzake contingenteering e. d.			
			(Vor. ber. Handelsverdrag 2722 B.)	
Zweden	1. Verdrag van handel en scheepvaart van 25 September 1847 met bijbehoorende verklaring (Stbl. 1847 no. 71).	Meestbegunstiging o.a. voor het douanetarief. (Geldt alleen voor het Rijk in Europa).	5 jaren met stilzwijgende verlenging telkens voor 1 jaar	12 maanden
	2. Kustvaartverklaring van 29 November 1856 (Stbl. 1856 no. 128).	Wederzijdsche toelating tot de kustvaart.	Onbepaald.	—
	3. Aanvullend handelsverdrag van 15 December 1908 en protocol van 20 Augustus 1909 (Stbl. 1910 no. 78).	Uitbreiding van de wederzijdsche meestbegunstiging.	Onbepaald.	1 jaar
	4. Belastingverdrag van 21 Maart 1935 (Stbl. 1935 no. 282).	Regelen ter voorkoming van dubbele belasting.	Onbepaald.	8 maanden
	5. Verklaring van 15 Mei 1938 tusschen de Oslo-staten (zie Economische Voorlichting van 20 Mei 1938 no. 20).	—	Onbepaald.	6 maanden
			(Vor. ber. Handelsverdrag 3343 B.; Oslo-Conventie 3263 F.)	
Zwitserland . . . (ook Liechtenstein)	1. Tractaat van vriendschap en vestiging en handel van 19 Augustus 1875 met additioneel protocol van 24 April 1877 (Stbl. 1878 no. 137).	Meestbegunstiging o.a. voor het douanetarief.	10 jaar met stilzwijgende verlenging voor telkens 1 jaar	1 jaar
	2. Andere afspraken inzake contingenteering e. d.	—	—	
			(Vor. ber. Handelsverdrag 677 C.)	
			(Ontleend aan Economische Voorlichting)	

A. **LETTEREN. — Boeken die door de pers gunstig besproken zijn. - Onze wekelijksche opgave. —**
Amerikaansch: Donald Moffat — „The Mott Family in France". (Avonturen van een Amerikaansche familie in Frankrijk) (Faber) **(Vorig bericht 3368 D.)**
Chineesch (in het Engelsch): „Fung Yu lan". A history of Chinese philosophy (Allen & Unwin) **(3340 A)**
Deensch (in het Nederlandsch): Johannes Buchholtz — „De Komedie Komt". (Bigot & v. Rossum, A'dam) **(Vorig bericht 3223 D.)**
Duitsch: O. Benesch — „Die Spätmeister des japanischen Holzschnitts Sharaku - Hokusai - Hiroshige". (Lorenz, Wien)
R. Seitz — „Wenn die Lampe herunterbrennt". (Zsolnay, Wien) **(Vorig bericht 3368 D.)**
Engelsch: Frances Parkinson Keyes — „The Ambassadress". (Eyre and Spottiswoode)
F. A. Voigt — „Upto Caesar". (Constable & Co.) **(Vorig bericht 3368 D.)**
Fransch: Pierre Devinoy — „Peintures Romanes des Eglises de France". (Aux Editions Paul Hartmann)
Marcel Dupont — „Le tragique destin du Duc d'Enghien". (Hachette) **(Vorig bericht 3368 D.)**
Nederlandsch: Albert Helman — „'s Menschen heenen terugweg". (Nygh & v. Ditmar)
S. Vestdijk — „Narcissus op vrije voeten". (Nijgh & v. Ditmar) **(Vorig bericht 3368 D.)** (Red. K. H. A.)

B. **NEDERLAND. — Goudembargo opgeheven. - Geen herstel van den gouden standaard. —**
De staatscourant van 6 Augustus bevat het volgende Koninklijke Besluit:

Wij Wilhelmina, enz., overwegende, dat het algemeen belang de handhaving van het uitvoerverbod van gouden munt en goud-muntmateriaal, uitgevaardigd bij Ons besluit van 26 September 1936, waaraan wettelijke grondslag is verleend bij de wet van 30 September 1936, niet langer vordert, hebben goedgevonden en verstaan te bepalen:

Ons besluit van 26 September 1936, houdende verbod van uitvoer van gouden munt en goudmuntmateriaal, waaraan kracht van wet is verleend bij de wet van 30 September 1936, wordt ingetrokken.

Dit besluit treedt in werking met ingang van 7 Augustus 1938.

Ingediend is een wetsontwerp, houdende wijziging van de wet van 30 September 1936 inzake het verbod van uitvoer van gouden munt en goud-muntmateriaal. (Staatscourant)
(Vor. ber. Goudembargo 2829 B.)

C. **JAPAN. — Buitenlandsche Handel. —**

	Invoer	Uitvoer	Invoersaldo
	(in millioenen Yen)		
1e halfjaar 1938 . . .	1483	1287	196
1e halfjaar 1937 . . .	2146	1528	618

(Keesings Financieel Archief) **(Vor. ber. 3107 A.)**

D. **CHINA. — Conflict met Japan. - Hankau gebombardeerd. —**
Het vliegveld van Hankau is door 26 Japansche bommenwerpers en 27 jagers bestookt. In een nabijgelegen dorp braken verscheidene branden uit en men vreest, dat velen daarbij het leven hebben verloren. De berichten van het Chineesch-Japansche front zijn tegenstrijdig. Volgens de Chineesche berichten zouden de Chineesche troepen ten Oosten van Kioekiang vorderingen maken. De Japansche berichten luiden echter, dat hun troepen langzaam maar gestadig in de richting van Hankau oprukken. (Telex-A. N. P.)
(Vor. ber. Chin.-Jap. Conflict 3374 C.)

A. Bestaansmogelijkheden der bevolking. - Grensregeling. —

Verblijfplaats van den Gouverneur te Paramaribo.

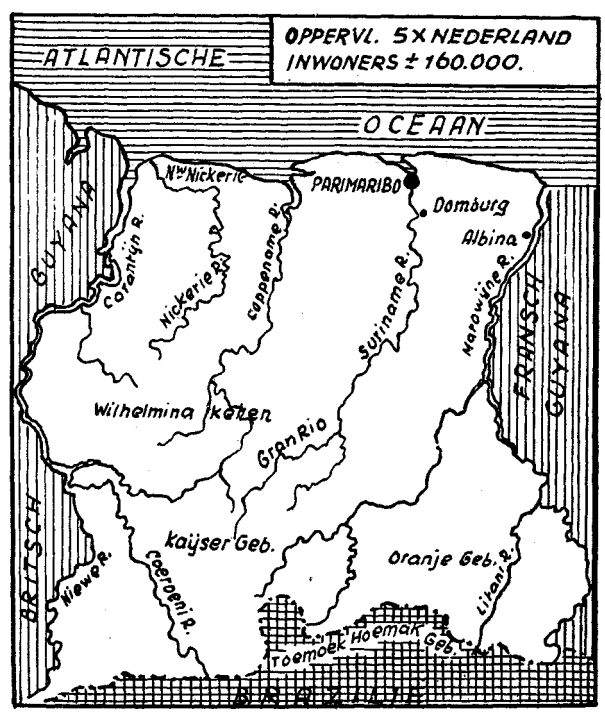
SURINAME

Suriname heeft voor zijn ontwikkeling vermeerdering van bevolking noodig. Dat is een algemeen erkende waarheid. Het aantal inwoners bedroeg zonder Boschnegers en Indianen: in 1914: 85.536, in 1930: 133.651, en in 1936: 148.971. In de laatste 6 jaren was er dus een zeer bevredigende stijging met 15.320 zielen.
De natuurlijke bevolkingsaanwas is gunstig.
Zij bedroeg in

	1935	1936
Geboorten	4806	4536
Sterfte	1734	1916
Geboorte-overschot	3072	2620

Deze aanwas is des te verblijdender, als men overweegt, dat in de periode 1850—1884 in de geheele kolonie 58.879 geboorten en 69.357 sterfgevallen plaats hadden. Er was toen dus een gemiddelde grootere sterfte van 296 in het jaar.
Waar bevolkingsvermeerdering absolute voorwaarde voor de ontwikkeling der kolonie is, is het merkwaardig, dat men met den natuurlijken bevolkingsaanwas geen raad weet. De nood en armoede onder de lagere bevolkingsklassen van Paramaribo neemt steeds toe.
Tot weinig tientallen jaren geleden was Suriname in hoofdzaak een plantagekolonie, die werkgelegenheid door loonarbeid in den dienst van het meestal buitenlandsche kapitaal bood. De economische beteekenis der plantages voor het land is verminderd. Het aantal arbeiders op de plantages is van eind 1931 tot eind 1935: op de koffieplantages gestegen van 6.167 tot 10.314 en op de suikerplantages gedaald van 7.421 tot 4.142, dus in totaal gestegen van 13.588 tot 14.456. Daarbij moet echter in aanmerking worden genomen, dat eind 1931 nog 6.292 arbeiders onder contract verbonden waren en eind 1935 nog maar 33. De arbeiderscijfers van de suikerplantages, waar de op de onderneming gevestigde arbeiders geregeld werk krijgen, geven den werkelijken toestand weer; daarentegen moeten de koffieplantages zich reeds sinds jaren beperken tot het oogsten en bereiden van het product en het noodzakelijkste onderhoud, wat bij den huidigen koffieprijs zelfs niet meer mogelijk is. De arbeiders krijgen nu op de koffie-ondernemingen slechts ongeregeld werk en moeten zelf zien, hoe zij zich door eigen aanplant, of op andere wijze door het leven slaan. De plantages bieden dus absoluut en relatief niet meer werkgelegenheid dan vroeger, zooals uit de statistische arbeidersgetallen geconcludeerd zou moeten worden, maar minder.

Dan zijn er de mijn- en boschbedrijven.
In 1937 is ongeveer 400 K.G. goud gewonnen. Vergelijkt men daarbij de goudproductie van 1911, die 1209 K.G. bedroeg, dan is het duidelijk, dat de goudexploitatie nu aan veel minder menschen een bestaan biedt dan vroeger.
Eind 1936 waren 449 werkkrachten bij de exploitatie werkzaam. Al wordt dit aantal nog wat grooter, toch kan niet verwacht worden, dat deze bedrijfstak een wezenlijk deel van den grondslag van het economische leven der kolonie zal vormen.
Van balata werd in 1935 87 ton en in 1936 121 ton gewonnen tegen 1145 ton in 1911. Ook in dit bedrijf vinden nu veel minder menschen een bestaan dan vroeger.
De houtontginning werkt nagenoeg geheel voor binnenlandsch verbruik en is in hoofdzaak een nevenbedrijf van Boschnegers, Indianen en Creolen, die den kleinen landbouw uitoefenen en daarnaast hout vellen. Uitgevoerd wordt slechts een klein percentage der productie.
De plantages en de mijn- en boschbedrijven beschouwde men vroeger als de takken van bedrijf, waarvan de kolonie economisch afhankelijk was. Kenschetsend voor den huidigen toestand is, dat deze takken nu veel minder werkgelegenheid bieden dan vroeger, terwijl de bevolking in de laatste 25 jaren met ruim 60 pct. is toegenomen en het jaarlijksche geboorteoverschot thans ongeveer 3000 bedraagt. Het aantal arbeiders, waaraan de plantages, de mijn- en boschbedrijven nu werkgelegenheid bieden, is nauwelijks gelijk aan de toeneming van de bevolking van de laatste zes jaren en er is eerder kans, dat de totale

(Overname zonder bronvermelding verboden)

werkgelegenheid in genoemde takken nog geringer zal worden, dan dat zij zal toenemen.
En ieder jaar moeten eenige duizenden jonge menschen in het bedrijfsleven opgenomen worden! Een groot deel zoekt in Paramaribo werk. Menigeen heeft zich al afgevraagd, zonder een afdoend antwoord te vinden: Waar leven de ruim 50.000 menschen in Paramaribo eigenlijk van? Het bestaan van zulk een stad zonder voldoende achterland of andere bronnen van bestaan zou geheel onmogelijk zijn, indien niet een groot deel van de koloniale middelen en de regeeringssubsidie in Paramaribo uitgegeven — direct of indirect — aan de stadsbevolking ten goede kwam. Een gezonde toestand is dit zeker niet.
Wat zijn nu de bestaansmogelijkheden van de bevolking van Paramaribo in het bijzonder?
Het spreekt vanzelf, dat slechts een zeer beperkt aantal menschen in intellectueele beroepen een bestaan kan vinden. Niet allen kunnen ambtenaren, geneesheeren, tandartsen, apothekers en onderwijzers worden.
Van den handel willen veel meer menschen leven, dan er feitelijk een bestaan in kunnen vinden. Daardoor is de onderlinge concurrentie overmatig groot, wat nog erger wordt doordat vreemdelingen, vooral Chineezen en Britsch-Indiërs zich in Suriname komen vestigen alleen met het doel, om handel te drijven.
Voor een industrie, die ook voor het buitenland kan werken, ontbreken de onmisbare voorwaarden.
De aandrang tot deze vakken, de locale nijverheid en de ambachten, die haast alle overvoerd zijn, is zeer groot. De werkgelegenheid is echter beperkt, omdat alleen voor de locale markt gewerkt kan worden. Als er in een ambacht voor 300 vaklieden werk is en er willen er 1000 van leven, dan moet dat tot ongezonde toestanden leiden. Van behoorlijke vakopleiding is dan geen sprake, vakorganisatie niet mogelijk en er heerscht een ware chaos.
Dan zijn er nog de sjouwers, karrelieden, losse werklieden, marktvrouwen, waschvrouwen, huisbedienden enz. Ook in deze beroepen heerscht een noodlottig overcompleet, terwijl slechts een beperkt aantal personen een behoorlijk bestaan er in kan vinden.
Van de voor het buitenlandsche kapitaal werkende plantage-, mijn-, en boschbedrijven is geen uitkomst voor de stadsbevolking te verwachten. Er is slechts één enkel arbeidsgebied in Suriname, dat aan een nog onbegrensd aantal menschen werk en bestaan biedt: Dat is de landbouw, echter niet op de plantages, maar de kleine landbouw.
Nuchter en zakelijk moet men zich voor oogen stellen, dat er ook van sociaal-economisch standpunt bezien inderdaad geen andere mogelijkheid is, de bevolking op werkelijk ruime schaal te helpen dan door middel van den kleinen landbouw.
Een kleine landbouwer moet een stuk land hebben in pacht of in eigendom, hij moet een dak boven zijn hoofd hebben, hij moet door eigen aanplant in zijn voedselbehoefte kunnen voorzien en hij moet zooveel contant kunnen verdienen, dat hij aan zijn financieele verplichtingen kan voldoen en koopen kan, wat hij niet zelf kan produceeren. Dat is in Suriname voor een ieder bereikbaar.
Suriname is economisch niet geholpen door de oprichting van enkele groote buitenlandsche ondernemingen. Het belang van Suriname eischt, dat alle krachten er op gericht zijn, de bevolking tot verhoogden productieven arbeid te leiden. De eenige weg daartoe is bevordering van den kleinen landbouw. Bezwaren en belemmeringen moeten zooveel mogelijk uit den weg worden geruimd.
Het gaat hierbij niet om groote kapitaalkwesties, maar veel meer hierom, de in de kolonie aanwezige bevolking tot productieven arbeid te brengen en te voorkomen, dat een groot deel van het jonge geslacht, de toekomst en het grootste activum van het land, lichamelijk en moreel verwaarloost.

Grensregeling. — In de eerste dagen van Mei hebben de twee laatste leden der Nederlandsch-Braziliaansche grensexpeditie Suriname weder verlaten, nadat zij drie jaren aan de uitvoering van de hun gegeven opdracht hadden gewerkt. Tusschen de grenscommissies der betrokken landen is volledige overeenstemming bereikt, die nu nog door de verschillende regeeringen geratificeerd moet worden.
In 1935 begonnen, op het drielandenpunt tusschen Suriname, Brazilië en Britsch Guyana, werd het werk eind 1937 afgesloten bij het drielandenpunt tusschen Suriname, Brazilië en Fransch Guyana.
Tusschen deze beide hoeksteenen van Suriname's zuidgrens liggen 593 km. 640 m., geheel met het meetlint opgemeten.
Gedurende de laatste expeditie hebben de Nederlanders ongeveer 165 kilometer grens bepaald.
(De Maasbode - N. Rott. Crt.)
(Vor. ber. Bevolking 3325 B.; In- en Uitvoer 2915 A.; Econ. Toestand 3325 B.; Grensregeling 1710 E.)

7 AUGUSTUS 1938

A. **NEDERLAND. — Kon. Ned. Middenstandsbond. - Desiderata. —**
De Kon. Ned. Middenstandsbond heeft dezer dagen zijn jaarvergadering te Zeist gehouden.
De heer Ed. G. Schürmann, voorzitter, opende deze bijeenkomst met een rede, waaraan het volgende is ontleend:
Van groot belang zoowel voor den handeldrijvenden als voor den industrieelen middenstand is de inwerkingtreding der vestigingswet kleinbedrijf, die de taak der middenstandsorganisatie niet alleen heeft gewijzigd, maar ook belangrijker heeft gemaakt. Eenerzijds door de bevoegdheid tot het aanvragen van vestigingseischen uitsluitend toe te kennen aan de georganiseerde ondernemers in den betrokken bedrijfstak en aan de vakorganisaties de verzorging van vakopleiding en -examens toe te vertrouwen. Anderzijds door de oprichting van het instituut voor middenstandsontwikkeling ter verkrijging van het diploma algemeene handelskennis, bij welke opleiding de standsorganisaties een belangrijke rol kunnen spelen.
Onder de nog niet bereikte desiderata is in de eerste plaats de wensch tot verlaging der vaste lasten. Juist in moeilijke tijden, met te geringe koopkracht van het publiek, drukken deze vaste lasten loodzwaar op het bedrijfsleven.
Het cadeaustelsel, waartegen onze organisatie reeds jaren lang strijd voert, werkt nog steeds op volle kracht, ofschoon, indien niet alle voorteekenen bedriegen, het inzicht hieromtrent van den middenstand langzamerhand veld wint bij de regeering en ook zelfs bij de z.g. gevers van cadeaux. Op den duur zal het cadeaustelsel moeten verdwijnen.
Een spoedige herziening van de wet inzake het uitverkoopen en opruimen en een in het leven roepen van een wettelijke regeling van 't veilingwezen zijn van het grootste belang voor het middenstandsbedrijfsleven.
Volle aandacht verdient in de naaste toekomst het werkloosheidsvraagstuk, daar het den middenstand niet onverschillig kan zijn, dat zoo talrijke verbruikers inkomsten uit eigen arbeid moeten ontberen en daardoor in plaats van de koopkrachtige vraag te versterken en de bedrijvigheid in de distributie te verhoogen, gedoemd zijn om ten koste van de gemeenschap te leven.
De behandeling der omzetbelastingwet in de Tweede Kamer heeft niet gebracht de vervulling van al onze wenschen. Het daarbij aangekondigde voornemen van den minister van financiën om het heffingspercentage van 4 op 5 te verhoogen, beteekent een bedreiging met nieuwe verzwaring van lasten, daar het in de practijk onmogelijk is gebleken deze belasting in voldoende mate op het publiek te verhalen.
Het voornemen van denzelfden minister om de personeele belasting te verhoogen, hangt ons als een niet minder dreigend gevaar boven het hoofd.
Ook de behandeling in de Tweede Kamer van de electriciteitswet heeft groote teleurstelling in onze kringen teweeggebracht. Zoo ooit, dan is het in dezen critieken tijd geboden het organisatieleven zoo krachtig mogelijk te versterken.
(Mededeeling v. d. Kon. Ned. Middenstandsbond)
(Vor. ber. Kon. Ned. Middenstandsbond 3202 E.)

B. **GROOT-DUITSCHLAND. — Het katholicisme. - Een rapport van den aartsbisschop van Freiburg. —** De „Osservatore Romano" publiceert een bespreking van een document, afkomstig van Conrad Groeber, aartsbisschop van Freiburg in Breisgau, waarin een overzicht wordt gegeven van den godsdienstigen toestand in Duitschland na vijf jaar nationaal-socialistisch bewind.
Het blad merkt op, dat het door den bisschop opgehangen sombere beeld in alle streken van Duitschland teruggevonden kan worden.
Het eerste deel van het document behandelt de antigodsdienstige propaganda, de anti-christelijke denk-

beelden van Rosenberg en de zedenprocessen: Het zegt, dat verzaking van den godsdienst vooral bij onderwijzers en ambtenaren wordt aangemoedigd. In Freiburg zijn in 1937 3374 menschen afgevallen. Het tweede deel maakt melding van het vernielen en bezoedelen van kruisen enz. In het derde hoofdstuk wordt beschreven hoe de uitoefening van den godsdienst belemmerd wordt. Men verhindert, aldus het document, ambtenaren de diensten bij te wonen. De Roomsch-Katholieke „Volksverein", 30.000 leden tellende, werd ontbonden, het concordaat ten spijt. Sportvereenigingen zijn niet meer geoorloofd. Ook andere confessioneele vereenigingen ondervinden veel moeilijkheden.
Het vierde hoofdstuk beschrijft de belemmeringen, die de prediking in den weg worden gelegd. Vliegende blaadjes van godsdienstigen aard zijn verboden. In Baden zijn 22 Roomsche bladen verdwenen, verscheidene Roomsch-Katholieke boeken zijn verboden. In het vijfde hoofdstuk behandelt de bisschop de belemmering van het onderwijs. Bijbelsch onderricht is overal afgeschaft. Ambtenaren kunnen hun kinderen practisch niet naar Roomsche scholen zenden. De laatste hoofdstukken behandelen de Katholieke vereenigingen, werken van barmhartigheid enz.
(Osservatore Romano - N. Rott. Crt.)
(Vor. ber. Kerkstrijd 3138 C.)

A. **MR. DR. M. POLAK OVERLEDEN. —**
In den ouderdom van 72 jaar is na een korte ongesteldheid op 4 Aug. '38 te Den Haag overleden mr. dr. M. Polak, oud-raadsheer in den Hoogen Raad.
Wijlen M. Polak is 6 November 1865 te Veendam geboren. Hij bezocht de H. B. S. in zijn geboorteplaats, deed daar eindexamen en ook eindexamen gymnasium. Aan de Groningsche Universiteit studeerde hij rechts- en staatswetenschap en in 1891 behaalde hij de doctorsbul op een dissertatie over „de verplichting van den verkooper tot eigendomsverschaffing". Na van 1892 tot 1896 commies-redacteur ter gemeente-secretarie van Groningen te zijn geweest, werd hij in 1896 benoemd tot rentmeester der stadsbezittingen.
Zijn rechterlijke loopbaan begon in 1904, toen hij benoemd werd tot rechter in de Rotterdamsche rechtbank, van welk college hij in 1915 vice-president werd. In 1918 benoemd tot raadsheer in het gerechtshof te Amsterdam, aanvaardde hij twee jaren later dezelfde functie in het Haagsche gerechtshof, Raadsheer in den Hoogen Raad werd mr. Polak in 1925.
In 1935 nam hij — wegens het bereiken van de leeftijdsgrens — afscheid van ons hoogste rechtscollege en in een plechtige plenaire zitting hebben de president en de procureur-generaal daarbij mr. Polak zeer waardeerende woorden toegevoegd.
Van de notarieele examen-commissie is mr. Polak gedurende een lange reeks van jaren, tot zijn overlijden, voorzitter geweest. Zijn „Handboek van het Nederlandsch Handels- en Faillissementsrecht" beleefde in 1935 een vijfden druk.
De thans overledene was Ridder in de Orde van den Nederlandschen Leeuw en Commandeur in de Orde van Oranje-Nassau.
(Nieuwsblad v. h. Noorden)
(Vor. ber. Mr. Dr. M. Polak 2753 A.; Afscheid van den Hoogen Raad 2071 C.)

B. **SOVJET-RUSLAND. — De strijd tegen de Kerk. -**
De nieuwe golf van godsdienstvervolging in de Sovjet-Unie, heeft thans ook het laatste protestantsche bedehuis te Moskou, de Duitsche Petrus- en Pauluskerk, getroffen. De laatste evangelische geestelijke was reeds twee jaar geleden gearresteerd, doch de gemeenteleden kwamen nog iederen Zondag in de kerk bijeen. Op 7 Augustus vonden zij de deuren gesloten. Voor de kerk stonden vrachtauto's van de Gepeoe voor het wegvoeren van de inrichting van het bedehuis.
In den laatsten tijd zijn ook de laatste Poolsche R. K. kerk en een der groote Russische kerken te Moskou gesloten. (Telex-A. N. P.)
(Vor. ber. Kerkelijk Leven 2670 A.)

C. **NEDERL. OOST-INDIE. — De Indische vloot. —**
Bij de inspectie van het volledig personeel der geheele marine in Ned.-Indië op 16 Juli, releveerde de commandant van de zeemacht wat voor den opbouw van de marine is gedaan. In de eerste plaats herinnerde spreker aan het feit, dat de personeels-organisatie in de afgeloopen 2½ jaar haar beslag heeft gekregen. Tot enkele bijzondere maatregelen, om in meer dringende behoeften te voorzien, behoort de toelating van reserve-officieren, die daarvoor in aanmerking komen, welke officieren een afzonderlijk corps vormen, waarin de rang van kapitein-luitenant-ter-zee kan worden bereikt.
De vredessterkte van zes torpedojagers en acht onderzeebooten kan in 1938 nog niet worden bereikt, doch valt wel in 1939 te verwachten. Voor het laatste kwartaal van 1938 is de uitzending van Hr. Ms. O 16 en van de eerste onderzeeboot-mijnenlegger K. XIX naar de Indische wateren toegezegd.
De flottille-leider „Tromp" zal in de laatste helft van 1939, vermoedelijk via Amerika, naar Indië komen. Twintig nieuwe Dorniers kunnen voor 1 Januari 1939 worden verwacht.
In de jaren 1939-1940 zullen nog elf torpedo-motorbooten op het marine-etablissement te Soerabaja worden gebouwd. Voorts zal binnen enkele weken het torpedo-werkschip „Serdang" gereed zijn.
Het „Zuiderkruis" wordt tot tankschip voor het eskader verbouwd.
De vraag of de opbouw van de marine niet sneller en niet in een vlugger tempo kan geschieden, beantwoordde spreker met de opmerking, dat zulks bij de huidige financieele politiek niet wel mogelijk lijkt. Spreker eindigde met zijn vertrouwen uit te spreken in de toekomst van de Koninklijke Marine.
(Java-Bode) **(V. b. 2908 A.; Leger en Vloot 3140 D.)**

D. **ITALIE. — De rassenleer. - Tijdschrift „Diffesa della Razza" opgericht. —**
Het Italiaansche tijdschrift Diffesa della Razza, welks eerste nummer op 6 Augustus is verschenen, heeft de goedkeuring verworven van Mussolini, die den directeur van het nieuwe tijdschrift, Telesio Interlandi, heeft ontvangen en zijn levendige voldoening heeft uitgesproken over de wijze waarop het blad is samengesteld. (Telex-A. N. P.)
(Vor. ber. Rassenleer 3372 B.)

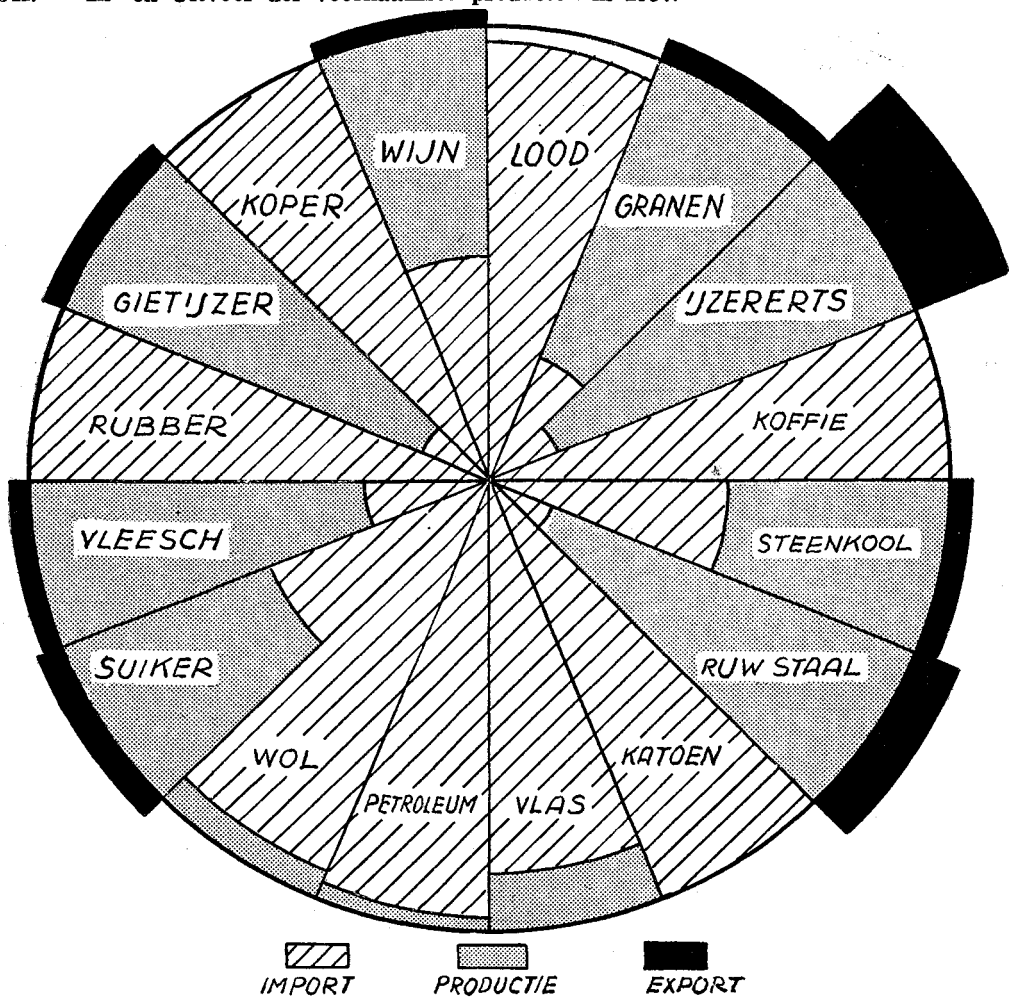
E. **NEDERL. OOST-INDIE. — Onderwijs. - Islamietische Hoogeschool. —**
In de societeit Habiprojo te Solo heeft dezer dagen de vergadering plaats gehad van het comité van de Pesantren-Loehoer ter bespreking van de oprichting van een Islamietische hoogeschool te Solo. De belangstellling van Inlandsche zijde was zeer groot.
De voorzitter van het comité, dr. Saliman, heeft het heele plan van de op te richten hoogeschool uiteengezet. (Aneta) **(Vor. ber. Onderwijs 2927 F.)**

8 AUGUSTUS 1938

F. **NEDERL. OOST-INDIE. — Nat. Socialistische Beweging. - Audiëntie afgewezen. —**
De Gouverneur-Generaal heeft, naar Aneta op 8 Aug. officieel meldt, het verzoek van de leden der N.S.B.-delegatie naar Nederl.-Indië, den heer v. Geelkerken en graaf De Marchant et d'Ansembourgh, om hun audiëntie te verleenen, afgewezen. (Aneta)
(Vor. ber. N.S.B.: Indië 2463 A.; Nederland 3299 C.)

G. **NEDERLAND. — De Tollens-Prijs. - Herman de Man. —**
Bestuurders van het Tollens-Fonds, gevestigd te Amsterdam, hebben den Tollens-prijs toegekend aan den schrijver Herman de Man, van wiens hand laatstelijk zijn verschenen „De barre winter van negentig", „De scheepswerf de kroonprinses" en „De koets".
Ingevolge de statuten van het fonds, dat in 1850 gesticht is bij gelegenheid van den 70-sten verjaardag van den volksdichter Hendrik Tollens Czn., wordt er om de vijf jaren „eene gratificatie aangeboden aan een of meer onzer vaderlandsche schrijvers of dichters, wier werken in proza of poëzie, gedurende genoemd tijdsverloop uitgegeven, naar het gevoelen van bevoegde beoordeelaren, zich deze onderscheiding hebben waardig gemaakt". (Het Vaderland)
(Vor. ber. Letterkunde 3354 E.)

A. FRANKRIJK. — In- en Uitvoer der voornaamste producten in 1937. —

		IMPORT	PRODUC.	EXPORT
LOOD	(1,000 ton)	75	4	—
GRANEN	"	14,584	132,756	1,525
IJZERERTS	"	921	37,769	19,321
KOFFIE	"	186	—	—
STEENKOOL	"	24,616	76,170	1,033
RUW STAAL	"	101	7,903	1,594
KATOEN	"	313	—	—
VLAS	"	37	19	—

		IMPORT	PRODUC.	EXPORT
PETROLEUM	(1,000 ton)	7,756	70	—
WOL	"	213	20	—
SUIKER	"	387	894	201
VLEESCH	"	87	1,478	8
RUBBER	"	72	—	—
GIETIJZER	"	136	7,917	421
KOPER	"	140	—	—
WIJN	Hl.	14,314	51,375	991

(Bulletin d'Information Economique)

(Vor. ber. In- en Uitvoer 3122 A.)

B. PALESTINA. — De Hooge Commissaris vraagt geduld. - Nieuwe daden van terreur. —

De Britsche Hooge Commissaris in Palestina heeft op 8 Augustus in een radiorede een beroep gedaan op alle bevolkingsgroepen hun uiterste best te doen, dat de vrede zal worden hersteld.

Hij zeide: „Zij die geweld aanwenden om kracht bij te zetten aan hun eischen, doen het slechtste wat zij kunnen doen om de zaak, welke hun ter harte gaat te dienen en zij bewijzen de wereld slechts, dat zij ongeschikt tot besturen zijn, hetgeen de regeering noopt, niet toe te geven."

De Hooge Commissaris zette uiteen, dat verscheiden maanden zullen verloopen aleer verandering in de politiek kan komen. Hij deed dit beroep op het geduld als een stap in de richting van den vrede, waarom allen bidden.

Na de radiorede van den Hoogen Commissaris zijn weer nieuwe daden van terreur gepleegd. In de oude stad van Jeruzalem is een Arabier vermoord. In de heuvels ten Oosten van Nabloes zijn vier bandieten gevangen genomen, in een gevecht tusschen militairen en een gewapende bende. In het gebied tusschen Tel Aviv en Jaffa is een Jood ernstig en een Arabier licht gewond. (Telex-A. N. P.)

(Vor. ber. Onlusten 3372 E.)

9 AUGUSTUS 1938

C. NEDERLAND. — De uitspraak van onze taal. - Gramofoonplaten. —

Hoe moet het Nederlandsch worden uitgesproken? Ziedaar een vraag, die veel moeilijker te beantwoorden is dan men oogenschijnlijk en bij oppervlakkige beschouwing zou denken.

De commissie voor de uitspraak van het Nederlandsch, bestaande uit prof. dr. J. van Ginneken, G. van Bolkestein, mej. dr. L. Kaiser, P. J. Meertens, H. D. Bouman en K. Veldkamp, heeft ter beantwoording van deze vraag een reeks van zes gramofoon-

platen laten vervaardigen. Elk van deze platen doet een bijzonder aspect van de uitspraak uitkomen, hoewel zij ook alle noodzakelijkerwijze een voorbeeld zijn van de volledige uitspraak van het Nederlandsch. De platen zijn in den handel gebracht. Zij zijn wel in de eerste plaats bedoeld als leidraad bij het onderwijs op scholen.
Aan H.M. de Koningin, aan Koning Leopold III van België en aan den minister van Onderwijs, K. en W., prof. dr. J. R. Slotemaker de Bruïne, is een reeks platen aangeboden. (Het Vaderland)

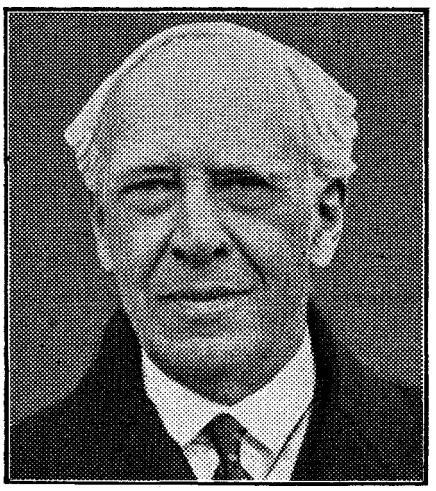
A. **GEESTELIJK LEVEN. — Algemeene Synode Ned. Herv. Kerk. - Het reorganisatie-ontwerp verworpen.-** De commissie voor het Reorganisatie-ontwerp adviseert in haar rapport, eenparig gehoord de consideratiën der Kerk, die wel — zij het op verschillende gronden — er op wijzen, dat een meerderheid een niet nader bepaalde reorganisatie wenscht, maar tevens dat de meerderheid het in het onderhavige ontwerp vervatte niet wil, het Ontwerp Januari 1938 niet vast te stellen, maar te besluiten, de zaak der reorganisatie over te brengen bij de Algemeene Synodale Commissie, opdat deze in overleg met de gezamenlijke kerkelijke hoogleeraren beraadslage wat te doen zij om de in de consideratiën der Kerk over het Ontwerp 1938 tot uiting gebrachte inzichten en wenschen het best tot hun recht te doen komen.
Met 14 tegen 5 stemmen heeft de Synode in haar 19de zitting op 10 Aug. '38 deze conclusie aangenomen. Ook prof. Haitjema prae-adviseerde tegen.
Deze 5 leden verzochten aanteekening, dat hun tegenstemmen enkel bedoelde de conclusie, in den geest van prof. Haitjema, gewijzigd aangenomen te krijgen. Deze stelde namelijk voor, na „een meerderheid" te lezen: „een reorganisatie wenscht, die het karakter der Kerk in haar kerkorde doet uitkomen" en ten tweede aan het slot der conclusie na de woorden „inzichten en wenschen" nog in te voegen: „onder versterking van het begrip der kerk het best tot haar recht te doen komen." (N. Rott. Crt.)
(Vorig bericht 3339 C.)

B. **FILMKUNST. — Warner Oland overleden. —** Warner Oland, de filmacteur, wiens faam verbonden zal blijven met zijn creaties van Fu Manchu en Charlie Chan, is te Stockholm op 58 jarigen leeftijd aan de gevolgen van longonsteking overleden.
(Telex-A. N. P.)

C. **RUBBER. — Restrictie met 5 jaar verlengd. —** Het Internationaal Rubber Reguleerings Comité deelt mee, dat alle tot de in 1934 ingestelde rubberrestrictie toegetreden landen er in hebben toegestemd de rubberrestrictie voor een verdere periode van vijf jaar, te beginnen met 31 December 1938, te verlengen.
(Keesings Financieel Archief) **(Vor. ber. 3200 A.)**

D. **HONGARIJE. — Fusie van Nat.-Soc. Partijen. -** De leider van de Hongaarsche nationaal-socialistische partij graaf Sandor Festetits, en Kalman Hubay de partij-voorzitter van de Hongaristische beweging der Hongaarsche nationaal-socialisten, hebben op 2 Augustus een overeenkomst onderteekend, waardoor de onder hun leiding staande partijen worden vereenigd. De naam van de vereenigde nieuwe partij is „Hongaarsche nationaal-socialistische partij — Hongaristische beweging".
Als partijprogram geldt het door Hubay opgestelde program. Daar Hubay en Festetits afgevaardigden zijn, is de partij dus in het parlement vertegenwoordigd.
Voorzitter der nieuwe partij is Hubay.
(Telex-A. N. P.) **(V. b. Nat.-Socialisme 3356 C.)**

E. **KONSTANTIN STANISLAWSKI OVERLEDEN.**
Op 75-jarigen leeftijd is, 7 Augustus 1938, te Moskou de bekende tooneelspeler en regisseur Konstantin Stanislawski, één der stichters van het theater te Moskou, overleden.
Met Stanislawski is een der oudere Russische kunstenaars heengegaan, die — hoewel zij niet hun kunst zonder meer in dienst stelden van de bolsjewistische propaganda — ook onder het nieuwe regime geëerd bleven.
Konstantin Sergewitsch Alexejew, zooals zijn eigenlijke naam was, werd den 18den Januari 1863 in Moskou geboren als zoon van een welvarend koopman. Zijn vader was een echte Rus, terwijl zijn moeder de dochter was van een Rus en de in haar tijd beroemde Fransche tooneelspeelster Varley.
Het jaar 1897 bracht Stanislawski een gebeurtenis, welke van beslissenden invloed op zijn leven is geweest. Hij ontmoette toen dien anderen grooten Russischen dramaticus, Danschenko, en uit hun uitwisseling van gedachten ontstond het wereldberoemd geworden Moskouer Kunstenaarstheater.

Konstantin Stanislawski.

Zooals Reinhardt in Duitschland, Graig in Engeland en Antoine in Frankrijk, zoo hebben Stanislawski en Danschenko in Rusland een hervormenden en zuiverenden invloed gehad op het tooneel in hun land. Stanislawski was geïnspireerd door het voorbeeld der Meiningers. De door hem geregisseerde voorstellingen waren doortrokken van een naar waarheid dorstend realisme, zij benaderden de werkelijkheid zooveel mogelijk, soms haast angstwekkend zooals in de opvoeringen van „Nachtasyl" en „Oom Wanja". Niet alleen Russische schrijvers werden gespeeld maar ook uit de wereldlitteratuur werd geput bij de opvoering van stukken van Ibsen, Maeterlinck en Hauptman.
Bij het 30-jarig bestaan van zijn theater is hij op indrukwekkende wijze gehuldigd en hij zoowel als Danschenko ontvingen van de Sovjet-regeering levenslang een jaargeld.
De naam van Stanislawski zal blijven voortleven in de herinnering als die van een der grootste tooneelhervormers, wiens kunst doortrokken was van een diepen eerbied voor den mensch en de menschheid, die zelfs bij een zoo groote omwenteling als in Rusland plaats vond, onaangetast en geëerbiedigd bleef. Rusland verliest in hem een van de grootste kunstenaars, die het heeft gehad. (Telex-A. N. P. - Prawda)

10 AUGUSTUS 1938.

F. **GROOT-DUITSCHLAND. — „Sperrgebiete". —** Het „Reichsgesetzblatt" publiceerde op 2 Augustus de verordening over de zoogenaamde „Sperrgebiete", de streken, waar niemand zich zonder pas mag ophouden en waar in het geheel geen buitenlandsche militairen in actieven dienst mogen verblijven. Daarbij worden o.a. de volgende streken aangeduid: het geheele grensgebied ten Zuiden van Lobith aan Duitsche zijde, tal van groote steden zooals Darmstadt, Stuttgart, Koningsbergen, Breslau, Kiel, benevens een reeks badplaatsen aan de Noordzee- en Oostzeekust.
(Reichsgesetzblatt)

G. **MALTA. — Nieuwe grondwet. —** Maleolm MacDonald heeft op 29 Juli in het Lagerhuis medegedeeld, dat de regeering voornemens is binnenkort een aantal voorstellen in te dienen voor een nieuwe grondwet voor Malta, welke in overeenstemming zijn met het toenemen der bevolking en het deelnemen van de bevolking aan de regeering. Er zal evenwel geen sprake van zijn dat een verantwoordelijke regeering wordt ingesteld en binnen afzienbaren tijd wordt dit ook niet verwacht.
De nieuwe voorstellen zullen voorzien in een wet-

geving, waarbij de bevolking vertegenwoordigd zal zijn, door gekozen afgevaardigden, in de regeering. De wetgevende vergadering zal bestaan uit acht officieele leden, twee niet-officieele leden, benoemd door den gouverneur en tien gekozen leden. De gouverneur zal voorzitter zijn en zal, wanneer het algemeen belang dit eischt, het recht van spreken kunnen beperken. Het taalvraagstuk zal niet besproken mogen worden. (Times) **(Vorig bericht 2465 E.)**

A. GROOT-DUITSCHLAND. — Anti-semitisme. - Joodsche geneesheeren mogen met ingang van 1 October 1938 geen praktijk meer uitoefenen. —

Het Duitsche Reichsgesetzblatt publiceert de vierde verordening op de wet op het rijksburgerschap. Op grond daarvan worden de approbaties der joodsche artsen op 30 September ingetrokken.

De rijksminister van Binnenlandsche Zaken kan de uitoefening van het artsenberoep tot wederopzegging toestaan, doch slechts aan Joden. Joden, die aan het front hebben gestaan zullen in geval zij in behoeftige omstandigheden verkeeren steunuitkeering ontvangen, indien zij daartoe waardig worden geacht.

(Telex-A. N. P.) **(Vor. ber. 3098 G.; Anti-Semitisme 3371 C.)**

B. PALESTINA. — Bezoek van minister MacDonald.

De Britsche minister van koloniën Malcolm MacDonald is op 7 Augustus incognito per vliegtuig te Jeruzalem aangekomen. Hij had daarna een conferentie met den Britschen Hoogen Commissaris, Mac Michael, evenals met den bevelhebber der troepen en den inspecteur der politie.

Op 8 Augustus vertrok MacDonald per vliegtuig naar Malta. Kort daarvoor liet hij de volgende verklaring publiceeren. „Wij en vele anderen streven er naar ons deel te hebben in het herstel van den vrede in Palestina op den grondslag van rechtvaardigheid jegens beide volken, die daar hun tehuis hebben en in de toekomst zal dit ons voortdurend streven zijn". (Times)

(V. b. Min. MacDonald 2171 C.; Onlusten 3386 B.)

C. NEDERLAND. — Faillissementsstatistiek. —

Een goede conjunctuurindice is het aantal faillissementen. Hier volgen de cijfers voor Nederland:

Uitgesproken faillissementen.

	1938	1937	1936	1935
Januari	237	287	427	427
Februari	233	265	393	382
Maart	248	297	352	388
April	258	305	329	412
Mei	192	262	396	394
Juni	209	279	417	437
Juli	—	262	375	349
Augustus	—	207	317	321
September	—	276	388	407
October	—	289	356	426
November	—	220	343	398
December	—	232	403	347
Totaal	1.377	3.181	4.496	4.688

De totalen bedroegen in halfjaren:

1935 I	2440	1937 I	1695
1935 II	2248	1937 II	1486
1936 I	2314	1938 I	1377
1936 II	2182		

(Centraal Bureau v. d. Statistiek) **(V. b. 3096 A.)**

D. BRITSCH-INDIE. — Bescherming van de Hindoevrouw. - Vakvereeniging. —

Op 10 Augustus is de najaarszitting geopend van de centrale wetgevende vergadering in Britsch-Indië. Mevrouw Radabhai Subaroyan heeft een wetsontwerp ingediend om polymagie onder de Hindoes te verbieden. De reden voor deze indiening is, naar haar zeggen, voornamelijk, dat de uitbreiding van de ontwikkeling, in plaats van de polygamie te verminderen, helaas een nieuwen vorm heeft te weeg gebracht. Deze nieuwe vorm is vooral wreed voor de eerste vrouw, die door haar vroege huwelijk niet in staat is geweest de charmes te onderhouden van een rijp jong vrouwenleven. Dank zij deze charmes weten moderne jonge vrouwen de mannen gemakkelijk van hun eenvoudig, rustig, ingetogen vrouwtje af te trekken. Er is nog een initiatief-voorstel ingediend, dat betrekking heeft op de vrouw en het huwelijk. Dit ontwerp is van dr. G. V. Deshmukh, een bekende chirurg te Bombay, die onder bepaalde omstandigheden aan Hindoe-vrouwen het recht van echtscheiding wil toekennen.

Een socialistisch lid heeft een wetsontwerp ingediend nopens de verplichte erkenning van officieel erkende vakvereenigingen door de werkgevers. Voorts verdient nog vermelding een motie van een Mohammedaansch lid tot afkeuring van de politiek van onderdrukking der Arabieren in Palestina. (N.R.Ct.)

11 AUGUSTUS 1938.

E. TSJECHO-SLOWAKIJE. — Mededeeling van lord Runciman. —

Het secretariaat van Runciman publiceerde op 9 Augustus het volgende communiqué:

Runciman heeft verschillende documenten ontvangen betreffende de ontwerpen van de Tsjechoslowaaksche regeering, welke documenten hij eenigen tijd heeft bestudeerd. Hij heeft een bezoek gebracht aan Hodzja, met wien hij zich onderhield over den toestand op den grondslag van de hem verschafte inlichtingen. Hij besprak met Hodzja de in samenwerking met de regeering te treffen schikkingen ter opheldering van den toestand. Later heeft Runciman leden der Sudeten-Duitsche partij ontvangen en met hen de besprekingen voortgezet op de basis van de hem overhandigde memoranda.

Van Sudeten-Duitsche zijde namen Kundt, Peters, Rosche en Schiketanz aan de bespreking deel.

(Times) **(Vorig bericht 3375 A.)**

F. SPANJE. — Burgeroorlog. - Barcelona-regeering is optimistisch. - Offensief der regeeringstroepen. - Burgos en de vrijwilligers. —

In een bijeenkomst van de permanente deputatie van de Cortes hebben Negrin en Del Vayo op 9 Aug. '38 een uiteenzetting gegeven van den militairen en buitenlandsch-politieken toestand. De deputatie verleende haar goedkeuring aan het werk der regeering. Men meent voorts te weten, dat een der belangrijkste verklaringen van Negrin, tijdens een uiteenzetting voor het nationale comité der socialistische partij, was, dat het parlement optimistisch gestemd is ten aanzien van de voortzetting van den oorlog. Negrin zou de verzekering hebben gegeven, dat alle maatregelen genomen zijn voor een voortzetting van den strijd gedurende den winter en zelfs gedurende het voorjaar.

Het offensief der regeeringstroepen aan gene zijde van den Ebro is tot staan gekomen. Ondanks de krachtige ondersteuning door Italiaansche en Duitsche bommenwerpers is het Franco niet gelukt de regeeringstroepen terug te jagen. In Noord-Catalonië wordt door de regeeringstroepen een nieuw offensief voorbereid, dat inmiddels met succes is ingezet, ook ten Westen van Teruel.

De Britsche regeering is ontstemd over het uitblijven van Franco's of liever Burgos' antwoord in zake de terugtrekking der vrijwilligers, waartoe Barcelona reeds eenige weken geleden zich accoord heeft verklaard. De Britsche zaakgelastigde te Rome heeft inlichtingen gevraagd over nieuwe Italiaansche troepenzendingen naar Spanje. Frankrijk wordt beschuldigd (door Rome-Berlijn) vèrgaande faciliteiten aan het Republikeinsche Spanje te verstrekken.

(Agence Belga - Telex-A. N. P.)
(Vor. ber. Burgeroorlog 3375 F.)

A. **BOLIVIA—PARAGUAY. — Het Chaco-verdrag geratificeerd. —**
Het Chaco-conflict tusschen Bolivia en Paraguay behoort thans, naar men hoopt, definitief tot het verleden. Beide staten hebben op 11 Aug. '38 het verdrag geratificeerd.
In Paraguay geschiedde de ratificatie door middel van een volksstemming. Dit plebisciet gaf een overweldigende meerderheid voor het vredesverdrag n.l. 113.309 stemmen voor en slechts 11.825 tegen.
In Bolivia sprak het parlement zich eveneens met groote meerderheid (102 tegen 9 stemmen) voor de ratificatie van het verdrag uit. (Telex-A. N. P.)
(Vorig bericht 3353 A.)

B. **LUCHTVAART. — K.N.I.L.M. - 10-jarig bestaan. - Haar ontwikkeling. —**
De K.N.I.L.M. heeft op 16 Juli haar tienjarig bestaan herdacht. De jarenlang gekoesterde wensch: een dienst op Australië, is juist in vervulling gegaan; de verbinding Batavia—Singapore—Saigon, ook reeds jaren op het verlanglijstje, zal op 30 Augustus '38 een werkelijkheid worden. Ook voor Manilla zijn de kansen gunstig en volgend jaar komt er een dienst op Nieuw-Guinea.
Sterk weerspiegelen zich Indië's moeilijke jaren in de bedrijfsresultaten der K.N.I.L.M. De mooie vooruitgang der vervoercijfers van 1936 en 1937 zijn redenen om goede verwachtingen voor de toekomst te koesteren. Een overzicht van passagiers-, post-, en vrachtvervoer vertoont het volgende beeld:
(I. jaar; II. pasagiers; III K.G. vracht; IV. K.G. luchtpost; V. aantal gevlogen K.M.)

I		II	III	IV	V
1928	(2 mnd)	2.107	3.588	208	60.320
1929	. . . . .	14.457	63.793	2.232	489.000
1930	. . . . .	18.248	119.927	9.372	802.000
1931	. . . . .	17.212	92.160	18.818	919.794
1932	. . . . .	18.666	65.986	19.470	858.358
1933	. . . . .	13.078	69.068	24.279	863.698
1934	. . . . .	17.630	74.708	27.564	956.466
1935	. . . . .	14.145	69.563	22.909	986.894
1936	. . . . .	15.226	71.077	25.520	1.100.000
1937	. . . . .	21.152	77.278	29.657	1.537.000

(Het Vliegveld) **(Vor. ber. K.N.I.L.M. 3338 F.)**

C. **LUCHTVAART. — Oceaanvlucht. - Berlijn—New York. —**
Het viermotorige Focke-Wulf-vliegtuig F.W. 200 „Condor", dat op 10 Aug. '38 met een bemanning van vier personen van het vliegveld Staaken bij Berlijn was opgestegen voor een vlucht zonder tusschenlandingen naar de Vereenigde Staten, is na een vlotte reis op 11 Augustus om 21.24 uur (Ned. zomertijd) op het New Yorksche vliegveld Floyd Bennett geland. De afstand Berlijn—New York (7700 K.M.) werd afgelegd met een gemiddelde uursnelheid van 313 K.M. De tijd tusschen het vertrek uit Staaken en het oogenblik dat de Condor boven Floyd Bennett verscheen, bedraagt 24 uur 54 minuten.
(Telex-A. N. P.) **(V. b. Oceaanvluchten 3373 C.)**

D. **TSJECHO-SLOWAKIJE. — De Sudeten-Duitschers en de moeilijkheden van lord Runciman. —**
Prof. mr. A. C. Josephus Jitta schrijft aan de N. Rotterd. Courant:
Lord Runciman heeft de zware taak aanvaard als bemiddelaar op te treden in Tsjecho-Slowakije tusschen de regeering en de Sudeten-Duitschers. Die taak is dubbel zwaar, omdat het hier een uiterst moeilijk nationaal conflict betreft, dat zeer gemakkelijk tot internationale moeilijkheden met onmetelijke gevolgen aanleiding kan geven. Dat nationale geschil schijnt onoplosbaar. De Henleinpartij wenscht in Tsjecho-Slowakije te leven overeenkomstig haar nationaal-socialistische beginselen. Men weet, wat dat beteekent. De regeering wenscht echter in ieder geval, hoever haar concessies ook mogen reiken, haar souvereiniteit en de democratische structuur van haar staat onaangetast te laten. Die beide denkbeelden zijn onverzoenlijk. Toch moet dit geschil en zal het ook in ieder geval worden opgelost. Gaat het niet in vriendschap, dan met geweld. De netelige taak van lord Runciman is met overreding de oplossing te bereiken, die anders met geweld, naar zelfs te vreezen valt met een wereldoorlog, zal worden uitgevochten.
(Nieuwe Rotterd. Crt.) **(Vor ber. 3388 E.; Prof. Mr. A. C. Josephus Jitta 2441 F.)**

12 AUGUSTUS 1938

E. **NEDERLAND. — Protest tegen de Mexicaansche Olie-politiek. - Antwoord der Mexicaansche regeering.**
De Mexicaansche minister van Buitenlandsche Zaken heeft den Nederlandschen zaakgelastigde te Mexico op 12 Augustus het anwoord overhandigd op de kortelings tot de Mexicaansche regeering gerichte Nederlandsche nota. Zooals men zich herinneren zal, bepleitte deze Nederlandsche nota het standpunt van de Nederlandsche aandeelhouders der onteigende Mexican Eagle Cy.
Naar verluidt, is het Mexicaansch antwoord in vriendschappelijken toon gesteld en herhaalt het de bereidheid van Mexico tot betaling van een schadeloosstelling aan de aandeelhouders. (Telex-A. N. P.)
(Vorig bericht 3368 B.)

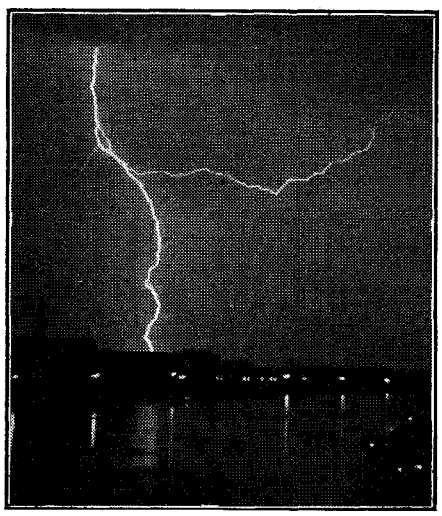
F. **SOVJET-RUSLAND. — Grensincidenten bij Tsjangkoefeng. - Wapenstilstand met Japan gesloten. - Aantal dooden en gewonden 4.000. —**
Op 11 Aug. '38 te twaalf uur plaatselijken tijd, heeft het Japansche commando bij Tsjangkoefeng het signaal „vuur staken" doen blazen.
Te voren was officieel uit Moskou gemeld, dat de volkscommissaris voor buitenlandsche zaken der Sovjet-Unie, Litwinof, en de ambassadeur van Japan te Moskou, Sjigemitsoe, over de voorwaarden voor een wapenstilstand tot overeenstemming waren gekomen.
Omtrent het sluiten van den wapenstilstand wordt nader gemeld, dat de Japansche ambassadeur op 10 Augustus opnieuw een bezoek heeft gebracht aan Litwinof. Na een gedachtenwisseling deed de volkscommissaris van buitenlandsche zaken de volgende voorstellen:
1. De Japansche- en Sovjet-Russische troepen staken alle militaire actie te twaalf uur in den middag plaatselijken tijd op 11 Augustus. De beide regeeringen zullen onmiddellijk bevel dienaangaande geven.
2. Zoowel de Sovjet-Russische als de Japansche troepen blijven in de stellingen, welke zij bezet hielden op 10 Augustus te middernacht plaatselijken tijd.
3. Een gemengde commissie van twee vertegenwoordigers van de Sovjet-Unie en twee vertegenwoordigers van Japan-Mandsjoekwo, met een scheidsrechter voor beide partijen tezamen gekozen uit de burgers van een derden staat, zal worden gevormd tot het regelen van de grens in de omstreden sector.
4. De commissie zal werken op grond van de overeenkomsten en kaarten, welke de handteekening dragen van de gevolmachtigde vertegenwoordigers van Rusland en China.
De beide eerste punten van het Russische voorstel werden door Sjigemitsoe onmiddellijk aangenomen. Hij verwierp in het derde punt evenwel de functie van scheidsrechter. Litwinof zette uiteen, dat de aanwezigheid van een niet belanghebbend scheidsrechter in de commissie de beste garantie zou zijn voor een succes van de regeling, doch hij wilde, ten aanzien van de tegenwerpingen van den ambassadeur, hier niet op aandringen. Hiermede was dus ook het derde punt geregeld.
Geen overeenstemming werd aanvankelijk bereikt ten aanzien van het vierde punt. Sjigemitsoe had voorgesteld ook ander kaartmateriaal te gebruiken, dat tot nu toe nog niet was gezien door de regeering van de Sovjet-Unie en waarvan deze geen kennis had. Sjigemitsoe beloofde evenwel, dat hij zijn regeering zou raadplegen. Dit overleg is zeker gunstig afgeloopen, want intusschen is overeenstemming bereikt.
Het Japansche ministerie van Oorlog heeft in een communiqué van 12 Augustus medegedeeld, dat de Japansche kolonel Tsjo en de Sovjet-generaal Sjoetern, na de bij Tsjangkoefeng gevoerde besprekingen de volgende overeenkomst hebben gesloten: „De troepen van beide mogendheden staken onmiddellijk alle militaire operaties en blijven in de stellingen, die zij thans innemen. De tusschen de stellingen liggende gesneuvelden worden door speciale afdeelingen begraven".
Volgens Japansche berichten zou het aantal dooden en gewonden aan Sovjet-Russische zijde 3000 bedragen. De Japansche verliezen worden geraamd op 300 dooden en 600 gewonden.
Het Japansche ministerie van Oorlog meldt tevens, dat de Russische en Japansche onderhandelaars het volgende overeen zijn gekomen:
1. Nauwkeurige berichten over den huidigen toestand aan het front van Tsjangkoefeng zullen verstrekt worden aan beide regeeringen;
2. Beide commando's zullen maatregelen nemen, om nieuwe moeilijkheden te voorkomen.

3. Met ingang van 12 Augustus om 20 uur zouden aan beide zijden de troepen ongeveer 80 meter teruggetrokken worden. Beide partijen zullen de nieuwe stellingen in kaart brengen. Een gemeenschappelijk vaststellen van de frontlijn heeft aangetoond, dat de hoogten van Tsjangkoefeng bij het ingaan van den wapenstilstand in handen der Japanners waren. Naderhand hebben zij deze stellingen echter ontruimd. (Telex-A. N. P. - Domei)

(Vorig bericht 3374 H.)

A. HOE ONTSTAAT HET ONWEER?

Deze vraag is niet met een paar woorden te beantwoorden. Jarenlang hebben de geleerden naar de oplossing van dit vraagstuk gezocht. Eerst in de laatste eeuwen hebben de onafgebroken onderzoekingen van de meteorologen het moeilijke probleem van de onweerselectriciteit, dat ook technisch van zoo groot belang is, kunnen oplossen. De wolken, evenals trouwens de mist, bestaan uit waterdruppeltjes, die tengevolge van hun gering gewicht in de lucht zweven of door een opstijgenden luchtstroom in zwevenden toestand gehouden worden. De regen zelf ontstaat door de vereeniging van druppeltjes tot druppels, die dan door hun eigen zwaarte naar beneden vallen. De wolkendruppels zijn echter uit gasvormigen waterdamp ontstaan, welke bij het verdampen van water door de lucht opgenomen en in de bovenste lagen gecondenseerd wordt.

Zeer interessant waren van oudsher de proeven, om lucht, die zeer rijk aan waterdamp is, in een glazen buisje aan bepaalde bestralingen bloot te stellen. Hierbij kwamen duidelijk verschillen voor den dag, wanneer deze lucht meer of minder door de zon bestraald werd. Het bleek spoedig, dat het het ultra-violette deel van de zonnestralen was, dat de vorming van druppels in hooge mate bevorderde; hiertoe behooren ook de Kathode- en Röntgenstralen. Verder werd de lucht door deze bestraling buitengewoon geleidbaar, doordat zich ionen, moleculen en moleculen-groepen vormden, die van den niet-electrischen in den electrischen toestand overgingen en positief of negatief geladen werden. Uit deze feiten hebben de weer-onderzoekers gevolgtrekkingen gemaakt en het ontstaan van wolken met de luchtionen in verband gebracht. De electrisch geladen luchtdeeltjes trekken den gasvormigen waterdamp aan, verdichten dezen tot kleine druppeltjes en laten deze, bij versterking van dit proces, op aarde neerdalen.

Het electrisch proces bij een onweer is precies hetzelfde als bij een regenbui, alleen in sterker mate. Wanneer warme en tegelijkertijd waterdamprijke lucht met een bepaalde snelheid omhoog stijgt, en daarbij met koude lucht in aanraking komt, kunnen daarbij groote hoeveelheden electriciteit ontstaan. Wanneer nu de regen de eerste negatieve lading electriciteit naar de aarde afgevoerd heeft, dan verzamelen zich in de wolken de positief geladen lucht-ionen, die in den vorm van een bliksemstraal de negatief geladen ionen van de aarde en het water zoeken. Daar iedere vereeniging van ongelijknamige ionen den electrischen toestand vermindert hadden de regenbuien en het onweer al lang een electrisch neutrale atmosfeer teweeg moeten brengen, wanneer er niet andere krachten aanwezig waren, die steeds voor nieuwe lucht-ionen zorgen. Wij spraken hier reeds van den invloed van de zon. En het is te begrijpen, dat deze invloed vooral 's zomers merkbaar is. De stralen kunnen den samenhang tusschen de electronen en atoomkernen verbreken en daardoor electrische krachten tot stand brengen.

Er komt evenwel nog iets anders bij. Men heeft ingezien, dat de zon ons ook langs directen weg electrische ladingen brengt. Men stelde zich de zonnevlekken als electro-magnetische krachtvelden voor, die electronen in de wereldruimte verspreiden. Maar nog in hooger mate zijn de waterstof-uitbarstingen in de omgeving van de zonnevlekken in staat, negatief geladen electronen en ook positief geladen atoomkernen in de wereldruimte te slingeren. De jongste onderzoekingen met radio-kortegolven hebben in ieder geval bewezen, dat de electrische ladingen, die van de zon komen, in een hoogere laag van de stratosfeer blijven steken. Daar bouwen ze de zoogenaamde ionen-sfeer op, die grooten invloed heeft op de electrische toestanden van de zich daaronder bevindende wolken. Het is waarschijnlijk, dat lucht-ionen uit deze ionen-sfeer langzaam dalen en daardoor den waterdamp de voor de wolkvorming noodzakelijke kernen verschaffen. Wanneer men de feiten zoo beschouwt, dan blijkt tenslotte de zon de krachtbron voor den vreeselijken bliksem te zijn. (Red. K. H. A.)

13 AUGUSTUS 1938.

B. FRANSCH-ITALIAANSCH CONFLICT. — Toeristenverkeer tusschen beide landen stopgezet. — Met ingang van 5 Aug. '38 heeft de regeering te Rome het Italiaansche toeristenverkeer naar Frankrijk gestaakt, zonder opgave van redenen. De Fransche regeering heeft zich eveneens genoodzaakt gezien denzelfden maatregel tegenover Italië toe te passen. (Telex-A. N. P.)

(Vor. ber. Frankrijk-Italië 3235 C.)

C. CHINA - Conflict met Japan. - Strijd aan de Jangtse. - Japansche provocateurs. - Kathedraal te Canton. —

De krijgstoestand aan de Jangtse blijft zich ten gunste van de Chineezen ontwikkelen. De Japanners worden overal met zware verliezen teruggeslagen en de Chineezen vallen thans Soesoeng aan. De terugtocht der Japanners uit deze ommuurde stad is reeds afgesneden, daar de weg Soesoeng—Taihoe onder Chineesche contrôle staat.

Verder wordt gestreden om de heuvels Hoeangfoesjan en Pingtingsjan ten Noorden van Joeitsjan en ten Westen van Kioekiang, welke door de Chineezen heroverd zijn.

Aan het front van Tsjiensjan in West-Anhwei naderen de Chineezen Tsiensjan, om het bezit van welke stad thans gevochten wordt.

In de afgeloopen week zijn eenige buitendistricten van Canton door de Japansche bommenwerpers bijna geheel vernield. Het aantal dooden wordt op 800 à 1000 geschat.

Negen Japansche bommenwerpers hebben Hankau opnieuw bestookt, waarbij 2 bommen op het vliegveld vielen.

Ter gelegenheid van den verjaardag van het begin der vijandelijkheden bij Shanghai hebben Japansche vliegtuigen boven de internationale nederzetting gevlogen en vlugschriften omlaag geworpen, waarin de Chineezen worden aangespoord, zich tezamen met de Japanners te verzetten tegen het Britsche en Fransche imperialisme in Azië.

Provocateurs poogden Chineezen in de internationale nederzetting op te zetten tot terreur. Bij arrestatie bleken het Japansche officieren te zijn, die ter beschikking der Japansche autoriteiten gesteld zijn.

Een gemeenschappelijke verklaring is opgemaakt van de Fransch, Amerikaansche en Engelsche autoriteiten te Shanhai waarin gezegd wordt, dat het intimideerende optreden der Japanners de handhaving van de rust bij den verjaardag van het conflict in gevaar brengt.

De Japansche consul, te Hongkong zal den Franschen autoriteiten een bedrag van vier millioen francs (ƒ 200.000) doen toekomen voor het herstel van de Fransche kathedraal te Canton, die bij den voorlaatsten luchtaanval zwaar gehavend werd. (Telex-A. N. P. - Agence Belga)

(Vor. ber. Chin.-Jap. Conflict 3382 D.)

D. LETTEREN. — Boeken die door de pers gunstig besproken zijn - Onze wekelijksche opgave. —

Duitsch: Josef Maria Frank — „Mexico ist anders". (Universitas Verlag)
Anna Reiner — „Manja, ein Roman um fünf Kinder". (Querido, A'dam) **(Vor. ber. 3382 A.)**

Engelsch: H. R. Ekins and Theon Wright — „China fights for her Life". (McGraw-Hill)
A. A. Francis — „Babette and Others". (C. W. Daniel) **(Vor. ber. 3382 A.)**

Fransch: Paul Ferdonnet — „La Crise Tschèque". (Editions Baudinière, Paris)
Jacques Spitz — „L'Homme Elastique - La Guerre des Mouches - L'Agonie du Globe - Les Evadés de l'an 4000". (N. R. F., Paris) **(Vor. ber. 3382 A.)**

Nederlandsch: Melis Stoke — „De Revolutie van mijnheer Stalperswaard". (Bigot & v. Rossum) **(Vor. ber. 3382 A.)**

Portugeesch: „Cantares do Povo Portugues". (Radney Gallop, Lisbôa) **(Vor. ber. 2752 B.)**

Russisch: S. Gessen — „Poeskjin w wospominjag Sowremennikof". (Poeskjin in de herinneringen van zijn tijdgenooten) (Moskou 1937) **(V. b. 3359 C.)**

(Red. K. H. A.)

A. **De Vloot groeit. —**

Al is het tempo, waarin onze vloot groeit, ook naar verhouding bij lange na niet gelijk aan het tempo, waarin de Britsche, Italiaansche of Duitsche vloten worden uitgebreid, het is een feit, dat nu althans ernst wordt gemaakt met het inhalen van den in den loop der bezuinigingsjaren ontstanen achterstand. Moge het streven niet meer ontijdig verslappen!

Van de 21 schepen, die thans in aanbouw zijn (waarbij ook de flottieljeleider „Tromp" kan worden gerekend, zoolang dit schip nog niet officieel in dienst is gesteld*), of althans op papier bestaan, doch waarvoor de eerste aanbouwtermijnen reeds zijn goedgekeurd, geven wij hierbij de silhouetten, alle volgens dezelfde schaal geteekend om een overzichtelijk beeld te krijgen. Wel zal het nog geruimen tijd duren, vóór deze 21 schepen alle in dienst zullen zijn gesteld, doch in de eerstvolgende twee tot drie jaren zal dit programma toch wel grootendeels worden afgewerkt.

De kruiser, een zwaardere uitgave van Hr. Ms. „De Ruyter", wordt een schip, dat den toets van vergelijking met buitenlandsche soortgenooten glansrijk zal kunnen doorstaan. Deze nieuwste aanwinst voor de vloot . . . staat echter nog niet op stapel. Met het maken van de plannen is blijkbaar zeer veel tijd gemoeid, hetgeen wel te verklaren valt, daar het hier een geheel nieuw ontwerp betreft. Vergelijkt men de eigenschappen van de „De Ruyter" met die van den nieuwen kruiser, dan is het duidelijk, dat het nieuwe schip méér gevechtswaarde heeft. De lengte is grooter: 185 m.; Hr. Ms. „De Ruyter" is 171 m. lang. In plaats van 7 kanons van 15 cm., krijgt het schip er 10, en wel opgesteld in twee drieling- en twee dubbeltorens. De drielingtorens doen hiermede voor het eerst hun intrede op onze vloot. Ook de anti-lucht-batterij is aanzienlijk zwaarder, n.l. twee zelfstandige batterijen van 6 luchtafweer-mitrailleurs van 40 mm. (Hr. Ms. „De Ruyter" heeft één zulk een batterij, bestaande uit 10 mitrailleurs van 40 mm.). En dan komen er twee catapulten en bovendien 6 torpedolanceerbuizen. Als maximumvaart wordt 32 zeemijl per uur opgegeven, doch vermoedelijk zal de proeftochtsnelheid wel belangrijk hooger zijn.

Deze goed gepantserde en bewapende kruiser zal dus een goede aanwinst voor de vloot zijn; het is alleen maar jammer, dat er niet tegelijkertijd twee schepen van dit type worden gebouwd. Wij hopen nog steeds, dat op de defensiebegrooting 1939 een eerste termijn voor zulk een derden modernen kruiser zal worden gebracht, doch de kans hierop schijnt niet groot te zijn. En toch is het veel economischer, om twee kruisers van hetzelfde type op stapel te zetten dan „series" van één schip te bouwen met enkele jaren tusschenruimte!

De flottieljeleider „Tromp" wordt binnenkort in dienst gesteld. Hoewel de benaming „lichte kruiser" veel juister zou zijn dan die van flottieljeleider (de „Tromp" zal immers geen flottielje te leiden krijgen, doch zuivere kruiserdiensten verrichten), moet niet uit het oog worden verloren, dat er tuschen de „Tromp" en de „De Ruyter" een veel grooter verschil aan gevechtswaarde bestaat dan zou zijn af te leiden uit de bewapeningen, die elkaar niet veel ontloopen. Het „inkasseervermogen" van de veel beter beschermde „De Ruyter" is echter aanzienlijk grooter, en ook zijn de kanons van de „Tromp" niet in pantsertorens opgesteld, doch staan achter schilden, die alleen bescherming geven tegen scherfwerking. De „Tromp" en het zusterschip, dat thans op stapel wordt gezet, mogen dus wel zeer bruikbare aanwinsten heeten voor onze zeemacht, maar goedgepantserde, volwaardige kruisers zijn zij niet, en het eenige voordeel van het bouwen van een tweede schip van dit type is, dat er geen tijd verloren behoeft te gaan met het maken van nieuwe ontwerpen.

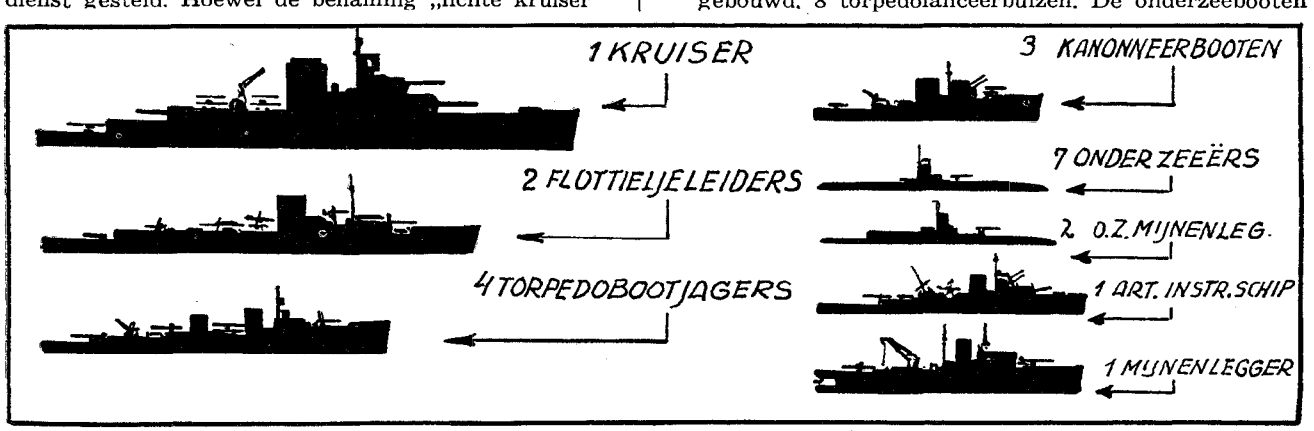
De 4 in aanbouw zijnde torpedobootjagers van de begrootingen 1937 en 1938 worden grooter en zwaarder bewapend dan de 8 jagers van de „Admiralen-klasse", die thans in Oost-Indische wateren dienst doen. Het heeft lang geduurd alvorens deze jagers konden worden besteld; er moesten echter nieuwe plannen worden gemaakt. Dit heeft intusschen het voordeel, dat zij niet zullen onderdoen voor de jagers, welke voor buitenlandsche marines in aanbouw zijn.

NEDERLAND

Een nieuw scheepstype voor onze vloot, waarvan er binnenkort 3 in aanbouw zullen worden gegeven, is de motorkanonneerboot, bestemd voor locale defensie (verdediging van mijnversperringen bijv.), doch tevens zeer geschikt voor bescherming van koopvaardijschepen tegen jager-, onderzeeboot- of vliegtuigaanvallen. Deze schepen zijn n.l. gepantserd en worden bewapend met 4 kanons van 12 cm., 4 luchtafweermitrailleurs van 40 mm. en dieptebommenwerpers, terwijl de maximum vaart 18 zeemijl per uur zal bedragen.

Met het artillerie-instructieschip „Van Kinsbergen", dat in 1940 de taak van Hr. Ms. „Gelderland" zal overnemen, krijgt de marine er voor het eerst een speciaal voor dat doel ontworpen schip bij, dat echter ook zeer bruikbaar zal zijn als bewakingsvaartuig of „escorteur" van koopvaardijschepen. De „Van Kinsbergen" is n.l. gepantserd en krijgt een zeer behoorlijke snelheid: 25.5 zeemijl per uur!

De mijnenlegger „Willem van der Zaan", groot 1300 ton, zal tevens als opleidingsschip voor adelborsten worden gebruikt. Het wordt de eerste mijnenlegger voor de Nederlandsche maritieme defensie die een vliegtuig aan boord krijgt. Met de beide onderzeebooten K XIX en K XX, die bijna gereed zijn (de bouw heeft lang geduurd, doch het betreft hier een geheel nieuw type), verschijnen de eerste onderzeeboot-mijnenleggers in de vloot. Zij voeren 40 mijnen mee, die gelanceerd kunnen worden, doch bovendien hebben zij, evenals alle K-booten, die na 1932 werden gebouwd, 8 torpedolanceerbuizen. De onderzeebooten

De in aanbouw of ontworpen zijnde schepen der Marine.

K XXI t/m XXVII worden weer iets grooter dan de booten der serie K XVII—K XVIII, hetgeen vooral den actie-radius en de bovenwatervaart ten goede komt.
Behalve met de hiergenoemde schepen wordt de vloot in de eerstvolgende jaren bovendien versterkt met 48 zeer zeewaardige drie-motorige Dorniervliegbooten. Deze Dorniers, die zelfs bij ruwe zee kunnen landen en starten, en een zeer grooten actie-radius hebben, verhoogen de gevechtswaarde onzer vloot in aanzienlijke mate. In den Indischen archipel kunnen zij uitmuntende verkennings- en bewakingsdiensten verrichten, terwijl zij tevens als bommenwerpers kunnen worden gebruikt.
Hoe de verdere aanbouwplannen er zullen uitzien, is nog niet bekend, doch het zou ons niet verbazen indien in de naaste toekomst ook de uitbreiding van de sterkte aan motor-torpedobooten ter hand zal worden genomen.

(Marine-medewerker van het Alg. Handelsblad)

*) Hr. Ms. Tromp is inmiddels in dienst gesteld.

(V. b. 2908 A.; Leger, Vloot en Luchtmacht 3374 F.)

A. PROF. DR. LEO FROBENIUS OVERLEDEN. —
De wereldvermaarde Duitsche geleerde en ontdekkingsreiziger prof. dr. Leo Frobenius is op 9 Augustus in zijn landhuis aan het Lago Maggiore op ruim 65-jarigen leeftijd overleden.
Frobenius, die deelgenomen heeft aan twaalf expedities naar Afrika, was sinds 1932 hoogleeraar aan de universiteit van Frankfort en sinds 1934 directeur van het ethnografisch museum aldaar. Hij begon zijn loopbaan als assistent aan de musea voor Volkenkunde in Bremen, Bazel en Leipzig, en dit heeft zijn richting in de ethnologie bepaald. Van zijn vele reizen noemen wij speciaal die van 1904-'6 door den Congo. 1907-'9 in den West-Soedan, 1910 en 1912-'14 langs de Roode Zee, 1926 in de Nubische woestijn, 1928-'29 in Zuid-Afrika, en daartusschen Tripolitanië, Algiers en Marokko, Turkije en Noord-Abessynië.
Van zijn hand is verschenen:
Der Ursprung der Kultur I. Ursprung der afrikanischen Kulturen (1898); Die Weltanschauung der Naturvölker (1898); Die Masken und Geheimbünde Afrikas (1898); Probleme der Kultur (1900); Völkerkunde in Charakterbildern (1902); Weltgeschichte des Krieges (1903); Das Zeitalter des Sonnengottes (1904); Im Schatten des Kongostaates (1907); Kulturtypen aus dem Westsudan (1910); Auf dem Wege nach Atlantis (1911); Der schwarze Dekameron. Belege und Aktenstücke über Liebe, Witz und Heldentum in Innerafrika (1910); Auf den Trümmern des klassischen Atlantis (1912); Schwarze Seelen, afrik. Tag- und Nachtleben (1913); Und Afrika sprach (1913); Paideuma, Umrisse einer Kultur- und Seelenlehre (1921); Atlas afrikanus (1921); Atlantis, Volksmärchen und Volksdichtungen Afrikas (12 dln., Jena 1921—1928); Das sterbende Afrika (1923); Das unbekannte Afrika (1923); Hadschra Maktuba (1925); Erlebte Erdteile (7 dln., 1925—1929); Erythräa (Berlijn-Zürich 1931); Kulturgeschichte Afrikas (Zürich 1933). (De Telegraaf)

14 AUGUSTUS 1938.

B. SINGAPORE. — Verdachte Japansche Visschers.
De activiteit der Japansche visschersbooten, die ook de autoriteiten in Nederlandsch Oost-Indië reeds herhaaldelijk tot optreden gedwongen heeft, is in de wateren rond Singapore dermate toegenomen, dat de marinepolitie aldaar besloten heeft nieuwe snelle motorbooten aan te schaffen om daarmede meer dan tot dusver langs de kusten te patrouilleeren.
Reeds verscheidene malen zijn Japansche visschersbooten, die niet in het bezit van een vischvergunning waren, aangehouden, doch zonder veel resultaat, daar de schepen met veranderde namen weer terugkwamen en opnieuw begonnen hun bedrijf uit te oefenen. De aangehouden booten hebben steeds zeer gedetailleerde kaarten van de Maleische en Oost-Indische wateren aan boord, kaarten die soms beter zijn dan die, welke de Britsche kustvaartuigen bezitten.
Het optreden der Japansche visschers komt den Britschen autoriteiten hog te verdachter voor, daar hun visscherij nauwelijks loonend kan zijn. Men vermoedt, dat zij er geregeld geld op toe moeten leggen. (De Indischman) **(V. b. Singapore 3145 A.)**

C. PALESTINA. — Radiorede van Minister Mac Donald. - Telefonische en telegrafische verbindingen verbroken. —
Minister MacDonald heeft op 11 Augustus te Londen een radiorede gehouden over zijn bezoek aan Palestina. De Britsche Hooge Commissaris en de Britsche militaire bevelhebber in Palestina zien zich geplaatst tegenover een uiterst moeilijke taak, een taak zoo lastig als sinds het einde van den oorlog vrijwel nergens aan de Britsche autoriteiten gesteld is. Hun samenwerking wekt echter vertrouwen. „De Britsche regeering", aldus de minister, „vervult haar taak op een grondslag van rechtvaardigheid, tusschen eenerzijds de Joden, die thans eindelijk hun nationaal tehuis oprichten, en anderzijds de Arabieren, wier recht op hun geboorteland onbetwistbaar is. Soms schijnt het, alsof 's menschen vermogen tot verzoening en opbouw ontoereikend is, doch de geest is een machtige factor in Palestina en met Gods hulp, aldus MacDonald zal de vrede in het Heilige Land hersteld worden."
De minister voegde er aan toe, dat het werk der technische commissie, die thans een onderzoek insteld naar de bijzonderheden van het verdeelingsplan, nog verscheidene weken zou vereischen. Dan echter moeten er met zoo weinig mogelijk vertraging besluiten worden genomen.
De taak der Britsche autoriteiten wat betreft het herstellen der orde, zal geruimen tijd vergen, besloot de minister. „Het zou wel eens kunnen blijken, dat die taak niet ten volle vervuld kan worden zoolang de definitieve politiek ten aanzien van Palestina niet vastgesteld en ten uitvoer gelegd is."
Sedert 12 Augustus zijn alle telefonische en telegrafische verbindingen tusschen Palestina, Egypte en Syrië verbroken, daar de draden vernield zijn. (Times)

(V. b. Min. MacDonald 3388 B.; Onlusten 3386 B.)

D. AMSTERDAM. — Begrooting 1939. —
Op 11 Augustus '38 is de Amsterdamsche gemeentebegrooting voor 1939 verschenen, waaruit blijkt, dat volgens de ramingen voor dit jaar de ontvangsten *f* 6.593.000 minder zullen zijn dan de uitgaven. Voor genoemd bedrag zijn geen normale dekkingsmiddelen aanwezig. Niettemin heeft men de begrooting sluitend weten te maken door den gemeenteraad voor te stellen genoemd bedrag te vinden door vermindering van het vrije kapitaal van het grondbedrijf, welke maatregel het gemeentebestuur slechts ziet als een middel tot overbrugging van een periode, waarin het bereiken van een normaal sluitend budget onmogelijk is.
In de toelichting verklaren B. en W., dat niet te verwachten is, dat een normaal evenwicht kan worden bereikt zonder ingrijpende herziening van de financieele verhouding tusschen rijk en gemeenten.
(Alg. Handelsblad) **(Vor. ber. Begrooting 3046 B.)**

E. GROOT-DUITSCHLAND. — Kerkstrijd in het voormalige Oostenrijk. —
Op 8 Augustus is aangekondigd, dat de particuliere scholen in Oostenrijk langzamerhand zullen worden opgeheven. Dit is weer een nieuw bewijs van den strijd, welken de nationaal-socialisten tegen de katholieke kerk voeren. Het gaat hierbij immers voornamelijk om katholieke parochiale scholen.
In het begin van deze maand zijn de katholieke bewaarscholen reeds onttrokken aan het toezicht van katholieke nonnen en overgedragen aan staatsonderwijzeressen. Thans zijn de lagere scholen aan de beurt. In September begint het nieuwe schooljaar, en particuliere scholen zullen dan geen nieuwe leerlingen meer mogen aannemen, tenzij daarvoor speciale vergunning wordt verleend, wat wel nooit zal gebeuren. Elk jaar zal er dan een klasse minder komen, en na een paar jaar moet de school vanzelf wel ophouden te bestaan. Er zullen halfjaarlijksche examens worden afgenomen door staatsonderwijzers. De leerlingen van particuliere scholen zullen natuurlijk slechte cijfers behalen in vakken van nazi-wetenschap.
Aangekondigd wordt voorts, dat de katholieke nonnen, die overbodig zijn geworden, naar Zuid-Amerika zullen worden gezonden, in het bijzonder naar Brazilië. Katholieke nonnen in de Weensche hospitalen worden langzamerhand vervangen door nazi-pleegzusters.
De strijd over de verdeeling van gezag tusschen Kerk en Staat heeft de katholieken in drie groepen verdeeld. De eerste is de „oude garde", die volhoudt, dat de Paus altijd gelijk heeft, en hij, die het daarmede niet eens is, ongelijk heeft. Scherp daartegenover staan de Duitsche nationalisten, die trouw hebben beloofd aan Hitler en die, wanneer zij voor de keuze worden gesteld, de Kerk zullen verlaten. De derde groep gelooft, dat kardinaal Innitzer in staat zal zijn de goedkeuring van het Vaticaan te verkrijgen op een compromis, en die haar best in die richting doet.
(De Maasbode - Alg. Handelsblad - De Tijd)

(Vor. ber. Kerkstrijd 3384 B.)

F. NEDERLAND. — Protestantsch Hulpcomité voor Uitgewekenen. —
Prof. mr. V. H. Rutgers, voorzitter van het Protestantsch Hulpcomité voor Uitgewekenen om Ras of Geloof, schrijft:
„Bij velen vindt de vreemdelingenpolitiek der regeering geen

bijval. Men acht het sluiten onzer grenzen voor den stroom van vluchtelingen in strijd met de eeuwenoude traditie van Nederland van te zijn een toevluchtsoord voor vervolgden en verdrukten.
Een toevluchtsoord! Duizenden zijn reeds van alles beroofd over onze grens gekomen. Wat vinden zij hier?
Niet een blijvende woonplaats, maar de gelegenheid om uit te zien naar een land, waar zij een nieuw leven kunnen beginnen. Wanneer een land hen wil toelaten, moet passage worden betaald, moet in uitgaven gedurende de eerste weken na aankomst worden voorzien. In afwachting van emigratie moet er levensonderhoud zijn. Sommigen zijn langen tijd van ondersteuning afhankelijk.
Verschillende comité's trachten van Nederland waarlijk een tijdelijk toevluchtsoord te maken voor uitgewekenen, die zich hier bevinden. Het Joodsche comité heeft eerbiedwaardig werk verricht. Maar de Jodenvervolging treft ook christenen, protestanten en roomschen. Joden, die zich lieten doopen of die reeds als kind door een christenvader of -moeder ten doop gehouden werden. Ook Christenen, die met Joden zijn gehuwd. Dezen zijn niet op de inderdaad milde Joodsche, maar op de Christelijke barmhartigheid aangewezen.
Het Protestantsche Hulpcomité wil tegenover Protestantsche uitgewekenen die barmhartigheid betoonen. Velen konden reeds met zijn hulp emigreeren. Meerderen wachten nog op de gelegenheid daartoe. Maar het comité heeft voortdurend te kampen met de ontoereikendheid zijner middelen. Wanneer het niet ruimer wordt gesteund, zou het zijn werk moeten staken. Gezinnen, die met tijdelijke hulp kunnen emigreeren, zouden dan aan diepe ellende ten prooi vallen. Bejaarden en zieken zouden geheel hulpeloos zijn.
Wat wij voor deze schipbreukelingen doen kunnen is niet veel vergeleken bij wat zij verloren hebben. Bijdragen kunnen worden gestort of overgeschreven op postrekening 278600 van den penningmeester van het Protestantsch Hulpcomité voor Uitgewekenen om Ras of Geloof. (H. P. Doodeheefver, Hilversum, kantoor Prinsengracht 730/6, Amsterdam)." (Alg. Handelsblad)

(Vor. ber. Toelating van Vreemdelingen 3281 E.)

15 AUGUSTUS 1938

A. TSJECHO-SLOWAKIJE. — Sudeten-Duitschers. - Resumé der laatste week. —

Het beste, wat gezegd kan worden van de afgeloopen week in Tsjecho-Slowakije is, dat wederom een week voorbijgegaan is, zonder dat het tot een breuk tusschen Praag en de Sudeten-Duitschers is gekomen. Men is echter geen stap dichter gekomen tot een overbrugging van de kloof.
De aanwezigheid van Runciman heeft tot dusver gewerkt als een rem op de extremisten van beide kanten. Er zijn echter aanwijzingen, dat Berlijn ongeduldig wordt en dat de Tsjechische nationalistische gevoelens eenigszins de overhand beginnen te krijgen. Aan Sudeten-Duitschen kant is er niet de minste neiging tot matiging van de eischen, en wanneer de Sudeten-Duitschers niet opzettelijk provoceerend zijn opgetreden, hebben hun vrienden in Duitschland in hun plaats hun gevoelens gelucht door een perscampagne van de uiterste heftigheid. Onder deze omstandigheden is de atmosfeer verre van gunstig voor onderhandelingen en kan de tijd een factor vormen, die in gunstigen of ongunstigen zin kan werken, al naar de ver van Praag werkende invloeden.
(Telex-A. N. P.) **(Vorig bericht 3389 D.)**

B. SPANJE. — Burgeroorlog. - Generaal Miaja's oordeel over den strijd. - De Matallana-linie. —

Generaal Miaja heeft ten aanzien van den strijd in de oostelijke provincies aan de pers verklaard, dat de tegenstander hier in den aanval was, evenals bij Madrid, doch dat hij een leger tegenover zich vond, dat zich bewust was van zijn historische taak en dat tegenover de bommen en de kanonnen van de Italianen en de Duitschers grooten moed stelde. Deze moed is geboren uit de overtuiging, dat de aanvaller overwonnen zal worden. Niettegenstaande de Italiaansche strijdmacht, welke hun strategische reserve vormt, worden de rechtschen in bedwang gehouden.
General Miaja noemde de verdedigingslijn de „Matallana-linie", naar den chef van den staf van de legergroep, die dezen muur, welke niet verbroken kan worden, heeft gevormd. Wederom staan Italianen en Spanjaarden tegenover elkaar en de Spanjaarden hebben den vijand getoond, dat zijn pogen vruchteloos is en duizenden menschenlevens eischt. 60.000 man hebben dag en nacht gewerkt om deze verdedigingslinie tot stand te brengen en op het oogenblik herhaalt generaal Miaja voor Valencia, wat hij heeft gezegd voor Madrid: „Nooit zullen Valencia's straten den vijand anders zien dan als overwonnen".
De strijd aan den Ebro heeft de veiligheid van de oostelijke provincies nog vergroot. Het volk van Valencia moet evenwel zijn werk voortzetten teneinde de eindoverwinning te behalen.
(Agence Belga)

(Vor. ber. 3388 F.; Generaal Miaja 3231 F.)

C. NEDERLAND. — Contingenteeringsovereenkomst met België. —

De Regeeringspersdienst meldt:
Te Brussel is op 13 Augustus een contingenteeringsovereenkomst tusschen Nederland en de Belgisch-Luxemburgsche Economische Unie geteekend.
De onderteekening geschiedde van Nederlandsche zijde door den heer A. Th. Lamping, directeur van de handelsaccoorden te 's-Gravenhage en van Belgische zijde door den heer M. Suetens, directeur-generaal van den buitenlandschen handel te Brussel.
De overeenkomst berust op dezelfde grondslagen als de op 1 Juli afgeloopen overeenkomst en bestaat uit een contingenteeringsovereenkomst met protocol en een steenkolenovereenkomst. Zij treedt met terugwerkende kracht in werking vanaf 1 Mei 1938 en loopt tot 30 April 1939 met stilzwijgende verlenging voor telkens drie maanden. (Regeeringspersdienst)

(Vor. ber. 2856 H.; Alg. Overzicht 3377 A.)

D. NEDERLAND. — Nationaal Centrum. - Zetel en eerste steunpunt geopend. —

In tegenwoordigheid van Z. K. H. Prins Bernhard en vele genoodigden, heeft de minister van Sociale Zaken, prof. mr. C. P. M. Romme op 12 Augustus den zetel der stichting „Nationaal Centrum", Huize „Schoonoord" te Zeist, geopend.
In den namiddag werd het eerste steunpunt der stichting, het kasteel Hardenbroek te Driebergen door den Commissaris der Koningin in de provincie Utrecht, Jhr. mr. L. H. N. Bosch Ridder van Rosenthal, in tegenwoordigheid van Z. K. H. Prins Bernhard, geopend.
R. F. C. baron Bentinck, opperstalmeester van H. M. de Koningin, voorzitter van de Stichting hield te Zeist een rede waaraan wij o.a. het volgende ontleenen:
Wanneer men de jeugd ten goede wil beïnvloeden kan men niet volstaan met het bestrijden van een denkwijze of van illusies, die indien vervuld, een ramp voor ons Volk en Vaderland zouden beteekenen, maar het is noodzakelijk voor hetgeen men ontneemt of tracht te ontnemen iets anders in de plaats te geven. Dat andere moet in dit geval zijn, godsdienstzin en liefde voor Volk, Vaderland en Vorstenhuis en die liefde moet opgewekt en aangevuurd worden door de jeugd er op te wijzen, welk een onschatbaar voorrecht het is Nederlander te zijn en geregeerd te worden door een Afstammelinge uit het Huis van Oranje.
De jeugd moet ervan doordrongen worden, dat de vrijheid van godsdienst en de geestelijke vrijheid op allerlei terrein zeer kostbare goederen zijn en dat het ondenkbaar is, dat het Nederlandsche volk het dulden zou om in deze dingen geknot te worden.
En dan moet ook met alle macht gestreden worden tegen dat minderwaardigheidsgevoel, dat zich uit door te zeggen „wij kunnen toch niets doen als het er op aan komt" en alles wat buitenlandsch is hooger aan te slaan en beter te vinden dan de Nederlandsche prestaties of producten. Uit de geschiedenis moet aangetoond worden, dat Nederland — zoolang het tenminste trouw bleef aan het Huis van Oranje — tot groote daden in staat was en dat er met Nederland wel degelijk rekening gehouden moest worden.
We moeten de jeugd er aan herinneren hoe ontzaggelijk veel het Nederlandsche Volk aan het Huis van Oranje te danken heeft. Van de waarheid, dat ons Vorstenhuis wel een heel kostbaar bezit is, kan het Nederlandsche Volk niet genoeg doordrongen worden.
Natuurlijk rijst thans de vraag waar en hoe moet dat alles geschieden? Welnu de heer Raams is op het idee gekomen om dit te doen in oude, door de eigenaars niet meer bewoonde kasteelen, de zoogenaamde steunpunten. Voor zooverre dit voor het doel noodig is, moeten deze dan gerestaureerd en onderhouden worden. De bedoeling is dit alles te doen verrichten door werkloozen, die daartoe in werkkampen in de bijgebouwen worden ondergebracht. Daar het mogelijk moet zijn in deze steunpunten aanschouwelijk onderwijs te geven, is het gewenscht in verschillende kamers modellen te brengen op het gebied van luchtvaart, scheepvaart, defensie, enz.
In dit verband bracht spr. hartelijken dank aan baron Van Hardenbroek van Hardenbroek, die de groote vriendelijkheid gehad heeft, het oude familieslot als steunpunt ter beschikking van de stichting te stellen. Eenzelfde woord van hartelijken dank richtte spr. tot de familie Taets van Amerongen die het kasteel Renswoude heeft willen beschikbaar stellen en tot den heer Ankersmit te Deventer, die zulks met het kasteel Nijenhuis gedaan heeft.
Naar deze steunpunten moeten dan komen, scholen, jeugdorganisaties, afdeelingen van het leger, reisgezelschappen enz. die daar leerzaam bezig gehouden dienen te worden en waarbij dan voordracht, film of spel dienstbaar gemaakt moeten worden om de bezoekers te wijzen op de genoemde groote ideëele dingen. (N. Rott. Crt.)

(Vor. ber. Nationaal Centrum 3345 B.)

E. DE CODEX SINAITICUS. — Geheel gerestaureerd.

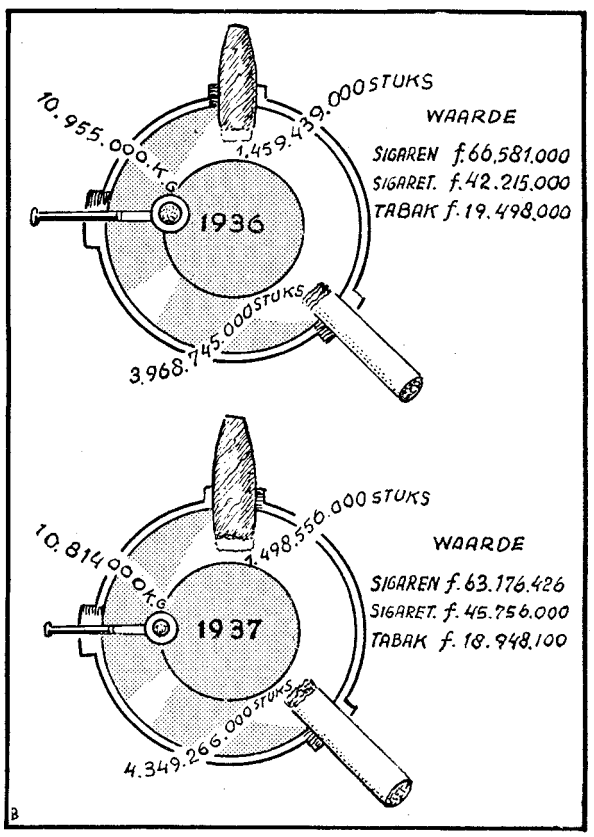
De beroemde bijbelcodex, de Codex Sinaïticus, dien het Britsch Museum van de Sovjetregeering heeft gekocht, is thans geheel gerestaureerd en de tekst

zoo volledig mogelijk in orde gebracht. Het onderzoek van dit 1600 jaar oude document bracht aan het licht, dat vier personen het geschreven hebben en dat het veeleer door dictaat dan door overschrijven moet zijn ontstaan. Dit laatste bleek o.a. uit de verschillen in spelling van dezelfde woorden en het verschil in uitspraak van het Grieksch, dat deze vier gekenmerkt moet hebben. Men heeft voorts vastgesteld, dat de Codex in de derde eeuw in de buurt van Caesarea moet zijn gemaakt. (Alg. Handelsblad)

(Vorig bericht 1102 D.)

16 AUGUSTUS 1938

A. NEDERLAND. — Verbruik van Sigaren, Sigaretten en Tabak in 1937. —

(Overname zonder bronvermelding verboden)

(Red. K. H. A.) **(Vorig bericht 2939 A.)**

B. INTERNATIONAAL AARDRIJKSKUNDIG CONGRES. — Bijeenkomst te Amsterdam van 18—28 Juli 1938. —

Hij vijftiende Internationaal Aardrijkskundig Congres werd van 18—28 Juli '38 in het Koloniaal Instituut te Amsterdam gehouden.

Deze congressen, die om de 4 jaar plaats vinden, worden uitgeschreven door de Union Géographique Internationale, waarbij 29 landen zijn aangesloten, wier officieele vertegenwoordigers naar het congres worden afgevaardigd. Aan het onderhavige congres hebben 1200 gedelegeerden deelgenomen. Hun studies en onderzoekingen waren neergelegd in ruim 400 mededeelingen, welke op het congres werden besproken. Het congres was verdeeld in 9 secties, en wel: Kartografie, Natuurkundige Aardrijkskunde, Oceanografie, Aardrijkskunde des Menschen, Economische Aardrijkskunde, Koloniale Aardrijkskunde, Geschiedkundige Aardrijkskunde, Geschiedenis der Aardrijkskunde en Aardrijkskundig Onderwijs.

(Red. K. H. A.) **(Vorig bericht 1453 E.)**

C. VOLKENBOND. — Polen maakt banden losser. —

Naar uit goede bron wordt vernomen, heeft de Poolsche regeering besloten de candidatuur van Polen voor verlenging van het lidmaatschap van den Raad bij de komende zitting in te trekken. Polen beschikt over een semi-permanenten raadszetel, die het zich om de drie jaar opnieuw kan laten toewijzen door de Volkenbondsvergadering. Polen wenscht afstand te doen van dit voorrecht. Bovendien zal Polen zich op de a.s. zitting niet weer door een permanente delegatie laten vertegenwoordigen, doch slechts door den consul-generaal te Genève. Deze houding beteekent echter geen terugtrekking van Polen uit den Volkenbond. (Telex-A. N. P.)

D. GROOT-DUITSCHLAND. — Legeroefeningen op groote schaal. —

Op 15 Augustus zijn de groote Duitsche manoeuvres, of beter uitgedrukt, legeroefeningen, waarover dezer dagen in de Engelsche en Fransche pers te doen is geweest, begonnen. De legeroefeningen zijn de grootste, welke in Duitschland sedert den oorlog ooit gehouden zijn. De Führer woonde het begin dezer manoeuvres, wat het Berlijnsche district aangaat, te Jüterborg bij.

Dat deze legeroefeningen, gezien den onverwacht grooten omvang, dien zij aannemen, in het buitenland opzien hebben gebaard, is begrijpelijk. (Telegraaf)

(Vor. ber. Leger, Vloot en Luchtmacht 3354 D.)

E. CHINA. — Conflict met Japan. - Boodschap van Tsjang Kai-sjek aan de bevolking der door Japan veroverde gebieden. —

In een boodschap aan de Chineesche bevolking der door de Japanners bezette gebieden heeft maarschalk Tsjang Kai-sjek de verzekering gegeven, dat China den oorlog zal winnen. De generalissimus sprak zijn diepe bezorgdheid uit over het welzijn van de bevolking in die gebieden, zeggende, dat de door de Japanners gepleegde wreedheden de barbaarschheden van Mongolen en Mandsjoes aan het einde der Soeng-dynastie te boven gingen. Door een politiek van bedwelmende middelen en slavernij wil Japan niet alleen China veroveren, maar tegelijk het Chineesche ras uitroeien. In Mandsjoekwo en overal, waar hun invloed zich uitbreidt, bevorderen de Japanners den verkoop van opium, heroïne, morfine en andere giftige narcotica. „Nooit", aldus Tsjang Kai-sjek, „is er opzettelijker poging gedaan door een land om de gezondheid van de bevolking van een ander land te ondermijnen".

Er zijn tal van redenen, zoo gaat de boodschap verder, waarom China overwinnend uit den strijd te voorschijn zal treden. Japan kan in staat zijn steden te bezetten, doch het eenige, dat het in handen krijgt, is verschroeiden grond en de vervloeking van een vredelievend volk. De Japanners zijn er niet in geslaagd een snelle, beslissende overwinning te behalen; zij hebben gefaald in hun pogingen om de eene groep Chineezen van de andere te vervreemden; zij hebben gefaald in hun streven om de Chineezen te demoraliseeren en China's positie onder de volkeren te ondermijnen. De generalissimus vertrouwt, dat de Japanners bij hun opmarsch langs de Jangtse naar Woehan tenslotte in den val zullen loopen. De Chineesche soldaten zullen alles in het werk stellen om Woehan te verdedigen en zij vertrouwen in staat te zullen zijn de Japansche pogingen, om dit gebied te veroveren, te verijdelen. (Telex-A.N.P.)

(Vor. ber. Chin.-Jap. Conflict 3390 C.; Tsjang Kai-sjek 3338 A.)

F. SCHEEPVAART. — De „Queen Mary" herovert den Blauwen Wimpel. —

De „Queen Mary" heeft op 14 Augustus 1938 den blauwen wimpel van den Atlantischen Oceaan op de „Normandie" heroverd.

Het schip keerde huiswaarts met vijf records:

1. Den blauwen wimpel.
2. Het record voor de hoogste gemiddelde snelheid op de uitreis.
3. Idem voor de thuisreis.
4. Den snelsten overtocht op elke reis.
5. De snelste reis over één dag.

De overtocht van Oost naar West werd voltooid in den tijd van 3 dagen 21 uur 48 minuten, of 1 uur en 14 minuten minder dan het record van de „Normandie". De gemiddelde snelheid was 30.99 mijl per uur tegen 30.58 mijl van de „Normandie". Het 2938 mijl lange traject van West naar Oost werd afgelegd met een gemiddelde snelheid van 31.69 mijl per uur, tegen 31.20 mijl van de „Normandie". De „Queen

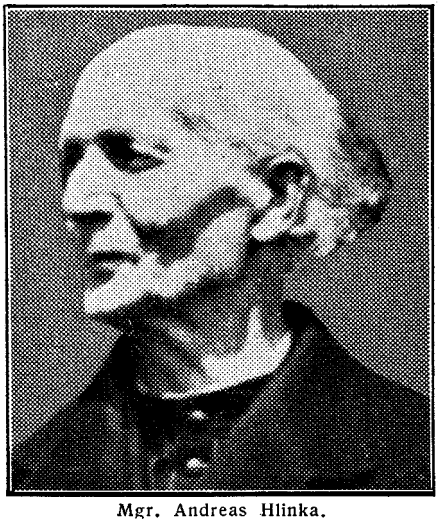
Mary" deed 3 dagen 20 uur 42 minuten over dit traject, dat is 1 uur 25 minuten minder dan de „Normandie". De langste en snelste reis op één dag was die tusschen 5 Augustus te 12 uur des middags en 6 Augustus 12 uur, waarin 790 mijl werd afgelegd. De snelste reis van de „Normandie" op het Oost-West-traject was 781 mijl per dag. In beide gevallen duurde de dag 25 uur, daar een extra uur werd toegevoegd in verband met het lengteverschil.
(De Telegraaf - Telex-A. N. P.)
(V. b. Blauwe Wimpel 2891 A.; Queen Mary 2432 A.)

A. **SOVJET-RUSLAND. — De Begrooting voor 1938.**
De beide Kamers der Opperste Sovjets hebben een gemeenschappelijke vergadering gehouden, waarbij ook Stalin aanwezig was.
Zvieref, de Volkscommissaris van Financiën, heeft verslag uitgebracht over de staatsbegrooting. De begrooting voor 1938 bedraagt aanzienlijk meer dan die voor 1937. De ontvangsten bedragen 125 milliard roebel, de uitgaven 123.700 millioen roebel.
De voornaamste artikelen van dit hoofdstuk zijn:
1. De financiering van het nationale bedrijfsleven ad 47.200 millioen;
2. De cultureele uitgaven ad 31 milliard;
3. De nationale verdediging en de oorlogsmarine ad 27 milliard, d.i. 7 milliard meer dan verleden jaar. Dit cijfer omvat echter niet de begrooting van het volkscommissariaat voor de industrieën der landsverdediging, d.w.z. de vliegtuigfabrieken, artillerie-inrichtingen en de werven, waarvoor 7.500 millioen is uitgetrokken, waarschijnlijk bestemd voor de uitbreiding van fabrieken die voor de landsverdediging werken, met het doel het tempo der fabricatie te versnellen. (Agence Belga)
(Vor. ber. Begrooting 2626 E.)

17 AUGUSTUS 1938.

B. **GROOT-DUITSCHLAND. — Tuinbouwcongres. - Nederlandsche invoer. —**
Ter gelegenheid van het 12de Internationale tuinbouwcongres, dat op 12 Augustus 1938 te Berlijn geopend is, werden er voor het eerst volledige cijfers gepubliceerd betreffende de productie in Duitschland zelf alsmede den invoer uit het buitenland van groenten, fruit en zuidvruchten.
Uit deze cijfers blijkt, ten eerste, dat Duitschland zich in steeds sterkere mate onafhankelijk maakt van den buitenlandschen import, en ten tweede, dat de rol, die Nederland speelt in de groenten- en fruitleverantie aan Duitschland, steeds meer een zeer ondergeschikte dreigt te worden.
Tijdens de laatste jaren heeft Duitschland gemiddeld een netto consumptie van 3.4 millioen ton fruit en zuidvruchten en 3.8 millioen ton groenten gehad.
Vorig jaar bedroeg de fruitoogst 4.9 millioen ton, en de groentenoogst 4.4 millioen ton.
Dat de groententeelt in Duitschland zulk een hooge vlucht heeft genomen, moet in de eerste plaats worden toegeschreven aan de beschermende maatregelen der nationaal socialistische beweging.
De tuinders kunnen produceeren wat zij willen, daar de vraag te allen tijde grooter is dan het aanbod. Voor de prijzen behoeven zij niet bang te zijn, daar die officieel worden vastgesteld, en in alle opzichten loonend genoemd kunnen worden. Risico hebben zij practisch niet, daar bij gebrek aan sterkere buitenlandsche concurrentie ook de mindere kwaliteiten vlot van de hand gaan, en de industrie ook den afval vrijwel geheel weet te verwerken.
Of de fruitcultuur in dezelfde mate vooruitgaat als de groententeelt, zal eerst later kunnen blijken, daar hier het resultaat langer op zich laat wachten, dan bij de groententeelt.
De tuinbouw is in de laatste jaren een der belangrijkste takken van het Duitsche boerenbedrijf geworden. De waarde van de totaalproductie van de groententeelt en fruitcultuur bedraagt rond een milliard mark.
De invoer van buitenlandsche groenten is sinds 1932 met bijna de helft verminderd en teruggeloopen van 8.9 tot 6.1% der totale consumptie. Aangemoedigd door dit succes, schrikt men er reeds niet meer voor terug te verkondigen, dat Duitschland heel goed den invoer van buitenlandsche groenten zou kunnen stopzetten. Dat het nog niet zoo ver gekomen is, zoo verklaart men, vloeit eenvoudig voort uit het feit, dat de invoer van groenten geen deviezen kost en den afzet van Duitsche waren naar het buitenland bevordert, daar de groenten- en natuurlijk ook de fruit-import betaald worden volgens het systeem der verrekening. De invoer van fruit is veel aanzienlijker dan die van groenten, doch verminderde sinds 1932 eveneens tot ongeveer de helft, nl. van 35.4 tot 17.8% der totale consumptie.
Duitschland voerde de laatste jaren gemiddeld voor 282 millioen aan groenten, fruit en zuidvruchten in.
De graanimport, waaraan zoo groote behoefte bestaat, bedroeg in dezelfde jaren voor rond 100 millioen mark minder. Na Engeland is Duitschland de grootste Europeesche afnemer van tuinbouwproducten. Het voert deze voornamelijk in uit het zuiden en het zuidoosten. Bulgarije levert 86% van zijn tuinbouwproducten aan Duitschland, Hongarije 56%, Joego-Slavië 53%, Roemenië 40%. Ook voor Italië en Turkije is Duitschland de belangrijkste consument van tuinbouwproducten. Een ten opzichte van deze staten zeer kleine rol spelen Nederland, België en Spanje, de Canarische eilanden en Midden- en Zuid-Amerika.
(Alg. Handelsblad)

C. **MGR. HLINKA OVERLEDEN. —**
Mgr. Hlinka, de leider der Slowaaksche autonomisten, is op 16 Augustus '38 overleden.
Andreas Hlinka werd in September 1864 te Cerno in Slowakije geboren, waar zijn vader het boerenbedrijf uitoefende. Hij is dus bijna 74 jaar oud geworden. Hlinka studeerde voor geestelijke en werd in 1889 tot priester gewijd.
In politiek opzicht kan Hlinka worden beschouwd als degene, die het nationale bewustzijn der Slowaken nieuw leven heeft ingeblazen. Wegens zijn actie, waarmede hij reeds in het oude Hongarije was begonnen, werd hij tot talrijke gevangenisstraffen en boeten veroordeeld.

Mgr. Andreas Hlinka.

In den nieuwen staat van Masaryk werd Hlinka tot leider der Slowaaksche Volkspartij gekozen en als zoodanig had hij tot zijn dood zitting in de Nationale Vergadering te Praag. Zijn partij werkte nu eens met de regeering samen, dan weer stond zij in scherpe oppositie.
Tijdens de vredesonderhandelingen vertoefde Hlinka te Parijs, waar hij op grond van het in Mei 1918 door Masaryk onderteekende z.g. Pittsburger verdrag, autonomie voor Slowakije eischte.
In Februari '38 opende Hlinka opnieuw een fellen strijd tegen de regeering. Hij beriep zich daarbij wederom op het Pittsburger verdrag, dat in verband met de autonomistische actie en de politieke gebeurtenissen uit Amerika naar Tsjecho-Slowakije werd overgebracht.
Of genoemde actie op den duur succes zal hebben valt niet te voorzien. Hlinka heeft het slagen of de mislukking er van niet meer beleefd, wel echter de tegenslagen zijner partij bij de jongste gemeenteraadsverkiezingen. (Alg. Handelsblad)

D. **VEREENIGDE STATEN. — Duitschers en Nationaal-Socialisten. —**
De parlementaire commissie, welke een onderzoek instelt naar de gedragingen van niet-Amerikanen in de Vereenigde Staten, heeft op 12 Augustus den detective Metcalfe gehoord, die op last van de commissie een onderzoek heeft ingesteld.
Hij heeft onthuld, dat de vroegere Duitsche ambas-

sadeur te Washington, Luther, naar Duitschland werd teruggeroepen, omdat hij niet voldoende samenwerkte met den „German American Bund", de vereeniging van Duitschers in de Vereenigde Staten. Hij is teruggeroepen op verzoek van den leider van dezen bond, Fritz Kuhn.
Metcalfe wees er verder op, dat het voornaamste doel van de nationaal-socialisten in de Vereenigde Staten is, in de eerste plaats te New York een uitgebreid spionnagenet te weven en in de tweede plaats een sabotagemacht te vormen. (Telex-A. N. P.)
(Vorig bericht 3255 C.)

A. LUCHTVAART. — Oceaanvlucht. - New York-Berlijn. —
Het Duitsche viermotorige verkeersvliegtuig Brandenburg (type Condor van Focke Wulf te Bremen), dat op 10 Augustus in recordtijd van Berlijn naar New York vloog en op 13 Augustus om 2 uur 's middags al weer van het vliegveld Floyd—Bennett opsteeg voor de retourvlucht, is op 14 Augustus om 10 uur 1 op het vliegveld Tempelhof bij Berlijn geland. De vlucht is opnieuw zonder tusschenlanding gemaakt. New York—Berlijn werd gevlogen in den zeer korten tijd van 19 uur 55 minuten, een prachtige prestatie. Bij de vlucht van het Westen naar het Oosten hebben de vliegers meer voordeel van den wind gehad dan op de heenreis.
Het is de eerste maal, dat een heen- en weervlucht Berlijn—New York is gemaakt. (N. Rott. Ct.)
(Vorig bericht 3389 C.)

B. NEDERLAND. — Dr. Fentener van Vlissingen pleit voor handelsvrijheid. —
Dr. F. H. Fentener van Vlissingen, eere-voorzitter van de Internationale Kamer van Koophandel, wijst in het orgaan van deze organisatie „World Trade" op de noodzakelijkheid, definitieve stappen te doen in de richting van grootere vrijheid op handelsgebied. Verleden jaar zomer, aldus verklaart dr. Fentener van Vlissingen, schenen de kansen voor een dergelijk initiatief gunstig, doch de gelegenheid duurde niet lang.
Er zijn echter, zoo vervolgt hij, op het oogenblik enkele welkome teekenen, welke er op wijzen, dat het getij weder keert. Het is nog veel te vroeg om zelfs maar te raden naar den loop der komende economische ontwikkeling. Doch zoodra deze voorteekenen juist blijken te zijn en wij ons wederom bevinden in een tijdperk van toenemende productie en handel met zelfs maar de geringste verslapping in de politieke spanning, moeten de naties dezen keer waar zij maar kunnen, de gelegenheid aangrijpen en op zijn minst een begin maken met een volledige en openhartige bespreking van de vele mogelijkheden tot ontwikkeling van den handel, die uiteengezet zijn in de bewonderenswaardige plannen en aanbevelingen, die de laatste paar jaren zijn opgesteld. (Alg. Handelsblad)
(V. b. Dr. F. H. Fentener van Vlissingen 2170 C.)

18 AUGUSTUS 1938.

C. GROOT-DUITSCHLAND. — Generaal Von Fritsch gerehabiliteerd. —
Op 15 Augustus heeft te Berlijn de overdracht plaats gehad van het commando van het 12e regiment artillerie aan generaal Von Fritsch. De opperbevelhebber van het leger, generaal Von Brauchitsch, heeft dit commando aan Von Fritsch overgedragen.
Hitler heeft naar aanleiding van deze gebeurtenis aan Von Fritsch een schrijven gericht, waarin hij hem onder dankbetuiging voor de vele diensten aan het vaderland bewezen, in het bijzonder ten aanzien van den opbouw van de weermacht, gelukwenscht. Gelijk men zich zal herinneren heeft Von Fritsch begin Februari 1938 zijn ontslag als opperbevelhebber gekregen, omdat hij verdacht werd bij de militaire revolte betrokken te zijn. Von Fritsch heeft dat altijd ontkend. Zijn benoeming tot commandant van het 12e regiment artillerie is als een rehabilitatie te beschouwen. (Het Vaderland)
(Vorig bericht 3316 F.)

D. ITALIE. — Rassenpolitiek. - Vijf hoofdpunten vastgesteld. —
De secretaris der fascistische partij heeft op 12 Augustus de fundamenteele punten der Italiaansche rassenpolitiek vastgelegd. De verdere onderzoekingen in deze materie zijn opgedragen aan een speciaal instituut, dat zich met de volgende vijf vragen zal bezighouden:
1. Het bepalen van de typisch Italiaansche raseigenschappen, van het Romeinsche keizerrijk tot op den huidigen dag.
2. Welk standpunt de fascistische regeering dient in te nemen bij de voortgezette verdediging der raszuiverheid.
3. Welke nieuwe en belangrijke aspecten zijn geopend door de jongste veroveringen.
4. Hoe het rassenprobleem moet worden bezien in verhouding tot de „geestelijke autarkie" van het Italiaansche volk.
5. De kwestie der Joden, zoowel in de geheele wereld als in Italië. (Agence Belga)
(Vorig bericht 3385 D.)

E. ARGENTINIE. — Nederlandsche ondernemingen. - Kolonisatiemogelijkheden. —
Tusschen de regeering van de Argentijnsche provincie Buenos Aires en een Nederlandsche groep van financiers en uitvoerders is op 16 Augustus overeenstemming bereikt inzake het in studie nemen van een omvangrijk project, hetwelk, zoowel uit een oogpunt van werkverruiming als ook wegens de daarop aansluitende gelegenheid tot kolonisatie met Nederlandsche boeren, voor onze volksgemeenschap van groote beteekenis mag worden geacht.
Het betreft een uitgestrekt aanslibbingsgebied langs den benedenloop van de Parana-rivier, den hoofdstroom van den Rio de La Plata. Deze zgn. „delta" kan in menig opzicht vergeleken worden met ons eigen rivierenland en eilandengebied.
Hier zullen thans onder de auspiciën van de N.V. Grondverbetering- en Ontginning-Mij. (Grontmij.) twee Nederl. vaklieden, ter plaatse een volledig onderzoek gaan instellen, hetwelk in geval van gunstige bevindingen zal worden uitgewerkt tot een programma van tenuitvoerlegging. (Telex-A. N. P.)
(Vor. ber. Argentinië-Nederland 2759 A.)

F. JAPAN. — Conflict met China. - Kabinetsraad. —
De Japansche Kabinetsraad heeft op 16 Aug. '38 het besluit van de conferentie der vijf ministers tot voortzetten van den strijd in China goedgekeurd. De regeering zal de materieele en geestelijke mobilisatie op elk gebied onvoorwaardelijk doorvoeren, teneinde de operaties te doen slagen. Het doel is het omverwerpen van de huidige Chineesche regeering, waardoor een einde zal komen aan het conflict en het herstel van China met medewerking van Japan tot stand zal kunnen worden gebracht. (Domei)
(Vorig bericht Chin.-Jap. Conflict 3394 E.)

G. ITALIE. — Publicatie van een brief van Bismarck over de hegemonie in de Middellandsche Zee. —
Onder den titel „de Middellandsche Zee de zee van Italië" publiceert op 16 Aug. '38 de „Tribuna" een nog niet uitgegeven brief, in 1868 door Bismarck gezonden aan den Duitschen ambassadeur te Florence, die het schrijven moest overhandigen aan den Italiaanschen patriot Guiseppe Mazzini.
Het blad schrijft, dat deze brief Italië den voorrang in de Middellandsche Zee toekent, dien door het fascisme wordt geëischt, en dat het schrijven op het oogenblik van groot belang is, zoodat publicatie gewenscht is. In den brief wordt gezegd, dat Frankrijk

en Italië in de Middellandsche Zee altijd rivalen zullen zijn.
Frankrijk benijdt Italië zijn mooie kust en zijn vele goede havens, en Italië mag niet toestaan, dat Frankrijk meester in de Middellandsche Zee wordt. Het keizerrijk aan de Middellandsche Zee, aldus het document, moet de voortdurende gedachte van Italië zijn. (Stefani)
(V. b. Middell. Zee, Strategische Punten 2991 A.)

19 AUGUSTUS 1938

A. JOEGO-SLAVIE. — De Kroatenleider Matsjek te Belgrado. - Vereenigde Oppositie-partijen. —
Met het bezoek aan Belgrado van Matsjek, den leider der Kroatische boerenpartij, dat dezer dagen plaats had, is klaarblijkelijk een nieuwe fase ingeluid in de Zuid-Slavische binnenlandsche politiek. Dit houdt verband met het oprichten van het zoogenaamde accoordblok op 8 October 1937, dat alle Zuid-Slavische oppositie-partijen omvat en zich als voornaamste doel stelt een einde te maken aan de verkapte dictatuur, welke reeds jarenlang in Zuid-Slavië wordt uitgeoefend. Herstel der democratische instellingen, overeenkomstig de bepalingen der op 3 September 1931 afgekondigde Grondwet, daarop is het streven der oppositie gericht. De geschiedenis van het koninkrijk der Serven, Kroaten en Slovenen, dat na den wereldoorlog ontstond door samenvoeging van de genoemde volken onder het gezag van Belgrado, bevat tal van dramatische momenten. Van het eerste oogenblik dezer samenvoeging af, verzetten zich zoowel de Kroaten als de Slovenen, tegen het dragen van het opgelegde Servische juk en demonstreerden het verlangen naar zelfbestuur, zoo mogelijk zelfs naar volkomen onafhankelijkheid, op dikwijls drastische wijze. De inwendige beroering vond een hoogtepunt, toen de Kroatenleider Raditsj in de Kamer door een politieken tegenstander werd doodgeschoten (1927).

Voor koning Alexander, die later (9 Oct. 1934) te Marseille om het leven werd gebracht, vormde de binnenlandsche onrust een aanleiding voor het instellen eener koninklijke dictatuur en hij slaagde er inderdaad in de sterk verhitte gemoederen te kalmeeren. Nadat de rust althans uiterlijk was teruggekeerd, hoewel ondergronds nog een heftige agitatie werd gevoerd, besloot de vorst in 1931 de grondwettelijke rechten te herstellen, meenende daardoor de in bepaalde kringen voortbestaande ontevredenheid te kunnen wegnemen. Het was zijn voornemen een geleidelijke overgang van de dictatuur naar den democratischen staatsvorm te bewerkstelligen en hij zou daarin ongetwijfeld ook zijn geslaagd, indien, als gezegd, de dood niet ontijdig had ingegrepen. De troonopvolger, de toen 11-jarige Peter II, kwam aan de regeering onder regentschap van zijn oom, prins Paul, die den koers volgde, door het kabinet aangewezen. Op 24 Juni 1935 trad Stojadinowitsj op als minister-president en bleef tot op den huidigen dag aan het bewind. Zijn politiek wekte evenwel in breeden kring groot misnoegen, ook bij de kerkelijke autoriteiten, nadat hij met het Vaticaan een (nog steeds niet geratificeerd) concordaat had gesloten, dat bij de Grieksch-orthodoxe bevolking op verbitterden tegenstand stuitte en zelfs oorzaak was van onlusten.

Onder deze omstandigheden komen thans de samenwerkende oppositie-partijen openlijk met het plan voor den dag het kabinet-Stojadinowitsj, dat ook wegens zijn buitenlandsche politiek heftige verontwaardiging heeft opgewekt, ten val te brengen. De mogelijkheid is allerminst uitgesloten, dat het daarbij hard tegen hard zal gaan. (Avondpost)
(Vor. ber. Oppositie-Blok 2948 E.; Kabinet 2967 F.)

B. VEREENIGDE STATEN. — Cordell Hull waarschuwt de autoritaire staten. —
In een radiotoespraak heeft de minister van Buitenlandsche Zaken, Cordell Hull, op 17 Aug. '38 o.a. verklaard, dat het in de nabije toekomst voor de mogendheden niet meer mogelijk zal zijn om den weg te kiezen, welken zij willen gaan, de één den weg van het geweld en de ander den weg van den vrede. Allen moeten één enkelen weg volgen.
Hull wees er op, dat het Amerikaansche volk het gevaar van den huidigen toestand begrijpt, want indien de huidige gang naar den chaos voortgaat, zal het gevaar nog verontrustender worden en zal de wereld worden meegesleurd in een woest conflict op economisch, politiek en militair gebied.
Ten slotte waarschuwde Hull de autoritaire staten: „Het wordt steeds meer duidelijk, dat de groote meerderheid van de menschheid heeft besloten te leven in een wereld, waar geen anarchie wordt geduld, waar de wet zal heerschen en waar de economische, cultureele en vreedzame betrekkingen niet verontrust zullen worden. (Telex-A. N. P.)
(Vor. ber. Cordell Hull 3298 E.)

C. VEREENIGDE STATEN. — President Roosevelts rede te Kingston - Monroe-leer. —
President Roosevelt werd op 18 Augustus in de universiteit te Kingston honoris causa gepromoveerd tot doctor. Bij deze gelegenheid heeft hij een redevoering uitgesproken, waarin hij o.m. zeide:
„De Ver. Staten zullen niet werkeloos terzijde staan, wanneer een overheersching van Canadeesch grondgebied door eenig ander rijk mocht dreigen". De president zeide voorts „wij kunnen onze menschen niet verhinderen opvattingen te hebben ten opzichte van woeste gewelddadigheid, ondemocratische straffe organisatie, ellende toegebracht aan hulpelooze volkeren en schendingen van aanvaarde individueele rechten. Uiteindelijk beheerschen deze opvattingen de politiek des lands."
Sprekende over de recente oorlogsangst, en de uitwerking daarvan op de geheele wereld, zeide pres. Roosevelt: „Wij in Amerika leven niet langer op een verafgelegen continent, waarheen de geluiden van overzeesche controversen geen belang of nadeel kunnen voeren. Wij zijn in Noord- en Zuid-Amerika een voorwerp van overweging geworden voor ieder propagandabureau en voor iederen generalen staf aan den anderen kant van de Oceaan. De groote uitgebreidheid onzer hulpbronnen, de kracht van onzen handel en de kracht onzer menschen hebben ons gemaakt tot een factor van levensbelang in den wereldvrede, of wij dit willen of niet. (Telex-A.N.P.)
(Vor. ber. President Roosevelt 3338 C.)

D. TSJECHO-SLOWAKIJE. — Minister president Hodza bij Lord Runciman - Duitschers bij de posterijen. —
De Tsjecho-Slowaaksche minister-president Hodza heeft op 19 Augustus '38 te Praag een bezoek gebracht aan lord Runciman. Ongetwijfeld is Runciman's onderhoud met Henlein behandeld, en heeft Runciman de regeering aangespoord haar pogingen om een overeenkomst tot stand te brengen tot een maximum op te voeren. In welingelichte kringen is men van meening, dat de regeering een weinig verder kan gaan in detailkwesties, zooals het vraagstuk van de taal en de macht der plaatselijke autoriteiten. Men kan evenwel niet goed zien, hoe de kloof kan worden overbrugd zonder tegemoetkoming van de Sudeten-Duitschers, waarvan tot nu toe nog niets te merken is.

In Duitsche kringen wordt gesproken over een mogelijke conferentie van de groote mogendheden.
Hodza heeft Runciman medegedeeld, dat binnen 14 dagen zeven belangrijke functies bij de posterijen in het Sudeten-Duitsche gebied bezet zullen worden door Sudeten-Duitschers. Ook andere belangrijke posten zullen binnenkort aan Sudeten-Duitschers worden toevertrouwd, o.a. de functies van gouverneur van Asch en Falkenau en voorzitter van de districtsrechtbank van Eger. (Telex-A.N.P.)
(Vor. ber. 3389 D.; Lord Runciman 3388 E.)

A. **SPANJE. — Burgeroorlog - Regeering-Negrin - Mutaties. - Engelsch-Italiaansch accoord wacht op regeling der vrijwilligers. —**
Op 17 Augustus is een nieuwe regeering gevormd onder leiding van minister-president Negrin. De minister van Arbeid, Ayguade, en de minister der republiek, Irujo, zijn afgetreden en vervangen door Noix Regas, lid van de Catalaansche socialistische partij en Thomas Bilbao Hospitalet, minister zonder portefeuille, lid van de Spaansche socialistische partij.
De regeering heeft een nota gepubliceerd, waarin zij zegt verheugd te zijn, dat de Catalanen en Basken in de nieuwe regeering vertegenwoordigd blijven, waardoor de regeering haar karakter van nationale regeering handhaaft.
Het uitblijven van minister Ciano's antwoord op het Britsche verzoek om inlichtingen over beweerde nieuwe Italiaansche interventie in Spanje wordt te Londen betreurd. Men is echter niet van oordeel, dat daardoor nieuwe verwikkelingen zullen ontstaan, welke de inwerkingstelling van het Britsch-Italiaansche accoord zullen beletten. Men is te Londen van oordeel, dat zoolang deze beweringen niet zijn ontzenuwd, geen verdere pogingen kunnen worden gedaan om het accoord van kracht te doen worden. Daar niets er op wijst, dat de Spaansche kwestie spoedig geregeld kan worden door de overwinning van de eene of de andere partij, hangt een regeling af van het terugtrekken der vrijwilligers.
(Agence Belga - Telex-A. N. P.)
(Vor. ber. Kabinet 3214 F.; Burgeroorlog 3393 B.)

B. **LETLAND. — Geen werkloosheid. —**
Alle staats- en gemeente-ambtenaren in Letland, die zelf land bezitten of familieleden willen helpen bij het binnenhalen van den oogst, krijgen extra-vacantie, aangezien er een tekort aan werkkrachten is. Letland kent n.l. geen werkloosheid en ieder jaar komen duizenden landarbeiders uit Polen en Litauen in den zomer naar de Letsche republiek om op het land te werken. (Telex-A. N. P.)

C. **ECUADOR. — Nieuwe Regeering.**
Na het aftreden van generaal Enriquez en zijn kabinet, is in de Zuid-Amerikaansche republiek Ecuador een nieuwe regeering gevormd onder leiding van dr. Manuel Maria Borrero, die reeds was benoemd tot voorloopig president der republiek. Op den conservatieven minister van Buitenlandsche Zaken na zijn alle leden van het kabinet liberaal. De socialisten hebben geweigerd aan de regeering deel te nemen.
(Telex-A. N. P.)

D. **NEDERLAND. — Haringexport. - Invoervergunning voor België noodig. —**
Naar verluidt heeft de Belgische regeering bij K. B. van 10 Aug. '38 den invoer van gedroogde, gerookte of gezouten haring afhankelijk gesteld van een invoervergunning. Dat dit besluit zeer nadeelig voor de Nederlandsche haringvisscherij is, is duidelijk, want tot nu toe was de Nederlandsche invoer geheel vrij. Reeds zijn verschillende auto's, die haring naar België vervoerden, aan de Nederlandsch-Belgische grens aangehouden en teruggestuurd, wanneer geen vergunning kon worden getoond. (Telex-A. N. P.)
(Vor. ber. Haringvisscherij 3344 A.)

20 AUGUSTUS 1938

E. **VUURVASTE WOL. —**
Kwartsglas, dat eerst bij 2000 graden smelt, kan volgens een nieuw Duitsch procédé in een soort wol van buitengewoon zachte, watachtige kwaliteit worden omgezet. Elk draadje van deze „wol" heeft een „dikte" van slechts 4 à 5 duizendste millimeter en is maar half zoo dik als de dunste draad glaswol, dien men tot nog toe kon maken.
De nieuwe wol gaat eerst bij verbazend hooge temperatuur gloeien en dan nog zonder te beschadigen. Deze eigenschap maakt het nieuwe materiaal geschikt, om nog bij een temperatuur van bijna 1200 graden voor isolatiedoeleinden gebruikt te worden. De gewone glaswol daarentegen gaat reeds bij ongeveer 400 graden in druppeltoestand over.
Een tweede voordeel van de nieuwe kwartsglaswol is, dat zij een zeer hoog weerstandsvermogen heeft tegen de inwerking van chemische stoffen. Al deze eigenschappen maken haar geschikt, om in vele gevallen asbest te vervangen. (Technische Rundschau)
(Vor. ber. Glaswol 3128 B.)

F. **LETTEREN. — Boeken die door de pers gunstig besproken zijn. - Onze wekelijksche opgave. —**

Amerikaansch (in het Nederlandsch): Ferdinand Lundberg — „Amerika's 60 Familiën." (Allert de Lange) **(Vor. ber. 3382 A.)**

Duitsch: A. Koester — „Spanisches Testament." (Europa-Verlag)
T. Litt — „Die Selbsterkenntnis des Menschen." (Meiner, Leipzig) **(Vor. ber. 3390 D.)**

Engelsch: Marjorie Bowen — „God and the Wedding dress." (Hutchinson, London)
F. C. Happold — „This Modern Age." (Christophers) **(Vor. ber. 3390 D.)**

Fransch: P. Frondaie — „Le Volontaire." (Plon)
L. Mandin — „Histoire des Révolutions. De Cromwell à Franco." (Nouv. Revue Franç.) **(V. b. 3390 D.)**

Italiaansch: P. A. Quaranetti Gambini — „La rosa rossa." (Treves, Milano) **(Vor. ber. 3368 D.)**

Nederlandsch (Oost-Indië): Joh. W. A. Naber — „Onbetreden paden van ons koloniaal verleden, 1816—1873." (P. N. v. Kampen & Zn.)
Augusta van Slooten — „Waar het bamboe ruischt." (Scheltens & Giltay) **(Vor. ber. 3390 D.)**
(Red. K. H. A.)

G. **MR. C. RIDDER VAN RAPPARD OVERLEDEN.**
De Nederlandsche gezant te Berlijn, mr. C. Ridder van Rappard, die van verlof in ons land, naar de Duitsche hoofdstad terugkeerde, is op den weg tusschen Bückeburg en Minden met zijn auto in botsing gekomen met een vrachtauto en op 19 Aug. '38 aan de bekomen verwondingen overleden.
Mr. Carel Ridder van Rappard werd 19 October 1874 te Assen geboren. Hij doorliep het gymnasium te 's-Gravenhage en studeerde vervolgens aan de universiteit te Utrecht rechtswetenschappen, waarna hij zich als advocaat te Den Haag vestigde. In 1916 werd hij benoemd tot chef van de afdeeling Bescherming bij het Departement van Buitenlandsche Zaken. In 1917 volgde zijn benoeming tot minister-resident, leider van de Britsche afdeeling aan het Nederlandsche gezantschap te Berlijn. In 1920 werd hij aldaar gezantschapsraad. Daarna volgde, in 1925, zijn benoeming tot gezant en gevolmachtigd minister te Rio de Janeiro, welke functie hij vier jaar later te Boekarest bekleedde, terwijl hij van 1933 af, tevens gezant was bij het Hof van Zuid-Slavië. In 1934 werd hij gezant te Bern en tevens permanent vertegenwoordiger van Nederland bij den Volkenbond.
In 1937 werd de thans overledene benoemd tot gezant te Berlijn. (Het Vaderland)
(Vor. ber. Mr. C. Ridder van Rappard 2565 E.)

A. **Grondoorzaken der economische moeilijkheden.** — Het Alg. Handelsblad van 21 Augustus schrijft het volgende:

De gebeurtenissen op de Berlijnsche beurs in de laatste weken hebben internationaal sterk de aandacht getrokken; de scherpe koersdaling en het geringe weerstandsvermogen van de Duitsche centrale effectenbeurs hebben overal verbazing gewekt en velen meenden in die daling een aanwijzing van een aanstaande „ineenstorting" van het Duitsche economische leven te kunnen zien.

Dit laatste nu is echter geenszins het geval; de fondsenmarkt moge in een land met een vrij verkeer een zeer belangrijke barometer zijn voor het economische leven, de Berlijnsche beurs was zulks allang niet meer; internationaal is zij al sedert een jaar of zeven van hoegenaamd geen beteekenis, maar ook als binnenlandschen barometer deugde zij niet langer. In de jongste uitgave van die Wirtschaftskurve van de „Fr. Ztg." komt een artikel voor over de Duitsche „beurseilanden", waarin er op gewezen wordt, dat de Duitsche beurzen sedert 1932 vrijwel onafgebroken koersstijgingen te zien hebben gegeven — wat van Duitsche zijde de laatste jaren herhaaldelijk met trots is gesteld tegenover de groote koersschommelingen op andere beurzen — en dat de Duitsche beurzen een getrouw spiegelbeeld geven van de economische bijzondere positie van Duitschland tusschen de andere landen.

Indien dit inderdaad het geval is, dan zou men uit de jongste koersdaling kunnen concludeeren, dat die economische positie dan toch plotseling wel heel sterk verslechterd is! In werkelijkheid zijn het evenwel niets anders dan toevallig thans juist samentreffende factoren geweest, meest van technischen aard, welke het Duitsche publiek hun vertrouwen in de al sedert 1914 vrijwel steeds als „Sachwert" begeerde aandeelen hebben doen verliezen.

Groot-Duitschland

Die factoren zijn: de zwaardere belastingen, de nieuwe financieringspolitiek van het Rijk, welke niet meer die aangename inflationistische stimulans geeft voor het zakenleven en liquidaties voor „niet-Arische" rekening, waarbij mogelijk ook als psychologischen factor de internationale gespannen toestand het zijne heeft bijgedragen. Wanneer men evenwel ziet, dat de buitengewoon groote politieke spanning, welke door den „Anschluss" en de Tsjechische kwestie in Maart en April is veroorzaakt, de Berlijnsche beurs vrijwel volkomen onberoerd heeft gelaten, dan kan men niet aannemen, dat die politieke factor thans van zoo'n beteekenis zou zijn.

De koersdaling moet dan ook worden beschouwd in het licht van de algemeene economische situatie van Duitschland. Terwijl tot nu toe van overheidswege openlijke of bedekte maatregelen moesten worden genomen om buitenlanders en Duitschers te beletten in „Sachwerte" te vluchten, hebben de aandeelen thans blijkbaar hun attractie geheel verloren.

De jongste belastingverhooging welke, alleen al wat de directe belastingen betreft, meer dan de helft van de zuivere winst der vennootschappen eischt (n.l. 52 %) en de toenemende druk van de Duitsche overheid om de ondernemingen te nopen al hun beschikbare middelen te investeeren in de onrendabele productie van allerlei Ersatz-producten in het kader van het Vierjaren-Plan, benemen de Duitsche industrieele ondernemingen in toenemende mate elke reëele winstmogelijkheid.

Wat thans zoo duidelijk wordt bij de ondernemingen kan men eveneens waarnemen in het geheele productieproces. Het steeds grooter wordende gebrek aan arbeidskrachten, de steeds nijpender moeilijkheden om zelfs slechts naar den uiterlijken schijn en met behulp van allerlei „Ersatz"-producten het welvaartsniveau van het Duitsche volk op te houden, zijn de symptomen van de hoe langer hoe verder gaande verarming van het Duitsche volk. Wij hebben hierop reeds meermalen gewezen en het zal ieder thans duidelijk zijn, dat Duitschland zich thans veel meer moet inspannen om eenzelfde product te verkrijgen, wanneer het dit product zelf wil maken en niet veel goedkooper op de internationale markt wil of kan koopen. Wanneer het b.v. in plaats van rubber (prijs op de wereldmarkt ca. 30 cts. per pond) zelf „buna" (productiekosten ongeveer ƒ 1.25 per pond) wil maken, dan beteekent dit, dat het Duitsche volk zich ongeveer 4 maal zoo veel moet inspannen om in zijn behoefte aan rubber te voorzien en met andere „Ersatz"-producten is het mutatis mutandis hetzelfde geval.

Het gevolg is dan ook, dat Duitschland thans handen te kort komt, om de productie op peil te houden en in zijn behoefte aan basische producten en grondstoffen te voorzien. De werkloosheid is reeds geheel verdwenen. Op zich zelf is dit natuurlijk een zeer gewenschte toestand, mits zij niet andere euvelen meebrengt, die de volkskracht op den duur nog sterker zullen verminderen.

Practisch gesproken, bestaat de 8-urige werkdag al niet meer, want permanent worden in de industrieën, waar dit noodig is, (de textielindustrie kan b.v. soms niet doorwerken ten gevolge van gebrek aan grondstoffen) verlenging van arbeidsduur toegestaan en de invoering van den officieelen, 10-urigen, arbeidsdag wordt overwogen. Daarnaast heeft men reeds alle andere arbeidsreserves ingezet: de gehuwde vrouw, de gepensionneerden; men heeft maatregelen genomen om afvloeiing van vakarbeiders naar andere industrieën te voorkomen, men heeft de arbeidsconscriptie dit jaar ingevoerd (wel te onderscheiden van de reeds sedert 1935 georganiseerde „Reichsarbeitsdienst", welke 250 à 300.000 jonge mannen gedurende een half jaar te werk stelt op het land, bij wegenaanleg, boschbouw, kolonisatie en dergelijke openbare werken, benevens den verplichten arbeidsdienst voor de vrouwelijke jeugd, welke ongeveer 30.000, meest studeerende meisjes verplicht tot huishoudelijke of landarbeid) en op het oogenblik gaat men er zelfs toe over, om den leertijd te verkorten van 4 tot 3 jaren, hetgeen beteekent, dat reeds 17-jarigen als volledige arbeiders dienst moeten doen! Dat onder dit alles de kwaliteit van de arbeidsprestatie lijdt, is duidelijk en eveneens, dat de geregeld voor 100 % belaste machines zeer sterk aan slijtage onderhevig zijn en dat door de hooge belastingen en door de gedwongen investeeringen in de economisch onrendabele objecten van het Vierjaren-Plan, het Duitsche economische leven geen middelen uit zichzelf meer beschikbaar heeft voor de noodige afschrijvingen en voorzieningen, om het produetie-apparaat op peil te houden.

Hieruit volgt, dat langzaam aan roofbouw wordt gepleegd op het geheele productie-apparaat. Indien men de huidige economische politiek wil volhouden, zal de economische productie, welke het Duitsche volk voor consumptie beschikbaar heeft, steeds geringer of kwalitatief slechter worden, niettegenstaande het Duitsche volk steeds langer en harder zal gaan moeten werken.

Wij achten arbeidslust en arbeidsgelegenheid een zegen voor het volk, mits dit tot resultaat hebbe een toeneming van welvaart en volkskracht. Wij vreezen echter, dat deze krachtsinspanning van het nijvere Duitsche volk, te veel wordt beheerscht door het verlangen tot versterking van uiterlijke macht en dat dit streven tenslotte zal gaan ten koste van de volkswelvaart.

Het Derde Rijk legt hoe langer hoe meer beslag op zijn onderdanen: de 20.7 millioen, thans aan den arbeid zijnde Duitschers omvatten volgens het „Berl. Tageblatt" de laatste arbeidsreserves, welke thans gemobiliseerd zijn; in vele gevallen worden de beschikbare arbeiders verdeeld in rangorde van de noodzakelijkheid. Naast tien-urigen arbeidsdag en

verplichten arbeid leggen Rijk en Partij echter nog beslag op vrijen tijd voor het volgen van cursussen tot verdere ontwikkeling in de nationaal-socialistische leerstellingen; het Arbeitsfront geeft cursussen; dit jaar worden extra-cursussen gehouden om de groente- en fruitteelt door de arbeiders in hun volkstuintjes te bevorderen, daar er ook aan groenten en fruit gebrek bestaat enz.
Bij dit alles komen nog de lasten der herbewapening, welke waarschijnlijk beslag legt op ongeveer 20 % van het nationale inkomen van Duitschland, in den vorm van onttrekking van arbeidskracht, voor den militairen dienst, fabricage van kanonnen, munitie en vliegtuigen, enz. Het deel van de Duitsche nationale productie, hetwelk zoodoende voor werkelijke consumptie van het Duitsche volk beschikbaar blijft, wordt — ook al door de gedwongen investeering voor het Vierjaren-Plan, waarvan de economische rentabiliteit minst genomen twijfelachtig is — hoe langer hoe kleiner en hoe langer hoe slechter van kwaliteit; vandaar de geregelde schaarschte aan voedingsmiddelen, aan veevoeder, vandaar de gedwongen overgang tot allerlei „Ersatz" kleedingstukken; de vervanging van duurzame ijzeren gebruiksvoorwerpen door artikelen van allerlei „Press-stoffen" (al brengt dit wel eens nuttige toepassingen mede), tenslotte zelfs de schoensmeer in kartonnen doosjes, welke weer zorgvuldig moeten worden verzameld: „Neugestaltung im Verpackungswesen zur Förderung unserer Nationalwirtschaft" noemt de „Völk. Beobachter" zulks dan! (Algemeen Handelsblad)
(Vor. ber. Econ. Toestand 3177 G.)

A. **FRANKRIJK. — Rede van Minister-President Daladier. - De Franc. - 40-urige werkweek. —**
Premier Daladier heeft op 20 Aug. '38 een radiorede gehouden, waarin hij o.m. het volgende zeide: Ik ben sterk gekant tegen iedere nieuwe devaluatie of contrôle van den wisselkoers. Iedere crisis op dit gebied zou worden beschouwd als een gunstige omstandigheid door hen die den oorlog willen.
De Franc is uit een traditioneel technisch oogpunt een der sterkste muntsoorten ter wereld. Tal van feiten, zooals de terugkeer van verscheiden milliarden aan kapitaal, onthullen overigens het vertrouwen, dat Frankrijk in zijn lot heeft. Het nationale inkomen moet echter vergroot worden. Eerst moet de 40 urenwet worden aangepast wegens de nationale behoeften met het oog op den algemeenen toestand in Europa. Zoolang de internationale toestand zoo delicaat zal zijn moet meer dan 40 uur en tot 48 uur kunnen worden gewerkt in ondernemingen, die voor de landsverdediging werken. In andere bedrijven zal een stelsel van betaalde overuren volgens een redelijk tarief moeten worden toegepast.
Na verklaard te hebben, dat ook van de werkgevers offers zullen worden geëischt, deelde Daladier mede, dat de regeering een wetsontwerp in voorbereiding heeft, dat beoogt de buitengewone fiscale lasten, welke op de productie drukken, te verlichten. De staat wenscht aan het particuliere bedrijfsleven een ruimer deel in de inkomsten des lands te laten dan in het verleden het geval was. (Le Temps)
(Vor. ber. Daladier 3350 C.)

21 AUGUSTUS 1938

B. **FRANKRIJK. — Kabinet-Daladier. - Mutaties. —**
Naar aanleiding van de radio-rede van 20 Aug. '38 van minister-president Daladier, hebben de minister van Openbare Werken, Louis Frossard, en de minister van Arbeid, Paul Ramadier, hun ontslag ingediend. Zij waren niet geraadpleegd over de woorden, welke de minister-president heeft gesproken in zake de 40-urige werkweek.
Beide ministers zijn lid van de Union Socialiste Républicaine.
Daladier heeft de benoeming van De Monzie en Pomaret in de plaats van de afgetreden ministers Frossard en Ramadier ter goedkeuring voorgelegd aan den president der republiek, Lebrun.
De crisis, ontstaan door het aftreden van Frossard en Ramadier, is dus opgelost door een kabinetshervorming, waarbij de politieke samenstelling van het kabinet onveranderd blijft, aangezien de nieuwe ministers tot dezelfde partij behooren als de afgetreden. (Figaro) **(V. b. Kabinet 3224 C.; Daladier 3400 A.)**

C. **SPANJE. — Burgeroorlog - Niet-Inmenging - Generaal Franco's antwoord - Perscommentaren. —**
In zijn antwoord van 20 Aug. '38 op de nota van de niet-inmengingscommissie verklaart generaal Franco o.m., dat hij in beginsel de terugtrekking aanvaardt van buitenlandsche vrijwilligers. Zijn regeering is bereid het aantal direct terug te trekken buitenlandsche vrijwilligers tot 10.000 uit te breiden, op voorwaarde, dat passende en redelijke maatregelen worden genomen, dat dit zal geschieden op de basis van wederkeerigheid van de zijde der Republikeinsche regeering, en op stellige waarborgen, dat zij niet naar Spanje zullen terugkeeren.
Tevoren zouden echter aan Franco de rechten van oorlogvoerende moeten worden toegekend.
De Nationalistische Spaansche regeering biedt voorts aan de instelling te eerbiedigen van twee veiligheidshavens in de vijandelijke zone, één in het gebied van Catalonië, de andere in het kustgebied van de Middellandsche Zee, om den aanvoer van levensmiddelen onder passende waarborgen mogelijk te maken. De regeering biedt aan samen te werken, bij de bepaling, wat verstaan moet worden onder militair doel bij luchtbombardementen.
Franco's regeering kan er niet in toestemmen, dat oorlogsrechten zouden worden toegekend in den voorgestelden vorm. Zij eischt, dat deze volledig worden toegekend en niet onderhevig zullen zijn aan voorwaarden.
Wat betreft de terugtrekking van vrijwilligers is de nota van meening, dat de voorgestelde evenredige terugtrekking moeilijkheden biedt, die het voorstel zouden kunnen verzwakken en te niet doen.
De regeering van Franco stelt de terugtrekking voor aan beide zijden van een gelijk aantal buitenlandsche vrijwilligers.
De nota besluit met de opmerking, dat de Rechtsche regeering nimmer zal toestemmen in de kleinste hypotheek op den grond van Spanje of het bedrijfsleven en verklaart, dat zij altijd het grondgebied, de protectoraten en koloniën zal verdedigen, indien daar eenige aanval op zou worden ondernomen.
(Telex-A. N. P.)

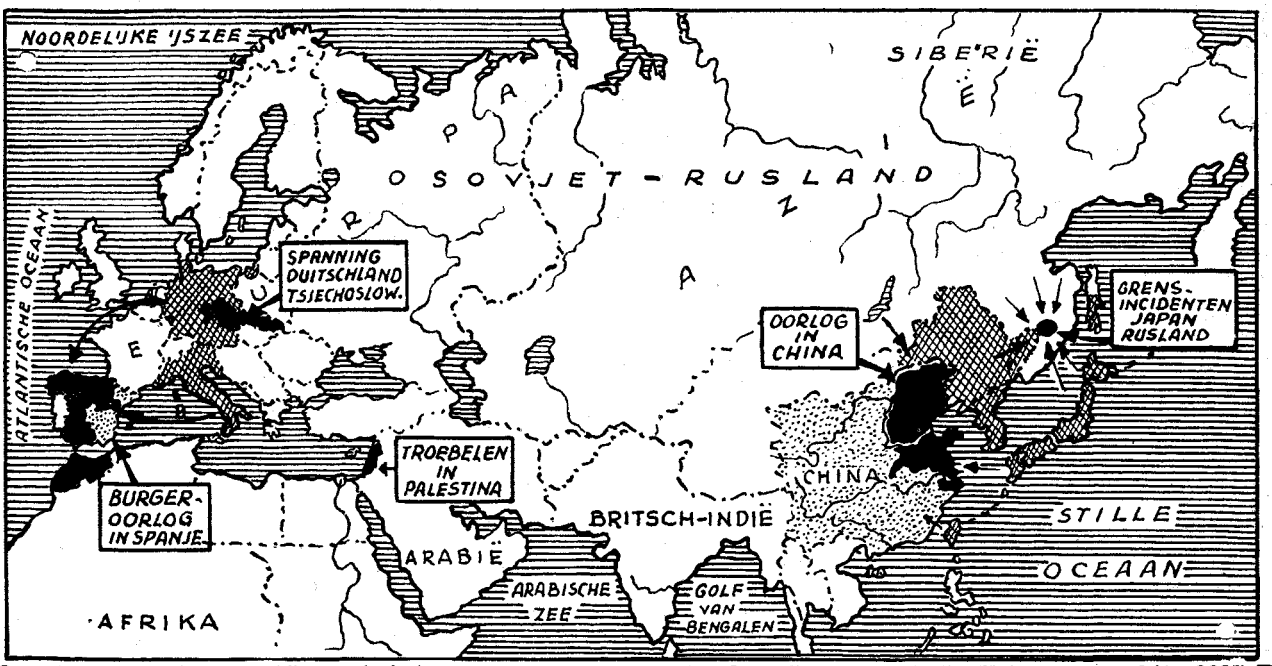
De indruk te Berlijn. — Het antwoord van generaal Franco is te Berlijn met levendige voldoening ontvangen.
In het algemeen gelooft men het antwoord te kunnen beschouwen als basis voor een bevredigende overeenkomst.

De indruk te Londen. — De algemeene indruk in Engeland is, dat er veel vindingrijkheid noodig zal zijn om een brug te slaan over de kloof tusschen de eischen van Franco en de grenzen, waartoe zekere leden der commissie zouden willen gaan.

De Fransche pers. — In het commentaar op het antwoord van Franco schrijft de „Petit Parisien" dat Franco krachtig heeft verklaard de onafhankelijkheid van Spanje niet te laten aantasten, het belang hiervan kan niet worden ontkend en volgens George Ruetz in de „Jour" kunnen de onderhandelingen tot een goed einde worden gevoerd, want de meeste regeeringen, behalve Rusland, erkennen de wettigheid van het verlangen van Franco.
„L'Ordre" is van oordeel, dat het antwoord geen voldoening geeft; Franco toont volgens dit blad zulk een minachting voor de Britsche voorstellen, dat hij wel erg zeker moet zijn van zijn bondgenooten.
Rosenfeld schrijft in de „Populaire", dat noch Frankrijk noch Engeland kunnen goedkeuren in den vernederenden toestand te blijven waarin zij zijn geplaatst door het antwoord van Franco. De regeering heeft niet langer het recht zich te verzetten tegen het onmiddellijk openstellen van de Pyreneeën grens.

Rome. — Te Rome is men van oordeel, dat Franco blijk heeft gegeven, tot een accoord te willen komen. Een geleidelijke terugtrekking van de buitenlandsche vrijwilligers acht men onmogelijk, te meer, zoo betoogt men, omdat de republikeinen in de laatste twee maanden krachtige versterkingen uit Frankrijk hebben ontvangen. (Telex-A. N. P.)
(Vorig bericht 3398 A.)

A. CONFLICTEN IN EUROPA, AZIE EN AFRIKA. — Toestand op 21 Augustus 1938. —

(Overname zonder bronvermelding verboden)

(Vor. ber. Spanje 3400 C.; Tsjecho-Slowakije 3397 D.; Palestina 3392 C.; China-Japan 3396 F.; Sovjet-Rusland—Japan 3389 F.)

B. GROOT-DUITSCHLAND. — Bezoek van generaal Vuillemin, Chef van den Franschen vliegdienst. —
Tijdens het banket, dat generaal Göring op zijn landgoed Karinhall den Franschen generaal Vuillemin heeft aangeboden, ontving hij van Vuillemin de eereteekenen van „piloot der Fransche luchtmacht". Generaal Göring heeft daarop zijn gast de eereteekenen van „piloot der Duitsche luchtmacht" overhandigd.
(Agence Belga)

C. SPANJE. — Burgeroorlog - Niet-Inmenging - Engelsche démarches - Italië ontkent het opnieuw zenden van oorlogsmateriaal naar Spanje. —
Ciano heeft op 20 Aug. '38 den Britschen zaakgelastigde het antwoord van Italië gegeven op de beweringen, dat Italië opnieuw oorlogsmateriaal naar Spanje zou sturen.
Het verluidt, dat Ciano heeft verklaard, dat de geuite beschuldigingen niet bewezen zijn.
Naar verluidt zou het antwoord van Ciano drie punten bevatten:
1. De z.g. ravitailleering zou slechts op goedkoope beweringen berusten en er zou geen bewijs voor zijn.
2. Indien er ravitailleering van Italiaansche zijde zou zijn, kan slechts sprake zijn van materiaal, bestemd om Italiaansche vrijwilligers in staat te stellen hun missie te vervullen.
3. Voor Italië kan er slechts sprake van zijn vrijwilligers uit Spanje terug te roepen voor zoover andere mogendheden, dat evenzeer gedaan zullen hebben. (Agence Belga)

(Vorig bericht 3400 C.)

22 AUGUSTUS 1938

D. PALESTINA. — Terreur. - Hebron in staat van beleg. —
De stad Hebron is het doelwit geweest van systematische aanvallen der opstandelingen, zoodat daar de staat van beleg is afgekondigd.
Een sterke gewapende bende drong de stad binnen en deed een inval in het bijkantoor van de Barclaybank. Militairen werden tegen de bandieten in het veld gestuurd. Aan het gevecht werd deelgenomen door 80 vechtwagens en verscheidene vliegtuigen.
(Telex-A.N.P.) **(Vorig bericht 3392 C.)**

E. GROOT-DUITSCHLAND. — Rede van Minister Funk in zake den economischen toestand. —
Ter gelegenheid van de opening der „Deutsche Ostmesse" op 21 Aug. '38 heeft de minister van Economische Zaken, Funk, een rede gehouden, waarin hij er o.m. op wees, dat Duitschland tegenwoordig wat de industrieele productie der wereld betreft, op de tweede plaats na de Vereenigde Staten komt.
Met betrekking tot de daling der beurskoersen verklaarde de minister o.m., dat de daling allereerst is terug te voeren tot den verkoop van geldswaardige papieren door Joodsche bezitters, die ten onrechte van meening waren, dat Joden in de toekomst geen Duitsche geldswaardige papieren meer mochten bezitten. Bovendien heeft het economische leven door een verdere productie-uitbereiding een groote behoefte aan geld gekregen. (D.N.B.)
(V. b. Walther Funk 3310 C.; Econ. Toestand 3399 A.)

F. NEDERLAND. — Het Levensverzekeringsbedrijf in 1937. —
Voor het beoordeelen der resultaten is een overzicht ter vergelijking met vorige jaren onmisbaar.

	(In *f* 1000)			Netto vooruitgang in 0/00 v. d.		
	Beginstand	Bij	Af	in guldens	begin-stand	Eind-stand
1932	3.792.988	407.779	375.220	32.559	8.58	3.825.547
1933	3.813.775	418.757	363.141	55.616	14.58	3.869.391
1934	3.875.926	492.090	404.492	87.598	22.60	3.963.524
1935	3.963.524	496.108	436.242	59.866	15.10	4.023.390
1936	4.023.390	537.350	389.926	147.424	36.64	4.170.814
1937	4.148.223	648.097	351.625	296.472	71.47	4.444.695

Dat blijkens het staatje de beginstand voor eenig jaar niet steeds overeenkomt met den eindstand van het voorafgaande, is een gevolg van achteraf aangebrachte, gewoonlijk weinig belangrijke, correcties in de in de jaarverslagen gepubliceerde gegevens en ook van achteraf aangebrachte veranderingen in de groepeering, wat speciaal bij portefeuille-overnemingen voorkomt.
Onder „Bij" voor 1937 is een bedrag van *f* 23.201.031 begrepen, voortgekomen uit overgenomen portefeuilles. Veel maakt dit niet uit op een productie van ruim 648 millioen en de productie blijft, zelfs al trekt men het bedrag der overnemingen er af, in vergelijking tot die van vorige jaren, hoog.
Het verval daarentegen is, in absolute cijfers, lager dan het sinds 1931 geweest is. Relatief is het cijfer dus wel heel fraai, want de groote uitzetting van het

in totaal verzekerde bedrag moet onvermijdelijk een grooter verval meebrengen.
De betrekkelijk groote productie en het betrekkelijk geringe verval hebben geleid tot een netto-vooruitgang, hooger dan sinds 1930 bereikt werd, zoowel wat het absolute bedrag als wat de verhouding tot den beginstand betreft. (Verzekeringsbode)
(Vor. ber. 2787 A.; Levensverzekering 3149 A.)

A. GROOT-DUITSCHLAND. — Oud-bondskanselier Schuschnigg en vroegere Oostenrijksche autoriteiten zullen terecht staan. —
In het Reichsgesetzblatt van 20 Aug. '38 is een wet over „de verantwoordelijkheid van leden van vroegere Oostenrijksche Bonds- en Landsregeeringen en hun helpers" afgekondigd.
Daarin wordt onder meer uiteengezet, dat leden van vroegere Oostenrijksche Bondsregeeringen, die zich bij hun werkzaamheden in het openbare leven hebben schuldig gemaakt aan een rechtsschending of een handeling, vijandig tegenover het volk, voor een staatsgerecht te Weenen ter verantwoording kunnen worden geroepen. Hetzelfde geldt voor de leden der vroegere landsregeeringen, burgemeesters der stad Weenen en hun helpers.
Het staatsgerecht te Weenen zal vaststellen, of een rechtsschending of een handeling, vijandig tegenover het volk begaan is.
Dit decreet zou niet van toepassing zijn op oud-bondspresident Miklas, die thans een pensioen geniet. De gewezen bondskanselier Schuschnigg wordt thans vastgehouden in hotel Metropole te Weenen, den zetel der Gestapo. Zeer zeker zal Schuschnigg onder bedoelde wet vallen. Voorts zullen zich moeten verantwoorden dr. Schmitz, de vroegere burgemeester van Weenen, dr. Ludwig, gewezen chef van het bondspersbureau, kolonel Adam, chef van het Vaderlandsche Front, Bahr Bärenfeld, oud-gezant te Boedapest en vele anderen. (Reichsgesetzblatt)
(Vor. ber. Schuschnigg 3343 A.)

B. SOVJET-RUSLAND. — Staatsburgerschap. - Nieuw wetsontwerp. —
In den hoogsten Sovjet heeft Boelganin verslag uitgebracht over het wetsontwerp betreffende het staatsburgerschap der Sovjet-Unie. Ieder burger van een Sovjet-republiek is volgens dit ontwerp burger der U.S.S.R. Burgers der U.S.S.R. zijn voorts allen, die op 7 November 1917 onderdanen van het Russische rijk waren en het Sovjet-staatsburgerschap niet verloren hebben, alsmede allen, die dit staatsburgerschap langs wettelijken weg verkregen hebben. Aan buitenlanders wordt onafhankelijk van hun nationaliteit of ras, op hun verzoek het staatsburgerschap toegekend door het presidium van den hoogsten Sovjet.
Het staatsburgerschap van iemand, man of vrouw, die in het huwelijk treedt met een persoon, die het staatsburgerschap niet bezit, verandert niet. Bij verandering van de nationaliteit der ouders wijzigt zich eveneens die der kinderen tot den leeftijd van 14 jaar. De nationaliteit van kinderen boven 14 jaar kan slechts met hun toestemming gewijzigd worden. Personen, die in het gebied der Sovjet-Unie wonen, zonder staatsburger te zijn en zonder bewijzen van een andere nationaliteit te bezitten, worden als statenloos beschouwd. (Prawda)

C. NEDERLAND. — Tentoonstelling. - Veertig jaar Kunst. - „Arti et Amicitiae". —
Bij „Arti et Amicitiae" te Amsterdam is op 13 Aug. 1938 een tentoonstelling geopend van werken door Nederlandsche kunstenaressen, die zich in de laatste 40 jaren hebben onderscheiden. De tentoonstelling is door het bestuur der maatschappij en door de commissie van beheer over de kunstzalen opgedragen aan de Hooge Beschermvrouwe van „Arti et Amicitiae", H.M. de Koningin met een opdracht, waarin er op gewezen wordt hoe gelukkig vooral de schilderkunstbeoefening in Nederland is geweest, sinds in de tweede helft der negentiende eeuw de Haagsche en Amsterdamsche scholen schilders hebben gegroepeerd, wier werken door de wereld als belangrijk en als waardige voortzetting van den arbeid van een groot voorgeslacht zijn gewaardeerd. Is men er echter wel genoeg van doordrongen, dat de schilderessen in die scholen, in dien tijd, zeer belangrijk bijdroegen tot de vermaardheid van de Hollandsche schilderkunst?
Teneinde dit in den ruimsten kring bekendheid te geven heeft de maatschappij „Arti et Amicitiae" deze tentoonstelling ingericht, waarvoor een keuze gemaakt werd uit het beste werk, dat vrouwen onder de zegenrijke regeering van H.M. de Koningin op het gebied van schilder- en beeldhouwkunst tot stand brachten. (De Maasbode)
(Vor. ber. Tentoonstelling 3347 D.)

D. ZWITSERLAND. — De Vluchtelingen. —
Het Zwitsersche departement van Justitie en Politie deelt mede, dat op 18 Aug. '38 opnieuw groepen vluchtelingen uit Oostenrijk de Oostelijke grens van Zwitserland zijn gepasseerd. Zij blijven ook in het Noorden het land binnenkomen. Daar de conferentie van leiders der kantonnale departementen en de politie echter heeft vastgesteld, dat Zwitserland niet meer in staat is nieuwe vluchtelingen toe te laten, hebben de agenten der grenscontrôle opdracht ontvangen alle uit Duitschland komende personen, die zonder papieren het land willen binnenkomen, te weigeren. De douanebeambten en de grensdiensten zijn evenwel niet voldoende sterk voor deze taak. Derhalve is de contrôle uitgebreid met vrijwilligerscompagniën.
De Oostenrijksche Joden, die de laatste weken op onwettige wijze Zwitserland zijn binnengekomen, mogen voorloopig blijven op voorwaarde, niets te doen, wat hun geld zou kunnen opleveren, doch zullen zoo spoedig mogelijk naar een ander land moeten verhuizen. Indien nog meer Oostenrijksche Joden illegaal over de grens komen, zullen zij naar Duitschland worden teruggestuurd. (Neue Zürcher Ztg.)

E. NEDERLAND. — Tentoonstelling. - Jubileumtentoonstelling in het Koloniaal Instituut te Amsterdam.
Ter gelegenheid van het 40-jarig regeeringsjubileum van H.M. de Koningin is onder auspiciën van het huldigingscomité in het Koloniaal Museum een tentoonstelling ingericht, welke een beeld geeft van de ontwikkeling, die Nederland en de overzeesche gewesten gedurende de 40-jarige regeeringsperiode van Koningin Wilhelmina hebben doorgemaakt.
(Telegraaf) **(Vor. ber. Tentoonstelling 3402 C.)**

F. NEDERLAND. — Het voorzitterschap van de Liberale Staatspartij. —
Naar „De Vrijheid" mededeelt, is bij den secretaris der afdeeling Leiden van de Liberale Staatspartij een verklaring ingekomen van prof. mr. B. M. Telders aldaar volgens welke deze zich bereid verklaart een candidatuur voor het voorzitterschap van de partij in de komende vacature-mr. W. C. Wendelaar te aanvaarden. (Alg. Handelsblad)
(Vorig bericht 3210 H.)

G. NEDERLAND. — Invaliditeitswet en Ouderdomswet. —
Op 1 Juli '38 werden 39.765 weduwenrenten en 14.263 weezenrenten krachtens de invaliditeitswet genoten, terwijl op genoemden datum krachtens artikel 373 dier wet 121.756 personen in het genot waren van een als vrucht hunner verzekering verkregen ouderdomsrente van drie gulden per week.
Voorts genoten 57.390 personen een invaliditeitsrente, als bedoeld in artikel 71 dier wet.
Krachtens artikel 24 der Ouderdomswet 1919 waren op vorengenoemden datum 112.589 personen in het genot van een als vrucht hunner verzekering ver-

kregen ouderdomsrente van drie gulden per week. Het aantal renten, voortvloeiende uit krachtens artikel 10 van genoemde wet gesloten verzekeringen (self-supporting verzekeringen) met rentebedragen van drie tot twintig gulden per week, bedroeg 5088.
(Centraal Bureau v. d. Statistiek)
(Vor. ber. 2413 B.; Ouderdomsverz. 3082 E.)

23 AUGUSTUS 1938

A. **Dr. M. B. MENDES DA COSTA OVERLEDEN. —** In den ouderdom van 87 jaar is 19 Augustus te Amsterdam overleden de klassicus en tooneelkenner dr. M. B. Mendes da Costa.
De heer Mendes da Costa werd op 16 Mei 1851 te Amsterdam geboren. Hij bezocht een gymnasium en studeerde, na het behalen van het einddiploma, klassieke letteren. In 1898 promoveerde hij tot doctor in de klassieke letteren, honoris causa. Tot 1911 was dr. Mendes da Costa als privé-leeraar werkzaam. Daarna werd hij benoemd tot conservator voor de handschriften aan de universiteitsbibliotheek te Amsterdam.
Hij regisseerde verschillende opvoeringen van klassieke tooneelspelen en publiceerde diverse romans, uitgaven van klassieke werken en technische bijdragen. (Alg. Handelsblad.)

B. **CHINA. — Conflict met Japan. - Gevechten tusschen Kioekiang en Hankau. —**
De toestand aan het front van Kioekiang ontwikkelt zich volgens het Chineesche Telegraafagentschap snel ten gunste van de Chineezen. Het station Sjaho aan de spoorlijn is heroverd. De Chineesche troepen zijn door die plaats heengetrokken en bereikten de buitenwijken van Kioekiang, waar zij den strijd aanbonden met het Japansche garnizoen, maar trokken terug, toen — aldus het Chineesche bureau — de Japanners gebruik maakten van gifgassen. Het station Sjaho is echter nog in Chineesche handen.
De Japanners geven hun poging, op te rukken langs den Zuidelijken oever van de Jangtse, op en trekken troepen samen aan den Noordelijken oever om een aanval naar het Westen in te zetten.
Bloedig wordt gestreden op de grens tusschen Sjantoeng en Hopei, evenals in de buitenwijken van Soetsjau.
In Zuid-Sjansi hebben de Japanners Mitingtsjen veroverd, na een Chineesche divisie op de vlucht te hebben gedreven. Zij rukken thans op naar Mautsingfoe aan den oever der Gele Rivier.
(Domei — Chineesch Telegraafagentschap.)
(Vor. ber. Chin.-Jap. Conflict 3396 F.)

C. **VEREENIGDE STATEN. — Numerus Clausus voor blanken in Harlem. —**
In het begin van het jaar hebben zich in Harlem, de negerwijk van New York, ernstige ongeregeldheden voorgedaan, omdat de negers in kantoorbetrekkingen e.d. zich achteruitgezet voelden. Aan de wenschen der zwarte „white collar workers" is thans tegemoet gekomen door een actie die uitgaat van de Kamer van Koophandel in deze stadswijk en van een organisatie waarbij 200 groepen van negerarbeiders zijn aangesloten. Men is overeengekomen, dat op zijn minst een derde van de kantoorbetrekkingen door negers vervuld moeten worden. Men hoopt hierdoor de rust te herstellen.
De blanken, die boven het bepaalde kwantum betrekkingen in Harlem hebben, zullen niet onmiddellijk ontslagen worden, doch zij zullen successievelijk worden vervangen. (Telex-A.N.P.)
(Vor. ber. Negers 369 H.)

D. **FILMKUNST. — Nederlandsche films. - Nationale film „Veertig Jaren". —**
Vrijdag 2 September vindt de première plaats van de Nationale Film „Veertig Jaren", vervaardigd met steun van Regeeringszijde en met financieele medewerking van tal van ondernemingen en personen hier te lande. De film wordt dien dag gelijktijdig vertoond in 51 theaters en wel in Amsterdam (3 theaters), Rotterdam (3 theaters), 's-Gravenhage (5 theaters), Groningen (3 theaters), Haarlem (3 theaters), Utrecht (3 theaters), Leiden (3 theaters), Nijmegen (3 theaters), Hilversum (2 theaters), Hengelo (2 theaters), Delft (2 theaters), Amersfoort, Arnhem, Breda, Bussum, Deventer, Dordrecht, Ede, Eindhoven, Den Helder, Enschedé, Helmond, 's-Hertogenbosch, Leeuwarden, Maastricht, Middelburg, Sneek, Tilburg, Vlissingen en Winschoten. Tevens zijn 10 copieën van de film per K.L.M. naar Indië verzonden, waar de première op Dinsdag 6 September in tien theaters gelijktijdig zal plaats vinden.
Een zoo groot aantal copieën van een Nederlandsche film is een unicum. Het grootste aantal tot nu toe in ons land in roulatie gebracht bedroeg 16.
De Nationale Film „Veertig Jaren" heeft een lengte van circa 2300 meter en een vertooningsduur van 85 minuten. De Centrale Commissie voor de Filmkeuring verklaarde hem toelaatbaar voor personen van iederen leeftijd en gaf de film bovendien nog een speciale aanbeveling.
Door den Minister van Binnenlandsche Zaken werd de aandacht van de gemeentebesturen op deze film gevestigd en in tal van gemeenten is reeds besloten om van de vertooningen van de Nationale Film geen vermakelijkheidsbelasting te heffen. De organisatie der distributie is opgedragen aan de N.V. Loet C. Barnstijn's Standaardfilms te 's-Gravenhage. Met inbegrip van vertooningen voor vereenigingen, patronaten enz., omvat het gebied van deze distributie ongeveer 40.000 voorstellingen.
(Red. K.H.A.) **(Vorig bericht 3240 C.)**

E. **NEDERL. OOST-INDIE. — Gemeenteraadsverkiezingen. —**
De verkiezingen voor den gemeenteraad te Batavia brachten in zooverre een verrassing, dat het I.E.V. meer en de I.K.P. minder zetels verkreeg dan men had verwacht. De uitslag was voor de Vaderlandsche Club vrij bevredigend. De zetelverdeeling is thans als volgt: I.E.V. 8 zetels, Vad. Club 5 zetels, I.K.P. 2 zetels, C.S.P. 1 zetel en Pensioenbond 1 zetel. Noch de democratische concentratie, noch de ambtenarengroep, die beide candidaten stelden, hebben een zetel verkregen.
Thans zijn alle uitslagen bekend, behalve die uit Semarang en uit Menado.
Uit deze uitslagen blijkt, dat het Indo-Europeesch verbond ruim 16 en de Vad. Club ruim 15 procent verlies boekten. De C.S.P. bleef gelijk; de Indische katholieke partij ging niet minder dan 147 procent vooruit. Het totaal in de 23 van de 25 gemeenten is als volgt: I.E.V. 110 zetels (vroeger 131), V. C. thans 39 (vroeger 46), I. K. P. thans 37 (vroeger 15) en C. S. P. evenals vroeger 11 zetels. (Aneta.)

F. **VOLKENBOND. — Commissie voor Intellectueele Samenwerking - Zitting voor 1938. —**
De volkenbondscommissie voor Intellectueele samenwerking is in Juli '38 wederom te Genève bijeengekomen. Zij heeft haar drukbezochte twintigste zitting gehouden. Professor Gilbert Murray, die na het overlijden van onzen landgenoot Lorentz tot voorzitter der commissie van Intellectueele samenwerking gekozen was, behield ook dit jaar weder de leiding. Tot ondervoorzitters werden gekozen onze landgenoot prof. dr. Huizinga en de Zwitsersche hoogleeraar professor G. de Reynold, evenals prof. Huizinga hoogleeraar in de geschiedenis.
Onder de aanwezigen bevonden zich voorts Edouard Herriot, de Fransche oud-minister-president en kamervoorzitter, het bekende lid van het „Institut de France" Paul Valery, professoren uit Brazilië, China, Denemarken, Hongarije, Japan, Roemenië, Spanje, Tsjecho-Slowakije en de Vereenigde Staten van Amerika als leden der volkenbondscommissie, vertegenwoordigers van de nationale commissies voor Intellectueele samenwerking uit Chili en Letland (ieder jaar worden beurtelings een paar nationale commissies uitgenoodigd zich te doen vertegenwoordigen) en natuurlijk de directeur van het Parijsche volkenbondsinstituut Henri Bonnet.
Een onderwerp, dat vrijwel ieder jaar op de agenda staat en ook thans weder is besproken, is dat van de herziening der schoolboeken.
Een zeer sympathiek onderdeel van den arbeid der commissie is het uitgeven van vertalingen van letterkundige werken, die niet in één der drie groote moderne talen (Duitsch, Engelsch en Fransch) geschreven zijn, om daardoor de kennis der letterkunde der volkeren met een minder bekende taal beter in de intellectueele kringen der wereld te verbreiden. (N. Rott. C.)
(Vorig bericht 2397 A.)

G. **NEDERL. OOST-INDIE. — P.T.T. - Overzicht over het jaar 1937. —**
Na den in het laatste kwartaal van 1936 geconstateerden aanzienlijken vooruitgang van nagenoeg alle onderdeelen van den P.T.T.-dienst, bleef het bedrijf zich gedurende 1937 in gunstigen zin ontwikkelen.

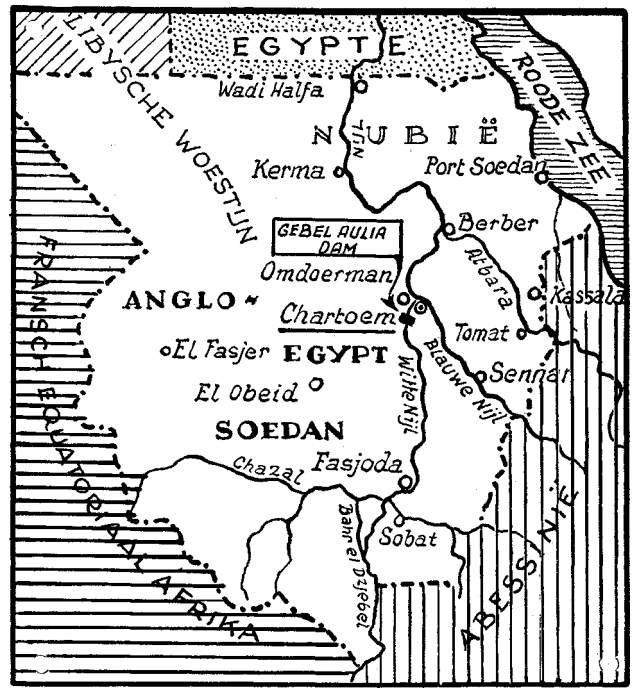
Het totaal der baten overtrof dat van 1936 met rond ƒ 1.586.000. Waar verder de lasten, niettegenstaande een verhooging der personeelsuitgaven, bijna ƒ 359.000 minder bedroegen dan in het voorgaande jaar, vertoont de bedrijfsrekening een gunstiger saldo van ongeveer ƒ 1.945.000.
Mede op grond van de te verwachten betere geldelijke uitkomsten kon in 1937 tot verschillende tariefsverlagingen worden overgegaan. Van deze maatregelen was de verlaging van het binnenlandsche briefport de voornaamste. Hoewel de verlagingen nog niet in die mate hebben doorgewerkt, dat de daaruit voortvloeiende financieele consequenties reeds geheel zijn te overzien, valt in meerdere gevallen een stimuleerende werking op het verkeer waar te nemen.
Een en ander had tot gevolg, dat de bruto-geldomzet der post- en telegraafkantoren van 753 millioen in 1936 steeg tot rond 1.083.000.000 in 1937.
(De Indischman) **(Vor. ber. P.T.T. 2463 C.)**

A. **JAPAN. — Staatsleening. —**
Het ministerie van financiën maakt bekend, dat een 3½% leening wordt uitgeschreven in verband met het „Chineesche incident" ten bedrage van 397 millioen yen.
De emissie heeft op 22 Augustus plaats gehad.
(Keesings Financieel Archief.)

B. **FRANKRIJK. — Kabinet-Daladier. - Mutaties. - Perscommentaren. —**
De „Matin", de „Journal", de „Jour", de „Ordre" en de „Petit Journal" verheugen zich over het krachtige optreden van den minister-president en sporen hem aan op den ingeslagen weg voort te gaan.
„L'Oeuvre" is meer gereserveerd en is van meening, dat zij, die vreezen dat de uitleg, welke door de afgetreden ministers aan de rede van Daladier is gegeven juist is, gerust gesteld moeten worden. Het blad is verder van meening, dat de rede van Daladier moet worden verstaan als een beroep, zooals men in andere tijden een beroep doet op het leger en niet als een bedreiging van de rechten, welke de arbeidersklasse heeft verworven.
Oud-minister-president Léon Blum schrijft in de „Populaire": „Vergeefs poogt men te verbergen, dat een slag is toegebracht, welke kan leiden tot een grootelijks afwijken van de gedragslijn, welke tot nu toe zoo goed en kwaad als het ging is gevolgd sedert het begin van deze regeering. Wat den minister-president vooral heeft getroffen is de fluctuatie van den franc in de afgeloopen week; doch ziet hij niet, dat het Frankrijk, dat meer doeltreffend kan optreden in de internationale crisis, het Frankrijk van het Volksfront is, waar de republikeinsche geest en de sociale rechtvaardigheid, een nauw verbond vormen met de patriotische plicht?" **(Vorig bericht 3400 B.)**

C. **NEDERLAND. — Verhooging der monopolieheffing op graan - Graanbeurzen 3 dagen gesloten. —**
De regeering heeft op 22 Augustus besloten de monopolieheffingen op granen met 50 cts. per 100 K.G. te verhoogen, welke verhoogde heffingen onmiddellijk zullen ingaan. Dit besluit heeft in den graanhandel een storm van verontwaardiging ontketend. Overeengekomen werd in Rotterdam op 22, 23 en 24 Augustus de graanbeurzen niet te bezoeken. De graanhandel is door het regeeringsbesluit volkomen lamgelegd.
Het bestuur van de Ver. Amsterdamsche Graanbeurs heeft adhaesie betuigd met het aan den minister van Economische Zaken door het Comité van Graanhandelaren verzonden protesttelegram, waarin o.a. aan de regeering wordt kennis gegeven, dat gedurende drie dagen de graanbeurs niet zal worden bezocht. Wat Amsterdam betreft, verzocht het bestuur van V. A. G. haar leden tot en met 24 Augustus de graanbeurs niet te bezoeken. (Alg. Handelsblad - Telegr.)
(Vor. ber. Granen 2738 F.)

D. **ANGLO-EGYPTISCHE SOEDAN. — Import - Export. - Handel met Nederland en Ned. Oost-Indië. -**
Hieronder volgen eenige gegevens over den Anglo-Egyptischen Soedan.
Het geheele gebied heeft een oppervlakte van ± 2.600.000 km² (ongeveer 76 maal Nederland).
Sedert 1899 is het land een Britsch-Egyptisch condominium. Het wordt bestuurd door een Gouverneur-Generaal, die door Egypte, met toestemming van Engeland, wordt benoemd en ter zijde wordt gestaan door een Raad. Alle ordonnanties, wetten en reglementen worden door den Gouverneur-Generaal, in samenwerking met den Raad, uitgevaardigd. Het gebied is verdeeld in negen provincies, welke een Provincialen Gouverneur aan het hoofd hebben.

Wegens het groote aantal nomaden is de grootte der bevolking zeer moeilijk vast te stellen. Zij wordt momenteel geschat op ± 6 millioen zielen. Gedeeltelijk zijn de inwoners Arabieren, gedeeltelijk negers, gedeeltelijk Nubiërs met gemengd Arabisch negerbloed, terwijl voorts nog enkele duizenden buitenlanders, bestaande uit Engelschen, Egyptenaren, Grieken, Italianen, Syriërs, enz. in het land woonachtig zijn. De Engelsche bevolking bestaat grootendeels uit ambtenaren en militairen, terwijl de andere nationaliteiten hoofdzakelijk in den handel werkzaam zijn.
De hoofdstad is Khartoem met ± 50.000 inwoners. De stad met de grootste bevolking is Omdoerman (± 110.000). Andere belangrijke steden zijn Khartoem North, Wad Medani, Kassala, Atbara en Port Soedan.
In het buitenlandsche handelsverkeer wordt gebruik gemaakt van het metrieke stelsel.
De munteenheid is het Egyptische Pond (£ E; thans ± ƒ 9), hetwelk verdeeld is in 100 piasters (P.T.) of 1000 millièmes (m/ms).
De voornaamste banken zijn Barclays Bank en de National Bank of Egypt.

Buitenlandsche handel. — De buitenlandsche handel heeft in de laatste jaren een zeer gunstige ontwikkeling doorgemaakt. Dit blijkt uit de volgende cijfers (in £ E 1000):

	1937	1936	1935
Invoer (incl. gouvernements-invoer)	6.283	5.375	5.186
Uitvoer (incl. weder-uitvoer)	8.717	6.415	4.511
Invoersaldo	—.—	—.—	675
Uitvoersaldo	2.434	1.040	—.—

Katoen is het belangrijkste exportartikel. De exportwaarde van katoen bedroeg in de jaren 1935, 1936 en 1937 resp. £ 2.75, £ 3.66 en £ 5.91 millioen £E.
De andere voornaamste exportartikelen zijn Arabische gom, sesamzaad, gierst, huiden en vellen.

De voornaamste afnemers zijn Groot-Brittanië, en Britsch-Indië.
In den invoer is de gouvernementsimport begrepen. Hoewel het aandeel daarvan in den totalen import afneemt (in 1937: 24%, in 1936: ruim 27%, in 1935: ruim 31%), is de gouvernementsinvoer toch nog vrij belangrijk. De voornaamste hieronder vallende artikelen waren geraffineerde suiker, steenkolen en cokes, hout en spoorwegdwarsleggers, wapens en ontplofbare stoffen.
Van den invoer door particulieren waren de volgende artikelen het belangrijkst (in £ E 1000):

	1937	1936	1935
Katoenen stukgoederen . . .	1106	961	970
Metalen en metaalwaren . .	483	260	226
Thee	352	244	182
Koffie	216	273	119
Tarwemeel	214	111	155
Motorrijtuigen en banden . .	204	205	165
Machines	183	122	88
Tabak en sigaretten	183	171	130
Zakken	124	116	133
Cement	28	81	110

In verhouding tot de grootte der bevolking is de invoer niet aanzienlijk. Dit moet worden toegeschreven aan den lagen levensstandaard der inboorlingen. De voornaamste leverende landen zijn Groot-Brittannië, Egypte en Japan.
De markt van den Soedan wordt, evenals die van Egypte, door Groot-Brittannië beheerscht, hoewel het aandeel van den import uit dit land geen gelijken tred houdt met de uitbreiding van den handel.
In 1937 was Japan de grootste concurrent van Gr.-Brittannië. In verband met de verwikkelingen in het Verre Oosten zijn echter aan de Japansche expansie grenzen gesteld, zoodat niet alleen voor Engeland, maar ook voor andere landen groote mogelijkheden bestaan om den afzet van verschillende artikelen te vergrooten, hetgeen in het bijzonder geldt met betrekking tot katoenen goederen.
De handelsbalans van Nederland met den Anglo-Egyptischen Soedan luidde als volgt (in duizenden guldens):

	1937	1936	1935
Invoer uit A. E. Soedan . . .	671	438	292
Uitvoer naar A. E. Soedan .	117	50	111
Invoersaldo	554	388	181

De voornaamste in Nederland ingevoerde artikelen waren gommen, ongepelde grondnoten, granen n.a.g., ongesponnen katoen, sesamzaad, sesamkoeken en meel daarvan, ruwe kapok, bijen- en andere insectenwas. De voornaamste naar Soedan uitgevoerde artikelen zijn bier; fijn aardewerk, gekleurd, gedecoreerd of bedrukt; plantaardige oliën; papier en papierwaren; verfwaren, kleurstoffen, lakken en vernissen; chemische producten; ijzer, staal en werken daarvan.
De invoer uit Nederlandsch-Indië bedroeg in de jaren 1935 en 1936 resp. £ E 137.460 en £ E 199.296. Cijfers van den uitvoer naar Nederlandsch-Indië zijn in de statistiek van den Soedan niet gepubliceerd; de uitvoer is nl. zeer onbeteekenend. De import bestaat hoofdzakelijk uit thee (£ E 122.590 in 1935 en £ E 194.170 in 1936); verder koffie, peper en benzine. In 1936 werd slechts gom ter waarde van £ E 1031 (v. j. £ E 766) naar Nederlandsch-Indië geexporteerd. (Economische Voorlichting).

A. JAPAN. — Wijziging der buitenlandsche politiek.
De Japansche bladen kondigen aan, dat de Japansche buitenlandsche politiek een ingrijpende wijziging zal ondergaan, die voornamelijk de betrekkingen tusschen Tokio en de in het Verre Oosten geïnteresseerde groote mogendheden zal betreffen.
Men neemt aan, dat dit nieuws van hoogerhand is geïnspireerd. De huidige minister van Buitenlandsche Zaken, Oegaki, zou hebben laten blijken, dat hij aan de gespannen verhoudingen met sommige groote mogendheden een einde wenscht te maken. Generaal Oegaki wenscht den grooten mogendheden de bescherming van hare belangen in China te garandeeren, op voorwaarde, dat zij China niet in den huidigen strijd zullen steunen. In deze richting ook bewegen zich de besprekingen, die op het oogenblik tusschen den minister van Buitenlandsche Zaken en den Engelschen ambassadeur gehouden worden.
(Domei - Telegraaf) **(Vor. ber. Btl. Politiek 2703 E.)**

B. BOLIVIA. — Nieuwe regeering. —
De regeering van Bolivia is afgetreden om den president der republiek in de gelegenheid te stellen een nieuwe regeering te vormen, nu het geschil met Paraguay tot een oplossing is gekomen.
De nieuwe regeering is reeds gevormd. Hierin heeft Diez Medina de portefeuille van buitenlandsche zaken en Gabriel Gonsalvez de portefeuille voor binnenlandsche zaken. Minister van financiën is Mendoza Lopez, minister van landsverdediging generaal Rivera, van openbaar onderwijs Navajas Trigo, verkeersmiddelen Walter Henzer, mijnwezen Dionisio Foyanini, arbeid Alberto Zelada. (Telex-A. N. P.)
(Vor. ber. Kabinet 2870 A.)

C. ITALIE. — De Katholieke Actie. - Overeenstemming met de Fascistische partij. —
De betrekkingen tusschen de Katholieke Actie en de Fascistische partij in Italië zijn opnieuw besproken in een onderhoud tusschen den partij-secretaris en den voorzitter van het centraal bureau der Italiaansche Katholieke Actie, waar zij besloten, dat de betrekkingen tusschen partij en Katholieke Actie geregeld zouden blijven volgens de accoorden van September 1931.
Deze accoorden bepalen, dat de voorzitters der afdeelingen der Katholieke Actie niet kunnen worden gekozen uit vroegere leden van politieke partijen, die vijandig staan tegenover de fascistische regeering. Het optreden der Katholieke Actie moet uitsluitend religieus en geestelijk zijn. De vlaggen en vanen zijn driekleurig. Jeugdclubs moeten zich onthouden van alle sport en politiek, en zich houden aan godsdienstig onderwijs en ontspanning.
(De Tijd) **(V. b. Fascisme—Kath. Kerk 3092 A.)**

D. BELGIE. — Vlaanderen's negentiende IJzerbedevaart. —
Dit jaar is een speciale plechtigheid aan den gedenkdag verbonden geweest. Op de wanden van de crypte van het IJzermonument zijn de eerste tienduizend namen der gesneuvelde Vlaamsche jongens, gegroepeerd naar hun gemeente, voor altijd opgeschreven. Op 21 Aug. zijn deze wandplaten, ten overstaan der duizendkoppige menigte, door Prof. Daels ingehuldigd. Plechtig werden de namen der gemeenten die deze piëteitsvolle hulde mogelijk maakten, door den programmaleider, Juliaan Plateau, afgeroepen.
Een der sprekers, dr. De Pillecijn, verklaarde:
„Met meer nadruk dan ooit herhalen wij hier, dat het Vlaamsche volk zich met uiterste kracht zal verzetten tegen het inschakelen van onze buitenlandsche politiek in een blok van ideeën of in een militaire groepeering. Wij willen er buiten blijven, wij willen zelfstandig blijven. De tijd van vasaliteit is onherroepelijk voorbij."
Na hem zeide de voorzitter van het Bedevaartcomité, prof. Daels:
„Wij hebben van niemand lessen te ontvangen, tenzij van U, Vlaamsche dooden! Wij hebben aan niemand rekening te geven, tenzij aan U, Vlaamsche dooden! Wij zijn hier jaarlijks gekomen en zullen hier blijven komen om in het licht van uw positieve leering te onderzoeken ons eigen gedrag en het gedrag van hen, die over onze Vlaamsche gemeenschap heerschen." (Het Laatste Nieuws.)
(Vor. ber. IJzerbedevaart 1919 G.)

24 AUGUSTUS 1938

A. NEDERLAND. — Internationaal Katholiek Vredescongres. —

De eerste zitting van het Internationaal Katholiek Vredescongres is op 20 Augustus in huize Katwijk te Den Haag geopend met een korte rede van prof. mag. dr. J. B. Kors O.P., nadat op 19 Augustus in hotel De Wittebrug een begroetingsavond had plaats gehad.

Op 22 Augustus is te 's-Gravenhage de slotzitting gehouden. Te voren waren aangenomen een resolutie aangaande de politieke oorzaken der internationale wanorde en middelen tot herstel; een resolutie aangaande de organisatie der internationale maatschappij, waarin o.m. wordt gezegd, dat het congres iedere ideologie en ieder politiek systeem, dat berust op de basis van totalitair nationalisme, afwijst en de verplichting erkent voor alle staten om hun loyale medewerking te verleenen om te komen tot verwezenlijking van dit algemeen welzijn. Het congres erkent verder de noodzakelijkheid van sancties tegen de staten, die zouden weigeren hun rechtvaardige en sociale verplichtingen te vervullen ten opzichte van het algemeen welzijn, of tegen staten, die de orde en den internationalen vrede zouden verstoren.

Het congres spoort alle katholieken aan hun internationale plichten te vervullen, de pogingen van den Volkenbond op haar waarde te schatten en zich te onthouden van iedere negatieve critiek.

In de resolutie aangaande de economische oorzaken der internationale wanorde en middelen tot herstel, verklaart het congres o.a., dat het gewenscht is, dat de katholieken zoo krachtig mogelijk reageeren tegen de ideologieën, welke ontstaan uit een opgezweept nationalisme.

Nadat het congres deze resolutie had aangenomen, werd de slotzitting gehouden. Tijdens deze zitting sprak de voorzitter van het congres, prof. J. B. Kors O.P. een rede uit, waarin hij constateerde, dat het congres gedurende de zittingdagen gekomen was tot zeer belangrijke besluiten aangaande het internationale leven, en ten slotte dank bracht aan allen, die aan het welslagen van dit congres hadden medegewerkt.

Spr. besloot met de bede, dat „Christus moge heerschen als de vorst van den waren vrede: „pax Christi in regno Christi". (De Maasbode - De Tijd)

B. KLEINE ENTENTE. — Non-agressie accoorden met Hongarije. —

Na afloop van de conferentie der Kleine Entente te Bled, is op 20 Augustus het volgende communiqué gepubliceerd: „De vier ministers Krofta (Tsjecho-Slowakije), Petrescu Comnen (Roemenië) en Stojadinowitsj (Joego-Slavië), hebben een gedetailleerd onderzoek ingesteld naar den algemeenen toestand en naar alle vraagstukken van de buitenlandsche politiek, die in het bijzonder de statenleden van de Kleine Entente interesseeren. Tijdens dit onderzoek hebben zij met voldoening geconstateerd, dat er bepaalde gunstige symptomen zijn en gaven zij uiting aan hun hoop, dat deze gunstige elementen nog ontwikkeld en versterkt zullen worden door de geduldige en voortgezette pogingen van alle geïnteresseerde landen.

De permanente raad van de Kleine Entente, die een overtuigde aanhanger is van vreedzame methodes, wenscht de Balkanentente en Bulgarije geluk met het tot stand komen van het gelukkige accoord van Saloniki, door hetwelk deze staten niet alleen een nieuw tijperk van eendracht, consolidatie en welzijn in den Balkan bevestigd hebben, maar evenzeer een nieuwe bijdrage geleverd hebben tot het zeer kostbare werk van den algemeenen vrede.

De permanente raad constateerde met voldoening, dat de onderhandelingen, die sinds een jaar met Hongarije gevoerd worden, tot accoorden geleid hebben, die behelzen, dat men wederkeerig er van afziet om tusschen Hongarije en de statenleden der Kleine Entente zijn toevlucht tot geweld te nemen en dat de drie staten Hongarije's rechtsgelijkheid in zake de bewapening erkennen.

Eenige andere vraagstukken, die nog besproken worden met het doel, het terrein te effenen voor het vestigen van de betrekkingen van goede nabuurschap tusschen Hongarije en de Kleine Entente-staten, konden nog niet worden opgelost, zoodat de publicatie van deze accoorden nog niet plaats kon hebben.

Er is evenwel zoowel door den permanenten raad der Kleine Entente te Bled als door de Hongaarsche regeering te Boedapest tegelijkertijd een communiqué gepubliceerd, waarin de huidige staat van onderhandelingen, waarvan hierboven sprake is, wordt aangegeven. De raad uit zijn vreugde over de behaalde resultaten en geeft uiting aan zijn hoop, dat dank zij den geest van wederkeerig begrip, die niet alleen rekening houdt met de belangen van de landen in kwestie, maar ook met die van het geheele Donaubekken, een algeheel accoord weldra verwerkelijkt zal worden.

De permanente raad geeft er zich ten volle rekenschap van, zoo vervolgt het communiqué, dat de Volkenbond in de huidige situatie niet geheel kan beantwoorden aan de taak, die hem is toevertrouwd door de auteurs van het Volkenbondspact. De drie staten der Kleine Entente zijn evenwel eenparig van verlangen, met de Geneefsche instellingen samen te werken en haar hun medewerking te verleenen binnen de limieten van de huidige mogelijkheden. Wat de kwesties aangaat, die op de agenda van de aanstaande Volkenbondsvergadering geplaatst zijn, hebben de drie ministers besloten, dat de gedelegeerden van hun staten evenals in het verleden voort zullen gaan, met elkaar blijvend contact te houden, ten einde op elk oogenblik met elkander overleg te kunnen plegen voor het aannemen van eenzelfde houding.

De raad constateert met voldoening, dat de discussie, welke van 9 tot 14 Mei door den Volkenbond te Genève gevoerd is, naar aanleiding van de door de Britsche regeering ter sprake gebrachte kwestie der gevolgen van de huidige situatie in Abessynië, de algemeene oplossing heeft mogelijk gemaakt van een probleem, dat een der oorzaken was van de in Europa bestaande spanning."

Ten slotte behandelt het communiqué de Donaukwestie. Verklaard wordt, dat technische deskundigen der drie regeeringen spoedig te Belgrado bijeen zullen komen om dit vraagstuk in bijzonderheden te behandelen.

De volgende zitting van den Raad der Kleine Entente zal in September te Genève worden gehouden.

(Telex-A.N.P. - Telegraaf) **(Vorig bericht 3296 B.)**

C. UITVINDINGEN. — Auto zonder versnellingsbak.

Prof. F. C. Lea, van de Technische Hoogeschool van Sheffield, heeft op 22 Augustus '38 de uitvinding van den Italiaanschen ingenieur Piero Salerni, nl. een auto, voor welker voortbeweging geen inschakeling in versnellingen met kamraderen of anderszins noodig is, te Cambridge gedemonstreerd, aan de technische afdeeling van de British Association, de vereeniging van wetenschappen, welke aldaar haar jaarlijksch congres houdt.

Prof. Lea legde uit hoe de uitvinding de turbine en de centrifugale pomp combineert in een machine-onderdeel, dat fungeert als overbrenging van de kracht van den motor op de as. De proeven werden genomen met een gewone 21 P.K. auto, en de prof. bracht vrijwel den geheelen middag door met rondrijden door de straten van Cambridge, om de inzittenden in de auto te laten zien, hoe hij zonder overschakelen en met een enkele beweging, de auto van stilstand aan het rijden kon krijgen en de snelheid gaandeweg opvoeren.

Het nieuwe systeem zal zeer zuinig zijn, en een gallon zou 21 mijl duren. De slijtage van den motor zou er door verminderen. Na twee uur rijden was de motor altijd nog koud. Het systeem is voornamelijk bedoeld voor auto's, maar het kan ook op alle mogelijke andere motoren worden toegepast, ook op groote schepen.

Commendatore Salerni en zijn staf hebben jarenlang te Londen met in acht neming van de grootste geheimhouding gewerkt en niemand had er eenig idee van, wat er gaande was, zelfs niet de groote autofabrikanten. De auto, waarmede de proeven zijn genomen, heeft met het nieuwe onderdeel 65.000 mijl afgelegd en is ook onderworpen aan proefnemingen met belasting met passagiers. De snelheid kan zoo hoog opgevoerd worden, als men zelf wil.

Bij de demonstraties van 22 Augustus in Cambridge werd gereden met een gemiddelde snelheid van 40 mijl per uur. De uitvinder heeft verklaard, dat hij geen patent zal nemen op zijn uitvinding en er geen monopolie van zal maken. Het systeem zal beschikbaar worden gesteld aan de geheele transport-industrie. (Alg. Handelsblad)

D. GROOT-DUITSCHLAND. — Verordening over de voornamen van Joden. —

In de Staatscourant is een verordening verschenen, waarbij het dragen van voornamen door Joden geregeld wordt. Zij bepaalt, dat aan Joden die Duitsche onderdanen of statenloos zijn, in het vervolg nog slechts die voornamen gegeven mogen worden, welke in overeenstemming zijn met de richtsnoeren, die door den rijksminister van Binnenlandsche Zaken opgesteld zijn. Deze voorschriften behelzen slechts voornamen, die door het Duitsche volk als typisch Joodsch worden beschouwd.

Joden, die een buitenlandsche nationaliteit bezitten, vallen niet

onder dit voorschrift. Voorzoover Joden op het oogenblik voornamen dragen, die niet opgenomen zijn in de voorschriften, moeten zij van 1 Januari 1939 af een nieuwen voornaam hebben en wel mannelijke personen den voornaam Israël en vrouwelijke, den voornaam Sara.
Hiervan moeten zij voor 31 Januari 1939 schriftelijk den burgerlijken stand in kennis stellen. Overtredingen worden bestraft met gevangenisstraffen en boeten. Afgezien van deze bijzondere voorschriften omtrent de voornamen van Joden mogen kinderen van Duitsche onderdanen in het vervolg principieel slechts Duitsche of in Duitschland sinds lang ingeburgerde voornamen dragen. Niet-Duitsche voornamen zullen slechts dan worden toegelaten, wanneer een bijzondere reden dat rechtvaardigt. B.v. wanneer men behoort tot een niet-Duitsch volk, wanneer familietraditie of familiebetrekkingen daartoe aanleiding geven. (Nw. Rotterd. Crt.)

(Vor. ber. Anti-Semitisme 3388 A.)

25 AUGUSTUS 1938

A. **VEREENIGDE STATEN. — Tentoonstelling te New York in 1939. - Nederlandsche deelneming. - Verhooging van subsidie. —**
De regeering acht het noodzakelijk het Rijkssubsidie ten behoeve van de Nederlandsche deelneming aan de wereldtentoonstelling te New York te verdubbelen en dus te brengen op bijna 1½ millioen gulden.
Gebleken is, dat met het reeds gevoteerde bedrag ad *f* 750.000, waarvan *f* 500.000 ten laste van Nederland komt, niet zal kunnen worden volstaan. Naar schatting zal de bouwprijs van het paviljoen reeds *f* 600.000 vorderen. Op grond van berekeningen van den commissaris-generaal wordt het noodig geacht het subsidie van het rijk met *f* 740.000 te verhoogen, waarvan *f* 240.000 door de overzeesche gebiedsdeelen zal worden bijgedragen.
Te dien einde is thans een ontwerp ingediend tot suppletie van den betreffenden post op de begrooting 1938 van Economische Zaken. (Telegraaf.)

(Vor. ber. 3222 A.; Wereldtentoonstelling 3236 E.)

B. **NEDERLAND. — Eenheid door Democratie. —**
Op 20 Augustus 1938 heeft de Nederlandsche Beweging voor Eenheid door Democratie in de Kurzaal te Scheveningen haar provinciale zomerbijeenkomst gehouden. De opkomst van leden en belangstellenden voor deze vergadering was zeer groot, zoodat de groote zaal van het Kurhaus geheel gevuld was.
Na een korte openingsrede van den heer Weiss, voorzitter van de Haagsche afdeeling, was het woord aan den heer D. Hans.
De heer Hans wees er op, dat het Nederlandsche volk van Willem van Oranje een erfenis heeft gekregen, welke ongeschonden bewaard moet blijven. Men neme juist in deze dagen, welke aan het regeeringsjubileum van de Koningin voorafgaan, een voorbeeld aan onze vorstin, die Oranje's erfenis met zich mede draagt.
Spr. constateerde, dat ons volk in de historie twee groote beweegkrachten kent en wel zijn godsdienstzin en zijn vrijheidszin. Deze gedachten moeten wij bewaren. Oranje liet ons zijn stamhuis na en wij, democraten, dienen dit Huis te beschermen, zooals Geerten Gossaert kort geleden in verzen zeide: „Houdt vast, volk van Nederland".
Mr. J. J. R. Schmal memoreerde vervolgens, dat wij leven in het stormcentrum dat Europa heet. Spr. wees op de wantoestanden in de dictatoriaal geregeerde landen. „Het gaat thans", zoo riep spr. uit, „om het geweten van Europa; het gaat om de vraag of wij menschen zijn en blijven".
Spr. eindigde zijn rede met te zeggen, dat de menschen den goeden weg moeten vinden met hun hart, hun geloof en hun God.
Na een korte pauze was het woord aan mr. P. J. Oud.
Spr. behandelde in korte trekken de voordeelen van het partijstelsel waarin de politieke strijd niet verarmt, doch verrijkt, waarin men eerbied moet hebben voor de opvattingen van den andersdenkende. Men moet steeds uitgaan van den goeden trouw van een tegenstander.
De vierde en laatste spreker was de heer W. H. Vliegen, die op zijn beurt constateerde, dat ons volk een vrij volk is, dat door zichzelf geregeerd wil worden. Hij eindigde met den wensch, dat alle tegenstellingen mogen verdwijnen, omdat wij willen streven naar welvaart voor allen door democratie.
(Alg. Hbld. - Telegraaf - Nieuwsbl. v. h. Noorden.)

(Vor. ber. Eenheid door Democratie 3275 A.)

C. **NEDERLAND. — De werkloosheid. - Overzicht van 1934 tot Juli 1938. —**
In De Vrijzinnig-Democraat vonden wij onderstaande belangrijke tabel omtrent het verloop der werkloosheid in ons land van 1934 tot Juli 1938.
Men ziet daaruit duidelijk, dat de stijging, die er vroeger regelmatig was in de tweede helft der periode heeft plaatsgemaakt voor een regelmatige daling.

Eind	1934	1935	verschil
Januari	387.200	432.400	+45.200
Februari	358.000	417.600	+59.600
Maart	329.900	384.200	+54.300
April	309.900	368.183	+58.283
Mei	294.900	355.200	+60.300
Juni	291.900	333.600	+41.700
Juli	297.700	336.900	+39.200
Augustus	302.100	353.100	+51.000
September	309.600	366.000	+56.400
October	328.900	381.900	+53.000
November	365.600	415.180	+49.580
December	414.300	471.924	+57.624

Eind	1935	1936	verschil	verschil met '34
Jan.	432.400	475.900	+43.500	+ 88.700
Febr.	417.600	465.463	+47.863	+107.400
Maart	384.200	429.046	+44.846	+ 99.100
April	368.183	415.743	+47.560	+105.800
Mei	355.200	392.884	+37.684	+ 98.000
Juni	333.600	378.796	+45.196	+ 87.000
Juli	336.900	375.674	+38.774	+ 77.800
Aug.	353.100	381.429	+28.329	+ 79.300
Sept.	366.000	390.091	+24.091	+ 80.500
Oct.	381.936	394.444	+12.508	+ 65.500
Nov.	415.180	419.480	+ 4.300	+ 53.900
Dec.	471.924	455.209	—16.715	+ 40.900

Eind	1936	1937	verschil	verschil met '35
Jan.	475.900	466.242	— 9.658	+ 33.800
Febr.	465.463	439.553	—25.910	+ 20.900
Maart	429.046	403.365	—25.681	+ 19.200
April	415.743	359.726	—56.017	— 8.400
Mei	392.884	328.537	—64.347	— 26.700
Juni	378.796	310.616	—68.180	— 23.000
Juli	375.674	312.907	—62.767	— 24.000
Aug.	381.429	317.812	—63.617	— 35.300
Sept.	390.091	324.300	—65.791	— 41.700
Oct.	394.444	340.400	—54.044	— 41.500
Nov.	419.480	386.000	—33.480	— 34.400
Dec.	455.209	437.500	—17.709	— 34.400

Eind	1937	1938	verschil	verschil met '36
Jan.	466.242	439.300	—26.942	— 36.600
Febr.	439.553	420.800	—18.753	— 44.600
Maart	403.365	372.433	—30.932	— 56.613
April	359.726	354.700	— 5.026	— 61.043
Mei	328.537	332.000	+ 3.463	— 60.884
Juni	310.616	311.000	+ 384	— 67.796
Juli	312.907	301.600	—11.307	— 74.074

De daling van de werkloosheid gaat dus sinds eind 1936 regelmatig voort. Na een aarzeling in Mei en Juni van dit jaar vertoont het cijfer van eind Juli 1938 weer een goede verbetering. Het aantal werkloozen is, vergeleken met eind Juli 1936, 19.7 pct. gedaald. (Vrijzinnig-Democraat)

(Vor. ber. Werkloosheid 3326 B.)

A. **SOVJET-RUSLAND. — Het parlement. - Nieuwe volkscommissarissen. —**
Op voorstel van den secretaris van den oppersten Sovjet, Gorkin, heeft de raad de door het presidium uitgevaardigde decreten goedgekeurd, betreffende de viering van den twintigsten verjaardag van het Roode Leger, het afzetten van de volkscommissarissen Bakoelin, Pachomof, Popof, Bruskin en Gilinski, de benoeming van Wasar Kaganowitsj tot plaatsvervangend voorzitter van den raad van volkscommissarissen en volkscommissaris voor het verkeerswezen en zware industrie, de benoeming van Jeshof tot volkscommissaris van machinebouw en van Kabanof tot volkscommissaris van de levensmiddelenindustrie.
Hiermede was de tweede zitting van den oppersten Sovjet ten einde. (Izwestija) **(Vor. ber. 3366 C.)**

B. **SOVJET-RUSLAND. — Begrooting 1938 gepubliceerd. —**
De door den oppersten Sovjet aangenomen begrooting 1938 voor de U.S.S.R. is gepubliceerd. De inkomsten bedragen 132.657.993.000 roebel, de uitgaven 131.137.993.000 roebel, het batig saldo is dus 1.520 millioen roebel. (Tass-Agentschap) **(V. b. 3395 A.)**

C. **NEDERLAND. — Roode Kruis. - 10.000 helpsters gevraagd. —**
Het Nederlandsche Roode Kruis vraagt 10.000 helpsters.
Dit is de kern van een gesprek, dat de verslaggever van de Maasbode heeft gehad met dr. H. K. Offerhaus, lid van het dagelijksch bestuur van het Ned. Roode Kruis en hoofd van het ziekenhuiswezen.
Het Roode Kruis doet een dringend beroep op alle welgezinde, valide jonge vrouwen boven de achttien jaar, om zich voor het volgen van een opleidingscursus tot Roode Kruishelpster op te geven.
(De Maasbode) **(Vor. ber. Roode Kruis 2073 A.)**

D. **NEDERLAND. — Mexicaansche petroleum. - Vervoer naar en afzet in Nederland. —**
Op desbetreffende vragen van den heer Schouten heeft de minister van Buitenlandsche Zaken, mede namens den minister van Economische Zaken, op 24 Aug. '38 geantwoord, dat juist zijn de geruchten, dat voor Mexicaansche olie en daaruit vervaardigde producten getracht wordt in Nederland een afzetgebied te vinden en dat, mede door Nederlandsche reederijen, Mexicaansche olie en daaruit vervaardigde producten naar Nederland worden vervoerd.
De regeering acht onder de gegeven omstandigheden afzet dezer olie en daaruit vervaardigde producten in Nederland, alsmede het vervoer er van naar Nederland ongewenscht en ziet deze derhalve ongaarne.
Zij onderzoekt de vraag, in hoeverre de genoemde feiten aanleiding geven ter zake nadere voorzieningen te treffen. (Telex-A. N. P.)
(Vor. ber. Nota-wisseling met Mexico 3389 E.)

E. **FRANKRIJK. — Verklaring van Premier Daladier voor het bestuur van de Radicaal-Socialistische partij in zake de veertig-urenweek. —**
In een redevoering voor het bestuur van de Radicaal-Socialistische Partij heeft Daladier op 25 Aug '38 o.m. commentaar geleverd op zijn jongste radio-rede. Hij gaf bijzonderheden over de militaire voorbereidingen in Duitschland en noemde cijfers van de effectieven, die zich thans onder de wapenen bevinden. Voorts toonde hij aan, dat aan de overzijde van den Rijn de oorlogsindustrie in versneld tempo werkt. Hij vergeleek deze cijfers met die welke Frankrijk betreffen, waaruit hij concludeerde, dat het dringend noodzakelijk is het potentieel van Frankrijk te vergrooten.
Opnieuw zette Daladier met kracht uiteen, dat het hem er niet om te doen is terug te komen op het beginsel der veertig-urenweek, noch op andere sociale wetten, die sedert Juni 1936 zijn ingevoerd. De productie moet vergroot worden, met name in alle industrieën, die voor de landsverdediging e.d. werken. De handhaving van den vrede eischt, dat Frankrijk sterk is zonder dralen en niet over zes maanden of een jaar. Daarom is er geen andere oplossing om dit plan te verwezenlijken, dan een verzachting van de wet op de veertig-urenweek. (Le Temps)
(Vor. ber. Daladier 3404 B.; Radio-rede 3400 A.)

26 AUGUSTUS 1938

F. **HONGARIJE. — De Stephanusfeesten. —**
Op 20 Aug. '38 was het de 167ste keer, dat de heilige rechterhand van St. Stephanus, welke relikwie in 1764 in een kerk te Ragusa herontdekt werd, in plechtige processie door de straten der oude vesting werd gedragen. Buitendien was ditmaal ook het gouden hoofdbekleedsel van den heilige uit zijn oude residentie Székesfehérvár naar de tegenwoordige hoofdstad overgebracht om den volke eveneens te worden getoond.
De optocht had een buitengewoon kleurrijk aanzien.
's Middags geschiedde voorts de telkenjare op dezen datum wederkeerende feestelijke beëediging der jonge officieren in de Ludovika-academie, gevolgd door het verrijden van den traditioneelen St. Stephanus-prijs, welke ditmaal een record bezoek voor de nieuwe renbaan bracht. Rijksbestuurder Horthy, bekend om zijn paardenliefhebberij, was met zijn familie eveneens aanwezig.
Tegelijkertijd had nog een plechtige herdenking plaats op het Vrijheidsplein, waar de nationale standaard sedert den vrede van Trianon halfstok hangt, vier beeldhouwwerken de afgenomen gebieden symboliseeren en een bloembed de landkaart van groot-Hongarije aanschouwelijk voorstelt, omgeven door de bekende woorden: „neen, neen, nooit" (zullen wij daarin berusten), terwijl voor deze gelegenheid ook de wapenschilden der verloren provincies met rouwfloers waren omhuld.
(Nieuwe Rott. Crt. - De Maasbode)

G. **TSJECHO-SLOWAKIJE. — Sudeten-Duitschers. - Lord Runciman bij Benesj. —**
Het secretariaat der missie-Runciman heeft op 23 Aug. '38 een communiqué van den volgenden inhoud uitgegeven:
„De president der republiek, Benesj, heeft vanmorgen om 11 uur Lord Runciman ontvangen. Vanmiddag om 4 uur hebben de leden der missie-Runciman een bespreking gevoerd met de vertegenwoordigers der parlementaire commissie van zes en zetten zij de bestudeering voort, die de vorige week begonnen is van de tegenwoordige grondwet van Tsjecho-Slowakije. De commissie van zes werd vertegenwoordigd door Malypetr, dr. Meissner, dr. Klapka, dr. Rasin en Heidrich van het ministerie van Buitenlandsche Zaken. De leden van de missie-Runciman waren: Ashton G. Watkin, Stopford en John Henderson." (Vaderland)
(Vorig bericht 3397 D.)

H. **FRANKRIJK. — Actie der voorstanders van het Volksfront. —**
Het nationaal Volksfrontcomité is op 25 Aug. '38 bijeengekomen. Na de vergadering las Victor Basch, de voorzitter van de Liga voor de Rechten van den Mensch, het volgende communiqué voor:
„De besprekingen, welke zijn gehouden, hebben doen blijken, dat het nationale comité eensgezind blijft in zijn wil tot handhaving van het Volksfront tegen de reactie en tegen het fascisme. Het wil de onaantastbaarheid handhaven van de sociale wetten, welke zijn aangenomen door de republikeinsche meerderheid, en voorzien in de behoeften der landsverdediging en in de onafhankelijkheid des lands. Het nationaal comité heeft besloten een delegatie te zenden naar den minister-president."
Het politieke bureau der communistische partij heeft een resolutie aangenomen, waarin alle democraten worden opgeroepen „zich krachtiger dan ooit aaneen te sluiten om eerbied voor de republikeinsche wet af te dwingen", en waarin o.m. bijeenroeping van het parlement wordt gevraagd, alsmede een plechtige bevestiging van de onaantastbaarheid der wet op de veertig-urenweek en van de sociale wetten en een veroordeeling van iedere neiging tot persoonlijke macht. De resolutie eindigt met een pleidooi ten gunste van versteviging van het Volksfront.
(L'Intransigeant) **(Vor. ber. Daladier 3408 E.)**

A. SOVJET-RUSLAND. — Grenscommissie. - Japansche voorstellen. - Grensincidenten. —

De Japansche ambassadeur te Moskou, Sjigemitsoe, heeft op 21 Aug. '38 den Sovjet-Russischen volkscommissaris voor Buitenlandsche Zaken, Litwinof, de voorstellen der Japansche regeering overhandigd voor de vorming eener gemengde commissie, die zich belasten zal met de vaststelling en afbakening der grenzen in het Tsjangkoefeng-gebied.
Tijdens het onderhoud is men tot overeenstemming gekomen omtrent een aantal bijzonderheden, o.m. de personen-kwestie. Litwinof handhaaft echter zijn standpunt, dat uitsluitend gebruik zal worden gemaakt van het verdrag van Hoentsjoeng en de daarbij gevoegde kaarten van het jaar 1866, terwijl Sjigemitsoe de meening is toegedaan, dat de commissie behalve deze stukken bovendien nog het materiaal zal onderzoeken, dat de Japansche en Mandsjoerijsche regeeringen in zake deze kwestie aan de commissie zouden willen voorleggen.
De onderhandelingen zullen worden voortgezet.
In aansluiting aan deze bespreking protesteerde de Japansche ambassadeur nog tegen het overvliegen van Mandsjoerijsch en Koreaansch gebied door Sovjet-Russische verkenningsvliegtuigen. Litwinof antwoordde hierop met een protest tegen een beweerde grensschending van Japansch-Mandsjoerijsche zijde.
De woordvoerder van het ministerie van Oorlog te Tokio heeft medegedeeld, dat de Russische verkenningsvluchten boven Mandsjoekwo-Koreaansch gebied, die na den wapenstilstand zijn volbracht, een uitdaging beteekenen, waartegen Japan te Moskou zal protesteeren.
Het is niet de eerste keer, zoo zeide hij, dat Russische vliegtuigen de grens schenden. Vóór het incident bij Tsjangkoefeng was het een bijna dagelijksche gebeurtenis. (Prawda - Domei)
(Vorig bericht 3389 F.)

B. GROOT-DUITSCHLAND. — Mgr. Sproll verbannen uit Wurtemberg. —

Naar de Duitsche bladen melden, is tegen den bisschop van Rottenburg, mgr. Sproll, een verbod uitgevaardigd, langer in Wurtemberg te blijven.
Deze maatregel is noodzakelijk geworden, doordat de bisschop als eenige staatsburger in zijn district niet heeft deelgenomen aan de verkiezingen op 10 April van dit jaar. Dit is aanleiding geweest voor talrijke betoogingen van de opgewonden bevolking tegen den bisschop.
De bladen wijzen er verder op, dat het verbod is uitgevaardigd om de orde en rust te herstellen. En voorts omdat een bisschop, die zijn plichten als staatsburger in ernstige mate niet nakomt, niet in zijn diocees langer kan worden geduld.
De bisschop heeft geweigerd zijn diocees vrijwillig te verlaten. (D.N.B.) **(V. b. Kerkstrijd 3392 E.)**

C. ZUID-AFRIKA. — Verklaring van generaal Smuts in zake hulp aan Engeland in tijd van oorlog. —

Generaal Smuts heeft op 25 Aug. '38 in het Zuid-Afrikaansche parlement een rede uitgesproken, waarin hij o.m. zeide, dat naar zijn meening Zuid-Afrika Engeland zou moeten bijstaan, wanneer dit in gevaar verkeerde of werd aangevallen in tijd van oorlog.
Smuts voegde hieraan toe, dat het een aanslag op eigen leven zou zijn, wanneer men toestond, dat Engeland ten onder ging, zoolang het nog de behoeder is der onafhankelijkheid der Unie. Wanneer hij, generaal Smuts, lid was der regeering, die het parlement van advies moest dienen in dergelijke omstandigheden, zou hij er met klem bij Zuid-Afrika op aandringen samen te gaan met Engeland. (Times)
(Vor. ber. Generaal Smuts 2984 B.)

D. SPANJE. — Burgeroorlog. - Onbesliste worsteling aan den Ebro. —

Meer dan een maand geleden deed het republikeinsche leger een uitval over den Ebro. Duizenden dooden zijn gevallen, maar de strijd blijft onbeslist. De krachtige tegenstand van Franco's troepen is echter voor de republikeinsche troepen op dit oogenblik niet al te gevaarlijk, daar de regeering over voldoende materiaal en geoefende mannen beschikt.
(Telex-A. N. P.) **(V. b. 3388 F.; Burgeroorlog 3401 C.)**

E. CHINA. — Conflict met Japan. - Jioetsjang door de Japanners ingenomen. —

De Japansche troepen hebben op 25 Aug. '38 Jioetsjang ten Westen van Kioekiang veroverd. Op 24 Augustus was het de Japansche voorhoede gelukt, na een krachtige voorbereiding door artillerie en vliegtuigen, tot de buitenwijken van de stad door te dringen.
In Japansche militaire kringen wordt de inneming van deze stad als de belangrijkste gebeurtenis tot dusver aan het front van Hankau beschouwd, want daarmede zijn de Japanners door het centrum van de Chineesche stellingen heengebroken en is de verbinding tusschen de Chineesche troepen ten Zuiden en ten Noorden van den Jangtse doorgesneden.
(Domei) **(Vor. ber. Chin.-Jap. Conflict 3403 B.)**

F. JOEGO-SLAVIE. — Kabinet-Stojadinowitsj. - Mutaties. —

Generaal Milan Neditsj van Joego-Slavië, chef van den generalen staf, is tot minister van Oorlog en Marine benoemd in de plaats van generaal Lioebomir Maritsj.
De afgevaardigde Nikola Kabalin is minister van Handel geworden en vervangt Milan Verbanitsj als zoodanig. Tenslotte is Miletitsj als minister van Lichamelijke Opvoeding vervangen door Mirko Boeitsj, burgemeester van Split.
De nieuwe minister Kabalin is Kroaat en voorstander van de onverbreekbare eenheid van Zuid-Slavië. Boeitsj behoort tot de groep, die onlangs van de partij van Matsjek naar de regeeringspartij is overgegaan. (Telex-A. N. P.) **(V. b. Kabinet 3397 A.)**

G. ZWEMSPORT. — Mevr. Wendell zwemt over het Kanaal. —

De Duitsche zwemster mevr. Wendell heeft het Kanaal overgezwommen in den tijd van 15 uur 25 min. De zwemster is 24 Aug. '38 van Kaap Griz Nez gestart en bereikte na een tocht, welke door gunstigen wind en stroom vlot verliep, de andere zijde. Zij is in de visschersboot, welke haar op haar zwemtocht begeleidde, reeds weer naar Calais teruggekeerd.
Zij is thans de 24ste, die over het Kanaal gezwommen is. (Telex-A. N. P.)
(Vor. ber. Kanaalovertochten 2892 A.)

H. LETTEREN. — Boeken die door de pers gunstig besproken zijn. - Onze wekelijksche opgave. —

Amerikaansch: Lewis Browne — „Oh say, can you see!" (Cape) **(Vorig bericht 3398 F.)**

Duitsch: Ernst Wiechert — „Alti der Bestmann, Tobias. - Zwei Erzählungen." (Grote's Verlag, Berlin 1938) **(Vorig bericht 3398 F.)**

Engelsch: James Hill — „No victory for the soldier." (Collins)
Walter Starkie — „Don Gypsy". (John Murray)
(Vorig bericht 3398 F.)

Fransch: Henri Duvernois — „Le vieux drame." (Grasset '38) **(Vorig bericht 3398 F.)**

Italiaansch: Arrigo Benedetti — „La figlia del Capitano." (Parenti-Firenze) **(Vorig bericht 3398 F.)**

Nederlandsch: Jacob Hiegentlich — „Schipbreuk te Luik". (A. G. Schoonderbeek, Laren)
Dr. Anne H. Mulder — „Geschiedenis van Oranje doorluchtig verteld. Met afbeeldingen naar oude prenten en moderne foto's". (Kosmos) **(3398 F.)**
(Red. K. H. A.)

27 AUGUSTUS 1938

I. ENGELAND. — Sir John Simon's rede in zake de Britsche buitenlandsche politiek. - De politiek van Chamberlain, op 24 Maart uiteengezet, blijft intact.

De hoofdpunten van de rede, die Sir John Simon op 27 Aug. '38 te Lanark heeft gehouden, kunnen als volgt worden samengevat:
1. De houding van Engeland tegenover de mogelijkheid van een conflict in Centraal Europa is nauwkeurig en volledig uiteengezet in Chamberlain's verklaring in het Lagerhuis op 24 Maart. Die verklaring

blijft geldig. Er is niets aan toe te voegen en niets in te wijzigen.

2. Wij zijn ervan overtuigd, dat in het algemeen duurzame oplossingen niet gevonden kunnen worden door het gebruik van geweld. Geweldmaatregelen zouden onder zekere omstandigheden gemakkelijk ook anderen er in kunnen verwikkelen dan zij, die er oorspronkelijk bij betrokken zijn. En wie kan zeggen, waar dit proces, wanneer het eenmaal is begonnen, zal eindigen?

3. Wij zullen te allen tijde het heele gewicht van onzen invloed laten gelden om het uitbreken van oorlog in eenig deel der wereld te voorkomen.

4. Er is geen limiet aan de reacties van oorlog. Gij zult de treffende rede van den heer Cordell Hull gelezen hebben, waarin hij den nadruk legde op de vèr strekkende reacties van oorlog.

5. Lord Runciman is naar Tsjecho-Slowakije gegaan, niet als scheidsrechter of rechter maar als bemiddelaar en vriend. Hij is in geenen deele een vertegenwoordiger van de Britsche regeering.

6. Ik ben ervan overtuigd, dat alle redelijke menschen in elk land wenschen hem te helpen inplaats van hem te hinderen bij zijn poging een rechtvaardige oplossing te bevorderen. Het is niet alleen onze plicht maar ook die van anderen alles te vermijden wat den vrede in gevaar zou kunnen brengen.

7. Wij zijn ervan overtuigd, dat er met den goeden wil van beide partijen een oplossing kan worden gevonden, die alle wettige belangen recht doet wedervaren.

8. Er zijn groote mogendheden in Europa, die er een regeeringsvorm op na houden, welke geen onzer, die in de traditie van de parlementaire democratie zijn opgevoed, zou kunnen aanvaarden, maar dat is geen reden om ons buitenlandsch beleid in te richten alsof vriendschap met deze zoo geheel anders geregeerde landen onmogelijk zou zijn. Ik persoonlijk verwerp ten eenen male de opvatting, dat de oorlog onvermijdelijk is, en dat zekere landen onverbiddelijk onze vijanden moeten zijn.

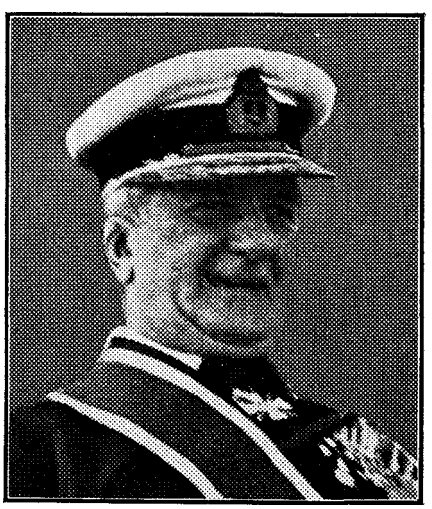
9. Ik geloof, dat, net zooals het volk van Engeland een diepe en duurzame liefde voor den vrede heeft, ook de volken van alle andere landen even vredelievend zijn. Ik geloof, dat de „man in the street" overal zijn leven in rust en veiligheid wenscht te leven, genietende van de goede dingen van het leven en vol haat en vrees voor de vreeselijke gevolgen van den modernen oorlog.

10. De mannen en vrouwen in vele Europeesche landen zijn verontrust door de gedachte, dat van hen verwacht wordt, dat zij zich voorbereiden op de gevaren en verschrikkingen van den luchtoorlog. Het feit dat zij verontrust zijn geeft echter hoop, want nergens zou een regeering zoo onverschillig voor de gedachten en meeningen van het volk kunnen zijn, dat het zijn gevoelen, dat deze dingen vermeden moeten worden, zou durven negeeren. Waarlijk, er zou een groote verantwoordelijkheid rusten op dengene die door zijn toedoen de menschheid in het onheil van een oorlog zou storten. (Nieuwe Rott. Courant)
(Vor. ber. Sir John Simon 2819 F.; Chamberlain's rede van 24 Maart 3196 D.; Buitenl. Politiek 3368 A.)

A. TSJECHO-SLOWAKIJE. — Sudeten-Duitschers. -
De bemiddelingspogingen van lord Runciman werden deze week voortgezet. De jongste proclamatie van Henlein, dat voortaan alle Sudeten-Duitschers van het „zelfverdedigingsrecht" mogen gebruik maken, heeft in de democratische landen in Europa en Amerika een slechten indruk gemaakt.
Sir Neville Henderson, de Engelsche Ambassadeur te Praag, is op 27 Aug. naar Londen ontboden en per vliegtuig vertrokken. (Telex-A. N. P.) **(3408 G.)**

B. GROOT-DUITSCHLAND. — Nieuwe bepalingen voor buitenlanders. —
In het „Reichsgesetzblatt" wordt een „politieverordening voor buitenlanders" gepubliceerd, die alle nog bestaande regelingen der Duitsche landen afschaft. Het verblijf op rijksgebied is buitenlanders toegestaan, die in persoonlijkheid en doel van hun verblijf den waarborg bieden, dat zij de hun verleende gastvrijheid waardig zijn.
De nieuwe regeling, die op 1 October '38 van kracht wordt, moet de politie in staat stellen, maatregelen te nemen tegen de buitenlanders, die aan die voorwaarden niet voldoen. Een speciale verblijfsvergunning der politie is noodig voor buitenlanders, die langer dan drie maanden blijven en voor hen, die speciale werkzaamheden willen verrichten.
(Reichsgesetzblatt) **(V. b. Buitenlanders 2769 D.)**

C. GROOT-DUITSCHLAND. — Officieel bezoek van Admiraal Horthy, den Hongaarschen Rijksbestuurder.
Tegelijkertijd dat te Bled de Kleine Entente confereerde, reisde de Hongaarsche Rijksbestuurder, admiraal Horthy, vergezeld door zijn ministers Imredy, de Kayna en generaal Ratz naar Duitschland voor een officieel bezoek. De Hongaarsche gasten zijn daar met alle honneurs ontvangen. Hitler onthaalde den Rijksbestuurder op een vlootrevue te Kiel, bij welke gelegenheid tevens een nieuwe oorlogsbodem te water werd gelaten; voorts werd o.a. een bezoek gebracht aan de fortificaties op Helgoland.

Admiraal Nicolaas Horthy von Nagybanya.

Tijdens het diner, dat Hitler op 24 Aug. '38 ter eere van Horthy en diens echtgenoote had aangericht, hield Hitler een rede, waarin hij uiteenzette, dat de betrekkingen tusschen Hongarije en Duitschland veelzijdig waren. Deze betrekkingen bestonden reeds ten tijde van koning Stephan. De strijd, dien Duitschland en Hongarije na den oorlog voor hun bestaan hebben moeten voeren, aldus Hitler, heeft de vriendschapsbanden nauwer aangehaald. De nauwe samenwerking tusschen Hongarije en Duitschland tezamen met het bevriende Italië, zal van groote beteekenis zijn voor den vrede. Ik hoop — aldus Hitler — dat u zich tijdens uw verblijf in Duitschland zult kunnen overtuigen van de sympathie, die het Duitsche volk voor u en uw land koestert. Duitschland volgt den nationalen wederopbouw van uw land met oprechte sympathie.
De Führer bracht ten slotte een dronk uit op den Rijksbestuurder en op het Hongaarsche volk.
In zijn antwoord bracht Horthy den Führer dank voor zijn woorden en voor de hartelijke ontvangst die Duitschland hem had bereid. Indien wij de Duitsche grens overschrijden, aldus Horthy, hebben wij nooit het gevoel op vreemden bodem te staan. Vervolgens wees Horthy op de banden die Duitschland en Hongarije binden. Wij heben vaak voor dezelfde idealen gestreden.
De Rijksbestuurder zeide verder groote bewondering te hebben voor den vasten wil van het Duitsche Rijk om zich weer te verheffen. Hij wees op het feit, dat zoowel Duitschland als Hongarije zeer vriendschappelijke betrekkingen met Italië onderhouden. Ten slotte bracht Horthy een dronk uit op Hitler en het Duitsche volk.
Horthy is op 26 Augustus uit Berlijn vertrokken en via Neurenberg naar Budapest teruggekeerd. (Telex-A. N. P. - Agence Belga - Alg. Handelsblad - Nieuwe Rott. Crt. - De Tijd)
(V. b. Horthy 3207 G.; Hitler 3356 G.)

H. M. KONINGIN WILHELMINA
VEERTIG-JARIG REGEERINGSJUBILEUM
1898-1938

Het was op 30 Augustus 1898, dat Koningin Emma, Regentes van het Koninkrijk der Nederlanden en de Overzeesche gewesten de volgende proclamatie afkondigde:

Landgenooten!

De taak, die mij in 1890 werd toevertrouwd, is weldra geëindigd. Mij valt het onwaardeerbaar voorrecht ten deel Mijne beminde Dochter den leeftijd te zien bereiken, waarop Zij naar het voorschrift der Grondwet tot de regeering wordt geroepen. In dagen van smart en rouw trad ik op als Regentes van het Koninkrijk, thans schaart zich het geheele Volk in vreugde om den troon zijner jonge Koningin. God heeft Mij in deze jaren gesteund. Mijn dierbaarste wensch is vervuld.

Aan allen, die Mij met raad en daad hebben ter zijde gestaan en die Mij gesteund hebben door hunne liefde en gehechtheid, breng Ik Mijnen dank.

Moge het ons Land met zijne Bezittingen en Koloniën onder de regeering van Koningin Wilhelmina wel gaan! Het zij groot in alles waarin ook een klein volk groot kan zijn!

Ik treed af van de hooge plaats, die Ik in ons Staatswezen heb bekleed, met den diepgevoelden wensch, dat op Koningin en Volk te zamen, door de nauwste banden vereenigd, Gods zegen blijve rusten.

Lasten en bevelen, dat deze proclamatie in de Staatscourant en het Staatsblad opgenomen en ter plaatse, waar zulks gebruikelijk is, aangeplakt zal worden.

Gedaan te 's-Gravenhage, op heden den 30sten Augustus 1898.

EMMA.

Haar Dochter, Prinses Wilhelmina, werd op 31 Augustus 1898 meerderjarig en aanvaardde de regeering onder den naam van Koningin Wilhelmina. Haar proclamatie van 31 Augustus 1898 luidde als volgt:

„Wij Wilhelmina, bij de gratie Gods, Koningin der Nederlanden, Prinses van Oranje-Nassau, enz. enz.

Aan Mijn Volk!

Op dezen voor U en Mij gewichtigen dag gevoel Ik Mij gedwongen eenige woorden tot U te richten.

Allereerst een woord van warme dankbaarheid! Sedert Mijne vroegste jeugd hebt Gij Mij omgeven met Uwe liefde. Uit alle deelen van het Koninkrijk, uit alle kringen der maatschappij, van ouden en jongen ontving Ik steeds de treffendste blijken van gehechtheid. Nadat Mijn beminde Vader Mij was ontvallen, werd al Uwe aanhankelijkheid aan Mijn Stamhuis op Mij overgebracht. Thans, nu Ik gereed sta de schoone, doch zware taak, waartoe Ik geroepen ben, te aanvaarden, gevoel Ik Mij als gedragen door Uw trouw.

Ontvangt Mijnen Dank! Hetgeen Ik tot dusver mocht ondervinden liet onuitwischbare indrukken bij Mij na. Het is Mij een waarborg voor de toekomst. Mijn innig geliefde Moeder, aan wie Ik onuitsprekelijk veel verschuldigd ben, gaf Mij het voorbeeld van een edele en verhevene opvatting der plichten, die nu op Mij rusten.

Ik stel Mij tot levensdoel, dat voorbeeld na te volgen, te regeeren zooals van een Vorstin uit het Huis van Oranje wordt verwacht.

Aan de Grondwet getrouw wensch Ik den eerbied voor den Nederlandschen naam en de Nederlandsche vlag te bevestigen, Ik wensch bij het opperbestuur over de Bezittingen en Koloniën in Oost en West rechtvaardigheid te betrachten en naar Mijn vermogen bij te dragen tot verhooging van Uw geestelijk en stoffelijk welzijn.

Ik hoop en verwacht, dat Uw aller steun, in welken ambtelijken of maatschappelijken werkkring binnen of buiten het Koninkrijk Gij zijt geplaatst, Mij daarbij nooit ontbreken zal.

Op God vertrouwende en met de bede, dat Hij Mij sterke, aanvaard Ik de Regeering.

WILHELMINA".

Den 6den September 1898 had de plechtige inhuldiging in de Nieuwe Kerk te Amsterdam plaats. Na het afleggen van den inhuldigingseed sprak H.M. de Koningin de volgende woorden:

„Mijne Heeren Leden der Staten Generaal,

Reeds op jeugdigen leeftijd heeft God Mij door het overlijden van Mijn onvergetelijken Vader tot den Troon geroepen, dien Ik onder het zoo wijze en zegenrijke Regentschap Mijner innig geliefde Moeder beklom.

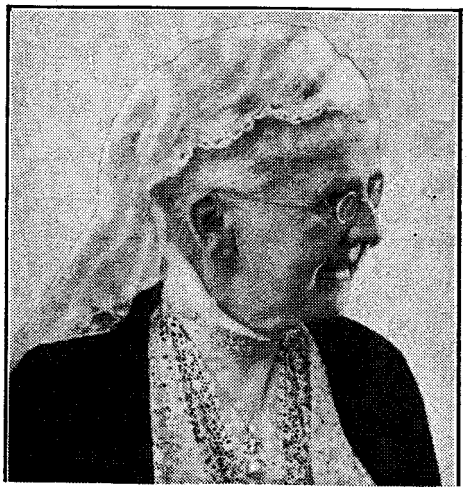
Na de vervulling van Mijn achttiende levensjaar heb Ik de regeering aanvaard. Mijn proclamatie heeft dit aan Mijn dierbaar Volk bekend gemaakt.

Thans is de ure gekomen, waarin Ik Mij te midden van Mijn trouwe Staten-Generaal onder aanroeping van Gods Heiligen Naam, zal verbinden aan het Nederlandsche Volk tot instandhouding van zijn dierbaarste rechten en vrijheden.

DE GEBOORTE VAN PRINSES WILHELMINA

Mededeeling van Koning Willem III aan het Parlement op 31 Augustus 1880

„Het is voor Ons een groote vreugde, U de blijde tijding te kunnen mededeelen, dat Hare Majesteit de Koningin, Onze beminde gemalin, hedennamiddag bevallen is van een Prinses. Wij zijn overtuigd, dat de Eerste en Tweede Kamer der Staten-Generaal van harte deelen in de gevoelens, die deze heuglijke gebeurtenis bij Ons opwekt en met Ons dankbaar den zegen erkennen, die door den Allerhoogsten aan Ons Huis en het Vaderland is geschonken".

Koningin Emma.

Zoo bevestig Ik heden den hechten band, die tusschen Mij en Mijn Volk bestaat en wordt het aloude verbond tusschen Nederland en Oranje opnieuw bezegeld. Hoog is Mijn roeping, schoon de taak, die God op Mijn schouders gelegd heeft. Ik ben gelukkig en dankbaar het Volk van Nederland te mogen regeeren, een Volk klein in zielental, doch groot in deugden, krachtig van aard en karakter.
Ik acht het een groot voorrecht, dat het Mijn levenstaak en plicht is al Mijn krachten te wijden aan het welzijn en den bloei van Mijn dierbaar vaderland. De woorden van Mijn beminden Vader maak Ik tot de Mijne: „Oranje kan nooit, ja nooit genoeg voor Nederland doen".
Bij de vervulling van Mijn taak heb Ik Uwe hulp en medewerking noodig. Mijne Heeren Leden der Volksvertegenwoordiging, Ik ben overtuigd, dat Gij Mij die in ruime mate zult verleenen. Laat ons samen arbeiden voor het geluk en den voorspoed van het Nederlandsche Volk. Dat zij ons aller levensdoel!
God zegene Uwen en Mijnen arbeid, dat Hij strekke tot heil van ons Vaderland".
Hierna volgde de eed door H.M. de Koningin met heldere, duidelijke stem uitgesproken:
„Ik zweer aan het Nederlandsche Volk, dat Ik de Grondwet steeds zal onderhouden en handhaven.
Ik zweer, dat Ik de onafhankelijkheid en het grensgebied des Rijks met al Mijn vermogen zal verdedigen en bewaren; dat Ik de algemeene vrijheid en rechten van al Mijn onderdanen zal beschermen en tot instandhouding en bevordering van de algemeene en bijzondere welvaart alle middelen zal aanwenden, welke de wetten te Mijner beschikking stellen, zooals een goede Koning schuldig is te doen.
Zoo waarlijk helpe Mij God Almachtig!"

Den 16den October 1900 verscheen de volgende proclamatie van Koningin Wilhelmina:

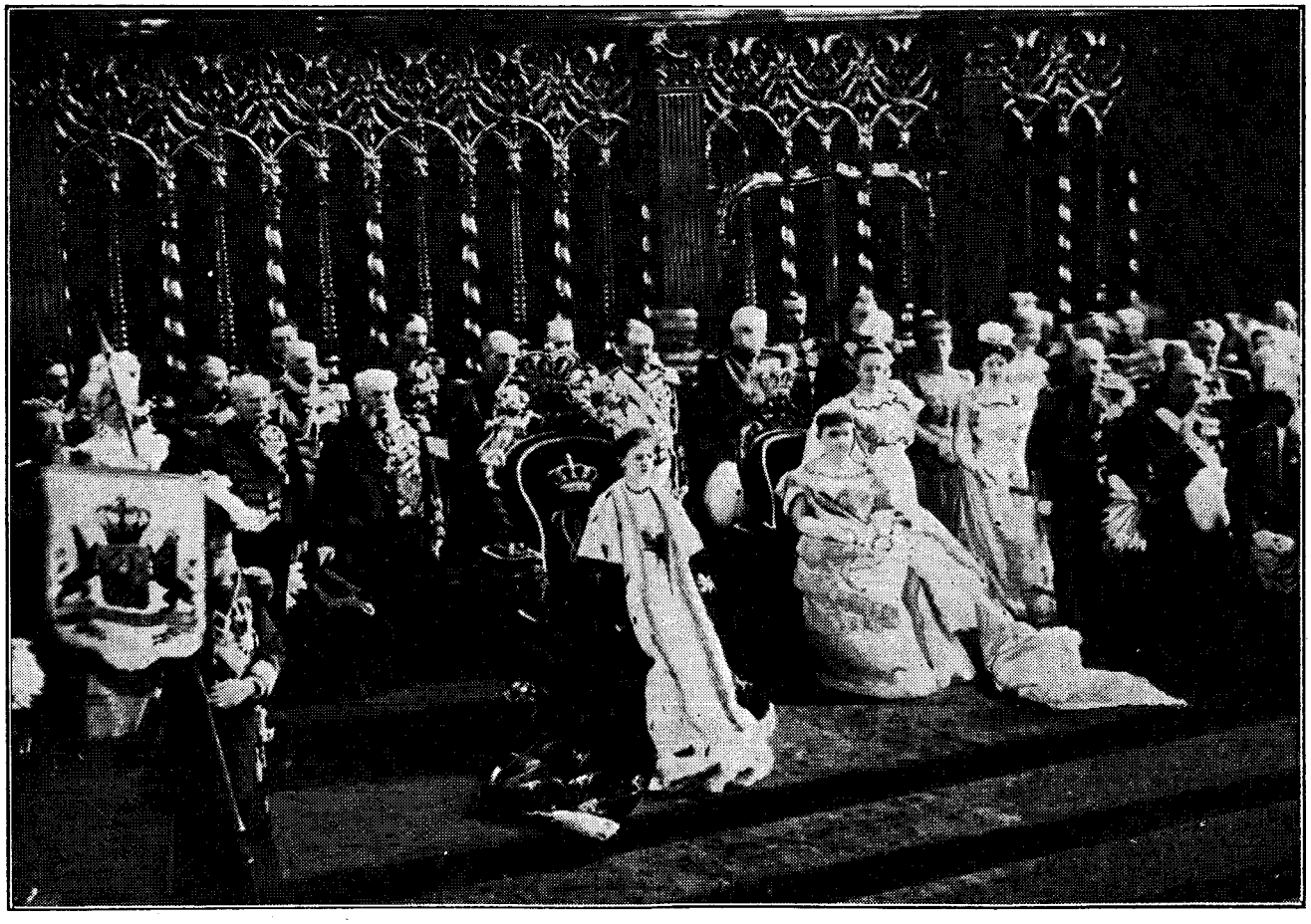
„Het is Mij een behoefte aan het Nederlandsche Volk, van welke levendige belangstelling in het geluk van Mij en Mijn Huis, Ik diep ben overtuigd, persoonlijk mededeeling te doen van Mijne verloving met Zijne Hoogheid Hertog Hendrik van Mecklenburg-Schwerin.
Moge deze gebeurtenis, onder Gods zegen, bevorderlijk zijn aan het welzijn van ons Land".

Het huwelijk van H.M. de Koningin met Z.K.H. Prins Hendrik, Prins der Nederlanden, had op 7 Februari 1901 in de Groote of St. Jacobskerk te 's-Gravenhage plaats en werd door Ds. van der Flier ingezegend. Het Vorstelijk Bruidspaar reed in de Gouden Koets, die H.M. op 7 September 1898 door de stad Amsterdam ten geschenke was gegeven, ter kerke.

Een jaar na het huwelijk moest H.M. de Koningin een zware ziekte doormaken. De berichten klonken eerst somber en ernstig, de Koningin verkeerde in levensgevaar. Spoedig echter gaven de bulletins hoop op herstel en kort daarna kon Zij Haar taak weder vervullen.

Het was met groote dankbaarheid, dat het Nederlandsche Volk, na jaren van wachten, op 30 April 1909 de blijde mare vernam, dat de Koningin Moeder was geworden. Een Prinsesje was geboren, dat op 5 Juni 1909 gedoopt, den naam van Juliana Louise Emma Marie Wilhelmina ontving.

In 1923 werd het Zilveren Regeeringsjubileum gevierd, kort gevolgd door het feest der Zilveren Bruiloft van het Koninklijk Echtpaar.

Inhuldiging van H. M. Koningin Wilhelmina in de Nieuwe Kerk te Amsterdam op 6 September 1898.

Het jaar 1934 was voor het Koninklijk Huis een jaar van groote droefheid. Den 20sten Maart 1934 overleed Koningin Emma, de zoo beminde en geliefde Koningin-Moeder. Meer dan 50 jaren had Zij in ons land gewoond en geleefd, eerst als Koningin, dan als Koningin-Regentes en ten slotte als Koningin-Moeder. Nog geen vier maanden later, den 3den Juli ontsliep de Prins-Gemaal, Prins Hendrik. De positie van den Prins-Gemaal is allerminst gemakkelijk geweest, maar wat de Prins deed voor het Nederlandsche Reddingswezen, voor het Roode Kruis en voor de Padvinderij, bezorgde Hem de vriendschap en genegenheid van de overgroote meerderheid onzer bevolking. Na dagen van rouw, braken dagen van groote vreugde voor H.M. de Koningin aan. Den 8sten September 1936 verloofde zich Prinses Juliana met Prins Bernhard van Lippe-Biesterfeld. Op 7 Januari 1937 werd het huwelijk van het Prinselijk Paar te 's-Gravenhage — in de Groote of St. Jacobskerk — voltrokken en het eerste kleinkind van onze Koningin, Prinses Beatrix, zag op 31 Januari 1938 te Soestdijk het levenslicht.

Geen Nederlandsch Staatshoofd heeft, sedert het herstellen van onze onafhankelijkheid een zoo belangrijken en bewogen, maar ook zoo uiterst moeilijken tijd beleefd als Koningin Wilhelmina:

Drie Grondwetsherzieningen, een revolutionnaire staking, een wereldoorlog, die vier jaar duurde, met herhaalde gevaren voor ons land, een revolutionnaire poging van den sociaal-democratischen leider Troelstra, nieuwe buitenlandsche dreigingen, een wereldcrisis, die alle financieele, economische en moreele waarden in het verkeer der volken omverwierp, de Zeven Provinciën, het verval en het herleven van ons nationaal besef, het omwentelen, dichtbij en veraf, van oude staatsvormen en -begrippen, en het verrijzen van geheel nieuwe, de Boerenoorlog, oorlog in Abessynië, Burgeroorlog in Spanje, Japansche penetratie in China . . . maar daartegenover het behoud van onze onafhankelijkheid, het gespaard blijven voor de hel van den oorlog en de in alle opzichten groote ontwikkeling van Nederlandsch Oost-Indië.

Koningin Wilhelmina en Prins Hendrik in 1902.

De regeering van H.M. de Koningin zou men in 5 tijdperken kunnen indeelen:

1. 1898—1901, de laatste jaren van de liberale regeering onder Goeman Borgesius;
2. 1901—1913, de bloeitijd van Kuypers Anthitese met een klein vrijzinnig intermezzo van het ministerie—De Meester;
3. 1913—1918, de nationale concentratie van de eerste oorlogsjaren (na 1914) en de pacificatie op onderwijs- en kiesrechtgebied onder Cort v. d. Linden;
4. 1918—1935, gematigde rechtsche kabinetten met Ruys de Beerenbrouck als voornaamste figuur en met een overgangsperiode, daarin, van 1925—1935, waarin de leiding allengs van de Katholieken naar de Anti-Revolutionnairen overgaat;
5. de Christelijk-Nationale periode onder Colijn.

Mannen, die tot onze grootste politieke figuren hebben behoord o.a. Kuyper, Lohman, Nolens, Cort v. d. Linden, Treub, Loudon, Colijn zijn gekomen en op de twee laatsten na reeds weer van ons heengegaan, politieke inzichten zijn verkruimeld en opnieuw gevormd, maar de kracht van de constitutioneele monarchie op haar best is, in de figuur van Koningin Wilhelmina sprekend gedemonstreerd en bewaard gebleven.

Het moet H.M. veel smart hebben berokkend, dat de prikkelbaarheid, veroorzaakt door de jarenlange mobilisatie (1914—1918), door distributie en noodmaatregelen op allerlei gebied, zich hier en daar ook richtte tegen Haar persoon. De revolutie, die in Duitschland na den wapenstilstand triomfeerde, werd in November 1918 ook in ons land door een groep radicalen aangekondigd. Het verzet van de Regeering tegen deze revolutie (Troelstra's vergissing) ging gepaard met grootsche betoogingen van aanhankelijkheid aan ons Koninklijk Huis. Onder veel geestdrift reden de soldaten, die de paarden hadden afgespannen van het Koninklijk rijtuig, waarin de Koningin en de Prins met het Prinsesje waren gezeten, de Koninklijke Familie, het Malieveld te 's-Gravenhage rond.

H.M. dankte rechtopstaande in het rijtuig de betoogers: „Ik dank U allen hartelijk voor de onvergetelijke uren, die Ik heden met U heb beleefd. Ik stel Uw trouw en Uw aanhankelijkheid op zeer hoogen prijs en zal dezen dag nooit vergeten".

H.M. kondigde op 20 November 1918 de volgende proclamatie af:

Aan Mijn Volk!

Ik voel Mij gedrongen, na hetgeen wij in de bange oorlogsjaren en in de laatste dagen met elkander hebben doorleefd, een woord tot U, Mijn Volk, te spreken.

De oorlog spoedt ten einde; onze onafhankelijkheid is bewaard. Ik breng Mijnen hartelijken dank aan de mannen van leger en vloot, die onvermoeid de wacht hebben betrokken en hun krachten en tijd hebben ten offer gebracht, en niet minder aan U allen, mannen en vrouwen, die met geduld en volharding de ontbering, door den krijg veroorzaakt, hebt gedragen.

De toon van dank voor ons behoud verstomde korten tijd. Want onder den indruk van de geweldige beroeringen in de volken van Europa is ook in ons Vaderland de staatsorde een oogenblik bedreigd. Het antwoord daarop door U met overweldigende meerderheid gegeven, heeft op Mij een diepen indruk gemaakt. Ik dank U daarvoor uit den grond van Mijn hart. Getrouw aan de traditie van Mijn Voorvaderen, heb Ik nooit anders gewild dan Mijn Volk te dienen door handhaving van het recht en bevestiging zijner vrijheden, door verzekering van ieders rechtmatige aanspraken op geestelijk en stoffelijk gebied. Gedragen door Uwe liefde en trouw, zie ik Mij in die roeping bevestigd.

Het grondwettig gewaarborgd recht van het volk om langs wettigen weg, niet onder den druk van dreigement, zijn verlangens over zijn lot te doen kennen, is gehandhaafd en het parlementaire overleg kan worden voortgezet. Het is Mijn verlangen, de voor-

Koningin Wilhelmina, Prins Hendrik en Prinses Juliana in 1909.

genomen hervormingen door te zetten en aan te vullen met de snelheid, die past bij den polsslag van dezen tijd. Reactie zij uitgesloten; wij moeten vooruit.
Het is Mijn begeerte, dat de nood van het Volk in al zijn diepte worde gepeild, en naar de mate van de kracht der Overheid door deze worde bestreden.
Het is Mijn wil om steeds in nauwe aanraking te zijn met den volksgeest en om te regeeren in overleg met de vertegenwoordiging van het geheele volk.
Ik heb verstaan, dat gij Mij daarin steunt en met liefde en vertrouwen tegemoet treedt.
Met liefde en vertrouwen aanvaard Ik dien steun.
God zegene en behoede ons dierbaar Vaderland!

WILHELMINA.

Wat Indië betreft, dit prachtige land is gedurende de regeering van H.M. de Koningin aanmerkelijk vooruitgegaan. Het is H.M. niet gegeven geweest in persoon naar Insulinde te vertrekken. De ontwikkeling van de inlandsche bevolking heeft echter de bijzondere aandacht van H.M.'s regeering gehad. Het zijn vooral Zending en Missie, en ook de medische Zending, die hier grootsch werk hebben verricht.
Generaal Von Heutsz (1904—1909) maakte een definitief einde aan den Atjeh-oorlog en versterkte in Indië het regeeringsgezag. Het streven naar zelfstandigheid van vele Inlandsche vorsten werd in legale banen geleid. In 1916 werd de Volksraad opgericht, eerst als adviseerend lichaam, doch in 1925 kreeg de Raad ook het recht van initiatief en amendement en geeft de Gouverneur-Generaal sindsdien zijn ordonnantiën in overleg met den Volksraad. De Grondwet van 1922 voerde de benaming in „Nederlandsch-Indië, Suriname en Curaçao" in plaats van het oude „Koloniën en Bezittingen".

Suriname baart onze regeering nog steeds vele zorgen. In 1923 werd te Paramaribo ter gelegenheid van het 25-jarig regeeringsjubileum een standbeeld voor Koningin Wilhelmina onthuld.

Curaçao is de laatste decenniën economisch enorm vooruitgegaan.

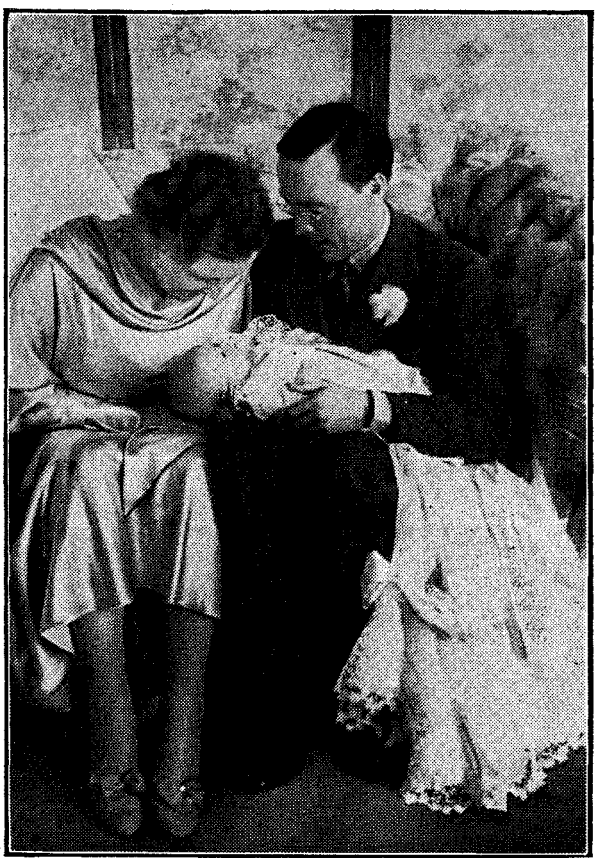
Onze buitenlandsche politiek is gedurende H.M.'s 40-jarige regeering dezelfde gebleven: Een van strikte neutraliteit. De sympathieke daad van Koningin Wilhelmina om President Paul Kruger „De Gelderland" ter beschikking te stellen en hem naar Nederland te brengen werd alom toegejuicht. De uitlevering van den voormaligen Duitschen keizer, die in ons land een toevlucht had gevonden, werd geweigerd. De annexatie-lust van België werd langs diplomatieken weg beslecht.
Op de vraag van President Roosevelt, die zich tot de staatshoofden had gewend om hem hun meening te zeggen over ontwapening en regeling van economische kwesties, was Koningin Wilhelmina de eerste, die antwoordde en o.a. liet weten: „Dit Volk, uit naam waarvan Ik spreek, verafschuwt den oorlog. Evenzeer als het uittarting en aanval tusschen burgers veroordeelt, veroordeelt het uittarting en aanval tusschen volken. Mij is geen reden bekend, waarom vreedzame regeling niet de uitsluitende methode zou zijn om internationale geschillen te beslechten".
Nederland trad tot den Volkenbond toe en het Permanente Hof van Internationale Justitie werd te 's-Gravenhage gevestigd.

Een werk van de allergrootste beteekenis werd onder H.M.'s regeering volbracht:
De droogmaking van de Zuiderzee. Op 28 Mei 1932 werd de laatste opening in den afsluitdijk gesloten en de Zuiderzee werd een binnenzee: het IJselmeer. Nog 4 polders moeten drooggemaakt worden en Nederland zal zijn twaalfde provincie hebben.

De verdiensten van H.M. op wetenschappelijk gebied blijken uit de aanbieding van twee eere-doctoraten, die van de Hoogescholen te Groningen en te Leiden. De groote belangstelling, die Koningin Wilhelmina voor de schilderkunst koestert, is algemeen bekend.
Ouderen van dagen in de onmiddellijke nabijheid van 't Loo, zullen zich de jonge Vorstin, nog een kind, goed herinneren, zooals Zij er met schildersdoos gewapend, op uittrok, om zich op een rustig, mooi plekje aan de kunst te wijden. Toen droeg Haar Moeder, de Koningin-Regentes nog de plichten der regeering, maar ook later, als de Vorstin zelf tot die taak geroepen is, wijdt Zij zich in de dagen Harer vacantie, als Zij in Noorwegen of elders vertoeft, aan het schilderen van de mooie berglandschappen en slechts enkelen uit Haar onmiddellijke nabijheid was het gegund deze aquarellen en teekeningen te mogen zien.
Er kwam echter een tijd, dat de ontwrichting der financiën, de ontreddering in handel en nijverheid

Koningin Wilhelmina en Prinses Juliana in 1913.

Prinses Juliana, Prins Bernhard en Prinses Beatrix.

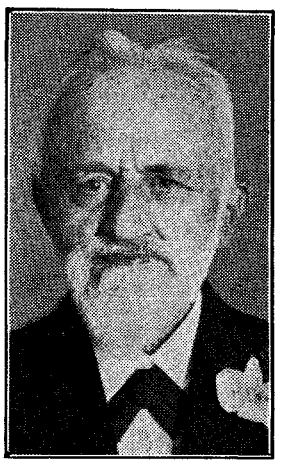
de uiterste zuinigheid geboden en dat cultureele belangen verwaarloosd werden, zoodat de kunstenaar ook den druk der tijden aan den lijve gevoelde. Zoo werd hulp gebiedend noodzakelijk voor den noodlijdenden geestelijken werker en werden er tentoonstellingen en verlotingen georganiseerd om de eerste nooddruft te helpen lenigen. Toen stond onze Vorstin ruimte af in Haar Paleis te Amsterdam en in Haar verblijf het Loo om een groote verkooptentoonstellingen van kunstwerken te organiseeren, waarvan de baten voor steunverleening gebruikt werden. Het was in deze tijden, dat Zij toestemming gaf om Haar werk te exposeeren, waarbij de opbrengst van entrée's en verkoop geheel afgestaan werd om de noodlijdende kunstenaars te helpen. Zoo hielp de verkoop van een keurig uitgegeven boek met litho's naar Haar werk voor hetzelfde doel. Haar daad werd op prijs gesteld, werkte inspireerend en wekte op tot hulpverleening op een of andere wijze. Het was in het jaar 1932, dat onze Koningin werkend lid werd van het schilderkundig genootschap Pulchri Studio terwijl Zij in Mei 1933 voor het eerst mede-inzond.

Mr. H. Goeman Borgesius.

Dr. A. Kuyper.

Mr. P. W. A. Cort van der Linden.

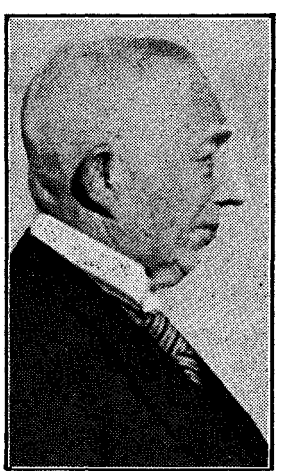
Jhr. Mr. Ch. J. M. Ruys de Beerenbrouck.

Tijdens het ministerie Ruys de Beerenbrouck begon een opleving van nationaal besef. De herdenkingsfeesten ter eere van Willem van Oranje in 1933 gaven hiertoe aanleiding. Op de Markt te Delft werd de eed van trouw aan Oranje hernieuwd. Na deze herdenkingsfeesten eindigde H.M. haar toespraak tot het Nederlandsche Volk aldus:

„Ik voel de bezieling en de kracht die er van dit verleden uitgaat, om ons door aanpassen, taaie volharding en eensgezindheid, den greep van den tijd te doen trotseeren en met den ijver en de wilskracht, die de omstandigheden gebieden, de handen ineen te slaan en allen te zamen te offeren en te arbeiden, voor wat, wat God geve, eenmaal een betere toekomst zal zijn. Moge de viering die achter ons ligt en de daarbij opnieuw aan den dag getreden aanhankelijkheid aan de figuur van den Vader des Vaderlands en aan het werk, dat hij heeft mogen tot stand brengen, blijken een zegen voor ons allen te zijn geweest".

Jhr. Mr. D. J. de Geer.

Dr. H. Colijn.

Het economische en financieele leven van 1898 tot 1938 toont onvergelijkbare toestanden. Gedurende den wereldoorlog waren vele noodmaatregelen noodzakelijk en wij herinneren slechts aan de werkzaam-

heden van de N. O. T. Na korten opbloei werd ons land, evenals de geheele wereld, door een tot dusver ongekende crisis en werkloosheid geteisterd. Wij staan nu voor een groot probleem en wel hoe ons bedrijfsleven en onze handelspolitiek aan den huidigen stand van zaken aan te passen.
Tijdens de regeering van onze Vorstin is de op de zeehavens ingeklaarde tonnenmaat verdrievoudigd. Nieuwe kanalen werden gegraven en het Amsterdam-Rijn-kanaal is in wording. Groote ondernemingen als de Koninklijke, Philips, de Aku en de Unilever kwamen tot ongekenden bloei. De detailhandel nam een groote vlucht. Warenhuizen van groote afmetingen en het filiaalbedrijf verhoogden aanzienlijk de bedrijvigheid. Ons bankwezen wist, met eenige uitzondering, de groote gevaren der crisis te trotseeren. Het is alleen de werkloosheid waardoor het geduld van velen op groote proef wordt gesteld.

Wat de ontwikkeling der techniek betreft, Nederland heeft in de laatste veertig jaren in menig opzicht fraaie prestaties geleverd. Wij memoreeren slechts onzen vliegtuigbouw.
Tengevolge van het algemeen gebruik van de fiets en de motorisatie van het wegenverkeer, werd het wegennet gemoderniseerd met den daaraan verbonden enormen bruggenbouw, het summum van prestatie onzer ingenieurs.
Haar regeeringsjaren zijn niet als een zonnige weg over louter rozen geweest, zooals Haar eerste blijde opgang scheen te beloven.
Een eenzame jeugd als kind met durende inspanning om op tijd berekend te zijn en voorbereid voor de zware taak, die Haar zoo spoedig op de jonge schouders zou worden gelegd.
Koningin van achttien jaren, een leeftijd, waarop elk ander jong meisje de wereld vol verwachtingen voor zich ziet open liggen, werd Zij geroepen tot de hoogste en meest verantwoordelijke functie van den Staat.
Van Haar werd wijsheid en beleid gevraagd.

Eens een Koningin van achttien jaren is Zij nu een vrouw geworden, wier ernstige wezen door een trek van beproefde levenservaring is geteekend.
Persoonlijk leed en tegenspoed zijn Haar gedurende die veertig jaren op velerlei wijze niet gespaard gebleven.
Koningin Wilhelmina regeerde zooals van een Vorstin uit het Huis van Oranje te verwachten viel, d.w.z. Zij regeerde constitutioneel, handhavend „de onafhankelijkheid en het grondgebied des Rijks en beschermend de algemeene en bijzondere vrijheid en de rechten van alle Mijne onderdanen", zooals de Grondwettelijke formule luidt, doch Zij deed nog meer ook. Haar toewijding en plichtsbetrachting, Haar komen tot ons volk in dagen van spanning, rouw en vreugde, droeg een sterk persoonlijken inslag, zoodat de banden tusschen volk en Koningin nog werden versterkt. Als Koningin won Zij eerbied en hoogachting van schier geheel ons volk.
Het is Dr. Colijn, die in het Officieel Gedenkboek dit als volgt formuleert:

„De oudsten onder ons moeten het erkennen, dat de volkswaardeering jegens het Hoofd van den Staat in bijna de halve eeuw die verstreek sinds het overlijden van onzen laatsten Koning, metterdaad een wijziging ten goede heeft ondergaan.
De oorzaken daarvan zijn gecompliceerd. Er zijn redenen, die verband houden met wijzigingen in de Staatkundige opvattingen nopens de verhouding tusschen Kroon en Volk. Er zijn ook oorzaken die daarbuiten vallen. En een er van is zeker de wijze, waarop onze Koningin een voorbeeld is voor het geheele Nederlandsche volk in plichtsbetrachting en levenswijze."

De bekende Fransche romanschrijfster Marcelle Tinayre vergelijkt Koningin Wilhelmina met Koningin Victoria van Engeland: beiden hadden het hoogste begrip van haar koninklijken en vrouwelijken plicht. In haar particuliere leven zoowel als in haar carrière als souvereine verdienen zij ten voorbeeld te worden gesteld.
De schrijfster laat de figuur van eenige vorstinnen uit de wereldgeschiedenis de revue passeeren en besluit haar artikel met de woorden, dat Koningin Wilhelmina, die zoo ernstig, zoo wijs en zoo werkzaam is, vrouw en moeder kon zijn en alle gezinsvreugden en smarten heeft leeren kennen. Haar volk, welks rechten Zij zoo goed beschermt en welks vrijheden Zij eerbiedigt, betuigt Haar heden zijn dank. Gedurende veertig jaren heeft Zij Haar beroep schitterend vervuld. Moge Zij er thans de rechtmatige belooning voor ontvangen.

Het is algemeen bekend en ook algemeen erkend, dat Koningin Wilhelmina Haar taak als Constitutioneel-parlementair Vorstin bewonderenswaardig heeft vervuld. Zij staat geheel boven en los van de partijen. En zoo kan men constateeren, dat er in deze geweldige veertig jaren, waarin de wereldgebeurtenissen ook ons land hebben bestormd, één figuur door alle momenten heen, ook de moeilijkste en de dreigendste, onwrikbaar stand is blijven houden: Koningin Wilhelmina. (Red. K. H. A.)

Gedenkpenning vervaardigd door de Koninklijke Begeer te Voorschoten, ter gelegenheid van het veertig-jarig Regeeringsjubileum van H. M. de Koningin.

29 AUGUSTUS 1938

A. Grepen uit de geschiedenis.—

In de laatste maanden is Tsjecho-Slowakije, meer dan reeds gewoon was, in het middenpunt der belangstelling komen staan.

Onze lezers zullen omtrent dezen, nog zoo betrekkelijk nieuwen, Staat wel wat meer willen vernemen (zie ook pag. 3209 A.).

De Republiek Tsjecho-Slowakije is een schepping van Prof. dr. G. Masaryk, die bij de Entente groote verdiensten verwierf door zijn actie (en door die van de Tsjecho-Slowaaksche legioenen, welke aan de zijde der Entente streden) en die den 14den Nov. 1918 tot President van de Republiek werd gekozen. Telkens werd hij, voor een tijdvak van 7 jaren, herkozen (1920-'27, 1927-'34, 1934-'41). Evenwel trad hij op 14 Dec. 1935 af. De Nationale Vergadering benoemde den toenmaligen Minister van Buitenlandsche Zaken, Dr. Eduard Benesj, tot President.

Prof. Masaryk overleed 19 Sept. 1937.

En door zijn ligging èn door zijn cultuur heeft Tsjecho-Slowakije (het oude koninkrijk Bohemen) gedurende verscheidene eeuwen een belangrijke rol in de historie gespeeld. Zulks zoowel op godsdienstig en cultureel als op staatkundig gebied. Zijn koningen waren, in de tijden van de groote bewegingen in Midden-Europa, zeer aanzienlijke en invloedrijke vorsten.

De terechtstelling van Johann Hus (omstreeks 1400 Professor, daarna Rector van de Praagsche Universiteit), over wien — wegens zijn theologische theoriën — de banvloek werd uitgesproken en die — onder belofte van vrijgeleide, voor de Kerkvergadering te Konstanz verschenen — werd gevangen genomen en als ketter verbrand, gaf aanleiding tot groote opwinding bij de Boheemsche Tsjechen, tot een opstand te Praag (waarna de Koning zijn land moest verlaten). De opstandigheid breidde zich zelfs uit tot een godsdienstkrijg (den Hussisten-oorlog, 1419—1436), waarin de Tsjechen met afwisselend succes tegen de legers van het Duitsche Rijk streden; totdat het Concilie van Konstanz met de Hussisten een overeenkomst sloot.

TSJECHO-SLOWAKIJE

Bijna 250 jaar na Hus heeft een andere geleerde Tsjech van zich doen spreken. Wij, Nederlanders, hebben aan hem een zeer recente herinnering. Comenius, de theoloog en paedagoog, die, om der wille van zijn overtuiging, zijn vaderland moest verlaten, vond in ons gastvrij land een veilige toevlucht en de vrijheid zijn meeningen ronduit uit te spreken. In 1670 stierf hij, na een 15-jarig verblijf hier te lande, te Naarden, alwaar, door de samenwerking tusschen onze en de Tsjecho-Slowaaksche Regeering, een mausoleum werd opgericht en 7 Mei 1937 officieel ingewijd. Op 3 April 1938 had aldaar een plechtige herdenking, door Tsjechische en Nederlandsche vereerders, van Comenius' geboortedag plaats. Omtrent de Staatkundige beteekenis van Bohemen enkele bijzonderheden.

Reeds in den aanvangstijd van de Habsburgsche glorie (einde 13e eeuw) was Bohemen de krachtigste mogendheid in Midden-Europa. De macht van den Boheemschen Koning breidde zich uit over Oostenrijk, Stiermarken, Karinthië en Kraïn; zelfs (midden 14e eeuw) over de Neder-Lausitz (N.W. van Dresden) en Silezië. Toen was de Koning van Bohemen één van de 7 kiesgerechtigden voor de verkiezing van den Romeinschen Keizer (Duitsch Keizer). Tot dat kiescollege behoorden verder de Aartsbisschoppen van Mainz, Trier en Keulen, de Paltsgraaf „bei Rhein", de Hertog van Saksen-Wittenburg en de Markgraaf van Brandenburg.

Gedurende geruimen tijd was Bohemen met Hongarije vereenigd (1490—1620), waardoor de (door de overwinning bij Belgrado bevochten) veiligheid van Midden-Europa tegen de bedreigingen der Turken verzekerd was.

Bohemen was overwegend protestantsch. Met de overwegend Roomsch Keizerlijke regeering leidde zulks tot wrijvingen, welke kenschetsend waren voor het karakter der eerste periode (1618—1623) van den dertigjarigen oorlog. De Bohemers zetten den Keizer (Ferdinand II) als Koning der Bohemen af en kozen als zoodanig den jongen Keurvorst van de Palts, die als Frederik V tot koning van Bohemen werd gekroond. Zijn glorie duurde echter slechts kort.

De slag op den Wittenberg (Nov. 1620), waarin de nieuw gekozen Koning werd verslagen, maakte feitelijk aan de groote macht van Bohemen een einde. Frederik werd door den Keizer afgezet, in den Rijksban gedaan, vluchtte naar de Nederlanden, van waar hij — ten behoeve van den strijd voor het protestantisme — herhaaldelijk steun had ontvangen.

Na den vrede van Praag (1635) verminderde de beteekenis van Bohemen voor Midden-Europa. Van een toonaangevende mogendheid werd Bohemen de volgboot van een, steeds grooter wordend staatsschip: het werd hoe langer hoe meer aan Oostenrijk getrokken en kwam in de zich vormende federatieve monarchie op een lagere plaats. Daarentegen nam de beteekenis van Polen sterk toe; ook in den strijd tegen de Turken, waarin de Poolsche Koning Johann Sobiesky door (en na) het ontzet van Weenen (1683) een tijdlang de leiding had.

Terloops zij hier vermeld, dat ook Polen's glorie taande en dat dit land, hetwelk zoozeer de Fransche belangstelling had getrokken (Lodewijk XV wist zijn schoonzoon, Stanislaus Laszinski, tot Koning van Polen te doen verkiezen) onderging in de voortdurende oorlogen, welke Oost-Europa teisterden tijdens het opkomen van de macht van Rusland en Pruisen en de liquidatie van den Zweedschen invloed (na den dood van Karel XII).

Bij een eerste (1772), een tweede (1793) en een derde (1795) deeling van Polen werd het eens zoo aanzienlijke rijk tusschen Rusland, Oostenrijk en Pruisen verdeeld, waarbij het grootste deel (2/3 van de oppervlakte, ½ van het inwonertal) aan Rusland kwam. Bij den vrede van Tilsit (1807) werd door Napoleon I een klein gedeelte zelfstandig gemaakt als „Hertogdom Warschau", aan hetwelk Oostenrijk, bij den vrede van Weenen (1809) West-Galicië moest afstaan. Doch dit hertogdom Warschau verdween als zoodanig weer van de kaart van Europa, toen [bij het Verdrag van Weenen (1815)] het grootste deel als een „Koninkrijk Polen" aan Rusland werd toegewezen.

De pogingen van de Polen om het Russische juk af te schudden (de revoluties van 1830—'32 en in 1863) werden door de Russen met klem en groote wreedheid onderdrukt.

Aldus bleef de toestand in het gebied der Tsjechen en der Polen, totdat, na het einde van den grooten wereldoorlog, die beide staten weder als zelfstandige republieken in de rij der mogendheden werden herplaatst.

Wat nu verder Tsjecho-Slowakije betreft, willen wij wijzen op de moeilijkheden tusschen de Tsjechen en de Duitschsprekenden, welke intusschen niet van heden of gister zijn!

De invloeden van den strijd om de macht in het Duitsche Rijk tusschen de Habsburgers en de Beiersche Dynastie en ook nog andere invloeden hebben niet nagelaten de Tsjechen te treffen. In algemeenen zin genomen, bleef de toestand deze, dat zij (hoewel de Keizer van Oostenrijk den titel van Koning van Bohemen bleef voeren) als overwonnenen een onderdeel van den nationaliteitenstaat Oostenrijk bleven en ook daarvan den druk ondervonden. Eerst door de stichting van de Republiek in 1918 kwamen de Tsjechen onder dien druk uit.

Met die stichting is in dat deel van Midden-Europa een toestand ontstaan, welke zeer typeerend is voor zulke omwentelingssituaties.

(„Ik Zal Handhaven") **(Vorig bericht 3209 A.)**

A. **ENGELAND. — Sir John Simon's rede van 27 Augustus '38. - Commentaren. —**
Parijs: Te Parijs is men zeer blij met de rede van Simon. Men had overigens niets anders verwacht. Het Fransche ministerie van Buitenlandsche Zaken was vooruit ingelicht over den inhoud van de rede.

Praag: De rede van Simon heeft een uitstekenden indruk gemaakt. In politieke kringen ziet men er een bewijs in, dat Engeland zijn werk tot bevestiging van den vrede blijft voortzetten. Men is het ook eens over wat hij over de persoonlijkheid van Runciman gezegd heeft.

Berlijn: Onder den titel „Simon voor een vredelievende oplossing", schrijft de Deutsch Allgemeine, dat de rede nogmaals heeft onderstreept, dat de buitenlandsche politiek van Chamberlain op het behoud van den vrede gericht is en dat zij weer met nadruk herhaalt, dat oorlog nooit geheel onvermijdelijk is.
De pers heeft over 't algemeen een sarcastischen toon aangeslagen.

Rome: Te Rome is men zeer onder den indruk van de vredelievende rede van Simon. Men hecht vooral groote beteekenis aan wat Simon zeide omtrent Engelands houding in geval het tot een conflict mocht komen over de Tsjechische quaestie en verheugt zich over de wijze waarop Engeland, bij monde van zijn minister, nogmaals zeide geen bezwaar te hebben tegen een vriendschappelijke betrekking met die staten, welke een volkomen andere binnenlandsche politiek voeren. **(Vorig bericht 3409 I.)**

B. **TOONEEL. — Openluchtspel op Elswout - „Eenheid door Oranje". —**
Op het mooie landgoed Elswout, aan de grens van Haarlem, werd in den avond van 26 Augustus de eerste uitvoering gegeven van dr. Ludwig Berger's historisch openluchtspel „Eenheid door Oranje", waarvoor dr. Anton van Duinkerken de prologen en den epiloog schreef. Voor deze tooneelgebeurtenis, die verband houdt met de viering van het veertigjarig regeeringsjubileum van onze Koningin en die door het Bloemendaalsche Oranjecomité uitmuntend werd voorbereid, bestond groote belangstelling, o.a. door den Commissaris der Koningin in de provincie Noord-Holland, mr. dr. A. baron Röell en den burgemeester van Bloemendaal, jhr. mr. C. J. A. den Tex.
Het spel stond onder leiding van Eduard Verkade.
Een groep uitgezochte acteurs en actrices, bijgestaan door een rijke figuratie, welke door verschillende vereenigingen van Bloemendaal, Overveen en Aerdenhout werd geleverd, vertolkte levendig en kunstzinnig het verhaal van Holland in nood, van den admiraalszoon Engel de Ruyter en freule Marie Anne van Beverweert, die elkanders liefde wonnen, en van de stoere rivalen Tromp en De Ruyter, die elkaar na hevige vijandschap de vriendenhand reikten. De epiloog, die het verleden aan Wilhelmina's roemrijk jubileum verbindt, maakte een diepen indruk.
(De Tijd) **(Vor. ber. Tooneel 2815 A.)**

C. **NEDERL. OOST-INDIE. — Vreemdelingen. - Toelatingsbesluit gewijzigd. —**
Op 27 Aug. '38 is een Koninklijk Besluit afgekondigd, waarbij het toelatingsbesluit voor Nederlandsch-Indië is gewijzigd. Hierdoor kan een vergunning tot ontscheping worden geweigerd aan die vreemdelingen, van wie niet vaststaat, dat zij naar hun geboorteland of land van herkomst kunnen terugkeeren.
(N. Rott. Crt.) **(Vor. ber. Vreemdelingen 3049 C.)**

D. **VEREENIGDE STATEN. — Een boodschap van Cordell Hull. —**
Cordell Hull heeft een verklaring gepubliceerd, waarin hij de aandacht vestigt op den tienden verjaardag van het Briand-Kellogg pact. Hij noemt alle onderteekenaars, ook Duitschland, Italië en Japan. Verder verklaart hij, dat het zeer tragisch is, dat, hoewel de ondervinding heeft geleerd, dat zelfs geen overwinnaar iets in een oorlog kan winnen, toch in sommige deelen van de wereld wordt gestreden en conflicten onzegbare ellende brengen aan millioenen, terwijl in andere deelen van de wereld de oorlogsgeest wordt geëerd. Van het al of niet nakomen van de plechtige beloften van tien jaar geleden hangt het bewaren van alles wat waarde heeft af.
(Telex-A. N. P.) **(Vor. ber. Cordell Hull 3397 B.)**

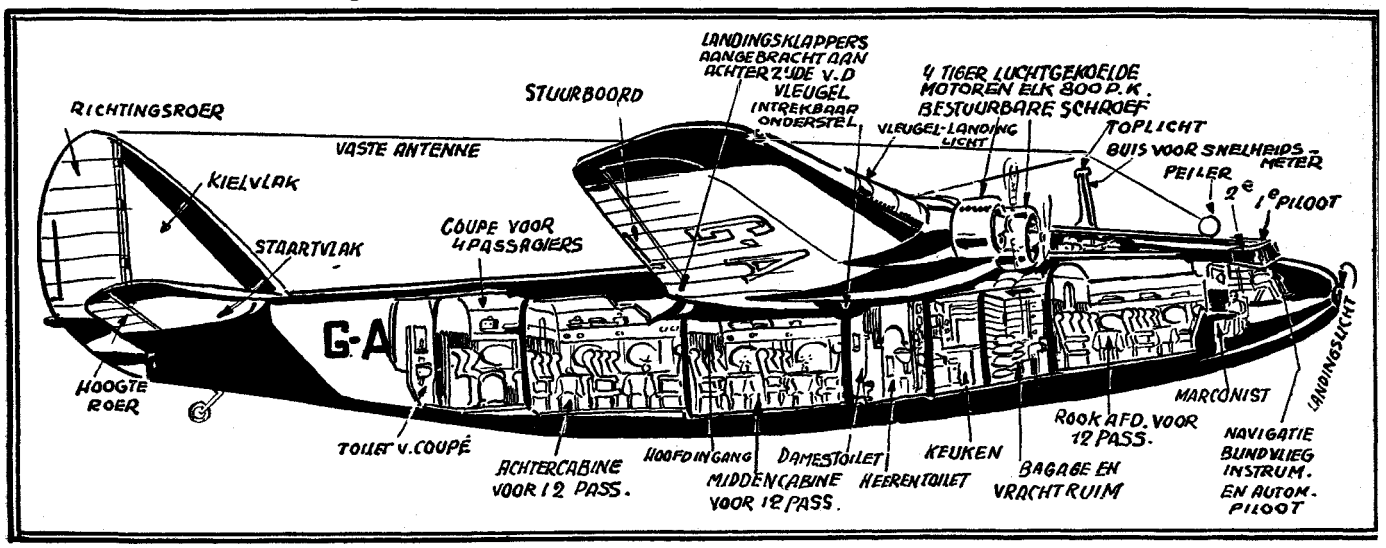
E. **GROOT-DUITSCHLAND. — Schuld gestegen. —**
De totale schuld van het Duitsche rijk bedroeg ult. Juni (zonder RM. 61.2 millioen „Anleihe-ablösungsschuld" zonder uitlotingsrecht) RM. 22.45 milliard tegen RM. 21.59 milliard einde Mei en RM. 20.74 milliard einde April.
De buitenlandsche schulden verminderden door de maandelijksche aflossingen op de Dawes- en Youngleening en door de nieuwe verzwakking van buitenlandsche valuta in totaal met RM. 5.3 tot RM. 1304.1 millioen. (Berl. Börsen Ztg - Keesings Fin. Archief)
(Vorig bericht 3319 D.)

F. **AUTOMOBILISME. — Het wereldsnelheidsrecord van Kapt. Eyston. —**
Op schitterende wijze is de Engelsche coureur kapt. G. E. Eyston te Bonneville er in geslaagd op 28 Aug. '38 het absolute snelheidsrecord voor automobielen, hetwelk hij reeds in November 1937 met een gemiddelde snelheid van 502.1 km. had gevestigd te verbeteren en te brengen op 556.010 km. per uur. Reeds op 24 Augustus had hij een poging gedaan. Hij had toen met zijn 6000 pk. Thunderbolt een gemiddelde snelheid van 558.606 km. gemaakt, maar, kapt. Eyston had geweldigen tegenslag, toen bleek, dat op den terugweg het electrische tijdopnemersapparaat niet had gefunctionneerd, zoodat het record niet kon worden erkend. (Telex-A. N. P.) **(1944 B.)**

30 AUGUSTUS 1938

G. **NEDERLAND. — Het 20-jarig bestaan van den Bijzonderen Vrijwilligen Landstorm. —**
In de zalen van den Dierentuin te Den Haag is op 27 Augustus een groote herdenkingssamenkomst gehouden van den Bijzonderen Vrijwilligen Landstorm, een huldigingssamenkomst in verband met het 20-jarig bestaan van den B.V.L.
Het woord werd achtereenvolgens gevoerd door minister dr. H. Colijn, den eerevoorzitter van de Nationale Landstorm Commissie; prof. mr. P. J. M. Aalberse, oud-minister van Arbeid in het Eerste Kabinet-Ruys de Beerenbrouck, dat den stoot gaf tot oprichting van den Bijzonderen Vrijwilligen Landstorm; minister H. van Boeijen, minister dr. J. J. C. van Dijk, jhr. ir. O. C. A. van Lidth de Jeude, oud-minister van Waterstaat en den inspecteur van den B.V.L. den generaal H. de Iongh.
De verschillende sprekers gaven een overzicht van het ontstaan van den Bijzonderen Vrijwilligen Landstorm, van het optreden en van het doel en streven.
De heer Aalberse ging in gedachten terug naar de zorgvolle week van 10—17 November 1918, toen een beroep op den B.V.L. gedaan moest worden, hij herinnerde aan de huldiging van de Koningin op 18 November van dat jaar en sprak daarna over het huidige regeeringsjubileum.
Jhr. ir. O. C. A. van Lidth de Jeude memoreerde de paraatheid van den B.V.L. om in tijden van gevaar pal te staan voor H. M. de Koningin, onder de leuze: „Ik zal handhaven".
De generaal-majoor De Iongh hield als inspecteur een toespraak, waarin hij zei, dat de B.V.L. heeft te voorkomen, dat de grondslagen, waarop ons volk berust, worden ondermijnd. De B.V.L. is en blijft paraat tot heil van Koningin en Vaderland.
In den middag had het defilé van den B.V.L. voor H.M. de Koningin plaats. (Het Vaderland) **(3102 G.)**

A. LUCHTVAART. — Engeland. - Nieuw verkeersvliegtuig. —

Doorsnee-teekening van de „Ensign", het nieuwe luxueuze Engelsche verkeersvliegtuig.

B. ITALIE. — Financieele en Monetaire toestand. - Granen. —

Van het Italiaansche Consulaat te Amsterdam ontvingen wij een exposé over den huidigen monetairen en financieelen toestand van Italië.

De goudreserve bedraagt thans 4 milliard lire. Erkend wordt, dat dit geen groot cijfer is, maar dat het geruststellend werkt. In het exposé worden verder met kracht de geruchten tegengesproken, dat tot een nieuwe devaluatie zou moeten worden overgegaan. De vroegere koersdaling van de lire wordt geheel toegeschreven aan invloeden van buiten af, n.l. door het mislukken van het z.g. goudblok. Opgemerkt wordt, dat na 18 maanden de kosten van levensonderhoud nauwelijks met de helft der waarde zijn gestegen, dan overeenkomt met de koersdaling van de lire. In werkelijkheid is de waarde van de lire met 41% gedaald, maar daartegenover zijn de prijzen slechts met ongeveer 20% gestegen.

Herinnerd wordt aan de verandering, die er 3 maanden geleden in de toeristenlire heeft plaats gevonden. Om 100 lire te koopen, is n.l. thans een geringer aantal Fransche of Belgische francs, ponden of marken noodig. Zulks is als het eenige middel te beschouwen om de begunstiging van het toeristenverkeer onveranderd te handhaven. Er dient echter te worden vastgesteld, dat deze bepaling van den lageren koers der toeristenlire in geen enkel opzicht verband houdt met de waarde van de valuta op zich zelf.

Wat de geldcirculatie betreft, deelt de Groote Fascistische Raad, die de hierboven bedoelde inlichtingen heeft verschaft, mede, dat deze thans lire 16½ milliard bedraagt. Niettegenstaande in October 1936 de lire met 41% in verhouding tot het goud is gedaald, is dus de circulatie in veel geringere mate gestegen, hetgeen dan ook volgens het exposé blijkt uit de vergelijking met het cijfer dateerende uit den tijd voor de inneming van Abessynië. Ofschoon er tot nu toe geen positieve cijfers daaromtrent beschikbaar zijn, meent men niet ver van de waarheid af te zijn, indien men de circulatie van toenmaals schat op 13 à 14 milliard lire.

Omtrent de inkomsten van den Staat wordt opgemerkt, dat deze in het tijdvak van Februari 1937 tot Februari 1938 met 17% zijn gestegen vergeleken met hetzelfde tijdvak van het voorafgaande jaar. Men ziet hierin een aanwijzing, dat het economische leven van het land een impuls heeft gekregen, maar er wordt aan toegevoegd, dat eenige belastingen zijn verhoogd. In dit verband worden de zegelrechten genoemd.

In herinnering wordt gebracht, dat de uitgaven voor den oorlog werden besteed uit de kapitaalafgifte van 10% en uit een verplichte leening van 5% van het kapitaal der reserves van maatschappijen. Het exposé besluit met de vaststelling, dat het critieke punt thans reeds is overwonnen.

Granen. — Productie en import (× 100.000 K.G.):

	1936	1937	1938
Productie	61.000	76.000	60.000
Import	5.000	1.500	—

(Consulaat v. Italië) **(Vor. ber. Financiën 2990 E.; Econ. Toestand 3331 D.; Devaluatie 2484 C.)**

C. VEREENIGDE STATEN. — Nota aan Mexico. —

Het departement van Buitenlandsche Zaken heeft den tekst van de nota gepubliceerd, welke de regeering der Ver. Staten 22 Aug. '38 heeft gezonden aan de regeering van Mexico in zake de onteigening van de landbouwterreinen, welke het eigendom waren van Amerikaansche staatsburgers.

In deze nota ontzenuwt Cordell Hull van internationaal standpunt gezien de argumenten, welke in de nota van Mexico naar voren werden gebracht. Vervolgens stelt hij voor door een gemengde commissie de hoogte van de schadeloosstelling te doen schatten. In geval van meeningsverschil moet de zaak worden voorgelegd aan een onpartijdig scheidsgerecht.

(Telex-A. N. P.)

D. TSJECHO-SLOWAKIJE. — Sudeten-Duitschers - Plannen tot indeeling in Kantons - President Benesj ontvangt Sudeten-Duitsche afgevaardigden. —

Ondanks alle moeite, welke men zich vooral van Engelschen kant getroost om een minnelijke regeling te treffen in zake het minderhedenprobleem in Tsjecho-Slowakije, stijgt daar de spanning tot een bedenkelijke hoogte. Terwijl lord Runciman en zijn medewerkers druk confereeren, teneinde een basis te vinden voor een vergelijk, worden de tot dat doel aangewende pogingen sterk gedwarsboomd door de houding der Duitschers.

De Tsjechoslowaaksche regeering heeft het plan opgevat het land in Kantons of Joepa's in te deelen. De historische grenzen, welke de republiek verdeelden in Bohemen, Silezië, Moravië, Slowakije en Karpathen-Rusland, zullen daardoor vervallen en het land zou worden verdeeld in 25 kantons, over welker grenzen onderhandeld zal worden tusschen de verschillende bevolkingsgroepen.

Reeds thans kan worden gezegd, dat acht kantons een groote Duitsche meerderheid zullen hebben, en drie daarvan zelfs een vrijwel uitsluitend Duitsche bevolking. Drie kantons hebben een Hongaarsche meerderheid, één een Poolsche en één een Roetheensche. De andere 12 worden tusschen de Tsjechen (in Bohemen en Moravië) en de Slowaken verdeeld, in de verhouding van 7 : 5.

De Duitsche bevolking op Tsjechisch gebied en anderzijds de Tsjechische bevolking op Duitsch gebied krijgen de garanties, welke in het reeds bekende minderhedenstatuut zijn neergelegd, de kantons krijgen een vèr-gaand zelfbestuur, en de benoeming der ambtenaren in de verschillende kantons geschiedt in verhouding tot de bevolkingsgroepen, zoodat bijvoorbeeld in de geheel Duitsche kantons uitsluitend Duitsche ambtenaren worden benoemd.

Op 30 Augustus heeft president Benesj afgevaardigden van de Sudeten-Duitsche partij, n.l. Kundt en

Sebekovsky, bij zich ontvangen. Het is geen gewoon verschijnsel, dat de president der republiek zich zoo direct met de onderhandelingen inlaat. Ongetwijfeld kan men er bewijzen in zien voor den ernst van den toestand. Tegelijkertijd geeft dit onderhoud reden tot hoop — ingrijpen van Benesj is reeds meermalen met succes bekroond.
(Telex-A.N.P. - Telegraaf - N. Rott. Crt.)
(Vor. ber. 3410 A.; Benesj 3278 B.)

31 AUGUSTUS 1938

A. ENGELAND. — Kabinetsraad - Tsjechische kwestie. —
De Engelsche regeering heeft op 30 Augustus in een speciaal bijeengeroepen vergadering, waarbij achttien van de twee-en-twintig kabinetsleden aanwezig waren, belangrijke besluiten betreffende haar beleid in de Tsjechische kwestie genomen. Tengevolge daarvan kan de volgende ontwikkeling tegemoet worden gezien:
1. Sir Nevile Henderson, de Britsche gezant, zal op 31 Augustus naar Berlijn (wij gaven op pag. 3410 A abusievelijk als standplaats Praag in plaats van Berlijn) terugkeeren, in het bezit van nieuwe instructies;
2. Hij zal geen onderhoud met Hitler zoeken, noch hem eenig document overhandigen, maar afwachten of er nieuwe onderhandelingen tusschen Praag en de Sudeten-Duitschers worden aangeknoopt en of de Sudeten-Duitschers bij die onderhandelingen een meer tegemoetkomende houding aannemen;
3. Komt het niet tot onderhandelingen of blijkt het der Engelsche regeering, dat de houding der Sudeten-Duitschers geen hoop op een oplossing biedt, dan zal de Britsche gezant opdracht krijgen zijn in petto gehouden instructies uit te voeren;
4. De gezant zal dan naar alle waarschijnlijkheid de Duitsche autoriteiten en wellicht Hitler persoonlijk nogmaals, en dezen keer op onmiskenbare wijze, op de gevolgen van een gewelddadig ingrijpen attent maken. (N. Rott. Crt.)
(Vor. ber. Sudeten-Duitschers 3419 D.; Lord Runciman 3410 A.)

B. GROOT-DUITSCHLAND. — Kerkstrijd - Herderlijke brief in Katholieke kerken voorgelezen. —
Op 28 Augustus is in alle Katholieke kerken in Duitschland een herderlijke brief voorgelezen, die op de conferentie der bisschoppen te Fulda is opgesteld. Na een opsomming te hebben gegeven van alle aanvallen, waarvan de Katholieke kerk en de Katholieke godsdienst in het Derde Rijk doelwit zijn, besluit de brief met te eischen, dat deze strijd tegen het Christendom een einde neemt.
In den brief wordt verklaard, dat de aanvallen op de kerk vijandiger en heviger zijn dan ooit. De oogmerken, die met deze aanvallen worden nagestreefd, aldus gaat het schrijven voort, zijn de Katholieke kerk te verdrukken, haar te verzwakken en het volk er van af te keeren, en vooral het christendom uit te roeien en een geloof ingang te doen vinden, dat niets gemeen heeft met het geloof aan God en het eeuwige leven.
Met een toespeling op de kwestie met mgr. Sproll, den bisschop van Rottenburg, vervolgt de brief, dat men van een Duitsch bisschop durfde eischen, dat hij zijn bisdom verliet. Daar hij teruggekeerd was, hield men bijeenkomsten tegen hem en werden daden van geweld gepleegd, die ongehoord laag waren. De Duitsche bisschoppen moeten duchten in de naaste toekomst te worden overgeleverd aan aldus stelselmatig opgehitste massa's. Men vreesde niet op een grievende wijze de persoonlijke eer van den H. Vader aan te tasten. Wij Duitsche bisschoppen, zullen onze rijen meer en meer aaneensluiten, getrouw geschaard rond dengene, die wegens ons lijdt.
De Duitsche bisschoppen verdedigen zich tegen het verwijt, dat de nationaal-socialisten tot hen richten, dat zij zich zouden onttrekken aan de nationale gemeenschap, dat zij zich zelf buiten deze gemeenschap sluiten. Zij betoogen, dat zij haar tenvolle erkennen, evenals den staat in zijn nieuwen vorm, maar voegen hieraan toe, dat zij nooit zullen toestemmen in het geweld aandoen aan hun geloofsovertuiging, aan beperkingen der rechten van de kerk, of aanvallen op hun moed en karaktervastheid om een wit voetje te krijgen, of eenvoudig geduld te worden. (De Maasbode - Tijd)
(Vor. ber. Kerkstrijd 3409 B.)

C. ENGELAND. — Slot van de zaak-Sandys. —
De voorzitter van het Lagerhuis heeft 18 Juli '38 zijn beslissing meegedeeld nopens de door overste Heneage en Winston Churchill ingebrachte bezwaren tegen het oordeel der commissie, die geconstateerd had, dat door het dagvaarden van den afgevaardigde Sandys het speciale militaire tribunaal een inbreuk had gemaakt op de privileges van het Huis. De voorzitter zeide, dat uit de nieuwe inlichtingen, die genoemde afgevaardigden hem hadden verstrekt inderdaad gebleken was, dat de leden van het militaire tribunaal noch afzonderlijk noch collectief iets van de dagvaarding van den afgevaardigde Sandys hadden geweten. Aangezien in het oordeel der commissie echter geen enkele blaam was uitgesproken over iemand afzonderlijk, had spr. besloten, dat het beste was om de zaak te laten zooals zij was, omdat klaarblijkelijk een ander hooggeplaatst officier, die geen lid was geweest van het tribunaal, op eigen houtje den voorbereidenden maatregel had genomen om Sandys te dagvaarden.
Chamberlain zeide, dat aan deze betrekkelijk onschuldige zaak nu wel genoeg nationalen tijd verdaan was, zoodat hij het Huis verzocht zich bij het oordeel van den voorzitter neer te leggen. Sir Archibald Sinclair nam hiermee genoegen, maar Atlee en andere arbeidersafgevaardigden kwamen er tegen op en Atlee stelde voor het rapport aan de commissie terug te zenden omdat er in elk geval geconstateerd was, dat door een militair tribunaal een fout was begaan, terwijl nu bleek, dat de leden er part noch deel aan hadden gehad en het Huis in de motiveering van de aanneming van het rapport dus misleid was.
Het Huis heeft hierna de zaak voorloopig laten rusten.
(N. Rott. Crt.) **(Vorig bericht 3333 B.)**

D. NEDERLAND. — Koninklijke onderscheidingen. —
Ter gelegenheid van den verjaardag van H. M. de Koningin zijn ook dit jaar vele onderscheidingen verleend, o.a.:
Mr. W. L. Baron de Vos van Steenwijk, voorzitter van de Eerste Kamer der Staten-Generaal te 's-Gravenhage heeft de hoogste onderscheiding van het jaar verkregen.
Hem is n.l. het Grootkruis in de Orde van den Nederlandschen Leeuw verleend.
Bevorderd zijn tot commandeur in de Orde van den Nederlandschen Leeuw:
Prof. mr. P. J. M. Aalberse, minister van Staat, oud-minister van Arbeid en van Arbeid, Handel en Nijverheid, lid van den Raad van State;
Jhr. mr. D. J. de Geer, minister van Staat, oud-minister van Financiën en van Binnenlandsche Zaken, lid van de Tweede Kamer der Staten-Generaal;
Dr. F. E. Posthuma, oud-minister van Landbouw, Nijverheid en Handel, voorzitter van het Centraal Instituut tot bevordering van het Normale Handelsverkeer tusschen Nederland en andere landen;
Jhr. mr. A. W. L. Tjarda van Starkenborgh Stachouwer, Gouverneur-Generaal van Nederlandsch-Indië en Mr. L. J. A. Trip, president van De Nederlandsche Bank N.V. te Amsterdam. (Telex-A.N.P.)
(Vor. ber. 2923 A.; Onderscheidingen 3166 B.)

E. 's-GRAVENHAGE. — Begrooting 1939. —
In de op 25 Augustus verschenen ontwerp-gemeentebegrooting voor 1939 deelen B. en W. van 's-Gravenhage aan den gemeenteraad mede, dat zij er in geslaagd zijn een sluitende begrooting te kunnen aanbieden, zonder belastingverhooging en zonder gebruik te maken van reserves. (Het Vaderland)
(Vor. ber. Begrooting 1939 E.)

F. GROOT-DUITSCHLAND. — De Oekraine - Benoeming van een Führer. —
Alfred Rosenberg, die zich voor de Oekraine zeer interesseert, heeft besloten voor dit gebied een „Führer" te benoemen. Voorloopig zal deze Führer te Berlijn blijven. Hij wordt uit de te Berlijn aanwezige Oekrainers gekozen. (Telex-A.N.P.)

G. FRANKRIJK. — Ministerraad keurt Arbeidswet goed. —
De ministerraad was op 30 Augustus bijeen. Na afloop werd een communiqué gepubliceerd. Hierin wordt gezegd, dat de heer Georges Bonnet allereerst een uiteenzetting gegeven heeft over den internationalen toestand, alsmede van de aan de Fransche diplomatieke vertegenwoordigers in het buitenland gezonden instructies. Een en ander werd door alle leden der regeering eenstemmig goedgekeurd.
Voorts heeft de president van de republiek een decreet onderteekend, waaronder alle ministers tevens hun handteekening hebben geplaatst, en dat betrekking heeft op de wijziging in het arbeidsregime. In dit verband mag worden opgemerkt, dat het decreet in

kwestie eigenlijk niet meer dan een ministerieel besluit is, aangezien de periode, gedurende welke de regeering krachtens de volmachtenwet met decreten mocht regeeren, sedert 31 Juli j.l. is beëindigd.

Art. 1 bepaalt, dat de regeering in alle bedrijven, die voor de nationale verdediging of de openbare diensten werken, overuren mag laten verrichten, waarvan het aantal door den minister van Arbeid wordt vastgesteld.
Het gouvernement zegt besloten te zijn, van dit recht ten volle gebruik te zullen maken. Of hieronder ook enkele groote bedrijven, zooals b.v. de spoorwegen, zullen vallen, is vooralsnog niet bekend, doch lijkt niet onwaarschijnlijk.
In art. 2 wordt gezegd, dat in alle andere bedrijven, dus die niet voor de nationale verdediging werken, de minister van Arbeid de overuren, die reeds bij vroeger genomen decreten waren toegestaan, nog met een contingent van 100 uur per jaar kan verhoogen, onder voorwaarde echter, dat er geen voldoende werklooze vakarbeiders gevonden kunnen worden om aan de behoeften der bedrijven tegemoet te komen. Dit decreet treedt onmiddellijk in werking.
Een ander besluit, dat de diverse formaliteiten, verbonden aan het verkrijgen eener vergunning voor het maken van overuren vereenvoudigt en conform aan de bestaande wetgeving eerst aan den nationalen economischen raad alsmede aan de patroons- en werknemersorganisaties voor advies moet worden voorgelegd, zal eerst over circa vijf weken van kracht kunnen worden.
Ten slotte is besloten wat betreft de door Daladier aangekondigde vergoeding voor de overuren een wetsontwerp bij het parlement in te dienen, aangezien slechts door een wet de desbetreffende bepalingen in de collectieve arbeidscontracten, gewijzigd kunnen worden. (Telegraaf)

(Vor. ber. Arbeidswet 3162 C.; Werktijden 3408 E.)

A. **DANZIG. — Poolsche minderheid. —**
Danzig heeft de laatste dagen weer eens de aandacht gevraagd door de incidenten, welke er plaats vinden tengevolge van de onderdrukking van de Poolsche minderheid, zich o.m. uitend in het verbod van zeven Poolsche dagbladen. Aanleiding hiertoe werd genoemd gebleken vijandigheid ten opzichte van leiders en figuren van Danzig.
Te Gdynia en andere Poolsche steden is het tot groote demonstraties gekomen, waarin tegen de Nazileiders in Danzig zeer felle resoluties werden aangenomen en waarin zelfs geëischt werd, dat zoo noodig de Poolsche regeering zou ingrijpen.
Van Duitsche zijde is reeds krachtig geprotesteerd tegen de Poolsche actie en de Danziger senaatspresident Greisner heeft verklaard, dat de berichten over mishandeling van Polen niet met de werkelijkheid zouden overeenstemmen. Maar van Poolsche zijde denkt men er anders over en de Commissaris-Generaal van Polen heeft van den Senaat van Danzig geëischt, dat de schuldigen zullen worden gestraft en dat de Poolsche bevolking in Danzig een veiligheid zal worden verzekerd, welke de basis zal vormen voor een gunstige ontwikkeling der Poolsch-Danzigsche betrekkingen.
(N. Rott. Crt. - N. v. h. Noorden - Telex-A.N.P.)

(Vor. ber. Danzig-Polen 2544 C.)

B. **ITALIE. — De Fascistische Partij en de Katholieke Actie. —**
De overeenkomst tusschen den secretaris der fascistische partij en den voorzitter der Katholieke Actie schijnt geen einde te hebben gemaakt aan het meeningsverschil over de rassenkwestie tusschen zekere fascistische kringen en de Katholieke Actie.
De „Regime Fascista" schrijft in een hoofdartikel: „Men heeft gezegd, dat wij, indien wij ware Katholieken zijn, zonder bespreking moeten aanvaarden wat de Paus over het rassenvraagstuk zegt. Wij herhalen, dat dit vraagstuk niet religieus, maar politiek is en in politieke zaken gehoorzamen wij den Duce, die een voortdurende verantwoordelijkheid en een gezag heeft, die anderen niet bezitten".
(Regime Fascista - De Tijd)

(Vor. ber. 3405 C.; Rassenkwestie 3396 D.)

C. **CHINA. — Conflict met Japan. - Veldslag aan de Jangtse. —**
Fel wordt er gevochten aan het front van de Jangtse. De slag, die wellicht voor Hankau van beslissende beteekenis zal zijn, is thans in volle hevigheid ontbrand. Een troepenmacht van 400.000 Chineezen verzet zich krachtig tegen 100.000 Japansche soldaten, die van verschillende punten naar Hankau oprukken. De Chineezen hebben verscheidene tegenaanvallen ondernomen, doch van een beslissing in dezen strijd is op het oogenblik nog geen sprake. De Japanners blijken inmiddels wel aanmerkelijke vorderingen gemaakt te hebben, want van Chineesche zijde geeft men toe, dat de verbindingen tusschen Hankau en Honkong, zoowel per trein al per vliegtuig, verbroken zijn.
Het verwoedst wordt er gevochten bij de 800 meter hooge Loesjanbergen (ten Westen van Kioekiang), waar de Japansche strijdkrachten de Chineezen van drie zijden aanvallen. (Telex-A.N.P.)

(Vor. ber. Chin.-Jap. Conflict 3409 E.)

1 SEPTEMBER 1938

D. **PALESTINA. — Terreur - Bomaanslag te Jaffa.**
Officieel wordt medegedeeld, dat bij een bomaanslag te Jaffa zestien Arabieren om het leven gekomen en dertig andere gewond zijn. Na den aanslag werd geschoten en met steenen gegooid. De woedende Arabieren deden aanvallen op den politiepost en de banken. Een Arabier werd doodgeschoten, toen de politie vuurde op een menigte, die een bankgebouw wilde bestormen. Troepen patrouilleeren door de stad, om plundering te voorkomen.
De toestand is iets rustiger geworden, doch men vreest nieuwe onlusten. Winkels en banken zijn voorloopig gesloten. (Telex-A. N. P.) **(V. b. 3401 D.)**

E. **SPANJE. — Burgeroorlog - Zeeslag in de Straat van Gibraltar - Regeeringstorpedojager zwaar beschadigd. —**
De José Luiz Diez, een torpedojager der Spaansche regeering, die eenige dagen geleden uit Le Havre was vertrokken, na daar gerepareerd te zijn, is op 27 Augustus de haven van Gibraltar binnengeloopen na een verwoed gevecht van twee en een half uur met oorlogsschepen der nationalisten in de Straat van Gibraltar.
Twintig man aan boord van de José Luiz Diez zijn gedood, terwijl 14 gewonden in het ziekenhuis van Gibraltar moesten worden opgenomen. De meeste slachtoffers zijn in het voorschip verdronken.
Het schip is klaarblijkelijk aangevallen door den kruiser Canarias en drie jagers der nationalisten, die voor de kust ter hoogte van Alicante zijn gesignaleerd. (Telex-A. N. P.) **(Vor. ber. Burgeroorlog 3409 D.)**

F. **FRANKRIJK. — Fransche boeren uit Italië uitgewezen. —**
De Italiaansche autoriteiten hebben op 27 Aug. '38 den burgemeester van Isola, een kleine grensgemeente in het departement der Zee-Alex Alpen, er van in kennis gesteld, dat de Fransche onderdanen, die in het Italiaansche deel van het dal van Chastillon grond bezitten, hun landerijen en boerderijen, die aan gene zijde van de grens zijn gelegen, binnen 48 uur onvoorwaardelijk moeten verlaten. Er is hun een termijn van een maand gesteld om te verhuizen, hun vee weg te voeren en den oogst binnen te halen. Indien binnen dezen termijn niet aan het bevel is voldaan, zullen de militaire autoriteiten het gebied bezetten.
De bevolking van Isola heeft een protest onderteekend, gericht aan den minister van Binnenlandsche Zaken, waarin de steun der regeering wordt geëischt. (Stefani) **(Vor. ber. Frankrijk-Italië 3390 B.)**

G. **HONGARIJE. — Szálassy, leider der Nationaal-Socialisten tot dwangarbeid veroordeeld. —**
Het Hof van Cassatie te Boedapest heeft op 24 Augustus het vonnis, dat tegen majoor Szálassy is uitgesproken, bevestigd. De leider van de Hongaarsche nationaal-socialisten zal dus drie jaar dwangarbeid moeten verrichten. (Agence Belga)

(Vor. ber. Nat.-Socialisten 3387 D.)

A. Dankwoord. —

H.M. de Koningin heeft op 31 Augustus 1938 de navolgende rede gehouden, welke door alle Nederlandsche zenders is uitgezonden:

Op den dag, waarop Ik voor 40 jaar krachtens de Grondwet na volbrenging van Mijn 18de levensjaar, de teugels van het bewind overnam van Mijne dierbare Moeder, die als Regentes tijdens Mijne minderjarigheid met zooveel staatsmanschap en wijsheid het schip van staat gestuurd had, gevoel Ik Mij gedrongen Mij rechtstreeks tot Mijn volk te wenden, teneinde het te danken voor het vertrouwen, dat het Mij geschonken heeft in die lange reeks van jaren, en voor de steeds over nieuw betoonde liefde en aanhankelijkheid.

Beide zijn Mij een bron van kracht geweest, vooral in bewogen tijden en in dagen van zorg en spanning. Zonder deze ware het Mij niet mogelijk geweest, Mijn taak te volbrengen.

Na het overlijden van Mijnen onvergetelijken Vader, toen Ik reeds als kind tot den Troon geroepen werd, gingen al spoedig Mijne oogen open voor de groote verantwoordelijkheid en de veel omvattende plichten, die Mij wachtten, en voor de hooge eischen, die aan Mijn ambt gesteld worden.

Op dien indrukwekkenden en nimmer door Mij te vergeten gang naar de Nieuwe Kerk in Amsterdam, alwaar Ik beëedigd en ingehuldigd werd, was Ik diep doordrongen van het tekort schieten van menschelijke wijsheid en van menschelijk willen en kunnen, en overtuigd dat in dit tekort niet anders dan door God zelf kon worden voorzien.

Het zij Ons gegeven de 40 jaar, die thans achter Ons liggen, in het licht van Zijn leiding te zien.

H. M. DE KONINGIN

Dan welt als vanzelf een danktoon op uit Ons hart, voor uitkomst in zorgvolle tijden, voor onverwachte wending van ongunstige omstandigheden, voor zooveel, dat Ons bespaard bleef, naast het goede dat Ons deel werd. Op een dag als deze denk Ik meer dan ooit met dankbaarheid en weemoed terug aan den steun, welken Ik tijdens Ons huwelijk van de zijde van Mijn geliefden Echtgenoot bij de vervulling van Mijn taak mocht ondervinden, en tevens aan de hartelijke en onverflauwde belangstelling van Mijne Moeder en haar begrijpen van Mij met Mijne plichten en moeilijkheden, in één woord, van al wat Ik tot Haar bracht.

Met erkentelijkheid en waardeering gedenk Ik de bekwaamheid en toewijding van de raadslieden der Kroon, die in ernstige ja soms benarde tijden tot het bewind werden geroepen, die zich voor zulk een moeilijke en veel omvattende taak geplaatst zagen en ook heden nog zien. Ook gaat Mijn dank uit naar allen, die in trouwe plichtsbetrachting het Moederland of Nederland onder de keerkringen dienen of eertijds hun krachten aan dien dienst gaven. Onverschillig of zij een vooraanstaande dan wel een meer bescheiden plaats in den staatsdienst hebben ingenomen of nog innemen, zij waren en zijn allen van nabij of uit de verte Mijn medewerkers en hebben, ieder op zijne wijze, bijgedragen tot het welzijn van den Staat in het afgeloopen tijdperk.

Ongetwijfeld herinneren zich de ouderen onder Mijne toehoorders de rust en den toenemenden voorspoed, zoo hier als over zee, welke den tijd van het regentschap Mijner Moeder kenmerkten, gunstige omstandigheden, die voortduurden tot het uitbreken van den wereldoorlog, doch welke door deze gebeurtenis een plotseling einde namen.

De zorgvolle jaren van den wereldbrand, te midden waarvan ons gebied onzijdige maar daarom niet onbedreigde eilanden vormde, blijven steeds in het geheugen van hen, die ze medemaakten, voortleven. Nog altijd ondervinden de volken de gevolgen van dien noodlottigen strijd, niet het minst in het economisch leven, dat met zooveel bezwaren te kampen heeft bij zijn pogingen zich te herstellen.

Toch vormen deze gevolgen geen onoverkomelijken hinderpaal, die niet in de toekomst met bereidwilligheid en vereende krachten zou kunnen worden weggeruimd, opdat de zoo noodige rust en het vertrouwen terugkeeren en economische ontplooiing, gepaard gaande met verbetering van sociale omstandigheden, tot stand kome.

Mijn gedachten en warme deelneming gaan uit naar de velen, die door den nood der tijden zwaar getroffen zijn en wier geduld op zoo groote proef wordt gesteld.

Intusschen is het niemand gegeven met zekerheid in de toekomst te zien. Ik wil Mij hier dan ook beperken tot een woord, dat Ik wensch te richten tot de jongeren, die geroepen zullen worden in een volgend tijdperk op ieder gebied der maatschappij opbouwend werk te verrichten, onverschillig in welk deel van het Rijk.

Ik wensch hen te wijzen op de groote verantwoordelijkheid, die op hen rust, want van hun karakter, flinkheid, voortvarendheid, aanpassingsvermogen en helder inzicht, zal de terugkeer tot betere tijden in hooge mate afhankelijk zijn. Hun zal waarschijnlijk een zeldzame kans geboden worden te toonen wat hun vernuft en noeste arbeid vermogen voort te brengen.

De grondslagen waarop ons staatsbestel rust, en de hoogste en heiligste goederen, die door de eeuwen heen het onvervreemdbaar eigendom van ons volk zijn geweest, vormen een hechten bodem om die toekomst op te doen verrijzen.
Niet behoorend tot een omlijnden of afgesloten tijdkring, zijn zij evenzeer het erfdeel dier jongeren gelijk zij dat geweest zijn van de opeenvolgende geslachten die hun voorafgingen. Mits met vertrouwen en met oordeel toegepast, kunnen zij zich steeds verjongen en aanpassen aan de behoefte van den tijd, gelijken tred houdend met de ontwikkeling en ontplooiing van ons volk.

Met gerustheid in dit opzicht zie Ik in onze toekomst, nu Ik menigmaal getuige mocht zijn van de bereidwilligheid, den ernst en de geestdrift die het jongere geslacht bezielen voor de groote taak die het wacht.

Op het onafzienbare arbeidsveld, dat zal moeten worden ontgonnen, zie Ik in gedachten Mijne kinderen, ieder op eigen gebied, aan die taak medewerken, de idealen van hun tijdgenooten deelende, hen begrijpende en door hen begrepen.

Moge het Mijner Dochter gegeven zijn, wanneer Zij eenmaal tot den Troon geroepen wordt, met raad en daad door hen gesteund en door hun liefde en vertrouwen gedragen, Mijn geliefd Volk met wijsheid en beleid naar een gelukkige en voorspoedige toekomst te leiden.

U allen dankend voor Uw medeleven met Mij op dit hoogtij, onverschillig of gij in het Moederland, in Nederlandsch-Indië, Suriname of Curaçao woont, dan wel in het buitenland toeft, besluit Ik met den wensch, dat deze herdenking het besef van ons aller samenhoorigheid moge verlevendigen en dat Wij ons bewust mogen zijn één te zijn in willen, streven en offervaardigheid waar het geldt de hoogste belangen van Volk en Rijk.

Dat God daartoe Uw en Mijn gemeenschappelijk streven met Zijn zegen krone!

(Vor. ber. Veertig-jarig Regeeringsjubileum pag. 3411—3416.)

De twee bronzen plaquetten (37 cm. diam.) aan de binnenzijde afgebeeld, zijn ontworpen en gemodeleerd door onze landgenoote, de beeldhouwster Connie Elsbach en worden het Gemeentebestuur van Amsterdam, ter plaatsing in het Raadhuis, aangeboden door Keesings Historisch Archief en Kunsthandel Fetter.

Plaat 1 stelt voor:

„Het schip van Staat", dat steeds koers houdt op de woelige baren, met in randschrift de lijfspreuk van den Vader des Vaderlands: „Saevis tranquillus in undis". Als allegorische voorstelling vindt men tusschen de woorden geplaatst: de zon, de sterren, het anker, het logboek en den zeekijker, symbolen van ons zeevaardersvolk.

Plaat 2 stelt voor:

De beeltenis van H. M. de Koningin. Op het fond: het Nederlandsche wapen. Randschrift: „Veertig jaren wijs beleid 1898—1938".

WILHELMINA VERRICHTTE JAREN
1898 BEVELD 1938

A. **Algemeene gegevens. - Handelsrelaties.** —
Hieronder volgen eenige gegevens over Mandsjoekwo, die voor exporteurs naar dat land van belang kunnen zijn.

Land en Volk. —
Mandsjoekwo is gelegen in het Noord-Oostelijk gedeelte van het Aziatisch Continent. Het wordt begrensd door Mongolië in het Westen, Sovjet-Rusland en Korea in het Noorden en Oosten, en China, alsmede de golf van Liaotung en de baai van Korea, uitloopende in de Gele Zee, in het Zuiden. De oppervlakte bedraagt ruim 1.3 millioen km².
Het land wordt bestuurd door een Keizer, bijgestaan door eenige Raden, waaronder de Wetgevende Raad. De leden van dit lichaam worden éénmaal in het jaar voor den duur van één maand bijeengeroepen.
De bevolking telt rond 33 millioen zielen en bestaat hoofdzakelijk uit Chineezen. Verder treft men er Koreanen, Japanners, Russen en Mongolen.
Het volk belijdt verschillende Oostersche godsdiensten. Missies van de Roomsch-Katholieke, Engelsche en Deensche kerken werken er op bescheiden schaal.
De hoofdstad Hsinking telt thans 228.000 inwoners. Andere groote steden zijn Moekden (526.000), Harbin (419.000), Dairen (372.000), Antung (194.000), Kirin (143.000), Yingkow (140.000), Tsitsikar (96.000) en Fushun (89.000). In de zakenwereld bedient men zich van de Engelsche taal.

Maten, munt- en bankwezen.
Hoewel het oorspronkelijke maten- en gewichten-stelsel nog vaak in het binnenland wordt gebruikt, vindt in het buitenlandsch handelsverkeer het metrieke stelsel algemeen toepassing. Voor textielgoederen worden dikwijls Engelsche maten aangewend.
De munteenheid is de zilveren Mandsjoekwo Yen of Dollar, ter waarde van *f* 0.53, practisch vastgekoppeld aan de Japansche Yen en onderverdeeld in 10 Chiao, 100 Fen en 1000 Li. Er zijn bankbiljetten van M$ 100, 10, 5 en 1 benevens van 5 Chiao. Verder kent men nikkelen munten van 1 Chiao en 5 Fen en kopergeld ter waarde van 1 Fen en 5 Li.
De Centrale Bank van Mandsjoekwo is Staatsbank; zij treedt op als circulatiebank. De deviezenhandel geschiedt door particuliere bankinstellingen als de Yokohama Specie Bank, de Hongkong en Shanghai Banking Corporation, de National City Bank of New York en de Banque Franco-Asiatique.

Buitenlandsche handel. —
De handelsbalans is gedurende de laatste twee jaren in toenemende mate passief en vertoont het volgende beeld (cijfers in millioenen M$):

	1937	1936
Invoer	887	692
Uitvoer	645	603
Invoersaldo	242	89

De vermeerdering van het invoersaldo is voor een deel het gevolg van de grootere koopkracht van de boerenbevolking, die goede prijzen voor haar landbouwproducten behaalde, en voor een deel ook van de materialen, benoodigd voor den economischen en industrieelen opbouw van het land, benevens voor militaire doeleinden. Het laat zich aanzien, dat ingrijpende invoerrestricties tot een meer evenwichtige handelsbalans in het jaar 1938 zullen leiden.
De invoer betreft voornamelijk katoenen stukgoederen, ijzer en staal, machines en gereedschappen, voertuigen en schepen, ruwe katoen, electrische artikelen, katoenen manufacturen, wollen stukgoederen en jutezakken.
Verreweg het belangrijkste uitvoerproduct zijn soyaboonen. De uitvoer van dit product met inbegrip van soyakoeken en soya-olie beliep in 1937 meer dan 55 % van den totalen export. In het algemeen gesproken spelen de landbouwvoortbrengselen een groote rol in den uitvoer. Behalve de genoemde koeken en olie kunnen vermeld worden granen, grondnoten, andere boonen dan soyaboonen, steenkool, ijzer- en staalfabrikaten.
Japan is de grootste leverancier en tevens de grootste afnemer van de verschillende producten; zijn aandeel in den invoer bedraagt ruim 70 %, in den uitvoer ca. 40 % van het totaal. Andere belangrijke leveranciers zijn de Vereenigde Staten van Amerika, Britsch-Indië, China, Korea, Duitschland en Groot-Brittannië.
De uitvoer richt zich, na Japan, voornamelijk naar China, Duitschland, Korea, Vereenigde Staten van Amerika, Nederland en Groot-Brittannië.
Het handelsverkeer met Nederland vindt uitdrukking in de volgende cijfers:

(in duizenden M$)

	1937	1936
Invoer uit Nederland	1.527	631
Uitvoer naar Nederland	16.570	7.072
Uitvoersaldo	15.043	6.441

Nederland levert in hoofdzaak oliën, hars, gecondenseerde melk, geneesmiddelen, cacaoboter, chemische producten, papier en papierwaren.
Daarentegen betrekt Nederland soya-olie, soyaboonen, grondnoten en soortgelijke producten.
Nederlandsch-Indië levert in hoofdzaak suiker. Doordat de Mandsjoekwosche Regeering de bietencultuur krachtig bevordert, is een daling van den invoer van Indische suiker waarschijnlijk. Verder betrekt het land aardolieproducten. Het visscherijbedrijf in Dairen is gemechaniseerd en is een goede afnemer van petroleumproducten geworden.

Bepalingen betreffende den invoer. —
De Regeering past een uniform douanetarief toe met gelijke rechten voor goederen van alle herkomsten; het is systematisch ingedeeld in 12 hoofdstukken en omvat 1230 tariefposten. De rechten worden veelal geheven naar de waarde en varieeren doorgaans van 10 tot 40 %. Op verschillende goederen worden echter specifieke rechten geheven. Naast het gewone invoerrecht wordt nog een extra belasting geheven in den vorm van een „Flood Relief Surtax" ten bedrage van 5 % van het invoerrecht. Contingenteeringen in den gewonen zin des woords kent het land niet, doch de invoer wordt beperkt door deviezenrestricties, welke overeenkomen met die van Japan.

Handelsgebruiken. —
Offertes zijn bij voorkeur te maken c.i.f. Dairen in

Sterling of Amerikaansche $. Betalingen geschieden meestal contant tegen overgave van documenten.

Verkeer. —
Afgezien van de buitenlandsche scheepvaartondernemingen, onderhouden de Holland Oost-Azië Lijn van Rotterdam uit, en de Java-China-Japan Lijn in het Verre Oosten, een geregelden dienst op Dairen.
De snelste verbinding met Europa gaat over de Trans-Siberische Spoorwegen.
Het luchtvaartverkeer is, mede tengevolge van het Chineesch-Japansche conflict, practisch van geen beteekenis.

Consulaire ambtenaren. —
In Harbin is een Consulaat gevestigd, in Dairen een Vice-Consulaat. (Economische Voorlichting)
(Vor. ber. Bevolking 2270 C.; Bestuur 1631 B.; In- en Uitvoer 3239 I.)

2 SEPTEMBER 1938

A. TSJECHO-SLOWAKIJE. — Sudeten-Duitschers. - Henlein bij Hitler. —
Het Duitsche Nieuwsbureau meldt uit Berchtesgaden: De Fuehrer en von Ribbentrop hebben op 2 September op den Obersalzberg den leider der Sudeten-Duitschers Konrad Henlein ontvangen, die hen op verlangen van Lord Runciman op de hoogte moest stellen van den stand der onderhandelingen met de regeering te Praag. De Fuehrer nam met belangstelling van de uiteenzetting kennis. Er bleek in de beoordeeling van den toestand volkomen overeenstemming te bestaan.
Konrad Henlein, die nog den middagmaaltijd met den Fuehrer gebruikte, verliet in den namiddag den Berghof. (D. N. B.)
(Vor. ber. 3420 A.; Henlein 3291 G.)

B. TSJECHO-SLOWAKIJE. — De ontwikkeling der Sudetenduitsche kwestie. —
Nu er wat klaarheid is gekomen in de besprekingen over de positie der Sudeten-Duitschers, is het mogelijk een overzicht te geven van de verschillende stadia, welke in de afgeloopen weken werden doorloopen. Deze kunnen als volgt gerangschikt worden:
1e. De onderhandelingen tusschen de Sudeten en de regeering zijn vastgeloopen.
2e. Van drie kanten worden voelhorens uitgestoken. Runciman spreekt met de regeering en met Henlein's vertegenwoordigers, en ook de regeering stelt zich met hen in verbinding.
3e. Ashton Gwatkin gaat naar Londen en bespreekt er internationale, politieke en economische kwesties, verband houdend met het nieuwe minderhedenplan.
4e. President Benesj biedt het nieuwe plan aan, dat min of meer een schema van algemeene beginselen is en eenige denkbeelden van Runciman behelst.
5e. Kundt deelt mede, dat zijn partij dat plan niet kan aanvaarden, met het gevolg, dat het ook niet in een definitieven tekst wordt opgesteld en gepubliceerd.
6e. Kundt doet tegenvoorstellen.
7e. Henlein keert naar Tsjecho-Slowakije terug en weet, in hoever hij op steun van Duitschland kan rekenen voor zijn acht eischen. (Telegraaf)
(Vorig bericht 3424 A.)

C. ITALIE. — Joden van de scholen geweerd. —
De Italiaansche ministerraad heeft een decreet aangenomen, waarbij wordt verboden, dat Joden les geven aan scholen, welke op eenigerlei wijze onder contrôle van den staat vallen. Ook mogen deze scholen geen Joodsche leerlingen hebben.
De telling der Joden in Italië is bijna geeindigd. Tot nu toe zijn 84.000 Joden geïdentificeerd en men schat het totale aantal op ruim 85.000. Naar schatting zijn sedert 1919 20.000 Joden Italië binnengekomen en zij zullen dus volgens de nieuwe decreten Italië binnen zes maanden moeten verlaten. De meesten van hen zijn Poolsche Joden, anderen zijn Duitschers, Hongaren en Oostenrijkers. De meeste Joden, die het land zullen moeten verlaten, zijn werkzaam in den handel, op banken en in de vrije beroepen.
(Telex-A. N. P. - De Tijd)
(V. b. Anti-Semitisme 3144 C.; Rassenleer 3396 D.)

D. ITALIE. — Maatregelen tegen de buitenlandsche Joden. — Opperste raad voor demografie en ras ingesteld. — Promotie alleen voor gehuwde ambtenaren. Uniformen voor ambtenaren. — Commissie voor oorlogsrecht. —
De positie van buitenlanders van Joodsch ras, die zich na 1 Januari 1919 in Italië of zijn koloniën hebben gevestigd, zal bij decreet worden geregeld.
Na het afkondigen van dit decreet mogen zich geen Joodsche vreemdelingen meer vestigen in Italië of zijn koloniën. Als Jood wordt beschouwd ieder, die geboren is uit twee Joodsche ouders, ook indien hij een anderen godsdienst belijdt. Naturalisaties van Joden na 1919 worden herroepen. Joodsche vreemdelingen, die zich na 1919 in Italië of koloniën hebben gevestigd, moeten binnen zes maanden vertrekken.
De ministerraad, die 1 September onder voorzitterschap van Mussolini is gehouden en waarbij tot dit decreet werd besloten, heeft voorts bepaald, dat aan het ministerie van Binnenlandsche Zaken een opperste raad voor demografie en ras zal worden verbonden. Deze zal tot taak hebben, adviezen uit te brengen over aangelegenheden betreffende de ontwikkeling van de bevolking en de verdediging van het ras.
Andere genomen maatregelen zijn: de gehuwde staat is voorwaarde voor promotie voor de hoogere ambtenaren.
Het aantal vrouwen in overheidsdienst mag niet hooger zijn dan 10 pCt. van het totale personeel.
Voor het mannelijke personeel in overheidsdienst is een uniform ingesteld.
Verder is een decreet aangenomen, waarbij de regeering wordt gemachtigd in geval van geheele of gedeeltelijke mobilisatie geheel of gedeeltelijk die instellingen te militariseeren, welke voor het leger gebruikt kunnen worden. Bovendien is een permanente raadgevende commissie voor oorlogsrecht ingesteld.
(Alg. Handelsblad)
(V. b. Anti-Semitisme 3424 C.; Rassenleer 3396 D.)

E. SPANJE. — Burgeroorlog. — Rapport van de Britsche commissie in zake de luchtbombardementen. —
In het rapport der Britsche commissie, die een onderzoek heeft ingesteld naar de bombardementen uit de lucht in Spanje, wordt o.m. gezegd, dat van de 46 aanvallen op Alicante 41 waren gericht op de haven en de spoorwegen, benevens 2 op de woonwijken der stad.
De aanval op Torrevieja van 25 Augustus was, volgens de commissie, een weloverwogen aanval op de weerlooze burgerbevolking, evenals de aanval op Alicante van 25 Mei, waarbij 273 dooden en 224 gewonden vielen.
De commissie is tegenwoordig geweest bij het bombardement op Barcelona van 19 Augustus, waarbij 24 personen gedood en 80 gewond werden. Zij is van meening, dat dit ofwel een weloverwogen aanval is geweest op de woonwijken der stad, ofwel een aanval van ongeoefenden, die zeer slecht op de havenwijken richtten. (Telex-A.N.P.)
(Vorig bericht Burgeroorlog 3421 E.)

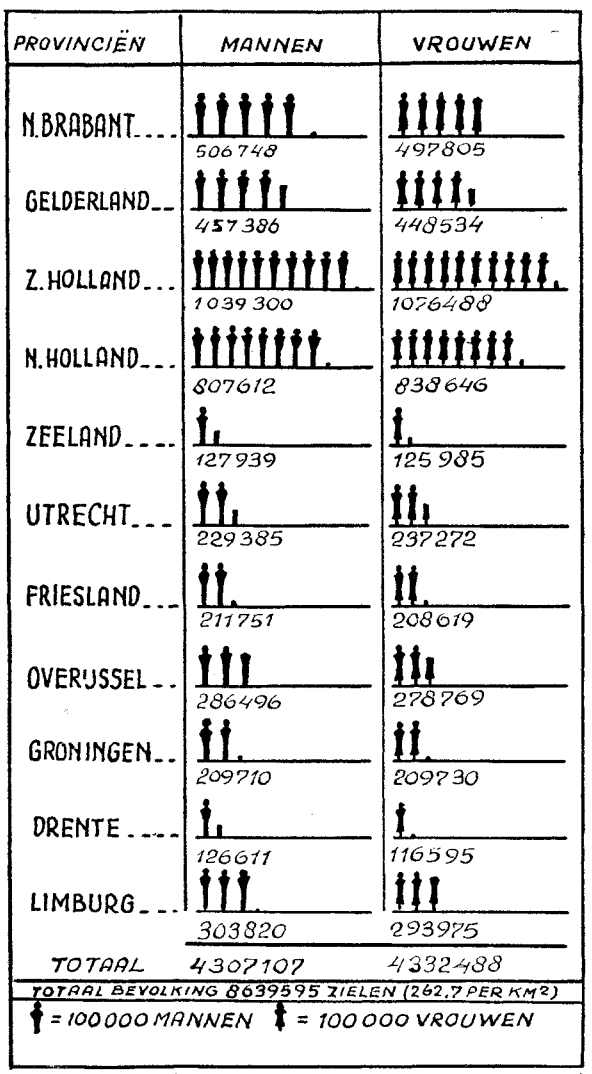
F. CHINA. — Conflict met Japan. — Amerikaansche démarches in zake de beschieting van een Amerikaansch-Chineesch verkeersvliegtuig door de Japanners. —
De Japansche antwoordnota op een protest der Ver. Staten tegen de beschieting van een verkeersvliegtuig der Amerikaansch-Chineesche verkeers-Mij. door Ja-

pansche vliegers binnen de Zuid-Chineesche oorlogszone, waardoor tien personen werden gedood, is gepubliceerd.
Japan wijst iedere verantwoordelijkheid voor dit incident van de hand.
Op grond van Japansche informaties wordt in het bijzonder de Amerikaansche voorstelling der feiten van de hand gewezen, volgens welke de Japansche vliegers op de passagiers van het vliegtuig hebben geschoten, nadat dit tot landen gedwongen was.
(Telex-A.N.P.) **(V. b. Chin.-Jap. Conflict 3421 C.)**

3 SEPTEMBER 1938

A. **GEERTRUIDENBERG. — 725-jarige herdenkingsfeesten. —**
Op 27 Augustus zijn de herdenkingsfeesten van Geertruidenberg 725 jaar stad officiëel geopend. Tot degenen, die dit gebeuren met hun aanwezigheid opluisterden behoorde de vertegenwoordiger van H. M. de Koningin, Kamerheer in buitengewonen dienst, S. J. baron Van Tuyll van Serooskerken van Heeze en Leende. (Dagblad v. N.-Brabant)

B. **NEDERLAND. — Bevolking op 1 Januari 1938. —**

(Overname zonder bronvermelding verboden)
(Red. K. H. A.) **(Vorig bericht Bevolking 3025 A.)**

C. **ITALIAANSCH OOST-AFRIKA. — Bestuurszetel veranderd. —**
De ministerraad heeft een decreet goedgekeurd, waarbij de regeering te Addis Abeba wordt vervangen door de regeering van Tsjoa, waaronder behalve het oude gebied van Addis Abeba ook ressorteeren een deel van Amhara, Galla en Sidama. De regeering van Tsjoa is het zesde Italiaansche bestuur in Oost-Afrika. De regeering heeft verder besloten tot de oprichting van een fascistische academie voor Italiaansch-Afrika, ter opleiding van ambtenaren, bestemd voor den dienst in het keizerrijk. De academie heeft een militair karakter. (Stefani)
(Vor. ber. Abessynië 3083 B.)

D. **ZUID-AFRIKA. — De strijd om het volkslied. —** Het Huis van Afgevaardigden van de Unie heeft zijn goedkeuring gehecht aan de verklaring van Hertzog, dat de Unie geen officieel volkslied zal hebben, zoolang de Engelsche en Afrikaansche deelen van de bevolking het niet over een geschikt lied eens zijn geworden. (Telex-A. N. P.) **(Vor. ber. 3305 F.)**

E. **NEDERLAND. — Dr. Colijn en de graanhandel. —** Op uitdrukkelijk verlangen van dr. Colijn wordt door de organisaties géén perscommuniqué of andere mededeeling verstrekt van het onderhoud, dat heeft plaats gehad tusschen den minister-president en een delegatie uit den graanhandel. Aan de leden der delegatie is verzocht, zich niet over het onderhoud uit te laten.
(Alg. Handelsblad) **(Vor. ber. Granen 3404 C.)**

F. **CHINA. — Conflict met Japan. - Verklaring van minister Itagaki. - De Japansche doeleinden. —**
De Japansche minister van Oorlog heeft tegenover vertegenwoordigers van de Japansche pers wederom verklaard, dat Japan den oorlog zal voortzetten tot de onderwerping van Tsjang Kai-sjek. Zelfs wanneer Tsjang Kai-sjek zich zou onderwerpen, zou de regeering van Hankau een reeks voorwaarden moeten worden gesteld.
In de eerste plaats zou de regeering van Hankau moeten opgaan in de nieuwe Chineesche regeeringen en moeten medewerken aan den opbouw van een nieuw China. „Wij kunnen in geen geval onderhandelen met het door Tsjang Kai-sjek geleide regiem", aldus de minister. „Wanneer dit regiem echter zich zonder Tsjang Kai-sjek aan Japan wil overgeven, zullen wij het oproepen, zich aan te sluiten bij de anti-communistische en pro-Japansche nieuwe regeeringen."
Verder verklaarde Itagaki, dat men na de oplossing van het conflict met China niet onmiddellijk de materieele problemen, zooals een oorlogsschadeloosstelling zou opwerpen. De dringendste taak is het herstel van een samenwerking tusschen Japan en Mandsjoekwo aan den eenen en China aan den anderen kant. Wanneer China zich bezint op deze gemeenschappelijke taak, kan Oost-Azië vereenigd en gestabiliseerd worden in een economisch blok.
Over de economische vraagstukken sprekend, legde Itagaki er den nadruk op, dat een door den staat gecontroleerde zware industrie de basis moet vormen voor de toekomstige economische ontwikkeling van Japan. Het conflict met China beteekent in deze ontwikkeling een keerpunt in de richting van staatseconomie, welke weermacht en productiekrachten in zich vereenigt.
Wat een nieuwe centrale regeering in China betreft, merkte de minister op, dat allereerst een verbinding tusschen de regeeringen van Nanking, Peking en Kalgan tot stand moet worden gebracht. Op het juiste tijdstip zal Japan steun verleenen aan de vorming van een nieuwe regeering.
Tenslotte verklaarde Itagaki, dat de eerstvolgende begrooting van Japan nog grootere eischen zal stellen aan het volk. Zelfs na het einde van den oorlog zouden belangrijke strijdkrachten voor geruimen tijd mobiel gehouden moeten worden. Bovendien moet, gelijk het incident van Tsjangkoefeng heeft aangetoond, Mandsjoekwo sterker beveiligd worden dan tot dusverre. Tenslotte is een uitbreiding van de luchtstrijdkrachten een der dringendste problemen. (Domei)
(Vor. ber. 3338 A.; Chin.-Jap. Conflict 3424 F.)

G. **NEDERLAND. — Gratieverleening. —**
In verband met het 40-jarig regeeringsjubileum van H.M. de Koningin wordt aan een aantal veroordeelden vermindering, verwisseling of kwijtschelding van straf verleend. (De Telegraaf)

H. **NEDERLAND. — Tweede Kamer. - De Zuiderzeesteunwet. - Uitkeering in eens aan de oudere kuilvisschers. —**
Ingediend is een wetsontwerp tot wijziging en verhooging van de begrooting van inkomsten en uitgaven van het Zuiderzeefonds voor het dienstjaar 1937.
Voorgesteld wordt de genoemde begrooting te verhoogen met *f* 95.000, welk bedrag is gedekt door een verhooging van de inkomsten van het fonds als gevolg van de verhooging met gelijk bedrag van artikel

97 van de Waterstaatsbegrooting betreffende den uitkeeringspost aan het Zuiderzeefonds tot dekking der uitgaven ter uitvoering van de Zuiderzee-steunwet en de uitkeering in eens aan de oudere kuilvisschers.
(Avondpost) **(Vor. ber. Zuiderzeefonds 2099 D.)**

4 SEPTEMBER 1938

A. MEVROUW A. NOORDEWIER—REDDINGIUS 70 JAAR. —

Op 1 Sept. '38 werd Aaltje Noordewier-Reddingius 70 jaar, en dit feit was voor talloozen in den lande aanleiding, opnieuw met groote dankbaarheid het vele te gedenken, dat mevrouw Noordewier een gansche generatie aan muzikale schoonheid heeft gegeven. Het is niet slechts de prachtige sopraanstem geweest die in oratoria en liederen zoovelen verrukt heeft; het was vooral haar sterke en rijpe persoonlijkheid, waaraan deze kunstenares haar macht over de menschen ontleende. De zuiverheid en de diepte, de vervoering en de bezonkenheid van haar zingen hebben vooral de muziek van Bach tot duizenden en duizenden muziekliefhebbers, ook buiten onze grenzen, doen spreken. Haar medewerking in de Matthäus-Passion is ongeëvenaard gebleven, haar duet- en liederenavonden — vroeger met Pauline de Haan-Manifarges en Anton Verhey, later met verschillende organisten en haar diep-betreurden zoon, den fluitist M. Noordewier Jr. — zijn voor hen, die er getuigen van zijn geweest, onvergetelijk geworden.

Mevrouw A. Noordewier—Reddingius.

Toen mevrouw Noordewier, nog op het toppunt van haar kunnen, het besluit nam, zich als zangeres uit het openbaar terug te trekken, was haar muzikale loopbaan allerminst ten einde. Als paedagoge heeft zij een werkzaam aandeel in den Nederlandschen concertzang, welke nog voor een belangrijk deel op haar eminente kunstenaarschap en haar kostbare ervaring steunt. (Nieuwe Rotterd. Crt.)

B. CHINA. — Conflict met Japan. - Japansche aanval op Hankau. - Gifgassen. —

Oprukkend van de posities ten Westen van Kioekiang en van het Pojangmeer hebben de Japanners, gesteund door de vloot op de Jangtse, een zwaar offensief in de richting van Hankau ingezet. Tegelijkertijd zijn Japansche afdeelingen ten Noorden van de Jangtse in de streek van Loetsjau naar het Zuidwesten opgerukt, eveneens met Hankau als doel. De Japanners hebben Joeitsjang ten Zuidwesten van Kioekiang genomen. De Japanners beweren daarmee door het centrum van de Chineesche stellingen te zijn heengebroken en de verbinding tusschen de Chineezen ten Noorden en ten Zuiden van de Jangtse te hebben afgesneden. Ondanks het moedig verzet der Chineezen begint het er nu donker voor Hankau uit te zien. Weliswaar is deze stad nog niet verloren en zullen daarmee nog wel eenige weken gemoeid zijn, doch het ziet er naar uit, dat de Chineezen tegen dit Japansche offensief niet bestand zullen zijn. Waar de Japanners op hechte stellingen stuiten gaan zij deze uit den weg om ze met omsingelingsmanoeuvres tot capitulatie te dwingen. De Chineezen beschuldigen de Japanners weer eens van het gebruik van gifgassen, doch volgens Tokio is daar geen woord van waar en zijn het juist de Chineezen, die gifgassen aanwenden.
(Telex-A. N. P. - De Nieuwe Eeuw)
(V. b. Hankau 3390 C.; Chin.-Jap. Conflict 3425 F.)

C. POLEN. — Een Vierjarenplan. —

Het eerste gedeelte van het vierjarenplan zal op 31 Maart 1939 voltooid zijn. In totaal zijn hiervoor 1 milliard zloty uitgegeven. Voor het tweede gedeelte zal een bedrag van 800 millioen zloty worden uitgetrokken. (Polska Agencia Telegraficzna)

D. BELGIE. — De Economische Toestand. —

Het Instituut voor Economisch Onderzoek aan de Universiteit te Leuven deelde onder dagteekening van 23 Juli '38 het volgende mede aan het Centraal Bureau voor de Statistiek:
Het laatste conjunctuuroverzicht van België van eind April wees op een algemeenen achteruitgang met alle daarmee gepaard gaande klassieke reacties. Sindsdien is de toestand over het algemeen stationnair gebleven, met weinig verandering hetzij in gunstigen of in ongunstigen zin.
De speculatieve aanval op den Belgischen franc ten tijde van de Fransche devaluatie in Mei verdient echter vermelding; de Nationale Bank heeft tijdens den aanval ongeveer 4 milliard aan goud en deviezen moeten afstaan.
Deze omvangrijke vraag naar vreemde deviezen is gestuit door enkele maatregelen van oogenblikkelijke credietbeperking en door de klassieke of liever psychologische werking van het disconto, dat van 2 op 4% verhoogd werd om vervolgens tot het nu geldende percentage van 3% te dalen. In den loop van Juni en Juli vindt sindsdien een gematigde maar aanhoudende terugvloeiing van goud plaats en geeft de Belga blijk van een vaste houding op de wisselmarkt.
De effectenmarkt bevindt zich, na fluctuaties in verschillende richtingen in de afgeloopen 3 maanden, weer op het peil van Mei, zooals aangegeven wordt door het indexcijfer van de beurs te Brussel, dat 38, 36 en 38 bedraagt voor respectievelijk Mei, Juni en Juli (1 Jan. 1928 = 100). De rentestanden op de geldmarkt zijn stijgende in overeenstemming met het officieele disconto. De geldruimte is trouwens in Mei sterk ingekrompen, maar dit was slechts van voorbijgaanden aard; thans vindt een aanzienlijke ontspanning plaats.
De groothandelsprijzen zijn tot in Juni matig blijven dalen; het officieele indexcijfer (1914 = 100) daalde van 644 in Maart tot 629 in Juni. In Juli is deze beweging in een stijging overgegaan, althans voor de grondstoffen.
Het indexcijfer der kleinhandelsprijzen is, na een lichte daling in het voorjaar, in Mei en Juni weer gestegen, maar deze stijging, die men ook in andere landen waarneemt, wordt veroorzaakt door de onverwachte prijsstijging over de geheele wereld van de prijzen van aardappelen en melkproducten.
De productie en de werkloosheid toonen sinds drie maanden nauwelijks eenige verandering. De bedrijvigheid in de metaal- en textielindustrie neemt langzaam af. De productie-index van het Instituut bedraagt 94.1 in Maart, 93 in April en 93.6 in Mei.
De buitenlandsche handel en het verkeer weerspiegelen den algemeenen toestand en zijn sinds 6 maanden sterk achteruitgeloopen.
Ten slotte kan in België, dat door zijn economische structuur sterk afhankelijk is van het buitenland, slechts een aanmerkelijke en blijvende opleving verwacht worden, naarmate de wereldconjunctuur zich zal verbeteren.
(Instituut voor Econ. Onderzoek aan de Universiteit te Leuven)
(Vor. ber. Econ. Toestand 3151 C.)

E. GROOT-DUITSCHLAND. — Militaire maatregelen langs den Rijn. —

Uit Berlijn wordt aan „Le Journal" gemeld, dat de militaire voorbereidingen van Duitschland aan de Fransche grens dag en nacht voortduren. Alle plaatsen langs den Rijn zijn vol troepen en uit alle gebieden van Duitschland komen vrachtwagens met oorlogsmateriaal. Het werk aan de vestingwerken wordt met koortsachtige haast voortgezet. In de laatste dagen hebben tallooze Duitschers hun mobilisatiebevel thuis gekregen.
De regimenten uit Noord-Duitschland en Mecklenburg zijn met spoed naar de Fransche grens gezonden. In West-Duitschland is de laatste dagen op verscheidene groote wegen het verkeer gestremd geweest om militaire redenen. (Le Journal - Agence Belga)
(Vor. ber. Leger, Vloot en Luchtmacht 3394 D.)

F. NEDERLAND. — Ingesloten Duitsche vluchtelingen. - Pogingen tot zelfmoord. —

Op de vragen van het Tweede Kamerlid den heer Donker, betreffende het plegen van zelfmoord of het aanwenden van pogingen daartoe van eenige zich hier te lande in arrest bevindende Duitsche vluchtelingen, luidt het antwoord van den heer Goseling, minister van Justitie:
Sinds 1 Juli 1937 hebben twee Duitsche vluchtelingen, die in afwachting van de te hunnen aanzien te nemen maatregelen als passant in het Huis van Bewaring waren ingesloten, zelfmoord

gepleegd. Op het eene geval hadden betrekking de vragen van het lid der Kamer den heer De Visser, in het antwoord waarop reeds eerder enkele inlichtingen werden verstrekt.
In het andere geval heeft de vreemdeling zich met een van zijn ondergoed afgescheurde strook geworgd. Ook ten aanzien van laatstgenoemden vreemdeling, die zich in het Huis van Bewaring zeer goed gedroeg en altijd rustig was bestond geen enkele aanwijzing, dat hij plannen tot zelfmoord koesterde.
Uit het bovenstaande moge blijken, dat de voorgekomen, ook door den minister betreurde, wanhoopsdaden zeker niet in verband mogen worden gebracht met een minder nauwgezette behandeling van vluchtelingen-gevallen.
De vraag, of de minister van meening is, dat de methode van onderzoek en de tot dusver gevolgde wijze van beoordeeling van de vraag, of tot uitleiding moet worden overgegaan, voldoende waarborgen voor het leven van vluchtelingen, die naar Duitschland worden uitgeleid, biedt, kan bevestigend worden beantwoord. (Het Vaderland)

5 SEPTEMBER 1938

A. **ENGELAND. — De Amerikaansche Ambassadeur Kennedy spreekt over vrijheid van godsdienst. —**
De Amerikaansche ambassadeur te Londen, Kennedy, heeft 2 September het woord gevoerd tijdens een herdenkingsdienst in de kathedraal te Aberdeen. Hij zeide o.a., dat vrijheid van godsdienst wellicht de voornaamste pijler van het gebouw der democratie is. Het vuur van het geloof, aldus Kennedy, en de geestelijke moed, die steeds de menschen met juisten blik in de wereldgeschiedenis hebben bezield, moeten opnieuw worden aangewakkerd, en de jeugd moet iets anders worden geschonken om er haar vertrouwen op te stellen, dan een kort leven met een geweer bij zich.
Het moet aan het menschelijk verstand mogelijk zijn door geloof, geestelijken moed, rechtvaardigheid en gezond verstand die ramp te voorkomen, die thans ieder schijnt te vreezen. (Times)
(Vorig bericht Kennedy 3110 F.)

B. **ITALIE. — Verdragen met Groot-Duitschland. —**
De Italiaansche Staatscourant publiceerde op 2 September een aantal decreten over het in werking treden van verdragen tusschen Duitschland en Italië, welke in Mei 1938 zijn geteekend in zake het betalingsverkeer tusschen Duitschland en de Italiaansche koloniën, het douane-systeem tusschen Duitschland, het voormalige Oostenrijk en Italië en de regeling van betalingen in zake verzekeringen. (Tijd)
(Vor. ber. Duitschland—Italië 2639 E.)

C. **SOVJET-RUSLAND. — Zuiveringsactie. - Tien Admiraals gefusilleerd. —**
De „Times" bevat een bericht van haar correspondent uit Riga, dat voor het eerst het volkscommissariaat van Marine te Moskou heeft toegegeven, dat de voornaamste Russische generaals en vlootdeskundigen eenige maanden geleden zijn gefusilleerd.
Bijzonderheden worden niet gegeven, maar volgens officieele mededeelingen zijn de volgende admiraals doodgeschoten:
Admiraal Orlov, opperbevelhebber van de roode vloot; hij vertegenwoordigde Sovjet-Rusland bij de Britsche kroningsfeesten.
Admiraal Siwkov, commandant van de Oostzee-vloot.
Admiraal Loedry, hoofd van de vlootacademie.
Andere admiraals en hooge officieren, die als „verraders" of „vijanden van het volk" verdwenen zijn en grootendeels hetzelfde lot ondergingen als de drie bovengenoemde admiraals zijn:
Admiraal Iwanov, commandant van het oorlogsschip „Marat", dat bij de kroningsfeesten deelnam aan de vlootrevue.
Admiraal Victoriov, die Orlov als opperbevelhebber van de roode vloot opvolgde.
Admiraal Moeklewitsj, chef van de afdeeling vlootbouw.
Admiraal Kozanov, commandant van de Zwarte Zee-vloot.
Admiraal Kirejev, commandant van het Stille Oceaan-eskader.
Admiraal Disjenov, commandant van het Noordelijke eskader.
Admiraal Kadatski, commandant van de Amoer-flottielje in het Verre Oosten.
De professoren Zerve en Petrov van de vlootacademie te Leningrad en nog verscheiden anderen.
Het ministerie van Marine verklaart, dat de admiraals en deskundigen zijn gefusilleerd, omdat zij er naar streefden Sovjet-Rusland een defensieve vloot te bezorgen, terwijl Rusland juist een offensieve vloot noodig heeft. (Times - Alg. Handelsblad)
(Vor. ber. Zuiveringsactie 3230 C.)

D. **FRANKRIJK. — Mededeelingen van minister-president Daladier in de Legercommissie. —**
De Fransche minister-president, Daladier, heeft in de legercommissie der Kamer een uiteenzetting gegeven van den internationalen toestand en inlichtingen verstrekt over de militaire bedrijvigheid der voornaamste mogendheden, alsmede over den omvang van haar voorraden, arbeidskrachten en voornaamste industrieën.
Den internationalen toestand noemde spr. ernstig; hij wilde de openbare meening noch verontrusten, noch haar in slaap sussen. Vervolgens vergeleek hij den staat der bewapeningen in Europa: hij noemde de sterkte der onder de wapenen zijnde troepen en de capaciteit der wapenindustrie in Duitschland, Italië en Hongarije en gaf een schatting van de strijdkrachten, waarover men in geval van een aanval zou kunnen beschikken, niet alleen voor Frankrijk, maar ook voor Engeland, Rusland en Tsjecho-Slowakije. Tenslotte gaf spr. een uiteenzetting van de Fransche wapenfabricage en de tot dusverre verkregen resultaten bij de uitvoering der programma's van regeering en parlement.
Toen de communist Cornavin heftig tegen de beschikkingen der regeering ten aanzien van de wet op de 40-urige werkweek protesteerde, antwoordde de minister-president: Is het niet merkwaardig, dat degenen, die van mij een Don-Quichotte politiek verlangen, mij het recht ontzeggen, van de arbeiders overuren te vragen, die op het oogenblik misschien nuttiger voor den vrede zijn dan diplomatieke nota's? (Le Journal) **(Vor. ber. Daladier 3408 E.)**

E. **INTERPARLEMENTAIRE UNIE. — 34e Conferentie te 's-Gravenhage. —**
Minister-President dr. H. Colijn heeft op 22 Augustus in de Ridderzaal te Den Haag de 34e Interparlementaire conferentie geopend. 450 gedelegeerden uit 35 verschillende landen waren aanwezig.
In de op 23 Augustus onder voorzitterschap van ir. M. C. E. Bongaerts te Den Haag voortgezette zitting werd een aanvang gemaakt met de behandeling van het grondstoffenvraagstuk. Dit vraagstuk is in verschillende permanente studiecommissies der Unie behandeld en namens deze commissies heeft onze landgenoot, de heer P. J. S. Serrarens, lid van de Tweede Kamer, rapport uitgebracht. Aan dit rapport heeft de heer Serrarens een resolutie verbonden, waarin de conferentie als haar meening weergeeft, dat het mogelijk is maatregelen te overwegen, die aan alle landen een daadwerkelijke deelneming aan de exploitatie van grondstoffen in koloniale gebieden vergemakkelijkt onder waarborging van de belangen der inheemsche bevolkingsgroepen.
De conferentie beveelt in deze resolutie de economische gelijkheid van alle landen in koloniale gebieden aan, met name de progressieve restrictie van privileges en andere voordeelen, welke de onderdanen van het moederland bij het koopen van grondstoffen genieten.
De conferentie legt den nadruk op de noodzakelijkheid, dat landen, die geen koloniën bezitten, koloniale concessies verkrijgen om hen in staat te stellen daar met eigen kapitaal en arbeidskracht te werken zonder aantasting van de souvereiniteit van het moederland.
Voorts overweegt zij het gebruik maken van de Bank voor Internationale Betalingen, althans van een dergelijk orgaan, voor de ontwikkeling van koloniale gebieden in het bijzonder voor wat betreft financieele en commercieele transacties.
Getrouw aan de beginselen van internationale samenwerking verklaart de Unie tenslotte verzekerd te zijn, dat het gemeenschappelijke nut van natuurlijke koloniale bronnen en de internationale economische samenwerking factoren van eenheid en eendracht zullen worden tusschen de staten onderling, aldus bijdragende tot de beperking der bewapening. (Het Vaderland)

F. **FRANKRIJK. — De veertigurige werkweek - Vakvereenigingen keeren zich tegen ministerieel besluit.**
De Bond van Vakvereenigingen van Parijs heeft een resolutie aangenomen, waarin wordt verklaard, dat het besluit van den ministerraad van 1 September een onwettige schending vormt van de veertigurige werkweek. De arbeidersklasse moet zich hiertegen verzetten. (Le Temps) **(Vorig bericht 3420 G.)**

G. **LUCHTVAART. — K.N.I.L.M. - Lijn op Saigon geopend. —**
De PK—AFJ van de K. N. I . L. M. is op 30 Augustus van Tjililitan vertrokken voor het maken van de eerste vlucht op de nieuwe lijn naar Saigon.
(Telex-A.N.P.) **(Vor. ber. K.N.I.L.M. 3389 B.)**

H. **ZUID-AFRIKA. — Financiën - Rede van minister Havenga. —**
Hoewel de rekening van het afgeloopen jaar in Zuid-Afrika sluit met een overschot van 4.352.000 pond

sterling, heeft minister Havenga voor het komende jaar een tekort geraamd van 1.052.000 pond. In zijn millioenenrede heeft hij er voor gewaarschuwd, dat sinds de vorige begrooting het toppunt van bloei voor den handel is overschreden en dat verschillende landen zich thans in een positie bevinden, welke ligt tusschen een lichten achteruitgang en een ernstige depressie, al lijkt het ook niet waarschijnlijk, dat er weer een ramp als in 1929 voor de deur staat. In Zuid-Afrika is het tij maar amper gekeerd, doch men dient voorzichtig te zijn. Het is niet noodig op drastische wijze zeil te minderen, maar nieuwe verplichtingen mogen niet dan na een extra nauwgezet onderzoek worden toegestaan.
In 1937 heeft de Unie het hoogste importcijfer van zijn geschiedenis bereikt met een waarde van meer dan 100 millioen pond. Deze geweldige aankoopen zijn niet geheel gezond geweest en hebben geleid tot een nadeelig verschil in de betalingsbalans van 7 millioen pond. De huidige achteruitgang van den import is een gezonde terugkeer tot normale omstandigheden. (Die Stem)

6 SEPTEMBER 1938

A. NEDERLAND. — Indienststelling Schoolschip Koningin Wilhelmina. —
Op 2 September heeft de minister van Onderwijs, K. en W., prof. dr. J. R. Slotemaker de Bruïne, het schoolschip Koningin Wilhelmina van het Onderwijsfonds voor de scheepvaart te Amsterdam, waarop de eerste dagnijverheidsschool voor schipjongens Oranje Nassau gevestigd wordt, officieel in dienst gesteld. (N. R. Crt.) **(Vor. ber. Scheepsbouw 3232 D.)**

B. NEDERLAND. — Tweede Kamer - Wijziging en verhooging van de begrooting van het Verkeersfonds 1937. —
Bij de Staten Generaal is ingediend een wetsontwerp tot wijziging en verhooging van de begrooting van inkomsten en uitgaven van het Verkeersfonds voor het dienstjaar 1937.
De gewone dienst wordt verhoogd met *f* 3.187.040 en verminderd met *f* 2.566.046, zoodat de verhooging per saldo bedraagt *f* 620.994. (N. Rott. Crt.)
(Vorig bericht 3064 B.)

C. NEDERLAND. — Het Werkfonds. - Verslag. —
Verschenen is het dertiende verslag van het Werkfonds 1934, loopende van 1 October 1937 tot 1 April 1938.
Aan dit verslag is het volgende ontleend:
1 April 1938 waren reeds in totaal 220 plannen uitgevoerd, welke kunnen worden verdeeld in: 108 rijkswaterstaatswerken en 112 werken van andere publiekrechtelijke organen en particulieren.
Van de op 1 April opgeleverde rijkswaterstaatswerken waren 78 plannen voor de tweede maal opgeleverd en geheel afgerekend, terwijl van de overige werken 57 plannen geheel zijn afgerekend.
Voor alle op 1 April '38 opgeleverde plannen bedroeg het geblokkeerde bedrag in totaal *f* 20.294.790,91, terwijl op 1 October 1937 een bedrag was vastgelegd van *f* 15.676.691,94.
Deze bedragen zijn te splitsen voor

	1 October 1937	1 April 1938
Rijkswaterstaatsw.	*f* 10.055.002,37	*f* 11.588.452,98
Overige werken	*f* 5.621.689,57	*f* 8.706.337,93

(Verslag v. h. Werkfonds) **(V. b. Werkfonds 3298 F.)**

D. WIELERSPORT. — Wereldkampioenschappen te Amsterdam en Valkenburg. —
De eindresultaten van de wedstrijden om de wereldkampioenschappen wielrennen, welke te Amsterdam in het Olympisch Stadion en wat de wegwedstrijden betreft te Valkenburg, werden gehouden, luiden als volgt:
Sprint-amateurs: 1. Van der Vijver (Nederland); 2. Loatti (Italië); 3. Derksen (Nederland); 4. Ooms (Nederland).
Sprint-profs: 1. Van Vliet (Nederland); 2. Scherens (België); 3. Richter (Duitschland); 4. Gérardin (Frankrijk).
Stayers: 1. Metze (Duitschland); 2. Lohmann (Duitschland); 3. Severgnini (Italië); 4. Wals (Nederland).
Weg-amateurs: 1. Knecht (Zwitserland); 2. Wagner (Zwitserland); 3. Demmenie (Nederland); 4. Bruneel (België).
Weg-profs: 1. Kint (België); 2. Egli (Zwitserland); 3. Amberg (Zwitserland); 4. Van Nek (Nederland).
(Red. K. H. A.) **(Vorig bericht 2923 B.)**

E. NEDERL. OOST-INDIE. — In- en Uitvoer. —
Onderstaande tabel toont de voornaamste landen waarheen de Nederlandsch-Indische uitvoer zich richt (cijfers van 1937).

Land:	In *f* 1000	% van totaal
Nederland	190.923	20.09
Singapore	178.874	18.83
Ver. Staten	177.825	17.72
Gr. Britt. en Ierland	50.211	5.29
Japan	42.252	4.45
Egypte	30.161	3.17
Australië	29.530	3.11
Duitschland	27.983	2.95
Frankrijk	23.963	2.52
Denemarken	18.356	1.93
Hongkong	15.494	1.63
China (excl. Macao)	13.348	1.40
Italië	12.914	1.36
Penang	11.717	1.23
N.-Zeeland	7.809	0.82
België en Luxemburg	7.236	0.76
Noorwegen	7.234	0.76
Unie v. Z.-Afrika	6.807	0.72
Britsch-Indië en Burma	6.156	0.65
Philippijnen	6.053	0.64
Z.-Amerika	4.793	0.50
Totaal (incl. andere landen)	950.172	100.—

De voornaamste landen, die naar Nederlandsch-Indië uitvoeren zijn de volgende (cijfers over 1937).

Land:	In *f* 1000	% van totaal
Japan	124.438	25.39
Nederland	93.820	19.14
Ver. Staten	49.926	10.19
Duitschland	41.822	8.53
Gr. Britt. en Ierland	40.868	8.34
Singapore	36.289	7.41
België en Luxemburg	15.466	3.16
Br.-Indië en Burma	12.882	2.63
Australië (zonder N. Zeel.)	12.124	2.47
China (zonder Macao)	8.725	1.78
Frankrijk	7.190	1.47
Hongkong	6.702	1.37
Italië	4.592	0.94
Oostenrijk en Tsjechosl.	4.574	0.93
Penang	3.531	0.72
Zweden	3.357	0.69
Canada	3.051	0.62
Zwitserland	2.753	0.56
Br. Oost-Afrika	2.553	0.52
Br. Borneo	1.775	0.36
Siam	1.498	0.31
Totaal (incl. andere landen)	490.100	100.—

(Centraal Bureau v. d. Statistiek)
(Vor. ber. In- en Uitvoer 2833 A.)

F. INTERNATIONAL LAW ASSOCIATION. — Congres te Amsterdam. - Diverse resoluties aangenomen.
Op 29 Augustus is in het Koloniaal Instituut te Amsterdam onder groote belangstelling het Internationaal Law Congres, de veertigste conferentie van de International Law Association, door Z. K. H. Prins Bernhard geopend.

De bijeenkomst werd geopend door den president van de International Law Association, professor A. de Geouffre de la Pradelle, die Prins Bernhard dankte voor Zijn aanwezigheid en voor Zijn bereidheid het woord te voeren.
Prof. mr. J. A. van Hamel aanvaardde het voorzitterschap.
Z. K. H. Prins Bernhard hield in het Engelsch de openingsrede.
De plenaire zitting heeft op 2 September de volgende resoluties harer diverse sectievergaderingen aangenomen:
Internationale leeningen. Dit onderwerp is ter verdere bestudeering verwezen naar de reeds bestaande commissie in zake de goudclausule.
Wederzijdsche handelsverdragen. Aan de „executive council" is verzocht, een commissie te benoemen, welke tot taak heeft, een rapport samen te stellen, inhoudende voorstellen ter bevordering van den internationalen handel door grootere wettelijke bescherming in het buitenland van de belanghebbenden.
Internationale handelsarbitrage. T.a.v. dit punt werd accoord gegaan met de bovengenoemde gedachte, een commissie te benoemen, ter unificatie van de op dit congres aan de vergadering voorgelegde systemen van internationale arbitrageregelen.
Arbitrageclausule in contracten tusschen particulieren en staten. Het rapport van deze commissie is in beginsel aangenomen, hetgeen beteekent, dat de I. L. A. de wenschelijkheid heeft uitgesproken om te voorzien in arbitrage voor geschillen, voortvloeiende uit overeenkomsten tusschen de onderdanen van een staat eenerzijds en een vreemden staat anderzijds.
Bescherming der burgerbevolking tegen modern oorlogstuig. Het Nederlandsche rapport te dezer zake is in beginsel goedgekeurd en de commissie is verzocht, haar werk voort te zetten.
De vergadering nam acte van de resultaten, welke reeds op dit gebied bereikt waren, dank zij het initiatief van het Internationale Comité voor militaire geneeskunde en van den vorst van Monaco. Zij wenschte de regeering van het groothertogdom Luxemburg geluk met hetgeen zij heeft bijgedragen tot de oprichting van het comité van inlichtingen en actie, ter bescherming van de burgerbevolking in oorlogstijd. Besloten werd, met dit comité te blijven samenwerken.
Neutraliteit. De vergadering aanvaardde de volgende punten:
1. Art. 16 van het Volkenbondspact blijkt heden ten dage niet meer van kracht te zijn.
2. De rechten en verplichtingen van neutrale landen moeten bezien worden in het licht van het veroordeelen van den oorlog in het Pact van Parijs (Briand-Kellogg-pact).
3. Neutraliteit bestaat nog steeds tusschen niet-leden van den Volkenbond ten opzichte van leden en niet-leden.
4. Gezien de practijk der volkeren, is neutraliteit zelfs tusschen leden van den Volkenbond niet afgeschaft.
5. Aan het volgende congres zal het ontwerp eener neutraliteitsconventie worden voorgelegd.
(De Tijd - Alg. Hbld. - N. Rott. Crt. - Telegraaf - Vaderland)
(Vor. ber. International Law Association 1487 E.)

7 SEPTEMBER 1938

A. **FRANKRIJK. — Rede van den Amerikaanschen ambassadeur Bullitt - Antwoord van minister Bonnet.**
De Amerikaansche ambassadeur, Bullitt, heeft op 4 September '38 te Pont Grave bij de inwijding van het monument voor Lafayette een rede gehouden waarin hij o.a. zeide: „Wij eeren de nagedachtenis van de Franschen, die ons bijgestaan hebben bij het veroveren van onze vrijheid en de Amerikanen, die medegeholpen hebben, de vrijheid van Frankrijk en de wereld te behouden. Tusschen de Vereenigde Staten en Frankrijk bestaat op het oogenblik een innige en vertrouwensvolle vriendschap, een wederzijdsche verknochtheid aan de idealen van vrijheid, democratie en vrede, en volkomen overeenstemming over de essentieele beginselen van het menschelijk leven. De Amerikanen en Franschen weten, dat men gelukkiger leeft als vrij mensch dan als slaaf. De geschiedenis moge dan al kundige dictatoren hebben gekend, toch is een regeering door het volk en voor het volk beter."
De Fransche minister van Buitenlandsche Zaken, die vervolgens het woord voerde, zei o.a., zich tot Bullitt wendend: „Tusschen ons zijn geen overeenkomsten en pacten, die in de geheimzinnigheid der kanselarijen zijn gesloten, noodig. Dezelfde beginselen, die ons reeds twee maal hebben vereenigd, hebben niets van hun kracht ingeboet."
Voortgaande zei Bonnet: „Wij verheelen ons niet den ernst van het Tsjecho-Slowaaksche vraagstuk, doch wij hopen, dat dank zij het hooge bewustzijn, dat de regeeringen te Berlijn en te Praag haar internationale verantwoordelijkheid moeten aanvaarden, dank zij de nauwe en loyale samenwerking tusschen Engeland en Frankrijk, de ernstige dreigingen die Europa drukken, bezworen zullen worden. Frankrijk zal in elk geval trouw blijven aan de verplichtingen, die het op zich heeft genomen." (Telex-A. N. P.)
(Vor. ber. Min. Bonnet 3074 D.)

B. **FRANKRIJK. — Reservisten opgeroepen. —**
Berichten van verschillende zijden maken melding van Fransche militaire voorzorgsmaatregelen in verband met de Duitsche toepenbewegingen in het Rijngebied, die van Duitschen kant overigens slechts aangemerkt worden als een deel van de algemeene manoeuvres. Gedurende de laatste dagen zouden n.l. Duitsche troepen-afdeelingen de thans gereed gekomen versterkingen langs den Rijn hebben bezet. Afgaande op de in onderdeelen uiteenloopende berichten valt te melden, dat de Fransche militaire autoriteiten met inbegrip van vele officieren, die met verlof van meer dan 24 uur afwezig zijn uit hun garnizoenen in het grensgebied, teruggeroepen zijn en dat troepenafdeelingen, die gewoonlijk beschouwd worden als reserves, dichter naar de grens zijn gebracht. Zeker is, dat de bezetting van de Maginot-linie op volle sterkte is gebracht.
Nader wordt gemeld, dat, in verband met den internationalen toestand, de Fransche officieren en manschappen, die met verlof waren, order gekregen hebben zich naar hun garnizoensplaatsen te begeven. Reservisten van de Maginot-linie zijn onder de wapenen geroepen. (Agence Belga - N. Rott. Crt.)
(Vor. ber. Leger, Vloot en Luchtmacht 3153 C.)

C. **ITALIE. — Joodsche professoren ontslagen. —**
Volgens de nieuwe ministerieele decreten zijn aan de universiteit van Turijn vijftig, aan de universiteit van Florence veertig en aan de universiteit van Milaan twintig professoren ontslagen. Zij namen bijna allen vooraanstaande plaatsen in. (Telex-A.N.P.)
(Vor. ber. Anti-Semitisme 3424 D.)

D. **TSJECHO-SLOWAKIJE. — Sudeten-Duitschers - Het nieuwe Tsjechische voorstel. —**
Het nieuwe aanbod der Tsjechoslowaaksche regeering werd door Ashton Gwatkin (medewerker van lord Runciman) uiteengezet aan de leiders der Sudeten-Duitsche partij, Kundt en Rosche. Vernomen wordt, dat het resultaat gunstig was.
Runciman was ook aanwezig en heeft aan de besprekingen, die van langen duur waren, deelgenomen.
De voornaamste punten van het nieuwe voorstel der regeering te Praag zijn:
1. De aanbeveling van beginselen voor een evenredige tewerkstelling van ambtenaren in overeenstemming met de sterkte der bevolkingsgroepen;
2. Tewerkstelling van ambtenaren in hun eigen nationale districten;
3. De verschillende gebiedsdeelen zullen politie krijgen van de eigen nationaliteit;
4. Een nieuwe taalwet zal worden gemaakt, gebaseerd op de volkomen gelijkheid der talen;
5. Aan industrieën in Duitsche districten, die door de crisis het meest getroffen werden, zal hulp worden verleend, in het bijzonder door een leening van 700 millioen kronen, welke op voordeelige voorwaarden zal worden verstrekt;
6. Erkenning van de gelijkheid van den nationalen status op den grondslag van een nationale autonomie. Dit zal worden tot stand gebracht door de invoering van het kantonale systeem, waarbij personen van Duitsche nationaliteit zelfbestuur zullen krijgen, binnen de territoriale grenzen, in die streken, waarin de meerderheid Duitsch is.
Alle kwesties, die niet die nationale eenheid betreffen zullen plaatselijk behandeld worden. De onaantastbaarheid van de grens en de eenheid van den Tsjechischen staat zullen echter doeltreffende waarborgen krijgen;
7. In alle centrale bestuurslichamen zullen speciale afdeelingen worden in het leven geroepen, waar aangelegenheden de nationaliteit betreffende door leden dier nationale groep zullen worden behandeld;
8. De nationale rechten der burgers worden beschermd door speciale wetten (tegen denationaliseering) en gekozen vertegenwoordigers van de verschillende nationaliteiten in de verschillende vertegenwoordigende lichamen zullen het recht hebben bezwaar te maken tegen eenige inmenging in de rechten of belangen van hun speciale volksgroep. Voor iedere nationaliteit zullen speciale registers worden ingesteld;
9. Er zullen direct maatregelen worden genomen op de punten, die geen wetgevende maatregelen vereischen.
Ten aanzien van de noodzakelijkheid van nieuwe wetten wordt bepaald, dat de regeering deze zal voorbereiden in samenwerking met de Sudeten-Duitsche partij en deze bij het parlement zal indienen. Zij zullen zoo spoedig mogelijk in werking treden.
(Telex-A. N. P.) **(Vor. ber. 3424 B.)**

E. **GROOT-DUITSCHLAND. — Het Partijcongres te Neurenberg. —**
Gouwleider Wagner heeft op 6 September, op den Partijdag, de proclamatie van den Fuehrer voorge-

lezen: Hij wees er op, dat het nat. social. rijk nieuwe Duitsche volksgenooten heeft opgenomen en de beteekenis, die de partij heeft voor de selectie der leiders. Ook schetste hij den strijd der nationaal-socialistische beweging tegen het internationale Jodendom. Voorts bestreed de Fuehrer de geruchten, dat hij op den partijdag met een nieuw pact voor den dag had willen komen. Vervolgens behandelde Adolf Hitler den economischen toestand van Duitschland. Aan het slot wijdde hij waardeerende woorden aan de fascistische beweging.

Na een defilé van 40.000 leden van den arbeidsdienst langs Hitler, hield de chef van den arbeidsdienst Hierl, op 7 September, een redevoering, waarin hij o.m. er op wees, dat voor het eerst Oostenrijksche delegaties aanwezig waren. Spr. beloofde Hitler een onontbindbare gemeenschap van alle Duitschers, met de toevoeging: Wij zullen die gemeenschap als arbeiders en zoo noodig als strijders dienen.

Vervolgens gaf Hierl een definitie van de idealistische arbeidsopvatting. Arbeid — zoo zeide hij — is een diep religieuze daad.

Daarna voerde Hitler het woord. Voor de eerste maal — aldus de Fuehrer — kan ik onder u mannen van den arbeidsdienst uit mijn geboorteland begroeten. Niet symbolisch, maar werkelijk zijt gij in het nationale Duitsche gemeenschapsfront getreden. De spade, die gij draagt, vormt het embleem van onze gemeenschap, schept nieuwe landen en waarborgt ons oude gebied.

Overal, in het Noorden, Oosten en Zuiden — en na een pauze voegde Hitler daar met krachtige stem aan toe — en zelfs in het Westen zijt gij aanwezig om de veiligheid van het Rijk te verdedigen.

Gij vertegenwoordigt het edelste devies, dat wij kennen: Mensch help u zelf, dan zal God u helpen.

(D. N. B.) **(Vor. ber. Partijcongres te Neurenberg 2938 F.; Hitler 3410 C.)**

8 SEPTEMBER 1938

A. **TSJECHO-SLOWAKIJE. — Sudeten-Duitschers. - Voorstellen van 6 September als basis aanvaard, maar besprekingen wegens incidenten onderbroken.** De Sudeten-Duitsche partij heeft de nieuwe voorstellen der Tsjechoslowaaksche regeering als basis der onderhandelingen aanvaard, maar tegelijkertijd besloten, de verdere besprekingen te onderbreken, omdat op 7 September te Moravisch Ostrau incidenten zijn voorgekomen, waaruit zou blijken, dat de regeering niet meer voldoende meester van den toestand is om de onderhandelingen met vrucht te kunnen voortzetten. De partijleiders hebben een desbetreffend communiqué aan den premier Hodza overhandigd, die daarop een streng onderzoek en eventueele bestrafing der schuldigen toegezegd heeft.

Het communiqué doelt op botsingen tusschen de politie en burgers, waarbij hardhandig zou zijn opgetreden en o.a. de Sudeten-Duitsche afgevaardigde May door een bereden agent met een rijzweep werd mishandeld. Van Sudeten-Duitsche zijde wordt nog van andere incidenten melding gemaakt.

(Telex-A. N. P. - Telegraaf) **(Vor. ber. 3429 D.)**

B. **Mr. P. DROOGLEEVER FORTUYN OVERLEDEN.** In den nacht van 6 September '38, is te 's-Gravenhage Mr. P. Droogleever Fortuyn, burgemeester van Rotterdam, overleden.

Hij bereikte den leeftijd van bijna 70 jaar.

Mr. Pieter Droogleever Fortuyn, werd den 28sten December 1868 te Rotterdam geboren. Na zijn promotie vestigde hij zich in 1894 als advocaat te 's-Gravenhage. In 1912 werd hij lid van den Haagschen Raad en reeds het volgend jaar tot wethouder gekozen. De portefeuille van financiën der Residentie werd aan zijn handen toevertrouwd. Gedurende de oorlogsjaren was hij belast met de distributie zaken. Na den oorlog, in 1919, verwisselde hij van portefeuille en kwamen de afdeelingen Openbare Werken, Stadsontwikkeling en Volkshuisvesting onder zijn leiding te staan.

In 1923 stelde hij zich niet meer als wethouder herkiesbaar en maakte het volgend jaar een studiereis naar Indië, Oost-Azië en Amerika.

Weer teruggekeerd in het vaderland, werd hij in 1925 tot lid van de Tweede Kamer gekozen. In hetzelfde jaar werd hij door den Volkenbond benoemd tot lid van de commissie voor onderzoek en beslissing van conflicten tusschen Griekenland en Bulgarije.

In 1928 werd hij als opvolger van Mr. Dr. J. Wytema benoemd tot Burgemeester van Rotterdam, in verband met welke benoeming hij het volgend jaar aftrad als lid van de Tweede Kamer.

Mr. P. Droogleever Fortuyn.

Tot de voornaamste openbare functies welke Mr. Droogleever Fortuyn behalve zijn burgemeesterschap van Nederland's eerste havenstad bekleedde, behoorde zijn voorzitterschap van de Vereeniging van Nederlandsche Gemeente, terwijl hij bij de Bank voor Nederlandsche Gemeenten de functie van regeeringscommissaris waarnam. Verder was hij o.m. curator van de Nederlandsche Handels-Hoogeschool en niet-militair lid van den Raad van Defensie.

De Kroon erkende zijn verdiensten door hem het vorige jaar te benoemen tot commandeur in de orde van Oranje-Nassau.

(N. Rott. Crt. - Maasbode - Telex-A. N. P.)
(Vor. ber. Mr. P. Droogleever Fortuyn 2628 B.)

C. **LETTEREN. — Boeken die door de pers gunstig besproken zijn. - Onze wekelijksche opgave. —**

Amerikaansch: William Faulkner — „The Unvanquished." (Random House, New York)

Esther Shepherd — „Walt Whitman's Pose." (George Harrap) **(Vor. ber. 3409 H.)**

Belgisch-Fransch: Jean Tousseul — „Le Cahier de François Stienon," Roman. (Les Editions de Belgique, Brussel 1938) **(Vor. ber. 3216 D.)**

Duitsch: Paul Neubauer — „Das Fehlende Kapitel." (Tiefland-Verlag, Amsterdam) **(Vor. ber. 3409 H.)**

Engelsch: James Bridie — „The King of Nowhere, and Other Plays." (Constable) **(Vor. ber. 3409 H.)**

Fransch: Marcel Arland — „Terre Natale." (Nouvelle Revue Française, Paris)

Albéric Cahuet — „La femme aux images." (Fasquelle, Paris) **(Vor. ber. 3409 H.)**

Nederlandsch: U. G. Dorhout — „Jelle Heerema." (v. Holkema & Warendorff)

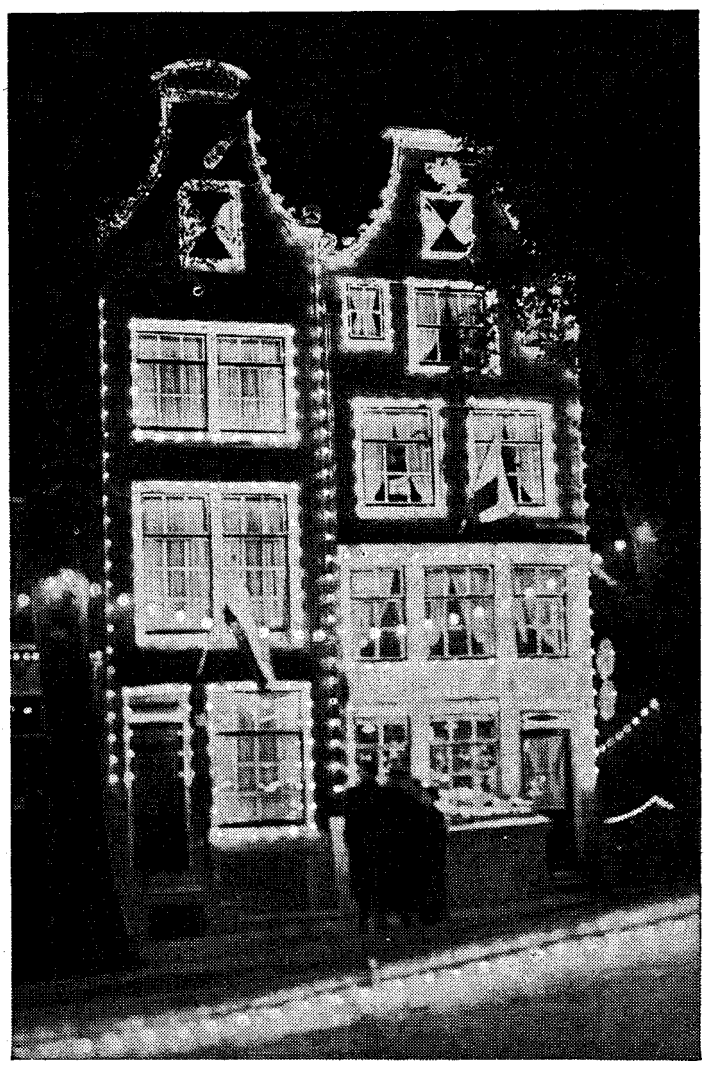
Pieter van Steen — „Revue der dagen." (Nijgh & v. Ditmar, R'dam) **(Vor. ber. 3409 H.)**

Turksch (in het Nederlandsch): Yakup Kadri Kazaosmanoglu — „Ankara". (Wereldbibliotheek, A'dam)

(Red. K. H. A.)

H. M. KONINGIN WILHELMINA
VEERTIG-JARIG REGEERINGSJUBILEUM
1898-1938

Het Veertigjarig Regeeringsjubileum van H.M. Koningin Wilhelmina is alom in den lande, evenals in Nederl Oost-Indië, Suriname en Curaçao, op ongekend grootsche en prachtige wijze, in de volmaaktste orde en volle vrijheid, herdacht.
Het brandpunt der feestviering, die op 6 September begon, lag vanzelfsprekend in de hoofdstad des lands, waarheen uit alle provincies deputaties waren gekomen om de aanhankelijkheid van het Nederlandsche Volk voor het Oranjehuis ondubbelzinnig te betuigen.
Reeds op 29 Augustus had te 's-Gravenhage een groot leger-defilé voor H.M. de Koningin plaats.
Aan dezen wapenschouw namen deel: 659 officieren, 12.631 onderofficieren, korporaals en manschappen, 1817 paarden, 115 kanonnen, veertig caissons, 245 personen- en vrachtauto's en dertig pantserwagens en pantserrupsauto's.

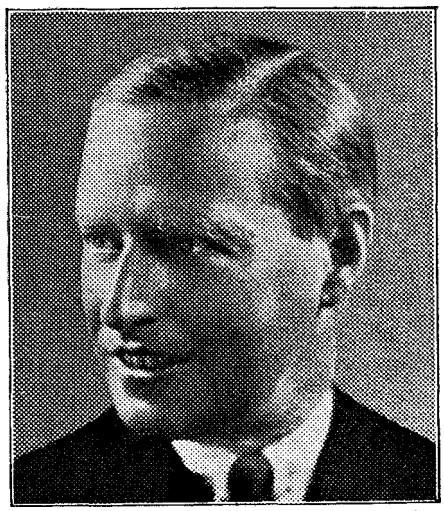
Twee verlichte oud-Hollandsche geveltjes op de Reguliersgracht te Amsterdam.

De Zeevaartdag, op 3 September te Scheveningen gehouden, is tot een overweldigend succes voor onze Marine uitgegroeid en werd bijgewoond door een menschenmenigte, die in de honderdduizenden liep. Klokslag vier uur kwamen de in kielinie varende schepen in zicht. Vooraf twee kleine torpedobooten, de Z 6 en de Z 7, dan vier nieuwe mijnenvegers, Hr. Ms. Willem van Ewijck, Pieter Florisz, Jan van Gelder en Abraham van der Hulst, vervolgens de oude kanonneerboot Brinio, de mijnenleggers Douwe Aukes en Hydra, vier onderzeebooten, de O 16, 13, 12 en 9 en tenslotte de fonkelnieuwe flottieljeleider Tromp en de kruiser Sumatra.

Radio-rede van den Gouverneur-Generaal van Ned.-Indië. —
De Gouverneur-Generaal van Ned.-Indië, Jhr. mr. A. W. L. Tjarda van Starkenborgh Stachouwer, heeft via de Nirom op 4 September de volgende rede uitgesproken:

Luisteraars,
Aan den vooravond van den dag, waarop de volkeren van dit Koninkrijk het 40-jarig regeeringsjubileum van hunne Koningin gedenken, vraag ik uwe aandacht voor de beteekenis van deze even zeldzame als heuglijke viering. In de laatste twee jaren heeft de gelegenheid niet ontbroken, om te getuigen van onze trouw en aanhankelijkheid aan het Koningshuis. Was het de vreugdevolle onderkenning van nieuw verschiet, de verwijding van den horizont, die ons toen tot geestdrift bracht, thans richten wij ons bovenal naar het verleden om dankbaar ons bewust te worden, wat deze veertig jaren van regeeringsdaden zijn geweest voor land en volk.
Menig geschiedkundig gebeuren, dat de natie raakt, is dezer dagen opnieuw te boek gesteld; feiten zijn voor den belangstellenden lezer uitgestald, divers belicht en in verband gebracht, veelvuldig en verscheiden zooals de veelzijdigheid van het leven van het Koninkrijk voor een veelomvattend beeld vereischt. Aldus wordt de natie in die veertig jaren geteekend in haar intern bestaan en als lid van het gezin der volkeren, zelfstandig handelend en zich ontplooiend naar eigen aard, nochtans niet gesloten, doch rekenend met wat om haar heen geschiedt, ontvankelijk voor den invloed van het wereldgebeuren, open voor nieuw denken en streven, haar plaats behoudend in de eerste gelederen van een menschheid, die verder schrijdt.
Het zijn veertig jaren van vrede met de ons omringende volkeren geweest. Er was wisseling van voor- en tegenspoed, soms diepe depressie, maar voor de zwaarste rampen, die anderen troffen, bleef het Koninkrijk in al zijn deelen gespaard. Zijn staatkundig leven, schoon verre van onbewogen, droeg het kenmerk van de vaderlandsche deugden van maat en evenwicht.
Het bestuur in deze gewesten heeft gestaan in het teeken van de proclamatie, waarmede de Vorstin zich bij de aanvaarding der regeering wendde tot Haar volk en waarin wij lezen dit door ernst en eenvoud treffend woord: „Ik wensch bij het opperbestuur over

de bezittingen en koloniën in Oost en West rechtvaardigheid te betrachten en naar Mijn vermogen bij te dragen tot verhooging van Uw geestelijk en stoffelijk welzijn". Een waarlijk Koninklijke aanwijzing, richting gevend en arbeid van hoogen standaard eischend, getrouwelijk en met overtuiging nageleefd door de landvoogden, die sindsdien in den naam van Hare Majesteit Nederlandsch-Indië hebben bestuurd.

Jhr. Mr. A. W. L. Tjarda van Starkenborgh Stachouwer.

Degenen onder U, luisteraars, die, hier woonachtig, bij den aanvang van dit bewind reeds gekomen waren tot het oordeel des onderscheids en de herinnering bewaard hebben aan staat en maatschappij zooals die toen ter tijde waren, weten door eigen waarneming hoezeer deze veranderd zijn. Tot hen zal de ontwikkeling die heeft plaats gegrepen, méér nog spreken dan tot de anderen onder U voor wie zij niet is zelfbeleefde, maar onmiddellijk verkregen wetenschap. Die ontwikkeling was treffend op elk gebied: staatsinrichting, bestuur, economie, verkeer, volksgezondheid, onderwijs en wetenschap. Op elk dezer terreinen gold het — in den zin der rechtvaardigheid, die het Koninklijk woord vereischte — de gemeenschap te dienen in haar bonte samenstelling, geestelijken en stoffelijken welstand te verbreiden in zoo wijd mogelijken kring, in stijgende mate met medewerking van de bevolking zelve. Klaar treedt bij den terugblik het verheugend feit naar voren, dat ook deze samenleving koerst op den stroom der tijden, kracht ontleenend aan hun vaart. De beteekenis van den loop der dingen zal, naar aard en instelling van den beoordeelaar, verschillend worden geschat. Naast sommigen, die wellicht in menigerlei opzicht gaarne behouden hadden wat vroeger was, staan — grooter in getale — zij, die den gang sneller hadden gewild. In het midden lag ook ten dezen het meest verkieslijk pad. Er kan waardigheid zijn in gehechtheid aan het oude, bekoring in vernieuwingsdrang, waardigheid en bekoring zijn er beide in beheerscht en gestadig voorwaarts gaan.
Zaken van staat zijn ons aller belang; zij kunnen niet zonder gedruisch en gerucht verloopen. Veranderingen, als in de afgeloopen veertig jaren zijn tot stand gekomen, voltrekken zich niet dan na botsing van oordeel en verschillend streven, tegenstellingen en strijd. Van onschatbare waarde was het in het verleden en blijft het voor de toekomst te weten, dat te allen tijde het hoogste staatsgezag verheven boven den kamp der groepen staat. Niet door gunst van tijdelijken aard, maar uit kracht van erfrecht en de dierbaarste volkstradities tot haar plaats geroepen, kan de draagster van de Kroon der Nederlanden het onaantastbaar voorwerp van ons aller eerbied en vertrouwen zijn. In het woelig en veelsoortig gebeuren van den cyclus dezer veertig jaren is de Troon de vaste stee gebleven, waarom de natie zich vereenigd wist. Zeldzaam in zijn rijken zegen was de invloed, die van de Kroon is uitgegaan. Het is de zin der viering van den dag van morgen dit te gedenken, luisteraars, in dankbare aanhankelijkheid aan de Souvereine, die onnavolgbaar in toewijding en met beschikbaarstelling van heel Haar hooge gaven, het bewind ook over deze landen heeft gevoerd. Het moge Gode behagen Haar lang te bewaren voor Haar Gezin en voor Haar volk.

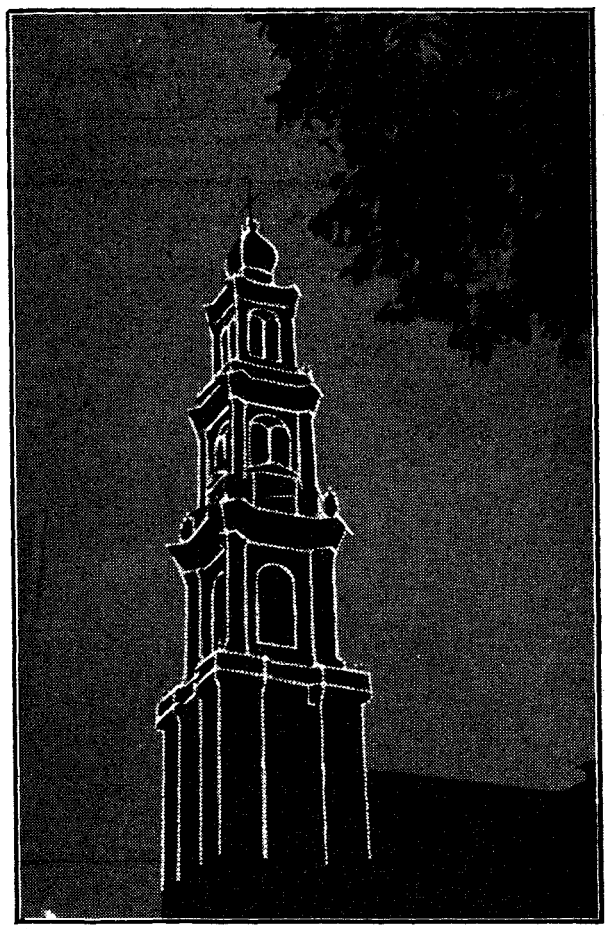
Vreugdevuren. —
Als onderdeel van de Nationale Jeugdhulde werden in den avond van 5 September langs de geheele grens van Nederland, alsmede langs de zeekust en in de provinciale hoofdsteden, over een afstand telkens van pl.m. 8 K.M., groote vreugdevuren ontstoken.

Amsterdam. —
Op 5 September is H.M. de Koningin te Amsterdam aangekomen. De intocht was overweldigend.
Na aankomst aan het Haarlemmermeerstation in de hoofdstad, zong het Toonkunstkoor onder leiding van prof. dr. Willem Mengelberg de Hooge Gast een welkomstlied toe.

Rede Dr. De Vlugt. —
Nadat de Koningin op den daartoe bestemden zetel had plaats genomen en allen zich in een grooten kring daaromheen hadden geschaard, heette de burgemeester van Amsterdam, dr. W. de Vlugt, H.M. hartelijk welkom. Spr. dankte de Koningin, dat zij in deze periode de hoofdstad met een bezoek had willen vereeren.
Ons welkom is dientengevolge hooger gestemd, dieper en nog warmer van toon, overmits zich daarin een gevoel van groote en oprechte dankbaarheid mengt voor het voorrecht gedurende zoovele jaren aan Uwe Majesteit en aan ons Volk geschonken. In dat gevoel, in die groote en oprechte dankbaarheid deelt de Burgerij met ongekende hartelijkheid en staat zij gereed Uwe Majesteit dit straks te doen blijken, aldus spr. Uwe Majesteit vergunne mij te volstaan met te constateeren, dat in geheel onze historie moeilijk een regeeringsperiode van even langen duur is aan te wijzen, waarin zóó belangrijke veranderingen op schier elk gebied plaats vonden. En nog zijn deze niet tot staan gekomen. Nog duurt de verwarring in de wereld rondom ons voort. Nog werpt zij nieuwe problemen op, die de zorg en de moeite Uwer Majesteits Regeering vergrooten, de taak der plaatselijke besturen in niet geringe mate verzwaren en een groot deel van ons volk het uitzicht op soulaas ontnemen. Drukken deze omstandigheden haar stempel op deze jubileumsdagen en geschiedt dan ook overeenkomstig den wensch van Uwe Majesteit de herdenking in soberheid, toch is en blijft er reden tot vreugde en dank. Daartoe stemt aanstonds eene vergelijking met den toestand elders, met hetgeen in zoovele landen van Europa plaats greep.
Daartoe stemt ook de omstandigheid, dat wij — dank God's goedheid — nog zijn die wij zijn, een vrij volk, welks onafhankelijk bestaan niet alleen ongerept bleef, maar dat ver buiten onze grenzen aan achting en beteekenis won.
Doch daartoe stemt vooral, dat wij ons mogen verheugen in het bezit van Uwe Majesteit, die, na veertig uiterst moeilijke en zorgvolle regeeringsjaren, nog onverzwakt den scepter voert, telkens opnieuw het belang van land en volk dienende en in onbezweken trouw de woorden van Uwen Koninklijken Vader, voor veertig jaren ook tot de Hare gemaakt, toepassende: „Oranje kan nooit, ja nooit genoeg doen voor Nederland".
Nederland en Oranje! Symbool van een groote meesleepende kracht! Symbool van een kracht, die zich ook in de blijde dagen dezer herdenking manifesteert in een saamhoorigheid en in een eenheid rondom den

Troon, welke even grootsch is als bewonderenswaardig.
Dr. de Vlugt eindigde met de bede, dat de Almachtige H. M. lang èn voor Haar Huis èn voor ons Vaderland moge sparen, rijkelijk omringe met Zijn gunst en geve dat Nederland — hier als overzee — onder Haar regeering weder vele jaren beleven moge, waarin welvaart en bloei zich aan breede geestelijke ontwikkeling zullen paren.

Antwoord der Koningin. —
Mijnheer de Burgemeester,
Voor de gevoelvolle woorden, waarmede u Mij heden begroet namens het gemeentebestuur en de ingezetenen van Amsterdam, op het oogenblik van Mijne intrede binnen de hoofdstad des Rijks, voor de herdenking van Mijne plechtige inhuldiging voor veertig jaren, betuig Ik u Mijnen hartgrondigen dank.
Het verheugt Mij bijzonder, deze gebeurtenis temidden van de bevolking dezer stad te kunnen vieren en op denzelfden kalenderdag binnen te trekken waarop Ik dit in 1898 deed.
Met groote erkentelijkheid zie Ik terug op die lange reeks van jaren, waarin Ik zoovele ondubbelzinnige en treffende blijken van warm medeleven en aanhankelijkheid in lief en leed van hare zijde mocht ondervinden.
Ook thans ben Ik zeer gevoelig voor de algemeene belangstelling in deze herdenking, en bovenal voor de ongekende hartelijkheid bij de ontvangst, waarop u Mij voorbereidt.
Ik zelf heb steeds met even warme en onverflauwde belangstelling in het afgeloopen tijdperk den arbeid en het streven van Amsterdam, alles wat hier gewrocht is, gevolgd.
Zeker niet in de laatste plaats gaat Mijn volle aandacht uit naar den huidigen toestand op economisch gebied, welke zoo talloos velen in moeilijke en kommervolle omstandigheden heeft gebracht en de plaatselijke overheid met zorg vervult en voor zware problemen stelt. Dat ondanks den nood der tijden zooveel geestdrift en eene zoo groote eensgezindheid en saamhoorigheid in deze dagen tot uiting komen, geeft aan deze herdenking eene geheel bijzondere beteekenis.
Het is aan onze oud-vaderlandsche degelijkheid en wilskracht te danken, dat ons land tot heden toe ook ernstige moeilijkheden te boven is gekomen en in het afgeloopen tijdperk zelfs op menigerlei gebied belangrijke vorderingen kan boeken.
Voor ons allen is dit een verblijdend teeken voor de toekomst.
Het is Mijn uit het hart komende wensch, dat het Amsterdam gegeven moge zijn door werk, vlijt en volharding en steunend op den naam, dien ons vaderland zich verworven heeft, als betere tijden aanbreken, onder Gods zegen samen met Nederland hier en overzee eene gelukkige toekomst tegemoet te gaan.

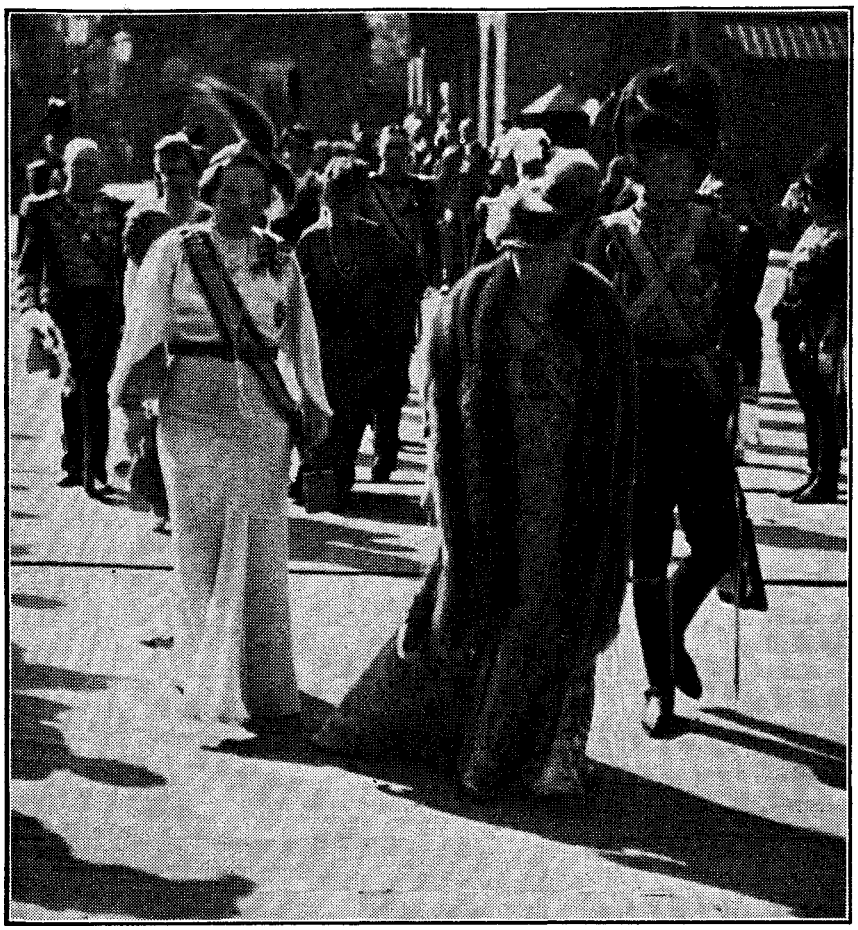

De verlichte Westertoren te Amsterdam.

Toen de Koningin was uitgesproken riep de burgemeester „Leve de Koningin!", waarmede de aanwezigen instemden met een driewerf hoera. Hierna begaf H. M. zich, gevolgd door het overige gezelschap, naar buiten.

Galamaaltijd. — Prinses Juliana spreekt tot Haar moeder. —
Tijdens den galamaaltijd van 5 September in het paleis te Amsterdam, heeft H. K. H. Prinses Juliana H. M. de Koningin toegesproken. De Prinses zeide:
„Excellenties, dames en heeren.
Ik stel u voor zoo dadelijk een heildronk uit te brengen op de Koningin, die in deze dagen Haar 40-jarig jubileum mag vieren. Ik zou hierbij den nadruk willen leggen op de dankbaarheid, die wij gevoelen, ditmaal niet tegenover de representatieve Koningin, maar — vooral in dezen kring van de meest vooraanstaanden in het Rijk en omdat het hier Haar eigen kind is dat spreekt — in het bijzonder ten aanzien van de stille werker, die men niet kent, van de persoonlijkheid, die niemand ten volle weet, en bij onze dankbaarheid voegen wij onzen wensch voor het geluk, dat Haar arbeid Haar in de toekomst moge schenken."
Aan het einde van het diner heeft H. M. de Koningin Haar Dochter dankgezegd voor deze woorden.
De galamaaltijd had plaats in de groote Burgerzaal ten paleize. Daaraan zaten met H. M. de Koningin, H. K. H. Prinses Juliana en Z. K. H. Prins Bernhard aan de voorzitters van de Eerste en de Tweede Kamer, de leden der regeering en de ministers van Staat, alsmede de Indische vorsten en delegaties met hun familieleden, waaronder Z. H. de Sultan van Langkat en Z. H. de Sultan van Deli. Voorts verschillende hooge civiele en militaire autoriteiten in den lande, o.m. de commissarissen der Koningin van de verschillende provincies en het college van B. en W. van Amsterdam. Tot de gasten behoorden ook de leden van het uitvoerend comité van de Huldigingscommissie en de oudcadetten en adelborsten, die in 1898 de eerewacht naar de Nieuwe Kerk vormden.

De Nationale Gedachtenisviering in de Nieuwe Kerk te Amsterdam. —
Den 6den September 1938 was de officieele gedenkdag van het veertigjarig regeeringsjubileum van H. M. de Koningin. De Nationale Gedachtenisviering had om 11 uur 's morgens plaats in de geheel gerestaureerde Nieuwe Kerk te Amsterdam.
De eerewacht voor den ingang van de Kerk werd betrokken door 42 oud-adelborsten en cadetten, die op 6 September 1898 deel hebben uitgemaakt van de eerewacht voor het Koninklijk Paleis bij de inhuldiging van de Koningin.
De Vorstin, Prinses Juliana en Prins Bernhard be-

Gedachtenisviering: De Koninklijke Familie begeeft zich naar de Nieuwe Kerk te Amsterdam.

gaven zich met het gevolg van het Paleis te voet naar de Kerk.
Toen de Koninklijke familie gezeten was zong Toonkunst à capella het eerste en het veertiende couplet van het Wilhelmus, waarna ds. P. J. de Jong van den kansel (het kunstwerk van Vinckebrink) het gebed uitsprak, waarin hij God dankte, dat Hij onze Koningin al die jaren heeft gedragen bij zon en stormgetij door Zijn liefde, geschraagd door Zijn kracht, omringd met Zijn trouw. Dat Hij Haar voor land en volk tot een veelvoudigen zegen heeft willen stellen en dat liefde en recht, mededoogen en vroomheid in Haar gestalte heeft aangenomen, dat Haar regeeren een dienen is geweest.
Aan het slot van het dankgebed smeekte de prediker, dat het God moge behagen onze geëerde Landsvorstin te sparen nog menig jaar. Wil Haar en Haar Huis, zoo bad ds. de Jong, omringen met Uw heil, wil Haar voor land en volk ten rijken zegen blijven stellen.

Zie in liefd' op Neerland neer
En blijf het trouw beveil'gen.
Maar wil vooral, Uw naam ter eer
Ons volk in Christus heil'gen.

Amen.

En daarna weerklonk het koraal voor koor uit Cantate no. 192 van J. S. Bach, op woorden van Nic. Beets, dat veertig jaar geleden op deze zelfde plaats weerklonken heeft. Prof. dr. Willem Mengelberg had de muzikale leiding.
Vervolgens zijn drie adressen voorgelezen, aangeboden in de eerste plaats door de Eerste en door de Tweede Kamer der Staten-Generaal, en voorts door de commissarissen der Koningin in de verschillende provinciën gezamenlijk.

Adres van de Eerste Kamer. —
Het adres van de Eerste Kamer, voorgelezen door den voorzitter, mr. W. L. baron de Vos van Steenwijk, luidde als volgt:

Mevrouw,

Bij de heuglijke herdenking van den dag, waarop Uwe Majesteit, 40 jaar geleden, de Regeering heeft aanvaard, is het voor de Eerste Kamer der Staten-Generaal een onschatbaar voorrecht den Troon van Neêrlands verheven Vorstin te mogen naderen, en Haar, onder aanbieding van diep eerbiedige wenschen, te huldigen.
Te huldigen voor alles wat Zij, den traditiën van Hare roemruchte voorzaten getrouw, Zich één betoonende met Haar volk, gedurende dat aan zegeningen rijke, maar dikwerf ook zoo zorgenvolle tijdperk, in hooge plichtsopvatting dat volk voorgaande, met inzet van Hare geheele persoonlijkheid, onafgebroken ten bate van het Vaderland en de Overzeesche gewesten heeft gewrocht; bovenal met groote nauwgezetheid rechtsstaat en volksvrijheden handhavende, en mede deswege Neêrlands naam onder de natiën hooghoudende.
Gedenkt de Kamer met dankbare aandoening hoezeer Uwe Majesteit daardoor de banden, die het Doorluchtige Stamhuis van Oranje met het Nederlandsche volk sedert eeuwen vereenigen, kon het zijn, nog nauwer heeft saamgetrokken, op dit plechtig oogenblik bevestigt de Kamer den eed, door haar afgelegd bij Uwe Majesteits inhuldiging:
„Uwe onschendbaarheid en de rechten Uwer Kroon (te) zullen handhaven".
Van ganscher harte bidt de Eerste Kamer der Staten-Generaal Uwer Majesteit eene langdurige en voorspoedige Regeering toe, waarbij Godes mildste zegen op Haar en Haar Huis moge rusten.

Adres van de Tweede Kamer. —
Het adres van de Tweede Kamer, eveneens voorgelezen door den voorzitter, in dit geval, mr. van Schaik, had den volgenden inhoud:

Mevrouw,

De Tweede Kamer der Staten-Generaal acht het een voorrecht, aan Uwe Majesteit haar eerbiedigen gelukwensch te mogen bieden ter gelegenheid van het feit, dat veertig jaren zijn voorbijgegaan sinds Zij de regeering over het Koninkrijk der Nederlanden heeft aanvaard.
Hecht waren in die veertig jaren de banden tusschen Kroon en Volk.
In voorspoed en in tegenslag leeft Uwe Majesteit mede met het Nederlandsche Volk, en het Volk met Haar in dagen van geluk en niet minder in de donkere uren, waarin rouw viel over het Koninklijk Huis.
Die banden zijn door liefde gelegd: liefde van Oranje voor Nederland, liefde van Nederland voor Oranje.
Verstevigd werden zij door de wijze, waarop Uwe Majesteit, gesteund door Haar raadslieden, in samenwerking met de vertegenwoordiging des volks, Zich

aan de belangen des lands heeft gewijd, verlicht door de wijsheid Haar door God geschonken.
Bij Hare plechtige inhuldiging, op 6 September 1898, heeft Uwe Majesteit willen verklaren, dat Zij gelukkig en dankbaar was, het volk van Nederland te mogen regeeren.
In deze dagen van herdenking is dat volk van Nederland zich meer dan ooit bewust, hoe gelukkig en dankbaar het is, dat de regeering in de handen van Uwe Majesteit rust.
Het gedenkt dankbaar het vele goede, dat in de afgeloopen veertig jaren tot stand is gebracht.
Het is gelukkig, omdat het onder de leiding van Oranje mag blijven hopen op de handhaving van zijn aloude vrijheden, onmisbare voorwaarde voor rust en orde, vrede en welvaart.
God zegene Uwe Majesteit en zegene Nederland in Haar en Haar Doorluchtig Huis.

Het adres van de commissarissen der Koningin. — De commissaris der Koningin in de provincie Friesland, mr. P. A. V. Baron van Harinxma thoe Slooten, sprak als oudste namens alle commissarissen van de Koningin en zeide:
Wij, Uwe commissarissen in de elf provinciën des lands, achten het een voorrecht, op dezen luisterrijken dag der viering van Uwer Majesteits veertigjarig regeeringsjubileum uiting te mogen geven aan de gevoelens, die ons bezielen. Wij verzoeken Uwer Majesteit wel te willen aanvaarden onze betuigingen van dankbaarheid, de betooning onzer hulde en onze eerbiedige en oprechte gelukwenschen.
Wie dank betuigt, staat met den blik naar het verleden gericht. Veertig jaar lang heeft Uwe Majesteit de hooge taak, die God haar heeft opgelegd, in den vasten gang eener nimmer weifelende plichtsbetrachting vervuld, ook gedurende de voor land en volk zorgelijke en gevaarvolle jaren, welke niet gering in aantal zijn gebleven. De leiding, door Uwe Majesteit aan 's lands zaken gegeven, heeft er, onder Gods voorzienig bestel, in zeer hooge mate toe mogen bijdragen, dat ons land behoed is gebleven voor ramp en ongeval van destructieven omvang en dat ons volk nog verkeert in omstandigheden, die, vergelijkenderwijze, in menig opzicht gunstig mogen worden genoemd. Ons vaderland heeft aan Uwe Majesteit zeer veel te danken. Het devies „voor Nederland nooit genoeg te kunnen doen", door Uwe Majesteit op zoo uitnemende wijze verstaan en toegepast, moet, naar wij meenen, op een dag als deze weerklank vinden in de betuiging eener dankbaarheid, die weet, dat zij harerzijds nooit genoeg tot uiting zal kunnen komen.
Wij willen heden Uwe Majesteit ook onze hulde betoonen. Onder „hulde" verstaan wij daarbij niet: dank- of eerbetoon in verheven stijl, maar, naar ouden trant, betuiging van aanhankelijkheid en verknochtheid voor toekomende jaren, die gedragen wordt door het beginsel der trouw. Deze huldebetooning als belofte van trouw kan zoo spontaan zijn wijl zij gepaard gaat met een diep vertrouwen, onzerzijds. Zij beteekent voor ons dit, dat wij, de vertegenwoordigers van Uwe Majesteit in de gewesten des lands, ons heden mede komen scharen rond de vorstelijke persoon van U, onze Landsvrouwe, daardoor te kennen gevende ons vast voornemen, om ook in de toekomst, met Gods hulp, alles te doen wat in ons vermogen ligt, teneinde de belangen, die ons door U zijn toevertrouwd, te beveiligen en te bevorderen en alzoo goede en ge-

Gedachtenisviering: De Koninklijke Familie tijdens de plechtigheid in de Nieuwe Kerk.

trouwe lasthebbers van Uwe Majesteit te worden bevonden.
Wanneer wij voorts onze geëerbiedigde en oprechte gelukwenschen aanbieden, dan geven wij daarmede uitdrukking aan de hoop, dat God Uwe Majesteit in de toekomst veel, zeer veel geluk moge schenken. Nadat donkere schaduwen op den persoonlijken levensweg van Uwe Majesteit waren gevallen, is de zon van het familiegeluk opnieuw door de wolken gebroken en mag Uwe Majesteit zich thans mede verheugen in het jonge geluk van het prinselijke gezin en in het bezit — wij mogen het zoo wel zeggen — van een schat van een kleinkind. Moge dit kostbare bezit door Gods goedheid worden bewaard en gespaard voor de vorstelijke ouders, voor Uwe Majesteit, voor ons land en ons volk. Moge de geestdrift, de genegenheid, het is geoorloofd ook te spreken van ontroering en van teederheid, die bij de feestelijke gebeurtenissen der laatste jaren telkens weer als golven door de nuchtere Nederlandsche volksziel zijn gegaan, Uwe Majesteit ook in de toekomst blijdschap en geluk schenken, omdat zij een onweerlegbaar getuigenis zijn van het feit, dat ons volk zijn geluk vindt in het bezit en in het geluk van dit ons Koninklijk Huis, in het bezit en in het geluk van deze onze Koningin.
Uwe commissarissen in de onderscheidene provinciën hebben gemeend, datgene wat hun op dezen dag op het hart ligt niet alleen bij monde van mij, Uwen oudsten commissaris in dienstjaren, aan Uwe Majesteit kenbaar te moeten maken, maar ook te moeten neerleggen in een gezamenlijk adres, dat ik mij veroorloof hierbij hoogst eerbiedig aan Uwe Majesteit ter hand te stellen.

Herdenkingsrede van minister-president Dr. Colijn.

Majesteit.

Koninklijke Hoogheden.

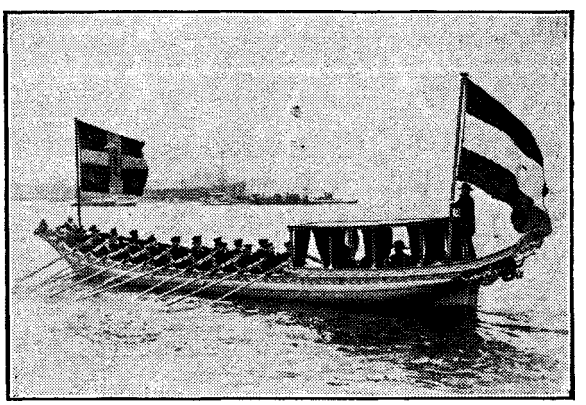
Het woord van den Psalmist, waarin wordt gewaagd van gedachten, die zich binnen in ons vermenigvuldigen, geeft wellicht beter dan iets anders uitdrukking aan de gevoelens, die ons in deze dagen vervullen.
Veertig jaar is het geleden, dat in ditzelfde kerkgebouw een 18-jarige vorstin, onder inroeping van de hulpe van den Almachtigen God, het verbond tusschen Oranje-Nederland plechtiglijk kwam vernieuwen. Een verbond dat, naar zijn vorm van dezen tijd, in wezen nochtans bogen kan op een bestaan van niet veel minder dan vier eeuwen. Een band, die in den loop dier eeuwen af en toe verbroken scheen, maar die juist daarna in hechtheid bleek te zijn toegenomen.
Is het dan te verwonderen, dat wij in deze dagen bij die geschiedenis van eeuwen verwijlen, dat wij in onze historie de wondere wegen Gods trachten te zien en met name, dat we de gebeurtenissen der laatste 40 jaren in onzen geest laten voorbijtrekken? Om dàn ook onzerzijds te zeggen: de gedachten vermenigvuldigen binnen in ons en we kunnen er slechts op onbeholpen wijze uitdrukking aan geven.

Tegenstellingen. — Als we in deze ure de regeeringsjaren sinds 1898 trachten te overzien, dan worden we wel het meest getroffen door de tegenstellingen tusschen het begin en het einde dezer 40-jarige periode. Tegenstellingen op bijna elk terrein van het leven, maar wellicht het meest opzienbarend op internationaal gebied.
Ongetwijfeld, ook tegen het einde der 19e eeuw waren er allerlei moeilijkheden in de wereld, maar als we in een vergelijking treden tusschen den algemeenen wereldtoestand in 1898 en dien van het jaar 1938, dan kan men de kleuren op zijn palet voor 1898 bijna niet licht genoeg en op dat voor 1938 nauwelijks donker genoeg nemen om de tegenstellingen naar waarde te doen uitkomen.
Al had ook de 19e eeuw haar kleinere en grootere botsingen gekend, toen zij ten einde neigde was er een opmerkelijk streven naar bevordering van internationale samenwerking merkbaar; waartegenover in onze dagen, ondanks eene met groot vertrouwen begroete opzettelijke organisatie dier samenwerking, van nagenoeg niets dan mislukking valt te gewagen.
Is 1898 een jaar waarin de vredesklanken overheerschend waren, 1938 geeft ons een wereld te zien, die vervuld is van oorlogsrumoer en oorlogsvrees.
In 1898 over het algemeen nog een vrij bevredigende vrijheid van goederenverkeer, welke zooveel heeft bijgedragen tot bevordering van de welvaart der volken; in 1938 al sinds jaren een ononderbroken strijd op economisch terrein met daaraan gepaarde bemoeilijking van het goederenverkeer en daaruit voortvloeiende welvaartsvermindering der volken.
Niet minder trokken de staatkundige veranderingen, met name in Europa, de aandacht. Staten, die hun bestaan met eeuwen berekenden, werden uiteengescheurd; nieuwe staatkundige eenheden ontstonden. Vorstenhuizen, welker naam ons de eeuwen door tegenklonk, werden terzijde gesteld. De monarchale regeeringsvorm, in 1898 in Europa nog vrij algemeen, maakte sindsdien in een aantal landen plaats voor den republikeinschen.
Het parlementaire stelsel, dat vooral sinds het midden der 19e eeuw opgeld deed, was in 1898, hoewel hier en daar reeds zwakke plekken toonend, nog onaangevochten; in 1938 heeft het in onderscheiden landen zijn plaats moeten ruimen voor een meer autoritairen regeeringsvorm. Alleen de werkelijk constitutioneele monarchie heeft den stormloop op het parlementaire systeem ten volle kunnen weerstaan.
Ook in de algemeene geestelijke gesteldheid der menschheid steekt het einde dezer 40-jarige periode niet gunstig af tegen het jaar 1898. Al was ook destijds afwijking van de in een Christelijke levensbeschouwing gefundeerde begrippen niet zeldzaam, de traditie hield toen ten minste nog veel staande, dat thans zonder bedenken ter zijde wordt gesteld. De geweldige vierjarige volkerenworsteling, die de scheiding bracht tusschen het betrekkelijk rustig verleden van voor 1914, met zijn vrij goed geordende internationale verhoudingen, en de na-oorlogsche verwarring op bijna elk terrein van het leven, werkt nog dagelijks na in de daling van het peil der internationale moraal. Door den samenhang der volken is ook Nederland niet vrij gebleven van den invloed dezer schokkende gebeurtenissen en het is een schrale troost, dat niet wij de krachten ontketend hebben, die verantwoordelijk gesteld moeten worden voor de ontwikkeling der toestanden zooals die in den loop der laatste kwart eeuw zijn geworden.
Indien men zich op een dag als deze uitsluitend zou moeten beperken tot een vergelijkende schets van den algemeenen toestand in de wereld van heden met dien aan het einde der 19e eeuw, dan zou metterdaad getuigd moeten worden, dat het slot van de 40-jarige regeeringsperiode van Uwe Majesteit met wolken en donkerheid omgeven was; althans indien we dat slot zien in den betrekkelijk nog lichtenden glans van het jaar 1898.
Maar gelukkig is er plaats voor een andere visie. We willen heden onze feestelijke stemming niet laten beïnvloeden door alleen maar te letten op wat de wereld om ons heen te zien geeft; we willen ook acht slaan op de plaats die Nederland temidden der volkeren inneemt.

Koninklijk woord in vervulling gegaan. — En dan herinneren wij ons allereerst het woord uit Uwer Majesteits proclamatie bij de troonsbestijging geuit, dat Zij den eerbied voor den Nederlandschen naam en de Nederlandsche vlag begeerde te beves-

tigen, om er dan onmiddellijk met innige verheuging op te wijzen, dat dit Koninklijk woord ten volle in vervulling is gegaan.
Nog is de wereld de kloeke daad niet vergeten om den bejaarden President Krüger, toen een langer verblijf in zijn strijdend vaderland voor hem niet meer mogelijk was, door een Nederlandsch oorlogsschip naar Europa te doen overbrengen. En evenmin behoeven we er het oog voor te sluiten, dat het de Nederlandsche Regeering was, die in die dagen ten slotte het initiatief genomen heeft, om, langs den weg van bemiddeling, aan het stamverwante volk den vrede te brengen, toen elk uitzicht op handhaving der onafhankelijkheid moest worden prijsgegeven.
Ook de correcte houding van Nederland tijdens den wereldoorlog heeft, na de bekoeling van de hartstochten, de waardeering gevonden, die zij verdiende. De Nederlandsche naam en eer van het land werden, in die zoo bijzonder moeilijke tijden, ongerept gehandhaafd.
Het valt wat moeilijker te spreken over onze eigen dagen, maar dit mag toch gezegd dat bevoegde beoordeelaars in het buitenland, kennende de moeilijkheden waarmede wij te worstelen hebben, steeds met lof gewagen van de taaie vasthoudendheid van ons volk in dagen van tegenspoed en zijn gezond inzicht in de middelen om aan dien tegenspoed het hoofd te bieden, prijzen. Er is dan ook geen twijfel mogelijk over het antwoord op de vraag of de eerbied voor den Nederlandschen naam en de Nederlandsche vlag door Uwe Majesteit metterdaad bevestigd is geworden. Zoo ooit, dan is hier het „Je Maintiendrai" in vervulling gegaan.
Hiermede houdt ook verband de bijzondere belangstelling door Uwe Majesteit steeds aan den dag gelegd voor de weermacht van den Staat. De grondwettelijke eed bij de inhuldiging afgelegd, gewaagt van de bewaring en verdediging van de onafhankelijkheid en het grondgebied van het Rijk. Met name in onze dagen vordert zulks de instandhouding van een weermacht, die van de persoonlijke en geldelijke kracht der natie het uiterste verlangt wat zij geven kan. Ook daarmede is de eerbied voor den Nederlandschen naam en de Nederlandsche vlag op het nauwst verbonden. Dat we eerlang in staat zullen zijn aan onze verplichtingen te dien aanzien te voldoen, danken we mede aan Uwer Majesteits onverflauwde belangstelling in alles wat de eer van het land vordert.
Zoo is er dan, ondanks alle verwarring en moeilijkheid in de wereld, zelfs internationaal reden tot bijzondere voldoening indien we de plaats van Nederland te midden der volken in dit tijdsgewricht in beschouwing nemen. Wat ook op internationaal gebied veranderd moge zijn, de eerbied voor den Nederlandschen naam en voor de Nederlandsche vlag zijn in deze 40 jaren bevestigd geworden en het is, voor zooveel de buitenlandsche waardeering betreft, zelfs geoorloofd aan 1938, in vergelijking met 1898, den eerepalm toe te kennen.

Vooruitgang binnen het Koninkrijk. — De voldoening die we mogen koesteren, aldus vervolgde Dr. Colijn, als men let op de plaats van Nederland in het internationale verband, gaat over in stille bewondering, indien men den blik laat gaan over den vooruitgang, die in deze 40 jaren binnen het Koninkrijk viel waar te nemen.
Allereerst eene in de Westersche landen ongeëvenaarde groei der bevolking[1]), bevorderd door een voortreffelijke zorg voor de volksgezondheid[2]) en gedragen door een even voorbeeldige zorg voor de volkswelvaart.
De belangstelling voor den landbouw riep een sterke verhooging van de bodemproductie in het leven.[3])
Op industrieel terrein valt in deze 40 jaren bewonderenswaardige vooruitgang te vermelden. Talrijke belangrijke ondernemingen zijn ontstaan; andere groeiden uit tot tevoren ongekende afmetingen. Deze industrieele bedrijvigheid heeft ertoe geleid, dat thans het aantal industriearbeiders in ons land ruim dubbel zoo groot is als 40 jaren geleden.
Van den bloei van den handel getuigt het feit, dat de totale goederenverplaatsing over de grens — te water èn te land — van 1898 tot 1937 is gestegen van bijna 40 tot tennaastenbij 150 millioen ton.
Opmerkelijk is ook de zorg voor het verkeerswezen geweest. Aan verbetering onzer rivieren, aan kanalen en kanalisatie is in deze 40 jaren alleen door het rijk een bedrag van rond 300 millioen gulden besteed geworden. En hoewel, zooals ieder Nederlander dagelijks kan waarnemen, de ontwikkeling van het wegennet nog steeds voortgang heeft, hebben de openbare lichamen, hoofdzakelijk gedurende de laatste jaren, aan landwegen en bruggenbouw reeds niet minder dan rond 350 millioen ten koste gelegd. Dat dit ook voor het verkeer te water en te land van

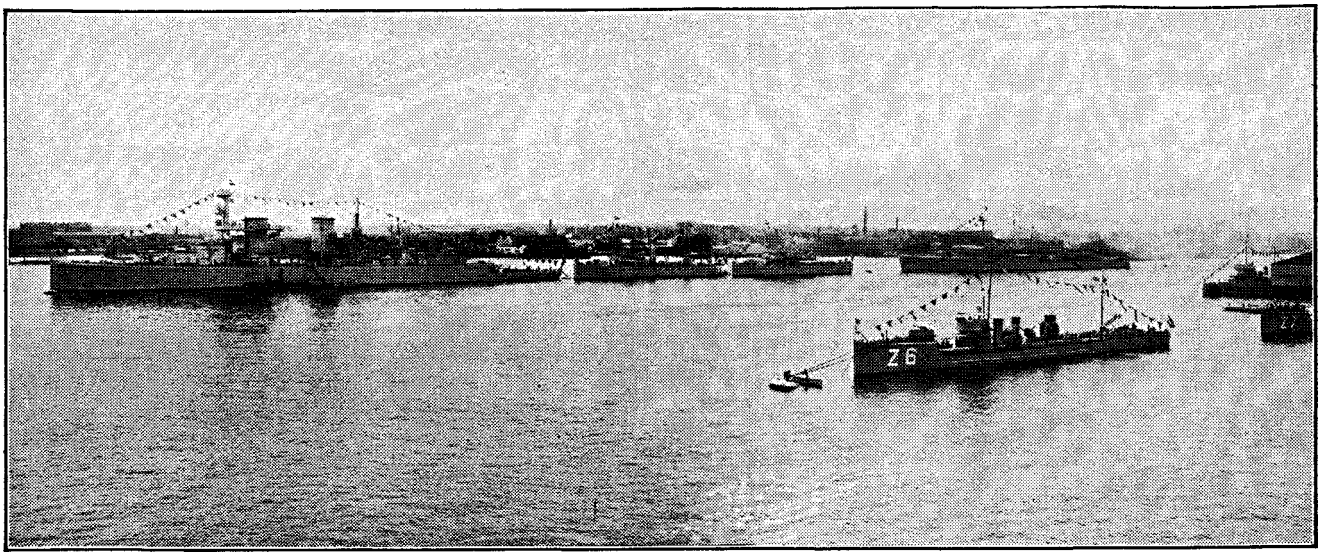

De Koningssloep.

ongemeene beteekenis is geweest, blijkt o.m. uit het feit, dat onze zeegaande vloot, ofschoon gedurende de crisisjaren niet onbelangrijk ingekrompen, thans nog ongeveer 5 maal zoo groot is als bij de troonsbestijging in 1898. Het blijkt mede uit de ontwikkeling van het motorverkeer op den weg.[4])
Wie over het verkeerswezen spreekt, kan bezwaarlijk zwijgen over de lucht, dus over de radio en het vliegwezen.
Het is alweer het jaar der troonsbestijging, dat de eerste beginselen te zien gaf van de ontwikkeling van het radioverkeer. Het was in dat jaar, dat Marconi zijn eerste permanente stations bouwde en daarmee een afstand van nog geen 25 K.M. overbrugde. En thans telefoneeren we met Indië en hooren we in onze huiskamers — er zijn niet minder dan 700.000 ontvangapparaten aangegeven — de meeste zendstations der wereld.
Eenzelfde tot verbazing stemmende ontwikkeling zien we bij de luchtvaart. In het begin van Uwer Majesteits Regeering legden de gebroeders Wright in een vliegtuig, voorzien van een benzinemotor, in 12 seconden 50 meter af, overeenkomende met een snelheid van 15 K.M. per uur. Thans hooren we van vliegtuigen die een snelheid van meer dan 600 K.M. per

---

1) De bevolking nam sinds 1898 met ongeveer 75% toe; ze steeg van even 5 tot ongeveer 8.7 millioen en neemt ook thans, ondanks de daling van het geboortecijfer, per jaar nog met bijna 100.000 toe.
2) In 1898 bedroeg het algemeen sterftecijfer 18 per 1000; in 1938 bedroeg het 8.8. Voor de kinderen beneden 1 jaar zijn de cijfers resp. 155 en 38.
3) Tarwe, rogge en suikerbieten met rond 50% per H.A., aardappelen zelfs met 75%.
4) In het jaar van de troonsbestijging bedroeg de geheele automobielproductie in de Vereenigde Staten nog maar 600 stuks en waren er in Nederland niet meer dan 68 motorvoertuigen. In 1938 loopt dit aantal bij ons tegen de 200.000.

De Vlootrevue op het IJ.

uur ontwikkelen, lezen we van vluchten rond de aarde in ruim 3 dagen en onderhouden wij zelf van Nederland uit een geregelde luchtverbinding met Batavia en Australië.
Tot nog toe stipte ik een en ander aan van wat op commercieel en technisch gebied in de verloopen 40 jaar het belangrijkst mag worden geacht, maar ik zou te kort schieten in de mij zelf gestelde taak indien ik ook niet gewaagde van heuglijke feiten en voorzieningen op ander terrein. Indien ik b.v. naliet erop te wijzen, dat Nederlandsche wetenschap en kunst bij herhaling door het buitenland werden geëerd; indien ik verzuimde te gewagen van den groei eener in den regel op hoog peil staande dagbladpers; indien ik naliet melding te maken van de werken der barmhartigheid, die in deze jaren in aantal en beteekenis zoo wonderbaarlijk zijn gegroeid, of indien ik zweeg van alles wat gedaan werd in het belang van de jeugdvorming.

Beslechting van den Schoolstrijd. — En waar ik dit laatste noem, gaan onze gedachten tevens uit naar het gewichtig gebeuren onder Uwer Majesteits Regeering, toen het einde werd gezien van een anderen 80-jarigen oorlog dan die waarvan onze historiebladen gewagen. Ik denk hierbij aan de beslechting van den schoolstrijd, die van ongeveer 1840 tot 1920 tot zulke voortdurende politieke spanningen heeft geleid en op de structuur van het parlementaire leven in ons land zulk een beslissenden invloed heeft gehad. Hierbij den vredespalm aan het Nederlandsche volk te hebben kunnen uitreiken, is een daad van Uwer Majesteits Regeering geweest, waarvan de beteekenis eerst in later tijd ten volle zal worden gewaardeerd.
Van niet minder beteekenis moet worden geacht de bevordering van betere toestanden in de wereld van den arbeid. In de jaren negentig van de vorige eeuw lieten de sociale toestanden en verhoudingen ook bij ons nog veel te wenschen over. Laag waren de loonen; lang de werktijden. In de jaren negentig was de arbeidsduur voor vrouwen, in enkele bedrijven althans, nog 16 uur per dag. De woningtoestanden waren slecht. Werkloosheid was er veel en de hulp was zeer gering. De sociale verzekeringen ontbraken geheel.
Deze toestanden riepen om verbetering en het is niet de minste eere van Uwer Majesteits Regeering in deze 40 jaren, dat hierin geleidelijk belangrijke verbetering is opgetreden.
Te zeggen, dat thans alle euvelen uit den weg zijn geruimd zou te ver gaan, maar een getuigenis, dat de toestand aan het eind van deze 40-jarige Regeeringsperiode buitengewoon gunstig afsteekt tegen dien in 1898, mag op een dag als deze niet achterwege blijven.

Het rijk overzee. — In gelijken zin mag ik mij uiten als we den blik richten naar de deelen van het Rijk overzee. In cijfers uitgedrukt komt dit voor Nederlandsch-Indië al dadelijk tot uitdrukking in de bedragen die toen en thans werden besteed in het belang van de inheemsche bevolking.
Een enkele blik in de begrooting van Nederlandsch-Indië over de jaren 1898 en 1938 leert, dat, dooreengenomen, de bedragen, ten behoeve van de inheemsche bevolking uitgetrokken, tot een aanzienlijk veelvoud gestegen zijn van wat in 1898 voor dezelfde doeleinden uitgegeven werd.
Ook de cijfers van den gezamenlijken in- en uitvoer wijzen op een verblijdende ontwikkeling. Tegenover een totaalbedrag, aan in- en uitvoer saam, van nog geen 400 millioen gulden in 1898, wijst 1937 een cijfer aan van ruim 1400 millioen.
Voor Suriname mag van een verdubbeling van den in- en uitvoer worden gewaagd, terwijl Curaçao, door bijzondere oorzaken, wijzen kan op zeer uitzonderlijken vooruitgang.
Naast dit alles mag niet worden verzuimd melding te maken van de meest ingrijpende wijzigingen, die in het bestuur over Nederlandsch-Indië hebben plaats gegrepen. Omtrent den tijd van Uwer Majesteits troonbestijging werd de richting van ons beleid ten aanzien van de eilanden buiten Java en Madoera in radicalen zin gewijzigd. Met de staatkunde van zooveel mogelijk onthouding van bestuursbemoeienis, zooals die na 1816 gepredikt, doch nooit geheel vol te houden bleek, werd toen ook in beginsel gebroken en daardoor in de eerste 10 jaren na 1898 de weg gebaand tot de daadwerkelijke uitoefening van ons gezag over den geheelen archipel en de daarmee samenhangende mogelijkheid de zegeningen van ons bestuur te brengen tot in de verste uithoeken van dit deel van het Koninkrijk.
Mede is in deze 40 jaren een aanvang gemaakt met het betrekken van de bevolking bij het bestuur over het Land. Zeer onlangs herdacht de Volksraad zijn 20-jarig bestaan en reeds vóór 1918, n.l. in 1903, in het begin van Uwer Majesteits Regeering, was aan kleinere locale gemeenschappen een beperkte mate van autonomie toegekend. Dit groeiproces in de richting van autonomie en zelfbestuur brengt zijn bezwaren en moeilijkheden mee, maar het is niet te gewaagd te voorspellen, dat de historieschrijver van

later tijd — al zal hij ongetwijfeld op fouten bij de uitvoering kunnen wijzen — een testimonium van vooruitziend regeeringsbeleid zal uitreiken aan Uwer Majesteits regeering voor het tijdig en op voorzichtige wijze rekening houden met de behoeften van een nieuwen tijd en met nieuwe gezindheden.

Tot de meest gezegende periodes. — Wie nu onbevangen, vrij van elke neiging tot Byzantinisme, de verloopen 40 jaren overziet; wie daarbij het feit niet veronachtzaamt, dat bijna 25 van die 40 jaren doorleefd zijn onder omstandigheden, die het woord van den Psalmist zoo begrijpelijk maken als hij gewaagt van „moeiten en verdriet"; wie voorts eenig begrip heeft van de krachten, die weerstaan moesten worden om te kunnen blijven wat we waren, om te behouden en te verwerven wat we thans als natie ons geestelijk en stoffelijk bezit mogen noemen, die zal — ook al houdt hij rekening met schaduwen, die b.v. in den vorm van financieele zorgen en ernstige werkloosheid, over de laatste jaren vallen — moeten toegeven, dat deze 40-jarige regeeringsperiode tot de meest gezegende uit onze rijke historie behoort; die wordt ook gedwongen tot de erkenning, dat zij de vergelijking met wat elders, onder vergelijkbare voorwaarden en omstandigheden, geboekstaafd kan worden, met glans kan doorstaan. De uitkomsten van het regeeringsbeleid dezer 40 jaren mogen elders wellicht geëvenaard worden, wanneer men het geheele veld en het geheele tijdvak overziet, worden ze nergens overtroffen.
Dit te kunnen zeggen, ter plaatse waar Uwe Majesteit zich voor nu 40 jaren met een plechtigen eed aan Haar Volk verbond, is voor heel Nederland — Nederland hier en Nederland overzee — oorzaak, dat ons hart overvloeit van eerbiedigen dank. Dank aan Uwe Majesteit, dat Zij al Haar krachten in dienst van het Vaderland heeft gesteld, maar bovenal dank aan den Almachtigen God, Die U begenadigde met alles, wat noodig was om Uwe hooge roeping te vervullen op de wijze, als zij vervuld werd.

Nederland en Oranje. — Onder de zegeningen dezer 40 jaren, die in een rede als deze niet eens alle maar slechts aangestipt kunnen worden, is er nochtans één, waarover men kan, noch mag zwijgen.
Het is het heuglijk verschijnsel van de groeiende gehechtheid van ons Volk aan het Oranjehuis.
Terwijl in verscheidene landen de volken den band met hun eeuwenoude vorstenhuizen verbraken, werden het Nederlandsche Volk en Oranje in deze 40 jaren steeds nauwer saamgesnoerd. De roerselen, die het hart van een volk bewegen, zijn niet altijd gemakkelijk te analyseeren, maar in dit geval behoeft men niet zoekend rond te tasten. Dat ook de persoon van den Vorst hierbij niet zonder beteekenis is, behoeft niet nadrukkelijk te worden gezegd, maar kan thans blijven rusten om ons te bepalen tot de algemeene oorzaken eener verdiepte waardeering.

Nationaal Vorstenhuis. — Ons regeerend vorstenhuis is in zijn oorsprong zuiver nationaal. Het wortelt in denzelfden bodem waaruit ook onze nationale zelfstandigheid opkwam. Het Huis van Oranje leverde in den eersten Willem den grondlegger van die zelfstandigheid en de latere loten van den stam hebben haar, onder vaak onzegbaar groote moeilijkheden, op een enkele uitzondering van korten duur na, weten te bewaren. Vorstenhuis en volk stoelen op denzelfden

De eere-promotie van H.M. de Koningin tot doctor in de economische wetenschappen aan de Gemeente Universiteit van Amsterdam.

wortel van nationaal besef. Daaruit vloeit dan de wisselwerking voort tusschen den groei van het nationaal besef en de waardeering voor het Vorstenhuis, daarin wortelt het inniger worden van den samenhang tusschen Volk en Vorst.
Maar uit die eenheid in den wortel vloeit nog iets anders voort. Daaruit resulteert ook het grondig begrip van wat het regeeringsbeleid voor het Nederlandsche volk vordert.
Keizer Karel V, die dit volk ook kende, heeft eens gezegd, dat er geen volk ter wereld is hetwelk, mits vaderlijk geleid, meer geneigd is de wenschen van zijn vorst te volgen dan het Nederlandsche, ofschoon er ook geen volk is dat meer afkeerig is van dienstbaarheid. Eerbied wordt bij het Nederlandsche volk, zoo ging hij voort, niet ingeboezemd door het verwekken van vrees; het is eer geneigd tot stijfhoofdig verzet tegen willekeurig krachtsvertoon; het is meegaand als het met verstand behandeld wordt en zijn rechten en vrijheden worden gewaarborgd.
Onder de moderne verhoudingen is door Uwe Majesteit aan deze zelfde gedachte uiting gegeven bij de eedsaflegging, toen Zij bezwoer de algemeene en bijzondere vrijheid en de rechten van Hare onderdanen te zullen beschermen.
En in de proclamatie van den 20sten November 1918 klinkt het met stoere overtuiging:

„Getrouw aan de traditie van Mijn Voorvaderen, heb „Ik nooit anders gewild dan Mijn Volk te dienen door „handhaving van het recht en bevestiging zijner vrij„heden, door verzekering van ieders rechtmatige „aanspraken op geestelijk en stoffelijk gebied. Ge„dragen door Uw liefde en trouw, zie Ik Mij in die „roeping bevestigd".

Een met het volk. — Dat kan een Vorst zeggen, die zich één weet met zijn volk; een vorst, die de bijzondere eigenschappen van dat volk niet maar kent, doch ze ook deelt, die ook in dit opzicht de eerste Nederlander is.
Getrouw aan de traditie van Mijn Voorvaderen! Dat juist is het, waarom het volk het onweerstaanbaar geloof bezit, dat zijne rechten en vrijheden nergens veiliger zijn dan in de handen van Uwe Majesteit, als persoon en als draagster van de beste Oranjetradities.
Deze gelegenheid leent zich niet tot uitweiding over deze verhoudingen, maar dit mag toch gezegd, dat het overgroote deel des Volks uit den diepsten grond des harten God dankt voor het voorrecht, die rechten en vrijheden zóó veilig bewaard te weten. Ook daarom staat het volk van Nederland met zulk een ongeschokt vertrouwen vóór, achter, rondom den troon der Oranjes.
Oók daarom. Maar niet alleen daarom. Want, Majesteit, aan U wordt, naast achting en eerbied, ook de liefde van Uw volk toegebracht. Het is zoo duidelijk gebleken bij de zware slagen die U in de laatste jaren hebben getroffen. Tweemaal moest de Koninklijke grafkelder te Delft worden geopend om een geliefde Moeder en een diep betreurden echtgenoot ten grave te dragen. Het volk in al zijn lagen heeft toen met U meegeleefd en meegeleden.
Ook heeft het, soms tot uitbundigheid toe, zich met U verheugd toen onze allerwege beminde Kroonprinses zich met Prins Bernhard in den echt verbond. En het hart van alle Nederlanders in binnen- en buitenland heeft getrild van blijdschap toen Uwe kleindochter het levenslicht aanschouwde. Die vreugde stond wel niet los van zorg en hoop voor de toekomst, maar ze gold vooral niet minder het persoonlijke geluk van het Koninklijk Huis.
Die hart-ontroerende blijken van meeleven zijn wellicht het schoonste merkteeken voor de plaats, die Uwe Majesteit en Haar Huis onder ons innemen.
Gebruikmakend van de woorden, aldus besloot spr., die de Apostel in een zijner brieven aan de gemeente te Corinthe tot een bekende trits verbond, moge ik hier, mij wetend te spreken namens het Volk van Nederland, ten slotte alles samenvatten in de getuigenis van ons onwrikbaar Geloof in de heilzame werking van het voortbestaan van den band tusschen Nederland en Oranje, in de uiting onzer vurige Hoop, dat de Almachtige God ook in dat opzicht Zijne gunst over Land en Volk bestendige en in de verzekering, met diepe overtuiging uitgesproken, dat het volk van Nederland, óók in de toekomst, U zal blijven omringen met zijn warme liefde en zijn ongebroken trouw.

Dankwoord van H. M. de Koningin.
Leden van de Eerste en Tweede Kamer der Staten-Generaal,
Ik wensch u Mijne erkentelijkheid te betuigen voor de gevoelvolle woorden, die gij in uwe adressen, als vertegenwoordigers van het Nederlandsche volk, in deze plechtige ure tot Mij gericht hebt.
Deze historische plaats van samenkomst, alwaar Mijne vaderen en Ik den eed aflegden op de Grondwet en door de Staten-Generaal werden ingehuldigd, verhoogt nog hiervan de beteekenis.
Met voldoening en waardeering zie Ik terug op de thans achter ons liggende veertig jaren als een tijdperk van ononderbroken goede en vruchtbare samenwerking tusschen Volksvertegenwoordiging en Kroon, die een niet te overschatten beteekenis heeft gehad voor ons volksbestaan en allen die 's rijks gebieden bewonen.
In alles een met Mijn volk, in denken en voelen, in liefde voor zijne vrijheid en rechten en voor zijne onafhankelijkheid, behoud Ik van de afgeloopen veertig jaren een blijde herinnering.
In zorgvolle en benarde omstandigheden, in beproeving, maar ook in dagen van vreugde zijn Wij nog nauwer saamgegroeid en heb Ik Mij gedragen geweten door de liefde en het vertrouwen van Mijn volk. Dank zij zijn vlijt, taaiheid en uithoudingsvermogen en zijn vasten wil zijn bestaan en onafhankelijkheid te allen tijde met Gods hulp te handhaven, kunnen wij den druk der tijden ten spijt op vooruitgang en ontwikkeling bogen, hetgeen ons aanzien bij de andere volken ten goede is gekomen en hun vertrouwen in ons nog heeft versterkt.
U, mijnheer de voorzitter van den ministerraad en minister van Staat breng Ik Mijn dank voor uwe rede en voor de beteekenisvolle woorden tot Mijn volk en Mij gericht. Zij zullen, van u komende, ongetwijfeld een diepen indruk achter laten.
Dien dank betuig Ik ook voor uw uit het hart komend adres, mijne heeren Commissarissen, waarin Ik moge zien de vertegenwoordigers der elf provinciën, die samen dit ondeelbaar land vormen. Mogen uw arbeid en streven steeds tot heil van de u toevertrouwde gewesten blijven strekken.
De zon schijnt niet zonder schaduwen te werpen, die ook over Ons heen gaan.
Als Wij arbeiden is het Onze plicht de werkelijkheid niet te verbloemen, maar haar te zien, zooals zij is, en wat zij meebrengt onvervaard en kloek aan te durven en met een groot en sterk vertrouwen en opgeheven hoofde de komende tijden tegemoet te gaan.

Hierna zong Jo Vincent met begeleiding van het strijkorkest, gevormd door leden van het Concertgebouworkest, Bach's Cantate „Jauchzet Gott in allen Landen", waarbij Marinus Komst de trompet-solo blies.
Ds. de Jong sprak hierna van den kansel het dankgebed uit en nadat het koor nog het „Hallelujah" uit Händel's „Messias" had gezongen, werd deze herdenkingsdienst besloten met het door alle aanwezigen gezongen „Mijn schilt en de betrouwen".
Terwijl Henk Loohuys het „Grand Choeur" van Guilmant ten gehoore bracht, verliet de Koninklijke familie, uitgeleide gedaan door de Commissie van de Nationale Gedachtenisviering, het kerkgebouw en keerde naar het Paleis terug.

H.M. verricht de tewaterlating van de „Oranje". — Voor den Amsterdamschen scheepsbouw en voor de scheepvaart van de hoofdstad is op 8 September opnieuw een groote dag aangebroken nu H.M. de Koningin op de werf van de Nederlandsche Scheepsbouw Mij. „Nederland", het motor-passagiersschip „Oranje" dat het grootste en snelste zal zijn in de vaart naar Oost-Indië, te water heeft gelaten.
De „Oranje" heeft een bruto-tonnenmaat van 20.000 ton, is 200 meter lang en 24.45 meter breed. In totaal zal het schip 1096 opvarenden kunnen vervoeren.
De Koningssloep onder bevel van Luitenant ter Zee 2e kl., D. T. baron Mackay, bracht de Vorstin, Prinses Juliana en Prins Bernhard naar de werf van den Nederlandschen Scheepsbouw Mij. „Nederland". De sloep passeerde talrijke bodems onzer Marine. Van de oorlogsschepen daverde elke minuut een saluutschot.

Eere-promotie van H. M. de Koningin. —
Uit erkentelijkheid voor de onverflauwde belangstelling, die de Koningin in heel de periode Harer regeering aan den dag heeft gelegd voor de economische zorgen en eischen des lands en doordrongen van het bewustzijn, met welk een diep besef Hare Majesteit steeds de belangrijke en uiterst moeilijke problemen der economische structuur heeft behandeld, heeft de senaat der universiteit van Amsterdam aan onze Vorstin het eere-doctoraat in de economische wetenschappen verleend.
Deze eere-promotie heeft op 9 September '38 in de aula der Universiteit plaats gehad.
De rector magnificus, prof. mr. dr. Frijda, als hoogste academische autoriteit hield de promotie-rede.
Na de uitreiking van de doctorsbul richtte H. M. de Koningin een dankwoord tot den rector magnificus.

Doctorsbul voor H. M. de Koningin. —
De doctorsbul luidt als volgt:
„Rector en Senaat der Universiteit van Amsterdam gevoelen zich deel van het Nederlandsche volk in zijn vreugde bij de herdenking van den dag waarop, voor veertig jaren, de regeering door H. M. de Koningin werd aanvaard; zij gevoelen zich deel van het volk ook in zijn erkentelijkheid voor hetgeen in die veertig jaren door Hare Majesteit voor het land is gedaan.
Zij hebben zich in het bijzonder rekenschap gegeven van hetgeen Hare Majesteit voor Haar land geweest is in de tijden dat zijn economisch leven, door den oorlog eerst en door een hevige crisis later, in ernstige mate werd verstoord en zijn welvaart werd bedreigd.
Voor de vele economische vraagstukken, van de grootste samengesteldheid vaak, die toen om oplossing vroegen, heeft Hare Majesteit steeds een gespannen belangstelling gehad. Vol besef van hun gewicht, vol besef ook van hun omvang en hun diepte, heeft Zij aan die vraagstukken steeds Haar aandacht gewijd en daarbij getoond doordrongen te zijn van de beteekenis, die voor de behandeling van economische problemen aan de economische wetenschap moet worden toegekend.
Op deze gronden hebben Rector en Senaat gemeend een passenden vorm voor hun dankbaarheid jegens Hare Majesteit te kunnen vinden in de verleening van een doctoraat honoris causa, de hoogste eer, waarover zij beschikken, en hebben zij besloten aan

H.M. WILHELMINA HELENA PAULINE MARIA,
KONINGIN DER NEDERLANDEN, PRINSES VAN
ORANJE NASSAU ENZ. ENZ. ENZ.

het doctoraat in de Economische Wetenschappen honoris causa te verleenen en Haar alle rechten toe te kennen, die door wet of gewoonte aan dat doctoraat zijn verbonden. Ten bewijze waarvan deze oorkonde strekt, houdende de bevestiging van dat Senaatsbesluit, door Rector en Secretaris van den Senaat onderteekend en met het grootzegel der Universiteit bekrachtigd.
Gedaan te Amsterdam den negenden September des jaars onzes Heeren MDCCCCXXXVIII."

Optocht en Ballet in het stadion te Amsterdam. —
Een historische optocht, mooi en kleurrijk als Amsterdam nog nimmer zag, die onder leiding van Johan de Meester stond en een ballet, onder leiding van Yvonne Georgi, waren de hoogtepunten van het feest van 10 September in het stampvolle Stadion, waar zestigduizend toeschouwers geboeid naar de kleuren en de gracieuze bewegingen der dansers op het groene grastapijt keken. H. M. de Koningin betuigde Haar groote tevredenheid met het schouwspel.

Het Nationale feest in Ned. Oost-Indië. —
De verschillende groepen der bevolking van de hoofdstad wedijverden in de versieringskunst, terwijl de verlichting in alle deelen der stad uitermate aantrekkelijk was. Met name mag worden genoemd de prachtige toegangspoort tot het Chineesche marktplein in oud-Batavia, het „bankenkwartier" met het kantoor van de factory der Nederlandsche Handel-Mij. als middenstuk.
Een zelfde beeld als de hoofdstad in deze dagen vertoont, werd bericht uit tallooze andere plaatsen. Allerwegen vonden huldebetoogingen plaats, werden dankdiensten gehouden en zijn zeer uitgebreide feestelijkheden georganiseerd. Te Ampenan werd o.a. een krans gelegd op het Lombok-monument. Ongeveer 5000 schoolkinderen uit de Minahassa brachten een aubade aan den resident van Menado, terwijl te Medan 3000 schoolkinderen voor den gouverneur van Sumatra zongen.
Uit alle berichten blijkt wel hoe werd gewedijverd om de intense belangstelling en deelneming van de zijde van alle kringen der samenleving in Nederlandsch-Indië tot uiting te brengen. De Indische archipel toonde in deze dagen een groote eenheid.
Ook van de zijde der pers, zoowel door de Europeesche als de Inheemsche en Chineesch-Maleische bladen, werd zeer groote belangstelling aan den dag gelegd voor het regeeringsjubileum. Bijna alle bladen hebben geheele frontpagina's gewijd aan artikelen over de afgeloopen regeeringsperiode van H. M. de Koningin, terwijl verschillende dagbladen met extra-edities uitkwamen.

De Gouverneur-Generaal heeft aan H. M. het volgende telegram gezonden:
„Op dezen, voor de dynastie en het Koninkrijk, zoo heuglijken herdenkingsdag, moge ik bij Uwe Majesteit de tolk zijn van de bij Hare onderdanen in deze gewesten levende gevoelens van verknochtheid aan het Huis van Oranje en van den innigen dank voor den onschatbaren zegen, welke die gewesten in Uwe Majesteits 40-jarige regeering beschoren werd. De meest oprechte wensch der ingezetenen vindt uitdrukking in de bede, dat het God moge behagen Uwe Majesteit nog vele jaren te bewaren tot heil ook van deze landen. (w. g.) Van Starkenborgh."

Het Nationale feest te Suriname en Curaçao. —
De jubileumfeesten werden met algemeene deelneming der bevolking gevierd. Overal zijn zeer geanimeerde volksfeesten gehouden.

Het officieele bezoek van H. M. de Koningin geëindigd. —
Op 12 September heeft H. M. de Koningin officieel op het Centraal Station te Amsterdam afscheid genomen van de Amsterdamsche autoriteiten, waarmede Haar officieel bezoek was geëindigd, hoewel Zij nog eenige dagen binnen de stad zal blijven vertoeven om Prinses Juliana gezelschap te houden, die, wegens een lichte ongesteldheid, voorloopig in Amsterdam zal blijven.

(Vor. ber. Historische Terugblik pag. 3411—3416, Dankrede pag. 3422)

A. TSJECHO-SLOWAKIJE. — Radiorede van President Benesj. —

In een door de radio verspreide toespraak op 10 September '38 maant Benesj, de President van Tsjecho-Slowakije, de bevolking kalm te blijven.

De President besloot zijn toespraak met de volgende woorden: „Ik ben nooit bang voor mijn leven geweest. Ik was altijd optimistisch en mijn optimisme is vandaag sterker dan ooit. Ik heb een onschokbaar vertrouwen in onzen Staat, in zijn weerstandsvermogen, in zijn prachtig leger, in zijn ontembaren geest en in de toewijding van zijn geheele volk. Ik weet, dat ons land als overwinnaar uit de tegenwoordige moeilijkheden zal komen. Laten wij dus allen krachtig zijn in het vertrouwen, dat wij deze tijden te boven zullen komen. Laten wij onze kalmte bewaren. Laat ons vertrouwen hebben in onszelf, in onzen Staat en zijn voorspoedige ontwikkeling. Laat ons bereid zijn opofferingen te doen, maar laat ons optimistisch zijn zelfs in de moeilijkste tijden."

(Telex-A. N. P.) **(Vor. ber. Dr. Benesj 3419 D.)**

B. GROOT-DUITSCHLAND. — Het Partijcongres te Neurenberg. - Rede van Adolf Hitler in zake de Sudeten-Duitsche kwestie. —

De in de geheele wereld met groote spanning verwachte rede van Adolf Hitler te Neurenberg werd op 12 September '38 gehouden.

Zooals gebruikelijk begon de oratie met een lange inleiding over de opkomst en beteekenis van het nationaal-socialisme, felle aanvallen tegen het marxisme, bolsjewisme en jodendom en de democratie.

Hitler zeide o.a. het volgende:

De democratieën beleedigen ons, maar ik moet bekennen, liever te worden beleedigd door iemand, die mij niet kan uitplunderen, dan te worden uitgeschud door iemand, die mij daarvoor prijst. Wij worden beleedigd, maar wij zijn gelukkig in staat een nieuwe gewelddadige plundering van Duitschland te verhinderen. De staat voor ons werd bijna 15 jaar lang geplunderd, maar kreeg daardoor de lofspraak, een brave en democratische staat te zijn geweest.

Onhoudbaar, aldus spreker, wordt deze mentaliteit op dat oogenblik, wanneer in een land, waar een groot deel van ons volk naar het schijnt, weerloos aan mishandelingen is overgeleverd een vloed van democratische frasen tegen onze volksgenooten als dreiging wordt geuit.

Ik spreek van Tsjecho-Slowakije.

Deze staat is een democratie, d.w.z. hij werd gesticht volgens democratische beginselen, doordat men de overwegende meerderheid der bewoners zonder meer dwong de constructie van Versailles te aanvaarden en zich in dien staat te voegen.

Als echte „democraten" begon men daarop in den staat de meerderheid der bewoners te onderdrukken, te mishandelen en van hun levensrechten te berooven. Men trachtte de wereld gegeleidelijk de opvatting op te dringen, dat deze staat een speciale politieke en militaire missie te vervullen heeft.

Men gaat niet uit van volksrechten, maar van politieke doelmatigheden voor de onderdrukkers. Wie zich daartegen verzet, wordt beschouwd als staatsvijand.

Onder de meerderheid der onderdrukte nationaliteiten bevinden zich 3½ millioen Duitschers, ongeveer evenveel in aantal als de bewoners van Denemarken. Zij zijn schepsels van den Almachtige en deze heeft hen niet geschapen om hen aan een vreemde macht te zien overgeleverd. Hij heeft de zeven millioen Tsjechen niet geschapen, opdat zij de 3½ millioen Duitschers zouden bevoogden, controleeren en kwellen.

De ellende der Sudeten-Duitschers, aldus Hitler, is nameloos. Men wil de Sudeten-Duitschers vernietigen.

Ik kan, aldus Hitler, den democratischen staten slechts zeggen, dat dit alles ons niet onverschillig is. Aan de rechteloosheid der Sudeten-Duitschers moet een einde komen. Ik heb dat reeds in mijn rede van 22 Februari van dit jaar gezegd.

Ik verzoek den buitenlandschen staten er van overtuigd te zijn, dat mijn verklaring geen frase was, toen ik indertijd zeide, dat het Duitsche Rijk de vervolging van Duitschers niet meer eenvoudig wil aanvaarden.

Het rijk heeft voor den Europeeschen vrede reeds vele offers gebracht.

Het heeft van Elzas-Lotharingen afgezien alleen om den Europeeschen vrede een dienst te bewijzen en een einde te maken aan den eeuwigen twist met Frankrijk.

Ook aan andere grenzen heeft het rijk offers gebracht om den weg te effenen voor de verzoening der volken. Hitler stipte daarbij het vlootverdrag met Engeland aan en verklaarde, dat de Duitsche overeenkomsten met Polen van meer belang zijn dan alle gepraat over den vrede.

Ik zou den staatslieden te Parijs en Londen de verzekering willen geven, dat er ook Duitsche belangen zijn, die wij zullen behartigen, en wel onder alle omstandigheden.

Op 28 Mei heb ik tot zeer ernstige maatregelen besloten:

1. De aangekondigde versterkingen van leger en luchtmacht werden op mijn bevel onverwijld buitengewoon uitgebreid en oogenblikkelijk ten uitvoer gelegd.

2. Ik heb het bevel gegeven tot de onmiddellijke uitbreiding van onze vestingwerken in het Westen.

3. Ik kan u de verzekering geven, dat daar sedert 28 Mei de meest gigantische vestingwerken van alle tijden worden gebouwd.

Dr. Todt heeft daar een der grootste prestaties volbracht. Aan de vestingwerken in het Westen, waarmede men sedert twee jaar bezig is, werken thans 278.000 arbeiders, verder 84.000 gespecialiseerde arbeiders en 100.000 man van den arbeidsdienst, talrijke bataljons pioniers en infanteriedivisies. Afgezien van het materiaal, dat door andere transportmiddelen aangevoerd wordt, brengen alleen de Duitsche spoorwegen bijna 8000 wagonladingen aan. Het totale grintverbruik bedraagt dagelijks ruim 100.000 ton. De vestingwerken aan de Westelijke grens zullen voor het invallen van den winter geheel voltooid zijn. Na hun voltooiing zullen de werken meer dan 17.000 pantser- en betonwerken omvatten. Achter dit front van staal en beton, dat, gedeeltelijk in drie en vaak vier linies, tot 50 km breed is, staat het Duitsche volk gewapend. Ik heb deze inspanning, de geweldigste van alle tijden, op mij genomen om den vrede van nut te zijn. Onder geen omstandigheden zal ik echter bereid zijn, werkeloos te blijven toezien bij een verdere onderdrukking der Duitsche volksgenooten in Tsjecho-Slowakije.

De heer Benesj beoefent de tactiek. Hij praat en wil onderhandelingen organiseeren naar Geneefsch voorbeeld, de procedure kwesties ophelderen en kleine geschenken geven om te kalmeeren. Zoo gaat het op den duur niet. Het gaat hier niet om frasen, maar om recht, en wel geschonden recht. Wat de Duitschers eischen is het zelfbeschikkingsrecht, dat ieder ander volk bezit.

De heer Benesj behoeft dezen Sudeten-Duitschers geen geschenken te geven. Zij hebben het recht op een eigen leven als ieder ander volk. Indien de democratieën echter van meening zouden zijn, dat zij in dat geval de onderdrukking der Duitschers moeten verdedigen, dan zal dit ernstige gevolgen hebben. Ik geloof den vrede beter te dienen als ik daarover geen twijfel laat bestaan. Ik heb niet den eisch gesteld, dat Duitschland 3½ millioen Franschen of Engelschen mag onderdrukken, maar den eisch, dat een einde komt aan de onderdrukking der 3½ millioen Duitschers in Tsjecho-Slowakije en dat daarvoor het zelfbeschikkingsrecht in de plaats treedt. Het zou ons leed doen, als daardoor onze betrekkingen tot andere Europeesche staten slechter zouden worden, maar niet wij zouden daarvoor verantwoordelijk zijn.

Het is de zaak der Tsjechoslowaaksche regeering zich te verstaan met de gevolmachtigde vertegenwoordigers der Sudeten-Duitschers en tot een overeenkomst te komen. Mijn zaak en dien van ons allen is het echter, er voor te zorgen, dat hier niet uit recht onrecht wordt, want het betreft Duitsche volksgenooten. Ik ben ook geenszins bereid, midden in het hart van Europa door het optreden van andere staatslieden een tweede Palestina te laten ontstaan. De Duitschers in Tsjecho-Slowakije zijn noch weerloos, noch aan hun lot overgelaten. Wij zouden het niet waardig zijn, Duitschers te heeten, indien wij niet bereid waren, die houding aan te nemen en de gevolgen daarvan onder alle omstandigheden te dragen, aldus Hitler. (Telex-A. N. P.)

(Vorig bericht 3429 E.)

13 SEPTEMBER 1938

A. Hitler's groote rede van 12 September te Neurenberg. - Indrukken en perscommentaren. —

Indrukken. —

Praag. — De deur is niet gesloten voor de mogelijkheid tot voortzetting der onderhandelingen. Hitler heeft geen volksstemming verlangd. Hij heeft de Sudeten aangespoord er één te eischen, maar de hoop om te komen tot een niet-bloedige oplossing blijft bestaan.

Washington — De bijtende en agressieve toon wekte een zekere mate van geruststelling. Men gelooft hier, dat de werkelijke mate van bedreiging in de rede omgekeerd evenredig was aan den krachtigen toon van de stem van den Führer, die met groote duidelijkheid was te hooren. „Het blaffen was onrustbarend, doch het bijten is ten minste uitgesteld", aldus kan zoo ongeveer de meening worden weergegeven. Europa heeft respijt gekregen van de ongerustheid der laatste weken.

Londen. — Wat men tevoren verwacht had, is geschied. Hitler heeft geen nieuwe eischen gesteld en niet met onmiddellijk optreden gedreigd. Gewend als men is aan zijn hoogdravenden toon, noodig om zijn aanhang in het gareel te houden, hecht men weinig waarde aan zijn geschimp aan het adres van Engeland, dat het initiatief nam om Tsjechen en Sudeten tot elkaar te brengen met Runciman als bemiddelaar. Evenwel kan geen nuchtere beoordeelaar van den toestand zich verhelen, dat de vrede van Europa voorloopig nog bedreigd blijft. Zoolang de toon der Duitsche pers niet gematigder wordt en de groote manoeuvres niet achter den rug zijn, blijft de lont nog te dicht bij het kruitvat, daar de Sudeten-Duitschers zich bij de onderhandelingen, te zeer gesteund zullen voelen door het machtige Duitsche Rijk.

Parijs. — Over het algemeen beschouwt men hier Hitler's rede als een betrekkelijke heraademing na een nachtmerrie, die dreigde onaangename proporties aan te nemen. Zeker voelden de Franschen zich eensgezind gold het de veiligheid van eigen land. De door een vorige regeering vastgelegde verplichtingen om te moeten vechten voor anderen, zonder dat „la patrie" bedreigd werd stuitte op tegenstand van velerlei groepen der bevolking. Niettemin verliep de zeer gedeeltelijke mobilisatie der keurtroepen voor de Maginot-linie uiterst vlot. Niemand ontbrak op het appel.
Met instemming werd hier vernomen, dat Hitler er niet aan dacht tegen Frankrijk in het geweer te komen, woorden die zelfs te Neurenberg goedkeuring oogstten.
Inmiddels is men overtuigd, dat het zaak zal zijn, de onderhandelingen zoo mogelijk, spoedig tot een goed einde te brengen.
Dat Hitler's herhaalde verzekering, dat hij achter de Sudeten-Duitschers blijft staan, dezen tot volharden in overdreven eischen zal stijven, en de oplossing van het geschil zal bemoeilijken, wordt duidelijk ingezien.

Warschau. — De deur is opengelaten voor latere onderhandelingen, zoowel met het rijk als met de Sudeten-Duitschers.
Poolsche kringen verklaren, dat het de eerste keer is, dat Hitler in een officieele verklaring de volkomen onschendbaarheid vaststelt der Duitsche Oostgrens en aldus afziet van elke territoriale herziening met betrekking tot Polen. Thans komt alle verantwoordelijkheid voor den toestand voor rekening van Praag.

Rome. — De eerste indruk is, dat Hitler's rede geen wijziging heeft gebracht in den internationalen toestand, noch in de factoren van het Sudenten-Duitsche probleem, doch dat de deur open is gelaten voor onderhandelingen. Dit versterkt de overtuiging, dat het Tsjechoslowaaksche probleem langs vreedzamen weg kan worden opgelost. (Telex-A. N. P. - N. Rott. Crt. - Alg. Handelsblad - De Maasbode)

Groot-Duitschland

Perscommentaren. —

Tsjecho-Slowakije. — De eerste editie van het **Prager Tageblatt** is in beslag genomen, omdat daarin een bericht uit Engelsche bron afgedrukt zou zijn, dat luidde dat de Tsjechische gezant te Londen aan de Engelsche regeering een nota overhandigd had, waarin geprotesteerd werd tegen den eisch van een eventueel plebisciet.
De reactie van **Ceske Slovo** is gematigd. Men meent, dat Hitler deze woorden niet gesproken zou hebben wanneer hij door zijn omgeving goed was ingelicht. Voorts polemiseert men over Hitler's uitlating, dat een minderheid de meerderheid zou onderdrukken.
Ook de **Venkov** bestrijdt deze opvatting.
Het blad **Narodny Listy** verklaart in het hoofdartikel, dat men meer dan ooit overtuigd is, dat Hitler geen oorlog wil. Men vertrouwt dat de vrede bewaard zal blijven. Hitler is populair, omdat hij geen bloed heeft vergoten. Men acht het naïef, dat Duitschland gemeend heeft Engeland te kunnen koopen met een vlootovereenkomst.
Van de Ochtendbladen veroordeelt de **Lidove Noviny** (links onafh.) de „beleedigingen" door Hitler aan Benesj en de regeering gericht.
De **Bohemia** (onafh.) schrijft: „Men moet constateeren, dat Hitler alleen heeft geëischt, dat de regeering te Praag onverwijld een accoord met de Sudeten-Duitschers sluit."
De **Narodni Noviny** schrijft: „De crisis duurt voort, Hitler bedreigt Tsjecho-Slowakije, maar is het ermede eens, dat de onderhandelingen tusschen de Sudeten en de regeering worden voortgezet."
Het **Prager Tageblatt** (Duitsch onafh.) is van meening, dat zich niets nieuws heeft voorgedaan, en voegt hieraan toe: „Hitler wil geen volksstemming, omdat hij de onderhandelingen tusschen de Sudeten en de regeering heeft goedgekeurd."
Ten slotte merkt de socialistische **Pravo Lidu** op: „De heftigheid der rede zal een bron worden van nieuwe incidenten. Hitler heeft niets nieuws gezegd, en de redevoering heeft den toestand niet doen opklaren."
De **Venkow**, het orgaan der republikeinsche boerenpartij, schrijft: Hitler ontweek zijn meening uit te spreken over den loop van zaken. Het was een redevoering eerder bestemd voor het binnenland dan een redevoering van den woordvoerder van het naburige Duitschland tot Tsjecho-Slowakije. De rijkskanselier maakte ternauwernood een toespeling op de besprekingen der Tsjechoslowaaksche regeering met de Sudeten-Duitschers. Voor Tsjecho-Slowakije is de toestand uit internationaal oogpunt bezien niet veranderd. Het is moeilijk op de meer dan krachtige woorden te antwoorden met nog grooter woorden. De verantwoordelijkheid voor de verdere ontwikkeling ligt vooral bij de nationaliteiten in Tsjecho-Slowakije. De redevoering van Hitler heeft onze Duitschers niet van de verantwoordelijkheid ontheven, doch deze nog vergroot.
De nationale **Narodni Listy** schrijft, dat de met spanning verwachte redevoering van Hitler in geen enkele richting opheldering heeft gegeven.
De **Narodni Politika**, het orgaan der rechterzijde, verklaart, dat de redevoering van Hitler het culminatiepunt van het congres te Neurenberg is. Ondanks de bedreigingen is de weg voor nieuwe onderhandelingen met de vertegenwoordigers der Sudeten niet gesloten. De regeering van Tsjecho-Slowakije moet thans vastberaden en streng zijn ten aanzien van de inachtneming der wetten en de handhaving der orde en aldus een hechte basis geven aan alle latere onderhandelingen.

Frankrijk. — „Het ergste is niet gebeurd, maar de toekomst blijft dreigend". Aldus de eenstemmige reactie der Fransche bladen ten aanzien van Hitler's redevoering.
Petit Parisien (onafh.): Hitler heeft de deur voor besprekingen niet gesloten. Het gaat erom, of hij de onderhandelingen normaal zal laten verloopen, en of de Gestapo in het Sudetenland geen nieuwe ernstige incidenten zal verwekken, waarin Duitschland een aanleiding vindt om zijn bedreigingen uit te voeren.
Journal (onafh.): Hitler heeft niets gezegd, dat als een bedreiging, zich te willen meester maken van het Sudetengebied, kan worden opgevat. Op één voorwaarde evenwel, dat weldra tusschen de Tsjechen en de Sudeten-Duitschers een regeling tot stand komt".
Epoque (cons. nation.): De deur blijft open voor onderhandelingen, maar als Duitschland niet bevredigd wordt, blijft de weg ook vrij voor het gebruik van geweld. Er is een hechte Fransch-Engelsche solidariteit noodig. Alle Franschen moeten zich broederlijk vereenigen, want het land is in gevaar. Het is onze laatste kans om den vrede te redden.
Humanité (comm.): Het vredesfront kan en moet Duitschland dwingen af te zien van eenige onderneming in Midden-Europa. Het vredesfront heeft zijn veto uitgesproken, dat in den meest uitgebreiden zin moet worden toegepast.
In de **Populaire** schrijft Leon Blum: Het Tsjechische vraagstuk schijnt thans ter zijde gesteld. Hitler gaat thans over tot een inwendige insluiping en ontbinding. De wolk die voorbijgedreven is dreigt met eenzelfde hevigheid terug te keeren.
L'Ordre herinnert er aan, dat de rede zeer veel weg heeft van die, welke gehouden werd op 20 April vóór den „An-

schluss": dezelfde toon van iemand, die onrecht herstelt en den tegenstander beleedigt, dezelfde bedreigingen van iemand, die zich bewust is van zijn almacht en zijn goddelijke zending, dezelfde uitbarstingen van heilige woede. Het eenige nieuwe element is de toon van rancune, die thans tot uiting komt.
Wat hij ten aanzien van Praag en de democratieën zeide is de taal van iemand, die het échec van 21 Mei niet verkropt heeft en zich vast heeft voorgenomen het uit te wisschen. Dit alles bewijst, volgens het blad, dat Hitler den „Anschluss" van het Sudetenland voorbereidt en van een compromis met Praag niet weten wil. En het artikel herinnert er aan, dat op 21 Mei 1935 Hitler verklaarde niet de bedoeling te hebben zich in de Oostenrijksche inwendige aangelegenheden te mengen en in geen enkelen vorm aan een aansluiting dacht. . . .
De **Petit Bleu** oordeelt dat „het vage in de uiteenzetting van Hitler, ook al is het geweld, op zijn minst even verontrustend is als het stilzwijgen, waarin de meester des rijks zich tot dusver had gehuld". Het blad beschouwt de rede, die bij het aanhooren zoo heftig en overdreven leek, als een „chef-d'oeuvre de prudence".
Marcel Pays **(Excelsior)** verheugt zich er over, dat de dreiging van de Neurenbergsche rede te duidelijk is dan dat de Fransche en Engelsche regeeringen niet zouden inzien hoe gevaarlijk oneenigheid thans zou zijn.
De **Figaro** is pijnlijk getroffen, doordat Hitler niet zinspeelde op de onderhandelingen tusschen Praag en de Sudeten-Duitschers, en hoopt dat Henlein eindelijk vrijuit zal mogen spreken. Dit blad vat zijn meening aldus samen: Alles wat met de eer vereenigbaar is moet beproefd worden om een vreedzame oplossing te vinden. Duitschland heeft het recht zich het lot van de Duitsche minderheid in Tsjecho-Slowakije aan te trekken. Niemand wil het vernederen. Wij verlangen den vrede uit alle macht, maar wij vreezen niets.

Engeland. — De **Times** schrijft: Hoewel niet geruststellend, was de rede niet sterk verontrustend. Het doel van Hitler's woorden was blijkbaar den last der regeling op de Tsjechoslowaaksche regeering te leggen.
Hitler zeide: 7 millioen Tsjechen kwellen 3½ millioen Duitschers. Dit is een absurd verdraaien van de waarheid, waardoor zijn eigen toegewijde gehoor zich nauwelijks zal kunnen laten beetnemen. Het is werkelijk betreurenswaardig, dat het hoofd van een grooten staat als Duitschland zulk een onzin spreekt.
Waardeerende woorden heeft het blad voor Hitler's opmerking inzake het pact met Polen, het vlootverdrag met Engeland en den definitieven afstand van Elzas-Lotharingen.
De **Daily Telegraph** zegt: Het is een onaangename gedachte, dat Europa wellicht nog maanden lang in spanning zit, wachtend op het oogenblik, dat Hitler het resultaat der onderhandelingen goed- of afkeurt.
De **News Chronicle** is van meening, dat de rede, verre van de crisis op te helderen, de ongerustheid aanwakkert. Engeland, Frankrijk en Rusland moeten alle voorzorgsmaatregelen treffen en ten nauwste samenwerken, wil de vrede bewaard blijven.
De **Daily Herald** (arb. p.) zegt, dat het verkeerd zou zijn blind te zijn voor de gevaren, welke aan Hitler's woorden kleven.
De **Daily Mail** (Lord Rothermere) zegt, dat de vrede altijd in gevaar zal verkeeren, zoolang de grieven der Duitsche minderheid niet zijn weggenomen en de **Daily Express** (Lord Beaverbrook) verwacht een verder tijdperk van onrust en onzekerheid, een verlengd tijdperk van onderhandelingen en van nieuwe bezorgdheid voor den vrede in Europa.
De gezaghebbende **Yorkshire Post,** welke meestal wat men hier noemt de politiek van Anthony Eden volgt, schrijft een opvallend fel artikel en eindigt met de conclusie: „Wij moeten de rede beschouwen als aggressief en provocatief."
„De voornaamste karakteristiek van de rede was boosheid," schrijft de **Manchester Guardian.** „Het is duidelijk, dat Hitler vol wrok is tegen hen, die zich tegen zijn plannen verzetten. Hitler zeide dat de indruk werd gewekt, dat Duitschland geweken was voor de dreigementen van Engeland en Frankrijk. Geen groot land kan zulk een ondragelijk incident voor de tweede maal over zijn kant laten gaan. Hierop liet Hitler de beschrijving volgen van de reusachtige vestingwerken aan de westgrens, „welke voor den winter gereed zullen zijn".

België. — De **Nation Belge** constateert, dat de rede van den Duitschen rijkskanselier een nieuw ultimatum beteekent aan het adres van Benesj, maar een ultimatum zonder bepaling van een vervaldag. Deze nuance mag niet uit het oog worden verloren. Wat het lot van de Sudeten-Duitschers betreft, dat Hitler voor hen het zelfbeschikkingsrecht opeischt, beteekent het recht zich bij Duitschland aan te sluiten. Misschien zal hij hen wel een periode van autonomie laten doormaken, maar tenslotte komt het toch neer op aansluiting bij Duitschland.
De katholieke **Vlaamsche Standaard** schrijft: Het is geen vredesrede geweest. Er blijft echter nog een afstand, alvorens de oorlogstoestand zou ontstaan. De Standaard vat de rede samen als volgt: aansluiting bij Duitschland met of zonder geweld. Er kan echter nog onderhandeld worden met Praag. Ook volgens Hitler. Deze onderhandelingen staan thans onder den druk van Duitsche wapenen, en blijven beperkt tot besprekingen over den vorm waarin de Sudeten-Duitschers hun nationaal statuut willen organiseeren. De sabels van het nationaal-socialisme rinkelen rondom de groene tafel te Praag. Men moet den onderhandelaars grooten moed en groot vernuft toewenschen, en een groote verbeelding, om het middel te vinden, dat de eer van Praag en het Duitsche prestige kunnen verzoenen.
De socialistische **Peuple** constateert, dat de rede van den Führer vol dubbelzinnigheden en donkere dreiging is voor den vrede van Europa. Hitler was vooral dubbelzinnig, toen hij zeide, dat zekere grenzen van het Duitsche Rijk niet onveranderlijk zijn. Deze volzin mag wellicht verduidelijkt worden in het belang van de internationale veiligheid.
Het Vlaamsch-nationalistische blad **Vooruit** zegt, dat Hitler den knoop niet heeft doorgehakt, en geen volksstemming heeft durven eischen. Feitelijk is hij teruggeweken voor de ernstige waarschuwing van Londen. Daaruit kan worden besloten, dat de besprekingen te Praag zullen worden voortgezet en de vrede toch bewaard kan worden.

Groot-Duitschland

Duitschland. — De redevoering van den Führer wordt in de Duitsche bladen groot opgemaakt weergegeven.
De **Völkischer Beobachter** meldt over de geheele breedte eener pagina: „De Duitsche eisch voor de Sudeten-Duitschers is zelfbeschikkingsrecht". Het **Berliner Tageblatt** gebruikt als opschrift: „Hitler vereffent een rekening met Praag". Over het algemeen verheerlijken de bladen langdurig de „ondubbelzinnige, maar vredelievende taal van Hitler". In enkele zinnen, aldus de **Völkischer Beobachter,** heeft de Führer zijn besluit kenbaar gemaakt de onderdrukking der Sudeten-Duitschers niet langer te dulden. Het is de taak van Benesj en zijn regeering met dezen eisch rekening te houden en met de Sudeten tot een regeling te komen, welke Hitler's eischen bevredigt. De leugens en kuiperijen, als van 21 Mei, zullen een tweede maal niet ongestraft blijven. De wereld moet er van overtuigd zijn, dat een gewapend volk zich bezig is achter een front van staal en beton te verheffen.

Italië. — Uit den tekst van den commentaar der officieuze Italiaansche **Informazione Diplomatica:** Tsjecho-Slowakije is een paradoxale schepping van de diplomatie van Versailles, die na het oude Oostenrijk te hebben afgebroken, de behoefte had een nieuw te scheppen met Praag als hoofdstad. De minderheden, die in dien staat bestaan en die onlangs een eenheidsfront hebben gevormd, vormen een grooter aantal dan dat der Tsjechen. Het gaat hier niet om een te verwaarloozen minderheid tegenover homogene meerderheid. Het gaat hier om minderheden, die indrukwekkend zijn door hun grootte en hun nationaal bewustzijn binnen een staat, die ternauwernood twintig jaar oud is. Onder die omstandigheden zou Benesj er goed aan gedaan hebben als hij onmiddellijk intregraal de befaamde punten van Karlsbad aanvaard had. Hij heeft zulks niet gedaan, omdat hij de voornaamste erfgenaam is van het oude Oostenrijk, dat steeds met een gedachte een uur te laat was. Na de rede van Hitler heeft de kwestie zich verplaatst naar het concrete gebied van het zelfbeschikkingsrecht, dat den Sudeten-Duitschers niet ontzegd kan worden vooral niet door hen die zich beschouwen als kampioenen van het recht.
Volgens de **Giornale d'Italia** beteekent de rede van Hitler een laatste, zeer duidelijk beroep tot regeling van het Tsjechoslowaaksche probleem. De scherpe maar oprechte verklaringen van Hitler hebben het Duitsche standpunt duidelijk uiteengezet: zij hebben de deur niet gesloten en geen bedreigingen bevat, maar zij hebben zeer sterk den nadruk gelegd op het nationale recht der Duitschers. Als basis voor genoegdoening der Sudeten-Duitschers heeft Hitler het zelfbeschikkingsrecht genoemd.

Ver. Staten. — De **New York Times** schrijft: Hitler heeft niet den oorlog verklaard, maar niemand, die geluisterd heeft naar die duidelijke, scherpe, uitbarstende stem, kreeg de geruststelling, dat hij den vrede bedoelde.
Met betrekking tot Hitler's belofte de Sudeten-Duitschers te steunen, schrijft het blad: Dergelijke gewelddadige, onverantwoordelijke eischen en bedreigingen hebben de vrije volken zich met hun sympathie achter Tsjecho-Slowakije doen scharen. Tegen deze uitbreiding van het regiem van het geweld, onder den schijn van orde, verzet de wereld zich.
Onder het opschrift: „Het geweer nog aan den voet", schrijft de **Herald-Tribune:** Hitler heeft geen oorlog verklaard en geen vrede afgekondigd. Hij deed geen poging een kalmeerende of verzoenende zinsnede te laten vallen in de brandende kwestie van den Tsjechoslowaakschen staat.

Japan. — Volgens de **Times** nam de tekst van Hitler's rede de geheele frontpagina van de Japansche bladen in beslag. De **Nitsji Nitsji** schrijft dat Japan sympathie heeft voor Hitler's uiting van ontevredenheid omtrent de politiek van Engeland en Frankrijk, welke er op gericht is den status quo te handhaven. Japan is evenals Duitschland van meening, dat dit de zaak van den wereldvrede schaadt. De **Kokumin** schrijft echter: „Het Tsjecho-slowaaksche geschil heeft niets uit te staan mest het anti-Komintern-front, zelfs als de zaak zich zou uitbreiden zal dit slechts iets voor de spil Berlijn—Rome en voor Europa zijn en zouden wij er niets mee te maken hebben."

Sovjet-Rusland. — Moskou is de hoofdstad, welke het langzaamst is met commentaar op de rede van Hitler. Het Russische publiek zal er pas van hooren in de kranten, die op 14 Sept. '38 verschijnen. De kranten plaatsen wel het nieuws van Tsjecho-Slowakije op de voorpagina, maar de manier waarop Moskou de situatie behandelt geeft het publiek zeker niet den indruk, dat het om een conflict gaat, waar Rusland dieper in verwikkeld zou kunnen worden dan in Spanje of China. Wel wordt door de **Prawda** geschreven: de eenige manier om den vrede te redden is dat Tsjecho-Slowakije weerstand biedt aan Duitschland.

Zwitserland. — **Journal de Genève:** Na afloop der bijeenkomst van den Bondsraad werd verklaard, dat geen nieuwe redenen tot ongerustheid aanwezig zijn. Gezien deze feiten komt de Bondsraad tot de conclusie, dat geen andere maatregelen noodig zijn dan die, welke reeds getroffen werden.

(V. b. Hitler's Rede 3442 B.; Sud.-Duitschers 3430 A.)

14 SEPTEMBER 1938

A. **NEDERLAND. — Veertig-jarig regeeringsjubileum. - H. M. de Koningin dankt Amsterdam. —**
De Burgemeester van Amsterdam heeft op 13 September '38 het volgende telegram van H. M. de Koningin ontvangen:

„Bij het einde van de viering ter herdenking van Mijn 40-jarige regeering, wensch Ik u, mijnheer de Burgemeester, te verzoeken, Mijn diepgevoelde erkentelijkheid en dank te betuigen aan de bevolking van Amsterdam voor de ontvangst, zoo vol geestdrift en uit het hart komend, die zij Mij heeft bereid. Wil dien dank ook overbrengen aan de huldigingscommissie en aan allen, die onder hare bezielende leiding en in voortreffelijke samenwerking zich zooveel moeite hebben getroost en er zoo bijzonder in geslaagd zijn, om deze week van Mijn verblijf te maken tot een aaneenschakeling van luisterrijke plechtigheden en feesten, die, in de schoone omlijsting van de versiering en verlichting der hoofdstad, tot een niet te vergeten schouwspel geworden zijn, en Mij het treffend bewijs zijn geweest van de liefde en eensgezinde aanhankelijkheid van Amsterdam voor Mij en Mijn huis. (w.g.) Wilhelmina".
(Vor. ber. Regeeringsjubileum pag. 3431—3441.)

B. **IRAN. — Voltooiing spoorweg Perzische Golf—Kaspische Zee. —**
De inwijding heeft plaats gehad van den spoorweg, die dwars door Iran de Kaspische Zee met de Perzische Golf verbindt.

De spoorlijn heeft een lengte van ongeveer 1400 km. en loopt voor een groot deel door bergachtig terrein hetgeen den aanleg zeer bemoeilijkte.
In de jaren 1927—1936 was van deze baan ongeveer 400 km. voltooid. De regeering van Iran sloot in Mei 1933 een contract voor den verderen aanleg, dus ongeveer 1000 km., met de firma Kampsax, bestaande uit de Deensche ingenieursfirma's Kampmann, Kierulff & Saxild en J. Saabye & O. Lerche samen met de Zweedsche locomotievenfabriek Nydgvist & Holm. Het contract behelsde dat Kampsax de Noordelijke lijn (van de Kaspische Zee tot Teheran) na 4 jaar zou hebben voltooid; de geheele overige lijn moest na nog 2 jaar voltooid zijn, hetgeen beteekende dat de geheele baan voor Mei 1939 gereed moest zijn. De firma is dus 8 maanden eerder dan geaccordeerd was met haar arbeid gereed gekomen.
Het maximum aantal arbeiders dat bij dezen aanleg is werkzaam geweest heeft 40 à 50.000 bedragen, waarvan 10 % buitenlandsche vakarbeiders en de rest Iraneezen.
De kosten van het door Kampsax aangelegde deel hebben ongeveer £ 20 millioen bedragen.
(Alg. Handelsblad)

C. **KINDERVERLAMMING. — Statistiek. —**

	(Bevolking in mill.)	1934	1935	1936	1937	tot 1/8 1938
België	8.1	47	43	22	160	11
Denemarken .	3.5	4711	381	77	1241	29
Duitschland .	66.0	1701	2084	2268	2737	592
Engeland . .	40.0	672	700	576	861	237
Finland . . .	3.6	437	228	126	225	42
Frankrijk . .	42.0	487	542	360	592	177
Hongarije . .	8.7	152	305	529	160	115
Italië	41.0	932	782	2071	2207	?
Nederland . .	8.0	197	52	101	60	54
Oostenrijk . .	6.7	127	183	764	775	98
Polen	32.0	83	69	253	165	50
Tsjecho-Slow. .	15.0	63	203	275	213	25
Zweden . . .	6.1	1100	1036	3041	1931	225
Zwitserland .	4.0	80	245	1346	1491	97

(N. R. Crt.) **(Vor. ber. Kinderverlamming 1602 H.)**

D. **ATHLETIEK. — Europeesche kampioenschappen.**
De Nederlanders hebben bij de Europeesche kampioenschappen te Parijs de volgende resultaten behaald:
Osendarp werd Europeesch kampioen op de 100 en 200 meter; Van Beveren 4de op de 100 meter; Brasser 3de op de 110 meter horden; K. Baumgarten 2de op de 400 meter en Bouman 4de op de 800 meter.
De estafette-ploeg (4 × 100 m.) werd in den eindstrijd uitgeschakeld, doordat Van Beveren bij het overnemen den wisselstok liet vallen. (L'Auto)
(Vorig bericht 1474 B.)

E. **ITALIE. — Handelsverdrag met Mandsjoekwo. —**
Het Italiaansche staatsblad publiceert den tekst van een handels- en betalingsverdrag tusschen Italië, Japan en Mandsjoekwo. Het verdrag is niet van toepassing op de koloniën en bezittingen van Italië, wel op die van Japan en op het geheele gebied van Mandsjoekwo. (Popolo d'Italia) **(Vor. ber. 3339 A.)**

F. **ROEMENIE. — Nieuwe Bestuurswetgeving. —**
Koning Carol heeft in het paleis op plechtige wijze een nieuwe wet op de bestuursregeling afgekondigd, waarbij de administratie gedecentraliseerd wordt en beter toezicht wordt uitgeoefend op de plaatselijke autoriteiten. Deze wet is een uitvoering van de grondwet van 20 Febr. '38 na den val van Goga. Het land wordt verdeeld in tien districten, waarover een koninklijk resident wordt aangesteld. (Telex-A. N. P.)
(Vor. ber. Grondwet 3158 H.)

G. **SANDJAK-ALEXANDRETTE. — Staatshoofd gekozen. - Teyssour Bey Kokmen, voorvechter van de Turksche beweging. —**
Op 2 Sept. '38 heeft de eerste wetgevende vergadering van het Sandjak Alexandretta haar eerste zitting gehouden.
Tot president van het Sandjak werd gekozen Teyssour Bey Kokmen, oud afgevaardigde in het Turksche parlement, die dus thans staatshoofd is geworden.
Tot voorzitter van de wetgevende vergadering werd gekozen de Turksche afgevaardigde van Antiochië, Abdulghani Turkman. Hij sprak een rede uit, waarin hij hulde bracht aan Ataturk en aan de Fransche regeering, die met wijsheid het moeilijke probleem van het Sandjak hebben opgelost.
Teyssour Bey Kokmen is een groot landeigenaar in het district Amouk en de voornaamste voorvechter van de Turksche beweging in het Sandjak. Hij is persoonlijk bevriend met Ataturk en heeft de laatste vijf jaar in Turkije gewoond. (Agence Belga)
(Vor. ber. Sandjak-Alexandrette 3336 B.)

15 SEPTEMBER 1938

A. HONGARIJE. — Militaire dienstplicht. - Agrarische politiek. - Duitschland en Italië. —
In een toespraak in de provincie heeft de Hongaarsche minister-president Imrédy op 5 Sept. '38 medegedeeld, dat in dit najaar in Hongarije de militaire dienstplicht zal worden ingevoerd.
De sportorganisaties zullen worden veranderd in organisaties voor verplichte militaire voorbereiding en de soldaten, die aan hun dienstplicht hebben voldaan, zullen in schietvereenigingen worden opgenomen.
Speciale wetten zullen voorts worden gewijd aan een stelsel, analoog aan de „dopo lavoro" en het onderzoek voor het huwelijk.
Uit goede bron wordt verder vernomen, dat de regeering besloten heeft tot een agrarische hervorming, die voor een oppervlakte van 57.000 H.A. per jaar zal gelden. Een derde deel van de onvervreemdbare bezittingen van meer dan 160 H.A. en een vierde van de vervreemdbare bezittingen van meer dan 270 H.A. zullen in kleine stukken worden verkaveld.
Ten aanzien van de buitenlandsche politiek zeide Imrédy, dat de betrekkingen met Duitschland en Italië nauwer aangehaald worden en dat Hongarije zijn verhouding tot de Kleine Entente wil normaliseeren.
(Het Vaderland) **(Vor. ber. Dienstplicht 2790 F.; Imrédy 3358 C.)**

B. NEDERLAND. — Geen Vreemdelingen in de Balie na 1 Januari 1942. —
In Staatsblad 251 van 30 Aug. '38 is een K.B. verschenen, waarin wordt bepaald, dat vreemdelingen, die vóór 1 September 1938 als advocaat waren ingeschreven, of als procureur waren toegelaten, tot 1 Januari 1942 de bevoegdheid, als zoodanig te fungeeren, behouden. Na dien datum worden ze door het O.M. geschrapt.
Tevens is het sedert 1 Sept. '38 onmogelijk geworden rechtsgeleerden toe te laten als lid van eenige Nederlandsche balie, ook al zouden zij — gelijk art. 2 van het betrokken reglement luidt — aan een rijks- of daarmede gelijkgestelde Nederlandsche universiteit hebben verkregen, hetzij den graad van doctor in de rechtswetenschap, hetzij den graad van doctor in de rechtgeleerdheid of de hoedanigheid van meester in de rechten.
Het Koninklijk besluit lascht namelijk de woorden in: „en geen vreemdeling is", waardoor de bevoegdheid tot uitoefening van de rechtspraktijk zoowel aan het bezit van een Nederlandsch radicaal alsook aan het bezit van het Nederlandsche staatsburgerschap is vastgekoppeld.
Door dit K.B. is het streven tot vorming van een nationale balie hier te lande, verwezenlijkt.
(Staatsblad) **(Vor. ber. Vreemdelingen 3305 G.)**

C. SCHEIKUNDE. — Radioactiviteit. - Kunstmatige toepassing. —
Het is nog niet zoo lang geleden dat de wereld verbaasd werd met de ontdekking van het zoo merkwaardige verschijnsel der radioactiviteit. Een stof, die onafgebroken een straling uitzendt en tengevolge van deze uitzending langzaam uiteenvalt in een andere, ziedaar een nieuwe openbaring van het wezen der stof, waarvan men alle geheimen ontsluierd meende te hebben.
De radioactiviteit leerde men kennen als een verschijnsel, dat men aantrof bij de zwaarste atoomsoorten en dat men als een uitsluitend kenmerk van deze ging beschouwen. Deze veronderstelling en alle gevolgtrekkingen daaruit bleken echter onjuist te zijn. De eerste aanwijzing in deze richting ontving men uit het feit, dat er ook onder de lichtere elementen atoomsoorten waren, die het verschijnsel der radioactiviteit vertoonen. Zoo bleek dit het geval te zijn bij de elementen kalium, rubidium en samarium, die duidelijk radioactief waren, al was het dan zeer zwak.
Haar volledige bevestiging heeft de meening, dat ook bij de lichte elementen radioactiviteit mogelijk was, gekregen voor een drietal jaren, toen het verschijnsel der kunstmatige radioactiviteit werd ontdekt door het echtpaar Joliot—Curie. Onze kennis van dit verschijnsel bevindt zich nog in haar volle ontwikkeling, doch reeds kunnen wij met voldoening terugzien op den afgelegden weg. Op het oogenblik kennen wij reeds evenveel of nog meer kunstmatige radioactieve atoomsoorten als er natuurlijk-radioactieve stoffen bekend zijn, en wel meer dan veertig, terwijl het aantal natuurlijke 38 bedraagt. Deze natuurlijk-radioactieve stoffen bezitten door den band atoomgewichten tusschen 207 en 238.
Hun halveeringstijden, d.i. de tijden, waarin de helft van de stof uiteenvalt en tengevolge daarvan ook de sterkte van de straling tot de helft vermindert, loopen zeer uiteen. Ze varieeren tusschen een honderdmillioenste seconde en een billioen jaren: ze kunnen seconden, minuten, dagen, jaren, eeuwen en duizenden jaren zijn.
De kunstmatig-radioactieve stoffen vindt men niet bij voorkeur onder de zwaardere atoomsoorten, doch zij komen evengoed bij de lichtere voor. De lichtste onder de kunstmatig-radioactieve stoffen, het radioactieve helium, kan zich beroemen op een atoomgewicht van slechts 6. En het vormt niet een uitzonderingsgeval, want zelfs vijftien van de 40 bekende kunstmatig-radioactieve stoffen hebben atoomgewichten beneden 30. Opvallend is daarentegen, dat hun halveeringstijden veel en veel minder sterk uiteenloopen dan dit bij de natuurlijk-radioactieve stoffen het geval is. De het kortst bestaande onder hen, het radioactieve borium, valt voor de helft uiteen in een vijftigste seconde, de het langst bestaande, een radioactieve fosfor, reeds in dertien dagen. Dit wil echter niet zeggen, dat het onmogelijk is, langer of korter levende radioactieve stoffen te doen ontstaan.
De kwestie is echter, dat men bij de vervaardiging van kunstmatig-radioactieve stoffen slechts werken kan met uiterst geringe hoeveelheden materie. Dientengevolge is men met de huidige hulpmiddelen nog niet in staat stoffen, die sneller uiteenvallen dan in zoo ongeveer een honderdste seconde, of langzamer dan ongeveer in enkele weken, aan te toonen.
Zooals men ziet heeft de wetenschap zich met ijver geworpen op de belangrijke ontdekking van het echtpaar Joliot—Curie, dat men gewone elementen tot radioactiviteit kan dwingen.
(De Tijd)

D. FRANKRIJK. — Rede van minister Sarraut. —
Bij de inwijding van een monument heeft de minister van Binnenlandsche Zaken, Albert Sarraut, op 11 Sept. '38 een rede gehouden, waarin hij o.m. zeide: „Als het volk zich in dienst van de grootheid van het land wil stellen, is in Frankrijk niets onmogelijk. Als morgen het uur van gevaar zou komen, zou Frankrijk onmiddellijk weer even eensgezind zijn als het was in vroeger jaren, wanneer een buitenlandsch gevaar dreigde. Laat het buitenland zich daarin niet vergissen. De handhaving van den vrede vraagt van alle Franschen stoffelijke offers of doctrinaire offers. Wij moeten eensgezinder dan ooit rondom de regeering van Nationale Verdediging staan.
(Telex-A. N. P.) **(Vor. ber. Sarraut 2993 C.)**

E. GROOT-DUITSCHLAND. — Het Partijcongres te Neurenberg. - Göring en de Tsjechische kwestie. - Het economische leven. —
In een voor het Arbeidsfront gehouden redevoering heeft Göring op 10 Sept. '38 o.m. verklaard:
„Wij wachten de onvermijdelijke dingen af. Wij hebben gedaan wat wij konden om het rijk eer en veiligheid te geven. Ondanks alles is de as Rome-Berlijn hechter dan ooit. Duitschland is verzekerd tegen iedere blokkade; de luchtmacht, het landleger en de vloot zijn bezield door een onschokbaar vertrouwen in de overwinning."
Na den Tsjechen te hebben verweten zonder ophouden de Sudeten-Duitschers te molesteeren, beschuldigde Göring Moskou en de Joden. „Wij weten, wie achter deze belachelijke dwergen van Praag staan: Moskou en de eeuwige Joodsche ophitsing".
Duitschland is steeds bereid zijn krachten te geven voor de veiligheid van de natie, hetzij met werkgereedschap, hetzij met het geweer.
In zake de daling der koersen aan de beurs verklaarde Göring:
In het nationaal-socialistische economische leven heeft de beurs geen enkel belang meer.
Wanneer iemand zijn rijksleeningpapieren verkoopt, wil dat zeggen, dat hij bereid is al wat goed aan het rijk is te aanvaarden, maar dat hij het geen enkel vertrouwen wil geven. Er zijn lieden, die bankbiljetten oppotten. Ik zal dat van zeer nabij gaan gadeslaan, opdat het rijk er niet onder lijde.
Het zou kunnen gebeuren, dat degenen, die bankbiljetten oppotten, zouden kunnen constateeren, dat deze biljetten van den eenen dag op den anderen aan de circulatie zijn onttrokken. (Telex-A. N. P.)
(Vor. ber. Partijcongres 3443 A.; Goering 3198 F.)

A. **NEDERLAND — Onze voedselvoorziening in oorlogstijd. —**
Bij Koninklijke boodschap van 12 Sept. is ingediend een ontwerp van wet ten behoeve van voedselvoorziening in tijden van oorlog, oorlogsgevaar en andere buitengewone omstandigheden en de voorbereiding daarvan.
Aan de considerans ontleenen wij: dat het noodzakelijk moet worden geacht, in afwachting van een nadere wettelijke regeling, de mogelijkheid te openen tot het treffen van voorloopige maatregelen te dezer zake.
De drie artikelen, waaruit het ontwerp van wet is samengesteld, luiden als volgt:

Artikel 1. Van de bevoegdheden, bij of krachtens de Landbouw-crisiswet 1933 aan Ons en aan Onzen met de zaken van den landbouw belasten minister verleend, kan mede worden gebruik gemaakt ten behoeve van de voorbereiding van de voedselvoorziening en de voedselvoorziening zelve in tijden van oorlog, oorlogsgevaar of andere buitengewone omstandigheden.

Artikel 2. Uitgaven, welke strekken ter uitvoering en handhaving van uit deze wet voortvloeiende maatregelen en voorschriften, komen niet ten laste van het Landbouw-crisisfonds, bedoeld in artikel 2 van de Landbouw-crisiswet 1933.

Artikel 3. Deze wet treedt in werking met ingang van den dag na dien harer afkondiging en zal door Ons op een nader door Ons te bepalen tijdstip, doch uiterlijk op 31 December 1939, worden ingetrokken.
(Telex-A. N. P.) **(Vorig bericht 3260 C.)**

B. **NEDERLAND. — Radio. - K.R.O. - Pater Dito voorzitter. —**
In de vergadering van het Hoofdbestuur van den K.R.O., op 12 Sept. '38 te Hilversum gehouden, werd met algemeene stemmen tot voorzitter gekozen Pater Lector J. Dito O.P., ter voorziening in de vacature, ontstaan door het overlijden van Pastoor L. H. Perquin O.P. (De Tijd) **(Vor. ber. K. R. O. 3263 B.)**

C. **VOLKENBOND. — 19de Volkenbondsvergadering. - Rede van onzen minister van Buitenlandsche Zaken, Mr. Patijn, in zake artikel 16. —**
De 19de Volkenbondsvergadering is op 12 Sept. '38 onder voorzitterschap van De Valera met de algemeene beschouwingen over het jaarverslag van den secretaris-generaal begonnen. Bij deze algemeene beschouwingen bleef men steeds den algeheelen politieken toestand onder oogen zien.
De eerste twee sprekers op 12 Sept. waren de ministers van Buitenlandsche Zaken van twee tot de Oslogroep behoorende staten, n.l. de Zweedsche minister Sandler en de Nederlandsche minister Patijn. Beide sprekers hebben herhaald, dat huns inziens art. 16 van het Volkenbondsverdrag nog slechts facultatieve beteekenis heeft en dat dus ook ten aanzien van economische en financieele sancties geen verplichtingen voor de Volkenbondsstaten meer bestaan, die voorschrijven deze sancties toe te passen. Minister Patijn heeft in zijn rede de volgende punten naar voren gebracht:
1) de kleine staten maken de meest nadrukkelijke voorbehouden ten opzichte van deelneming aan gemeenschappelijke acties;
2) alle sancties hebben voortaan hetzelfde facultatieve karakter, zoodat ons land zich het recht voorbehoudt voor elk geval over al dan niet deelneming te beslissen;
3) Nederland erkent niet een algemeene verplichting om deel te nemen aan een gemeenschappelijke actie of om den doortocht van vreemde troepen toe te staan;
4) ons land keert terug tot zijn traditioneele vóóroorlogsche politiek van zelfstandigheid;
5) het stelsel der collectieve veiligheid moet tijdelijk worden losgelaten, onder verklaring evenwel dat ons land — trouw blijvend aan den Volkenbond — altijd bereid zal zijn tot dit stelsel terug te keeren, als de internationale verhoudingen dit mogelijk maken.
(Telex-A. N. P. - N. R. Crt. - Telegraaf)
(Vor. ber. Min. Patijn 3074 C.)

D. **BOKSEN. — Van Klaveren officieel Europeesch kampioen middengewicht. —**
Het Comité d'Urgence van de I.B.U. heeft besloten, dat Beb van Klaveren officieel Europeesch kampioen middengewicht is. (De Telegraaf)
(Vor. ber. Boksen 3319 C.)

16 SEPTEMBER 1938

E. **CHILI. — Opstand. - Mededeeling der Regeering.**
De Chileensche legatie te Parijs ontving van het departement van Buitenlandsche Zaken te Santiago een telegram, waarin o.m. het volgende werd gemeld:
Nationaal-socialistische elementen en groepen Ibanisten (aanhangers van Ibanez) bezetten bij verrassing eenige gebouwen in de nabijheid van het regeeringspaleis en de universiteit. Hierbij zaten revolutionnaire bedoelingen voor. De regeering trof onmiddellijk maatregelen om hen de bezette gebouwen te doen ontruimen. Troepen en karabiniers slaagden er binnen twee uren in den toestand volkomen te beheerschen. In het geheele land heerscht thans rust.
(Le Temps) **(Vor. ber. Opstand 383 E.; Nat. Socialisten 1496 A.)**

F. **ENGELAND. — Versterking der Britsch-Indische Defensie. —**
De Britsche regeering is voornemens, met het doel de verdedigingsorganisatie van Indië op een meer bevredigenden grondslag te plaatsen, de volgende maatregelen te nemen:
Het jaarlijksche defensiecrediet wordt met ingang van 1 April 1939 met een half millioen p.st. verhoogd tot 2 millioen. Een bedrag van vijf millioen p.st. wordt beschikbaar gesteld voor aanvulling en vernieuwing van de uitrusting van eenige Britsche en Indische eenheden in Indië.
Vliegtuigen zullen naar Indië gezonden worden ter aanvulling van eenige escadrilles van de luchtmacht.
Een deskundige commissie van onderzoek zal zich zoo spoedig mogelijk naar Indië begeven om de financieele en militaire zijden van het probleem te bestudeeren. (Times)

G. **ASTRONOMIE. — Twee nieuwe satellieten van Jupiter.—**
Op het Mt. Wilson-observatorium in Pasadena (Californië) heeft dr. Weth Nicholson, die twee maanden lang de planeet Jupiter heeft geobserveerd door den telescoop van 2.53 m. middellijn, twee nieuwe satellieten ontdekt van deze planeet, de grootste der buitenplaneten. De nieuwe satellieten zijn nummer 10 en 11.
De eerste satellieten, ten getale van 4, zijn vrijwel gelijktijdig ontdekt in 1610, door Galilei te Padua en door Marius te Neurenberg. Barnard ontdekte in 1892 den vijfden satelliet, aan het Lick-observatorium op Mt. Hamilton, waar eveneens, door Perrine, in 1904 en 1905 6 en 7 zijn gevonden. Melotte te Greenwich ontdekte in 1908 No. 8 en Nicholson in 1916 aan de Lick-sterrenwacht wederom No. 9.
(Alg. Handelsblad)

H. **GROOT-DUITSCHLAND. — De Poolsche minderheid. —**
Het Poolsche „Persagentschap van het Westen", de spreekbuis van de Poolsche minderheid in Duitschland, keert zich tegen de kortelings door de Duitsche regeering afgekondigde maatregelen, die een onderscheid maken tusschen Duitsche voornamen en andere. Het persagentschap verklaart, dat dit wederom een middel is tot verduitsching der Poolsche bevol-

king in Duitschland. Op dit oogenblik, zoo schrijft het, komt het vaak voor, dat Duitsche ambtenaren van den burgerlijken stand weigeren op de geboorteregisters de Slavische voornamen in te schrijven van Poolsche kinderen, en dat zij die namen slechts in den Duitschen vorm aanvaarden. (De Tijd)
(Vor. ber. Poolsche Minderheid 3309 E.)

A. **VEREENIGDE STATEN. — Vliegvelden. —** Naar het Amerikaansche luchtverkeersbureau mededeelt, beschikt Amerika — met inbegrip van Alaska — op het oogenblik over 2363 vliegvelden en landingsterreinen. Hiervan bezitten er 715 een complete of gedeeltelijke installatie die het opstijgen en dalen bij nacht mogelijk maken. (Agence Belga)

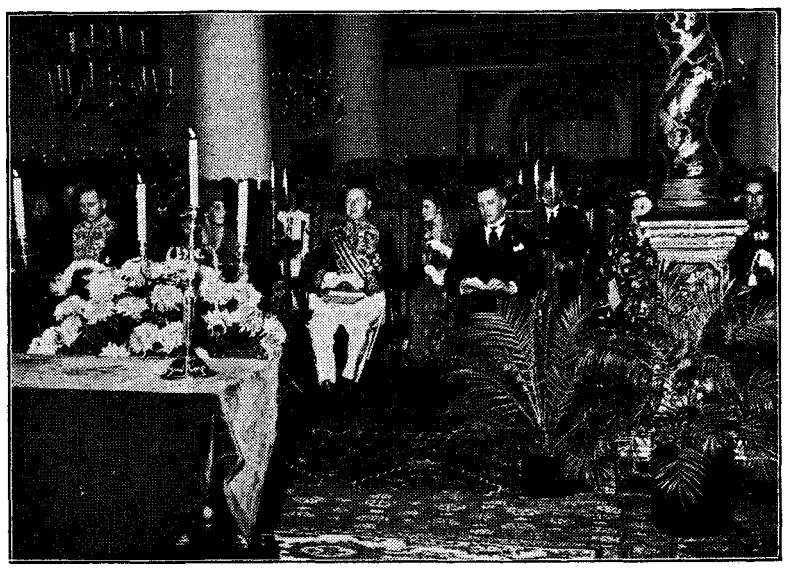
B. **FINLAND. — Verdediging der Aland-eilanden. - Overeenstemming met Zweden. —**
De Zweedsche minister van Buitenlandsche Zaken, Sandler, heeft op 8 Sept. '38 zijn aangekondigde uiteenzetting gegeven van den stand van zaken ten aanzien van de verdediging van de aan Finland toebehoorende Aland-eilanden.
In 1921 is onder auspiciën van den Volkenbond een conventie gesloten in zake de niet-versterking en de neutraliseering van deze aan den ingang van de Bothnische Golf gelegen eilandengroep.
Uit de mededeelingen van minister Sandler bleek, dat er tusschen Finland en Zweden besprekingen zijn gevoerd, welke er toe hebben geleid, dat overeenstemming is bereikt tusschen deze twee landen omtrent een versterking van de maatregelen welke Finland op grond van de conventie van 1921 moet nemen tot handhaving van de neutraliteit dezer eilanden.
Met dit doel is een plan beraamd om de Zuidelijke grens van de gedemilitariseerde zone wat meer naar het Noorden te verplaatsen, waardoor Finland in de gelegenheid wordt gesteld aan den Zweedschen en aan den Finschen kant versterkingen aan te leggen.
Voorts zou aan Finland worden toegestaan tijdelijk een troepenafdeeling te leggen op de eilanden, welke zou bestaan uit Alanders, aangevuld met Zweedschsprekende soldaten van het vasteland van Finland, dit laatste om tegemoet te komen aan het bezwaar van de Zweedsch-sprekende bevolking der eilanden.
Sandler deed uitkomen, dat het plan slechts ten doel heeft, grooter effect te geven aan de conventie van 1921 en dat het denkbeeld van de besprekingen is uitgegaan van Finland. Er heerscht ook overeenstemming tusschen de twee regeeringen over de vraag wat zij onder de heerschende omstandigheden onmiddellijk zouden kunnen doen om de veiligheid van de Aland-eilanden te verzekeren.
De minister zeide er van overtuigd te zijn, dat de Alanders, die, zooals men weet, vrijgesteld zijn van dienstplicht, zich hierop niet zullen beroepen en aldus de zorg voor hun bescherming aan troepen uit andere streken overlaten.
De Aland-eilanden, zoo besloot Sandler zijn uiteenzetting, vormen heden ten dage een luchtledig, dat een gevaar kan worden voor twee Scandinaafsche landen. Zij kunnen zonder haar eigen bevoorrechte uitzonderingspositie te verliezen, een kracht worden voor de verdediging van de neutraliteit van beide landen.
Zoo kan dit gebied, dat niet zoo heel lang geleden een twistappel was tusschen twee buurlanden, in plaats daarvan een brug worden voor beter wederzijdsch begrip.
De premier van Finland, Cajander, heeft denzelfden dag een rede gehouden in een geest volkomen gelijk aan die van Sandler. (Svenska Dagbladet - Nieuwe Rotterd. Courant)

C. **SPANJE. — De Graaf van Covadonga verongelukt.** De graaf van Covadonga, oudste zoon van den vroegeren koning van Spanje, Alfonso XIII, heeft op 6 Sept. '38 in de buurt van Miami (Florida) een autoongeluk gehad, aan de gevolgen waarvan hij is overleden. (Telex-A. N. P.)

D. **NEDERLAND. — Verbond van Nederlandsche Werkgevers. - Jaarverslag. —**
In het slotwoord van het dezer dagen verschenen jaarverslag van het Verbond van Nederlandsche Werkgevers wordt er op gewezen, dat de perspectieven voor de toekomst niet bijzonder gunstig lijken. Het werkloosheidsprobleem is het centrale vraagstuk, waarop de aandacht gevestigd zal moeten blijven. De hoop wordt uitgesproken, dat vooral de minister van Sociale Zaken meer dan tot dusver een open oog zal hebben voor de nooden van het bedrijfsleven. Naast nauw contact van het Verbond met de regeeringsinstanties, zal het streven gericht blijven op het handhaven van een goede verstandhouding met de georganiseerde arbeidersbeweging, omdat beseft wordt, dat ook hier vertrouwen en wederzijdsch begrip de beste waarborgen zijn voor een harmonische ontplooiing van het bedrijfsleven. Onnoodige strijd moet worden voorkomen: Gezamenlijke opbouw blijve ons doel, zoo eindigt het verslag.
(Jaarverslag Verbond van Nederl. Werkgevers)
(Vor. ber. 2926 C.; Verb. v. Ned. Werkgevers 3286 A.)

E. **ITALIE. — Buitenlandsche Joden moeten heengaan.** In het Staatsblad is thans een wet gepubliceerd betreffende het onlangs door den ministerraad genomen besluit, dat de sinds 1919 in Italië gevestigde buitenlandsche Joden het land moeten verlaten. De wet is op 12 September van kracht geworden.
Alle Joden, die onder dezen maatregel vallen, zullen vóór 12 Maart 1939 Italië, Lybië en de Italiaansche bezittingen in de Aegeïsche Zee moeten verlaten.
(Alg. Handelsblad)
(Vor. ber. 3424 D.; Anti-Semitisme 3429 C.)

F. **NEDERL. OOST-INDIE. — Regeeringsjubileum van H.M. de Koningin. —**

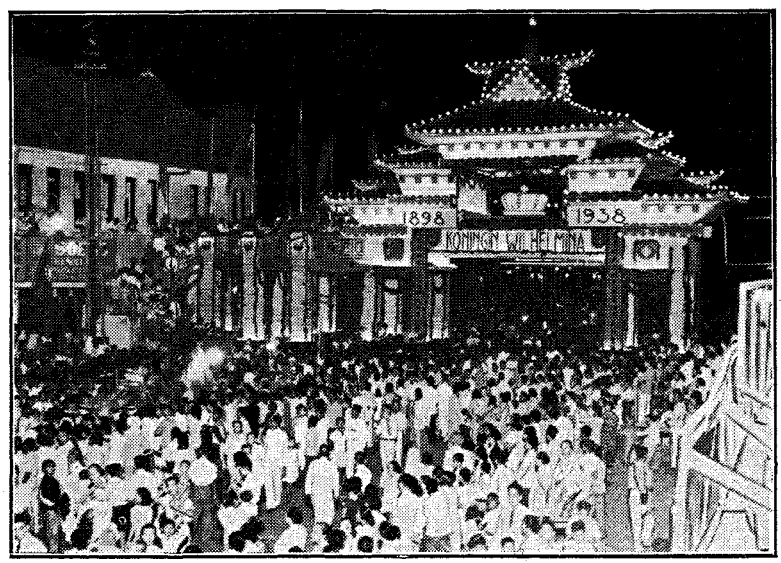
Dankdienst in de Portugeesche Kerk te Batavia; vooraan v. l. n. r. de Alg. Secretaris J. M. Kiveron, Mevr. Van Starkenborgh en de Gouverneur-Generaal.
(V. b. Herdenking en Feestelijkheden pag. 3431—3441.)

G. **FRANKRIJK. — Uitvoerverbod van reeks producten. —**
Naar aanleiding van den huidigen internationalen toestand heeft de Fransche regeering besloten den uitvoer te verbieden van bepaalde producten die voor de nationale verdediging van belang kunnen zijn. Hieronder vallen huiden in elken vorm, wol, ruwe zijde benevens zijden garens (al of niet gemengd) en zijden naaigaren, katoenafval, hennep, vlas, jute, sisal, kokosvezel, papierafval, vodden, ijzerafval en staal.
Deze maatregelen, die uitsluitend een tijdelijk karakter dragen, zijn niet in de staatscourant gepubliceerd. Aan de grens zijn reeds alle goederenzendingen van dezen aard vastgehouden. (Le Temps)

H. **POLEN. — Het parlement ontbonden. - Nieuwe Kamer- en Senaat-verkiezingen op resp. 6 en 12 November 1938. —**
De president van de Poolsche Republiek heeft op 12 Sept. '38 een decreet uitgevaardigd, krachtens hetwelk het parlement wordt ontbonden.
De datum der komende verkiezingen is reeds vast-

gesteld, daar volgens de grondwet de president verplicht is, binnen dertig dagen, volgende op de ontbinding, nieuwe verkiezingen uit te schrijven, welke binnen de daarop volgende zestig dagen moeten worden gehouden.
De ontbinding van het parlement wordt in het decreet van den staatspresident gemotiveerd met de aanzienlijke wijzigingen, welke zich in het binnenlandsche politieke leven sedert de laatste verkiezingen hebben voorgedaan en door de in breede lagen der bevolking steeds sterker gevoelde noodzakelijkheid, dat actiever wordt deelgenomen aan den arbeid voor den staat.
De president verklaarde: „Ik achtte mij verplicht de Kamers te vernieuwen, opdat het nieuwe parlement een betere weerspiegeling kan zijn van de stroomingen in het land."
Het nieuwe parlement zal zich over de nieuwe kieswet moeten uitspreken.
De verkiezingen voor de Kamer zullen worden gehouden op 6 November, die voor den Senaat op 12 November. (Polska Agencia Telegraficzna)

A. NEDERL. OOST-INDIE. — Regeeringsjubileum van H.M. de Koningin. —

De verlichte Pasar Baroe te Batavia.
(V. b. Herdenking en Feestelijkheden pag. 3431—3441.)

B. NEDERLAND. — Omzetbelasting. - Herziening treedt 1 October 1938 in werking. —
In het Staatsblad no. 482 is een Kon. Besluit opgenomen, waarin wordt bepaald, dat de wet van 23 Augustus 1938 tot herziening der Omzetbelastingwet 1933 en wijziging der algemeene wet van 26 Aug. 1922, in werking treedt met ingang van 1 October '38 met uitzondering echter van het eerste lid van art. XII der wet van 23 Augustus '38 (betreffende het bijzonder invoerrecht). (Staatsblad No. 482)
(Vor. ber. Omzetbelasting 3316 A.)

C. ZUID-AFRIKA. — Minister-president Hertzog belooft geen steun aan Engeland in geval van oorlog.
Minister-president Hertzog heeft in het parlement verklaard, dat de regeering van de Unie van Zuid-Afrika noch met de Engelsche regeering van gedachten heeft gewisseld, noch haar geconsulteerd heeft over de eventueel door Groot-Brittannië met betrekking tot het Tsjechoslowaaksche probleem te volgen politiek, zoodat de Unie zich bijgevolg ook niet bereid heeft verklaard, Engeland in geval van oorlog te steunen, zooals in sommige buitenlandsche bladen is medegedeeld. (Daily Telegr. and Morning Post)
(Vor. ber. Hertzog 3168 B.)

D. VEREENIGDE STATEN. — Het vlootprogram voor 1939. —
Het departement van Marine deelt mede, dat het vlootprogramma voor 1939 den bouw zal bevatten van ten minste 18 eenheden, n.l. 2 pantserkruisers, 2 kruisers, 8 torpedobootjagers, 6 duikbooten en wellicht een vliegtuigmoederschip. Men overweegt voorts uitbreiding van de effectieven van het marineleger met 2 tot 5000 man. Al deze uitbreidingen worden in verband gebracht met het artikel, waarin Woodring, de minister van Oorlog, in het orgaan van leger en vloot uitbreiding heeft aanbevolen van de nationale garde van 195.000 tot 210.000 man, benevens de instelling van een militaire luchtmacht van 2320 vliegtuigen en moderniseering van de defensiemiddelen aan de kust. (New York Herald Tribune)
(Vorig bericht 3279 A.)

E. NEDERLAND. — Wijziging van het Rijksambtenarenreglement. - S.D.A.P. en N.V.V. geen verboden vereenigingen meer. —
Het Staatsblad van 12 Sept. '38 bevat een Kon. Besluit tot wijziging van het Rijksambtenarenreglement.
In aansluiting bij dit Kon. Besluit heeft de voorzitter van den raad van ministers een beschikking gegeven tot wijziging van de lijsten van verboden vereenigingen, in welke beschikking de S.D.A.P. en het N.V.V. worden geschrapt van de lijst der voor militairen en defensie-ambtenaren verboden vereenigingen.
(Staatsblad) **(Vorig bericht 3027 E.)**

F. NEDERLAND. — Het Nederlandsch-Duitsche betalingsverkeer. - Een nieuwe transferovereenkomst tot 30 Juni 1941. —
De regeeringspersdienst meldt:
De onderhandelingen tusschen de Nederlandsche en Duitsche commissie, welke in Den Haag aangevangen zijn, werden sinds 5 September te Wiesbaden voortgezet en hebben op 13 Sept. '38 geleid tot overeenstemming over de volgende punten:
Een nieuwe transfer-overeenkomst, welke een looptijd tot 30 Juni 1941 heeft, kwam tot stand. Daarbij werd tevens geregeld de rentebetaling op de kapitaalvorderingen van Nederland op het voormalige Oostenrijk.
De bestaande clearing-overeenkomst, welke een looptijd had tot 31 Dec. 1938, werd verlengd tot 31 December 1939.
Voorts werden betalingscontingenten voor den uitvoer van Nederlandsche en Ned.-Indische producten naar Duitschland vastgesteld voor de periode van 1 October 1938 tot 31 Maart 1939.
Nadere bijzonderheden ten aanzien van deze overeenkomsten zullen dezer dagen worden bekend gemaakt.
(Regeeringspersdienst) **(Vorig bericht 3360 B.)**

G. UTRECHT. — 39ste Jaarbeurs. —
De Jaarbeurs te Utrecht is op 7 Sept. '38 geopend. Eenige vluchtige indrukken samenvattend zij o.m. vermeld, dat de stallen van het stamboekvee dit keer geen rundvee zullen bergen; een voorzorgsmaatregel in verband met het heerschende mond- en klauwzeer.
Tusschen de beide gebouwen-complexen voor den ingang van de Beatrix-hal heeft de groenten- en vruchtenveiling Utrecht en omstreken als nieuwigheid een magnifieken fruitstand ingericht. Daarnaast werd eveneens als novum een schitterende bloemenstand verzorgd door de Westlandsche snijbloemenveiling.
In de Beatrix-hal vinden de enorme oogst-machines o.a. van Krupp en van Nederlandsche en Engelsche fabrikaten een plaats, daarnaast toont Werkspoor zijn nieuwste apparaten op allerlei gebied.

Bij koloniën trekt allereerst een groote stand van de Phohi met modellen van den gerichten zender P.C.J. de aandacht. Op een wereldkaart op den achtergrond draait een verkleind model van dezen zender, terwijl een verlichte sector telkens het gebied aanwijst, dat door deze golflengte wordt bestreken. (Maasbode)
(Vor. ber. Jaarbeurs 3181 D.)

17 SEPTEMBER 1938

A. **ITALIE. — Het versterkte eiland Pantelleria. —** Men weet, dat Italië van het eiland Pantelleria tusschen Sicilië en Afrika af den zeeweg naar Indië en het Verre Oosten bewaakt. „Le Temps" bevestigt uit Rome, dat in de loodrecht afdalende rotswanden holen voor zware olie alsmede nesten voor duikbooten en vliegtuigen gegraven worden en erboven het geschut is opgesteld. In tegenstelling met de rest van de pers spreekt de „Gazette del Popolo" over het mijnenveld, dat in de wateren tusschen het eiland en Sicilië met diepten van 9 tot 20 M. in geval van een oorlog kan worden aangelegd. Blijft over de doortocht tusschen Pantelleria en Tunis, 76 K.M. breed en ten deele onder het vuur van het eiland. De Italiaansche duikbooten kunnen ze gemakkelijk ontoegankelijk maken, waarmee alle andere landen behalve Italië gehinderd worden, want dit laatste beschikt over de Straat van Messina. Bizerte ligt op een half uur vliegens, Malta op minder dan een uur, beide vallen dus onder de werkingssfeer van dat eiland. (Le Temps)

B. **LUCHTVAART. — Nederlandsch Hoogterecord verbeterd met een Fokker D. 21. —**
Op 3 Sept. '38 deed de heer H. Leegstra, een van de fabrieksvliegers van Fokker, een poging om het Nederlandsche hoogterecord te verbeteren. Sinds 18 Januari 1935 stond dit record ten name van luitenant-vlieger jhr. mr. R. Wittert van Hoogland, die met een Fokker D. 17-jager een hoogte van 10.180 meter bereikte.
Nu de ingewikkelde correctie-berekeningen, welke als resultaat de zuiver bereikte hoogte in standaard-atmosfeer opleverden, zijn afgesloten, is gebleken dat de heer Leegstra het record op fraaie wijze heeft verbeterd.
Hij bereikte met een één-persoons-jager Fokker D. 21, uitgerust met een Bristol Mercury VIII motor van 830 P.K. een hoogte van 11.353 meter in standaard-atmosfeer.
Deze recordverbetering heeft voor onze militaire luchtvaart een bijzondere waarde, omdat daarbij gebruik werd gemaakt van een normale dienstmachine zonder speciale voorzieningen en omdat de vlucht werd uitgevoerd met volledige belasting als militair vliegtuig. Gewoonlijk wordt namelijk bij dergelijke recordpogingen met een zoo gering mogelijke belasting gevlogen. (Avondpost) **(Vorig bericht 1655 E.)**

C. **TIN. — Restrictie. - Quotum voor het vierde kwartaal blijft onveranderd op 35 %. —**
Het Internationaal Tin-Comité vergaderde op 14 September '38 ten kantore van de Gemeenschappelijke Mijnbouw Maatschappij Billiton te 's-Gravenhage. Het comité heeft het quotum voor het laatste kwartaal van 1938 vastgesteld op 35% van de standaardtonnages. Het quotum van den bufferstock werd voor het laatste kwartaal 1938 vastgesteld op 10 % van de laatstelijk overeengekomen standaardtonnages. Dit wil derhalve zeggen, dat de percentages van het derde kwartaal gehandhaafd zijn. (Het Vaderland)
(Vor. ber. 3314 A.; Tin 3364 C.)

D. **ITALIE. — Tsjechische kwestie. - Mussolini bepleit een volksstemming. —**
De „Popolo d'Italia" van 15 Sept. publiceert onder het opschrift: „Brief aan Runciman" een artikel van Mussolini, waarin deze o.a. zegt: „Ik ben ervan overtuigd, dat gij in Uw hart reeds tot de volgende conclusie zijt gekomen: Daar er geen Tsjechoslowaaksche natie is, kan er ook geen Tsjechoslowaaksche staat zijn.
De grondelementen van de Tsjechoslowaaksche familie zijn van verschillend ras en kunnen elkaar niet uitstaan. Gij moet eenvoudig aan den heer Benesj de volksstemming voorstellen, niet slechts voor de Sudeten-Duitschers, doch voor alle nationaliteiten, die zulks zullen verlangen. Er zijn geheele gebieden, waar de volksstemming eenvoudig zal leiden tot aansluiting bij het broedervolk. Er zijn echter ook gebieden, waar de verschillende rassen sterk vermengd zijn, en een scheidingslijn zonder meer niet mogelijk is.
Hier zou het systeem van de „zoogenaamde gelijkgerechtigde kantoniseering" of iets dergelijks kunnen worden toegepast.
Het toezicht op de volksstemmingen zou een internationaal toezicht kunnen zijn, dat bij de stemming in het Saargebied zijn nut heeft bewezen."
(Popolo d'Italia - Telex-A.N.P.)
(V. b. Mussolini 3276 A.; Sudeten-Duitschers 3443 A.)

18 SEPTEMBER 1938.

E. **TSJECHO-SLOWAKIJE. — Sudeten-Duitschers. - Incidenten. - Standrecht. - Groote spanning. —**
De spanning in het Sudeten-gebied is na de rede van Hitler van 12 September tot ontlading gekomen in een aantal incidenten; vechtpartijen en vuurgevechten in verschillende plaatsen hebben voorzoover thans bekend aan negen menschen het leven gekost; talrijke personen, zoowel Tsjechen als Duitschers, zijn gewond.
De regeering te Praag heeft op 13 September over deze gebeurtenissen beraadslaagd; daar zij geen beslissing wilde nemen zonder overleg met de verantwoordelijke Sudeten-leiders heeft Hodza Kundt en Rosche ontvangen.
Besloten werd in acht districten van het land den staat van beleg af te kondigen. Overwogen wordt in het Sudeten-gebied een uniformverbod af te kondigen, zoowel voor Duitschers als Tsjechen.
Majoor Sutton Pratt, lid der missie van lord Runciman, zal te Eger en Karlsbad een onderzoek instellen en er aan Londen rapport over uit brengen.
De berichten over de toedracht der incidenten loopen sterk uiteen. Volgens mededeelingen uit Duitsche bron vielen de Tsjechen te Schönpriesen, waar het ernstigste incident voorkwam, demonstreerende Duitschers aan, ofschoon de betoogingen een volkomen rustig verloop hadden. Volgens de berichten uit Tsjechische bron daarentegen, sloegen de Duitschers ruiten stuk van gebouwen, scholen en een ziekenhuis, zoodat er ingegrepen moest worden.

Ultimatum aan Hodza niet ingewilligd. — De Sudetenduitsche partij heeft op 14 September, toen de spanning in Tsjecho-Slowakije hoog steeg ten gevolge dezer incidenten, een ultimatum gesteld aan de Tsjechoslowaaksche regeering, waarin een termijn van 6 uur gegeven werd om te beslissen. Dit ultimatum kreeg geen bevredigend antwoord, met als onmiddellijk gevolg, dat Konrad Henlein de voorwaarden voor een voortzetting der onderhandelingen in den geest van de vroegere opdracht niet meer aanwezig achtte en de Sudetenduitsche delegatie van haar opdracht onthief.
Reeds tevoren was in het Sudetenduitsche hoofdkwartier verklaard, dat de acht punten van Karlsbad niet langer als grondslag voor onderhandelingen dienst konden doen.
De eischen der Sudetenduitsche partij luidden:

1. De afkondiging van het standrecht dient onmiddellijk te worden ingetrokken.

2. Uit alle districten, waar de Duitsche bevolking over een meerderheid beschikt, wordt de staatspolitie teruggetrokken. De uitoefening van het politioneel beheer wordt overgedragen aan de burgemeesters en gemeentelijke bestuurders, die ook te zorgen hebben voor het in het leven roepen van dienovereenkomstige vervangingsorganen ter handhaving van rust en orde.

3. De gendarmerie en alle overige organen dienen teruggebracht te worden op hun normale functies en hun normalen stand. Zij hebben tegelijkertijd met de terugtrekking der staatspolitie het overleg met de burgemeesters en de gemeentebestuurders te herstellen om verder bloedvergieten te vermijden.

4. Alle militaire formaties dienen in haar eigen gebouwen en in zuiver militaire objecten te worden gekazerneerd. Men dient haar verre te houden van de burgerbevolking.

Volksstemming. — Reeds wordt gezegd, dat thans nog slechts een volksstemming de Sudetenduitsche bevolking tevreden kan stellen.

Slowaken. — Het bestuur van de Slowaaksche volkspartij heeft op 13 Sept. onder voorzitterschap van den vice-voorzitter, dr. Tiso, vergaderd, en als zijn meening geuit, dat de Tsjechische regeering ook thans niet tot oplossing van het Slowaaksche vraagstuk wil overgaan. Het bestuur eischte voor Slowakije zelfbestuur en besloot een delegatie naar president Benesj te zenden, om hem de eischen der partij voor te leggen.

Mededeeling van het secretariaat van Runciman. — De missie van Runciman deelde op 13 September mede:
„De leden der missie van Runciman werden door Henlein ontvangen. Henlein deelde hun mede, dat de officieele delegatie der Sudetenduitsche partij, is ontbonden, omdat naar zijn meening ten gevolge van de gebeurtenissen in de laatste 48 uur de noodzakelijke voorwaarden voor de voortzetting der onderhandelingen overeenkomstig het eerste mandaat niet meer bestaan."

Sociaal-Democraten achter de regeering te Praag. — De vertegenwoordigers der Duitsche sociaal-democratische partij, die 13 Sept. te Praag een bezoek aan het stadhuis hebben gebracht, hebben zich daarbij ter beschikking van de autoriteiten gesteld voor iederen veiligheidsmaatregel.
De Tsjechische sociaal-democratische fractie constateert in een motie, dat de Sudetenduitsche partij de wereld naar een catastrophe tracht te leiden, ondanks de verzoeningsgezindheid der regeering. De regeeringsmaatregelen werden goedgekeurd.
Het bestuur van de Tsjechische Volkspartij heeft eenstemmig besloten, dat de partij moet blijven streven naar de bescherming van de souvereiniteit, de onschendbaarheid en de eenheid van de republiek.

Tekst van Henlein's proclamatie. — De leider der Sudetenduitsche partij, Konrad Henlein, heeft op 15 September de volgende proclamatie uitgevaardigd:

„Mijne volksgenooten, als drager van uw vertrouwen en in het bewustzijn van mijn verantwoordelijkheid stel ik voor de geheele openbare meening der wereld vast, dat het onderdrukkingssysteem van het Tsjechische volk met het inzetten van machinegeweren, pantserwagens en tanks tegen het weerlooze „Sudeten-Deutschtum" zijn hoogtepunt bereikt.
Daardoor heeft het Tsjechische volk voor de oogen der geheele wereld laten zien, dat een samenleving in één staat definitief onmogelijk is geworden.
De ervaringen van een twintigjarige heerschappij van geweld en vooral de zware bloedoffers der laatste dagen verplichten mij te verklaren:

1o. In 1919 werden wij, met onthouding van het ons plechtig toegezegde recht op zelfbeschikking, tegen onzen wil in den Tsjechischen staat gedwongen.
2o. Zonder ooit te hebben afgezien van het recht op zelfbeschikking, hebben wij onder de zwaarste offers alles geprobeerd om in den Tsjechischen staat ons bestaan te verzekeren.
3o. Alle bemoeiingen, het Tsjechische volk en de dragers van zijn verantwoordelijkheid te bewegen tot een eerlijk en rechtvaardig vergelijk, zijn mislukt door een onverzoenlijken wil tot vernietiging.
In dit uur van Sudetenduitschen nood wend ik mij tot u, het Duitsche volk en de geheele beschaafde wereld, en verklaar: Wij willen als vrije Duitsche menschen leven. Wij willen weer vrede en arbeid in ons vaderland. Wij willen in het Rijk opgenomen worden. God zegene ons en onzen gerechtvaardigden strijd."

De reactie in de hoofdsteden van Europa. — Te Berlijn achten ingewijde kringen den toestand in Sudeten-Duitschland van dien aard, dat aansluiting bij Duitschland (zonder bloedvergieten) dient te geschieden.
In Bohemen eischt de overheid inlevering van alle wapenen door de Sudeten-Duitschers binnen 24 uur.
Te Londen geven regeeringskringen uiteenloopende verklaringen omtrent het vertrek van Chamberlain uit Berchtesgaden. Velen zien het als een hoopvol teeken, anderen als een falen van Chamberlains pogen.
Te Parijs meent men, dat Hitler opzettelijk de gebeurtenissen forceert en Henlein zijn proclamatie heeft doen publiceeren juist vóór Chamberlains komst.

Ontbinding der Sudeten-partij gelast. — De Tsjechoslowaaksche regeering heeft op 16 September bevel gegeven tot ontbinding van de Sudetenduitsche partij.

Sudetenduitsche leiders sporen aan tot kalmte. — De Sudetenduitsche leiders hebben hun volgelingen den raad gegeven kalm te blijven en een vreedzame houding aan te nemen.
De algemeene toestand was 16 September veel minder gespannen en er wordt geen melding gemaakt van ernstige incidenten.

Lord Runciman naar Londen. — Lord Runciman en zijn medewerker F. J. A. Ashton-Gwatkin, die zich op verzoek van Neville Chamberlain naar Londen hebben begeven, zijn aldaar op 16 September aangekomen.

Vluchtelingen - Sudeten-legioen - proclamatie van Henlein. — Uit alle grensplaatsen komen berichten binnen, dat groote groepen vrouwen, kinderen en grijsaards uit Tsjecho-Slowakije gevlucht zijn. Zij deelen — aldus deze Duitsche lezing — mede, dat de mannen in Sudeten-land in gevangenen-transporten naar het binnenland overgebracht worden.
De sterkte van het Sudeten-legioen, dat als antwoord op de ontbinding van de Sudetenduitsche partij door de regeering te Praag in Duitschland werd gevormd, is op 50.000 man gebracht; het legioen is in vier divisies verdeeld. Het plan zou bestaan de sterkte op 100.000 man te brengen.
Inmiddels heeft Konrad Henlein de volgende proclamatie uitgevaardigd:

„Sudeten-Duitschers! Nog drukt op u de terreur van de Hussistisch-bolsjewistische misdadigers te Praag. Met machinegeweren, tanks en kanonnen pogen de Tsjechische machthebbers de vrijheid der Sudeten-Duitschers te onderdrukken. Onzegbaar leed is er het gevolg van. Doch het uur der bevrijding nadert. Versaagt dus niet, doch houdt stand. Stelt verzet tegenover verzet. Honderdduizenden Sudetenduitsche volksgenooten stroomen de gelederen van het vrijwilligerslegioen binnen. Zij zijn bereid hun bloed en hun leven te geven voor de bevrijding van het vaderland van het Tsjechische juk."
(w.g.) Het commando van het Sudeten-Duitsche legioen."

Radiorede van premier Hodza. — De Tsjechoslowaaksche premier Hodza heeft op 18 September een radio-redevoering gehouden, waarin hij o.a. het volgende verklaarde:

Dank zij het afkondigen van den staat van beleg wisten wij het ergste te vermijden. De door de regeering genomen uitzonderingsmaatregelen zullen van kracht blijven, zoo lang zij noodzakelijk zijn.
Tweeërlei verantwoordelijkheid rust op de politiek der regeering: eenerzijds moet zij het staatsgezag handhaven, anderzijds moet zij rekening houden met alle gevolgen, welke kunnen voortvloeien uit het feit, dat het Duitsche vraagstuk niet opgelost is. Daarom willen wij onderhandelen. Het feit, dat de wereld een juist begrip toont voor onze verzoeningsgezindheid in sommige kwesties en onze vastberadenheid in andere opzichten, maakt het ons mogelijk, onze binnen- en buitenlandsche politiek op een hechten grondslag op te bouwen. Tsjecho-Slowakije vervult al zijn plichten; de andere landen dienen hetzelfde te doen.
De betrekkingen tusschen Tsjechen en Duitschers mogen niet tot nieuwe twisten leiden. Een plebisciet zou geenerlei oplossing beteekenen. In dat opzicht zijn wij allen dezelfde meening toegedaan. Daar, waar een plebisciet van nut kon zijn, heeft het reeds plaats gehad. Ware een volksstemming voor Tsjecho-Slowakije noodig geweest, dan zou de vredesconferentie daartoe besloten hebben. Maar een plebisciet in Tsjecho-Slowakije is onaanvaardbaar, want het zou nieuwe problemen scheppen analoog aan die, welke thans bestaan. Tsjecho-Slowakije streeft, te midden van de huidige spanning, naar vrede."
Hodza deed dan ook een beroep op de openbare meening in zijn land, opdat het volk kalm zou blijven en de orde zou bewaren. In weerwil van het feit, aldus de premier, dat Henlein geweigerd heeft met de Tsjechoslowaaksche regeering tot een accoord te komen over de oplossing der nationaliteiten-vraagstukken en in weerwil van de poging tot opstand, wijzigt de regeering, in haar vastberaden verdediging van de volledige staatsintegriteit, in geen enkel opzicht de politiek, welke zij tot dusver heeft gevolgd, n.l. overeenstemming met de verschillende nationaliteiten en in het bijzonder met de Sudeten-Duitschers, op een grondslag van de jongste plannen der regeering. Ter verwezenlijking van dit accoord heeft de regeering thans Henlein evenmin noodig als de gevluchte leiders, want de te onzent voorgevallen gebeurtenissen en het mislukken van den opstand vormen het beste bewijs, dat de regeering zich gesteld ziet tegenover een massa van het Sudetenduitsche volk, die in haar groote meerderheid verlangt naar een accoord en naar verzoening der nationaliteiten.
De regeering, zoo ging Hodza voort, zal geenerlei politiek van weerwraak en onderdrukking toepassen. Zij dient echter te zorgen voor de eerbiediging en de handhaving van wet, rust en orde. Wat de rust en de openbare orde betreft, kan zij geen concessies doen, want slechts bij handhaving van rust en orde is het haar mogelijk een volledig en redelijk accoord te waarborgen.
Al strevende naar het accoord met de Duitschers, zoo zeide de premier, mogen wij de vraagstukken van binnenlandsche politiek, welke zich voordoen, niet uit het oog verliezen. Men poogt onzen staat te ondermijnen. Men wil een paniek in het binnenland zaaien en aantoonen, dat onze staat niet bij machte is den samenhang tusschen de verschillende nationaliteiten in stand te houden. Om die reden is de regeering begonnen met onderhandelen en heeft de president der republiek op een afdoende oplossing aangedrongen. De regeering wilde den vrede. Anderen echter wilden moeilijkheden. De partij der oppositioneele Slowaken dwaalde in zooverre af, dat zij bij het parlement dezelfde eischen heeft ingediend als de andere nationaliteiten. Men kan zeggen, dat de toekenning van zelfbestuur in Slowakije en Sub-Karpatisch Rusland reeds haar verwezenlijking nadert. Er moet echter nog een stap gedaan worden, opdat de trouw van deze beide staten aan de republiek gewaarborgd zal zijn. Dit zal, te midden van de huidige crisis, een opmerkelijk resultaat zijn.
(Telex-A. N. P. - Nieuwe Rott. Crt. - Prager Presse - Agence Belga - Berliner Tageblatt - Manchester Guardian - Le Temps)
(Vor. ber. 3450 D.; Hodza 3204 A.)

19 SEPTEMBER 1938

A. ITALIE. — Mussolini's rede te Triëst in zake de Tsjechische kwestie. —

Op 18 September heeft Mussolini te Triëst een rede gehouden, waarin hij het volgende verklaarde:

„Er zijn in het leven der volken oogenblikken, waarin de mannen, die deze volken leiden, niet voor hun verantwoordelijkheid mogen terugdeinzen, doch deze daarentegen in vollen omvang moeten aanvaarden.

Wat ik u thans ga zeggen, is niet slechts gedicteerd door de politiek der as Berlijn—Rome, die haar historische rechtvaardiging gevonden heeft, noch uitsluitend door de gevoelens van vriendschap, die ons verbinden met de Hongaren, de Polen en de andere nationaliteiten in het land, dat men als „mozaiekstaat no. 2" zou kunnen bestempelen. Hetgeen ik u zeg, wordt gedicteerd door een verantwoordelijkheidsgevoel, dat ik niet zoozeer Italiaansch als wel Europeesch zou willen noemen. Wanneer de problemen, gesteld door de historie, tot stormachtige complicaties hebben geleid, dan dringt zich de eenvoudigste, meest logische en meest afdoende oplossing aan ons op.

Voor het probleem, dat in deze dagen de wereld in ademlooze spanning houdt, draagt de oplossing slechts één naam: volksstemmingen. Volksstemmingen voor alle nationaliteiten, die onder dwang zijn toegevoegd aan den staat, die het groote Tsjecho-Slowakije zijn wilde en die zich thans in zijn volle organische onhoudbaarheid openbaart.

Er moet echter ook nog iets anders gezegd worden: n.l. dat op een gegeven oogenblik de gebeurtenissen het razende tempo van een lawine aannemen. Daarom moet men snel handelen, wanneer men wanordelijkheden en complicaties vermijden wil. De Engelsche premier, die zich als vredesbode van Londen naar München begaf, moet begrepen hebben, dat men snel moet handelen, omdat ieder uitstel der oplossing niet baat, doch de noodlottige botsing ongetwijfeld naderbij doet komen. De oplossing van het vraagstuk begint zich in weerwil van de campagne van Moskou baan te breken in de harten der Europeesche volken.

Wij wenschen in deze laatste uren, dat een vreedzame oplossing zal worden bereikt. Wij wenschen, dat, wanneer zij niet mogelijk is, het eventueele conflict begrensd en gelocaliseerd zal worden. Zou dat echter niet gebeuren, zou het voor of tegen Praag tot een opmarsch van algemeenen aard komen, dan dient men te weten, dat Italië reeds zijn standpunt gekozen heeft."

In den loop van zijn rede roerde Mussolini ook nog het Joodsche vraagstuk aan en verzekerde, dat hij de „noodzakelijke maatregelen" zou nemen. „Degenen," aldus de Duce, „die beweren, dat Italië op dit gebied aan buitenlandsche inblazingen gehoor geeft, zijn armen van geest, want het wereldjodendom is reeds sinds zestien jaar onze onverzoenlijke vijand."
(Telex-A. N. P.) **(Vor. ber. Mussolini 3450 D.; Tsjechische kwestie 3450 E.)**

B. ENGELAND. — Tsjechische kwestie. - Premier Neville Chamberlain naar Hitler. - Conferentie met Fransche Ministers te Londen. —

Neville Chamberlain naar Hitler. — Op 15 September is de Engelsche minister-president, Neville Chamberlain, om 8.55 (Ned. tijd) van het vliegveld Heston vertrokken, om zijn historische vlucht naar Berchtesgaden, de verblijfplaats van den Führer en Rijkskanselier Adolf Hitler, te aanvaarden. Hij werd vergezeld door sir Horace Wilson, den industrieelen adviseur van de Engelsche regeering en door William Strang, die aan het hoofd staat van de Westeuropeesche afdeeling van het ministerie van Buitenlandsche Zaken.
Deze plotselinge reis werd in een communiqué, dat op 14 September om 9 uur 's avonds in Downing street No. 10 (het Engelsche ministerie van Buitenlandsche zaken) was uitgegeven, aangekondigd.
De Britsche premier Chamberlain had den Führer en Rijkskanselier Hitler door bemiddeling van den Engelschen gezant te Berlijn, Nevile Henderson, de volgende mededeeling doen toekomen:

„Met het oog op den steeds kritieker wordenden toestand stel ik u voor, onmiddellijk tot u te komen om te trachten een vreedzame oplossing te vinden. Ik stel voor per vliegtuig te komen en ben morgen gereed om te vertrekken. U gelieve mij het vroegste tijdstip, waarop en de plaats waar gij mij kunt ontvangen, mede te deelen. Gij zoudt mij ten zeerste verplichten door een zeer spoedig antwoord."

w.g. Neville Chamberlain.

De Führer en Rijkskanselier heeft daarop geantwoord, dat hij gaarne bereid is den Britschen minister-president op 15 September te ontvangen.

Minister-president Daladier heeft naar aanleiding van de reis van Chamberlain naar Duitschland, verklaard, dat hij 14 Sept. in den namiddag het initiatief had genomen om persoonlijk en rechtstreeks contact met Chamberlain tot stand te brengen. Dit, ten einde met hem de mogelijkheid te bespreken of kon worden overgegaan tot een buitengewone procedure, welke het mogelijk zou maken, met Duitschland te overleggen over de meest doeltreffende middelen ter verzekering van een minnelijke regeling van het geschil, dat de Sudeten-Duitschers en de regeering te Praag scheidt.

Hoe de wereld reageerde op Chamberlain's bezoek aan Hitler. — Uit de hoofdsteden:

Londen: Men schept nieuwe hoop.
Parijs: Verbaasd en verheugd tegelijkertijd.
Berlijn: Voldaan en opgelucht.
Praag: Verheugd, doch met reserves.
Washington: Ongelooflijk.
Genève: Sceptisch.

Terugkeer van Neville Chamberlain. — Neville Chamberlain is op 16 September om 17.45 te Londen teruggekeerd. Hij legde de volgende verklaring af:

„Ik ben feitelijk vroeger teruggekeerd dan ik zelf had gedacht. Ik zou nog meer van de reis genoten hebben, indien ik niet zooveel aan mijn hoofd had gehad. Gistermiddag had ik een langdurig gesprek met den heer Hitler; het was een zeer openhartig gesprek doch ook een vriendschappelijk gesprek en het is mij een groote voldoening te weten, dat elk onzer thans precies weet, wat de ander voor heeft. Gij zult natuurlijk niet van mij vergen, dat ik thans met u van gedachten wissel over het resultaat van ons gesprek. Dit moet ik thans gaan doen met mijn collega's van het kabinet en ik zou u willen verzoeken, geen voorbarig of niet-geautoriseerd verslag te aanvaarden omtrent hetgeen tijdens dit onderhoud heeft plaats gevonden. Maar ik zal dit zelf bespreken met mijn collega's en in het bijzonder met lord Runciman. Later, wellicht reeds binnen enkele dagen, zal ik wederom met den heer Hitler confereeren."

Fransche ministers confereeren met Engelsche ministers te Londen. — Op uitnoodiging van het Britsche kabinet zijn de Fransche minister-president, Daladier, en de minister van Buitenlandsche Zaken, Bonnet, op 18 September om 8 uur 's morgens per vliegtuig naar Londen vertrokken ten einde met het Britsche kabinet te confereeren.
Aan deze conferentie, die Zondag 18 September tot 1 uur 's nachts duurde namen deel: Minister Chamberlain, Lord Halifax, Sir John Simon, Sir Samuel Hoare, Sir Alexander Cadogan, Sir Robert Vansittart en andere deskundigen. De Franschen waren vertegenwoordigd door Daladier, Bonnet, den chef van het ministerie van Buitenlandsche Zaken, Léger, den Franschen ambassadeur Corbin en deskundigen.

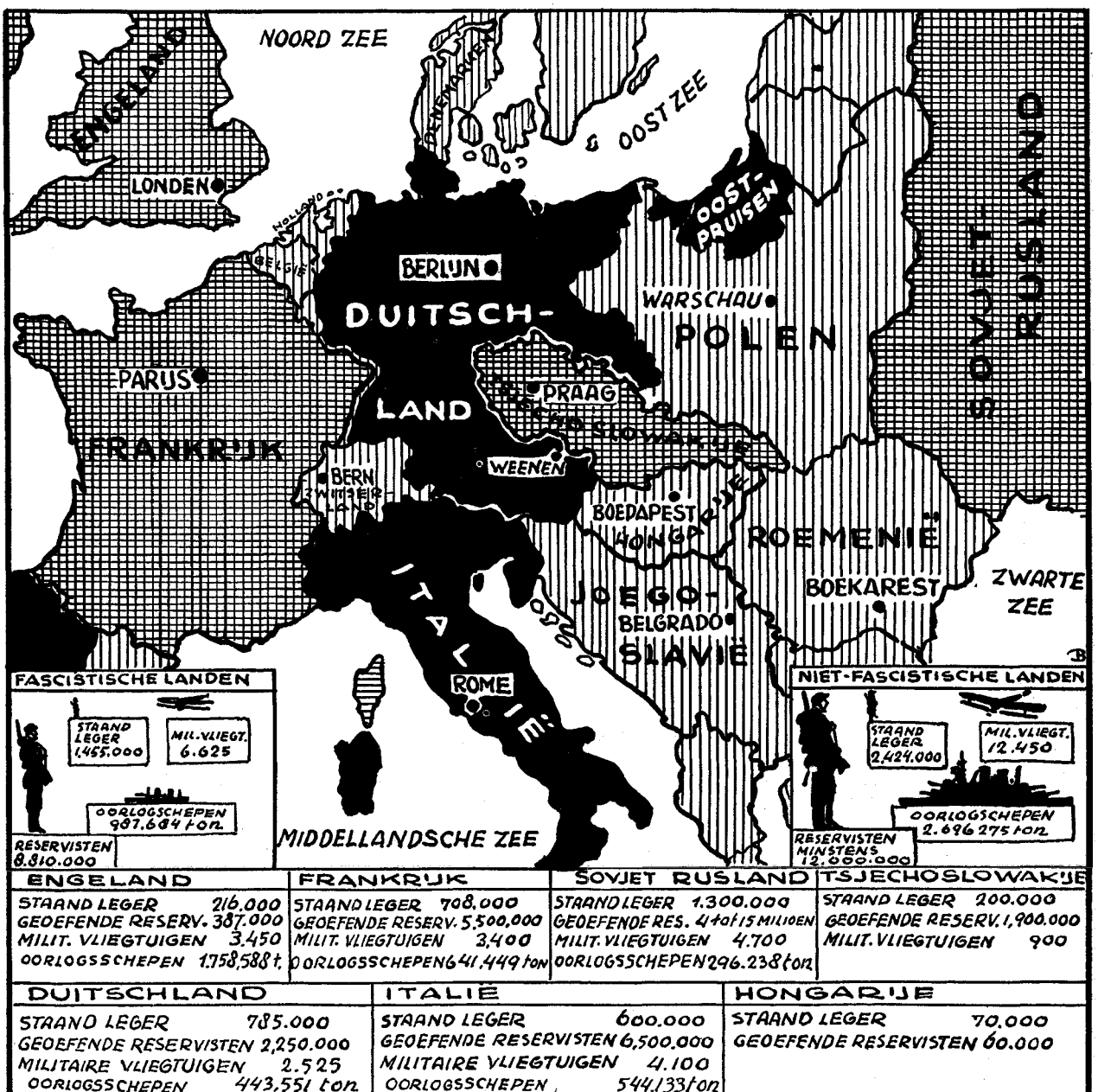
Waarschuwing van Tsjecho-Slowakije. — Terwijl de Fransch-Engelsche besprekingen plaats vonden, kwam er een boodschap binnen van Jan Masaryk, den Tsjechischen gezant in Londen, waarin werd gezegd, dat de Tsjechische regeering aannam, dat zij zou worden geraadpleegd, voordat beslissingen zouden worden genomen en dat zij geen verantwoordelijkheid zou kunnen aanvaarden voor besluiten, die buiten haar om tot stand zouden zijn gekomen.

Slot-communiqué der Conferentie. — Om één uur in de afgeloopen nacht (19 September) heeft de Fransche delegatie Downingstreet verlaten. Het volgende communiqué werd verstrekt:

„Na een volledige discussie over de huidige internationale situatie zijn de vertegenwoordigers der Britsche en Fransche regeeringen tot volledige overeenstemming gekomen aangaande de politiek, welke ter bevordering van een vreedzame oplossing van de Tsjechoslowaaksche kwestie moet worden gevolgd. De beide regeeringen hopen, dat het hierna mogelijk zal zijn, een algemeener regeling in het belang van den Europeeschen vrede onder het oog te zien."

Fransch Kabinet gaat accoord met Britsche ministers. — De Fransche ministerraad is op 19 Sept. '38 op het Elysée onder voorzitterschap van Lebrun, den president der republiek, in vergadering bijeen geweest.
Na afloop der vergadering heeft minister Sarraut den persvertegenwoordigers het volgende communiqué voorgelezen:
Daladier en Bonnet, die heden uit Engeland zijn teruggekeerd, hebben verslag uitgebracht van de onderhandelingen, die zij te Londen hebben gevoerd en van de voorwaarden, waarop met de Engelsche regeering een overeenkomst werd bereikt.
De raad heeft met algemeene stemmen de verklaringen over de houding van Daladier en Bonnet en de in overeenstemming met de Britsche regeering voorgestelde oplossingen goedgekeurd.

Advies aan Praag. — De Britsche en Fransche regeeringen zouden Praag adviseeren in te stemmen met een accoord waarbij het gebied, waar de Sudeten-Duitschers de groote meerderheid der bevolking uitmaken, aan Duitschland wordt afgestaan. Als compensatie zouden Frankrijk en Engeland de grenzen van Tsjecho-Slowakije, zooals die na dit accoord zouden worden, garandeeren.

ENGELAND		FRANKRIJK		SOVJET RUSLAND		TSJECHOSLOWAKIJE	
STAAND LEGER	216.000	STAAND LEGER	708.000	STAAND LEGER	1.300.000	STAAND LEGER	200.000
GEOEFENDE RESERV.	387.000	GEOEFENDE RESERV.	5.500.000	GEOEFENDE RES.	4 tot 15 MILJOEN	GEOEFENDE RESERV.	1,900.000
MILIT. VLIEGTUIGEN	3.450	MILIT. VLIEGTUIGEN	3.400	MILIT. VLIEGTUIGEN	4.700	MILIT. VLIEGTUIGEN	900
OORLOGSSCHEPEN	1.758.588 t.	OORLOGSSCHEPEN	641.449 ton	OORLOGSSCHEPEN	296.238 ton		

DUITSCHLAND		ITALIE		HONGARIJE	
STAAND LEGER	785.000	STAAND LEGER	600.000	STAAND LEGER	70.000
GEOEFENDE RESERVISTEN	2,250.000	GEOEFENDE RESERVISTEN	6,500.000	GEOEFENDE RESERVISTEN	60.000
MILITAIRE VLIEGTUIGEN	2.525	MILITAIRE VLIEGTUIGEN	4.100		
OORLOGSSCHEPEN	443.551 ton	OORLOGSSCHEPEN	544.133 ton		

(Telex-A. N. P. - Manchester Guardian - Le Temps - New York Times - Alg. Handelsblad)

(Vor. ber. 3452 A.; Chamberlain 3409 I.; Daladier 3427 D.; Bonnet 3429 A.)

A. **LETTEREN. — Boeken die door de pers gunstig besproken zijn. - Onze wekelijksche opgave. —**

Duitsch: Karl Brandi — „Kaiser Karl V". (F. Bruckmann, München) **(Vor. ber. 3430 C.)**

Engelsch: J. Middleton Murry — „Heaven and Earth". (Cape)
Edith Olivier — „Without Knowing Mr. Walkley". (Faber and Faber) **(Vor. ber. 3430 C.)**

Fransch: Jean Giono — „Batailles dans la montagne". (Edit. de la Nouvelle Rev. Franç.)
Ignace Legrand — „Virginia" (Roman). (Edit. de la Nouvelle Rev. Franç.) **(Vor. ber. 3430 C.)**

Italiaansch: Cesare Zavattini — „I poveri Matti". (Bompiani, Milano) **(Vor. ber. 3409 H.)**

Nederlandsch: Lode Heuvinck — „Jef Trap", sportroman, Vlaamsche uitgave. (Het Kompas, Antwerpen) **(Vor. ber. 3430 C.)** (Red. K. H. A.)

20 SEPTEMBER 1938

A. NEDERLAND. — Troonrede. —

H.M. de Koningin heeft op 20 Sept. '38 de nieuwe zitting der Staten-Generaal geopend met de volgende rede:

Leden der Staten-Generaal,

Bij den aanvang van het zittingjaar tot hervatting Uwer werkzaamheden gevoel Ik allereerst behoefte uitdrukking te geven aan Mijne gevoelens van diepe erkentelijkheid voor de in de afgeloopen weken uit alle lagen van Mijn Volk ontvangen bewijzen van gehechtheid aan Mij en Mijn Huis. De herinnering daaraan zal bij Mij onvergetelijk zijn.

Kon Ik ten vorigen jare in Uw midden gewagen van hoop op verbetering in den economischen toestand des lands, de gang van zaken sinds dat tijdstip heeft deze hoop niet in vervulling doen gaan. Wel is de werkloosheid sinds dat tijdstip nog eenigszins afgenomen, maar over het algemeen zijn de economische vooruitzichten minder gunstig dan destijds het geval was. Deze toestand plaatst de Regeering opnieuw voor de vraag wat gedaan kan worden tot verlevendiging van het bedrijfsleven en de daarmede saamhangende werkgelegenheid voor groote groepen van ons volk. Met het oog hierop zullen bijzondere voorzieningen worden getroffen ter bevordering van den uitvoer onzer producten, terwijl voor bepaalde bedrijven tariefsmaatregelen van matig beschermenden aard in voorbereiding zijn. Ook zal aan de verdere ontplooiing onzer nationale nijverheid en aan de belangen der scheepvaart bij voortduring aandacht worden geschonken.

Mag worden gehoopt, dat van deze voorzieningen een gunstige invloed op de werkgelegenheid zal uitgaan, daarnevens zal worden voortgegaan met het treffen van bijzondere maatregelen tot bestrijding der werkloosheid. Inzonderheid zal belangrijke uitbreiding worden gegeven aan de uitvoering van die werken, welke bijdragen tot verhooging van het voortbrengingsvermogen van den bodem en daardoor leiden tot het ontstaan van blijvende werkgelegenheid. De verdere uitvoering van de drooglegging van den Noord-Oostpolder en de voorbereiding van de overige inpolderingen in het IJsselmeer, zullen krachtig worden voortgezet.

Teneinde remmende invloeden op de uitvoering van werken tot bestrijding der werkloosheid zooveel mogelijk uit den weg te ruimen, zullen voorstellen van wetgevenden aard U eerlang bereiken.

De werkloosheid onder de jeugd heeft de bijzondere aandacht der Regeering. Maatregelen tot krachtiger bestrijding worden voorbereid.

Tot voldoening stemt, dat in deze bewogen tijden de betrekkingen van Nederland tot de andere Mogendheden haar vriendschappelijk karakter onveranderd hebben mogen behouden. De Regeering blijft er op bedacht, de positie van Nederland door onze even zorgvuldig als bestendig gevolgde politiek van zelfstandigheid te bevestigen en te versterken. Daartoe blijft de verdere uitvoering der voorgenomen maatregelen tot versterking van 's lands weermacht onontbeerlijk.

De toestand van de openbare financiën blijft in zeer bijzondere mate zorg vereischen en noopt mitsdien tot een zoo groot mogelijke beperking der uitgaven. Dit is te meer geboden omdat de offers, welke in de huidige omstandigheden gebracht moeten worden voor de defensie, alsmede die, welke nu reeds gedurende een reeks van jaren gevorderd worden voor de bestrijding der werkloosheid en de leniging van haar gevolgen, zeer zware eischen aan de publieke kassen stellen.

Grooter offers zullen echter nog noodig zijn om in deze voor ons volksbestaan zoo eminente belangen op de juiste wijze te blijven voorzien.

Voorstellen, welke er op gericht zijn het geheele volk zooveel mogelijk in deze nationale offers te doen deelen, zullen U in dit zittingsjaar worden aangeboden.

Het ligt in het voornemen hiermede gepaard te doen gaan voorstellen tot belastingherziening, teneinde een meer rechtvaardige verdeeling van den druk te verkrijgen en de in bepaalde belastingen gelegen belemmeringen tegen verruiming van de werkgelegenheid zooveel mogelijk weg te nemen.

In verband met het feit, dat de wijzigingen in de economische verhoudingen op het gebied van den landbouw meer en meer van blijvenden aard blijken te zijn, is het gewenscht, dat aan de genomen maatregelen een organisatie ten grondslag wordt gelegd, waarbij in het bijzonder gelet zal worden op de handhaving der bij het landbouwbedrijfsleven behoorende eigen verantwoordelijkheid.

Blijft Curaçao zich verheugen in een gestadige ontwikkeling en vertoont de financieele toestand van Suriname een lichte verbetering, de in het vorig jaar ingetreden terugval in de conjunctuur heeft niet nagelaten een ongunstigen invloed uit te oefenen op den algemeenen economischen en financieelen toestand van Nederlandsch-Indië.

Hoewel een voorzichtig financieel beleid terughouding eischt bij het beramen van maatregelen met geldelijke gevolgen, zal niettemin worden voortgegaan met het streven naar verbreeding van de economische basis des lands.

De doelmatige inrichting van de verdediging van Nederlandsch-Indië te land en ter zee, welke van de Schatkist zware offers eischt, heeft de voortdurende aandacht der Regeering.

Met erkentelijkheid maak Ik gewag van de toewijding waarmede Leger en Vloot, zoomede de ambtenaren in burgerlijken dienst in het geheele Koninkrijk hunne taak vervullen.

Ook in het komende zittingsjaar zal weer veel arbeid en toewijding van Regeering en Staten-Generaal worden gevorderd.

In het vertrouwen, dat die arbeid verricht zal kunnen worden in hartelijke saamwerking en met de innige bede, dat de Almachtige God ons allen de noodige kracht en wijsheid schenke, verklaar Ik de gewone zitting der Staten-Generaal geopend.

(Telex-A. N. P.) **(Vor. ber. Troonrede 2942 A.; Persstemmen 2950 C.; Koningin Wilhelmina 3445 A.)**

B. TSJECHO-SLOWAKIJE. — Poolsche en Hongaarsche minderheden. - Zelfbeschikkingsrecht. —

Het presidium van het kamp der nationale eenheid in Polen heeft, onder voorzitterschap van zijn leider, generaal Sksarszynski, een resolutie aangenomen, waarin voor de Polen in Tsjecho-Slowakije het zelfbeschikkingsrecht wordt geëischt.

De officieuze „Gazeta Polska" schrijft: „Het is onmogelijk de verschillende nationaliteiten door geweld in de grenzen van Tsjecho-Slowakije te handhaven. Alle hebben zij het recht over haar lot te beschikken en voor de oplossing der moeilijkheden in het Sudeten-gebied en in Teschen moeten dezelfde methoden gevolgd worden".

Heeft Hongarije tot dusverre ten aanzien van de Tsjechoslowaaksche minderhedenkwestie een kalme en afwachtende houding aangenomen, thans bemerkt men een wijziging in deze houding.

Dit bleek om te beginnen uit een krachtig protest, dat de Hongaarsche regeering te Praag deed hooren tegen de militaire maatregelen, welke door de Tsjechen aan de Hongaarsche grens getroffen werden. Het bleek ook uit de wijziging in den toon van de officieuze organen. In de „Pester Lloyd" is een klaarblijkelijk geïnspireerd artikel verschenen, waarin verklaard wordt, dat de Hongaarsche minderheid zich — in geval van een discrimineerende behandeling — met alle middelen zou verzetten en zou strijden voor de verwezenlijking van zijn gerechtvaardigde eischen. **(Vor. ber. Minderheden, Aantallen 3311 C.; Polen 3362 B.; Sudeten-Duitschers 3452 B.)**

A. NEDERLAND. — Rijksbegrooting 1939. —

De minister van Financiën, mr. J. A. de Wilde, heeft op 20 September 1938 de Rijksbegrooting 1939 bij de Staten-Generaal ingediend.

Dienstjaar 1935.

Definitieve cijfers, opgenomen in de rijksrekening voor het dienstjaar 1935:

Gewone dienst:

Uitgaven	ƒ	687.279.579
Middelen		614.371.997
Nadeelig saldo	ƒ	72.907.582

Kapitaaldienst:

Uitgaven	ƒ	124.960.868
Middelen		55.468.210
Nadeelig saldo	ƒ	69.392.658

Dienstjaar 1936.

De cijfers van het dienstjaar 1936 zijn als volgt:

Gewone dienst:

Uitgaven	ƒ	656.043.345
Middelen		618.443.325
Nadeelig saldo	ƒ	37.600.020

Kapitaaldienst:

Uitgaven	ƒ	112.920.953
Middelen		88.939.714
Nadeelig saldo	ƒ	23.981.239

In de vorige nota werden de gewone uitgaven op ƒ 654.784.650, de gewone middelen op ƒ 618.081.728 geraamd.
De uitgaven blijken thans ƒ 1.258.695 hooger, de ontvangsten ƒ 361.597 hooger te zijn.
Het nadeelig saldo op den kapitaaldienst werd in de vorige nota gesteld op ƒ 32.477.496. Thans blijkt dit te zijn ƒ 23.981.239, derhalve ƒ 8.496.257 lager en wel tengevolge van lagere uitgaven tot ƒ 7.281.830 en hoogere middelen ad ƒ 1.214.427. Wat de uitgaven betreft is dit in hoofdzaak het gevolg van een lager benoodigd bedrag wegens voorschot aan het verkeersfonds en aan de Mij. tot Behartiging van de Nationale Scheepvaartbelangen N.V., wegens geldleeningen aan de N.V. Mij. voor Industriefinanciering en wegens kosten van openbare rijkswerken, uitgevoerd in het belang der werkverruiming.

Dienstjaar 1937.

De voorloopige gegevens van het dienstjaar 1937 leveren de volgende uitkomsten op:

Gewone dienst:

Uitgaven	ƒ	665.350.864
Middelen		703.019.588
Voordeelig saldo	ƒ	37.668.724

Kapitaaldienst:

Uitgaven	ƒ	158.231.043
Middelen		50.143.133
Nadeelig saldo	ƒ	108.087.910

Blijkens de aanvankelijk toegestane begrootingen werd aan gewone uitgaven geraamd ƒ 664.109.083 en aan gewone middelen ƒ 610.059.022; verwacht nadeelig saldo: ƒ 54.050.061

Het totaal van de middelen gewone dienst 1937, werd nader gesteld op	ƒ	630.859.022
Volgens de voorloopige cijfers hebben de middelen opgebracht		703.019.588
Derhalve meer	ƒ	72.160.566

De hoogere opbrengsten voor vrijwel alle belastingen moeten op rekening van de conjunctuurverbetering tezamen met de in September 1936 genomen monetaire maatregelen worden gesteld.

Dienstjaar 1938.

De begrooting van het loopende dienstjaar 1938 is vastgesteld als volgt:

Gewone dienst:

Uitgaven	ƒ	703.590.115
Inkomsten		689.950.275
Nadeelig saldo	ƒ	13.639.840

Kapitaaldienst:

Uitgaven	ƒ	180.072.453
Inkomsten		24.239.950
Nadeelig saldo	ƒ	155.832.503

Dienstjaar 1939.

De begrooting voor het dienstjaar 1939 vermeldt de volgende totaalcijfers:

Gewone dienst:

Uitgaven	ƒ	744.830.033
Inkomsten		602.153.493
Nadeelig saldo	ƒ	142.676.540

Kapitaaldienst:

Uitgaven	ƒ	263.910.005
Inkomsten		25.359.150
Nadeelig saldo	ƒ	238.559.855

Ter toelichting op het eindresultaat van den gewonen dienst diene het volgende:
Indien men tot uitgangspunt de vastgestelde begrooting 1938 kiest, treedt duidelijk aan het licht in welke mate het budgetaire beeld, sedert de begrooting voor het dienstjaar 1938 werd vastgesteld, is gewijzigd.

Gewone dienst.

Nadeelig saldo van de begrooting voor 1938	ƒ	13.639.840
Voor 1939 worden de uitgaven hooger geraamd dan voor 1938		41.239.918
Voor 1939 worden de inkomsten lager geraamd		87.796.782
Zoodat het nadeelig saldo voor 1939 moet worden gesteld op	ƒ	142.676.540

Verlenging van eindigende heffingen.

In de raming van de middelen voor 1939 kon een aantal heffingen niet of slechts tot een belangrijk lager bedrag worden begrepen, dan voor 1938, omdat de wetten, waarop deze heffingen steunen, met ingang van 1 jan. 1939, c.q. 1 Mei 1939, zullen vervallen.
Een wetsontwerp tot verlenging dezer heffingen wordt thans den Staten-Generaal mede aangeboden.
Wanneer deze verlenging kracht van wet zal verkrijgen, zal de raming der volgende heffingen als volgt kunnen worden verhoogd:

Grondbelasting (20 opc. gebouwde eigendommen)	ƒ	4.090.000
Inkomstenbelasting (70—88 opcenten)		23.000.000
Vermogensbelasting (75 opcenten)		6.000.000
Verdedigingsbelasting I		7.000.000
Dividend- en tantièmebelasting (20 opcenten)		2.700.000
Invoerrechten (bijzonder invoerrecht op benzine)		32.000.000
Accijns op wijn (20 opcenten)		375.000
Accijns op gedistilleerd (10 opcenten)		2.550.000
Accijns op suiker (10 opcenten)		5.100.000
Accijns op tabak (verhooging van het tarief)		10.500.000
Zegelrechten (20 opc. op de evenredige rechten)		3.000.000
Registratierechten (20 opcenten)		2.750.000
Successierechten (20 opcenten)		8.000.000
terwijl zou moeten worden geraamd wegens:		
Doode hand belasting		2.000.000
Couponbelasting		5.500.000
zoodat dan in totaal meer zou kunnen worden geraamd	ƒ	114.565.000

Van het bedrag, waarmede de opbrengst der inkomsten- en der omzetbelasting, resp. ƒ 45.5 millioen en ƒ 70 millioen overtreft, behoort de helft te worden afgestaan aan het invaliditeits- en onderwijsfonds.
Wanneer zoowel met de verlenging van de heffingen als met de wijziging van de bepalingen der wet tot verlaging der openbare uitgaven met betrekking tot de storting in de sociale verzekeringsfondsen, rekening wordt gehouden, kunnen de verschillen tusschen de eindcijfers van de ontwerp-begrooting 1939 en de begrooting 1938 als volgt worden opgesteld:

1. berekend tekort 1938	ƒ	13.639.840
2. hoogere raming der uitgaven 1939 in vergelijking met 1938		38.739.918
	ƒ	52.379.758
3. hoogere raming der middelen 1939 in vergelijking met 1938		26.768.218
Nadeelig saldo voor 1939	ƒ	25.611.540

Het reëele tekort op den Gewonen Dienst.

Het reëele tekort op den Gewonen dienst 1938 moest na een periode van 7 jaren, waarin — het jaar 1937 buiten beschouwing gelaten — het evenwicht in steeds ernstiger mate was verstoord, gesteld worden op ƒ 84,7 millioen.
In de jaren 1931 tot en met 1936 hebben de gewone diensten niet alleen een tekort opgeleverd van circa ƒ 234 millioen (na aftrek dan nog van overschotten van 1929 en 1930), doch in diezelfde periode zijn tal van uitgaven buiten de begrooting van den gewonen dienst gesteld en derhalve ongedekt gebleven. In dit verband wordt de aandacht gevestigd op de tekorten op de begrootingen van het werkloosheidssubsidiefonds, op tal van naar hun aard gewone uitgaven, welke ten laste van den kapitaaldienst werden gebracht, alsmede op de nagelaten stortingen in de sociale verzekeringsfondsen en het spoorwegpensioenfonds ter dekking van de op die fondsen gelegde verplichtingen.
Voor een deel demonstreerde zich deze gang van zaken in een aanzienlijke stijging van de Nederlandsche staatsschuld, welke stijging van eind 1930 tot eind 1936 — na aftrek van de stijging van de schuldvordering op Nederl.-Indië — niet minder beliep dan circa ƒ 700 millioen, d.i. een toeneming in die periode met circa 30%, in het verdwijnen uit de begrooting van de reserves, welke daarin voorheen aanwezig waren en in het ontstaan van zeer hooge schuldverplichtingen aan de fondsen.
Onder deze omstandigheden — een budget met een groot deficit en een door intering sterk gestegen nationale schuld, waarbij dan nog bovendien te bedenken valt, dat vele gemeenten, waaronder verschillende groote, in een toestand van groote financieele moeilijkheden waren komen te verkeeren — was het noodig om vele millioenen beschikbaar te stellen voor de defensie.
Er deden zich evenwel twee omstandigheden voor, welke eenig perspectief op een langzaam herstel konden openen:

1. De middelenopbrengsten konden voor 1938 aanmerkelijk hooger worden geraamd dan voor 1937 en
2. Er was aanleiding voor de verwachting, dat de ingetreden afneming der werkloosheid zich zou voortzetten.

Uit de cijfers der thans aangeboden ontwerp-begrooting blijkt, dat het middelenaccres, waarop thans uitzicht bestaat, betrekkelijk gering is en geheel onvoldoende voor dekking van het accres der uitgaven.
Op de tweede verwachting, welke vorig jaar werd gekoesterd, — de vermindering van de lasten der werkloosheid, en als gevolg daarvan de saneering van de precaire positie van het werkloosheidssubsidiefonds en van de gemeenten — kan evenmin langer worden gebouwd.

Het ligt evenwel in het voornemen van den minister de wijzigingen daarin te bevorderen, welke noodig zijn om tot een reëele begrootingsopstelling te komen.
Daartoe heeft hij de verschillende maatregelen, in afgeloopen jaren tot ontlasting van de gewone begrooting genomen, opnieuw getoetst, speciaal met het oog op de vraag, of intrekking daarvan in feite tot reservevorming zou leiden, dan wel, dat een onmisbaar bestanddeel van het gewone budget zou worden hersteld.
Het is voor een juiste beoordeeling van de financieele positie van het Rijk wel van belang nauwlettend in het oog te vatten de mate, waarin de reserves zijn aangetast, omdat herstel daarvan op den duur noodig zal zijn, voor en aleer weder van gezonde financiën sprake kan zijn, doch in de huidige omstandigheden behoort zelfs bij een reëelen opzet de begrooting geen posten wegens herstel van reserves te bevatten.

Het resultaat van zijn overweging laat hij hier volgen; de z.g. onvolkomenheden worden daarbij vermeld met de bedragen, waarop deze voor 1939 dienen te worden gesteld:

1e. Stopzetting van de reserveering voor de staatsbedrijven *f* 7.720.000.
Zoolang de toestand van het budget geen reservevorming toelaat, kan in deze stopzetting worden berust.

2e. Stopzetting van de reserveering ten aanzien van woningbouwvoorschotten *f* 2.500.000.

3e. Overbrenging van uitgaven van het verkeersfonds van den Gewonen dienst naar den Kapitaaldienst.
Naar den Kapitaaldienst zijn de volgende uitgaven overgebracht (zij volgen hier met de daarbij voor 1939 behoorende bedragen):
Uitgaven voor algemeen beheer met betrekking tot den aanleg van water- en landwegen *f* 2.388.700.
Bijdragen aan de provincie Groningen in de kosten van aanleg van een gedeelte van het Kanaal van Groningen naar het IJsselmeer *f* 100.000.
Uitkeeringen voor onderhoud en verbetering van bij anderen dan het Rijk in beheer en onderhoud zijnde wegen *f* 2.125.000.
Deze uitgaaf kan op den Kapitaaldienst blijven, omdat daarmede bij de opstelling van het financieringsplan voor de wegen rekening is gehouden.
Bedrag voor wegenaanleg, enz., op den gewonen dienst minder uitgetrokken dan het wettelijk minimum *f* 1.529.000.
Plaatsing van dit bedrag op den Kapitaaldienst is in geen enkel opzicht te verdedigen.
Met het herstel van deze onvolkomenheid is inmiddels in de begrooting van hoofdstuk II rekening gehouden.

4e. Overbrenging van uitgaven van sociale zaken van den Gewonen dienst naar den Kapitaaldienst *f* 3.500.000.
Deze post betreft den aankoop van gronden en de stichting van boerderijen. Er is aanleiding in dezen tijd bedoelde aankoopen, welke ten dienste van de werkverschaffing geschieden en een zekere blijvende waarde creëeren, ten laste van den Kapitaaldienst te brengen.

5e. Tekort op de begrooting van het werkloosheidssubsidiefonds voor 1939, met terzijdestelling van het nadeelig beginsaldo berekend op *f* 21.599.000.

Bovendien zijn de ongedekte tekorten op den gewonen dienst van de afgeloopen jaren en van het nog loopende jaar tot een zeer belangrijk bedrag opgeloopen.
Deze onvolkomenheid behoort feitelijk niet geheel voor rekening van het Rijk te komen, omdat de werkloosheidslasten door rijk en gemeenten gemeenschappelijk worden gedragen. Is er derhalve een tekort, dan zal ook dit tusschen beide verdeeld moeten worden. Daar het vrijwel onmogelijk kan worden geacht de gemeenten thans zwaarder te belasten, zal bedoeld tekort, indien de saneering thans ter hand wordt genomen, tot het reëele tekort van het rijk moeten worden gerekend.
Het is dan in de eerste plaats noodzakelijk, dat gebroken wordt met het stelsel, uit dit fonds naast de gewone bijdragen in de werkloosheidsuitgaven der gemeenten ook bijdragen te betalen in de begrootingstekorten van de gemeenten.
Daar de gewone bijdragen, nauwkeurig op draagkracht en omvang der werkloosheid zijn afgestemd, kan in de laatste niet anders worden gezien dan bijzondere tegemoetkomingen aan verschillende gemeenten, noodig als gevolg van den noodlijdenden budgetairen toestand dier gemeenten.
Deze zeer sterk van elkander verschillende voorzieningen door middel van een en hetzelfde fonds veroorzaken, dat het inzicht in de positie van het fonds zoowel als van de gemeenten, welke, in feite noodlijdend, uit dit fonds bijdragen ontvangen, worden vertroebeld.
Wanneer tot saneering van het fonds wordt overgegaan, dan zal niet langer het tweeslachtige karakter van algemeen bijdragefonds en steunfonds voor in feite noodlijdende gemeenten gehandhaafd kunnen blijven, doch zal het als algemeen bijdragefonds jaarlijks niet meer moeten verdeelen dan het toevloeit.
De steun aan de gemeenten ter voorziening in de begrootingstekorten zou dan rechtstreeks op den post voor steun aan noodlijdende gemeenten op de begrooting van Binnenlandsche Zaken behooren te drukken.
Een saneering van de begrooting van het fonds volgens het hier uiteengezette beginsel zal budgetair tot gevolg hebben, dat de post van steun aan noodlijdende gemeenten op de begrooting van Binnenlandsche Zaken een verhooging met *f* 26.25 millioen ondergaat.
Met dit bedrag zou de begrooting van het werkloosheidssubsidiefonds worden ontlast. De begrooting van het fonds zal na deze ontlasting — indien het nadeelig beginsaldo terzijde wordt gesteld — een overschot vertoonen van *f* 4.651.000, welk bedrag kan worden gekort op de bijdrage van *f* 53 millioen of op de belastingopbrengst, welke vanwege het rijk in het fonds wordt gestort.
Het eindresultaat voor het rijksbudget zou dan zijn een verhooging van uitgaven met *f* 26.250.000 en een verlaging met *f* 4.651.000, derhalve netto een verhooging met *f* 21.599.000.

6e. Stopzetting storting annuïteit spoorwegpensioenfonds *f* 9.000.000.
Naar de financiering van de spoorwegpensioenen wordt thans een onderzoek ingesteld. De jaarlijksche bijdrage, welke ten laste van de begrooting zal moeten worden betaald, moet als een op het gewone budget liggende verplichting worden aangemerkt. Voorshands wordt in afwachting van het resultaat van het onderzoek, de bijdrage gehandhaafd op het bedrag, dat daarvoor de laatste jaren is aangenomen.

7e. Lagere raming als gevolg van het niet volledig betalen der storting in de sociale verzekeringsfondsen ongeveer *f* 25.500.000.

8e. Overbrenging van rente der beleggingen van het Nederlandsch muntfonds van den Kapitaaldienst naar den Gewonen dienst *f* 2.880.000.
Met het oog op het saldo van het muntfonds kan de rente voorshands zonder bezwaar den Gewonen dienst ten goede komen.

9e. Als onvolkomenheid, hoewel vorig jaar niet in de millioenennota genoemd, moet toch ook aangemerkt worden de betaling uit den Kapitaaldienst (werkfonds) van *f* 1.8 millioen wegens bijdragen van het rijk voor de cultureele zorg van werkloozen.
Met het herstel van deze onvolkomenheid is inmiddels in de begrooting van hoofdstuk II bereids rekening gehouden.
Het reëele tekort op de begrooting 1939, waarin voorziening noodig is, is derhalve te stellen op *f* 25.611.540 + *f* 30.599.000 = *f* 56.210.540.
Het zal voorts noodig zijn in het belang van de saneering der gemeentelijke financiën nog rond *f* 5 millioen aan de begrooting toe te voegen. Het reëele tekort wordt dan verhoogd tot *f* 61.210.540.
De stijging van het nadeelig saldo van de thans aangeboden begrooting ten opzichte van de primitieve begrooting voor 1938, bedraagt *f* 24.6 millioen.

Deze stijging is de resultante van:
een stijging der inkomsten met *f* 26.8 millioen.
een stijging der uitgaven met *f* 51.4 millioen.

Bij de beoordeeling hiervan neme men in de eerste plaats in aanmerking, dat de defensie-uitgaven, welke voor de uitbreiding van het contingent en voor de verlenging van den eersten oefeningstijd moeten worden gedaan, wel in de ontwerp-begrooting voor 1939, niet echter in de primitieve begrooting voor 1938 waren verwerkt. Daartegenover zijn echter in de ontwerp-begrooting voor 1939 ook reeds verwerkt de opbrengsten van de in dit jaar ingevoerde opcenten R.I.B., opcenten div.- en tant.-bel. en wijziging van de omzetbelasting, welke met het doel dekking voor de defensie-uitgaven te verkrijgen, zijn voorgesteld.
De stijging van de defensie-uitgaven beloopt *f* 24,5 millioen, welk bedrag voor *f* 15,4 millioen gedekt wordt door de genoemde nieuwe belastingopbrengsten. In dit verband moge de minister opmerken, dat de heroriëntatie ten aanzien van het financieel beleid, waartoe hij door den loop der omstandigheden gedwongen werd, de noodzakelijkheid heeft aangetoond van een zeer spoedig herstel van het budgetair evenwicht. In deze omstandigheden bestaat er evenwel geen aanleiding meer gevolg te geven aan het voornemen door middel van een Nationaal Defensiefonds een jaarlijksch evenwicht tot stand te brengen tusschen de uitgaven, welke voor de nieuwe defensie-maatregelen moeten worden gedaan en de daarvoor gecreëerde inkomsten.
Ten aanzien van de samenstelling van het overig accres der uitgaven ad *f* 26,9 millioen kan het volgende worden opgemerkt:
Dit accres is beïnvloed als gevolg van de omstandigheid, dat in de vorige begrooting eenige uitgaven waren opgenomen, waarmede thans niet of niet meer in dezelfde mate gerekend behoeft te worden. Deze zijn:

Kosten deelneming wereldtentoonstelling New-York	*f*	500.000
Uitgaven voor de spoorwegen		11.400.000
Van de reorganisatie mocht voor de begrooting 1939 ten opzichte van 1938 een voordeel worden verwacht tot het vermelde bedrag. Hoewel deze besparing voor een deel weder door minder gunstige exploitatie-uitkomsten teniet is gegaan, behoort in deze opstelling van cijfers van het verwachte besparingsbedrag te worden uitgegaan.		
Perspectiefbesparingen, thans gerealiseerd tot ...	*f*	800.000
Bijdragen voor de noodlijdende gemeenten		500.000
Deze kunnen thans *f* 500.000 lager worden uitgetrokken (hierbij uiteraard afgezien van de verhooging van dezen post als gevolg van de plannen tot saneering van het werkloosheidssubsidiefonds).		
Totaal	*f*	13.200.000

Het bedrag voor nieuwe of hoogere uitgaven is, afgezien van het defensie-accres, derhalve te stellen op *f* 26,9 millioen plus *f* 13,2 millioen, is *f* 40,1 millioen.

In dit accres is echter begrepen:

wegens hoogere storting in de sociale verzekeringsfondsen, welke hoogere storting voortvloeit uit de wettelijke bepalingen	*f*	5.850.000
wegens uitgaven voor de saneering van het werkloosheidssubsidiefonds en van de gemeentefinanciën		18.100.000
wegens uitgaven in verband met de wijziging van de verdeeling der vlootkosten tusschen Nederland en Ned.-Indië, ongeveer		4.700.000
Totaal	*f*	28.650.000

zoodat overigens het accres van uitgaven op de hoofdstukken der begrooting, weder met uitzondering van het defensie-hoofdstuk, beloopt circa ƒ 11,3 millioen.

De Kapitaaldienst voor 1939.

Wat den Kapitaaldienst betreft, zijn voor 1939 de volgende uitgaven ten laste van dezen dienst gebracht, waarbij buiten beschouwing zijn gelaten de kapitaalsuitgaven voor de staatsbedrijven, alsmede de voorschotten aan derden, welke zullen worden terugontvangen.

	1939 (raming)
Bedijking met bijbehoorende werken, Landaanw. werken, enz.	ƒ 1.227.000
Bouw van boerderijen op van de ontginningsmijen overgenomen gronden	450.000
Voorschot aan het Verkeersfonds	46.066.449
Verstrekking van kapitaal aan het Zuiderzeefonds	28.279.800
Voorschotten credietverleening Zuiderzeesteunwet	425.000
Kapitaalsuitgaven voor de defensie	72.988.850
Verbetering van de rivier de Maas, afkoop van onderhoudsplicht, enz.	2.202.070
Uitkeering aan het Zuiderzeefonds voor den Afsluitdijk	3.566.000
Aankoop van gronden en stichting van boerderijen ten behoeve van de werkverschaffing	3.500.000
Diversen	728.000

In de uitgaven voor de defensie is niet begrepen ƒ 24 millioen, voor welk bedrag in 1939 vermoedelijk wel contracten zullen worden afgesloten, doch over welk bedrag, naar wordt aangenomen, eerst in 1940 zal worden beschikt.
Deze bedragen zullen nog moeten worden vermeerderd met de uitgaven voor het werkfonds.
Beliep de Nationale Schuld in 1913 nog ƒ 1154 millioen, in 1929 was zij tot ƒ 2468 millioen en in 1937 tot 3698 millioen (inbegrepen de leening ten behoeve van de spoorwegen ad ƒ 430 millioen) gestegen.
Het bedrag van de schuldaflossing blijft, hoewel de laatste conversie de gelegenheid bood tot verhooging over te gaan, bij het bedrag van de nieuwe kapitaalsuitgaven der laatste jaren ver ten achter. Dit beloopt voor 1939, eveneens zonder de aflossing op de schuld der staatsbedrijven, ƒ 58.4 millioen.

Voorziening in het tekort op den Gewonen Dienst.

Voor het jaar 1939 wordt een begrooting aangeboden, welke geen enkele reserve bevat en evenmin eenig herstel brengt van de enorme schade, welke het Rijk ten aanzien van zijn financieele positie in een reeks van oorlogs- en crisisjaren heeft geleden.
Deze begrooting vertoont een reëel tekort van circa ƒ 61 millioen op den Gewonen Dienst. De Kapitaaldienst geeft, wanneer de kapitaalverstrekkingen aan de staatsbedrijven alsmede de voorschotten aan derden, welke zullen worden terugontvangen, terzijde worden gesteld, een totaal aan nieuwe kapitaalsuitgaven aan van rond ƒ 159 millioen. De nationale schuld zal dus uit hoofde van deze verplichtingen met dit bedrag toenemen, terwijl daartegenover ƒ 58.4 millioen (ook weer zonder te rekenen met de aflossing van de in de staatsbedrijven geïnvesteerde kapitalen) zal worden afgelost. Dit is de begrootingspositie voor 1939 op zichzelf bezien.

Vergrooting der Belastingopbrengst.

Een aanmerkelijke verbetering kan alleen komen van een vergrooting der belastingopbrengst, gepaard met een verlaging van de uitgaven voor de werkloosheidsvoorziening. Deze verbetering kan alleen van een opleving van het bedrijfsleven worden verwacht. De huidige situatie op economisch terrein laat echter niet toe met zoodanige opleving bij het vormen van een oordeel over de resultaten van de eerstvolgende begrootingsjaren rekening te houden. Het is thans stellig niet te pessimistisch van een gelijkblijvenden toestand uit te gaan. Men zal dan in acht hebben te nemen, dat in de volgende twee jaren, 1940 en 1941 wederom nieuwe lasten op het gewone budget zullen drukken. Voor de defensie zal in 1940 circa ƒ 8 millioen meer noodig zijn dan in 1939, terwijl 1941 opnieuw een stijging met ƒ 5 millioen zal laten zien.

Nieuw complex van belastingmaatregelen.

De regeering stelt dan ook voor een complex van nieuwe belastingmaatregelen aanhangig te maken, waardoor eenerzijds een aanzienlijke verhooging van de totale opbrengst van de belastingen zal worden verkregen, doch waarbij anderzijds naar een betere verdeeling van den belastingdruk wordt gestreefd.

Nationale inkomsten- en winstbelasting.

Zoo stelt de minister zich voor de indiening te bevorderen van een ontwerp van wet tot het heffen van een nationale inkomsten- en winstbelasting, waaraan, naar proportioneele tarieven, zullen worden onderworpen alle binnen het rijk wonende natuurlijke personen en alle binnen het rijk gevestigde rechtspersonen, alsmede natuurlijke personen en rechtspersonen, die niet binnen het rijk wonen of gevestigd zijn, voor hun Nederlandsche inkomsten. Deze belasting zal zooveel mogelijk bij de bron worden geheven, dat wil zeggen, dat, voor zoover dit doenlijk is, op den schuldenaar van huren, pachten, renten, loonen en pensioenen de verplichting wordt gelegd, het bedrag van de door den verhuurder, verpachter, schuldeischer, werknemer of gepensionneerde verschuldigde belasting dadelijk bij de uitbetaling van hetgeen door hem moet worden betaald, in te houden en aan den fiscus af te dragen. Daartoe dient dan deze belasting te worden gesplitst in een vijftal betrekkelijk zelfstandige onderdeelen, te weten in een huurbelasting, een rentebelasting, een loonbelasting en een winstbelasting, die te zamen alle soorten opbrengsten treffen naar een tarief van 2%, terwijl als vijfde onderdeel hieraan zal worden toegevoegd een bijzondere winstbelasting van rechtspersonen, die, naast de winstbelasting naar het tarief van 2%, waaraan zoowel de natuurlijke personen als de rechtspersonen zijn onderworpen, naar een tarief van 8% wordt geheven van de hier te lande door rechtspersonen gemaakte bedrijfswinsten.
Met het oog op de aanzienlijke kapitaalsuitgaven, welke thans en in de eerstvolgende jaren moeten worden gedaan, is het waarschijnlijk te achten, dat consolidatie van vlottende schuld per jaar, dus in 1940 en wederom in 1941, een vermeerdering van uitgaven mee zal brengen van circa ƒ 8 millioen. Ook zal in aanmerking moeten worden genomen, dat de mogelijkheid aanwezig is, dat de ƒ 9 millioen wegens bijdrage aan het spoorwegpensioenfonds in de berekening van het reëele tekort op de begrooting voor 1939 begrepen, niet voldoende zal blijken om de positie van dit fonds te saneeren en voorts zou niet buiten beschouwing mogen worden gelaten het normale accres van uitgaven, hetwelk voor elk jaar is te stellen op circa ƒ 10 millioen. De regeering stelt zich echter op het standpunt, dat het ongunstige begrootingsbeeld en de niet minder ongunstige perspectieven haar den plicht oplegt in elk geval dit accres voor de eerstvolgende jaren geheeel door beperking van uitgaven op te vangen.
Men zou, indien met al deze omstandigheden rekening wordt gehouden, een stijging van het tekort tot circa ƒ 84 millioen in 1940 en tot circa ƒ 97 millioen in 1941 moeten verwachten. De mogelijkheid van een normaal middelenaccres is hierbij echter buiten beschouwing gebleven en ook overigens kunnen zich tal van omstandigheden voordoen, welke deze berekening volkomen kunnen wijzigen.
In de opgestelde berekening van het tekort voor 1940 en 1941 is het herstel van de stortingen in de sociale verzekeringsfondsen niet begrepen.
Ten slotte is bij de beschouwing van al deze cijfers in acht te nemen, dat de staatsschuld sedert den aanvang der crisis aanzienlijk is toegenomen.
Het is naar het oordeel van de Regeering ten eenenmale niet verantwoord nog langer in afwachting van een economisch herstel toe te zien, dat de jaarlijksche uitgaven aanzienlijk de jaarlijksche inkomsten overtreffen.
Het accres van de uitgaven voor 1939 ten opzichte van 1938 is daarom door de regeering, zooveel zulks thans mogelijk was, beperkt.
Deze heffingen zullen, voorzoover dit mogelijk is, een persoonlijk karakter dragen. Zoo zal er o.a., zij het op indirecte wijze, plaats zijn voor „kinderaftrek".
De hoogere belastingopbrengst, welke een gevolg zal zijn van de invoering van de inkomsten- en winstbelasting, wordt geraamd op netto ƒ 90 millioen.
Maatregelen zullen echter worden voorgesteld om in verband met den druk van accijnzen, omzetbelasting en crisisheffingen tegemoet te komen aan de nooden van de groote gezinnen. De kosten van deze tegemoetkoming worden ruw geraamd op ƒ 11 millioen, waarvan het grootste gedeelte ten laste van het landbouwcrisisfonds kan komen. Verder zal het noodig zijn wijzigingen aan te brengen in de accijnswetgeving; ten eerste wegens den druk, welke wordt geoefend op de minstdraagkrachtigen, en ten tweede om tegemoet te komen aan gemotiveerde klachten van het bedrijfsleven. Ook zal de wet op de omzetbelasting wellicht nog eenige wijziging moeten ondergaan.
Naar ruwe raming zal voor een en ander een bedrag van ƒ 18 millioen beschikbaar moeten worden gesteld.
Ook de tarieven van de wetten op de vermogensbelasting en de verdedigingsbelasting I zullen niet ongewijzigd kunnen blijven. Om aan de ergste bezwaren tegemoet te komen, zal zeker een bedrag van ƒ 8 millioen noodig zijn.
Ten slotte vraagt de wet op de personeele belasting in dit verband om herziening. Wil deze herziening vooral in het licht van de remmende werking, welke deze wet op het bedrijfsleven heeft, eenig resultaat opleveren, dan zal hiermede ruw gerekend ongeveer ƒ 10 millioen gemoeid zijn. Aangezien de opbrengst van de personeele belasting voor gemeentelijke doeleinden bestemd is, zal dit bedrag derhalve ter compensatie van het nadeel voor de gemeenten moeten worden gebruikt.
In totaal zal dus de opbrengst van de inkomsten- en winstbelasting, zeer globaal geraamd op 90 millioen, moeten worden verminderd met ƒ 40 millioen, zoodat ƒ 50 millioen ter dekking van het tekort op de begrooting beschikbaar zal zijn.
Langs dezen weg vertrouwt de regeering, dat de verzwaring door de nieuwe belastingwetten voldoende zal worden opgevangen voor diegenen, die te zwaar zouden worden getroffen, terwijl anderzijds mag worden verwacht, dat kan worden bijgedragen tot althans eenige stimuleering van het bedrijfsleven.

Verhooging van bepaalde invoerrechten.

Overigens zal van de verhooging van invoerrechten voor bepaalde groepen van goederen in het belang van de stimuleering van het bedrijfsleven, waartoe de regeering het initiatief hoopt te nemen, een meerdere opbrengst van circa ƒ 5 millioen kunnen worden verwacht.
Tegenover het berekende tekort van ƒ 62 millioen zal derhalve een gedeelte van de opbrengst der nieuwe belastingen kunnen worden gesteld. Welk gedeelte dit zal kunnen zijn, zal afhangen van den datum, waarop de nieuwe heffingen in werking kunnen treden.
Tenzij een conjunctuurverbetering de voorwaarde mocht scheppen voor een beter budgetair beeld in 1940 en 1941, dan thans mag worden verwacht, zal het evenwicht in die jaren langs den weg van verdergaande uitgavenbeperking moeten worden verkregen.

Behoud en versterking van het particuliere bedrijfsleven.

De Regeering is tot de conclusie gekomen, dat met betrekking tot de te volgen economische politiek nieuwe maatregelen onvermijdelijk zijn geworden. Zij meent, dat daarbij voorop

moet staan behoud en versterking van het particuliere bedrijfsleven. Naast de bestaande maatregelen zullen derhalve eenige nieuwe voorzieningen getroffen moeten worden, waardoor een complex van maatregelen tot schraging van het particuliere bedrijfsleven tot stand komt, dat doelmatig geacht kan worden. Alhoewel niet ontkend kan worden, dat de internationale structuur van het economische leven van Nederland ons land uitermate gevoelig doet zijn voor de ontwikkeling in het buitenland, zoo acht de regeering het toch noodzakelijk naar meer stabiliteit op de binnenlandsche markt te streven.

Steun aan binnenlandsche markt.

De regeering is voornemens zeer binnenkort voorstellen bij de Staten-Generaal in te dienen voor de verhooging van invoerrechten van eenige groepen van artikelen. Daarmede zal een meer blijvende steun gegeven worden aan eenige bedrijfstakken, die voor de binnenlandsche markt van Nederland van veel beteekenis zijn. Geen specifieke rechten zullen worden voorgesteld, doch de waarderechten zullen verhoogd worden. Voor volledige eindfabrikaten zal daarbij 200% als de maximumgrens zijn te stellen. Deze verhooging zal slechts op een deel van het bestaande tarief worden voorgesteld. Zonder vooruit te loopen op de in te dienen ontwerpen zou de regeering willen verklaren, dat zij veel waarde hecht aan stabiele verhoudingen op tariefgebied.

Exportpolitiek.

Naast gezonde marktverhoudingen in het binnenland wenscht de Regeering echter hare exportpolitiek niet alleen te handhaven, doch zoo mogelijk te versterken. De Regeering stelt zich voor het instituut der exportcredietverzekering nog meer dan tot dusverre in te schakelen. Zij denkt daarbij onder andere ook aan garanties voor een langer tijdvak dan tot dusver werd toegestaan. De werkverruiming blijft hier echter het leidende beginsel. De grootere faciliteiten zal zij echter verband laten houden met de mate, waarin het bedrijfsleven zelf aan de risico's wenscht deel te nemen. Zij meent hier samenwerking in het bedrijfsleven te moeten stimuleeren.
De Regeering heeft overwogen, in hoeverre de export nog op andere wijze bevorderd kan worden. Zij houdt daartoe haar aandacht gevestigd op de bediening van nieuwe en de herovering van ten gevolge van abnormale, vreemde concurrentie, verloren gegane markten. Ook staat verruiming der werkgelegenheid op den voorgrond. Ten einde ongewenschte concurrentieverhoudingen te voorkomen, zal het noodzakelijk zijn, dat ook hier samenwerking van bedrijfsgenooten tot stand komt.

Crediet voor kleine nijveren en ambachtslieden.

Ook wijst de minister er op, dat de regeering heeft opgenomen een aanvullende credietmogelijkheid voor kleine nijveren en ambachtslieden. Bedoelde personen zullen langloopende credieten kunnen verkrijgen tot een maximum van ƒ 5000 voor het aanschaffen van machines en het verbeteren hunner outillage in het algemeen.

Verhooging van het aantal tewerkgestelden.

Naar de mogelijkheden, een belangrijke uitbreiding te geven aan de uitvoering van die werken, welke bijdragen tot verhooging van het voortbrengingsvermogen van den bodem en daardoor leiden tot het ontstaan van blijvende werkgelegenheid, is een omstandig onderzoek ten einde gebracht, waarvan het resultaat binnenkort zal worden gepubliceerd. Op den grondslag hiervan is besloten tot verdere geleidelijke opvoering van de tewerkstelling bij dit soort objecten, met als einddoel, de werkverschaffing zoo mogelijk te brengen op een peil van 90.000 à 100.000 man. De uitvoering van dit plan zal gedurende eenige jaren belangrijke bedragen vorderen. Het grootste gedeelte daarvan zal gefinancierd kunnen worden uit de gelden, die reeds op den Gewonen dienst beschikbaar zijn, terwijl een ander gedeelte, voor 1939 geschat op ƒ 20 millioen, ten laste van den Kapitaaldienst zal komen, hetgeen in verband met de te verwachten verbetering van den bodem en het ontstaan van blijvende werkgelegenheid, in de huidige omstandigheden verantwoord wordt geacht.
De uitvoering van dit plan zal meebrengen, dat aan de werkverschaffing het huidige karakter van leniging der werkloosheidsgevolgen wordt ontnomen en dat zij wordt bestrijding der werkloosheid zelf.

De Jeugdwerkloosheid.

Met het oog op den omvang en den duur van het euvel der jeugdwerkloosheid is de regeering van oordeel, dat het in het belang van de handhaving der volkskracht onvermijdelijk is, te komen tot nieuwe maatregelen van tijdelijk karakter, welke kunnen bijdragen tot krachtiger bestrijding van dit kwaad. De regeering meent, de beschikbaarstelling van een belangrijke verhooging, boven hetgeen tot nog toe aan de bestrijding der jeugdwerkloosheid werd ten koste gelegd, te moeten bevorderen.

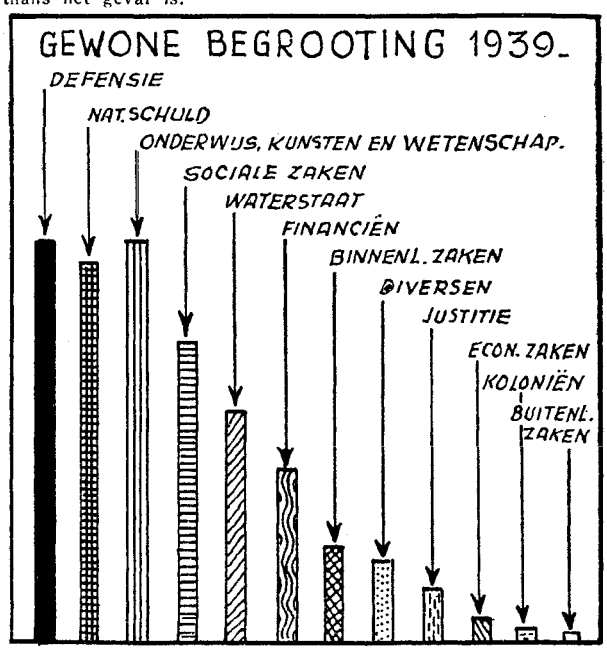
De positie der gemeenten.

Ook voor de gemeenten geldt de noodzaak van een ernstige, voortgezette bezuiniging.
Uit het medegedeelde omtrent de voorgenomen verandering van de wijze van verleening van de bijdragen in de begrootingstekorten van de gemeenten zal gebleken zijn, dat de regeering het voornemen koestert voor te stellen, dat deze bijdragen voortaan rechtstreeks uit 's rijks kas volledig à fonds perdu zullen worden verstrekt.
Indien dit voorstel wordt gevolgd, zal dus van de nieuwe belastingmiddelen, tot uitvoering waarvan het voorstel wordt gedaan, ƒ 21,6 millioen dienen ter verstrekking van bijdragen à fonds perdu aan de gemeenten ter vervanging van rentelooze voorschotten.

De wijziging is van groot belang voor de gemeenten.
Hiermede zijn de gemeenten evenwel in haar financieel beleid nog niet zelfstandig geworden; wil men tot die zelfstandigheid geraken, dan zal het noodig zijn er naar te streven voor de toe te kennen bijdragen objectieve normen te vinden, waarvan de consequentie echter niet mag zijn, dat in meerdere of mindere mate aan tal van gemeenten, die de bijdragen niet noodig hebben, eveneens nieuwe middelen toevallen. Intusschen maakt de thans gegroeide toestand van bijpassing van tekorten in zoovele gemeenten het gevaar geenszins denkbeeldig, dat het verantwoordelijkheidsgevoel voor het financieele beleid verslapt. Aangezien het streven naar de vaststelling van objectieve normen stellig ten gevolge zal hebben, dat een kleine verruiming van de voor 1939 strikt noodige bijdragen moet plaats hebben, heeft de minister termen gevonden in de opstelling van het reëele budgetaire tekort ƒ 5 millioen op te nemen voor de saneering van de gemeentelijke financiën.

Streven naar beperking van den Kapitaaldienst.

Het voor 1939 gevorderde bedrag zal voor het plan tot ontginning en herontginning van gronden nog met ƒ 20 millioen dienen te worden verhoogd.
Al ziet de regeering voorhands geen kans het totaalbedrag van de geraamde uitgaven voor 1939 te verminderen, omdat zich daaronder verschillende uitgaven bevinden, welke in nauw verband staan met de primaire belangen, welke de regeering thans heeft te behartigen, blijft zij voor de naaste toekomst op beperking haar aandacht richten. Immers van saneering van de financieele positie kan geen sprake zijn, zoolang tusschen het bedrag voor nieuwe voor een deel improductieve of slechts ten deele productieve kapitaalsuitgaven, hetwelk voor 1939, afgezien van de kapitaalsverstrekkingen aan de bedrijven, de voorschotten aan derden, alsmede van de zooeven genoemde ƒ 20 millioen, op rond ƒ 159 millioen moet worden gesteld, en het bedrag der schuldaflossing, hetwelk voor 1939, afgezien van de aflossing op de schuld van de staatsbedrijven, ƒ 58,9 millioen beloopt, zulk een wanverhouding bestaat als thans het geval is.

Raming der belastingen.

	1939	1938
Grondbelasting	ƒ 6.613.000	ƒ 10.600.000
Inkomstenbelasting	59.500.000	75.000.000
Vermogensbelasting	15.000.000	20.000.000
Verdedigingsbelasting I	3.500.000	9.000.000
Belasting van de doode hand	—	1.800.000
Dividend- en tantièmebelasting	24.300.000	21.000.000
Invoerrechten	64.000.000	98.000.000
Statistiekrecht	2.500.000	2.500.000
Accijns op zout	2.000.000	2.000.000
Accijns op geslacht	7.500.000	7.200.000
Accijns op wijn	1.875.000	2.200.000
Accijns op gedistilleerd	25.500.000	28.000.000
Accijns op bier	8.000.000	7.000.000
Accijns op suiker	51.000.000	55.000.000
Accijns op tabak	25.500.000	35.000.000
Bel. op goud en zilv. werken	575.000	575.000
Omzetbelasting	82.000.000	75.000.000
Couponbelasting	—	6.000.000
Rechten en boeten v. zegel	20.000.000	26.000.000
Rechten en boeten v. registr.	13.750.000	17.000.000
Rechten en boeten v. successie	40.000.000	46.000.000
Totaal belastingen	ƒ 453.113.000	ƒ 544.875.000
Over. midd. betr. Financiën	56.864.294	52.597.181
Totaal	ƒ 509.977.294	ƒ 597.472.181

ALGEMEENE VERZAMELSTAAT DER RIJKSBEGROOTING VOOR HET DIENSTJAAR 1939.

Gewone Dienst (Titel A.)

Omschrijving.	Geraamd voor 1939.	Toegestane uitgaven en geraamde Middelen voor 1938.
Uitgaven.		
Totalen der titels A van de hoofdstukken der begrooting van uitgaven.		
Hoofdstuk		
I. Huis der Koningin	ƒ 1.560.000	ƒ 1.760.000
II. Hooge Colleges van Staat en Kabinet der Koningin ...	1.873.287	1.940.195
IIa. Algemeene Zaken	92.914	83.544
III. Buitenlandsche Zaken ...	3.803.785	3.710.573
IV. Justitie	27.569.697	26.360.786
V. Binnenlandsche Zaken ...	32.992.742	33.529.868
VI. Onderwijs, Kunsten en Wetenschappen	146.026.570	142.361.033
VIIa. Nationale Schuld	148.009.743	150.567.958
VIIb. Financiën	64.192.870	63.263.280
VIII. Defensie	134.858.170	110.359.238
IX. Waterstaat	48.583.981	50.255.348
X. Economische Zaken	14.510.354	13.948.113
XI. Sociale Zaken	107.378.013	97.040.622
XII. Koloniën	13.347.907	8.379.557
XIII. Onvoorziene Uitgaven ...	30.000	30.000
	ƒ 744.830.033	ƒ 703.590.115
Middelen.		
Totaal v. d. ramingstaat (titel A)	602.153.493	689.950.275
Nadeelig saldo	ƒ 142.676.540	ƒ 13.639.840

Kapitaaldienst (Titel B.)

Omschrijving.	Geraamd voor 1939.	Toegestane uitgaven en geraamde Middelen voor 1938.
Uitgaven.		
Totalen der titels B van de hoofdstukken der begrooting van uitgaven.		
Hoofdstuk		
V. Binnenlandsche Zaken ...	ƒ 21.197.656	ƒ 15.072.567
VIIa. Nationale Schuld	11.000.000	11.000.000
VIIb. Financiën	113.167.429	98.462.686
VIII. Defensie	98.838.850	41.620.200
IX. Waterstaat	14.978.070	11.918.000
X. Economische Zaken	1.228.000	174.000
XI. Sociale Zaken	3.500.000	1.825.000
XII. Koloniën	—	—
Middelen.	ƒ 263.910.005	ƒ 180.072.453
Totaal v. d. ramingstaat (titel B)	25.350.150	24.239.950
Nadeelig saldo	ƒ 238.559.855	ƒ 155.832.503

Geheele Dienst.

Saldi.	Geraamd voor 1939.	Vastgestelde begr. 1938
Nadeelig saldo titel A	ƒ 142.676.540	ƒ 13.639.840
Nadeelig saldo titel B	238.559.855	155.832.503
Nadeelig saldo geheelen dienst ...	ƒ 381.236.395	ƒ 169.472.343

(Vor. ber. Overzicht 2943 D.; Begrooting 3428 B.)

A. GEESTELIJK LEVEN. — Calvinistisch studentencongres. —

Van 22 tot 27 Augustus werd dit jaar te Lunteren het 21e Calvinistisch Studentencongres gehouden. Dit congres bracht samen studenten van alle inrichtingen voor hooger onderwijs in Nederland. Behalve door studenten werd dit congres ook bijgewoond door gasten uit alle kringen van de maatschappij. Dit jaar viel als bijzonder feit te noteeren, dat Zijnde Excellentie minister mr. J. A. de Wilde en het Tweede-Kamerlid de heer J. Schouten het congres eenigen tijd als gast bijwoonden.

Drie hoofdreferaten stonden op het programma. Het eerste werd gehouden door dr. L. G. W. Scholten van Utrecht over „Jezus Christus en het staatkundige leven".

Den tweeden conferentiedag werd een debat gehouden tusschen drs. H. van der Leek, van Amsterdam, een vertegenwoordiger van de dialectische richting, en prof. dr. H. Dooyeweerd, hoogleeraar aan de Vrije Universiteit, die het Calvinistisch wetenschapsideaal verdedigde.

Als derde spreker trad op ir. Ter Brugge van Almelo over het onderwerp „Sociale Gerechtigheid".

(Standaard) **(Vor. ber. 1475 G.)**

21 SEPTEMBER 1938

B. 8e INTERN. CONGRES VOOR HISTORISCHE WETENSCHAPPEN. — Bijeenkomst te Zürich. —

Te Zürich heeft onder zeer groote belangstelling het achtste Internationale Congres voor Historische Wetenschappen plaats gehad. Meer dan 40 landen waren op dit Congres vertegenwoordigd; in 14 afdeelingen zijn de meest uiteenloopende onderwerpen uit het gebied van de geschiedenis en haar hulpwetenschappen in bespreking gebracht.

Vraagstukken, die op dit Congres meer dan andere de aandacht trokken, waren o.m. die van den overgang tusschen Oudheid en Middeleeuwen, van de crisis in het Romeinsche Rijk en het contact tusschen Romeinen en Barbaren, van de staatsgedachte in Rome en in het Rijk der Karolingers, van het begrip der souvereiniteit in de Middeleeuwen, van den oorsprong van het nationaliteits-bewustzijn in Catalonië, Polen, Litauen, Finland, Roemenië, Luxemburg, Zwitserland en van dien van het vertegenwoordigend stelsel in verschillende landen, van het Jansenisme buiten Frankrijk en de Nederlanden, ten slotte van de methode van de geschiedenis der wijsbegeerte. Uit de talrijke opkomst en de levendige debatten bleek, dat voor deze onderwerpen bijzondere belangstelling bestond.

Door een twintigtal Nederlanders is aan het Congres deelgenomen. Vier van hen hadden zich als sprekers doen inschrijven, doch slechts twee daarvan zijn opgekomen, n.l. dr. H. Enthoven (Die deutsche Politik in der Agadirkrise) en dr. J. Fransen (Le théâtre français en Hollande pendant la domination française). De Regeering was vertegenwoordigd door prof. dr. H. Brugmans en prof. dr. N. Krom.

(De Maasbode)

C. GEESTELIJK LEVEN. — Wereldbond der Kerken. - Gebed voor het behoud van den vrede. —

In verband met Chamberlain's reis naar Hitler werd kort geleden aan de kerkeraden en kerkelijke besturen in Nederland het volgend schrijven verzonden:

„Weleerwaarde en Eerwaarde Heeren,

In den huidigen critieken toestand der verhoudingen tusschen de volkeren richt het hoofdbestuur van de Nederlandsche afdeeling van den Wereldbond voor internationale vriendschap door de kerken een dringend verzoek tot U.

Reeds op de vergadering van zijn internationaal comité, van 23—29 Augustus j.l. te Larvik in Noorwegen gehouden, heeft de Wereldbond zijn leden opgeroepen om voortdurend voor de Kerk van Christus en den vrede in de wereld te bidden.

Nadien zijn de verhoudingen zoozeer verscherpt en is het gevaar voor een nieuwen wereldoorlog zoo dreigend geworden, dat het internationaal hoofdbestuur telegrafisch zijn nationale afdeelingen opriep om den kerken dringend te verzoeken, in kerkdiensten Gods zegen over de besprekingen tusschen den Engelschen minister-president Chamberlain en den Duitschen Rijkskanselier Adolf Hitler te vragen.

Het hoofdbestuur van de Nederlandsche afdeeling van den Wereldbond besloot dit verzoek aan alle kerkraden en kerkelijke besturen door te geven en vraagt U thans met den grootsten aandrang om de gemeenteleden op te roepen om gezamenlijk in de kerkdiensten van aanstaanden Zondag en persoonlijk in hun dagelijksche gebeden zich voor God te verootmoedigen en den Vader in onzen Heere Jezus Christus te smeeken om alle besprekingen van de verantwoordelijke staatslieden, inzonderheid die tusschen den Engelschen minister-president en den Duitschen Rijkskanselier, te willen leiden tot het bewaren van den vrede en om ook daar, waar in de wereld de strijd woedt, in de harten de verzoeningsgezindheid te laten werken, opdat „de goedertierenheid en waarheid elkaar zullen ontmoeten, de gerechtigheid en vrede elkander zullen kussen" (Psalm 85 : 11). Over de geheele wereld gaan thans in de kerken gebeden omhoog. Vereenigt U met deze wereldgemeenschap in gebed tot Hem die de harten leidt als waterbeken en op wiens genadige verhooring onze eenige hoop is gesteld.

Wij vertrouwen, dat U aan ons dringend verzoek zult willen voldoen. In geloofsverbondenheid,

Prof. dr. F. M. Th. Böhl, Dr. J. C. Wissing, G. Ph. De Willigen, Prof. dr. A. J. van den Bergh, Ds. J. Dijkema, Dr. R. Miedema, Dr. J. A. Rust, Ds. G. Ubbink.

De Bilt, 16 September 1938."

(Vor. ber. Wereldbond der Kerken 1935 I.)

D. NEDERLAND. — Onderwijs. - Overdracht der Rectoraten. —

Aan de verschillende Universiteiten en Hoogescholen heeft op 19 September 1938 de gebruikelijke overdracht van het rectoraat plaats gehad:

Aan de Rijksuniversiteit te Leiden geschiedde dit door prof. dr. J. A. J. Barge aan prof. dr. P. C. Flu; door prof. dr. J. Boeke aan prof. mr. Th. M. van Leeuwen; aan de Rijksuniversiteit te Groningen door prof. dr. K. Sneyders de Vogel aan prof. dr. F. Zernike; aan de Gemeentelijke Universiteit te Amsterdam door prof. mr. dr. H. Frijda aan prof. mr. P. A. J. Losecaat Vermeer; aan de Technische Hoogeschool te Delft door prof. dr. ir. C. B. Biezeno aan prof. dr. J. A. Schouten; aan de Handelshoogeschool te Rotterdam door prof. dr. N. J. Polak aan prof. dr. Z. W. Sneller; aan de Landbouwhoogeschool te Wageningen door prof. ir. C. Broekema aan prof. dr. J. Jeswiet; aan de R. K. Universiteit te Nijmegen door prof. dr. L. Bellon aan prof. dr. D. Franses O.F.M.; aan de R. K. Econ. Hoogeschool te Tilburg door prof. dr. M. J. H. Cobbenhagen aan prof. dr. J. E. de Quay; aan de Vrije Universiteit te Amsterdam door prof. dr. G. J. Sizoo aan prof. dr. J. F. Koksma. **(Vor. ber. 2957 B; Rectoraten 3066 C.)**

A. LUCHTVAART. — Centraal vliegveld. - Schiphol komt in aanmerking. —
De regeering heeft haar plan tot stichting van een centraal vliegveld bij Leiderdorp laten varen.
De regeeringspersdienst meldt dienaangaande op 19 September '38:
„De regeering blijft na nadere overweging van haar voornemens met betrekking tot de stichting van een centraal luchtvaartterrein, van oordeel, dat het met het oog op de positie van Nederland in het luchtverkeer noodzakelijk is, het groote internationale luchtverkeer op één enkel luchtvaartterrein te concentreeren.
Is daarvoor in eerste instantie gedacht aan een nieuw aan te leggen terrein beoosten Leiden, de loop der omstandigheden heeft de regeering aanleiding gegeven tot de overweging in hoeverre, met behoud van den eisch van een nationaal luchtvaartterrein voor het internationale verkeer, in plaats van tot den aanleg van een terrein beoosten Leiden, zou kunnen worden besloten tot een in de tweede plaats mogelijke oplossing, namelijk het bestemmen van het luchtvaartterrein Schiphol tot nationaal luchtvaartterrein met deelneming door het Rijk in de verdere inrichting en de exploitatie daarvan.
Dienaangaande worden thans onderhandelingen gevoerd tusschen den minister van Waterstaat en het gemeentebestuur van Amsterdam."
(Regeeringspersdienst) **(Vor. ber. 3337 A.)**

B. VOLKENBOND. — De 102de zitting van den Volkenbondsraad. - Toepassing van art. 17 van het Volkenbondsverdrag op Japan. —
De Volkenbondsraad is 19 September onder voorzitterschap van Jordan, Nieuw-Zeeland, begonnen met de toepassing van art. 17, dat sancties voorziet tegen niet-Volkenbondsleden, die tot den oorlog overgaan, tegen Japan. Wellington Koo had in allen vorm tot den Volkenbondsraad het verzoek gericht artikel 17 toe te passen en de raadsleden waren in voorafgegane onderlinge besprekingen tot de slotsom gekomen, dat het onmogelijk was aan het Chineesche verzoek niet een eerste gevolg te geven. Zonder eenige discussie besloot de raad dan ook op voorstel van raadsvoorzitter Jordan een telegram aan de Japansche regeering te zenden, waarbij Japan werd uitgenoodigd voor den Volkenbondsraad te verschijnen voor een bespreking van de Chineesche aanklachten.
Japan heeft geweigerd aan het telegram van den Volkenbondsraad gehoor te geven. (Telex - A. N. P.) **(Vor. ber. Volkenbondsraad 3267 F; Japan 1738 C.)**

C. GEESTELIJK LEVEN. — Oxford-groep. - Bijeenkomst te Interlaken. —
In een te Interlaken gehouden bijeenkomst van twee duizend menschen, vertegenwoordigende 42 landen, en behoorende tot de Oxford-groep-beweging voor geestelijke herbewapening der volkeren, heeft de leider dezer beweging, dr. Frank Buchman in een lange rede o.m. betoogd, dat — nu de wereld op een tweesprong staat — de ineenstorting van onze stelsels nog zou kunnen worden afgewend door een staatkundige leiding.
Spreker betoogde, dat men voor de keuze staat leiding of kanon. Wij moeten luisteren naar leiding, of wij zullen moeten luisteren naar het kanon. Wij moeten den gedachtengang van de volkeren veranderen en hebben niet alleen iets noodig tegen een onmiddellijke crisis maar tegen steeds terugkeerende spanningen.
(Vor. ber. Oxford-Groep 2897 F.)

D. VOLKENBOND. — De 19e Volkenbondsvergadering. - Rede van Del Vayo, afgevaardigde van de Spaansche regeering. —
Voor de voortzetting van de algemeene politieke beschouwingen waren op 19 September zes sprekers aangemeld. De meeste belangstelling bestond voor de redevoering van den vertegenwoordiger van de Spaansche regeering, Del Vayo, die voor den derden keer in de Volkenbondsvergadering de leden van den Volkenbond er van beschuldigde, dat zij hun verplichtingen volgens het Volkenbondsverdrag tegenover Spanje niet hebben vervuld. Met het oog op de gebeurtenissen betreffende Tsjecho-Slowakije werd de rede van Del Vayo natuurlijk met dubbel groote belangstelling aangehoord.
Nooit in de geheele geschiedenis, zoo merkte Del Vayo op, heeft de Volkenbondsvergadering beraadslaagd in een zoo pijnlijke atmosfeer van machteloosheid. Men schijnt de gedelegeerden te willen verlagen tot toeschouwers, die slechts van den afloop van het treurspel hebben kennis te nemen. De Spaansche regeerinsgedelegeerden willen echter niet stilzwijgend de nieuwe tragedie afwachten, die zich gaat afspelen. Zij zullen de leden van de Volkenbondsvergadering op hun verplichtingen volgens het Volkenbondsverdrag blijven wijzen. Del Vayo ging ditmaal niet zooals vroeger op alle bijzonderheden inzake den oorlog in Spanje in. Dit punt zal deze week nog in de zesde, de politieke commissie meer uitvoerig worden behandeld. Del Vayo hield een beschouwing over de algemeene internationale politiek, waarbij hij echter telkens even op gebeurtenissen in Spanje terugkwam. Zijn hoofdbetoog was, dat de Volkenbondsstaten door het opzij schuiven van het Volkenbondsverdrag en door concessie na concessie aan de aanvallers te doen, den oorlog voor hun onmiddellijke deur hebben gebracht. Niemand, zoo verklaarde Del Vayo, heeft meer gedaan om den oorlog nabij te brengen dan juist zij, wier taak het was den vrede te handhaven. China is aan zijn lot overgelaten. De verdwijning van Oostenrijk van de lijst van onafhankelijke staten wordt in het rapport van den secretaris-generaal van den Volkenbond zelfs niet met een enkel woord herdacht. Het is niet te verwonderen, dat diegenen, voor wie onbeperkt geweld de eenige internationale realiteit is, zich voortdurend aangemoedigd voelen telkens opnieuw met geweld voort te gaan. De grootste verantwoordelijkheid voor den tegenwoordigen toestand ligt volgens Del Vayo niet zoozeer bij de aanvallers zelf, die immers slechts de eigen wetten van hun bestaan volgen, doch bij de landen, die voortdurend den mond vol hebben over vrede en over eerbiediging van de souvereiniteit der staten, doch niets hebben gedaan om hun plichten als Volkenbondslid eeniger mate te vervullen.
(N. Rott. Cour.) **(Vor. ber. 3447 C.)**

22 SEPTEMBER 1938.

E. MANDSJOEKWO. — Proclamatie van Tsjang Kai-sjek. —
Aan den vooravond van den zevenden verjaardag van het incident te Moekden, dat leidde tot de bezetting van Mandsjoekwo door Japan heeft maarschalk Tsjang Kai-sjek op 17 September een oproep gericht tot de in Mandsjoekwo wonende Chineezen, zich als één man te verheffen.
De Japanners, aldus Tsjang, zijn op het oogenblik aan het eind van hun krachten en ons uur is thans gekomen. Gij moet u niet tevreden stellen met aanvallen op Japansche munitiedepôts, vliegvelden en spoorwegen, maar actief deelnemen aan den strijd voor China's vrijheid en onafhankelijkheid.
(Telex-A. N. P.) **(Vor. ber. Tsjang Kai-sjek 3394 E.)**

F. NEDERLAND. — Tweede Kamer. - Suppletoire begrooting 1938. - ƒ 500.000 voor luchtbescherming. - Ten einde spoed te betrachten met het treffen van de noodige voorzieningen voor de luchtbescherming, heeft de minister van Binnenlandsche Zaken op 20 September een suppletoire begrooting over 1938 bij de Tweede Kamer ingediend, waarbij de aanvankelijk voor dit doel uitgetrokken post van ƒ 175.000 wordt verhoogd tot ƒ 500.000. (Het Vaderland)
(Vor. ber. 3324 E.)

A. **Algemeene gegevens. - Handelsrelaties.** — Hieronder volgen eenige gegevens over Britsch-Malaya, die voor exporteurs naar dat land van belang kunnen zijn.

Land en Volk. — Britsch-Malaya omvat de volgende gebiedsdeelen:

A. De Straits Settlements. Aan het hoofd van deze Engelsche Kroonkolonie staat een Gouverneur-Generaal. Zij heeft een totale oppervlakte van 4.145 km² en bestaat uit het eiland Singapore (hoofdstad Singapore), het eiland Penang (hoofdstad Georgetown), vervolgens de provincie Wellesley op het vasteland, de eilanden Dindings, het eiland Labuan en de Cocos- en Christmas-eilanden.

Van het totaal aantal inwoners van 1.144.000 zijn 687.000 Chineezen, 292.000 Maleiers, 12.100 Europeanen en ongeveer 129.000 Indiërs.

B. De Gefedereerde Maleische Staten bestaan uit Perak, Selangor, Negri Sembilan en Pahang. De Gouverneur van de Straits Settlements is tevens Hooge Commissaris van genoemde staten.

De oppervlakte bedraagt 71.608 km².

De gezamenlijke staten tellen in totaal 1,7 millioen inwoners, waarvan 440.000 Maleiers, 712.000 Chineezen, 380.000 Indiërs.

De grootste steden zijn de hoofdstad Kuala Lumper en de havenstad Selangor; verder vallen nog te noemen Port Swettenham en Impoh.

C. De Niet-Gefedereerde Staten zijn 5 in getal, n.l. Johore, Perlis, Kelantan, Trenggaun, en Kedah.

Deze staten zijn Britsche Protectoraten. Ook hier vervult de gouverneur der Straits Settlements tevens de functie van Hoogen Commissaris.

De Vorsten worden bijgestaan door raadslieden, welke door het Britsche Gouvernement worden benoemd.

De oppervlakte bedraagt 61.447 km².

Van de 1½ millioen inwoners zijn 950.000 Maleiers, 330.000 Chineezen en 110.000 Indiërs.

Munt, maten en gewichten. — De valuta van Britsch-Malaya is de Straits Dollar = 100 cents, welke op het oogenblik een waarde heeft van ongeveer *f* 1,05. Naast de Nederlandsche Handelsbank en de Nederlandsche Handelmaatschappij zijn een 7-tal buitenlandsche bankondernemingen in Britsch-Malaya werkzaam.

De Engelsche en eenige Aziatische maten en gewichten zijn in gebruik, waarvan de belangrijkste zijn: de Imperial Yard = 91,44 cm; het Imperial Pound = 453,6 gram; de Imperial Gallon = 4,54 liter; 1 katty = 1⅓ lbs = 0,605 kg; 1 picol = 100 katties = 113⅓ lbs = 60,475 kg; 1 koyan = 40 picols = 5333½ lbs = 2419,16 kg.

Buitenlandsche Handel. — Onderstaande cijfers geven een overzicht van den buitenlandschen handel van Britsch-Malaya in 1937, vergeleken met het jaar 1936 (in millioenen Str. $, excl. goud en zilver):

	1937	1936
Invoer	686	508
Uitvoer	899	629

De voornaamste invoerproducten waren (in duizenden Str. $):

	1937
Rubber	143.476
Aardolieproducten	84.831
Rijst	53.371
Tinerts	42.630
Katoenen manufacturen	22.025
Sigaretten	17.179
Copra	13.586
Automobielen en vrachtwagens	12.293
Melk, alle soorten	10.721

Voor den uitvoer waren de volgende artikelen het belangrijkst (in duizenden Str. $):

	1937
Rubber	484.661
Tin in blokken	190.419
Aardolieproducten	55.774
Copra	22.794
Betelnoten	10.579
Rijst	10.039

Voor den invoer is Nederl.-Indië, voor den uitvoer de Vereenigde Staten van Amerika het belangrijkste land.

De handelsbalans met Nederlandsch-Indië luidde als volgt (in millioenen Str. $):

	1937
Invoer uit Ned.-Indië	220
Uitvoer naar Ned.-Indië	35

Uit Nederlandsch-Indië werd onder meer ingevoerd: rubber (93 millioen Str. $ in 1937 tegen 58,7 in 1936), benzine (39,9 tegen 26,7), stookolie (19,1 tegen 15,7), copra (12,0 tegen 9,4), kerosine (9,8 tegen 11,2), suiker (6,2 tegen 5,3), betelnoten (5,7 tegen 4,1) en voorts peper, koffie, terpentijn, steenkolen, sagomeel, varkens, hout, rotting en katoenen sarongs met importwaarden varieerend tusschen 1½ en 2 millioen Str. $. Naar Nederl.-Indië werd o.m. uitgevoerd: rijst, jutezakken, gedroogde en gezouten visch, cocosolie, katoenen manufacturen en uien.

De handelsbalans van Nederland met Britsch-Malaya luidde volgens de Nederlandsche statistiek in het jaar 1937 als volgt (in duizenden guldens):

	1937
Invoer uit Britsch-Malaya	848,2
Uitvoer naar Britsch-Malaya	4.784,5
Uitvoersaldo	3.936,3

De belangrijkste in Nederland ingevoerde producten waren in 1937 (cijfers in *f* 1000): ruwe rubber (302), ananas, ingelegd (112), copra (61), zaden, n.a.g. (54), tin in blokken (50), onbewerkte rottan of rotting (37), sagomeel en fabrikaten daarvan (37), niet geharde plantaardige oliën (26), catechu (22), drogerijen (21), palmpitten (20), huiden en vellen (16); damar (13) en gezaagd en ander teakhout (11).

De uitvoer uit Nederland naar Britsch-Malaya bestond in 1937 onder meer uit: gecondenseerde melk (2737), chemische producten (320), manufacturen, stoffen en weefsels (291), werktuigen, toestellen, enz. (263), ijzer, staal en werken daarvan (160), cacaopoeder zonder suiker (157), garens (93), papier en papierwaren (78), geneesmiddelen (64), margarine (49) en verfwaren, kleurstoffen, lakken en vernissen (38).

Bepalingen betreffende den invoer. — Ten aanzien van douaneaangelegenheden wordt Britsch-Malaya gesplitst in:

1. Straits Settlements.
2. Federal Malay States.
3. Unfederated Malay States.

De Niet-Gefedereerde Maleische Staten, te weten Johore, Kedah, Kelantan, Perlis en Trenggaun, hebben ieder een eigen douaneregiem.

Handelsgebruiken. — De invoer geschiedt meestal door de groote Europeesche, Amerikaansche of Chineesche importhuizen. Offertes moeten worden gemaakt in de Engelsche taal, c.i.f. Singapore, Penang of een andere invoerhaven. De te bezigen valuta is het Engelsche pond. De leveringsvoorwaarden zijn bijna uitsluitend betaling tegen documenten of betaling tegen accept met 30 of 120 dagen zicht.

Consulaire Vertegenwoordiging. — Te Singapore is een Consulaat-Generaal, een Consulaat en een Vice-Consulaat gevestigd. Verder is een Consulaat gevestigd te Penang. (Economische Voorlichting)

A. NEDERLAND. — Troonrede. - Perscommentaren. -

De Nieuwe Rott. Crt. (lib.) acht den inhoud van de rede dit jaar al bijzonder troosteloos, terwijl zoo goed als geen concrete maatregelen worden aangekondigd. Het is of de regeering geheel in het defensief is gedrongen.
Het lijkt er wel eens op, alsof wij teruggezonken zijn in de verslapping van den volksgeest der achttiende eeuw. Wij schijnen ons nog slechts te kunnen beperken tot een zooveel mogelijk conserveeren, tot het stand-op-houden van bepaalde groepen onzer bevolking, voor wie het „zalig zijn de bezitters" geldt.

De Telegraaf constateert de aankondiging van nieuwe protectionistische rechten en verhoogde belastingen.
Men kondigt bijzondere voorzieningen ter bevordering van den uitvoer van onze producten aan en stelt ons verhoogde beschermende rechten in het vooruitzicht. Waar dit op neerkomt hebben wij gezien bij de dezer dagen afgesloten Duitsch-Nederlandsche overeenkomst. De kleine kapitalist betaalt het gelag, hetzij door vermindering van inkomsten, hetzij door hoogere prijzen voor gebruiksartikelen. De Brabantsche koers heeft voorloopig de overhand. Daar doet weinig aan af, dat blijkbaar ook eenige aandacht besteed zal worden aan ons meest nationale bedrijf: de scheepvaart.
Als tegenprestatie heeft dr. Colijn blijkbaar gedaan kunnen krijgen, dat aan het inpolderingswerk en verdere maatregelen tot verbetering van de bodemgesteldheid, een nieuwe impuls zal worden gegeven. Volkomen terecht merkt de Troonrede op, dat dit soort maatregelen blijvende werkgelegenheid schept, wat men niet kan zeggen van het kunstmatig door protectionistische rechten aankweeken van nieuwe fabriekjes.
Alles tezamen genomen noemt het blad de Troonrede een dor en weinig bemoedigend document. Het stuk hangt van compromissen aan elkaar.

De Tijd (r. k.): „Hoe vaag de bewoordingen van de Troonrede nu ook zijn, duidelijk genoeg toonen zij ten eerste, dat de regeering geen plannen voor een radicale werkloosheidspolitiek koestert, en ten tweede, dat de beperkte plannen, die haar in den zin liggen, niet gereed zijn.
Wat de Regeering aan degenen, die om een verlossend woord hebben gevraagd, aanbiedt, is dus practisch een leege enveloppe, omtrent welks na-te-leveren inhoud men geen hooge verwachtingen kan koesteren.
De vraag moet ons dan ook van het hart, of het voor de katholieke politiek nog wel wenschelijk geacht mag worden, dat vier van de jongste en actiefste katholieke politici, dat wil zeggen een groot deel van de beschikbare manschap, een wagen blijven medebesturen, waarop blijkbaar de handrem aanstaat, en hun krachten en prestige verslijten in een politieken arbeid van zoo beperkt perspectief."

Het Handelsblad (lib.) vangt de beschouwing aldus aan:
De tweede troonrede welke uitgesproken wordt sedert het vierde ministerie-Colijn optrad, is een uiterst sobere boodschap, die in wezen niet veel verschilt van de vorige, behalve dan dat de inmiddels weer ten ongunste gekeerde wereldconjunctuur nu niet meer veroorlooft om, zooals toen, in de overwegende mineurklanken een vroolijker motief te verwerken. De in- en exportpolitiek van de regeering besprekende, zegt het blad o.a.:
Dat daarbij hier en daar vormen van bindende coördinatie hun intrede zullen doen, en dat de overheid haar handelspolitiek wapenarsenaal in een economisch zwaar gewapende wereld up to date moet houden, is eveneens begrijpelijk. De vraag is echter of men met dit alles wil aansturen op een definitieve koerswijziging in de richting van een steeds meer gebonden en naar totaliteit strevende nationale economie (die, dat leert het buitenland, ook op politiek terrein gevaarlijke totalitaire neigingen aanwakkert) dan wel, of men met deze middelen min of meer ad hoc wil manoeuvreeren om de sterke krachten welke in ons volk en in onze volkshuishouding juist door vrije ontplooiing tot wasdom en weerstandsvermogen zijn gekomen, voor de toekomst zooveel mogelijk te bewaren.

De Maasbode (r. k.). Over de werkloosheidsbestrijding merkt het blad op:
„Dat verplichte arbeidsdienst niet verwacht behoefde te worden van een kabinet, waarin de leider van de anti-revolutionnaire partij de president is, kan ingewijden niet bevreemden. Intusschen, de werkloosheid onder de jeugd is een euvel, dat het kabinet terecht met „krachtiger bestrijding" dan tot dusver tegemoet wil treden. Wij stellen de vraag, of, zoo er van verbetering der leerlingenschaal niets komt, via de bestrijding der jeugdwerkloosheid hier althans geen sociale taak der regeering ligt?"
Het blad juicht over de maatregelen t.a.v. de groote gezinnen en over het herzien van belastingen, welke het bedrijfsleven belemmeren en het gewone leven überhaupt.

Het Volk (soc.-dem.). „De economische vooruitzichten, zoo heet het, zijn minder gunstig dan een jaar geleden. In de wereldconjunctuur zijn echter duidelijke teekenen van herstel waar te nemen; de sombere voorspelling van de regeering geldt dan ook in het bijzonder voor Nederland en de vraag dringt zich op, in hoeverre het beleid van de regeering zelve den toestand ten ongunste heeft beïnvloed. Eenerzijds zijn op veel te bescheiden schaal gelden voor werkverruiming beschikbaar gesteld; doch anderzijds nam de „zuinige huismoeder" De Wilde maatregelen, die de economische activiteit moesten remmen. Dezelfde tweeslachtigheid vinden wij in de Troonrede van dit jaar. Opnieuw immers preekt het kabinet-Colijn „een zoo groot mogelijke beperking der uitgaven."
De Troonrede spreekt bij de werkverruiming van „belangrijke uitbreiding". Dus toch het verlossende woord?
„Men zij niet te haastig! Bij het jongste werkloosheidsdebat bleek, dat dit kabinet reeds „belangrijk" acht, wat door vele anderen volstrekt onvoldoende wordt geoordeeld."

De Standaard (a.r.) wijst er op, dat de zware taak van de regeering in het afgeloopen jaar nog verzwaard is.
„De regeering wil trachten het bedrijfsleven te verlevendigen, waardoor het natuurlijk gevolg, vermindering der werkloosheid, in het leven zal worden geroepen.
Maar hier komt nu de tegenstelling.
Zij wil den uitvoer onzer producten bevorderen, en tevens de binnenlandsche markt door tariefmaatregelen voor bepaalde bedrijven versterken. Het een zou het ander kunnen keeren.
Wordt de afzet der binnenlandsche nijverheid grooter, zal dit niet moeten leiden tot het dalen van den import?
De regeering ziet dit natuurlijk niet voorbij. En het is stellig daarom dat zij gewaagt van bijzondere voorzieningen.
Wij hopen, dat een goede synthese mogelijk blijkt."

Het Volksdagblad (comm.) zegt, dat „het verlossende woord" tot een hoon is geworden.
„De Troonrede brengt geen bestrijding van de werkloosheid door werkverruiming op groote schaal. De Troonrede brengt geen cent steunverhooging voor de werkloozen! De Troonrede brengt geen uitkomst voor de jeugd! De Troonrede kondigt verzwaring van de lasten aan, die op de werkende bevolking drukken, en verscherpte aanpassing. De Troonrede kondigt geen ruimere hulp aan voor de noodlijdende plattelandsbevolking."

Het Nat. Dagblad (nat. soc.) meent, dat deze Troonrede zich dit jaar al door een bijzonder gebrek aan inhoud kenmerkt.
„In het geheele stuk is als ondertoon een pessimistische stemming merkbaar, die wel zeer afsteekt bij de zelfverzekerdheid, waarmede dit kabinet, zijn loopbaan aanving. Van deze zelfverzekerdheid der zegevierende democratie is niet veel overgebleven.
Ten aanzien der werkloosheid klinkt een zwak en timide geluid."
De zinsnede, dat „het geheele volk" zooveel mogelijk in de te brengen nationale offers zal deelen, duidt, naar het blad meent, vermoedelijk op het voornemen, den kleinen man een extra last op te leggen. **(Vor. ber. 3454 A.)**

B. NEDERLAND. — Rijksbegrooting - Perscommentaren. —

Het **Alg. Handelsblad** (lib.) schrijft o.m.:
De minister heeft er ernstig naar gestreefd om een eerlijk en onopgesmukt en ongecamoufleerd beeld van den financieelen toestand des lands te geven.
Het blad juicht voorts de herziening van enkele heffingen toe. Het vreest echter, dat deze herziening van ons belastingstelsel nog te partieel, te incidenteel is en men op den duur met een nog ingrijpender wijziging zal moeten komen. Wij mogen echter tevreden zijn, dat de minister haar althans ter hand heeft genomen!
Over de Nationale Inkomsten- en Winstbelasting merkt het blad op:
Vooral de winstbelasting is een ruwe heffing, welke de innerlijke, voor het bedrijfsleven noodzakelijke reserve-vorming ernstig kan benadeelen — tot schade voor de uitbreiding der werkgelegenheid! dus juist wat de minister zegt niet te willen. Maar in dezen tijd moeten wij maar niet te zeer klagen over het feit, dat, nu een verdere opvoering van onze theoretisch wel heel zuiver en fraai uitgesponnen Rijksinkomstenbelasting, niet mogelijk is, wij het roer radicaal omgooien. Er moeten nieuwe middelen zijn voor oogenblikkelijke eischen. Wij zullen dus deze nieuwe zware inkomstenbelasting en winstbelasting op N.V. wel moeten accepteeren, maar een dergelijke hooge heffing van 8% van de behaalde winsten naast een uitdeelingsbelasting (de dividend- en tantièmebelasting, welke als basistarief 5% bedraagt, maar door een opcenten-trits — van 48 + 20 + 73 — al is gebracht op 12.05%) zal al meteen als het maximum moeten worden beschouwd, dat daaruit zonder ernstige economische schade kan worden gehaald.

Het blad besluit: Nog beschikt ons volk, dank zij zijn spaarzaamheid en vlijt, over voldoende reserves, welke het ter beschikking van den Staat kan stellen tot dekking der aanhoudende deficits. Maar de vooruitzichten voor ons bedrijfsleven zijn thans niet langer zoodanig, dat men op een ongestoorde continuïteit van dit spaarvermogen zal mogen blijven rekenen.

De **Maasbode** (r.-k.) heeft de Troonrede, samengesteld als zij is onder den drukkenden invloed van de crisis op internationaal politiek en economisch terrein, gekarakteriseerd als een sub umbra geschreven stuk; de Millioenennota voor 1939 mag veilig een crisisproduct heeten, ook afgescheiden van de altijd disputabele vraag, of de door haar toegepaste scheiding tusschen gewone en kapitaalsuitgaven juist is.
Ook wie bezwaren tegen haar inhoud heeft zal erkennen, dat deze Nota een moedig stuk is, in zooverre de beheerder van 's lands financiën over twee fundamenteele punten van financieel beleid geen twijfel laat: zijn streven naar een sluitende begrooting en zijn afschuw voor lichtvaardige leeningspolitiek. Men moet in elk geval, om het standpunt van minister De Wilde recht te doen, deze twee punten goed vasthouden, tenzij men lust heeft het financieele moeras van het nieuwe socialisme — het „ware socialisme" van den nieuwen tijd met zijn leen maar raak-politiek, spoliatie, al of niet in belastingvorm en ongepubliceerde begrootingen inbegrepen — binnen te stappen.
In financieel opzicht beschouwd acht het blad de Nota meer dan solide en biedt zij volstrekt geen reden tot pessimisme, want onze financieele positie is sterk.

Nieuwe Rott. Crt. (lib.). — De Millioenennota van den a.-r. minister De Wilde vertoont een zeker eigen karakter, wat zich voornamelijk hierin uitspreekt, dat, op een paar uitzonderingen na, het reeds jaren durende proces van intering en uitholling van onze financieele positie een halt wordt toegeroepen. Imponeeren kan de wijze, waarop dit geschiedt echter niet, zoowel vanwege de middelen, die daartoe worden aangewend (belastingverhoogingen), als vanwege het onvolledige resultaat, dat er door wordt verkregen.
Het is alleen erg jammer, dat de minister van Financiën bij den eersten stap naar een meer reëel begrootingsbeleid noch de z.g. „onvolkomenheden" voor 100% heeft kunnen wegwerken, noch zelfs een sluitend budget heeft kunnen ontwerpen, noch er in geslaagd is de lasten voortspruitende uit een reëelere behandeling van de begrootingspositie benevens de lasten van een gedeelte der defensiemaatregelen op andere wijze te vinden dan uitsluitend door belastingverzwaring.

Het Volk (s.d.) — Het bereiken eener sluitende begrooting, aldus het blad, ziet de regeering thans als haar heilig ideaal. Dit oogmerk zal moeten worden verkregen, eenerzijds door bezuiniging, anderzijds door verzwaring van belastingdruk.
Sterken nadruk legt de regeering op den eisch van verder gaande versobering. Reeds nu wordt het parlement daarom er op voorbereid, dat bijzondere bezuinigingsmaatregelen noodig kunnen blijken, die zijn goedkeuring zullen vereischen. Over den inhoud daarvan zwijgt de minister geheimzinnig. Weet hij het zelf wellicht nog niet, of acht hij het raadzamer ten deze stuksgewijze te werk te gaan? Deze laatste methode heeft het voordeel der onopvallendheid en van afmatting der tegenstanders.
Het blad heeft den indruk, dat de minister bij zijn nieuwe belastingtechniek de Katholieken tracht te paaien door voor de groote gezinnen hier het een en ander te doen.
De werkloosheidsparagraaf noemt het blad duister en weinig beloovend.
Volgens het blad buigt men de knie voor het afgodsbeeld der bezuiniging.

De Telegraaf zegt o.m., dat minister De Wilde zich er toe gezet heeft licht te laten vallen op verschillende posten, die tot dusver in de schaduw bleven. De Millioenennota ademt dan ook een sfeer van waarachtigheid.
Betreffende de voorstellen tot heffing van nieuwe belastingen schrijft het blad:
„De eerste vraag, welke zich voordoet, is, waarom niet eenvoudig de inkomstenbelasting verhoogd is. Wij kunnen hiervoor geen andere reden zien dan de verklaring der regeering, dat „de bestaande belastingen weinig geschikt zijn om te worden verhoogd" en dat daarvan een „sterk remmende invloed op de bedrijvigheid hier te lande het gevolg zou zijn".
Vandaar, dat thans een voor allen geldende gelijke heffing van 2% op loonen, huren, pensioenen en winsten wordt ingesteld."
Het blad stelt vervolgens de vraag, op wien de druk van de nieuwe belasting uiteindelijk zal komen te liggen:
„Zal de arbeider inderdaad zijn loon met 2% zien verminderen, of zal de last in den loop van den tijd toch weer op de schouders van den ondernemer worden afgewenteld?"
„Mocht de belasting per saldo op den werknemer worden afgewenteld, dan is moeilijk in te zien, hoe deze belasting de bedrijvigheid kan aanmoedigen. Dezelfde overwegingen zijn, mutatis mutandis, van toepassing op de winst-, huur-, rente- en pensioenbelasting, waarvan de consequenties nog niet zijn te beoordeelen".
„De vraag betreffende de bevordering der bedrijvigheid stelt men zich ook ten aanzien van de belasting van niet minder dan 8% op winsten van rechtspersonen, hetgeen een formidabele verzwaring van de reeds zoo drukkende belastingen der ondernemingen beteekent."
De regeering — aldus besluit het blad — komt de lof toe meer licht te hebben verspreid over de financieele situatie des lands en nieuwe wegen — waaronder een zeer juiste in zake de financieele verhouding tot de gemeenten — te hebben aangeduid.

De Standaard (a.r.) — De mededeelingen en beschouwingen van de regeering zijn wel geschikt om den ernst van den financieelen toestand te doen inzien en om het besef te wekken, of te versterken, dat het zich te weer stellen tegen bezuinigingen, het aandringen op en bepleiten van allerlei nieuwe uitgaven, niet alleen hoogst onaangename, maar tegelijkertijd uiterst bezwaarlijke en zeer gevaarlijke consequenties met zich brengt. Over de door de regeering aangekondigde maatregelen kan eerst een oordeel worden gevormd, als de daarop betrekking hebbende concrete wetsontwerpen zijn ingediend. Wel mag er thans op gewezen worden, dat een herziening van het tarief van invoerrechten, welke, althans voor een aantal artikelen, het maximum belastingpercentage op 20 zal brengen — nu is dit 12 — vele bezwaren zal ontmoeten, en dat een verhooging van de op ons volk drukkende lasten met ƒ 50 millioen per jaar uitermate moeilijk te aanvaarden is, nu reeds jaren lang, ook door de regeering, is uitgesproken, dat die lasten reeds te zwaar zijn, en in menig opzicht in den weg staan aan het economisch herstel.

De **Nederlander** (c.h.) noemt de Millioenennota een somber stuk. Het éénige lichtpunt, dat er in vermeld wordt, is een groote overschrijding van de middelenraming in 1937.
De belastingen hebben in dat jaar liefst 72 millioen méér opgebracht dan de raming.
In het najaar 1937 sloeg de wereldconjunctuur echter om, en een uitvloeisel daarvan was, dat ook ons snelle middelenaccres weer tot staan kwam.
Ook aan de verwachting, dat de werkloosheidsuitgaven aanzienlijk zouden dalen, werd hierdoor de bodem ingeslagen. Daarbij kwamen dan de nieuwe defensieuitgaven, waarvan het eindpunt nog niet is bereikt.

De **Rotterdammer** (a.-r.) meent, dat voorop kan worden gesteld, dat de minister van Financiën in overeenstemming met al zijn ambtgenooten een forsche poging wil doen om te komen tot een sluitend budget. Daarop is alles gericht, al wordt nadrukkelijk verzekerd, dat de groote problemen: defensie en werkloosheid, geen oogenblik uit het oog worden verloren. Al met al hangt, volgens het blad, het Nederlandsche volk heel wat boven het hoofd. Het zal echter te dragen zijn, indien de regeeringsmaatregelen het bedrijfsleven kunnen vrijmaken uit de remmen, welke nu de ontplooiing tegenhouden.

Het Volksdagblad (comm.) gaat uitvoerig na, hoe door de nieuwe belastingmaatregelen ƒ 50 millioen beschikbaar komen tot dekking van het tekort op de begrooting.
Waar dit bedrag voor een groot deel afhankelijk is van loonen en huren, is hier een nieuwen vorm gevonden om het geld te halen waar het niet is, terwijl de belastingverlichting gedeeltelijk den rijken ten goede komt.

Het Nationale Dagblad (nat.-soc.) is er vast van overtuigd, dat de Nederlandsche financiën weldra de hoogste toppen van een ongebreidelde schuldenpolitiek zullen hebben bereikt. In zoover volgt Nederland met democratische meesterschap het voorbeeld der Fransche volksfrontregeering. De Regeering probeert natuurlijk afstand te bewaren van het Fransche staatsbankroet, doch zij heeft zich met de begrooting 1939 zoo vastberaden op de glijbaan naar den financieelen afgrond gewaagd, dat een reddingspoging welhaast ondoenlijk lijkt.

(Vor. ber. 3455 A.)

23 SEPTEMBER 1938.

A. **BELGIE. — Handhaving der neutraliteitspolitiek.** - Men heeft er de laatste dagen van verschillende zijden bij de Belgische regeering op aangedrongen, dat zij de Kamer of de commissie van Buitenlandsche Zaken zou bijeenroepen of een verklaring over de buitenlandsche politiek zou afleggen.
De regeering is van meening, dat een vervroegd bijeenkomen van het parlement niet noodig is en dat er ook geen reden bestaat voor het bijeenroepen der commissies.
Bovendien is de regeering vastbesloten zich met onwankelbare kracht te houden aan de beginselen der onafhankelijkheidspolitiek, die niet alleen zal bijdragen tot het behoud van den vrede, maar ook de grootste kans biedt, dat België aan het gevaar van oorlog ontkomt. (Agence Belga)

(Vor. ber. Onafhankelijkheid 2977 A.)

B. **ITALIE. — Mussolini spreekt te Udine.** — Staande op het balkon van het regeeringspaleis, hield Mussolini op 20 September een toespraak, waarin hij een schets gaf van de Italiaansche geschiedenis der laatste decennia. Hij zeide o.a.: „Onze grenzen zijn beveiligd, wij hebben Libye heroverd, wij hebben de diplomatieke kwesties geliquideerd, die hangende waren gebleven. Wij zijn machtig te land, ter zee en in de lucht. Wij geven er de voorkeur aan, dat men ons vreest".
„In de laatste zestien jaar, aldus zeide de duce, hebben andere volken crises gekend, doch het Italiaansche

volk heeft zijn kalmte niet verloren, want twintig jaar strijd en een fascistische revolutie hebben van de Italiaansche ziel een blok metaal gemaakt. Als het volk morgen weer voor een vuurproef zou worden geroepen, zou het geen minuut aarzelen". (Stefani) **(Vor. ber. Mussolini 3452 A.)**

A. **NEDERL. OOST-INDIE. — Werkloosheid. - Kosten der steunverleening sedert 1934 geregeld gedaald. —**
Den Indischen Volksraad is aangeboden een samenvattend overzicht betreffende den stand van het vraagstuk der werkloosheidsbestrijding in Nederlandsch-Indië.
Het volgende is eraan ontleend:
Zooals bekend, is thans de steunverleening aan werkloozen wat betreft de crisis-werkloosheid, geheel getreden in het teeken van de liquidatie. De kosten der steunverleening zijn sedert 1934, toen de top bereikt werd met een bedrag van ƒ 1.900.000, regelmatig gedaald en indien de verwachtingen worden vervuld, zal over 1938 slechts een bedrag van p.l.m. 7 ton voor dit doel benoodigd zijn. Waarschijnlijk zal in den loop van 1938 dit bedrag nog verder dalen — indien althans de conjunctuur geen ongunstige wending neemt — in welk geval met een blijvende uitgave voor de steunverleening voor de eerstvolgende jaren van ƒ 5 à 600.000 zal moeten worden rekening gehouden.
Deze steunverleening zal dan omvatten eenerzijds de groep blijvende steuntrekkers, afkomstig uit de crisisjaren, welke naar verwacht mag worden ongeveer 1500 Europeesche werkloozen zal omvatten, en anderzijds een groep zoogenaamde „nieuwe werkloozen", onder wie dan verstaan worden zij, die onder de thans als normaal te beschouwen arbeidsverhoudingen buiten hun schuld ontslagen worden.
Er moet nog steeds mede gerekend worden, dat er minstens 3000, misschien nog wel 4000, jeugdige werkloozen op de Indische arbeidsmarkt aanwezig zijn en dat derhalve de toestand op dit gebied nog vrijwel even ongunstig is als in de crisisjaren.
Dat zulks inderdaad het geval is, komt telkens weder aan het licht, wanneer door een van de landsdiensten oproepingen geplaatst worden voor ambtelijke betrekkingen. Aanmeldingen van 1000 en meer sollicitanten zijn dan geen uitzondering.
(Java Bode) **(Vor. ber. Werkloosheid 2474 A.)**

B. **ZWEDEN. — Verkiezingen voor de Provinciale Landdagen. - Gemeenteraad van Stockholm. —**
Bij de verkiezingen voor de Provinciale landdagen, op 18 September in geheel Zweden gehouden, hebben de sociaal-democraten, op enkele uitzonderingen na, in alle landdagen de meerderheid der zetels veroverd en reeds bestaande meerderheden aanzienlijk vergroot.
De totale zetelverdeeling in alle landdagen ziet er aldus uit:

sociaal-democraten	636	zetels	(128 gewonnen)
conservatieven	194	„	(84 verloren)
boerenpartij	175	„	(37 verloren)
volkspartij (liberalen)	127	„	(7 gewonnen)
(links)-socialisten	1	„	(11 verloren)
communisten	15	„	(6 gewonnen)
nationaal-socialisten	0	„	(2 verloren)

In totaal: 636 sociaal-democratische zetels tegenover 512 andere.

In Stockholm waar gemeenteraadsverkiezingen zijn gehouden, is de uitslag:

sociaal-democraten	55	zetels	(10 gewonnen)
conservatieven	26	„	(7 verloren)
volkspartij	14	„	(gelijk gebleven)
(links)-socialisten	2	„	(5 verloren)
communisten	3	„	(2 gewonnen)

In totaal: 55 sociaal-democraten tegenover 45 andere.
(Het Volk) **(Vor. ber. Verkiezingen 2460 F.; Stockholm 1726 B.)**

C. **NEDERLAND. — Voorzitter Eerste Kamer. —**
Bij K. B. van 12 September is benoemd tot voorzitter van de Eerste Kamer der Staten-Generaal gedurende de zitting, welke zal aanvangen op den derden Dinsdag in September 1938: de heer mr. W. L. baron de Vos van Steenwijk, lid van die Kamer.
(Nwe. Rott. Crt.) **(Vorig bericht 2814 B.)**

D. **VOLKENBOND. — Polen verlaat den Volkenbondsraad. —**
De Poolsche volkenbondsgedelegeerde, Komarnicki, heeft op 17 September den voorzitter namens zijn regeering medegedeeld, dat Polen niet voornemens is zich als lid van den Volkenbondsraad te doen herkiezen. Polen bezet den semi-permanenten zetel in den raad sinds 1926. De zetel van Polen zal dan worden ingenomen door Griekenland, dat de staten van de Balkan Entente zal vertegenwoordigen.
(Polska Agencia Telegraficsna) **(Vor. ber. 3394 C.)**

E. **SANDJAK-ALEXANDRETTE. — Voortaan „Hatay". —**
Het Sandjak-Alexandrette zal voortaan den naam „Hatay" dragen (afkomstig van de Hethieten). Het zal een eigen vlag voeren: een roode halve maan, een roode ster, beide wit omrand op rood doek.
(Avondpost) **(V. b. Sandjak-Alexandrette 3445 G.)**

F. **AUTOMOBILISME. — Eyston bereikt een snelheid van 575,347 K.M. —**
Het wereldsnelheidsrecord, dat op 15 September door John Cobb werd verbeterd, heeft niet langer dan 24 uur op zijn naam gestaan, want op 16 September verbeterde capt. Eyston het wederom en bracht het op 575,347 K.M. per uur over de gemeten mijl, hetgeen dus meer dan 11½ K.M. per uur sneller is dan het oude record van Cobb. Het feit, dat een wereldsnelheidsrecord te land reeds in 24 uur werd verbeterd, is een unicum in de historie van dit record.
(Telegraaf) **(Vorig bericht 3418 F.)**

G. **TSJECHO-SLOWAKIJE. — Sudeten-Duitschers. - Engelsch-Fransche voorstellen zonder voorbehoud aanvaard. —**
Op 21 September is het Tsjechoslowaaksche antwoord op de Britsch-Fransche voorstellen bekend geworden en het blijkt, dat de regeering te Praag het Londensche plan aanvaardt zonder voorbehoud, doch in het vertrouwen, dat Frankrijk en Engeland Tsjecho-Slowakije te hulp zullen komen, als het mocht worden aangevallen. Het antwoord werd door Krofta om 5 uur 's middags aan de gezanten van Frankrijk en Engeland te Praag overhandigd en beteekent het begin der onderhandelingen over de formeele procedure voor de concrete regeling der ontwerpen, die de regeeringen van Frankrijk en Engeland hebben noodig gevonden aan de Tsjechoslowaaksche regeering voor te leggen.

Radiomededeeling aan het volk. — De regeering heeft op 21 September voor de radio de redenen uiteengezet, welke haar hebben genoopt, de besluiten van Londen te aanvaarden.
Na twintig jaren rust bevond de staat zich bedreigd door het dynamisme van een naburigen staat, aldus wordt gezegd. De Europeesche crisis is van zoodanigen omvang, dat vrienden ons den raad gaven de orde en den vrede te koopen met territoriale concessies, daar zij ons niet te hulp konden komen. De door Benesj en de regeering geuite wensch om door arbitrage de zaak tot oplossing te brengen, werd niet in overweging genomen.
De vertegenwoordigers van Frankrijk en Engeland lieten ons overigens weten, dat een dergelijke oplossing het conflict niet zou afwenden.
Wij bevonden ons voor een oorlogsbedreiging, welke zelfs het nationaal bestaan der Tsjechen en Slowaken zou kunnen doen wankelen.
De regeering is vastbesloten, wat er ook gebeure, de onafhankelijkheid der natie te verdedigen onder den nieuwen toestand, die is ontstaan.
President en regeering, geplaatst voor den eisch der groote mogendheden, konden niet anders doen dan het plan aanvaarden. Wij stonden alleen.
Het kabinet zal den staat onder nieuwe omstandigheden regeeren en het verwacht, dat de Nationale Vergadering, welke het daartoe zal bijeenroepen, wanneer deze de tragische redenen verneemt, uit naam der bevolking het ernstige besluit der regeering zal bekrachtigen.
De regeering zal de onafhankelijkheid van ons geliefde vaderland binnen de grenzen verdedigen. Indien het volstrekt noodzakelijk is zullen wij ons leven en ons goed in de weegschaal werpen om het volk en den staat te redden.

Betoogingen te Praag. — Zoodra te Praag bekend was geworden dat de regeering de Britsch-Fransche voorstellen had aanvaard, werden in de stad betoogingen gehouden.
Het verkeer moest door sterke afdeelingen politie worden geregeld.
Duizenden personen, onder wie vele vrouwen, demonstreerden op het hoofdplein van Praag en voor de buitenlandsche gezantschappen. Er werd „Leve het leger" geroepen, en „Wij willen

een militaire dictatuur. Wij willen geen duim grond afstaan". Ook werd de kreet gehoord „Weg met Frankrijk en Engeland". Nu en dan werd het volkslied gezongen.

Sovjet-Russische verklaring. — Litwinof heeft in een rede van 21 September waarin hij een fellen aanval op den Volkenbond deed, omdat deze volgens hem gefaald heeft zijn leden te beschermen, de Assemblée medegedeeld, dat Rusland twee dagen geleden Praag heeft geantwoord bereid te zijn onmiddellijk doeltreffende hulp te verleenen, op grond van de Russisch-Tsjechische verdragen.

Henlein naar Duitschland. — Het staat nu wel vast, dat de Sudetenduitsche leider Henlein naar Duitschland vertrokken en zich met de leiding der Sudetenduitsche legioenen welke op Duitsch gebied zijn gelegerd, bezighoudt.

Hongaarsche en Poolsche eischen. - Troepen aan de Tsjechische grens. — Behalve de Duitsche eischen moeten ook alle verzoeken van Polen en Hongarije worden ingewilligd, anders zullen Polen en Hongarije den Tsjechoslowaakschen staat geen waarborg verleenen. De Hongaarsche gezant te Praag heeft Krofta een nota overhandigd, waarin voor de Hongaarsche minderheid dezelfde voorwaarden worden geëscht als aan de Sudetenduitschers zijn toegestaan.
Bovendien heeft de Poolsche gezant te Praag, Papee, aan den Tsjechoslowaakschen minister van Buitenlandsche Zaken een nota overhandigd, waarin de Poolsche regeering de verwachting uitspreekt, dat de Tsjechoslowaaksche regeering voor de door de Poolsche minderheden bevolkte gebieden eenzelfde regeling zal toepassen als voor de gebieden met Duitsche bevolking.
In de nota wordt verder vastgesteld, dat de bepalingen van de Poolsch-Tsjechische conventie van 1925 betreffende de positie der Poolsche bevolking nutteloos geworden zijn, zoodat de Poolsche regeering de conventie opzegt.
Zoowel Poolsche als Hongaarsche troepen zijn bij de Tsjechisch-Slowaaksche grenzen geconcentreerd.

Ontstemming bij de Tsjechische socialisten. — De Tsjechische Socialistische parlementsfractie bleek ten zeerste ontstemd over het besluit der regeering. Zij heeft een motie aangenomen, waarin zij verklaart zich niet te kunnen vereenigen met een diplomatiek beleid, „dat er toe geleid heeft, dat aan een staat, zonder dat deze geraadpleegd is en onder bedreiging met agressie de opoffering van zijn onafhankelijkheid is opgelegd, dat de regimes van geweld, materieel en moreel versterkt zijn, dat Tsjecho-Slowakije geïsoleerd wordt, dat de bewapeningswedloop verhaast en het oorlogsgevaar daardoor grooter wordt."

Hakenkruisvlaggen en incidenten in het Sudetengebied. — In het Sudetengebied, was nauwelijks het antwoord der Tsjechische regeering bekend of de nationaal-socialistische vlaggen verschenen aan de huizen. Daarbij is het ook hier tot ernstige incidenten gekomen. Te Eger viel een opgewonden menigte het douanekantoor aan, ontwapende de douanebeambten en voerde dezen naar Duitschland, terwijl verder het politiebureau door de Henleinisten ingenomen werd.

Kabinet-Hodza afgetreden; Kabinet-Syrovy gevormd. De burgemeester van Praag, Zenkel, verklaarde op 22 September in een rede, die door de radio werd uitgezonden, dat het kabinet-Hodza is afgetreden. Een nieuw kabinet van nationale concentratie, waarin alle partijen vertegenwoordigd zullen zijn, evenals het leger, werd voorbereid.
Nog op den dag van het aftreden van de regeering van dr. Hodza heeft de Tsjechoslowaaksche republiek haar nieuw kabinet gekregen. Aan het hoofd van deze regeering staat generaal Syrovy, de op het oogenblik zoo populaire inspecteur-generaal van het leger, die tevens de portefeuille van Oorlog beheert. Het nieuwe kabinet, waarin o.a. de oud-ministers dr. Krofta, dr. Kalfus en dr. Cerny zijn opgenomen, bestaat geheel uit technici en hoofdambtenaren. Geen enkele minister is op den voorgrond gekomen door zijn politieke activiteit.
Daarnaast is er een politieke adviseerende commissie gevormd onder voorzitterschap van oud-premier dr. Hodza, die het contact met de partijen der regeeringscoalitie zal handhaven. De oud-ministers Bechyne en Franke en mgr. Sramek maken er deel van uit.
De volledige ministerlijst van het nieuwe Tsjechoslowaaksche kabinet ziet er als volgt uit:

Premier en Defensie: Generaal Syrovy.
Buitenlandsche Zaken: Dr. Krofta.
Binnenlandsche Zaken: Cerny.
Verkeerswezen: Kamenicky.
Financiën: Kalfus.
Onderwijs: Sebert.
Openbare Werken: Generaal Usarek, sous-chef van den generalen staf.
Posterijen: Dunovsky, directeur-generaal van de P.T.T.
Handel: Janasek.
Landbouw: Reich.
Sociale Zaken: Horak.
Openbare Gezondheid: Dr. Mendl.
Justitie: Fajnor.

Ministers zonder portefeuille: Vavrecka, Zenkl, Bukovsky, voorzitter van de Sokol-federatie. Een vierde ministerzetel zonder portefeuille wordt gereserveerd voor een lid van de Slowaaksche Volkspartij.

Generaal Syrovy

Mobilisatie van het Tsjechische leger. - Groote militaire bedrijvigheid in Duitschland. —
President Benesj heeft, na beëediging van het kabinet, de algemeene mobilisatie gelast. Binnen zes uur moeten officieren en manschappen der reserves tot den leeftijd van 40 jaar opkomen.
Het mobilisatiedecreet werd op 23 September des avonds om 10.40 door radio-Praag uitgezonden, eerst in het Tsjechisch, daarna in het Duitsch, Hongaarsch, Roetheensch en Slowaaksch. Er wordt in gezegd, dat alle dienstplichtigen zich terstond en in het snelste tempo naar hun mobilisatie-bestemming moeten begeven. Paarden, wagens, auto's en particuliere vliegtuigen worden gerequireerd. Alle civiele luchtvervoer is verboden. Militaire berichten zijn onderworpen aan strenge censuur.
De proclamatie eindigde met den volgenden oproep: „Burgers! Een beslissend oogenblik nadert. Het welslagen hangt van ieder af. Laat ieder al zijn krachten in dienst van het vaderland stellen. Weest dapper en trouw. Onze strijd is een strijd voor gerechtigheid en vrijheid. Leve Tsjecho-Slowakije.!"
Het Italiaansche Stefani-agentschap bericht, dat de militaire bedrijvigheid in Beieren 23 Sept. een versneld tempo heeft aangenomen; zoowel te land als in de lucht was groote activiteit te constateeren. Onophoudelijk trokken troepen in de richting van de Tsjechoslowaaksche grens; met tusschenpoozen van tien minuten gingen afdeelingen legervliegtuigen, verkenners en groote bommenwerpers naar de grens.

Tsjechen weer in Sudetenland. — In het grootste deel van Egerland zijn de Tsjechische troepen, veldwachters en politieagenten, die zich op 22 September tot achter Marienbad hadden teruggetrokken of hun dienst aan de vrijwillige organisaties der Sudetenduitsche partij hadden overgedragen, teruggekeerd. De gewapende Sudeten-Duitschers zijn van de straten, de hakenkruisvlaggen zijn van de huizen verdwenen en begrijpelijkerwijs heeft ook de stemming onder de Duitsche bevolking onder deze voor haar zoo teleurstellende veranderingen aanmerkelijk geleden. (Telex-A. N. P.)

(Vor. ber. 3452 B.; Hongaarsche en Poolsche minderheden 3454 B.; Kabinet 3282 C.)

A. CHINA. — Commissie benoemd voor de leiding der Republiek. —

Naar van officieele zijde wordt medegedeeld, is een gemeenschappelijke commissie voor de leiding der Chineesche republiek door de voorloopige regeering in Peking en de nieuwe regeering van Nanking gevormd.
De vorming van deze commissie is bedoeld als overgangsmaatregel ter vorming van een nieuwe centrale Chineesche regeering. Secretaris-generaal der commissie is Tsjenloe die tot 1927 Chineesch gezant in Frankrijk was. (Telex-A. N. P.)

(Vor. ber. 3058 B.)

B. Spanje. — Burgeroorlog. - Regeering zendt alle vrijwilligers weg. - Commentaar van Burgos. —

De Spaansche premier prof. Negrin heeft op 21 September in de Volkenbondsvergadering medegedeeld, dat de Spaansche regeering besloten heeft de onverwijlde terugtrekking onder internationale contrôle te gelasten van alle niet-Spaansche combattanten, die aan de zijde der regeering vechten. Dit besluit is van toepassing op alle buitenlanders, zonder onderscheid van nationaliteit, ook diegenen inbegrepen, die sedert het uitbreken van den burgeroorlog het Spaansche staatsburgerschap hebben verkregen.
Negrin verklaarde dat zijns inziens een politiek van nationale verzoening, in toepassing gebracht onder leiding van een gezaghebbende regeering, het herstel van den vrede in Spanje mogelijk zou maken.

Commentaar van Burgos. — In de uitzending van Radio Nacional is het volgende commentaar geleverd op de verklaring van Negrin te Genève:
De houding van Negrin is volkomen begrijpelijk, want enkele dagen geleden heeft Negrin aan een correspondent van de buitenlandsche pers verklaard: Indien er geen Europeesche oorlog uitbreekt, zijn wij verloren. Nu de oorlogsdreiging afgewend schijnt, begint Negrin met andere wapens te strijden en zoekt hij bemiddeling. Dit is een nieuwe manoeuvre. Doch Negrin dient niet te vergeten, dat er slechts één vrede is, slechts één overwinning: de vrede en de overwinning van Franco.
(Telex-A. N. P.) **(Vor. ber. Burgeroorlog 3424 E.)**

24 SEPTEMBER 1938

C. ENGELAND. — Tsjechische kwestie. - Neville Chamberlain's tweede bezoek aan Hitler. - Ontmoeting te Godesberg aan den Rijn. —

Op 22 September klokslag tien uur is Rijkskanselier Hitler met zijn gevolg, o.a. den rijksminister van Buitenlandsche Zaken, von Ribbentrop, en den rijkspropagandaminister dr. Göbbels per extra-trein te Godesberg aangekomen, terwijl de Britsche premier, Neville Chamberlain, 's middags om twee uur het Hotel Petersburg bereikte. Hij was vergezeld van Nevile Henderson, den Britschen ambassadeur te Berlijn, en zijn staf van het Foreign Office.
Voordat Chamberlain op het vliegveld Heston in het vliegtuig stapte, dat hem naar Keulen bracht, zeide hij, dat een vreedzame oplossing van het Tsjechische probleem een essentieele voorbereidende stap is tot een beter begrip tusschen de volken van Engeland en Duitschland. Dat is op zijn beurt onontbeerlijk voor de vestiging van den Europeeschen vrede. De Europeesche vrede is wat ik nastreef, voegde de premier hieraan toe, en ik hoop dat deze dag den weg daartoe opent.

Verklaring van Neville Chamberlain te Godesberg. — Na de bespreking van Chamberlain en Hitler van 22 September werd namens Chamberlain de volgende verklaring aan de pers verstrekt:

„De eerste-minister heeft een onderhoud met den Duitschen Führer gehad, dat om vier uur begon en tot kort na zeven uur duurde. Het is de bedoeling de besprekingen morgenochtend voort te zetten. Intusschen is het naar de meening van den eerste-minister van het grootste belang, dat alle betrokken partijen vastbesloten zijn er voor te zorgen, dat de plaatselijke toestanden in Tsjecho-Slowakije van dien aard zijn, dat zij op geen enkele wijze den voortgang der besprekingen belemmeren.
De eerste-minister doet dan ook een zeer ernstig beroep op iedereen om er toe bij te dragen, dat een toestand van ordelijkheid wordt gehandhaafd, en om zich te onthouden van elk optreden, dat tot incidenten zou kunnen leiden."

Correspondentie tusschen Neville Chamberlain en Hitler. — Het onderhoud tusschen Chamberlain en Hitler, hetwelk op 23 September om elf uur 's morgens zou plaats hebben, is niet doorgegaan.
In stede daarvan heeft de Britsche premier aan Hitler een brief gezonden; van den inhoud van Hitler's antwoord zal het, naar de Britsche delegatie te Godesberg meent, afhangen of en wanneer de conferentie tusschen Chamberlain en Hitler wordt voortgezet.
Na uren van groote spanning in de geheele wereld werd medegedeeld, dat Hitler's antwoord om half zes 's middags in Chamberlain's hotel was gearriveerd. Chamberlain's bedoeling was het Duitsche standpunt schriftelijk te ontvangen.
De inhoud dezer correspondentie is onbekend.

Afscheidsbezoek van Neville Chamberlain aan Hitler. - Communiqué - 23 September. — Officieel werd te Godesberg medegedeeld, dat de Britsche premier Chamberlain en de overige leden van de Engelsche delegatie op 24 September 's morgens vroeg naar Londen zouden terugkeeren.
Tevens werd bekend gemaakt, dat de Britsche premier des avonds nog een afscheidsbezoek aan Hitler zou brengen.
Hiervoor is Chamberlain tegen halfelf naar Godesberg overgevaren. Tot halftwee, dus drie uur lang, was hij met Hitler in conferentie. In groote spanning wachtte men op dat uur af, of deze nieuwe bespreking wellicht nog een gunstigen keer zou brengen in een situatie, die kritiek geacht werd.

Gemeenschappelijk communiqué. — Na afloop van de nachtelijke conferentie tusschen Hitler en Chamberlain, werd het volgende communiqué uitgegeven:
„De in vriendschappelijken geest gevoerde besprekingen tusschen den Führer en den Engelschen minister-president zijn thans met de overhandiging van een Duitsch memorandum, dat de definitieve houding van Duitschland ten opzichte van de situatie in het Sudetenland behelst, beëindigd. De Britsche eerste minister heeft op zich genomen, dit memorandum aan de regeering van Tsjecho-Slowakije te doen toekomen.
Chamberlain bracht hedenavond in gezelschap van den Engelschen gezant te Berlijn, sir Nevile Henderson, en Sir Horace Wilson, den Führer en Rijkskanselier in aanwezigheid van den Duitschen rijksminister van Buitenlandsche Zaken een bezoek, om afscheid van hem te nemen. De Führer bracht den Britschen eerste-minister en de Britsche regeering bij deze gelegenheid den oprechten dank over namens zichzelf en uit naam van het Duitsche volk voor zijn streven om te komen tot een vreedzame oplossing van de Sudetenduitsche kwestie. De Britsche eerste-minister, zoo besluit het communiqué zal morgenochtend vroeg Duitschland per vliegtuig verlaten om naar Engeland terug te keeren." (Telex-A. N. P.)

(Vor. ber. 3452 B.; Tsjechische kwestie 3464 G.)

D. NEDERLAND. — Onze regeering waakzaam. —

Het Alg. Handelsblad meldt:
Van bevoegde zijde wordt vernomen, dat de regeering met het oog op den internationalen toestand ook nu nog een politiek van waakzame afwachting volgt. De huidige phase van dien toestand geeft haar echter nog geen aanleiding tot andere maatregelen dan de bewapening van onze grenzen, zooals die reeds eenige weken geleden heeft plaats gehad.

(Alg. Handelsblad)

(Vor. ber. Leger, Vloot en Luchtmacht 3391 A.)

NEDERLAND

A. Bedrijfsleven in 1937. —

In haar beursbericht van 16 Sept. '38 heeft de Amsterdamsche Bank het resultaat opgenomen van een onderzoek, dat zij heeft ingesteld naar de financieele uitkomsten in 1937 van 361 Nederlandsche maatschappijen, waaronder de Koninklijke. Bij de bespreking van de resultaten echter heeft de Bank de cijfers dier onderneming buiten beschouwing gelaten. Hiervoor bestaan twee redenen. Ten eerste neemt de Koninklijke met haar geweldig aandeelenkapitaal — weinig minder bedragend dan 1/3 van het totaal van de andere 360 ondernemingen — een zoo overheerschende positie in, dat een berekening, waarin de cijfers der Koninklijke zonder commentaar zouden zijn opgenomen, een onjuist beeld zou geven van de ontwikkeling van de Nederlandsche en Nederlandsch-Indische ondernemingen. Ten tweede heeft de maatschappij in 1936 een aanzienlijke depreciatiewinst behaald. Deze werd weliswaar gereserveerd, doch daar de Bank in haar overzicht als winst heeft beschouwd het saldo der winst- en verliesrekening na afschrijvingen en na eventueele voorzieningen voor te betalen belastingen, doch voor reserveering, is deze depreciatiewinst in de winstcijfers begrepen. Het op deze wijze berekende winstsaldo van de Koninklijke heeft in 1937 een zoo belangrijke vermindering ondergaan, dat het totale winstcijfer van de 361 maatschappijen — dus inclusief de Koninklijke — zelfs iets kleiner is dan dat van 1936, hetgeen een verkeerde voorstelling geeft van de ontwikkeling van de winsten van Nederlandsche maatschappijen in het algemeen.

Deze ontwikkeling moge dan ten gevolge van de scherpe reactie in de laatste maanden van 1937 niet zoo gunstig zijn geworden als aanvankelijk was verwacht, uit de cijfers kan desondanks een aanzienlijke verbetering ten opzichte van 1936 worden vastgesteld.

De netto-winst van de 360 ondernemingen heeft een belangrijke uitbreiding ondergaan, n.l. van *f* 156.22 millioen tot *f* 214.04 millioen of met 37 %. De mate van stijging is sterk verdeeld, het geringst is zij bij de banken, n.l. slechts 2.8 %.

De gestegen bedrijvigheid ter beurze en op de emissiemarkt is blijkbaar een niet zeer belangrijke compensatie geweest voor de vermindering der rentebaten. Het winstsaldo der industrieele ondernemingen stelt teleur. In een vroegere berekening der winsten over 1937 — gemaakt in Mei 1938 — bedroeg de stijging 106 %, thans slechts ruim 8 %. De achteruitgang van het percentage der toeneming moet voornamelijk op rekening worden gesteld van de onbevredigende resultaten van Philips' Gloeilampenfabrieken. Schakelen wij deze n.l. uit, dan zien wij, dat de winst van de industrieele ondernemingen met pl.m. 50 % is toegenomen.

De handels- en mijnbouw-ondernemingen hebben een goed jaar achter den rug met een gemiddelde stijging van de winsten met resp. 40.9 en 42.5 %. Een aanzienlijke verbetering vertoonen de rubberaandeelen met een stijging van de netto-winst met 198,3 %, doch zij worden nog overtroffen door de scheepvaartmaatschappijen, welker winstsaldo steeg met 262.7 %. Ook het resultaat van de suikerondernemingen, dat een verbetering van 122.4 % onderging, is opmerkelijk. De overige cultuurondernemingen hebben in 1937 eveneens een belangrijke toeneming van de winst vertoond. Bij de tabaksmaatschappijen echter bleef de verbetering ten achter bij de gemiddelde toeneming. Het winstsaldo der spoorwegondernemingen vertoont een stijging van niet minder dan 162.8 %, doch het vergelijkingsmateriaal is beperkt en heeft daarom weinig waarde.

Het beste resultaat van de verschillende groepen vertoonen de rubber-, thee- en spoorwegondernemingen. Daarna volgen de scheepvaart- en suikerondernemingen met ieder een onderneming waarvan de winst daalde. Van de 74 industrieele ondernemingen gaven 17, van de 35 „diverse" maatschappijen 16 een achteruitgang te zien.

Opmerkelijk is voorts het groote percentage van bank- en credietinstellingen, waarvan de resultaten in 1937 minder gunstig waren dan in 1936. Van de 25 desbetreffende maatschappijen was bij 8 de winst kleiner dan in 1936.

De netto-winst in pCt. van het aandeelenkapitaal is het hoogst bij de suikerondernemingen (26.3 %), gevolgd door de mijnbouwondernemingen (26.1%). Daarna komen de rubberaandeelen met 17.5 % en de thee-ondernemingen met 15.7 %. Indien wij de tramwegondernemingen buiten beschouwing laten (0.3 % verlies), dan hebben de spoorwegondernemingen het geringste rendement op het aandeelenkapitaal verkregen, n.l. 5 %.

De netto-winst vertoont een stijging van *f* 57.8 millioen of 37 %, doch de dividenduitkeeringen zijn toegenomen met *f* 39.6 millioen of 51.1 %. Van de winst werd in 1936 49.6 % tot uitkeering op de gewone aandeelen gebracht, in 1937 54.7 %.

Het gemiddelde dividend van de in aanmerking genomen 360 maatschappijen is belangrijk gestegen, n.l. van 4.9 % in 1936 tot 7.4 % in 1937. Gezien de koersrisico's is dit dividend ongetwijfeld nog niet bijzonder hoog.

	Gepl. gew. kapitaal in *f* 1000 Per ultimo		Netto-winst in *f* 1000		Toeneming der netto-winst in %	Netto-winst in % van gepl. gew. kap.		Divid. in % van gepl. gew. kap.	
	laatste boekjaar	voorlaatste boekjaar	laatste boekj.	voorl. boekj.		laatste boekj.	voorl. boekj.	laatste boekj.	voorl. boekj.
25 bank- en credietinstellingen .	331.313	330.036	34.916	33.961	2.8	10.5	10.3	5.8	5.0
103 industr. ondernemingen . .	533.438	546.070	75.474	69.760	8.2	14.1	12.8	6.7	5.1
6 gas-, electr.- en waterl.mijen	39.221	33.605	4.499	4.141	8.6	11.5	12.3	8.9	9.1
24 handelsondernemingen . . .	75.615	62.810	9.158	6.499	40.9	12.1	10.4	7.0	5.4
6 mijnbouwondernemingen . .	22.632	26.232	5.898	4.139	42.5	26.1	15.8	20.4	13.2
7 petroleumondernemingen . .	12.882	12.882	827	827	—	6.4	6.4	4.8	4.9
50 rubberondernemingen . . .	99.188	104.104	17.346	5.816	198.3	17.5	5.6	9.6	3.8
21 scheepvaartondernemingen .	167.530	150.790	23.420	6.458	262.7	14.0	4.3	6.9	2.0
17 suikerondernemingen . . .	84.081	87.274	22.092	9.935	122.4	26.3	11.4	15.0	8.0
9 tabaksondernemingen . . .	56.684	56.684	7.728	6.400	20.8	13.6	11.3	11.3	7.9
24 thee-ondernemingen	19.448	18.498	3.060	1.892	61.7	15.7	10.2	10.7	7.0
21 diverse cultuur ondern. . .	30.352	31.077	3.241	1.928	68.2	10.7	6.2	7.4	5.0
35 „diverse" maatschappijen . .	59.085	56.561	4.297	3.643	17.9	7.3	6.4	3.9	2.3
2 spoorwegmaatschappijen . .	42.750	36.500	2.139	814	162.8	5.0	2.2	3.4	0.9
10 tramwegondernemingen . . .	14.224	14.024	V. 51*)	11	—	V. 0.3*)	0.1	1.2	0.6
360 ondernemingen	1.588.443	1.567.147	214.044	156.224	37.0	13.5	10.0	7.4	4.9
Koninklijke Petroleum Mij. .	503.624	503.624	85.761	143.829	39.1§)	17.4	28.6	17.0	7.8
361 ondernemingen	2.092.067	2.070.771	299.805	300.053	0.1§)	14.4	14.5	9.7	7.8

*) V. = Verlies. §) Vermindering der netto-winst.

Het overzicht komt tot de volgende conclusies:
1. Het aandeelenkapitaal van de Nederlandsche ondernemingen, dat in de voorafgaande jaren ten gevolge van de geleden verliezen is verminderd, voortoont weer een toeneming.
2. Deze uitbreiding van kapitaal werd in de hand gewerkt door een belangrijke toeneming van de winsten. Deze toeneming is evenwel niet algemeen: bij 19 % van de in aanmerking genomen maatschappijen deed zich n.l. nog een achteruitgang voor.
3. De gemiddelde netto-winst in pCt. van het geplaatste gewone aandeelenkapitaal is bevredigend.
4. De gemiddelde dividenduitkeering op de gewone aandeelen is in verbeterde verhouding gebracht tot de risico's, welke het bezit van aandeelen medebrengt.
5. Bij vele ondernemingen treedt de wensch aan den dag, de beschikbare winsten in de eerste plaats te gebruiken voor versterking van de reserves, hetgeen hieruit blijkt, dat bij 292 ondernemingen een verbetering der resultaten is ingetreden, waartegenover het aantal verbeteringen van het dividend (hervattingen en verhoogingen) slechts 210 bedroeg.
(Beursoverzicht Amsterdamsche Bank)
(Vorig bericht 1725 A.)

25 SEPTEMBER 1938

A. BOERHAAVE. — Herdenking. —

Bij de herdenking van Boerhaave, welke op 23 Sept. '38 in de aula van het Academisch Ziekenhuis te Leiden heeft plaats gehad, hebben de buitenlandsche sprekers, prof. P. Diepgen uit Berlijn, prof. J. D. Comrie uit Edinburgh en prof. H. E. Sigerish uit Baltimore uitvoerig uiteengezet, hoe en door wie de Boerhaaviaansche geneesmethode naar de verschillende buitenlandsche universiteiten is overgebracht. Verschillende leerlingen van Boerhaave, zoowel landgenooten als vreemdelingen, hebben hun invloed op het medisch onderwijs in het buitenland doen gelden. Behalve door den voorzitter van de Ned. Mij. tot bevordering der Geneeskunst, dr. C. Fehmers, is ook een krans aan den voet van het standbeeld gelegd door prof. Diepgen en door dr. Voorthuyzen namens den Bond van geneeskundigen in Ned. Oost-Indië. Een groot aantal der aanwezigen begaf zich hierna naar de Sint Pieterskerk te Leiden, waar zich het graf van Boerhaave onmiddellijk links van den hoofdingang bevindt en dat gedekt is met een fraai in marmer uitgevoerd monument. Daar nam de decaan van de medische faculteit, prof. dr. E. Gorter, het woord, die o.m. zeide, dat de medische faculteit er behoefte aan heeft gevoeld om hier ter plaatse uiting te geven aan de gevoelens van hoogachting en van bewondering van dezen grooten voorganger. Er zou een oogenblik aan gedacht kunnen worden om aan de Leidsche medische faculteit den naam van Boerhaave-faculteit te geven; indien een faculteit daartoe gerechtigd zou zijn, is het zeker de medische faculteit te Leiden. Maar naast de groote bewondering, welke uit deze naamgeving zou blijken, zou een Boerhaave-faculteit ook groote drukkende verantwoordelijkheid voor de hoogleeraren meebrengen, wier plicht het zou zijn aan deze faculteit van Boerhaave steeds grooteren luister bij te zetten. (Het Vaderland)

B. ROTTERDAM. — Havendag. —

Op 16 September is in Rotterdam, de eerste havenstad des lands, een Havendag gehouden. Deze ving aan met een ontvangst der genoodigden in de Doelen aan den Coolsingel.
Mr. Jacq. Dutilh begroette, namens het departement Rotterdam van de Ned. Mij. voor Nijverheid en Handel en namens de stichting „Havenbelangen" de talrijke aanwezige Duitsche, Engelsche, Fransche, Belgische, Scandinaafsche, Italiaansche en Zwitsersche gasten. Spr. wees daarbij op het feit, dat het internationaal karakter van de Rotterdamsche haven al in de 17e eeuw bestond.
Vervolgens werd de film „De haven van Rotterdam" vertoond, na afloop waarvan het gezelschap zich naar het raadhuis begaf, waar in de burgerzaal een noenmaal was aangericht.
Minister-president dr. H. Colijn sprak een groote rede uit inzake de gevolgen van den oorlog en zeide o.a. het volgende van de Nederlandsche scheepvaart.
In het algemeen heeft de Nederlandsche scheepvaart in de afgeloopen jaren den roep der tijden verstaan. Toen de excessieve tonnage besnoeiing noodig maakte en dientengevolge de wereldtonnage met 4½ procent daalde reduceerde Nederland zijn handelsvloot met meer dan drie keer zoo veel: met 14½ procent en paste zich daardoor op groote schaal bij de veranderde omstandigheden aan. Daarbij moge intusschen worden opgemerkt, dat de groei van onze handelsvloot in den loop der jaren zeer aanzienlijk was geweest, want zelfs na het reduceeren der scheepsruimte is zij nog vijf maal zoo groot als bij het begin dezer eeuw.
Onze positie is, wat de leeftijden der schepen betreft, minder gunstig. Immers, als spr. juist is ingelicht, bestaat slechts veertig procent van de vloot uit schepen, jonger dan tien jaar. Onze eerste taak is het dus niet naar uitbreiding der scheepsruimte, maar naar vernieuwing te streven overeenkomstig den eisch des tijds. In sommige gevallen heeft de regeering haar steun aan den bouw van nieuwe schepen niet onthouden en spr. is overtuigd, dat zij ook in de toekomst — binnen de perken van het mogelijke — op dit stuk niet in gebreke zal blijven.
Voor het overige kan geen enkel land afzonderlijk de wereldsitutatie veranderen. Samenwerking tusschen de scheepvaartmaatschappijen kan intusschen eenige verbetering veroorzaken en het siert de leiders van de Nederlandsche scheepvaartconcerns, dat zij tot samenwerking in dit opzicht steeds bereid zijn gevonden.
Tenslotte deed spr. een beroep op zijn hoorders om de gedachte van den internationalen vrijen handel steeds te blijven uitdragen. (N. Rott. Crt.)

C. NATIONALE MINDERHEDEN. — Congres te Stockholm. —

Op dit congres van vertegenwoordigers van nationale minderheden in Europa, dat dezer dagen te Stockholm werd gehouden, werd waarlijk niet gelachen.
Telkens en telkens weer constateerden de sprekers, dat de nationaliteitenpolitiek schipbreuk geleden heeft, dat minoriteitenproblemen Europa opnieuw naar een oorlog dreigen te voeren, dat een nieuwe regeling, een goede oplossing noodzakelijk is, niet in het belang van de minoriteiten alleen, maar ook van de majoriteiten, in het belang van den vrede in Europa.
En telkens opnieuw bij den aanvang van een zitting las president Wilfan brieven en telegrammen voor van afgevaardigden, die niet konden komen, — sommigen omdat zij geen pas konden krijgen, enkele anderen, zooals Henlein's rechterhand Kundt, omdat hun plicht hen elders riep. Geen brieven waren er van vertegenwoordigers van de Zuid-Tirolers of van de Deensche, Litausche, Poolsche en Wendische minderheden in Duitschland, die zijn niet aangesloten, evenmin als de Joden, die, zooals dr. Wilfan het uitdrukte, in 1933 hun gewaardeerde medewerking opgezegd en het congres verlaten hebben, omdat zij zich wilden beklagen over een bepaalden staat en het reglement onder geen voorwaarde aanklachten tegen bepaalde, met name te noemen staten toelaat. De stoelen van de Catalanen, de Basken, van de Roethenen en van verscheidene Oekraïners stonden leeg. Maar eenige tientallen millioenen van de rond veertig millioen zielen tellende minderheden in Europa waren dan vertegenwoordigd, uit twaalf staten beoosten de as Berlijn—Rome en uit één staat ten Westen daarvan — Denemarken — zijn zoo'n stuk of vijftig afgevaardigden naar het wel heel neutrale Stockholm gekomen om er de gemeenschappelijke problemen van nationale minderheden te bespreken en opnieuw de aandacht van de wereld te vestigen op de feitelijke rechteloosheid, waarin die verkeeren. Maar zij waren, zooals het in het reglement heet, zoowel tegenover den staat, waarin zij wonen en welks onderdanen zij zijn, als tegenover het volk, waartoe zij behooren, verantwoording verschuldigd, zij mochten zich niet mengen in de interne aangelegenheden van andere staten, zij mochten geen bepaalde staten noemen als zij misstanden critiseeren wilden. Daardoor moesten zij vaak in algemeenheden spreken en kregen de verhandelingen licht een zeer academisch tintje. Had men die beperkingen niet, dan zou dit congres ongetwijfeld veel interressanter zijn geweest dan het nu is — en dan zou Zweden het ook niet binnen zijn grenzen hebben kunnen dulden. Nu volgde het eene referaat na het andere, zakelijk rustig werd er een enkele maal van gedachten gewisseld, men is het over het algemeen roerend met elkaar eens, zóó eens, dat verscheidene sprekers niet anders konden dan vrijwel hetzelfde vertellen (N. Rott. Crt.)
(Vorig bericht 2895 A.)

D. GROOT-DUITSCHLAND. — Kerkstrijd. - Protest van Graaf Von Preysing tegen het verbieden van zijn weekblad. —

In alle R.K. kerken van Berlijn is op 25 Sept. '38 een manifest van mgr. Von Preysing, den bisschop van Berlijn, voorgelezen, waarin deze protesteert tegen den maatregel van de regeering, waarbij de publicatie van het diocesane weekblad verboden is. Het rijk heeft dit verbod uitgevaardigd, omdat het blad een artikel bevatte, waarin de oude kwestie van Kerk en Staat werd behandeld. Voorts verklaarde mgr. Von

Preysing zijn recht tot het uitgeven van een orgaan voor het bisdom niet te zullen opgeven. In de kathedrale St. Hedwigskerk te Berlijn heeft de prediker op 25 Sept. opnieuw de moeilijkheden, die de Roomsch-Katholieken in Duitschland bij het belijden van hun geloof ondervinden, in het licht gesteld.
(Alg. Handelsblad) **(Vor. ber. Kerkstrijd 3420 B.)**

26 SEPTEMBER 1938

A. NEDERLAND. — Pachtwet 1 November 1938 in werking. —
Op 26 Sept. is afgekondigd het K. B. van 25 Sept. '38 (Staatsblad no. 285), waarbij de dag van inwerkingtreding van de Pachtwet is vastgesteld op 1 November 1938.
Het pachtbureaubesluit (Staatsblad 1938, no. 657) en het Koninklijk Besluit van 25 Juli 1938 (Staatsblad no. 248), tot vaststelling van een algemeenen maatregel van bestuur ter uitvoering van artikel 58 der Pachtwet, treden daarmee tegelijkertijd in werking.
(Staatsblad No. 285) **(Vorig bericht 2802 C.)**

B. VEREENIGDE STATEN. — De wet op de sociale verzekering. - De na een drie-jarig bestaan bereikte resultaten. —
President Roosevelt heeft naar aanleiding van het drie-jarig bestaan der wet op de sociale verzekering een radiorede gehouden, waarin hij er op wees, dat reeds vroeger de Amerikaansche wetgever er op bedacht was, om de bedrijfszekerheid van den Amerikaansche industrieel, bankier en financier te waarborgen, doch dat het aan zijn regeering was voorbehouden geweest, deze ook voor de groote massa des volks tot stand te brengen. Hij verklaarde dat 40 millioen aanvragen van mannen en vrouwen voor deelneming aan de ouderdomsverzekering waren binnengekomen en dat 27.500.000 arbeiders betrokken waren bij de werkloosheidsverzekering, dat 2.300.000 behoeftigen, waaronder 1.700.000 ouden van dagen, 60.000 minderjarige kinderen en 40.000 blinden krachtens de wet uitkeeringen ontvingen. Een weinig politiek was wel in zijn rede te lezen toen hij daarin openlijk de vooruitstrevende congresleden David J. Lewis van Maryland, Roughton van Noord Carolinië en de senatoren Robert Wagner van New York en Harrison van Mississippi prees voor hun arbeid bij de totstandkoming van de wet.
Hij vond de wet een stap in de goede richting, doch achtte haar allerminst volmaakt.
(N. Y. Herald Trib.) **(V. b. 1914 A.; Roosevelt 3397 C.)**

C. NEDERLAND. — Onderwijs. - Inaugureele rede van Prof. G. A. Ph. Weyer over „Welvaartszorg in Nederl.-Indië". —
Op 26 Sept. '38 heeft prof. G. A. Ph. Weyer het ambt van bijzonder hoogleeraar in de tropische staathuishoudkunde aan de rijksuniversiteit te Utrecht, waartoe hij werd benoemd door het Fonds ten behoeve van Indologische Studiën, aanvaard met het uitspreken van een rede over: „Welvaartszorg in Nederl.-Indië". Spreker ving zijn rede aan met te schetsen het verschil tusschen de crisis-politiek en de normale welvaartszorg, die van alle tijden is. De eerste is spontaan, zij reageert paraat op het dynamische wereldgebeuren, zij is incidenteel en toegespitst op economische rationaliteit. De normale welvaartszorg van de overheid voltrekt zich in een veel langzamer en bedachtzamer tempo, zij houdt rekening met den zeer geleidelijken groei in de samenleving, zij bestrijkt een breeder terrein, is principieeler en graaft diep in de samenleving. In crisis-jaren geniet zij nauwelijks de aandacht van het publiek, doordat het accent verlegd wordt naar de bijzondere zorgen van den dag. Als gevolg daarvan heeft bij sommigen de meening post gevat als zoude de regeering tot 1930 eigenlijk geen economische politiek hebben gevoerd en geen systematische leidende rol hebben gespeeld in de economische ontwikkeling. Eerst in de crisis-jaren zou zij haar standpunt aanmerkelijk hebben veranderd.
Spreker betwist de juistheid dezer meening. Hij geeft daartoe een fragmentarisch overzicht van de stellingen die in het begin dezer eeuw over de verminderde en verminderende welvaart der inheemsche bevolking zijn geponeerd en van de aanbevelingen die ter zake aan de regeering zijn gedaan. Van verschillende welvaartsonderzoekingen wordt melding gemaakt, onderzoekingen, die breed waren opgezet en die diep ingingen op de omstandigheden, geldend in de inheemsche maatschappij. Deze onderzoekingen hebben niet aangetoond, dat omstreeks 1900 inderdaad ten rechte gesproken kan worden van een verminderende welvaart der maatschappij. De onderzoekers constateerden op vele belangrijke punten grooten vooruitgang. Vervolgens wordt met behulp van verschillende cijfers nagegaan in hoeverre de verlangens bevredigd zijn, die aan het begin dezer eeuw ten aanzien van de welvaartsdiensten der overheid werden geuit. Het oordeel kan, naar sprekers meening, niet anders zijn dan dat de werkzaamheden der regeering en de resultaten daarvan op schier ieder gebied de stoutste verwachtingen hebben overtroffen. De crisis vond Nederlandsch-Indië dus uitstekend voorbereid. Hoe groot derhalve onze bewondering voor de specifieke crisispolitiek moet zijn, daarnevens moeten wij ervan doordrongen zijn dat ook lang voor de crisis de regeering heeft gevoerd een zeer doelbewuste en tevens doelmatige welvaartspolitiek. Zij is het, die de crisispolitiek heeft mogelijk gemaakt.
(Nieuwe Rotterd. Courant)
(Vor. ber. Ambtsaanv. in het Onderwijs 3343 D.)

D. NEDERLAND. — Rotterdamsche Verzekerings Societeiten R. V. S. - 100-jarig bestaan. —
Ter gelegenheid van het 100-jarig bestaan van de N.V. Rotterdamsche Verzekerings Societeiten R. V. S. heeft op 24 Sept. '38 een bijeenkomst plaats gehad in de groote Doelezaal te Rotterdam van de commissarissen, directie en het volledige personeel van de verschillende kantoren. De zaal was geheel bezet.
(Nieuwe Rotterd. Courant)

E. OXFORD-GROEP. — Bijeenkomst te Genève. —
Na de bijeenkomsten van de Oxford-Groep-beweging te Interlaken zijn de deelnemers naar Genève vertrokken, waar de heeren W. J. Jordan uit Nieuw-Zeeland, voorzitter van den Raad van den Volkenbond, dr. J. A. N. Patijn, onze minister van Buitenlandsche Zaken, C. J. Hambro, voorzitter der Noorsche Volksvertegenwoordiging, en V. V. Pella, Roemeensch gezant te 's-Gravenhage, met den leider der Groep, dr. Frank Buchman, op 17 Sept. '38 het noenmaal hebben gebruikt. Het doel van deze bijeenkomst was, dr. Buchman en anderen in de gelegenheid te stellen hun diepe overtuiging uit te spreken, dat men kiezen moet tusschen moreele herbewapening der volken en Gods leiding in de internationale politiek of een nieuwen oorlog.
De heer Hambro sprak een openingswoord, waarna hij het woord aan dr. Buchman gaf. Deze lied eerst het lied „On sure foundations build we Gods new nations" ten gehoore brengen, waarna hij de sprekers en spreeksters introduceerde. Als eerste spreekster trad daarbij op baronesse de Watteville uit Parijs, na haar spraken de heer Roger Francq, eveneens uit Frankrijk, Kenneth Belden uit Oxford en mej. Marie Clarkson als vertegenwoordigers van de vrouwen van de universiteit te Oxford, de heer Pella, minister Patijn, die vertelde, dat zijn deelneming aan de Oxford-Groep hem ertoe gebracht had tijdens een onlangs voorgekomen periode van diplomatieke spanning, het andere land geluk te wenschen met zijn overwinning in een kwestie voor het Internationale Hof te Den Haag; vervolgens baron Eugène von Teuber, een neef van een der leiders der Sudeten-Duitschers en zelf een Sudeten-Duitscher, die besloot met een beroep op alle aanwezige staatslieden om, al was het te elfder ure, toch hun geheele prestige te mobiliseeren voor moreele herbewapening, omdat dit naar zijn overtuiging is: „de eenige weg, die ons in Tsjecho-Slowakije en in de wereld in het algemeen, kan leiden naar een duurzamen vrede". De vergadering beantwoordde spr's rede met langdurig applaus.
Ten slotte voerden nog het woord mgr. Logan Roots, anglic. bisschop van Hankow, en de heer J. H. Kasai, lid van het Japansche Huis van Afgevaardigden, die eveneens op een moreele herbewapening aandrong en een telegram van den Japanschen minister-president, Prins Konoye, voorlas, dat als volgt luidde: „Ik geloof in de noodzakelijkheid van moreele herbewapening als oplossing voor problemen der wereld. Wensch uw nobele beweging van harte succes toe."
Onder de verdere sprekers bevonden zich mevrouw Camperio uit Milaan, stichtster van het Italiaansche Roode Kruis voor Vrouwen, generaal Peter Winser, Engeland, mevrouw Patijn, Nederland, en Surya Sena, Ceylon. (Alg. Handelsblad)
(Vor. ber. Oxford-Groep 3460 C.)

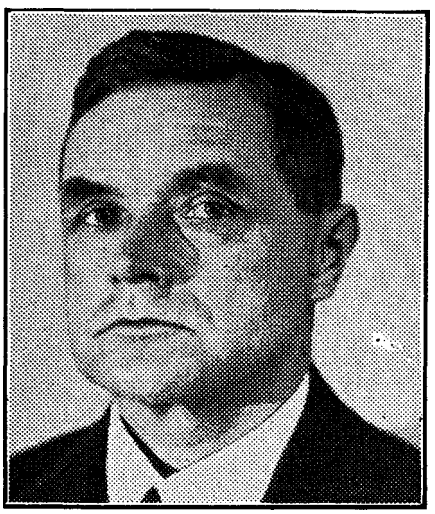
F. NEDERLAND. — Tweede Kamer. - Mr. J. R. H. van Schaik herbenoemd tot Voorzitter. —
Bij Koninklijk Besluit is benoemd tot voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal voor het tijdvak der tegenwoordige zitting mr. J. R. H. van Schaik, lid van die Kamer. (Het Vaderland)
(Vorig bericht 3012 C.)

G. SPANJE. — Burgeroorlog. - Bulgarije erkent Franco. —
Bulgarije heeft het bewind van Franco officieel erkend. De regeering heeft een communiqué gepubliceerd, waarin gezegd wordt: „Tusschen beide regeeringen is een overeenkomst gesloten, die bepaalt, dat de landen bij elkander vertegenwoordigd zullen zijn door algemeene agenten, die dezelfde rechten zullen hebben als de chefs der diplomatieke missies".
(Agence Belga) **(Vor. ber. Burgeroorlog 3424 E.; Erkenning Franco 3298 A.)**

27 SEPTEMBER 1938

A. Ir. A. HELDRING OVERLEDEN. —

Op 21 Sept. '38 is ir. A. Heldring, directeur van het „Algemeen Handelsblad" te Amsterdam, overleden. Alexander Heldring werd 25 Mei 1874 in Amsterdam geboren. Na aldaar het lager onderwijs en de H. B. S. te hebben gevolgd, studeerde hij in de scheikunde aan de toenmalige Polytechnische School te Delft, waar hij in 1896 slaagde voor technoloog. Hij zette zijn studies in dezelfde wetenschap nog voort aan de universiteit te Heidelberg.

Ir. A. Heldring.

Van 1898 tot 1905 was hij verbonden als ingenieur aan de Ripolinfabriek te Hilversum, daarna werd hij benoemd tot secretaris van de directie van „Werkspoor" te Amsterdam, welke functie hij tot 1912 bekleedde. Vervolgens trad hij op als adviseerend ingenieur totdat hij in 1922 bij den dood van den heer Boissevain werd benoemd tot gedelegeerd-commissaris van het „Algemeen Handelsblad". Kort daarop werd hij tot directeur van dit blad benoemd.
Ir. Heldring heeft zitting gehad in het hoofdbestuur van de Maatschappij van Nijverheid en was voorzitter van het departement Amsterdam dier maatschappij.
In Amsterdam was ir. Heldring een algemeen geziene figuur, maar daarnaast ook in de perswereld in den lande, waar men groote waardeering had voor zijn vakkennis en inzicht in het perswezen.
Door zijn aangename en prettige persoonlijkheid heeft hij zich vele vrienden en groote sympathie weten te verwerven. (Red. K. H. A.)

B. NEDERLAND. — Internationale toestand. - Geen verlof of bewegingsvrijheid voor militairen. —

Naar wij vernemen wordt onder de huidige omstandigheden, aan militairen geen verlof of bewegingsvrijheid meer verleend. (Alg. Handelsblad)
(Vorig bericht 3466 D.)

C. NEDERLAND. — De Nassau's te Breda. - Grafkelder gesloten. —

In het gerestaureerde gedeelte van de Groote of Onze Lieve Vrouwe-kerk op de Markt te Breda heeft op 14 Sept. '38 een bijzondere plechtigheid plaats gehad. De grafkelder van de laatste leden der geslachten van Nassau en Oranje-Nassau is in tegenwoordigheid van verschillende autoriteiten gesloten met een nieuwen sluitsteen, welke thans duidelijk de plaats aangeeft, waar de stoffelijke resten van de laatste Nassau's zijn bijgezet.
Op dezen steen staat als opschrift:
Sluitsteen van den grafkelder van de laatste leden der geslachten van Nassau en van Oranje-Nassau, die te Breda zijn bijgezet.
Hendrik III, Graaf van Nassau enz. enz. († 1538).
Renee van Chalon, Prins van Oranje, graaf van Nassau († 1544).
Anna van Egmond, gravin van Buren, eerste gemalin van Prins Willem I († 1558).
Maria, eerste jong gestorven kind van Prins Willem I.
Deze grafsteen werd aangebracht 14 September 1938.
(Het Vaderland) **(Vorig bericht 3282 A.)**

D. NEDERLAND. — Maatregelen ter versterking Defensie. - ƒ 24.498.000. - Vloot. —

De begrooting van den Gewonen dienst 1939 van het departement van Defensie wordt aangeboden met een eindcijfer, dat ƒ 24.498.932 hooger is dan dat van het dienstjaar 1938.
Ter verklaring van deze verhooging wordt in de Memorie van Toelichting het volgende aangeteekend:
De uitgaven, welke uit de maatregelen betreffende de vergrooting van het contingent en de verlenging van den eersten oefeningstijd voortvloeien beloopen een bedrag van rond ƒ 17.5 millioen.
Voorts is in het kader van het aanbouwplan voor de zeemacht jaarlijks gemiddeld een bedrag van 1.5 millioen meer benoodigd dan op de begrooting voor 1938 voor dit doel was uitgetrokken, terwijl de kosten voor exploitatie e.d. van de weermacht naar schatting uiteindelijk met rond ƒ 15.8 millioen zullen stijgen.
De invoering voor een nieuwe kostenverdeeling voor de zeemacht, voor zoover niet in de Defensiebegrooting 1938 tot uitdrukking gebracht, zal naar raming jaarlijks bovendien nog een hoogere uitgave vorderen van gemiddeld circa ƒ 0.50 millioen.
De stijging van het eindcijfer van den Gewonen dienst 1939 is ruimschoots gebleven beneden het totaal van de hierboven genoemde bedragen, hetgeen een gevolg is van de omstandigheid, dat de uiteindelijke stijging der exploitatie-uitgaven zich uiteraard geleidelijk zal voltrekken.
Wat betreft de voorgestelde maatregelen ter versterking van de defensie, o.a. uitbreiding van de oorlogsvloot, organisatie van het leger en inrichting van nieuwe vliegvelden, te financieren uit één kapitaaldienst, stelt de regeering zich het volgende voor:
Boven hetgeen volgens de reeds bestaande aanbouwplannen aan nieuw materieel voor de zeemacht beschikbaar zal komen, acht de regeering, voornamelijk tot bescherming van de handelsvloot in oorlogstijd, een versterking van de lichte strijdkrachten der marine noodzakelijk. In verband daarmee en mede ten behoeve van de vloot in Ned.-Indië wordt bij de begrooting van Defensie voorgesteld over te gaan tot den bouw van:
19 motortorpedobooten (waarvan 8 voor Indië),
22 torpedowatervliegtuigen (12 voor Indië),
6 convoyeurs, tevens mijnenvegers,
1 kanonneerboot,
1 tankschip, voor Indië bestemd.
Met den bouw en uitrusting van dit materieel zal rond ƒ 20 millioen gemoeid zijn, waarvan op deze begrooting een eerste termijn van ƒ 10.8 millioen is uitgetrokken.
Voorts zal — zooals reeds aangekondigd — de vijfde kruiser, die zal dienen tot vervanging van Hr. Ms. „Java", reeds in het aanstaande jaar op stapel worden gezet in plaats van in 1942, zooals het aanvankelijk opgestelde aanbouwschema aangaf.
Ten slotte is een post uitgetrokken voor den bouw van zes groote zeeverkenners.
Wat de landmacht aangaat wordt medegedeeld, dat zal worden overgegaan tot de vorming van vier, in plaats van twee regimenten motor-artillerie. In het belang van de grensbeveiliging zullen drie nieuwe compagnieën motordienst worden opgericht.
Tevens is de aanleg van meer militaire vliegvelden dan aanvankelijk in het voornemen lag, noodzakelijk.
Een bedrag van vier ton wordt aangevraagd voor de bewapening van enkele handelsschepen.
In 1939 en volgende jaren zullen de dienstplichtigen van drie lichtingen, niet bestemd voor de grensbeveiliging, voor herhalingsoefeningen in werkelijken dienst worden opgeroepen.
(Alg. Handelsblad - De Telegraaf)
(V. b. Begrooting 3455 A.; Begr. v. Defensie 3291 D.; Leger, Vloot en Luchtmacht 3391 A.)

E. NEDERLAND. — Oproep tot geestelijke herbewapening. —

De heeren prof. mr. P. J. M. Aalberse, lid van den Raad van State; jhr. mr. F. Beelaerts van Blokland, vice-president van den Raad van State; jhr. mr. Rh. Feith, president van den Hoogen Raad; vice-admiraal J. Th. Fürstner, chef van den Marinestaf; jhr. mr. B. C. de Jonge, oud-gouverneur-generaal van Ned.-Indië; mr. D. A. P. N. Koolen, lid van den Raad van State; jhr. ir. O. C. A. van Lidth de Jeude, oud-minister van Waterstaat; jhr. ir. H. Loudon, president-commissaris van de Koninklijke; mr. P. J. Oud, oud-minister van Financiën; dr. A. A. L. Rutgers, lid van den Raad van State en luit.-generaal J. J. G. baron van Voorst tot Voorst, commandant van het Veldleger, hebben een oproep inzake geestelijke herbewapening gepubliceerd, waaraan wij het volgende ontleenen:
In de Times van 10 September 1938 is een oproep verschenen, die niet alleen wegens de hooge autoriteit van hen, die dit stuk onderteekenen, maar ook door zijn inhoud de diepe aandacht eischt van allen, die prijs stellen op het behoud van onze geestelijke goederen, van onze Europeesche cultuur. In dezen brief toch wordt gewezen op het falen van alle tot dusver aangewende pogingen, het hoofd te bieden aan de moeilijkheden,

waarmede Europa te kampen heeft en die thans den vrede in hoogst ernstige mate onmiddellijk bedreigen. De gevaarlijke crisis, die de wereld doormaakt, is in haar diepsten grond een moreele crisis. Genezing, die meer is dan een bestrijding van de symptomen, kan alleen op moreel gebied gevonden worden. Moreele herbewapening is volgens de schrijvers de eenige, maar dan ook de afdoende oplossing. Elk ander middel kan de dreigende catastrophe ten hoogste vertragen.
Diep doordrongen van de waarheid van deze stelling, achten wij het onzen plicht den oproep van lord Baldwin en de zijnen in het volle licht te stellen.
Verder wordt gezegd:
De eisch van het oogenblik is moreele en geestelijke herbewapening. Een steeds toenemend aantal menschen, hier en in het buitenland, stelt zich deze herbewapening ten doel. Alle mannen en vrouwen van alle landen en van alle rassen worden geroepen om aan dit werk deel te nemen en zijn in staat te helpen. Als wij, met onze medemenschen overal ter wereld te zamen, alle wilskracht en vindingrijkheid, die wij thans aan de nationale verdediging moeten besteden, in dienst stelden van deze taak, dan zou de vrede voor de wereld verzekerd zijn. Gods levende geest, die elk volk en elk mensch tot zijn hoogste bestemming roept, werpt ook de muren neer van vrees en hebzucht, van achterdocht en haat. Deze geest kan de onderling strijdende politieke stelsels overspannen, orde en vrijheid verzoenen, waarachtige vaderlandsliefde wekken, alle burgers vereenigen in dienst van hun land en alle landen in dienst van het menschdom.
„Uw wil geschiede op aarde" is niet slechts het gebed om leiding, maar een oproep tot de daad. Want Zijn wil is onze vrede.
Het is onze innige overtuiging, dat Nederland dat op zoo wonderbare wijze te midden van den wereldbrand gespaard bleef, in de aangegeven taak een hoogst belangrijk aandeel heeft. Als de oorlogsramp ook ons land zou treffen, zal elk Nederlander, zonder onderscheid van kerkgenootschap, partij of klasse, geroepen worden alle zelfzucht en vooroordeel op zij te zetten en alles voor het vaderland te offeren. Bijna zonder uitzondering zullen alle Nederlanders dan bereid zijn voor hun land den dood onder de oogen te zien. Het is echter thans het oogenblik zich geheel voor het groote doel in te zetten en zoo mede te werken aan de poging, de naderende ramp te voorkomen. Ieder Nederlander individueel kan hiertoe medewerken, heeft hierbij een plicht te vervullen.
In Nederland zijn groote zedelijke krachten aanwezig. Wij zijn overtuigd, dat bij onderkenning van de grootte der belangen, die op het spel staan, en van den diepen ernst van den toestand, Nederland zich aan de taak der moreele en geesteelijke herbewapening zal zetten met Nederlandsche vastberadenheid en die taak zal voortzetten met Nederlandsche vasthoudendheid.

A. **NEDERLAND. — Tweede Kamer - Verdrag met Siam. —**
Een wetsontwerp is ingediend houdende goedkeuring van het op 1 Februari 1938 te Bangkok tusschen Nederland en Siam gesloten verdrag van vriendschap, handel en scheepvaart met bijbehoorende nota's.
Volgens gegevens ontleend aan de Nederlandsche statistiek bedroeg de waarde van den invoer uit Siam in 1937: *f* 2.488.213, die van den uitvoer naar Siam in hetzelfde jaar: *f* 2.835.709. Voor Nederlandsch-Indië bedroegen deze cijfers in 1937 resp. *f* 1.499.000 en *f* 2.639.000.
Het belangrijkste uitvoerproduct van Nederlandsch-Indië naar Siam is suiker; gepelde rijst is daarentegen het voor Siam belangrijkste uitvoerproduct naar Nederl.-Indië. (Het Vaderland) **(3160 D.)**

B. **FRANKRIJK. — Fransche boeren uit Italië teruggekeerd. —**
De boeren van Isola, die sedert eenige weken op hun landerijen in het Italiaansche deel van het dal van Chastillon vertoefden, zijn begonnen met naar hun woonsteden in Frankrijk terug te keeren. Vijftig gezinnen, wier bezittingen door de Italiaansche militaire autoriteiten zijn onteigend, keeren in een ononderbroken stroom terug met hun vee en hun muildieren, volgeladen met voortbrengselen van het land en met het huisraad, dat zij konden meenemen. Allen verklaren, dat de Italiaansche autoriteiten zeer vast besloten, doch beleefd en vaak voorkomend waren. Er hebben zich geen incidenten voorgedaan.
(Le Temps) **(Vorig bericht 3421 F.)**

28—30 SEPTEMBER 1938

C. **TSJECHO-SLOWAKIJE. — Sudeten-Duitschers. —**
De Tsjechoslowaaksche radio heeft op 25 September een mededeeling van het Tsjechische persbureau Ceteka verspreid. In deze mededeeling werd herinnerd aan de omstandigheden, welke Tsjecho-Slowakije er toe hadden gebracht de cessie van zekere gebieden aan het rijk in te willigen. Met deze door Tsjecho-Slowakije tegen haar zin en om den vrede te redden gegeven instemming had Chamberlain zich naar Godesberg begeven.
Te Godesberg legden de Duitschers Chamberlain nieuwe voorstellen voor, welke verder gaan dan de regeering van Tsjecho-Slowakije had ingewilligd.
Deze nieuwe voorstellen waren vervat in een memorandum, dat Chamberlain slechts als bemiddelaar aan de regeering van Tsjecho-Slowakije heeft doen toekomen.
Dit memorandum werd op 26 September aan de regeering van Tsjecho-Slowakije overhandigd.
Voor dit memorandum werd overhandigd, hebben de gezanten van Frankrijk en Groot-Brittannië de regeering van Tsjecho-Slowakije er van in kennis gesteld, dat dit memorandum haar zou worden overhandigd, met de mededeeling, dat, aangezien de voorwaarden, welke in het memorandum worden gesteld, veel verder gaan dan de voorwaarden welke waren aanvaard Chamberlain later namens de beide regeeringen aan Hitler heeft doen weten, voor zijn vertrek uit Godesberg, dat hij aan de regeering van Tsjecho-Slowakije de aanvaarding dezer nieuwe voorwaarden niet zou kunnen aanbevelen.
Onder deze omstandigheden, na dezen stap der beide gezanten bij de regeering van Tsjecho-Slowakije, is de regeering 23 September bijeengekomen en heeft zij besloten tot een algemeene mobilisatie.

Een Engelsche correctie. — In een van officieele zijde gepubliceerde Britsche mededeeling wordt verklaard, dat de door de radio te Praag verspreide verklaring, dat de mobilisatie in Tsjecho-Slowakije geschied zou zijn op advies en met goedkeuring van de Britsche regeering, niet geheel in overeenstemming is met de feiten.

Polen. — Sovjet-Ruslands waarschuwing en antwoord daarop. —
De waarnemend volkscommissaris van Buitenlandsche Zaken, Potemkin, heeft den Poolschen zaakgelastigde een nota overhandigd, waarin de Poolsche regeering er van in kennis wordt gesteld, dat de Sovjet-regeering het Sovjet—Poolsche niet-aanvalspact zou opzeggen, ingeval de Poolsche regeering troepen op Tsjechisch gebied zou laten opmarcheeren.
De Poolsche regeering heeft daarop aan haar zaakgelastigde in de Sovjet-hoofdstad instructie gegeven het volgende te verklaren:
1. Maatregelen in verband met de verdediging van den staat kunnen slechts getroffen worden door de Poolsche regeering, die daarvoor aan niemand uitleg verschuldigd is.
2. De Poolsche regeering kent precies den tekst van de accoorden, welke door haar gesloten zijn. Zij weet derhalve ook, dat in het Poolsch-Russische pact van 1932 bepaald wordt, dat het pact automatisch ophoudt te bestaan, zoodra een der contractanten de positie van aanvaller gaat innemen. De mededeeling van Sovjet-Russische zijde acht men derhalve allerminst op haar plaats.
De regeering te Warschau heeft voorts aan haar zaakgelastigde instructie gegeven uiting te geven aan haar verbazing over de houding van de Sovjet-Unie, aangezien van Poolsche zijde geen enkele speciale maatregel is getroffen.

Regeering te Praag bereid te onderhandelen over Teschen. —
Officieel werd op 25 September '38 te Warschau meegedeeld, dat in antwoord op de herinnering, dat de Poolsche regeering nog op antwoord wachtte op haar nota van 21 dezer, den secretaris van de Poolsche legatie te Praag is meegedeeld, dat dit antwoord zou worden gegeven en dat de Tsjechoslowaaksche regeering bereid was om met de Poolsche te onderhandelen over haar aanspraken op Silezisch Teschen.

Kleine Entente.
Naar verluidt zou te Boedapest Joegoslavisch-Roemeensche stappen zijn ondernomen, om de Hongaarsche regeering er van in kennis te stellen, dat Joego-Slavië en Roemenië in geval van een niet-uitgelokten aanval op Tsjechoslowaaksch grondgebied verplicht zouden zijn, de verbintenissen, die zij als lid van de Kleine Entente jegens Tsjecho-Slowakije hebben aangegaan, na te komen.

De Hongaarsche minderheid. — De Tsjechoslowaaksche minister van Buitenlandsche Zaken, Krofta, heeft op 25 September den Hongaarschen gezant te Praag het antwoord overhandigd op den diplomatieken stap, dien Hongarije 22 September te Praag heeft ondernomen.

In dit antwoord wordt o.a. gezegd: ofschoon de jongste onderhandelingen met de Fransche en de Britsche regeering op anderen grondslag zijn gevoerd, dan destijds met de in Tsjecho-Slowakije wonende nationaliteiten, is de regeering van Tsjecho-Slowakije bereid, met de Hongaarsche regeering vriendschappelijke onderhandelingen aan te knoopen.

District Asch afgesneden van Tsjecho-Slowakije. — Naar verluidt is het district Asch in het Sudetenland geheel van Tsjecho-Slowakije afgesneden.

Generaal Krejci tot generalissimus benoemd. — Generaal Krejci, de chef van den Tsjechoslowaakschen generalen staf, is op 25 September tot generalissimus over de troepen benoemd.

Jan Syrovy. — Jan Syrovy, de nieuwe minister-president, is op 24 Januari 1888 te Trebitsj in Moravië geboren. Hij studeerde aan het Technicum te Brünn en begaf zich vervolgens naar Rusland voor verdere technische studie. In het Oostenrijksch-Hongaarsche leger heeft hij dienst gedaan als z.g. „einjähriger" en werd hij reserve-officier.
Toen de oorlog uitbrak, was hij een der eerste Tsjechische vrijwilligers in het Russische leger en vocht tegen Oostenrijk. Op 12 Juni 1920 keerde Syrovy in zijn land terug en in Augustus van dat jaar werd hij benoemd tot militair commandant van Bohemen. Op 10 Januari 1922 volgde zijn benoeming tot divisie-commandant en in Januari 1924 tot souschef van den generalen staf. Vervolgens was hij chef van den generalen staf, gedurende korten tijd in 1926 minister van Oorlog, totdat hij 1 December 1933 aftrad als chef van den staf, waarop op 31 December '33 zijn benoeming volgde tot inspecteur-generaal van de Tsjecho-slowaaksche weermacht.

Afwijzend antwoord op Hitlers memorandum van Godesberg van 26 September. — In de nota die op 25 September door den Tsjechoslowaakschen gezant aan Halifax is overhandigd, zegt de Tsjechoslowaaksche regeering, dat de eischen van Hitler in hun tegenwoordigen vorm volkomen en onvoorwaardelijk onaanvaardbaar zijn. „Tegen deze nieuwe en wreede eischen," aldus de nota, „gevoelt mijn regeering zich genoopt tot den uitersten tegenstand. Wij zullen ons verzetten en God moge ons helpen. Tsjecho-Slowakije vertrouwt, dat de twee groote Westelijke democratieën het zullen bijstaan.

In een door de radio omgeroepen communiqué op 26 September, wordt de inhoud weergegeven van het Tsjechoslowaaksche antwoord op het Duitsche memorandum. In dit antwoord verklaart de Tsjechoslowaaksche regeering o.a., dat de nieuwe eischen van Hitler iedere bestaansmogelijkheid voor een vrij Tsjecho-Slowakije goeddeels vernietigen. De Tsjechoslowaaksche republiek zou in industrieel, economisch en militair opzicht volkomen verlamd worden. Zij zou bovendien in drie stukken worden gedeeld.
De aanvaarding van het Duitsche memorandum zal geheel West-Tsjecho-Slowakije, geheel Bohemen en geheel Moravië aan de genade van Duitschland overleveren. Deze poging om den Tsjechoslowaakschen staat te verlammen zou de suprematie van Duitschland in Europa voorbereiden. In het Tsjechische antwoord wordt er aan herinnerd, dat de regeering te Praag blijk heeft gegeven van haar bereidwilligheid, het Sudetenduitsche vraagstuk op te lossen. Zij is tot de grens van haar concessies gegaan, toen zij het Fransch-Britsche plan als basis voor overeenstemming aanvaardde. De nieuwe regeering onder leiding van Generaal Syrovy is bezield van denzelfden onwrikbaren wil als de vorige regeering. Zij is er van overtuigd, dat men tot een werkelijk accoord kan komen en den vrede handhaven, indien Frankrijk en Engeland hun ontwerp van Berchtesgaden zooals dat op 19 September aan de Tsjechoslowaaksche regeering is voorgelegd, en dat door haar aanvaard is, handhaven.

Steun van Slowakije. — Sidor, een bekend afgevaardigde en tot dusverre een der radicaalste Slowaaksche autonomisten, schrijft in het orgaan der Slowaaksche volkspartij:
„Weest gereed om het vaderland, dat God ons gaf, te verdedigen, evenals de moreele en stoffelijke goederen, die wij met inspanning en bloed betaald hebben."

Benesj's brief aan den Poolschen president. — Op 26 September is te Warschau een bijzondere boodschapper aangekomen met een persoonlijken brief van Benesj voor president Moscicki.
De gezant van Tsjecho-Slowakije heeft dezen brief in een bijzondere audiëntie overhandigd.

Het Poolsche antwoord aan Praag. — Het Poolsche Telegraafagentschap deelt op 28 September officieel mede, dat het antwoord van President Moscicki op het eigenhandige schrijven van Benesj naar Praag is gebracht in een speciaal vliegtuig, dat reeds is aangekomen. Het antwoord ging vergezeld van een nota der Poolsche regeering met een concreet ontwerp voor de regeling der vraagstukken. (Telex-A. N. P.)
(Vor. ber. Sudeten-Duitschers 3466 C.; Polen 3464 G.; Hongaren 3464 G.; Gen. Syrovy 3464 G.)

A. SOVJET-RUSLAND. — Tsjechische kwestie. - Houding - Machtsvertoon aan de Poolsche grens. —
Er is geen officieel commentaar te krijgen ten aanzien van het Duitsche memorandum. De woordvoerders van de regeering bewaren het strikte stilzwijgen, dat karakteristiek voor de houding van de Sovjet-Unie hangende het conflict is.
Uit goed ingelichte kringen is men echter ingenomen met hetgeen beschouwd wordt als een door Engeland en Frankrijk aangenomen krachtiger houding.
De oorlogszuchtige toon, welke Moskou sinds kort in de Tsjechoslowaaksche kwestie heeft aangenomen, aldus de correspondent van de Times te Riga, wordt thans op Polen geconcentreerd. Zeker is, dat Rusland thans reeds een geweldige macht aan de Poolsche grens heeft staan, welke numeriek sterker is dan het geheele Poolsche leger in vredestijd. Deze troepen zijn goed uitgerust en ondanks de „zuivering" van het officierencorps waarschijnlijk nog zeer goed in staat Polen voor de grootste moeilijkheden te stellen. Aan de Poolsch-Russische grens zouden niet minder dan 30 divisies infanterie staan, alles bijeen ongeveer 350.000 man met ongeveer 3000 vliegtuigen van het nieuwste type. Verder staan bij deze grens op zijn minst 50.000 man cavalerie van wie 10.000 kozakken en 2000 tanks. In geval van oorlog zullen de tanks een weg open leggen door Zuid-Polen, zooals Boedeny en Worosjilow in 1920 met zooveel succes hebben gedaan. (Telex-A. N. P.)
(Vor. ber. Tsjechische kwestie 3471 C.)

B. GROOT-DUITSCHLAND. — Tsjechische kwestie. - Respijt tot 1 October. - Rede van Adolf Hitler. —
Adolf Hitler heeft op 26 September in het Berlijnsche Sportpaleis het volgende verklaard:
1. Alle twijfel moet thans uit de wereld worden geholpen.
2. De kwestie, waarom het thans gaat, is eigenlijk niet Tsjecho-Slowakije, maar meneer Benesj.
3. Wij hebben thans een bewapening voltooid, die de wereld nog niet heeft gezien en waarvoor ik — dat moet het Duitsche volk thans weten — milliarden heb uitgegeven.
4. Ik wilde mijn volk een oorlog besparen, maar zal dat met over vrede bazelende, van bloed druipende democratieën mogelijk zijn?
5. Mussolini is een zeldzaam groot man, het geluk van het Italiaansche volk.
6. Na oplossing van een aantal vraagstukken, die met Polen, Engeland, Frankrijk, Italië en in Oostenrijk voor goed zijn opgelost, is er één in Europa overgebleven, het allerlaatste, dat opgelost moet worden en zàl worden.
7. De Tsjechoslowaaksche staat begon met een leugen, waarvan Benesj de vader was: het „bestaan" van een Tsjechoslowaaksche natie.
8. Ik spreek natuurlijk hier alléén over het lot van de 3½ millioen Duitschers in dezen Tsjechoslowaakschen staat.
9. Mijn jongste memorandum aan Praag is definitief mijn laatste voorstel.
Dit is de laatste territoriale eisch, welken ik in Europa stel, doch ik zal dezen niet prijsgeven.
10. Thans zal Benesj voor de eerste maal aan zijn woord worden gehouden. Op 1 October zal hij van de Duitsche gebieden afstand moeten doen.
11. Nu staan twee mannen tegenover elkaar, meneer Benesj en ik. In den wereldoorlog was hij samenzweerder, ik frontsoldaat. Dat ben ik thans weer.
12. Mijn geduld in zake het Sudetengebied is ten einde. Benesj heeft in zijn hand: vrede of oorlog. Hij zal den Duitschers de beloofde vrijheid geven, of wij zullen deze vrijheid halen.
13. Wij hebben onze beslissing genomen — Herr Benesj neme de zijne!

De rede bevatte nog twee passages, die niet in het memorandum van Godesberg waren vermeld.

1. Het aanbod om in plaats van een bezetting der opgeëischte gebieden door Duitsche troepen, het „Britsche legioen" met deze taak te belasten ter handhaving van de orde en veiligheid.
2. De toezegging, dat Duitschland, nadat Praag alle minderhedenproblemen zal hebben opgelost, bereid is het resteerende gebied te garandeeren.

Indrukken van Hitler's rede. —

Londen. — Zoolang er leven is, is er hoop. De rede is oorlogszuchtig, maar zij laat nog eenige kostbare dagen tijd voor verdere vredespogingen.

Parijs. — Geen stap nader tot den vrede. Maar er is nog altijd eenige hoop op een oplossing vóór Zaterdag.

Berlijn. — Thans rust op Praag de volle verantwoordelijkheid.

Genève. — De rede heeft de situatie niet slechter gemaakt dan zij reeds was.

Praag. — Geen officieel commentaar. Jan Masaryk, Tsjechoslowaaksche gezant in Londen: „Ongelooflijk onbeschaamd en schokkend." (Telex-A. N. P.)

(Vor. ber. Tsjechische kwestie 3472 A.; Hitler 3443 A.; 3466 C.)

A. **VEREENIGDE STATEN. — Tsjechische kwestie. - President Roosevelt's oproep voor den vrede tot Hitler, Benesj, Frankrijk en Engeland. —**
President Roosevelt heeft op 26 September 1938 een telegrafischen oproep voor den vrede gericht tot Hitler, Benesj, Frankrijk en Engeland.

Het telegram luidde:

„In naam van de 130 millioen inwoners van de Vereenigde Staten en in naam der menschheid doe ik een dringend beroep op u, de onderhandelingen niet af te breken maar een vreedzame, eerlijke en opbouwende oplossing van de moeilijkheden te betrachten. Ik herhaal, dat zoo lang de onderhandelingen voortduren, het meeningsverschil nog kan worden bijgelegd. Als zij eenmaal afgebroken zijn, is de redelijkheid verbannen en doet het geweld zich gelden. En geweld brengt geen beslissing die het toekomstige welzijn der menschheid zal ten gevolge hebben."

Verder schilderde het telegram het vreeselijke beeld van den oorlog, die millioenen levens van mannen en vrouwen van elk land zou eischen, en misschien volkomen vernietiging van maatschappelijke stelsels ten gevolge zou hebben.
Roosevelt voegde er aan toe, dat ook het Amerikaansche volk voor het feit geplaatst is, dat geen land de gevolgen van zulk een ramp eenigermate kan ontgaan.
Verder zegt hij, dat de traditioneele politiek van de Vereenigde Staten altijd de bevordering van een vreedzame oplossing van internationale geschillen is geweest.
Hij verklaart er van overtuigd te zijn, dat er geen probleem is, al is het nog zoo moeilijk en dringend, dat niet billijk door redelijkheid beter dan door geweld kan worden opgelost.

Antwoord van Engeland. — De woorden van den president kunnen slechts al diegenen aanmoedigen, die oprecht willen medewerken bij dit streven. Harerzijds geeft de Britsche regeering in alle oprechtheid en zonder voorbehoud gevolg aan den oproep van den president en zij hoopt van harte, dat de andere regeeringen, tot wie de oproep is gericht, hetzelfde zullen doen.

Antwoord van Frankrijk. — Onzerzijds blijven wij trouw aan nert er aan, dat het reeds een arbitrageverdrag met Duitschvolharding, welke zich door geen enkele moeilijkheid zal laten ontmoedigen, zetten wij ons streven voort, om een procedure te vinden ter verkrijging van formeele accoorden, welke in overeenstemming zijn met de waardigheid en de levensbelangen van de betrokken partijen. Wij vertrouwen op die manier tot het einde toe, het ideaal van rechtvaardigheid en vrede te dienen, dat steeds onze twee volken heeft vereenigd.

Antwoord van Tsjecho-Slowakije. — Tsjecho-Slowakije herinnert er aan, dat het reeds een arbitrageverdrag met Duitschland heeft gesloten en dat het heeft voorgesteld dit conflict aan arbitrage te onderwerpen. Het is bereid dat voorstel te herhalen.

Antwoord van Hitler. — Weest overtuigd, dat ik de edele bedoeling, van welke uwe uiteenzettingen uitgaan naar waarde weet te schatten en dat ik uwe opvatting, betreffende de onafzienbare gevolgen van een Europeeschen oorlog in alle opzichten deel. Juist daarom, echter, kan en moet ik iedere verantwoordelijkheid van het Duitsche volk en zijn leiding in deze aangelegenheid van de hand wijzen, indien de verdere loop van zaken, niettegenstaande alles wat ik tot dusver heb gedaan, toch tot vijandelijkheden mocht leiden.

Nieuwe boodschap van president Roosevelt. — President Roosevelt heeft in den nacht van 28 September (om 3 uur 's morgens) opnieuw een telegram aan Hitler verzonden, waarin hij een bijeenkomst voorstelt aan de mogendheden, die bij het huidige Tsjechische conflict betrokken zijn. (Telex-A. N. P.)

(Vor. ber. Tsjechische kwestie 3472 B.; President Roosevelt 3469 B.)

B. **BELGIE. — Tsjechische kwestie. - Radiorede van Minister Spaak. —**
In een radiorede, die de Belgische minister van Buitenlandsche Zaken, Spaak, op 27 September gehouden heeft, zeide hij o.m.:
President Roosevelt heeft een prachtige boodschap van vrede en verzoening de wereld ingezonden. De 8 millioen Belgen scharen zich bij de 130 millioen Amerikanen.
In deze weken van ernstige internationale spanning, heeft België zich steeds aan zijn onafhankelijkheidspolitiek gehouden en deze versterkt. Onze groote naburen hebben onze politiek begrepen en haar goedgekeurd. Alle inlichtingen, die wij den laatsten tijd ontvangen hebben stellen ons in staat, te zeggen, dat de verplichtingen, die zij op zich genomen hebben, zullen worden nagekomen.
Van onzen kant zijn wij vastbesloten ons grondgebied tegen iederen aanval te verdedigen en niet toe te staan, dat het een doorgangsweg wordt. Ons prachtig leger is op het oogenblik werkelijk het bolwerk van onze onafhankelijkheid, zoowel als onze vredeskans. (Telex-A. N. P.) **(V. b. Tsjechische kwestie 3473 A.; Min. Spaak 3371 D.)**

C. **NEDERLAND. — Tsjechische kwestie. - Rede van minister-president Dr. H. Colijn. - „Nederland handhaaft onder alle omstandigheden zijn onzijdigheid." - Militaire en economische maatregelen. —**
Minister Colijn heeft op 28 September voor de radio de volgende rede uitgesproken:
Wat tot voor kort door zeer velen in den lande en daarbuiten in de wereld niet meer denkbaar werd geacht, hangt ons thans dreigend boven het hoofd. Weer pakken de oorlogswolken in Europa zich saam; weer moet de vrees worden gekoesterd, dat de bloem van Europa's jeugd en van mannen van middelbaren leeftijd op groote schaal aan vernietiging zal worden prijs gegeven, om maar niet te gewagen van het gevaar, dat ook vrouwen en kinderen uit de lucht bedreigen kan.
Aangezien wij buiten het geschil staan, dat tot dezen toestand aanleiding heeft gegeven, en wij er ook buiten willen blijven, ligt het niet op mijn weg, u bezig te houden met beschouwingen over de vraag, op wien de verantwoordelijkheid rust voor het ontstaan van den gespannen toestand, waarin wij thans verkeeren. Dit standpunt sluit tevens in, dat wij onzerzijds zoo bitter weinig kunnen doen om invloed ten goede uit te oefenen.
Wel mag ook onzerzijds dit worden gezegd, dat het haast ongelooflijk moet worden geacht, dat de nog bestaande verschillen gedurende de dagen, die ons nog van den fatalen dag van 1 October scheiden, niet te overbruggen zouden zijn.
Aan die hoop houd ik dan ook nog vast, tegen allen schijn van het tegendeel in. Immers, de volken begeeren den oorlog niet, zij willen vrede. Dan kan het niet volstrekt onmogelijk zijn, dat de leiders der volken, zij het te elfder ure, den uitweg vinden, die ons den vrede bewaart.
Intusschen eischt het verstand van het Nederlandsche volk en de Nederlandsche regeering beide, dat er rekening worde gehouden met het tegendeel; dat we ons dus indenken in den toestand, dat er in Centraal Europa tot wapengeweld zal worden overgegaan en dat de groote mogendheden in het Westen bij het conflict betrokken kunnen worden.
De toestand is dan niet dezelfde als in 1914. Toen richtte het aanvallende leger zich naar het Westen en ontstond er dus voor Nederland een direct gevaar, in den oorlog betrokken te worden en wel reeds in het begin er van.

Thans is dat gevaar naar mijn meening niet aanwezig. De gewapende actie, als men er toe overgaat, richt zich thans in Oostelijke richting, en dit vermindert voor ons althans het onmiddellijk gevaar. Dit verschil neemt echter de noodzaak van voorzorgsmaatregelen niet weg, al dragen ze een ietwat ander karakter dan in 1914. We behoeven, naar mijn vaste overtuiging, thans in eerste instantie geen schending van ons grondgebied te duchten, maar wat wij wel hebben te doen is, een practische onderstreping te geven van het standpunt der Nederlandsche regeering, zooals dit o.a. laatstelijk te Genève door minister Patijn is uiteengezet. Dit komt in het kort hierop neer, dat we het voornemen hebben, onder alle omstandigheden onze onzijdigheid te handhaven en dus ook aan geen enkel leger doortocht door ons land zullen verleenen, terwijl, gelijk vanzelf spreekt, elke aanval op ons grondgebied zal worden geweerd.
Van dit gezichtspunt uit moeten de maatregelen, door de Nederlandsche regeering reeds genomen of nog te nemen, worden beoordeeld.
Andere mededeelingen heb ik u thans niet te doen. Ik zou u nog hebben kunnen aanraden vooral de noodige kalmte niet te verliezen, die juist in spannende dagen zoo noodig is. Maar ik laat dit na uit vrees, uw goeden naam te na te komen.
De toestand in de wereld is ongetwijfeld niet zonder ernstige gevaren, maar de pogingen om tot een vreedzame oplossing te komen worden voortgezet en de laatste uitnoodiging van president Roosevelt, zoomede de laatste stap van Hitler, inhoudende de uitnoodiging aan Chamberlain, Daladier en Mussolini om te München een onderhoud met hem te hebben, kan stellig leiden tot opklaring van den toestand en behoud van den vrede. Daarom kan er, ook zonder aansporing mijnerzijds, bij u een rustig vertrouwen aanwezig zijn.
En laat voorts ons gebed uitgaan tot den Koning der Koningen, dat Hij de harten van de leidslieden der volken neige tot het behoud van den vrede, die ons allen, de regeering en u, zoo zeer ter harte gaat. De hoop daarop is weer verlevendigd, waarvoor gij met mij den eersten minister van Groot-Brittannië dank zult weten. Hij deed den eersten stap, waarvan wij allen hopen, dat deze morgen zijn bekroning vinden zal. Dit doet mij dit korte woord besluiten met denzelfden wensch, waarmede Chamberlain gisteravond eindigde: „Goeden nacht".

Militaire maatregelen. — Intusschen heeft de regeering rekening te houden met de mogelijkheid dat een gewapend conflict uitbreekt, al behoeft Nederland, naar dr. Colijn's vaste overtuiging, ook dan in eerste instantie geen schending van zijn grondgebied te duchten. De regeering zal echter onder alle omstandigheden onze onzijdigheid handhaven. Ten einde dit standpunt een practische onderstreping te geven, zijn de volgende voorzorgsmaatregelen genomen:

1. De dienstplichtigen, ingedeeld bij de zestien grensbataljons, zijn in werkelijken dienst geroepen ter versterking van de grensbeveiliging.

2. Tenzij een ontspanning in den politieken toestand mocht intreden, zal heden de z.g. vóór-mobilisatie worden afgekondigd. De waarschuwingen daarvoor zijn gisteren verzonden.

3. Ten einde de noodige wettelijke maatregelen te kunnen toepassen is de „toestand van oorlogsgevaar" geproclameerd.

Economische maatregelen. — Om een einde te maken aan het volkomen overbodige „hamsteren", zullen voorts heden twee wetsontwerpen bij de Tweede Kamer worden ingediend, die betrekking hebben op de distributie van levensmiddelen en de prijsregeling er van.
Behalve deze door dr. Colijn bekendgemaakte maatregelen, zijn nog enkele voorzieningen getroffen, die eveneens met de bijzondere omstandigheden in verband staan.

a. Uitvoerverboden zijn uitgevaardigd voor een reeks artikelen.

b. Een economische defensieraad is ingesteld, wiens taak het zal zijn de economische maatregelen voor te bereiden, die met het oog op den nieuwen toestand noodzakelijk zijn.

c. Heden zal een aantal wetsontwerpen worden ingediend, o.a.: een vorderingswet tot het opvorderen van goederen, een schepenuitvoerwet, een schepenvorderingswet, een oorlogszee- en luchtverzekeringswet en een bodemproductiewet. (Telex-A.N.P.)

(Vor. ber. Tsjechische kwestie 3473 B.; Maatregelen in Nederl. 3470 B.; Dr. H. Colijn 3201 B.)

A. JAPAN. — Tsjechische kwestie. - Houding. —

In antwoord op de vraag van een buitenlandschen journalist heeft de woordvoerder van het departement van Buitenlandsche Zaken te Tokio, volgens Domei verklaard, dat er geen onderhandelingen gaande zijn tusschen Japan, Duitschland en Italië betreffende de organisatie van een gemeenschappelijk front ten aanzien van de Sudetenduitsche kwestie.
Intusschen meent men in goed ingelichte kringen te Tokio volgens hetzelfde telegraafagentschap wel, dat alle minderheden-kwesties in Tsjecho-Slowakije het beste kunnen worden opgelost, door toepassing van het zelfbeschikkingsrecht.
(Telex-A. N. P.) **(Vor. ber. Tsjechische kwestie 3473 C.)**

B. ENGELAND. — Tsjechische kwestie. —

Na de besprekingen te Godesberg met Hitler is de Britsche premier Neville Chamberlain op 24 September naar Londen teruggekeerd. Op 25 September zijn de Fransche premier Daladier en de minister van Buitenlandsche Zaken, Bonnet, tot overleg met het Britsche kabinet te Londen aangekomen. Op 26 September werd het volgende communiqué door Downing Street uitgegeven:
„Vanochtend is door de Britsche en Fransche ministers een nieuwe conferentie gehouden, waarin op alle punten volledige overeenstemming werd bereikt."
Generaal Gamelin, chef van den Franschen generalen staf, die voor speciale beraadslagingen naar Londen was geroepen, heeft een bezoek aan den Britschen minister-president gebracht en vervolgens met den minister van de coördinatie der verdediging, Inskip, een onderhoud gehad.

De Duitsche eischen en het Londensche plan. — Tot goed begrip van de tegenstellingen, welke op het oogenblik den internationalen toestand beheerschen, geven wij hieronder naast elkaar weer het memorandum van Hitler en het Engelsch-Fransche plan, met welk laatste Tsjecho-Slowakije, zij het noode, zijn instemming had betuigd.

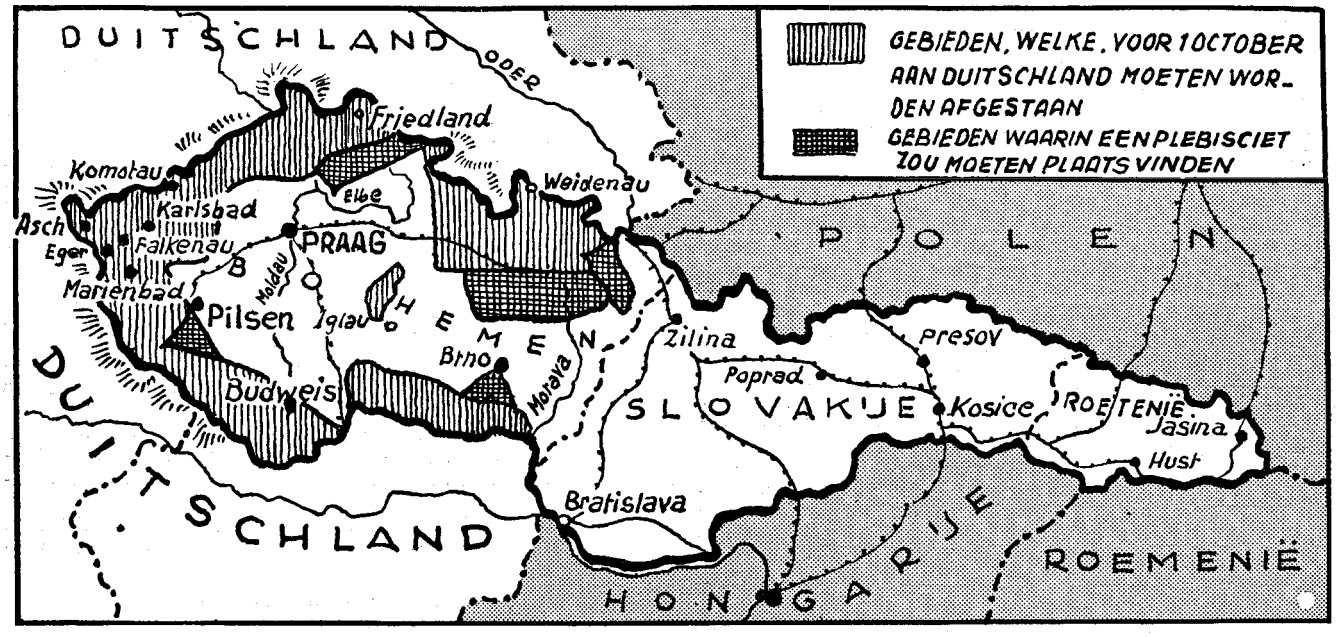
Het Engelsch-Fransche plan. — Van gezaghebbende zijde van Berchtesgaden wordt vernomen, dat in het Britsch-Fransche plan een regeling op den volgenden grondslag werd beoogd:
Overdracht zonder volksstemming van het gebied met een Sudetenduitsche bevolking van meer dan 50%, met dien verstande, dat de afbakening van de grens door onderhandeling zou moeten worden geregeld, en, waar de omstandigheden dit noodig maken, door een internationaal lichaam, waarin een Tsjechische vertegenwoordiger zitting zou hebben.
Mogelijke uitwisseling van bevolking op den grondslag van vrije opteering binnen een nader aangegeven tijdslimiet.
Indien de Tsjechische regeering bereid was geweest in te stemmen met deze maatregelen, die neerkomen op ingrijpende wijzigingen in het staatsbestel, zou zij gerechtigd geweest zijn, verzekeringen te vragen voor haar veiligheid in de toekomst.
Een algemeene internationale waarborg ter bescherming van Tsjecho-Slowakije tegen alle mogelijke aanvallen, is derhalve opgenomen in het plan, dat in de plaats had moeten komen van de bestaande verdragen van wederkeerig en militair karakter. De Britsche regeering heeft zich bereid verklaard, deel te nemen aan deze internationale waarborging van de nieuwe grenzen van den Tsjechischen staat tegen een niet-uitgelokten aanval.
Het Britsch-Fransche plan hield ook de openhartige erkenning van de Britsche en de Fransche regeering in, hoe groot het offer was, dat aldus van de Tsjecho-slowaakse regeering in het belang van den vrede werd gevraagd. De beide regeeringen legden er den nadruk op, dat dit belang er een is zoowel van Europa in het algemeen, als van Tsjecho-Slowakije in het bijzonder.

Het Memorandum van Godesberg. — De hoofdpunten van Hitler's eischen, vervat in het Duitsche memorandum, zijn de volgende:
Terugtrekking van alle Tsjechische strijdkrachten, politie, gendarmerie, douanebeambten en pers uit de te ontruimen gebieden, zooals deze aangegeven zijn op de bij het memorandum gevoegde landkaart.
Dit gebied moet op 1 October aan Duitschland worden overgedragen in zijn tegenwoordigen toestand, d.w.z. zonder dat de militaire, economische of verkeersinrichtingen, met inbegrip van de grondorgani-

satie van den luchtdienst en alle radiostations, vernield of onbruikbaar gemaakt zijn. Het rollend materiaal van het spoorwegnet in het gebied moet in onbeschadigden staat worden overgedragen.
De Duitsche regeering gaat er mede accoord, dat een gevolmachtigde vertegenwoordiger van de Tsjechoslowaaksche regeering of van het Tsjechoslowaaksche leger wordt toegevoegd aan het hoofdkwartier van de Duitsche militaire strijdkrachten, om de bijzonderheden van de wijze van uitvoering der evacuatie te regelen.

De mededeeling legt er verder den nadruk op, dat wat Hitler eischt in werkelijkheid geen regeling van het vraagstuk der Sudeten-Duitschers is, doch de bezetting van militaire en strategische punten in Tsjecho-Slowakije.
Het bovenstaande heeft Masaryk, de Tsjechoslowaaksche gezant, aan Chamberlain en Halifax meegedeeld. Het moet niet beschouwd worden als het definitieve antwoord van de Tsjechoslowaaksche regeering.

Frankrijk. - Voorbereiding tot den oorlog. — De Fransche regeering heeft met de groote meerderheid van de publieke opinie

Tsjecho-Slowakije: Kaartje volgens het Memorandum van Godesberg.

De Tsjechoslowaaksche regeering moet onmiddellijk alle Sudeten-Duitschers die waar dan ook op het gebied van den Tsjechoslowaakschen staat dienst doen bij de militaire strijdkrachten of bij de politie, ontslaan en toestaan huiswaarts te keeren. Zij moet alle politieke gevangenen van Duitschen stam vrijlaten.
De Duitsche regeering is bereid toe te staan, dat vóór 25 November uiterlijk een volksstemming wordt gehouden in nog nader vast te stellen gebieden. Deze volksstemming moet geschieden onder toezicht van een internationale commissie.
Het memorandum van Godesberg werd de Tsjechische regeering overhandigd zonder eenige pressie van Fransche of Engelsche zijde. Een kaart waarop de eischen van Hitler zijn aangegeven, was bij dit memorandum gevoegd.

Het Tsjechoslowaaksche antwoord aan Londen. — Naar het Tsjechoslowaaksche persbureau meldt, laat een voorloopig Tsjechoslowaaksch antwoord, dat op 25 September te Londen is meegedeeld, de verschillen tusschen de Fransch-Engelsche voorstellen en het memorandum van Hitler als volgt uitkomen:
1) De Fransch-Engelsche voorstellen bevatten slechts een idee, waarvan de modaliteiten door een neutrale internationale commissie moeten worden vastgesteld. Hitler wenscht zijn plan zelf te verwezenlijken, op de wijze zooals hij dat wenscht en dit op de kaart aangeeft en preciseert.
2) De Fransch-Engelsche voorstellen voorzagen slechts dat de Tsjechen geen enkel gebied zouden ontruimen zoolang de internationale commissie geen besluit zou hebben genomen. Hitler daarentegen eischt, dat de Tsjechen, die het gebied, dat hij voor den 1sten October zou willen bezetten, zouden willen verlaten en al hun goederen en bezittingen zouden achterlaten.

achter zich, besloten, dat het Duitsche memorandum niet kan worden aanvaard. Dat is de boodschap, welke minister-president Daladier en de minister van Buitenlandsche Zaken, Bonnet, op 25 September hebben meegekregen naar Londen na een ministervergadering, welke niet meer deed dan de meening van de natie in haar geheel weerspiegelen.
Frankrijk bereidt zich thans met kalmte en vastberadenheid op den oorlog voor. De atmosfeer, die hier thans heerscht, is veel indrukwekkender dan de opgewondenheid van 1914, die uit onwetendheid voortkwam. Het Oosterstation was vol soldaten, die geduldig op hun treinen wachtten. Vaak waren zij in gezelschap van hun vrouwen, die deels geen spier vertrokken, deels snikten. Nergens kan men echter een teeken zien van angst voor de noodzakelijkheid.

Een Duitsch oordeel over de Tsjechische mobilisatie. — Van semi-officieele zijde wordt uit Berlijn door het A.N.P. gemeld: De door Praag verspreide mededeeling, dat de mobilisatie van Tsjecho-Slowakije op aanraden van de Britsche en de Fransche regeeringen is geschied, wordt in politieke kringen alhier ongeloofwaardig geacht. Men schijnt hier te verwachten, dat, nadat van Tsjechische zijde een dergelijke bewering in de wereld gezonden is, thans van officieele Engelsche zijde een verklaring volgt.

Engelsche indrukken. — Alle bladen zijn het er op 26 September over eens, dat het memorandum van Godesberg onaannemelijk is. Het wordt algemeen als een ultimatum beschouwd, dat Praag niet zou kunnen aannemen zonder nationalen zelfmoord te plegen. De Duitsche voorstellen, als zou het memorandum geen nieuwe eischen inhouden, wordt dan ook als onhoudbaar van de hand gewezen.
Het Engelsch-Fransche plan, zoo zegt men, was bedoeld als de basis voor een vriendschappelijke regeling van de Sudetenduitsche kwestie langs den weg van directe onderhandelingen. Om de drastische operatie, welke het plan, waar Praag reeds in had toegestemd, inhield, tot een goed einde te brengen, waren vóór alles tijd en kalmte noodig. Tallooze détails zouden moeten worden geregeld en dat zou alleen mogelijk zijn in een atmosfeer van vriendschappelijke besprekingen.
Het memorandum van Godesberg heeft nu echter getoond, dat Duitschland van een dergelijke uitvoering van het plan niets wil weten. Het stelt eischen, die ver boven het Engelsch—Fransche plan uitgaan en duidelijk schijnen te toonen, dat het Duitschland om een onvoorwaardelijke capitulatie van Praag te doen is. Het memorandum wordt dan ook allerwege beschouwd als een bewijs, dat Duitschland ten lange leste zijn kaarten op tafel heeft gelegd. Er blijkt uit, dat Duitschland in werkelijkheid de Sudetenduitsche kwestie van het begin af aan slechts heeft gebruikt als een voorwendsel voor zijn uiteindelijke be-

doeling, den Tsjechischen staat als een bolwerk tegen den Duitschen „Drang nach Osten" uit den weg te ruimen.
„Het masker is afgerukt", schrijft de Yorkshire Post; er is geen enkele twijfel meer mogelijk, dat de eischen gericht zijn op de algeheele vernietiging van Tsjecho-Slowakije, waar de Nazipers al zoolang op heeft aangedrongen".
In denzelfden zin schrijft de Daily Telegraph, wanneer het blad verklaart, dat „de verdenking, dat al de onrust is verwekt met het vaste doel een excuus voor gewelddadig ingrijpen te verkrijgen, nu boven allen twijfel bewezen is gegrond te zijn."

Critiek van Eden en Winston Churchill. — Oud-minister Eden heeft op 21 September te Stratford-on-Avon een rede gehouden, waarin hij verklaarde, dat de internationale toestand nog steeds slechter wordt. Hij zeide: Ongetwijfeld is het Engelsche volk zeer ongerust over den gang van zaken. De overtuiging wint veld, dat een voortdurend terugwijken slechts kan leiden tot een groeiende verwarring.
Het is nog niet te laat voor het brengen van verandering in de opvattingen, om, volgens de woorden van Hull, te begrijpen, dat alle volken een groot belang hebben bij een vrede met gerechtigheid, bij economischen voorspoed en stabiliteit en bij een toestand van orde en recht. Indien men deze waarheid geweld blijft aandoen, zal men niet kunnen ontkomen aan de uiteindelijke ramp en het is de hoogste taak der staatslieden, die ramp af te wenden.
Winston Churchill verklaarde aan een vertegenwoordiger van Reuter het volgende: De verdeeling van Tsjecho-Slowakije onder Engelsch-Franschen druk draagt bij tot de algeheele overgave der Westersche democratieën aan de machtsbedreiging der nazi's. De weg naar de Zwarte Zee is wijd geopend voor het triomfeerende Nazisme. Het aanvaarden van Hitler's eischen beteekent een buigen voor de nazi-macht, die hiervan ongetwijfeld het volle voordeel zal trekken. Niet alleen Tsjecho-Slowakije wordt bedreigd, maar de zaak van vrijheid en democratie in elk land. De opvatting dat de veiligheid kan worden gekocht door een klein land voor de wolven te werpen is fataal zelfbedrog. Zal de vrede op een duurzame basis worden gehandhaafd, dan kan dit alleen door het samenwerken van alle krachten, wier overtuigingen en vitale belangen tegengesteld zijn aan de nazi-overheersching.

Neville Chamberlain's persoonlijke mededeeling aan Hilter. — Chamberlain heeft op 26 September met volledige goedkeuring van Daladier en Bonnet besloten een persoonlijke mededeeling aan Hitler te doen. (Vóór het begin van zijn rede van dien dag.) Sir Horace Wilson is te dien einde op 26 September naar Berlijn vertrokken.
Chamberlain's brief werd Hitler tegen halfzes 's morgens in tegenwoordigheid van von Ribbentrop en Sir Nevile Henderson overhandigd.

Chamberlain's verklaring na Hitler's rede van 26 September. — „Ik heb de rede van den Duitschen rijkskanselier gelezen en ik waardeer hetgeen hij gezegd heeft over de pogingen, die ik gedaan heb om den vrede te redden.
„Ik kan deze pogingen niet opgeven, aangezien het mij ongelooflijk voorkomt, dat de Europeesche volken, die geen oorlog met elkaar willen, in een bloedigen strijd zouden kunnen worden gewikkeld over een kwestie, waaromtrent reeds in aanzienlijke mate overeenstemming is bereikt.
„Het schijnt, dat de rijkskanselier er geen vertrouwen in heeft, dat de gedane beloften zullen worden nagekomen. Deze beloften werden niet rechtstreeks aan de Duitsche regeering gedaan, doch in de eerste instantie aan de Britsche en de Fransche regeering.
„Uit naam van de Britsche regeering verklaar ik, dat wij ons moreel verplicht achten er op toe te zien, dat de beloften eerlijk en volledig worden nagekomen, en wij zijn bereid er voor te zorgen, dat zij op dusdanige wijze met allen redelijken spoed worden uitgevoerd, mits de Duitsche regeering toestemt in een regeling van de voorwaarden der gebiedsoverdracht door onderhandeling en niet door geweld.
„Ik vertrouw, dat de rijkskanselier dit voorstel, dat gedaan wordt in denzelfden geest van vriendschap als waarin ik in Duitschland werd ontvangen, en dat, indien het wordt aanvaard, in overeenstemming zal zijn met den Duitschen wensch tot aansluiting van de Sudeten-Duitschers bij het Duitsche rijk, zonder dat in eenig deel van Europa bloed wordt vergoten, niet zal verwerpen."

Waarschuwing van Foreign Office aan Hitler. — Vanwege het Foreign Office is op 26 September de volgende verklaring gepubliceerd:
In officieele kringen wordt verklaard, dat Chamberlain de vorige week heeft getracht met den Duitschen rijkskanselier een vreedzame oplossing voor het Tsjechoslowaaksche vraagstuk te vinden.
Het is nog steeds mogelijk, dit door onderhandelingen te doen.
In den Duitschen eisch in zake overdracht van de Sudetenduitsche gebieden is reeds toegestemd door de Fransche, de Britsche en Tsjechoslowaaksche regeering.
Indien echter ondanks alle pogingen, die door den Britschen minister-president zijn aangewend, door Duitschland een aanval wordt gedaan op Tsjecho-Slowakije, moet het onmiddellijk gevolg zijn, dat Frankrijk verplicht zal zijn, laatstgenoemd land te hulp te komen en Engeland en de Sovjet-Unie zullen Frankrijk zeker steunen.
Het is niet te laat om deze groote tragedie te doen eindigen en voor de volken van alle landen om aan te dringen op een regeling door vrije onderhandeling.

Italië. — Mussolini. —
Mussolini heeft te Trevico en Belluno redevoeringen gehouden waarin hij aan een vreedzame oplossing van het Tsjechische conflict gelooft. Italië heeft tot dusverre niet gemobiliseerd.

Chamberlain's rede. - Waarschuwing. — Minister Chamberlain heeft op 27 September in een radiorede onder meer verklaard, dat hij den toestand zeer somber inziet.
„Men zal toegeven", aldus spr., „dat ik alles wat één man kan doen heb gedaan om den vrede te redden. Toen ik na mijn eerste bezoek aan Berchtesgaden Hitler in Godesberg sprak, was ik zeer verrast door de onredelijke houding der Duitsche regeering, die mij mededeelde, dat zij het betrokken gebied onverwijld wenschte te bezetten, zonder waarborgen voor degenen, die geen Duitschers zijn en die niet in het Duitsche Rijk wenschen te worden opgenomen.
Ik zou niet aarzelen voor de derde maal naar Duitschland te gaan, maar voor het oogenblik zie ik niets wat ik doen kan.
Met alle sympathie voor een kleine natie, die door een grooten buurman wordt bedreigd, zouden wij Engeland niet kunnen inzetten wanneer het alleen daarom ging.
Wanneer echter een natie probeert de wereld met geweld te overheerschen, dan moeten wij ons verzetten."

Indrukken op Chamberlain's rede. —
Berlijn. — Chamberlain wil een oorlog wegens een ongegronde vrees.
Praag. — Een allerlaatste poging tot behoud van den vrede.
Parijs. — De Parijsche pers wijst op de algeheele verantwoordelijkheid van Hitler.
Washington. — Welk een verschil tusschen de uitbarstingen van woede uit Duitschland en de rede uit Downing Street.
Rome. — Groote waardeering.
Genève. — Krachtig en duidelijk.
Londen. — Dankbaarheid van pers en publiek jegens Chamberlain voor zijn onvermoeide pogingen den vrede te bewaren.

Hitler weigert concessies. — Op 27 Sept. is Chamberlains afgezant nogmaals door Hitler ontvangen, die hem te verstaan gaf, dat indien hij op 28 September om 2 uur nog geen bevredigend antwoord van Praag zou hebben ontvangen, „hij zich voorbehield, de noodige maatregelen te nemen".

Fransche en Engelsche stappen te Berlijn. — De Fransche ambassadeur te Berlijn, François-Poncet, is op 28 September om 11.15 door Hitler ontvangen. Hij heeft dezen nieuwe denkbeelden van de Fransche regeering overgebracht met het oog op een vreedzame regeling van het Duitsch—Tsjechoslowaaksch conflict. Nevile Henderson, de Britsche ambassadeur, werd onmiddellijk na het bezoek van François-Poncet, eveneens door den Führer ontvangen.

Volgens een officieel communiqué heeft de Britsche ambassadeur op 28 September den Italiaanschen minister van Buitenlandsche Zaken een „belangrijke mededeeling gedaan vanwege de regeering te Londen in verband met de dreiging van een Duitsch-Tsjechoslowaaksch conflict."

Mussolini telefoneert Hitler. — Mussolini heeft op 28 September zich persoonlijk met Hitler in telefonische verbinding gesteld na tusschenkomst van den Britschen gezant bij het Paleis Chigi. In welingelichte kringen verzekert men, dat Chamberlain zou gevraagd hebben, dat men hem ten spoedigste het Duitsche antwoord zou mededeelen, opdat hij daarvan gebruik zou kunnen maken bij zijn verklaring voor het Parlement.

Vier-mogendheden conferentie te München. — Aan het eind van zijn rede op 28 September in het Lagerhuis gehouden, heeft Chamberlain aangekondigd, dat als gevolg van een laatste beroep, dat hij dien morgen op Hitler heeft gedaan, deze er in heeft toege-

stemd de mobilisatie in Duitschland voor 24 uur uit te stellen. Voorts heeft Hitler Chamberlain uitgenoodigd, om hem op 29 September te München te ontmoeten, te zamen met Mussolini en Daladier. Mussolini heeft reeds deze uitnoodiging aanvaard; Daladier ook.
„Ge kunt begrijpen", voegde Chamberlain er aan toe, „wat mijn antwoord zal zijn." Deze mededeeling werd met een uitbundig gejuich ontvangen.

Omtrent het verloop van de Lagerhuiszitting van 28 September nog het volgende:
Voor de Britsche regeering waren drie wegen te volgen, aldus Chamberlain.
Wij zouden gedreigd kunnen hebben in oorlog te gaan met Duitschland, indien het Tsjecho-Slowakije zou aanvallen;
of wij zouden afzijdig hebben kunnen staan en hebben toegelaten, dat de zaken hun beloop zouden nemen;
of tenslotte wij zouden hebben kunnen probeeren een vreedzame oplossing tot stand te brengen door den weg van bemiddeling.
De eerste richting werd afgewezen.
Wij hadden geen verdragsverplichtingen met Tsjecho-Slowakije en hebben steeds geweigerd dergelijke verplichtingen op ons te nemen.
Het tweede alternatief was ook weerzinwekkend voor ons.
Daarom hebben wij ons tot de derde mogelijkheid gewend, n.l. de bemiddelingstaak.
Chamberlain bracht in dit verband hulde aan Runciman en zeide, dat, indien lord Runciman ten slotte niet geslaagd is, dat niet zijn schuld was en niet alleen wij, maar geheel Europa moet hem en zijn staf steeds dankbaar zijn voor zijn langdurige en onvermoeide pogingen ten behoeve van den vrede. Zij hebben daarmede de achting en het vertrouwen van beide zijden gewonnen.
Begin Augustus kreeg de Britsche regeering mededeelingen over Duitsche militaire voorbereidingen op groote schaal. Na bijzonderheden te hebben gegeven over deze Duitsche actie, voegde Chamberlain er aan toe, dat de Britsche ambassadeur te Berlijn onder deze omstandigheden opdracht kreeg, omstreeks half Augustus, de Duitsche regeering uiteen te zetten, dat deze buitengewone maatregelen in het buitenland ongetwijfeld zouden worden beschouwd als een dreigend gevaar ten aanzien van Tsjecho-Slowakije en het gevoel van spanning zouden vergrooten.
Minister-president Chamberlain verklaarde verder, dat einde Augustus de toestand zich verscherpte.
Naar aanleiding van inlichtingen over verplaatsing van verscheidene Duitsche divisies nam de Fransche regeering voorzorgsmaatregelen, reservisten werden onder de wapenen geroepen en de Maginot-linie werd bezet. Op 31 Augustus deed de Britsche ambassadeur te Berlijn, Henderson, de Wilhelmstrasse een krachtige persoonlijke waarschuwing toekomen over de mogelijke houding van de Britsche regeering in geval van een aanval van Duitschland op Tsjecho-Slowakije, in het bijzonder wanneer Frankrijk genoopt zou zijn in te grijpen.
Een van de voornaamste moeilijkheden om met een totalitaire regeering te onderhandelen is het gebrek aan middelen om in contact te treden met de personen, in wier handen de eindbeslissing ligt.
Ik besloot derhalve persoonlijk naar Duitschland te gaan om een onderhoud te hebben met Hitler en in een persoonlijk gesprek te zien of er hoop was op het behoud van den vrede. Niettegenstaande alle kans op kritiek, voelde ik, dat millioenen menschelijke wezens op het spel stonden en dat overwegingen over kritiek niet konden worden toegelaten.

Waarschuwing en bedreiging. — De minister-president kreeg zoo sterk den indruk, dat Hitler overwoog onmiddellijk een inval te doen in Tsjecho-Slowakije, dat hij vroeg of Hitler hem die reis had laten maken om zijn tijd te verspillen. Hitler antwoordde hierop, dat indien Chamberlain hem verzekerde, dat de Britsche regeering het beginsel van zelfbestemming goedkeurde, hij bereid was te spreken over wegen en middelen om tot een oplossing te komen.
Sprekende over het bezoek aan Godesberg verklaarde Chamberlain, dat hij hartelijk werd verwelkomd in de straten, waar hij door reed. Hieruit bleek hem, dat het Duitsche volk den vrede wenscht.
Ik geloof, dat ik hieraan toe moet voegen, aldus merkte Chamberlain op, dat ik, alvorens afscheid van Hitler te nemen, vertrouwelijk enkele woorden met hem heb gewisseld, die naar mijn meening niet van belang ontbloot zijn.
Hitler herhaalde tegenover mij, met den grootsten ernst, hetgeen hij reeds te Berchtesgaden had gezegd, namelijk, dat dit het laatste van zijn territoriale verlangens in Europa was. In de tweede plaats zeide Hitler nogmaals in allen ernst, dat hij met Engeland bevriend wilde zijn, en dat, indien maar eenmaal deze Sudeten-Duitsche kwestie van de baan was, hij de besprekingen zou hervatten. Er was, dit gaf hij toe, nog een netelige kwestie, namelijk die der koloniën, doch dit was niet een zaak om oorlog over te voeren.

Militaire voorzorgsmaatregelen van 27 September af.
Frankrijk: Gedeeltelijke mobilisatie.
Engeland: Vlootmobilisatie. - Leger en Luchtvloot paraat.
Zweden: Dienstplichtigen blijven onder de wapenen.
Joego-Slavië: Voorzorgsmaatregelen genomen.
Zwitserland: Speciale grensbewaking.
Noorwegen: Marine-recruten geen verlof.
Nederland: Speciale grenstroepen opgeroepen. - Voor-mobilisatie gedecreteerd, maar niet uitgevoerd.
Sovjet-Rusland: Troepenconcentratie aan de Poolsche grens.
België: ± 300.000 man gemobiliseerd.
Duitschland: Troepenconcentratie in Beieren en aan de grens van Tsjecho-Slowakije.
Tsjecho-Slowakije: Algeheele mobilisatie.
(Telex-A. N. P.) **(V. b. Tsjechische kwestie 3474 A.; Memorandum v. Godesberg 3471 C.; Mobilisatie 3464 G.; Chamberlain 3466 C.; Mussolini 3463 B.; Hitler 3472 B.)**

A. **VIERMOGENDHEDEN-CONFERENTIE TE MUENCHEN. — Tsjechische kwestie. —**
Op 29 September heeft te München een conferentie plaats gehad tusschen de vertegenwoordigers van Duitschland, Italië, Engeland en Frankrijk, die om 12.45 n.m. begon en met eenige tusschenpoozen om 0.28 in den nacht van 30 September met een volledig accoord eindigde.
Duitschland was vertegenwoordigd door Adolf Hitler, maarschalk Göring en den minister van Buitenlandsche Zaken, Von Ribbentrop, en vele anderen.
Mussolini en zijn schoonzoon, tevens minister van Buitenlandsche Zaken, Ciano, vertegenwoordigden Italië.
Premier Neville Chamberlain, Horace Wilson, Malkin, Gwatkin, Strang, Engeland.
Premier Edouard Daladier, Clapier, directeur van zijn kabinet, Leger en Rochat van het ministerie van Buitenlandsche Zaken, Frankrijk.
Deze conferentie, die een vredesconferentie wordt genoemd, werd besloten met de onderteekening van een protocol ter regeling van het Sudeten-probleem.

De tekst der overeenkomst. —
Duitschland, het Vereenigd Koninkrijk, Frankrijk en Italië zijn, rekening houdende met de overeenstemming, die ten aanzien van den afstand van het Sudetenduitsche gebied reeds principieel werd bereikt, ten opzichte van de volgende voorwaarden en modaliteiten van dezen afstand en de daartoe te nemen maatregelen, tot overeenstemming gekomen en verklaren zich door deze overeenkomst elk afzonderlijk verantwoordelijk voor de ter verzekering hiervan noodzakelijke stappen.
1. De ontruiming begint op den eersten October.
2. Het Ver. Koninkrijk, Frankrijk en Italië komen overeen, dat de ontruiming van het gebied vóór 10 October voltrokken wordt en wel zonder vernieling van welke bestaande inrichtingen ook, en dat de Tsjechoslowaaksche regeering er de verantwoordelijkheid voor draagt, dat de ontruiming der aangeduide inrichtingen ten uitvoer wordt gelegd.
3. De modaliteiten der ontruiming worden in bijzonderheden vastgelegd door een internationale commissie, die samengesteld is uit vertegenwoordigers van Duitschland, het Vereenigd Koninkrijk, Frankrijk, Italië en Tsjecho-Slowakije.
4. De étappegewijze bezetting van het overwegend Duitsche gebied door Duitsche troepen begint op den eersten October. De vier op een bijgevoegde kaart aangegeven gebiedssectoren worden in 7 dagen in opeenvolgende sectoren door de Duitsche troepen bezet. Het overblijvende gebied van overwegend Duitschen aard zal zonder verwijl door de bovengenoemde internationale commissie bepaald en vóór den tienden October bezet worden.
5. De onder 3. genoemde internationale commissie zal de gebieden bepalen, waarin een volksstemming moet worden gehouden. Deze gebieden zullen vóór het einde der volksstemming door internationale troepen worden bezet. Dezelfde commissie zal de modaliteiten vastleggen, waaronder de volksstemming ten uitvoer moet worden gelegd, waarbij de modaliteiten van het Saarplebisciet als grondslag moeten worden beschouwd. De commissie zal eveneens den dag bepalen, waarop de volksstemming plaats vindt: deze

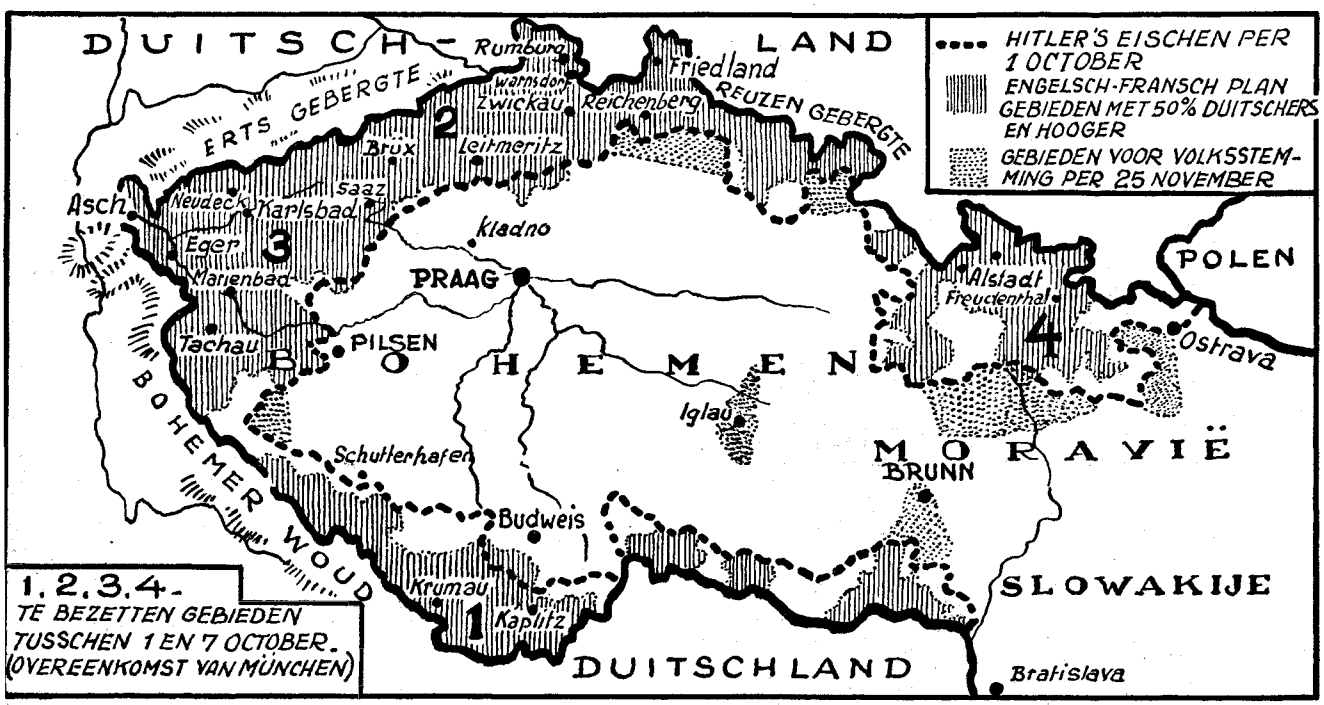
dag mag echter niet later dan einde November liggen.
6. De definitieve bepaling der grenzen zal geschieden door de internationale commissie. Deze commissie is gerechtigd, den vier mogendheden Duitschland, het Vereenigd Koninkrijk, Frankrijk en Italië, in bepaalde uitzonderingsgevallen geringe afwijkingen van de streng ethnografische bepaling der zonder volksstemming over te dragen zônes aan te bevelen.
7. Er wordt een recht van optie voor het verhuizen naar de afgestane gebieden en voor het vertrekken uit deze gebieden vastgelegd. De optie moet binnen zes maanden, te rekenen van het tijdstip der afsluiting van deze overeenkomst, uitgeoefend worden. Een Duitsch-Tsjechoslowaaksche commissie zal de bijzonderheden der optie vastleggen, procedures ter vergemakkelijking van de uitwisseling der bevolking overwegen en principieele problemen ophelderen, welke voortvloeien uit deze uitwisseling.
8. De Tsjechoslowaaksche regeering zal binnen een termijn van vier weken, te rekenen van den dag van afsluiting dezer overeenkomst, alle Sudeten-Duitschers ontslaan uit hun militaire- en politie-organisaties, voor zoover zij dit ontslag wenschen. Binnen denzelfden termijn zal de Tsjechoslowaaksche regeering Sudetenduitsche gevangenen ontslaan, die wegens politieke delicten vrijheidsstraffen ondergaan.

De Poolsche en Hongaarsche minderheden. —
De regeeringshoofden der vier mogendheden verklaren, dat het probleem der Poolsche en Hongaarsche minderheden in Tsjecho-Slowakije, voorzoover het niet binnen drie maanden door een overeenkomst tusschen de betrokken regeeringen geregeld wordt, het voorwerp vormen zal van een verdere bijeenkomst der hier aanwezige regeeringshoofden der vier mogendheden.

De waarborgen der nieuwe grenzen. —
Z.M. regeering in het Vereenigd Koninkrijk Groot-Brittannië en de Fransche regeering hebben zich aangesloten bij bovenstaande overeenkomst, met dien verstande, dat zij het aanbod handhaven, dat vervat is in paragraaf 6 van de Engelsch-Fransche voorstellen van 19 September, betreffende de internationale garantie der nieuwe grenzen van den Tsjechoslowaakschen staat tegen een niet uitgelokten aanval.
Zoodra de kwestie van de Poolsche en Hongaarsche minderheden in Tsjecho-Slowakije geregeld is zullen Duitschland en Italië van hun kant Tsjecho-Slowakije een garantie geven.

De Internationale Commissie. —
De vier aanwezige regeeringshoofden zijn overeengekomen, dat de in de gesloten overeenkomst vastgestelde commissie bestaan zal uit den Duitschen onderstaatssecretaris van Buitenlandsche Zaken, de te Berlijn geaccrediteerde ambassadeurs van Engeland, Frankrijk en Italië, en een door de Tsjechoslowaaksche regeering te benoemen lid.
Alle kwesties, die voortvloeien uit de gebiedsoverdracht, worden gerekend te behooren tot de bevoegdheid van de internationale commissie.

De genomen besluiten zijn terstond aan de Tsjechische regeering toegezonden.

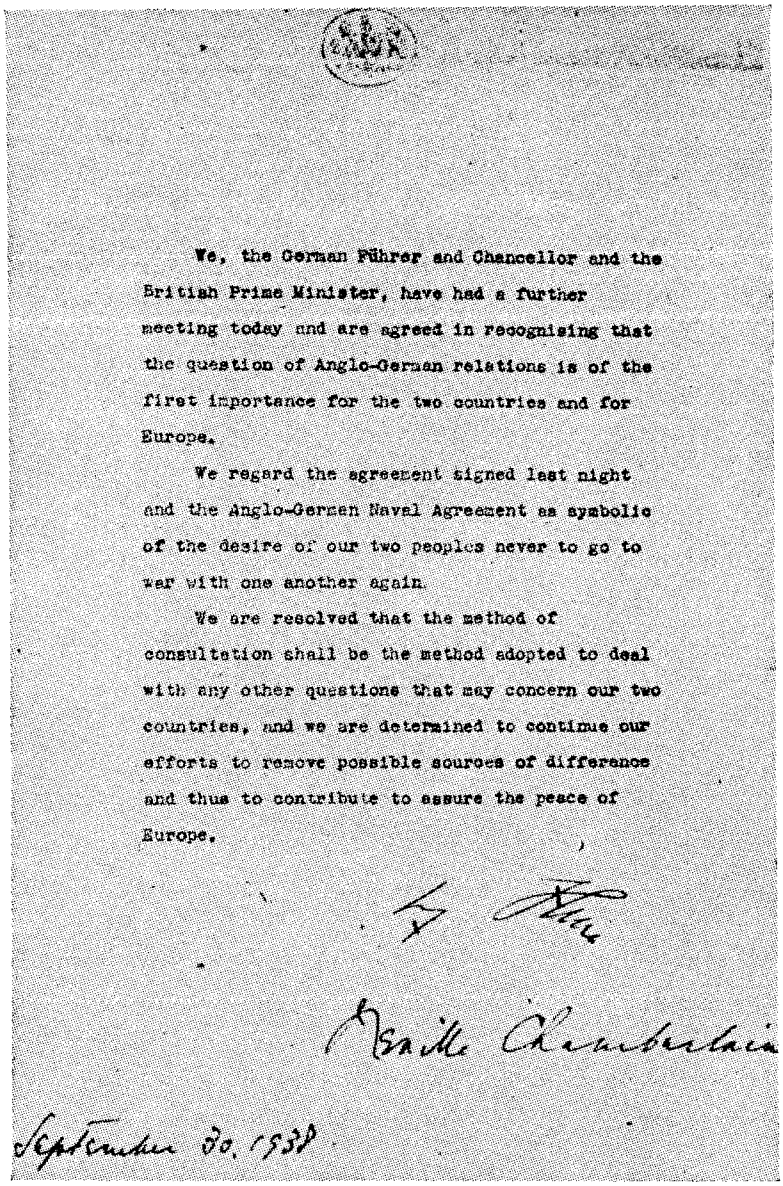
Tsjecho-Slowakije: Kaartje volgens overeenkomst van München.

Punt vier van de in München gesloten overeenkomst geeft de gebieden aan, die in de volgende volgorde door de Duitsche troepen zullen worden bezet:
1. Op 1 October: De zuidwestelijke grens van Tsjecho-Slowakije in het zuidelijk deel van het Boheemsche Woud, resp. aan de grens van het vroegere Oostenrijk en het Sudetengebied, dus ten Noorden van Passau en Linz. Dit gebied omvat als groote plaatsen Wallern en Hohenfurth en nog vele kleinere plaatsen, in het bijzonder langs de Moldau.
2. Op 2 en 3 October: De noordwestelijke grens van Tsjecho-Slowakije, bevattende o.m. de plaatsen als Bodenbach, Tetschen, Friedland, Schönlinde, Gross-Schönau, Schluckenau, Rumburg en Warnsdorf.
3. Op 3, 4 en 5 October: verreweg het grootste deel, omvattende het bekende Egerland met de groote steden als Eger, Karlsbad, St. Joachimstal, Marienbad, Tachau, Franzensbad, Neumarkt, Hostau en vele andere plaatsen.
4. Op 6 en 7 October: De noordoostelijke Silezische grens van Tsjecho-Slowakije, omvattende plaatsen als Jägerndorf, Freudenthal, Freiwaldau, Altstadt en Jauernig.

Praag aanvaardt Britsch plan in beginsel. —
Officieel werd op 29 September medegedeeld, dat de Tsjechoslowaaksche regeering in beginsel, onder voorbehoud van zekere reserves, het Britsche plan heeft aanvaard, dat was ingediend in den vorm van een nota, voor de uitvoering van de Engelsch-Fransche voorstellen ter regeling van het Sudetenduitsche probleem.
Een nota, behelzend het besluit van de regeering van Praag, was vóór de opening der conferentie van 29 September aan de Britsche regeering toegezonden.
Officieel wordt medegedeeld, dat de Tsjechoslowaaksche regeering van den Britschen gezant Newton te Praag een boodschap van Chamberlain heeft ontvangen, dat hij het Tsjechoslowaaksche antwoord op de besluiten van München tegen 12 uur 's middags op 30 September verwacht. (Telex-A. N. P.)

(Vor. ber. 3474 B.; Kaartje 3474 B.; Hongaarsche Minderheid 3471 C.; Poolsche Minderheid 3472 A.; Engelsch-Fransch plan 3474 B.)

A. **VIERMOGENDHEDEN-CONFERENTIE. — Tsjecho-Slowakije aanvaardt Münchener overeenkomst. —**
De Tsjechische regeering heeft op 30 September '38 medegedeeld, dat zij, na de zonder haar en tegen haar te München genomen beslissing onder de oogen te hebben gezien, tot de overtuiging was gekomen, dat haar geen andere weg meer open stond, dan de overeenkomst te aanvaarden.

We, the German Führer and Chancellor and the British Prime Minister, have had a further meeting today and are agreed in recognising that the question of Anglo-German relations is of the first importance for the two countries and for Europe.

We regard the agreement signed last night and the Anglo-German Naval Agreement as symbolic of the desire of our two peoples never to go to war with one another again.

We are resolved that the method of consultation shall be the method adopted to deal with any other questions that may concern our two countries, and we are determined to continue our efforts to remove possible sources of difference and thus to contribute to assure the peace of Europe.

Adolf Hitler

Neville Chamberlain

September 30, 1938

Facsimile van het door Hitler en Chamberlain onderteekende document.

Chamberlain bij Hitler. - Particulier onderhoud. —
De Britsche minister-president Chamberlain heeft op 30 September vóór zijn vertrek naar Londen om 11.50 uur een bezoek gebracht aan Hitler in diens particuliere woning in de Prinz Regentenstrasse te München. Chamberlain was vergezeld van lord Douglas; alleen de tolk dr. Schmidt was bij het onderhoud tegenwoordig.

Gemeenschappelijke verklaring. - Communiqué na het onderhoud. —
Na beëindiging van het onderhoud tusschen den Führer en minister-president Chamberlain werd de volgende verklaring gepubliceerd:

„Wij hebben vandaag een verdere bespreking gehad en zijn het met elkaar eens, dat de kwestie der Duitsch-Engelsche betrekkingen van de allergrootste beteekenis is voor beide landen en voor Europa.
Wij beschouwen het gisteravond (29 September) onderteekende verdrag en het Duitsch-Engelsche vlootverdrag als symbolisch voor den wensch van onze beide volken, nooit weer oorlog tegen elkander te voeren.

Wij zijn vastbesloten, ook andere vraagstukken, die onze beide landen aangaan, te behandelen volgens de methode van overleg en er verder naar te streven, eventueele oorzaken van meeningsverschillen uit den weg te ruimen, teneinde op deze wijze bij te dragen tot de verzekering van den vrede van Europa.

(w.g.) Adolf Hitler.
Neville Chamberlain.

Huldiging van Neville Chamberlain, Daladier en Mussolini. —
Met een ontzaglijke geestdrift is Chamberlain ontvangen toen hij zijn hôtel te München betrad na het accoord te hebben geteekend.
Ook Daladier werd hulde gebracht door de Münchener bevolking.
Mussolini werd overal luid toegejuicht.
Neville Chamberlain werd bij zijn terugkeer in Londen op 30 September geestdriftig toegejuicht. Hij werd onmiddellijk door den Koning ontvangen.
Daladier werd te Parijs een ovatie gebracht.
Mussolini, die reeds in den nacht van 29 op 30 September naar Rome was teruggekeerd, wordt in Italië als „Redder van den Vrede" beschouwd.

Indrukken. —
Duitschland. — „Men heeft te München niet slechts een uitweg uit een moeilijke crisis gevonden. De besluiten beteekenen de beveiliging van den Europeeschen vrede. Het Duitsche volk dankt op dit uur den Führer van ganscher harte."
Kardinaal Bertram heeft Hitler het volgende telegram gezonden:

De groote daad der waarborging van den vrede onder de volken geeft het Duitsche episcopaat aanleiding u uit naam van de diocesanen van alle diocesen in Duitschland allereerbiedigst zijn gelukwenschen aan te bieden en zijn dank te betuigen, alsmede plechtig klokgelui op Zondag te gelasten.
In opdracht van de kardinalen van Duitschland.
(w.g.) Aartsbisschop kardinaal Bertram.

Hitler ontving verder o.a. nog telegrammen van Horthy, Konoje, von Imrédy, Flandin, lord Rothermere, aartshertog Joseph te Boedapest en den vorst van Liechtenstein.

Italië. — „Messaggero" merkt op, dat de vertegenwoordigers der staten, die het Italiaansche keizerrijk nog niet erkend hebben, elkander ontmoet hebben op deze historische conferentie en wel met den stichter van dat keizerrijk, den duce, wiens verstandige en beslissende rol ten gunste van het behoud van den vrede men heeft kunnen waardeeren.

Frankrijk. — In Fransche kringen was het volkomen duidelijk, dat Daladier en de Fransche delegatie er niet aan twijfelden, of hun land heeft bij de gebeurtenissen van den laatsten tijd veel aan prestige ingeboet. Het schijnt wel, dat de Franschen duidelijk inzien, dat de behandeling van de Tsjechen door Frankrijk en Engeland veel te wenschen overlaat. Doch de wil tot den vrede is sterker geweest dan alle politieke overwegingen.

Engeland. — De „News Chronicle" merkt het volgende op: De gesloten overeenkomst bevat enkele bijzonderheden, welke beschouwd kunnen worden als grove fouten en die in ons land ernstige critiek zullen uitlokken. De overeenstemming is bereikt zonder dat Tsjecho-Slowakije gehoord werd en er is niet over gesproken, dat Sovjet-Rusland een der garanten zal zijn, evenmin trouwens is Duitschlands garantie onvoorwaardelijk; integendeel, deze is afhankelijk van een verdere verdeeling van het land. Hoewel de overeenkomst naar den vorm een compromis is tusschen het plan van Hitler en dat der democratieën, blijkt het, dat in werkelijkheid nog grooter concessies gedaan zijn aan

de bedreiging met geweld. De gedachten van het Britsche volk gaan in sympathie — zij het met een gevoel van vernedering — uit naar het volk van het moedige land, dat verminkt zal worden. De sterke eerste verdedigingslinie zal dit land onbeschadigd moeten afstaan, en er zal geen tijd zijn om een nieuwe linie daarvoor in de plaats te bouwen.
De Daily Herald schrijft: Als het eerste allesoverheerschende gevoel van opluchting voorbij is, zal de publieke opinie in Engeland diep geschokt blijken door de gedachte, dat het land die opluchting heeft gekocht tegen den prijs: een nog verder in den steek laten van dat kleine, moedige democratische land.

Vereenigde Staten. — De Amerikaansche pers juicht de overeenkomst van München toe, doch maakt zekere reserves. De „Washington Post" schrijft, dat alle partijen, ook Hitler, concessies hebben gedaan. Het blad betreurt het, dat Rusland van de conferentie was uitgesloten en zegt, dat dit niet zoo moet blijven. Noodig is de verzekering, dat de garanties voor de Tsjechen betrouwbaar en duurzaam zijn. Dit moet een compensatie zijn voor het offer, dat dit sympathieke volk ten behoeve van den vrede heeft gebracht.
De „New York Times" zegt: Laat niemand beweren, dat de vrede tegen te hoogen prijs gekocht is, tenzij hij bereid is in een oorlog het leven van degenen, die hem lief zijn, te wagen. Echter zal niemand, die zichzelf respecteert, beweren, dat geen hooge prijs betaald is.
De „New York Times" zegt o.a. nog het volgende: Niemand is wijs genoeg om te weten, of de prijs, die voor den vrede is betaald, te hoog was. De dictator, die gaarne de laatste overblijfselen der democratie in Europa had vernietigd, kan met recht zeggen, dat hij op de democratieën de grootste overwinning van dezen tijd heeft behaald en dat hij door een enkel ultimatum heeft bereikt, wat Bismarck met zijn legers niet heeft kunnen bereiken.

Genève. — Het feit, dat een Europeesche oorlog niet langer een onmiddellijke bedreiging is, wordt in de kringen van den Volkenbond te Genève met vreugde begroet; doch algemeen is de ontsteltenis over de wijze, waarop dit tot stand is gebracht. In de wandelgangen hoort men overal tevredenheidsbetuigingen, doch tevens de opmerking, dat wat Tsjecho-Slowakije is opgelegd, even wreed is als wat men, na een oorlog pleegt op te leggen aan een overwonnen vijand.
Vooral onder de kleine landen bestaat groote ongerustheid over het vormen van een directorium van de vier groote mogendheden, die over het lot van den Tsjechischen staat beslist hebben, vrijwel zonder de Tsjechen te raadplegen. Tot nu toe hebben de kleine staten de gelegenheid gehad hun stem te doen hooren in den Bond, die weliswaar zwak was, doch hun in ieder geval eenige bescherming bood en als een rem werkte bij het optreden der groote mogendheden. Thans echter vreezen deze kleine staten, dat Europa terug zal keeren tot de methoden van voor den oorlog en dat het lot van de kleine staten uitsluitend bepaald zal worden door de groote.
In Russische kringen bewaart men het stilzwijgen.

(Vor. ber. 3477 A.; Chamberlain 3474 B.)

A. **VATICAAN. — Vredeswoord van Z. H. den Paus.** Op 29 September om 7.50 uur Ned. tijd heeft Z. H. de Paus voor den Vaticaanschen zender een vredeswoord uitgesproken, dat als volgt luidde:
Terwijl millioenen menschen, nu het oorlogsgevaar en de ongekende vernietiging van levens en goederen dreigen, in angstige spanning leven, voelen Wij in ons vaderhart de bange zorg van al onze kinderen. Wij noodigen bisschoppen, geestelijkheid, religieuzen en geloovigen zich met ons te vereenigen in een vertrouwvol en vurig gebed voor het behoud van den vrede in gerechtigheid en liefde. Het geloovige volk moge tot deze zoo onkrijgshaftige maar onoverwinnelijke macht van het gebed nog eenmaal zijn toevlucht nemen opdat God, Die het lot der wereld in Zijn handen draagt, in de staatsbestuurders het vertrouwen moge bewaren, om een vreedzamen weg in eerlijke onderhandelingen te vinden, en hun eensgezindheid in die handelingen moge ingeven, welke ertoe strekken den vrede te bevorderen en dezen op grondslag van het ware recht en het woord van het H. Evangelie te vestigen.
Onuitsprekelijk dankbaar voor de gebeden van alle geloovigen die voor ons leven worden en werden gestort, offeren Wij dit leven op uit geheel ons hart. Wij offeren Hem dit leven, dat Hij ons op voorspraak van zoovele gebeden als genadegaven opnieuw heeft geschonken. Wij offeren het Hem op voor het heil en den vrede van de wereld. De Heer van leven en dood moge aldus naar Zijn wil ofwel ons thans het onschatbare en ons reeds zoo lang toevertrouwde leven ontnemen, ofwel den arbeidsdag van het met smarten beladen, moede lichaam door arbeid nog meer verlengen. Onze opoffering geschiedt met te-
meer vertrouwen op God, omdat zij gedaan wordt op den liturgischen feestdag van den heldhaftigen, maar zachtmoedigen martelaar Wenceslaus.
Evenzeer wordt ons vertrouwen gesterkt door het feit, dat het Rozenkransfeest, die roemrijke dag van gebed en de Rozenkransmaand naderen. Met dankbaarheid kunnen Wij thans zien, hoe geheel de katholieke wereld met ijver deelneemt aan deze devotie, die in het verleden het ingrijpen bewerkt heeft van de Allerheiligste Maagd in de groote lotgevallen der menschheid. En met het volle vertrouwen, hetwelk deze herinnering aan het verleden ons schenkt, geven Wij geheel de katholieke familie en den wereldburgers onzen vaderlijken zegen. De zegen van den Vader en den Zoon en den H. Geest moge over U neerdalen en altijd blijven. Amen.

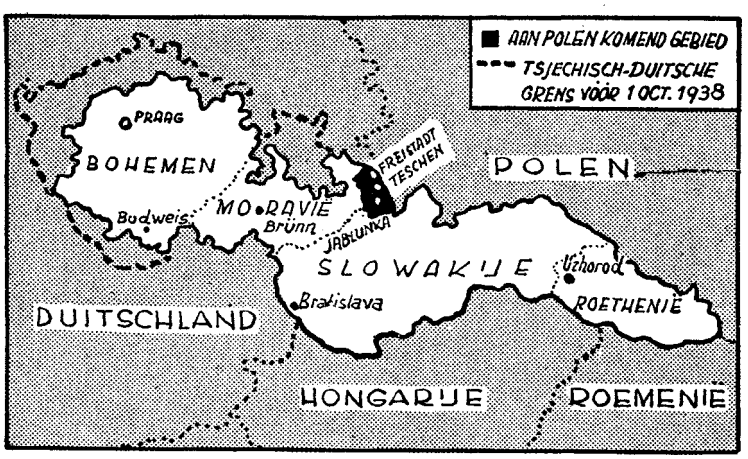
(Vor. ber. 3479 A.; Z. H. Paus Pius XI 3372 B.)

1—2 OCTOBER 1938

B. **TSJECHO-SLOWAKIJE. — Na de verdeeling. - Radio-rede van den Minister-president Gen. Syrovy.** Dit was het moeilijkste oogenblik van mijn leven, aldus de Tsjechoslowaaksche minister-president, generaal Syrovy, in een radio-rede op 30 September tot de bevolking. Ik heb tenslotte de beslissing genomen, het leven des volks te redden en het leven van onzen staat. Overmacht dwong ons. Het was mijn plicht, alles nauwkeurig te wikken en te wegen. Wij hadden de keus tusschen den dood der natie en het afstand doen van zekere gebieden, de keuze tusschen een hopeloozen strijd en offers.
Als soldaat koos ik den vrede. Ons volk zal sterker zijn voortaan door eendracht.
Ik behoor tot degenen, die gehoorzamen aan discipline en weten, dat uit eendracht een sterk leger wordt opgebouwd. Mijn vrienden hebben hun leven geofferd voor het land. Als soldaat en minister-president moest ik er evenwel op bedacht zijn, het leven van allen te sparen. Als legerleider was ik mij bewust, dat men stond tegenover een macht, welke grooter was dan de eigen strijdkracht en ik moest dienovereenkomstig handelen. Het was mijn plicht het land te redden.
Onze voorouders, die ons deze wilsbeschikking hebben nagelaten, hebben een harder lot verduurd.
De minister-president verklaarde verder, dat hij alles heeft afgewogen en hij is tot de overtuiging gekomen, dat de gekozen weg de eenig juiste is.
De vertegenwoordigers van de vier mogendheden, welke te München bijeen waren, hebben ons verzocht nieuwe grenzen te aanvaarden. Ik stond voor een alternatief: of wel een wanhopige verdediging met opoffering van het geheele volk, vrouwen en kinderen, meegerekend, ofwel het aannemen van voorwaarden, welke eenig zijn in de geschiedenis. Tsjecho-Slowakije werd aan zijn lot overgelaten. Het is alleen gebleven. Alle buren waren gewapend en onze toestand was gelijk aan die van een belegerd kasteel. Omringd waren we door een overweldigende meerderheid.
Het was plicht het land te laten voortbestaan om niet verzwakt te worden en zich te kunnen herstellen.
De minister-president dankte vervolgens het leger, dat tenslotte door zijn paraatheid toch het leven van het land heeft gered. Het is niet onteerend den raad van vrienden te aanvaarden en te buigen voor het overweldigende.
Vervolgens deed de minister-president een beroep op het geheele land om kalm en eensgezind te blijven.
„Het leger," zoo ging hij voort, „zal onzen staat blijven verdedigen. Deze staat zal gezond zijn. Met hulp van u allen zullen we dit bereiken. Wij rekenen op u. Hebt gij vertrouwen in ons".
Na deze rede van den minister-president volgde een

oproep van den opperbevelhebber van het leger Krejci.
Een ontelbare menigte luisterde in de straten naar beide oproepen. Vervolgens werden vaderlandslievende betoogingen georganiseerd. (Telex-A. N. P.)
(Vor. ber. 3480 A.; Gen. Syrovy 3471 C.)

A. TSJECHO-SLOWAKIJE. — Polen's ultimatum in zake Silezisch Teschen. —
Officieel wordt op 30 September uit Warschau medegedeeld:
Het Tsjechische antwoord op de Poolsche nota van 27 dezer is, in strijd met officieele mededeelingen, die herhaalde malen gedaan zijn en afkomstig waren van de hoogste Tsjechische autoriteiten, niet overhandigd in den avond van 29 September, noch hedenmorgen.
Pas vanmiddag om 1 uur heeft men den Poolschen gezant te Praag een nota overhandigd, die onmiddellijk per vliegtuig naar Warschau is verzonden.
Het verbazingwekkende en met het oog op den ernst van den toestand van heden onverwachte feit doet zich voor, dat de nota helaas beperkt is tot algemeenheden, waarmede de Tsjechische regeering klaarblijkelijk tracht de dingen sleepende te houden en een uitvoering der voorafgaande verklaringen te ontwijken.
Het is betreurenswaardig, dat Praag bij een probleem van zóó wijde strekking de kalme actie der Poolsche regeering zichtbaar heeft uitgebuit en de duidelijk en categorisch gestelde Poolsche eischen veronachtzaamt.
Deze onverwachte reactie van de Tsjechische regeering heeft de Poolsche regeering doen besluiten onmiddellijk te antwoorden en op scherpomlijnde wijze de uitvoering te verlangen van de gewettigde en gefundeerde Poolsche eischen ten aanzien van Silezisch Teschen.
De verantwoordelijkheid voor het uitblijven eener regeling zal uitsluitend bij de Praagsche regeering berusten.
De Poolsche nota is met een speciaal vliegtuig verzonden, dat op 30 September om 22 uur te Praag is aangekomen; zij is terstond aan de Tsjechische regeering overhandigd.

Tsjechische regeering aanvaardt Poolsche eischen. — De Tsjechoslowaaksche regeering heeft op 1 October een communiqué het licht doen zien, waarin zij de aanvaarding van de Poolsche eischen bevestigde.
Het communiqué luidde als volgt:
„De regeering van de republiek is hedenmorgen onder voorzitterschap van den president der republiek te Praag bijeengekomen. Tijdens deze bijeenkomst werd zorgvuldig de nota bestudeerd, welke d.d. 30 September van de Poolsche regeering was ontvangen en die een ultimatum bevatte voor de overdracht van een gedeelte van het grondgebied van Teschen. Na uitvoerig over deze eischen te hebben beraadslaagd, daarbij de moeilijkheden in de internationale situatie in oogenschouw nemend, en onder den dwang van de omstandigheden, welke voortvloeien uit het besluit van München, kon de regeering niet anders doen dan de Poolsche voorstellen aanvaarden. De regeering heeft dit moeilijke besluit genomen in volledige overeenstemming met de verantwoordelijke persoonlijkheden van de politieke partijen. Zij heeft haar beslissing genomen, zich bewust van het feit, dat elk ander besluit nieuwe complicaties in het leven zou hebben geroepen".

Poolsch communiqué. — Het Poolsche officieele communiqué nopens de overdracht luidt als volgt:
„De Poolsche nota van 30 Sept., waarin met name de eischen worden gepreciseerd van de Poolsche regeering met betrekking tot de teruggave van Silezisch Teschen aan Polen, is vandaag in vollen omvang geaccepteerd door de regeering van de Tsjechoslowaaksche republiek. Overeenkomstig de strekking van de Poolsche nota zal het gebied van Teschen op 2 October om 14 uur aan de Poolsche militaire autoriteiten worden overgedragen.
De evacuatie en de overdracht aan de militaire autoriteiten van de gebieden van het district Teschen, alsmede van het district Freistadt, zullen geschieden in een tijdsbestek van tien dagen.
De vraagstukken, de afbakening van de andere gebieden en de procedure van het plebisciet betreffende, en de kwestie van de financieele transacties, voortvloeiende uit de overdracht, zullen in overeenstemming met de Tsjechoslowaaksche regeering geregeld worden.
De Tsjechoslowaaksche regeering zal onmiddellijk maatregelen treffen voor de uitschakeling van Polen uit het Tsjechoslowaaksche leger, alsmede ten behoeve van de vrijlating van politieke gevangenen van Poolschen afkomst. De Poolsche regeering is zeer verheugd over het einde van een pijnlijk conflict tusschen twee naties, welk conflict zijn oplossing heeft gevonden overeenkomstig de vredelievende bedoelingen van het Poolsche volk."

Hongarije's eischen. —
De Hongaarsche premier Imrédy heeft op 1 October een radiorede gehouden waarin hij o.a. zeide:
„De vertegenwoordigers der vier mogendheden hebben zich te München groote verdiensten verworven, doordat zij binnen weinige uren een werkelijk vreedzame oplossing gevonden hebben, welke tevens een bijdrage vormt tot de gerechtigheid. Hongarije deelt de oprechte vreugde van alle naties over het behoud van den vrede. Hongarije stelt echter in de eerste plaats belang in die punten van de te München gesloten overeenkomst, welke het lot van Hongarije raken en men moet zich dus afvragen, of het accoord van München resultaten voor ons land heeft afgeworpen en of ons volk met deze resultaten tevreden kan zijn.
Welnu, de besluiten van München beteekenen voor Hongarije inderdaad een groot succes. Vier mogendheden hebben de gerechtvaardigde belangen van Hongarije vastgesteld en met haar handteekeningen bekrachtigd. Het Hongaarsche volk mag dit niet onderschatten, doch moet dit integendeel ten volle appreciëeren. Dit succes is het gevolg van Hongarije's buitenlandsche politiek, dank zij welke wij twee machtige vrienden voor ons hebben kunnen winnen. Hongarije's oprechte dank gaat thans uit naar de leiders van deze beide bevriende mogendheden, die persoonlijk voor de verdediging van onze belangen in de bres zijn gesprongen.
Het antwoord op de vraag, of wij tevreden kunnen zijn, luidt: Hongarije is niet tevreden, zoolang het recht niet ten volle gezegevierd heeft waar het Hongarije's standpunt in zake de rechtsgelijkheid en het zelfbeschikkingsrecht betreft. Iedereen dient er kennis van te nemen, dat Hongarije er niet voor terug zal deinzen met alle ten dienste staande middelen gerechtigheid te verkrijgen.
De Hongaarsche regeering streeft naar het voeren van een vreedzame politiek. Op den smallen weg van deze vreedzame politiek zal zij verder schrijden zonder zich van de wijs te laten brengen. Deze weg is moeilijk, omdat zij tusschen twee afgronden leidt, t.w. die van het onverantwoordelijke avontuur en die van het laffe verzaken."
Imrédy besloot zijn rede met een oproep tot het geheele Hongaarsche volk om nauwe samenwerking en eensgezindheid te betrachten in de komende moeilijke tijden waarin gestreden zal moeten worden voor de verwezenlijking van het groote doel, dat de natie zich gesteld heeft.

Praag aanvaardt zelfbeschikkingsrecht voor Hongarije.
In een officieel communiqué van het Tsjechoslowaaksche telegraafagentschap wordt op 2 October gezegd, dat Tsjecho-Slowakije den eisch in zake zelfbeschikking voor de Hongaren in dat land aanvaardt en dat een uit vertegenwoordigers van beide landen bestaande commissie binnenkort de onderhandelingen zal beginnen.

Praag doet beroep op Londen.
De Tsjechoslowaaksche regeering heeft op 1 October de aandacht van de Britsche regeering gevestigd op de economische moeilijkheden, welke uit het accoord van München voortspruiten voor het gebied, dat van Tsjecho-Slowakije overblijft. De regeering te Praag, beveelt dit aspect van de huidige situatie dringend aan in de aandacht van de Britsche regeering.
Verder merkt Praag op, dat het accoord van München aandringt op een vrijwel onmiddellijke vrijlating van alle Sudetenduitsche politieke gevangenen; met geen woord wordt echter gerept over de

Tsjechische douanebeambten, die naar Duitschland ontvoerd werden.

Radio-beroep op de Sudeten-Duitschers. — Het Tsjechoslowaaksche radio-station Melnik, dat in de Duitsche taal uitzendt, heeft op 30 September een beroep gedaan op de Sudeten-Duitschers waarin o.a. gezegd werd:
„Tsjecho-Slowakije heeft voor den wereldvrede het grootste offer aanvaard dat de geschiedenis kent. Het heeft gebieden prijsgegeven die meer dan 1000 jaar tot Bohemen en Moravië hebben behoord. De regeering heeft aldus ook aan u, Sudeten-Duitschers, het offer van menschenlevens willen besparen, dat een oorlog zou hebben veroorzaakt.
Sudeten-Duitschers! Toont dat gij als mannen de smart weet te eeren van een tegenstander, die zijn vaderland evenzeer lief heeft als gij het uwe!"

Oproep van Duitsche sociaal-democraten. — De „Sozial Demokrat", het orgaan van de partij der Duitsche socialisten, publiceert op 1 October een oproep van de Duitsche sociaal-democratische partij, waarin o.a. wordt gezegd: „Wij zijn de slachtoffers van het besluit der vier mogendheden. Wij hebben dapper gestreden zoolang wij konden; nu kunnen wij dat niet meer. Daarom wordt van heden af de arbeid der Duitsche sociaal-democratische partij in de streken die aan Duitschland moeten worden afgestaan gestaakt.
„Het bestuur van deze partij zal voortgaan te arbeiden om het leven en de eigendommen van de partijleden in de Sudetenduitsche gebieden te verzekeren en zal hen die hun vaderland hebben verloren een nieuw verschaffen." (Telex-A. N. P.)

(Vor. ber. Sudeten-Duitschers 3480 B.; Poolsche Minderh. 3477 A.; Hongaarsche Minderh. 3477 A.; Kaartje 3477 A.; Soc. Democraten 3464 G.)

3 OCTOBER 1938

A. NEDERLAND. — Tsjechische kwestie. - Maatregelen der regeering. - Buitengewoon crediet van 120 millioen gulden. - Tegenmaatregelen. —

Ter bestrijding van de kosten der in verband met de buitengewone omstandigheden te treffen maatregelen heeft de regeering op de defensiebegrooting een buitengewoon crediet aangevraagd van 100 millioen gulden en op de begrooting van financiën een bedrag van *f* 20 millioen.
Deze credieten werden aangevraagd bij wetsontwerp tot wijziging en verhooging van het achtste hoofdstuk der rijksbegrooting voor het dienstjaar 1938. (Buitengewoon crediet.)

Hamsteren. - Oproep tot beteugeling. —

Wilt gij door daden helpen opbouwen? Toont dan nu, dat gij bereid zijt het beste te geven, wat in u is. Helpt mede, de gemeenschap op peil te houden en onder welken zwaren druk ook hooger op te voeren. Maakt uzelf sterk door voor anderen te denken. Denkt niet alleen aan eigen heil! Weest een voorbeeld van beheersching voor hen, die zwakker zijn dan u, zoowel geestelijk als economisch en vernedert u niet door uzelf toe te eigenen, wat ons allen toebehoort!
Vrouwen, tracht u los te maken van den angst en de onzekerheid van het bestaan van u en de uwen en neemt als motto:
„Ik wil mij en de mijnen niet bevoorrechten ten koste van anderen! dus . . . niet hamsteren!"
Mevr. Dr. H. Colijn, 's-Gravenhage; Mej. Joha. Westerman, presidente Nationale Vrouwenraad van Nederland; Freule J. Repelaer van Driel, vice-pres. Internationale Vrouwenbond voor vrede en vrijheid; Mevr. M. Moolhuyzen—Harthoorn, vice-pres. Ned. Christ. Vrouwenbond; Mevr. E. C. M. de Block—Regout, pres. R.K. Vrouwenbond, afdeeling 's-Gravenhage; Mevr. E. Kann—Gerson, pres. Joodsche Vrouwenraad, afd. 's-Gravenhage; Mevr. B Dettmeyer—Wessel, pres. Ned. Vereeniging voor Huisvrouwen, afd. 's-Gravenhage.

Oorlogsgevaar. — Op 28 Sept. is afgekondigd het Koninklijk Besluit van 27 September 1938 (Staatsblad no. 182) houdende bepaling, dat oorlogsgevaar in den zin, waarin dit woord in 's lands wetten voorkomt, aanwezig is.
Hierbij zij aangeteekend, dat de Minister-President dit Koninklijk Besluit in zijn radio-rede reeds had aangekondigd, er daarbij op wijzende, dat dit niet beteekent, dat een werkelijk gevaar voor oorlog reeds aanwezig is, doch dat dit noodig is gebleken om de noodige wettelijke maatregelen te kunnen toepassen.

Economische Defensie-raad ingesteld. — In verband met de buitengewone gebeurtenissen heeft de minister van Economische Zaken besloten een Economische Defensie-Raad in te stellen. De taak van dezen raad zal zijn de economische maatregelen voor te bereiden, die in verband met den nieuwen toestand noodzakelijk zijn.

Nederland's Militaire maatregelen. - De voormobilisatie gaat niet door.

In verband met den verbeterden internationaal-politieken toestand, heeft de Nederlandsche Regeering op 30 September besloten de voormobilisatie niet te doen plaats hebben.
Regelingen zullen worden getroffen om de voorbereidende maatregelen, die ten behoeve van een vlot verloop der voormobilisatie zijn genomen, geleidelijk op te heffen.
De genomen maatregelen met betrekking tot de grensbeveiling worden tot nader order gehandhaafd. Het ligt in de bedoeling bij voortgaande ontspanning in de internationale omstandigheden te zijner tijd ook deze maatregelen geleidelijk in te trekken.

Dagorder Chef van den Generalen Staf. —

De chef van den Generalen Staf, luitenant-generaal I. H. Reynders, heeft de volgende dagorder uitgevaardigd:

Nu tengevolge van de verbetering in de buitenlandsche verhoudingen het oogenblik is aangebroken, waarop de door de regeering noodig geachte militaire voorzorgsmaatregelen geleidelijk kunnen worden ingetrokken, voel ik mij gedrongen U — officieren, onder-officieren, korporaals en manschappen, ingedeeld bij de grensbeveiliging, de kustbeveiliging en de luchtverdediging — mijn bijzondere waardeering te betuigen voor de snelle en doeltreffende wijze, waarop de bevelen tot het innemen der oorlogsopstellingen ten uitvoer zijn gebracht.
Het door de regeering beoogde doel — de beveiliging van 's lands grenzen en de dekking van een mogelijke algemeene mobilisatie — is volkomen bereikt. Ongetwijfeld zal het U allen tot voldoening strekken te weten, dat de vlotte uitvoering der maatregelen zoowel op de hoogere commandanten als op de burgerbevolking een uitstekenden indruk heeft gemaakt.
In het bijzonder gaat mijn dank uit naar het personeel van het Korps Politietroepen en naar dat van de IIde bataljons, welke met opgewektheid en buitengewone toewijding gedurende eenige weken hun zeer zware diensten hebben verricht.
Over enkele dagen reeds zullen de opgeroepen dienstplichtigen met groot verlof kunnen vertrekken en vervolgens de IIde bataljons naar hun garnizoenen terugkeeren. Ik vertrouw, dat ook gedurende deze dagen de ijver en plichtsbetrachting geen oogenblik zullen verflauwen en dat het vertrek met groot verlof een even rustig en ordelijk verloop zal hebben als de opkomst onder de wapenen.
Van allen is gedurende de afgeloopen dagen bijzondere inspanning gevraagd en velen Uwer hebben zich, door de oproeping in werkelijken dienst, groote opofferingen moeten getroosten.
U allen kunt ervan overtuigd zijn, dat het Nederlandsche volk in breede kringen de wijze, waarop de militaire voorzorgsmaatregelen tot stand zijn gekomen, waardeert en U dankbaar is voor het aandeel, hetwelk gij hierin hebt gehad.

Buitenwerkingstelling uitvoerverboden. —

In verband met de in den internationalen toestand ingetreden ontspanning heeft de Nederlandsche regeering besloten de op 28 Sept. '38 afgekondigde uitvoerverboden, in afwachting van een definitieve intrekking hiervan, die binnenkort te verwachten is, voorloopig buiten werking te stellen. Dientengevolge is bij beschikking van den minister van Economische Zaken van 1 Oct. algemeene dispensatie verleend van alle uitvoerverboden, afgekondigd in de buitengewone Nederlandsche Staatscourant van 28 Sept. '38. Alle onder die verboden vallende goederen kunnen van het tijdstip dezer bekendmaking af derhalve zonder vergunning worden uitgevoerd.

(Vor. ber. 3473 C.; Tsjech. kwestie 3481 A.)

B. ENGELAND. — Witboek in zake lord Runciman's verblijf in Tsjecho-Slowakije. —

De brief van lord Runciman aan Chamberlain, waarin hij verslag uitbrengt omtrent zijn werkzaamheden als bemiddelaar in Tsjecho-Slowakije, is thans in het Witboek gepubliceerd.

Lord Runciman schrijft o.a. het volgende:

Naar mijn meening — en ik geloof eveneens naar de meening van de Sudetenleiders met wat meer verantwoordelijkheidsgevoel — belichaamde het plan van Karlsbad bijna alle eischen en had het met eenige verduidelijking en uitbreiding deze in hun geheel kunnen dekken. De onderhandelingen hadden op dezen gunstigen, hoopvollen grondslag dadelijk hervat moeten worden. Doch voor mijn besef bestaat er weinig twijfel, dat het incident, hetwelk te Moravisch Ostrau ontstond uit een bezoek van zekere Sudetenduitsche deputaties, die een onderzoek wilden instellen naar de arrestatie van enkele personen wegens wapensmokkelarij, benut werd als voorwendsel voor schorsing of zelfs voor afbreking der onderhandelingen.
(Times)

(Vor. ber. Tsjech. kwestie 3482 A.; Lord Runciman 3450 E.; Witboek 2213 D.)

4 OCTOBER 1938

A. **TSJECHO-SLOWAKIJE. — Beschouwing in zake de overeenkomst van München. —**
Wij ontleenen aan de Avondpost van 3 October '38:
Nu de eerste vreugde over het vermijden van een Europeeschen oorlog door middel van het accoord van München voorbij is, komt de critiek los. Die richt zich op de eerste plaats tegen het feit, dat deze overeenkomst is gesloten, geheel ten koste van Tsjecho-Slowakije, welk land het gelag moet betalen voor de vreugderoes van overig Europa. Terwijl alle andere landen daveren van het gejuich, heerscht in Praag en omgeving diepe rouw. Van verschillende kanten wordt de opmerking gemaakt, dat Engeland en Frankrijk hun veiligheid en die van anderen hebben gekocht voor rekening van de Tsjechen, over wier lot is beslist, zonder hun zelfs stem in het kapittel te geven. Nederland vindt een overeenkomstige ervaring in zijn eigen geschiedenis en wel bij het binnenrukken der Fransche troepen in 1795, waarbij als we ons niet vergissen, generaal Pichegru, de befaamde woorden bezigde, dat over ons lot zou worden beslist „bij u, over u en zonder u". De geschiedenis herhaalt zich, ofschoon telkens in gewijzigden vorm. Ditmaal wordt de prijs voor den Europeeschen vrede betaald door Tsjecho-Slowakije en de twistvraag rijst nu, of deze prijs al dan niet te hoog is. Daarover loopen de meeningen sterk uiteen. Londen en Parijs hebben in elk geval het spreekwoord in toepassing gebracht, waarin gezegd wordt, dat het van andermans leer goed riemen snijden is en Duitschland gaat met de winst strijken. Het zwaartepunt is natuurlijk hierin gelegen, dat Europa tot dusver gespaard is gebleven voor een alles vernietigenden oorlog. Dat is de bevredigende factor geweest voor alle volken, behalve de Tsjechen, die ondanks alle beloften van te bieden steun aan hun lot zijn overgelaten. Het gekwetste rechtsgevoel komt daar tegen op. Het is gemakkelijk genoeg — aldus redeneeren zij, die zich met de getroffen regeling niet kunnen vereenigen — den vrede te bewaren door vrijwel alle eischen in te willigen van hen, die met geweld dreigen.
Dit standpunt vindt in breeden kring aanhang, zoowel in Engeland en Frankrijk als elders. Het argument, dat Europa dan reeds sinds 30 Sept. in een oorlog zou zijn gewikkeld is niet in staat die meening te doen wankelen. (Avondpost)
(Vor. ber. 3479 A.; Tsjech. kwestie 3482 B.)

B. **KONING GEORGE VI VAN ENGELAND ZEGT DANK AAN GOD EN VOLK. —**
De koning van Engeland heeft op 2 October uit het Buckingham paleis de volgende boodschap tot zijn volk gericht:
„De tijd van angst is voorbij en wij zijn vandaag in staat, onzen dank uit te spreken tot den Almachtige voor Zijn gunst, dat Hij ons de verschrikkingen van den oorlog heeft willen besparen.
Ik moge nu ook mijn dank betuigen aan de mannen en vrouwen van dit land voor hun kalmte en vastberadenheid gedurende deze kritieke dagen en voor de bereidwilligheid, waarmede zij voldaan hebben aan hetgeen van hen geëischt is.
Na het schitterende werk van den eersten minister vóor de zaak van den vrede is het mijn vurige hoop, dat er een nieuw tijdperk van vriendschap en welzijn zal aanbreken onder de volken der wereld."
(Times) **(Vor. ber. Koning George VI 3365 A.)**

C. **ENGELAND. — Minister van Marine, Duff Cooper, afgetreden. —**
Dat Chamberlain het met zijn politiek niet gemakkelijk zal hebben, werd reeds heden, nu de triomfkreten, bij zijn terugkeer uit München aangeheven, nauwelijks zijn verstorven, duidelijk. De minister van Marine, Duff Cooper, is op 1 October afgetreden en dit feit doet scherp uitkomen, dat ook onder de conservatieve volgelingen van den premier diepgaande meeningsverschillen bestaan omtrent diens beleid. In zijn schrijven aan Chamberlain heeft Duff Cooper het over zijn „diep wantrouwen" in de politiek van den eersten minister. Dit wantrouwen geldt in de eerste plaats de politiek van concessies aan de dictators. (Telex-A. N. P.)
(Vor. ber. Kabinet 3267 E.; Duff Cooper 2356 F.)

D. **ENGELAND. — Witboek in zake Tsjecho-Slowakije. - Eischen van Hitler te München teruggebracht.**
In den vorm van een Witboek zijn op 3 October een aantal documenten betreffende Tsjecho-Slowakije gepubliceerd Hierbij zijn twee kaarten, waaruit blijkt hoe de eischen van Hitler tijdens de conferentie te München werden gewijzigd.
Ook zijn in het Witboek opgenomen persoonlijke brieven van Chamberlain aan Hitler en Mussolini, waarin de premier verzocht heeft een derde conferentie te beleggen.
De eerste kaart is gevoegd bij de overeenkomst van München en geeft een overzicht van de bezetting, zooals deze thans geschiedt; de tweede kaart is gevoegd bij de eischen, welke Hitler op 23 September te Godesberg aan Chamberlain heeft overhandigd.
Langs de geheele noordgrens verlangde de Führer een breede strook; vooral in het oosten was deze strook zeer breed. Dit is te München teruggebracht tot twee betrekkelijk kleine gebieden in het noordoosten en het noordwesten.
Aan de westelijke grens gingen de eischen van Hitler bijna tot Laun en in het zuiden tot Pilsen. Het gebied, dat op 3, 4 en 5 October zal worden bezet, omvat ongeveer de helft van dezen eisch.
In het zuiden eischte Hitler een strook langs de geheele grens, doch hetgeen op 1 en 2 October is bezet, is ongeveer een vierde deel hiervan. (Times)
(Vor. ber. Tsjech. kwestie 3483 A.; Witboek 3482 B.)

E. **GROOT-DUITSCHLAND. — Duitsche troepen in het Sudetenland. - Konrad Henlein tot rijkscommissaris voor Sudetenland benoemd. —**
Het Duitsche leger heeft op 2 October de beide eerste zônes van het Sudetenland bezet. De bevolking van de dorpen wuift de soldaten toe. De klokken van de kerken luiden.
De Tsjechen zijn niet alleen in de eerste zône, maar overal teruggetrokken. De woningen van de Tsjechische beambten zijn verlaten. Over een afstand van twintig kilometer dringen zware Duitsche troepenformaties in volledige oorlogsopstellingen het door Tsjecho-Slowakije afgestane gebied binnen.
Konrad Henlein bezocht op 2 October Asch.
Adolf Hitler bezocht op 3 October het Egerland.
De bezetting van de overblijvende zônes gaat met groote regelmaat voort. Incidenten hebben niet plaats gehad.
Konrad Henlein rijkscommissaris voor Sudetenland.
Rijkskanselier Hitler heeft Konrad Henlein benoemd tot rijkscommissaris voor het Sudetenland.
(Telex-A. N. P.)
(Vor. ber. Tsjech. kwestie 3483 D.; Henlein 3450 E.)

F. **PALESTINA. — Troebelen. - Ruim 50 dooden. —**
Volgens te Jeruzalem ontvangen berichten is het gedurende het weekeinde tot twee hevige gevechten tusschen Britsche troepen en opstandelingen gekomen, waarbij meer dan vijftig dooden zijn gevallen. Bij Ramallah vond op 1 October een treffen plaats tusschen een gewapende bende en Britsche politietroepen, die werden ondersteund door vliegtuigen. Hierbij werden minstens 40 rebellen gedood en drie gevangen genomen; aan de andere zijde werd een Britsch officier gedood en twee soldaten gewond. Het tweede gevecht speelde zich af in de omgeving van Haifa; twaalf opstandelingen werden hierbij gedood. In beide gevallen maakten de Britsche troepen wapens buit. (Telex-A. N. P.) **(Vor. ber. 3421 D.)**

G. **NEDERLAND. — Het Burgerlijk wetboek honderd jaar. —**
Het honderdjarig bestaan van het Burgerlijk wetboek was de aanleiding tot een bijeenkomst, op 1 October in de Ridderzaal te Den Haag gehouden. Aanwezig waren de president en verscheidene leden van het Permanente Hof van Internationale Justitie, de ministers Colijn, Patijn, Van Dijk, Steenberghe en Welter,

leden van den Raad van State en de rechterlijke macht en verscheidene andere officieele persoonlijkheden.
De minister van Justitie, Goseling, sprak de openingsrede uit. Na een samenvatting van de totstandkoming der codificatie te hebben gegeven schetste spreker de beteekenis van de burgerlijke wetgeving voor ons staatsbestel. Rechtsgoederen van groote waarde zijn gewaarborgd: eenheid en zooveel mogelijk zekerheid van rechtspleging en rechtsbedeeling op den grondslag eener nationale wetgeving. Men kan de burgerlijke wetgeving beschouwen als een verworven nationaal bezit. (Het Vaderland)

5 OCTOBER 1938

A. TSJECHO-SLOWAKIJE. — Sudeten-Duitschers. - Een maand van spanning. - Recapitulatie. —

De thans voorloopig geëindigde crisis begon haar ernstig karakter te vertoonen, toen op 14 Augustus de Duitsche manoeuvres aanvingen, waarbij naar gangbare schattingen meer dan anderhalf millioen man betrokken zijn. Er kwamen berichten, dat abnormale maatregelen genomen, 750.000 reservisten opgeroepen, de normale diensttijden verlengd en requisities geschied waren van voedsel, paarden en motorrijwielen, enz.

Sindsdien heeft de toestand zich als volgt ontwikkeld:

31 Augustus. — De Tsjechische regeering geeft haar toestemming tot een stelsel van zelfregeering volgens kantons voor de minderheden.
2 September. — Henlein ontmoet Hitler te Berchtesgaden.
4 September. — Fransche militaire maatregelen, intrekking van verloven.
5 September. — De Tsjechoslowaaksche regeering doet nog verdere concessies. In Frankrijk worden reservisten opgeroepen tot volledige bezetting van de Maginot-linie.
7 September. — De Sudeten-Duitschers onderbreken de onderhandelingen met Praag onder voorwendsel van ongeregeldheden te Ostrau.
9 September. — De Britsche admiraliteit laat mijnenvegers, -leggers en torpedobootjagers in gereedheid brengen.
10 September. — Göring doet in een rede te Neurenberg een fellen aanval op Praag.
12 September. — Hitler's rede op het congres te Neurenberg, waar hij den Sudeten-Duitschers hulp belooft.
13 September. — Het Sudetenduitsche ultimatum, waarbij van de Tsjechoslowaaksche regeering intrekking van alle bijzondere maatregelen wordt geëischt. Henlein ontbindt zijn delegatie voor de onderhandelingen. Italië en Japan scharen zich achter Duitschland.
14 September. — Chamberlain stelt Hitler voor naar Duitschland te komen om te trachten een vreedzame oplossing te vinden. Mussolini bepleit een volksstemming voor alle streken in Tsjecho-Slowakije met een minderheid.
15 September. — Chamberlain verneemt te Berchtesgaden Hitler's eischen. Henlein proclameert de afscheiding van het Sudetenland.
16 September. — Chamberlain keert terug en ontbiedt Runciman en Ashton Gwatkin te Londen.
17 September. — Het Britsche kabinet vergadert en besluit de Fransche ministers te raadplegen.
18 September. — Daladier en Bonnet komen te Londen en stellen met de Engelschen een plan op tot afstand van de streken met een overwegend Duitsche bevolking.
19 September. — In Duitschland wordt een vrijcorps van 40.000 Sudeten-Duitschers opgericht. Hodzja wijst een volksstemming van de hand.
20 September. — Praag aanvaardt in principe het Engelsch-Fransche voorstel.
21 September. — De Hongaren bepleiten hun zaak bij Hitler, die verklaart de Hongaarsche en Poolsche eischen te zullen steunen. Praag aanvaardt definitief het voorstel, doch de Duitsche eischen gaan al weer verder.
22 September. — Chamberlain ontmoet Hitler ten tweeden male te Godesberg. Hodzja's ministerie maakt plaats voor een nationale concentratie onder generaal Syrovy. De Tsjechische overheid begint het Sudetenland te ontruimen.
23 September. — Praag besluit tot mobilisatie en stuurt zijn troepen naar het Sudetenland. Chamberlain keert onverrichterzake uit Godesberg terug. Troepenbewegingen in Duitschland. Litwinof verklaart, dat Rusland bereid is Tsjecho-Slowakije te helpen.
24 September. — Het blijkt, dat Hitler gedreigd heeft 1 October het Sudetenland te bezetten. Frankrijk breidt zijn partieele mobilisatie uit. Engeland neemt verdere voorzorgsmaatregelen. België mobiliseert zijn technische troepen.
25 September. — Daladier en Bonnet begeven zich opnieuw naar London. De Tsjechoslowaaksche regeering wijst de Duitsche eischen van de hand.
26 September. — Na overleg met de Fransche ministers zendt Chamberlain Sir Horace Wilson met een persoonlijke boodschap naar Hitler. Roosevelt doet een beroep op Hitler en Benesj. Hitler spreekt voor de radio en handhaaft zijn ultimatum van 1 October. Engeland waarschuwt, dat Frankrijk gehouden is Tsjecho-Slowakije te hulp te komen en dat Engeland en Rusland Frankrijk zullen steunen.
27 September. — Chamberlain stelt zich garant voor een snellen afstand van het Sudetenland, mits geen geweld wordt gebruikt. Wilson brengt Hitler's antwoord over, dat nog slechts een kleine kans laat op een regeling. Te Berlijn loopt het gerucht, dat Duitschland, als den volgenden dag om 2 uur geen bevredigend antwoord uit Praag is binnengekomen, bevel zal geven tot mobilisatie en den 29en het Sudetenland zal binnenrukken. De Engelsche vloot wordt gemobiliseerd. Chamberlain verklaart in een radiorede, dat Duitschland's houding onredelijk is, en waarschuwt voor de gevolgen van een oorlog.
28 September. — Engeland en Frankrijk wenden zich opnieuw tot Hitler met denkbeelden voor een vreedzame regeling van het Duitsch-Tsjechoslowaaksche conflict. Engeland doet een beroep tot steun op Mussolini. Roosevelt wendt zich nogmaals tot Hitler. Hitler noodigt Mussolini, Chamberlain en Daladier uit tot een bespreking te München.
29 September. — De vier staatslieden komen te München tot overeenstemming. (N. R. Crt.) **(Vor. ber. 3483 E.)**

B. GEESTELIJK LEVEN. — Ned.-Hervormde Gemeente te Amsterdam. - Dr. K. H. Miskotte doet intrede. —

Op 25 September heeft ds. J. P. van Bruggen, voorzitter van den kerkeraad der Ned. Herv. Gemeente te Amsterdam, in een plechtigen dienst in de Westerkerk den nieuwen predikant dr. K. H. Miskotte tot zijn dienstwerk ingeleid.
Tot tekst had ds. Van Bruggen, 2 Cor. 3:5-8 gekozen (.... die ons bekwaam gemaakt heeft om te zijn dienaars des nieuwen testaments, niet der letter, maar des Geestes; want de letter doodt, maar de Geest maakt levend .... enz.). (Alg. Handelsblad)

C. GROOT-DUITSCHLAND. — Emissie van R.M. 1,5 milliard. —

Op 1 October heeft de Duitsche regeering besloten over te gaan tot de emissie van een nieuwe rijksleening van R.M. 1,5 milliard. Deze leening dient ter consolideering van kortloopende leeningen, aangegaan ten behoeve van de uitvoering van het vierjarenplan en de betaling van andere uitgaven.
De emissiekoers der tusschen 1953 en 1958 af te lossen schatkistwissels bedraagt 98¾%. Door de banken en verzekeringsmaatschappijen is reeds R.M. 550 millioen overgenomen. Door deze nieuwe leening zal het totaal der in 1938 door de Duitsche regeering aangegane leeningen worden gebracht op R.M. 5.680.000.000. (Telegraaf) **(V. b. Leeningen 3212 C.)**

D. VOLKENBOND. — 19e Volkenbondsvergadering. - Artikel 16 op Japan toegepast maar niet van kracht.

De 19e Volkenbondsvergadering, die op 12 September in zeer gedrukte stemming werd geopend, wegens de toenemende internationale spanning, is op 30 September met heel wat grooter toekomstvertrouwen uiteen gegaan.
De Volkenbondsvergadering wilde art. 16 van het Volkenbondsverdrag niet schrappen, doch ook voor het oogenblik niet toepassen. In het beroep van China op het Volkenbondspact tegen Japan is dit weer duidelijk gebleken. Japan nam een dreigende houding aan en het artikel zal niet worden toegepast. Zoo heeft men ook in zake Tsjecho-Slowakije de Volkenbondsvergadering nog niet willen laten optreden, doch de hoop op een voor de politieke actie van den Volkenbond betere toekomst laat zich blijkbaar door niets dooden. (Alg. Handelsblad)
(Vor. ber. 3460 D.; Japan 3460 B.)

E. NEDERLAND. — H. M. de Koningin dankt Haar Volk. —

H. M. de Koningin, zeer getroffen door de buitengewoon groote belangstelling en het medeleven bij de herdenking van het 40-jarig Regeeringsjubileum, wenscht aan alle instellingen, vereenigingen en particuliere persoen zoowel hier te lande, als in Nederlandsch-Indië, Suriname en Curaçao, alsmede in het buitenland Haar oprechten dank te betuigen voor de aangeboden gelukwenschen, aangezien het uitermate groote aantal het niet mogelijk maakt voor alle gelukwenschen afzonderlijk Harer Majesteits dank over te brengen. **(Vor. ber. Regeeringsjubileum 3449 A.; Koningin Wilhelmina 3462 A.)**

A. **DISCONTOKOERSEN. — Frankrijk. —**
De Bank van Frankrijk heeft op 27 September het disconto verhoogd van 2½% tot 3%. De rentevoet voor beleeningen is gebracht van 3½% op 4% en voor voorschotten van 2½% op 3%. (Telex-A.N.P.)
(Vor. ber. 3266 C.; 3012 D.)

B. **GROOT-DUITSCHLAND. — Jodenwetten. - Laatste artsen uit hun ambt gestooten. —**
Op 1 October zijn de Joodsche artsen, die tot dusver hun praktijk nog konden uitoefenen niet meer daartoe bevoegd en worden uit hun ambt gestooten. De vierde verordening der Neurenberger wetten is alsdan in werking getreden. (Telex-A.N.P.)
(Vor. ber. 3388 A.; Anti-Semitisme 3406 D.)

C. **JAPAN. — Kabinet - Konoye. - Mutaties - Konoye vervangt Oegaki voor Buitenlandsche Zaken. —**
De Japansche minister van Buitenlandsche Zaken, Oegaki, is op 29 September afgetreden.
Het blijkt, dat het tusschen den minister en het leger tot een openlijk meeningsverschil is gekomen over de kwestie van het vormen van een bureau van Chineesche aangelegenheden. De minister heeft zich tegen de vorming van dit bureau verzet, omdat volgens de meening van den minister het leger daardoor feitelijk de overhand zou krijgen in alle diplomatieke kwesties, die op China betrekking hebben. Daarenboven werd den minister in den laatsten tijd vooral door de nationalisten en de jongere officieren verweten, dat hij een te zwakke houding aannam ten opzichte van Engeland, de mogendheden ontzag, die in China belangen hebben, te slap was ten opzichte van de versterking van het Kominternpact en een overwegende rol in het kabinet trachtte te spelen.
Onmiddellijk nadat Oegaki was afgetreden waren de leden van het kabinet bijeengekomen. Er volgde een langdurige conferentie, na afloop waarvan het besluit van Konoye om zich met de leiding van het ministerie van Buitenlandsche Zaken te belasten werd medegedeeld.
Naar verluidt zou de verwijdering van Oegaki uit de Japansche regeering ernstige gevolgen hebben voor Japan's buitenlandsche politiek. De positie van de regeering ten opzichte van het leger moet thans als zwak worden aangemerkt. Aan de houding van gematigdheid waartoe het leger bij de regeeringshervorming van 26 Mei besloten had, schijnt een einde gekomen te zijn en goed ingelichte kringen verwachten van de nieuwe situatie een aanmerkelijk minder gematigde politiek tegenover de Westelijke mogendheden, in het bijzonder Engeland.
(Domei - Telex-A.N.P. - Agence Belga)
(Vor. ber. Kabinet 3296 C.)

6 OCTOBER 1938

D. **CHINA. — Conflict met Japan. - Verdediging en val van Tienkiatsjen en Foetsjikau. - Tang Sjao-ji-gedood. —**
Naar Japansche schattingen van 3 October is het totaal aantal gevallenen aan Chineesche zijde gedurende de laatste twee weken van de wanhopige verdediging van Tienkiatsjen ten Zuidwesten van Kwangtsj op den Noordelijken Jangste-oever meer dan 30.000.
Bovendien namen de Japanners 500 Chineezen gevangen. Zij maakten een aantal zware en lichte kanonnen buit en voorts een groote hoeveelheid munitie.
Met den val van Tienkiatsjen en Foetsjikau zijn twee der sterkste verdedigingswerken aan beide oevers van de Jangste-rivier in Japansche handen gevallen. Daardoor zijn de militaire operaties der Japanners langs de rivier naar Hankau in een nieuw stadium gekomen. De hardnekkige verdediging ten spijt, waarmee de Chineesche troepen den Japanschen opmarsch langs de Woesjoeen, Tienkitsjen en Jangsi lijn tegenhouden, bezetten de Japanners verscheidene belangrijke punten tusschen Foetsjikau en de Jangtse, 304 km ten Westen van Tienkiatsjen.
De Chineesche troepen hebben, volgens een bericht van het Chineesche persbureau uit Lojang, op 29 September het op 75 Km. ten Zuiden van Soetsjau gelegen Sjoehsjen veroverd en het Zuidelijk gedeelte van den spoorweg van Tientsin naar Poekau afgesneden. Ten Noorden en ten Zuiden van Sjoehsjen zijn de rails over langen afstand losgeschroefd, om te verhinderen, dat Japanners versterkingen laten aanrukken.
Tang Sjao-ji. — Tang Sjao-ji, die de eerste minister-president van de Chineesche Republiek is geweest, een man van 78 jaar, werd dezer dagen met bijlslagen gedood. Hij zou bereid geweest zijn de leiding te nemen van een Chineesche regeering onder Japansche contrôle. (Telex-A. N. P.)
(Vor. ber. Chin.-Jap. Conflict 3426 B.)

E. **GROOT-DUITSCHLAND. — Evangelische Kerkenbond. - De gevangenhouding van ds. Niemöller. —**
Tijdens een dienst in de evangelische kerk te Berlijn—Dahlem heeft de predikant medegedeeld, dat ds. Niemöller, die sedert ruim een jaar gevangen wordt gehouden, heeft geweigerd zijn vrijheid te herkrijgen ten koste van het teekenen van een stuk, dat hem het betreden zijner parochie onmogelijk zou maken. In een brief heeft Niemöller, aldus deelde de predikant verder mede, de leden der belijdeniskerk aangespoord krachtig te blijven, en gezegd, dat hij, als hij eens de gevangenis zal verlaten, dat niet zal doen als gebroken man.
Wederom zijn eenige predikanten der belijdeniskerk in hechtenis genomen. Vier leden der kerk te Dortmund werden in vrijheid gesteld, nadat zij een verklaring hadden onderteekend, waarbij zij uit de kerkelijke gemeente worden gesloten. (Telex-A.N.P.)
(Vor. ber. 3328 E.; Evang. Kerkenbond 3346 F.)

F. **BELGIE. — Van legatie tot ambassade. - De Belgisch-Duitsche diplomatieke betrekkingen. —**
De verheffing tot den rang van ambassade, van de Belgische legatie te Berlijn en het Duitsche gezantschap te Brussel, is officieel bekend gemaakt.
(Nieuwe Rotterd. Courant)
(Vor. ber. Diplomatie: Duitschland 3255 A.)

G. **NEDERLAND. — 100 jaar Hooge Raad. —**
Bij de ingebruikneming van het gerestaureerde gebouw van den Hoogen Raad der Nederlanden zeide de president van den Hoogen Raad, jhr. mr. Rh. Feith, op 1 October o.a. het volgende:
Twee omstandigheden maken den dag van heden voor den Hoogen Raad tot een dag van buitengewone beteekenis. Vooreerst zal het met klokslag van middernacht 100 jaar geleden zijn, dat het college zijn rechtsprekende taak aanving, en vervolgens wordt de Hooge Raad, na een afwezigheid van bijna 2½ jaar, thans weder in het bezit gesteld van zijn eigen, gerestaureerde en gemoderniseerde, gebouw.
(Het Vaderland) **(Vor. ber. Hooge Raad 3213 A.)**

H. **NEDERLAND. — Regeling van een oud geschil met de Vereenigde Staten nopens de schadeloosstelling voor in 1917 door de Ver. Staten gevorderde Nederlandsche militaire voorraden. —**
De minister van Buitenlandsche Zaken heeft aan de Kamer doen toekomen den tekst van de op 18 Maart te Washington tusschen Nederland en de Vereenigde Staten van Amerika gesloten overeenkomst betreffende de vriendschappelijke regeling, zoo noodig door arbitrage, van een geschil nopens de schadeloosstelling ter zake van de opvordering van 1917 door de regeering van de Vereenigde Staten van Amerika van bepaalde militaire voorraden, toebehoorende aan de Nederlandsche regeering.
De akten van bekrachtiging van vermelde overeenkomst zijn op 2 Augustus te Washington uitgewisseld.
De overeenkomst is onmiddellijk na de uitwisseling der bekrachtigingsoorkonden in werking getreden.
(Nieuwe Rotterd. Courant)

I. **NEDERLAND. — Volksgasmaskers zijn in aanmaak. —**
Het Algemeen Handelsblad schrijft:
In verband met de groote vraag naar volksgasmaskers, deelt de directie der Artillerie-inrichtingen (Lange Voorhout 102, 's-Gravenhage) ons mede, dat momenteel niet over voldoende voorraad volksgasmaskers van het type „artillerie-inrichtingen" voor verstrekking aan particulieren wordt beschikt.

De fabricage is weliswaar in vollen gang, doch voorloopig uitsluitend ten behoeve van den inspecteur voor de bescherming van de burgerbevolking tegen luchtaanvallen (voor de gemeentelijke hulpdiensten dus. — Red. Hbld.).
De aflevering aan particulieren wordt in overleg met genoemden inspecteur nader geregeld en het noodige zal daaromtrent in de dagbladen worden bekend gemaakt. Hoewel de prijs nog niet met zekerheid kan worden vastgesteld, zal deze op ongeveer *f* 5 worden bepaald. (Alg. Handelsblad)
(Vor. ber. Luchtbescherming 3460 F.)

7 OCTOBER 1938

A. GEESTELIJK LEVEN. — Remonstrantsche Kerk. - Bevestiging en intrede ds. J. F. van Royen te Amsterdam. —
In een dienst in de oude Remonstrantsche kerk aan de Keizersgracht te Amsterdam heeft op 25 September dr. K. F. Sparnaay, emeritus predikant der Amsterdamsche Remonstrantsche Gemeente, zijn opvolger, ds. J. F. van Royen, die uit Rotterdam naar de hoofdstad is overgekomen, in het ambt bevestigd. De belangstelling voor deze plechtigheid was zeer groot.
(Alg. Handelsblad)

B. NEDERLAND. — Spoorwegen - Afscheid Mr. H. van Manen. - Nieuwe president en twee directeuren benoemd. —
Het door mr. H. van Manen tegen 1 October '38 gevraagd ontslag als directeur der N. V. Nederlandsche Spoorwegen werd hem in de te Utrecht gehouden algemeene vergadering op de meest eervolle wijze verleend met dankbetuiging voor de vele en gewichtige aan het bedrijf bewezen diensten.
Mr. Van Manen is bevorderd tot groot-officier in de orde van Oranje-Nassau.
Tot president werd benoemd prof. dr. ir. J. Goudriaan Jr. en tot directeuren de heeren ir. W. Hupkes, chef van den dienst van tractie en materieel, en ir. W. F. H. van Rijckevorsel, chef van den dienst van vervoer en handelszaken der maatschappij.
(Telex-A.N.P.) **(V. b. 3196 B.; Spoorwegen 3227 B.)**

C. NEDERLAND. — „Fryske Akademy" te Leeuwarden geopend. —
In de Friesche Statenzaal te Leeuwarden heeft op 10 September de commissaris der Koningin in de provincie Friesland, mr. P. A. V. baron van Harinxma thoe Slooten, in tegenwoordigheid van een groot aantal autoriteiten en belangstellenden, de „Fryske Akademy" officieel geopend.
De voorzitter der Fryske Akademy, de heer P. Sipma, lector in de Friesche taal en letterkunde aan de universiteit te Groningen, richtte in zijn openingsrede een bijzonder woord van welkom tot den commissaris der Koningin, de heeren S. W. de Jong, G. Boelens en mr. A. W. Haan, leden van Gedeputeerde Staten van Friesland, de heeren mr. J. Algra en H. Posthuma, leden der Tweede Kamer, het Eerste-Kamerlid Sikkes, de burgemeesters van Leeuwarden en Franeker, mevrouw Buisman, wethouder van Onderwijs te Leeuwarden, de hoogleeraren dr. Titus Brandsma te Nijmegen, dr. G. S. Overdiep te Groningen, dr. G. Gosses te 's-Gravenhage en dr. G. Kloeke te Leiden, voorts dr. Eduard van Welderen baron Rengers, curator van de universiteit te Groningen, prof. De Vries te Leiden en de buitenlanders prof. dr. Campbell te Oxford, dr. Lay te Aurich en vele anderen.
Het bestuur der academie werd als volgt samengesteld: lector P. Sipma, voorzitter, J. H. Brouwer, secretaris, beiden te Leeuwarden, prof. dr. G. Gosses, prof. dr. J. M. N. Kapteyn, prof. dr. J. F. Koksma, prof. dr. G. S. Overdiep en dr. G. A. Wumkes.
(Nieuwsblad van het Noorden)

D. FRANKRIJK. — Tsjechische kwestie. - Daladier's verklaring aan het Fransche parlement. —
Daladier heeft op 4 October in de Fransche kamer, Chautemps in den Senaat, verantwoording afgelegd van het regeeringsbeleid gedurende de achter ons liggende weken van internationale spanning.
Daladier heeft de kwestie van vertrouwen gesteld en de kamer heeft met 535 tegen 75 stemmen bij drie onthoudingen toegestemd in verdaging van de interpellatie van Chichery.
Tegenstemmers waren de communisten, de socialist Bloch en de Kerillis.

De volgende verklaring van de regeering werd zoowel in de Kamer als in den Senaat voorgelezen:
„In de afgeloopen week heeft de wereld zich met angst af kunnen vragen of zij niet in een oorlog gewikkeld zou worden. Op het oogenblik komen wij u rekenschap afleggen van onze werkzaamheid en wij kunnen u zeggen, dat wij den vrede hebben gered."
De minister-president zette in zijn verklaring vervolgens uiteen, dat het Sudetenduitsche probleem reeds bestond, toen de huidige Fransche regeering aan het bewind kwam. De regeering was bezield door twee gevoelens: zich niet te mengen in een militaire actie en haar woord niet te breken. Einde April stelde de Fransche regeering met voldoening vast, dat de Britsche regeering op een gelijk standpunt stond. Daardoor kon bij de crisis van 21 Mei onmiddellijk gemeenschappelijk worden gehandeld. Na een wapenstilstand laaiden de hartstochten in het Sudetengebied wederom op, hetgeen leidde tot de gebeurtenissen in September. Daladier heeft toen de Tsjechische regeering aangeraden om den Sudeten snel belangrijke en rechtvaardige concessies te doen binnen het kader van den staat. De Britsche regeering trad op gelijke wijze op en de zending van Lord Runciman naar Praag deed hoop ontstaan door het onmiddellijk contact tusschen de regeering van Praag en de leiders van de Sudeten-Duitschers.
De voorstellen van de Tsjechische regeering gingen steeds verder en de eischen van de Sudeten werden steeds belangrijker. De eischen van Duitschland bleken duidelijk op het congres te Neurenberg, zij waren gegrondvest op het zelfbestemmingsrecht der volken.
Daladier verklaarde vervolgens, dat hij er niet aan heeft gedacht het land over te geven aan het blinde noodlot. In den nacht van 13 op 14 September heeft hij zich in contact gesteld met Chamberlain en gewezen op het nut van persoonlijk contact tusschen de leidende personen. Chamberlain was het hiermee eens en hij begaf zich naar Berchtesgaden. Chamberlain heeft hierdoor groote verdiensten verzameld door het handhaven van de vrede.

Daladier herinnerde er vervolgens aan, dat de bijzonderheden van de besprekingen in een boek gepubliceerd zijn, misschien voor het eerst in de geschiedenis. Dat de vrede tenslotte gered is, is te danken aan het feit, dat men niet zijn toevlucht heeft genomen tot de geheime diplomatie, doch onder het oog der volken besprekingen heeft gevoerd. Men stond voor een alternatief: ofwel neen te zeggen tot de Sudeten en te komen tot een gewapend conflict, dat zou hebben geleid tot de vernietiging van Tsjecho-Slowakije, ofwel men moest zoeken naar een compromis. Men heeft den vrede gekozen, de Tsjechische regeering heeft het Fransch-Britsche plan heldhaftig aangenomen.

Te Godesberg heeft Hitler evenwel nieuwe eischen geformuleerd; hierdoor dreigde een verbreking van de onderhandelingen.
Daladier zette vervolgens den toestand uiteen, zooals deze was bij het vertek van Chamberlain uit Godesberg.
Op 28 Sept. werd de conferentie te München gehouden. In den nacht van 27 op 28 September kreeg de Fransche ambassadeur te Berlijn opdracht zich persoonlijk tot Hitler te wenden, en de ambassadeur te Londen kreeg opdracht Lord Halifax te vragen door middel van den Britschen ambassadeur te Rome den Duce te verzoeken het denkbeeld van een bijeenkomst te steunen. Het gevolg hiervan was een uitstel van 24 uur van de Duitsche mobilisatie en de uitnoodiging tot de bijeenkomst te München.
De Fransche minister-president heeft deze uitnoodiging aangenomen. Er was geen sprake van een formule of van voorstellen, doch er was sprake van het redden van den vrede. Daladier heeft geen spijt van zijn handelswijze. Liever zou hij gezien hebben, dat alle betrokken mogendheden aanwezig waren geweest, doch er was geen tijd voor uitstel. De uitslag van de besprekingen te München is bekend.
De minister-president verklaarde verder, dat de leiders van Tsjecho-Slowakije, president Benesj, Hodza en generaal Syrovy, een hooge opvatting hadden van hun plicht jegens hun vaderland en jegens de menschheid. Door het aannemen van de overeenkomst van München heeft generaal Syrovy bewezen, dat hij wist, dat het zijn plicht was het leven van het land te redden om een herstel mogelijk te maken. Daladier heeft een groote bewondering hiervoor.
Bij zijn aankomst te Le Bourget heeft de minister-president

gevoeld, dat de vrede nog niet definitief heeft overwonnen, doch iederen dag weer verdedigd moet worden.
De eerste plicht van allen is te werken met alle kracht op de plaats waar zij zijn gesteld. De vrede zal slechts gehandhaafd blijven, wanneer als gelijke kan worden gesproken met de omringende landen, wanneer de financiën gezond zijn en de begrooting in evenwicht en indien men kan rekenen op alle hulpmiddelen van het land. De vrede kan slechts gehandhaafd blijven, wanneer in Europa en de geheele wereld nieuwe beginselen worden uitgewerkt en overal, waar nog een oorlog woedt, een regeling wordt getroffen. Alles wat haat opwekt en Franschen tegen Franschen ophitst moet worden beschouwd als verraad. Het land moet een moreelen ommekeer ondergaan. Tijdens de dagen van de mobilisatie is de eenheid hersteld en men moet zich niet verliezen in nieuwe twisten. Om dit tot stand te brengen moet de regeering kunnen handelen en derhalve heeft zij besloten het parlement te verzoeken haar de middelen hiertoe in de hand te geven. „Het is aan u ons deze middelen te geven, of ze te weigeren", zoo besloot Daladier zijn verklaring, „doch weet wel, dat het gaat om het belang en zelfs het leven van het vaderland".

Op 5 October, na een in menig opzicht gedenkwaardigen politieken dag, heeft de kamer de door de regeering ingediende volmachtenwet met 331 tegen 78 stemmen en een kleine 200 onthoudingen, goedgekeurd. Ook de Senaat heeft de volmachten met 286 tegen 4 stemmen goedgekeurd. (Telex-A. N. P.)

(Vor. ber. Tsjech. kwestie 3484 A.; Daladier 3479 A.; Volmachten 2849 A.)

A. **ITALIE. — Frankrijk zal te Rome een Ambassadeur benoemen - Erkenning van het Imperium. —** Het Italiaansche persbureau Stefani meldde op 4 October '38 uit Parijs:
Op 4 October, kort voor den aanvang van de buitengewone zitting van het Fransche parlement, heeft minister-president Daladier den Italiaanschen zaakgelastigde bij zich ontboden, om dezen er van in kennis te stellen, dat de ministerraad met algemeene stemmen besloten heeft, aan Mussolini de gevoelens van groote dankbaarheid van de Fransche regeering en van het Fransche volk te doen overbrengen voor het groote bemiddelings- en vredeswerk, dat hij te München heeft verricht. Voorts om hem in kennis te stellen van den wil van Frankrijk zonder verwijl de diplomatieke betrekkingen tusschen de beide landen te normaliseeren, en daartoe zonder meer over te gaan tot de benoeming van een ambassadeur bij de regeering van Z. M. den Koning-Keizer Victor Emanuel III. (Stefani)

(Vor. ber. Erkenning Imperium 3375 D.)

B. **ROTTERDAM. — Oud-minister Mr. P. J. Oud benoemd tot burgemeester. —**
De Regeeringspersdienst meldt op 6 October '38:
Dezer dagen is de publicatie te verwachten van het Koninklijk Besluit, waarbij mr. P. J. Oud, oud-minister van Financiën, lid der 2de Kamer, met ingang van 15 Oct. '38 is benoemd tot burgemeester van Rotterdam.
De nieuwbenoemde burgemeester van Rotterdam is 5 December 1886 te Purmerend geboren. Hij werd in 1907 candidaat-notaris en in 1909 surnumerair der registratie en domeinen.
In 1912 deed de heer Oud het staatsexamen voor toelating tot de universiteit en in 1917 werd hij aan de gemeentelijke universiteit te Amsterdam bevorderd tot doctor in de rechtswetenschap.
Als surnumerair der registratie en domeinen was de heer Oud van 1909 tot 1912 gedetacheerd aan het departement van Financiën, waarna hij als ontvanger bij dat dienstvak te Texel en Ommen werkzaam was. Na 1921 was mr. Oud inspecteur der registratie en domeinen op non-activiteit.
In de laatste twintig jaar heeft mr. Oud in het Nederlandsche politieke leven een belangrijke rol vervuld. Van zijn verkiezing in 1917 tot Tweede Kamerlid tot zijn benoeming als minister van Financiën in het kabinet Colijn 1933, is hij ononderbroken lid der Tweede Kamer geweest. Hij is lid van het Hoofdbestuur van den Vrijzinnig Democratischen Bond, waarvan hij secretaris-penningmeester is geweest. Hij was redacteur van de Vrijzinnig-Democratische organen „De Opbouw" en „De Vrijzinnig-Democraat". In de Tweede Kamer is hij sinds het optreden van het tegenwoordige kabinet leider van de Vrijzinnig-Democratische fractie. In de volksvertegenwoordiging is hij een figuur van gezag, die de onderwerpen, waarover hij het woord voert, volkomen beheerscht. Zijn redevoeringen kenmerken zich door een helderen betoogtrant.
Hij pleegt vooral het woord te voeren over vraagstukken van financieelen aard en over zaken die de algemeene regeeringspolitiek betreffen. Als Minister van Financiën heeft mr. Oud voor de zeer zware taak gestaan de crisis-financiën te saneeren en de begrooting zoo goed mogelijk sluitend te maken. In zijn ambtsperiode deden o.m. de omzetbelasting, de couponbelasting en de doodehandbelasting haar intrede, evenals de technische wijziging der tariefwet. Uit deze periode stamt ook de herziening van de financieele verhouding tusschen rijk en gemeente en de instelling van het werkloosheidssubsidiefonds, benevens de instelling van het verkeersfonds. Voorts herinnert ieder zich de monetaire maatregelen van September 1936.
Mr. Oud is Commandeur in de Orde van den Nederlandschen Leeuw. (Regeer.persdienst - Telex-A. N. P.)

(Vor. ber. Mr. P. J. Oud 2559 A.)

C. **VIERMOGENDHEDEN-CONFERENTIE TE MUENCHEN. — Waarom Moskou geen uitnoodiging ontving. —**
Lord Halifax, de Engelsche minister van Buitenlandsche Zaken, verklaarde in het Hoogerhuis op 3 October het volgende:
Men zal mij vragen, waarom de Sovjet-Unie niet bij de besprekingen te München betrokken was geweest. Spreker was zoo vrij, te herhalen wat hij een paar dagen geleden hieromtrent tegen den Russischen ambassadeur had gezegd. Het was, wilde men een oorlog vermijden, van het grootste belang, dat een basis voor onderhandelingen zou worden gevonden en het was daarbij noodzakelijk snel te handelen. De regeering was echter gedwongen te erkennen, dat de hoofden van de Duitsche en de Italiaansche regeering vrijwel zeker zouden weigeren te onderhandelen in een conferentie, waarop de Russische regeering vertegenwoordigd zou zijn. (Times)

(Vor. ber. 3483 D.; Tsjech. kwestie 3486 D.)

D. **POLEN. — Teschen wordt Poolsch. —**
De bezetting van Teschen door de Poolsche troepen eindigt haar voltooiing. De troepen zijn de steden Frysztat en Karwina (belangrijke industrie-centra) binnengerukt. Overal werden de troepen met gejuich begroet.
Reeds zijn Poolsche ingenieurs uitgezonden om de leiding van de industrieën en van de steenkoolmijnen van de Tsjechen over te nemen.
Voorloopig is in het door de Poolsche troepen bezette gebied zoowel de Tsjechische kroon als de Poolsche zloty betaalmiddel.
De commandant van de Poolsche bezettingstroepen, generaal Bortnowski, heeft een proclamatie doen aanplakken, waarin de Poolsche bevolking wordt aangespoord zich waardig en kalm te gedragen en een ridderlijken geest te toonen jegens de overwonnenen. (Telex-A. N. P.) **(Vorig bericht 3481 A.)**

E. **ENGELAND. — Tsjechische kwestie. - Brief van Neville Chamberlain aan Edouard Daladier. —**
Wij laten den brief volgen, dien Neville Chamberlain, premier van Engeland, aan Edouard Daladier, premier van Frankrijk, op 2 October '38 heeft toegezonden:
„Bij mijn terugkeer te Londen wensch ik u, mijnheer den minister-president, mijn warme erkentelijkheid te betuigen voor uw loyale hulp en medewerking gedurende de jongste periode van angstige spanning, alsmede mijn bewondering voor den moed en de waardigheid, waarmede gij uw groote natie vertegenwoordigd hebt. In de verklaring, welke de Duitsche rijkskanselier en ik gisteren geteekend hebben, hebben wij gemeenschappelijk erkend, dat onze beide volken vereend zijn in hun wil tot vrede en tot een vriendschappelijke gedachtenwisseling over alle geschillen, welke zich kunnen voordoen. De

harten van onze beide volken zijn zoo nauw verbonden, dat ik weet, dat die gevoelens niet minder die van uw volk dan van het mijne zijn. Ik zie in de toekomst een hernieuwde en voortdurende samenwerking met u, tot uitdrukking komend in nieuwe pogingen om den Europeeschen vrede te consolideeren, dank zij de ontwikkeling van den goeden wil en van het vertrouwen, die op zoo gelukkige manier aan de betrekkingen tusschen onze beide naties ten grondslag liggen."

Daladiers antwoord aan Chamberlain. — Minister-president Daladier heeft zijn Britschen collega Chamberlain in antwoord op diens brief de volgende boodschap doen toekomen:

„Ik dank u voor uw boodschap, die het Fransche volk diep getroffen heeft. De gevoelens, waaraan gij uiting geeft, komen overeen met die van het Fransche volk, Frankrijk heeft gedurende deze crisis gevoeld, dat de banden van hartelijke vriendschap, die het aan de Britsche natie binden, zijn versterkt. Evenals al mijn landgenooten heb ik uw grooten vredeswil en uw mooi en sterk begrip voor de levensbelangen van onze beide landen en de bijzondere verplichtingen van Frankrijk bewonderd. Onze samenwerking sluit geen enkele andere vriendschap uit. Ik ben er van overtuigd, dat zij het zekerste pand van den vrede zal blijven." (Times - Le Journal)

(Vor. ber. Chamberlain 3479 A.; Daladier 3486 D.; Tsjech. kwestie 3487 C.)

A. **TSJECHO-SLOWAKIJE. — Tweede kabinet-Syrovy gevormd. - Hongaarsche eischen. —**
De Tsjechoslowaaksche regeering is op 4 October afgetreden.
De Slowaaksche minister Czermak heeft de bedreiging, welke hij op 3 October heeft geuit om af te treden tenzij de Slowaaksche autonomistische eischen binnen 24 uur aanvaard worden, uitgevoerd en is afgetreden.
Er is een nieuwe regeering gevormd, eveneens onder leiding van generaal Syrovy.
De nieuwe regeering is als volgt samengesteld:

Minister-president en minister van Landsverdediging: generaal Syrovy.
Minister van Buitenlandsche Zaken: Chvalkovsky.
Minister van Binnenlandsche Zaken: Czerny.
Minister van Financiën: Kalfus.
Minister van Justitie: Fajnor.
Minister van Handel: Karvas.
Minister van Spoorwegen: Kajdos.
Minister van Openbare Werken: Husarek.
Minister van Landbouw: Feierabend.
Minister van Sociale Zaken: Zenkl.
Ministers zonder Portefeuille: Bukowsky, de voorzitter der sokols, Vavrecka en Parkanyi.

Uit de samenstelling van het nieuwe ministerie blijkt, dat de voornaamste wijziging is, dat Krofta als minister van Buitenlandsche Zaken is vervangen. Met Syrovy bekleedden Czerny, Kalfus, Fajnor, Bukowsky en Vavrecka dezelfde functie in de vorige regeering. Zenkl, de burgemeester van Praag, thans minister van Sociale Zaken, was minister zonder portefeuille in het vorige kabinet, evenals de nieuwe minister van Handel, Karvas.

Instelling ministerie voor Slowakije. — Naast de benoeming van twee Slowaaksche ministers (Karvas en Kajdos) zal er zeer binnenkort een speciaal ministerie voor Slowakije worden ingesteld.

Hongarije stelt eischen. — De Hongaarsche regeering heeft op 3 October de Tsjechoslowaaksche uitgenoodigd de volgende maatregelen te nemen:
1e. Invrijheidstelling van alle Hongaarsche politieke gevangenen.
2e. Onmiddellijk met verlof zenden van alle Hongaarsche soldaten, die in het Tsjechische leger dienen.
3e. Organisatie van detachementen onder gemengde bevelvoering voor de handhaving van de orde in de Hongaarsche gebieden in Tsjecho-Slowakije.
4e. Bezetting van twee grenssteden door Hongaarsche troepen als „symbool" voor de aan Hongarije af te stane gebieden.
De Hongaarsche regeering heeft voorgesteld de onderhandelingen op 6 October te Komarom te beginnen. De Hongaarsche delegatie zal gepresideerd worden door Von Kanya, den minister van Buitenlandsche Zaken.

Verder wordt gemeld, dat Hongarije in bovengenoemde nota nog geëischt heeft, dat op zijn minst de zuiver Hongaarsche districten in Tsjecho-Slowakije onmiddellijk aan Hongarije worden afgestaan als teeken van den „goeden wil van de Tsjechen."

Slowakije en Subkarpathisch Rusland. — De ministerraad heeft op 3 October zijn gewone zitting gehouden. De arbeid van de interministerieele commissie voor de onmiddellijke liquidatie der vraagstukken, welke een uitvloeisel zijn van de internationale wijzigingen en den buitengewonen toestand, werd goedgekeurd. Een wetsontwerp tot beperking van de reizen naar het buitenland werd goedgekeurd.
Verder werd besloten, dat tot nader order de benoemingen en mutaties in het ambtenarencorps, voorzoover de departementen daartoe bevoegd zijn, in Slowakije slechts kunnen worden vastgesteld in overleg met de Slowaaksche ministers.
De gouverneur van Subkarpathisch Rusland is op 4 October door minister-president Syrovy ontvangen. Hij eischte onmiddellijke verwezenlijking van de grootst mogelijke territoriale autonomie voor Subkarpathisch Rusland.

Nieuwe regeering bijeen. - Czerny plaatsvervangend premier. — De nieuwe regeering heeft op 5 October den eersten ministerraad gehouden. Zij koos den minister van Binnenlandsche Zaken, Czerny, tot plaatsvervangend premier. Voorts hechtte zij haar goedkeuring aan de regeeringsverklaring over het nieuwe program der regeering. Verder is goedkeuring gehecht aan de instelling van een hooggerechtshof voor Karpaten-Rusland in Uzhorod.

Slowaaksche partijen. - Roethenen. — Volgens ontvangen inlichtingen zijn de vertegenwoordigers van alle Slowaaksche politieke partijen, met inbegrip van de volkspartij en de communisten, in vergadering te Zilina bijeen, het eens geworden over een plan, dat door den oud-premier Hodza (zelf een Slowaak) is opgesteld.
Het plan behelst de volgende punten:
1. Erkenning der nationale individualiteit van het Slowaaksche volk.
2. Erkenning van de Slowaaksche taal als officieele taal voor Slowakije.
3. Instelling van een wetgevende Slowaakschen landdag, welks bevoegdheid en betrekkingen met de regeering en het parlement later zullen worden vastgesteld.
(Telex-A. N. P.) **(Vor. ber. Kabinet 3464 G.; Hongaarsche Minderh. 3481 A.; Slowaken 3471 C.; Gen. Syrovy 3480 B.)**

B. **TSJECHO-SLOWAKIJE. — President Benesj neemt ontslag - Rede van generaal Syrovy, voorloopig president. —**
President Benesj heeft op 5 October 1938 zijn ontslag als president van Tsjecho-Slowakije genomen. Hij heeft van zijn aftreden mededeeling gedaan in den volgenden brief aan den premier, generaal Syrovy:
„De drie jaren, rijk aan gebeurtenissen, gedurende welke ik president ben geweest, culmineerden in de droeve gebeurtenissen van de laatste dagen. Deze drukken zwaar op onze geesten en onze harten, doch zij hebben ons geloof, noch onze idealen jegens ons volk gebroken.
De omstandigheden zijn zoodanig gewijzigd, dat ik gevoel, dat mijn in functie blijven een hinderpaal zou kunnen vormen voor de nieuwe toestanden, waarvoor de staat thans is geplaatst. Vooral in verband met den internationalen toestand en met het oog op een snelle ontwikkeling van de samenwerking met onze buren hebben wij een nieuwe regeering gevormd, welke een regeering zal zijn van kalmte en orde, economische krachtsinspanning en sociale reconstructie. Zij zal voornamelijk streven naar ontwikkeling op binnenlandsch gebied en ik ben overtuigd, dat zij hierin zal slagen.
Daarom leg ik mijn ontslag in uw handen, mijnheer de minister-president, opdat u de noodzakelijke stappen kunt doen, welke de toestand eischt.
Ik dank u en uw collega's voor uw samenwerking en ik wensch u alle succes. Ik ben overtuigd, dat ons thans een betere tijd te wachten staat, een tijd van succesrijken arbeid en welvaart voor den nieuwen staat en voor het geheele Tsjechoslowaaksche volk."

In een radiotoespraak tot het volk heeft Benesj de redenen van zijn aftreden uiteengezet. Hij zeide o.m.: „Ik was van plan na de totstandkoming van het accoord van München af

te treden, doch achtte het raadzaam te wachten totdat een sterke regeering was gevormd. De vier groote mogendheden hebben besluiten genomen zonder dat wij geraadpleegd zijn. Ik zal geen woord van critiek of blaam uiten. De geschiedenis zal oordeelen, doch ik zal blijven zeggen dat de offers, die men van ons verlangd heeft, onrechtvaardig waren. Ik wil de belangen van mijn land niet in den weg staan. Als overtuigd democraat voel ik dat mij niets anders overblijft dan af te treden. De staat zal zichzelf opnieuw moeten vinden. Ik bedoel niet, dat wij onze oude bondgenootschappen moeten prijsgeven en nieuwe aangaan, doch dat wij onze politiek moeten hervormen. Er is thans geen reden tot conflict met onze naburen. Onze nieuwe staat zal in de toekomst meer homogeen zijn en grootere moreele kracht hebben. Wij moeten niet bij de pakken neerzitten.
Tenslotte wil ik uiting geven aan mijn volledig vertrouwen in de toekomst van mijn land. Ik verlaat geen schip in den storm, doch het is noodig, dat ik dit offer breng."
Benesj deed een beroep op de eensgezindheid der natie en zeide: „Het is vóór alles noodig ons met de Slowaken te verstaan. Zij verkeeren ook in gevaar. Thans doet deze of gene concessie er weinig toe. Wij moeten overal waar dit noodig is, wederzijds toegeven." Hij sprak verder nog zijn dank uit jegens alle Tsjechische vertegenwoordigers, die hun best voor hun land hebben gedaan.

Rede van Minister-president Generaal Syrovy. — Minister-president generaal Syrovy heeft een rede uitgesproken voor de radio, waarin hij o.a. heeft gezegd, dat de eerste taak van de regeering was, den staat te reconstrueeren. Een nieuw Tsjecho-Slowakije zal worden opgebouwd. De regeering wil loyaal de beslissing van de vier mogendheden te München uitvoeren. De beginselen van de buitenlandsche politiek zijn duidelijk: vriendschappelijke betrekkingen met iedereen en in het bijzonder met de buurstaten, want indien Tsjecho-Slowakije in vrede wil leven, moeten wij met hen samenwerken. Zelfs op het beperkte grondgebied zal er plaats zijn voor allen, het land moet alleen politiek gereorganiseerd worden, alsook economisch en sociaal. Orde en rust moeten verzekerd zijn.
Vervolgens kondigde de minister-president een wijziging van het openbare bestuur aan, waaronder de regeering den steun zal genieten van alle deelen der bevolking. Met name in Slowakije en Subkarpathisch Rusland zal worden overgegaan tot een doeltreffende decentralisatie en zullen autonome besturen worden gevestigd.
Ons programma is het volgende: brood en werk voor allen. Door het stabiliseeren van de munt zal het economische leven op een hechten grondslag worden geplaatst. Evenwicht zal worden geschapen tusschen de landbouwproductie en de industrie; nieuwe takken van industrie zullen in het leven worden geroepen; het wegennet zal worden voltooid. In het vervolg zullen wij de drie beginselen volgen: werk, orde en discipline.
Hierna zweeg de minister-president eenige minuten en vervolgens zeide hij: „Met alle smart, welke een oud-legionnair, die heeft medegewerkt aan het oprichten van dezen staat, kan gevoelen, vervul ik hier de moeilijkste taak die er is, door mede te deelen, dat de president der republiek, Eduard Benesj, is afgetreden. Hij is aldus met inbegrip van deze daad een stralend voorbeeld van zelfverloochening gebleven. Dit besluit van den president is voor ons zoo smartvol, dat woorden slechts een zwakke afschaduwing zouden geven van onze gevoelens".
Hierna las generaal Syrovy den brief voor, waarin president Benesj zijn aftreden heeft medegedeeld.

Generaal Syrovy voorloopig president. — Generaal Syrovy zal voorloopig optreden als president der republiek tot een opvolger van Benesj zal zijn gekozen. Deze verkiezing moet geschieden door de nationale vergadering, namelijk Kamer en Senaat tezamen. De nationale vergadering moet binnen 14 dagen worden bijeengeroepen. De functie van president wordt in dien tusschentijd uitgeoefend door den ministerraad, of (zooals thans) door den premier, daartoe door den ministerraad gedelegeerd. De verkiezing heeft plaats op den burcht te Praag. De president wordt voor den tijd van 7 jaar gekozen.
Voor verkiezing bij eerste en tweede stemming is $^3/_5$ der stemmen noodig; indien een derde stemming noodig is, is daarvoor de gewone meerderheid voldoende.
De vlag van den president is nog op 5 October verwijderd van den burcht en geheschen op het paleis Kolovrat, den zetel van het presidium van den ministerraad. (Telex-A. N. P.)
(Vor. ber. Dr. Ed. Benesj 3442 A., Photo buiten tekst 2100a; Gen. Syrovy 3488 A.; Tsjech. kwestie 3487 E.)

A. ENGELAND. — Tsjechische kwestie. - Zitting van het Lagerhuis - Leening aan Praag. —
Op 3 October is het Engelsche Lagerhuis bijeengekomen.
De „prime-minister" Neville Chamberlain werd, toen hij de zaal binnenkwam, met een ovatie van het Huis begroet.

Duff Cooper. — Duff Cooper werd door de oppositie toegejuicht, toen hij het woord nam om te spreken, over wat hij noemde, een zeer pijnlijke en delicate zaak.
Uitvoerig zette hij de redenen uiteen, die hem er toe hadden gebracht, ontslag te nemen als minister.
Duff Cooper zei o.a.: „Wij werden van dag tot dag naar een oorlog met Duitschland gedreven. Wij hebben pas op het laatste oogenblik en dan nog op een onzekere manier gezegd, dat wij bereid waren te vechten. Nu weten wij, dat een bericht van tegengestelde uitwerking den Duitschen leiders in de ooren werd gefluisterd. De Britsche regeering heeft niet de taal gebruikt, welke dictatoren verstaan".
„De minister-president heeft het Britsche standpunt te Berchtesgaden of Godesberg niet duidelijk gemaakt".
Duff Cooper gaf een uitlegging voor zijn aftreden. Het was onprettig voor hem de regeering eenig nadeel te berokkenen, te meer, daar de premier meer populair was dan ooit.
Hij verklaarde, dat toen Hitler ten slotte teekenen begon te vertoonen van een gematigder houding, hij reeds wist van een mobilisatie der Britsche vloot.
Chamberlain was uit Godesberg teruggekeerd met niets anders dan een ultimatum, met voorwaarden, welke slechts een wreede wraakzuchtige vijand zou dicteeren aan een verslagen vijand, na een langen oorlog.
Cooper veroordeelde ook de voorwaarden van München. Hij voegde hier aan toe: „Daar de Duitschers hun man onder hebben, zullen zij niet het genoegen missen hem te slaan en het Duitsche leger zal zijn buit niet missen".
Hij critiseerde, dat Chamberlain de Engelsch-Duitsche verklaring had onderteekend zonder overleg te plegen met het kabinet, de bondgenooten of de dominions.
Dit is niet de manier, waarop de buitenlandsche aangelegenheden van het Britsche rijk moeten worden geleid. Als resultaat van München, aldus Cooper, heeft Groot-Brittannië nu voor den eersten keer op zich genomen een grens in Midden Europa te verdedigen. Daarom zouden wij nu een leger op de basis van het Europeesche vasteland moeten op de been houden en onze herbewapening versnellen.
Duff Cooper zei nog, dat de minister-president geloofde tot een redelijke regeling te kunnen komen van alle open kwesties. „Hij kan gelijk hebben. Ik hoop en bid, dat hij gelijk heeft, doch daar ik dat niet kan gelooven, is het beter, dat ik ga".

Neville Chamberlain. — De Britsche premier Chamberlain heeft in het Lagerhuis de te München gesloten accoorden uiteengezet. Deze rede was er in hoofdzaak op gericht, begrijpelijk te maken, wat het groote verschil is tusschen het Duitsche memorandum van Godesberg en het in de Viermogendheden-conferentie bereikte resultaat.
De voornaamste verschillen waren, volgens Chamberlain, de volgende:
Het Duitsche memorandum was in feite een ultimatum en dus onaanvaardbaar voor Tsjecho-Slowakije; het accoord van München draagt geen ultimatief karakter.
De kaart van Godesberg dient niet als grondslag voor den gebiedsafstand. De definitieve grenzen worden door de internationale commissie geregeld. Niet Duitschland bepaalt, waar volksstemmingen moeten worden gehouden, doch de commissie en de aangewezen plaatsen worden niet door Duitsche, maar door internationale troepen bezet. Godesberg stelde niet vast, hoe de volksstemming zou worden gehouden. München schrijft het Saarstatuut voor.
De economische voorwaarden zijn voor Tsjecho-Slowakije veel gunstiger.
Voorts verklaarde Chamberlain, dat de Britsche regeering overweegt, de garantie te verleenen voor een leening van 30 millioen pond sterling ten behoeve van Tsjecho-Slowakije.
Sir John Simon heeft de Bank of England gevraagd een crediet van 10 millioen pond te willen verleenen.
In November zullen de noodzakelijke wetsvoorstellen daartoe worden ingediend.
Aan het slot van zijn rede verklaarde Chamberlain de mogelijkheid aanwezig te achten tot het opnieuw ter hand nemen van het ontwapeningsvraagstuk.
Na Chamberlain voerden verschillende leden van de oppositie, w.o. Attlee, Eden en Morrison het woord, waarbij zij op het regeeringsbeleid critiek uitoefenden.
Sir Samuel Hoare beantwoordde de sprekers.

Londen wenscht geen exclusief Viermogendhedenpact. - Verklaring van Sir John Simon. — Sir John Simon, de Engelsche minister van Financiën, heeft op 5 October in het Lagerhuis de motie van vertrouwen in de politiek van de regeering ingediend. Hij besprak daarbij de houding van Chamberlain en eenige kwesties, die de afgeloopen dagen tijdens het debat in het Lagerhuis zijn opgeworpen.
In antwoord op de reeds eerder in het debat door Eden gestelde vraag, of de conferentie van München zou leiden tot een Viermogendhedenpact, zeide Simon: „Indien de vraag is, of wij bereid zijn gezamenlijk met Frankrijk, Italië en Duitschland in vriendschappelijk overleg te treden, over de Europeesche problemen, dan moet ik met den meesten nadruk verklaren, dat wij zulk een overleg geenszins uitsluiten. Het is een der voornaamste doelstellingen van de regeering geweest, te zien of het mogelijk is om, in plaats van tusschen de democratieën en dictaturen een voor hen en ons onoverbrugbare kloof te handhaven, in het belang van den vrede in Europa naast elkaar te leven.

Doch indien daarentegen de vraag is, of wij denken over een exclusief Viermogendhedenpact met uitsluiting van andere staten, groot of klein, om dit zijn wil aan Europa te doen opleggen, dan zeg ik namens de regeering met allen nadruk, dat dit niet de politiek der regeering is en ook nooit geweest is".
Hij sprak de hoop uit, dat Rusland bereid zal zijn, zich aan te sluiten bij de garantie voor Tsjecho-Slowakije, en voegde hieraan toe, dat het niet in de bedoeling ligt, Rusland uit te sluiten van eenige regeling in Europa. Indien de hangende geschillen moeten worden opgelost, dient dit te geschieden op basis van vrije onderhandeling met alle Europeesche mogendheden.
„Het is belangrijk, de medewerking te verkrijgen van de kleinere staten in Europa, die steeds waardevolle bondgenooten voor den vrede zijn geweest".

Hoewel Simon toegaf, dat er in de voorgaande stappen van het nationaal-socialistische Duitschland of in Mein Kampf niets was dat een vertrouwend optimisme rechtvaardigde, achtte hij het evenzeer verkeerd, zich op het wanhopige standpunt te stellen, dat de dingen blijven zooals zij waren. Voor het eerst had Hitler een concessie gedaan. „Het moet moeilijk zijn voor het hoofd van een totalitairen staat, terug te gaan — precies als een auto, die geen versnelling achteruit heeft". Er was een wereld van verschil tusschen Berlijn, dat voor den wereldoorlog schreeuwde: „Gott strafe England" en het Berlijn, dat den naam van den Britschen minister-president zegende. Simon geloofde, dat de minister-president een beweging had ontketend, die ontzaglijke gevolgen zou kunnen hebben, „en die, naar wij hopen en bidden, de wereld den vrede zal brengen".

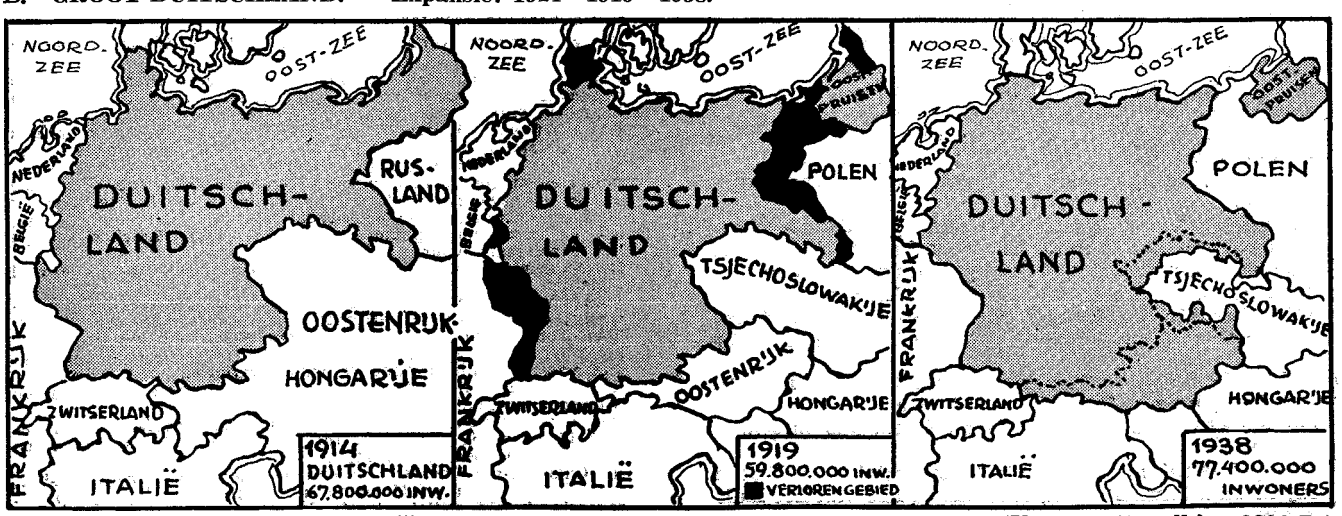
Scherpe critiek van Winston Churchill. — Winston Churchill heeft op 5 October in het Lagerhuis het woord gevoerd. Hij begon met de verklaring, dat Engeland een totale en niet te verzachten nederlaag had behaald, en dat Frankrijk nog meer had geleden. Het uiterste, dat de minister-president voor Tsjecho-Slowakije heeft kunnen bereiken was, dat de Duitsche dictator in plaats van zijn eten van de tafel weg te grissen, zich ermede vergenoegd had, dat het hem gang voor gang werd opgediend.
Indien aan Tsjecho-Slowakije was medegedeeld, dat het geen hulp van de West-Europeesche mogendheden behoefde te verwachten, zou het in den afgeloopen zomer betere voorwaarden hebben kunnen verkrijgen. De kans is thans groot, dat Tsjecho-Slowakije door het nazi-bewind zal worden verzwolgen. „Wij staan hier voor een ramp van de eerste grootte, die Engeland en Frankrijk is overkomen. Wat ik onverdraaglijk vind is, dat dit land onder de macht en den invloed van het nationaal-socialistische Duitschland komt. Ik voorzie, dat de politiek van onderwerping zal leiden tot beperking van de vrijheid van het woord in het parlement, op het spreekgestoelte en in de pers."
Tenslotte verklaarde spreker: „Het volk moet weten, dat in de landsverdediging grove nalatigheid en tekortkomingen zijn begaan, dat wij zonder oorlog een nederlaag hebben geleden, waarvan wij nog lang de gevolgen zullen ondervinden, dat het geheele evenwicht van Europa in gevaar is gebracht en dat voorloopig een vreeselijk woord tegen de Westersche democratieën is uitgesproken: „gewogen en te licht bevonden." Churchill's rede werd door de oppositie luide toegejuicht.

Moties. — De motie der regeering tot verdaging van het Lagerhuis tot 1 November werd op 6 October met 313 tegen 150 stemmen aangenomen.
Met 366 tegen 144 stemmen heeft het Lagerhuis zijn vertrouwen in de regeeringspolitiek uitgesproken.
Het door de Labour-oppositie ingediende amendement op de motie van vertrouwen in het beleid van de regeering werd met 369 tegen 150 stemmen verworpen. (Telex-A. N. P.)
(V. b. Duff Cooper 3483 C.; Nev. Chamberlain 3487 E.; Sir John Simon 3418 A.; Winston Churchill 2314 G.; Tsjech. kwestie 3487 E.)

8 OCTOBER 1938

A. LETTEREN. — Boeken die door de pers gunstig besproken zijn. - Onze wekelijksche opgave. —
Amerikaansch: Stella Gibbons — „Nightingale Wood." (Longmans, Green & Co., New York, 1938) **(Vor. ber. 3430 C.)**
Duitsch: Paul Simon — „Besinnliche Reise." (Verlag Anton Pustet, Salzburg)
Bernard Wieman — „Von Dalmatien und sechs Küssen." (Verlag Anton Pustet, Salzburg) **(3453 A.)**
Engelsch: Amy Cruse — „After the Victorians." (Allen and Unwin, London 1938)
Graham Greene — „Brighton Rock." (William Heinemann Ltd., London) **(Vor. ber. 3453 A.)**
Fransch: Claire et Line Droze — „Ma Charmante." (Plon, Paris 1938)
Robert Francis — „La jeune fille secrète." (Gallimard, Paris) **(Vor. ber. 3453 A.)**
Italiaansch: Corrado Alvaro — „L'Uomo è forte." (Bompiani, Milano) **(Vor. ber. 3453 A.)**
Nederlandsch: Siegfried E. van Praag — „Jongensdroom." (Em. Querido, A'dam 1938)
Eline van Stuwe (Jacqueline Reyneke van Stuwe) — „Film" (roman). (P. N. v. Kampen & Zn. N.V., Uitg.) **(Vor. ber. 3453 A.)** (Red. K. H. A.)

B. GROOT-DUITSCHLAND. — Expansie: 1914—1919—1938. —

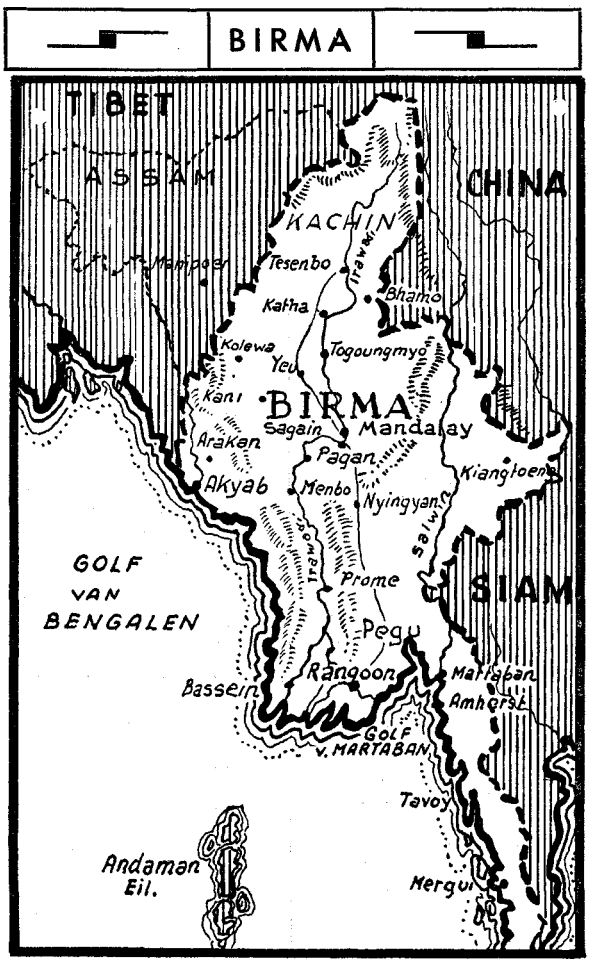

(Vrij ontleend aan de „New York Times") **(Vor. ber. Bevolking 3304 D.)**

A. **Algemeene gegevens. - Handelsrelaties.** — Hieronder volgen eenige gegevens over Birma, welke voor den exporteur naar dat land van belang kunnen zijn.

Land en Volk. — Birma wordt in het Westen begrensd door Bengalen en de Golf van Bengalen, in het Zuiden door de Golf van Martaban en Siam, ten Oosten door Siam, Tonkin en China en ten Noorden door Tibet.

Het klimaat van dit gebied is warm. De gemiddelde jaarlijksche temperatuur is 27,2° C. April is de warmste, Januari de koudste maand. De jaarlijksche regenval is zeer ongelijk, doch in de kuststreken aanzienlijk. Langs de kust van Akyab tot Mergoeï stijgt hij tot boven de 500 cM. per jaar.

Het land beslaat een oppervlakte van 605.277 km.²; het totaal aantal inwoners bedroeg volgens de volkstelling van 1931 14.652.000. De Birmanen vertegenwoordigen de grootste groep der bevolking (circa 9 millioen). Voorts wonen er één millioen Britsch-Indiërs, 1.4 millioen Karens, 1 millioen Shans en nog een aantal andere rassen. In tegenstelling met Britsch-Indië zijn in Birma tamelijk veel Chineezen gevestigd (ongeveer 200.000). Het aantal daar te lande levende Europeanen en „Anglo-Indians" samen bedraagt slechts ongeveer 30.000. Ruim 84 % van de bevolking belijdt den Boedhistischen godsdienst; 4 % zijn Mohammedanen, 3.9 % Hindoes en 2.3 % Christenen. Van de vele talen wordt Burmeesch het meest gesproken. Engelsch is de handelstaal.

Op 1 April 1937 vond de afscheiding van Britsch-Indië plaats en van dien datum af is Birma een soort Kroon-Kolonie, onder een Gouverneur, die door den Engelschen Koning wordt benoemd. Den Gouverneur staat een Uitvoerende Raad terzijde, welke bestaat uit 10 leden, en een Wetgevende Raad, welke 36 senatoren en 132 afgevaardigden telt.

De zetel van het Gouvernement is gevestigd te Rangoon (aantal inwoners ongeveer 400.000). Andere belangrijke steden zijn onder meer Mandalay, Bassein, Moelmein, Akyab en Bhamo. Slechts circa 10 % van de bevolking leeft in de steden.

Maten, Munt- en Bankwezen. — In den importhandel wordt in het algemeen het Engelsche stelsel van maten en gewichten gebezigd. De voornaamste maten en gewichten in den exporthandel gebruikelijk zijn: Tola = 180 grains troy; Seer (Standard or Railway or Indian) = 2.057 lbs; Seer (Factory) = 1 lbs 13,5 oz.; Viss = 3,60 lbs; Maund (Standard or 40 seers Railway or Indian) = 82 lbs 4 oz. 9 dr.; en Maund (Factory) = 74 lbs 10 oz. 11 dr.

De munteenheid is de rupee = 1 sh. 6 d. (circa *f* 0.67), zij is onderverdeeld in 16 annas à 4 pice à 3 pies; 100.000 rupees = 1 lakh; 100 lakhs = 1 crore.

De Reserve Bank of India treedt op als circulatie bank. De Nederlandsche Handel-Maatschappij N.V. heeft een kantoor in Rangoon. Andere aldaar gevestigde banken zijn: National City Bank of New York; Central Bank of India; Allahabad Bank; Chartered Bank of India, Australia & China; Hong Kong & Shanghai Banking Corporation; Imperial Bank of India; Mercantile Bank of India; National Bank of India; Lloyd's Bank; Thos. Cook & Son, Bankers (Ltd.).

Bepalingen betreffende den Invoer. — Bij de afscheiding van Britsch-Indië is het douanetarief vrijwel ongewijzigd van dit land overgenomen.

Het douanetarief is verdeeld in 22 secties, welke tezamen 87 tariefposten omvatten, die op hun beurt veelal weer sterk onderverdeeld zijn.

Naast de algemeene rechten, welke gelden voor producten van niet-Britsche herkomst, bestaan voor talrijke producten preferentieele rechten. Deze laatste gelden, hetzij voor goederen afkomstig uit Groot-Brittannië en Noord-Ierland, hetzij voor goederen uit een Britsche Kolonie, of in sommige gevallen van beide herkomsten.

De meeste rechten worden geheven naar de waarde (c.i.f. waarde); deze varieeren in het algemeene tarief meest tusschen 25 en 35 %; de rechten in het preferentieele tarief zijn gewoonlijk 10 % lager.

Voor talrijke goederen is de waarde, waarover de invoerrechten worden berekend, ambtelijk vastgesteld, zoodat feitelijk sprake is van specifieke rechten.

Handelsusances. — Practisch is de geheele invoerhandel van Birma geconcentreerd in Rangoon. De tusschenhandel is grootendeels in handen van Chineezen.

Een algemeene betalingsusance bestaat in Birma niet. In elk geval afzonderlijk dient men derhalve na te gaan, welke credietfaciliteiten aan den debiteur zijn te verleenen. Men betrachte hierbij echter de grootste voorzichtigheid, aangezien de credietwaardigheid van de inheemsche kooplieden niet stabiel is.

Men leide zijn zaken bij voorkeur via een daar te lande goed bekend staanden, liefst Europeeschen, vertegenwoordiger.

Offertes luiden gewoonlijk in ponden sterling c.i.f. Rangoon.

Buitenlandsche Handel. — De ontwikkeling van den buitenlandschen handel van Birma blijkt uit de volgende cijfers (in millioenen rupees):

	1934-*) 1935	1935- 1936	1/4-30/11 1936	1/4-30/11 1937
Invoer	204,5	208,1	138,0	156,0
Uitvoer	506,5	540,5	308,0	335,0
Uitvoersaldo . .	302,0	332,4	170,0	179,0

Het aandeel van Britsch-Indië in den in- en uitvoer van Birma is zeer belangrijk. Er valt evenwel een

*) Het statistiekjaar loopt van 1 April tot en met 31 Maart.

geringe stijging ten gunste van de andere landen waar te nemen. Onderstaande percentages geven daarvan een beeld:

	1933-1934	1934-1935	1935-1936	1/4-30/11 1936	1/4-30/11 1937
Invoer in Birma:					
Uit Britsch-Indië .	51,2	51,9	47,8	50,0	48,1
Uit overige landen	47,9	48,1	52,2	50,0	51,9
Uitvoer uit Birma:					
Naar Britsch-Indië	62,9	65,8	63,1	60,1	50,1
Naar over. landen.	37,1	34,2	36,9	39,9	49,9

De Nederlandsche statistiek is, na de afscheiding van Birma, met ingang van 1 Januari 1938 er toe overgegaan afzonderlijke cijfers voor Birma te publiceeren. Voor het tijdvak Januari tot en met Juli 1938 luidde de handelsbalans van Nederland met Birma als volgt (in duizenden guldens):

Invoer uit Birma	6288
Uitvoer naar Birma	1317
Invoersaldo	4971

De invoer in Nederland uit Birma bestond over het tijdvak Januari tot en met Juli 1938 voornamelijk uit de volgende artikelen (tusschen haakjes invoer in duizenden guldens): ongepelde rijst (5564); gepelde rijst (392); djati- of teakhout (185); paraffine (64); catechu (40).
De voornaamste naar Birma uitgevoerde artikelen waren: gecondenseerde melk (1054), ijzer- en staalwerk, n.a.g. (42), gebleekte manufacturen van katoen (41), geverfde manufacturen van katoen (51).

Verkeer. — Reeds van het begin der Indië-vluchten af vormt Birma een belangrijke schakel in het luchtverkeer tusschen Europa en het Verre Oosten.
Behalve de Nederlandsche vliegtuigen van den driemaal wekelijkschen dienst Amsterdam-Batavia, doen ook de Imperial Airways Rangoon driemaal per week aan; de toestellen van de Air France landen er éénmaal per week. Deze beide Europeesche luchtvaartmaatschappijen maken eveneens een tusschenlanding te Akyab.
Het binnenlandsche luchtverkeer in Birma wordt door de Irrawaddy Flotilla and Airways Ltd. onderhouden.
Alleen de Noorsche reederij Wilhelm Wilhelmsen onderhoudt een rechtstreeksche geregelde scheepvaartverbinding met Rangoon, via Rotterdam. Agent van deze reederij is Cornelder's Scheepvaart Mij. N.V. te Rotterdam.
Het handelsverkeer in Birma heeft voornamelijk langs de goed bevaarbare rivieren plaats; de Irrawaddy wordt door stoombooten van de Irrawaddy Flotilla Company tot Bhamo bevaren, vanwaar karavaanwegen naar China voeren.
Het spoorwegnet in Birma is meer dan 3500 km lang.

Consulaire posten. — Te Rangoon is een Consulaat gevestigd. (Economische Voorlichting)
(Vor. ber. Birma 2732 D.)

A. TSJECHO-SLOWAKIJE. — Slowaken vormen autonome regeering. - Mgr. dr. Tisso, de opvolger van Mgr. Hlinka, leider dezer regeering. - Een nieuwe Slowaaksche hoofdstad. —
De minister voor Slowaaksche Zaken, Tisso, heeft op 7 October den minister-president Syrovy mededeeling gedaan van de vorming der eerste autonome Slowaaksche regeering. Deze regeering bestaat uit Tisso als leider, Durcansky als minister van Binnenlandsche Zaken, Carnak als minister van Onderwijs, Teplansky als minister van Economische Zaken en Lichner als minister van Financiën.
Alle leden der autonome regeering zullen deel uitmaken van de centrale Tsjechoslowaaksche regeering.
De autonome regeering zal haar zetel hebben te Zilina, St. Martin of Banskabystrice, omdat Bratislava, de tegenwoordige hoofdstad van Slowakije, aan de Duitsche grens komt te liggen.
Minister-president Syrovy heeft de delegatie der Slowaaksche partijen, die te Zilina een accoord hebben geteekend, ontvangen. De leider, minister Tisso, deelde mede, dat de partijen tot definitieve overeenstemming waren gekomen ten aanzien van de positie van Slowakije in het kader van den Tsjechoslowaakschen staat. Grondslag van die overeenstemming is een ontwerpwet over de autonomie van Slowakije, door de volkspartij bij het parlement ingediend. Tisso drong er op aan, dat aan de wenschen zoo spoedig mogelijk en volledig gevolg zal worden gegeven. Hij vroeg zoo spoedig mogelijke benoeming van nog vier Slowaaksche ministers ter geruststelling van het Slowaaksche publiek.
Syrovy verklaarde kennis te nemen van het besluit der Slowaken en oprecht te hopen, dat de Slowaaksche kwestie definitief opgelost zal worden. Hij gaf de verzekering, dat de regeering vastbesloten is een gemeenschappelijken staat te bouwen op den grondslag van volkomen toegepaste gelijkheid voor Tsjechen, Slowaken en Subkarpathische Russen.
Een vertegenwoordiger van de Tsjechoslowaaksche Sociaal-Democratische Partij heeft eveneens een bezoek aan Syrovy gebracht om hem mede te deelen, dat de partij zich zonder voorbehoud aansluit bij het accoord der Slowaaksche groepen.
(Telex-A.N.P.) **(Vor. ber. 3488 A.)**

9 OCTOBER 1938

B. BELGIE. — Uitgifte van een leening groot 1 milliard frank. —
Met het oog op de behoeften van de buitengewone begrooting en de gunstige stemming van publiek en financieele markt heeft de regeering besloten met ingang van 17 Oct. een geconsolideerde leening met uitlotingen van een milliard frank uit te geven. De rente wordt vastgesteld op 3½% voor de eerste tien jaar en 4% daarna. Ontheffing van belasting en rechten zal worden verleend voor rente, uitlotingen en uitgiftepremie. (Keesings Financieel Archief)
(Vor. ber. Leeningen 3305 D.)

C. ITALIE. — Rassenpolitiek. - Besluiten van den Grooten Fascistischen Raad. - Anti-Joodsche bepalingen. —
De Groote Fascistische Raad heeft op 7 October beraadslaagd over het rassenvraagstuk en den buitenlandschen toestand.
Binnen het kader der rassenpolitiek heeft de Groote Fascistische Raad de volgende besluiten genomen:

1. Het is Italiaanschen mannen en vrouwen verboden huwelijken aan te gaan met elementen, behoorende tot het chamietische, semietische of een ander niet-arisch ras;
2. Het is burgerlijken en militairen ambtenaren verboden buitenlandsche vrouwen te huwen, tot welk ras deze ook behooren;
3. Italiaansche vrouwen en mannen, die met vreemdelingen willen trouwen, moeten tevoren toestemming verzoeken aan het ministerie van Binnenlandsche Zaken. Deze bepaling geldt ook, wanneer bedoelde vreemdelingen arisch zijn.

Voorts wordt buitenlandschen Joden verboden Italië binnen te komen, terwijl tevens bepaald is, dat ongewenschte elementen zullen worden verwijderd. Als Joden worden beschouwd: kinderen, geboren uit twee Joodsche ouders, kinderen, geboren uit een Joodschen vader en een buitenlandsche vrouw, alsmede uit een gemengd huwelijk geboren mannen, die den Joodschen godsdienst belijden.

Uitzonderingsbepalingen. — Wat het onderwijs aan de Joden in Italië betreft, is het volgende bepaald:
Joodsche kinderen behoeven de scholen niet te verlaten indien hun vader:
1. In een van de 4 laatste oorlogen (Lybië, wereldoorlog, Abessynië, Spanje), gevallen is;
2. Zich voor een van voornoemde oorlogen vrijwillig voor den dienst aan het front heeft gemeld;
3. Zich onderscheiden heeft wegens zijn dapperheid tegenover den vijand;
4. Gedurende de fascistische revolutie is gevallen;
5. Gedurende den strijd der fascisten om het bewind werd gewond;
6. voor 1922 lid was van de fascistische partij of aan de bezetting van Fiume heeft deelgenomen.

Andere uitzonderingen in bijzondere gevallen zullen door een daartoe te vormen commissie worden beoordeeld.

Economische positie. — Joden, die niet onder de hierboven opgesomde punten vallen, kunnen geen lid van de fascistische partij zijn. Ook mogen zij niet meer dan 50 H.A. grond be-

zitten en kunnen zij geen eigenaars of bestuurders zijn van firma's of industrieele ondernemingen, waarin meer dan 100 personen arbeiden. Van den militairen dienst zijn zij, zoowel in vredes- als in oorlogstijd, buitengesloten.
De Joden zullen uit openbare bedieningen worden gezet, doch de uitoefening van hun godsdienst zal hun volkomen worden gewaarborgd.
De groote Raad heeft de mogelijkheid van emigratie naar Abessynië onder oogen gezien, doch onder voorbehoud van een zekere contrôle.

Uitwijzingen. — Het besluit betreffende het uitwijzen van de in de laatste jaren geïmmigreerde Joden heeft een verandering ondergaan, in dien zin, dat Joden, die ouder dan 60 jaar zijn, en die, welke met Italiaansche vrouwen gehuwd zijn, het land niet behoeven te verlaten. (Telex-A.N.P.)

(Vor. ber. Anti-Semitisme 3448 E.; Rassenpolitiek 3424 D.)

A. TSJECHO-SLOWAKIJE. — Dr. Chvalkovsky, de nieuwe Tjechische minister van Buitenlandsche Zaken naar Duitschland. —

Dr. Chvalkovsky, de vroegere gezant van Tsjecho-Slowakije te Rome, Berlijn en Tokio, thans minister van Buitenlandsche Zaken, zal, volgens de Messaggero, als handig diplomaat toenadering tot Duitschland en Italië zoeken. Hij heeft zich naar Berlijn begeven om besprekingen inzake de toekomstige verhoudingen tusschen het Rijk en Tsjecho-Slowakije te houden. (Telex-A.N.P.)

(Vor. ber. Kabinet 3488 A.)

B. TSJECHO-SLOWAKIJE. — Dr. Eduard Benesj. - Levensbeschrijving. - Persstemmen. —

De korte levensbeschrijving van den op 5 October afgetreden president der Tsjechoslowaaksche republiek is als volgt:

Dr. Eduard Benesj.

Dr. Eduard Benesj is 28 Mei 1884 in het dorp Kozlany geboren. Zijn ouders waren arme boeren, maar toch wisten zij hem een goede opvoeding te geven. Hij studeerde aan de Universiteit van Praag, aan de Sorbonne en de Ecole des Sciences Politiques te Parijs en te Dijon, waar hij in 1908 promoveerde in de rechtsgeleerdheid.
Toen de wereldoorlog uitbrak, was hij reeds een der leiders van de Tsjechische Nationalisten en korten tijd later werd hij de rechterhand van Masaryk. In 1915 begaf hij zich naar Parijs om als journalist en diplomaat te werken voor de bevrijding van de Tsjechen.
Bij de oprichting van den nieuwen staat Tsjecho-Slowakije in 1918 werd dr. Benesj minister van Buitenlandsche Zaken, welke functie hij tot 1935 bekleedde.
In 1935, bij het aftreden van Masaryk als president van de republiek, werd Benesj tot zijn opvolger gekozen.

Persstemmen. —

Duitschland. — De Duitsche pers stelt het aftreden van Benesj voor als de verdwijning van een hinderpaal voor het vestigen van normale betrekkingen tusschen Duitschland en Tsjecho-Slowakije.

Frankrijk. — Bourgues in de Petit Parisien schrijft: „Het heengaan van Benesj, onzen trouwen vriend van immer, is een gebeurtenis, die door alle Franschen met groote droefheid vernomen zal worden. Zijn verdwijnen van het politieke tooneel van Europa is ten minste zoo pijnlijk als de smartelijke offers, die zijn land heeft gebracht. Een groot Europeaan gaat heen. De tijd zal hem den schoonsten titel geven door hem te plaatsen bij de redders van den vrede".

Engeland. — De Times zegt, dat Benesj te zeer geïdentificeerd werd met het Tsjecho-Slowakije van Versailles, dan dat hij zich kon veranderen in den echten leider van het toekomstige Tsjecho-Slowakije. Benesj heeft, hoewel hij het voorwerp was van lage, gemeene scheldpartijen, een voorbeeld van waardigheid en kracht gegeven. Zijn heengaan zal vrijwel zeker de regeling met de buurstaten en de Slowaken vergemakkelijken.

Wereldpers. — Vele bladen zouden gaarne Benesj den Nobelprijs voor den Vrede zien toegekend.

(Vor. ber. Dr. Benesj 3488 B.)

C. ENGELAND. — Neville Chamberlain's politiek inzake de Tsjechische kwestie. - Commentaren op de Lagerhuisdebatten van 3—6 October '38. —

De Times, welker politiek door Chamberlain gevolgd is, jubelt, dat de meerderheid van 222 stemmen, waarmee de motie van vertrouwen werd aangenomen, veel hooger is dan de gewone meerderheid. Thans sprak het huis zich met meer dan twee tegen één stem voor de regeering uit. Volgens het blad zijn Chamberlain, Halifax en Simon erin geslaagd een samenhangende en deugdelijke politiek te ontvouwen en te verdedigen. Zij hebben terecht alle voordeelen getoond, welke, in de politiek zoowel als elders, voortvloeien uit een positieve houding.
De Daily Telegraph (cons.) begrijpt, dat Chamberlains overtuiging, dat hij den oorlog heeft voorkomen, hem helpt zijn daad voor zijn geweten te verantwoorden. Voor hem is dit een rechtvaardiging, welke geen critiek op zijn politiek kan aantasten, maar daarmee zijn niet alle twijfel en wantrouwen weggenomen, welke voor Engeland en Europa onafscheidelijk verbonden zijn met den nieuw geschapen toestand. Aller oogen zijn thans op de toekomst gericht en men kan niet voorgeven, dat alle wegen naar de toekomst wegen des vredes zijn. Het zou wel weer eens kunnen blijken, dat de toekomst alleen een herhaling is van het verleden, bereikt door een andere deur.
De News Chronicle (lib.) erkent, dat de regeering naar het getal zich een gemakkelijke vrijspraak heeft verworven, maar dat, wat kwaliteit van woorden en kracht van betoog betreft, de critici het onbetwistbaar gewonnen hebben. Wanneer de winst wordt opgewogen tegen het verlies, slaat de schaal verre door naar den kant van Hitler. Binnen enkele weken zullen wij zien, of Chamberlains hoop op vrede in Europa eenigen grond heeft gehad.
De Daily Herald (arb.p.) blijft van meening, dat de beste politiek gelegen is in collectief verzet tegen aggressie, gecombineerd met collectieve bereidheid tot het bewerken van die vreedzame veranderingen, welke door het recht worden vereischt
De Daily Mail (Rothermere) zegt, dat de eerste minister uit het debat oprijst als een overheerschende nationale figuur, een onbetwist leider, tot wien het volk zich keert met een vertrouwen, dat zijn dankbaarheid evenaart.

(Vorig bericht 3489 A.)

10 OCTOBER 1938

D. GROOT-DUITSCHLAND. — Adolf Hitler's rede in het Sportpaleis te Berlijn. - Tsjechische kwestie. —

In een bijeenkomst in het Berlijnsche Sportpaleis, waarmede de campagne voor de Winterhulp werd geopend, sprak Adolf Hitler op 8 Oct. '38 een rede uit. Hij zeide o.a.:

Op 28 Mei '38 heb ik mij een groot doel gesteld. Ik heb aan de verwezenlijking daarvan slechts kunnen gelooven, omdat ik wist, dat achter mij het geheele Duitsche volk stond, bereid om alles te geven. De laatste maanden en weken heb ik ongetwijfeld een grooten buitenlandschen steun gehad. Spr. zeide vervolgens dat hij reeds in een vroegere rede den man gedankt heeft, die zich als een trouw en groot vriend achter Duitschland gesteld heeft: Benito Mussolini. Hij heeft zijn geheele macht in de waagschaal van een rechtvaardige oplossing geworpen. Ook aan de beide andere staatslieden (bedoeld worden Neville Chamberlain en Daladier) moest Hitler dank brengen, daar zij het mede mogelijk gemaakt hebben, dat het Tsjechoslowaaksche probleem op vreedzame wijze is opgelost. Doch voor alles gold zijn dank het Duitsche volk, dat achter hem gestaan heeft. Het heeft in deze kritieke dagen nooit zijn vertrouwen verloren. Geen bank behoefde te worden gesloten.
Binnen enkele dagen zullen wij, aldus spr., het probleem der laatste weken hebben opgelost. Op den 10den October zullen wij alle Duitsche gebieden bezet hebben, die ons toebehooren. Daarmede is een der ernstigste crises in Europa beëindigd en allen, niet slechts in Duitschland, doch ook daarbuiten, kunnen zich werkelijk op het Kerstfeest verheugen. Het moet inderdaad voor allen een feest des vredes zijn. (Telex-A. N. P.)

(Vor. ber. Hitler 3479 A.; Tsjech. kwestie 3493 C.)

A. NEDERLAND. — Het Nederlandsch-Duitsch betalingsverkeer. - De nieuwe transferovereenkomst tot 30 Juni 1941. - Schematisch overzicht. —

TRANSFEROVEREENKOMST.		CLEARINGOVEREENKOMST.
OUDE BEPALINGEN.	NIEUWE BEPALINGEN. (Geldig tot 30-6-1941).	
Obligaties, hypotheken, langloopende leeningen.		Het op 31 December 1938 afloopende clearingverdrag onveranderd verlengd tot 31 December 1939.
Rente contant 3½%	Rente contant . . . . 3 %	**Betalingscontingenten.**
Saldo in Holland-Marken 2 %	Saldo in Holland-Marken 1½%	Voor 3e kwartaal 1938 geldende contingenten onveranderd gehandhaafd voor 4e kwartaal 1938 en 1e kwartaal 1939.
Aandeelen.		
Dividenden contant . . 3½%	Dividenden contant . . 3 %	**Extra-contingenten.**
In Holland-Marken . . 2 %	Maximaal 3½%	Vrijkomend importprovenu, niet benoodigd voor transfer, wordt besteed voor verruiming contingenten van o.a. kaas, boter, druiven, boomkweekerijproducten en Indische tabak.
	In Holland-Marken . . nihil	
Winstaandeelen. (Zonder nom. waarde).		
In contanten . . . . . 50 %	In contanten . . . . . 50 %	
Huren en pachten.		
In contanten . . . . . 80 %	In contanten . . . . . 70 %	
In Holland-Marken . . . 20 %	In Holland-Marken . . nihil	
Oostenrijksche leeningen. Geen regeling.	Regeling als voor de Duitsche schulden. Holland B. Mark vervalt.	

(De Telegraaf)

(Vorig bericht 3449 F.)

B. ENGELAND. — Bewapening. - Geen dienstplicht in vredestijd. —

Neville Chamberlain verklaarde in de Lagerhuiszitting van 3—6 October nog het volgende:

Ten aanzien van het denkbeeld der arbeiderspartij tot het houden van een wereldconferentie, wees de premier op de noodzaak van voorbereiding, teneinde er zeker van te zijn, dat een dergelijke conferentie niet een mislukking wordt. Hij verklaarde o.a.:

„De opgedane ervaring heeft maar al te duidelijk getoond, dat zwakte in bewapening zwakte in de diplomatie beteekent. Ik geloof, dat wij niet onzen plicht zouden hebben gedaan, indien wij niet reeds opdracht hadden gegeven tot het onmiddellijk instellen van een grondig onderzoek inzake onze voorbereidingen van militairen en civielen aard, om te zien welke maatregelen nog noodig zijn, om binnen den kortst mogelijken tijd onze defensie in orde te brengen."

Op een vraag van den Onafhankelijken Arbeidersafgevaardigde, Mogovern, die wilde weten, of de regeering zich zou houden aan haar belofte geen militairen dienstplicht te zullen invoeren, antwoordde Chamberlain, dat in vredestijd geen dienstplicht zou worden ingevoerd. (Times)

(V. b. Chamberlain 3493 C.; Bewapening 3196 D.)

C. PERMANENTE HOF VAN INTERNATIONALE JUSTITIE TE DEN HAAG. — Nieuwe rechter. —

Dr. Rafael Erich (Finland) werd op 23 September tot rechter in het Permanente Hof van Internationale Justitie benoemd ter vervanging van Ake Hammarskjöld, die op 7 Juli '38 is overleden. (N. Rott. Crt.)

(Vor. ber. Benoemingen 2554 D.)

D. BELGIE. — Rede van Minister-president Spaak in de Kamer. —

Op 4 October is de Belgische Kamer, die door de regeering in buitengewone zitting bijeen is geroepen, bijeengekomen. Het presidium van de oude Kamer is voor deze buitengewone zitting herkozen.

De voorzitter, Huysmans, verklaarde in zijn openingsrede o.a.: Hoe gelukkig wij ook zijn, dat wij aan het gevaar ontsnapt zijn, er is nog een duister punt, dat hun, die nog willen nadenken, reden tot bezorgdheid geeft. De Britsche minister-president heeft er in zijn pathetische rede in het Lagerhuis op gezinspeeld. Wij hopen, dat, indien zich morgen weer zulk een probleem zou voordoen, de oplossing ervan niet geformuleerd en opgelegd zal worden ten nadeele van de kleine naties, die tegen het gebruik van geweld gekant zijn.

Minister-president Spaak betoogde in een rede, dat de onafhankelijkheidspolitiek, die België sedert twee jaar heeft gevoerd, in de angstige uren, die achter den rug liggen, alleszins vrucht heeft afgeworpen. „De ernstige maatregelen, die wij hebben moeten nemen, hadden geen ander doel dan het beeld van een onafhankelijk en sterk België werkelijkheid te doen worden, en zoowel in binnen- als buitenland schijnt men dit begrepen te hebben."

Spaak bracht vervolgens hulde aan de waardigheid van Tsjecho-Slowakije.

Hij wees op de offers, die aan den vrede gebracht zijn en herinnerde aan de pogingen der staatslieden, die over de geheele wereld alles gedaan hebben om een oorlog te voorkomen en aan de roerende oproepen van Roosevelt.

De premier sprak vervolgens zijn vreugde uit over de eenheid tusschen de Vlamingen en Walen in de uren der beproeving en constateerde, dat het leger zich voor zijn taak berekend heeft getoond. Hij besloot met hulde te brengen aan den Koning, aan wien België veel te danken heeft en sprak den wensch uit, dat de eensgezindheid in België zal voortduren, opdat de problemen, die nog te regelen zijn, opgelost kunnen worden. (Agence Belga)

(Vor. ber. Min. Spaak 3473 B.)

E. GROOT-DUITSCHLAND. — Sudetenland. - Staatsschuld wordt niet overgenomen. —

De Duitsche pers verwerpt het denkbeeld, dat Duitschland door de bezetting van het Sudetenland, verplicht zou zijn een deel der staatsschuld van Tsjecho-Slowakije over te nemen.

De „National Zeitung", die naar men aanneemt, de meening van Göring vertolkt, schrijft daaromtrent, dat het Rijk slechts de juridische opvolger is in het Sudetenland en niet in de plaats treedt van het verdrag van Versailles, zoodat de verplichting tot schadevergoeding daardoor vanzelf vervalt. Den schuldeischers wordt verzocht de schuld maar te schrappen, zooals zij ook wel de spons moesten halen over de schulden van het bewind Dollfuss—Schuschnigg.

In financieele kringen van Duitschland heeft het de aandacht getrokken, dat de spaarbanken in het Sudetenland voor ruim zes milliard Tsjechische staatsleeningen moesten nemen en men laat doorschemeren, dat het Rijk de noodige belangstelling daarvoor toont. (National Zeitung)

(Vor. ber. Bezetting Sudetenland 3483 E.)

F. NEDERLAND. — Convooidiensten in de Straat van Gibraltar stopgezet. —

De Nederlandsche regeering heeft in verband met de gewijzigde omstandigheden besloten de convooidiensten in de Straat van Gibraltar voorloopig stop te zetten. (Alg. Handelsblad)

(Vor. ber. Burgeroorlog in Spanje 3469 G.; Ned. Schepen 2733 C.)

11 OCTOBER 1938

A. **NEDERLAND. — Persoonlijk woord van de Koningin. - De moreele en geestelijke herbewapening. —** H.M. de Koningin heeft in verband met het streven naar moreele en geestelijke herbewapening, dat sedert eenigen tijd tot uiting komt, de volgende boodschap tot ons volk gericht:

„Met instemming nam ik kennis ook van het vervolg van den oproep voor moreele en geestelijke herbewapening.

Nu de beklemmende dagen achter ons liggen, waarin het dreigend gevaar ons zoo duidelijk voor oogen stond, nu voor het oogenblik de mogelijkheid van de algeheele vernietiging onzer beschaving is afgewend, is het een verheffende gedachte ons allen vervuld te weten van denzelfden wensch: den zegen van den vrede te bewaren.

Die begeerte naar vrede vormt een band tusschen alle volken. Toch is deze, gepaard aan de versteviging onzer weermacht, nog niet genoeg — wil die vrede duurzaam zijn, zoo moet hij gedragen worden door de gedachte, gegrondvest in den oproep. Allen zonder onderscheid kunnen wij persoonlijk bijdragen tot den groei en de ontplooiïng van die gedachte, door van heeler harte mede te werken tot de moreele en geestelijke herbewapening: dien innerlijken drang, welke ook uitwendigen ommekeer te weeg brengt en tot gevolg heeft dat eerlijkheid, vertrouwen en liefde richtsnoer worden tusschen personen en volken.

Behoef ik u te verzekeren dat, hoe dieper onze overtuiging is en hoe meer ons eigen leven zelf die uitdraagt en verder geeft in eigen kring en daarbuiten, des te grooter de kans wordt op het verwezenlijken van een betere toekomst.

Wie de teekenen des tijds begrijpt, weet dat thans van ons gevraagd wordt eene daad van vertrouwen, van zelfopoffering en zedelijken moed, en van geloof."

Wilhelmina

(Vor. ber. Koningin Wilhelmina 3484 E.; Geestelijke Herbewapening 3470 E.)

B. **GROOT-DUITSCHLAND. — Adolf Hitler's rede te Saarbrücken. - Nieuwe vestingwerken in de gebieden van Aken en Saarbrücken. - Reservisten naar huis. —** Op het „Veld der Bevrijding" te Saarbrücken is op 9 October een groote volksbetooging gehouden, waaraan ongeveer 200.000 Duitschers deelnamen. Hitler heeft hier een rede gehouden, waarin hij o.a. zeide, in den aanvang van dit jaar te hebben besloten, de 10 millioen Duitschers, die zich nog buiten het Rijk bevonden, tot Duitschland terug te brengen. De internationale wereldburgers hebben, zeide hij, wel medelijden met den eersten den besten spitsboef, die in Duitschland ter verantwoording wordt geroepen, doch zij zijn doof geweest voor het leed van tien millioen menschen. Deze wereld is ook thans nog doordrenkt van den geest van Versailles.

De voorwaarden voor het tot stand brengen van een regeling waren, naar Hitler verklaarde, de volgende geweest:

1. De innerlijke geslotenheid van het Duitsche volk. Ik weet, wat wellicht velen in de rest der wereld en enkelen in Duitschland nog niet schijnen te weten, dat het volk van 1938 niet het volk van 1918 is.
2. De nationale bewapening, waarvoor ik spoedig reeds zes jaar lang heb gestreden.
3. De beveiliging van het Rijk. Geen mogendheid ter wereld zal het gelukken, ooit dezen muur te doorbreken.
4. Wij hebben ook buitenlandsch-politieke vrienden gewonnen. De as, waarover men in het buitenland zoo dikwijls heeft meenen te kunnen spotten, heeft bewezen, dat zij ook in de ernstigste uren stand houdt.

Wanneer ik, aldus Hitler, de hulp van andere staatslieden bij deze vreedzame regeling vermeld, moet ik steeds weer onzen werkelijken eenigen vriend, dien wij heden bezitten, Benito Mussolini, aan het hoofd stellen. Ik weet, dat gij u bewust zijt van hetgeen wij dezen man te danken hebben. Ik wil ook de beide andere staatslieden noemen, die ernaar gestreefd hebben, een weg naar den vrede te vinden.

De ervaringen der laatste acht maanden moeten Duitschland sterken in den wil, voorzichtig te zijn en nooit iets na te laten, dat tot bescherming van het Rijk moet worden gedaan.

Duitschland staat tegenover staatslieden, die eveneens den vrede willen. Alleen regeeren zij in landen, welker innerlijke opbouw het mogelijk maakt, dat deze staatslieden te allen tijde afgelost kunnen worden door anderen, die vrede niet zoo zeer op het oog hebben. In Engeland zou na een Chamberlain slechts Duff Cooper, Eden of Churchill behoeven te komen, om vast te doen staan, dat het doel dezer mannen zou zijn, direct een wereldoorlog te beginnen. Hierdoor wordt Duitschland genoodzaakt, waakzaam en op verdediging bedacht te zijn.

Hitler noemde voorts den „Joodsch-internationalen wereldvijand, die in het bolsjewisme zijn uitdrukking gevonden heeft", en de macht van „een internationale pers, die slechts van leugen en laster leeft", die Duitschland noopten om voorzichtig te zijn. Ik heb derhalve besloten, vervolgde de Führer, de uitbreiding van onze versterkingswerken in het Westen, zooals ik in mijn rede te Neurenberg heb aangekondigd, met verhoogde energie voort te zetten, en ik zal thans de beide groote gebieden, die tot dusver vóór onze versterkingswerken lagen, namelijk het groote gebied van Aken en het gebied van Saarbrücken, in deze versterkingen betrekken.

Hitler verklaarde verder zich erover te verheugen, dat hij reeds in de komende dagen de maatregelen kon opheffen, die in de kritieke maanden en weken waren genomen, en dat honderdduizenden mannen weer naar huis konden gaan. (Telex-A.N.P.)

(Vor. ber. Hitler 3493 D.)

C. **BEWAPENING. — Wat reeds de „voorzorgsmaatregelen" gekost hebben. —**

De Brusselsche „Courant" meldt: De kosten van de militaire voorzorgsmaatregelen in België zijn geraamd op 300 tot 350 millioen franken.

Pas echter wanneer men nagaat, dat de zeventien dagen van Europeesche crisis in het geheel 16 milliard 150 millioen franken (ongeveer één milliard Nederl. guldens) hebben verzwolgen, kan men zich duidelijker rekenschap geven van de financieele gevolgen, welke een moderne oorlog zou hebben gehad. Nu reeds heeft het in de verschillende betrokken landen ruim 969 millioen franken (ongeveer 60 millioen gulden) gekost om eenvoudige voorzorgsmaatregelen te nemen.

Engeland heeft de grootste uitgaven moeten doen, in totaal n.l. 6 milliard 460 millioen franken (400 millioen gulden), daarop volgt Duitschland met een uitgave van 4 milliard 199 millioen franken (250 millioen gulden).

Hierin zijn evenwel, aldus het blad, de kosten verrekend van de groote manoeuvres, die anderhalve maand hebben geduurd, de betaling van 270.000 arbeiders, die gewerkt hebben aan de versterkingen van de Siegfriedlinie en de ondersteuning van de 250.000 vluchtelingen uit de Sudetenduitsche gebieden.

Frankrijk van zijn kant, heeft een extra-uitgave moeten doen van 1 milliard 873 millioen 400.000 franken of 121 millioen 125.000 franken per dag (8 millioen gulden per dag), terwijl Italië slechts een half millioen franken (30.000 gulden) heeft uitgegeven.

(De Brusselsche „Courant")

(Vor. ber. 3474 B.; Tsjech. Kwestie 3493 D.)

D. **TSJECHO-SLOWAKIJE. — Subkarpathisch-Rusland. - Een autonome regeering gevormd. —**

De vertegenwoordigers van de Roetheensche autonomistische partijen zijn op 8 October te Uzhorod in Subkarpathisch-Rusland bijeengekomen. Zij hebben besloten het vraagstuk der autonomie op gelijke wijze te regelen als de Slowaken, d.w.z., dat de Roethenen het denkbeeld van een volksstemming prijsgeven.

Het besluit van de parlementaire vertegenwoordigers van Subkarpathisch-Rusland beteekent, dat dit gebied binnen Tsjecho-Slowakije wil blijven, zulks tegen de wenschen van Polen en Hongarije in. Alle partijen van Subkarpathisch-Rusland waren ten aanzien van het genomen besluit dezelfde meening toegedaan.

Parkany, minister zonder portefeuille, die in Subkarpathisch-Rusland is geboren, woonde de vergadering bij. Een delegatie is benoemd om het genomen besluit aan de regeering te Praag mee te deelen.

Het verluidt, dat evenals in Slowakije is geschied, het bestuur van de Subkarpathisch-Russische aangelegenheden aan vijf gedelegeerden, Fencik, Brody, Revay, Volosy en Racinsky zal worden opgedragen.

Volgens het D.N.B. is al een regeering gevormd.

Het bureau vermeldt, behalve de vijf genoemde gedelegeerden, nog Pjescak als minister.

Verkiezingen voor den landdag zouden spoedig worden uitgeschreven.

(Telex-A.N.P. - Agence Belga - Dt. Nachr. Bur.)

(Vorig bericht 3488 A.)

12 OCTOBER 1938

A. GROOT-DUITSCHLAND. — Duitsche troepen in Sudetenland. - Bezetting van de vijfde zone. —
Op grond van de door de Internationale commissie genomen besluiten, waarbij voor 10 October de gebieden zullen worden bezet, waar de Duitsche bevolking sterker is dan 51 pct., hebben de Duitsche troepen tusschen 7 en 10 October de volgende gebieden in Bohemen en Moravië bezet:

1. Aan de grens van de gouw Neder-Donau: op 8 October na 12 uur het gebied bij Nikolsbrug en tusschen Frain en Neu-Bistritz; op 9 October na 10 uur het gebied rondom Znaim en Moravisch Krumau; op 10 October na 12 uur het gebied ten Westen van Neuhaus en het bruggehoofd ten Zuiden van Pressburg;
2. Aan de grens van de gouw Opper-Donau en in het Bohemerwoud: op 8 October na 12 uur het gebied, dat zich uitstrekt tot aan de linie Steinbach-Böhm-Krumau-Winterberg-Waldmünchen, de genoemde plaatsen inbegrepen;
3. Aan de Noordoostelijke Beiersche en Saksische grenzen: op 8 October na 12 uur het gebied rondom Reichenberg en Gablonz; op 9 October na 12 uur het gebied, dat zich uitstrekt tot aan de linie Bischof Teinitz-Wacherau-Ost, Luditz, Podersam-Saaz, Brüx-Aussig-Auschaa-Leipa-Wartenberg; op 10 October na 12 uur het gebied ten Zuidwesten van Pilsen en het gebied tot aan de linie Apostelberg-Leitmeritz-Liboch-Aiche.
4. Aan de Silezische grenzen: op 8 October na 12 uur, het gebied rondom Hohenlebe en Trautenau, het Braunauer land, het gebied rondom Moravisch Schönberg, het gebied ten Zuiden van Freudenthal en Troppau met inbegrip van het district Hultschin; op 9 October na 12 uur het gebied ten Zuiden en ten Oosten van Trautenau, de gebieden rondom Schildberg, Moravisch Neustadt en Bärn en ten Zuiden van Troppau; op 10 October na 10 resp. 12 uur, het gebied van het Adlergebergte en de gebieden rondom Zwittau, Moravisch Trübau, Bodenstadt en Neu-Titschein.

Deze bezetting komt vrijwel overeen met gebied, dat Hitler te Godesberg heeft geëischt. De Duitschers eischen verder nog een volksstemming in eenige streken, die nader zullen worden bepaald. Er blijven ong. 800.000 Tsjechen onder het Duitsche bestuur.
Op 7 October hebben de Duitschers het Westelijk gedeelte der formidabele Tsjechische verdedigingslinie bezet. Deze versterkingswerken zijn onder toezicht van Fransche militairen gebouwd, en vertoonen vele kenmerken van de Maginot-linie.
(Telex-A.N.P. - N. Rott. Crt.)
(Vor. ber. Bezetting 3483 E.; Sudetenland 3494 E.)

B. ITALIE. — Groote Fascistische Raad houdt zijn Tweede Zitting. - Kamer van Afgevaardigden door Kamer van Fasces en Corporaties vervangen. —
De Groote Fascistische Raad heeft op 8 October onder voorzitterschap van den Duce zijn tweede zitting gehouden.
In het communiqué, dat na de zitting is gepubliceerd, wordt gezegd, dat de Groote Raad het wetsontwerp tot vervanging van de Kamer van Afgevaardigden door een Kamer van Fasces en Corporaties, in Maart 1939, heeft goedgekeurd, evenals een wetsontwerp tot hervorming van den Nationalen Raad voor de Corporaties.

Het wetsontwerp op de instelling van een Kamer van Fasces en Corporaties bevat 21 artikelen, waarin onder meer wordt bepaald:
De Senaat en de Kamer der Fasces werken met de regeering samen bij de uitwerking der wetten. De Kamer van Fasces en Corporaties, waarvan de Duce rechtens deel uitmaakt, bestaat uit leden van den nationalen raad der fascistische partij, en van den nationalen raad der corporaties. De zittingsperioden van Senaat en Kamer worden verdeeld in wetgevende perioden, waarvan een koninklijk decreet op voorstel van den Duce het einde bepaalt. Ook de datum van bijeenroeping wordt bij decreet vastgesteld. De wetgevende periode wordt geopend met het voorlezen van de Troonrede. Voorzitter en ondervoorzitters van de Kamer worden bij decreet benoemd. De stemming geschiedt steeds in het openbaar. De door Senaat en Kamer goedgekeurde wetsontwerpen worden overhandigd aan den Duce, die ze ter teekening aan den Koning voorlegt en ze doet afkondigen volgens de wet. In geval van nood kunnen bij oorlogsgevaar of om dringende redenen maatregelen van financieelen aard bij koninklijk decreet zonder andere formaliteit worden genomen.
Het ontwerp zal op 7 November aan den ministerraad worden voorgelegd. (Stefani)
(Vor. ber. Groote Fascistische Raad 3492 C.)

C. GROOT-DUITSCHLAND. - Jodenwetten. - Nieuwe passen. —
De Duitsche rijksminister van Binnenlandsche Zaken heeft op 8 October een nieuwe verordering uitgevaardigd betreffende de paspoorten van Joden. Op grond van deze verordening, welke onmiddellijk in werking treedt, worden alle Duitsche paspoorten van Joden, voor zoover zij van Duitsche nationaliteit zijn, ongeldig verklaard. Duitsche Joden, die in het Rijk wonen, moeten hun paspoort binnen veertien dagen bij de bevoegde instanties afgeven. In het buitenland wonende Duitsche Joden moeten hun paspoort binnen twee weken nadat zij weer in het Rijk zijn teruggekeerd, inleveren. Die zijn pas niet, of te laat inlevert, is strafbaar.
De aldus ingeleverde paspoorten worden weer geldig, nadat zij van een door het Rijksministerie van Binnenlandsche Zaken bepaalden stempel zijn voorzien. In den tusschentijd beschikken de Duitsche Joden over de zoogenaamde „Kennkarte", welke in Juli van dit jaar als legitimatie is ingevoerd. (Telegraaf)
(V. b. Anti-Semitisme 3485 B.; Kennkarte 3373 D.)

D. NEDERLAND. — In- en uitvoer in de maand September 1938 tijdens de politieke wereldcrisis. —
Het Centraal Bureau voor de Statistiek deelt de voorloopige cijfers mede omtrent den buitenlandschen handel van Nederland in September 1938. Het blijkt, dat ten opzichte van September 1937 een daling is ingetreden.

	Sept. 1937	Sept. 1938	Jan./Sept. 1937	Jan./Sept. 1938	Aug. 1938
	waarde zonder goud en zilver. (in mill. guldens)				
Invoer totaal	130	117	1.145	1.053	116
waarvan uit:					
Duitschland	30	26	242	221	26
België en Luxemburg	16	14	136	117	12
Groot-Brittannië	10	10	99	84	9
Frankrijk	5	5	44	46	6
Ned.-Indië	11	8	91	81	6
Ver. Staten	11	9	94	118	12
Uitvoer totaal	113	101	846	767	90
waarvan naar:					
Duitschland	17	13	129	116	13
België en Luxemburg	12	10	92	78	8
Groot-Brittannië	25	27	184	180	23
Frankrijk	7	5	56	44	5
Ned.-Indië	8	7	66	76	8
Ver. Staten	7	6	47	26	4
% invoer, gedekt door uitvoer	87,0	86,7	73,9	72,9	77,5

(Centraal Bureau v. d. Statistiek)
(Vor. ber. In- en Uitvoer 3188 E.)

E. POLEN. — Tsjechische kwestie. - De bezetting van Teschen (Cieszyn) voltooid. - Grootte van het gebied. - Beck onderscheiden. —
In overeenstemming met het schema hebben de Poolsche troepen op 10 Oct. '38 de stad Karwina, het centrum van een rijk steenkolenbekken, bezet. Teschen is nu geheel Poolsch.
Het gebied van Cieszyn bestaat uit het district Cieszyn met 53.976 inwoners, waarvan 76.2 % Polen en het district Jablonkow met 31.358 inwoners, waarvan 95.8 % Polen. Het gebied van Frysztat bestaat uit het district Bogoemin (Bohumin) met 51.011 inwoners, waarvan 47.3 % Polen en het district Frysztat met 91.054 inwoners, waarvan 68.7 % Polen.

Tezamen 227.400 inwoners met gemiddeld 72 % Polen, aldus 197.000.
De president der republiek heeft den minister van Buitenlandsche zaken, Beck, de orde van den Witten Adelaar verleend voor de groote diensten den lande bewezen. De orde is de hoogste Poolsche onderscheiding. (Polska Agencia Telegraficzna)

(Vor. ber. 3487 D.; Min. Beck 3376 F.)

A. **GROOT-DUITSCHLAND. — Kerkstrijd - Demonstraties tegen Kardinaal Innitzer te Weenen - Berlijn belooft straffen - Critiek op de afschaffing van het verplichte godsdienst-onderwijs. —**
Op 7 October hebben te Weenen kerkgangers betoogd na den dienst in de Kathedraal. Ongeveer tienduizend mannen, vrouwen en kinderen, kwamen uit de kathedraal, waar kardinaal Innitzer een preek had gehouden en bleven op het plein staan, psalmen zingend en roepend: „Onze godsdienst", „Onze God", „Heil Jezus Christus" en „Heil Innitzer, onzen bisschop".
Spoedig daagde een troep nazi's in uniform op, die de katholieken uiteen joeg onder het uiten van kreten als: „Sieg heil, Sieg Hitler", en „Onze godsdienst is Duitschland". Velen van de katholieken, die tegenstand boden, werden gearresteerd en gevankelijk weggevoerd.
De stemming onder de katholieken is sinds korten tijd slechter geworden als gevolg van de order waarbij heropening van katholieke scholen in Oostenrijk is verboden.
In zijn preek richtte kardinaal Innitzer — die, indertijd zijn hoorders heeft aangespoord te stemmen voor den „Anschluss" — zich voornamelijk tot de jeugd, tegen wie hij zei, dat zij heden voor veel moeilijkheden stond en verplicht was „zich op plaatsen te bevinden waar priesters geen toegang hadden".
Aan het einde van zijn preek zeide hij: „Aan het begin van dit schooljaar ondervinden wij allerlei moeilijkheden. Het is bewezen dat veel ouders en kinderen de voorkeur geven aan den godsdienst. Wij danken hen en wij willen hopen, dat anderen, die van ons weggerukt zijn, in den schoot van de kerk zullen terugkeeren."

Op 8 October werden opnieuw betoogingen gehouden tegen Kardinaal Innitzer. De ruiten van het paleis van den kardinaal werden ingegooid, het werd bestormd en meubelen werden op straat gegooid, de bibliotheek werd grootendeels vernield. Verscheidene volgelingen van den kardinaal werden mishandeld. Een zestigjarige priester werd uit een venster van het paleis op straat geworpen en werd ernstig gewond.
Rijkscommissaris Bürckel is onmiddellijk met het onderzoek belast en is een verklaring omtrent het resultaat van dit onderzoek binnenkort te verwachten. (Maasbode)

(Vor. ber. Kerkstrijd 3468 D.)

B. **CHINA. — Conflict met Japan - Groote Chineesche overwinning in Wang Tsjia Ling - Troepenontscheping in de Biasbaai. —**
Het Chineesche Persbureau bericht, dat de Chineesche troepen op 9 October '38 in het gebied van Wang Tsjia Ling een overwinning hebben behaald, welke grooter is dan de overwinning van Tajertsjwang in April van dit jaar. Twee Japansche divisies, ten getale van 20.000 man, zijn in de pan gehakt.
Dit bericht is door de Japansche legerautoriteiten bevestigd.
In de Biasbaai is op 12 October een Japansche troepenontscheping op grooten schaal begonnen. In totaal zou reeds 50.000 man zijn ontscheept, zonder eenigen Chineeschen tegenstand. Ondertusschen kruisten Japansche torpedobooten voortdurend voor de kust, terwijl de hoofdmacht van ongeveer 30 slagschepen, vliegtuigschepen, torpedobootjagers, transportschepen etc. tusschen Hongkong en Swatau liggen.
De kusten van de in de nabijheid der Biasbaai gelegen eilanden zijn gebombardeerd, terwijl de landingstroepen oprukten naar den spoorweg Kanton—Kaulоeng om de verbinding tusschen Hongkong en Kanton af te snijden en, naar men gelooft, ook om de monding van de Kantonrivier te beheerschen.
De landing vond plaats op 50 K.M. ten Noorden van de grens van Hongkong, zoodat de Japanners deze stad dicht genaderd zijn. (Telex-A.N.P.)

(Vor. ber. Chin.-Jap. Confl. 3485 D.)

C. **SPANJE. — Burgeroorlog - Terugtrekking der vrijwilligers door Burgos en Barcelona. —**
De diplomatieke medewerker van de „Evening Standard" schrijft, dat Engeland, Frankrijk en Italië op het punt staan een overeenkomst te sluiten inzake de Spaansche kwestie. Dit zou het gevolg zijn van besprekingen, welke te München gevoerd zijn tusschen Chamberlain, Daladier en Mussolini. Deze overeenkomst, waarbij zich ook Duitschland zal aansluiten, is volgens genoemden medewerker gegrondvest op de volgende beginselen:
1e. Beide partijen in den burgeroorlog zullen den strijd voortzetten zonder hulp uit het buitenland;
2e. Binnenkort moeten alle buitenlandsche vrijwilligers teruggetrokken worden. Aanzienlijke contingenten vrijwilligers zullen onmiddellijk Spanje moeten verlaten als bewijs van goeden wil;
3e. Beide strijdende partijen in Spanje zullen in het vervolg geen manschappen, wapens of munitie uit het buitenland meer ontvangen.
Regeering. — Overeenkomstig de voorstellen van Negrin te Genève worden de strijders van de internationale brigaden van het front teruggetrokken en, volgens de nationaliteiten gegroepeerd, in kampen achter het front ondergebracht. Zij worden als gedemobiliseerd beschouwd.
Reeds eenigen tijd worden voorts geregeld gewonden naar de grenzen getransporteerd.
Italianen bij Franco's leger. — Officieel wordt op 11 October uit Burgos medegedeeld, dat het aantal Italiaansche manschappen, dat uit Spanje zal worden teruggetrokken de 10.000 overschrijdt; vermoedelijk zullen 12.000 man worden gerepatrieerd. Zij worden op 20 October te Napels terugverwacht. (Telex-A.N.P.)

(Vor. ber. 3466 B.; Burgeroorlog 3494 F.)

D. **GROOT-DUITSCHLAND. — Sudetengebied - Mark en kroon thans wettig betaalmiddel. —**
De gevolmachtigde voor de uitvoering van het vierjarenplan, Göring, heeft bepaald, dat in het Sudetengebied van 11 October af, zoowel de Tsjechische kroon als de rijksmark wettig betaalmiddel zullen zijn.
De verhouding van de Tsjechische kroon tot de mark zal zijn: 1 kroon gelijk aan 12 pfennig.
Prijsstijgingen zullen door de nieuwe verhouding worden vermeden, de koopkracht van loontrekkenden en gesalarieerden daardoor behouden en de spaarder tegen een waardevermindering van zijn tegoed beschermd.
Tot vóór de aansluiting was de koersverhouding: een kroon: 8.7 pfennig. (Dt. Nachr. Bureau)

(Vor. ber. Sudetenland 3496 A.)

13 OCTOBER 1938

E. **SCHEEPSRAMP. — De logger Sch. 102 op de Noorderpier te Scheveningen geslagen, drie dooden.**
Thuiskomend van de haringvangst is de Scheveningsche Logger Sch. 102 van de N.V. Reederij v.h. Frank Vrolijk, schipper Pieter van der Zwan, op 9 October omstreeks één uur bij het binnenloopen van de Scheveningsche haven op de Noorderpier geworpen en wrak geslagen.
Het schip dat onwrikbaar tusschen de zware basaltblokken van de zeewering kwam te liggen, kreeg hooge zeeën over, waardoor het in nood kwam te verkeeren.
Inmiddels was de bemanning van de reddingboot Zeemanshoop gealarmeerd. Weldra voer deze onder leiding van schipper M. Bruin uit.
De uit 14 koppen bestaande bemanning van de Sch. 102 was voor het meerendeel in de beide masten geklommen, terwijl enkelen over boord sprongen om te trachten zwemmend het strand te bereiken. Elf opvarenden werden gered, drie zijn omgekomen, t.w.: J. Bruin, 47 jaar, diens zoon Corn. Bruin, 14 jaar en H. Roeleveld, 16 jaar. Eenige geredden waren deerlijk verwond. (Avondpost)

F. **PALESTINA. — Irak's voorstel inzake de verdeeling - Joden weigeren minderheidspositie - Britsche versterkingen. —**
De Hooge Commissaris in Palestina, Sir Harold MacMichael is te Londen aangekomen.
Sajid Tawfik al Soewaidi, de minister van Oorlog van Irak, heeft op 8 October te Londen een aantal besprekingen gevoerd met Britsche ministers, o.a. Halifax, Hore Belisha, Delawarr en MacDonald.
Met laatstgenoemde heeft hij over Palestina gesproken; ook Dr. Weizmann, president der Zionistische wereldorganisatie.
Soewadi heeft uitvoerig het standpunt van Irak ten aanzien van den ernstigen toestand in Palestina uiteengezet. Hij zou er met nadruk op gewezen hebben, dat een spoedige verklaring, waarin uiteengezet wordt, dat de Balfour-verklaring niet beoogde een Joodsche meerderheid in Palestina te scheppen,

noch een Joodschen staat in het leven te roepen, doch slechts ten doel had een geestelijk nationaal tehuis voor de Joden aan te wijzen, reeds veel zou bijdragen tot kalmeering van den tegenwoordigen onrustigen toestand.
Het bestuur van het Joodsche agentschap voor Palestina te Londen verklaart op ondubbelzinnige wijze, dat het Joodsche volk iedere oplossing verwerpt, die het tot den status van een minderheid in Palestina veroordeelt. Betoogd wordt, dat het recht der Joden, in hun historisch land weder een nationaal tehuis op te bouwen, door Engeland, de Vereenigde Staten en de geheele beschaafde wereld plechtig is erkend.
Niettegenstaande de voortdurende terreur van de laatste twee en een half jaar blijft het Joodsche volk bereid, met de Arabieren samen te werken voor het algemeen welzijn van het land, doch het kan niet de oplegging van den status van minderheid, noch een willekeurige beperking van zijn onvervreemdbaar recht om naar zijn geboorteland terug te keeren, in overweging nemen.
Het Britsche ministerie van Koloniën meldt, dat verdere militaire versterkingen naar Palestina zullen worden gezonden. Binnen enkele weken zullen nog 4 bataljons infanterie met artillerie en eenige pantserwagens met bedienend personeel in Palestina aankomen. Hierdoor zal de totale militaire sterkte bedragen: 17 bataljons infanterie, 2 regimenten cavalerie, artillerie en pantserwagens.
Voorts worden op groote schaal oudstrijders aangeworven voor het verrichten van politiediensten in Palestina. (Times)
(Vor. ber. Verdeelingsplan 3236 G.; Onlusten 3483 F.)

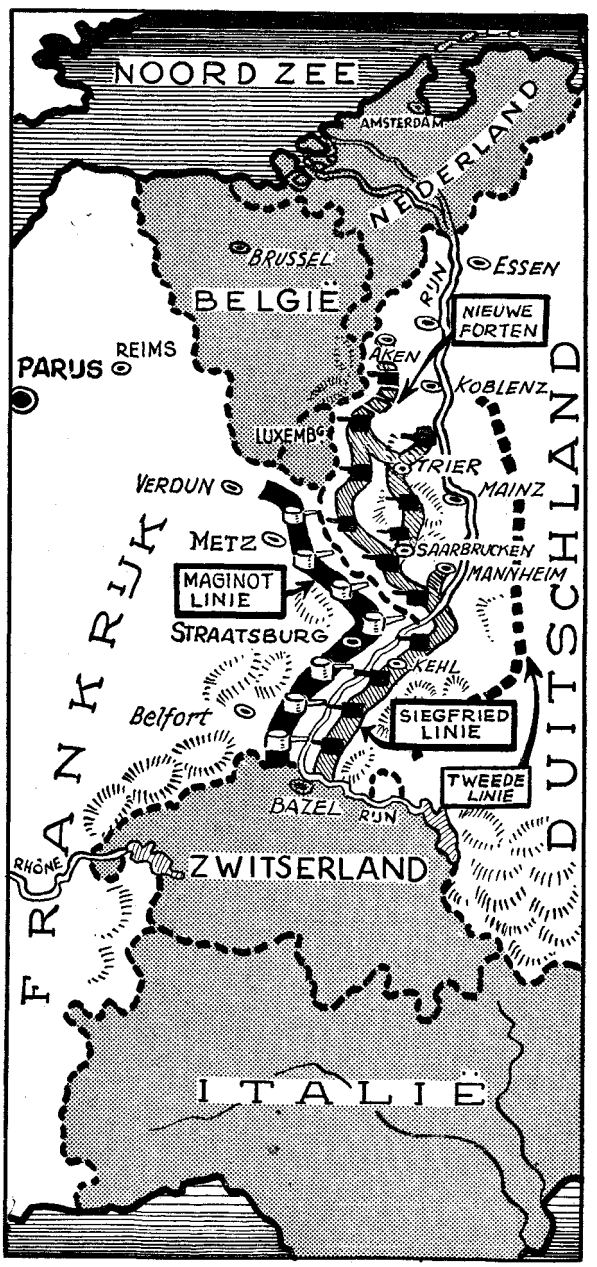
A. **LETTEREN. — Boeken die door de pers gunstig besproken zijn. - Onze wekelijksche opgave. —**
Amerikaansch: Walter D. Edmonds — „Drums Along the Mohawk." (Little, Brown & Co., Boston, '38)
John Steinbeck — „The Long Valley." (The Viking Press, New York, '38) **(Vor. ber. 3490 A.)**
Duitsch: Emma Henn—Schüttermaier — „Wie „sie" es sehen." (Gotthardt Peschko, Darmstadt)
Odön von Horvath — „Ein Kind unserer Zeit." (Allert de Lange, Amsterdam) **(Vor. ber. 3490 A.)**
Engelsch: E. M. Aldemingen — „The Lion of the North." (Constable & Co., '38)
Martin Hare — „English Rue." (Heinemann, London) **(Vor. ber. 3490 A.)**
Esperanto: Ismaël Gomes Braga — „Veterano?" (Gazeto de Ameriko, Rio de Janeiro) **(V. b. 3349 D.)**
Fransch: Lucie Delarue—Mardrus — „Mes Mémoires." (Gallimard, Paris) **(Vor. ber. 3490 A.)**
Nederlandsch: K. van der Geest — „Thuisreis." (Roman) (H. P. Leopold's Uitg., Den Haag, '38)
Dr. G. Stuiveling — „De briefwisseling Vosmaer—Perk." (Holkema & Warendorf, '38) **(V. b. 3490 A.)**
(Red. K. H. A.)

B. **LUCHTVAART. — Vliegongelukken - Het Belgische verkeersvliegtuig O.O.—A.G.T. van de lijn Brussel—Berlijn verongelukt - 20 dooden. —**
Een verkeersvliegtuig van de Belgische luchtvaartmaatschappij Sabena is bij Soest in Westfalen — ongeveer 50 K.M. ten Oosten van Dortmund gelegen — verongelukt.
Er zijn twintig personen om het leven gekomen, n.l. zestien passagiers en de vier leden van de bemanning. Het verongelukte Belgische vliegtuig, geregistreerd onder de letters O.O.—A.G.T., van de lijn Brussel—Dusseldorp—Berlijn, was op 10 October om half elf van het vliegveld Haren bij Brussel vertrokken.
De bemanning bestond uit den gezagvoerder Van den Eynde, den tweeden bestuurder, Moulin, den marconist Baus en den werktuigkundige Delleuse.
De zestien passagiers zouden allen van Duitsche nationaliteit zijn. (Het Laatste Nieuws)
(Vor. ber. Vliegongelukken 3152 A.)

C. **PALESTINA. — Pan-Arabisch Congres te Caïro. - Resolutie - Tegen de verdeeling van Palestina. —**
In de slotzitting van het Pan-Arabisch Congres dat van 7—11 October te Caïro werd gehouden, is eenstemmig een resolutie aangenomen, waarin o.m. verklaard wordt, dat:
1e. De Balfour-verklaring inzake het scheppen van een Joodsch Nationaal Tehuis in Palestina van nul en geener waarde is.
2e. Een verdeeling van Palestina, onverschillig op welke wijze, wordt verworpen.
Voorts worden de volgende eischen gesteld:
1e. In Palestina moet een constitutioneele regeering worden ingesteld, terwijl tusschen Engeland en de Arabieren een verdrag moet worden onderteekend.
2e. De Joodsche immigratie in Palestina moet onmiddellijk worden stopgezet.
3e. Algemeene amnestie voor politieke gevangenen en invrijheidstelling van de gearresteerde leiders.
In de resolutie wordt verder verklaard, dat de eenig mogelijke oplossing van het vraagstuk is bovengenoemde eischen te aanvaarden. Gebeurt dit niet, dan zal het geheele Arabische volk worden gevraagd de Britten en de Joden als vijanden te beschouwen, met alle sociale, politieke en economische gevolgen daarvan.
Den regeeringen van alle Arabische landen wordt verzocht bovenstaanden eisch te ondersteunen en dezen mede te deelen aan Groot-Brittannië en aan den Volkenbond.
Tenslotte wordt voorgesteld een permanente commissie in te stellen, met zetel te Caïro, teneinde toe te zien op de uitvoering van de besluiten.
In de inleiding tot de resolutie wordt gezegd, dat het congres, als teeken van goeden wil, er mede accoord gaat, dat de Joden, die reeds in Palestina zijn, volledige burgerrechten genieten. (Telex-A. N. P.) **(Vorig bericht 3497 F.)**

14 OCTOBER 1938

D. **MAGINOT- EN NIEUWE SIEGFRIED-LINIE. —**

(Overname zonder bronvermelding verboden)

Adolf Hitler heeft in zijn rede van 9 Oct. '38 te Saarbrücken het bouwen van nieuwe versterkingswerken te Aken en Saarbrücken aangekondigd. Wij geven hierboven een kaartje van de ligging van de Fransche Maginot-linie en de Duitsche Eerste en Tweede Siegfried-linie van Bazel tot de demarcatielijn Koblenz—Aken.
(V. b. Maginot-Linie 2241 B.; Siegfried-Linie 3354 D.)

A. **BULGARIJE. — Generaal-majoor Pejef, chef van den staf en kolonel Stojanof vermoord. —**
De chef van den Bulgaarschen generalen staf, generaal-majoor Pejef en kolonel Stojanof zijn voor het ministerie van Justitie door een pas uit de gevangenis ontslagen man vermoord. De dader heeft daarna de hand aan zichzelf geslagen.
De officieren bevonden zich op weg naar het ministerie van Oorlog en waren al eenigen tijd door een man gevolgd. Voor het ministerie van Justitie trok hij een revolver en loste tal van schoten op de twee officieren, die doodelijk werden getroffen. Daarna haalde de man een tweede revolver te voorschijn en bracht zichzelf een doodelijk schot toe. Het bleek een zekere Kirof te zijn, die evenals de generaal te Stanimaka is geboren. Hij was drie weken geleden uit de gevangenis ontslagen, waarin hij wegens een moord was opgesloten. (Telegraaf)

B. **GROOT-DUITSCHLAND. — Duitsche credieten aan Balkan-landen. - Reis van Minister Funk. —**
De Duitsche minister van Economische Zaken, Funk, is van zijn reis naar Turkije, Joego-Slavië en Bulgarije te Berlijn teruggekeerd.
In een verklaring aan de pers heeft Funk gezegd, dat Duitschland voornemens is, den Balkan-landen credieten op langen termijn te verstrekken, ten einde deze landen te helpen bij de exploitatie van hun natuurlijke hulpbronnen. Hij deelde mede, dat Duitschland in staat is, de landen van den Balkan behulpzaam te zijn bij de ontwikkeling van hun land- en mijnbouw.
Funk wees er voorts op, dat het niet de bedoeling van zijn reis is, de Balkan-landen van Duitschland afhankelijk te maken. Duitschland wenscht de andere landen, wat den handel betreft, niet van den Balkan te verdrijven. De suprematie van den Duitschen handel is echter reeds van dien aard, dat geen enkel ander land met Duitschland kan wedijveren, wat zijn commercieele relaties met den Balkan betreft.
Omtrent de onderhandelingen van Funk, den rijksminister voor Economische Zaken, met den Turkschen minister voor Economische Zaken, Kesebir, werd te Ankara het volgende communiqué uitgegeven:
Bij de besprekingen, welke de laatste dagen tusschen den Duitschen rijksminister voor Economische Zaken en den Turkschen minister van Economische Zaken zijn gevoerd, zijn de grondslagen vastgelegd voor een door Duitschland aan Turkije te verleenen crediet ten bedrage van 150 millioen rijksmark.
Dit crediet zal worden gebruikt voor de betaling van opdrachten van industrieelen en militairen aard, benevens voor bestellingen op het gebied van openbare werken, e.d. De voor de uitvoering van een dergelijk verdrag noodige bijzondere bepalingen zullen in overleg tusschen de beide regeeringen worden vastgesteld. (Telex-A. N. P. - Telegraaf)
(Vor. ber. Min. Funk 3401 E.; Turkije, Leen. 3279 C.)

C. **FRANKRIJK. — Het bezoek van Koning Leopold III aan Parijs. - Monument voor Koning Albert I van België onthuld. —**
De president der Fransche Republiek en mevrouw Lebrun hebben op 12 October op het Elysée ter eere van den Koning der Belgen, die vergezeld was van zijn zuster, de prinses van Piémont, en zijn broer, den graaf van Vlaanderen, een noenmaal aangeboden.
Voorts hebben aan dit noenmaal aangezeten de Belgische minister Spaak, graaf Louis Cornet de Ways Ruart, opperhofmaarschalk, Pol le Tellier, de Belgische ambassadeur te Parijs, en van Fransche zijde de ministers Daladier, Chautemps, Bonnet, Campinchi, Guy la Chamber, Champetier de Ribes, maarschalk Pétain, Jean Mistler, de weduwe van maarschalk Lyautey en Léger, de secretaris-generaal van Buitenlandsche Zaken.
President Lebrun heeft bij gelegenheid van de onthulling van het monument ter eere van Koning Albert een toespraak gehouden, waarin hij met name verklaarde:
„Frankrijk blijft onverminderd trouw aan de herinnering aan Z. M. Koning Albert I. Door dit gedenkteeken op te richten, wilde Frankrijk een luisterrijke hulde brengen aan een bevrienden souverein wiens leven een voorbeeld was van rechtschapenheid, wijsheid en eer. Frankrijk wenschte de beeltenis van hem, dien het lief had wegens zijn getrouwheid en edel karakter als een diamant te bewaren."
President Lebrun schetste vervolgens de beteekenis van Koning Albert. Hij betrok Koningin Elisabeth in deze hulde en dankte Koning Leopold, Koningin Elisabeth, de prinses van Piémont en den graaf van Vlaanderen voor hun aanwezigheid. Ten slotte sprak hij zijn beste wenschen uit voor de regeering.
Nadat president Lebrun het woord had gevoerd, besteeg Koning Leopold het spreekgestoelte. Hij zeide o.a., dat Frankrijk door een monument op te richten voor Koning Albert, een gebaar heeft gemaakt, dat gaat recht naar het hart van België. België zal dit nooit vergeten. Vervolgens dankte de Koning Frankrijk namens zijn familie en hij dankte president Lebrun voor de schildering, welke hij van zijn vader heeft gegeven. Hij wees er verder op, hoe zijn vader den ridderlijken geest van Frankrijk wist te waardeeren. Koning Leopold verklaarde deze gevoelens te deelen.
Koning Leopold zeide in zijn antwoord o.a. verder, dat de taak van België in West-Europa is: vrede en bemiddelen. Opdat het Belgische volk deze taak kan vervullen, moet het zijn volledige onafhankelijkheid bewaren; dit is evenwel geen politiek van isolement. België vergeet het verleden niet, evenmin de beproevingen, welke dapper gemeenschappelijk zijn gedragen. België zal trouw blijven aan het gegeven woord.
In de hoop op een betere toekomst zeide Koning Leopold vervolgens, dat de mensch moet werken in vrede; er moet tusschen de staten eendracht en vriendschap heerschen. Dit is het ideaal, waarnaar men moet streven.
Na een receptie in de Belgische Ambassade is Koning Leopold naar Brussel teruggekeerd. (Het Laatste Nieuws)
(Vor. ber. Koning Albert I 3365 C.; Koning Leopold III 2880 B.)

D. **GROOT-DUITSCHLAND. — Bezetting Sudetenduitsch gebied op 10 October voltooid. —**
De Duitsche pers legt den nadruk op het feit, dat de bezetting van het Sudetenduitsche gebied thans overeenkomstig het plan is voltooid.
De „Völkischer Beobachter" schrijft: Sinds 10 October staat het geheele Sudetenland onder de krachtige bescherming van de Duitsche weermacht. Daarmede is werkelijkheid geworden, wat nog voor nauwelijks 14 dagen een vraag scheen te zijn. De Sudeten-Duitschers zijn uit een twintigjarige knechtschap teruggekeerd naar de vrijheid van het Groot-Duitsche Rijk.
Met de voltooiing van de bezetting, welke den 10en October, de door de internationale commissie vastgestelde voorloopige grens bereikte, is een land bij het rijk ingelijfd, dat van oudsher Duitsche menschen herbergde en van nu af aan een onvervreemdbaar en ondeelbaar kleinood van dit rijk zal vormen.
(Vor. ber. 3496 A.; Sudetenland 3497 D.)

15 OCTOBER 1938

E. **ITALIE. — Nieuw parlement. - Geen Kamerleden, maar Nationale Raadgevers. - Rassenwetten. - 99 Joodsche professoren leggen hun ambt neer. - Commissie voor Autarkie. —**
De nieuwe wet, waarbij een Kamer van fasces en corporaties wordt ingesteld, zal door de huidige Kamer van Afgevaardigden worden goedgekeurd in een zitting op 30 November en door den Senaat op 12 December.
Op 23 Maart 1939, ter gelegenheid van den 20sten jaardag der oprichting van de Italiaansche strijdbare fasces, zal de nieuwe wetgevende periode op plechtige wijze worden geopend door den Koning-Keizer, in tegenwoordigheid van de Senatoren en leden der Kamer, die dan niet meer afgevaardigden zullen heeten, maar „nationale raadgevers".
Het aantal leden zal 650 bedragen.

Joodsche professoren. — De „Vita Universitaria", het officieele orgaan van de Staatsuniversiteit te Rome, publiceert een lijst van 99 Joodsche hoogleeraren, die tot nu toe aan 21 Italiaansche universiteiten doceerden en over enkele dagen, als gevolg van de rassenwetten, het onderwijs zullen verlaten. Elf van hen waren aan de universiteit van Bologna verbonden.
Tot de meest bekende ontslagen professoren behooren: Gustavo del Vecchio, hoogleeraar in de staathuishoudkunde aan de universiteit van Bologna, Federico Cammeo, hoogleeraar in het administratieve recht aan de universiteit van Florence, Mario Donati,

verbonden aan de chirurgische kliniek te Milaan, Giorgio Mortatra, hoogleeraar in de statistiek te Milaan, Marco Fanno, hoogleeraar in de staathuishoudkunde te Padua, Allessandro della Seta, hoogleeraar in de archaeologie te Rome, Roberto Almagia, hoogleeraar in de geographie te Rome, Giono Arias, hoogleeraar in de staathuishoudkunde te Rome, Tullio Levi Civitavecchia, hoogleeraar in de mechanica te Rome, Amadeo Herlitzka, hoogleeraar in de physiologie aan de universiteit van Turijn.

De commissie voor de autarkie. — De opper-commissie voor de autarkie is op 14 Oct. in tweede zitting bijeengekomen. Mussolini opende de vergadering en stelde terstond de bespreking van de celluloseproductie aan de orde, waarna het Kamerlid Amicucci een uiteenzetting gaf van de resultaten, die bereikt zijn met de installaties, volgens het plan voor de papier-cellulose. Verschillende sprekers voerden hierover het woord waarna Mussolini de cellulose voor textieldoeleinden ter tafel bracht. De sprekers zetten ten aanzien hiervan uiteen dat het technisch-economische vraagstuk reeds is opgelost, waarna Mussolini vaststelde, dat 12,000 H.A. voor de verbouwing van riet voor cellulose voldoende zijn voor de autarkieplannen. Vijftig procent dezer plannen is reeds verwerkelijkt.
Het lanital vormde het volgende punt der besprekingen. Geconstateerd werd, dat dit een essentieel product is, welks verbruik den invoer aanmerkelijk kan verminderen.
Ten aanzien van andere goederen, zooals zijde, jute, katoen, enz. zal men de autarkie voor ten minste 60 pct. kunnen verwezenlijken. Voor wol is het percentage nationale vezels gesteden van 68 pct. tot 76 pct.
Tenslotte vatte Mussolini de besprekingen samen en stelde een motie voor van den volgenden inhoud: de opper-commissie voor de autarkie, acte nemende van de tot dusver bereikte autarkische verwezenlijkingen, verklaart het voor de textielindustrie noodzakelijk, dat een verplicht gebruik in een vast te stellen verhouding gemaakt wordt van nationale textielvezels in alle weefsels, welke bestemd zijn voor binnenlandsch gebruik. Deze motie werd aangenomen, waarna de vergadering werd gesloten. (Telex-A. N. P. - Stefani)

(Vor. ber. Kamer van Fasces en Corpor. 3496 B.; Joodsche Professoren 3429 C.; Anti-Semit. 3492 C.; Autarkie 3302 D.)

A. **NEDERLAND. — De K.E.M.A. - Nieuwe laboratoria officieel geopend. —**
Op 14 Oct. '38 heeft in tegenwoordigheid van een groot aantal binnen- en buitenlandsche genoodigden Prins Bernhard de nieuwe laboratoria van de N.V. tot Keuring van Electrotechnische Materialen te Arnhem (K.E.M.A.) officieel geopend.
Onder de aanwezigen waren de ministers dr. H. Colijn, mr. dr. ir. J. A. M. van Buuren en prof. dr. J. R. Slotemaker de Bruïne, vertegenwoordigers van de ministers van Economische en van Sociale Zaken, vertegenwoordigers der provinciale en gemeentelijke besturen, afgevaardigden van de universiteiten en hoogescholen en de delegaties van de vereenigingen en instellingen, welke zich op electrotechnisch of aanverwant gebied bewegen, w.o. die van het Koninklijk instituut van ingenieurs, zoomede vertegenwoordigers van buitenlandsche zusterinstellingen. (N. R. Crt.)

B. **DENEMARKEN. — Grondwetswijziging ingediend.**
Op 5 Oct. '38 heeft de premier, Stauning, in het Folketing het ontwerp ingediend voor een grondwetswijziging. De beraadslaging hierover is een der belangrijkste onderwerpen van de winterzitting van het parlement. Het onderwerp behelst verlaging van den kiesgerechtigden leeftijd tot 23 jaar, wijziging van het tot dusverre bestaande tweekamerstelsel door instelling van een rijksdag met twee afdeelingen en invoering van de mogelijkheid van een volksstemming.
Voor het sluiten der zitting werd door den minister van Landbouw een voorstel ingediend in zake een menggebod. In November moet op zijn minst 40 % en van December of op zijn minst 50 % Deensche tarwe door het meel verwerkt worden. Voorts is een voorstel ingediend om den minister van Landbouw te machtigen ook voor Deensche rogge een menggebod in te voeren. (Telex-A. N. P.) **(Vor. ber. 3317 E.)**

C. **TSJECHO-SLOWAKIJE. — Accoord tusschen Praag en Berlijn. - Geen volksstemming. —**
In een officieel communiqué van de internationale commissie tot regeling van het Sudetenduitsche vraagstuk wordt medegedeeld, dat in het Sudetenduitsche gebied geen volksstemming zal worden gehouden.
De commissie is, naar medegedeeld wordt, in de op 13 Oct. '38 gehouden bijeenkomst eenstemmig tot dit besluit gekomen, daar zij bericht had ontvangen, dat de Duitsche en de Tsjechische regeering tot overeenstemming waren gekomen. (Telex-A. N. P.)

(Vor. ber. Tsjechische kwestie 3495 C.; Bezetting Sudetenland 3499 D.)

D. **NEDERL. OOST-INDIE. — Bali's zelfbestuur. - Installatie van de Paroeman Agoeng. —**
Op 3 Oct. '38 is te Singaradja plechtig door den gouverneur der Groote Oost geïnstalleerd de Paroeman Agoeng, vergadering van rijksgrooten, het college van samenwerking tusschen de acht zelfbestuurders van Bali onder voorzitterschap van den resident van Bali en Lombok.
Dit college voor geheel Bali bestaat uit de acht zelfbestuurders en zestien andere leden, tot een aantal van twee per landschap, die door den resident worden benoemd. Deze zestien leden hebben slechts adviseerende stem. Aan den Paroeman Agoeng is opgedragen de instandhouding en verzorging van de Besakihgroep, het ceremonieel, dat daarmede in verband staat, enz. (De Besakih-groep is een groep Balische poeras, tempels, godenverblijven, van de zes klassieke rijkstempelgroepen voor geheel Bali.)
Verder het kastewezen, de leprabestrijding, de krankzinnigenzorg, het onderhoud der verkeerswegen, het onderhoud en de zorg voor de herbebossching en de verzorging van de inwendige aangelegenheden van het land, samenhangende met de pond-pondsgewijze dekking van tekorten van een of meer landschapskassen uit overschotten van andere.
Het college heeft dus de zorg voor datgene wat aan alle acht Balische landschappen gemeen is. De interne aangelegenheden van elk der zelfbesturen worden door die besturen zelf geregeld. (Java Bode)

(Vorig bericht 3334 A.)

16 OCTOBER 1938

E. **TSJECHO-SLOWAKIJE. — De Hongaarsche eischen. - Bijeenkomst te Komarom afgebroken. —**
De Tsjechoslowaaksche en Hongaarsche gedelegeerden, die op 13 Oct. '38 te Komarom opnieuw in vergadering bijeenkwamen, ten einde over de Slowaaksche tegenvoorstellen in zake Roethenië te onderhandelen, hebben de besprekingen afgebroken. De bijeenkomst heeft slechts vijf minuten geduurd.
De Hongaarsche delegatie is naar Boedapest teruggekeerd.
De onderhandelingen met Hongarije worden door de Slowaaksche regeering in haar kwaliteit als autonome staat, gevoerd. Hongarije wenscht gebiedsafstand van Slowakije. De Tsjechische regeering houdt zich derhalve buiten de besprekingen.
De toestand is volgens Durcansky, lid van de Slowaaksche autonome regeering, als volgt:

„De Hongaarsche delegatie heeft een plan voorgelegd volgens hetwelk Slowakije 11.268 vierk. K.M. van zijn gebied met 1.120.000 inwoners zou moeten afstaan. Subkarpathisch-Rusland zou volgens dit plan Hongarije 1.982 vierk. K.M. met 218.000 inwoners moeten afstaan. Onder deze omstandigheden zouden Slowakije en Subkarpathisch-Rusland door aan Hongarije 670.000 Hongaren terug te geven, meer dan 650.000 bewoners van het Slavische ras verliezen.
De Slowaaksche delegatie heeft harerzijds voorgesteld aan Hongarije 5.784 vierk K.M. met 395.000 inwoners af te staan, waarvan 45.000 Slowaken. De 300.000 Hongaren, die in Slowakije zouden moeten blijven, zouden de 300.000 Slowaken van Hongarije compenseeren.
De Hongaarsche delegatie weigerde op deze basis te onderhandelen, hoewel wij zeiden, dat het slechts een

plan was en wij bereid waren over zekere concrete punten te onderhandelen. Ik herhaal, aldus Durcansky, wij willen ons met de Hongaren verstaan, doch wij aanvaarden geen dictaat."
Het Hongaarsche regeeringsblad „Esti Ujsag" bericht ten aanzien van de afgebroken besprekingen te Komarom, dat Hongarije op grond van de overeenkomst van München van Tsjecho-Slowakije opeischte 12.940 vierk. K.M. met 1.030.000 inwoners. De Slowaken boden aan 1838 vierk. K.M. met 105.000 inwoners, dus een zevende van het opgeëischte gebied en een negende van de geëischte inwoners.
De Hongaarsche regeering heeft 5 lichtingen gemobiliseerd.
(Telex-A. N. P. - Prager Tageblatt - Esti Ujsag)
(Vorig bericht 3488 A.)

A. JOEGO-SLAVIE. — Parlement ontbonden. - Versterking der regeerings-Coalitie. —
De Joegoslavische regentschapsraad heeft op 10 Oct. besloten het parlement te ontbinden. Op 11 December worden verkiezingen gehouden.
In het desbetreffende decreet wordt tevens mededeeling gedaan van een reorganisatie der regeering-Stojadinowitsj. De Kroatische afgevaardigde Mastrowitsj is minister voor Lichamelijke Opvoeding geworden, de leider der Joegoslavische Volkspartij, Hodzjera, minister zonder portefeuille.
De Volkspartij zal bij de verkiezingen één lijst opstellen met de regeeringspartij, die daardoor naar men aanneemt, een 200.000-tal stemmen zal winnen. Dit is een belangrijke gebeurtenis in het politieke leven van Joego-Slavië. De toetreding van deze fractie tot de groepen, die zich om Stojadinowitsj geschaard hebben, is een bevestiging van het streven naar een unitair regime en van den wil, krachtig te strijden tegen iedere oppositie, die federalisme wil.
(Telex-A. N. P.) **(Vor. ber. Kabinet 3409 F.; Parlement 1825 G.)**

B. GROOT-DUITSCHLAND. — Adolf Hitler's rede te Saarbrücken. - Engelsche ontnuchtering. - Mussolini accoord. —
De aanhangers van de regeering in het Lagerhuis, die thans tot taak hebben, in de districten en de provincie de kiezers te overtuigen van de juistheid van Chamberlains verzoeningspolitiek, zijn op 9 Oct. '38 door Hitlers rede te Saarbrücken leelijk ontnuchterd. Chamberlain had zoo duidelijk te verstaan gegeven, dat Hitler thans vriendschappelijker voor Engeland voelde, dat een zoo tartende houding niet werd verwacht. Een speciale raad aan het adres van Engeland, om niet langer kinderjuffrouw te spelen, zich niet met Duitschlands zaken te bemoeien, daar dit niet meer zal worden geduld, gevolgd door een totaal onnoodig schampere opmerking over Palestina, welke braaf den lachlust moet hebben opgewekt, dit alles heeft in Engeland de uitwerking van een koud bad.
De „Informazione Diplomatica" geeft . . . . den Joden daarvan de schuld en zegt: Nu het nog tijd is, heeft de Führer de aandacht gevestigd van het Duitsche volk en van de wereld op de activiteit van deze groepen en partijen, welke gunsig staan tegenover een preventieven oorlog tegen Duitschland en Italië; hij heeft duidelijk gemaakt, dat Duitschland zich niet zal laten benevelen. Ook Italië zal zich dit niet laten doen.
Tot degenen, die den oorlog willen, zegt de „Informazione Diplomatica", dat een oorlog het hoogste risico voor hen met zich zou brengen. Tegen het Italiaansch-Duitsche blok van 125 millioen man, dat elk jaar met een millioen man toeneemt; tegen dit blok, dat heden over verbazingwekkende krachten en over een gunstig geografische en strategische positie te land, ter zee en in de lucht beschikt, tegen dit blok van moreele en materieele hulpbronnen is niets meer te beginnen. Er kan slechts één ding worden gedaan, dat is vrede maken, werkelijke vrede naar het voorbeeld van München.
(Manchester Guardian - Informazione Diplomatica)
(Vorig bericht 3495 B.)

C. FILMKUNST. — Nederlandsche Films. - Vadertje Langbeen. —
Op 6 Oct. '38 vond de première plaats van de Nederlandsche film „Vadertje Langbeen", naar het bekende boek van Jean Webster. De film werd door de Neerlandia Film-Productie N.V. vervaardigd in de Cinetone-Studio's te Amsterdam en wordt in roulatie gebracht door N.V. Filmex.
Regie: Friedrich Zelnik; Productieleiding: Rudolf Meyer; Camera: Bryan Langley; Montage: C. J. Theunissen; Muziek: Max Tak; geluidsingenieur: J. Citroen.
In de hoofdrollen: Lily Boumeester, Paul Storm, Emma Morel, Gusta Chrispijn-Mulder, Sara Heyblom, Heleen Pimentel, Lies de Wind, Jan Retel, Lau Ezerman, Aaf Bouber, Herman Bouber, Joke Busch, Const. van Kerckhoven en Peronne Hosang.
De plaats der handeling van het oorspronkelijk in Amerika spelende verhaal is bij de bewerking voor de film overgeplaatst naar ons land. (Red. K. H. A.)
(Vor. ber. Nederl. Films 3403 D.)

17 OCTOBER 1938

D. NEDERLAND. — Onderwijs. - Inaugureele rede van Prof. Dr. J. B. Tielrooy over „Van - l'art pour l'art - tot - poésie pure." —
Dezer dagen heeft de nieuwbenoemde buitengewone hoogleeraar in de Fransche taal- en letterkunde na de middeleeuwen dr. J. B. Tielrooy — als schrijver bekend onder den naam Johannes Tielrooy — in de aula van de universiteit van Amsterdam zijn ambt aanvaard met het uitspreken van een rede, getiteld: „Van - l'art pour l'art - tot - poésie pure". Wij ontleenen hieraan het volgende:
Dichters, zeide spr., hebben dit met philosofen gemeen, dat hun werken steeds een philosophische portee hebben, maar zij verschillen van de philosophen, doordat zij die portee niet in formule brengen en haar ook niet opzettelijk in hun werk leggen. Dichters willen niets dan beelden scheppen. De portee spreekt uit die beelden vanzelf, doordat deze voortkomen uit een innerlijk waarin o.m. ook philosophische bedoelingen en gedachten leven.
Het feit dat elk gedicht, behalve een aesthetische en een realistische, ook een wijsgeerige waarde heeft, wordt te veel veronachtzaamd. Hiervoor is de Fransche literaire beweging „l'art pour l'art" ten deele verantwoordelijk. In hoofdzaak heeft „l'art pour l'art" betoogd, dat het aesthetisch gevoel van den dichter de voornaamste oorzaak van zijn werk is; dat moreele strekkingen en weergaaf van de waarheid omtrent het menschelijk leven daarentegen niet anders dan gevolgen van het dichten zijn te noemen en dat in poëzie de inhoud en de vorm-elementen samenvloeien tot een nieuwe eenheid, waarbinnen zij, om hun volle beteekenis voor ons te verkrijgen, op elkander zijn aangewezen. Eenerzijds heeft deze leer uitstekend gewerkt door het waandenkbeeld eener opzettelijke portee te bestrijden; maar anderzijds hebben vele uitingen van haar woordvoerders door onduidelijkheid en oppervlakkigheid aanleiding gegeven tot de dwaling dat een portee ook niet noodig zou zijn.
Dit verklaart o.a. dat de Nederlandsche beweging van 1880 in haar critiek te uitsluitend aesthetisch geweest is en dat bij een goed deel van het publiek een ondoordacht „mooi vinden" het eenige criterium werd bij de beoordeeling van gelezen boeken.
De leer van „l'art pour l'art" is echter, zonder dat dit behoorlijk tot Nederland doordrong, belangrijk uitgebreid en verdiept door Baudelaire, Mallarmé, Valéry en Brémond.
Spr. acht de uitbreiding die door deze vier schrijvers aan de theorie van „l'art pour l'art" is gegeven, van groote waarde. Valéry echter verwijt hij, het proza té miskennen en hij prijst Brémond omdat deze, met anderen, tegenover Valéry de beteekenis van het zieleleven voor het ontstaan van poëzie heeft volgehouden. Brémond's opvattingen omtrent het „bezwerend" karakter der poëzie beschouwt hij als onvruchtbaar. De „bezwering" is niet te isoleeren. Even goed zou men „de koude" van het ijs als een afzonderlijke substantie kunnen willen vertoonen.
Poëzie is volgens spr. een „harmonische en meer in het bijzonder rhythmische verbinding in taal van beelden en portee", is deze verbinding geslaagd, dan werkt zij bezwerend. Of zij het bovenzinnelijke doet kennen, zal volgens spr. wel altijd een vraag blijven. Haar hoogste werking is katharsis, welke ontstaat door het aanschouwen van een waarheid en ons daardoor in staat stelt, ons tijdelijk boven het lot te verheffen. Maar is de „waarheid", zooals poëzie ons haar doet kennen, van bovenzinnelijken aard? Wij weten het niet. (Nieuwe Rotterd. Crt.)
(Vor. ber. Ambtsaanv. in het Onderwijs 3469 C.)

E. SOVJET-RUSLAND. — Na de conferentie van München. - Een beschouwing. —
In haar internationale overzicht wijst de „Prawda" erop, dat na de conferentie van München de Fransche politiek zich steeds meer op een accoord met de aanvallers oriënteert. Het onthaal, dat Rome het besluit van de Frasnche regeering om de annexatie van Abessynië de facto te erkennen bereid heeft, is een welsprekende aanwijzing van de vermindering van het prestige als gevolg van de noodlottige buitenlandsche politiek van de regeering-Daladier. Zelfs Italië, dat zich na zijn militaire avonturen aan den rand van een financieel en economisch bankroet bevindt en op zoek is naar credieten te Londen en Parijs, acht het mogelijk om de uiterste geringschatting ten aanzien van Daladier aan den dag te leggen. Ook

ditmaal blijven de fascisten hun politiek van chantage en bluf getrouw. Mussolini tracht uit alle macht de troeven uit te spelen, welke hij als gevolg van de conferentie te München in handen heeft gekregen, om van Engeland en Frankrijk nieuwe concessies in het Spaansche vraagstuk te verkrijgen. Het plan tot verstikking van de Spaansche republiek, dat de imperialisten hebben opgesteld, is een groot gevaar voor de nationale belangen van Frankrijk. De uitvoering van dit plan zal een voortdurende bedreiging met een fascistischen aanval in den rug van de Fransche republiek vormen. Na de conferentie te München zijn de pretenties van de fascistische mogendheden nog toegenomen en dientengevolge gaan Engeland en Frankrijk verder op den weg van concessies aan den aanvaller en het streven naar een accoord met dezen. (N. R. Crt.) **(V. b. 3487 C.; Tsjech. kwestie 3500 C.)**

A. VEREENIGDE STATEN. — Amerikaansch Vakverbond zet boycot-actie voort. - Green tot voorzitter herkozen. —

Het congres van het Amerikaansche Vakverbond heeft het voorstel om een gemeenschappelijke actie van de wereldemocratieën tegen aanvallerslanden te steunen, verworpen.

Het congres heeft echter besloten tot voortzetting van den boycot van in Duitschland vervaardigde goederen.

Het Vakverbond heeft tenslotte Green tot voorzitter herkozen. (Het Volk) **(Vor. ber. Vakvereen. 3049 E.)**

B. JAPAN. — Staatsleeningen. —

Het Japansche ministerie van Financiën heeft per 1 October '38 een nieuwe emissie van 400 millioen yen obligaties aangekondigd ter bestrijding van de kosten van den Chineeschen veldtocht. De emissie-koers dezer 3½% leening, welke in 11 jaar zal worden afgelost, bedraagt 98½%. (Financial News)
(Vor. ber. Leeningen 3404 A.)

C. ENGELAND. — Reorganisatie van het Leger. —

In een tafelrede, op 10 October '38 uitgesproken in het Mansion House, heeft Hore Belisha, de minister van Landsverdediging, een algeheele reorganisatie van het z.g. territoriale veldleger aangekondigd. (Times) **(Vor. ber. Leger, Vloot en Luchtm. 3494 B.)**

D. NEDERLAND. — Werkloosheid in September 1938.

Op 10 September 1938 waren bij de organen der openbare arbeidsbemiddeling ingeschreven 320.404 werkzoekenden, waarvan er 302.884 werkloos waren (n.l. 289.469 mannen en 13.415 vrouwen).
(Centraal Bureau v. d. Statistiek)
(Vor. ber. Werkloosheid 3407 C.)

E. GROOT-DUITSCHLAND. — Reactie op de Britsche bewapening. —

Onder het opschrift „Bedenkelijke Engelsche bewapeningspropaganda" schrijft de „Deutsche Allgemeine Zeitung": „Er valt niet meer aan te twijfelen, dat in Groot-Brittannië, ondanks München, een regelrechte bewapeningspropaganda aan den gang is, waaraan behalve de pers ook leden van het Engelsche kabinet deelnemen."

Het blad noemt in dit verband Lord Winterton en den minister voor de Luchtvaart, Kingsley Wood, en vervolgt dan: „In Duitschland volgt men met groeiende belangstelling deze Engelsche bewapeningspropaganda. Men zal hier op den duur niet werkeloos kunnen toezien want daardoor zou een wanverhouding op bewapeningsgebied kunnen ontstaan. Wij verwonderen ons er echter over, dat het democratische Engeland zich zoozeer onderwerpt aan den invloed van oorlogsstichters van het slag Eden, Churchill en Duff Cooper, wier houding in het Lagerhuis en elders — zooals de Führer in zijn rede te Saarbrücken opmerkte — niet verdoezelt waarom zij bewapenen willen: Hun doel is oorlog." (D.N.B.) **(Vor. ber. Eng. Bewap. 3494 B.)**

F. GROOT-DUITSCHLAND. — Kerkstrijd. - Kardinaal Innitzer. —

Op 11 October '38 werden te Weenen strooibiljetten verspreid, onderteekend door kardinaal Innitzer en gedateerd 24 September, waarin de kardinaal critiek oefent op de nieuwe wet voor de Ostmark, waardoor het verplichte godsdienstonderwijs wordt afgeschaft. Ouders worden aangespoord hun kinderen naar de catechisatielessen te zenden. Het geschrift eindigt met de volgende tien regels:

1. Alle ouders dragen voor God de verantwoordelijkheid voor de ziel van hun kinderen: laat uw kinderen daarom godsdienstonderwijs genieten;
2. voedt uw kinderen als Christenen op;
3. bidt voor en met uw kinderen;
4. schenkt dagelijks aandacht aan het geloof van uw kinderen;
5. bedenkt dat God u de ziel van uw kinderen heeft toevertrouwd en ze weer van u zal terug vragen;
6. kinderen zijn een heiligdom van God;
7. komt elken Zondag met uw kinderen in de kerk;
8. voedt uw kinderen thuis op in werkelijk Katholieken geest;
9. weest niet onverschillig maar waak goed over uw kinderen;
10. ouders beschermt uw kinderen in naam van God, beschermt hen tegen alle gevaar, ook dat voor hun ziel.

Rijkscommissaris Bürckel heeft een heftige rede gehouden tegen het politieke Katholicisme. Deze rede werd niet in de Duitsche bladen gepubliceerd. Hij beschuldigt Joden en Tsjechen van de relletjes, die op 7 en 8 October te Weenen voor het bisschoppelijk paleis hebben plaats gehad.

Tenslotte verklaarde Bürckel de discussies en onderhandelingen met den clerus voor definitief beëindigd en kondigde een reeks maatregelen aan. (Telex-A. N. P. - Maasbode)
(Vor. ber. 3497 A.; Bürckel 3337 C.)

18 OCTOBER 1938

G. ROEMENIE. — Politiek blijft ongewijzigd. - De IJzeren Garde. —

De Roemeensche minister van Binnenlandsche Zaken, Calinescu, heeft een rede gehouden, waarin hij o.m. de maatregelen tegen de IJzeren Garde besprak. Hun, die meenen dat de regeering, gedwongen door de internationale politiek, behoort terug te komen van deze maatregelen, antwoordde de minister, dat de regeering voornemens is te volharden in de politiek, welke de kalmte kan doen terugkeeren in een land, dat door drijvers in een buitengewoon gevaarlijken toestand was gebracht.

Onze politiek van handhaving der orde in het binnenland — aldus Calinescu — blijft onveranderd. Als iemand mocht denken, dat ons standpunt veranderd is of zal veranderen, dan raad ik hem aan toch niet de proef te nemen. (Telex-A. N. P.)
(V. b. Binnenl. Politiek 2766 A.; IJz. Garde 3289 A.)

H. ROEMENIE. — Herbewapening. - Mutaties in het Kabinet-Miron Christea. —

In een interministerieele conferentie onder voorzitterschap van koning Carol heeft men te Boekarest een nieuw richtsnoer voor de herbewapening van het land vastgesteld. Generaal Argeseanu, de minister van Nationale Verdediging, is afgetreden. Ook generaal Glatz, onderstaatssecretaris aan dat departement, heeft zijn ontslag genomen.

De redenen van het aftreden van Argeseanu en Glatz zijn nog niet officieel bekend, doch in welingelichte kringen merkt men op, dat het aftreden samenvalt met het einde van een reeks ministerieele besprekingen, welke gewijd waren aan een diepgaand onderzoek van de wapening van het land. Na de conferentie van 12 October te Sinaia kwam de mededeeling, dat men een nieuwen grondslag had vastgesteld voor de ontwikkeling der wapening en de uitrusting van het leger. (Telex-A. N. P.)
(Vor. ber. Kabinet 3207 A.; Bewapening 3294 B.)

I. NIEUW-ZEELAND. — Verkiezingen. —

De verkiezingen in Nieuw-Zeeland hebben tot resultaat gehad dat de arbeiderspartij onder leiding van minister-president Savage haar meerderheid van 30 stemmen precies behouden heeft. Zij verwierf 55 zetels tegen de nationalisten 23 en de onafhankelijken 2. De nationalisten hebben vier zetels op de onafhankelijken gewonnen en van de arbeiderspartij drie. Doch zij verloren drie andere zetels aan de arbeiderspartij. (Telex-A. N. P.) **(Vorig bericht 2078 F.)**

A. **TSJECHO-SLOWAKIJE. — Italië steunt de Hongaarsche eischen. —**
De „Informazione Diplomatica" publiceert op 17 Oct. het volgende communiqué: De door de regeering te Boedapest genomen militaire maatregelen worden in Romeinsche verantwoordelijke kringen volkomen gerechtvaardigd geacht. Men heeft hier te doen met een partieele mobilisatie uit voorzorg, welke noodzakelijk is gebleken doordat Tsjecho-Slowakije nog niet heeft gedemobiliseerd, zoodat Hongarije zich in de minderheid bevond. (Informazione Diplomatica)
(Vorig bericht 3500 E.)

B. **TSJECHO-SLOWAKIJE. — Duitsch staatssecretaris in Slowakije benoemd. —**
De Slowaaksche ministerraad heeft op 14 Oct. '38 ter behartiging van de belangen der Duitsche volksgroep in Slowakije een staatssecretaris benoemd, n.l. dr. Karmasin, de leider van de Duitsche partij in Slowakije.
Ook voor de Hongaarsche volksgroep is een staatssecretariaat in het leven geroepen.
Op voorstel van dr. Karmasin heeft de regeering van Slowakije het verbod van Adolf Hitlers boek „Mein Kampf" en vijf Duitsche kranten opgeheven. Ook twee Poolsche kranten en tot nu toe verboden Italiaansche kranten mogen weer worden gelezen.
(D.N.B.) **(Vor. ber. Slowaken 3492 A.)**

C. **DENEMARKEN. — Eischen van Duitschers. —**
Volgens de „Politiken" heeft Schmidt, Duitsch afgevaardigde van Noord-Sleeswijk, op 13 Oct. '38 in het Folketing verklaard, dat de Duitsche bevolkingsgroep haar eigen cultureel beheer moest hebben naast een moratorium in verband met economische moeilijkheden, terwijl maatregelen behooren te worden genomen, opdat de Duitschers hun eigendom kunnen behouden. Alle nationale problemen, aldus zeide hij, kunnen niet worden geregeld als in Oostenrijk en het Sudetenduitsche gebied, maar het cultureele zelfbeheer kan verwezenlijkt worden. Deze kwestie en die van een nieuwe wetgeving voor den grond zijn zoo belangrijk, dat — aldus Schmidt — men zou afzien van het indienen van andere eischen der Duitsche minderheid. (Politiken) **(Vorig bericht 3253 A.)**

D. **TSJECHO-SLOWAKIJE. — Het Britsche Legioen niet meer noodig. —**
Het bestuur van het Britsche legioen is er officieel van in kennis gesteld, dat de diensten van het legioen thans niet meer in Tsjecho-Slowakije noodig zijn in verband met het te Berlijn genomen besluit om geen volksstemming te houden. De leden van het legioen kunnen dus naar huis gaan, maar inmiddels heeft hun samenroeping de Britsche regeering *f* 90.000 per dag gekost. (Nieuwe Rotterd. Crt.)
(Vor. ber. Sudetenkwestie 3501 E.)

E. **GROOT-DUITSCHLAND. — Ambtenaren geen lid van confessioneele beroepsvereenigingen. —**
In een decreet van den minister van Binnenlandsche Zaken wordt ambtenaren verboden lid te zijn van confessioneele beroepsvereenigingen.
Indien zij hiervan lid zijn, moeten zij hun lidmaatschap onmiddellijk opzeggen. Deze bepaling geldt niet voor geestelijken, die ambtenaar zijn en lid van een beroepsvereeniging voor geestelijken.
(Telex-A. N. P.) **(Vor. ber. Ambtenaren 2817 A.)**

F. **GROOT-DUITSCHLAND. — Diplomatiek geschil met Brazilië. —**
Over het diplomatiek conflict tusschen Duitschland en Brazilië meldt het Duitsche Nieuwsbureau uit Berlijn:
De Braziliaansche regeering heeft het noodig geacht de Duitsche regeering mede te deelen, dat de terugkeer van den Duitschen ambassadeur in Brazilië haar ongewenscht voorkomt. De Duitsche regeering heeft daarop aan de Braziliaansche regeering uiting gegeven van haar groote verwondering over dezen ongemotiveerden stap en verlangd, dat de Braziliaansche ambassadeur te Berlijn zijn post verlaat. De Duitsche ambassadeur te Rio de Janeiro wordt in het ministerie van Buitenlandsche Zaken voor bijzondere diensten beschikbaar gehouden.
Tot het vertrek van den Braziliaanschen ambassadeur uit Berlijn was overigens reeds sinds eenigen tijd beslist. Ook wist men te Berlijn, dat Ritter, de Duitsche ambassadeur in Rio de Janeiro niet terug zou keeren. Ritter zou, al wordt dit van Duitsche zijde ontkend, in nauw contact hebben gestaan met de fascistische beweging in Brazilië en deswege aldaar persona non grata zijn. (Nieuwe Rotterd. Crt.)
(Vor. ber. Duitschland-Brazilië 3269 A.)

19 OCTOBER 1938

G. **TSJECHO-SLOWAKIJE. — Chvalkovsky's onderhoud met Hitler. —**
Chvalkovsky, de Tsjechoslowaaksche minister van Buitenlandsche Zaken, heeft op 14 Oct. '38 een onderhoud met Adolf Hitler gehad te München.
Het Duitsche Nieuwsbureau heeft het volgende communiqué uitgegeven:
De Führer heeft vandaag in het bijzijn van den rijksminister van Buitenlandsche Zaken, von Ribbentrop, den Tsjechoslowaakschen minister van Buitenlandsche Zaken, Chvalkovsky, ontvangen.
De Tsjechische minister gaf den Führer de verzekering, dat Tsjecho-Slowakije tegenover Duitschland een loyale houding zal aannemen.
De Führer heeft daarvan met voldoening kennis genomen.
De Führer gaf tegenover den Tsjechoslowaakschen minister van Buitenlandsche Zaken uitdrukking aan zijn leedwezen, dat in de kwestie der Hongaarsche minderheden nog geen oplossing is gevonden. Hij sprak de hoop uit, dat het gelukken moge ook in deze kwestie zoo spoedig mogelijk een bevredigende oplossing te vinden. (D. N. B.)
(Vor. ber. Chvalkovsky 3493 A.; Hitler 3501 B.)

H. **ENGELAND. — Lord Stanley overleden. —**
Lord Stanley, minister van Dominions en erfgenaam van lord Derby, is op 16 Oct. '38 in den ouderdom van 44 jaren in een Londensch ziekenhuis overleden.
(Times)

I. **POLEN. — Rede van den minister van Financiën, Kwiatkowski. - „Geen politieke vriendschap". —**
De Poolsche vice-premier en minister van Financiën, Kwiatkowski, heeft op 16 Oct. '38 te Kattowitz een groote rede gehouden, welke in hoofdzaak van belang is omdat hij daarin met den grootsten nadruk op de volkomen onafhankelijke positie van Polen wijst en zich zeer geringschattend uitlaat over de waarde van politieke vriendschapsbanden tusschen de volken. Het eenige land, dat hij niet met name noemt, is Italië, dat hij huldigt wegens de houding, tijdens het sanctieconflict aangenomen. (Polksa Agencia Telegraficzna)

K. **KARL KAUTSKY OVERLEDEN. —**
Karl Kautsky is op 17 Oct. '38 te Amsterdam overleden. Kautsky, die reeds eenige weken ernstig ziek was, was op 16 October juist 84 jaar oud geworden.
Karl Johann Kautsky was te Praag geboren. Van 1874 tot 1878 studeerde hij te Weenen geschiedenis en wijsbegeerte, waarna hij zich twee jaar later te Zürich als schrijver vestigde. Daar verbleef hij hoofdzakelijk om studies te schrijven over het wetenschappelijke en practische socialisme.
In 1833 richtte hij de socialistische revue „Die Neue Zeit" op, welke te Stuttgart verscheen en door Kautsky enkele jaren te Londen en later te Berlijn werd geredigeerd.
Karl Kautsky heeft zich vooral naam gemaakt als vurig volgeling van Karl Marx, met wien hij bevriend was, en Friedrich Engels.

Reeds als student sloot hij zich bij de sociaal-democratie aan. Hij kantte zich scherp tegen het revisionisme van Bernstein. Na den grooten oorlog, in 1919, werd Kautsky als Duitsch staatssecretaris belast met een onderzoek naar de oorzaken van den wereldoorlog.
Bij de opkomst van het nationaal-socialisme in 1931 verliet Kautsky de Duitsche hoofdstad om zich te Weenen te vestigen. De aansluiting van Oostenrijk bij Duitschland in Maart van dit jaar was oorzaak, dat Kautsky ook Weenen vaarwel zegde.
Kautsky heeft de socialistische lectuur met een groot aantal wetenschappelijke werken verrijkt.
Te Weenen was hij begonnen aan zijn gedenkschriften te werken, welken arbeid hij te Amsterdam voortzette.

Van de hand van Kautsky zagen de volgende werken het licht: Der Einflusz der Volksvermehrung auf den Fortschritt der Gesellschaft (Weenen 1880); Thomas More und seine Utopie (Stuttgart 1887); Der Parlementarismus, die Volksgezetzgebung und die Sozialdemokratie (Stuttgart 1893); Die Agrarfrage (Stuttgart 1899); Handelspolitik und Sozialdemokratie (Stuttgart 1901); Die soziale Revolution (Berlijn 1903); Wie der Weltkrieg entstand (1919); Terrorismus und Kommunismus (1919); Materialistische Geschichtsauffassung (1927). Verder uitgave van Marx' Theorien über den Mehrwert (3 dln, Stuttgart 1905—1910).
(Nieuwe Rotterd. Crt. - Het Volk)

A. KUNST. — Nieuwe Opera's van Richard Strauss. - Eerste opvoeringen van „Daphne" en „Der Friedenstag" te Dresden. —

Over de première van Richard Strauss' jongste opera „Daphne" te Dresden schrijft de Berlijnsche pers van 17 October met veel waardeering. De tekst is van Joseph Gregor en wijkt niet al te veel af van die van Heinrich Schütz en Martin Opitz, — de eerste Duitsche Opera, waarvan de muziek door brand verloren is geraakt. Strauss heeft de bekende mythologische sage vooral in de monologen en duetten dankbaar behandeld en in hoofdzaak muziek geschreven om de hoofdfiguren in „Daphne" te karakteriseeren.
Op deze nieuwe opera volgde nog de première van een andere in één bedrijf van Strauss, „Der Friedenstag" genaamd, die door de Duitsche pers een „rauhe Kriegernovelle mit glücklichem Ausgang" wordt genoemd en een wat al te grove tegenstelling met het voorafgegane „Daphne". (Alg. Handelsblad)
(Vor. ber. Opera 1684 G.)

B. FRANKRIJK. — Financieele positie. - Nieuwe credieten voor landsverdediging. - Volksfront. - Groep Flandin. - Benoeming van Poncet te Rome. —

De internationaal-politieke gebeurtenissen in de tweede helft van September hebben in Frankrijk buitengewoon groote uitgaven medegebracht. De omvang daarvan kan op dit oogenblik nog moeilijk met zekerheid worden bepaald, daar de uiteindelijke rekeningen niet zijn opgemaakt. Dat kan nog wel twee à drie maanden duren. Het bedrag van fr. 15 milliard, dat is genoemd als kosten van de Fransche mobilisatie, lijkt geenszins overdreven.
De jongste weekstaat der Bank van Frankrijk (per 29 September) draagt ten deele de sporen van die buitengewone uitgaven. Tusschen 22 en 29 September zijn de voorschotten aan den Staat met fr. 5.5 milliard opgeloopen, waardoor het nog beschikbare saldo tot fr. 1950 mill. is gedaald. Daar sedert 29 September verder op de betrokken rekening gedisponeerd is, zij het in minder krachtige mate, kan men wel aannemen, dat het voorschot thans in totaal opgenomen is.

Nieuwe credieten voor de landsverdediging. —
Daladier heeft bij den ministerraad een decreet ingediend, waarbij het ministerie van oorlog gemachtigd wordt voor 1938 verplichtingen aan te gaan voor de verschillende diensten der landsverdediging tot 1420 millioen boven de reeds verleende credieten.
De minister van marine, Campinchi, heeft een decreet doen onderteekenen, waarbij het ministerie van marine gemachtigd wordt extra uitgaven van 887 millioen te dekken.
Deze geteekende decreten vallen buiten het door de regeering voorbereide plan tot economisch en financieel herstel des lands.

Volksfront. — Het hoofdbestuur van de radicale partij heeft op 13 October met op 3 na algemeene stemmen een motie aangenomen, die een groote politieke beteekenis heeft.
De motie behelst twee voorname punten. Ten eerste een openlijke en definitieve breuk met de communisten. Ten tweede een oproep en bereidverklaring tot een nationale eenheid, waarbij echter uitdrukkelijk een uitzondering gemaakt wordt voor den heer Pierre Etienne Flandin, wiens houding tijdens de laatste crisis en een telegramwisseling met Adolf Hitler voldoende bekend zijn.
Het hoofdbestuur zegt o.m. in de aangenomen resolutie:
„De oproep tot eenheid, welke de radicale partij reeds verscheiden malen gelanceerd heeft, wordt thans door haar herhaald op een oogenblik, dat de natie, die haar vredeswil duidelijk bewezen heeft, haar materieele en moreele kracht moet bewijzen, ten einde het behoud van dien vrede te verzekeren. Maar die eenheid kan niet in dubbelzinnigheid tot stand komen. Zij is niet mogelijk met al die personen, die zich van hun verantwoordelijkheid niet bewust zijn, en die, zooals een oudminister-president, in direct contact met buitenlandsche regeeringen geweest zijn en blijven, en met behulp van alle middelen getracht hebben, de maatregelen ten behoeve van de nationale verdediging tegen te werken op een oogenblik, dat de regeering zeer moeilijke onderhandelingen voerde, met het uitsluitend doel de Fransche belangen te verdedigen."

Groep-Flandin. — De Fransche minister van Justitie, Paul-Reynaud, heeft aan den voorzitter der „Alliance Démocratique", oud-premier Flandin, een schrijven gericht, waarin hij bedankt voor het lidmaatschap der groep, welker vice-voorzitter hij was. Deze stap is een gevolg van het meeningsverschil, dat tusschen beiden gerezen is met betrekking tot de buitenlandsche politiek.

François-Poncet naar Rome. — De Italiaansche regeering heeft haar agrément verleend tot de benoeming van François Poncet, ambassadeur te Berlijn, tot ambassadeur van Frankrijk te Rome. Tegelijkertijd, dat de Fransche regeering het agrément van de Italiaansche regeering verzocht voor de benoeming van François-Poncet, heeft de Italiaansche regeering aan de Fransche medegedeeld, dat zij binnenkort het agrément verzoeken zou voor de benoeming van een Italiaansch ambassadeur te Parijs.
(Le Temps - N. R. Crt. - Telex-A. N. P. - L'Intransigeant)
(Vor. ber. Financiën 3291 E.; Defensie 3197 B.; Volksfront 3408 H.; Flandin-Reynaud 3157 A.; Diplomatie 3487 A.)

20 OCTOBER 1938

C. BELGIE. — Begrootingen 1938 en 1939. —

De Belgische minister van Financiën heeft medegedeeld, dat de begrooting voor het dienstjaar 1938 waarschijnlijk een tekort van 754 millioen francs te zien zal geven. Voor 1939 worden de ontvangsten geschat op 11.700 millioen en de uitgaven op 11.583 millioen, d.i. een overschot van 117 millioen, waarvan evenwel direct ongeveer 17 millioen afgaat voor voorzieningen van salarissen, tractementen en pensioenen op grond van het indexcijfer.
Er zullen ongeveer 100 millioen moeten worden gevonden uit nieuwe heffingen.
De regeering zal de belasting op deelneming aan voetbal-pools brengen van 4.4 pct. op 15 pct., de belasting op radiotoestellen van 60 op 78 francs. De porto op brieven zal met 5 centimes worden verhoogd, evenals de porto voor briefkaarten, terwijl voorts belastingen op invoervergunningen zullen worden geheven. De buitengewone begrooting, welke in 1938 ongeveer 2573 millioen beliep, zal voor 1939 worden teruggebracht tot 1610 millioen francs.
(Het Laatste Nieuws)
(V. b. Begrootingen: 1938 3345 A.; 1939 3355 E.)

D. IERLAND. — De Valera eischt: Een onverdeeld Ierland. —

In een interview met een bijzonderen correspondent van de „Evening Standard" heeft De Valera, de eerste-minister van Ierland, op 17 October verklaard, dat de huidige scheiding tusschen Noord- en Zuid-Ierland een gevaarlijk anachronisme is, waaraan een eind dient te worden gemaakt.
„Deze kunstmatige grens van 300 mijl, welke het Noorden (Ulster) van de rest van Ierland scheidt", ging de Valera voort, „is de diepste wond, welke het Engelsche volk het Iersche volk heeft toegebracht, een wonde, die oude antagonismen levend houdt tusschen de Engelschen, die zedelijk verantwoordelijk zijn voor het voortbestaan van deze scheiding en de overwegende meerderheid van het Iersche ras."
De Valera bood Ulster autonomie in interne aangelegenheden aan, waarbij hij alleen garanties voor de nationalistische minderheid in dit gebied vroeg.
Zoolang de scheiding voortduurde, aldus voegde De Valera hieraan nog toe, zijn de kansen, dat Ierland in geval van een Europeeschen oorlog met Groot-Brittannië zal samenwerken zeer gering.
(Telex-A. N. P.) **(Vor. ber. De Valera 3327 C.)**

A. **TSJECHO-SLOWAKIJE. — Financieele hulp. —** Met de Tsjechoslowaaksche financieele missie, die op 17 October van Londen naar Praag is teruggekeerd, is een bevredigende regeling tot stand gekomen omtrent het Britsche voorschot van 10 millioen pond sterling en het gebruik, waartoe het zal worden bestemd. Het Tsjechoslowaaksche verzoek om nog meer financieele hulp, dat, naar men meent te weten, het onderwerp zou vormen van memoranda, die de missie bij de Britsche en de Fransche regeering heeft achtergelaten, is eveneens besproken, doch hieromtrent kon men het niet zoo spoedig eens worden.
Frankrijk heeft zich op het standpunt gesteld, dat Frankrijk's eigen behoefte voorloopig de mogelijkheid van het verleenen van bijstand aan Tsjecho-Slowakije uitsloten, in verband waarmede Engeland zich niet bereid zou hebben verklaard de last alleen te dragen. (Telex-A.N.P.)
(Vor. ber. Beroep op Londen 3481 A.)

B. **BELGIE. — Gemeenteraadsverkiezingen. —** De officieele uitslagen van de op 16 October gehouden gemeenteraadsverkiezingen luiden voòr Brussel-stad en Antwerpen als volgt:

In Brussel-stad verloren de katholieken 1 zetel, de liberalen 2, de socialisten 3, de rexisten wonnen er 4, de communisten 2. De nieuwe raad zal dus bestaan uit 13 liberalen, 12 katholieken, 9 socialisten, 4 rexisten, 3 communisten. Het college van B. en W. was tot dusver liberaal en katholiek.
Te Antwerpen verloren de katholieken 3 zetels, de liberalen ook 3, de socialisten en de Vlaamsche nationalisten verloren er ieder 1.
De Antwerpsche gemeenteraad is thans samengesteld uit 13 socialisten, 9 liberalen, 12 katholieken, 2 rexisten, 1 Vlaamsch-nationalist en 6 van de partij-Frenssen. Het liberaal-socialistische bestuur zal dus tezamen over 22 zetels beschikken.
(Het Laatste Nieuws) **(V. b. Verkiezingen 2749 B.)**

C. **EUCHARISTISCH-CONGRES TE N. ORLEANS. - Radiorede van Z. H. den Paus. —** Uit Castel Gandolfo heeft op 18 October de Paus een radiorede gehouden tot het Amerikaansche episcopaat en de geloovigen, die verzameld waren op het nationaal eucharistisch congres der Vereenigde Staten te New Orleans. Na zijn droefheid te hebben uitgesproken over de vervolging, waaraan de kerk blootstaat, verklaarde de Paus, dat men kan hopen op betere tijden voor de kerk, aangezien bij de meeste volken een verlevendiging van de godsvrucht merkbaar is. (Telex-A.N.P.)
(Vor. ber. Euchar. Congres. 3289 B.; Paus Pius XI 3480 A.)

21 OCTOBER 1938

D. **CHINA. — Conflict met Japan. - Recapitulatie. - Honkong. —**
Na ruim vijftien maanden van oorlog in China is het wapengeweld feller en driftiger geworden, dan het nog ooit in dezen bloedigen strijd geweest is. Op vele plaatsen zijn de Japansche troepen het wijde China binnengedrongen en in den tijd van ruim een jaar zijn zij diep het land ingetrokken. Garnizoenen lieten zij achter op de plaatsen, die zij op de Chineezen veroverden en met hun groote troepenmacht rukten zij voorwaarts en leverden slag op slag tegen de Chineesche legers. Na Shanghai viel Nanking, na Nanking, Soetsjau en thans moet Hankau vallen. Hoe grooter en zwijgender het vraagteeken is van het „na Hankau?" des te grooter beteekenis krijgt de val van die stad en hoe langer het verzet van de Chineesche verdedigers duurt, zooveel te beklemmender en te grimmiger wordt de worsteling om het bezit.
Niet ver van Canton is een zware slag geleverd, waarin de Chineezen het onderspit dolven tegen een Japansche troepenmacht, die nog slechts sedert enkele dagen in schepen uit Japan is aangevoerd en aan de Biasbaai aan land gezet. De ring om Hankau in Midden-China wordt nauwer toegehaald door Japansche successen Noordelijk en Zuidelijk van de Jangste en in Noord-China, het gebied dat het eerst door de Japanners is „veroverd", vechten Chineesche guerrilla strijders met succes tegen de te kleine Japansche garnizoenen en slagen zij er in stukken van dit gebied terug te „veroveren".
Na vijftien maanden van een oorlog, waarvan men verondersteld dat hij Japan in een korten tijd zou uitputten, blijkt Japan in staat tot een geweldige krachtsinspanning.
De Japansche voorhoede heeft inmiddels de voorsteden van Canton bereikt en het wachten is alleen op de hoofdmacht om de stad verder binnen te rukken.

De beteekenis van Hongkong. — De voormalige hoofdredacteur van de Hongkong Daily Press, R. T. Barrett, geeft in de Daily Telegraph and Morning Post eenige bijzonderheden over Hongkong, waaraan wij het volgende ontleenen:
Groot-Brittannië moet Hongkong houden. Valt Hongkong, dan is in China de baan vrij voor Japan en Rusland. Hongkong is n.l. niet enkel de marine- en de handelsbasis van Engeland in China, maar het is een van de grootste prestaties van het Britsche ras. Voor Zuid-China is Hongkong wat Carthago in de oudheid placht te zijn voor Afrika. Er wonen een millioen Chineezen in Hongkong en de voordeelen plukkende van de politieke veiligheid, die zij er genieten, hebben zij in Hongkong een nieuwe beschaving gesticht, die afwijkt van de oude Chineesche beschaving, doch ook niet Europeesch is, maar die in Canton navolging heeft gevonden en het model is geworden voor de stedelijke reconstructie in plaatsen van Zuid-China.
(Telex-A.N.P. - N. Rott. Crt. - Daily Telegr. and Morningpost)
(Vor. ber. Chin.-Jap. Conflict 3497 B.)

E. **TSJECHO-SLOWAKIJE. — Het vluchtelingenvraagstuk. —**
Generaal Syrovy heeft aan de Volkenbondscommissaris voor vluchtelingen, Neill Malcolm, medegedeeld, dat de Tsjechische regeering bereid is te overwegen, in hoeverre zij kan bijdragen tot een oplossing der vluchtelingenkwestie. Zij moet echter vasthouden aan het beginsel, dat degenen, die uit de Sudetengebieden zijn gevlucht, daarheen terugkeeren, zooals zij er ook de voorkeur aan blijft geven, dat vluchtelingen uit het Duitsche rijk en Oostenrijk naar hun vaderland teruggaan. (Telegraaf)

F. **VEREENIGDE STATEN. — Herziening van de eischen der landsverdediging noodzakelijk geacht. —** President Roosevelt heeft op 14 October in een persconferentie medegedeeld, dat hij bezig is, de eischen van de landsverdediging opnieuw te onderzoeken. Hij kan dan ook geen begrootingscijfers voor het volgende jaar noemen, zoolang dit onderzoek niet is geëindigd.
De president zette voorts uiteen, dat het onderzoek vooral op de technische ontwikkeling der landsverdediging betrekking heeft. O.a. wordt een studie gemaakt van de mogelijkheid tot uitbreiding der massaproductie van oorlogsmateriaal, in het bijzonder wat de vliegtuig-productie betreft.
De noodzakelijkheid van een herziening der verdedigingsbehoeften, aldus voegde Roosevelt er aan toe, bestond het vorige jaar reeds, doch de vorige maand is gebleken, dat dit vraagstuk thans urgent is.
(Telex-A. N. P.) **(V. b. Leger, Vl. en Luchtm. 3449 D.)**

G. **GROOT-DUITSCHLAND. — Crediet van 120 millioen Zloty aan Polen. —**
De Duitsche regeering heeft, in voortzetting van haar politiek in Midden- en Z. O.-Europa, een crediet van 120 millioen zloty ter beschikking van Polen gesteld. De bedoeling is, dat Polen door uitbreiding en moderniseering van zijn industrie in economisch opzicht meer voor Duitschland zal gaan beteekenen. Ook heeft dit laatste land behoefte aan graan en hout, waarvan zijn Oostelijke nabuur groote voorraden bezit.
Tenslotte hoopt Duitschland de Poolsche klandizie, welke het vroegere Tsjechoslowaaksche Sudetengebied genoot, te behouden.
Duitschland verschaft Polen geen geld, doch goederen en zal ook uitsluitend hierin worden terugbetaald.
(Polska Agencia Telegraficzna)

H. **GROOT-DUITSCHLAND. — Kerkstrijd. - Geen salarissen voor politiek onbetrouwbare priesters en predikanten. —**
Op 20 October is een financieel decreet van den minister voor kerkelijke zaken gepubliceerd, dat herinnert aan het bestaan van een conflict met de kerk in Duitschland en waarvan het doel is het verzet in de katholieke en de protestantsche kerk tegen de geheime staatspolitie te breken. Het decreet, dat

geldt voor Pruisen, Silezië en het Saargebied, maakt een eind aan staatssubsidies voor de salarissen en pensioenen van priesters en predikanten, die niet als politiek betrouwbaar worden beschouwd. De bedragen, welke voorkomen op de begrootingen, mogen voortaan alleen maar uitbetaald worden voor salarissen en pensioenen van hen, die „waardig gekeurd zijn hulp van den staat te ontvangen." (N. Rott. Ct.)
(Vor. ber. Kerkstrijd 3502 F.; Evangelische Kerkenbond 3485 E.)

A. GROOT-DUITSCHLAND. — Confiscatie van Kerkelijke goederen in het vroegere Oostenrijk. —
Het Vaticaansche blad Osservatore Romano meldt, dat in Oostenrijk een aantal kerkelijke goederen door den staat zijn geconfiskeerd, o.a. de Admont-abdij, waarvan het beheer is toevertrouwd aan een regeeringscommissaris. De Sankt Lambrecht-abdij is door S.S.-mannen bezet, nadat de religieuzen verdreven waren. De goederen van de Duitsche Orde zijn eveneens onder staatsbeheer geplaatst en aan aartshertog Eugenius, den grootmeester der orde, is verzocht het land te verlaten. (Osservatore Romano)
(Vor. ber. Kerkstrijd 3505 H.)

B. ENGELAND. — Sir Samuel Hoare beantwoordt Adolf Hitlers rede van 9 October. —
In een rede op 20 October te Clacton-on-Sea gehouden, heeft de minister van Binnenlandsche Zaken, Sir Samuel Hoare, hulde gebracht aan het „moedige, vooruitziende en krachtige leiderschap van Chamberlain tijdens de jongste crisis". Hoare antwoordde vervolgens op de rede, die Hitler op 9 Oct. '38 te Saarbrücken heeft gehouden en op de door de Duitsche bladen geoefende kritiek op de Britsche bewapeningspolitiek.
Na te hebben verklaard, dat hij geloofde in Hitlers vredesbetuigingen, herinnerde spr. aan hetgeen de Führer te Saarbrücken heeft gezegd over mogelijke opvolgers van Chamberlain. Hitler, aldus Hoare, gelooft in het verlangen naar vrede van Chamberlain, doch hij vreest een mogelijke opvolger in diens ambt. Ik geloof in Hitlers verlangen naar den vrede, doch evenals Hitler moet ik voorbereid zijn op een opvolger, die zijn zienswijze niet deelt. „Ik ben het ook met hem eens wanneer hij zegt, dat wij als een sterke staat te allen tijde bereid kunnen zijn tot het voeren van een politiek van overeenstemming met de omliggende staten. Een essentieele voorwaarde voor den vrede is een krachtig Engeland. Geen vredelievende natie behoeft voor de Britsche bewapening bevreesd te zijn." (Telex-A. N. P.)
(Vor. ber. Sir Samuel Hoare 2481 A; Hitler's Rede van 9 October 3495 B.)

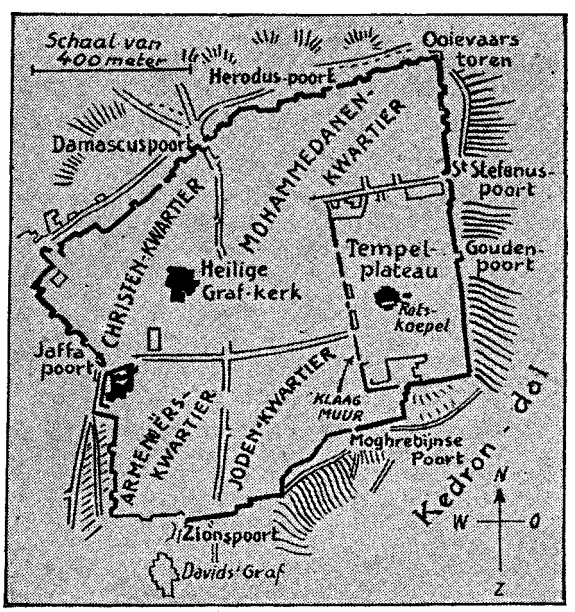
C. NEDERLAND. — Eere-promotie van Minister J. J. C. van Dijk. —
In tegenwoordigheid van eenige honderden genoodigden heeft op 20 October in de groote aula van het Koloniaal instituut te Amsterdam de promotie plaats gehad van den minister van defensie, den heer J. J. C. van Dijk, tot doctor honoris causa in de rechtsgeleerdheid van de Vrije Universiteit. Deze bijzondere plechtigheid viel samen met de herdenking van den 58sten dies natalis van de Vrije Universiteit.
(Alg. Handelsblad) **(Vor. ber. 3355 B.)**

D. ROTTERDAM. — Officieele installatie van den nieuwen burgemeester, mr. P. J. Oud. —
Op 20 October is de nieuwe burgemeester van Rotterdam, mr. P. J. Oud, in een officieele raadszitting, welke werd bijgewoond door een groot aantal genoodigden, plechtig geïnstalleerd door den loco-burgemeester, wethouder A. B. de Zeeuw.
In een rede heeft mr. P. J. Oud den raad en daarmede ook de burgerij mededeeling gedaan van de opvatting van zijn moeilijke taak. (Nwe Rott. Crt.)
(Vor. ber. 3487 B.)

E. POLEN. — Minister Beck's bezoek aan Roemenië.
Beck, de Poolsche minister van Buitenlandsche Zaken, vergezeld van Raczinsky, den Poolschen ambassadeur te Boekarest en Framasovici, den Roemeeschen ambassadeur te Warschau, heeft op 19 October een bezoek aan Koning Carol van Roemenië te Galatz gebracht.
Het schijnt, dat Beck aan Koning Carol een plan heeft voorgelegd tot een Poolsch-Hongaarsch-Roemeensche samenwerking onder bescherming van Italië, en waarbij een gebiedsvergrooting van Roemenië werd ter sprake gebracht.
Naar verluidt heeft het onderhoud niet tot tastbare resultaten geleid. (Telex-A. N. P.)
(Vor. ber. Minister Beck 3496 E.)

22 OCTOBER 1938

F. PALESTINA. — Onlusten. - Recapitulatie. —
1917 — Balfour-verklaring inzake de stichting van een Nationaal Tehuis voor de Joden in Palestina.
1919 — De Volkenbond verleent het mandaat over Palestina aan Groot-Brittannië.
1920 — Sir Herbert Samuel wordt de eerste Hooge Commissaris.
1930 — Na onlusten beveelt de Britsche (Arbeiders-) regeering in een Witboek een politiek van overplaatsing van bevolkingsdeelen aan.
1936 — Botsingen tusschen Arabieren en Joden; de Peel-commissie wordt benoemd.

Jeruzalem.

1937, 7 Juli — De Peel-commissie beveelt in haar rapport beeindiging van het Britsche mandaat aan en de verdeeling van Palestina in drie zelfstandige deelen: een Arabischen staat, een Joodschen staat en een klein Britsch mandaat. Het Engelsche parlement aanvaardt dit plan.
17 Augustus — De mandaat-commissie van den Volkenbond spreekt zich ten gunste van het verdeelingsplan uit.
1938, Maart — De Woodhead-commissie voor een onderzoek naar de details van de verdeeling benoemd.
Juli — Verergering van den toestand in Palestina. Britsche troepenversterkingen.
10 October — Nieuwe Britsche versterkingen aangekondigd, waardoor de Britsche militaire macht op 25000 man wordt gebracht, met inbegrip van de politie en de Joodsche wachten.
19 October — De zuivering van oud-Jeruzalem wordt ingezet.
21 October — Oud-Jeruzalem door Britsche troepen heroverd.
(Het Volk - Telex-A. N. P.)
(Vor. ber. Onlusten 3497 F.)

G. GROOT-DUITSCHLAND. — Demobilisatie. —
Op 18 October is een aanvang gemaakt met de demobilisatie van honderdduizenden reservisten, die tijdens de internationale crisis onder de wapenen waren geroepen en van de soldaten, die na hun diensttijd van 2 jaar tijdelijk in dienst waren gehouden.
(Berl. Tageblatt) **(Vor. ber. 3426 E.)**

A. De nieuwe electronenmicroscoop. —

De uitvinding van den microscoop was zeker een der belangrijkste uit de geschiedenis der wetenschap. Dit instrument deed reeds in den eenvoudigen vorm van een bolgeslepen lensje, zooals onze landgenoot Van Leeuwenhoek in de zeventiende eeuw vervaardigde en gebruikte, de geheele beschaafde wereld verbaasd staan over onvermoede wonderen uit de wereld van het kleine. Kon men niet in den dunnen huidzoom langs den staart van een jongen aal de bloedbolletjes zien voortstroomen langs een fijnvertakt netwerk van uiterst dunne vaten en bleek niet hoe een druppel gewoon slootwater de merkwaardigste gedrochten bevatte?

De sterkste vergrooting, die de Delftenaar met zijn lenzen bereikte, bedroeg 270 maal lineair. In 1740 sleep Wilson glazen, die 400 maal vergrootten, en zoo vorderde de microscopische techniek voortdurend. Door het gebruik van betere lenzen en ingewikkelde stelsels daarvan, door donkerveldbelichting en olie-immersie werd de vergrooting ten slotte op 2000 x lineair gebracht. Wat dit beteekent zal men beter kunnen begrijpen wanneer men weet, dat de roode bloedbolletjes, die met het bloote oog en ook met een goede loupe onmogelijk gezien kunnen worden, bij deze vergrooting ruim anderhalven centimeter middellijn verkrijgen in het beeld, dat ons oog aanschouwt. Men was dus met de microscopische techniek al ver gevorderd. Maar niet ver genoeg — want het bleek, dat er bijvoorbeeld nog vele ziekteverwekkende bacillen waren, die men zelfs zoo niet zichtbaar maken kon. Hieronder waren ernstige vijanden van den mensch, zooals de verwekkers van griep, mazelen, hondsdolheid en mond- en klauwzeer.

De moderne physica heeft nieuwe perspectieven geopend. De Broglic toonde namelijk aan, dat de beweging van electronen gepaard gaat met golfverschijnselen, met een voor ons oog onzichtbaar „electronenlicht". De golflengte dezer stralen bedraagt ongeveer het duizendste deel, soms zelfs het tienduizendste deel van die, welke zichtbare lichtstralen bezitten. En aangezien in de microtechniek de te bereiken vergrooting des te beter wordt, naarmate de golflengte der gebruikte stralen kleiner is, was theoretisch de mogelijkheid van veel sterker vergrootingen dan de bestaande aangetoond.

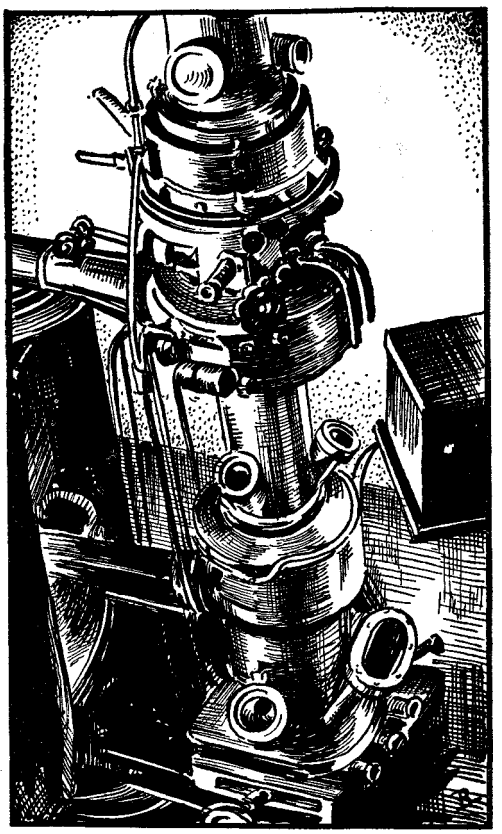
Het kwam nu nog aan op de practische uitvoering. Gewone lenzen kan men voor electronenstralen niet gebruiken; daarom werd een andere weg ingeslagen. Men maakte gebruik van het feit, dat de snelheid en de richting der electronenstralen worden beïnvloed door een magnetisch veld. Nadat men deze als zgn. „koude stralen" aan de fijne spits van een metaaldraad of in een met gas gevulde ontladingsbuis heeft opgewekt, wordt een bundel daarvan geleid tusschen een electromagnetischen inductieklos door. Deze wekt spanningen op van 60.000 tot 80.000 volt, en buigt daardoor de stralen af, juist zooals een lens dit bij gewone lichtstralen doet. Men spreekt dan ook van een „electromagnetische lens", en door daarvan enkele te combineeren kunnen sterke vergrootingen worden verkregen. Men vindt een en ander op onderstaande figuur afgebeeld.

De eerste electronenmicroscoop, volgens deze beginselen gebouwd, werd door Ruska in het jaar 1933 geconstrueerd. In een bekend Berlijnsch laboratorium slaagde men er sindsdien in, aan den electronenmicroscoop een meer bruikbaren vorm te geven.

Het blijft echter een omvangrijk instrument, dat zeker niet door studenten aan de hand kan worden meegedragen. Bovendien vraagt het gebruik daarvan, zooals reeds vermeld werd, spanningen van 60.000 à 80.000 volt.

Overigens echter bezit hij groote overeenkomst met een lichtmicroscoop, door de aanwezigheid van een lichtbron, een condensor en een objectief. Het oculair is vervangen door een projectiespoel, die het eenmaal vergroote beeld tot de volledige grootte bewerkt. En een groot voordeel is, dat de zichtbaar gemaakte electron-straalbeelden door meerderen tegelijk bekeken kunnen worden.

PHYSICA

De nieuwe electronenmicroscoop

Wel brengt het gebruik van deze nieuwe microscoop nog eigenaardige moeilijkheden met zich mee. Zoo moet het te doorlichten voorwerp zich in een vacuum bevinden, waardoor vooral het verwisselen daarvan door een ander de noodige voorzorgen vraagt. Door de constructie van een „vacuumsluis" werden deze bezwaren echter grootendeels ondervangen. Een voordeel is, dat de electronenstralen een groot doordringend vermogen bezitten, en bijvoorbeeld door dunne metaalplaatjes heendringen, waardoor dus de fijnere structuur kan worden onderzocht. Organische objecten echter, zooals levende cellen of bacteriën, verkolen of veranderen sterk in dit eigenaardige „licht". Men slaagde er evenwel naderhand in om de stralingstechniek zóó te verbeteren, dat onderzoek ook van levende organismen en weefsels mogelijk geworden is. En daarmede werden voor biologisch en medisch onderzoek onafzienbare perspectieven geopend.

Want de bereikte vergrooting overtreft verre wat een gewone microscoop kan presteeren; in theorie zal men zelfs 10.000 x sterker kunnen vergrooten; practisch is dit echter thans honderdmaal. Men verkreeg al zeer goede beelden van objecten, die 30.000 x vergroot waren! Voorwerpen ter lengte van 5 millioenste millimeter, die dus even groot zijn als een zetmeel-molecuul, werden voor dit nieuwe argusoog zichtbaar.

Merkwaardig is, dat de electronenmicroscoop alles „in een ander licht" vertoont, door de andere wijze, waarop de stralen hier gebogen werden. Een juist inzicht over den bouw van vele objecten zal dus pas worden verkregen, als men het „electronenbeeld" met het „lichtbeeld" combineert. Dit levert dan een „stereoscopisch perspectief", dat voor een juist begrip van den fijneren bouw in allerlei voorwerpen van het grootste belang kan blijken te zijn.

De electronenmicroscoop zal zeker in de toekomst een zeer belangrijke rol gaan spelen. Hij zal de wetenschap verrijken met onschatbare gegevens over den bouw der doode stof en der levende wezens. De medische wetenschap zal hem ook leeren benutten, niet het minst om den strijd tegen tot nu toe onzichtbare ziekteverwekkers met meer succes te kunnen voeren. (De Tijd - Red. K. H. A.)

A. SPANJE. — Burgeroorlog. - Terugkeer der Italiaansche vrijwilligers. - Italiaansche verliezen. —
De vier mailbooten, met aan boord de 10.000 Italiaansche vrijwilligers, die van het Spaansche oorlogsfront terugkeeren, zijn op 20 October de haven van Napels binnengeloopen.
Sedert den aanvang der operaties in Spanje hebben de Italiaansche troepen tot 10 October '38 de volgende verliezen geleden: 227 officieren gedood en 697 gewond, 3 officieren en 351 legionarissen werden gevangen genomen. Door dienstoorzaken overleden 278 legionarissen. Van de gewonden zijn er ongeveer 2.000 verminkt en invalide. Het totaal der verliezen bedraagt 12.147 man. (Popolo d'Italia)
(Vorig bericht 3497 C.)

B. TSJECHO-SLOWAKIJE. — Alliantie met Sovjet-Rusland niet verder gewenscht. —
De minister van Buitenlandsche Zaken, Chvalkovsky, heeft den Sovjetgezant te Praag, Alexandrowsky, op 21 October ontvangen. Van officieele zijde wordt medegedeeld, dat Chvalkovsky Alexandrowsky zou hebben gezegd dat Tsjecho-Slowakije niet langer meer geïnteresseerd is bij een Sovjet-Tsjechische defensieve alliantie. (Telex-A. N. P.)
(Vor. ber. Tsjech.-Russisch Pact 2927 G.)

C. TSJECHO-SLOWAKIJE. — Een nieuwe koers der buitenlandsche politiek. —
Sedert 30 September is de geheele Tsjechoslowaaksche pers, de Linksche zoowel als de Rechtsche, het eens geworden over de noodzakelijkheid van een wijziging der buitenlandsche politiek des lands.
Zoo schrijft het tijdschrift „Pritomnost", vroeger de vurigste voorvechter van een Fransch-Engelsche orienteering en de verbetenste tegenstander van het Duitsch nationaal-socialisme: „Onze vroegere bondgenooten hebben ons iedere mogelijkheid ontnomen om hun politiek te voeren. Wij zullen die politiek dan ook niet voeren. Onze buitenlandsche politiek zal zich aanpassen aan den nieuwen toestand en wij zullen steun verleenen aan wie het ook zij, die die nieuwe politiek zal uitvoeren, omdat hij dat in ons belang zal doen".
In een ander artikel, schrijft hetzelfde tijdschrift: „Slechts een ding blijft over voor het Tsjechoslowaaksche volk, de neutraliteit; een oprechte en absolute neutraliteit, zonder uitvluchten. Duitschland is onze machtigste nabuur, daarom zullen wij daar een modus vivendi mee moeten vinden. Na de opgedane ervaringen van den rampspoedigen maand September hebben wij niet den minsten lust ons in een front te scharen, dat om politieke redenen anti-Duitsch is". Na verder gewezen te hebben op de nauwe economische banden, die in den vervolge Tsjecho-Slowakije en Duitschland zullen vereenigen, vervolgt het tijdschrift: „Tsjecho-Slowakije zal moeten samenwerken met Duitschland als producent en als consument".
(Vorig bericht 3493 A.)

D. JAPAN. — Luitenant-generaal Doihara over den „beschavenden oorlog". —
Luitenant-generaal Kenoei Doihara, de „Japansche Lawrence", heeft een artikel geschreven over den „beschavenden oorlog" welke Japan in China voert tegen de democratie.
Japan is het eenige land, dat de plundering en verovering van de Westersche mogendheden in het Verre Oosten heeft overleefd en de principieele vijand van deze beschaving is de democratie. Deze voert de wereld naar den afgrond. De taak van Japan is niet alleen het Oosten te redden van de wanorde, doch de wereld een nieuwen vrede en een nieuwe orde te geven. Alleen Japan kan het Oosten ontwikkelen, omdat alleen Japan heeft weten te profiteeren van de techniek van het Westen zonder het Oosten te verraden. De leiders in China hebben dit niet begrepen.
Tsjang Kai Sjek heeft getracht China te redden door de democratie, en hierdoor werd een oorlog met Japan onvermijdelijk. Volgens Doihara tracht verder het Westen, dat gegrondvest is op materialisme en individualisme, zich te herstellen door het instellen van totalitaire regeeringen, gegrondvest op grond, gezin en opoffering. Doihara brengt hulde aan den beschavenden oorlog, en verklaart, dat, indien Japan dien oorlog niet wint, het Oosten verloren is. (Domei)

E. NEDERLAND. — Mond- en klauwzeersterfte. —
Sedert half September van het vorige jaar, toen de ziekte uitbrak, zijn nu reeds 14.000 dieren aan het mond- en klauwzeer gestorven, nl. 4603 runderen, 5005 kalveren, 3968 varkens en biggen, 317 schapen en 74 geiten.
In de week van 9 tot 16 October '38 zijn alleen al gestorven 274 runderen, 214 kalveren, 104 varkens en biggen, 12 schapen en 3 geiten, dat is dus ruim 600 dieren in één week. (Alg. Handelsblad)
(Vorig bericht 3082 D.)

23 OCTOBER 1938

F. ESTLAND. — Handelsverdrag met Nederland. —
Het Estlandsch Telegraaf Agentschap meldt uit Tallinn, dat aldaar op 21 October een handelsverdrag tusschen Estland en Nederland geparafeerd is.
(Estl. Telegraaf Agentschap) **(Vor. ber. 3377 A.)**

G. DIPLOMATIE. — Jhr. mr. H. M. van Haersma de With, gezant te Berlijn. - Dr. A. Loudon naar Washington. —
De Regeeringspersdienst meldt:
Naar wij vernemen zal jhr. mr. H. M. van Haersma de With, thans Harer Majesteits gezant in Washington, in dezelfde hoedanigheid benoemd worden in Berlijn. Dr. A Loudon wordt gezant te Washington. Jhr. mr. Van Haersma de With, die door H. M. de Koningin tot gezant in Berlijn benoemd zal worden, komt in de plaats van wijlen mr. C. Ridder van Rappard, die eenige maanden geleden tengevolge van een auto-ongeluk om het leven is gekomen.
(Regeeringspersdienst) **(V. b. Diplomatie 3275 B.)**

H. ENGELAND. — Radio-rede van Winston Churchill. - Beroep op Amerika. —
De Britsche oud-minister Winston Churchill heeft op 17 October een radio-rede gehouden, die in Amerika werd uitgezonden en die als antwoord bedoeld was op de critiek, welke Hitler op hemzelf, Eden en Duff Cooper had uitgeoefend in zijn redevoering te Saarbrücken.
„Ik weet niet", aldus begon Churchill, „hoe lang vrijheden als deze radio-rede nog veroorloofd zullen zijn. Nog is het tijd voor hen, voor wie de parlementaire vrijheid iets beteekent, om gezamenlijk overleg te plegen".
Na een critiek op de jongste Tsjechische gebeurtenissen, richtte hij zich tot de Vereenigde Staten, tot hen, die verre toeschouwers zijn van de tragedies en misdaden. Niemand twijfelt er aan, naar welke zijde Amerika's sympathie uitgaat. „Wilt gij wachten", aldus Churchill, „tot de Britsche vrijheid en onafhankelijkheid het onderspit hebben gedolven en pas dan de zaak ter hand nemen, wanneer zij voor driekwart verloren is? De overblijvende krachten der beschaving zijn verpletterd. Wanneer zij vereenigd worden in een gemeenschappelijke opvatting van recht en plicht, zal er geen oorlog zijn. Integendeel, het vlijtige en dappere Duitsche volk zou, bevrijd van de nachtmerrie, een eervolle plaats innemen en aan de spits onzer samenleving gaan".
Churchill verklaarde, dat Engeland zou gaan bewapenen en zijn nationalen dienstplicht organiseeren, doch daaraan dient de macht van de idee te worden toegevoegd, want dictatoren zijn bang voor woorden, die in het buitenland gesproken worden en in het binnenland de gedachten bezighouden.
„Is dit een kreet om oorlog?" zoo vroeg Churchill. En hij antwoordde hierop: „Ik verklaar, dat het de eenige waarborg voor den vrede zal zijn: de snelle en vastberaden concentratie van krachten om het hoofd te bieden aan militaire en moreele agressie, de vastberaden aanvaarding van hun plicht door de Engelsch-sprekende volken en door alle naties — groot of klein — die met hun wenschen mee te gaan". (Times)
(Vor. ber. Winston Churchill 3489 A.)

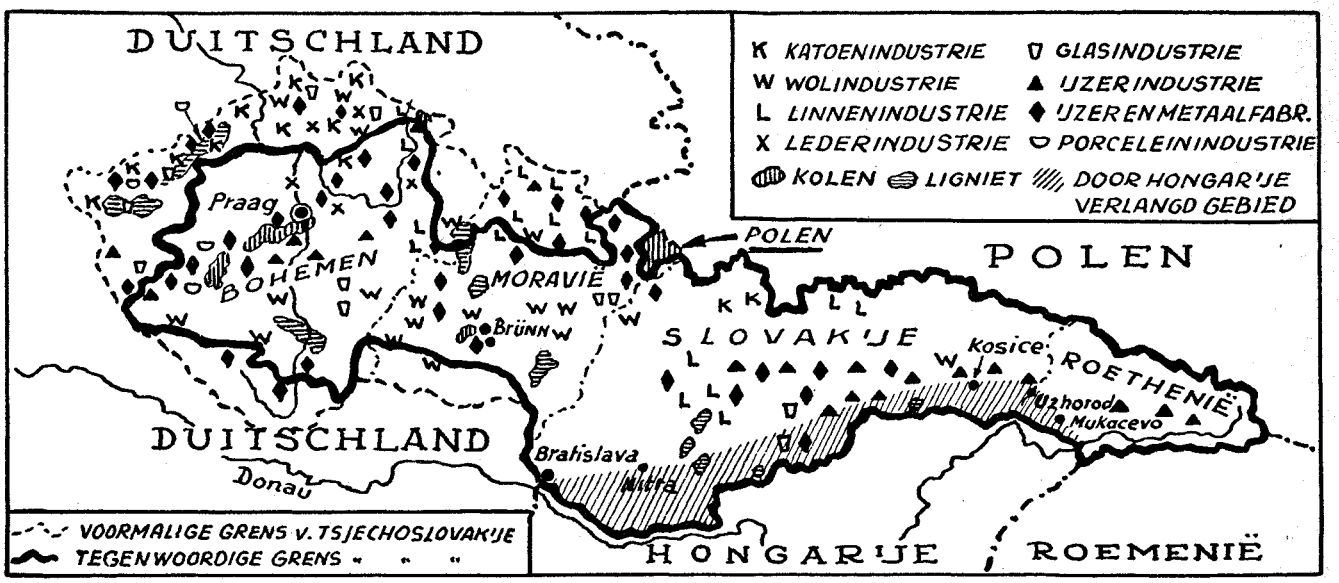
I. VOETBAL. — Denemarken—Nederland. —
De op 23 October te Kopenhagen gespeelde voetbalwedstrijd Denemarken—Nederland is in een gelijk spel (2—2) geëindigd. De stand was met de rust 2—1 voor Nederland. Het spel van de Nederlandsche voorhoede was over het algemeen teleurstellend.
(Red. K. H. A.) **(Vorig bericht 2030 B.)**

K. KAAS. — Wereldhandel 1933—1937.
Gedurende de laatste jaren heeft de uitvoer van kaas van de belangrijkste exporteerende landen het volgende verloop gehad (in tonnen):

	1937	1936	1935	1934	1933
N.-Zeeland .	83.685	84.240	87.763	100.816	100.737
Nederland .	62.616	56.840	61.052	61.186	63.912
Canada . .	40.349	37.145	25.273	27.745	33.642
Italië . . .	24.384	19.433	27.770	25.077	23.940
Zwitserland .	17.651	18.478	18.255	17.756	20.569
Frankrijk .	11.176	10.590	11.171	11.781	11.355
Denemarken	9.374	9.527	6.663	6.301	10.079
Australië .	8.477	5.923	7.259	5.638	4.942
Finland . .	6.611	4.928	4.248	3.866	4.176
Totaal . .	264.323	247.104	249.454	260.166	273.352
Werelduitvoer	285.000	269.082	271.431	280.642	292.873

(Internationaal Landbouw-Instituut te Rome)

A. TSJECHO-SLOWAKIJE. — Productie. —

(Overname zonder bronvermelding verboden)

B. PARAGUAY. — Nieuwe regeering. —

Er is een nieuwe regeering van Paraguay samengesteld, waarin Argana minister van buitenlandsche zaken is, kolonel Paredes minister van binnenlandsche zaken, Esculier min. van financiën, Recaide min. van justitie, kolonel Delgado min. van oorlog en marine, Bozzano min. van economische zaken en Buogermini min. voor volksgezondheid.

(Telex-A. N. P.)

24 OCTOBER 1938

C. JAPAN. — Een totalitaire partij. —

Konoye heeft zijn toestemming gegeven tot de stichting van een totalitaire partij, tegen welker totstandkoming hij zich steeds had verzet. De minister voor de verkeersmiddelen en de minister van spoorwegen hebben zich voor het plan uitgesproken. Onderhandelingen van invloedrijke leden der liberale Minseito-partij, der conservatieve Seijoekai-partij, van de partij der sociale massa en de fascistische groep hebben het mogelijk gemaakt een gemeenschappelijke basis te vinden, hetgeen de spoedige stichting der totalitaire partij mogelijk schijnt te maken. Het parlementaire vraagstuk is reeds behandeld in het superkabinet, dat bestaat uit de ministers Konoye, Itagaki, Ikeda en Jonai.

In politieke kringen is men van oordeel, dat de idee van een eenheidspartij definitief zal worden verwezenlijkt, en alles laat verwachten, dat spoedig de oude politieke formules zullen worden overboord gezet, teneinde te komen tot een verjonging van het openbare leven. Hierbij zal gestreefd worden naar navolging van de totalitaire staten. Dit wordt in het bijzonder noodig geacht, wijl het moet komen tot een versteviging van de nationale discipline, wil men in China een definitieve overwinning behalen. (Domei)

D. GROOT-DUITSCHLAND. — De schulden in vijf jaar verdubbeld. —

Het bedrag der Duitsche geconsolideerde schuld is tijdens de bewindsperiode van het huidige regiem bijna verdubbeld. Thans gepubliceerde cijfers, welke betrekking hebben op den toestand van einde Augustus geven aan, dat het totaal 23.941.800.000 mark bedraagt, tegen 12.805.600.000 mark einde Januari 1933, toen de nationaal-socialistische partij aan de regeering kwam.

De buitenlandsche schuld, welke in het totaalbedrag is opgenomen, is in deze 5-jarige periode gedaald van 3.556.300.000 tot 1.389.100.000 mark.

Duitschlands binnenlandsche schuld is in dezelfde periode echter van 9.249.300.000 mark toegenomen tot 22.552.700.000 mark.

De cijfers over Augustus, welke ontleend zijn aan Wirtschaft und Statistik, hebben slechts betrekking op de geconsolideerde rijksschuld en sluiten niet in de rijksleeningen op korten termijn voor de financiering van bewapening, wegenaanleg, enz.

(Wirtschaft und Statistik - Telex-A. N. P.)

(Vor. ber. Schulden 3418 E.)

E. GROOT-DUITSCHLAND. — Delegatie der Deensche Minderheid bij Hitler. —

Een delegatie van de Deensche minderheid in Duitsch-Sleeswijk heeft aan Hitler een protest van deze minderheid overhandigd tegen de ongelijke behandeling waarvan zij het voorwerp is van de zijde van de nationaal-socialistische autoriteiten met name wat betreft den socialen steun.

De gedelegeerden hebben voorts gevraagd later door den rijkskanselier in audiëntie te worden ontvangen, om hem uiteen te zetten, dat de beginselen van den eerbied voor de minderheden, herhaaldelijk door hem verkondigd, niet worden in acht genomen ten aanzien van de Deensche minderheid in Sleeswijk.

(Politiken) **(V. b. Minderh. in Duitschland 3447 H.)**

F. NEDERLAND. — Tweede Kamer. - Tariefsmachtigingswet goedgekeurd. —

Bij den aanvang der vergadering van de Tweede Kamer op 21 October heeft de heer De Geer een amendement voorgesteld op art. 1 van de Tariefsmachtigingswet 1934.

Bij dit amendement werd de mogelijkheid geopperd, dat de regeering óók ter voorbereiding van een tariefsherziening in matig-beschermenden zin, gebruik zou kunnen maken van de haar bij art. 1 toegekende bevoegdheid tot onmiddellijke invoering van een bij de Kamer ingediende tariefsherziening. Het amendement beoogde een zelfstandige beslissing mogelijk te maken over de toepassing van art. 1, los van de beslissing over art. 2.

Een voorstel van den heer Joekes om dit amendement naar de afdeelingen te verzenden, werd verworpen met 47 tegen 36 stemmen.

Na discussies werd het amendement-De Geer aangenomen met 44 tegen 41 stemmen.

Daardoor is er een principieele beslissing gevallen over een wijziging van onze handelspolitiek.

Vóór het amendement hebben gestemd de drie rechtsche groepen, behalve een vijftal anti-revolutionnairen.

Daarna is ook het wetsontwerp tot wijziging van de Tariefsmachtigingswet met 44 tegen 41 stemmen door de Tweede Kamer aangenomen. (Alg. Handelsblad)

(Vor. ber. Tariefwet 2880 E.)

A. **NEDERLAND. — Tweede Kamer. - Wijziging der Tabakswet. —**
In de op 18 October gehouden zitting der Tweede Kamer werd het wetsontwerp tot wijziging der Tabakswet met 60 tegen 3 stemmen (N.S.B.) aangenomen. (Nieuwe Rotterd. Crt.) **(V. b. 3169 A.)**

B. **ITALIE. — Ritueel slachten verboden - Geen Joden op de beurs. —**
De Gazeta del Popolo bericht, dat de regeering alle prefecturen van het koninkrijk telegrafisch heeft doen weten, dat met ingang van 19 October het slachten volgens Joodsch ritueel verboden is. Het blad voegt hieraan toe, dat de bond van dierenbescherming te Turijn en gezondheidsbureaux de aandacht van de regeering op deze afschuwwekkende handelwijze hadden gevestigd.
Gevolg gevende aan de hun dezer dagen toegezonden uitnoodiging hebben de wisselmakelaars van Joodsch ras op 15 October hun ontslag genomen. Aan Joodsche commissionnairs en zaakwaarnemers, die ter beurze waren toegelaten, is de toegangskaart ontnomen. (Stefani) **(V. b. Anti-Semitisme 3499 E.)**

25 OCTOBER 1938

C. **ZWITSERLAND. — Oproep voor zedelijke herbewapening. —**
Ook in Zwitserland hebben thans een aantal in algemeen aanzien staande personen een oproep voor „zedelijke herbewapening", zooals de Oxford-beweging ten doel heeft, tot hun landgenooten gericht. De oproep is o.a. onderteekend door den oud-president van Zwitserland E. Chuard.
In den oproep wordt er aan herinnerd, dat aan de wereld thans tijd en hoop geschonken zijn dank zij de geweldige krachtsinspanning van eenige staatslieden en den offermoed van hun volkeren. „In tijden van nood wenden zich velen tot God. Zoodra het gevaar echter voorbij is, vergeten zij God weder. Uit de tegenwoordige crisis moeten de individuen en de volkeren leeren, wat wij in den wereldoorlog niet geleerd hebben. Slechts dan kunnen wij aan de verschrikkelijke les van een laatste niet meer goed te maken wereldramp ontkomen." (Telex-A. N. P.)

D. **CURAÇAO. — Een nieuw kiesreglement bij de Staten ingediend. —**
De gouverneur van Curaçao heeft bij de staten een ontwerp-landsverordening ingediend tot nadere regeling van het kiesrecht voor de staten.
Bij de opening van de zitting der staten is aangekondigd de indiening van een ontwerp-landsverordening tot nadere regeling van het kiesrecht voor de staten.
Als doeleinden der herziening werden daarbij aangegeven:
I. uitbreiding van het kiesrecht;
II. vereenvoudiging van de formaliteiten voor het bekwaamheidskiesrecht;
III. invoering van een ander stelsel van kiesrecht (lijstenstelsel);
IV. technische herziening van het kiesreglement.
Bij het opmaken van de ontwerp-landsverordening is getracht deze doeleinden te verwezenlijken.
(De West)

E. **MEMEL. — Het Statuut van Memel - Staat van beleg opgeheven. —**
Het Litausche parlement heeft in beginsel 2 wetten voor de veiligheid van den staat goedgekeurd, welke den staat van beleg, die in Litauen 18 jaar lang van kracht is geweest, zullen vervangen. Krachtens deze wetten zullen de Litausche minister van Binnenlandsche Zaken en de Litausche gouverneur voor het Memelgebied bijna dezelfde bevoegdheden bezitten als de militaire commandanten tot dusver hadden. Slechts 3 Duitsche parlementsleden van het Memelgebied hebben tegen de wetten gestemd. Op hun bezwaren antwoordde Leonas, de minister van Binnenlandsche Zaken, dat de regeering slechts den wensch van het volk van Memel vervult. De staat van beleg wordt opgeheven en vervangen door een wettelijken burgerlijken staat, zonder dat hiermede aan de autonomie van Memel wordt geraakt.
(Telex-A. N. P.) **(Vor. ber. Memelgebied 3063 A.)**

F. **SPANJE. — Burgeroorlog. - Radio-rede van Negrin. - Rassenpolitiek gelaakt. —**
Te Barcelona heeft minister-president Negrin een rede gehouden, welke door de radio naar Amerika is uitgezonden. Na verklaard te hebben, dat zich onder de Spanjaarden het bewustzijn begint te verbreiden, dat de eerste plicht is, Spanje te dienen, ging de premier voort: Het ras wordt niet alleen bepaald door de kleur, den bouw of het haar en evenmin door het overheerschen van bepaalde bloedgroepen. Deze wijze van beoordeeling van het ras mag van nut zijn voor paardenfokkers, doch het is nooit die geweest, welke de leiders van dit tijdperk in de geschiedenis tot richtsnoer heeft gediend. De wedergeboorte van Spanje zal de wereld den katholieken en universeelen geest toonen, welke door bepaalde menschen bedorven is, met bedreiging van den vrede.
(Telex-A. N. P.)
(Vor. ber. Negrin 3208 A.; Burgeroorlog 3508 A.)

G. **NEDERLAND. — De psychopathenwetgeving. —**
Ingediend is een wetsontwerp tot wijziging van de wet van 21 April 1933, waarbij bepaald is, dat het ter beschikking van de regeering stellen van personen, bij wie tijdens het begaan van een strafbaar feit gebrekkige ontwikkeling of ziekelijke storing der geestvermogens bestond, voorloopig ten aanzien van bepaalde, hoofdzakelijk economische delicten, niet zal worden toegepast.
Oorspronkelijk zou de termijn, binnen welken in deze gevallen geen terbeschikkingstelling mogelijk zou zijn 1 Januari 1936 afloopen. Bij de Bezuinigingswet van 1935 werd de termijn echter verlengd tot 1 Januari 1939.
Thans wordt voorgesteld den termijn tot 1 Januari 1942 te verlengen. (N. Rott. Crt.)
(Vorig bericht 777 D.)

H. **VEREENIGDE STATEN. — De Arbeidswet van kracht. - Loonsverhooging en verkorting van den werktijd. —**
Op 24 October is de wet tot regeling van de loonen en arbeidstijden in werking getreden. Het loon van ongeveer 750.000 arbeiders zal dientengevolge worden verhoogd en de arbeidstijd van een dubbel aantal worden verkort.
De wet regelt de loonen en arbeidstijd als volgt:
Eerste jaar: minimum-loon van 25 dollarcent per uur. Maximum-werktijd 44 uur per week.
Volgende zes jaren: loon 30 dollarcent. Maximum-werktijd verkort van 42 tot 40 uur.
Zevende jaar: loon van 40 dollarcent.
Arbeid door kinderen beneden de veertien jaar wordt verboden; voor sommige industrieën is de leeftijdsgrens op 16 en 18 jaar gesteld. (Het Volk)

I. **NEDERLAND. — Tweede Kamer. - Verhooging van invoerrechten in Nederl. Oost-Indië. —**
Ingediend is een wetsontwerp, houdende maatregelen ten aanzien van de invoerrechten in Nederlandsch-Indië:
1e. Terugkeering tot de basisrechten van 6 en 8 pct. op 10 en 12 pct.
2e. Verdubbeling van opcenten op de waarderechten van 25 tot 50. (Nieuwe Rotterd. Crt.)
(Vor. ber. Invoerrechten 2631 B.)

K. **GROOTVORST CYRILLUS OVERLEDEN. —**
Groothertog Cyrillus van Rusland, pretendent van den Russischen tsarentroon, is op 13 October, 62 jaar oud, te Neuilly overleden. (Le Matin)

A. **POLEN. — Duitsche minderheid. —**
De leiders der Duitsche minderheid in Polen, de senatoren Wiesner en Hasbach, zijn op 14 October door den minister-president ontvangen.
Zij stelden hem op de hoogte van de eischen der Duitsche minderheid ten opzichte van kwesties betreffende onderwijs, arbeid en het religieuze vraagstuk. De premier zeide toe deze eischen in overweging te zullen nemen.
Het voornaamste motief van deze démarche schijnt gelegen te zijn in het feit, dat kort geleden drie protestantsche Duitsche predikanten, Poolsche staatsburgers uit de grenszone zijn gezet en dat Duitsche arbeiders, die in Poolsche industrieën in Oppersilezië werkten, ontslagen zijn. (Agence Belga)
(Vor. ber. 3011 D.)

26 OCTOBER 1938

B. **NEDERLAND. — Spoorwegpensioenen. - Tweede Kamer verzet zich tegen korting. —**
Gelijk hij had aangekondigd heeft minister mr. dr. ir. J. A. M. van Buuren op 19 October aanhouding gevraagd van de verdere behandeling van het wetsontwerp tot wijziging van de wet op de spoorwegpensioenen, toen de Tweede Kamer met groote meerderheid het amendement-Van Braambeek, om de korting op de pensioenen ongedaan te maken, welk amendement de minister sterk had bestreden, had aangenomen.
Tegen het amendement hebben alleen gestemd de a.r. en de r.k. M. L. F. Bajetto, dr. L. J. C. Beaufort, en dr. H. W. E. Moller. (Telegraaf)
(Vor. ber. 3240 A.)

C. **NEDERL. OOST-INDIE. — In- en Uitvoer. - Exportconjunctuur. —**
De korte opleving in 1936 en 1937 heeft duidelijk getoond, dat Nederlandsch-Indië paraat is om van elke verbetering op de markten voor grondstoffen en genotmiddelen voor de verschillende uitvoerproducten van het land ten volle profijt te trekken, aldus een overzicht samengesteld in overleg met het Centr. Bureau voor de Statistiek te 's-Gravenhage, waaraan wij een en ander ontleenen:
Vrijwel zonder uitzondering zijn de Indische ondernemingen — en in het bijzonder de Indische exportcultures — door drastische rationalisatie in de bedrijfsvoering er in geslaagd hun concurrentiepositie aanzienlijk te versterken. Bij prijzen, die zich in dat jaar bewogen om en nabij de helft der gemiddelde noteeringen van de periode van 1927/'29 heeft men, niettegenstaande de depreciatie eenige nominale kostenverhooging met zich heeft gebracht toch in 1937 redelijke winsten gemaakt.
De ontwikkeling van de behoeftevoorziening der wereld met de voornaamste producten, die Ned.-Indië met de relatief geringste kosten kan voortbrengen, blijft bezorgdheid wekken. De belangrijkste uitvoerproducten zijn voor hun afzet en prijsvorming aangewezen op de wereldmarkt. Zelfs een nauwere economische samenwerking met het moederland kan hierin slechts weinig verandering brengen.
Van de belangrijkste Indische uitvoerproducten neemt Nederland slechts een gering percentage op *) (zie vierde kolom van onderstaande tabel).

Handelsbeweging tusschen Nederland en Nederl.-Indië.

I.	II.	III.	IV.	V.
Copra	497.338	39.926	8,0	86,1
Palmolie	197.147	26.527	13,5	88,4
Cocosolie	12.960	12.798	45,7	97,9
Cocoskoeken	79.465	29.769	37,7	91,9
Kinabast	6.345	6.877	100	93,1
Tinerts	37.000	31.772	85,6	78,9
Thee	66.716	10.127	15,1	84,1
Peper	31.000	641	2,1	96,9
Suiker n.a.g.	1.142.000	83.805	7,3	54,7
Rubber	438.577	3.663	0,8	76,7

I. = Product. II. = Uitvoer van Ned.-Indië in tonnen in 1937. III. = Nederl. import uit Indië in 1937 in tonnen. IV. = Percentage van Nederl. import van totaal Ind. export in 1937. V. = Percentage totaal import in Nederland van de betrokken goederen in 1937.

*) In de tabel is petroleum, in 1937 het tweede exportproduct, niet opgegeven. De invoer van Indische petroleum in Nederland is practisch van geen beteekenis.

De Nederl.-Indische exportproducten kunnen dus in betrekkelijk geringe mate rekenen op uitbreiding van het afzetgebied in Nederland en zijn daardoor aangewezen op en voor hun prijsvorming afhankelijk van de situatie op de wereldmarkt. Het totale uitvoergewicht van Nederlandsch-Indië gaf in het eerste halfjaar van 1938 t.o.v. dezelfde periode in 1937 eenigen teruggang te zien, welke in hoofdzaak moet worden toegeschreven aan den geringeren export in het eerste kwartaal.

Uitvoergewicht van enkele belangrijke exportproducten in 1000 ton (netto).

	1e halfjaar 1937	1938	Meer (+) of minder (—) in 1938 t.o.v. 1937 in pct. van '37
Suiker en -residu	622	470	—23,0
Rubber	216	163	—24,5
Aardolieproducten	2.885	2.928	+ 1,5
Thee	33	37	+12,1
Koffie (bruto)	12	10	—16,7
Copra	224	264	+17,9
Palmolie	75	88	+17,3
Cassave producten	201	95	—52,7
N.a.g. grondstoffen en halffabr. van minerale herkomst (bruto)	77	127	+65,0
Maïs	130	34	—73,8

De sterkste export-achteruitgang treedt op bij suiker, rubber, maïs en cassave.
Bij de uitvoerwaarde komt de invloed van de daling der prijzen op de wereldgrondstoffenmarkten tot uiting. Evenals in de vorige depressie het geval was, ligt dus ook in de huidige omstandigheden het zwaartepunt bij de prijzen. Deze prijsval, die in Maart 1937 inzette, bereikte in Mei 1938 haar diepste punt.

Uitvoerwaarde van Nederlandsch-Indië in millioenen gld. (excl. uitvoerrechten).

	1937	1938
1e kwartaal	216,5	193,3
2e ,,	249,7	167,7
1e halfjaar	466,2	361,0

De index van Indische uitvoerproducten, berekend door het Nederl. Economisch Instituut, daalde in deze periode (1927—29 = 100) van 65.1 tot 37.5 of met ruim 42%. Daarna steeg dit cijfer weer tot 44.7 voor Augustus jl., terwijl in September nog een verdere stijging (tot 45.5) plaats vond.

Uitvoerwaarde van enkele belangrijke exportproducten in millioenen guldens.

1e halfjaar	1937	1938	1938 meer (+) of minder (—) dan 1937 in pct. v. 1937
Tin + tinerts	34,3	20,3	—40.8
Thee	24,5	28,6	+16,7
Rubber 1)	160,1	91,2	—43,0
Aardolieproducten	78,2	84,2	+ 7,7
Suiker + suik.resid.	21,4	20,3	— 5,1
Koffie	9,5	5,8	—38,9
Cassaveproducten	9,1	3,6	—60,4
Copra	32,4	23,4	—27,8
Palmolie	11,2	7,6	—32,1
Peper	2,2	2,6	+18,2
Vezels	12,6	6,9	—45,2
Maïs	5,6	6,9	—45,2

1) Inclusief uitvoerrechten.

De import van Nederl.-Indië geeft wat de waarde betreft over het eerste halfjaar van 1938 t.o.v. het overeenkomstige tijdvak van 1937 nog een kleine stijging te zien.

Invoerwaarde van Nederlandsch-Indië in millioenen guldens.

	1937	1938
1e kwartaal	96,9	120,1
2e ,,	130,5	111,9
1e halfjaar	227,4	232,0

Het invoergewicht vertoont over het eerste halfjaar van 1938 een geringere achteruitgang t.o.v. dezelfde periode van 1937. Een verdeeling van den invoer naar landen van herkomst toont duidelijk aan, dat de invoer van Japan en China sterk achteruitgaat. (Centraal Bureau v. d. Statistiek)
(Vor. ber. In- en Uitvoer 3428 E.; Handel met Nederland 3130 G.)

D. **CHINA. — Conflict met Japan. - De val van Canton. —**
Wat niemand had kunnen voorzien en wat niemand had durven voorspellen, is geschied: binnen tien dagen na de eerste landing van Japansche troepen op 12 October aan de kust van Kwantoeng, aan de Biasbaai, is Canton gevallen. Men verkeerde, op grond van desbetreffende berichten, die herhaaldelijk terugkeerden, in de stellige overtuiging, dat de Chineezen Canton, de groote havenstad van Zuid-China, met man en macht, met een leger van enkele honderdduizenden mannen, hardnekkig zouden verdedigen, zooals zij achtereenvolgens Shanghai, Soetsjaufoe, Nanking hebben verdedigd en Hankau nog verdedigen. De Chineezen hebben voor den zorgvuldig-voorbereiden convergeerenden opmarsch der Japan-

sche troepen feitelijk zonder slag of stoot gecapituleerd. Nog voordat de Japansche troepen Canton hadden bereikt, hebben de Chineesche legers de stad ontruimd, zich er toe beperkend haar in brand te steken, zoodat zij als een vuurzee in de hander der Japanners overgaat. (Telex-A. N. P.) **(V. b. 3505 D.)**

A. **TSJECHO-SLOWAKIJE. — Communisme wordt verboden. —**
Het pad voor de samenwerking tusschen Duitschland en Tsjecho-Slowakije is geëffend door de formeele ontbinding op 20 October van de communistische partij in de drie Tsjechische provincies Bohemen, Moravië en Silezië. Het communistische hoofdkwartier is door de politie bezet. Dit beteekent, dat het communisme in geheel Tsjecho-Slowakije onwettig is, daar het in Slowakije en Roethenië reeds is verboden. (Telex-A. N. P.)

27 OCTOBER 1938

B. **ENGELAND. — Moreele herbewapening. - Oproep van de leiders der Britsche arbeidersbeweging. —**
De Engelsche pers publiceert een manifest van de leiders der Britsche arbeiderspartij, waarin een practische vredespolitiek wordt aanbevolen, en dat de handteekeningen draagt van 16 vooraanstaande figuren, o.w. zes leden van het Lagerhuis (o.a. Arthur Henderson en P. J. Noel Baker), voorts van den voorzitter en den oud-voorzitter van het congres van vakvereenigingen (Herbert H. Elvin en Allan A. H. Find-lay), en leiders van vakvereenigingen, die millioenen Engelsche arbeiders vertegenwoordigen.
Wij zijn er diep van doordrongen — aldus het manifest — dat van de oude grondgedachte der arbeidersbeweging niet alleen het geluk van iedereen in die beweging afhankelijk is, maar ook dat van de geheele menschheid. Wij zijn overtuigd, dat iedereen van goeden wille geen grooter dienst zou kunnen bewijzen aan een radelooze beschaving, dan door te trachten niet slechts nationaal maar ook internationaal uitdrukking te geven aan deze grondgedachte in haar oorspronkelijken eenvoud. En wij gelooven ook vast, dat die onweerlegbare krachten in het heelal, die werkzaam zijn voor het geluk van de menschheid, zich op onweerstaanbare wijze tenslotte achter deze poging zullen scharen. (Telex-A. N. P.)

C. **PALESTINA. — Opstand. - Eischen der rebellen. - Engeland eischt orde-herstel. —**
Het Britsche leger, dat de oude stad van Jeruzalem van rebellen heeft gezuiverd, richt zijn streven thans in de richting van Jaffa. De opstandelingen schijnen hun tegenstand te willen voortzetten, totdat wat de arabische zaak betreft voldoende toezeggingen zijn gedaan.
Zij verklaren terstond de troebelen te zullen doen ophouden, zoodra de volgende eischen zijn ingewilligd:
1. Van het verdeelingsplan moet worden afgezien.
2. De Joodsche immigratie wordt stopgezet.
3. Transacties in grond worden verboden.
4. Vorming van een constitutioneele binnenlandsche regeering.
5. Sluiten van een alliantie-verdrag met Engeland.

De Britsche regeering heeft laten weten, dat de orde hersteld moet worden, alvorens de kwestie grondig kan worden geregeld. (Telex-A. N. P.)
(Vor. ber. 3506 F.)

D. **FRANKRIJK. — Vliegtuigindustrie. - 45-urige werkweek. —**
Op de nationale conferentie van afgevaardigden van arbeiders en technici in de vliegtuigindustrie is een resolutie aangenomen, welke goedkeurt, dat zoo noodig in de vliegtuigindustrie 45 uur in plaats van 40 uur per week wordt gewerkt. (Le Temps)
(Vor. ber. Werktijden 3427 F.; Vliegtuigindustrie 2474 H.)

E. **CHINA. — Conflict met Japan. - Hankau door de Japanners veroverd. - Zetel der Chineesche regeering te Tsjoenking. —**
Gemotoriseerde Japansche afdeelingen zijn op 25 October Hankau binnengerukt en hebben de noordelijke en westelijke buitenwijken der stad bezet. De Chineesche legerleiding had tevoren bevel gegeven voor den terugtocht der daar gelegerde troepen. De Chineezen hebben de stad op 10 punten in brand gestoken.
Met den val van Hankau hebben de Chineezen de laatste groote stad verloren, welke zij nog bezaten. Als gevolg hiervan moest andermaal de zetel der regeering worden verlegd, thans naar Tsjoenking in de westelijke provincie Szetsjoean. (Telex-A. N. P.)
(V. b. Hankau 3505 D.; Chin.-Jap. Conflict 3511 D.)

F. **FRANKRIJK. — Senaatsverkiezingen. —**
Op 23 October zijn in Frankrijk verkiezingen gehouden voor het vernieuwen van een derde gedeelte van den Senaat. Er moesten 97 zetels worden bezet. De resultaten geven een duidelijke verschuiving naar rechts te zien sedert de vorige, in 1929 gehouden, verkiezingen.
Het ministerie van Binnenlandsche Zaken deelt omtrent de Senaatsverkiezingen de volgende resultaten mede:
Republikeinsch Democratische Unie 27 zetels, Linksch Republikeinen 10, Onafhankelijk Radicalen 9, Radicaal Socialisten 41, Republikeinsche Socialisten 4, Rep. Soc. Unie 2, SFIO (Section Française de l'Internationale Ouvrière) 4.
De volgende winst- en verlieslijst kan opgemaakt worden ten aanzien van de Senaatsverkiezingen:
De Republikeinen hebben acht zetels gewonnen, de Linksch Republikeinen twee, de Socialistische en Republikeinsche Unie twee en de SFIO één. De Onafhankelijk Radicalen hebben zeven zetels verloren, de Onafhankelijk Socialisten twee en de Radicaal Socialisten vier.
De uitslag van Guadeloupe in de Senaatsverkiezingen luidt: Henri Bérenger, voorzitter der Senaatscommissie voor Buitenlandsche Zaken, Radicaal Socialist, is bij eerste verkiezing herkozen. (Le Temps)
(Vor. ber. 2011 B.; Verkiezingen 2980 F.)

G. **FRANKRIJK. — Robert Coulondre, ambassadeur te Berlijn. —**
De Fransche regeering heeft het agrément ontvangen van de Duitsche regeering voor de benoeming van Robert Coulondre tot Fransch ambassadeur te Berlijn.
Coulondre is thans ambassadeur te Moskou.
(Agence Belga) **(Ver. ber. Diplomatie 3504 B.)**

H. **NEDERLAND. — Tweede Kamer. - Wijziging wet tot steun aan noodlijdende gemeenten. - Forensenbelasting. —**
Ingediend zijn twee ontwerpen van wet tot:
1. Wijziging van de wet van 22 December 1933 tot steun aan noodlijdende gemeenten;
2. Nadere wijziging van de wet van 15 Juli 1929 houdende herziening van de financieele verhouding tusschen het rijk en de gemeenten en wijziging van artikel 283 van de gemeentewet.
Het doel van deze ontwerpen is de gemeenten zooveel mogelijk weder (financieel) zelfstandig te doen worden. Om dit te bereiken wordt o.m. voorgesteld de invoering van een forensenbelasting en andere extra-belasting-bevoegdheden voor noodlijdende gemeenten. (Maasbode)
(V. b. Belastingen 3325 A.; Gemeenten, steun 1434 C.)

I. **ENGELAND. — Lord Halifax over de Tsjechische kwestie. —**
In een te Edingburgh gehouden rede op 24 October, heeft de minister van Buitenlandsche Zaken, lord Halifax, nog eens een terugblik geworpen op de jongste Tsjechoslowaaksche crisis en daarbij de Brit-

sche politiek te München en daarna uiteengezet en verdedigd.
Er was, aldus Halifax, slechts de keuze tusschen twee alternatieven, waarvan het eene oorlog en voor Tsjecho-Slowakije de vernietiging beteekende, en het andere de ons bekende voorwaarden, welke Tsjecho-Slowakije heeft aanvaard.
Het heeft thans geen zin de vraag op te werpen, of al dan niet zekere dingen hadden kunnen worden vermeden, indien de leiders van Tsjecho-Slowakije een andere politiek gevolgd en meer vooruitziendheid hadden getoond. Dit kan waar zijn. Het voornaamste gevoel echter, dat ons thans bezielt, is een gevoel van medelijden met dat volk. De ramp, die over Tsjecho-Slowakije is gekomen, treft over het algemeen slechts staten, die in een oorlog overwonnen zijn.
Wat de Engelsche bewapening betreft, zeide lord Halifax:

„Om een snelleren voortgang te maken met de herbewapening van alle takken van onze verdediging, is het noodzakelijk, dat allen bereid zijn om groote offers te brengen.
Voor sommigen zullen deze offers bestaan in het verstrekken van geld, van anderen zal het noodzakelijk zijn, offers in een anderen vorm te vragen, doch niets van dit alles kan worden volbracht, indien er niet in de geheele natie ware eenheid van geest is. (Times) **(Vor. ber. Lord Halifax 3367 C.; Tsjech. kwestie 3503 D.)**

A. GROOT-DUITSCHLAND. — Kerkstrijd. - Verweer van Kardinaal Innitzer. —
In alle Roomsch-katholieke kerken van Weenen is op 23 October naar de „Times" meldt, een verklaring voorgelezen van kardinaal Innitzer, den aartsbisschop van Weenen.
„Het Duitsche nieuwsbureau heeft gisteren het verlangen geuit, zoo begint de verklaring, dat ik mijn houding aan het katholieke volk zou verklaren. Daarom verklaar ik bij dezen:
1. De bekende verklaringen der Oostenrijksche bisschoppen van 18 Maart werden afgelegd met de beste bedoelingen, ten einde te komen tot een minnelijk accoord met de huidige autoriteiten van het land. De loop der gebeurtenissen heeft ongelukkige maatregelen gebracht, welke het katholieke volk gedwongen was te aanvaarden, zooals reeds gezegd in den pastoralen brief der Oostenrijksche bisschoppen van 4 September.
2. Met geen enkel woord — zoo gaat kardinaal Innitzer's verklaring verder — heb ik in mijn preek voor de katholieke jeugd op 7 October, den Führer aangevallen en ik heb ook niet aangespoord tot haat jegens hem, den staat of de partij. De demonstratie van jonge menschen na de godsdienstoefening was noch voorzien noch bedoeld. Het is ook onwaar, dat de katholieke jeugd deze gelegenheid heeft benut om politieke liederen te zingen.
3. Men heeft mij de woorden in den mond gelegd: „Ik heb besloten te strijden en ben bereid leiding te geven." Ik heb dit niet gezegd op de bisschopsconferentie, noch op eenige bijeenkomst van priesters.
4. Het verbod voor priesters om deel te nemen aan de „Arbeidersorganisatie voor godsdienstvrede" is niet alleen door mij uitgevaardigd, maar is het gevolg van een eenparig besluit der bisschopsconferentie; dit besluit is niet genomen om politieke redenen, maar om redenen van kerkelijke tucht.
5. Ik ben nooit in gebreke gebleven de historische beteekenis te appreciëeren van het uur, waarop mijn geboorteland (het Sudetenland) terugkeerde tot het groote Duitsche vaderland. Samen met andere Duitsche kardinaals heb ik den Führer dank gebracht, de geheele Oostmark in die dankbetuiging betrokken en het luiden der kerkklokken gelast. Ik verdedig mijzelf tegen het beleedigende verwijt, dat ik mijzelf zou hebben opgeworpen als tegenstander van Führer en volk."
Het voorlezen van deze boodschap werd in de kerken kalm ontvangen. Te voren had men den gelooviger verzocht af te zien van demonstraties ten gunste van den kardinaal.
(Times - De Tijd)
(Vor. ber. 3502 F.; Kerkstrijd 3506 A.)

B. NEDERL. OOST-INDIE. — Bestuursacademie geopend. —
In het gebouw van de Rechtshoogeschool te Batavia werd op 24 October door den gouverneur-generaal op plechtige wijze de bestuursacademie geopend. Vele autoriteiten woonden deze plechtigheid bij, o.a. ook vertegenwoordigers van de zelfbesturen. Voorts waren aanwezig vele vooraanstaande particulieren, consulaire ambtenaren, vertegenwoordigers van de geestelijkheid en de eerste 15 studenten-bestuursambtenaren. (Aneta) **(Vor. ber. 2927 F.)**

C. VEREENIGDE STATEN. — De Nederlandsche zuivel belast. —
Het departement van Financiën maakt bekend, dat het compenseerende rechten zal heffen op uit Nederland ingevoerde boter, verduurzaamde ondermelk, verduurzaamde karnemelk, caseïne, Edammer kaas, gecondenseerde zoete melk en volle-melkpoeder, daar op deze producten in Nederland uitvoerpremies verstrekt worden; de compenseerende rechten zullen gelijk zijn aan de uitvoerpremies. (Telex-A. N. P.)

D. EGYPTE. — Kleine vloot wordt gebouwd. —
De Egyptische raad van defensie heeft onder voorzitterschap van den minister-president beraadslaagd over de oprichting van een kleine oorlogsvloot, een vliegtuigfabriek, een munitiefabriek, en een fabriek voor militaire vrachtauto's. De bouw hiervan zal 3 à 5 jaar duren en de kosten zullen 70 millioen pond sterling (ruim 600 millioen gulden) bedragen.
Koning Faroek heeft bij de opening van de vastenmaand een radio-rede gehouden, waarin hij wees op de noodzaak Egypte te versterken om het land met eigen kracht te verdedigen. (Telex-A. N. P.)
(Vor. ber. Defensie 2848 G.)

28 OCTOBER 1938.

E. VEREENIGDE STATEN. — Nota aan Japan. - Benadeeling der burgerrechten van Amerikaansche burgers in China. —
Het departement van Buitenlandsche Zaken te Washington publiceert een op 6 Oct. '38 gedateerde nota, welke door den Amerikaanschen ambassadeur te Tokio aan den Japanschen minister-president is overhandigd. De nota dringt aan op de volgende maatregelen:
1. Een einde maken aan de discrimineerende contrôle op de wisselmarkt en andere maatregelen, afgekondigd in het door de Japanners beheerschte gebied in China en gericht tegen Amerikaansche ondernemingen.
2. Een einde maken aan de monopolie(-) en de voorkeurbehandeling, welke de Amerikaansche burgers berooven van hun wettige handelsrechten.
3. Een einde maken aan de Japansche bemoeienissen met Amerikaansche eigendommen en andere Amerikaansche rechten. Onder deze bemoeienissen worden genoemd de censuur op Amerikaansche brieven en telegrammen, beperkingen voor reis en verblijf van Amerikaansche burgers, alsmede beperkingen voor Amerikaanschen handel en scheepvaart.
(Telex-A. N. P.)
(Vor. ber. Chin.—Jap. Conflict 3512 E.)

F. FRANKRIJK. — Het Congres der Radicaal-Socialisten te Marseille. - Openingsrede van premier Daladier. —
Op 26 Oct. '38 is te Marseille het congres der radicaal-socialisten geopend. De eerste dag was gewijd aan landbouwvraagstukken; er zijn verschillende commissies benoemd.
Op het congres heeft de minister van Handel, Gentin, een rede gehouden, waarin hij het deficit van de handelsbalans heeft besproken.
Het hoogtepunt van de zitting van 27 October vormde uiteraard de met spanning verbeide openingsrede van minister-president Daladier. Indien men deze rede — die meer dan vijf kwartier duurde — zou willen samenvatten, komt men tot de opstelling van de volgende punten:
1) De herstelmaatregelen zullen tot iederen prijs worden genomen en uitgevoerd.
2) Het accoord van München was geen capitulatie, maar het beste middel om de Fransche, de Europeesche en zelfs de Tsjechoslowaaksche belangen te dienen.
3) Frankrijk is bereid tot het onderhouden van vriendschappelijke betrekkingen met Duitschland en noodigt Hitler uit een stap in die richting te doen.

4) Alle nog hangende internationale problemen zullen door onderhandelingen en op vreedzame wijze worden opgelost.
5) De financieele lasten moeten belangrijk verminderd en de productie opgevoerd worden, om het begrootingsevenwicht te herstellen en het op peil brengen van Frankrijks weermacht mogelijk te maken.
6) Elke buitenlandsche inmenging in de Fransche binnenlandsche aangelegenheden zal met kracht worden tegengegaan.
7) Zonder dat de 40-urenwet wordt ingetrokken, moet zij in elk afzonderlijk geval, waar dit noodig mocht blijken, gewijzigd kunnen worden, zonder noodelooze formaliteiten.
8) Het nationaal-socialistische Duitschland, het fascistische Italië en het communistische Rusland dulden op hun gebied geen democratische propaganda. Dit is hun goed recht, doch de Fransche republiek, welker geduld misschien grooter is geweest, zal er in het vervolg voor waken, dat hier geen onderneming meer ontstaat, welke niet ontsproten is uit Franschen bodem.
9) Hij constateerde, dat de lasten voor de schatkist in 1939 geraamd zijn op 102 milliard francs aan uitgaven en 66 milliard aan inkomsten, dus een tekort. Het nationale inkomen wordt geraamd op 220 milliard. Hij weer er op, dat dit niet kan voortduren.
(Telegraaf - Telex-A. N. P. - Le Temps)
(V. b. Daladier 3487 E.; Rad. Soc. Partij 3002 D.)

A. LETTEREN. — Boeken die door de pers gunstig besproken zijn. - Onze wekelijksche opgave. —
Engelsch: John Masefield — „Dead Ned". (Heinemann)
Patry Williams — „Am Canute". (Faber)
(Vor. ber. 3498 A.)
Fransch: Daniel-Rops — „La Maladie des Sentiments". (Plon)
Juliette Pary — „Mes 126 Gosses". (Flammarion)
Raymond Lefèvre — „Les Musiciens du Ciel". (Gallimard)
Martin J. Premsela — „Hans a seize ans" (avant-propos par André Maurois) (Editions du Parc, 40 Avenue Quentin-Matsys Anvers) **(Vor. ber. 3498 A.)**
Nederlandsch: Clare Lennart — „De blauwe horizon". (A. W. Bruna & Zoons)
Jan H. de Groot — „Fir". (G. F. Callenbach, Nijkerk) **(Vor. ber. 3498 A.)** (Red. K.H.A.)

B. DAMMEN. — Wereldkampioenschap. - Raichenbach—Keller. —
Voor de vierde maal heeft de Franschman Raichenbach zijn titel van wereldkampioen dammen met succes tegen een Nederlandschen uitdager verdedigd. Hij wist in 1934 een wedstrijd van tien partijen tegen den Nederlandschen kampioen, R. C. Keller, met 13—7 te winnen, in 1936 won hij een wedstrijd van J. H. Vos, die op 20 partijen was vastgesteld, met 25—15, in 1937 speelde hij een wedstrijd van 25 partijen tegen B. Springer en won met 26—24. In 1938 trad Raichenbach voor den tweeden keer tegen den Nederlandschen kampioen, R. C. Keller, in het strijdperk voor een wedstrijd van 16 partijen. De wereldkampioen wist 1 partij te winnen, de overige 15 partijen eindigden in remise, zoodat met de eindcijfers 17—15 de titel weer door hem behouden werd. (Red. K. H. A.) **(Vorig bericht 2852 E.)**

C. ENGELAND. — Chamberlains politiek door Lloyd George afgekeurd. —
In zijn op 27 Oct. '38 te Londen gehouden rede, welke naar de Verecnigde Staten werd uitgezonden, zeide Lloyd George o.a., dat de opluchting, welke was ontstaan na de overeenkomst van München, thans vermengd begint te worden met een gevoel van schaamte, daar de vrede gekocht is ten koste van eer en geweten. Ten aanzien van Tsjecho-Slowakije zeide spr., dat deze kleine democratische staat in Midden-Europa in de Union Jack werd gewikkeld en dat de Engelsche vlag werd overhandigd aan een meedoogenloozen dictator, die Tsjechen en Duitschers hun vrijheid wil ontzeggen.
Herinnerende aan de gebeurtenissen in China, Abessynië, Spanje en Tsjecho-Slowakije, zeide spr.: Wij zijn de laatste jaren de ladder der eer trede voor trede afgedaald en hebben gevraagd, of wij hiermede nog langer zouden kunnen doorgaan. Zwakkere naties gaan niet naar Parijs of Groot-Brittannië om hulp, maar wenden zich tot Berchtesgaden, om den Duitschen dictator te vragen, hen te beschermen. (Times)
(Vor. ber. Lloyd George 2462 A.)

29 OCTOBER 1938

D. VEREENIGDE STATEN. — President Roosevelt over de kansen van den vrede. —
President Roosevelt heeft op 26 Oct. '38 een radiorede gehouden over de buitenlandsche politiek, waarin hij pleitte voor ontwapening in de geheele wereld, doch tevens verklaarde, dat de Ver. Staten onder de bestaande omstandigheden hun bewapening moeten voortzetten.
President Roosevelt zeide o.m.:
„Er kan geen vrede zijn, als de heerschappij van het recht vervangen moet worden door een steeds terugkeerende verheerlijking van het zuivere geweld. Er kan geen vrede zijn, als een nationale politiek de bedreiging met oorlog wel-overwogen als werktuig aanvaardt. Er kan geen vrede zijn, als een nationale politiek de verspreiding over de geheele wereld van millioenen hulpelooze en vervolgde menschen, die geen plaats vinden om hun hoofd neer te leggen, weloverwogen als werktuig aanvaardt. Er kan geen vrede zijn, als de economische hulpbronnen, die behooren te worden gebruikt ten dienste van den socialen en economischen herbouw, zullen worden geëxploiteerd voor een versterkten wapeningswedloop, welke de verdenkingen en de vrees slechts kan vermeerderen en de economische welvaart van iederen mensch en ieder volk bedreigt.
De Vereenigde Staten trachten reeds sedert twaalf jaar tot ontwapening te komen, doch Amerika noch eenig ander land kan ontwapening aanvaarden, als zijn buren zich tot de tanden wapenen. Niettemin blijven wij van meening, dat een wapeningswedloop tusschen de landen een dwaasheid is, tenzij men nieuw gebied of een nieuwe machtspositie begeert. Wij willen bewijzen door feiten, bij voorbeeld door besprekingen, die tot werkelijke ontwapening leiden, anders kunnen wij ons niet bevrijd achten van de noodzakelijkheid, onze militaire kracht te vergrooten."
President Roosevelt besloot zijn rede met een oproep tot grootere eenheid voor den vrede tusschen de volken en ook in het binnenland, „opdat, indien de vuurproef ooit mocht komen, wij den eendrachtigen wil hebben, waarmede de democratie zich met succes tegenover haar vijanden kan stellen." (Telex-A. N. P.)
(Vor. ber. President Roosevelt 3473 A.)

E. ENGELAND. — Kabinet-Chamberlain. - Mutaties.
Lord Stanhope, de tegenwoordige minister van onderwijs, is op 27 October '38 benoemd tot minister van marine als opvolger van Duff Cooper, die op 1 October aftrad.
Lord De la Warr, tot dusver „Lord Privy Seal", tevens leider der National Labour Party in het Hoogerhuis, zal Lord Stanhope als minister van Onderwijs opvolgen.
Wat de partij-verhoudingen betreft, heeft de regeering geen wijziging ondergaan. (Times)
(Vor. ber. Kabinet 3483 C.)

F. SOVJET-RUSLAND. — Instelling van een „Niemandsland" als grenszone. —
In diplomatieke kringen zijn berichten ontvangen, dat de Sovjet-Unie de schepping bespoedigt van een uitgebreid kunstmatig Niemandsland langs haar Westelijke grens, als eerste verdedigingslinie tegen Duitschland. Ook aan de grenzen van Finland, Iran en Afghanistan zullen dergelijke zones worden ingericht.
De Sovjets, die de mislukking zien van hun pogingen een internationale barricade te smeden aan de Oostzijde van Duitschland, hebben volgens de inlichtingen feitelijk al het andere prijsgegeven ter bescherming van de graan- en kolenvelden van de Oekraïne tegen invasies. (Telex-A. N. P.)

G. JAPAN. — Kabinet-Konoye. - Hatsjiro Arita tot minister van Buitenlandsche Zaken benoemd. —
Officieel wordt uit Tokio medegedeeld, dat de portefeuille van Buitenlandsche Zaken, die door prins Konoye werd waargenomen, is overgedragen aan Hatsjiro Arita. Josniaki Hatta is minister van Koloniën geworden. (Domei)
(Vor. ber. Kabinet 3485 C.)

VEREENIGDE STATEN

A. Algemeene gegevens. - Handelsrelaties. — Hieronder volgen eenige gegevens over de Vereenigde Staten van Amerika, die voor exporteurs naar dat land van belang kunnen zijn.

Land en Volk. — De Vereenigde Staten vormen een bond van 48 staten, zonder het bondsdistrict van Columbia en de territoria Alaska en Hawaï. De oppervlakte van den eigenlijken Statenbond bedraagt 7.839.100 km². De totale bevolking telt 130 millioen zielen, waarvan ± 12 millioen negers. Van de bevolking woont ruim 33 % in de steden met meer dan 100.000 inwoners; alleen reeds 13 % woont in de millioenensteden New York (7,5 millioen), Chicago (3,6 millioen), Philadelphia (2,4 millioen), Detroit (1,8 millioen) en Los Angeles (1,5 millioen). Andere groote Amerikaansche steden zijn Cleveland, Sint Louis, Baltimore, Boston, Pittsburgh, San Francisco, Washington, Milwaukee, en Buffalo; het aantal inwoners dezer steden varieert van ½ tot 1 millioen. Vier en twintig steden hebben tusschen ½ en ¼ millioen inwoners.
De uitvoerende macht berust bij den President, die voor den tijd van vier jaar wordt gekozen, de wetgevende macht bij het Congres, dat uit twee Kamers bestaat: een Senaat en een Volksvertegenwoordiging. De eerste telt 96 leden, 2 uit elken staat, de laatste 435 leden, bij algemeen kiesrecht gekozen. De afzonderlijke staten hebben hun eigen wetgevende vergadering en een ver strekkend zelfbestuur.

Munten, Maten en Gewichten. — De munteenheid is de dollar, onderverdeeld in 100 cents; zijn waarde bedraagt thans circa ƒ 1,83.
Het Engelsche stelsel van maten en gewichten is er in gebruik. Een afwijking is echter de hundredweight. Deze telt niet 112 doch 100 lbs. De „short" ton komt in gewicht overeen met 2000 lbs (± 971 kg), de „long" ton met 2240 lbs (± 1016 kg). Het metrieke stelsel is evenwel toegelaten.

Middelen van bestaan. — De Vereenigde Staten van Amerika hebben zich in de laatste decenniën van een agrarisch tot een industrieel land ontwikkeld. De belangrijkste landbouwgewassen zijn maïs, tarwe, haver, gerst en katoen. Voorts rogge, lijnzaad, rijst, aardappelen, suikerbieten en tabak. De tuinbouwbedrijven leveren veel fruit.
In den z.g. katoengordel (Texas, Oklahoma, Louisiana, Arkansas, Tennessee, Mississippi, Alabama, Georgië, Noord- en Zuid-Carolina) wordt ± 50 % van den geheelen wereldoogst gewonnen. Zoo bedroeg de wereldproductie in 1937 8,26 millioen ton, waarvan in de Vereenigde Staten 4,11 millioen ton (1936 resp. 6,83 en 2,69 millioen ton). Aan de kusten van de staten Georgië, Zuid-Carolina en Florida, alsmede op de daarvóór gelegen eilanden, wordt het beste, het z.g. „Sea-island" katoen verbouwd. De katoenhandel concentreert zich op de groote katoenbeurzen in New York en New Orleans. De noteering geschiedt in Amerikaansche centen per Engelsch pond.
Door de uitbreiding van den landbouw, verplaatst de veeteelt zich meer en meer naar het Westen. In 1936 bestond de veestapel uit 56.884.000 stuks rundvee, 42.541.000 varkens en 51.690.000 schapen.
De wolproductie, vooral van de staten in de Rocky Mountains, is groot (1936: 426 millioen pond). De uitvoer van boter en kaas is, evenals die van levende dieren, zeer belangrijk. Verder moet de teelt van gevolgelte worden genoemd.
De vischvangst wordt intensief uitgeoefend.

De voor boschbouw gebruikte oppervlakte wordt op 494.898.000 acres geschat. Door nieuwe aanplantingen tracht men den houtrijkdom op peil te houden.
Met betrekking tot den mijnbouw valt op te merken, dat de bodem alle belangrijke mijnbouwproducten bevat behalve tin en nikkel. De Vereenigde Staten nemen in de productie van steenkolen, ijzer, koper, lood, zink en petroleum de eerste plaats in. Steenkolen worden gevonden in Pennsylvanië, Alabama, Indiana en Illinois; ijzererts komt vooral voor in het Boven-Meer gebied, Minnesota en Michigan. De belangrijkste petroleumvelden liggen in Californië, Oklahoma, Kansas en Texas. Pijpleidingen voeren het product naar de kusten. Zink en lood worden voornamelijk in het Joplin-district, aan de grenzen van Missouri, Oklahoma en Kansas gewonnen; koper in de staten Nevada, Montana, Arizona en Utah. De plaats, die de Vereenigde Staten als producent van bovengenoemde mijnbouwproducten innemen, kan worden geïllustreerd door de volgende cijfers betreffende hun aandeel in de wereldproductie in 1937:

Steenkolen . .	34,2 %	Lood	26,7 %
IJzererts . . .	28,6 %	Zink	31,9 %
Ruw ijzer . .	37,9 %	Petroleum . .	62,1 %
Koper	42,5 %		

In de productie van goud en zilver neemt de Statenbond de tweede plaats in. De belangrijkste goudmijnen bevinden zich in Californië, Alaska, Zuid-Dakota, Colorado en Arizona. De productie, welke in 1936 3.714.000 onzen fijn bedroeg, is in 1937 tot 4.089.000 onzen gestegen, hetgeen neerkomt op 11,5 % van de wereldproductie.
De zilverproductie bedroeg in 1937 68,4 millioen onzen fijn (24,7 % van de wereldproductie) tegen 63 millioen in 1936. De voornaamste vindplaatsen zijn gelegen in Idaho, Utah, Arizona, Montana, New Mexico en Colorado.

Voorts zijn de Vereenigde Staten nog belangrijke producenten van zwavel.
Door den rijkdom aan delfstoffen en agrarische grondstoffen en de groote verscheidenheid daarvan, werd de grondslag gelegd voor de industrie.

Buitenlandsche handel. — De handelsbalans vertoont over de laatste jaren het volgende beeld (in millioenen $):

	Januari t/m Maart			
	1937	1936	1938	1937
Invoer	3.084	2.423	507	826
Uitvoer	3.345	2.456	828	712
Invoersaldo	—	—	—	114
Uitvoersaldo	261	33	321	—

De handelsbalans met Nederland en met zijn Overzeesche Gewesten vertoont, volgens de Amerikaansche statistiek, het volgende beeld (in millioenen $):

Landen	1937		1936	
	Invoer uit	Uitvoer naar	Invoer uit	Uitvoer naar
Nederland . . .	53,3	94,1	50,0	53,3
Nederl.-Indië . .	115,2	25,1	69,8	13,8
Suriname . . .	3,0	0,7	2,1	0,6
Curaçao	19,5	34,2	15,0	14,2

De voornaamste door Nederland uit de Vereenigde Staten in 1937 ingevoerde artikelen zijn ongesponnen katoen, tarwe, benzine, petroleum, meel en bloem van tarwe, gasolie, lijnkoeken en meel daarvan, automobielen, vertind blik en blikwerk, en vliegmachines. De uitvoer uit Nederland naar de Vereenigde Staten heeft voornamelijk betrekking op tin in blokken, bloembollen, grondnotenolie, sesamolie, gebroken rijst, palmpittenolie, kabels, touw en één- en meerdraadsgarens, zwavelzure kinine, maïsolie, vleesch in blik, soya-olie en kinabast.

Bepalingen betreffende den invoer. — In het douanetarief van de Vereenigde Staten, dat berust op de tariefwet van 18 Juni 1930, de z.g. „Smoot Hawley Act", zijn de artikelen ondergebracht in 1815 paragrafen, waarvan de 215 laatste op de vrije lijst staan. De 1815 paragrafen zijn systematisch verdeeld over 16 lijsten of „schedules".
Het tarief vermeldt zoowel specifieke- als waarderechten. De rechten zijn meerendeels zeer hoog; rechten van 50—70 % van de waarde behooren geenszins tot de uitzonderingen en zelfs komen rechten van 90 % voor.

In 1934 kreeg President Roosevelt bij de „Reciprocal Trade Agreement Act", ook wel „Tariff Bargaining Act" genoemd, de bevoegdheid bij handelsverdrag aan het buitenland tariefsverlagingen toe te staan tot een maximum van 50 % van de in de wet van 1930 vermelde rechten. Van deze machtiging is een veelvuldig gebruik gemaakt; sedert 1934 zijn op grond hiervan 17 handelsverdragen gesloten, waarin voor een groot aantal goederen de rechten dikwijls tot de maximum grens van 50 % verlaagd zijn.
Ook met Nederland kwam op 20 December 1935 een dergelijk verdrag tot stand, waarin naast diverse tariefverlagingen de onbeperkte en onvoorwaardelijke meestbegunstiging werd neergelegd.
Daar de verdragsrechten overigens op practisch alle landen van toepassing verklaard zijn, kan het Amerikaansche tarief een uniform tarief worden genoemd.
Ingevolge diverse „Revenue Acts" worden op eenige goederen, behalve het invoerrecht, nog accijnzen en z.g. „processing taxes" geheven. Dit geldt o.m. voor petroleum-producten, koper, verschillende dierlijke en plantaardige oliën, toiletartikelen en bontwerken.
Voor goederenzendingen met een waarde van meer dan $ 100 is een consulaire factuur in vijfvoud noodig, waarvoor een consulair recht wordt berekend van $ 2.50.

Handelsgebruiken. — Het belangrijkste handelscentrum is New-York City, waarover 50% van de totalen invoer loopt. De groote importhuizen in de Vereenigde Staten zijn in New York gevestigd en bewerken door een wijdvertakte verkooporganisatie het geheele land.
Offerten „af fabriek" en andere condities zijn niet aan te belandsch courant c.i.f. Amerikaansche havens of f.o.b. Rotterdam. Offerten „af fabriek" en andere condities zijn niet aan te bevelen. Het openen van een accreditief ten gunste van verkoopers in den handel met de Vereenigde Staten is gebruikelijk.

Verkeer. — De groote ontplooiing van het verkeer heeft alle deelen van het uitgestrekte land nauw aan elkaar verbonden.
De spoorwegmaatschappijen exploiteeren een spoorwegnet, hetwelk omstreeks 400.000 km. lang is.
Er wordt een intensief luchtverkeer onderhouden door tal van maatschappijen, waarvan de grootste zijn: United Airlines, American Airlines, Transcontinental & Western Airlines, en Eastern Airlines. De drie eerste onderhouden de bekende „coast to coast services", luchtdiensten, die de Amerikaansche West- en Oostkust in regelmatig verkeer, zoowel overdag als 's nachts, verbinden. De Eastern Airlines werkt langs de Oostkust met als voornaamste luchtlijn de verbinding van New York met Miami. Een twintigtal maatschappijen verzorgen verder het lokale luchtverkeer tusschen de verschillende Noord-Amerikaansche staten. De luchtverbindingen met het buitenland worden onderhouden door de Pan American Airways. Behalve de verbinding met Zuid-Amerika onderhoudt de „Panair" den Clipperdienst op Manilla en Hongkong, uitgaande van San Francisco. Zij houdt zich actief bezig met de voorbereidingen tot het oceaanverkeer. De Holland-Amerika Lijn onderhoudt geregelde rechtstreeksche scheepvaartverbindingen van Nederland met de Oost- en Westkust. Aan de Oostkust worden aangedaan: New York, Boston, Philadelphia, Baltimore, Newport News, Norfolk, New-Orleans, Galveston en Houston. Aan de Westkust: Los Angeles, San Francisco, Seattle en Portland.

Diplomatieke en Consulaire Ambtenaren. — De diplomatieke vertegenwoordiging van Nederland berust bij Hr. Ms. Gezantschap te Washington.
Consulaten-Generaal zijn gevestigd te Chicago, New York en San Francisco; consulaten in Baltimore, Boston, Charleston, Denver, Detroit, Galveston, Grand-Rapids, Kansas, Los Angeles, St. Louis, New-Orleans, Norfolk, Philadelphia, Port Arthur en Seattle. Voorts zijn in eenige steden Vice-Consulaten gevestigd. Te Washington is een Rijkslandbouwconsulent.
(Economische Voorlichting) **(Vor. ber. Bevolking 3248 B.; Handel met Nederl. 3240 D.; Invoerrechten 3513 C.)**

A. **AUSTRALIE. — De Hertog van Kent tot Gouverneur-generaal benoemd. —**
Officieel wordt medegedeeld, dat de Hertog van Kent, een broer van den Koning van Engeland, is benoemd tot gouverneur-generaal van Australië als opvolger van Lord Gowrie. De Hertog zal zijn nieuwe functie in November 1939 aanvaarden. (Times)
(Vor. ber. Hertog van Kent 2368 G.)

B. **IERLAND. — Ulsters antwoord aan De Valera. —**
Burggraaf Craigavon, minister-president van Noord-Ierland heeft op 22 October te Belfast in een onderhoud met den correspondent van de „Sunday Chronicle" medegedeeld, dat hij de Valera's voorstel om een parlement voor geheel Ierland te vormen onvoorwaardelijk afwijst. „Al wordt de Valera zoo oud als Methusalem, dan zal hij nog Ulster niet onder zich krijgen. Op dat punt is ons volk vastbesloten", zeide hij, „wij zullen onze beginselen nooit opgeven. Zuid-Ierland moet erkennen, dat Ulster het recht heeft zijn eigen leven te leiden en zijn eigen toekomst binnen het Vereenigd Koninkrijk te scheppen, zonder inmenging van anderen. Onze idealen zijn geheel verschillend van die van Zuid-Ierland, wij zijn trotsch op onze verbintenis met Groot-Brittannië en toegewijd en loyaal aan den Koning. In het Zuiden is dat precies andersom". (Alg. Handelsblad)
(Vorig bericht 3504 D.)

C. **TSJECHO-SLOWAKIJE. — Duitsch-Staatssecretaris te Praag. —**
Ernst Kundt, de vroegere afgevaardigde van de Sudetenduitsche partij, is benoemd tot Duitsch-staatssecretaris te Praag. (Telex-A. N. P.)
(Vor. ber. Kundt 3373 A.)

30 OCTOBER 1938

D. **GROOT-DUITSCHLAND. — Mittelland-kanaal geopend. - Rijn en Elbe verbonden. —**
In tegenwoordigheid van Rudolf Hess, den plaatsvervanger van den Führer, de rijksministers Dorpmüller en Seldte, is op 30 October het Mittellandkanaal, dat een verbinding tusschen Rijn en Elbe vormt, plechtig geopend.
Van den Rijn kan dan langs Rijn—Herne Kanaal, Eems—Wezerkanaal en Mittelland-kanaal de Elbe bereikt worden. Daar voorbij voeren kanalen naar Haval, Spree en Oder, in het geheel 560 km scheepvaartweg van West naar Oost met 12 sluizen. Het Rijngebied krijgt zoo een verbinding met Berlijn en met Bremen en Hamburg, zoomede met de gebieden, die stroomopwaarts in Zuidelijke richting aan Wezer en Elbe liggen. (Alg. Handelsblad)

E. **TSJECHO-SLOWAKIJE. — Hongaarsche kwestie. - Praag vraagt om arbitrage. —**
De Tsjechoslowaaksche regeering heeft op 28 Oct. '38 aan de Duitsche en Italiaansche regeeringen een nota gezonden, waarin zij haar verzoekt arbitrage te verleenen in de kwestie der bepaling der grenzen tusschen Hongarije en Tsjecho-Slowakije. Tezelfdertijd werd mededeeling gedaan van deze aanvraag aan de Italiaansche en Duitsche legaties te Praag.
Het verzoek om arbitrage heeft betrekking op het geheel der omstreden gebieden. Hongarije had den wensch geuit, dat de gebieden, welke Tsjecho-Slowakije toegestemd had af te staan, onmiddellijk overgedragen zouden worden, terwijl de arbitrage voor het overige gebied zou worden gegeven. De regeering te Praag wijst in haar voorstel opnieuw een plebisciet af. (Telex-A. N. P.) **(Vorig bericht 3503 A.)**

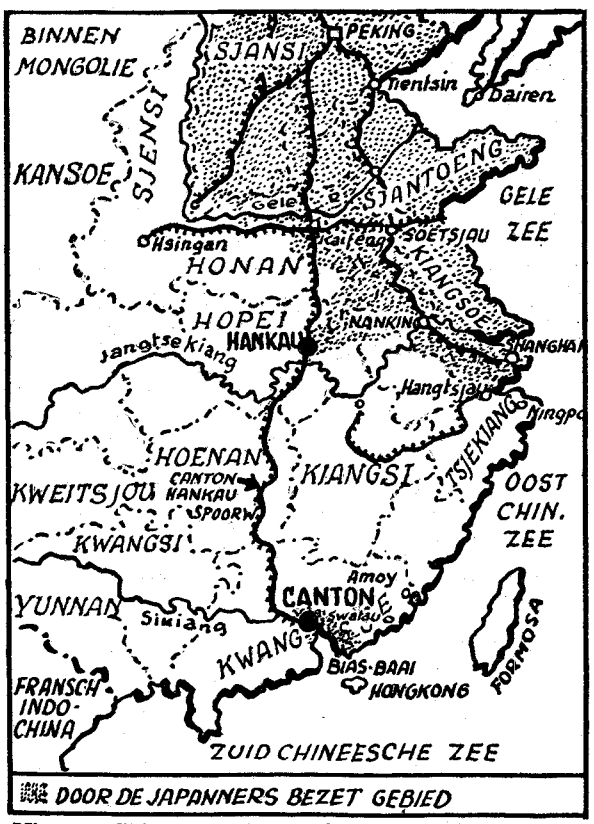
F. **NEDERLAND. — Luchtverdediging. - Generaal-Majoor P. W. Best tot commandant benoemd. —**
Blijkens een zoo juist afgekondigd Kon. Besluit wordt op 1 November '38 het commando over de luchtverdediging ingesteld. De generaal-majoor P. W. Best zal als eerste met dat commando belast zijn.
(Nieuwe Rotterd. Courant)

G. **NEDERLAND. — Het handels- en betalingsverkeer met het Sudetengebied. —**
Tusschen de Nederlandsche en de Duitsche regeering is overeenstemming verkregen over een voorloopige regeling van den in- en uitvoer tusschen het z.g. Sudetengebied en Nederland en Overzeesche Gewesten. Deze overeenkomst geldt voor het 4de kwartaal van het jaar 1938.
In beginsel zullen in- en uitvoermogelijkheden worden gegeven in denzelfden omvang als in het 4de kwartaal van 1937 het geval was.
Het betalingsverkeer tusschen Nederland en het Sudetengebied werd met ingang van 27 October '38 geregeld volgens de bepalingen van de Nederlandsch-Duitsche clearing-overeenkomst. Deze overeenkomst vindt toepassing op alle na 9 October vervallen verplichtingen, tenzij deze reeds op een andere wijze tot afwikkeling zijn gekomen. (Nieuwe Rotterd. Crt.)
(Vor. ber. Sudetenland 3500 C.)

A. CHINA. — Conflict met Japan. - Boodschap van Tsjang Kai-sjek. - Nieuwe Chineesche regeering te Hankau. —

Het Chineesche persbureau bericht, dat op 28 Oct. '38 te Tsjoengking de politieke raad van China bijeen is gekomen. Deze raad telt 111 leden.

Maarschalk Tsjang Kai-sjek woonde de vergadering van den raad niet bij, aangezien zijn militaire plichten hem noodzaakten elders te vertoeven. Hij heeft evenwel een boodschap gezonden, waarin hij de strategische plannen uiteenzet. Hij wees er hierin op, dat de moeilijkheden voor China grooter schijnen te zijn geworden door den Japanschen inval in het Zuiden, doch in werkelijkheid zal dit den val van Japan verhaasten. Verder verklaarde Tsjang Kai-sjek, dat de Japanners in den strijd aan de Yangtse meer dan driehonderdduizend man hebben verloren.

Nieuwe Chineesche Regeering te Hankau. — Naar verluidt is op denzelfden dag, dat de Japansche troepen Hankau zijn binnengerukt, een nieuwe voorloopige Chineesche regeering gevormd, waarvan de meeste leden Noord-Chineezen zijn. President van deze nieuwe regeering is een luitenant van generaal Oe Pei foe.

Volgens sommigen zouden de drie voorloopige regeeringen in China, welke onder Japanschen invloed zijn gevormd, n.l. de regeeringen van Peking, Nanking en Hankau, binnenkort vereenigd worden en zal Japan dan vredesonderhandelingen gaan voeren met deze nieuwe regeering. (Chin. Persbureau - Domei)

(Vor. ber. Tsjang Kai-sjek 3460 E.; Chin.-Jap. Conflict 3513 E.; Kaartje 3348 A.)

B. NEDERLAND. — Lijst van verboden vereenigingen.

Bij beschikking van den voorzitter van den Raad van Ministers is beslist, dat de hierna onder de rubrieken A., B., C. en D. vermelde vereenigingen om de doeleinden, die zij nastreven of de middelen, die zij aanwenden, de behoorlijke vervulling door den ambtenaar in 's Rijksdienst van zijn plicht als ambtenaar kunnen in gevaar brengen of schaden:

A. de Communistische Partij-Nederland (C.P.N.), de groep Intern. Communisten (G.I.C.), de werkgroep van Raden-Communisten (G.I.C.) en de werkgroep van revolutionnaire arbeiders, de Revolutionnair Socialistische Arbeiders Partij (R.S.A.P.), de Lenistische jeugdgarde, Het Nationaal Arbeids Secretariaat (N.A.S.), met aangesloten vakgroepen, Het Internationaal Solidariteits Fonds (I.S.F.), de Vereenigingen voor Volksontwikkeling (V.V.V.O.) en de Vereenigingen voor Socialistische Ontwikkeling (V.V.S.O.), de Groep van Bolsjewiki-Lenisten en de Jonge Bolsjewiki-Lenisten, de Bond van Revolutionnair-Socialisten (B.R.S.) en het Onafhankelijk Socialistisch Jeugdverbond (O.S.J.V.), de Landelijke bond van plaatselijke vereenigingen van Overheids- en semie-overheidspersoneel, de Synthetische Orde, de Socialistische Liga en Anti Oorlogs Strijders (S.L.A.O.S.), de Vrijdenkersvereeniging De Dageraad, de Vrije Jeugd Organisatie, de Perhimpuan Indonesia, alle anarchistische groepen, waaronder de groep rond „De Arbeider", de groepen rond „De Vrije Socialist", de ver. Anarchistische Uitgeverij, de Bond van Anarcho-Socialisten, het Nederlandsch-Syndicalistisch Vakverbond, de Syndicalistische Vrouwenbeweging, de Landelijke Jeugdraad met aangesloten organisaties, het Fonds voor Intern. Solidariteit, de Federatie van Anarchisten in Nederland, de Intern. Militaristische Aaneensluiting, 't Intern. Militaristisch Bureau, de Intern. Anti Militaristische Vereeniging en het Comité voor Actie Dienstweigeraars „Mobliseeren".

B. De Nationaal Socialistische Beweging (N.S.B), de Nationaal Socialistische Arbeiders Partij (groep Kruyt), idem van groep Van Rappard, het Nederlandsche Volksfascisme „Zwart Front", de Nederlandsche Volkspartij (N.V.P.).

Mantelorganisaties. —

C. Z.g. Mantelorganisaties van een der bovenvermelde organisaties, waarbij onder mantelorganisaties zijn te verstaan: organisaties van welke — hoewel wordt voorgegeven, dat zij boven de staatkundige partijen staan en zich met uitschakeling van politieke oogmerken, bepalen tot het nastreven van sociale, cultureele of humanitaire doeleinden of wel tot de beoefening van lichaamsontwikkeling en sport — moet worden aangenomen — b.v. omdat de leiding geheel of overwegend in handen is van leden van een bepaalde politieke groep — dat zij in werkelijkheid zijn opgericht of in stand worden gehouden met het doel om middellijk, en op bedekte wijze de oogmerken van die groep te bevorderen met name door niet tot die groep behoorende personen binnen haar bereik te brengen; in dezen zin kunnen als communistische mantelorganisaties worden aangemerkt onder andere: de vereenigingen voor cultuurontwikkeling en ontspanning en andere plaatselijke jeugdvereenigingen met overeenkomstig doel onder diverse namen als Tempo, Raak, Fit, Voorwaarts, enz. de Vereeniging van Vrienden van de Sovjet-Unie, de Centrale voor Volkscultuur en aangesloten vereenigingen, de Nederlandsche Roode Hulp, het Wereld Vrouwen Comité tegen Oorlog en Fascisme (afd. Nederland), de Studentenvereeniging voor Vrijheid en Cultuur, de Bond van Kunstenaars ter Verdediging van Kultureele Rechten, enz.

en als Nationaal-Socialistische mantelorganisaties, onder andere: de Nationale Jeugdstorm, de Nederlandsche Werknemers Vereeniging met aangesloten vak- en ontspanningsgroepen, de Nationale Reisvereeniging enz.

D. Kerk en Vrede, Algemeen Nederlandsche Vrouwen Vredesbond, de Internationale Vrouwenbond voor Vrede en Vrijheid, sectie Nederland, Jongeren Vredesactie, Algemeene Nederlandsche Vredes Actie, Katholieke Jongeren Vredesactie, Nederlandsche Sectie van de „War Resisters International", Vrienden van India.

(Vorig bericht 3449 E.)

31 OCTOBER 1938

C NEDERLAND. — Jeugdwerkloosheid. - Plannen van minister Romme. —

In de vergadering van de rijkscommissie van advies in zake het vraagstuk van de werkloosheid onder de jeugd, heeft de minister van Sociale Zaken, mr. C. P. M. Romme, op 29 October '38 mededeeling gedaan van de voornemens der regeering in zake een doeltreffender bestrijding der jeugdwerkloosheid. Deze voornemens zijn;

Een verbod voor jongens beneden de 15 jaar om ondernemingsarbeid te verrichten (behalve in den landbouw). Meisjes van 14 en 15 jaar zullen uit ondernemingsarbeid worden geweerd.

Uitbreiding van de verschillende soorten cultureele zorg, kampwerk, centrale werkplaatsen e.d. De regeering wil ruimer geldmiddelen beschikbaar stellen.

Ter stimuleering van de deelneming aan deze cultureele zorg, welke deelneming thans veel te wenschen overlaat, wil de regeering de invoering voorstellen van een staat-van-dienst-boekje voor elken minderjarigen leerplicht-vrijen jongen.

In dit boekje zal aangeteekend worden aan welke voorziening de jongen heeft deelgenomen, resp. waarom niet. Dit boekje kan naar het oordeel der regeering een belangrijk document worden bij de beslissing over indienstneming.

De jeugdregistratie zal over het geheele land worden uitgebreid.

Aan het departement van Sociale Zaken komt een nieuwe crisisdienst voor de werklooze jeugd, onder

leiding van den heer G. W. F. van Hoeven, thans hoofdinspecteur voor de steunverleening. Hem zal t.z.t. een raad van beheer uit de bij de jeugdvoorzieningen betrokken kringen worden toegevoegd. De heer M. de Vries zal zich alleen bezighouden met de bestrijding der werkloosheid voor volwassenen.
(Telegraaf) **(Vor. ber. Jeugdwerkloosheid 2032 A.; Werkloosheid 3502 D.)**

A. NEDERLAND. — Rijksbegrooting 1939. - Adres van negen financiers tot de Regeering in zake den toestand van 's Lands financiën. —

Negen vooraanstaande Nederlanders n.l. de heeren:
Mr. D. Crena de Iongh, pres. van de Nederl. Handel-Mij.,
Gottfr. H. Crone, voorz. der Kamer van Koophandel en Fabrieken voor Amsterdam,
Mr. Dr. A. van Doorninck, oud-thesaurier-generaal,
F. H. Fentener van Vlissingen, oud-voorz. der Intern. Kamer van Koophandel; pres. der Algemeene Kunstzijde Unie,
J. B. van der Houven van Oordt, voorz. van den Raad van Beheer der Ver. Nederl. Scheepvaart Mij.,
Mr. W. G. F. Jongejan, voorz. van den Ondernemersraad,
Mr. K. P. van der Mandele, dir. van de Rotterd. Bankver.
Mr. L. J. A. Trip, pres. van de Nederlandsche Bank, en
C. J. Ph. Zaalberg, dir. van de B.E.N.A.S.,
hebben een zeer uitvoerig adres gezonden aan den voorz. van den Raad van Ministers, dr. H. Colijn, waarin zij, kennis genomen hebbende van de Millioenennota, uiting geven aan hun groote bezorgdheid over den toestand en de vooruitzichten der publieke financiën hier te lande.
In dit stuk zetten adressanten uiteen, dat ondanks een korte opleving in 1937, het met de openbare financiën in steeds sneller tempo bergafwaarts is gegaan.
Toen de aanvankelijk in het budget nog aanwezige reserves ten volle waren opgeteerd, heeft de voortgaande stijging der uitgaven een verhooging van de uit belastingen te verkrijgen inkomsten noodig gemaakt, welke verhooging dubbel zwaar drukte daar tegelijkertijd het belastbaar inkomen een belangrijke daling onderging.
Nadat de wet van 1935 een poging heeft gedaan om het peil der publieke uitgaven te verlagen, zijn verdere pogingen van dezen aard achterwege gebleven.
De uiteenzettingen welke de Regeering in de Millioenennota 1939 heeft gegeven, zoowel als de maatregelen welke zij zich voorstelt, in verband met den budgetairen toestand, te nemen, hebben adressanten ten zeerste verontrust.
Zij opperen bedenkingen met betrekking tot:
a. de inrichting en de samenstelling der begrooting en de wijze van berekening der tekorten;
b. de grootte van de werkelijke tekorten; en
c. den aard der maatregelen om deze tekorten te verminderen.

Zoo zal — om van de vroegere jaren niet te spreken — het dienstjaar 1937 volgens de officieele Rijksrekening een batig saldo op den gewonen dienst opleveren van *f* 37.7 millioen, terwijl volgens de reconstructie, welke de Minister in zijn nota van dit saldo geeft, in plaats van een batig saldo dit dienstjaar een nadeelig saldo heeft van *f* 32.4 millioen.
De Rijksbegrooting voor 1938 heeft een officieel tekort op den gewonen dienst van *f* 13.6 millioen, welk tekort volgens de toelichting in de Millioenennota 1938 in werkelijkheid bedraagt *f* 84.7 millioen.
Uit het bovenstaande blijkt reeds, dat het ondanks de uitvoerige uiteenzettingen der Millioenennota niet mogelijk is het werkelijke tekort op de Rijksbegrooting voor 1939 onder cijfers te brengen.
Om tot een juister berekening van het werkelijke tekort te komen moet het bedrag in elk geval worden verhoogd:

1o wegens onvoldoende aflossing van de zichtbare Staatsschuld, waarvoor — bij het overwegend improductieve karakter dier schuld — een looptijd van 40 jaren toch zeker als een maximum moet beschouwd worden, met	*f* 26 millioen
2o wegens een annuïteit van de onzichtbare schuld van den Staat aan verzekeringsfondsen van ten minste *f* 1,2 milliard, bij een rentevoet van 3½% en een looptijd van 75 jaren — welke rentevoet en looptijd als uitersten zijn te beschouwen — met	*f* 45 millioen
3o wegens thans op den kapitaaldienst gebrachte uitgaven, die bij een goed beheer op den gewonen dienst thuis behooren, met een onbekend bedrag, dat echter ten minste is te stellen op	*f* 60 millioen
4o wegens de te lage becijfering van de annuïteit ten behoeve van het Spoorwegpensioenfonds ...	*f* 6 millioen
Totaal ...	*f* 137 millioen

Volgens deze cijfers zou het werkelijke tekort, in plaats van *f* 61 millioen, *f* 137 millioen meer of in totaal ten minste *f* 198 millioen bedragen.
De zichtbare Staatsschuld steeg, blijkens de mededeeling van den Minister van Financiën, over het tijdvak 1930—1936, met *f* 700 millioen of met 30%. In deze *f* 700 millioen zijn *f* 500 millioen begrepen ter bestrijding van uitgaven, voor welke naar juiste beginselen niet mag worden geleend. De gemeenteschuld steeg daarnaast in dezelfde periode met *f* 500 millioen. Hierbij komt de schuldvermeerdering over de jaren 1937, 1938 en 1939. Voor den Staat beloopt deze vermeerdering in 1937, afgescheiden van dat deel der door den Staat overgenomen spoorwegschuld, waarover het spoorwegbedrijf rente en aflossing moet opbrengen, *f* 230 millioen. Voor de jaren 1938 en 1939 moet als minimum gerekend worden op een toeneming van *f* 450 millioen. Alleen voor den Staat leiden deze cijfers tot een, overwegend improductieve, schuldvermeerdering in negen jaren tijds van *f* 700 millioen + *f* 230 millioen + *f* 450 millioen = *f* 1.380.000.000. Houdt men voorts rekening met de belangrijke toeneming van de onzichtbare schuld van den Staat aan verzekerings- en pensioenfondsen, dan overschrijdt de schuldtoeneming ten laste van den Staat in bovenbedoeld negenjarig tijdvak het bedrag van *f* 1.5 milliard.
Adressanten zijn van oordeel, dat begonnen moet worden met het opmaken van de Rijksbegrooting in een zoodanigen vorm, dat daarin de kosten van elk onderdeel der Rijkshuishouding alsook de reëele tekorten duidelijk en volledig tot uitdrukking worden gebracht met vermijding van lastenverschuiving naar de toekomst en van financieringsmethoden, welke aan de duidelijkheid en de overzichtelijkheid van het geheel te kort doen.
De alsdan blijkende reëele tekorten zullen beslissend moeten zijn voor de maatregelen welke ter voorkoming van verderen achteruitgang en tot versterking van de voorwaarden eener wederopleving getroffen moeten worden.
Allerlei op zichzelf begeerenswaardige voorzieningen zullen moeten worden ingeperkt; vele in beginsel verdedigbare maatregelen van Overheidssteun zullen aan het particulier initiatief moeten worden overgelaten; talrijke kostbare openbare werken, welker productiviteit in geen verhouding staat tot de kosten, zullen achterwege moeten blijven; kortom, het geheele overheidsbeleid, dat thans veelal is gericht op een kunstmatige welvaartsvermeerdering, zal omgezet moeten worden in een beleid dat in de eerste plaats er op gericht is de productiekosten te verlagen en de bestaansvoorwaarden van het particuliere bedrijfsleven te versterken ten einde een natuurlijke verruiming van de werkgelegenheid te verkrijgen.
Het Nederlandsche volk, in al zijn geledingen, leeft op een te hoogen voet. Het is niet doordrongen van de onevenwichtigheid, welke bestaat tusschen dien levensvoet en de ongunstige ontwikkeling van de economische en financieele wereldomstandigheden.
Komt het niet tot dit besef en wordt het door zijn leiders niet overtuigd van de noodzakelijkheid om de handen ineen te slaan tot het weder rendabel maken van zijn productie-apparaat en tot het gezond maken van de publieke financiën, zoowel van den Staat als van de Gemeenten, dan zullen de te brengen offers onvergelijkbaar zwaarder worden en zullen de zwakste groepen der bevolking het ernstigst getroffen worden.
Adressanten zijn overtuigd, dat, in het licht van de onloochenbare feiten, het nemen van doortastende maatregelen niet langer mag worden uitgesteld.
(Vor. ber. Begrooting 1939 3455 A.)

B. FRANKRIJK. — Het Congres der Radicaal-Socialisten te Marseille geëindigd. - Slotmotie. - Critiek op de Communisten. - Minister-president Daladier herkozen tot voorzitter der partij. —

Het congres der radicaal-socialistische partij heeft op 29 Oct. '38 bij acclamatie minister-president Daladier herkozen tot voorzitter van de paritj.
De motie in zake de algemeene politiek werd aangenomen met slechts twaalf stemmen tegen.
In deze motie wordt gezegd, dat, na de tragische gebeurtenissen, het congres haar volledig vertrouwen uitspreekt in den minister-president en de regeering.
De buitenlandsche politiek wordt volledig aanvaard, evenals de binnenlandsche politiek.
De partij betreurt voorts, dat het werk voor den vrede en den arbeid, welke noodig is tot heil van het land, bemoeilijkt is door het optreden van de communistische partij en door de heftige aanvallen van de verklaarde tegenstanders van de republiek. De partij stelt vast, dat de communistische partij, door de agitatie, welke zij in het geheele land heeft gevoerd, door de moeilijkheden, welke zij de regeering heeft bereid, alsmede door haar agressieve oppositie van de laatste maanden de solidariteit heeft gebroken, welke haar met de overige partijen van het Volksfront verbond. De partij heeft haar afgevaardigden in de nationale commissie volmacht gegeven, hier nota van te nemen.
De partij vertrouwt op de regeering om de noodzakelijke maatregelen te nemen tot herstel van de economische en financieele positie van het land. Zij vertrouwt, dat deze maatregelen bezield zullen zijn door een democratischen geest en zij doet een beroep op alle burgers. Zij is overtuigd, dat alle bewoners van steden en dorpen hieraan gevolg zullen geven en met moed het werk van de landsverdediging en het nationaal herstel zullen steunen.
Het congres werd toen gesloten.
De Fransche minister van Buitenlandsche Zaken, Bonnet, heeft op het radicaal-socialistische congres

een redevoering uitgesproken, waarin hij de buitenlandsche politiek heeft uiteengezet.
Hij zeide hierin o.a.: Wij gelooven noch aan de fataliteit van een oorlog, noch aan de fataliteit van den vrede. De leerstelling van onze partij is alle veiligheidsmaatregelen te nemen om het vaderland te beschermen en geen enkele kans, hoe klein ook, te laten voorbijgaan voor het behoud en de bevestiging van den vrede.
Ook Herriot hield een redevoering. Hij zeide o.a. te betreuren, dat de politiek van collectieve veiligheid schipbreuk leed en dat de Volkenbond op het oogenblik geen kracht bezit. Hij betreurde voorts, dat het Negenmogendhedenverdrag, dat aan China territoriale onschendbaarheid waarborgt, niet geëerbiedigd wordt. Wij staan hiermede voor een moreele internationale schipbreuk, welke ons toeschijnt den vrede te moeten waarborgen. Herriot drong aan op het recht van Frankrijk om verdragen te bezitten met Rusland. (Le Temps - Telex-A. N. P. - N. R. Crt.)
(Vor. ber. 3513 F.; Daladier 3513 F.; Bonnet 3452 B.; Herriot 2637 B.)

A. **ENGELAND. — Manifest der Britsche Arbeiderspartij. - Ontwikkeling politiek standpunt. —**
De nationale uitvoerende raad van de Britsche arbeiderspartij heeft een manifest gepubliceerd, waarvan het eerste gedeelte felle critiek inhoudt op de politiek der regeering, en het tweede de politiek uitstippelt, welke niet onder de tegenwoordige regeering zou kunnen worden gevoerd en die gebaseerd moet zijn op rechtvaardigheid en verzoeningsgezindheid.
Het manifest omvat de volgende punten:
Zorgen voor een bewapening, welke noodig is voor de verdediging van het land en om de verplichtingen als lid van den Volkenbond en van het Britsche gemeenebest te kunnen nakomen;
beveiliging tegen luchtaanvallen en groote vermeerdering van het aantal gevechtsvliegtuigen;
organisatie van 's lands hulpbronnen en menschenmateriaal, o.a. het gebruik van werkloozen, doch geen dienstplicht;
vorming van een ministerie van Binnenlandsche Verdediging en Voorraden;
overleg met de vakvereenigingen;
offers te brengen door hen, die deze het best kunnen dragen;
volledige uitbuiting van de hulpbronnen des lands, volgens een nationaal plan op socialistische grondslagen;
uitbreiding van den handel, in het bijzonder met het Britsche gemeenebest, de Vereenigde Staten en democratische en bevriende landen;
het teniet doen van de gevolgen van den oorlog;
de oorlog moet niet als onvermijdelijk worden beschouwd;
besprekingen met alle naties, doch niet onder bedreiging van wapengeweld, voor het uit den weg ruimen van werkelijke grieven;
regeling van het koloniale vraagstuk door toepassing op alle koloniën, die niet rijp zijn voor zelfbestuur, van het principe van internationaal beheer;
regeling van den toegang tot de grondstoffen door zich bereid te verklaren, alle naties, die bereid zijn, af te zien van agressie en in vrede te leven, in overvloed van de wereld te laten deelen. (Daily Herald)
(Vor. ber. Labour-Party 3212 B.)

B. **NEDERL. OOST-INDIE. — Raad van Nederl.-Indië. - Mr. H. J. Spit tot vice-president benoemd. -** Met ingang van den datum van vertrek van den heer C. van den Bussche, den tegenwoordigen vicepresident, is bij Kon. Besluit van 24 October benoemd tot vice-president van den Raad van Nederlandsch-Indië mr. H. J. Spit, thans lid van dien raad.
Voorts is tot lid van den Raad benoemd de heer G. F. de Bruyn Kops.
De nieuw benoemde vice-president van den Raad van Indië, mr. H. J. Spit, is in 1886 te 's-Gravenhage geboren. In 1911 werd hij uitgezonden naar Indië als rechterlijk ambtenaar. Nadat hij bij Inlandsche rechtbanken op de griffie van het hooggerechtshof was werkzaam geweest, kwam hij in 1917 als waarnemend referendaris op het departement van justitie. In 1924 werd hij secretaris van het departement, in 1928 tijdelijk belast met de functie van directeur van justitie en in 1929 definitief als zoodanig benoemd. Nadat hij in datzelfde jaar met verlof naar Europa was gegaan, werd hij in 1930 hoofdambtenaar voor de wetgeving op dat departement. In 1933 werd hij voorzitter van den Volksraad en in 1935 lid van den Raad van Indië.
Mr. Spit is gedurende lange jaren voorzitter geweest van de commissie voor herziening van het vooronderzoek en de strafvordering voor inlanders en van die voor herziening van het agrarisch recht in verband met de kwestie van rechten op den grond voor Indo-Europeanen. Beide commissies hebben uitvoerige rapporten ingediend, die evenwel nog niet tot regeeringsvoorstellen geleid hebben.
Mr. Spit heeft ook tijdelijk aan de rechtshoogeschool strafrecht en criminologie gedoceerd. Hij is ridder in de orde van den Nederlandschen Leeuw. (Nieuwe Rotterd. Crt.)
(Vor. ber. Raad van Nederl.-Indië 2318 H.; Mr. H. J. Spit 1698 G.)

C. **GROOT-DUITSCHLAND. — Het bezoek van Von Ribbentrop aan Rome. —**
Mussolini heeft op 29 October in tegenwoordigheid van den minister van Buitenlandsche Zaken, Ciano, von Ribbentrop — den Duitschen minister van Buitenlandsche Zaken — opnieuw ontvangen. Vervolgens begaf von Ribbentrop zich naar graaf Ciano in het Palazzo Chigi om afscheid te nemen.
Omtrent het bezoek meldt het D.N.B. nader, dat von Ribbentrop in de Duitsche ambassade een onderhoud heeft gehad met den Duitschen ambassadeur bij den Heiligen Stoel, von Bergen.
In Italiaansche kringen verluidt, dat het bezoek van den Duitschen minister van Buitenlandsche Zaken aan Rome heeft uitgewezen, dat tusschen de Duitsche regeering en de Italiaansche geen meeningsverschillen bestaan aangaande de bestaande vraagstukken. Op het oogenblik zijn evenwel geen definitieve besluiten genomen, hoewel die later kunnen volgen. (D. N. B.) **(Vor. ber. Von Ribbentrop 3126 A.)**

1 NOVEMBER 1938

D. **MEMEL. — Duitschers eischen zelfbestuur. —** In het Memelgebied, aan de Oostzee, dat na het sluiten der vredesverdragen van Duitschland werd afgescheiden en in 1923 onder Litausch beheer werd gebracht, heerscht door de steeds algemeener gestelde eischen tot het verkrijgen van zelfbestuur (autonomie) voor de in meerderheid Duitsche bevolking, een groeiende spanning. De Duitsche leiders hebben in een speciaal daartoe belegde bijeenkomst van den Landdag de autonomie-eischen officieel naar voren gebracht.
Na de zitting van 29 October '38 kwam het tot een demonstratie voor den Duitschen consul-generaal, Saucker, die met uitroepen als „Eén rijk, één volk, één Führer". „Sieg Heil" en „Weg met de Joden", werd begroet. (Telex-A. N. P.)
(Vor. ber. Memelgebied 3510 E.)

E. **CHILI. — Presidentsverkiezing - Pedro Aguirre Cerda gekozen. —**
Volgens een mededeeling van het Chileensche ministerie van Binnenlandsche Zaken over de presidentsverkiezing, heeft Aguirre, de candidaat van het volksfront, 220.802 stemmen verkregen, tegen de rechtsche candidaat 213.521 stemmen.
In een toespraak voor de radicale club heeft Aguirre gezegd: „Wij moeten eendrachtig de kalmte bewaren bij de overwinning van het volk. De volksfrontregeering zal voor niemand een bedreiging zijn. Wij zullen een programma van sociale gerechtigheid ten uitvoer leggen, strevende naar vrede en rust".
(Telex-A. N. P.)

F. **NEDERLAND. — Efficiency-Tentoonstelling te Amsterdam. —**
Eens in de drie jaren organiseert de Nederl. Vereeniging van importeurs en fabrikanten van kantoormachines, een Efficiency-tentoonstelling, waar dan het allerbeste en -nieuwste bijeengebracht wordt op het gebied van administratieve hulpmiddelen voor fabrieks- en kantoororganisatie. Ditmaal is de tentoonstelling ingericht in de groote Apollohal te Amsterdam en zij komt daar uitstekend tot haar recht. Niet minder dan 29 firma's hebben er een stand en wie niet dagelijks met kantoormachines te maken heeft, staat verbaasd van hetgeen er in deze veel omvattende branche tegenwoordig geboden wordt. De eene uitvinding is al weer knapper en listiger dan de andere en alles is er op berekend administraties en contrôles zoo scherp en zoo voordeelig mogelijk te voeren. (Alg. Handelsblad) **(V. b. Tentoonstellingen 3402 E.)**

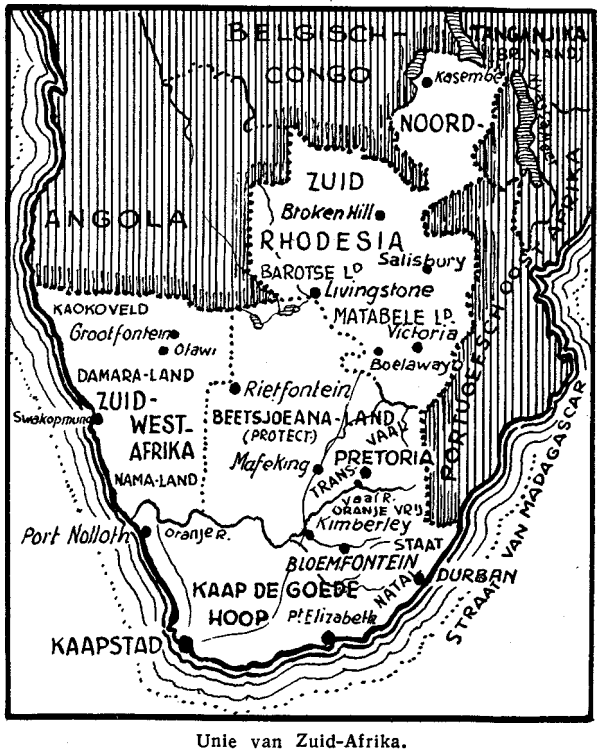
A. ZUID-AFRIKA. — Mijn- en boschbouw. - Buitenlandsche handel 1938. —

De totale productiewaarde van den Zuidafrikaanschen mijnbouw beliep in 1937 ruim £ 94¼ millioen tegen ongeveer £ 84½ millioen in 1936.

Verreweg het belangrijkste mijnbouwproduct is goud, met een productiewaarde van ruim £ 82¼ millioen tegen nog geen £ 79½ millioen in 1936 .Verder levert de Zuidafrikaansche mijnbouw nog een groote verscheidenheid van delfstoffen, waarvan de productiewaarde in 1937 echter alleen voor een vijftal producten (steenkool, diamant, kalk en kalksteen, koper, en mangaan) meer dan £ 500.000 beliep. De productiewaarde van elk dezer vijf mineralen vertoonde een meer of minder groote stijging, zooals onderstaande cijfers (in millioenen £) nader aantoonen.

Productiewaarde van:	1937	1936
Steenkool	4.21	3.95
Diamant	3.44	2.13
Kalk en kalksteen	0.80	0.74
Koper	0.61	0.39
Mangaan	0.60	0.26

De Unie-Regeering heeft een Commissie ingesteld, die zal hebben na te gaan op welke wijze de ontginning van onedele metalen in Zuid-Afrika kan worden bevorderd en welke middelen moeten worden aangewend om tot een zoo groot en zoo economisch mogelijke exploitatie te komen; mede zal in studie worden genomen de uitbreiding der toepassingen van onedele mineralen, ook in eigen land.

Unie van Zuid-Afrika.

Voorts zal de marktpositie van steenkool, zoowel in het binnenland als in het buitenland, aan een onderzoek worden onderworpen.

De genoemde Commissie heeft haar zetel te Johannesburg.

Met betrekking tot den boschbouw kan worden vermeld, dat de Unie-Regeering een gebied, ter grootte van 4.000 acres en gelegen aan den voet van het Drakengebergte, bestemd heeft als proefterrein voor het bestudeeren van den invloed van boschaanplant op grondgesteldheid, grondverschuiving, regenval en grondwater. Dit gebied wordt speciaal gunstig geacht voor een dergelijke proefneming, wijl het doorsneden wordt door een twintigtal kleine rivieren. De boschaanplant zal voor een groot gedeelte uit naaldhout bestaan; het ligt echter in de bedoeling het onderzoek over een dusdanig lang tijdvak uit te strekken, dat de invloed van diverse boomsoorten op eenzelfde gebied zal kunnen worden nagegaan.

Buitenlandsche handel in 1938. — Blijkens het maandverslag van de commissie voor den Nederlandsch-Zuid-Afrikaanschen handel, bedroeg de invoer van Zuid-Afrika in het eerste halfjaar 1938 £ 43.734.962 (v. j. £ 45.148.476) en de uitvoer £ 49.324.076 (v. j. £ 56.156.184), incl. de waarde van den uitvoer van staafgoud en diamant, welke samen resp. £ 38.823.628 en £ 37.353.794 bedroeg.

Het uitvoer-overschot bedroeg dus in deze periode £ 5.589.114 (v. j. £ 11.007.708).

(Econ. Voorlichting - Keesings Financieel Archief)

(Vor. ber. In- en Uitvoer 2589 C.)

B. PHYSICA. — Natuurconstanten. - Lezing prof. Sir A. S. Eddington te Amsterdam. —

Op 4 October sprak in het natuurkundig laboratorium te Amsterdam, door bemiddeling van de afdeeling Natuurkunde der Koninklijke Nederlandsche Akademie van Wetenschappen en de Committee for intellectual intercourse van de Anglo-Batavian Society, prof. Sir A. S. Eddington, hoogleeraar in de sterrenkunde aan de universiteit van Cambridge over: „The constants of nature".

Nadat prof. J. Clay uit naam van den rector-magnificus van de universiteit van Amsterdam prof. Eddington had verwelkomd, ving deze zijn lezing aan.

Op het oogenblik onderscheidt men in de natuurkunde een zevental fundamenteele constanten, de z.g. natuurconstanten, n.l. de lading van het electron, de massa van het electron, de massa van het proton, de z.g. constante van Planck, de lichtsnelheid, de gravitatie constante en de cosmische constante.

Men beschouwt deze getallen als door de natuur gegeven en niet voor berekening vatbaar. Ze zijn slechts met behulp van het experiment te bepalen.

Naast deze natuurconstanten zijn er nog vele constanten die echter niet als fundamenteel beschouwd moeten worden, zooals om een enkel voorbeeld te noemen het getal pi, de verhouding tusschen middellijn en omtrek van een cirkel, een getal dat wiskundig berekend kan worden en wel veel nauwkeuriger dan experimenten het ons ooit zouden kunnen leveren.

Wel zou men 80 jaar geleden het getal V, dit is de verhouding tusschen de electromagnetische- en electrostatische eenheid van electriciteit onder de natuurconstanten hebben gerangschikt.

Men kan dit getal experimenteel bepalen en kwam op een bedrag gelijk aan 1.02 maal de lichtsnelheid. Toen Maxwell echter in 1870 zijn beroemde electromagnetische lichttheorie opstelde, bleek dat de verhouding V tusschen de electromagnetische en electrostatische eenheid van electriciteit niet anders was dan de lichtsnelheid en dat het gevonden verschil van 2 pct. aan experimenteele fouten geweten moest worden. Het aantal natuurconstanten was dus door de ontwikkeling der theorie met één verminderd.

De vraag doet zich voor of de zeven natuurconstanten, die we thans aannemen, wel onafhankelijk zijn.

Prof. Eddington liet zien, dat dit niet het geval is. Door combinatie van de zeven constanten kan men zeven andere getallen verkrijgen, die men met evenveel recht als de fundamenteele constanten der natuur kan beschouwen. Twee ervan zijn het getal f, de verhouding tusschen electrische en gravitatiekracht en het getal n, het aantal protonen en electronen in het heelal. Tusschen deze twee getallen f. en n. blijkt nu zooals uit de relativiteitstheorie en de golfmechanica volgt, verband te bestaan. Het lijkt op het eerste gezicht vreemd dat de verhouding tusschen de electrische- en gravitatiekracht, die men in het laboratorium kan meten, afhankelijk zou zijn van het aantal electronen en protonen, dat zich in het heelal bevindt. Men moet evenwel het probleem eenigszins anders stellen.

Evenmin als men kan zeggen, dat de temperatuur van een kamer afhangt van den stand van den zich daarin bevindenden thermometer moet men zeggen dat g maal f afhangt van n.

Physisch gesproken hangt omgekeerd n juist van f af. Was n.l. de verhouding tusschen electrische- en gravitatiekracht eens anders dan zij in werkelijkheid is, dan zou ook het aantal electronen en protonen in het heelal — zooals uit de uiteenzetting van prof. Eddington bleek —, anders moeten zijn.

Nadat men tot het inzicht is gekomen, dat er een verband tusschen f en n bestaat, is het aantal onafhankelijke natuurconstanten dus reeds tot 6 gereduceerd en het zou geen verwondering wekken als dit aantal in de toekomst nog verder, tenslotte zelfs tot één zou worden verminderd.

De laatste werkelijke fundamenteele constante zou dan het getal n, het aantal protonen en electronen in het heelal, moeten zijn.

In tegenstelling tot de opvatting van anderen, dat deze laatste constante altijd zal blijven bestaan en slechts door het experiment, hetzij direct of indirect zal kunnen worden bepaald, beweert prof. Eddington, dat ook deze laatste constante voor theoretische berekening toegankelijk is. Hij gaf zelfs de waarde van dit getal van 68 cijfers nauwkeurig op.

In principe is daarmee dus het experiment in de natuurkunde overbodig geworden. (Red. K. H. A.)

2 NOVEMBER 1938

A. **ITALIE. — Lybië bij Italië's nationale grondgebied.**
De Groote Fascistische Raad die op 25 Oct. '38 te Rome vergaderd heeft onder voorzitterschap van Mussolini, heeft eenige moties aangenomen, o.a.:
De Groote Raad besluit, dat de vier Lybische provinciën voortaan deel uitmaken van het nationale grondgebied en dat bij wetgevenden maatregel het nieuwe statuut der Lybische bevolking zal worden vastgesteld. Die maatregel zal bestudeerd worden in de eerstvolgende bijeenkomst van den Grooten Raad. In de motiveering wordt gezegd, dat zestien jaar fascistische actie een algeheele verandering hebben gebracht in de geestelijke, politieke en economische omstandigheden van Lybië. (Stefani)
(Vor. ber. Lybië 2978 A.)

B. **NEDERLAND. — Tweede Kamer. - Motorrijtuigenbelastingwet. - Dubbele belasting op Dieselauto's. —**
Bij de Tweede Kamer is ingediend een wetsontwerp tot wijziging van de Motorrijtuigenbelastingwet, waarin o.a. wordt voorgesteld de belasting te verdubbelen voor alle motorrijtuigen, die voorzien zijn van andere dan benzinemotoren. (N. Rott. Crt.)
(Vorig bericht 2594 F.)

C. **NEDERLAND. — Eerste Kamer. - Electriciteitsvoorzieningsontwerp goedgekeurd. —**
De Eerste Kamer heeft op 21 October het wetsontwerp tot het regelen van de electriciteitsvoorziening met 32—5 stemmen goedgekeurd. (Alg. Handelsblad)
(Vor. ber. Electriciteitswet 3311 B.)

D. **GROOT-DUITSCHLAND. — Bevolking. —**
Volgens „Wirtschaft und Statistik" het orgaan van het departement voor Statistiek, is, nu het Sudetenland een deel van het Duitsche Rijk is geworden, de bevolking van Duitschland met 3.6 mill. tot 78.7 millioen inwoners gestegen. De bevolking van het Sudetenduitsche gebied is hierbij aangenomen volgens de gegevens van de volkstelling van 1930.
De oppervlakte van het Duitsche Rijk is met 28.380 K.M². vermeerderd, zoodat de totale oppervlakte thans 588.240 K.M². bedraagt.
(Wirtschaft und Statistik) **(Vorig bericht 3490 B.)**

E. **TSJECHO-SLOWAKIJE. — Dr. Brody, premier van Roethenië (Sub-Karpathisch-Rusland) wegens hoogverraad gearresteerd - Partijen ontbonden. —**
Dr. Brody werd op 26 October door de Praagsche regeering, na veertien dagen zijn ambt bekleed te hebben, afgezet als minister-president van den nieuwen autonomen staat Roethenië. Hij is gearresteerd, op aanklacht van hoogverraad.
Dr. Brody zou particuliere verbintenissen met politieke kringen in Boedapest gehad hebben, die niet te vereenigen waren met zijn positie als minister-president van een land, dat zich in een conflict met Hongarije bevindt.
Alle partijen in Roethenië zijn ontbonden.
(Telex-A. N. P.) **(Vorig bericht 3495 D.)**

F. **ENGELAND. — Radiorede van Lord Halifax tot de Vereenigde Staten. —**
De Britsche minister van Buitenlandsche Zaken, Lord Halifax, heeft op 27 October '38 een radiorede tot de Vereenigde Staten gehouden. Hij begon met te zeggen, dat Roosevelt's bijdrage tijdens de jongste crisis van ontzaglijk veel nut was geweest.
Met betrekking tot de houding van Amerika tegenover de internationale aangelegenheden, zeide spr.: Wij trekken niet de motieven in twijfel, die aan uw neutraliteitswetten ten grondslag liggen, en niemand hier verwacht, dat gij iets zult doen, waarvan wij weten, dat het onmogelijk is; doch tegelijkertijd is het ons niet ontgaan, dat gij met diepe belangstelling en bezorgdheid den loop der gebeurtenissen in Europa hebt gadegeslagen. Wij weten, dat gij, met uw diepgeworteld geloof in de vrijheid, met een bezorgdheid, die niet geringer was dan de onze, den invloed hebt gadegeslagen, die deze gebeurtenissen zouden kunnen uitoefenen op de rechten der menschen, die zoowel gij als wij baseeren op de hoogste eeuwige waarde van het individueele leven.
In al deze zaken kan ik, daar ben ik zeker van, een verwantschap vaststellen tusschen het Amerikaansche en het Britsche volk.
Na een opsomming te hebben gegeven van de verschillende overwegingen, welke geleid hebben tot de besluiten, die de regeering tijdens de jongste crisis heeft genomen, ging spr. voort: Gij zult zeggen: ja, maar waar zal dit alles eindigen? Waarop ik dan zou willen antwoorden: wij zijn ons niet minder dan gij bewust van het feit, dat geen ware vrede kan bestaan, zoolang de naties het er niet over eens zijn, dat het recht en niet het geweld de wereld moet regeeren. De eenige grondslag voor zulk een vrede is onderling begrip, en de eerste étappe op dezen weg is, dat de naties, die dezelfde idealen koesteren, bereid zijn, samen te werken. Voor landen als het uwe en het mijne, die in het verleden zoo begunstigd zijn door de geschiedenis en de omstandigheden, aldus besloot spr., bestaat de zware verantwoordelijkheid om al onze krachten te gebruiken, om onze medemenschen naar een toekomst, die ons allen kan dienen, te leiden. (Times)
(Vor. ber. Lord Halifax 3512 I.)

G. **BAUXIET. — Wereldproductie. —**
In een voorloopig overzicht schrijft het Aluminium Information Bureau, dat vrijwel de geheele wereldbauxietvoorraad in 10 landen wordt geproduceerd, t.w. Frankrijk, Hongarije, de Ver. Staten, Suriname, Britsch-Guyana, Italië, Joego-Slavië, Rusland, Ned.-Indië en Griekenland. De beide laatste landen zijn nieuwe producenten, want hun productie was vóór 1935 te verwaarloozen.
Uit de volgende tabel, ontleend aan door de Metallgesellschaft uitgegeven statistieken, blijkt dat de productie in alle bauxiet-produceerende landen sedert 1935 aanmerkelijk is gestegen.

(Productie in metrieke tons)

	1937	1936	1935
Frankrijk	688.200	649.500	512.900
Hongarije	510.000	368.900	245.600
Vereenigde Staten .	425.000	378.000	237.700
Suriname	392.300	233.900	115.200
Britsch-Guyana . .	305.600	172.200	113.000
Italië	370.400	262.200	170.100
Joego-Slavië . . .	357.800	278.600	216.200
Rusland	230.000	200.000	130.000
Ned.-Indië	199.000	133.700	9.900
Griekenland . . .	122.300	129.900	9.500
Duitschland	18.000	12.600	8.300
Andere landen . . .	34.800	14.000	16.000
Wereldproductie . .	3.653.400	2.833.500	1.784.400

Hoewel Frankrijk de grootste producent is, toont de productie er de geringste stijging; zij was in 1937 34 % hooger dan in 1935. De productie van Suriname steeg bijna 3½ maal, die in Britsch-Guyana meer dan 2½ maal. De productie is meer dan verdubbeld in Hongarije en in Italië.
Na de Vereenigde Staten is Duitschland de grootste producent en verbruiker van aluminium. De binnenlandsche bauxietproductie is echter gering. De grondstof voor de Duitsche aluminiumproductie wordt ingevoerd uit Hongarije, Joego-Slavië, Frankrijk en Italië. (Aluminium Information Bureau)
(Vorig bericht 2562 A.)

H. **JAPAN. — Protest te Parijs wegens wapenuitvoer uit Fransch Indo-China. —**
De Japansche regeering heeft op 28 Oct. '38 haar ambassadeur te Parijs, Soegimoera, opdracht gegeven bij de Fransche regeering te protesteeren en haar te verzoeken onmiddellijk stappen te nemen om het vervoer van wapens en munitie uit Fransch Indo-China naar China te stoppen. De ambassadeur heeft voorts opdracht gekregen de Fransche regeering mede te deelen, dat in geval de Fransche regeering in gebreke zou blijven zoodanige maatregelen te nemen, de regeering te Tokio uit zelfverdediging genoodzaakt zou kunnen zijn de stappen te doen welke haar door de omstandigheden worden opgelegd. De Japansche minister van Buitenlandsche Zaken a.i., prins Konoye, heeft den Franschen ambassadeur te Tokio bij zich geroepen en hem een brief van de Japansche regeering overhandigd waarin het standpunt van de Japansche regeering als boven beschreven is uiteengezet.
(Domei) **(Vor. ber. Chin.-Jap. Conflict 3517 A.)**

A. DISCONTOKOERSEN. — België. —
De Nationale Bank van België heeft op 26 October '38 haar disconto verlaagd van 3 % tot 2½ %.
(Op 10 Mei 1938, toen in verband met de devaluatie van den Franschen franc de Belga onder sterke pressie stond, verhoogde de Nationale Bank haar disconto, dat sedert 15 Mei 1935 onveranderd 2 % had bedragen, tot 4 %. Twintig dagen later kon echter weder een verlaging plaats vinden tot 3 %. Thans is het disconto dus nog ½ % hooger dan voor den laatsten grooten aanval op den Belga.) (De Telegraaf)
(Vorig bericht 3290 C.)

B. TSJECHO-SLOWAKIJE. — Het verlies van Sudetenland. —
In de „R.K. Werkgever" becijfert dr. K. wat Tsjecho-Slowakije van zijn economische basis heeft ingeboet en welken terugslag dit kan hebben op de Nederlandsch—Tsjechoslowaaksche handelsrelaties.
Volgens globale schattingen, zooals die in verschillende publicaties worden aangetroffen, verliest Tsjecho-Slowakije door de afscheiding van Sudetenland:

90 % van de productie der porselein-industrie,
70 % van de textielindustrie,
60 % van de glasindustrie,
40 % van de aardewerkindustrie,
35 % van de chemische industrie,
25 % van de leer-, confectie- en de papierindustrie,
20 % van de metaalnijverheid,
90 % van de bruinkoolwinning,
20 % van de steenkoolproductie.

(R.K. Werkgever) **(Vor. ber. Sudetenland 3516 G.)**

C. MEXICO. — Onteigening der olievelden. —
Het Mexicaansche departement van Nationale Economie geeft kennis van de verwerping van een door de buitenlandsche oliemaatschappijen tot president Cardenas gericht verzoek om herroeping van het besluit tot onteigening harer bezittingen.
Dit verzoek was een krachtens de grondwet door de oliemijen ondernomen stap, onafhankelijk van de juridische middelen, welke haar ten dienste staan. De verwerping ervan beteekent, dat de maatschappijen thans moeten wachten tot het Hooggerechtshof definitief een beslissing neemt omtrent de wettigheid van de onteigening harer bezittingen.
(Keesings Financieel Archief) **(Vor. ber. 3389 E.)**

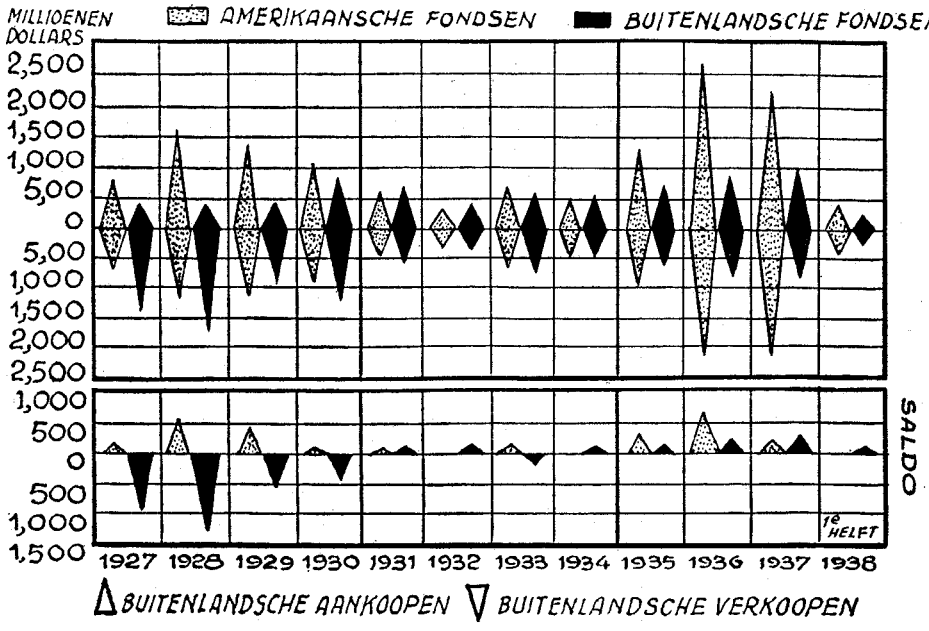
D. TSJECHO-SLOWAKIJE. — Nieuwe richting der Socialisten. —
Het centraal uitvoerend comité van de Tsjechoslowaaksche sociaal-democratische partij heeft het voorstel van het secretariaat om de Socialistische Internationale te verlaten, aangenomen. Het comité heeft verder besloten onmiddellijk besprekingen te openen met de andere partijen, teneinde te komen tot een nieuwe politieke formatie, waarin het geheele werkende volk van Tsjecho-Slowakije zal zijn vereenigd, gegrondvest op een nieuwe politiek. (Telex-A. N. P.)
(Vorig bericht 3204 D.)

E. TSJECHO-SLOWAKIJE. — De nieuwe Grondwet.
Het Duitsche Nieuwsbureau meldt uit Praag:
De „Narodny Listy" publiceert de beginselen van de nieuwe Tsjechoslowaaksche grondwet.
Het ontwerp der grondwet beveelt de handhaving van den republikeinschen staatsvorm en het parlementaire regiem aan voor den reorganiseerenden Tsjechoslowaakschen staat.
Overwogen wordt in plaats van den langen en moeilijk bruikbaren naam „Tsjecho-Slowaaksch-Karpato-Russische republiek" de benaming „Midden-Slavië" of „West-Slavië" te kiezen.
De verdeeling van drie machten in uitvoerende, wetgevende en rechtsprekende macht blijft evenzeer gehandhaafd als het parlementaire regiem op de basis van het algemeene kiesrecht en de grondgedachte der democratie. Dragers van het regeeringsgezag en der uitvoerende macht blijven de president der republiek en de regeering.
De regeering zal bestaan uit: minister-president, plaatsvervanger van den minister-president, drie gemeenschappelijke ministers (voor Buitenlandsche Zaken, Landsverdediging en Financiën), acht ministers voor Bohemen en Moravië, vijf voor Slowakije en drie voor Karpatho-Rusland.
De regeering van Bohemen en Moravië zal behalve het bestuur over de landsaangelegenheden ook zekere bevoegdheden hebben ten aanzien van het bestuur over den geheelen staat.
Voorts zal er een gemeenschappelijk wetgevend parlement komen. Bovendien wordt een tweede Kamer (Senaat) ingesteld, welke slechts uit 24 leden zal bestaan. Van deze 24 leden zullen 8 door elk land worden afgevaardigd. Het lijstenstelsel wordt afgeschaft. De afgevaardigden zullen door de districten worden afgevaardigd en bij meerderheid van stemmen worden gekozen.
Het opperste gerechtshof, het opperste bestuursrecht, en het opperste militaire gerechtshof zullen voor den geheelen staat dienst doen.
De zetel van een dezer opperste gerechtshoven zal naar Bratislava worden verlegd. (D. N. B.)

3 NOVEMBER 1938

F. NEDERLAND. — Onderwijs. - Zoölogie. - Inaugureele rede van Prof. dr. Chr. P. Raven over „Het kennen en het begrijpen in de morphologie". —
Prof. dr. Chr. P. Raven, benoemd hoogleeraar in de zoölogie, de dierengeographie en de vergelijkende anatomie aan de universiteit te Utrecht, heeft op 17 October '38 zijn ambt aanvaard met het houden van een rede over „het kennen en het begrijpen in de morphologie". Wij ontleenen hieraan het volgende:
Op het eerste gezicht, zeide spr., vertoont het dierenrijk een chaotischen vormenrijkdom. Om tot kennis van de organische vormen te komen is het eerst noodzakelijk deze menigvuldigheid van vormen te ordenen. Het is nu eenmaal een eigenaardigheid van den menschelijken geest, dat deze niet of nauwelijks in staat is chaotische indrukken in zich op te nemen en vast te houden. Al onze kennis is geordende kennis. De eerste taak van de morphologie is dus een ordenende, zij tracht orde te brengen in de menigvuldigheid der organische vormen door toepassing van de methode der vergelijking. Door vergelijking worden de overeenkomsten en de verschillen tusschen de dierlijke vormen vastgesteld. Op grond van deze overeenkomsten en verschillen worden de dieren geclassificeerd en de dierlijke vormen in rubrieken ingedeeld. Daarbij is het noodzakelijk, de bestudeerde vormverschijnselen nauwkeurig te beschrijven; de morphologie is in dit stadium zuiver beschrijvend, descriptief. Daarbij kunnen nog twee richtingen worden onderscheiden, al naar gelang bij het vergelijken der organische vormen het accent meer op de verschillen of op de overeenkomsten valt. Spr. stond hierbij uitvoerig stil.
De beschrijvende morphologie in haar tweeledigheid van systematiek en typologie leert ons de veelheid der dierlijke vormen kennen; zij is een kennende morphologie. Het einddoel van alle wetenschap is echter niet slechts het kennen; kennis, zij moge veel waard en volgens het spreekwoord macht zijn, kan nooit de uiteindelijke bevrediging schenken, waarnaar het wetenschappelijk gemoed streeft. Aan de kennis moet zich daartoe het inzicht, het begrijpen, paren.
Zoo kunnen wij dan naast en tegenover de beschrijvende of kennende morphologie de begrijpende of verklarende morphologie stellen. Daarin kunnen drie hoofdrichtingen onderscheiden worden, welke zich laten terugvoeren op drie fundamenteele zijden van den menschelijken geest. De drang naar inzicht, naar begrijpen, die door de aanschouwing van een onbekend feit of gebeuren wordt en welke in laatste instantie de drijfkracht van alle wetenschappelijke werkzaamheid is, kristalliseert zich veelal in drie vragen: hoe is dit zoo geworden? waardoor is het zoo? en waartoe is het zoo?
Deze drie vragen zijn op drieërlei wijze van verklaring gericht: de historische verklaring, die den gang der gebeurtenissen, welke tot het betreffende feit geleid hebben, belicht, de causale verklaring, die de oorzaken aangeeft, welke het tot stand hebben gebracht en in stand houden, en de finale verklaring, welke het doel of den zin van het gebeuren duidelijk maakt. Zoo kunnen we dan de verklarende morphologie indeelen in de historische, de causale en de finale morphologie.
Spr. zette de beteekenis van elk dezer onderdeelen nader uiteen, waarna hij ten slotte opmerkte, dat de verklarende morphologie in haar drieledigheid van historische, causale en finale morphologie den bovenbouw en de bekroning vormt van het gebouw der morphologie. Eerst zij verheft de morphologie tot den rang eener wetenschap in de volle en rijke beteekenis van het woord.
In zijn slotwoord gaf spr. o.m. uiting aan zijn groote dankbaarheid jegens zijn leermeester prof. Woerdeman, wiens assistent hij gedurende tien volle jaren is geweest. (Red. K. H. A.)
(Vor. ber. Ambtsaanv. in het Onderwijs 3501 D.)

A. **VEREENIGDE STATEN. — Kapitaalbeweging uit effectentransacties met het buitenland 1927—1938. —**

De kapitaalbeweging op langen termijn tusschen de Vereenigde Staten en andere landen als gevolg van effectentransacties op de effectenbeurzen wordt weergegeven in bovenstaande grafiek op jaarbasis, beginnende met het jaar 1927. Voor 1938 zijn slechts de gegevens voor zes maanden beschikbaar. De gegevens betreffende de jaren 1927—'34 zijn verstrekt door de United States Department of Commerce en elk jaar gepubliceerd in „The Balance of International Payments", uitgegeven door genoemd departement. De meer recente gegevens zijn opgesteld door het United States Treasury Department en hebben betrekking op de periode na 2 Januari 1935. Zij zijn gepubliceerd in de „Statistics of Capital Movements between the United States and Foreign Countries". In het bovenste gedeelte van de grafiek vertegenwoordigen de kolommen boven de 0-lijn de waarde der effecten aangekocht voor buitenlandsche rekening. De kolommen onder de 0-lijn hebben daarentegen betrekking op de waarde der effecten verkocht voor buitenlandsche rekening. Voor elk jaar zijn er twee soorten kolommen. De geaceerde kolommen hebben betrekking op transacties, welke plaats vonden in Amerikaansche effecten en de zwarte kolommen op transacties welke in buitenlandsche effecten plaats vonden.

In het onderste gedeelte van de grafiek is het saldo van aankoopen en verkoopen van de beide soorten effecten weergegeven voor elk jaar. Voor de eerste vier jaren van de periode waren de buitenlandsche verkoopen van buitenlandsche fondsen aanmerkelijk hooger dan de buitenlandsche aankoopen van buitenlandsche fondsen. Dit was hoofdzakelijk toe te schrijven aan de nieuwe buitenlandsche kapitaaluitgiften, welke in genoemde periode plaats vonden. In de laatste jaren zijn deze emissies echter onbeteekenend geweest. Wat de Amerikaansche fondsen betreft, hiervoor overtroffen de buitenlandsche aankoopen steeds de buitenlandsche verkoopen. De grootste netto-aankoopen vonden plaats in het jaar 1936, toen het netto saldo $ 600 millioen bedroeg. In 1932 en gedurende de eerste zes maanden van 1938 echter overtroffen de buitenlandsche verkoopen van Amerikaansche fondsen de aankoopen met een gering bedrag.

Indien de transacties in zoowel Amerikaansche als buitenlandsche fondsen als geheel worden genomen, was er een netto kapitaalexport in de jaren 1927—'30 en een netto kapitaalimport in de volgende jaren.

B. **VOLKENBOND. — Japan geheel los van den Bond.** De speciale commissie uit den Japanschen geheimen raad, heeft op 27 Oct. '38 den door het ministerie van Buitenlandsche Zaken voorgestelden maatregel om Japan geheel los te maken van den Volkenbond, goedgekeurd. Japan zal dus in de toekomst niet meer deelnemen aan eenigerlei werkzaamheid van den Bond, noch op politiek noch op ander terrein. Het besluit van de commissie zal in de voltallige zitting van den geheimen raad op 2 November worden bevestigd. (Domei) **(Vorig bericht 3484 D.)**

C. **GROOT-DUITSCHLAND. — Leger- en Vlootleiding. - Mutaties en promoties. —**
Met ingang van 1 November zijn bevorderd:
Tot kolonel-generaal de generaal der vliegers, Milch, staatssecretaris van het ministerie van luchtvaart.
Tot generaal der vliegers luitenant-generaal Stumpf, chef van den generalen staf van het luchtwapen.
Tot luitenant-generaal generaal-majoor Udet van het rijksministerie van luchtvaart.
De Führer heeft voorts den chef van den generalen staf van het leger, generaal der artillerie Beck, op diens verzoek uit den actieven dienst ontslagen met ingang van 31 October '38. Tot zijn opvolger als chef van den generalen staf van het leger heeft de Führer den generaal der artillerie, Halder, benoemd.
Hitler heeft den chef van het oppercommando der weermacht, den generaal der artillerie Keitel, tot generaal-veldmaarschalk bevorderd.
De commandeerende admiraal van het marinestation der Noordzee, admiraal Böhm, neemt met ingang van 31 Oct. '38 de functie van vlootchef over. (D. N. B.)
(Vor. ber. 3164 C.; Leger, Vloot en Luchtm. 3506 G.)

D. **ENGELAND. — Kabinet-Chamberlain. —**
De verwachte verdere wijzigingen in de regeering zijn op 31 October '38 officieel bevestigd. Lord Runciman volgt Lord Hailsham op als Lord President van den Raad en Sir John Anderson, oud-gouverneur van Bengalen en eertijds onder-minister van Binnenlandsche Zaken, wordt Lord Privy Seal. Malcolm Macdonald zal voortaan zoowel het departement van Koloniën en Mandaatgebieden als dat van Dominions beheeren. Hij had reeds de tijdelijke leiding van dit laatste departement sedert de reis naar Canada van Lord Stanley, die kort geleden is overleden. (Times)
(Vorig bericht 3514 E.)

E. **VOLKENBOND. — Marcel Hoden, kabinetschef van Avenol, heeft zijn ambt verlaten. —**
Op 1 November '38 heeft de kabinetschef van Avenol, zijn landgenoot Marcel Hoden, den dienst van het Volkenbondssecretariaat verlaten, waaraan hij van de oprichting af verbonden is geweest, eerst als lid der informatie-afdeeling, daarna als medewerker van den onder-secretaris-generaal Avenol en ten slotte, toen Avenol in 1933 Sir Eric Drummond als secretaris-generaal opvolgde, als diens kabinetschef.
(Telex-A. N. P.)

A. **NEDERLAND. — Tentoonstelling Lubeta-1938. - Luchtbescherming. —**
Onder zeer groote belangstelling is in het voormalig Tesselschadeziekenhuis te Amsterdam door Z. Exc. den minister van Binnenlandsche Zaken, mr. H. van Boeijen, de luchtbeschermingstentoonstelling Amsterdam 1938 „Lubeta" geopend.
De tentoonstelling, die tot en met Zaterdag 12 November '38 voor het publiek toegankelijk zal zijn, biedt een vrij volledig en overzichtelijk beeld van alles, wat met de luchtbescherming samenhangt en van de activiteit van den Amsterdamschen Luchtbeschermingsdienst. (De Tijd)
(Vor. ber. Tentoonstellingen 3519 F.)
Luchtbescherming 3485 I.)

B. **ITALIE. — De oorlogsvloot. - Sterke uitbreiding.**
De Italiaansche pers geeft een overzicht van de Italiaansche oorlogsvloot aan het begin van het 17e jaar van de fascistische jaartelling. Het totaal tonnage van deze vloot bedraagt 549.880 ton. Onder het fascistisch bewind zijn gebouwd: 2 slagschepen van tezamen 50.000 ton, 19 kruisers van 146.802 ton, 32 torpedobooten van tezamen 21.354 ton, 102 onderzeeërs met tezamen 70.000 ton en 82 hulpbooten van tezamen 37.348 ton.
Bovendien staan nog op stapel 4 slagschepen, 12 kruisers, verscheidene onderzeeërs en andere schepen.
(Stefani) **(Vorig bericht 3247 B.)**

C. **BULGARIJE. — Bezoek van den minister-president aan Joego-Slavië. —**
De Bulgaarsche minister-president Kjosseiwanof is op 31 Oct. '38 onverwacht te Nisj aangekomen en heeft in de nabijgelegen badplaats Nisjka Banja besprekingen gevoerd met den Joegoslavischen premier, Stojadinowitsj.
Kjosseiwanof verklaarde bij zijn aankomst op het station te Nisj, dat het hem bijzonder veel genoegen deed juist op dit oogenblik met Stojadinowitsj te kunnen werken aan een versteviging van het vriendschapspact van 24 Januari 1937. In de toekomst zullen de betrekkingen tusschen de beide naties nog versterkt en verbeterd worden. (Telex-A. N. P.)

D. **NEDERLAND. — Onze Koloniën. - Mededeeling aan de Tweede Kamer. —**
De regeering heeft, naar zij aan de Tweede Kamer heeft medegedeeld, geen enkele reden om aan te nemen, dat geruchten nopens een internationale conferentie tot herverdeeling van koloniaal gebied, waarbij ook Nederland zou worden betrokken, eenigen grond van waarheid hebben. Het standpunt der regeering ten aanzien van zoodanige conferentie zou zijn, dat Nederland, niet belast zijnde met het beheer van eenige voormalige Duitsche kolonie, geen reden zou hebben aan een conferentie als hier bedoeld deel te nemen. (De Tijd) **(Vorig bericht 2186 C.)**

4 NOVEMBER 1938

E. **FRANKRIJK. — Kabinet-Daladier. - Mutaties. —**
Na afloop van den Franschen kabinetsraad, heeft de minister van Binnenlandsche Zaken den persvertegenwoordigers op 1 Nov. '38 het volgende communiqué voorgelezen.
Tijdens de gedachtenwisselingen in de op 1 en 2 November gehouden bijeenkomsten van den kabinetsraad heeft Marchandeau, de minister van Financiën, den wensch uitgesproken de taak, welke hij op zich had genomen, neer te leggen. Op aandrang van minister-president Daladier, waarbij de ministers zich unaniem aansloten, heeft Marchandeau er in toegestemd zijn medewerking aan de regeering van Daladier voort te zetten in de functie van grootzegelbewaarder in de plaats van Paul Reynaud, die de leiding van het ministerie van Financiën heeft aanvaard.
De nieuwe minister van Financiën heeft tegenover de pers nog verklaard, dat hij zijn taak had aanvaard in den geestesstaat, die op het oogenblik alle Franschen bezield: ieder moet dienen. Mijn eerste werk zal zijn een balans op te maken van den financieelen en economischen toestand van Frankrijk. Hiervoor heb ik vijf dagen noodig. (Le Temps)
(Vor. ber. Kabinet 3404 B.)

F. **GROOT-DUITSCHLAND. — Gouw Sudetenland ingesteld. - Gouwleider Konrad Henlein. —**
Rijkskanselier Hitler heeft bij decreet bepaald, dat met ingang van 1 November '38 de gouw Sudetenland der N.S.D.A.P. wordt ingesteld met als zetel Reichenberg. Gouwleider zal zijn Konrad Henlein, terwijl tot plaatsvervangend gouwleider Karl Hermann Frank is benoemd.
Henlein zal volgens de instructies van den plaatsvervanger van den leider de overheveling der Sudeten-Duitsche partij in de N.S.D.A.P., zoomede de organisatie der N.S.D.A.P., haar geledingen en aangesloten bonden voorbereiden.
De plaatsvervanger van den leider heeft bepaald, dat de Sudetenduitsche partij op 5 Nov. '38 in de N.S.D.-A.P. zal worden opgenomen. (Deutsch Nachr. Bur.)
(Vor. ber. Sudetenland 3522 B.)

G. **FRANKRIJK. — Vreemdelingen op 1 Januari 1938.**
De minister van Binnenlandsche Zaken, Sarraut, heeft in April het vreemdelingenvraagstuk ter sprake gebracht en in verband daarmede werden op 2 Mei in den ministerraad eenige decreten uitgevaardigd, die ten doel hadden de immigratie te beperken.
De „L'Intransigeant" van 29 Oct. '38 geeft een officieele statistiek van het aantal vreemdelingen in Frankrijk, die op 1 Januari 1938 hun identiteitskaart hadden aangevraagd en verkregen:

Amerikanen . .	11.000	Spanjaarden . .	410.000
Armeniërs . .	50.000	Portugeezen . .	32.500
Belgen	211.000	Roemenen . .	25.000
Duitschers . .	49.000	Russen	63.000
Engelschen . .	35.000	Tsjechen . . .	41.500
Grieken . . .	21.000	Turken	18.000
Hongaren . . .	30.000	Zuidslaven . .	25.000
Italianen . . .	888.000	Zwitsers . . .	58.000
Nederlanders .	22.000		
Oostenrijkers .	18.000		2.471.000
Polen	463.000		

In de laatste 5 jaren zijn vele z.g. statenloozen en Joodsche vluchtelingen naar Frankrijk gekomen en ook velen, die zich bij de politie niet gemeld hebben. De „L'Intransigeant" schat het aantal vreemdelingen, dat op dit oogenblik in Frankrijk verblijf houdt, op ± 2.700.000. (L'Intransigeant)
(Vor. ber. Vreemdelingen 3238 G.)

H. **BELGIE. — Vreemdelingenstatistiek. —**
Volgens een zoo pas verschenen mededeeling van den centralen dienst voor de statistiek bedroeg het aantal in België verblijvende vreemdelingen op 30 Juni '38 339.799, wat 40.6 is per 1000 inwoners. De mannen waren talrijker dan de vrouwen: 179.621 tegen 160.178. Ruim 282.000 vreemdelingen waren in het bezit van een definitief verblijfsbewijs en ingeschreven in de bevolkingsregisters. Men telde ook 12.515 „heimatlosen", Franschen 71.322, Nederlanders 68.014, Polen 61.809, Italianen 37.134, Tsjecho-Slowaken 16.230, Duitschers 14.472, Luxemburgers 11.185, Engelschen en Noord-Ieren 9.161, Hongaren 6.063 en Zuidslaven 5.917. (N. R. Crt.) **(V. b. 1427 H.)**

I. **PORTUGAL. — Verkiezing voor de Nationale Vergadering. - Regeeringspartij. —**
De eenheidslijst, welke was ingediend door de Nationale Unie, het onder voorzitterschap van minister-president Salazar staande propaganda-organisme der regeering, is op 30 October '38 met 90 zetels in de Nationale Vergadering gekozen.
Volgens een verklaring van den minister van Binnenlandsche Zaken was hier meer sprake van een volks-

stemming dan van werkelijke verkiezingen, daar voor het moederland en de koloniën in het geheel slechts één lijst was ingediend.
De nieuwe Nationale Vergadering, die voor vier jaar is gekozen, heeft tot taak, wetten te interpreteeren, op te schorten of in te trekken, doch de regeering is niet verplicht de wetsdecreten, welke zij uitvaardigt, door deze vergadering te doen ratificeeren.
(O Seculo) **(Vorig bericht 1620 A.)**

A. **ENGELAND. — Het accoord Londen-Rome door het Lager- en Hoogerhuis bekrachtigd. - Verklaring van premier Neville Chamberlain. - Eden's oppositie.** Na het reces van het Lagerhuis, in de eerste zitting op 1 Nov. '38, heeft de Britsche premier Chamberlain medegedeeld, dat hij een motie zal indienen, waarbij het Huis het voornemen der regeering goedkeurt om het Britsch-Italiaansche pact van kracht te verklaren. Het ligt in de bedoeling der regeering, dit pact zoo spoedig mogelijk in werking te doen treden.
Punt voor punt heeft Chamberlain verder de scherpe critiek, door den Labour-leider Attlee geoefend op het accoord van München en de gevolgen daarvan voor Tsjecho-Slowakije, beantwoord.
De premier heeft daarbij o.a. gezegd:
1) Het accoord van München was geen nederlaag der democratieën. Diegenen, die daarop critiek oefenen, zien over het hoofd, dat de eenige andere mogelijkheid oorlog was.
2) Bij de beoordeeling van hetgeen er na München is gebeurd, vergeet men de door Hitler en Chamberlain geteekende verklaring, die kans biedt op vrede in Europa.
3) De handel in Europa moet niet gericht zijn op uitsluiting van bepaalde landen, doch op samenwerking tusschen de verschillende mogendheden.
4) De nieuwe lord-geheimzegelbewaarder sir John Anderson wordt speciaal belast met de verdediging der burgerbevolking.
5) Chamberlain blijft streven naar beperking der bewapening door accoorden; „algeheele afschaffing der wapens zal ik niet meer beleven", zeide hij.
6) Democratieën en dictaturen moeten samenwerken.

Op 2 November vervolgde de premier zijn rede en verklaarde o.a. het volgende:

1) De resteerende Italiaansche strijdkrachten van alle categoriën zullen uit Spanje worden teruggetrokken, wanneer het non-interventie-plan wordt uitgevoerd.
2) Verder zullen geen Italiaansche troepen naar Spanje worden gezonden.
3) De Italiaansche regeering heeft nooit ook maar voor een oogenblik de gedachte gehad bij wijze van compensatie voor de thans teruggetrokken infanterie, luchtstrijdkrachten naar Spanje te zenden.
Deze drie verzekeringen, tezamen met de feitelijke terugtrekking van een groot aantal manschappen, vormen naar zijn oordeel een kostbaar pand voor de goede voornemens der Italiaansche regeering.
In de middagzitting van het Lagerhuis heeft minister-president Chamberlain op de vraag, of stappen waren gedaan om een internationale conferentie, met inbegrip van de Vereenigde Staten en Rusland, bijeen te doen komen ter bespreking van de wegen en middelen om den vrede, die te München verkregen is, te handhaven, geantwoord: „Neen, ik heb geen reden om te veronderstellen, dat de bijeenroeping van zoo een conferentie in het huidige tijdsgewricht doeltreffend zou blijken voor de handhaving van den te München verkregen vrede".
Nadat verschillende sprekers het woord hadden gevoerd zeide o.a. oud-minister Eden:
Zoolang Italië zijn luchtleger in Spanje heeft, kan zeker niet gezegd worden, dat zijn inmenging werkelijk beperkt is. De waarheid is, dat de belangrijkste voorwaarde, die de regeering gesteld heeft, niet is vervuld.
Wij hebben gewankeld en niets kan dat voor de wereld verborgen houden. Men weet, dat onze politiek de mogelijke oorlogsoorzaken wil verwijderen, doch die politiek kan slechts toegepast worden, indien alle belanghebbenden hun zuiver nationale belangen ondergeschikt willen maken aan het algemeen welzijn. De regeering heeft zeer vèrstrekkende concessies gedaan in het oprechte verlangen de algemeene atmosfeer te verbeteren. Is er eenzelfde geest bij zekere andere staten? Wij geven steeds en zij nemen steeds.
Indien de pacificatiepolitiek nog langer door verschillende staten op verschillende wijze wordt uitgelegd, bestaat de kans, dat onze belangen en onze positie in groot gevaar worden gebracht. Ik zou, aldus besloot Eden, verbetering in de betrekkingen met Italië hartelijk toejuichen, maar ik kan niet gelooven, dat het in het belang van ons land is, deze overeenkomst onder de bestaande omstandigheden in werking te stellen. Ik kan deze politiek niet steunen.

Het Lagerhuis heeft vervolgens de motie in zake het in werking treden van de Britsch-Italiaansche overeenkomst aangenomen met 345 tegen 138 stemmen. De oppositioneele liberalen hadden hun amendement, waarin gezegd werd, dat het land de overeenkomst met Italië niet kan goedkeuren, zoolang Italië zijn niet-inmengingsplichten niet geheel is nagekomen, ingetrokken.

Lord Halifax heeft op 3 Nov. '38 in het Hoogerhuis de regeeringsmotie ingediend, waarin het voornemen der regeering om de overeenkomst met Italië van kracht te doen worden, wordt toegejuicht.
De motie der regeering werd vervolgens aangenomen met 55 tegen 6 stemmen. (Times _ Telex-A. N. P.)
(Vor. ber. Eng.-Ital. Accoord 3249 C.; Chamberlain 3494 B.; Eden 3146 A.)

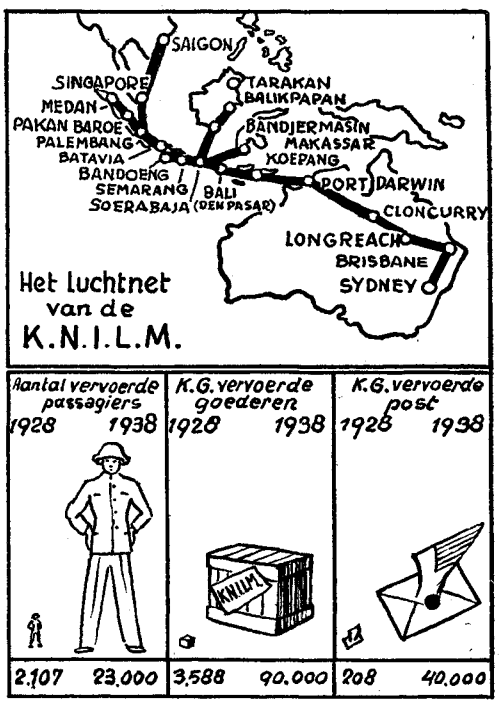
5 NOVEMBER 1938

B. **GROOT-DUITSCHLAND. — De Poolsche Joden slachtoffer der internationale politiek. —**
De Poolsche Joden in Duitschland zijn in deze dagen het slachtoffer der internationale politiek. In Duitschland wonen ongeveer 150.000 Polen. Een belangrijk deel van deze buitenlandsche kolonie wordt gevormd door menschen, die zich niet in de gunst hunner eigen regeering, noch in die der Duitsche vreemdelingenpolitie mogen verheugen. Van Poolsche officieele zijde nu had men eenige maanden geleden maatregelen getroffen, die kennelijk het doel hebben van deze staatsburgers, in hoofdzaak Joden, van wie er velen reeds sedert 1919 in Duitschland wonen en een Poolschen pas bezitten, maar met Polen niet de minste relatie hebben en zich ook niet meer bij de Poolsche consulaten in Duitschland aanmelden, te worden bevrijd. De Poolsche regeering stelde n.l. den eisch, dat alle Poolsche staatsburgers, die in het buitenland wonen en passen bezitten, welke door de buitenlandsche consulaten zijn verstrekt, die passen uiterlijk 29 October '38 moesten inleveren, ten einde ze van een speciaal stempel te doen voorzien. Wie geen stempel krijgt of niet verschijnt, zoo werd aangekondigd, wordt door den Poolschen staat van 1 November af, als „staatloos" beschouwd en zal niet meer in Polen worden toegelaten.
In de practijk kwam dit dus voor Duitschland hierop neer, dat duizenden joden van Poolsche nationaliteit ten laste van den Duitschen staat zouden komen. Dat liet men te Berlijn niet op zich zitten. De Duitsche regeering is van oordeel, dat men niet van haar mag verlangen, dat zij, daar zij zelf vele „ongewenschte" Duitsche staatsburgers geregeld in grooten getale van hun nationaliteit vervallen verklaart en, op grond van haar beginselen, op Joodsche medeburgers geen prijs stelt, duizenden door Polen in den steek gelaten Joodsche personen verblijfsvergunning verleent. Zij is daartoe te minder geneigd, daar tijdige Duitsche voorstellen aan Polen om tot een schikking ten bate van de staatloozen te komen, door Warschau niet werden aanvaard. Daarom bleef de Duitsche regeering niets anders over dan het gedwongen vervoer dezer duizenden voormalige Polen naar de Poolsche grens. Er werden in de grootste steden razzia's gehouden, die dramatische gebeurtenissen tengevolge hadden. Vaak werden alleen Poolsche mannen gearresteerd, in de veronderstelling, dat de vrouwen en kinderen dan wel spoedig zouden volgen.
In spanning wordt afgewacht, hoe de Poolsch-Duitsche onderhandelingen verder verloopen. Duizenden menschen, vaak van alles beroofd — zij mochten slechts 10 RM. meenemen — wachten in spanning op de beslissing over hun lot.
(Nieuwsblad v. h. Noorden)
(Vor. ber. Poolsche Minderheid 3447 H.)

C. **JAPAN. — Verklaring van den premier, prins Konoje, in zake den toestand in China na de verovering van Canton en Hankau. —**
De Japansche regeering heeft op 2 Nov. '38 de verklaring gepubliceerd, waarin zij een uiteenzetting geeft van haar politiek in verband met den toestand in China na de verovering van Canton en Hankau. In deze verklaring wordt gezegd:
„De Kwomintang-regeering bestaat nog slechts als zuiver plaatselijk bewind. Zoolang zij echter volhardt in haar anti-Japansche en pro-communistische politiek zal ons land de wapenen niet neerleggen, alvorens het bewind vernietigd is. Japan streeft naar de vestiging van een nieuwe orde, die in Oost-Azië een blijvende stabiliteit zal verzekeren. Dat is het laatste doel van onze militaire actie. Hoofddoel dezer nieuwe orde zijn een wederkeerige hulpverleening en coördinatie tusschen Japan, Mandsjoekwo en China op politiek, economisch, cultureel en ander gebied.

Zelfs de deelneming van de Kwomintang-regeering zou niet worden afgewezen, indien deze regeering de politiek, die zij in het verleden gevoerd heeft, zou laten varen en door personeele veranderingen tot een wedergeboorte zou komen. (Domei)
(V. b. Konoje 3107 B.; Chin.-Jap. Conflict 3521 H.)

A. **LUCHTVAART. — Tien jaar luchtverkeer der K.N.I.L.M. —**
Het tienjarig bestaan van de Kon. Nederl.-Indische Luchtvaart-Maatschappij werd op 1 Nov. '38 op feestelijke wijze herdacht met een receptie door den raad van bestuur van de K.N.I.L.M., gevolgd door een herdenkingsbijeenkomst in het Koloniaal Instituut te Amsterdam, welke ook door Z. K. H. Prins Bernhard werd bijgewoond.

Ontwikkeling der K.N.I.L.M. 1928—1938.
(N. R. Crt.) **(V. b. 3389 B.; K.N.I.L.M. 3427 G.)**

B. **TSJECHO-SLOWAKIJE. — Hongaarsche kwestie. - Duitsch-Italiaansche arbitrale beslissing in zake de grens. —**
Op 2 Nov. '38 is de Duitsch-Italiaansche arbitrale uitspraak in zake de toekomstige grenzen van Hongarije en Tsjecho-Slowakije onderteekend.
Het belangrijkste resultaat is wel, dat geen gevolg is gegeven aan de wenschen van Polen en Hongarije betreffende een gemeenschappelijke grens door den afstand van Karpathisch Oekraine aan laatstgenoemd land. Anderzijds is echter in zeer ruime mate aan de wenschen van Hongarije tegemoet gekomen, daar dat land de volgende belangrijke districten toegewezen krijgt: Ersekujvar, Levice, Lucenec, Kosice, Uzhorod (Ungvar), Munkacs en Rimaszombat. Aan Tsjecho-Slowakije blijven de hoofdstad van Slowakije Bratislava, de oude bisschopsstad Nitra en Sevljus met de omliggende gemeenten.
De totale oppervlakte van het aan Hongarije afgestane gebied is ca. 12.000 vierk. km., bewoond door een bevolking van 800 tot 900 duizend zielen.
(Telegraaf) **(Vor. ber. 3516 E.)**

C. **ITALIE. — Aantal Joden. - Uitzonderingen op de anti-Joodsche maatregelen toegepast op 3522 gezinnen. —**
Volgens een op 22 Augustus gepubliceerde mededeeling der Italiaansche regeering waren op dien datum in geheel Italië 57.422 Joden, waarvan te Rome 12.799, te Milaan 10.249 en te Triëst 6.085.
Het aantal Joodsche gezinnen in Italië, dat niet zal vallen onder de kortelings door den Grooten Fascistischen Raad uitgevaardigde anti-Joodsche maatregelen, bedraagt 3.522, in totaal 15.000 personen, aldus meldt „Stefani" op 5 November '38.
Van deze gezinnen zijn er 406 van gevallenen tijdens den wereldoorlog, 721 van vrijwilligers uit den wereldoorlog, 1.597 van gedecoreerden met het kruis van verdienste, drie van gevallenen in den strijd voor het fascisme, 20 van verminkten in dien strijd, en 51 van deelnemers aan de expeditie naar Fiume. Voorts behooren tot deze categorie de gezinnen dergenen, die reeds voor den opmarsch naar Rome, of in de tweede helft van 1924 lid waren van de fascistische partij. Hun aantal bedraagt 724. (Stefani - Popolo d'Italia)
(Vor. ber. Anti-Semitisme 3510 B.)

D. **TSJECHO-SLOWAKIJE. — Wat het land sinds de overeenkomst van München heeft verloren. - Een derde van zijn oppervlakte en 5 millioen inwoners. —**
Tsjecho-Slowakije heeft volgens de laatste berichten ongeveer een derde deel van zijn grondgebied en van zijn bevolking verloren. Van de 15 millioen inwoners gaan er 5 millioen naar andere landen over namelijk 3.6 millioen naar Duitschland, 240.000 naar Polen en meer dan een millioen naar Hongarije. 1¼ millioen Tsjechen, Slowaken en Roethenen zullen als minderheden in het buitenland komen, namelijk 720.000 Tsjechen in Duitschland, 130.000 in Polen en 400.000 Slowaken en Roethenen in Hongarije.
Van de 140.500 vierk. km. van het oude Tsjecho-slowaaksche grondgebied zijn 42.700 km. afgestaan namelijk 28.380 aan Duitschland, 2.000 aan Polen en 12.700 aan Hongarije.
De uitslag van de conferentie van Weenen heeft hier natuurlijk de grootste bitterheid veroorzaakt. De kranten schrijven, dat thans duidelijker dan ooit is, in welke richting de buitenlandsche politiek van Tsjecho-Slowakije zich moet gaan bewegen. Het is de buitenlandsche politiek van Benesj geweest, welke het land naar den ondergang heeft geleid.

Karpathische Oekraine. — Dit is de nieuwe naam voor Karpatho-Rusland, Karpathenland of Roethenië. Nu Uzhorod, de hoofdstad van Roethenië, aan de Hongaren is toegewezen, zal de zetel van de regeering van Roethenië naar Chust worden overgebracht, dat 50 kilometer Oostelijker ligt. (Balkan Herald)
(V. b. Verliezen 3522 B.; Subkarpath. Rusland 3521 E.)

6 NOVEMBER 1938

E. **LETTEREN. — Boeken die door de pers gunstig besproken zijn. - Onze wekelijksche opgave. —**
Amerikaansch: Anne Morrow Lindbergh — „Listen! The Wind." (Chatto & Windus, London) **(3498 A.)**
Duitsch: Erich Kästner — „Georg und die Zwischenfälle." (Atrium Verlag, 1938)
Elisabeth Schucht — „Der Weg in eine andere Welt." (Piper, München, 1938) **(Vor. ber. 3498 A.)**
Engelsch: „The English Genius. By various writers. Edited by Hugh Kingsmill." (Eyre and Spottiswoode)
Beryl de Zoete and Walter Spies — „Dance and Drama in Bali." (Faber & Faber) **(V. b. 3514 A.)**
Fransch: André Du Dognon — „Les Etrangers." (Flammarion)
François Mauriac — „Asmodée." (Grasset)
(Vor. ber. 3514 A.)
Italiaansch: Enrico Pea — „Il forestiero." (Valecchi, Firenze) **(Vor. ber. 3490 A.)**
Nederlandsch: Joh. van Hulzen — „Witte de With." Historische roman. (v. Holkema & Warendorf)
Willem de Geus — „Piet Heyn." (H. P. Leopold's Uitg. Mij.)
Gerard Walschap — „Sibylle." (Nygh & v. Ditmar, Vlaamsche Uitgave) **(Vor. ber. 3514 A.)**
(Red. K. H. A.)

A. **„Eenige problemen uit de algemeene pathologie van den Kinderleeftijd." —**
Op 24 October heeft prof. dr. S. van Creveld het ambt van hoogleeraar in de kindergeneeskunde aan de universiteit van Amsterdam aanvaard met het uitspreken van een rede over: „Eenige problemen uit de algemeene pathologie van den kinderleeftijd". In zijn rede behandelde spr. de volgende drie problemen:
a. den invloed van de voeding der moeder op het vraagstuk der vroeggeboorte en op ziekte van het kind;
b. den invloed van een deficiente voeding van het kind op het ontstaan van bepaalde ziektetoestanden;
c. den invloed van resorptie en intermediaire stofwisseling van het geresorbeerde voedsel op den groei van het kind.
Alvorens tot de bespreking hiervan over te gaan, behandelde spr. de belangrijke plaats, die het wetenschappelijke onderzoek tegenwoordig in de kindergeneeskunde inneemt. De vooruitgang in ons kennen en kunnen in de paediatrie is voor een groot deel te danken aan een vermeerdering van kennis van gebieden, die tot de pathologische physiologie van den kinderleeftijd behooren. Spr. noemde de verschillen tusschen kindergeneeskunde en geneeskunde der volwassenen, doch ging tevens dieper in op het vele, dat interne geneeskunde en kindergeneeskunde bij haar ontwikkeling aan elkaar te danken hebben gehad.
Overgaande tot de bespreking van het eerstgenoemde probleem, stelde spr. de beteekenis in het licht van doelmatige voeding der moeder tijdens graviditeit en lactatieperiode voor de moeder en voor het kind. De vraag, aan welke eischen het dieet tijdens zwangerschap en lactatie moet voldoen, behoort heden ten dage tot de belangrijkste voedingsproblemen. Het besef, dat van de beantwoording dezer vraag de gezondheidstoestand van de komende geslachten voor een belangrijk deel afhankelijk is, is nimmer zoo levendig geweest als juist tegenwoordig.

GENEES-KUNDE

De uitvoerigste onderzoekingen met betrekking tot dit probleem zijn tot dusverre gewijd aan de minerale stofwisseling, aan de beteekenis van het vitamine D tijdens zwangerschap en lactatie en aan hun beteekenis voor moeder en kind.
Een bijzondere plaats nemen de vroeg geboren kinderen hier in vooral wat hun verhoogde dispositie voor rachitis en andere afwijkingen betreft. Het is echter tegenwoordig niet slechts de vraag of bekende, uitgesproken deficientieziekten bij den zuigeling of toestanden, die als voorstadiën hiervan te beschouwen zijn, het gevolg zijn van een onvoldoenden voedingstoestand van de moeder; ook wordt steeds meer de vraag gesteld in hoeverre de algemeene hygiënische toestand en vooral de samenstelling van het voedsel van de moeder tijdens de zwangerschap in oorzakelijk verband met geheel andere aandoeningen kunnen staan. Spr. noemde hier de onderzoekingen van Uthein Toverud te Oslo.
Hoewel de ziekte- en sterftecijfers voor den zuigelingenleeftijd in Nederland, en speciaal in Amsterdam in de laatste decenniën een belangrijke daling hebben ondergaan, is deze daling der cijfers voor de z.g. mortinaliteit en voor de sterfte in de eerste levensweken slechts betrekkelijk gering geweest.
Van de ziekten en ziekteverschijnselen van den pasgeborene en van den jongen zuigeling, die in de laatste jaren vaak in verband werden gebracht met een minder goeden voedings- en gezondheidstoestand van de moeder tijdens de zwangerschap, werden vooral genoemd de hersenbloedingen en bloedingen op andere plaatsen van het lichaam, de anaemieën van den kinderleeftijd en de congenitale pylorushypertrophie. Voorts werd er op gewezen, dat men bij de beoordeeling van ziekten van den pasgeborene steeds meer dient te overwegen, in hoeverre het (chronische) gebruik van bepaalde geneesmiddelen of van geringe hoeveelheden van bepaalde vergiften door de zwangere vrouw of de zoogende moeder bij het kind tot ernstige stoornissen aanleiding gaf.
Hiervan werden verschillende voorbeelden gegeven. De ziekelijke verschijnselen bij het kind behoeven in deze gevallen niet door duidelijke stoornissen bij de moeder vergezeld te worden.
Wat den invloed van een deficiente voeding van het kind op het ontstaan van bepaalde ziektetoestanden betreft, werd allereerst stil gestaan bij de nieuwere inzichten aangaande de beteekenis, die de eiwitten van ons voedsel hebben voor het ontstaan van ziekten. Dit werd toegelicht aan de hand van een voor den kinderleeftijd belangrijk voorbeeld, n.l. door de bespreking van de rol van het eiwit bij het ontstaan van oedemen. Terwijl het aantal der gevallen van uitgesproken deficientieziekten in den kinderleeftijd hier te lande gedurende de laatste 25 jaren zeer belangrijk is afgenomen, staan toch heden ten dage van de alimentaire factoren de vitamines in het centrum der belangstelling. Wat de afneming van het aantal dezer uitgesproken deficientieziekten in den kinderleeftijd betreft, make men bijv. een vergelijking tusschen het aantal gevallen van infantiel scorbuut en van zware rachitis, dat 25 jaren geleden in een kinderkliniek werd verpleegd, en het uiterst geringe aantal, dat thans ter observatie komt. De praeventieve geneeskunde heeft hier triomfen gevierd. Het methodische onderzoek der vitamine-huishouding van de laatste jaren heeft echter geleerd, dat latente deficienties ook in den kinderleeftijd lang niet zeldzaam zijn. Op verschillende moderne klinische problemen, die met dit onderzoek samenhangen, werd nader ingegaan.
Behalve de genoemde uitwendige factoren blijken ook inwendige factoren voor den voedingstoestand van het kind van overwegend belang te zijn. Dit bracht spr. tot zijn derde punt; daarbij handelde hij over de beteekenis eener gestoorde resorptie in den kinderleeftijd. In de kindergeneeskunde moet bijzonder rekening worden gehouden met de uitkomsten van het moderne onderzoek over de resorptie van vitamines. Geheel nieuw is daarbij ook het inzicht, dat de lever een grooten invloed heeft bij het ontstaan van deficientieziekten in den kinderleeftijd, evenals bij volwassenen.
Van essentieel belang voor den kinderleeftijd zijn voorts de toestanden, waarbij het dieet volwaardig is, de resorptie normaal verloopt, maar de omzetting der geresorbeerde producten, de z.g. intermediaire stofwisseling, gestoord is. Hun paediatrische beteekenis ontleenen deze toestanden vooral aan de bijzondere ziektebeelden, die hierdoor ontstaan en aan de groeistoornissen, die hiermede gepaard gaan. — Na eenige beschouwingen over de pathologie van den groei en vermelding van een aantal eigenaardigheden van de stofwisseling van het kind, werd dieper ingegaan op een bespreking der z.g. verbruiksstoornissen. Als voorbeeld hiervan koos spr. de glycogeenziekte. In het kort werden de eigen ervaringen, opgedaan bij de bestudeering dezer ziekte, medegedeeld, en naar aanleiding daarvan wees spr. op tal van aspecten, die de bestudeering van een dergelijke verbruiksstoornis als bij deze ziekte bestaat, oplevert voor het inzicht in vele problemen der paediatrie.
Bij het waarnemen van ziekten of ziektenverschijnselen, die met het ontbreken van een voedingsfactor in verband zouden kunnen staan, is het steeds noodzakelijk, na te gaan, of de oorzaak in het dieet, in hygiënische verhoudingen, dan wel in een gestoorde resorptie of in een gestoord verbruik gezocht moet worden. Omgekeerd is een dergelijk onderzoek vaak noodzakelijk om het bestaan van een oorzakelijk verband tusschen bepaalde ziekteverschijnselen en een voedselfactor na te gaan, gelijk spr. uitvoerig toelichtte.

Niet zelden ontmoeten wij ziektegevallen waarbij, alhoewel de oorzaak als bekend wordt aangenomen, desondanks nog vele raadselachtige punten ten aanzien der aetiologie blijken te bestaan; wij moeten dan voorloopig onze toevlucht nemen tot hypothesen; zoo bijv. de z.g. refractaire rachitis. Nadere analyse van dergelijke ziektegevallen is ook daarom wenschelijk, omdat wij in den kinderleeftijd eenerzijds vele beenziekten kennen, waarvan de aetiologie nog volkomen duister is, terwijl anderzijds de onderscheiding van echte rachitis en pseudo-rachitische skeletafwijkingen niet zelden uiterst moeilijk is.

(Algemeen Handelsblad - Red. K. H. A.)

(V. b. 3321 A.; Ambtsaanv. in het Onderwijs 3522 F.; (Prof. dr. S. v. Creveld 326 E.)

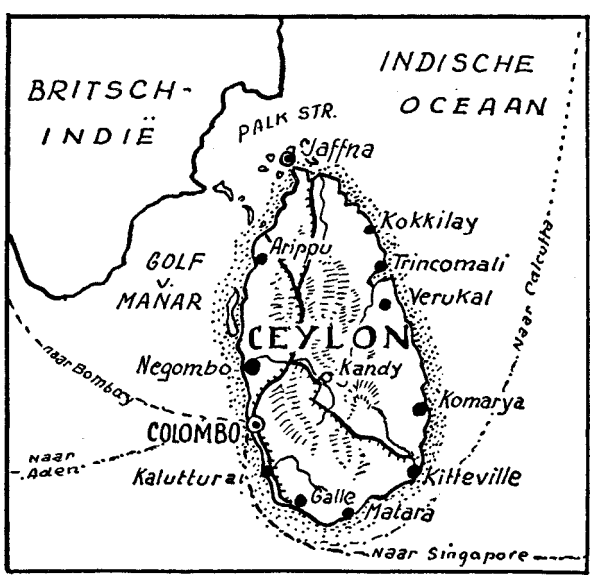
A. **CEYLON. — Algemeene gegevens. - Handelsrelaties. —**

Hieronder volgen, ontleend aan Economische Voorlichting, eenige gegevens over Ceylon, die voor exporteurs naar dat land van belang kunnen zijn.

Land en Volk. — Ceylon is een Britsche bezitting, gelegen in den Indischen Oceaan, aan de Z.O.-zijde van de punt van Voor-Indië.

Het eiland beslaat een oppervlakte van 65.608 km². (2 × Nederland). Behalve in het N.W., waar de kusten laag zijn, is het eiland aan alle zijden voor de grootste schepen toegankelijk. De beste haven heeft Trincomali; hierop volgt die van Point de Galle, terwijl van de reede van Colombo door groote dammen een havenbekken is afgescheiden.

Ceylon telt naar schatting 5.617.000 inwoners, waarvan 17.000 blanken. De hoofdstad en tevens zetel der Regeering is Colombo met 284.000 inwoners (1931). Andere belangrijke plaatsen zijn Jaffna (46.000), Galle (38.000), Kandy (37.000) en Maratuwa (32.000). Het eiland vormt een Kroonkolonie, het bestuur is in handen van een door den Koning van Engeland benoemden Gouverneur. Hij wordt bijgestaan door een „State-Council".

Munten, maten en gewichten. — De munteenheid is de zilveren rupy, onderverdeeld in 100 cents. De waarde van de rupy, welke gekoppeld is aan het Engelsche £, bedraagt thans circa *f* 0,66.

Middelen van bestaan. — Het Z.W. deel van Ceylon is het dichtstbevolkt en vormt ook het voornaamste landbouwgebied. De belangrijkste cultuurplant is de theestruik, die in het bergland in uitgestrekte plantages wordt verbouwd tot 2000 m. hoogte toe. De met thee bebouwde oppervlakte bedraagt 557.000 acres (222.800 ha.). Sinds de in Mei 1933 ingestelde internationale theerestrictie berust het toezicht op den export bij de „Colombo Tea Traders Association", bij welke instelling alle plantages van eenig belang zijn aangesloten.

Naast thee is in de laatste jaren op groote schaal rubber aangeplant (in het bijzonder de Braziliaansche hevea), waaraan echter, als gevolg van de aansluiting bij de internationale rubberrestrictie, geen verdere uitbreiding kan worden gegeven. De met rubberboomen beplante oppervlakte bedraagt 600.000 acres (240.000 ha.) en bevindt zich voornamelijk in het Zuid-Westelijk deel van het eiland.

De onafzienbare bosschen van cocospalmen langs de kusten leveren veel copra, terwijl voorts de rijstvelden van groot belang zijn voor de voeding van de bevolking. Van de overige landbouwproducten dienen nog te worden genoemd cacao, kina en tabak.

Berust dus de grondslag van het economische leven in de eerste plaats op de bodemcultuur, het eiland bevat ook eenige delfstoffen, waarvan graphiet en edelgesteenten de belangrijkste zijn.

Buitenlandsche handel. — De handelsbalans vertoont over de laatste jaren het volgende beeld (in millioenen Rupees):

	1937	1936	1935
Uitvoer	332	268	253
Invoer	243	214	228
Uitvoersaldo	89	54	25

De voornaamste importartikelen zijn rijst, katoenen goederen, minerale oliën, visch, suiker en steenkolen. Met betrekking tot den uitvoer kan worden opgemerkt, dat Groot-Brittannië de belangrijkste afnemer is, gevolgd door de Vereenigde Staten van Amerika. Canada neemt de derde plaats in. In den uitvoer staan de voortbrengselen van den landbouw (thee, rubber, cocosnootproducten en cacao) vooraan. Onderstaande tabel geeft een overzicht betreffende den uitvoer van deze producten gedurende de jaren 1934 t/m 1937 (in millioenen Rupees):

	1937	1936	1935	1934
Totaal	332	268,5	253,1	263,9
Waarvan:				
Thee	170,1	153,4	145,8	144,9
Rubber	80,0	46,8	38,4	56,6
Cocosnootproducten	48,0	32,8	35,5	28,5
Cacao	2,6	2,0	1,3	1,8

De thee-export is voornamelijk op Engeland gericht, die van rubber op de Vereenigde Staten en Engeland. De Philippijnen, Engeland en Canada zijn de voornaamste afnemers van cacao.

De handelsbalans met Nederland vertoont, volgens de Nederlandsche statistiek, het volgende beeld (in 1000 guldens):

	1937	1936	1935	1934
Invoer uit Ceylon	766	619	540	592
Uitvoer naar Ceylon	900	455	514	479
Uitvoersaldo	134	—	—	—
Invoersaldo	—	164	26	113

De voornaamste door Nederland uit Ceylon in 1937 ingevoerde artikelen zijn rubber en balata, gedroogde vruchten en andere plantaardige voortbrengselen, voedings- en genotmiddelen. De uitvoer uit Nederland naar Ceylon heeft voornamelijk betrekking op melk en melkproducten, plantaardige oliën, gedistilleerd, papier en papierwaren.

Bepalingen betreffende den invoer. — Het douanetarief, dat van December 1936 dateert, is verdeeld in 5 klassen, die onderverdeeld zijn in groepen, subgroepen en tariefposten.

Handelsgebruiken. — Het belangrijkste handelscentrum is Colombo, waarover dan ook de totale invoer loopt. Offerten voor export naar Ceylon zijn te calculeeren in Rupees cif Colombo.

Gezien het feit, dat het debiteurenrisico van inheemsche handelaren moeilijk te overzien is, verdient het

aanbeveling slechts op gedekte basis met dezen zaken te doen.

Diplomatieke en Consulaire ambtenaren. — Te Colombo is een Nederlandsch consulaat gevestigd.
(Economische Voorlichting)

7 NOVEMBER 1938

A. **FRANKRIJK. — Werkloosheid. —**
De werkloosheid in Frankrijk is in September 1938 in vergelijking met September 1937 gestegen. Het aantal werkloozen bedraagt respectievelijk 337.932 in 1938 tegen 305.341 in 1937. (Le Temps)
(Vorig bericht 3122 A.)

B. **NEDERL. OOST-INDIE. — De Indische Defensie. - Verklaring van de Regeering. —**
De regeering heeft een uitvoerige verklaring uitgegeven naar aanleiding van de motie-Verboom c.s., waarin de regeering wordt uitgenoodigd een becijfering op te stellen van de kosten, welke gemoeid zullen zijn met opvoering van de defensie tot een zoodanig peil als de regeering onder de huidige omstandigheden geboden acht en op basis daarvan met den Volksraad in overleg te treden omtrent de wijze, waarop deze uitgaven zullen moeten worden gefinancierd.
In deze uitvoerige verklaring deelt de regeering mede, dat zij het gewenscht acht het overleg met den Volksraad terzake van de voor 1940 en volgende jaren ten opzichte van de financiering der defensie te treffen bijzondere voorzieningen, uit te stellen tot de eerste gewone zitting 1939-'40, bij de behandeling van de begrooting voor 1940.
De verklaring wijst er op, dat, behalve de reeds eerder uiteengezette plannen met betrekking tot leger en vloot, nog voorzieningen ten aanzien van de Indische defensie in overweging zijn, omtrent welker noodzaak en aanvang nog geen duidelijk inzicht is verkregen.
(Aneta) **(Vor. ber. Leger en Vloot 3385 C.)**

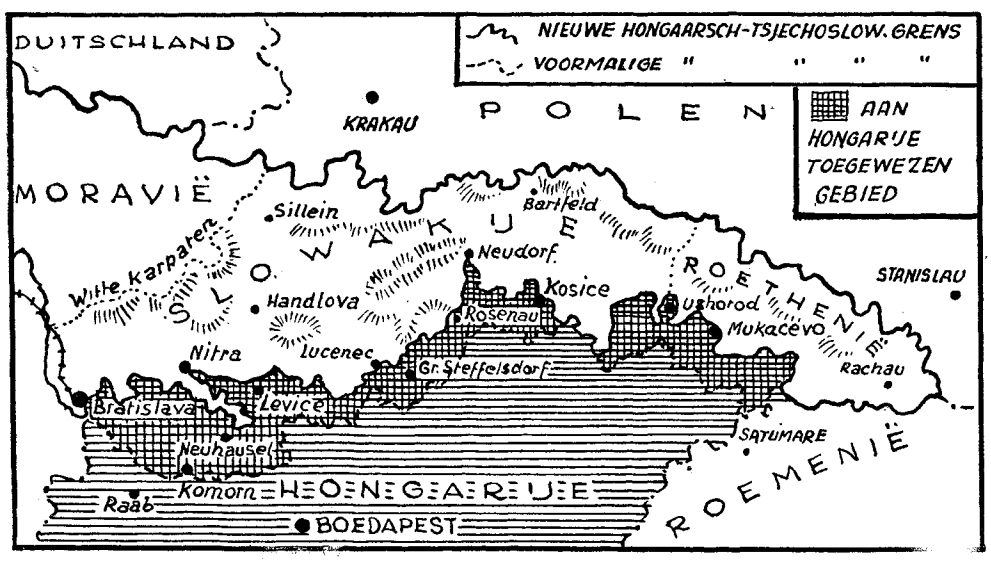
C. **ZIJDE. — Wereldproductie van Natuurzijde. —**
De „Union des Marchands de Soie" van Lyon verstrekt de volgende statistische gegevens omtrent de wereldproductie van coconzijde over de laatste drie jaren (in duizenden K.G.):

	1935	1936	1937
Japan	28.833	31.313	27.313
China (Shanghai)	3.388	3.096	1.148
„ (Canton)	1.035	1.138	1.218
Italië	1.600	3.100	2.900
Frankrijk	52	53	50
Spanje	34	40	21
Hongarije, Tsjecho-Slowakije, Zuid-Slavië, Roemenië, Bulgarije	188	218	214
Griekenland	198	226	250
Turkije	215	201	180
Syrië en Cyprus	70	80	130
Rusland en Iran	1.610	1.850	2.070
Brazilië	50	50	25
Totaal	37.273	41.365	35.519

(Union des Marchands de Soie de Lyon)

D. **FRANKRIJK. — Catastrophale brand te Marseille.**
De warenhuisbrand, welke op 23 October tijdens het Congres der Radicaal-Socialisten, te Marseille uitbrak, blijkt een zoo groote catastrophe te zijn geworden, dat men het uitgesloten achtte, dat zich, in vredestijd, in een stad van een modern en georganiseerd land een dergelijke ramp zou kunnen voordoen.
Het aantal doodelijke slachtoffers, dat zij heeft gemaakt, bedraagt 80, waarvan het twijfelachtig is, of zelfs de helft in identificeerbaren toestand zal worden teruggevonden. De slachtoffers zijn enkele werklieden, enkele bezoekers en verder mannelijke, zoowel als vrouwelijke employé's van de „Nouvelles Galeries".
De brandweer was voor haar taak niet berekend.
(Le Temps)

E. **HONGARIJE. — De economische beteekenis van de nieuwe gebieden. —**

(Overname zonder bronvermelding verboden)

Wat den belangrijksten economischen kant van den gebiedsaanwas voor het Hongaarsche koninkrijk betreft, kan worden geconstateerd, dat de binnenlandsche markt vergroot wordt, waardoor aan het productievermogen een breedere basis is verzekerd. Het in te lijven land is evenwel niet slechts als afnemer doch ook als producent te waardeeren. Het westelijke deel hiervan bestaat uit zeer vruchtbaar landbouwterrein, welks producten niet alleen uit graan, doch ook uit rogge, suikerbieten en maïs bestaan. Bij Ipoly en omgeving worden tevens veel gerst en aardappelen verbouwd. Het land wordt zoowel met grondstoffen als industrieën verrijkt, van welke eerste ertsen en hout als belangrijkste factoren kunnen worden genoemd. Vooral het hout, dat tot dusverre grootendeels uit het land Oostenrijk werd ingevoerd, zal de Hongaarsche papierindustrie ten goede komen. Aan industrieën verwerft het moederland bierbrouwerijen, electrische bedrijven, houtzagerijen, suiker-, glas-, textiel-, leder- en chemische fabrieken, evenals metaal- en machine-industrieën.
Verder verneemt men, dat te Presburg een vrijhaven voor Duitschland, Hongarije en Polen zal worden ingericht. De bevolkingsaanwas bedraagt, zooals uit de laatste gegevens blijkt, 1.1 millioen zielen, waarvan een groot gedeelte Joden zijn. De plattelandsbevolking is vrij onontwikkeld en primitief.
(Nieuwe Rotterd. Courant) **(Vorig bericht 3526 B.)**

8 NOVEMBER 1938

A. NEDERLAND. — Tweede Kamer. - Wijziging van de wet houdende nadere regeling van de belegging van gelden van rijksfondsen en -instellingen. —
Op 1 Nov. '38 is ingediend een wetsontwerp tot wijziging van de wet houdende nadere regeling van de belegging van gelden van rijksfondsen en -instellingen. De belangrijkste wijziging betreft de vraag of wijziging van de grenzen van het terrein der beleggingen wenschelijk is te achten.
De regeering beantwoordt deze vraag bevestigend en zij doet het voorstel aan de beleggingen, voor rijksfondsen en -instellingen geoorloofd, toe te voegen: schuldbrieven van volgens de Nederlandsche wet opgerichte en in Nederland gevestigde maatschappijen. Dewijl eenerzijds de thans reeds vermelde beleggingswijzen geen voldoende beleggingsmogelijkheid bieden, terwijl er anderzijds Nederlandsche maatschappijen zijn, in wier credietwaardigheid ten volle vertrouwen kan worden gesteld en wier schuldbrieven derhalve een geschikte belegging vormen, bestaat er volgens de regeering reden de beleggingsmogelijkheid tot deze fondsen uit te breiden. (De Telegraaf)

B. GROOT-DUITSCHLAND. — Hitler's rede te Weimar. - Aanval op Winston Churchill en Greenwood. - Repliek van Winston Churchill. —
De Führer heeft op 6 Nov. '38 in het Stadion te Weimar gesproken ter gelegenheid van den gouwdag voor Thüringen en daarbij o.m. verklaard:
Als vredelievend man heb ik er naar gestreefd, het Duitsche volk thans die weermacht en die wapens te verschaffen, welke geschikt zijn ook anderen tot vrede te overtuigen. Nu zijn er lieden, die den egel beschimpen, omdat hij stekels heeft. Zij behoeven alleen maar niet in de buurt van dit dier te komen en het met rust te laten. Nog geen enkele egel heeft een ander dier aangevallen, behalve wanneer hij werd bedreigd.
Men moet ons niet te na komen. Wij wenschen niets anders dan onze rust en onze arbeidsmogelijkheid en het levensrecht voor ons volk en wel hetzelfde recht dat anderen ook voor zich opeischen.
Verder zeide Hitler o.a. nog het volgende:
Er zijn op de wereld z.g. autoritaire en democratische staten. In de autoritaire staten is het vanzelfsprekend, dat daar niet over vreemde volken wordt beslist, dat men hen vooral niet belastert, dat men niet over hen liegt en dat men niet tot oorlog ophitst.
In de democratische landen echter mag dat gebeuren. In de autoritaire landen is een oorlogsophitsing natuurlijk niet toelaatbaar, aangezien deze regeeringen immers verplicht zijn er voor te zorgen, dat er bij hun volken geen oorlogsophitsing is. In de democratische landen hebben de regeeringen slechts één plicht: de democratie te handhaven, d.w.z. de vrijheid zoo noodig ook tot oorlog te mogen ophitsen.
De heer Winston Churchill heeft zeer openlijk verklaard van meening te zijn, dat men het huidige regiem in Duitschland uit den weg moet ruimen, met gebruikmaking van Duitsche binnenlandsche krachten. Wanneer Winston Churchill minder zou verkeeren met emigrantenkringen, d.w.z. met door het buitenland betaalde landverraders, maar meer met Duitschers, zou hij den geheelen waanzin van zijn gepraat inzien. „Ik kan dezen heer, die op de maan schijnt te leven, echter één ding verzekeren: zoo een kracht, die zich tegen het tegenwoordige regiem keert, bestaat in Duitschland niet.
Er is in Duitschland slechts één kracht: de kracht der Duitsche natie, in leiding, in volgelingen en in metalen wapenen.
Duitschland heeft natuurlijk niet het recht te eischen, dat de andere landen hun grondwetten veranderen. Ik heb slechts den plicht als leider der Duitschers rekening te houden met deze grondwetten en de mogelijkheden, die daaruit voortvloeien. Wanneer eenige dagen geleden de plaatsvervanger van den leider der Engelsche oppositie in het Lagerhuis (Greenwood) heeft verklaard, dat hij wenscht, dat Italië en Duitschland zouden worden vernietigd, kan natuurlijk niet worden verhinderd, dat deze man wellicht op grond van de democratische spelregels van zijn partij, inderdaad over een of twee jaren aan de regeering komt.
Dit echter kan ik hem verzekeren: ik zal verhinderen, dat hij Duitschland vernietigt. Juist zooals ik er van overtuigd ben, dat het Duitsche volk er voor zal zorgen, dat dezen heeren hun plannen niet gelukken, zoo — dit weet ik — zal het Italiaansche volk er voor zorgen, dat zij niet gelukken."
In een rede te München op 8 November heeft Hitler opnieuw critiek op Churchill c.s. uitgeoefend.

Winston Churchill's repliek. — In een interview met een vertegenwoordiger van Reuter naar aanleiding van hetgeen Hitler over hem heeft gezegd, heeft Winston Churchill verklaard, dat Hitler zich vergist wanneer hij veronderstelt, dat Eden, Duff Cooper en hijzelf, alsmede de leiders van de Liberale partij en de Labourparty naar oorlog drijven. Niet een van hen heeft ooit gedroomd van een aanval tegen Duitschland. Wij verlangen alleen, dat Engeland behoorlijk wordt verdedigd. Ook vergist Hitler zich, aldus Churchill, wanneer hij denkt, dat ik geen vertegenwoordigers van het nationaal-socialistische regiem ontmoet als ze naar Engeland komen. Nog dit jaar heb ik op hun verzoek Henlein en den gouwleider Bohle ontvangen. Zij weten allen dat ik, evenals het grootste deel van het Engelsche volk niets liever zou zien dan een gelukkig en vreedzaam Duitschland in de voorhoede van Europa.
„Laat deze groot man zijn eigen hart en geweten onderzoeken, alvorens hij iemand er van beschuldigt naar oorlog te drijven. Het geheele volk van het Britsche Rijk en van de Fransche Republiek wenscht ernstig in vrede te leven naast de Duitsche natie, doch ook zij zijn besloten zich in staat te stellen hun rechten en sedert lang verworven beschaving te verdedigen."
(Telex-A. N. P.)
(Vor. ber. Hitler 3501 B.; Winston Churchill 3508 H.)

C. ENGELAND. — Gemeenteraadsverkiezingen. - Conservatieve winst. —
De gemeenteraadsverkiezingen, die op 1 November in Engeland en Wales werden gehouden, hebben het volgende resultaat opgeleverd:
Conservatieven: gewonnen 57, verloren 37, winst 20.
Labour Party: gewonnen 62, verloren 79, verlies 17.
Liberalen: gewonnen 14, verloren 16, verlies 2.
Onafhankelijken: gewonnen 40, verloren 41, verlies 1.
Met inbegrip van de zetels, waarvoor geen stemming noodig was, zijn de definitieve cijfers thans: Conservatieven 406 zetels, Liberalen 85, Labour 407, Onafhankelijken 203, andere partijen 84. (Times)
(Vorig bericht 3003 F.)

D. PALESTINA. — Immigratie. —
Er zullen 4870 vreemdelingen, grootendeels Joden, tot op 31 Maart 1939 in Palestina worden toegelaten en wel ongeveer 2000 personen met een minimumkapitaal van £ 1000, en de rest arbeidskrachten zonder kapitaal.
In 1935 emigreerden naar Palestina 61.854 Joden, in 1936 29.727 en in 1937 10.536. (Le Temps)
(Vor. ber. Immigratie 3001 F.)

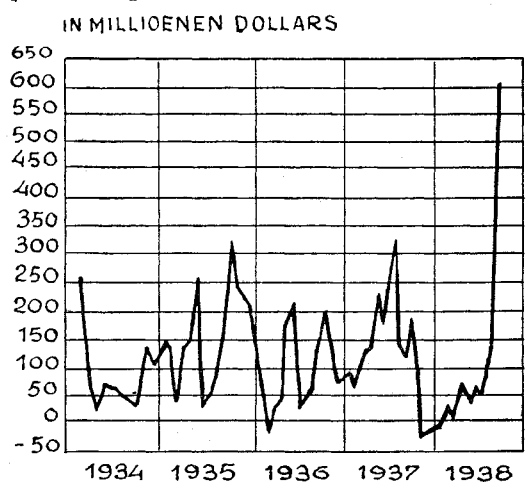
E. TSJECHO-SLOWAKIJE. — As Rome—Berlijn als richtsnoer. —
Chvalkovsky, de Tsjechoslowaakse minister van Buitenlandsche Zaken, heeft op 3 Nov. '38 tegenover Gayda een verklaring afgelegd over de buitenlandsche politiek van Tsjecho-Slowakije. Volgens deze verklaring, welke Gayda in de „Giornale d'Italia" publiceert, zal het nieuwe Tsjecho-Slowakije zich voortaan richten naar de as Rome—Berlijn. (Giornale d'Italia)
(Vorig bericht 3508 C.)

F. NEDERLAND. — Telexdienst. —
In het fraaie 17e eeuwsche particiërshuis aan de Heerengracht 576 te Amsterdam, heeft op 3 November het Algemeen Nederlandsch Persbureau (A.N.P.), in tegenwoordigheid van talrijke autoriteiten, o.w. Hunnen Excellenties dr. H. Colijn, mr. J. A. de Wilde en de heer Ch. J. I. M. Welter, alsmede dr. ir. M. H. Damme, die den minister van Binnenlandsche Zaken vertegenwoordigde en mr. G. C. J. D. Kropman, waarnemend burgemeester van Amsterdam, zijn voortreffelijke nieuwe behuizing officieel en plechtig ingewijd. (Alg. Handelsblad)
(Vor. ber. Telexdienst 2677 B.)

G. NEDERLAND. — Sociale Verzekering. —
Ter bespreking van een rapport, dat een commissie uit S.D.A.P. en N.V.V. heeft uitgebracht en in welk rapport zijn samengesteld nieuwe, op de situatie van dezen tijd gerichte, conclusies ten aanzien van de grondslagen, waarop de sociale verzekering verder behoort te rusten, kwamen op 5 November te Amsterdam circa 500 afgevaardigden van partij en vakbeweging bijeen.
Een aantal gasten woonde het congres bij. Onder hen waren de minister van Soicale Zaken, prof. mr. dr. C. P. M. Romme, bestuursleden van de Federatie van bedrijfsvereenigingen, dr. H. Z. van Duyl, voorzitter van de Rijksverzekeringsbank, dr. baron Wittert van Hoogland, voorzitter van de vereeniging Raden van Arbeid en afgevaardigden van de Maatschappij tot bevordering der geneeskunst.
Het congres stond onder leiding van den heer E. Kupers, die in zijn openingswoord o.m. uiteenzette, dat het rapport in groote trekken aangeeft, op welke wijze een goed sluitend systeem van sociale verzekering in ons land kan worden gevormd.
Het rapport wil niet uitsluitend sociale verzekering voor loon-

arbeiders, maar wenscht haar te zien uitgebreid tot de kleine zelfstandigheden en de kleine boeren.
De eerste inleider, mr. S. Mok, vroeg de aandacht voor de organisatie der sociale verzekering, zooals deze in het rapport is neergelegd.
Namens de sub-commissie, die zich in het bijzonder heeft bezig gehouden met het vraagstuk van de ziekenzorg en het ziekenfondswezen, sprak de heer F. S. Noordhof.
Alvorens werd gepauzeerd, sprak de minister van Sociale Zaken. Hij wenschte het congres geluk met het feit, dat het de zoo belangrijke zaak der sociale verzekering aan de orde heeft gesteld en zeide, dat uit zijn aanwezigheid moge blijken, dat ook de regeering en in het bijzonder de minister van Sociale Zaken groote belangstelling hebben voor hetgeen hier behandeld wordt.
In zijn openingswoord — zoo ging de minister verder — heeft de voorzitter reeds opgemerkt, dat ook al zouden de economische omstandigheden en de politieke verhoudingen het niet mogelijk maken, dat het plan in de naaste toekomst wordt verwezenlijkt, het toch zijn beteekenis heeft als compas. Voor zoover de afstand op het terrein der politiek niet groot is, kan over onderscheidene onderdeelen van het rapport van gedachten worden gewisseld, zoo zeide de minister.
Hij merkte daarbij op, dat deze gedachtenwisseling binnen niet al te langen tijd in de Staten-Generaal ook wel zal gebeuren.
Hij had groote bewondering voor het onderdeel, waarin de benauwende kwestie der sociale verzekeringsfondsen is uiteengezet.
Voor de binnenkort te benoemen staatscommissie, die de regeering over deze kwestie van advies zal moeten dienen, is dit onderdeel van het rapport zeker van groote waarde.
De minister gaf uiting aan zijn vaste overtuiging, dat een goede oplossing van de sociale problemen slechts is te verkrijgen door een samenwerking tusschen overheid en maatschappelijke krachten.
Na de pauze heeft dr. J. v. d. Tempel een inleiding gehouden over „Middenstandsverzekering en Staatspensioen", waarna de laatste inleider, de heer J. v. d. Kieft, een uiteenzetting gaf van de „financiering der sociale verzekering".
(Het Volk - De Tijd)
(Vor. ber. Sociale Verzekering 2686 A.)

A. VEREENIGDE STATEN. — Recordgoudinvoer. - Import in September 1938 $ 600 millioen. —

Bovenstaande grafiek toont aan, dat de toeneming met $ 600 millioen, die de goudvoorraad der Ver. Staten in September onderging, de grootste was sedert Februari 1934, toen de goudvoorraad opnieuw gewaardeerd werd op basis van $ 35 per ounce.
De Amerikaansche banken, die het goud importeerden, hebben het gele metaal aan de Amerikaansche schatkist verkocht. De betaling van dit goud heeft geleid tot een toeneming der surplus-middelen van de Amerikaansche banken. De surplus-reserves van alle bij het Federal Reserve-systeem aangesloten banken stegen op 14 September reeds tot $ 3.130 millioen, dichtbij het hoogste punt, dat bereikt werd sedert de verscherping der dekkingsvoorschriften in Augustus 1936 werd afgekondigd.
(Fed. Reserve Bank of New York)
(Vor. ber. Goudvoorraad 3165 A.)

9 NOVEMBER 1938

B. NEDERLAND. — Onstemming over het beleid van minister Slotemaker de Bruïne inzake het Onderwijs.
Aan het Voorloopig Verslag der Tweede Kamer inzake de begrooting van Onderwijs voor 1939 is het volgende ontleend.
Van vele zijden gaf men uiting aan zijn toenemende ontstemming over het beleid van den minister, die, naar men meende, te weinig opbouwend werk verricht. Veel wat reeds lang hangende is, of waarvan de regeling reeds meermalen is gevraagd, of zelfs toegezegd, wacht nog altijd op regeling. Het had zeer vele leden teleurgesteld, dat de minister het niet noodig heeft gevonden, de Kamer op de hoogte te brengen van zijn inzichten omtrent althans de voornaamste van de vele vraagstukken, naar welker oplossing men in en buiten de Kamer met gespannen aandacht uitziet.
Diep betreurden sommige andere leden, dat de minister, die toch deel uitmaakt van een kabinet op positief-christelijken grondslag, feitelijk geheel afwijzend staat tegenover de subsidieering van het bijzonder hooger onderwijs, ja zelfs niet met de Kamer hieromtrent in debat wil treden.
Voor zeer vele leden was de voornaamste grief tegen 's ministers beleid, dat hij de leerlingenschalen zoowel bij het Lager- als bij het Middelbaar en Voorbereidend Hooger Onderwijs ongewijzigd laat. Hier doet zich pijnlijker dan elders gevoelen, dat aan het hoofd van dit departement een minister staat, van wien geen krachtige leiding uitgaat. (Nwe Rott. Crt.)
(Vor. ber. Min. Slotemaker de Bruïne 3123 F.)

C. NEDERLAND. — Onderwijs - Wiskunde - Inaugureele rede van prof. dr. D. van Dantzig over „Vragen en schijnvragen over tijd en ruimte". —
Prof. dr. D. van Dantzig, benoemd tot buitengewoon hoogleeraar aan de Techn. Hoogeschool om onderwijs te geven in de zuivere en toegepaste wiskunde en de mechanica heeft op 28 October zijn ambt aanvaard met het houden van een openbare rede over: „Vragen en schijnvragen over ruimte en tijd".
Prof. Dantzig behandelde uitvoerig het ruimte- en tijdprobleem en sprak als zijn verwachting uit, dat de reeds door verschillende quantum-theoretici bij herhaling gewenschte en door enkelen beproefde grondige herziening van onze ruimte- en tijdvoorstellingen zich in den zin van het volgende programma zal voltrekken.
1e. Eleminatie van alle metrische relaties uit de mikrophysica en reductie van de makrophysische metriek tot een functie van elementaire physische grootheden. 2e. Vervanging van de hypothese van het continue voortbestaan der materieele deeltjes en photonen in den tijd door de (nader te preciseeren) flitsentheorie. 3e. Eleminatie van het ruimte-tijdcontinuum door invoering van een discrete ruimte en tijd en identificatie daarvan met het flash-systeem.
Prof. Dantzig sprak voorts over den mathemateuzen denkvorm, welke zich ook op tallooze andere gebieden laat toepassen, die met de onmiddellijke realiteit van ons dagelijksch leven in rechtstreeksch verband staan.
We hebben al te zeer verzuimd onze afweermiddelen tegen overtuigings- en suggestiepogingen van anderen (reclame, adverteeren e.d.) te versterken door verbetering van onze denktechniek.
Onophoudelijk worden wij door pers, film en radio van alle zijden gebombardeerd met woorden, groote en zware woorden, brisantwoorden en gifwoorden, maar ook liefelijke en schoonschijnende narcose-woorden. Maar waar zijn onze pantserplaten en antidota daartegen?
Denken wij nog zooals wij vroeger dachten? En willen wij nog wat wij vroeger wilden? En hoe zullen wij in de toekomst denken en willen?
In dit warnet van vragen en schijnvragen kunnen wij in de begrippenanalyse, gedemonstreerd in den wiskundigen denkvorm, een gids vinden. Tegen al deze geweten en ongeweten psychische invloeden kunnen wij in verbetering van onze denktechniek een wapen smeden. En dat een dergelijke wapening van onzen geest noodig, dringend noodig is, is spr.'s diepste overtuiging.
(Red. K. H. A.)
(Vor. ber. Ambtsaanv. in het Onderwijs 3527 A.)

D. GRONINGEN. — Bezoek van H. M. de Koningin. - Gedenkraam. - Het Van Starkenborgh-Kanaal. —
Bijna tien jaar is het geleden, sedert de Koningin, in 1929, het laatste bezoek bracht aan de stad Groningen, en het is dus begrijpelijk, dat de Groningers in spanning en opgewekte stemming het bezoek tegemoet hebben gezien, dat H. M. op 4 en 5 November aan stad en provincie heeft gebracht.
Twee gebeurtenissen kenmerkten dit bezoek: de aanbieding van het gedenkraam, dat H. M. aan de rijksuniversiteit aldaar heeft geschonken en de onthulling van een gedenksteen bij de Oostersluis in het nieuwe Van Starkenborgh-kanaal, waardoor dit kanaal, van zooveel beteekenis als binnenscheepvaartweg voor de Noordelijke provincies, tevens als gedoopt werd beschouwd. (Nieuwsblad v. h. Noorden)
(Vor. ber. H.M. Koningin Wilhelmina 3495 A.)

D. LUCHTVAART. — Recordvlucht van drie Engelsche bommenwerpers. - Ismailia—Post Darwin. —
Twee van de drie Britsche bombardementsvliegtuigen, die op 5 November voor een recordvlucht waren opgestegen, zijn onderscheidenlijk om 4.02 en 4.05 te Port Darwin gelaṅd.

De beide te Port Darwin gelande bommenwerpers zijn na het vertrek van Ismailia (Egypte) ruim 48 uur in de lucht geweest. Zij hebben zonder tusschenlanding 11.460 K.M. afgelegd en daarmede het Russische record van 9.658 K.M. (Moskou—San-Jacinto, Californië) verbeterd.
Het derde toestel is te Koepang op Timor geland en, na benzine te hebben ingenomen, om 17.10 plaatselijken tijd te Port Darwin aangekomen. (Times)
(Vorig bericht 2866 D.)

A. **CHINA. — Conflict met Japan. - Volksraad te Tsjoenking. —**
De politieke volksraad van China, die te Tsjoenking tien dagen vergaderd heeft ,is op 6 November uiteengegaan, na eenstemmig een resolutie te hebben aangenomen, waarin onvoorwaardelijk steun aan Tsjang Kai-sjek wordt toegezegd.
Daar de raad bestaat uit vertegenwoordigers van verschillende politieke partijen en beroepen kan de resolutie, volgens het Chineesche persbureau, worden beschouwd als een volledig vertrouwen in den maarschalk. (Chineesch Persbureau)
(Vor. ber. 3512 E.; Chin.-Jap. Conflict 3525 C.)

B. **BELGIE. — Het Belgische Werkliedenpartij-Congres. - Minister Spaak's politiek goedgekeurd. - Vandervelde treedt als partij-voorzitter af. —**
Na een dag van vele debatten is het congres van de Belgische Werkliedenpartij op 7 Nov. '38 uiteengegaan.
Het congres nam over de drie hoofdkwesties: de alcohol-wet, de binnenlandsche politiek en de buitenlandsche politiek drie moties aan. Het sprak zijn afkeuring uit over het wetsontwerp inzake den terugkeer tot het stelsel van den gecontroleerden verkoop van sterke dranken. Het sprak zijn vertrouwen in de socialistische ministers uit inzake een verzekering van het evenwicht der begrooting zonder dat de sociale wetten in het gedrang zouden komen. Het keurde in groote meerderheid Spaak's buitenlandsche politiek goed.
Over de buitenlandsche politiek waren twee resoluties voor handen: één van Spaak zelf, die goedkeuring van het buitenlandsche beleid eischte zonder meer, de andere van de Congres-commissie, die alleen goedkeuring in beginsel inhield. Spaak's resolutie werd met 386.046 tegen 132.492 bij 34.185 onthoudingen aangenomen.
Vandervelde verklaarde na deze stemming, van zijn mandaat als voorzitter van de partij geen vernieuwing te zullen vragen. (Het Volk)
(V. b. Min. Spaak 3494 D.; Werkliedenpartij 2697 A.)

10 NOVEMBER 1938

C. **LUCHTVAART. — Gordon-Bennett-Race. —**
Op 11 September heeft het vertrek van de deelnemers aan de Gordon-Bennett-race te Luik plaats gehad. De uitslagen zijn de volgende:
1. „L. O. P. P.", Janusz en Janik (Polen), te Trojan (Bulgarije), 1,650 kilometers.
2. „Warszawa II", Kryszowski en Aanckuki (Polen), te Catunelle (Roemenië), 1,470 kilometers.
3. „S. 11", Thonnard en Vanderschueren (Belgen), te Vidin (Bulgarije), 1,450 kilometers.
4. „Maurice Mallet", Dollfus en Jacquet (Franschen), te Mraconia (Roemenië), 1,400 kilometers.
5. „Polonia II", Koblanski en Pantalan (Polen), te Pojenicza (Roemenië), 1,390 kilometers.
6. „Belgica", Demuyter en Hofmans (Belgen), te Szilagy (Roemenië), 1,350 kilometers.
7. „Wallonie", Quersin en Van Schelle (Belgen), te Paks (Hongarije), 1,100 kilometers.
8. „Flandre", Crombez en Goez (Franschen), te Bratislava (Tsjecho-Slowakije), 900 kilometers.
9. „Zurich III", Tilgenkamp en Schaetth (Zwitsers), te Raasdorf (Oostenrijk), 850 kilometers.

(Agence Belga) **(Vorig bericht 2851 A.)**

E. **POLEN. — Parlementsverkiezing. - Uitslagen. —**
Volgens de officieele cijfers van 7 November '38, hebben 11.844.704 van op 17.585.385 stemgerechtigden hun stem uitgebracht voor de verkiezingen voor het parlement.
De gemiddelde deelneming is sedert de vorige verkiezingen met 21 procent gestegen. Van de 208 gekozene zijn 161 lid van het kamp der nationale eenheid.
De Oekrainsche minderheid heeft 19 zetels veroverd, de Joodsche 5. De Duitsche minderheid heeft haar stemmen op de regeeringscandidaten uitgebracht.
Hoewel verscheidene candidaten van het kamp der nationale eenheid een nederlaag hebben geleden, beteekenen de verkiezingen in haar geheel een succes voor de regeering. Het is echter moeilijk conclusies te trekken, daar de oppositie-partijen niet aan de verkiezingen hebben deelgenomen. Men zal bij de gemeenteraadsverkiezingen in December de politieke verhouding beter kunnen beoordeelen.
De uitslagen zullen op 18 November officieel worden gepubliceerd. Volgens de nieuwe grondwet zal de Kamer op zijn laatst dertig dagen na die publicatie bijeenkomen. (Polska Agencia Telegraficzna)
(Vor. ber. Parlement 3448 H.)

F. **SPANJE. — Burgeroorlog. - De „Nadir" - Rechtsch Offensief. —**
Nadir. — Op 2 November heeft op de Noordzee ter hoogte van Cromer in het graafschap Norfolk, tusschen een hulpkruiser, behoorende aan Generaal Franco's strijdmacht, en een koopvaarder van de regeering, de „Nadir" (5649 br. reg.ton), een gevecht plaats gehad. Aan boord van de Nadir bevonden zich 37 personen. Het schip is in den grond geboord. Alle opvarenden werden door Engelsche reddingsbooten gered.

Rechtsch offensief. — Franco's troepen aan het Ebro-front ondernemen, gesteund door een sterke luchtmacht, voor de 7e maal een offensief om de republikeinen daar uit hun stellingen te verdrijven. De gevechten worden thans gevoerd ten zuiden van den weg van Gandesa naar Mora de Ebro, in de Sierra de los Caballos. De rechtschen hebben hier op 31 October zes heuvels veroverd, hoewel de republikeinen beweren er in den nacht daarop drie te hebben heroverd.

Madrid. — Op 7 November is het derde jaar van de belegering der stad ingegaan.
Tijdens het beleg zijn in totaal 1.176 burgers door bommen en granaten gedood.
Ten naaste bij tweevijfden van alle gebouwen in Madrid zijn volkomen verwoest, waarvan 15.000 in de militaire zone en 5.100 elders. (Telex-A. N. P.)
(Vor. ber. Burgeroorlog 3510 F.)

G. **FRANKRIJK. — Congres der Socialistische partij te Parijs. - Motie van Léon Blum in zake de instandhouding van het Volksfront. —**
Van 5—6 Nov. '38 heeft een partij-congres te Parijs plaats gehad. Een motie, welke door Léon Blum bij den nationalen raad der S.F.I.O. is ingediend en welke ook is aangenomen, bevestigt, dat de partij al haar verplichtingen jegens het Volksfront zal vervullen en zij vraagt den overigen partijen van dit front de noodzakelijke offers te brengen om de eenheid te handhaven.
De motie gaat verder met te verklaren, dat de S.F.I.O. bereid is deel te nemen aan de regeering tot verdediging van de democratie en de sociale hervormingen tegen de aanvallen van het fascisme. De partij is overtuigd, dat een zoo samengestelde regeering Frankrijk in staat zal stellen groot nationaal en internationaal initiatief te nemen, welke noodig zijn voor de veiligheid des lands en te werken aan het organiseeren van den vrede.
Deze tekst werd met 6745 stemmen aangenomen. In een door Zyromski voorgestelden tekst, waarop 1241 stemmen werden uitgebracht, wordt gezegd, dat de regeering-Daladier niet moet rekenen op den steun van de S.F.I.O. en wordt geëischt, dat een regeering zal worden samengesteld, welke alle proletarische, democratische en nationale krachten vereenigt en welke bereid is tegen het binnen- en buitenlandsch fascisme de democratische vrijheden der arbeiders en de veiligheid van Frankrijk te verdedigen.
(Agence Belga) **(Vorig bericht 3298 B.)**

A. **ITALIE. — Lybië. - 20.000 Italiaansche kolonisten.** Twintig duizend Italiaansche kolonisten zijn op 3 November te Tripolis aangekomen en met groote eerbewijzen door de militaire, civiele en partij-autoriteiten ontvangen. In tegenwoordigheid van maarschalk Balbo knielden de kolonisten om 11 uur in volmaakte orde neer voor een dankgebed en om bescherming af te smeeken voor hun werk. Vervolgens werd een ruiterstandbeeld van Mussolini onthuld, dat den Duce met opgeheven Islamzwaard voorstelt. Balbo sprak een luid toegejuichte redevoering uit.
(Stefani) **(Vor. ber. Lybië 3521 A.)**

B. **SOVJET-RUSLAND. — Verjaardag der October-revolutie gevierd. - Rede van Molotof. —**
In den grooten schouwburg van Moskou is de 21ste verjaardag van de October-revolutie gevierd in tegenwoordigheid van Stalin, Kalinin, Andrejev, Kaganowitsj, Molotof, Mikojan, Worosjilov, Boedjenny en Dimitrof.
De voorzitter van den raad van volkscommissarissen, Molotof, hield een rede, waarin hij mededeelde, dat de industrieele productie in den loop van het jaar met 12% is toegenomen. Ten aanzien van de buitenlandsche politiek zeide hij, dat „de tweede imperialistische oorlog reeds was begonnen van Gibraltar tot Shanghai. De democratische landen beweren zwak te staan tegen den aanvaller, maar in werkelijkheid wenschen zij niet ernstig te intervenieeren tegen den aanvaller, want zij vreezen de arbeidersbeweging nog meer. Alleen de Unie van Sovjet-republieken heeft zich krachtig tegen den aanval gekeerd."
Na te hebben verklaard, dat het incident bij het Khassan-meer werd uitgelokt door het Duitsche fascisme, dat de kracht van het Sovjet-leger wilde beproeven, herinnerde Molotof aan de gebeurtenissen in Tsjecho-Slowakije. Hier heeft alleen de Sovjet-Unie zich trouw aan de overeenkomsten getoond. De regeeringen van Frankrijk en Engeland willen de wereld doen gelooven, dat te München de vrede heeft overwonnen. In werkelijkheid is er sprake van een overwinning eerst van Engeland en Duitschland op Frankrijk, dat er toe werd gebracht niet te voldoen aan zijn verplichtingen tegenover Tsjecho-Slowakije en vervolgens van een overwinning van de vier machtige kapitalistische landen, Duitschland, Engeland, Frankrijk en Italië op Tsjecho-Slowakije.
Vervolgens zeide Molotof, dat de Sovjet-Unie vastbesloten is tot den laatsten man de spionnen, provocateurs en andere buitenlandsche agenten uit te roeien. In deze richting is reeds heel wat gedaan. (Prawda)
(Vor. ber. Molotof 3131 C.; October-revolutie 3011 B.)

C. **ZUID-AFRIKA. — Kabinetswijzigingen. —**
In het kabinet van de Zuidafrikaansche Unie hebben zich eenige wijzigingen voorgedaan. Pirow is benoemd tot minister van Handel en Industrie, Wells behoudt de portefeuille van Defensie, terwijl het ministerie van Spoorwegen, dat tot nu toe onder leiding van Pirow stond, thans zal worden beheerd door senator A. P. J. Fourie, den demissionnairen minister van Handel en Industrie, wiens benoeming tot senator aanleiding tot de kabinetscrisis was. Kolonel Reitz, minister voor het Mijnwezen, wordt opvolger van minister Hofmeyr, die is afgetreden, terwijl W. R. Collins de portefeuille van Reitz zal overnemen. Ten slotte is R. H. Henderson benoemd tot minister zonder portefeuille in de plaats van Surrock.
(Telex-A. N. P.)

11 NOVEMBER 1938

D. **NEDERLAND. — Wijziging Pensioenwet Spoorwegambtenaren. - Het wetsontwerp ingetrokken. —**
De minister van Waterstaat heeft aan de Tweede Kamer mede namens zijn ambtsgenooten van Binnenlandsche Zaken en Financiën op 7 November medegedeeld, dat het bij Koninklijke boodschap op 13 April 1938 aangeboden wetsontwerp tot wijziging van de pensioenwet voor de spoorwegambtenaren 1925 is ingetrokken. (Nwe Rott. Crt.)
(Vorig bericht 3511 B.)

E. **FRANSCH-ITALIAANSCH CONFLICT. — Toeristenverkeer hersteld. —**
In verband met de benoeming van André Français-Poncet als ambassadeur te Rome werd op 7 Nov. '38 het toeristenverkeer naar Frankrijk, dat door de Italiaansche regeering op 5 Augustus was stopgezet, hersteld. (Stefani)
(Vor. ber. 3390 B.; Frankrijk—Italië 3504 B.)

F. **KEMAL ATATURK OVERLEDEN. —**
De president der Turksche republiek is op 10 November '38 te Istanboel op 57-jarigen leeftijd overleden.

Data uit zijn leven. —

1881 Moestafa Kemal (later Kemal Ataturk) wordt te Saloniki geboren.
1906 Kemal, als jong officier, voert revolutionnaire actie te Saloniki.
1914—18 Moestafa Kemal blinkt uit als militair leider aan de fronten, vooral als verdediger der Dardanellen. Hij wordt kolonel en later generaal.
1919 Moestafa Kemal proclameert een onafhankelijke regeering te Sivas.
1921—22 Oorlog met Griekenland, dat verpletterend wordt verslagen.
1922 Op 17 November wordt het Sultanaat in Turkije afgeschaft.
1923 Kemal sluit te Lausanne een niet gedicteerden vrede met de geallieerde mogendheden uit den wereldoorlog. Hij wordt president der Turksche republiek.
1923 Op 14 October wordt Angora (Ankara) hoofdstad en zetel der Turksche regeering.
1926 De fez wordt verboden. Kemal verwestert de republiek.
1928 Het Latijnsche alfabet wordt ingevoerd. De Koran wordt in het Turksch vertaald.
1930 Er ontstaat een oppositie-beweging.
1931 De oppositie onderdrukt. Kemal wordt onbeperkt alleenheerscher over Turkije.

Ataturk noemde hij zich zelf, toen titels en erfelijke rangen werden afgeschaft en familienamen moesten worden aangenomen. Vader der Turken beteekent die naam, die met den kinderloozen dictator — hij bezat alleen een aangenomen dochter — weer uitsterft. Hij is voor de Turken een hardvochtig vader geweest; en een die met dien anderen dictator Peter den Groote de fout gemeen had, dat hij meende de historie te kunnen dwingen, zooals hij zichzelf gedwongen heeft geen acht te slaan op de pijnen, waarmee de kwaal, die zijn gezondheid sloopte, hem voortdurend martelde. Hij vergat ze in toomelooze actie en in woeste drinkgelagen.
Medelijden met, noch trouw aan personen kende hij; zijn besten vriend, den eenigen met wien hij ooit vertrouwelijk was, liet hij doodschieten en op dienzelfden tijd organiseerde hij een ontvangst van diplomaten en hoogwaardigheidsbekleeders, waar hij zich bijzonder geanimeerd gedroeg. Zijn vrouw, Latifa Hanoem, die hem trachtte te remmen in zijn dictatoriale neigingen, verstiet hij, kort nadat ze met veel opofferingen zijn moeder twee jaar verpleegd had. Hard en wraakzuchtig, zich niet gebonden voelend aan moraal en zonder werkelijke vrienden ging hij zijn weg. Zijn wilskracht en zijn scherp verstand slechts wijdend aan het volk, in welks toekomst hij geloofde met alle kracht van zijn toomeloos temperament.
Zijn dood is zoowel voor den politieken toestand op den Balkan als voor dien van Europa van groote beteekenis, omdat Kemal Ataturk zich in de laatste jaren meer en meer van Rusland losgemaakt had en toenadering tot Engeland zocht.
(Algemeen Handelsblad - Het Volk - De Telegraaf)
(Vor. ber. Kemal Ataturk 1703 H.)

G. **FRANKRIJK. — Aanslag op den Duitschen derden legatie-secretaris te Parijs, Ernst von Rath. - Het slachtoffer overleden. —**
Op 7 Nov. '38 heeft een zeventienjarige Joodsche emigrant een aanslag gepleegd op den derden legatie-secretaris van de Duitsche legatie te Parijs, Ernst von Rath. De dader, Grynzpan, een Poolsch onderdaan, kreeg bericht, dat zijn ouders, die dertig jaar lang in Duitschland hebben gewerkt, op transport waren gesteld naar Polen (zie pag. 3525 B.) met twintigduizend andere Joden van Poolsche nationaliteit en ergens aan de grens tusschen Polen en Duitschland in honger en kou kampeeren. Uit wraak over deze behandeling pleegde Grynzpan den aanslag op Von Rath, op wien hij twee revolverschoten loste. Von Rath werd ernstig verwond.
De Duitsche ambassadeur deelde den Franschen minister Bonnet mede, dat de dader na den aanslag door den ambassadeur is verhoord. Hij heeft verklaard een Poolsche vluchteling te zijn, die naar de ambassade was gekomen met het doel iemand te dooden.
De Fransche regeering heeft den Duitschen ambas-

sadeur te Parijs haar diep leedwezen betuigd over den aanslag.
Hoewel Adolf Hitler zijn eigen geneesheeren naar Parijs had gezonden, kon Von Rath niet worden gered. Hij overleed op 9 November in de kliniek der universiteit aan de bekomen verwondingen. Von Rath was 30 jaar oud. Zijn vader en moeder waren aan het sterfbed. (Telex-A. N. P.)

A. **WAPENSTILSTANDSDAG. — 11 November 1918 —11 November 1938. - Recapitulatie der voornaamste gebeurtenissen. —**

1918 11 Nov. Wapenstilstand.
1919 28 Juni. Vredesverdrag van Versailles (Duitschland) en St. Germain (Oostenrijk).
Nov. Vrede van Neuilly (Bulgarije).
1920 Juni. Vrede van Trianon (Hongarije).
1921 Febr. Kleine Entente gesticht door Tsjecho-Slowakije en Roemenië.
Nov. Vlootconferentie van Washington; Negen-Mogendheden-verdrag in zake China.
1922 Febr. Duitsch-Russisch verdrag van Rapallo.
1923 Jan. Bezetting van het Roergebied.
Aug. Vrede van Lausanne (Turkije).
1924 Jan. Eerste Arbeidersregeering in Engeland.
Oct. Protocol van Genève.
1925 Oct. Verdragen van Locarno.
1926 Sept. Duitschland lid van den Volkenbond.
1927 Juni. Mislukte vlootconferentie te Genève.
1928 Aug. Kellogg-pact.
1929 Oct. Begin van de wereldcrisis in Wallstreet.
Dec. Chaco-oorlog in Zuid-Amerika.
1930 Juli. Definitieve ontruiming van het Rijnland.
1931 April. Spaansche republiek uitgeroepen.
Sept. Japansche overval op Mandsjoekwo.
1932 Febr. Ontwapeningsconferentie in Genève.
1933 Jan. Hitler aan de macht.
Maart. Roosevelt tot President gekozen.
Oct. Duitschland verlaat den Volkenbond.
1934 Jan. Tienjarenpact tusschen Duitschland en Polen.
Febr. Burgeroorlog in Oostenrijk.
30 Juni. Oppositie in Duitschland. Leiders doodgeschoten.
Juli. Dollfuss vermoord.
Sept. Sovjet-Rusland lid van den Volkenbond.
Oct. Koning Alexander van Joego-Slavië en Barthou in Marseille vermoord.
1935 Jan. Volksstemming in het Saargebied.
Maart. Duitschland voert den dienstplicht in.
Oct. Italiaansche overval op Abessynië; de Volkenbond past sancties toe.
Dec. Vredesvoorstel Laval—Hoare.
1936 Maart. Duitsche troepen bezetten het Rijngebied.
Mei. De Negus verlaat Abessynië.
Juni. Eerste Volksfront-regeering in Frankrijk.
Juli. Begin van den Spaanschen burgeroorlog.
1937 Juli. Begin van den Japansch-Chineeschen oorlog.
1938 Maart. Duitschland annexeert Oostenrijk.
Sept. Vier-Mogendheden-accoord van München.
Oct. Duitschland annexeert het Sudetenland. Polen annexeert Teschen.
Nov. Hongarije annexeert een deel van Slowakije.
Nov. 10. Pogroms in geheel Duitschland.

(Vorig bericht 1568 E.)

C. **GROOT-DUITSCHLAND. — Terreur. - Joodsche zaken vernield. - Joden gearresteerd. - Vele zelfmoorden. —**
Rijksminister Goebbels heeft op 10 Nov. '38 de volgende proclamatie uitgevaardigd:

„De gerechtvaardigde en begrijpelijke verontwaardiging van het Duitsche volk over den laffen Joodschen sluipmoord op een Duitsch diplomaat (von Rath) te Parijs heeft zich in den afgeloopen nacht op groote schaal geuit. In talrijke steden en dorpen zijn daden van vergelding tegen Joodsche gebouwen en zaken gepleegd.
Aan de geheele bevolking wordt thans de strenge eisch gesteld, dat van alle verdere demonstraties en acties tegen de Joden onmiddellijk moet worden afgezien. Het definitieve antwoord op den Joodschen aanslag te Parijs zal den Joden gegeven worden langs den weg van wetgeving en verordening."

Onmiddellijk na den dood van Von Rath is over geheel Duitschland op 10 November om klokslag half drie in den morgen, een georganiseerd pogrom uitgebroken, die duizenden treft en de Joodsche bedehuizen over geheel Duitschland in vlammen deed opgaan. In Berlijn, Keulen, München enz. zijn alle Joodsche winkels door jonge lieden, gewapend met steenen en knuppels, vernield. De nog bestaande Joodsche organisaties zijn practisch opgeheven, hun bladen zijn verboden. Alle Joden hebben hun wapens moeten inleveren. Alle mannelijke Joden zijn te München van hun bed gelicht en in barakken opgesloten. Alleen reeds te Weenen zijn 5.000 Joden gearresteerd en vele Joden hebben zelfmoord gepleegd. Ook zijn vele Joden mishandeld.
Een ambtenaar van het ministerie van Propaganda te Berlijn heeft de pers het volgende medegedeeld:
„Het is juist, dat het ministerie van Propaganda de verantwoordelijkheid voor de gebeurtenissen op zich genomen heeft. Het aantal Joden, die voor hun eigen veiligheid in hechtenis genomen zijn, is niet bekend, het zal later gepubliceerd worden. De politie is bij de spontane betoogingen tegen de Joodsche winkels niet tusschenbeide gekomen."
Vooraanstaande leden der regeering o.m. Hitler, Göring, Hess, Goebbels en Von Ribbentrop zijn bijeengekomen om maatregelen te beramen, welke tegen de Joden zullen worden genomen.
(Telegraaf - Telex-A. N. P. - Alg. Handelsbl. - D.N.B.)

(Vor. ber. 3533 G.; Anti-Semitisme 3496 C.)

D. **PALESTINA. — Verdeeling opgegeven. - Uitnoodiging tot Ronde-Tafel-conferentie. —**
De Engelsche regeering heeft op 9 Nov. '38 het plan tot verdeeling van Palestina in een Arabischen en een Joodschen staat opgegeven en wenscht een Ronde Tafel-conferentie te Londen.
Te dien einde stelt de regeering zich voor onmiddellijk vertegenwoordigers van de Arabieren in Palestina en van de naburige staten eenerzijds en van de „Jewish Agency" anderzijds uit te noodigen, ten einde met hen zoo spoedig mogelijk in Londen een bespreking te houden over de toekomstige politiek, inclusief over het vraagstuk van de immigratie in Palestina. Zij hecht er evenwel groot gewicht aan, dat er spoedig een beslissing wordt bereikt. Daarom zal de regeering indien de besprekingen te Londen binnen een redelijk tijdsverloop geen overeenstemming zouden opleveren, haar eigen besluit nemen in het licht van haar onderzoek van het probleem op grond van de besprekingen te Londen en de politieke aankondigingen welke zij voornemens is te volgen. (Telex-A. N. P.)

(Vor. ber. Verdeelingsplan 3498 C.)

12 NOVEMBER 1938

E. **GROOT-DUITSCHLAND. — Terreur. - Oordeel van de Engelsche Pers. —**
De meeste Engelsche bladen uiten op 11 November in hoofdartikelen hun verontwaardiging over de antisemitische uitspattingen in Duitschland.
De „Times" is van oordeel, „dat geen buitenlandsche propagandist, die erop uit is, Duitschland zwart te maken voor het oog der wereld, de beschrijving van de brandstichtingen, mishandelingen en laaghartige aanvallen op een weerloos en onschuldig volk zou kunnen overtreffen. Millioenen Duitschers moeten afschuw hebben voor de oneer, die hun naam op 10 Nov. is aangedaan en de verantwoordelijkheid, waarin men hen heeft laten deelen".
„Duitschland gaf zich over aan een orgie van woestheid, welke door de geheele beschaafde wereld een rilling van afgrijzen zal doen gaan," schrijft de „Daily Telegraph" in een hoofdaritkel. Het blad constateert dat de pogrom het stempel draagt van zorgvuldige organisatie en ook van officieele vergoelijking. Anders zou het onmogelijk zijn, om het gelijktijdig uitbreken ervan voor het geheele land op het eigenaardige uur van half drie in den nacht te verklaren. „Het eenige lichtpunt in de geheele afschuwelijke affaire, vervolgt de „Daily Telegraph" is, dat het leven der Joden gespaard werd, doch niets anders is hun gelaten; zooals het relaas der zelfmoorden aantoont, kozen sommigen hunner den dood als het minst kwade."

(Vorig bericht 3534 C.)

Het Luchtrecht

A. De vorming van het luchtrecht. —

Bij de aanvaarding van het ambt van privaat-docent voor het luchtrecht aan de rijksuniversiteit te Leiden heeft op 19 October '38 mr. D. Goedhuis een openbare les gehouden over: De vorming van het luchtrecht. Aan zijn betoog is het volgende ontleend:

Er zijn drie factoren, welke het speciale karakter van de luchtvaart bepalen:

a. de mogelijkheid elk willekeurig punt der aarde van ieder ander willekeurig punt langs den kortsten weg te bereiken. Terwijl het landverkeer als verkeersweg is aangewezen op de eendimensionale spoorlijn, autoweg enz., en het zeeverkeer de tweedimensionale zee-oppervlakte als verkeersweg bezit, beweegt het luchtverkeer zich in de driedimensionale ruimte. Horizontaal zoowel als verticaal is zijn verkeersweg practisch onbegrensd en daardoor onafhankelijk van de natuurlijke obstakels, zooals bergen, woestijnen, zeeën en moerassen.

Hoe sterk ook in bepaalde opzichten het lucht- en het zeeverkeer aan elkaar zijn verwant, het principieele onderscheid, dat in verband met het verschil in milieu waarin zij zich bewegen, te maken valt, dient nooit uit het oog te worden verloren;

b. daar de luchtoceaan overal en op elk tijdstip te gebruiken is, kan luchtverkeer op ieder oogenblik ingesteld en beëindigd worden;

c. Als derde factor is de snelheid te noemen. Wat deze factor beteekent, wordt duidelijk als men bedenkt, dat de afstand tusschen de twee op den aardbol verst verwijderde punten reeds nu in drie dagen per luchtvaartuig kan worden overbrugd.

De bovengenoemde eigenschappen maken het luchtverkeer tot het eenige verkeersmiddel, dat in staat is geheel op eigen kracht wereldverkeer in den ruimsten zin van het woord te bewerkstelligen.

Spr. lichtte zulks met enkele cijfers toe.

Eenige maanden geleden werd door de Conference Aeropostale Européenne een besluit genomen, dat vèrstrekkende gevolgen op het gebied van het postvervoer zal hebben. Er werd n.l. besloten, dat van 1 Augustus 1939 af alle Europeesche postadministraties de briefpost zonder bijslag door de lucht zullen doen vervoeren. Dank zij de luchtvaart zullen b.v. de landen aan de Westkust van Zuid-Amerika twintig tot dertig jaar van hun ontwikkeling overspringen.

In Siberië, Noord-Canada, Nieuw-Guinea en Perzië zijn door middel van de luchtvaart goud-, tin- en radiummijnen tot ontwikkeling gebracht, waarvan de exploitatie zonder de luchtvaart een absolute onmogelijkheid zou zijn geweest.

De luchtphotografie is voor de geologische wetenschap van onschatbare waarde.

Ten slotte dient te worden gewezen op de uitkomst welke de luchtvaart brengt in gevallen waar het bestaande vervoer door andere middelen onmogelijk is geworden, hetzij door natuurrampen, overstroomingen b.v., hetzij door andere omstandigheden als het bevriezen van rivieren of zeeën.

Een geheel nieuwe phase in de ontwikkeling van de luchtvaart zal aanbreken met de opening van de geregelde luchtdiensten over den Atlantischen Oceaan.

Onlangs is een artikel van den heer A. Plesman verschenen over de luchtvaart ten dienste van de emigratie. Daarin merkt hij op, dat de gebondenheid aan den bodem, één van de voornaamste eigenschappen van den mensch welke de emigratie hebben belet, geneutraliseerd wordt door de luchtvaart, daar het gevoel van afstand van het geboorteland verdwijnt.

Uit de voorafgaande beschouwingen over de beteekenis van de luchtvaart zijn de volgende conclusies te trekken. Met de ontwikkeling van de luchtvaart is een eminent sociaal belang gediend. Deze ontwikkeling kan slechts haar vollen omvang bereiken, wanneer er voldoende waarborgen voor het bereiken van het wereldverkeer bestaan. De historie heeft geleerd, dat door de toeneming in belangrijkheid van het verkeer de economische factoren de zuiver politieke op den achtergrond dringen. Deze gang van zaken zal zich in de luchtvaart herhalen en het proces zal versneld worden zoodra de overtuiging begint door te dringen, dat slechts door het zwaartepunt van de luchtvaart in het economisch belang te zoeken, de voor de luchtvaart onontbeerlijke universaliteit kan worden bereikt.

Het luchtverkeer heeft, door meer dan eenige andere menschelijke uitvinding de nominale grootte van den aardbol te verkleinen, de objectieve solidariteit krachtig versterkt. Maar bestaat er reeds in de luchtvaart een subjectieve solidariteit welke positief haar pogingen richt op het bereiken van collectiviteit? Of, om deze vraag anders te stellen, is de betrekking tusschen degenen die het luchtverkeer uitoefenen gebaseerd op het idee van onderlinge afhankelijkheid?

Op de volgende gronden meent spr. deze vraag bevestigend te kunnen beantwoorden. In de eerste plaats is te wijzen op de rol welke de „International Air Traffic Association" — afgekort I.A.T.A. — in het bereiken van de collectiviteit speelt. Deze organisatie, welke het brengen van eenheid in de exploitatie van luchtlijnen van internationaal belang beoogt; omvat, met een enkele uitzondering, alle belangrijke luchtvaartmaatschappijen welke het internationale vervoer over de geheele wereld bewerkstelligen.

In de tweede plaats verdienen de bijzonder belangrijke Poolovereenkomsten vermelding, welke tusschen het meerendeel der Europeesche luchtvaartmaatschappeijen bestaan en krachtens welke de inkomsten op een luchtlijn welke door meerdere maatschappijen wordt bevlogen, volgens bepaalde regelen worden verdeeld.

In de derde plaats is te wijzen op de overeenkomst welke tusschen de Air France en de Deutsche Lufthansa betreffende het luchtverkeer over den Zuid- en Noord-Atlantischen Oceaan in Juli 1937 is gesloten. Behalve bepalingen betreffende samenwerking op commercieel gebied, houdt deze overeenkomst in „un appui mutuel, pour obtenir des autorisations de survol".

Het constateeren van het feit, dat luchtverkeer beteekent wereldverkeer, leidt tot het stellen van den eisch, dat de vorming van het luchtrecht op een wereldbasis moet geschieden. Dit wil niet zeggen, dat men reeds nu moet trachten een wereldcode te scheppen, maar het wil wel zeggen, dat zij, die met de vorming van het luchtrecht zijn belast, na dienen te gaan of de wegen, welke zij bij die vorming volgen, uiteindelijk zullen leiden tot het bereiken van het ideaal van een wereldluchtrecht.

Uit het constateeren van het feit, dat met de ontwikkeling van de luchtvaart een eminent sociaal belang wordt gediend, volgt, dat de op het gebied van de luchtvaart te stellen regelen de ontwikkeling van het luchtverkeer zooveel mogelijk dient te worden bevorderd.

Dit beteekent wat het publiekrecht betreft, dat rekening moet worden gehouden met de leering, welke kan worden getrokken uit de historische ontwikkeling der andere verkeersmiddelen, n.l., dat door de economische pressie de politieke invloeden, welke bij elk verkeersmiddel een min of meer groote rol spelen, worden teruggedrongen.

Ten slotte het privaatluchtrecht.

Op de eerste internationale conferentie voor privaatluchtrecht, in 1925 bijeengeroepen op initiatief der Fransche regeering, werd een lijst van punten op luchtvaartrechtelijk gebied opgesteld, welke naar de meening van de conferentie o.m. bestudeerd dienden te worden. Verder werd besloten tot de vorming van een speciale commissie van experts, belast met het zorgdragen voor de voortzetting van de werkzaamheden der conferentie. Deze commissie, gedoopt met den wereldschen naam „Comité International Tech-

nique d'Experts Juridiques Aériens" —afgekort „Citeja" —, is voor de eerste maal in Mei 1926 te Parijs bijeengekomen.

Allereerst dient er op gewezen, dat de „Citeja" geen wetgevende macht bezit. Haar taak is het voorbereiden van door diplomatieke conferenties aan te nemen verdragen. Dit systeem biedt het groote voordeel, dat, daar de „Citeja" is samengesteld uit experts welke hun regeeringen niet rechtstreeks kunnen binden, deze bij hun werkzaamheden zich kunnen laten leiden door uitsluitend wetenschappelijke overwegingen. In het algemeen gesproken is dit in de praktijk ook inderdaad het geval geweest.
De grondslagen, waarop de „Citeja" de noodazkelijke eenvormigheid van regelen in het privaatluchtrecht wil opbouwen, zijn juist.
Er zijn twee factoren, welke krachitg zullen medewerken tot het verkrijgen van eenvormigheid in de toepassing der luchtvaartverdragen.
In de eerste plaats is te wijzen op een door de „Citeja" aanvaard ontwerpverdrag betreffende de medewerking van de „Citeja" aan de interpretatie en de uitvoering van de internationale verdragen van privaatluchtrecht.
In de tweede plaats heeft spr. reeds de meening uitgesproken, dat in verband met de onmogelijkheid, verschillen tusschen nationale en internationale luchtrechtsregelen te handhaven, de nationale luchtvaartwetgeving in alle landen op den duur in overeenstemming zal worden gebracht met de internationale.
Het wereldkarakter van het luchtverkeer eischt een wereldluchtrecht. De rechtsvorming zooals deze tot nu toe is geschied, oriënteert zich in deze richting. Wanneer in de naaste toekomst een geregeld luchtverkeer over den Atlantischen Oceaan zal zijn ingesteld, zullen de factoren welke reeds nu de rechtsvorming in de gewenschte richting leiden een steeds krachtiger aandrang gaan uitoefenen.
De internationale codificatie van het luchtrecht is een symbool van de internationale eenheid in de luchtvaart. De op een wereldbasis berustende juridische ontwikkeling zal krachtig medewerken tot het bereiken van een internationale solidariteit, welke onontbeerlijk is voor de rol welke het luchtverkeer ten behoeve der gemeenschap bestemd is te vervullen.
(Nwe Rott. Courant)

(Vor. ber. Rechtswetenschap 2902 B.; Ambtsaanv. in het Onderwijs 3531 C.)

A. VOLKENBOND. — Protocol in zake het Verdrag van Versailles. - Losmaking van dit verdrag. —
Hr. Ms. gezant te Bern, tevens permanent vertegenwoordiger van Nederland bij den Volkenbond, dr. A. Loudon, is op 4 November overgegaan tot onderteekening van het protocol, houdende de wijzigingen in het Volkenbondsverdrag, welke op 30 September '38 zijn aangenomen door de negentiende Volkenbondsvergadering.
Bedoelde wijzigingen beoogen het zoogenaamde losmaken van het Volkenbondsverdrag van het vredesverdrag van Versailles en de overeenkomstige vredesverdragen, die na den wereldoorlog zijn gesloten.
Deze wijzigingen zijn reeds onderteekend door: Afghanistan, Argentinië, België, Bolivia, Britsch-Indië, Bulgarije, Canada, China, Columbia, Cuba, Dominicaansche republiek, Ecuador, Egypte, Frankrijk, Griekenland, Gr.-Brittannië, Haiti, Hongarije, Ierland, Irak, Iran, Mexico, Noorwegen, Panama, Peru, Portugal, Spanje en Uruguay. Voor het in werking treden van de wijzigingen is noodig, dat deze worden bekrachtigd door alle staten, die zitting hebben in den raad, en tevens door de meerderheid van de staten, die lid zijn van den bond. (Telex-A.N.P.)

(Vorig bericht 3484 D.)

B. KARPATHISCHE OEKRAINE. — Volosin volgt dr. Brody op. —
Dr. Brody, de vroegere premier van Roethenië, is wegens hoogverraad tot 20 jaar gevangenisstraf veroodeeld. Volosin, een Katholiek priester, volgt hem als premier op. (Nowa Swoboda)

(Vor. ber. Dr. Brody 3521 E.)

C. BELGIE. — „Kongo is Belgisch en het zal dit blijven". - Rede van minister De Vleeschauwer. —
De veertigste verjaardag van de overwinning der troepen van den onafhankelijken Kongostaat op de slavenjagers, is op 31 October '38 met een banket gevierd.
Volgens de „Nation Belge" heeft de minister van koloniën, De Vleeschauwer, in een bij deze gelegenheid gehouden rede o.m. verklaard: Het land is trotsch op zijn verrichtingen op koloniaal gebied. Kongo is aan niemand ontstolen. Wij danken het aan een Koning, die een groot Koning was, en aan diens prachtige medewerkers. Wij hebben hem aan niemand ontstolen, niemand zal hem ons ontnemen.
Minister De Vleeschauwer voegde hier nog aan toe: Ik zou het over uw hoofden aan België en aan degenen over onze grenzen willen toeroepen, Kongo is Belgisch en zal Belgisch blijven. (Nation Belge)

13 NOVEMBER 1938

D. GROOT-DUITSCHLAND. — Adolf Hitler spreekt te München over de Koloniën. —
Ter gelegenheid van de jaarlijksche bijeenkomst der oude nationaal-socialistische strijders heeft de Duitsche Rijkskanselier in den Bürgerbräukeller te München, op 8 November een redevoering gehouden, waarin hij o.m. teruggave der oude Duitsche koloniën eischte.
Wij hebben meer dan eens verklaard, dat wij van deze landen heelemaal niets willen, behalve de teruggave der ons eens onder wederrechtelijke voorspiegelingen afgenomen koloniën. Ik heb steeds verzekerd, dat dat natuurlijk heelemaal geen kwestie van oorlog is, het is slechts een kwestie, laat ons zeggen, van gerechtigheid en van de werkelijke bedoeling een samenleving van volken mogelijk te maken.
Overigens hebben wij van deze landen heelemaal niets te eischen. Wij verlangen van hen niets, integendeel, wij moeten met hen slechts zaken doen, d.w.z. wij willen met hen handel drijven. (D. N. B.)

(Vor. ber. Koloniën 3221 E.; Hitler 3530 B.)

E. GROOT-DUITSCHLAND. — Kerkstrijd. - Pleidooi van mgr. Faulhaber voor de handhaving der persoonlijkheid. —

Kardinaal Faulhaber heeft op 6 November, op den Zondag na Allerheiligen, zijn gebruikelijke predikatie gehouden in de Liebfrauenkirche te München, waarin een vijfduizend menschen verzameld waren. De kardinaal verdedigde de Chr. beginselen tegen de theorieën van het nationaal-socialisme. Hij keerde zich scherp tegen het verloren gaan van de persoonlijkheid van het individu in het Derde Rijk, en pleitte voor de rechten van het individu en zette de plichten van het individu jegens den Staat uiteen. De bestaande spanning tusschen Kerk en Staat kan slechts worden opgeheven door het uitwegen van rechten en plichten. De burgers kunnen niet alleen plichten hebben; wanneer zij hun plicht hebben vervuld jegens den Staat, moeten zij ook rechten hebben. De Kerk moet zich er tegen verzetten, dat de eenling een niets is.
Na de plichten van het individu jegens den Staat uiteen gezet te hebben, verklaarde de kardinaal, dat de staatsburger vier rechten heeft, n.l.:
1e. Het recht in God te gelooven, waarbij de kardinaal de opmerking maakte in deze dagen verplicht te zijn den nadruk op dit recht te leggen.
2e. Het recht voor dit geloof uit te komen: men mag het individu niet beletten deel te nemen aan godsdienstoefeningen, met het dreigement te worden uitgesloten van de nationale gemeenschap.
3e. Het recht de stem van geweten en karakter te volgen.
4e. Het recht met den Staat mede te werken; deze samenwerking aan het nationale leven mag niet onmogelijk worden gemaakt. (De Maasbode)

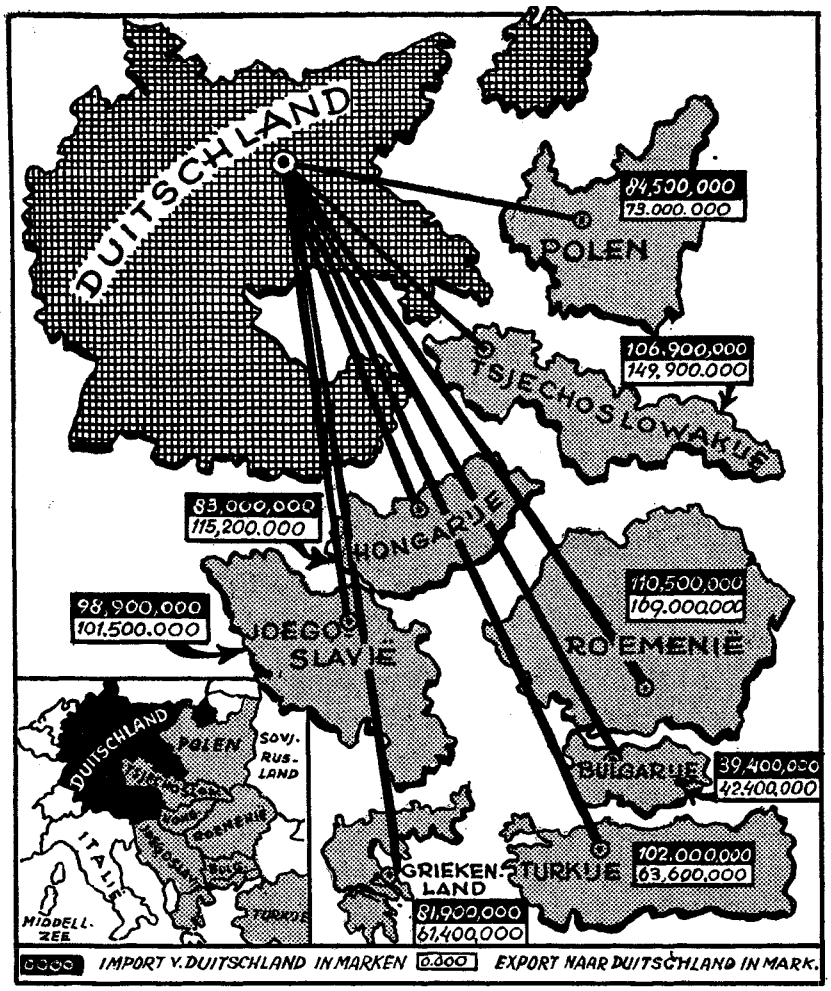
(V. b. Kard. Faulhaber 2676 B.; Kerkstrijd 3513 A.)

F. FRANKRIJK. — „Comité van Groot-Frankrijk". —
Onder leiding van maarschalk Franchet d'Esperey heeft zich een „Comité van groot-Frankrijk" gevormd, waarin vooraanstaande personen, die belangstelling koesteren voor de overzeesche bezittingen, hebben zitting genomen. Het comité heeft een oproep tot het land uitgevaardigd, waarin wordt gezegd: „groot-Frankrijk is uw heilig erfdeel. Laat het niet verminderen". (Le Temps)

G. ENGELAND. — Troonrede van den Koning. —
In de rede, waarmede de Engelsche Koning op 8 November de nieuwe parlementszitting geopend heeft, zegt hij o.a.:
Mijn betrekkingen met het buitenland blijven vriendschappelijk en mijn regeering zal al het mogelijke doen om de ontwikkeling van de goede verstandhouding in den geest van de gemeenschappelijke Britsch-Duitsche verklaring van München van 30 September 1938 te bevorderen. (Times)

(Vor. ber. Troonrede 3002 C.; Koning George VI 3483 B.)

A. GROOT-DUITSCHLAND. — Economische expansie in Zuid-Oost-Europa. —

Nevenstaande kaart, welke wij aan de New York Times hebben ontleend, geeft een duidelijk overzicht van het Duitsche handelsverkeer met Zuid-oost-Europa.

(Vor. ber. Expansie 3490 B.)

B. GROOT-DUITSCHLAND. — Terreur - Dr. Göbbels en de buitenlandsche pers - Nederlandsche eigendommen - Joden uit bedrijfsleven gestooten en boete van één milliard mark opgelegd - Schade voor rekening van de getroffenen - Rede van Wagner en Jury - Katholieken bedreigd. —

Göbbels en buitenlandsche pers. — Rijksminister, dr. Göbbels, had op 11 November aan alle vertegenwoordigers der buitenlandsche pers te Berlijn verzocht in zijn departement kennis te komen nemen van het standpunt der Duitsche regeering in zake de anti-semietische demonstraties in het Duitsche Rijk. Göbbels wees er op, dat nationaal socialisme en antisemitisme één zijn.

„De Joodsche kwestie," zoo zeide de minister, „zal in de eerstvolgende dagen en weken geregeld worden langs den weg van de wet. Wij zullen trachten de kwestie op onze wijze te regelen, deze oplossing moet echter komen, want het gaat om een actueel probleem".

Voortgaande verklaarde Göbbels, dat er tusschen het Duitsche volk en de Joden zoo'n tegenstelling bestaat, dat de regeering tusschenbeide moet komen, omdat de politieke leiders niet willen dat het vraagstuk door het volk geregeld wordt. De regeering zal zich baseeren op de uit het volk voortkomende gevoelens en zal zich door niemand laten beïnvloeden.

Göbbels ontkende, dat de rijksregeering het voornemen heeft om van het Joodsche probleem een internationale kwestie te maken. Zij twijfelt er echter niet aan, dat het probleem ten slotte op het internationale gebied moet worden geregeld.

Nederlandsche eigendommen. — Ook zaken van Nederlandsche Joden in Berlijn en elders hebben zware schade opgeloopen. In vier gevallen hebben Joodsche Nederlanders in Berlijn de hulp van het gezantschap ingeroepen, en in een dier gevallen is gebleken, dat de inboedel volkomen is vernield. Natuurlijk hebben gezantschap en consulaat-generaal zich reeds dadelijk na telefonisch te hulp geroepen te zijn, opgemaakt om tusschenbeide te komen. Een verzoek van ons gezantschap aan de Berlijnsche politie, hulp aan de Nederlanders te verleenen, had in de meeste gevallen succes. Dezen hebben zich ook onmiddellijk moeite gegeven de bij de Nederlandsche onderdanen aangerichte schade door de politie te laten opnemen. Hierbij hebben zij de wel zeer interessante ervaring moeten opdoen, dat de politie niet bereid bleek zich om schade te bekommeren, omdat naar zij zelf verklaarde: „De actie van hoogerhand was bevolen".

Joden uit bedrijfsleven gestooten - Boete van één milliard mark opgelegd - Schade voor rekening van de getroffenen. — Het Duitsche Nieuwsbureau meldde op 12 November uit Berlijn:

Onder voorzitterschap van den gevolmachtigde voor het vierjarenplan, generaal-veldmaarschalk Göring, is op 12 November een bespreking gevoerd, waaraan de rijksministers dr. Frick, dr. Göbbels, dr. Gürtner, graaf Krosigk en dr. Funk deelnamen om over de dringend noodig geworden oplossing van het Jodenvraagstuk te beraadslagen. Een reeks van zeer ingrijpende maatregelen werd tot oplossing van de Jodenkwestie besproken en voor een deel reeds aangenomen.

De gevolmachtigde voor het vierjarenplan, generaal-veldmaarschalk Göring, heeft een verordening uitgevaardigd, krachtens welke Joden van 1 Januari 1939 af verboden wordt, een détailhandel te drijven, verzendhuizen of bestelkantoren te hebben, of zelfstandig een handwerk uit te oefenen. Evenzeer kan, volgens deze verordening, een Jood van 1 Januari 1939 af geen bedrijfsleider meer zijn, in den zin van de wet tot ordening van den nationalen arbeid van 1 Januari 1934. Is een Jood in een leidende betrekking in een handelsonderneming werkzaam, zonder bedrijfsleider te zijn, dan kan de bedrijfsleider hem met een termijn van zes weken opzeggen.

Voorts heeft de gevolmachtigde voor het vierjarenplan

een verordening uitgevaardigd, krachtens welke de geheele schade, welke door de verontwaardiging van het volk over de ophitsing door het internationale Jodendom tegen het nat. socialistische Duitschland, op 8, 9 en 10 November 1938 aan Joodsche zaken en woningen is aangericht, door de Joodsche eigenaars, resp. door de Joodsche handeldrijvenden, terstond moet worden hersteld. De kosten van het herstel komen voor rekening van den eigenaar der betrokken Joodsche handelszaken, resp. woonhuizen. Aanspraken op verzekeringsuitkeeringen van Joden van Duitsche nationaliteit, worden ten gunste van het rijk in beslag genomen.

De verdere ingrijpende maatregelen, dienende om het Jodendom uit het Duitsche bedrijfsleven uit te schakelen en een eind te maken aan provoceerende toestanden, zullen zeer binnenkort in verordeningen en wetten worden vastgelegd.

In het bijzonder is nog het besluit genomen, om de Duitsche Joden, in hun geheel, in den vorm eener geldboete ten bedrage van een milliard rijksmark, te straffen voor den snooden moord in Parijs. Dit bedrag komt volledig ten goede aan het Rijk. De gevolmachtigde voor het vierjarenplan heeft reeds een dienovereenkomstige verordening uitgevaardigd.

Katholieken bedreigd. — Onder den indruk van de felle rede, door den gouwleider Wagner gehouden, trok een groote menigte naar het paleis van kardinaal Faulhaber. Een aantal ruiten van de residentie van den kardinaal werden ingeworpen waarna de menigte verdween.

De politie verrichtte geen arrestaties.

In zijn bedoelde rede was Wagner met groote felheid te keer gegaan tegen het „wereldjodendom en zijn roode en zwarte beschermheeren".

Wagner verweet vooral de Katholieke Kerk, dat zij de verdediging der Joden op zich nam.

In een rede te Gaenserdorf heeft Jury, gouwleider voor beneden-Oostenrijk, verklaard: „Wij zullen het vraagstuk van het politieke katholicisme oplossen op dezelfde wijze als het Joodsche vraagstuk."

Na de afgekondigde wet, waarbij het Joden voortaan verboden is wapens te bezitten (ook sierwapenen vallen hieronder), heeft dr. Göbbels in zijn hoedanigheid van voorzitter van de Reichskulturkammer met ingang van heden allen schouwburgdirecteuren, organisatoren van concerten en lezingen, bioscoopdirecteuren, organisatoren van dansavonden en tentoonstellingen op cultureel gebied verboden, aan Joden toegang te verleenen. In geval van overtreding worden strenge straffen opgelegd, inzonderheid aan de Joden.

Minister Göbbels heeft voorts verordend, dat het den eigenaars van café's en restaurants „aan hun eigen smaak en inzicht" wordt overgelaten of zij al dan niet Joden in hun bedrijven zullen toelaten.

Door de nieuwe verordening is den Joden ieder leven buiten den huiselijken kring onmogelijk gemaakt, daar reeds drie dagen geleden de Joodsche cultuurvereenigingen opgeheven werden, welke voorzagen in het organiseeren van tooneelvoorstellingen, concerten en filmvoorstellingen voor niet-„Ariërs" in Duitschland. (Telex-A. N. P. - D. N. B.)

(Vor. ber. Anti-Semitisme 3534 E.; Göbbels 3302 C.)

14 NOVEMBER 1938

A. GROOT-DUITSCHLAND. — Evangelische Kerkbonden. - Salaris wordt ingehouden. —

De Duitsche rijksminister voor kerkelijke aangelegenheden heeft met inhouding van het geheele salaris een disciplinair optreden bevolen tegen de leden der „voorloopige leiding der Duitsche Evangelische kerk" met het doel te komen tot hun ontslag. Deze maatregel is later uitgebreid tot de personen, die als verantwoordelijk voor de z.g.n. broederraden van verschillende landskerken hun handteekening plaatsen en die zich in de aangelegenheid van zekere circulaires achter de voorloopige kerkleiding hebben geplaats. (D. N. B.) **(Vorig bericht 3505 H.)**

B. FRANKRIJK. — Herstelplan en decreten van den Minister van Financiën, Reynaud. - Loterij wordt afgeschaft. —

De kabinetsraad heeft 12 November de door Reynaud, minister van Financiën, ingediende ontwerpen van wetsdecreten goedgekeurd.

Het doel, dat de minister van Financiën nastreeft, is een saneering der staatsfinanciën alsmede een opvoering der productie. Dit laatste is niet alleen een doel op zichzelf maar moet tevens dienen om het eerstgenoemde te bereiken. Desniettegenstaande wacht de minister van Financiën er niet op, dat de verhoogde productie het nationaal inkomen zoodanig doet toenemen, dat de saneering der staatsfinanciën als vanzelf een feit wordt.

De verbetering van de financieele situatie moet worden bereikt met behulp van een aantal onmiddellijk door te voeren maatregelen, die frs. 20 milliard per jaar zullen moeten opleveren en waarvan de voornaamste zijn:

a. opvoering van een aantal indirecte belastingen en verhooging van het briefport;
b. verhooging van de inkomstenbelasting;
c. een buitengewone nationale belasting van 2% op alle inkomsten, zonder dat een bepaald minimum-inkomen hiervan wordt vrijgesteld;
d. verhooging van de couponbelasting op binnen- en buitenlandsche effecten;
e. verhooging van de productiebelasting;
f. beperking van de aanstelling van nieuwe ambtenaren;
g. afvloeiing van 40.000 spoorwegbeambten in 1939;
h. wijziging van de berekening van den aanslag in de inkomstenbelasting;

Ten behoeve van de productie zullen de volgende maatregelen worden genomen:

A. Credietfaciliteiten aan de industrie, speciaal voor nieuwe ondernemingen.
B. Verlenging van den werktijd, die voortaan over zes of ten minste vijf en een halven dag, in plaats van vijf dagen moet zijn verdeeld. Alle werkgevers krijgen een voorloopig „crediet" van 50 uur, hetgeen echter kan worden uitgebreid na verzoek aan het ministerie van Arbeid.
C. Regeling van een aantal hangende kwesties, zooals het uitroepen van stakingen, de verkiezing van arbeidersgedelegeerden, wijziging in de arbitrageprocedures, sancties op het weigeren van het verrichten van overuren, het verdeelen der vacanties over een bepaalde periode, etc. etc.

Meer in het bijzonder ten behoeve van de verdediging van het betaalmiddel en de saneering van de positie van de schatkist, vaardigt de regeering decreten uit, betrekking hebbende op:

1e. een herwaardeering van den goudvoorraad der Banque de France op basis van een koers van frs. 170 voor een Pond Sterling;
2e. een gedeeltelijke aflossing der ongedekte voorschotten van de Banque de France aan den staat met behulp van de uit de herwaardeering te verkrijgen boekwinst;
3e. ontwijking van iedere credietoperatie op de open markt gedurende een periode van zes maanden;
4e. verplichting van alle publiekrechtelijke lichamen om hun emissies te doen plaats hebben tegen een koers, die zoo dicht mogelijk bij den pari-koers ligt.

Van de andere decreten kan nog dàt genoemd worden, hetwelk een stijging van het geboortecijfer nastreeft. Voorts worden de ambtenaarssalarissen verhoogd, waarvoor een bedrag ad frs. 1.700 millioen beschikbaar is gesteld. Het decreet tot instelling eener ouderdomsrente moet echter nog het voorwerp van nadere besprekingen tusschen den minister van Financiën en zijn ambtgenoot van Arbeid uitmaken. De nationale loterij wordt afgeschaft. (Telegraaf)

(Vorig bericht 3504 B.)

C. NEDERLAND. — Onderwijs - Nederlandsche Handelshoogeschool - 25-jarig bestaan herdacht. —

Op 8 November is in een openbare vergadering van den Senaat het 25-jarig bestaan der Hoogeschool herdacht. In deze plechtige bijeenkomst, die door een zeer groot aantal aanwezigen werd bijgewoond, waaronder tal van autoriteiten, spraken achtereenvolgens de president-curator, mr. Th. A. Fruin, de rector-magnificus, prof. dr. Z. W. Sneller, die de eigenlijke herdenkingsrede hield en daarin zeer uitvoerig de geschiedenis der Hoogeschool schetste, verder de Minister van Onderwijs, K. en W., prof. dr. J. R. Slotemaker de Bruïne, de Minister van Economische Zaken, mr. M. P. L. Steenberghe, en de Burgemeester van Rotterdam, mr. P. J. Oud.

Voorts spraken nog vele afgevaardigden woorden van hartelijken gelukwensch. (N. Rott. Crt.)

(Vor. ber. Onderwijs 3459 D.)

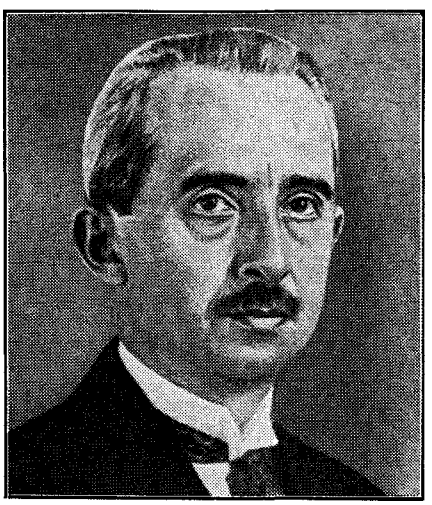
D. NOBELPRIJZEN. — Letterkunde en Natuurkunde, resp. Pearl Buck en Enrico Fermi. —

De Nobelprijs voor letterkunde is toegekend aan de Amerikaansche schrijfster Pearl Buck, wier werken voor het meerendeel in China spelen. De schrijfster, dochter van een Amerikaanschen zendeling, is uit eigen aanschouwing voortreffelijk op de hoogte met de Chineesche toestanden, die zij o.m. beschreven heeft in den bekenden, ook verfilmden roman „De Goede Aarde".

De Nobelprijs voor natuurkunde 1938 is toegekend aan den Italiaanschen professor Enrico Fermi voor zijn werkzaamheden op het gebied van nieuwe radioactieve elementen. (Telex-A. N. P.) **(V. b. 3016 A.)**

15 NOVEMBER 1938

A. **TURKIJE. — Generaal Ismet Inönü tot president gekozen. —**
General Ismet Inónü is op 11 Novem. '38 tot president van Turkije gekozen.
De nieuwe president, wiens Turksche naam oorspronkelijk luidt Mustapha Ismet Pasja, werd in September 1884 te Smyrna in Klein Azië geboren. Hij werd militair en was reeds op 22-jarigen leeftijd hoofd van den Generalen Staf. Ook nam hij deel aan de revolutie van 1908, waarbij de jonge Turken den Sultan Abdoel Hamid onttroonden. Aan alle volgende oorlogen nam hij deel en speelde daarin een leidende rol. Gedurende den Dardanellen-veldtocht was hij hoofd der operatie-afdeeling in het Turksche hoofdkwartier; in 1915 voerde hij het bevel in den Kaukasus en in 1917 in Palestina.

Generaal Ismet Inönü.

Na den oorlog werd hij naast Kemal Ataturk een der voornaamste aanvoerders der nationalistische Turksche beweging in Klein-Azië. De Nationale Vergadering te Ankara koos hem tot hoofd van den Generalen Staf. Hij reorganiseerde het leger, waarmee hij in 1921—1922 de Grieken versloeg, die in Klein Azië waren binnengedrongen.
Daarna speelde hij als diplomaat een rol bij de vredesonderhandelingen van Lausanne, nadat de Nationale Vergadering hem tot minister van Buitenlandsche Zaken had benoemd. Zijn vasthoudendheid en bekwaamheid verschaften aan Turkije successen, die in het Lausanner verdrag van 7 November 1922 tot uiting kwamen. Het was geen wonder dat hij na zijn terugkeer te Angora tot minister-president gekozen werd.
Hij speelde verder een belangrijke rol bij het totstandkomen van het Balkanpact in 1934, waarin de grenzen tusschen Joego-Slavië, Griekenland, Roemenië en Turkije werden gegarandeerd en de grondslag voor nauwere samenwerking tusschen de Balkanstaten gelegd. Ook met Italië werden sterkere vriendschapsbanden aangeknoopt.
Toen in 1934 in Turkije de familienamen werden ingevoerd, verkreeg Mustapha Ismet Pasja den naam van Ismet Inönü om te herinneren aan de overwinning bij Inönü gedurende den bevrijdingsoorlog. Ruim een jaar geleden legde hij zijn ambt neer, omdat — naar men zeide — president Ataturk ontevreden was over te nauwe betrekkingen, die met Rusland waren aangeknoopt. (Telex-A.N.P.)

B. **NEDERLAND. — Tweede Kamer. - Beschouwingen. - Scherpere strafbepalingen tegen de anti-semietische aantijgingen in overweging genomen. —**
Bij de algemeene beschouwingen over de rijksbegrooting op 10 November in de Tweede Kamer, heeft minister-president Colijn meegedeeld, dat minister Goseling de vraag overweegt, of een verscherping mogelijk is van de strafbepalingen, betrekking hebbende op de anti-semietische aantijgingen van sommige bladen, daar de tegenwoordige bepalingen geen materieele beleedigingen van volksgroepen betreffen en hierdoor slechts weinig veroordeelingen ten gevolge hebben.
Een ontwerp-Echtscheidingswet heeft het departement van Justitie verlaten.
Aan een wijziging der Begrafeniswet wordt de allerlaatste hand gelegd.
De regeering meent, dat aan een nieuwe Zondagswet waarschijnlijk niet zal zijn te ontkomen, maar in den loop van dit jaar zal zij nog niet worden ingediend.
De kabinetsleider deelde voorts mede, dat het plan-Westhoff slechts de basis is, waarop de regeering haar eigen voorstellen zal ontwerpen. Over het werkfonds zal zij niet vóór het einde des jaars een beslissing nemen. De regeeringsplannen, ook die betreffende de jeugdwerkloosheid, zullen, alvorens in werking te treden, aan de Kamer worden meegedeeld.
(Telex-A.N.P.)

C. **ITALIE. — Jodenwetten - Wien de wet als Jood beschouwt. —**
De Italiaansche ministerraad heeft kracht van wet verleend aan de bepalingen van den grooten Fascistischen Raad betreffende het Joodsche ras.
Als Joden worden beschouwd Italianen die geboren zijn uit een Joodschen vader en Joodsche moeder, ook wanneer zij niet den Joodschen godsdienst belijden. Als Jood wordt ook beschouwd het kind van een Jodin en een onbekenden vader en van ouders, van wien één van Joodsch ras is, den Joodschen godsdienst belijdt of ingeschreven is in een Joodsche gemeente. Voorts is aan de gevallen, die door den Grooten Raad vastgesteld zijn, toegevoegd het geval, waarin een van de ouders Joodsch en de tweede van buitenlandsche nationaliteit is. Kinderen uit dergelijke huwelijken worden als Joodsch beschouwd. Niet als Joodsch wordt beschouwd een kind van ouders, die de Italiaansche nationaliteit bezitten, wanneer een der ouders van Joodsch ras is en als het kind op 1 October '38 tot een anderen dan den Joodschen godsdienst behoorde. Wanneer men tot het Joodsche ras behoort moet dit aangeteekend worden in de registers van den burgerlijken stand en in het bevolkingsregister.
De ministerraad heeft verder besloten huwelijken te verbieden tusschen Italiaansche onderdanen van Arisch ras met personen van een ander ras. Huwelijken met personen van buitenlandsche nationaliteit moeten door het ministerie van Binnenlandsche Zaken worden goedgekeurd.
Niet voldoen aan deze laatste bepaling is strafbaar met straffen tot 3 maanden gevangenis en boeten tot 10.000 Lire. Er zal geen vergunning worden verleend aan personen, die in dienst zijn bij burgerlijk of militair bestuur van den staat, om te huwen met personen van buitenlandsche nationaliteit. Ook Italianen buiten het land zijn onderworpen aan deze bepalingen.
Een groot aantal bedrijven zal voortaan voor Joden gesloten zijn. Zij zullen niet meer in burgerlijke en militaire betrekkingen werkzaam kunnen zijn, noch in de fascistische partij of in de organisaties, welke daarvan afhankelijk zijn, noch in het algemeen in nationale ondernemingen of bij vakvereenigingen e.d., die onder contrôle of toezicht van den Staat staan. Joden zullen evenmin deel kunnen uitmaken van de leiding van banken, die nationale beteekenis hebben, en van particuliere verzekeringsondernemingen.
Buitenlandsche Joden hebben niet meer het recht een vaste verblijfplaats te hebben binnen het koninkrijk, in Libye of de Italiaansche bezittingen in de Aegeïsche zee. Zij, die zich na 1 Januari 1919 hebben gevestigd, zullen deze gebieden binnen drie maanden moeten verlaten.
Dezelfde maatregel zal worden toegepast op Joden wien na dezen datum de Italiaansche nationaliteit werd toegekend en tegenover wie deze concessies zullen worden herroepen.
(Corriere della Sera - Telex-A. N. P.)
(Vor. ber. Anti-Semitisme 3526 C.)

D. **NEDERLAND. — Systeem van heffing van de omzetbelasting. —**
Het wordt van belang geacht de aandacht van hen, die voor de heffing van de omzetbelasting als fabrikant worden aangemerkt, te vestigen op de met ingang van 1 October '38 in werking getreden wijziging in het systeem van heffing van die belasting.
De bedoelde wijziging bestaat hierin, dat in het algemeen in de gevallen, waarin voorheen door den in-

specteur der accijnzen een aanslag werd opgelegd, voortaan de fabrikant uit eigen beweging voor de voldoening van de door hem verschuldigde belasting moet zorg dragen. De fabrikant dient nl. reeds op het aangifteformulier omzetbelastingzegels te hechten tot het bedrag van de verschuldigde belasting en het eerst daarna in te leveren bij den plaatselijken inspecteur of ontvanger der accijnzen. De fabrikant kan de volgens het aangifteformulier verschuldigde belasting ook voldoen door betaling in contanten bij den ontvanger der accijnzen of door het verschuldigde bedrag op de postrekening van dien ontvanger te doen overschrijven. In beide gevallen ontvangt de fabrikant van den ontvanger een bewijs van betaling, hetwelk hij, in de plaats van omzetbelastingzegels, aan het aangifteformulier moet hechten.
Voor de fabrikanten, die per maand betalen, vindt de hierboven geschetste nieuwe wijze van betaling voor de eerste maal toepassing over de maand October. Fabrikanten, die niet een aangifteformulier van den inspecteur hebben ontvangen, kunnen kosteloos een exemplaar ter inspectie verkrijgen. Omtrent de wijze, waarop het moet worden gebruikt, bevat overigens het formulier de noodige aanwijzingen.
(Alg. Handelsblad) **(V. b. Omzetbelasting 3449 B.)**

A. PALESTINA. — Onlusten - Jericho door Engelschen bezet. —
Op 13 November zijn de „Coldstream Guards" Jericho binnengetrokken, nadat zij eerst de stad hadden omsingeld. Tot nu toe hebben zij geen tegenstand ontmoet. (Telex-A. N. P.)
(Vor. ber. Onlusten 3512 C.)

B. VATICAAN. — Veroordeeling van de Ariërparagraaf in Italië. —
De nieuwe Italiaansche wet, waarbij het huwelijk tusschen een Italiaansch burger van arisch ras met een persoon van een ander ras wordt verboden, wordt door het Vaticaan streng veroordeeld. De wet heeft groote afkeer verwekt — de Heilige Stoel beschouwt deze wet in strijd met het concordaat te zijn en heeft besloten bij de fascistische regeering te protesteeren.
(Telex-A. N. P.) **(Vorig bericht 3539 C.)**

16 NOVEMBER 1938

C. NEDERLAND. — Crediet van 100 millioen gulden aan Frankrijk. —
De fa. Mendelssohn & Co. te Amsterdam en de Nederlandsche Handel-Maatschappij hebben, met medeweten, doch zonder medewerking van de Nederlandsche Bank, *f* 100.000.000 schatkistbiljetten van den Franschen staat overgenomen. Deze schatkistbiljetten hebben een looptijd van drie maanden en kunnen naar keuze van de Fransche regeering, viermaal, telkens voor drie maanden, worden verlengd. De biljetten luiden in guldens. De terugbetaling zal, naar keuze van den houder, geschieden in guldens of in goud. (Telegraaf) **(Vorig bericht 1500 C.)**

D. GROOT-DUITSCHLAND. — Terreur - Perscommentaren. —
NEDERLAND: Wij doen een greep uit de Nederlandsche pers:
N. Rott. Crt.: Onder het hoofd „Barbaarsche manieren" schrijft de Nieuwe Rott. Crt. o.a. het volgende:
Toen Göbbels eenige dagen geleden aankondigde, dat het verbranden, vernielen en plunderen van Joodsche eigendommen, welke actie „spontaan" maar niettemin onder verantwoordelijkheid van de Duitsche regeering was ingezet, onmiddellijk gestaakt moest worden, omdat de regeering wettelijke maatregelen zou nemen, kon de wereld al weinig optimistisch zijn omtrent het lot, dat den Joodsche burgers en inwoners van het Duitsche rijk wachtte. De vrees, welke wij toen allen gevoeld hebben, is inmiddels bewaarheid geworden, nu de eerste van deze aangekondigde maatregelen van de Duitsche regeering bekend zijn geworden. Wij allen beseften al wel, dat bij de stemming, welke op het oogenblik in Duitsche regeeringskringen ten aanzien van het Jodenvraagstuk heerscht, deze maatregelen niet zachtzinnig zouden zijn. Maar datgene, wat ons nu — helaas moet men hier nog aan toevoegen, tot dusverre — bekend geworden is, overtreft in hardheid nog de verwachtingen. De ongelukkige moordaanslag te Parijs is aanleiding geworden om een reeks van de etappes, welke nog op het program stonden, ineens uit te voeren. Hier kan nauwelijks meer van maatregelen tegen de Joden worden gesproken. Een andere benaming is hierop beter van toepassing: Jodenverdelging.
Duitschland houdt onder de Joden huis als waren het de ratten in een pakhuis. Maar voor velen der gemartelden zal de snelle rattenverdelging te prefereeren zijn boven het martelende en uitzichtlooze lijden, het langzame sterven, dat een regime uit de twintigste eeuw voor hen heeft uitgedacht.

Alg. Handelsblad: De speciale correspondent van het Algemeen Handelsblad schrijft o.a. over de gruweldaden te Emmerik:
Hier heeft zich een weerzinwekkend drama voorgedaan. In het holst van den nacht verscheen een tierende bende jongelieden voor een bazar, die de groote spiegelruiten met steenen en ijzeren staven vernielden. Daarna drongen zij binnen en begonnen alles kort en klein te slaan.
Op de bovenverdieping bevonden zich twee bejaarde vrouwen. De bende drong deze kamer binnen en stak haar in brand. Zij belette de vrouwen zich in veiligheid te stellen. Daarna stichtten zij ook brand op de andere verdiepingen, waarop weldra het geheele groote pand in vlammen stond.
In doodsangst verschenen de vrouwen voor het raam van haar kamer en maakten aanstalten naar beneden te springen, hetgeen een zekeren dood zou beteekenen. Dit werd één der toeschouwers te machtig. De man slaagde er in zich met levensgevaar in het pand te begeven en de vrouwen in veiligheid te stellen.
Een schokkende gebeurtenis vertelde ons nog een der vluchtelingen, die tot ons land was toegelaten en nog in Zevenaar verblijf hield.
In een dorpje bij Oberhausen bevond zich een Joodsch weeshuis. In den nacht van de pogroms was er een woeste bende binnengedrongen, de kinderen werden naar buiten gejaagd en het gebouw in brand gestoken. Wat er van de weezen terecht is gekomen, wist de man niet. Vermoedelijk zwerven zij door het land.

De Tijd: Doch de telkens herhaalde geweldcampagnes tegen de Joden vervullen blijkbaar ook een functie in de binnenlandsche politiek van het Derde Rijk. Naast „kracht door vreugde" heeft men blijkbaar nog behoefte aan sterkere prikkels, om den breeden zelfkant van de nationaal-socialistische partij onder spanning te houden onder het motto: „Kracht door haat". Die prikkels leveren de Joden; en dit zou de van tijd tot tijd herhaalde losbarstingen van wilde en barbaarsche pogroms, die met de gewone Duitsche systematiek onvereenigbaar lijken, toch in een systeem brengen. Een systeem, waarin voor de meest elementaire menschelijkheid, laat staan Christelijkheid, geen plaats is. Ook de rassentheorie zelf rechtvaardigt deze gruwelen niet, die de beweerde superioriteit van het ras, dat ze bedrijft, tegenover het ras dat ze ondergaat, te schande maken voor geheel de beschaafde wereld.

Nieuwsblad van het Noorden: Vorige week hebben wij eenige malen met diepen afschuw gewezen op de terreur over de Joden in Duitschland. Minister Göbbels heeft toen de houding der Duitsche regeering trachten te rechtvaardigen, maar het heeft geen zin over het al of niet spontane, het al of niet georganiseerde der actie te discussieeren met de Duitsche autoriteiten. Trouwens de feiten spreken zulk een duidelijke taal, het systeem ligt zoo open en bloot in de gebeurtenissen uitgestippeld, dat het slechts verloren tijd zal zijn zich met de tegenspraken bezig te houden.

ENGELAND: De verontwaardiging over de Jodenvervolgingen in Duitschland vindt in Engeland nog steeds openbare uitdrukking. De aartsbisschop van Canterbury schrijft een ingezonden stuk in de Times, dat als volgt luidt: „Ik geloof, dat ik spreek namens de christelijke bevolking van dit land door onmiddellijk uitdrukking te geven aan de gevoelens van verontwaardiging over hetgeen wij gelezen hebben nopens de daden van wreedheid en vernieling, welke Donderdag in Duitschland en Oostenrijk zijn voorgekomen. Welke provocatie ook opgeleverd moge zijn door de betreurenswaardigen daad van een enkelen onverantwoordelijken Joodschen jongeling, représailles op zulk een schaal zoo wreed en wraakzuchtig, kunnen met geen mogelijkheid gerechtvaardigd worden.
Van onheilspellende beteekenis is het feit, dat de politie zich er bij heeft neergelegd, of onmachtig is geweest zich er tegen te verzetten. Het is afschuwelijk deze woorden te moeten schrijven op een oogenblik, dat in Engeland de algemeene wensch bestaat om tot vriendschappelijke betrekkingen te komen met Duitschland, maar er zijn oogenblikken, dat de zuivere instincten der menschelijkheid stilzwijgen onmogelijk maken. Konden de regeerders in Duitschland zich er toch maar van doordringen, dat dergelijke excessen van kwaadaardigheid en haar de vriendschap, welke wij genegen zijn hen aan te bieden, ten zeerste op de proef stellen!
Ik vertrouw dat in onze kerken op Zondag en daarna in onze gebeden degenen zullen worden herdacht, die onder deze nieuwe vervolging hebben geleden en wier toekomst zoo donker en hopeloos schijnt."

FRANKRIJK: Wat de Fransche bladen betreft, veroordeelt de Kerillis in de „Epoque" in de eerste plaats de daad van den jongen Jood. Er bestaat echter geenerlei verhouding tusschen de daad van dezen enkeling en de golf van haat, die zich over de Duitsche Joden heeft uitgestort.
De „Petit Parisien" bespreekt de te verwachten Jodenwetten en zegt, dat na de brute terreur de systematische onderdrukking zal komen, die al evenmin de eer van Duitschland zal ten goede komen.
In de „Oeuvre" wordt gezegd, dat Berlijn Frankrijk er van wil overtuigen, dat het Joodsche probleem een internationaal vraagstuk is geworden. Verbeeldt de Wilhelmstrasse zich werkelijk, aldus vraagt het blad, dat de Fransch-Duitsche toenadering, hoe wenschelijk ook, gebaseerd kan zijn op de Duitsche anti-semietische campagne?

VER. STATEN: Voor de radio hebben de officier van Justitie, Dewey, en de oud-gouverneur van New York, Al. Smith, het woord gevoerd.
Dewey zeide o.a.: „Ik wil een beroep op de openbare meening in de geheele wereld doen, om haar afkeuring uit te spreken over de krankzinnig geworden dictatuur. Wij zijn ontsteld over hetgeen er in Duitschland gebeurt. Geen verklaring van den Duitschen minister van Propaganda kan hieraan iets veranderen". Smith sprak als zijn oordeel uit, dat Hitler's uitdaging niet alleen gericht is tegen het Joodsche volk, maar tegen de katholieken, protestanten en ieder ander.
De bisschop van de episcopaalsche kerk in Oregon, mgr. Paddock, zeide: „De bestiale bruutheid van de nationaal-socialistische vervolgingen is zoo groot, dat geen beschaafd mensch kan nalaten uiting te geven aan zijn haat tegen het fascisme". De „New York Times" stelt vast, dat de tegenwoordige leiders van Duitschland niets hebben geleerd van het lot, dat hun voorgangers twintig jaar geleden heeft getroffen. Er waren menschen, die Duitschland op den weg der verzoening halfweg, of zelfs geheel wilden tegemoet gaan. Thans is alle goede wil vernietigd, die door München kan zijn verkregen.

ITALIE: De „Tribuna" keurt de Jodenvervolging in Duitschland goed. **(Vorig bericht 3537 B.)**

17 NOVEMBER 1938

A. **LUCHTVAART. — Vliegongelukken. - K.L.M.-vliegtuig „IJsvogel" verongelukt. —**
Een ontzettend vliegongeluk is op 14 Nov. '38 tegen 7 uur n.m. op drie kilometer afstand van Schiphol geschied: de „IJsvogel", de PH-A R Y van de K.L.M., heeft, komende van Berlijn, vermoedelijk bij een poging om een mistbank te ontwijken en koers op de lichtbakens te nemen, den bodem van den Riekerpolder geraakt. Nog eenige honderden meters schoof het toestel over de weilanden; motoren, schroefbladen en wielen knapten af en vlogen in het rond, de cabine brak middendoor. Een geweldige ravage. Dwars over een sloot bleef de „IJsvogel" steken, terwijl de stuurhut met het voorste gedeelte van het passagiersverblijf volkomen werden vernield.
Volgens de laatste berichten zijn zes slachtoffers te betreuren, n.l. vier leden der bemanning, gezagvoerder Jan Duimelaar, 2e bestuurder kapt. W. van Geemeren, mecanicien W. J. v. Huut, marconist C. J. W. Surber en twee Duitsche dames, mevr. Schneider en mevr. Weidemann. De steward, D. Eys, kreeg lichte verwondingen. Van de passagiers werden elf personen verwond, waaronder eenigen zeer ernstig.
Er bevonden zich aan boord 19 personen, 14 passagiers en 5 leden der bemanning. Van de 14 passagiers waren er 4 voor Amsterdam en 10 voor Engeland bestemd. Nederlanders waren er niet onder, wel 9 Duitschers, 3 Engelschen en 2 Tsjechen.
(Telex-A. N. P.) **(V. b. Vliegongelukken 3498 B.)**

B. **NEDERLAND. — Terreur in Duitschland. - Maatregelen onzer regeering en van Amsterdam. —**
In de Tweede Kamer heeft de minister-president Dr. H. Colijn op 15 Nov. '38 medegedeeld:
1e. Dat de Regeering zich in verbinding heeft gesteld met de regeeringen van Engeland, Frankrijk, België, Denemarken en Zwitserland, teneinde de vraag te overwegen, of er in gemeen overleg hulp kan worden verleend aan Duitsche Joden, die hun vaderland verlaten.
2e. De Regeering zal in ons land 2 barakkenkampen inrichten teneinde althans aan enkele duizenden vluchtelingen onderdak te verleenen.
De Regeering heeft als noodhulp reeds verschillende groepen Joodsche kinderen toegelaten. Het onderzoek van de vragen om toelating wordt bespoedigd.
De minister-president wees er echter met nadruk op, dat Nederland slechts in beperkte mate hulp zal kunnen verleenen.
De ambtelijke berichten uit andere landen, die de Regeering ontvangen heeft toonen aan, dat al die landen hun grenzen potdicht houden.
Het vluchtelingen-vraagstuk is alleen op te lossen, wanneer alle landen samenwerken, want er zijn in Duitschland nog 600.000 Joden en het spreekt vanzelf, dat wij hier te lande er zelfs geen 100.000 kunnen toelaten.
De vraag wordt overwogen hoever wij moeten en kunnen gaan.

Met algemeene stemmen nam de Gemeenteraad van Amsterdam op 15 Nov. '38 het navolgende voorstel aan: „De Gemeenteraad van Amsterdam noodigt B. en W. uit, te bevorderen, dat, zoodra de Regeering besluit tot toelating van Joodsche vluchtelingen, op groote schaal huisvesting te verschaffen o.a. in gemeentegebouwen en met behulp van de burgerij in het eerst noodige voor deze vluchtelingen te voorzien.

De Regeeringspersdienst meldt:
Ten onrechte blijkt hier en daar in het buitenland de meening te hebben post gevat, dat Nederland zijn grenzen voor Joodsche vluchtelingen zou hebben opengesteld. Vanzelfsprekend is dit niet het geval. Zooals reeds werd bekend gemaakt, zal slechts een zeer beperkt aantal vluchtelingen in Nederland kunnen worden toegelaten. Voor elken persoon en voor elk geval afzonderlijk is een speciale beslissing van den minister van Justitie noodig. Elke binnenkomst zonder voorafgegane vergunning moet dan ook worden geweigerd.
Mogelijk mede als gevolg van de verspreiding van geruchten in het buitenland als zouden Joodsche vluchtelingen op groote schaal hier worden toegelaten wordt thans zoodanige druk op onze grens uitgeoefend, dat het noodig is gebleken de grensbewaking opnieuw te versterken.
Afgekeurd moet worden het gedrag van Nederlanders, die per auto of trein Joodsche kinderen naar Nederland pogen over te brengen. Een dergelijke ongeordende aanvoer van vluchtelingen kan uiteraard niet worden geduld.
Alleen een geordende toevoer is toelaatbaar en dan nog in zeer beperkte mate. (Telegraaf - Regeeringspersdienst)
(Vor. ber. Terreur Duitschland 3537 B.; persstemmen 3540 D.)

C. **BRITSCH-ITALIAANSCH ACCOORD. — Bekrachtiging van de Overeenkomst van 16 April 1938. - Erkenning van het Italiaansche Imperium. —**
Op 16 November 1938 is door den Britschen ambassadeur, Lord Perth, en graaf Ciano, den Italiaanschen minister van buitenlandsche zaken, in het Palazzo Chigi te Rome, de verklaring onderteekend, waarbij het Britsch-Italiaansche accoord van 16 April 1938 van kracht wordt. Deze verklaring luidt als volgt:
Angezien op 16 April 1938 door de regeeringen van Italië en Groot-Brittannië en Noord-Ierland een protocol is geteekend met betrekking tot de vraagstukken, waarbij beide regeeringen belang hebben, aangezien op dien datum bij dit protocol behoorende accoorden en verklaringen zijn geteekend door de gevolmachtigden van beide regeeringen, aangezien het protocol vermeldt, dat deze overeenkomsten in werking zullen treden op den datum, dien beide regeeringen gemeenschappelijk vaststellen, verklaren ondergeteekenden, die op regelmatige wijze door hun regeeringen gemachtigd zijn, dat de overeenkomsten en verklaringen van het protocol heden in werking treden.
Lord Perth, de Britsche ambassadeur, heeft op 16 November 1938 te Rome zijn geloofsbrieven aan den Koning van Italië en Keizer van Abessynië overhandigd. (Times - Corriere della Sera)
(V. b. Britsch-Ital. accoord 3525 A.; tekst 3225 A.)

D. **ENGELAND. — Premier Neville Chamberlain en de Duitsche pogroms. —**
De minister-president heeft op 15 November in het Lagerhuis een groot aantal vragen te beantwoorden gehad over de Jodenvervolging in Duitschland en over de kwestie van de vroegere Duitsche kolonies.
Den arbeidersafgevaardigde Noel Baker deelde hij mede, tot zijn leedwezen te moeten verklaren, dat hetgeen in de pers was gemeld over de in Duitschland tegen de Joden genomen maatregelen in hoofdzaak juist was gebleken.
Niemand zal den onzinnigen moord op den heer Vom Rath gepleegd, willen verdedigen, maar er bestaat diep medegevoel voor hen die ervoor moeten lijden.
Den Britschen zaakgelastigde te Berlijn is opgedragen ten sterkste te protesteeren tegen het koppelen van de namen van Britsche oud-ministers en leden van het Lagerhuis met den moord. (Times)
(Vor. ber. Terreur 3537 B.; pogroms 3534 E.; Chamberlain 3493 C.)

18 NOVEMBER 1938

A. TURKIJE. — Kabinet-Djelal Bayar. - Nieuwe regeering. —
De eerste minister van Turkije Djelal Bayar heeft in overeenstemming met de grondwet den nieuwen president der republiek het ontslag van het kabinet aangeboden. Deze verzocht hem de loopende zaken af te handelen en belastte hem ermede een nieuw kabinet te vormen.
Djelal Bayar heeft direct daarna de nieuwe regeering gevormd. Met uitzondering van den minister van Buitenlandsche Zaken, Rustü Aras, en den minister van Binnenlandsche Zaken, Soekroe Kaja, hebben alle leden van het oude kabinet zitting in de nieuwe regeering. Rustü Aras is vervangen door Saradjogloe, die tot dusverre minister van Justitie was.
(Telex-A. N. P.)
(Vor. ber. Nwe. President 3539 A.; Kabinet 2987 C.)

B. VEREENIGDE STATEN. — President Roosevelt en de Duitsche pogroms. —
In krachtige bewoordingen heeft president Roosevelt op 15 November '38 een veroordeeling over het optreden der Duitsche regeering tegen de Joden uitgesproken.
„Ik heb den minister van Buitenlandsche Zaken opdracht gegeven den Amerikaanschen ambassadeur te Berlijn, Hugh Wilson, onmiddellijk naar Washington te ontbieden ten einde zijn rapport te vernemen en met hem te beraadslagen."
Toen den president om een uitvoerige uiteenzetting van zijn standpunt werd gevraagd, merkte hij op, dat deze verklaring reeds voor zichzelf sprak. Hij stond den journalisten echter toe zijn meening als volgt weer te geven:
„De berichten, welke de laatste dagen uit Duitschland worden ontvangen, hebben de openbare meening in de Vereenigde Staten diep geschokt. Dergelijke berichten, onverschillig uit welk deel der wereld ontvangen, zouden onvermijdelijk eenzelfde reactie onder het Amerikaansche volk in al zijn geledingen teweeggebracht hebben.
Ikzelf achtte het nauwelijks mogelijk, dat dergelijke dingen in de twintigste eeuw zouden kunnen gebeuren."
President Roosevelt pleitte ook voor de Katholieken.
(Telex-A. N. P.) **(Prev. rep. Terreur 3534 C.; Pogroms 3537 B.; Roosevelt 3514 D.)**

C. PHYSICA. — Fermi's ontdekking. —
De Nobelprijswinnaar voor natuurkunde, de Italiaansche natuurkundige, prof. Enrico Fermi, hoogleeraar te Rome, heeft de interessante gedachte gehad, voor het bombardement geen alphadeeltjes of andere electrisch geladen deeltjes te gebruiken, maar neutrale, ongeladen, deeltjes. Deze vond hij in de kort tevoren door Chadwick ontdekte neutronen. Dit zijn eveneens kleine elementaire deeltjes, die tot de belangrijke bestanddeelen der atomen behooren. Fermi slaagde er in, aan deze neutronen eveneens een groote snelheid te geven, zoodat zij op de atomen van een of ander element konden worden afgeschoten. Reeds het eerste resultaat van zijn experimenten was overweldigend. Een geheele reeks van elementen, waaronder ook de zwaardere, werden door Fermi langs dezen weg in radio-actieve elementen omgezet. Ook op het uranium, het 92ste element dus, heeft hij toen een bombardement beproefd, wat tot een merkwaardig resultaat voerde. Eerst werd het neutron door de uranium-kern „ingevangen", waarna dit conglomeraat een negatief electron van zich wegslingerde. Verlies van één negatieve lading komt op hetzelfde neer als toeneming der positieve lading met één. En dit beteekent dus, dat de kernlading gestegen is van 92 tot 93. Er was daarmede dus een geheel nieuw element gevormd, voorheen op aarde onbekend, een trans-uranisch element! Lang heeft de nieuweling niet geleefd, want het was, gelijk ook te verwachten bij zoo'n zwaar element, radio-actief; na 13 minuten was de helft ervan reeds spontaan uiteengevallen.
De nadere analyse van deze experimenten en de herhaling ervan door Lise Meitner en O. Hahn in het Berlijnsche laboratorium hebben uitgewezen, dat in feite vier nieuwe elementen gevormd moeten zijn, die dus resp. de nummers 93, 94, 95 en 96 moeten dragen. Uit natuurkundig en scheikundig oogpunt is dit resultaat natuurlijk bijzonder interessant. De beschieting met neutronen heeft bovendien belangrijke nieuwe inzichten in de structuur der atomen geleverd. En voorts heeft Fermi's onderzoek de mogelijkheid geleverd, op vrij gemakkelijke wijze kunstmatig lichte radio-actieve stoffen te bereiden, wat behalve voor de natuurkunde ook van groote beteekenis is voor de geneeskunde. (Nwe Rott. Crt.)
(Vor. ber. Nobelprijs 3538 D.; Physica 3520 B.)

D. GROOT-DUITSCHLAND. — Duitsche ambassadeur te Washington naar Berlijn ontboden. —
De Duitsche ambassadeur te Washington, dr. Hans Dieckhoff, is naar Berlijn ontboden om rapport uit te brengen.
De ambassadeur zal, zoo meldt het Duitsche Bureau, den rijksminister van Buitenlandsche Zaken grondig inlichten over de stemming in de Vereenigde Staten en de eigenaardige houding tegenover de Duitsche binnenlandsche gebeurtenissen, waarvan eenige verklaringen van Roosevelt en andere gezaghebbende persoonlijkheden in de Vereenigde Staten blijk geven.
(Deutsch Nachr. Bur.) **(Vorig bericht 3542 B.)**

E. LETTEREN. — Boeken die door de pers gunstig zijn besproken. - Onze wekelijksche opgave. —
Amerikaansch: Richard E. Byrd — „Alone" (His Antarctic Isolation.) (G. P. Putnam's Sons, New York) **(Vorig bericht 3526 E.)**
Belgisch-Fransch: Jean Milo — „L'Etang de Malbourg". (Ed. Labor, Brussel) **(Vor. ber. 3430 C.)**
Duitsch: Arnold Zweig — „Versunkene Tage". (Querido) **(Vorig bericht 3526 E.)**
Engelsch: Lt.-Col. P. G. Elgood — „The Ptolemies of Egypt". (Arrowsmith)
L. MacNeill — „The Tragedy of Ramsay MacDonald". (Secker and Warburg) **(Vorig bericht 3526 E.)**
Fransch: Marcel Arland — „Terre Natale". (Gallimard)
Jean Guirec — „L'Enchantement de la nuit". (Albin Michel) **(Vorig bericht 3526 E.)**
Nederlandsch: „Menschen in de Schaduw". Medewerkers H. Th. de Booy, enz. (D. A. Daamen's Uitg. Mij.)
François Pauwels — „Het Duel". (Em. Querido)
Gerard Walschap — „Sibylle". Nijgh & v. Ditmar) (Vlaamsche Uitgave) **(Vorig bericht 3526 E.)**
Zweedsch (in het Nederlandsch): Olof Enckell — „Ons Hart". (Vårt hjärta) (Stam, Haarlem)
(Vorig bericht 3264 D.) (Red. K. H. A.)

19 NOVEMBER 1938

F. DANZIG. — Pogroms. —
Gouwleider Forster heeft in het openbaar medegedeeld, dat binnenkort de wetten van Neurenberg ook in de vrije stad Danzig zullen worden ingevoerd.
Op het oogenblik worden de bezittingen van Joden, die de vrije stad verlaten, in beslag genomen.
In de week van 10—17 November zijn Joodsche zaken vernield, Joden gewond en uit hun huizen verjaagd. Moorden en zelfmoorden, een getrouw beeld van de Duitsche pogroms, hebben zich te Danzig afgespeeld. (Telex-A. N. P.)
(Vor. ber. Anti-Semitisme 2990 F.)

G. NEDERLAND. — Terreur in Duitschland. - Nederlandsche regeering ontvangt ƒ1.000.000 bankgarantie voor Joodsche vluchtelingen. —
Het Comité voor bijzondere Joodsche belangen deelt ons mede:
Dank zij de bijna ongekende offervaardigheid van Nederlanders van alle gezindten en richting, heeft het Comité voor bijzondere Joodsche belangen Vrijdag 18 November aan de Nederlandsche regeering een bankgarantie kunnen doen toekomen van een millioen gulden, als eerste storting voor de kosten van de huisvesting en het onderhoud van vluchtelingen, die in Nederland zullen worden opgenomen.
Daar deze kosten en die, welke verband houden met emigratie en verdere hulp zonder twijfel veel grooter zullen zijn, zal de actie voor de geldinzameling met verdubbelde kracht worden voortgezet. **(3541 B.)**

H. NEDERLAND. — Tweede Kamer. - Begrooting van Justitie aangenomen. —
De begrooting van het Departement van Justitie werd op 18 November z.h.s. aangenomen, met aanteekening van tegenstemmen van de N.S.B.
Een wijziging van de wet op het Nederlanderschap van 1892 werd z.h.s. aangenomen. (Alg. Handelsblad)
(Vor. ber. Justitie 3156 D.)

A. **Algemeene gegevens. - Handelsrelaties.** — Hieronder volgen eenige gegevens over België-Luxemburg.

Land en Volk. — België telt ongeveer 8,4 millioen inwoners op een oppervlakte van ruim 30.000 km². Dit beteekent 272 bewoners per km². (Nederland: 226, Engeland: 194, Duitschland: 135, Italië: 131, Zwitserland: 95, Frankrijk: 76). De voornaamste steden zijn: Brussel (1.000.000 inwoners), Antwerpen (500.000), Luik (250.000), Gent (215.000), Charleroi (210.000), Bergen (170.000).

In Luxemburg wonen op 2600 km². ongeveer 300.000 zielen, waarvan 55.000 in de gelijknamige hoofdstad. Tusschen het Koninkrijk België en het Groot-Hertogdom Luxemburg bestaat een tolunie op grond van een verdrag van 25 Juli 1921; dit verdrag geldt, behoudens de mogelijkheid van verlenging, voor den tijd van 50 jaren, gerekend van 1 Mei 1922 af. Hetzelfde douanetarief en dezelfde douane- en invoerbepalingen gelden voor beide landen; de douanegrens tusschen beide landen is afgeschaft.

Munten, Maten en Gewichten. — De munteenheid is de franc van 100 centimes. Ter vergemakkelijking van het betalingsverkeer met het buitenland is evenwel indertijd de belga geschapen, welke gelijk is aan 5 Belgische francs. Beursnoteeringen hebben plaats in belga's.

Tot de devaluatie waren de Belgische en de Luxemburgsche franc van gelijke waarde. Aangezien de Belgische franc in 1935 devalueerde met 28%, de Luxemburgsche slechts met 10%, kent de tolunie thans 2 valuta's, welke tot elkaar staan in de vaste verhouding: 125 Belg. francs = 100 Lux. francs. De waarde van de belga is thans ongeveer 31 ct. en de waarde van den Belgischen franc ongeveer 6,2 cent. Ten aanzien van de maten en gewichten is het metrieke stelsel algemeen in gebruik.

Middelen van bestaan. — België is — evenals Nederland — zeer dicht bevolkt en mede daardoor sterk op het buitenland georiënteerd; dit komt tot uiting in de belangrijkheid van het goederenverkeer met het buitenland (in hoofdzaak een gevolg van het ontbreken van grondstoffen, met uitzondering van steenkolen), van het doorvoerverkeer, van den tusschenhandel en van de banden met de internationale kapitaalmarkt.

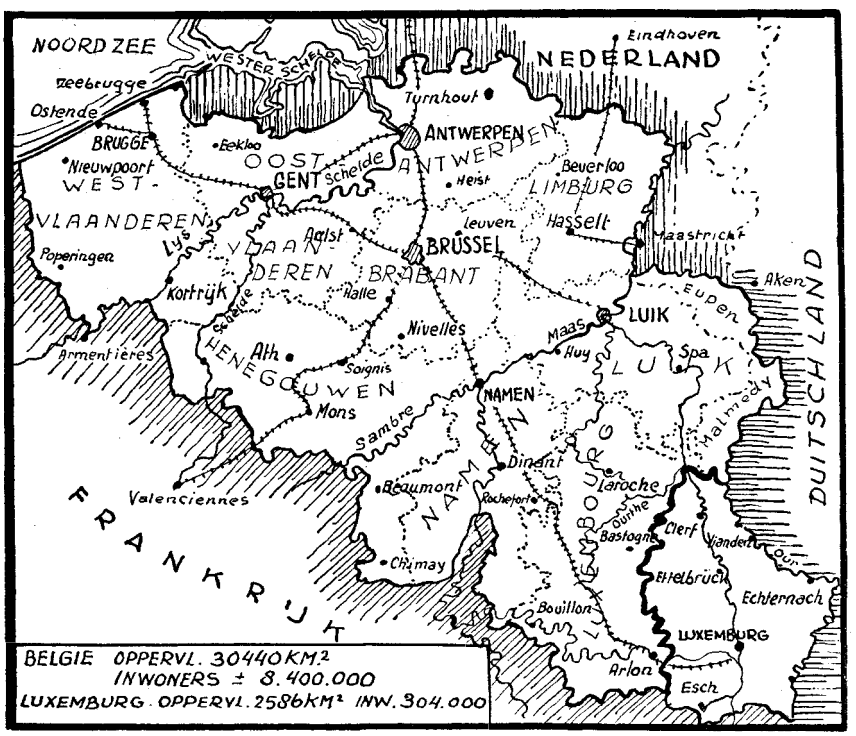
België is in de eerste plaats een industrieland; industrieele producten maken dan ook het grootste gedeelte van den export uit. Vóór de crisis werd ongeveer $^2/_5$ van de totale industrieele productie uitgevoerd. De landbouw vindt zijn afzet voornamelijk op de binnenlandsche markt, doch is niet in staat in de behoeften van deze markt volledig te voorzien.

Ongeveer 55% van het arbeidende deel der bevolking is werkzaam in de industrie, ongeveer 17% in den land- en boschbouw en ongeveer 15% in den handel.

De belangrijkste Belgische industrie is de metaalnijverheid, die haar producten voor een groot deel in het buitenland afzet, evenals de textielindustrie. Andere op den voorgrond tredende takken van industrie zijn nog de cementindustrie, de glasindustrie, de chemische industrie en de steenkolenmijnbouw.

Het toeristenverkeer is zeer omvangrijk.

BELGIË-LUXEMBURG

Buitenlandsche handel. — De buitenlandsche handel heeft over de jaren 1936 en 1937 en de tijdvakken Jan. tot en met Juni 1937 en 1938 voortdurend een invoersaldo vertoond, zooals blijkt uit de volgende cijfers (in millioenen francs, zonder gouden en zilveren munt en muntmateriaal):

	1937	1936	Januari tot en met Juni 1938	1937
Invoer . .	27.257	21.299	11.614	13.803
Uitvoer . .	25.394	19.525	10.528	12.627
Invoersaldo	1.863	1.774	1.086	1.176

De volgende cijfers (in millioenen francs) geven een beeld van de belangrijkste groepen van invoer-producten:

	1937	1936
Plantaardige producten . . .	7.139	5.876
Minerale producten	5.616	3.914
Levende dieren en dierlijke producten	3.574	3.020
Metalen en metaalwaren . .	2.798	1.683
Machines	1.339	1.065
Voertuigen, behalve voor spoorwegen	857	557

De uitvoer is als volgt over de voornaamste groepen van goederen verdeeld (cijfers in millioenen francs):

	1937	1936
Metalen en metaalwaren	7.462	4.763
Textielproducten	3.097	2.546
Minerale producten	2.792	2.436
Levende dieren en dierlijke producten	2.435	2.029
Plantaardige producten	2.025	1.531
Chemische en pharmaceutische producten . . .	1.602	1.288
Machines	1.173	817

De voornaamste landen van herkomst voor den Belgisch-Luxemburgschen import zijn Frankrijk, Duitschland, de Vereenigde Staten, Groot-Brittannië, Belgisch Congo, Nederland en Argentinië.

Als landen van bestemming nemen Frankrijk, Groot-Brittannië, Nederland, Duitschland en de Vereenigde Staten een overheerschende positie in.

De handelsbalans van Nederland met België-Luxemburg vertoonde, volgens de Nederlandsche statistiek het volgende beeld (in millioenen guldens):

	1937	1936	Januari tot en met Juni 1938	1937
Invoer uit België-Luxemburg . .	179,6	118,9	77,6	89,8
Uitvoer naar België-Luxemburg .	125,9	85,6	53,0	59,5
Invoersaldo	53,7	33,3	24,6	30,3

De voornaamste in het eerste halfjaar van 1938 uit België-Luxemburg in Nederland ingevoerde artikelen waren de volgende:
IJzer, staal en fabrikaten daarvan, rij- en voertuigen, garens, werktuigen, toestellen enz., manufacturen, stoffen en weefsels, steenkolen, cokes en briketten, chemische producten, huiden en vellen, thomasphosphaat, kalk, tras, cement en krijt, ongesponne katoen en afval daarvan, alsmede linters, watten en verbandstoffen.
De uitvoer uit Nederland naar België-Luxemburg bestond in het tijdvak Januari tot en met Juni 1938 o.m. uit: kolen, cokes en briketten, kaas, hennep, vlas, jute en andere spinbare plantenvezels, plantaardige oliën, ijzer, staal en fabrikaten daarvan, visch, schaal- en schelpdieren, zemelen en ander afval van granen en zaden en huiden en vellen.

Bepalingen betreffende den invoer. — Practisch is het douanetarief van de Belgisch-Luxemburgsche Unie een één-kolommen-tarief. In den regel wordt namelijk, hoewel feitelijk minimum- en maximumtarieven bestaan, alleen het minimumtarief toegepast. De maximumtarieven, die het drievoudige bedragen van de minimumrechten, worden slechts gehanteerd tegenover landen, die zich in België schuldig maken aan „valuta-dumping", of ten ongunste van België in hun handelspolitiek discrimineeren, dan wel de vitale belangen v. d. Belgischen export schaden. De verlagingen, die bij verdrag aan een bepaald land worden toegekend, worden in het minimumtarief opgenomen, zoodat zij automatisch aan alle landen ten goede komen, zelfs aan het geringe aantal staten, ten aanzien waarvan geen meestbegunstiging krachtens verdrag bestaat.
De goederen, afkomstig uit den Belgischen Congo en onder Belgisch mandaat geplaatste Afrikaansche gebieden zijn bij invoer in België vrij van invoerrechten.

Handelsgebruiken. — Gegeven het feit, dat België aan Nederland grenst, is het onderhouden van persoonlijk contact met de afnemers, of eventueele afnemers of vertegenwoordiger(s) aldaar, meer dan ooit de aangewezen vorm bij het ontwikkelen van nieuwe of uitbreiden van bestaande relaties.
De handelstaal is over het algemeen het Fransch, alleen in het Noordelijk deel van België wordt ook het Nederlandsch gebezigd. In Luxemburg is naast het Fransch ook het Duitsch gebruikelijk.

Verkeer. — Behalve dat verschillende buitenlandsche scheepvaartondernemingen zoowel Amsterdam en/of Rotterdam als Antwerpen in het reisplan van hun schepen hebben opgenomen, doen de volgende Nederlandsche reederijen Antwerpen ook in geregelde diensten aan:
Stoomvaart Maatschappij Nederland, Koninklijke Nederlandsche Stoomboot Maatschappij, Holland-Afrika Lijn, Rotterdamsche Lloyd, Holland Amerika Lijn, Holland-Oost-Azië Lijn, Holland-Britsch-Indië Lijn, Holland Australië Lijn, Gebr. van Uden's Scheepvaart en Agentuur Maatschappij.

Diplomatieke en Consulaire Ambtenaren. — De diplomatieke vertegenwoordiging van Nederland berust bij Hr. Ms. Gezantschap te Brussel.
Consulaten-Generaal zijn gevestigd te Brussel en Antwerpen; Consulaten te Brugge, Gent, Leuven en Luik; Vice-Consulaten te Charleroi, Hasselt en Oostende.
De Consul-Generaal te Brussel is tevens hoofd der handelsafdeeling van Hr. Ms. Gezantschap.
(Economische Voorlichting)
(Vor. ber. België: Bevolking 3025 A.; In- en Uitvoer 2912 D.; Handelsbetrekk. met Nederland 1704 C.)

20 NOVEMBER 1938.

A. **NOBELPRIJZEN. — Vrede. - Nansen-Bureau te Genève. —**
De Nobelprijs voor den Vrede voor 1938 is toegekend aan het Nansen-Bureau voor Vluchtelingen te Genève. (Telex-A.N.P.) **(Vorig bericht 3025 E.)**

B. **LITAUEN. — Smetona als President herkozen. —** President Smetona is voor den tijd van zeven jaar herkozen.
De minister van Buitenlandsche Zaken, Lozoraitis, heeft verklaard, dat Litauen steeds het Duitsche standpunt in de kwestie betreffende Memel zal eerbiedigen. De voornaamste taak der regeering was volgens den minister, zoo vriendschappelijk mogelijke betrekkingen te onderhouden met de buurlanden Duitschland en Polen. (Telex-A. N. P.)

C. **ITALIE. — Belasting op het kapitaal. —**
In den Ministerraad van 7 Nov. '38 is een maatregel goedgekeurd, waarbij een buitengewone belasting geheven wordt op het in industrieele- en handelsondernemingen door particulieren gestoken kapitaal, zoomede het kapitaal van maatschappijen zonder aandeel, welke den staat ongeveer 1.200 millioen lire zal opbrengen. (Corriere della Sera)

D. **BRITSCH-AMERIKAANSCHE EN AMERIKAANSCH-CANADEESCHE HANDELSOVEREENKOMSTEN. — Onderteekening. —**
Op 17 Nov. '38 is op het Witte Huis te Washington, in tegenwoordigheid van president Roosevelt, de Engelsch—Amerikaansche handelsovereenkomst onderteekend, dat van 1 Januari 1939 af voor 3 jaar van kracht zal zijn.
De Vereenigde Staten en Canada hebben tezelfdertijd een nieuwe handelsovereenkomst onderteekend ter vervanging van de einde van dit jaar afloopende overeenkomst, eveneens voor 3 jaar.
De Britsche ambassadeur Lindsay, en Overton, de tweede secretaris van het ministerie van Handel, teekenden voor Groot-Brittannië, en Hull voor de Vereenigde Staten.
Minister-president Mackenzie King heeft de Amerikaansch—Canadeesche overeenkomst onderteekend.
De onderteekende handelsovereenkomst versterkt niet alleen de Engelsch—Amerikaansche handelsbetrekkingen, doch is in mindere mate van invloed op de economische regelingen in het geheele Britsche rijk.
De Vereenigde Staten staan b.v. vermindering van rechten toe op de Britsche textielgoederen, welke voor het overgroote deel naar Amerika worden uitgevoerd en een waarde vertegenwoordigen van meer dan tien millioen pond. Vrij van rechten zijn Britsche artikelen ter waarde van 9½ millioen pond. Op Britsche goederen ter waarde van 23 millioen, waarop rechten worden geheven, wordt een vermindering dezer rechten verleend over een waarde van 11 millioen, terwijl de huidige Amerikaansche rechten zoo blijven op een uitvoer ter waarde van zes millioen.
De vermindering der Amerikaansche invoerrechten bedraagt meerendeels 30 tot 40 %. De rechten op Britsche whiskey blijven onveranderd. Amerika doet concessies voor 600 artikelen.
De Britsche concessies behelzen, dat het tegenwoordige voorkeursrecht op uit het Britsche rijk afkomstige tabak niet zal worden verhoogd. Groot-Brittannië zal den bestaanden vrijen invoer van ruwe katoen en maïs handhaven. De rechten op tarwe, sommige vruchtensoorten en zacht hout worden verminderd. De rechten op in de Ver. Staten vervaardigde goederen worden algemeen met 20 tot 15 % verlaagd.
Tegen de verwachting in zal het invoerrecht voor Amerikaansche automobielen niet worden verlaagd.
De koloniën genieten dezelfde algemeene voordeelen en gaan dezelfde algemeene verplichtingen aan als het Vereenigd Koninkrijk.
Wat de Amerikaansch—Canadeesche overeenkomst

betreft, wordt verklaard, dat een vermindering van 2½ tot 10 % wordt toegestaan op de door Groot-Brittannië gegarandeerde voorkeur. Deze overeenkomst zal een geldigheidsduur hebben van drie jaren, te rekenen van 1 Januari 1939. De voornaamste bepalingen zijn, dat de Vereenigde Staten en Canada elkander onvoorwaardelijk op den voet van meest begunstigde mogendheid zullen behandelen, met uitzondering van speciale handelsvoordeelen in het verkeer tusschen Canada en het Britsche Rijk en tusschen de Vereenigde Staten en Cuba. (Times)

(Vor. ber. Handelsverdrag met Engeland 3029 C.; Canada 2051 F.)

21 NOVEMBER 1938

A. NEDERLAND. — Onderwijs - Staatsrecht en administratiefrecht - Inaugureele rede van Prof. Mr. de Block over „Toeneming van de macht der Kroon".

Op 24 October heeft mr. A. L. de Block, buitengewoon hoogleeraar in het Nederlandsch Staatsrecht en het Administratiefrecht aan de Katholieke Economische Hoogeschool te Tilburg, zijn ambt aanvaard met een rede in het auditorium van het Conservatorium der R.K. Leergangen: welke tot titel had: „Toeneming van de macht der Kroon".

Vermindering van den directen invloed der volksvertegenwoordiging op de wetgeving is, aldus spr., een verschijnsel, dat in tal van landen, waarin nochtans het parlement een der pijlers is gebleven, waarop het staatgebouw rust, in toenemende mate voorkomt. In tweeërlei opzicht is die vermindering merkbaar.

In de eerste plaats ziet men een streven, legislatieven arbeid op te dragen aan andere lichamen, uit hunnen aard op speciaal gebied daartoe bekwaam te achten, bij voorbeeld bedrijfsschappen.

Bedoeld verschijnsel komt echter ook op andere wijze tot uiting en wel in dier voege, dat de volksvertegenwoordiging formeel haar aandeel in de wetgevende macht behoudt, doch dat de eingenlijke regeling van een bepaald onderwerp wordt toevertrouwd aan die macht in den staat, die in onderscheidene constituties, die hare terminologie ten deele ontleenen aan in de achttiende eeuw sterk levende begrippen, de „uitvoerende" heet, hetgeen veelal beteekent de Regeering, d.w.z. te onzent: Kroon en Ministers.

Vervolgens werd behandeld, ter oorzake waarvan laatstbedoeld verschijnsel zich sedert het uitbreken van den wereldoorlog zoo veelvuldig heeft voorgedaan.

Een en ander werd met voorbeelden, ontleend aan de buitenlandsche wetgeving, geadstrueerd.

Daarna volgde een bespreking van het verschijnsel in Nederland, waarbij uitvoerig werden besproken de talrijke machtigingen, aan de Kroon in de laatste jaren verleend.

Ook werd de aandacht gevestigd op de toeneming van de zoogenaamde provisoire wetgeving, waarbij een wet aan de Kroon bevoegdheden verleent tot het nemen van maatregelen in afwachting van een nadere beslissing te dier zake van de wetgevende macht.

De Crisiswetgeving van de laatste jaren geeft hiervan enkele voorbeelden.

Deze evolutie te remmen, het zou geen zin hebben, het ware een „chasser la nature".

Moge dan de invloed van de volksvertegenwoordiging in zeker opzicht zijn verminderd, hij bleef bestaan ten opzichte van dat uiterst omvangrijke gebied van wetgeving, dat in bedachtzaam gemeen overleg kan worden tot stand gebracht, hij vermeerderde op het stuk der contrôle, namelijk bij de behandeling van de begrooting.

Spr. bepleitte terugkeer tot het stelsel van vóór 1887, toen nog zelfstandige algemeene maatregelen van bestuur, door straffen te handhaven, konden worden uitgevaardigd, een denkbeeld, indertijd door prof. van der Pot in 1916 krachtig verdedigd.

Spr. bleek van meening, dat zulks den rechtsstaat niet in gevaar zou brengen, nòch het gebied van den wetgever aanmerkelijk zou beperken, dit laatste te minder, daar nog tal van onderwerpen overblijven, die ingevolge de Grondwet bij de wet zullen moeten worden geregeld of welker regeling in den loop der jaren de wetgever aan zich had getrokken. Zijns inziens was nochtans aan uitbreiding van de bevoegdheid der Overheid behoefte.

De rede eindigde met de gebruikelijke toespraken. (De Tijd)

(V. b. 2476 A.; Ambtsaanv. in het Onderw. 3535 A.)

B. FRANKRIJK. — Gouverneur-Generaal Van Vollenhoven geëerd. —

President Lebrun heeft 6 November de onthulling bijgewoond van het te Longpont aangebrachte monument, dat is opgericht als hulde aan de nagedachtenis van den gouverneur-generaal van Fransch West-Afrika, Van Vollenhoven. Van Vollenhoven is tijdens den oorlog aan het front in Frankrijk gesneuveld.

(Ter herinnering diene, dat Joost van Vollenhoven, Nederlander van oorsprong, zijn opvoeding in Frankrijk genoot en zich geheel met zijn nieuwe vaderland vereenzelvigde. Hij bezocht de Koloniale School en toonde op jeugdigen leeftijd reeds bijzondere gaven op het gebied der kolonisatie. Toen Doumergue, de latere president der republiek, nog minister van Koloniën was, bekleedde hij belangrijke posten, eerst in West-Afrika, daarna in Fransch-Guyana, vervolgens in Kongo. In 1914, even vóór het uitbreken van den Wereldoorlog, werd hij tot gouverneur benoemd. Hij keerde naar Frankrijk terug, streed aan het front, doch werd door Maginot naar West-Afrika gezonden, belast met de recruteering van de koloniale troepen aldaar. Als gouverneur-generaal deed hij voortreffelijk werk en bleek een kolonisator van groote allure te zijn. Een meeningsverschil met de regeering te Parijs leidde er toe, dat hij aftrad en weer in actieven dienst ging. Den 19en Juli 1918 sneuvelde hij bij Longpont, in de nabijheid van Villers-Cotterets, aan het hoofd van zijn bataljon koloniale infanterie.—Red.) (Alg. Handelsbl.)

C. NEDERLAND. — Vreemdelingen mogen alleen met Ministrieele vergunning Handelsagent zijn. —

De Regeeringspersdienst meldt:

Aan de beroepen en bedrijven, welke niet door vreemdelingen zelfstandig mogen worden uitgeoefend zonder een vergunning van den minister van Economische Zaken, is thans toegevoegd het beroep van handelsagent.

Het te dier zake krachtens de wet van 22 April 1937, Staatsblad no. 628, uitgevaardigd Koninklijk Besluit van 27 October 1938, no. 38, is in de Nederlandsche Staatscourant gepubliceerd.

Ingevolge dit besluit zal het met ingang van 17 November '38 aan vreemdelingen niet geoorloofd zijn, zich zelfstandig als handelsagent te vestigen, zonder schriftelijke vergunning van vorengenoemden minister.

Daarnaast zullen degenen, die op 16 November reeds als agent zelfstandig werkzaam waren, op 1 Maart '39 van een zoodanige vergunning voorzien moeten zijn. (Regeeringspersdienst)

(Vor. ber. Vreemdelingen 3446 B.)

D. ZWITSERLAND. — De actie tegen de Nationaal-Socialisten. —

Op 11 Nov. '38 is in den Zwitserschen nationalen raad de actie van de politie tegen het nationaal-socialisme besproken. De president van den Bondsstaat, Baumann, heeft als hoofd van het departement van politie en justitie een uiteenzetting gegeven, waarin hij zeide, dat tot nu toe nog niets is gebleken van inmenging in de Zwitsersche zaken door Duitsche nationaal-socialistische groepen. Wel heeft de politie vastgesteld, dat Zwitsersche nationaal-socialistische groepen buitenlandsche denkbeelden koesterden en dat in sommige gevallen persoonlijke relaties met Duitschland worden onderhouden. Uit de actie van de politie te Zürich is gebleken, dat tenminste een van de groepen verdachte betrekkingen onderhield met het buitenland.

De president verklaarde niets te willen zeggen over het nationaal-socialisme in Duitschland. Ieder volk is vrij zijn eigen regiem te kiezen. Hij is evenwel van meening, dat het nationaal-socialisme in Zwitserland ongewenscht is en hij merkt met voldoening op, dat het algemeen door het volk en autoriteiten wordt verworpen. De president verklaarde de anti-democratische beweging des te gevaarlijker te achten, wanneer in de pers de fundamenteele instellingen van de democratie belachelijk worden gemaakt en hij deelde mede, dat de extremistische bladen Schweizer Volk en de Angriff te Zürich in beslag zijn genomen. Verder kondigde hij aan, dat de federale raad binnenkort andere maatregelen zal treffen tegen staatsgevaarlijke actie, waarbij het lidmaatschap van vereenigingen, welke betrekkingen met het buitenland onderhouden en gevaarlijk zijn voor de binnen- en buitenlandsche veiligheid van den staat, strafbaar wordt gesteld, evenals het opwekken van haat tegen bevolkingsgroepen om redenen van ras of godsdienst. De federale raad zal persorganen, welke zich hieraan schuldig maken, kunnen verbieden en vereenigingen kunnen ontbinden en iedere politieke activiteit kunnen verbieden.

Tenslotte verklaarde Baumann, dat Zwitserland „de veiligheid van zijn huis" wil verzekeren en tegelijkertijd goede betrekkingen wil onderhouden met alle mogendheden. De federale raad zal voor niemand wijken en vreest niemand.

(Neue Zürcher Zeitung)

(Vor. ber. Nationaal-Socialisten 2214 C.)

E. GROOT-DUITSCHLAND. — Terreur. - Arbeidsfront neemt Joodsche huizen over. - 179 Joodsche bedehuizen in brand gestoken. —

Joden, die huizen bezitten, moesten te Neurenberg voor het Arbeidsfront verschijnen. Hier legde men hun ter onderteekening een document voor, waarbij zij hun bezit aan het Arbeidsfront overdragen. Van de getaxeerde waarde van het pand behoudt het Arbeidsfront 90 procent, terwijl de eigenaars 10 procent ontvangen.

De Joodsche perscommissie heeft een lijst van 179 synagogen en bedehuizen samengesteld, die, volgens mededeelingen in de Duitsche pers, de groote buitenlandsche bladen en van betrouwbare ooggetuigen, in brand zijn gestoken. Deze lijst, aldus de commissie,

is verre van volledig, daar met name uit de kleine plaatsen geen berichten zijn ontvangen. Bij de branden werden de heilige voorwerpen en wetsrollen op alle mogelijke manieren ontwijd. Wanneer zij niet aan het vuur ten offer vielen, werden zij kapotgeslagen of verscheurd. (Telex-A. N. P.)
(Vor. ber. 3540 D.; 3542 B.)

A. **ITALIE. — Rassenleer. - De Aartsbisschop van Milaan veroordeelt deze leer. —**
De Aartsbisschop van Milaan, Kardinaal Schuster, heeft in een preek, gehouden in den Dom van Milaan, de overdreven rassenleer zeer streng veroordeeld.
„Dit soort van ketterij", aldus de kardinaal, „is in het buitenland geboren en begint overal een weinig door te dringen. Het is een ketterij, die niet alleen een aanslag beteekent op de bovennatuurlijke leerstellingen der Kerk, maar tevens, door de geestelijke opvattingen over individu, natie en vaderland in het menschelijke bloed te vermaterialiseeren, aan de menschheid elke andere geestelijke waarde ontkent en zoodoende een internationaal gevaar vormt, dat niet minder ernstig is dan het bolsjewisme zelf."
Hij eindigde de preek met de hoop uit te spreken, dat „God door den geest, die het Italiaansche volk bezielt en door de wijsheid zijner regeering bewogen moge worden, Zijn genade te verleenen, opdat het vaderland van deze nieuwe ketterij uit het Noorden gespaard zal blijven". (Telex-A. N. P.)
(Vor. ber. 3540 B.; Rassenleer 3492 C.)

B. **CHINA. — Conflict met Japan. - Japansche opbouw van China. - Japansch antwoord op Amerikaansche nota. - Canton. —**
In de Japansche kabinetszitting van 18 Nov. '38 is formeel goedkeuring gehecht aan de oprichting van een centrale instelling ter behandeling van Chineesche zaken, onder den naam van Raad voor Oost-Aziatische aangelegenheden. Het desbetreffende besluit gaat thans naar den Geheimen Raad om goedgekeurd te worden.
Het doel van deze organisatie is „de leiding op langen termijn van herstel en wederopbouw van China door mobilisatie en coördinatie van de nationale hulpbronnen, teneinde het Chineesche volk de onmisbaarheid en redelijkheid te doen begrijpen van samenwerking met Japan in een gemeenschappelijk streven naar vestiging van den vrede in Oost-Azië".
De Japansche regeering weerlegt in haar nota van 18 Nov. '38 de Amerikaansche argumenten van 6 October. In deze nota komt de moeilijke positie van het ministerie van Buitenlandsche Zaken tot uiting. Het wil eenerzijds de openbare meening in de Vereenigde Staten ontzien en anderzijds tegemoet komen aan de verlangens van de Japansche kringen, die een algeheele herziening der Japansche diplomatie tegenover de mogendheden wenschen.
Canton wordt door de Chineesche troepen bedreigd. De Japanners hebben de stad in staat van verdediging gebracht. (Telex-A. N. P.)
(V. b. Amer. Nota 3513 E.; Chin.-Jap. Confl. 3532 A.)

C. **ENGELAND. — Begrooting der Luchtmacht £ 200.000.000. —**
Tijdens zijn rede in het Lagerhuis op 17 Nov. '38 heeft minister-president Chamberlain medegedeeld, dat de begrooting van de luchtmacht is gestegen van 27 millioen Pond in 1935 tot 200 millioen in 1939.
In Mei van het volgende jaar zal de luchtmacht twee tot drie keer zoo sterk zijn als in Mei van dit jaar, en in Mei 1940 zal de luchtmacht vier keer zoo sterk zijn. Maatregelen zullen worden genomen tot verdere versterking.
Voorts heeft Chamberlain in het Lagerhuis bekend gemaakt, dat over de motie der Labourparty ten aanzien van sommige religieuse, politieke en rassenminderheden in Europa op 21 Nov. '38 debatten zullen worden gehouden.
Voorts wordt gemeld, dat 225 tot de regeeringsmeerderheid behoorende Lagerhuisafgevaardigden de volgende resolutie hebben aangenomen:
„Het Lagerhuis geeft den minister-president de verzekering van zijn onvoorwaardelijken steun voor het welslagen van zijn vastberaden pogen om den vrede te bewaren en voor zijn streven de defensie te versterken en den nationalen levensstandaard te verbeteren." (Times) **(Vor. ber. Begrooting 3296 F.; Luchtmacht 3365 D.; Leger, Vl. en Luchtm. 3502 E.)**

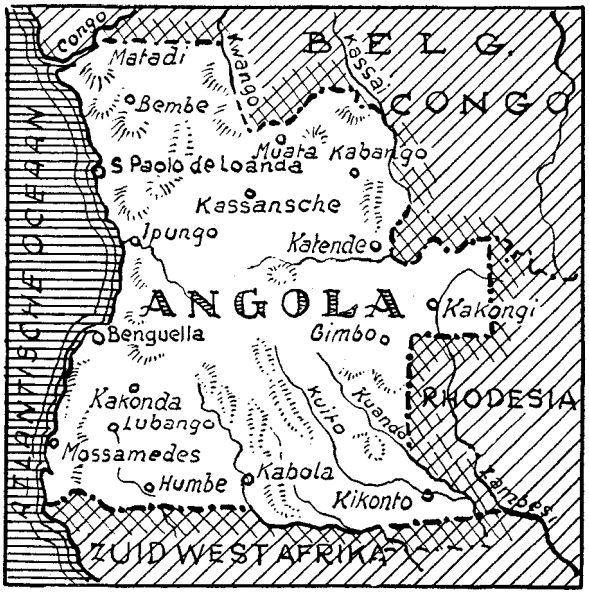
D. **TSJECHO-SLOWAKIJE. — Eerste parlementszitting. - Verklaring van premier Generaal Syrovy. - Autonomie van Slowakije. - Partij van Nationale Eenheid. —**
Het parlement der tweede Tsjechoslowaaksche republiek is op 17 Nov. '38 voor het eerst bijeengekomen. Generaal Syrovy, de premier, nam het woord om de regeeringsverklaring voor te lezen. Hij betoogde, dat de gedurende twintig jaren in het werk gestelde pogingen tot verzoening der nationaliteiten in Tsjecho-Slowakije geen resultaat hadden opgeleverd, „doordat thans de gedachte van de staten met één nationaliteit de wereld beheerscht". „Wij willen — aldus vervolgde de premier — in vrede met al onze buren leven. Dat geldt in de eerste plaats voor onzen grootsten buur, Duitschland. Met erkentelijkheid herinneren wij ons alle uitingen van sympathie en in het bijzonder de bewijzen van vriendschap, getoond door Roemenië en Joego-Slavië. Wij zullen er naar streven, dat nationaliteitenvraagstukken geen oorzaken van wrijving in Midden-Europa meer zullen zijn, en zijn er van overtuigd, dat andere staten met datzelfde streven bezield zijn".
Syrovy deed een beroep op het land, dat het hem zou helpen bij de vervulling van zijn taak en verzocht het parlement daarna een aanvang te maken met de behandeling van de constitutioneele wet, die aan Slowakije en de Karpathische Oekraine autonomie toekent tot de nieuwe grondwet zal zijn afgekondigd. Bovendien vroeg hij het parlement de regeering volmachten te verleenen. „De snelle ontwikkeling der gebeurtenissen — aldus zeide hij — maakt het noodig, dat de centrale regeering en de regeering van Slowakije en de Karpathische Oekraine beschikken over voldoende volmachten, opdat zij spoedig de beslissingen kunnen nemen, die voor het land noodzakelijk zijn. Die volmachten zijn onmisbaar, indien men wil, dat de regeering onmiddellijk de met andere staten gesloten overeenkomsten ten uitvoer kan leggen".

De autonomie van Slowakije. — De voornaamste bepalingen der constitutioneele wet op de autonomie in Slowakije, welke in het parlement zijn behandeld, behelzen het volgende:
Slowakije vormt een autonoom deel der Tsjechoslowaaksche republiek. De uitvoerende macht in Slowakije wordt uitgeoefend door een regeering van vijf leden, die verantwoordelijk zijn jegens den autonomen Slowaakschen Landdag. De Slowaaksche regeering wordt benoemd door den president der Republiek op voorstel van den president van den Slowaakschen Landdag.
Het Slowaaksch is de officieele taal in Slowakije. Slowaaksche burgers van niet-Slavische nationaliteit zullen genieten van de taalwetten, die door het verdrag van St. Germain aan de minderheden werden gegeven.

De nieuwe partij van Nationale Eenheid. — Op 17 Nov. '38 is te Praag de Partij der Nationale Eenheid gevormd. In de verklaring die door de opgerichte partij per radio is omgeroepen, is o.m. nog bekend gemaakt, dat de volgende partijen ontbonden en samengevat worden in de Nationale Eenheidspartij: de Tsjechische Agrarische partij, de Tsjechische Volkssocialisten, de Gewerbepartei, de Nationale Vereeniging, de Nationale Liga en de Tsjechische Clericalen in Bohemen. In de partij der clericalen is dus een scheuring ontstaan. De Moravische vleugel blijft zelfstandig.
Na de aaneensluiting der partijen is de Kamer van Afgevaardigden als volgt samengesteld: Staatspartij der Nationale Eenheid 106 zetels, Slowaaksche Club 34, Nationale Arbeiderspartij 29, Communisten 25, Tsjechische Volkspartij 11, Roetheensche Eenheidspartij 5, Duitsche Nationaal-socialisten 5, Slowaaksche Nationale Arbeiderspartij 4, Duitsche Sociaaldemocraten 4, Onafhankelijken 4.
De communistische fractie blijft bestaan, daar de Communistische Partij niet ontbonden, doch slechts geschorst is.
De agrarische afgevaardigde dr. Cerny is benoemd tot rapporteur voor de voorloopige grondwet.
(Prager Presse - Telex-A. N. P. - Nieuwe Rotterd. Crt.)
(Vor. ber. Gen. Syrovy 3488 B.; Slowaken 3503 B.)

22 NOVEMBER 1938

A. ANGOLA. — Algemeene bijzonderheden. — Land en Volk. — Angola, gelegen aan de Westkust van Afrika, grenst in het Noorden aan Belgisch-Congo, in het Oosten aan Belgisch-Congo en Rhodesië, in het Zuiden aan Bechuanaland en het voormalig Duitsch Zuid-West Afrika en in het Westen aan den Atlantischen Oceaan. De oppervlakte van het land bedraagt 1.263.700 km². en de kustlijn is ruim 1600 km. lang. Het binnenland is over het algemeen bergachtig. Door de uitgestrektheid van het land en het aanzienlijk verschil in hoogte tusschen de kuststreken en het achterland zijn er groote verschillen in het klimaat tusschen het noordelijk en het zuidelijk gedeelte, alsmede tusschen de kust en het binnenland. In de laagvlakte van Loanda duurt de regentijd van October tot Januari en van April tot Juni. In het Noorden en in de nabijheid van de kuststreken zijn de regenbuien heviger en de hitte is aldaar als gevolg van de vochtigheid drukkend. In het Zuiden daarentegen overheerscht de droogte evenals aan de kust, waar de Westenwind een laag vochtigheidsgehalte heeft.
Het land telt ruim 4 millioen inwoners, waarvan ongeveer 4 millioen inboorlingen en 60.000 Europeanen. De bevolking hangt meerendeels heidensche godsdiensten aan; verder wordt ook de Mohammedaansche en de Christelijke godsdienst beleden.
De voornaamste havensteden zijn: (Sao Paulo de) Loanda, Lobito, Benguella en Mossamedes. In het binnenland zijn onder meer gelegen Malange, Bailundo, Huilla en Humpata.

Angola is een Portugeesche kolonie. Zij wordt bestuurd door een Gouverneur-Generaal, wonende in Loanda, bijgestaan door een Raad met adviseerende bevoegdheid, bestaande uit de provinciale secretarissen en enkele afgevaardigden. In handelskringen wordt vrijwel uitsluitend Portugeesch gesproken.

Munt, Maten en Gewichten. — De munteenheid is de Angolar, in waarde gelijk staande met de Portugeesche Escudo (circa *f* 0,08). Een Angolar bestaat uit 100 Centavos en 1000 Angolares zijn gelijk aan 1 Conto. De Banco de Angola treedt op als circulatiebank. De Banco de Comercio e do Ultramar Ltd. te Lissabon heeft bijkantoren in Loanda en Lobito.
Het metrieke stelsel vindt algemeen toepassing. Daarnaast bedient men zich van een speciaal gewicht van 15 kg., genaamd de aroba.

Natuurlijke rijkdommen en middelen van bestaan. — De bodem levert verscheidene mineralen op. Het belangrijkste product is diamant. Verder treft men aan koper, steenkool, ijzererts, mangaanerts, lood, asphalt, zwavel, oker, tripps, marmer en kalksteen. Angola is echter overwegend een agrarisch land. Begunstigd door een vruchtbaren bodem en een warm klimaat is de beoefening van den landbouw zeer verbreid. Tot de landbouwvoortbrengselen behooren koffie (Arabica en Robusta), maïs, tarwe, was, sisal, suiker, katoen, palmpitten en kokosnoot.
Vruchten als sinaasappelen, bananen, appels, peren, aardbeien en mango zijn vrijwel uitsluitend voor de binnenlandsche markt bestemd. De bosschen leveren mahonie- en ebbenhout, alsmede rubber. De veestapel wordt geschat op ruim 4 millioen stuks, waaronder 2 millioen runderen en verder talrijke schapen, varkens, paarden en geiten.
De industrieele bedrijvigheid is nog niet groot. De diamantindustrie is de meest belangrijke tak van nijverheid. Daarnaast treft men eenige fabrieken aan, die zich toeleggen op de vervaardiging van suiker, palmolie, zeep en lucifers, benevens op het verwerken van vezel, tabak, visch en zeezout.

Buitenlandsche handel. — De handelsbalans is de laatste jaren in sterke mate actief, zooals uit onderstaande tabel blijkt:

(cijfers in millioenen Angolares)

	1937	1936	1935
Invoer	215	148	165
Uitvoer	344	308	222
Uitvoersaldo	129	160	57

De voornaamste invoerproducten zijn: katoenen goederen, spoorwegmateriaal, ijzer en staal, machines en gereedschappen, voedingsmiddelen en dranken, automobielen, voer- en vaartuigen, meel, jute zakken, steenkool, aardolie, wapenen en munitie, chemische en pharmaceutische producten, hout, papier en papierwaren, cement en kleedingstukken.
Uitgevoerd worden in hoofdzaak ruwe diamanten, koffie, suiker, maïs, graan, was, gedroogde visch en visch in blik, honig, gedroogde huiden, sisal, katoen, palmolie en palmpitten, kokosnoot, grondnoten, sesamzaad, vee en hout.
Portugal neemt onder de importeerende landen de voornaamste plaats in en is tevens de grootste afnemer van Angola.
Andere landen, waarmede Angola handelsbetrekkingen onderhoudt, zijn Groot-Brittannië, de Vereenigde Staten van Amerika, Duitschland, Japan en België. Het aandeel, dat Nederland in dit handelsverkeer heeft, is zeer gering. De invoer uit ons land bedraagt rond 1 % van den totalen import en de uitvoer uit Angola naar Nederland ruim 3 % van 's lands export. Nederland levert in hoofdzaak kinine, gecondenseerde melk, gepelde rijst, katoenen manufacturen en chemische producten, en betrekt uit Angola voornamelijk maïs en koffie. (Econ. Voorlichting)

B. NEDERLAND. — Verkeersongevallen. - Mei—September 1938. —
De door het Centraal Bureau voor de Statistiek geregeld gepubliceerde cijfers, omtrent het aantal verkeersongevallen, toonen sinds Mei van dit jaar een weinig gunstig beeld.
Voor de laatste vijf maanden zijn de cijfers als volgt (tusschen haakjes de cijfers van 1937):

	gedood		ernstig gewond	
Mei	49	(61)	387	(446)
Juni	66	(41)	384	(453)
Juli	71	(47)	401	(390)
Augustus	68	(64)	429	(471)
September	68	(61)	452	(471)

(Centraal Bureau v. d. Statistiek) **(V. b. 3339 B.)**

C. SPANJE. — Burgeroorlog. - Ebro scheidslijn tusschen strijdende partijen. —
De strijd om den Westelijken oever van de Ebro, welke meer dan drie maanden lang heeft geduurd, is op 17 Nov. '38 geëindigd. De Ebro is weer de scheidslijn tusschen de strijdende partijen in Oost-Spanje geworden. Beide zijden erkennen het resultaat van den strijd, maar geven de meest uiteenloopende cijfers van het aantal dooden, gevangenen en veroverd materiaal. Volgens de nationalisten hebben de republikeinen 75.000 dooden en gewonden verloren en 20.000 krijgsgevangenen. Er zijn 18 Russische tanks veroverd en 17 vernield, 242 republikeinsche vliegtuigen zijn neergehaald en wellicht nog 94 meer. Volgens de republikeinen hebben de nationalisten 80.000 dooden en gewonden verloren en 214 vliegtuigen. Zooveel is zeker, dat beide partijen in die drie maanden van verbitterden oorlog zware verliezen hebben geleden. Volgens inlichtingen uit betrouwbare bronnen, hebben de partijen elk meer dan 40.000 man verloren. De overweldigende meerderheid van vliegtuigen, kanonnen en tanks die de infanterie van generaal Franco steunden, heeft de beslissing gebracht. Dikwijls kon men 200 vliegtuigen tegelijk in de lucht tellen, die hun bommen lieten vallen op een betrekkelijk klein slagveld. Vaak genoeg vielen per dag gemiddeld 10.000 bommen op de republikeinsche linies. Alleen in moderne, diepe loopgraven met bomvrije schuilplaatsen zou een leger het vernietigend vuur langer dan drie maanden hebben kunnen weerstaan. Ondanks deze massale bombardementen hebben de nationalisten het eene bataljon infanterie na het andere verloren bij

aanvallen onder den doodelijken hagel van republikeinsche machinegeweerkogels.
Wat zal generaal Franco nu doen? De algemeene militaire situatie is dezelfde als op 25 Juli, den dag dat de republikeinen de Ebro overstaken. (Telex-A. N. P.)
(Vorig bericht 3532 F.)

A. NEDERLAND. — Tweede Kamer. - Onteigening van „De Abdij" te Middelburg. —
De Tweede Kamer heeft op 17 Nov. '38 met 48 tegen 31 stemmen het wetsontwerp tot verklaring van het algemeen nut der onteigening van Hotel „de Abdij" te Middelburg aangenomen. (Alg. Handelsblad)

B. NEDERLAND. — Rijksbegrooting 1939. - Adres van 14 Nederlanders versus adres van 9 financiers. —
Veertien vooraanstaande Nederlanders, hoogleeraren en prominente figuren uit het zakenleven, kennis genomen hebbende van het adres betreffende den toestand der publieke financiën hier te lande, op 26 October '38 door de heeren Crena de Iongh c.s. tot den voorzitter van den Raad van Ministers gericht, publiceeren thans een open brief aan dr. H. Colijn, waarin zij verklaren, dat zij zich gedrongen gevoelen om uiting te geven aan hun bedenkingen tegen de strekking van een groot deel van genoemd adres.
De namen der onderteekenaars zijn: Prof. Th. Limperg Jr., Amsterdam; Prof. ir. D. Dresden, Utrecht; Prof. mr. H. Frijda, Amsterdam; Prof. dr. J. Goudriaan, Utrecht; Prof. H. A. Kaag, Tilburg; Ir. G. A. Kessler, Velsen; Mr. H. F. van Leeuwen, Laren; Prof. mr. P. Lieftinck, Rotterdam; Ir. A. Plate, Rotterdam; Mr. dr. L. F. H. Regout, Meerssen; P. E. Tegelberg, Baarn; Prof. mr. F. de Vries, Rotterdam; E. D. van Walree, Baarn en Ir. J. van der Waerden, Amsterdam.
De bedenkingen der onderteekenaars gelden vooral den aard der maatregelen, welke in het adres worden aanbevolen ter verkrijging van de door adressanten bepleite vermindering der tekorten op den gewonen dienst der staatsfinanciën.
De onderteekenaars stemmen in met elke poging, welke gericht is op het verkrijgen van een helder inzicht in den toestand der staatsfinanciën. Maar er rijzen bedenkingen tegen de wijze, waarop de adressanten bij de verbetering van het beeld te werk gaan.
Het adres wekt den indruk, alsof de regeering, welke voor het ontwerp der begrooting 1939 verantwoordelijk is, niet zelve is doordrongen geweest van de noodzakelijkheid om het juiste inzicht in den toestand der financiën te verschaffen.
Het meest fundamenteele bezwaar tegen het adres achten de onderteekenaars, dat het geen aandacht schenkt aan de economische schade uit hoofde van het gederfde inkomen van hen, wier arbeid zal worden uitgespaard of lager zal worden beloond: elke uitgaaf van den staat in het binnenland vindt haar tegenhanger in een inkomen van een grooter of kleiner aantal ingezetenen, al is daarmede niet gezegd, dat elke vermeerdering van inkomen langs dezen weg gerechtvaardigd is.
De onderteekenaars zijn van oordeel, dat de in het adres aangeprezen doortastende maatregelen niet geschikt zijn om het gestelde doel, de verbetering der voorwaarden voor een wederopleving te bereiken en dat die maatregelen integendeel ertoe zullen leiden, dat hetgeen wij aan bedrijvigheid hebben behouden nog verder zal inschrompelen.
(Nieuwe Rotterd. Crt. - Telegraaf - Alg. Handelsblad)
(Vor. ber. 3518 A.; Begrooting 3542 H.)

C. NEDERLAND. — Tweede Kamer. - Indische Begrooting 1939. - Versterking Defensie. —
Bij de Tweede Kamer is op 17 Nov. '38 ingediend de Indische Begrooting voor 1939.
De onderscheidene begrootingsafdeelingen zijn door den Gouverneur-Generaal vastgesteld bij besluiten van 9 Sept. 1938. Tot goedkeuring van deze gouvernementsbesluiten, die reeds in den Volksraad zijn behandeld, worden 28 wetsontwerpen aangeboden.
De hoofdbegrooting vertoont de volgende eindcijfers: geheele dienst uitgaven *f* 621.761.376, middelen *f* 578.435.182, tekort *f* 43.326.194; gewone dienst resp. *f* 562.040.911, *f* 539.377.914 en *f* 21.662.997; buitengewone dienst resp. *f* 60.720.465, *f* 39.057.268 en *f* 21.663.197.
De beperking van het tekort voor 1939 tot rond *f* 21.7 millioen, is alleen mogelijk gebleken door de na September 1936 ingevoerde belastingverlagingen grootendeels ongedaan te maken. Zonder dezen maatregel zou het tekort *f* 17.7 millioen hooger zijn geweest.
De versterking van het leger, waarmede in 1936 een begin is gemaakt, zal in 1939 worden voortgezet.
Nieuwe maatregelen op materieel gebied, welke noodzakelijk worden geacht en waarvoor credieten zijn opgebracht, zijn a) de aanschaffing van vechtwagens; b) de aanleg van eenige verdedigingswerken; c) de uitbreiding van het aantal automatische wapenen, in het bijzonder ten behoeve van de troepen in de buitengewesten en van de uitrusting van den troep met stalen helmen; d) de vermeerdering van oorlogsvoorraden.
Bij wijze van proef zal een begin worden gemaakt met de aanwerving, voor het leger, van vrijwilligers met kort verband, die zich verplichten tot het doorloopen van herhalingsoefeningen.
Aan den afbouw van het vlootplan, omvattende drie kruisers, 2 flottieljeleiders, 12 jagers, 18 onderzeebooten en (voorloopig) 72 groote zeevliegtuigen wordt met voortvarendheid gewerkt. (N. Rotterd. Crt.)
(Vor. ber. Begrooting 3370 B.)

23 NOVEMBER 1938

D. ENGELAND. — Koloniale kwestie. - Geen gebiedsafstand. —
In het Britsche Lagerhuis heeft minister MacDonald op 16 Nov. '38 in antwoord op een gestelde vraag bevestigd, dat de gouverneur van Tanganyika gemachtigd is bekend te maken, dat Chamberlain op een desbetreffende vraag heeft geantwoord, dat de Britsche regeering geen overdracht overweegt van eenig onder Britsch bestuur staand gebied. (Times)
(Vor. ber. Koloniale Kwestie 3536 D.)

E. BULGARIJE. — Kabinet-Kiosseiwanof gereorganiseerd. —
Nadat het kabinet was ontbonden, heeft de Koning Kiosseiwanof belast met de vorming van een nieuwe regeering; hij heeft deze als volgt samengesteld:
Kiosseiwanof, Premier en Buitenlandsche Zaken; Gen. Daskalov, Oorlog; Ganev, Openbare Werken; Krasnowski, Binnenlandsche Zaken; Bojilov, Financiën; Prof. Filov, Onderwijs; Kojoe Charov, Handel; Bagrianov, Landbouw; Gen. Nejev, Spoorwegen; Jolov, Verkeer. (D. N. B.)
(Vor. ber. Kabinet 3123 D.)

F. ENGELAND. — Het bezoek van den Roemeenschen Koning Carol. —
Het bezoek van den Roemeenschen koning Carol aan Londen moet worden verklaard uit de vastbeslotenheid van Groot-Brittannië om zijn invloed op den Balkan te handhaven met gelijktijdige voortzetting van zijn verzoeningspolitiek jegens Duitschland en Italië. Koning Carol is van zijn kant vastbesloten de politieke onafhankelijkheid van zijn land tegenover het Duitsche opdringen in den Balkan te handhaven en de natuurlijke hulpbronnen van Roemenië tot ontwikkeling te brengen. Nu heeft hij daartoe de Britsche vriendschap en het Britsche geld noodig. Te Londen zal men de laatste bijzonderheden regelen van een crediet van £ 15 millioen, dat bestemd is voor de ontwikkeling van Roemenië en dat dit land in staat zal stellen machinerieën en artikelen in Groot-Brittannië te koopen. Men zal maatregelen nemen tot regeling van de geschillen tusschen de Britsche en Roemeensche petroleummijen.
Gegeven het levendige verlangen van Koning Carol om zijn vriendschap met Engeland te verstevigen, hebben de besprekingen, die kortelings gevoerd zijn tusschen dezen vorst en Prins Regent Paul van Zuid-Slavië een bijzondere beteekenis.
Koning Carol, die vergezeld is van zijn zoon, Kroonprins Michael, verliet 18 November Londen, om Brussel, Parijs en Berchtesgaden te bezoeken alvorens naar Roemenië terug te keeren. (Sunday Dispatch - Telex-A. N. P.)
(Vor. ber. Koning Carol 3343 C.)

G. FRANKRIJK. — Koloniale Kwestie. - Geen gebiedsafstand. —
Minister-president Daladier heeft op 16 November Taittinger, in diens kwaliteit van vice-voorzitter der Kamercommissie voor de koloniën ontvangen. Taittinger wisselde van gedachten met den minister-president over zijn plannen met betrekking tot de koloniale kwestie o.m. in verband met de redevoering van Hitler. In dit verband heeft Daladier een communiqué uitgegeven van den volgenden inhoud:
De regeering heeft de campagne niet afgewacht, welke wordt voortgezet ten aanzien van de koloniale problemen, om haar standpunt te doen kennen ten opzichte van dit probleem. Reeds verscheidene weken geleden heeft zij bekend gemaakt, dat Frankrijk zich zou verzetten tegen iederen aanslag op het koloniale rijk en dat het vastberaden de onaantastbaar-

heid zou handhaven van zijn bezittingen zooals die zijn gevormd aan het einde van den wereldoorlog. Geen enkele afstand is ooit onder oogen gezien. De regeering hernieuwt de tegenspraak, die zij reeds heeft gesteld tegenover de onjuiste berichten, die wilden doen gelooven, dat de koloniale kwestie ter sprake zou komen bij de aanstaande Fransch-Engelsche besprekingen. (Le Temps)

(Vorig bericht Koloniale Kwestie 3548 D.)

A. **ENGELAND. — Terreur in Duitschland. —** Lord Zetland, de Engelsche minister voor Indië, Sir John Simon, de minister van financiën en Lord Mounttemple hebben in felle bewoordingen hun afkeer tegen de Duitsche pogroms uitgesproken. (Times) **(Vorig bericht 3545 E.)**

B. **EGYPTE. — Versterkt zijn Defensie. —** De Hooge Defensieraad heeft zijn goedkeuring gehecht aan het door den minister van oorlog ingediende defensieplan, dat zich over een periode van vijf jaren uitstrekt en waarvan de kosten op 50 millioen pond worden geraamd.
Behalve de vorming van een vloot beoogt het plan de vorming van een territoriaal leger, de aanschaffing van een flink aantal vliegtuigen, den aanleg van vliegvelden en den aankoop van wapens en munitie. Binnenkort zullen voorbereidingen worden getroffen voor de vergrooting van de haven van Alexandrië, dat een belangrijke vlootbasis zal worden. Ook de haven van Marsa Matroeh zal versterkt worden. (Manchester Guardian)

(Vor. ber. 2982 C.; Leger, Vloot en Luchtm. 3513 D.)

C. **UNIE VAN ZUID-AFRIKA. — Erkenning van het Italiaansch Imperium. —** De regeering der Zuid-Afrikaansche Unie zal de souvereiniteit van Italië over Abessynië erkennen, wanneer te Rome een nieuwe gezant wordt benoemd, hetgeen geschieden zal, wanneer de tegenwoordige gezant, Heymans, binnenkort zal aftreden. De nieuwe gezant zal worden geaccrediteerd bij den koning van Italië en keizer van Abessynië. (Telex-A.N.P.)

(Vor. ber. Erkenning Imperium 3487 A.)

D. **ITALIE. — Aantal Italianen in het buitenland. —** Naar „Stefani" meldt, blijkt uit de statistieken, dat het aantal Italianen (mannen, vrouwen en kinderen) in het buitenland ongeveer 9.500.000 bedraagt, van wie 1.200.000 boeren of menschen, die in het landbouwbedrijf werkzaam zijn, 1.770.000 arbeiders in de industrie, den handel en het transportbedrijf en 150.000, die vrije beroepen uitoefenen.
In Amerika is het meerendeel dezer Italianen gevestigd: in Noord-Amerika 41 % van het totaal, in Zuid-Amerika bijna 40 %, in Europa 16 %, in Afrika 2 % en 1 % in Azië, Centraal-Amerika en Australië.
Het is duidelijk, dat deze 9½ millioen Italianen niet allen, op grond van de jongste actie tot vestiging in Italië of zijn imperium, naar Italië zullen terugkeeren, daar velen van hen sedert lang hun gezinnen en belangen hebben in de landen, waar zij zich hebben gevestigd, doch zij, die naar het moederland zullen terugkeeren, zullen een ontzaglijke meerderheid vormen, met het gevolg, dat de demografische kracht van Italië in aanzienlijke mate zal toenemen. (Stefani)

E. **HONGARIJE. — Kabinet-Imrédy. - Mutaties. —** Minister-president Imrédy heeft op 16 Nov. '38 een nieuwe regeering gevormd, welke gelijk is aan de vorige regeering met de volgende wijzigingen: de minister van Handel, Kundler, zal ook de leiding van het ministerie van Industrie op zich nemen, ter vervanging van den afgetreden minister Bornemisza.
Graaf Michael Telecky zal minister Sztranyavszky opvolgen in het ministerie van Landbouw, de minister van Justitie, Mikecz, zal worden opgevolgd door Tasnady, in het ministerie van Landsverdediging zal generaal Ratz vervangen worden door generaal Bartha.
Verder zal de leider van de Hongaarsche partij in het bij Hongarije gevoegde deel van Tsjecho-Slowakije, Jaross, als minister zonder portefeuille in het kabinet zitting krijgen.
De Kanya blijft minister van Buitenlandsche Zaken. (Pester Lloyd) **(Vor. ber. Kabinet 3267 A.)**

F. **NEDERL. OOST-INDIE. — Rubberquota. —** Voorstellen zijn bij den Volksraad ingediend tot vaststelling van een nieuwe verhouding tusschen ondernemings- en bevolkingsrubber. De voorgestelde percentages zijn resp. 50,3 en 49,7 % voor de periode 1 Jan. 1939 tot 31 Dec. 1943 tegen resp. 52,4 en 47,6 voor de periode van 1 Jan. 1936 tot 31 Dec. 1938 en resp. 58,3 en 41,7 voor de periode 1 Juni 1934 tot 31 Dec. 1935. Aan den Volksraad is verzocht voor 3 Dec. een beslissing te nemen. De vastgestelde standaardquota zijn (in tons):

Jaar	Totaal	Ondern.	Bevolk.
1939	641.634	323.064	318.570
1940	650.271	329.737	320.534
1941	655.859	333.931	321.928
1942	660.431	337.299	323.132
1943	661.447	338.010	323.437

Onder de nieuwe regeling zal de regeering na 1 Jan. '39 de gelegenheid geven voor nieuwe aanplantingen over een oppervlakte van 65.049 H.A., n.l. 30.633 H.A. voor de ondernemingen en 34.416 H.A. voor de bevolking. Van dit totaal worden 1000 H.A. gereserveerd voor de oprichting van een rubberonderneming op Nieuw-Guinea en 300 H.A. voor speciale uitbreiding van de aanplantingen van bevolkingsrubber op de Westkust van Atjeh.

Het Internationale Rubbercomité heeft het uitvoerpercentage voor het eerste kwartaal 1939 op 50 % der standaardquota gebracht.
Daar het uitvoerpercentage over het derde en vierde kwartaal 1938 45 % bedroeg zal het dus over het eerste kwartaal 1939 5 % meer bedragen. (Nwe Rott. Crt.) **(Vor. ber. Rubber 3270 E.)**

24 NOVEMBER 1938

G. **VEREENIGDE STATEN. — Narcissen-embargo opgeheven. - Per 15 Augustus 1939. —** De Algemeene Vereeniging voor Bloembollencultuur te Haarlem heeft uit Amerika het volgende telegram ontvangen:
„Ingaande 15 Augustus 1939 wordt narcissen-embargo opgeheven. Geen speciale behandeling voorgeschreven. Narcissen kunnen op dezelfde wijze als tulpen en hyacinthen worden geïmporteerd. (Telex-A.N.P.)

(Vor. ber. 2599 A.; Nederland, Bloembollen 3148 A.)

H. **BRITSCH-ITALIAANSCH VLOOTVERDRAG. — Accoord op 17 November 1938. —** De Italiaansche ambassade te Londen heeft op 17 Nov. '38 aan het Foreign Office medegedeeld, dat de Italiaansche regeering toetreedt tot het Vlootverdrag van Londen van 1936 tot kwalitatieve beperking der bewapeningen ter zee. Italië heeft zich eveneens vereenigd met de verklaringen, waarmede de ondertekenaars van het verdrag in Juni 1938 een beroep deden op de veiligheidsclausule, waardoor zij in staat werden gesteld slagschepen en slagkruisers met een grooter tonnage dan de tot dat oogenblik geldende limiet van 35.000 ton te bouwen. (Times)

(Vor. ber. Engeland-Italië 3541 C.; Vlootverdrag van Londen 3332 D.)

I. **JOEGO-SLAVIE. — Stojadinowitsj's rede in zake grenzen en minderheden. —** Op 13 November heeft Stojadinowitsj, de Joegoslavische minister-president, in een verkiezingsvergadering te Novi Sad, een redevoering gehouden, waarin hij zeide: „Wij behoeven met geen onzer buren te spreken over de kwesties onzer grenzen. Daarom leven wij en wenschen wij te leven in de beste en meest correcte betrekkingen met al onze buren. Gij hebt zeer onlangs gezien hoe de grenzen van zekere landen in 24 uur werden veranderd. Doch wij zijn geen staat, die geschapen is rondom een groene tafel waarbij sigaretten werden gerookt. De geheele wereld weet, dat de grenzen van Joego-Slavië geteekend

zijn met bloed, afgebakend met het zwaard en geconsolideerd met het gebeente onzer helden. Deze grenzen kunnen niet met andere middelen worden veranderd."
Stojadinowitsj betoogde vervolgens, dat Joego-Slavië aan de door hem sinds drie jaren gevoerde buitenlandsche politiek te danken heeft, dat zijn onschendbaarheid werd geëerbiedigd.
Sprekende over de kwestie der minderheden verklaarde de minister-president „gelijkheid van alle godsdiensten en nationaliteiten is het beginsel van mijn politiek. In de kwestie der minderheden kan ons volk slechts een houding aannemen, welke in overeenstemming is met zijn verleden en met zijn gevoelens van rechtvaardigheid. Deze gevoelens zijn de beste waarborg voor de minderheden, wier taal, geloof en cultuur bij ons de noodzakelijke bescherming zullen genieten. Van hun kant verwachten wij loyaliteit voor rechtvaardigheid, trouw voor gelijkheid." (Agence Belga)
(Vor. ber. Stojadinowitsj 3325 H.)

A. JAPAN. — Bevolking. —
De bevolking van het eigenlijke Japan telde op 1 October '38 ruim 72 millioen (72.222.700) zielen. Zij is in het afgeloopen jaar toegenomen met 969.000 zielen. Tokio heeft 6.457.600 en Osaka 3.320.000 inwoners. (Nitsji Nitsji)
(Vorig bericht 3141 C.)

B. NEDERLAND. — Tweede Kamer. - Begrooting van Financiën aangenomen. —
De Tweede Kamer heeft op 17 November de begrooting van Financiën zonder hoofdelijke stemming aangenomen. (Alg. Handelsblad)
(Vorig bericht 3138 A.; Begrooting 3548 B.)

C. JOODSCH WERELDCONGRES TE GENEVE. — Protest tegen de Duitsche terreur. —
Het Joodsche wereldcongres te Genève heeft een communiqué gepubliceerd, waarin wordt medegedeeld, dat het, terwijl het den aanslag met doodelijken afloop, welken een jeugdige Poolsche Jood heeft gepleegd, op een lid der Duitsche ambassade te Parijs, betreurt, zich verplicht acht, met kracht te protesteeren tegen de hevige beschuldigingen, welke door de Duitsche pers tegen het geheele Jodendom worden geuit en vooral tegen de vergeldingsmaatregelen, welke thans genomen worden tegen de Duitsche Joden.
Na er aan te hebben herinnerd, dat tal van Joden tijdens de vervolgingen der laatste jaren werden gedood, betoogt het congres, dat de werkelijke verantwoordelijke personen voor de misdaad te Parijs degenen zijn, die deze vervolgingen verheerlijken, door niet op te houden te prediken, dat geweld boven recht gaat. (Neue Zürcher Zeitung)
(Vor. ber. Joodsch Wereldcongres 3099 D.; Duitsche Terreur 3549 A.)

D. HONGARIJE. — Omwisseling Tsjechische Kroon in Pengö. —
De Nationale Bank van Hongarije zal de Tsjechische kroon in de aan Hongarije afgestane gebieden in de verhouding van 100 pengö = 700 Tsjechische kronen omwisselen. (Keesings Financieel Archief)
(Vor. ber. Nieuwe gebieden 3529 E.)

E. NEDERLAND. — Terreur in Duitschland. - Een Commentaar van de Maasbode. —
In een soort sprakelooze ontzetting staart de beschaafde wereld naar hetgeen er zich de laaste dagen in Duitschland heeft afgespeeld.
Men was heel wat gewoon, maar wat we thans moesten aanschouwen had toch nauwelijks iemand mogelijk geacht.
Als iedere Duitsche Jood, geen enkele uitgezonderd, vrouwen en kinderen inbegrepen, persoonlijk zich aan den gruwelijksten misgreep tegenover den staat had schuldig gemaakt, dan had men zich geen vreeselijker strafgericht kunnen indenken.
En toch.... àl die mannen, vrouwen en kinderen, die op zoo onmenschelijk harde wijze worden mishandeld, boeten voor de misdaad van één knaap, een zeventienjarigen jongen, die, als verbijsterd door het leed, zijn ouders aangedaan, een wanhoopsdaad beging, die, hoe veroordeelenswaardig ook, het zelfs den meest onhandigen advocaat, door leeftijd van den dader en omstandigheden van het misdrijf, zoo uiterst gemakkelijk zou maken, verzachtende omstandigheden te pleiten en zelfs de vraag te doen stellen: is de dader volledig toerekeningsvatbaar, of althans: was hij dit op het moment, toen hij zijn daad stelde? (Maasbode)
(Vorig bericht 3550 C.)

F. NEDERLAND. — 125 jaar onafhankelijkheid. —
Den Haag heeft op 17 Nov. 38 op bescheiden manier het jubileum van onze onafhankelijkheid gevierd.
Omstreeks 12 uur begaf het comité voor de volksfeesten zich naar het Onafhankelijkheidsmonument op Plein 1813. Hier stond een muziekkorps opgesteld, dat het Wilhelmus en andere Vaderlandsche liederen ten gehoore bracht. Het comité legde eerst een krans aan de eene zijde van het monument, n.l. daar, waar Van Hogendorp en graaf Van Limburg Stirum staan afgebeeld, een andere krans legde het aan den voet van Willem Frederik, Prins van Oranje.
Zooals men weet is de 17e November een der meest gedenkwaardige dagen van onze onafhankelijkheid, omdat in 1813 Gijsbert Karel van Hogendorp zich openlijk met Oranje getooid op straat vertoonde.
(Avondpost)

25 NOVEMBER 1938

G. PALESTINA. — De Britsche Politiek. —
Het witboek over Palestina heeft groote teleurstelling gewekt, zoowel in Arabische als Joodsche kringen te Londen, omdat Groot-Brittannië het bepalen van een welomschreven politiek ontwijkt, in het bijzonder ten opzichte van de immigratie.
In Arabische kringen verluidt, dat het niet waarschijnlijk is, dat zij zullen aanvaarden wat practisch neerkomt op een rondetafelconferentie, aangezien dit gelijk zou staan met een erkenning van de Joodsche rechten in Palestina, die de Arabieren nooit toegegeven hebben. De Joden op hun beurt keuren de deelneming van vertegenwoordigers uit naburige staten af. (Telex-A.N.P.)
(Vor. ber. Onlusten 3540 A.)

H. ZWITSERLAND. — Defensie - Credieten goedgekeurd. —
De Zwitsersche Stendenraad heeft op 11 November met algemeene stemmen de reeds door den Nationalen Raad aangenomen credieten voor defensie en werkverschaffing tot een bedrag van 70 millioen francs (30 millioen gulden) goedgekeurd. Ten aanzien van de werkverschaffingsplannen beteekent dit een gedeeltelijke maatregel; het groote programma op dit gebied voorziet in een crediet van 400 millioen francs (120 millioen gulden). Dit is nog niet in behandeling genomen in verband met het vraagstuk der dekking.
In antwoord op interpellaties in zake de militaire voorbereidingen van Zwitserland heeft Minger, het hoofd van het militaire departement, o.a. verklaard: Men mag niet vergeten, dat al onze buren er groot belang bij hebben, onze neutraliteit in stand te houden. Doch tevens moet ons vermogen om tegenstand te bieden, iederen aanvaller den lust ontnemen om onze grenzen te schenden. In het komende voorjaar zullen alle versterkingswerken voltooid zijn, doch hetgeen wij tot nu toe gebouwd hebben, heeft reeds onze weerbaarheid aanzienlijk vergroot. (Neue Zürcher Zeitung)
(Vorig bericht 2489 E.)

I. FINLAND. — Nieuwe minister van Buitenlandsche Zaken. —
Dr. Holsti, de minister van Buitenlandsche Zaken, is onder druk van Duitschland, afgetreden. Hij wordt opgevolgd door Väinö Voionmaa.
(Times - Svenska Dagbladet)
(Vor. ber. Kabinet 2710 D.)

A. HET BEZOEK VAN Z. M. KONING LEOPOLD III VAN BELGIE AAN NEDERLAND. —

De aankomst van Koning Leopold III der Belgen op Nederlandschen bodem heeft op 21 November 1938 te Roosendaal aanleiding gegeven tot tooneelen van ongekend enthousiasme, die den vorst bewezen zullen hebben, met welke gevoelens van vriendschap en sympathie hij hier in Nederland ontvangen werd.

Tegen twee uur arriveerde de Koninklijke trein te Rotterdam, waar prins Bernhard den Belgischen Koning hartelijk verwelkomde en de reis met hem naar Amsterdam aanvaardde. Om 3 uur stoomde de trein het Centraalstation te Amsterdam binnen. H. M. de Koningin was ter begroeting van den Belgischen vorst aanwezig en trad hem met uitgestrekte hand tegemoet. Een korte handdruk, eenige welkomstwoorden werden gewisseld en nadat H. M. de Koningin de aanwezige autoriteiten had voorgesteld, werd naar het Koninklijk paleis gereden. Met een hartelijkheid als wel zelden een buitenlandschen bezoeker ten deel is gevallen, heeft de bevolking van de hoofdstad den Koning der Belgen ingehaald. Gedurende den korten rit van het Centraal Station naar het Koninklijk paleis op den Dam heeft zij hem een ontvangst bereid, waarin tot uiting zijn gekomen alle gevoelens van goede nabuurschap, welke bij het Nederlandsche volk ten aanzien van het zoo verwante en bevriende Belgische volk leven, maar vooral ook de gevoelens van persoonlijke sympathie, welke men koestert voor den jeugdigen Belgischen vorst, die steeds een zoo groote belangstelling voor ons land, onze koloniën en onze moedertaal heeft getoond.

Koning Leopold werd vergezeld van den Belgischen minister-president P. H. Spaak en vele hoogwaardigheidsbekleeders.

H. K. H. prinses Juliana en prinses Beatrix waren om 3 uur per auto uit Soestdijk in de hoofdstad aangekomen.

Een gala-diner ter eere van het vorstelijk bezoek werd op Maandagavond, 21 November, in de Burgerzaal van het Koninklijk Paleis te Amsterdam gegeven.

Tegen acht uur waren in de zaal, in ambtsgewaad al de leden van het corps diplomatique vereenigd, met in hun midden de deken van het corps, de Zwitsersche gezant, Arthur de Pury. De ministers waren er, de leden van den Raad van State, de burgemeester en wethouders van Amsterdam, de heeren, die den Koning in Roosendaal hadden verwelkomd, leden van de twee hofhoudingen en het Belgische en Nederlandsche gevolg, aan Koning Leopold toegewijd, de Commissaris van de Koningin in Noord-Holland, de commandant van het veldleger, de bevelhebber van de vierde militaire afdeeling, de aartsbisschop van Utrecht, de kamerheeren van de Koningin, dienstdoende in Amsterdam. Onder de zeer weinige vrouwelijke gasten waren de dames du Palais, dienstdoende in Amsterdam, mevr. de douairière Th. N. van Loon, geb. Egidus, en mevr. M. baronesse Van Harinxma thoe Slooten, geb. barones Van Harinxma thoe Slooten.

Z. M. Koning Leopold III van België. (Foto F. Ziegler)

Welkomstrede van H. M. de Koningin. —

Aan den gala-maaltijd heeft H. M. de Koningin de volgende rede uitgesproken.

Sire,

Het is Mij een groote vreugde, Uwe Majesteit te dezer plaatse welkom te mogen heeten.

Deze woorden sprekend, weet Ik, dat zij de gevoelens vertolken waermede geheel Nederland, en wel niet alleen in Europa, maar bijzonderlijk ook onder de keerkringen, zich verheugt over het bezoek dat Uwe Majesteit Mij heeft willen brengen. Mijn volk acht zich met Mij gelukkig, zich door hare komst in staat te

zien gesteld, uiting te geven aan zijn warme waardeering voor de zoo talrijke persoonlijke bewijzen van vriendschap, aan Nederland door Uwe Majesteit betoond, alsmede voor de zoo groote belangstelling in Nederlandsch-Indië waarvan Zij bij herhaling blijk gaf.
Nederland en België zijn gelijkelijk gehecht aan de burgerlijke vrijheden, die, tezamen met zin voor orde en goed bestuur, den onvervreemdbaren grondslag vormen van hun staatkundig leven. Voor beide mocht de prijs van moeite en worsteling zijn een regeeringsvorm die, rekening houdend met het karakter hunner samenstellende elementen ruimte laat voor door eigen kracht verstandig geleiden groei en ontwikkeling.
De positie, die elk Onzer landen in West-Europa door natuurlijke ligging en eigen staatkundig inzicht heden ten dage inneemt, vertoont overwegende overeenstemming met die van het andere. Niemands volgeling en niemands belager, zijn beide evenzeer gehecht aan de bevordering, waar mogelijk, van goede internationale verhoudingen.
Zoo kon het niet anders of tusschen Nederland en België moest, ofschoon elk zijn eigen leven wil leiden, een gezindheid ontstaan van werkelijke toenadering. En mogen al tusschen hen belangenverschillen bestaan — bij naburen kan waarlijk niet anders worden verwacht — Ik ken er geene die niet door vergelijk of langs andere wegen des vredes tot oplossing kunnen worden gebracht. Te eerder moet dat mogelijk zijn, daar er, niet het minst op het gebied van handel en verkeer, zoovele gemeenschappelijke belangen bestaan, ook tegenover een mededingende buitenwereld. Ik hef mijn glas op, Uwer Majesteit ter eere, en wensch tevens dezen dronk te wijden aan Haar huis, zoomede aan den voorspoed van een gelukkig België.

Dankwoord van Z. M. Koning Leopold. —
Z. M. Koning Leopold heeft daarna de volgende rede gehouden:
Mevrouw,
In de eerste plaats betuig Ik Uwe Majesteit Mijn innigsten dank voor de zoo vleiende woorden die Zij tot Mij heeft gericht.
Het onthaal, dat Ik van de Nederlandsche bevolking mocht ontvangen, is Mij naar het hart gegaan. Ik zal het met ontroerende erkentelijkheid gedenken, want uitermate dierbaar is Mij de vriendschap van het Nederlandsche volk.
Het verheugt Mij dat Mijn bezoek zoo kort na de jubileumfeesten kon geschieden, die in het aanschijn van de wereld Nederlands verknochtheid aan zijn vereerde Koningin hebben bevestigd.
Op indrukwekkende wijze is het liefdevol vertrouwen van Uwe onderdanen in het Vorstenhuis gebleken. Hierdoor werd plechtig het helder inzicht van Uw verheven zending erkend, en met hoop en trots mocht Nederland de geboorte van Prinses Beatrix begroeten.
Ik heb meermaals Uw land bezocht. Ik had het voorrecht vele Uwer medeburgers te ontmoeten. Bij talrijke gelegenheden heb Ik de geestelijke en moreele deugden van het Nederlandsche volk ondervonden en op prijs gesteld: de vastheid van zijn oordeelkundige nuchterheid, door een zoo liefderijken eerbied voor de natuur gemilderd. Het openbaar leven is in haar heelen omvang doordrongen van deze sterke persoonlijkheid.
Mijn mooiste reizen waren in Nederlandsch-Indië. Ik heb Uw Koloniaal Rijk met buitengewone belangstelling doorkruist. Ik heb Uwe onderlegde beheerders aan het werk gezien en de wetenschappelijke voorlichting bewonderd die hun arbeid bevrucht. Vaak denk Ik aan Mijne beide Indische tochten terug en herzie Ik in gedachten die heerlijke gewesten met de wonderen der schepping bedeeld.
Alleen een volk met een hoogstaand kultuurleven kan een zulkdanig gebied behoorlijk beheeren. De Nederlandsche universiteiten, met haar onfeilbare wetenschappelijke traditiën, zijn een geestelijk sieraad van de beschaafde wereld. Negen Nobelprijzen werden door Hollandsche geleerden onder de regeering van Uwe Majesteit behaald en hebben Nederlands gezag ver over zijn grenzen uitgebreid. Uwe schrijvers en dichters, zoo nauw met de Onze verwant, stonden meermaals aan de spits van de Europeesche letteren, terwijl Uwe schilders een eereplaats in al de musea hebben veroverd.
Aan grootsche ondernemingen heeft zich de Nederlandsche techniek beproefd. Daarvan getuigt de volmaaktheid van Uwe wegen en waterstraten, de toerusting van Uwe scheepvaart en de vermetelheid van dat ontzaglijke werk aan de Zuiderzee, waar Uw volk zegevierend een nieuw grondgebied aan den oceaan betwist.
Mevrouw,
Met den dag voelen de kleine volkeren de noodwendigheid van toenadering en wederzijdsch hulpbetoon, willen zij niet in conflicten worden betrokken, waar hun eigen belangen niet mede zijn gemoeid.
De angstige dagen die Onze beide volkeren onlangs moesten beleven, hebben de doelmatigheid doen blijken van een politiek die tegelijk vrede en onafhankelijkheid nastreeft.
Nederland, zei Uwe Majesteit, wil zichzelf blijven.
Heerlijke en fiere leus, die Nederland al lang heeft toegepast en die toeliet dat het ongedeerd de tragische crises kon ontwijken, die zijne naburen geteisterd hebben. De toenadering van kleine staten verruimt de sfeer van hun actie en van hun gezag. Een solidaire houding kan den oorlog buiten onze grenzen weren. Maar, en Uwe Majesteit heeft het op een verheven plan toegelicht: de vrede om duurzaam te zijn, moet op den grondslag van moreele en geestelijke bewapening worden opgebouwd.
In dienst van dit edel ideaal hoop Ik dat de toenadering en de samenwerking van onze beide natiën zich zullen ontwikkelen, en toenemen in hechtheid en in kracht.
Terwijl Ik Mijn beker hef, wensch Ik Uwe Majesteit, en Prinses Juliana, en Prins Bernhard, en Mijn geliefd petekind, Prinses Beatrix, uit ganscher harte, geluk en goede gezondheid toe. Ik drink op den roem van het Huis van Oranje, op de welvaart en voorspoed van het Nederlandsche Volk en op den luister van zijn overzeesche rijksgebieden.

Bezoek aan het Prinsenhof. —
Het Prinsenhof, zetel van het gemeentebestuur der hoofdstad, genoot op 22 November de groote eer door den Koning der Belgen, Z. M. Leopold III, door diens gastvrouwe H. M. de Koningin vergezeld, te worden bezocht. De Belgische minister-president P. H. Spaak en onze minister van Buitenlandsche Zaken, mr. J. A. N. Patijn, waren aanwezig.
De burgemeester, dr. W. de Vlugt, hield een redevoering tot den Koning der Belgen, die door Zijne Majesteit op hartelijke wijze werd beantwoord. Hierna onderhield zich de Koning met de wethouders en raadsleden. H. M. de Koningin gaf blijk van waardeering voor de ontvangst van den Koning.

Belgen-monument te Amersfoort. —
In den namiddag bezochten de Koning der Belgen en H. M. de Koningin het Belgen-monument te Amersfoort. Dit monument is door de Belgen, die hier in de oorlogsjaren 1914—'18, gastvrijheid hebben genoten, aan Nederland opgedragen. De Koning onthulde twee plaquetten, die in een gedenksteen zijn aangebracht, waarna Z. M. een grooten krans voor het monumentale hoofdgebouw van het gedenkteeken neerlegde.

Rijksmuseum en Concertgebouw. —
Koning Leopold, begeleid door dr. Schmidt Degener, hoofddirecteur van het Rijksmuseum te Amsterdam, heeft Rembrandt's „Nachtwacht" bezichtigd in de zaal, welke oorspronkelijk door dr. P. J. H. Cuypers voor dit meesterwerk werd gebouwd. H. M. de Koningin werd door den minister van Onderwijs, Kunsten en Wetenschappen, Z. Exc. Slotemaker de Bruïne, vergezeld. In den avond heeft het Koninklijk gezelschap een gala-concert onder leiding van Prof. dr. Willem Mengelberg, in het Concertgebouw bijgewoond. Den volgenden ochtend bezocht de Koning de Fokkerfabrieken.

Vertrek uit Amsterdam en aankomst te 's-Gravenhage. —
Op 23 November te 2.45 u. verliet Koning Leopold, vergezeld van H. M. de Koningin, het Koninklijk Paleis op den Dam. Een geweldige menschenmassa deed H. H. M. M. onder groot enthousiasme uitgeleide.
Tegen 4 uur arriveerde de Koninklijke stoet te 's-Gravenhage. Nadat Zij het Paleis Noordeinde waren binnengetreden — waar de Prinses hen verwelkomde — verschenen H. H. M. M. onder donderende toejuichingen op het balcon.
Op ondubbelzinnige wijze hebben de Hagenaars blijk gegeven Koning Leopold een warm hart toe te dragen. 's Avonds had een gala-diner in het Belgische gezantschap plaats, waarbij behalve onze Koninklijke Familie en Koning Leopold, ongeveer 60 gasten aanzaten.

Vertrek. —
Het vierdaagsche bezoek, dat de Koning der Belgen, Leopold III, aan ons land heeft gebracht, eindigde op 24 November. De Haagsche bevolking deed den Vorst, die vergezeld was van onze Koninklijke Familie, een enthousiast uitgeleide. De Koning is te 13.15 te Laeken aangekomen.

Officieele verklaring. —
De Regeeringspersdienst bericht:
Op 23 November hebben ten paleize te Amsterdam aan het noenmaal van Hunne Majesteiten mede aangezeten de voorzitter van den Nederlandschen raad van ministers, de Nederlandsche en de Belgische ministers van Buitenlandsche Zaken en de wederzijdsche gezanten. Aldus was de gelegenheid bij uitstek geschikt voor de bespreking van een aantal internationale problemen, waarbij zoowel Nederland als België geïnteresseerd zijn.

Gemeld wordt, dat in den loop der bespreking bleek van volledig begrip voor elkanders standpunt en, in ruime mate, van overeenstemmend inzicht, terwijl gelijkheid van gezindheid werd vastgesteld wat betreft vraagstukken van internationale organisatie, handel en verkeer.

Telegrammen van Z. M. Koning Leopold III en H. M. de Koningin. —
Bij zijn vertrek van Nederlandschen bodem heeft Koning Leopold aan onze Koningin een telegram gericht, waarin hij nogmaals zijn dankbaarheid betuigt voor de ondervonden gastvrijheid. „Ik ben diep ontroerd door de hartelijke ontvangst, die Mij door Uwe Majesteit en het Nederlandsche volk werd bezorgd. Het zal Mijn volk en Mij verheugen bij een toekomstig bezoek van Uwe Majesteit Onze gevoelens van erkentelijkheid te mogen uiten", aldus besluit het telegram.
De Koningin heeft hierop geantwoord, dat het bezoek van Koning Leopold voor Haar en Haar volk een oorzaak van bijzondere vreugde is geweest. „Ik verheug Mij", aldus besluit het telegram, „bij voorbaat erop Uwe Majesteit eerlang een bezoek in Brussel te brengen".
Verder wordt gemeld, dat H. M. de Koningin in het voorjaar van 1939 een bezoek aan België zal brengen.
(Telex-A.N.P. - Regeeringspersdienst)
(Vor. ber. Koningin Wilhelmina 3531 D.; Koning Leopold III 3499 C.)

A. **I. GANS OVERLEDEN. —**
De heer I. Gans, directeur van de stichting De Joodsche Invalide, is op 22 November '38 op 48-jarigen leeftijd plotseling overleden.
Met den heer Gans is de stuwkracht dezer vereeniging, welke eenig in haar soort, baanbrekend werk heeft verricht op het gebied der verzorging van invaliden, heengegaan.
De verpleegden der inrichting, wier laatste levensdagen door zijn werk werden verlicht, zullen het verlies innig betreuren.
De Regeering heeft de verdiensten van den heer Gans, die naast zijn functie van directeur der J. I. zitting had in het bestuur van verscheidene Joodsche vereenigingen en instellingen erkend, door hem te benoemen tot Ridder in de Orde van Oranje Nassau.
(Telex-A. N. P.) **(Vor. ber. Joodsche Invalide 2951 B.)**

B. **KONINGIN MAUD VAN NOORWEGEN OVERLEDEN. —**
Koningin Maud van Noorwegen, die op 20 November '38 in een ziekenhuis te Londen is overleden, waar zij op 16 November een operatie had ondergaan, was in 1869 in Marlborough House geboren.
Zij was een dochter van koning Eduard VII en was in 1896 in het huwelijk getreden met prins Karel van Denemarken, die in 1905 koning van Noorwegen werd onder den naam Haakon VII. Uit dezen echt werd prins Olaf geboren, die in 1929 in het huwelijk trad met prinses Martha van Zweden. (Aftenposten)

C. **VEREENIGDE STATEN. — Verkiezingen voor het geheele Huis van Afgevaardigden, een derde deel van den Senaat en 33 van de 48 gouverneursposten. - De Republikeinen boeken vooruitgang. —**
Op 8 November '38 werden de verkiezingen gehouden voor het geheele Huis van Afgevaardigden, een derde deel van den Senaat en 33 van de 48 gouverneursposten. De uitslagen zijn de volgende:

	Huis van Afgevaardigden		Senaat	
	Democraten	Republikeinen	Democraten	Republikeinen
1938 .	262	170	69	23
1936 .	333	89	76	15
1934 .	322	103	69	25
1932 .	313	117	59	36
1930 .	214	220	47	48
1928 .	167	267	39	56

De nieuwe Senaat bevat 2 Landbouwers, 1 Progessieve en 1 Onafhankelijke.
Het nieuwe Huis van Afgevaardigden heeft de volgende politieke samenstelling: 60% Democraten, 39% Republikeinen en 1% diversen. De oude samenstelling was: 77% Democraten, 21% Republikeinen en 2% diversen.
De Senaat is na de verkiezing als volgt: 72% Democraten, 24% Republikeinen, 4% diversen; vóór de verkiezing: 79% Democraten, 16% Republikeinen en 5% diversen.
Het resultaat der gouverneurs-verkiezingen in de 33 Staten was: 18 Republikeinen en 15 Democraten.
(New York Times) **(Vor. ber. Verkiezingen 1565 E.)**

D. **ITALIE. — De Fransche ambassadeur te Rome overhandigt zijn geloofsbrieven. —**
De heer François-Poncet heeft op 19 November in het Quirinaal aan den Koning van Italië, Keizer van Abessynië, zijn geloofsbrieven overhandigd.
(Corriere della Sera)
(Vor. ber. 3504 B.; Italië-Frankrijk 3533 E.)

26 NOVEMBER 1938

E. **GROOT-DUITSCHLAND. — De Fransche gezant overhandigt zijn geloofsbrieven. —**
Rijkskanselier Hitler heeft op 22 November in den Berghof op den Obersalzberg den nieuwen Franschen ambassadeur, Robert Coulondre, ontvangen, die hem zijn geloofsbrieven kwam overhandigen.
(D. N. B.) **(Vorig bericht 3512 G.)**

F. **HONGARIJE. — Kabinet-Imrédy démissionnair. —**
De regeering-Imrédy heeft op 22 November in het parlement een nederlaag geleden.
In de zitting van het parlement stelde Imrédy de kwestie van vertrouwen over de volgende motie:
1. Opneming in de Kamer van de Hongaarsche afgevaardigden, die de Tsjechoslowaaksche bevolking vertegenwoordigen van de aan Hongarije afgestane gebieden;
2. een bespreking van de wetsontwerpen der regeering.
Het resultaat van de eerste stemming was:
115 stemmen tegen en 85 voor de regeering. De motie van Imrédy zou den nieuwen Hongaarschen afgevaardigden uit de teruggewonnen gebieden hebben toegestaan aan de debatten deel te nemen en te stemmen. De oud-minister van Landbouw, Marshall, die de woordvoerder is van de grootgrondbezitters, sprak evenwel zijn wantrouwen jegens de regeering uit en stelde voor de motie van den minister-president te verwerpen. Hierop bleef Imrédy in de hiervoor vermelde minderheid; een tweede stemming gaf den uitslag 95 vóór en 115 tegen aan.
Naar verluidt zou Imrédy onder druk van Duitschland hebben gehandeld.

Terstond nadat de uitslag van de stemming bekend was geworden is de ministerraad in vergadering bijeen gekomen.
Na den ministerraad heeft Imrédy zich naar den rijksbestuurder Horthy begeven, die besloten heeft de debatten tot 1 December te verdagen. Het kabinet-Imrédy zal tot dien datum de leiding houden.
57 van de 170 afgevaardigden zijn uit de regeeringspartij getreden. De oorzaak ligt hoofdzakelijk aan het anti-semitische en nationaal-socialistische streven van Imrédy — waarmede zijn partijgenooten zich niet kunnen vereenigen. (Telex-A. N. P.)
(Vor. ber. Kabinet 3549 E.)

G. **ITALIE. — Cultureele overeenkomst met Duitschland. —**
De Italiaansche minister van Buitenlandsche Zaken, graaf Ciano en de Duitsche ambassadeur Von Mackensen hebben op 23 Nov. '38 in het Palazzo Chigi in het bijzijn van den Italiaanschen minister van Onderwijs, Bottai en den minister voor Volkscultuur, Alfieri, de Duitsch-Italiaansche cultuurovereenkomst onderteekend.
Als tegenhanger van het Italiaansche instituut tot bestudeering van de Duitsche geschiedenis in Rome

zal in Berlijn een Duitsch instituut voor de bestudeering der Italiaansche geschiedenis worden opgericht, terwijl in Milaan een tegenhanger gesticht zal worden van het in Keulen bestaande Duitsch-Italiaansche cultuurinstituut. Vooral zal het contact der jeugd in beide landen worden uitgebreid. (Giornale d'Italia)
(Vor. ber. Verdragen 3427 B.)

A. **FRANKRIJK. — Premier Daladier's voorloopige overwinning in de Kamercommissie van Financiën. —**
De zitting van de Kamercommissie voor de Financiën, waar Daladier en Paul Reynaud hun eersten parlementairen veldslag moesten leveren voor de hersteldecreten, heeft een sensationeel verloop gehad. Dank zij een krachtige verklaring van Daladier, heeft de regeering een belangrijke, zij het zeer krappe overwinning behaald, die haar twee weken respijt geeft. Met 20 tegen 18 stemmen en 5 onthoudingen is namelijk de socialistische motie van afkeuring verworpen.
Vervolgens is een motie, welke was ingediend door den radicaal-socialist Paul Bernier, welke door de regeering was aanvaard, aangenomen met 25 stemmen tegen 16.
Overeenkomstig deze motie zal onmiddellijk worden gesproken over de budgetaire credieten, terwijl de studie over de financieele wet en de eventueele wijzigingen welke gebracht kunnen worden in de decreten, opnieuw ter hand zal worden genomen.

De zitting begon met een urenlange uiteenzetting van Paul Reynaud, die zijn decreten verdedigde. Hij vestigde er o.m. den aandacht op, dat de fiscale maatregelen vooral ten doel hadden, het tekort op de gewone begrooting te dekken, dat aanvankelijk frs. 8.500 millioen beliep. Aangezien echter de regeering besloten heeft frs. 1.800 millioen voor de ambtenaren beschikbaar te stellen is dit tekort inmiddels tot frs. 10.300 millioen gestegen. De totale opbrengst der diverse fiscale maatregelen schatte de minister op frs. 9.800 millioen, terwijl hij tevens inkomstenverhooging van frs. 500 millioen als gevolg van het herstel der economische bedrijvigheid verwachtte.
Wat betreft de behoeften van de schatkist, zeide de minister van Financiën, dat tot de maand Maart 1939 deze behoeften geschat kunnen worden op circa frs. 22 milliard.
Op den huidigen dag beschikt de schatkist reeds over voldoende reserves om aan al deze verplichtingen het hoofd te kunnen bieden. De minister verklaarde voorts, dat de reserves van het egalisatiefonds intact zijn gebleven. (Le Temps)
(Vor. ber. Kabinet 3524 E.; Decreten 3538 B.)

B. **FRANKRIJK. — Nieuwe decreten in zake de vreemdelingen. —**
Op 14 November werden eenige decreten gepubliceerd van den volgenden inhoud:

Vreemdelingen, ook zij die reeds in Frankrijk wonen, mogen slechts in Frankrijk verblijf houden, indien zij een officieele verblijfsvergunning voor den duur van een jaar bezitten. Een genaturaliseerd Franschman heeft slechts kiesrecht, 5 jaar na zijn naturalisatie, mits hij intusschen zijn militairen dienst in het Fransche leger heeft volbracht. (Le Journal)
(Vor. ber. Vreemdelingen 3524 G.)

C. **DISCONTOKOERSEN. — Frankrijk. —**
De Fransche Bank heeft op 24 November het disconto van 3% op 2½% verlaagd.
(Keesings Financieel Archief) **(Vor. ber. 3485 A.)**

D. **GROOT-DUITSCHLAND. — Verklaring in zake de goede nabuurschap met Frankrijk. —**

In zake de kwestie der Fransch—Duitsche betrekkingen wordt op 24 November '38 het volgende vernomen.
De Führer en rijkskanselier heeft in de laatste jaren dikwijls de gelegenheid te baat genomen, om te verklaren, dat tusschen Frankrijk en Duitschland geen problemen bestaan, die principieel een vriendschappelijke nabuurschap belemmeren. Na het accoord van München is beiderzijds de wensch uitgesproken, op concrete wijze uitdrukking te geven aan het streven naar een dergelijke verhouding.
De voorwaarden voor een overeenkomst tusschen Duitschland en Frankrijk, in den geest van het te München tusschen Duitschland en Engeland gesloten accoord, zijn in de afgeloopen weken veel gunstiger geworden. De Duitsche en de Fransche regeering bestudeeren daarom wederzijds een gemeenschappelijk voorbereide verklaring betreffende de onderlinge nabuurverhouding der beide staten. (De Telegraaf)
(Vor. ber. Frankrijk—Groot-Duitschland 3374 D.)

E. **FRANKRIJK. — Communiqué der besprekingen tusschen de Britsche en Fransche ministers te Parijs.**
Het bezoek van den Engelschen premier, Neville Chamberlain, en den Engelschen minister van Buitenlandsche Zaken, lord Halifax, aan hun Fransche collega's te Parijs, heeft op 24 November tot het volgende officieele communiqué geleid:
„Het bezoek van den Britschen minister-president en den Britschen minister van Buitenlandsche Zaken heeft den Franschen ministers Daladier en Bonnet, de gelegenheid gegeven tot een gedachtenwisseling met hun Britsche collega's over de belangrijkste kwesties van gemeenschappelijk belang.
Tot die kwesties behooren de nationale verdediging en de diplomatieke actie. Uit de besprekingen van heden is eens te meer gebleken, dat beide landen ten aanzien van de algemeene politieke oriëntatie een volkomen gelijke opvatting koesteren, die geïnspireerd wordt door het verlangen naar behoud en versterking van den vrede."
In een verklaring ten aanzien van de Fransch-Britsche besprekingen heeft minister-president Chamberlain medegedeeld, dat van gedachten is gewisseld over vraagstukken, welke beide landen betreffen. Men is eensgezind gebleken. „Onze politiek is een politiek van het handhaven van den vrede en wij zullen alle stappen doen, welke hiervoor noodig zijn."
De minister-president voegde hieraan toe, dat tot dit doel vooral is gesproken over vraagstukken van landsverdediging en algemeene diplomatie.
Chamberlain verklaarde verder voldaan te zijn over de overeenkomst tusschen Duitschland en Frankrijk, welke dezelfde strekking heeft als de overeenkomst, welke hijzelf heeft onderteekend met Hitler. Vervolgens wees de Britsche premier op het belang van persoonlijke besprekingen tusschen regeeringen in den steeds wisselenden toestand. (Times - Le Temps)
(Vor. ber. Frankrijk—Engeland 3249 D.)

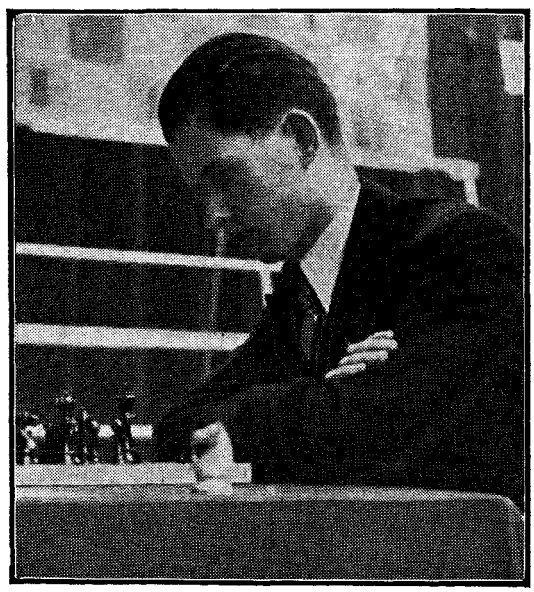
27 NOVEMBER 1938

F. **LETTEREN. — Boeken die door de pers gunstig besproken zijn. - Onze wekelijksche opgave. —**
Amerikaansch: Upton Sinclair — „Little Steel." (Werner, London 1938)
James M. Cain (in het Nederlandsch) — „Serenade." (Querido, Amsterdam) **(Vor. ber. 3542 E.)**
Belgisch-Fransch: Horace van Offel — „Confessions Littéraires." (Nouvelle Soc. d'Editions, Bruxelles) **(Vor. ber. 3542 E.)**
Duitsch: Josef Wenter — „Situtunga", Roman eines Wildpferdes. (Verlag R. Piper & Co., München) **(Vor. ber. 3542 E.)**
Engelsch: „The Best Short Stories of 1938." Edited by E. J. O'Brien (Cape).
E. O. James — „Comparative Religion." (Methuen) **(Vor. ber. 3542 E.)**
Fransch: Dominique Auvergne — „Regards catholiques sur le Monde." (Desclée de Brouwer)
Jules Benda — „Un Régulier dans le Siècle." (Gallimard) **(Vor. ber. 3542 E.)**
Nederlandsch: Johan Fabricius — „Kasteel in Karinthië." (H. P. Leopold's Uitg. Mij.)
Guido Gezelle — „Vlaamsche Volksvertelsels." (Bigot en Van Rossum, A'dam) **(Vor. ber. 3542 E.)**
(Red. K. H. A.)

G. **POLEN. — Senaatsverkiezing. —**
Op 13 November heeft de Senaatsverkiezing plaats gehad. Het tweederde gedeelte van den Senaat, 64 Senatoren, werd door een commissie, die uit mannen bestaat met „bijzondere aan den lande bewezen diensten", gekozen. De overige 32 Senatoren worden door den President van de Poolsche republiek benoemd. (Le Jour)
(Vor. ber. Senaat 1973 A.; Verkiezingen 3532 E.)

A. SCHAKEN. — Wereld-Schaaktornooi. - Interview met den heer Fine. —

De uitslag van het van 6 tot 27 November '38 gehouden tornooi, dat door de A.V.R.O. werd georganiseerd, luidt als volgt: 1. en 2. Keres (Estland) en Fine (V. S.), ieder met 8½ punt; 3. Botwinnik (U.S.S.R.) met 7½ punt; 4., 5. en 6. dr. Aljechin (Frankrijk), dr. Euwe (Nederland) en Reshevsky (V. S.), allen met 7 punten; 7. Capablanca (Cuba) met 6 punten; 8. Flohr (Tsjecho-Slowakije) met 4½ punt. Daar de organisatoren van dit tornooi den hoogst-geplaatste in staat wilden stellen den wereldkampioen dr. A. Aljechin voor een wedstrijd om den titel uit te dagen. werd het Sonnerborn-Berger systeem toegepast. Volgens dit stelsel verkreeg Keres het hoogst aantal punten en op dit oogenblik worden er onderhandelingen gevoerd om een wedstrijd Aljechin—Keres tot stand te brengen onder auspiciën van de A.V.R.O.

Paul Keres.

Paul Keres werd 7 Januari 1916 te Narwa (in het tegenwoordige Estland) geboren. Reeds vroeg verwierf hij een groote reputatie als correspondentiespeler. In 1935 nam hij voor het eerst deel aan een belangrijk tornooi, n.l. aan den landenwedstrijd te Warschau, waar hij een fraai succes boekte. Hij nam hierna geregeld aan internationale wedstrijden deel met afwisselende resultaten. In het tornooi te Margate, 1937, deelde hij met Fine den eersten prijs, waardoor hij als grootmeester werd erkend. Meer overwinningen volgden; hij veroverde achtereenvolgens in 1937 den eersten prijs te Oostende (samen met Grob en Fine), Praag, Weenen en in het elitetornooi te Semmering-Baden. Zijn overwinning in het A.V.R.O.-tornooi overtreft echter alle andere. Hij is geen beroepsschaker meer, daar hij in September van dit jaar zijn wiskunde-studie heeft hervat.

Reuben Fine werd te New York op 11 October 1914 geboren. Reeds op jeugdigen leeftijd nam hij deel aan Amerikaansche tornooien. In Folkestone (1933) speelde hij voor het eerst in Europa, maar zijn eerste succes in de Oude Wereld boekte hij te Hastings (1935-'36). Te Zandvoort (1936) won hij den eersten prijs en in het groote tornooi te Nottingham deelde hij den derden, vierden en vijfden prijs met dr. Euwe en Reshevsky, waarna hij als grootmeester erkend werd. Te Semmering-Baden werd hij tweede achter Keres en dezelfde plaats bezette hij in het Amerikaansch kampioenschapstornooi achter Reshevsky. Voor hem, evenals voor Keres, is echter het succes in het A.V.R.O.-tornooi het hoogste wat hij tot nu toe heeft bereikt.

Het is zeer merkwaardig, dat de beide overwinnaars hun stijl voor dit tornooi nagenoeg geheel veranderden. Ofschoon Keres als aanvalsspeler beroemd was, speelde hij hier zeer voorzichtig, won weliswaar slechts drie partijen, maar was ook de eenige, die geen enkele verloor. Fine werd algemeen als remisespeler beschouwd, maar maakte hier het kleinste aantal remises en won de meeste partijen, n.l. 6.

Van de 56 partijen werden 32, oftewel 57%, remise, hetgeen veel minder is dan men had verwacht. Van de overige partijen heeft wit 17 en zwart slechts 7 gewonnen. Het beste resultaat in de eerste helft haalde Fine (5½ uit 7) in de tweede helft Euwe (5 uit 7). Het tornooi wordt algemeen als het sterkste aller tijden beschouwd en hiertoe is alle reden, daar de acht sterkste spelers van het oogenblik in een dubbelrondigen kamp, zonder outsiders, elkaar moesten bestrijden, waardoor o.a. de factor geluk zooveel mogelijk uitgeschakeld werd. Daar de drie jongste spelers de hoogste plaatsen hebben bezet, mag men de hegemonie van de oudere garde als definitief verbroken beschouwen, hetgeen zeer zeker een keerpunt in de schaakgeschiedenis genoemd mag worden.

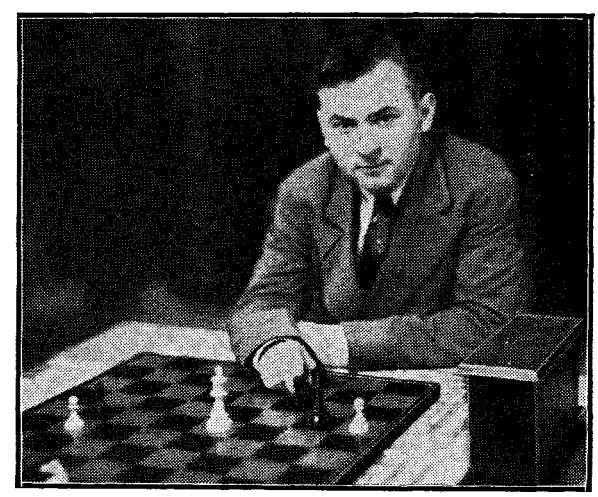
De vraag, die de schaakwereld zich nu stelt is hoe lang Aljechin de stormloop van de jongere generatie zal kunnen weerstaan. In een eventueele match Aljechin—Keres moeten de papieren van den Est zeer zeker hoog worden aangeslagen, terwijl ook andere jonge spelers gevaarlijk voor den wereldkampioen kunnen worden in de naaste toekomst.

Hieronder volgt de partij uit de zevende ronde tusschen de twee prijswinnaars.

Wit: R. Fine. Zwart: P. Keres.

Spaansche partij.

1. e4, e5; 2. Pf3, Pc6; 3. Rb5, a6; 4. Ra4, Pf6; 5. 0-0, Re7; 6. De2, b5; 7. Rb3, d6; 8. c3, Rg4; 9. a4, 0-0 (een bekend pion-offer, dat hier zeer goed de proef doorstaat); 10. ab5:, ab5:; 11. Ta8:, Da8:; 12. Db5:, Pa7! (een nieuwe zet, die veel beter is dan de tot nu toe gebruikelijke voortzetting 12. .... Pa5; 13. Rc2, Pe4:, (waarna wit met 14. Pe5: duidelijk voordeel verkrijgt); 13. De2 (bittere nood. Op 13. Da6 volgt Pe4:; terwijl na Da5 of Da4 zwart met De4: het betere spel verkrijgt), De4:; 14. De4:, Pe4:; 15. d4, Rf3:;

Reuben Fine.

16. gf3:, Pg5; 17. Kg2, Tb8; 18. Rc4, ed4: (de witte pionnenstelling is nu volkomen uit elkander geslagen, hetgeen het gevolg is van het vroegtijdige uitstapje met de dame); 19. cd4:, Pe6; 20. d5 (in de hoop om tegenspel tegen den zwarten c-pion te verkrijgen), Pc5; 21. Pc3, Pc8; 22. Te1, Kf8; 23. Te2, f5 (Tb4

ware nauwkeuriger geweest); 24. Pb5? (juist was Tc2, waarna wit zich nog goed kan verdedigen), Pb6; 25. b3, Pd5:; 26. Pd4, Pb4; 27. Rd2 (een verdere onnauwkeurigheid. Pf5: was nog de beste kans), d5! (een geniaal antwoord); 28. Rb4:, Tb4:; 29. Pc6, dc4:! (de pointe. Zwart verkrijgt twee machtige vrijpionnen voor de kwaliteit); 30. Pb4:, cb3:; 31. Pd5, Pd3:! (wederom prachtig gespeeld. Op 32. Te7: beslist b2, terwijl na 32. Pe7: Pf4† wint); 32. Td2, b2; 33. Td1, c5; 34. Tb1, c4; 35. Kf1, Rc5; 36. Ke2, Rf2: (eenvoudig en krachtig); 37. Pe3, c3!; 38. Pc2, Pe1!!; 39. Pa3, Rc5; 40. Ke1: (een betere kans ware Te1:), Ra3:; 41. Kd1, Rd6; 42. Kc2, Rh2:; 43. Th1, Re5 (veel eenvoudiger ware Rf4 en indien Th7:, Rd2); 44. Th7:, Kf7; 45. Th1, g5; 46. Te1, Kf6; 47. Tg1, Kg6; 48. Te1, Rf6; 49. Tg1, g4! (de beslissende wending); 50. fg4:, f4; 51. g5, Rd4; 52. Td1, Re3; 53. Kc3:, Rc1; 54. Td6†, Kg5:; 55. Tb6, f3; 56. Kd3, Kf4; 57. Tb8, Kg3. Wit geeft op. (Red. K. H. A.)

(Vor. ber. Schaaktornooien 3248 D.)

A. **EGYPTE. — Erkenning van het Italiaansch Imperium. —**

Het Egyptische kabinet heeft op 13 November '38 besloten den Egyptischen gezant te Rome te machtigen de Italiaansche regeering mede te deelen, dat hij moet worden beschouwd als zijnde geaccrediteerd bij den Koning van Italië en Keizer van Abessynië. (Telex-A.N.P.) **(V. b. Erkenning Imperium 3549 C.)**

B. **NEDERLAND. — Het plan-Westhoff toegelicht door den heer J. Th. Westhoff. —**

De heer J. Th. Westhoff sprak op 24 November '38 in een vergadering van het Christelijk Nationaal Vakverbond te Utrecht over „het plan-Westhoff".

Hij betoogde, dat de mechanisatie van het arbeidsproces wel een van de belangrijkste factoren van de werkloosheid is, naast het verloren gaan van groote afzetgebieden als Rusland en Japan. De situatie wordt thans beheerscht door een snel voltooid, gemechaniseerd, kapitaal-intensief productie-apparaat.

In een aantal landen is men er toe overgegaan om deze kapitaalintensieve industrieën te steunen met exportpremies. Het gevolg daarvan is geweest het ontstaan van een schijnbaren wereldmarktprijs, die echter geen regulator van de productie meer is. Daardoor ontstond een chaos, waarbij de overheid wel maatregelen moet treffen.

De periode van den vrijhandel is voorbij — wij bevinden ons in het tijdvak van de beheerschte economie. En spreker denkt dan verder het allereerst aan onzen bodem. Het eerste wat ons te doen staat, is uitbreiding van onzen cultuurgrond door ontginning, inpoldering en verhooging van het productievermogen. Voor dat werk is een groot aantal arbeiders beschikbaar.

Er is zooveel te doen, dat dit werk gedurende tien jaar aan 100.000 arbeiders arbeid kan leveren. Gezwegen dan nog van de secundaire werkverruiming door de toenemende vraag naar verbruiksgoederen. Spreker berekende, dat er jaarlijks woon- en werkgelegenheid is voor 38.000 plattelanders (boeren, landarbeiders en hun gezinnen). Het bevolkingsoverschot van het platteland is op te vangen en de trek naar de steden kan tot staan gebracht worden. Daartoe is het noodig, dat er gedurende 20 jaar arbeid voor 1 millioen arbeiders is.

Nederland is aangewezen op den landbouw, de scheepvaart met annex de metaalnijverheid. Op dit gebied zoeke men de oplossing en men zij voorzichitg met industrialisatie. Daarom wil spreker bestrijding van de werkloosheid door bodemverbetering. Tegenover de uitgaven, die dit van de overheid vergt, staan baten.

Ten slotte zette spreker nogmaals uiteen, hoe hij zich de inrichting van een voor dit doel op te richten maatschappij tot het bevorderen van uitvoering van werken ter bestrijding van de werkloosheid had gedacht, dat volgens hem de eenige manier is om deze soort werkloosheidsbestrijding te leiden. (Het Volk)

(Vor. ber. Werkloosheid 3502 D.)

C. **GROOT-DUITSCHLAND. — Terreur. - Boetebetaling in 4 termijnen. - Buitenlandsche Joden vrijgesteld. —**

Het „Reichsgesetzblatt" publiceert een door den rijksminister van Financiën onderteekende uitvoeringsverordening in zake de aan de Joden opgelegde boete. Volgens deze verordening wordt de cijns van een milliard mark als heffing van het vermogen van de Joden die Duitsch onderdaan zijn en van Joden die statenloos zijn, geïnd.

Verplicht tot de heffing bij te dragen is iedere Jood, die, volgens de verordening in zake de aanmelding van het vermogen van Joden van 26 April 1938, zijn geheele binnen- en buitenlandsche vermogen moest aanmelden en schatten.

Joden, die buitenlandsch onderdaan zijn, vallen niet onder de verplichting tot betaling aan de heffing.

De heffing wordt niet toegepast wanneer de totale waarde van het vermogen na aftrek van de verplichtingen een bedrag van 5.000 RM. niet te boven gaat.

De heffing bedraagt in totaal 20 % van het vermogen en moet in 4 termijnen worden betaald.

Betalingen op grond van verzekeringsaanspraken van Joden, die Duitsch onderdaan zijn en van statenlooze Joden (verordening tot herstel van het straatbeeld bij Joodsche zaken van 12 November 1938) moeten onverwijld bij het betrokken belastingkantoor geschieden.

Met deze betalingen wordt rekening gehouden bij de heffing van den Jood, die recht heeft op de verzekering. Verzekeringssommen, die het bedrag van de heffing van 20 % van den betrokkene te boven gaan, vervallen aan den staat. (D. N. B.) **(V. b. 3550 E.)**

28 NOVEMBER 1938

D. **TSJECHO-SLOWAKIJE. — Nieuwe afbakening der grenzen. - Duitsche autoweg. - Verbindingskanaal tusschen Donau en Oder. —**

Na weken van onderhandelingen is de grens opnieuw afgebakend en wel zeer ten gunste van Berlijn. Van het nog betwiste gebied komen 70 dorpen aan Berlijn, terwijl 27 dorpen aan Tsjecho-Slowakije worden teruggegeven; daarbij is de ethnografische grens volkomen opgeofferd aan economische en strategische belangen van Duitschland. Voorts zijn Berlijn en Praag een overeenkomst aangegaan over een op Tsjechisch gebied aan te leggen autoweg, welke een rechtstreeksche verbinding zal vormen tusschen Silezië en Oostmark, alsmede een overeenkomst over den aanleg van een verbindingskanaal tusschen den Donau en den Oder. Door de Tjschoslowaaksche republiek komt een Duitsche autoweg, welke ook door de Tsjechen mag worden bereden. De Tsjechoslowaaksche regeering heeft er zich toe verplicht den grond ter beschikking te stellen. De weg zal het eigendom der (Duitsche) rijks-autoweg-maatschappij worden. De verkeerspolitie zal Duitsch zijn en Duitschers kunnen zonder tolformaliteiten van Silezië naar Weenen rijden. De autoweg zal via Brno loopen en in feite een Duitsche corridor met Duitsche politie en Duitsche douanekantoren op alle kruispunten zijn. De kosten draagt het Duitsche rijk. De arbeiders en technici zullen overwegend Tsjechen zijn, al zullen ook Duitschers er aan deelnemen.

Met de binnenlandsche reorganisatie van Tsjecho-Slowakije is men thans een heel stuk gevorderd. De Kamer van afgevaardigden heeft de wetten betreffende de autonomie van Slowakije en Karpatisch-Oekraine aangenomen. Hierin zijn de rechten der beide landen vastgelegd en tevens de rechten en bevoegdheden der centrale regeering.

(Telex-A. N. P. - Agence Belga - Nieuwe Eeuw)

(Vor. ber. 3500 C.; Sudetenland 3524 F.)

E. **VATICAAN. — Apostolisch Gedelegeerde in Engeland. —**

Officieel wordt op 23 Nov. '38 medegedeeld, dat mgr. William Godfrey, rector van het British College te Rome, tot apostolisch gedelegeerde in Groot-Brittannië en tevens titulair aartsbisschop van Clio is benoemd.

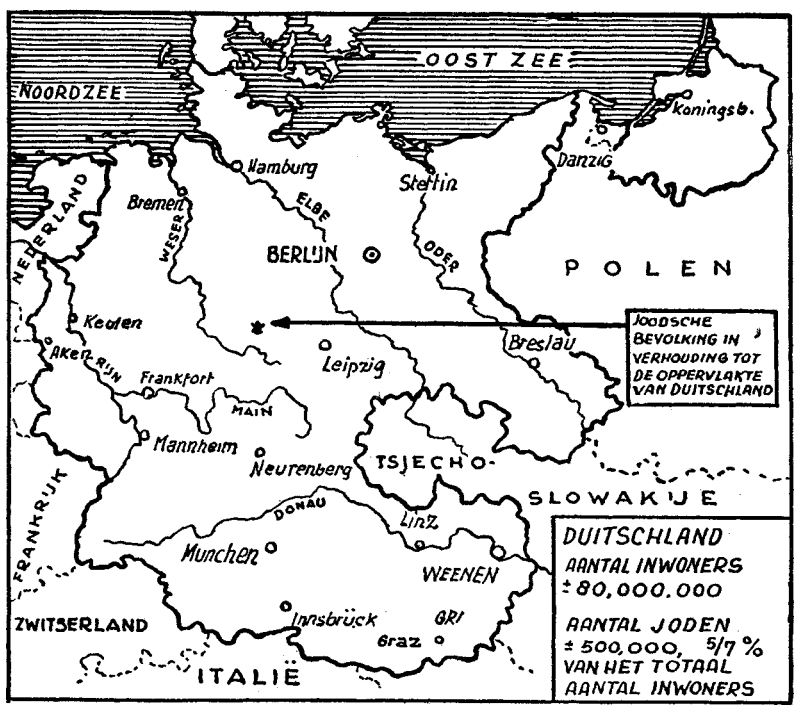
Deze apostolische gedelegeerde bekleedt een zuiver kerkelijke functie en treedt op als vriendschappelijk tusschenpersoon tusschen het Vaticaan en de R.K. Kerk in Engeland. (Osservatore Romano)

A. NEDERLAND. — Terreur in Duitschland. - Het probleem der Joodsche vluchtelingen. —

Wij ontleenen het volgende aan het Alg. Handelsblad:

De manier waarop ons volk in breede lagen reageert op de Jodenvervolgingen in Duitschland, is op zichzelf een treffend bewijs van den zin voor menschelijkheid en verdraagzaamheid, waarvan het in zijn diepste wezen is doortrokken. Het moge dan veelal zijn kracht versplinteren in overdreven schotjesgeest en overdreven particularismen, maar wanneer er werkelijk levensnood heerscht, dan toont het zich hulpvaardig voor andersdenkenden, andersgeloovenden, onafhankelijk van ras of afkomst, „zonder aanzien des persoons".

Ook ditmaal reageert het zoo. Van alle kanten wordt particuliere hulp geboden, groote sommen gelds zijn bijeengebracht uit vrijwillige gaven, huizen en gebouwen beschikbaar gesteld, bankgaranties gestort, hulpcomité's gevormd. De regeering behoeft de deur aan de grens slechts te openen, en het particuliere initiatief doet de rest, zoo denken velen, die in hun hart tot berstens geroerd zijn door het ontzaglijke leed, dat aan gene zijde van onze Oostgrens door weerlooze menschen wordt geleden. En in de prachtige opwelling van naastenliefde voor vertrapten en verdrukten, vragen zij van onze regeering om desnoods groote risico's te nemen en de vluchtelingen in massa toe te laten, op hoop van zegen.

Maar voor de regeering, die de uiteindelijke verantwoordelijkheid moet dragen voor haar daden, ook nadat over eenigen tijd de hevigste ontroeringen in de openbare meening (en dàn ook de offervaardigheid) zullen zijn verzacht en gekalmeerd door den tijd, die, naar het spreekwoord zegt, immers alles heelt, kunnen niet uitsluitend gevoelsoverwegingen gelden. Het Comité voor Bijzondere Joodsche Belangen te Amsterdam, dat in nauwe samenwerking met de regeering in Den Haag handelt, heeft zelf dezer dagen openlijk erkend, dat „ongebreidelde illegale immigratie noodlottig ware". Met den besten wil kunnen niet alle vluchtelingen, die onze grens probeeren te overschrijden, worden toegelaten.

Zelfs de hartverscheurende tooneelen, die zich bij weigering of terugzending soms in de grensstations afspelen, en waartegenover men in eerste menschelijke opwelling zoo gaarne zou willen uitroepen: Laat deze stakkers toch tot elken prijs toe!, kunnen de verantwoordelijke overheid niet uit het oog doen verliezen, dat van overigens vergeeflijke en begrijpelijke zwakheid onzerzijds heel gemakkelijk misbruik zou kunnen worden gemaakt. Met zeer bedenkelijke gevolgen voor onszelven.

Men moet aannemen, dat Duitschland er thans op uit is om bepaalde categorieën Joden, die niet langer in de termen vallen om nog verder gebrandschat of practisch onteigend te worden, en waarvan dus niets meer te „halen" is, kwijt te raken. Zou de Nederlandsche grens op, uit pure menschelijkheid, zwak geworden plekken „doorbreekbaar" blijken te zijn voor „illegale emigranten", d.w.z. voor diegenen, die niet in het bezit zijn van de papieren en garanties, die een tijdelijk verblijf in Nederland mogelijk maken, dan zou zich de stroom van zulke vluchtelingen al spoedig in hoofdzaak op Nederland richten, en van Duitsche zijde zou men dit waarschijnlijk eer bevorderen dan tegengaan.

De Nederlandsche regeering moet dus paal en perk stellen, hoe hard het haar als regeering, en als menschen, ongetwijfeld zal vallen. Dat er ondanks die noodzakelijkheid tòch gevallen zullen voorkomen van vluchtelingen, die in onmiddellijk levensgevaar verkeeren en aan wie asyl zal worden verleend, ook al zijn zij „illegaal" over de grens gekomen, heeft de practijk reeds aangetoond. Maar regel kan dit met den besten wil niet worden. De taak der grens-beambten om in eersten aanleg uit te maken wie onder de scharen van angstige en veelal wanhopige vluchtelingen in die uitzonderings-categorie vallen en wie niet, zal niemand hun benijden. Zelden zullen menschen zoodanig beklemd raken tusschen hun plicht en hun menschelijk gevoel, als zij, die in deze tragische materie beslissingen moeten nemen. Intusschen worden er vluchtelingen toegelaten. Op het departement van Justitie worden, volgens minister Goseling, 300 gevallen per dag behandeld, maar het proces gaat langzaam en de getallen zijn klein, wanneer men ze plaatst tegenover den ontzettenden nood die gelenigd moet worden. Het internationale overleg gaat echter nòg langzamer. (Alg. Handelsblad)

(Vorig bericht Terreur 3556 C.)

B. HET BEZOEK VAN Z.M. KONING LEOPOLD III VAN BELGIE AAN NEDERLAND. — Onderscheidingen. —

Zijne Majesteit Koning Leopold heeft ter gelegenheid van zijn bezoek aan Nederland het Grootkruis van de Leopoldsorde verleend aan den minister-president dr. H. Colijn, en aan den minister van Buitenlandsche Zaken, mr. J. A. N. Patijn.

Voorts heeft Zijne Majesteit het Grootkruis der Kroonorde toegekend aan den minister van Justitie, mr. C. M. J. F. Goseling en den minister van Waterstaat, mr. dr. ir. J. A. M. van Buuren, onder wier beleid ressorteeren resp. de politie, die voor 's Konings veiligheid zorg heeft gedragen, en de Ned. Spoorwegen, waarmee Z. M. naar Amsterdam gereisd is.

(Telegraaf) **(Vor. ber. Onderscheidingen 3420 D.; Koning Leopold 3551 A.)**

C. GROOT-DUITSCHLAND. — Economische politiek. - Remming van het geforceerde tempo. —

De staatssecretaris voor Economische Zaken, Brinckmann, heeft in een te Dresden gehouden rede voor de Kamer van Koophandel voor Saksen de noodzaak voor Duitschland, meer uit te voeren, in het licht

gesteld en de uitvoering van groote werken, door het Derde Rijk ondernomen, eenigszins te matigen, doch er zorgvuldig voor te waken, dat aan de behoeften van het volk wordt voldaan.
Wij kunnen, ging hij voort, de economische evolutie niet aan zichzelf overlaten, wij moeten die dan ook eveneens met zorg controleeren. Slechts dienen wij te bestellen wat werkelijk noodig is. De prestatie van den Duitschen arbeider prees hij, doch hij wees anderzijds er op, dat het noodig is, het geforceerde tempo, dat op bepaalde tijdstippen onvermijdelijk was, eenigszins te remmen en te vermijden, dat het van blijvenden aard zou worden.
Brinckmann bevestigde, dat de economische politiek van Duitschland meer dan ooit van streven naar inflatie is verwijderd. (D. N. B.)
(Vorig bericht Economische Toestand 3401 E.)

A. **GROOT-DUITSCHLAND. — Terreur. - Reactie in het buitenland. —**
Engeland. — Op 22 November presideerde lord Samuel een vergadering van een speciaal hiervoor in het leven geroepen comité, waarin de leidende figuren van het Britsche Jodendom zitting hebben en dat kortweg Lord Samuel's Comité wordt genoemd.
Men raamt het aantal kinderen, dat voor overbrenging naar Groot-Brittannië in aanmerking zal komen, op ongeveer 60.000. Men hoopt maatregelen te treffen, waardoor in de eerstvolgende maanden reeds vele duizenden kinderen een tijdelijk tehuis in Engeland zullen kunnen vinden.
De verklaring van minister-president Chamberlain over de kolonisatie van Joodsche vluchtelingen in Tanganjika is in Engelsche kringen in Tanganjika gunstig opgenomen. Vooraanstaande personen voorspellen een algemeene verbetering van den toestand des lands, naarmate meer gebiedsdeelen zullen worden ontwikkeld.
In het zuidelijke heuvelgebied, in de vruchtbare Kilombero-vallei in het Westen, is veel grond voor bebouwing door kleine boeren, zooals dit in Palestina reeds door de Joden geschiedt, geschikt. De gouverneur van Tanganjika zal de kwestie zoo spoedig mogelijk met den wetgevenden raad bespreken.
België. — Tijdens het vluchtelingendebat van 22 Nov. '38 in de Belgische Kamer is gebleken, dat de Belgische regeering in dezen hetzelfde standpunt inneemt, als de Nederlandsche en bereid is uit Duitschland verjaagden Joden tijdelijk onderdak te verleenen, indien Engeland en de Vereenigde Staten maatregelen nemen voor hun definitieve vestiging.
Aan het einde der debatten hebben de liberale burgemeester van Brussel, Adolphe Max, de katholiek Carton de Wiart, en de socialist Vandervelde een motie ingediend, waarbij zij de regeering verzoeken de conventies met Nederland en Frankrijk in zake den doortocht van buitenlanders te herzien en mede te werken aan internationale maatregelen ter hulpverleening aan de Joden.
Palestina. — Het Joodsch Agentschap voor Palestina heeft een verklaring uitgegeven, welke het voorstel inhoudt 100.000 Duitsche Joden naar Palestina te zenden als eerste groep.
Ver. Staten. — Het staatsdepartement te Washington deelt mee, dat de zaakgelastigde der Ver. Staten te Berlijn aan de Duitsche regeering een nota heeft overhandigd, waarbij geprotesteerd wordt tegen de behandeling door Duitschland van Amerikaansche Joden. De nota wijst er op, dat Göbbels in zijn rede van 12 November heeft gezegd, dat de Duitsche anti-semietische wetten niet van toepassing zullen zijn op buitenlandsche Joden. De zaakgelastigde verzocht de formeele verzekering te mogen ontvangen, dat de nieuwe wetten, welke 1 Januari van kracht worden, niet op Amerikaansche Joden zullen worden toegepast.
Canada. — In Canada zijn 32 vergaderingen gehouden, aan welke werd deelgenomen door katholieken, protestanten en Joden en waarin geprotesteerd werd tegen de anti-semietische vervolgingen in Duitschland.
De voorzitter der te Montreal gehouden vergadering zeide, dat de beweging niet gericht is tegen Duitschland, doch tegen de bedrijvers der wreedheden en onmenschelijke daden jegens lieden, die onbetwistbaar vreedzaam zijn.
De heftigheid der aanvallen in de nationaal-socialistische pers, in antwoord op zekere hoofdartikelen in Canadeesche bladen, heeft de Canadeesche openbare meening verrast.
Een plan tot opneming van een contingent Duitsche Joden wordt bestudeerd. De regeering schijnt er gunstig tegenover te staan, op voorwaarde, dat de vluchtelingen de noodige middelen hebben voor den eersten tijd van hun huisvesting. (Telex-A. N. P.)
(Vorig bericht 3557 A.)

29 NOVEMBER 1938

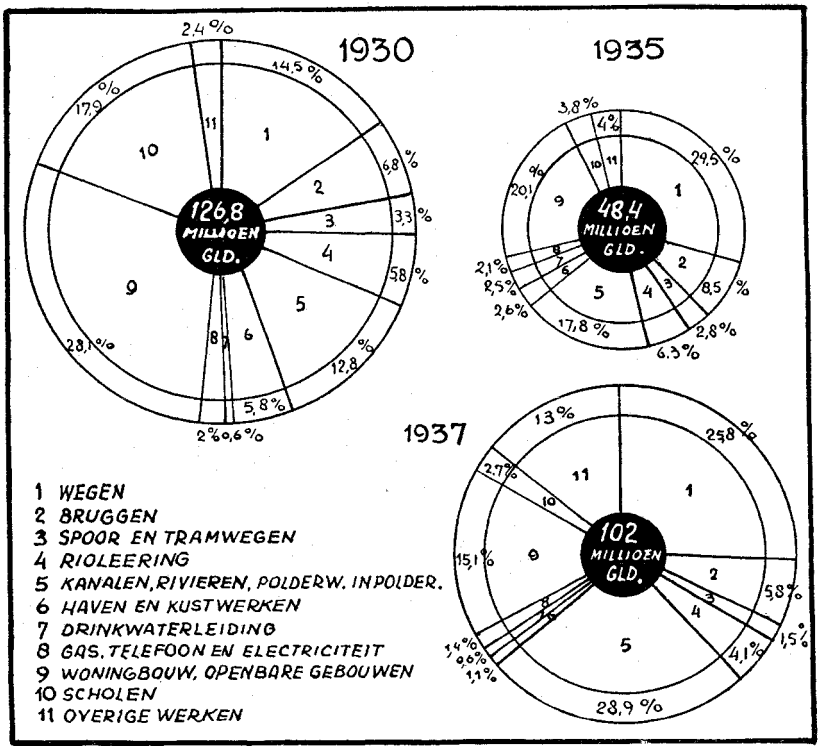
B. **NEDERLAND. — Onderwijs. - Leerlingenschaal. - Spelling. —**
Minister Slotemaker de Bruïne heeft medegedeeld, dat van den wensch tot herziening der leerlingenschaal moet worden afgezien.
De regeering heeft besloten de nieuwe schrijfwijze zelf te gaan toepassen nadat over eenige nog bestaande onzekerheden zal zijn beslist.
(Alg. Handelsblad - Telegraaf)
(V. b. Leerl.schaal 3067 C.; Nwe. Spelling 3343 E.)

C. **ZWITSERLAND. — Plebisciet over de financieele kwesties. - Plebisciet in Bazel in zake communisme.**
Het op 28 November in Zwitserland gehouden plebisciet over wettelijke maatregelen ter verzekering van het evenwicht op de begrooting voor 1939—'41, welke voorziet in besparingen ten bedrage van 108 millioen, en nieuwe ontvangsten tot een bedrag van 132 millioen, is aangenomen met 507.000—194.000 stemmen. 21 kantons stemden voor, één tegen.
Het financieele compromis, dat aan de kiezers werd voorgelegd, bestaat hierin, dat gedurende drie jaar, tot 1941, in plaats van het tegenwoordige regiem van dringende verordeningen een regiem gesteld zal worden, dat, al is het voorloopig, toch een constitutioneel karakter zal dragen en de geheele bevolking de verantwoordelijkheid zal opleggen voor de door de regeering afgekondigde maatregelen.
In het gebied van het kanton Bazel (stad) is een belangrijke volksstemming gehouden over de wet op het verbod voor gemeentepersoneel lid te zijn van de communistische partij of van een andere staatsgevaarlijke partij of organisatie.
Het voorstel werd bestreden door de beide partijen van links en de kleine Evangelische volkspartij. Het werd aangenomen met 15.363 tegen 13.964 stemmen. (Neue Zürcher Zeitung) **(V. b. Referendum 3333 C.)**

D. **HONGARIJE. — Kabinet-Imrédy blijft aan. —**
De regeering van Imrédy blijft in haar oude samenstelling de Hongaarsche staatszaken leiden.
Slechts aan het hoofd van het ministerie van Buitenlandsche Zaken zal in de plaats van Von Kanya een andere functionnaris komen.
De rijksregent heeft op 26 November in een zeer hartelijk eigenhandig schrijven aan minister-president Imrédy verklaard, dat hij na het raadplegen van politieke persoonlijkheden tot de overtuiging is gekomen, dat eigenlijk geen tegenstelling bestaat tusschen de opvattingen van den minister-president en de meerderheid van het parlement in zake de hervorming ter bespoediging van de parlements-procedure en dat het land zonder twijfel verwacht, dat Imrédy zijn hervormingen door zal voeren.
In verband met het vertrouwen, hetwelk het geheele land in Imrédy heeft gesteld tijdens de jongste buitenlandsch-politieke campagne, weigert de rijksregent het verzoek van Imrédy om af te treden te aanvaarden. (Telex-A. N. P.) **(Vor. ber. 3553 F.)**

A. NEDERLAND. — Aanbestedingen voor Openbare werken 1930—1937. —

Het Centraal Bureau voor de Statistiek publiceert nevenstaande grafieken van de aanbestedingen voor openbare werken in 1930, 1935 en 1937.

B. POLEN. — Bevolking moet haar buitenlandsch bezit opgeven. —

Op grond van een beschikking van het ministerie van financiën is ieder in Polen gedomicilieerd persoon verplicht bij de Bank van Polen een opgave te doen van ieder bezit in het buitenland, waarvan de globale waarde de 5000 zloty te boven gaat.

In het bijzonder moet worden aangegeven het bezit aan buitenlandsch geld of de waarde van coupons en van alle schuldvorderingen op het buitenland zoomede van alle onroerende goederen. Het decreet is niet van toepassing op vreemdelingen afkomstig uit landen, die geen overeenkomstige verplichting hebben opgelegd of deze niet toepassen op Poolsche staatsburgers.

(Keesings Financieel Archief)

C. NEDERLAND. — Werkloosheid in November 1938.

Op 12 November 1938 waren bij de organen der openbare arbeidsbemiddeling ingeschreven 346.379 werkzoekenden, waarvan er 328.961 werkloos waren (n.l. 314.715 mannen en 14.246 vrouwen).

(Centraal Bur. v. d. Statistiek) **(Vor. ber. 3502 D.)**

30 NOVEMBER 1938

D. CHINA. — Conflict met Japan. - Canton. - Tsjangtsja. - Japan installeert speciaal orgaan Chineesche zaken. —

De Japanners zijn nog altijd heer en meester van Canton al hebben zij versterkingen moeten laten aanrukken. Vermoedelijk bestaan de tegen de stad opereerende legers slechts uit guerillabenden, welke het den invallers zeer lastig maken. Een geweldige brand heeft Tsjangtsja, de hoofdstad van de provincie Hoenan verwoest; twee duizend personen zouden daarbij den dood hebben gevonden. Tsjang-kai-sjek heeft strenge straffen tegen de autoriteiten toegepast, aan wier nalatigheid de ramp te wijten zou zijn. Tokio heeft een speciaal orgaan ingesteld ter behandeling van de Chineesche zaken; het zal de organisatie in China op allerlei gebied ter hand nemen, wat een duidelijke aanwijzing is, dat de Japanners niet van plan zijn zich uit China terug te trekken.

(Telex-A.N.P. - Domei) **(Vor. ber. 3546 B.)**

E. COLUMBIA. — Gezant te Berlijn teruggeroepen.

De regeering van Columbia heeft op 25 November besloten haar gezant te Berlijn, Jaime Jaramillo Arango, die zijn geloofsbrieven nog niet had overhandigd, terug te trekken.

Deze maatregel wordt gemotiveerd met het feit, dat de Columbiaansche legatie nog geen verontschuldigingen heeft ontvangen betreffende het incident, waarvan de nieuwe gezant, van den kant der Duitsche politie, het slachtoffer was geworden, ondanks zijn diplomatieke immuniteit, tijdens de anti-semietische troebelen te Berlijn op 10 November '38.

De gezant wordt voorloopig niet vervangen.

De secretaris der legatie, Raphael Rochaschloss, die de functies van zaakgelastigde uitoefende, zal aan het einde van de maand uit Berlijn vertrekken naar Kopenhagen. (Telex-A. N. P.)

F. GROOT-DUITSCHLAND. — Terreur. - Volslagen vernietiging der Joden.

Het Schwarze Korps schrijft:

Ons programma is duidelijk: volledige afscheiding. Dat beduidt niet alleen uitschakeling der Joden uit het economische leven, het beduidt ook, dat de Joden uit onze woonhuizen en woonwijken moeten worden gejaagd en worden ondergebracht in straten en huizenblokken, waarin zij zoo weinig mogelijk met Duitschers in aanraking komen.

„Men moet de Joden kenteekenen." Geen Jood mag in Duitschland grond of huizen bezitten.

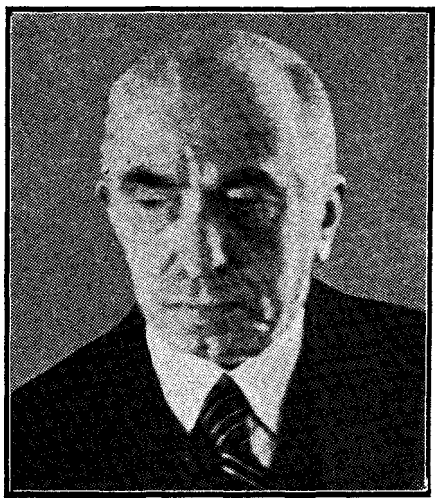
Eenmaal geïsoleerd, zullen de Joden echter verarmen. Dientengevolge zullen zij allen, in overeenstemming met hun aanleg, zegt het Schwarze Korps, tot criminaliteit vervallen. Als dat proces zich heeft voltooid, zouden wij genoodzaakt zijn hen te vuur en te zwaard uit te roeien. „Het resultaat ware het einde van het Jodendom in Duitschland, zijn volslagen vernietiging." **(Vorig bericht 3558 A.)**

G. SOVJET-RUSLAND. — Komsomol-leider van zijn functie ontheven. —

Alexander Kosarev, de 35-jarige leider van de communistische jeugdorganisatie, de Komsomol, is van

politieke misdrijven beschuldigd en van zijn functie ontheven.
Kosarev, die als Stalin's plaatsvervanger fungeerde, had de leiding over een jeugdorganisatie, die alleen al in Rusland minstens vijf millioen leden telde.
(Prawda) **(Vor. ber. Zuiveringsactie 3427 C.)**

A. **TSJECHO-SLOWAKIJE. — Dr. Emil Hacha tot president gekozen. —**
Dr. Emil Hacha is op 30 Nov. '38 met 272 van de 308 stemmen gekozen tot president van de Tsjecho-Slowaaksche republiek. De overige 36 stemmen waren blanco.

Dr. Emil Hacha.

Hacha is in 1872 in Zuid-Bohemen geboren. Hij studeerde te Praag en Weenen in de rechten en bracht voorts een gedeelte van zijn studietijd in Engeland door. Hij is een kenner van administratief- en constitutioneel recht en heeft als wetenschappelijk werker een goeden naam, o.a. in Duitschland. Hij heeft studie gemaakt van de rechtstoestanden in Frankrijk, Italië, Engeland en Duitschland en kent vele talen. Reeds in 1924 is hij president van het opperste administratieve gerechtshof te Praag geworden, welke functie hij thans nog bekleedde.
Hacha is lid van de katholieke kerk, behoort echter niet tot een politieke partij.
De „Times" merkte in een hoofdartikel over het nieuwe Tsjecho-Slowakije op, dat dr. Hacha uitstekende eigenschappen bezit voor zijn post, welke zeker geen sinecure zal zijn. Hij heeft zelf meegewerkt aan het opstellen van de grondwet, welke hij zal hebben te handhaven en waarbij een autonoom bewind wordt toegekend aan Bohemen, Slowakije en Roethenië en in zeker opzicht ook aan de kleine groepen Duitschers en Hongaren.
Hacha is in de eerste plaats geleerde, maar zijn onmiddellijke taak zal vermoedelijk allerminst academisch zijn.
De „Times" herinnert er aan, dat men eerst aan Chvalkovsky heeft gedacht als president, maar de ontdekking, dat hij een Joodsche grootmoeder heeft gehad, schijnt zijn kansen bedorven te hebben — een bewijs hoezeer het nieuwe Tsjecho-Slowakije zich gedrongen voelt zijn opvattingen in overeenstemming te brengen met die van den grooten buurman, die het van drie kanten insluit. (Ceské Slovo - Times)
(Vor. ber. President 3493 B.)

B. **NEDERLAND. — Tweede Kamer. - Begrooting van Defensie goedgekeurd. —**
Zonder hoofdelijke stemming keurde de Kamer op 30 Nov. '38 de begrooting van Defensie goed, welke minister Van Dijk verdedigd had, benevens eenige kleine militaire ontwerpen. Zij verklaarde zich vóór den bouw van een tweeden, vervangenden kruiser en tegen een commissoriaal onderzoek van het vraagstuk der oud-gepensionneerden. (Maasbode)
(Vor. ber. 3470 D.; Begrooting 3550 B.)

C. **ENGELAND. — Anthony Eden waarschuwt tegen nieuwe onderhandelingen met Duitschland. —**
In een rede te Leicester heeft de vroegere minister van Buitenlandsche Zaken, Eden, op 21 November gezegd, dat in de huidige omstandigheden iedere poging om met Duitschland onderhandelingen aan te knoopen niet alleen zou uitloopen op een mislukking, doch bovendien op een vernedering. De gebeurtenissen van de afgeloopen veertien dagen hebben de waarschuwing versterkt, dat, terwijl het juist was te verlangen naar een verbetering van de betrekkingen met andere mogendheden, het niet alleen voorzichtig, doch zelfs noodzakelijk was goed te letten op de omstandigheden, waaronder de besprekingen werden gevoerd.
(Times) **(Vorig bericht Eden 3525 A.)**

1 DECEMBER 1938

D. **PALESTINA. — Verklaring van den Britschen minister van Koloniën, MacDonald. —**
In een rede heeft de Britsche minister van Koloniën, MacDonald, op 24 Nov. '38 in het Lagerhuis alle aspecten van het Palestina-probleem behandeld. Hij toonde begrip zoowel voor de Joodsche als voor de Arabische wenschen, schetste de voordeelen van de Balfour-declaratie voor beide bevolkingsgroepen, en verdedigde krachtig het Britsche bewind in Palestina.
Groot-Brittannië zal de verantwoordelijkheid voor dat bewind op zich blijven nemen; het zal, ondanks de vele moeilijkheden, door besprekingen met de Arabieren en Joden streven naar een accoord, dat een vreedzame samenleving der bewoners en een grootere ontwikkeling van Palestina mogelijk moet maken. Slaagt men daarin niet, dan zal de Britsche regeering zelf besluiten nemen om die doeleinden te bereiken. Het probleem van Palestina is echter niet van militairen, doch van politieken aard. Onze troepen kunnen wel de orde, maar niet den vrede herstellen. Dat moeten regeering en Lagerhuis doen.
Hoewel Palestina slechts een klein land is, is het in geestelijk opzicht groot. Twee duizend jaar geleden was het het tehuis der Joden en in de laatste twintig jaar zijn vele Joden, nadat Palestina een mandaatgebied was geworden, met spoed er heen teruggekeerd. In die jaren is Groot-Brittannië trouw zijn verplichting nagekomen, de immigratie van Joden te vergemakkelijken. Sedert 1922 zijn 250.000 Joden het land binnengekomen en hebben zich daar gevestigd. Wat zij daar tot stand hebben gebracht is bewonderenswaardig. De Joden worden niet in Palestina geduld, zij hebben er recht op, daar te zijn.
Onder den drang der vervolgingen in Centraal-Europa is hun terugkeer naar het oude tehuis honderdvoudig vermeerderd. De tragedie van een volk, dat geen land heeft, is nooit zoo groot geweest, als in deze week het geval was.
Ik hoop echter, dat wij er niet toe zullen overgaan uit afschuw wegens de beproeving, waaraan dat volk is blootgesteld, af te zien van een koel oordeel over het moeilijke Palestina-probleem. (Times)
(Vorig bericht MacDonald 3392 C.)

E. **TSJECHO-SLOWAKIJE. — Accoord met Berlijn over staatsburgerschap. —**
De Duitsch-Tsjechoslowaaksche overeenkomst ten aanzien van het staatsburgerschap en het recht van optie bepaalt o.a., dat de Duitsche regeering tot 10 Juli 1939 personen, die niet tot het Duitsche volk behooren en die zich na 1 Januari 1910 in de aan het Duitsche Rijk afgestane gebieden hebben gevestigd, alsmede hun nakomelingen, die de Tsjechoslowaaksche nationaliteit bezitten, binnen een termijn van drie maanden kan uitwijzen. De Tsjechoslowaaksche republiek moet deze personen binnen hare grenzen opnemen.
Omgekeerd is eenzelfde regeling getroffen. Personen, die niet tot het Duitsche volk behooren, kunnen tot 29 Maart 1939 voor de Tsjechoslowaaksche nationaliteit opteeren, evenals personen, die wel tot het Duitsche volk behooren en die Tsjechoslowaaksch onderdaan blijven.
Ieder, die den achttienjarigen leeftijd heeft bereikt, kan een schriftelijke optie-verklaring inleveren. Zij, die tot 31 Maart 1940 verhuizen naar den staat, waarvoor zij hebben geopteerd, mogen al hun onroerende goederen medenemen en behoeven hiervoor geen rechten te betalen. Hiervan zijn uitgezonderd baar geld, effecten en verzamelingen, die voor het land, waar de betrokkene aanvankelijk woonde, van bijzondere historische of cultureele beteekenis zijn. De behandeling van deze kwesties zal apart worden geregeld.
Tot onderzoek en behandeling van alle vraagstukken, welke zich bij de uitvoering der overeenkomst zullen voordoen, wordt een gemengde commissie gevormd, waarin Duitschland en Tsjecho-Slowakije een gelijk aantal gedelegeerden zullen hebben.
De overeenkomst is 26 November in werking getreden. (D. N. B.)
(Vor. ber. Tsjecho-Slowakije—Duitschland 3556 D.)

A. **GEESTELIJK LEVEN. — Radio-rede van Dr. Frank Buchman, leider der Oxford-groep-beweging, over Moreele en Geestelijke Herbewapening. —**
De uitwerking, die de persoonlijke oproep tot moreele en geestelijke herbewapening van H.M. de Koningin over de geheele wereld heeft gehad, werd op 27 Nov. gedemonstreerd in de radio-rede, die door dr. Frank Buchman, leider der Oxford-groep-beweging, voor het Engelsche nationale programma werd gehouden.

In zijn rede, die werd gerelayeerd of in de landstaal uitgezonden in de Vereenigde Staten, Canada, Zwitserland, Denemarken, Finland en Palestina, en die ook in het programma van de A.V.R.O. en over den korte-golf-zender Phohi werd uitgezonden, citeerde hij den oproep van H.M. de Koningin, welken hij een moedigen oproep tot Haar land noemde, waarin Zij de overtuiging van de eenvoudigste onderdanen in elken staat heeft vertolkt. Sprekende tot Haar volk, sprak H.M. tegelijk tot de wereld.

Dr. Buchman zei voorts:

„En ik ben zeker, dat gij luisteraars, met elk woord zult instemmen. Deze woorden van de Koningin der Nederlanden zullen voortleven. Alleen een groote geestelijke ervaring van de leiders der volken uit alle partijen, klassen en overtuigingen, zal ooit van eenigerlei conferentie of van eenigen Volkenbond een bruikbare basis voor den vrede kunnen maken. Zulk streven moet door God geleid zijn. Let wel, er is geen andere mogelijkheid."

Volgens hem is „nieuwe menschen, nieuwe landen, een nieuwe wereld" het eenige programma in staat een wereldcrisis het hoofd te bieden en een mensch, een gezin, een industrie, een land te veranderen. Godsdienstige ervaring moet tot grooter daden dan ooit tevoren leiden, daden niet begrensd door onze vooroordeelen, ver verheven boven onze persoonlijke opvattingen en zoo machtig en overtuigend, dat wij allen er onmiddellijk de oplossing van al onze moeilijkheden in zullen zien. Zooals president Roosevelt zei: „Ik betwijfel of er een probleem bestaat — sociaal, politiek of economisch — dat niet zou verdwijnen voor het vuur van een geestelijk ontwaken".

Hij vroeg zich af, hoe wij dezen geest, die de wereld zal veranderen, kunnen terugwinnen.

Wij laten ons tegenwoordig met den stroom meedrijven in plaats van de ervaring te doen ontstaan, die het getij zal doen keeren. Slechts langzaam dringt het tot de wereld door, dat het geestelijke sterker is dan het materieele.

Het antwoord moet komen van het huisgezin, dat den grondslag vormt voor het leven van een volk. De vraag is of ons eigen gezin geregeerd wordt door democratie of dictatuur. Maar al te veel vurige voorvechters der democratie reserveeren voor zichzelf het recht in hun eigen gezin dictators te zijn. Zelfzuchtig als zij zijn in hun gezin, hebben zij geen opbouwend program voor een zelfzuchtige wereld.

Er zijn overal ontelbare gezinnen, die naar vrede in de wereld hunkeren, maar zelf een privé-oorlog voeren en daardoor hun land berooven van eensgezindheid en als gevolg daarvan heeft ook de democratie in de praktijk geen ervaring van wat een door God geleid volk is.

Een volk, door God geleid, kan een revolutie teweeg brengen.

Een machtige verandering op een kolossale schaal is de eenige hoop, die overgebleven is en om dit te bereiken moet de godsdienstige ervaring van mannen en vrouwen, de eenheden die staten vormen, een optrekkend strijdende wereldkracht worden.

Het zal een revolutie zijn, een revolutie bij acclamatie. Maar het zal de revolutie zijn die de wedergeboorte der volkeren zal brengen. Ja, de grootste revolutie van alle tijden, waardoor het Kruis van Christus de wereld zal herscheppen. (Alg. Handelsblad)

(Vor. ber. Koningin Wilhelmina 3495 A.; Oxford-groep 3469 E.)

B. **VEREENIGDE STATEN. — Geen gezant naar Duitschland alvorens de verdrukking der minderheden ophoudt. —**
Na zijn aankomst te Washington heeft de teruggeroepen gezant van de Vereenigde Staten te Berlijn, Wilson, onmiddellijk een onderhoud gehad met den onderstaatssecretaris van Buitenlandsche Zaken, Sumner Welles.

Wilson zal voorloopig te Washington blijven als adviseur voor Duitsche aangelegenheden. Naar verluidt zal geen diplomatieke vertegenwoordiger naar Berlijn worden gezonden alvorens de verdrukking der minderheden in Duitschland ophoudt. (New York Times)

(Vorig bericht 3542 D.)

C. **BRITSCH-AMERIKAANSCHE OVEREENKOMST. — Duitschland wordt van de voordeelen uitgesloten.**
President Roosevelt heeft medegedeeld, dat Duitschland zal worden uitgesloten van de voordeelen, die de meestbegunstigingsclausule in de handelsverdragen van Amerika met Engeland en Canada aan dat land eventueel zouden opleveren, wat verlaging van invoerrechten betreft.

Minister Morgenthau heeft verklaard, dat de toestand zoo is, dat de handel van Amerika met Duitschland niet op gelijken voet behandeld kan worden als die met andere landen. (De Maasbode)

(Vorig bericht 3544 D.)

D. **AUGUST KIEHL OVERLEDEN. —**
De bekende acteur August T. C. Kiehl is op 24 November te Amsterdam op 84-jarigen leeftijd overleden.

Met August Kiehl is de laatste der drie K.'s — Kiehl, Kelly, Kreeft, — heengegaan, de laatste van een trio, waaraan oud-Amsterdam dankbare herinneringen heeft behouden, want zelden heeft het uitgaand publiek zich zóó vermaakt als in den tijd, toen deze humoristen in de operette triomfen vierden.

Kiehl is ruim vierentachtig jaar geworden en hij is tot het allerlaatst actief geweest; hij is met zijn tijd meegegaan en heeft, op hoogen leeftijd, voor de rolprent gedebuteerd — zij het dan niet in het humoristische genre — hij heeft zich welhaast tot zijn dood gehandhaafd als de artist van ras, al moet het hem den laatsten tijd wel zwaar gevallen zijn.

Aug. T. C. Kiehl behoorde tot het geslacht der Sablairolles. Hij had zeeofficier willen worden, maar zijn gestel was niet sterk genoeg, hij werd afgekeurd. Ondanks die z.g. zwakke gezondheid heeft hij zich op de planken tot op hoogen leeftijd gehandhaafd en toen hij, 26 October 1934, zijn tachtigsten verjaardag vierde heeft het hem aan hartelijkgezinde bewonderaars uit den ouden tijd niet ontbroken. Een jaar daarna is hij wederom gehuldigd, bij de première van de film „De Kribbebijter", en het was toen juist zestig jaar geleden, dat hij, als de knecht in „De vrek" van Molière voor het eerst voor het voetlicht verscheen. Dat was bij Valois, in Den Haag, een gezelschap waartoe ook Spoor, Rosier Faassen en Chrispijn Sr. behoorden. Het duurde echter niet lang of Kiehl verbond zich aan de operette en in de operette heeft hij te Amsterdam naam gemaakt. Hij kreeg engagement bij Prot en Kistemaker in Frascati, en daarna heeft hij nog tal van directies gediend. Zijn beste tijd viel in de negen jaar van 1883 tot 1892, de tijd van samenwerking met Kelly en Kreeft. Toen dit driemanschap verbroken werd zocht Kiehl emploi bij Stoel en Spree, korten tijd later bij de gebr. Van Lier. Daarna kwam Kiehl bij Bouber en ging hij met „De Jantjes" op tournée.

Men zal zich Kiehl kunnen herinneren als Gaspard in „De klokken van Corneville", als prof. Moriarty in „Sherlock Holmes". Zijn creaties in de „Mascotte", zijn krantenjongen in „Het model", zijn gouverneur in „De vice-admiraal" trokken veel publiek. Als Gaspard heeft hij in 1915 zijn veertig-jarig jubileum gevierd en in November 1924 in dezelfde rol zijn vijftigjarig jubileum. Ter gelegenheid van zijn vijfenzeventigsten verjaardag, heeft het luiden dier klokken opnieuw geklonken.

Kiehl is ook als auteur werkzaam geweest. Hij schreef het libretto voor een operette: „De parel van Zaandam", muziek van Jan Renard, en ook dat werk heeft succes gehad. Bij de opening van den Artis-schouwburg — tegenwoordig de Hollandsche Schouwburg — is een cantate van hem gezongen en hij heeft talrijke „Nieuwjaarswenschen" gedicht. Enkele dagen voor zijn dood heeft Oome Guus, zooals hij in de wandeling werd genoemd, nog het woord gevoerd bij de huldiging van den schrijver Henvo.

Kiehl, de tot op hoogen leeftijd werkzaam gebleven tooneelkunstenaar, is een comédien geweest van den ouden stempel, een artist van ras. (Alg. Handelsblad)

E. **POLEN. — Slowaaksche gebieden Zdiar en Javorina bezet. —**
De Poolsche troepen zijn op 27 Nov. '38 de laatste door Slowakije aan Polen afgestane gebieden binnengerukt.

Er hebben zich ernstige incidenten voorgedaan tij-

dens de bezetting door Poolsche troepen van de Slowaaksche gebieden Zdiar (Saar) en Javorina, die door Tsjecho-Slowakije aan Polen zijn afgestaan.
(Polska Agencia Telegraficzna) **(Vor. ber. 3496 E.)**

2 DECEMBER 1938

A. **HONGARIJE. — Eischen van de nationaal-socialistische Duitschers in Hongarije. —**
Radicale leden der Duitsche minderheid hebben een nieuwe vereeniging opgericht „Volksbond van Duitschers in Hongarije", welke naar den zin der leiders, bestemd is om de cultureele en zoo noodig de politieke leiding der Duitsche minderheid in Hongarije over te nemen. Deze radicalen zijn drie jaar geleden wegens hun groot-Duitsche actie uit de Duitsche vereeniging voor volksopvoeding gezet, de eenige Duitsche organisatie, welke tot dusver in Hongarije werd geduld en welke onder toezicht der regeering stond.
De regeering heeft toestemming verleend aan deze organisatie, waarvan dr. Franz Basch, de president, drie jaren geleden tot drie maanden gevangenisstraf werd veroordeeld wegens smaad van de Hongaarsche natie.
De volksbond heeft eischen gesteld, welke analoog zijn aan die, onlangs door de Duitschers in Slowakije en in Roemenië gesteld. Zij eischen n.l. de erkenning van de Duitsche volksgroep, cultureele autonomie onder uitsluitende leiding van Duitschers, stichting van Duitsche scholen in alle gemeenten, waar de Duitschers meer dan 50 pct. der bevolking uitmaken. In streken, waar zij de minderheid uitmaken, eischen zij het recht uit eigen middelen scholen in te richten.
(Agence Belga)

B. **ROEMENIE. — Overzicht financieele situatie. —**
Mircea Cancicov, de minister van Financiën, heeft voor persvertegenwoordigers een overzicht gegeven van den stand der openbare financiën van Roemenië. De begrooting 1938-'39 beloopt 29.8 milliard lei en is 4.6 milliard hooger dan de vorige. In de eerste zes maanden van dit jaar waren de inkomsten geraamd op 14.4 milliard lei, in werkelijkheid bedroegen de ontvangsten 14.6 milliard of 200 millioen lei meer. Hierbij kwam de ontvangst van achterstallige vorderingen ten bedrage van 632 millioen lei, in plaats van de geraamde 560 millioen, zoodat de inkomsten in totaal 15.231 millioen lei bedroegen. Vergeleken met de ontvangsten van het vorige jaar, beteekent dit een verhooging van 20.1 %.
Ten aanzien van de bewapeningsbegrooting deelde de minister mede, dat de tot dusver binnengekomen ontvangsten 1846 millioen lei bedroegen of, vergeleken met dezelfde periode van het vorig jaar, 442 millioen lei meer. De ontvangsten waren iets lager dan de raming, n.l. 7 %, doch aangenomen wordt, dat deze daling in de volgende maanden zal worden ingehaald, zoodat de bewapeningsbegrooting geheel zal sluiten. Den algemeenen economischen toestand noemde de minister gunstig. De standvastige, financieele politiek heeft de openbare financiën en het staatscrediet verbeterd. Als richtsnoer voor het openbare en particuliere bedrijfsleven beval de minister aan: voorzichtigheid zonder angst, optimisme zonder overdrijving.
(Telex-A. N. P.) **(Vorig bericht 1479 F.)**

C. **VEREENIGDE STATEN. — Bewapening. —**
Woodring, de Amerikaansche minister van Oorlog, heeft in zijn jaarlijksch rapport aan den President de verklaring afgelegd, dat het Panamakanaal onneembaar moet worden gemaakt. Alle sluizen en dammen in dat kanaal moeten onaantastbaar worden gemaakt voor bombardementen en de mogelijkheid, dat de bemanningen van schepen, die door het kanaal varen, sabotage plegen, moet worden uitgeschakeld. Daarom moeten de luchtstrijdkrachten en het anti-luchtvaartgeschut worden uitgebreid.
Het departement van Marine te Washington heeft het regeeringsprogram voor de nationale verdediging der Vereenigde Staten ten bedrage van vele milliarden dollars, in werking gesteld, door de inschrijving te openen op 3 slagschepen van 35.000 ton elk, welke naar raming in totaal *f* 450 millioen zullen kosten.
De „New York Times" verneemt uit Washington, dat in beginsel het besluit is genomen om de Amerikaansche luchtmacht in twee jaar tijds met 12.000 vliegtuigen uit te breiden, waarvan 9000 voor het departement van Oorlog, en 3000 voor het departement van Marine. (New York Times - Telex-A. N. P.)
(Vorig bericht 3505 F.)

D. **TSJECHO-SLOWAKIJE. — Kabinet-Syrovy afgetreden. - Kabinet-Beran gevormd. —**
Bij de benoeming van den nieuwen president van Tsjecho-Slowakije, dr. Emil Hacha, is, zooals wordt voorgeschreven, het kabinet afgetreden. De president heeft op 30 November den voorzitter der Tsjechische Nationale Eenheidspartij, Rudolf Beran, belast met de vorming van een nieuw ministerie, waarin hij geslaagd is. De samenstelling van het nieuwe ministerie is als volgt:
Minister-president: Beran; Vice-minister-president: Sidor (Slowaak); Oorlog: generaal Elias; Buitenlandsche Zaken: Chwalkowsky; Financiën: Kalfus; Handel: Sadek; Sociale Zaken: Klumpar; Onderwijs: Kapras; Verkeer: Kaminicky; Economie: Hodac; Landbouw: Feierabend; Justitie: Havelka; Binnenlandsche Zaken: Fiser.
In het kabinet zit geen enkele aanhanger van Benesj en geen socialist. (Telex-A. N. P.)
(Vorig bericht 3488 A.)

E. **FRANKRIJK. — Algemeene staking mislukt. —**
De algemeene staking van 24 uur, die het Fransche Vakverbond (Confédération Générale du Travail) voor 30 Nov. '38 had geproclameerd als protest tegen de decreten van Reynaud, den minister van Financiën, is mislukt. Deze decreten zijn de volgende:

1. De 40-urenweek wordt in principe gehandhaafd, maar de vijf-dagen-week wordt afgeschaft. Betaling voor overwerk wordt beperkt; personen, die weigeren overwerk te verrichten in defensie-industrieën, kunnen worden ontslagen.
2. De belasting op alle verdiende inkomsten wordt verhoogd tot twee procent; belastingen op petroleum, tabak, suiker en wijn worden verhoogd; de post- en telefoontarieven worden verhoogd.
3. De loonuitgaven voor de spoorwegmaatschappijen worden verlaagd en de ontslagen arbeiders (ongeveer 40.000) naar de defensie-werken overgebracht.

De stakingsleiding heeft niet kunnen verhinderen, dat de openbare diensten normaal functionneerden. De socialistische fractie onder leiding van Jouhaux had, in de verwachting dat de staking een succes zou worden, de parlementsleden tegen 2 December bijeengeroepen, met de bedoeling een parlementszitting te houden en een oordeel over het gebeurde te vellen, over de hoofden der ministers heen. Een beroep van Léon Blum op de ministers heeft geen resultaat gehad. De mislukking der staking heeft het prestige van Daladier, die uitgebreide voorzorgsmaatregelen had genomen, aanzienlijk verhoogd. (Le Temps - Telex-A. N. P.)
(Vor. ber. Stakingen 3236 B.)

F. **ROEMENIE. — Activiteit der IJzeren Garde. - Aanslagen. - Codreanu, leider der garde, neergeschoten. - Generaal Antonescu ontheven van zijn commando. —**
De IJzeren Garde (nationaal-socialist) heeft een terroristische campagne op touw gezet. Vele aanslagen zijn reeds gepleegd, o.a. op prof. Goanga, rector van de universiteit van Cluj (Klausenburg). Hij werd zeer ernstig gewond.
Codreanu, de eider der Roemeensche IJzeren Garde en 13 aanhangers, zijn op 30 Nov. '38 met geweerschoten neergelegd door hun bewakers, toen zij een poging ondernamen om uit de gevangenis, waarin zij zaten opgesloten, te ontvluchten.
De Koninklijke resident te Cernauti, Alessianu, en de leider van het militaire gerechtshof in dezelfde stad, hebben brieven ontvangen, onderteekend door den leider „van het bataljon des

doods" van de IJzeren Garde, waarin wordt medegedeeld, dat zij tusschen 1 en 15 Januari vermoord zullen worden.
De vroegere minister van Oorlog, generaal Antonescu, is ontheven van zijn commando over het derde legercorps. In een officieel communiqué wordt medegedeeld, dat de generaal een politieke houding heeft aangenomen welke niet toelaatbaar is.
Er is een belooning van 50.000 lei uitgeloofd voor aanwijzing van dengene, die den aanslag op den rector van de universiteit van Cluj heeft gepleegd.
De Roemeensche ministerraad is op 30 Nov. '38 bijeengekomen, ten einde de situatie te bespreken, ontstaan door de agitatie der IJzeren Garde, en te beramen, welke maatregelen moeten worden genomen, indien het neerschieten van Codreanu en de dertien andere leiders van de Garde tot botsingen mocht leiden.
In buitenlandsche kringen is men er van overtuigd, dat de schoten, die een einde hebben gemaakt aan het leven van Codreanu en zijn volgelingen, het signaal zijn voor den eindstrijd tusschen de regeering en de Gardisten.
Het eerste resultaat der ministerieele besprekingen was, dat de geheele gendarmerie zeer strenge orders kreeg. Tot eiken prijs moet de orde gehandhaafd en tegen terroristen moet zelfs zonder voorafgaande sommatie worden opgetreden.
(Telex-A. N. P. - Telegraaf)
(Vor. ber. IJzeren Garde 3502 G.; Codreanu 3289 A.)

3 DECEMBER 1938

A. **POLEN. — Toenadering tot Sovjet-Rusland. —** Het volgende officieele communiqué is op 26 Nov. '38 te Warschau gepubliceerd:
Een reeks besprekingen, welke de laatste dagen zijn gehouden tusschen Litwinof, den volkcommissaris van buitenlandsche zaken der U.S.S.R., en Grzybowski, den Poolschen ambassadeur te Moskou, zijn besloten met het constateeren der volgende feiten:
1e. Alle bestaande Poolsch-Russische overeenkomsten met inbegrip van het non-agressiepact van 25 Juli 1932, blijven in haar geheelen omvang de basis vormen van de betrekkingen tusschen Polen en de Sovjet-Unie.
Het non-agressiepact, voor vijf jaar gesloten en op 5 Mei 1934 verlengd tot 31 December 1945, biedt een voldoenden breeden grondslag voor de waarborging van de onschendbaarheid der vreedzame betrekkingen tusschen de twee landen.
2e. De twee regeeringen begroeten met instemming de uitbreiding van de handelsbetrekkingen der twee landen.
3e. De twee regeeringen gaan met elkaar accoord omtrent de noodzakelijkheid eener positieve regeling van een reeks kwesties, in verband staande met de contractueele betrekkingen en speciaal wat betreft de liquidatie der jongste grensincidenten.
Te Moskou is blijkens een telegram van het officieele agentschap Tass hetzelfde communiqué gepubliceerd.

Het communiqué der regeering luidt een periode van betere betrekkingen tusschen Polen en Rusland in.
Politici beschouwen dezen stap als het antwoord van Beck op de intransigente houding van Duitschland ten aanzien van den Poolschen en Hongaarschen wensch inzake een gemeenschappelijke grens in Roethenië.
De Poolsch-Duitsche betrekkingen zijn niet alleen slechter geworden als gevolg van dit meeningsverschil, maar ook wegens het mislukken der onderhandelingen om een overeenkomst te bereiken nopens de Poolsche Joden, die uit Duitschland zijn gezet.
Een andere bron van wrijving en wellicht een der redenen voor de nieuwe solidariteit tusschen Warschau en Moskou is de vrees voor Duitsche propaganda voor een onafhankelijk Oekraine. Men weet, dat Polen onlangs tweemaal heeft geklaagd over Duitsche radiouitzendingen in de Oekrainsche taal.
De Sovjet-Russisch-Poolsche besprekingen zijn op Poolsch initiatief begonnen. In welingelichte kringen in Moskou ziet men in het communiqué den voorbode van aanzienlijke uitbreidingen van de handelsbetrekkingen tusschen de twee landen en ook een verbetering in de politieke betrekkingen wordt mogelijk geacht.
In Sovjetkringen gelooft men, dat Polen is verontrust door het verlies der Fransche vriendschap en thans, alleen staande tegenover Duitschland, toenadering zoekt tot de Sovjet-Unie.
(Telegraaf - Polska Agencia Telegraficzna)

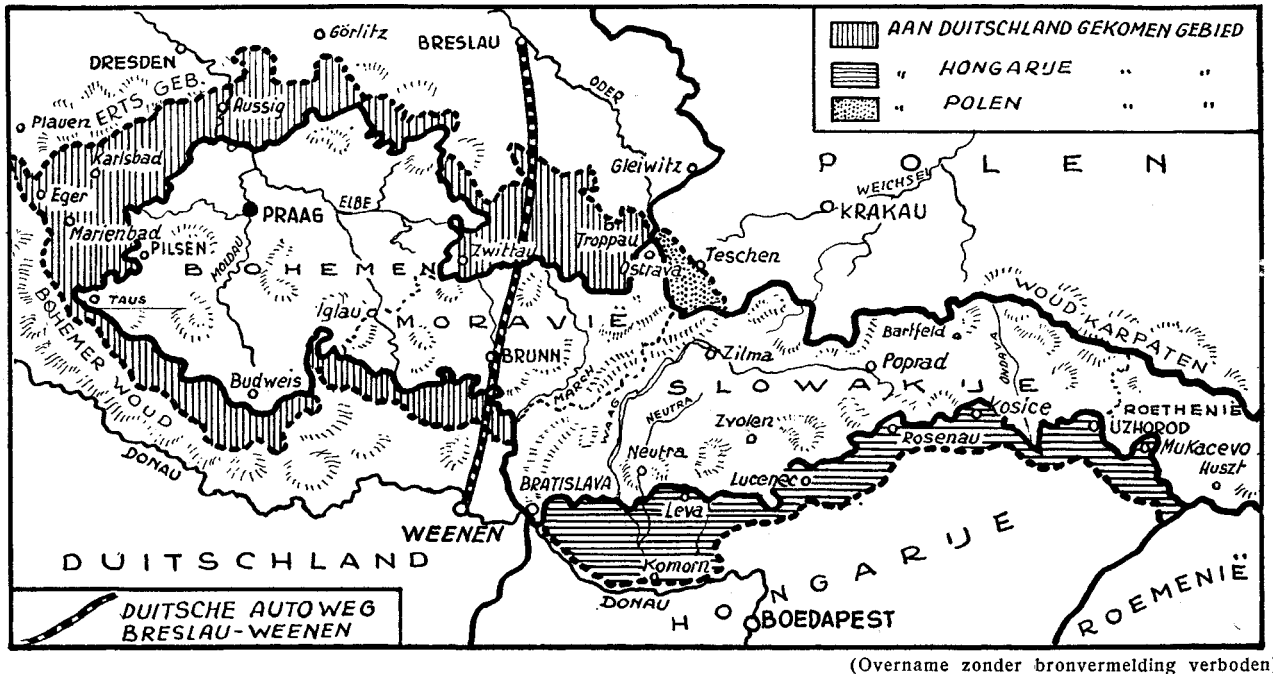
B. **UNIE VAN ZUID-AFRIKA. — Het bezoek van den Minister van Defensie, Pirow, aan Europa. —** Malcolm Macdonald, de minister van de Dominions en de Koloniën, heeft in het Lagerhuis verklaard, dat het doel van het bezoek van Pirow aan Groot-Brittannië was geweest met de bevoegde autoriteiten zekere technische zijden van het verdedigingsprogram van Zuid-Afrika te bespreken. Deze kwesties zijn geregeld.
Op een verdere vraag deelde Macdonald mede, dat Pirow te Londen geen machtiging van de Britsche regeering heeft gekregen Groot-Brittannië te betrekken in besprekingen, welke hij met de Duitsche regeering zou voeren over de Duitsche koloniale eischen.
Pirow heeft ook Berlijn en andere steden bezocht.
(Telex-A. N. P.) **(Vor. ber. Pirow 1676 B.)**

C. **SOVJET-RUSLAND. — Productie. - Coöperaties. - Bevloeiingswerken. —**
In de productie-coöperaties werken meer dan anderhalf millioen handwerkers. — Op dit moment zijn er in de Sovjet-Unie meer dan 80.000 middelbare en kleinere productie-coöperaties, waar meer dan 1½ millioen handwerkers werkzaam zijn. In de laatste jaren hebben deze productie-coöperaties talrijke nieuwe werkplaatsen ingericht. Zij krijgen van den staat alle denkbare ondersteuning en worden door haar van de grondstoffen, credieten en werkplaatsen voorzien, die ze voor hun arbeid noodig hebben.
In het jaar 1932 brachten zij de meest verschillende goederen voort ter waarde van 5 milliard 763 millioen roebel en in het jaar 1937 bereikte hun arbeid intusschen de waarde van 13 milliard 178 millioen roebel. Dit jaar worden aan de verbruikers van de coöperaties de meest verschillende voortbrengselen geleverd, zooals mooie tapijten, tricotage-goederen, schoenen, meubels enz.

De bevloeiingswerken. — Met de overgave van den grond aan de collectieve boerenbedrijven in onvervreemdbaar en eeuwigdurend gebruik, heeft de staat hun tegelijkertijd ook alle bevloeiingswerken ter beschikking gesteld. Katoen, suikerbieten en de subtropische cultuur eischen zooals bekend een rijkelijke bevloeiing. Vroeger bevond het water zich — het voor midden-Azië zoo waardevolle productiemiddel — in het bezit van grondbezitters en vorsten, terwijl de arme boeren niet in aanmerking kwamen voor het gebruik der bevloeiingswerken. De Sovjet-Unie nam van het tsaristische regiem in totaal 1.780.000 H.A. bevloeide landerijen over. Gedurende de twee vijfjaarsplannen werden alle bevloeiingswerken volkomen veranderd en gemechaniseerd en de oppervlakte van de bevloeide landerijen tot 5.600.000 H.A. vergroot.
Zooals bekend is het steppengebied aan den Wolga een van de vruchtbaarste gebieden, maar tegelijkertijd een gebied in de Sovjet-Unie, dat het armst is aan regenval. Op het oogenblik wordt daar een nieuw irrigatie-systeem aangelegd en reeds in de komende jaren zullen 1 millioen H.A. bevloeid worden.
(F.S.U. News Service)

D. **LETTEREN. — Boeken die door de pers gunstig besproken zijn. - Onze wekelijksche opgave. —**
Amerikaansch: Gwyn Jones — „Garland of Bays." (The Macmillan Company, New York) **(3554 F.)**
Duitsch: „Das Buch der Erzählungen." (S. Fischer, Berlin)
Karl Kobald — „Beethoven." (Amalthea-Verlag, Wien) **(Vor. ber. 3554 F.)**
Engelsch: Edward MacCurdy — „The Notebooks of Leonardo da Vinci." (Cape)
Jean Ross — „Flowers without sun." (Butterworth) **(Vor. ber. 3554 F.)**
Fransch: Jacques Maritain — „Questions de conscience. Essais et Allocutions." (Desclée de Brouwer, Paris) **(Vor. ber. 3554 F.)**
Italiaansch: Renzo Sertoli Salis — „Storia Politica Coloniale Italiana (1869-1937)." (Principato, Milano) **(Vor. ber. 3526 E.)**
Nederlandsch: Antoon Coolen — „Herberg In 't Misverstand." (Nijgh & v. Ditmar)
Dr. Hendrik Willem van Loon — „De Mens en zijn Kunst." Ingeleid door dr. C. P. Gunning. (Servire, Den Haag) **(Vor. ber. 3554 F.)**
Russisch: A. Malisjkin — „Ljoedi iz zacholoestja." (Menschen uit de wildernis.) (Sovjetski Pisatjel, Moskou) **(Vor. ber. 3390 D.)** (Red. K. H. A.)

A. TSJECHO-SLOWAKIJE. — Situatie op 2 December 1938. —

(Overname zonder bronvermelding verboden)

Staten	Vóór 30 Sept. 1938 Oppervl. in K.M.²	Bevolking	Na 10 Nov. 1938 Oppervl. in K.M.²	Bevolking
Tsjecho-Slowakije ...	140.490	14.729.500	99.201	9.800.400
Duitschland	552.654	74.351.200	580.963	78.003.400
Hongarije	93.073	8.943.500	105.082	9.985.000
Polen	388.634	32.107.300	389.605	32.342.700

Tsjecho-Slowakije heeft in totaal 41.289 K.M.² met 4.929.100 inwoners verloren, als volgt verdeeld:
Aan Duitschland: 28.309 K.M.² en 3.652.200 inwoners.
„ Hongarije : 12.009 „ „ 1.041.500 „
„ Polen : 971 „ „ 235.400 „
De oude grens van Tsjecho-Slowakije is op het kaartje met een gestippelde lijn aangegeven. (Geopress)
(Vor. ber. 3556 D.; Kaartje 3509 A.)

B. ITALIE. — Rede van Ciano, den minister van Buitenlandsche Zaken. - Demonstraties tegen Frankrijk. - Tunis, Corsica, Nice opgeëischt. —
In de vergadering van de Fascistische Kamer te Rome heeft op 30 Nov. '38 de Italiaansche minister van Buitenlandsche Zaken, Ciano, de omstandigheden, welke aanleiding zijn geweest tot het ontstaan der Tsjechoslowaaksche crisis en de houding van Italië in die dagen, uiteengezet.
Volgens Ciano zou Italië op 28 September — tijdens de Tsjechoslowaaksche crisis — ongeveer een half millioen man gemobiliseerd hebben om Duitschland te helpen.
Wat het Italiaansch-Engelsche verdrag betreft, dit beteekent in geen enkel opzicht een terugkeer tot de traditioneele vriendschap. Het gaat integendeel om een complex van overeenkomsten welke rekening houden met de nieuwe realiteiten in Europa, in de Middellandsche Zee en in Afrika.
De groote sensatie van Ciano's rede was een van tevoren in elkaar gezette demonstratie van de Kamerleden. Toen Ciano sprak over de nationale verlangens van Italië, stonden onmiddellijk alle Kamerleden op en schreeuwden: „Tunis, Corsica en Nice!" Deze demonstratie duurde eenige minuten.
Voordat de zitting begon, waren de Kamerleden bijeengeroepen en hadden bevel gekregen op deze wijze te demonstreeren. Dezelfde tooneelen herhaalden zich buiten het parlement en op de Piazza Venezia, waar Mussolini van een balcon af het woord voerde.
(Telex-A. N. P. - Telegraaf) **(V. b. Ciano 3295 E.; Italië—Frankrijk 3553 D.)**

C. LUCHTVAART. — Recordvlucht van de „Condor". - Berlijn—Tokio in 46½ uur. —
Het vliegtuig „Condor", dat op 28 November van Berlijn was vertrokken, met vijf man personeel en een passagier, is op 30 November op het vliegveld Tachikawa (op 30 K.M. ten Westen van Tokio) aangekomen. Het heeft den afstand van 14.000 K.M. in 46½ uur afgelegd, waarvan het 42 uur in de lucht is geweest. De gemiddelde vliegsnelheid heeft 330 K.M. bedragen. Bij de internationale luchtvaartfederatie zal homologatie worden gevraagd van de records voor de trajecten Berlijn—Hanoi en Berlijn—Tokio. (Telex-A. N. P.) **(Vor. ber. Records 3531 E.)**

D. JAPAN. — De Begrooting 1939-'40. —
Op 2 December werd de begrooting van Japan bij het Kabinet ingediend.
Domei verneemt, dat de minister van Financiën, Ikeda, de uitgaven op de gewone begrooting voor het dienstjaar 1939-'40 heeft vastgesteld op 3.694 millioen yen, d.i. 477 millioen hooger dan verleden jaar. Dit is de hoogste begrooting, die ooit in Japan werd ingediend. (Domei) **(Vor. ber. Begrooting 3222 G.)**

E. SOVJET-RUSLAND. — De Russische Pers. —
Het centraal comité van de communistische partij te Moskou heeft besloten de departementen van Pers, Propaganda en Agitatie samen te voegen in een departement van Propaganda en Agitatie (mondeling en gedrukt). Tot leider van dit departement is benoemd de secretaris van het centraal comité, Zjdanoe.
(Prawda)

4 DECEMBER 1938

F. VEREENIGDE STATEN. — Een Amerikaansche vlootbasis op Porto Rico. —
Het ministerie van marine der Vereenigde Staten te Washington heeft zijn goedkeuring gehecht aan de begrooting van vier millioen dollar voor den bouw van een nieuwe vlootbasis op het Isla Grande in de baai van de haven van San Juan (Porto Rico). Aan de regeering van Porto Rico is verzocht, het eiland, waarop de stad San Juan oorspronkelijk een vliegveld wilde aanleggen, over te laten aan het Amerikaansche ministerie van marine. (New York Times)
(Vor. ber. Leger, Vloot en Luchtmacht 3562 C.)

A. Algemeene gegevens - Handelsrelaties. —

Land en Volk. — Britsch-Indië omvat dat gedeelte van het groote Indische schiereiland, dat, met uitzondering van Birma, direct of indirect onder Britsche heerschappij of bescherming staat.

Het heeft een oppervlakte van 1.570.000 vierkante mijl, waarvan 712.000 vierkante mijl worden ingenomen door de Indische Vorstendommen.

Het klimaat is tropisch. De moesson met tropische regens duurt van Juni tot September. De warmste tijd is van Maart tot Juni. Tengevolge van de uitgestrektheid van het land komen groote temperatuurverschillen voor.

De bevolking bedroeg volgens de volkstelling van 1931 rond 336 millioen, waarvan ongeveer 80 millioen in de vorstendommen. Verreweg het grootste gedeelte hiervan leeft buiten de steden; slechts 10% leeft in de steden. De grootste dezer zijn de havensteden Calcutta met bijna 1.500.000 inwoners, Bombay met ruim 1.150.000 en Madras met 650.000. Steden van tusschen de 500 en 200.000 inwoners zijn Hyderabad, Delhi, Lahore, Ahmedabad, Bengalore, Ducknow, Amritsar, Karachi, Poona, Cawnpore, Agra, Nagpore en Benares.

De totale blanke bevolking bedraagt 135.000, waarvan 60.000 militairen.

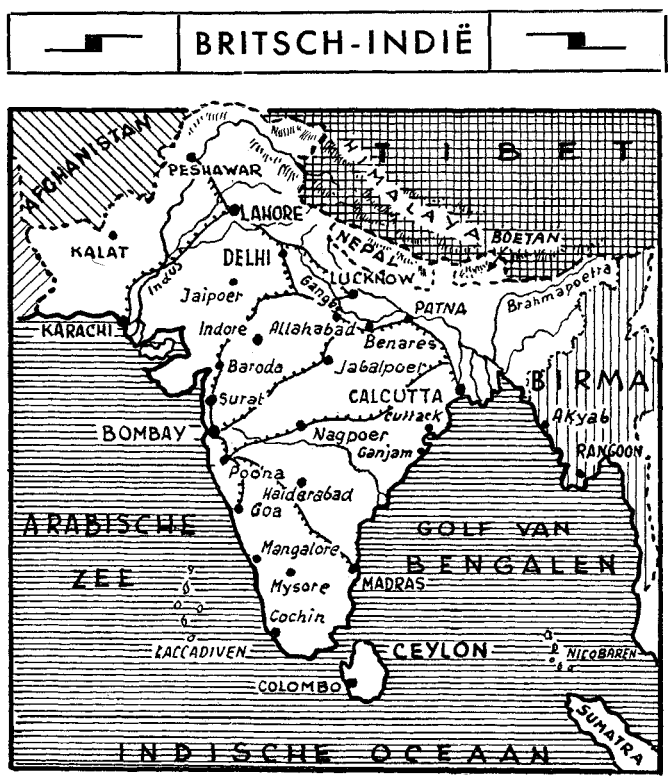
Twee derden der bevolking zijn Hindoes, en een kwart Mohammedanen. De overigen zijn Christenen, Sikhs en verschillende soorten animisten.

Van de vele talen en ontelbare dialecten wordt Hindustani het meest gesproken. De in den handel gebruikte taal is uitsluitend Engelsch.

De tegenwoordige regeeringsvorm van Britsch-Indië is vastgelegd in de „Government of India Act" van 1915, laatstelijk gewijzigd in 1935.

Vertegenwoordiger van de Kroon is de Gouverneur-Generaal (Vice-Roy), die, met eenige Ministers, door de Kroon benoemd, de uitvoerende macht uitoefent. De wetgevende macht berust bij den Gouverneur-Generaal en twee Kamers, de „Council of State" en de „Legislative Assembly", bestaande uit resp. 60 en 145 leden. De zetel van het Gouvernement is New Delhi.

Het land is verdeeld in 16 administratieve eenheden, waarvan 11 onder een „Governor" en 5 onder een „Chief Commissioner" staan.

Maten, Munt- en Bankwezen. — In den importhandel wordt in het algemeen het Engelsche stelsel gebezigd. De voornaamste maten en gewichten in den exporthandel gebruikelijk, zijn: Tola = 180 grains troy, Seer (Standard or Railway or Indian) = 2.057 lbs., Seer (Factory) = 1 lb. 13,5 oz., Viss = 3,60 lbs., Maund (Standard or 40 seers Railway or Indian) = 82 lbs. 4 oz. 9 dr., en Maund (Factory) = 74 lbs. 10 oz. 11 dr.

De munteenheid is de rupee = 1 sh. 6d. (± *f* 0.67); zij is onderverdeeld in 16 annas à 4 pices à 3 pies; 100.000 rupees = 1 lakh; 100 lakhs = 1 crore.

De Staatsbank is de Imperial Bank of India met ± 160 filialen. De voornaamste Engelsche banken, welke in Britsch-Indië zijn gevestigd, zijn de National Bank of India Ltd.; Chartered Bank of India, Australia and China; Hongkong and Shanghai Banking Corporation; Eastern Bank Ltd.; Mercantile Bank of India Ltd.; Lloyds Bank Ltd.; en de P. & O. Banking Corporation. Voorts zijn de Nederlandsche Handel-Maatschappij en de Nederlandsch-Indische Handelsbank gevestigd te Calcutta en Bombay. Verder zijn er eenige Amerikaansche en Japansche Banken, o.a. de National City Bank of New-York, de Yokohama Specie Bank Ltd. en de Bank of Taiwan Ltd.

Middelen van bestaan. — Verreweg het grootste gedeelte van de bevolking houdt zich met landbouw en veeteelt bezig. De voornaamste voortbrengselen zijn katoen, jute, thee, huiden en vellen, tarwe, suikerriet, lijnzaad en andere oliehoudende zaden, tabak en specerijen.

De minerale rijkdommen bestaan o.a. uit ijzer, lood, koper, zink, mangaan en wolframerts.

De beide hoofdindustrieën zijn de katoen- en de jute-industrie. Eerstgenoemde industrie is voornamelijk in het Bombay-Presidentschap gevestigd, laatstgenoemde uitsluitend in Bengalen.

Voorts speelt de ijzer- en staalindustrie een belangrijke rol (de Tata Iron and Steel Cy.). Verder zijn van belang de suiker-, cement-, olie-, papier- en lucifer-industrieën. Kleine bedrijven voor de vervaardiging van bijna alle verbruiksartikelen zijn over het geheele land verspreid. Er bestaat een uitgesproken tendens tot verdere industrialisatie voorzoover het de vervaardiging van verbruiksartikelen e.d. betreft.

Buitenlandsche handel. — De handelsbalans over de — van 1 April tot 31 Maart loopende — fiscale jaren 1937-'38 en 1936-'37 vertoonen het volgende beeld:

(in millioenen Rupees)

	1937-'38	1936-'37
Invoer	1.734,5	1.252,4
Uitvoer (incl. wederuitvoer)	1.892,0	2.023,6
Uitvoersaldo	157,5	771.2

Volgens de Nederlandsche statistiek waren de cijfers voor de kalenderjaren 1936 en 1937 aldus (in duizenden guldens):

	1937	1936
Invoer uit Br.-Indië	34.373	16.572
Uitvoer naar Br.-Indië	12.466	6.656
Invoersaldo	21.907	9.916

In 1937 waren de belangrijkste uit Britsch-Indië ingevoerde artikelen: grondnoten, ongepelde rijst, ongesponnen katoen, ruwe en halfbewerkte jute, cocosgarens, grondnotenkoeken en meel daarvan, en nieuwe jute zakken. Nederland voerde o.m. naar Britsch-Indië uit: gecondenseerde melk, papier en papier-

waren, aardappelmeel, bier, werktuigen en toestellen, en chemische producten.

Bepalingen betreffende den invoer. — Het douanetarief is verdeeld in 22 secties, welke tezamen 87 tariefposten omvatten, die op hun beurt veelal weer sterk onderverdeeld zijn.

Invoerhandel. — De invoerhandel in Britsch-Indië concentreert zich in de 4 voornaamste havensteden, t.w. Calcutta, Bombay, Madras, en Karachi, hoewel den laatsten tijd ook door firma's in binnenlandsche distributiecentra, zooals Ahmedabad, Amritsar, Lahore en Delhi, in toenemende mate rechtstreeks wordt geïmporteerd.

Consulaire Ambtenaren. — Een Consulaat-Generaal is gevestigd te Calcutta. Verder treft men consulaten aan te Bombay, Karachi en Madras.
(Economische Voorlichting) **(V. b. Bestuur 3159 B.; Bevolking 983 C.; Kaartje 2732 D.)**

A. **EENHEIDSPRIJZENWINKELS.** —
In het maandschrift „Economie" heeft drs. M. H. Snel een beschouwing gewijd aan de ontwikkeling en organisatie van de Eenheidsprijzenwinkels. Wij doen hieruit eenige grepen.

De verklaring voor de opkomst en den snellen bloei van de eenheidsprijzenwinkels op het Europeesche vasteland, moet vooral gezocht worden in de omstandigheid, dat er ten aanzien van de distributie van massa-verbruiksartikelen een lacune in het grootdistributiebedrijf was ontstaan. Gedurende het eerste ontwikkelingsstadium had het warenhuis zich vooral ingesteld op de voorziening van de behoeften aan dagelijksche gebruiksartikelen van de lagere klassen der bevolking. Langzamerhand waren de warenhuizen er in geslaagd om hun clientèle uit te breiden tot de betere klassen en gingen zij zich meer toeleggen op het voeren van kwaliteitsartikelen, waarbij zij de afnemers met geringe koopkracht grootendeels verloren. Door die opschuiving in den aard van goederen ontstond, van de zijde van het grootbedrijf bezien, een lacune in het distributieproces, en het zijn de eenheidsprijzenwinkels, waaraan de rol toeviel de ontstane leemte aan te vullen.
Op grond van de lagere inkoopsprijzen en verkoopskosten zijn de eenheidsprijzenwinkels zonder eenigen twijfel in staat om de artikelen, die binnen de door hen gevoerde prijsklassen zijn gelegen, tegen lagere prijzen te leveren, dan zulks door de gewone distributiebedrijven kan geschieden. Men verlieze echter niet uit het oog, dat het hier een eenzijdige behoefte-voorziening betreft. De betreffende distributievorm leent zich niet voor een alzijdige verzorging van de behoeften van den consument.
Het is niet uitgesloten, dat de consument mettertijd de overige goederen, die geen massa-artikelen zijn, tegen hoogere prijzen zal moeten koopen dan voorheen.
Immers gaat voor de zaken, die tot nog toe allerlei goederen, waaronder massa-artikelen, verkochten een gedeelte van den afzet aan de eenheidsprijszaken verloren, dan bestaat er kans op, dat de vaste kosten van de eerstgenoemde zaken, over een kleineren omzet moeten worden omgeslagen, hetgeen voor de niet gestandaardiseerde artikelen een hoogeren prijs zal beteekenen. (Economie)

B. **VEREENIGDE STATEN. — C. I. O. wordt permanente organisatie.** —
Op het congres van het C. I. O. (Committee for Industrial Organization), waarvan John Lewis voorzitter is, is op 16 November besloten het C. I. O., dat thans 42 vakvereenigingen omvat, tot een permanente organisatie te maken, waarvan het doel is de arbeiders te organiseeren volgens de beroepen. De organisatie zal voortaan „Congres van Industrieele Organisaties" heeten en haar zetel te New York hebben. Binnenkort zullen een president, twee vicepresidenten en een secretaris worden benoemd.
Het congres keurde het principe van eenheid der arbeiders goed. Het legde er nochtans den nadruk op, dat geen enkel compromis mogelijk is met de A. F. L. (American Federation of Labor), zoolang deze niet het recht van het C. I. O. erkent om de arbeiders volgens de beroepen te organiseeren.
(New York Times)
(Vor. ber. Vakvereenigingen 3502 A.)

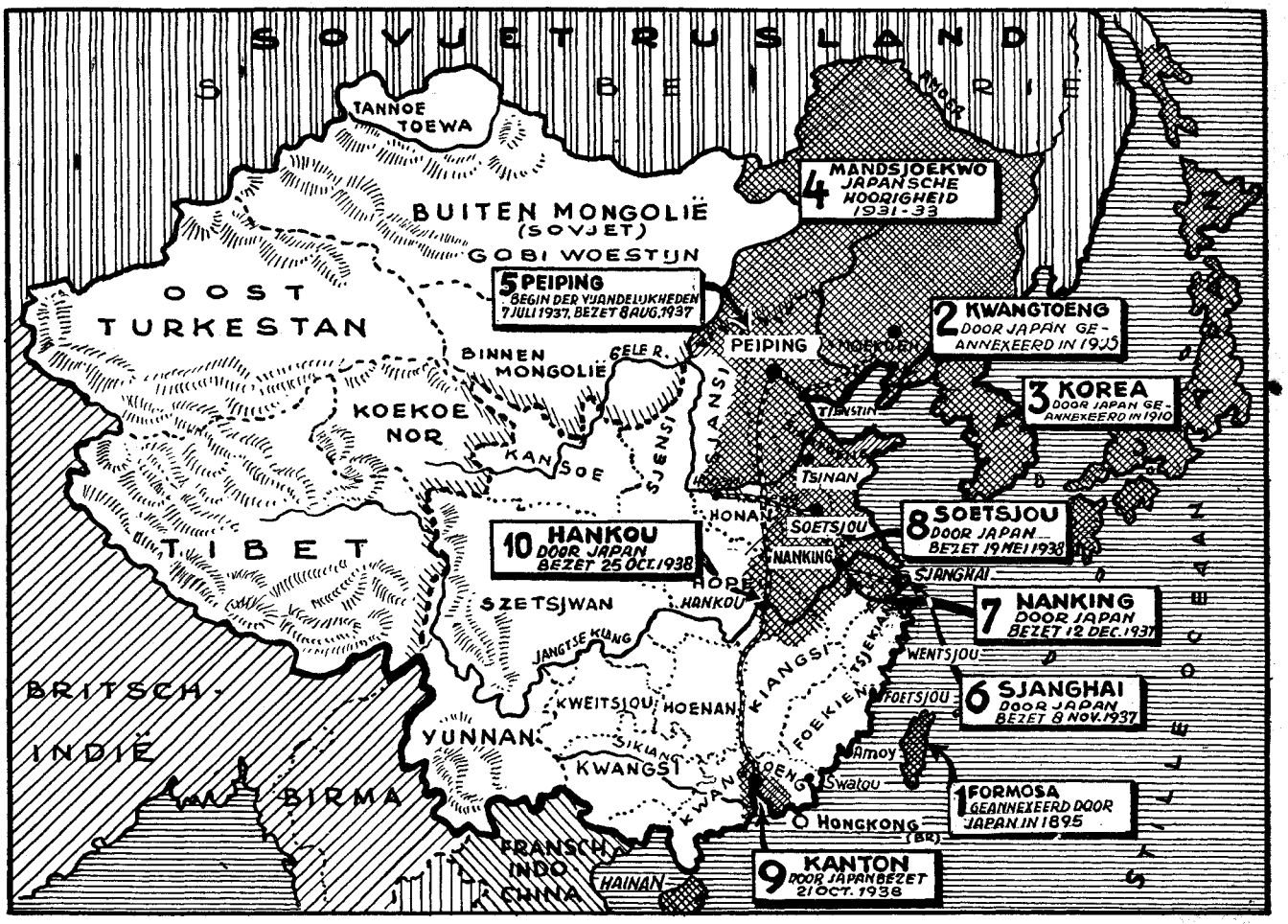
C. **TSJECHO-SLOWAKIJE. — Minister-president Beran licht zijn politiek program toe.** —
Beran, de minister-president, heeft op 3 December in een rede voor alle zenders de richtlijnen van de nieuwe politiek uiteengezet. De Tsjechen, Slowaken en Karpaten-Oekrainers hebben zich hun eigen staatkundig leven gewaarborgd, zeide hij. De nationale idealen der Slowaken en Karpaten-Oekrainers zijn vervuld. Niemand heeft thans het recht de zending der Tsjecho-Slowaaksche republiek te betwisten. Dezer dagen zal de regeering met een actueel werkprogram voor den dag komen.
Beran verklaarde, dat Praag, Bratislawa en Chust het eens zijn over de nieuwe buitenlandsche politiek, zooals deze is uiteengezet door Chvalkowsky, den minister van Buitenlandsche Zaken. De nieuwe regeering heeft besloten met alle buurstaten samen te werken, speciaal met den grootsten nabuur, het Duitsche Rijk. Joego-Slavië en Roemenië hebben hun volledige sympathie ten aanzien van Tsjecho-Slowakije gehandhaafd. De rede van Ciano, den Italiaanschen minister van Buitenlandsche Zaken, heeft bewezen, dat de elementen voor een algemeenen Europeeschen vrede aanwezig zijn. De bescherming der arbeidende bevolking zal de eerste plicht der regeering zijn. De economische samenwerking met alle landen zal worden verstevigd. De weermacht zal het verbindingsmiddel vormen tusschen autonome deelen der republiek. De eerstvolgende taak zal zijn de uitvoering der demobilisatie. De kwestie der buitenlandsche immigranten zal met kracht worden aangepakt. Het vraagstuk der nationale minderheden zal zóó worden opgelost, dat deze minderheden zich in Tsjecho-Slowakije thuis zullen voelen. (D. N. B.)
(Vor. ber. Beran 3562 D; Btl. Politiek 3530 E.)

D. **NEDERLAND. — Het mysterieuze Oera Linda Boek.** —
Het mysterieuze handschrift, waarover zooveel geesten en pennen, binnenlandsche zoowel als in het buitenland, in beroering zijn geweest en waaromheen nog altijd een strijd van geleerden gaande is, doet opnieuw van zich spreken. Door de schenking van den heer C. Over de Linden te Amsterdam is dezer dagen het vermaarde origineele handschrift van Thet Oera Linda Bôk in eigendom overgegaan aan de provincie Friesland, zoodat het voortaan in de Provinciale Bibliotheek te Leeuwarden zal worden bewaard en vereenigd met de belangrijke collectie brieven en geschriften, die op genoemd document betrekking heeft. De catalogus van deze unieke verzameling, die enkele honderden nummers telt, is reeds in bewerking.
Thet Oera Linda Bôk zou een der merkwaardigste geschriften zijn, die de Friesche geest heeft gewrocht. De echtheid wordt echter betwist.
(N. Rott. Crt. - Red. K. H. A.)

5 DECEMBER 1938

E. **NEDERLAND. — „Naar de nieuwe gemeenschap".- Vergadering van Katholiek Nederland.** —
Het R. K. Werkliedenverbond heeft enkele maanden geleden besloten een bedrag van *f* 150.000.— uit te trekken voor een propaganda-actie, die drie jaar zal duren. De actie heeft ten doel het versterken van het ledental der aangesloten bonden en vergrooting van de deelneming aan de verschillende instellingen der katholieke arbeidersbeweging. Het R. K. Werkliedenverbond heeft voor deze actie een veel-omvattende leuze opgesteld: naar de nieuwe gemeenschap.
Teneinde alle instellingen van katholieken huize voor de actie in beweging te brengen, vond op 30 November een „vergadering van katholiek Nederland" plaats in het gebouw „Bellevue" te Amsterdam, waar tallooze katholieke vereenigingen en standsorganisaties, zoowel van werknemers als werkgevers, vertegenwoordigd waren, benevens vele katholieke hoogwaardigheidsbekleeders, met mgr. dr. J. de Jong, aartsbisschop van Utrecht voorop. Ook minister C. Romme vertoefde enkele minuten in de vergadering.
De voorzitter, A. C. de Bruyn, opende de vergadering met een korte inleiding, waarin hij verklaarde, dat deze vergadering tot doel heeft: de hervorming van ons maatschappelijk leven in christelijken zin, zooals de Paus in zijn Encycliek Quadragesimo Anno wenscht. De bedoeling van de actie is niet om Nederland „roomsch" te maken — wij weten, dat wij een minderheid in het volk vormen en ons dus een zekere bescheidenheid past. De katholieken willen echter in nauwe samenwerking met het geheele volk streven naar hetgeen het geheele volk zoo gelukkig mogelijk maakt. (Het Volk - De Maasbode - De Tijd)
(Vor. ber. R. K. Werkliedenverbond 2112 F.)

A. **CHINA. — Japansche expansie sinds 1895. —**

(Vrij ontleend aan de New York Times)

De Japansche expansie in China begon bij de annexatie van Formosa in 1895, hierop volgden Korea, Kwantoeng, Mandsjoekwo, Peiping, Shanghai, Nanking, Soetsjou, Kanton, Hankau en vele andere steden en gebieden.

(V. b. Chin.-Jap. Conflict 3559 D.; Kaartje 3517 A.)

B. **NEDERL. OOST-INDIE. — Madoera's welvaart. - Werken in 1939 uit te voeren. —**

De begrooting-1939 van het Madoera-Welvaartsfonds is thans in een te Soerabaja gehouden vergadering van het bestuur dezer instelling vastgesteld.

Bepaald is, dat in het volgend jaar op Madoera een groot aantal welvaartswerken zullen worden uitgevoerd, waardoor een bedrag van *f* 572.000 is uitgetrokken, waarbij is inbegrepen de afkoopsom voor de zoutlanden ad *f* 375.000.

Een groot aantal incidenteele maatregelen zal worden genomen om de bevolking op Madoera zooveel mogelijk tegemoet te komen. Zoo zullen in 1939 bijv. irrigatie-werken worden aangelegd, diverse visschershavens zullen worden verbeterd, de wegenaanleg zal ter hand worden genomen, de veestapel zal worden verbeterd (o.m. door het verstrekken van nieuw fokmateriaal), handelsvoorlichting zal worden gegeven, men zal zaadproeven nemen enz. (Javabode)

C. **AMSTERDAM. — De Stadsschouwburg. - Drie eeuwen tooneel. —**

Driehonderd en één jaar bestaat thans de instelling van den Amsterdamschen Stadsschouwburg. Op tweeden Kerstdag van het jaar 1637 zou de eerste vaste schouwburg aan de Keizersgracht, ter plaatse van het tegenwoordige R. K. Oude Armenkantoor, met Vondels Kerststuk „Gysbreght van Aemstel" geopend worden. Door verzet der predikanten is deze opening uitgesteld tot 3 Jan. 1638. Met een feestelijke vertooning van de „Gysbreght" is reeds Maandag 27 December 1937 dit derde eeuwfeest herdacht. Maar toen was alle aandacht gewijd aan Vondel. Het stadsbestuur en de nieuwe „vaste bespeler" meenden, dat nog afzonderlijk het eeuwfeest van den schouwburg zelf diende te worden gevierd. Zoo kwam de avond van 1 December tot stand, welke door een speciale commissie onder wethouder Boekman met den vasten bespeler, den heer Cor van der Lugt Melsert, is voorbereid. Er was vorstelijke belangstelling door de aanwezigheid van Prinses Juliana en Prins Bernhard, terwijl nu ook, in tegenstelling met 27 Dec. 1937, burgemeester dr. W. de Vlugt aanwezig was. Opgevoerd werden: het vijfde bedrijf van Vondels „Gysbreght", „De Wiskunstenaar" van Pieter Langendijk, „Het Kind" van Herm. Heijermans en „Hun eerste Thuis" van Frans Mijnssen.

(De Tijd - Red. K. H. A.)

D. **POLEN. — De verdediging van den staat. —**

Op 27 November is, in de Poolsche Staatscourant een decreet opgenomen tot bescherming van den staat. Hierbij wordt het aansporen tot algemeene staking bedreigd met straffen tot vijf jaar gevangenisstraf, het verspreiden van valsche geruchten schadelijk voor den staat wordt gestraft met twee jaar gevange-

nis. Zij, die geruchten verspreiden, welke de stabiliteit van de munt in gevaar brengen, kunnen worden gestraft met drie jaar gevangenis, evenals zij, die slechte goederen aan het buitenland leveren. Ook is verboden te luisteren naar zekere buitenlandsche radiozenders.
Verder heeft de Staatscourant een decreet gepubliceerd waarbij alle vrijmetselaarsloges zijn ontbonden en hun bezittingen in beslag genomen en zullen worden verkocht. De opbrengst wordt voor liefdadige doeleinden bestemd. (Polska Agencia Telegraficzna)

A. **IJSLAND. — Twintig jaar een vrije staat. —**
De maand November van het jaar 1918, welke zoovele staten heeft zien ontstaan, was ook getuige van de geboorte van een staat in het hooge Noorden: IJsland, de vijfde van de „Noordsche broeders", Denemarken, Zweden, Noorwegen en Finland. Den 30en November 1918 werd door Koning Christiaan een wet onderteekend, volgens welke IJsland met Denemarken in een personeele unie werd verbonden, maar tevens tot een vrijen souvereinen staat werd gemaakt. Den eersten December, den dag van de inwerkingtreding van deze wet, welke eigenlijk geen wet maar een verdrag is tusschen twee gelijkgerechtigde staten, vieren de IJslanders sindsdien als den dag van hun bevrijding.
Is IJsland echter, ondanks zijn bevrijding tòch niet een stuk Denemarken, een annex, een kolonie — in ieder geval iets nietgelijkgerechtigds?
IJsland wàs langen tijd feitelijk slechts een Deensche kolonie. Het heeft in de eerste tien eeuwen van Christus een glansperiode zonder weerga beleefd, ondanks, of misschien juist, omdat het zoo geïsoleerd, hoog in het Noorden tusschen Europa en Amerika in, is gelegen en vrijwel geheel op zich zelf was aangewezen. Het is de oudste democratie: het had reeds in het jaar 930 een parlement, het Alting. Het had liederen, die thans wereldliteratuur zijn. En het waren IJslandsche zeelieden, die 500 jaar vóór Christus eerst Groenland en daarna Amerika ontdekt hebben. In de 14e eeuw echter viel IJsland onder de heerschappij van de Deensche Koningen. De taal bleef bewaard, de oude traditie behouden, doch overigens was het in alle uiterlijke dingen een tijd van verval, totdat in het midden der vorige eeuw een taaie strijd begon om de verloren zelfstandigheid terug te winnen. In dezen strijd kwamen verschillende phasen voor; ten slotte werd de kwestie op vredelievende wijze opgelost door de onderteekening van de wet of het verdrag van 1918.
Dit verdrag bepaalt, dat IJsland en Denemarken twee vrije, geheel gelijkgerechtigde staten zijn met elkander verbonden door een gemeenschappelijken koning. Verder bestaat er eigenlijk geen gerechtelijke band. Wel genieten de burgers van beide staten door dit verdrag wederkeerig zekere voorrechten; zoo heeft een Deen op IJsland precies dezelfde rechten als een IJslander en omgekeerd.
Een zeer belangrijke en interessante verdragsbepaling is, dat Denemarken in de buitenlandsche politiek IJsland vertegenwoordigt, d.w.z. aan IJsland zijn geheele diplomatieke apparaat ter beschikking stelt. Op het ministerie van Buitenlandsche Zaken te Kopenhagen bevindt zich derhalve een bijzonder gevolmachtigde voor IJslandsche aangelegenheden. Deze regeling beteekent voor IJsland een besparing, geen afhankelijkheid. Want ten eerste zijn de IJslanders gerechtigd, bij de bestaande Deensche gezantschappen en consulaten eigen attaché's te benoemen en in bijzondere aangelegenheden door eigen delegaties onderhandelingen te laten voeren en ten tweede geldt een internationaal verdrag, dat Denemarken sluit, geenszins automatisch ook voor IJsland. Dit geschiedt pas, wanneer de regeering te Reijkjavik er haar goedkeuring aan gehecht heeft.

Geen leger, geen vloot, — eeuwig neutraal. — In vele kwesties volgt IJsland natuurlijk de lijn der Deensche buitenlandsche politiek — maar toch niet steeds. Na de inwerkingtreding van het verdrag van 1918 verklaarde IJsland aan de groote mogendheden, dat het te allen tijde neutraal wilde blijven en indien het mocht worden aangevallen, niet op een verdediging voorbereid was. IJsland heeft geen leger, geen vloot, geen luchtwapen. Men beschouwt elke bewapening als belachelijk voor een zoo klein volk.
Na deze verklaring van zijn eeuwige neutraliteit vond IJsland het overbodig lid van den Volkenbond te worden. Dit had o.a. tengevolge, dat IJsland in het voorjaar van 1936, toen de sancties in werking waren getreden en Denemarken hierdoor gebonden was, zelfstandig een handelsverdrag met Italië sloot. Dit is een duidelijk bewijs, dat IJsland ook in de buitenlandsche politiek de vrije hand heeft.
De bestaande band tusschen Denemarken en IJsland kan worden verbroken. Van eind 1940 af kan elk van de parlementen van beide landen een revisie van het verdrag eischen en komt binnen drie jaar geen nieuwe overeenkomst tot stand, dan kan het parlement het verdrag opzeggen.
Van de 49 zetels in het Alting heeft de onafhankelijkheidspartij er thans 17. Het is mogelijk, dat zij in de revisie-kwestie door andere partijen wordt gesteund en dat derhalve het Alting in 1941 een herziening van het verdrag zal eischen, want er zijn in IJsland autonomisten, die ook den schijn, dat het land afhankelijk zou zijn, willen zien verdwijnen.
De schijn, want feitelijk bestaat er geen afhankelijkheid. De staats- en volkenrechtelijke positie van IJsland is van een heel bijzonderen, maar toch van zoodanigen aard, dat zijn souvereiniteit volkomen is. IJsland is niet „een stuk Denemarken."

Jaarlijks 2315 K.G. visch per hoofd. — Men heeft geleerd, dat de IJslanders visschers zijn. Ten deele is dit juist. Terwijl in Duitschland jaarlijks 7 K.G. visch per inwoner, in Engeland 20, in Noorwegen 370 wordt gevangen, vangt iedere IJslander gemiddeld 2315 K.G. per jaar — en er zijn slechts 7000 visschers! Bij de visscherij wordt volgens de modernste methoden gewerkt. Meer dan een derde van de IJslandsche bevolking leeft van de veeteelt. Akkerbouw is natuurlijk, ondanks den warmen golfstroom, die het klimaat van IJsland zachter maakt dan met zijn ligging in overeenstemming is — nauwelijks mogelijk. De laatste jaren speelt de veeteelt (vooral schapen) een belangrijke rol; een zoo belangrijke rol, dat IJsland zelfs kaas een eieren exporteert.
Den allerlaatsten tijd heeft de tuinbouw, dus de teelt van fruit, groente, bloemen, een bijna fantastische vlucht genomen. Men kwam namelijk op het idee van de talrijke warme bronnen gebruik te maken. De resultaten zijn verbluffend; men kan op deze wijze in het hooge Noorden zuidvruchten en tropische bloemen laten rijp worden en tot bloei brengen.
Reeds thans gebruikt men in bijna alle huizen der hoofdstad de in buizen geleide heete bronnen als een natuurlijke en goedkoope centrale verwarming. De geisers hebben opgehouden slechts een attractie voor de touristen te zijn. IJsland is een door en door modern land, dat mag men vooral niet vergeten. Het heeft geen spoorwegen — maar de IJslanders zeggen, dat zij het ouderwetsch spoorwegstadium eenvoudig overslaan en voortaan gebruik maken van autobus en vliegtuig. En ze zijn reeds op den goeden weg. IJsland heeft de laatste 20 jaar 25 millioen kronen voor wegenaanleg uitgegeven. IJsland heeft een eigen kortegolfzender. IJsland heeft een automatisch telefoonnet, waarbij de verst verwijderde boerderij nog is aangesloten. Twintig jaar geleden was er op IJsland geen enkel ziekenhuis; thans zijn er eenige zeer moderne ziekenhuizen en elke inwoner van de stad is verplicht een ziekteverzekering te sluiten. De sterfte onder de kinderen, welke vroeger buitengewoon groot was, is thans tot een zeer laag cijfer teruggebracht. Er zijn geen analfabeten op het eiland; men vindt er talrijke scholen en ook een universiteit. De scholen worden voornamelijk in de nabijheid van de warme bronnen gebouwd en beschikken bijna altijd over een eigen prachtig zwembassin. Dit zijn eenige feiten, waarop IJsland kan wijzen bij de twintigste herdenking van zijn zelfstandigheid. (De Tijd)
(Vor. ber. Gebruik van warme bronnen 933 E.)

6 DECEMBER 1938

B. **NEDERLAND. — Tweede Kamer - Onderwijsbegrooting aangenomen. —**
De onderwijsbegrooting werd op 2 December met 61 tegen 30 stemmen goedgekeurd.
Tegen: de s.d., n.s.b., communisten en chr. democraten.
De heer Moller (r.k.) verklaarde, dat zijn fractie, aangezien uit de schriftelijke stukken de bijna algeheele lijdelijkheid van den minister was gebleken, overtuigd was, dat het nutteloos was het overleg met den minister voort te zetten. Niettemin zal de fractie in de huidige omstandigheden om zeer belangrijke redenen haar stem aan de begrooting niet onthouden.
De heer Albarda (s.d.) verklaarde, dat zijn fractie, evenals verleden jaar, zal tegenstemmen wegens het niet wijzigen der leerlingenschaal. Evenwel is deze stem een afkeuring voor het heele kabinet.
(N. R. Crt.) **(Vor. ber. 3248 C.; Begrooting 3560 B.)**

C. **ROEMENIE. — De IJzeren Garde. —**
Ionescu, oud-directeur van de „Cuvantul", het orgaan van de IJzeren Garde", waarvan hij moreel leider is, heeft tot de Roemeensche regeering een formule tot onderwerping gericht. (Agence Belga)
(Vor. ber. IJzeren Garde 3562 F.)

D. **PHILIPPIJNEN. — Regeling toekomstige betrekkingen met Ver. Staten. —**
Het ministerie van Buitenlandsche Zaken publiceerde op 29 November het rapport van de gemengde Amerikaansch-Philippijnsche commissie inzake de reorganisatie van het stelsel der commercieele, financieele en juridische betrekkingen, welke de onafhankelijkheid der Philippijnen moet voorbereiden.
In een openbare boodschap heeft Roosevelt de aanbevelingen van de commissie goedgekeurd.
De inhoud van het rapport is in groote trekken de volgende:
1e. De onafhankelijkheid der Philippijnen zal, zooals overeengekomen is, op 4 Juli 1946 een feit worden.
2e. Het preferentieele handelsregime tusschen beide landen zal 15 jaar duren, te rekenen van 4 Juli 1946 af.

3e. Geleidelijke aanpassing van de in- en uitvoerrechten op Amerikaansche en Philippijnsche producten, zoodanig, dat het preferentieele regime wordt uitgeschakeld met 5 procent per jaar en op 31 December 1960 geheel zal zijn verdwenen.
4e. Aanpassing van de burgerrechten der beide landen.
In beide landen zal het congres wetten in dezen zin invoeren. (New York Times)
(Vor. ber. Onafhankelijkheid 3181 B.)

A. **NEDERLAND. — Tweede Kamer. - Wijziging van de wet van 1 Nov. 1933, waardoor de Bataafsche ook in Zuid-Holland en Utrecht ongestoord proefboringen zal kunnen verrichten. - Petroleum. —**
Ingediend is een wetsontwerp tot wijziging van de wet van 1 November 1933 tot tijdelijke beperking van de vrijheid van opsporing van delfstoffen door boringen.
Aan de Memorie van Toelichting worden o.m. ontleend:
De wet van 1 Nov. 1933 stelt gedurende tien jaren het doen van boringen tot het opsporen van delfstoffen in de provinciën Groningen, Friesland, Drenthe, Overijssel en Gelderland afhankelijk van een ministerieele vergunning.
De Bataafsche heeft thans medegedeeld, dat, hoewel de onderzoekingen nog gaande zijn, het niet uitgesloten moet worden geacht, dat hetgeen zij destijds ten aanzien van de Noordelijke provincies verwachtte, wellicht zich ook zal voordoen in de provincies Zuid-Holland en Utrecht.
Aangezien het toe te juichen is, dat een groote onderneming als de Bataafsche Petroleum Maatschappij, een der weinige, die zulk een kostbaar en omvangrijk onderzoek kan verrichten, daarvoor belangstelling toont, meent de minister van Waterstaat, dat er alle aanleiding is om het verzoek in te willigen, hetgeen door de voorgestelde wijziging kan worden bereikt.
(Alg. Handelsblad)
(Vor. ber. Petroleum 3408 D.; Bat. Petr. Mij. 2224 E.)

B. **JAPAN. — Cultureel accoord met Duitschland. —**
Op 28 Nov. '38, den tweeden verjaardag van het anti-kominternpact, is te Tokio het Duitsch-Japansche cultureele accoord geteekend krachtens hetwelk beide staten er naar zullen streven haar cultureele betrekkingen op een vasten grondslag te plaatsen en te bevorderen en wel in wetenschap en kunst, muziek en letterkunde, film en radio, jeugdbeweging en sport. (Domei) **(V. b. Duitsch-Japansch Verdr. 2557 A.)**

C. **ZWITSERLAND. — Bepalingen ontwerp op militaire dienstplicht. —**
De voornaamste bepalingen van het wetsontwerp op den militairen dienstplicht in Zwitserland, waarbij de leeftijd voor den militairen dienst wordt bepaald op 18 tot 60 jaar, zijn de volgende:
Iedere Zwitser is verplicht militairen dienst te vervullen. Deze dienst omvat zoowel de gewapende dienst, als het vervullen van een taak bij de hulpdiensten.
De mannen, die zijn afgekeurd voor den dienst en nog in den leeftijd zijn om gewapenden dienst te vervullen, zullen in 1939 opnieuw gekeurd worden.
In geval van oorlogsgevaar kan de federale raad alle mannen, die van militairen dienst zijn vrijgesteld, voor het in werking treden van deze wet, bij de hulpdiensten inlijven.
Verder zal het vraagstuk om op onbepaalde posten in het binnenland vrouwen vrijwillig de plaats van mannen te doen innemen worden bestudeerd, tezamen met het vraagstuk van de industrieele mobilisatie en de economische oorlogs-organisatie.
(Neue Zürcher Zeitung)
(Vor. ber. Leger en Luchtmacht 3550 H.)

D. **FRANSCH-DUITSCHE VERKLARING. — Onderteekening. —**
Op 6 Dec. '38 is tijdens het bezoek van den Duitschen minister van Buitenlandsche Zaken, Joachim von Ribbentrop, aan Parijs, in den Salon de l'Horloge aan den Quai d'Orsay, de Fransch-Duitsche verklaring onderteekend. Deze verklaring luidt als volgt:

Georges Bonnet, minister van Buitenlandsche Zaken der Fransche republiek, en Joachim von Ribbentrop, minister van Buitenlandsche Zaken van het Duitsche Rijk, zijn, optredende namens en in opdracht van hun regeeringen, bij hun samenkomst op 6 December 1938 het volgende overeengekomen:

Von Ribbentrop (links) en Bonnet (rechts) tijdens de onderteekening van de Fransch-Duitsche verklaring.

Ten eerste: De Fransche en Duitsche regeeringen deelen volkomen de overtuiging, dat vreedzame betrekkingen en goede nabuurschap tusschen Frankrijk en Duitschland een der belangrijkste elementen voor de consolidatie van den toestand in Europa en voor de handhaving van den algemeenen vrede vormen. Beide regeeringen verbinden zich derhalve met al hun kracht de ontwikkeling der wederzijdsche betrekkingen in dezen zin te verzekeren.
Ten tweede: De beide regeeringen constateeren, dat tusschen hun landen geen enkele kwestie van territorialen aard bestaat en erkennen de grens tusschen hun landen, zooals die thans getrokken, als definitief.
Ten derde: Beide regeeringen zijn vastbesloten, onverminderd hun bijzondere betrekkingen met derde mogendheden, over alle vraagstukken, waarbij beide belang hebben, in contact te blijven en overleg te plegen in geval de latere ontwikkeling dezer vraagstukken wellicht tot internationale moeilijkheden zou kunnen leiden.
Tot staving hiervan hebben de vertegenwoordigers van beide regeeringen deze verklaring geteekend, die onmiddellijk van kracht wordt. De verklaring is opgemaakt in duplo, in de Fransche en de Duitsche taal.
(Telex-A. N. P. - Le Temps)
(Vor. ber. Frankrijk—Groot-Duitschland 3554 D.; Von Ribbentrop 3519 C.)

7 DECEMBER 1938

E. **AUSTRALIE. — Snelle en krachtige versterking van de Australische defensie. —**
Een grootsche en snelle uitbreiding van de Australische defensie, waarmede uitgaven van meer dan 20 millioen pond sterling gemoeid zullen zijn, wordt door het Australische kabinet in overweging genomen.
De sterkte van de militie zou worden gebracht op 70.000 man en die van de permanente troepen op meer dan 20.000 man. Om dit te vergemakkelijken is de militaire academie te Sydney aanzienlijk uitgebreid, de staf is versterkt door overplaatsingen van de koninklijke militaire academie van Duntroon.
Bijzondere aandacht wordt geschonken aan de verdediging van de havens aan de kust en er zal een groote hoeveelheid 9.2 duims kanonnen worden geplaatst.
Verder zijn er voorstellen om Darwin te versterken tot een krachtige vlootbasis, die samen met Singa-

pore en Trincomali het Britsche systeem zou kunnen versterken. Verder zal worden voorgesteld om de voorziening met gemechaniseerde eenheden, luchtbeschermingsinstallaties en maatregelen tot verhooging van de veiligheid van het vliegen in snel tempo uit te breiden.
Voorts zullen nieuwe vliegvelden worden aangelegd en zal de luchtmacht worden uitgebreid. Het volgend jaar zullen Wirrawee-opleidingstoestellen aankomen, alsmede een eerste serie van 50 Lockheed-bombardementstoestellen, besteld in Amerika, en de Avro-Anson-toestellen, besteld in Engeland. Hiervoor zal het vliegend personeel aanzienlijk moeten worden uitgebreid. (Times) **(Vorig bericht 2930 H.)**

A. NEDERLAND. — Uitgewekenen wegens ras of geloof. - Minister-president Dr. H. Colijn doet beroep op naastenliefde. —

Op 1 December '38 heeft de minister-president, dr. H. Colijn, over beide zenders een opwekking tot steun aan de Nationale collecte op 3 December uitgesproken.

De minister-president sprak als volgt:

De drie bekende comité's die zich het lot hebben aangetrokken van de uitgewekenen wegens ras of geloof, hebben mij verzocht een kort woord van aanbeveling te willen spreken voor de nationale collecte, die a.s. Zaterdag (3 Dec. '38) gehouden staat te worden.
Ik heb aan dit verzoek gaarne voldaan.
Aan den goeden wil van ons volk om hulp te bieden aan wie in diepen nood verkeeren, behoeft niet getwijfeld te worden. Die wil is aanwezig.
Maar wat wellicht nog niet aan allen duidelijk is, is de omvang van dien nood, gevolg van het groote aantal personen, dat sinds de eerste Novemberdagen hier te lande een schuilplaats heeft gezocht. Aan den avond van den dag, waarop de collecte zal worden gehouden, zal het aantal vluchtelingen, aan wie de laatste weken vergund is naar Nederland te komen, tegen de vierduizend loopen. Rekent men de kosten per dag en per persoon voor huisvesting, voeding en kleeding op ongeveer *f* 1.50, dan zou dit, indien deze vierduizend toegelatenen allen voor rekening der gemeenschappelijke liefdadigheid kwamen, per jaar een bedrag van ruim twee millioen gulden vorderen.
Nu is dit tot nog toe niet het geval. Voorloopig hebben gelukkig zeer velen onderdak gevonden bij familie of bij vrienden. Die komen dus niet of niet geheel voor rekening van de gemeenschappelijke liefdadigheid, maar daar staat tegenover, dat we Zaterdag de deur nog niet kunnen sluiten. Er komen er nog meer en niemand kan zeggen, wat ons op dat gebied nog te wachten staat. Er is dus veel geld noodig, om onzen plicht van barmhartigheid te vervullen en dit vooral, omdat we niet weten, welke mogelijkheden er zijn om de hier toegelatenen naar andere landen door te geven. Tot nog toe zijn de vooruitzichten daarop althans voor de volwassenen niet gunstig, eer zelfs ongunstig te noemen. We moeten dus rekenen op een groot getal menschen, dat gedurende geruimen tijd onderhouden zal moeten worden. Dat nu is het, wat ik nog eens onder uw aandacht heb willen brengen met het oog op de collecte. Het gaat hier niet om leniging van nood voor enkele dagen of om grootere of kleinere hulp voor eenmaal. Maar het gaat om bestendige hulp aan een groot aantal menschen, gedurende geruimen tijd. Die kennis van den toestand, die moet Zaterdag de gulheid van uw hart en de vaardigheid van uw hand besturen om mildelijk te geven. Wij herinneren ons allen, dat Koninklijke woord om groot te kunnen zijn in alles, waarin ook een klein volk groot kan zijn. Die grootheid kunnen we ook toonen in onze milddadigheid tegenover hen, die in zwaren druk verkeeren.
En we volbrengen dan tevens het Goddelijk gebod tegenover den naaste, want al is er ook in eigen land veel nood te lenigen, en op allerlei gebied veel te verzorgen, hier in dit geval is thans te voorzien in het leed, dat veel dieper in het leven snijdt, dan wat wij bij ons zelf kennen.
Toone de Zaterdagcollecte daarom, dat ons volk den roep verstaat, die thans tot ons komt. Ook omdat we daardoor wellicht anderen nog bewegen kunnen met ons samen de hand aan den ploeg te slaan.

(Vor. ber. 3557 A.; Dr. H. Colijn 3541 B.)

B. TSJECHO-SLOWAKIJE. — Duitsche raadsman in Karpathisch-Oekraïne. —

In Karpathisch-Oekraïne zal een Duitsche officier worden benoemd als raadsman der regeering. (Agence Belga) **(Vor. ber. Karp.-Oekraïne 3526 D.)**

C. VEREENIGDE STATEN. — Spionnageproces. - Straffen. —

Op 2 Dec. '38 is te New York uitspraak gedaan in het groote spionnage-proces. Johanna Hofmann, de vroegere kapster van de „Europa", is veroordeeld tot 4 jaar gevangenisstraf, Otto Voss, die werkzaam was in de Seversky-vliegtuigfabrieken, tot 6 jaar, Glaser en Rumrich tot 2 jaar. Alle veroordeelden hebben in dienst gestaan van Duitschland.
Rechter Knox zeide, dat de uitspraak tot aan de grens van de groote toegeeflijkheid ging. Waren de veroordeelden voor een overeenkomstig feit binnen de grenzen van het Duitsche Rijk gearresteerd, dan zou hun lot veel erger zijn geweest. Nu de agenten der totalitaire staten de genade der democratie ontvangen, zal er geen zaagsel worden gestrooid op een gevangenisplein. Dit laatste was blijkbaar een toespeling op de Duitsche wijze van executeeren met de handbijl. (Telex-A. N. P.)

8 DECEMBER 1938

D. GROOT-DUITSCHLAND. — Jodenwetten. - Jodenban afgekondigd. - Geen rijbewijzen. - Ont-Joodsching van het economische leven. - Effecten moeten gedeponeerd worden. - Geen grondtransacties. - Gele rozet als Joodsch herkenningsteeken. —

De politiepresident van Berlijn heeft een verordening uitgevaardigd, inzake het instellen van „Jodendistricten" in de rijkshoofdstad, welke op 6 dezer van kracht werd.
Straten, pleinen, inrichtingen en gebouwen, waarover de Jodenban is afgekondigd, mogen door Joden van Duitsche nationaliteit en staatlooze Joden niet worden betreden. Voorzoover Joden bij het van kracht worden van de verordering nog binnen een dictrict wonen, waarover de Jodenban is afgekondigd, hebben zij voor het passeeren van de bangrens een vergunning van de politie noodig.
Tot bandistricten worden verklaard: alle schouwburgen, bioscopen, concertzalen, musea, de Deutschlandhalle, het Sportpaleis, het Rijkssportveld, alle sportvelden en alle openbare en particuliere badinrichtingen. Verder de Wilhelmstrasse van de Leipzigerstrasse tot de Linden, en het plein van het Reichsehrenmal.
De chef der Duitsche politie, Himmler, heeft een verordening uitgevaardigd over de onttrekking van rijbewijzen aan Joden. De verordening luidt o.a.: De laffe moord van den Jood Grynszpan, welke gericht was tegen het geheele Duitsche volk, laat zien dat Joden onbetrouwbaar en ongeschikt zijn om auto's te bezittten en te besturen.
Funk, de rijksminister van Economische Zaken, heeft een verordening over „de totale ont-Joodsching van het Duistche economische leven, van het Duitsche grondbezit en andere gewichtige bestanddeelen van het volksvermogen" uitgevaardigd. (Speciaal voor het oude Oostenrijk).
In de verordening worden de hoogere bestuursautoriteiten gemachtigd een Jood te gelasten, tot vervreemding of liquidatie van zijn onderneming of tot vervreemding van zijn grondbezit en andere vermogensbestanddeelen over te gaan. Voor het voorloopig beheer van Joodsch vermogen kunnen lasthebbers worden aangesteld.
Verder bepaalt de verordening, dat Joden in het vervolg geen grond of rechten op den grond in Duitschland kunnen verwerven. Voor vervreemding van grond door een Jood moet toestemming verleend worden.
Joden moeten hun papieren van waarde, aldus wordt in een ander deel der verordening bepaald, op de banken deponeeren. Duitsche en staatlooze Joden mogen geen voorwerpen van goud, zilver of platina, edelsteenen en paarlen verwerven, verpanden of vrij vervreemden. Slechts bijzondere officieele instanties mogen dergelijke voorwerpen uit Joodsch bezit verwerven.
Tegen beschikkingen op grond van deze verordening kan binnen twee weken bezwaar worden ingediend.
Ten einde de contrôle te vergemakkelijken heeft de nationaalsocialistische partij een voorstel ingediend, om de Joden voortaan een kenteeken in den vorm van een gele rozet op de jas te laten dragen. (Deutsche Nachrichten Büro)

(Vorig bericht 3559 F.)

E. GROOT-DUITSCHLAND. — Aanvullende verkiezingen voor het Sudetenland. - 41 zetels in Rijksdag. -

Op 5 December was de uitslag bekend van de aanvullende verkiezingen voor den Rijksdag, met inbegrip van het „Oude Rijk" en Oostenrijk. Het resultaat is als volgt:

Totaal aantal stemgerechtigden 2.525.346.
Totaal aantal geldige stemmen 2.491.920.
Geldige ja-stemmen 2.464.494.
Geldige neen-stemmen 27.426.

Dit beteekent, dat 98.90 procent ja-stemmen en 1.10 procent neen-stemmen zijn uitgebracht.
De Figaro meldt uit Reichenberg, dat bij de verkiezingen in het Sudetenland de Tsjechen hebben moeten stemmen op een speciaal groen biljet, waarvan de tekst ook eenigszins afwijkend was. Dit feit is volgens het blad zorgvuldig voor het Duitsche publiek en de buitenlandsche pers verborgen gehouden en zelfs scheen het niet bekend te zijn aan de meeste bewoners van het Sudetenland. Ook de Daily Tele-

graph meldt dit en voegt er aan toe, dat de groene biljetten afzonderlijk geteld zouden worden.
Het aantal zetels in den Rijksdag wordt door deze verkiezing met 41 verhoogd.
(Deutsche Nachrichten-Büro - Figaro)
(Vor. ber. Sudetenland 3556 D.)

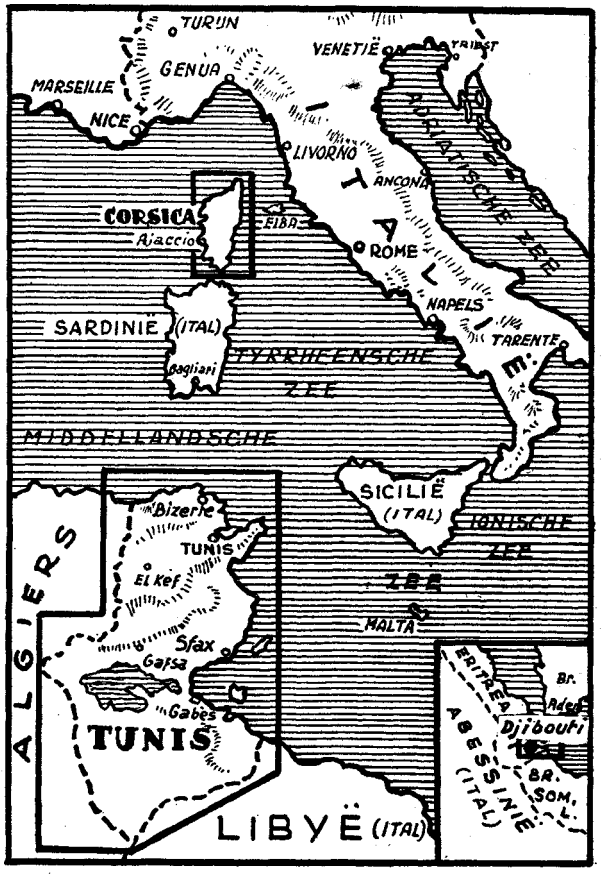
A. **LITAUEN. — Kabinetswijziging. —**
Na de herkiezing van den president werd het Kabinet op 5 December als volgt gereorganiseerd.
Mironias: minister-president;
Joseph Urbsyd: buitenlandsche zaken;
Silvestras Leonas: binnenlandsche zaken;
Brigade-generaal Kazys Musteikis: oorlog;
Jonas Gudauskis: justitie;
Julius Indisiunas: financiën;
Jonas Skaisgiris: landbouw;
Joseph Tonkunas: onderwijs;
ir. Kazys Germanis: verkeer.
Tot vice-president is benoemd Balutes, tot nog toe Litausch gezant te Londen. (Telex-A. N. P.)
(Vor. ber. Kabinet 3198 A.)

B. **VEREENIGDE STATEN. — President Roosevelt verdedigt zijn politiek. —**
Behalve de verklaring, dat de buitenlandsche politiek van de Vereenigde Staten gericht was op den vrede en sterker dan ooit gericht was op het zelfbehoud van de democratieën door de verzekering van den vrede, heeft Roosevelt in zijn op 5 December te Chapel Hill in Noord Carolina gehouden rede geen belangrijke mededeelingen gedaan.
De rede van den president was voor het grootste deel gewijd aan de verdediging van zijn politiek en behandelde hoofdzakelijk binnenlandsche aangelegenheden.
Slechts tegen het einde van zijn rede begaf Roosevelt zich op buitenlandsch-politiek terrein, toen hij verklaarde:
„Er mogen in de wereld menschen zijn, die meenen, dat een gedrild volk, waarvan alle gedachten en daden geleid worden door één man, sommigen de soort van veiligheid zal geven, die hun bevalt, doch, welke overtuigingen ik ook ben toegedaan, geen is sterker dan mijn vast geloof, dat de veiligheid en het welzijn van het Amerikaansche volk het best gediend kunnen worden door de democratische beginselen, welke het land sterk en groot hebben gemaakt.
Wat Amerika in de komende jaren doet of nalaat te doen, zal nog eeuwen lang van veel grooteren invloed op de geschiedenis van het menschdom zijn dan de meesten van ons, die hier thans bijeen zijn, ooit zullen beseffen.
Wij zijn niet slechts de grootste en machtigste democratie in de geheele wereld, doch vele andere democratieën verwachten van ons, dat wij de leiding zullen nemen, opdat de wereld er weer bovenop moge komen.
In het kort komt de rede van Roosevelt neer op de mededeeling aan het land, dat hij met zijn liberale programma zal doorgaan, ondanks het verzet, dat bij de verkiezingen tegen den New Deal tot uiting is gekomen, en ondanks de critiek, die op hemzelf in de pers en elders is uitgeoefend. (Telex-A. N. P.)
(Vor. ber. President Roosevelt 3542 B.)

C. **NEDERLAND. — Duitschland verbreekt de sportbetrekkingen met ons land. —**
Het bestuur van den Koninklijken Nederlandschen Voetbalbond had op 29 Nov. '38 den volgenden brief van den burgemeester van Rotterdam ontvangen:
„De burgemeester van Rotterdam, overwegend, dat het ter voorkoming van verstoring der openbare orde gewenscht is, dat de voetbalwedstrijd Nederland—Duitschland, op Zondag 11 December a.s. niet doorgaat,
gelet op art. 221 2de lid van de gemeentewet,
besluit het houden van gemelden wedstrijd te verbieden."
Duitschland heeft hierop als volgt gereageerd:
De rijkssportleider von Tschammer und Osten heeft op 8 Dec. '38 het besluit genomen, dat de sportbetrekkingen met Nederland voor onbepaalden tijd zullen worden verbroken.
Dit besluit houdt verband met het verbod, dat burgemeester Oud op 29 Nov. '38 heeft uitgevaardigd in zake den voetbalwedstrijd Nederland—Duitschland te Rotterdam.
Het besluit van den Duitschen sportleider heeft betrekking op alle takken van sport en ook op die ontmoetingen, welke reeds waren vastgesteld.
De maatregelen van den burgemeester van Rotterdam waren genomen om anti-Duitsche manifestaties wegens de Jodenvervolgingen en het pogrom van 9 en 10 November in Duitschland, te voorkomen.
(Nieuwe Rotterd. Courant)

9 DECEMBER 1938

D. **FRANKRIJK. — Italiaansche aspiraties. - Tunis, Corsica, Djiboeti en ook Nice. —**
De betooging in Italië, waarbij voorloopig Tunis, Corsica en Djiboeti opgeëischt zijn, heeft in de betrokken gebieden enorme beweging gewekt. In Tunis en op Corsica hebben overal groote betoogingen plaats gehad, waarbij geprotesteerd werd tegen de Italiaansche eischen en aanhankelijkheid aan Frankrijk werd uitgesproken.
François-Poncet, de Fransche ambassadeur te Rome, heeft op 2 Dec. '38 bij Ciano een proteststap ondernomen wegens de betoogingen, die zich hebben voorgedaan in de Fascistische Kamer, waar afgevaardigden kreten hebben geuit zooals: „Tunis", aldus de passage der verklaringen van Ciano in zake de „natuurlijke aspiraties van het Italiaansche volk" onderstrepend.
Ciano heeft alle verantwoordelijkheid voor de anti-Fransche en annexionistische manifestaties te Rome en elders in Italië, afgewezen.

De omlijnde Fransche gebieden worden door Italië opgeëischt.

In antwoord op een desbetreffende vraag heeft minister-president Chamberlain in het Lagerhuis op 5 Dec. '38 verklaard, dat de Britsch-Italiaansche overeenkomst van 16 Nov. '38 op geen enkele wijze inbreuk maakt op de Britsche verplichtingen jegens Frankrijk.
De minister verklaarde verder, dat, hoewel Tunis, Corsica en Nice niet met zooveel woorden genoemd zijn bij de onderhandelingen, welke aan de overeenkomst voorafgingen, zij vallen onder het eerste bijvoegsel dier overeenkomst, dat spreekt over de handhaving van den status quo in het Middellandsche-zeegebied.

Krachtige toon der Fransche pers. — In een commentaar op de rede van Ciano en de daarop gevolgde incidenten in de Fascistische Kamer, schrijft de „Intransigeant": „Men moet in het buitenland weten, dat Frankrijk één is en dat moederland en overzeesche gewesten een geheel vormen, waarop wij nooit een aanslag zullen dulden. Indien het buitenland gemeend heeft te kunnen rekenen op onze binnenlandsche oneenigheden, indien het gelooid heeft, dat wij werden ondermijnd door het virus der revolutie, dan heeft de 30ste November een duidelijk beeld te zien gegeven. Frankrijk zal zijn eensgezindheid hervinden om de veiligheid van zijn grenzen en van al zijn grenzen te verzekeren".

De „Paris Soir" vraagt: „Wat wil Italië?" Heeft het werkelijk territoriale eischen? Dan is het antwoord van Frankrijk zeer duidelijk: een „neen" zonder omwegen. Is in Januari 1934 geen verdrag geteekend? Of is er sprake van een onderhandelingsmanoeuvre? Dan is dat een soort conversatie waarvoor Frankrijk geen belangstelling heeft. Als de Italianen ons iets te zeggen hebben, laten zij dat dan doen".
De „Liberté" schrijft: „Tunis, Djiboeti, Corsica, dat alles zal Fransch blijven. Het Fransche publiek stelt er prijs op, dat men dat weet. Het is bovendien geen geheim, dat het demografische argument, dat de Italianen zoo vaak gebruiken, ten aanzien van Tunis in het voordeel van Frankrijk is".
Volgens de „Journal des Débats" kan deze beginnende campagne slechts een nauwe eenheid tusschen Frankrijk en Engeland tengevolge hebben. Hun volkomen verzet tegen ontoelaatbare aanmatigingen zal den vrede handhaven.
(Vorig bericht 3564 B.)

A. BELGIE. — Kabinet-Spaak. - Verwikkelingen over Burgos en Financiën. - Motie van vertrouwen. —
Het kabinet-Spaak heeft in ernstig gevaar verkeerd. De minister van Financiën, Gérard (lib.) is agetreden, aangezien hij zich niet kon vereenigen met de politiek der regeering. Hij werd door Ch. Jansen (kath.) vervangen. Ook de minister van Econ. Zaken, Middenstandsbelangen en Landbouw, Heymans, is afgetreden. Daarna heeft minister Spaak moeilijkheden met het congres van zijn partij gekregen, dat met groote meerderheid het uitzenden van een handelsvertegenwoordiger naar de Spaansche regeering van Franco heeft veroordeeld.
Barcelona, de linksche regeering, heeft hierop eveneens geantwoord en haar ambassadeur te Brussel teruggeroepen. Spaak wilde echter niet wijken voor het votum van partij-instanties.
De door Van Cauwelaert, Carton de Wiart en Poncelet in de Kamer ingediende motie van vertrouwen in de regeering werd aangenomen met 110 tegen 49 stemmen, bij 21 onthoudingen.
De motie werd aangenomen met de stemmen der katholieken, liberalen en Rexisten; tegen stemden de socialisten, op drie-en-twintig uitzonderingen na, vier liberalen en de communisten.
De Vlaamsch-nationalisten hebben zich van stemming onthouden.
De regeering-Spaak blijft voorloopig aan het bewind.
(Telex-A. N. P. - Het Laatste Nieuws)
(Vor. ber. Kabinet 3271 D.)

B. FRANKRIJK. — Monetaire toestand. —
Frankrijks monetaire toestand is thans zeer duidelijk. Na de herwaardeering is de goudvoorraad geboekt in (theoretische) francs van 27.5 milligram goud (gehalte 900/1000 fijn) voor een bedrag van frs. 87.264 mill. Deze som vertegenwoordigt 2160 ton fijn goud en komt overeen met 36.641 mill. francs „Poincaré", volgens de pariteit van 1928 in francs van 65.5 milligram goud van 900/1000.
Hoe sterk de goudvoorraad van de circulatiebank achteruitgeloopen is, blijkt uit het volgende staatje:

Tijdstip	In mill. francs „Poincaré"	Tonnen fijn goud
Dec. 1932 (maximum)	83.359	4.914
eind 1933	77.000	4.545
eind 1934	82.120	4.840
eind 1935	66.300	3.908
eind 1936	45.157	2.662
eind 1937	38.695	2.380
17/11 1938	36.641	2.160

(N. R. Crt.) **(Vor. ber. Financiën 3504 B.)**

C. LUCHTVAART. — Vliegongelukken. - Botsing tusschen twee militaire vliegtuigen boven Andir (Ned. Oost-Indië). - 4 dooden. —
Boven het vliegveld Andir zijn op 3 Dec. om 8.15 u. 's morgens twee militaire vliegtuigen, Koolhoven-toestellen de K-14 en K-16, met elkaar in botsing gekomen en neergestort. De vier inzittenden, drie officieren en een sergeant, kwamen om het leven. Een van hen trachtte zich door een sprong met een parachute in veiligheid te brengen, doch wegens de geringe hoogte, waarop de botsing geschiedde, faalde zijn poging en viel hij te pletter.
De slachtoffers zijn de 25-jarige eerste-luitenant der artillerie A. Benthem, de reserve-eerste-luitenant der artillerie jhr. A. van Benthem van den Bergh, de 29-jarige eerste-luitenant der artillerie K. Schmid, officier-waarnemer, en de 23-jarige sergeant-monteur J. Hoevenberg. Luitenant Van Benthem van den Bergh was een zoogenaamde adspirant-kort-verband-vlieger; hij is vroeger waarnemer geweest te Soesterberg. (Aneta) **(V. b. Vliegongelukken 3541 A.)**

10 DECEMBER 1938

D. LUCHTVAART. — Vliegongelukken. - K.L.M. - De Lockheed 14 „Ekster" verongelukt. —
Op 9 December is om 11.20 uur in den ochtend het K.L.M.-toestel Lockheed 14 „Ekster" op twee kilometer van Schiphol verongelukt. Het vliegtuig sloeg tegen den grond en vloog onmiddellijk in brand. De vier inzittenden kwamen in de vlammen om; het zijn de instructeur van de K.L.M. A. van der Sijde, de piloot C. M. Schrey, de marconist A. Becking en de mecanicien K. L. H. Jaedicke.
De vlucht met de Lockheed geschiedde, om de bemanning te oefenen op deze machine. (Telex-A.N.P.)
(Vor. ber. Vliegongelukken 3572 C.)

E. TARWE. — Wereldhandel - 1935—1938 - Uitvoer - Invoer. —

In millioenen quintalen

Uitvoer uit:	1937-'38	1936-'37	1935-'36
Canada	22,6	56,9	66,6
Ver. Staten van Amerika	30,6	—	—
Argentinië	19,4	43,7	18,9
Australië	33,3	26,7	27,3
Roemenië	8,7	10,2	1,6
Hongarije	2,4	6,8	4,7
Andere Europ. landen	3,4	8,5	2,9
Noord-Afrika	4,0	1,6	5,2
Britsch-Indië	5,0	5,2	0,5
Sovjet-Rusland	12,0	1,2	7,8
Andere landen	2,3	4,2	2,1
Totaal	143,7	165,0	137,6

In millioenen quintalen

Invoer in:	1937-'38	1936-'37	1935-'36
Groot-Brittannië	52,7	53,9	55,7
Ierland	3,6	3,4	4,1
België	10,1	10,7	10,6
Nederland	6,5	5,7	5,9
Duitschland	10,3	8,6	0,1
Frankrijk	4,5	2,2	2,2
Zwitserland	4,1	4,8	4,6
Griekenland	5,0	5,9	4,0
Italië	1,3	15,8	1,6
Scandinavische en Baltische landen	4,6	5,4	4,7
Andere Europ. landen	7,1	2,8	2,3
Totaal	109,8	119,2	95,8

(Internationaal Landbouw-Instituut te Rome)

F. LETTEREN. — Boeken die door de pers gunstig zijn besproken. - Onze wekelijksche opgave. —
Chineesch (in het Duitsch): Mao Tun — „Schanghai im Zwielicht". (Heyne, Dresden) **(Vor. ber. 3382 A.)**
Engelsch: Francis Carey Slater — „The Trek". (Macmillan)
Rich. M. Titmuss — „Poverty and Population". (Macmillan) **(Vorig bericht 3563 D.)**
Fransch: Yves Gandon — „Le Démon du Style". (Plon)
Paul Morand — „L'heure qu'il est". (Grasset)
(Vorig bericht 3563 D.)
Japansch (in het Duitsch): Juzo Yamamoto — „Wellen". (Cotta, Stuttgart) **(Vorig bericht 2786 B.)**
Nederlandsch: M. S. van IJsselstein — „In den doolhof". (Leidsche Uitgeversmaatschappij)
Anke Servaes — „Moeder Liesbeth". (Hollandia-Drukkerij) **(Vor. ber. 3563 D.)** (Red. K. H. A.)

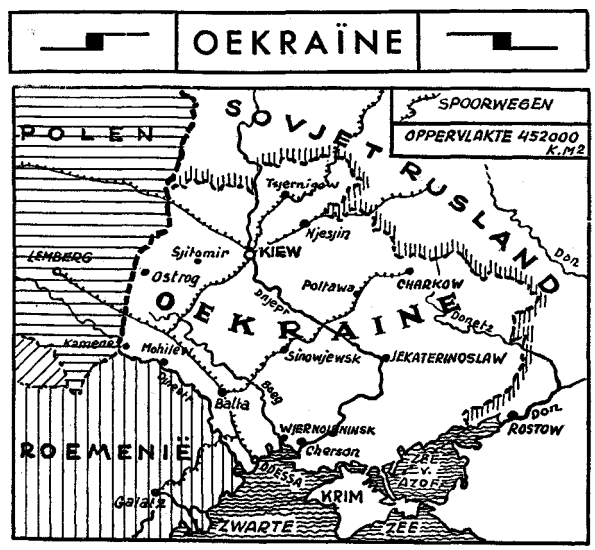
A. Karpathische Oekraïne. - Poolsche Oekraïne. - Sovjet-Oekraïne. —

De Duitsche regeering heeft aan de regeering van Roethenië, de nieuwe autonome republiek in Tsjecho-Slowaaksch verband, aangeboden, militaire waarnemers naar de grens te zenden, ten einde te helpen bij het tegengaan van eventueele invasies door Polen en Hongaren. Duitschland staat er op, dat de arbitrale uitspraak, welke aan Hongarije en Polen een gemeenschappelijke grens in dit gebied ontzegde, strikt wordt nageleefd en dat Roethenië blijft bestaan. Dit besluit vormt een onderdeel van een uitgebreider Duitsch plan. Er zal te Chust (Roethenië) een Duitsch consulaat komen. Hitler heeft een groot bedrag beschikbaar gesteld voor noodlijdende Roethenen, maar de achtergrond van dit alles zou zijn Duitschlands wensch, om Roethenië te gebruiken als springplank voor de Oekraïne.

Roethenië zou, volgens dat plan, de meest Westelijke provincie moeten worden van een groote Ooekraïnsche republiek, met een bevolking van bijna 43 millioen zielen, die onder Duitsche bescherming zou staan. Deze republiek zou omvatten de 700.000 inwoners van Roethenië, de 7 millioen Oekraïners, die nu in Polen wonen, de 1 millioen Oekraïners die op Roemeensch grondgebied rondom Cernauti hun woonplaats hebben en voorts natuurlijk vooral de ruim 34 millioen Oekraïners in Sovjet-Rusland.

In afwachting der verwezenlijking van dezen Duitschen „drang naar het Oosten" zouden vele Oekraïners reeds uit Polen vluchten naar Chust, waar de blauw-gele vlag waait van Roethenië, die, naar zij hopen, eens de vlag zal zijn van een onafhankelijk Oekraïne. Hiermede wordt ook in verband gebracht het besluit der Oekraïnsche afgevaardigden in het Poolsche parlement, om een wetsvoorstel in te dienen, dat voor de Oekraïners in Polen zelfbestuur schept.

De Sovjet-Oekraïne behoort tot de economisch-belangrijkste Sovjet-Republieken, en aan haar verdere ontwikkeling is dan ook in de laatste jaren door Moskou sterke aandacht geschonken.

De landbouw en de veeteelt vormen nog altijd voor ongeveer 75% van de Oekraïnsche bevolking de voornaamste bedrijfstakken, al heeft dit percentage in de laatste jaren een voortdurende daling ondergaan.

Ook de mechanisatie van den landbouw heeft in de Oekraïne sterken voortgang gemaakt. Van de rond 380.000 tractoren, die thans in den Russischen landbouw in gebruik zijn, vallen niet minder dan 81.000 of ruim 20% op de Oekraïne; voor de maai-dorschmachines is dit aandeel zelfs ruim 50% (27.000 van de 52.500).

In 1937 beliep de totaal beteelde oppervlakte der Oekraïne ruim 27 millioen H.A.; voor geheel Sovjet-Rusland was dit aantal ongeveer 140 millioen H.A., zoodat de Oekraïne rond 20% voor zijn rekening neemt. Van de genoemde 27 millioen H.A. valt circa 20 millioen op granen, verder 1 milioen op suikerbieten en de rest is verdeeld over hennep, vlas, planten met oliehoudende zaden, fruit, aardappelen, tabak en katoen. De aanbouw van fruit en katoen is in het uiterste Zuiden (Odessa en Nikolajev), waar de zomers lang, heet en droog zijn, ter hand genomen.

De totale in de Sovjet-Unie met graan beteelde oppervlakte omvatte in 1937 ongeveer 105 millioen H.A., waarvan dus bijna 20% op rekening kwam van de Oekraïne. Voor suikerbieten is de beteekenis der Oekraïne relatief nog veel grooter: van de totale met dit product beteelde oppervlakte, ad ongeveer 1½ millioen H.A., beloopt haar aandeel rond twee derden.

Ook de veeteelt is van beteekenis. Weliswaar neemt zij niet zoo een vooraanstaande plaats in als de landbouw, doch de totale veestapel omvat toch nog altijd tusschen de 40 en 50 millioen stuks, waaronder runderen het meest op den voorgrond treden; verder nog paarden en varkens.

Wat de minerale rijkdommen van de Oekraïne betreft, kan het volgende worden opgemerkt.

De kolenmijnbouw behoort reeds lang tot de meest vitale deelen van het economisch leven der Oekraïne. Zoo leverde in 1929 de Oekraïne nog 78% van de totale kolenproductie, doch dit percentage was in 1937 gedaald tot 52% bij een stijging der productie in de Sovjet-Unie tot niet minder dan 152½ millioen ton.

Ten opzichte van de ijzerertswinning, waarvan het centrum in Krivoirog ligt, geldt practisch hetzelfde als met betrekking tot steenkolen is opgemerkt: sterke toeneming van den omvang der productie gepaard met een zeer scherpe daling van het aandeel in de totale Russische productie, doordat andere streken van ijzerertswinning nog sterker dan de Oekraïne in beteekenis zijn toegenomen. De volgende cijfers illustreeren dit: de Oekraïnsche ijzerertswinning steeg van 5 millioen ton in 1913 tot 17½ millioen ton in 1937; in 1929 beliep het aandeel der Oekraïne nog 75%, doch in 1937 was het gedaald tot ongeveer 50% (17½ van de 34 millioen ton). Behalve steenkolen en ijzererts bevat de Oekraïnsche bodem nog allerlei andere waardevolle mineralen, zooals mangaanerts, zink, kwikzilver, bauxiet, asbest, zwavel en kaolin.

De industrieele ontwikkeling van de Oekraïne heeft in de laatste jaren een snellen groei doorgemaakt, zoodat thans reeds tusschen de 7 en 8% der bevolking in de nijverheid werkzaam is. De waarde der totale industrieele productie is gestegen van 2⅛ milliard roebel in 1913 tot ruim 14½ milliard roebel in 1937, waarbij, ten einde vergelijking mogelijk te maken, de koopkracht van den roebel in de jaren 1926 en 1927 als maatstaf is genomen.

De Oekraïnsche industrie is begonnen met de verwerking van de voornaamste twee agrarische grondstoffen die de bodem voortbrengt, te weten tarwe en suikerbieten, tot de industrieele producten meel en suiker. Hierop is een voedings- en genotmiddelenindustrie gebouwd, die vóór den oorlog ruim 40 % van de totale industrieele voortbrenging voor haar rekening nam. De relatieve beteekenis van dezen industrietak is echter in de laatste jaren sterk achteruitgeloopen; thans omvat hij nog slechts 12 % van het totaal, doordat speciaal de zware industrie (ijzer, staal en machines) een enorme uitbreiding heeft ondergaan.

Naast meel en suiker levert de voedings- en genotmiddelenindustrie thans bovendien — hoewel nog slechts in bescheiden mate — vleeschconserven, suikerwaren, plantaardige oliën, bacon, boter en tabakswaren. (Economische Voorlichting)

(Vor. ber. Karpathische Oekraïne 3570 B.; Poolsche Oekraïne 193 I.; Sovjet-Oekraïne 1182 A.)

A. ITALIE. — Aspiraties. - Tunis, Djiboeti, Suez-Kanaal. —
In het „Giornale d'Italia" van 9 Dec. '38 schrijft Gayda, dat de Italiaansche eischen vooral betrekking hebben op Tunis, het Suez-kanaal en Djiboeti.
Thans is de regeling van de Fransch-Italiaansche betrekkingen aan de orde gesteld, aldus schrijver. Zij zullen geregeld moeten worden. Dat is een juridische en politieke werkelijkheid, waaraan geen enkele polemiek iets zal kunnen veranderen. Het Italiaansche keizerrijk is een werkelijkheid. Het heeft nieuwe groote belangen geschapen aan de Roode Zee en aan den weg, die er heen leidt. De loop der Italiaansche belangen heeft o.a. betrekking op Tunis, Suez en Djiboeti. (Giornale d'Italia) **(Vor. ber. 3571 D.)**

B. ZWITSERLAND. — „Integrale neutraliteit" van de pers. —
De „Baseler National Zeitung" protesteert tegen een recent artikel in de „Völkischer Beobachter", waarin de „integrale neutraliteit" wordt geëischt van de pers in de Scandinavische landen, in Nederland, België en Zwitserland.
Het Zwitsersche blad schrijft: „Voor ons bestaat slechts één antwoord: een even kalme als vastberaden verklaring: tot hier toe en niet verder.
Wij laten ons niet neutraliseeren.
Dergelijke intimidatiemethoden moeten stuiten op den gezamenlijken tegenstand van regeering, volk en pers. Want indien wij een klein deeltje onzer vrijheden opofferen, zullen wij alles te verliezen hebben. Al etende komt de eetlust".
(Baseler National Zeitung)

C. NEDERLAND. — Tweede Kamer. - Defensie. - Ruim ƒ 9 millioen aangevraagd. —
Op 8 Dec. '38 is een wetsontwerp ingediend, waarin worden aangevraagd de gelden, benoodigd voor de uitvoering van maatregelen als gevolg van de door de Regeering genomen beslissing tot verlenging van den duur der eerste oefening van de onbereden dienstplichtigen der lichting 1938 en de daarmede verband houdende reorganisatie en dislocatie van het leger.
Bij het onderhavige wetsontwerp is op den gewonen dienst voor 1938 ƒ 9.39 millioen aangevraagd.
(N. R. Crt.) **(Vor. ber. Defensie 3470 D.)**

D. TUNIS. — Maginot-linie. —
In Tunis wordt op het oogenblik de laatste hand gelegd aan de „Maginot-linie van de woestijn", op ongeveer 12 K.M. van de Libysche grens.
Over een afstand van 400 K.M. zijn betonnen schuilplaatsen en mitrailleur-nesten in den rotsachtigen woestijngrond gebouwd, en door onderaardsche gangen, in de rots uitgehouwen, met elkaar verbonden. In deze gangen liggen waterleidingen, welke in de woestijn even noodzakelijk zijn als munitie.
Achter deze eerste linie, zijn batterijen geschut ingebouwd, en op alle belangrijke strategische punten zijn vallen voor tanks en „anti-tank-tanden" aangebracht, die elken aanval van gemotoriseerde troepen onmogelijk maken.
Er werd drie jaar aan het aanleggen van deze linie gewerkt. Thans worden achter deze linie strategische wegen aangelegd om de Fransche troepen zoo snel mogelijk op de bedreigde punten te kunnen samentrekken.
Op het oogenblik bedraagt de sterkte van de Fransche troepen in Tunis 20.000 man. (Times)

E. NEDERLAND. — Veiligheidswet. - In-werkingtreding 1 Januari 1939. —
Verschenen is een Koninklijk Besluit van 19 November 1938, waarbij bepaald wordt, dat de Veiligheidswet 1934 met ingang van 1 Januari 1939 in werking treedt met uitzondering van de artikelen 9, 10, 12 tot en met 19, 21 tweede en derde lid en 22 en van artikel 11, voorzoover dit artikel betrekking heeft op arbeid in een onderneming van landbouw, tuinbouw, boschbouw of veehouderij.
Daarnaast is verschenen een Algemeene Maatregel van Bestuur, waarbij de soorten van arbeid worden aangewezen, welke bedoeld zijn in artikel 24 lid 2.
Ook zijn verschenen een „Veiligheidsbesluit voor veenderijen 1938", een „Electrotechnisch veiligheidsbesluit 1938" en een „Veiligheidsbesluit voor fabrieken of werkplaatsen 1938".
Ook deze besluiten, waarin op grond van de Veiligheidswet voorschriften ter bevordering van de veiligheid worden gegeven — twee laatstgenoemde besluiten zijn boekdeeltjes — treden in werking op 1 Januari 1939. (De Standaard)

11 DECEMBER 1938

F. FRANKRIJK. — Premier Daladier voor de Kamer. - Motie van vertrouwen. —
Op 9 December heeft minister-president Daladier ter beantwoording van vele gemaakte opmerkingen in de Fransche Kamer het woord genomen.
Hij zeide onder meer: „op dit oogenblik is ruwe openhartigheid meer waard dan alle huichelarij. Ik geloof, dat vandaag beslist moet worden, of ik omvergeworpen moet worden, dan wel of ik mijn arbeid zal kunnen voortzetten. Ik ben de gevangene van geen enkele partij en van niemand.
De algemeene staking was in haar opzet een staking met een politiek karakter om te protesteeren tegen de buitenlandsche politiek der regeering. Op een socialistische interruptie zei Daladier, dat de juistheid van deze woorden blijkt uit affiches, welke in fabrieken zijn aangeplakt.
Reeds op 23 November, aldus Daladier, heeft de secretaris der Parijsche vakvereenigingen gezegd, dat met de regeering moest worden afgerekend en dat men zelfs de C.G.T. moest vragen, indien de eerste actie niet doeltreffend zou zijn, een opstandige staking af te kondigen voor de vestiging van een regeering der vakvereenigingen.
Daladier zeide zich te hebben verheugd over de voldoening, waarmede de democratische pers in het buitenland, vooral de Times en de New York Times, melding maakte van de mislukking der algemeene staking. Ook de Duitsche pers, aldus de minister, verklaarde zich voldaan, maar gelooft ge, dat zij teleurgesteld zou zijn geweest, als uw beweging geslaagd was? De regeering is bereid den mantel der vergetelheid over de afdwalingen te werpen, doch zij wil de drijvers vervolgen.
Daladier oefende vervolgens critiek op het communistische standpunt betreffende de buitenlandsche politiek. Ik kan, aldus zeide hij, niet toestaan, dat men spreekt van een politiek van capitulatie, maar ik stel er prijs op te verklaren, dat de politiek der communisten tot oorlog leidt. Sarcastische opmerkingen aan het adres van Chamberlain, „dien grooten ouden man, die zich wijdde aan de redding van den vrede", leiden tot niets. Evenmin hebben overeenkomstige opmerkingen over de Fransch-Duitsche verklaring zin. Ik wil vrede met Duitschland, aldus Daladier. Alle oud-strijders willen vrede met Duitschland. Dat alles is geen kwestie van redevoeringen of betoogingen, maar van arbeid. Als het land sterk is, kan het verhinderen, dat men zijn gebied aantast. Als het land niet harder wil werken — wat thans noodig is — richten redevoeringen niets uit.
Zonder binnenlandschen vrede kan er geen buitenlandsche vrede zijn. Ik zal mijn arbeid voortzetten, in het belang van de republikeinsche orde, zonder door iemand indruk op mij te laten maken.
Daladier verklaarde, dat hij niet wilde terugkomen op de rede van Reynaud. Als er onjuistheden voorkomen in de wetsdecreten, laat de financieele commissie daar dan verandering in brengen. Daladier zeide er de voorkeur aan te geven nog dezen avond te worden omvergeworpen, dan te worden afgebroken in duistere debatten.
Komende tot de kwestie van de meerderheid zeide Daladier, dat noch dreigementen noch uitnoodigingen „den man, die hier sedert twintig jaar zit" vooral bij de huidige internationale situatie, van zijn weg kunnen afbrengen.
Staande hebben de Kamerleden van rechts, centrum en links (radicalen) Daladier toegejuicht.
Bij de stemming in de Kamer heeft de Fransche regeering de meerderheid behaald. 315 afgevaardigden stemden voor de regeering, 241 tegen en 53 onthielden zich van stemming.
De socialisten en communisten waren in de opposite. Enkele leden van de socialistisch-republikeinsche unie en zelfs van de radicale fractie voegden zich bij hen. (Le Temps)
(Vor. ber. Daladier 3518 B.; Kabinet 3554 A.)

G. ZWEDEN. — Rede van den minister van Buitenlandsche Zaken, Sandler. - Voogdij van de groote mogendheden afgewezen. —
De Zweedsche minister van Buitenlandsche Zaken, Sandler, heeft te Gothenburg een rede gehouden, waarin hij verschillende vraagstukken van de buitenlandsche politiek bezag.
Hij zeide, dat de kleine Europeesche mogendheden haar onafhankelijkheid beslist willen behouden. Zij willen, aldus Sandler, haar zaken zelf regelen zonder

zich te plaatsen onder de economische of politieke hegemonie van een of andere grooten staat. De staten van de Balkan-entente en de Oostzeestaten hebben verklaard een neutraliteitspolitiek te willen volgen, die analoog is aan die der Noordsche staten. Al deze landen, met inbegrip van Nederland, België en Zwitserland, zien zich genoodzaakt steeds meer aandacht te wijden aan het verzet tegen de neiging der groote mogendheden, die een ongepasten invloed op hen willen uitoefenen, tegelijkertijd streven zij er naar normale en vriendschappelijke betrekkingen met alle groote mogendheden te onderhouden. Onpartijdigheid en gematigdheid zijn daarbij noodig.
Sandler keerde zich tegen inmengingen en pogingen tot beïnvloeding van buitenaf van de meening in een vrij land en sprak uitvoerig over „zekere pogingen der Duitsche autoriteiten om buiten de Duitsche grenzen een ariseering tot stand te brengen".
Ten aanzien van de beslissing van de Zweedsche regeering een agent naar Burgos te zenden stelde spreker vast, dat de regeering zich alleen liet leiden door de belangen van Zweden en niets anders inhoudt dan de erkenning, dat Franco meester is in het grootste deel van Spanje.
Ten slotte behandelde Sandler nog het vraagstuk van de beperking der bewapening en in verband hiermede deelde hij mede, dat er reden is om aan te nemen, dat binnenkort de onderteekening zal volgen van een vlootverdrag tusschen Groot-Brittannië en de Scandinavische Staten. (Svenska Dagbladet)
(Vor. ber. Sandler 2697 C.)

A. **UNIE VAN ZUID-AFRIKA. — Verklaring van Pirow, minister van Oorlog, in zake den Europeeschen toestand. —**
Pirow, de minister van Oorlog der Unie van Zuid-Afrika, die teruggekeerd is van een reis naar Duitschland, Nederland, België en Italië, heeft op 5 December te Londen een verklaring afgelegd over den Europeeschen toestand.
Hij zeide, dat Europa in de richting van een oorlog drijft, een oorlog, welken geen enkele natie wenscht, doch waarop iedere regeering zich voorbereidt. Tenzij er in de volgende maanden een volledige wijziging in de vooruitzichten komt, zal de internationale spanning volgens Pirow in het a.s. voorjaar haar hoogtepunt bereiken. Het tragische van den toestand is, dat sinds de regeling der Tsjecho-Slowaaksche kwestie geen vraagstuk aan de orde is, dat een oorlog zou verontschuldigen, laat staan onvermijdelijk maken. Het drijven naar oorlog wordt volgens Pirow veroorzaakt door zuiver psychologische factoren. (Times) **(Vor. ber. Pirow 3563 B.)**

B. **NEDERLAND. — Tweede Kamer - Begrooting Binnenlandsche Zaken goedgekeurd. —**
De Tweede Kamer heeft op 7 December de begrooting van Binnenlandsche Zaken zonder hoofdelijke stemming goedgekeurd. (Nwe Rott. Crt.)
(Vor. ber. 3141 F.; Begrooting 3568 B.)

C. **LUCHTVAART. — Vliegongelukken. - De „Condor" verongelukt. —**
Het Duitsche vliegtuig „Condor", dat op de thuisreis was van Tokio naar Duitschland, heeft op 6 December, wegens een defect, op zee moeten dalen en is daarbij gezonken.
Het toestel kwam op nog geen 200 meter van de kust ter hoogte van Kaap Rosario in de baai van Manilla terecht. De bemanning werd gered. (Telex-A.N.P.)
(Vor. ber. Condor 3564 C.; Vliegongelukken 3572 D.)

D. **ENGELAND. — Lord Baldwin bepleit hulp voor de Joodsche vluchtelingen. —**
In een korte toespraak voor de Engelsche radio heeft Lord Baldwin op 7 December medegedeeld, dat hij het voorzitterschap had aanvaard van een commissie, die een fonds van 5 tot 6 millioen hoopt bijeen te brengen voor hulp aan de Joodsche en andere niet-arische vluchtelingen uit Duitschland. Lord Baldwin zeide, dat hij sprak als een gewoon staatsburger, die getroffen was zooals vrijwel iedereen in de geheele wereld door het lot van ongeveer 600.000 menschen, die vervolgd werden uitsluitend omdat zij tot een ander ras en ander geloof behoorden. De Joden van de geheele wereld hadden met karakteristieke naastenliefde gedaan wat zij konden om hun rasgenooten uit Duitschland te helpen, maar het was duidelijk, dat deze taak te zwaar was en daarom moesten alle Christenen meehelpen, te meer waar zeker 100.000 slachtoffers het Christelijk geloof reeds beleden, maar uitgestooten werden omdat zij een Joodschen vader of grootvader gehad hadden. Het allereerst moesten de 50.000 kinderen gered worden, maar daarvoor was veel geld noodig, want men wist, dat de Duitsche regeering de Joden niet veroorloofde, hun bezittingen mee te nemen of vooraf te gelde te maken.
Spr. vertelde, dat de Ver. Staten, Nederland en België reeds prachtige voorbeelden hadden gegeven van menschlievendheid en dan mocht en kon het Engelsche volk niet achter blijven. Het hulpcomité was in onderhandeling met verschillende regeeringen om de uitgestootenen op te nemen, maar voor het zoover was, moest het geld er zijn.
Spr. hoopte, dat de Duitsche regeering, hoe ook haar opvatting van haar binnenlandsche politiek tegenover de niet-ariërs zou zijn, ten slotte overtuigd zou kunnen worden, dat het in haar eigen belang was, dat de menschen die geen mogelijkheid van bestaan meer in Duitschland hadden, dit land zouden kunnen verlaten. Maar al deze dingen waren van betrekkelijk latere zorg. Het eerste en voornaamste was, dat de noodige geldmiddelen zouden worden gevonden en daarom had spr. gaarne het verzoek aanvaard om als voorzitter van het fonds, dat zijn naam zou dragen, op te treden. (Telex-A. N. P.)
(Vor. ber. Baldwin 2817 D.)

12 DECEMBER 1938

E. **HONGARIJE. — Toenadering tot de as. - Verklaring van Czaky, den nieuwen minister van Buitenlandsche Zaken. —**
Graaf Czaky, die zoojuist tot minister van Buitenlandsche Zaken in Hongarije benoemd is, heeft op 10 December tegenover een medewerker van de „Berliner Börsenzeitung" verklaard, dat de Hongaarsche regeering vast besloten is, „de banden tusschen Boedapest, Rome en Berlijn nog nauwer aan te halen". De minister sprak over de misverstanden, die na de scheidsrechterlijke uitspraak van Weenen tusschen Berlijn en Boedapest zijn ontstaan en onderstreepte den dringenden wensch der Hongaarsche regeering, niet slechts deze misverstanden uit den weg te ruimen, doch ook nieuwe elementen te scheppen voor een politiek van vriendschap en vertrouwen tusschen Hongarije en Duitschland. (Pester Lloyd)
(Vor. ber. Buitenl. Politiek 3446 A.)

F. **ENGELAND. — Koloniale Kwestie. - Duitsch Commentaar. —**
In het Lagerhuis is op 7 December opnieuw de koloniale kwestie ter sprake gebracht. Minister MacDonald verklaarde bij deze gelegenheid nogmaals, dat de regeering geen afstand van Britsch gebied zal bespreken of zal overwegen.
De aanleiding voor MacDonalds verklaring was een motie van Noel Baker (Labour), waarin wordt gezegd, dat geen herverdeeling van koloniaal of mandaatgebied mag plaats hebben zonder de toestemming der bewoners.
De „Völkischer Beobachter", de verklaringen van MacDonald, over het koloniale vraagstuk, besprekend, schrijft: de redenen van MacDonald om de vroegere koloniën niet aan Duitschland terug te geven, zijn niet steekhoudend.
De Britsche regeering — aldus het blad — heeft niets „af te staan", want zij en de Britsche Dominions bezitten de koloniën niet, doch besturen ze slechts. Duitschland beschouwt zijn oude koloniën als zijn rechtmatig bezit. Het is Duitschland overigens onverschillig of „andere landen" bij de koloniale kwestie betrokken zijn.
Duitschland eischt elk zijner koloniën terug van het land, dat deze op het oogenblik bestuurt. De „vrijwillige meening der inlanders", waaraan men thans aandacht wil schenken, is niet gevraagd, toen zij onder de overwinnende landen versjacherd zijn. In 1919 zouden zij zich, indien zulk een volksstemming al mogelijk ware geweest, stellig voor Duitschland hebben uitgesproken. (Times - Völk. Beobachter)
(Vorig bericht 3548 D.)

A. ITALIE. — Bewapening. - 7.023.857.246 lire voor oorlogsmateriaal. —

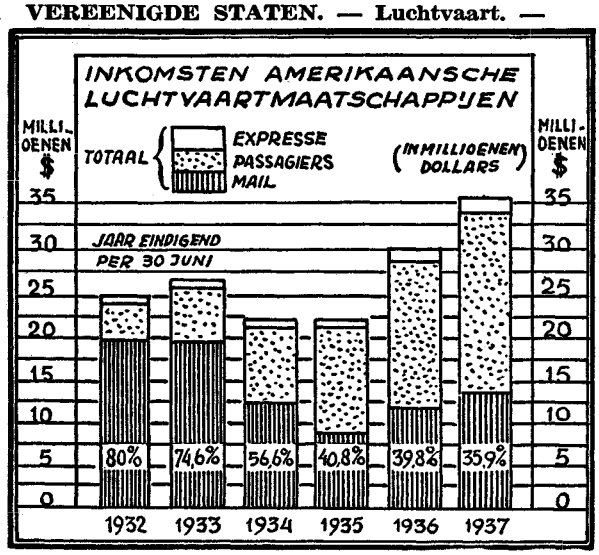
Het blijkt, dat de uitgaven voor de nationale defensie verhoogd zullen worden met een bedrag, dat ongeveer 20 procent is van het gewone budget 1938-1939. Doordat de Duce nog 1¼ milliard lire aan het gewone budget heeft toegevoegd, zijn de uitgaven voor de Italiaansche defensie gebracht op tot. 7.023.857.246 lire, hetgeen ongeveer 28 procent van de totale uitgaven van de regeering in het belastingjaar 1938-1939 uitmaakt.

Bijna twee-derden van deze additioneele uitgaven zijn voor de marine bestemd voor den aankoop van constructie-materiaal en olie.

Marine-experts melden, dat Italië thans vier slagschepen van 35.000 ton bouwt, twee zware kruisers ombouwt en 12 lichte kruisers, 12 torpedobooten en 20 à 30 nieuwe onderzeeërs in constructie heeft, waarvan verscheiden, volgens het zeggen, van het groote oceaantype zijn. (Corriere della Sera)

(Vor. ber. Leger, Vloot en Luchtmacht 3524 B.)

B. VEREENIGDE STATEN. — Luchtvaart. —

(Overname zonder bronvermelding verboden)

(Vor. ber. Luchtvaart, Ver. Staten 2032 G.)

C. GROOT-DUITSCHLAND. — Italiaansche aspiraties. - Tunis. - Corsica. —

Op denzelfden dag, waarop von Ribbentrop uit Parijs terugkeerde, openden de Duitsche bladen een perscampagne, waarin de Italiaansche aspiraties in zake Tunis, Corsica en Nice volledige moreele ondersteuning vinden. Het officieele partij-orgaan, de „Völkischer Beobachter", spreekt zelfs in een hoofdartikel getiteld: „Tunis, Tunis" van „den Italiaanschen Corsicaan Bonaparte, die nog niet zoo heel lang geleden keizer van Frankrijk was."

De Duitsche bladen maken op 9 December voor het eerst gewag van de voorvallen in de Italiaansche Kamer, welke als „spontane demonstratie" worden gekenmerkt; terwijl de reactie daarop van de Fransche bevolking in Tunis en op Corsica gebrandmerkt wordt als „Joodsche, marxistische terreur"; ernstige verwijten worden aan het adres der Fransche regeering gericht, dat zij „dergelijke uitspattingen" duldt. (Telegraaf)

(Vorig bericht 3574 A.)

D. GEESTELIJK LEVEN. — Nieuwe liederenschat der Ned. Hervormde Kerk - 10 jaar voorbereiding. —

Op 10 December '38 werd door de Algemeene Synodale Commissie der Ned. Herv. Kerk aan de gemeenten in deze Kerk de nieuwe gezangenbundel aangeboden, vrucht van den arbeid der commissie, die sedert 1928 aan de samenstelling daarvan gearbeid heeft.

Deze commissie bestond uit de heeren dr. J. Riemens te Leiden, voorzitter, ds. B. J. Aris, ds. C. B. Burger en dr. L. D. Terlaak Poot, secretarissen, mr. H. de Bie, ds. A. J. P. Boeke, ds. H. W. Creutzberg, Adr. Engels, ds. H. de Groot, prof. dr. G. v. d. Leeuw, ds. A. B. te Winkel en dr. Joh. Wagenaar. Gedurende den arbeid der Commissie stierf een tweetal leden: mej. S. M. Woensel—Kooy en de heer C. de Wolf.

Bij de samenstelling van den bundel heeft de commissie zich laten leiden door de eischen der kerkelijke praktijk, hetgeen haar arbeid niet gemakkelijker gemaakt heeft. Er zijn kerkelijke weerstanden, welke zeer moeilijk of in het geheel niet gebroken kunnen worden, terwijl ook hier geldt, dat het allen menschen naar den zin te maken onmogelijk is. Men zal in het kerkelijk gebruik ook aan dezen bundel moeten wennen en eerst over een tiental jaren zal men kunnen zeggen of de commissie inderdaad met haar arbeid geslaagd is.

De Synodale Commissie mist het recht dezen bundel de gemeente dwingend in handen te geven, zij biedt dien dan ook aan, zij wil hem, naar zij in het voorwoord schrijft, niet opdringen. Maar de aanbieding beteekent een aanbeveling.

Deze nieuwe bundel is een verschijning van beteekenis in het leven der Ned. Hervormde Kerk hier te lande. Reeds lang werd van meer dan één zijde gevraagd om een bundel welke meer met de geestelijke behoeften van dezen tijd overeenstemt dan die tot dusverre gebruikt werd. Aan deze vraag werd gevolg gegeven en al zal men aanstonds niet alom dezen bundel met geestdrift begroeten, althans is deze bundel waard, dat men hem bestudeert. Zeer zeker zal hij ook de wijze van zingen in verschillende gemeenten ten goede komen.

De commissie heeft veel arbeid verzet, veel moeilijkheden overwonnen en aan de Ned. Hervormde Kerk een gezangbundel gegeven, die haar geestelijk leven ten goede kan komen. (Telegraaf)

(Vor. ber. Ned. Herv. Kerk 3387 A.)

13 DECEMBER 1938

E. PROF. DR. A. H. DE HARTOG OVERLEDEN. —

Op 69-jarigen leeftijd is na een langdurig lijden in het Lutherhuis overleden, prof. dr. A. H. de Hartog, de bekende wijsgeer-theoloog, die als prediker en apologeet breede volksscharen binnen en buiten de kerk wist te trekken.

Door zijn welsprekend woord en indrukwekkende getuigenisernst, door zijn theologischen arbeid, die het dogmatisch inzicht in sterke mate bevrucht heeft en door zijn wijsgeerige bezinning heeft hij op veelzijdige wijze invloed op het geestelijk leven in ons land uitgeoefend. Vooral de Ned. Herv. Gemeente te Amsterdam, die hem steeds gaarne op haar kansels zag optreden, zal dit overlijden als een smartelijk verlies gevoelen. (Telegraaf)

F. GROOT-DUITSCHLAND. — Uit Duitschland gezette Joden kampeeren nog steeds bij de grens. —

De Joden, die onlangs uit Duitschland naar Polen zijn teruggezonden, hebben het nog altijd ellendig. In het geheel zijn het er 15.000, van wie 2000 beneden de 17 jaar. Niemand weet nog wat er met hen moet gebeuren. Zij houden zich nog altijd bij de grens op, en de autoriteiten zijn niet van plan hen zoo maar in het land toe te laten. (Telex-A. N. P.)

(Vorig bericht 3525 B.)

G. ENGELAND. — Minister De la Warr keert zich tegen Duitschland. —

De minster van Onderwijs, Lord De la Warr, heeft op 4 December te Bradford een rede gehouden, waarin hij o.a. heeft gezegd: Er is een diep en groeiend gevoel, dat wij niets kunnen doen om Duitschland te bevredigen, dat vriendelijke daden worden aangezien voor lafhartigheid en dat alleen bewapening het doeltreffende antwoord kan geven. Wij beseffen zeer goed, dat wij ons niet met zijn binnenlandsche aangelegenheden moeten bemoeien. „Wij vragen niet de les gelezen te worden. Ik doe dat ook niet," zeide De la Warr. „Ik constateer feiten. Het is nauwelijks twee maanden geleden, dat ons land een zwaren prijs — een zeer zwaren prijs — heeft betaald, teneinde de wereld te redden van een rampspoedigen oorlog. Wij hadden toen gelijk met te streven naar een politiek van bevrediging. Welk antwoord heeft het uitgelokt? Binnen veertien dagen na München werden wij op de ergst mogelijke manier uitgescholden, werden dusdanige aanvallen gedaan op onze politiek, dat het veel weg heeft van een zich mengen in onze binnenlandsche aangelegenheden, en worden de Joden behandeld op een manier, welke elk begrip van beschaving met voeten treedt, en mede verontwaardiging en verslagenheid heeft verwekt in elk deel van de wereld.

In September was elke man en elke vrouw in Groot-Brittannië gereed. Als wij moeten vechten, zal onze zaak zegepralen, niet omdat wij de dictatoriale methoden van regeeren hebben aangenomen, maar omdat wij een beroep doen op de menschen die worden geïnspireerd door den wil, welke ontspruit uit vrijheid en overtuiging." (Times)

H. NEDERL. OOST-INDIE. — Nat. Soc. Beweging. - Het weekblad geschorst. —

Bij gouvernementsbesluit is het drukken, uitgeven en verspreiden van het te Batavia verschijnend na-

tionaal-socialistische weekblad Het Nationale Weekblad, voorheen genaamd Indië Hou-Zee voor den duur van drie weken.
In de considerans van dit besluit, waarbij de tweede phase van den breidel op genoemd tijdschrift wordt toegepast, wordt, aldus het Bat. Nbl., overwogen, dat in het op 5 November 1938 verschenen nummer 24 van dit weekblad een artikel is gepubliceerd, getiteld: De Leider spreekt, waarin wederom uitingen voorkomen, welke de kennelijke bedoeling hebben gevoelens van minachting op te wekken en stemming te maken tegen het in Nederland gevestigde gezag en de aldaar gestelde machten. Voorts dat deze uitingen schadelijk moeten worden geacht ook voor de openbare orde in Indië.
De eerste phase van den persbreidel, (het plaatsen op de lijst van bladen en periodieken welker verschijning zonder verdere waarschuwing voor eenigen tijd kan worden verboden) is geschied in het begin van het jaar, naar aanleiding van de bekende landdagrede van ir. Van der Laaken.
De naamsverandering na het toepassen van de eerste phase van den persbreidel (toen ir. Van der Laaken zijn rede hield, heette het blad nog Indië Hou-Zee), heeft dus niet uitgewerkt, dat de ten opzichte van Indië Hou-Zee getroffen maatregel niet van toepassing werd gacht op het blad van de N.S.B. onder zijn nieuwen naam. (Aneta - Bat. Nieuwsblad - N. Rotterd. Crt.) **(Vor. ber. N.S.B. 3385 F.)**

A. **MEXICO. — Levering van petroleum naar Duitschland. - Contracten van $ 25 millioen. —**
Volgens een telegram uit Mexico aan de „New York Times" heeft de Mexicaansche regeering twee overeenkomsten geteekend, op grond waarvan in 1939 voor $ 25 mill. aan onteigende olie naar Duitschland zal worden verscheept.
Omtrent den verkoop van olie aan Duitschland meldt de „New York Times" nog, dat de eerste overeenkomst betrekking heeft op den aankoop — deels contant — voor een waarde van $ 8 mill. voor de Duitsche marine, terwijl krachtens de tweede overeenkomst olie tot een bedrag van $ 17 mill. zal worden geruild voor Duitsche machinerieën en andere goederen. Men meent te weten, dat de prijs aanzienlijk beneden den wereldmarktprijs ligt.
(New York Times) **(Vor. ber. Petroleum 3522 C.)**

B. **NEDERLAND. — Onderwijs. - Scheikunde. - Inaugureele rede van prof. dr. P. E. Verkade over „Organische chemie en industrie". —**
Op 21 October heeft dr. ir. P. E. Verkade het ambt van hoogleeraar in de organische scheikunde aan de Technische Hoogeschool te Delft aanvaardt met een rede over „Organische chemie en industrie".
Spr. citeerde eerst het vernietigende oordeel van een hoogleeraar in de microbiologie over de organische chemie in Sinclair Lewis' boek „Arrow Smith". In werkelijkheid kan de beteekenis der organische chemie nauwelijks te hoog worden aangeslagen.
In de organisch-chemische industrie voltrekt zich sedert den wereldoorlog een hoogst belangwekkende structuurverandering en wel in dezen zin, dat zij zich in sterk toenemende mate gaat bezighouden met de synthese van aliphatische producten uit eenvoudige grondstoffen. Geoordeeld naar de geproduceerde hoeveelheden heeft in Amerika de synthetisch-alipathische industrie de klassieke industrie der teerproducten reeds verre overvleugeld. Sedert Berthelot de organische chemie tot de chemie der koolstofverbindingen maakte, zijn tal van in de levende natuur gevormde verbindingen — naast honderdduizenden daarin niet voorkomende — in het laboratorium gesynthetiseerd. Dit geschiedde dan echter op een wijze, die eigenlijk reeds volkomen afweek van de in het levende organisme gevolgde opbouwmethode. Wij kunnen het levende organisme evenaren, soms ook wel eens overtreffen, nog niet echter in zijn fabricatiemethoden. Tusschen de opbouw- en de afbraakprocessen in het levende organisme en die in het laboratorium of de fabriek, bestaat geen kwaliteitsverschil; het is alles zuivere chemie der koolstofverbindingen.
Prof. Verkade besprak hierna in het kort het gebruik van positieve en negatieve katalysatoren van reactie-versnellers en reactie-vertragers in de organische chemie en de daarop steunende industrie. De toepassing van positieve katalysatoren is reeds van ouden datum, doch heeft in de laatst verloopen decennia een geweldige vlucht genomen en tot het ontstaan van tal van nieuwe industrieën geleid. Spr. wees in dit verband o.a. op de voor de spijsvetindustrie zoo uiterst belangrijke harding van vetten door behandeling met waterstof bij geringeren overdruk en verhoogde temperatuur in tegenwoordigheid van fijnverdeeld nikkel als katalysator. Het bestek van spr.'s rede liet niet toe beschouwingen te wijden aan het wezen der katalytische verschijnselen. Hij noemde het belangrijke werk, dat zijn voorganger, prof. Böeseken, op dit gebied heeft verricht. Alleen naarstig voortgezet onderzoek zal ons op den duur kunnen bevrijden van de zuivere empirie en de mogelijkheid kunnen openen van een doelbewuste keuze van den katalysator.
Spr., die tot dusver zijn voorbeelden vrijwel uitsluitend aan de chemie der acyclische verbindingen ontleende, betrok vervolgens ook de cyclische verbindingen in zijn betoog, als aanknoopingspunt kiezende het werk van Ruzicka over de constitutie van de in de natuur voorkomende reukstoffen van het muscustype.
In de eerste decennia der vorige eeuw hebben de „organici" zich alleen met de studie van in het plantaardige of dierlijke organisme gevormde verbindingen bezig gehouden; in den laatsten tijd beleven wij tot op zekere hoogte een terugkeer tot deze kinderjaren der organische chemie, en wel in zooverre als het onderzoek van zulke natuurproducten weer zeer sterk naar voren gekomen is. Onze kennis op het gebied van enzymen, vitaminen, hormonen, groeistoffen, sterolen, glazuren, karatinoïden, enz., is in luttele jaren geweldig vermeerderd en toch is dit alles zonder twijfel nog maar een voorproefje van hetgeen ons te wachten staat. Reeds verscheidene industrieën houden zich bezig met de bereiding van vitaminen, hormonen, groeistoffen, enz. Het gaat hier allerminst om massa-artikelen, waaruit men niet moet concludeeren, dat de betreffende industrieën in financieel opzicht van geen belang kunnen zijn. De stoffen waarom het hier gaat, zijn veelal kostbaar: in een recente prijscourant staan b.v. de geslachtshormonen oestron en oestradiol en het vitamine B2 met respectievelijk 500, 2000 en 200 Zwitsersche francs per gram genoteerd. (Alg. Hbld.)
(Vor. ber. Ambtsaanv. in het Onderwijs 3545 A.)

14 DECEMBER 1938

C. **ZWITSERLAND. — Bescherming van de democratie. —**
De Zwitsersche Bondsraad heeft op 9 December maatregelen genomen ter bescherming van de democratie. De desbetreffende wet heeft het oog op revolutionnaire propaganda in het algemeen, persdelicten, optochten en stoeten.
Hij, die in het openbaar de democratische beginselen door het slijk sleurt of met dit doel bewust onjuiste berichten verspreidt; hij die zekere bevolkingsgroepen aanzet tot haat tegen eenig ras of belijders van eenigen godsdienst en hij die buitenlandsche propaganda bevordert met het doel de wetten van het gemeenebest of van een kanton aan te tasten, zal worden gestraft met een gevangenisstraf van ten hoogste een jaar en een geldboete.
De Bondsraad krijgt het recht groepen die de binnen- of buitenlandsche veiligheid van het land in gevaar brengen te ontbinden of hun politieke activiteit te beperken en te verbieden en ten slotte eenige tegen de politieke en cultureele grondslagen van Zwtserland gerichte propagandavormen te verbieden.
Bladen kunnen worden geschorst en worden verboden in geval van herhaling.
De kantonale regeeringen moeten betoogingen en optochten, welke indruischen tegen den geest dezer bepalingen verbieden.
Artikel 5 bedreigt groepeeringen van totalitaire strekking, in het bijzonder nationaal-socialistische en communistische, met ontbinding.
(Neue Zürcher Zeitung)

D. **ENGELAND. — Defensie. - Organisatie van den nationalen vrijwilligen dienst. —**
De Lord Privy Seal, sir John Anderson, heeft in het Britsche Lagerhuis een verklaring afgelegd betreffende den nationalen vrijwilligen dienst.
De regeering, aldus spr., is tot het besluit gekomen, dat een gedwongen registreering op het oogenblik niet noodig of gewenscht is. De eerste stap zal zijn, de publicatie van een gids, welke bijzonderheden bevat omtrent alle diensten, waarvoor vrijwilligers voor de defensie, zoowel de militaire als de civiele, noodig zijn.
Een lijst zal ter beschikking worden gesteld van alle maatregelen, welke van essentieel belang zijn in geval van mobilisatie. Degenen, die onder deze maatregelen vallen, zullen den staat het best kunnen

dienen door te blijven bij het werk, waarvoor zij zijn opgeleid. Bovendien zal de regeering recruten werven voor de defensiediensten.
Het ligt in het voornemen der regeering om een exemplaar van deze lijst aan alle gezinnen in het geheele land toe te zenden. Voorts zullen stappen worden gedaan om onmiddellijk een organisatie van den nationalen dienst op te bouwen, met plaatselijke comité's. (Times)
(Vor. ber. Leger, Vloot en Luchtmacht 3546 C.)

A. **NEDERLAND. — Tweede Kamer. - Bestrijding van den Coloradokever. —**
Ingediend is bij de Tweede Kamer een wetsontwerp houdende wijziging en verhooging van het tiende hoofdstuk der Rijksbegrooting voor het dienstjaar 1937.
Op de begrooting voor 1937 werd o.m. een memoriepost gebracht voor de bestrijding van den Coloradokever in verband met de omstandigheid, dat dit insect in 1936 in België op zeer korten afstand van onze zuidelijke landsgrens werd waargenomen en het derhalve noodzakelijk werd geacht de noodige voorbereidingsmaatregelen te treffen om bij eventueele verschijning op Nederlandsch gebied tot onmiddellijke bestrijding te kunnen overgaan. In den loop van 1937 werd de kever voor het eerst op enkele plaatsen in het zuiden van ons land aangetroffen. (Alg. Hbld.)
(vorig bericht 2859 B.)

B. **NEDERLAND. — Tweede Kamer. - Wijziging van de Ongevallenwetten. —**
Bij de Tweede Kamer zijn op 9 December ingediend twee wetsontwerpen tot wijziging van de Ongevallenwet en van de Land- en Tuinbouwongevallenwet.
Zooals de ongevallenwetten thans luiden, heeft een arbeider, die tengevolge van oorlogsdaden wordt getroffen gedurende het verrichten van zijn werkzaamheden of op den gang van zijn huis naar zijn werk of omgekeerd, aanspraak op schadeloosstelling overeenkomstig die wetten.
De mogelijkheid van verliezen onder de burgerbevolking, en derhalve ook onder de arbeiders, kan in een modernen oorlog zóó groot worden, dat de ongevallenpremie te zwaar zou gaan drukken op de verzekeringsplichtige bedrijven. Ook is het duidelijk, dat dit risico niet kan worden beschouwd als een risico, verbonden aan het werkzaam zijn in een bepaald bedrijf. Daarom schijnt het den minister noodig, dat de werking der beide ongevallenwetten wordt beperkt tot schaden, ontstaan uit anderen hoofde dan uit gewelddadigheden, gepleegd in een gewapend conflict. Deze beperking behoort, naar het hem wil voorkomen, niet slechts te gelden voor het geval van een gewapend conflict, waarin ons land als partij is betrokken, maar zij behoort algemeen te gelden, derhalve bij elk gewapend conflict, waarin Nederland al of niet als partij is betrokken. (Nwe Rott. Crt.)
(Vorig bericht 3080 B.)

C. **NEDERLAND. — Tweede Kamer. - Begrooting van Waterstaat goedgekeurd. —**
De Tweede Kamer heeft op 8 December de begrooting van Waterstaat zonder hoofdelijke stemming goedgekeurd. (Nwe Rott. Crt.)
(Vor. ber. 2574 D.; Begrooting 3575 B.)

D. **ROTTERDAM. — Groote tentoonstelling in 1941.**
B. en W. van Rotterdam hebben aan den gemeenteraad voorgesteld in 1941, ter gelegenheid van de opening van de tunnel van de Nieuwe Maas en het gereedkomen van een aantal andere belangrijke werken, een tentoonstelling met daaraan verbonden congressen te organiseeren.
Deze tentoonstelling zal worden gehouden in een te bouwen tentoonstellingshal in Dijkzigt.
Het ligt in de bedoeling, van de permanente gebouwen, te stichten voor deze tentoonstelling, een deel te bestemmen voor het Technisch scheepvaartkundig instituut en maritiem museum en een ander deel voor de Economische hoogeschool.
Het motto voor de tentoonstelling is voorloopig: Rotterdam 1941, het water als bondgenoot en vijand.
De kosten van het geheel worden geraamd op ƒ 4.500.000. De verdeeling daarvan is gedacht als volgt: ƒ 500.000 deelneming door de burgerij; premieleening ƒ 3.350.000 en bijdrage van het rijk ƒ 650.000.
De ƒ 500.000 wegens deelneming uit de burgerij zijn gedacht als aandeelen in een op te richten N.V. Rotterdam 1941, welke tevens de beschikking zal krijgen over het door leening te verkrijgen kapitaal en de bijdrage van het Rijk.
De Raad van Rotterdam heeft op 8 December de tentoonstellingsplannen aanvaard. (Nwe Rott. Crt.)
(Vor. ber. Tentoonstelling 3054 A.)

E. **SOVJET-RUSLAND. — Jesjof niet langer Gepoeleider. —**
Volgens een officieel communiqué, dat door alle bladen is gepubliceerd, heeft de volkscommissaris voor Binnenlandsche Zaken en leider van de Gepoe Nikolai Jesjof, op eigen verzoek zijn functie neergelegd. Hij zal voortaan nog slechts het eveneens onder zijn leiding staande, doch uit politiek oogpunt onbeteekenende volkscommissariaat voor vervoer te water beheeren.
Tot zijn opvolger is de vroegere Georgische partijvoorzitter, Lawrentij Berija, een vriend en landgenoot van Stalin, benoemd. (Telex-A.N.P.)
(Vor. ber. Gepoe 1305 F.)

F. **AMSTERDAM. — Volksgasmaskers. - Syndicaat gesticht. —**
Te Amsterdam is een bankiers-syndicaat gesticht, (Singel 548) dat zich den verkoop en distributie van volksgasmaskers, zonder het maken van winst, ten doel stelt. Het benoodigde kapitaal hebben een aantal banken, zonder rentevergoeding, beschikbaar gesteld. Voor ƒ 5 kan een ieder zich nu van een goed masker voorzien. De verkoop is uitsluitend voor Amsterdam. (Telegraaf) **(Vor. ber. Gasmaskers 3485 I.; Luchtbescherming 3524 A.)**

15 DECEMBER 1938

G. **POLEN. — Oekraïners eischen autonomie. —**
De Oekaïnsche afgevaardigden en vertegenwoordigers der bevolking van Wolhynië hebben in de Poolsche Sejm een motie ingediend, welke groote sensatie heeft gewekt.
Zij eischen n.l. autonomie voor de door Oekraïners bewoonde gebieden, welker bevolking ca. 7.000.000 zielen bedraagt.
De motie behelst een ontwerp-grondwet voor deze gebieden, met name inhoudende de instelling van een autonome regeering en een landdag. Het hoofd der regeering en de voornaamste ministers zouden deel uitmaken van de centrale regeering te Warschau.
(Agence Belga) **(Vorig bericht 3573 A.)**

H. **ITALIE. — Anti-Fransche betoogingen verboden.**
Naar verluidt heeft de Italiaansche minister van Binnenlandsche Zaken gelast, dat de anti-Fransche betoogingen gestaakt worden. (Telex-A.N.P.)
(Vor. ber. Koloniale eischen 3576 C.)

I. **AMSTERDAM. — Gemeentebegrooting 1939 goedgekeurd. —**
De gemeenteraad van Amsterdam heeft op 7 December de ontwerp-Begrooting voor het dienstjaar-1939, in uitgaven en inkomsten gaande over een bedrag groot ƒ 134.297.255 en een Kapitaaldienst over een som van ƒ 21.466.059, aangenomen met 40 tegen één stem, die van den heer Kitsz (R.S.A.P.).
(Algem. Handelsblad) **(Vorig bericht 3392 D.)**

K. **FRANKRIJK. — Jouhaux van een zijner functies ontheven. —**
De Staatscourant bevat een decreet van den minister van Financiën, waarin wordt medegedeeld, dat Léon Jouhaux, secretaris-generaal van de C.G.T., wordt ontslagen als lid van den Raad van Beheer van de Banque de France.
(De aanleiding hiervan is de uitroeping van de algemeene staking van 30 November.) (Moniteur)
(Vor. ber. Jouhaux 2814 C.; Staking 3562 E.)

A. **JOEGO-SLAVIE. — Verkiezingen. —**
De officieele uitslag der verkiezingen, welke op 11 December voor geheel Joego-Slavië werden gehouden, luidt: lijst-Stoyadinowitsj (regeering) 1.666.519 stemmen, d.w.z. 58.9 pct.; lijst-Matchek 1.370.823 stemmen, d.w.z. 40.21 pct.; lijst-Liotitsj 30.310 stemmen of 0,89 pct.
In 1935, den laatsten keer, dat er verkiezingen zijn gehouden, kreeg de lijst van de toenmalige regeering onder Jeftitsj 1.764.982 stemmen, of 60.6 pct., de lijst-Matchek 1.075.389 stemmen of 37.32 pct., de lijst-Liotitsj 25.705 stemmen of 0.89 pct., de lijst-Maximwitsj 32.797 stemmen of 1.14 pct.
Naar verluidt, noteerden de staatspapieren en de aandeelen van de groote concerns gisteren op de beurzen van Belgrado en Zagreb (Agram) van drie tot twaalf punten hooger tengevolge van de overwinning van de regeering. Men verwacht, dat zij met haar werk van economisch herstel des lands zal voortgaan.
(Telex-A. N. P.) **(Vor. ber. Verkiezingen 1787 E.)**

B. **PAN-AMERIKAANSCHE CONFERENTIE. — Opening op 9 December 1938. - Verklaring van Cordell Hull. —**
In tegenwoordigheid van het diplomatieke corps en de delegaties van 21 Staten heeft te Lima de president van Peru, generaal Benavides, op plechtige wijze de achtste Pan-Amerikaansche conferentie geopend.
In zijn openingsrede wees Benavides op de moreele eenheid, het hoogste goed van Amerika, dat sterk wil zijn om geacht te worden. Doch, zoo zei hij, deze vastbesloten wil mag nóch in politiek en economisch, nóch in geestelijk opzicht tot een continentaal imperialisme leiden. De wereld, aldus besloot spr., kan de besluiten van het congres onbezorgd tegemoet zien. De taak van Amerika is de waarborging, niet een scheiding van de gemeenschappelijke belangen.
Na een onderhoud, dat Cordell Hull, de Amerikaansche minister van Buitenlandsche Zaken, voor het begin der conferentie heeft gehad met een aantal afgevaardigden, heeft men het idee, dat het denkbeeld van een „moreele alliantie" tusschen alle staten van Amerika aanvaardbaar is, zonder evenwel deze alliantie het aanzien van een verdrag of van een orgaan van permanent karakter te geven. Voorts schijnt het, dat de Vereenigde Staten met de Staten in de nabijheid van het Panama-kanaal en aan de kust van de Caraibische Zee, verdragen van wederkeerigen bijstand zullen sluiten.
De commissie van deskundigen, welke door de conferentie te Montevideo in 1933 was ingesteld, heeft haar werkzaamheden beëindigd. Het resultaat er van zal aan de conferentie van Lima worden voorgelegd. De commissie hield zich meer in het bijzonder met de volgende onderwerpen bezig: 1. De organisatie van den vrede, d.w.z. de harmonie tusschen de verschillende Pan-Amerikaansche verdragen en vredespacten, die de laatste vijftien jaar geteekend zijn, en die verscheidene landen niet geratificeerd hebben. 2. De codificatie van het internationale recht. 3. De achterstand in de betaling van schulden, die de staat aan particulieren schuldig is.
Voor den staatsradiozender van Peru heeft Hull in een rede verklaard: Het schijnt, dat er drie soorten belangrijke vraagstukken zijn, ten aanzien waarvan deze conferentie kan hopen, het reeds tot stand gebrachte werk te verstevigen en vooruit te brengen. De een heeft betrekking op de pogingen, die ondernomen zijn om den wereldvrede te verzekeren, en waarmede samenhangt het behoud van onze Amerikaansche instellingen en ons stelsel van internationale betrekkingen, gebaseerd op vreedzame regeling van alle internationale geschillen. De andere, waarmede wij ons bezig moeten houden, is de economische samenwerking, met het doel het welzijn van alle volken der beide Amerika's te verzekeren. Mijn meening, die zich elken dag versterkt, is, dat economische ontwapening een essentieele voorwaarde is voor politieke stabiliteit en voor terugkeer naar internationale betrekkingen, gebaseerd op eerbiediging van de wet, orde en contracten. De Amerikaansche republieken zoeken geen regionale oplossing voor economische problemen. Zij erkennen de onderlinge afhankelijkheid van alle naties in deze fundamenteele kwesties en zouden door alle landen ter wereld de beginselen, waaraan zij zich houden, aanvaard willen zien.
(New York Herald Tribune - Telex-A. N. P.)
(Vor. ber. 2600 E.; Cordell Hull 3418 D.)

C. **CURAÇAO. — Economische toestand in 1937. —**
In het verslag over 1937 der Curaçaosche Bank wordt o.m. het volgende omtrent den economischen toestand medegedeeld:
Door de toenemende verbetering in den economischen toestand nam de koopkracht van de bevolking over het algemeen toe, waardoor ook de opleving van den handel blijft toenemen.
De handel in bouwmaterialen zoowel op Curaçao als op Aruba ondervond de gunstige gevolgen van het bouwen van nieuwe woningen.
De waarde van den totalen invoer van Curaçao en Aruba bedroeg resp. *f* 139.559.499 en *f* 158.729, waaronder echter begrepen *f* 110.641.268 en *f* 141.657.694 aan invoer van olieproducten en materialen ten behoeve van oliebedrijven.
De waarde van uitgevoerde olieproducten uit Curaçao en uit Aruba bedroeg resp. *f* 117.561.600 en *f* 150.076.614.
Het aandeel van Nederland in den in- en uitvoer van Curaçao en van Aruba bedroeg resp. *f* 7.953.661, *f* 859.906 en *f* 17.587.968, *f* 9.911.854.
Grootere bedrijvigheid in de olie-industrie had een levendiger scheepvaart tot gevolg.
(Keesings Financieel Archief)
(Vor. ber. 3325 B.; In- en Uitvoer 2915 A.)

16 DECEMBER 1938

D. **FRANKRIJK. — Het „Collège Neerlandais" geopend. —**
Op 2 Dec. '38 is in de Cité Universitaire het Nederlandsche studentenhuis, het „Collège neerlandais" (Julianahuis), plechtig geopend in tegenwoordigheid van den president der republiek, Lebrun, den minister van Buitenlandsche Zaken, Bonnet, den minister van Onderwijs, Jean Zay, en den rector der academie van Parijs, Roussy, terwijl van Nederlandsche zijde aanwezig waren prof. Van Poelje als vertegenwoordiger van minister Slotemaker de Bruïne en de Nederlandsche gezant, jhr. mr. J. Loudon.
Jhr. Loudon sprak de openingsredevoering uit. Hij herinnerde aan de banden, die van oudsher de intellectueelen beider landen vereenigen. (Telex-A. N. P.)
(Vorig bericht 1021 B.)

E. **JAPAN. — De Vlootbouw. —**
Aan de Novemberaflevering van de „Rivista Marittima" ontleenen wij een en ander omtrent de Japansche vloot en haar aanbouw-plannen.
Aan het einde van 1937 was de positie van de Japansche vloot als volgt: De eenheden beneden de leeftijdsgrens zijn samengesteld uit: 10 slagschepen, met inbegrip van de Hiyei, welke schoolschip was, maar thans herbewapend is; 5 vliegtuigmoederschepen, 12 kruisers met 20,3 cM. geschut; 14 kruisers met 15 cM. geschut, 79 torpedobootjagers en 41 onderzeebooten. Boven de leeftijdsgrens 5 groote kruisers thans geklassificeerd als kustverdedigingsschepen, 8 lichte kruisers (gem. 7000 ton), 26 torpedobootjagers en 16 onderzeebooten.
De schepen, welke in afbouw zijn of gevoteerd zijn, zijn samengesteld uit een vliegtuigmoederschip (ruim 10.000 ton), 2 kruisers van 8500 ton, 6 torpedobootjagers (gem. 1500 ton) en 3 onderzeebooten (gem. 1600 ton).
Het aantal van deze eenheden en de tonnage, welke hierboven zijn genoemd, voor iedere categorie zijn minder dan het nu bestaande. Daarin is niet begrepen het vijfjarenplan voor de versterking van de vloot, begonnen op 1 April 1937. Zooals vernomen wordt, zou dit programma omvatten: 3 slagschepen van vermoedelijk 46.000 ton met 40.6 cM. geschut, 5 transportschepen voor zeevliegtuigen, 7 kruisers met 15.5 cM. geschut, 43 torpedobootjagers en 8 groote onderzeebooten, bestemd voor Oceaangebruik. (Rivista Marittima)
(Vor. ber. 3134 A.)

F. **ITALIE. — Jodenwetten. - Geen „Arisch" dienstpersoneel. - Geen Joodsche correspondenten. —**
Op 4 Dec. '38 is in heel Italië het decreet van kracht geworden, dat Joden verbiedt er „arisch" dienstpersoneel op na te houden. Tot het dienstpersoneel wordt iedereen gerekend, die handarbeid verricht, in dienst van het gezin of een van zijn leden, welke functie zij ook hebben. Slechts in geval van een gemengd huwelijk kan de politie ontheffing van deze bepaling verleenen. Niet-Joodsche zuigelingen in zulk een gezin mogen „arische" voedsters hebben. In zeer speciale gevallen mogen de Joodsche gezinnen „arisch" verplegend personeel houden.
Joden mogen geen correspondenten van binnen- of buitenlandsche bladen zijn. (Giornale d'Italia)
(Vor. ber. Anti-Semitisme 3546 A.)

G. **SPANJE. — Burgeroorlog. - Barcelona. - Fransche oorlogsschepen. - Graanschepen. - Nederl. Vrijwilligers. - Niet-inmenging. —**
Barcelona. — Deze stad is sinds 24 November tienmaal door Franco's vliegtuigen gebombardeerd. Er zijn ongeveer 100 dooden en eenige honderden gewonden.

Fransche oorlogsschepen. — In verband met de stelselmatige aanhouding van Fransche koopvaardijschepen door rechtsche oorlogsschepen heeft de Fransche minister van marine besloten, dat van nu af aan in de Straat van Gibraltar een Fransche torpedobootjager zal patrouilleeren, die elk schip dat hulp vraagt, zal bijstaan.

Graanschepen. — De Britsche regeering heeft bevestiging ontvangen van het bericht, dat de door Franco in beslag genomen vier Grieksche schepen, die graan vervoerden van Constanza naar Londen, thans vrijgelaten zijn.
Hodgson, de Britsche agent te Burgos, heeft bij de rechtsche autoriteiten stappen ondernomen in verband met het in beslag nemen van het Russische s.s. Zurupa, dat eveneens graan vervoerde naar Engeland. Het schip was naar Malaga opgebracht.

Nederland - Vrijwilligers. — Op 6 December zijn te Roosendaal gearriveerd 115 Nederlandsche vrijwilligers, die aan de zijde van de Spaansche regeering hebben gestreden. Voor het meerendeel waren het mannen tusschen 20 en 25 jaar.
Na afloop der formaliteiten werd aan ieder van hen medegedeeld, welke maatregelen de regeering te hunnen opzichte had genomen, n.l., dat zij niet van steun zullen zijn uitgesloten, niet zullen worden belemmerd in het zoeken naar een werkkring hier te lande, doch wel vervallen zijn verklaard van hun staatsburgerschap en bijgevolg zich van elke politieke activiteit moeten onthouden.

Niet-inmenging. — De Zweedsche regeering heeft haar gezant te Londen, die haar vertegenwoordiger in de niet-inmengingscommissie is, opgedragen, zijn mandaat als lid dezer commissie ter beschikking van lord Plymouth te stellen.
De onlangs door den gezant verstrekte inlichtingen laten haar geen gelegenheid, verder deel te nemen aan de werkzaamheden der sub-commissie.
Vice-admiraal Van Dulm, de voorzitter van de Contrôlecommissie, heeft als zoodanig aan lord Plymouth, den voorzitter van de Niet-Inmengingscommissie, zijn ontslag aangeboden.
Het bedanken van vice-admiraal Van Dulm zou om zuiver persoonlijke redenen geschied zijn en er is geen sprake van oneenigheid in de commissie. (Telex-A. N. P.)
(Vor. ber. Burgeroorlog 3547 C.; Vrijwilligers 3508 A.; Buitenl. Inmenging 3401 C.)

A. ENGELAND. — Minister-president Neville Chamberlain's rede voor de buitenlandsche pers. —
Neville Chamberlain, de Britsche premier, heeft op 13 Dec. '38 op het jubileumbanket van de Foreign Press Association voor een uitgelezen gezelschap van ministers, diplomaten en journalisten, en daarbuiten de luisteraars van twee werelddeelen, zijn met spanning verbeide rede over de internationale politiek gehouden.
De voornaamste inhoud van Chamberlain's rede kan als volgt worden samengevat:

1. Toen ik aan het bewind kwam stond ik voor een situatie van constant slechter wordende betrekkingen met Italië en Duitschland. Twee alternatieven stonden open. Wij hadden kunnen besluiten, dat oorlog onvermijdelijk was en dientengevolge alle krachten kunnen aanwenden om ons op dien oorlog voor te bereiden, of wij konden een poging doen de oorzaken van den oorlog op te heffen en de methode van persoonlijk contact en discussie te beproeven, zonder daarbij echter de noodzakelijk geworden herbewapening te verwaarloozen. Sommigen zijn van meening, dat wij tot het eerste alternatief hadden moeten besluiten. Maar de moderne oorlog verschilt van zijn voorgangers doordat hij honderdmaal destructiever is en geen oplossing voor de internationale problemen brengt. Daarom koos ik het tweede alternatief.

2. **Geen misplaatst pessimisme.** — Wanneer ik terugzie op het afgeloopen jaar, sta ik versteld over het pessimisme van sommigen onzer critici. Wij zijn actief geweest in ons streven naar verzoening en wij kunnen daarbij op zekere successen bogen. Vijf internationale overeenkomsten toonen den vooruitgang, dien wij hebben gemaakt: het Engelsch-Ierssche accoord, het Engelsch-Italiaansche accoord, de overeenkomst van München, de daaropvolgende Engelsch-Duitsche verklaring en het Engelsch-Amerikaansche handelsverdrag.

3. Ik betreur den tegenwoordigen toon van de Duitsche pers, welke er niet voor teruggeschrokken is een van onze meest beminde staatslieden (bedoeld wordt Lord Baldwin) met smaad te overladen en slechts zelden blijk geeft mijn standpunt te willen begrijpen. Desondanks ben ik er van overtuigd, dat het verlangen van onze twee volken, nooit meer oorlog met elkaar te voeren, even sterk blijft als toen daar in de verklaring van München uiting aan werd gegeven.

4. Persoonlijk contact is onmisbaar voor het wederzijdsch begrip. Lord Halifax en ik gaan de volgende maand naar Rome, in de hoop, dat een persoonlijke gedachtenwisseling het wederzijdsche begrip zal bevorderen en, door een grooter vertrouwen te scheppen, samenwerking voor de vestiging van een gevoel van stabiliteit en veiligheid mogelijk te maken.

5. Ik ben geen voorstander van fascisme, maar het schijnt mij nutteloos en onwenschelijk anderen te critiseeren, omdat zij er andere staatkundige ideeën op nahouden dan wij. De geschiedenis leert bovendien dat geen regeeringsvorm altijd onveranderd blijft. Wij moeten er derhalve voor zorgen ons niet geheel af te sluiten van een land uit afkeer van een regeeringsvorm, die in den loop van den tijd sterk zou kunnen veranderen.

6. Met het oog op de veranderde omstandigheden is ons oorspronkelijke bewapeningsprogramma uitgebreid en het tempo van de bewapening opgevoerd. Het volk heeft getoond tot nóg grootere krachtsinspanningen en opofferingen bereid te zijn, als die noodig zouden worden. Dat is geen bewijs van oorlogszuchtigheid. Wij hopen, dat wij de wapens nooit zullen behoeven te gebruiken, maar zoolang wij zooveel hooren praten over de voordeelen van geweld, zoolang anderen machtsmiddelen opeenstapelen en ongevoelig blijven voor alle voorstellen van ontwapening, zijn wij verplicht de tekorten in onze defensie aan te vullen.
Wij zijn te allen tijde bereid naar rede te luisteren, maar niet naar geweld. Wij hebben bovendien onze verplichtingen tegenover ons eigen volk, het Britsche rijk en onze bondgenooten. Onze voorbereidingen zijn nu zoover gevorderd, dat ik met vertrouwen kan verklaren, dat wij die verplichtingen ten volle zullen nakomen. Intusschen blijf ik er van overtuigd, dat niets de wereld meer tot voordeel zou strekken dan een internationale overeenkomst voor de beperking of vermindering van de bewapening.

7. De geschiedenis leert, dat pogingen tot overheersching nooit lang succes hebben gehad en de volken, die het beproefd hebben, nooit gelukkiger hebben gemaakt. De menschen moeten het geluk in andere richtingen zoeken en ik doe daarom een beroep op alle volken achterdocht en vooroordeel terzijde te leggen en niet langer naar geschilpunten te zoeken maar in plaats daarvan naar punten van overeenkomst.

8. Onze betrekkingen met Frankrijk zijn zóó nauw, dat zij verder gaan dan juridische verplichtingen alleen. Zij zijn gebaseerd op een belangengemeenschap.

De Duitschers niet bij het diner. — In een officieele mededeeling van de Duitsche ambassade te Londen wordt verklaard: „de Duitsche ambassadeur, de leden van de ambassade en de Duitsche journalisten betreuren ten zeerste, dat zij, met het oog op zekere zinsneden in de redevoering van den minister-president, niet het diner zullen bijwonen, dat de buitenlandsche persvereeniging te Londen aanricht."
Teneinde het den aanzittenden persvertegenwoordigers gemakkelijk te maken was de rede van tevoren vertrouwelijk aan hen bekend gemaakt. Hiervan hebben de Duitschers blijkbaar gebruik gemaakt om het bovenvermelde besluit te nemen.
(N. R. Crt.) **(Vor. ber. Chamberlain 3541 D.)**

17 DECEMBER 1938

B. LETTEREN. — Boeken die door de pers gunstig besproken zijn. - Onze wekelijksche opgave. —
Amerikaansch: Elliot Paul — „Concert Pitch". (Random House, New York) **(Vor. ber. 3563 D.)**
Duitsch: Gertrud Bänner — „Der Berg des Königs". (Bruckmann, München)
Ina Seidel — „Lennacker: Das Buch einer Heimkehr". (Deutsche Verlags-Anstalt, Stuttgart) **(Vor. ber. 3563 D.)**
Engelsch: J. A. Hobson — „Imperialism". (Allen & Unwin)
E. B. Worthington — „Science in Africa". (Oxford University Press) **(Vor. ber. 3572 F.)**
Fransch: Camille Mayran — „Dame en Noir". (Grasset)
C. F. Ramuz — „Besoin de grandeur". (Grasset) (Zwitsersch-Fransch) **(Vor. ber. 3572 F.)**
Italiaansch: Rudolf Graziani — „Il Fronte Sud" (voorrede van Mussolini). (Mondadori, Milano) **(Vor. ber. 3563 D.)**
Nederlandsch: Cor Bruyn — „De Overgang van Dieuwertje". (C. A. J. v. Dishoeck)
A. Viruly — „Sneeuw". (Andries Blitz) **(3572 F.)**
Russisch: L. Pasynkow — „Goloeboj Tswetok" (de blauwe bloem). (Sovietski Pisatjel, Moskou)
(Vor. ber. 3563 D.) (Red. K. H. A.)

A. **Indeeling.** —
De chemische strijdmiddelen, gewoonlijk „gifgassen" genoemd, worden als volgt verdeeld:
1) Traangassen. Deze leiden reeds in geringe concentratie tot zeer heftige bindvliesontsteking en maken het zien onmogelijk. Eenige voorbeelden hiervan zijn: bromaceton, bromacetophenon, brombenzylcanide, chloracetophenon.
2) Neus en strottenhoofd prikkelende stoffen zooals diphenylarsinchloride, ook Clark of Clark II genoemd en diphenylaminarsinchloride ook adamsiet genaamd. Deze organische arseenverbindingen veroorzaken eerst hevig hoesten, versterkte afscheiding uit den neus en speekselvloed; vervolgens worden ook de bijholten aangedaan en geven een drukgevoel en pijn in het hoofd, de kaken, ooren en tanden. Hierbij sluiten zich, naarmate de prikkelende stof voortschrijdt, pijn onder het borstbeen, benauwdheid en beklemmingsgevoel aan en ten slotte bewusteloosheid en sufheid door resorptie.
Het eerstgenoemde gif heette in den oorlog „maskenbrecher", omdat de ultramicroscopisch fijne stof door de gasmaskers heendrong en de soldaten dwong het masker af te rukken, zoodat zij daardoor aan de inwerking van andere strijdmiddelen werden prijsgegeven.
3) Verstikkende stoffen. (Longgiften). De voornaamste soorten hiervan zijn: chloor, phosgeen (C O Cl_2) disphosgeen (Cl—COO—CCl_3) en chloorpikrine (Cl_3—C—No_2). Het meest gevaarlijk van deze is het phosgeen, dat voornamelijk op de kleinere luchtwegen en longblaasjes werkt.
Phosgeen valt, wanneer het met water wordt samen gebracht, snel uiteen in zoutzuur en koolzuur, het beschadigt de aveolen en veroorzaakt heftig longoedeem. Bij inademing van sterk geconcentreerd phosgeen volgt een plotselinge verstikkingsdood.
Een middelmatig zware phosgeenvergiftiging biedt het volgende beeld: eerst hoestprikkel, braken en duizeligheid, waarop een latente periode van relatief welbevinden volgt, die eenige uren duurt. Daarna wordt de patient blauwrood en benauwd en geeft schuimend geel tot zwartbruine fluimen op. Nog drie dagen na de vergiftiging kan de dood aan hartverlamming volgen.
4) Etsende stoffen. (Huidvergiften). Hiervan kunnen worden genoemd: mosterdgas (yperit), verder levisiet (Tau des Todes), dick (eathylarsindichloride). Mosterdgas is een celgif, het beschadigt de slijmvliezen der ademhalingswegen, oogen en huid. Het hoogtepunt der werking valt pas in de tweede week na de vergiftiging.
Luchtpijp en strottenhoofd worden met dyphterieachtige beslagen bedekt, er ontstaat een bronchopneumonie met verettering van longweefsel, doch in tegenstelling met phosgeenvergiftiging geen longoedeem.
De oogbeschadiging bestaat in bindvliesontsteking en bij veretsing met de vloeibare gifstof bovendien in troebeling en verettering van het hoornvlies, die tot blindheid leidt. Op de huid ontstaan roodheid en vochtophooping, die in blaasjes en diepe ulceraties overgaan. De huidbeschadiging bepaalt zich niet tot de veretste plaatsen, maar breidt zich uit en vertoont geen neiging tot genezing.
5) Verdoovende en bloed-giften. Voorbeelden zijn blauwzuur, kooloxyde en nitreuse gassen.
Het blauwzuur is te vluchtig om in het open veld te gebruiken, doch is wel bruikbaar in gesloten ruimten. De werking van kooloxyde is voldoende bekend: het is bijzonder verradelijk, daar het kleur- en reukloos is.
Wat de eerste hulp- en verdere behandeling betreft bij gasvergiftiging, kan de volgende gedragslijn worden aangegeven:
1) Bij traangassen: de getroffenen zoo snel mogelijk buiten het bereik van het gas brengen; het bindvlies met alkalische oplossing afspoelen (30% bicarbonasnatricus). Verder een zalf met 2% bicarb.natr. door middel van een glasstaafje in het oog strijken.
2) Bij de prikkelende gassen van de tweede groep moet men de pat. waterdamp laten inhaleeren, laten gorgelen en de neus en het strottenhoofd spoelen met boorwater en keukenzout-oplossing.
3) Bij vergiftiging met chloor, phosgeen of nitreuse verbindingen mag ook bij schijnbaar goeden algemeenen toestand de getroffene nooit loopen of zich inspannen, doch deze moet in elk geval worden gedragen. Zelfs spreken moet men streng verbieden. Daarna moet men den patiënt warm toedekken en doodstil laten liggen.
Men mag zuurstof toevoeren, doch niet onder overdruk. Kunstmatige ademhaling is uit den booze wegens het gevaar voor longscheur. Men late inhaleeren of spoelen met 1% keukenzout, of 1% Ka. permanganaat hetzij met 3% bicarb. natr.
Indien er longoedeem is ga men over tot een ruime aderlating, als regel 500cc, bij zeer krachtige lieden tot 800 cc, doch met onderbrekingen. Alvorens deze aderlating toe te passen, geeft men inspuiting in de ader van ½ mgr. strophantine. Hierna kan men nog eventueel een infuus van physiologische zoutoplossing geven. Bij dreigenden ademstilstand is lobeline op zijn plaats. Bij hartzwakte en collabs passe men geen aderlating toe doch zijn hartmiddelen (strophantine, coffeine, cardiazol) noodzakelijk.
Bij opwindingstoestanden of heftige pijn mag men geen narcotica geven, hoogstens broom- of valeriaanpreparaten.
4) Bij de vergiftiging met etsende stoffen moet men de ademhalingswegen behandelen als bij phosgeenvergiftiging; bij sterke slijmvlieszwelling kan men eventueel penseelen met een cocaine-adrenalineoplossing.
Bij oogbeschadiging moet men de oogen laten tranen om de resten weg te spoelen, b.v. door den patiënt een citroen voor te houden, daarna spoelingen en oogzalven, zooals bij phosgeenvergiftiging is aangegeven.
Zoolang nog geen zichtbare verschijnselen aanwezig zijn kan men bij huidbeschadeging wasschen met chloorkalk of chloramine, eventueel met water en zeep.
Voor den arts en de verplegers bestaat hier het gevaar van contactinfectie, en zijn dus het gebruik van gummihandschoenen en wasschingen met chloorkalk noodzakelijk. Blaasjes moeten worden doorgeprikt, doch de omgeving wordt daarbij afgedekt met in chloorkalk gedrenkte tampons, daar de inhoud van de blaasjes gevaarlijk is. Groote wonden worden begoten met 1 à 2% chloramine, 0,1% rivanol of Ka. permanganaat. Ter afwisseling zijn verbanden met steriele vaseline aan te raden, terwijl bij hevige pijn anaesthesine of perhydrolzalf gewenscht is.
Tegen het lastige jeuken der litteekens helpt wasschen met benzylalcohol.
5) Wat de vijfde groep betreft (bloedgiften) komen bij behandeling in aanmerking: zuurstoftoevoer, zweetkuren, aderlating. In ieder geval moet men veel vocht toevoeren; lobeline-injecties kunnen goede resultaten geven doch in geen enkel geval is morphine toegestaan. (Joh. Steiner. Wiener Med. Wochenschrift, 5 Nov. 1938, bldz. 1174)
(Uit Keesings Medisch Archief)
(Vor. ber. Mosterdgas 2004 E.; Chem. oorlog 2371 A.)

CHEMISCHE STRIJDMIDDELEN

B. **BEWAPENING. — Vliegtuig-mijnenleggers.** —
In de aflevering 1939 van de „Nauticus", het officieele jaarboek der Duitsche Admiraliteit, wordt medegedeeld, dat sommige typen vliegtuigen uitgerust zijn voor het leggen van mijnen. De mijnen worden van geringe hoogte in zee geworpen.
(Nauticus)
(Vor. ber. Bewapening 3452 B.)

18 DECEMBER 1938

A. ZWITSERLAND. — Nieuwe president. —
Tijdens de op 5 December beginnende zittingsperiode van het Zwitsersche parlement, is bondsraad Philipp Etter, leider van het ministerie van Binnenlandsche Zaken, bondspresident voor het komende jaar gekozen.
De zeven leden van den bondsraad worden om de beurt tot president gekozen, zoodat verrassingen bij de verkiezingen zijn uitgesloten. De president neemt geen hoogere positie in dan zijn collega's, doch is veeleer de „primus inter pares". Hij heeft tot taak de besprekingen van den bondsraad in te leiden en Zwitserland in het binnenland en tegenover het buitenland te vertegenwoordigen. Hij blijft overigens aan het hoofd van zijn ministerie.
De president voor 1939, Philipp Etter, is op 21 December 1891 te Menzingen (kanton Zug) geboren. Hij studeerde in de rechten aan de universiteit van Zürich, was advocaat te Zug, lid van de cantonale regeering en sedert 1930 lid van den stendenraad. Op 28 Maart 1934 werd hij tot lid van den bondsraad gekozen. Hij behoort tot de conservatief-katholieken en is vader van tien kinderen.
(Neue Zürcher Ztg.) **(V. b. Bondspresident 3072 F.)**

B. TUNIS — CORSICA — DJIBOETI — NICE. — Eenige historische mededeelingen. —
Tunis. — Dit gebied is sinds 1881 in het bezit der Franschen. In 1574 werd Tunis door den Turkschen admiraal Sinan Pasja veroverd, die het land in leen kreeg. Twee eeuwen waren de Turken er aan het bewind, maar na de veroveringen van Algiers door de Franschen zag Tunis zich gedwongen tot een verdrag waarin het de afschaffing van de slavernij en de zeerooverij alsmede de afstand van het eiland Tabarka beloofde. De Joden-vervolging in het jaar 1857 bracht Tunis voor het eerst in verbinding met Europa, dat hierin tusschenbeide kwam. Wederom moesten verschillende Europeesche landen ingrijpen, toen het land diep in de schulden kwam te zitten. Toen het binnenlandsch bestuur steeds slechter werd en de Italianen meer en meer macht in Tunis begonnen te krijgen, nam Frankrijk een inval van roofzuchtige stammen te baat, om Tunis in bezit te nemen. Bij het Bardo-verdrag van 1881 werd Tunis een Fransch protectoraat.
Tunis heeft een oppervlakte van ± 125.130 K.M.², 2.200.000 inwoners waaronder 190.000 Europeanen, waarvan meer dan de helft Franschen zijn.

Corsica. — Herhaalde malen werd dit eiland door burgeroorlogen geteisterd, totdat in 1735 een zekere baron von Neuhoff zooveel invloed wist te verkrijgen, dat hij zich als koning liet uitroepen. Fransche troepen joegen den koning echter weg en sinds 1768 werd het eiland aan den Koning van Frankrijk afgestaan. Napoleon werd op Corsica geboren. Het eiland heeft ± 8722 K.M.² en ongeveer 300.000 inwoners.

Djiboeti. — Deze stad is de voornaamste haven en sedert 1896 de hoofdplaats van het Fransche Somaliland met ± 10.000 inwoners. Zij is het uitgangspunt van den spoorweg naar Addis Abeba (Abessynië).

Nice. — Stad aan de Fransche Riviera met ong. 190.000 inwoners. Na vele strubbelingen was Nice van 1814-1860 met Savoye vereenigd. Daarna kwam zij definitief aan Frankrijk. (Red. K. H. A.)
(Vor. ber. Ital. Kolon. Eischen 3578 H.)

C. ITALIE. — Laatste bijeenkomst der Kamer. - Parlementaire stelsel verdwenen. —
In tegenwoordigheid van Mussolini is op 14 Dec. de 29ste wetgevende periode van de Kamer van Afgevaardigden in een plechtige bijeenkomst gesloten. Daarmede zijn de laatste overblijfselen van het parlementaire stelsel in Italië verdwenen.
De Kamer stemde er bij acclamatie in toe, dat de laatste decreten der regeering betreffende de raspolitiek en het decreet over de instelling van een Kamer van Fasces en Corporaties tot wet worden verheven. De Kamer van Afgevaardigden wordt thans daardoor vervangen. (Telex-A. N. P.)
(Vor. ber. Kamer van Fasces en Corporaties 3499 E.)

D. GROOT-DUITSCHLAND. — Jodenwetten. - Buitenlandsche Joden getroffen door nieuwe maatregelen. —
De „Frankfurter Zeitung" meldt nog omtrent de nieuwe maatregelen tegen de Joden betreffende den gedwongen verkoop van onroerend goed en de noodzakelijke toestemming van de autoriteiten voor het verwerven van roerende goederen van Joden, dat deze voor alle Joden gelden. Voor buitenlandsche Joden zal de Duitsche minister van Economische Zaken echter van te voren moeten worden geraadpleegd. In overeenstemming met de betrokken autoriteiten zal dan een beslissing worden genomen.
(Frankfurter Ztg.) **(V. b. Anti-Semitisme 3570 D.)**

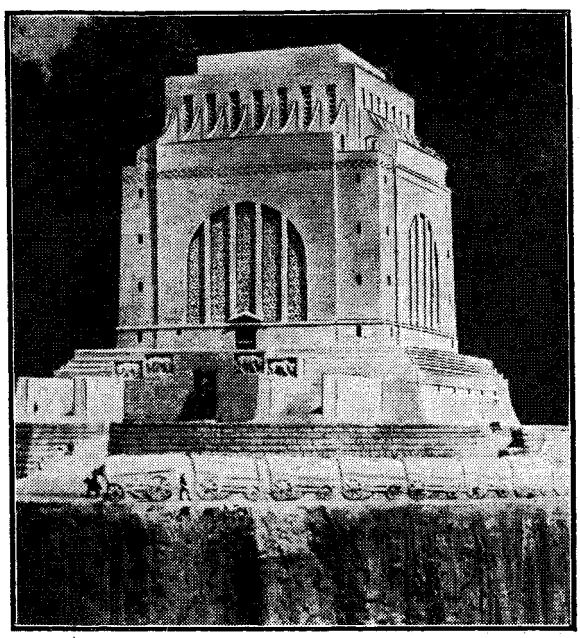
E. FINLAND. — Verbod van de Vaderlandsche Volksbeweging door den rechter geweigerd. —
Het ministerie van Binnenlandsche Zaken had besloten de werkzaamheid van de „Vaderlandsche Volksbeweging", de I. K. L. (afkorting van den Finschen naam) benevens de verdere uitgaaf van haar bladen tot nader order te verbieden. Het besluit werd aan den Finschen rechter voorgelegd, die den maatregel van den minister kan bekrachtigen of tot intrekking er van kan besluiten.
In de motiveering wordt gezegd, dat de I. K. L. de voortzetting is van de in 1932 verboden Lappo-beweging.
(De „Vaderlandsche Volksbeweging" is evenals haar voorgangster de Lappo-beweging, nationaal-socialistisch getint. Zij bezet in den Rijksdag 14 van de 200 zetels).
De rechter heeft echter besloten, dat het verbod dezer Volksbeweging onwettig is. (Telex-A. N. P.)
(Vor. ber. Lappo-Beweging 1309 C.)

F. ZWEDEN. — Kabinet Hansson. - Nieuwe Minister van Defensie benoemd. —
Tot opvolger van den overleden minister van defensie Janne Nilsson, die tot de boerenpartij behoorde, is op 14 Dec. benoemd de sociaal-democraat Sköld, die tot dusver minister van handel was. In zijn plaats komt zijn partijgenoot Möller, tot dusver minister van sociale zaken, die vervangen wordt door den sociaal-democraat Forslund tot nu toe minister van verkeer. In diens plaats is het lid van de Tweede Kamer Stridlund benoemd, die tot de boerenpartij behoort. De nieuwe minister van defensie is een zeer bekende figuur in Zweden, beroemd wegens zijn energie en zijn bekwaamheid. Men beschouwt hem in vele kringen als den „coming man" wanneer de premier Hansson zich uit het politieke leven zou terugtrekken.
(Svenska Dagbladet) **(Vor. ber. Kabinet 2476 C.)**

19 DECEMBER 1938

G. INTERNATIONAL JEWISH COLONISATION SOCIETY. — De onderhandelingen met den heer Ruskin. —
De International Jewish Colonisation Society deelt over de onderhandelingen met den heer Ruskin uit Chicago o.m. het volgende mede:
De heer Ruskin heeft als zijn standpunt uiteengezet, dat elk plan, wil het succes hebben, ervan moet uitgaan, dat Palestina beschouwd moet worden als het permanente nationale tehuis en het geestelijke centrum van het Joodsche volk en dat de vestiging van Joden in andere deelen van de wereld moet aansluiten bij voortdurende pogingen voor den opbouw van het nationale tehuis. (Alg. Handelsblad)

A. **ZUID-AFRIKA. — De herdenking van den „Grooten Trek". —**
Het was op 16 Dec. '38 een historische dag voor de Zuid-Afrikaners. Honderd jaar is het geleden dat de Voortrekkers de overwinning behaalden op de geweldige troepenmacht van den Zoeloekoning Dingaan en dat een vrij en moedig volk den weg van lijden en overwinning betrad. Vreugde heerscht er onder het volk van Zuid-Afrika, dat nu, een eeuw later, den symbolischen ossenwagentrek, welke in 138 dagen van Kaapstad naar Pretoria is getrokken langs alle historische plaatsen waar de voorouders heben geleefd en gestreden, met onbeschrijfelijke geestdrift heeft verwelkomd en met ontroering dezen dag den eersten steen heeft zien leggen voor het Voortrekkers-gedenkteeken, dat in het vaderland zal oprijzen als een hulde aan de groote pioniers, die hun leven veil hadden voor de hunnen.

Maquette van het Voortrekkersmonument, waarvan op 16 December 1938 te Pretoria de eerste steen werd gelegd. Het gedenkteeken wordt 35 M. in omtrek en 42 M. hoog.

Ook hier in Nederland herdenkt men den Dingaansdag en in het A.M.V.J.-gebouw te Amsterdam is zelfs een tentoonstelling, die spreekt van de grootheid der Voortrekkers en die den band tusschen Zuid-Afrikaners en Nederlanders ongetwijfeld zal verstevigen. Buitendien vertrok het K.L.M.-vliegtuig „Reiger" op 6 December van Schiphol voor een speciale vlucht naar Zuid-Afrika in verband met deze honderdste herdenking. Jhr. mr. F. Beelaerts van Blokland, officieel vertegenwoordiger van onze regeering, maakte de reis mee. Het vliegtuig kwam op 11 December te Johannesburg aan. Voor de officieele ontvangst van jhr. Beelaerts van Blokland waren tal van autoriteiten aanwezig.
Voor vele belangstellende leden van het Algemeen Nederlandsch Verbond, het Koninklijk Nederlandsche Aardrijkskundig Genootschap en de Nederlandsch-Zuidafrikaansche vereeniging, heeft de buitengewoon gezant en gevolmachtigd minister van de Unie van Zuid-Afrika, dr. H. D. van Broekhuizen, op 30 Nov. in het gebouw van de Nederlandsche Handelshoogeschool te Rotterdam gesproken over „De Groote Trek".
Dr. H. D. van Broekhuizen behandelde in zijn rede allereerst de geschiedenis van de boeren vóór den slag bij de Bloedrivier op 16 Dec. 1838. In 1806 ging de Kaapprovincie van Nederland aan Engeland verloren. Zij werd niet „verkocht", zooals er enkelen denken. Engeland hield zijn belofte van handhaving der taal, godsdiensten en zeden der boeren niet. Men moest o.a. in het Engelsch preeken. Spr. wees er bij zijn overzicht van de bevolking op, dat er in de Kaapprovincie geen kaffers woonden. Zij waren ten Noorden van de Zambesi gevestigd. Het is niet waar, dat de Boeren het land van de Kaffers genomen hebben. De Kaffers vielen de Boeren aan en toen begon de trek naar het Noorden. Het was de zucht naar vrijheid, die bij de boeren sprak. Zij trokken naar het land van Dingaan en probeerden met hem een overeenkomst te sluiten. Het tractaat werd geteekend, doch den dag daarop werden Piet Retief en 69 anderen laaghartig door Dingaan's krijgers gedood. Deze moord, een der vreeselijkste gebeurtenissen in de Afrikaansche geschiedenis, werd vooral door den aandrang der Boerenvrouwen gewroken.
460 man kwamen er in Natal bijeen en versloegen aan de Bloedrivier Dingaan en zijn vele krijgers. Elk jaar wordt thans de overwinning gevierd, daar men dit vóór den strijd aan God had beloofd, als dank voor een overwinning.
Minister Colijn heeft op 16 December, 100 jaar na den slag aan de Bloedrivier, door de radio gesproken.
Op 16 December is te Pretoria in aanwezigheid van ruim honderdduizend belangstellenden, de plechtigheid op de plaats van het Voortrekkersmonument, het hoogtepunt der eeuwfeesten, gehouden. Onder de eeregasten bevond zich o.m. de Nederlandsche „vredesgezant", jhr. Beelaerts van Blokland. De voorzitter van de eeuwfeestcommissie, Jansen, las een speciale boodschap van H. M. Koningin Wilhelmina voor. Tevens werd een boodschap van den Britschen minister voor de Dominions, MacDonald, voorgelezen, waarin bewondering tot uitdrukking gebracht wordt voor den moed en volharding der voortrekkers bij hun historische onderneming.
In 1938 wonen in Zuid-Afrika 2 millioen blanken, van wie er 1.200.000 Afrikaansch spreken, dat is ongeveer 60 procent. (De Tijd - Telex-A. N. P. - Alg. Handelsblad - Red. K. H. A.)
(Vor. ber. Photo Buiten Tekst 3580a)

B. **ENGELAND. — Premier Chamberlain's verdediging zijner politiek. - Motie van wantrouwen verworpen. —**
„Ik wacht nog steeds op een teeken van hen, die voor het Duitsche volk spreken, dat zij ons verlangen deelen om samen te werken ten einde de oorlogsdreiging weg te nemen."
Met deze woorden, in een passage van groote beteekenis, richtte de Britsche premier Neville Chamberlain zich dezer dagen in het Lagerhuis tot Duitschland. In deze redevoering verdedigde hij het buitenlandsch beleid der Britsche regeering tegen de aanvallen der oppositie, die een motie van wantrouwen tegen dit beleid had ingediend. Deze motie werd aan het eind der debatten met 340 tegen 143 stemmen verworpen.
De premier wees er in zijn rede op, dat het een tragische blunder zou zijn, Groot-Brittannië's vredesverlangen als zwakheid uit te leggen. „Doch", zeide hij, „ik zal nimmer de ontzettende verantwoordelijkheid voor een oorlog op mijn schouders laden, als de waanzin van anderen mij niet hiertoe dwingt."
Ten aanzien van de betrekkingen met Frankrijk zeide de premier, dat verklaringen zooals die in de afgeloopen week door woordvoerders van beide regeeringen zijn afgelegd, belangrijker zijn dan de geschreven teksten van verdragen. De bedoeling der regeeringen is van meer gewicht dan woorden.
Wat Italië's hulp aan Franco betreft, meent Chamberlain, dat Italië hiermede niet de bij de onderhandelingen over het Britsch—Italiaansche pact gegeven verzekeringen heeft geschonden. Nopens Spanje blijft de Britsche regeering vasthouden aan de principes, waardoor zij zich tot dusver heeft laten leiden.
(Telex-A. N. P.) **(Vor. ber. Chamberlain 3580 A.)**

A. ZIONISME. — Palestina als Joodsch Nationaal Tehuis. - Manifest der Nederlandsche Zionisten. —
Op de algemeene vergadering van den Nederlandschen Zionistenbond is op 10 December het volgende manifest tot alle Nederlanders gericht naar aanleiding van de vervolging der Joden in Duitschland en Italië:

„Men zoekt thans naar andere landen voor Joodsche immigratie. Men zoekt er reeds tientallen jaren naar. Vergeefs! Zij zijn er niet. Een Joodsch nationaal tehuis kan bovendien alleen gevonden worden in het historisch vaderland van het Joodsche volk.

Wij twijfelen er geen oogenblik aan, of wij zullen erin slagen ons groot vredeswerk in vriendschap met de Arabieren te volbrengen. Zouden wij daaraan twijfelen, dan zou dat een twijfel beteekenen aan de menschheid en al hare idealen.

Wij hebben echter voor het bereiken van ons doel de medewerking en sympathie van alle menschen, die als wij nog aan een waardig menschelijke toekomst gelooven, noodig.

Wij doen daarom een beroep op u en vragen u ons te steunen met uw belangstelling, met uw hart en uw geest.

Gij hebt onze vluchtelingen geholpen. Wij zijn daar dankbaar voor. Wij willen echter geen bedelaars zijn, maar op eigen krachten medewerken aan het geluk van de wereld. Steunt waar gij kunt onze eischen".
(De Telegraaf) **(Vor. ber. Zionisme 2899 C.)**

B. ENGELAND. — De rol der financieele hulpbronnen in geval van conflict met Duitschland. —
Neville Chamberlain heeft op 15 December '38 een redevoering uitgesproken tijdens een noenmaal, dat werd aangeboden ter eere van lord Bicester, den vroegeren bankier Hugh Smit, die zitting heeft gekregen door zijn verheffing in den adelstand in het Hoogerhuis.

Chamberlain zeide in zijn redevoering o.m.:

„Wij mogen aannemen, dat, wanneer de Duitsche staatslieden — ik wil niet zeggen het Duitsche volk — nadenken over de mogelijke consequenties van een conflict wanneer er ooit een conflict mocht ontstaan tusschen beide landen, zij niet alleen denken aan onze bewapeningen, maar ook aan onze groote financieele hulpbronnen, die in een oorlog van langen duur wel eens een beslissende factor zouden kunnen blijken te zijn".

Chamberlain voegde hieraan toe: „Dit besef is altijd bij ons aanwezig en ik ben er zeker van, dat het zelfs een zeer belangrijken invloed vormt tot het behoud van den wereldvrede".

Zijn redevoering besluitende, zeide de premier, dat de City van Londen een der grootste invloeden en der grootste hulpbronnen des lands vormt, welke hun gewicht ook in het buitenland doen gevoelen.
(Times) **(Vor. ber. Chamberlain 3583 B.)**

20 DECEMBER 1938

C. CHINA. — Japansch Conflict. - Kweilin. - Canton. - Japansche aspiraties. —

Kweilin. — De Chineesche ambassade te Londen deelt mede een telegram uit Tsjoengking te hebben ontvangen, volgens hetwelk bij een Japanschen luchtaanval op Kweilin, in Noordelijk Kwangsi, 5000 burgers zijn gedood of gewond.

Canton. — Medegedeeld wordt, dat het Japansche expeditieleger in Zuid-China Kaukong (Tsjoetsjiang) in de deltastreek ten zuiden van Canton geheel bezet heeft. Kaukong is strategisch een belangrijk punt, met de bezetting waarvan munitieleveringen aan Tsjang Kai-sjek worden afgesneden en een poging tot tegenaanval op Canton wordt verijdeld.

Japansche aspiraties. — Het onderhoud, dat de Japansche minister van buitenlandsche zaken, Arita, op 8 December met den Britschen ambassadeur te Tokio, Craigie, en den Amerikaanschen ambassadeur, Grew, heeft gehad, had volgens den woordvoerder van het Japansche departement van buitenlandsche zaken tot onderwerp: Japans nationale aspiratie, het scheppen van een nieuw Oost-Azië, Arita had den Engelschen en Amerikaanschen ambassadeur afzonderlijk uitgenoodigd om hun inlichtingen te geven nopens den tegenwoordigen toestand in het Verre Oosten. Arita zette Craigie en Grew uiteen, dat het scheppen van een nieuwe orde in Oost-Azië de nationale aspiratie van Japan is geworden, opdat dit land zijn nationale defensie kan beveiligen en zijn nationale bestaan kan verzekeren.
(Domei - Telex-A. N. P. - Times)
(Vor. ber. Chin.-Jap. Conflict 3567 A.)

D. FRANKRIJK. — De minister van buitenlandsche zaken, Bonnet, en Italië. - Geen duimbreed grond wordt afgestaan. - Een artikel van Le Temps. —
De Fransche Senaatscommissie voor Buitenlandsche aangelegenheden heeft op 18 December geluisterd naar een uiteenzetting van minister Bonnet over de geheele buitenlandsche politiek van Frankrijk.
Bonnet hernieuwde de mededeeling, reeds in de Kamercommissie gedaan, dat Frankrijk geen duimbreed grond in zijn overzeesche gebieden zou afstaan. Deze verklaring werd unaniem goedgekeurd.

„Le Temps" behandelde op 16 December in het hoofdartikel de anti-Fransche campagne der Italiaansche pers en schrijft, dat deze „meestal gewaagde gevolgtrekkingen maakt, ontleend aan niet bestaande of verkeerd uitgelegde feiten".
Ten aanzien van Djiboeti schrijft het blad:
„Aan de andere zijde van de Alpen zou men willen doen gelooven, dat Italië herhaalde malen heeft geprobeerd met Frankrijk te onderhandelen ten einde een economische samenwerking tot nut der beide landen tot stand te brengen, doch dat men daarbij steeds gestuit zou zijn op een slechten wil van de zijde van Frankrijk en nooit iets zou hebben verkregen. Toch moet men te Rome weten, dat er besprekingen zijn gehouden, waarbij Cerruti, de gewezen ambassadeur van Italië te Parijs, een belangrijk aandeel heeft gehad en die hebben geleid tot de uitwerking van een plan, waaraan geen gevolg is gegeven, omdat Italië van meening was veranderd en dacht de haven van Djiboeti en den spoorweg, welke den voornaamsten toegangsweg tot Abessynië vormt, te kunnen voorbijgaan.
Betreffende Tunis doet het blad opmerken, dat in 1881 het aantal Franschen 700 bedroeg en dat der Italianen 11.200. Bij de vijfjaarlijksche volkstelling van 1936 bedroeg het aantal Franschen 108.000 en dat der Italianen 94.000. De Italiaansche bevolking is verdeeld over het geheele gebied. Het Italiaansche onroerende bezit beslaat 77.000 ha. en het Fransche bezit 63.000 ha. De Fransche en de Italiaansche scholen hebben ongeveer evenveel leerlingen van Italiaansche afkomst. In totaal zijn er op de lagere scholen 38.000 leerlingen en op de middelbare minder dan 15.000. (Le Temps)
(Vor. ber. 3582 B.; Min. Bonnet 3569 D.)

E. ROEMENIE. — Een politieke eenheidspartij onder leiding van den koning. —
Te Boekarest kondigt men een Front tot wederopbouw van Roemenië aan, hetwelk onder leiding van koning Karel de eenige partij van het land zal vormen. Alle andere politieke activiteit in Roemenië zal worden beschouwd als te zijn clandestien en de bedrijvers zullen worden gestraft met verlies of vermindering van burgerrechten. (Telex-A. N. P.)

F. GROOT-DUITSCHLAND. — De vloot. —
Volgens het Duitsche marinejaarboek van Weyer heeft Duitschland op het oogenblik twee linieschepen van 35,000 ton op stapel staan en bestaan plannen voor den bouw van een derde. Een linieschip van 26,000 ton, „Gneisenau", is reeds in dienst, terwijl een tweede, de „Scharnhorst" op het oogenblik voltooid wordt.
Volgens het jaarboek zal Duitschland binnenkort de beschikking hebben over drie zware kruisers van 10,000 ton; de in Augustus te water gelaten Prinz Eugen en de in aanbouw zijnde Blücher en Admiral Hipper. Behalve de zes bestaande lichte kruisers van 6000 ton zijn er twee van 10,000 ton te water gelaten. Plannen worden ontworpen voor vier lichte kruisers van 7000 ton. De marine beschikt over 43 duikboten. Het onlangs te Kiel te water gelaten vliegtuigmoederschip Graf Zeppelin zal gevolgd worden door een tweede, dat thans nog op stapel staat. (Weyer)
(Vor. ber. 3064 G.; Leger, Vloot en Luchtm. 3523 C.)

G. NEDERLAND. — Diplomatie. - Nieuwe gezant van Canada. —
De heer Jeanbesy, kanselier van de Canadeesche Legatie te Parijs, is benoemd tot gezant van Canada bij het Belgische en Nederlandsche hof.
(Agence Belga) **(Vor. ber. Diplomatie 3508 G.)**

A. **SUEZ-KANAAL. — Verlaging der rechten van 72 tot 69 pence per ton. —**
Met ingang van 15 December zijn de Suez-kanaalrechten verlaagd van 72 tot 69 pence per ton.
Een hooge ambtenaar van de Suez-maatschapij legde er den nadruk op, dat deze verlaging in geen enkel opzicht verband houdt met de in de Italiaansche pers naar voren gebrachte eischen. Er was reeds toe besloten in de vergadering van den raad van beheer, welke begin September is gehouden. Hij verklaarde voorts dat, als Italië zijn eischen eerder had laten hooren, wellicht het besluit genomen zou zijn, de tarieven niet te verlagen om elk misverstand te voorkomen. (Le Temps) **(Vor. ber Suez-Kanaal 3268 D.)**

B. **LUCHTVAART. — Vliegongelukken. - Luchtvaartafdeeling Semarang. —**
Een bericht uit Semarang meldt, aldus Aneta, dat daar op 16 December een Glenn Martintoestel van de Luchtvaartafdeeling is verongelukt en in brand gevlogen.
Bij dit ongeluk verloor de bestuurder sergeant-vlieger K. S. Kossen het leven en werden beide andere inzittenden sergt.-maj. monteur Thoonsen en burgerhelper Tutuarima licht gewond. (Aneta)
(Vor. ber. Vliegongelukken 3575 C.)

C. **EUROPEESCHE SCHULDEN AAN AMERIKA. — Finland afbetaald. - Engeland. - Hongarije. —**
Het was wederom vervaldag voor de betaling der oorlogsschulden. Finland stortte het gebruikelijke halfjaarlijksche bedrag, groot 232.935 dollar, en heeft daarmede zijn laatsten termijn betaald. De oude oorlogsschulden zullen niet meer op dit land drukken.
De verschuldigde termijnen der overige landen bedragen in totaal 167 millioen dollar, terwijl de reeds vervallen onbetaalde termijnen 1.891 millioen dollar beloopen. De Britsche termijn, welke 15 Dec. verviel, bedroeg 122 millioen; de vroegere onbetaalde termijnen bedragen voor dat land in totaal 1.080 millioen dollar.
Hongarije heeft het Amerikaansche departement van Buitenlandsche Zaken er van verwittigd, dat het 9828 dollar bij de Fed. Reserve Bank gestort heeft, ter gedeeltelijke afdoening van den termijn van 515.755 dollar. (New York Herald Tribune)
(Vorig bericht 1620 G.)

21 DECEMBER 1938

D. **NEDERLAND. — Tweede Kamer. - Begrooting. - Economische Zaken. —**
Behalve de drie communisten en de vier nationaalsocialisten hebben de overige Kamerleden het economisch en agrarisch beleid van minister Steenberghe goedgekeurd. Zonder hoofdelijke stemming werden zijn begrootingen op 15 December aanvaard.
(De Maasbode) **(V. b. 3083 D.; Begrooting 3578 C.)**

E. **GROOT-DUITSCHLAND. — Boete van een milliard mark. - Joden betalen eersten termijn. —**
Op 15 December is het de dag geweest, waarop de eerste termijn van 250 millioen mark verviel van de boete van een milliard mark, die den Joden is opgelegd; en de banken werken dan ook onder hoogen druk om Joodsche vermogensbestanddeelen over te schrijven op de Pruisische Staatsbank. Immers rechtstreeksche stortingen bij die bank vinden vrijwel niet plaats. (Telex-A. N. P.)
(Vor. ber. Terreur 3559 F.; Anti-Semitisme 3582 D.)

F. **NEDERLAND. — Tweede Kamer. - Kinderbijslagverzekering. —**
Bij de Tweede Kamer is op 14 December een wetsvoorstel ingediend tot wettelijke regelingen voor kinderbijslagverzekering, uitsluitend betrekking hebbende op loontrekkenden.
Krachtens artikel 25 van het ontwerp zal de kinderbijslag per arbeidsdag bedragen *f* 0.10, *f* 0.15, *f* 0.20 of *f* 0.25, zulks naar gelang van de hoogte van het loon van den arbeider. Gemiddeld komt een kinderbijslag neer op ongeveer 3 pct. van het verdiende loon.

De letterlijke tekst van het voorgestelde art. 25 luidt:

1. Voor arbeiders met een loon:
a. per maand van *f* 100 of minder,
b. per week van *f* 24 of minder,
c. per dag van *f* 4 of minder,
bedraagt een kinderbijslag *f* 0.10.

2. Voor arbeiders met een loon:
a. per maand van meer dan *f* 100, doch niet meer dan *f* 150,
b. per week van meer dan *f* 24, doch niet meer dan *f* 36,
c. per dag van meer dan *f* 4, doch niet meer dan *f* 6,
bedraagt een kinderbijslag *f* 0.15.

3. Voor arbeiders met een loon:
a. per maand van meer dan *f* 150, doch niet meer dan *f* 200,
b. per week van meer dan *f* 36, doch niet meer dan *f* 48,
c. per dag van meer dan *f* 6, doch niet meer dan *f* 8,
bedraagt een kinderbijslag *f* 0.20.

4. Voor arbeiders met een loon:
a. per maand van meer dan *f* 200,
b. per week van meer dan *f* 48,
c. per dag van meer dan *f* 8,
bedraagt een kinderbijslag *f* 0.25.

5. De kinderbijslag wordt uitgekeerd over iederen dag, waarop de arbeider heeft gewerkt. Dagen, waarop niet gearbeid is, maar waarover de arbeider van zijn werkgever loon heeft ontvangen, worden mede als arbeidsdagen beschouwd. Over zeven achtereenvolgende dagen wordt den arbeider echter nooit meer uitgekeerd dan zesmaal het hem per arbeidsdag aan kinderbijslag toekomende bedrag.

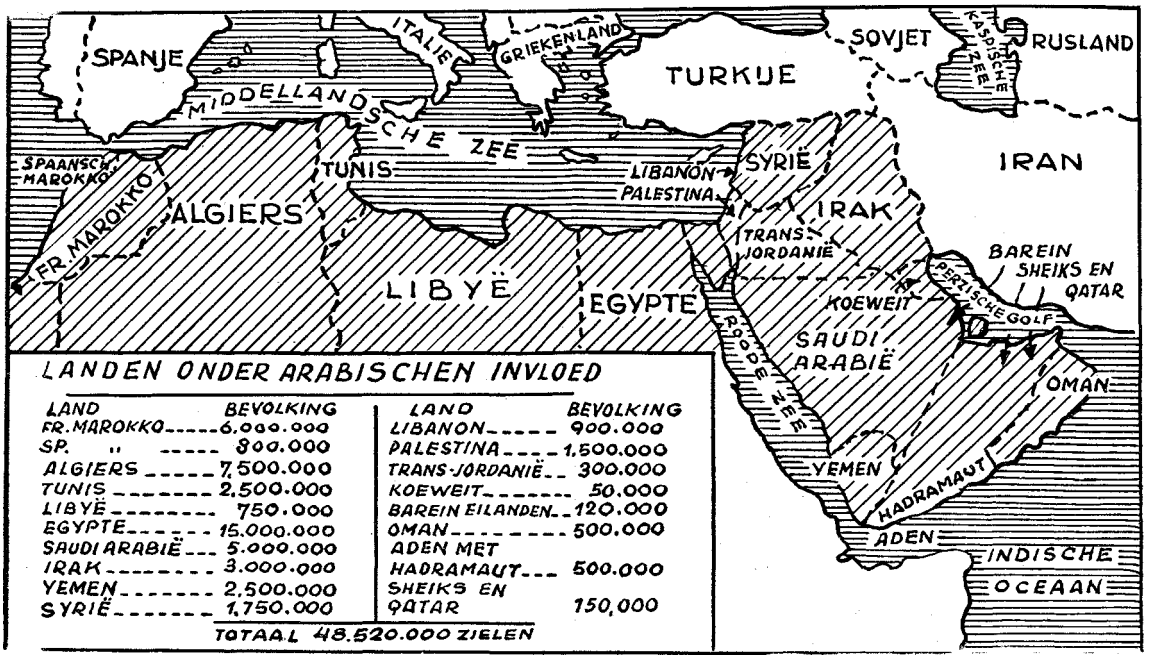
6. De uitbetaling van den kinderbijslag geschiedt tenminste eenmaal in de drie maanden. (De Maasbode)

G. **ITALIE. — Maatregelen betreffende eigendom Italiaansche Joden. - Onroerend bezit. —**
De ministerraad is op 16 December bijeengekomen onder voorzitterschap van Mussolini. Er werden belangrijke besluiten genomen, o.m. betreffende Italiaansche burgers van Joodschen bloede.
De ministerraad besloot, dat deze burgers al hun onroerend bezit en de ondernemingen, waarvan zij eigenaar zijn, moeten aangeven.
Het deel der onroerende goederen, dat grooter is dan de limiet, welke Joden, jegens wie geen uitzonderingsbepalingen bestaan, is toegestaan, moet worden afgestaan aan een instelling, welke onverwijld in het leven zal worden geroepen en ten doel zal hebben de genoemde onroerende goederen aan te koopen, te beheeren en geleidelijk te verkoopen. De Joodsche eigenaars zullen in betaling voor de waarde der bezittingen speciale effecten ontvangen, welke door de genoemde instelling zullen worden uitgegeven en die 4% rente zullen dragen. Het beheer van ondernemingen, welke van belang zijn voor de defensie van den staat of waar honderd of meer personen werkzaam zijn, zal staan onder speciaal toezicht. (Giornale d'Italia)
(Vor. ber. Anti-Semitisme 3579 F.)

H. **SPANJE. — Koning Alfonso herkrijgt het Spaansche burgerrecht van de Franco-regeering. —**
De Spaansche ministerraad, die op 15 December onder voorzitterschap van generaal Franco te Burgos is bijeengekomen, heeft een decreet uitgevaardigd, waarbij ex-koning Alfonso volledig in zijn burgerrechten wordt hersteld.
Krachtens dit wetsontwerp moet den koning ook zijn particulier bezit, dat bij het uitroepen van de Spaansche republiek in beslag is genomen, worden teruggegeven. Voorts wordt den koning weder het verbijf in Spanje toegestaan. (Telex-A. N. P.)
(Vor. ber. Koning Alfonso 2583 A.)

I. **BELGIE. — Organisatie van de luchtverdediging. -**
De ministerraad heeft op 16 December zijn goedkeuring gehecht aan een wetsontwerp, waarbij de regeering volmacht wordt gegeven de noodige maatregelen te treffen voor de organisatie van de luchtverdediging.
Er is voorzien in een crediet van 600 millioen francs. De regeering zal op 30 April rekenschap moeten afleggen van het tot stand gebrachte werk. Het crediet zal in de eerste plaats worden besteed voor de aanschaffing van luchtafweerkanonnen.
Tevens heeft de ministerraad zijn goedkeuring gehecht aan het ontwerp van een koninklijk besluit, betreffende het heffen van een speciaal recht, ter hoogte van 2 pct., op invoervergunningen.
(Agence Belga)

A. ARABIE. — Invloed van den Islam. —

LANDEN ONDER ARABISCHEN INVLOED

LAND	BEVOLKING	LAND	BEVOLKING
FR. MAROKKO	6.000.000	LIBANON	900.000
SP. "	800.000	PALESTINA	1.500.000
ALGIERS	7.500.000	TRANS-JORDANIË	300.000
TUNIS	2.500.000	KOEWEIT	50.000
LIBYË	750.000	BAREIN EILANDEN	120.000
EGYPTE	15.000.000	OMAN	500.000
SAUDI ARABIË	5.000.000	ADEN MET	
IRAK	3.000.000	HADRAMAUT	500.000
YEMEN	2.500.000	SHEIKS EN	
SYRIË	1.750.000	QATAR	150.000
TOTAAL	48.520.000 ZIELEN		

(Vrij ontleend aan de „New York Times")

B. DINA APPELDOORN OVERLEDEN. —

Op 5 December is te 's-Gravenhage overleden de componiste Dina Appeldoorn.

Dina Appeldoorn werd geboren 26 Februari 1884 te Delft en ontving haar muzikale opleiding aan het Koninklijk Conservatorium te 's-Gravenhage, waar zij het solistendiploma voor piano behaalde. Inmiddels was zij zich ook op de compositie gaan toeleggen; hierin kreeg zij onderricht achtereenvolgens van Henri Viotta, F. E. A. Koeberg en Johan Wagenaar. Een der eersten, die de aandacht van het publiek op haar vestigde was Wouter Hutschenruyter, die als dirigent van het Utrechtsch Stedelijk Orchest steeds er op uit was, de belangen van jongere Nederlandsche componisten te behartigen en hun arbeid te lanceeren. In 1923 vestigde zij in nog ruimeren kring de aandacht op zich door haar Jubileumslied, dat den eersten prijs verwierf in een wedstrijd bij gelegenheid van het zilveren regeeringsjubileum van H. M. de Koningin. Verder schreef zij programmatische orkestwerken, o.a. „Pêcheurs d'Islande", De Noordzee, Waldsproken; liederen en stukken voor piano; ook koorwerken, waarvan verscheidene zijn uitgevoerd door „Die Hage Sanghers'. Haar laatste compositie, „De Kalkoen", is onlangs ten gehoore gebracht door „Rotte's Mannenkoor", aan welk ensemble zij dit werk had opgedragen. (Alg. Handelsblad)

22 DECEMBER 1938

C. SUEZ-KANAAL. — Historisch Overzicht. - Italiaansche eischen. —

Italië eischt, dat het vertegenwoordigd wordt in het bestuur van het Suez-Kanaal en het eischt tevens, dat de tarieven verlaagd worden tot een minimum waarbij een redelijk bedrag tot onderhoud van het Kanaal ter beschikking blijft. Onafhankelijk van dezen laatsten eisch zijn de tarieven reeds verlaagd. Toen Ferdinand de Lesseps zijn grootsche plannen tot doorgraving van de landengte van Suez in daden wilde omzetten, vertrouwde hij, dat alle landen, die belang hadden bij het verkorten van den zeeweg naar Indië — Engeland dus in de eerste plaats — daadwerkelijke, financieele belangstelling zouden toonen. Niets was minder waar. Alleen Frankrijk toonde interesse en het kapitaal der Suez-maatschappij werd voor het grootste gedeelte in Frankrijk geplaatst. De aanlegkosten waren geraamd op 200 millioen francs, bedroegen echter in werkelijkheid 432 millioen francs.

Het niet-geplaatste gedeelte werd opgenomen door den Khedive van Egypte, die zijn pakket aandeelen (ongeveer uitkomende op 44 pct. van het totale kapitaal) overdeed aan Disraëli, den genialen Engelschen staatsman, die voorzag, dat Engeland „a finger in the pie" moest hebben.

Het bedrag, dat Disraëli den Khedive betaalde, was £ 4.000.000 en zelden heeft een investeering een zoo fraai rendement opgeleverd; in de halve eeuw na deze transactie ontving Engeland aan dividenden een bedrag van £ 36.000.000, hetgeen gemiddeld neerkomt op een dividend van 18 pct. per jaar.

En daarmede raakt men tevens de groote kwestie, waarom het, vooral de laatste decennium, steeds blijkt te gaan: de al of niet overdreven winsten, die door de Suezkanaal maatschappij betaald werden. In 1937 tijdens den Abessynischen oorlog moest Italië aan de Maatschappij niet minder dan 175 millioen lire betalen, als doorgangsrecht voor de talrijke schepen, die, over en weer, den weg aflegden tusschen Italië en het nieuwe deel van het Italiaansche rijk. En toen begon de belangstelling van Italië, die, méér nog dan van financieelen, van politieken aard is. Italië wil nl. beletten, dat het Suezkanaal in handen blijft van menschen, die, in een mogelijk conflict, onder den invloed zouden staan van de as London-Parijs, inplaats van de as Berlijn-Rome.

De verdeeling naar nationaliteiten van de schepen, die door het Suez-Kanaal stoomden, was in de eerste helft van 1938 de volgende:

1. Engeland	49.78%
2. Italië	13.70%
3. Duitschland	9.18%
4. Nederland	8.67%
5. Frankrijk	5.05%

(Telegraaf - Telex-A. N. P. - Stefani - Agence Belga)
(Vor. ber. Suez-Kanaal 3585 A.; Doorvaart 3268 D.)

D. ENGELAND. — De Dominions en de Rijksverdediging. —

Bij alle voorzorgen tegen aanvallen uit de lucht en bij alle maatregelen om het hart van het Britsche Rijk te beveiligen,

blijft toch de heerschappij ter zee en vooral de beheersching der handelswegen van overwegend belang.
In dit verband wijst de marine-medewerker van de „Daily Tel." er op, dat, nu de mogelijkheid van gecoördineerde actie der „driehoek"-mogendheden in den Atlantischen Oceaan, de Middellandsche Zee en den Grooten Oceaan bestaat, de Britsche slagvloot in Europa zou kunnen worden vastgehouden en geen eskader voor den dienst in de overige deelen van het Britsche Rijk zou kunnen afzonderen. Wanneer de vijf nieuwe slagschepen van de „King George V"-klasse vóór Maart 1941 in dienst zijn gesteld, het daarop volgende jaar de „Lion" en de „Temeraire" en in 1943 wellicht nog drie slagschepen, dan zou het mogelijk zijn een eskader van vijf slagschepen naar het Verre Oosten te zenden.
En hoewel de kolonel-brigadecommandant Street, de Australische minister van Defensie, kort geleden verklaarde dat de Australische regeering goede gronden had om er van verzekerd te zijn, dat in geval van nood een voldoende sterke vloot te Singapore zal worden gestationneerd, zullen de Britsche Rijksdeelen in het Verre Oosten toch de eerste jaren (zoolang de nieuwe slagschepen nog niet zijn voltooid) op zichzelf zijn aangewezen.
Australië zal zijn driejarig defensieprogram verder uitbreiden, hetgeen de kosten met £ 19 millioen tot £ 63 millioen zal doen stijgen. Van deze £ 63 millioen is £ 20.5 millioen bestemd voor de vloot, die zal worden uitgebreid met twee torpedojagers van de „Volksstammen-klasse", die ieder £ 925.000 zullen kosten en twaalf torpedomotorbooten.
Voorts bestaan plannen voor een slagschepen-dok in Sydney, dat £ 3 millioen zal kosten. De luchtmacht zal in 1941 212 vliegtuigen in de eerste linie en 636 reserve-toestellen omvatten. Ook het Noorden des lands zal thans een vliegtuigbasis krijgen en wel te Townsville (Queensland).
Nieuw-Zeeland levert eveneens zijn bijdrage tot de verdediging des Rijks, zij het op bescheidener schaal. Dit dominion onderhoudt op eigen kosten twee kruisers van de Koninklijke Marine („Achilles" en „Leander"), benevens eenige hulpschepen. De vlootuitgaven bedragen bijna £ 670.000.
Wat de overige dominions betreft, neemt **Canada** een zeer speciale positie in. Geografisch ligt dit dominion ver verwijderd van iederen potentieelen vijand, maar bovendien heeft men in Washington te verstaan gegeven, dat iedere aanval op Canada automatisch de weermacht der Vereenigde Staten in actie zou brengen tegen den aanvaller. Deze omstandigheden verklaren wellicht het lage marinebudget, dat minder dan £ 1 millioen bedraagt, en waaruit een aantal torpedobootjagers wordt onderhouden.
Zuid-Afrika is het eenige dominion, dat practisch over geen vlootstrijdkrachten beschikt, des te merkwaardiger, omdat het bestaan van het land geheel afhangt van de beheersching der zee. Het eenige, dat op marinegebied is gedaan, is de beschikbaarstelling van de vlootbasis Simonsstad voor de Britsche Koninklijke Marine.
Wat de algemeene vlootverhoudingen betreft, kan nog worden opgemerkt, dat de Britsche vloot in de Middellandsche Zee altijd gesteund kan worden door de Fransche vloot. Voorts hebben de Vereenigde Staten groote vlootplannen en het is niet waarschijnlijk, dat dit land een heftige verstoring van het evenwicht door een Aziatischen aanvaller gelijkmoedig zou aanvaarden. Ten slotte zal Japan ook rekening moeten houden met de krachtige onderzeebootvloot en luchtvloot, welke de Russen te Wladiwostok concentreeren. (Daily Telegraph)
(Vor. ber. Engeland 3577 D.; Australië 3569 E.; Zuid-Afrika 2692 D.)

23 DECEMBER 1938

A. **CHINA. — Een Amerikaansche crediet. —**
De Chineesche regeering heeft van de Federale Bank voor In- en Uitvoer een crediet van $ 25.000.000 ontvangen voor den aankoop van Amerikaansche voortbrengselen, voornamelijk vrachtauto's.
Minister Morgenthau heeft, na mededeeling te hebben gedaan van de financieele overeenkomst met China, tegenover de pers verklaard, dat de monetaire overeenkomst van 9 Juli 1937 na 31 Dec. zal worden verlengd. (Telex-A. N. P.)
(Vor. ber. Monetaire Overeenkomst 2862 D.)

B. **SOVJET-RUSLAND. — Huwelijk en gezin. —**
In Bolsjewik, het orgaan van het centrale comité van de Communistische Partij, bespreekt W. Swetlow het wezen van huwelijk en gezin in de sovjetmaatschappij. Het huwelijk wordt in de sovjetwetgeving van ouds omschreven als een vrije overeenstemming van de huwenden zelf, wanneer zij meerderjarig zijn en afgezien van hun nationaliteit of onderdaanschap. Registratie van het huwelijk bij de staatsorganen is niet noodzakelijk, een niet-geregistreerd huwelijk staat gelijk met een juridisch, maar een kerkelijke voltrekking geldt niet als een juridische handeling. Het begrip „buitenechtelijk kind" is de sovjetgemeenschap vreemd. De echtgenooten zijn volkomen gelijkgerechtigd. Ieder heeft het recht zijn eigen beroep te kiezen.
Verandering van woonplaats van den eenen echtgenoot dwingt de andere niet dezen te volgen. Swetlow omschrijft het huwelijk in de sovjetmaatschappij als een vrije vereeniging van een gelijkgerechtigden man en vrouw, onderling vereenigd door liefde, wederkeerige hoogachting, vriendschap, de opvoeding van de kinderen en de algemeene zorg voor het welzijn des lands. Uitdrukkelijk wordt gezegd, dat het sovjethuwelijk eerst dan echt en werkelijk hecht wordt, wanneer het kinderen heeft, deze liefderijk verzorgd en in den communistischen geest opvoedt. Zonder het geluk van het vader- en moederschap heeft de persoonlijkheid voor de maatschappij niet haar volle waarde. (Bolsjewik - N. Rott. Crt.)

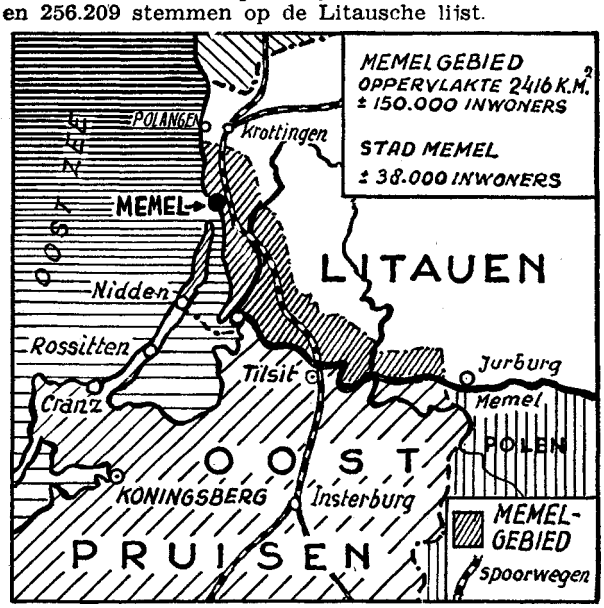
C. **NEDERLAND. — Tweede Kamer. - Wijziging van de Echtscheidingsprocedure. —**
Minister Goseling heeft op 19 Dec. '38 een ontwerp tot nadere regeling van het echtscheidingsrecht ingediend, dat beoogt een einde te maken aan de heerschende procespractijk, waarbij feitelijk huwelijken door onderlinge toestemming ontbonden worden, niettegenstaande de wet dit uitdrukkelijk verbiedt.
De minister tracht voornamelijk langs proces-rechtelijken weg verbetering te bereiken. Volgens het ontwerp zal in de echtscheidingsprocedure aan den president der rechtbank een belangrijke taak worden toebedeeld, doordat tijdens het voor-proces, waarin de president een poging doet de echtelieden met elkaar te verzoenen, een soort civielrechtelijk vooronderzoek zal plaats vinden.
Van belang is o.a. ook, dat de termijn van vijf jaren, gedurende welken thans een scheiding van tafel en bed moet hebben stand gehouden om grond voor geheele ontbinding van het huwelijk te kunnen zijn, tot drie jaar zal worden verkort. (De Telegraaf)
(Vorig bericht 3035 B.)

D. **AMSTERDAM. — Dr. W. de Vlugt vraagt eervol ontslag als burgemeester. —**
De burgemeester van Amsterdam, dr. W. de Vlugt, wiens derde ambtsperiode 20 Juni 1939 eindigt, heeft aan H.M. de Koningin tegen het einde van April 1939 eervol ontslag uit zijn hooge ambt gevraagd.
De desbetreffende missive, einde der vorige week bij het kabinet der Koningin gearriveerd, is reeds doorgezonden naar den minister van Binnenlandsche Zaken.
Burgemeesters van Amsterdam. —
Jhr. mr. F. van de Poll: 1828—1836.
Mr. W. D. Cramer: 1836—1842.
Jhr. P. Huydekoper: 1842—1849.
Mr. G. C. J. van Reenen: 1850—1853.
Mr. H. Provo Kluit: 1853—in hetzelfde jaar afgetreden.
Mr. C. H. B. Boot: 1855—1858.
Mr. J. M. van Vollenhoven: 1858—1866.
Mr. C. Fock: 1866—1868.
Jhr. mr. C. J. A. Den Tex: 1868—eind 1879.
Mr. G. van Tienhoven: 1880—1891.
Mr. S. A. Vening Meinesz: 1891—1901.
Mr. W. F. van Leeuwen: 1901—1909.
Jhr. mr. dr. A. Röell: 1909—1915.
Ir. J. W. C. Tellegen: 1915—1921.
(Alg. Handelsblad) **(V. b. Dr. W. de Vlugt 832 C.)**

E. **TSJECHO-SLOWAKIJE. — Rede van premier Beran. - Nationale politiek op Duitschland gericht - Het Joodsche vraagstuk. —**
„Boven alles zullen wij onze betrekkingen met Duitschland aanpassen", aldus verklaarde op 13 December de Tsjecho-Slowaaksche minister-president Beran bij de opening van het parlement.
Wij zijn verder verplicht openlijk te verklaren, dat buitenlandsche emigranten niet kunnen verwachten, dat zij zich blijvend hier kunnen vestigen. Onze enge levensruimte legt ons de verplichting op, hen te waarschuwen dat zij blijvend onderdak zullen moeten zoeken in landen met betere economische voorwaarden.
Wij zullen het Joodsche vraagstuk oplossen. De houding van ons land ten opzichte van de Joden zal niet onvriendschappelijk zijn, mits zij hier reeds lang wonen en hun houding jegens de natie ook vriendschappelijk is.

In het gedeelte zijner regeeringsverklaring, dat op de ontwikkeling van den binnenlandschen toestand na de laatste gebeurtenissen betrekking heeft, verklaarde Beran o.a.:
„Wij waren hartstochtelijke aanhangers geworden van ideologische leerstellingen, die ons van elkander verwijderden. Alleen de schok van buiten heeft ons in staat gesteld definitief te breken met het systeem, dat in beginsel een vooroorlogsche erfenis vormde. De nationale gedachte maakte zich vrij van de cosmopolitische netten en buitenlandsche ideologieën, triumfeerde over den kleinzieligen klassegeest en stelde in staat nieuwe machtige politieke stroomingen te wekken. Wij kunnen de politieke verbrokkeling onzer nationaliteiten niet meer dulden, evenmin als de politieke bewegingen, wier wortels niet vastzitten in den vaderlandschen grond".
De „Prager Zeitung Dienst", het orgaan van den Duitschen afgevaardigde Kundt, meldt, dat in Tsjecho-Slowakije een Duitsche nationaal-socialistische partij zal worden opgericht naar het voorbeeld van Duitschland. Er zullen dan een arbeidsfront, een organisatie voor de Hitler-jeugd en waarschijnlijk een S.S.-afdeeling komen. Het blad voegt hier aan toe, dat den laatsten tijd onderhandelingen tusschen Duitsche en Tsjechische politici over dit onderwerp gevoerd zijn. De Duitsche wenschen werden in beginsel door de Tsjechen gewettigd geacht, doch opgemerkt werd, dat het Tsjechische volk lijdt aan „psychologische remmingen", die eerst overwonnen moeten worden. Het blad is van meening, dat de kwestie niet voortdurend kan worden uitgesteld. (Prager Zeitung - Telex-A. N. P.)
(Ver. ber. Beran 3566 C.)

A. MEMELGEBIED. — Verkiezingen voor den Landdag. —
Bij de verkiezingen voor den Landdag van Memel, die op 11 December hebben plaats gehad, zijn in 214 van de 228 kiesdistricten in totaal uitgebracht: 1.613.737 stemmen op de lijst der Memel-Duitschers en 256.209 stemmen op de Litausche lijst.

De Memel-Duitschers, waarvan dr. Neumann de leider is en die volledige autonomie eischen, hebben dus 86.3% verkregen. Deze autonomie heeft een gelijkenis met die van het vroegere Sudetenland in Tsjecho-Slowakije. Over het algemeen wordt verwacht, dat Memelland zich bij Duitschland zal aansluiten. Later wordt gemeld, dat blijkens den officieelen uitslag de Memel-Duitschers 25 zetels hebben behaald, tegen 4 voor de Litauers. (Telex-A. N. P.)
(Vor. ber. Memelgebied 3519 D.)

B. ITALIE. — Begrooting 1939-'40. - 10 milliard lire voor bewapening. —
Onder voorzitterschap van Mussolini is op 14 December de ministerraad bijeengekomen ter bespreking en goedkeuring van de begrooting voor 1939-1940. De uitgaven worden geraamd op 29.316 millioen en de ontvangsten op 24.561 millioen, hetgeen een deficit zou beteekenen van 4755 millioen lire. Een bedrag van 10 milliard is uitgetrokken voor de ontwikkeling en versnelling der bewapeningen, noodig geworden door den internationalen toestand.
De totale uitgaven voor militaire zaken zullen bedragen 8275 millioen, hetgeen vergeleken met het begrootingsjaar 1938-1939 een stijging beteekent van 2476 millioen.
Voorts zijn de uitgetrokken credieten gestegen ten behoeve van openbare werken, bouw van koopvaardijschepen, ontginningswerken, enz. deel uitmakende van het autarkieplan.
Er wordt door het Stef. Ag. aan toegevoegd dat de 10 milliard lire, die op de begrooting zijn uitgetrokken voor de ontwikkeling der bewapeningen, verdeeld zullen worden over verschillende begrootingen. De eerste tranche, ten bedrage van 2466 millioen, zal worden toegevoegd aan de gewone credieten der begrooting van 1939-1940, zoodat de totale uitgaven van de ministeries van oorlog, marine en luchtmacht voor dat begrootingsjaar omstreeks 8275 millioen bedragen. (Stefani)
(Vor. ber. Begrooting 3292 B.)

C. BELGIE. — Overeenkomst met Nederland in zake hypothecaire leeningen. —
Minister-president en minister van Buitenlandsche Zaken Spaak en de Nederlandsche gezant baron Van Harinxma thoe Slooten hebben op 17 December een speciale overeenkomst in zake hypothecaire leeningen onderteekend. (Agence Belga)
(Vor. ber. België-Nederland 3331 C.)

D. NEDERL. OOST-INDIE. — Defensie. - Vaderlandsche Club eischt 6 Kruisers. —
Op 11 December is een buitengewone algemeene vergadering gehouden van de Vaderlandsche Club. De internationale situatie en de defensie waren hoofdpunten van bespreking.
Er bestond groote belangstelling voor de redevoering van den voorzitter den heer Van Holst Pellekaan, die verklaarde, dat weliswaar in de laatste jaren ernstig gewerkt wordt aan de weerbaarmaking van Nederlandsch-Indië, doch dat het tempo te langzaam is en de schaal waarop zij geschiedt, te klein.
De heer Quispel, hoofd van den propagandadienst van het departement der Marine, verklaarde het volgende:
„Ik weet mij de tolk van de geheele Koninklijke Marine, van de hoogste tot de laagste, zoowel hier als overzee, als ik u zeg dat wij zes kruisers moeten hebben". Spr. verklaarde verder nog ervan overtuigd te zijn, dat de regeering een open oog heeft voor de gevaren rondom den Pacific. „Maar ik weet tevens, dat deze regeering het leven zou laten, indien zij met een kloek uitbreidingsplan voor het voetlicht zou treden." (Aneta)
(Vor. ber. Vaderlandsche Club 3281 B; Leger, Vloot en Luchtmacht 3529 B.)

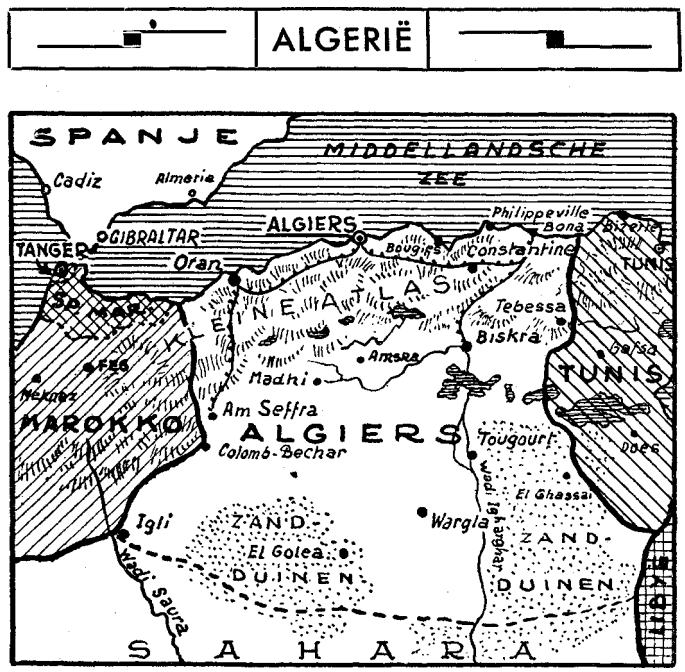
E. ENGELAND. — Kankerwet in tweede lezing aangenomen. —
Het Lagerhuis heeft op 12 Dec. '38 in tweede lezing de door de regeering ingediende kankerwet eenstemmig aangenomen. Deze wet voorziet in een meer doeltreffende behandeling van kanker, welke ziekte, naar de minister van Gezondheid mededeelde, de tweede plaats inneemt op de lijst van doodsoorzaken. Verleden jaar zijn tengevolge van kanker 74.000 personen overleden. (Times Weekly)

24 DECEMBER 1938

F. LETTEREN. — Boeken die door de pers gunstig besproken zijn. - Onze wekelijksche opgave. —
Duitsch: Artur Müller — „Traumherz". (Rowohlt, Berlin) **(Vor. ber. 3580 B.)**
Engelsch: R. S. Lambert — „Art in England". (Penguin Books)
John Macmurray — „The clue to History". (S. C. M. Press, London) **(Vor. ber. 3580 B.)**
Fransch: Maurice Kues — „Musquet". (Ed. de la Baconnière, Genève) (Zwitsersch Fransch) **(3580 B.)**
Nederlandsch: J. Huizinga — „Homo ludens". Proeve eener bepaling van het spel-element der Cultuur. (Tjeenk Willink, Haarlem 1938) **(V. b. 3580 B.)**
(Red. K. H. A.)

G. MEMELGEBIED. — Verklaring van Hitler. —
In een schriftelijk antwoord aan den liberalen afgevaardigde Mander verklaart Chamberlain: „Hitler heeft mij medegedeeld, niet te München doch te Berchtesgaden, dat hij gaarne het gebied van Memel in zijn huidigen staat zou laten, zoolang de Litausche regeering zich aan het statuut houdt." (Times)
(Vor. ber. Memelgebied 3588 A; Hitler 3536 D.)

A. **Algemeene gegevens - Handelsbelangen.** —
Land en volk. — Algerië, aan de noordkust van Afrika, wordt in het Noorden begrensd door de Middellandsche Zee, in het Westen door Marokko, in het Oosten door Tunis, en in het Zuiden door de Sahara. De oppervlakte bedraagt 2.195.000 km². De bodem is bergachtig. Parallel aan de kust loopt de Tell-Atlas, een gebergte welks toppen de 1500 m. niet overschrijden. Hierachter liggen de Hauts Plateaux met een hoogte van gemiddeld 800—1000 m.; zij worden van de Sahara gescheiden door de Sahara-Atlas.
Het land telt 7.235.000 inwoners, waarvan ongeveer 1 millioen Europeanen. Het meerendeel der inheemsche bevolking belijdt den Mohammedaanschen godsdienst; de Europeanen zijn meest Roomsch-Katholiek. De voornaamste steden zijn Algiers, Oran, Constantine, Bône, Philippeville en Sidi-Bel-Abbès.
Algerië staat sinds 1830 onder Fransch beheer. De hoogste autoriteit is de Gouverneur-Generaal met zetel te Algiers. Met uitzondering van de Diensten van Justitie, Onderwijs, Godsdienst en Financiën, welke onder de desbetreffende ministeries te Parijs ressorteeren, staan alle andere diensten onder zijn onmiddellijk toezicht.
De gebruikelijke handelstaal is het Fransch.
Munt- en Bankwezen. — De munteenheid is de Fransche franc. Het bankpapier in circulatie is bijna uitsluitend afkomstig van de Banque d'Algérie; Fransch bankpapier is echter ook wettig betaalmiddel. De Banque d'Algérie is de nationale bank. Hiernaast zijn verscheidene bankinstellingen werkzaam.

Natuurlijke rijkdommen. Evenals in Tunis en Marokko, is de Algerijnsche bodem rijk aan grondstoffen De belangrijkste zijn phosphaten en ijzererts. Lood-, zink en antimonium-ertsen worden in toenemende mate gedolven; koper, kolen en petroleum zijn van minder belang.
Als de meest op den voorgrond tredende phosphaatmijnen kunnen worden genoemd M'Zaïta, Tocqueville, Bordj-R-dir en Djebel Kouif, welke zijn gelegen ten Zuiden en ten Noorden van de Hauts Plateaux in het Departement van Constantine. De mijnstreek van Djebel Kouif levert meer dan de helft der totale productie, welke in 1935, 1936 en 1937 resp. 604.000, 531.000 en 631.000 ton bedroeg. Ook superphosphaten worden in groote hoeveelheden gefabriceerd. Een overeenkomst, welke in 1934 tusschen The Phosphates Export Association of the U. S. A., de Algerijnsche phosphaatondernemingen (Cie des Phosphates de Constantine en de Cie Minière de M'Zaïta) en de Moroccan Phosphates Marketing Board is getroffen, regelt den afzet van meergenoemd mineraal. De voornaamste uitvoerhavens zijn Bougie en Bône.
IJzererts worden in hoofdzaak gevonden in de departementen Constantine en Algiers. Het grootste gedeelte der productie is afkomstig van de mijn van Ouenza, welke is gelegen tusschen Souk-Ahras en Tebessa, in de nabijheid der Tunesische grens. De exploitatie maakte den aanleg van een spoorweg tusschen Tebessa en Bône noodzakelijk.
Ook de mijnen ten Z. W. van Oran en ten Westen van de hoofdstad zijn van groeiende beteekenis. Algerië leverde in 1935, 1936 en 1937 resp. 907.000, 1.020.000 en 1.265.000 ton ijzererts.
De lood-zink mijnen liggen min of meer verspreid. In 1935, 1936 en 1937 bedroeg de productie van lood resp. 1300, 2700 en 4600 ton; van zink 3200, 2900 en 8500 ton.
De belangstelling voor antimonium is in den loop der laatste jaren sterk gestegen. In 1936 werden 2600 t. geproduceerd. De export is echter nog gering als een gevolg der lage prijzen op de wereldmarkt.
Ten slotte kan nog worden vermeld, dat de vervaardiging van kalk en cement en de ontginning der marmer- en kiezelgoer-lagen een voorname plaats in het economisch leven van Algerië innemen.
Middelen van bestaan. — Algerië is een bij uitstek agrarisch land. Vooral de graanbouw is zeer ontwikkeld.
De wijnbouw heeft in den loop der laatste jaren een groote vlucht genomen. In totaal zijn ± 400.000 ha met den wijnstruik beplant.
Olijfboomen worden in groote hoeveelheden gecultiveerd. In 1937 bedroeg de totale met die boomen beplante oppervlakte 82.000 ha.
Buitenlandsche handel. — De gunstige ontwikkeling van den buitenlandschen handel in de laatste jaren heeft zich in 1937 voortgezet.
De invoer uit Frankrijk beliep in 1937 frs. 3045 millioen tegen frs. 2602 millioen in 1936; voor den uitvoer naar Frankrijk waren de cijfers resp. frs. 3591 en frs. 3003 millioen. Behalve met Frankrijk is de handel met Groot-Brittannië, Duitschland, de Vereenigde Staten van Amerika, België en Italië van belang.
Algerië is hoofdzakelijk leverancier van voedingsmiddelen en grondstoffen en heeft een levendigen handel met de Europeesche industrielanden. Behalve petroleum, steenkolen en hout behoeft het land geen grondstoffen uit het buitenland te betrekken. De invoer bestaat dan ook hoofdzakelijk uit eindfabrikaten, waarvan Frankrijk verreweg de voornaamste leverancier is.

De cijfers zijn als volgt (in mill. frs.):

	1937	1936	1935
Invoer	3.900	3.234	2.844
Uitvoer	4.185	3.469	2.613
Uitvoersaldo	285	235	—
Invoersaldo	—	—	231

De belangrijkste uitvoerproducten zijn, wat voedingsmiddelen betreft, wijn, granen, olijfolie, visch-conserven, groenten, aardappelen en vruchten, en wat grondstoffen betreft, phosphaten, ijzererts, alfa, tabak, kurk, plantenhaar, ruwe huiden, ruwe wol en kiezelgoer.
De handelsbalans met Nederland luidde, volgens de Nederlandsche statistiek, in de jaren 1935, 1936 en 1937 als volgt (in duizenden guldens):

	1937	1936	1935
Invoer uit Algerië	658,7	645,2	475,5
Uitvoer naar Algerië	1.846,7	1.415,8	1.097,5
Uitvoersaldo	1.188,0	770,6	622,0

Onze invoer uit Algerië betreft o.m. ijzererts, ruw phosphaat, huiden en vellen, zinkerts, wijn en chemische producten. Onze uitvoer naar Algerië bestaat o.m. uit plantaardige oliën, vaartuigen, touw en touwwerk, steenkolen, melk en melkproducten, en chemische artikelen. (Economische Voorlichting)

A. ITALIE. — Fransch-Italiaansche overeenkomst van 1935 ongeldig verklaard. —

De minister van Buitenlandsche Zaken, Ciano, heeft den Franschen Ambassadeur te Rome laten weten, dat zijn regeering de Fransch-Italiaansche overeenkomsten van 1935, die niet meer in overeenstemming zijn met den tegenwoordigen toestand, niet meer als geldig beschouwt.

Deze opvatting der Italiaansche regeering wordt in Fransche politieke kringen niet gedeeld; men is er van meening, dat, indien bij een uitblijven der uitwisseling der ratificatie-oorkonden de overeenkomst van 1935 niet van kracht is geworden, deze toch de liquidatie beteekent van alle tusschen Frankrijk en Italië hangende geschillen. Men is van meening, dat Frankrijk door deze overeenkomsten, zich getrouw heeft betoond aan den geest en letter van het verdrag van Londen van 1935 en dat het toegestemd heeft in belangrijke concessies ter wille van een herstel der Fransch-Italiaansche vriendschap.

De overeenkomst van 1935 is in beide parlementen geratificeerd, maar deze ratificatie was tot dusver niet langs diplomatieken weg ter kennis van de andere partij gebracht. Dit louter formeele feit dient thans als voorwendsel voor Rome om er de verklaring op te baseeren, dat de Italiaansche regeering zich er niet langer aan wenscht te houden.

Van Fransche zijde is men niet van meening, dat Italië zich op deze wijze van de gemaakte regeling zal kunnen losmaken om meer te eischen. De accoorden van Januari 1935 betreffen het statuut van de Italianen in Tunis, een rectificatie van de grens tusschen Lybië en Tunis en van die tusschen Fransch Somaliland en Erythrea, de erkenning van de Italiaansche suzereiniteit op het eiland Ras Doemeira en een deelneming van Italië in het kapitaal van den spoorweg tusschen Djiboeti en Addis Abeba. (Giornale d'Italia - Temps)

(Vor. ber. 1744 C.; Frankrijk-Italië 3584 D.)

B. NEDERLAND. — Eerste Kamer. - Wijziging van de Tariefsmachtigingswet goedgekeurd. —

De Eerste Kamer heeft op 22 Dec. na verdediging door de ministers De Wilde, Steenberghe en Colijn, het wetsontwerp tot wijziging van de Tariefsmachtigingswet, welke ten doel heeft Nederland voorgoed tot het beschermende stelsel te brengen, goedgekeurd met 26 tegen 22 stemmen.

Tegen de soc.-democraten, vrijz.-democraten, nationaal-socialisten en de christelijk-historischen Ter Haar en Pollema.

Minister Colijn heeft o.m. verklaard, dat de thans aangekondigde wijziging der tarievenpolitiek een uitvloeisel is van een programpunt, dat bij de kabinetsformatie van 1937 op zijn initiatief in het program van het ministerie is opgenomen.

(Alg. Handelsblad - Telegraaf) **(Vor. ber. 3509 F.)**

25 DECEMBER 1938

C. VEREENIGDE STATEN. — Harold Ickes, de minister van binnenlandsche zaken valt de dictaturen aan. - Geen verontschuldiging aan Duitschland. - Nog een verklaring van Pittman. —

Summer Welles, de onderminister van buitenlandsche zaken, heeft op 22 December bekend gemaakt, dat de Ver. Staten den Duitschen eisch, dat officieele verontschuldigingen worden aangeboden voor de door Harold Ickes, minister van binnenlandsche zaken, te Cleveland, op een Zionistische vergadering gehouden rede, waarin hij de dictaturen aanviel, hebben afgewezen.

Aan Thomson, den Duitschen zaakgelastigde, heeft Sumner Welles medegedeeld, dat de opmerkingen van Ickes de meening vertolken van de overgroote meerderheid van het Amerikaansche volk, dat diep geschokt is door de jongste gebeurtenissen in Duitschland.

De verklaring van Welles aan Thomson was gesteld in krachtige en onverzoenlijke bewoordingen, zooals de Vereenigde Staten in diplomatieke besprekingen met een bevriende regeering zelden gebruiken. Welles waarschuwde Thomsen, dat uitingen van publieke verontwaardiging zooals van Ickes onvermijdelijk waren. Hij zeide verder, dat zoolang de aanvallen op Amerikaansche autoriteiten voortduren, Duitschland en de Duitsche regeering niet het recht hebben te veronderstellen, dat aanvallen van denzelfden aard in de Vereenigde Staten niet zouden voortduren.

De radiorede, die Harold Ickes, de Amerikaansche minister van Binnenlandsche Zaken, op 18 Dec. te Cleveland heeft gehouden, luidde o.a. als volgt:

„Om een goede vergelijking met de tegenwoordige toestanden in totalitaire staten te vinden, moeten wij teruggaan tot de tijden, toen de menschen nog niet konden lezen en schrijven, toen zij nog als wilde dieren leefden. In eenige deelen van Europa zijn de menschelijke natuur en het verstand zonder spoor na te laten, in het ondoordringbare duister van het primitieve verleden verdwenen. De afgodendienst is weder ten troon verheven. Moderne dictators hebben zich tot hoogepriesters van een wreedere, zij het ook geraffineerde Voodoo-cultus geproclameerd. Hoe kan een Amerikaan, die het Christendom aanhangt, een onderscheiding aannemen uit de hand van een bruten dictator, die met dezelfde hand duizenden zijner medemenschen pijnigt en plundert?"

Pittman, de voorzitter van de senaatscommissie van buitenlandsche zaken, heeft de volgende verklaring gepubliceerd:

1. Het volk der Vereenigde Staten houdt niet van de regeering van Japan.
2. Het volk der Vereenigde Staten houdt niet van de regeering van Duitschland.
3. Het volk der Vereenigde Staten is naar ik meen tegen iederen vorm van dictatoriaal bewind, hetzij communistisch of fascistisch.
4. Het volk der Vereenigde Staten heeft het recht en de macht, de moraliteit en de rechtvaardigheid in overeenstemming met de met ons gesloten vredesverdragen te doen eerbiedigen en het zal dit ook doen.

Onze regeering behoeft geen militair geweld te gebruiken en zij zal dit ook niet doen als het niet noodig is.

Pittman heeft zijn verklaring niet onmiddellijk verduidelijkt, doch later verklaarde hij tegenover de verslaggevers, dat zijn opmerkingen werden aangeboden als een „nuttige vaststelling van de feiten". Zij geven zijn eigen persoonlijke inzichten weer; hij heeft ze niet geuit in zijn hoedanigheid van voorzitter van de senaatscommissie van buitenlandsche zaken. Pittman voegde hier nog aan toe, dat zijn opmerkingen niet waren ingegeven door eenige bijzondere internationale gebeurtenis.

In een blijkbaar geïnspireerd artikel van den „Deutsche Dienst" wordt senator Pittman, lid van den Senaat der Vereenigde Staten, een struikroover genoemd. Zijn verklaring inzake het anti-fascistische gevoel van Amerika wordt een „knap uitgedachte, brutale verstoring van den Kerstvrede" genoemd.

(Telex-A. N. P. - Alg. Hbld. - New York Herald Tribune)

(Vor. ber. H. Ickes 3055 E.; Sumner Welles 2859 A.; Pittman 2170 F.)

D. GRIEKENLAND. — Een interview met koning George van Griekenland. —

Koning George van Griekenland heeft tijdens zijn verblijf te Londen een interview toegestaan aan Madol van de Intransigeant. Na er aan herinnerd te hebben, dat het Balkanschiereiland langen tijd doorging voor een voortdurend gevaar voor den vrede, deed de koning uitkomen, dat de Balkanlanden thans uit vele gezichtspunten ten voorbeeld zouden kunnen dienen. Hebben wij onze problemen en conflicten niet op een geheel vreedzame wijze opgelost? Ik kan zeggen, aldus vervolgde de koning, dat onze grens met Turkije zelfs niet militair bewaakt wordt. Nog meer: wij zijn er in geslaagd ons met de Bulgaren te verstaan. De overeenkomst van Saloniki maakt een einde aan deze periode van officieele vijandigheid, welke sinds den oorlog duurde. En wat zekere kringen onmogelijk achtten, is thans verwezenlijkt.

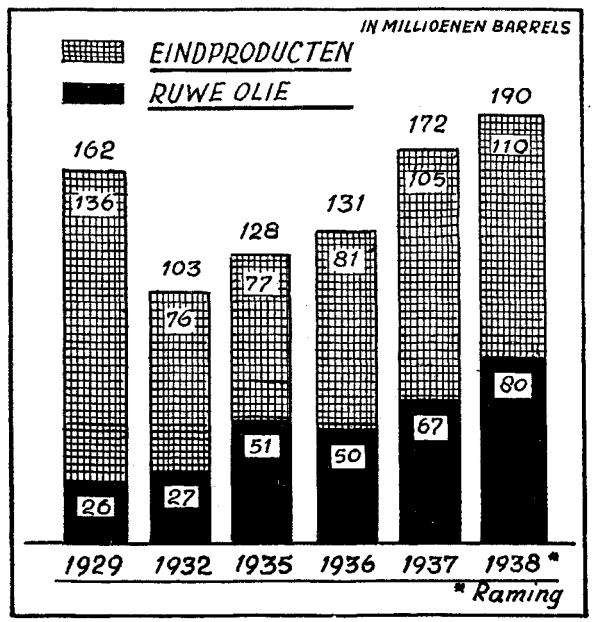
In de jongste crisis hebben wij laten zien, dat wij op het schiereiland, het allen eens zijn. Wij zijn een enkele natie van 70 millioen inwoners en wanneer aan oorlog gedacht zou moeten worden, zouden wij een leger van vijf millioen man op de been kunnen brengen.

Met een toespeling op het lot van de Joodsche minderheid in Griekenland zeide de koning: Er is in Griekenland geen Joodsch vraagstuk. De Israëlieten, die eertijds uit Spanje zijn gekomen en die voor een groot deel tamelijk arm zijn, zijn boerenarbeiders

of bootwerkers in de haven van Saloniki. Zij worden als Grieken beschouwd. Persoonlijk onderhoud ik vriendschappelijke betrekkingen met den opperrabbijn, een grijsaard van bij de honderd, zooals ook mijn grootvader deed. (Intransigeant)

(Vor. ber. Koning George II 2202 B.)

A. **VEREENIGDE STATEN. — Olie-export. —**

(Ontleend aan New York Journal of Commerce)

(Vor. ber. Petroleum 1013 A.)

B. **HONGARIJE. — Jodenwetten. —**

De regeering heeft op 22 Dec. '38 in een bijeenkomst der regeeringspartij het wetsontwerp tot verscherping der Jodenwetten, gebaseerd op het rasbeginsel, voorgelegd. Volgens dit ontwerp wordt als niet-Jood beschouwd ieder, die voor ten hoogste een kwart Joodsch bloed in de aderen heeft. Van de toepassing der Jodenwetten worden uitgezonderd de Joden, die in den wereldoorlog gedecoreerd zijn of voor ten minste 50 procent invalide zijn. De minister van Binnenlandsche Zaken kan hun die de Hongaarsche nationaliteit na 1914 hebben verkregen, die nationaliteit ontnemen, tenzij de betreffende personen door „bestaansomstandigheden" gedwongen zijn in Hongarije te leven.

Er zal een afzonderlijk kiesrecht komen voor de verkiezing van Joodsche afgevaardigden, die hoogstens 6 procent van het aantal afgevaardigden mogen uitmaken. Joden kunnen geen betrekking in de administratie van openbare ondernemingen krijgen, geen medewerking aan belangrijke dagbladen verleenen, geen directeur van schouwburg of bioscoop zijn, geen staatsmonopolie beheeren. In de intellectueele beroepen kunnen Joden slechts 6 procent der betrekkingen bezetten. In de particuliere ondernemingen is de numerus clausus gesteld op 12 procent plus drie procent voor de Joden, die in den oorlog gedecoreerd zijn. Joden kunnen geen arbeiders- of patroonsorganisaties besturen. De wet zal volgens het ontwerp in vijf jaar ten uitvoer gelegd moeten zijn.

Nader wordt gemeld: De Hongaarsche minister van Justitie heeft op 23 December op het bureau van de Kamer het wetsontwerp in zake de verscherping der tegen de Joden gerichte wetten gedeponeerd. De indiening van dit ontwerp heeft hevige interpellaties uitgelokt van de sociaal-democraten en de liberalen.

De linksche afgevaardigden riepen: „Dat is barbarisme, dat is een Duitsche geest, leve de rechtsgelijkheid." Hierop antwoordden de regeeringsafgevaardigden met applaus jegens het ministerie. Na een korte vergadering werd de Kamer verdaagd tot 12 Januari. (Telex-A. N. P. - Agence Belga)

(Vor. ber. Anti-Semitisme 2065 F.)

26 DECEMBER 1938

C. **TSJECHO-SLOWAKIJE. — Verkiezingen in Slowakije. - Hlinka-Garde. - Anti-Semitisme. —**

Het blijkt, dat 95% der stemgerechtigden op 18 Dec. 1938 aan de verkiezingen in Slowakije heben deelgenomen ter verkiezing van de eerste zelfstandige wetgevende vergadering. Te Bratislava is door 66.127 personen met „ja" gestemd, door 3.359 met „neen". Er was slechts één lijst met de namen van honderd candidaten, die van Hongaren en Duitschers inbegrepen. Op het stembiljet stond gedrukt: „Zijt gij voorstander van een nieuw vrij Slowakije? ja of neen?".

De eerste Slowaaksche wetgevende vergadering zal bestaan uit 63 afgevaardigden, gekozen door 1.263.000 kiezers. Zooals men weet is er een afgevaardigde voor 20.000 uitgebrachte stemmen. Zij die „neen" gestemd hebben, zullen in den Slowaakschen landdag niet worden vertegenwoordigd.

De Slowaaksche afgevaardigden in het Tsjecho-Slowaaksche parlement en in den Slowaakschen autonomen Landdag zullen een zwarte uniform dragen: de uniform van de Hlinka-Garde.

Nu de Tsjecho-Slowaaksche gymnasten vereenigingen ontbonden zijn, zal de Hlinka-garde een nationale organisatie worden. Karol Sidor, Minister van Staat, heeft verklaard, dat de geheele bevolking tusschen zes en zestig jaar, mannen zoowel als vrouwen, deel van de garde moeten uitmaken. Er komen drie afdeelingen, n.l. voor kinderen tusschen zes en elf jaar, voor jongelieden tusschen elf en negentien en voor personen tusschen negentien en zestig jaar.

Ieder zal een uniform dragen. Men wil door deze organisatie de lichamelijke en moreele gesteldheid van het Slowaaksche volk verbeteren.

Te Trnava in Zuid-Slowakije, waar het anti-semitisme sterk toeneemt, zijn op 13 Dec. '38 twee synagogen in brand gestoken.

Te Bratislava verstrekt het gemeentebestuur aan de winkeliers papieren met het opschrift: „arische zaak", teneinde hen tegen betoogingen te beschermen. De spoorwegmaatschappij heeft de Joodsche artsen van de sociale verzekering ontslagen. Het ministerie van Binnenlandsche Zaken heeft den Joden verboden Kerstgeschenken te verkoopen. (Telex-A.N.P.)

(Vorig bericht Slowakije 3546 D.)

D. **ROEMENIE. — Een nieuwe minister van Buitenlandsche Zaken. —**

Gregorius Grafenco heeft op 21 Dec. '38 Petrescu-Commen als minister van Buitenlandsche Zaken vervangen. Grafenco is de leider van de Nationale Boerenpartij, oprichter en hoofdredacteur van de „Timpul". Hij was vroeger reeds onder-secretaris van Buitenlandsche Zaken. (Agence Belga)

(Vorig bericht Kabinet 3502 H.)

E. **BRITSCH-ITALIAANSCH VLOOTVERDRAG. — Accoord op 2 December 1938. —**

Italië heeft zich op 2 December formeel aangesloten bij het Londensche Vlootverdrag van 1936. Dit beteekent, dat Italië beperkingen betreffende de typen van oorlogsschepen aanvaardt en zich verbindt geregeld inlichtingen over de bouwplannen uit te wisselen met Groot-Brittannië, de Dominions, de Vereenigde Staten en Frankrijk. Graaf Grandi, de Italiaansche ambassadeur te Londen, heeft de vereischte documenten, krachtens welke Italië tot het verdrag toetreedt, op het Foreign Office geteekend. Daarmee is dan de laatste formeele daad verricht voor het completeeren van de Britsch-Italiaansche overeenkomst, welke op 16 April werd geteekend.

(Corriere della Sera - Times)

(Vorig bericht 3549 H.)

F. **PALESTINA. — Bevolking op 30 Juni 1938. —**

De bevolking van Palestina werd 30 Juni 1938 geschat op 1.418.619 inwoners: o.a.

Mohammedanen	895.159	of 63.1 %
Joden	399.808	„ 28.2 „
Christenen	111.796	„ 7.9 „
Anderen	11.856	„ 0.8 „

(The Crown Colonist) **(Vorig bericht 2206 C.)**

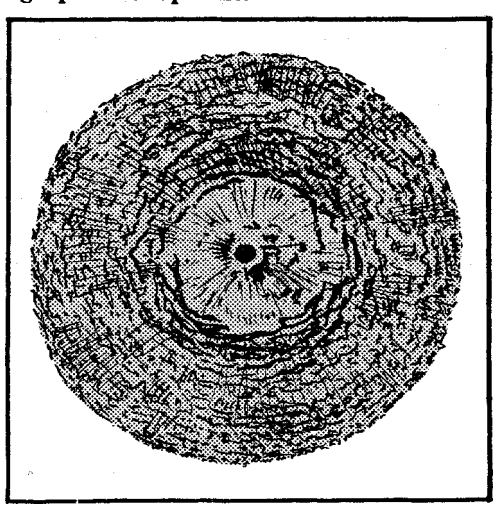
G. **SOVJET-RUSLAND. — Visscherij-overeenkomsten met Japan. - Strubbelingen. —**

Het Sovjet-telegraafagentschap meldt uit Moskou:

Op 15, 17, 20 en 23 Dec. '38 heeft Togo, de Japansche ambassadeur te Moskou, opnieuw besprekingen met Litwinof gehad over de visscherijovereenkomst in de zee van Ochotsk en de Beringzee (Noordoost-Azië).

Daar tijdens de eerste drie besprekingen de Japansche ambassadeur geen concrete voorstellen deed en slechts de vroeger aangevoerde argumenten ten gunste van het aanvankelijke standpunt van de Japansche regeering herhaalde, schoten de onderhandelingen niet op.
Op 23 December stemde Togo er uit naam van zijn regeering in toe, dat twaalf perceelen van het aantal, dat thans door Japanners geëxploiteerd wordt, ingetrokken worden, die echter vervangen moesten worden door andere door hemzelf in dezelfde gebieden aangewezen perceelen. Tegelijkertijd bleef hij bezwaar maken tegen het voorstel van veiling.
Litwinof verwierp dit voorstel en stelde op zijn beurt als uiterste concessie voor, dat van de veertig perceelen, die aangewezen zijn om uit de exploitatie genomen te worden, drie perceelen in de Japansche zee en nog zeven perceelen in veiling zullen worden gebracht.
In geval de Japanners deze perceelen bij veiling verwerven, zullen slechts dertig perceelen bij voorbaat aan de exploitatie onttrokken zijn.
Het beginsel van veiling moet echter als onmisbare voorwaarde gehandhaafd blijven.
De Japansche ambassadeur heeft dit voorstel verworpen.
Domei meldt uit Tokio, dat er thans geen hoop meer bestaat, dat nog voor 31 December, als de tijdelijke overeenkomst afloopt, een modus vivendi zal zijn bereikt. (Sovjettelegraafagentsch. - Domei)
(Vorig bericht 3075 F.)

A. **PHOTOGRAPHIE. — Een millioenste seconde. - Photographische Opname. —**

In 1/1.000.000 seconde werd deze merkwaardige opname belicht. Zij werd gemaakt door Frederic L. Barstow en prefessor Harold E. Edgerton en geeft het oogenblik weer waarop een plaat gehard glas door den slag van een metalen pin wordt geraakt. De duizenden barsten, die zich van uit het centrum naar alle zijden verspreidden, bewogen zich met een snelheid van 550 km per uur. (Alg. Handelsblad)
(Vor. ber. Photographie 1767 E.)

27 DECEMBER 1938

B. **TSJECHO-SLOWAKIJE. — Jeugdorganisaties. - Jodenwetten. —**
De jeugdorganisatie van de partij der nationale unie, waarvan president Beran de leider is, heeft haar politiek programma gepubliceerd, dat als volgt luidt:
De staat moet worden opgebouwd op den volgenden grondslag: gemeenschappelijke nationaliteit, sociale rechtvaardigheid, corporaties, christelijke moraal en opvoeding in nationalen en Christelijken zin.
De staat is de nationale staat, welke de drie Slavische volken: Tsjechen, Slowaken en Karpatho-Russen omvat.
De natie is een natuurlijk product, geschapen door bloed, taal en bodem. Daarom worden Joden, zelfs wanneer zij Slavische talen spreken, beschouwd als een minderheid en niet als een deel van de Tsjecho-Slowaaksche natie. De Joden zullen worden uitgesloten van openbare diensten en ontroofd van hun invloed op de opvoeding van het land.
Op ander gebied zal de numerus clausus worden ingevoerd.
Alle Joden, die zich na 26 Juni 1914 in Tsjecho-Slowakije hebben gevestigd, zullen worden uitgewezen.
Alle burgers, zonder onderscheid van nationaliteit, zullen een jaar arbeidsdienst moeten verrichten alvorens zij een betrekking zullen kunnen bekleeden.
Voor Joden zal de militaire dienst worden vervangen door een arbeidsdienst. (Agence Belga)
(Vor. ber. Anti-Semitisme 3591 C.)

C. **JURIDISCHE FACULTEITEN. — 101 Universiteiten protesteeren tegen vervolgingen om reden van geloof, ras of overtuiging. —**
Men verzoekt ons publicatie van het volgende beroep der juridische faculteiten van 101 universiteiten:
De Juridische facultiteiten van de honderd en een Universiteiten hieronder vermeld, met droefheid en ontsteltenis constateerende, dat in sommige landen talloozen worden vervolgd en gekweld om reden van geloof, ras of overtuiging, en met name in de zoogenaamde concentratiekampen onschuldig, zonder eenige veroordeeling, zijn onderworpen aan een onmensche behandeling,
overwegende, dat hierdoor de grondbeginselen van het recht op onduldbare wijze worden geschonden;
Protesteeren, steunende op hun roeping de jeugd op te voeden en de menschheid voor te gaan in eerbied voor het recht, tegen deze rechtsschennis, doen een beroep op het geweten der menschheid ter ondersteuning van dit protest
en besluiten deze resolutie openbaar te maken en ter kennis te brengen van hare Regeeringen.

Aabo (Finland), Aberdeen, Amsterdam (Gem. U.), Amsterdam (Vrije U.), Angers (R.K. Fac.), Arizona (Tucson), Auckland (N.-Zeeland), Austin (Texas), Batavia (Rechtshoogeschool), Besançon, Bombay, Brussel, Buffalo, Calcutta, Californië (te Berkeley), Californië (te Los Angeles), Carolina (Noord-Carolina te Chapel Hill), Carolina (Zuid-Carol, te Columbia), Katholieke Universiteit van Amerika, Washington, Chicago, Cleveland (Ohio), Colorado (Boulder), Columbia, Universiteit New York, Cork (Ierland), Cornell, Univ. te Ithaca (N. Y.), Cacca (Bengalen), Dakota, Detroit, Drake Universiteit (Iowa), Dublin, Duke Universiteit te Durham, Emory Univ., Exeter, Gent, Georgetown Univ. Washington, Georgia, Grahamstown (Z.-A.), Grenoble, Groningen, Hull, Idaho, Illinois, Indiana, Iowa-City, Johannesburg (Transvaal), Kentucky, Liverpool, Louisiana, Lucknow (Br.-Indië), Lyon (R.K. Fac.), Malta, Manilla, Michigan, Minnesota, Mississipi, Missouri, Montpellier, Natal, Nebraska, New York (Univ. van), Oklahoma, Oregon, Parijs (R.K. Univ.), Patna (Br.-Indië), Perth (Australië), Pittsburgh, Pretoria (Z.-A.), Rijssel (R.K. Univ.), Saint Louis (Miss.), Saskatchewan (Canada), Stanford Univ. (Calif.), Straatsburg, Sydney (Australië), Tulane Univ. (New-Orleans), Utah Univ. van Utah te Salt Lake City, Van der Bilt Univ. te Nashville (Tenn.), Virginië, Washington, Univ. te Saint Louis (Miss.), Washington (Univ. van Washington te Seattle), Wyoming, Yale Univ. te New Haven (Conn.).
De faculteiten der navolgende universiteiten kunnen, om redenen van formeelen aard, deze resolutie niet als collectiviteit onderteekenen, maar haar individueele leden sluiten zich, hetzij allen, hetzij in meerderheid, van ganscher harte bij de resolutie aan.
Agra (Br.-Indië), Aix-en-Province, Alberta (Univ. van Alberta, Edmonton, Canada), Algiers, Belfast, Birmingham, Boston (Mass.), Cambridge (Engeland), Harvard Univ. te Cambridge (Mass.), Cincinnati (Ohio), Leiden, Londen, Londen (School of Economics), Melbourne (Australië), Montreal (McGill Univ., Canada), Noord-Westelijke Univ. Evanston-Chicago (Ill.), Parijs, Toulouse, Virginië (Univ. van Virginië te Charlottesville), Wisconsin (Univ. van Wisconsin te Madison), Illinois.

D. **NEDERL. OOST-INDIE. — Onderzoek naar Koelie-budget op Java. —**
Tusschen de regeering en de besturen der ondernemers-organisaties is in principe overeenstemming bereikt ten aanzien van de richtlijnen, volgens welke een onderzoek zal worden ingesteld naar het koelie-budget op Java.
De ondernemers-organisaties zegden thans ter zake

haar medewerking toe, terwijl binnenkort een informeele commissie zal worden gevormd, waarin vertegenwoordigers zoowel van het gouvernement als van de ondernemers zitting zullen hebben, ten einde den opzet uit te werken.
De bedoeling is, een onderzoek in te stellen naar de kosten van levensonderhoud en het loonpeil in de cultures, waarbij vooral rekening zal worden gehouden met de schommelingen in de conjunctuur en de in bepaalde streken geheel verschillende toestanden.
Eerst zullen steekproeven worden genomen om het systeem, dat moet worden gevolgd, te toetsen.
(Telegraaf) **(Vor. ber. Koelie-Ordonnantie 2305 A.)**

A. **NEDERLAND. — Perhimpunan Indonesia. - Dertigjarig bestaan. —**
In de groote zaal van het A.M.V.J.-gebouw te Amsterdam heeft de „Perhimpunan Indonesia" op 10 December ter gelegenheid van het dertigjarig bestaan van deze vereeniging van Indonesische studenten een zeer druk bezochte feestelijke bijeenkomst gehouden.
De voorzitter van de P.I. de heer P. Loebis gaf in zijn openingswoord uiting aan zijn vreugde over de toenemende waardeering en belangstelling, die de P.I. ook hier te lande geniet; een belangstelling, die, bezien tegen den achtergrond van de huidige politieke wereldsituatie, buitengewoon belangrijk mag worden genoemd.
Spr. memoreerde, hoe de nationale bewustwording van het Indonesische volk en de politieke gebeurtenissen in Indonesia, weerslag hebben gevonden bij de Indonesische studenten in Nederland. Het gevolg was, dat in 1923 de gezelligheid in de studentenvereeniging plaats moest maken voor de politiek.
Dat niet te rechtvaardigen aantijgingen, als zou de P.I. vijandig staan tegenover Nederland en het Nederlandsche volk als geheel, hier te lande weerklank hebben kunnen vinden, ligt voornamelijk aan de onvoldoende en onjuiste voorlichting over de verhoudingen in Indië. Deze onjuiste voorlichting, bewust of onbewust gegeven, beteekent in de huidige omstandigheden het in de kaart spelen van de fascistische machten, wier agressieve bedoelingen niet onbekend zijn en derhalve geen nadere aanduiding behoeven.
Het Indonesische nationalisme is niet gebaseerd op rassen-tegenstellingen. Het streeft naar de verheffing van het Indonesische volk: politiek, economisch, sociaal en cultureel.
Het beoogt de erkenning van het recht van zelfbeschikking, dat aan het Indonesische volk een plaats inruimt tusschen de andere volkeren, in onderlinge vriendschap en samenwerking. (Het Volk)

28 DECEMBER 1938

B. **ENGELAND. — Embargo op buitenlandsche leeningen weder verscherpt. —**
De Engelsche minister van Financiën, sir John Simon, heeft op 21 December in het Lagerhuis verklaard, dat de tijdelijke verzachting van het embargo op buitenlandsche leeningen, welke in Februari werd ingevoerd, is ingetrokken.
De verzachtingen die hier bedoeld zijn, betroffen het opnemen van nieuw geld aan de Londensche markt op langen termijn, ten behoeve van Britsche geldopnemers, met het doel om activa te verwerven of ondernemingen te ontwikkelen in vreemde landen en transacties in groote posten fondsen, die zich in buitenlandsch bezit bevinden. Sedertdien is een aantal aandeelenposten te New York gekocht en te Londen geplaatst. Ongetwijfeld is de reden voor de wederinvoering van het verbod dezelfde als die voor zijn oorspronkelijke invoering, n.l. onnoodige pressie op het pond sterling te vermijden.
(Keesings Financieel Archief)

C. **ENGELAND. — Verplichtingen jegens Frankrijk.**
Op vragen betreffende Britschen steun ter verdediging van Frankrijk ingeval van een niet uitgelokten aanval, heeft Chamberlain op 21 December in het Britsche Lagerhuis geantwoord: De situatie is in verklaringen, die den laatsten tijd in het openbaar zijn afgelegd, duidelijk gemaakt en ik zou het Huis willen verwijzen naar de verklaring, die ik tijdens het Lagerhuis-debat op 19 dezer over de Britsch-Fransche betrekkingen heb afgelegd.
Toen daarop gevraagd werd of „wij Frankrijk niet dezelfde edelmoedige en ondubbelzinnige verzekering zouden kunnen geven als die, welke onlangs door Bonnet herhaald is, dat alle Fransche strijdkrachten ter zee, te land en in de lucht ingeval van een niet-uitgelokten aanval onmiddellijk en ongevraagd gebruikt zouden worden voor de verdediging van Engeland" zei Chamberlain: ik geloof, dat de Fransche regeering volkomen tevreden is. (De Times)
(Vor. ber. Engeland-Frankrijk 3554 E.)

D. **OEKRAINISCHE KWESTIE. — Andrzej Mylnik tot opvolger van Konovalec gekozen. - Organisatie der Oekraïners in het buitenland. —**
In Oekraïnsche kringen te Londen volgt men met belangstelling de ontwikkeling van de organisatie der Oekraïners in het buitenland.
Na een reis van den opvolger van Konovalec, die te Rotterdam is vermoord, kolonel Andrzej Mylnik, naar Londen, Parijs en Berlijn, heeft de Oekraïnsche Nationalistische Organisatie O.U.N., twee bureaux opgericht, een te Weenen, belast met de vraagstukken, welke vooral Oost-Galicië, de Karpathische Oekraïne en Roemenië betreffen en een te Rome, voor de vraagstukken op cultureel en politiek gebied van meer algemeenen aard.
De eerste daad van kolonel Andrzej Mylnik als leider van de O.U.N. was om alle aanhangers van Konovalec te gelasten het gebied van de Karpathische Oekraïne te verlaten. Tezelfder tijd verbood hij ook alle daden van terreur.
Verder is het vroegere „huis van de regeering van Petljoera" te Berlijn in handen gekomen van de Duitsche regeering, nadat de vorige eigenaar, een Poolsche Jood, was uitgewezen. De Duitsche autoriteiten hebben thans het gebouw weer de oude bestemming van centraal bureau voor inlichtingen voor de Oekraïners in Duitschland gegeven. Hier werden de vragenlijsten opgesteld, welke de Oekraïners in Duitschland moeten invullen.
Te Praag zijn alle Oekraïnische partijen samengevoegd onder den naam „Sojusz Ukraincow Patriotow" (Bond van Oekraïnsche patriotten). Van deze organisatie is Prokopowitsj de leider. Deze activiteit te Praag bleef niet zonder invloed op de eenheidsstroomingen onder de Oekraïners in Polen, die, zij het dan nog in mindere mate dan elders, sinds Roethenië autonoom werd, naar een grootere eenheid streven.
(De Tijd - Agence Belga) **(Vor. ber. Konovalec 3284 E.)**

E. **GROOT-DUITSCHLAND. — Gebrek aan technici. - Studietijd verkort. —**
Minister-president Hermann Goering heeft, als gevolmachtigde voor het vierjarenplan op voorstel van den minister van Economische Zaken, den studietijd aan de technische hoogescholen en mijnbouwkundige hoogescholen tot drie jaar verkort en den studietijd aan de technische vakscholen tot twee jaar.
De reden is het steeds meer merkbare gebrek aan technici en ingenieurs.
Verder is de mogelijkheid geschapen voor kosteloos studeeren tot een totaal aantal studenten van 30 pct. van de beschikbare plaatsen.
(Deutsche Nachrichten-Büro)

F. **NEDERLAND. — „Wilde bussen" - Noodwet door Tweede Kamer aangenomen. - Geen onttrekking aan de wet door middel eener naaml. vennootschap. —**
De Tweede Kamer heeft zich op 23 December bezig gehouden met de kwestie der wilde busdiensten.
De Tweede Kamer heeft n.l. met 64—5 stemmen het noodwetje op de „wilde" busdiensten aangenomen.
Tegen stemden de N.S.B. en de heer Kersten (Staatk. Ger.).
Tevoren waren twee amendementen op dit ontwerp goedgekeurd:
1e. Een amendement, strekkende om te voorkomen, dat naamlooze vennootschappen zich aan de werking der wet zouden weten te onttrekken met 53 tegen 16 stemmen (tegen de N.S.B. en van de R.-Katholie-

ken de heeren Van Poll, Hermans, Van Maarseveen, Kuiper, Mes, Sweens, Groen, Ruys de Beerenbrouck, Teulings, Beaufort, Bachg en Bajetto);
2e. een amendement om de werking der noodwet tot 16 Augustus 1939 te doen gelden en niet gedurende twee jaren, n.l. tot 1 Januari 1941, zooals de minister het voorstelt. Dit werd z. h. s. goedgekeurd.
(Alg. Handelsblad)

A. **NEDERLAND. — Verboden Voetbalwedstrijd Nederland—Duitschland. - Besluit van burgemeester van Rotterdam heeft volledige instemming der regeering. —**
Op vragen van het Eerste Kamerlid den heer Van Vessem, o.a. naar aanleiding van den verboden voetbalwedstrijd Nederland—Duitschland, heeft de regeering geantwoord, dat het besluit van den Burgemeester van Rotterdam de volledige goedkeuring der Regeering heeft. (Nwe Rott. Crt.)
(Vorig bericht 3571 C.)

B. **NEDERLAND. — Onze zelfstandigheidspolitiek weerspiegeld in de dislocatie van de weermacht. —**
De Regeeringspersdienst meldt:
Naar aanleiding van in de Duitsche pers verschenen beschouwingen over de vraag ot de dislocatie der Nederlandsche strijdkrachten moet leiden tot de opvatting der Nederland zijn Zuidgrens en met name zijn Westgrens min of meer ongedekt laat, terwijl het een onevenredig groote troepenmacht aan de Oostgrens gereed zou houden, wordt van bevoegde zijde het volgende medegedeeld:
In dagen van internationale spanning worden langs onze kust opgesteld niet één batalion (gelijk in Duitsche bladen op gezag van een publicatie van een Nederlandsch oud-opperofficier was vermeld), doch verscheidene bataljons, nog afgezien van de kust-artillerie. In normale tijden zijn deze meer in het centrum des lands gelegen. Bovendien moet bij een beoordeeling dezer dislocatie er mede rekening worden gehouden dat onze Westgrens een zeegrens is, en dus een natuurlijke belemmering vormt voor een aanvaller. Vooral echter moet gelet worden op het feit, dat de kustverdediging niet alleen — en zelfs niet in de eerste plaats — aan de bovenbedoelde troepen der landmacht is toevertrouwd, doch bovenal aan de Koninklijke marine, die daarvoor de beschikking heeft over het noodige varend materieel en doode weermiddelen als mijn-versperringen.
Wat de Zuidgrens betreft, zij er op gewezen dat deze korter is dan de Oostgrens.
Voor de zooveelste maal moge uit het voorgaande blijken, dat het der regeering ernst is met de toepassing harer zelfstandigheidspolitiek naar alle zijden. (Regeeringspersdienst)

29 DECEMBER 1938

C. **VEREENIGDE STATEN. — Minister van Handel. - Mutaties. —**
President Roosevelt heeft Hopkins, den administrateur van de „Work Progress Administration" benoemd tot opvolger van Roper, den afgetreden minister van Handel. Hopkins zal worden opgevolgd door kolonel Harrington. De W. P. A. is de federale instantie, welke belast is met de sociale voorzorg.
(New York Herald Tribune) **(V. b. Kabinet 1108 C.)**

D. **POLEN. — Gemeenteraadsverkiezingen. —**
De uitslag der gemeenteraadsverkiezingen van 18 December is thans bekend en luidt als volgt:

Nat.-dem. Nationale Partij	407	zetels
Kamp der Nat. Unie (regeeringspartij) .	383	„
Socialistische partij	174	„
Arbeidspartij van gen. Haller	53	„
Joodsche partijen	56	„
Duitsche eenheidslijst	16	„
Div. kleine partijen	77	„

Beschouwt men alleen de zuiver Poolsche partijen, dan blijkt dat tegenover de 383 mandaten van het kamp der Nationale Unie 639 mandaten van de Poolsche oppositiepartijen staan. (Deutsche Nachr.-Büro)
(Vor. ber. Verkiezingen 3554 G.)

E. **ITALIE. — Mussolini wijdt de nieuwe stad Carbonia in. —**
Mussolini heeft op 18 December de nieuwe stad Carbonia in het steenkoolgebied van Bacuabis, nabij Cagliari, op Sardinië ingewijd. (Telex-A.N.P.)
(Vor. ber. Nieuwe Steden 3006 H.)

F. **LUCHTVAART. — Centraal vliegveld - Rotterdam komt ook in aanmerking. —**
De Tweede Kamer heeft op 22 December de motie-Van der Waerden, luidende:
„De Kamer, erkennende, dat de regeeringsbemoeiing met het luchtverkeer tusschen Nederland en het buitenland noodzakelijk is,
van oordeel, dat, naast Amsterdam, ook Rotterdam behoefte heeft aan een vliegveld, passend in het internationale luchtverkeer,
spreekt het vertrouwen uit, dat de regeering bij hare luchtvaartpolitiek ten volle rekening zal houden met de internationale beteekenis der beide economische centra,
gaat over tot de orde van den dag",
met 72 tegen 14 stemmen aangenomen. (Telegraaf)
(Vorig bericht 3460 A.)

G. **FRANKRIJK. — Premier Daladier's meerderheid in zake budget 1939, 2% loonkwestie en vertrouwen.**
De Fransche Kamer heeft met 291 tegen 284 stemmen art. 2 van de begrooting, waarbij de kwestie van vertrouwen was gesteld, aangenomen.
De ratificatie der wetsdecreten werd dus verkregen met een meerderheid van zeven stemmen, doch zij vormde in feite de goedkeuring der Kamer van de fiscale maatregelen der regeering ter verzekering van het evenwicht op de begrooting.
Bij de stemming over het artikel betreffende de buitengewone nationale bijdrage van twee procent der loonen en salarissen, bleef de regeering andermaal in de meerderheid. Vóór stemden 322, tegen 265 afgevaardigden, terwijl 23 zich van stemming onthielden. Het kabinet had slechts een amendement aangenomen, waarbij de laagste loonen uitgezonderd worden. Aan het einde van de Kamerzitting heeft de regeering opnieuw de kwestie van vertrouwen gesteld over de totale begrooting. Toen bleef het kabinet met 366 tegen 229 stemmen in de meerderheid. (Le Temps)
(Vor. ber. Kabinet 3574 F.; Begrooting 3137 F.; Financ. Decreten 3554 A.)

H. **JOEGO-SLAVIE. — Kabinet-Stojadinowitsj. - Wijziging. —**
De Joego-Slavische premier, Stojadinowitsj, heeft, overeenkomstig de parlementaire gewoonte na gehouden verkiezingen, prins Paul het collectieve ontslag van het kabinet aangeboden. Daar de premier in tweederden van de kiesdistricten de absolute meerderheid heeft behaald, heeft op 21 Dec. '38 de prins-regent Stojadinowitsj opnieuw met de vorming eener regeering belast.
De ministerlijst van het tweede kabinet-Stojadinowitsj is spoedig daarna gepubliceerd. Stojadinowitsj bekleedt de functies van premier en minister van Buitenlandsche Zaken, minister van Binnenlandsche Zaken is Milan Atsjoenowitsj (laatstelijk politiepresident van Belgrado), van Oorlog generaal Neditsj, van Financiën Letica. (Telex-A.N.P.)
(Vor. ber. Kabinet 3501 A.)

I. **OSS. — De Marechaussee. - Uitspraak van den Centralen Raad van Beroep. —**
Op 22 Dec. '38 heeft de Centrale Raad van Beroep te Utrecht onder presidium van mr. E. J. Beumer, uitspraak gedaan in de klacht van de zes wachtmarechaussees uit Oss, aan wie de opsporingsbevoegdheid was ontnomen.
De uitspraak van het Ambtenarengerecht werd bevestigd en het beroep tegen deze uitspraak ongegrond verklaard. (De uitspraak hield, naar men weet, in, dat de klacht ongegrond was verklaard.)
Uit de motiveering stippen wij nog aan:
De Centrale Raad, van oordeel, dat de minister van Justitie niet in strijd heeft gehandeld met eenig artikel uit de reglementen, regelende de bevoegdheden der Kon. Nederlandsche marechaussee, noch ook in strijd met eenig door klagers aangevoerd artikel uit

het Wetboek van Strafvordering, heeft mitsdien de uitspraak van het Haagsche Ambtenarengerecht bevestigd, tevens op grond van zijn meening, dat de minister geen misbruik heeft gemaakt van zijn bevoegdheid, toen hij de brigade verplaatste en haar een deel der opsporingsbevoegdheid ontnam.
(Nieuwe Rott. Crt.) **(Vorig bericht 3349 E.)**

A. **GROOT-DUITSCHLAND. — Het bezoek van Dr. Hjalmar Schacht naar Londen. - Emigreerende Duitsche Joden. —**

Volgens de Financial News heeft dr. Schacht, de president van de Duitsche Rijksbank, die de gast was van den gouverneur van de Bank van Engeland, aan de inter-gouvernementeele commissie voor de vluchtelingen-kwestie een plan doen toekomen. Het Duitsche plan zou het volgende inhouden:

De deelnemende regeeringen zullen haar aankoopen van Duitsche goederen uitbreiden. Deze aankoopen zouden dan als een aanvullenden export beschouwd moeten worden en dientengevolge buiten het mechanisme vallen van de bestaande clearing-overeenkomsten en in vrije deviezen betaald worden. Een bepaald percentage — naar men meent niet meer dan 30 pct. van deze deviezen — zou worden toegewezen voor de transfer van Joodsch kapitaal, dat de emigranten met zich mee mogen nemen. Het resteerende bedrag van 70 pct. der vrije deviezen zou ten bate van Duitschland komen en derhalve dienovereenkomstig de Duitsche buitenlandsche reserves versterken.
Het plan, dat natuurlijk alleen door de betrokken regeeringen verworpen of aanvaard kan worden, is door de intergouvernementeele commissie aan de regeeringen der Vereenigde Staten, Frankrijk en Engeland toegezonden.
Het blad schrijft, dat er omtrent de officieele houding ten opzichte van het schema geen aanwijzingen voorhanden zijn. Volgens de niet-officieele opinie van goed ingelichte kringen echter is het plan absoluut onaannemelijk. Men acht het onredelijk, dat Duitschland in staat zou zijn, de vervolging van de Joden te gebruiken om zijn deviezenpositie te versterken. Het uiterste, waartoe men redelijkerwijze zou kunnen gaan, zoo meent men, is, dat Duitschland alleen vrije deviezen krijgt tot een bedrag, gelijk aan het getransfereerde kapitaal. Ook in dit geval zou Duitschland het voordeel hebben van een extra-uitvoer.
(Financial News)
(Vor. ber. Dr. Hjalmar Schacht 3262 D.)

B. **NEDERLAND. — Vluchtelingen. - Minister Goseling stelt een limiet van 7000 personen vast. —**

Op de vragen van het Tweede-Kamer-lid den heer Albarda, betreffende snellere afdoening van verzoeken om toelating van Duitsche vluchtelingen hier te lande en het aantal toegelaten vluchtelingen, heeft de minister van Justitie op 23 December o.a. het volgende geantwoord:
Het aantal gevallen, waarin door den minister sinds 7 November 1938 toestemming is verleend tot toelating in ons land van vluchtelingen voor opneming in gezinnen, kampen en koloniehuizen, zal zeer binnenkort zijn gestegen tot 7000. Op deze wijze is in de daarvoor het meest in aanmerking komende gevallen, binnen de grenzen van hetgeen voor ons land mogelijk is, hulp verleend geworden. Verdere toelating van de groote aantallen vluchtelingen (voor de toelating van kinderen bestaat nog eenige ruimte) acht de regeering niet verantwoord. Na afwikkeling van de nog in behandeling zijnde verzoeken zal zij er tot haar leedwezen toe moeten overgaan, terug te keeren tot het stelsel, dat slechts in zeer bijzondere omstandigheden toestemming tot binnenkomst hier te lande wordt gegeven. (Alg. Handelsblad)
(Vorig bericht 3570 A.)

C. **TURKIJE. — Onteigening van Buitenlandsche Concessies. —**

De Turksche regeering heeft besloten, alle diensten van openbaar nut te nationaliseeren, door onmiddellijk de thans nog bestaande buitenlandsche concessies over te nemen.
Deze beslissing heeft betrekking op Fransche, Italiaansche, Duitsche en Belgische ondernemingen.
De buitenlandsche ondernemingen, welke worden getroffen door dit regeeringsbesluit, bezitten concessies voor de tram, den ondergrondschen spoorweg en de gasverlichting van Istanboel, de electriciteits- en watervoorziening van Smyrna en de electrische centrales in Brussa en het binnenland van Anatolië.
De onderhandelingen tusschen de regeering en het Belgische concern S.O.F.I.N.A. voor de onteigening van de tram en den ondergrondschen spoorweg van Istanboel zijn afgebroken, aangezien verschil van meening bestaat over het bedrag, dat door de Turksche regeering betaald moet worden.
De concessie voor de electrische stroomvoorziening in Istanboel is reeds door de Belgen aan de regeering overgedaan. (Avondpost)

30 DECEMBER 1938

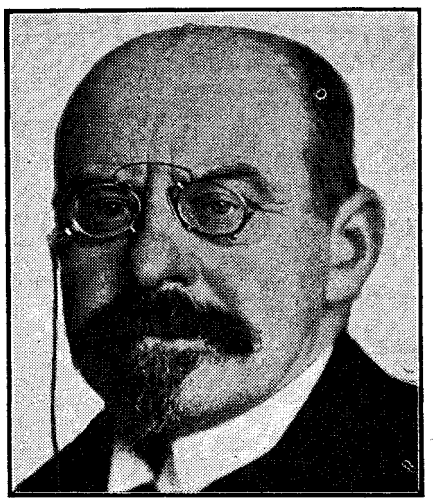
D. **FRANKRIJK. — Italiaansche Ongeldigverklaring der overeenkomst van 1935. - Fransch antwoord. - Radio-rede van den Minister van Financiën, Reynaud. - Groote Emissie Nederlandsche tranche ƒ 100 millioen. —**

Op grond van de mededeeling van 17 December, waarbij de fascistische regeering de Fransche regeering er van in kennis heeft gesteld, dat zij de Fransch—Italiaansche overeenkomsten van Januari 1935 niet langer als geldig beschouwde, heeft op 27 December François Poncet graaf Ciano een nota ter hand gesteld, waarin het Fransche standpunt in deze aangelegenheid wordt uiteengezet.
Sedert de sluiting der overeenkomsten door Mussolini en Laval, aldus de nota, had Italië tot den laatsten tijd toe nimmer haar geldigheid betwist. Thans werpt zij het feit op, dat nimmer een uitwisseling van ratificatie-oorkonden is geschied, dat Frankrijk zou hebben nagelaten te onderhandelen over een conventie, welke op grond van het verdrag van 1935 de handels- en vestigingsverdragen van 1896 ten aanzien van Tunis moest vervangen en, daarenboven, dat Frankrijk den geest dezer verdragen zou hebben geschonden door de toepassing van sancties tegen Italië, welke door den Volkenbond waren afgekondigd. Indien er dan geen ratificatie-oorkonden zijn gewisseld, ligt hiervoor niet de schuld bij Frankrijk, dat de overeenkomsten heeft bekrachtigd bij een stemming in het parlement. Overigens hadden zij een begin van uitvoering door het feit, dat Italië 250.000 aandeelen van den spoorweg Djiboeti-Addis Abeba werden aangeboden, welke Italië heeft geaccepteerd. Ten aanzien van de conventie inzake Tunis is de vertraging niet slechts door Frankrijk veroorzaakt. Wat de houding van Frankrijk tegenover Italië gedurende het Italiaansch-Abessynische conflict betreft, deze was nooit in strijd met de letter noch met den geest der overeenkomsten van Mussolini en Laval. Frankrijk heeft de sancties slechts toegepast op grond van een Volkenbondsbesluit, dat genomen was ter verdediging van een zijner leden tegen een aanvallenden staat.

Radio-rede van den minister van Financiën. — Paul Reynaud, de Fransche minister van Financiën, heeft op 27 December voor de radio een redevoering uitgesproken, waarin hij o.m. zeide, dat ook hij een nieuw feit had mede te deelen, een feit, dat belangrijk is voor het openbare crediet. Het zoo bespiede, zoo benijde Frankrijk, zal morgen krachtiger zijn dan vandaag, omdat het crediet van een groot land een essentieel element van zijn kracht uitmaakt.
Niet alleen in Frankrijk is het crediet des lands verbeterd. Op alle markten, waar effecten, welke de handteekening van den Franschen staat dragen, genoteerd worden, heeft zich een opmerkelijke stijging voorgedaan. In Amsterdam b.v. zijn obligaties van de spoorwegen in den Midi, die in Fransche francs luiden, gestegen van 19½ tot 37⅞. Eenige dagen geleden heeft men reeds de eerste vruchten kunnen plukken van deze resultaten.
De leening, welke Poincaré in 1926 in November, in Nederland had geplaatst voor de Marokkaansche spoorwegmaatschappij, onder garantie van den Franschen staat, is geconverteerd in een vijf-procents-leening. Thans echter gaat het om nog iets heel anders. Wij hebben zoo juist, aldus spr., met buitenlandsche bankgroepen een operatie afgesloten, welke door haar omvang weergaloos is. Spr. bedoelde hiermede de leeningen, welke met een Nederlandsche en Zwitsersche bankgroep zijn gesloten tot een totaal bedrag van 175 millioen gulden.

Groote Emissie ƒ 175 millioen. — De Fransche regeering heeft met een Nederlandsche en Zwitsersche bankgroep onder leiding van de heeren Mendelssohn & Co. te Amsterdam, de Nederlandsche Handel-Mij., de Schweizerische Kreditanstalt en de Schweizerischer Bankverein, een 4% leening van den Franschen staat afgesloten, aflosbaar in 30 jaar en uit te geven tegen den koers van 95%. Het bedrag dezer leening beloopt ƒ 175.000.000, waarvan een gedeelte van ƒ 100.000.000 in Nederland zal worden geplaatst en een gedeelte van ƒ 75.000.000 in Zwitserland. De oblig. zullen luiden in guldens en in Zwitsersche franken tegen een vasten omrekeningskoers, terwijl de coupons en lossingen ter keuze van de houders, betaalbaar zullen zijn in een dezer muntsoorten.
De uitgifte in Nederland zal slechts tot een beloop van ƒ 70.000.000 geschieden, aangezien het restant van ƒ 30.000.000 reeds vooraf is geplaatst.
De Fransche staat zal het recht hebben om de leening na 3 jaar vervroegd af te lossen.
De leening is bestemd ter aflossing van verschillende in het buitenland geplaatste leeningen van de Grands Réseaux de Chemins de fer français. (Le Temps - La Journée Industrielle)
(Vor. ber. Ongeldigverkl. Overeenk 1935, 3590 A.; Reynaud 3538 B.; Nederl. crediet 3540 C.)

A. EMILE VANDERVELDE OVERLEDEN. —
Op 27 December is Emile Vandervelde, de leider der Belgische werkliedenpartij en een der groote figuren van de Tweede Internationale in zijn woning te Brussel ten gevolge van een beroerte overleden.
Emile Vandervelde werd 25 Juni 1866 te Brussel geboren. Hoewel van gegoede familie, trad hij reeds op 16-jarigen leeftijd tot de arbeidersbeweging toe. Sindsdien is hij steeds gematigd socialist gebleven. In 1885 behoorde hij tot de oprichters van de Belgische Werklieden Partij. Hij beëindigde weliswaar zijn studie in de rechten, maar trad zelden als advocaat op.
In 1894 werd hij lid van het parlement, aanvankelijk voor Charleroi, later voor Brussel.
In 1916 werd hij minister zonder portefeuille en minister voor de Levensmiddelenvoorziening. In 1917 en 1918 was hij lid van den Raad van Oorlog.

Emile Vandervelde

Later werd hij, met zijn partijgenooten, om hun pacifistisch streven, uit het ministerie-Carton de Wiart gestooten. Hij volgde Ramsay MacDonald op als president van de Socialistische Internationale, welke functie hij jarenlang vervulde. Van 1925—1927 was hij minister van Buitenlandsche Zaken in het kabinet-Poullet en het coalitie-kabinet-Jaspar. In den zomer van 1927 scheen hij wel geneigd tot een onpartijdig onderzoek van de kwestie der franc-tireurs (wereldoorlog 1914—1918), maar op aandringen van Frankrijk zag hij daarvan af.
In 1928 sprak Vandervelde zich voor de ontruiming van het Rijnland uit. Daarna betitelde hij het Verdrag van Versailles steeds als een dictaat; ook verklaarde hij zich tegen de regeling der oorlogsschulden, en vóór een wijziging der verdragen, alsmede een vèrgaande ontwapening.
Op de ontwapenings-conferentie van 1932 te Genève zette hij de eischen van de Tweede Internationale uiteen: Opheffing van het onderscheid tusschen overwinnaars en overwonnenen, en een algemeene ontwapening onder internationale contrôle.
Van 1928 tot 1937 maakte hij deel uit van de regeering, laatstelijk als minister van Volksgezondheid in het Kabinet-Van Zeeland.
Hij was hoogleeraar aan de Universiteit van Brussel. Van zijn hand verschenen verschillende werken op juridisch gebied. (Het Laatste Nieuws - Telex-A.N.P)
(Vor. ber. Emile Vandervelde 3532 B.)

B. BELGIE. — Luchtdefensie aangenomen. —
Nadat om spoedbehandeling verzocht was, heeft de senaat op 21 December met 105 tegen 3 stemmen en één onthouding, het wetsontwerp der regeering, waarbij de verdediging van het grondgebied tegen luchtaanvallen georganiseerd wordt, aangenomen.
Generaal Denis, de minister van landsverdediging, verklaarde, dat het ontwerp sedert verscheidene weken gereed is. Dat wij, zeide hij, thans om spoedbehandeling hebben verzocht, komt omdat de internationale toestand zich meer en meer ontwikkelt in een richting, die voor ons niet gunstig is.
Verder heeft de minister nog verklaard, dat hij reeds, zonder de goedkeuring van den senaat af te wachten, maatregelen had genomen, om snel de beschikking te hebben over materiaal voor de luchtverdediging. (Agence Belga)
(Vorig bericht 3585 I.)

C. FRANKRIJK. — Socialistisch partijcongres in zake buitenlandsche politiek. - Motie Blum-Zyromski-Lebas meerderheid. —
De commissie voor de resoluties van het socialistisch partijcongres is er niet in geslaagd, een accoord over de buitenlandsche politiek tot stand te brengen tusschen de groep-Blum en de groep-Faure. Beide groepen handhaven haar standpunt, zoodat het congres in zake de buitenlandsche politiek, welke de partij zal volgen, een keuze tusschen de twee moties zal moeten doen. In de commissie kreeg op 26 December de motie Blum-Zyromski-Lebas (tegen de politiek van München) 18 stemmen. De motie van Paul Faure, welke voortzetting van de vredespolitiek van München beoogt, kreeg 11 stemmen. Vier commissieleden hebben zich onthouden. (De Telegraaf)
(Vorig bericht 3532 G.)

31 DECEMBER 1938

D. CHINA. — Conflict met Japan. - Verklaring van den premier, prins Konoje, in zake diplomatieke betrekkingen tusschen Mandsjoekwo en China. - Afwijzing van Tsjang-Kai-sjek. —
In zijn verklaring ter gelegenheid van het instellen van de volledige diplomatieke betrekkingen tusschen Mandsjoekwo en China en het sluiten van een anti-komintern-verdrag tusschen China en Japan, heeft de Japansche premier Konoje op 22 Dec. 1938 gezegd, dat Japan en het nieuwe China op voet van gelijkheid naast elkaar zullen leven. De Japansche regeering is evenwel vastbesloten de militaire operaties door te zetten tot de anti-Japansche Kwo-Min-Tang vernietigd is.
Tezamen met de vooruitziende Chineezen zal evenwel gewerkt worden aan een nieuwe orde in Oost-Azië. Japan, het nieuwe China en Mandsjoekwo, zullen tezamen strijden tegen het communisme en zij zullen op economisch gebied samenwerken.
Onder de huidige omstandigheden verlangt Japan evenwel, dat Jaapnsche troepen in China blijven als anti-communistische maatregel en dat Binnen-Mongolië zal worden aangewezen als buitengewoon anti-communistisch gebied.
Verder is Japan niet voornemens een economisch monopolie in China uit te oefenen, noch zal het China vragen de belangen van derde mogendheden te korten; alleen verlangt Japan, dat gegrond op het beginsel van gelijke rechten tusschen beide landen de Japansche onderdanen vrij kunnen wonen en handeldrijven in China.
Japan zoekt in China geen gebiedsuitbreiding of vergoeding van de kosten der militaire operaties, doch het verlangt slechts een minimum garantie, dat China de plichten van deelgenoot bij het instellen van de nieuwe orde zal nakomen. Japan zal niet alleen de souvereiniteit van China erkennen, doch is zelfs bereid afstand te doen van de rechten van exterritorialiteit en concessie.
Tsjang-Kai-sjek heeft verklaard, dat de vredesvoorwaarden van prins Konoje, zooals deze uiteengezet zijn in de verklaring van 22 Dec. '38, geheel onaanvaardbaar zijn. Hij voegde hieraan toe, dat dit een volledige overgave van China zou beteekenen. (Domei - Telex-A. N. P.)
(Vor. ber. Chin.-Jap. Confl. 3584 C.; Konoje 3525 C.)

E. LETTEREN. — Boeken die door de pers gunstig besproken zijn. - Onze wekelijksche opgave. —
Duitsch: Hilda Torthofer — „Der Schicksalsberg". (Verlag Kösel-Pustet, München)
Anton Zischka — „Brot für zwei Milliarden Menschen". (Wilhelm Goldmann Verlag, Leipzig)
(Vor. ber. 3588 F.)
Engelsch: H. G. Wells — „Apropos of Dolores." (Cape) **(Vorig bericht 3588 F.)**
Nederlandsch: C. J. Kelk — „Rondom tien gestalten". (A. W. Bruns & Zn's Uitg. Mij.)
Jeanne van Schaik-Willing — „Uitgestelde Vlucht". (Em. Querido Uitg. Mij.) **(Vor. ber. 3588 F.)**
Zweedsch (in het Nederlandsch): Elisabeth Bergstrand-Poulsen — „Het groote Weefsel". (Meulenhoff, Amsterdam) **(Vor. ber. 3542 E.)**
(Red. K. H. A.)

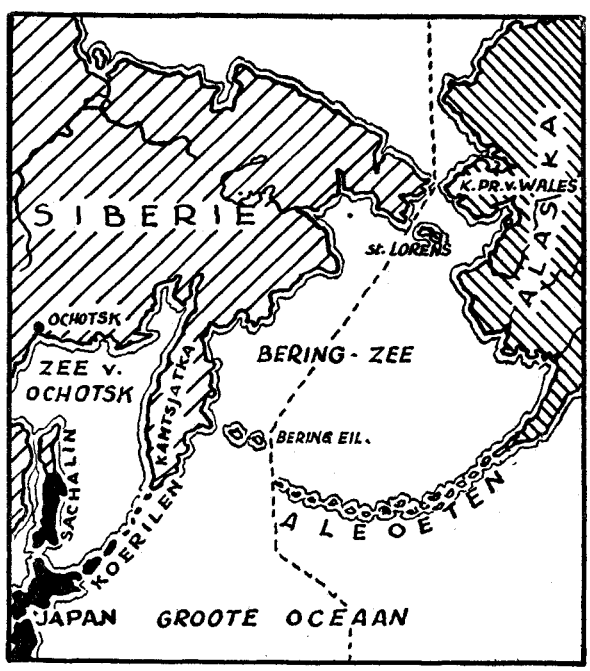
1 JANUARI 1939

A. HET RUSSISCH-JAPANSCHE VISSCHERIJ-GESCHIL. — Oorzaken. —

Sedert eenige jaren verschijnen omstreeks de jaarwisseling talrijke berichten in de courant, die er getuigenis van afleggen, dat het met de Japansch-Russische visscherij-overeenkomst nog steeds niet wil vlotten.

Dat in een dichtbevolkt land met een lange kust en schralen bodem als Japan de visscherij een der belangrijkste bestaansbronnen is geworden, wekt zeker geen verbazing. De visscherij, die vroeger de meeste beteekenis had, was die in de zuidelijke wateren, waar met behulp van primitieve vaartuigen de vangst van sardines, makreel, bonito, tai, inktvisch en oesters uitgeoefend werd. De steeds toenemende bevolking maakte het voor Japan noodzakelijk ook de noordelijke wateren, benoorden den 38sten breedtegraad, in exploitatie te nemen. De visscherij in het noorden wordt gekenmerkt door de massale vangst van voor Japan betrekkelijk goedkoope visch, zooals zalm, haring, kabeljauw en krabben. De vangst vindt voornamelijk plaats in het zeer ondiepe gedeelte van de zee, dat als een smalle, soms ook breedere strook de continenten omzoomt. Ongelukkig voor Japan is deze strook langs de Japansche kust zeer smal. Reeds vóór de twintigste eeuw breidde het zijn visscherij dan ook uit langs de kustgebieden van Mantsjoerije, Russisch Oost-Azië en den mond van de Jangtse Kiang en hierdoor ontstonden de moeilijkheden.

Bij het Sachalin-Kuriles Exchange Treaty van 1875 kreeg Japan het recht in de Russische wateren buiten Kamtsjatka te visschen. Dit duurde tot het einde

Het Japansche vischgebied in de Bering- en Ochotsk-Zee.

van den Russisch-Japanschen oorlog toen de zegevierende Japanners bij den vrede van Portsmouth zeer gunstige voorwaarden konden bedingen. Het gevolg was de twee jaar later, in 1907, gesloten visscherijconventie, waarbij een jaarlijksche veiling werd ingesteld, waar zoowel Japanners als Russen zouden kunnen bieden op de verschillende vischgronden langs de kust. Toen deze conventie in 1919 moest worden vernieuwd, had Japan de Sovjetregeering nog niet erkend. Na de erkenning in 1925 volgden nieuwe onderhandelingen, die in 1928 tot een nieuwe conventie leidden, waarbij Japan het vischrecht kreeg langs de kusten van de Japansche zee, de Zee van Ochotsk en de Beringzee. Het systeem van de jaarlijksche veiling bleef gehandhaafd. Een nadeel voor Japan was echter de onzekerheid omtrent de grootte van het jaarlijks te pachten gebied, daar Rusland net zooveel gebieden buiten de veiling kon houden als het wilde. Bovendien waren er nog gebieden, die het met inachtneming van de belangen van Japan aan een der beide partijen kon toewijzen. Vreezende, steeds minder te zullen krijgen, drong de Japansche regeering op een nieuwe regeling aan, die dan ook in 1932 tot stand kwam. Deze overeenkomst garandeerde Japan een bepaald percentage van het aantal perceelen.

Een andere bron van moeilijkheden leverde de verrekening van de pachtsom, daar de roebel geen internationalen koers heeft. Kort voor de jaarlijksche veiling van 1934, deelde Rusland mede, dat als koers zou gelden 1 roebel = 75 sen, hetgeen hierop neer kwam, dat Japan tweemaal zooveel zou moeten betalen, als waarop het gerekend had, nml. 4 millioen yen, een eisch, die gebaseerd was op de 40% depreciatie van de yen. Japan wist echter door te zetten, dat de pacht tegen den ouden koers mocht worden betaald, hoewel voor het einde van het jaar de huurprijs aan de nieuwe omstandigheden zou worden aangepast. Met de nieuwe onderhandelingen vlotte het niet erg. De openbare meening in beide landen was geprikkeld door het voortdurend in beslag nemen van vaartuigen, zoowel door Rusland als door Japan, wegens vermeend visschen in verboden water. Toen men het, aan het einde van 1936 eindelijk eens was geworden over een nieuw verdrag, dat tot Januari 1945 geldig zou zijn, sloot Japan met Duitschland een verdrag tegen de Komintern, wat door Rusland prompt werd beantwoord door de weigering het nieuwe verdrag te onderteekenen, hoewel men bereid was het bestaande verdrag met een jaar te verlengen, hetgeen ook in het volgend jaar geschiedde.

De onderteekening van de definitieve conventie weigert Rusland nog steeds, waarbij het zich beroept op de schending van het verdrag van Portsmouth door Japan, toen dit land Mantsjoerije bezette. Het eischt ook van Japan, als garant voor Mandsjoekwo, de betaling van den laatsten termijn van den door Rusland verkochten Chineeschen Oosterspoorweg. Verder verneemt men, dat Rusland ook na de onderteekening van een definitieve overeenkomst, bepaalde kustgedeelten voor de Japanners zal verbieden uit strategische overwegingen.

De Japansche aspiraties in Siberië en China zijn bekend genoeg. Evenals elders beschouwt men ook hier de Japansche visschers als voorposten van het Japansche imperialisme. Rusland doet daarom alles om Siberië tot ontwikkeling te brengen, teneinde het economisch en militair een krachtiger positie tegen Japan te geven. Hiertoe behoort ook het tot ontwikkeling brengen van de Russische visscherij, waartoe zelfs vele Noorsche vaartuigen zijn gecharterd. Of het mogelijk zal zijn de Japanners te verdringen is zeer de vraag, want de Japanner is taai en volhardend en is gedwongen alles aan te grijpen en uit te buiten. De Russen daarentegen zijn in het oosten nog niet zoo groot in aantal en leven nog in betrekkelijken overvloed, hetgeen de Japanners prikkelt. Om sterker te staan heeft de Japansche regeering de concentratie der afzonderlijke maatschappijen bevorderd. Hiertoe werd de Nichiro Company opgericht, die tevens de nieuwe Pacific Ocean Fishery Company, waarin de belanghebbenden bij de kustvisscherij georganiseerd zijn, controleert.

(Nwe Rotterd. Crt.) **(Vor. ber. 3591 G.)**

B. POLEN. — Actie tegen de Joden. —

Honderdzestien afgevaardigden, behoorende tot het kamp der nationale eenheid, hebben op 21 December een interpellatie gericht tot den Poolschen minister-

president terzake van een emigratie op groote schaal van Joden uit Polen.
De interpellanten verklaren zich tegen een toevlucht zoeken tot geweld en excessen, welke zij niet waardig en niet in overeenstemming achten met de eer der Poolsche natie, doch „betoogen de noodzakelijkheid van een radicale vermindering van het aantal Joden, die een element vormen, dat de normale ontwikkeling der nationale krachten verzwakt en remt en bovendien een ongewenscht element zijn, dat de economische onafhankelijkheid der Poolsche bevolking, d.w.z. de boerenbevolking, hinderpalen in den weg legt".
(Polska Agencia Telegraficzna)
(Vor. ber. Anti-Semitisme 3258 E.)

A. **FRANKRIJK. — Senaat keurt de begrooting 1939 goed. — Voorraad der Gouddeviezen in 7 jaar 140 milliard francs verminderd. — Redevoering van Reynaud en Caillaux. —**
Tijdens de debatten van den Franschen Senaat over het algemeene ontwerp van de begrooting, heeft o.a. ook de minister van financiën, Paul Reynaud, het woord gevoerd. Hij gaf een uiteenzetting van den financieelen en economischen toestand van het land en toonde aan, dat de levensstandaard te hoog is. De Fransche staatsschuld is met achttien milliard per jaar toegenomen, terwijl de goudvoorraad van de Bank van Frankrijk regelmatig is verminderd. De voorraad goud-deviezen, welke in 1931 nog 220 milliard bedroeg, was in November 1938 gedaald tot 80 milliard. Om het kapitaal naar Frankrijk te doen terugkeeren, stonden twee wegen open: monetaire vrijheid of dwang. De regeering heeft den eersten weg gekozen.
De minister zette uiteen, dat met een democratisch parlement het vraagstuk der wisselcontrôle niet is op te lossen.
Vervolgens zeide de minister, dat de eerste zorg van de regeering is geweest, de behoeften van den staat te verminderen en vervolgens de inkomsten op te voeren.
Ten slotte verklaarde Reynaud, dat de heffing van twee procent door alle belastingbetalers zeer goed te dragen is, in ieder geval gemakkelijker te dragen dan de gevolgen van een nieuwe daling van de waarde van het geld.
Door bijna alle leden werd de uiteenzetting van den minister luide toegejuicht.
Caillaux, de voorzitter der senaatscommissie voor financiën, heeft tijdens de bespreking geconstateerd, dat alle regeeringen sedert den oorlog het land tot overdreven uitgaven hebben gedreven. Hij wenschte Reynaud geluk met de maatregelen, die het geld goedkooper zullen maken, maar verweet hem, den belastingbetalers de 10 milliard te hebben gevraagd, die aan de begrooting ontbraken. Hij herinnerde er aan, dat boven een zekere grens de belastbare materie verdwijnt. Er moet een einde komen aan den staatsmoloch, die zijn diensten onbeperkt uitbreidt.
De Senaat heeft op 30 December de behandeling van de begrooting 1939 beëindigd. De geheele begrooting werd aangenomen met 279 tegen 16 stemmen.
Na deze stemming der eerste lezing ziet de begrooting er als volgt uit:
Ontvangsten 66.203.859.819 francs, uitgaven 66.136.927.024 francs. (Le Temps - Telex-A.N.P.)
(Vor. ber. Begrooting 3594 G.; Goud 2079 A.; Reynaud 3595 D.)

2 JANUARI 1939

B. **NEDERLAND. — Vragen van den heer De Marchant et d'Ansembourg in zake opbrengst collecte voor Vluchtelingen. - Antwoord van Minister Colijn; meer dan één millioen gulden per dag aan steun. —**
Op vragen van den heer De Marchant et d'Ansembourg betreffende het houden van een Kerstinzameling van regeeringswege, welke luidden:

1. Heeft de Minister er kennis van genomen, dat de opbrengst van de collecte voor Joodsche vluchtelingen, gehouden 3 Dec. j.l., meer dan vierhonderdduizend gulden zou hebben bedragen?
2. Heeft de Minister er kennis van genomen, dat de opbrengst van de inzameling voor de winterhulp aan het Duitsche volk, gehouden op 3 December j.l., den dag van de Duitsche solidariteit, meer dan vijftien millioen reichsmark zou hebben bedragen?
3. Is de Minister niet van meening, dat gezien de sub. 1 en 2 genoemde bedragen een b.v. op Zaterdag 17 December van regeeringswege te houden Kerstinzameling „Zorg voor eigen volk" tenminste een millioen gulden zou behooren op te brengen, waarmede de nijpende nood van vele tienduizenden volksgenooten zou kunnen worden gelenigd?
4. Is het den Minister bekend, dat de leider der nationaal-socialistische beweging bereid is tienduizend collectanten en collectrices voor het doen slagen van de sub. 3 bedoelde Kerstinzameling beschikbaar te stellen?
5. Is de Minister bereid de sub. 3 bedoelde inzameling te organiseeren en het aanbod van den leider der nat.-soc. beweging te aanvaarden?

heeft Minister Colijn op 16 December het volgende geantwoord:
1. Het antwoord luidt bevestigend.
2. Het antwoord luidt bevestigend, met dien verstande, dat van een bericht van die strekking uit dagbladen is kennis genomen.
3. Bij den Minister bestaat de overtuiging, dat het Nederlandsche volk door hetgeen het — ook vrijwillig — bij voortduring voor de armen en noodlijdenden in eigen land doet, bij geen enkel ander volk achterstaat.
Daarnevens valt acht te geven op het feit, dat het Nederlandsche volk door Regeeringsmaatregelen elken dag van het jaar meer dan 1 millioen aan steun in onderscheidene vormen opbrengt. Indien het particulier initiatief een collecte als bedoeld zou willen organiseeren, dan bestaat daartegen, behoudens de goedkeuring der locale autoriteiten, uiteraard bij de Regeering geen enkel bezwaar op. Op de opbrengst daarvan kan bezwaarlijk invloed worden uitgeoefend, wijl deze uitsluitend afhankelijk is van hetgeen — vrijwillig — gegeven wordt.
4. Het aanbod, in deze vraag bedoeld, dat uiteraard niet aan de Regeering kan zijn gericht, is niet ter kennis van den Minister gekomen.
5. Het antwoord luidt ontkennend, omdat de Regeering nimmer collecten organiseert.
(Het Vaderland) **(Vor. ber. Joodsche Vluchtelingen 3595 B.; Collecte 3570 A.)**

C. **FRANKRIJK. — Vlootbouw. — Begrooting Luchtmacht 1939.**
De Fransche minister van Marine, Campinchi, heeft verklaard, dat het vlootbouwprogramma, aan de uitvoering waarvan in 1939 zal worden begonnen, betrekking heeft op den bouw van 130 schepen, waaronder 4 linieschepen van 35.000 ton, 2 vliegtuigmoederschepen van 18.000 ton, 3 kruisers van 8.000 ton, en tal van lichtere schepen en duikbooten. De totale in aanbouw zijnde of op stapel te zetten tonnage zal 340.000 ton bedragen. Dit is het omvangrijkste programma, dat Frankrijk ooit in uitvoering genomen heeft.
Op de begrooting voor 1939 zijn voor de marine in totaal meer dan 8 milliard francs uitgetrokken.
Op 17 Januari '39 zal het eerste Fransche linieschip van 35.000 ton, de Richelieu te water worden gelaten, en denzelfden dag zal de Clémenceau, van dezelfde tonnage, op stapel worden gezet. De plechtigheid op 17 Januari zal een bewijs vormen van onzen wil, onze macht ter zee te handhaven, aldus Campinchi.
De Fransche marineluchtmacht zal parallel met de strijdvloot worden ontwikkeld en in 1939 met nieuwe en moderne toestellen worden uitgebreid.
Tijdens het debat in den Senaat, op 29 December, heeft de rapporteur medegedeeld, dat de raming der luchtmacht voor 1939 ruim 10 milliard francs bedraagt (6.6 milliard in 1938). De gemiddelde kostprijs van een vliegmachine is ong. 3 millioen francs.
(Le Temps) **(Vor. ber. Luchtmacht 3056 C.; Vlootbouw 2553 C.)**

A. PAN-AMERIKAANSCHE CONFERENTIE. — Slotzitting. - Een solidariteitsverklaring bij acclamatie aangenomen. —

De laatste voltallige zitting van de Pan-Amerikaansche conferentie te Lima werd op 25 December '38 met groote plechtigheid geopend. Besloten werd de volgende conferentie te Bogota te houden. Een solidariteitsverklaring werd bij acclamatie en onder langdurig applaus aangenomen. Hull hield hierna een toespraak, waarin hij uiteenzette, dat de conferentie uitdrukking heeft gegeven aan haar onschokbare vastberadenheid de onschendbaarheid der individuen en staten te eerbiedigen. De conferentie heeft bewezen, dat de invloeden der Amerikaansche volken een waardemeter zijn voor den internationalen vrede. Spr. deed vervolgens uitkomen, dat twee resoluties in deze verklaring vereenigd zijn.

1. De veroordeeling van de onverdraagzaamheid op het gebied van het ras en den godsdienst;
2. De veroordeeling door Amerika van de werkzaamheden der politieke collectiviteiten van buitenlandsche groepen.

Hull betoogde opnieuw, dat de orde in de wereld gebaseerd moet zijn op internationaal recht. Sommigen meenen, dat de wereld op geweld is gefundeerd. Op ons continent kunnen wij die idee logenstraffen. De geschiedenis bewijst, dat edele gedachten en geestelijke krachten uiteindelijk overwinnen, aldus Hull.

In de verklaring wordt besloten de volgende aanbevelingen te doen. Zij worden onontbeerlijk geacht om het behoud van de internationale orde, op de basis van wet, vrede, gerechtigheid en sociaal en economisch welzijn der menschheid te verwezenlijken:

1. Iedere inmenging van een land in de binnenlandsche aangelegenheden van eenig ander land is ontoelaatbaar;
2. Alle geschillen van internationale orde moeten met vreedzame middelen worden opgelost;
3. Het gebruik maken van geweld kan op internationaal gebied nimmer worden toegestaan;
4. De betrekkingen tusschen de staten moeten aan deze beginselen gehoorzamen;
5. De eerbiediging en getrouwe nakoming van op internationaal gebied aangegane verplichtingen vormen een onontbeerlijke basis voor den goeden loop der internationale betrekkingen en deze verplichtingen kunnen slechts gewijzigd worden door overeenstemming tusschen de partijen;
6. Vreedzame samenwerking tusschen de vertegenwoordigers der verschillende staten moet bij het geestelijk verkeer tusschen hun onderscheiden volken de beslissing geven, teneinde een wederzijdsch begrip te veroorloven over de vraagstukken, welke zich kunnen voordoen en een vreedzame oplossing van internationale geschillen te vergemakkelijken;
7. Economische heropbouw draagt bij tot het welzijn van ieder volk en dat van alle volken en vergemakkelijkt den vrede tusschen allen;
8. Internationale samenwerking is een noodzakelijke voorwaarde voor de inachtneming van de boven uitgewerkte beginselen.

Nadat de solidariteitsverklaring was aangenomen heeft de Argentijnsche gedelegeerde Ruiz Moreno een redevoering uitgesproken, waarin hij het standpunt van zijn regeering verduidelijkte. Hij wees er o.m. op, dat de geheele geschiedenis der Argentijnsche republiek slechts bestaat uit „daadwerkelijke solidariteit". Voorts herinnerde hij aan den strijd tegen de Spaansche macht. Hier voegde hij aan toe: De geschiedenis der Argentijnsche solidariteit behoeft niet in pacten opgeteekend te worden. Zij ligt in de gevoelens van alle Amerikanen. Zij vormt de politiek van actie van alle regeeringen.

(Nwe Rotterd. Crt. - Telex-A.N.P.)
(Vorig bericht 3579 B.)

3 JANUARI 1939

B. NEDERL. OOST-INDIE. — Kwijtschelding van Schulden. —

Bij den Volksraad is ingediend een wetsontwerp tot wijziging van de Indische Comptabiliteitswet in dien zin, dat de bevoegdheid tot kwijtschelding van schulden aan den lande in bepaalde gevallen van den landvoogd wordt overgedragen op de departementshoofden. (Aneta)

C. NEDERLAND. — Vele Duitsche dienstmeisjes verlaten ons land. - Verdiensten van Hollandsche dienstboden niet meer van steun afgetrokken. —

De Minister van Sociale Zaken heeft per circulaire aan de gemeentebesturen medegedeeld, dat hij er zijn goedkeuring aan heeft gehecht, dat alle verdiensten door gezinsleden van ondersteunden en tewerkgestelden, verkregen met het verrichten van gezinsarbeid van huishoudelijken aard, bij de vaststelling van den steun en de plaatsing in de werkverschaffing geheel buiten beschouwing worden gelaten.

Voor deze verdiensten behoeft derhalve in den vervolge geenerlei aftrek meer plaats te hebben.

Deze maatregel is genomen, teneinde het verrichten van gezinsarbeid van huishoudelijken aard der Nederlandsche meisjes zooveel mogelijk te bevorderen. (In den Haag en Amsterdam hebben vele Duitsche en Oostenrijksche dienstmeisjes bericht ontvangen, per 1 Februari naar hun vaderland terug te keeren. Hierdoor zou een tekort aan dienstmeisjes ontstaan. De regeering heeft gemeend met het oog op dit tekort Hollandsche dienstmeisjes door bovengemelde ministerieele maatregelen aan te moedigen een dienstbetrekking te aanvaarden.) (Het Vaderland)

D. HONGARIJE. — Bezoek van den Italiaanschen Minister van Buitenlandsche Zaken, Graaf Ciano. - As Berlijn-Rome-Boedapest. —

Aan den maaltijd ter eere van den Italiaanschen minister van Buitenlandsche Zaken, Ciano, heeft zijn Hongaarsche collega, Csaky, op 20 December een toespraak gehouden, waarin hij zeide, dat het bezoek van Ciano een reden van vreugde voor het geheele Hongaarsche volk en een nieuw bewijs van de nauwe banden van vriendschap tusschen beide landen is. Deze vriendschap heeft ten doel het stichten van vrede in Midden-Europa. Op den grondslag van recht. Op diezelfde beginselen is de spil Rome—Berlijn geïnspireerd. De Hongaarsche buitenlandsche politiek volgt de lijn van de spil ten aanzien van het streven naar vreedzame betrekkingen tusschen de naties. Hongarije blijft trouw gehecht aan de spilmogendheden en streeft naar goede vriendschap met de landen, welke vriendschappelijke betrekkingen met Duitschland en Italië onderhouden.

Ciano beantwoordde deze toespraak en zeide, dat het hem verheugde, te worden ontvangen in een nieuw Hongarije, dat grooter en sterker is in zijn gewijzigde grenzen, de scheidsrechterlijke uitspraak heeft in Midden-Europa de beginselen van gerechtigheid hersteld, die de duce sedert twintig jaar geëischt heeft. (Stefani) **(Vor. ber. Ciano 3564 B.; Anti-Commun. Front 3014 A.)**

E. TSJECHO-SLOWAKIJE. - Engelsch crediet. —

De Engelsche minister van de schatkist deelde in het Lagerhuis mede, dat het geheele voorschot ad £ 10 millioen aan Tsjecho-Slowakije is uitbetaald. (Nwe Rotterd. Crt.) **(Vor. ber. 3505 A.)**

F. IRAN. — Diplomatieke betrekkingen met Frankrijk, wegens woordspeling, verbroken. —

Gezaghebbende kringen te Parijs bevestigen, dat de regeering van Iran het initiatief heeft genomen tot verbreking der diplomatieke betrekkingen met Frankrijk.

Op 29 December heeft de Fransche regeering door tusschenkomst van haar gezant te Teheran kennis gekregen van dit besluit der regeering van Iran.

De gezant van Iran heeft reeds een jaar geleden bij de Quai d'Orsay geprotesteerd naar aanleiding van een op den Sjah van Iran betrekking hebbende woordspeling, welke in een tijdschrift was gepubliceerd. Deze woordspeling, Chat voor Chah, was ten paleize te Teheran verkeerd opgevat.

Men meent te weten, dat redenen, welke worden aangevoerd ter rechtvaardiging van de nieuwe breuk van denzelfden aard zijn.

Er is, naar het schijnt, thans weer sprake van een humoristisch blad, dat een gemakkelijk te begrijpen woordspeling had gemaakt, welke evenzeer vrij van iedere kwade bedoeling is. (Agence Belga)

G. NEDERLAND. — Defensie bestelt 20 motortorpedobooten. —

Het ministerie van Defensie heeft een contract gesloten voor twintig motortorpedobooten, welke ontworpen zijn door den heer Scott-Paine. De eerste boot zal door de British Power Boat Comp. in Engeland worden gebouwd; de volgende booten door de N.V. Werf Gusto te Schiedam.

De motortorpedobooten zullen dienst doen op de Noordzee en in Nederlandsch-Indië. Zij zijn van een geheel nieuw type. De Nederlandsche marine-autoriteiten hebben zeer geslaagde proeven met dit type boot bijgewoond, waarbij o.a. snelheid, zee-

waardigheid, manoeuvreerwaardigheid en geluidloosheid bij kleine vaart werden beproefd.
De nieuwe boot heeft een lengte van ongeveer 23 meter, de waterverplaatsing bedraagt 32 ton. De maximum-snelheid van de boot is niet bekend, doch naar verluidt, is zij grooter dan die, welke bij vorige motortorpedobooten werd gehaald.
De bewapening bestaat uit vier torpedobuizen van 45 cm kaliber; uit luchtafweermitrailleurs, die in mechanisch bewogen koepels zijn opgesteld en uit dieptebommen De booten zijn van een nevelapparaat voorzien. Zij worden voortgedreven door drie Rolls Royce Merlin-motoren, welke voor scheepsgebruik zijn gewijzigd door de firma Rolls Royce in samenwerking met de British Power Boat Comp.
Groote aandacht wordt besteed aan de woonverblijven en de ventilatie, opdat deze ook voor de tropen geschikt zullen zijn. De booten zullen waarschijnlijk worden bemand door twee officieren en zeven onderofficieren en manschappen.
(Alg. Handelsblad)
(Vor. ber. Leger, Vloot en Luchtm. 3574 C.)

A. **KAREL CAPEK OVERLEDEN. —**
Na een korte ziekte is op 27 December te Praag, 48 jaar oud overleden de schrijver Karel Capek. Capek was een der belangrijkste figuren in de litteraire wereld van Tsjecho-Slowakije. Hij speelde ook een rol van beteekenis in het openbare leven van zijn land en was een persoonlijk vriend van president Masaryk.
Op 9 Januari 1890 is Karel Capek te Klein Schwadonitz geboren. Zijn vermaarde tooneelstuk „R.U.R.", het spel van den mechanischen mensch, waarmede hij terstond een wereldnaam heeft gevestigd, dateert van 1920. Tot zijn belangrijkste stukken behooren verder „Mahropoulos" en „De witte ziekte". Van zijn romans dienen in de eerste plaats te worden genoemd „Aovárna na absolutno", „Krakalit" en „Zahradnikv rok", dat in het Nederlandsch is vertaald als „Het jaar van den tuinman". Voorts schreef hij o.a. vele korte verhalen, humoristische schets- en boekbladen.
(Telex-A.N.P.)

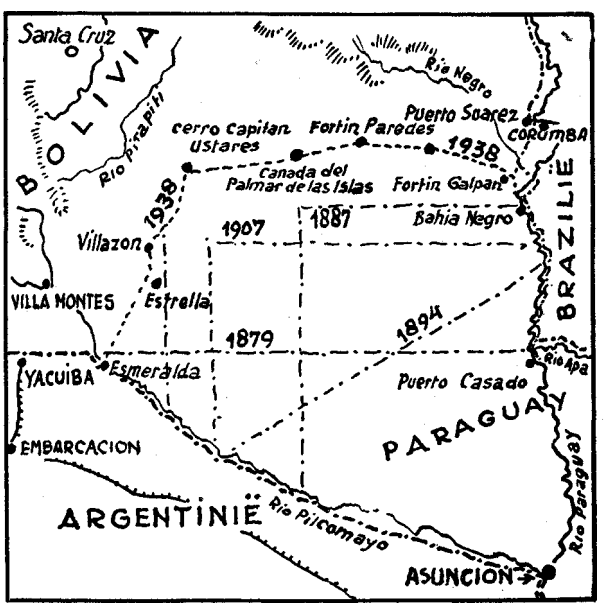
4 JANUARI 1939

B. **NEDERLAND. — Tweede Kamer. - Begrooting van Sociale Zaken. —**
De begrooting van Sociale Zaken is op 21 December door de Tweede Kamer, zonder hoofdelijke stemming aangenomen. (Alg. Handelsblad)
(Vor. ber. 3203 B.; Begrooting 3585 D.)

C. **GROOT-DUITSCHLAND. — Het Vierjarenplan. - Minister Funk belast met maatregelen tot verhooging van productie. —**
De gevolmachtigde voor het vierjarenplan, generaal-veldmaarschalk Göring, heeft op 21 December den rijksminister van Economische Zaken, Funk, de volgende instructie gegeven:
„De uitvoering van het vierjarenplan heeft tot volledige inschakeling van het Duitsche economische leven en van alle werkenden geleid. Een vergrooting van de economische kracht van Duitschland kan nog geschieden door verbetering van de bedrijfsinstallaties, productiemiddelen en productiemethoden, alsmede verhooging van het prestatievermogen van hen, die in het Duitsche economische leven werkzaam zijn. De tot dit doel te nemen maatregelen maken uniforme instructies noodzakelijk. Daarom draag ik u op, alle maatregelen te nemen, die noodig zijn om de capaciteit van het Duitsche economische leven te vergrooten. U bent gemachtigd, de taken, welke met deze doelstelling verband houden, over de voor de uitvoering geschikte organen te verdeelen — bij gebruikmaking van dienstorganen van de partij, haar onderafdeelingen en aangesloten bonden in overleg met den plaatsvervanger van den Führer — en het arbeidsterrein van elk dezer organen af te bakenen. Voor de vervulling van deze taken zijn aan uw instructies onderworpen alle organisaties en ondernemingen, die betrokken moeten worden bij het geheele plan."
Naar ten aanzien hiervan verklaard wordt, is het resultaat van deze instructie, dat thans de rijksminister van Economische Zaken alleen bevoegd is, instructies te geven voor de uitvoering der noodzakelijke maatregelen en de organen en middelen aan te wijzen, die hiervoor moeten worden ingeschakeld. (D. N. B.)
(Vor. ber. Vierjarenplan 3239 C.; Min. Funk 3499 B.)

D. **NEDERL. OOST-INDIE. — Het Parindra-Congres. - Vier moties aangenomen. —**
Op het congres van de „Parindra", dat te Bandoeng op 25 Dec. '38 werd gehouden, zijn vier moties aangenomen.
De eerste houdt in dat Parindra den tijd nog niet gekomen acht om het lidmaatschap toe te kennen aan Indo-Europeanen. Samenwerking met Indo-Europeanen is echter altijd mogelijk, mits deze samenwerking niet indruischt tegen de beginselen van Parindra.
Verder is een motie aangenomen, dat de jeugdwerkloosheid het eerste punt is, dat aller aandacht, ook die van de regeering verdient. Een werkloosheidsstatistiek dient te worden aangelegd, terwijl meer geld voor openbare werken dient beschikbaar te worden gesteld. De economische weerbaarheid van de bevolking moet worden opgevoerd. De „Indianisatie" moet sneller worden doorgevoerd. Werktijden en minimumloonen moeten wettelijk worden vastgesteld en invoering van een werkloosheidsverzekering is noodzakelijk te achten.
De derde motie strekt tot regeling van de kolonisatie op basis van de denkbeelden, ingezet door den heer Koesoemo Oetoyo, zoodat kolonisten zelfstandig kunnen worden.
In de vierde motie wordt aangedrongen op verbetering van de Inheemsche rechtspraak in de buitengewesten. (Aneta)

E. **BOLIVIA - PARAGUAY. — Statistische geschiedenis van het Chaco-conflict. —**

Het kaartje geeft de grenslinies aan tusschen Bolivia en Paraguay in het Chaco-gebied: 1e. In 1879, het grensverdrag Decoud-Quijarro; 2e. 16 Februari 1887, de grensregeling Temayo-Aceval; 3e. 23 November 1894, grensregeling Benitez-Ichavo, waarop eenige protocollen volgden waaronder het protocol van 12 Januari 1907, Finilla-Soler.
Na de ratificatie van 11 Augustus 1938 van het eindverdrag, dat de grens van de punten Esmeralda—Cerro Capitan Uztares—Fortin Galpan vaststelde, werd op 10 October 1938 zoowel door Bolivia als door Paraguay het grensgeschil als definitief beëindigd beschouwd. (Red. K. H. A.)
(Vorig bericht 3389 A.)

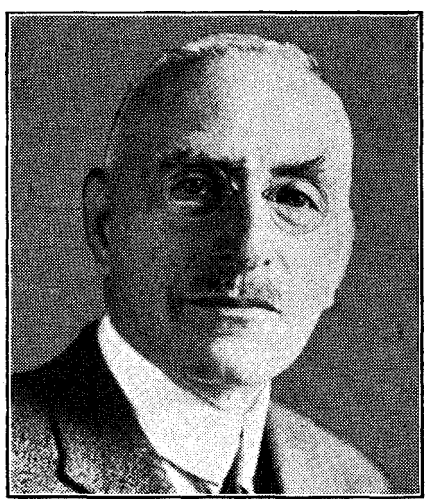
F. **ROTTERDAM. — Gemeentebegrooting aanvaard. - Er blijft een tekort van ƒ 3.100.000. —**
Op 24 Dec. '38 heeft de Rotterdamsche gemeenteraad de begrooting voor 1939, die een tekort van ƒ 3.100.000 aanwijst, aangenomen met 33 tegen 3 stemmen. De twee communisten en de revolutionnair-socialist hebben tegen gestemd. (Nieuwe Rotterd. Crt.)
(Vorig bericht Begrooting 3358 B.)

G. **TSJECHO-SLOWAKIJE. — De Skoda-fabrieken. - Fransche belangen verkocht. —**
De „Times" meldt uit Praag, dat daar officieel is medegedeeld, dat met het oog op den gewijzigden

politieken toestand in Midden-Europa, de Fransche groep Schneider-Creusot, welke tot nu toe de Skoda-fabrieken, de grootste wapenfabrieken in Midden-Europa, heeft gecontroleerd, haar belangen heeft overgedaan aan een Tsjecho-Slowaaksche groep, welke de Tsjecho-Slowaaksche regeering vertegenwoordigt. Schneider-Creusot werd vertegenwoordigd door de Holding Company Union Européenne.
(Times)

5 JANUARI 1939

A. **NEDERLAND. — Hooge Raad. - Jhr. Mr. Rh. Feith als president afgetreden. - Tot president benoemd Mr. Dr. L. E. Visser. - Vice-president Prof. Mr. B. M. Taverne. —**
Op 30 December kwam de Hooge Raad bijeen om afscheid te nemen van zijn president, jhr. mr. Rh. Feith, die wegens het bereiken van den door de wet gestelden leeftijd de zittende magistratuur gaat verlaten.

Mr. Dr. L. E. Visser, de nieuwe president van den Hoogen Raad.

Hoezeer de verdiensten van den scheidenden president, als jurist en als mensch, gewaardeerd worden, bleek uit de woorden tot hem gericht door den oudsten vice-president mr. dr. L. E. Visser en door het hoofd van het parket bij den Hoogen Raad mr. W. J. Berger, uit de hulde hem namens de balie gebracht en uit de zeer groote belangstelling voor deze zitting.
Bij K. B. van 3 Januari 1939 zijn benoemd bij den Hoogen Raad der Nederlanden: tot president mr. dr. L. E. Visser, thans vice-president van gemelden Raad; tot vice-president: prof. mr. B. M. Taverne, thans raadsheer in gemelden Raad.

De nieuwe president van den Hoogen Raad, mr. dr. L. E. Visser, is 21 Augustus 1871 te Amersfoort geboren. Aan de Universiteit te Utrecht studeerde hij rechts- en staatswetenschap. Na beëindiging van zijn universitaire studie in 1894 vestigde hij zich als advocaat en procureur te Amsterdam. In 1897 werd hij benoemd tot adjunct-commies bij het Departement van Buitenlandsche Zaken. Drie jaar later werd hij bevorderd tot commies en in 1902 werd hij toegelaten als privaat-docent in het Volkenrecht aan de Gemeentelijke Universiteit van Amsterdam. Tevens werd hij benoemd tot rechter-plaatsvervanger te Amsterdam. In 1903 werd hij rechter te Rotterdam en in 1911 vice-president van de rechtbank te Rotterdam. Op 1 Maart 1915 deed hij als raadsheer zijn intrede in den Hoogen Raad der Nederlanden. Sinds 1933 was mr. Visser vice-president van ons hoogste rechtscollege. Den laatsten tijd presideerde hij de Kamer voor Strafzaken van den Hoogen Raad.
De heer Visser promoveerde op een proefschrift over: „De territoriale zee". Van hem verscheen ook een bewerking van Kists Handboek over Handelsrecht. Hij is ridder in den Nederlandschen Leeuw en commandeur Oranje-Nassau.
Niet slechts op juridisch terrein heeft dr. Visser groote verdiensten. In het Joodsche leven van ons land neemt hij een zeer vooraanstaande plaats in. Zoo is hij o.a. lid van het Comité voor Bijzondere Joodsche belangen en voorzitter van het Palestina Opbouw Fonds. (Telegraaf)
(Vor. ber. Hooge Raad 3485 G.; Jhr. mr. Rh. Feith 879 G.)

B. **GROOT-DUITSCHLAND. — De productie van synthetische benzine. —**
De productie van synthetische benzine heeft in Duitschland in 1938 een totaal van ongeveer 1,2 millioen ton bereikt of ongeveer 200,000 meer dan vorig jaar. Ingevoerd werd bovendien nog 1,3 millioen ton buitenlandsche benzine, zoodat thans ongeveer de helft van het Duitsche verbruik door binnenlandsche productie wordt gedekt. Een derde van deze productie wordt geleverd door de Leuna Werke van de I.G. Farbenindustrie, een derde door de vier bedrijven van de Braunkohlen Benzin A.G. te Maagdenburg, Zeitz, Döhlen en Schwarzheiden; een derde door de vijf nieuwe bedrijven van de steenkolenindustrie. Ruim 1 millioen ton benzine werd gewonnen volgens het hoogdruk-hydreer procédé van de I.G. Farbenindustrie en slechts de rest volgens het procédé Fischer-Tropsch. (Nieuwe Rott. Courant)
(Vorig bericht 2181 C.)

C. **NEDERLAND. — Handelsovereenkomst met Finland geteekend. —**
De Regeeringspersdienst meldt:
Te 's-Gravenhage werd op 21 Dec. door den minister van Buitenlandsche Zaken en den Finschen gezant hier te lande een overeenkomst onderteekend tot nadere regeling van het handelsverkeer tusschen Nederland en Finland.
De overeenkomst omvat eenerzijds een verlaging en een consolidatie van enkele douane-tarieven in Finland, anderzijds een uitbreiding van de invoermogelijkheden in Nederland van eenige Finsche artikelen.
(Regeeringspersdienst) **(Vor. ber. 3377 A.)**

D. **PROF. R. N. ROLAND HOLST OVERLEDEN. —**
Na een ziekte, die slechts kort geduurd heeft, is op 31 December 1938 in zijn woning te Bloemendaal, Prof. R. N. Roland Holst overleden.
Met prof. R. N. Roland Holst verliest Nederland een van zijn grootste en veelzijdigste kunstenaars, wiens naam niet alleen zal blijven voortleven als die van den edelen voorvechter der monumentale kunst, doch die zich tevens een blijvenden naam verworven heeft als schrijver, schilder en teekenaar. Tal van openbare gebouwen in Nederland zullen tot in lengte van dagen de schoonheid van de werken van prof. R. N. Roland Holst blijven dragen, vele geslachten zullen nog genieten van de „Overpeinzingen van een Bramenzoeker", maar dieper en breeder wellicht nog zal de geest van den ontslapene in Nederland blijven voortleven door den zeer grooten invloed, dien hij als paedagoog en voorganger op de na hem komende geslachten heeft uitgeoefend, een invloed die stellig niet eindigen zal bij zijn directe leerlingen.

Prof. Richard Nicolaas Roland Holst was op 4 December 1868 te Amsterdam geboren. Van 1887—1891 volgde hij de academie en reeds in 1892 begon hij met het vervaardigen van lithografieën, waarbij hij zich een eigen persoonlijke stijl wist te verwerven, die voor het groote publiek onder meer tot uitdrukking kwam in een reeks gelithografeerde aanplakbiljetten voor opvoeringen van het gezelschap van Willem Royaards. In 1918 werd Rooland Holst als buitengewoon hoogleeraar verbonden aan de Rijksacademie voor Beeldende Kunsten, van welke academie hij van 1926 tot 1934 de leiding heeft gehad als hoogleeraar-directeur.
Van de belangrijke werken die prof. R. N. Roland Holst als monumentaal en decoratief kunstenaar geschapen heeft, kunnen o.m. genoemd worden de wandschilderingen in de Amsterdamsche beurs, in het gebouw van de Nederlandsche Heide Maatschappij te Arnhem. De veelzijdigheid van den kunstenaar blijkt o.a. ook wel uit de omvangrijkheid van zijn oeuvre als glazenier, waarvan o.m. getuigen de schoone glasschilderingen in de Domkerk te Utrecht, de groote ramen in de aula van het Amsterdamsche Lyceum, de ramen in het postkantoor te Haarlem, de negen trapramen in het Amsterdamsche stadhuis, het boogvenster in het postkantoor te Utrecht, enz. Ook hiermede echter was de belangstelling en de technische vaardigheid van Roland Holst niet uitgeput. Hij bleek een voortreffelijk portrettist, getuige het schoone

portret, dat hij maakte van zijn echtgenoote, de dichteres Henriëtte Roland Holst—van der Schalk, wel het bekendste, dat van de dichteres ooit vervaardigd werd, — hij maakte litho's naar Brabantsche volkstypen, exlibris, boekbanden, mozaïken stempels, enz. enz. Er is bijna geen genre in de decoratieve Kunst, dat hij niet met meesterhand beoefend heeft.
Van de verschillende publicaties, die van de hand van Prof. Roland Holst verschenen zijn, noemen wij, behalve het belletristische werk „Overpeinzingen van een Framenzoeker": „Ethische factoren in de monumentale schilderkunst", „De Ontwikkeling en Verwezenlijking der Architecturale gedachte in Holland", „Over vrije en gebonden vormen in de plastische kunst", zijn twee bundels „Over Kunst en Kunstenaars".
Als redacteur van het tijdschrift „De Gids" publiceerde hij opstellen over Puvis en Chavannes, over de glasramen in de kathedraal van Chartes, over Jozef Israëls, enz.
Slechts enkele maanden geleden erkende de „Bond van Nederlandsche Architecten" de groote verdiensten van prof. Roland Holst als monumentaal kunstenaar voor de ontwikkeling van de Nederlandsche architectuur door hem tot eere-lid te benoemen. (N. Rott. Crt.)

6 JANUARI 1939

A. ROEMENIE. — De buitenlandsche politiek. - Uiteenzetting van minister Grafenco. —
Het Roemeensche telegraafagentschap Rador meldt, dat de Roemeensche minister van buitenlandsche zaken, Grafenco, in een uiteenzetting van de buitenlandsche politiek op 30 December onder meer gezegd heeft: Roemenië voert een politiek van vrede; het houdt rekening met de werkelijkheid, de ervaringen van het internationale leven en de oude en trouwe vriendschapsbetrekkingen.
De minister zeide verder, dat de koning gedurende zijn reis naar Londen, Parijs, Brussel en Duitschland overal heeft verklaard, dat Roemenië daar gevonden kan worden, waar men werkt voor den vrede.
Wat de minderheden betreft: Roemenië zal den kolonialen staten verzoeken een vreedzame en blijvende oplossing van het Joodsche vraagstuk te vergemakkelijken door vermeerdering van de emigratiemogelijkheden langs den weg van internationale maatregelen. (Rador) **(Vor. ber. Grafenco 3591 D.)**

B. POLEN. — De eischen der Oekrainers afgewezen.
De voorzitter van den Sejm, prof. Makowski, heeft op 21 December den Oekrainschen afgevaardigden medegedeeld, dat hun verzoek, om de kwestie van autonomie voor de Poolsche Oekraine aan den Sejm ter bespreking voor te leggen, van de hand is gewezen. Makowski wees er op, dat de eisch tot zelfbestuur een verzoek tot verandering van de constitutie inhoudt, waarom de desbetreffende motie door een vierde van het aantal leden van den Sejm onderteekend moet worden, voordat zij aan het parlement kan worden voorgelegd. Het zal den Oekrainschen afgevaardigden evenwel niet mogelijk zijn, het vereischte aantal handteekeningen (53) bijeen te brengen, daar zij slechts zestien in getal zijn. Op 21 December hebben zij een geschreven interpellatie ingediend waarin den premier, Skladkowski, wordt gevraagd, of hij kennis draagt van het feit, dat zich einde October en begin November botsingen tusschen Polen en Oekrainers hebben voorgedaan, waarbij de politie en douane tusschenbeide zijn gekomen, waarbij verscheiden Oekrainers werden gewond.
(Polska Agencia Telegraficzna) **(Vor. ber. 3578 G.)**

C. GROOT-DUITSCHLAND. — Tonnage duikbootvloot op pari met Engelsche onderzee-vloot. —
De delegatie der Britsche admiraliteit, die zich naar Berlijn had begeven ter bespreking van den Duitschen eisch i.z. duikboot-pariteit, is op 30 December te Londen teruggekeerd.
Het volgende communiqué werd in den namiddag door het Foreign Office uitgegeven:

„In het Duitsche ministerie van Marine is in den ochtend van 30 December een bijeenkomst gehouden tusschen Britsche en Duitsche vertegenwoordigers, ten einde zekere vraagstukken te bespreken, in verband met de Britsch-Duitsche vlootovereenkomsten van Juni 1935 en Juli 1937.
De besprekingen werden in een zeer vriendschappelijke atmosfeer gevoerd. De vertegenwoordigers der twee landen gaven hun inzichten te kennen nopens de desbetreffende punten, en de Duitsche regeering zal te gelegener tijd een definitief antwoord geven."
Ten tijde van de onderteekening der vlootovereenkomst had Engeland ongeveer 50.000 ton aan duikbooten. Thans heeft Engeland duikbooten tot een tonnage van 70.000.
Het verluidt, dat om een gelijk peil als Engeland te bereiken, Duitschland ongeveer 45.000 ton aan duikbooten zou moeten bouwen, aangezien het thans een duikboot-vloot met een totale tonnage van 25.000 ton heeft. (D. N. B. - Times)
(V. b. Vloot 3584 F.; Vlootacc. m. Engeland 3082 C.)

D. NEDERLAND. — S.D.A.P. Kerstvergadering - Rede van ir. J. W. Albarda. —
De federatie Amsterdam van de S.D.A.P. heeft op den eersten Kerstdag in de groote zaal van het Concertgebouw te Amsterdam een bijeenkomst gehouden waarin de voorzitter van de sociaal-democratische Tweede Kamerfractie, ir. J. W. Albarda, een rede heeft uitgesproken.
De vergadering werd, bij ontstentenis van den heer Ed. Polak gepresideerd door den tweeden voorzitter van de Amsterdamsche partijfederatie, den heer J. G. Suurhof, die in zijn openingswoord voorstelde, een felicitatietelegram te zenden aan mr. M. Mendels, die zeventig jaar is geworden.
Ir. J. W. Albarda herinnerde o.a. in zijn rede aan honderdduizenden werkloozen in deze dagen van winterkoude.
Erger nog zijn buiten onze landsgrenzen de honderdduizenden eraan toe, die om ras en geloof vervolgd worden. Spr. bracht verder de gebeurtenissen in Spanje en China ter sprake.
Kan men in deze wereld nog gelooven aan het vrede op aarde, in de menschen een welbehagen?
Zal de democratie wijken en voldoen aan de eischen der fascistische machthebbers? Daartegenover bestaat slechts een middel: samenwerking van alle staten, die hun vrijheid liefhebben. Wie collectieve veiligheid verlangt, predikt niet den oorlog maar den vrede. Vredelievendheid is een eigenschap van de democratische landen en is ook den volken der fascistische regeeringen niet vreemd. Alleen de fascistische regeeringen zien in den oorlog een edel bedrijf. Dictators moeten hun eigen onderdrukt en weerloos volk onder de wapenen roepen. Groot zijn de spanningen in de fascistische landen.
De zaak voor den vrede is in gevaar, maar zij is niet hopeloos. Door krachtig en moedig optreden kan zij gered worden. Een volk, dat zijn vrijheid wil bewaren, moet sterk zijn tegenover het buitenlandsche zoowel als tegenover het binnenlandsche gevaar.
Ondanks alle verdeeldheid wordt het geheele Nederlandsche volk vereenigd door zijn aangeboren vrijheidszin.
Om de werkloosheid te bestrijden, heeft de S.D.A.P. het z g. plan van den arbeid ingediend, dat niet het gewenschte succes had. Nu worden de beginselen er van stuk voor stuk overgenomen, door hen, die het hebben bestreden. (Het Volk)
(Vor. ber. 3071 B.; S. D. A. P. 3229 B.)

E. DANZIG. — Joden geweerd. —
In een vergadering te Danzig van vooraanstaande Joden en leden van den Senaat is de mededeeling gedaan, dat de Joodsche bevolking van Danzig zich op de noodzakelijkheid moet voorbereiden het gebied der vrije stad binnen drie of vier maanden te verlaten. (Polska Agencia Telegraficzna)
(Vor. ber. Anti-Semitisme 3542 F.)

F. DISCONTOKOERSEN. — Frankrijk. - Verlaging.
De Bank van Frankrijk heeft haar wissel-disconto verlaagd van 2½% op 2%.
De beleeningsrente voor effecten is verlaagd van 3½% tot 3% en die voor dertigdaagsche voorschotten van 2½% tot 2%. (Keesings Financieel Archief)
(Vorig bericht 3554 C.)

G. CHINA. — Conflict met Japan - Wang Tsjing Wei uit den Kwomintang gezet. —
Wang Tsjing Wei, de vroegere minister-president van China en vice-voorzitter van den Kwomintang, die dezer dagen een manifest heeft gepubliceerd, waarin hij zijn goedkeuring hecht aan de op 22 Dec. door den Japanschen premier, Prins Konoye, gepubliceerde vredesvoorstellen, is op 2 Januari '39 uit den Kwomintang gezet en van al zijn functies vervallen verklaard, omdat hij zijn post had verlaten en in tegenstelling met de nationale politiek van China naar vrede met Japan streeft. (Telex-A.N.P.)
(Vor. ber. Chin.-Jap. Confl. 3596 D.)

A. VEREENIGDE STATEN. — Boodschap van President Roosevelt aan het Congres - Verdediging van democratische vrijheden. —

President Roosevelt heeft op 4 Januari '39 een boodschap tot het Congres gericht over den toestand der natie.

De oorlog, aldus spr., is voorkomen, doch het is steeds duidelijker geworden, dat de vrede niet verzekerd is. Overal rondom ons, aldus de president, woeden niet-verklaarde oorlogen, militaire en economische. De stormen, die van buiten komen, bedreigen rechtstreeks drie instituten, die van oudsher voor de Amerikanen onontbeerlijk zijn geweest. Het eerste is de godsdienst; hij is de bron van de andere twee — democratie en internationale goede trouw. In de moderne beschaving vullen alle drie elkaar aan.

Waar de vrijheid van godsdienst is aangevallen, kwam de aanval van zijden, die tegen de democratie gekant zijn. Waar de democratie omvergeworpen is, verdween de geest van de vrije geloofsbelijdenis en waar godsdienst en democratie verdwenen, hebben de goede trouw en de rede in internationale aangelegenheden plaats gemaakt voor felle ambitie en bruut geweld. Een samenleving, die den godsdienst, de democratie en de goede trouw tusschen de naties op den achtergrond dringt, kan geen plaats bieden voor de idealen van den Vredevorst. De Ver. Staten verwerpen zulk een ordening en behouden hun oude geloof. De verdediging van godsdienst, democratie en goede trouw tusschen de volken is alles eenzelfde strijd. Om de een te redden, moeten wij thans besluiten ze alle te redden.

Wij weten wat ons in de Ver. Staten zou kunnen overkomen indien de nieuwe leerstellingen van geweld andere continenten zouden omvatten en ons eigen zouden binnendringen.

Evenmin als andere landen kunnen wij toelaten, dat wij omringd worden door vijanden van ons geloof en onze humaniteit.

Daarom is het gelukkig, dat wij op dit westelijk halfrond onder het gemeenschappelijk ideaal van den democratischen regeeringsvorm een rijke verscheidenheid van hulpbronnen en volken hebben, die samen werken in wederzijdschen eerbied voor den vrede. Wij zijn voornemens ons aandeel bij te dragen in de bescherming van dit halfrond, dezen vrede en dit ideaal tegen stormen, van welken kant die ook komen.

Wij houden vast aan onze historische bereidwilligheid overleg te plegen met alle andere landen, opdat de agressie tusschen hen moge eindigen en de bewapeningswedloop ophoude en de handel hervat worde.

Zij kunnen niet steeds zonder doeltreffend protest daden van agressie tegen zusternaties laten passeeren, daden, welke automatisch ons allen ondermijnen. Woorden mogen vergeefsch zijn, doch oorlog is niet het eenige middel om behoorlijken eerbied voor de meeningen van het menschdom af te dwingen. Althans kunnen en moeten wij ieder optreden of gebrek aan optreden vermijden, dat een aanvaller aanmoedigt, helpt en sterkt. Dit leeren wij, wanneer wij weloverwogen trachten de neutraliteit wettelijk te regelen. Onze neutraliteitswetten kunnen ongelijk en onbillijk werken en feitelijk steun verleenen aan den aanvaller en hem onthouden aan het slachtoffer. Het instinct van zelfbehoud moet ons er voor waarschuwen, dat wij dit niet meer laten gebeuren.

Tegenover de moeilijkheden in de wereld moet nationale eenheid worden gesteld. Als, aldus spr., een andere regeeringsvorm in zijn aanval op de democratie een eenheidsfront kan bieden, moet tegenover dezen aanval een eensgezinde democratie worden gesteld. Zulk een democratie kan en moet in de Ver. Staten bestaan.

Een reorganisatie aanbevelend van de maatregelen van uitvoering van regeering en wetgeving ter verbetering van spoorweg- en andere vervoersproblemen, verklaarde Pres. Roosevelt: „Wij zijn bezig met een wedstrijd om de democratie zoo te doen werken, dat wij doeltreffend zullen zijn in vredestijd en daardoor veilig wat onze verdediging betreft."

Verklarend dat het de eerste plicht was van Amerikaansch staatsmansbeleid kapitaal en arbeid samen te brengen, wees Pres. Roosevelt er op, dat de dictatoren dit deden door louter geweld; hij voegde er echter aan toe: „Hoe zeer wij deze methode verafschuwen zijn we genoopt te erkennen, dat zij althans tijdelijk het probleem van werklooze menschen en werkeloos kapitaal hebben opgelost. Maar kunnen wij met hen wedijveren door stoutmoedig naar methoden te zoeken, werklooze menschen en werkeloos kapitaal samen te brengen en tezelfdertijd onze Amerikaansche levenswijze getrouw te blijven en binnen de grenzen te blijven van wat naar onze meening de beschaving zelf is?"

De president verklaarde, dat het zijn oogmerk was voldoende kapitaal en arbeid aan het werk te zetten om een totaal nationaal inkomen te verkrijgen van tenminste $ 80 milliard per jaar, welk cijfer een aanzienlijke vermindering van de werkloosheid zou teweeg brengen, terwijl de federale inkomsten voldoende zouden zijn voor het huidige peil van uitgaven op den grondslag van het bestaande belastingstelsel.

De dictatuur brengt kosten mede welke het Amerikaansche volk nooit zal betalen — de kosten van onze geestelijke waarde, van ons gezegend recht in staat te zijn te zeggen wat wij willen, van onze vrijheid, de kosten van confiscatie van ons kapitaal, de kosten van in concentratiekampen geworpen te worden en van bevreesd te zijn op straat te loopen met verkeerde buren, de kosten dat onze kinderen worden opgevoed niet als vrije menschelijke wezens, maar gevormd en gemaakt door machines.

Als het vermijden van deze kosten belastingen beteekent op mijn eigen inkomen of rechten op mijn bezittingen zou ik deze belastingen bereidwillig dragen als de prijs er voor is, dat ik en mijn kinderen de vrije lucht inademen in een vrij land, in een levende en niet in een doode wereld. (Telex-A.N.P.)

(Vòr. ber. President Roosevelt 3571 B.)

B. JAPAN. — Kabinet-Konoje afgetreden - Kabinet Hiranoema gevormd. —

De Japansche minister-president Konoje heeft op 4 Januari '39 het ontslag van het kabinet aangeboden. Prins Konoje heeft verklaard, dat hij den tijd gekomen acht, dat de regeering alle krachten moet concentreeren voor de instelling van een nieuwe orde, teneinde een duurzamen vrede in Oost-Azië te handhaven. Hij sprak de overtuiging uit, dat het zeer spoedig noodig zal zijn het vertrouwen der natie te vergrooten door de formuleering van een nieuwe politiek onder een nieuw kabinet.

Baron Hiranoema heeft op 5 Januari '39 een nieuw kabinet gevormd, waarin de volgende ministers zijn opgenomen:

Minister-president: Baron Hiranoema.
Buitenlandsche Zaken: Arita.
Oorlog: Itagaki.
Binnenlandsche Zaken: Markies Kido.
Financiën: Sotaro Isjawatari.
Marine: Admiraal Jonai.
Justitie en Verkeer: Soehiko Sjiono.
Handel, Industrie en Overzeesche Zaken: Josjiai Hatta.
Opvoeding: Baron Sadao Araki.
Spoorwegen: Maeda.
Landbouw en Boschwezen: Sakoeraoetsji.
Openbare welvaart: Hisatada Hirosa.

Zeven van de dertien ministers uit het kabinet Konoje, t.w. Arita, Itagaki, Jonai, Sjiono, Hatta, Araki en Kido zijn in de regeering Hiranoema opgenomen.

Prins Foemimaro Konoje, de afgetreden premier, blijft als minister zonder portefeuille aan het nieuwe kabinet verbonden.

Baron Hiranoema. — De nieuwe Japansche minister-president is geboren in 1865, te Okajama. Hij is een afstammeling van de Samoerai's. In 1926 werd hij benoemd tot vice-voorzitter van den Geheimen Raad van den Keizer. Hij heeft de nationalistische organisatie „Kokahonsja" (nationaal blok) opgericht, welke een reactionnaire traditionalistische politiek aanhing. De deelnemers aan den militairen opstand in Februari 1936 noemden hem als een van degenen, dien zij als minister-president zouden aanvaarden. In Maart van dat jaar werd hij evenwel benoemd tot voorzitter van den Geheimen Raad en moest hij de Kokahonsja ontbinden. Zijn betrekkingen met het hof en de gematigde kringen hebben zijn extremistisch nationalisme wel verzacht, zoodat hij thans ook aanvaardbaar is voor de meer gematigden.

De oorzaken der crisis. — Politieke kringen te Tokio noemen als voornaamste redenen voor de crisis:

1. De rechterzijde en het leger eischen een krachtiger kabinet, dat zal garandeeren, dat de op 22 December bekend gemaakte vredesvoorwaarden worden gehandhaafd. Zij zullen den gematigden elementen niet toestaan de Chineesche aangelegenheden te regelen door een compromis, dat gelijk zou staan met een terugtocht.

2. De rechterzijde en de militairen eischen een krachtige politiek tegenover de vreemde mogendheden en in het bijzonder Sovjet-Rusland.

3. De gematigde en nationalistische kringen zijn gekant tegen een totalitair politiek stelsel, dat geïnspireerd zou zijn op de fascistische staten. (Domei - Telex-A.N.P.)

(Vor. ber. Kabinet 3514 G.; Konoje 3596 D.)

A. SPANJE. — Burgeroorlog. - Recapitulatie van den strijd in 1938. —

De hoop en verwachting van velen, dat het afgeloopen jaar 1938 het einde van den bloedigen burgerkrijg in Spanje zou brengen, is niet in vervulling gegaan. Een definitieve overwinning van een der partijen door de kracht der wapenen is nog allerminst in zicht.

Was 1937 over het algemeen gekenmerkt door een bijna constante reeks successen der rechtsche troepen, die steeds meer grondgebied onder hun controle kregen, in December van dat jaar bewezen de republikeinen, dat hun legerorganisatie effect had gehad en dat de vermindering der politieke twisten en de krachtige leiding van den Madrileenschen hoogleeraar, Negrin, hun troepen ook voor een offensieve actie geschikt hadden gemaakt. De wereld werd ontegenzeglijk verrast toen de regeeringstroepen einde December Teruel, een belangrijk knooppunt aan den weg van Madrid naar Aragon, wisten te heroveren. Plotseling herleefde de hoop in het republikeinsche kamp, de gunstige uitwerking van dit wapenfeit lag dan meer op psychologisch dan op strategisch gebied. Franco besefte dit terdege en zette dan ook alle krachten op het spel om Teruel te heroveren. In de maanden Januari en Februari speelde de strijd zich dan ook in hoofdzaak in dezen sector af en het gelukte Franco's troepen op 22 Februari Teruel weer te bezetten. Van de hierop gevolgde ontmoediging der republikeinen gebruik makend, begon Franco kort daarna den opmarsch in Aragón ten Z.O. van Saragossa. Van republikeinschen tegenstand was aanvankelijk nauwelijks sprake en een groot aantal dorpen en steden viel den rechtschen snel in handen. Einde Maart werd een nieuw rechtsch offensief bij Huesca op touw gezet, bij Lérida trokken de nationalisten de provincie Catalonië binnen en zuidelijker werd de provincie Castellón bereikt. In de eerste week van April werden de plaatsen Lérida en Gandesa genomen en het was een groote slag voor de republikeinen toen de electrische centrales in Noord-Catalonië voor hen verloren gingen. Een reconstructie van het kabinet-Negrin bleek noodig. Prieto, gedoodverfd als de sterke man op het gebied der defensie, moest verdwijnen, terwijl Negrin zelf zijn portefeuille overnam en Del Vayo buitenlandsche zaken herkreeg.

Groote invloed op de krijgsbedrijven had deze gebeurtenis eerst nog niet. Wel boden de republikeinen bij Lérida krachtiger tegenstand, maar de rechtsche opmarsch naar de Middellandsche zeekust kon niet worden tegengehouden en half April begroetten Franco's mannen ten zuiden van Tortosa voor het eerst het blauwe water van de oude wereldzee. Het republikeinsche gebied was in twee deelen gesneden, in de internationale politieke calculaties werd Franco's definitieve overwinning als een kwestie van enkele weken beschouwd en hij zelf kon uitroepen: „De oorlog is voorbij." Toch gaven de republikeinen den moed allerminst op en zelfs het meest gruwelijke van alle intimidatiemiddelen, de bombardementen der burgerbevolking, konden hun moreel niet schokken. Generaal Miaja werd opperbevelhebber van het niet-Catalaansche gebied en de krachtige republikeinsche tegenstand bij het rechtsche offensief op Castellón, alsmede tegenaanvallen in Catalonië, gaven blijk van den verbeten wil tot volhouden der regeeringsaanhangers. Franco was hierdoor gedwongen geweest het offensief in Catalonië op te geven, hij besloot daarom zich eerst van Valencia meester te maken. Half Juni viel in Castellón, een belangrijke vlootbasis, in handen der rechtschen, terwijl in Noord-Catalonië de z.g. verloren divisie, na dapperen tegenstand uit het Arandal werd verdreven en via Fransch grondgebied voor het overgroote deel naar het republikeinsche kamp terugkeerde. Toen half Juli de tweede verjaardag van den burgeroorlog werd herdacht zag de toestand er zoowel voor het oude Sagunto als voor Valencia uitermate dreigend uit. Maar nu volgde het meest verrassende feit van het jaar, dat den oorlog een geheel gewijzigd aspect gaf: op 25 Juli verrichten de republikeinen hun gewaagden, maar niettemin goed voorbereiden overtocht over de Ebro. Het bedoelde effect was bereikt, Franco moest zijn troepen bij Sagunto terugtrekken om aan het republikeinsche offensief weerstand te kunnen bieden. De Ebro werd in de eerstvolgende maanden een terrein van moorddadigen strijd, waarbij beide partijen de zwaarste verliezen van den geheelen oorlog leden en de rechtsche luchtmacht ten slotte den doorslag gaf. Niettemin duurde het tot de eerste week van November voordat deze sector weer geheel in handen van Franco was gekomen. Inmiddels was de reeds in den zomer begonnen rechtsche opmarsch in Estremadura, met als doel de verovering der rijke kwikmijnen van Almadén, tot stilstand gekomen en ook een einde November op touw gezette republikeinsche afleidingsmanoeuvre aan de Segre bracht geen blijvend resultaat. Een nieuw rechtsch offensief in Catalonië begon twee dagen voor Kerstmis.

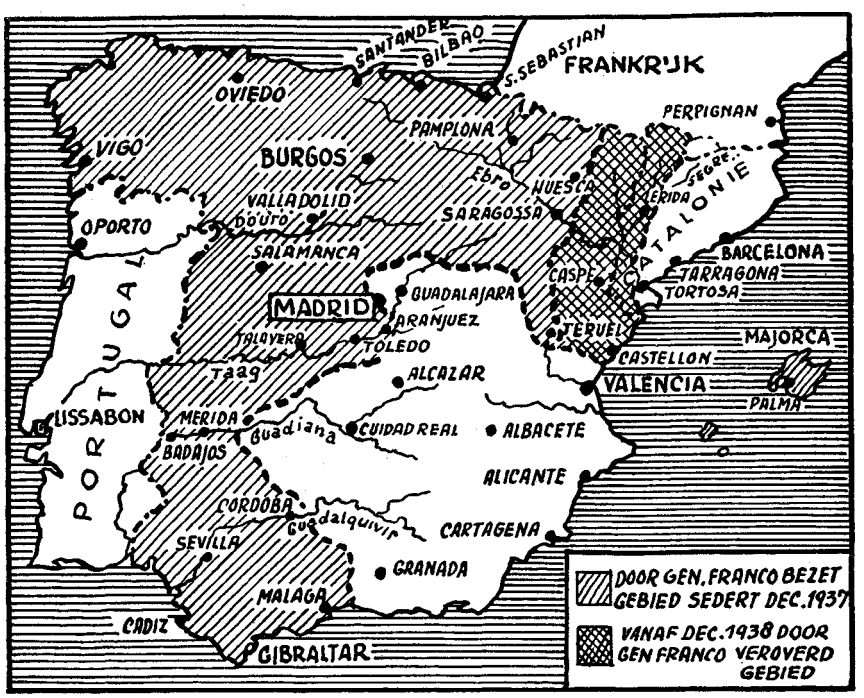
De binnenlandsche toestand in beide kampen werd uiteraard geheel geïnfluenceerd door de krijgsverrichtingen. De regeering-Negrin heeft zich voortvarend betoond bij de reorganisatie van het republikeinsche leger en zich van Russische invloeden, welke aanvankelijk in het regeeringsgebied aanwezig waren, weten te bevrijden en zoo in binnen- en buitenland aan gezag gewonnen. Een tweede reconstructie van het kabinet in Augustus, wegens verschil van meening tusschen de Baskische en Catalaansche ministers en de rest der regeering had weinig te beteekenen. De in Mei gepubliceerde 13 punten van Negrin, waarin de grondslagen voor een onafhankelijk en democratisch regime werden uiteengezet, werden richtsnoer voor het regeeringsbeleid. Verder werden maatregelen genomen tot herstel der godsdienstvrijheid.

In het gebied van Franco werden vele maatregelen genomen om het bestuur van het onder contrôle gekregen gebied te regelen. Diverse landen benoemden verder, ten gunste van hun handelsbelangen, vertegenwoordigers bij de regeering-Franco.

Te memoreeren valt ten slotte nog het feit, dat vele buitenlandsche schepen en vooral Britsche, werden getroffen bij rechtsche luchtaanvallen op republikeinsche havens. Een groot aantal Britsche protesten te Burgos mocht niet baten. Ook een Fransch initiatief in het begin van dit jaar, om stopzetting der luchtaanvallen tot stand te brengen, had geen resultaat.

(Nwe Rotterd. Crt.)

(Vor. ber. 3284 C.; Burgeroorlog 3579 G.)

7 JANUARI 1939

B. LETTEREN. — Boeken die door de pers gunstig besproken zijn - Onze wekelijksche opgave. —

Duitsch: Oskar Jellinek — „Die Geister- und Lebenstragödie der Enkel Goethes." (Oprecht-Verlag, Zürich 1938)

Carl Zuckmayer — „Pro Domo". (Bermann-Fischer, Stockholm 1938) **(Vor. ber. 3596 E.)**

Engelsch: H. E. Bates — „Spella Ho." (Cape)

Margaret Lane — „Edgar Wallace, The Biography of a phenomenon." (William Heinemann) **(Vor. ber. 3596 E.)**

Fransch: Georges Duhamel — „Chronique des Pasquier VII: Cécile parmi nous." (Mercure de France, Paris 1938)

André Maurois — „Chateaubriand." (Grasset, Paris) **(Vor. ber. 3588 F.)**

Nederlandsch: Willem Kloos — „Letterkundige inzichten en vergezichten XXIII. Nieuwe Literatuurgeschiedenis XXVIII." („De Atlas", den Haag 1938)

Nine van der Schaaf — „Leven van Karel de Stoute." (Querido, A'dam)

C. en M. Scharten-Antink — „De groote Zorzi." (Wereldbibliotheek, Amsterdam) **(Vor. ber. 3596 E.)**

(Red. K. H. A.)

A. Eeuwfeest. - Geschiedenis. —

Dit jaar kan worden beschouwd als het honderdste van de uitvinding der fotografie. Zooals het met dergelijke uitvindingen gewoonlijk gegaan is, werd ze door verschillende personen op verschillende tijdstippen verricht en op dezelfde manier ook vervolmaakt.

Intusschen deed op 7 Januari 1838 de Fransche geleerde Arago in de Academie van Wetenschappen te Parijs voor het eerst officieel mededeeling van de nieuwe uitvinding. En hij was hiertoe in staat gesteld door den voormaligen leeraar en officier Joseph Nicéphore Niepce (1765—1833) en den kunstschilder Louis Jacques Mandé Daguerre (1789—1851). Deze twee onderzoekers hadden toen reeds sinds enkele jaren onafhankelijk van elkander een reeks experimenten gedaan.

Niepce ging uit van de door den Duitscher Senefelder uitgevonden lithografie en probeerde de beelden van de camera obscura vast te leggen. Hij verving de door Senefelder gebruikte leisteen door met lichtgevoelige lagen bedekte metalen platen. Hij vond een procédé uit, dat hij heliografie noemde en waarmede hij etsbare drukplaten vervaardigde. Dit gebeurde in het jaar 1816. Langzamerhand verbeterde hij zijn procédé en in 1822 schijnt hij met behulp van zonlicht zijn eerste beelden te hebben vastgelegd. Toch was hij nog niet aan de fotografie toe, al bevond hij zich er niet ver vandaan.

De Parijsche opticien Chevalier, die voor Niepce diens instrumenten en apparaten maakte, vertelde hem over den kunstschilder Daguerre. Deze hield zich met gelijksoortige experimenten bezig. Aanvankelijk liet de te Chalon-sur-Saône werkende Niepce zich niet met Daguerre in, maar toen hij weer eens te Parijs kwam, kon hij zijn nieuwsgierigheid niet bedwingen en de twee wisselden ten slotte hun ervaringen en resultaten uit.

Daguerre had reeds naam gemaakt door de uitvinding van het diorama. Behalve kunstschilder, was hij ook theater-decorateur.

Joseph Nicéphore Niepce.

Daguerre had contact met den natuurkundige Arago (1786—1853) en deze bracht de twee er toe, zich te associeeren, hetgeen in 1829 geschiedde.

Maar in 1833 stierf Niepce, zoodat Daguerre het werk alleen moest voortzetten. Hij aanvaardde intusschen Niepce's zoon Isidore als medewerker en deelgenoot. Isidore had zelf ook geëxperimenteerd. Ze gingen stap voor stap vooruit en te langen leste kon Arago hun werk aan de Academie voorleggen, met het doel, de Fransche regeering er voor te interesseeren. Ook de beroemde Alexander von Humboldt werd ingewijd en hij kon constateeren, hoe met licht beelden werden vastgelegd, zij het dan in heel primitieven vorm.

Louis Jacques Mandé Daguerre.

Fotografie

Arago maakte zich buitengewoon verdienstelijk voor de verspreiding van juiste denkbeelden aangaande de nieuwe uitvinding. Daguerre was in zooverre gelukkiger dan de meeste uitvinders. En in Juli 1838 kocht de Fransche regeering haar aan en verleende Daguere een jaargeld voor zijn leven van 6.000 francs. Isidore Niepce zag zich 4.000 francs per jaar toegewezen.

Toen legde Arago in een plechtige zitting van de Academie alle bijzonderheden aan de mannen der wetenschap voor. Men noemde de nieuwe uitvinding „daguerréotypie". De opname-camera, zooals die door Daguerre en Niepce Jr. ontworpen was, kreeg den naam van „daguerréotype".

De wiskundige Jean Baptiste Biot (1774—1862) sprak zijn verwondering als volgt uit: „Men kan zich het beste een voorstelling van dit wonder vormen door te bedenken, dat Daguerre een kunstmatig oogvlies uitgevonden en dit aan de natuurkundigen geschonken heeft". En, ofschoon velen het aan Daguerre verleend pensioen veel te laag vonden en daarin een officieele geringschatting zagen, bleef hij een algemeen geëerd man en bij de onthulling van zijn grafmonument te Brie-sur-Marne werd van hem getuigd, dat hij „het licht dwong, duurzame werken te scheppen, die even volmaakt zijn als de natuur . ."

Het procédé van Daguerre bestond hierin, dat een goed gepolijste, verzilverde, koperen plaat in een gesloten kast aan jodiumdampen werd blootgesteld. Aldus vormde zich een heel dunne, lichtgevoelige laag van jodiumzilver, die in de camera obscura belicht werd en dan met behulp van kwikzilverdampen ontwikkeld werd. De grootste moeilijkheid bleef aanvankelijk nog het fixeeren en hier heeft Daguerre veel te danken gehad aan het in 1819 door Herschel uitgevonden fixeernatron.

Nog waren de fotografieën primitief. Maar de wereld was er in extase over. Lang na de openbare

bekendmaking bleef het enthousiasme aanhouden en van Napoleon III wordt verteld, dat hij bij een militaire parade een uur op zich liet wachten, omdat hij op weg er heen het uithangbord van een fotograaf had gezien en was afgestapt, om zich te laten fotografeeren. De fotograaf, bekend geworden door zijn keizerlijken klant, kon spoedig zijn cliënteele niet meer aan en werd millionnair.
Zich laten fotografeeren was ook jaren lang een zwaar karwei. Men moest soms urenlang poseeren en werd daartoe zoo ongeveer vastgezet, met armen en beugels, die de voornaamste ledematen in bedwang hielden, zoodat ze niet konden bewegen. Het materiaal van een fotograaf had veel weg van een martelwerktuig.
De weg van de „daguerréotypie" naar de moderne fotografie was een zeer lange en heel ingewikkelde. Talrijke personen hebben aan haar verbetering gewerkt. Omstreeks 1855 werd de „daguerréotypie" door het maken van negatieven verdrongen.
In verband met den langen duur der belichting waren de „daguerréotypen" dikwijls halve schilderijen. Er werd veel op bijgewerkt. Maakte men een foto van een gebouw of monument, dan werden er menschelijke figuren bij geteekend.
De Engelschman Talbot, die omstreeks den tijd, dat Daguerre bezig was, zich eveneens met soortgelijke proefnemingen ophield, heeft veel gedaan voor de moderniseering der uitvinding. Hij was een der eerste reizende fotografen en een voorlooper van het moderne fotografendom. Zijn uitvinding werd „Talbotypie" genoemd. Hij gebruikte voor het eerst papier, dat het evenwel nog tegen de „daguerréotype" moest afleggen, als minder duurzaam.
De geschiedenis van de fotocamera is een hoofdstuk op zichzelf, even interessant en leerzaam als die van de „daguerréotypie". De verbeteringen aan de camera volgden stuk voor stuk. Hetzelfde was met onderdeelen als het objectief het geval.
En langzamerhand verschenen allerlei nieuwigheden op het gebied der fotografie. Zoo b.v. de foto-automaat, terwijl tevens gestadig werd gewerkt aan de verbetering van de techniek van belichting, fixeering en aan de kleurenfotografie.
Terwijl Daguerre uren en uren noodig had, om een onduidelijk beeld op een metalen plaat vast te leggen, terwijl van deze plaat geen copieën konden worden gemaakt, voerden de Duitsche posterijen dit jaar het snufje in van den fotografischen Kerstgroet en Nieuwjaarwensch. Een portret van de(n)gene(n), die wenschte, werd de(n) toegewenschte telegrafisch toegezonden, al of niet met handteekening.
(De Maasbode) **(Vor. ber. Fotografie 3592 A.)**

A. **VEREENIGDE STATEN. — Boodschap van president Roosevelt aan het Congres. - Commentaren. — Indruk in de hoofdsteden.** — De grondtoon van de voornaamste Europeesche reactie op de door president Roosevelt voor het Congres gehouden redevoering op 4 Januari '39 was: voldoening te Parijs en Londen, stilte te Rome en beroering en toorn te Berlijn.

Indruk in de Vereenigde Staten. — De boodschap van president Roosevelt maakt in de meest uiteenloopende kringen te Washington den indruk, dat de president niet als partijman, noch als regeerend partijleider heeft gesproken, doch als hoofd van de natie. Zelfs tegenstanders van Roosevelt prijzen den moed, waarmede de president het conflict tusschen de totalitaire en liberale systemen in het licht heeft gesteld, daarbij openlijk erkennend, dat de totalitaire landen practisch betere resultaten verkrijgen dan de democratieën, althans tijdelijk. **(Vor. ber. 3603 A.)**

B. **GROOT-DUITSCHLAND. — Verlenging van het handelsverdrag met Sovjet-Rusland.** —
Op 19 Dec. '38 is het handelsverdrag met Sovjet-Rusland voor het jaar 1939 verlengd.
In 1931 bedroeg de Duitsche ex- en import met Rusland resp. 762.700.000 en 303.500.000 Mark, goud en zilver 247.000.000 Mark. In 1937 resp. 117.400.000 en 65.100.000 Mark; goud en zilver niets. In 1938 is de ex- en import tot ongeveer 30.000.000 Mark gedaald.
(De Telegraaf) **(Vorig bericht 2638 D.)**

8 JANUARI 1939

C. **NEDERLAND. — Tweede Kamer. - Wetsontwerp houdende regelen met betrekking tot de voorbereiding van voorzieningen in geval van oorlog, oorlogsgevaar of andere buitengewone omstandigheden in de behoeften van volkshuishouding en landsverdediging.** — Bij de tweede Kamer zijn op 28 Dec. '38 acht wetsontwerpen ingediend, houdende regelen met betrekking tot de voorbereiding van voorzieningen in geval van oorlog, oorlogsgevaar of andere buitengewone omstandigheden in de behoeften van volkshuishouding en landsverdediging.

In de toelichting tot het eerste wetsontwerp (wet medewerking verdedigingsvoorbereiding 1939) schrijft de regeering o.m.:
Het ontwerp heeft ten doel de werking der bij de wet economische verdedigingsvoorbereiding 1938 gestelde regelen te bestendigen.
In den modernen oorlog is het verloop van den strijd in hooge mate afhankelijk van het economische aanpassings- en uithoudingsvermogen van een land. Het zeer groote materiaalverbruik door de weermacht maakt deze steeds meer afhankelijk van de mogelijkheid om in haar behoeften te voorzien. Een ongekende vraag naar grondstoffen zal ontstaan, die in vele gevallen het aanbod verre zal overtreffen. Een en ander zal er ongetwijfeld toe leiden, dat in het bijzonder de oorlogvoerende mogendheden de in haar bezit zijnde voorraden niet of slechts onder zeer bezwarende voorwaarden ten uitvoer zullen toelaten.
Wordt de aanvoer uit het buitenland in het algemeen hierdoor in geval van oorlog reeds hoogst onzeker, nog sterker geldt dit voor den aanvoer van overzee door de groote gevaren, die in oorlogstijd ook de neutrale scheepvaart bedreigen.
De hierboven geschetste omstandigheden hebben voor Nederland verschillende consequenties, waarmede de regeering reeds thans terdege rekening moet houden, zoowel voor het geval, dat ons land in een oorlog zal worden betrokken, als voor het geval, dat het er opnieuw in mocht slagen zijn neutraliteit te handhaven.
Ter toelichting tot het tweede wetsontwerp (algemeene vorderingswet 1939) zegt de regeering o.a.:
De regeering stelt er prijs op in rustig overleg met de Staten-Generaal een aantal wetten tot stand te brengen, aan welke zij in tijden van nood de bijzondere bevoegdheden zal kunnen ontleenen, waaraan zij alsdan behoefte zal hebben.
Het behoeft geen betoog, dat de regeering, wanneer zij onverhoopt voor de noodzakelijkheid komt te staan, ter organisatie van 's lands verdediging in den ruimsten zin, in het vrije economische leven in te grijpen, over uitgebreide bevoegdheden zal moeten kunnen beschikken.
Het derde ontwerp is dat voor de „bodemproductiewet 1939". Aangezien het voor een goede uitvoering der wet wenschelijk is, dat reeds thans een regeeringscommissaris en een adviescommissie voor de bodemproductie worden aangewezen, is bepaald, dat de desbetreffende artikelen dadelijk na afkondiging in werking zullen treden.
Voor de overige artikelen geldt dezelfde regeling als in de andere thans ingediende wetten is opgenomen (n.l. bepaling bij Kon. Besluit).
De inhoud van het ontwerp verschilt slechts weinig van dien der bodemproductiewet 1938.
Het vierde is de „distributiewet 1939".
Voorzien is de mogelijkheid, distributievoorschriften te geven, eenerzijds voor goederen voor huishoudelijk gebruik, anderzijds voor de overige goederen, waarbij in de eerste plaats te denken valt aan grondstoffen en half-fabrikaten.
De ministers van Economische Zaken en van Binnenlandsche Zaken zijn er bij het ontwerpen van deze voorschriften van uitgegaan, dat voor een doelmatige distributie van de noodzakelijke levensbehoeften in buitengewone omstandigheden en speciaal in geval van oorlog een zoover mogelijk doorgevoerde centraliseering in de leiding in het belang zoowel van de landsverdediging als van de volkshuishouding onontbeerlijk is. Wil een distributiestelsel effectief werken, dan moet ook in de gedetailleerde uitvoeringsregelingen, waar noodig, uniformiteit gebracht kunnen worden.
Als vijfde tot achtste wetsontwerp volgen dan de „prijsopdrijvings- en hamsterwet 1939", „zeeschepenvorderingswet 1939", „wet behoud scheepsruimte 1939" en „luchtvaartverzekeringswet 1939". (Nieuwe Rotterd. Courant)
(Vorig bericht 3482 A.)

D. **IRAK. — Kabinet-Generaal Nuri es-Said gevormd.** Het kabinet-Djamil Midfai, dat op 17 Aug. 1937 was gevormd, heeft zijn ontslag genomen en werd op 24 December '38 vervangen door het kabinet-generaal Nuri es-Said. Nuri es-Said is minister-president en minister van Buitenlandsche Zaken. Hij was reeds zesmaal minister van Oorlog. (Telex-A. N. P.)
(Vor. ber. Kabinet 2905 C.)

A. **FRANKRIJK. — Reis van minister-president Daladier naar Corsica, Tunis en Algiers. - Italiaansch commentaar. —**
Zoodra de minister-president Daladier de zekerheid had, dat het parlement zijn kabinet niet ten val zou brengen, is hij op 1 Januari '39 naar Corsica en Tunis vertrokken. Met buitengewoon groote geestdrift is hij daar ontvangen. Op Corsica trad de herinnering aan Napoleon op den voorgrond. Bij aankomst van Daladier te Bizerte, de groote marinehaven van Tunis, had een groote politieke betooging plaats. Daladier inspecteerde ook de verdedigingswerken aan den Lybischen kant.
In Italië neemt men aan dit alles aanstoot. Men noemt zelfs de reis van Daladier een uitdaging.
Op 7 Januari is Daladier te Toulon aangekomen. Hij vertrok direct naar Orange, zijn geboorteplaats.
In antwoord op de begroetingsrede, welke de burgemeester van Orange tot hem richtte, heeft Daladier een rede uitgesproken, waarin hij allereerst wees op de noodzakelijkheid van eendracht tusschen alle Franschen ten behoeve van de handhaving van den vrede. Ik kan thans wel zeggen, zoo voegde hij hieraan toe, dat, wanneer een zekere buitenlandsche pers de bekende campagnes gevoerd heeft, dit zijn oorzaak erin vindt, dat die pers meende, dat wij verdeeld waren. In die meening geloofde zij misschien, dat het uur zou komen, waarop men meende Frankrijks plaats in de Middellandsche Zee en elders te kunnen overnemen. Onze wil is, dat zulks niet geschieden zal en het zal niet geschieden. Ik zal Frankrijk en het rijk handhaven, aldus besloot spr. Ik zal de orde en den arbeid in het land handhaven. Dat zijn de beste middelen tot handhaving van de republiek en tot verdediging van de democratie.
Men heeft in Parijs wederom bewezen, zoo schrijft de „Giornale d'Italia", dat men totaal niets begrijpt van de Italiaansche toestanden en van de geheele mentaliteit van het nieuwe Italië. Denkt het Frankrijk van den heer Daladier, dat hij thans Italië heeft bang gemaakt?
Het fascistische Italië, met 45 millioen inwoners, die eendrachtig geschaard zijn om een leider, met een gezonde, goed-geoefende jeugd, die kostbare ervaringen heeft opgedaan in de allerlaatste, meest moderne oorlogen, welke zij heeft gewonnen, is geen land, dat zich door wie ook angst laat inboezemen en zeker niet door Frankrijk. Italië heeft, terwijl het belegerd werd door 52 staten en daaronder in de eerste plaats Frankrijk, zijn imperium gegrondvest. Italië zal ook thans voor zijn rechten weten op te komen. Deze rechten zijn gegrondvest op het verdrag van Londen, op den wereldoorlog, waaraan Italië een zoo belangrijk aandeel heeft gehad en op de omstandigheid, dat andere landen na dien oorlog, de geheele koloniale buit onder zich hebben verdeeld. Daaraan verandert de reis van Daladier niets. Ten hoogste heeft deze gemaakt, dat de Italiaansche inwoners van Tunis thans nog meer dan vroeger recht hebben het Fransche bewind te verafschuwen.
(Le Temps - Telex-A. N. P. - Giornale d'Italia)
(Vor. ber. Daladier 3574 F.)

B. **GROOT-DUITSCHLAND. — De sportbetrekkingen met andere landen. —**
In den vervolge zal de deelneming van Duitschers aan sportgebeurtenissen in het buitenland, evenals sportgebeurtenissen in Duitschland, waaraan wordt deelgenomen door buitenlanders, afhankelijk zijn van de goedkeuring der officieele Duitsche sportleiding. Een desbetreffend besluit van den Rijkssportleider Von Tschammer und Osten is vastgelegd in de regeling betreffende de sportbetrekkingen tusschen Duitschland en andere landen. Deze regeling geldt eveneens voor Oostenrijk, maar strekt zich niet uit tot het Sudeten-Duitsche gebied.
Op 1 Februari '39 zal de regeling van kracht worden. Deze regeling, zoo verklaart men, zal de taak der sportlieden vergemakkelijken en hen behoeden voor alle moeilijkheden welke uit de deviezencontrôle kunnen voortvloeien.
(Deutsche Nachrichten-Büro)
(Vor. ber. Sportbetrekk. met Nederland 3571 C.)

C. **NEDERLAND. — Nationale inzameling ten bate van de vervolgden om geloof of ras. —**
De vanwege het Nederlandsche jeugdleiders instituut georganiseerde geldinzameling op 3 December 1938 ten bate van de vervolgden om geloof of ras heeft het bedrag van *f* 473.033,68 opgebracht.
Het comité voor Bijzondere Joodsche Belangen, het Protestantsch hulpcomité voor uitgewekenen om ras en geloof, het R. K. Comité voor slachtoffers voor geloofsvervolging en het Comité voor hulp aan buitenlandsche kinderen hebben het volgende gepubliceerd:
„Onze diepgevoelde dank gaat ook uit tot allen, die door hun bijdragen de opbrengst der collecte zoo groot hebben gemaakt als de stoutste verwachting niet had durven hopen. Het Nederlandsche volk heeft de aan zijn naam verbonden traditie, om uitgewekenen bij te staan in hun nood, op schitterende wijze gehandhaafd. Den ongelukkigen zal dat een lichtstraal zijn in hun ellende. Ons geeft het besef, dat zoo talloos velen achter ons staan, kracht voor den arbeid".
Namens de comité's waren deze woorden van dank geteekend door de heeren A. Asscher, prof. mr. V. H. Rutgers, prof. dr. J. Schmutzer en H. L. van Eeghen. **(Vorig bericht 3598 B.)**

9 JANUARI 1939

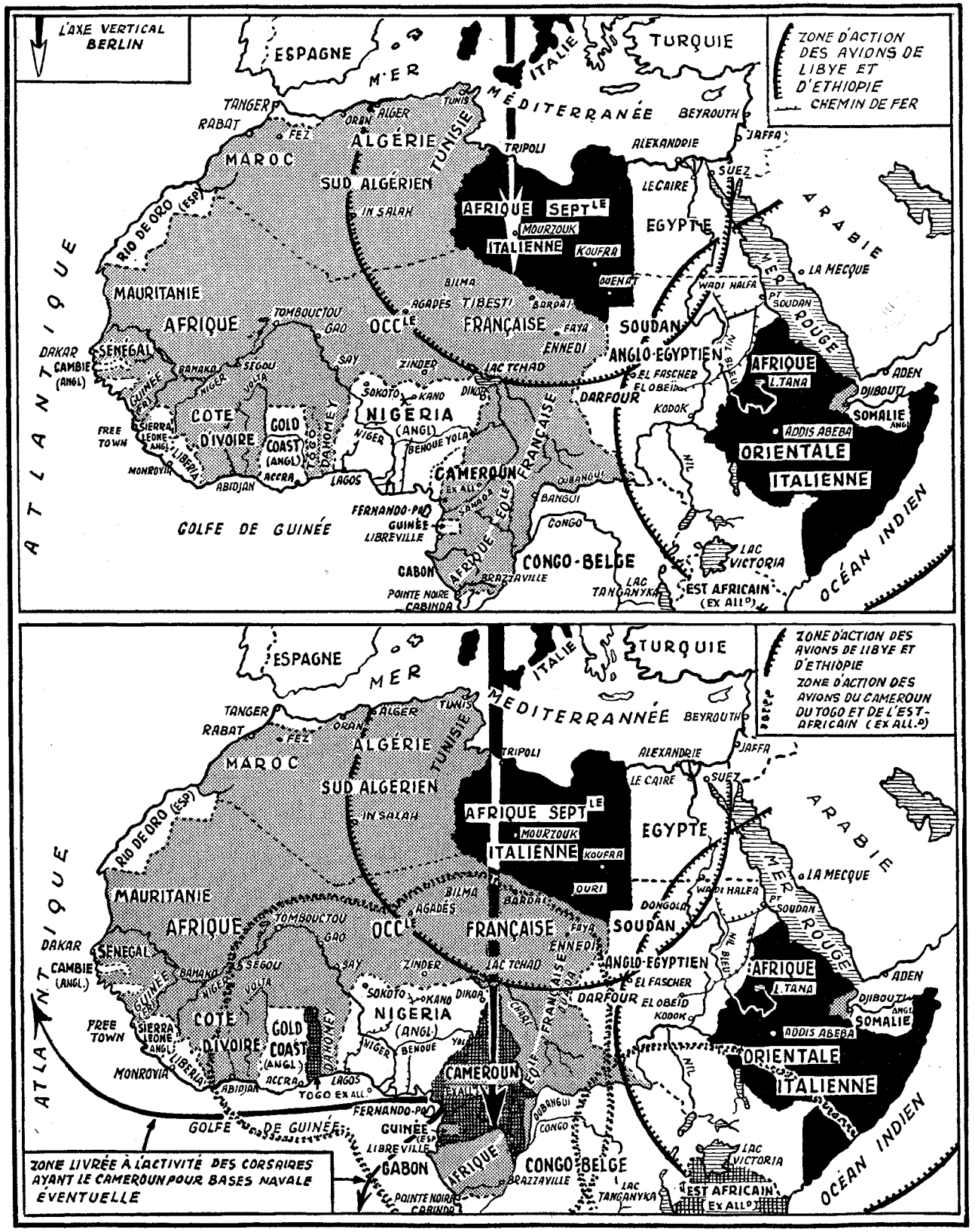
D. **KOFFIE. — Aanvoeren en Afleveringen. —**
(In duizenden balen — volgens „Le Café")

	Aanvoeren		Afleveringen	
	1937-'38	1936-'37	1937-'38	1936-'37
Nederland . .	1.700	1.641	1.751	1.650
Engeland . . .	258	236	239	279
Hamburg . . .	2.722	2.574	2.750	2.734
Bremen . . .	630	631	651	665
Antwerpen . .	620	669	609	661
Havre	2.011	2.499	2.466	2.516
Bordeaux . . .	76	120	97	111
Marseille . . .	425	534	451	538
Kopenhagen . .	286	313	267	312
Zweden . . .	794	802	822	769
Genua	379	360	366	360
Triëst	303	300	295	300
Europa . . .	10.204	10.679	10.764	10.895
Ver. Staten . .	12.365	12.577	12.702	12.459
Totaal	22.569	23.256	23.466	23.354

Uit vorenstaande cijfers blijkt, dat de koffie-aanvoeren en aflevering in Nederland nog steeds belangrijk en zelfs weer toegenomen zijn. Na aftrek der circa 600.000 balen, bestemd voor de Nederlandsche consumptie, zijn gereëxporteerd circa 1.150.000 balen.
Deze sterke achteruitgang van onzen transito-handel is niet daaraan toe te schrijven, dat onze handelaren minder ondernemend zijn dan vroeger, doch aan het streven van verschillende landen om direct in het land van oorsprong te koopen en uitsluitend voor dergelijke aankoopen gelden beschikbaar te stellen.
(Le Café) **(Vor. ber. Koffie 3035 A.)**

E. **POLEN. — Verscherping der Perswet. —**
Bij decreet van den president in zake de pers wordt bepaald, dat de directeuren der bladen en de redacteuren voortaan persoonlijk verantwoordelijk zijn voor hetgeen zij schrijven. De bladen zijn verplicht officieele communiqué's van den minister-president te publiceeren. Wegens beleediging en laster kan een boete van 10.000 zloty worden opgelegd. Een blad, dat zich aan een ernstig vergrijp schuldig maakt, kan worden verboden voor den tijd van zes maanden tot vijf jaar, en een blad dat de openbare orde in gevaar brengt voor altijd. (Polska Agencia Telegr.)

A. NOORD-AFRIKA. — Gevaarlijke zônes voor Fransch en Engelsch Noord-Afrika in verband met de Duitsche koloniale eischen. —

BENEDEN: As Berlijn-Rome en vroegere Duitsche Koloniën (Kamerun, Togo en Deutsch Ost-Afrika-Tanganyika): Gevaarlijke actie-radius voor luchtaanvallen en duikbooten voor geheel Fransch- en Engelsch- Noord-Afrika.

BOVEN: As Berlijn-Rome: Minst gevaarlijke actie-radius voor luchtaanvallen. (Texte et Cartes par le général Tilho)

(Vor. ber. Duitsche koloniale eischen 3548 G.)

A. CHINA. — Conflict met Japan. - Recapitulatie van het jaar 1938. —

Het jaar heeft voor beide landen, maar in het bijzonder voor China veel leed en vernietiging met zich mede gebracht, het aantal soldaten, die op het slagveld zijn gevallen, of burgers die in het achterland en in de steden zijn omgekomen, is ontstellend groot — vermoedelijk zoo groot, dat men ze in millioenen zal moeten tellen. De schade, die is toegebracht aan Japan zoowel als aan China is niet te schatten, voor China heeft die schade nog temeer beteekenis omdat de oorlog er een ware volksverhuizing heeft teweeggebracht — omdat stroomen van vluchtelingen door het land getrokken zijn, zoodat in geheele streken het leven totaal in wanorde is geraakt. Zooals de oorlog er op het oogenblik uitziet, is er veel kans, dat deze wanorde nog zal toenemen, omdat het Chineesche oppercommando er, naar het schijnt, toe zal overgaan de guerilla op groote schaal door het geheele land te organiseeren en dat dus overal het land geschikt zal gemaakt worden voor deze naar het uiterlijk zeer ongeorganiseerde oorlogvoering. Daar in een dergelijke oorlogvoering de geheele bevolking betrokken moet worden, valt te verwachten dat de Japanners in deze streken tot krachtige represaillemaatregelen zullen overgaan.

In militair opzicht is dit jaar de slag voor Soetsjou het belangrijkst geweest. Maandenlang hebben de Japanners en de Chineezen elkander hier het bezit van den Loenghai spoorweg en de verbinding van Noord-China met Sjanghai en Nanking betwist. Enorme troepenmassa's waren op het laatst in een geweldig gebied rondom deze stad samengetrokken en het kon wel niet anders of er waren hier nu zooveel troepen geconcentreerd, dat een zeker evenwicht tusschen de partijen bereikt werd, zoodat met wisselende kansen werd gestreden. In Maart konden de Chineezen dan ook met succes een tegenaanval ondernemen welke leidde tot den slag van Tajertsjwang, die met een Chineesche overwinning eindigde. De Chineezen konden echter van deze overwinning niet gebruik maken om ook nog verdere tegenaanvallen te ondernemen. Daarvoor was hun aanvallende kracht niet duurzaam genoeg en daarvoor waren bovendien de Japansche troepen te talrijk, doch dit succes bij Tajertsjwang, heeft toch de Chineesche legers gered. Er kwam wat ruimte aan het front en toen op 10 April de Japanners na een krachtig offensief Soetsjou bereikten, vonden zij daar geen enkelen Chineeschen soldaat meer. Tsjang Kai-sjek's legers hadden zich in goede orde kunnen terugtrekken. Deze episode van den oorlog is hierom zoo belangrijk geweest, omdat thans aan de legende van onoverwinnelijkheid van de Japansche troepen een einde gekomen was en bovendien omdat de omsingelingstheorie van de Japansche militaire leiders niet onder alle omstandigheden bleek te kloppen. De Japanners hebben niettemin aan deze theorie vastgehouden. Hankou wilden zij op dezelfde manier benaderen. Dat hebben zij ook gedaan, maar ook dit keer was er van een omsingeling van de Chineesche troepen geen sprake. Die waren juist weer teruggetrokken, voordat de stad viel. Japan vond ook hier niets dan de resten van de burgerbevolking, die zich, nadat de Japanners er een tijd waren, dan stilaan aan het juichen zette en een „nieuwe Chineesche regeering" over zich liet komen.

Japan heeft in dit jaar van oorlog de grootte doelen in China alle bereikt. Het militaire genie van de Japanners is bij de verovering van Kanton duidelijk aan het licht gekomen. Op 11 October werden aan de Biasbaai 30,000 man aan land gezet en tien dagen later wat Kanton, de hoofdstad van Zuid-China, in hun handen gevallen. Tientsin, Peking, Sjanghai, Nanking, Kanton en Hankou waren Japansch en van dat oogenblik af had de oorlog gewonnen moeten zijn. Maar op dat oogenblik — toen de leuze van den „langdurigen strijd" in Japan begon plaats te maken voor de leuze van den „langdurigen opbouw" van het nieuwe China — leek ook het einde van den oorlog nog ver, omdat toen geen punten meer te zien waren, als de bovengenoemde steden, die het naderende einde konden markeeren.

De strijd in China is thans van karakter veranderd. Het Chineesche oppercommando heeft een andere tactiek aangekondigd en de Japanners moeten om de bereikte successen te consolideeren een pauze in acht nemen. Nu eerst recht is hun oorlog een strijd tegen het wijde land van China geworden.

De positie van de mogendheden.

In den loop van het jaar is buitendien ook een duidelijke teekening gekomen in het buitenlandsch beleid van Japan, voorzoover dat met China samenhangt en dat is op het oogenblik — afgezien van de anti-komintern vriendschappen — het buitenlandsch beleid. Het aftreden van den minister van buitenlandsche zaken Oegaki op 1 October, maakte duidelijk dat aan de vroegere politiek van Japan, ondanks verzekeringen van het tegendeel, een einde gekomen was. Sindsdien zijn de mogendheden Engeland, Frankrijk en de Vereenigde Staten hun houding ook gaan herzien en gaven deze meer gehoor aan in China handeldrijvende onderdanen, die reeds lang en vergeefs geklaagd hadden, dat aan hun kansen in het door de Japanners bezette gebied een einde gekomen was. De insluiting van Honkong door de Japanners gaf den Engelschen dit inzicht bovendien al wel bijzonder duidelijk. De Japansche soldaat behoefte bij wijze van spreken zijn voet maar wat te verzetten en de geheele kroonkolonie tuimelde in zee. Het opzeggen van het Negenmogendheden verdrag door Japan was een ander teeken.

De herziene houding van de mogendheden blijkt het duidelijkst uit den weer openlijken steun, dien China thans ontvangt. Weliswaar zijn de credieten, die China voor den aankoop van vrachtauto's gekregen heeft nog niet zoo erg groot, doch de steun, dien Engeland en de Vereenigde Staten Frankrijk geven bij het openhouden van de transportwegen door Fransch Indo-China en de steun, dien Engeland China zal geven, als eenmaal de weg via Birma, die China een zeer gunstige toevoerweg geeft in gebruik is en die achter deze credieten verscholen gaat, is belangrijker.

De materieele steun van de Russen beteekent nog steeds veel, de Russische adviseurs, die de Duitsche raadgevers vervangen hebben, zijn zonder twijfel ook zeer nuttig en de groote hulp, die China ontvangen heeft door den Russisch-Japanschen strijd bij Tsjangkoefeng, welke strijd groote Japansche troepencontingenten uit Noord-China naar Mandsjoekwo riep is nog wel het aanzienlijkst. Aan het einde van het jaar, toen de Russisch-Japansche spanning weer toenam moesten wederom troepen aan het Noord-Chineesche front onttrokken worden waardoor China, dat in Sjansi een krachtig Japansch offensief moest duchten, ook ten zeerste hulp vond. (N. Rott. Crt.)

(Vor. ber. 3215 A.; Chin.-Jap. Conflict 3602 G.)

B. VEREENIGDE STATEN. — Handhaving der vloot in den Atlantischen Oceaan. —

Het ministerie van Marine maakte op 23 December bekend, dat het tijdens de Septembercrisis gevormde Atlantische eskader tot nader order in stand zal blijven. Het bestaat uit vier slagschepen, elf kruisers, drie en twintig torpedobootjagers, twee vliegtuigmoederschepen en ca. achttien duikbooten. Van 6 Januari '39 af zal deze geheele vloot, die onder commando staat van vice-admiraal H. Johnson, in den Atlantischen Oceaan geconcentreerd blijven.

(Telex-A. N. P.) **(Vor. ber. Vloot 3449 D.; Leger, Vloot en Luchtmacht 3564 F.)**

C. POLEN. — De „Relief"-schuld aan ons land. —

De Poolsche gezant te 's-Gravenhage, dr. W. Babbinski, heeft namens de Poolsche regeering aan het ministerie van Buitenlandsche Zaken te 's-Gravenhage laten toekomen een chèque van *f* 28.600, zijnde een verdere afbetaling van de z.g. „relief"-schuld van Polen aan Nederland. (Het Vaderland)

D. J. C. SCHROEDER OVERLEDEN. —

Op 18 December is, 67 jaar oud, plotseling te Amsterdam overleden, de Amsterdamsche journalist J. C. Schröder, die onder den schuilnaam „Barbarossa" groote bekendheid heeft verworven, vooral als schrijver van satirieke artikelen.

Johan Christiaan Schröder werd op 11 September 1871 geboren. Na de H.B.S. te hebben doorloopen, was hij eenige jaren werkzaam bij de Amsterdamsche Courant („Het Geeltje"). In 1898 werd hij sportredacteur van „De Telegraaf", van welk blad hij van 1903 tot 1922 hoofdredacteur was. Voorts was hij medewerker van de „Groene Amsterdammer" en „Het Leven" en redacteur van „De Automaat", een uitgave van de „American Petr. Cy.".

Verscheidene boeken verschenen van zijn hand, o.a. Journalistieke Rolmops (1913), Barbarosserie (tooneelcritieken) (1914), Dagboek van een Amsterdammer en „Een dag poilu" (1918).

Sinds jaar en dag verzorgde hij in de „Telegraaf" en „Het Nieuws van den Dag" de rubriek s(otternij) o(f) s(potternij), een dagelijksche satire, waarin hij met zijn scherpe pen critiek op actueele gebeurtenissen ten beste gaf. (Red. K. H. A.)

10 JANUARI 1939

E. VICTOR DE MEYERE OVERLEDEN. —

Op 28 December is, 36 jaar oud, te Antwerpen de Vlaamsche letterkundige Victor de Meyere overleden. Hij behoorde tot de groep van „Nu en Straks". In het tijdschrift van dezen naam publiceerde hij verzen, die sterk den invloed van de Fransche symbolisten verrieden. Hij schreef verder realistisch gekleurde verhalen, die zeer verdienstelijk mogen heeten, zooals „De Roode Schavak". Hij keerde zich echter van de z.g. schoone letteren af om zich vrijwel uitsluitend aan de studie van de folklore te wijden. Geruimen tijd had hij de leiding van het museum voor Folklore te Antwerpen. Na het overlijden van Alphons de Cock werd hij hoofdredacteur van het tijdschrift „Volkskunde". Hij publiceerde diverse bundels Vlaamsche volksvertellingen, terwijl van zijn hand onlangs het boek verscheen „Vlaamsche Volkskunde". Vooral om zijn folkloristische geschriften zal zijn naam bewaard blijven. (Telegraaf)

A. NEDERLAND. — Tentoonstelling. - Pro Arte Christiana. —
Op 7 Januari '39 is in het Stedelijk Museum te Amsterdam in tegenwoordigheid van minister Slotemaker de Bruïne de tentoonstelling „Pro Arte Christiana" geopend door Z. H. Exc. Mgr. J. P. Huijbers, bisschop van Haarlem.
Deze interessante expositie bestaat uitsluitend uit binnenlandsche, katholieke kunst.
De tentoonstelling is de eerste uiting van de stichting „Pro Arte Christiana", welke tot stand kwam door de samenwerking van de Algemeene Katholieke Kunstenaarsvereeniging en den Katholieken Kunstkring „De Violier", welke beide zich de medewerking verzekerden van het Sint Bernulphusgilde.
(De Tijd) **(Vor. ber. Tentoonstellingen 3524 A.)**

B. AMSTERDAM. — Vijfde Kerstsalon van photokunst. —
In de zalen van het Leesmuseum aan het Rokin te Amsterdam is op 7 Januari '39 geopend de vijfde Amsterdamsche Kerstsalon van photographische kunst ter gelegenheid van de herdenking van het eerste eeuwfeest der photographie, georganiseerd door de Amsterdamsche amateurphotografen-vereeniging, in samenwerking met den Bond van Nederlandsche amateurphotografen-vereenigingen, welke aan dezen Kerstsalon zijn zesden nationalen salon had verbonden, welke dit jaar uitsluitend bestaat uit photographische opnamen, binnen Nederland gemaakt, onder den verzamelnaam „Nederland photographisch gezien".
De voorzitter der A.A.F.V., tevens voorzitter van den bond, de heer J. J. Hens, verwelkomde de vele aanwezigen, waartoe o.a. behoorden vele bestuurders van amateurphotografen-vereenigingen uit verschillende deelen van Nederland. (Alg. Handelsblad)
(Vor. ber. Tentoonstellingen 3610 A.)

C. SYRIE. — Stormachtige zitting van de Kamer. - Verdrag met Frankrijk niet geratificeerd. —
Aan het eind van de vorige week is de Syrische Kamer bijeengekomen om de interpellaties over het niet-ratificeeren van het Fransch-Syrische verdrag, door Frankrijk, te bespreken.
De zitting had een stormachtig verloop.
De minister-president Djamil Mardam Bey besteeg het spreekgestoelte en verklaarde aanstonds, dat zijn toegezegde verklaring niet meer noodig was. Hij had de accoorden niet meer in te dienen, daar de Fransche regeering het verdrag verwerpt. „Wij betreuren" — zeide hij — „de huidige besluiteloosheid van de Fransche politiek. Ondanks alles wenschen wij in vriendschap met Frankrijk te leven".
Eenige extremistische afgevaardigden vroegen de gesloten accoorden eenvoudig te verwerpen, en slechts er uit te behouden de bevestiging van de eenheid van Syrië en zijn onafhankelijkheid.
De besprekingen werden dikwijls zóó heftig, dat de voorzitter zich genoodzaakt zag de parlementsleden tot de orde te roepen en de zitting een oogenblik te onderbreken. (Agence Belga) **(Vor. ber. 2457 F.)**

D. NEDERLAND. — Het Nationale Huwelijksgeschenk. - Dankbetuiging van het Prinselijk paar. —
Op 7 Januari '39, den tweeden verjaardag van het Prinselijk Huwelijk, hebben Hunne Koninklijke Hoogheden, Prinses Juliana en Prins Bernhard, het uitvoerend comité en het werkcomité voor het Nationale Huwelijksgeschenk ontvangen in den Baarnschen, door Hunne Koninklijke Hoogheden bewoonden, vleugel van het paleis Soestdijk.
Zooals bekend, vormden de moderniseering en de inrichting van dien vleugel het voornaamste deel van het Nationaal Huwelijksgeschenk naast het Prinselijk jacht, de „Piet Hein". Voorts waren tot die ontvangst uitgenoodigd vertegenwoordigers van Suriname en Curaçao en van het comité uit de Nederlandsche schooljeugd, terwijl mede aanwezig waren de architecten ir. J. de Bie Leuveling Tjeenk, ir. A. J. van der Steur en G. H. Kleinhout met den adviseur J. de Bruyn en den opzichter C. Dijk, die door het uitvoerend comité met de leiding en uitvoering van het omvangrijke werk belast werden.
Bij deze ontvangst verklaarden Hunne Koninklijke Hoogheden er prijs op te stellen uiting te geven aan hun waardeering voor en ingenomenheid met het Nationaal Huwelijksgeschenk. Bij herhaling verzochten de Prinses en de Prins hun dank te willen overbrengen aan allen, die door hun bijdragen en hun werk het bereiken van het verkregen resultaat, dat aan alle verwachtingen van Prinses en Prins voldoet, hebben mogelijk gemaakt. (Avondpost)
(Vor. ber. 2916 D.; Prinses Juliana en Prins Bernhard 3129 A.)

E. EGYPTE. — Het Suez-kanaal. - Egypte's rechten.
Bij een debat over de troonrede in de Egyptische Kamer heeft de minister van buitenlandsche zaken op 28 December nog eens verzekerd, dat Egypte zijn rechten in zake het Suez-kanaal zal weten te laten eerbiedigen. De regeering heeft geenerlei verzoek inzake het kanaal ontvangen en er zijn tot dusver geen internationale besprekingen over gevoerd. Niettemin heeft de regereing niet nagelaten stappen te doen om de rechten van Egypte te waarborgen en zijn positie, wat de kanaalstreek betreft te versterken. De minister zegde hieromtrent binnenkort nadere mededeelingen toe.
De minister van financiën zeide, dat de regeering duidelijk uiteengezet heeft, dat niets kan worden ondernomen zonder haar toestemming, en zulks om drie redenen: 1e. het kanaal ligt op Egyptisch gebied; 2e. de concessie is door Egypte verleend; 3e het kanaal komt mettertijd weer in Egyptisch bezit.
(Telex-A.N.P.)
(Vor. ber. Geschiedenis Suez-kanaal 3586 C.)

F. GROOT-DUITSCHLAND. — Göring's Arbeidsdienst. —
In het „Tijdschrift voor Sociale Practijk" schrijft de staatssecretaris van het Duitsche ministerie van Arbeid, Syrup, dat de omvang van den verplichten arbeidsdienst, waarvoor Göring honderdduizenden arbeiders heeft opgeroepen, de verwachtingen heeft overtroffen. Het aantal opgeroepenen bedraagt 400.000 op een aantal van 21 millioen arbeiders en bedienden. De inlijving van Oostenrijk en Bohemen beteekent volgens Syrup slechts een kleine compensatie voor het tekort aan werkkrachten, daar de beschikbare arbeiders vooral tewerk zijn gesteld „voor den economischen opbouw van hun land". Het Groot-Duitsche Rijk heeft een reserve van een millioen arbeiders noodig. De afwezigheid daarvan, aldus besluit Syrup, dwingt Duitschland, steeds meer te rationaliseeren en zijn activiteit te vergrooten.
(Tijdschrift voor Sociale Praktijk) **(V. b. 3324 F.)**

G. SCHAKEN. — Tornooi te Hastings. —
De eindstand van het te Hastings gehouden schaaktornooi luidt als volgt:
1. Szabo, 7½ pnt.; 2. dr. M. Euwe, 6½ pnt.; 3. en 4. Landau en Pirc, ieder 6 punten; 5. en 6. Klein en Milner Barry, ieder 4½ punt; 7. Golombek, 4 pnt.; 8. Sir G. A. Thomas 2½ pnt.; 9. Tylor, 2 pnt.; 10. Sergeant 1½ pnt. (Red. K. H. A.)
(Vor. ber. 3088 C.; Schaaktornooien 3555 A.)

H. VEREENIGDE STATEN. — Begrooting 1939-40. - President Roosevelt vraagt $ 875 millioen voor steundoeleinden. —
De Amerikaansche regeering heeft bij het Congres de begrooting voor 1939-'40 (begrootingsjaar aanvangende 1 Juli 1939) ingediend.
De inkomsten en uitgaven voor 1939-'40 en de herziene ramingen voor 1938-'39 geven het volgende beeld:

	1939-'40	1938-'39
	$	$
Uitgaven	8.995.000.000	9.492.000.000
Inkomsten	5.669.000.000	5.520.000.000
Tekort	3.326.000.000	3.972.000.000

Voor 1939-'40 zal voor de landsverdediging $ 1.319 millioen worden uitgegeven, of $ 319 millioen meer dan over 1938-'39. Deze $ 319 millioen omvatten $ 99 millioen voor de verdere uitvoering van het loopende program en $ 210 millioen als eersten termijn voor een nieuw program van $ 500 millioen, dat later zal worden ingediend. Andere uitgaven omvatten $ 2266 millioen voor herstel en leniging van nood, waarvan $ 1750 millioen voor de „Works Progress Administration", de „National Youth Administration" en de „Farm Security Administration".

Het begrootingsjaar 1937-'38 (op 30 Juni 1938 geëindigd), geeft — wanneer men de aflossing van schuld en de uitgaven, welke worden bestreden uit de inkomsten der posterijen, buiten beschouwing laat — het volgende beeld:

Uitgaven	$ 7.625.000.000
Inkomsten	„ 6.241.000.000
Tekort	$ 1.384.000.000

De totale openbare schuld wordt tegen 30 Juni 1940 geraamd op $ 44.457 millioen.

De president zet in zijn budgetaire boodschap de volgende punten uiteen:

1e. Gedurende de afgeloopen negen jaar hebben de uitgaven de inkomsten overtroffen.
2e. Het is werkelijk noodzakelijk, de landsverdediging te versterken.
3e. Het geld der belastingbetalers mag niet uit het raam noch in zee worden geworpen.
4e. Geen voorstel inzake de gewone begrooting, welke steeds sluit en de buitengewone begrooting, welke nooit sluit.
5e. De inkomsten uit voorspoedige jaren moesten worden gebruikt, om de uitgaven in kwade jaren te dekken.
6e. In dit stadium van herstel is het niet verstandig, de uitgaven sterk te besnoeien of nieuwe belastingen te heffen.
7e. Een matige belastingverhooging is ingevoerd, teneinde aan de uitgaven tegemoet te komen.

Afgezien van de fondsen voor de „Works Progress Administration", welke bijna zijn uitgeput en welke onmiddellijk ingrijpen van het Congres noodig maken, zijn de grootste bedragen voor 1940 uitgetrokken voor de volgende departementen:

Marine	$ 720 millioen
Oorlog (incl. beheer Panamakanaal)	„ 515 „
Landbouw	„ 705 „

Pres. Roosevelt vraagt $ 875 millioen voor steundoeleinden. Pres. Roosevelt heeft het Congres verrast met een speciale boodschap, waarin goedkeuring wordt gevraagd voor $ 875 millioen ter bestrijding van de kosten voor steundoeleinden van nu af tot 30 Juni voor 270.000 man. (Telex-A. N. P.)

(V. b. Begrooting 3363 C.; Werkloozensteun 3223 E.)

11 JANUARI 1939

A. ENGELAND. — Bank van Engeland staat £ 200 millioen goud af aan Egalisatiefonds. —

Officieel wordt bekend gemaakt, dat de schatkist, in verband met het wederoverbrengen op 5 en 6 Januari '39 van het Issue Department van de Bank van Engeland naar de rekening van het Egalisatie-fonds, van £ 200 mill. goud — d.i. dus £ 530 mill. tegen den huidigen prijs — op grond van een verzoek van de circulatiebank, en in overeenstemming met de Currency and Bank Notes Act van 1928, een memorandum heeft ontworpen, behelzende een verzoek aan het Parlement, om de fiduciaire bankbiljettencirculatie tot £ 400 mill. te verhoogen.

In overeenstemming met de wet zal dit memorandum aan het Parlement worden voorgelegd. De regeering zal een desbetreffend wetsvoorstel indienen, nadat het Parlement besloten zal hebben, de wet van 1928 overeenkomstig het memorandum te amendeeren.

(Alg. Handelsblad) **(V. b. Egalisatiefonds 2842 C.)**

B. NEDERL. OOST-INDIE. — Oudejaarsrede van Mr. H. J. Spit, vice-president van den Raad van Ned.-Indië.

In de Oudejaarsrede, welke mr. Spit, vice-president van Den Raad van Ned.-Indië, voor de Nirom-zenders hield, herinnerde hij in de eerste plaats aan de heuglijke gebeurtenissen in het afgeloopen jaar voorgevallen als de geboorte van Prinses Beatrix en het jubileum van H. M. de Koningin.

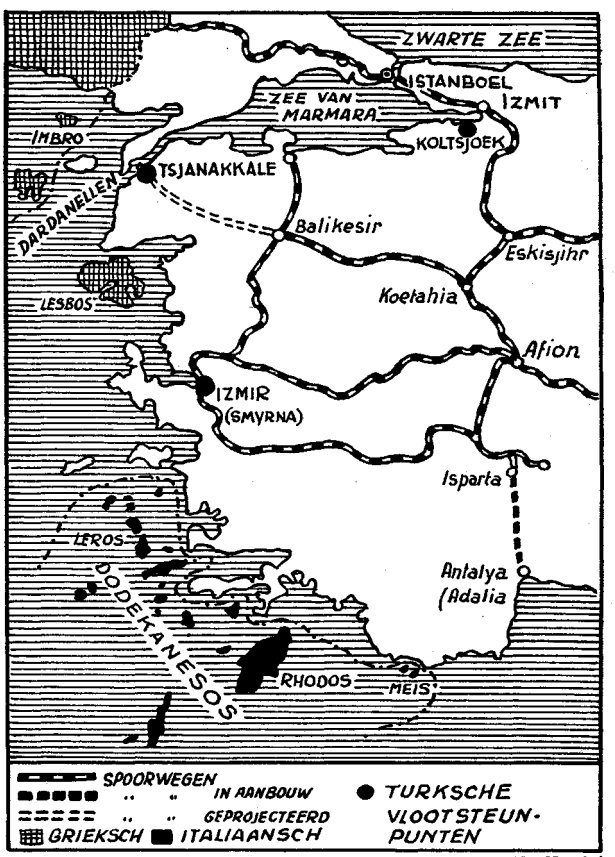
Als lichtpunten in het afgeloopen jaar noemde hij verder voor Nederlandsch-Indië de algemeene vrede, de orde en de rust welke hier heerschten, benevens het feit, dat Ned.-Indië er „weer gekomen is", zij het met veel moeite en zorg. Hij wees er verder op, dat de begrooting voor het jaar 1939 geen betere aspecten biedt dan die van 1938. Het oude jaar ontnam ons de groote illusie, zoo zeide spr., dat na 7 magere jaren 7 betere jaren zouden volgen.

Spr. noemde het feit, dat een punt thans vrijwel in aller gedachten heeft post gevat, n.l. de noodzakelijke paraatheid om Indië zoo noodig en dan zoo bitter mogelijk te verdedigen. Spr. verzekerde met ernst dat dit vraagstuk de volle aandacht heeft van de regeering en haar adviseurs.

Een tweede lichtpunt, zoo zei spr., is het feit, dat de nieuwe moeiljkheden ons niet onvoorbereid zullen vinden. Het apparaat ter verdediging van den uitvoer en ter verzorging van den invoer is krachtig versterkt; de export-productie is grondig gereorganiseerd en in staat gebleken tot snelle en doelmatige aanpassing. In dit land zijn nog expansiemogelijkheden, waardoor de toekomst ons niet enkel van zorgen behoeft te vervullen. Het voornaamste krachtelement in onze maatschappij, en waarop de meeste hoop mag worden gebaseerd is de toenemende saamhoorigheid. Spr. ziet als grootste winst op dit oogenblik vooral, dat wij uit den strijd van de laatste jaren innerlijk sterker, gezonder, geestkrachtiger, elkaar beter begrijpend, en beter toegerust voor de toekomst, zijn te voorschijn gekomen. (Aneta)

(Vor. ber. Mr. H. J. Spit 3519 B.)

C. TURKIJE. — Vlootsteunpunten. —

(Overname zonder bronvermelding verboden) (Red. K. H. A.)

(Vor. ber. Leger, Vloot en Luchtmacht 3101 F.)

D. CHINA. — Conflict met Japan. - Amerikaansche nota aan Japan. —

Te Washington is de tekst gepubliceerd van de nota welke de Amerikaansche ambassadeur te Tokio, Screw, op 31 December '38 heeft overhandigd aan Sawada, den Japanschen vice-minister van buitenl. zaken. De nota zegt opnieuw, dat het opleggen van beperkingen in China door Japan, indruischt tegen de wettige rechten der Vereenigde Staten. Zaken als wisselcontrole, gedwongen muntcirculatie, tariefherziening en monopolistische streven, in sommige Chineesche gebieden, zijn niet slechts onbillijk en onverantwoord, maar beteekenen tevens een schending van

verscheidene internationale overeenkomsten, welke vrijwillig zijn aangegaan. Fundamenteele beginselen als dat der gelijkheid van handelsgelegenheid enz. kunnen niet door een eenzijdige verklaring worden te niet gedaan. De Ver. Staten verwerpen de Japansche „nieuwe orde" in het Verre Oosten en behouden zich alle rechten in China voor. (Nwe Rott. Crt.)
(Vor. ber. Amerik. Nota 3546 B.; Chin.-Jap. Conflict 3609 A.)

A. ASTRONOMIE. — Het uitdijende heelal. —
Voor het Gezelschap voor Philosophie en Parapsychologie te 's-Gravenhage heeft dr. J. J. Raimond jr., directeur van het Haagsche Planetarium, op 20 December een lezing met lichtbeelden gehouden over: Wij en het uitdijende heelal.
Dr. Raimond begon met erop te wijzen, dat de studie van de wereld van de spiraalnevels ons voor twee groote vragen plaatst. De eerste is: Hoe groot is het heelal? De tweede: Hoe is het heelal begonnen en hoe zal het eindigen? De theorie van het uitdijende heelal tracht op beide vragen een antwoord te geven. Ter inleiding beschreef spr. het thans waarneembare gedeelte van het heelal. Zoo ver als onze kijkers reiken, dit wil zeggen tot afstanden van 300 millioen lichtjaren, is de ruimte bevolkt met spiraalnevels. Elke spiraalnevel is een kolonie van vele millioenen sterren en duizenden fantastisch gevormde lichtende en donkere nevels. Een gering percentage van de spiraalnevels beantwoordt niet aan deze beschrijving; zij verkeeren in een nog niet gedifferentieerd beginstadium. De zon is een van de vele millioenen sterren, die tezamen onzen eigen spiraalnevel vormen. In verband met de theorie van het uitdijende heelal zijn twee grootheden van belang. Ten eerste de gemiddelde dichtheid van de materie in het heelal. Het heelal is gemiddeld veel leeger dan het beste vacuum, dat hier op aarde ooit tot stand gebracht werd. Ten tweede doet zich het zeer merkwaardige verschijnsel van de spiralenvlucht voor. Het geheele stelsel van spiraalnevels wijkt uiteen, dijt uit, zoo snel dat alle onderlinge afstanden zich in 1300 millioen jaren verdubbelen. Deze uitdijingssnelheid is de tweede belangrijke grootheid.
Spr. behandelde daarop de kosmische afstooting, de kracht, die volgens Einsteins algemeene gravitatie-theorie een verklaring geeft van de spiralenvlucht. Vervolgens schetste hij de theorie van het uitdijende heelal. Deze theorie gaat van de veronderstelling uit, dat de overige gedeelten van het heelal in wezen gelijk zijn aan het voor ons waarneembare gedeelte. Deze veronderstelling heeft echter tengevolge, dat het heelal beschouwd moet worden als een sferische ruimte. Spr. wijdde enkele beschouwingen aan de eigenschappen van zoo'n sferisch heelal; de moeilijkheid bestaat hierin, dat de eigenschappen van zulk een heelal buiten ons voorstellingsvermogen liggen. De meest merkwaardige eigenschap is wel, dat een sferisch heelal — evenals het aardoppervlak — eindig doch onbegrensd is. Ten slotte besprak spreker de tweede vraag, die in den aanvang gesteld werd. Welk beeld schenkt de theorie van het uitdijende heelal ons van de ontwikkeling van het heelal? Volgens Eddington is de physische wereld met zijn wetmatigheden en causaal samenhangende verschijnselen tengevolge van een evenwichtsverstoring ontstaan uit een toestand van volkomen bewegingloosheid en veranderingloosheid. En begeeft het heelal zich nu met groote snelheid naar een eindtoestand, waarin alle spiraalnevels van elkaar geïsoleerd zijn. De spiraalnevels zelf blijven verschoond van dezen snellen „ondergang", zij dragen hun eigen, maar andere kiemen van verval in zich. (N. Rott. Ct.)

B. INTERNATIONAAL ARBEIDSBUREAU TE GENEVE. - John G. Winant treedt als directeur in functie. —
Op 1 Januari is de Amerikaan John G. Winant te Genève in functie getreden als directeur van het Internationaal Arbeidsbureau. Winant is de opvolger van den Engelschman Harold Butler, die in 1932 Albert Thomas had vervangen. (Het Volk)
(Vorig bericht 3298 C.)

C. AMSTERDAM. — De Erfpachtkwestie. - Commissie voor Onderzoek ingesteld. —
De gemeenteraad van Amsterdam heeft 11 Januari 1939 op voorstel van den heer Matthijsen, voorzitter der soc.-dem. raadsfractie, diens motie, inhoudende een raadscommissie te benoemen, welke een onderzoek zal instellen naar de wijze, waarop de uitgifte van erfpachtsgronden heeft plaats gehad, dit naar aanleiding der beschuldigingen van een zeker dagblad tegen de soc.-dem. raadsleden, wethouder De Miranda en architect Gulden, zonder hoofdelijke stemming aangenomen.
De raad heeft deze commissie onmiddellijk samengesteld en zij zal reeds op 12 Januari ten stadhuize hare werkzaamheden aanvangen.
Bij stemming werden tot leden dezer commissie benoemd de volgende raadsleden: oud-wethouder Boissevain (Lib.), die als voorzitter zal optreden, oud-wethouder Ter Haar (Chr.-Hist.), Dingemans (R.K.), Woudenberg (Soc. Dem.), Seegers (Comm.) en Crucq (wilde).
De waarnemende burgemeester, wethouder Kropman, die de debatten heeft geleid, zeide aan het slot namens Burgemeester en Wethouders, alle medewerking toe. „Door de burgerij zal met spanning het resultaat van het onderzoek worden verwacht," zoo sprak hij, „en deze commissie zal niet zijn een doofpotcommissie. Deze commissie zal van B. en W. alle medewerking ondervinden, alle gewenschte inlichtingen in den ruimsten zin kunnen krijgen en van B. en W. allen steun ontvangen, welken zij behoeft. Moge ze spoedig met hare resultaten komen bij den Raad!" (Telex-A.N.P. - Alg. Handelsblad)

12 JANUARI 1939

D. OLYMPISCHE SPELEN IN 1940 TE HELSINKI. - Nederland heeft uitnoodiging aanvaard. —
Het bestuur van het Nederlandsch Olympisch Comité heeft de uitnoodiging, van de zijde van het Finsch Olympisch Comité, tot deelneming aan de spelen van de 12e Olympiade te Helsinki, in beginsel aanvaard.
Het besluit van het bestuur van het N.O.C. moet natuurlijk nog t.z.t. worden goedgekeurd door de algemeene vergadering. (Alg. Handelsblad)
(Vor. ber. Olympische Spelen 3356 E.)

E. ROEMENIE. — Statuut van de Eenheidspartij. - Romeinsche groet. —
De Roemeensche minister van Binnenlandsche Zaken, Calinescu, en de minister van Justitie, Jamandi, zijn tot algemeene secretarissen van het front der nationale wedergeboorte benoemd.
Inmiddels is op 4 Januari bij koninklijk decreet het statuut voor het nieuwe eenheidsfront vastgesteld. De leiding van de partij berust bij een directorium van 24 leden, die, op voorstel van den premier, voor den duur van twee jaren door den koning worden benoemd. Het directorium wordt in drie secties van acht personen verdeeld, die resp. de beroepen van landbouw, van arbeid, handel en industrie en de intellectueele beroepen vertegenwoordigen. Daarenboven is er nog een opperste nationale raad, die uit 50 leden bestaat.
De leden van de erkende minderheden kunnen binnen het kader van het front in hun eigen minderheidsafdeelingen werkzaam zijn. Ook worden eenige afdeelingen voor de vrouwen gesticht. Alle leden moeten een eed van trouw aan den koning afleggen. De verkiezingsleuze van de eenheidspartij luidt: „Koning en natie, arbeid en trouw". Voortaan zullen alle volwaardige Roemeensche staatsburgers elkaar op straat, of waar zij elkaar maar tegenkomen, toeroepen „Sanitate!", hetgeen beteekent „Goede gezondheid!". En daarbij zal de arm op de bekende Romeinsche wijze worden opgeheven.
(Agence Belga - Telex-A.N.P.)
(Vor. ber. Eenheidspartij 3584 E.)

F. LUCHTVAART. — Vliegdienst over den Atlantischen Oceaan. —
De Imperial Airways hebben op 2 Januari '39 medegedeeld, dat omstreeks Mei de instelling te wachten is van een geregelden wekelijkschen luchtdienst over het Noordelijk deel van den Atlantischen Oceaan van Southampton via Foynes en Botwood naar Montreal en mogelijk naar New York, wanneer althans vergunning kan worden verkregen om daar te dalen.
(Times) **(Vor. ber. Trans-Atlant. Dienst 2104 B.)**

G. ENGELAND. — Vlootbouw. - Gedurende 1939 loopen 45 oorlogsschepen van stapel. —
Gedurende het jaar 1939 zullen voor de Britsche vloot 45 oorlogsschepen met een totale tonnage van 355.705 ton, alsmede tal van hulpschepen te water worden gelaten.

In geen enkel land, aldus schrijft de marine-medewerker van de „Daily Tel.", zijn in vredestijd zooveel oorlogsschepen in één jaar te water gelaten en de cijfers der oorlogsjaren zijn slechts weinig hooger. In 1939 zullen de volgende schepen van stapel loopen:

Type	Aantal	Waterverplaatsing in tons
Slagschepen	5	175.000
Vliegtuigmoederschepen . .	3	69.000
Kruisers 8000 t.	5	40.000
Kruisers 5450 t.	7	38.150
Torpedobootjagers	11	20.000
Onderzeebooten	9	9.855
Kanonneerbooten	5	3.700
	45	355.705

(Daily Telegraph)
(Vor. ber. 3296 F.; Leger, Vloot en Luchtm. 3586 D.)

A. **FINLAND. — De kwestie der Aland-eilanden. - Zweedsch-Finsche Commissie. —**
De commissie van Zweedsche en Finsche gedelegeerden heeft bekend gemaakt, dat een overeenkomst bereikt is betreffende een gemeenschappelijk plan voor de defensie-maatregelen op de Aland-eilanden.
Volgens het D.N.B. houdt het plan in, dat Finland militaire verdedigingsmaatregelen in het Zuidelijke deel van de geneutraliseerde zone kan treffen, onder inachtneming van de beperkingen van de Alandsconventie. De betreffende zone wordt in het Noorden door een lijn begrensd, welke van het Westen naar het Oosten door de Zuidpunt van het eiland Lemland loopt.
In het overige deel van de geneutraliseerde zone krijgt Finland voor een tijd van tien jaren het voorloopig recht bepaalde militaire maatregelen te treffen, welker omvang gemeenschappelijk tusschen Finland en Zweden zal worden bepaald.
Op de Aland-eilanden wordt algemeene dienstplicht ingevoerd. Een daartoe strekkend wetsontwerp zal den Finschen Rijksdag worden voorgelegd, nadat vooraf overeenstemming zal zijn bereikt met het Landsting, de bijzondere vertegenwoordiging van de bevolking der Aland-eilanden.
In het wetsontwerp zal o.a. worden bepaald, dat officieren en onder-officieren op de Aland-eilanden uit deelen van Finland zullen komen, waar Zweedsch de voertaal is. De commando-taal zal Zweedsch zijn.
Oveneenstemming is verder bereikt over een verandering in de bepalingen betreffende de demilitarisatie-bepalingen van de Alandconventie.
(Telex-A.N.P. - Deutsche Nachr. Büro)
(Vor. ber. 3448 B.)

B. **SOVJET-RUSLAND. — De handelsluchtvloot in 1938 en vliegdienst. —**
Volgens een verslag van Molokov, den directeur van de handelsluchtscheepvaart der U.d.S.S.R., heeft de handelsluchtvloot haar plan voor het jaar 1938 voor 100,2% volbracht. In den loop van 11 maanden en 25 dagen van het jaar 1938 werden 28.050.000 ton kilometer afgelegd. Het aantal (vervoerde) passagiers bedraagt 233.958 (106,3% van het plan), de hoeveelheid (vervoerde) post 6.062 ton (186,5% van het plan) en de hoeveelheid vrachtgoederen 42.060.6 ton (110,6% van het plan). De in het jaar '38 bereikte totaalresultaten beteekenen vergeleken bij 1937 een verbetering van circa 20%. Het plan der plaatselijke luchtvaartdiensten (verbindingen tusschen de verschillende plaatsen, het bestrijden der insectenplagen op het platteland, fotografische contrôledienst vanuit de lucht, toezicht op de bosschen) werd gedurende 11 maanden van het jaar 1938 voor 102,1% ten uitvoer gelegd. De door deze diensten gebruikte vliegtuigen legden 237.000 vlieguren af.
(F. S. U.-News Service) **(V. b. Luchtvaart 335 D.)**

C. **GROOT-DUITSCHLAND. — Kerkstrijd. - Evangelische Kerkenbonden. - Nieuwe tuchtmaatregelen. —**
Nadat van eenige predikanten, naar aanleiding van den bidstond op 30 September hangende het tegen hen ingestelde tuchtproces, het tractement is ingehouden, hebben zich nog 140 predikanten te Berlijn en ongeveer 300 in het land van Pruisen met hen solidair verklaard. Voor zoover tot nu toe bekend, is van 30 dezer predikanten eveneens het tractement ingehouden, terwijl aan de gemeente verboden is om het deel van het tractement, hetwelk zij eventueel naast de tractementsbijdrage van het rijk bijdroegen, verder te blijven uitbetalen.
Deze ontwikkeling geeft geen steun aan de in evangelische kringen gevoede hoop, dat het conflict over den bekenden bidstond van 30 September wel spoedig zal worden opgelost.
Eenige clubs van de evangelische vrouwenhulp uit het Saargebied hebben zich er bij den minister voor kerkelijke aangelegenheden over beklaagd, dat de werkzaamheid en zelfs het voortbestaan van de evangelische vrouwenvereeniging in het Saargebied door tegenwerking van partijformaties, welke zich evenals deze evangelische vrouwenhulp op weldadigheid toeleggen, onmogelijk zal worden gemaakt. De minister heeft verklaard, dat hij een onderzoek zal instellen en zoo noodig stappen zal ondernemen.
(Nwe Rotterd. Crt.)
(Vor. ber. Evangelische Kerkenbond 3538 A.)

D. **NEDERLAND. — Onze Nationale schuld 3200 millioen gulden. —**
De zoo juist door het centraal bureau voor de statistiek uitgegeven statistiek der rijksfinanciën 1938 bevat een groot aantal gegevens met betrekking tot a. de inkomsten, de uitgaven, de batige en nadeelige sloten volgens de rijksrekeningen tot en met 1936 en de rijksbegrootingen voor 1937 en 1938, b. elk der rijksbelastingen, c. enkele der overige voornaamste middelen en inkomsten, d. elk der fondsen en der bedrijven van den staat, e. de gevestigde en de vlottende schuld van het rijk. Terwijl de gewone uitgaven van het rijk over 1900 nog ƒ 149 millioen bedroegen, zijn deze vrijwel onafgebroken gestegen tot ƒ 656 millioen over 1936, terwijl over 1937 en 1938 hiervoor geraamd werden resp. ƒ 664 millioen en ƒ 704 millioen. Bij laatstgenoemde cijfers is nog geen rekening gehouden met de bij de indiening van de begrootingen voor deze jaren medegedeelde voornemens der regeering tot vermindering dezer uitgaven, voorzoover deze nog wettelijk moesten worden geregeld. Uitvoerig wordt in de inleiding vermeld, op welke wijze in de dekking van de nadeelige sloten der afgesloten rekeningen is voorzien. Tot en met 1936 blijken nog ƒ 222 millioen ongedekt te zijn gebleven.
De voor 1938 geraamde nadeelige sloten voor de verschillende departementen van Algemeen Bestuur tot een totaalbedrag van ƒ 569 millioen worden voor een bedrag van ƒ 545 millioen gedekt door de opbrengst der belastingen en voor ƒ 11 millioen door voordeelige sloten der staatsbedrijven, terwijl ƒ 13 millioen voorloopig ongedekt blijft.
Omtrent de invoering van nieuwe belastingen en wijziging in de tarieven der bestaande belastingen komen uitvoerige gegevens in de statistiek voor. Met inbegrip van de in het Verkeersfonds gestorte belastingen werd voor 1938 een opbrengst geraamd van ƒ 576 millioen, terwijl de opbrengst over 1900 nog slechts ƒ 120 millioen bedroeg.
Het uitstaande bedrag der nationale gevestigde schuld is gestegen van ƒ 1147 millioen op 1 Januari 1900 tot 2916 millioen op 1 Januari 1925, waarop een snelle daling is gevolgd tot ƒ 2338 millioen op 1 Januari 1932. Daarna is de schuld wederom bijna voortdurend gestegen, zoodat zij op 1 Januari 1939 ongeveer ƒ 3200 millioen zal bedragen.
In den loop der jaren zijn verschillende leeningen van een hoog rentetype omgezet in leeningen met een lagere rente.
De laatste 6 pCt. schuld is afgelost in 1932, de laatste 5 en 4½ pCt. schuld in 1934 en bijna alle 4 pCt. schuld in 1938, zoodat op 1 Januari 1939 van de totale schuld nog geen ƒ 88 millioen zal uitstaan tegen een hoogeren rentevoet dan drie PCt.
(Centr. Bureau v. d. Statistiek) **(V. b. Schulden 3260 I.)**

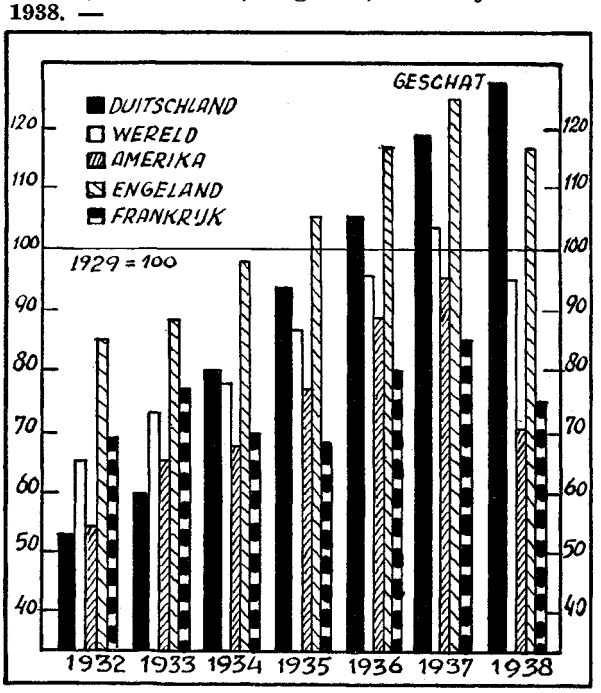
E. **GROOT-DUITSCHLAND. — Negen Jodenwetten van kracht geworden. —**
Met ingang van 1 Januari zijn in Duitschland negen reeds aangekondigde Jodenwetten van kracht geworden en in lange rijen stonden op 2 Januari de Joden voor de politiebureaux om de speciale identiteitskaarten in ontvangst te nemen, die in het vervolg voor hen verplicht zijn.
Het aantal armlastige Joden stijgt intusschen met den dag en bedraagt thans reeds ongeveer een vierde van het totale aantal in Duitschland wonende Joden.

De zorg voor hen komt voortaan geheel voor rekening der Joodsche gemeenschap.
Tot de decreten, die van kracht zijn geworden, behoort ook de bepaling, volgens welke Joden, die een niet-Joodschen voornaam hebben, den voornaam Israël of Sara aan den hunne moeten toevoegen. Voorts het verbod om motorrijtuigen te besturen en om als agent in onroerende goederen of als bouwkundig opzichter op te treden.
Ten aanzien van een der meest drastische bepalingen is, naar verluidt, een gedeeltelijke verlichting toegestaan: sommige café's en restaurants, die er na den 10den November voorzichtigheidshalve toe waren overgegaan, hun deuren voor Joden te sluiten, mogen thans hun Joodsche klanten weer bedienen. Ook Joodsche banken en drukkerijen zijn in het vervolg toegestaan. (Telegraaf)
(Vor. ber. Anti-Semitisme 3585 E.)

A. **VEREENIGDE STATEN. — Benoemingen. - Opperste rechter en Attorney-general. —**
De Times meldt uit Washington:
Volgende op de belangrijke boodschap van 4 Januari van president Roosevelt aan het Congres, komt de benoeming van prof. Felix Frankfurter, een Jood, tot rechter van het Opperste gerechtshof, in de plaats van wijlen Benjamin Cardozo, eveneens een Jood, en de benoeming van den katholiek Frank Murphy als attorney-general. Beide benoemingen moeten door den Senaat worden goedgekeurd.
(Times) **(Vor. ber. Opperste Gerechtshof 3102 D.)**

13 JANUARI 1939

B. **INDUSTRIEELE PRODUCTIE. — Duitschland, Wereld, Ver. Staten, Engeland, Frankrijk. - 1932—1938. —**

(De Telegraaf)

C. **POLEN. — Bezoek van Minister Beck aan Adolf Hitler te Berchtesgaden. —**
In regeeringskringen toont men zich zeer voldaan over de reis van Beck naar Berchtesgaden. Het schijnt evenwel, dat hier geen definitieve beslissingen zijn genomen. De algemeene besprekingen hebben de „overdreven geruchten" in zake de Duitsche bedoelingen in Oost-Europa niet bevestigd, hetgeen erop schijnt te wijzen, dat Hitler aan Beck bepaalde verzekeringen heeft gegeven in zake de regeling der zaken aldaar.
Over het algemeen hebben de besprekingen doen vaststellen, aldus verklaart men in welingelichte kringen te Warschau, dat de betrekkingen van goede nabuurschap, welke in 1934 tot stand zijn gekomen, den grondslag blijven vormen voor de betrekkingen tusschen beide landen, en dat de crisis van Tsjecho-Slowakije geen invloed ten kwade heeft op de normale ontwikkeling dier betrekkingen. (P. A. T.)
(Vor. ber. Min. Beck 3506 E.)

D. **VEREENIGDE STATEN. — Tom Mooney gratie verleend. —**
Tom Mooney, de arbeidersleider, die 22 jaar gevangen heeft gezeten, is op 7 Januari 1939 begenadigd door Culbert Olson, den nieuwen democratischen gouverneur van Californië.
Mooney, die thans 57 jaar oud is, is gedurende de 22 jaren zijner gevangenschap niet vergeten. Algemeen beschouwde men hem als het slachtoffer van een justitieele dwaling en vele pogingen zijn in het werk gesteld om herziening van het vonnis te verkrijgen.
Deze geheele kwestie is het gevolg van een bomaanslag, welke in 1916 werd gepleegd. In die dagen werd het steeds waarschijnlijker, dat de Vereenigde Staten den oorlog zouden verklaren aan Duitschland en op 22 Juli 1916 werd te San Francisco een „Paraatheidsdag" gehouden. Een van de belangrijkste evenementen van dien dag, was een reusachtige parade, welke vele duizenden op de been had gebracht. Plotseling ontplofte een bom temidden van het publiek en nadat de omstanders in paniek waren weggevlucht, bleken er negen dooden en 40 gewonden te zijn.
Mooney, die als organisator van stakingen niet bepaald bevriend was met de politie, werd er van verdacht den bomaanslag te hebben gepleegd en spoedig werd hij met zijn vrouw en een anderen arbeidersleider gearresteerd. Tijdens het daarop in Januari 1917 volgende proces werden tal van onjuiste verklaringen afgelegd en ondanks foto's, die moesten bewijzen, dat Mooney op het oogenblik van den aanslag geheel ergens anders was, werd hij ter dood veroordeeld. Later werd dit vonnis gewijzigd in levenslange gevangenisstraf. (Telex-A.N.P.)
(Vorig bericht 162 O.)

E. **NEDERLAND. — Dagorder voor de jubileerende regimenten ter gelegenheid van het 125-jarig bestaan. —**
De commandant van het veldleger, adj. in buitengew. dienst van de Koningin, luit.-gen. J. J. G. baron van Voorst tot Voorst, heeft den regimenten, die op 9 Januari hun 125-jarig bestaan herdenken, den volgenden dagorder gezonden:
„Officieren, onderofficieren, korporaals en soldaten, Hare Majesteit de Koningin heeft mij opgedragen aan u op den dag waarop het 125 jaren geleden is, dat de stamonderdeelen van uwe regimenten werden opgericht, Hoogstderzelver gelukwenschen over te brengen.
Mij kwijtende van deze eervolle taak, noodig ik u uit, u diep te doordringen van hetgeen deze gelukwenschen van de Koningin en het daaruit blijkende vertrouwen van Hare Majesteit voor u allen beteekent.
Zij moge u een aansporing zijn, om, voortgaande in verhoogde dienstbetrachting, in offervaardigheid en geestdrift te wedijveren.
Aldus pal staande voor 's Lands hoogste belangen, zult gij ook onder de ernstigste omstandigheden ten volle aan uwe taak en roeping voldoen: het vormen van een hechte stutse om Vorstenhuis en Vaderland.
Lang leve Hare Majesteit, onze geëerbiedigde Koningin." **(V. b. Leger, Vloot en Luchtmacht 3599 G.)**

F. **TSJECHO-SLOWAKIJE. — Het Munkacs-incident. - Geschillen met Hongarije. - Neutrale zône ingesteld. —**
Op 6 Januari hebben zich op de grens van de Karpathen-Oekraïne en Hongarije ernstige incidenten voorgedaan. Eerst bij Munkacs (Munkacewo) en eenige dagen later bij Ungvar (het vroegere Karpathen-Oekrainische Uzhorod). Bij de grensregeling van 2 November 1938 zijn beide steden aan Hongarije overgedragen. Zooals gewoonlijk geeft men elkander over en weer de schuld. De aanval geschiedde van de Oekraïne uit door Roetheensche troepen (de Hongaren beweren „vrijscharen"), met pantserwagens, artillerie en machinegeweren. De Hongaren hebben

zich te weer gesteld en een deel van het oorlogsmateriaal buit gemaakt. Van Roetheenschen kant wordt gemeld, dat eerst Hongaarsche vrijbuiters over de grens zijn gekomen en een aanval op Tsjechische grensmachten hebben gedaan. Er zijn twintig dooden gevallen.
Er is bij Munkacs een neutrale zône ingesteld en een onderzoek naar de gebeurtenissen is zoowel door Hongarije als Tsjecho-Slowakije aangekondigd.
(Telex-A.N.P. - Agence Belga - Stefani)
(Vor. ber. Hongarije—Tsj.-Slowakije 3550 D.)

A. **PADVINDERIJ. — Australische Jamboree met 11000 padvinders. —**
Op Oudejaarsdag 1938 werd door den gouverneur-generaal van Australië, lord Gowrie, de Australische Jamboree geopend, waarbij Z. Exc. de volgende boodschap van koning George voorlas:
„Het verheugt mij, dat zoo vele padvinders van Australië elkaar op dezen laatsten dag van het oude jaar ontmoeten. Ik dank u voor uw vriendelijke en loyale boodschap en zend u en uw broeders-padvinders, zoowel uit onze Dominions als van overzeesche gewesten, mijn beste wenschen voor uw voorspoed en geluk in het komende jaar. Indien ge het geheele jaar, zooals ik weet, dat ge doen zult, uw best doet om in overeenstemming met de padvinders-tradities te leven, dan zult ge veel bijdragen ter bevordering van den geest van goeden wil onder de menschen, hetgeen zoo belangrijk is voor den vrede in de wereld."
De elf duizend deelnemers uit alle Australische gewesten, Groot-Brittannië, Frankrijk, Hongarije, Vereenigde Staten, Canada, Zuid-Afrika, Nieuw-Zeeland, Britsch-Indië, Kenya, Noumea, Nauru en Nieuw Caledonië, waren reeds Donderdag 29 December in het kamp aangekomen. Het kamp is gelegen op 15 km afstand van Sydney op een terrein van 300 acres groot.
Gedurende een jaar zijn de padvinders bezig geweest, deze Jamboree voor te bereiden. Welke voorraden voeding b.v. hiervoor noodig zijn, blijkt wel hieruit, dat een hoeveelheid worst in voorraad ligt, die een totale lengte zou hebben van 16 km! De Chief Scout, lord Baden-Powell, die zich om redenen van gezondheid op zijn bungalow in Kenya, Zuid-Afrika, bevindt, kan niet aanwezig zijn, doch wordt vertegenwoordigd door den hoofdcommissaris, lord Hampton.
Uit Engeland is een contingent van 27 deelnemers aanwezig.
(Nieuwe Rotterd. Courant) **(Vor. ber. Jamboree 2894 A.)**

B. **SPANJE. — Burgeroorlog. - Catalonië en Estramadura. —**
Sinds het aangekondigde groote Kerstoffensief van Franco, geholpen door een groot aantal Italiaansche troepen, hebben de legerscharen der nationalisten groote vorderingen in Catalonië gemaakt; de regeeringstroepen moesten terugtrekken. Daartegenover hebben deze een tegenoffensief in Estramadura ingezet, dat ook een belangrijke winst heeft opgeleverd. Het initiatief van den strijd is overwegend bij de nationalisten. Het resultaat moet nog worden afgewacht. Eenige belangrijke steden aan het Catalaansche front zijn in handen van Franco, o.a. Montblanch en Tortosa. (Telex-A.N.P.)
(Vor. ber. Burgeroorlog 3604 A.)

C. **PALESTINA. — Recapitulatie van de gebeurtenissen in 1938. —**
De Arabische terreur, welke er op gericht is de Engelsche regeering te overtuigen, dat de op de verklaring van Balfour gegrondveste politiek dient te worden prijsgegeven, duurde in 1938 voort. Vrijwel dagelijks moest van incidenten van kleiner of grooter omvang gewag gemaakt worden, die niet alleen tegen Joden waren gericht, maar ook tegen Engelschen en het verzoeningsgezinde deel van de Arabieren.
In Januari werd medegedeeld, dat een technische commissie naar Palestina zou worden gestuurd om de details en de uitvoerbaarheid van het deelingsplan van de commissie-Peel nader te onderzoeken. De kansen van het plan verminderden echter aanzienlijk, toen minister Ormsby-Gore plaats maakte voor Malcolm MacDonald.
De aankomst van de commissie-Woodhead in Palestina werd met een (overigens slechts gedeeltelijk geslaagde) algemeene staking der Arabieren begroet. Ook de Nationale Verdedigingspartij, onder leiding van Nasjasjibi, sprak zich tegen de verdeeling uit. Een onverwacht bezoek van MacDonald aan Palestina leidde niet tot zichtbaar resultaat. Een poging tot bemiddeling van Irak baatte evenmin. Intusschen had de terreur zulk een ernstig karakter aangenomen, dat de hooge commissaris voor Palestina naar Londen vloog om nader met zijn regeering te overleggen. Een krachtiger militair optreden was daarvan voorshands het gevolg, temeer noodig, daar de Arabieren zich er reeds op beroemden meester van de oude stad van Jeruzalem te zijn. Tegelijk voert de Engelsche regeering thans klaarblijkelijk een politiek, welke erop is gericht, de oneenigheid tusschen de Arabische extremisten en de partij van Nasjasjibi aan te wakkeren, zonder dat zij het echter bij de eersten heelemaal wil verbruien.
In November liet de Engelsche regeering weten, dat zij tot de slotsom was gekomen, dat een verdeeling van het land ondoenlijk was en dies had besloten, om haar oppertoezicht te handhaven. Zij kondigde daarbij een ronde-tafel-conferentie aan, waarop ook de kwestie van de immigratie zou dienen te worden geregeld. Voorloopig toonen de Arabische extremisten en de Joden zich zoo weinig met dit plan ingenomen, dat het de vraag is, of er iets van terecht zal komen. (N. R. Crt.) **(Vorig bericht 3550 G.)**

D. **NEDERLAND. — De gaatjes in de ruiten der Duitsche gebouwen. - Mededeeling van den regeeringspersdienst. —**
De regeeringspersdienst meldt:
In verband met overdreven berichten over aanslagen welke tegen Duitsche diplomatieke en consulaire gebouwen hier te lande zouden zijn gepleegd, wordt hier het voorloopig resultaat medegedeeld van het onderzoek, dat door de justitie naar de gemelde feiten wordt ingesteld.
Er is niet geschoten door een ruit van het Duitsche gezantschapsgebouw, doch van een belendend perceel, gedeeltelijk bij het gezantschap in gebruik en van buiten als zoodanig niet herkenbaar.
Er bevond zich tijdens het schieten, dat laat in den avond of des nachts moet hebben plaats gehad, niemand in bedoeld gedeelte van het huis, waarin de kogel gevonden is en deze zou, ware er wel iemand in geweest, geen doel getroffen kunnen hebben, daar hij, een baan van onder naar boven volgende, door het allerbovenste gedeelte van het raam (3.65 m. boven den vloer) is gegaan en na blijkbaar afgestuit te zijn tegen een houten beschot, hetwelk het bovenraam afdekt, omlaag is gevallen. Het projectiel had zoo weinig kracht, dat het nauwelijks sporen op het beschot heeft achtergelaten.
Ten aanzien van het in Amsterdam gebeurde kan worden medegedeeld, dat niet het Duitsche consulaatsgebouw, doch de elders gelegen particuliere woning van den kanselier getroffen is. Na deskundig onderzoek is gebleken dat noch een kogel, noch eenig metaalspoor op de ruit te ontdekken viel en dat, mede in verband met de richting van inslag — die neerwaarts, niet opwaarts was — naar met aan zekerheid grenzende waarschijnlijkheid moet worden aangenomen, het gat veroorzaakt is door een met kracht tegen de ruit geslingerd kiezelsteentje, afgeschoten uit een jongens-katapult.
In dit verband kan nog worden medegedeeld, dat de politie den laatsten tijd klachten ontving over baldadigheid van jongens die in dat stadsgedeelte met katapulten ruiten vernielden.
(Regeeringspersdienst)

E. **VEREENIGDE STATEN. — Speciale boodschap van president Roosevelt. - Plan van 525 millioen dollars voor nationale defensie. —**
De president der Vereenigde Staten diende op 12 Jan. '39 zijn defensieboodschap in bij het Congres. Roosevelt zette daarbij uiteen, dat in zijn bewapeningsprogramma de minimum eischen zijn vervat voor de Amerikaansche verdediging en dat de regeering van de Vereenigde Staten bij haar wapening aan geen enkele hysterie wil toegeven.
Roosevelt trof allereerst een vergelijking met den

toestand tijdens den wereldoorlog en dien van nu. De regeering en geen enkele Amerikaan denkt er aan opnieuw in een oorlog te gaan op het vasteland van Europa, doch de lessen die Amerika in dien oorlog geleerd heeft moeten gebruikt worden. Roosevelt zette voorts uiteen, hoe Amerika, nadat het besloten was aan den wereldoorlog deel te nemen, aanvankelijk door een gebrek aan materieel niet in staat was het volle gewicht in de schaal te werpen.
Een eerste vereischte is nu dan ook, dat van het eerst noodzakelijke materieel een voldoende voorraad wordt aangeschaft om in tijd van nood aanvankelijk toereikend te zijn. Hiervoor vroeg hij het Congres zoo spoedig mogelijk een bedrag van ongeveer 525 millioen dollar uit te trekken, waarvan 210 millioen besteed zouden moeten zijn voor Juli 1940.
Voorgesteld wordt:
$ 450.000.000 voor het leger, waarvan $ 300.000.000 voor de luchtmacht,
$ 65.000.000 voor de marine en
$ 10.000.000 voor opleiding van piloten voor den vliegdienst. (Telex-A. N. P.)

(Vorig bericht Roosevelt 3606 A.; Leger, Vloot & Luchtmacht 3609 B.)

14 JANUARI 1939

A. ENGELAND. — Het bezoek van premier Neville Chamberlain en lord Halifax aan Benito Mussolini te Rome en aan den Paus. —
Op 10 Jan. '39 is de Britsche minister-president Neville Chamberlain, zijn minister van Buitenlandsche Zaken lord Halifax en een staf van medewerkers, naar Rome vertrokken ten einde aan hun voorgenomen bezoek aan Benito Mussolini gevolg te geven. Op de doorreis zijn de ministers te Parijs afgestapt en hebben op het Quai d'Orsay met den Franschen premier Daladier en den minister van Buitenlandsche Zaken, Bonnet, geconfereerd.

Aan de besprekingen werd van Engelsche zijde deelgenomen door Sir Alexander Cadogan, Maurice Ingram en de Britsche ambassadeur te Parijs, sir Eric Phipps. Behalve Daladier en Bonnet namen van Fransche zijde aan de besprekingen deel de secretaris-generaal van den Quai d'Orsay, Leger, de adjunct-directeur van politieke zaken, Rochat en de directeur van het kabinet van den minister van Buitenlandsche Zaken, Bressy.
De „Times" schrijft uit Parijs over dit onderhoud, dat Chamberlain zeer zeker heeft herhaald, dat hij geenszins voornemens is als bemiddelaar op te treden tusschen Frankrijk en Italië en dat er geen sprake zou kunnen zijn van een toekenning van oorlogsrechten aan Franco, zoo lang de bij de overeenkomst van Londen gestelde voorwaarden niet zouden zijn vervuld en ten slotte, dat een goede verstandhouding tusschen Engeland en Italië uiteindelijk zou afhangen van de eerbiediging van den status quo in de Middellandsche Zee. Hoe het zij de ministers der beide landen hebben over het onderhoud hun volledige voldoening uitgesproken en dit kan zonder gevaar voor een vergissing voor iets anders dan een diplomatieke formule worden gehouden.
De aankomst van de Britsche ministers te Rome ging zonder militair vertoon gepaard. De Italiaansche bladen verwelkomden Chamberlain en Halifax met waardeerende woorden over hun vredeswerk te München.

Omtrent de besprekingen met Mussolini werd op 13 Jan. '39 door de Italiaansche regeering en de Britsche ambasade het volgende officieele communiqué uitgegeven:
„Bij de besprekingen, die de paar laatste dagen gevoerd zijn tusschen den Duce en den Britschen minister-president, waaraan ook Ciano en Halifax hebben deelgenomen, zijn de belangrijkste kwesties van het oogenblik en de betrekkingen tusschen de beide rijken bestudeerd.
Deze besprekingen werden gekenmerkt door de grootste hartelijkheid en zij hebben geleid tot een openhartige en breedvoerige gedachtenwisseling. Van beide zijden werd eens te meer uiting gegeven aan het voornemen de betrekkingen tusschen de beide landen te ontwikkelen in den geest van vriendschap, welke het accoord van 16 April bezield. Ook werd besloten zoo spoedig mogelijk over te gaan tot het sluiten van speciale conventies, als in dit instrument uiteengezet.
Tijdens de besprekingen kwam opnieuw de vaste wil van Italië en Engeland tot uiting, een politiek te voeren, die daadwerkelijk streeft naar handhaving van den vrede, een politiek waarop het streven der beide regeeringen steeds gericht is geweest en zal zijn."
De „Osservatore Romano" publiceert in zijn laatste editie een officieel communiqué over het bezoek van de Britsche ministers aan Vaticaanstad, dat als volgt luidt:
„De Heilige Vader heeft Chamberlain en lord Halifax met groote hartelijkheid ontvangen. Zij werden vergezeld door den Britschen gezant bij het Vaticaan. De Heilige Vader richtte hartelijke woorden tot hen en dankte hen voor hun bezoek. Zijne Heiligheid toonde levendige belangstelling in de Koninklijke Familie van Engeland en gaf uiting aan zijn beste wenschen voor deze familie en voor de welvaart van het groote Britsche Rijk, waarin zoovele katholieken leven.
Vervolgens werd gesproken over talrijke punten, betreffende de betrekkingen tusschen den Heiligen Stoel en Groot-Brittannië.
Met voldoening werd vastgesteld, dat deze betrekkingen op het oogenblik goed zijn.
De Engelsche premier is 14 Januari direct naar Londen vertrokken. Lord Halifax vertrekt van Rome naar Genève.
(Telex-A. N. P. - Osservatore Romano - Maasbode)
(Vor. ber. Neville Chamberlain 3584 B.)

B. LETTEREN. — Boeken die door de pers gunstig besproken zijn. - Onze wekelijksche opgave. —
Duitsch: H. A. Bernatzik — „Die Geister der Gelben Blätter." (F. Bruckmann, München)
Alfred Kerr — „Melodien." (Intern. Verlags-Anstalt, Paris)
Albert Schweitzer — „Afrikanische Geschichten." (Felix Meiner, Leipzig) **(Vor. ber. 3604 B.)**
Engelsch: Humphry Chesterman — „Bolden. A Novel of a Modern Othello." (Harrap, London 1938)
Eric Linklater — „The Impregnable Women." (Cape) **(Vor. ber. 3604 B.)**
Fransch: Jean Milo — „L'Etang de Malbourg, Roman." (Editions Labor, Bruxelles-Paris, 1938)
Cilette Ofaire — „Sylvie Velsey." (Stock, Paris '38)
Charles Seignobos — „Essai d'une histoire comparée des peuples de l'Europe." (Rieder, Paris 1938) **(Vor. ber. 3604 B.)**
Nederlandsch: Ir. J. W. Albarda — „Een kwart eeuw parlementaire werkzaamheid in dienst van de bevrijding der Nederlandsche Arbeidersklasse." (N.V. De Arbeiderspers, Adam 1938)
Arthur van Schendel — „De Wereld een Dansfeest." (J. M. Meulenhoff, Amsterdam)
S. Vestdijk — „De nadagen van Pilatus." (Nygh & v. Ditmar, Rotterdam) **(Vor. ber. 3604 B.)**
(Red. K. H. A.)

C. ANTI-KOMINTERN-PACT. — Hongarije toegetreden. - Hongarije erkent Mandsjoekwo. —
Van officieele Duitsche zijde wordt bevestigd, dat de Hongaarsche minister van Buitenlandsche Zaken, graaf Csaky, op 13 Januari de gezanten van Duitschland, Italië en Japan heeft ontvangen. Deze deelden hem uit naam van hun regeeringen mede, dat de drie mogendheden kennis hebben genomen van de bereidheid der Hongaarsche regeering om toe te treden tot het anti-kominternverdrag.
Graaf Csaky deelde mede, dat de Hongaarsche regeering met toestemming van den rijksregent besloten had om de uitnoodiging tot het anti-kominternverdrag toe te treden, te aanvaarden.
Officieel wordt medegedeeld, dat Tsjang Tsjing-hoei, de premier van Mandsjoekwo, door de Hongaarsche regeering in kennis is gesteld van haar besluit om Mandsjoekwo formeel te erkennen.
(Domei - D. Nachrichtenbüro) **(Vor. ber. 3599 D.)**

A. **Algemeene gegevens. - Handelsrelaties. —**

Hieronder volgen eenige gegevens over Sovjet-Rusland, die voor exporteurs naar dat land van belang kunnen zijn.

Land en Volk. — De officieele naam van Sovjet-Rusland luidt: de Unie van Socialistische Sovjet-Republieken, meestal afgekort tot U.S.S.R. (in het Russisch: S.S.S.R.).

Rusland kan worden onderscheiden in Europeesch en Aziatisch Rusland; de beide gebiedsdeelen zijn door het Oeral-gebergte gescheiden. De elf samenstellende deelen der Unie zijn: De Russische Socialistische Federatieve Sovjet-Republiek, de Oekraïnsche, de Wit-Russische, de Azerbeidjan, de Georgische, de Armenische, de Kazaksche, de Kirgizische, de Uzbek, de Turkomeensche en de Tadjikische Socialistische Sovjet-Republieken.

SOVJET-RUSLAND

De totale oppervlakte van Rusland bedraagt 21.353.101 km².

De bevolking bedraagt, volgens de volkstelling van 1933, ca. 165 millioen zielen en omvat tal van volken. Ruim ¾ der bevolking bestaat uit Slaven; daarnaast vindt men volken van Turkschen en Kaukasischen oorsprong, benevens Finnen, Joden, Armeniërs en Duitschers.

De hoofdstad is Moskou met 3¾ millioen inwoners. Voorts zijn van beteekenis o.a. Leningrad (2¾ millioen), Bakoe (700.000), Charkow (650.000), Kiew (550.000), Odessa (500.000), Tasjkent (500.000), Rostow (525.000) en Tiflis (400.000).

Op 14 Februari 1918 is de Gregoriaansche tijdrekening in Rusland ingevoerd. De Zondagen zijn afgeschaft; echter wordt elken zesden dag van de maand een feestdag gehouden. Bijzondere feestdagen zijn: 22 Januari, 1 en 2 Mei en 8 en 9 November.

De landstaal, het Russisch, telt verschillende dialecten; ook de Kaukasische en Turkomeensche streken hebben hun eigen taal. In het handelsverkeer met Rusland kan men van de moderne West-Europeesche talen gebruik maken.

De hoogste macht in de Unie wordt uitgeoefend door de „Opperste Sovjet van de Unie van Sovjet Republieken". Deze bestaat uit twee Kamers: de Sovjet van de Unie van Sovjet Republieken en de Sovjet van Nationaliteiten. De eerste wordt gekozen door de burgers van de Unie op basis van 1 afgevaardigde voor iedere 300.000 inwoners, de laatste wordt gekozen door de burgers van de Unie op basis van 25 afgevaardigden voor iedere Republiek en minder voor iedere autonome Republiek.

De vereenigde vergadering van den Oppersten Sovjet kiest het Presidium van den Oppersten Sovjet, bestaande uit één voorzitter, elf ondervoorzitters, een secretaris en 24 leden. Dat Presidium vormt het hoogste orgaan van de Staatsmacht. Het hoogste uitvoerende en administratieve orgaan van de Staatsmacht is de Raad van Volkscommissarissen van de Unie van Sovjet Republieken, welke Raad wordt samengesteld door den Oppersten Sovjet van de Unie van Sovjet-Republieken.

Munten, maten en gewichten. — Sinds 1926 is het metrieke stelsel in de Sovjet Unie ingevoerd. Er zijn echter nog talrijke Russische maten in gebruik, waarvan de voornaamste zijn:

a. lengtematen:
1 Werstá (500 sazjenj) = 1,0668 km.
1 Sazjenj (3 arsjin of 7 foet) = 2,1336 m.
1 Arsjin = 0,7112 m.
1 Foet = 0,3048 m.

b. Vlaktematen:
De sjatina (2400 quadrat sazjenj) = 1,0925 ha.

c. Inhoudsmaten:
1 Tsjetwertj (8 tsjerwerik) = 209,91 liter.
1 Tsjetwerik (8 garnjets) = 26,239 liter.
1 Garnjets = 3,2798 liter.
1 Wedro = 12,299 liter.

d. Gewichten:
1 Berkowetz = 10 poed = 163,805 kg.
1 Poed (40 foent) = 16,3805 kg.
1 Lot (3 Zolotnik) = 12,7972 gr.

De munteenheid is de Roebel; 1 roebel = 100 kopeken; 10 roebel is een tjernowets. De waarde van den roebel is vastgekoppeld aan den Amerikaanschen dollar in de verhouding van 5.30 roebel = $ 1. Op het oogenblik is de waarde van den roebel dus *f* 0.34.

Middelen van bestaan. — Rusland is zeer rijk aan bodemschatten, welke nog slechts ten deele zijn ontgonnen. Zeer belangrijk is de productie van petroleum, steenkool en goud, doch ook tal van andere delfstoffen worden er aangetroffen.

De voornaamste petroleumdistricten liggen bij de Kaukasus (Bakoe), in Transkaukasië, in den Oeral en op het eiland Sachalin. Wat de steenkool betreft, is het Donetzbekken van groot belang. De Oeral is van oudsher een centrum van mijnbouw, doch ook de Oekraïne, de Kaukasus en Oost-Siberië hebben zeer belangrijke mijnbouwstreken. IJzererts wordt in groote hoeveelheden gewonnen; voorts mangaanerts, koper, platina, zout, edelgesteenten (Oeral).

De voorraad hout is ontzaglijk, daar ca. 40% van de oppervlakte van het land met bosch is bedekt.

De groote Russische laagvlakte is de korenschuur

van het land. In de sub-tropische gebieden van het Zuiden worden tabak en wijn, katoen en thee in het groot gekweekt. De landbouw is gecollectiveerd. Het aantal individueele grondbezitters is zeer gering.
Belangrijke takken van industrie zijn de petroleumindustrie met aanverwante takken, de mijnbouwondernemingen, de turfwinning, de metaal-industrie (ijzer en staal, doch ook andere metalen), de bouw van motoren, landbouwwerktuigen, tractoren, locomotieven en verder spoorwegmaterieel, en groote electrische centrales.
Het verkeersvraagstuk is van groote beteekenis. Belangrijke kanalen zijn gegraven of worden nog aangelegd (een verbinding Oostzee met Zwarte Zee; en Oostzee met Witte Zee). Ook het spoorwegnet wordt voortdurend verbeterd. Het luchtverkeer heeft zich sterk ontwikkeld (Poolvluchten!). Bijzondere aandacht wordt geschonken aan het ontsluiten van het Noorden van Siberië door zoowel scheep- als luchtvaart. Eenige malen zijn tochten ondernomen langs de kust van Siberië.
Ook is een eigen koopvaardijvloot in het leven geroepen; zij wordt beschermd door de bepaling, dat alleen op Russische schepen mag worden ingevoerd.
Ten slotte moge nog de aandacht worden gevestigd op den pelshandel en de vischvangst met de bijproducten traan en kaviaar.

Buitenlandsche handel. — Bij de beoordeeling van de hieronder volgende statistische gegevens dient men voor oogen te houden, dat de buitenlandsche handel staatsmonopolie is en behalve door de vijfjaren-plannen tevens door handelspolitieke overwegingen sterk wordt beïnvloed. Artikelen, die het eene jaar in belangrijke mate worden ingevoerd, verdwijnen in volgende jaren uit de invoerstatistieken of worden uit geheel andere landen betrokken.
De ontwikkeling van den buitenlandschen handel blijkt uit de volgende cijfers (in millioenen nieuwe roebels; 4.38 nieuwe roebel = 1 goudroebel = 51.46 U.S.A. goud $ cents. De waarde van een nieuwen roebel beliep in 1936 *f* 0.354, in 1937 *f* 0.415 en in Januari/September 1938 *f* 0.414):

	Jan.—Sept. 1938	1937	1936
Invoer	1.046.0	1.341.3	1.352.5
Uitvoer	925.2	1.728.6	1.359.1
Invoersaldo	120.8	—	—
Uitvoersaldo	—	387.3	6.6

De handelsbalans van Nederland met Sovjet-Rusland luidde volgens de Nederlandsche statistiek als volgt (in duizenden guldens):

	Januari t/m November 1938	1937
Invoer uit Sovjet-Rusland	28.538	37.771
Uitvoer naar Sovjet-Rusland	18.424	20.468
Invoersaldo	10.114	17.303

De invoer uit Sovjet-Rusland bestond in de eerste 11 maanden van 1938 o.m. uit gezaagd naaldhout, tarwe, papierhout, gerst en rogge. Ons land exporteerde o.a. tin in blokken, baggermolens, enz. en zwavelzure kinine.

Organisatie van den handel. — De buitenlandsche handel is een staatsmonopolie. Voor de belangrijkste takken van in- en uitvoer zijn afzonderlijke lichamen in het leven geroepen, welke met het buitenland rechtstreeks in contact komen. Deze handelsorganisaties hebben hun kantoren ten deele in het buitenland en vertegenwoordigen aldaar tevens de andere centrale organisaties, welke alle in Moskou hun hoofdzetel hebben.
De voornaamste dezer in- en uitvoervereenigingen zijn de volgende:
voor import: machine-import, Sojoezmetimport (metaalinvoer), technopromimport (industrieele technische invoer), raznoimport (invoer diverse artikelen); voor export: sojoezneftexport (petroleum), sojoezpromexport (industrieele waren en grondstoffen), sojoezoegoljexport (kolen), technoexport, exportljon (vlas), exportljes (hout), exportchleb (granen), raznoexport (diversen).
Het volkscommissariaat voor den buitenlandschen handel is gebonden aan de vijfjaren-plannen, waarin ook een plan voor den buitenlandschen handel is verwerkt.

Betalingsverkeer. — De handel in vreemde deviezen is uitsluitend in handen van de Staatsbank der U.S.S.R. en van een dochterinstelling daarvan, de Vneshtorgbank (Bank voor den Buitenlandschen Handel).

Organisatie van den handel met Nederland. — Aangezien Sovjet-Rusland door Nederland niet de jure erkend is, bestaat in Nederland ook niet een officieele Russische handelsvertegenwoordiging. Als officieuse handelsvertegenwoordiging fungeert de N.V. Handel Maatschappij Exportchleb, gevestigd te Amsterdam, Honthorststraat 3.
De handel tusschen Nederland en de Sovjet-Unie is geregeld in een overeenkomst tusschen het Volkscommissariaat voor den Buitenlandschen Handel en een delegatie uit het Comité voor den Handel met Sovjet-Rusland. Laatstgenoemd comité onderhoud met de Russische autoriteiten en met de Exportchleb rechtstreeks contact. Het bureau van het Comité — „Centraal Bureau voor den Handel met Sovjet-Rusland" genaamd — is gevestigd: Kneuterdijk 8 te 's-Gravenhage.

Bepalingen betreffende den invoer. — Er bestaan douanetarieven voor goederen die ingevoerd, en eveneens voor goederen die uitgevoerd mogen worden. Verder lijsten van goederen waarvan in- en/of uitvoer verboden is.
In het algemeen worden goederen, afkomstig van landen, die bij handelsverdrag een desbetreffende regeling hebben getroffen, voor transito door Sovjet-Rusland toegelaten. Aangezien geen handelsverdrag met Nederland bestaat, geldt voor Nederland de wettelijke regeling, namelijk dat transito voor dergelijke landen verboden is. Echter is aan het Centraal Bureau voor den Handel met Sovjet-Rusland de toezegging gedaan, dat transito van geval tot geval in welwillende overweging zal worden genomen.
(Economische Voorlichting) **(V. b. Bevolking 913 F.; In- en Uitvoer 2906 F.; Handelsbetrekkingen met Nederland 2735 C.)**

15 JANUARI 1939

A. ENGELAND. — Het bezoek van premier Neville Chamberlain aan Rome. —
Chamberlain heeft op 14 Januari, voor zijn vertrek uit Rome de Italiaansche pers ontvangen en uiting gegeven aan zijn voldoening over de hem bereide hartelijke ontvangst.
Het doel van mijn reis, zoo zeide hij, was niet, bijzondere overeenkomsten te sluiten, doch veeleer door persoonlijk contact begrip te scheppen voor de wederzijdsche standpunten. Dit doel is volkomen bereikt.
Wij verlaten Rome meer dan ooit overtuigd van de goede voornemens en den goeden wil der Italiaansche regeering.
Wij zijn er zeker van, dat een beter begrip is ontstaan en dat de besprekingen in de toekomst niet slechts vrucht zullen dragen voor de betrekkingen tusschen onze beide landen, doch voor de Europeesche samenwerking. (Telex-A. N. P.) **(V. b. 3616 A.)**

B. GROOT-DUITSCHLAND. — Leening R.M. 1½ milliard 4½%. - Ten volle toegewezen. —
Op 10 Januari '39 is de inschrijving op 1½ milliard 4½% schatkistwissels gesloten. Het D.N.B. bericht over het resultaat, dat het door het emissieconsortium overgenomen en ter inschrijving aangeboden bedrag geheel is ondergebracht.
De inschrijvingen werden ten volle toegewezen.
(D. N. B.) **(Vor. ber. Leeningen 3484 C.)**

A. **BEWAPENING. — Eenige cijfers op 31 December 1938. —**

	U.S.A.	ENGELAND	JAPAN	FRANKRIJK	DUITSCHL.	ITALIË	SOVJET-RUSLAND
VLOOT	1,620,000 TON	1,904,000 TON	1,120,000 TON	785,000 TON	465.000 TON	670,000 TON	315.000 TON
	2200	3000	?	2200.	?	3200	?
STAAND LEGER	178000	217000	1.250000	708000	1,000000	300000	1.300000

DE STERKTE DER LUCHTMACHT VAN JAPAN, DUITSCHLAND EN SOVJETRUSLAND IS NIET BEKEND.

Hoewel wij weten, dat deze cijfers niet in overeenstemming zijn met onze vorige opgaven, geven wij bovenstaande statistiek ten bewijze van het feit, dat geen enkel land, dat bewapent, de juiste statistieken opgeeft. De cijfers zijn ontleend aan de laatste officieele opgaven.
Blijkens het militaire jaarboekje van den Volkenbond voor 1938 bedroegen de militaire uitgaven in de geheele wereld in 1938 bijna 9500 millioen gouddollars, tegen 8 milliard in 1937. Van de 9400 millioen, die de eerste militaire uitgaven van 64 landen in 1938 vormen, komen voor rekening van de zeven groote mogendheden alleen al 7400 millioen, d.i. ongeveer 78.7 pct. van het totaal. Tien jaar geleden, in 1929 bedroegen de militaire uitgaven van deze zelfde zeven landen slechts 2800 millioen dollar of ongeveer 66.7 pct. van het totaal, zijnde 4200 millioen.
(Militair Jaarboekje v. d. Volkenbond. - N. Y. Times)
(Vor. ber. Bewapening 3581 B.)

B. **BRITSCH-ITALIAANSCH ACCOORD VAN 16 APRIL 1938. — De belangrijkste punten. —**
Dit zijn de belangrijkste punten van het Britsch-Italiaansche pact van 16 April 1938:
Militaire bewegingen: Uitwisseling van inlichtingen.
Libye: Vermindering der Italiaansche strijdkrachten.
Tsana-meer; Italiaansche toezeggingen i.z. den Blauwen Nijl.
Saoedië-Arabië en Jemen: Waarborgen voor integriteit en onafhankelijkheid.
Propaganda: Beleedigende uitlatingen tegengegaan.
Suez-Kanaal: Vrije doorvaart gewaarborgd.
Middellandsche Zee: Bevestiging van vorige verklaringen. (Telegraaf)
(Vor. ber. 3225 A.; Engeland-Italië 3591 E.)

C. **FRANKRIJK. — Radicale Partij. - Motie van vertrouwen in Daladier. —**
Het executieve comité der radicale partij heeft op 14 Januari '39 met slechts één stem tegen, een motie van vertrouwen ten aanzien der buitenlandsche politiek aangenomen. Ten aanzien van de algemeene binnen- en buitenlandsche politiek der regeering werd een motie van vertrouwen aangenomen met algemeene stemmen.
In de eerstgenoemde motie wordt o.m. geconstateerd, dat ondanks de in de niet-inmengingscommissie aanvaarde verplichtingen Italië volgens eigen verklaringen niet opgehouden heeft Franco steun van materiaal en soldaten te geven en dat de Italianen gevestigd blijven op het Spaansche gebied der Balearen, waar zij, naast Marokko, het ernstigste gevaar zouden veroorzaken voor de Fransche verbindingen in de Middellandsche Zee. De motie verzoekt de regeering waakzaam den toestand, die aldus ontstaan is, te bestudeeren. (Telex-A. N. P.)
(Vor. ber. Daladier 3607 A.; Rad.-Soc. Partij 3518 B.)

D. **CHINA. — Conflict met Japan. - Britsche nota aan Japan. —**
Een Britsche nota van 14 Januari '39 aan Japan legt in krachtige bewoordingen, krachtiger wellicht dan Groot-Brittannië ooit gebruikt heeft sedert het begin van den Chineeschen oorlog, de Britsche houding vast ten aanzien van de politiek, die weloverwogen door Japan wordt gevoerd tot sluiting van China voor allen handel met de Westersche wereld, den Duitschen en Italiaanschen handel zoowel als den Britschen en Amerikaanschen. De Britsche regeering herhaalt op de meest formeele wijze, dat zij vasthoudt aan de opendeurpolitiek, welke vastgelegd werd in het Negenmogendhedenverdrag van 1922 en verwerpt krachtig eenzijdige herziening van verdragen, ofschoon zij de deur openlaat voor herziening door onderhandeling.
Het resultaat is, dat de Britsche politiek op één lijn komt met die, welke reeds door de Vereenigde Staten naar voren is gebracht. (Times)
(Vor. ber. Chin.-Jap. Conflict 3611 D.)

E. **MEXICO. — Cedillo doodgeschoten. —**
De opstandelingenleider Saturnino Cedillo is op 12 Januari '39 in de bergstreken van den staat San Luis Potosi, door federale troepen doodgeschoten. Cedillo was, zooals bekend, vroeger divisie-generaal in het Mexicaansche leger. Met een kleine groep aanhangers is hij sinds een half jaar in openlijken opstand tegen de regeering van Cardenas geweest. Met den dood van Cedillo is thans alle oppositie tegen de bestaande regeering uitgeroeid. Waarschijnlijk zal zijn lijk naar Mexico-City worden gebracht en daar ter aarde worden besteld. (Telex-A. N. P.)
(Vor. ber. Cedillo 3283 D.)

F. **FILMKUNST. — Rijksfilmkeuring. - Afgekeurde films in 1938. —**
In 1938 werden 17 groote films, met een totale lengte van 37155 meter niet toegelaten voor vertooning in Nederland. Dit resultaat wijst erop, dat de filmimporteurs steeds meer rekening houden bij den aankoop van films met den vermoedelijken uitslag van de keuring, immers de totale lengte van de afgekeurde films is belangrijk minder dan deze de vorige jaren was. Voor de voorgaande drie jaren waren de cijfers: 1937 - 70119 meter, 1936 - 74696 meter en 1935 - 49145 meter totale lengte van de niet toegelaten films. (Red. K. H. A.)
(V. b. 2739 E.; Centr. Comm. v. Filmkeuring 3160 C.)

16 JANUARI 1939

G. **NEDERLAND. — N. S. B. - Onderdeelen van Nationaal Dagbladpersen in beslag genomen. —**
Op 13 Januari '39 is de rechter-commissaris te 's-Gravenhage, jhr. mr. Van Meeuwe, in tegenwoordigheid

van den substituut-officier van Justitie, mr. Hoekstra, ten kantore van het Nationale Dagblad in de Keizerstraat te Leiden geweest, waar zij onderdeelen van de persen in beslag hebben genomen, teneinde het drukken van het Nationale Dagblad te beletten. Naar ons medegedeeld wordt vindt dit justitieel ingrijpen zijn oorzaak in artikelen, welke in het Nationale Dagblad verschenen zijn op 23 en 29 December en op 4 Januari en welke beleedigend geacht werden.
De drie genoemde artikelen worden beleedigend geacht voor den Minister van Justitie en voor de katholieke geestelijkheid.
Voor de artikelen, verschenen in de nummers van 23 December en van 29 December, heeft mr. M. M. Rost van Tonningen zich aansprakelijk gesteld.
(Telex-A. N. P.) **(Vor. ber. N.S.B. 3299 C.)**

A. **HONGARIJE. — Burgers gerangschikt in drie soorten. —**
In Hongarije wordt een nieuw wetsontwerp voorbereid, volgens hetwelk voor belangrijke openbare functies slechts toeranische Magyaren in aanmerking komen, n.l. Hongaren, wier voorouders zich voor 896 in Hongarije gevestigd hadden. Deze maatregel zou van toepassing zijn op alle politieke, juridische, administratieve en zelfs kerkelijke posten.
Indien dit ontwerp zou worden aangenomen, zouden in Hongarije drie soorten burgers bestaan, ten eerste de toeraniers, die de bestuursfuncties zouden bekleeden, ten tweede de Hongaren, wier voorouders zich na 896 in Hongarije hebben gevestigd en ten derde de joden. (Nwe Rotterd. Crt.)

B. **NEDERLAND. — In- en uitvoer in 1938. —**
Blijkens een mededeeling van het Centraal Bureau voor de Statistiek bedroeg de totale invoer van Nederlang in 1938 (zonder goud en zilver) *f* 1.415 millioen, tegen *f* 1.550 millioen in 1937.
De uitvoer daalde van *f* 1.148 tot *f* 1.039 millioen.
Het invoeroverschot is van *f* 402 tot *f* 376 millioen verminderd.
Verdeeld over de belangrijkste in- en uitvoerlanden was de ontwikkeling als volgt:

	Invoer:		Uitvoer:	
	1937	1938	1937	1938
Duitschland	327	301	176	154
België en Luxemburg	180	162	126	106
Groot-Brittannië . .	129	115	248	234
Frankrijk	60	65	76	60
Ned.-Indië	126	102	94	100
V. S. van Amerika . .	136	153	58	37

(Centraal Bureau v. d. Statistiek) **(Vor. ber. 3496 D.)**

C. **MEMELGEBIED. — Bertuleit, een nationaal-socialist, benoemd tot president. —**
De gouverneur van Memel heeft op 12 Januari '39 de benoeming goedgekeurd van Bertuleit tot president van het Memel-directorium.
Bertuleit is de plaatsvervanger van den leider der Duitsche nationaal-socialisten in het Memelgebied.
(Het Volk) **(Vor. ber. Memelgebied 3588 G.)**

D. **MEVROUW S. TROELSTRA-BOKMA DE BOER OVERLEDEN. —**
In het rusthuis „De Limborg" te Hilversum is 11 Januari, op 78-jarigen leeftijd, mevrouw S. Troelstra-Bokma de Boer, de schrijfster van zoovele bekende kinderboeken, overleden.
Zij publiceerde haar werk onder den schuilnaam Nynke van Hichtum en als zoodanig heeft zij een groote bekendheid verworven.
Slechts voor weinigen zal de titel „Afke's tiental" niet meer dan een klank zijn. Deze in 1903 verschenen „roman van een Friesch gezin" kan men tot de mooiste en zuiverste kinderboeken rekenen, die onze taal rijk is.
Nynke van Hichtum werd op 13 Februari 1860 in de pastorie van Nes bij Dokkum geboren als Sjoukje Bokma de Boer. Al vroeg trad zij in het huwelijk met Pieter Jelles Troelstra, wiens ster als Friesch dichter en redacteur van „For Hûs en Hiem" toen rijzende was. Onder invloed en op aandrang van haar man begon zij Duitsche kinderverhalen in het Friesch te vertalen (o.a. Leanders „Träumereien an französischen Kamina") en verzorgde zij voor „For Hûs en Hiem" een kinderrubriek.
Reeds voor 1890 verschenen er eenige bundeltjes verhalen van haar hand, waarvan wij „Teltsjes yn Skimerjoun" noemen.
Behalve de reeds genoemde, laten wij hieronder nog eenige titels volgen van het oeuvre van deze veelzijdige schrijfster en vermelden de uit drie deelen bestaande Oehoehoe-serie; voorts: Sipsu de knappe jongen; Zwarte Jacob van den Valkenburs; De wonderbare avonturen van Tom Duim; Fidoe de muzikant; Der wier ris in âld wyfke en het in 1935 verschenen en inmiddels weer herdrukte „Schimmels voor de koets of .... vlooien voor de koekepan?"
Van de vele sprookjes en vertellingen die zij vertaalde en bewerkte en bijeenbracht noemen wij ten slotte: Moeders Vertellingen; Kojakmannen; Het groot Winteravondboek; Oude Fransche sagen, Volksoverleveringen en Sprookjes, en Russische Sprookjes. (Het Vaderland)

17 JANUARI 1939

E. **JAPAN. — Russische grensoverschrijding. - Protest. —**
Het Japansche departement van buitenlandsche zaken heeft op 13 Januari '39 bij de Sovjet-regeering geprotesteerd tegen twee gevallen van ongeoorloofde grensoverschrijding bij Sachalin door Sovjetrussische vliegtuigen. (Telex-A. N. P.)
(Vor. ber. Japan—Sovjet-Rusland 3597 A.)

F. **NEDERL. OOST-INDIE. — Majesteitsschennis. - Voorstel tot uitbreiding van de strafbaarheid ingediend. —**
Bij den Volksraad is op 11 Januari '39 ingediend het ontwerp eener ordonnantie tot aanvulling van het Wetboek van Strafrecht met een nieuw artikel 136bis.
In de toelichting wordt vermeld, dat de strafwetsartikelen worden verruimd en wel in dier voege, dat het uiten van afkeuringswaardige handelingen mede onder het bereik van den strafrechter vallen.
(Aneta)

G. **ZUIDPOOL. — Noorwegen annexeert een gebied. -**
In een kabinetsraad heeft de regeering op 14 Januari besloten haar souvereiniteit uit te breiden over een sector van het Zuidpoolgebied, welke in het westen wordt begrensd door den sector der Falklands-eilanden en in het oosten door den Australischen sector. Bedoelde sector was de laatste jaren een punt van samenkomst van walvischvaarders. (Agence Belga)
(Vor. ber. Zuidpool 3237 C.)

H. **ZUID-AFRIKA. — Moreele herbewapening. - Een manifest van Hertzog en Malan. —**
De politieke wapenstilstand tusschen generaal Hertzog, den eersten minister van Zuid-Afrika en dr. Malan, den leider van de Nationale Partij, wordt door den Zuid-Afrikaanschen correspondent van de „Manchester Guardian" toegeschreven aan de beweging voor moreele herbewapening.
De wapenstilstand van een maand, gesloten met het oog op de voortrekkers-feesten, is neergelegd in een manifest, opgesteld door dr. Jansen, president van het Huis van Afgevaardigden en geteekend door generaal Hertzog en dr. Malan.
De eerste drie punten, die in het manifest aanvaard worden, luiden:
1. „die christelike grondslag van ons staatkundige en maatscaplike lewe en die erkenning van die noodsaaklikheid van die doelbewuste soek na die leiding van God in alle aangeleenthede wat die volkslewe raak.
2. „die erkenning van die absolute noodsaaklikheid, in hier die tijd van spanning en ontwrigting, van die opbouw van die geestelike en sedelike waardes as essensiele substraat in die lewe van die volk deur die nastrewe ten alle tijde van eerlikheid, waarheid, opregtheid, offervaardigheid, dissipline en selfbeheersing in alle vertakkinge van die volkslewe.
3. „die handhawing van 'n waaragtige christelike gees, gesindheid en waardigheid in ons openbare lewe, in die pers en bij politieke vergaderings en volksraadsdebatte, en die nalating van alles wat kan aanstoot gee of vervreemding of vijandskap skep tussen persoon en persoon". (Het Vaderland)

I. **DANZIG. — Joden vóór 1 October uit Danzig. —**
Alle te Danzig wonende Joden moeten het gebied van de vrije stad vóór den eersten October van dit jaar verlaten. Aldus luidt de overeenkomst, die op 13 Januari tusschen de nationalistische autoriteiten van Danzig en de Joodsche organisatie in deze stad gesloten is.
Op hetzelfde oogenblik, waarop deze overeenkomst tot stand kwam, gaven de politieautoriteiten opdracht, alle anti-semietische excessen en vervolgingen te staken.

Op het oogenblik vergaren de Joodsche leiders de noodige fondsen voor deze massa-emigratie. Ten einde dit mogelijk te maken, hebben de autoriteiten ten deele de geblokkeerde vermogens der Joden vrijgegeven; de Joden zijn thans gemachtigd, hun roerende en onroerende bezittingen te verkoopen. De helft van de opbrengst is bestemd voor het emigratiefonds. De eerste lijst met emigranten is op 13 Januari afgesloten. Daarop komen omstreeks duizend menschen voor, die via Duitschland naar Triëst vervoerd zullen worden en zich daar met bestemming naar het Nabije Oosten zullen inschepen.
(Telex-A. N. P. - N. Rott. Crt.) **(Vor. ber. 3602 E.)**

A. NEDERLAND. — Stand der Werkloosheid. - Augustus-December 1938. —

	1936	1937	1938
Augustus	381.400	317.800	301.800
September	390.100	324.300	301.700
October	394.400	340.400	318.700
November	419.500	386.000	347.100
December	455.200	437.500	431.181

(Centr. Bur. v. d. Statistiek) **(Vor. ber. 3559 C.)**

B. PALESTINA. — Gewonden en dooden in 1938. —
Het totaal der gewonden en dooden beliep in 1938 resp. 2000 en 1700, w. o.

	gewond	gedood
Arabische strijders	1138	196
„ burgers	486	636
Joden	292	649
Engelschen	69	233
Anderen	12	6
	1997	1720

(Sunday Times) **(Vor. ber. Onlusten 3615 C.)**

C. SCHEEPVAART. — Rotterdam - Antwerpen - Groot Hamburg 1937-1938. —
De vergelijkende cijfers van de scheepvaartbeweging in de havens van Rotterdam, Antwerpen en Groot-Hamburg (Hamburg, Harburg, Wilhelmsburg en Altona) luiden als volgt:

	Jan.-Dec. 1938		Jan.-Dec. 1937	
	Aantal schepen	N. R. T.	Aantal schepen	N. R. T.
Groot Hamburg	18.595	20.833.176	18.663	19.744.709
Rotterdam *)	15.360	24.721.542	14.389	23.421.891
Antwerpen **)	11.762	19.798.658	12.386	20.599.706

*) De cijfers van Rotterdam betreffen alle zeeschepen, welke daar zijn binnengekomen, zoowel uit zee als van binnenlandsche havens.
**) Na aftrek van 18% in verband met de Belgische berekening van de netto-tonnenmaat. (Centr. Bur. v. d. Statistiek)
(Vor. ber. Antwerpen 3329 D.; Hamburg 3089 B.; Rotterdam 3329 D.)

D. ITALIE. — Geen Joodsche muziek meer. —
In een bijeenkomst op het ministerie van cultuur werd op 15 Januari besloten, dat muziekuitgevers alle werken van Joodsche componisten van het Italiaansche repertoire moeten schrappen. (Stefani)
(Vor. ber. Anti-Semitisme 3585 G.)

E. SOVJET-RUSLAND. — De Joodsche republiek aan de Amoer. - Een mislukt experiment. —
Het „Joodsch tehuis" in het Verre Oosten is thans tien jaar oud. Het is gelegen in Siberië, in het bekken van de Amoer, aan de grens van Mandsjoekwo, en de hoofdstad heet Birobeidzjan. In 1928 werd het plan opgevat in dit gebied, dat meer dan 30.000 km² groot is, Joden over te brengen uit de Oekraïne, Wit Rusland en andere deelen van de Sovjet-Unie.
Zij zouden daar collectieve boerderijen beginnen, de rijke bronnen en dichte wouden van het land exploiteeren, en zoo langzamerhand een economische eenheid gaan vormen, die zich zelf zou kunnen onderhouden.
De oorspronkelijke bevolking van het land bedroeg ongeveer 34.000 zielen, geen van allen Joden. Het grondgebied dat geschikt was voor landbouw, wordt op 5 millioen acres geschat, waarvan 250.000 acres reeds bebouwd werd. Het plan was in tien jaren tijd 100.000 Joden naar dit gebied over te brengen.
De kolonisatie geschiedde langzaam. In 1931 waren er slechts ongeveer 7000 Joden naar de streek gekomen, waar men begon aan industrieele ondernemingen.
Eind 1933 waren er in het geheel 19.000 Joden hierheen overgebracht, maar intusschen waren er 12.000 weer verdwenen, zoodat er maar een 7000 over waren.
In 1934 werd het gebied verheven tot den rang van een autonome Joodsche republiek en er werden nieuwe pogingen in het werk gesteld om Joodsche kolonisten er heen te krijgen, ditmaal niet alleen Russen maar ook buitenlanders uit Amerika en zelfs uit Palestina.
Er werd een uitnoodiging gezonden om geschikte Joden over te halen als kolonist naar de Joodsche republiek in het Verre Oosten te komen.
Er is weinig betrouwbaar statistisch materiaal over dit gebied te krijgen, maar het schijnt, dat deze campagne tengevolge heeft gehad, dat er in de volgende jaren niet meer dan 6000 kolonisten uit het buitenland aankwamen.
De toestand is thans zoo, dat in de geheele republiek niet meer dan 20.000 Joden wonen, waarvan drie kwart niet op het land werken maar in Birobeidzjan wonen, een stad met meer dan 20.000 inwoners. De Sovjet autoriteiten zijn er niet in geslaagd het boerenbedrijf voor de Joden aantrekkelijk te maken.
De niet-Joodsche bevolking van deze Joodsche republiek is drie maal grooter dan de Joodsche en de verhouding zal nog ongunstiger worden, daar de immigranten thans voornamelijk niet-Joden zijn, die zich vestigen in de boerderijen welke door de Joden, voor wie zij waren bedoeld, zijn verlaten.
Men kan slechts tot de conclusie komen, dat dit experiment volledig is mislukt. (Nwe Rotterd. Crt.)
(Vorig bericht 252 F.)

F. GROOT-DUITSCHLAND. — Nieuwe Arbeidswet op 1 Januari 1939 in werking getreden. —
De nieuwe arbeidswetten zijn op 1 Januari '39 in werking getreden, krachtens welke de Duitsche werkdag is vastgesteld op 8 uur. Vele uitzonderingen worden echter toegelaten en een groot aantal arbeiders zal het maximum van 10 uur per dag in de fabrieken moeten doorbrengen. Zoo mogen bijv. de werktijden worden verlengd om verloren tijd in te halen, voor voorbereidend werk en voor afwerking (d.w.z. schoonmaken enz.). Voor 30 dagen per jaar mogen werktijden van 10 uur worden ingevoerd, wanneer dat noodzakelijk is en dit mag steeds worden gedaan in geval van „dringende noodzaak".
In bepaalde omstandigheden kan van mannelijke arbeiders elke drie weken één werktijd van maximaal 16 uur worden geëischt, mits zij dan tweemaal 24 uur onafgebroken rusttijd in de drie weken hebben. De rustperiode na elken werkdag moet op z'n minst 11 uur zijn. Gedurende den werktijd mogen mannelijke arbeiders een half uur rust na zes uur arbeid hebben, vrouwen een rust van 20 minuten na 4½ uur arbeid. (Deutsches Nachrichtenbüro)

18 JANUARI 1939

G. NEDERLAND. — Verkeersongelukken. - October-November 1938. —
Voor de maanden October-November 1938 zijn de cijfers der verkeersongelukken als volgt:
(tusschen haakjes de cijfers van 1937)

	gedood	ernstig gewond
October	90 (47)	408 (404)
November	68 (62)	365 (329)

(Centr. Bur. voor de Statistiek) **(Vor. ber. 3547 B.)**

H. GEESTELIJK LEVEN. — Wereldzendingscongres te Tambaran (Madras). - „Boodschap". —
Dr. John Mott heeft het Congres van den Int. Zendingsraad op 29 December '38 gesloten, na een samenzijn van drie weken te Tambaran (bij Madras). Alles beheerschend was de omstandigheid, dat de vertegenwoordigers van zooveel volken en rassen één zijn geweest in een Christelijke gemeenschap, terwijl er oorlogen en felle geschilpunten tusschen de volken bestaan op elk ander terrein.
De „Boodschap" van dit Wereldzendingscongres aan alle Volken uitgegaan, luidt als volgt:
Vierhonderd zeventig afgevaardigden uit zeventig landen bijeenvergaderd uit vele rassen, zijn hier samengekomen om zich met elkander te bezinnen op de wijze van aan de wereld bekend te kunnen maken de liefde van den eeuwigen God, zooals Hij zich geopenbaard heeft in Jezus Christus.
De berichten, die tot ons gekomen zijn uit alle deelen van de wereld hebben ons doordrongen van het besef, dat de oude pestilenties, die het menschdom verwoesten, met ongeëvenaarde kracht onder ons rondwaren.
Oorlog, of vrees voor oorlog, werpt over alle landen zijn donkere en verlammende schaduw, die alle hoop terneerslaat. Rassenhaat met vervolging als zijn wrange vrucht, wordt openlijk geëerd als een nationale godheid, waarvan de dienst zich reeds heeft ingeburgerd. Over de geheele wereld blijft de

geldzucht als een diepe kloof gapen tusschen de bezitters en de niet-bezitters, en vervult het hart van de laatsten met wraakzuchtige plannen tot revolutie en dat van de eersten met angst voor het behoud van hun machtspositie.
Telkens opnieuw werden wij gebracht tot diepe verootmoediging als wij bedachten, dat al deze ellende, die het menschdom te gronde richt, toch uit hemzelf voortkomt. Zij draagt het merkteeken van menschenwerk even duidelijk als de automobiel en de vliegmachine. Overstroomingen of aardbevingen, of andere duistere geheimzinnige machten, die wij niet beheerschen kunnen, veroorzaken geen oorlogen of spanningen in het economisch leven. Wij weten het, dat wij leven in een chaos van ons eigen maaksel.
Telkens opnieuw moesten wij erkennen, dat de ellende, waarin wij ons bevinden, het werk is niet alleen van slechte menschen, maar ook van goede. De grootste rampen zijn niet over ons gebracht door menschen, die onheil over de wereld wilden uitstorten, maar door diegenen, die meenden dat zij het beste deden, wat hun onder de gegeven omstandigheden mogelijk was. Wij weten niet, wie wijs genoeg zou geweest zijn om de huidige ellende van de wereld te voorkomen, en, evenmin kennen wij den man, die wijsheid genoeg heeft om er ons nu uit te verlossen.
Maar het is juist op dit punt, dat wij worden teruggeworpen op ons Geloof, en, verlost van pessimisme, met blijde hoop worden vervuld. Wij weten, dat er Een is, die niet zooals wij verslagen is en die nooit kan worden verslagen. In het wonder van Zijn openbaring in Christus zien wij God; niet als een verwijderde onbewogene en zelfgenoegzame godheid, maar als een Vader met een liefde voor het menschdom, Zijn kinderen, even onbeschrijvelijk als onuitputtelijk. Wij, die een blik hebben geslagen op Christus, Zijn Gezondene, Zijn Zoon, in het bittere kruislijden, dat Hij uit liefde tot de menschen heeft gedragen, wij hebben een hartverscheurend en tegelijk hartverheffend inzicht in den rijkdom van Gods onuitputtelijke liefde voor de Zijnen. In het bewustzijn daarvan hebben Christenen van alle eeuwen het martelaarschap aanvaard, en zijn uitgetogen naar de einden der aarde als verkondigers van de Blijde Boodschap. En in diepen ootmoed erkennen wij met groote dankbaarheid, dat zelfs in onzen tijd de bewijzen zich vermenigvuldigen, dat mannen en vrouwen, blijmoedig uittrekken als getrouwe en onvermoeide gezanten van Christus.
Wij zijn er van overtuigd, dat alleen God de menschen redden kan, en dat de God en Vader van onzen Heer Jezus Christus dit niet alleen kan, maar het ook wil. Maar wij moeten er nog sterker van worden overtuigd, dat Hij dit niet doet door mannen en vrouwen, die alleen vervuld zijn van hun eigen idealen, maar door dezulken, die deze idealen geduriglijk in bidden en smeeken aan Zijn heiligen wil toetsen, en ze daaraan onderwerpen en ze steeds weer opnieuw toetsen. Het is niet slechts een moreel hoogstaand persoon, die in de huidige, en in welke andere crisis ook, door God kan worden gebruikt, maar hij wiens zedelijk besef voortdurend verlevendigd en verdiept wordt door de telkens vernieuwde, levenwekkende, scheppende aanraking Gods. Niemand van ons kan een onfeilbaar uitdeeler zijn van Zijn genadegaven, maar de eenige hoop voor deze wereld rust op diegenen, die ten minste ernaar streven, Hem te kennen en in Zijn wegen te wandelen.
Nationale goden, hoe ook genaamd, goden van rassen of klassen, zij zijn niet groot genoeg om ons te redden. Het kennen van God in Christus berooft niemand van zijn Volk, zijn geslacht, of zijn cultuur. Wanneer Christus in waarheid aangenomen is door een volk met een oude cultuur, dan vernietigd Hij niets van het goede, dat daarin vervat is, integendeel, Hij heft het op tot zijn hoogste bestemming. Wat Hij wel vernietigt, dat is: zelfgenoegzaamheid, maar in plaats daarvan roept Hij iets nieuws te voorschijn, n.l. gemeenschapszin (goodwill), een welwillendheid, die zich uitstrekt over een wijder gebied dan wat door nationale of cultureele banden begrensd wordt, en die iets weerspiegelt van de liefde Gods, die geen grenzen kent.
In ons tezamenzijn hebben wij opnieuw gezien, dat toewijding aan de dingen, die van Christus zijn, wonderen wekt onder mannen en vrouwen. Wij hebben te zamen gebeden en terwijl wij baden vielen de scheidsmuren van nationaliteiten en klassen weg. Samen verbonden door den Heiligen Geest en allen samen aan God, hebben wij ervaren wat „gemeenschap" is. En wij gevoelen, dat dit een belofte is van wat kan worden ervaren in de geheele wereld.
Wij roepen onze mede-Christenen in de geheele wereld op, om zich met ons te vereenigen in een nieuwe toewijding. Waarlijk, God vermaant ons in deze tijden om onze zelfgenoegzaamheid te laten varen, om geduriglijk Zijn aangezicht te zoeken, om van Hem te leeren, en om Zijn wegen bekend te maken op ieder gebied des levens. Hem bekend te maken op het gebied der staatkunde beteekent, zich te beijveren voor het heerschen van gerechtigheid in de betrekkingen tusschen de volken. Op het gebied van den handel beteekent het, dat er een eind moet komen aan den wedstrijd der persoonlijke belangen om plaats te maken voor een wedijver in dienst van het algmeen belang. Dit zal overal zelfopofferend dienen vereischen. God schenke het aan Zijn Kerk om de boodschapster te zijn van Zijn liefde tot alle menschen, totdat deze liefde de geheele wereld omsluite, volken en rassen en klassen samenbindend in een gemeenschap van liefde tot elkander, gedragen door een onwankelbaar geloof in Jezus Christus. (Telegraaf - N. Rott. Crt.)

A. GROOT-DUITSCHLAND. — Kerkstrijd. - De Gestapo in de pastorieën. —
Op 15 Januari '39 is door de geheime Duitsche staatspolitie, de Gestapo, onverwacht een inval gedaan in alle pastorieën van geheel West-Duitschland, en waarschijnlijk ook in vele, zoo niet in alle andere gebieden van het Derde Rijk.
Er werd een uiterst nauwgezette huiszoeking uitgevoerd, terwijl overal talrijke documenten door de Gestapo in beslag genomen en meegevoerd zijn.
Omtrent het doel, dat bij deze weerzinwekkende daad nagestreefd werd, kan nog geen zekerheid worden verkregen; men brengt dezen overval echter in verband met plannen om de goederen der Katholieke Kerk te sequestreeren. (De Tijd)
(Vor. ber. Kerkstrijd 3536 E.)

B. ENGELAND. — Geheimzinnige ontploffingen. —
In Engeland hebben zich van 16 Januari af onder verdachte omstandigheden een reeks van geheimzinnige ontploffingen voorgedaan. Bijna op hetzelfde oogenblik werden Londen en Manchester opgeschrikt door verschillende ontploffingen en later Birmingham. De ontploffingen, waarvan de aard nog niet bekend is, sloegen gaten in het wegdek en vernielden tallooze ruiten.
Een van de veronderstellingen inzake de bomontploffingen, welke door de politie worden onderzocht, is, dat deze ontploffingen veroorzaakt zijn door het Iersche republikeinsche leger, met het doel wanordelijkheden te veroorzaken. (Times Weekly Edition)

C. NEDERLAND. — Wat beoogt het plan-Westhoff. -
Wat beoogt het zoo veelbesproken plan-Westhoff op het gebied der ontginningen?
Het is in het kort het volgende:

1. de vermeerdering van onze cultuurgronden door ontginning enz., welke vermeerdering met inbegrip der Zuiderzeegronden 450.000 H.A. zal bedragen;

2. de verbetering van bestaande cultuurgronden, omvattende: ruilverkaveling van 500.000 H.A. en betere afwatering van 220.000 H.A.

De totale oppervlakte van cultuurgronden in ons land bedraagt ongeveer 2.5 millioen H.A. Men ziet dus, dat er een flink kwantum zou worden bijgevoegd. (Red. K. H. A.) **(Vor. ber. Plan Westhoff 3556 B.)**

D. VOLKENBOND. — Volkenbondsraad. - Evacuatie van buitenlandsche vrijwilligers in Spanje. —
De Volkenbondsraad heeft op 16 Januari goedkeuring gehecht aan het rapport der internationale militaire commissie over de evacuatie der buitenlandsche strijders uit het republikeinsche Spanje en de bevoegdheden der commissie met een maand verlengd.
Wat de algeheele terugtrekking van het front aangaat, heeft de commissie de overtuiging gekregen, dat de terugtrekkingsoperaties volledig zijn geëindigd.
De Fransche minister van buitenlandsche zaken, Bonnet, legde een verklaring af, waarbij hij er op wees, dat op de algeheele terugtrekking van vrijwilligers uit het republikeinsche deel van Spanje algeheele terugtrekking van de buitenlandsche strijders uit de zone van Burgos moet volgen; eerst dan zal men bevrijd zijn van de gevaren voor internationale conflicten uit deze crisis en zal men kunnen spreken over een kalmeering in het westen der Middellandsche Zee, waar Spanje een essentieel element vormt van den status quo.
Voorts zeide Bonnet, dat Frankrijk Spanje humanitaire hulp blijft geven. (Telex-A. N. P.)
(Vor. ber. Vrijwilligers 3579 G.; Burgeroorlog 3615 B.)

19 JANUARI 1939

E. FRANKRIJK. — Debatten over de buitenlandsche politiek. - Geen hulp aan Spanje. —
In de Fransche Kamer hebben 17 Jan. '39 de debatten over de buitenlandsche politiek plaats gehad. De oud-minister van buitenlandsche zaken Flandin bestreed het voorstel van De Kerillis betreffende een vereeniging van alle naties, die worden bedreigd door de Duitsche ambities.
De Spaansche kwestie besprekende, verklaarde Flandin zich voor een politiek van strenge betrachting van het niet-inmengingsbeginsel. Een zekere dubbelzinnigheid ten opzichte van de niet-inmengingspolitiek moet echter worden opgeheven.
Blum herinnerde er o.m. aan, dat Frankrijk gedurende ander-

half jaar loyaal de niet-inmenging ten uitvoer heeft gelegd, en dat Frankrijk in 1937, in overeenstemming met Engeland, getracht heeft een niet-inmengingsverplichting van Italië te verkrijgen, maar door de monsterachtige kracht van de gewoonte, kwam men er toe, „een deelneming van Italië in de legers van Franco als natuurlijk te beschouwen". Wanneer spr. kon gelooven, dat morgen de niet-inmengingspolitiek eerlijk zou worden uitgevoerd, zou hij er nog aanhanger van zijn. Hoe echter zou men de huichelarij kunnen aanvaarden, volgens welke sommige verbintenissen de anderen niet binden, terwijl zij Frankrijk met puriteinsche strengheid zouden binden. De Fransche en de Engelsche regeering zijn verplicht de niet-inmengingsovereenkomsten op te zeggen of haar optreden te regelen naar de houding der andere onderteekenaars en op dit punt moet de Kamer zich uitspreken.
Flandin zeide hierop, dat de vraag is of Frankrijk, omdat de verplichtingen door anderen niet zijn geëerbiedigd, op zijn beurt zal moeten intervenieeren in den Spaanschen burgeroorlog.
Op levering van wapenen aan den eenen kant zal als antwoord levering van wapens aan den anderen kant komen en wanneer er geen evenwicht is in deze leveringen, zult gij zeggen, dat Frankrijk verplichtingen heeft. Gij zult er noodzakelijkerwijze toe worden gebracht om met troepen te intervenieeren.
Spr. houdt zich dus aan strenge niet-inmenging. Het belang van Frankrijk zou zijn de regeering van Franco te erkennen en te onderhandelen over zijn toekomstige neutraliteit in ruil voor een Fransche neutraliteit op dit oogenblik."
De Senaat is op 17 Januari eveneens bijeengekomen.
Plaats nemende op den presidentieelen zetel sprak Jeanneney een rede uit, waarin hij o.m. verklaarde:
„Frankrijk wordt van buiten belaagd. Het kan thans geen inwendige twisten onderhouden en aan partijtegenstellingen de voorkeur geven boven de moreele eenheid des vaderlands. In Europa, waarin sedert twintig jaar zooveel diplomatieke documenten straffeloos geschonden en verscheurd werden, waarin zoovele moreele begrippen zijn vergaan, waarin de begeerten verklaren rechten te zijn, waarin fatsoenlijke lieden wreed vervolgd worden, waarin het geweld ten troon is geheven, is de vrede wankel. Frankrijk wil den vrede en volgt den rotsigen vredesweg. Frankrijk begeert niemands gebied of goederen. Voor Frankrijk is het voldoende de missie van menschelijkheid voort te zetten in het koloniale rijk, dat het zich verworven heeft."
Het eindresultaat der debatten is, dat Frankrijk zijn non-interventie politiek zal voortzetten en voedsel naar de geteisterde republikeinsche gebieden zal zenden. (Telex-A. N. P.)
(Vor. ber. Buitenl. Politiek 3157 A.)

A. **DENEMARKEN. — Sociaal-Democratisch partijcongres - Stauning treedt af, opvolger Hedtoft-Hansen. —**
Onder geestdrift is het congres van de Deensche sociaal-democratische partij op 11 Januari gesloten. Dit congres is een uiting geweest van de eenheid der Deensche arbeidersbeweging. Stauning, die 40 jaar de Deensche sociaal-democratie heeft gediend en 29 jaar voorzitter is geweest der partij, heeft het voorzitterschap overgedragen aan zijn naasten medewerker Hedtoft-Hansen. Stauning vervult reeds tien jaar het eerste-ministerschap. (Het Volk)
(Vor. ber. Stauning 2713 C.)

B. **ANTI-KOMINTERN-PACT. — Mandsjoekwo toegetreden. —**
De minister-president van Mandsjoekwo heeft op 16 Januari '39 een verklaring gepubliceerd waarin hij verklaart, dat Mandsjoekwo besloten heeft toe te treden tot het anti-Komintern-pact, aangezien het steeds in de eerste rijen heeft gstaan bij de bstrijding van het communisme. (Deutsches Nachrichtenbüro)
(Vor. ber. Anti-Komintern-Pact 3616 C.)

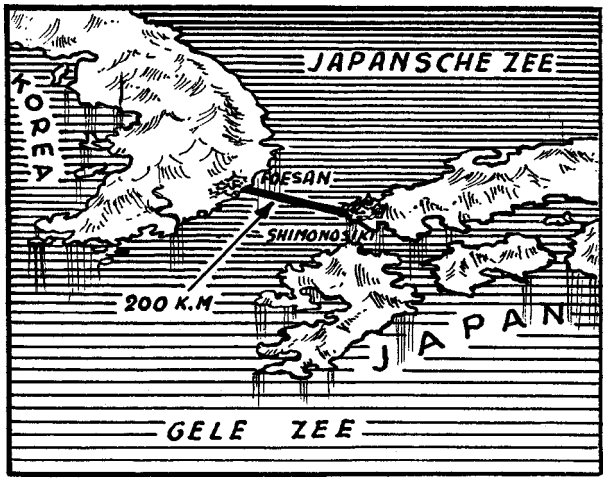
C. **FRANKRIJK. — Vloot. - Eerste slagschip van 35000 ton te water gelaten. —**
Te Brest is op 16 Januari in tegenwoordigheid van den minister van Marine, Campinchi, het eerste Fransche 35.000 tons-slagschip, de „Richelieu", te water gelaten. (Le Temps)
(Vor. ber. Leger, Vloot en Luchtmacht 3598 C.)

D. **NEDERL. OOST-INDIE. — De nieuwe Volksraad. - Gekozen Nederlandsche leden. —**
Door het stemkantoor van den Volksraad werden verkozen verklaard de volgende Nederlandsche leden: P. H. de Hoog (I. E. V.), J. Verboom (V. C.), mr. P. S. Blaauw (I. E. V.), mr. P. N. Janssen (V. C.), P. A. Kerstens (I. K. P.), Th. A. van Ardenne (I. E. V.), dr. W. Ph. Coolhaas (Eur. B. B.), ir. E. D. Wermuth (I. E. V.), V. Ph. Leunissen (I. E. V.), D. R. K. de Boer (I. E. V.), dr. ir. Th. White (I. E. V.), allen thans reeds lid. G. de Raad (C. S. P.), dr. W. M. F. Mansvelt (V. C.), ir. W. G. Zwart (I. K. P.), C. O. van Kesteren (V. C.).
Verkozen werden dus verklaard zeven leden van het I. E. V., vier van de Vaderlandsche Club, twee van de Indische Katholieke Partij, één van de Christelijke Staats Partij en een vertegenwoordiger van het B. B. (Aneta) **(Vor. ber. Volksraad 3354 B.)**

E. **SA'OEDIE-ARABIE. — Duitsch gezant benoemd.** Ibn Saoed heeft goedkeuring gehecht aan de benoeming van een Duitschen gezant in Sa'oedie-Arabië. De vroegere Duitsche gezant in Bagdad, Grobbe, is benoemd.
In een commentaar schrijft de „Hannoversche Kurier", dat hiermede een nieuw hoofdstuk geopend wordt in de betrekkingen tusschen de beide landen op een oogenblik, waarop, dank zij de ontdekking van belangrijke goud- en petroleumrijkdommen de staat van Ibn Saoed voor een tijdperk van economische opkomst staat, waartoe Duitschland zijn deel zal bijdragen. (Telex-A. N. P.)

20 JANUARI 1939

F. **JAPAN. — Tunnel Shimonoseki-Foesan. —**
De bouw van een onderzeetunnel door de Straat van Korea van Shimonoseki (Japan) naar Foesan (Korea)

wordt door de Directie der Japansche Spoorwegen overwogen. De kosten zouden ong. 1½ milliard yen bedragen. De geologische opmetingen zijn reeds begonnen. (Mijako Shimbun - Neue Zürcher Zeitung)

G. **SPANJE. — Burgeroorlog. - Strijd in Catalonië. - Republikeinen bij Granada. - Golding. - Waarschuwing van Italië inzake Fransche interventie. —**
De Nationalisten (Franco's troepen) dringen de republikeinsche troepen in Catalonië gestadig terug. Op 16 Januari veroverde Franco de tweede haven van Catalonië, Tarragona en ook Reus. Vele dorpen en gehuchten op den weg Lerida-Tarragona vielen in handen der Nationalisten. Door de verovering van Cervera kwam Franco in het bezit van de eerste republikeinsche-verdedigingslinie der Catalanen. De Nationalisten zijn nu ongeveer op 45 K.M. van Barcelona verwijderd.
In een radio-boodschap van Franco aan de Catalanen wordt o.m. gezegd, dat de bevrijding nabij is en tegenstand nutteloos. De regeeringstroepen zijn een vierde offensief, ditmaal ten noordwesten van Granada begonnen. Zij staan thans 20 kilometer van de stad.

Golding. — De Britsche waarnemer vice-Consul, Golding, in het rechtsche Spaansche gebied, die gearresteerd is in verband met het vinden in zijn koffer van Franco's militaire plannen, zal binnenkort terecht staat. De interventie der Engelsche regeering heeft niet gebaat.

Italië. — De „Informacione Diplomatica" van 15 Januari publiceert een verklaring van de Italiaansche regeering, dat geen pogingen van Fransche zijde, om de Spaansche regeeringstroepen te helpen, zullen worden toegestaan. Italië zal anders genoopt zijn nieuwen steun aan Franco te verleenen.
(Telex-A. N. P. - N. Rott. Crt. - Times)
(Vor. ber. Burgeroorlog 3622 D.)

A. **HONGARIJE. — Bezoek van Graaf Czaky, den minister van Buitenlandsche Zaken, aan Duitschland.** - De Hongaarsche minister van Buitenlandsche Zaken, graaf Czaky, is op 18 Januari van Berlijn vertrokken. Tijdens het verblijf te Berlijn heeft graaf Czaky besprekingen gevoerd met den Führer, met minister Von Ribbentrop en met talrijke andere leiders van staat en partij. O.a. heeft hij een bespreking gevoerd met den plaatsvervanger van den Führer, Rudolf Hess, over de Duitschers in Hongarije.
Bij de besprekingen zijn alle vraagstukken, welke beide landen betreffen de revue gepasseerd. De besprekingen werden in hartelijken toon gevoerd en hebben getoond, dat de meeningen inzake de buitenlandsche politiek overeenstemden. De nauwe betrekkingen tusschen Duitschland en Hongarije, alsook tusschen Hongarije en Italië zijn de beste garantie voor het vreedzaam verloop der zaken in Europa.
(Telex-A.N.P.) **(Vor. ber. Graaf Czaky 3575 E.)**

B. **CHINA. — Conflict met Japan. - Tsjoenking gebombardeerd. - Chineesche verliezen. - Kwantoeng. - Mevrouw Tsjang Kai Sjek. —**
Tsjoenking. — Op 17 Januari is de zetel der Chineesche regeering, Tsjoenking, door 26 Japansche vliegtuigen bestookt, 58 bommen werden omlaag geworpen, waardoor 120 burgers werden gedood en 166 gewond.
Verliezen in 17 maanden (Japansche bron). — Tot 30 November 1938 zijn gedurende de zeventien maanden, dat in China wordt gevochten, volgens een communiqué van het keizerlijke hoofdkwartier van de Japansche strijdkrachten 47.133 man gedood. De Chineesche troepen hebben 823.300 dooden verloren, waarvan 81.000 bij de campagne van Shanghai, 83.000 in den slag bij Nanking, 123.000 in den slag op Haoetsjau, 99.000 in Noord-China en 195.000 in den slag om Hankau.
Naar schatting, aldus het communiqué, hebben de Chineezen in het geheel twee millioen man verloren.
Kwantoeng. — Concentratie Japansche oorlogsschepen. — Japansche oorlogsschepen worden geconcentreerd aan de kust van Kwantoeng in Zuid-China.
Het schijnt, dat een landing wordt voorbereid in het gebied van Tsjoeng Sjan.
De Chineesche burgerbevolking wordt geëvacueerd en de groote wegen, welke van de kust naar het binnenland voeren, zijn grondig vernield.
Mevrouw Tsjang Kai Sjek. — „China kan niet en zal niet over vrede spreken met Japan, welk land van elken Chinees een slaaf wil maken", heeft mevrouw Tsjang Kai Sjek, de echtgenoote van den Chineeschen opperbevelhebber verklaard.
(Telex-A.N.P. - Domei) **(V. b. Chin.-Jap. Confl. 3619 D.)**

C. **BELGIE. — Arbeidscongres steunt premier Spaak. - Relaties met Burgos (nationalistisch Spanje) aanvaard. —**
Ten besluite zijner werkzaamheden heeft het Congres der Belgische Arbeiderspartij op 15 Januari '39 met 362.869 tegen 197.650 stemmen en 7.250 onthoudingen een resolutie aangenomen, waarin weliswaar geprotesteerd wordt tegen het zenden van een vertegenwoordiger naar Burgos, doch niettemin de meening te kennen wordt gegeven, dat de tegenwoordige omstandigheden het voor de socialisten noodig maken, om aan de regeering te blijven deelnemen. De partij, zoo vervolgt de resolutie dan, verwacht van de regeering, dat zij in de niet-inmengingscommissie krachtig zal blijven aandringen op de terugtrekking uit Spanje van de Duitsche en Italiaanscse strijdkrachten.
Na een op 14 Januari '39 gehouden ministerraad bevestigde Spaak, dat de kwestie-Burgos definitief met Franco is geregeld en dat eerstdaags een Belgisch vertegenwoordiger te Burgos zal worden benoemd, vooral voor de economische en handelsbetrekkingen tusschen beide landen. (Het Laatste Nieuws)
(Vorig bericht 3572 A.)

21 JANUARI 1939

D. **BELGIE. — Kabinet-Spaak. - Reorganisatie. —**
Minister Spaak is er in geslaagd op 21 Jan. 1939 de latente crisis in het kabinet, ontstaan door de benoeming van een Belgisch agent te Burgos, door een reorganisatie op te lossen. De samenstelling van zijn nieuw kabinet is als volgt:
P.-H. Spaak (soc.): Minister-president (zonder portefeuille).
G. Balthazar (soc.): Openbare Werken en Werkverschaffing.
J. Merlot (soc.): Binnenlandsche Zaken.
A. Delattre (soc.): Arbeid en Sociale Voorzorg.
J. Barnich (soc.): Economische Zaken.
O. Dierckx (lib.): Openbaar Onderwijs.
P.-E. Janson (lib.): Buitenlandsche Zaken.
E. Jennissen (lib.): Volksgezondheid.
H. Marck (kath.): Verkeerswezen en P.T.T.
Alb. Janssen (kath.): Financiën.
Van Dievoet (kath.): Justitie.
Graaf d'Aspremont-Lynden (kath.): Landbouw en Middenstand.
De Vleeschauwer (kath.): Koloniën.
Generaal Denis: Landsverdediging.
(Het Laatste Nieuws) **(Vor. ber. 3624 C.)**

E. **GROOT-DUITSCHLAND. — Dr. Hj. Schacht van zijn functie van president der Rijksbank ontheven. - Dr. Walther Funk opvolger. —**
De vervulling van de aan het bedrijfsleven voor den herbouw van groot-Duitschland te stellen extra-taken vereischt een uniforme leiding der economische geld- en kapitaalmarkt-politiek.

Dr. Walther Funk.

Om deze reden heeft de Führer op 20 Jan. '39 bepaald, dat de leiding van het rijksministerie van Economische Zaken en der Rijksbank weer wordt vereenigd. De Führer heeft dientengevolge den president van het directorium der Rijksbank, dr. Hj. Schacht, van zijn functie ontheven, en den rijksminister van Economische Zaken, Walther Funk, met behoud van zijn functie als rijksminister van Economische Zaken, voor den duur van vier jaren benoemd tot president van het directorium der Rijksbank.
Dr. Schacht zal in zijn hoedanigheid van rijksminister ook verder lid blijven der regeering. Hij is bestemd voor de vervulling van bijzondere taken.
(D. N. B.) **(Vor. ber. Schacht 3595 A.; Funk 3600 C.)**

F. **TSJECHO-SLOWAKIJE. — Nieuw kabinet in Slowakije. —**
Op 20 Januari is de nieuwe regeering voor Slowakije samengesteld. Minister-president, tevens minister van Binnenlandsche Zaken, Gezondheid en Sociale Voorziening, is Mgr. Tisso, minister van Economische Zaken dr. Pruzinsky, minister van Financiën Pavel Teplansky, minister van Verkeerswezen en Openbare Werken, dr. Fernand Durcansky, minister van Justitie, dr. Milos Vanco en minister van Onderwijs, Sivak, de vice-president van de Kamer.
De nieuwe regeering verschilt niet veel van de voorgaande. Alleen het ministerie van Economische Zaken is gesplitst in een ministerie van Financiën en van Economische Zaken. (Telex-A. N. P.)
(Vor. ber. Slowakije 3591 C.; Kabinet 3492 A.)

A. Röntgenopnamen. - Belichtingstijd van een millioenste seconde. —

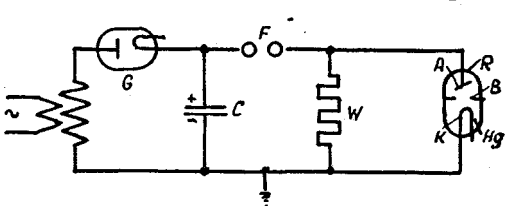
Röntgenopnamen met een uiterst korten belichtingstijd hebben slechts waarde, wanneer zij voldoend scherpe beelden geven. Tot dusver was dit niet het geval. Een korte belichtingstijd vergt een hooge stralingsintensiteit, welke tot dusver slechts met een groote brandvlek op de anode (anti-kathode) bereikt kon worden.

De brandvlek is de plaats, waar de electronenstralen op de anti-kathode botsen. Daar scheiden zich de Röntgenstralen uit de electronenstralen af en verbreiden zich gelijkmatig naar alle kanten. Scherpe Röntgenopnamen kunnen slechts gemaakt worden bij een zoo klein mogelijke brandvlek.

Hier komen twee groote moeilijkheden voor den dag. Ten eerste moet een electronenstroom van een groote dichtheid en een groote snelheid opgewekt worden. Dan wordt echter die geweldige energie van de electronenstralen op een kleine brandvlek direct in warmte omgezet. Ten tweede moet deze plotseling optredende warmte afgevoerd worden. Daarbij komt, dat de energie van de Röntgenstralen slechts enkele duizendste deelen van die der electronenstralen bedraagt. Het wetenschappelijk laboratorium van de Siemens-Röhren-Werke heeft volgens „Die Umschau", Duitsch weekblad voor wetenschap en techniek, waaraan wij deze gegevens ontleenen, dit vraagstuk met goed gevolg opgelost.

De voor de opwekking van Röntgenstralen benoodigde hooge snelheid van de electronenstralen wordt bereikt door de anode met behulp van een opgeladen condensator sterk positief te houden ten opzichte van de kathode. De electronenstroom wordt met behulp van een vonklading als het ware aan den gang gebracht.

De Röntgenbuis is met kwikdamp gevuld, zoodat door ionisatie een groote dichtheid van den electronenstroom verkregen kan worden. Het heele proces over de vonkontlading verloopt zeer snel. De ontladingsstroom vloeit ongeveer één millioenste seconde; dan breekt de lichtboog in de vonkenbrug af en de condensator wordt opnieuw geladen. De buis R. ontioniseert en het spel kan van voren af beginnen.

Schematische voorstelling van een inrichting voor Röntgen-opnamen met een zeer korten belichtingstijd. G = gelijkrichter voor 50—150 kV.; C = condensator van 10—100 mF.; F = vonkbrug; R = Röntgenbuis, met een kwikzilver-kathode of een gloei-kathode K, die korte emissiestroomen met rond 500 A piek leveren kan. A is anode van wolfram of tantalium. B is een soort diaphragma, om de electronenstroomen op een zoo klein mogelijk deel van de anode-oppervlakte te richten.

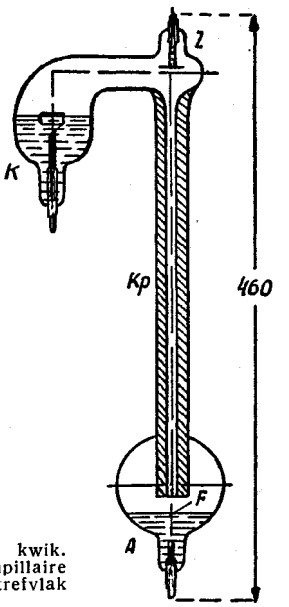
De op deze wijze opgewekte intensiteit van de Röntgenstralen is 1000 tot 10.000 maal zoo groot als die van de beste hoogvacuumbuizen, hetgeen overeenkomt met een 10^3 tot 10^4 maal grooteren electronenstroom, die op de anode botst.

Een bijzonder moeilijke opgave was het afvoeren van de op de anode ontstaande warmte.

Aangezien die warmte-opwekking niet vermeden kon worden, was het zaak, haar schadelijke invloeden te elimineeren. Hiertoe is het allereerst noodzakelijk, de spanning in de buis op die plaatsen te leggen, welke in de korte ontladingstijden nog niet door de, uit de anode ten gevolge van de oververhitting uitgestooten dampwolken, bereikt kunnen worden.

De schematisch voorgestelde buis is nu zoo gebouwd, dat de grootste spanningsafval in de capillaire buis Kp plaats vindt, die zoo ver van de anode verwijderd is, dat zij tijdens den duur der ontlading niet meer door den anodedamp bereikt wordt, welke damp zich binnen een micro-seconde in feite niet verder dan enkele millimeters van de anode verwijdert. In deze buis ontstaat vanzelf een zeer intensieve electronenbundel, die uit de capillaire buis de anode treft.

Deze electronen-bundeling in de capillaire buis ontstaat door de negatieve lading van den wand der buis, tengevolge van verstrooide en ingevangen electronen, die als gelijknamige electriciteit, de negatieve electronenstroom afstoot, resp. bundelt. Bovendien helpt aan dat bundelen mede de positieve ruimtelading, ontstaan ten gevolge van ionisatie in de doorsnede van de capillaire buis. Zoodoende ontstaat er op de anode slechts een kleine brandvlek, die zooals hierboven reeds gezegd, scherpe Röntgenbeelden oplevert.

Röntgenbuis K is kathode van kwik. A is anode van kwik. Kp is de capillaire buis. F is de Röntgenvlek, het trefvlak van de electronenstralen.

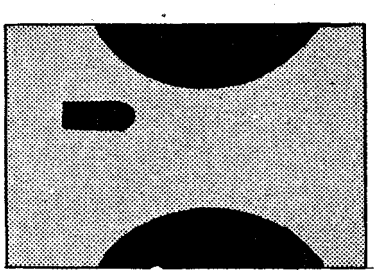
PHYSICA

Het ontstaan van schadelijke kraters op de anode, zooals dit het geval is bij gebruik van vaste stoffen, wordt hier verhinderd door een anode van kwik te gebruiken.

De brandvlek is iets kleiner dan de doorsnede van de capillaire buis (± 6 mm.) en slechts iets grooter dan die van goede buizen voor medische diagnostiek. De scherpte van de Röntgenfoto's is derhalve zoo goed, dat op de foto van een hand de structuur van de beenderen duidelijk zichtbaar is.

De intensiteit van de Röntgenstralen met een belichting van één millioenste seconde is zoo groot, dat met gebruik van normale versterkersbladen één belichting voldoende is voor het doorlichten van een hand of een dunne plank.

De tijdsduur van één ontlading kan berekend worden uit den gefotografeerden afgelegden weg van een bewegend voorwerp, waarvan de snelheid bekend is.

Geweerkogel tusschen de electroden van de vonkenbaan.

Zoo werd b.v. een geweerkogel van klein kaliber tusschen de electroden van de vonkenbaan F doorgeschoten. De kogel had een snelheid van 328 m/seconde en werd automatisch door de inrichting zelve gefotografeerd. Hiertoe had men n.l. de vonkenbrug zoo wijd gesteld, dat de vonk pas oversprong, wanneer een metalen voorwerp, in casu de kogel, daar tusschendoor ging en op die manier als een geleidende brug dienst deed.

Uit de scherpte van dit beeld kan met zekerheid afgeleid worden, dat de vonkoverslag ten hoogste één millioenste seconde, waarschijnlijk wel de helft van dien tijd duurde. (Nieuwe Rotterd. Courant)

A. **FILMKUNST. — Nederlandsche films. - De 100e film van Multifilm te Haarlem. —**
Dezer dagen kwam de film „Het Vruchtbare Land" gereed en dit was de honderdste film, die vervaardigd werd door de N.V. Multifilm te Haarlem. Dit is een zeer bijzonder feit, daar de Heer J. C. Mol, directeur van Multifilm, zich nooit op groote speelfilms heeft toegelegd, doch in hoofdzaak documentaire films maakte, met daarnaast enkele industrie-films en zelfs reclame-films, zij het dan ook voornamelijk reclame voor bepaalde doeleinden. Meer speciaal heeft Mol naam gemaakt door zijn microscopische films en door zijn zeer aparte werken van groeiende en bloeiende planten. Het groote publiek kent de namen Mol en Multifilm niet, daar helaas de meeste aandacht besteedt wordt aan de zgn. „hoofdfilms" en het voorprogramma, waaronder soms juweeltjes van opname-techniek worden gevonden, aan de aandacht van de massa voorbijgaat. (Red. K. H. A.)
(Vor. ber. Nederl. Films 3501 C.)

22 JANUARI 1939

B. **GROOT-DUITSCHLAND. — Het aftreden van dr. H. Schacht. - Uiteenloopende commentaren. —**
Tot dusverre was de nadruk gevestigd op de heugelijke omstandigheid, dat Schacht en Funk in de meest volslagen harmonie en tot wederzijdsche volmaakte tevredenheid in hun onderscheiden functies met elkander samenwerkten en nu ineens dit: Gezegd wordt, dat Funk dezer dagen is teruggekeerd van zijn reis in Italië met de overtuiging, dat de financieele positie van het Rijk, door ernstige moeilijkheden wordt bedreigd, welke vooral daarin bestaan, dat de betalingsverplichtingen van den staat zeer groot zijn geworden en dat de toestand van de handelsbalans te wenschen overlaat. Daarom zou hij aan generaal-veldmaarschalk Göring in overweging hebben gegeven: vereeniging van economische zaken en bestuur van de rijksbank in één hand en verruiming van de credietpolitiek.
Reuter verneemt uit Berlijn, dat een der eerste maatregelen na het vertrek van Schacht schijnt te zijn te werken aan een versterking van den Duitschen handel en industrie. Het moet in het voornemen der regeering liggen de Duitsche industrie financieel zoo krachtig te maken, dat zij op de wereldmarkt vrijer zal kunnen concurreeren. Nog niet is bekend welke stappen de regeering precies zal nemen. In sommige kringen gelooft men, dat de industrie zal worden gemachtigd leeningen op te nemen tot een bedrag, dat de twee milliard niet te boven gaat en dat banken, spaarbanken en verzekeringsmaatschappijen te dien einde hun aandeel zullen moeten bijdragen.

De National Zeitung legt er ook in een artikel den nadruk op, dat door de benoeming van Funk de onvoorwaardelijke steun van de Rijksbank bij de uitvoering van de economische taak der regeering voor de toekomst verzekerd is. De nationaal-socialistische economische politiek staat het kapitaal slechts toe, de rol te vervullen van dienaar van handel en industrie, en dit nationaal-socialistische beginsel zal voortaan het richtsnoer zijn voor de Rijksbank.
De buitenlandsche pers houdt zich met Schacht's aftreden druk bezig. Het Fransche blad „Le Journal" schrijft: Het vertrek van Schacht beteekent, dat het Rijk met de financieele orthodoxie breekt om zich te werpen in een stelsel van manipulatie en overmatige uitbreiding van het crediet zonder dekking. „Petit Parisien" verklaart: Indien, ondanks alles, het regiem niet de elementaire wetten der financieele techniek wil verwaarloozen en riskeeren in het binnenland de stabiliteit van de mark in gevaar te brengen, zal het, indien het definitief afziet van belastingverhoogingen, besnoeiingen der uitgaven op groote schaal onder oogen moeten zien. Deze laatste oplossing echter zou medebrengen, dat het Rijk er in toestemt zijn militaire voorbereidingen te remmen en afziet van grootsche en kostbare betoogingen van zijn dynamisme.
Ook de Britsche bladen zien in het heengaan van Schacht een nieuw terugwijken der „gematigde" strooming in het Derde Rijk. De „Star" schrijft: „Duitschland heeft thans geen goud meer. Het bezit geen buitenlandsche deviezen, die invoer van belangrijke artikelen mogelijk maken. De laatste Duitsche leening, die in elken gezonden staat in 24 uur volteekend zou moeten zijn, was eerst na zes weken gedekt. Al het genie van Schacht zou tegen deze harde feiten niets vermogen. Een belasting zou een tijdelijk hulpmiddel zijn, maar de belastingen drukken reeds al te zwaar. Het lijkt waarschijnlijk, dat Schacht moest vertrekken, omdat hij Hitler gezegd heeft, dat de eenige oplossing bestaat in belastingverhooging. Hitler kan Schacht over boord werpen. Maar hij zal niets kunnen doen tegen de onverbiddelijke wetten der economie".
In de Ver. Staten wordt de aanstelling van Funk tot president van de Rijksbank een „voor de Vereenigde Staten bedoelde klap" genoemd. Verklaard wordt, dat Funk bekend staat om zijn vijandigheid jegens Amerika. Het algemeene commentaar op het ontslag van Schacht is, dat de wijziging geen werkelijken invloed zal hebben op den Duitsch-Amerikaanschen handel. Men voorspelt, dat ondanks het streven naar vermindering der aankoopen uit de Vereenigde Staten men zal voortgaan producten als katoen, petroleum, koper, lood en fosfaten hier te koopen, omdat Duitschland ze hard noodig heeft. (Telex-A. N. P.)
(Vorig bericht 3624 E.)

C. **GROOT-DUITSCHLAND. — Adolf Hitler omschrijft Funks taak. - Dank aan dr. Hj. Schacht. —**
De Führer heeft op 20 Januari den Rijksminister van Economische Zaken en President der Rijksbank, Funk, een schrijven gezonden, waarin hij o.a. zegt:
„Uw taak zal zijn:

1. In uw nieuwe functie, de stabiliteit der loonen en prijzen te verzekeren en daarmede ook verder de waarde van de mark te handhaven;
2. De kapitaalsmarkt in verhoogde mate te ontsluiten voor de particuliere geldbehoeften en deze ter beschikking te stellen;
3. De met de wet van 10 Febr. 1937 ingeleide reorganisatie der door het plan-Dawes aan de onbeperkte souvereiniteit van het rijk onttrokken toenmalige Rijksbank onder de souvereiniteit van den staat te brengen."

Aan Rijksminister dr. Schacht heeft de Führer op 20 Januari het volgende schrijven gezonden:

„Ik neem de gelegenheid, dat gij van uw functie van President van het Directorium der Rijksbank zijt ontheven waar, om u mijn meest oprechten en warmsten dank uit te spreken voor de voor Duitschland en mij persoonlijk in deze functie in lange en moeilijke jaren opnieuw verrichte diensten. Uw naam zal vooral voor altijd verbonden zijn met het eerste tijdvak der nationale herbewapening. Ik verheug mij van u in uw hoedanigheid van Rijksminister voor de kwijting van nieuwe taken te kunnen gebruik maken". (D. N. B.)
(Vor. ber. Schacht 3626 B.; Funk 3624 E.)

D. **GROOT-DUITSCHLAND. — De weermacht. - S.A. en leger nauw verbonden. —**
De Duitsche regeering heeft op 21 Januari '39 belangrijke maatregelen genomen ter versterking der Duitsche weermacht en tot het vormen van een nauwer verband tusschen leger en S. A. Hitler heeft n.l. gedecreteerd, dat het onderscheidingsteeken van de S.A. voortaan de waarde zal hebben van het militaire onderscheidingsteeken der bruine militie „Wehrabreichen" en den grondslag zal vormen van de pre- en post-militaire opleiding. Elke Duitscher van zeventienjarigen leeftijd, die geschikt is voor den wapendienst, is verplicht het militaire onderscheidingsteeken der S.A. te verwerven als voorbereiding voor den militairen dienst.
De soldaten, die actieven dienst verricht hebben, zullen worden ingelijfd bij de z.g. „Wehrmannschaften", nieuwe formaties, die met de S.A. in nauw verband staan, en waar zij, naar gelang der behoeften van het geregelde leger speciale militaire training zullen ondergaan. (Nieuwsblad v.h. Noorden)
(Vor. ber. Leger, Vloot en Luchtmacht 3602 C.)

E. **GROOT-DUITSCHLAND. — Duitsche Rijksbank. - Mutaties. —**
De Führer heeft de leden van het directorium van de Duitsche Rijksbank, vice-president Dreyse en rijksbankdirecteur Hülse van hun functies ontheven.
Tegelijkertijd heeft de Führer den staatssecretaris van het rijksministerie van economische zaken, Rudolf Brinkmann, tot lid van het Rijksbank-directorium benoemd, doch hem tevens gehandhaafd in zijn functie van staatssecretaris.
De rijksminister van economische zaken en president van de Rijksbank, Funk, heeft staatssecretaris Brinkmann tot vice-president van het Rijksbank-directorium benoemd. (D. N. B.) **(Vorig bericht 3624 E.)**

A. GROOT-DUITSCHLAND. — Kapitein Wiedemann benoemd tot consul-generaal te San Francisco. —
Officieel wordt medegedeeld:
De consul-generaal te San-Francisco, baron Von Killinger, is voor bijzondere diensten op het ministerie van buitenlandsche zaken ontboden.
De Führer en rijkskanselier heeft in zijn plaats tot consul-generaal te San Francisco benoemd gep. kapitein en brigadeleider van het nat.-socialistische vervoercorps Wiedemann, vertrouwensman van Hitler.
(Telex-A. N. P.) **(Vor. ber. Wiedemann 3359 B.)**

23 JANUARI 1939

B. GROOT-DUITSCHLAND. — In- en Uitvoer 1937-1938. —
Over het geheele jaar 1938 bedroeg de Duitsche invoer R.M. 6052 millioen, de uitvoer R.M. 5619 millioen. De buitenlandsche handelsbalans sluit derhalve over het afgeloopen jaar met een invoeroverschot van R.M. 433 millioen.
Voor het oude rijksgebied vertoont een vergelijking der jaren 1938 en 1937 het volgende resultaat: de invoer bedroeg in 1938 R.M. 5449.3 (v. j. R.M. 5464) millioen hetgeen dus een kleine daling beteekent. De uitvoer daalde van R.M. 5906 millioen in 1937 tot R.M. 5257.1 millioen in 1938, hetgeen een vermindering beteekent van rond R.M. 649 millioen. Het uitvoeroverschot in 1937 ten bedrage van R.M. 442 millioen veranderde in 1938 in een invoeroverschot van rond R.M. 192 millioen. (Telegraaf)
(Vorig bericht 3111 C.)

C. NEDERLAND. — De gaatjes in de ruiten van Duitsche gebouwen. - De kogelgaatjes zijn slechts knikkergaatjes. —
Er heeft de vorige week even sensatie geheerscht in Nederland, en in andere landen zelfs òm Nederland. De Duitsche pers sprak van het „wereldjodendom", dat Nederland tot zijn terrein had gekozen om nieuwe aanslagen tegen het Derde Rijk te ondernemen. De Daily Chronicle en haar medewerker Vernon Bartlett zagen reeds Duitsche divisies gereed staan om Nederland voor goed te bezetten.
De politie van het bureau aan den Overtoom te Amsterdam is echter tot de ontdekking gekomen, dat de zoo gewraakte kogelgaatjes in het Duitsche gebouw (woonplaats van een heer verbonden aan het Duitsche consulaat) slechts één gaatje is, veroorzaakt door iemand die een knikker tegen de ruit heeft gegooid. De knikkers zijn gevonden.
(De Telegraaf - Nieuwe Eeuw) **(Vor. ber. 3615 D.)**

D. DENEMARKEN. — Spionnage. —
De Deensche autoriteiten onderzoeken reeds eenige maanden een uitgebreide spionnage-zaak. Een oudmarine officier, Pflugk-Harttung, Duitscher, bekend wegens het dooden van den communist Karl Liebknecht in 1919, schijnt de leider van den spionnagedienst in Denemarken te zijn. Vele arrestaties hebben plaats gehad. (Politiken)

E. GROOT-DUITSCHLAND. — Rublee, directeur van het Londensche Bureau van de Conferentie van Evian te Berlijn. - Onderhoud met dr. Schacht stopgezet. —
Rublee, de directeur van het Londensche Bureau van de Conferentie van Evian, die 8 dagen te Berlijn vertoefde, heeft officieel mededeeling ontvangen, dat de besprekingen te Berlijn niet zullen worden voortgezet. Deze mededeeling werd gedaan door een vertegenwoordiger van dr. Schacht.
Rublee is voornemens langs diplomatieken weg na te gaan of er eenig vooruitzicht bestaat op een voortzetting der onderhandelingen op eenige andere wijze. Rublee en zijn collega's zullen in ieder geval uit Berlijn vertrekken.
Schacht vroeg eerst: 1000 pond sterling voor iederen geëvacueerden Jood. Duitschland zou dat als leening moeten krijgen — bij elkaar een half milliard pond sterling — het zou dan dien Joden zooveel fabrikaat meegeven, dat zij zich elders konden vestigen. Duitschland zou ook rente voor die leening betalen uit de opbrengst van specialen export, die het buiten daarvoor in ontvangst zou moeten nemen. Rublee, die voor de belangen van de aan zijn zorgen toevertrouwde slachtoffers moet opkomen, heeft niet a priori neen gezegd, maar trachtte het bedrag tot een toonbaar peil verlaagd te krijgen.
(De Tijd - Telex-A. N. P.) **(Vor. ber. 3376 E.)**

F. ENGELAND. — Radiorede van Premier Neville Chamberlain. - Nationale dienst. —
Minister-president Chamberlain heeft op 23 Januari een radiorede over den vrijwilligen nationalen dienst gehouden. Hij zeide onder meer:
„Ik spreek hier over een plan, dat ons voor den oorlog voorbereid moet maken. Dat wil niet zeggen, dat ik oorlog verwacht. Ge weet, dat ik alles gedaan heb en alles zal blijven doen om den vrede voor ons en voor anderen te behouden. Wij zullen nooit een oorlog beginnen. Maar we zouden kunnen worden betrokken in een oorlog, die door anderen begonnen is, of we zouden zelf kunnen worden aangevallen, als de regeering van een ander land zou denken, dat we ons niet met succes konden verdedigen. Hoe beter wij zijn voorbereid op verdediging, des te onwaarschijnlijker wordt het, dat een aanvaller zich waagt aan een avontuur, dat zoo weinig belooft.
In de tweede plaats wil ik zeggen, dat de moderne oorlog niet gelijk is aan vroegere oorlogen. De ontwikkeling der luchtvloten heeft ons beroofd van de veiligheid, die wij als eilandbewoners bezaten en evenals in de landen van het continent zullen burgers evenzeer slachtoffers van aanvallers zijn als soldaten, matrozen en vliegers. Zij zullen waarschijnlijk de eerste slachtoffers zijn. Daarom moeten wij, als wij de burgerbevolking in oorlogstijd wenschen te beschermen, de noodige organisatie in vredestijd voorbereiden. Sterker nog: wij moeten in vredestijd oefenen, want daarvoor zal geen tijd meer zijn, als de oorlog begonnen is. Ge zult dan ook zien, dat ons plan voor de veiligheid even noodzakelijk is als slagschepen of kanonnen of vliegtuigen, hoewel het niet meer dan dat oorlogsmateriaal beteekent, dat er spoedig een oorlog zal komen of dat het te eeniger tijd tot een botsing zal komen.
(Twintig millioen gidsen of handboeken voor den Nationalen (vrijwilligen) Dienst zullen op 25 Januari door geheel Groot-Brittannië van regeeringswege worden verspreid.) (Telex-A. N. P.)
(V. b. Chamberlain 3618 A.; Vrijw. Dienst 3577 D.)

24 JANUARI 1939

G. BELGIE. — Regeeringsverklaring van premier Spaak. —
De Kamer is op 24 Jan. '39 bijeengekomen voor het aanhooren van de verklaring der regeering.
Premier Spaak nam het woord voor de regeeringsverklaring. Hij zeide, dat de politiek der regeering niet aan een nieuwe oriënteering onderhevig is. De regeering stelt zich voor een gemengde commissie in te stellen, die belast zal zijn met de bestudeering van de kwestie der politieke hervormingen. De premier sprak er zijn voldoening over uit, dat de wet op het gebruik der talen in het leger aangenomen is en dat de Vlaamsche Academie officieel erkend is kunnen worden.
Er is een onderzoek ingesteld naar het gebruik der talen op het gebied der administratie. Zonder veel inspanning zal bereikt kunnen worden, dat de wet op de talen eerlijk wordt toegepast. In 1940 zal de telling gehouden worden, die op taalgebied de gewenschte opheldering zal verschaffen.
De regeering zal de Kamer verzoeken het wetsontwerp over de speciale bevoegdheden, die de tenuitvoerlegging der begrooting moeten mogelijk maken, aan te nemen. Het is verder volkomen onvermijdelijk,

dat de landbouw een zekere mate van protectie blijft genieten. De kostprijs moet verlaagd worden en de kwaliteit verbeterd.
Spaak sprak verder over den ernst van het probleem der economische politiek. De plannen, die ten uitvoer gelegd moeten worden, hebben betrekking op beroepsorganisatie, verplichte werkloosheidsverzekering, den Raad van State, de passieve landsverdediging en de wet op den verkoop van alcohol. Evenals in haar eerste verklaring zegt de regeering thans, dat zij wil laten arbeiden. (Het Laatste Nieuws)
(Vor. ber. Min. Spaak 3532 B.; Kabinet 3624 D.; Taalkwestie 2953 C.)

A. **ENGELAND. — Spaansche kwestie. - Briefwisseling tusschen premier Neville Chamberlain en Attlee, den leider der Oppositie. —**
Neville Chamberlain, de Britsche premier, heeft op 18 Jan. '39 geweigerd te voldoen aan het verzoek van de Arbeiderspartij om het Lagerhuis direct bijeen te roepen in verband met den toestand in Spanje. Attlee, de leider van de oppositie in het Lagerhuis, had n.l. den eerste-minister schriftelijk uitgenoodigd het Huis terstond bijeen te roepen. Het bestuur der Arbeiderspartij heeft de aandacht van het Engelsche volk en van de regeering gevestigd op de voortdurende schendingen der niet-inmenging door de Duitsche en Italiaansche regeeringen ter ondersteuning van Franco; het eischte heropening van de Fransch-Spaansche grens en opheffing van het verbod voor de Spaansche regeering om wapenen te koopen.
De eerste-minister heeft Attlee teruggeschreven, dat naar de opvatting van de Engelsche regeering verkoop van wapens aan de Spaansche republiek de burgeroorlog zou verlengen en onvermijdelijk zou leiden tot uitbreiding van het conflict; de consequenties daarvan zijn niet te overzien, doch zijn ongetwijfeld zeer ernstig. De regeering is niet bereid zulk een weg in te slaan en ziet derhalve geen reden om het parlement vervroegd bijeen te roepen.
(Telex-A. N. P. - Het Volk)
(Vor. ber. Chamberlain 3627 F.; Attlee 3066 E.)

B. **NEDERLAND. — Verkeersongelukken in 1937. —**
Het aantal verkeersongelukken met doodelijken afloop bedroeg in 1937 705, een vermindering van 57 doodelijke ongevallen ten opzichte van 1936.
(Centraal Bureau v. d. Statistiek)
(Vor. ber. 3212 D.; Verkeersongevallen 3621 G.)

C. **NEDERL. OOST-INDIE. — Ongerustheid in zake Siam. —**
Verscheidene leden der Tweede Kamer vestigden in het Voorloopig Verslag over de Indische Begrooting voor 1938 de aandacht op de groote ongerustheid, waarvan de Indische pers heeft blijk gegeven, ook nadat het dreigend gevaar voor een onmiddellijken oorlog in September was afgewend.
Vele leden waren van oordeel, dat de ontspanning, welke de strijd tusschen Japan en China in het zuidelijk deel van den Stillen Oceaan tijdens het jaar had doen ontstaan meer schijnbaar dan werkelijk moet worden geacht.
Nieuwe Aziatische machten zullen binnen afzienbaren tijd eveneens gewicht in de schaal leggen.
In dit verband werd de vraag gesteld, of de minister in staat is de juistheid te bevestigen van de geruchten, dat het Siameesche leger in de laatste jaren veel aan kracht en goede organisatie heeft gewonnen en de Siameesche luchtmacht reeds bestaat uit 350 vliegtuigen in de eerste linie en tevens een aanvang is gemaakt met den bouw eener niet onbeteekenende Siameesche vloot.
Deze ontwikkeling van een nieuwe macht zeer dicht in de nabijheid van de Nederl.-Indische wateren is van te meer beteekenis, omdat alle verschijnselen er op wijzen, dat er zeer intieme betrekkingen bestaan tusschen Siam en Japan en via Japan met Italië en misschien Duitschland. (Het Vaderland)

25 JANUARI 1939

D. **WERELDWERKLOOSHEID. — Cijfers over 1938.**
Volgens de driemaandelijksche statistiek van het Internationaal Arbeidsbureau was eind 1938 de werkloosheid in 13 landen hooger, dan een jaar tevoren. De Vereenigde Staten staan aan de spits met ruim 2.600.000 werkloozen meer. Daarna volgen Groot-Brittannië met een vermeerdering van bijna 400.000, Frankrijk met 38.400 en Chili met 2400 werkloozen meer.
Slechts 11 landen meldden een verlaging van het aantal werkloozen, o.a. Japan met 70.000 en Polen met 30.500.
In 14 landen is in vergelijking met het eerste kwartaal van 1938 de werkloosheid gestegen, 6 landen boekten in deze periode een afneming.
Groot-Duitschland had op 1 Januari '39 824.000 werkloozen. Het aantal werkloozen in het oude rijksgebied is van 303.000 gestegen tot 456.000, in Oostenrijk van 137.000 tot 150.000, in Sudetenland van 196.000 tot 218.000. De toeneming wordt een gevolg genoemd van de koudegolf. (Intern. Arbeidsbureau)
(Vorig bericht 3085 D.)

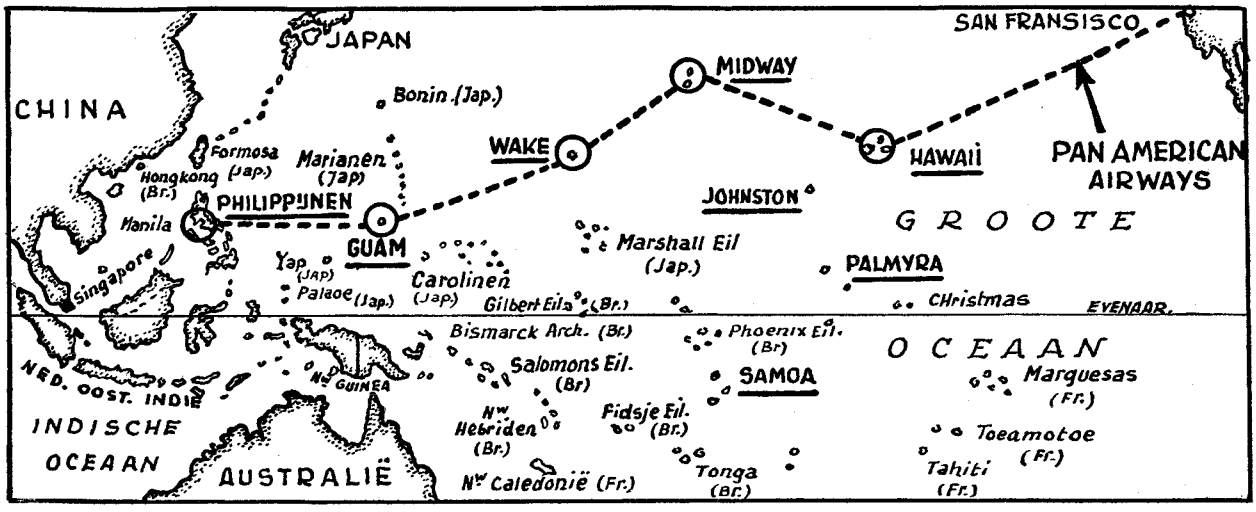
E. **NEDERLAND. — Economische besprekingen met België en Luxemburg hebben tot een gedeeltelijk resultaat geleid. —**

De Regeeringspersdienst meldt:

De gemengde Nederlandsch-Belgisch-Luxemburgsche Regeeringscommissie heeft van 11 tot 14 Januari '39 haar tweede bijeenkomst te 's-Gravenhage gehouden. Tijdens deze bijeenkomst is onder het oog gezien, welke wegen zouden kunnen leiden tot een bevredigende oplossing in zake vraagstukken, welke de Nederlandsche regeering had aanhangig gemaakt met betrekking tot den invoer van bepaalde producten in de Belgisch-Luxemburgsche Economische Unie.
De Nederlandsche delegatie van haar kant heeft, in een geest van welwillendheid, welke de besprekingen heeft gekenmerkt, bepaalde Belgische en Luxemburgsche wenschen onderzocht betreffende cijfers en prijzen van den invoer in Nederland van verschillende producten.
Van weerszijden is voor een aantal der vraagstukken een bevredigende oplossing verkregen. De andere zijn aangehouden teneinde opnieuw door de bevoegde instanties te worden onderzocht.
Beide delegaties zijn ten slotte tot overeenstemming gekomen in zake de wenschelijkheid, zoo spoedig mogelijk de onderhandelingen te openen met het oog op vernieuwing van de contingenteeringsovereenkomst, op 13 Augustus 1938 door beide landen onderteekend, welke op 30 April 1939 afloopt.
De commissie zal haar volgende bijeenkomst te Brussel houden. (Regeeringspersdienst)
(Vorig bericht 3226 C.)

F. **LUITENANT-GENERAAL E. F. INSINGER OVERLEDEN. —**
Op 4 Januari is te 's-Gravenhage na een kortstondige ziekte op 68-jarigen leeftijd overleden gep. luitenant-generaal E. F. Insinger, oud-commandant van de Vesting Holland en oud-gouverneur der residentie.
Op 1 Januari 1929 werd hij benoemd tot commandant Veldleger en commandant van de vesting Holland. Op zijn verzoek verkreeg hij op 1 Mei 1932 eervol ontslag na 42 jaar dienst als officier, met dankbetuiging voor zijn gewichtige diensten.
De overledene had de onderscheiding voor langdurigen dienst als officier, was commandeur in de orde van Oranje-Nassau en ridder in de orde van den Nederlandschen Leeuw.
Hij was commandeur 2e klasse van de orde van het zwaard van Zweden en commandeur eerste klasse van de orde van Sint Olaf van Noorwegen.
(Telex-A. N. P.) **(Vorig bericht 295 P.)**

A. VEREENIGDE STATEN. — Guam als luchtbasis.

(Overname zonder bronvermelding verboden)

Vinson, de voorzitter van de vlootcommissie van het Huis van Afgevaardigden, heeft op 19 Jan. '39 een wetsontwerp in zake den aanleg van steunpunten voor de marine bij de genoemde vlootcommissie ingediend. Het ontwerp voorziet in twaalf marinebases met inbegrip van een luchtbasis op het eiland Guam. In een ander wetsontwerp is een uitgebreid program tot uitbreiding en verbetering van scheepswerven en kuststations opgenomen. (Telex-A. N. P.)
(V. b. Leger, Vl. en Luchtm. 3615 E.; Guam 1727 E.)

B. MEXICO. — Reconstructie van de regeering. —
Na de ontslagneming van Avila Camacho (oorlog), Mugica (verkeer) en Siurob en den dood van Hernandez (openbare voorzorg) heeft president Cardenas de regeering als volgt aangevuld:
Nationale landsverdediging: generaal Jesus Agustin Castro.
Verkeer: Melquiades Angula.
Centraal departement: Raul Castellanos.
Openbare voorzorg: Siolvestre Guerro.
Chef civiele huis: Augustin Lenero.
Lichamelijke opvoeding: Kolonel Beteta.
Chef militaire huis: Armando Pareyon.
(De Maasbode) **(Vor. ber. Kabinet 1847 B.)**

C. ITALIE. — Mussolini en het anti-fascisme. - Graanprijzen blijven in 1939 onveranderd. —
Tijdens het uitspreken van de belooningen voor den „graan-slag" in de Italiaansche hoofdstad heeft Mussolini op 22 Januari een rede gehouden.
Het anti-fascisme in het buitenland is ongeneeslijk onwetend in Italiaansche aangelegenheden. Dat hindert ons niet. Bovendien is het niet kwaad, niet zoo bekend te zijn, de verrassing is dan des te grooter. Vervolgens zei de duce, dat zij die meenden, dat het fascisme zou worden vernield door de honger van het volk, verbaasd staan over de cijfers van den oogst 1938.
Ten slotte kondigde hij, onder gejuich van zijn toehoorders aan, dat de graanprijs voor 1939 onveranderd zal blijven. (Stefani)
(Vor. ber. Mussolini 3479 A.; Anti-Fascisme 2986 E.)

D. ITALIE. — Bezoek van Graaf Ciano aan Belgrado. -
De Italiaansche minister van buitenlandsche zaken, graaf Ciano, heeft van 20-23 Januari een bezoek aan den Joegoslavischen premier, Stojadinowitsj, te Belgrado gebracht.
Betreffende de door Ciano met Stojadinowitsj gevoerde besprekingen is te Belgrado een communiqué gepubliceerd, waarin wordt gezegd:
Het vriendschappelijke bezoek heeft de gelegenheid gegeven tot een diepgaande gedachtenwisseling van de grootste hartelijkheid. De twee staatslieden hebben opnieuw met voldoening het volmaakte functionneeren en de gunstige resultaten van het Italiaansch-Joegoslavische pact van 25 Maart 1937 kunnen constateeren, dat een der fundamenteele elementen der politiek van beide landen vormt.
Terzelfdertijd hebben zij de verschillende situaties in Europa bestudeerd, die voor beide landen van belang zijn, en hun gemeenschappelijken wil bevestigd hun samenwerking voor de consolideering van den vrede en de orde in dit deel van Europa voort te zetten en te vergrooten in overeenstemming met alle belanghebbende landen, en in verband met de recente betoogingen in de aan Joego-Slavië grenzende landen, welke in Belgrado een gunstigen weerklank hebben gewekt.
Tot dit werk van samenwerking draagt Italië bij in den constructieven geest, die de as Rome-Berlijn kenmerkt.
Bij deze gelegenheid zijn ook de economische betrekkingen tusschen Italië en Joego-Slavië aan een aandachtige studie onderworpen, waarbij geconstateerd werd, dat ook op dit gebied, aangezien de economische omstandigheden van de twee landen elkander aanvullen, groote en vèrgaande ontwikkelingsmogelijkheden bestaan, tot welker verwezenlijking de twee regeeringen overeenkwamen haar contracten intensiever te maken.
(Telex-A. N. P.) **(Vor. ber. Graaf Ciano 3599 D.)**

E. SOVJET-RUSLAND. — De productie in 1938. —
Volgens het Sovjet-telegraafagentschap heeft de industrieele productie in 1938 die van 1937 met 12 % overtroffen en beliep zij een waarde van 77,520 millioen roebel.
De levensmiddelenindustrie had haar productie met 15.2 % verhoogd, de zware industrie, met inbegrip van de defensie-industrieën, met 15.1 %.
De productie van de zware industrie in 1938 bedroeg 477.4 % van die in 1929. (T. A. S.)
(Vorig bericht 3563 C.)

26 JANUARI 1939

F. BELGIE. — Twee Vlaamsche Academies geopend.-
Te Brussel zijn op plechtige wijze de twee nieuwe Vlaamsche academies, n.l. de Koninklijke Vlaamsche Academie voor Wetenschappen, Letteren en Kunst en de Koninklijke Vlaamsche Academie voor Geneeskunde van België op 21 Januari geopend in tegenwoordigheid van Koning Leopold, verschillende Ministers, senatoren, gezanten en ruim 20 Nederlandsche professoren.
Als eerste spreker voerde de Minister van Openbaar Onderwijs, de heer Dierckx, het woord.
Spr. zeide o.m., dat het bestaan van twee academies in België de hoop doet rijzen, dat later één enkele Belgische academie met een Vlaamsche en een Fransche afdeeling mogelijk zal zijn.
De volgende spreker, de heer F. v. Cauwelaert, Minister van Staat en voorzitter van de Koninklijke Vlaamsche Academie van Wetenschappen, Letteren en Schoone Kunsten van België, hield een toespraak, waarin hij de redenen uiteenzette, waarom Vlaanderen een eigen zelfstandige academie heeft gewenscht.
De bedoeling, zoo zeide hij, is geenszins geweest om van het onafhankelijk bestaan der academie als Vlaamsche instelling een werk te maken van wetenschappelijke vereenzaming, noch van politieke verdeeling. Het Vlaamsche karakter van het instituut zal geen beletsel vormen om in geestelijke verheffing van de Vlaamsche volksgemeenschap ook het welzijn te zien van geheel het gemeenebest.
Na er op gewezen te hebben, dat de Vlamingen niet gelooven aan het metaphysisch bestaan van rasgemeenschappen, waarvan de geest langs de donkere gangen van het onderbewustzijn zich een weg zou banen om eigen kleur en inhoud te geven

aan een waarheid, recht en schoonheid, welke alleen voor een zoodanige gemeenschap dienstig zou zijn, zeide spr., dat het belang van geestelijke saamhoorigheid niet altijd voldoende wordt ingezien. De regeering heeft dan ook volkomen juist gezien dat na de vervlaamsching van het middelbaar en het hooger onderwijs ook de oprichting dezer beide academies noodzakelijk was als de natuurlijke bekroning van den Vlaamschen wederopbouw, als eisch tevens van rechtsgelijkheid en gelijkwaardigheid tusschen de Vlaamsche en Waalsche volksgemeenschappen en als een voorwaarde van gelijktijdigen geestelijken opbloei over geheel het land. (Het Laatste Nieuws)

(Vorig bericht 3168 I.)

A. **ITALIE. — De huwelijkswetgeving. - Bewoners van Savoye, Nice, Corsica en Malta zijn Italianen. —** De Italiaansche onderstaatssecretaris van Binnenlandsche Zaken heeft op 23 Jan. '39 den prefecten een rondschrijven doen toekomen, waarin bijzonderheden voor de toepassing van de wet tot bescherming van het ras worden medegedeeld. Ten aanzien van huwelijken tusschen Italianen en vreemdelingen stelt het rondschrijven vast, dat niet als vreemdelingen worden beschouwd:

1e. De Italianen, die niet in het Koninkrijk wonen, d.w.z. zij, die hoewel zij het Italiaansche burgerrecht niet bezitten, afkomstig zijn van een gebied, dat uit ethnisch oogpunt Italiaansch is, doch politiek geen deel van het Koninkrijk uitmaakt. Deze bepaling is van toepassing op de bewoners van Savoye, Nice, Corsica en Malta.

2e. De Italianen van geboorte, ook als zij een vreemde nationaliteit verkregen hebben. Daarentegen worden alle als Italianen genaturaliseerde vreemdelingen als vreemdelingen beschouwd.

Het rondschrijven herinnert verder aan het verbod voor alle militairen en burgerlijke ambtenaren te trouwen met vreemdelingen. Bij overtreding van dit verbod verliest men zijn betrekking. (Stefani)

(Vor. ber. Rassenpolitiek 3546 A.)

B. **CHINA. — Conflict met Japan. - Premier Hiranoema's rede. - Toestand ernstig. - Rede van Arita, den minister van Buitenlandsche Zaken. - Chineesche souvereiniteit zal worden gehandhaafd. - Geen schadeloosstelling van China. —**

Baron Hiranoema, de Japansche minister-president, heeft in het Hoogerhuis een redevoering gehouden, waarin hij o.a. zeide, dat de toestand, waarvoor het land zich geplaatst ziet, ernstiger is dan ooit. De premier sprak de hoop uit, dat de Chineezen zonder misverstand met de Japanners zouden samenwerken. Tegenover hen, die op dit punt geen begrip willen toonen en die volharden in hun verzet tegen Japan, hebben wij geen andere keuze dan hen uit te roeien.

Na een aanval op het communisme te hebben gedaan, vervolgde de premier met te zeggen, dat de uitroeiing van het communisme absoluut noodzakelijk is en dat daarom overeenstemming met andere landen, die Japan volledig begrijpen, moet worden bevorderd.

Nadat ook minister Arita het woord had gevoerd, gaf Itagaki, de minister van Oorlog, een uiteenzetting van de militaire operaties in China gedurende het afgeloopen jaar. Ten aanzien van het door de Japanners bezette gebied zeide de minister, dat de voornaamste steden en verbindingswegen in Japansche handen waren, doch hij gaf volgens „Domei" toe, dat in dit gebied ook guerillabenden tot een totale sterkte van 400.000 man opereerden, van wie 300.000 man in Noord-China en 100.000 in Zuid-China.

De op 20 Jan. '39 door den minister van Financiën ingediende begrooting voor 1939-'40 omvat uitgaven tot een totaal bedrag van 3.694 millioen yen, welke worden gedekt door de loopende ontvangsten, verhoogde belastingen en staatsleeningen. De buitengewone legerbegrooting zal binnenkort worden ingediend.

De regeering, aldus verklaarde de minister, acht het noodig den huidigen koers van den yen te handhaven. De regeering beschouwt het als haar voornaamste taak den buitenlandschen handel verder te ontwikkelen. Zij treft hiervoor bijzondere maatregelen.

Een rede van Arita. — In een redevoering van Arita, den Japanschen minister van Buitenlandsche Zaken, heeft deze ten aanzien van China verklaard:

„Japan vraagt van China geen gebied of schadeloosstelling voor de kosten der militaire operaties: de Chineesche souvereiniteit zal worden geëerbiedigd. Zelfs wil Japan afschaffing der exterritorialiteit overwegen."

Er blijven echter misverstanden bestaan in zekere kringen in het buitenland, die Japan de bedoeling toeschrijven de deur van China te sluiten. Wanneer wij de instelling van een nieuwe orde in Oost-Azië willen aanvangen, aldus Arita, zal het natuurlijk noodig zijn zekere beperkingen en regelingen op te leggen aan gebieden, die van vitaal belang zijn voor de nationale defensie en de economische onafhankelijkheid van de drie landen. Deze maatregelen echter zullen beperkt blijven tot het minimaal noodige, aangezien zij geen ander doel hebben dan om Oost-Azië in staat te stellen goed te functionneeren als schakel in den keten der wereldhuishouding en om bij te dragen tot de algemeene welvaart der menschheid.

Er zullen bijgevolg groote terreinen open blijven, waar niet alleen de rechten en belangen van andere landen en de commercieele en andere vreedzame ondernemingen hunner onderdanen volkomen onberoerd blijven, maar waar buitenlandsche deelneming waarlijk welkom zal zijn, zoodat met vertrouwen verwacht wordt, dat de economische activiteit van andere mogendheden meer dan ooit gestimuleerd zal worden onder de nieuwe orde. (Telex-A. N. P. - Domei)

(Vor. ber. Chin.-Jap. Conflict 3624 B.)

27 JANUARI 1939

C. **H.M. KONINGIN WILHELMINA. — Radio-rede over Geestelijke en Moreele Herbewapening. —** H.M. de Koningin heeft op 27 Jan. '39 te 12.45 uur de volgende radio-rede gehouden:

„Waar de gedachte der geestelijke en moreele herbewapening in het middelpunt der belangstelling is komen te staan en Mij gebleken is, dat er nog veel verschil van meening bestaat omtrent hare toepassing, wil Ik trachten U nader toe te lichten, hoe Ik haar zie. Vanzelf zal dit dan tevens een antwoord zijn op enkele van de vele vragen, die Mij naar aanleiding daarvan langs verschillende wegen bereikten.

De innerlijke vernieuwing, die de oproepen van October voorop stellen, nopen Ons tot eene geheel nieuwe instelling ten opzichte van alle nooden van den tijd, een zich daarvoor inzetten, in eigen omgeving, en eigen kring en als volk in zijn geheel.

Met vreugde heb Ik de bereidwilligheid begroet van zoovelen, zoowel hier, als in Nederland onder de keerkringen, om aan deze geestelijke en zedelijke krachtsinspanning deel te nemen.

De stroom van persoonlijke betuigingen van instemming, die Ik mocht ontvangen, zoowel als de gemeenschappelijke adressen, geven blijk van den ernstigen wil, als mensch, en als kring, er den schouder onder te zetten.

Wil die krachtsinspanning de sterke hefboom worden, die ons volk opheft boven zichzelf uit, boven de onderlinge verdeeldheid en den druk van den tijd, dan moet zij omgezet worden in de levenshouding van: „draagt elkanders lasten" in de geheele samenleving.

Laten Wij in dit ernstige tijdsgewricht werkelijk eerlijk zijn tegenover ons zelf en ook als Volk en de oogen niet sluiten voor onze tekortkomingen en feilen als mensch en als gemeenschap.

De verdeeldheid en voortschrijdende splitsing en versnippering, die ons in het dagelijksche leven tegemoet treden met de daarmee gepaard gaande vervreemding onderling, zijn slechte heelmeesters voor de krankheden van onzen tijd. Waar juist nu het verlangen naar samenwerking en het sluiten der gelederen bij talloos velen opkomt en de noodzaak gevoeld wordt elkander de hand te reiken, moet aller streven er in de eerste plaats op gericht zijn elkander te begrijpen en begrepen te worden.

Men geve zich rekenschap hoe het den enkeling te moede moet zijn, indien de omstandigheden nog drukkender en benauwender zouden worden en hij zich niet gedragen zoude voelen door de gemeenschapsgedachte.

Ik weet het niet korter uit te drukken dan in de woorden van den tweeden oproep: „vrees voor afbraak moet worden omgezet in wil tot opbouw".

Wat moet er opgebouwd worden? Waarop moet onze arbeid gericht zijn?

In de eerste plaats op een geheel gewijzigde, nieuwe geestesgesteldheid ten opzichte van de nooden die allerwege zijn ontstaan, en op een krachtig streven om, als Volk in zijn geheel, daarin te voorzien.

Ten tweede op het bevorderen van een nieuwe geestesgesteldheid ten opzichte van de moreele en geestelijke moeilijkheden van dezen tijd, en van den drang om ook daarin, in nationalen zin, de helpende hand te reiken.

Heel bijzonder hebben Mij daarom de mededeelingen en berichten verblijd over de hier en daar aan den

dag getreden pogingen van practische toepassing der gedachte van geestelijke en moreele herbewapening in grooter verband, met wegcijfering van hetgeen dreigt te scheiden en vooropstelling van een breede gemeenschapsgedachte.
Nog geheel onder den indruk van de prachtige samenwerking en eensgezindheid, geheel uit U zelf voortgekomen, bij gelegenheid van de viering van Mijn 40-jarige regeering, doe ik een beroep op U aller medewerking om deze eensgezindheid duurzaam te doen zijn en practisch in toepassing te brengen bij de bestrijding van den hooggestegen nood op geestelijk en stoffelijk gebied en de hinderpalen weg te nemen, die den opbouw tegenhouden, die noodzakelijk is om tot een betere toekomst te geraken.
Als men de gedachte laat gaan over de groote vraagstukken, die voor duizenden een levensbelang zijn, denken Wij in de eerste plaats aan het schrijnend leed van de werkloosheid. De bestrijding daarvan zou in hooge mate gebaat zijn door de geboden nieuwe instelling des geestes tegenover de nooden van ons volk.
Mogen de in een vergevorderden staat van voorbereiding verkeerende plannen der overheid, welke eene aanzienlijke uitbreiding der werkverschaffing beoogen, aangevuld door hetgeen particulieren bereid blijken te doen, een krachtig begin van toepassing der herbewapening op groote schaal zijn.
Voor onzen geest rijst op het gebrek aan brandstoffen, kleeding en dekking, dat in een zoo groot aantal gezinnen is ontstaan, en dat, ondanks de mildheid van vele en onderscheidene groepen, nog steeds om leniging roept. Daaraan zal eerst ten volle kunnen worden voldaan als de geest van saamhoorigheid en helpen over ons geheele volk vaardig wordt.
Ter verduidelijking herinner ik U hier aan het vuur, dat allerwege aan den dag kwam bij het vervaardigen van wanten en bivakmutsen voor onze gemobiliseerden voor den eersten winter na het uitbreken van den oorlog. En een dergelijke algemeene belangstelling en voortvarendheid deed zich verleden jaar voor, waar het gold het maken van uitzetten voor jong geborenen ter gelegenheid van de geboorte Mijner Kleindochter.
Al bestreken deze behoeften slechts een zeer bescheiden oppervlak op maatschappelijk gebied, de eenheidsgedachte, die daarbij op den voorgrond trad, geeft een helder beeld van wat hier aan de orde is.
Niet minder dan aan de materieele moeilijkheden denk Ik aan het schrijnend leed en de gedruktheid in het hart van hen, die van werk verstoken zijn, of op andere wijze slachtoffer van de crisis zijn.
Hier ontsluit zich een wijd arbeidsveld voor naastenliefde in nationalen zin, om de gevolgen te bestrijden van crisisleed, zoowel voor hen die midden in het leven staan, als voor de jongeren, die geen kans krijgen om aan den slag te komen.
De landen, die in den wereldoorlog gewikkeld waren, hebben voorzien in de nooden van de oorlogsslachtoffers. Is er niet aanleiding naar middelen te zoeken om hetzelfde te doen voor de velen, die buiten hun schuld slachtoffers zijn geworden van de huidige economische omstandigheden?
Ik weet, dat de wil tot opbouw, uitgaande boven alle verdeeldheid, bij zeer velen aanwezig is.
Ik zou dezen allen willen vragen voor te gaan, en vooraan te staan, bij het te verrichten werk in groot verband en nationalen zin, teneinde metterdaad, en met hun bezieling en voortvarendheid, het bewijs te leveren, dat dit moet en kan!
Sedert het uitbreken van den wereldoorlog is er veel op maatschappelijk en staatkundig terrein ontwricht en zijn ons, door de omstandigheden, beperkingen van onze vrijheid opgelegd, waardoor ons geduld op menigerlei gebied op de proef is gesteld, want, al verandert onophoudelijk het beeld van den toestand en daarmede ook de aard van de offers, die van ons gevraagd worden, de onvrijheid is er niet minder om.
Deze prikkelbaar makende en benauwende toestand is oorzaak, dat goede eigenschappen weleens in het gedrang komen terwijl minder goede soms hun vrijen loop nemen.
Het is overeenkomstig de beginselen der herbewapening om dergelijke verschijnselen van verwording niet met onverschilligheid voorbij te gaan, doch zich deze als gemeenschap en als volk aan te trekken, de handen uit de mouwen te steken, teneinde de vergroeiing uit te snijden.
Alleen de overtuiging van een geheel volk van de noodzaak van den door Mij bedoelden opbouw, gevolgd door de eendrachtige poging daartoe, kan verval en ineenstorting voorkomen en een beweging in opgaande lijn doen ontstaan.
Ongetwijfeld zal geen van U de hooge innerlijke waarde en de diepe beteekenis ontgaan van zoodanige vrijwillige, en uit eigen overtuiging voortgekomen nationale daad van een vrij volk, dat in de grondslagen, waarop zijn staatsbestel rust, het hechte fundament vindt, waarop het zich kan verjongen en vernieuwen.
Ik zoude in Mijn taak tekort schieten, waar ik over de moreele en geestelijke herbewapening spreek, die zoo nauw samenhangt met de geestesgesteldheid van den enkelen mensch, indien Ik niet een enkel woord zeide over de persoonlijke zijde dezer geestelijke krachtsinspanning.
In den eersten oproep lezen Wij, dat Gods levende geest elk volk en elk mensch tot zijn hoogste bestemming roept. Deze geest beantwoordt ook den angstkreet, dien de mensch in zijne geestelijke ellende en verlatenheid slaakt naar Gods nabijheid.
Deze begeerte naar persoonlijk contact met God is wel nooit zoo sterk en zoo verbreid geweest als tegenwoordig, nu schier alles wegvalt waarop de menschheid eertijds meende te kunnen staat maken, en onzekerheid en onvastheid ons overal tegemoet treden.
Die persoonlijke verhouding, zonder welke geen innerlijke vrede mogelijk is en die vèr uitgaat boven de hoogste scheidsmuren, onverschillig van welken aard deze mogen zijn, kenmerkt zich bij uitstek door waarheidszin, oprechtheid en eerlijkheid.
Ik zou dit met het volgende beeld willen verduidelijken.
Wij weten, dat er geen spleet zoo klein is, of het zonlicht en de lucht, die wij inademen, dringt er doorheen.
Op gelijke wijze banen Gods liefde en Gods geest zich een weg door de kieren van het bestaan van elkeen. Van elkeen, zonder uitzondering, onverschillig in welk werelddeel hij woont, of wat zijn overtuiging is, of welke taal hij spreekt.
Staat ons allen deze ontzaglijke doch tevens zoo verblijdende en moedgevende waarheid helder voor oogen? Beseffen wij, dat zij het krachtigste cement is tusschen menschen onderling en volken onderling? Op deze waarheid, berust nu de gedachte der herbewapening en het „draagt elkanders lasten".
Omdat velen Mij gevraagd hebben naar Mijn persoonlijk geloof en persoonlijke ervaring en Mij herinnerd werd aan de woorden „christ avant tout", die Ik eens neerschreef, voeg Ik ten besluite het navolgende nog hier aan toe. De ervaring, die aan die woorden ten grondslag ligt, is Mijn leid-ster geweest om tot bovenstaand inzicht te komen.
Ik hoop aan die woorden „Christus voor alles" tot aan Mijn laatsten ademtocht trouw te blijven. Daartoe geve Hij Mij de kracht. — Ik heb gezegd."
(V. b. 3495 A.; H.M. Koningin Wilhelmina 3551 A.)

A. SPANJE. — Burgeroorlog. - Barcelona gevallen. - Rede van Mussolini. —
De Nationalistische troepen van generaal Franco zijn op 26 Jan. '39 om 12 uur 's middags de hoofdstad van Catalonië, Barcelona, binnengerukt zonder op verzet te stuiten. Met vliegende vaandels en militaire muziek trokken de Navarreezen van generaal Solchaga

en de Marokkaansche troepen van generaal Yague als eersten Barcelona binnen. Zij bezetten eerst het historische fort Montjuich, dat Barcelona beheerscht, en den Tibidado. Zij werden gevolgd door de „Pijlendivisie" en de „Tercio", het Spaansche vreemdelingen legioen.
Alle mogelijke maatregelen waren door Franco tot in bijzonderheden reeds maanden geleden uitgewerkt en een zeer volledige organisatie is gereed om de zaken over te nemen. Er zijn groote voorraden opgeslagen. De geneeskundige dienst heeft zijn z.g. stoottroepen. Militairen en politie zullen de orde handhaven en plundering voorkomen.
Vrouwelijke „stoottroepen" van Franco richten gaarkeukens op
Het grootste gedeelte der republikeinsche troepen heeft Barcelona verlaten vóórdat de nationalisten binnenrukten, ook de regeering.
Mussolini heeft na den val van Barcelona, op het balkon van zijn paleis te Rome, de volgende rede tot de menigte gehouden:

„Uw kreten van trotsche gerechtvaardigde vreugde vermengen zich met die, welke opstijgen in alle Spaansche steden, die bevrijd zijn van de schande der roode tirannie, alsmede met de kreten der anti-bolsjewisten in de geheele wereld. De schitterende overwinning van Barcelona vormt een nieuw hoofdstuk in de geschiedenis van het nieuwe Europa, dat wij scheppen. Door de prachtige troepen van generaal Franco en onze stoutmoedige legionnairs is niet alleen de regeering van Negrin verslagen, maar bijten ook vele andere vijanden van ons in het zand. De leuze der rooden was: „no pasaran" (zij komen er niet dóór), maar wij zijn er door gekomen, en ik zeg u: wij zullen voortgaan met er door te komen." (Telex-A. N. P.)

(Vor. ber. Burgeroorlog 3623 G.; Mussolini 3629 C.)

A. FRANKRIJK. — Buitenlandsche politiek. - Redevoeringen van den minister van Buitenlandsche Zaken, Bonnet, en van den premier, Daladier. - Motie van vertrouwen. —

De Fransche minister van Buitenlandsche Zaken, Bonnet, heeft op 26 Januari in de Kamer een uiteenzetting gegeven van de buitenlandsche politiek. Wij ontleenen hieraan het volgende:

„Tijdens de Tsjecho-Slowaaksche crisis is de waarde van de Fransch-Britsche vriendschap gebleken. Deze vriendschap is de hoeksteen der Fransche politiek. Onze twee democratieën koesteren hetzelfde verlangen om den vrede te behouden, maar zij willen haar erfdeel ongeschonden bewaren".
Bonnet betoogde, dat hij ook naar verbetering der betrekkingen met Italië heeft gestreefd. Hij gaf nog eens een overzicht van de besprekingen in den loop van 1938 tusschen Rome en Parijs gevoerd.
„Zooals de minister-president en ik reeds herhaaldelijk hebben verklaard", aldus de minister, „zal Frankrijk niet toestaan, dat een aanslag wordt gedaan op het rijk, dat is opgebouwd door het bloed en door den arbeid der Franschen. De regeering zal de onschendbaarheid van het Fransche rijk handhaven. De zegetocht van Daladier heeft aangetoond, dat de meening van het publiek in Frankrijk overeenstemt met die van het publiek in de andere deelen van het rijk".
„Frankrijk", aldus vervolgde Bonnet, „heeft er ook naar gestreefd, de vriendschap met België, Nederland, de andere Oslostaten en de Midden-Europeesche landen in stand te houden. Wij wenschen ook voortaan met Roemenië de beste betrekkingen te onderhouden. Frankrijk's betrekkingen met de Sovjet-Unie en Polen werden gekenmerkt door voortdurend nauw contact".
T.a.v. het Spaansche vraagstuk verklaarde de minister, dat de politiek van niet-inmenging gehandhaafd moet worden.
Frankrijk heeft in Spanje belangen te beschermen. Wij zouden niet kunnen dulden, dat een staat zou intervenieeren om door Spanje heen de onschendbaarheid van Frankrijk te bedreigen.
De regeering te Burgos heeft te kennen gegeven, dat zij geen enkele buitenlandsche aanspraak zou aanvaarden. Bonnet herinnerde er aan, dat het Britsch-Italiaansch accoord voorziet in de algeheele ontruiming van Spanje door de Italianen. Dat geldt voor manschappen en wapenen. Halifax heeft gezegd, dat de Britsche regeering evenals de Fransche er het grootste belang aan hecht, dat geen enkele aanslag wordt gepleegd op de onafhankelijkheid van Spanje.
Frankrijk kan er niet in toestemmen, dat zijn verbindingswegen met Noord-Afrika worden bedreigd door buitenlandsche vestigingen op het Iberische schiereiland, op de Spaansche eilanden en in Marokko. Engeland zou op Malta en in Gibraltar niet minder worden bedreigd. Ik kan, aldus Bonnet, dan ook verklaren, dat Frankrijk en Engeland in dit opzicht geheel solidair zijn.
Men heeft, aldus ging Bonnet voort, een internationale conferentie voorgesteld. Het is er verre van, dat wij vijandig daartegenover zouden staan. De bewapeningswedloop bedreigt Europa met bankroet of oorlog. Maar men moet teleurstellingen vreezen.
Men zij er zich van bewust, aldus besloot Bonnet, dat de Franschen den roep van het Vaderland eenstemmig zouden hooren, indien het tot de zwaarste proef zou komen.

Daarna hield premier Daladier een rede.

In een rede in de Kamer verklaarde Daladier o.m., dat Frankrijk kalm de dreigende woorden van Italië heeft vernomen. Niet ieder, die wil, beleedigt Frankrijk. Frankrijk beschikt over een kracht, die het in staat stelt met kalmte dergelijke beleedigingen te ontvangen.
Als oudstrijder bracht Daladier in het bijzonder hulde aan de Italiaansche soldaten, die hij heldhaftig heeft zien strijden. „Dat veroorloofd mij", aldus spr., „met kracht te verklaren, dat Frankrijk niet kan dulden, dat een aanslag wordt gepleegd op zijn territoriale onaantastbaarheid, noch op zijn rijk in Afrika, noch op de vrije verbindingswegen, of die nu over zee loopen of niet, tusschen het moederland en het rijk.
Men kan niet over een offer spreken, wanneer dat offer de onmisbare handhaving is van zijn onafhankelijkheid en zijn waardigheid. Morgen zal de taak zwaar en hard zijn. Ik wil niets aanvaarden, dat een verzwakking zou kunnen zijn van de solidariteiten, die bevestigd worden naarmate het gevaar nadert. Ik vraag Frankrijk eensgezind te zijn voor de verdediging van zijn materieele rijk en vooral voor de verdediging van zijn ideaal, dat het met succes heeft verdedigd in een minder harde wereld, maar dat het bereid is te verdedigen in een wereld, die in het teeken van het geweld is getreden."
Op deze woorden van Daladier ontstond een betooging van vaderlandsliefde, waaraan bijna alle parlementsleden deelnamen.
De Kamer ging vervolgens tot stemming over. Het gedeelte van de motie . . . . .„en weigert iedere toevoeging . . . ." werd aangenomen met 360 tegen 234 stemmen. Met handopsteken werd vervolgens goedkeuring gehecht aan het tweede gedeelte van de motie, dat de goedkeuring behelst van de verklaringen der regeering.
Ten slotte werd met algemeene stemmen, n.l. 609, het laatste gedeelte aangenomen, dat inhoudt, dat de Kamer vertrouwen heeft in de waakzaamheid der regeering voor de handhaving van de onaantastbaarheid van het Fransche rijk en de veiligheid van zijn imperiale wegen.
Bij de stemming over de geheele motie, waaraan de regeering de kwestie van vertrouwen had verbonden, behaalde de regeering ten slotte de meerderheid met 374 tegen 228 stemmen.
(Telex-A. N. P. - Alg. Handelsblad - Nwe. Rott. Crt. - Nieuwsblad v. h. Noorden - De Tijd)

(Vor. ber. Daladier 3619 C.; Bonnet 3584 D.; Buitenl. Politiek 3622 E.)

28 JANUARI 1939

B. NEDERLAND. — Luchtbeschermingsoefening in Zuid-Holland. —

Op 19 Januari, heeft over de geheele provincie Zuid-Holland, van half negen tot half elf 's avonds, een verduisteringsproef plaats gehad. De gehouden oefening in groot verband is door de bevolking in overgroote meerderheid als een ernstige zaak gevoeld. Met genoegdoening kan worden vastgesteld, dat over het geheel genomen, deze verduisteringsproef in groote trekken is geslaagd. (Avondpost)

(Vor. ber. Luchtbescherming 3578 F.)

C. LETTEREN. — Boeken, die door de pers gunstig zijn besproken. - Onze wekelijksche opgave. —

Amerikaansch: Upton Sinclair — „Our Lady". (Laurie, London 1938) **(Vor. ber. 3580 B.)**

Duitsch: Richard Katz — „Leid in der Stadt". (Eugen Rentsch, Zürich/Leipzig)
Otto Voigtel — „Wachsende Ringe". (Grote'sche Verlagsbuchhandlung, Berlin 1938) **(V. b. 3616 B.)**

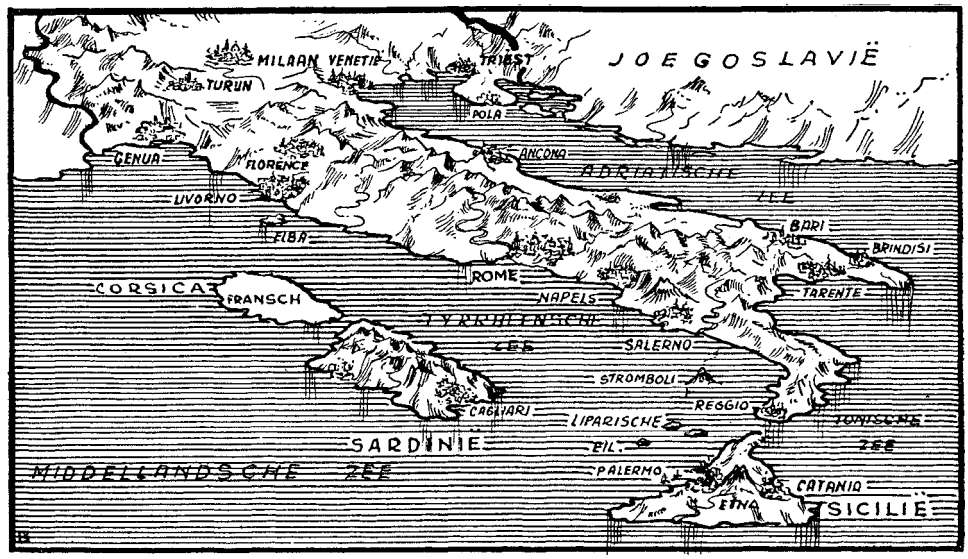
Engelsch: Cecil Lewis — „Challenge to the night". (Peter Davies)
Conal O'Riordan — „Judith Quinn". (Arrowsmith) **(Vor. ber. 3616 B.)**

Fransch: Yves Florence — „Les Bâtisseurs". (Editions Mercure de France, Paris)
Emile Henriot — „De Marie de France à Kathérine Mansfield, Portraits de femmes". (Plon, Paris) **(Vor. ber. 3616 B.)**

Italiaansch: Guglielmo Petroni — „Personaggi d'Elezione". (Parenti, Firenze) **(Vor. ber. 3580 B.)**

Nederlandsch: A. den Doolaard — „Door het land der lemen torens". (Het Spectrum, Utrecht)
Lode van der Schelde — „De Populieren fluisteren". (Zuid-Holl. Uitg. Mij., den Haag) **(V. b. 3616 B.)**

Russisch: W. Hippins — N. Gogolj, Materialy i issledowanija" (Materiaal en onderzoekingen over Gogol) (Leningrad) **(Vor. ber. 3580 B.)** (Red. K.H.A.)

ITALIË

A. Algemeene gegevens. —
Hieronder volgen eenige gegevens over Italië, die voor den handel op dat land van belang kunnen zijn.

Land en Volk. — De oppervlakte van Italië bedraagt 310.139 km.² (ruim 9 × Nederland). Door den vorm van dit Appenijnsche schiereiland zijn de afstanden Noord—Zuid zeer groot; van Milaan tot de zuidpunt van Calabrië bedraagt de afstand ± 1100 km. Van de Italiaansche grenzen zijn $^2/_9$ land- en $^7/_9$ zeegrenzen.
De bevolking telt volgens de officieele gegevens van de volkstelling van 1936 ongeveer 42.500.000 zielen, zijnde een dichtheid van nog geen 140 per km.². Het dichtst bevolkt zijn de vruchtbaarste streken, als Lombardije, de Campagna (de streek rondom Napels) en ook Liguria (de smalle strook provincies langs de kust tusschen de Fransche grens en Spezia gelegen). De voornaamste steden zijn Rome, Napels en Milaan, die ieder ongeveer een millioen inwoners tellen, voorts Turijn en Genua met ± 600.000, en Venetië, Bologna, Florence, Palermo en Bari met minder dan 300.000 inwoners. Van de totaal ruim 18 millioen inwoners, die tot arbeid in staat zijn, wijden zich 8,8 millioen aan den landbouw, ruim 6 millioen aan industrie en vervoerwezen en 1,6 millioen aan den handel; 820.000 personen zijn in openbare diensten werkzaam.

Munten, Maten en Gewichten. — De munteenheid is de Lira, verdeeld in 100 centesimi. Op den 26en September 1936 werd de goudwaarde van de Lira, die den 21en December 1935 gefixeerd was op 0,017919 gram fijn goud, met bijna 40 % gereduceerd tot 0,04677 gram fijn, zoodat de officieele verhouding tot Dollar en Pond Sterling resp. 19 en 92,40 lire werd, gelijk in 1927, vóór de devaluatie van het Pond, het geval was. De waarde in Nederlandsch Courant is voor den clearingkoers 9,63 ct., de toeristen-lira staat op 8,75 ct. genoteerd. Alle andere noteeringen zijn niet officieel.
Voor maten en gewichten wordt het metrieke stelsel gebruikt.

Middelen van bestaan. — Van de totale bodem-oppervlakte neemt de landbouw 41 % in. Er is een groote verscheidenheid van cultures: zuidvruchten-cultuur op Sicilië en in Zuid-Italië, maïscultuur in Midden- en Noord-Italië, rijstcultuur in de Po-vlakte, suikerbietencultuur in dezelfde vlakte en in het vruchtbare gedeelte in het Noorden van Midden-Italië. Voorts moeten nog genoemd worden de olijfbouw op de Zuidelijke heuvelhellingen, en ten slotte de wijnbouw waarvoor Italië onder de Europeesche landen de tweede plaats inneemt met een productie die van 30 tot 45 millioen hl. per jaar varieert.
De veestapel is niet groot (18 % van den bodem bestaat uit min of meer goede weidegronden). Wat zuivelproducten aangaat kunnen de verschillende geproduceerde kwaliteiten kaas de vergelijking met de overeenkomstige soorten in andere landen zeer goed doorstaan. Boter wordt noch voor tafel- noch voor keukengebruik in groote mate geconsumeerd.
Circa 17 % van den bodem bestaat uit boschgrond.
De productie van steenkolen — die van 1930 tot 1938 is opgevoerd van 0,2 tot 1,0 millioen ton — en van ijzererts (5 à 800.000 ton per jaar) is te gering voor de binnenlandsche behoeften, zoodat groote hoeveelheden ervan moeten worden ingevoerd.
Aan verdere delfstoffen bezit Italië pyriet (productie 860.000 ton), lood (80.000 ton), bauxiet (260.000 ton), kwikzilver (600 à 1000 ton), zwavel (350.000 ton), marmer (400 à 450 duizend ton) en albast ruim 4000 ton).
Tot de belangrijkste industrieën van Italië behooren de katoennijverheid in het Noorden des lands, die haar grondstof betrekt uit de Vereenigde Staten en Egypte en voor een klein deel ook uit Britsch-Indië, en de metaalindustrie.
Voorts moeten nog genoemd worden de fabrieken van groente- en vischconserven, de vermaarde zijde- en kunstzijde-industrieën, en de automobiel-industrie. Andere industrieën van belang, welke echter in de eerste plaats voor bevrediging der behoeften van eigen land dienen, zijn die van eetbare oliën, suiker, bier, en de industrieën van landbouwproducten.
Voorts verdient het groote chemische concern „Montecatini" nog vermelding.

Buitenlandsche handel. — De ontwikkeling van den buitenlandschen handel (zonder goud en zilver) geeft het volgende beeld (in millioenen lires):

	Jan. t/m Sept. 1938	1937	1937	1936	1935
Invoer . . .	8.475	10.397	13.837	6.039	7.790
Uitvoer . . .	7.518	7.712	10.429	5.547	5.238
Invoersaldo .	957	2.685	3.408	492	2.552

Bij de beoordeeling van deze cijfers moet rekening worden gehouden met de devaluatie van de lire einde 1936 en met het feit, dat de handel met de Italiaansche koloniën daarin is begrepen. Laatstbedoelde handel heeft over de eerste 9 maanden van 1938 een

uitvoersaldo gelaten van 1,5 milliard lire, waarvoor dus geen buitenlandsche deviezen verkregen zijn.
De belangrijkste leveranciers zijn Duitschland, de Vereenigde Staten, Groot-Brittannië, Zwitserland en Tsjecho-Slowakije, en wel hoofdzakelijk voor de volgende producten: steenkool, benzine, granen, ijzer- en andere ertsen, schroot, katoen, rubber, wol, cellulose, oliezaden, levend en geslacht vee, huiden en vellen, hout, machines, koffie en suiker.
De voornaamste afnemers zijn Duitschland, de Vereenigde Staten, Groot-Brittannië, Zwitserland, Argentinië en Frankrijk. De export erheen heeft betrekking op o.m. zuidvruchten, wijnen, kaas, eieren en gevogelte, rijst, macaroni, olijfolie, hennep, textielgoederen en garens, zijde en kunstzijde.
De handelsbalans met Nederland over de eerste 9 maanden van de jaren 1937 en 1938 was als volgt (in millioenen lire):

	Januari t/m September 1938	1937
Uitvoer naar Nederland . . .	99	98
Invoer uit Nederland	79	89
Uitvoersaldo	20	9

De voornaamste uitvoerproducten naar Nederland zijn kunstzijde en kunstzijden weefsels, gepelde amandelen, vaartuigen, automobielen, wollen weefsels, essences, citroenen en rubberfabrikaten; de voornaamste invoerproducten uit ons land zijn zwavelzure kinine, aardappelmeel, stijfsel en dextrine, caseïne, ruwe huiden, plantaardige oliën en vetten.

Bepalingen betreffende den invoer. — Het Italiaansche douanetarief is verdeeld in acht hoofdstukken, die tezamen 52 afdeelingen omvatten, welke op hun beurt weer verdeeld zijn in 953 tariefposten. Naast de autonome rechten bestaan voor tallooze posten verdragsrechten, welke van toepassing zijn op de meestbegunstigde landen, waartoe ook Nederland behoort. Practisch zijn alle rechten specifieke rechten.

Contingenteering. — Sedert 19 Februari 1935 is de geheele invoer in Italië gecontingenteerd, behoudens voor enkele zeer onbelangrijke producten als koperen, gouden en zilveren munten, kranten en manuscripten. Bij overeenkomst van 31 December 1937 zijn voor den invoer van Nederlandsche goederen de contingenten voor het jaar 1938 vastgesteld. De betalingen ingevolge het wederzijdsche handelsverkeer geschieden over de clearing. (Econ. Voorlichting)
(Vor. ber. Bevolking 3175 A.; In- en Uitvoer 3202 C.; Handelsbetrekkingen met Nederland 3074 F.)

A. GROOT-DUITSCHLAND. — Bezoek van den minister van Buitenlandsche Zaken, Von Ribbentrop, aan Warschau. —
Na het bezoek van Von Ribbentrop, den Duitschen minister van Buitenlandsche Zaken, aan Warschau is het volgende officieele communiqué te Warschau gepubliceerd:
Het bezoek van den Duitschen minister van Buitenlandsche Zaken aan Warschau ter gelegenheid van den vijfden verjaardag van het Poolsch-Duitsche accoord en in antwoord op het bezoek van minister Beck aan Berlijn is op 26 Januari '39 geëindigd. De minister van Buitenlandsche Zaken heeft gedurende zijn verblijf in de Poolsche hoofdstad gelegenheid gehad tot diverse besprekingen met de leidende Poolsche staatslieden. Minister von Ribbentrop had met Beck, den Poolschen minister van Buitenlandsche Zaken, een gedetailleerd onderhoud betreffende alle problemen, welke onmiddellijk beide buurlanden raken. Bovendien kwam de internationale toestand ter sprake. De besprekingen verliepen in een atmosfeer van ernst en openhartigheid en op den grondslag van de politiek, ingezet door het Poolsch-Duitsche accoord van 26 Januari 1934. De besprekingen gaven blijk van eensgezindheid van opvattingen, zoowel over de loopende als de toekomstige problemen, welke beide staten betreffen. Deze problemen moeten worden behandeld met inachtneming van de rechtmatige belangen van beide naties. Het bezoek van Von Ribbentrop aan Warschau vond plaats in een geest van vriendschappelijke samenwerking en de resultaten der besprekingen bewijzen opnieuw, dat de samenwerking tusschen Polen en het Duitsche rijk, beproefd gedurende de vijf verloopen jaren, niet alleen een bijdrage vormt voor de voortdurende ontwikkeling der Poolsch-Duitsche betrekkingen, maar ook onder de huidige omstandigheden een kostbare bijdrage vormt tot den vrede. (Telex-A. N. P.)
(Vor. ber. J. v. Ribbentrop 3569 D.)

B. LUCHTVAART. — Record van een Curtiss-Hawk Jager. - 820 K.M. per uur in duikvlucht. —
Alle snelheidsrecords zijn op 24 Jan. '39 aanzienlijk overtroffen door een Curtiss-Hawk-jachtvliegtuig, dat in een duikvlucht een uursnelheid van meer dan 820 kilometer heeft bereikt.
Het vliegtuig — honderd van dit type worden voor de Fransche regeering gebouwd — maakte een proefvlucht. (Telex-A. N. P.) **(V. b. Records 3564 C.)**

C. ZWITSERLAND. — Meer Volksstemmingen. —
Bij de op 22 Jan. '39 gehouden volksstemming is het voorstel der bondsvergadering, betreffende veelvuldiger gebruik van volksstemmingen voor de aanvaarding van besluiten van den bondsraad, met groote meerderheid aangenomen. Volgens het ontwerp der bondsvergadering wordt om een bondsbesluit urgent te verklaren de meerderheid vereischt van alle leden der federale raden, terwijl tot dusverre slchts de eenvoudige meerderheid van stemmen noodig was. Voorts bepaalt het aangenomen voorstel van de bondsvergadering, dat de tot urgent verklaarde bondsbesluiten en wetten na een bepaalden tijd buiten kracht treden of veranderd moeten worden in gewone wetten met volksstemming. (Telex-A. N. P.)
(Vor. ber. Referendum 3333 C.)

D. VOLKENBOND. — Volkenbondsraad. - Chineesch beroep. - Maatregelen tegen Japan bepleit. - Del Vayo klaagt Franco aan. —
In de vergadering van den Volkenbondsraad van 18 Jan. '39 heeft Wellington Koo, de Chineesche gedelegeerde, een embargo op vliegtuigen en benzine voor Japan bepleit, aangezien dit de eenige doeltreffende methode zou zijn om te verhinderen, dat de Japansche luchtstrijdkrachten voortgaan met haar vernielingswerk.
Wellington Koo zeide: De Japansche wenschen gaan uit naar onderwerping van Azië en zelfs naar overheersching van de wereld.
Wellington Koo vroeg boycot van den Japanschen export, financieelen en economischen steun aan China en faciliteiten voor den doorvoer naar China en het transport van Chineesch oorlogsmateriaal.
Wellington Koo stelde voor een coördinatie-commissie te benoemen, welke de, in het bijzonder in het Verre Oosten belanghebbende regeeringen zou vertegenwoordigen, en die tot taak zou hebben het probleem te behandelen van steun aan China.

Del Vayo, de Spaansche minister van Buitenlandsche Zaken van republikeinsch Spanje, hield een rede waarin hij de Italiaansche aanvalsdaden tegen het Spaansche volk brandmerkte.
De Volkenbondsraad heeft het beroep van China op den Volkenbond besproken en een resolutie aangenomen, waarin wordt verwezen naar de uitspraak van den Raad van 30 Sept. 1938 en van de Volkenbondsvergadering van 6 October 1937, waarbij China de moreele steun van de leden van den Bond wordt beloofd.
In de resolutie wordt melding gemaakt van het feit, dat sommige leden maatregelen hebben genomen om China individueel te helpen. De leden van den Bond worden uitgenoodigd, vooral zij, die onmiddellijk belang hebben in het Verre Oosten, om de voorstellen van den vertegenwoordiger van China, welke deze 17 Jan. '39 uiteen heeft gezet, te bestudeeren. (Telex-A. N. P.)
(Vor. ber. Volkenbondsvergadering 3484 D.)

E. SCANDINAVIE. — Luchtstrijdkrachten in Zweden en Denemarken. —
Onder de Scandinavische landen is Zweden het land, dat bezig is een sterke luchtmacht te ontwikkelen. Volgens het nieuwe expansie-schema, dat wordt uitgevoerd binnen het kader van het vijfjaarsplan voor industrieele ontwikkeling zal de luchtmacht bestaan uit 260 eerste linie-vliegtuigen.
In Denemarken is men bezig om het brandende vraag-

stuk op te lossen, dat voorziet in het vervaardigen van vliegtuigmateriaal in het eigen land, dus onafhankelijk van het buitenland. De Deensche minister van Oorlog heeft onlangs een ontwerp ter financiering van een en ander ingediend, dat door de financieele commissie bereids is goedgekeurd. Dit ontwerp beoogt de beschikbaarstelling van één millioen Deensche kronen ten einde pogingen te kunnen doen voor de oprichting van een vliegtuigenfabriek in Denemarken. (Nieuwe Rott. Crt.)

(Vor. ber. Defensie: Denemarken 2973 D.; Zweden 3309 C.)

29 JANUARI 1939

A. ENGELAND. — Redevoering van Sir Samuel Hoare, den minister van Binnenlandsche Zaken. —

Sir Samuel Hoare, de Britsche minister van Binnenlandsche Zaken, heeft op 26 Januari '39 te Swansea een redevoering uitgesproken, waarin hij misprijzend sprak over de paniekzaaiers, die bezig zijn het gevoel te wekken, dat de oorlog onvermijdelijk is.

Verder verklaarde de spreker: „Economische kracht is één van de grootste verdedigingslinies en ons economisch systeem heeft de spanningen en den druk der crisis der laatste jaren beter doorstaan dan eenig ander systeem ter wereld."

Hoare sprak ronduit iedere bewering tegen, volgens welke de tijden der vloten voorbij zouden zijn. In de laatste jaren, zoo zeide hij, heeft de admiraliteit haar strategie en tactiek aangepast aan de nieuwe omstandigheden en een juist gebruik van de luchtmacht door de vloot zelf, zou de Britsche zeemacht eerder uitbreiden dan verminderen. De wederopbouw van de vloot heeft een gevorderd stadium bereikt en de nieuwe vloot vormt een activum van onberekenbaar belang bij iedere raming van de Britsche kracht.

Over luchtaanvallen zeide hij: „Ik aanvaard de overdreven verklaringen niet betreffende hun overweldigende uitwerking. Zelfs wanneer ik mij zou vergissen en zij ons alle vernietiging zouden aandoen, die de critici zeggen, zou zoo'n aanval nooit onzen wil tot het bieden van weerstand vernielen, maar zou integendeel honderdvoudig onze vastberadenheid doen toenemen om den aanvaller te overwinnen. Laat de wereld deze zaken overpeinzen en in het bijzonder zij, die zeggen, dat wij moe zijn geworden van ouderdom en zwak van vermogen. Zoo dachten zij in 1914 en zij werden op ruwe wijze gewekt."

Ten slotte wees Hoare op den deze week uitgekomen oproep voor den nationalen dienst. Hij besloot met de woorden: „Ik ben er zeker van, dat deze oproep slagen zal en de kracht der democratie aan de wereld en den geest van Brittannië aan Europa zal toonen." (Telex-A. N. P.)

(Vor. ber. Sir Samuel Hoare 3506 B.)

B. GROOT-DUITSCHLAND. — Graven van dr. Seipel en dr. Dollfuss uit de kerk. —

Het stoffelijk overschot van de vroegere bondskanseliers, dr. Seipel en dr. Dollfuss, dat tot nu toe voor een ieder toegankelijk was in de Seipel-Dollfuss-Gedaechtniskirche, is wederom naar de oorspronkelijke graven overgebracht. (D. N. B.)

(Vor. ber. Dr. Seipel 438 C.; Dr. Dollfuss 1412 H.)

C. CHINA. — Conflict met Japan. - Fransche nota aan Japan. —

Het Japansche ministerie van Buitenlandsche Zaken deelt mede, dat ook de Fransche ambassadeur te Tokio op 19 Januari '39 een nota zijner regeering overhandigd heeft.

In deze nota wordt er op gewezen, dat Frankrijk een eenzijdige verbreking van het negen-mogendhedenpact niet erkent en zich in dit opzicht bij het standpunt van de Ver. Staten en Engeland aansluit.

(Agence Belga) **(V. b. Chin.-Jap. Conflict 3630 B.; Eng. nota 3619 D.; Amerik. nota 3611 D.)**

D. ENGELAND. — Organisatie in tijd van oorlog. —

De organisatie van de Britsche mannen in geval van een nationalen noodtoestand is een belangrijke stap vooruitgekomen door de publicatie van den minister van Arbeid van een lijst der bijzondere beroepen. Personen van bepaalden leeftijd, die dergelijke beroepen beoefenen, welke van vitaal belang zijn voor de natie, zullen zich in vresdestijd niet mogen opgeven als vrijwilliger voor den dienst in oorlogstijd.

Circa zes à zeven millioen mannen tusschen de 18 en 64 jaar vallen onder deze lijst, van wie er drie millioen boven de 45 jaar zijn.

Het percentage mannen, dat door dezen maatregel getroffen wordt, stijgt snel met den leeftijd, zoodat bijvoorbeeld één op de vijf mannen tusschen de 18 en 25 jaar er onder valt.

Ongeveer de helft van het werkende mannelijke deel der bevolking valt niet onder den maatregel, omdat hun beroep niet in de lijst is opgenomen, of omdat zij jonger zijn dan achttien jaar.

Ten slotte wordt er nog op gewezen, dat de lijst geen restricties oplegt aan de mannen en vrouwen in de bijzondere beroepen, om lid te worden van de hulppolitie, brandweerbrigades, of deel te nemen aan verplegings- en eerste hulpdiensten.

(Telex-A. N. P. - De Tijd)

(Vor. ber. Nationale Dienst 3627 F.)

E. ENGELAND. — Rede van premier Neville Chamberlain te Birmingham. —

De Britsche minister-president Chamberlain heeft op 28 Jan. '39 aan een maaltijd van de Juweliersvereeniging te Birmingham zijn aangekondigde rede gehouden. Hij zei o.m.:

„Zonder een verbetering in de Britsch-Italiaansche betrekkingen, had ik in September van het vorige jaar nooit de medewerking van Mussolini kunnen verkrijgen en ik geloof, dat zonder die medewerking de vrede niet gered had kunnen worden. Er is veel critiek geoefend op de overeenkomst van München en tegen de actie, die ik ondernam, toen ik door persoonlijk contact trachtte een vredelievende oplossing te bewerken van het probleem, dat een wereldramp van de eerste grootte zeer dichtbij had gebracht.

Die critiek, aldus de premier, komt van verschillende zijden, maar de uitingen hebben één kenmerk gemeen: niemand heeft de verantwoordelijkheid, die op mijn schouders ligt en niemand heeft de volledige kennis van alle omstandigheden, die slechts aan de Britsche regeering bekend zijn. Als ik op mijn beleid terugzie, is er niets, dat ik betreur.

Ik heb ook geen reden om aan te nemen, dat een andere koers de voorkeur zou hebben verdiend. De moderne oorlog heeft zoo vreeselijke gevolgen voor hen, die er in betrokken zijn, hij brengt zooveel verlies en lijden, zelfs voor hen, die terzijde staan en den strijd gadeslaan, dat men dien oorlog nooit zou mogen ontketenen, tenzij alle mogelijke en eerlijke middelen ter voorkoming aangewend zijn. Dat is van den beginne af aan het standpunt van de Britsche regeering geweest en de overeenkomst van München is slechts een incident geweest in de duurzame en onwankelbare vredespolitiek. Ik ga zelfs nog verder en verklaar, dat het behoud van den vrede in September slechts mogelijk is gemaakt door de gebeurtenissen, die daaraan voorafgingen, door de briefwisseling tusschen Mussolini en mij in den zomer van 1937 en het Britsch-Italiaansche verdrag van Februari 1938.

Op de reis, die Halifax en ik naar Rome hebben gemaakt, is critiek geoefend door menschen, die blijkbaar vastbesloten zijn obstructie te voeren tegen iedere poging tot vervulling van den wensch der Britsche en Italiaansche volken, die in goede vriendschap en wederzijdsch begrip willen leven en geschillen willen beslechten door besprekingen en niet door geweld. Dat geldt niet alleen voor Italië en Engeland, maar ook voor Frankrijk en Duitschland.

Wij zijn niet naar Rome gegaan om handel te drijven, maar om de Italiaansche staatslieden beter te leeren kennen, om door persoonlijke bespreking een standpunt te vernemen en om de zekerheid te krijgen, dat zij ons begrepen. Wij hebben volkomen openhartig gesproken aan beide kanten en ofschoon wij elkander niet hebben bekeerd of getracht te bekeeren, tot ons standpunt op de punten, waarop wij wellicht van meening verschilden, kan ik zeggen, dat wij hebben afscheid genomen als betere vrienden. Van het oogenblik af, dat wij den Italiaanschen bodem betraden, tot ons vertrek, zijn wij het voorwerp geweest van de opmerkelijkste spontane uitingen van verwelkoming, die ik ooit beleefd had.

Wij kunnen niet vergeten, dat, terwijl er twee noodig zijn om vrede te sluiten, één den oorlog kan ontketenen. Zoolang er dus geen duidelijk wederzijdsch begrip is, waarin alle politieke spanning verdwijnt, moeten wij ons voorbereiden op de verdediging tegen een aanval op ons land, ons volk of onze beginselen van vrijheid, waaraan ons bestaan als democratie gebonden is en die voor de hoogste attributen van het menschelijk leven en den menschelijken geest in zich sluiten.

Het is daarom, niet uit een oogpunt van aanval maar van verdediging, dat wij de herbewapening met onverzwakte energie voortzetten, met de volledige instemming van het land. Het heeft ons veel tijd gekost, doch thans worden dagelijks op elk gebied vorderingen gemaakt in versneld tempo."

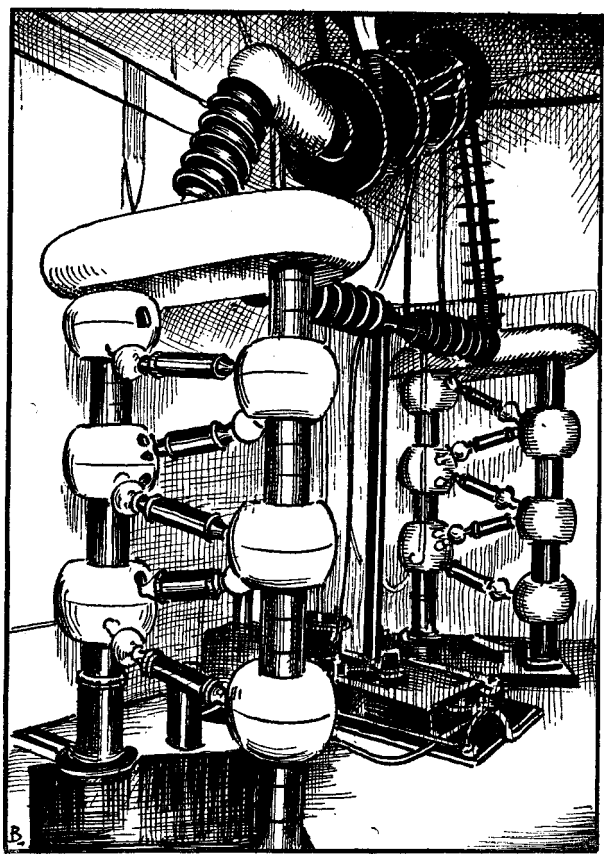
Chamberlain gaf daarna een opsomming van den vooruitgang, die in het afgeloopen jaar in alle takken van dienst gemaakt is. Op 31 Maart zal de vloot in een jaar tijds zijn uitgebreid met zestig nieuwe oorlogsschepen, die tezamen 130.000 ton meten. In de volgende twaalf maanden zal de groei nog grooter zijn: dan zullen 75 schepen met een tonnage van 150.000 ton gebouwd worden.

Ook de luchtmacht breidt zich voortdurend uit, in hetzelfde opmerkelijke tempo. In de laatste maanden is het tempo der vliegtuigproductie verdubbeld en de recruteering maakt goede vorderingen. De leemten, in de luchtbescherming, die in September aan het licht gekomen zijn, zijn voor een groot deel opgeheven. Niet alleen is de hoeveelheid afweergeschut uitgebreid, doch ook de organisatie is verbeterd.

Zijn rede besluitende, zei de minister het te betreuren, dat zoo-

veel tijd en een zoo groot gedeelte van het nationale inkomen aan oorlogsvoorbereidingen moeten worden besteed. Ik geloof, zoo zei hij, dat het thans tijd is, dat anderen een bijdrage leveren.
De lucht is vol van geruchten en verdenkingen, die men niet langer mag laten bestaan. Want de vrede kan alleen in gevaar worden gebracht door een uitdaging, waarop de president der Vereenigde Staten in zijn Nieuwsjaarsboodschap wees: n.l. den eisch om door geweld te overheerschen.
Dat zou een eisch zijn, waartegen de democratische staten zich, zooals president Roosevelt en ik reeds eerder hebben gezegd, onvermijdelijk zouden moeten verzetten. Ik kan niet gelooven, dat men voornemens heeft tot die uitdaging, want de gevolgen van een oorlog zijn zoo ernstig, dat geen regeering lichtvaardig den strijd zou ontketenen.
Bovendien blijf ik er van overtuigd, dat er geen geschillen, hoe ernstig ook, zijn, die niet zonder oorlog kunnen worden geregeld door overleg en onderhandelingen, zooals ook is neergelegd in de verklaring van München." (Telex-A. N. P.)
(Vor. ber. Nev. Chamberlain 3628 A.)

A. NEDERLAND. — Kanker-bestrijding. - Pionierswerk van het Antoni van Leeuwenhoekhuis te Amsterdam. —

Röntgen-installatie met 1 millioen volt.

Op 26 Januari '39 is in het Antoni van Leeuwenhoekhuis te Amsterdam de nieuwe inrichting voor Röntgen-therapie met extreem-hooge spanningen officieel in gebruik genomen. Met deze 1.000.000 volt installatie, welke eenig is in de wereld, heeft dit instituut de beschikking gekregen over een stralenbron, welke dezelfde stralingsenergie kan opwekken als een kilogram radium. De nieuwe Röntgeninrichting is volgens geheel nieuwe principes door de Philips Röntgen laboratoria ontworpen en gebouwd.
Het Antoni van Leeuwenhoekhuis heeft zich met deze belangrijke nieuwe aanwinst aan de spits gesteld van de modern wetenschappelijke bestrijding van kwaadaardige gezwellen. (Red. K. H. A.)
(Vor. ber. Kanker 2411 F.)

B. ENGELAND. — Kabinetswijziging. —
Op 28 Januari '39 is een kabinetswijziging voltrokken waarbij admiraal Lord Chatfield tot minister voor de coördinatie der defensie is benoemd en Sir Thomas Inskip vervangt.
Sir Thomas Inskip wordt minister voor de Dominions.
Sir Reginald Dorman-Smith — conservatief oud-president van de boerenunie — minister van Landbouw.
Morrison, kanselier van het hertogdom Lancaster.
Lord Winterton, paymaster-general.
Dord Munster, onderminister van oorlog, als opvolger van Lord Strathcona, die is afgetreden en geen nieuwen post zal bekleeden.
Morrison zal Chatfield bijstaan en voor hem antwoorden in het Lagerhuis.
De wijzigingen in het kabinet zijn een aanduiding, dat Chamberlain een nieuwe methode heeft gevolgd bij het samenstellen er van, want hij heeft mannen in het ministerie opgenomen, die erkend worden een eerste plaats in te nemen op hun terrein en deskundigen, wier diensten van de grootste waarde moeten zijn. (Telex-A. N. P.) **(Vor. ber. Kabinet 3523 D.)**

30 JANUARI 1939

C. TURKIJE. — Kabinet Djelal Bayar afgetreden. - Kabinet Refik Saydan gevormd. —
Premier Djelal Bayar heeft op 25 Januari zijn ontslag bij den president, Ismet Inönü, ingediend. De president heeft den minister van Binnenlandsche Zaken, dr. Refik Saydam, verzocht een nieuw ministerie te vormen, hetgeen deze heeft aanvaard.
Dr. Saydam heeft de meeste ministers van het kabinet-Bayar in hun huidige functie gehandhaafd. De twee eenige departementen, die van minister zullen veranderen, zijn die van Binnenlandsche Zaken en van Landbouw. Op eerstgenoemden post is de vicepresident der Kamer, Faik Jestrak, benoemd, de portefeuille van Landbouw komt in het bezit van Muhlis Erkmen, die ook reeds vroeger dit ministerie heeft bestuurd. (Telex-A. N. P.)
(Vor. ber. Kabinet 3542 A.)

D. GROOT-DUITSCHLAND. — Cultureel verdrag met nationalistisch Spanje (Franco). —
Op 23 Januari is te Burgos het cultureele verdrag tusschen Duitschland en Franco plechtig geteekend. Het verdrag regelt de samenwerking op het gebied van uitwisseling van studenten, leerkrachten en scholieren, van de geheele wetenschappelijke arbeid, van het theater, de muziek, de film en het radiobedrijf. Voor de tenuitvoerlegging van het verdrag wordt een Duitsch-Spaansche cultureele commissie gevormd, die eenmaal per jaar zal vergaderen. Het verdrag treedt dertig dagen na de uitwisseling der ratificatieoorkonden, die te Berlijn zal geschieden, in werking. (Telex-A.N.P.)

E. GEESTELIJK LEVEN. — Vrouwelijke Theologen in ons land. - Haar aantal, over vier kerkgenootschappen verdeeld, bedraagt 57. —
In totaal telt Protest. Nederland 57 vrouwelijke theologen, met of zonder kerkelijke bevoegdheid. Over de verschillende kerken zijn zij aldus verdeeld: Ned. Herv. Kerk 15; Evang. Luth. Kerk 4; Doopsgez. Broederschap 22; Remonstr. Broederschap 16. Vijf dezer vrouwelijke theologen hebben den doctorsgraad in de theologie behaald, nl. dr. Nicolette Bruining te 's-Gravenhage (Ned. Herv.); dr. C. Gerlings te Noordwijk aan Zee (Ned. Herv.); dr. C. E. te Lintum (Ned. Herv.) te Leiden; dr. A. H. A. Bakker te Amsterdam (Doopsgezind), lectrice aan de Rijksuniversiteit te Utrecht en dr. J. W. Herfst te Hoogeveen (Remonstrantsch). Vijf vrouwelijke theologen komen voor op de lijst der emeriti-predikanten, drie Doopsgezinden en twee Remonstrantschen.
In de Ned. Herv. Kerk is het predikambt voor de vrouw niet toegankelijk gesteld. Enkele der Ned. Herv. vrouwelijke theologen, nl. vijf, zijn nu hulppredikster of voorgangster van een afdeeling van den Protestanten-Bond of van een afdeeling der Ver. van Vrijz. Herv., één is dienstdoend predikante in de Protestantsche Kerk in Indië, één is particulier

jeugdpredikante en twee zijn leeraressen. De overigen zijn theologische candidaten. Van de vier Evangelisch-Luthersche vrouwelijke theologen staan er drie in het ambt, terwijl de vierde eerst sedert kort proponente is. Bij de Doopsgezinden zijn niet minder dan 13 vrouwelijke predikanten, één tijdelijk predikant en één hulppredikster. (Alg. Handelsblad)

A. **TSJECHO-SLOWAKIJE. — Financieele steun van Engeland en Frankrijk. - Overeenkomst geteekend.**
Op 27 Januari is een overeenkomst gesloten en onderteekend door de regeeringen van Engeland, Frankrijk en Tsjecho-Slowakije in het kader van de reeds aan Tsjecho-Slowakije toegestane of nog toe te stane credieten. Na goedkeuring door het parlement zal de Engelsche regeering, van de door de Bank van Engeland voorgeschoten 10 mill. pond een som van 4 millioen als schenking aan de Tsjechische regeering worden gegeven. Deze 4 millioen worden op een bijzondere rekening overgeschreven en zijn er voor bestemd deviezen voor Tsjechische vluchtelingen te verschaffen. De Fransche regeering zal eveneens, na goedkeuring door het parlement de verantwoording voor den rentedienst en de terugbetaling van de door Frankrijk toegestane leening 1937/42 op zich nemen, welke nominaal 700 millioen frank bedraagt. Deze Engelsche en Fransche giften aan Tsjecho-Slowakije zullen door het Tsjechische Vluchtelingeninstituut worden beheerd en door geautoriseerde vertegenwoordigers van de Engelsche en Fransche regeering worden gecontroleerd. Engeland en Frankrijk zullen eveneens gemeenschappelijk een nieuwe leening aan Tsjecho-Slowakije toestaan ten bedrage van 8 millioen pond, welke door de Tsjechische regeering in Londen ter inschrijving zal worden opengesteld. Van deze gegarandeerde leening zullen 6 millioen ter fundeering van een deel van de door de Bank van Engeland voorgeschoten 10 millioen dienen. De financieele hulp van Engeland en Frankrijk bedraagt thans in totaal ongeveer 16 millioen pond. Bij de behandeling van vluchtelingen zal geen onderscheid worden gemaakt tusschen geloof, ras of politieke overtuigingen. De desbetreffende voorstellen zullen bij de eerstvolgende bijeenkomst aan het parlement worden voorgelegd, evenals die tot een terugbetaling van de 10 millioen aan de Bank van Engeland. (Nwe Rotterd. Crt.)
(Vorig bericht 3599 E.)

B. **ENGELAND. — Minister Hudson inzake de Duitsche economische moeilijkheden. —**
Tijdens het jaarlijksche diner, dat aangeboden wordt door de Duitsche Kamer van Koophandel voor het Vereenigde Koninkrijk, heeft de minister voor den overzeesche handel, Hudson op 23 Januari een rede uitgesproken, in antwoord op een toast op „Duitschland en Groot-Brittannië, op de wereldmarkten", die voorgesteld werd door Ministerial-direktor Wiehl.
Hudson zeide o.m.: Duitschlands economische moeilijkheden komen mij voor als in hoofdzaak veroorzaakt te zijn door de sterke ontwikkeling van de binnenlandsche markt onder den druk van de bewapeningseischen van het vierjarenplan.
Wiehl heeft gezegd, dat de deviezencontrôle, de clearing en de betalingsovereenkomsten Duitschland opgedrongen zijn door de crediteurlanden.
Ik ontken niet, zeide Hudson, dat schuldeischers gaarne innen wat zij kunnen van hun vorderingen, maar ik ben het er niet mee eens, dat dit de belangrijkste oorzaak is van Duitschlands economische moeilijkheden. (Times)

C. **BRITSCH-INDIE. — Congrespartij versus Indische vorsten. —**
De spannig tusschen de Congrespartij en de Indische vorsten neemt gestadig toe en begint ernstige bezorgdheid te verwekken in officieele kringen. De Congrespartij verzet zich tegen invoering van het federatieve stelsel, dat de Engelschen in Indië wenschen, o.a. omdat dit volgens haar nog altijd te veel macht aan de Indische vorsten zou laten. De Engelsche regeering staat voor een moeilijke keuze, omdat steun aan de vorsten bij handhaving van de orde uitgelegd wordt als actie tegen de Congrespartij.
(Het Volk) **(Vor. ber. Congrespartij 2858 F.)**

D. **VEREENIGDE STATEN. — Duitsche en Oostenrijksche schulden. - Notawisseling. —**
Het Amerikaansche staatsdepartement heeft de in de Duitsche nota van 3 Januari vervatte verklaring, dat iedere betaling door Duitschland op de Oostenrijksche schulden aan de Amerikaansche regeering en aan de Amerikaansche burgers moet afhangen van de Duitsch—Amerikaansche handelsbalans, van de hand gewezen.
Uit de heden gepubliceerde Amerikaansche nota van 20 Januari aan Duitschland blijkt verder, dat het staatsdepartement eveneens geweigerd heeft, het Duitsche standpunt te aanvaarden, dat de rijksregeering niet wettelijk verantwoordelijk is voor Oostenrijks schulden, met inbegrip van een schuld van 26 millioen dollars aan de Vereenigde Staten wegens verleende hulp, welke Duitschland wenscht te laten vervallen, op grond van de bewering, dat dit oorlogsschuld zou zijn.
De Amerikaansche nota weigert dit standpunt te aanvaarden. (De Maasbode)
(Vor. ber. Groot-Duitschland—Ver. Staten 3561 B.)

E. **ENGELAND. — Cripps uit Labour-Party gestooten. —**
Het hoofdbestuur van de Britsche Labour-party heeft besloten Sir Stafford Cripps uit de partij te zetten wegens zijn voorstel tot vorming van een gezamenlijk front met de andere tegenstanders van de regeering.
Sir Stafford Cripps is de jongste zoon van Lord Parmoor en is een zeer gezien advocaat met den titel King's Council (K.C.). Hij is uit de partij omdat hij van deloyauteit beschuldigd, weigerde te beloven, zijn actie voor een volksfront te staken. Hij was leider van den radicalen vleugel der Labour Party en het is niet onmogelijk, dat hij zijn aanhangers zal bewegen met hem uit de partij te treden en een nieuwe te vormen. (Het Volk)
(Vor. ber. Labour-Party 3519 A.)

F. **DISCONTOKOERSEN. — Overzicht. —**
De verschillende discontokoersen luiden als volgt:

	Sedert			Sedert	
Argentinië	8- 2-36	3½%	Luxemburg	27-10-38	2½%
België	27-10-38	2½%	Nederl. Bank:		
Britsch-Indië	28-11-35	3 %	Wisseldisconto	3-12-36	2 %
Bulgarije	15- 8-35	6 %	Promessedisc.	3-12-36	2½%
Chili	23- 8-32	4½%	Bel. op Eff.	3-12-36	2½%
Columbia	18- 9-30	7 %	Bel. op Goed.	3-12-36	2½%
Danzig	2- 1-37	4 %	Voorsch. R.-C.	3-12-36	2½%
Denemarken	19-11-36	4 %	Nederl.-Indië	14- 1-37	3 %
Duitschland	21- 9-32	4 %	New-York		
Engeland	30- 6-32	2 %	Fed. Res. Bk.	26- 8-37	1 %
Estland	1-10-35	4 %	Noorwegen	5- 1-38	3½%
Finland	1-12-34	4 %	Oostenrijk	10- 7-35	3½%
Frankrijk	3- 1-39	2 %	Peru	1- 8-30	9 %
Griekenland	4- 1-37	6 %	Polen	18-12-37	4½%
Hongarije	28- 8-35	4 %	Portugal	11- 8-37	4 %
Ierland	22- 4-32	4 %	Roemenië	4- 5-38	3½%
Italië	18- 5-36	4½%	Spanje	10- 7-35	5 %
Japan	16- 7-37	3.29%	Tsjecho-Slow.	1- 1-36	3 %
Joego-Slavië	18- 1-35	5 %	Zuid-Afrika	15- 5-33	3½%
Letland	1-11-36	5 %	Zweden	29-11-33	2½%
Litauen	1- 7-38	5 %	Zwitserland	26-11-36	1½%

(Keesings Financieel Archief)
(V. b. Overzicht 3296 A.; Discontokoersen 3602 F.)

G. **GROOT-DUITSCHLAND. — Nieuwe bepaling voor de huwelijksplechtigheid. —**
Uit de door het ministerie van Binnenlandsche Zaken uitgegeven bepalingen blijkt, dat voortaan aan de burgerlijke huwelijksvoltrekking in het geheele Duitsche rijk een eenigszins plechtig karakter zal worden verleend.
In de trouwzalen moet het portret van Adolf Hitler en een vlag of hakenkruis zijn aangebracht. Zoo mogelijk wordt ook voor versiering met bloemen gezorgd. Indien de gemeente daartoe geen middelen heeft, kan het bruidspaar voor die versiering zorgen. Bij de huwelijksvoltrekking kunnen organisaties van de partij zoowel binnen als buiten de zaal medewerken. De ambtenaar van den burgerlijken stand moet in zijn toespraak op de beteekenis van het huwelijk in het Derde Rijk wijzen. Indien een vertegenwoordiger van de partij zulks reeds doet, kan hij zwijgen. De ambtenaar van den burgelijken stand krijgt een bijzonder ambtsgewaad van bruine kleur met fluweelen kraag. Eventueel kan hij het wapen van de

gemeente op zijn borst doen borduren. Naast „Mein Kampf" krijgt het bruidspaar een maand gratis abonnement op de plaatselijke partijcourant.
(Het Vaderland) **(V. b. Huwelijkswetgeving 3345 D.)**

31 JANUARI 1939

A. GROOT-DUITSCHLAND. — Regeling voor de uitgewezen Poolsche Joden. —
Op grond van de op 17 Januari geteekende overeenkomst, mogen de 15000 Poolsche Joden, die eind November uit Duitschland zijn gezet, in groepen van ongeveer duizend man eenigen tijd naar hun woonplaatsen terugkeeren om orde op hun zaken te stellen. Zij mogen eenige voorwerpen van waarde mee terugnemen naar Polen, maar moeten al het geld, verkregen uit de liquidatie van hun zaken, op een bank in Duitschland storten, vanwaar het op clearingbasis naar Polen kan worden overgebracht.
(Het Volk) **(Vor. ber. 3576 F.)**

B. CACAO. — Wereldproductie. —

	1938*)	1937
	(in tons)	
Goudkust	245.000	232.000
Bahia	120.000	109.000
Nigeria	90.000	103.000
Ivoorkust	50.000	48.000
Kameroen	25.000	26.000
Trinidad	19.000	12.000
Sanchez	29.000	20.000
Venezuela	14.000	16.000
Guayaquil	17.000	20.000
St. Thomas	12.000	8.000
Andere landen	48.000	43.000
	669.000	637.000

*) Geraamd.
(Keesings Financieel Archief)
(Vorig bericht 1201 D.)

C. NEDERL. OOST-INDIE. — Ontginning van ijzeren nikkelerts op Celebes. —
Bij den Volksraad is op 10 Januari '39 een wetsontwerp ingediend betreffende het sluiten van een overeenkomst met de N.V. Mijnbouw-Mij. Celebes in Den Haag voor de opsporing en ontginning van ijzeren nikkelertsen op Celebes. (Aneta)

D. NEDERLAND. — Faillissementen. - Augustus—December 1938. —

Augustus	184	November	186
September	227	December	208
October	208		

In totaal waren in 1938 2585 faillissementen tegenover 3181 in 1937, 4496 in 1936 en 4688 in 1935.
(Centraal Bureau voor de Statistiek)
(Vor. ber. Faillissementen 3388 C.)

E. NEDERLAND. — „Naar de Nieuwe Gemeenschap" - Werkcomité gevormd. —
In gevolge een besluit van het algemeen comité voor de actie „Naar de Nieuwe Gemeenschap" is thans een werkcomité gevormd, bestaande uit de heeren Z. Exc. prof. mr. P. J. M. Aalberse, voorzitter, dr. L. G. Kortenhorst, plv. van mr. dr. E. Jaspar, prof. A. Cleophas, p. Mulders S.J., E. J. Luijf, mr. P. Aalberse j., mr. F. Bach, plv. v. drs. H. L. Jansen, A. C. de Bruijn, J. A. Schutte, J. G. van den Brink, p. mag. dr. S. Stokman O.F.M., A. C. van Hilst, J. Asberg, L. M. Beumer, secretaris.
Het werkcomité kwam reeds bijeen en koos zich den heer J. A. Schutte tot tweeden voorzitter. (De Tijd)
(Vorig bericht 3566 E.)

F. POLEN. — Recapitulatie van 1938. —
De binnenlandsche politieke toestand van Polen is nog steeds niet geconsolideerd. Het Kamp voor de Nationale Eenheid heeft een nieuwen leider gekregen in den persoon van generaal Skwarczynski. De uitdrijving van de Jong-Polen wees erop, dat het Kamp, dat gesticht is om de regeering een blijvende meerderheid te verzekeren, voor een ontwikkeling in fascistische richting beducht is. De in September bekend gemaakte ontbinding van het parlement had mede ten doel de bevolking een actiever aandeel in de regeering te geven. Al deze maatregelen gingen echter den machtigen oppositiepartijen van arbeiders en boeren niet ver genoeg. Nadat zij de verkiezingen geboycot hadden, was het onvermijdelijke gevolg, dat in het parlement vrijwel uitsluitend aanhangers van het Kamp voor de Nationale Eenheid gekozen werden.
De ondergang van de oude Tsjecho-Slowaaksche republiek bezorgde Polen Teschen, doch stelde het voor een nieuw probleem, het Oekraïnsche. De stemming tegen Duitschland, toch al geprikkeld door de behandeling der Polen in dat land, werd er niet beter op, toen dit land niet bleek te voelen voor de door Polen gewenschte gemeenschappelijke grens met Hongarije, waardoor de Sub-Karpatische Oekraïne verdwenen zou zijn en Duitschland daar geen steunpunt zou hebben gekregen voor zijn actie in Oekraïnsche richting, waarvoor Polen met zijn belangrijk percentage Oekraïnsche onderdanen beducht is. Daarom ook heeft Polen eraan gehecht zijn betrekkingen met de Sovjet-Unie te verduidelijken.
Van een gering grensincident heeft de Poolsche regeering partij getrokken om haar betrekkingen met Litauen te regelen.
Polen heeft ook niet opgehouden op zijn belangen te wijzen bij een oplossing van het Joodsche vraagstuk, welke wellicht beproefd zou worden onder den druk van de maatregelen, welke Duitschland tegen zijn Joden neemt. (Nieuwe Rotterd. Crt.)

G. HONGARIJE. — Algemeene dienstplicht. —
De Hongaarsche Kamer heeft op 28 Januari '39 met algemeene stemmen haar godekeuring gehecht aan de invoering van den algemeenen dienstplicht.
Alle Hongaren — de Joden niet uitgezonderd — zullen van hun 12de tot hun 60ste jaar onder de bepalingen van deze wet vallen. De dienstplicht is in beginsel drie-jarig, doch in de praktijk twee-jarig. Hij zal drie étappes omvatten: 1. den pre-militairen dienst van 12 tot 18 jaar; 2. den militairen dienst van 18 tot 42 jaar en 3. den post-militairen dienst — verplichte militaire oefeningen en schietoefeningen — van 42 tot 60 jaar. (Agence Belga) **(3446 A.)**

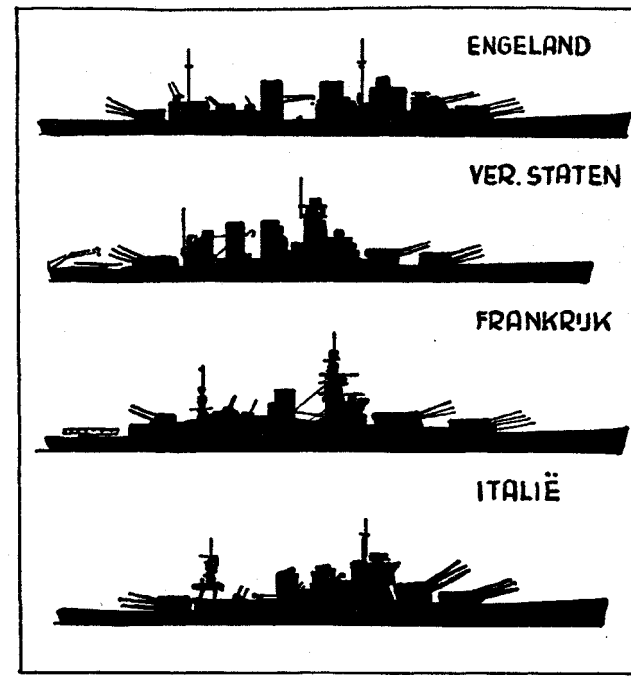
H. PALESTINA. — Beleggingen in 1938. - De haven van Tel Aviv. —
De Joodsche beleggingen in Palestina in 1938 bedroegen volgens een schating van het American Economic Committee for Palestine £ 4.540.885. Dit bedrag is als volgt verdeeld: oprichting van nieuwe en uitbreiding van oude gebouwen £ 1.926.125; oprichting van nieuwe en uitbreiding van oude industrieele en ambachtsbedrijven £ 629.703; landbouw met inbegrip van citrusplantages £ 940.000; grondaankoop in stad en land £ 606.820; handel, transport, hotel en restaurant £ 438.237.
De Palestijnsche haven Tel Aviv toonde in 1938 een belangrijken vooruitgang. De import steeg van 97.000 ton in 1937 tot 140.000 ton in 1938 en de export van 27.000 ton in 1937 tot 56.500 ton in 1938, dus het geheele goederenverkeer van 124.000 ton in 1937 tot 196.500 ton in 1938. Alleen de citrus-export steeg van 644.000 kisten in 1937 tot 1.450.000 kisten. Het aantal der geregistreerde schepen steeg van 535 in 1937 tot 818 in 1938. Het passagiersverkeer bereikte een aantal van 16.750 personen. Het aantal arbeiders, in de haven werkzaam, steeg van 640 in 1937 tot 1070 in 1938. Verschillende schepen zijn in aanbouw en een koelinrichting wordt geïnstalleerd.
De haven van de Joodsche stad Tel-Aviv dankt haar ontstaan en haar ontwikkeling aan de moeilijkheden door de Arabieren in Palestina veroorzaakt.
(N. Rott. Crt.) **(Vor. ber. Havenverkeer 2206 B.)**

A. BEWAPENING. — Slagschepenwedstrijd over de geheele linie hervat. —

Alle groote zeemogendheden bouwen thans weer slagschepen. Engeland zal er binnenkort 7 op stapel hebben staan, Amerika 6, Japan 2, Frankrijk 4, Italië 4, Duitschland 3 en Sovjet-Rusland (nog steeds het groote vraagteeken op maritiem gebied) vermoedelijk ook 3.

In 1942 zal Engeland weer over 25 slagschepen beschikken, waarvan er weliswaar 16 reeds meer dan 20 jaar oud zijn, doch die, zij het dan ook ten koste van enorme bedragen (20 millioen gulden voor sommige schepen), zoodanig gemoderniseerd zijn, dat zij nog vele jaren als ruggegraat der Britsche macht ter zee — zoowel in het Westen als in het Verre Oosten — kunnen dienst doen.

De wereld bouwt weer slagschepen...; 70, 80, 90 millioen gulden per schip... een nieuwe „vacantie" is niet in het zicht. Mussolini zeide bij de tewaterlating van de 35.000 ton groote „Vittorio Veneto", dat slagschepen de ruggegraat vormen van de wereldmacht. Inderdaad deze drijvende „monsters van kracht", die met hun zware kanonnen tegelijkertijd 8 tot 9 granaten van 900 kg. kunnen afvuren, zijn nog steeds van doorslag gevend gewicht in de internationale politiek.

Silhouetten van enkele der in aanbouw zijnde slagschepen.

IN AANBOUW ZIJNDE OF GEPROJECTEERDE SLAGSCHEPEN.

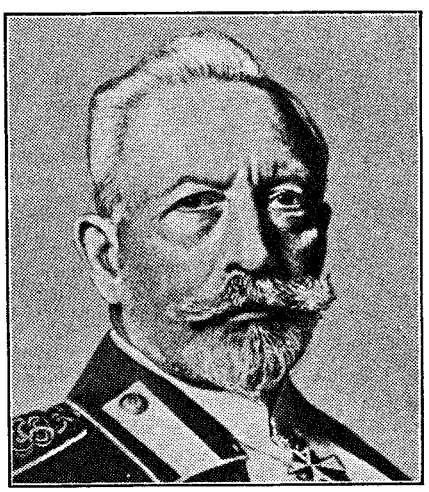
Naam v. sch.	Waterverpl. in tonnen	max. vaart	Op stapel gezet of op stapel te zetten	BEWAPENING:
Engeland:				
King George V	35.000	30′	1937	10 kanons v. 35.6 cm. (2 vierlingtorens, 1 dubbeltoren) 16 kns. v. 13.2 cm. anti-lucht 32 kns. v. 4 cm. a.-l.
Prince of Wales	35.000	30′	1937	
Jellicoe	35.000	30′	1937/38	
Beatty	38.000	30′	1937/38	
Duke of York	35.000	30′	1937/38	onbekend; vermoedelijk 8 kanons van 40.6 cm.
Lion	40.000	?	1939	
Temeraire	40.000	?	1939	
Vereenigde Staten:				
Washington	35.000	27′	1937/38	9 kanons van 40.6 cm. 16 idem van 12.7 cm. a.-l. 16 idem van 4 cm. a.-l. 20 mitrailleurs a.-l. 2 catapulten, 3 vliegtuigen
North Carolina	35.000	27′	1937/38	
Alabama	36.000	27′	1939	
Indiana	36.000	27′	1939	
Massachusetts	36.000	27′	1939	
South Dakota	36.000	27′	1939	
Japan:				
?	± 45.000	?	1937	onbekend; vermoedelijk 9 kanons van 40.6 cm.
?	± 45.000	?	1937	
Frankrijk:				
Richelieu	35.000	32′	1935	8 kanons van 38.1 cm., 1 catapult, 4 vliegtuigen 16 idem van 15.2 c.m. 12 idem van 10 cm. a.-l. 8 idem van 3.7 cm. a.-l.
Jean Bart	35.000	32′	1937	
Clemenceau	35.000	?	1939	onbekend; vermoedelijk gelijk aan die van Richelieu en Jean Bart.
La Gascogne	35.000	?	1939	
Italië:				
Vittorio Veneto	35.000	30′	1934	9 kanons van 38.1 cm. 12 idem van 15.2 cm. 12 idem van 9 cm. a.-l. 20 a.-l. mitrailleurs 2 catapulten, 4 vliegtuigen
Littorio	35.000	30′	1934	
Roma	35.000	?	1938	
Impero	35.000	?	1938	
Duitschland:				
„F"	35.000	?	1936	8 kanons van 38 cm. 12 idem van 15 cm. a.-l. bewapening nog niet bekend. * (vermoedelijk) Reeds in dienst gesteld zijn de 26.000 ton groote slagschepen „Gneisenau" en „Scharnhorst"; bewapening 9 kns. v. 28 cm.
„G"	35.000	?	1936	
„H"	35.000	?	1939 *	
Rusland:				
Tretij International	35.000	30′(?)	1938	9 kanons van 40.6 cm. 12 idem van 13 cm. a.-l. bewapening onbekend.
I	40.000	32′(?)	?	
II	35.000	30′(?)	?	

(Alg. Handelsblad)

(Vor. ber. Bewapening 3619 A.; Slagschepen 3351 A.)

A. HONGARIJE. — In- en Uitvoer in 1938. —
De Hongaarsche buitenlandsche handel is in het afgeloopen jaar, vergeleken met 1937, gedaald.
De invoer bedroeg 418.5 millioen pengö tegen 483.6 millioen in 1937 en de uitvoer 522.6 millioen pengö tegen 588 millioen in 1937.
De Hongaarsche buitenlandsche handelsbalans vertoonde over 1938 een actief saldo van 104.1 millioen pengö tegen 104.4 millioen in 1937. (De Tijd)

B. WILHELM H, EX-KEIZER VAN DUITSCHLAND. - Viering van zijn tachtigsten verjaardag op Huize Doorn. —
Omringd door een grooten kring van familieleden en door een vijftigtal vertegenwoordigers van Duitsche oud-adellijke geslachten, heeft de ex-Keizer van Duitschland, Wilhelm II von Hohenzollern, op 27 Januari '39 met groote pracht en luister op Huize Doorn zijn tachtigsten verjaardag gevierd.

Ex-keizer Wilhelm II von Hohenzollern.

Keizer Wilhelm II, de laatste Duitsche keizer, nam in November 1918 aan het einde van den wereldoorlog (1914—1918) de wijk naar Nederland, eerst naar Amerongen, later naar Doorn, waar hij nu al een twintigtal jaren woont. (Telex-A. N. P. - Avondpost)

1 FEBRUARI 1939

C. ITALIE. — Oproeping der lichting 1901. —
Blijkens een te Rome uitgegeven officieel communiqué, zullen met ingang van 1 Februari '39 herhalingsoefeningen worden gehouden voor de lichting 1901 (het geboortejaar). De eerste groep, welke onder de wapenen komt, zal 60.000 man sterk zijn.
(Stefani) **(Vor. ber. Leger, Vloot en Luchtm. 3576 A.)**

D. DANZIG. — Program van de Nationaal-Socialistische partij. - Inlijving van de politiek bij die van het Duitsche rijk. —
De „Kurier Polski" meldt uit Danzig, dat de nationaal-socialistenleider Forster het programma der partij voor 1939 heeft afgekondigd:
Dit program zou o.m. bevatten:
1. Vereeniging van de functies van leider der partij en president van den senaat.
2. Inlijving van de politiek van Danzig bij die van het Duitsche rijk.
3. Versterking der politie door eenheden der S.S.
4. Voortzetting van de aanpassing op wetgevend gebied.
5. Het in werking stellen van een economisch vierjarenplan voor Danzig.
6. Uitwijzing der Joden.
7. Verplichting tot aansluiting van de nationaal-socialistische partij of haar organisaties.
8. Verlenging door het gebied van Danzig van den autoweg naar Oost-Pruisen.
9. Oprichting te Danzig van een Duitsch propagandacentrum voor het Oosten.
(Kurier Polski - Telex-A. N. P.)

E. ITALIE. — Dreigende uitlating van minister Farinacci tegen Frankrijk. —
De Italiaansche minister Farinacci, die ongeveer dezelfde positie inneemt als dr. Göbbels en Julius Streicher in Duitschland, heeft tijdens zijn aanwezigheid te München op 27 Jan. '39 in een rede verklaard, dat „Italië nooit zal kunnen dulden, dat het nabij gelegen Tunis in het bezit is van een land, dat aldus Italië van het Zuiden uit zou bedreigen."
Aan deze woorden heeft Farinacci o.a. nog toegevoegd: „Djiboeti in Fransche handen zou juist zoo zijn als Hamburg in handen van een buitenlandsche natie".
Hij verklaarde, dat de Duitsche koloniale eischen „rechtvaardig en dringend" zijn. (Telex-A. N. P.)
(Vor. ber. Italië—Frankrijk 3595 D.)

F. ENGELAND. — Achttien bekende personen doen een oproep tot de Duitsche leiders. - „Het Spook van oorlog moet verdwijnen". —
Achttien bekende personen uit alle kringen van het Britsche leven hebben op 28 Januari een oproep gericht tot de leiders van het volk in het Groot-Duitsche rijk, om met hen samen te werken „in een laatste poging om het spook van den oorlog te doen verdwijnen". Deze oproep is geteekend door Lord Willington, Lord Derby, Montague Norman, John Masefield, Lord Dawson of Penn, Sir Edward Luytens, Lord Horder, Lord Macmillan, Lord Eustacy Percy, Sir Michael Sadler, Vaughan Williams, Sir William Bragg, Sir Arthur Eddington, Sir Kenneth-Clark en Lord Burgley.
In dezen oproep wordt onder meer gezegd:
„Er hangt een sfeer van onbehaaglijkheid over de geheele wereld. Mannen en vrouwen in alle landen weten niet, wat de volgende weken en maanden zullen brengen. Zij zien hoe enorme wapeningen georganiseerd worden, zij zien, hoe plannen voor de burgerlijke verdediging worden gemaakt en zij beseffen maar al te goed, dat een oorlog tusschen de zeer georganiseerde staten onder de bestaande omstandigheden slechts dood en verderf kan brengen.
Indien wij niet te laat willen zijn, moeten thans de menschen van goeden wil, die waardeering hebben voor de vruchten der beschaving, die geen haat of wraakgevoelens in hun hart koesteren en die in vriendschap met hun medemenschen in alle landen willen leven, het woord richten tot de menschen over de grenzen, opdat die hun gaven van hart en hoofd mogen gebruiken om mede te werken aan het voorkomen van de grootste ramp en het slechten van de kunstmatige muren van haat, waardoor wij dreigen verdeeld te worden. Wij Engelschen verlangen niet over anderen te heerschen.
Terwijl wij besloten zijn onze vrijheid te verdedigen, staan wij op de bres voor vrede van gelijkheid en gerechtigheid voor allen. Geen land kan een duurzame oplossing voor zijn problemen vinden dan in een geest van samenwerking met de andere volken. Bovenal doen wij een beroep op leiders en volk van het Groot-Duitsche rijk, opdat zij op dit oogenblik van macht en invloed in hun geschiedenis de groote gaven, waardoor zij gedurende eeuwen ons gemeenschappelijk goed op alle terreinen van menschelijke kennis en bedrijvigheid, gebruiken en met ons samenwerken in een laatste poging om het spook van den oorlog en van vijandschap tusschen de volken te doen verdwijnen, en in een geest van vrije samenwerking, de eenige geest, waardoor onze en hun behoeften kunnen worden voldaan — met ons bouwen aan een betere toekomst, zoodat wij niet alleen onze beschaving kunnen behouden, maar ook aan onze kinderen kunnen nalaten". (Het Vaderland)

G. TSJECHO-SLOWAKIJE. — Het bezoek van Chvalkovsky, den minister van Buitenlandsche Zaken aan Adolf Hitler. —
De minister van Buitenlandsche Zaken Chvalkovsky heeft verslag uitgebracht aan het kabinet over zijn ontmoeting te Berlijn met Hitler en von Ribbentrop. Het eenige wat omtrent deze besprekingen wordt bekend gemaakt is, dat economische kwesties de voornaamste rol speelden. Niet-officieel wordt gemeld, dat Hitler zijn plannen uiteenzette in zake de opneming van Tsjecho-Slowakije in het Duitsche economische leven. Er werd te Berlijn uiting gegeven aan de Duitsche onvoldaanheid over het dralen met het uit den weg ruimen van alle sporen van de democratische partijen in de Tsjechische gebieden.
Voorts werd er geklaagd over den tegenstand van de Tsjechische pers ten aanzien van het „coördinatie-

proces" en over hoofdartikelen waarin critiek werd geoefend op de eischen van Kundt, den leider der Duitsche minderheid. Er werd duidelijk gemaakt, dat Kundts program den volledigen steun van Berlijn heeft. (Telex-A.N.P.)

(Vor. ber. Chvalkovsky 3503 G.)

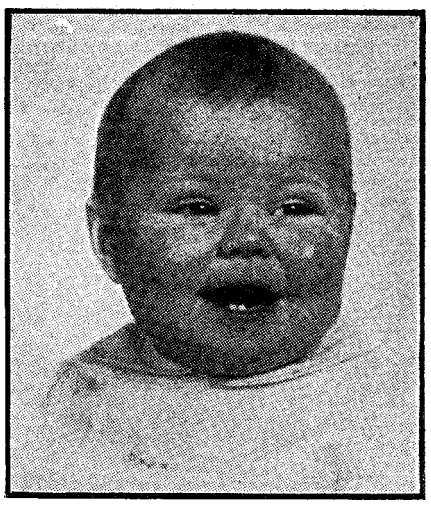
A. NEDERLAND. — Opbrengst Kinderzegels 1938—1939. —

Volgens de voorloopige opgaven hebben de weldadigheidspostzegels „Voor het Kind" 1938—1939 ruim *f* 181.500 boven de frankeerwaarde opgebracht.

De volgende aantallen dezer zegels zijn verkocht: 2.176.156 met een frankeerwaarde van 1½ cent; 1.120.299 met een frankeerwaarde van 3 ct.; 1.058.572 met een frankeerwaarde van 4 ct.; 2.531.785 met een frankeerwaarde van 5 ct.; 840.237 met een frankeerwaarde van 12½ ct. (Telegraaf)

(Vor. ber. 2183 H.; Weldadigheidszegels 2648 F.)

B. H.K.H. PRINSES BEATRIX. — Het eerste levensjaar. —

H.K.H. Prinses Beatrix van Oranje Nassau.

Op 31 Januari 1939 werd de eerste herdenking van den geboortedag van Prinses Beatrix alom in den lande met groote opgewektheid gevierd. Het Nederlandsche volk heeft blijk gegeven van oprechte vreugde met het geluk van het Koninklijk Gezin. (Red. K. H. A.) **(Vor. ber. Prinses Beatrix 3261 A.)**

2 FEBRUARI 1939

C. GROOT-DUITSCHLAND. — Rede van Rijkskanselier Adolf Hitler in de Kroll-Opera te Berlijn. - „Duitschland moet exporteeren" - Het Koloniale vraagstuk - De Kerken - Het Jodenvraagstuk - Solidariteit met Italië. —

Rijkskanselier Hitler heeft op 30 Januari '39 in het gebouw der Kroll-Opera te Berlijn zijn met zooveel spanning verbeide Rijksdagrede gehouden, voor den eersten Rijksdag van Groot-Duitschland.

De rede ving aan met een uiteenzetting van de resultaten van zes jaar nationaal-socialistisch bewind in Duitschland. Na den Anschluss met Oostenrijk en de vereeniging van het Sudetengebied met Duitschland gememoreerd te hebben, constateerde Hitler met nadruk, dat geen enkel ander volk door Duitschland bedreigd wordt.

Economische toestand. — Spreker keerde zich tegen het „geschreeuw van voorvechters van een democratische moraal en van hen, die de wereld willen verbeteren". In de dagbladen en redevoeringen van deze democraten leest men iederen dag van moeilijkheden, waaraan Duitschland blootstaat; het volk lijdt honger en Duitschland zal te gronde gaan aan een financieele crisis of aan een productie-crisis, of anders toch aan een consumptie-crisis.

Ook het Duitsche volk is zich er van bewust, dat de economische toestand moeilijk is; het nationaal-socialisme zal evenwel ook deze moeilijkheden te boven komen. Ja, wij hebben den strijd gewonnen.

De oorzaak van alle economische moeilijkheden is de overbevolking van onze levensruimte, 135 menschen per vierkante kilometer, zonder hulp van buiten en zonder alle reserves van vroeger. Vijftien jaren lang door de geheele overige wereld geplunderd, belast met ontzaglijke schulden, zonder koloniën, wordt het Duitsche volk toch gevoed en gekleed en heeft het geen werkloozen. Welke zoogenaamde democratie is tot hetzelfde kunststuk in staat? Er zijn landen met slechts 5 tot 11 menschen per vierkanten kilometer, met vruchtbare akkers, beschikkende over alle denkbare bodemrijkdommen, die desondanks toch niet in staat zijn hun eigen sociale problemen op te lossen. De vertegenwoordigers dezer staten spreken over de wonderbare eigenschappen hunner democratie; zoolang wij echter afleggers van deze democratie in Duitschland bezaten, hadden wij zeven millioen werkloozen en een voor de revolutie staande maatschappij. Nu hebben wij ondanks onze moeilijkheden deze problemen opgelost, dank zij ons regiem en onze binnenlandsche organisatie.

Democratieën en dictaturen. —

Men verklaart te gelooven, dat tusschen democratiën en z.g. dictaturen desondanks een samenwerking mogelijk kan zijn. De kwestie van den staatsvorm of de organisatie van een volksgemeenschap is internationaal in het geheel niet in het debat. Het is ons, Duitschers, volkomen onverschillig, welken staatsvorm andere volken bezitten. Wij zien er geen voordeel in, het nationaal-socialisme als idee te leveren, noch hebben wij aanleiding om andere volkeren, omdat zij democratieën vormen, bijvoorbeeld te beoorlogen. De bewering, dat het nationaal-socialistische Duitschland binnenkort Noord- of Zuid-Amerika, Australië, China, of zelfs Nederland aanvallen of verdeelen zal, en wel omdat daar andere regeeringssystemen heerschen, zou nog slechts aangevuld kunnen worden met de voorspelling, dat wij, in aansluiting daaraan, het voornemen hadden onmiddellijk de volle maan te bezetten.

De kwestie der koloniën. — Indertijd is in Engelsche kringen de gedachte verkondigd, dat de vernietiging van Duitschland de Britsche handelswinst ontzaglijk zou verhoogen. De wereldoorlog heeft bewezen, dat daaruit voor geen enkelen staat zichtbare winst ontstaan is. Ieder nut van dezen oorlog is te niet gedaan door de ontzaglijke offers, niet slechts aan menschenlevens of goederen, maar ook aan voortdurende belasting van alle producties en vooral van de staatsbegrootingen.

In dit verband sprak de rijkskanselier over de herstelbetalingen en het ontnemen der koloniën aan Duitschland.

Voor zoover Duitschland betreft is de toestand zeer eenvoudig. Het heeft 80 millioen inwoners, zijn koloniale bezit is gerooft tegen de verzekeringen van Wilson in. Wanneer dit koloniale bezit geen beteekenis heeft, kan men het gemakkelijk teruggeven. Dat teruggeven niet mogelijk is, omdat Duitschland er niets mee zou weten te beginnen, is belachelijk en dat het niet teruggegeven kan worden, omdat Duitschland daarmede een strategische positie zou krijgen, is een monsterlijke poging om een volk algemeene rechten te ontzeggen. Duitschland heeft zijn koloniale bezit niet noodig om daar legers op te richten, daarvoor is de volksrijkdom van het eigen ras voldoende, maar voor een economische ontlasting.

Alle tegen-argumenten doen duidelijk blijken, dat het in wezen slechts om een machtskwestie gaat, waarbij verstand en rechtvaardigheid buiten spel blijven.

Duitschland moet exporteeren. — Duitschland is door de herstelpolitiek gerezen van talrijke economische ideologieën en waarlijk theologisch geheiligde financieele opvattingen. Het essentieelste kapitaal van een natie is haar arbeidskracht. Goud en deviezen bepalen de waarde niet van een valuta. Duitschland heeft de waarde van zijn valuta gestabiliseerd door buitengewone verhooging van zijn productie. Op voedingsgebied echter kan de productie niet worden verhoogd. Hierin kan slechts wijziging gebracht worden door

1. aanvullende invoer van levensmiddelen, d.w.z. een stijgende uitvoer van Duitsche producten, of
2. Uitbreiding van de levensruimte van ons volk.

Aangezien de tweede oplossing nog niet aanwezig is, zijn wij gedwongen ons met de eerste bezig te houden. D.w.z. wij moeten exporteeren om levensmiddelen te kunnen koopen en wij moeten, aangezien voor dien export voor een deel grondstoffen noodig zijn, welke wij zelf niet hebben, nog meer uitvoeren om die grondstoffen te kunnen krijgen. Het gaat hier dus om de zorg voor het dagelijksch brood. Wanneer dan door vreemde staatslieden, met ik weet niet wat voor economische tegenmaatregelen gedreigd wordt, kan ik hier slechts verzekeren, dat in zulk een geval een economische wanhoopsstrijd beginnen zou, die voor ons heel gemakkelijk door te vechten is.

De reorganisatie der Rijksbank. — „Het is mijn besluit den weg der reorganisatie van de Duitsche Rijksbank van internationaal

beïnvloede bankonderneming tot circulatiebank van het Duitsche Rijk ten einde te voeren".

De opruiïng der democratische politici. — In dit verband wendde spr. zich tegen de opruiïng in democratische staten tegen de totalitaire staten, waarbij hij Lloyd George, Duff Cooper, Eden, Churchill en Ickes oorlogsapostelen noemde. Duitschland zal echter altijd op hun aanvallen antwoorden en de wapens zullen er voor zorgen, dat Duitschland een souvereine staat blijft, evenals de keuze van de vrienden van Duitschland.
Wederom wees Hitler er op, dat door het democratische regime in enkele maanden deze „ergste oorlogsopruiers" de leiding der regeering in hun land kunnen krijgen en dat daarom het Duitsche volk over deze mannen moet worden ingelicht.
Het Duitsche volk voelt geen haat tegen Engeland, Amerika of Frankrijk, maar deze volken worden door hun Joodsche en niet Joodsche opruiers voortdurend tegen Duitschland en het Duitsche volk opgejaagd.
Mochten de oorlogsbepleiters slagen, dan moet het Duitsche volk psychologisch voorbereid zijn om niet in een onverklaarbaren toestand te geraken.
Het nationaal socialistische Duitschland wil geen vijandschap met andere volkeren en de bewering over aanvalsvoornemens van het Duitsche volk op vreemde volkeren zijn hysterie of leugens.

Europa zal niet eerder tot rust komen voor het Joodsche vraagstuk is opgeruimd. — In verband met de opruiïng tegen Duitschland noemde spr. het Jodenvraagstuk. Op zijn gebruikelijke wijze fulmineerde hij weer tegen het „Wereldjodendom".
Hoe eerder dit probleem wordt opgelost, hoe beter, zeide hij. Want Europa kan niet meer tot rust komen, voor het Joodsche vraagstuk is opgeruimd.
Ik wil thans weer een profeet zijn: Wanneer het het internationale financieele jodendom in en buiten Europa mocht gelukken de volkeren nogmaals in een wereldoorlog te storten, dan zal het resultaat niet de bolsjewiseering van de aarde en daarmede de overwinning van het Jodendom zijn, maar de vernietiging van het Joodsche ras in Europa. Want de tijd van de propagandistische weerloosheid der niet-Joodsche volkeren is ten einde.

De houding tot de Kerken. — Het volgende punt, dat Hitler in zijn rede aansneed, had betrekking op de kerkelijke problemen, zeggende, dat niemand in Duitschland vervolgd is of worden zal om zijn religieus standpunt. Duitschland heeft enorme, steeds grootere sommen in de laatste jaren uit de belastingopbrengsten aan de beide kerken ter beschikking gesteld. Er is geen kerk gesloten, geen kerkdienst verhinderd, noch invloed uitgeoefend op leer of belijdenis.
Het nationaal socialistische Duitschland heeft aan den opstand van generaal Franco slechts deelgenomen in den wensch, dat het hem zou mogen lukken zijn land te redden van een gevaar, waaraan Duitschland zelf eens bijna was omgekomen.
Den Duitschen priester als dienaar Gods zullen wij beschermen, den priester als politieken vijand van het Duitsche rijk zullen wij vernietigen.

De solidariteit tusschen Duitschland en Italië. — Sprekende over de verhouding van Duitschland tot Italië zeide spr. o.m.: Laat niemand in de wereld zich vergissen over het besluit, dat het nationaal-socialistische Duitschland tegenover dezen vriend heeft genomen. Het kan slechts nuttig zijn voor den vrede wanneer er geen twijfel over bestaat, dat een oorlog tegen het tegenwoordige Italië, onverschillig om welke motieven ontketend, Duitschland aan den kant van den vriend zal roepen.
Het nationaal-socialistische Duitschland weet welk lot het beschoren zou zijn, wanneer het ooit een internationale macht zou gelukken het fascistische Italië, onverschillig om welke motiveeringen, op de knieën te dwingen.
Duitschland heeft, aldus spr., tegen Engeland en Frankrijk geen territoriale eischen behalve dien tot teruggave van onze koloniën. Zoo zeer een oplossing van dit vraagstuk tot kalmeering der wereld zou bijdragen, zoo weinig gaat het hierbij om problemen, die alleen een gewapend conflict kunnen vooronderstellen.
Wanneer op het oogenblik in Europa spanningen bestaan, dan is dit in de eerste plaats te wijten aan het onverantwoordelijke drijven van een gewetenlooze pers.

Betrekkingen met het buitenland, o.a. Nederland. — Na gewaagd te hebben van de goede betrekkingen met Polen, Hongarije en de Balkanlanden, verklaarde Hitler:
Duitschland is gelukkig thans, in het Westen en het Oosten, het Zuiden en het Noorden gepacificeerde grenzen te mogen bezitten. Onze betrekkingen met de staten in het Westen en het Noorden, dus Zwitserland, België, Nederland, Denemarken, Noorwegen, Zweden, Finland en de Oostzeestaten, stemmen te meer tot verheugenis, daar zich juist in deze landen de neiging, zich van bepaalde oorlogszwangere Volkenbondsparagrafen af te keeren, schijnt te versterken. Niemand kan het meer waardeeren, aan zijn rijksgrens werkelijke bevriende neutrale staten te weten, dan Duitschland.
Duitschland wil met alle landen, zoo ook met Amerika, vrede en vriendschap. (Telex-A. N. P.)
(Vor. ber. Hitler 3588 G.; Rijksdagrede 3144 D.)

A. CHILI. — Aardbeving. —
Op 24 Januari '39 werd Zuid-Chili door een der hevigste aardbevingen welke in de laatste jaren hebben plaats gehad, geteisterd. Het aantal dooden wordt op 30.000 geschat, voorts 50.000 gewonden. Er zijn meer dan 100.000 dakloozen. De stad Chillan, het epicentrum der aardbeving, heeft het meest geleden. De plaatsen Concepcion, Talcahuano (marinebasis), Zongavi, Bulnes, Quirihue, San Carlos, Canquennes e.a. hebben veel schade geleden. Kleine dorpen liggen in puin. De schade is enorm; men spreekt zelfs van 120 millioen gulden. (Telex-A.N.P.)
(Vorig bericht 309 I.)

B. ENGELAND. — Premier Neville Chamberlain's antwoorden in het Lagerhuis in zake Hitlers rede van 30 Januari. - Spanje en Italië. - Motie van verdaging goedgekeurd. —
Premier Neville Chamberlain heeft op 31 Januari, zoowel tijdens het vragenuur als bij de door den oppositieleider Attlee ingeleide debatten over de buitenlandsche politiek, het woord gevoerd over dit onderwerp. Over de rede van Hitler verklaarde de Britsche eerste-minister, dat die niet van iemand scheen te zijn, die van plan was, Europa in een nieuwe crisis te storten. De rede toont Duitschland's behoefte aan vrede. De wensch naar meer vertrouwen en samenwerking, die erin tot uiting komt, wordt toegejuicht en gedeeld door Engeland. Op het oogenblik bestaan geen plannen voor onderhandelingen tusschen Londen en Berlijn.

In zake Spanje verklaarde Chamberlain, dat Duitschlands verzekering, dat dit land geen voordeelen zoekt in Spanje, thans is aangevuld met dergelijke verzekeringen van Italiaanschen kant. Het is zeer verkeerd, aldus de premier, aan deze verzekeringen geen geloof te hechten; men moet van de menschen niet het slechtste denken. Engeland heeft zijn onpartijdigheid tegenover de gebeurtenissen in Spanje bewaard. Oorlogsrechten bijvoorbeeld zijn niet toegekend.
In antwoord op Attlee's eisch, dat de Spaansche regeering het recht zal krijgen, wapenen te koopen, verklaarde Chamberlain, dat het thans niet het oogenblik is, de politiek in zake Spanje te wijzigen, daar de toestand in Spanje op het oogenblik geen bedreiging voor den vrede in Europa vormt. Als thans op aanzienlijke schaal inmenging zou plaats hebben, zou dit een bedreiging voor den Europeeschen vrede zijn, die onvermijdelijk zou leiden tot uitbreiding van het conflict. Men moet bovendien niet denken, dat er ook geen wapenen naar regeeringskant gaan.
Over den humanitairen kant heerscht geen verschil van meening, verklaarde Chamberlain. Er wordt hulp verleend aan de vluchtelingen en pogingen zijn in het werk gesteld voor het instellen van een veiligheidszone.
De bevredigingspolitiek vordert langzaam, aldus de Britsche premier. Het Engelsche prestige in het buitenland is grooter dan ooit. Er is geen internationale kwestie, die niet door overleg kan worden opgelost, maar eerst moet een atmosfeer van vertrouwen heerschen. Concrete bijdragen van anderen, zooals beperking der bewapening, kunnen een algemeene bevrediging bevorderen.

Wij zijn overeengekomen, aldus de premier, onverwijld besprekingen te houden met Italië e.a., over de grenzen van Italiaansch-Oost-Afrika, den Soedan en de aangrenzende Britsche gebieden. Het spreekt van zelf, dat Egypte zal deelnemen aan de besprekingen over den Soedan.
Na Chamberlain kreeg Sinclair, de leider der liberale oppositie, het woord. Ten aanzien van Nederland zeide hij: „Ik heb gisteren iemand gesproken, die uit Nederland was teruggekeerd en die tot de conclusie was gekomen, dat daar groote onzekerheid heerscht. Ik persoonlijk ben een groot bewonderaar van het Nederlandsche volk en ik geloof, dat de Nederlanders, indien hun onafhankelijkheid bedreigd zou worden, achter hun dijken zouden vechten, wat er ook gebeure.
Wij behooren Nederland de verzekering te geven, dat wij het in de ure des gevaars zullen bijstaan, indien het het slachtoffer van een niet uitgelokten aanval zou worden."

Butler, onderminister van Buitenlandsche Zaken, die ten slotte nog namens de regeering het woord voerde, las verklaringen voor van Negrin en van rechtsche autoriteiten, die er allen den nadruk op legden, dat Spanje onafhankelijk moet zijn. Hij voegde hier aan toe, dat de Spanjaarden van een trotsch,

dapper en onafhankelijk ras zijn. Aan beide kanten mogen zij dan al in de ure des gevaars buitenlandsche hulp hebben aanvaard, na den oorlog zullen zij terugkeeren tot hun trotsche positie van onafhankelijkheid. Ik blijf ervan overtuigd, aldus Butler, dat onder de gegeven omstandigheden onpartijdigheid in den oorlog de mooiste basis is voor vriendschap gedurende den vrede, die erop zal volgen.
De motie tot verdaging, neerkomende op een motie van vertrouwen, van de zitting werd aangenomen met 258 tegen 133 stemmen. (Telex-A.N.P.)
(V. b. Chamberlain 3635 E.; Hitler's rede 3641 C.; Spaansche kwestie 3628 A.)

3 FEBRUARI 1939

A. ENGELAND. — Bank van Engeland herwaardeert haar goud. —
De Britsche minister van Financiën, Sir John Simon, heeft op 1 Februari een wetsontwerp ingediend, waarbij de fiduciaire circulatie van de Bank van Engeland wordt geregeld. Het goud en de andere activa van het Issue Department, zullen elke week worden opgenomen tegen den geldenden prijs. Een eventueel surplus van de totale waarde hiervan boven de totale biljettencirculatie zal worden getransfereerd aan het Egalisatiefonds, terwijl omgekeerd het Egalisatiefonds een eventueel tekort zal aanvullen.
Momenteel wordt het goud van het Issue Department in den weekstaat opgenomen tegen den ouden prijs van sh. 85 per ounce.
Het Issue Department zal goud mogen koopen van of verkoopen aan het Egalisatiefonds tegen den prijs waartegen het goud in den weekstaat voorafgaande aan de transactie is opgenomen.
Het doel van het wetsontwerp is om de technische positie der Bank, die door de goudtransfer van de vorige maand was verzwakt, te versterken. Op basis van den huidigen goudprijs van 148/7½ zal de revaluatie de waarde van de goudvoorraden van de Bank doen stijgen van £ 126,4 millioen tot ongeveer £ 221 millioen. Derhalve zal er een boekwinst zijn van circa £ 95 millioen en zal door de revaluatie een overeenkomstig bedrag aan staatsfondsen vrijkomen, die op het oogenblik dienen als dekking van de fiduciaire circulatie. (Keesings Financieel Archief)

B. SOVJET-RUSLAND. — Diplomatieke betrekkingen met Hongarije verbroken. —
De Volkscommissaris van Buitenlandsche Zaken, Litwinof, heeft op 2 Februari den Hongaarschen gezant te Moskou ervan in kennis gesteld, dat de Sovjet-regeering heeft besloten de diplomatieke betrekkingen met Hongarije te verbreken, wegens het toetreden van Hongarije tot het Antikomintern-verdrag. (Telex-A.N.P.)
(Vor. ber. Hongarije—Sovjet-Rusland 1163 E.)

C. GROOT-DUITSCHLAND. — Rede van Rijkskanselier Hitler van 30 Januari. - Indrukken. —
Engeland. — Terwijl Hitler den nadruk heeft gelegd op de solidariteit van Italië en Duitschland, wijst men er in Engelsche politieke kringen op, dat de jongste gebeurtenissen hebben aangetoond, dat er tusschen Engeland en Frankrijk een gelijke solidariteit bestaat en dat beide landen vastbesloten zijn hun problemen onder de oogen te zien met den wil ze te overwinnen. De economische kwesties kunnen door onderhandelingen worden opgelost.

Frankrijk. — De eerste indruk van Hitler's rede in Frankrijk is er een van geruststelling. De inhoud van de speech kwam overeen met wat men er van verwachtte. Men acht den toestand niet verergerd.

Italië. — Italië verwacht een langdurigen vrede. Men beschouwt Duitschlands belofte tot bijstand als een aanwijzing, dat Italië voldoening van zijn eischen zal krijgen.

Ver. Staten. — Men is verbaasd over Hitler's erkenning van de economische malaise in Duitschland. Men is van meening, dat Hitler over het Amerikaansche standpunt geheel verkeerd is ingelicht. Het pessimisme ten aanzien van den toestand is niet gewijzigd. Geloofd wordt, dat Hitler Chamberlain er toe wil brengen een nieuw „München" voor Italië te sluiten. Men neemt echter aan, dat het Britsche en Fransche kiezerscorps hiervoor niet te vinden zullen zijn.
(Telex-A.N.P. - Telegraaf - Nwe Rott. Crt. - Alg. Handelsblad)
(Vorig bericht 3642 B.)

D. NEDERLAND. — Nota van Minister Goseling, den minister van Justitie, over de zaak Oss. —
Verschenen is op 2 Februari '39 de nota van den Minister van Justitie aan de Tweede Kamer betreffende de feiten en omstandigheden, op grond waarvan op 1 April 1938 aan de brigade der Koninklijke Marechaussee te Oss is gelast zich tijdelijk van opsporingsdiensten te onthouden. In het zeer lijvige stuk geeft Minister Goseling een uitvoerig overzicht van hetgeen is gebeurd.
Den genomen maatregel in het licht der feiten, omstandigheden en gedragingen dan overziende, merkt de Minister op, een bestraffing der brigade of een schorsing niet te hebben gewild en geen oogenblik te hebben gedacht aan ontslag wegens ongeschiktheid. Wel achtte hij het noodzakelijk, dat de leden der brigade uit de sfeer, waarin zij verstrikt waren geraakt, werden weggenomen. Hij achtte het bovendien noodzakelijk, dat de te verplaatsen ambtenaren hun opsporingsonderzoekingen te Oss zouden staken, omdat hij niet mocht riskeeren, dat nog anderen het slachtoffer werden van hun onevenwichtige ambtsuitoefening. Meer heeft de minister niet beoogd en het is geen oogenblik zijn wensch geweest, wien dan ook persoonlijk of het wapen der Koninklijke Marechaussee als zoodanig te treffen.
De maatregel is tegen de geheele brigade genomen, omdat de onjuiste gedragingen moesten worden gezien als symptomen van een bij die brigade heerschenden geest. Ten slotte neemt de Minister stelling tegen de meening, dat het aan hem te wijten zou zijn geweest, dat de genomen maatregel noodeloos ruchtbaarheid zou hebben verkregen.
(Alg. Handelsblad)
(Vor. ber. 3594 I.; Min. Goseling 3141 B.)

E. NEDERLAND. — De persen van het Nationale Dagblad. - Het beslag opgeheven. —
De Haagsche rechtbank heeft op 30 Januari in haar beschikking op het bezwaarschrift, dat door mr. Van Vessem voor de N.V. boekdrukkerij voorheen L. van Niftrik Azn. op 26 Januari tegen de inbeslagneming van de persen van het Nationale Dagblad was ingediend, de opheffing van het beslag en de onverwijlde teruggave der inktbakken, welke van de persen waren genomen, bevolen.
Naar verluidt zijn de voornaamste overwegingen van de rechtbank, deze geweest, dat de pers geen eigendom is van den verdachte en daarom niet verbeurd zou kunnen worden verklaard; dat voorts het beslag niet leiden zal tot het aan den dag brengen van de waarheid in de beleedigingszaak en dat ook niet verwacht wordt, dat de rechter grond zal vinden om vernietiging of onbruikbaarmaking van de pers te bevelen.
Naar het oordeel der rechtbank doet geen van de drie in art. 94 van het wetboek van strafvordering genoemde gevallen zich ten opzichte van deze pers voor. (Telex-A.N.P.) **(Vor. ber. 3619 G.)**

F. VEREENIGDE STATEN. — De politiek van President Roosevelt. - Onware geruchten door den president tegengesproken. —
De dezer dagen van vele zijden geuite beschuldiging, dat president Roosevelt er een geheime politiek op na zou houden, met het doel, Frankrijk en Engeland materieel te steunen, is op 3 Februari door den president zelf weerlegd in een uitvoerige verklaring, waarin hij tijdens een persconferentie de buitenlandsche politiek der Vereenigde Staten besprak.
„Het is een bewuste leugen", aldus de president, „wanneer men beweert, dat ik aan de Senaatscommissie van militaire aangelegenheden zou hebben gezegd, dat de grens der Vereenigde Staten in Frankrijk of aan den Rijn ligt. Bewust hebben sommige leden van het Congres, en eenige nieuwsbladen deze politiek valsch voorgesteld."
Roosevelt gaf vervolgens een uiteenzetting van zijn

buitenlandsche politiek, ten einde, naar hij zeide, „weder recht te zetten, wat in de heftige polemieken der laatste dagen scheef of valsch was voorgesteld". Het doel van de buitenlandsche politiek der Ver. Staten vatte de president in de volgende vier punten samen.

1o. De regeering der Ver. Staten wenscht zich niet aan bondgenootschappen vast te leggen.

2o. De Ver. Staten moedigen den wereldhandel aan tusschen alle mogendheden.

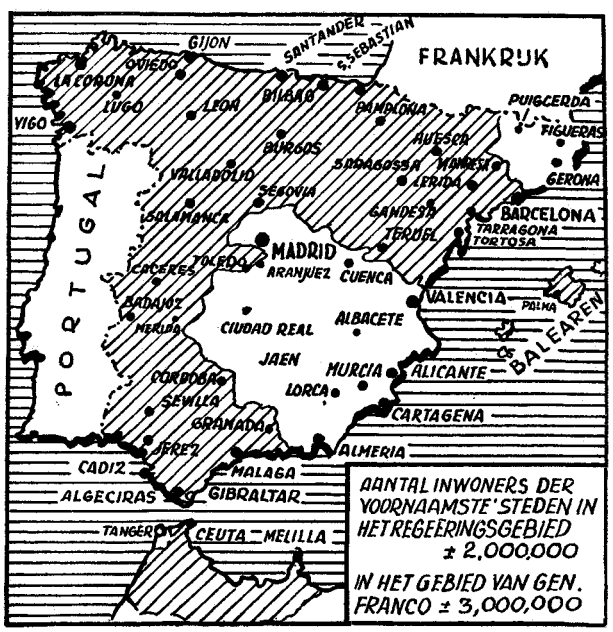
3o. Elke poging om de bewapening te beperken, heeft de sympathie der Ver. Staten en wordt ook door de regeering der Ver. Staten gesteund.

4o. De sympathie der Ver. Staten gaat uit naar een vreedzame instandhouding van de politieke, economische en sociale onafhankelijkheid van alle mogendheden der wereld. (Telex-A. N. P.)

(Vor. ber. Pres. Roosevelt 3615 E.)

A. SPANJE. — Burgeroorlog. - Nationalistische troepen bezetten Vich en Berga. - Vluchtelingen. - Fransche humanitaire hulp. —

Na den val van Barcelona zijn de nationalistische troepen van Franco verder naar het Noorden opgerukt en hebben Berga, op 35 K.M. afstand van Puigcerda, bezet.
De voorhoede van het nationalistische legercorps Maestrazgo, dat op 2 Februari Vich heeft bezet, is Ripoll op 30 K.M. genaderd. De vloot van Franco ligt in de haven van Barcelona.

De regeeringstroepen bezetten een linie langs de Lloret de Mar. De opmarsch der Franco-troepen is vertraagd, door sneeuw en koude.
Een groot aantal Spaansche vluchtelingen, republikeinen, zijn de Fransche grens overgetrokken, zoowel soldaten als burgers. Men spreekt zelfs van 150.000. De Fransche regeering doet haar uiterste best het leed dezer ongelukkigen te verzachten. De gewonden worden naar de hospitalen in Zuid- en Midden-Frankrijk overgebracht. Er wordt voor een geregelde voedselvoorziening gezorgd. (Telex-A.N.P.)

(Vor. ber. Burgeroorlog 3631 A.)

4 FEBRUARI 1939

B. SIR HENRY DETERDING OVERLEDEN. —
Sir Henry Deterding, oud-directeur-generaal van de Koninklijke Nederlandsche Maatschappij tot Exploitatie van Petroleumbronnen in Nederl.-Indië, is, in den ouderdom van 72 jaar, op 4 Febr. '39 te St. Moritz (Zwiserland) aan hartverlamming overleden.

Henry Wilhelm August Deterding werd in 1866 te Amsterdam geboren. Hij doorliep daar ter stede de hoogere burgerschool en trad in 1882 bij de Twentsche Bank in dienst. Daar bleef hij tot 1888, waarna hij bij de Nederlandsche Handelmaatschappij een betrekking aanvaardde. In 1889 ging hij naar Indië en werd voor de Handelmaatschappij waarnemend agent in Medan. Later volgde zijn aanstelling tot sub-agent in Penang.
In 1896 trad hij in dienst van de Koninklijke, waar hem een zware taak wachtte. Aanvankelijk als inspecteur, later als waarnemend directeur en ten slotte, in 1901, als directeur, diende hij de belangen dier maatschappij.
Als een van de voornaamste successen, welke onder zijn bestuur tot stand zijn gebracht, moge genoemd worden het tot stand brengen van de Koninklijke Shell, de combinatie tusschen de Nederlandsche en de groep van Engelsche maatschappijen.
In 1902 werd hij benoemd tot directeur-generaal en verkreeg daarmede de opperste leiding van het concern.
Op grond van zijn vele verdiensten werd hij in 1928 door de Technische Hoogeschool te Delft benoemd tot doctor honoris causa in de technische wetenschappen.
Zonder eenigen twijfel is Deterding de man geweest, aan wiens energie, koopmanschap en zakelijk beleid het te danken is, dat de Koninklijke van een nationale onderneming geworden is een concern van wereldvermaardheid en wereldbeteekenis, doch dadelijk moet daarbij gevoegd worden, dat het ook Deterding geweest is, die de Koninklijke in al haar grootheid en in haar internationale ontwikkeling steeds gehouden heeft tot een zuiver Nederlandsche onderneming en de zaak van de Koninklijke steeds heeft beschouwd als een nationale zaak.
In 1936 heeft de heer Deterding zijn ontslag genomen en sinds dien is hij commissaris van de Koninklijke. Als directeur-generaal volgde ir. J. E. F. de Kok hem op. (Telex-A. N. P.)

(Vor. ber. Sir Henry Deterding 2682 D.)

C. NEDERLAND. — Blijde gebeurtenis in het Prinselijk Gezin. —
Van officieele zijde wordt op 3 Febr. '39 gemeld, dat het Prinselijk Gezin zich tegen het einde dezer maand voor eenigen tijd naar Zwitserland zal begeven. Zijne Koninklijke Hoogheid zal aldaar de wintersport beoefenen, terwijl Prinses Juliana op medisch advies eenigen tijd rust zal nemen, zulks mede in verband met de omstandigheid, dat er gegronde hoop bestaat, dat in het Prinselijk Gezin dezen zomer tegen half Augustus wederom een blijde gebeurtenis mag worden verwacht. (Telex-A. N. P.)

(Vor. ber. Prinses Juliana 3610 D.)

D. GROOT-DUITSCHLAND. — Het vierjarenplan verlengd. —
De Duitsehe minister van Binnenlandsche Zaken, Frick, die in de Rijksdagzitting van 30 Jan. '39 heeft gesproken, vóór Hitler het woord nam, heeft medegedeeld, dat het vierjarenplan voor autarkie met vier jaar verlengd zal worden. (Telex-A. N. P.)

(Vor. ber. Vierjarenplan 3600 C.)

E. LETTEREN. — Boeken die door de pers gunstig besproken zijn. - Onze wekelijksche opgave. —
Amerikaansch: Jerome Weidman — „What's in it for me?" (Simon & Schuster, New York 1938)
(Vor. ber. 3632 C.)
Belgisch-Fransch: Léon-Louis Sosset — „Pages de Belgique." (Edit. de la Revue Nationale, Bruxelles 1939) **(Vor. ber. 3554 F.)**
Duitsch: Franz Spunda — „Griechenland, Fahrten zu den Alten Göttern." (Insel Verlag, Leipzig 1938)
(Vor. ber. 3632 C.)
Engelsch: Sir John Hope Simpson — „The Refugee Problem." (Oxford University Press)
John Steinbeck — „The Long Valley - (Short Stories)." (Heinemann) **(Vor. ber. 3632 C.)**
Fransch: Edmond Jaloux — „L'Oiseau-lyre, roman." (Edit. Arthème Fayard, Paris 1938)
La Varende — „Les Manants du Roi." (Plon, Paris)
(Vor. ber. 3632 C.)
Italiaansch: Enrico Falqui — „Capitoli." (Casa Ed. Panorama, Milano) **(Vor. ber. 3632 C.)**
Nederlandsch: P. H. Ritter Jr. — „Vredenhof." (Scheltens & Giltay)
P. W. Scharroo — „Het Heden, de Toekomst en Wij." (Z.-Holl. Uitg. Mij., den Haag) **(Vor. ber. 3632 C.)**
(Red. K. H. A.)

F. BELGIE. — Polain wordt agent te Burgos. —
De Belgische regeering heeft op 28 Jan. '39 den heer Polain, consul-generaal en oud-zaakgelastigde van België in Siam, benoemd tot Belgisch agent bij de regeering van Franco. (Agence Belga)

(Vor. ber. Spaansche Burgeroorlog 3644 A.)

ARABIË

A. **Voornaamste gebieden.** —
In het St. James's Palace te Londen wordt op 7 Febr. 1939 de Palestina-conferentie gehouden, een zoogenaamde Ronde Tafelconferentie. Hieraan zullen deelnemen zoowel Arabische als Joodsche gedelegeerden. Wij publiceeren derhalve eenige gegevens over Arabië, die wij aan „Economische Voorlichting" hebben ontleend.

Land en Volk. — Arabië is een schiereiland in het Z.W. gedeelte van Azië. Het aantal inwoners wordt geschat op ca. 10 millioen. In de Noordelijke helft treft men meerendeels Bedoeïnen, die als nomaden met hun vee rondtrekken; in het Zuidelijk gedeelte zijn landbouwers en karavaanhandelaren met vaste woonplaatsen. De bevolking bestaat hoofdzakelijk uit Arabieren en negers en voor een klein gedeelte uit Britsch-Indiërs. Circa 90 % van de bevolking belijdt den Islam.
De taal is Arabisch. In handelskringen wordt Engelsch gesproken.
Arabië is geen staatkundige eenheid; het land bestaat uit een aantal onafhankelijke staten.

Middelen van bestaan. — Door de groote droogte en het gemis aan rivieren en meren is Arabië een landbouw-arm land. De veestapel is van veel grooter belang. Deze omvat kameelen, drommedarissen, schapen, geiten, runderen, ezels, muilezels en paarden.
Op enkele plaatsen worden ook vischvangst en parelvisscherij uitgeoefend.

Munt- en Bankwezen. — Er is geen munteenheid en geen circulatiebank. In de verschillende deelen van het land zijn zilveren Maria Theresia Thalers, Britsch-Indische rupees, Engelsche Ponden Sterling, Egyptische en Turksche ponden naast elkaar in omloop.
De Nederlandsche Handel-Maatschappij heeft een kantoor te Djeddah, waar ook de Engelsche firma Gellathy Hankey & Co. zich belast met bankzaken. De Nationale Bank of India heeft een filiaal in Aden en de Eastern Bank in Manamah (Bahrein).

Maten en Gewichten. — Talrijke inheemsche maten en gewichten worden gebezigd. Textielgoederen worden in den regel per yard berekend.

Buitenlandsche handel. — De handelsbalans van Nederland met Arabië vertoont het volgende beeld (in duizenden guldens):

	Januari t/m October 1938	1937
Uitvoer naar Arabië	321	330
Invoer uit Arabië	79	70
Uitvoersaldo voor Nederland . . .	242	260

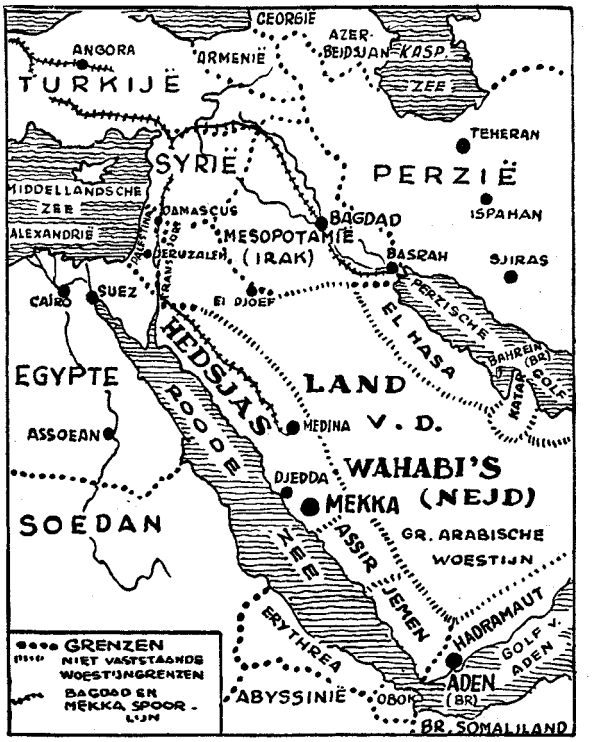
Nederland betrekt uit Arabië meerendeels onbewerkte en halfbewerkte producten van dierlijke herkomst en levert hoofdzakelijk witte suiker (geen kandij), palmpittenolie, geharde traan, cocosolie en maïsstijfsel. Het handelsverkeer met Nederlandsch-Indië blijkt uit de volgende cijfers (in duizenden guldens):

	1937	1936
Uitvoer naar Arabië	1.088	889
Invoer uit Arabië	60	26
Uitvoersaldo voor Nederl.-Indië . .	1.028	863

Nederlandsch-Indië exporteert naar Arabië agrarische producten als suiker, koffie en thee, en importeert uit Arabië een soort dierlijk vet (ghee), vruchten (als sinaasappels en dadels), tabak in bladen en geneesmiddelen.

De voornaamste gebieden van het land zijn:

Saoedi-Arabisch Koninkrijk. — Dit Koninkrijk omvat het voormalige Hedjas aan de Roode Zee en den in het binnenland gelegen Staat Nedjd; het grenst in het Oosten aan de Perzische Golf. In het land wonen hoofdzakelijk Wahabieten. De hoofdstad Mekka (80.000 inwoners) trekt in het hadji-seizoen duizenden pelgrims. Jedda (30.000) is de zeehaven van

Mekka. Andere groote steden zijn Medina (20.000) met de havenstad Janbo, Riyadh (30.000), Hofuf (30.000), Haïl (20.000) en Katif (20.000).

Jemen. — Het Imamaat Jemen ligt in het Z.W. deel van het schiereiland. De oppervlakte bedraagt ca. 75.000 km.² en hierop wonen, naar schatting, 3½ millioen menschen. De hoofdstad Sana telt 25.000 inwoners. De voornaamste havenstad is Hodeda (15.000). Andere havensteden zijn Lohaja en Mokka. Meer in het binnenland liggen steden als Thaïs, Ibb, Amran en Tawila. De bodem brengt tarwe, gerst, koffieboonen en vijgen voort.
Ingevoerd worden textielgoederen, tarwe, meel, suiker, rijst, tabak, petroleum en ijzerwaren.

Aden. — Aden is een Britsch Protectoraat, in het Z.W. van Arabië gelegen; het omvat tevens het gebied Hadramaut aan de Zuidkust langs de Arabische Zee, benevens de eilanden Perim en Sokotra. De oppervlakte van het Protectoraat met inbegrip van het omliggend gebied bedraagt rond 60.000 km.² en de bevolking wordt geschat op ca. 50.000.
De vrijhaven Aden is een belangrijke doorvoerhaven en laadplaats voor bunkerkolen en stookolie.

Oman. — Oman is een onafhankelijk Sultanaat in de Z.O. hoek van Arabië, zich uitstrekkende langs den Indischen Oceaan, de Golf van Oman en de Perzische Golf. Dit gebied heeft een kustlijn van rond 1400 km. en strekt zich naar het binnenland uit tot de groote Dahna-woestijn. Op een oppervlakte van 82.000 km.² wonen ongeveer 500.000 Arabieren met een sterken inslag negerbloed. Mascate (4500 inwoners) is de hoofdstad en tevens de zetel van de Regeering. De voorstad Matrah telt 8500 inwoners.

Bahrein eilanden. — Deze eilandengroep, onder bestuur van een Arabischen Sheik, ligt halverwege de Perzische Golf op een afstand van ongeveer 20 mijlen van de Arabische kust. De oppervlakte bedraagt rond 300 km.². Een zeer klein deel van den bodem is in cultuur gebracht en brengt dadels, citrusvruchten en lucerne voort. De bevolking, van 120.000 zielen be-

oefent van oudsher grootendeels de parelvisscherij; verder houdt zij zich bezig met lichten scheepsbouw, vervaardiging van zeilen en rieten matten, kweeken van dadels, en fokken van witte muilezels. De hoofdstad Manamah en Muharrah tellen ieder ca. 25.000 inwoners.
De Bahrein Petroleum Company, een onderdeel van de Standard Oil Company en de Texas Corporation, heeft een concessie verkregen voor het boren van olie en beschikt over een eigen raffinaderij.

Kowiet. — Dit is een Sultanaat aan de N.W. kust van de Perzische Golf, in het Noorden begrensd door Irak, in het Westen en Zuiden door Saoedi-Arabië. De oppervlakte bedraagt ca. 30.000 km.². De bevolking van de stad Koweit wordt geschat op 50.000 zielen; het aantal rondtrekkende Bedoeïnen bedraagt vermoedelijk 20.000. De stad Koweit is een belangrijke opslagplaats; vele goederen worden doorgevoerd. Aangezien het land geen levensmiddelen produceert, moeten alle benoodigdheden worden ingevoerd.
(Red. K. H. A. - Econ. Voorlichting)

5 FEBRUARI 1939

A. **FRANKRIJK. — Resolutie der Fransche Kamer. - „De Fransche souvereiniteit is ondeelbaar". —** Bij het begin van de bijeenkomst der Fransche Kamer op 3 Februari is bij acclamatie en zonder debat de volgende resolutie aangenomen: „De Kamer van Afgevaardigden verklaart plechtig, dat op dezelfde wijze als het continentale Frankrijk, alle deelen van het rijk onder de bescherming van het vaderland worden geplaatst, met de bevolking, welke die deelen herbergen. De Kamer verklaart plechtig, dat de Fransche souvereiniteit ondeelbaar is en niet overgedragen, gedelegeerd of verdeeld kan worden".
(Telex-A. N. P.)

B. **HONGARIJE. — Standrecht afgekondigd. —** De minister van Justitie heeft op 5 Februari 1939 voor het geheele grondgebied van Hongarije het krijgsrecht afgekondigd voor zoover het de volgende delicten betreft:
1o. moord of poging tot moord met gebruikmaking van vuurwapenen, ontplofbare stoffen, bommen, handgranaten en helsche machines;
2o. verstoring van de openbare orde door wapengeweld of door ongeoorloofde bijeenkomsten;
3o. gewelddadigheden tegen particulieren.

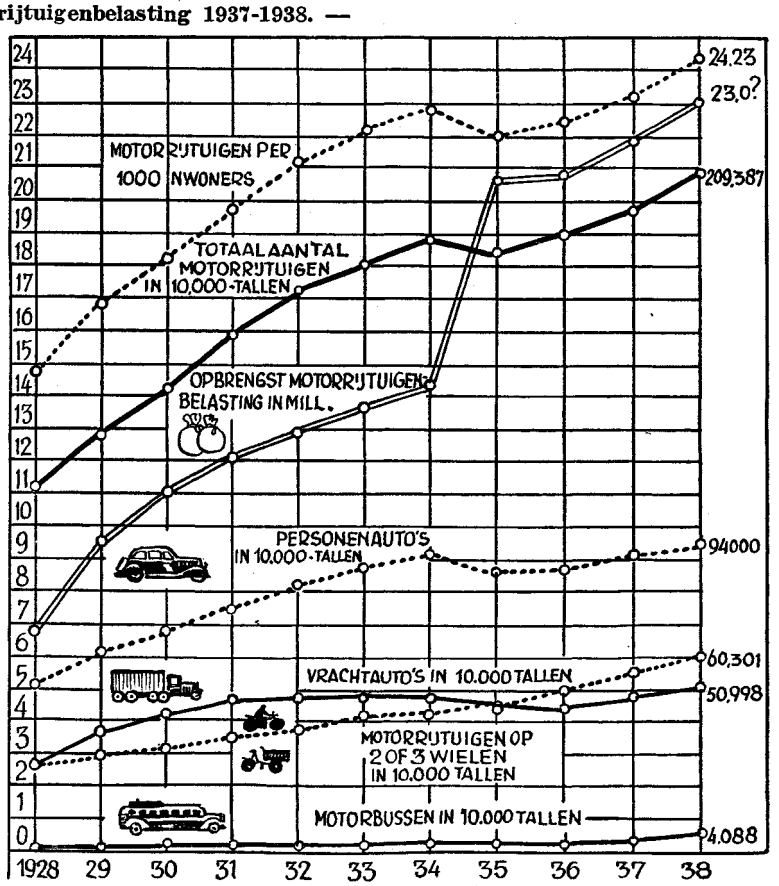
Tot dezen maatregel, die er op neerkomt, dat zij, die zich aan deze misdaden schuldig maken, voor den krijgsraad komen, is men overgegaan in verband met den aanslag op de synagoge te Boedapest. Er blijkt uit, dat de regeering vastbesloten is, zoo scherp mogelijk tegen de bedrijvers van dergelijke misdrijven op te treden en dat zij alle pogingen in die richting in de kiem wil smoren. (Telegraaf)

C. **NEDERLAND. — Motorrijtuigen en Motorrijtuigenbelasting 1937-1938. —** Nevenstaand staatje van het aantal motorrijtuigen in ons land op 1 Augustus 1938, vergeleken met 1937, is ontleend aan de door het Centraal Bureau voor de Statistiek gepubliceerde gegevens. Het blijkt, dat het totaal der motorrijtuigen sinds het vorige jaar is toegenomen tot juist boven de 200.000 stuks.

	1937	1938	Toeneming in %
Motorrijwielen .	48.974	55.140	12.6
Motorrijtuigen op 3 wielen .	5.110	5.161	1.0
Personenauto's .	90.839	94.000	3.48
Vrachtauto's . .	49.156	50.998	3.75
Autobussen . .	3.841	4.088	6.46
Totaal aantal motorrijtuigen	197.920	209.387	5.79
Aantal inwoners per 1 Jan. .	8.556.920	8.639.595	0.97

De gemiddelde vergrooting van 5,8 % van het geheele wagenpark is dus hoofdzakelijk veroorzaakt door de toeneming der motorrijwielen. Uiteraard moet zulks invloed hebben op de opbrengsten der motorrijtuigenbelasting, temeer, waar juist door de zware lasten op het motor-wegverkeer de algemeene tendenz bestaat steeds lichtere auto's en motorrijwielen (60 kg.) aan te schaffen. De opbrengst van de motorrijtuigenbelasting voor 1938 bedraagt 22.9 millioen gulden, zijnde ruim twee ton minder dan de raming. De gemiddelde opbrengst per motorrijtuig bedraagt sinds 1935, het eerste jaar der toen zoo onevenredig verhoogde belasting:

1935 .	ƒ 112.34	1937 .	ƒ 110.77
1936 .	ƒ 110.40	1938 .	ƒ 109.83

Terwijl dus, zoo schrijft de K.N.A.C, door een politiek van opgeschroefde belastingen de opbrengst per motorrijtuig geringer wordt wat betreft de motorrijtuigenbelasting, derft het Rijk anderzijds nog belangrijke inkomsten, doordat de noodgedwongen aangeschafte lichtere voertuigen ook minder benzine verbruiken en dus minder bijdragen aan de exhorbitante heffingen op benzine, welker „tijdelijkheid" zoojuist door de Tweede Kamer der Staten-Generaal zonder slag of stoot met 5 jaar is verlengd.
Dat de opbrengsten der benzinebelasting, ad pl.m. ƒ 32.000.000 per jaar niet in dalende richting gaan, moet geweten worden aan een meer intensief gebruik der voertuigen. (Centraal Bureau v. d. Statistiek - K.N.A.C. - Telegraaf)
(Vor. ber. Belasting 3521 B.; Overzicht 3132 C.)

A. **BELGIE. — In- en Uitvoer in 1938. —**
Uit de buitenlandsche handelsstatistiek van België over 1938 blijkt, dat de uitvoer zich op bevredigende wijze heeft kunnen handhaven, dat de waarde lager was dan in 1937, doch aanzienlijk hooger dan in de daaraan voorafgaande jaren. De invoer onderging een grootere daling dan de uitvoer, zoodat de handelsbalans gunstiger was dan die van vorige jaren. De waarde van den uitvoer bedroeg in 1938 21.730 millioen frs. tegen 25.500 millioen in 1937 en 19.750 millioen in 1936. De waarde van den invoer bedroeg 23.815 millioen frs. tegen 27.650 in 1937 en 21.700 millioen in 1936. De handelsbalans vertoonde een passief saldo ten bedrage van 1.455 millioen frs. tegen 2.150 millioen in 1937 en 1.950 millioen in 1936. Dit nadeelig overschot werd gecompenseerd door de onzichtbare ontvangsten, voornamelijk door het overschot op de balans van den Belgischen Congo. Tegen het einde van het vorige jaar onderging de uitvoer een sterke stijging, voornamelijk wat betreft de twee belangrijkste takken der Belgische industrie, n.l. de metaal- en textielindustrie. De verkoopen van de metaalindustrie aan het buitenland stegen van 433 millioen frs. in Juli tot 546 millioen in November en tot 560 millioen frs. in December, van de textielindustrie steeg de waarde van den uitvoer van 156 millioen in Juli tot 188 millioen in November en 200 millioen in December.
De steenkoolproductie bedroeg 29.6 millioen ton, hetgeen bijna evenveel was als in 1937, doch 1.8 millioen ton meer dan in 1936. (Het Laatste Nieuws)
(Vor. ber. In- en Uitvoer 3543 A.)

B. **POLEN. — Gouddekking der bankbiljettencirculatie. —**
De raad van de Bank van Polen heeft op 5 Februari besloten het beginsel der gouddekking van 30% der bankbiljettencirculatie op te geven. In het vervolg kunnen 800 millioen zloty zonder dekking in omloop worden gebracht. Dit bedrag kan met goedkeuring van den minister van Financiën verhoogd worden tot 1,2 milliard zloty. De bankbiljettencirculatie, die boven dit bedrag van 800 millioen, resp. 1,2 milliard uitgaat, moet met 40% goud worden gedekt. (Keesings Financieel Archief)
(Vor. ber. Deviezen 2283 B.)

C. **ENGELAND. — Twaalf „dictators" in oorlogstijd. —**
De Britsche regeering zal twaalf vooraanstaande persoonlijkheden uit het openbare leven benoemen, die in geval van oorlog onder bepaalde omstandigheden dictatoriale bevoegdheden zouden kunnen verwerven in het gebied, waarover zij het bevel zouden voeren. Deze twaalf personen zullen den titel van „districtscommissaris" voeren. (Telex-A. N. P.)

6 FEBRUARI 1939

D. **ENGELAND. — Verklaring van premier Chamberlain. - „Elke bedreiging van Frankrijk zal optreden van Groot-Brittannië ten gevolge hebben".**
De Britsche premier Chamberlain heeft op 6 Februari '39 in het Lagerhuis medegedeeld, dat Bonnet's verklaring in de Fransche Kamer van 26 Januari '39 betreffende de wederzijdsche beschikbaarstelling van de Fransche en Britsche strijdkrachten, indien de nood daartoe dringt, volkomen in overeenstemming is met de opvattingen der Britsche regeering.
Chamberlain achtte zich verplicht duidelijk te verklaren, dat de solidariteit der belangen, welke Frankrijk en Engeland vereenigen, zoodanig is, dat elke bedreiging van de vitale belangen van Frankrijk, van welke zijde ook, onmiddellijk een optreden van Groot-Brittannië ten gevolge zou hebben.
De rede van Bonnet, waarop Chamberlain doelde, bevatte o.a. de verklaring, dat de Fransch-Engelsche vriendschap, die hechter is dan ooit, de hoeksteen blijft der Fransche buitenlandsche politiek. Alle Fransche strijdkrachten, aldus Bonnet, zullen, wanneer dat noodig mocht blijken, ter beschikking van Engeland staan, gelijk de Engelsche strijdkrachten ter beschikking van Frankrijk staan.
(Telex-A. N. P.) **(V. b. Nev. Chamberlain 3642 B.)**

E. **FRANKRIJK. — Leger half zoo groot als het Duitsche. —**
In zijn rapport inzake het wetsontwerp, waarbij de wet van 1936 ook op de nieuwe contingenten van toepassing wordt verklaard, welk rapport op 31 Januari in de Kamer is ingediend, betoogt Des Isnards, dat, hoewel het tijdperk der recrutenarme jaren zal verdwijnen, rekening moet worden gehouden met het ernstige gevaar, dat de intensieve bewapening van Duitschland voor Frankrijk vormt.
Het Duitsche leger heeft 900.000 man en 41 divisies, terwijl het Fransche leger slechts 450.000 man en 28 divisies telt. Bovendien moet rekening worden gehouden met het Italiaansche leger, dat ongeveer 38 divisies telt.
Om aan dezen toestand het hoofd te bieden moet, volgens den rapporteur, het Fransche leger met 100.000 man worden vergroot. Hij wijst er op, dat de luchtdoelartillerie en de luchtmacht eveneens versterkt moeten worden en dat voor de toepassing van plan 5 der luchtmacht 83.700 man noodig zijn.
De Kamer heeft, na kennis te hebben genomen van dit rapport, het wetsontwerp aangenomen.
(Alg. Handelsblad)
(Vor. ber. Leger, Vloot en Luchtmacht 3623 C.)

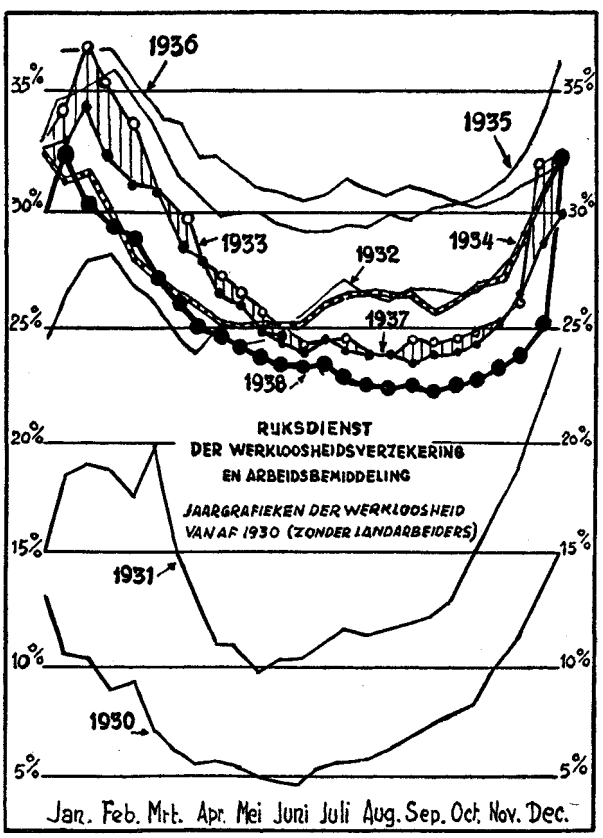
F. **GROOT-DUITSCHLAND. — Levensstandaard in het voormalige Oostenrijk baart zorgen. - Rede van gouwleider Bürckel. —**
„Ik moet toegeven, dat de levensstandaard in Oostenrijk sedert den Anschluss niet verbeterd is en dat het meerendeel der bevolking hier tegen de regeering moppert," zeide op 4 Februari gouwleider Bürckel in een rede voor een groote vergadering van nationaal-socialisten. „Doch de werkelijke reden voor den slechten levensstandaard in Duitschland," ging Bürckel voort, „is niet de schuld van de nationaal-socialistische regeering. Het is de vijandigheid van de democratische staten, die Duitschland met oorlog bedreigen. Daarom zijn wij gedwongen kanonnen in plaats van boter te produceeren.
De democratische staten worden alleen geregeerd tot voordeel van de Joden en wij moeten gereed staan om ons tegen hun agressie te weer te stellen."
(Telegraaf) **(Vor. ber. Buerckel 3502 F.)**

G. **TSJECHO-SLOWAKIJE. — Het Burgerrecht. - Twee decreten afgekondigd. - Joodsche ambtenaren.**
Op 2 Febr. '39 zijn door Praag twee decreten afgekondigd, waarvan het eerste bepaalt, dat van bewoners van Tsjecho-Slowakije, die niet vóór 1 November 1918 erkende Tsjechen, Slowaken of Karpathische Oekraïners waren, het burgerrecht aan herziening zal worden onderworpen. Zij moeten zich vóór 30 April 1939 aangeven. Het provinciale bestuur zal hun dan ofwel in het burgerrecht bevestigen of hun dit ontnemen.
Ook zal het burgerrecht herzien worden van personen, die de nationaliteit door een huwelijk na 1 November 1918 verworven hebben en daarna gescheiden zijn.
Kinderen of personen, die geadopteerd zijn door degenen wien het burgerrecht wordt ontnomen, zullen dit recht eveneens verliezen. De verplichting zich aan te geven rust niet op de Joden, die permanent in Tsjecho-Slowakije wonen. Het tweede decreet vult de voorschriften aan in zake het verblijf der emigranten. Dezen zullen op een bevel der provinciale regeering het grondgebied van Tsjecho-Slowakije moeten verlaten.
Het Tsjecho-Slowaaksche persbureau spreekt de in

het buitenland gepubliceerde berichten tegen, volgens welke Joodsche staatsambtenaren reeds ontslagen zijn in uitvoering van de weldra toe te passen anti-Joodsche maatregelen in Tsjecho-Slowakije. De kwestie der Joodsche staatsambtenaren moet beoordeeld worden, uitgaande van het standpunt, dat het overschot aan ambtenaren uit de afgestane gebieden de staatskas belast met een milliard per jaar. De kwestie zal worden opgelost in het kader van beperkingen langs administratieven weg en niet bij buitengewonen maatregel. (Agence Belga - De Tijd)

(Vor. ber. Staatsburgerschap 3560 E.)

A. **NEDERLAND. — Het verloop der werkloosheid 1932—1938. —**

Zooals uit bovenstaande grafiek blijkt, was de werkloosheid sinds Mei 1938 steeds lager dan in de zes voorgaande jaren. Op verbetering wijst ook het feit, dat de stijging der werkloosheid in den herfst in 1938 geringer was dan in de vorige jaren. Aan de stijging in het eind van December moet men voor de beoordeeling weinig waarde toekennen. Hierbij spelen de toevallige weersomstandigheden een groote tijdelijke rol. (Centraal Bureau v. d. Statistiek)

(Vor. ber. Werkloosheid 3621 A)

B. **GROOT-DUITSCHLAND. — Maatregelen tegen zekere artisten. - Verklaring van dr. Göbbels. —**
Officieel wordt te Berlijn meegedeeld, dat de rijkscultuurkamer op last van Göbbels vijf van de populairste conferenciers en artisten, die het meest hebben bijgedragen tot het succes van een revue in het „cabaret der komieken" te Berlijn, geschrapt heeft. Men verwijt deze artisten staats- en partij-instellingen belachelijk te hebben gemaakt. In hun laatste nummer kwam een satyrisch liedje op nieuwe gebouwen te Berlijn voor. De geschrapten zijn de zeer bekende conferencier Bernard Flinck, de conferencier Peter Sachs (Kurt Pabst), Hellmuth Buth, Wilhelm Meissner en Manfred Lugi. Zij zullen niet meer in Duitschland in het openbaar kunnen optreden.

Minister Göbbels heeft verklaard, dat de politieke mop een grens vindt, waar het de „vitale dingen en aangelegenheden van ons politieke leven en onze wereldbeschouwing betreft. Hier bestaan voor ons voorbehouden, die voor ons heilig zijn en daaraan moet niemand zich lichtzinnig wagen."
(Telex-A. N. P.) **(Vor. ber. Goebbels 3537 B.)**

7 FEBRUARI 1939

C. **NEDERLAND. — Wijziging van het karakter der Werkverschaffing. —**
De minister van Sociale Zaken heeft dd. 3 Februari 1939 aan de gemeentebesturen den volgenden brief gericht:
Zooals u ongetwijfeld bekend is, heeft de regeering besloten het karakter van de werkverschaffing te wijzigen. Vooropstellende de beteekenis van den arbeid, zal geleidelijk bestrijding van de werkloosheid zelf de plaats gaan innemen van leniging der gevolgen ervan, gelijk thans het geval is.
De voorzieningen, welke terzake moeten worden genomen, zullen, al staat voortvarendheid ten deze voorop, zich met een zekere geleidelijkheid moeten voltrekken, teneinde den overgang zonder schokken mogelijk te maken.
Hierbij zij opgemerkt, dat slechts die arbeiders geplaatst kunnen worden (in het algemeen slechts één uit een gezin), die volgens de geldende bepalingen eveneens in de rijkssteunregeling zouden kunnen worden opgenomen, benevens zij, die behooren tot de groep van die kleine zelfstandigen, voor welke de werkverschaffing reeds geldt.
De nieuwe regeling zal niet vóór 2 April 1939 in werking treden. (N. Rott. Crt.)

(Vor. ber. Werkverschaffing 3264 C.)

D. **NEDERLAND. — Bescherming van kunstschatten in oorlogstijd. - Ontwerp-verdrag door onze Regeering aan verschillende landen voorgelegd. —**
De Nederlandsche Regeering heeft zich, overeenkomstig een verzoek, door de negentiende Volkenbondsvergadering in September 1938 tot haar gericht, door tusschenkomst van H. Ms. gezanten tot alle regeeringen van de Staten, die lid zijn van den Volkenbond, zoomede tot een aantal andere regeeringen gewend met betrekking tot het vraagstuk van de bescherming van monumenten en kunstschatten in oorlogstijd.
Daarbij heeft onze Regeering het ontwerp-verdrag overgelegd, dat terzake op verzoek van de Internationale Commissie voor Intellectueele Samenwerking door het „Office International des Musées" te Parijs was opgesteld. Aan de regeeringen is verzocht te willen berichten of zij eventueel bereid zouden zijn, deel te nemen aan een diplomatieke conferentie, waar dit ontwerp zou worden besproken, terwijl tevens verzocht is aan de Nederlandsche Regeering de opmerkingen kenbaar te maken, waartoe het ontwerp aanleiding zou geven. (N. Rott. Crt.)

E. **VEREENIGDE STATEN. — President Roosevelts politiek inzake de Fransche- of Rijngrens. - Eenige commentaren. —**
In zake den tegenspraak van Roosevelt op de aan hem toegeschreven verklaring, dat „de grens der Vereenigde Staten in Frankrijk of aan den Rijn ligt", constateeren de Duitsche bladen algemeen, dat dit démenti verrassend laat gekomen is. De „Deutsche Allgem. Zeitung" schrijft: „Alleen de Amerikaansche President zelf schijnt 48 uur lang de geweldige uitwerking van zijn door hem thans zoo heftig bestreden verklaringen niet te hebben ingezien". De „Berliner Lokalanzeiger" noemt den tegenspraak niet overtuigend. „Roosevelt", aldus het blad, „zal den storm, dien hij ontketend heeft, niet tot bedaren kunnen brengen. De wereld echter zal zich verbaasd afvragen, wat te denken van de politiek van Washington, die vandaag theoretische oorlogsverklaringen uitvaardigt, om morgen op den vredeshoorn te blazen". „Berliner Börsenzeitung" schrijft, dat het démenti te verwachten was geweest wegens den storm van verontwaardiging welke het in Amerika zelf heeft ontketend. Het schijnt Roosevelt verrast te hebben, dat de verontwaardiging zich niet tegen de autoritaire staten, doch tegen hem zelf heeft gekeerd. De Fransche pers wijdt veel aandacht aan de verklaringen, die

Roosevelt in de persconferentie van 3 Febr. '39 heeft afgelegd. De „Intransigeant" schrijft: „Als Roosevelt de woorden, die men hem heeft toegeschreven, niet uitgesproken heeft, wijzen zijn daden er toch op, dat de sympathie van de Ver. Staten uitgaat naar Frankrijk en Engeland. De verbetering is meer een rectificatie naar den vorm dan naar den inhoud."
De „Journal des Débats" schrijft: „In den grond is er niets veranderd; wij kunnen met recht zeggen, dat de Amerikaansche politiek zich oriënteert in een richting, die gunstig is voor het behoud van den vrede." **(Vor. ber. 3643 F.)**

A. **BILJARTEN. — Van Vliet Nederlandsch kampioen. —**
De wedstrijd om het Nederlandsch kampioenschap 45/2 is op 22 Jan. '39 te Amsterdam geëindigd in een zege voor Van Vliet, die in de beslissende partij Dommering klopte. De eindstand is:

	part.	pnt.	h.s.	h.gem.	a.g.
1. Van Vliet	7	6½	167	50.—	21.53
2. Dommering . . .	7	6	119	25.30	14.43
3. Sweering	7	4½	99	18.18	14.79
4. Van Eymeren . .	7	4½	118	23.52	12.98
5. De Leeuw	7	3	162	31.36	14.81
6. Van Loon	7	2	118	14.20	10.86
7. Goderie	7	1	92	10.60	8.55
8. Jacobs	7	½	81	13.76	9.25

(N. Rott. Crt.) **(Vorig bericht 2174 C.)**

B. **ROEMENIE. — Kabinet-Miron Christea - Mutaties.**
Op 1 Februari is de samenstelling van het kabinet Miron-Christea als volgt gewijzigd:
Nieuwe leden van het Kabinet zijn: Slavescu (Bewapening), Cornatzeanu (Landbouw), Boejoicoe (Economische Zaken), Zigre (Onderwijs en Eeredienst), Gdragomir (Minderheden) en Pop (Exploitatie der Delfstoffen). De minister van Binnenlandsche Zaken, Calinescoe, is benoemd tot vice-voorzitter van den ministerraad en tevens tot minister van Oorlog ad interim, Constantinescoe, die tot dusver de portefeuille van Economische Zaken beheerde, is aan Financiën gekomen. (Telex-A.N.P.) **(Vor. ber. 3591 D.)**

C. **ROTTERDAMSCHE BANKVEREENIGING N.V. — Dividend over 1938 5% (v. j. 6%). —**
Na vereischte storting in het pensioenfonds en een afschrijving op gebouwen van ruim *f* 550.000 (v. j. *f* 578.000) en na toevoeging van *f* 500.000 (v. j. *f* 1.000.000) aan de gewone reserve kan over 1938 een dividend van 5% (waarvoor *f* 2.250.000 noodig is) worden uitgekeerd (v. j. 6%). (V. j. werd nog *f* 1.500.000 aan de bijzondere reserve voor mogelijke risico's toegevoegd). (Keesings Financieel Archief)
(Vor. ber. Rotterd. Bankver. 2653 B.)

D. **ITALIE. — Communiqué van den Grooten Fascistischen Raad - Italiaansche troepen verlaten Spanje na Franco's volledige overwinning. —**
Na de bijeenkomst van den Grooten Fascistischen Raad in den nacht van 4 op 5 Februari is een communiqué uitgegeven, waaraan wij het volgende ontleenen:
De Groote Raad heeft bij acclamatie de volgende moties goedgekeurd: „De Groote Raad van het fascisme geeft uiting aan zijn groote voldoening over de rede, door Hitler uitgesproken ter gelegenheid van den zesden verjaardag van zijn bewind, waarin hij de politieke, ideëele en militaire solidariteit, welke de fascistische en de nationaal-socialistische revolutie vereenigt evenals de toekomst der beide volken, opnieuw bevestigde".
De Groote Raad brengt ter kennis van allen, dat de vrijwillige strijdkrachten van het fascisme het tooneel van den Spaanschen strijd niet zullen verlaten, alvorens de oorlog is geëindigd zooals hij behoort te eindigen: met een overwinning van Franco.
De Italiaansche legionarissen zullen het Spaansche gebied niet verlaten, voor het volkomen bevrijd is van de roode benden en van de omliggende vernielende invloeden hunner vrienden. (Stefani)
(Vor. ber. Groote Fascistische Raad 3496 B.)

E. **RELATIVITEITSTHEORIE. — Einstein's theorie experimenteel getoetst - Lezing van prof. dr. E. S. Freundlich te Utrecht. —**
Voor de Philosophische Faculteit van het U.S.C. hield op 2 Februari prof. dr. E. S. Freundlich uit Praag een voordracht over: „De experimenteele bevestiging van de Theorie van Einstein".
In de laatste jaren werden geen bepaald nieuwe gezichtspunten omtrent de relativiteitstheorie van Einstein naar voren gebracht, doch het is noodig er op te wijzen, dat men deze theorie geenszins als afgesloten mag beschouwen.
Er zijn drie feiten, die nadere experimenteele toetsing behoeven. Daar is allereerst de verschuiving der zonnelijnen naar het roode deel van het spectrum toe, en verder twee verschijnselen, die nauw met elkaar in relatie staan: de Mercurius-perihelium-beweging en de lichtstraalafwijking, beide in het zwaartekrachtsveld van de zon.
De verschuiving der lijnen naar het rood beteekent, dat de Fraunhofer-lijnen in het zonnespectrum vergeleken met het spectrum van een aardsche lichtbron, alle naar het rood zijn verschoven. Bepaald op een lijn van 4000 Angstroem is de afwijking 0,008 Angstroem, een duidelijk meetbaar bedrag.
De Mercurius-periheliumbeweging doorloopt volgens Newton een baan in het zwaartekrachtsveld, overeenkomende met een Kepplersche ellips, die in de ruimte stilstaat. Volgens de theorie van Einstein verschuift deze baan en wel zoo, dat de langste as, het perihelium, langzaam voortschuift over een afstand, die per eeuw 43 boogsecunden bedraagt. Newton had reeds aangetoond, dat hier iets niet klopte. Het blijkt, dat er nog een groote afstand gaapt tusschen de theoretische berekening van deze verschuiving in den zin van Einstein en de experimenteele bevestiging, vermoedelijk voor een groot deel te danken aan het feit, dat Mercurius moeilijk is waar te nemen en de gedane metingen nog onzeker zijn.
Het derde probleem, dat der lichtstraalafwijking in het zwaartekrachtsveld van de zon is zeer intensief onderzocht. De afwijking zou theoretisch 1.75 boogsecunden moeten bedragen. Experimenteel werk hieromtrent is alleen mogelijk tijdens een zonsverduistering, en dan moet men nog allerlei technische voorzorgen nemen, ten einde betrouwbare gegevens te verkrijgen. (Algemeen Handelsblad)

8 FEBRUARI 1939

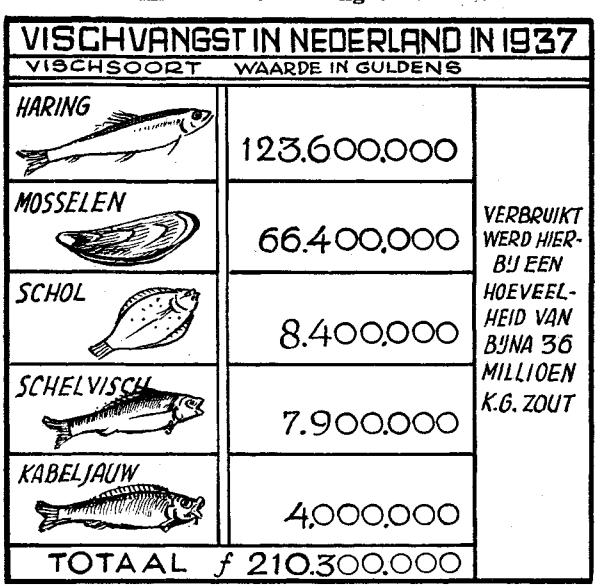
F. **SCHAKEN. — Tornooi te Moskou - Uitslagen. —**
De eindstand van het schaaktornooi te Moskou, dat op 31 Januari na 17 ronden is geëindigd, luidt:
1. Flohr 12 punten; 2. Reshevsky 10½ punt; 3. Ragozin 10 punten plus 1 afgebroken partij; 4 en 5. Lilienthal en Makagonov, ieder 10 punten; 6 en 7. Belavenetz en Rabinovich, ieder 9½ punt; 8. Loewenfisch 9 punten plus 1 afgebroken partij; 9 en 10. Kan en Alatortzev, ieder 9 punten; 11. Konstantinopolsky 8½ punt; 12 en 13. Keres en Smyslov ieder 8 punten; 14. Goglidze 7½ punt; 15. Tolouch 7 punten; 16. Romanovsky 6 punten; 17. Bondarevsky 5 punten; 18. Panov 3½ punt. (Telegraaf - Alg. Handelsblad)
(Vor. ber. 1721 G.; Schaaktornooi 3610 G.)

G. **GROOT-DUITSCHLAND. — De Kerkstrijd in de Ostmark. —**
De staatsautoriteiten van Salzburg hebben den katholieken priesters verboden, voortaan godsdienstonderwijs in de scholen te geven.
Naar verluidt, is deze maatregel een gevolg van de weigering van dr. Sigmund Wartz, Bisschop van Salzburg, om, overeenkomstig den wensch der autoriteiten, aan een priester, dien zij beschouwden als een anti-nationaal-socialist, zijn pastoraat te ontnemen. (De Tijd) **(Vor. ber. Kerkstrijd 3622 A)**

H. **NEDERLAND. — Wat de Zuiderzeewerken kosten - Totale kosten van de afsluiting kunnen op circa 200 millioen gesteld worden. —**
Ter voldoening aan een toezegging, gedaan in de Memorie van Antwoord aan de Tweede Kamer betreffende de begrooting 1938 van het Zuiderzeefonds, heeft de Minister van Waterstaat aan de Tweede Kamer een nota overgelegd betreffende de financiering van de Zuiderzeewerken.
In deze nota geeft de minister, met verwijzing naar vroegere begrootingen en wetswijzigingen, een overzicht van de in het verleden en thans gevolgde financieringsmethoden.
In de passages, gewijd aan de afsluiting van de Zuiderzee, wordt herinnerd aan de kostenraming van het jaar 1928, toen men de kosten der afsluiting op 128 millioen taxeerde. Naar thans blijkt heeft de afsluiting Wieringen—Friesland tot en met 1937 123.27 millioen gevorderd, welk bedrag moet worden verminderd met 4.8 millioen aan toevallige baten en nog zal worden verhoogd met vermoedelijk 5 millioen, zoodat thans mag worden aangenomen, dat de kosten ongeveer 4 millioen zullen blijven beneden de raming van 1928.
De totale kosten van de afsluiting kunnen op circa 200 millioen worden gesteld.

Van dit bedrag blijkt einde 1937 nog een kapitaalslast van 68.5 millioen te bestaan, waaraan naar verwachting in de eerstvolgende jaren nog in totaal 11.5 millioen zal worden toegevoegd, alvorens de afsluiting c.a. geheel gereed zal zijn. Aangezien de kapitalen, noodig voor de afsluiting, ten laste van de buitengewone middelen van de hoofdstukken VIIb en IX van de staatsbegrooting zijn en zullen worden verstrekt, wordt de kapitaalslast op voor staatsschuld gebruikelijke wijze gefinancierd en worden rente en aflossing regelmatig ten laste van den gewonen dienst gebracht.
De Wieringermeer heeft exclusief de rente rond 83 millioen gekost, namelijk de kosten van het maken van den polder ad 98 millioen, verminderd met de voorloopige baten ad 15 millioen. Einde 1937 was er een kapitaalslast van 73 millioen. De kapitaalslast ten gevolge van het maken van de Wieringermeer wordt nog niet op de voor staatsschuld gebruikelijke wijze gefinancierd, aangezien voor de rentebetaling nieuwe schuld wordt aangegaan, welke niet gedekt is door de waarde van het bezit in de Wieringermeer. Hiervoor zal een nadere regeling kunnen worden getroffen, zoodra een inzicht in de waarde van het nieuwe staatsbezit zal zijn verkregen.
Wat de Noord-Oostpolder betreft, hebben zich tot nu toe geen omstandigheden voorgedaan, welke de in 1936 vastgestelde regeling van de financiering dreigen te verstoren. Volgens deze regeling worden de kapitalen, benoodigd voor het maken van den polder, renteloos ten laste van hoofdstuk VIIb aan het Zuiderzeefonds verstrekt.
Het maken van den polder met een oppervlakte van 47.600 H.A. zal 123.8 millioen kosten of *f* 2600 per H.A. (Alg. Handelsblad)
zal 123.8 millioen kosten of *f* 2600 per H.A.
(Nieuwsblad v. h. Noorden)
(Vor. ber. Zuiderzeewerken 2691 B.; Kosten 545 A.)

A. NEDERLAND. — Vischvangst in 1937. —

Volgens de gegevens ontleend aan het Statisch Jaarboekje van het Centraal Bureau voor de Statistiek zijn in Nederland in 1937 voor een totale waarde van *f* 262.9 millioen visch opgehaald, waarvan haring, mosselen, schol, schelvisch en kabeljauw een waarde van *f* 210.3 millioen vertegenwoordigen.
(Centraal Bureau v. d. Statistiek)
(Vor. ber. 2412 A.; Visscherij 2800 B.)

B. NEDERLAND. — Het buitenlandsche koloniale vraagstuk. - Afstand van eenig grondgebied, hoe klein ook, acht de regeering zelfs niet discutabel. —
In de Memorie van Antwoord aan de Tweede Kamer inzake de Indische begrooting, zegt Minister Welter o.a. op 8 Februari het volgende:
De leden, die voor Indië nog krachtiger door de regeering weersproken hadden willen zien de geruchten nopens een internationale conferentie tot herverkaveling van koloniaal gebied, worden er op gewezen, dat naast de door hen aangehaalde, aan duidelijkheid niet te wenschen overlatende ontkenning van de juistheid dier geruchten in de Memorie van Antwoord op de Algemeene Beschouwingen betreffende de Rijksbegrooting, de Indische regeering nog op vragen van het lid van den Volksraad, den heer Soetardjo, welke blijkens inhoud en toelichting berustten op de veronderstelling als zoude reden bestaan tot „ongerustheid omtrent de gevolgen van de recente beslissingen in de internationale politiek voor het lot van Nederlandsch-Indië", heeft geantwoord, dat voor bedoelde ongerustheid geen grond hoegenaamd aanwezig was.
Zij het ten overvloede, wil de Minister daaraan nog toevoegen, dat afstand van eenig tot het grondgebied van het Koninkrijk behoorend deel, hoe klein ook, door de regeering zelfs niet discutabel wordt geacht.
(Alg. Handelsblad) **(Vorig bericht 3524 D.)**

C. NEDERLAND. — Nieuw handelsaccoord met Tsjecho-Slowakije. —
De Regeeringspersdienst meldt:
Tusschen een Nederlandsche en een Tsjechoslowaaksche regeeringsdelegatie zijn gedurende eenige weken onderhandelingen gevoerd met het doel een nieuwen grondslag te vinden voor de handelsbetrekkingen tusschen de beide landen.
Deze onderhandelingen hebben geleid tot een overeenkomst, welke op 2 Februari '39 te 's-Gravenhage is geteekend, voor Nederland door den adj.-directeur van de handelsaccoorden, mr. A. van Kleffens en voor Tsjecho-Slowakije door den heer C. Vrabec, referendaris aan het ministerie van Buitenlandsche Zaken te Praag.
De overeenkomst, die door de toekenning van invoercontingenten en daarmede samenhangende bepalingen de regeling der toekomstige handelsrelaties aangeeft, is met ingang van 2 Februari in werking getreden, met terugwerkende kracht van 1 Januari 1939 af.
(Regeeringspersdienst) **(Vorig bericht 3242 B.)**

D. BELGIE. — Molestatie van premier Spaak. —
Op 2 Februari is de Belgische eerste minister Spaak nabij zijn woning in een buitenwijk van Brussel door een groep mannen aangevallen en aan het voorhoofd gewond. De betoogers, hoofdzakelijk oud-strijders en jongelui, hielden de auto van den premier, die huiswaarts reed, aan. Toen hij uitstapte, overvielen zij hem.
De verwondingen, die den premier opliep, zijn niet van ernstigen aard.
Vele arrestaties hebben plaats gehad. O.a. van baron Paul d'Anethem, oud-strijder en reservekolonel. Hij had een brok beton in den zak toen hij werd gearresteerd.
De aanslag op premier Spaak geschiedde nadat hij zich in de Kamer beklaagd had over het gebrek aan medewerking van een deel der volksvertegenwoordigers, die op alle slakken zout leggen en de ministers op die manier beletten productief werk te verrichten. Hij verklaarde moe en ontmoedigd te zijn door de werkmethoden der Kamer.
(Het Laatste Nieuws) **(V. b. Min. Spaak 3627 G.)**

9 FEBRUARI 1939

E. FRANKRIJK. — Rede van Minister Bonnet in den Senaat inzake Duitschland, Italië, Spanje en de Vereenigde Staten. - Motie van vertrouwen aangenomen. —
De Fransche minister van Buitenlandsche Zaken, Bonnet, heeft op 7 Februari in den Franschen Senaat een rede gehouden. Hij zei:
Wij willen onze erfenis onverminderd aan onze nakomelingen overdragen. Daaromtrent bestaat tusschen de Franschen geen schijn van misverstand. Maar wij kunnen onze diplomatieke actie niet beperken tot de grenzen van ons grondgebied en van ons rijk. Wij kunnen geen afstand doen van onzen rechtmatigen invloed in andere deelen van de wereld, noch onze rol van groote mogendheid laten schieten.

Duitschland. — Frankrijk heeft altijd den wensch te kennen gegeven zich met Duitschland te verstaan. Het heeft opnieuw van deze vreedzame gezindheid blijk gegeven bij de verzoening van München. Het debat op dit punt is gesloten.
Frankrijk heeft zich niet minder verzoenend getoond tegenover het zwakke en ontwapende Duitschland dan tegenover het sterke en herwapende Duitschland. In de Fransch-Duitsche verklaring van 6 December '38 hebben de beide volken hun wil te kennen gegeven tot samenwerking en hebben zij elkaars wederzijdsche grenzen erkend. Zou er een Franschman zijn, die weigerde deze

verklaring te teekenen? Wij zijn van oordeel, dat de verklaring een eerste stap moet uitmaken en een vertrouwelijke samenwerking moet inluiden voor de toekomst.

Italië. — Wij hebben geen enkele gelegenheid laten voorbijgaan om ieder misverstand met Italië uit den weg te ruimen. De opening van diplomatieke besprekingen in Augustus '38, enkele dagen na de vorming van het ministerie, het zenden van een ambassadeur naar Rome, na het accoord van München, hebben getuigenis afgelegd van ons voornemen om met Italië normale betrekkingen te onderhouden.
Wij zijn er stellig van overtuigd, dat de natuur der betrekkingen en de wensch der beide volkeren noodigt tot een Fransch-Italiaansche vriendschap. Wij kunnen ons moeilijk voorstellen, dat Italië een aanval tegen Frankrijk zal ondernemen en zeer zeker is er geen Franschman die er ooit aan zal denken, dat zijn vaderland tegen Italië een schandelijken en hemeltergenden oorlog zou beginnen. De beide naties zijn hecht aaneengebonden door een driedubbelen band, die van de taal, van de cultuur en van het bloed. Het zijn deze vriendschapsbanden, die Frankrijk genoopt hebben zich met groote klaarheid, na de pogingen in de Italiaansche Kamer en in de Italiaansche pers, uit te spreken. De regeering is niet in gebreke gebleven.
Op 19 December heb ik, aldus Bonnet, uit haar naam een verklaring afgelegd, welke geen enkele dubbelzinnigheid meer overlaat, namelijk „Frankrijk zal er nimmer in toestemmen een duimbreed van zijn grondgebied aan Italië af te staan. Iedere poging om een zoodanigen eisch te verwezenlijken kan slechts leiden tot een gewapend conflict."
De minister-president heeft hetzelfde gezegd, met dezelfde kracht tijdens zijn onvergetelijke reis naar Tunis. Acht dagen geleden hebben wij het nog eens in de Kamer herhaald. Wij vertrouwen, aldus overduidelijk de opvatting van iederen Franschen burger en van het Fransche rijk te hebben uitgedrukt.

Spanje. — Zijn rede voortzettende, besprak Bonnet den burgeroorlog in Spanje. In 1936 gaf Frankrijk te kennen, dat het in dezen oorlog niet intervenieeren zou. Het heeft zich aan deze gedragslijn gehouden. „Het parlement had de niet-inmengingspolitiek toegejuicht op een oogenblik, waarop de Spaansche republiek meesteresse was van geheel Spanje. Het zou een vreemde paradox zijn geweest van deze politiek afstand te doen op een oogenblik, waarop de republikeinsche regeering drie vierden van het Spaansche gebied had verloren."
Maar, zoo voegde Bonnet hier aan toe, Spanje heeft voor onze verbindingen met ons Afrikaansche rijk een kapitaal, strategisch belang. Wij zouden niet kunnen toestaan, dat eenige vreemde staat de onaantastbaarheid van Spanje zou komen bedreigen en door Spanje heen de veiligheid van Frankrijk bedreigde.
Van ganscher harte zullen wij Spanje helpen de wonden te verbinden, die deze beide vreeselijke jaren van burgeroorlog het hebben geslagen.

Vereenigde Staten. — Overgaande tot behandeling van de Fransch-Amerikaansche betrekkingen, verklaarde minister Bonnet o.m.: „In de laatste weken, evenals daarvoor, hebben wij niet opgehouden vol vertrouwen zeer nauw contact te onderhouden met de Amerikaansche regeering. Wij hebben bij haar actief begrip gevonden. De drie democratieën zijn zich bewust van de onmetelijkheid harer materieele en moreele krachten en weten, dat geen enkele natie er aan zou kunnen denken haar hegemonie op te leggen. Deze vriendschap vormt een bedreiging voor niemand. Zij stelt zich slechts ten doel den vrede te verzekeren in de vrije ontwikkeling der drie groote volkeren."
President Roosevelt heeft kortelings gesproken over de noodzakelijkheid van een verlevendiging van den wereldhandel en een beperking der bewapeningen.
Dat zijn twee categorieën van problemen, die de regeeringen wel den één of anderen dag zullen moeten aansnijden, wanneer zij niet naar het bankroet geleid willen worden en naar den oorlog en misschien naar beide tegelijkertijd. Frankrijk in ieder geval is bereid om deze besprekingen te voeren.
De Senaat eindigde de debatten over de buitenlandsche politiek met het aannemen van een motie van vertrouwen in de regeering; 290 senatoren stemden vóór de motie, 16 tegen.
(Telex-A. N. P. - Agence Belga - Nieuwe Rott. Crt.)
(Vorig bericht 3632 A.)

A. ZWEDEN. — Vorming van voorraden in geval van internationale crisis. —
De Zweedsche regeering heeft voorraden gevormd, ter waarde van 140 millioen kronen van die artikelen, waaraan in geval van een internationale crisis gebrek zou kunnen heerschen.
Den Rijksdag is vergunning gevraagd door te mogen gaan met de opstapeling dezer voorraden, totdat een hoeveelheid ter waarde van 200 millioen kronen zal zijn bijeengebracht. (Telex-A. N. P.)

B. NEDERLAND. — Tweede Kamer. - Aanvulling der Hooger-Onderwijswet. - Titel van Tandarts. —
Ingediend is op 2 Februari een ontwerp van wet ter aanvulling der Hooger-Onderwijswet.
In de Memorie van Toelichting lezen wij:
Het primaire doel is, door een einde te maken aan het dualistisch karakter van de tandheelkundige opleiding, deze te verbeteren en wettelijk te brengen tot de zorg van de faculteit der geneeskunde. Dit wordt bereikt door de regeling van het tandheelkundig onderwijs in de Hooger-Onderwijswet op te nemen en uit de wet van 25 December 1878 te doen vervallen. (Telegraaf)
(Vor. ber. Tandheelkundigen 3329 B.)

C. BALTISCHE STATEN. — Conferentie geëindigd. -
De conferentie der Baltische landen te Kaunas heeft haar werkzaamheden op 3 Februari geëindigd en de neutraliteit der drie staten bevestigd.
Aan het einde der conferentie is een officiëele verklaring gepubliceerd, waarin gezegd wordt, dat neutraliteit in de buitenlandsche politiek overeenkomt met de belangen der randstaten en een bijdrage tot den vrede beteekent. Litauen, Letland en Estland zullen in solidariteit met alle belanghebbende landen voor den vrede werken. (Telex-A. N. P.)
(Vor. ber. Baltische Staten 3326 A.)

D. ITALIE. — Handelsverdrag met Sovjet-Rusland. -
Het handelsaccoord, waarover verscheidene weken tusschen Russische en Italiaansche vertegenwoordigers onderhandeld is, is thans vrijwel tot stand gekomen. De „Giornale d'Italia" meldt, dat de waarde van het goederenverkeer tusschen beide landen krachtens deze overeenkomst van 400 millioen tot een milliard lire zal stijgen.
Het is de grootste overeenkomst, die Italië ooit met Sovjet-Rusland heeft gesloten.
Het ruilverkeer wordt door clearing geregeld.
De Russische invoer zal betaald worden met in Italië geblokkeerde lires, die Rusland zal gebruiken voor zijn aankoopen op de Italiaansche markt. Rusland zal onder meer stookolie, mangaan, steenkolen, koren, gerst en hout leveren; wat Italië zal uitvoeren is nog niet nauwkeurig bekend. (Telex-A. N. P.)
(Vorig bericht 810 F.)

E. NEDERLAND. — Handelsovereenkomst met Letland. —
De regeeringspersdienst bericht:
Een Lettische delegatie, onder leiding van den heer Kampe, chef van de afdeeling „verdragen" van het ministerie van buitenlandsche zaken, heeft gedurende de afgeloopen week te 's-Gravenhage onderhandelingen gevoerd met een Nederlandsche delegatie, onder leiding van mr. A. van Kleffens, adjunct-directeur van de handelsaccoorden.
Deze onderhandelingen hebben geleid tot een overeenkomst, regelende de handelsbetrekkingen tusschen Nederland en Letland, welke overeenkomst op 2 Februari '39 op het Departement van Economische Zaken is geteekend door de leiders der beide delegaties. (Regeeringspersdienst) **(Vor. ber. 3377 A.)**

10 FEBRUARI 1939

F. ENGELAND. — Geheimzinnige ontploffingen. - Bomaanslagen. - Het „Plan S". —
In de afgeloopen week vonden op verschillende plaatsen in Engeland, o.a. te Londen en Liverpool, geheimzinnige bomaanslagen plaats, welke vermoedelijk door Iersche terroristen zijn gepleegd.
De verontrustende omvang van de plannen der Iersche terroristische organisatie werd op 6 Februari voor den politierechter in Bowstreet te Londen aan het licht gebracht. Voor den rechter verschenen de twaalf arrestanten, die zich nu reeds sinds eenigen tijd in voorloopige hechtenis bevinden. En ditmaal deed de openbare aanklager, mr. G. B. McClure, uitvoerige mededeelingen over hetgeen deze mannen ten laste zal worden gelegd.
Hij zeide, dat de politie in het bezit van deze arrestanten een omvangrijk plan had ontdekt voor terroristische daden, die erop gericht moesten zijn het geheele maatschappelijk leven van Engeland te verlammen. Dit plan, het zoogenaamde „Plan S", had betrekking op daden van sabotage in leger, vloot en

luchtmacht en het voorzag in terreurdaden jegens de openbare diensten, handel en industrie, het bankwezen en de pers. Ontploffingen in de bagageruimten van de stations en ook uitvoerige instructies voor bomaanslagen, zooals enkele dagen geleden hebben plaats gevonden, waren in dit plan eveneens vermeld.
(Telex-A. N. P. - Het Volk)
(Vor. ber. Ontploffingen 3622 B.)

A. JOEGO-SLAVIE. — Kabinet-Stojadinowitsj gevallen. - Kabinet-Tswetkowitsj gevormd. - Het Kroatische vraagstuk. —
In Joego-Slavië is op 4 Februari een regeeringscrisis uitgebroken. Nadat zich eerst een conflict in den boezem van het ministerie had geopenbaard, waardoor vijf ministers zich tot heengaan genoopt zagen, is naderhand het geheele kabinet-Stojadinowitsj afgetreden.

Deze vijf afgetreden ministers t.w.: twee Mohammedanen (Mehmed Spaho, minister van Verkeer, en Djafer Koelenowitsj, minister zonder portefeuille), twee Slovenen (dr. Miho Krek, minister van Openbare Werken, en Fran Snoj, minister zonder portefeuille) en de Serviër Dragitsja Tswetkowitsj, minister van Sociale Voorzorg en leider der organisatie van regeeringsgezinde arbeiders „Jugoras", hebben aan den minister-president, Stojadinowitsj, een brief gestuurd, waarin zij zeggen de meeningsverschillen te hebben geconstateerd in den boezem der regeering over het Kroatische vraagstuk, en van oordeel te zijn, dat deze kwestie zoo spoedig mogelijk moet worden opgelost. In haar huidige samenstelling vormt deze regeering een belemmering voor de oplossing van dit ernstige probleem, en daarom hadden zij gemeend hun portefeuilles ter beschikking te moeten stellen.
De regeeringscrisis in Joego-Slavië was sinds verscheidene weken latent, vooral sedert de verkiezingen van 11 December 1938, die duidelijk de kracht der Kroatische beweging van Wladimir Matsjek en van de met hem vereenigde Servische oppositie in het licht hebben gesteld.
Na uitvoerige onderhandelingen is de Joegoslavische kabinetsformateur, Tswetkowitsj, er in geslaagd, op 5 Februari een nieuwe regeering te vormen. De afgetreden premier, Stojadinowitsj, is niet in dit kabinet opgenomen.
De nieuwe regeering ziet er als volgt uit:

Premier en Binnenlandsche Zaken: Tswetkowitsj.
Verkeerswezen: Spaho.
Oorlog: generaal Neditsj.
Buitenlandsche Zaken: Markowitsj (thans gezant te Berlijn).
Onderwijs: Tsjiritsj.
Justitie: Roejitsj.
Landbouw: Bechlitsj.
Openbare Werken: Krek.
Financiën: Djoeritsjitsj.
Boschbouw en Mijnwezen: Pantisj.
Volksgezondheid: Rayakowitsj.
Lichamelijke Opvoeding: Tsjejowitsj.
Handel en Industrie: Tomitsj.
Posterijen: Altiparmarkowitsj.
Ministers zonder portefeuille: Koelenowitsj, Mastrowitsj, Snoj en Milioesj.
(Telex-A.N.P. - Telegr. - N. R. Crt. - De Tijd - Het Vaderland)
(Vor. ber. Kabinet 3594 H.)

B. GEESTELIJK LEVEN. — Mgr. dr. H. A. Poels wordt door aalmoezenier K. W. H. A. Roncken vervangen. —
Z. H. Exc. mgr. dr. J. H. G. Lemmens, bisschop van Roermond, heeft op 4 Febr. '39 op zijn verzoek eervol ontslag verleend als hoofdaalmoezenier van sociale werken in het bisdom Roermond aan den hoogeerwaarden heer mgr. dr. H. A. Poels en heeft in zijn plaats benoemd tot hoofdaalmoezenier den zeereerw. heer K. W. H. A. Roncken. (De Tijd)
(Vor. ber. Mgr. dr. H. A. Poels 3151 A.)

C. BELGIE. — Kabinet-Spaak afgetreden. - Oneenigheid zaak-Martens. —
Het geval-Martens heeft op 9 Februari tot den val van het kabinet-Spaak geleid. In den loop van den ochtend hadden de liberale ministers Janson, Dierckx en Jennissen zich naar den minister-president begeven om hem mee te deelen, dat, indien de benoeming van dr. Martens (ex-activist) als lid van de Koninklijke Vlaamsche Academie van Geneeskunde werd gehandhaafd, de liberalen niet langer hun medewerking aan het huidige kabinet zouden kunnen verzekeren.
Onmiddellijk na dit onderhoud werd een kabinetsraad belegd. Na afloop van den kabinetsraad deed minister-president Spaak voorlezing van het volgende communiqué:
„De liberale ministers hebben in den kabinetsraad meegedeeld, dat, indien dr. Martens geen ontslag neemt als lid van de Vlaamsche Academie van Geneeskunde, de medewerking van de liberalen aan de regeering onmogelijk zou worden. De eerste minister, van oordeel zijnde, dat een dergelijke houding elk verder regeeren onmogelijk maakt, heeft besloten den Koning te verzoeken het ontslag van het kabinet te willen aanvaarden."
Minister-president Spaak heeft zich vervolgens ten paleize, naar den Koning, begeven.
(Het Laatste Nieuws)
(Vor. ber. Kabinet 3624 D.; Min Spaak 3650 D.)

D. VEREENIGDE STATEN. — In- en uitvoer. - Goud en zilver. —
Goederenuitvoer 1938: $ 3.094.095.000 (vorig jaar $ 3.349.167.000); invoer $ 1.960.528.000 (vorig jaar $ 3.083.668.000). Uitvoersaldo: $ 1.133.567.000 (vorig jaar $ 265.499.000).
In 1938 werd $ 5.889.000 goud uitgevoerd (vorig jaar $ 46.020.000). De invoer beliep $ 1.979.458.000 (vorig jaar $ 1.631.523.000).
De zilveruitvoer bedroeg in 1938: $ 7.082.000 (vorig jaar $ 12.042.000) en de invoer $ 230.531 (vorig jaar 91.877.000). (Keesings Financieel Archief)
(Vor. ber. In- en Uitvoer 3515 A.)

E. AMSTERDAM. — Dr. W. de Vlugt aanvaardt herbenoeming als burgemeester. —
De Regeeringspersdienst deelt op 8 Februari mede, dat de regeering op den burgemeester van Amsterdam, dr. W. de Vlugt, aandrang heeft uitgeoefend om nog gedurende eenigen tijd zijn ambt te willen blijven vervullen.
Burgemeester de Vlugt heeft zich naar aanleiding van dat verzoek bereid verklaard, nog gedurende korten tijd zijn ambt waar te nemen en in verband daarmee een herbenoeming te zullen aanvaarden.
(Regeeringspersdienst) **(Vorig bericht 3587 D.)**

F. GROOT-DUITSCHLAND. — Rijksleider Alfred Rosenbergs rede inzake het Jodendom en het nationaal-socialisme. —
Tijdens een receptie te Berlijn voor de buitenlandsche diplomaten en de buitenlandsche pers heeft rijksleider Alfred Rosenberg op 7 Februari een redevoering uitgesproken over het onderwerp: Moeten ideologische tegenstellingen vijandschap tusschen staten tot gevolg hebben?
Spr. gewaagde van de ophitsing van het wereldjodendom tegen Duitschland en zeide o.m.:
Als eenige kwestie blijft de vraag, of en welk op zichzelf afgesloten gebied de democratieën ter beschikking willen stellen om allen Joden (rond 15 millioen personen) tot vestigingsgebied te dienen. De Joodsche millionnairs en milliardairs moeten bijvoorbeeld aan de Evian-commissie te Londen voor dit doel hun middelen ter beschikking stellen, hetgeen doelmatiger zou zijn dan ze te gebruiken in een politieke opruiïng en economische boycot tegen Duitschland en voor bolsjewistische propaganda binnen de democratieën.
Over de vraag, welk gebied in aanmerking zou kunnen komen, zouden de bezitters van deze gedeeltelijk onbewoonde gebieden zelf moeten beslissen. Spr. wees er op, dat het probleem zich samentrekt op de voorstellen Guyana en Madagascar.
Hieruit vloeit volgens spreker voort:
1. De noodzakelijkheid om de honderdduizenden Joden uit Duitschland en later de millioenen Joden uit Centraal- en Oost-Europa op te nemen en in gesloten verband in een kolonisatiegebied onder te brengen.
2. Bij een dergelijke kolonisatie kan geen sprake zijn van de oprichting van een Jodenstaat, maar wel van de inrichting van een Joodsch reservaat.
Wanneer men het Joodsche probleem in dezen vorm, naar het ras, sociaal en politiek ziet, zal men eerst besluiten kunnen nemen, welke men niet het volgend jaar reeds behoeft te herzien.
Rosenberg keerde zich tegen de beschuldiging, dat de nationaal-socialistische beweging niet-Duitsche parallel-partijen bij andere volkeren in het leven heeft geroepen en dat zij deze zich voor een deel eveneens nationaal-socialistisch noemende groepen in het veld wil brengen tegen de politiek van andere naties. Het is begrijpelijk — aldus spr. — dat een vernieuwingsbeweging bij andere volken op Duitsch voorbeeld ook den naam nationaal-socialistisch aanneemt, doch daarmede heeft zoo'n beweging nog niet de beslissende ideologische houding, welke het Duitsche volk daaraan gehecht heeft. Bij ieder volk moet zoo'n beweging teruggaan tot het eigen nationaal karakter en de eigen tradities.

Zelfs bij verwante imitatie-pogingen moet een andere inhoud dan in Duitschland beslissend worden. Het Italiaansche fascisme is een origineel antwoord van het Italiaansche volk gericht tot het noodlot. Ook het Duitsche nationaal-socialisme kan er aanspraak op maken de wereldbeschouwing te vormen van het Duitsche volk in onzen tijd. Wanneer andere volkeren een dergelijk antwoord willen vinden moet dat geschieden op de basis van persoonlijkheden en idealen van het eigen verleden, of wel moeten nieuwe vormen worden gevonden, welke uit het heden naar de toekomst leiden. (Telex-A. N. P.)

(Vor. bericht Rosenberg 2265 F)

A. **GROOT-DUITSCHLAND. — De Rijksbank - Funk's plannen. —**

Funk heeft bij het overnemen van het presidentschap van de Duitsche Rijksbank verklaard, dat loonen, prijzen en circulatie stabiel gehouden moeten worden en dat belastingverhooging, zooals Schacht heeft verlangd, moet worden vermeden.

Hij verwierp eveneens inflatie, doch zeide, dat een grootere circulatie van bankbiljetten geen inflatie behoefde te beteekenen zoolang zij gepaard gaat met een grootere productie. Funk schijnt van meening te zijn, dat het financieren van deze nationaal-socialistische economie niet de zaak van een generatie kan zijn, doch dat de schulden over een langere periode moeten worden uitgespreid. Een meening die ook in tegenspraak is met Schacht's theorieën. (Telex-A. N. P.) **(V. b. Funk 3626 C; Rijksbank 3626 E)**

B. **SPANJE. — Burgeroorlog. - Catalonië. - Minorca.**

Het Spaansche conflict heeft Frankrijk in groote moeilijkheden gebracht. Ruim 200.000 Spaansche vluchtelingen zijn de Fransche grenzen gepasseerd, waaronder vele Catalaansche militairen. De Fransche autoriteiten doen hun best het leed der vluchtelingen te verzachten. Ook Engeland heeft zijn medewerking beloofd. De kunstschatten zijn in veiligheid gebracht.

Inmiddels is geheel Catalonië in het bezit der Nationalistische troepen. Deze troepen zijn op 9 Februari vrij onverwacht in het Fransch-Spaansche grensplaatsje Le Perthus aangekomen. De Catalaansche en Spaansch-republikeinsche regeering hebben Spanje verlaten. Generaal Miaja is naar Valencia vertrokken en heeft medegedeeld, dat hij het opperbevel van de verdediging van het republikeinsche gebied, w.o. Madrid, op zich genomen heeft. Ook Negrin en Del Vayo zijn te Valencia.

De rechtschen (Franco's troepen) hebben op 9 Februari het eiland Minorca in bezit genomen. Majorca was reeds lang door Franco bezet, d.w.z. door Italiaansche troepen. De Britsche kruiser „Devonshire" was op verzoek van de rechtsche autoriteiten naar Minorca gevaren met geen ander doel dan om bloedvergieten zooveel mogelijk te vermijden, maar er is toch bloed vergoten, want het eiland werd door rechtsche vliegtuigen van Majorca gebombardeerd. De kruiser heeft 400 vluchtelingen, republikeinen, naar Marseille gebracht.

De Fransche oud-minister Bérard is naar Burgos geweest en heeft Bonnet, den Franschen minister van Buitenlandsche Zaken, zijn bevindingen medegedeeld nopens de voorbereidingen der diplomatieke betrekkingen met Franco. (Telex-A. N. P.)

(Vor. ber. Burgeroorlog 3644 F)

C. **CHINA. — Conflict met Japan. - Hainan bezet. —**

Officieel wordt medegedeeld, dat Japansche troepen op 10 Febr. '39 zijn geland op het Chineesche eiland Hainan voor de kust van Fransch Indo-China.

Tegen den ochtend hebben eenige eenheden van het Japansche leger in nauwe samenwerking met de vloot, met succes een verrassende landing op het eiland uitgevoerd.

Kioengsjan, de hoofdstad van Hainan en Hoitsjau, de grootste stad van het eiland, zijn zonder verliezen door de Japanners bezet.

Frankrijk was van de actie van Japan niet op de hoogte gesteld.

Het eiland kan van beteekenis worden als uitgangspunt voor operaties tegen de provincie Kwangsi en vooral als luchtbasis. (Telex-A. N. P.)

(Vor. ber. Chin.-Jap. Conflict 3635 C.)

11 FEBRUARI 1939

D. **PALESTINA-CONFERENTIE TE LONDEN. — Opening. —**

Na langdurige, geduldige voorbereiding is de Engelsche regeering er in geslaagd op 7 Febr. '39 de hoofdfiguren, die in het Palestijnsche probleem een rol spelen, via de regeering, in het St. James-paleis te Londen, in contact te brengen.

Aan de eene zijde staan de extremistische Arabieren van Palestina, die den ex-Moefti van Jeruzalem vertegenwoordigen. Zij worden gesecondeerd door de vertegenwoordigers van Egypte en de Arabische staten Arabië, Irak, Transjordanië en Jemen. De Engelsche regeering heeft hen ter conferentie uitgenoodigd tot het bewijzen van hun goede diensten. Een tweede partij vormen de afgevaardigden van de „gematigde" Nationale Verdedigingspartij van Palestina, die geleid wordt door de hoofden van de familie Nasjasjibi, de rivalen van den ex-Moefti en die gekant zijn tegen diens politiek van terreur. De Joden worden vertegenwoordigd door dr. Weizmann en enkele andere leiders van de Jewish Agency en vooraanstaande Joden uit Amerika. Het eerste contact wordt bemoeilijkt door de veete tusschen de vertegenwoordigers van den ex-Moefti en die der Nasjasjibi's, die eerstgenoemden niet erkennen als bevoegde representanten van de Arabische Palestijnsche bevolking.

Het is nog volkomen onzeker, of de regeering er in zal slagen, de preliminaire besprekingen met de afzonderlijke delegaties tot een goed einde te brengen en een werkelijke Ronde Tafelconferentie tot stand te brengen. Ook al heeft de rustige sfeer van Londen een kalmeerende werking,, de oplossing van het probleem blijft niettemin uiterst moeilijk. Partijen staan op het oogenblik fundamenteel nog altijd recht tegenover elkaar. De ex-Moefti eischt intrekking van de Balfour-verklaring en het Mandaat. De Engelsche regeering heeft in 1917 in de Balfourverklaring aan de Joden haar steun toegezegd voor „de vestiging in Palestina van een Nationaal Tehuis voor het Joodsche volk", en de Volkenbond heeft deze belofte gesanctionneerd in het Mandaat, dat hij aan Engeland voor Palestina heeft verleend. De ex-Moefti wenscht definitieve stopzetting van de Joodsche immigratie in Palestina en de vorming van een Arabischen staat, door een verdrag met Groot-Brittannië verbonden. Vóór den oorlog woonde in Palestina een kleine kolonie van ongeveer 50.000 Joden; thans wonen er ruim 300.000 Joden tegen ongeveer 800.000 Arabieren. De Joden hunnerzijds eischen, dat de Balfourverklaring en het Mandaat onverzwakt gehandhaafd blijven. Zij achten dit den wettigen en moreelen plicht van Engeland. Evenzoo eischen zij, dat de Engelsche regeering de beperkingen, welke zij aan de immigratie van Joden in Palestina heeft opgelegd, weder opheft.

De commissie-Peel heeft in haar in Juli 1937 uitgebracht rapport geconcludeerd, dat het Mandaat onuitvoerbaar was gebleken en stelde voor, dat het, onder sanctie van den Volkenbond, zou worden gewijzigd door Palestina tusschen de Joden en de Arabieren te verdeelen. De regeering aanvaardde het voorstel in beginsel en wendde zich dienovereenkomstig tot den Volkenbond, maar de commissie-Woodhead verklaarde het voorstel op grond van een nader onderzoek „financieel" en „technisch" onuitvoerbaar.

Er is reden voor het vermoeden, dat de regeering van koers is veranderd, mede onder druk van de Arabieren, die zich scherp tegen de deeling kantten en daarvan door verscherping van hun terroristische actie deden blijken. Ook de Zionisten konden de in overweging gegeven oplossing niet toejuichen, al was een deel hunner bereid haar als „pis-aller" te aanvaarden.

Premier Neville Chamberlain verwelkomde de delegaties afzonderlijk. (Algemeen Handelsblad)

(Vor. ber. Onlusten 3621 B.)

E. **LETTEREN. — Boeken die door de pers gunstig besproken zijn. - Onze wekelijksche opgave. —**

Amerikaansch: Damon Runyon — „Take it easy." (Constable) **(Vor. ber. 3644 E.)**

Duitsch: Otto Bruës — „Marie im neuen Lande." (G. Grote-Verlag, Berlin) **(Vor. ber. 3644 E.)**

Engelsch: Elizabeth Bowen — „The death of the Heart." (Gollancz) **(Vor. ber. 3644 E.)**

Fransch: Hector Talvart — „La Femme, cette inconnue." **(Vor. ber. 3644 E.)**

Nederlandsch: P. J. Risseeuw — „Christelijke dichters van dezen tijd" (nieuwe bundel). (J. H. Kok, N.V., Kampen) **(Vor. ber. 3644 E.)** (Red. K. H. A.)

F. **CHINA. — Conflict met Japan. - Eiland Weitsjau door Japan bezet. —**

Vice-admiraal Kanazawa, chef van het persbureau der admiraliteit, heeft medegedeeld, dat de Japansche marine het eiland Weitsjau, ten zuiden van Pakhoi in de golf van Tongking, om strategische redenen tijdelijk heeft bezet. (Domei)

(Vor. ber. Chin.-Jap. Conflict 3653 C.)

G. **LUCHTVAART. — Vlucht Engeland—Kaapstad en terug. - Record van den Engelschman Henshaw. -**

De 24-jarige Britsche vlieger Henshaw, die dezer dagen uit Engeland vertrok om het record Engeland —Kaapstad v.v., dat op naam stond van Clouston en mrs. Kirby Green, te breken, is in zijn voornemen schitterend geslaagd. Hij is op 9 Februari na vier dagen en 10¼ uur te Gravesend geland en heeft het bestaande record met een dag, zes uren en 45 minuten gebroken. (Telegraaf)

(Vor. ber. 3032 C.)

A. 's Pausen overlijden. —

Op 10 Februari 1939 5.31 uur Rom. tijd is Z. H. Paus Pius XI overleden.

Om 4 uur had de Paus de laatste H. Sacramenten ontvangen. Bij het sterfbed vertoefden o.a. Kardinaal Pacelli, Kardinaal Lauri, groot-poenitentiarius, Mgr. Tardini, secretaris van de Congr. van Buitengewone Kerkaangelegenheden, Mgr. Montani, Substituut van de Staatssecretarie.

Allen vereenigden zich met den H. Vader in gebed. Paus Pius XI is in serene kalmte gestorven, de wereld zegenend.

Levensloop van Pius XI. —

De burgerlijke naam van Paus Pius XI was Achille Ratti. Hij werd geboren 31 Mei 1857 in Desio bij Milaan. Zijn vader had een textielfabriek. Al spoedig voelde hij roeping voor het priesterschap. Hij studeerde in Desio, Monza, Milaan en aan de Gregoriana te Rome. In het jaar 1879 werd hij priester gewijd, nadat hij eerst aan de Gregoriana was gepromoveerd. In 1882 keerde hij naar Milaan terug als professor aan het seminarie aldaar. Als jong priester beoefende prof. Ratti met groote sportiviteit de bergsport. Met zijn vriend prof. Dr. Groselli beklom hij den Monte Rosa en twee jaren later den Mont-Blanc langs een weg, dien tot dan toe nog geen mensch had aangedurfd en die dan ook naar den stoutmoedigen priester-geleerde-bergbeklimmer het „Ratti-traject" genoemd is. Te Milaan werd hij benoemd tot hulp-bibliothecaris (1887) der beroemde Ambrosiana (Bibliotheek van St. Ambrosius).

In 1907 werd hij bevorderd tot conservator dier bibliotheek en in 1909 volgde zijn benoeming tot prefect van dit wereldberoemde instituut. In het jaar 1911 kreeg hij naast zijn ambt te Milaan nog het ambt van vice-prefect der Vaticaansche Bibliotheek onder den lateren Kardinaal, pater Franz Ehrle S. J. Toen Ehrle in October 1914 aftrad, riep Paus Benedictus XV Ratti voor goed naar Rome en benoemde hem tot Ehrle's opvolger.

Het was merkwaardig, dat Benedictus XV de diplomatieke talenten van prefect Ratti, die tot dan toe alleen als geleerde gold, als het ware ontdekte en dezen als Apostolisch Visitator naar Warschau zond, dat toen nog (tijdens den wereldoorlog) door de Duitschers was bezet. De positie van den Apostolischen Visitator te Warschau was uiterst delicaat. Hij moest voortdurend bemiddelen tusschen Poolsche en Duitsche belangen. Het kon dan ook niet uitblijven, dat hij een der beide naties tegen zich innam, zoo bijvoorbeeld de Polen, toen hij na de oprichting der Poolsche republiek aan den Poolschen clerus verbood, politieke actie in het toen nog geheel Duitsche Opper-Silezië te voeren. In dien tijd werd Mgr. Ratti benoemd tot Apostolisch nuntius te Warschau en tot titulair-Aartsbisschop van Lepanto.

Na den dood van Z. Em. Kardinaal Ferrari van Milaan werd Mgr. Ratti in Juni 1921 tot diens opvolger benoemd. Gelijktijdig schonk Benedictus XV hem in zijn laatste consistorie het kardinaalspurper.

Benedictus XV stierf, en op 6 Februari 1922 koos het Conclaaf Kardinaal Ratti als diens opvolger. Hij nam den naam aan van Pius XI. Het viel al dadelijk als iets verheugends voor de toekomst op, dat de nieuwe Paus voor het eerst na het verdwijnen van den Kerkelijken Staat, toen 52 jaar geleden, weer zijn eersten zegen „Urbi et Orbi" gaf van het buitenbalcon van den St. Pieter, zooals vroeger gebeurde. De Pausen Leo XIII, Pius X en Benedictus XV hadden dezen eersten zegen, ten protest, binnen den St. Pieter gegeven. Met deze geste wilde Pius XI aanduiden, dat hij het door Benedictus XV reeds aangevangen streven naar verzoening tusschen het Vaticaan en Quirinaal wenschte voort te zetten. Daarom bevestigde hij ook den Kardinaal-Staatssecretaris van Benedictus XV, Gasparri in zijn ambt.

Inhoud en doel van het pontificaat van Pius XI worden gekarakteriseerd door zijn devies: „Pax Christi in regno Christi". Langs deze lijn ging gestadig de politiek van Pius XI. Dit kwam bijvoorbeeld tot uiting in de zending van een bijzonderen delegaat tijdens de Roerbezetting en tijdens het Saarplebisciet. Bijzondere aandacht wijdde de Paus aan de hereeniging der Roomsche en Grieksche Kerk. De betrekkingen tot Italië werden geregeld; een Concordaat werd gesloten en op 7 Februari 1929 volgde het verdrag van Lateranen tusschen den H. Stoel en den Italiaanschen Staat, waardoor de toestand, dat de Paus zich sedert 1870 als „gevangene van het Vaticaan" beschouwde, werd opgeheven en de Romeinsche kwestie na meer dan vijftig jaar werd opgelost. Op den dag van zijn vijftigjarig priesterschap verliet de Paus voor het eerst het Vaticaan. Kort daarop bezocht het Italiaansch Koningspaar den Paus.

Tijdens het pontificaat van Pius XI vallen als gewichtige Kerkpolitieke gebeurtenissen het sluiten van concordaten met Letland, Beieren, Polen, Litauen en Pruisen. Met Hitler sloot de Paus een algemeen Duitsch concordaat. Ook werd een concordaat met het nieuwe Oostenrijk gesloten.

Zware slagen troffen ook de Kerk onder Pius XI. Vooral de kerkvervolgingen in Rusland, Spanje, Mexico en Duitschland troffen Pius' vaderhart zeer hevig. De kerkstrijd in Duitschland en later ook in Oostenrijk vond in hem een vurig apostel van het Geloof en een vurig verdediger van Gods rechten. Tegelijk legde de Paus zijn gansche hart en al zijn krachten in zijn werk voor den wereldvrede, wiens hachelijk behoud zeker ten deele aan hem te danken was.

In zijn encyclieken behandelde Pius XI vooral de nooden en verwarringen onzer dagen, de offervaardigheid voor de noodlijdende menschheid, het huwelijk en vele andere problemen. Een nieuwen impuls gaf de Paus aan het religieus-kerkelijke leven door de „Katholieke Actie", die hij stichtte en op alle wijzen bevorderde. Ook de heidenmissie had hij in zijn hart gesloten. Persoonlijk wijdde hij in 1926 te Rome, op initiatief van Wijlen Z. Em. Kard. van Rossum, de eerste zes bisschoppen van Chineesche nationaliteit. De Paus toonde groote belangstelling voor de techniek. Alle resultaten der techniek werden in Vaticaanstad toegepast.

Den 13en Februari 1931 hield Pius XI van het Vaticaan uit zijn eerste radiorede voor alle zenders der wereld, en in 1935 herbergde het Vaticaan een jaar lang de wereldtentoonstelling der Katholieke Pers.

Pius XI wordt de Paus der Verzoening genoemd.

(De Tijd - Maasbode) **(Vor. ber. Pius XI 3505 C.)**

Z. H. PAUS PIUS XI

Belangrijke data uit het leven van Pius XI.

1857—31 Mei	Achille Ratti te Desio nabij Milaan geboren.
1879—20 Dec.	Priester gewijd.
1907— 6 Maart	Prefect van de Ambrosiana te Milaan.
1914—14 Sept.	Prefect van de Vaticaansche bibliotheek en kanunnik van St. Pieter.
1918—25 April	Apostolisch Visitator van Polen.
1919— 6 Juni	Apostolisch Nuntius te Warschau.
1919— 3 Juli	Tot titulair aartsbisschop van Lepanto benoemd.
1919—28 Oct.	Tot aartsbisschop gewijd.
1921—13 Juli	Kardinaal gecreëerd met gelijktijdige verheffing op den aartsbisschoppelijken zetel van Milaan.
1922— 2 Febr.	Opening van het conclaaf na het overlijden van Benedictus XV.
1922— 6 Febr.	Tot Paus gekozen.
1922—12 Febr.	Plechtige Pauskroning.
1929—11 Febr.	De verdragen van Lateranen gesloten.
1939—10 Febr.	Overleden.

A. Meetkunde en Ervaringsstructuur. —
Ter gelegenheid van den gedenkdag der Technische Hoogeschool te Delft, heeft op 9 Jan. '39 de rector-magnificus prof. dr. ir. J. A. Schouten een rede gehouden, welke hij getiteld had: „Meetkunde en Ervaringsstructuur".
De vraag of de wiskunde een wetenschap a priori of a posteriori is, is nog nimmer beantwoord en behoort misschien wel tot de zoogenaamde schijnproblemen. Spreker stelde zich liever de vraag wat er nu eigenlijk in feite gebeurt. Geschiedt de ontwikkeling der wiskunde, en meer speciaal van de meetkunde, zuiver buiten de ervaring om, of grijpt de ervaring bij voortduring of incidenteel in het ontwikkelingsproces in? Dit is in elk geval geen schijnprobleem. Bij de ontwikkeling van een ervaringswetenschap kan het gebeuren, dat het gelukt van het complex der ervaringen een structuurschema te ontwerpen, d.i. een stelsel van symbolen en regels, die de ervaringsfeiten afbeelden en in staat stellen voorspellingen te doen ten aanzien van den uitslag der experimenten. Een ervaringscomplex met volledig structuurschema heet volledig gemathematiseerd en het schema heet de wiskunde van het complex. De rekenkunde, de euclidische meetkunde, de klassieke mechanica, de relativiteitsmechanica en de quantenmechanica, zijn voorbeelden van volledige en minder volledige structuurschemata. Er is een streven deze schemata op den duur te vereenigen tot een enkel schema, dat dan het geheel der schematiseerbare ervaringsfeiten zou moeten afbeelden. Dit wordt mogelijk door de groote mate van soepelheid en beweeglijkheid, die de schemata bezitten.
Zoo ontstonden sinds het begin der negentiende eeuw uit de euclidische meetkunde door axiomawijziging (buiten de ervaringen om) tal van andere meetkunden, die voorloopig los naast elkaar stonden en eerst in 1872 door F. Klein werden geklassificeerd. Iedere meetkunde bleek te behooren tot een bepaalde, hetzij eindige, hetzij (bij de Riemannsche meetkunde) oneindige Liesche groep en bij iedere zoodanige groep behoorde een meetkunde.

EXACTE WETEN-SCHAPPEN

Het scheen, dat met de ontdekking van dit beginsel een definitieve afsluiting bereikt was. In 1916 kwam er echter een nieuwe inslag van de zijde der ervaringswetenschappen, de algemeene relativiteitstheorie. Naar aanleiding van deze theorie ontwikkelden de meetkundigen het begrip pseudoparallelisme en dit begrip voerde tot een geheel nieuw soort meetkunden, de overbrengingsmeetkunden, die ook nog wel in verband staan met eindige Liesche groepen, maar op een geheel andere manier. De overbrengingsmeetkunden kunnen weer worden opgevat als specialiseeringen van een nog ruimer soort meetkunden, de in 1922 ontdekte objectmeetkunden, die weer in verband staan tot oneindige Liesche groepen.
Is het nu de taak van den mathematicus om zich aan het werk te zetten en achtereenvolgens, buiten de ervaring om, alle door het nieuwe indeelingsschema aangegeven mogelijkheden te gaan uitwerken?
Reeds de oneindigheid der denkbare gevallen zou zulk een programma onmogelijk maken, nog afgezien van het feit, dat een mathematicus geen rekenmachine, maar een mensch is, een mensch met bepaalde neigingen, staande in de maatschappij in zeker tijdsgewricht en beïnvloed door en geïnteresseerd in de groote vragen, die in dat tijdsgewricht in de verschillende andere wetenschappen rijzen. Een indeeling, welke dan ook, levert hem slechts geordend materiaal, dat hij als vrij scheppend kunstenaar ter bevrediging van een in hem levende, voornamelijk aesthetische behoefte, bewerkt, daarbij zijn onderwerpen kiezend, weliswaar naar eigen smaak en eigen aanleg, maar bovenal sterk beïnvloed door de vragen van zijn tijd op physisch, technisch of ook wel economisch gebied. Hier komt in de wiskunde zelf duidelijk het boven ieder structuurschema uitgaande element aan den dag: de eigen belangstelling, de eigen wil, het eigen kunnen van den onderzoeker bepaalt de richting van voortgang. Een formalistische schema-peuteraar is misschien een bekwaam rekenaar, maar nooit een scheppend mathematicus. De groote invloed van het emotioneele element verklaart met één slag, waarom geen deel der wiskunde op den duur gedijt zonder den vernieuwenden en richtenden invloed der ervaringswetenschappen.
Reeds onmiddellijk na 1916 ontstonden er tal van vragen, die aanleiding gaven tot nieuw meetkundig onderzoek. In de eerste plaats die naar een algemeene veldtheorie, die gravitatieveld en electromagnetisch veld vermocht te vereenigen, te welker beantwoording tal van overbrengingsmeetkunden werden gemobiliseerd.
In de tweede plaats die naar de spinverschijnselen, die eveneens tot de uitwerking van verschillende overbrengingsmeetkunden voerde. De ervaring werkte hier richtend en stimuleerend op het meetkundig onderzoek, maar bleek nog tevreden met de nu bekende en reeds zoo zeer verruimde schemata. Revolutionnair werd haar invloed pas toen het probleem der materie opnieuw aan de orde gesteld werd. Want toen bleek, dat het gewone ruimte-tijd-continuum als beschrijvingsraam in het kleine (kleiner dan 10—13 c.M.) niet te gebruiken was en dat men dus weliswaar niet met de meetkunde, maar dan toch met de tot nu beschouwde vormen van meetkunde, in het kleine moest breken. De verruimde ervaring dwong de mathematici wederom tot verruiming hunner begrippen.
Spr. behandelde kort eenige probleemstellingen en resultaten uit deze zeer recente periode (vanaf 1934) en noemt daarbij meer speciaal H. T. Flint, Y. Mimura, A. March, D. van Dantzig en M. Born. Alles is nog zeer vaag en in ontwikkeling en men kan alleen zeggen, dat er een streven schijnt te zijn naar een soort van 0-0-dimensionale „ruimte", waarvan de „punten" ten deele met voldoend groote gebieden der ruimte-tijd-wereld correspondeeren, maar waarin te kleine gebieden geen correspondeerend „punt" vinden. In die 0-0-dimensionale „ruimte" zullen de golffuncties der toekomstige golfmechanica zich moeten ontplooien, indien men althans in dat stadium nog van golffuncties zal willen spreken. In elk geval staat er iets zeer buitengewoons te wachten, een nieuwe meetkunde, niet geboren uit abstracte bespiegelingen alleen, maar als structuurschema der ervaarbare werkelijkheid geboren in en uit den practischen strijd om de beheersching der natuurverschijnselen.
Ten slotte geeft spreker als zijn meening te kennen, dat dit alles tegen allen schijn in van de meest practische beteekenis is. Onze geheel moderne cultuur berust, wat de technische zijde betreft, op de mogelijkheid energie te winnen en in bruikbare vormen om te zetten. De totale waterkracht op de wereld is betrekkelijk gering en zou niet voldoende zijn om de behoefte van Europa alleen te dekken, indien in Europa het verbruik per hoofd zoo groot was als dat in de Vereenigde Staten in 1925. Zeer ruime schattingen ten aanzien van den beschikbaren energievoorraad in den vorm van kolen en olie voeren bij een toename van het verbruik van slechts ½ procent per jaar tot een levensduur van 600—725 jaren, een ontstellend cijfer, wanneer men daar den duur van de ontwikkeling van den mensch op aarde tegenoverstelt, die wel veilig op 200.000 jaren kan worden geschat. Met onzen geheelen technischen vooruitgang schijnen wij dus in een doodloopend slop geraakt te zijn, waarin wij niets anders doen dan energetisch ver boven onzen stand te leven. Tenzij er uitzicht bestond op het exploiteeren van andere energiebronnen, in het bijzonder op het ontwikkelen van bruikbare energie uit de materie zelf. Dergelijke metachemische processen zijn reeds op zeer kleine schaal in de laboratoria verwezenlijkt en zij treden vermoedelijk op zeer groote schaal op bij het opvlammen van

een nova. De vraag is of zulke processen, waarbij de omzetting van slechts 64 K.G. materie de geheele energiebehoefte van de wereld in 1925 zou kunnen dekken, ook op technische schaal en met behoorlijk rendement uitvoerbaar zijn, of dat er natuurwetten zijn, die deze mogelijkheid zoover beperken, dat er geen uitzicht op technische toepassing bestaat. Kenden we slechts de natuurwetten, die het gedrag der kleinste materiedeeltjes beheerschen, anders gezegd het structuurschema der metachemie of de meetkunde in het kleine, dan zouden wij in staat zijn een prognose uit te spreken ten aanzien van het verdere verloop van de technische periode in de geschiedenis der menschheid. Om dit structuurschema te leeren kennen zal er nog veel onderzoek noodig zijn, practisch onderzoek in de laboratoria én theoretisch onderzoek van de mathematische physici en mathematici over de geheele wereld. Over het aandeel van de wiskunde, meer speciaal van de meetkunde, in dat onderzoek, werd in deze voordracht, zij het ook kort en vaag, iets aangeduid. Het vele, dat hier bereikt is, is betrekkelijk nog zeer weinig, en nieuwe resultaten van groote theoretische en practische beteekenis staan ons wellicht reeds binnenkort te wachten.
(De Tijd - Red. K. H. A.)

12 FEBRUARI 1939

A. BELGIE. — Franco's agent te Brussel. —
De te Brussel nieuwbenoemde agent van generaal Franco, Zulueta, heeft 10 Febr. '39 aan den Belgischen minister van Buitenlandsche Zaken, Janson, zijn geloofsbrieven overhandigd.
In eenzelfde functie is, zooals reeds werd medegedeeld, door de Belgische regeering te Burgos benoemd, de heer Marcel Polain, die binnenkort naar zijn standplaats zal vertrekken. (Agence Belga)
(Vorig bericht 3644 F.)

B. SOVJET-RUSLAND. — Handelsaccoord met Polen gesloten. —
Na drie weken onderhandelen is een Poolsche delegatie, bestaande uit zeventien leden, met de Sovjetregeering tot overeenstemming gekomen inzake de onderteekening van een uitgebreid handelsaccoord. Het accoord voorziet in de behandeling op den voet van meestbegunstigde natie. De Sovjet-Unie neemt op zich, tusschen 40.000 en 50.000 ton mangaanerts te verkoopen, alsmede tabak, bontwaren, katoen en meststoffen, terwijl Polen steenkool, textielgoederen en textielmachines aan Rusland zal leveren.
(Telex-A. N. P.) **(Vorig bericht 1610 E.)**

C. ENGELAND. — Commentaren op de verklaring van premier Neville Chamberlain van 6 Februari 1939. —

Engeland. — De Daily Telegraph (cons.) schrijft: Van nu aan kan nergens meer de mogelijkheid van twijfel bestaan.

Ver. Staten. — De verklaringen van Chamberlain in het Lagerhuis zijn te Washington, met voldoening ontvangen.

Frankrijk. — Alle Fransche bladen zonder onderscheid vereenigen zich, in hun waardeering voor Chamberlains verklaring. Zoo schrijft de Matin (cons.): „De verzekering van Chamberlain aan Frankrijk heeft te meer waarde, omdat Chamberlain zich, sinds de Fransch-Italiaansche spanning over de territoriale eischen van de regeering te Rome, behoedzaam had gewacht eenige officieele verplichting op zich te nemen. De verklaring van 6 Februari moet worden beschouwd als een plechtige verplichting, waaraan de andere groote mogendheden niet zullen nalaten de waarde te hechten welke ze verdient".

Italië. — In overeenstemming met de politiek om de groote menigte in het duister te laten nopens elk risico, dat verbonden zou zijn aan Britsche vijandschap ten aanzien van de Fransch-Italiaansche wrijving, stellen de Italiaansche bladen alles in het werk om de beteekenis van de verklaring van Chamberlain van 6 Februari te verkleinen. De bladen beweren, dat de verklaring is afgelegd in antwoord op een voortdurenden Franschen druk en dat zij niet verder gaat dan vroegere verklaringen van dat soort. Zij wijzen erop, dat Chamberlain, hiermede de verklaring van Bonnet steunende, gezegd heeft: „In geval van een oorlog, waar beide landen bij betrokken zijn", en niet „in geval van een oorlog." De bladen leggen dit aldus uit, dat Chamberlain hiermede het terrein der Britsche samenwerking in Frankrijk beperkt tot een oorlog, welke ontstaat uit een breuk van reeds bestaande verdragsrechten.
In gezaghebbende kringen te Rome onthoudt men zich van commentaar, doch, nu de verklaring volgt op de „bom" uit het Witte Huis van de vorige week, zijn deze kringen zonder twijfel onder den indruk van de teekenen, welke wijzen op een groeiende solidariteit tusschen de democratieën.

Duitschland. — Men beschouwt Chamberlain's verklaring als „niets nieuws meebrengende" en spant zich in om zoo min mogelijk van Chamberlain's woorden tot het Duitsche publiek te laten doordringen. De bladen publiceeren over het algemeen op de tweede of derde pagina een uittreksel uit de woorden van den premier, zonder er commentaar aan vast te knoopen.
Volgens de Börsenzeitung zijn Chamberlain's woorden het Engelsche antwoord op de herhaalde verklaringen van Fransche zijde, dat Frankrijk in geval van een conflict aan de zijde van Engeland zou staan. Dit antwoord bevestigt den staat van zaken, welke reeds was vastgesteld door het bestaande overleg tusschen de generale staven te Parijs en Londen.
(Vorig bericht 3647 D.)

D. WILLIAM BUTLER YEATS OVERLEDEN. —
De Iersche schrijver William Butler Yeats, dichter en tooneelhervormer, is op 30 Jan. '39, 73 jaar oud, te Menton overleden.
Met Yeats daalt een belangrijke figuur uit de Iersche nationale beweging ten grave; een bovenal lyrisch schrijver, die den schat van Iersche folklore en sagen, met hun mystische elementen, heeft helpen ontgraven en als „stof" koos voor zijn deels volksch bedoelde, vaak bovennatuurlijk getinte werken; een strijder voor het Iersche tooneel, dat hij heeft gediend door zijn dramatisch œuvre en als leider van het Abbey Theatre te Dublin.
In 1923 is hem de Nobelprijs voor letterkunde toegekend. (N. Rott. Courant)

E. TOONEEL. — Afscheid Anna Sablairolles. —
Anna Sablairolles, die in Groningen haar afscheidstournee begon met „Le Belle Avonture", dat ter harer eere door „De Nederlandsche Tooneelgroep" werd ingestudeerd, heeft op 7 Februari '39 haar afscheids-voorstelling gegeven in den Amsterdamschen Stadsschouwburg. Zij is bij die gelegenheid warm gehuldigd met bloemen en toespraken, die getuigden van toegenegenheid en vereering. (Telegraaf)

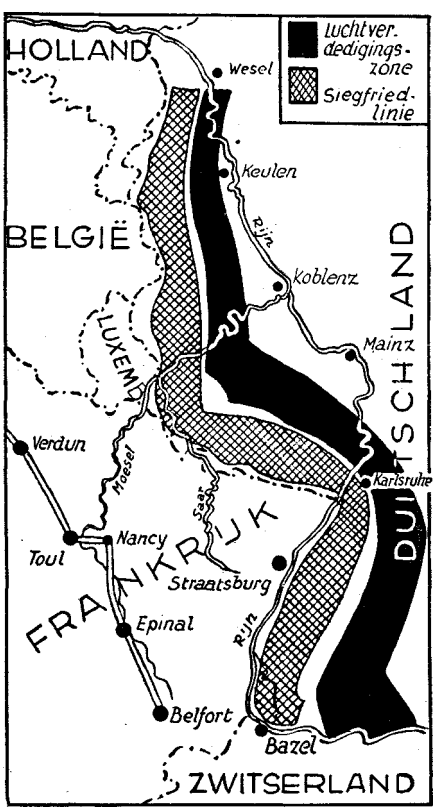
F. FRANKRIJK. — In- en Uitvoer in 1938. —
De Fransche invoer bedroeg in 1938 frs. 45.98 (v. j. frs. 42.38) milliard; de uitvoer frs. 30.58 (v. j. frs. 23.90) milliard. Het invoeroverschot bedroeg frs. 15.40 (v. j. 18.48) milliard.
(Keesings Financieel Archief) **(Vor. ber. 3386 A.)**

G. GROOT-DUITSCHLAND. — Evangelische Kerkenbond. - Ds. Müller van zijn ambt ontheven. —
Ds. Müller, die ds. Niemöller als hoofd van de evangelische oppositie was opgevolgd, is op 9 Februari door het consistorie van zijn ambt ontheven, in verband met zijn vredesgebeden gedurende de Septembercrisis. (Telex-A. N. P.)
(Vor. ber. Evang. Kerkenbond 3613 C.)

H. GROOT-DUITSCHLAND. — De schaarschte aan diverse levensmiddelen. —
De Deutsche Volkswirt bevat een aanwijzing, dat de tegenwoordige schaarschte aan boter, vet, eieren, vleesch en koffie in Duitschland zich binnenkort wellicht ook zal doen gelden voor andere artikelen. Het blad verwijst naar het feit, dat Berlijnsche huisvrouwen onlangs des morgens en des middags in rijen voor de kruidenierswinkels gestaan hebben in de hoop een beetje koffie te kunnen bemachtigen.
In een rij staan, aldus de Deutsche Volkswirt, doet onnoodig pijnlijke herinneringen herleven en is niet alleen de meest onjuiste, doch ook de meest oneconomische vorm van goederenverdeeling. De voorzichtige verbruiker is gedwongen, op de ongunstigste uren van den dag energie en tijd te verspillen om een min of meer willekeurige portie te verkrijgen. Indien hij niet bereid is dit offer te brengen, of anderen daarvoor te betalen, zal hij honger moet lijden.

Wat gebeurt met de koffie, kan evengoed met andere artikelen gebeuren. Als gevolg van invoerveranderingen zou het kunnen gebeuren, dat de voorraden niet op het peil van 1938 kunnen worden gehouden. In dit geval zou de beste methode zijn het thans voor boter geldende systeem uit te breiden, waarbij iedere verbruiker een boterkaart heeft en iedere week zijn portie bij denzelfden winkelier kan afhalen, die aanteekening houdt van de verstrekte hoeveelheid. Dit systeem, aldus de Deutsche Volkswirt zou voorkomen, dat hamsteraars van den eenen winkel naar den anderen gaan en de voorraden opkoopen. Onder de goederen welke het blad noemt, komen voor sigaretten en suiker. (Deutsche Volkswirt - N. R. Crt.)

A. **GROOT-DUITSCHLAND. — Een „Siegfriedlinie" in de lucht. —**
Het nieuwe nummer van het Duitsche militaire tijdschrift „Wehrmacht", bevat voor den eersten keer eenige bijzonderheden over de nieuwe luchtverdedigingsmaatregelen aan de Duitsche westelijke grenzen. Volgens de begeleidende kaart beslaat de „veiligheidszone" een breed gebied achter de „Siegfriedlinie" van het uiterste noorden bij de Nederlandsche grens, tot aan de Zwitsersche grens in het zuiden.

De bedoeling is, mogelijke aanvallende vliegtuigen reeds in het grensgebied op te vangen en onschadelijk te maken, aldus luitenant-generaal Kitzinger, de schrijver van het artikel. Hiervoor heeft men zijn toevlucht genomen tot drie verdedigingsmiddelen: luchtafweergeschut, ballon-versperringen en jagervliegtuigen. Zwaar en licht luchtafweergeschut zijn in het geheele gebied zoodanig opgesteld, dat hun draagwijdte elkaar aanvult. Zoeklichtbatterijen kunnen het geheele gebied in een zee van licht zetten. Op alle belangrijke punten van militair belang zijn ballon-versperringen gereed gemaakt, om zoogenaamde „lucht-mijnvelden" te vormen. Eskaders jagervliegtuigen zouden gereed staan om elken mogelijken bommenwerper aan te vallen, die desondanks verder zou kunnen doordringen. Bovendien is een uitgebreid waarschuwingsstelsel georganiseerd.

De luchtafweerbatterijen zijn op auto's of rails opgesteld en zouden zoodoende snel naar elk bedreigd punt kunnen worden gezonden. Tot dit doel zijn ook een aantal wegen in dit gebied aangelegd. Generaal Kitzinger is van meening, dat elke poging tot aanval in de kiem kan worden gesmoord of worden afgeslagen. (Telegraaf - Het Volk)
(Vor. ber. Leger, Vloot en Luchtmacht 3626 D.)

B. **SOVJET-RUSLAND. — Cijfers betreffende de staal- en ijzerproductie in het jaar 1938. —**
De staal- en ijzerproductie van de Sovjet-Unie bedroeg in het jaar 1938: 15 millioen ton ruw ijzer, 18 millioen ton staal, 13½ millioen ton wals-staal. Er werden ca. 50.000 tractors, 23.000 maai-dorschmachines en meer dan 200.000 automobielen vervaardigd. (F. S. U. News Service) **(V. b. Productie 3629 E.)**

13 FEBRUARI 1939

C. **NEDERLAND. — Eerste Kamer. - Begrooting van Defensie. —**
Aan de Memorie van Antwoord aan de Eerste Kamer over het ontwerp van wet tot vaststelling van hoofdstuk VIII (departement van Defensie) der Rijksbegrooting voor het dienstjaar 1939 is het volgende ontleend:
Ook de minister sluit niet de oogen voor den zwaren financieelen en economischen last, door de steeds hoogere uitgaven ten behoeve van de bewapening op de volkeren gelegd, maar dan moge hij er toch op wijzen — evenals zulks door verscheidene andere leden is gedaan — dat die last voor het Nederlandsche volk, hoe zwaar ook, toch belangrijk minder zwaar is dan voor tal van andere volken, mede gelet op de omstandigheid, dat Nederland als groote koloniale mogendheid naast een weermacht voor de verdediging te land mede moet kunnen beschikken over voldoende maritieme weermiddelen.
De meening van enkele leden, dat alleen een stelsel van „collectieve defensie" voor ons land een aanmerkelijke kans op beveiliging zou opleveren, kan niet worden gedeeld.
De meening, dat de waarschijnlijkheid uiterst gering is, dat onze weermacht eenige preventieve werking zou kunnen uitoefenen, kan de minister evenmin deelen.
Reeds is door de betrokken instanties nauwkeurig nagegaan in hoeverre versnelling van de mobilisatie in het algemeen, en in het bijzonder van die van de troepen bestemd voor de uitwendige veiligheid, practisch mogelijk moet worden geacht. Op grond daarvan zijn in het systeem enkele wijzigingen aangebracht, waardoor eenige versnelling kan worden verkregen.
Het ligt in de bedoeling — voor zoover zulks nog niet is geschied — het materieel, dat bestemd is voor de luchtverdediging van de groote centra, in de nabijheid van die centra op te leggen. (N. R. Crt.)
(Vor. ber. Defensie 3606 C.; Begrooting 3560 B.)

D. **JAPAN. — „Partij voor de vernieuwing van Oost-Azië" gevormd. —**
Omtrent de vorming van een nieuwe partij door de fusie van de Sociale Massapartij en de Tohokai wordt nog gemeld, dat de nieuwe partij „Koa Kokuminto", d.w.z. „Partij voor de vernieuwing van Oost-Azië", gedoopt is. Zij zal in het bijzonder actie voeren tegen den „klassenstrijd en het egoïsme", en zij streeft naar „vereeniging van alle nationale krachten onder leiding van den Keizer".
Haar leider is een zekere Sogei Nakano.
Deze staat bekend als een groot bewonderaar van Hitler, dien hij verleden jaar te Berlijn een bezoek heeft gebracht. Hij is voorstander van een soort staatssocialisme volgens fascistisch recept.
(Deutsches Nachrichtenbüro)

A. NEDERLAND. — Onze buitenlandsche handel in 1938, ook met Nederl. Oost-Indië. —

Aan de bespreking van het Centraal Bureau voor de Statistiek van den buitenlandschen handel van Nederland in 1938 is het volgende ontleend:

De invoer van Nederland bedroeg in 1938 *f* 1415 (v. j. *f* 1550) millioen en de uitvoer *f* 1039 (v. j. *f* 1148) millioen. Het invoeroverschot bedroeg dus in 1938 *f* 376 (v. j. *f* 402) millioen.

Prijsdaling en vermindering van de in den handel omgezette hoeveelheden waren oorzaak, dat het jaar 1938 zoowel voor den invoer als voor den uitvoer lagere totaalcijfers doet zien.

Het percentage van den invoer, gedekt door uitvoer, bleef nagenoeg onveranderd: 73.4 over 1938 tegen 74.1 over 1937.

Naar het gewicht ging de uitvoer sterker terug dan de invoer. De uitvoer daalde van 16 millioen ton tot 14.4 millioen ton of 10% en de invoer van 23.5 millioen ton tot 22.8 millioen ton of bijna 3%.

Wat den export betreft, daalde het gewicht evenredig met de waarde, m.a.w. de gemiddelde exportprijs van alle goederen onderging ten opzichte van 1937 practisch geen verandering. Daar bij den invoer de waardedaling grooter was dan de vermindering in de hoeveelheid, beteekent dit een lageren importprijs voor 1938 in vergelijking met 1937. De daling van het prijspeil komt dus uitsluitend tot uitdrukking bij den invoer.

Tegenover een belangrijke daling naar gewicht en waarde van de onbewerkte en gedeeltelijk bewerkte goederen, staat een geringe stijging van de bewerkte goederen.

De invoer uit **Duitschland** bedroeg *f* 301 (v. j. *f* 327) millioen en de uitvoer naar dat land *f* 154 (v. j. *f* 176) millioen. Het invoeroverschot bedroeg dus *f* 147 (v. j. *f* 151) millioen.

De invoer uit **België en Luxemburg** bedroeg *f* 162 (v. j. *f* 180) millioen en de uitvoer naar die landen *f* 106 (v. j. *f* 126) millioen. Het invoeroverschot beliep dus *f* 56 (v. j. *f* 54) millioen.

De buitenlandsche handel met België en Luxemburg is in vergelijking met 1937 met ruim 12% teruggeloopen.

De invoer uit **Engeland** bedroeg *f* 115 (v. j. *f* 129) millioen en de uitvoer naar dat land *f* 234 (v. j. *f* 248) millioen. Het uitvoeroverschot bedroeg dus *f* 119 millioen (onv.).

De gewichtsvermindering van den invoer uit Engeland vindt haar oorzaak hoofdzakelijk in de daling van den invoer van steenkolen van 895.8 tot 738.8 millioen K.G. en ijzer, staal en werken daarvan van 74.9 tot 39.9 millioen K.G. Van grooten invloed op het waardecijfer was de vermindering van den import van garens en manufacturen, resp. van 16.2 tot 9.3 millioen K.G. en 18.8 tot 14.3 millioen K.G. De achteruitgang van deze twee goederengroepen is alleen al verantwoordelijk voor een daling van ca. *f* 12 millioen. De stijgingen zijn meest niet zeer belangrijk.

De invoer uit **Frankrijk** bedroeg *f* 65 (v. j. *f* 60) millioen en de uitvoer naar dat land *f* 60 (v. j. *f* 76) millioen. Het invoeroverschot beliep *f* 5 (v. j. uitvoeroverschot *f* 16) millioen.

Spanje. De invoer uit dat land bedroeg *f* 4 (v. j. *f* 8) millioen en de uitvoer naar Spanje *f* 8 (v. j. *f* 19) millioen. Het uitvoeroverschot beliep *f* 4 (v. j. *f* 11) millioen.

Italië. De invoer uit Italië bedroeg *f* 13 millioen (onv.) en de uitvoer naar Italië *f* 12 millioen (onv.). Het invoeroverschot bedroeg dus onveranderd *f* 1 millioen.

De invoer uit **Zwitserland** bedroeg *f* 21 (v. j. *f* 17) millioen en de uitvoer naar Zwitserland *f* 21 (v. j. *f* 25) millioen. Het uitvoeroverschot beliep vorig jaar *f* 8 millioen.

Afgezien van de belangrijke daling van den invoer uit Zwitserland van chemicaliën (van 6.8 tot 3.3 millioen K.G.) kan van het meerendeel der goederen een stijging geconstateerd worden.

De invoer uit **Rusland** bedroeg *f* 32 (v. j. *f* 40) millioen en de uitvoer naar Rusland *f* 23 (v. j. *f* 22) millioen. Het invoeroverschot beliep *f* 9 (v. j. *f* 18) millioen.

Nederlandsch-Indië. — De invoer uit Nederlandsch-Indië bedroeg *f* 102 (v. j. *f* 126) millioen en de uitvoer naar dat land *f* 100 (v. j. *f* 94) millioen, zoodat het invoeroverschot *f* 2 (v. j. *f* 32) millioen bedraagt.

Een belangrijk aandeel in de vermindering van de waarde van den invoer heeft de post andere ertsen (voornamelijk tinerts), waarvan de invoerwaarde daalde van *f* 48.7 tot *f* 32.5 millioen. Afgezien van de vermeerdering van den uitvoer van vaartuigen en vliegmachines (van 17.0 tot 29.7 millioen K.G.), hetgeen tevens een groote vermeerdering van de waarde meebracht (van *f* 8.8 tot *f* 14.8 millioen), kon de uitvoer alleen van baksteen aanzienlijk toenemen. Voorts steeg de export van koolteerproducten.

Vereenigde Staten. — De invoer uit de Ver. Staten bedroeg *f* 153 (v. j. *f* 136) millioen en de uitvoer naar dat land *f* 37 (v. j. *f* 58) millioen. Het invoeroverschot beliep dus *f* 116 (v. j. *f* 78) millioen.

De misoogst van maïs in Argentinië, gepaard gaande met een minder gunstige Argentijnsche tarwe-oogst en de overvloedige oogsten in de Vereenigde Staten, waren oorzaak van een groote verschuiving in de herkomst van tarwe en maïs. Daardoor kon de invoer uit de Ver. Staten van tarwe en maïs zeer aanzienlijk stijgen (resp. van 135.1 tot 285.5 millioen K.G. en van 20.7 tot 370.1 millioen K.G.).

In vergelijking hiermede zijn de andere verschuivingen in den invoer van weinig beteekenis. (Centraal Bureau v. d. Statistiek)

(Vorig bericht 3620 B.)

14 FEBRUARI 1939

B. AUSTRALIE. — Mandaat Nieuw-Guinea wordt niet meer afgestaan. —

Hughes, de Australische minister van Buitenlandsche Zaken, heeft verklaard, dat Australië Nieuw-Guinea onder alle omstandigheden wil behouden omdat dit eiland Australië beheerscht. Het is waar, dat Australië Nieuw-Guinea alleen op grond van een Volkenbondsmandaat bezit, maar het heeft in den wereldoorlog veel offers gebracht en daarvoor in ruil feitelijk alleen Nieuw-Guinea gekregen. Australië heeft den Volkenbond beloofd Nieuw-Guinea niet te versterken, maar indien het mandaat ten uitvoer wordt gelegd en Nieuw-Guinea wordt ontwikkeld, sluit het in, dat het ook verdedigd moet kunnen worden. (Alg. Handelsblad)

(Vor. ber. Kaartje 3046 A.)

C. AUGUSTA DE WIT OVERLEDEN. —

In den ouderdom van 74 jaar is op 10 Febr. '39 te Baarn, waar zij de laatste jaren verblijf hield, overleden de bekende schrijfster Augusta de Wit.

Anna Augusta Henriette de Wit is geboren te Siboga (op Sumatra). Na de H.B.S. te Utrecht te hebben doorloopen, bezocht zij het Bedford College te Londen en het Girton College te Cambridge. Zij was leerares aan de H.B.S. te Batavia en litterair medewerkster aan de Javabode en enkele Nederlandsche dagbladen.

Tot haar bekendste boeken behooren: „Facts and Fancies about Java", waarvan de Nederlandsche uitgave in 1904 is verschenen, „Verborgen Bronnen", „Orpheus in de Dessa", „De Godin die Wacht", „Het dure moederschap", „Natuur en menschen in Indië", „De wake bij de brug", „Drie vrouwen in het Heilige Woud", „De avonturen van den Muzikant", „De wijdere wereld" en „Gods goochelaartjes".

(Nieuwsblad v. h. Noorden)

D. NEDERLAND. — Eerste Kamer. - Noodwetje betreffende wilde bussen aangenomen. —

Het noodwetje in zake de wilde bussen is op 9 Febr. 1939 in de Eerste Kamer met 19 tegen 14 stemmen aangenomen. (Nieuwe Rotterd. Courant)

(Vorig bericht 3593 F.)

E. VEREENIGDE STATEN. — Scheuring onder Duitsche organisaties. —

Het „Steuben-genootschap", de belangrijkste vereeniging van Amerikaansche staatsburgers van Duitsche afkomst, heeft de betrekkingen met de „Deutsch-Amerikanische Konferenz", die het meerendeel der Duitsche organisaties te New York omvat, verbroken. Het „Steuben-genootschap" geeft als reden van dit besluit op, dat de „Deutsch-Amerikanische Konferenz" beginselen wilde opdwingen, die niet vereenigbaar zijn met de in de Vereenigde Staten gehuldigde vrijheidsbeginselen. (Telex-A. N. P.)

F. NOORWEGEN. — Begrooting 1939-'40. —

De begrooting voor het dienstjaar 1939-'40 is op 13 Jan. '39 door den minister van Financiën, Bergsvik, bij het Storting ingediend.

Het totaal der begrooting bedraagt kr. 635.5 millioen of kr. 69.7 millioen meer dan de begrooting van het loopende jaar. Het grootste deel van deze vermeerdering is bestemd voor het aanleggen van wegen, spoorwegen, verbetering van het electriciteitsnet, uitbreiding van het telegraaf- en telefoonnet, het bouwen van huizen, landbouwkolonisatie aan de kust e.d. Over een tijdvak van drie jaar wil men hiervoor kr. 100 millioen ter beschikking stellen, waarvan kr. 40 millioen gedurende 1939-'40. (Telex-A. N. P.)

(Vor. ber. Begrooting 2129 C.)

E. ITALIE. — Nieuw Handelsverdrag met Duitschland. —

Op 13 Febr. '39 is in het paleis Chigi te Rome een nieuw handelsverdrag tusschen Italië en Duitschland geteekend, waarbij o.a. de netelige kwesties, ontstaan door de inlijving van verschillende gebieden, werden opgelost. Het verdrag wordt een economisch fundament voor de as Rome—Berlijn genoemd.

(N. Rott. Crt.) **(Vor. ber. 3290 E.)**

A. NEDERLAND. — Tweede Kamer. - Recht van vereeniging. - Verklaring van minister Goseling van 9 Februari 1939. —

Het ontwerp (herziening der bepalingen recht van vereeniging en vergadering) bepaalt o.a., dat de politie vrijen toegang heeft: 1e tot alle openbare vergaderingen en 2e tot niet-openbare vergaderingen van meer dan tien personen, uitsluitend of mede door vreemdelingen bijgewoond. Tegen dit laatste (nieuwe) punt (2e) had o.a. mr. Joekes ernstig bezwaar gemaakt; de Minister heeft nu de bepaling aldus aangevuld, dat dit recht van toegang tot niet-openbare vergaderingen alleen geldt „indien het belang der openbare orde dat bepaaldelijk vordert", zoodat er een ernstig motief dient te zijn.

Het doel van het ontwerp is — zoo schetste de minister — voornamelijk de preventieve werking ervan, ten aanzien van alle vereenigingen. Welke vereenigingen verboden zullen zijn, moet de rechter bepalen. Dit geldt ook voor den Nieuw-Malthusiaanschen Bond. De rechter dus bepaalt, of een vereeniging in strijd komt met de goede zeden. Op de vraag, hoe het begrip „goede zeden" wordt opgevat, antwoordde de Minister voor zichzelf: volgens de christelijke moraal. Maar — herhaalde de Minister — de beslissing is bij den rechter. Wat de vreemdelingen betreft vond de Minister het noodzakelijk, dat alle vormen van steun aan staatkundige vereenigingen zouden worden verboden, ook de financieele steun. Vindt men dit nu zoo erg? vroeg de Minister, dat een vreemdeling geen geld mag geven aan een politieke partij? Een Nederlander, die zich in het buitenland vestigt, mag vandaar uit wèl geld blijven sturen; dit valt niet onder de formule, dat die vereeniging haar werk niet tot het buitenland mag uitstrekken.

Onze Nederlandsche vereenigingen — zei de Minister — moeten blijven „van vreemde smetten vrij".

Zij mogen gerust contact houden met geestverwanten elders, zij mogen alleen hun arbeid niet „uitstrekken tot" het buitenland, en dit gebeurt tegenwoordig. Om dit aan te toonen liet de Minister een orgaan van de N.S.B. zien, dat in Duitschland verschijnt voor de aldaar wonende Nederlanders, zoo iets zal voortaan niet meer mogen, voor geen enkele partij. (Avondpost)

(Vor. ber. Min. Goseling 3643 D.; Vereenigingsrecht 3279 G.)

B. H.M. DE KONINGIN. — Geestelijke en moreele herbewapening. - Conferentie met de Commissarissen der Koningin. —

Men meldt van officieele zijde:

H.M. de Koningin heeft 10 Februari ten paleize Noordeinde te Den Haag, een bijeenkomst gehouden met de Commissarissen der Koningin in de provinciën, ter bespreking van de mogelijkheden, welke zouden kunnen leiden tot practische uitvoering van de denkbeelden ten grondslag liggend aan de geestelijke en moreele herbewapening.

De Minister van Binnenlandsche Zaken was bij deze bijeenkomst tegenwoordig. (Het Vaderland)

(Vorig bericht 3630 C.)

C. NEDERL. OOST-INDIE. — Landsmiddelen in 1938. —

De opbrengst van de landsmiddelen in 1938 bedroeg *f* 508.100.000 tegenover *f* 515.400.000 in 1937. (Aneta)

(Vorig bericht 3195 E.)

15 FEBRUARI 1939

D. NEDERL. OOST-INDIE. — De nijverheid in 1938.

Het hoofd van de afdeeling Nijverheid van het departement van Economische Zaken, deelde het volgende mede: Het jaar 1938 is voor de nijverheid in Nederlandsch-Indië algemeen bevredigend geweest. Het jaar 1937 zette in met een stijging, welke echter niet gehandhaafd bleef, zoodat ook in Indië, evenals overal elders, een kleine inzinking viel waar te nemen. De klein-nijverheid heeft haar positie beduidend verstevigd. De gunstige ontwikkeling wordt vooral bevorderd door betere verkeersmogelijkheden, door het onderwijs en door het bevolkingsaccres.

Betreffende de midden-nijverheid merkte het hoofd van de afdeeling, de heer Sitsen, op, dat de verschillende fabrieken, b.v. die van de zeepindustrie, het hier te lande verloren afzetgebied door een grooteren export goedmaakten, terwijl de jongere fabrieken, o.a. de margarinefabrieken hun afzetgebied hier te lande in 1938 zeer belangrijk uitbreidden.

Ook de groot-nijverheid geeft door talrijke reeds voltooide of nog uit te voeren uitbreidingen een veel beter beeld dan eenige jaren terug.

Uit alles blijkt vooral hoe in Nederland de ambitie en durf om hier te lande iets te ondernemen, toenemen.

De volgende percentages leveren een weergave van het deel der consumptie, dat volgens de taxatie hier te lande wordt gefabriceerd: margarine 40, biscuit 45, suikerwerk 60, sigaren 80, sigaretten 92, verbandwatten 30, geraffineerde zwavel 20, ijzer-vitriool 80, strijkklare verf 75, zeep 72, asbest cementplaten 16, glas 9, triplex-kisten 6, looierijen 70, schoenen 60, ander leerwerk 70, pajongs 38, houtvrij papier 27, gietijzeren oostpannen 90, rijwielen 35, flashlights 40, sigarenaanstekers 80, textiel 6.

De buitengewesten namen van de nijverheid op Java in 1935 45 millioen af, in 1936 56 millioen, in 1937 82 millioen en in 1938 75 millioen. De daling in 1938 is in hoofdzaak te wijten aan prijsverlaging.

De cijfers van den invoer van Ned.-Indië werden door deze grooter wordende afneming in belangrijke mate beïnvloed, hoewel geen verminderingen, doch verschuivingen zijn ontstaan. (Aneta)

E. PETROLEUM. — Geschatte Wereldpetroleumproductie. (In duizenden tonnen). —

	1938	1937	1936	Verschil in % 1937-'38
Ver. Staten . .	164.740	173.734	149.289	— 5.2
Rusland . . .	29.300	28.397	27.416	+ 3.2
Venezuela . . .	27.740	27.723	22.939	—
Iran	10.000	10.330	8.329	— 3.2
Nederl.-Indië . .	7.300	7.189	6.387	+ 1.5
Roemenië . .	6.600	7.147	8.701	— 7.7
Mexico	4.800	6.751	5.943	— 28.9
Irak	4.250	4.314	4.070	— 1.5
Columbia . . .	2.980	2.904	2.677	+ 2.6
Trinidad . . .	2.470	2.253	1.922	+ 9.6
Argentinië . . .	2.370	2.282	2.211	+ 3.9
Peru	2.100	2.319	2.323	— 9.4
Bahrein . . .	1.150	1.061	639	+ 8.4
Burma	1.060	1.083	*	— 2.1
B. Borneo . . .	895	793	703	+ 12.9
Canada . . .	940	366	201	+156.8
Duitschland . .	625	486	445	+ 28.6
Polen	507	501	511	+ 1.2
Britsch-Indië . .	365	298	1.366	+ 22.5
Japan	360	368	341	— 2.2
Ecuador . . .	290	280	268	+ 3.6
Egypte	220	170	178	+ 29.4
Andere landen .	300	226	271	+ 32.7
Totaal	271.362	280.975	247.130	— 3.4

* In Br.-Indië opgenomen. (Telegraaf)

(Vor. ber. Productie 2863 A.)

F. NEDERLAND. — Minister Patijn's verklaring inzake den Volkenbond. - Ons land zal geen doortocht verleenen. - Onze betrekkingen met Duitschland. —

In de Memorie van Antwoord aan de Eerste Kamer inzake de begrooting van Buitenlandsche Zaken voor 1939 deelt minister Patijn op 7 Februari o.a. het volgende mede met betrekking van de verhouding van ons land tot den Volkenbond.

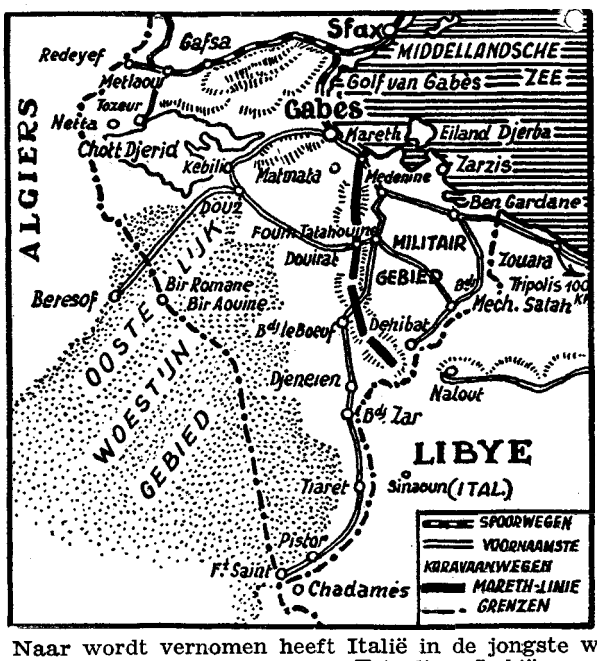
De minister deelt de opinie, dat doelbewust moet worden gestreefd naar de instandhouding van het instituut van den Volkenbond. De politiek van de Nederlandsche regeering, die juist er naar streeft om de gevaren, die het Volkenbondslidmaatschap onder de huidige constellatie voor de kleine mogendheden zou kunnen medebrengen, te ondervangen op andere wijze dan door den Bond den rug toe te keeren, geeft hiervan blijk. Ook de regeering acht, naar zij bij herhaling heeft doen blijken, de veiligheid der kleine staten het best gewaarborgd door een deugdelijk stelsel van collectieven bijstand.

Gaarne geeft de minister dan ook opnieuw de verzekering, dat de regeering elke gelegenheid zal aangrijpen om te komen tot een herleving van dit beginsel. Daarbij moet echter met de mogelijkheid worden rekening gehouden dat, juist teneinde het gestelde doel in de toekomst te kunnen verwezenlijken, het noodzakelijk zou kunnen zijn, aanvankelijk nog verder te gaan in de richting van aanpassing der thans hoogstens formeel nog geldende, doch in waarheid slechts een schijnbestaan leidende, bepalingen aan de werkelijkheid.

De minister is voornemens, om in gevallen waarin zulks met vrucht zou kunnen geschieden, het overleg met andere kleine mogendheden voort te zetten.

Ongetwijfeld laat het facultatief stellen van artikel 16 de mogelijkheid van een actieve deelneming aan een gemeenschappelijke militaire actie toe.
De minister moge echter in herinnering brengen dat, gelijk hij te Genève in zijn rede in de Volkenbondsvergadering nog eens uitdrukkelijk heeft doen uitkomen, Nederland niet bereid zal zijn tot het verleenen van doortocht, indien de staat-aanvaller een aangrenzend land zou zijn, zoodat, wanneer men gemeenschappelijke strijdkrachten over het Nederlandsch gebied zou toelaten, deze doortocht noodzakelijkerwijze zou leiden tot een botsing op dat gebied tusschen deze strijdkrachten en de weermacht van den staat-aanvaller, tengevolge waarvan Nederland tot slagveld zou worden gemaakt.
Betrekkingen met Duitschland. — Het belang van goede betrekkingen met Duitschland met nadruk door eenige leden bepleit, behoefde der regeering zeker niet te worden voorgehouden. Zij is er zich ten volle van bewust dat, afgescheiden van overwegingen van internationaal gemeenschapsgevoel, hetwelk ook in ons volk als traditie leeft, Nederlands zakelijke positie in de wereld te allen tijde zoowel waarborg als beweegreden zal vormen voor het streven naar een goede verstandhouding tot andere mogendheden en met name ook tot Duitschland. Dat omgekeerd dit streven ten opzichte van Nederland ook aan Duitsche zijde bestaat, zag de regeering met voldoening en waardeering bevestigd in de jongste rede van den rijkskanselier.
(Nieuwe Rotterd. Courant)
(Vor. ber. Mr. J. A. N. Patijn 3447 G.; Betrekkingen met Groot-Duitschland 3571 C.)

A. LYBIE. — Het Italiaansche leger versterkt. —

Naar wordt vernomen heeft Italië in de jongste weken 60.000 man troepen naar Tripoli en Lybië gezonden, hetgeen in officieele kringen niet wordt ontkend. Bij de volgende uitwisseling van militaire inlichtingen krachtens de bepalingen van het Britsch-Italiaansche verdrag, zal hiervan aan Groot-Brittannië mededeeling worden gedaan. (Telex-A.N.P.)
(Vor. ber. Lybië 3533 A.; Versterkingen 2978 A.)

B. NEDERLAND. — Onze betrekkingen met Duitschland. —
De „Berliner Börsenzeitung" schrijft:
„De Nederlandsche Minister van Buitenlandsche Zaken heeft vastgesteld, dat in Nederland en in het Duitsche Rijk goede wil tot het onderhouden van de beste betrekkingen aanwezig is. Des te bedenkelijker is het, dat uit Nederland steeds nog geruchten naar Londen worden overgebracht, dat Duitschland van plan zou zijn in Maart Nederland aan te vallen. Deze geruchten hebben de bedoeling in de eerste plaats den indruk van ontspanning, welke de rede van den Führer heeft gewekt, weg te nemen en in de tweede plaats de openbare meening van Engeland te vergiftigen ten einde een nieuwe crisisstemming te veroorzaken. Gezien de hardnekkigheid der duistere elementen zou het in het algemeen belang zijn indien van Nederlandsche zijde nogmaals een duidelijk woord zou worden gesproken".
Naar aanleiding van bovenstaand telegram kan na informatie te bevoegder plaatse worden opgemerkt, dat berichten als waarop de Berliner Börsenzeitung doelt, hier te lande onbekend zijn.
Een duidelijk woord van Nederlandsche zijde als waarop het Berlijnsche blad aandringt, is juist enkele dagen geleden gesproken door den Minister van Buitenlandsche Zaken in de Memorie van Antwoord inzake de begrooting voor 1939, in de uitvoerige paragraaf welke daarin aan de betrekkingen tusschen Duitschland en Nederland werd gewijd en welke in de Nederlandsche pers in extenso is afgedrukt. De tekst van dit regeeringsstuk, opgenomen in de Nederlandsche bladen van 7 Februari stond te zelfder tijd ter beschikking van het officieele Duitsche Nieuwsbureau. Men zou er zich dus over moeten verbazen, indien de Berliner Börsenzeitung daarvan tot heden nog geen kennis heeft gedragen. (Alg. Handelsblad)
(Vorig bericht 3659 F.)

16 FEBRUARI 1939

C. NEDERL. OOST-INDIE. — Geen nieuwe Indische pensioenkorting. —
Alle omstandigheden in aanmerking genomen, daarbij ook gelet op het in vergelijking met de ernstigste crisisjaren niet onbevredigend peil der middelen, kan minister Welter geen termen vinden voor de door sommige Tweede-Kamerleden bepleite wederinvoering van de alleen voor een noodtoestand van de Indische financiën door den wetgever aanvaarde pensioenkorting. Aldus een van minister Welter's mededeelingen in de Memorie van Antwoord over de Indische begrooting op 8 Febr. '39. (Alg. Handelsblad)
(Vor. ber. Pensioenen 3025 B.)

D. NEDERLAND. — Onze premier, Dr. H. Colijn, verdedigt zijn beleid in de Eerste Kamer. —
Minister-president dr. H. Colijn heeft op 9 Febr. '39 in de Eerste Kamer zijn beleid verdedigd. Wij ontleenen aan zijn uiteenzettingen het volgende:
Wat onze zelfstandigheidspolitiek betreft, wij doen het uiterste om onze zelfstandigheid te handhaven. Nederland en Ned.-Indië liggen beide in stormhoeken van de wereld. Een verschil tusschen wat we financieel kunnen doen en wat we zouden behooren te doen, blijft altijd aanwezig. Doch binnen de beperkte grenzen van onze financiën wordt het mogelijke gedaan.
Thans overgaande tot de opmerkingen van sociaal-democratischen aard, zegt spr., dat men de leerlingenschaal als een soort stormram tegen het kabinet gebruikt. Deze schaal is niet door het tegenwoordige kabinet, doch door het Kabinet-Ruys ingesteld. Zij dateert van 1932. Daarom kan spreker niet inzien, dat de actie zuiver zakelijk is. Veeleer gelooft hij aan politieken opzet.
Wanneer een minister van Onderwijs verklaart, dat hij niet in staat is, in de leerlingenschaal wijziging te brengen wegens financieele bezwaren, dan spreekt hij namens het kabinet. Wat zou men er van zeggen indien in die omstandigheden de minister van Onderwijs heen ging en de andere leden van het kabinet bleven rustig zitten? Spr. meent, dat deze zaak thans voldoende duidelijk is.
Ten opzichte van de arbeidsverzekering is sprekers standpunt niet veranderd.
Met het verwijzen naar andere landen ten opzichte van de werkloosheidsbestrijding moet men nu eindelijk eens ophouden. Amerika heeft ondanks het gebruik van middelen — met nauwelijks uit te spreken financieele bedragen — nog tien millioen werkloozen, d.i. naar verhouding tweemaal zooveel als Nederland.
Engeland heeft een even groot percentage als wij, Zweden verkeert in bijzondere omstandigheden door zijn bewapeningsindustrie, welke tegenwoordig overbezet is.
De koopkrachttheorie moet spr. als werkloosheidsbestrijdingsmiddel afwijzen.
Uitvoering van openbare werken kan de oplossing niet brengen, hoewel zooveel mogelijk op dit gebied wordt verricht.
Het plan-Westhoff is niet te beschouwen als een doktersrecept, doch als een opsomming van mogelijkheden. De regeering zal daaruit kiezen, wat zij het meest gewenscht acht.
In het tweede halfjaar 1938 zijn niet minder dan 9265 werkverschaffingsobjecten goedgekeurd.
De werkloosheid is op niet geringe wijze dalende. In October 1936 waren er 394.000 werkloozen, in October 1938 was dit aantal gedaald tot 315.700, een vermindering derhalve met ± 80.000 personen. Bovendien heeft het bedrijfsleven in die twee jaar tweemaal 35.000 nieuwe werkkrachten geabsorbeerd, zoodat in die twee jaren hier te lande uiteindelijk ongeveer 150.000 personen aan den arbeid zijn gekomen.
Een onderzoek naar de verdere opruiming van krotwoningen is gaande.
Voortdurend moeten nieuwe maatregelen worden afgewogen tegen de financieele mogelijkheden. Dit maakt het besturen zoo uitputtend.
De politiek, waarbij men eenerzijds beweert, dat minister De Wilde en spreker de gevangenen van Rome zijn en anderzijds, dat de katholieken door hen zijn gekluisterd, noemt spr. niet slechts een kleine, doch ook een vieze politiek, waarbij spr. wijst op wat hij noemt nationaal-socialistische verdwazing.
(Het Vaderland)
(Vor. ber. Dr. H. Colijn 3570 A.)

A. **HONGARIJE. — Kabinet-Imrédy afgetreden. —**
Het kabinet-Imrédy is op 15 Febr. '39 afgetreden. Het Hongaarsche telegraafagentschap publiceert omtrent het aftreden van het kabinet het volgende officieele communiqué:
De leden van de regeering zijn op 15 Februari in ministerraad bijeengekomen en hebben op voorstel van Imrédy besloten den Rijksbestuurder het ontslag van het kabinet aan te bieden. Na den ministerraad is Imrédy door den Rijksbestuurder ontvangen. Hij heeft hem toen het ontslag van de regeering overhandigd. Horthy heeft het ontslag aanvaard en het kabinet belast met de afdoening der loopende zaken. Minister-president Imrédy heeft zijn aftreden gemotiveerd met te wijzen op zijn Joodsche voorouders. Een van zijn overgrootouders van moederszijde was Jood. Imrédy had eenigen tijd zijn Joodsche afkomst ontkend.
De Kamer, welke bijeen zou komen ter bespreking van de „Jodenwet" van Imrédy, is sine die verdaagd om redenen van binnenlandsche politiek.
(Telex-A. N. P.) **(Vor. ber. Kabinet 3558 D.)**

B. **TSJECHO-SLOWAKIJE. — De positie der Duitschers. —**
Tijdens een zitting van de fractie der Duitsche nationaal-socialistische afgevaardigden en senatoren heeft de voorzitter, afgevaardigde Ernst Kundt, op 13 Februari o.m. verklaard, dat het een dwaling zou zijn te veronderstellen, dat het den Duitschers in Tsjecho-Slowakije thans beter gaat dan voor 1 October 1938. Men heeft door de verschillende methoden en zelfs met behulp van twee regeeringsverordeningen de Duitschers uit de bedrijven gedrongen. Aan Tsjechische zijde heerscht de neiging den nieuwen staat slechts als een nationalen staat der Tsjechen te beschouwen, waaruit de overgebleven Duitschers moeten worden weggedrongen. Het ligt voor de hand, dat de fractie der Duitsche nat.-soc. afgevaardigden en senatoren en de leiders van de volksgroep met alle krachten daartegen zullen strijden. Dit moet niet slechts worden beschouwd als een aangelegenheid van de Duitsche volksgroep, maar als een kwestie van de verdere verhouding van het Duitsche Rijk tot het nieuwe Tsjecho-Slowakije.
(Telex-A. N. P.) **(Vor. ber. Kundt 3516 C.)**

C. **ENGELAND. — Bewapening. - Defensiebegrooting voor 1939-'40 523 millioen pond. - Witboek. —**
De Britsche minister van Financiën, sir John Simon, heeft op 15 Febr. '39 in het Lagerhuis medegedeeld, dat het bedrag van 400 millioen pond sterling voor defensie-uitgaven, dat de regeering, volgens de haar in 1937 voor den tijd van vijf jaar verleende volmacht mag leenen, tot 800 millioen (omstreeks *f* 7 milliard) moet worden verhoogd; de gestelde termijn loopt in het begrootingsjaar 1941-'42 af.
Uit het op 15 Februari gepubliceerde witboek blijkt, aldus de minister, dat de defensiebegrooting voor 1939-'40 523 millioen pond zal beloopen. In het begrootingsjaar 1937-'38 waren de uitgaven 262 millioen en voor het loopende jaar bedraagt de raming 388 millioen. Bijgevolg zullen de defensie-uitgaven in de eerste drie jaar, nadat de machtiging was verleend 400 millioen te leenen, totaal reeds 1173 millioen beloopen (omstreeks *f* 10.140 millioen).

Bij dat bedrag is echter nog geen rekening gehouden met de extra-uitgaven voor de bescherming tegen vliegtuigaanvallen, doch uitsluitend met hetgeen noodig is voor vloot, leger en luchtmacht; voor het volgende jaar zal voor de vier diensten circa .580 millioen uitgetrokken moeten worden.
Wat de vloot betreft, is de regeering van plan in het program voor 1939 nog twee slagschepen op te nemen, zoodat dit jaar negen van deze schepen in aanbouw zullen zijn.
Voorts worden gebouwd twee flottieljes torpedobootjagers en twintig snelle escorte-vaartuigen van een nieuw type en bestemd voor de bescherming der scheepvaart tegen duikboot- en vliegtuigaanvallen. Het aantal nieuw te bouwen vliegtuigmoederschepen wordt met een tot zes verhoogd, ongerekend de „Ark Royal", die nagenoeg gereed is. Voorts worden nog gebouwd vier groote kruisers met 15 c.M. kanonnen en eenige kleinere oorlogsschepen. De moderniseering van oude slagschepen vordert goed en eveneens worden goede vorderingen gemaakt bij de versterking der luchtdoel-artillerie van andere schepen.
Zeer bevredigend zijn ook de vorderingen met de uitrusting van het leger.

De luchtvloot. — Wat de luchtvloot betreft, zijn in het loopende begrootingsjaar de maandelijksche afleveringen van vliegtuigen meer dan verdubbeld en de productie breidt zich nog steeds uit. Tegen 31 Maart '39 zal het aantal eerste-linie-vliegtuigen zijn gestegen tot 1750, zooals ook in het program was vastgesteld. In Mei verleden jaar was echter bepaald, dat het moederland over 2370 en de koloniën over 500 eerste-linie-vliegtuigen moesten beschikken, terwijl ook het aantal marinevliegtuigen werd vergroot.
In November '38 werd tot een nog grootere uitbreiding besloten. Zooals uit het witboek blijkt, vervolgde sir John Simon, is het eerste gedeelte van het vijfjarenplan voor de defensie thans voltooid. De industrieele capaciteit is aanmerkelijk vergroot, de productiemoeilijkheden zijn overwonnen. De drie diensten krijgen alle wapenvoorraden in groote hoeveelheden en van het laatste model, de productie zal op uitgebreider schaal worden voortgezet.
De verdere plannen zullen afhangen van de wereldsituatie en het is op het oogenblik onmogelijk te voorspellen, of de toestand het spoedig mogelijk zal maken, de bewapeningsproductie te verminderen. Ten slotte deelde Simon mede, dat het komende jaar alleen voor de luchtvloot ruim 200 millioen pond zal noodig zijn. (De Telegraaf)
(Vor. ber. Leger, Vloot en Luchtmacht 3612 G.; Bewapening 3502 E.)

17 FEBRUARI 1939

D. **CHINA. — Conflict met Japan. - Fransch protest tegen de bezetting van Hainan. —**
De Japansche Minister van Buitenlandsche Zaken, Arita, heeft op 13 Februari den Franschen ambassadeur te Tokio, Arsène Henry, in antwoord op diens vertoog medegedeeld, dat de Japansche bezetting van het eiland Hainan tot doel heeft de Japansche blokkade van Zuid-China te versterken en de ineenstorting van het bewind van Tsjang-Kai-Sjek te verhaasten. Arita verduidelijkte voorts, dat Japan geen territoriale bedoelingen met Hainan heeft.
Ook de Engelsche gezant te Tokio heeft tegen de bezetting geprotesteerd. (Telex-A.N.P.)
(Vor. ber. Chin.-Jap. Confl. 3653 F.; Hainan 3653 C.)

E. **GROOT-DUITSCHLAND. — De tewaterlating van het slagschip „Bismarck". —**
In tegenwoordigheid van de geheele rijksleiding van staat, partij en weermacht is op 14 Februari het nieuwe Duitsche slagschip „F" (35.000 ton) te water gelaten. Het schip is „Bismarck" gedoopt en rijkskanselier Hitler heeft in zijn dooprede hulde gebracht aan den kanselier van het oude keizerrijk. De eigenlijke doopplechtigheid werd verricht door mevrouw Dorothee von Löwenfeld, een kleindochter van Bismarck. (Telegraaf)
(Vor. ber. 3602 C.; Leger, Vloot en Luchtm. 3657 A.)

F. **HONGARIJE. — Kabinet-Teleki. - Graaf Paul Teleki vervangt Imrédy. —**
Graaf Paul Teleki, minister van onderwijs en eeredienst in het afgetreden kabinet, heeft op 16 Februari de regeeringscrisis opgelost.
Met uitzondering van den minister-president, is het nieuwe kabinet op dezelfde wijze samengesteld als het vorige. Imrédy maakt geen deel meer uit van de nieuwe regeering, graaf Teleki is thans minister-president.
Minister-president Teleki heeft in de regeeringspartij verklaard, dat het feit, dat de samenstelling ongewijzigd is gebleven, het beste bewijs vormt, dat het voornemen bestaat, de politiek van Imrédy ongewijzigd voort te zetten, in de buitenlandsche zoowel als in de binnenlandsche politiek.
De nieuwe regeering handhaaft de wetsvoorstellen op de Joden, zoowel als die betreffende grondhervorming in ongewijzigden vorm.
Homan heeft de portefeuille van eeredienst van Teleki overgenomen. (Telex-A.N.P.)
(Vorig bericht 3661 A.)

A. **VENEZUELA. — Nieuwe Petroleumwet. —**
Het Venezolaansche staatsblad van 6 Jan. '39 bevat de nieuwe wet op de petroleum-winning. Ieder Venezolaan of buitenlander, kan concessie verkrijgen, behalve buitenlandsche regeeringen, staten of ondernemingen, die daarvan afhangen of ambtenaren daarvan. De concessionaris betaalt een exploratie-belasting van 4 bolivares per ha. als de concessie koolwaterstoffen bevat.
Voorts wordt een eenmalige belasting van 8 bolivares geheven; ten slotte betalen alle concessionarissen jaarlijks een „oppervlakte-belasting" van 2 bolivares per ha. voor de eerste 3, 4 voor de volgende 27 jaar en voor verdere jaren 5 bolivares.
Voor in Venezuela geraffineerde producten wordt 50 % van de geldende invoerrechten geheven.
Een belangrijk artikel is 82; dit bepaalt, dat in alle gevallen het publieke recht en de maatregelen ter bescherming van de nationale economie en industrieën toepasselijk zullen zijn. (Telegraaf)
(Vor. ber. Petroleum 3305 E.)

B. **Z.H. PAUS PIUS XI. — De uitvaart. —**
Het stoffelijk overschot van Paus Pius XI rust thans in de crypte van de St. Pieter.

Z.H. Paus Pius XI.

Tijdens de bijzettingplechtigheden, welke op 14 Februari plaats hadden, heeft de christenheid, vertegenwoordigd door de hoogste prelaten en een menigte vooraanstaande diplomatieke persoonlijkheden, een laatsten groet gebracht aan den Paus.
Een diep ontroerend oogenblik was het, toen de kist langzaam in de donkere crypte verdween, terwijl het koor „In Paradisum" zong.
Kardinalen en bisschoppen wachtten in de crypte, waar Paus Pius XI persoonlijk verkozen heeft na zijn dood te rusten, naast Paus Pius X, tegenover kardinaal Merry del Val. (De Maasbode)
(Vorig bericht 3654 A.)

C. **GROOT-DUITSCHLAND. — Rublee's verslag in zake de Duitsche Joden. —**
Rublee heeft dezer dagen verslag uitgebracht over zijn besprekingen te Berlijn en keert, nu hij de Duitsche voorstellen heeft ontvangen, naar Amerika terug om zijn rechtspraktijk te hervatten. Sir Herbert Emerson, Volkenbondscommissaris voor de vluchtelingen, is voor zijn opvolging aangezocht.
In het nieuwe Duitsche voorstel meent men eenige verbetering te zien. Een centraal bureau te Berlijn zou de wegzending der Joden regelen en bekostigen met behulp van een uit Joodsch bezit gevormd fonds. Het comité wil trachten, al deze ongelukkigen binnen vijf jaren onder dak te brengen. Op de Philippijnen wil men er honderdduizend toelaten, mits zij landbouwers zijn, een eisch die ook in Zuid-Amerika meestal wordt gesteld.
De Commissie van Evian heeft echter tot dusverre niets met de Duitsche en andere voorstellen kunnen uitrichten.
(Telex-A. N. P. - Alg. Handelsblad - N. R. Crt.)
(Vorig bericht 3627 E.)

D. **PALESTINA-CONFERENTIE TE LONDEN. — Briefwisseling van Sir Henry MacMahon. - Toezegging van Palestina aan de Arabieren. —**
Op verzoek van de Arabische afvaardiging ter Palestina-conferentie zal de briefwisseling door Sir Henry MacMahon, Britsch Commissaris in Egypte in 1915, met wijlen Koning Hoessein van den Hedsjaz, in een Witboek worden afgedrukt. Deze briefwisseling behelst een toezegging van Palestina en omringende landen aan de Arabieren in ruil voor hun hulp tegen de Turken. (Times) **(Vor. ber. 3653 D.)**

E. **SPANJE. — Burgeroorlog. - Na de verovering van Catalonië. —**
Heel Catalonië is thans in handen van Franco. En wat de aandacht trekt: een steeds grooter deel van vluchtelingen en ook van linksche soldaten keert over de Fransche grens naar het nu rechtsch geworden gebied terug.
De verhouding tusschen de nationalisten aan de grens en de Fransche grenstroepen is heel goed. Franco onderhandelt druk met Engeland over economische kwesties, verband houdende met den opbouw in Spanje. In Duitschland en Italië wordt dit niet met genoegen gezien, maar het ligt voor de hand, dat Spanje thans behoefte heeft aan kapitaal. En daarvoor moet het nu eenmaal niet bij de totalitaire landen zijn. De linksche regeering heeft zich te Madrid gevestigd en verklaart den strijd te zullen voortzetten tot het bittere einde.
De „Giornale d'Italia", welke kort geleden nog allerlei voorwaarden noemde voor de ontruiming van Spanje door de Italiaansche legioenen, heeft ineens een veel kalmer toon aangeslagen. Zij verlangt niet meer, dat het regime in Spanje fascistisch zal zijn, als het maar een nationaal bewind is, vrij van verderfelijke buitenlandsche invloeden. (Nieuwe Eeuw)
(Vor. ber. Burgeroorlog 3653 B.)

18 FEBRUARI 1939

F. **LETTEREN. — Boeken die door de pers gunstig besproken zijn. - Onze wekelijksche opgave. —**

Amerikaansch: Cyril Clemens — „My Cousin Mark Twain." (Emmous, Pa.) **(Vor. ber. 3653 E.)**

Duitsch: Karl Friedrich Boree — „Die Geschichte eines Unbekannten." (Wolfg. Krüger Verl., Berlin '39)
Rudolf Brungraber — „Die Engel in Atlantis," roman. (Rohwolt) **(Vor. ber. 3653 E.)**

Engelsch: Storm Jameson — „Here comes a candle." (Cassell, 1938)
H. F. Parkinson — „They shall not die." (Constable)
Eric Partridge — „The World of Words." (Routledge)
(Vor. ber. 3653 E.)

Fransch: Colette — „Le Toutounier," roman. (Ed. Ferenczi, Paris 1939)
Etienne Gilson — „Héloïse et Abélard." (Libr. Philosoph. J. Vrin) **(Vor. ber. 3653 E.)**

Nederlandsch: Anton van Duinkerken — „Twee vierkante meter." (De „Uilenreeks", Bigot & v. Rossum)
(Vor. ber. 3653 E.)

Zuid-Afrikaansch: Dr. G. Dekker — „Afrikaansche literatuurgeschiedenis." (Nasionale Pers, Beperk. Kaapstad) **(Vor. ber. 2679 E.)** (Red. K. H. A.)

WERELDHANDEL

A. **De ontwikkeling in 1938. —**
De statistische afdeeling van de „Agence Economique et Financière" heeft een overzicht samengesteld van den buitenlandschen handel van de voornaamste landen van de wereld in 1938 in vergelijking met 1937.
Bij een beschouwing van de cijfers, blijkt in de eerste plaats, dat de handel van de meeste landen een afneming vertoont. De stijging van het actiefsaldo der Vereenigde Staten en de daling van het passiefsaldo van Italië zijn hoofdzakelijk een gevolg van de afneming van den invoer.
Onderstaande tabel geeft een overzicht van de waarde van den in- en uitvoer van de verschillende landen in 1938, vergeleken met 1937.

WAARDE IN MILLIOENEN VAN DE MONETAIRE EENHEID VAN IEDER LAND.

Landen:	Uitvoer	Invoer	Actief saldo	Passief saldo
Argentinië ..... (Pesos)	1.400.294	1.460.888	——	60.594
	(v. j. 2.308.800)	(v. j. 1.563.800)	(745.000)	——
België ..... (Frs.)	21.726.000	23.235.000	——	1.509.000
	(v. j. 25.689.000)	(v. j. 27.662.000)	——	(1.973.000)
Bulgarije (2) ..... (Leva)	4.845.900	4.234.400	611.500	——
	(v. j. 4.446.700)	(v. j. 4.485.500)	——	(38.800)
Denemarken ..... (Kr.)	1.550.600	1.640.900	——	90.300
	(v. j. 1.568.500)	(v. j. 1.673.800)	——	(105.300)
Duitschland (1) ..... (M.)	5.619.000	6.052.000	——	433.000
	(v. j. 5.910.700)	(v. j. 5.469.300)	(441.400)	——
Engeland ..... (£)	532.491	920.438	——	387.947
	(v. j. 596.526)	(v. j. 1.027.825)	——	(431.299)
Frankrijk ..... (Frs.)	30.585.730	45.981.163	——	15.395.433
	(v. j. 23.938.653)	(v. j. 42.390.885)	——	(18.452.232)
Griekenland (2) ..... (Dr.)	8.448.125	13.526.213	——	5.078.088
	(v. j. 7.762.186)	(v. j. 13.847.565)	——	(6.085.379)
Hongarije ..... (Pengö)	540.714	420.330	120.384	——
	(v. j. 601.109)	(v. j. 475.910)	(125.199)	——
Italië ..... (Lire)	7.959.547	10.918.183	——	2.958.636
	(v. j. 7.853.000)	(v. j. 13.592.000)	——	(5.739.000)
Joego-Slavië ..... (Dinars)	5.047.400	4.975.300	72.100	——
	(v. j. 6.272.400)	(v. j. 5.233.700)	(1.038.700)	——
Nederland ..... (Gulden)	1.039.000	1.415.000	——	376.000
	(v. j. 1.148.000)	(v. j. 1.551.000)	——	(403.000)
Noorwegen ..... (Kr.)	786.746	1.188.496	——	401.750
	(v. j. 823.258)	(v. j. 1.292.717)	——	(469.459)
Polen en Danzig ..... (Zlotys)	1.185.000	1.300.000	——	115.000
	(v. j. 1.195.488)	(v. j. 1.254.298)	——	(58.810)
Portugal (2) ..... (Esc.)	1.018.960	1.886.550	——	867.590
	(v. j. 1.099.430)	(v. j. 2.003.160)	——	(903.730)
Roemenië ..... (Lei)	21.711.990	18.128.413	3.583.577	——
	(v. j. 31.568.300)	(v. j. 20.284.700)	(11.283.600)	——
Tsjecho-Slowakije (3) ..... (Kr.)	7.566.562	6.201.464	1.365.098	——
	(v. j. 7.499.469)	(v. j. 7.069.612)	(429.857)	——
Turkije (2) ..... (Ponden)	126.592	137.557	——	10.965
	(v. j. 117.000)	(v. j. 99.000)	(18.000)	——
Ver. Staten ..... (Doll.)	3.094.095	1.960.528	1.133.567	——
	(v. j. 3.349.167)	(v. j. 3.083.668)	(265.499)	——
Zweden ..... (Kronen)	1.839.900	2.068.100	——	228.200
	(v. j. 1.993.907)	(v. j. 2.111.195)	——	(117.288)
Zwitserland ..... (Zw. Frs.)	1.316.572	1.606.902	——	290.330
	(v. j. 1.186.050)	(v. j. 1.807.166)	——	(521.116)

1) De cijfers over 1938 omvatten ook den handel van Oostenrijk sinds den „Anschluss"; die over 1937 hebben alleen betrekking op Duitschland. De cijfers voor Duitschland alleen zijn: uitvoer 5.257 millioen Mark, invoer 5.442 millioen, passiefsaldo 185 millioen.
2) Alleen cijfers over de eerste 11 maanden ter beschikking.
3) In verband met de politieke ontwikkeling in de laatste vier maanden van 1938 zijn alleen de cijfers over de eerste 8 maanden van 1938 gepubliceerd vergeleken met de overeenkomstige periode van 1937.

(Agence Economique et Financière)
(Vor. ber. Wereldhandel 3190 E.)

A. **PROF. MR. F. G. SCHELTEMA OVERLEDEN.** — Op 15 Februari is in zijn woning te Amsterdam op 47-jarigen leeftijd overleden prof. mr. F. G. Scheltema, hoogleeraar in het staats- en administratiefrecht aan de universiteit van Amsterdam.
Een jurist van zeldzaam veelzijdige begaafdheid, van exceptioneele bevoegdheid zoowel op civielrechtelijk als op publiekrechtelijk terrein is met hem, op nog betrekkelijk jongen leeftijd, heengegaan. (N. R. Crt.)

B. **TSJECHO-SLOWAKIJE. — Chef van den Generalen staf neemt ontslag. - Legeruitgaven gehalveerd.**
President Hacha heeft op 18 Februari op diens verzoek ontslag verleend aan den chef van den generalen staf, generaal Ludwig Krejci, een van de bekendste en meest geliefde figuren in het Tsjechische officierencorps. Dit aftreden moet in onmiddellijk verband gebracht worden met de ingrijpende inkrimping en de reorganisatie, die in het leger worden doorgevoerd.
Vast staat, dat de Tsjechische regeering in zooverre aan de door de gebeurtenissen van September gewijzigde omstandigheden en aan de Duitsche eischen tegemoet komt, dat in de op 18 Februari bekend gemaakte begrooting, die niet aan het parlement zal worden voorgelegd, maar bij regeeringsdecreet zal worden afgekondigd, de uitgaven voor de nationale verdediging met meer dan de helft zijn teruggebracht. (Telegraaf)

C. **SPANJE. — Burgeroorlog. - Eire (Ierland), Polen en Zwitserland erkennen de jure Franco. —**
Zoowel Eire (Ierland), Polen als Zwitserland hebben de Franco-regeering de jure erkend. (Telex-A.N.P.)
(V. b. Erkenning Franco 3469 G.; Burgeroorl. 3662 E.)

D. **HUGO DE GROOT. - Onthulling van een gedenksteen te London. —**
Onder groote belangstelling werd op 15 Februari in de Ned. Herv. Kerk in Austin Friars te Londen, op initiatief van de Grotius-Society — in 1915 door lord Reay opgericht — een gedenksteen onthuld voor den grooten Nederlandschen rechtsgeleerde en grondlegger van het internationaal recht, Hugo de Groot.
Een vooraanstaand gezelschap staatslieden, rechtskundigen en andere autoriteiten woonde de plechtigheid bij, o.a. de Britsche minister van Buitenlandsche Zaken, lord Halifax; de Nederlandsche minister van Buitenlandsche Zaken, mr. J. A. N. Patijn, de lord-mayor van Londen, vergezeld door de city-sheriffs; de Nederlandsche gezant te Londen, mr. J. P. graaf van Limburg Stirum, kon wegens verblijf buiten Engeland niet aanwezig zijn, doch bijna alle leden der Nederlandsche legatie woonden de plechtigheid bij, evenals verder de deken van St. Paul, de bisschoppen van Londen en Southwark, de opperrabbijn van Londen, de hooge commissaris voor Zuid-Afrika, C. te Water; lord Macmillan, voorzitter van de International Law Association; de juridische adviseur van het foreign office sir William Malkin en tal van vooraanstaande leden van de Grotius-Society. Vier eereplaatsen werden ingenomen door vier afstammelingen van Hugo de Groot, n.l. de echtgenoote van admiraal Gordon Campbell en haar zuster mrs. Desmond Gabb, alsmede gravin W. van Limburg Stirum en haar zuster jkvr. Repelaer van Driel.
De steen werd op plechtige wijze onthuld door den graaf van Athlone, kanselier der Londensche universiteit en verwant, zoowel aan het Engelsche als aan het Nederlandsche koningshuis.
Na afloop der plechtigheid zaten de aanwezige autoriteiten aan bij een lunch, die werd aangeboden door de Draper Society. Hier heeft de Nederlandsche minister van Buitenlandsche Zaken, mr. J. A. N. Patijn, een rede gehouden.
Ook de Britsche minister van Buitenlandsche Zaken, lord Halifax, heeft aan deze lunch het woord gevoerd. (Vaderland)
(Vor. ber. Photo buiten tekst 3662a.)

E. **ENGELAND. — Een nieuwe Engelsche torpedoboot. - Een snelheid van vijftig mijl. —**
Dezer dagen heeft men proefnemingen genomen met de nieuwe torpedobooten voor de Engelsehe vloot, welke een snelheid kunnen bereiken van 50 mijl per uur. De schepen hebben een lengte van zeventig voet en zij worden voortgedreven door drie Rolls Royce motoren van 1000 P.K. elk. Voorts hebben zij twee 21 duims of vier achttien duims torpedolanceerbuizen. Voorts drie kanonnetjes, een inrichting om een rookgordijn te leggen en een inrichting voor het werpen van dieptebommen. Een belangwekkende bijzonderheid is, dat de schepen geen masten of schoorsteenen hebben en dat het gedeelte, dat boven water uitsteekt, kleiner is dan van eenig ander oorlogsschip. Er kunnen ook kanonnen op geplaatst worden, welke kogels afschieten, die door de huid van duikbooten of torpedobootjagers heendringen. De ontwerper, Scott-paine, heeft gedemonstreerd, hoe de snelheid in drie seconden kan worden teruggebracht van veertig mijl tot acht mijl en in acht seconden kan worden opgevoerd van tien mijl tot vijftig mijl.
Het nieuwe Engelsche oorlogsschip zal zonder twijfel een geducht wapen vormen tegen alle categorieën van duikbooten. (Times)
(Vor. ber. Leger, Vloot en Luchtmacht 3661 C.)

F. **VEREENIGDE STATEN. — Defensieprogram door Huis van Afgevaardigden aanvaard. —**
Het Huis van Afgevaardigden heeft op 15 Februari de buitengewone Defensie-begrooting, aanbevolen door president Roosevelt, goedgekeurd met 367 tegen 15 stemmen. De uitvoering van dit programma kost 552 millioen dollar, welk bedrag zal worden besteed voor de vervaardiging van ruim 3000 vliegtuigen, de uitbreiding van de verdedigingswerken bij het Panamakanaal en de voorbereiding van de particuliere fabrieken op de fabricage van oorlogsmateriaal op groote schaal. Het Huis verwierp met 183 tegen 136 stemmen een door de republikeinen ingediend amendement, dat beoogde de uitbreiding van de luchtmacht te beperken tot duizend toestellen, tenzij zich buitengewone omstandigheden mochten voordoen. (Telex-A.N.P.)
(Vor. ber. 1615 E.; Leger, Vloot & Luchtm. 3629 A.)

19 FEBRUARI 1939

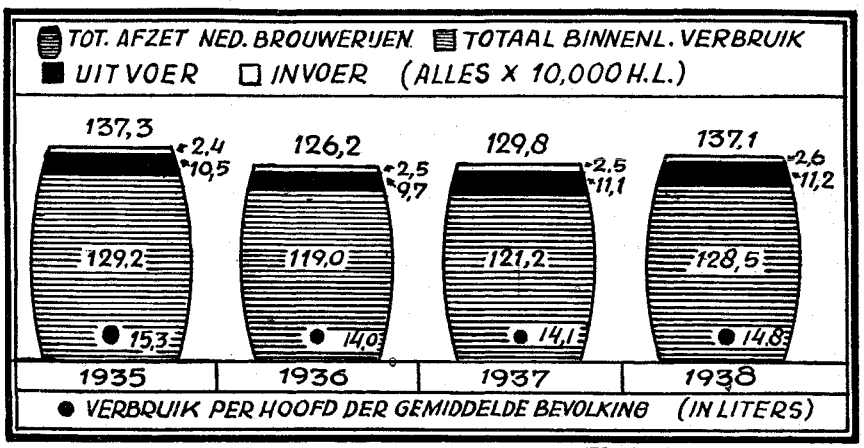
G. **NEDERLAND. — Begrooting van Onderwijs. - Onze spelling. —**
Minister Slotemaker de Bruïne heeft op 6 Februari in de Eerste Kamer het volgende in zake de nieuwe spelling gezegd:
De minister is overtuigd, dat met betrekking tot geslacht en voornaamwoord de spelling-1934 voor de taal een achteruitgang beteekent. Hij neemt haar dus niet voor zijn rekening.
Aangezien de regels 1 tot 3 ruimte lieten voor twijfel, heeft de minister aan de commissie-Fockema Andreae verzocht, hem allereerst op dit terrein van voorlichting te dienen. Het rapport liet intusschen nog enkele vragen open, waaromtrent de minister spoedig een nader rapport verwacht. Alsdan zal een wijziging van het K. B. bevorderd worden in den geest, als reeds bij de memorie van antwoord aan de Eerste Kamer in April verleden jaar is kenbaar gemaakt.
Een wetsontwerp met betrekking tot de schrijfwijze der Nederlandsche taal is gereed en wordt thans, aangezien het ook voor het Rijk overzee zal gelden, toegezonden aan de daartoe aangewezen instanties in Nederlandsch Oost-Indië, Suriname en Curaçao.
Het begrootingshoofdstuk werd aangenomen met 24 tegen 13 stemmen (de soc.-dem. en de n.s.b.)
(Telegraaf) **(Vor. ber. Nieuwe Spelling 3558 B.)**

H. **NEDERLAND. — Handelsverkeer met de Clearinglanden in 1938. —**
Het Centraal Bureau voor de Statistiek deelt mede, dat het handelsverkeer (met uitzondering van gouden en zilveren munt en muntmateriaal), van Nederland met de clearing-landen (in duizendtallen guldens) in 1938 bedroeg:

	Invoer waarde	Uitvoer waarde	Saldo invoer[1])
Duitschland	300.053	154.102	145.951
Bulgarije	944	1.076	—132
Chili	4.083	1.148	2.935
Italië	13.088	12.403	685
Turkije	2.697	2.311	386
Roemenië	4.026	2.044	1.982
Spanje	4.108	7.945	—3.837

[1]) Een — teeken wijst op een uitvoersaldo.
(Keesings Financieel Archief) **(Vor. ber. 3110 D.)**

A. **NEDERLAND. — Bierverbruik 1935—1938. —**
Cijfers ontleend aan het Centraal Bureau v. d. Statistiek.

(Overname zonder bronvermelding verboden)

(Vorig bericht 3307 B.)

B. **ENGELAND. — De „Spitfire" vliegt 583 K.M. per uur. —**
Het Britsche Ministerie van Luchtvaart is eindelijk overgegaan tot de publicatie van de maximum snelheid van het eenpersoons Supermarine Spitfire jachtvliegtuig. Het is inderdaad niet overdreven om te spreken van het snelste militaire vliegtuig, dat op het oogenblik in serieproductie is, want de maximum snelheid van de Spitfire bedraagt 583 K.M. per uur op 5640 M. hoogte. Het toestel is gewapend met acht machinegeweren, vier in elken vleugel en klimt in 4.8 minuut naar een hoogte van 3350 M.
Deze cijfers zijn des te merkwaardiger, indien men bedenkt, dat de eerste series Spitfires, waarop zij betrekking hebben, uitgerust zijn met een houten luchtschroef met vasten bladstand. Snelheid en stijgvermogen zullen nog aanmerkelijk toenemen bij de latere series, welke voorzien zullen worden van een driebladige bestuurbare luchtschroef. De motor is een met vloeistof gekoelde Rolls-Royce van 1050 pk.
Er zijn belangrijke orders voor Spitfire geplaatst bij Vickers-Armstrong Ltd., welke het toestel ontworpen heeft. Bovendien heeft Lord Nuffield een opdracht voor den bouw van 1000 Spitfires, welke geconstrueerd zullen worden in een nieuwe fabriek, op het oogenblik te Birmingham in aanbouw.
(Alg. Handelsblad) **(Vor. ber. Luchtmacht 3546 C.; Leger, Vloot en Luchtmacht 3664 E.)**

C. **RUBBER. — Rubberuitvoerquotum April-Juni 1939.**
Het Internationale Rubber Reguleerings Comité (I. R. R. C.) heeft op 15 Februari besloten het rubberuitvoerquotum voor de maanden April, Mei en Juni 1939 vast te stellen op 50% (v. kw. onv.).
Het comité behoudt zich echter het recht voor, tusschentijds in dit percentage verandering te brengen.
(Keesings Financieel Archief) **(Vor. ber. 3387 C.)**

D. **NEDERLAND. — Levensduur. - Sterfte. - Verasschingen. —**
Bedroeg de gemiddelde levensduur bij de geboorte in 1870-79 voor mannen 38.4 voor vrouwen 40.7 jaren, voor de jaren 1921-30 waren deze getallen reeds 61.9 en 63.5. Voor een 20-, 40-, 60- en 80-jarigen man (met weinig hoogere cijfers voor de vrouw) bedraagt de gemiddelde levensduur nog resp. 49.7, 32.1, 15.9 en 5.2 jaren.
De voorloopige cijfers over 1937 toonen aan, dat van 87.81 sterfgevallen per 10.000 der gemiddelde bevolking het grootste aantal of 13.66 overleed aan ziekten van het hart, op den voet gevolgd door kanker en andere kwaadaardige gezwellen met 13.11; de volgende doodsoorzaken nemen minder dan de helft van de beide voorgaande voor haar rekening, n.l. hersenbloeding (embolie of thrombose) met 6.50 en pneumonie met 6.25. Merkwaardig is, dat de ouderdom hierna de vijfde plaats inneemt (5.40).
Het aantal verasschingen neemt geregeld toe, kon zich echter van 1928 tot 1937 toch nauwelijks meer dan verdubbelen (1928: 406; 1937: 890).
(Stat. Jaarboekje v. h. Centr. Bur. v. d. Statistiek) **(Vor. ber. Bevolking 3425 B.; Sterftecijfer 1715 F.)**

E. **NEDERLAND. — De Katholiek Democratische Partij ontbonden. —**
De Katholiek Democratische Partij kwam op 19 Februari te Utrecht in congres bijeen. Na lange discussies kwam het volgende bestuursvoorstel in stemming: ten eerste: (a) tot ontbinding der katholiek democratische partij over te gaan; (b) met het bestuur van de R. K. Staatspartij een regeling te treffen conform het rapport Waterloo; (c) de afwerking dezer regeling en de liquidatie der partij op te dragen aan het partijbestuur. Ten tweede: de leden en voormalige leden der K. D. P. aan te sporen zich ten spoedigste te bevoegder plaatse als lid der R. K. Staatspartij aan te melden. Ten derde: de commissie dank te zeggen voor de bewezen diensten.
Dit voorstel werd met vrijwel algemeene stemmen (18 afgevaardigden stemden tegen) goedgekeurd, waarna het congres uiteen is gegaan. (Maasbode)
(Vor. ber. Kath. Democr. Partij 1976 G.)

F. **ZUIDPOOL. — Vereenigde Staten annexeeren een gebied. —**
De Amerikaansche ontdekkingsreiziger, Ellsworth, is op 4 Februari te Hobard (Australië) aangekomen, en deelde mede, dat hij 1.100.000 vierkante kilometer Zuidpoolgebied voor de Vereenigde Staten in bezit had genomen. Ellsworth heeft onlangs reeds beslag gelegd op een door hem ontdekt gebied van 200.000 vierkanten kilometer. (Telex-A.N.P.)
(Vor. ber. Zuidpool 3620 G.)

G. **ITALIE. — Joden moeten hun bezit gedeeltelijk afstaan. —**
De correspondent van de „Times" te Rome meldt, dat op 13 Februari een koninklijk decreet is uitgevaardigd, waarin de beperkingen vervat zijn, gesteld aan Italiaansche Joden ten aanzien van het hebben van eigendommen en ten aanzien van hun activiteit op handels- en industrieel gebied.
Eenige maanden geleden is een verordening gepubliceerd, volgens welke Italiaansche Joden geen bouwland mogen bezitten, dat meer dan 5000 lire per jaar geacht wordt op te brengen, noch stedelijke bezittingen, waarvan de waarde op meer dan 20.000 lire wordt getaxeerd. Ook mogen zij niet de eigenaars zijn van zaken, of de leiding daarvan hebben, waarin meer dan 100 personen werkzaam zijn of welke militaire doeleinden dienen.

Het gepubliceerde decreet bepaalt, dat bezittingen, welke deze grenzen overschrijden, moeten worden overgedragen aan een speciaal hiervoor ingestelde commissie, aan wie een kapitaal van 20.000.000 lire is toegewezen.
De Italiaansche Joden mogen hun eigendommen echter wel aan hun afstammelingen of aan hun vrouw (of man), die niet tot het Joodsche ras behooren, schenken, of aan opvoedkundige instellingen. Deze bepaling is ook van toepassing op bedrijven, welke de Italiaansche Joden bezitten.
Wat betreft de bedrijven, deze zullen worden overgenomen door een commissaris, door de regeering voor zes maanden aangesteld. Gedurende deze periode mag de eigenaar zijn rente aan niet-Joden geven, maar hij moet de opbrengst van de verkooping in staatspapieren beleggen. Zaken, welke na 6 maanden op deze wijze niet zijn geliquideerd, zullen door speciaal ingestelde naamlooze vennootschappen worden overgenomen, welke tijdelijk door den regeeringscommissaris zullen worden beheerd. (Times)
(Vor. ber. Anti-Semitisme 3621 D.)

20 FEBRUARI 1939

A. GROOT-DUITSCHLAND. — Petroleum - Productie van 1932—1937 verdubbeld. —
Duitschland heeft tegenwoordig vier groote en kleinere oliegebieden. Het grootste gebied is het Noordduitsche, dat de streek ten Noorden van den Harz tot Holstein omvat; in de breedte strekt dit gebied zich uit van het Noordelijk gedeelte van Nederland tot Pommeren. Tot dit gebied behooren de bekende aardolie-afzettingen te Wietze, Nienhagen, Hänigsen, Oberg en Oelheim. De Noordduitsche aardolie wordt vooral aangetroffen op de flanken van de zoogenaamde Salzstöcke, een soort steile, zouthoudende zadels, die uit den dieperen ondergrond naar de hoogere lagen oprijzen. Het grootste gedeelte van de Duitsche aardolieproductie wordt in dit gebied bij Hannover gewonnen. Een kleinere aardolie-afzetting is gelegen in Thüringen, doch de toekomst moet eerst leeren, op welke ontginbare hoeveelheden men hier kan rekenen. Van meer belang is de olieafzetting in de „Rheintalgraben" ten Zuiden van Mainz. Niet alleen vindt men daar olie aan den Elzasser kant bij Pechelbronn, doch ook aan de Oostzijde van den Rijn bij Bruchsal, zooals de na den oorlog verrichte boringen hebben aangetoond. Ten slotte heeft men nog in het Alpenland een smalle zone van aardolieafzettingen, welke zich van de Bodensee uitstrekt over München en Weenen en welke nog verder ontsloten moet worden. In de jaren van 1932 tot 1937 is de aardolieproductie bijna verdubbeld; in 1932 bedroeg de productie 233,000 ton. In de laatste jaren vóór 1929 was de productie ongeveer constant, doch bedroeg slechts 35—45 pct. van die van 1932; in 1913 werd reeds 121,000 ton olie gewonnen. In de toekomst kan een verdere ontwikkeling van de olie-industrie worden tegemoet gezien. (N. Rott. Crt.) **(Vor. ber. Petroleum 1629 C.)**

B. JAPAN. — Zuivering aan de Universiteit te Tokio - Professoren ontslagen. —
In de faculteit der staathuishoudkunde der keizerlijke universiteit te Tokio is op 2 Februari door den nieuwen kanselier, vice-admiraal Hiraga, een zuiveringsactie ingezet.
Professor Kawai, wiens boeken verboden zijn wegens het in gevaar brengen van de openbare orde, rust en vrede, is met 6 professoren, 4 assistenten, 1 lector en 4 privaat-docenten ontslagen. Aan de faculteit zijn nog slechts 3 hoogleeraren en 2 assistenten verbonden.
De kanselier wordt in zijn actie gesteund door den minister van Onderwijs, generaal Araki. Er heerscht opwinding onder de studenten. (Telex-A.N.P.)

C. SOVJET-RUSLAND. — Derde Vijfjarenplan. —
De bladen publiceeren het rapport van Molotof over het derde vijfjarenplan, voor de ontwikkeling van de volkshuishouding in het tijdperk 1938—1942, dat op het 18e congres der communistische partij zal worden uitgebracht. Aan het einde van het tweede vijfjarenplan vormde het socialistische bezit 98.7% van alle productiemiddelen des lands. Het socialistische productiestelsel beheerschte de geheele volkshuishouding der Sovjet-Unie, t.w. 99.8% van de industrieele productie, 98.6% van de landbouwproductie en 100% van den handelsomzet. In 1937 maakten de bij de socialistische volkshuishouding der Sovjet-Unie betrokken arbeiders 34.7% uit van de bevolking, — de collectieve boeren e.a. 55.5%, de militairen, studenten, gepensionneerden e.a. 4.5%. Reeds 94.7% der bevolking werkt dus in of is betrokken bij de socialistische volkshuishouding. De voornaamste en beslissende taak van het tweede vijfjarenplan, nl. de volledige en technische reconstructie van de nationale volkshuishouding, is in hoofdzaak volbracht. Ruim 80% van de geheele industrieproductie van 1937 is voortgebracht in nieuwe of volledig verbouwde ondernemingen. De industrie heeft het tweede vijfjarenplan voltooid per 1 April 1937, t.w. in vier jaren en drie maanden. De opbrengst der industrie steeg in 1937 met 120% in vergelijking met 1932.
Het tweede vijfjarenplan heeft ook vorderingen opgeleverd voor het vormen van een kader intellectueelen, welke in alle takken van den socialistischen opbouw noodig zijn. De technische successen vinden hun weerklank in de Stachanow-beweging. Het aantal arbeiders en personeel in alle takken der nationale volkshuishouding is toegenomen met 17.6%. Vergeleken met 1932 steeg het gemiddelde jaarloon in 1937 met 113.5%.
In het derde vijfjarenplan moet het verbruik der massa 1½ tot tweemaal worden opgevoerd, waartoe de cultureele standaard der arbeidersklasse sterk moet worden verhoogd.
Het rapport behelst vervolgens de cijfers tot op welke hoogte in de verschillende bedrijfstakken de productie moet worden opgevoerd, ten einde groote voorraden aan te leggen. De raming voor het derde vijfjarenplan omvat een kapitaal van 180 billioen roebel, tegen 115 billioen in het tweede vijfjarenplan. De handelsomzetten zullen toenemen van 126 billioen roebel in 1937 tot 206 billioen roebel in 1942. Het nationale inkomen zal 1.8 maal vergroot worden.
Ten einde dit alles te bereiken, moet de Stachanow-actie worden verscherpt, moet een strenge arbeidsdiscipline worden doorgevoerd, moeten de gevolgen van de contra-revolutionnaire actie volledig worden weggenomen en moet de bolsjewistische waakzaamheid worden vergroot. (Tass Agentschap)
(Vorig bericht 2789 G.)

D. IJZER EN STAAL. — Wereldproductie. —
Het vakblad „Steel" raamt de totale wereld-staalproductie in 1938 op 103.840.000 bruto ton (vorig jaar 133.679.000 ton). De productie van ruwijzer wordt geschat op 79.795.000 bruto ton (v. j. 102.046.000 ton). Het aandeel der Vereenigde Staten in de wereldstaalproductie bedroeg in 1938: 24.5% (v. j. 38.7%) en in de ruwijzerproductie 23.3% (v. j. 36.5%). Europa produceerde in 1938 68.510.000 ton staal of 5.3% minder dan in 1937 en 53.925.000 ton ruwijzer of 5.9% minder. (Keesings Financieel Archief)
(Vor. ber. IJzer en Staal 3141 E.)

E. NEDERLAND. — De Vervoers-coördinatie. - Congres der organisatie van spoor- en tramwegpersoneel.
In de Dierentuin te Den Haag hield op 10 Februari de personeelraad der Nederlandsche Spoorwegen een besturencongres voor de vijf erkende organisaties van spoor- en tramwegpersoneel, ter bespreking van de aanhangige wetsontwerpen tot coördinatie van het personenvervoer en het goederenvervoer.
De voorzitter, de heer Moltmaker, zeide in zijn openingswoord, dat in het algemeen niet voldoende maatregelen zijn getroffen om orde en regelmaat in het verkeer te scheppen.
Prof. mr. W. A. Bonger constateerde o.a., dat de techniek en het organisatievermogen der menschen opgezweept zijn door winzucht. De vooruitgang in de techniek heeft echter vele schaduwzijden. Het zou geen ramp zijn, wanneer hij wat minder snel vorderde. Er is een chronisch teveel aan productievermogen geschapen, terwijl, niettegenstaande kapitaalsovervloed, er een tekort aan koopkracht is. Er is in ons land veel te veel vervoersvermogen, vooral door den omvang van het watervervoer. Het verkeer in Nederland is een complete chaos, een anarchie.
Vervolgens sprak prof. ir. E. R. Hondelink, die betoogde, dat de depressie de voornaamste reden van het bestaan van een vervoersprobleem is. Daarmede moet bij iedere poging tot oplossing rekening worden gehouden. (Avondpost)

F. VOLKENBOND. — Engeland en Frankrijk nopens de vreedzame regeling van internationale geschillen.
De Britsche regeering heeft den secretaris-generaal van den Volkenbond op 16 Februari er van in kennis gesteld, dat zij zich in den vervolge niet kan verplichten gebonden te zijn in tijd van oorlog door de algemeene acte tot vreedzame regeling van internationale geschillen. Zij zal echter voortaan volledig de algemeene acte onderschrijven in tijd van vrede.
De wijzigingen, die zich hebben voorgedaan ten opzichte van den Volkenbond, worden genoemd als een der voornaamste redenen, die de Britsche regeering gebracht hebben tot het nemen van dezen stap.
In welingelichte kringen wordt er op gewezen, dat

deze mededeeling niet moet worden beschouwd als een onmiddellijke mogelijkheid van oorlog, maar eenvoudig, dat de Britsche regeering niet gebonden wenscht te zijn door eenigerlei verplichtingen, die zij wellicht onmogelijk na te komen zou bevinden onder de gewijzigde omstandigheden, die thans in Europa heerschen.
De Fransche minister van Buitenlandsche Zaken, Bonnet, heeft het secretariaat van de Volkenbond doen weten, dat de Fransche regeering heeft besloten, nu de algemeene acte tot vreedzame regeling van geschillen voor vijf jaar moet worden verlengd, deze acte zal blijven onderschrijven.
Frankrijk wenscht echter het volgend voorbehoud te maken: „Voortaan zal bedoelde adhaesie zich niet uitstrekken tot geschillen betrekking hebbende op gebeurtenissen, welke zich zouden voordoen tijdens een oorlog, waarbij het betrokken zou zijn."
(Telex-A. N. P.)

A. **AMSTERDAM. — Het nieuwe Stadhuis. - Plannen geëxposeerd in het Stedelijk Museum. —**
Op 16 Februari heeft burgemeester dr. W. de Vlugt in het Stedelijk Museum te Amsterdam de tentoonstelling geopend van ontwerpen voor het op het Frederiksplein te bouwen raadhuis van Amsterdam. Er is een buitengewone belangstelling voor de meer dan drieduizend teekeningen, die hier zijn opgehangen.
(Alg. Handelsblad) **(Vor. ber. Raadhuis 3066 B.)**

B. **SOVJET-RUSLAND. — Nieuwe Grensincidenten in Mandsjoekwo. —**
Op 8 Februari is te Moskou een officieel communiqué gepubliceerd, waarin melding wordt gemaakt van nieuwe botsingen tusschen de Russische grenswacht en Japansch-Mandsjoekwosche troepen langs de grensrivier de Argoen. De Japansch-Mandsjoekwosche troepen zouden 15 dooden en gewonden hebben verloren en de Russische grenswacht één doode en één gewonde.
Voorts wordt nog een incident gemeld, dat zich op 27 Januari heeft afgespeeld. Volgens Domei zijn toen verscheidene cavaleristen uit Buiten-Mongolië over de grens gekomen en tot Mon, ten oosten van het Boeirmeer in de provincie Noord Hingan doorgedrongen. Na een gevecht van drie uur werden zij echter met achterlating van twee dooden, één gewonde en eenige lichte mitrailleurs door grenspatrouilles van Mandsjoekwo teruggeslagen. (Tass Agentschap)
(Vorig bericht 3620 E.)

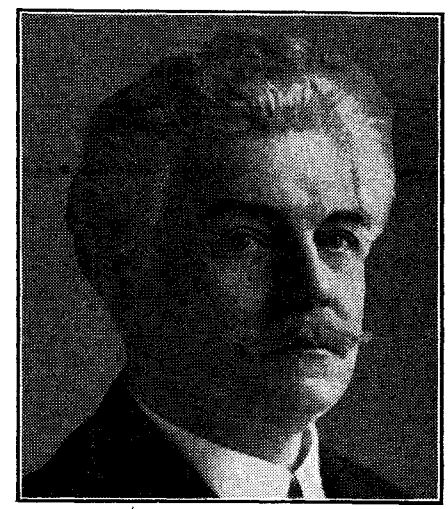
C. **NEDERLAND. — Nieuw „Reglement Autovervoer Personen" (R.A.P.) op 15 Februari in werking. —**
Op 14 Februari is uitgegeven Staatsblad no. 560: besluit van 13 Februari 1939, tot intrekking van het Reglement Autovervoer Personen en vaststelling van een nieuw Reglement Autovervoer Personen 1939. De datum van inwerkingtreding is 15 Febr. '39.
In aansluiting hieraan kunnen wij het volgende mededeelen:
In dit reglement is thans onder artikel 2 — en voorts ook in andere artikelen — opgenomen de nieuwe tekst, zooals deze is vastgesteld in het op 11 Febr. '39 in werking getreden noodwetje betreffende de autobussen.
De omschrijving in paragraaf 47 der wet van 29 November 1935 tot verlaging van de openbare uitgaven, „het herhaaldelijk vervoeren of doen vervoeren van personen tegen betaling" is gewijzigd in „het exploiteeren".

Het nieuwe artikel 2 zal voortaan luiden:
„Een vergunning wordt vereischt voor:
a. het exploiteeren van autobussen in de uitoefening van een autobusdienst;
b. het exploiteeren van autobussen tot het uitvoeren van toerwagenritten;
c. het exploiteeren van taxi's;
d. het exploiteeren van huurauto's."

Verder is het reglement nu doorloopend genummerd, zoodat ook de bestaande nummers 4bis en 11bis in de nieuwe nummering zijn opgenomen.
De woorden van het eerste lid van het bestaande artikel 2: „onverschillig of het vervoer al dan niet ten deele in het buitenland plaats vindt" zijn thans overgebracht naar het tweede lid van artikel 1, hetwelk luidt: „Dit besluit is van toepassing op het exploiteeren van motorrijtuigen tot vervoer van personen over de wegen, onverschillig of het vervoer al dan niet ten deele in het buitenland wordt bewerkstelligd."
Voorts is aan artikel 1 een derde lid toegevoegd, waarin uitdrukkelijk wordt bepaald, dat voor de toepassing van het reglement onder exploiteeren van een motorrijtuig tot vervoer van personen niet begrepen is het verhuren van personenauto's zonder chauffeur.
Het nieuwe reglement treedt in werking met ingang van 15 Februari 1939. (Alg. Handelsblad)
(Vor. ber. Wilde Autobussen 3658 D.)

21 FEBRUARI 1939

D. **HENRI JASPAR OVERLEDEN. —**
Henri Jaspar, minister van staat en jarenlang afgevaardigde in de kamer van de katholieke kiezers van Luik, is op 15 Februari in een Brusselsche kliniek overleden.
Henri Jaspar, die nog dezer dagen door den Koning belast werd met de vorming van een nieuwe regeering, in welke taak hij niet was geslaagd, ondanks de geweldige inspanningen, die hij zich getroost had, welke een latente ingewandziekte hadden geopenbaard, is 68 jaar oud geworden. Als vooraanstaand lid der Katholieke partij heeft hij in den loop der jaren vrijwel alle departementen bestuurd.

Henri Jaspar.

Onmiddellijk na den wapenstilstand werd mr. Jaspar in het eerste kabinet-Delacroix opgenomen als minister van economische zaken. Hij bleef minister tot 1920 en ging toen over naar Binnenlandsche Zaken om eenige maanden later minister van Buitenlandsche Zaken te worden. Deze laatste portefeuille behield hij tot Maart 1924. Als minister van Buitenlandsche Zaken nam Jaspar deel aan talrijke internationale conferenties en aan de werkzaamheden van den Volkenbond. Na twee jaren, in 1926, keerde Jaspar naar de Wetstraat terug als minister-president. Onder zijn leiding, met Franqui als z.g. dictator van de franc, werd het Belgische betaalmiddel voor de eerste maal gedevalueerd. Als minister-president werd hij tevens achtereenvolgens minister van Koloniën en van Binnenlandsche Zaken.
Het kabinet Jaspar viel in Mei 1931 op de kwestie van de credieten voor de grensverdediging. Toen in October 1932 het kabinet Renkin ontslag nam als gevolg van financieele moeilijkheden, werd eens te meer een beroep gedaan op Jaspar voor de portefeuille van Financiën in het kabinet de Broqueville.
Jaspar bleef minister van Financiën, totdat hij in 1934 Paul Hymans opvolgde aan Buitenlandsche Zaken, terwijl de Vlaamsche katholiek Sap de portefeuille van Financiën overnam. In November 1934 moest het kabinet Broqueville plaats maken voor het kabinet Theunis. De ministersloopbaan van mr. Jaspar, inmiddels tot minister van staat benoemd, liep aldus in November 1934 ten einde.
Sinds 1936 was hij ook geen lid meer van de Kamer.
(Het Laatste Nieuws) **(Vor. ber. Henri Jaspar 1466 C.)**

E. **ROEMENIE. — IJzeren Garde. - Een aantal doodvonnissen. —**
De militaire rechtbank te Cluj (Klausenburg) heeft sinds 6 Februari de zaken behandeld van 59 leden der IJzeren Garde, die beschuldigd worden van moord, samenzwering en misdadige bedoelingen.
De volgende vonnissen werden geveld: twee studenten, Descaleanu en Pop, de moordenaars van den agent van politie Gruka, en plegers van den aanslag op Goanga, den rector der universiteit van Cluj en gewezen minister van onderwijs, werden ter dood veroordeeld.
Atofani, een student, die de leiding van het complot had, doch persoonlijk niet heeft deelgenomen aan den aanslag, werd tot levenslangen dwangarbeid en tien jaar verlies van burgerrechten veroordeeld.

Andresolu werd veroordeeld tot zeven jaar dwangarbeid.
De overige beschuldigden werden veroordeeld tot straffen, varieerende van één tot tien jaar gevangenis. Tot nu toe werd de doodstraf niet toegepast in Roemenië. De nieuwe in Februari 1938 afgekondigde grondwet voorzag toch in de doodstraf in geval van samenzwering tegen de veiligheid van den staat of bij aanslagen op officieele personen.
De veroordeelden zullen worden gefusilleerd.
(Telex-A.N.P.) **(Vor. ber. IJzeren Garde 3568 C.)**

A. **CHINA. — Conflict met Japan. - Aantal slachtoffers onder de Chineesche burgerbevolking. —**
Een rapport, gepubliceerd door de commissie tot hulpverleening aan Chineezen, onthult, dat 80.000 Chineesche non-combattanten in de zeventien eerste maanden van den oorlog in het Verre Oosten werden gedood of gewond.
35.157 burgers zijn bij luchtaanvallen om het leven gekomen en 44.050 werden gewond.
De commissie verklaart, dat in hetzelfde tijdvak 1318 luchtaanvallen werden uitgevoerd op 53 steden in Kwantoeng, waar 9.797 non-combattanten werden gedood en 13.902 gewond. (Alg. Handelsblad)
(Vor. ber. Chin. verliezen 3624 B.; Chin.-Jap. Confl. 3661 D.)

B. **GROOT-DUITSCHLAND. — „Berliner Tageblatt" neemt afscheid. —**
In een hoofdartikel neemt op 31 Januari het „Berliner Tageblatt" afscheid van zijn lezers. Het is no. 51 van den 68sten jaargang. De meeste redacteuren gaan over naar de „Deutsche Allgemeine Zeitung". Uitvoerig wordt in dit laatste nummer van het „Berliner Tageblatt" toegelicht, waarom het blad meent geen reden van bestaan meer te hebben. Aan zijn bloeitijd onder hoofdredacteuren en met medewerkers van internationale reputatie herinnert dit artikel uit den aard der zaak met geen enkel woord.
(Vor. ber. Pers 3259 A.)

C. **NEDERL. OOST-INDIE. — Defensie. - Aanvullende begrooting van ruim ƒ 30 millioen. —**
Bij den Volksraad is op 1 Februari ingediend de aanvullende begrooting-1939, van het departement van Oorlog, ten bedrage van ƒ 30.300.000, waarvan omstreeks ƒ 27.000.000 bestemd is voor aanschaffing van luchtdoelgeschut met munitie, voor zoeklichten en zware mortieren met munitie, voor versnelde completeering der uitrusting van de bestaande en in oprichting zijnde legereenheden en van de oorlogs- en reserve-voorraden. Verder ten behoeve van een versnelde vervanging van verouderd en, binnenkort opgebruikt, materieel, voor de versnelde uitvoering van maatregelen op het gebied van luchtbescherming, voor den bouw van kampementen en woningen en voor den aanleg en uitrusting van vliegvelden en de aanschaffing van kustgeschut. (Aneta)
(Vorig bericht 3588 D.)

D. **NEDERLAND. — Tweede Kamer. - Wijziging van de Invaliditeitswet. —**
Een wetsontwerp tot wijziging van de artikelen 35, 36, 38, 39 en 40 der Invaliditeitswet is op 13 Februari bij de Tweede Kamer ingediend. Aan de memorie van toelichting wordt ontleend:
Ingevolge het bepaalde bij artikel 35 der Invaliditeitswet is niet verzekeringsplichtig de arbeider, wien door het rijk pensioen is verzekerd. Het artikel houdt niet in, dat dit door het rijk verzekerd pensioen verband moet houden met arbeid, dien de arbeider verricht. Derhalve valt buiten de verplichte verzekering de vrouw van een arbeider, indien deze arbeider in pensioengerechtigden dienst bij het rijk of eenig ander openbaar lichaam werkzaam is en de vrouw, bijv. als schoonmaakster, in dienst van particulieren werkt. Aan deze vrouw is immers door het rijk weduwenpensioen verzekerd.
De redactie van artikel 35 brengt voorts mede, dat, in geval een arbeider zijn hoofdbestaan vindt in het verrichten van loondienst in een particuliere onderneming, doch deze arbeider nevens dien loonarbeid ook nevenwerkzaamheden verricht ten behoeve van den staat of een ander openbaar orgaan, ter zake van welk verrichten hem door het rijk pensioen, hoe gering ook dit moge zijn, is verzekerd, deze arbeider volstrekt buiten de verplichte invaliditeits- en ouderdomsverzekering valt. Hem is immers door het rijk pensioen verzekerd.
In het bijzonder deze laatste consequentie, tot welke de redactie van artikel 35 der Invaliditeitswet leidt, ontmoet bedenking, welke voorziening vordert. Deze voorziening heeft een spoedeischend karakter gekregen in verband met het toenemend aantal loonarbeiders, die naast hun hoofdberoep ten behoeve van staat en andere openbare lichamen — bijv. ten behoeve van 's lands verdediging — nevenwerkzaamheden verrichten, ter zake waarvan hun door het rijk pensioen — zij het dan ook een zeer gering — is verzekerd. In dat spoedeischend karakter heeft de minister van Sociale Zaken aanleiding gevonden de noodige voorziening neder te leggen in een speciaal ontwerp van wet.
De voorgestelde nieuwe lezing van artikel 35 stelt, naar de minister van oordeel is, de wijze, waarop aan de beide vorenbedoelde bezwaren, tot welke de bestaande redactie aanleiding geeft, wordt tegemoet gekomen, in duidelijk licht. Door de toevoeging van de woorden „welken hij verricht" komt vast te staan, dat de niet-verzekeringsplicht uitsluitend betreft dengene, die de werkzaamheden verricht, ter zake waarvan door het rijk pensioen is verzekerd. In het bovengegeven voorbeeld is derhalve de vrouw verzekeringsplichtig, uiteraard mits zij aan de algemeene voorwaarden voor verzekeringsplicht voldoet. De zinsnede, aanvangende met de woorden „tenzij het", heeft tot gevolg, dat het verrichten van nevenwerkzaamheden, ter zake waarvan door het rijk pensioen is verzekerd aan dengene, die de werkzaamheden verricht, van geen invloed meer is op het bestaan van verzekeringsplicht in gevolge de Invaliditeitswet.
De in de artikelen 36, 38, 39 en 40 der Invaliditeitswet voorgestelde wijzigingen zijn de consequentie van het voorstel in zake artikel 35. (Nieuwe Rotterd. Courant)
(Vor. ber. Invaliditeitswet 3402 G.)

22 FEBRUARI 1939

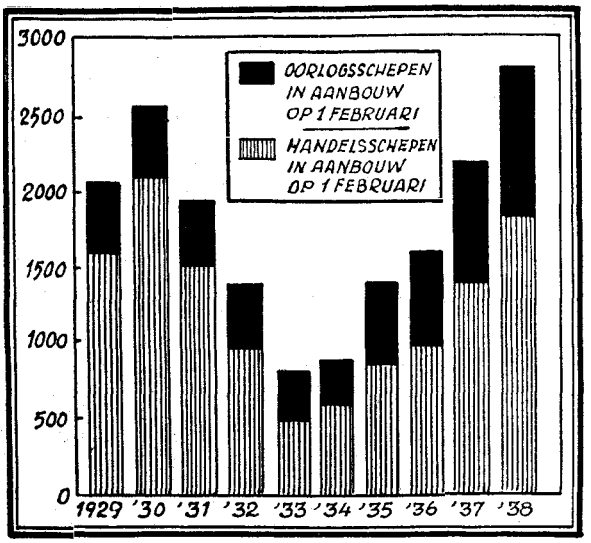
E. **NEDERLAND. — Eerste Kamer - Begrooting van Financiën goedgekeurd - Invoering van de belastingplannen vóór 1 Mei uitgesloten. —**
De Eerste Kamer heeft op 10 Februari de Begrooting van Financiën z. h. s. goedgekeurd met aanteekening dat de N. S. B.-fractie tegen is. Wij vermelden nog het volgende:
De Minister van Financiën, de heer De Wilde, antwoordde den sprekers. Uit het rapport van de commissie-Bodenhausen is hem gebleken, dat belastingverlaging ook voor anderen dan bezitters van landgoederen gewenscht is.
Over de regeeringsplannen inzake de belastingen (zij zijn wat spr.'s departement betreft klaar, zij verkeeren thans in een stadium van interdepartementaal overleg) laat spr. zich nog niet uit; daar zal hij te zijner tijd over spreken. Vóór 1 Mei zal de sanctie van de Koningin op deze plannen zeker niet zijn verkregen, zoodat invoering op dien datum wel uitgesloten is. (N. Rott. Crt.)
(Vor. ber. 3550 B.; Begrooting 3657 C.)

F. **TURKIJE. — Ergernis over Italiaansche publicaties. —**
De Turksche openbare meening is geërgerd over de publicatie in enkele Italiaansche dagbladen van kaarten, waaruit blijkt, dat de Italiaansche eischen zich eveneens uitstrekken tot sommige Turksche gebieden. De geheele pers is verontwaardigd over deze nieuwe eischen en tart Italië de Turksche integriteit aan te tasten. (Telex-A.N.P.)
(Vor. ber. Italië—Turkije 2667 E.)

G. **SOVJET-RUSLAND. — De versterking van Leningrad. —**
Op grond van ontvangen inlichtingen, schijnt Leningrad op het oogenblik de sterkste vesting ter wereld te zijn. De verdedigingswerken, die moeten strekken om de Sovjetunie tegen een inval uit het noorden te vrijwaren, beslaan een oppervlakte van 40.000 vierkante mijlen. Er vallen vijftien steden binnen en de bevolking van het versterkte gebied wordt op vier millioen geraamd. Niemand mag zonder vergunning van de autoriteiten verhuizen en zonder vergunning mogen ook geen nieuwe huizen worden gebouwd. De groote electrische centrales aan de Wolchow en de Swir vallen binnen de verdedigingswerken. Het garnizoen zou uit twee legercorpsen en een speciale divisie van de geheime politie bestaan.
Het versterkte gebied omvat de geheele streek tusschen het meer van Ladoga en de rivier de Swir, tot

aan het district Witesbk; het kanalenstelsel om het meer van Ladoga; de kust van de Finsche golf en het meer Peipus aan de Estlandsche grens.
(N. Rott. Crt.) **(Vor. ber. Leningrad 3123 G.)**

A. **SCHEEPSBOUW. — Bouw van Oorlogs- en handelsschepen - Vergelijkende staat van 1929—1938. —**

Bovenstaande grafiek toont de verdeeling van de in Groot-Brittannië, Vereenigde Staten, Frankrijk, Japan en Italië in aanbouw zijnde tonnage over handels- en oorlogsschepen, in 1000 B.R.T.
(Economisch-Statistisch Maandbericht, Nov. 1938)
(Vor. ber. Scheepsbouw 3280 A.)

B. **FRANK VAN DER GOES. — Tachtig jaar. —**
Op 13 Februari werd Frank van der Goes, literator, journalist, publicist en een der pionieren in ons land, eerst van het radicalisme en later van het socialisme, tachtig jaar.
Heel zijn leven is Van der Goes een strijder geweest, maar steeds een strijder met de wapenen van den beschaafden mensch. Een belangrijk aandeel had hij in de Nederlandsche arbeidersbeweging, maar in die beweging is hij altijd meer op den voorgrond getreden als theoreticus en idealist, dan als practisch politicus. Naar persoonlijke successen en goede functies heeft Van der Goes nimmer gestreefd.
(Telegraaf - Het Volk)

C. **NEDERLAND. — Luchtafweergeschut op de Electrische Centrale te Leeuwarden. —**
De Provinciale Staten van Friesland hebben op 14 Februari met 37 tegen 12 stemmen verworpen het voorstel-Sikkema c.s. om het voorstel van Gedeputeerde Staten in zake de plaatsing van luchtafweergeschut op de electrische centrale te Leeuwarden aan te houden.
Het voorstel van Gedeputeerde Staten is hierna met 32 tegen 15 stemmen aangenomen.
Tegen stemden de S. D. A. P. behalve mevrouw Besuyen en Gedeputeerde Geerts, de C. D. U., mevrouw De Jong (V. D.) en de heer Roorda (C. P. H.).
(Nieuwsblad v. h. Noorden)
(Vor. ber. Luchtverdediging 3516 F.)

D. **NEDERL. OOST-INDIE. — Batavia - Europeesche bevolking. —**
Wij ontleenen hieronder een aantal interessante gegevens omtrent de samenstelling van Batavia's Europeesche bevolking aan het „Bat. Nieuwsblad".
Het aantal Europeesche inwoners van Groot-Batavia (waaronder ook Japanners worden gerekend) bedroeg op 1 Januari 1938 44.877 en op 1 Jan. 1939 47.009, of wel 2132 meer.
Deze 47.000 Europeanen bestaan uit 44.221 Hollanders en 2788 buitenlanders. Batavia is niet minder dan 24 buitenlandsche nationaliteiten rijk, al zijn er dan ook slechts „eenmansvertegenwoordigingen" bij. De grootste buitenlandsch-Europeesche kolonie is de Duitsche, met 1029 zielen. Als tweede volgt de Japansche kolonie, met een aantal van 619 zielen (exclusief de Japansche visschers, die ook een aardig aantal vormen en vaak te Priok vertoeven, doch niet beschouwd kunnen worden als inwoners van Batavia). De derde plaats wordt bezet door de Britten (517), de vierde door de Amerikanen (met inbegrip van de Philippino's) met een gezamenlijk aantal van 123. Voor de resteerende 500 buitenlanders blijven dus precies 20 verschillende nationaliteiten over.
(Telegraaf - Bat. Nieuwsblad)

E. **NEDERLAND. — Onderwijs - Rechtswetenschappen - Inaugureele rede van Prof. mr. R. D. Kollewijn over: „Interregionaal en internationaal Privaatrecht.**
Bij de aanvaarding van het ambt van hoogleeraar in het Ned.-Indisch burgerlijk en intergentiel recht en in de historische vorming van de hedendaagsche rechtsinstellingen aan de Rijksuniversiteit te Leiden, heeft op 14 October 1938 prof mr. R. D. Kollewijn een inaugureele rede gehouden over het onderwerp: „Interregionaal en internationaal Privaatrecht".
Het Ned.-Indisch burgerlijk wetboek, dat voor de Europeanen en Chineezen geldt, vertoont — aldus ving spr. zijn oratie aan — belangrijke verschillen met dat van Nederland. Verhoudingen, welke met het recht van Indië en Nederland beide, aanknooping vertoonen, noemt men interregionale verhoudingen. De moeilijke vraag, welk recht in deze gevallen toepassing verdient, het probleem van het interregionaal privaatrecht, vindt buiten artikel 16 van de Indische algemeene bepalingen, zoo goed als geen oplossing in de wet. Bedoeld art. 16 stelt vast, dat Nederlandsche onderdanen — bedoeld is, voor zoover zij in Indië hun woonplaats hebben — ook wanneer zij zich tijdelijk buiten Indië bevinden, — aan het Indische privaatrecht betreffende hun persoon onderworpen blijven — zoolang zij zich niet in Nederland of in West-Indië hebben gevestigd. Spreker belicht vervolgens eenige moeilijkhden, welke de interpretatie van dit artikel belicht.
Spr. maakt vervolgens een vergelijking met het internationaal privaatrecht. Hij wijst er op, hoe hier eenzijdig-nationalistische stroomingen steeds meer de overhand verkrijgen. Hij acht dit in dezen nationalistischen tijd wel verklaarbaar, maar niet gerechtvaardigd. Juist de juristen, en onder dezen in de eerste plaats de schrijvers, hadden zich, in het besef, dat ook de staten deelen van een gemeenschap zijn, tegen dit overdreven nationalisme behooren te verzetten. Dat het internationaal privaatrecht door nationale rechtsnormen wordt bepaald, is voorloopig onontkoombaar. Doch het moet wel mogelijk wezen, om in het nationale internationaal privaatrecht — evenals in het regionale interregionaal recht — het beginsel te verwerken, dat bij elke beslissing wordt nagegaan of zij ook in de andere landen, wier conflictenrecht voor toepassing in aanraking komt, wel kán worden aanvaard, en of anders ten einde dit te bereiken, de toepassing van de eigen conflictregels, voor zoover die niet van openbare orde is, niet moet worden gemodereerd.
(Telegraaf)
(Vor. ber. Ambtsaanv. in het Onderwijs 3577 B.)

F. **LUCHTVAART. — K.L.M. - Dienst lijn Curaçao—Trinidad—Barbados. - Vervoer Amsterdam—Batavia.**
De dienst van de K.L.M. in de West is wederom uitgebreid met een lijn Curaçao—Trinidad—Barbados. Het is de bedoeling, later de lijn naar Trinidad door te trekken tot Paramaribo, dat aldus langs een korten weg met Curaçao door de lucht verbonden zal zijn. Op het oogenblik moet men door de lucht langs een grooten omweg, met behulp van de Pan American Airways, van de eene bezitting naar de andere. De K.L.M. hoopt spoedig een snellere en kortere luchtverbinding tot stand te brengen. Op de Amsterdam—Batavia Lijn heeft de K.L.M. in 1938 ruim 5700 passagiers vervoerd. Hetgeen een zeer mooi cijfer is.
(Het Vliegveld) **(Vor. ber. K.L.M. 3338 F.; Indië-dienst 2967 B.)**

G. **FRANKRIJK. — Defensie - Luchtmacht - Groote vliegtuigorders. —**
De Fransche regeering heeft wederom een groote order gegeven en wel voor ruim $ 60 millioen Amerikaansche vliegtuigen en vliegtuigmotoren. Hiervan komt voor rekening van de Curtiss Wright: 100 gevechtsvliegtuigen in Mei besteld en nog 100 stuks in Januari besteld, totale waarde $ 5 millioen; Douglas Aircraft 100 bommenwerpers ad $ 11 millioen; Glenn Martin 115 lichte bommenwerpers ad $ 11 millioen; North American Aviation 200 lichte bommenwerpers ad $ 8.4 millioen.

Er worden derhalve in totaal besteld 615 vliegtuigen ter waarde van $ 35.4 millioen.
Pratt Whitney, welke mij. deel uitmaakt van de United Aircraft, krijgt het grootste aandeel in de bestelde motoren, nl. voor een bedrag van $ 9.1 millioen; het aandeel van de Wright Aernautical bedraagt $ 1.8 millioen.
Het restant van de genoemde $ 60 millioen zal worden uitgegeven voor instrumenten en misschien ook voor nieuwe vliegtuigen en reserve-onderdeelen.
(Telegraaf) **(Vor. ber. Luchtmacht 3598 C.; Leger, Vloot en Luchtmacht 3647 E.)**

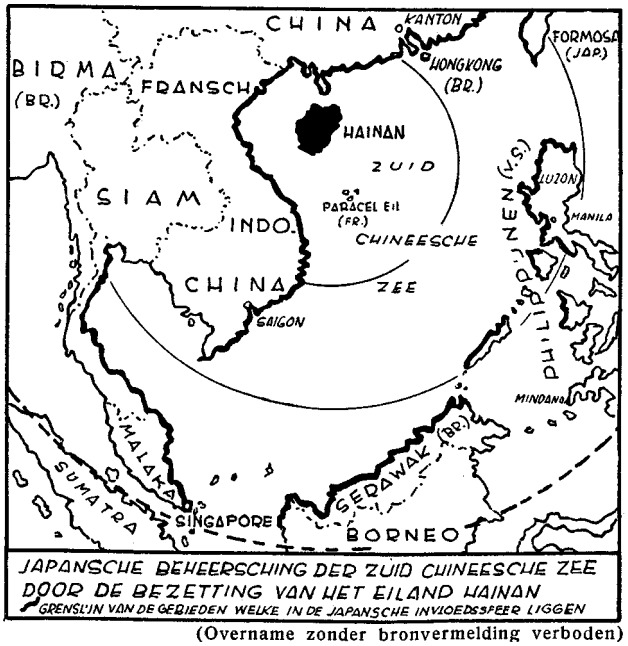
23 FEBRUARI 1939

A. NEDERLAND. — Tweede Kamer - Recht van vereeniging en vergadering. - Wijzigingsontwerp aangenomen. —
De Tweede Kamer heeft op 14 Februari het wetsontwerp tot wijziging van de wet van 1855 op het recht van vereeniging en vergadering aangenomen met 50 tegen 3 stemmen. De voorstemmers waren de r.k., de a.r. en de c.h.
Tevoren had minister Goseling een amendement van den heer Donker (s.d.), waardoor in 1944 ten deele de wetswijziging zal vervallen, ten deele door een nieuwe wijziging zal worden aangevuld en ten deele zal worden gehandhaafd, overgenomen, nadat ook de Christelijk-Historische fractie zich bij monde van den heer De Geer voor het amendement had verklaard.
In 1944 zullen nu — behoudens voorafgaande wetswijziging — de bepalingen vervallen betreffende de activiteit van vreemdelingen en betreffende de werkzaamheid van Nederlandsche politieke vereenigingen in het buitenland, alsmede eenige andere bepalingen, welke door de voorstellers van het amendement als „crisisbepalingen" werden beschouwd.
Een amendement-Donker om de bepaling betreffende de bevoegdheid van de politie tot het betreden van niet openbare vergaderingen uit het ontwerp te schrappen is in een stemming rechts tegen links verworpen.
Eveneens een amendement-Donker om den minister de beslissing te geven over het al of niet mogen spreken van vreemdelingen op vergaderingen, waar de Nederlandsche politiek wordt behandeld.
Door verwerping van dit amendement zal het spreken van vreemdelingen op dergelijke vergaderingen dus steeds verboden zijn. (Het Vaderland)
(Vor. ber. Vereenigingsrecht 3659 A.)

B. NEDERLAND. — Belasting - Inkomsten en vermogens in 1937-1938 - 877 millionnairs. —
Over het jaar 1937—1938 had 95 pct. van de aangeslagenen in de inkomstenbelasting een inkomen beneden *f* 5000. Hun inkomens bedroegen 74 pct. van het totaal, terwijl zij in verband met het progressieve tarief slechts 37 pct. bijdroegen in het totaal der inkomstenbelasting in hoofdsom. Daarentegen was 0.02 pct. der belastingplichtigen aangeslagen voor inkomens van *f* 100.000 en meer (in totaal 282 personen).
Zij hadden 2 pct. van het totaal inkomen, terwijl zij 14 pct. in het totaal dezer belasting bijdroegen.
Over hetzelfde jaar was 46 pct. van de vermogensbelastingplichtigen aangeslagen voor vermogens beneden *f* 30.000. Tezamen bezaten zij 14 pct. van het totaalvermogen en droegen 9 pct. bij tot de totaalopbrengst der vermogensbelasting in hoofdsom.
De 877 millionnairs (0.49 pct. van het totaal aantal aangeslagenen) bezaten tezamen 15 pct. van het totaalvermogen en betaalden 16 pct. in het totaal dezer belasting.
Behalve bovengenoemde cijfers voor alle gemeenten tezamen komen in de eerste aflevering van het maandschrift van het Centraal Bureau voor de Statistiek voor 1939 nog een aantal gegevens voor betreffende de 45 gemeenten boven de 20.000 inwoners en voor de provinciën.
De groote verschillen tusschen den welstand der bevolking blijken wel hieruit, dat in Bussum 36 pct. en in Kerkrade 65 pct. van alle aangeslagenen in de inkomstenbelasting een inkomen hadden van *f* 800—*f* 1400, terwijl in Kerkrade 0.3 pct. en in Bussum 5 pct. van hen een inkomen hadden van *f* 10.000 en hooger.
Een vermogen van *f* 16.000—*f* 30.000 bezaten in Rheden 30 pct. en in Kerkrade 61 pct. van alle aangeslagenen in de vermogensbelasting, terwijl in Emmen 2 pct. en in Rheden 13 pct. van hen een vermogen bezaten van *f* 200.000 en hooger.
Van de zes gemeenten boven 100.000 inwoners is het bedrag der inkomens het grootst in Amsterdam. Daarentegen is het bedrag der vermogens het grootst in 's-Gravenhage. Van deze groep is in laatstgenoemde gemeente ook het gemiddelde inkomen en vermogen per aangeslagene het hoogst.
(Centr. Bur. v. d. Stat.) **(V. b. Belastingen 3512 H.)**

C. BELGIE. — Kabinet-Pierlot gevormd. —
Nadat Henri Jaspar (inmiddels overleden) niet was geslaagd een nieuw kabinet samen te stellen, heeft Hubert Pierlot, wien de vorming was opgedragen, op 21 Februari in de dagelijksche persconferentie de samenstelling van de nieuwe regeering bekend gemaakt. Het kabinet bestaat uit elf ministers, te weten zes parlementariërs, onder wie de minister-president, en vijf extra-parlementariërs. Onder de zes parlementariërs zijn drie katholieken en drie socialisten. Het kabinet ziet er als volgt uit:
Minister-president en Landbouw: Hubert Pierlot (Katholiek);
Justitie: De Schrijver (Katholiek);
Openbare werken: Marck (Katholiek);
Buitenlandsche Zaken: Soudan (Socialist);
Binnenlandsche Zaken en Volksgezondheid: Eekelers (Socialist);
Arbeid en sociale voorzorg: Wauters (Socialist).
De extra-parlementariërs zijn:
Financiën: Gutt.
Economische Zaken: Richard;
Openb. Onderw.: Prof. Blancquaert, hoogleeraar aan de Universiteit te Gent;
Landsverdediging: Generaal Denis.
Koloniën: Gaston Heenen.
(Het Laatste Nieuws) **(Vor. ber. Kabinet 3652 C.)**

D. CHINA. — Conflict met Japan. - Hainan. —

(Overname zonder bronvermelding verboden)
(V. b. Hainan 3661 D.; Chin.-Jap. Conflict 3668 A.)

A. NEDERLAND. — 20ste Dietsch Studentencongres te Amsterdam. —

Te Amsterdam werd het 20ste Dietsch Studentencongres gehouden. De eerste congreszitting had op 9 Februari plaats in het Muzieklyceum.
De openingsrede werd uitgesproken door den gezant van de Unie van Zuid-Afrika, dr. H. D. van Broekhuizen, die in het Afrikaansch sprak. Is het niet heerlijk, zoo zeide hij, om in dezen tijd van politieke spanning en nationale onzekerheid hier rustig en stil in het land van geestelijke en politieke nijverheid samen te komen om de cultureele banden tusschen onze stamverwante volken nauwer aan te halen? Want dit is immers uw roeping, en niet u te begeven op het gevaarlijke terrein der politiek. Spr. herinnerde aan hetgeen aan uitwisseling van cultureel goed geschiedt, aan de studentenreizen, aan de bezoeken over en weer van professoren, aan de vlucht van den Reiger, enz. Dat is de manier om de onderlinge banden te versterken.
In de collegezalen van het universiteitsgebouw der gemeente Amsterdam werd op 10 Februari het congres voortgezet.
In de historische sectie hield prof. dr. P. L. Tack een inleiding over: De buitenlandsche politiek van den Raad van Vlaanderen.
In de juridische sectie sprak prof. mr. L. J. van Apeldoorn uit Amsterdam over Dietsch recht.
Dietsch (van diet = volk) recht — zoo zeide spreker o.a. — beteekent zoowel volksrecht als Nederlandsch recht. Al in den z.g. Frankischen tijd kwam er verwijdering tusschen volk en recht, want toen is men begonnen het volksrecht op te teekenen in het latijn, dus een taal die het volk niet kende. In verband hiermede zette spr. uiteen, dat de taal, waarin wetten geschreven zijn, niet enkel den vorm, maar ook den inhoud van het recht raakt. In dezen tijd komt naast het volksrecht ook een koningsrecht op.
In de Friesche sectie hield prof. dr. G. Gosses uit Amsterdam een inleiding over de plaats der Friezen in de Dietsche samenleving.
In een in het Afrikaansch uitgesproken rede gaf mej. Conradi een overzicht van den ontwikkelingsgang van de Nederlandsche en van de Zuid-Afrikaansche literatuur.
(Alg. Handelsblad - Telegraaf)

B. NEDERLAND. — Tweede Kamer - De begrooting van Suriname. —

De minister van Koloniën, de heer Welter, zeide op 15 Februari o.a. het volgende:
Bij de beoordeeling van den financieelen toestand van Suriname moet men rekening houden met de sporen van een rijk verleden. De kosten van een omvangrijk bestuursapparaat zijn, per hoofd der bevolking berekend, hoog. De kosten van het onderwijs en van den geneeskundigen dienst bedragen plus minus zes gulden per hoofd der bevolking. Vergelijkt men dat met Ned.-Indië, dan is Suriname zeer bevoorrecht.
De groote kostbaarheid van de bestuursinrichting van Suriname moeten wij steeds in het oog houden. Onnoodige uitgaven moeten worden vermeden. In dit verband zal men sprekers houding moeten bezien ten aanzien van de salarisverhooging voor een enkelen ambtenaar en zijn houding tegenover de pensioenkorting. Op Suriname drukken enorme pensioenlasten. Het is dan ook wijs beleid, dat de landsverordening (welke alleen door een wet kan worden vernietigd) van Juli 1938 de pensioenkorting heeft gehandhaafd. Een motie over de gesties van het autonome gebied zou spr. moeten ontraden. Het stemt spr. tot voldoening, dat het bestuur en de staten medewerken om zooveel mogelijk de soberheid te betrachten.
Immigratie van Europeanen op groote schaal in Suriname acht spr. onmogelijk, daar het daar te lande onmogelijk is handenarbeid te verrichten. Iets anders is de vestiging van kapitaalkrachtige menschen. De plannen der regeering op dit punt zijn klaar en helder. De regeering zal zoo veel mogelijk de immigratie van Javanen bevorderen. Want Suriname is bij uitstek een tropisch land.
Werkloozencijfers ontbreken over Suriname. Werkloosheid beteekent in Suriname iets anders dan hier. De opvatting over werk is daar zoo geheel anders. Het optreden tegen den redacteur van De West is niet zoo eenvoudig. De hospitaalkwestie is met klewangwettende krijgszangen in dat orgaan behandeld. In een tropische streek was het niet onjuist den eersten termijn van den persbreidel toe te passen.

De kleine landbouw. — De kleine landbouw is de voornaamste steun van de Surinaamsche economische structuur geworden. Pogingen zijn aangewend om jonge mannen op te leiden voor den kleinen landbouw. De resultaten zijn zeer ongunstig. Desalniettemin mag dit middel niet worden verzuimd. Spr. zal het desbetreffende rapport van het Protestantsch Werkverbond in de aandacht van den gouverneur aanbevelen.

De bauxietwinning. — De bauxietwinning is een belangrijke factor in de ontwikkeling van Suriname. De vraag is gesteld of er tegenover de Amerikaansche bauxietmaatschappij geen gunstigere voorwaarden konden zijn bedongen. Het was hier echter een zaak à prendre ou à laisser. De houding van het bestuur was verstandig. Ook elders kan men bauxiet vinden, onder gunstiger omstandigheden. Het ter plaatse verwerken van bauxiet zou groote machines en belangrijke electrische energie eischen. De belangstelling van het oliekapitaal is verheugend. De concessie voor exploratie strekt zich alleen uit tot de kuststrook.
De kosten van luchtkarteeringen acht spr. zeer hoog, veel hooger dan de heer Kleyn in een artikel heeft aangegeven. Intusschen biedt de belangstelling van de Billiton Mij. en van de Surinaamsche Petroleum Mij. perspectieven op dit punt.

Bacoven, koffie, citrus, mais. — De bacoven zijn een van de mislukkingen van Suriname. De resultaten zijn echter op het oogenblik betrekkelijk gunstig. In 1941 zal de N.V. Bacovencultuur een rapport kunnen uitbrengen over haar proeven. Een niet groote bananenmaatschappij zou een kapitaal van *f* 8 millioen noodig hebben. Tot een dergelijke investatie gaat men niet dan na ernstig onderzoek over.
De koffiecultuur geeft op het oogenblik reden tot tevredenheid. De citrus is een belangrijk product, maar de citruscultuur is op het oogenblik nog maar zeer klein. Er zijn pas 124 H.A. in exploitatie. De cultuur is in het stadium van proefneming. De gekoelde export behoort nog niet tot de meest dringende zorgen.
Het heeft spr. verwonderd, dat de maïscultuur zoo weinig ingang heeft gevonden in Suriname, te meer daar Curaçao veel maïs importeert. Spr. zal den gouverneur bijzondere aandacht hiervoor vragen.
De begrooting werd z. h. s. aangenomen. (N. Rott. Crt.)
(Vor. ber. Begrooting 3283 B.; Min. Welter 2834 A.)

24 FEBRUARI 1939

C. VEREENIGDE STATEN. — Onderstaatssecretaris van Financiën afgetreden - Bezwaren tegen de monetaire politiek. —

Wayne Taylor, de onderstaatssecretaris van Financiën, heeft ontslag genomen. Hij zou tot dat besluit zijn gebracht door de faciliteiten, welke de schatkist heeft verschaft voor den aankoop van vliegtuigen door Frankrijk. Naar zijn meening dienen de Vereenigde Staten geen partij te kiezen tusschen de totalitaire en democratische staten. Men meent, dat hij ook bezwaren had tegen den aankoop van zilver van China en het linksche Spanje en tegen de jongste leening van 25 millioen dollar, die door een Amerikaansche bank aan China is verstrekt.
(Telex-A.N.P.)

D. Z. H. PAUS PIUS XI. — Algemeene deelneming bij 's Pausen overlijden. —

ITALIE. — Onder voorzitterschap van Mussolini was de groote fascistische raad op 10 Februari bijeengekomen, doch na een herdenkingsplechtigheid, gewijd aan den overleden Paus, werd hij verdaagd.
Na de herdenkingsplechtigheid werd een motie aangenomen, waarin de raad „eerbiedige hulde bracht aan de nagedachtenis van Paus Pius XI, die de verzoening tusschen de Kerk en den Italiaanschen staat wilde en die door het concordaat betrekkingen van samenwerking heeft gevestigd tusschen den Staat en de Kerk, waardoor de fascistische en katholieke eenheid van het Italiaansche volk werd gewaarborgd".
Mussolini heeft aan kardinaal Pacelli het volgende telegram gezonden: „De dood van den Paus der Verzoening is een rouw voor de kerk en voor Italië. De gevoelens van het Italiaansche volk vertolkend zend ik aan Uwe Eminentie en aan het H. College de blijken van de diepgevoelde deelneming, niet alleen van de fascistische regeering, maar ook van mijzelf."

FRANKRIJK. — Tot de eersten, die het rouwregister kwamen teekenen, behoorden de leden van de Fransche ambassade bij den H. Stoel, onder leiding van den ambassadeur Roux.
De „Temps" zegt: De vrede onder de volken, de consolidatie der sociale orde, met vrijheid en waardigheid voor allen, dát was de constante en eenige zorg van Paus Pius XI.
„Men mag bij ons niet vergeten, dat onder het pontificaat van Paus Pius XI Frankrijk, welks vredespolitiek ondubbelzinnig was in de oogen des Pausen, voortdurend de sympathie ondervond van het Hoofd der Kerk. Daardoor werd onze invloed ten zeerste gediend in omstandigheden, waarin zoo zeer behoefte bestond aan den steun van alle moreele krachten, welke haar wettigen invloed op de wereld uitoefenen.
Met reden kan men aannemen, dat de politiek van Paus Pius XI, die alleen beantwoordde aan de belangen van den H. Stoel en de gevoelens der christenheid, door Zijn opvolger op den pauselijken troon zal gehandhaafd worden".

ENGELAND. — De Engelsche bladen geven uitdrukking aan de bewondering voor den moed van den paus, die zijn apostolisch werk voortzette, ondanks zijn lichamelijk lijden. Door zijn houding tegenover de vervolgingen, waaraan de Christelijke kerken in vele landen blootgesteld waren, beschouwden de Engelschen van allerlei geloof hem als een kampioen der godsdienstvrijheid. Vandaar, dat het bezoek van Chamberlain en Halifax meer dan een zuivere beleefdheid was.
In de kathedraal van Westminster werden requiem-missen opgedragen.

VEREENIGDE STATEN. — Staatssecretaris Hull heeft uit Washington aan Kardinaal Pacelli het volgend telegram gezonden: „Roosevelt wenscht u uitdrukking te geven aan zijn innige deelneming met het overlijden van Z. H. Paus Pius XI. Diens grootmoedige hoedanigheden, zijn ijveren voor vrede en verdraagzaamheid hebben hem de harten doen winnen van alle rassen en alle Godsdiensten. Het bericht van zijn dood heeft in de harten van alle Amerikanen diepe droefheid veroorzaakt."

GROOT-DUITSCHLAND. — Adolf Hitler heeft staatsminister Meissner opdracht gegeven den Apostolischen Nuntius, Mgr. Orsenigo, te condoleeren met den dood van Paus Pius XI. Ook rijksminister von Ribbentrop heeft den Apostolischen Nuntius de deelneming van hemzelf en de Rijksregeering doen toekomen.
Op de Rijkskanselarij te Berlijn is bij het bekend worden van

het overlijden van den Opperherder de hakenkruisvlag halfstok geheschen.
De Duitsche pers meende ook thans haar houding door politieke overwegingen te moeten doen bepalen.

POLEN. — In Polen hebben de bladen die te Warschau verschijnen speciale edities uitgegeven met het overlijdensbericht en biografieën van den paus. De overleden kerkvorst was te Warschau zeer bekend, daar hij er vier jaar heeft gewoond als nuntius en er tot aartsbisschop werd gewijd. Van het gebouw van den nuntius en de openbare gebouwen waait de vlag halfstok.

BELGIE. — Verschillende Katholieke bladen gaven extra-edities uit. Ook de niet-Katholieke pers verscheen met uitvoerige artikelen, vol waardeering voor den Paus en vooral voor diens onafgebroken actie voor den vrede onder de menschen.
In opdracht van den koning en van koningin Elisabeth hebben de hofmaarschalken van hun beide huizen zich in ambtsgewaad naar de pauselijke nuntiatuur begeven, om daar het rouwbeklag van de koninklijke familie van België aan den nuntius over te brengen.

NEDERLAND. — In de pers werd allerwegen het verscheiden van Paus Pius XI zeer piëteitvol herdacht. Uitvoerige berichten over de laatste uren zijn verschenen, terwijl ook de levensloop in extenso werd weergegeven.
In opdracht van H. M. de Koningin heeft de opperkamerheer mr. W. J. baron van Lijnden een bezoek van rouwbeklag gebracht aan den Internuntius.
Op het pauselijk internuntiaat te 's Gravenhage zijn van alle zijden telegrammen met bewijzen van deelneming binnengekomen. Van verschillende legatiegebouwen in de stad wapperde de vlag halfstok.
Een uitzondering hierop maakt het ministerie van Buitenlandsche Zaken, hetgeen verband houdt met het feit, dat ons land geen vertegenwoordiger heeft op het Vaticaan. Onze minister van Buitenlandsche Zaken, mr. J. A. N. Patijn heeft een bezoek van rouwbeklag afgelegd bij den pauselijken internuntius.
Van de gelegenheid tot teekening van het rouwregister bij de pauselijke internuntiatuur hebben verscheiden leden van het corps diplomatique en vele autoriteiten, o.w. minister Steenberghe gebruik gemaakt.
De Katholieke Radio-Omroep (K. R. O.) heeft op 11 Februari een bijzondere herdenking voor den Paus uitgezonden.
Op 14 Februari werd Paus Pius XI in de Staten-Generaal plechtig herdacht.

In de Eerste Kamer sprak mr. W. L. baron de Vos van Steenwijk als volgt:
Een groote Paus is heengegaan.
Na een 17-jarige regeering is Pius XI tot hooger leven opgeroepen.
Figuur van buitengewone eruditie, theoloog, philosoof, historicus, jurist, kortom veelzijdig geleerde, diplomaat van voorname allure en bovendien scherpzinnig staatsman, heeft hij, in verzoenenden geest werkzaam, een succesvolle concordataire politiek volgende, na moeizame besognes zijn doelwit bereikt: de Romeinsche kwestie opgelost, de volle souvereiniteit van het Vaticaan alom erkend te zien.
Met diepgaanden blik der tijden nood peilende, heeft hij te midden van een ontwrichte menschheid onverflauwd voor het behoud van den vrede geijverd.
De Eerste Kamer der Staten-Generaal betreurt in den doorluchtigen Doode een wijs regeerder en brengt aan de nagedachtenis van dezen zoo waardigen, vastberaden Vorst eerbiedige hulde.
De minister van Onderwijs, Kunsten en Wetenschappen, prof. Slotemaker de Bruïne, zegt, dat de regeering zich gaarne aansluit bij de woorden van waardeering, welke de voorzitter wel heeft willen wijden aan den persoon van den overleden Kerkvorst en aan diens arbeid, een arbeid, dien hij zich wel heeft willen getroosten in het belang van vrede en recht.

In de Tweede Kamer sprak Mr. J. R. H. van Schaik als volgt:
„Geachte Medeleden,
Alvorens tot de eigenlijke werkzaamheden over te gaan, zult gij met mij een oogenblik willen verwijlen bij het overlijden van Zijne Heiligheid Paus Pius XI.
Vooral in stormachtige tijden als deze klemmen de oogen der wereld zich vast aan die zeldzame figuren, die als geestelijke vuurtorens veilige steunpunten zijn in de bewogen en zich bedreigd gevoelende menschelijke samenleving. Een dier helderstralende lichtpunten was ongetwijfeld de overleden kerkvorst. Onverschrokken heeft hij aan wie naar hem wilden luisteren, zonder aanzien van welke macht ter aarde ook, op haast elk levensterrein vaste beginselen voorgehouden, die hij putte uit de in hem levende christelijke waarheden. Bij voortduring de ondergeschiktheid van het tijdelijke aan het eeuwige, van 's menschen stoffelijke aan zijn zedelijke belangen in aller harten prentend en onvermoeid den terugkeer naar Christus predikend, reikte Zijn manende en sterkende stem ver buiten de scharen van hen, die Hem als den Heiligen Vader eerbiedigden.
Tot op Zijn sterfbed heeft Hij gebeden, gestreden en geleden voor den vrede in en onder de volken. Het zijn vooral de verzoenende gevoelens van den oprechten Vredesvorst, welke weerklank hebben gevonden bij de vredesgezindheid die zoo diep in het Nederlandsche volk verankerd is.
De nagedachtenis van dezen grooten Paus van universeele werkzaamheid zal ook hier te lande in gezegende herinnering blijven."

De heer Goseling, minister van Justitie, sprak als volgt:
„Mijnheer de Voorzitter,
U hebt den overleden Kerkvorst willen herdenken voornamelijk in Zijn werk voor vrede en voor recht. Vooral in dezen tijd is dat van overwegende beteekenis. Geen Nederlander is er, die niet vurig hoopt, dat eenmaal door een betere verstandhouding onder de volken de vrede beter dan tot dusverre zal zijn verzekerd.
De regeering kan zich dan ook van harte bij uw herdenkingswoorden aansluiten. Het is vooral om zijn vredeswerk, dat de overleden Paus ook bij de regeering in dankbare herinnering zal blijven."
Beide redevoeringen werden staande aangehoord.
De twee leden der Staatk. Ger. fractie verlieten tijdens de rede van den voorzitter de zaal.

NED. OOST-INDIE. — De Gouverneur-Generaal betuigde schriftelijk zijn deelneming aan Mgr. Willekens, apostolisch-vicaris van Batavia, die voorts van alle deelen van het vicariaat, alsmede van vele hooge civiele en militaire autoriteiten condoléances ontving. Verscheidene autoriteiten begaven zich persoonlijk naar de hoofdpastorie te Batavia, waar Mgr. Willekens verblijf houdt.

IERLAND. — De Valera heeft in den Dail verklaard: „Katholiek Ierland zal het verlies van den verheven Opperpriester, die zooveel gedaan heeft voor het behoud van den wereldvrede, diep betreuren".
Cosgrave zeide: „Wij treuren en ieder, die van goeden wil is, ongeacht van welk geloof, of welke natie, treurt om den dood van één der grootste opvolgers van Sint Petrus. De wereld heeft alle reden zijn heengaan te betreuren en zich te vereenigen in gebed voor de keuze van zijn opvolger, die de groote traditie zal voortzetten".
(Vor. ber. Z. H. Paus Pius XI 3662 B.)

A. **PAKOE BOEWONO X, SOESOEHOENAN VAN SOERAKARTA OVERLEDEN. —**
Op 20 Februari is na een langdurig ziekbed, 72 jaar oud, overleden Pakoe Boewono X, Soesoehoenan van Soerakarta.
Zijne Vorstelijke Hoogheid Pakoe Boewono X zag het levenslicht op 29 November 1866 en werd op driejarigen leeftijd tot kroonprins verheven.
Op zestienjarigen leeftijd werd de kroonprins in het Mohammedaansche geloof opgenomen. Op negentienjarigen leeftijd werd hij benoemd tot luitenant-kolonel à la suite van den Generalen Staf, terwijl hij in 1886 benoemd werd tot voorzitter van de Kraton-rechtbank.
Op 7 Augustus 1890 trad hij in het huwelijk met Bendoro Raden Adjeng Soemarti, een dochter van den toenmaligen Mangkoenegoro. Bij zijn huwelijk werd hij benoemd tot kolonel à la suite bij den Generalen Staf.
De vader van den thans overledene Soesoehoenan, Pakoe Boewono IX is overleden 16 Maart 1893 en op dertig Maart daaraanvolgende werd de kroonprins verheven tot Soesoehoenan met den titel van Pakoe Boewono X. Hij werd bevorderd tot luit.-generaal.
Op 25 Maart was de verklaring geteekend van den nieuwen vorst tegenover het Gouvernement van Nederlandsch-Indië, waarvan het volgende onderdeel speciaal de aandacht verdient:
„Ten tweede verklaar en erken ik de mij opgedragen waardigheid als leenman van de landen van Soerakarta, zooals die door den gewezen Soesoehoenan werden bestuurd, niet te hebben verkregen uit de kracht van eenig in mij gevestigd recht, maar blootelijk door de gunst en de genegenheid, welke Zijne Excellentie de Gouverneur-Generaal, Harer Majesteits vertegenwoordiger, mij toedraagt".
De overledene was, behalve drager van de grootkruisen van de Orden van den Nederlandschen Leeuw en van Oranje Nassau, begiftigd met een aantal buitenlandsche orden in totaal vierentwintig, en had den militairen rang van luitenant-generaal.
Nadat, zooals reeds gezegd, de Soesoehoenan als kroonprins reeds met een vorstelijke vrouw in het huwelijk was getreden, huwde hij — daar dit huwelijk kinderloos bleef — in 1915 ten tweeden male met een vorstendochter, n.l. met een kind van den Sultan van Djokjakarta. Uit dit huwelijk werd slechts een dochter geboren.
De Soesoehoenan kreeg echter verschillende kinderen bij niet-vorstelijke vrouwen, onder wie eenentwintig zonen. Hieruit volgt, dat, waar geen zoon is geboren uit een huwelijk met een vorstelijke gemalin, de opvolging niet geheel vaststaat.
Het beleid van vorst Pakoe Boewono X is zegenrijk geweest, niet alleen door zijn verknochtheid aan het

Nederlandsche gezag, en zijn soepelheid waar het samenwerking met gouvernementsvertegenwoordigers betrof, doch ook omdat de overleden vorst een open oog had voor de behoeften van zijn land en de bevolking, en wel speciaal waar het agrarische aangelegenheden betrof, de voornaamste welke wel in zijn gebied konden voorkomen.
Ten slotte kan nog als verklaring voor den titel Soesoehoenan dienen, dat deze is afgeleid van Soeoen (knielen) en dus beteekent: „hij dien men knielende nadert". (Aneta - Nwe R. Crt. - Alg. Handelsblad)

A. **VEREENIGDE STATEN. — President Roosevelt over de politiek der V.S. - Redevoering tijdens den tocht naar de vlootoefeningen. —**
Terwijl president Roosevelt op weg was naar de manoeuvres der Amerikaansche vloot, heeft hij op 18 Februari per radio de internationale tentoonstelling van San Francisco geopend en daarbij een redevoering gehouden, waarin hij o.a. zeide:
De volkeren van het Amerikaansche continent zouden door een voorbeeld te geven van internationale solidariteit, wederzijdsch vertrouwen en wederzijdsche hulpvaardigheid, in de harten van de beangstigde menschheid de hoop levendig kunnen houden en tevens de democratie verre doen uitsteken boven de kwaadaardige bitterheid der autocratie. Het bewaren van den vrede in het westelijk halfrond moet een zaak zijn, welke voor alles allen Amerikanen belang inboezemt.
Onmiddellijk daarop opende Roosevelt, eveneens per radio, een andere tentoonstelling, t.w. die van Tampa in Florida. De president gaf een uiteenzetting van de Amerikaansche buitenlandsche politiek en zeide:
„Wij wenschen met alle wettige middelen de vrijheid van handel en toerisme en de vrije uitwisseling van cultureele denkbeelden onder de landen te bevorderen. Wij streven niet naar territoriale expansie. Wij werpen geen begeerige blikken naar de bezittingen van onze naburen.
Wij zullen onze medewerking verleenen aan een eerlijk gedaan voorstel om de bewapening te beperken. Wij hebben een afschuw van elk beroep op geweld, uitgezonderd wanneer het er om gaat een agressie af te weren, doch wij zeggen tot de geheele wereld, dat in het westelijk halfrond, in de drie Amerika's, de instellingen der democratie — d.w.z. van een regeering met instemming van hen, die geregeerd worden — moeten en zullen gehandhaafd worden". (Telex-A.N.P.)
(Vor. ber. President Roosevelt 3648 E.)

B. **NEDERLAND. — Eerste Kamer. - Defensiebegrooting goedgekeurd. - Versterkingen langs de grens. - Vloot. —**
Bij de behandeling van de defensie in de Eerste Kamer op 22 Februari zeide minister van Defensie, van Dijk, o.a. het volgende:
Er zullen bij mobilisatie heel wat meer grensbataljons direct onder de wapenen komen dan de thans daartoe bestemde 16 bataljons. Er is aangedrongen op verdere terreinversterkingen.
Spr. verklaarde, dat binnenkort een groote reeks versterkingen zullen worden uitgevoerd, welke een veelvoud van de gevraagde 200 kazematten uitmaakt. De grensgarnizoenen mogen niet te dicht bij de grens liggen; spr. achtte dit gevaarlijk.
Wat de luchtbescherming betreft, zeide spr., dat de particuliere bedrijven zeker kunnen overgaan tot het instellen van actieve luchtbescherming, hoewel de landsverdediging zaak van het rijk is. Maar het gaat hier niet om landsverdediging, doch bescherming van particuliere bedrijven.
Bij de bespreking der maritieme weermiddelen betoogde de minister, dat thans 40 tot 50 grootere en kleinere eenheden in aanbouw zijn.
Spr. erkende, dat het bezit van een paar zware schepen een belangrijke waarborg zou zijn voor de beveiliging van Indië.
Hij zou echter geen stap verder gaan dan het bekende standpunt van de regeering. Een slagschip kost *f* 60 tot *f* 70 millioen; wanneer 4 slagschepen zouden worden gebouwd, zouden de exploitatiekosten per jaar *f* 40 millioen stijgen. In totaal is hier *f* 340 millioen mee gemoeid. Spr. zegt ten slotte verheugd te zijn over de belangstelling in deze Kamer voor de defensievraagstukken.
Ten slotte werd de begrooting z. h. s. aangenomen, met aanteekening, dat de heer Van Embden (V.D.) tegen was. (Nwe Rotterd. Crt.)
(Vor. ber. 3657 C.; Begrooting 3668 E.)

C. **ENGELAND. — Defensievraagstuk. - Defensieleening tot 800 millioen pond mogelijk. —**
Na de defensie-debatten in het Lagerhuis antwoordde Morrison namens de regeering en zeide o.m.:
„Het valt de regeering niet moeilijk Winston Churchill de verzekering te geven dat de besprekingen, die reeds zijn begonnen tusschen de Britsche en de Fransche staven, voortgezet zullen worden en natuurlijk ook betrekking zullen hebben op de rol, die door beide strijdmachten gespeeld zal moeten worden in de eerste stadia van een conflict."
Met 310 tegen 127 stemmen werd vervolgens het amendement der Labour-oppositie verworpen, dat de voorgestelde leeningsbevoegdheden met een millioen pond vermindert.
De regeeringsmotie, welke de leeningsbevoegdheden voor defensie-doeleinden bevestigt op 800 millioen pond, werd vervolgens aangenomen bij zitten en opstaan. (Times)
(Vor. ber. Leger, Vloot en Luchtm. 3665 B.)

D. **NEDERLAND. — Defensie - Marine - Twee Kruisers besteld. —**
Er is een definitieve beslissing genomen over den bouw van de twee vervangende kruisers, welke op het aanbouwplan der regeering staan.
De regeering heeft een der kruisers in bestelling gegeven bij de werf Wilton-Fijenoord te Schiedam en den anderen bij de Rotterdamsche Droogdok Maatschappij. Beide werven zullen bij den bouw samenwerken, waardoor besparing van kosten zal worden bereikt.
De machine- en ketelinstallaties zijn besteld bij de Koninklijke Maatschappij „De Schelde" te Vlissingen.
De electrische installaties zullen worden geleverd door de Rotterdamsche firma's N.V. Rotterdamsche Electriciteitsmaatschappij v/h. H. Croon en Co. en de N.V. Van Rietschoten en Houwens.
Het is de bedoeling, dat de eerste kruiser in September 1941 en de tweede op het einde van dat jaar voor de proefvaart gereed zal zijn.
De twee schepen zullen de grootste zijn van onze marine. De tonnage zal 8350 ton bedragen. De gecontracteerde snelheid is 33 mijl. De bewapening zal bestaan uit tien kanonnen van 15 cm, twaalf dubbelmitrailleurs van 40 en acht van 12.7 mm, en zes torpedolanceerbuizen in twee groepen van drie van 53 cm.
Beide schepen zullen beschikken over een draaibaren catapult en zullen twee vliegtuigen aan boord hebben.
De tien kanonnen van de beide kruisers zullen worden geplaatst in twee tweelingtorens en twee drielingtorens. (Telegraaf)
(Vor. ber. Leger, Vloot en Luchtm. 3614 E.; Defensie 3673 B.)

25 FEBRUARI 1939

E. **BALKAN-ENTENTE. — Communiqué - Erkenning van Burgos. —**
Aan het slot van de Balkan-conferentie, die te Boekarest op 22 Februari is geëindigd, werd een communiqué gepubliceerd, waarin o.a. wordt gezegd, dat de leden van den Permanenten Raad van de Balkan-Entente eenstemmig hebben geconstateerd, hoe de politiek, welke de Entente volgt, gericht is op het ideaal van den vrede, waardoor de Entente sedert de oprichting werd geleid.
Verwijzende naar de overeenkomst van Saloniki van 31 Juli 1938, wordt de wensch te kennen gegeven, dat de zevende bijeenkomst van den economischen raad te Boekarest in April 1939 de economische banden nog nauwer zal aanhalen. De volgende gewone jaarlijksche bijeenkomst van den Permanenten Raad zal worden gehouden te Belgrado in Februari 1940.
Tegelijk met het voorlezen van het communiqué heeft Gafencou, de Roemeensche minister van Buitenlandsche Zaken, verklaard, dat de leden van den

Permanenten Raad in beginsel besloten hebben de regeering van Franco in Spanje te erkennen. Ieder van de leden der Entente blijft evenwel vrij deze erkenning te doen op een oogenblik, dat hem gunstig schijnt. (Agence Belga)
(Vor. ber. Balkan-Entente 3371 A.; Erkenning Franco 3664 C.)

A. **SPANJE. — Burgeroorlog. - Turkije, Egypte en Nederland erkennen de jure Franco. —**
De Franco-regeering is door Turkije, Egypte en ook op 23 Februari door Nederland de jure erkend. (Telex-A.N.P.) **(Vor. ber. 3673 E.)**

B. **IRAN. — Diplomatieke betrekkingen met Frankrijk hersteld. —**
Tusschen de regeering van Frankrijk en die van Iran is op 20 Februari '39 een accoord tot stand gekomen over de hervatting der diplomatieke betrekkingen. Zooals gemeld, heeft Iran deze op 28 December '38 verbroken, omdat een Fransch blad een ongeoorloofde woordspeling had gemaakt op den shah van Iran. (Agence Belga) **(Vor. ber. 3599 F.)**

C. **ENGELAND. — Minister president Neville Chamberlain's verklaring. - „Vrede door Kracht". - Handelsbetrekkingen als vredesmiddel. —**
Minister-president Chamberlain heeft op 22 Februari te Blackburn een redevoering uitgesproken, waarin hij een beroep heeft gedaan op het land, de politiek der regeering van „vrede door kracht" te steunen.
Chamberlain voegde o.a. hieraan toe, dat hij de onlangs tusschen de Duitsche en Britsche kolenindustrieën gesloten overeenkomst, welke gevolgd zal worden door onderhandelingen tusschen de vertegenwoordigers der Britsche en Duitsche industrieën, in het algemeen, ten zeerste toejuicht. Bovendien zal de minister van Handel, Oliver Stanley, de volgende maand een bezoek aan Berlijn brengen en op deze wijze door persoonlijk contact deze methode verder bevorderen.
„Ik ben het eens met de de vorige maand door Hitler gesproken woorden, toen hij zeide, dat samenwerking tusschen onze volken in het volledig vertrouwen voor elkander voor de geheele wereld geluk zou beteekenen.
Vertrouwen wordt niet in een dag geboren en wanneer het eens verstoord is, is er veel tijd voor noodig het te herstellen. Doch een weinig goede wil aan beide zijden heeft een wonderlijk heilzaam effect, en ik voor mij bezie de toekomst met de groote verwachting, dat deze gelukkiger zal blijken te zijn, dan het verleden." (Telex-A.N.P.)
(Vor. ber. Chamberlain 3656 C.)

D. **ENGELAND. — Lord Halifax's verklaring. - Onvoorwaardelijke solidariteit met Frankrijk. —**
In antwoord op de vraag van het lid der Labour-oppositie op 23 Februari '39 in het Engelsche Hoogerhuis, Lord Addison, of de regeering een verklaring kon afleggen betreffende de betrekkingen tusschen Frankrijk en Engeland, heeft Lord Halifax, de minister van Buitenlandsche Zaken, het volgende gezegd:
Het zou een groote dwaling zijn te veronderstellen, dat eenig onuitgesproken voorbehoud van eenigerlei aard gepaard ging met Chamberlains woorden betreffende de solidariteit met Frankrijk. Die verklaring was duidelijk en ondubbelzinnig. Wanneer ik het in de bewoordingen van een huiselijke vergelijking zou mogen zeggen, dan was de verklaring van den aard dier borden, die wij thans op vele gevaarlijke punten in het land zien: „Halt kruising met voorrangsweg" en dat was de bedoeling er van, aldus Halifax. Er bestaat geen verschil van meening over eenig onderwerp tusschen ons en Frankrijk. (Times)
(Vor. ber. Lord Halifax 3521 F.)

E. **ITALIE. — Aanslag op Mussolini. —**
Het staat vast, dat Mussolini op 15 Februari '39 aan een aanslag is ontsnapt, welken een vermoedelijk ontoerekenbare man heeft willen plegen. De man wilde de verblijfplaats van Mussolini, Villa Torlonia, binnendringen. Mussolini's lijfwacht verijdelde den aanslag. Er vielen eenige dooden, maar de juiste toedracht is nog niet bekend. (Telex-A.N.P.)
(Vor. ber. Mussolini 3631 A.)

F. **SUEZ-KANAAL. — Verkeer in 1938 met 5.7% gedaald. —**
Blijkens bericht uit Parijs, is de tonnage, die in het afgeloopen jaar door het Suez-Kanaal is gevaren, voornamelijk gedaald door de sterke afneming van het Italiaansche verkeer en den aanmerkelijken teruggang van den Chineeschen en Japanschen invoer van Europeesche producten. De teruggang van het verkeer door het Suez-Kanaal bleef echter beperkt. In het afgeloopen jaar voeren 6.171 schepen met 34.418.000 netto-tons door het kanaal, hetgeen 2.073.000 tons of 5.7% minder is dan in 1937. Niettemin bleef het verkeer grooter dan in de jaren vóór 1937.
De vermindering is voor 58.9% toe te schrijven aan de daling van het verkeer van Italië met zijn Afrikaansche bezittingen; dit beliep 2.310.000 tons, hetgeen 1.220.000 tons, of meer dan een derde, lager was dan in 1937 en meer dan de helft lager dan in 1936. (Agence Belga) **(Vor. ber. 3268 D.)**

G. **LETTEREN. — Boeken die door de pers gunstig zijn besproken. - Onze wekelijksche opgave. —**
Belgisch-Fransch: Maurice Gauchez — „Tignasse". Roman (Edit. Neggor, Louvain '38) **(V. b. 3644 E.)**
Duitsch: Gert Buchheit — „Mussolini und das neue Italien". (Paul Neff Verlag, Berlin) **(V. b. 3662 F.)**
Engelsch: Guy Chapman — „Vain Glory". (Cassell)
Frank O. Hough — „Renown". (George Harrap & Co.) **(Vor. ber. 3662 F.)**
Fransch: Edmond Jaloux — Le roman inachevé „Le Livre Moderne Illustré". (J. Ferenczi & fils)
Jean Merrien — „La mort jeune". (Gallimard, Paris) **(Vor. ber. 3662 F.)**
Italiaansch: Massimo Bontempelli — „Avventure". (Mondadori, Milano) **(Vor. ber. 3644 E.)**
Nederlandsch: Jo Boer — „Catherina en de magnolia's, een roman uit Italië". (Nijgh & v. Ditmar)
Dr. J. Bouman — „Van Renaissance tot Wereldoorlog" Vier Euwen Europese Cultuurgeschiedenis. (H. J. Paris, A'dam)
Marcel Coole — „De Minnaars van Teruel" (poëzie) (Uitgave in eigen beheer) Vlaamsche uitgave.
Reinier van Genderen Stort — „Het goede leven". (Em. Querido, A'dam) **(Vor. ber. 3662 F.)**
(Red. K. H. A.)

H. **HONGARIJE. — Nazi-partij ontbonden. —**
De nieuwe Hongaarsche minister-president, Teleki, heeft op 24 Februari '39 de nationaal-socialistische partij van Hongarije, die onder leiding staat van Szalassy, ontbonden en het lidmaatschap van deze partij verboden. Tegelijkertijd heeft de politie in het geheele land huiszoekingen gehouden in de bureaux van de partij. Tal van documenten werden in beslag genomen. Voor het Groene Huis te Boedapest, alsook voor alle andere partijgebouwen, zijn politieposten geplaatst. (Telex-A.N.P.)
(Vor. ber. Nat.-Socialisme 3421 G.)

I. **NEDERLAND. — Zaakgelastigde in Spanje. —**
Als gevolg van de erkenning van het bewind van generaal Franco als hoofd van de regeering van Spanje, treedt thans jhr. Van Panhuys, die tot dusver als agent der Nederlandsche regeering te St. Jean de Luz vertoefde, op als tijdelijk Nederlandsche zaakgelastigde bij de Spaansche regeering.
(Telex-A.N.P.) **(Vorig bericht 3674 A.)**

A. Nederlandsche onderneming krijgt uitvoering van havenwerken te La Guaira - Kosten 14 millioen gulden - Land en Volk - In- en uitvoer, ook met Nederland. —

Op 16 Februari 1939 werd te Carácas (Venezuela) de aanbesteding gehouden voor een zeer groot waterbouwkundig werk, n.l. de verbetering en uitbreiding van de havenwerken te La Guaira. Hiervoor schreven tien firma's in, onder wie twee Nederlandsche ondernemingen.

Ondanks de scherpe buitenlandsche concurrentie wist de Nederlandsche firma, de N.V. Aannemersbedrijf v.h. Firma T. Ten Breejen van den Bout te Berg en Dal de belangrijke opdracht te verkrijgen. Het werk zal drie jaar vorderen. De kosten zullen omgerekend in Nederlandsche valuta ongeveer veertien millioen gulden bedragen. Een bestaande pier moet verlengd worden. Een tweede pier moet geheel worden gebouwd en voorts moeten twee kaden worden aangelegd terwijl de haven op een bepaalde diepte moet worden uitgebaggerd.

Alle ingenieurs, die het werk leiden, zullen Nederlanders zijn, evenals het overige technische en opzichthoudende personeel voor de bediening van het materiaal, dat uit Nederland naar Venezuela zal worden overgebracht.

Het land is zeer dun bevolkt; het telt slechts 3.300.000 inwoners. De hoofdstad Carácas heeft 130.000 inwoners; Maracaibo telt ca. 80.000 inwoners. In het binnenland wonen nog de oorspronkelijke Indianen-stammen.

De Roomsch-Katholieke godsdienst wordt algemeen beleden.

Venezuela is een republiek. Het omvat 21 staten, welke autonomie genieten. Aan het hoofd van de centrale Regeering te Carácas staat een President, die voor 5 jaren wordt gekozen. De wetgevende macht berust bij het Congres, dat uit 2 Kamers bestaat: een Senaat met 50 en een Kamer van Afgevaardigden met 85 leden, welke allen voor 4 jaar zitting hebben.

Natuurlijke rijkdommen. — De bodemschatten van het land hebben zijn economische structuur zeer sterk beïnvloed. Vooral de petroleum heeft een belangrijk gedeelte der beschikbare arbeidskrachten tot zich getrokken. Het belangrijkste productiecentrum voor dit mineraal is Maracaibo, gelegen in het westelijk gedeelte des lands. Het belangrijkste terrein in dit gebied is dat van Lagunillas; het levert iets minder dan de helft der totale productie. Andere terreinen van beteekenis in dit bekken zijn La Rosa en Mene Grande. Ook de petroleumwinning in het Oosten is van groeiende beteekenis. De grootste producenten zijn de Standard Oil Co. of New Jersey, de Gulf Oil Co. en de Koninklijke-Shell, welke laatste als Caribbean Petroleum Co., de Venezuelan Oil Concessions Ltd., de Venezuelan Oil Development Co. en de Colon Development Co. werkzaam is. De raffinage der Venezolaansche petroleum geschiedt in hoofdzaak op de eilanden Aruba en Curaçao en in de Vereenigde Staten van Amerika; slechts een klein gedeelte wordt ter plaatse in een 4-tal raffinaderijen verwerkt. In het kader van het 3-jarenplan wordt de oprichting van een groote nationale raffinaderij overwogen. De productie, welke in 1933 ongeveer 121 millioen vaten bedroeg, is in 1936 tot 185 millioen vaten gestegen. Ook de winning van het in den bodem en in de rivieren aanwezige goud wordt door een 12-tal maatschappijen krachtig ter hand genomen. Goud komt vooral voor in den staat Bolivar en verder in het stroomgebied van den bovenloop der Orinocorivier. De productie in 1933 en 1936 bedroeg resp. 2977 en 3435 K.G.

Buitenlandsche handel. — De handelsbalans vertoont sedert jaren een actief saldo, dat zich regelmatig in stijgende lijn beweegt. Over de jaren 1935 en 1936 waren de desbetreffende cijfers (zonder munt en muntmateriaal) als volgt (in millioenen bolivares; 1 bolivar = ± *f* 0.56):

	1935	1936
Invoer . .	159	207
Uitvoer . .	696	749
Uitvoersaldo	537	542

In de eerste 9 maanden van 1937 beliepen in- en uitvoer resp. 226 en 630 millioen bolivares, aldus een uitvoersaldo latend van 404 millioen bolivares.

De uitvoer bestaat voor het overgroote deel (circa 90%) uit petroleum en petroleumproducten. Daarnaast kunnen als uitvoerartikelen nog worden vermeld: koffie, cacao, rundvee en huiden; de uitvoer der twee eerstgenoemde artikelen (koffie en cacao) toont een stijgende tendens. De uitvoer van onbewerkt goud, welke niet in bovenvermelde uitvoercijfers is begrepen, beliep in de jaren 1934 t/m 1936 resp. 12.5, 14.3 en 19.9 millioen bolivares en in het eerste halfjaar van 1937 7.1 millioen.

In het eerste halfjaar van 1937 bestond de invoer voornamelijk uit textielgoederen, machines, instrumenten en werktuigen, voedings- en genotmiddelen, bouwmaterialen, metalen en metaalwaren, en chemische producten.

De belangrijkste leverancier is de Vereenigde Staten; dit land leverde in 1936 bijna 50% van den totalen invoer. Van de resteerende 50% werd ongeveer de helft geleverd door Duitschland en Groot-Brittannië gezamenlijk. De uitvoer richt zich hoofdzakelijk naar Curaçao, Aruba en Bonaire (ruim 70% in 1936) en de Vereenigde Staten (17½%).

De **handelsbalans met Nederland** is actief voor Nederland. De desbetreffende cijfers, volgens de Nederlandsche statistiek zijn (in duizenden guldens):

	1937	1936
Invoer uit Venezuela	302	237
Uitvoer naar Venezuela	3.804	1.887
Uitvoersaldo	3.502	1.650

(Telex-A.N.P. - Economische Voorlichting)
(Vor. ber. Bestuur 2772 B.; Petroleum 3662 A.)

A. NEDERLAND. — Werkloosheid - Het aantal jonge werkloozen sterk gedaald. —

Op 11 Februari '39 waren bij de organen der openbare arbeidsbemiddeling ingeschreven 419.246 werkzoekenden, waarvan er 399.897 werkloos waren (n.l. 384.730 mannen en 15.167 vrouwen).

Op 1 Januari '39 heeft weder een telling plaats gehad van de bij de gemeentelijke organen der arbeidsbemiddeling ingeschreven werkloozen, gesplitst naar leeftijdsgroepen. Bij vergelijking met de uitkomsten van zulke tellingen op het overeenkomstige tijdstip van vorige jaren trekken de volgende cijfers, betrekking hebbende op mannelijke werkloozen, de aandacht:

Leeftijdsgroep	1 Jan. 1936	1 Jan. 1937	1 Jan. 1938	1 Jan. 1939
jonger dan 18 j.	18.812	15.812	15.058	12.499
18 t.m. 24 jaar	71.667	63.427	57.078	52.372
25 t.m. 30 jaar	88.894	84.221	78.185	76.092
31 j. en ouder .	274.059	273.502	270.957	277.426
Totaal	453.432	436.962	421.278	418.389

Uit deze cijfers blijkt, dat het totaal aantal ingeschreven mannelijke werkloozen in den winter geregeld is gedaald, in het totaal over het driejarig tijdvak met 7,7 %. De daling onder de jongere werkloozen (30 jaar en jonger) was echter veel grooter, n.l. 21,4 % Daartegenover steeg het aantal van 31 jaar en ouder met 1,2 %.

Nog merkwaardiger zijn de cijfers, als men de jongste groepen afzonderlijk beschouwt. De daling bedroeg bij de groep 18 tot en met 24 jaar 26,9 % en bij de groep jonger dan 18 jaar zelfs 33,6 %.

Het feit, dat elk jaar het aantal mannen in den productieven leeftijd (15—64 jaar) met omstreeks 37.000 toeneemt, welke toeneming uiteraard den grootsten invloed uitoefent op het aantal werknemers op jongeren leeftijd, verhoogt de belangwekkendheid der cijfers. (Centraal Bureau v. d. Statistiek)

(Vor. ber. Werkloosheid 3648 A.)

B. NEDERLAND. — De mijnindustrie in 1938. —

De totale netto-productie der Limburgsche mijnen bedroeg in 1938 13.487.523 ton.

(Centr. Bur. v. d. Stat.) **(V. b. Mijnbedrijf 3366 A.)**

26 FEBRUARI 1939

C. NEDERLAND. — Mr. H. H. G. van der Vies-prijs verdeeld tusschen Jan de Hartog en A. den Hertog.

Het bestuur der vereeniging van letterkundigen heeft, overeenkomstig het voorstel van de commissie van advies, den mr. H. H. G. van der Vies-prijs voor het beste tooneelstuk verdeeld tusschen de heeren: Jan de Hartog, te Schoorl (N.-H.), voor zijn „De ondergang van de vrijheid", spel van zee-sleepers, in vier bedrijven, en A. den Hertog, te Den Haag, voor zijn blijspel „Des duivels prentenboek". (De Maasbode)

(Vorig bericht 2871 A.)

D. ENGELAND. — Tewaterlating van het slagschip „King George V". —

Het grootste slagschip der Britsche vloot, de „King George V", is op 21 Febr. '39 te Walker-on-Tyne in tegenwoordigheid van den koning, te water gelaten. Het nieuwe slagschip heeft een waterverplaatsing van 35.000 ton. Het is sneller dan de „Nelson" en de „Rodney", die een snelheid van ongeveer 23 knoopen hebben. De bewapening bestaat uit tien kanonnen van 14 duim, die in drie geschuttorens zijn geplaatst; voorts zijn er 16 kanonnen van 5.25 in acht geschuttorens en daarenboven veel klein geschut.

Het slagschip zal vliegtuigen aan boord nemen, die met een catapultinstallatie zullen worden opgelaten. De bemanning zal bestaan uit ongeveer 1500 koppen. Het schip is ingericht als vlaggeschip. De kosten bedragen ongeveer 8 millioen pond sterling.

Dit is na veertien jaar weer het eerste slagschip, dat in Groot-Brittannië is te water gelaten. (Times)

(Vor. ber. Leger, Vloot en Luchtmacht 3673 C.)

E. NEDERLAND. — Wijziging van de Tariefwet-1934 en de Wet op het Statistiekrecht. - Voorloopige inwerkingtreding op 1 Maart 1939. —

Verschenen is op 24 Februari een wetsontwerp tot wijziging van de Tariefwet 1934 en de Wet op het Statistiekrecht.

Aan de Memorie van toelichting ontleenen wij het volgende:

De totstandkoming der onderhavige voorstellen zal een bate voor de schatkist beteekenen, welke bij de nog steeds zeer moeilijke positie van 's lands financiën niet zonder beteekenis mag worden geacht. In de millioenennota is de meerdere opbrengst gesteld op ca. *f* 5.000.000. De onderhavige voorstellen moeten beschouwd worden als een partieele herziening van het bestaande tarief van invoerrechten. De voorstellen zullen derhalve in het tarief van invoerrechten worden opgenomen, waaruit de noodzakelijkheid volgt, de indeeling van het huidige tarief te handhaven, alsmede de grondslagen, waarop dit is opgetrokken. De voorstellen moeten worden gezien als een poging om met handhaving van de indeeling van het huidige tarief, alsmede van het daaraan ten grondslag liggende beginsel van progressieve belasting van de toegevoegde waarde, voor bepaalde artikelgroepen, welke zooveel mogelijk een afgerond geheel vormen, een stelsel van beschermende rechten op te bouwen door een vergrooting van de spanning tusschen de invoerrechten op grondstoffen, halffabrikaten en eindproducten, waarbij als maximum-invoerrecht een heffing van 20% van de waarde wordt gesteld. De tariefherziening betreft de volgende takken van nijverheid:

1. de glas- en aardewerkindustrie; 2. de textiel- en kleedingindustrie; 3. de papierindustrie; 4. de hout- en houtbewerkingsindustrie; 5. de leder- en lederwarenindustrie; 6. de metaalnijverheid.

De Regeeringspersdienst meldt:

Op 24 Februari jl. is een wetsontwerp tot wijziging van de Tariefwet 1934 en de wet op het Statistiekrecht (Staatsblad 1932 no. 231) ingediend. De in dit wetsontwerp vervatte wijzigingen der invoerrechten treden ingevolge een in de Staatscourant van heden opgenomen, op de Tariefmachtigingswet 1934 gegrond Koninklijke Besluit van 24 Februari 1939, no. 17, met 1 Maart a.s. voorloopig in werking.

Laatstgenoemd besluit houdt ook voorzieningen in omtrent teruggaaf van invoerrecht voor goederen, waarvan de invoerrechten zijn verhoogd. Voor teruggaaf komen in beginsel alleen in aanmerking goederen, waarvoor ten genoegen van den Minister van Financiën wordt aangetoond, dat het verschil in invoerrecht ingevolge een reeds vóór 24 Februari 1939 gesloten overeenkomst van koop en verkoop, niet of niet ten volle op den kooper dier goederen kan worden verhaald.

Het wetsontwerp opent mede de mogelijkheid tot een gedeeltelijke vrijstelling van het voor benzolkoolwaterstoffen verschuldigde invoerrecht.

Zij, die meenen aanspraak te kunnen maken op teruggaaf van invoerrecht, zullen goed doen nopens hetgeen hun hiervoor te doen staat, inlichtingen te vragen aan de inspecteurs of de ontvangers der invoerrechten. Inlichtingen omtrent de wijzigingen van het tarief van invoerrechten worden eveneens door genoemde ambtenaren verstrekt.

(Telex-A.N.P. - Regeeringspersdienst)

(Vorig bericht 2880 E.)

F. FRANKRIJK. — Verklaring van premier Daladier. - Hulde aan president Roosevelt. —

De American Club te Parijs gaf op 22 Februari een diner ter herdenking van Washingtons geboortedag. Tot de gasten behoorden Daladier, de Amerikaansche ambassadeur, de hertog van Windsor, Bonnet en generaal Gamelin.

Daladier hield een rede, waarin hij de Fransch-Amerikaansche vriendschap roemde en voorts o.a. zeide: Wij zijn verplicht waakzaam te blijven en ons zelf de middelen te verschaffen om alle dreigementen en alle aanvallen te weerstaan.

Nooit zal Frankrijk zwichten, noch voor een bedreiging met geweld, noch voor listige afpersingsmethoden, het zal niet toelaten, dat een aanslag wordt gedaan op zijn vaderlijk erfdeel.

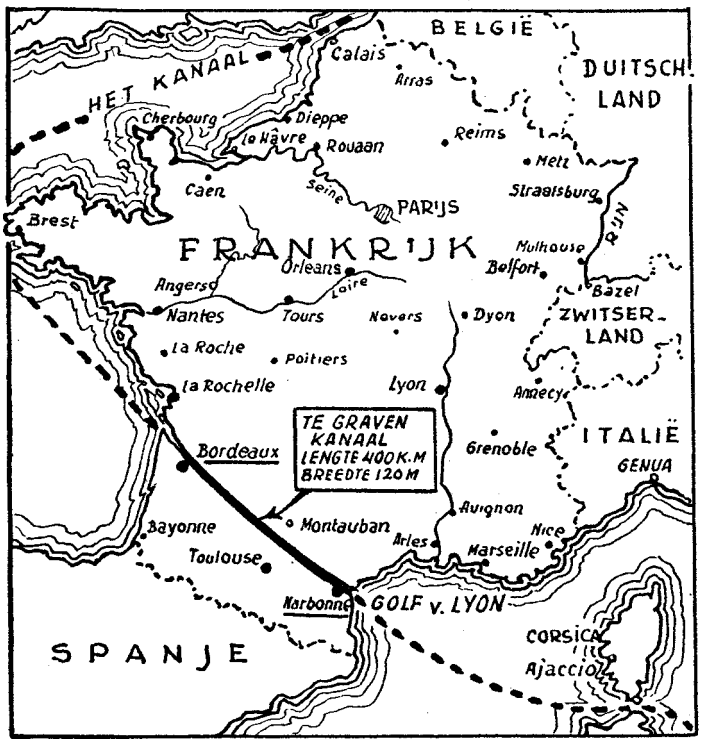
Niettemin blijft Frankrijk bereid, in een geest van wederzijdschen goeden wil en onder doeltreffende contrôlemaatregelen, aan elk oprecht streven naar beperking en zelfs vermindering der bewapening, deel te nemen.

Wij weten, dat wij solidair zijn bij het verrichten van deze vreedzame taak. Wij hebben geen behoefte aan teksten, noch aan beloften, wij zijn verbonden door het eenige feit, dat wij dezelfde zaak dienen, die der vrijheid en rechtvaardigheid.

Ten slotte bracht Daladier hulde aan Roosevelt, „een der gidsen voor den vredeswil der wereld, aan wien het Fransche volk dezen avond zijn onmetelijke dankbaarheid en genegenheid betuigt." (Le Temps)

(Vor. ber. Daladier 3632 A.)

A. FRANKRIJK. — Twee-zeeën-Kanaal. —

Naar verluidt, zouden de werkzaamheden tot het graven van het Twee-zeeën-Kanaal, hetwelk den Atlantischen Oceaan met de Middellandsche Zee verbindt, binnenkort worden begonnen. De kosten bedragen 16 milliard francs.
(Les Archives Contemporaines)
(Vorig bericht 269 I.)

---

27 FEBRUARI 1939

B. NEDERLAND. — Burgemeester van Ootmarsum ontslagen. —
Bij Koninklijk Besluit van 25 Febr. '39 is aan den burgemeester van Ootmarsum, jhr. E. L. M. Th. J. von Bönninghausen met ingang van 1 Maart '39 ontslag als zoodanig verleend.
In de motiveering van het besluit wordt vermeld, dat dit ontslag gegrond is op het feit, dat de burgemeester pro-Duitsche en onnationale uitlatingen zou hebben gedaan in een in September van het vorig jaar gehouden vergadering van B. en W. van Ootmarsum en op een jachtmaal, dat te Oldenzaal op 22 October 1938 gehouden is. (Telegraaf)

C. NEDERL. OOST-INDIE. — De eerste Inheemsche burgemeester. - Benoeming te Madioen. —
Mr. Dr. Raden Ngabei Soebroto is op 23 Februari de groote onderscheiding te beurt gevallen, als eerste „Inheemsche onderdaan niet-Nederlander" te worden uitverkoren voor het burgemeestersambt.
Hij is tot burgemeester van Madioen benoemd.
(Aneta)

D. CHINA. — Conflict met Japan. - Japansche perscampagne in zake Hainan. - Waarschuwing aan Nederland in zake verkoop van Nieuw Guinea. —
De Japansche pers is op 16 Februari '39 een campagne begonnen teneinde de regeering er toe te brengen Hainan te gebruiken als middel om druk te oefenen op Frankrijk en Engeland.
Tezelfder tijd wordt Arita, de minister van Buitenlandsche Zaken, door zekere bladen heftig aangevallen wegens de gematigdheid van zijn antwoord op de stappen van Jules Henry, den Franschen en Craigie, den Britschen ambassadeur, na de ontscheping van troepen op Hainan gedaan.
De „Osaka Asaki" schrijft: „Door Hainan bezet te houden, hebben wij het lot van Hongkong in handen en brengen wij Indo-China binnen ons bereik. Frankrijk en Engeland zijn voortaan niet meer in staat een krachtige houding tegen ons aan te nemen. Zij zullen spoedig bemerken, welken hinder de bezetting van Hainan door de Japanners voor hun rijken beteekent. Een andere natie zal het eveneens voelen: Nederland, dat zich meester maakte van Nederlandsch-Indië zonder dat het zich daarbij ook maar eenige opoffering heeft behoeven te getroosten. Laat ons afwachten totdat dit land, zich bewust zijnde van den nieuwen toestand, ons den verkoop van Nieuw Guinea zal voorstellen."
De „Asahi" (Tokio) juicht het toe, dat Hongkong, Indo-China, Singapore en Birma thans binnen het bereik der Japansche luchtmacht liggen.
De bekende Japansche publicist Tokoedomi, die lid is van het Hoogerhuis, schrijft in de „Nitsji Nitsji": „Wij moeten Hainan in een dusdanigen staat van verdediging brengen, dat wij het nimmer meer zullen verliezen." (Agence Belga - De Tijd)
(Vorig bericht 3670 D.)

E. DISCONTOKOERSEN. — Denemarken. —
De Deensche Nationale Bank heeft op 23 Februari haar disconto met ½% tot 3½% verlaagd. Sedert 19 Nov. 1936 heeft het disconto 4% bedragen.
(Keesings Fin. Archief) **(V. b. Overzicht 3637 F.)**

F. EGYPTE. — Opgravingen. - Wetten van de pharao's gevonden. —
Bij de opgravingen op een ondergrondsch kerkhof te Toena el Gebel nabij Assioet in Opper-Egypte is op 8 Februari een papyrusrol gevonden, welke het eerste en eenige ooit gevonden exemplaar is, dat door de pharao's in de oudheid uitgevaardigde wetten behelst.
Deze vondst werd gedaan door professor Sami Gabr van de Foead I-Universiteit en de Egyptologen beschouwen de ontdekking als een van de belangrijkste der laatste jaren. Men verwacht, dat hierdoor licht zal worden geworpen op de Egyptische wetgeving.
De papyrusrol is omstreeks anderhalven meter lang en 75 centimeter breed. Zij was stevig opgerold geborgen in een kruik en stond op een lessenaar, welke blijkbaar heeft toebehoord aan een hoogen priester. De rol is uitstekend bewaard gebleven. Aan de eene zijde bevat zij een aantal wetten, geschreven in het oud-Egyptische volksschrift, waarin de verhouding tusschen eigenaar en huurder wordt omschreven.
De andere zijde is bedekt met geometrische stellingen en andere teekeningen. Het eerste artikel van de wetgeving luidt als volgt: „een eigenaar, die zijn grond verhuurt, zal het daartoe benoodigde zaad aan zijn huurder verschaffen en deze op zijn beurt zal den grond bebouwen en na den oogst een gelijkwaar-

dig bedrag voor het zaad aan den eigenaar geven, gelijk met de overeengekomen huur."
Verder zijn bij de opgravingen honderden heilige ibissen en bavianen gevonden, die op het kerkhof begraven waren. (Alg. Handelsblad)
(Vor. ber. Opgravingen 3168 K.)

A. **TSJECHO-SLOWAKIJE. — Polen sluit accoord met Slowakije. —**
Na, tengevolge van de annexaties door Polen, eenigen tijd gespannen te zijn geweest, worden de betrekkingen tusschen Polen en Slowakije geleidelijk weer normaal. De besprekingen, welke door Slowaaksche en Poolsche commissies zijn gevoerd, hebben geleid tot het opstellen van een ontwerp voor een Poolsch-Slowaaksch accoord, dat aan de regeeringen te Warschau, Bratislawa en Praag zal worden voorgelegd. Dit ontwerp voorziet in:
1. definitieve ratificatie van de Poolsch-Slowaaksche grenzen;
2. het instellen aan de universiteit van Krakau van een Slowaakschen leerstoel en aan de universiteit van Bratislawa van een Poolschen leerstoel;
3. bevordering van het toeristenverkeer tusschen de twee landen;
4. versteviging der economische banden en speciaal de ontwikkeling van het handelsverkeer ten behoeve van Gdynia en Bratislawa. (Agence Belga)
(Vor. ber. Slowakije 3624 F.)

B. **FILMKUNST. — Nederlandsche Films. - „Morgen gaat 't beter". —**
De verfilming van de roman „Morgen gaat 't beter" van Annemarie Selinko door de Neerlandia Film-Productie N.V. beleefde op 23 Februari de wereldpremière. Deze film wordt in roulatie gebracht door N.V. Filmex en werd opgenomen in de Cinetone-Studio's te Amsterdam.
Regie: Friedrich Zelnik; productieleiding: Rudolf Meyer; camera: Otto Heller en Frits Meyer; montage: C. J. Teunissen; muziek: Max Tak; geluidsingenieur: I. J. Citroen; decors: A. H. Wegerif.
In de hoofdrollen: Lily Bouwmeester, Theo Frenkel, Paul Steenbergen, Nico de Jong, Chris Baay, Louis Gimberg, Ko Arnoldi, Aaf Bouber, Joke Busch, Mien Duymaer van Twist, Fie Köhler, Peronne Hosang, Lau Ezerman, Piet Köhler, Adr. v. d. Horst, Kommer Kleyn, Guus Weitzel, Bob de Lange, Anton Roemer, J. Liesting en Corn. Dommelshuizen. (Red. K.H.A.)
(Vor. ber. Nederl. Films 3626 A.)

C. **HONGARIJE — De actie tegen de nationaal-socialisten. —**
Zeven-en-veertig leiders der Hongaristen, de nationaal-socialistische beweging in Hongarije, welke werd verboden, zijn op 25 Februari naar een concentratiekamp overgebracht. Tot hen behooren journalisten, een professor, eenige lagere regeeringsambtenaren en eenige reserveofficieren, die allen de kans loopen tot twee jaar gevangenisstraf te zullen worden veroordeeld. (De Tijd) **(Vor. ber. 3674 H.)**

D. **GRONINGEN. — „De Groninger Gemeenschap" - Geestelijke herbewapening in provinciaal verband. —**
Op 22 Februari heeft in De Harmonie te Groningen de openbare bijeenkomst plaats gehad, waarin de stichting „De Groninger Gemeenschap" zich heeft voorgesteld aan een groote schare genoodigden en belangstellenden en mededeeling heeft gedaan van haar plannen ter uitvoering van de gedachte der geestelijke herbewapening, zooals die in de oproepen van H. M. de Koningin eenige malen werd uitgedragen. Het Dagelijksch Bestuur der Stichting, bestaande uit zeven leden, heeft hierbij het woord gevoerd. De leiding der vergadering berustte bij den Commissaris der Koningin in de provincie Groningen, mr. J. Linthorst Homan, tevens voorzitter van de Vereeniging voor Opbouwwerk in deze provincie, voorzitter thans ook van de nieuwe Stichting.
De plannen. — De plannen van „De Groninger Gemeenschap" omvatten in groote lijnen de volgende onderdeelen, waaraan gelijktijdig zal worden gewerkt:
a. het stichten van een groot Groninger Tehuis op een nader te bepalen plaats in de provincie, welk Groninger Tehuis geschikt zal zijn voor groote, meerdaagsche bijeenkomsten en conferenties, en tevens voor goede verpoozing van hen, die om redenen van maatschappelijken aard tijdelijk daaraan behoefte zullen hebben, elk onder eigen leiding. Dit Tehuis, te bouwen door jeugdige werkloozen, zal een centrum kunnen worden zoowel van werk in de verschillende reeds bestaande organisaties als van het streven naar het wederkeerig kennen van de verschillende groepen der bevolking;
b. het verleenen van steun aan het reeds bestaande werk tot uitzending van vrouwen, die behoefte hebben aan geestelijk en lichamelijk herstel en het verleenen van steun aan de uitzending van kinderen naar vacantiekolonies;
c. het nemen van initiatief en het geven van leiding voor en aan bespreking in provinciaal verband van vraagstukken, welke voor de Groninger samenleving van belang zijn, op ruim gebied, als bijvoorbeeld het werkloosheidsvraagstuk, het agrarische- en het middenstandsvraagstuk, gelijk in 1938 is aangevangen door bespreking op den „Groninger Dag" van de samenwerking tusschen landbouw, industrie en handel;
d. het houden van een provinciale tentoonstelling op geestelijk- en cultureel gebied, tot onderlinge voorlichting;
e. het verleenen van medewerking aan de geestelijke en cultureele verzorging van de jeugdige werkloozen en van de werkloozen in de werkverschaffingskampen;
f. het aanmoedigen van plaatselijk en persoonlijk werk voor maatschappelijk getroffenen. (Nieuwsblad v. h. Noorden)
(Vor. ber. Geestelijke Herbewapening 3659 B.)

28 FEBRUARI 1939

E. **VOETBAL. — Nederland-Hongarije. - 3-2 overwinning voor Nederland. —**
Het Nederlandsche Elftal, met vier debutanten in de gelederen, heeft zichzelf op 26 Februari in het Feyenoord-stadion te Rotterdam overtroffen, niet alleen door de behaalde 3—2-overwinning, waar toch een algemeen verwachte nederlaag dreigde, maar veel meer door de wijze, waarop deze overwinning werd bevochten. Want het was weer de oude Oranje-ploeg uit de groote dagen van ons internationaal voetbal, die hier anderhalf uur lang met een niet te blusschen geestdrift op avontuur uit was tegen de sterke Hongaren, de finalisten van het laatste wereldkampioenschapstornooi. (Telegraaf) **(V. b. 717 C.)**

F. **BELGIE. — Kabinet-Pierlot afgetreden. —**
Het kabinet-Pierlot heeft op 27 Febr. '39 zijn ontslag ingediend.
De breede kloof tusschen de regeering Pierlot en de socialisten is onoverbrugbaar gebleken; de regeering, bewust van den ernstigen toestand, waarin 's lands financiën zich bevinden, meende niet te mogen toegeven aan den eisch der socialisten om de verlaging der loonen en salarissen van het staatspersoneel voorloopig uit te stellen, waarop de socialistische ministers in den op 27 Febr. gehouden kabinetsraad verklaarden, dat zij onder deze omstandigheden den heer Pierlot niet langer hun medewerking konden verleenen. Dit beteekende het einde van het kabinet-Pierlot, dat dus nog niet eens ten volle een week heeft bestaan. (Alg. Handelsblad)
(Vorig bericht 3670 C.)

G. **DANZIG. — Wrijving tusschen Poolsche en Nationaal-Socialistische studenten. - Anti-Duitsche betoogingen in Polen. —**
Officieel wordt medegedeeld, dat de Poolsche regeering haar diplomatieken vertegenwoordiger te Danzig heeft opgedragen, bij den Senaat, aldaar, krachtig te protesteeren tegen anti-Poolsche betoogingen, welke aan de Technische Hoogeschool van Danzig zijn gehouden. Nationaal-socialistische studenten zouden Poolsche studenten hebben aangevallen en hen uit het gebouw hebben gezet.
De Poolsche regeering heeft den Senaat verzocht de noodige maatregelen te nemen, opdat de Poolsche studenten hun studie kunnen voortzetten. De Technische Hoogeschool is gesloten.
Deze incidenten hebben in Polen aan alle Poolsche universiteiten tot protestbetoogingen geleid. Te Warschau liepen de betoogers te hoop voor de Duitsche ambassade en schreeuwden: „Weg met Duitschland, weg met Hitler, weg met de Duitsche hegemonie in Europa!" Volgens het „Deutsches Nachrichtenbüro" werden twee ruiten van de ambassade door een steenworp vernield. Vijfhonderd betoogers gingen naar het

bureau van maarschalk Smigly-Rydz, waar zij uitriepen: „Leve de maarschalk! Maarschalk, leid ons naar Danzig."
De Poolsche regeering heeft naar aanleiding van deze betooging te Warschau den Duitschen gezant haar verontschuldiging aangeboden. (Telex-A. N. P.)
(Vor. ber. Danzig-Polen 3421 A.)

A. **ENGELAND. — Bewapening. - De Marine-Begrooting. - Eindbedrag van ongeveer ƒ 1360 millioen. - Verdere aanbouw van schepen. —**
Uit de Engelsche marine-begrooting van 28 Febr. '39 blijkt, dat Groot-Brittannië in 1939 153.666.681 pond sterling (bijna 1360 millioen gulden) voor de Britsche vloot zal besteden. Van genoemd bedrag zal 80 millioen worden geleend.
Op het vlootbouw-programma van 1939 komen voor 2 groote slagschepen, 1 vliegtuigmoederschip, 4 kruisers, 16 torpedojagers, 4 duikbooten, 1 hospitaalschip en 20 hulpschepen.
Ook zal een nieuw koninklijk jacht op stapel worden gezet ter vervanging van de Victoria and Albert, welk schip in 1901 gereed is gekomen.
Het aantal officieren, matrozen, leerlingen en mariniers bedraagt 146.500, met 976 man van de marinepolitie, tegenover 133.000 en 913 in 1938. (Times)
(V. b. 3673 C.; Leger, Vloot en Luchtmacht 3676 D.)

B. **SYRIE. — Kabinet-Djemil Mardam afgetreden. - Kabinet-Lufti Haffar gevormd. —**
Op 19 Febr. '39 is het kabinet-Djemil Mardam afgetreden, tengevolge van de betoogingen der Nationalisten onder leiding van dr. Chabander. Inmiddels werd een nieuw kabinet onder leiding van Lufti Haffar gevormd. De nieuwe regeering zal behulpzaam zijn bij de ratificatie van het Fransch-Syrisch verdrag, waartoe de Nationalisten niet geneigd zijn.
(Telex-A.N.P.) **(Vor. ber. Kabinet 2197 B.)**

C. **SAN FRANCISCO. — Golden Gate-Tentoonstelling. - Opening van het Indische paviljoen. —**
Ter gelegenheid van de opening van het Indische paviljoen op de Golden Gate Exposition te San Francisco heeft Mevrouw van Starkenborgh, de echtgenoote van den Gouverneur-Generaal, op 26 Febr. '39 een rede gehouden over de betrekkingen tusschen de Vereenigde Staten en Nederl.-Indië wederzijdsch.
(Aneta) **(Vorig bericht 3026 A.)**

D. **PALESTINA. — Onrust. - Slachtoffers. —**
In een officieel communiqué wordt gezegd, dat sedert 26 Febr. '39 veertien aanslagen zijn gepleegd. Onder de Arabische bevolking zijn 32 menschen om het leven gekomen en vijftig gewond.
Verder zijn twee Joden gewond. Bij een botsing ten Zuiden van Jaffa op 26 Febr. zijn twee Britsche soldaten gewond, een derde soldaat is gesneuveld. De Arabische tegenstanders werden met zware verliezen teruggedreven.
Volgens latere berichten zijn nog vier personen omgekomen en twee gewond bij nieuwe aanslagen. Het gemeentebestuur van Tel Aviv heeft de bevolking tot kalmte en tucht aangemaand. (Agence Belga)
(Vorig bericht 3621 B.)

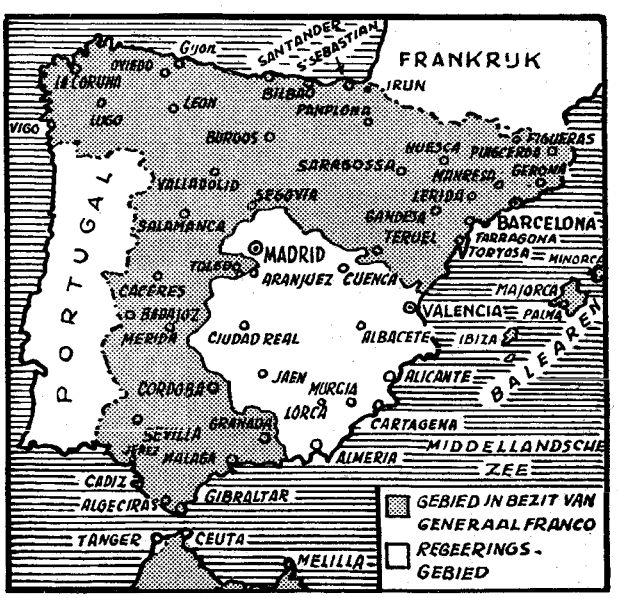
E. **BRITSCH-INDIË. — Bengaalsch Congres stelt Engeland ultimatum. —**
Het Bengaalsche Congres heeft op 5 Febr. '39 in een bijeenkomst te Jalpaiguri een motie aangenomen, waarin het recht van Indië bevestigd wordt, een eigen grondwet te ontwerpen in een constitueerende vergadering.
De conferentie heeft, herhalende haar onverbiddelijk verzet tegen een federatie, en aandringende op een All India-Congres de Britsche regeering een ultimatum gesteld van een termijn van zes maanden, waarin de Nationale Indische eischen categorisch moeten worden beantwoord. Als het antwoord er dan niet is en onbevredigend geacht wordt, zal het Congres het recht hebben zijn toevlucht te nemen tot elke actie, welke het noodzakelijk oordeelt om de eischen kracht bij te zetten. (Telex-A. N. P.)

F. **JAPAN. — Staatsleeningen. —**
De Japansche regeering zal 200 millioen yen obligatiën uitgeven in verband met den strijd in China en verder 100 millioen yen obligatiën, teneinde het deficit op de begrooting te dekken.
De nieuwe obligatiën zullen aflosbaar zijn in 17 jaar en dragen 3½% rente. (Telex-A. N. P.)
(Vor. ber. Leeningen 3502 B.)

1 MAART 1939

G. **SPANJE. — Burgeroorlog. - Engeland en Frankrijk erkennen Franco's regeering de jure. —**
Zoowel de Britsche als de Fransche regeering hebben op 27 Febr. '39 officieel medegedeeld, dat zij besloten hebben het bewind van Franco de jure te erkennen.

Neville Chamberlain motiveert het besluit. — Ter motiveering van dit besluit verklaarde minister-president Chamberlain in het Lagerhuis, dat de regeering de positie van Spanje en de gedragslijn, die zij had te volgen in het licht der inlichtingen, waarover zij beschikte, zeer nauwkeurig heeft overwogen. Als gevolg van den val van Barcelona en de verovering van Catalonië, is Franco thans in het bezit van het grootste deel van Spanje, zoowel op het vasteland, als daarbuiten. In het door hem beheerschte gebied bevinden zich de meeste industriecentra en de meeste bronnen van productie. Zelfs wanneer de republikeinsche strijdkrachten in den Zuidelijken sector eenig vertoon van tegenstand zouden blijven bieden, is het aan geen twijfel onderhevig, dat het hier de laatste phase van den strijd zou betreffen, waarvan slechts verder verlies aan menschenlevens het gevolg zou kunnen zijn.
Bovendien lijkt het de Britsche regeering onmogelijk de republikeinsche regeering, die verstrooid is en geen gevestigd gezag meer uitoefent, als Spaansche regeering te erkennen.
De Britsche regeering, aldus Chamberlain, heeft met voldoening kennis genomen van Franco's openlijke verklaringen, volgens welke hij en zijn regeering vastbesloten zijn de traditioneele onafhankelijkheid van Spanje te verzekeren en slechts maatregelen te nemen tegen degenen, die van crimineele delicten beschuldigd worden.

De Britsche agent te Burgos, Hodgson, heeft op 27 Febr. de autoriteiten van het rechtsche Spanje op de hoogte gesteld van het besluit van de Britsche regeering, de regeering van Franco te erkennen als de wettige regeering van Spanje.
Tegelijkertijd heeft hij aangekondigd, dat de Britsche regeering besloten heeft een ambassadeur te benoemen bij de regeering van Franco. Binnenkort zal de naam van dezen ambassadeur aan Franco worden medegedeeld ter verkrijging van het agrément. Middelerwijl zal Hodgson optreden als zaakgelastigde.
De Fransche ministerraad. — De Fransche ministerraad is op 27 Febr. '39 onder voorzitterschap van president Lebrun op het Elysée bijeengekomen.
Minister-president Daladier gaf een uiteenzetting van de omstandigheden, waaronder de onderhandelingen met Spanje werden gevoerd door Bérard (vertegenwoordiger der Fransche regeering) en Jordana (Franco's vertegenwoordiger).

Hij deelde verder mede, dat overeenkomsten zijn tot stand gekomen bij deze onderhandelingen.
Op voorstel van Daladier besloot de raad met algemeene stemmen de regeering van Franco de jure te erkennen.
Op voorstel van Lebrun wenschte de raad vervolgens Bérard geluk met de wijze, waarop hij zich van zijn taak heeft gekweten.
In overeenstemming met de diplomatieke traditie zal de directeur van de afdeeling politieke aangelegenheden van het ministerie van Buitenlandsche Zaken belast worden met de taak kennis te geven van deze erkenning. De benoeming van een Franschen ambassadeur zal in den loop der week geschieden.
Bonnet stelde den raad op de hoogte van den buitenlandschen politieken toestand.
Minister Jean Zay bracht vervolgens verslag uit van zijn bezoek aan Nederland en de buitengewoon hartelijke ontvangst, welke den vertegenwoordiger van Frankrijk werd bereid.
(De Tijd - Nieuwe Rott. Crt. - Telex-A. N. P.)
(Vor. ber. 3674 I.; Kaartje 3359 A.)

A. VEREENIGDE STATEN. — President Roosevelt wil vrede onder arbeiders der V. S. - Dringend beroep op Green en Lewis. —
President Roosevelt heeft zich op 25 Februari schriftelijk gewend tot William Green en John Lewis, de leiders der twee groote concurreerende vakverbonden in de V. S., om hun met klem te verzoeken een commissie te vormen ten einde over vrede in de arbeidersbeweging te onderhandelen.
De president betoogt in zijn brief, dat de arbeiders groote risico's loopen door hun verdeeldheid in twee kampen. Volgens de in verband met de vlootmanoeuvres te Miami vertoevende ambtenaren van het Witte Huis geeft president Roosevelt ook nog als argumenten op, dat de leden der vakbonden sterk naar vrede verlangen, en dat regeering en volk der V.S. van oordeel zijn, dat het verstandig en noodig is, tot vrede te komen. (Telex-A.N.P.)
(Vor. ber. President Roosevelt 3673 A.)

B. PLANTAGERUBBER. — Wereldproductie. —
De volgende cijfers ontleenen wij aan Wijnand & Keppler's Rubberbericht (tons):

	1938	1937	1936	1935
Januari . .	74.718	69.674	59.632	73.446
Februari . .	81.078	68.057	60.936	73.432
Maart . . .	81.278	99.361	65.720	68.074
April . . .	86.657	90.926	58.836	74.350
Mei	63.032	87.782	68.625	75.578
Juni . . .	65.055	92.431	63.303	71.264
Juli . . .	75.403	105.968	80.576	70.251
Augustus . .	73.849	102.820	69.714	74.801
September .	69.062	103.130	72.002	72.373
October . .	72.466	100.112	75.678	69.753
November .	66.475	89.374	77.567	63.355
December . .	62.982	96.865	76.779	56.520
Totaal . . .	872.055	1.106.500	829.368	843.197

(Wijnand & Keppler) **(Vor. ber. 2727 B.)**

C. SPANJE. — Burgeroorlog - Azaña, president van de republiek, neemt ontslag. - Zijn motieven. —
Azaña heeft op 28 Februari een schrijven gericht tot den president van de Spaansche Kamer (Cortes), Martinez Barrio, waarin hij zijn ontslag aanbiedt als president van de Spaansche Republiek.
Azaña schrijft, dat sedert het oogenblik, waarop de Generale Staf van de Republikeinsche troepen de nederlaag onvermijdelijk achtte, hij een voorstander van het snel sluiten van een wapenstilstand was. Dit was niet alleen zijn eigen meening, volgens zijn eigen geweten, doch ook de meening van de meerderheid van het Spaansche volk. Bij het verlaten van den Spaanschen bodem trad hij niet onmiddellijk af, aangezien hij van oordeel was, dat een goed oogenblik was aangebroken, om vredesonderhandelingen te openen. Nu evenwel Frankrijk en Groot-Brittannië de regeering van generaal Franco de jure hebben erkend, is er geen mogelijkheid meer open voor onderhandelingen of actie van zijn kant.
Azaña heeft Parijs verlaten en zich naar Collonges Sous Salève (aan de Zwitsersche grens) begeven.
Don Diego Martinez Barrio, voorzitter van de Cortes, is waarnemend president van Republikeinsch Spanje.

Azaña's bewind. — Manuel Azaña werd 10 Mei 1936 — twee maanden voor het uitbreken van den burgeroorlog — als opvolger van Zamora gekozen tot tweeden president der Spaansche republiek, welke 14 April 1931 werd uitgeroepen. Alvorens het hoogste ambt te aanvaarden, was hij verschillende malen minister-president geweest in de woelige periode van 1932 tot 1934. In 1934 werd Azaña gearresteerd onder de beschuldiging, tijdens zijn bewind het smokkelen van wapens, met het oog op een toekomstige „roode revolutie", te hebben bevorderd, voorts bij den opstand in Catalonië een rol te hebben gehad evenals in de revolutionnaire beweging in Asturië. Hij werd echter, na geruimen tijd in hechtenis te hebben gezeten, door het hooggerechtshof vrijgesproken, en de verkiezingen van 1936 brachten hem opnieuw aan het bewind.
Azaña is thans 58 jaar oud. (Telex-A.N.P. - Avondpost)
(Vor. ber. Azaña 2300 E.; Burgeroorlog 3679 G.)

2 MAART 1939

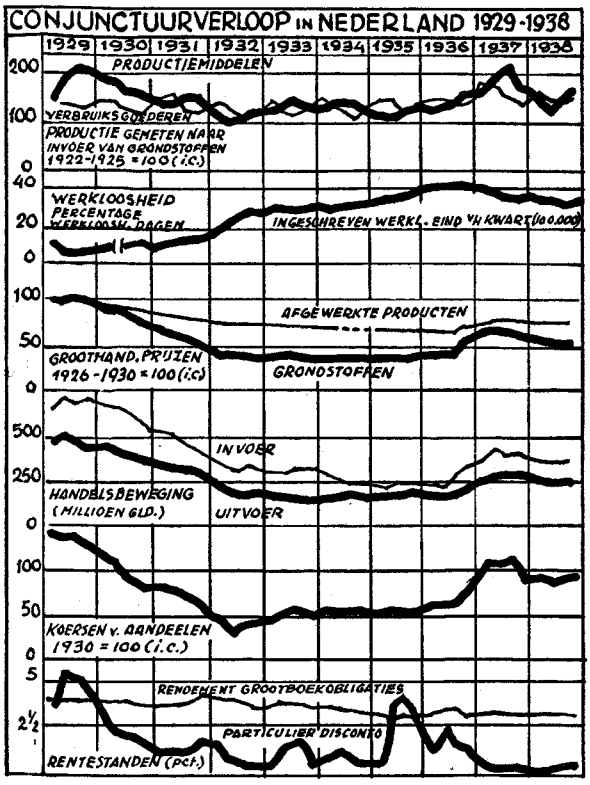
D. SPANJE. — Burgeroorlog - De erkenning van Franco. - 28 landen te Burgos vertegenwoordigd. —
Volgens de autoriteiten te Burgos hadden op 1 Maart acht-en-twintig landen het bewind van generaal Franco erkend. Het zijn, in de volgorde hunner erkenning: Guatemala, San Salvador, Italië, Duitschland, Albanië, Nicaragua, Vaticaanstad, Japan, Mandsjoekwo, Hongarije, Portugal, Tsjecho-Slowakije, Ierland, Zwitserland, Uruguay, Polen, Peru, Turkije, Nederland, Bolivia, Venezuela, Argentinië, Groot-Brittannië en Frankrijk. Als laatste in de rij zijn Joego-Slavië, Paraguay, Litauen en Australië tot erkenning overgegaan. (Telex-A.N.P.)
(Vorig bericht 3679 G.)

E. GEESTELIJK LEVEN. — Katholiek-protestantsche samenzang in de Groninger Aa-Kerk. —
In de Groninger Aa-Kerk is op 24 Februari op initiatief van ds. C. W. Coolsma, een gemeenschappelijke psalmzangavond gehouden voor eenige honderden katholieken en protestanten. Op den kansel was ds. C. W. Coolsma, en op de plaats van den voorlezer pastoor W. Kemper van de H. Hartparochie, die den Gregoriaanschen kerkzang heeft ingeleid.
Het doel hiervan was, om door gemeenschappelijken zang van kerkelijke gezangen eenerzijds te getuigen van wat zij als christenen gemeenschappelijk hebben en anderzijds om kennis te nemen van elkanders zangwijze. (De Tijd - Alg. Handelsblad)

F. PERU. — Een mislukte staatsgreep. —
De regeeringstroepen van Peru hebben, naar uit Lima gemeld wordt, een poging tot een staatsgreep, welke was georganiseerd door den minister van Binnenlandsche Zaken, generaal Antonio Rodriguez, verijdeld. Generaal Rodriguez is in den strijd door den commandant van de regeeringstroepen gedood. Deze mededeeling is verstrekt door den minister-president, Ernesto Montagne. (Telex-A.N.P.)

G. ITALIE. — Bezoek van graaf Ciano aan Polen. - Communiqué. —
Over het bezoek van den Italiaanschen minister van Buitenlandsche Zaken, graaf Ciano, is op 1 Maart '39 het volgende communiqué gepubliceerd: „In den loop van het bezoek van Ciano aan Polen en bij de verschillende besprekingen, waartoe zijn bezoek aanleiding gaf, hebben de Italiaansche en Poolsche ministers van Buitenlandsche Zaken eens te meer geconstateerd, dat tusschen hun beide landen een geest van vriendschap en een volkomen hartelijkheid in de betrekkingen bestaat en dat positieve gevolgen daaruit voortvloeien.
Zij hebben bevestigd, dat orde en rechtvaardigheid het belangrijkste doel van de politiek van Italië en Polen zijn. Zij waren het er over eens, dat de vriendschappelijke samenwerking tusschen hun landen moet worden voortgezet, een samenwerking, die berust op de verwantschap tusschen de Italiaansche en Poolsche belangen". (Agence Belga)
(Vor. ber. Graaf Ciano 3629 D.)

A. NEDERLAND. — Conjunctuurverloop 1929—1938.

(Centraal Bureau v. d. Statistiek) **(V. b. 3162 D.)**

B. GROOT-DUITSCHLAND. — Joden betalen tweeden termijn der opgelegde boete. - Zij moeten juweelen inleveren. —

Te Berlijn verluidt, dat het tweede gedeelte van de aan de Joden opgelegde boete een veel geringer opbrengst zou hebben opgeleverd dan de eerste heffing, aangezien vele Joden reeds hun volledige boete betaald hebben en uit het land getrokken zijn en tal van anderen niet meer in staat zijn iets te betalen. Het „Reichsgesetzblatt" van 21 Februari publiceert een verordening waarin gezegd wordt, dat alle Duitsche of statenlooze joden verplicht zijn binnen twee weken al hun voorwerpen van goud, zilver en platina en al hun edelsteenen en paarlen in te leveren. De inlevering geeft recht op schadevergoeding volgens de aanwijzingen van den minister van Economische Zaken. (De Tijd)

(Vor. ber. 3585 E.; Anti-Semitisme 3613 E.)

3 MAART 1939

C. ENGELAND. — Minister-president Neville Chamberlain rechtvaardigt de erkenning van Franco. - Motie van wantrouwen verworpen. —

In het Britsche Lagerhuis heeft Attlee, de leider der Labour-oppositie, op 28 Februari de motie van wantrouwen in de regeering ingediend, waarbij hij wederom critiek uitoefende op het feit, dat Chamberlain het Huis niet eerder in kennis had gesteld van het besluit tot erkenning van Franco. De poging van Chamberlain om zich te rechtvaardigen was volgens spr. een „weefsel van halve waarheden, hetgeen erger is dan leugens".

In zijn antwoord verklaarde premier Chamberlain o.a.:

Wat zou men gewonnen hebben door de weigering de erkenning te verleenen? Zou de niet-erkenning de republikeinsche regeering aangemoedigd hebben den weerstand voort te zetten? Wanneer dat zoo is, zou zij in strijd zijn met alle eischen van menschelijkheid. Ieder, die kortelings betrouwbare verslagen gehoord heeft over de toestanden in Madrid, kan zeker niet wenschen, dat die langer zullen duren dan noodig is. Een inhouden der erkenning zou de republikeinsche regeering of de bevolking van Madrid niet helpen, maar de Britsche betrekkingen met de nieuwe Spaansche regeering verbitteren en iederen invloed vernietigen, dien Engeland zou kunnen hopen te hebben bij die regeering.

Ten slotte werd de door de arbeiderspartij ingediende motie van wantrouwen verworpen met 344 tegen 137 stemmen. (Times)

(V. b. Chamberlain 3674 C.; Erkenn. Franco 3679 G.)

D. NEDERLAND. — Bezoek van den Franschen minister van Onderwijs, Zay. —

Onder leiding van den Amsterdamschen wethouder van Onderwijs, den heer E. Boekman, heeft de Fransche minister van Nationale Opvoeding en Schoone Kunsten, Jean Zay, op 25 Februari verschillende onderwijsinrichtingen in de hoofdstad bezichtigd. Hij werd vergezeld door madame Zay, prof. Guilhou van het Maison Descartes en madame Guilhou en prof. Gustave Cohen van de Parijsche Sorbonne.

(Alg. Handelsblad)

4 MAART 1939

E. NEDERLAND. — Onderwijs. - Romeinsch en Oud-Vaderlandsch recht. - Inaugureele rede van prof. mr. B. H. D. Hermesdorf. —

Op 6 Februari heeft prof. mr. B. H. D. Hermesdorf, benoemd hoogleeraar in het Romeinsch en oud-vaderlandsch recht aan de R.K. Universiteit te Nijmegen, zijn ambt aanvaard met een rede over: „De verhouding van Romeinsch tot oud-vaderlandsch recht in geschiedenis en academische opleiding".

In het eerste deel van zijn rede ging prof. Hermesdorf nader in op de verhouding van Romeinsch tot oud-vaderlandsch recht, bepaald in de geschiedenis zelf der beide rechten, terwijl hij in het tweede gedeelte een antwoord gaf op de vraag naar de verhouding beider rechten in de academische vorming van den Nederlandschen jurist. Over de verhouding in de geschiedenis gaf spr. een samenvattende beschouwing. Aan een gelijkstellen, van oud-vaderlandsch met eigen inheemsch en van Romeinsch met vreemd recht, zeide spr., valt in de verste verte niet te denken. Het oud-vaderlandsche recht vormt een rijk geschakeerd mozaïek, waarin — naast eigen inheemsche bestanddeelen — elementen van kerkelijk, van oud-Fransch, van Romeinsch, van feodaal en van weer ander recht zijn aan te wijzen. Spr. kwam tot de conclusie, dat Romeinsch en oud-vaderlandsch recht in de geschiedenis voor het Frankische tijdperk gezien moet worden als twee gelijkwaardige grootheden.

Vervolgens besprak prof. Hermesdorf de verhouding van Romeinsch tot oud-vaderlandsch recht in de academische opleiding. Het academisch statuut, aldus spr., noemt als vak, verplicht voor het candidaatsexamen: de historische ontwikkeling van het recht, bezien in het licht van rechtsstelsels, uit welke het Nederlandsch recht zich heeft gevormd. Het thans geldende recht is derhalve punt van uitgang. Hetgeen Koschaker dezer dagen bepleitte als middel om uit de crisis te geraken, waarin het Romeinsch recht verkeert, is te onzent duidelijk verankerd in het academisch statuut. Den student in het Romeinsche recht moet het besef worden gegeven, dat kennis van dit recht ook voor het recht van heden van practische beteekenis is. Er zijn tijden geweest, waarin het Romeinsche recht in de opleiding van den jurist een geheel overheerschende plaats innam. Deze tijden, aldus spr. zijn voorbij. Niemand wenscht ze terug. Spr. achtte de verhouding van Romeinsch tot oud-vaderlandsch recht in de academische opleiding slechts dan juist, indien beide vakken van studie een volkomen gelijkwaardige plaats innemen. Beide vakken hebben een eigen taak; dank zij de historie zijn ze evenwel zoodanig met elkaar vergroeid, dat ze elkaar aanvullend elkaar eigenlijk niet kunnen missen. De verwezenlijking van de eigen taak der beide rechten kan slechts dan volledig tot haar recht komen indien beide rechten een gelijkwaardige plaats innemen in de academische vorming. (Alg. Handelsblad)

(Vor. ber. Ambtsaanv. in het Onderwijs 3669 E.)

F. LETTEREN. — Boeken die door de pers gunstig besproken zijn. - Onze wekelijksche opgave. —

Deensch: Knuth Becker — „Uroligt Foraar." (Gyldendal, København) **(Vor. ber. 3382 A.)**

Duitsch: Henry Benrath (Albert H. Rausch) — „Welt im Blaue." (Deutsche Verlags-Anstalt, Stuttgart-Berlin)

Hans Fallada — „Der eiserne Gustav." (Rowohlt, Berlin) **(Vor. ber. 3674 G.)**

Engelsch: E. M. Delafield — „Three Marriages." (Macmillan & Co. Ltd.) **(Vor. ber. 3674 G.)**

Fransch: Maurice Maeterlinck — „La Grande Porte." (Ed. Fasquelle, Paris) **(Vor. ber. 3674 G.)**

Italiaansch: Massimo Bontempelli — „Miracoli." (Mondadori, Milano) **(Vor. ber. 3674 G.)**

Nederlandsch: Jan Mens — „Menschen zonder geld." (Kosmos-Eerstelingen-Prijs)

„Nederlandsche Volkskarakters." Onder redactie van P. J. Meertens en Anne de Vries. (J. H. Kok, Kampen) **(Vor. ber. 3674 G.)** (Red. K. H. A.)

A. Het Conclaaf. - Kardinaal Eugenio Pacelli tot Paus gekozen. —

Het Vaticaan heeft op 1 Maart '39 een uiterst belangrijken dag beleefd: het begin van het Conclaaf.

Om vier uur 's middags zijn de kardinalen, gekleed in hun purperen gewaad met rochet en mozetta, voorafgegaan door een kruisdrager en terwijl het koor van zangers, gedirigeerd door mgr. Perosi, het „Veni Creator" zong, in plechtige processie het Conclaaf binnengetrokken.

Langzaam bewoog de processie zich naar de Sixtijnsche kapel.

Aan dezen plechtigen intocht namen alle kardinalen deel, met uitzondering van de kardinalen Marchetti-Selvaggiani, Boggiani en Dolci, wier gezondheidstoestand dit niet toeliet en van Z.H. Em. kardinaal O'Connel, aartsbisschop van Boston, die uitermate vermoeid was van de lange en inspannende reis en die zich daarom rechtstreeks naar zijn cel had begeven.

De plechtigheid in de Sixtijnsche kapel, waar de kardinalen beëedigd werden, ving aan met het gebed „Deus qui corda fidelium". Na de eedsaflegging door de kerkprinsen hield de kardinaal-deken, Z.H. Em. Gennaro Granito Pignatelli di Belmonte een toespraak, waarop de maarschalk en de gouverneur van het Conclaaf eveneens den eed aflegden, evenals alle prelaten, die met de bewaking waren belast.

Na afloop van de plechtigheid in de Sixtijnsche kapel trokken de bewakers van het Conclaaf, telkens roepend: „Extra omnes" (allen naar buiten) door het Conclaafgebied.

Intusschen werden de laatste telefoonverbindingen, welke de zalen van het Conclaaf nog met de buitenwereld verbonden, doorgesneden, terwijl alle openstaande vensters, ook die, welke uitkomen op een binnenhof, werden verzegeld.

Tijdens het Conclaaf blijven alle deuren en vensters gesloten en verzegeld.

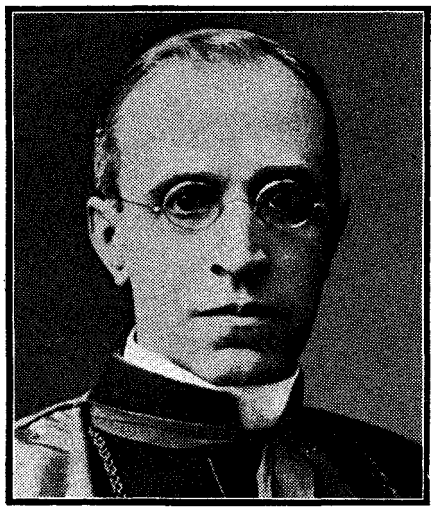
Om zes uur 's middags was men met alle voorbereidende werkzaamheden geheel gereed gekomen en eenigen tijd later, nadat tevoren de speciaal voor dit doel aangebrachte klok nog een laatste „Extra omnes" had doen hooren, werden de deuren van het Conclaaf gegrendeld, aan den binnenkant door den Camerlengo van de H. Roomsche Kerk, Z.H. Em. kardinaal Pacelli en aan den buitenkant door den maarschalk van het Conclaaf, prins Chigi. Alle 62 kardinalen zijn in het Conclaaf aanwezig, en wel: 35 Italianen, 6 Franschen, 4 Duitschers, 3 Amerikanen, 3 Spanjaarden en uit België, Engeland, Eire (Ierland), Canada, Polen, Portugal, Tsjecho-Slowakije, Hongarije, Brazilië, Argentinië en Syrië één kardinaal uit ieder land.

Op 2 Maart '39, om 17.30 (Ital. tijd), heeft het Conclaaf in derde kiesvergadering tot Paus van de Roomsch-Katholieke Kerk gekozen kardinaal Eugenio Pacelli, staatssecretaris van wijlen Z.H. Paus Pius XI.

Een witte rookwolk steeg na de eerste namiddagstemming, om half zes Romeinschen tijd, boven de Sixtijnsche kapel op, waarmede den volke werd kond gedaan, dat een nieuw hoofd der R.K. kerk gekozen was.

Om 6 uur n.m. betrad de oudste kardinaal-diaken, Caccia Dominioni, de loggia aan het plein van den St. Pieter en deelde mede, dat kardinaal Eugenio Pacelli tot paus was gekozen en den naam Pius XII had aangenomen.

Z. H. PAUS PIUS XII

Levensloop van den nieuwen Paus. —

Paus Pius XII is te Rome, den 2den Maart 1876 geboren. Een oude familie-traditie scheen hem voor te bestemmen tot hooge kerkelijke ambten. Een overgrootvader — gestorven in 1901, in den leeftijd van honderd en één jaar — was minister van financiën van Paus Gregorius XVI, een grootvader minister van buitenlandsche zaken onder Pius IX; zijn vader was een gezaghebbend consistorie-advocaat onder Leo XIII en Pius X; zijn broeder de markies Pacelli, was een groot jurist, die een actief aandeel had in de voorbereiding van de verdragen van Lateranen.

Priester gewijd in Maart 1899, deed hij als functionaris zijn intrede in de Congregatie voor Buitengewone Kerkelijke Aangelegenheden. Uit deze periode dateert zijn kennis van de concordaatskwesties, van het Romeinsch en het internationaal recht. In 1912 werd hij secretaris van dezelfde Congregatie en consultor van het H. Officie. 13 Mei 1917 werd hij door Benedictus XV tot Bisschop gewijd.

Mgr. Pacelli ging in oorlogstijd als nuntius in buitengewone opdracht naar München, waar hij een historische rede uitsprak over den vrede en de christelijke vredesvoorwaarden. In 1920 ging hij van München naar Berlijn als nuntius voor het Duitsche Rijk. Hij voerde met succes onderhandelingen over een reeks concordaten met Beieren, Saksen en Zwitserland.

Toen hij in 1929 teruggeroepen werd naar Rome, openbaarde zich de groote genegenheid van het katholieke Duitschland in een plechtig en ontroerend huldebetoon.

Den 19den December 1929 ontving hij den kardinaalshoed. Den 7den Februari 1930 volgde hij Kardinaal Gasparri op als Pauselijk Staatssecretaris.

Zijn negenjarige wereldwijde arbeid als Kardinaal-Staatssecretaris van Paus Pius XI staat allen levendig voor oogen.

Een merkwaardige bijzonderheid is wel de toevallige omstandigheid, dat Kardinaal Pacelli tot Paus gekozen is juist op zijn verjaardag.

Hoe wordt de Paus gekozen?

Het lijkt ons van belang na te gaan hoe een Paus gekozen wordt. Werden de pausen aanvankelijk door het volk gekozen, volgens de voorschriften van Gregorius X werd op de kerkvergadering te Lyon in 1274 vastgesteld, dat de stemgerechtigden van het verkeer van de buitenwereld afgesloten moesten zijn. Vandaar dan ook, dat thans de verkiezingen in een kamer plaats vinden, conclaaf. Zoo zijn in den loop der tijden verschillende voorschriften voor de samenkomst voor de keuze van een paus gegeven. Nu gold aanvankelijk de bepaling, dat op den tienden dag na den dood van den paus de kardinalen bijeen moesten komen voor de keuze. Paus Pius XI heeft dezen regel echter gewijzigd door een maximum termijn van achttien dagen vast te stellen, opdat ook de kardinalen uit de overzeesche gebieden op tijd te Rome kunnen aankomen, om aan het conclave deel te nemen.

De kardinaal-camerlengo is belast met de zorgen voor de pauskeuze en hij moet den dag bepalen, binnen den vastgestelden termijn, waarop de kardinalen ter keuze bijeen moeten komen. Nadat de kardinalen een plechtigen eed afgelegd hebben, dat zij zich bij de keuze geheel en al aan de kerkelijke voorschriften zullen houden, dus bijvoorbeeld de geheimhouding van alles, wat zich tijdens het conclaaf afspeelt, begeven zij zich naar het vertrek, waar de keuze gedaan zal worden. Op de meest volledige wijze wordt het contact met de buitenwereld verbroken. Is dan eindelijk het conclaaf gesloten, dan kan de pauskeuze beginnen. Ook dit gaat met tal van ceremonieën gepaard. Vanzelfsprekend worden er eerst verschillende godsdienstoefeningen gehouden, en eerst daarna begeven de kardinalen zich naar de Sixtijnsche kapel, waar de zetels gereed staan. Onder het uitspreken van een eed deponeeren de kardinalen vervolgens hun stembriefje op de daarvoor aangegeven plaats en het dient wel niet apart vermeld te worden, dat de stemming geheim is. Na iedere stemming worden de stembriefjes verbrand en aan de kleur rook, die uit den schoorsteen komt, kunnen de wachtenden buiten zien, hoe de stemming afgeloopen is. Wanneer de rook zwart is, is de stemming mislukt; is de rook wit, dan is de nieuwe paus gekozen. (Osservatore Romano)

(Vor. ber. Z.H. Paus Pius XI 3671 D.)

A. **De Ouderdom van het Heelal.** —

In de kringen der astronomen bestaan zeer verschillende inzichten omtrent den ouderdom, die het Heelal zou hebben. Een deel der astronomen pleit voor de zoogenaamde lange tijdschaal; volgens hen zouden er sinds de schepping van het Heelal eenige tientallen billioenen jaren zijn verloopen. Een ander deel der astronomen geeft de voorkeur aan de zoogenaamde korte tijdschaal. Volgens hen is het gansche Heelal niet noemenswaard ouder dan de Aarde, wier leeftijd op enkele milliarden jaren gesteld kan worden.
In het volgende willen wij de voorstanders van de korte tijdschaal aan het woord laten komen.

De rotatie van het Melkwegstelsel. — Hieronder verstaat men de ontdekking, dat ons sterrenstelsel, in welks buitenste deelen de zon zich bevindt, om zijn centrum wentelt, dat zich bevindt achter de nevels en sterwolken, die in de richting van het sterrenbeeld de Schutter zichtbaar zijn. Deze wenteling, die tot gevolg heeft, dat het Melkwegstelsel een afgeplatte gedaante heeft, geschiedt niet geheel op dezelfde wijze zooals een vast lichaam dat zou doen, n.l. zoodanig, dat de hoeksnelheid van alle wentelende deelen even groot is. De hoeksnelheid der binnenwaarts gelegen sterren is n.l. grooter dan die der sterren in de buitenste regionen, waar wij ons met de zon bevinden.

In een bepaalden tijd maken daardoor de binnenste sterren meer omwentelingen om het centrum, dan de buitenste sterren. Een gevolg is, dat de onderlinge groepeering der sterren op den duur verandert, wat reeds na betrekkelijk weinig omwentelingen in de structuur van het Melkwegstelsel tot uiting moet komen.

De snelheid waarmede de zon zich om het centrum van het Melkwegstelsel beweegt, bedraagt 300 km per sec. en daar haar afstand tot het centrum 30000 lichtjaren bedraagt, volbrengt zij in ongeveer 250 millioen jaren één omloop. De meer naar binnen gelegen sterren doen er korter over; de meer naar buiten gelegen sterren doen er langer over. Uit berekeningen dienaangaande is gebleken, dat de spiraalnevels (welke eveneens Melkwegstelsels zijn) hun vorm niet behouden kunnen in den loop der duizenden omwentelingen, die zij gemaakt zouden hebben, indien de lange tijdschaal geldig was. Volgens schattingen van Eddington is het onmogelijk, dat het Melkwegstelsel langer dan een paar milliard jaren in den huidigen quasi-stabielen toestand kon verkeeren.
Daardoor voert de rotatie van het Melkwegstelsel tot de aanvaarding van de korte tijdschaal.

De expansie van het Heelal. — Een der allerbelangrijkste ontdekkingen van den laatsten tijd, in verband met de daaraan gegeven interpretatie is deze, dat de spiraalnevels van ons weg schijnen te vluchten en wel des te sneller, naarmate zij verder van ons verwijderd zijn. Men leidt dit af uit het feit, dat de absorptie-lijnen in de spectra dier nevels alle naar de roode zijde van het spectrum verschoven zijn. Deze roodverschuiving is des te grooter naarmate de nevels verder van ons weg zijn. Het volgende lijstje geeft een indruk van de afstanden waarop de spiraalnevels, die dikwijls tot zwermen van duizenden exemplaren vereenigd zijn, van ons verwijderd zijn en van haar snelheden.

Spiraalnevel-zwerm in	Afstand in lichtjaren	snelheid in km/sec
de Maagd	6.000.000	900
Perseus	36.000.000	5.500
den Grooten Beer	75.000.000	12.000
den Leeuw	120.000.000	20.000

Nu zijn er voor een dergelijk phenomeen verschillende verklaringsmogelijkheden. De meeste astronomen zijn van meening, dat de verschuiving der spectraallijnen als een Doppler-effect geïnterpreteerd moet worden en dat er dus inderdaad aan een wegvluchten der spiraalnevels gedacht moet worden. Uit het bovenstaande lijstje blijkt, dat de snelheid, waarmede de spiraalnevels zich van ons verwijderen per millioen lichtjaren afstand ongeveer met 160 km/sec. toeneemt.

Het min of meer anthropocentrische standpunt, dat ons Melkwegstelsel het centrum van het Heelal zou vormen en dat daarvan een afstootende kracht zou uitgaan, die de spiraalnevels van ons wegdrijft, vindt in de natuurwetenschap geen aanhangers. Integendeel, men neemt op goede gronden aan, dat alle onderlinge afstanden der millioenen spiraalnevels, waarmede het Heeal gevuld is, grooter worden. Er is dus een verwijdering van iederen spiraalnevel van iederen anderen; m.a.w. het geheele Heelal is bezig uit te zetten en wel met een bedrag van ongeveer 1 pct. per 20 millioen jaren.

Uit de snelheid waarmede deze expansie geschiedt (vooropgesteld natuurlijk, dat deze snelheid in den loop der aeonen steeds even groot gebleven is) volgt voorts, dat ongeveer 2 milliard jaren de afmetingen van het Heelal een minimale waarde gehad moet hebben. Alle materie, die het Heelal bevat, was toenmaals geconcentreerd in een klein deel der wereldruimte en eerst sindsdien hebben ons Melkwegstelsel en de spiraalnevels hun tegenwoordige structuur verkregen.

Het tijdstip, waarop de afmetingen van het Heelal zoo klein mogelijk waren, kan men, zoo men wil, als het tijdstip van de schepping van het Heelal (in den vorm waarin wij het thans kennen) interpreteeren.

Indien de theorie van het uitdijende Heelal juist is, dan zijn de sterren en de melkwegstelsels niet veel ouder dan de aarde. Of die theorie inderdaad juist is kan thans echter nog niet met zekerheid gezegd worden, doch zij verdient alle aandacht, daar alle andere pogingen om o.a. de roodverschuiving in de spectra der spiraalnevels te verklaren tot nu toe schipbreuk geleden hebben.

Astronomie

De ongelijksoortige dubbelsterren. — Ook de waarneming der dubbelsterren levert argumenten ten gunste van de korte tijdschaal, daar zij tot uitkomsten leidt, die in strijd zijn met de evolutie-gedachte der sterren. Wat het ontstaan der dubbelsterren betreft komen naar de huidige opvattingen slechts 2 mogelijkheden in aanmerking.

De vang- of botsingstheorie, volgens welke de dubbelsterren ontstaan zijn doordat twee oorspronkelijk solitaire sterren elkaar dicht genaderd zijn. Beoordeeld naar de verspreiding der sterren in het Heelal zijn ontmoetingen tusschen twee sterren (gesteld al, dat daardoor een dubbelster zou ontstaan) zoo zeldzaam, dat daardoor de groote frequentie der dubbelsterren onmogelijk verklaard kan worden. Een numeriek onderzoek naar den invloed op de dubbelsterfrequentie van de kleinere afmetingen, die het Heelal vroeger wellicht gehad heeft, is niet verricht. De gangbare opvatting is evenwel, dat het grootste deel der dubbelsterren ontstaan moet zijn door splitsing in twee of meer deelen van een snel rondwentelende enkelvoudige ster (splitsingstheorie van Jeans en ten Bruggencate). Van de meeste dubbelsterren zijn beide componenten daardoor even oud.

Nu worden er, speciaal in de laatste jaren, steeds meer sterrenparen ontdekt, waarvan de componenten in dit laatste opzicht slecht bij elkaar passen. Men kent b.v. verscheidene reuzensterren, die geassocieerd zijn met dwergsterren. Volgens de evolutie-gedachte zijn de dwergsterren echter veel ouder dan de reuzensterren. En indien men toch aan den gelijken ouderdom van beide componenten wil vasthouden, zooals velen geneigd zijn te doen, dan volgt daaruit geen geringe twijfel aan de juistheid der evolutie-opvattingen en daarmede hangt weer samen twijfel aan de juistheid van de lange tijdschaal.

De veranderlijkheid van de massa der sterren. — In een sterwolk, welker sterren een constante massa bezitten, ontstaat door de werking der onderlinge aantrekkende krachten op den duur de toestand van æquipartitie, van den toestand dus, dat alle sterren even groote levende kracht bezitten.
Nu stralen de sterren voortdurend energie uit in de wereldruimte, en daar energie of arbeidsvermogen massa bezit, is het energie-verlies der sterren door uitstraling æquivalent met massa-verlies. Dit energie-verlies is echter voor de sterren van verschillend spectraaltype en verschillende lichtkracht ongelijk en daarmede gaat gepaard een ongelijke vermindering in levende kracht. Het massa-verlies als gevolg der uitstraling werkt dus het ontstaan van den toestand van æquipartitie tegen en wel sterker dan de werking der gravitatie-krachten dien toestand tracht te bevorderen. Wanneer er in den beginne, zooals door sommigen aangenomen wordt, een toestand van æquipartitie bestaan heeft, dan moet op den duur de omzetting van massa in straling dezen toestand vernietigen. Zooals wij reeds over den ouderdom van het Heelal zeiden, bestaat er in het huidige Heelal inderdaad practisch de æquipartitie-toestand. De afwijkingen van den volmaakten æquipartitie-toestand zijn zoo gering, dat er ongeveer 20 milliard jaren noodig waren om de afwijkingen van ten hoogste 10 pct., die wij thans constateeren, te verklaren. Zoo leidt dus het massa-verlies der sterren als gevolg van haar uitstraling eveneens tot de korte tijdschaal.
De lange tijdschaal, die een ouderdom van het Heelal van vele billioenen jaren impliceert, kan zich zelfs, naar veler overtuiging, op minder krachtige argumenten beroepen dan de korte tijdschaal, volgens welke het Heelal „slechts" een 20 tal milliard jaren oud is. Beide opvattingen tellen astronomen van naam onder haar aanhangers. Het laat zich aanzien, dat beide theorieën niet tot overeenstemming gebracht kunnen worden. Het wachten is thans op de waarneming van verschijnselen, die ons een keuze tusschen beide meeningen mogelijk zullen maken. Eerder kan men met vele theoretische onderzoekingen niet verder.
(N. Rotterd. Courant)

5 MAART 1939

A. GROOT-DUITSCHLAND. — Kerkvervolging. - Theologische faculteit te München gesloten. —
In R.K. kringen te München is sensatie gewekt door de aankondiging dat, op bevel van den minister van Onderwijs, dr. Rust, de R.K. theologische faculteit der universiteit op 10 Februari gesloten is.
De directe aanleiding tot dezen maatregel zou zijn, dat de studenten de colleges van een door den minister aangestelden hoogleeraar geboycot hebben.
Deze boycot zou bevolen zijn door het bureau van kardinaal Faulhaber, die zich thans te Rome bevindt.
(De Maasbode) **(Vor. ber. Kerkstrijd 3649 G.)**

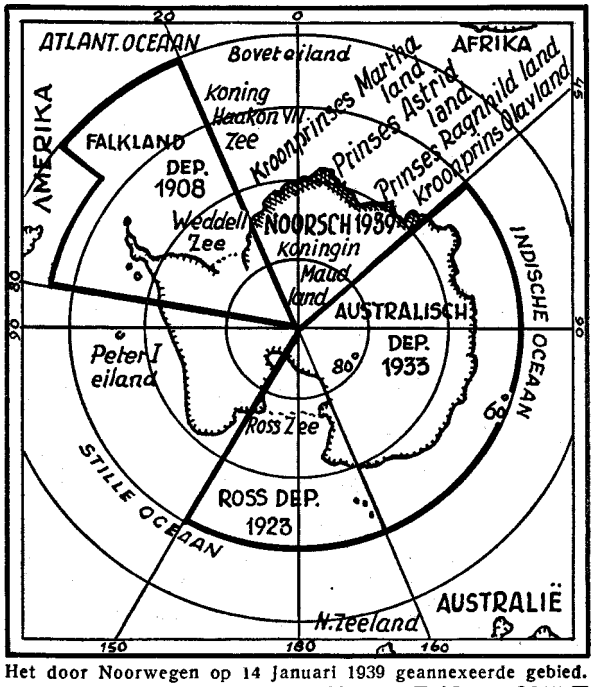
B. SOVJET-RUSLAND. — Lenin's weduwe overleden.
Op 27 Februari is de weduwe van Lenin, Nadezjda, Konstantinowa Kroepskaja, overleden. Nog op 26 Februari had zij ter gelegenheid van haar zeventigste verjaardag de gelukwenschen van het Centrale Comité van de Communistische partij en van den Raad van Volkscommissarissen ontvangen.
Na Lenin's dood (in 1924) schreef zij „Herinneringen", maar raakte in politiek opzicht meer en meer op den achtergrond. Zij streed met Lenin tot hun beider denkbeelden van den Communistischen staat de overwinning hadden behaald. (Telex - A. N. P.)

C. PALESTINA-CONFERENTIE. — Britsche voorstellen en Joden. —
De Palestina-conferentie te Londen is in een ernstige crisis. Er zijn nu Britsche voorstellen en deze staan in het midden der belangstelling.
Voor de Joden zijn deze onaanvaardbaar en wel op de overweging, dat de voorstellen zwijgen over de verklaring van Balfour: 1. dat zij geen rekening houden met de plannen voor een Joodsch nationaal tehuis in Palestina, 2. dat zij een veroordeeling der Joden tot een permanenten minderheidsstatus inhouden, 3. dat zij geen melding maken van het beginsel van niet-overheersching door een der partijen, 4. dat zij in het geheel geen aandacht schenken aan de oude, historische aanspraken der Joden in Palestina en 5. dat zij een schending der Britsche en internationale beloften aan het Joodsche volk bevatten.
Welke de voorstellen precies zijn, is nog steeds niet bekend. Ook minister MacDonald heeft er in het Lagerhuis het zwijgen toe gedaan, met het verzoek niet te oordeelen op grond van persberichten. Derhalve blijven nog verschillende mogelijkheden open.
(Times) **(Vor. ber. Palestina-Conferentie 3662 D.)**

D. Z. H. PAUS PIUS XII. — Vredesboodschap. —
Hieronder geven wij de vertaling van de Latijnsche rede, door Paus Pius XII op 3 Maart voor den Vaticaanschen zender uitgesproken:
Terwijl de diepste ontroering van onze ziel meester is en wij ons als verkleind gevoelen door de overweldigende verantwoordelijkheid, waartoe de Goddelijke Voorzienigheid in Haar ondoorgrondelijke beschikking ons heeft geroepen, gevoelen wij de behoefte U aanstonds onze gedachten zoowel als ons vaderlijk woord mede te deelen.
Allereerst strekken wij met bijzondere liefde onze armen in vaderlijke omhelzing uit naar onze zeer beminde Kardinalen van het Heilig College, wier Godsvrucht, deugd en eminente gaven der ziel wij uit langdurige ervaring kennen.
Vervolgens groeten wij met bijzondere toegenegenheid onze eerbiedwaardige Broeders in het Episcopaat en tegelijk zegenen wij de priesters, de mannelijke en vrouwelijke religieuzen, hen, die in de missies arbeiden voor de verspreiding van het Rijk van Christus en hen die in de rijen van de Katholieke Actie onder de leiding der Bisschoppen medewerken aan het hiërarchisch apostolaat.
Ten slotte al onze kinderen over geheel de wereld, in het bijzonder hen, die in armoede en lijden gedompeld zijn.
Mogen over hen allen overvloedig de zegeningen nederdalen van de meest bijzondere genade des Hemels.
Maar op dit plechtig moment gaat onze gedachte ook uit naar allen buiten de Kerk, wie het gelukkig zal stemmen te weten, dat de Paus voor hen bidt tot God den Allerhoogste, en hun allés wat goed is toewenscht.
Wij willen aan deze onze vaderlijke boodschap een wensch en een uitnoodiging betreffende den vrede toevoegen, betreffende dien vrede, zoo bedoelen wij, welken onze Voorganger zaliger gedachtenis met zooveel klem den menschen aanbeval en met zoo vurige gebeden van God heeft afgesmeekt, voor welken Hij aan God spontaan zijn leven opofferde . . . . betreffende dien vrede, dat het sublieme geschenk des Hemels is en waarheen het verlangen uitgaat van alle oprechte zielen, den vrede, die de vrucht is van de liefde en de gerechtigheid.
Wij roepen allen op tot den vrede van het geweten, dat rust vindt in de vriendschap met God, tot den vrede in de familie, harmonieus vereenigd door de heilige liefde van Christus.
Ten slotte tot den vrede tusschen de naties door middel van broederlijke onderlinge hulp, vriendschap, samenwerking en hartelijke eenstemmigheid, ter wille van de hoogste belangen der groote menschelijke familie, onder het toezicht en de bescherming van de Goddelijke Voorzienigheid.
En in deze ernstige en moeilijke uren, nu zich zoo vele moeilijkheden of belemmeringen schijnen op te werpen op den weg naar den vrede, die de diepste begeerte des harten is, verheffen wij tot God een bijzonder

gebed voor allen op wie de zeer hooge eer en de zeer zware last rusten om de volkeren te leiden langs den weg, die voert naar voorspoed en vooruitgang.
Ziet hier beminde heeren Kardinalen, eerwaarde broeders, beminde zonen, den eersten wensch, die welt uit het vaderlijk gevoel, dat God mij in het hart gelegd heeft.
Voor ons rijst het gezicht van de ontzaglijke ellenden, die de wereld overweldigd hebben, en tot welker afweer God ons heeft uitverkozen, hoe hulpeloos wij er ook tegenover staan. Toch willen wij vertrouwen.
Wij herhalen met Sint Paulus „capite nos!"
Mijn broeders en zonen, gij zult ons vertrouwen zeker niet willen beschamen, wij houden ons daarvan ten volle overtuigd.
Na Gods genade is het zeker op Uw bereidwilligheid, dat wij uit den grond van ons hart onze hoop gevestigd houden.
Behage het Onzen Heer Jezus Christus, aan Wiens volheid wij allen deelachtig zijn, dezen wensch te zegenen met vruchtbaarheid en dat hij een boodschap moge zijn van heilige vertroosting, die zich over geheel de wereld uitstrekke, en dat Gods zegen dien wensch kracht moge schenken — Gods zegen, dien wij U hierbij allen mededeelen. (De Tijd)
(Vor. ber. Z.H. Paus Pius XII 3682 A.)

A. ZUIDPOOL. — Noorsch gebied. —

Het door Noorwegen op 14 Januari 1939 geannexeerde gebied.
(Vor. ber. 3620 G.; Zuidpool 3665 F.)

B. GROOT-DUITSCHLAND. — Adolf Hitler schetst den groei van het land. —
„Drie factoren zijn de grondslag geworden voor den groei van het Groot-Duitsche rijk tot een wereldmacht, nl. de politieke saneering, ondernomen door de partij, de economische opleving en de militaire sterkte," — aldus verklaarde Hitler op 25 Februari tijdens een rede, die hij gehouden heeft voor een bijeenkomst van zijn oude medestrijders afkomstig uit Duitschland, uit het voormalige Oostenrijk en Sudetenland.
„Natuurlijk", aldus de Führer, „hebben ook wij onze problemen. Maar wij zullen ze oplossen met vlijt, vastbeslotenheid, genialiteit, wilskracht en nauwe samenwerking." „Het Jodenvraagstuk," zoo zeide hij, „is thans reeds niet meer een Duitsch probleem, maar een Europeesch vraagstuk geworden. Het nationaalsocialistische Duitschland heeft een geheel nieuwe economische leer opgebouwd volgens welke het kapitaal voor de volkshuishouding en de volkshuishouding voor het volk is."
Hitler keerde zich vervolgens tegen de hetze van een deel der buitenlandsche pers: „Zij zal ons met haar bedreigingen niet schokken. Zou zij echter inderdaad ooit de volken tot de krankzinnigheid van een oorlog kunnen voeren, dan juist zullen wij niet capituleeren."
(D. N. B.) **(Vor. ber. Hitler 3643 C.)**

C. GROOT-DUITSCHLAND. — Herdenking van het vierjarig bestaan der luchtmacht. - Rede van Veldmaarschalk Göring. —
Veldmaarschalk Göring heeft op 1 Maart den dag der Duitsche luchtvaart geopend met een rede, welke door alle Duitsche zenders is verspreid.
De eerste Maart, zeide hij, is een eeredag voor de Duitsche luchtvaart, want vier jaar geleden vlogen de eerste Duitsche vliegtuigen van de nieuwe luchtmacht boven het Rijk. Sinds 1 Maart 1934 heb ik met mijn medewerkers het modernste luchtwapen, dat een land bezitten kan, in versneld tempo opgebouwd. Nooit hadden wij zonder slag of stoot de Sudeten-Duitschers kunnen bevrijden, indien niet tevoren een uitgebreide verdediging van het Rijk was georganiseerd. Vooral Duitschlands kracht in de lucht heeft alle agressiefgezinden in kritieke dagen der vorige jaren tot de grootste voorzichtigheid gemaand.
Met het bereikte succes mogen wij ons echter niet tevredenstellen, want wij mogen niet vergeten, dat de wereldpolitiek nog vol spanning is en dat de groote staten door een bewapeningskoorts zijn aangegrepen. Een beslissende factor achtte Göring het personeel. Ik kan en wil slechts vrijwilligers hebben, zeide hij en hij besloot zijn betoog met de verklaring: wij zullen den voorsprong, dien wij op andere mogendheden in de lucht hebben, weten te bewaren.
(D. N. B.) **(Vor. ber. Göring 3446 E.)**

D. SPANJE. — Burgeroorlog - Maarschalk Pétain benoemd tot Ambassadeur van Frankrijk te Burgos. —
De Fransche ministerraad heeft op 2 Maart maarschalk Pétain benoemd tot ambassadeur van Frankrijk bij de Spaansche regeering te Burgos.
Maarschalk Pétain is thans 82 jaar oud. Hij was een der beroemdste legeraanvoerders in den wereldoorlog en werd in April 1917 tot opperbevelhebber van alle Fransche legers benoemd. In 1922 werd hij inspecteur-generaal van het leger en voorzitter van den oppersten oorlogsraad, en in 1931 generalissimus der luchtverdediging. In het kabinet-Doumergue, dat in 1934 tot stand kwam, was Pétain minister van Oorlog.
Grooten roem heeft Pétain ook in Marokko verworven, waar hij den opstand van Abd-el-Krim onderdrukte. Franco's regeering is zeer vereerd door deze benoeming. (Telex-A. N. P.)
(Vor. ber. 3680 D.; Fransche erkenning 3679 G.)

E. NEDERLAND. — Hamsteren - Goede voorraadsvorming voor particulieren is aan te bevelen - Mededeeling van prof. dr. J. E. de Quay. —
De voorzitter van „Nationale Veiligheid", prof. dr. J. E. de Quay, heeft in een conferentie mededeelingen gedaan over de actie voor hamsteren in rustiger tijden, welke als een vaderlandslievend werk moet worden gezien.
Juist om het hamsteren op kritieke momenten tegen te gaan, om daardoor prijsverhooging te voorkomen, doch bovenal om den totalen voorraad van goederen te verhoogen, wordt thans het hamsteren aanbevolen. De verwezenlijking hiervan kan men alleen verwachten, indien er een systematische actie voor wordt gevoerd. Immers, alleen wanneer velen hieraan gevolg geven, dus een opslag op groote schaal, heeft het voor de economische verdediging van het land beteekenis. De levensmiddelen, welke men kan bewaren, hetzij voor onbepaalden tijd, hetzij voor zekeren tijd, worden in een brochure weergegeven met tal van andere wenken, welke de huisvrouwen belang

zullen inboezemen. Deze brochures zullen binnenkort gedistribueerd worden door middel van de kruideniers, waar de klanten ze gratis kunnen krijgen. Na een veelzijdig onderzoek is men gekomen tot de samenstelling van de lijst van artikelen, welke voor bewaring in aanmerking komen.
Als bezwaar tegen dit hamsteren is aangevoerd, dat het niet sociaal zou zijn, waarmede bedoeld werd, dat het schrijnend zou zijn voor de armsten der bevolking, die tot het vormen van een voorraad, wegens hun geringe koopkracht niet in staat zouden zijn.
Prof. De Quay zette hier tegenover uiteen, dat de voorraadsvorming door particulieren thans tot gevolg heeft, dat daardoor de landsvoorraad wordt vergroot. In geval van nood zal daardoor de plotselinge koop, het z.g. hamsteren, sterk verminderen en dientengevolge zullen grootere hoeveelheden overblijven bij den handel, die dan voor alle landgenooten kunnen dienen. Het zal remmend werken op prijsverhooging, zoodat ook hiervan de minst koopkrachtigen kunnen profiteeren.
Niet alleen de kapitaalkrachtigen, doch ook die deelen der bevolking welker inkomen beperkt is zullen een voorraad geleidelijk kunnen aanleggen. Een geleidelijke aankoop is trouwens te verkiezen boven een plotselinge, ook thans, omdat een prijsstijging vermeden moet worden.
De voorraden moeten in stand gehouden worden en daarvoor is noodig een regelmatige verversching.
De Vereeniging voor Nationale Veiligheid dringt er bij allen op aan, hieraan mede te werken, waarmede men niet alleen de belangen van zijn gezin verzorgt maar tevens medewerkt aan de verhooging van de weerkracht van het geheele volk. In Zwitserland is men hiermede ook reeds begonnen. Inbeslagneming van voorraden van te voren gevormd behoeft niet te worden gevreesd, daar er een wettelijke regeling bestaat, die deze soort van voorraadvorming beschermt.
(De Telegraaf)

6 MAART 1939

A. AMSTERDAM. — Het toekomstig Raadhuis - Uitspraak der jury inzake de prijsvraag. —
Op 8 Februari is verschenen het rapport van de jury inzake de openbare en besloten prijsvraag voor het nieuwe raadhuis van Amsterdam. Op grond van haar beschouwingen komt zij tot de conclusie, dat het definitieve schetsontwerp niet is verkregen. Desalniettemin heeft de jury de overtuiging, dat bij de voor de besloten prijsvraag ingezonden ontwerpen twee plannen aanwezig zijn, die door hun bijzondere kwaliteiten de verwachting wettigen, dat hieruit, zij het na omwerking, het definitieve schetsontwerp voor het raadhuis van Amsterdam kan worden verkregen. Deze zijn de ontwerpen onder motto „Meron" van de architecten M. Duintjer en A. Komter, beiden te Amsterdam, en onder motto „Belfort" van de architecten J. F. Berghoef te Aalsmeer en ir. J. J. M. Vegter te Leeuwarden. (Alg. Handelsblad)
(Vor. ber. Raadhuis 3667 A.)

B. NEDERLAND. — Tweede Kamer - Handgemeen in de Kamer - Verwijdering van 2 N.S.B. leden. —
Een zeer ongewoon voorval heeft zich op 1 Maart bij den aanvang der vergadering van de Tweede Kamer afgespeeld. Het zal wel zeer lang geleden zijn, dat binnen de muren van 's Lands vergaderzaal de gedachtenwisseling in een handgemeen is ontaard. Voor het eerst sinds veler heugenis is dit op 1 Maart gebeurd: de heer Rost van Tonningen (N.S.B.) is bij een weigering om op last van den voorzitter de vergadering te verlaten, onder hevig verzet door de Kamerboden uit de zaal gebracht, evenals zijn partijgenoot de heer Woudenberg, die hem te hulp kwam. Bij het verlaten van de zaal zou het Kamerlid H. Ruyter (R. K.) den heer Rost van Tonningen „landverrader" hebben toegeroepen.
Het voorval heeft zich als volgt afgespeeld:
Onder voorzitterschap van mr. J. R. H. van Schaik was aan de orde de behandeling van de interpellatie-aanvrage-Rost van Tonningen met betrekking tot het spoedig weder doen opnemen van de gestaakte en andere strafvervolgingen in de zaak van de gewezen brigade der koninklijke marechaussee te Oss.
De voorzitter zeide, dat de minister bij de interpellatie-Drop reeds inlichtingen verstrekte. Daarna verscheen de nota welke mondeling zou worden behandeld. Er was dus geen reden om de interpellatie toe te staan. Zij zou slechts een onvoorbereid debat veroorzaken en wanorde in de regeling van zaken teweegbrengen. Hij stelde voor de interpellatie niet toe te staan.
De heer Rost van Tonningen (N.S.B.) herinnerde aan de mededeeling van den voorzitter der Eerste Kamer. De zedelooze toestanden in Oss kunnen niet langer worden geduld. De aangelegenheid is dringend. De jeugd in Oss kan niet worden overgelaten aan geestelijken, die haar reeds 25 jaar hebben misbruikt. (De voorzitter roept den spreker tot de orde).
De heer Rost van Tonningen zeide, dat het Nederlandsche volk gelegenheid moet hebben om zijn oordeel uit te spreken over de schenners van Oss (de voorzitter hamert wederom), over hen, die de wetten schenden.
De Kamer maakte zich, aldus spreker, door niet in te grijpen medeplichtig aan hetgeen in Oss gebeurt.
De voorzitter ontzegde den heer Rost van Tonningen het recht, verder aan de vergadering deel te nemen. (Geroep: Er uit.)
Als de heer Rost van Tonningen weigert de zaal te verlaten, wordt hij onder hevig verzet door de boden naar buiten gebracht, evenals zijn fractie-genoot, den heer Woudenberg, die hem te hulp kwam.
De vergadering werd daarna voor een tiental minuten geschorst.
(Het Vaderland - De Tijd - Alg. Handelsblad)

C. SPANJE. — Burgeroorlog - Republikeinsch Spanje in opstand tegen Negrin - Nieuwe regeering en verdedigingsraad - Hoop op eervollen vrede. —
De benarde positie, waarin het linksche Spanje zich bevindt, heeft daar spanning en onderlinge verdeeldheid verwekt. Op 4 Maart is er in de vlootbasis van Cartagena een opstand uitgebroken van aanhangers van Franco. Deze opstand heeft niet tot het beoogde doel geleid.
5 Maart is in Madrid een revolutie uitgebroken. Negrin en zijn mannen zijn afgezet en naar Frankrijk gevlucht. Zij zijn vervangen door de nieuwe groep bestuurders, die zich nationalen verdedigingsraad noemt. De leider daarvan is generaal Casado, bevelhebber van het leger van Madrid.
Casado heeft voor de microfoon een korte toespraak gehouden, waarin hij o.m. zeide:
„Wij zullen verzet blijven bieden zoolang wij geen eervollen vrede kunnen sluiten. Het Spaansche volk strijdt voor zijn onafhankelijkheid en zal tegenstand bieden zoolang het geen vrede wordt aangeboden".
Hij eindigde met de woorden: „Of vrede voor de Spanjaarden, of strijd tot den dood. Sjanjaarden, leve de republiek, leve Spanje".
De Union Radio Madrid meldt de vorming van een regeering van nationale verdediging onder voorzitterschap van generaal Miaja. Deze is als volgt samengesteld:
Generaal Miaja, voorzitter.
Julian Besteiro, buitenlandsche zaken (socialist).
Kolonel Casado, landsverdediging, commandant van het volksleger.
Wenceslao Carillo, binnenlandsche zaken, vertegenwoordiger van de U.G.T.
Miguel San Andres, justitie en propaganda, vertegenwoordiger van de links republikeinen.
Eduardo Val, verkeer en openbare werken.
Gonsalez Marian, financiën en economie (C.N.T.).
Jose del Rio, openbaar onderwijs en gezondheid.
Martinez Barrio, president a.i., die op het oogenblik te Parijs vertoeft, steunt de nieuwe regeering.
Het openbaar welzijn en een eervolle vrede, aldus luiden de doeleinden van de beweging, die geleid heeft tot de instelling van den nationalen verdedigingsraad.
De beweging wordt gekenmerkt door haar onderstreept nationale karakter; zij verzet zich tegen de communistische overheersching en de persoonlijke regeering van Negrin. De openbare meening in Spanje en vooral te Madrid leek geen herhaling van de nederlaag en van den uittocht van Catalonië te willen aanvaarden, te meer, daar de omstandigheden nog veel rampspoediger schenen.
De republikeinsche vloot is met onbekende bestemming uitgevaren. (Telex-A. N. P.)
(Vor. ber. Burgeroorlog 3685 D.)

A. **VEREENIGDE STATEN. — Nationaal-Socialisme - Demonstratie van 20.000 leden. —**
Wie in de Vereenigde Staten is, ontmoet er dezelfde problemen als in Europa. Zij mogen een anderen vorm hebben en in qualiteit of hevigheid verschillen. Zij zijn toch dezelfde. Op 23 Februari, den dag voor Washington-day, wanneer ook de Vereenigde Staten hun parades en militaire schouwspelen houden, is een groote vergadering van Duitsche Amerikanen (of Amerikaansche Duitschers) gehouden. Er waren er twintig-duizend bijeen in een van de grootste zalen van New York. De leiding berustte bij den leider van den „German-American Bund", Fritz Kuhn. En wat er gezegd is kwam ongeveer overeen met wat op soortgelijke vergaderingen elders pleegt te worden gezegd. Hitler en Mussolini werden toegejuicht en president Roosevelt was het mikpunt der gesproken vijandigheid. De naam van den president der Vereenigde Staten werd voortdurend uitgesproken als „Rosenfeld", want Rosenfeld is een bekende Joodsche naam. Het behoeft geen verwondering te wekken, dat „Rosenfeld" als oorlogsverwekker No. 1 werd uitgekreten. En evenmin, dat de bekende anti-semietische radio-redenaar Coughlin — die niet aanwezig was — huldebetoon in ontvangst had te nemen. Na afloop van de vergadering ontstonden relletjes. Een groote menigte wachtte de uit de zaal stroomende Duitsch-Amerikanen op en ontving hen met gejoel. Er hadden handtastelijkheden plaats, ondanks het feit, dat er een politiemacht op de been was, zooals New-York zelden heeft aanschouwd. Uit een leege kamer in de straat, waar de vergadering was gehouden, klonken luide kreten en uitroepen van hoon. Het bleek dat daar een gramophoon met geluidsversterker stond opgesteld, die automatisch en verbonden met een uurwerk bleef doordraaien. Zoowel de nationaal-socialistische als de tegen-betooging waren van groote heftigheid. Ten slotte is een vergadering van 20.000 menschen in een stad van 7.000.000 inwoners niet buitengewoon. Maar dezelfde problemen, die ge in Europa vindt, zijn hier ook, alleen het formaat is verschillend.
(Nieuwsblad v. h. Noorden, Correspondent te N. Y.)
(Vor. ber. Nat.-Socialisme 3395 D.)

7 MAART 1939

B. **JOEGO-SLAVIE. — Regeeringsverklaring van Tswetkowitsj. —**
In de regeeringsverklaring van minister-president Tswetkowitsj wordt met betrekking tot de „Kroatische broeders" gezegd, dat de regeering van oordeel is, „dat een accoord met de Kroaten en de oplossing van het Kroatische probleem de grondslag van haar politiek moeten vormen".
Met betrekking tot de buitenlandsche politiek „zal de Joegoslavische regeering de tot dusver ontplooide activiteit voortzetten, en streven naar handhaving van den vrede en versterking van de buitenlandsche politiek van Joego-Slavië. In de toekomst zal Joego-Slavië angstvallig alle verworven vriendschappen handhaven en alle goede betrekkingen, die het onderhoudt, ontwikkelen". (Telex-A. N. P.) **(Vor. ber. 3652 A.)**

C. **ZUID-AFRIKA. — In- en uitvoer in 1938. —**
De Zuid-Afrikaansche buitenlandsche handel onderging in 1938 een scherpe daling, voornamelijk veroorzaakt door een vermindering van den gouduitvoer met £ 30 millioen.
Met uitzondering van goud, bedroeg de totale Zuid-Afrikaansche uitvoer in '38 £ 32.503.000 (42.422.000). De gouduitvoer bedroeg £ 52.521.000 (82.739.000). Incl. het £ 20 millioen geearmarked goud voor den uitvoer, bedroeg de totale Zuid-Afrikaansche uitvoer in 1938 £ 105.739.000 (125.161.000).
De Unie van Zuid-Afrika importeerde in 1938 voor £ 86.381.000 (97.106.000) aan goederen. De invoer van regeeringsvoorraden en baar geld bedroeg £ 9.487.000 (6.034.000). (Telex-A. N. P. - Keesings Fin. Archief)
(Vor. ber. In- en Uitvoer 3520 A.)

D. **JOEGO-SLAVIE. — De regeeringswisseling. - Oorzaken van den val van ex-premier Stojadinowitsj.**
Naar uit Zagreb wordt gemeld, publiceert de Kroatische pers documenten, die volgens haar bewijzen, dat Stojadinowitsj aan den vooravond van zijn val een totalitair bewind onder zijn leiding wilde instellen. Hij wilde, aldus de bladen, een aantal amendementen op de begrooting doen aannemen, waardoor de mogelijkheid van klachten tegen ambtenaren van het ministerie van binnenlandsche zaken en politie zou verdwijnen. Tractementen en pensioenen van ambtenaren of oud-ambtenaren, die de politiek der regeering zouden critiseeren, zouden verminderd of ingehouden moeten worden. Verder streefde hij er naar, dat de gemeentelijke autoriteiten aan de genade van het centrale gezag werden overgeleverd en dat de rechters niet langer onafhankelijk zouden zijn. Hij wilde de mogelijkheid van vrijwel onbeperkte maatregelen tegen de pers scheppen. Ten slotte wilde hij volgens de bladen het bestaan van een partij naast de regeeringspartij verhinderen.
Een der eerste daden van de regeering-Tswetkowitsj was het intrekken van al deze amendementen. De onthullingen hebben te Zagreb diepen indruk gemaakt. Men ziet het beheer der nieuwe regeering met meer vertrouwen tegemoet. (Telex - A. N. P.)
(Vor. ber. 3652 A.; Kabinet 3687 C.)

E. **NEDERLAND. — Verbruik van Sigaren van 1929 tot 1938. —**

JAAR	AANTAL (P. 1000 STUKS)	KLEINHANDELSWAARDE
1929	1 346 089	f. 92 703 070
1930	1 369 650	94 067 641
1931	1 369 415	89 637 137
1932	1 354 693	79 973 905
1933	1 409 333	74 070 841
1934	1 428 284	70 595 053
1935	1 428 770	64 761 590
1936	1 459 439	61 581 108
1937	1 498 556	63 176 426
1938	1 549 742	64 790 181

(Overname zonder bronvermelding verboden) **(V. b. 3394 A.)**

F. **BELGIE. — Kabinetscrisis. - Het parlement ontbonden - Koning Leopold's brief aan premier Pierlot.**
Mr. Soudan, de socialistische Senator, die door koning Leopold met de vorming van een Belgisch kabinet was belast, heeft den Koning verzocht, hem van zijn opdracht te ontheffen.
Na minister van staat, Henri Jaspar en na mr. Pierlot, wiens hardnekkigheid en doorzettingsvermogen tot een zij het kort succes leidden, is Soudan, minister van buitenlandsche zaken in dit kortstondige Kabinet-Pierlot, niet kunnen slagen.
De heer Pierlot heeft op 6 Maart op het departement van buitenlandsche zaken den vertegenwoordigers van de pers het volgende communiqué voorgelezen:
„De regeering heeft, na de beide laatste dagen te hebben gewijd aan het zoeken van elementen voor een oplossing van de tegenwoordige politieke moeilijkheden, met algemeene stemmen het besluit genomen, dat het noodzakelijk was, den koning voor te stellen de kamers te ontbinden.
De koning heeft zoo juist het ontbindingsdecreet onderteekend.
Zijne Majesteit heeft tegenover mij verklaard, dat hij het ontslag der regeering niet aanvaardde. De regee-

ring zal dus tot de verkiezingen in functie blijven. De verkiezingen zullen op 2 April worden gehouden. Het decreet is gecontrasigneerd door den heer Eekelers, minister van binnenlandsche zaken".

Koning Leopold's schrijven aan premier Pierlot:

In den loop van den avond van den 6en Maart heeft Koning Leopold in verband met de afgekondigde parlementsontbinding een uitvoerig en markant schrijven aan minister-president Pierlot gericht, dat niet zal nalaten in het land diepen indruk te maken. De koning begint met te constateeren, dat hij het decreet inzake ontbinding van het parlement heeft moeten onderteekenen op het oogenblik, dat het land meer dan ooit behoefte had aan eendracht, om het te verstevigen en ernst, om het goed te regeeren. Het is echter in den loop der laatste tijden onmogelijk gebleken, een vaste regeering aan het bewind te hebben. Er was dan geen andere uitweg meer dan een beroep te doen op de natie.

Het land werd in dien toestand gebracht, zoo gaat de koning voort, door politieke dwalingen en vergissingen van den laatsten tijd. Met spijt moet geconstateerd worden, dat de grondwettelijke beginselen meer en meer verplaatst werden. De uitvoerende en de wetgevende machten wisten niet altijd de juiste scheidingslijnen te trekken en meer dan eens werden den grondwettelijken souverein beslissingen ter bekrachtiging voorgelegd, waarover hij niet altijd naar behooren was ingelicht.

Het staatshoofd kan op deze wijze niet langer de rol spelen, die hem door de grondwet wordt voorgeschreven en de kroon komt hierdoor in het gedrang door het verspreiden van valsche opvattingen, welke van dien aard zijn, om de openbare opinie te misleiden. Degenen, die aldus handelen, vergeten, dat de koning de eenige rijksburger is, dien de middelen worden ontzegd om zijn meening te verdedigen.

Het is niet uit mijn persoonlijken naam, dat ik mij hierover beklaag, zoo luidt verder het koninklijk schrijven, maar omdat ik in de traditie wil blijven van mijn grondwettelijke voorgangers. Ook ik heb bij mijn troonsbestijging gezworen, de grondwet te doen eerbiedigen. Dien eed wil ik trouw blijven.

Vervolgens roept de koning zijn medeburgers op, om het binnenlandsch evenwicht te handhaven, om hartelijk en loyaal met elkaar samen te werken en om ook saamhoorig te zijn ten opzichte van de problemen van internationale politiek, die een nabije toekomst zal stellen.

De Belgen moeten indachtig blijven, wat tijdens den oorlog de soldaten van koning Albert voor het land hebben gedaan. Het lot van België ligt in de handen van België zelf. Als de Belgen over de grenzen blikken zullen zij zien, dat het aller plicht is, het moreele gezag van België hoog te blijven houden.

(Agence Belga - Het Laatste Nieuws)

(Vor. ber. Kabinet 3678 F.; Koning Leopold 3557 B.)

A. **NEDERLAND. — Tweede Kamer - Aanvulling der Hooger-Onderwijswet - Titel van tandarts - Wetsontwerp aanvaard. —**

De Tweede Kamer heeft op 1 Maart het wetsontwerp houdende voorziening inzake de tandheelkunde z.h.s. aangenomen, met aanteekening, dat mevr. De Vries-Bruins (s.-d.) er tegen is. (Alg. Handelsblad)

(Vorig bericht 3651 B.)

B. **F. H. DE HOOG OVERLEDEN. —**

De voorzitter van het Indo-Europeesch Verbond, de heer F. H. de Hoog, is in het ziekenhuis te Bandoeng, waar hij, nadat hij door een beroerte was getroffen, werd opgenomen, op 1 Maart overleden.

De thans ontslapene, die den leeftijd van zeven-en-vijftig jaar bereikte, was een markante figuur in Nederlandsch-Indië.

Als vertegenwoordiger van het I.E.V. in den Volksraad sinds 1923 heeft hij de belangen van Indië en van het I.E.V. verdedigd, waar hij hiertoe maar gelegenheid vond. Slagvaardig en goed spreker als hij was, had hij steeds de aandacht van dit college. Wijlen De Hoog had tevens zitting in het college van gedelegeerden.

De overledene was ridder in de orde van den Nederlandschen Leeuw en officier in de orde van Oranje-Nassau. (Aneta)

C. **NEDERL. OOST-INDIE. — Dairilanden - Voorloopig nog geen Nederlandsche kolonisten. —**

De Kolonisatieraad besloot op 24 Februari, dat, alvorens een beslissing zal worden genomen over de kwestie van uitzending van boeren uit Nederland naar de Dairilanden voor kolonisatiedoeleinden, een grondig onderzoek zal worden ingesteld naar de mogelijkheden op dat gebied. In de eerste plaats zal het Bodemkundig Instituut een onderzoek instellen naar de grondgesteldheid. Gezien de slechte resultaten van de kolonisatie van Europeanen in het algemeen, hetgeen voornamelijk te wijten is aan onvoldoende voorbereiding en verkeerde terreinkeuze, zal de beslissing nog wel geruimen tijd op zich laten wachten, zoodat niet te verwachten is, dat er nog in dit jaar iets zal gebeuren. (Telegraaf)

(Vor. ber. Dairilanden 1954 B.)

D. **GROOT-DUITSCHLAND. — Dr. Göbbels vraagt hulp inplaats van critiek van Engeland - Zijn rede op de voorjaarsbeurs te Leipzig - Commentaren. —**

Rijksminister Göbbels heeft op 5 Maart bij de opening van de voorjaarsbeurs te Leipzig een redevoering uitgesproken, waarin hij o.m. het volgende heeft gezegd:

Het Duitsche volk bevindt zich in een nauwer beperkte situatie dan welk ander Europeesch volk ook. Wij zijn nog slechts moeilijk in staat het Duitsche volk de levensmiddelen, de levensnoodzakelijke goederen of de goederen van secundaire noodzakelijkheid, die het noodig heeft voor zijn dagelijksch gebruik te verzekeren; en deze schaarschte wordt verklaard, niet door het feit, dat wij niet voldoende ijver, intelligentie en activiteit hebben ontplooid om daarin te voorzien, maar alleen omdat bij de verdeeling der rijkdommen en goederen dezer aarde het Duitsche volk zijn deel niet heeft gevonden. Het wordt gerangschikt onder de volken, die men de nietbezittende noemt.

De Duitsche leiders hebben zich als gevolg daarvan gedwongen gezien een reeks impopulaire, doch onvermijdelijke maatregelen te treffen. Aan de Engelschen gaf Göbbels daarop den wenk liever geen gemakkelijke critiek op deze maatregelen uit te oefenen, doch liever het Duitsche volk te helpen.

Ons economisch programma is het programma van het gezonde menschelijke verstand, betoogde de minister elders. In geen geval mogen wij meer invoeren dan wij kunnen invoeren. Met onverbiddelijke vastbeslotenheid zal het ons doel zijn den Duitschen goederenuitvoer op te voeren.

COMMENTAREN.

ENGELAND. — De Britsche pers is niet tevreden over de rede, welke Min. Göbbels heeft gehouden bij de opening van de Leipziger Messe. De „Daily Telegraph" noemt het een rede, welke de moeilijkheden nog vergroot. De taak van Stanley en Hudson te Berlijn zal niet vergemakkelijkt worden door de uitlatingen van Göbbels. Indien Göbbels zijn hoorders alle feiten had willen onthullen, dan had hij moeten zeggen, dat de moeilijkheid om Duitschland te voorzien van de noodzakelijke levensbehoeften en kleine luxe lag in de groote uitgaven van de regeering, welke de helft van het nationale inkomen verslinden. Indien de Duitsche regeering zoo bezorgd is voor den levensstandaard van het volk, dan heeft zij slechts te beantwoorden aan het voorstel van Chamberlain een einde te maken aan den bewapeningswedloop.

Ook de „Daily Mail" bespreekt de rede in dezen zin.

FRANKRIJK. — In het commentaar op de rede van Göbbels schrijft Dormesson in de „Figaro" dat, indien Duitschland, niettegenstaande zijn rijkdommen, systeem en discipline zulke moeilijkheden ondervindt, dit een gevolg is van de astronomische uitgaven voor de bewapening. Schacht, die meer nationalist is dan wie ook, heeft hiertegen gewaarschuwd.

De „Epoque" schrijft, dat terwijl de nat.-soc. redenaars sedert lang het economisch systeem van Duitschland hebben voorgesteld als een voorbeeld van de toekomstige organisatie van het internationaal verkeer, de minister van propaganda thans heeft erkend, dat de autarkie is opgelegd door de noodzaak en hij heeft duidelijk te verstaan gegeven, dat het dit systeem gaarne wil verlaten.

(Vor. ber. Goebbels 3648 B.)

E. **GROOT-DUITSCHLAND. — Kerkvervolging - Eigendommen der Katholieke jeugdorganisatie te Dusseldorf in beslag genomen. —**

Alle roerende goederen der Katholieke jeugdorganisatie te Dusseldorf zijn op 18 Febr. '39 in beslag genomen.

Officieel wordt medegedeeld, dat deze goederen door den Pruisischen staat zijn in beslag genomen op grond van een wet, waarbij communistisch bezit en het bezit van tegen staat en partij gerichte organisaties kunnen worden verbeurd verklaard. (De Tijd)

(Vorig bericht 3684 A.)

F. **ENGELAND. — Bewapening - Legerbegrooting ingediend - Totaal £ 161.133.000. —**

Op 1 Maart is de begrooting voor het leger gepubliceerd, welke in totaal £ 161.133.000 bedraagt, hetgeen £ 46.714.000 meer is dan het vorige jaar. £ 66.232.000 zal worden gedekt door een leening. Het maximum aantal officieren en manschappen in actieven dienst zal 185.700 bedragen of 15.700 meer dan bij de vorige begrooting.

Omtrent de begrooting voor het leger wordt nader gemeld, dat, niettegenstaande het totaal aanzienlijk hooger is dan verleden jaar, de belastingbetaler weinig hiervan zal merken, aangezien meer zal worden geleend dan verleden jaar. Verleden jaar werd van

het Consolidated Fund £ 21.143.000 geleend en dit jaar zal dit bedrag £ 66.232.000 bedragen.
De minister van oorlog, Hore Belisha, heeft verder medegedeeld, dat de werving voor het leger bevredigend is verloopen. De sterkte van het territoriale leger is van 159.000 in 1938 toegenomen tot 204.000 man in 1939. (Times) **(Vor. ber. 3679 A.)**

A. **NEDERLAND. — Tweede Kamer - Indische begrooting goedgekeurd - Minister Welter over de defensie van Ned. O.-Indië. —**
De Tweede Kamer heeft op 28 Februari zonder hoofdelijke stemming de Indische begrooting voor 1939 goedgekeurd. De communistische fractie liet aanteekenen geacht te willen worden tegen de afdeeling oorlog en marine te hebben gestemd.
De minister van Koloniën, de heer Welter, zeide o.a.:
Er is nog al openlijk gesproken over agressieve plannen van een bepaalde mogendheid. De regeering neemt dit niet voor haar rekening. Reeds eeuwen onderhoudt zij vriendschappelijke betrekkingen met die mogendheid, aan welke men jegens haar houding geen onrecht mag aandoen.
Spr. sluit zich aan bij de hulde, gebracht aan het personeel van de land- en zeemacht. Het Indische leger wordt voorzien van de meest moderne bewapening, volgens de laatste ervaringen in China en Japan. Aan het aantal eenheden wordt uitbreiding gegeven. Gebleken is de groote afstootende kracht der defensie. Dit is van beteekenis voor de verdediging van Indië. Geoefendheid bij het vlootpersoneel neemt snel toe. Alleen de materieelvoorziening der vloot vergt tijd. Daar moet rekening mede gehouden worden.
Zorg baart de personeel-voorziening, vooral voor de vloot. Bij het leger worden proeven genomen met een kort-verband-stelsel. Daarbij worden ook inheemschen over geheel Java aangenomen. De zorg geldt ook het Europeesch personeel. Er wordt veel aan gedaan; de aanwerving slaagt en het gehalte der jongelieden is zeer verheugend. Ook het gehalte der indo-Europeanen is den laatsten tijd verbeterd.
Veel wordt er gedaan voor het materieel, den aanvoer van grondstoffen enz. Er zit veel aan vast, een weermacht op 9000 mijlen afstand te reorganiseeren.
De luchtmacht is een onmisbaar onderdeel der defensie. Ze is de verlengde ijzeren vuist. Bommenwerpers, opstijgend van Bandoeng, kunnen in 4 à 5 uur zijn bij de Borneosche oliehavens. Het stelsel van jachtkruisers is in overweging. Soerabaja wordt zoo sterk mogelijk gemaakt; aan de versterkingen wordt voortdurend gewerkt. De aanschaffing van zware batterijen zou tientallen millioenen kosten en de exploitatie zou weer kosten meebrengen, terwijl er verschil van meening is over het rendement. Er is ook verschil van meening om elders eilanden te bouwen en die van zwaar geschut te voorzien, doch ook dit overschrijdt de financieele mogelijkheden. Voor de veiligheid van Soerabaja moeten we ons verlaten op bommenwerpers en de marine. Het zwaar geschut van oude schepen heeft elders reeds een bestemming gevonden. (N. R. Crt.)
(Vor. ber. 3458 C.; Min. Welter 3671 B.)

B. **ZUID-WEST-AFRIKA. — Duitsche Afrikaansche partij opgericht. —**
In Zuid-West-Afrika is een nieuwe partij opgericht, de „Duitsche Afrikaansche Partij", waarvan het lidmaatschap alleen open staat voor Duitschers, die de Britsche nationaliteit hebben aangenomen. Deze partij is een tegenvoeter van den nationaal-socialistischen „deutsche Suedwestbund".
Het doel van de partij is de bescherming van de politieke en cultureele rechten van de Duitschers in Zuid-West-Afrika, en de bevordering van de goede verstandhouding tusschen de Duitschers en de overige groepen der bevolking. (Telex-A.N.P.)

C. **JAPAN. — Blijde gebeurtenis aan het Hof. —**
De keizerin heeft het leven geschonken aan een dochter. De keizerin heeft thans twee zoons en vier dochters; een dochter is voor enkele jaren gestorven.
(Domei)

D. **SCANDINAVIE. — Bijeenkomst der Scandinaafsche ministers van Buitenlandsche Zaken. —**
De drie Scandinaafsche ministers van Buitenlandsche Zaken, hebben op 20 Februari met den Finschen minister van Buitenlandsche Zaken een eerste bespreking gevoerd. De ministers gaven aan de buitenlandsche vertegenwoordigers van de pers een beeld van de werkzaamheden der Zweedsch-Finsche grenscommissie, de beteekenis van taalcursussen, radio-uitvoeringen, de gemeenschappelijke zuivering der leerboeken etc., terwijl zij mededeelden, dat besprekingen over staathuishoudkundige problemen in militair opzicht noodzakelijk gebleken zijn. Sandler, de Zweedsche minister van Buitenlandsche Zaken, merkt desgevraagd op, dat de Scandinavische neutraliteitspolitiek slechts een conjunctuurpolitiek kan zijn. De Noorsche minister van Buitenlandsche Zaken legde er den nadruk op, dat de drie Scandinaafsche landen het grootste belang zouden hechten aan de medewerking van Finland aan Scandinaafsche problemen op alle gebieden, in het bijzonder op economisch, cultureel en buitenlandsch politiek gebied. (Svenska Dagbladet)
(Vor. ber. Scandinavië 3327 A.)

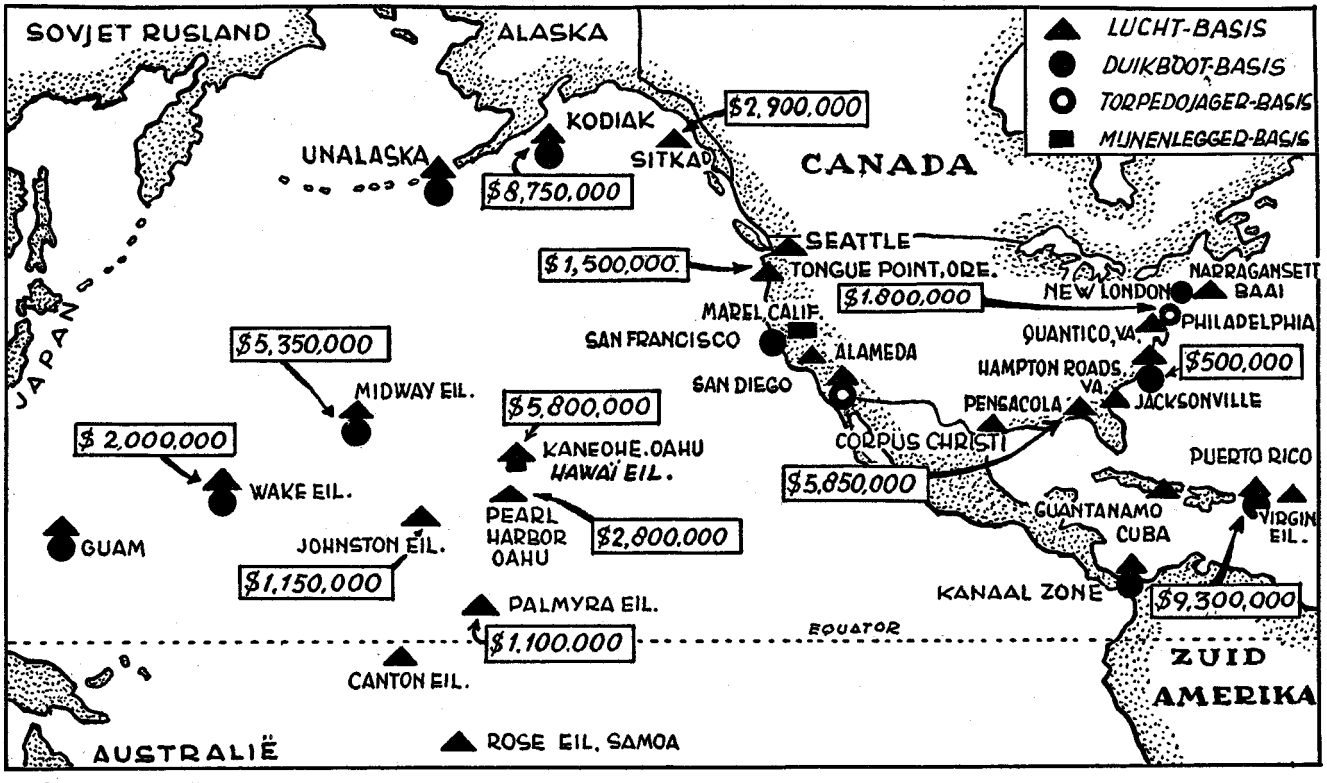
E. **TSJECHO-SLOWAKIJE. — Generaal Syrovy, de minister van Landsverdediging dankt de weermacht.**
De Praagsche zender heeft op 27 Februari een toespraak uitgezonden van den minister van Landsverdediging, generaal Syrovy, die daarin afscheid nam van de lichting 1936, die naar huis gaat. Tevens bedoelde de rede het einde aan te duiden van het geconsigneerd zijn van de weermacht van Tsjecho-Slowakije. (Ceteka)
(Vor. ber. Gen. Syrovy 3546 D.)

8 MAART 1939

F. **CHINA. — Conflict met Japan - Japansche oorlogskosten - Totaal 12 milliard Yen - Japansche excuses voor bommen op Britsch gebied. —**
Sedert het uitbreken der vijandelijkheden in China (Juli 1937) is, zooals gemeld, circa 12 milliard yen bestemd voor het „Chineesche incident". Tot dusver is namelijk reeds 7.390 millioen yen door den Rijksdag goedgekeurd, terwijl de regeering thans 4.600 millioen op de begrooting 1939-40 heeft aangevraagd. De som van pl.m. 12 milliard yen bedraagt, naar Domei hierbij aanteekent, ongeveer het zevenvoudige van de kosten van den Russisch-Japanschen oorlog van 1904-05 en zelfs het 48-voudige van die van den Chineesch-Japanschen oorlog van 1894.
Het incident van 21 Februari nabij de grensplaats Tsjoem-Tsjoen waar een Japansch militair vliegtuig bij vergissing bommen liet neerkomen op Britsch gebied, is, volgens een officieel bericht uit Hongkong, op vriendschappelijke wijze tusschen de Britsche en Japansche autoriteiten bijgelegd.
Een vertegenwoordiger van de Japansche expeditietroepen in Zuid-China heeft gisteren den gouverneur van Hongkong zijn leedwezen betuigd. De Japanners hebben voorts een schadevergoeding van 20.000 dollar uitgekeerd. (Domei)
(Vor. ber. Chin.-Jap. Conflict 3677 D.)

G. **ROEMENIE. — Miron Christea, de Roemeensche premier, overleden. —**
De Roemeensche minister-president, Miron Christea, is op 6 Maart te Cannes overleden.
Miron Christea was in 1868 geboren. In 1909 werd hij benoemd tot bisschop van Caransebes, in 1919 tot Metropolitaansch Primaat van Roemenië, waarop in 1925 zijn benoeming tot Patriarch van Roemenië volgde. Na den dood van koning Ferdinand I was hij in de jaren 1927—1930 regent. Uit zijn kerkelijke loopbaan kan als belangrijkste feit vermeld worden, dat hij de preliminaire onderhandelingen voltooide betreffende een toenadering tusschen de Anglicaansche Kerk en de Apostolische Orthodoxe Kerk, door aanvaarding en goedkeuring van de 79 kardinale punten van leergezag door de wettige lichamen der kerkprovincies van York en Canterbury.
Voorts is Miron Christea actief geweest als auteur en als spreker, terwijl hij veel verricht heeft op het gebied van de organisatie der Roemeensche Kerk en van het kloosterleven. Na het mislukte optreden van de regeering-Goga deed Koning Carol een beroep op den patriarch om zich aan het hoofd te stellen van een nieuwe regeering.
Eind Februari was Miron Christea om rust te zoeken voor de vermoeienissen der regeering op zijn hoogen leeftijd, in Cannes, aan de Fransche Rivièra.
Aan de gevolgen van een daar opgeloopen longontsteking is de patriarch thans overleden.
(Telex-A. N. P.) **(Vor. ber. Miron Christea 3133 E.)**

A. VEREENIGDE STATEN. — Bewapening. - Verdediging in den Stillen Oceaan. —

Op deze kaart zijn aangegeven de steunpunten, welke de Vereenigde Staten als nieuwe bases willen inrichten óf versterken en de bedragen, die hiervoor zijn uitgetrokken. Het Huis van Afgevaardigden, dat zijn goedkeuring aan deze uitgaven heeft gehecht, heeft geweigerd Guam tot basis te maken, doch het is niet onwaarschijnlijk, dat ook dit eiland binnenkort in het plan zal worden opgenomen.
(Ontleend aan de New York Times en Alg. Handelsblad)

(Vor. ber. Leger, Vloot en Luchtmacht 3664 F.)

B. Z.H. PAUS PIUS XII. — Zijn verkiezing. - Indrukken en Commentaren. —

FRANKRIJK. — In politieke kringen te Parijs is men algemeen van gevoelen, dat het college van kardinalen door de snelle verkiezing van Pacelli ondubbelzinnig zijn instemming heeft betuigd met het door Pius XI gevolgde beleid, dat een voortdurend streven was naar behoud van den vrede tusschen de volken, evenals van de heiligste religieuze en menschelijke waarden. Verscheidene vooraanstaande politieke figuren hebben hun groote voldoening geuit.

ENGELAND. — De keuze van den nieuwen Paus is te Londen met groote voldoening ontvangen, waar de herinnering leeft aan Pacelli's werk bij het tot stand brengen van de concordaten met Italië en Duitschland. Hij geldt daar als een man van groote bekwaamheid en persoonlijke innemendheid, met evenwichtige opvattingen in politieke problemen.

ITALIE. — In speciale edities meldde de Italiaansche pers de verkiezing van den nieuwen Paus. De benoeming heeft volgens de bladen geen verrassing gewekt, aangezien vele stemmen Pacelli reeds hadden genoemd als den man die voor dezen hoogen post bestemd was. De „Giornale d'Italia" wijst er op, dat het conclaaf in vrijheid gehouden is en dat niets, direct of indirect, verwarrend heeft kunnen werken op den geest van hen, die zich voorbereidden tot de benoeming van een opvolger van Pius XI.

SPANJE. — De verkiezing van Pacelli heeft voldoening gewekt in Spanje. Te Burgos wordt er aan herinnerd, dat het tijdens zijn ambtsperiode als kardinaal-staatssecretaris was, dat het Vaticaan Franco heeft erkend. De ruime ervaring van den Paus in de internationale politiek wordt te Burgos als een groot voordeel beschouwd in een tijd, waarin de kerk in zoovele opzichten bij de politiek is betrokken.

DUITSCHLAND. — „Die Deutsche Allg. Zeitung" schrijft, dat aan de verkiezing een bespreking is voorafgegaan of tot hoofd van de Katholieke Kerk een zielzorger en herder of een politicus en diplomaat gekozen zou moeten worden. De beslissing is op het laatste gevallen, hetgeen natuurlijk geen invloed heeft op de eigenschappen van zielzorger van den nieuwen Paus.

NEDERLAND. — In Nederland is de keuze van den nieuwen Paus met vreugde begroet. Zoodra het nieuws bekend werd, werden de klokken van de katholieke kerken geluid en bij verscheidene woningen van katholieken stak men de vlag in de Pauselijke kleuren, dan wel de nationale vlag met Pauselijken wimpel uit. Van de nuntiatuur te 's-Gravenhage werd terstond na de heuglijke tijding de vlag ontplooid.

De Nederlandsche niet-katholieke pers uit zich in zeer waardeerende woorden over Paus Pius XII.

GENEVE. — De verkiezing van Pacelli is met levendige voldoening ontvangen in Volkenbondskringen. Men is het er algemeen over eens, dat het conclaaf de beste keuze voor de Christenheid en voor de samenwerking van den H. Stoel aan het algemeene werk ten gunste van den vrede heeft gedaan. Dat Hij den naam van zijn voorganger heeft aangenomen, is een waarborg voor den wil van den nieuwen Paus tot instandhouding van het werk van Pius XI en tot het doen overwegen in de betrekkingen tusschen de volkeren van de groote beginselen der samenwerking zonder geweld en in menschelijke waardigheid.

VEREENIGDE STATEN. — In het commentaar op de verkiezing van kardinaal Pacelli tot paus schrijft de „New York Times", dat de katholieke kerk weer naast de democratische volken staat in de verdediging van de onaantastbaarheid van den menschelijken geest en de broederschap der menschheid tegen geestelijke slavernij.
De „New York Herald Tribune" schrijft, dat niemand zal veronderstellen, dat kardinaal Pacelli is gekozen om slechts politiek paus te zijn, doch de snelheid waarmede hij is gekozen, is een bewijs, dat de belangrijke politiek en sociale problemen den doorslag hebben gegeven.

HONGARIJE. — De keuze van den nieuwen Paus heeft in geheel Hongarije groote vreugde gewekt, omdat Pacelli negen maanden geleden als pauselijk delegaat Boedapest heeft bezocht tijdens het eucharistische wereldcongres en toen de levendigste belangstelling voor Hongarije toonde. Bijgevolg is men in Hongaarsche politieke kringen er van overtuigd, dat tijdens het pausschap van Pius XII de religieuze banden tusschen Vaticaanstad en de Hongaarsche natie nog nauwer zullen worden.

POLEN. — De snel tot stand gekomen verkiezing van een nieuwen Paus is met diepe voldoening ontvangen door de Poolsche bevolking, die met een zekere onbehaaglijkheid zag hoe politieke discussies ontstonden rondom den persoon van den eventueelen opvolger van Pius XI. Mgr. Gall, de administrateur van het aartsbisdom Warschau en mgr. Gawlina, bisschop van het Poolsche leger, hebben hun voldoening er over uitgesproken, dat de nieuwe Paus de naaste medewerker is geweest van Pius XI en dat hij den naam Pius XII heeft aangenomen, omdat dat er op wijst, dat hij het Pausschap van zijn grooten voorganger wil voortzetten.

(Vorig bericht Z.H. Paus Pius XII 3684 D.; Verkiezing 3682 A.)

A. **DANZIG. — Incidenten geregeld. —**
Van Danziger zijde wordt vernomen, dat de Poolsche commissaris-generaal op 6 Maart '39 den Danziger Senaat een nota heeft overhandigd betreffende de recente Poolsch-Duitsche incidenten.
Van Danziger zijde ziet men in deze nota een afkeuring van de bewoordingen der resolutie, die aangenomen werd door de Poolsche studenten in Danzig. Na de overhandiging dezer nota beschouwen de Danziger autoriteiten het incident als geregeld.
In Danziger kringen wordt volgens D.N.B. hieromtrent nog opgemerkt, dat de Poolsche regeering door zich van de beleedigende resolutie der Poolsche studenten te distancieeren ook tot uitdrukking heeft gebracht, dat het bij de betreurenswaardige gebeurtenissen geenszins een uiteenzetting betrof, welke men zou moeten opvatten als een verstoring in de officieele betrekkingen tusschen Danzig en Polen.
(Agence Belga) **(Vorig bericht 3678 G.)**

B. **NEDERLAND. — Spelling in ambtelijke stukken.**
Door de Regeering is bepaald, dat de termijn voor het gebruik van de z.g. spelling De Vries en Te Winkel op de dienstexamens wederom wordt verlengd tot 1 Januari 1940. (Het Vaderland)
(Vor. ber. Nieuwe Spelling 3664 G.)

C. **SPANJE. — Burgeroorlog. - Sir Maurice Drummond Peterson, Britsch Ambassadeur te Burgos. - Sovjet-Rusland uit de Niet-Inmengingscommissie. —**
De Engelsche koning heeft de benoeming bekrachtigd van sir Maurice Drummond Peterson tot ambassadeur in Spanje.
Peterson, die thans gezant in Irak is, was in 1929 secretaris van de ambassade te Madrid; in 1930 en 1931 trad hij op als zaakgelastigde te Madrid.
De raad van volkscommissarissen der Sovjet-Unie heeft besloten haar vertegenwoordiger uit de niet-inmengingscommissie te Londen terug te roepen, met het oog op het feit, dat de niet-inmengingscommissie sedert lang heeft opgehouden te functionneeren en haar bestaan doelloos is geworden.
(Times - Telex-A. N. P.) **(Vor. ber. 3679 G.; Burgeroorlog 3686 C.; Niet-inmenging 3579 G.)**

D. **TSJECHO-SLOWAKIJE. — Nieuwe eischen van Kundt. - O.a. zetel in het kabinet. —**
Na een driedaagsch verblijf te Berlijn heeft de leider van de Duitsche minderheid, Kundt, volgens den correspondent van de „Daily Telegraph" te Praag de volgende voorrechten geëischt van de Tsjecho-Slowaaksche regeering:
Exclusieve rechten voor de Duitschers in Tsjecho-Slowakije, die verder gaan dan de huidige minderheidsrechten en neerkomen op een vorm van „capitulaties".
Benoeming van Kundt tot Duitsch minister in het kabinet, opdat hij het oog kan houden op de eerbiediging dezer rechten.
Benoeming van aan hem verantwoordelijke secretarissen in de regeeringen van Slowakije en van de Karpaten-Oekraïne.
Vergunning tot het oprichten van een nationaal-socialistische partij, waarvan Tsjecho-Slowaaksche burgers lid kunnen worden.
Zooals bekend, heeft de regeering het bestaan van nationaal-socialistische partij-formaties, waarvan alleen Duitschers lid kunnen zijn, goedgekeurd.
Het weder aanstellen van ambtenaren van Duitsche afkomst, die voorheen goede betrekkingen te Praag en in andere centra bekleed hebben.
Volgens de schatting van Kundt zijn er 450.000 Duitschers in Tsjecho-Slowakije gebleven, terwijl de Tsjecho-Slowaaksche regeering spreekt van 170.000 tot 180.000.
(Daily Telegraph - Alg. Handelsblad)
(Vor. ber. Kundt 3661 B.)

E. **ENGELAND. — 50 millioen gasmaskers zijn gereed. —**
Bij de debatten in het Lagerhuis op 1 Maart '39 over de bescherming der burgerbevolking in oorlogstijd, heeft de lord-geheim-zegelbewaarder, sir John Anderson, die speciaal belast is met het nemen van maatregelen tegen luchtaanvallen, uitvoerige bijzonderheden verstrekt over hetgeen tot nu toe reeds is bereikt.
Een en een kwart millioen vrijwilligers hebben zich reeds opgegeven, aldus Anderson. Vijftig millioen gasmaskers zijn gereed voor de burgerbevolking en een millioen speciale gasmaskers voor hen, die bij de luchtafweer dienst doen, terwijl 1.400.000 apparaten voor babies en 1.300.000 voor kinderen over enkele weken afgeleverd zullen worden. Voorts heeft de regeering gezorgd voor 127 millioen zandzakken.
(Times) **(Vor. ber. Gasmaskers 3365 E.)**

9 MAART 1939

F. **NEDERLAND. — „Nederlands Volkskracht". —**
De nieuwe stichting „Nederlands Volkskracht" heeft een plan opgesteld voor werkverschaffing en opleiding van jongere werkloozen. Genoemde stichting, ontstaan door samenwerking van de actieve A.M.V.J. te Amsterdam en de Volkshoogeschool „Allardsoog" te Bakkeveen, wil om te beginnen vier werkkampen oprichten op verschillende punten des lands, waarin per jaar zestienduizend jonge werkloozen drie maanden zullen vertoeven. De stichting zal dezen jongen menschen niet slechts arbeid verschaffen, maar ook arbeidsscholing. „Allardsoog" wil de zorg voor de oprichting van een kader op zich nemen. Het project wordt voor 85 % gefinancierd door den Staat; de rest draagt de Stichting bij. Deze wil, ten slotte, ook nog in Normandië een lanbouwcentrum vestigen.
(Het Vaderland) **(Vor. ber. Werkverschaff. 3648 C.)**

G. **NEDERL. OOST-INDIE. — Kosten van de landmacht 1923—1939. —**

	Begrooting (in millioenen)	Landmacht (in millioenen)	
1923	ƒ 435.9	ƒ 71.1	16,5%
1924	401.7	63.6	15,8%
1925	417.7	61.2	14,6%
1926	441.7	63.9	14,4%
1927	458.9	65.7	14,3%
1928	510	75.3	14,7%
1929	515.7	76.2	14,7%
1930	523.1	70.2	13,4%
1931	482	65.2	13,5%
1932	425	55.8	13,1%
1933	378.2	51.7	13,6%
1934	350	45.1	13 %
1935	316.1	43.2	13,6%
1936	338.3	46.8	13,8%
1937	338.6	55.6	16,4%
1938 (verwachting)	382.5	76.1	19,9%
1939 (raming). .	387	72.9	19 %

(Telegraaf) **(V. b. Leger, Vloot en Luchtm. 3668 C.)**

H. **NEDERLAND. — Eerste Kamer. - Begrooting van Buitenlandsche Zaken goedgekeurd. - Minister Patijn over de erkenning de jure van het Franco-Spanje. —**
De begrooting van Buitenlandsche Zaken is op 24 Febr. '39 in de Eerste Kamer z.h.s. met aanteekening van de 2 N.S.B.'ers, die zich tegen verklaarden, goedgekeurd.
Wij doen eenige grepen uit minister Patijn's verklaring inzake de erkenning de jure van het Franco-regime in Spanje.
Minister Patijn stelde vast, dat de feitelijke macht in het overgroote deel van Spanje aan Gen. Franco is toegevallen. Na de verovering van Catalonië valt aan een overwinning van het z.g. regeerings-Spanje menschelijkerwijze niet meer te gelooven. Waarbij komt, dat, na het uitwijken van president Azaña, zonder dat deze is vervangen, de vraag gerechtvaardigd is, of er nog wel van een eigenlijke regeering aan deze zijde mag worden gesproken, nu het staatshoofd is verdwenen. De minister meent, dat, na het constateeren van deze feiten, er voor een erkenning van Franco onzerzijds volstrekt geen reden tot overhaasting bestaat; maar evenmin is er reden voor vertraging, aangezien aan ongeregelde betrekkingen met Wit-Spanje voor de Nederlandsche belangen groote nadeelen verbonden zijn. We hebben onze eigen belangen in dezen als richtsnoer te nemen. Vele staten, waaronder democratieën, zijn ons in dezen reeds voorgegaan, zoodat we volstrekt niet als initiatiefnemers kunnen worden beschouwd. De minister

noemde het in dit verband een voordeel voor Nederland, dat onze erkenning is gekomen vóór die van de groote democratische mogendheden. Inderdaad zou ons anders allicht van bepaalde zijde het verwijt worden gedaan, dat we in het kielzog van Frankrijk en Engeland varen, terwijl we in werkelijkheid een eigen koers volgen. (Nieuwe Rotterd. Crt.)

(Vor. ber. Begr. Buitenl. Zaken 3164 A.; Begrooting 3673 B.; Erkenning Franco 3674 A.; Minister Patijn 3660 B.)

A. VEREENIGDE STATEN. — President Roosevelt voor het Congres. - Lofrede op de democratie. —

Ter gelegenheid van het 150 jarig bestaan van het congres heeft president Roosevelt op 4 Maart zijn aangekondigde redevoering gehouden. Hij zette de geschiedenis uiteen van het congres en hij verheerlijkte de democratie, welke de Amerikanen genieten, en alles wat zij daardoor voor hebben op andere volken, die onder „persoonlijk bewind" leven.

Spreker wees erop, dat de democratische regeeringsvorm tamelijk nieuw is. De meening, dat de democratie is uitgeput, kunnen de Vereenigde Staten, evenmin als de andere democratieën, deelen, noch kunnen zij toestaan, dat men terugkeert tot een regeeringsvorm, welke reeds voor tweeduizend jaar zijn tirannie en zwakheid heeft bewezen.

In de Amerikaansche grondwet ligt een diepe kloof tusschen de democratie en het „persoonlijke bewind", zooals dit de laatste jaren tot uiting is gekomen.

Wij zijn getuigen van het in beslag nemen van particulier bezit, zonder compensatie. Wil men zijn waarborgen hiertegen opgeven, na de gebeurtenissen van de laatste jaren?

Het recht beveiligd te zijn tegen het zonder bevel verrichten van huiszoekingen en arrestaties, de vrijheid van vergaderingen, het recht van petitie, al deze voorrechten verheugen zich in een onbeperkte populariteit en ook de vrijheid van het woord is onaangetast.

Vrijheid van drukpers: niemand gelooft dat deze zou worden gekort of worden bedreigd.

Vrijheid van godsdienst: zullen we hen, die thans den godsdienst vervolgen, aanmoedigen?

Het antwoord op dit alles is: „Neen".

Niet alleen voor vrijheid van godsdienst strijdt dit land met alle vreedzame middelen, doch we gelooven ook in andere vrijheden, welke samengaan met de rechten van vrije verkiezing door vrije menschen.

Dit beteekent constitutioneele democratie".

President Roosevelt heeft een boodschap aan het congres gezonden, waarin hij direct een crediet van 110 millioen dollars, vraagt voor „kritieke posten", zooals luchtdoelgeschut, halfautomatische geweren, tanks en gasmaskers voor het leger.

Dit verzoek van den president was voorspeld in de bijzondere defensieboodschap, welke hij begin van deze zitting aan het congres heeft gezonden. Daarenboven heeft Roosevelt 6.539.000 dollars gevraagd voor de versterking der Amerikaansche kustverdediging en 7.300.000 dollar voor de opleiding van 20.000 vliegers op staatskosten. (Alg. Handelsblad)

(Vor. ber. President Roosevelt 3680 A.)

B. ROEMENIE. — Bespreking tusschen den minister van Buitenlandsche Zaken, Gafenco, met den Poolschen minister van Buitenlandsche Zaken, Beck, te Warschau. - Communiqué. —

Inzake de besprekingen van Gafenco, den Roemeenschen minister van Buitenlandsche Zaken, met Beck, is het volgende communiqué op 6 Maart gepubliceerd:

Tijdens zijn bezoek aan Warschau heeft Gafenco, de minister van Buitenlandsche Zaken van Roemenië, met Beck, den minister van Buitenlandsche Zaken van Polen, besprekingen gevoerd, waarin, in een geest van groote hartelijkheid, alle vraagstukken, welke voortvloeien uit het Poolsch-Roemeensche verbond, alsmede uit de geografische ligging van beide landen, zijn behandeld.

De beide ministers hebben bij deze gelegenheid hun gelijkheid van inzicht geconstateerd en hebben hun actie in politieke en economische zaken, welke beide landen betreffen, gecoördineerd.

Minister Gafenco is naar Boekarest vertrokken.

Later werd nog gemeld:

Na afloop van de besprekingen heeft minister Gafenco de pers ontvangen, aan wie hij verklaarde, uiterst voldaan te zijn over de gevoerde besprekingen.

Gafenco zeide, tot zijn genoegen te kunnen mededeelen, dat door de besprekingen te Warschau de banden tusschen Polen en Roemenië versterkt zijn. De minister gaf te kennen, dat er langdurig gesproken is over de mogelijkheid van een toenadering tusschen Roemenië en Hongarije. Kolonel Beck heeft aan Gafenco een plan overhandigd, dat de minister dezer dagen aan koning Carol zal voorleggen. Gafenco gaf ook te kennen, dat Roemenië de huidige oplossing in zake Karpatisch Oekraïne niet als definitief beschouwt.

Voorts bevestigde Gafenco, dat er binnenkort een Poolsch-Roemeensche commissie gevormd zal worden, die het plan voor een waterweg tusschen de Oostzee en de Zwarte Zee zal bestudeeren.

Gafenco zeide ten slotte nog aan Beck verzocht te hebben, bij zijn a.s. bezoek aan Londen, zoowel het Poolsche als het Roemeensche standpunt in zake de Joodsche kwestie uiteen te zetten. (Telegraaf - Agence Belga - Telex-A. N. P.)

(Vor. ber. Gafenco 3602 A.)

C. ROEMENIE. — Armand Calinescu tot premier benoemd. - Kabinet-Calinescu onveranderd. —

De Koning heeft op 7 Maart Armand Calinescu benoemd tot voorzitter van den ministerraad als opvolger van den overleden premier Miron Christea. De nieuwe minister-president was vice-minister-president en minister van binnenlandsche zaken.

Calinescu is vooral bekend als een verwoed tegenstander van de IJzeren Garde, tegen welke hij zonder mededoogen is opgetreden. De vorige maand en in het begin van deze maand werden samenzweringen tegen zijn leven ontdekt, gesmeed door vroegere leden van de IJzeren Garde.

Reeds in het ministerie, eind December 1937 door den leider der christelijk-nationale partij Goga gevormd, had Calinescu, die lid was van de nationaal-Zaranistische partij, als minister van binnenlandsche zaken zitting. Zijn partij sloot hem op grond daarvan uit.

Na het aftreden van het kabinet-Goga in Februari van verleden jaar werd Calinescu in het kabinet Miron Christea met dezelfde portefeuille belast en ook in het tweede kabinet-Christea, dat in Maart 1938 gevormd werd, behield hij die functie. Bij de reorganisatie van het kabinet op 1 Februari van dit jaar werd Calinescu, die het volle vertrouwen van den koning bezit, bovendien nog tot minister van oorlog a.i. en tevens tot vice-premier benoemd, zoodat er een zeer groote macht in zijn handen werd vereenigd. Door zijn benoeming tot premier is die macht weer toegenomen. (Agence Belga) **(Vor. ber. Kabinet 3649 B.)**

D. TSJECHO-SLOWAKIJE. — Reorganisatie der Karpatho-Oekraïnsche regeering. - Revay zou anti-Poolsch zijn. —

Het reeds geruimen tijd latente conflict tusschen de regeering te Praag en de regeering van Karpatisch Oekraïne heeft zich zoodanig toegespitst, dat president Hacha den Karpatho-Oekraïnischen minister Julian Revay van zijn ambt vervallen heeft verklaard.

De regeering te Praag zou tevens aan den Karpatho-Oekrainischen minister-president Wolosjin verzocht hebben, nog vóór de bijeenroeping van den Landdag, zijn ambt neer te leggen. Wolosjin heeft evenwel geweigerd. Tot opvolger van Revay is benoemd Stefan Klocurak.

De Karpatho-Oekraïnische regeering op 6 Maart '39 gereorganiseerd, is thans als volgt samengesteld: premier en minister van Onderwijs en Justitie, Wolosjin; Financiën, Verkeerswezen en Binnenlandsche Zaken, Prchala; Landbouw, Handel en Arbeid, Klocurak.

De regeering te Praag had het verzoek aan Wolosjin om ontslag te nemen gemotiveerd, met de mededeeling, dat de politieke situatie alsmede de verzekering van de openbare orde en rust zijn aftreden zou wettigen. Wolosjin weigerde niet alleen aan dit verzoek te voldoen, doch protesteerde tevens tegen het ontslag van Revay, vooral omdat deze zijn zaak op het oogenblik niet persoonlijk kan verdedigen en in het buitenland vertoeft.

De eigenlijke reden, waarom Revay werd afgezet, wordt in gezaghebbende kringen gemotiveerd, dat deze maatregel noodzakelijk bleek, omdat Tsjecho-Slowakije met al zijn nabuurstaten goede betrekkingen wil onderhouden, niet alleen met Duitschland, maar ook met Polen.

Minister Revay zou betrokken zijn bij de incidenten aan de Oekrainisch-Poolsche grens en bij de jongste aanvallen op het Poolsche consulaat te Chust.

(Telex - A. N. P. - Agence Belga - Telegraaf)

(Vor. ber. Karpathen-Oekraïne 3570 B.)

E. NEDERLAND. — Onderwijs. - Physica. - Inaugureele rede van prof. dr. A. M. J. F. Michels over „De wisselwerking der moleculen". —

Prof. dr. A. M. J. F. Michels, buitengew. hoogleeraar in de experimenteele en technische natuurkunde en de medische propaedeuse aan de universiteit van Amsterdam, heeft op 6 Maart '39 in de aula dezer universiteit zijn hoogleeraarsambt aanvaard door het uitspreken van een rede over „De wisselwerking der moleculen".

Wij ontleenen daaraan het volgende:
Zooals in zoovele onderdeelen der physica is de kennis der moleculaire attractie ontstaan uit een voortdurende wisselwerking tusschen experiment en theorie. Men zou dit onderzoek naar de wisselwerking der moleculen kunnen verdeelen in drie perioden. In de eerste periode van het eind der 16e tot het midden der 19e eeuw ontwikkelt zich het begrip molecuul geleidelijk van een vage voorstelling tot een realistisch beeld. De tweede periode wordt geopend door het meesterwerk van v. d. Waals sr. De moleculen krijgen volume en tusschen naburige moleculen werken attractiekrachten. In het begin van de 20e eeuw krijgt men een nader inzicht in den bouw van de moleculen zelf: positieve kernen met er om heen bewegende negatieve electronen. De ontwikkeling der golfmechanica doet de vraag opkomen, of de derde periode niet als afgesloten moet worden beschouwd en een vierde ingeluid. Zij maakt het noodzakelijk iedere scherpe omlijning van de corpuscula te ontkennen en schijnt voor te schrijven ieder deeltje op te vatten als een verschijnsel van oneindige uitgebreidheid, waarbij slechts de lokalisatie van het golfmaximum binnen zekere grenzen mogelijk is.
Pas door het inzicht, dat verkregen werd over den bouw der moleculen zelf, werd het mogelijk een nadere verklaring te verkrijgen voor de tusschen de moleculen werkende krachten. De eerste theoretische bijdragen hierover werden gegeven door van der Waals jr., Reinganum, Keesom en Debije.
Hierna treedt, wat betreft de vraagstukken der intermoleculaire krachten, een stilstand in, waar de wetenschap geheel geabsorbeerd was door de ontwikkeling der atoomphysica. De verzameling van experimenteele gegevens gaat echter voort, Leiden, Berlijn, Massachusetts en Amsterdam leveren hun bijdragen.
Door het werk van Born, Einstein en Debije over de eigenschappen en den bouw van vaste stoffen kreeg het werk over de intermoleculaire krachten, een nieuwe stimulans. In 1924 slaagde Lenard-Inus er in, uit de afwijking van de gassen van de wet van Boyle, de kracht te bepalen, waarmee moleculen elkaar op afstand aantrekken. Daarbij nam hij echter aan, dat tusschen de moleculen ook afstootingskrachten werken, die op geringen afstand van twee moleculen de attractie in sterkte overtreffen. Formeel is hiermede de krachtwet tusschen de moleculen voor verschillende gassen bepaald.
Over den aard dezer krachten kreeg men echter pas een inzicht na de ontwikkeling der golfmechanica door de Broglie en Schrödinger in 1924. In 1930 gaven London en Eisenschitz een kwantitatieve theoretische berekening, die geheel met de experimenteele gegevens in overeenstemming was. (N. Rott. Crt.)

(Vor. ber. Ambtsaanv. in het Onderwijs 3681 E.)

10 MAART 1939

A. BILJARTEN. — Gabriels wereldkampioen cadre 45—2. —

Het eindresultaat van de te Amsterdam gespeelde wedstrijden om het wereldkampioenschap biljarten cadre 45—2 luidt als volgt:

	gew. p.	pnt.	brt.	h. s.	gem.
Gabriels . . .	7	2800	58	324	48.27
Côte	6	2778	107	206	25.96
Sweering . . .	4	2246	124	127	18.11
Galmiche . . .	3	2025	116	104	17.45
Dommering . .	3	2203	148	117	14.88
v. Eymeren . .	3	1938	143	84	13.55
Clays	2	2121	123	164	17.34
Loeb	0	1508	117	108	12.88

(Red. K. H. A.) **(Vor. ber. Biljarten 3649 A.)**

B. ENGELAND. — Legerbegrooting. - Toelichting van Hore Belisha. - Commentaren. —

De minister van Oorlog, Hore Belisha, heeft op 8 Maart '39 bij het Lagerhuis de legerbegrooting ingediend en daarbij o.m. gezegd, dat de vraag, welke het Huis zich in de eerste plaats stelt, is, in welke mate wij in geval van een oorlog bereid moeten zijn met landstrijdkrachten te intervenieeren op het vasteland van Europa.
De grondslag der Britsche strategie is een voldoende waarborg voor onze gebieden te verschaffen door landstrijdkrachten in samenwerking met onze zeemacht. In het Moederland hebben wij een troepensterkte, welke in normale tijden wordt gebruikt voor de aflossing van garnizoenen overzee. Zij vormt een strategische reserve, welke in staat is in geval van nood een stoottroep te verschaffen.
Hore Belisha herhaalde de op 11 Febr. door Chamberlain afgelegde verklaring inzake de belangengemeenschap met Frankrijk, waarmede Engeland zoodanig vereenigd is, dat iedere bedreiging der vitale belangen van Frankrijk, van welke zijde ook, een onmiddellijke samenwerking van Engeland zal te voorschijn roepen.
Deze belangengemeenschap legt ons den plicht op voor zekere gebeurlijkheden te overwegen hoe ons veldleger moet worden voorbereid. (Times)

FRANKRIJK. — Frankrijk verwelkomt op hartelijke wijze de verklaring van Hore Belisha inzake de uitzending van een veldleger voor krijgsdienst op het vasteland.
Dit heeft groote opluchting gegeven. Daar gevreesd werd, dat Frankrijk maandenlang zou zijn blootgesteld aan aanvallen, terwijl Groot-Brittannië een strijdmacht voor het continent oefende en uitrustte.

DUITSCHLAND. — Te Berlijn bestaat zeer groote belangstelling voor de Britsche militaire plannen. Een woordvoerder uit politieke kringen zeide, dat Duitschland niet zoozeer de cijfers interesseeren als wel de kwestie of, wanneer en onder welke omstandigheden deze strijdkrachten in beweging zullen worden gezet, met andere woorden, waar zij ontscheept zullen worden.

ITALIE. — Naar aanleiding van de verklaring van Hore Belisha, dat het Britsche veldleger, dat voor een eventueelen oorlog in Europa geoefend en uitgerust is, uit 19 divisies, 2 cavalerie brigades en een aantal niet in brigades ingedeelde eenheden bestaat, heeft een militaire deskundige hier verklaard, dat de as Rome—Berlijn om te beginnen ongeveer 200 divisies in het veld zal kunnen brengen.
Deze zelfde deskundige raamde, dat Engeland ongeveer 300.000 man in het veld zou kunnen brengen, vergeleken met 10 millioen man, die Italië voor ongeveer 50 divisies beschikbaar had.

(Vor. ber. Legerbegrooting 3688 F.)

C. BRITSCH-INDIE. — Gandhi's actie tegen den vorst van Rajkot. —

Op 3 Maart '39 begon Gandhi zijn voedselweigering als protest tegen de handelwijze van den vorst van Rajkot, Takore Sahib. Het gaat om de kwestie van reorganisatie van het bestuur van het vorstendom. De Congrespartij, vertegenwoordigd door Vallahai Patel, heeft zeven leden voorgesteld voor een commissie van reorganisatie, maar de vorst weigerde deze commissieleden te erkennen. De congrespartij vatte dit geschil aan om tot actie op uitgebreider terrein te kunnen komen. Deze actie richt zich tegen de door Engeland voorgestelde federatieplannen met Indië, waarbij de Indische vorstendommen een speciale positie zouden behouden. Door zich te bemoeien met de reorganisatie van het bestuur der vorstendommen wil Gandhi het geheele Britsche plan (waar de Congrespartij tegen is) aanvallen.
Nadat herhaaldelijk overleg gepleegd was tusschen Rajkot en den onderkoning van Britsch-Indië te New Delhi, is het geschil thans opgelost. Gandhi heeft na het lezen van een brief, welken Takore Sahib hem had gezonden, zijn vasten beëindigd.
De basis van deze regeling zal zijn, dat de heerscher van Rajkot zijn beloften omtrent de samenstelling van den adviseerenden raad van den staat Rajkot zal nakomen. Als er eenige twijfel bestaat omtrent den aard van deze belofte, zal de zaak ter beslissing aan een hooge rechterlijke autoriteit worden voorgelegd. (Telex-A. N. P. - Times)

(Vor. ber. Gandhi 2918 A.)

D. SPANJE. — Burgeroorlog. - Strijd met de communisten te Madrid. —

De nieuwe machthebbers in het linksche Spanje onder leiding van generaal Miaja verklaarden, dat zij Negrin en zijn ministers hebben afgezet, wijl zij te veel met de communisten heulden. In alle geval hebben te Madrid ernstige botsingen met de communisten plaats. De verdedigingsraad heeft de noodige militaire maatregelen genomen en op dit oogenblik, 10 Maart, wordt er hevig gevochten. De communisten verzetten zich tegen den verdedigingsraad omdat zij geen deel aan de huidige republikeinsche regeering mochten nemen.
Wat de republikeinsche vloot betreft, die heeft koers gezet naar Algiers en een groot aantal matrozen en officieren is te Algiers aan land gegaan en er voorloopig geïnterneerd. De vloot zelve ligt voor de haven van Bizerte, in Tunis, en werd ter beschikking der Franco-regeering gesteld.
Franco heeft een blokkade van de Spaansche kust afgekondigd. De Engelsche regeering heeft hiertegen geprotesteerd. (Telex-A. N. P.)

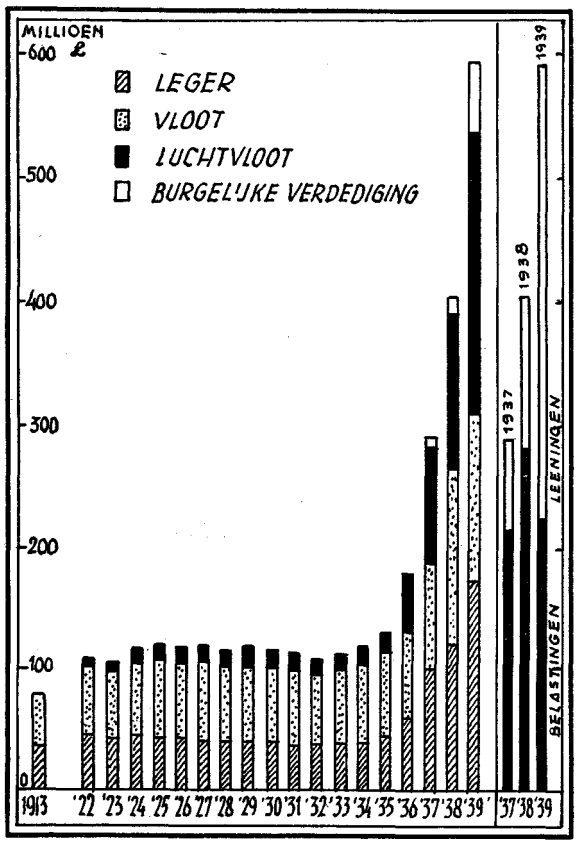
(Vor. ber. 3686 C.; Burgeroorlog 3691 C.)

A. ENGELAND. — Bewapening. - Begrooting voor de luchtmacht voor 1939 205.951.000 pond sterling. - Totale militaire uitgaven in 1939. —

De Britsche begrooting voor luchtvaart, op 2 Maart 1939 door minister Kingsley Wood in het Lagerhuis ingediend, bedraagt 205.951.000 pond sterling, meer dan vijftig pct. meer dan het vorige jaar, zelfs als men de suppletoire begrootingen meerekent en de hoogste luchtvaartbegrooting, die ooit in het Lagerhuis werd ingediend.

Van het bedrag van 205.951.000 pond zal 66.561.000 uit de gewone middelen gehaald worden. Uit de defensieleening is 142 millioen voor de luchtmacht bestemd, waarvan 2.610.000 ter dekking van leeningen, in 1937 en 1938 aangegaan. De totale begrooting voor 1938 beliep 125.621.000 pond.

Aan het einde van April moet het aantal vliegtuigen in eerste linie 1750 toestellen bedragen, terwijl men verwacht, dat het personeel zal worden uitgebreid tot 118.000 man, hetgeen een vermeerdering met 22.000 man beteekent. Het aantal vrijwillige vliegers voor de reserve zal gebracht worden op ruim 2500. De overzeesche luchtmacht zal gedurende het komende jaar versterkt worden met drie escadrilles in het Midden-Oosten. De productie is thans ruim en de aflevering van de regeeringsfabrieken gaat steeds sneller.

Kosten der Engelsche bewapening.

Voor zoover er in den beginne moeilijkheden waren, zijn of worden de achterstanden heel snel ingehaald, terwijl maatregelen zijn genomen om voortaan een volledige productie te waarborgen.

Op de begrooting voor de luchtmacht is ook een subsidie uitgetrokken van 2.059.000 pond voor de buitenlandsche verkeersdiensten. Trekt men dit van het totaal der begrooting af, dan blijft er voor de luchtmacht zelf 203.892.000 pond over. De begrooting van marine beloopt 153.666.681 pond, die van oorlog 161.133.000 pond, zoodat Engeland — ongeacht dan misschien nog enkele suppletoire begrootingen — in het komende begrootingsjaar in totaal 518.691.681 pond sterling voor de weermacht zal uitgeven.

De totale begrooting zal, met den dienst der leeningen mee, vermoedelijk ongeveer 1.290 millioen pond beloopen. (Times)

(Vorig bericht 3693 B.)

B. TSJECHO-SLOWAKIJE. — Onrust in Slowakije. - Autonomische beweging. —

Geruimen tijd reeds waren de betrekkingen tusschen het Tsjechische Praag en het Slowaaksche Bratislava gespannen. Te Praag meende men, dat in het door de overeenkomst van München autonoom geworden Slowakije tot in de hoogste regeeringskringen strevingen merkbaar waren, welke er op gericht waren om boven de autonomie uit volkomen zelfstandigheid en derhalve algeheele onafhankelijkheid van Tsjechisch Bohemen te verkrijgen. Deze separatistische neigingen, welke ook in Karpatho-Oekraïne werden waargenomen, baarden Praag heel wat zorgen; en nadat de centrale autoriteiten reeds in het begin van deze week in Chust straffe maatregelen hadden genomen (de minister-president had een ernstige vermaning gekregen en een van zijn collega's was afgezet), heeft Praag op 10 Maart te Bratislava nog krasser ingegrepen.

Vreezende, dat een staatsgreep ter verkrijging van volkomen onafhankelijkheid onmiddellijk voor de deur stond, heeft de Tsjecho-Slowaaksche president Hacha — gebruik makende van de bevoegdheden, welke de grondwet hem toekent — troepen naar Bratislava en andere belangrijke strategische punten gezonden; den minister-president mgr. dr. Tiso afgezet en in hechtenis genomen; verschillende leiders en ook de propagandachef van de separatistische beweging gearresteerd; de Hlinka-garde ontbonden; en Sicak, die op het oogenblik te Rome vertoeft om Slowakije bij de Pauskroning te vertegenwoordigen, tot minister-president benoemd, welke benoeming hij heeft geweigerd. Mgr. dr. Tiso, die op het oogenblik, naar de berichten melden, „onder contrôle staat", wordt er niet van beschuldigd, dat hij zelf een samenzweerder is, maar dat hij niet krachtig genoeg kon of durfde optreden om de separatistische samenzwering den kop in te drukken.

Mgr. Tiso heeft telegrafisch te Berlijn geprotesteerd tegen de door Praag genomen maatregelen.

Te Berlijn heeft op 11 Maart een spoedzitting der regeering onder leiding van rijkskanselier Hitler plaats gehad. Duitschland is zeer verbolgen over Praags optreden. (Telex-A. N. P. - N. R. Crt.)

(Vor. ber. Slowakije 3678 A.)

11 MAART 1939

C. LETTEREN. — Boeken die door de pers gunstig besproken zijn. - Onze wekelijksche opgave. —

Amerikaansch: Gene Fowler — „Onward Trolley." (M. Dent & Sons Ltd.) **(Vor. ber. 3662 F.)**

Deensch: Leck Fisher — „Hvordan i Morgen?" (Hoe zal 't morgen zijn?) (Nyt Nordisk Forlag, København) **(Vor. ber. 3681 F.)**

Duitsch: Kurt Wais — „Die Gegenwartsdichtung der europäischen Völker." (Junker & Dünnhaupt, Berlin)
Stefan Zweig — „Ungeduld des Herzens." (Allert de Lange, Amsterdam) **(Vor. ber. 3681 F.)**

Engelsch: Rosalind Murray — „The Good Pagan's Failure." (Longmans)
W. Somerset Maugham — „Christmas Holiday." (Heinemann, London) **(Vor. ber. 3681 F.)**

Esperanto: L. N. Newell Baksis — „Skizoj el la vivo de Egiptoj." (Literatura Mondo, Budapest) **(3498 A.)**

Fransch: Henri Fauconnier — „Visions." (Stock)
Georges Suarez — „Briand", Vol. I/II. (Plon) **(Vor. ber. 3681 F.)**

Italiaansch: Diego Angeli — „I Bonaparte a Roma." (Mondadori, Milano) **(Vor. ber. 3681 F.)**

Nederlandsch: H. J. van Nijnatten-Doffegnies — „Huis van licht en schaduw." (v. Dishoeck, Bussum)
Ro van Oven — „Op den Dam No. 1." (Ned. Keurboekerij, A'dam)
Dr. G. Stuiveling — „De briefwisseling Vosmaer-Perk." (Van Holkema & Warendorf) **(V. b. 3681 F.)**

Russisch — Leonid Solowjow — „Wisokoje Dawlenije." (Onder hoogen druk) (Staatsuitgeverij, Moskou) **(Vor. ber. 3632 C.)**

Zweedsch: Walter Lungquist — „Resande med okänt bagage." (Reizigers met onbekende bagage) (Bonniers, Stockholm) **(Vor. ber. 3596 E.)**

(Red. K. H. A.)

A. Zelfbestuur - De z.g. „Korte verklaring". — De nieuwe politieke contracten, gesloten met de zelfbesturende landschappen in de Buitengewesten en thans ter kennis gebracht van de Staten-Generaal, beteekenen een belangrijke wijziging in de verhouding tusschen het gouvernement en deze landschappen, die hun zelfbestuur onder vigueur van het z.g. „lang contract" uitoefenen. Eenerzijds krimpt het nieuwe contract het zelfbestuursrecht in ten bate van het Gouvernement in bepaalde gevallen, waarin de practijk de noodzakelijkheid daarvan heeft aangetoond. Anderzijds krijgt het zelfbestuur nieuwe kansen tot verdere ontplooiing en ontwikkeling. Reeds uit dien hoofde zijn deze nieuwe contracten van eminent belang voor de verdere politieke ontwikkeling in Ned.-Indië. Onderstaand artikel belicht de draagwijdte van de wijzigingen, die het nieuwe contract brengt.

Het is niet mogelijk in dit bestek een uiteenzetting te geven van de beteekenis van alle 25 artikelen van het nieuwe contract, doch dit is ook niet noodig. Slechts een drietal nieuwe beginselen zijn belangrijk genoeg voor een nadere bespreking:

a. De nieuwe afbakening tusschen taak en bevoegdheid van het Gouvernement en de zelfbesturen.

b. De mogelijkheid van deelneming van de zelfbesturen aan de verzorging van aangelegenheden, welke in beginsel aan hun bevoegdheid zijn onttrokken.

c. De regeling van de z.g. exterritorialiteit.

Ad a. De politieke contracten hebben tweezijdige rechtsvormen en volgens de oude overeenkomsten konden wijzigingen of aanvullingen alleen met wederzijdsch goedvinden tot stand komen. In de practijk heeft dit dikwijls groote moeilijkheden opgeleverd. Herhaaldelijk is het voorgekomen, dat een zaak van overheidsbemoeienis snel geregeld moest worden voor geheel Ned.-Indië, zoowel voor het rechtstreeks- als voor het zelfbesturend gebied. Zoo mogelijk begon men dan met de zelfbestuurders te onderhandelen, om hetzij hun instemming te krijgen, dat een dergelijke aangelegenheid ook voor hun landschap door het Gouvernement geregeld werd, hetzij om hen er toe te bewegen voor hun landschap bedoelde aangelegenheid te regelen conform de gouvernementsregeling. In zeer dringende aangelegenheden — men denke hierbij aan kwesties van defensie, internationale overeenkomsten, arbeidswetgeving enz. enz. — beriep de Indische regeering zich op het recht van „opperheerschappij", — een vaag, nergens omschreven recht — en regelde deze aangelegenheid eigenmachtig ook voor de landschappen. Dikwijls tot ontstemming van de betrokken zelfbestuurders.

NEDERL. OOST-INDIË

Aan dezen ongewenschten en onbevredigenden toestand is thans een einde gekomen. In de nieuwe contracten is een opsomming gegeven van de onderwerpen van overheidszorg, waarvan de regeling aan het Gouvernement is voorbehouden, doch bovendien is in het contract uitdrukkelijk vastgelegd, dat deze opsomming, krachtens de door Hare Majesteit de Koningin uitgeoefende Opperheerschappij, kan worden aangevuld en gewijzigd, zoo dikwijls het algemeen belang van Nederlandsch-Indië zulks zal vereischen, naar het oordeel van den Gouverneur-Generaal.

Met andere woorden, wat vroeger reeds meermalen is geschied zonder voldoenden rechtsgrond, is thans met wederzijdsch goedvinden in het nieuwe contract als een recht aan het gouvernement toegekend.

Uitdrukkelijk heeft de regeering echter te kennen gegeven van dit recht alleen gebruik te zullen maken in gevallen, „waarin zelfstandige handelingsbevoegdheid van de zelfbesturen tot gevolgen kan leiden, welke door de Indische regeering niet met hare verantwoordelijkheid voor den algemeenen gang van zaken kan worden gedekt."

Ad. b. Volgens de oude contracten werd een aangelegenheid van overheidszorg in de landschappen òf uitsluitend door het gouvernement, òf uitsluitend door het zelfbestuur geregeld. Een tusschenvorm bestond niet. Het nieuwe contract opent de mogelijkheid, dat een bepaald onderwerp, waarvan de regeling aan het gouvernement is voorbehouden, door de Indische regeering in hoofdlijnen wordt geregeld, doch dat de regeling van de uitvoering geheel of gedeeltelijk aan de zelfbesturen wordt overgelaten. M. a.w.: regeling in samenwerking tusschen gouvernement en zelfbestuur.

Ad c. De onvoldoende bestuurscapaciteit der zelfbesturen is oorzaak geweest, dat in de politieke contracten steeds groote groepen van ingezetenen van een landschap, Europeanen, vreemde Oosterlingen, bepaalde groepen van Inlanders, aan het gezag van het zelfbestuur waren onttrokken en rechtstreeks onderworpen waren aan het gezag van het gouvernement. Daar de bestuurscapaciteit der zelfbesturen sedert belangrijk is vooruitgegaan, blijven wel is waar Europeanen en vreemde Oosterlingen volgens het nieuwe contract nog aan het gezag der zelfbesturen onttrokken, doch met uitzondering van enkele inlandsche landsdienaren en van inlandsche contractkoelies, zijn voortaan alle Inlanders onderworpen aan het zelfbestuursgezag.

Van uitzonderlijk belang is in dit verband een bepaling in het nieuwe contract, waarin de mogelijkheid geopend wordt om deze z.g. exterritorialiteit van sommige bovenbedoelde groepen van personen gedeeltelijk op te heffen.

Tot nu toe is het b.v. voor den Europeaan in Indië — laat ons den Nederlander nemen — hetzelfde geweest, of hij gevestigd was in het rechtstreeks bestuurde gebied, dan wel in een landschap. Hij was onderhoorig aan het Gouvernement en had alleen rekening te houden met de Gouvernementswetgeving. Volgens de nieuwe contracten bestaat voor de toekomst de mogelijkheid, dat de Indische regeering aan de zelfbesturen de bevoegdheid geeft om regelend op te treden, ook ten aanzien van de exterritoriale bevolkingsgroepen.

De Europeaan, de vreemde Oosterling zal vandaag of morgen — vermoedelijk tot zijn starre verbazing — ervaren, dat hij verplicht is een regeling na te komen van een autoriteit, welke hij wel is waar steeds gerespecteerd heeft, doch waaraan hij nimmer eenige zeggingschap over zichzelf heeft toegekend. Welke beteekenis kan als geheel aan de nieuwe contracten worden toegekend? Hebben zij het laatste spoor van zelfstandigheid der zelfbesturen doen verdwijnen door de bepaling, dat het Gouvernement voortaan eenzijdig kan vaststellen, welke onderwerpen het in de landschappen al dan niet zelf zal regelen?

Oogenschijnlijk is dit het geval en zelfs valt er iets te zeggen voor de meening, dat door deze bepaling de lange politieke contracten en de Korte Verklaring merkwaardig veel op elkaar zijn gaan lijken.

En toch hebben deze contracten een geheel andere bedoeling. Van het recht, om de regeling van bepaalde aangelegenheden eenzijdig aan zich te trekken, zal de Indische regeering slechts in gevallen van volstrekte noodzaak gebruik maken en niet dan nadat de Gouverneur-Generaal zal hebben beslist, dat zulks moet geschieden in het algemeen belang.

Het begin van inkrimping der zgn. exterritoriale bevolkingsgroepen, de mogelijkheid van samenwerking van de zelfbesturen met het Gouvernement t.a.v. de uitvoering van Gouvernementsregelingen en ten slotte de mogelijkheid van zeggingschap over Europeanen en vreemde Oosterlingen, openen voor de zelfbesturen in Indië een nieuwe toekomst, waarin hun de gelegenheid zal worden geboden tot uitbreiding van hun gezag en verhooging van hun zelfwerkzaamheid.

(Telegraaf)

(Vor. ber. Bestuur 3023 A.)

A. **ENGELAND. — Vijfjarenplan voor Europa. - Plan van minister van Binnenlandsche Zaken, Sir Samuel Hoare. —**

De minister van Binnenlandsche Zaken, Sir Samuel Hoare, heeft op 10 Maart '39 te Londen in een rede het stoutmoedige denkbeeld geopperd een internationaal vijfjarenplan te ontwerpen, dat de heele wereldgeschiedenis grondig zou kunnen wijzigen.

Het zou, zeide hij, een plan zijn, uitgewerkt door vijf mannen in Europa, „de drie dictatoren en de premiers van Engeland en Frankrijk".

Als zij allen met slechts één doel voor oogen en eensgezind hiervoor zouden arbeiden, zouden zij in ongeloofelijk korten tijd de geheele wereldgeschiedenis kunnen wijzigen, en als de president der Vereenigde Staten aan hun streven zijn zegen zou geven, zouden zij zich tot eeuwige weldoeners der menschheid kunnen maken.

Chamberlain heeft getoond vastbesloten met al zijn krachten naar dit doel te streven en ik kan niet gelooven, aldus Hoare, dat de andere leiders zich niet bij zijn verheven pogingen zullen aansluiten. Het zou een plan zijn, gebaseerd op den vrede, en de aanvaarding ervan zou het mogelijk maken te streven naar verwezenlijking van een gouden eeuw, met de levensstandaarden gebracht op een hoogte als wij nooit tevoren hebben kunnen tot stand brengen.

Gesteld dat het politieke vertrouwen in Europa kon worden hersteld en dat voor een tijdvak van vijf jaren er oorlog noch oorlogsgeruchten zouden zijn, dan, aldus Hoare, zouden handel en nijverheid kunnen beginnen met de meest bemoedigende periode van voorspoed, die de wereld ooit heeft gekend.

Sprekende over de paraatheid van Engeland zeide Hoare, dat de defensiedebatten in het parlement hebben aangetoond, dat „wij in een korten oorlog niet door een verpletterenden klap kunnen worden verslagen, en in een langdurigen oorlog onze bijna onuitputtelijke hulpbronnen ten slotte de overwinning zouden verzekeren". Hoare wees op de solidariteit in het streven der drie groote democratieën, welker groote bewapeningsprogramma's aanwijzingen zijn van haar kracht en onwrikbaren wil, zich gezegevierend te verzetten tegen iederen aanval op haar historische vrijheden.

Hoare legde er nog eens den nadruk op, dat de bewapeningsprogramma's alleen voor de verdediging zijn. „Wij zijn altijd bereid den drukkenden last der wereld te verminderen, als door internationale onderhandeling een algemeen accoord zou kunnen worden bereikt, dat ieder van ons tegen agressie zou beveiligen".

De democratieën gelooven, aldus Hoare, dat spoedig groote vorderingen zouden kunnen worden gemaakt, als zij een bres konden slaan in de barricaden, die thans den handel verstarren en het vriendschappelijk verkeer vernietigen. Zij zijn altijd bereid tot besprekingen in dezen geest en hopen, dat het resultaat van het contact tusschen Britsche en Duitsche industrieelen de verwijdering zal zijn van sommige belemmeringen van den wereldhandel. Hoare verklaarde eveneens, dat het vertrouwen weerkeerde en dat als resultaat hiervan het bedrijfsleven en de handel verbeterden. (Times)

(Vor. ber. Sir Samuel Hoare 3635 A.)

12 MAART 1939

B. **JAPAN. — Bewapening. - Zesjaarsplan voor de vloot. - 1693 millioen yen. —**

Het zesjaarsplan van de Japansche vloot, dat op 12 Maart '39 door het Japansche kabinet is goedgekeurd en kosten met zich meebrengt tot een bedrag van 1205 millioen yen, is nog aangevuld met een programma voor de luchtvaart van de marine ten bedrage van 300 millioen yen, en voor gebouwen en voorzieningen voor de marine aan land met een bedrag van 188 millioen yen. De beide laatste programma's moeten in vijf jaren voltooid zijn. In totaal zullen voor de marine dus 1693 millioen yen besteed worden.

Admiraal Jonai heeft in de begrootingscommissie verklaard, dat de plannen van de Japansche marine zijn gebaseerd op de volgende vier punten:

1. De Japansche vloot moet gelijkwaardig zijn aan die van de sterkste vlootmogendheid.
2. Rekening moet worden gehouden met het nieuwe plan-Vinson in de Ver. Staten en met het Britsche vierjarenplan.
3. De vloot moet voldoende macht hebben om het hoofd te bieden aan ieder internationaal conflict, dat zou kunnen ontstaan bij den opbouw van de nieuwe orde in Oost-Azië. Hoewel gehoopt wordt, dat een dergelijke spanning met diplomatieke middelen voorkomen kan worden.
4. Indien de mogendheden, wier betrekkingen met Japan van groote beteekenis zijn, tot verdere uitbreiding van haar vloot overgaan, dan zullen de Japansche plannen herzien moeten worden.

Het vijfjaarsplan van het ministerie van Oorlog zal 194 millioen yen moeten kosten. De voornaamste punten hiervan zijn: verbetering van de bewapening voor 91 millioen yen, uitbreiding van de luchtmacht voor 90 millioen yen. Hoewel de yen ongeveer met 40% is gedepreciëerd, is hij in het binnenland voor Japanschen arbeid en Japansche goederen gelijk te stellen met een waarde van ruim 80 cent. (Domei)

(Vor. ber. Leger, Vloot en Luchtm. 3579 E.)

C. **NEDERLAND. — Sigaretten. - Verbruik van 1929-1938. —**

JAAR	AANTAL (P. 1000 STUKS)	KLEINHANDELSWAARDE
1929	3179577	f 53 651 098
1930	3589552	61 672 821
1931	3554017	61 589 941
1932	3655425	55 170 348
1933	3914473	50 634 666
1934	3926445	45 287 127
1935	4008972	43 222 215
1936	3968745	42 215 469
1937	4349266	45 756 027
1938	4765935	49 362 104

(Overname zonder bronvermelding verboden)

(Vorig bericht 3394 A.)

D. **CHINA. — Conflict met Japan. - Japansche leger naar het Noorden in zake visscherij-conflict met Sovjet-Rusland. —**

Het belangrijkste feit in het Verre Oosten is, dat de spanning tusschen Japan en de Sovjet-Unie merkbaar stijgt. Het conflict om de visscherij-rechten in de Russische territoriale wateren is nog steeds niet opgelost.

Het verdient de aandacht, dat de Japansche regeering langzamerhand China ontruimd. De vrijkomende troepen worden alle naar het Noorden gezonden. In Mandsjoekwo en de Noord-Chineesche grens-provincies staan reeds zeshonderd-duizend Japansche soldaten; het enorme gebied van de Jangtse-vallei wordt waarschijnlijk door niet meer dan tweehonderd-duizend Japanners bewaakt, terwijl in Kanton nog maar nauwelijks vijf-en-twintig-duizend man landingstroepen over zijn. De geheele Japansche vijfde divisie is kort geleden met onbekende bestemming uit Kanton vertrokken.

Deze feiten wijzen er wel op, dat Tsjang Kai-sjek over betrekkelijk geringe krachten beschikt. Had hij een volwaardig leger en bovendien ook ruime voorraden, dan zou het hem niet moeilijk vallen het kwart millioen Japansche soldaten uit China te verdrijven.

Op militair gebied wordt de strijd met wisselend succes gevoerd. Zuidelijk van Hankou schijnen Chineesche guerilla-troepen eenig voordeel te hebben behaald. Ten Westen van Hankou echter, de Jangtse stroomopwaarts, dringen de Japanners steeds verder. Ook in Noord-China wordt weer hevig gevochten. Met dat al wordt de positie der buitenlanders steeds meer précair. Het feit, dat de Japanners om de Europeesche concessies binnen de eens bloeiende haven Tientsin een prikkeldraad-versperring hebben aangebracht, teekent de macht der Japanners niet minder dan de machteloosheid der andere mogendheden die in China belangen hebben. (Het Vaderland)

(Vor. ber. Chin.-Jap. Conflict 3689 F.)

E. **VEREENIGDE STATEN. — Bewapening. - Leger en Vloot. —**

De vlootcommissie van het Huis van Afgevaardigden heeft bij wijze van proef goedkeuring gehecht aan wetgevende maatregelen, waarin machtiging verleend wordt tot het uittrekken van een crediet ad

$ 40.074.000 voor openbare werken voor het vlootbouwprogram, met inbegrip van $ 16.945.000 ten behoeve van nieuwe droogdokfaciliteiten aan den Stillen Oceaan.
Verder heeft het Huis van Afgevaardigden goedgekeurd de uitgave van $ 375.000.000 voor het leger.
(Telex-A.N.P.)
(Vor. ber. Leger, Vloot en Luchtm. 3690 A.)

A. SOVJET-RUSLAND. — Stalin's redevoering inzake de buitenlandsche politiek. —
Op het 18e congres der communistische partij heeft Stalin op 11 Maart '39 een groote redevoering gehouden, waarin hij de politiek der Sovjet-regeering uiteenzette.
In zijn uitvoerig betoog richtte Stalin de beschuldiging tot Engeland en Frankrijk, dat de politiek van deze landen er op gericht is in andere landen een oorlog uit te lokken teneinde deze te verzwakken en vervolgens tusschenbeide te komen om de voordeelen te oogsten.
De buitenlandsche pers, zoo vervolgde Stalin, heeft geruchten verspreid over beweerde bedoelingen van Duitschland ten aanzien van de Oekraïne, ten einde de Sovjet-Unie tegen Duitschland op te zetten om de atmosfeer te vergiftigen en een oorlog tusschen Duitschland en de Sovjet-Unie uit te lokken.
Natuurlijk ontbreekt het in Duitschland niet aan verdwaasden, die dat mugje van een Karpaten-Oekraïne willen voegen bij dien olifant van de Sovjet-Oekraïne. Voor zulke maniakken hebben wij hier genoeg dwangbuizen.
Vervolgens gaf Stalin een overzicht van de buitenlandsche politiek der Sovjet-regeering, waarbij het o.a. zeide:
„Wij willen vrede en verbetering der handelsbetrekkingen met alle landen op den grondslag van wederkeerigheid. Voorts willen wij betrekkingen van goede nabuurschap met alle landen, die een gemeenschappelijke grens hebben met de Sovjet-Unie. Wij wenschen voorts die volken te steunen, die het slachtoffer zijn van een agressie en worstelen voor de onafhankelijkheid van hun vaderland. Wij zijn gereed om diegenen te antwoorden die het zouden durven wagen onze grenzen te schenden".
Stalin zeide o.m. nog, dat Rusland de bedreigingen van den kant van een aanvaller niet vreest en bereid is om iederen slag der oorlogsopruiers, die zouden pogen de onaantastbaarheid van zijn grenzen aan te randen, tweevoudig terug te geven.
Voorts wees Stalin er op, dat de tweede imperialistische wereldoorlog begonnen is om de verdeeling van de wereld en dat, ondanks de voorwendsels, waarachter zij hun bedoelingen verbergen, zooals een kruistocht tegen de Komintern, Duitschland, Italië en Japan dien oorlog voeren tegen Engeland, Frankrijk en de Vereenigde Staten.
Stalin voegde hieraan toe: de oorlog is onverbiddelijk. Men kan hem niet verbergen onder voorwendsels, want geen enkele as, driehoek of pact kan het feit verhelen, dat Japan zich meester heeft gemaakt van een onmetelijk gebied in China, Italië van Abessynië, Duitschland van het Sudetenland en van Oostenrijk, en Duitschland en Italië samen van Spanje.
Vervolgens veroordeelde Stalin het opgeven van de politiek van collectieve veiligheid en het „ieder voor zich", dat het wachtwoord schijnt te zijn geworden van de westelijke mogendheden.
(Tass Agentschap)
(Vor. ber. Stalin 3143 C.)

B. ENGELAND. — Nederland's positie in oorlogstijd.
De conservatief Rayner heeft op 6 Maart '39 in het Britsche Lagerhuis, de aandacht vestigend op de beteekenis van het leger in verband met de rijksverdediging, een motie ingediend, waarin „het Lagerhuis, in verband met onze grootere rijksverantwoordelijkheden, de regeering dringend verzoekt, de wenschelijkheid van vergrooting van ons landleger te overwegen".
De Labour-afgevaardigde Lees-Smith bestreed deze motie. De conservatief Wise steunde haar. De mogelijke gevaren, zei hij o.a., zijn een aanval op Frankrijk of een aanval op Nederland. Wij kunnen niet verwachten, dat Frankrijk troepen naar Nederland zendt, tenzij wij een gelijk aantal divisies waarborgen. Als voor de verdediging van Nederland 30 divisies noodig zijn, zouden wij er 15 moeten leveren.
Wise meende, dat het territoriale leger tot een half millioen zou moeten worden vergroot.
Het Labourlid Ede verklaarde: Een der dingen, waarvoor ik bang ben, is dat het volgende zilverstuk, dat aan de dictators betaald moet worden, de gift van het Nederlandsche rijk aan hen zal zijn, opdat zij van onze grenzen zullen afblijven. (Times)

13 MAART 1939

C. VEREENIGDE STATEN. — Monetaire overeenkomst met Brazilië. —
De Ver. Staten en Brazilië zijn overeengekomen, dat de beperkingen op de Braziliaansche wisselmarkt voor den handel uit de Ver. Staten zullen worden opgeheven. Er zal een Braziliaansche Nationale Bank worden opgericht en de betaling op de dollarschulden van Brazilië zal worden hervat. De Amerikaansche Bank voor In- en Uitvoer zal aan de Bank van Brazilië credieten verstrekken tot een bedrag, dat de $ 19.200.000 niet te boven zal gaan, ten einde de Braziliaansche regeering in staat te stellen de officieele contrôle op de operaties in buitenlandsche valuta te staken.
Tezelfder tijd heeft het Departement van Staat medegedeeld, dat president Roosevelt het Congres zou aanbevelen tot een bedrag van $ 50 millioen aan goud ter beschikking te stellen van Brazilië om te dienen als activa voor de Centrale Reserve Bank welke Brazilië opricht.
Dit opgenomen bedrag zal worden terugbetaald uit de toekomstige goudproductie van Brazilië.
De Braziliaansche regeering heeft medegedeeld, dat zij voornemens is de betalingen te hervatten op haar dollarschulden. Hiermede zal 1 Juli 1939 een begin worden gemaakt. (Telex-A. N. P.)
(Vor. ber. Ver. Staten—Brazilië 2908 E.)

D. FRANKRIJK. — De minister van Financiën, Reynaud, over de resultaten van zijn politiek. —
Reynaud, de minister van Financiën, heeft in een bijeenkomst van het extra-parlementair comité van den kleinhandel op 6 Maart '39 een gunstig beeld gegeven van het economisch herstel van Frankrijk. „Ontegenzeggelijk", aldus Reynaud, „is Frankrijk nog ver verwijderd van een definitief herstel, doch groote vorderingen zijn op den weg van het herstel gemaakt. De valuta is thans veilig, de goudvoorraad groeit iederen dag aan. Ik heb besloten, niet langer de terugvloeiende hoeveelheden goud geheim te houden. Voortaan zal in Frankrijk, evenals in Engeland, maandelijks een overzicht worden gegeven van de operaties van het stabilisatiefonds voor de wisselkoersen." Reynaud noemde verschillende cijfers om aan te toonen, dat de werkloosheid vermindert.
(Le Temps) **(Vor. ber. Reynaud 3598 A.)**

E. FRANKRIJK. — Diensttijd van twee jaar. —
Met algemeene stemmen heeft de Senaat op 9 Maart 1939 een voorstel aangenomen tot verlenging van de wet op den diensttijd van twee jaar.
Tevoren had de rapporteur, Fabry, er op gewezen, dat om het hoofd te bieden aan den buitenlandschen toestand, de regeering 550.000 manschappen noodig had, d.w.z. 100.000 meer dan de normale wetgevende toestand zou veroorlooven.
Het ingediende ontwerp had ten doel voor 1941 deze verhooging van troepensterkte mogelijk te maken. Zoo zal het contingent gebracht kunnen worden op 525.000 manschappen in 1940 en 621.000 in 1941.
Daladier zeide, dat hij zoo vlug mogelijk een ontwerp zou indienen voor een algemeene organisatie der nationale defensie, die een werk van langen adem zal zijn. (Le Temps)
(Vor. ber. Diensttijd 2446 C.)

F. POLEN. — Koloniale aspiraties. —
Naar aanleiding van de achttien koloniale stellingen, door het z.g. kamp der nationale eenheid in Polen geformuleerd, schrijft majoor Mieczyslaw Lepecki, die wellicht leider wordt van het te vormen koloniale bureau, in de „Gazeta Polska": „Waarom moeten de Engelschen, Franschen, Belgen, Nederlanders, Italianen, Spanjaarden en Portugeezen leven onder veel gunstiger voorwaarden voor hun ontwikkeling dan de Polen? Indien het waar is, dat men vandaag niets kan krijgen, dan is het morgen misschien gemakkelijker. Door een luidruchtige activiteit kunnen wij krijgen, wat wij noodig hebben. Polen is in Europa een bondgenoot, die niet te verwaarloozen is. Zijn stem zal worden gehoord als het koloniën vraagt.
(Gazeta Polska - N. R. Crt.)
(Vor. ber. Koloniale Eischen 3236 C.)

A. BUZIAU-PENNING. —

In opdracht van de Vereeniging voor Penningkunst heeft de beeldhouwster Marion Gobius een penning gemodelleerd ter eere van Buziau. De voorzijde toont den kop van den bekenden artist met diens naam; de achterkant laat Buziau in een van zijn typische houdingen zien met randschrift: „Dulce est desipere in loco" ('t is zoet bij gelegenheid een dwaas te zijn).
(Vor. ber. Buziau 1664 C.)

B. ENGELAND. — Neville Chamberlain bezoekt den Sovjet-ambassadeur Maisky. —
Minister-president Chamberlain heeft op 1 Maart '39 de receptie bezocht, welke door den Sovjet-ambassadeur te Londen, Maisky, in de Russische ambassade werd gehouden.
Dit is de eerste maal sedert de regeering van het Sovjet-bewind, dat een Britsch minister-president de gast is van een Russischen ambassadeur.
Behalve Chamberlain waren nog tal van andere ministers op de receptie aanwezig: Lord Halifax, Sir John Anderson, Hore Belisha, Sir Thomas Inskip, Sir Samuel Hoare, Lord Stanley, om slechts enkelen te noemen. Voorts werd de receptie bezocht door den Japanschen ambassadeur, den Italiaanschen militairen attaché, Winston Churchill, allen met hun dames. Ook kunstenaars en bekende wetenschappelijke personen ontbraken op deze ontvangst niet, die door de Engelsche pers als een der glansrijkste Russische society-gebeurtenissen sedert den oorlog wordt betiteld. (Telegraaf)
(Vor. ber. Nev. Chamberlain 3681 C.)

14 MAART 1939

C. GROOT-DUITSCHLAND. — Crisis in den landbouw. —
De correspondent van de Times te Berlijn meldt het volgende:
De Duitsche regeering maakt zich ernstig bezorgd over de toekomst van den Duitschen landbouw, die de fundamenteele industrie is van Duitschland en die sinds ongeveer een jaar in groote moeilijkheden verkeert.
De behoefte der weermacht aan krachtige jonge mannen en de behoefte der industrie aan arbeiders om de weermacht te bewapenen en het vierjaarsplan uit te voeren, hebben het land zoozeer van arbeiders beroofd, dat zelfs een hoog ambtenaar van den Reichsnahrstand (n.l. Gustav Behrens, in een artikel in de Völkischer Beobachter) zich afvraagt, of het streven om Duitschland zooveel mogelijk onafhankelijk te maken van den buitenlandschen invoer, momenteel niet op een dood punt is gekomen. (Times)
(Vor. ber. Landbouw 2723 B.)

D. NEDERL. OOST-INDIE. — Pangéran Hangabehi wordt Soesoehoenan van Soerakarta. —
De gouverneur-generaal heeft op 10 Maart telegrafisch aan den gouverneur van Soerakarta medegedeeld, dat de regeering Pangéran Hangabehi heeft bestemd om wijlen den Soesoehoenan op te volgen. De gouverneur is in verband hiermede gemachtigd om onderhandelingen te openen over een nieuw politiek contract.
Verwacht kan worden, dat de beginselen van het contract door den aanstaanden vorst, die den titel van Zijne Hoogheid zal dragen, zullen worden onderschreven.
De installatie zal ongeveer in Mei geschieden.
Pangéran Hangabehi is 53 jaar oud en heeft vorig jaar een bezoek aan Nederland gebracht als afgevaardigde van den Soesoehoenan bij het regeeringsjubileum van H.M. de Koningin.
Daar er geen zonen zijn uit een „garwo padmi" (vorstelijke echtgenoote), kwamen de zonen uit de gewone vrouwen: „garwo hampejan", in aanmerking.
Bij Pangéran Hangabehi bestaan geen bezwaren tegen de nieuwe voorschriften van het contract.
(Aneta) **(Vor. ber. Pakoe Boewono X 3672 A.)**

E. NEDERLAND. — Wijzigingen van de Tariefwet - De voornaamste posten, welke verhoogd worden. —
In aansluiting op hetgeen reeds is gemeld over de nieuwe Tariefregeling, laten wij hieronder een aantal van de belangrijkste posten volgen, waarvan het tarief verhoogd of gewijzigd zal worden.
Post 1 *). Artikelen van natuursteen 3% **).
Post 22. Bont, dierenhuiden en vogelveeren 6—20%.
Post 23. Borstels, schuiers, kwasten enz. 10—20%.
Post 30. Feestartikelen enz. 20%.
Post 34. Closets, urinoirs, stortbakken, enz. 15%.
Post 39. Eet-, drink- en tafelgerei 18%. Aardewerk a) doch van gekleurd of gedecoreerd min. ƒ 7.20 per 100 kg netto; b. ander min. ƒ 3.60 per 100 kg netto; Porselein a) gekleurd of gedecoreerd min. ƒ 12.06 per 100 kg netto; b) ander min. ƒ 7.20 per 100 kg netto; II a) gresbuizen 12%, doch min. ƒ 0.24 per 100 kg netto; b) andere buizen 12% III. overige artikelen 10%.
Post 10. Badkuipen enz. 18%.
Post 15. Bergings- en verpakkingsmiddelen 15%.
Post 18. Biljarten en biljarttoebehooren 18%.
Post 20. Bloemen, bladen enz., natuurlijke en nagebootste 12—18% en ƒ 0.40—0.50 per kg bruto.
Post 21. Bloempotten, -bakken, enz. 15—18%, min. ƒ 3.51 per 100 kg netto.
Post 43. Filters en zeven 6—15%.
Post 44. Garen, draad, koord, touw enz. 3—15%.
Post 46. Gezelschap-, hazard- en behendigheidsspelen enz. 20%.
Post 47. Glas, glaswerk enz. 6—20%. (Met diverse minima in absolute bedragen.)
Post 50. Gymnastiek-, sport-, spel- en hengelbenoodigdheden 6—18%.
Post 53. Handschoenen, enz. I van of zoo goed als geheel van asbest 6%; II. overige 18%.
Post 54. Handvatten, heften, hengsels, knoppen enz. 10—15%.

Post 55. Hang- en rijwiel-, deur-, kast- e.d. sloten 6—15%.
Post 56. Hoeden, petten, mutsen enz. 6—20%.
Post 37. Hoed-, schoen- en kleedingfournituren 6—15%.
Post 59. Hout en houtwerk. I. Gezaagd, geschaafd (balken, binten, deelen, enz.) 3—10%. II. Fineer 6%; III. Du-, tri- en multiplex 6—10%; IV. Dwarsliggers en wisselhouten 3%; V. Houtdraad 3%; VI. Houtwol 6%; VII Houtwerk, voorwerpen 10%.
Post 60. Huishoud- en keukenartikelen: I. Matten- en kleerklopper, zeep- en sponsenknijpers 12%; II. Trap- en andere ladders 18%; III. Stofzuigers enz. 12%; IV. Messenslijp- en poetsmachines 12%; V. Vliegenkasten, raspen, thermosflesschen, theemutsen enz. enz. 18%; VI. Kamer, borden, schotels, scharen, vormen enz. 18%; doch van: Aardewerk. a. gekleurd, gedecoreerd min. *f* 7.20 per 100 kg netto; b. andere min. *f* 3.60 per 100 kg netto; Porselein: a. gekleurd, gedecoreerd min. *f* 12.06 per 100 kg netto; b. andere min. *f* 7.20 per 100 kg netto.
Post 64. Jalouzieën, rolluiken enz. 18%.
Post 66. Kantoor-, school-, schilder-, teeken- en schrijfbehoeften 10%.
Post 67. Kerkmeubelen enz. 12%.
Post 70. Kinderwagens en sportkarren, -automobielen, bakkerswagens enz. 18%.
Post 71. Kleederen en kleedingstukken met toebehooren 6—20%.
Post 75. Koffers, doozen, tasschen, enz. 18%.
Post 77. Koralen en kralen van porselein, glas, hout of metaal, enz., 3—10%.
Post 79. Kurk, bewerkt, voor zoover niet vrijgesteld elders, 10—15%.
Post 80. Lampen, lantaarns, Röntgen- en bestralingsapparaten, 6—20%, waarvan LV. Gloeilampen, neonlampen, natriumlampen, Röntgenlampen, 10%.
Post 81. Leder en lederwerk, voor zoover niet vrijgesteld, 6—15%.
Post 82 Ledikanten en wiegen, matrassen, enz., 18—20%.
Post 83. Lepels, vorken enz. 6—18%.
Post 87. Lucifers enz., 12—20%.
Post 88. Manden, kooien, korven van teen, rotting of bamboe, riet enz., 10—18%.
Post 89. Mangels, waschmachines, waschborden, enz. 6—15%.
Post 91. Manufacturen, weefsels enz. I. Juteweefsels enz. 15%; LLI. Wit katoenen band voor industrieel gebruik, 10%; LV. Ongebleekt katoen, 10%; VIII Zeildoek enz. 6%; XII Drijfriemen, transportbanden enz., 6%; XX Zakdoeken, handdoeken, luiers, tafellakens, dweilen enz. enz. 20%.
Post 94. Messen, 6—18%.
Post 99. Naai-, brei-, stop-, borduur- e.d. machines en apparten 6—18%.
Post 101. Borduur-, naai-, haak-, stop- en knipbenoodigdheden enz. 10%.
Post 106. Papier, houtslijp en z. 6—20%. I. Sigarettenpapier, a. hulzen of blaadjes *f* 0.12½ per 1000 stuks; b. in bladen of vellen per m² *f* 0.05; II. Courantenpapier 10%; III. Vulcanfibre enz. 6%; VII. Viltpapier 10%.
Post 107. Parapluies, wandelstokken enz. 15—18%.
Post 109. Portemonnaies, beurzen, portefeuilles, etuis enz., enz. 18%.
Post 112. Rookersbenoodigdheden 6—12%.
Post 117. Schoenen, laarzen, pantoffels enz. 6—15%; IV. Klompen 18% min. *f* 4.50 per 100 kg bruto.
Post 123. Speelgoed 18%.
Post 124. Spiegels, enz. 15—18%.
Post 127. Strijkijzers, enz. 6—10%.
Post 130. Tafels, kasten, enz. 10—18%.
Post 132. Tapijten, kleeden enz. 18—20%.
Post 133. Tegels, enz. 6—15%, min. *f* 0.27 (gekleurde *f* 0.54) per m²; II. Dakpannen 10%, min. *f* 0.20 (verglaasd *f* 0.40) p. 100 kg netto; III. Metselsteenen *f* 1 p. 1000 stuks.
Post 137. Toiletgereedschap 12—15%.
Post 138. Tuig- en Zadelmakerswerk, enz. 15—18%.
Post 142. Versieringsvoorwerpen 12—20%.
Post 143. Vervoermiddelen, locomotieven en tractie-motoren en onderdeelen, enz. 6—15%.
Post 144. Verwarmingstoestellen 6—18%.
Post 152. Waschbakken van porselein en aardewerk, fonteintjes enz. (met diverse absolute minima.) 15%.
Post 153. Watten, enz. 18%.
Post 159. Zit- en ligmeubelen, kussens, enz. 15—18%.

*) Post en nummer van de Tariefwet 1934.
**) Heffing der waarde. (Alg. Handelsblad)

(Vor. ber. Tariefwet 2880 E.)

15 MAART 1939

A. **PHYSICA. — Nieuwe Ontdekking van Prof. Albert Einstein over de zwaartekracht. —**
De befaamde professor in de mathematiek, Albert Einstein, heeft 13 Maart, op den vooravond van zijn zestigsten verjaardag medegedeeld, dat hij een nieuwe verklaring gevonden heeft voor de geheimen der zwaartekracht. De oorzaak van deze zwaartekracht dient gezocht te worden in haar verhoudingen tot de electrische en magnetische stof.
De geleerde meent op weg te zijn een eenvoudige wet te ontdekken, die de samenstelling van heel het universum duidelijk zal maken en al de geheimen van stof en uitstraling bloot zal leggen.
Er zij aan herinnerd, dat reeds in Januari 1937 prof. Einstein in het bulletin van het Franklin Institute nadere bijzonderheden gaf over zijn theorie omtrent de zwaartekracht, welke men toen reeds een stap nader tot de oplossing van het geheim der zwaartekracht noemde. Einstein gaf als zijn meening te kennen, dat de zwaartekracht ten nauwste samenhing met een serie golven, geheel afwijkend van wat tot nu toe bekend was. De golven, die Einstein meende ontdekt te hebben, toonden verrassend veel overeenkomst met recente bevindingen van natuurkundigen in zake de structuur der materie.
De oorzaak der golven achtte de beroemde natuurkundige toen aanwezig in de massa der vaste lichamen, namelijk zoo, dat de massa of het gewicht der aarde zeer lange golven zal veroorzaken, de massa of het gewicht van een enkel atoom een buitengewoon korte golf. (Telegraaf)

(Vor. ber. Prof. Albert Einstein 3036 B.)

B. **NEDERLAND. — Verklaring van den minister van justitie in de Eerste Kamer. - Tegen excessieve uitingen. —**
De minister van Justitie heeft op 9 Maart in de Eerste Kamer bij de behandeling van de begrooting van justitie medegedeeld, dat het aanvullen van de strafbepalingen tegen excessieve uitingen in zijn voornemen ligt. De voorbereiding is al zoo goed als gereed. Men dient er echter voor te zorgen, dat met het vuile badwater der excessen niet het schoone kind der democratische vrijheden wordt weggegooid. Eerlijke critiek is geoorloofd, niet echter leugen en laster ten aanzien van gezag en bevolkingsgroepen. Spr. erkende, dat uitbreiding van bedoelde strafbepalingen zich wel eens kan uitstrekken naar een kant, waarvoor zij niet bedoeld is. Dit is nu eenmaal de schaduwzijde van het democratische stelsel. Groote zelfbeperking is geboden.
Men mag de rol van strafwetgever en rechter op dit gebied niet overschatten. De oplossing ligt in de regeneratieve krachten van het volkbewustzijn.
(Nwe Rotterd. Crt.)

(Vor. ber. Minister Goseling 3659 A.)

C. **LEVENSDUUR. — Gemiddelde levensduur in een aantal landen. —**

	Mannen	Vrouwen
Australië	63,5 jaar	67,1 jaar
Denemarken	62,0 „	63,8 „
Duitschland	59,9 „	62,7 „
Engeland	58,7 „	62,9 „
Frankrijk	54,3 „	59,0 „
Italië	53,8 „	56,0 „
Japan	44,8 „	46,5 „
Nederland	65,1 „	66,4 „
Nieuw-Zeeland	65,0 „	67,9 „
Ver. Staten	59,1 „	62,7 „
Zweden	63,2 „	65,3 „
Zwitserland	59,2 „	63,0 „

(Centraal Bureau v. d. Statistiek - Nieuwe Eeuw)

D. **NEDERLAND. — Tuinbouw - *f* 2.100.000 steun. —**
De Staatscourant van 7 Maart bevat een beschikking van den minister van Economische Zaken, waarin bepaald wordt, dat uit het landbouwcrisisfonds aan hen, die als teler van gewassen van den tuinbouw zijn aangesloten bij de stichting Nederlandsche groenten- en fruitcentrale en op den dag der uitkeering hun bedrijf nog uitoefenen, steun zal worden verleend tot een bedrag van ten hoogste *f* 2.100.000 voor de in 1937 of 1938 geveilde producten. (N. Rott. Crt.)

(Vorig bericht 3238 A.)

E. **VEREENIGDE STATEN. — Green en Lewis op het Witte Huis. —**
Op het Witte Huis zijn op 7 Maart de vertegenwoordigers van de twee groote Amerikaansche arbeidersorganisaties, de C.I.O. van Lewis en de „American Federation of Labor", voor een „vredesconferentie" bijeengekomen. Lewis deed een radicaal voorstel, n.l.

de arbeidersorganisaties in één verband onder te brengen.
William Green, de leider van de A.F.L., heeft het voorstel echter verworpen, daar dit naar zijn meening „geen mogelijke oplossing inhoudt van vraagstukken, waarvoor deze organisatie zich geplaatst ziet."
De gedelegeerden hebben circa een uur met president Roosevelt geconfereerd. Na afloop deed Lewis mededeeling van zijn voorstel, dat hierop neerkwam, dat beide organisaties haar leden zouden aansporen om een afvaardiging te zenden naar een bijzondere algemeene vergadering, welke volgende maand gehouden zou worden. Op deze vergadering zou dan besloten moeten worden over de vorming van een Amerikaansch Congres van Arbeid, dat boven de besturen van beide organisaties zou staan en gevormd zou worden uit leden van de C.I.O., de A.F.L. en de organisaties van spoorwegarbeiders.
(New York Herald Tribune)
(Vor. ber. Vakvereenigingen 3566 B.)

A. **NEDERLAND. — Het 125-jarig bestaan van den Generalen Staf. —**
Het feit, dat 125 jaar geleden bij besluit van den Souvereinen Vorst, de militaire instantie in het leven is geroepen, waaruit de tegenwoordige Generale Staf is gegroeid, is op 11 Maart herdacht in een feestelijke bijeenkomst te Den Haag, waar gep.-luit.-generaal H. A. F. G. van Ermel Scherer een uitvoerige rede heeft uitgesproken. (Telegraaf)
(Vorig bericht Generale Staf 1225 A.)

B. **Z. H. PAUS PIUS XII. — Plechtige Kroning. —**
In de St. Pieterskerk in Vaticaanstad heeft op 12 Maart '39 de plechtige kroning plaats gehad van Paus Pius XII, met alle ceremoniën en luister der Roomsch-Katholieke Kerk, in tegenwoordigheid van het voltallige H. College van kardinalen, alsmede bisschoppen en andere prelaten, vorstelijke personen en tal van officieele delegaties, benevens een menschenmenigte van honderdduizenden, op het St. Pietersplein saamgestroomd, niet alleen uit Rome en geheel Italië, maar ook uit vele andere landen. Hoewel op het Vaticaan 250.000 aanvragen waren ontvangen voor het bijwonen der door den Paus op te dragen H. Mis, konden slechts 60.000 worden ingewilligd, aangezien de Basiliek van St. Pieter niet meer menschen kan bevatten. Radio-Vaticaan had evenwel voor een uitzending der plechtigheden in verschillende talen gezorgd, zoodat de techniek het mogelijk maakte het verloop van de kroning en wat daaraan voorafging, te volgen ook voor hen, die niet aanwezig konden zijn.
De aankomst van den pauselijken stoet werd aangekondigd door trompetgeschal en klokkengelui. Het inwendige van het kerkgebouw was rijk versierd en verlicht. Gezeten in een door twaalf dragers getorsten draagstoel (de „Seda Gestatoria"), werd de Paus, gekleed in het wijde goudbestikte gewaad en met den mijter op het hoofd, de basiliek binnengedragen, omringd door de leden der Zwitsersche garde en van de Palatijnsche wacht.
Na het opdragen van de pausmis, verlieten de geloovigen de kerk om zich naar het St. Pietersplein te begeven, vanwaar de kroningsplechtigheid kon worden waargenomen. Een menigte van naar schatting ruim een half millioen menschen was daar reeds bijeengekomen. Op het balkon was een troon opgericht, aan weerszijden waarvan de officieren van de Edelgarde zich opstelden. De pauselijke vlag werd geheschen en de troepen, die met de afzetting waren belast, presenteerden het geweer. Bazuinen schalden ter aankondiging van de komst van den Paus, die op den troon plaats nam, onder luid gejubel van de menschenmassa op het plein, waar ook een brigade van het Italiaansche leger, met vertegenwoordigers van alle wapens, stond opgesteld.
De tweede Kardinaal-Diaken nam den Paus den mijter van het hoofd en kardinaal Gaccia Dominioni zette hem de Tiara op, onder het uitspreken van de oude formule: „Ontvang de Tiara, versierd met drie kronen en weet, dat Gij zijt de Vader van Vorsten en Koningen, de Herder der Menschen op Aarde en Plaatsvervanger van onzen Verlosser Jezus Christus, Wien Eere zij en Glorie in alle Eeuwen der Eeuwen".
Na deze korte plechtigheid barstte de menigte opnieuw in gejuich los.
Vervolgens gaf de Paus den zegen voor stad en land (Urbi et Orbi). Wederom hief de menigte op het plein een minuten lang gejuich aan, waarvoor de Paus, glimlachend met de hand wuivend, dankte.
De plechtigheid der kroning van Paus Pius XII was ten einde. (Telex-A.N.P. - De Tijd - Maasbode)
(Vor. ber. Z. H. Paus Pius XII 3690 B.)

16 MAART 1939

C. **NEDERLAND. — Minister Steenberghe over zijn reis naar Duitschland. —**
Teruggekeerd te 's-Gravenhage van zijn bezoek aan Leipzig en Berlijn heeft de Minister van Economische Zaken, mr. M. P. L. Steenberghe, op 13 Maart eenige mededeelingen over zijn reis gedaan.
Zijn doel was in de eerste plaats een bezoek te brengen aan de Leipziger Messe en in het bijzonder aan de Nederlandsche inzending van deze beurs. Hij is zeer onder den indruk gekomen van hetgeen op de Leipziger Messe wordt getoond.
Het bezoek aan Berlijn besprekende, zeide minister Steenberghe, dat de Duitsche ministers von Ribbentrop en Funk hem buitengewoon vriendelijk hebben ontvangen. Met beide heeren heeft de heer Steenberghe de financieele en economische vraagstukken, die tusschen beide landen bestaan, besproken.
„Zonder mij over de details van dit onderhoud uit te laten durf ik toch verklaren, dat ik gelegenheid heb gehad op verschillende punten een toelichting te geven, o.m. op de kwestie van de nieuwe tarieven van invoerrechten, waardoor verschillende misverstanden zijn weggenomen," aldus de minister.
„Door uitlatingen van mijn Duitsche ambtgenoten ben ik overtuigd, dat deze besprekingen geleid hebben tot verheldering van wederzijdsche standpunten en deze verheldering kan niet anders dan ten goede komen aan de thans te Berlijn hervatte besprekingen over het Duitsch-Nederlandsche handelsverdrag."
(Alg. Handelsblad)
(Vor. ber. Min. Steenberghe 3080 D.)

D. **MALTA. — De nieuwe Grondwet. —**
De nieuwe grondwet van Malta, die tamelijk onverwacht geproclameerd werd, heeft op het geheele eiland een slechte ontvangst gehad. De inwoners hebben de feesten bij gelegenheid van de proclamatie geboycot, zoodat er geen feeststemming heerschte.
De geestelijkheid heeft scherp geprotesteerd tegen de bepaling, dat geestelijken en kloosterlingen niet gekozen kunnen worden in den nieuwen raad van Malta. De ontstemming is nog verscherpt, omdat onlangs een commissie ter bestudeering van het belastingvraagstuk had voorgesteld, een nieuwe belasting te heffen op kerkelijke eigendommen. Door de ontstemming onder de bevolking heeft de regeering dit voorstel voorloopig terzijde moeten schuiven.
(Alg. Handelsblad) **(Vorig bericht 3387 G.)**

E. **NEDERLAND. — Organisatie van de luchtbescherming. —**
De commissie-Quarles van Ufford, welke door den minister van Binnenlandsche Zaken werd ingesteld om een onderzoek in te stellen, op welke wijze de arbeid van de Nederlandsche Vereeniging v. Luchtbescherming het meeste nut voor de luchtbescherming in het algemeen kan afwerpen, heeft haar conclusies in een rapport aan den minister overhandigd.
De commissie acht het een aangelegenheid van eminent belang, dat bij het Nederlandsche volk het besef doordringt, dat de zelfbescherming, de bescherming van eigen huis en haard een moreele plicht is van de geheele bevolking. Een krachtdadige stimulans voor een dergelijk bewust worden dient uit te gaan van de burgemeesters, daarin bijgestaan — maar onder supervisie van genoemde gezagsdragers — door de Nederlandsche Vereeniging voor de Luchtbescherming.
De commissie is zich bewust van de belangrijke taak, welke te dezen voor de Nederlandsche Vereeniging

voor Luchtbescherming is weggelegd. In deze vereeniging dienen zich de belangstelling en dadendrang van de burgerij t.a.v. de zelfbescherming te kanaliseeren.
De commissie acht verder naast een zoo scherp mogelijke afbakening van de taak der N.V.L., een zoo groot mogelijke samenwerking tusschen de N.V.L. en de overheid noodzakelijk. Te dien einde wordt aanvulling van de wettelijke voorschriften noodzakelijk geacht.
De taak der N.V.L. wordt als volgt geformuleerd:
„In overeenstemming met hetgeen van de zijde van de overheidsorganen op het gebied van luchtbescherming noodig of gewenscht wordt geacht:
1. het verspreiden van juist begrip bij de bevolking omtrent luchtbescherming;
2. het geven van voorlichting en instructie op het gebied der zelfbescherming;
3. het geven van medewerking bij het leggen van verband tusschen de werzaamheden van de burgerij en de overheidsdiensten;
een en ander door middel van organisatie van de burgerij in alle geledingen en groepeeringen."
(Het Vaderland)
(Vor. ber. Luchtbescherming 3632 B.)

A. **VATICAAN. — Kardinaal Maglione tot staatssecretaris benoemd. —**
Kardinaal Maglione is op 11 Maart tot staatssecretaris benoemd.
Hij is het vorige jaar als opvolger van kardinaal Serafini secretaris der congregatie van het H. Concilie geworden, en heeft een schitterende carrière gemaakt: reeds in 1909 was hij aan het pauselijke staatssecretariaat verbonden, heeft tijdens den wereldoorlog uit naam van Paus Benedictus XV ten bate van de krijgsgevangenen gewerkt, en is in 1920 nuntius te Bern en in 1926 eveneens nuntius te Parijs geworden.
Mgr. Maglione geldt als een der begaafdste diplomaten van het vaticaan. (De Maasbode)

B. **SOVJET-RUSLAND. — Volkscommissaris Worosjilof's rede in zake het leger. —**
De Sovjet-Russische volkscommissaris van Oorlog, Worosjilof, heeft op 15 Maart '39 op het partijcongres te Moskou een groote rede gehouden, waarin hij o.m. mededeelde, dat de vredessterkte van het roode leger thans op meer dan 2½ millioen man wordt geschat. Sinds maarschalk Toechatsjefski in 1935 mededeelde, dat de legersterkte 1.300.000 man bedroeg, is het aantal dus verdubbeld.
In verband met den bewapeningswedloop, aldus Worosjilof, is men genoodzaakt geweest het systeem van vrijwilligers op te geven en over te gaan tot de vorming van een beroepsleger. In de afgeloopen twee, drie jaar is het leger, met behulp van de communistische partij-organisaties, geheel van verraderlijke elementen gezuiverd en sterker en betrouwbaarder geworden dan ooit te voren.
Deze zuivering is voltrokken met medewerking van 34.000 politieke agenten of commissarissen, wier aantal derhalve sinds 1934 met 9000 is vermeerderd. De legerleiding bestaat thans uit een militairen raad van vijftien man, waarvan ook Stalin deel uitmaakt. Door de omzetting in een beroepsleger is het bedrag aan soldij en salarissen in vergelijking met 1934 met 286% toegenomen. (Tass Agency)
(Vor. ber. Leger, Vloot en Luchtmacht 3347 B.)

C. **ZUIDPOOL. — Duitsche expeditie ontdekt nieuw gebied. —**
De Duitsche Zuidpoolexpeditie onder leiding van den kapitein-vlieger Ritscher is dezer dagen op de terugreis Kaapstad gepasseerd. De expeditie heeft meer dan 350.000 vierk. kilometer van het Zuidpoolcontinent ontdekt en in kaart gebracht. (Telex-A.N.P.)
(Vor. ber. Zuidpool 3685 A.)

D. **PALESTINA-CONFERENTIE. — Britsch plan verworpen zoowel door Joden als Arabieren. —**
De Britsche voorstellen voor een oplossing van het Palestinavraagstuk, welke op 15 Maart officieel aan de Arabische en Joodsche delegatie zijn voorgelegd, zijn noch door de Joden, noch door de Arabieren aangenomen.
De voorstellen zijn: Een onafhankelijke, mogelijk federale staat Palestina door een verdrag met Groot-Brittannië verbonden, en welke zal worden gesticht na een overgangstijd van tien jaar. De Joodsche immigratie zal dusdanig worden geregeld, dat na vijf jaar de Joden 1/3 van de bevolking vormen. Voorts wordt een maximum van 15.000 Joden per jaar voor de volgende vijf jaar vastgesteld, onder wie 25.000 Joodsche refugiés zijn begrepen, die te eenigertijd kunnen binnenkomen. Verder moet nog asyl worden gevonden voor verscheidene duizenden kinderen van refugiés. (Telex-A. N. P.) **(Vorig bericht 3684 C.)**

E. **NEDERLAND. — Voorraadsvorming voor particulieren. —**
In aansluiting op ons bericht op pag. 3685 E worden de volgende artikelen als voorraadsvorming voor particulieren aanbevolen.

Artikel	Verpakking	Bewaren	Duurzaamheid
Blikgroenten en soepen	In origineele verpakking	Koel	Onbeperkt
Bloem	In bus met ventilatie of pondsp.	Koel en droog	Niet langer dan 2 mnd.
Cacaopoeder	In bussen	Droog	Onbeperkt
Custardpoeder	In origineele verpakking	Overal	Onbeperkt
Gort	In zak	Koel en luchtig	Niet langer dan 2 mnd.
Havermout	In pondspakken	Koel en droog	2 maanden
Kaarsen	In origineele verpakking	Droog	Onbeperkt
Koffie	In halfpondsp. of luchtd. bussen	In blik	Ongeveer 5 maanden
Lucifers	In origineele verpakking	Koel en droog	Onbeperkt
Maizena	In origineele verpakking	Overal	Onbeperkt
Margarine	In halve kg bussen	In blik	Ongeveer 6 maanden
Olie	In blik of flesschen	In donker bewaren	Onbeperkt
Peulvruchten	In kl. slopjes desnoods opgeh.	Koel en luchtig	Ongeveer 6 maanden
Rijst	Geglansd. In baaltjes ev. opgeh.	Koel en droog	Ongeveer 1 jaar
Sago	In origineele verpakking	Overal	Onbeperkt
Suiker	In baaltjes van 2½ kg	Droog	Onbeperkt
Thee	In halfpondspakken	In blik	Onbeperkt
Vermicelli	Pakjes van halve kg	Droog	Kan n. lang bew. worden
Vet	In blikken of in potten n. in pap.	Koel	Onbeperkt
Zeep (hard)	In pakken	Koel en droog	Onbeperkt
Zeep (zacht)	In blikken bus	Koel	Onbeperkt
Zout	In origineele verpakking	Droog	Onbeperkt

(Nwe Rotterd. Crt.)
(Vorig bericht 3685 E.)

17 MAART 1939

A. TSJECHO-SLOWAKIJE. — Duitschland maakt een einde aan het onafhankelijk bestaan van dit land. - Splitsing in 3 deelen. - Bohemen en Moravië, voortaan Tsjechië genaamd, en Slowakije worden Duitsche protectoraten. - Karpathen-Oekraïne (Subkarpatisch-Oekraïne) is in handen van Hongarije. —

De regeering te Praag heeft op 11 Maart getracht haar gezag in Slowakije te handhaven. Met een verrassende snelheid heeft Duitschland op Praag's maatregelen in Slowakije gereageerd en wij laten hier de gebeurtenissen welke tot de splitsing van Tsjecho-Slowakije in drie deelen hebben geleid, volgen.

Slowakije. — Nieuw Kabinet.
Praag heeft op 11 Maart de Slowaaksche regeering Tiso afgezet (zie pag. 3694 B.) en de samenstelling van het volgende nieuwe kabinet onder voorzitterschap van Sidor bekrachtigd:

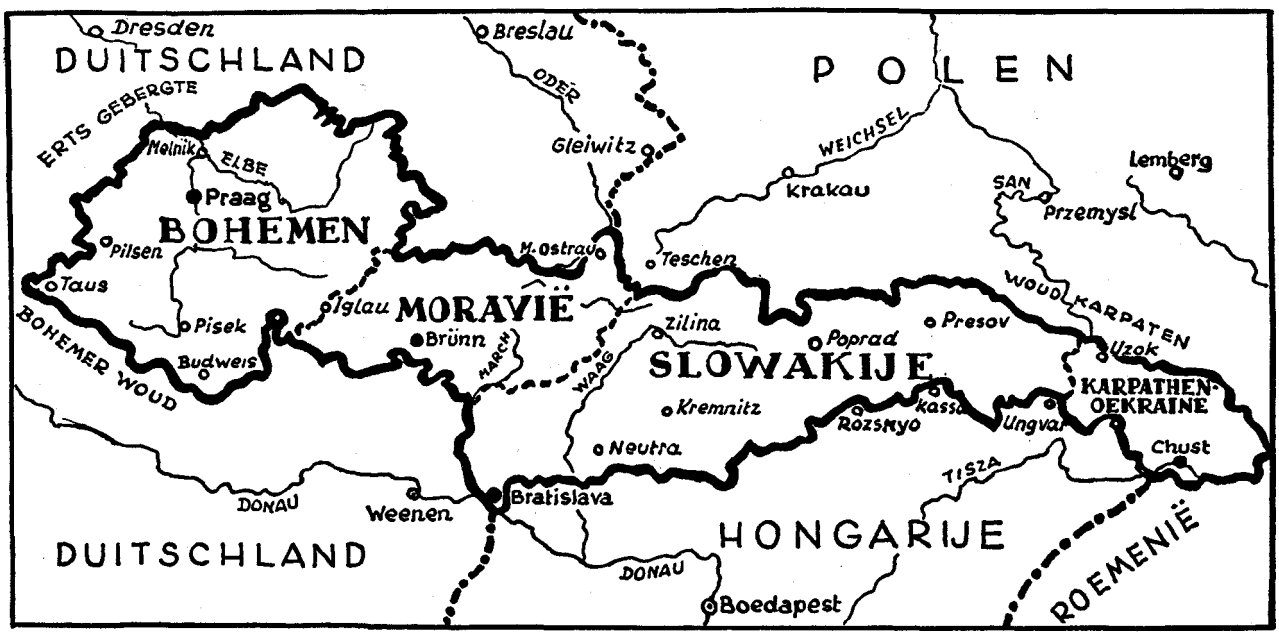
Minister-president: Sidor (thans vice-premier der centrale regeering).
Binnenlandsche Zaken: Sokol (president van den Slowaakschen landdag).
Onderwijs: Sivak (afgevaardigde).
Handel en Openbare Werken: Stano (vice-president van den Slowaakschen landdag).
Industrie, Arbeid en Landbouw: Satko (afgevaardigde).
Financiën: Hrncar.
Justitie: Gejza Fritz. **(Vor. ber. Slowakije 3694 B.)**

12 Maart. — Duitsche pers.
De toon der Duitsche pers is zeer fel. Men beschuldigt de regeering te Praag er van, dat zij is teruggekeerd naar de politiek van vóór München. Rijkskanselier Hitler, die op 13 Maart in verband met de herdenking van de inlijving van Oostenrijk, naar de Oostmark zou vertrekken, heeft zijn reis uitgesteld. Maarschalk Göring, die zich voor herstel van gezondheid te San Remo ophield, is per specialen trein naar Berlijn teruggekeerd.

Sidors radiorede.
De Slowaaksche mininster-president, Sidor, heeft op 12 Maart ('s nachts) een radiotoespraak gehouden, waarin hij onder meer zeide: „Toen ik minister te Praag was, heb ik het testament van Hlinka gehoorzaamd: ik heb naijverig gewaakt voor het welzijn van het Slowaaksche volk. Mijn kameraden zullen denzelfden weg volgen. Wij zullen erin slagen een nieuw leven te organiseeren. Wij hebben geen plan uitgestippeld, maar zullen de stem der werkelijkheid gehoorzamen. Eerst moeten de wonden verzorgd worden en daarna kan het land geconsolideerd worden. Ik richt mij tot alle leden van de Hlinkawacht, ik roep hen op tot den strijd onder de vaan van het Slowaaksche nationalisme. Ik blijf uw hoogste chef en eisch trouw aan den eed, dien gij vroeger hebt afgelegd. De terugweg is afgesneden: voorwaarts, Slowakije!"

Hlinkagarde.
De chef van den staf der Hlinkagarde, Murgas, heeft een manifest gepubliceerd, waarin hij verklaart, dat Sidor niet waardig meer is, als opperbevelhebber van de Hlinkagarde op te treden. Sidor wordt verweten, dat hij tegenover Praag een zwakke houding heeft aangenomen en de onaantastbare principieele eischen der Slowaken heeft laten varen. Uit het manifest blijkt voorts, dat het officierencorps van de Hlinkagarde geweigerd heeft, zich ter beschikking te stellen van een door Praag benoemde regeering, in het bijzonder echter de regeering-Sidor. Volgens een door het hoofdkwartier van de Hlinkagarde gepubliceerd communiqué zijn bij de jongste incidenten negentien leden dezer organisatie gedood.
(Vor. ber. Hlinkagarde 3591 C.)

13 Maart. — Tiso te Berlijn.
Mgr. Tiso, de door Praag afgezette Slowaaksche minister-president, heeft zich per vliegtuig naar Berlijn begeven, om de Slowaaksche kwestie met Rijkskanselier Hitler te bespreken. Mgr. Tiso was vergezeld van den Slowaakschen minister van Justitie, dr. Fernand Durcansky. Het doel van hun reis was om Hitler's bemiddeling tegen het besluit van Praag in te roepen. De regeering van Tiso werd door Praag van separistische tendenties beschuldigd (zie pag. 3694 B.).

Tsjecho-Slowakije op 14 Maart 1939.

14 Maart. — Deze geheime zitting heeft op 14 Maart te Bratislava, in tegenwoordigheid van Mgr. Tiso plaats gehad, en 's middags om 1 uur werd door Tiso de onafhankelijkheid van Slowakije uitgeroepen. Tevoren had de landdag een desbetreffende wet aangenomen.

Duitsche anti-Tsjechische uitlatingen.
Ingevolge aan Tsjechen toegeschreven anti-Duitsche incidenten is de toon der Duitsche bladen tegenover de gebeurtenissen in Slowakije zeer scherp geworden. De berichten worden op de eerste pagina groot opgemaakt. De Völkischer Beobachter spreekt van een brutale Tsjechische terreur in Slowakije en zegt, dat ook in Praag weer de gevolgen van de anti-Duitsche hetze te onderscheiden zijn. Het 12-Uhr Blatt spreekt van Benesmethoden en de B. Z. am Mittag stelt vast, dat de situatie zich op dreigende wijze verscherpt.

Onafhankelijkheid.
Inmiddels had Mgr. Tiso op last van Berlijn telefonisch een geheime zitting van den Slowaakschen landdag bijeengeroepen.

Nieuw Kabinet.
Van officieele Slowaaksche zijde wordt de volgende lijst van ministers gepubliceerd: President en minister-president: dr. Tiso; plaatsvervanger van Tiso: Tuka; Defensie: Zatlo; Onderwijs: Siwak; Binnenlandsche Zaken: Sidor; Buitenlandsche Zaken: Durcansky; Justitie: Fritz; Financiën: Prucinski; chef van den Propagandadienst: Mach.
De nieuwe regeering heeft een telegram aan Hitler gezonden, waarin om hulp tegen de Tsjechen werd verzocht.

Duitsche eischen aan regeering te Praag.
Duitschland heeft aan de Tsjecho-Slowaaksche regeering de volgende eischen gesteld:
1. Recht op zelfbeschikking voor Slowakije;
2. Vervanging van den Tsjechischen minister van Landsverdediging, generaal Sirovy, en den minister van Binnenlandsche Zaken, Fischer;
3. Waarborgen voor de bescherming der Duitsche minderheden in Bohemen en Moravië.

Dr. Hacha te Berlijn.
De president van Tsjecho-Slowakije, dr. Hacha, is te 4.10 uur, vergezeld van den Minister van Buitenlandsche Zaken, Chvalkovsky, met een specialen trein naar Berlijn vertrokken, waar hij Hitler zal ontmoeten. **(Vor. ber. Dr. Hacha 3560 A.)**

15 Maart. — Nauwelijks was dr. Hacha onderweg naar Berlijn of Hitler gaf zijn troepen orders Praag binnen te rukken. Hitler stelde dr. Hacha dus voor een voldongen feit en liet hem het stuk, waarvan nevenstaand fascimile en vertaling zijn gepubliceerd, teekenen.

Duitsche bescherming van Bohemen en Moravië. — Rijkskanselier Hitler heeft in den nacht van 15 Maart, tijdens de besprekingen met den Tsjechischen premier dr. Hacha en diens minister van Buitenlandsche Zaken, dr. Chvalkovsky, besloten het Tsjechische volk onder de bescherming van het Duitsche Rijk te nemen.

De Führer heeft het een autonome ontwikkeling van zijn nationale leven, overeenkomstig zijn eigen aard, gewaarborgd.

De volledige tekst van dit besluit, dat om 3.55 op 15 Maart 's nachts, zoowel door Hitler en den rijksminister van Buitenlandsche Zaken, von Ribbentrop, als door dr. Hacha en Chvalkovsky onderteekend werd, luidt als volgt:

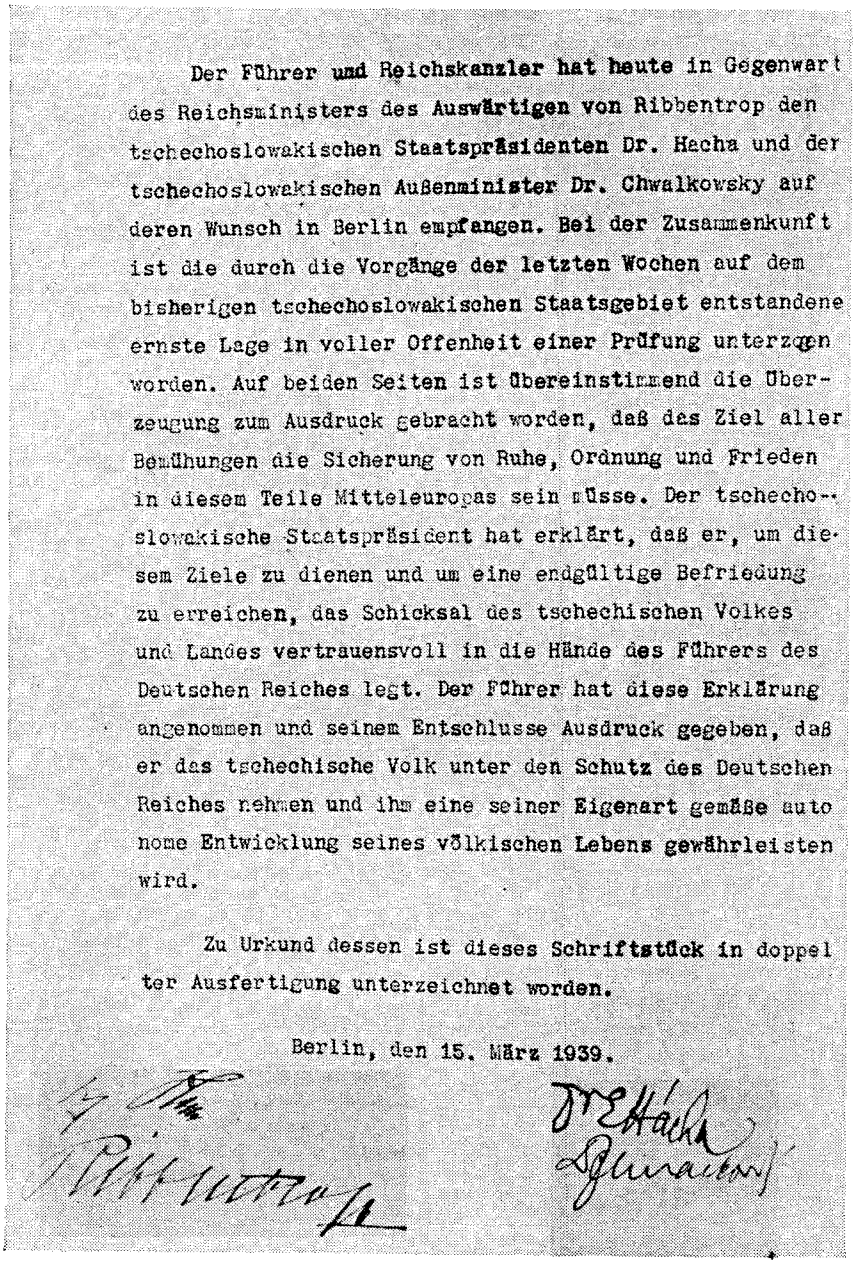
„De Führer heeft vandaag in tegenwoordigheid van den rijksminister van Buitenlandsche Zaken, von Ribbentrop, den Tsjecho-Slowaakschen staatspresident, dr. Hacha, en den Tsjecho-Slowaakschen minister van Buitenlandsche Zaken, dr. Chvalkovsky, op hun verzoek te Berlijn ontvangen. Bij deze bijeenkomst is de door de gebeurtenissen der laatste weken in het tot nu toe bestaande Tsjecho-Slowaaksche staatsgebied ontstane ernstige situatie openhartig aan een onderzoek onderworpen."

„Aan beide zijden is, in volkomen overeenstemming, uitdrukking gegeven aan de overtuiging, dat het doel van ieders streven de verzekering van rust, orde en vrede in dat deel van Midden-Europa moet zijn."

„De Tsjecho-Slowaaksche staatspresident heeft verklaard, dat hij, om dat doel te dienen en een definitieve pacificatie te bereiken, het lot van het Tsjechische volk en zijn land vol vertrouwen in handen van den leider van het Duitsche rijk legt. De Führer heeft deze verklaring aanvaard en uitdrukking gegeven aan zijn besluit, dat hij het Tsjechische volk onder de bescherming van het Duitsche rijk zal nemen en het een autonome ontwikkeling van zijn nationaal leven, overeenkomstig zijn eigen aard, zal waarborgen."

Berlijn, 15 Maart 1939.

(w.g.) Adolf Hitler; dr. Hacha; von Ribbentrop; dr. Chvalkovsky.
(Vor. ber. Hitler 3685 B.)

Der Führer und Reichskanzler hat heute in Gegenwart des Reichsministers des Auswärtigen von Ribbentrop den tschechoslowakischen Staatspräsidenten Dr. Hacha und der tschechoslowakischen Außenminister Dr. Chwalkowsky auf deren Wunsch in Berlin empfangen. Bei der Zusammenkunft ist die durch die Vorgänge der letzten Wochen auf dem bisherigen tschechoslowakischen Staatsgebiet entstandene ernste Lage in voller Offenheit einer Prüfung unterzogen worden. Auf beiden Seiten ist übereinstimmend die Überzeugung zum Ausdruck gebracht worden, daß das Ziel aller Bemühungen die Sicherung von Ruhe, Ordnung und Frieden in diesem Teile Mitteleuropas sein müsse. Der tschechoslowakische Staatspräsident hat erklärt, daß er, um diesem Ziele zu dienen und um eine endgültige Befriedung zu erreichen, das Schicksal des tschechischen Volkes und Landes vertrauensvoll in die Hände des Führers des Deutschen Reiches legt. Der Führer hat diese Erklärung angenommen und seinem Entschlusse Ausdruck gegeben, daß er das tschechische Volk unter den Schutz des Deutschen Reiches nehmen und ihm eine seiner Eigenart gemäße autonome Entwicklung seines völkischen Lebens gewährleisten wird.

Zu Urkund dessen ist dieses Schriftstück in doppelter Ausfertigung unterzeichnet worden.

Berlin, den 15. März 1939.

Facsimile van het historische document, dat in den nacht van 14 op 15 Maart 1939 een einde maakte aan het bestaan van Tsjecho-Slowakije. Het draagt de handteekeningen van Hitler, von Ribbentrop, Hacha en Chvalkovsky.

Hitlers oproep tot het Duitsche volk.

De Führer en rijkskanselier heeft de volgende proclamatie uitgevaardigd:

Aan het Duitsche volk.

Nadat eerst voor eenige maanden Duitschland gedwongen is geweest, zijn, in aaneengesloten nederzettingen wonende volksgenooten, in bescherming te nemen tegen de niet te dragen terreur van het regiem in Tsjecho-Slowakije, hebben zich in de laatste weken wederom dergelijke verschijnselen voorgedaan. Dit moest in een gebied, waar zooveel nationaliteiten naast elkander leven, tot ondraaglijke toestanden leiden.

Als reactie op deze nieuwe aanvallen op de vrijheid en het leven van volksgroepen, hebben deze zich van Praag losgemaakt. Hiermede heeft Tsjecho-Slowakije opgehouden te bestaan.

Sedert Zondag hebben zich op vele plaatsen woeste uitspattingen voorgedaan, waaraan wederom tal van Duitschers ten offer vielen. Van uur tot uur neemt het geroep om hulp van de vervolgden toe. Uit de volkrijke Duitsche taal-eilanden, welke door de grootmoedigheid van Duitschland in den afgeloopen herfst bij Tsjecho-Slowakije zijn gebleven, komt wederom een stroom van vluchtelingen, die have en goed hebben achtergelaten, naar Duitschland. Een voortduren van dezen toestand moet leiden tot een verstoring van de laatste orde, welke nog heerscht in dit gebied, waarin Duitschland een levensbelang stelt en dat zelfs meer dan duizend jaar deel heeft uitgemaakt van het Duitsche rijk.

Teneinde nu definitief een einde te maken aan deze bedreiging van den vrede en goede voorwaarden te scheppen voor de nieuwe orde in dit gebied, heb ik besloten vandaag Duitsche troepen te laten binnenrukken in Bohemen en Moravië. Zij zullen de terroristische benden en de beschermende Tsjechische strijdkrachten ontwapenen, het leven van alle bedreigden beschermen en de grondslagen leggen voor het invoeren van een doeltreffende regeling, welke recht zal doen aan de geschiedenis van duizend jaar en de practische nooden van het Duitsche en Tsjechische volk.

Berlijn, 15 Maart 1939. (w.g.) Adolf Hitler

Proclamatie van Hitler aan het leger.

Op den dag van den intocht der Duitsche troepen in Bohemen en Moravië heeft de Führer het volgende bevel aan de Duitsche weermacht uitgevaardigd:

„Tsjecho-Slowakije bevindt zich in ontbinding. In Bohemen en Moravië heerscht een onduldbare terreur tegen Duitsche volksgenooten. Beginnende op 15 Maart 1939 zullen daarom afdeelingen van het Duitsche leger en van de Duitsche luchtmacht het Tsjechische staatsgebied binnentrekken, om daar de levens en bezittingen van alle bewoners des lands gelijkmatig te beveiligen. Ik verwacht van den Duitschen soldaat, dat hij zich tegenover de bewoners van het te bezetten gebied niet als een vijand beschouwt, doch slechts als de drager van den wil der Duitsche rijksregeering, in dit gebied de orde te herstellen. Waar aan den intocht tegenstand geboden zou worden, moet echter terstond met alle middelen het verzet gebroken worden. Bedenkt wel, dat ge als vertegenwoordigers van Groot-Duitschland den Tsjechischen bodem betreedt.

De Führer en opper-bevelhebber der weermacht,
(w.g. Adolf Hitler)"

16 Maart. — „Protectoraat Bohemen en Moravië." (Tsjechië). —

Rijkskanselier Hitler is op 16 Maart, nadat de Duitsche troepen alle punten van de stad hadden bezet, te Praag aangekomen.

Hij heeft op den Burcht te Praag de volgende aankondiging over het protectoraat Bohemen en Moravië onderteekend:

De Boheemsch-Moravische landen hebben duizend jaar tot het Duitsche Rijk behoord. Geweld en domheid hebben ze uit hun natuurlijke omgeving gerukt en in het saamgelapte Tsjecho-Slowakije een haard van onrust gesticht. Dat kunstmatig gewrocht is dan ook ten slotte ineengestort. Duitschland heeft in deze voor den vrede zoo belangrijke gebieden niet langer verstoringen van rust en orde kunnen dulden.

Het was derhalve het gebod van zelfbehoud toen het Duitsche rijk besloot tot een verstandige regeling van Midden Europa over te gaan en de daartoe noodige maatregelen te treffen. Vervuld van den wensch om de ware belangen van het in deze streken levend volk te dienen en den vrede en sociale welvaart te beschermen kondig ik uit naam van het Duitsche volk de volgende verordening af:

I. De door de Duitsche troepen bezette deelen van de voormalige Tsjecho-Slowaaksche republiek vallen onder den naam van het protectoraat Bohemen en Moravië onder Duitschlands bescherming.

II. De Duitsche bewoners van het protectoraat worden Duitsche staatsburgers. Voor hen gelden dus de bepalingen der Duitsche wetten. De andere bewoners worden burgers van het protectoraat Bohemen en Moravië.

III. Dit protectoraat is autonoom en bestuurt zichzelf. Het oefent dit bestuur uit in overeenstemming met de politieke, militaire en economische belangen van het Duitsche Rijk.

IV. Het hoofd van het autonome bestuur geniet de bescherming en de eererechten van een staatshoofd. Hij moet het vertrouwen van den Führer en rijkskanselier bezitten.

V. Als behoeder der belangen des Rijks benoemt de rijkskanselier een rijksprotector in Bohemen en Moravië met ambtszetel te Praag.

De rijksprotector heeft als vertegenwoordiger van den Führer en de rijksregeering de taak om voor de handhaving van de politieke richtlijnen van den Führer zorg te dragen.

De leden der regeering van het protectoraat worden door den protector benoemd en beëedigd, en ook afgezet.

De protector laat zich inlichten over alle regeeringsdaden van de leden der uitvoerende macht. Hij kan tegenovergestelde maatregelen nemen als het noodig zou zijn. De afkondiging van wetten en verordeningen en vonnissen kan niet geschieden als de protector bezwaren heeft.

VI. De buitenlandsche aangelegenheden van het protectoraat en de bescherming van zijn onderdanen neemt het Rijk onder zijn hoede en zal ze uitoefenen in gemeenschappelijk belang. Het protectoraat heeft een vertegenwoordiger bij de rijksregeering met den titel „gezant".

VII. Het rijk verleent het protectoraat militaire bescherming en vestigt er dus garnizoenen en vestingwerken. Voor de bewaring van orde en rust kan het protectoraat eigen organisaties inrichten, welker bewapening en aantal door het Rijk bepaald worden.

VIII. Het Rijk oefent toezicht over verkeerswezen, telefoon en telegraaf.

IX. Het protectoraat behoort tot het tolgebied van het Duitsche Rijk.

X. Tot de vervanging door de mark is het betaalmiddel voorloopig nog de Tsjechische kroon. De rijksregeering bepaalt de verhouding van beide munten tot elkaar.

XI. Het Rijk kan juridische voorschriften voor het protectoraat afkondigen voor zoover het gemeenschappelijke belangen betreft. Het Rijk kan bepaalde takken van dienst overnemen en met zijn eigen ambtenaren bezetten.

XII. Het in Bohemen en Moravië geldende recht blijft voorloopig van kracht in zoover het niet met Duitsche rechtsbeginselen in strijd is.

XIII. De rijksmininster van Binnenlandsche Zaken kondigt de maatregelen af, die tot doorvoering en zoo noodig aanvulling van deze verordening noodig zijn.

Praag, 16 Maart.
(w.g. Hitler, Frick, von Ribbentrop, dr. Lammers)

Hitler heeft op 16 Maart president Hacha ontvangen. Daarvoor had minister Von Ribbentrop den president een bezoek gebracht en hem het door Hitler uitgevaardigde besluit over de stichting van het Rijksprotectoraat Bohemen en Moravië overhandigd.

Dr. Frick, de rijksminister van Binnenlandsche Zaken, wiens naam onder deze proclamatie staat, had zich op bevel van Hitler per vliegtuig naar Praag begeven ter regeling van de staatsrechtelijke vraagstukken.

Hitler heeft op den Burcht de leden van den gemeenteraad van Praag ontvangen met de hoofden van de takken van gemeentelijke diensten.

Hitler verscheen op het balkon van den Burcht, waarop duizenden Duitschers uit Praag hem toejuichten.

Slowakije onder Duitschlands bescherming dus Duitsch protectoraat.

De Slowaaksche premier Tiso heeft, naar het D. N. B. meldt, op 16 Maart het volgende telegram aan Hitler naar Praag gezonden.:

„Vol vertrouwen op u, den Führer en rijkskanselier van het Groot-Duitsche rijk, plaatst de Slowaaksche staat zich onder uw bescherming. De Slowaaksche staat verzoekt u die bescherming op u te nemen."

Hitler heeft hierop geantwoord: „Ik bevestig de ontvangst van uw telegram van gisteren en neem hiermede de bescherming van den Slowaakschen staat op mij."

Adolf Hitler is op 17 Maart nadat hij nog Brno bezocht heeft naar Duitschland teruggekeerd.

Karpathen-Oekraïne (Sub-Karpathische Oekraïne).

Op 13 Maart verklaarde de Karpathen-Oekraïne zich onafhankelijk. Tegelijk met dit bericht zond de Hongaarsche regeering aan de Tsjechische regeering het volgende ultimatum ten aanzien van de Karpathen-Oekraïne:

1. Bevrijding der geïnterneerde Hongaren.
2. Onmiddellijke stopzetting van de vervolging der Hongaarsche minderheid.
3. Vrije bewapening der Hongaarsche organisaties.
4. Terugtrekking der Tsjechische troepen uit de Subkarpathische Oekraïne en vergoeding van de door de Hongaren geleden schade.

Het ultimatum had een termijn van 12 uur.

In de Hongaarsche nota werd nog gezegd, dat het Hongaarsche leger elken Tsjechischen aanval zal beantwoorden en de grensschenders zal vervolgen, tot zij vernietigd zijn.

De Tsjechische troepen werden daarna uit de Karpathen-Oekraïne teruggetrokken en de Oekraïne aan zijn lot overgelaten. Vele soldaten vluchtten naar Polen. Inmiddels werd melding gemaakt van het feit, dat de Karpatho-Oekraïnische premier Wolosjin hulp aan Duitschland en Italië als garanten van de uitspraak van Weenen (pag. 3526 B.) had gevraagd. Hij voegde aan dat verzoek toe, dat Hongaarsche troepen de grens hadden overschreden.

Duitschland heeft op Wolosjins telegram niet geantwoord.

De Hongaarsche troepen trokken op 15 Maart dieper de Karpathen-Oekraïne binnen. De Karpatho-Oekraïnische regeering vluchtte daarop naar Roemenië en de premier, Mgr. Wolosjin met zijn ministers bevinden zich op dit oogenblik te Sighet op

Roemeensch grondgebied. Mgr. Wolosjin verzocht de Roemeensche regeering het geheele land (de Karpathen-Oekraïne) te annexeeren, wat zij weigerde.
Op 16 Maart bereikten de Hongaarsche troepen, die reeds Chust (hoofdstad van Karpathen-Oekraïne) bezet hadden, de Poolsche grens.
Hiermede is de gemeenschappelijke grens tusschen Polen en Hongarije, trots de arbitrale uitspraak van Duitschland en Italië, een feit geworden.

(Vor. ber. Karpathen-Oekraïne 3692 D.)

Duitschland's vermeerdering van oorlogsmateriaal. — Terwijl de diplomaten de gevolgen van dezen coup aan het bestudeeren zijn en economen de rijkdommen (in het bijzonder goudvoorraden) aan het schatten zijn, welke nu aan Duitschland zullen toevallen, berekenen de militairen hoeveel oorlogsmateriaal in handen van de Duitschers zal komen. De ontwapening van het Tsjecho-Slowaaksche leger beteekent, dat de uitrusting van een staand leger van veertig divisies overgenomen zal worden, een apparaat, dat bovendien in verband met de Septembercrisis van verleden jaar, geheel gemoderniseerd was. De befaamde Skoda-fabrieken met hun 30.000 arbeiders worden Duitsch, evenals de wapenfabrieken te Brno. Bovendien waren er 25 andere fabrieken in Tsjecho-Slowakije voor gieten van kanonnen en maken van geweren en 9 fabrieken voor constructie van tanks en pantserauto's. Bovendien moet men bedenken, dat de Tsjecho-Slowaaksche regeering al eenige maanden voor de crisis van verleden jaar een volledige industrieele mobilisatie aan het perfectionneeren is geweest.

PERSCOMMENTAREN.

Engeland. — Bijna eenparig doet de Britsche pers felle aanvallen op Duitschland wegens de jongste wijzigingen in de kaart van Europa. Voor het eerst sinds het Nationaal-Socialisme aan het bewind kwam, schrijft de „Times", heeft de Duitsche politiek zich ondubbelzinnig bloot gegeven. Deze brutale onderdrukkingsmethode valt niet goed te praten, en de Duitsche regeering geeft zich nauwelijks moeite het te doen. De vernietiging der Tsjechische onafhankelijkheid schendt een geheele reeks plechtige beloften welke Hitler zelf gegeven heeft.
Het blad betwijfelt vervolgens de waarde der nieuwe verovering voor Duitschland en vraagt: „Waar in de moderne geschiedenis heeft de Teutoon of de Hongaar succes gehad bij de overheersching der Slaven? Geweld kan niet een denkbeeld overwinnen, en nazi-Duitschland zelf heeft de leerstelling der zelfbeschikking helpen propageeren. De tijd zal oordeelen of deze zwarte week wel zoo schitterend geweest is voor de nieuwe heerschers van Tsjecho-Slowakije".
De „Daily Telegraph" schrijft: „Hier is inderdaad de gepantserde vuist in actie." Deze „monsterlijke" misdaad, de zachtste uitdrukking, die men ervoor kan gebruiken, heeft een siddering van afschuw en verontwaardiging door de beschaafde wereld doen gaan. Duitschland heeft zijn naam bezoedeld door een schanddaad, welke, zoolang het Nazi-regiem duurt, niet zal worden uitgewischt. Het meest-tragische in de heele afschuwelijke geschiedenis is, de vernietiging van de vrijheid van een moedig volk, dat volkomen geschikt was zijn plaats in te nemen onder de vrije naties van de wereld. „Het moet," zegt de „Daily Telegraph", „als een betreurenswaardige omissie worden beschouwd, dat in de debatten van gisteren de sprekers voor de Britsche regeering geen woord van sympathie voor de Tsjechen over hadden."

Ver. Staten. — De „New York Times" schrijft: „Hitler heeft het eenige leger dat in staat zou zijn geweest tegenstand te bieden tusschen Berlijn en Donau verpletterd. Hij heeft zijn roovershand gelegd op het goud, dat hij zoo noodig heeft. Hiertegenover staat, dat hij de wereld heeft getoond, welke waarde moet worden gehecht aan de beloften der nationaal-socialisten en welke de werkelijke bedoeling is van het Duitsche rijk".

De feitelijke ontbinding van Tsjecho-Slowakije, aldus schrijft de „Washington Star", heeft hier een pijnlijken indruk gemaakt. Deze nieuwe crisis, zoo vervolgt het blad, wordt beschouwd als de voorbode van nog ergere, die voor het einde der maand verwacht worden, want de Amerikaansche diplomaten in Midden-Europa laten uitkomen, dat de regeeringen van Duitschland en Italië voorbereidingen treffen om de dingen op de spits te drijven en velen waarschuwen de regeering, dat de beweging waarschijnlijk binnen tien dagen zal beginnen.

Duitschland. — Uit de hoofdartikelen, die op 15 Maart in de Berlijnsche bladen verschenen, blijkt dat de bezetting van Bohemen en Moravië slechts een étappe moet vormen op den weg naar verdere uitbreiding der Duitsche invloedssfeer. Zoo wordt door de „Berliner Börsenzeitung" het parool gelanceerd van een te stichten „Imperium Germanicum". Het „Hamburger Fremdenblatt" wijst er op, dat Adolf Hitler, den groot-Duitscher, die in Oostenrijk werd geboren, steeds het „heilige Duitsche Rijk" voor oogen heeft gezweefd.

Frankrijk. — Ten aanzien van de gebeurtenissen in Midden Europa schrijft Pietri in „Le Jour": „Wanneer men toegeeft, dat Duitschland zijn plannen voor een hegemonie in Europa niet kan opgeven, is toch één ding zeker: het valt steeds het zwakste punt aan en volgt den weg van den minsten weerstand. Deze waarschuwing moet men onthouden. Er is geen sprake meer van groepeeren door beloften en diplomatieke démarches. Zij die van goeden wil zijn zullen zich uit zichzelf groepeeren, zoodra blijkt, dat Frankrijk en Engeland de sterksten zijn. Deze groepeering is reeds begonnen." Bailby schrijft in hetzelfde blad, dat thans duidelijk blijkt, dat men geen geloof meer kan hechten aan een Duitsche onderteekening.
In de „Figaro" schrijft Dormesson, dat de zeven millioen personen, waarop Hitler de hand heeft gelegd, deel uitmaken van een energiek en trotsch ras, dat de Germanen nooit hebben kunnen assimileeren. Dormesson ziet hier een fout van Hitler. Zijn propaganda zal thans geen onschuldigen meer kunnen verleiden door te spreken over onderwerpen, welke door de gebeurtenissen worden tegengesproken. De staten welke aan Duitschland grenzen en geen voldoende kracht hebben om zich te verdedigen, zullen zich in het vervolg bedreigd voelen.
Na de Duitsche gewelddaad, zoo schrijft de „Temps", „zijn andere verrassingen niet uitgesloten. De eerste gedachte, die opkomt, is die van den terugkeer van Memel en Danzig, naar Duitschland, en misschien het onder een indirecte voogdij plaatsen van de Baltische landen, hetgeen tot gevolg zou hebben, een blokkeering van Polen in het Noord-Westen, evenals in het Westen en het Zuiden.
Men moet zich echter niet het werkelijke doel verhelen van de uitgebreide plannen van het Duitschland van Hitler, dat de drang „nach Osten" via den Donau blijft. Aannemende, dat Polen en Hongarije er in slagen zich een gemeenschappelijke grens te verzekeren, is het niet zeker, dat een aldus geïmproviseerd bolwerk voldoende zal zijn om den druk van Duitschland te verzachten en practisch een hinderpaal op te werpen tegen de hegemonie, die het onafhankelijke bestaan van alle landen in Midden- en Oost-Europa bedreigt".

Italië. — Gayda, de woordvoerder van Mussolini, heeft niets dan lof voor de Duitsche actie in Tsjecho-Slowakije en afkeuring voor de Tsjechen. De „Tribuna" schrijft over den indruk dien de Tsjechische gebeurtenissen gemaakt hebben in Zuid-Slavië. Het schijnt, dat de Kroaten, die nu eenmaal zich niet willen schikken in de neiging der Serven, om in het Zuid-Slavische rijk het hoogste woord te voeren, hun hoop ook steeds meer op Hitler gaan richten. Door de gebeurtenissen in Slowakije zouden de Kroatische nationalisten zich zoozeer gesterkt gevoelen, dat zij thans zelfs een eigen Kroatisch leger van de autoriteiten in Belgrado eischen, alvorens zij bereid zouden zijn tot een schikking te komen.
In Zuid-Slavische kringen, waarmede ik hier te Rome verkeer, vreest men, dat, indien de zaak niet zeer spoedig een keer neemt, ook hun land op den duur onder Duitschen invloed, op welke wijze dan ook, zal kunnen geraken.

Sovjet-Rusland. — De „Prawda" schrijft o.m.: „De nieuwe daad van agressie van het Duitsche fascisme heeft met één slag het „evenwicht" na München in Midden-Europa en Zuidoost-Europa omver geworpen. De algeheele onderwerping van Tsjecho-Slowakije aan Berlijn beteekent, dat Polen en Hongarije evenzeer als Roemenië meer en meer blootgesteld zijn aan de Duitsche bedreiging. De nieuwe daad van Duitsche agressie maakt den toestand in Centraal-Europa, die reeds gespannen was, nog minder stabiel, nog geladener met nieuwe conflicten en botsingen."

Polen. — Het officieuze Poolsche agentschap „Iskra" schrijft in een commentaar op de gebeurtenissen in Slowakije:
„De Tsjechische regeering wil geen rekening houden met een werkelijkheid, die in het oog springt: deze is, dat de stichting van een federalen Tsjecho-Slowaakschen staat het overgangsstadium was voor algeheele onafhankelijkheid van Slowakije.
Alle verklaringen der Slowaaksche leiders veroorloven te concludeeren, dat zij hebben goedgevonden vereenigd met de Tsjechen te blijven, ten einde in het kader van den federalen staat iets te hebben als een school, welke zou voorbereiden tot volkomen onafhankelijkheid.
Men beschuldigt de Slowaaksche regeering van separatisme, terwijl iedereen weet, dat de Slowaaksche regeering te Bratislava in het leven werd geroepen om de Slowaken af te richten en voor te bereiden op het werk in hun eigen staat. De Poolsche natie, aldus het agentschap, welke van het begin af met sympathie de Slowaaksche aspiratie heeft gevolgd, heeft met levendige ongerustheid kennis genomen van de onverwachte vergeldigingsmaatregelen der Praagsche regeering.

Japan. — In een commentaar op de gebeurtenissen met Tsjecho-Slowakije schrijft de „Japan Times", dat de nieuwe politieke situatie zich in Midden-Europa ontwikkeld heeft met een snelheid, die alleen wordt overtroffen door het vèrstrekkende karakter van haar beteekenis.
Het blad spreekt als een oordeel uit, dat de onafhankelijkheid van Slowakije de opening beteekent van een doorgang voor den Drang nach Osten . . . .
Duitschland is opgerukt tot in het zicht van de Sovjet-grens. De oogen van Duitschland zijn in Oostelijke richting gewend en zijn hand zal binnenkort uitgestrekt worden naar het doel, waarheen het Derde Rijk voortdurend op marsch is geweest.
Duitschland, aldus het genoemde blad, moet zich uitbreiden, wil het leven.
Duitschland's eerstvolgende probleem is, hoe het de onafhankelijkheidsbeweging in de Oekraïne moet behandelen, welke op zijn best een nog onbekende factor is.
Het blad besluit met te schrijven, dat de dag, waarop Duitschland besluit al of niet de wapens op te nemen voor de 40 millioen in de Oekraïne, ook de oplossing zal zien van de geweldige vraag in Europa: oorlog of vrede op het vasteland.

Zwitserland. — De Zwitsersche bladen staan vol beschouwingen over de gebeurtenissen in Tsjecho-Slowakije. Opvallend is daarbij de openhartige taal van de pers, die er niet tegen opziet ronduit het Duitsche optreden te veroordeelen. Algemeen veroordeelt men het Duitsche optreden als in strijd met den vrede van München.
Wat de Zwitsersche regeering betreft, deze onthoudt zich van het uitspreken van eenig oordeel.

18 MAART 1939

A. **ENGELAND. — Neville Chamberlain's groote rede te Birmingham in zake Adolf Hitler's Tsjechische politiek. —**
De Britsche minister-president, Neville Chamberlain, heeft op 17 Maart te Birmingham in een rede, die hij voor de Conservatieve Club heeft gehouden, zijn verontwaardiging uitgesproken over de gebeurtenissen in Tsjecho-Slowakije. Hij zeide o.a.:

Eén ding is zeker, de openbare meening in de wereld heeft een zwaarderen schok gekregen dan haar ooit was toegebracht zelfs door het huidige regiem in Duitschland.
Wat de gevolgen kunnen zijn van deze diepe beroering der gemoederen, kan nog niet voorspeld worden, maar ik ben er zeker van, dat zij van groot gewicht zullen zijn voor de toekomst.
Het denkbeeld is uitgesproken, dat de bezetting van Tsjecho-Slowakije het rechtstreeksche gevolg is geweest van de bezoeken, die ik den vorigen herfst aan Duitschland heb gebracht en dat, aangezien het resultaat der recente gebeurtenissen geweest is het verscheuren van de regeling, welke te München tot stand is gekomen, hierdoor bewezen is, dat deze bezoeken verkeerd waren. De hoofdzaak van mijn bezoeken was den vrede te behouden en ik ben daarin geslaagd.

Verzekeringen van Hitler. — Chamberlain zeide o.a. verder:
Toen ik, na mijn tweede bezoek terugkeerde, deelde ik het Lagerhuis de besprekingen mede, die ik met Hitler had gevoerd. Ik zeide, dat hij, met grooten ernst sprekende, herhaald had wat hij reeds te Berchtesgaden gezegd had, n.l. dat dit zijn laatste territoriale ambitie in Europa was en dat hij niet den wensch koesterde, in het Duitsche rijk menschen van andere rassen op te nemen.
Hitler zelf bevestigde dit in een rede in het Sportpaleis te Berlijn, toen hij zeide: Dit is de laatste territoriale eisch, dien ik in Europa heb te stellen.
Ik verzekerde Chamberlain en ik leg daar thans den nadruk op, dat, wanneer dit probleem is opgelost, Duitschland geen territoriale problemen in Europa meer heeft. Ik zal niet meer geïnteresseerd zijn in den Tsjecho-Slowaakschen staat en ik kan garandeeren, dat wij geen Tsjechen willen hebben.
In de overeenkomst van München, die de handteekening draagt van Hitler, staat deze clausule: De definitieve vaststelling der grenzen zal uitgevoerd worden door een internationale commissie.
Ten slotte luidt de verklaring, die hij en ik tezamen te München onderteekenden, dat iedere andere kwestie, die onze beide landen zou kunnen betreffen, behandeld zou worden door de methode van overleg.

Verontwaardiging. — Vandaag echter, deel ik hun teleurstelling, hun verontwaardiging, dat aan die hoop zoo moedwillig de bodem is ingeslagen. Hoe kunnen de gebeurtenissen, die deze week geschied zijn, in overeenstemming worden gebracht met de verzekeringen, welke ik u heb voorgelezen?
Als mede-onderteekenaar van de overeenkomst van München, had ik, indien Hitler van meening was, dat zij ongedaan gemaakt moest worden, stellig recht op dat overleg, waarvoor een bepaling is opgenomen in de Münchensche verklaring. In plaats daarvan heeft hij het recht in eigen handen genomen.
Nog vóór de Tsjechische President geplaatst werd tegenover de eischen, waartegen hij niet bij machte was tegenstand te bieden, waren de Duitsche troepen in beweging gebracht.

De Massa-arrestaties. — Bohemen en Moravië zijn ingelijfd bij het Duitsche rijk. De niet-Duitsche inwoners worden geplaatst onder een Duitschen protector. Zij worden onderworpen aan de politieke, de militaire, de economische behoeften van het Duitsche rijk.
Men noemt het een zelfbesturenden staat, maar Duitschland belast zich met zijn buitenlandsche politiek, zijn douanerechten, zijn bankmiddelen en ontneemt hem de uitrusting van de ontwapende Tsjechische strijdkrachten.
Wat wellicht het meest onheilspellende is, wij hooren weer van het optreden van de Gestapo, gevolgd door het gebruikelijke verhaal van massa-arrestaties van op den voorgrond tredende personen, met de gevolgen, die ons allen bekend zijn. Iedere man en vrouw in dit land, die zich het lot der Joden en politieke gevangenen in Oostenrijk herinnert, moet vervuld zijn van een droevig voorgevoel. Wie zou zijn hart niet in sympathie voelen uitgaan naar dat trotsche dappere volk, dat zoo plotseling is onderworpen aan deze bezoekingen, welks vrijheden worden gekortwiekt en welks nationale onafhankelijkheid verdwenen is.

Verloren vertrouwen. — Komt de vraag niet onvermijdelijk in onzen geest op:
Wanneer het zoo gemakkelijk is, om goede redenen te vinden voor het negeeren van zoo plechtig en herhaaldelijk gegeven verzekeringen, welk vertrouwen kunnen wij dan stellen in eenigerlei andere verzekeringen van denzelfden kant?

Hitler's einddoel. — Hoezeer wij ook zelf afzien van de methoden, die in de vorige gevallen gebruikt zijn, er viel iets voor te zeggen, hetzij op grond van rasverwantschap of van rechtvaardige eischen, aan welke te lang weerstand was geboden.
De gebeurtenissen echter, die deze week zijn voorgevallen, schijnen, door haar volledig over het hoofd zien van de beginselen, die door de Duitsche regeering zelf waren vastgesteld, onder een andere categorie te vallen en moeten ons allen ons doen afvragen:

Is dit het einde van een oud avontuur of het begin van een nieuw?
Is dit de laatste aanval op een kleinen staat, of moet hij gevolgd worden door andere?
Is dit inderdaad een stap in de richting van een poging tot overheersching van de wereld door geweld?

Ernstige vragen. — Dit zijn zwaar wegende vragen. Er zal vanavond door mij geen antwoord op worden gegeven, maar ik ben er zeker van, dat zij ernstige overweging zullen eischen, niet alleen van de naburen van Duitschland, maar van anderen, misschien zelfs buiten de grenzen van Europa.
Er zijn reeds aanwijzingen, dat het proces is begonnen en het ligt voor de hand, dat het thans versneld zal worden.

Een nieuwe toestand. — Wij zullen ons natuurlijk het eerst wenden tot onze deelgenooten in het Britsche gemeenebest van volkeren en tot Frankrijk, waarmede wij zoo nauw verbonden zijn en ik twijfel er niet aan, dat ook anderen, die weten, dat wij niet gedesinteresseerd zijn in Zuid-Oost Europa, wenschen, onzen raad in te winnen.
In Groot-Brittannië moeten wij den toestand opnieuw onder de oogen zien.
Niets mag uitgesloten worden uit dit opnieuw onder de oogen zien, wat van belang is voor de nationale veiligheid.

Vrijheid vóór Vrede. — Ik geloof niet, dat er iemand is, die mijn oprechtheid in twijfel zal trekken, wanneer ik zeg, dat er nauwelijks iets bestaat, dat ik niet ten offer zou willen brengen voor den vrede, maar er is één ding waarvoor ik een uitzondering moet maken, en dat is de vrijheid, die wij honderden jaren genoten hebben en die wij nooit zullen opgeven.
Dat juist ik mij geroepen voel, vandaag deze verklaring af te leggen, geeft de maat aan van den omvang waarin de gebeurtenissen het vertrouwen vernield hebben, dat het hoofd begon op te steken en dat, wanneer men het had laten groeien, dit jaar tot een heugelijk jaar zou hebben kunnen maken, wegens den terugkeer van geheel Europa tot het gezond verstand en de stabiliteit.
Waar de lessen der geschiedenis door een ieder gelezen kunnen worden, leek het ongelooflijk, dat wij zoo'n uitdaging zouden beleven, maar ik gevoel mij gedwongen te herhalen, dat, hoewel ik niet bereid ben dit land te binden door nieuwe, niet nader aangegeven verplichtingen, welke van kracht zouden zijn onder omstandigheden, die thans niet voorzien kunnen worden, toch geen grooter fout gemaakt zou kunnen worden, dan te veronderstellen, dat Groot-Brittannië, omdat het gelooft, dat de oorlog iets zinneloos en wreeds is, zoozeer zijn ruggegraat verloren heeft, dat het niet tot het uiterste van zijn kracht zal deelnemen aan het weerstand bieden aan zulk een uitdaging, indien die ooit gedaan mocht worden.

Zijn rede besluitende, zeide Chamberlain:
Ik ben er van overtuigd, dat ik voor deze verklaring niet alleen den steun, de sympathie en het vertrouwen van de mannen en vrouwen in mijn land heb, maar dat ik ook de goedkeuring zal oogsten van het geheele Britsche rijk en van alle naties, die waarlijk den vrede op prijs stellen, maar die de vrijheid op nog hooger waarde schatten (Telex-A. N. P. - Times - N. R. Crt. - Telegraaf - Avondpost)

(Vor. ber. Nev. Chamberlain 3698 B.; Annexatie van Tsjecho-Slowakije 3702 A.)

A. **AUSTRALIE. — Buitenlandsche handel. —**
Aan een mededeeling van den Vice-Consul te Sydney wordt het volgende ontleend:
De ongunstige wending in de wereldconjunctuur heeft voor Australië o.a. tot gevolg gehad, dat het voor zijn uitvoerproducten slechts lage prijzen kon bedingen, zoodat de waarde van den uitvoer over het statistische jaar 1 Juli 1937—30 Juni 1938 geringer is geweest dan in het vorige jaar. Daarentegen hebben de ruime inkomsten, welke in het gunstige exportseizoen 1936-'37 zijn verkregen, aanleiding gegeven tot een belangrijke vermeerdering van den invoer, zoodat het totaal van in- en uitvoer is toegenomen, maar het uitvoersaldo is verminderd van 45½ tot bijna 15 millioen £. De volledige cijfers (incl. goud en zilver) volgen hieronder (in millioen £ A.):

	1 Juli tot en met 30 Juni 1937-'38	1936-'37
Invoer	142.35	116.03
Uitvoer	157.15	161.56
Uitvoersaldo	14.80	45.53

De sterke vermindering van het uitvoer-overschot heeft tot gevolg gehad, dat de rentebetaling op de in het buitenland uitstaande leeningen er niet geheel uit kon worden voldaan, zoodat de saldi, die door de Australische banken in Londen worden onderhouden, tot naar schatting £ stg. 10 millioen moesten worden aangesproken.
De handel met Nederland vertoonde een vrij aanzienlijke vermindering, in het bijzonder wat den uitvoer naar Nederland betreft, zooals onderstaande cijfers (in £ stg.) nader aantoonen.

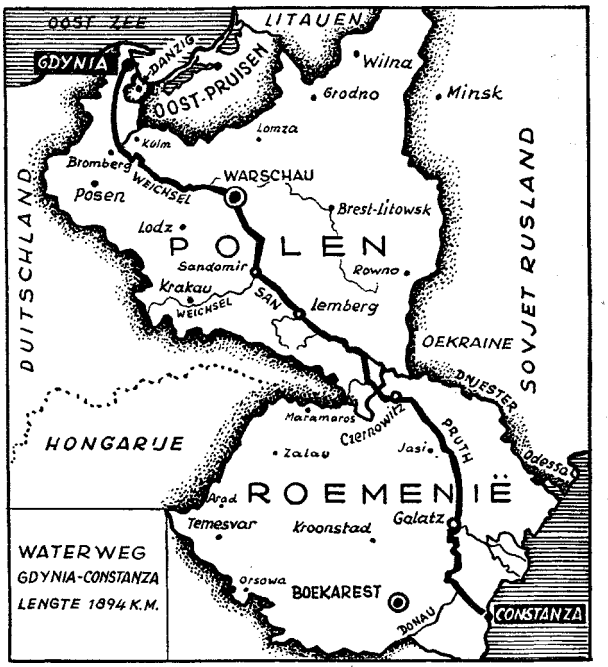
	1 Juli—30 Juni 1937-'38	1936-'37
Invoer uit Nederland	657.265	715.546
Uitvoer naar Nederland	681.308	1.586.046
Uitvoersaldo	24.043	870.500

De belangrijkste producten, welke Nederland in Australië importeert, zijn textielgoederen, machines, metalen en metaalwaren, en voedingsmiddelen; de eerste toonen een stijging van de invoerwaarde van £ 175 tot £ 212 duizend, de beide laatste zijn gedaald van resp. 244 en 102 tot 175 en 78 duizend £.
De uitvoer naar Nederland betreft vooral tarwe en wol. Speciaal tarwe is zeer aanzienlijk gedaald (van 1.06 tot 0.16 millioen £ A), maar ook wol (van 0.84 tot 0.59 millioen £ A) en voorts talk wijzen sterke dalingen aan. Daarentegen is de uitvoer o.m. van metalen, hout een riet nog toegenomen.
De handel met Nederlandsch-Indië onderging nog een vrij belangrijke toeneming, zooals uit onderstaande cijfers (in duizend £stg) blijkt.

	1 Juli—30 Juni 1937-'38	1936-'37
Invoer uit Ned.-Indië	7.545	6.130
Uitvoer naar Ned.-Indië	1.174	854
Invoersaldo	6.371	5.276

Deze stijging komt vooral op rekening van den invoer, en het invoer-saldo is dan ook van ruim £ 5 tot ruim £ 6 millioen gestegen. Vooral petroleum en thee, maar ook kapok, sisal, hout en riet wijzen stijgingen aan; daarentegen zijn dalingen te vermelden voor tabak en tabaksproducten, alsmede voor rubber.
De uitvoer naar Nederlandsch-Indië toonde vooral een aanzienlijke toeneming voor boter en meel.
(Nederl. Vice-Consul te Sydney)
(Vor. ber. In- en Uitvoer 2719 G.)

B. **POLEN. — Oostzee-Zwarte Zee-kanaal. —**
Alle Poolsche bladen hechten groote beteekenis aan de plannen voor den aanleg van een kanaal, dat een rechtstreeksche verbinding tusschen de Oostzee en de Zwarte Zee zal vormen. Zij zijn de vrucht van de nauwe samenwerking tusschen Roemenië en Polen en een van de voornaamste resultaten van het bezoek van den Roemeenschen minister van Buitenlandsche Zaken, Gafenco, te Warschau. Volgens de officieele Poolsche pers zal het kanaal de kortste, beste en goedkoopste waterweg dwars door Europa zijn.

De totale lengte, die is geprojecteerd met gebruikmaking van de bestaande rivieren: Weichsel, San (een zijrivier van den Weichsel), Dnjester, Pruth en Donau, zal niet meer dan 1894 kilometer bedragen tegen 2650 kilometer lengte van het ontworpen kanaal van de Oder via Bogumin en Prerau naar den Donau, waardoor eveneens de Oostzee met de Zwarte Zee zou worden verbonden en tegen de kanaalplannen, die de Rijn, Main en Donau zouden moeten verbinden en daardoor de Noordzee met de Zwarte Zee moeten verbinden. De lengte van dezen verbindingsweg zou namelijk 3353 kilometer bedragen.
Volgens de thans bestaande plannen zouden bovendien in dit kanaal slechts achttien sluizen noodig zijn, terwijl in het Rijn-Donaukanaal minstens 50 sluizen moeten worden gebouwd. Dit is niet alleen een voordeel, indien men de kosten van aanleg in oogenschouw neemt, maar zou ook de onderhoudskosten belangrijk verminderen. Een groot voordeel wordt eveneens genoemd, dat het kanaal slechts het grondgebied van twee staten zal doorsnijden, namelijk Polen en Roemenië, terwijl het Rijn-Donaukanaal niet minder dan zes grenzen zou passeeren.
Voor Polen ligt het voordeel voor de hand. De weg van de Poolsche Oostzee-haven Gdynia naar de Roemeensche haven Constanza zou met 6000 kilometer worden bekort. Zoowel voor Polen als voor Roemenië is het van belang, dat het nieuwe kanaal dwars door het centrale Poolsche industriegebied bij Sandomir (Cop), waar de San in den Weichsel vloeit, zal loopen. (De Tijd - Times)

C. **ENGELAND. — Redevoering van den Onderminister van Marine in zake de Vloot. —**
De feiten, dat in dit financieele jaar 43 oorlogsschepen bij de marine zijn gevoegd en dat in 1939 nog 60 schepen gereed zullen komen, vormden met de onthulling, dat vergaande methoden zijn aangenomen om dreigingen van duikbooten en vliegtuigen tegen de marine af te wenden, de voornaamste punten der redevoering, welke Geoffrey Shakespeare, onder-minister van Marine, op 16 Maart '39 in het Lagerhuis heeft gehouden. Shakespeare zeide, dat in het nieu-

we program zijn opgenomen twee snelvarende slagschepen van 40.000 ton, gewapend met 16 duims kanonnen.
Thans beschikt men over vijftien groote schepen, waarvan slechts drie dateeren uit de jaren na den oorlog. Einde 1943 zal het aantal slagschepen 21 bedragen.
In den loop van het jaar zullen de werven ongeveer 200 schepen moeten bouwen, in het geheel 870.000 ton. Hieronder zijn begrepen 9 slagschepen, 6 vliegkampschepen, 25 kruisers, 43 torpedobootjagers, 19 duikbooten en ettelijke kleinere vaartuigen.
In drie jaren is de productie van zwaar geschut vertwintigvoudigd.
Voor zoover de productie betreft, van mijnen, torpedo's, dieptebommen, verklaarde spr., dat, wanneer hij het Huis zou verzekeren, dat voorzien is in de geschatte behoefte voor een eerste oorlogsjaar, hij te weinig zou zeggen.
Wij gelooven, dat de Britsche vloot thans zoo sterk is, dat wij met vertrouwen een directe uitdaging van eenige waarschijnlijke combinatie van strijdkrachten onder oogen kunnen zien. (Times)
(Vor. ber. Vloot 3679 A.; Leger, Vloot en Luchtmacht 3694 A.)

19 MAART 1939

A. **GOUD. — Wereldproductie. —**

	1935	1936*	1937*	1938†
		(in 1.000 oz.)		
Australië	915	1.179	1.381	1.570
Canada	3.285	3.748	4.096	4.680
Goudkust	359	428	559	668
Britsch-Indië	328	333	332	322
Nieuw-Guinea	184	221	217	220
Zuid-Afrika	10.774	11.336	11.735	12.157
Zuid-Rhodesia	726	797	804	814
Andere landen van het Empire	473	560	591	649
Totaal Empire	17.044	18.602	19.715	21.080
% van wereldtotaal	(57.6)	(56.2)	(56.7)	(57.1)
Chili	266	249	316	270
Colombo	329	389	442	515
Congo	376	402	430	450
Japan	589	679	750	800
Korea	473	562	680	730
Mexico	682	754	846	950
Philippijnen	446	597	692	862
Ver. Staten	3.163	3.760	4.112	4.244
Rusland	4.500	5.400	5.000	5.000
Andere landen	1.716	1.715	1.800	1.849
Totaal	29.584	33.109	34.783	36.750
Daling voorraad Britsch-Indië §)	4.297	3.126	1.431	1.239

*) Eventueel nog te herzien. †) Voorloopige cijfers. §) Netto uitvoer verminderd met de binnenlandsche productie.
(Overzicht v. d. Bank of England over Feb. - Ramingen opgesteld door de Union Corp.) **(3324 B.)**

B. **NEDERLAND. — Eerste Kamer. - Begrooting van Sociale Zaken aangenomen. —**
Op 14 Maart heeft de Eerste Kamer zonder hoofdelijke stemming, met aanteekening, dat de N.S.B.-fractie werd geacht te hebben tegengestemd, de begrooting van Sociale Zaken voor 1939 aangenomen. (Alg. Handelsblad) **(V. b. 3600 B.; Begroot. 3691 H.)**

C. **NEDERLAND. — Luchtbescherming. - Minister Van Boeyen's verklaring. —**
„De passieve luchtbescherming valt in twee stukken uiteen: de overheidsbescherming en de zelfbescherming. De overheidsbescherming is in handen gelegd van de centrale overheid en de locale besturen, de zelfbescherming is de zaak van een ieder onzer", zoo sprak minister Van Boeyen op 7 Maart in een toespraak voor de microfoon, ter inleiding van enkele radio-voordrachten, welke de Nederlandsche Vereeniging voor Luchtbescherming zal geven. (Telegraaf)
(Vor. ber. Luchtbescherming 3700 E.)

D. **NEDERLAND. — Leger, Vloot en Luchtmacht. - Commissie-v. Dulm heeft achttien bommenwerpers besteld. —**
De Nederlandsche militaire commissie, onder leiding van vice-admiraal Van Dulm, te New York scheepgegaan voor de terugreis naar Nederland, heeft tijdens haar verblijf achttien Douglas-bommenwerpers voor de landmacht besteld. (Telex-A.N.P.)
(Vor. ber. Leger, Vloot en Luchtm. 3673 D.)

E. **GROOT-DUITSCHLAND. — Aantal Joden, die het land verlieten. —**
Tusschen 1 April 1933 en 31 December 1938 hebben 244.000 Joden Duitschland verlaten. Hiervan zijn 50.000 naar de Vereenigde Staten, 40.000 naar Zuid-Amerika en 50.000 naar Palestina en de Aziatische landen gegaan. Ongeveer 95.000 vluchtelingen zijn in Europa gebleven, waarvan 20.000 in Frankrijk, 12.000 in Groot-Brittannië en evenveel in Zwitserland en Nederland. Slechts 2000 vluchtelingen zijn in Australië en 6000 in Britsch-Afrika toegelaten.
(N. R. Crt.) **(Vor. ber. Anti-Semitisme 3613 E.)**

F. **SCHEEPSRAMPEN. — s.s. „Van der Wijck". - Eerste stuurman vrijgesproken. —**
De Raad van Justitie te Batavia heeft op 15 Maart uitspraak gedaan in de „Van der Wijck"-zaak. De beklaagde, de eerste stuurman Hermse, werd vrijgesproken wegens gebrek aan bewijs.
Het vonnis was o.m. gegrond op de overweging „dat uiteindelijk de raad tot de slotsom is gekomen, dat de conclusies van deskundigen, met name de heeren Schepers, Carpentier Alting, Fockens en Goedkoop, het college moeten doen besluiten tot het oordeel, dat noch bewezen is, dat het openstaan van de achterste twee patrijspoorten aan stuurboord en het tweede tusschendek eenige oorzaak van de ramp is geweest, noch dat zij, nadat het schip door andere oorzaak helling over stuurboord had gekregen, op de wijze in de subsidiaire tenlastelegging omschreven, de ramp veroorzaakt hebben." (Aneta) **(V. b. 2875 E.)**

G. **ARTHUR BRIET OVERLEDEN. —**
Op 23 Febr. '39 is te Nunspeet de kunstschilder Arthur Briët, op 72-jarigen leeftijd, overleden.
Briët heeft als een begaafd tijdgenoot der meesters van de Haagsche school, zich in de Nederlandsche schilderkunst een eigen plaats verworven. Zijn schilderijen en aquarellen, onderscheiden zich door een krachtige vormgeving, welke zijn werk eveneens de waardeering van schilders eener latere generatie heeft bezorgd. Hij werd in zijn landschappen, ook al zou de behandeling van het onderwerp daartoe hebben kunnen leiden, nooit klein maar de conceptie behield haar spontaneïteit, welke zich uitte in een soms wel eens weinig gedifferentieerd maar altijd evenwichtig coloriet.
Ter gelegenheid van zijn zeventigsten verjaardag is hij te Laren gehuldigd en in Pulchri Studio te 's-Gravenhage is toen een eere-tentoonstelling van Briët's werken gehouden. (Nieuwe Rotterd. Crt.)

H. **VEREENIGDE STATEN. — Porto-Rico versterkt.**
Hooge vlootautoriteiten deelen den inhoud mede van plannen, om Porto-Rico te maken tot een onneembare defensie-basis als sleutel-stelling in het Amerikaansche defensieprogram voor het Westelijk halfrond.
De plannen voorzien in een uitgave van circa vijf-entwintig millioen dollar met inbegrip van den onmiddellijken aanleg van lucht- en vlootbases op het eiland Isla Grande, terwijl het departement van oorlog plannen heeft uitgewerkt voor een luchtbasis, waarvan de kosten geraamd worden op tien tot vijftien millioen. (Telex-A. N. P.)
(Vor. ber. Leger, Vloot en Luchtm. 3696 E.)

20 MAART 1939

A. NEDERLAND. — Tweede Kamer. - Wetsontwerp tot wijziging van artikel 88, eerste lid, van het Burgerlijk Wetboek (Huwelijk tusschen schoonbroers en -zusters). —

Ingediend is op 16 Maart een wetsontwerp tot wijziging van artikel 88, eerste lid, van het Burgerlijk Wetboek.

Blijkens de Memorie van Toelichting wordt met dit wetsontwerp beoogd op te heffen de verbodsbepalingen met dispensatiemogelijkheid van den Koning voor het sluiten van een huwelijk tusschen schoonbroeder en schoonzuster, wanneer de echtgenoot, die de zwagerschap deed ontstaan, is overleden.

(N. R. Crt.) **(V. b. Huwelijkswetgeving 3372 D.)**

B. LUCHTVAART. — Vliegongelukken. - P. Guilonard, onderdirecteur van de K.L.M. en Ir. A. G. von Baumhauer, ingenieur van den Rijksluchtvaartdienst van Nederland, verongelukt. —

Op 18 Maart '39 is in de nabijheid van Seattle in den Amerikaanschen Staat Washington een groot viermotorig vliegtuig verongelukt. Alle tien inzittenden zijn om het leven gekomen. Het toestel, dat een proefvlucht maakte, was een Boeing-passagiersvliegtuig voor tochten door den stratosfeer. Het was juist voltooid en had een half millioen dollar gekost.

Onder de slachtoffers bevinden zich twee Nederlanders, de heeren Guilonard, onderdirecteur van de K. L. M. en ir. von Baumhauer, ingenieur van den Rijksluchtvaartdienst van Nederland.

Volgens een verklaring van een ooggetuige is de staart van het vliegtuig losgeraakt en is het toestel in een vrille naar beneden gekomen.

(Telex-A. N. P.) **(Vor. ber. Vliegongelukken 3585 B.)**

C. HONGARIJE. — Jodenwetten aangenomen. —

Het Hongaarsche parlement heeft op 16 Maart '39 de wet in zake de Joden, bij handopsteken, met zeer groote meerderheid aangenomen. Tegen stemden de socialisten, liberalen, eenige conservatieven en leden van de Christelijke oppositie, alsmede de partij der kleine landbouwers, waarvan leider Eckhardt echter niet aan de stemming deelnam. (Agence Belga)

(Vor. ber. Anti-Semitisme 3591 B.)

D. TIN. — Verbruik in de voornaamste landen. —

(in tonnen van 2240 lbs.)	1937	1938	Toen. of verm. in %
Vereenigde Staten . . .	86.663	50.723	— 41
Engeland	25.971	18.290	+ 30
Rusland	25.125	16.174	— 36
Duitschland (incl. Oost.r.)	12.392	13.457	+ 9
Japan	8.190	11.000	+ 34
Frankrijk	9.175	9.049	— 1
Italië	3.584	4.618	+ 29
Overige landen	27.600	28.289	+ 2
Totaal zichtb. verbruik .	198.700	151.600	—24

(Maandschrf. v. h. Haagsche Bureau v. d. Int. Tin Res. & Dev. Council)

(Vor. ber. 2591 A.; Tin 3450 C.)

E. UTRECHT. — 40ste Jaarbeurs. —

De veertigste Jaarbeurs, op 14 Maart '39 te Utrecht geopend, heeft 2031 deelnemers (voorjaarsbeurs 1938 2005 deelnemers) en een verhuurde uitstalruimte van 17.500 m². (1938: 17.300 m².).

Tegen alle verwachtingen in toont de buitenlandsche deelneming een tendenz van verhoogde belangstelling.

De persconferentie werd ditmaal opnieuw als bij de vorige jaarbeurs op den eersten jaarbeursdag gehouden en anders dan zoovele jaren kon de pers bij den gebruikelijken rondgang reeds een eersten indruk opdoen van de reeds op gang zijnde beurs.

Na deze wandeling verzamelde de pers zich overeenkomstig de traditie in het clublokaal van de Utrechtsche Industrieele Club om de rede van den heer Graadt van Roggen aan te hooren.

De rede bestond in hoofdzaak uit een terugblik op den afgelegden weg en de economische veranderingen, die de jaarbeurs in haar langdurig bestaan heeft gekend. (Het Vaderland) **(Vorig bericht 3449 G.)**

F. CHINA. — In- en Uitvoer. —

De invoer in 1938 bedroeg 886 millioen yuan (v. j. 953 millioen).

De uitvoer in 1938 bedroeg 762 millioen yuan (v. j. 838 millioen).

De cijfers over 1938 omvatten echter niet den invoer van de Chineesche nationale regeering sedert het begin van den zomer van 1938, evenmin als den Japanschen invoer van militaire voorraden.

(Alg. Handelsblad) **(Vor. ber. In- en Uitvoer 3348 A.)**

G. NEDERLAND. — Onderwijs. - Geschiedenis. - Ambtsaanvaarding prof. dr. N. B. Tenhaeff. - „Erasmus en Voltaire als exponenten van hun tijd." —

Dezer dagen heeft prof. dr. N. B. Tenhaeff aan de universiteit van Amsterdam zijn ambt als hoogleeraar in de algemeene geschiedenis aanvaard met het uitspreken van een rede over „Erasmus en Voltaire als exponenten van hun tijd".

De samenvoeging van deze beide namen is niet het resultaat van een oppervlakkige gelijkenis. Veeleer behelst zij een waarschuwing, geen gescheiden levensstijlen verwarrend te mengen. Men bekijke slechts naast elkaar Dürer's teekening van Erasmus en Hubers „petit lever" van Voltaire.

Het superioriteitsbesef, dat het geslacht van Erasmus ten opzichte van het verleden met zich omdroeg, hoewel de 13e eeuw, in Italië alleen al, Franciscus van Assisi, Frederik II en Dante opleverde, brengt ons vanzelf tot de vraag naar de werkelijke beteekenis van die studeerkamermenschen en hun bonae litterae. Werd het groote gebeuren van hun tijd in studeerkamerstilte werkelijk tot levenswijsheid bespiegeld?

Spr. hoort de grootheid van den oceaan niet ruischen in het opus van Erasmus, maar hij gelooft, dat het plus oultre-motief ook een continentale beteekenis heeft en hij ziet die beteekenis duidelijk belichaamd in de figuren van Karel V en Erasmus.

Karel V zoekt het primaat in Europa. Margaretha van Savoye is zich in 1530 helder bewust, dat de Habsburgsche dynastie identiek is met „Europa". En inderdaad: 1530 is het jaar der keizerkroning en ook het jaar van de groote beslissing in de godsdienstkwestie, die te Augsburg vallen moest.

Erasmus is de andere vertegenwoordiger van dat continentale Europa. Hij werd het door zijn uitgave van het Nieuwe Testament (1516). Ook zijn leven was tot dusver beheerscht door het plus oultre-motief van zijn heel Europa omspannende correspondentie. Hij wachtte in Freiburg, of Augsburg hem noodig had, en wachtte tevergeefs.

Toch waren er altijd in het raadsvertrek der vorsten mannen, die Erasmus volgden en steunden bij zijn streven naar een, zich in zijn denken verjongende katholiciteit. Spr. toont aan uit de correspondentie met Mercurino Gattinara, 1520—1527, dat er een „tertia pars", naast roomsch en onroomsch, bestond, die zich bewust was, geen „partij", maar de geest des tijds te zijn. Het is die groep, die men later de „politieken" schold. Bij monde van Michel l'Hopitâl vond zij nog in 1560 nobele woorden van verdraagzaamheid en Europeesch begrip.

Voltaire's wereld. — Voltaire's veranderde wereld kan in dit verband slechts aangeduid worden met de woorden: van exploratie tot exploitatie. Op religieus en geestelijk gebied met de omschrijving: deltavorming van den stroom des geestes en deltabewustzijn. Een nieuw denken eischte de autonomie van den door renaissance en hervorming, principieel geëmancipeerden geest.

De dichter werd philosoof en wel in de eerste plaats natuurphilosoof, vulgariseerend belijder van „le système de M. Newton." Met madame du Châtelet zocht hij de synthese van het toenmaals moderne denken. Daarbij bracht hij zelf in, als zijn persoonlijk aandeel in dien opbouw, zijn voor het eerst wereldwijden kijk op de geschiedenis.

Dit had heel belangrijk kunnen zijn. Maar bij de waardeering van Voltaire's synthese zit ons altijd dwars diezelfde eerbare verontwaardiging, die Goethe in 1784 aan Frau von Stein deed schrijven, dat Voltaire het groote en hooge van deze wereld placht te beschouwen als ware hij „Momus, eine Canaille von einem Gotte". Hij is vooral man van geniale invallen, zoeker van de heerlijkheid van zijn eigen, phenomenaal-rijken geest. Pas assez de confiance en la vérité, getuigt Lanson, zijn biograaf. Journalistieke propaganda, geen zorgvuldige waarheidsliefde kenmerkt zijn wezen. De Dictionnaire Philosophique Portatif (1764), ook wel betiteld: „La raison par alphabet (1769), is haast het hoofdwerk, voor wie Voltaire langs deze wegen wil benaderen. Hoewel nooit louter-nihilistisch georiënteerd, beoogt Voltaire toch veel meer de afbraak van het oude, dan den opbouw van een nieuw Europa. Daarom moet de conclusie luiden: Slechts exponent van de verlichting in Frankrijk, met nochtans in zijn persoon veel, dat machtige samenklank had kunnen zijn.

Aan een der „Questions sur l'encyclopédie" laat spr. hooren, dat in Voltaire's denken toch ook plaats was voor toekomstvisioenen over „Europa". Hij, die te Ferney, in kleinen kring,

Turgot en Frederik de Groote wilde zijn, heeft het toch ook niet versmaad, zoo nu en dan te willen getuigen van positieve en diep-menschelijke idealen, die ook voor ons nog toekomst zijn. (Nieuwe Rotterd. Courant)
(V. b. 3189 B.; Ambtsaanv. in het Onderw. 3692 E.)

21 MAART 1939

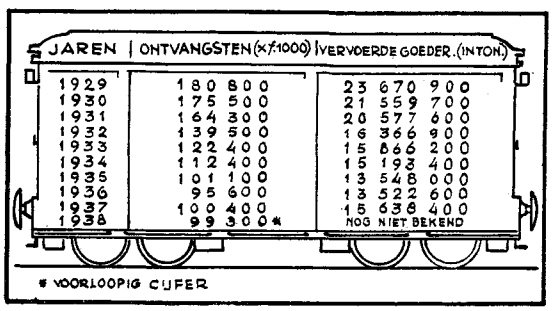
A. NEDERLAND. — Eerste Kamer. - Wijziging van het Reglement van Orde. —
De leden der Eerste Kamer, de heeren Van Lanschot (r.k.), De Zeeuw (s.d.), Diepenhorst (a.r.), De Savornin Lohman (c.h.), Gelderman (lib.) en Van Embden (v.d.) hebben een voorstel ingediend tot wijziging van het Reglement van Orde. De ervaring heeft volgens hen geleerd, dat de versterking van de bevoegdheden van den voorzitter noodig is.
Het geheele voorstel werd op 16 Maart '39 met 34 tegen 4 (N.S.B.) stemmen aangenomen. (Maasbode)
(Vor. ber. Eerste Kamer 3464 C.)

B. NEDERL. OOST-INDIE. — Het legercommando. —
Bij Kon. Besluit van 11 Maart is aan den commandant van het Kon. Ned.-Indisch leger, luit.-generaal M. Boerstra, met ingang van 26 Juli eervol ontslag verleend uit Hr. Ms. militairen dienst met dank voor de vele en gewichtige diensten, aan den lande bewezen.
Benoemd is tot legercommandant en tot luitenant-generaal de generaal-majoor der infanterie G. J. Berenschot, tot dusver chef van den generalen staf.
Luitenant-generaal Boerstra is bevorderd tot grootofficier in de Orde van Oranje-Nassau, met de zwaarden. (Nieuwe Rotterd. Crt.)
(Vor. ber. Leger, Vloot en Luchtmacht 3691 G.)

C. VOETBAL. — België—Nederland; 5—4 overwinning der Belgen. —
De wedstrijd tusschen de elftallen van België en Nederland, op 19 Maart '39 in Antwerpen gespeeld, heeft een kleine overwinning voor de Roode Duivels opgeleverd, welke hun door beter spel ook toekwam. De kamp was buitengewoon sensationeel. De groote spanning blijkt uit het stijgen der score. België nam de leiding en driemaal maakte Nederland gelijk. Het werd na 8 min. 1—0, na 25 min. 1—1, na 33 min. 2—1, na 40 min. 3—1 en na 43 min. 3—2. Na de rust kwam er een serie doelpunten van 4 stuks, binnen 13 minuten: na 22 min. 3—3, na 25 min. 4—3, na 33 min. 4—4 en na 35 min. 5—4. (De Maasbode)
(Vor. ber. 3208 B.; Voetbal 3678 E.)

D. NEDERLAND. — Eerste Kamer. - Begrooting van Economische Zaken aanvaard. —
De Eerste Kamer heeft op 16 Maart '39 de begrooting van Economische Zaken z.h.s. goedgekeurd, met aanteekening, dat de N.S.B.-fractie geacht wordt te hebben tegengestemd.
Minister Steenberghe zeide o.a. in zijn repliek:
Aan de arbeiders zal zeker de hun toekomende plaats in het bedrijfsleven worden toegekend.
Wat de bestrijding van de werkloosheid betreft, verklaarde de minister, dat de regeering een plan heeft; de oplossing wordt gezocht in opleving van het bedrijfsleven. Spr. staat op het standpunt, dat alle plannen zijn aandacht waard zijn. Zijn er deelen van het plan van den arbeid, die spr. bestrijdt, andere deelen kan hij zeker waardeeren. Voor productieve werken heeft de regeering meer dan eens geld beschikbaar gesteld en ze zal dit in de toekomst blijven doen.
Spr. bestreed, dat de koopkracht de laatste jaren sterk zou zijn gedaald.
Dit alles beteekent niet, dat de regeering nu op haar lauweren gaat rusten. Men zal niet stilzitten met de bestrijding van de werkloosheid.
De minister besprak ten slotte de redevoeringen van de heeren Maarsingh en Von Bönninghausen, die over te weinig tegemoetkomendheid jegens Duitschland klaagden. Doch hoe hebben die heeren gereageerd op 's ministers reis naar Duitschland? Spr. citeert in dit verband enkele passages uit het „Nationale Dagblad".
De tariefmaatregelen zijn niet speciaal tegen Duitschland gericht, het is niet juist, dat 50 pct. van den Duitschen invoer door de maatregelen zou worden getroffen.
De voorlichting van den minister aan de Duitschers is door dezen met groote waardeering ontvangen, de nationaal-socialisten trachten nu de goede verstandhouding te vertroebelen. In Duitschland heeft spr. meer inzicht in de moeilijkheden ontmoet dan bij deze critici. En deze menschen zeggen de slechtste regeering in Nederland te verkiezen boven de beste regeering in Berlijn. (De Maasbode) **(Vor. ber. 3585 D.; Begrooting 3708 B.; Min. Steenberghe 3700 C.)**

E. NEDERLAND. — Spoorwegen. - Ontvangsten. - Goederenvervoer 1929—1938. —

(Overname zonder bronvermelding verboden)
(Cijfers ontleend aan het Centr. Bur. v. d. Statistiek)
(Vor. ber. Spoorwegen 3533 D.; Cijfers 2984 A.)

F. NEDERLAND. — Werkloosheid. - Het Segoba-werk. - Samenstelling van een landelijk comité. —
In aansluiting aan de radio-rede, welke op 16 Maart 1939 door den minister van Sociale Zaken, prof. mr. Romme, is gehouden over uitbreiding over het geheele land van het plan in zake de geestelijke en lichamelijke ontwikkeling van werkloozen (Segoba-werk), dienende ter vervanging van het stempelen in de stempellokalen, kunnen wij de samenstelling mededeelen van het landelijk comité, dat door den minister is ingesteld.
De minister zal zelf het voorzitterschap van het comité op zich nemen, terwijl als vice-voorzitter is benoemd de heer G. W. F. van Hoeven, hoofdinspecteur voor de steunverleening en tot secretaris-penningmeester de heer mr. J. H. J. Schouten, inspecteur voor de steunverleening.
Lid is o.a. mej. I. M. van Dugteren, secretaresse van den Bond van volks-universiteiten, te Rotterdam.
Wij vermelden hierbij nog eens het giro-nummer en het adres van het comité.
Gironummer 301000 van het Landelijk Comité voor geestelijke en lichamelijke ontwikkeling van werkloozen, Den Haag, (departement van Sociale Zaken). (N. R. Crt.) **(Vor. ber. Werkloosheid 3676 A.)**

G. AMSTERDAM. — Luchtbeschermingsfonds is geïnstalleerd. —
Op 17 Maart '39 is ten stadhuize in tegenwoordigheid van den wethouder voor de openbare gezondheid, den heer G. Baas Kzn., ten overstaan van notaris mr. A. M. Benders, de oprichtingsacte verleden van de stichting „Het Amsterdamsche Luchtbeschermingsfonds".
Uit de acte blijkt, dat de stichting zich ten doel stelt het voor de Amsterdamsche bevolking benoodigde luchtbeschermingsmaterieel aan te schaffen en dit ten gebruike af te staan, een en ander onder goedkeuring van het hoofd van den luchtbeschermingsdienst. Een raad van beheer is gevormd, bestaande uit 22 leden. (Telex-A. N. P.)
(Vor. ber. Luchtbeschermingsfonds 3329 A.)

22—24 MAART 1939

A. **NEDERLAND. — Tweede Kamer. - Ontwerp tot regeling van het Middelbaar Onderwijs. —**
Bij de Tweede Kamer is op 9 Maart '39 ingediend een ontwerp tot regeling van het voorbereidend hooger en het algemeen vormend middelbaar onderwijs.
Het ontwerp schept o.a. de mogelijkheid, openbare scholen in staat te stellen bijzondere methoden als Dalton-methode en Montessori-methode toe te passen, hetgeen met de voorschriften moeilijk vereenigbaar zou zijn. (De Tijd)
(Vor. ber. 2373 C.; Onderwijs 3688 A.)

B. **LETTEREN. — Boeken die door de pers gunstig besproken zijn. - Onze wekelijksche opgave. —**
Amerikaansch: Martha Dodd — „Through Embassy Eyes." (Harcourt, Brice & Co., New York) **(3694 C.)**
Duitsch: L. Keun — „Kind aller Länder." (Querido, Amsterdam)
Emil Ludwig — „Quartett." (Querido, Amsterdam)
(Vor. ber. 3694 C.)
Engelsch: I. Compton-Burnett — „A Family and a Fortune." (Gollancz)
Lord Stamp — „Christianity and Economics." (Macmillan) **(Vor. ber. 3694 C.)**
Fransch: Maurice Genevoix — „La Dernière Harde." (Flammarion)
François Mauriac — „Les chemins de la Mer."
(Vor. ber. 3694 C.)
Italiaansch: Pietro Pancrazi — „Racconti e Novelle dell' Ottocento." (Sansoni, Florence) **(V. b. 3694 C.)**
Nederlandsch: N. Stufkens — „In de Derde." (G. F. Callenbach, Nijkerk)
Anne de Vries — „Hilde." (G. F. Callenbach, Nijkerk)
(Vor. ber. 3694 C.)
Noorsch: Andreas Markusson — „Hyrdende som for vill." (Aschehoug, Oslo) **(Vor. ber. 3309 D.)**
Russisch: Olga Forsj — „Odjet Kamnem" (met steenen bekleed). (Moskou) **(Vor. ber. 3694 C.)**
Zweedsch: Berit Spong — „Spelet på Härnevi" (Drama te Härnevi). (Norstedts, Stockholm)
(Vor. ber. 3694 C.) (Red. K. H. A.)

C. **DUITSCHLANDS EXPANSIE IN CENTRAAL-EUROPA. — Gebeurtenissen van 17—24 Maart. - Radio-rede van dr. Hacha, ex-president van Tsjecho-Slowakije. - Perscommentaren op de rede van Neville Chamberlain. - Fransche, Engelsche en Russische démarches; Duitschland repliceert. - Algemeene toestand in Europa. - Terugroeping der gezanten te Berlijn, Parijs en Londen. - Frankrijk's premier verkrijgt volmachten. - Rijksprotectoraat voor Bohemen en Moravië. - Duitsche perscommentaren. - Engelsche en Fransche handelsmissies. - Verklaring van Lord Halifax. - Italië en as Rome—Berlijn. - Het Memelgebied aan Duitschland afgestaan. - Roemenië. —**

17 Maart. — Radio-rede van Dr. Hacha, ex-president van de Tsjecho-Slowaaksche republiek.
Hacha heeft op 16 Maart door middel van de radio een oproep gericht tot het Tsjechische volk. Hij zeide o.a.:
„Tot mijn droefheid zie ik, dat mijn vrees niet ongerechtvaardigd was. De gebeurtenissen hebben getoond, dat hetgeen wij dachten dat een oplossing was, slechts een korte episode was in onze geschiedenis. Wij laten het aan het oordeel van het nageslacht over de verantwoordelijkheid te bepalen.
Ik voel, dat het onze plicht is, het heden moedig te aanvaarden, doch ook in het besef dat wij alles moeten doen, teneinde datgene, wat ons van een wellicht te rijk erfdeel is overgebleven, wordt overgedragen aan de geslachten, die na ons zullen komen.
Ten aanzien van het buitenland heeft het Duitsche rijk aanvaard ons te vertegenwoordigen en ons te beschermen op den grondslag van onze gemeenschappelijke belangen. Wat betreft onze binnenlandsche veiligheid, deze zullen wij door onze eigen organisaties verzekeren.
Ons economisch leven zal in overeenstemming zijn met dat van het Duitsche rijk." **(V. b. 3702 A.)**

Wanhoop te Praag.
De bevolking van Praag is zeer treurig gestemd. Het aantal arrestaties moet reeds op 10.000 worden geschat. De Gestapo is reeds aan het werk en slechts enkele uren na het binnentrekken der Duitsche troepen werden socialisten, communisten en Joden gearresteerd.

18 Maart. — Perscommentaren op Neville Chamberlain's rede van 17 Maart.
Engeland. — De Britsche pers keurt eenstemmig de rede, welke minister-president Chamberlain op 17 Maart te Birmingham heeft gehouden, goed. De drie voornaamste punten, welke in het commentaar naar voren komen, zijn:
Ten eerste: de algemeene voldoening, dat de minister-president het bruut geweld, waarmede Hitler de vooruitzichten op het tevredenstellen heeft vernield, niet vergoelijkte.
Ten tweede: de hoop, dat woorden gevolgd zullen worden door daden, welke Duitschland zullen doen aarzelen voor de toekomst.
Ten derde: het aanvaarden van Chamberlain's verklaring, dat hij door den Führer is bedrogen en derhalve niet kan worden gelaakt voor de gebeurtenissen.
De „Daily Telegraph" wijst er op, dat de oproep van Chamberlain tot het doen van hetgeen plicht is, toen hij verklaarde, dat Engeland iedere uitdaging van Duitschland om alleen de wereld te overheerschen zal weerstaan, door een krachtiger houding van de regeering moet worden gesteund. De politiek van tevredenstellen van Chamberlain heeft iedereen getoond, dat Engeland oprecht tot vrede geneigd is en Hitler alle kans heeft gegeven zijn handelwijze te wijzigen en iedere verontschuldiging om dit niet te doen heeft weggenomen. Deze politiek heeft een resultaat gehad, dat iedereen betreurt, doch dat niets verandert aan het besluit van Engeland den vrede te zoeken. Wat veranderen zal is niet het doel, doch de middelen en de regeering moet thans deze nieuwe middelen toepassen.
Ver. Staten. — Chamberlain's toespraak heeft in de Vereenigde Staten diepen indruk gemaakt. De New York Times schrijft, dat de Duitsche regeering slecht ingelicht is, wanneer zij denkt, dat de rede van Chamberlain en de verklaring van Sumner Welles slechts woorden zijn.
Frankrijk. — Ten aanzien van de rede, welke de Britsche minister-president Chamberlain te Birmingham heeft gehouden, schrijft het Fransche blad Petit Parisien, dat hij den Führer woorden heeft toegevoegd, waaruit de kwade trouw van den man, met wien hij te Godesberg en Berchtesgaden heeft gesproken, duidelijk blijkt. Zelfs een gentleman als Chamberlain kon dit niet nalaten.
Duitschland. — Zonder uitzondering betoogen de commentaren in de bladen, dat Chamberlain een agressieven toon heeft aangeslagen, „welke aan den toon van Roosevelt's redevoeringen herinnert", „dat hij zich heeft aangepast" bij het tieren van de oorlogsophitsers en dat geen zijner argumenten of verwijten aan het Duitsche adres steekhoudend waren.
(Vor. ber. 3706 A.)

Fransche, Engelsche en Russische démarches. - Zij achten de bezetting van Bohemen en Moravië onwettig. - Duitschland repliceert.
Zoowel de Fransche ambassadeur Coulondre, als zijn Britsche collega sir Nevile Henderson heeft zich op 18 Maart naar de Wilhelmstrasse (Berlijn) begeven, om mede te deelen, dat hun regeeringen de wettigheid van de bezetting van Bohemen en Moravië niet kunnen erkennen. Zij werden door staatssecretaris Weiszäcker ontvangen, die hun protest van de hand wees.

De tekst der Fransche nota luidt als volgt:
„Door middel van een brief gedagteekend 15 Maart j.l., heeft de Duitsche ambassadeur te Parijs, in opdracht van zijn regeering den Franschen minister van Buitenlandsche Zaken den tekst medegedeeld van het accoord, dat in den nacht van 14 op 15 Maart tusschen den Rijks-Führer Adolf Hitler en den Duitschen minister van Buitenlandsche Zaken eenerzijds, den president en den minister van Buitenlandsche Zaken der Tsjecho-Slowaaksche republiek anderzijds gesloten is. In dezelfde mededeeling wordt gezegd, dat de Duitsche troepen om zes uur 's morgens de Tsjechische grens overschreden en dat de noodige maatregelen genomen zijn, om iederen weerstand en ieder bloedvergieten te voorkomen, alsmede de bezetting en de pacificatie van het Tsjechische grondgebied in orde en rust te doen plaats hebben.
De Fransche ambassadeur heeft de eer den minister van Buitenlandsche Zaken van het Duitsche Rijk kennis te geven van het formeele protest van de regeering der Fransche republiek, tegen de maatregelen, waarvan de mededeeling van den graaf von Welczeck gewaagt.
Zij is van meening, dat zij zich, door de actie van Duitschland tegen Tsjecho-Slowakije, geplaatst ziet tegenover een flagrante schending van den geest en de letter der accoorden van München.
De omstandigheden, waaronder het accoord van 15 Maart aan

de leiders der Tsjecho-Slowaaksche republiek opgelegd is, kunnen volgens het Fransche gouvernement den door dat accoord geschapen feitelijken toestand niet rechtsgeldig maken.
De Fransche ambassadeur heeft de eer aan den minister van Buitenlandsche Zaken van het Duitsche Rijk te doen weten, dat zijn regeering in die omstandigheden de wettigheid der door de actie van het Duitsche Rijk in Tsjecho-Slowakije geschapen situatie niet erkennen kan."
De tekst van de Britsche nota is ongeveer gelijkluidend.
Naar het D.N.B. verneemt is den diplomaten van Duitsche officieele zijde medegedeeld, dat de Duitsche regeering niet in staat is dergelijke protesten te aanvaarden, daar zij ontbloot zijn van iedere politieke, wettige of moreele basis.

De Russische regeering heeft door haar minister van Buitenlandsche Zaken, Litwinof, den Duitschen ambassadeur te Moskou, von der Schulenburg, doen mededeelen, dat zij de toevoeging van Bohemen en Moravië aan het Duitsche rijk niet kan erkennen. Zij beschouwt Duitschlands optreden als een daad van agressie en de beslissing van den president Hacha en den minister van Buitenlandsche Zaken van Tsjecho-Slowakije als ongrondwettig.

Vereenigde Staten. — Verklaring van Sumner Welles.
In de op 18 Maart gehouden persconferentie heeft Sumner Welles, de Amerikaansche Staatssecretaris voor Buitenlandsche Zaken, verklaard, dat er geen grond is voor de veronderstelling, dat de Vereenigde Staten met Groot-Brittannië, Frankrijk en Rusland zullen beraadslagen over de middelen, waarop de agressie der nationaal-socialisten moet worden ingetoomd.
Hij zeide, dat het Departement van Staat de publicatie van een notawisseling met Duitschland in voorbereiding heeft, waarin het officieele standpunt der regeering van de Vereenigde Staten wordt uiteengezet.
De nota der Vereenigde Staten zou, volgens Welles, een antwoord zijn op de formeele mededeeling van Duitschland met betrekking tot dien nieuwen coup in Midden-Europa, welke op 17 Maart door den Duitschen zaakgelastigde te Washington is afgegeven.
Het Departement van Staat stelt zich voor binnen enkele dagen een beslissing bekend te maken over den status van den gezant der Vereenigde Staten te Praag.
Het leger der Vereenigde Staten heeft een wervingscampagne ingezet om te voorzien in de noodige recruten, die moeten worden opgeleid als bestuurders van meer dan 3000 vliegtuigen, die door het Congres extra zijn toegestaan.
Er zijn officieren aangewezen, die zich zullen belasten met de werving onder studenten.
(Vor. ber. Sumner Welles 3590 C.)

Represaille-maatregelen der Vereenigde Staten, Duitsche invoer met 25% extra belast.
Het Amerikaansche departement van Financiën heeft aangekondigd, dat de Duitsche invoer waarop invoerrechten verschuldigd is, als represaille-maatregel met een extra-heffing zal worden belast.
Het ministerie heeft tot dezen maatregel besloten met medeweten van het departement van Buitenlandsche Zaken.
Het directe gevolg van dit besluit is, dat de Duitsche goederen behalve met de gewone invoerrechten, met een extra-heffing van 25% zullen worden belast.
De schatkist zal bovendien de verlaging van de tarieven, die in 1935 voor bepaalde producten werd toegestaan, ongedaan maken en op deze producten de anti-dumping-rechten toepassen.
De surtax van 25% zal worden geheven van alle Duitsche producten, die niet op de zgn. vrije lijst staan.
Nader wordt gemeld, dat de represaille-tarieven op 24 April van kracht zullen worden, tenzij te voren mocht zijn gebleken, dat de Duitsche practijken geen subsidieering van den export beteekenen.

19 Maart. — Algemeene toestand in Europa. - Terugroeping der gezanten te Berlijn, Parijs en London. —
Te Berlijn is men zeer verontwaardigd over de Britsche reactie op de Duitsche bezetting van Tsjecho-Slowakije. De bedreiging wordt geuit, dat het Britsch-Duitsche vlootverdrag wel eens opgezegd kan worden.
Te Parijs hebben de Kamer en Senaat de speciale volmachten voor Daladier goedgekeurd.
Te Boekarest duren de handelsbesprekingen met Duitschland voort. De Roemeensche grenzen worden bewaakt.
In de Karpathen-Oekraïne hebben de Hongaarsche troepen thans overal aan de Poolsche grenzen hun stellingen betrokken; in het binnenland duurt de strijd nog voort.

Het was in Downing Street te Londen een onophoudelijk komen en gaan van ministers en gezanten. Een der voornaamste conferenties was die van Chamberlain met den minister van Marine, lord Stanhope, den minister voor de Coördinatie der Defensie, lord Chatfield, den minister voor de Dominions, Inskin, en Sir Horace Wilson, een van Chamberlain's voornaamste adviseurs.
Terwijl Chamberlain met zijn ministers confereerde, ontving lord Halifax verscheiden gezanten, ook van Sovjet-Rusland en Sir Nevile Henderson, den uit Berlijn ontboden ambassadeur, die direct na aankomst rapport kwam uitbrengen.
's Middags is Chamberlain door den koning in audiëntie ontvangen; een vol uur heeft deze audiëntie geduurd.
De algemeene indruk te Londen is, dat na Chamberlain's rede van 17 Maart thans energieke pogingen gedaan worden om een gesloten front te vormen van landen, die bereid zijn zich tegen eventueele verdere agressie te weer te stellen.
Sir Nevile Henderson, de Britsche gezant te Berlijn en Coulondre, de Fransche ambassadeur te Berlijn, zijn naar resp. Londen en Parijs ontboden om rapport uit te brengen. Ook de Duitsche ambassadeurs te Londen en Parijs resp. von Dirksen en graaf von Welczeck zijn naar Berlijn ontboden, eveneens met hetzelfde doel.

Hitler's ontvangst te Berlijn.
Een geestdriftige menigte heeft Hitler op 19 Maart 's avonds te Berlijn verwelkomd, toen hij terugkeerde van zijn reis door het in zulk een kort tijdsbestek geannexeerde Tsjecho-Slowakije. Voor de honderdduizenden in de Duitsche hoofdstad was het niet alleen „de dag van het leger", maar een viering van Duitschlands jongste succes: de bezetting van Bohemen, Moravië en Slowakije, volgens Göring's toespraak.

Frankrijk. — Premier Daladier krijgt vèrstrekkende volmachten in Kamer en Senaat.
De Fransche Kamer heeft op 18 Maart met 321 tegen 264 stemmen en circa 20 onthoudingen het volmachten-ontwerp goedgekeurd, nadat zij te voren met 316 tegen 262 stemmen het tegenontwerp van den socialistischen afgevaardigde Monnet en een aantal amendementen ongeveer met dezelfde meerderheid verworpen had.
Nadat het voorstel-De Kerillis om het ontwerp niet in behandeling te nemen was verworpen, was de overwinning der regeering feitelijk al verzekerd. De samenstelling der oppositie heeft geen wijziging ondergaan: Alle andere afgevaardigden, met uitzondering natuurlijk van De Kerillis, hebben zich achter de regeering geschaard.

Premier Daladier zeide o.a.:
„Ik ga op mijn weg voort. Het heil van het geheele land staat op het spel en daarmede ook van de republiek. Het is thans geen tijd meer voor woorden, voor stapels amendementen en sub-amendementen," verklaarde de heer Daladier.
„Ik ga op mijn weg voort en ieder moet maar weten of hij met mij mede wil gaan. Ik aanvaard geen enkele wijziging van den tekst dien ik voorgesteld heb. Ik zal van alle Franschen meer arbeid vragen en meer geld. Iedereen moet veel harder worden aangepakt dan tot dusver, maar dit is niet gericht tegen eenige klasse of partij."
Met de verzekering, dat hij zelf het belang van het vaderland niet van dat der republiek scheidde zooals de socialisten het hadden willen doen voorkomen omdat beide onwrikbaar verbonden zijn, besloot de heer Daladier zijn rede die door twee derde der Kamerleden luid toegejuicht werd.
In een vergadering van de radicaal-socialistische Kamerfractie heeft Daladier op 18 Maart nog de volgende verklaring afgelegd:
„Er zijn weer 48 uren verloren gegaan aan twist over de middelen, die ik niet kan ontberen bij het voortzetten van mijn actie tot behoud van het vaderland. Er wordt gesproken van een meerderheid, ik krijg den raad de regeering uit te breiden om de basis van verantwoordelijkheid te vergrooten. Ik was hiertoe volkomen bereid. Maar ge hebt gehoord hoe zij hebben gesproken. Mijn gedachte, die is gerijpt in de stilte van mijn werkkamer, is, dat deze nationale eenheid, die ik niet minder noodzakelijk acht dan wie ook, op het oogenblik niet te verwezenlijken is, omdat de politieke hartstochten niet voldoende zijn gekalmeerd.
Wat mij betreft, ik houd mijn oogen dag en nacht gevestigd op de grens. In deze stemming, die niets anders is dan nationaal, verzoek ik u mij uw vertrouwen te blijven geven. Er zijn maatregelen, die onmiddellijk genomen moeten worden."

Na een debat, dat nauwelijks drie uur duurde, heeft de Senaat op 19 Maart op zijn beurt de volmachten-

wet aangenomen en wel met de overweldigende meerderheid van 286 tegen 17 stemmen.
De decreten zijn bijna alle voorgesteld door den minister-president, tevens minister van Landsverdediging, en kunnen in de volgende groepen worden verdeeld:

A. Militaire maatregelen.
1e. een decreet, dat de regeering machtigt, alle reservetroepen en meer in het bijzonder de miliciens, die minder dan twee jaar geleden hun dienstplicht vervuld hebben, onder de wapenen te roepen;
2e. een decreet, waarbij de kaders van het leger (officieren en onderofficieren) uitgebreid worden;
3e. een decreet, waarbij de bezetting van het zesde district (de streek rond Reims), wordt verdubbeld.

B. Maatregelen tot verhooging van de productie.
4e. een decreet, dat aan alle bestellingen voor de nationale defensie den voorrang geeft boven de andere.
5e. een decreet, waarbij de arbeidsduur en de tarieven voor de te verrichten overuren verhoogd worden.
6e. een decreet, aangaande de collectieve arbeidsovereenkomsten in de vliegtuigindustrie.
7e t. m. 12e. administratieve maatregelen van ondergeschikt belang.

C. Diverse maatregelen.
13e. een decreet betrekking hebbend op berichten en inlichtingen van militairen aard.
14e. een decreet aangaande de organisatie van een centralen inlichtingendienst bij het minister-presidium.
15e. decreet betreffende de faciliteiten voor onteigening, wat betreft werken voor de passieve verdediging. **(Vor. ber. Daladier 3676 F.)**

Italiaansche critiek.

Het Italiaansche blad Lavorno Facista noemt de wet op de volmachten voor de regeering van Daladier een „dreigenden en uitdagenden maatregel".
Het blad schrijft o.a.: dit nieuwe initiatief klinkt als een uitdaging.
Het vormt een factor tot verstoring van den vrede en een zinloozen stap naar oorlog.
De andere Italiaansche bladen schrijven in denzelfden geest.

20 Maart. — Von Neurath Rijksprotector voor Bohemen en Moravië.

De Führer heeft Rijksminister Konstantin, Freiherr Von Neurath, benoemd tot „Rijksprotector" in Bohemen en Moravië, met als ambtszetel Praag.
(Vor. ber. Von Neurath 3126 A.)

Felle toon der Duitsche bladen.

In een artikel onder het opschrift: „Handen af van Midden-Europa", schrijft de „Völkischer Beobachter" over de houding van Engeland gedurende de laatste drie dagen, welke blijk geeft van een absoluut onbegrip, van politieke en historische onkunde en van moreele en openlijke machtpolitieke vijandigheid.
Het blad zet uiteen, dat, wanneer de Engelsche bladen en eenige Engelsche ministers de werkelijke houding weergeven van de Britsche natie, „wij Groot-Brittannië in den vervolge zullen moeten beschouwen als ondubbelzinnigen vijand van de natuurlijke ontwikkeling van Duitschland en dat zou Duitschland dwingen zijn jarenlange, eerlijke hoop op een overeenstemming met de Engelschen te begraven en zijn politiek jegens het Britsche Rijk definitief aan een breede wijziging te onderwerpen."
Dan zou ook blijken, dat de grondzuil van de nationaal socialistische politiek tegenover Brittannië, het vlootverdrag, op zand rust.

Engelsche Handelsmissie niet naar Berlijn.

De Britsche minister van Buitenlandsche Zaken, lord Halifax, heeft medegedeeld, dat, in verband met den toestand in Europa, het oogenblik niet geschikt wordt geacht, om het voorgenomen bezoek van den Britschen minister van Handel, Stanley, te laten doorgaan. Het bezoek is derhalve uitgesteld en de Duitsche regeering is van dit besluit in kennis gesteld.
Naar men weet, zou de Britsche minister van Handel deel uitmaken van de Engelsche handelsmissie, die naar Berlijn zal vertrekken voor het voeren van besprekingen met de Duitsche instanties.
(Vor. ber. Groot-Duitschland—Engeland 3640 F.)

21—24 Maart. — Engeland, Frankrijk en Sovjet-Rusland. - Gemeenschappelijke stap. —
Uit Londen wordt vernomen, dat de Engelsche, Fransche en Russische regeeringen mogelijkerwijs binnen zeer korten tijd een verklaring zullen afleggen, waarin zij haar afkeuring uitspreken over aanvalsdaden en in het bijzonder over de wijze, waarop Duitschland in Tsjecho-Slowakije te werk is gegaan. Men hoopt, dat andere landen en in het bijzonder de kleine mogendheden hun formeele goedkeuring aan deze verklaring zullen hechten en daarna zal Engeland wellicht een specifieke verplichting voor het tegengaan van verdere aanvalsdaden op zich nemen.
Neville Chamberlain, de Britsche premier, zal binnenkort een volledige verklaring afleggen.

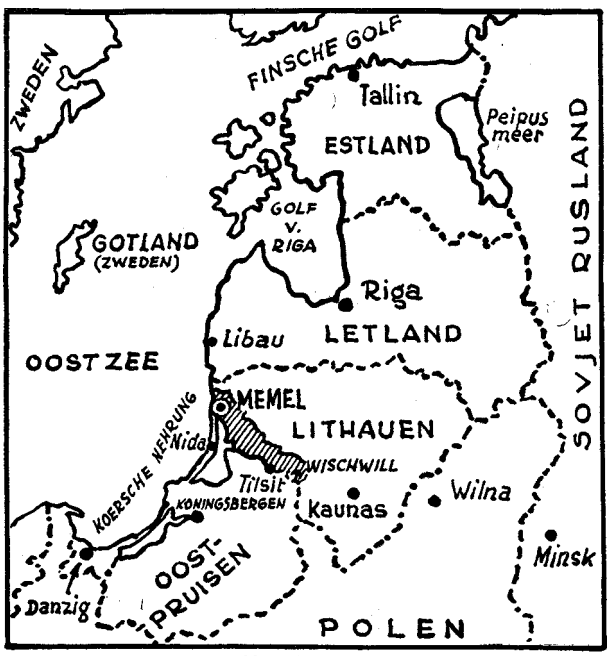
Lord Halifax's betoog. —
In het Hoogerhuis heeft op 20 Maart de Britsche minister van Buitenlandsche Zaken, lord Halifax, een overzicht gegeven van den toestand kort voor en na de annexatie van Bohemen en Moravië. De hoofdpunten van zijn betoog waren de volgende:
Men kan onmogelijk gelooven, dat het besluit van sommige Slowaaksche leiders om met Praag te breken zonder invloed van buiten tot stand is gekomen.
De Tsjechen hebben groote terughoudendheid getoond tegenover Duitsche provocaties; de meeste incidenten voor de invasie zijn met opzet uitgelokt.
Reeds voor de besprekingen van president Hacha te Berlijn waren eenige punten van Tsjecho-Slowakije bezet. Men mag aannemen, dat de onderhandelaars te Berlijn capituleerden om hun volk de gevolgen van een verwoestend luchtbombardement te besparen.
De politiek van München, waarvan Londen oprecht hoopte, dat zij slagen zou, is door de gebeurtenissen gelogenstraft. De vraag is thans, of er garanties zijn, dat de Duitsche methoden niet elders zullen worden toegepast. Elk land, dat zijn souvereiniteit op prijs stelt, is thans gewaarschuwd tegen het gevaar van binnen, dat geïnspireerd wordt van buiten.
Onder de huidige omstandigheden moeten de landen wel overwegen, of zij niet moeten terugkeeren tot de politiek der collectieve veiligheid. De Britsche regeering, die de les getrokken heeft uit de jongste gebeurtenissen, is in nauw overleg getreden, niet alleen met de Dominions, doch ook met andere regeeringen.
En lord Halifax eindigde met de waarschuwende woorden: „Alle pogingen om een heerschappij aan Europa op te leggen zijn geëindigd met een ramp voor hen, die ze ondernamen."
(Vor. ber. Lord Halifax 3674 D.)

Italië bevestigt trouw aan de politiek van as Rome—Berlijn. - Groote Fascistische Raad. —
Op 21 Maart heeft de Groote Fascistische Raad onder voorzitterschap van Mussolini, de vierde zitting van het zeventiende jaar der fascistische jaartelling gehouden.
Vóór het begin der besprekingen heeft de Duce een motie voorgelezen, waarin wordt verklaard, dat de Groote Raad aan den vooravond van den twintigsten jaardag van de stichting der fasci met dankbaarheid de in den strijd gevallen kameraden herdenkt, en de kameraden, die van het begin af deel hebben uitgemaakt van de beweging, begroet op de groote bijeenkomst te Rome, waar zij door hun tegenwoordigheid aan de geheele wereld bewijzen, dat de leuze van het fascisme thans nog, evenals toen was en zal blijven: „gelooven, gehoorzamen, strijden".
De Groote Raad juichte deze dagorder van den Duce toe. Deze besprak vervolgens de jongste gebeurtenissen en gaf een uitvoerige uiteenzetting van den internationalen toestand.
Na de besprekingen nam de Raad de volgende motie aan:
„De Groote Fascistische Raad verklaart, ten aanzien van de dreigende vorming van een „democratisch eenheidsfront, verbonden met het bolsjewisme — tegen de autoritaire staten" — een eenheidsfront dat geen vrede, doch oorlog brengt — dat hetgeen in Centraal-Europa is geschied in de eerste plaats een gevolg is van het Verdrag van Versailles. Op dit oogenblik bevestigt de Raad zijn volledige verknochtheid aan de politiek van de as Rome—Berlijn."

In hun commentaar op de verklaringen van den Raad wijzen de Romeinsche bladen op de volgende drie punten:
1) de dreigende vorming van een eenheidsfront van democratieën, verbonden met de Sovjets tegen de totalitaire staten beteekent, dat de democratieën een oorlog voorbereiden;
2) de huidige gebeurtenissen zijn het onvermijdelijke gevolg van de vergissingen en verkeerdheden in het Verdrag van Versailles;
3) Italië bevestigt opnieuw duidelijk zijn volledige aanhankelijkheid aan de politiek van de as.
(Vor. ber. Groote Fascist. Raad 3649 D.)

Litauen staat het Memelgebied aan Duitschland af. —
De ministerraad van Litauen heeft op 22 Maart, nadat de minister van Buitenlandsche Zaken, Urbsys, verslag had uitgebracht van zijn onderhoud met den Duitschen minister van Buitenlandsche Zaken, von

Ribbentrop, waarin hij zijn Litauschen collega op het hart zou hebben gedrukt de minnelijke schikking waarop Berlijn aandrong te aanvaarden teneinde onlusten in het Memelgebied te vermijden, besloten dit verzoek in te willigen.
Dit besluit is nog op 22 Maart ter kennis van de Litausche Sejm gebracht, en een Litausche delegatie is reeds naar Berlijn vertrokken om de overdracht van het gebied te regelen.

Memelgebied.

Handelsbesprekingen tusschen Parijs en Berlijn gestaakt. — Het „Agence Economique" bericht dat de Fransch-Duitsche economische besprekingen zijn opgeschort. De ambtenaren van het ministerie van Handel, die met den directeur van de commercieele besprekingen samenwerkten, zijn naar Parijs teruggekeerd. **(V. b. Frankrijk—Groot-Duitschland 3569 D.)**

Londen beducht voor Duitsche agressie tegen Roemenië. - Voeling met Moskou. —
De Britsche regeering heeft op 18 Maart de regeering te Moskou medegedeeld, dat zij ernstige redenen heeft daden van geweld tegenover Roemenië te vreezen. Londen heeft Moskou bij deze gelegenheid inlichtingen gevraagd nopens de houding welke de Russische regeering in dit geval zou aannemen.
In antwoord hierop heeft Rusland voorgesteld een conferentie te beleggen van de staten welke hierbij het meest geïnteresseerd zijn, t.w. Groot-Brittannië, Frankrijk, Polen, Roemenië, Turkije en de Sovjet-Unie.
De Russische regeering is van meening, dat een dergelijke conferentie de beste mogelijkheden biedt om klaarheid te brengen in den werkelijken toestand en in de positie van alle aan de conferentie deelnemende naties.

A. **ROEMENIE. — Handelsaccoord met Duitschland.**
Na langdurige gevoerde onderhandelingen, die in December 1938 waren begonnen, werd op 23 Maart '39 te Boekarest een Duitsch-Roemeensche overeenkomst geteekend, welke den grondslag vormt voor een verdere uitbreiding der wederzijdsche handelsbetrekkingen.
In Roemeensche politieke kringen heeft men den indruk gekregen, dat Roemenië heeft toegestemd in veel meer dan het oorspronkelijk wenschte te onderteekenen.
Duitsche kringen noemden de overeenkomst een soort Duitsch-Roemeensch vijfjarenplan.
De voornaamste punten der overeenkomst zijn:

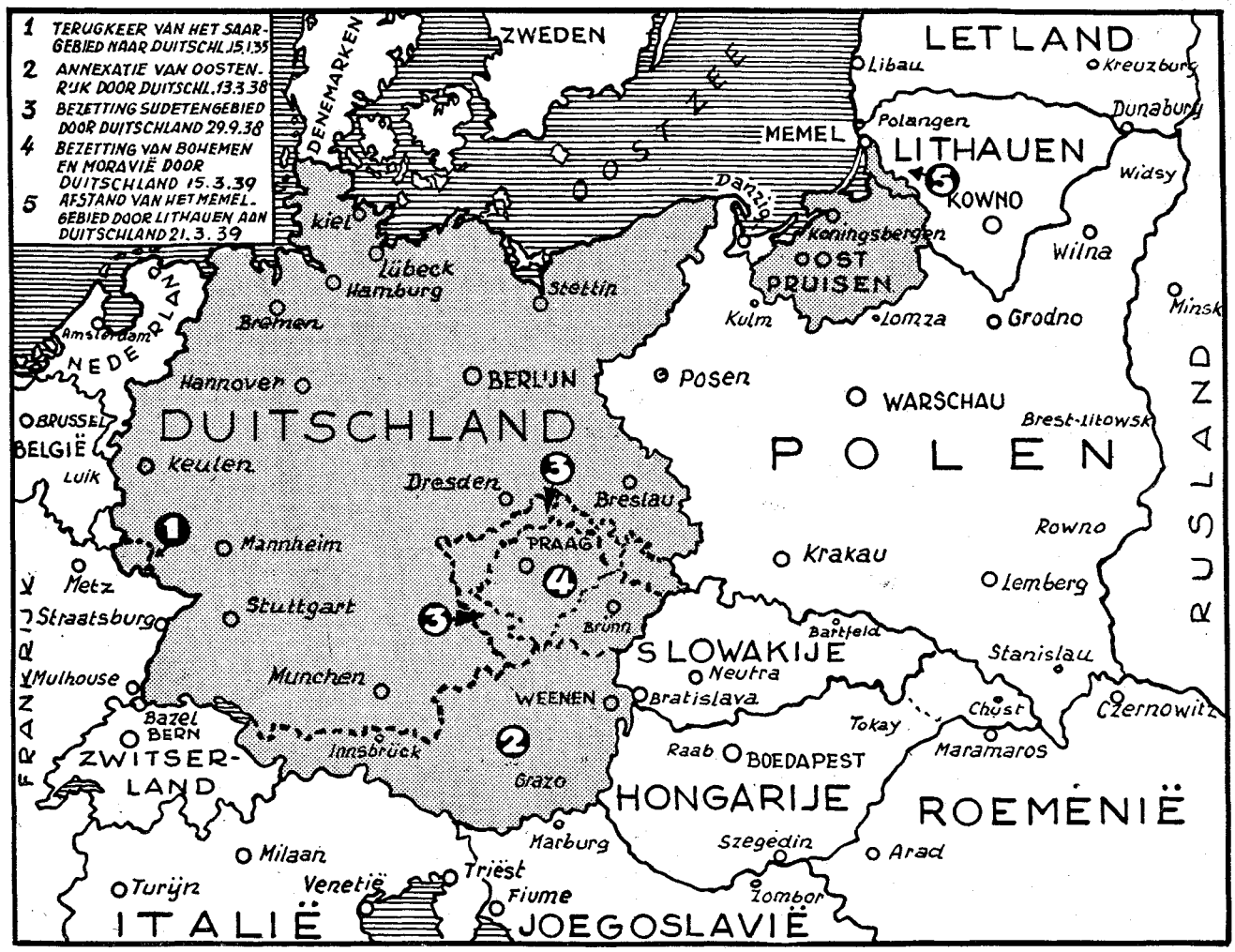
1) Duitschland zal hulp verleenen bij den toenemenden verbouw van oliehoudende planten (soya en zonnebloemen), vlas en hennep, veevoeder, zooals hooi, wortelen en maïs.
2) Roemenië zal bauxiet en andere zeldzame ertsen in Noord-Roemenië exploiteeren. De bauxiet komt er veel voor en volgens de nieuwe Duitsche methoden kan er gemakkelijk zuiver aluminium worden gewonnen.
3) Een Duitsch-Roemeensche maatschappij zal de minerale oliebronnen exploiteeren en een program opstellen voor het boren en distribueeren der oliën.
4) Het economisch plan behelst bovendien het leveren van oorlogsmateriaal en uitrustingsstukken voor het Roemeensche leger, de marine, de luchtmacht en de bewapeningsindustrie, alsmede de oprichting van openbare bedrijven en de levering van machines.
Het verdrag gaat, volgens de Roemeensche pers, van het principe uit, dat Roemenië zijn economische onafhankelijkheid volledig behoudt. In dien zin heeft zich de Roemeensche minister van Buitenlandsche Zaken, Gafenco, die het verdrag heeft onderteekend, uitgelaten. (D. N. B. - Telex-A. N. P.)

25 MAART 1939

B. **ITALIE. — Troonrede van den Koning van Italië. - Opening van de nieuwe Kamer van Fasci en Corporaties. - Engeland en Frankrijk. —**
Geheel Italië vierde op 23 Maart '39 het twintigjarig bestaan der fasci. De plechtige viering van den jaardag ging gepaard met de opening van de nieuwe Kamer van Fasci en Corporaties door den Keizer-Koning.
In zijn Troonrede verklaarde Koning Victor Emanuel o.a. het volgende:
Wat Groot-Brittannië betreft, de accoorden van 16 April hebben gunstige voorwaarden geschapen voor een consolidatie en een hervatting der normale betrekkingen tusschen beide landen.
Sprekende over Frankrijk zeide de Koning het volgende: „Wat Frankrijk betreft, in een officieele nota van 17 December 1938 (zie pag. 3590 A) heeft mijn regeering vastgelegd, welke kwesties op dit oogenblik de beide landen van elkaar gescheiden houden." (Telex-A. N. P.) **(V. b. Koning Victor Em. 3205 C.; Kamer van Fasci en Corporaties 3582 C.)**

C. **ENGELAND. — Het bezoek van het Fransche Staatshoofd, president Lebrun, van 21—24 Maart '39.**
Het Fransche Staatshoofd, president Lebrun en Mevrouw Lebrun, met gevolg, hebben op 24 Maart hun driedaagsch bezoek aan de Engelsche hoofdstad, waar zij de gasten van het Engelsche Koningspaar waren in Buckingham Palace, volbracht.
Was de reis naar Engeland oorspronkelijk slechts bedoeld als contra-visite, als beleefdheidsbezoek, door de onverwachte ontwikkeling van den internationalen toestand is zij tot een evenement van groote politieke beteekenis geworden.
De Fransche president werd vergezeld door den Franschen minister van Buitenlandsche Zaken, Bonnet, den secretaris-generaal van het presidentieel bureau, André Magre, generaal Braconnier, den directeur van het kabinet van den minister van Buitenlandsche Zaken, Bressey, alsmede door kapitein-ter-zee Krantz en luitenant-kolonel Tassin van het militaire huis van Lebrun.
Mevrouw Lebrun werd vergezeld door mevr. Braconnier en mevr. Loze.
De Fransche gasten werden te Dover verwelkomd door den hertog van Gloucester, die vergezeld was door den Franschen ambassadeur, den heer Corbin, en het Britsche gevolg dat den hoogen bezoekers ter beschikking was gesteld en waartoe behoorden burggraaf Attendale, vlootadmiraal Sir Reginald Tyrnhitt, luitenant-kolonel Pierce Legh, kapitein Holland, vlootattaché der Britsche ambassade te Parijs en kapitein Colyer, luchtvaartattaché.
Op het Victoria-station te Londen had de plechtige ontvangst plaats door Koning George en Koningin Elizabeth en de andere leden der Koninklijke familie, den premier Neville Chamberlain, de leden van het kabinet en hoofden van diensten.
De Engelsche bevolking heeft den President der Fransche republiek, Mevrouw Lebrun en de Fransche gasten met overweldigende geestdrift ontvangen.
Aan het feestmaal van 195 gasten in Buckingham Palace sprak de Engelsche Koning o.a.:
„Wij zijn ons ten volle bewust van de moeilijkheden, die voor ons liggen, doch ik ben ervan overtuigd, dat wij beiden met geloof en hoop de toekomst mogen tegemoetzien, in het bewustzijn van onze kracht en van die onsterfelijke geestelijke kwaliteiten, die onze volken onderscheiden en die zich vooral in de ure des gevaars openbaren."
In zijn antwoord zeide president Lebrun o.a.:
„Ik ben er zeker van, dat het gezamenlijke streven der Britsche en Fransche staatslieden ertoe zal bijdragen, dat de wereld de onrustige periode, welke zij doormaakt, te boven komt."
Op 24 Maart te kwart voor tien in den ochtend is president Lebrun met zijn echtgenoote per auto van Buckingham Palace naar Victoria Station vertrokken, vanwaar de Fransche hooge gasten de terugreis naar Parijs hebben aanvaard.
De Fransche president werd vergezeld door den Koning, Koningin Elizabeth en de prinsesjes Elizabeth en Margareth Rose.
(Times - Le Matin)
(Vor. ber. Koning George VI 3536 G.; President Lebrun 1911 C.; Engeland—Frankrijk 3693 C.)

A. DUITSCHLANDS EXPANSIE IN CENTRAAL-EUROPA. — Bohemen en Moravië; wat Duitschland in handen viel. - Amerikaansche nota. - Verdrag met Slowakije. - Het Memelgebied. - Verdrag met Litauen. - Hitlers rede te Memel. - Verklaring van den Britschen premier Neville Chamberlain. - Tsjechische leger wordt ontbonden. - Gelukwenschen van Von Ribbentrop aan Hongarije. - Slowaaksche grenzen en Hongarije. - Diplomatieke gedachtenwisselingen der democratische staten. - Beteekenis van het Memelgebied. - Geen Engelsche voorschotten aan Tsjechië. - Blokkeering van Tsjechische bezittingen in Engeland. - Polens positie en Bohemen en Moravië. - Waarde der Tsjechische kroon. - Tsjechische legaties. —

Uitbreiding van Duitschland van 15 Januari 1935—21 Maart 1939.

(Overname zonder bronvermelding verboden)

Bohemen en Moravië. - Wat het Derde Rijk in handen viel. —

Met de inlijving van Bohemen en Moravië heeft Duitschland een goeden slag geslagen; niet slechts in politiek en strategisch, doch ook in economisch opzicht. De rijkdom van de Tsjecho-Slowaaksche republiek en haar bodem blijkt wel uit de volgende globale opsomming, waarover Göring, als „Beauftragter für das Vierjahresplan" thans de beschikking krijgt.

Tsjecho-Slowakije omvatte

Aan **Industrie:** Alcohol: 960 distilleerderijen, waar 12.000 arbeiders werkten, met een jaarlijksche productie van 600.000 hl. zuiveren alcohol; Chemicaliën: 700 ondernemingen met in totaal 62.000 arbeiders, die een jaarlijksche productie hadden van ongeveer 150.000 wagons chemische voortbrengselen; Hout: een jaarlijksche productie van ongeveer 12 millioen kubieken meter voor bewerking en 8 millioen kubieken meter voor brandstof; bij een voorraad van 4.800.000 ha. bosch, waarvan 75 pct. pijnboomen. Kolen: 41.000 mijnwerkers brengen jaarlijks 8 à 10 millioen ton steenkool en ongeveer 2 millioen ton cokes boven den grond; Lucifers: 6000 arbeiders in 21 fabrieken produceeren jaarlijks 80 à 120 millioen doozen lucifers; Papier: 60 papier-, 40 karton-, 70 cellulose- en houtpulpfabrieken produceeren jaarlijks 35.000 tot 50.000 wagons.

Aan **Landbouw:** Tarwe, 10 millioen kwintalen; rogge, 13½ millioen kw.; gerst, 12 millioen kw.; haver, 13½ millioen kw.; mais, 3.100.000 kw.; aardappelen, 64 millioen kw.; suikerbieten, 62 millioen kw.; beetwortelen, 28 millioen kw.; koolraap, 4½ millioen kw.; groenten, 90 millioen kw.; wijn, 650.000 hl.;

Veestapel: 4.500.000 runderen; 1.000.000 schapen; 1.250.000 geiten; 2.100.000 varkens; 610.000 paarden; 16 millioen kippen; 2 millioen ganzen.

Mineralen: goud, zilver, graphiet, koper, kaoline: 500.000 ton, waarvan 200.000 voor export; pyriet: 75.000 ton; steenzout: 65.000 ton per jaar.

Lederindustrie: de Bat'a-fabrieken te Zlin zijn de grootste schoenfabrieken van Europa; er werken 32.000 arbeiders, en de jaarlijksche productie beloopt 20 à 30 millioen paar schoenen. In 250 leerlooierijen arbeiden 13.000 arbeiders met een wekelijksche productie-capaciteit van 150.000 huiden. In de zeemleerindustrie worden per week 20.000 bewerkte huiden afgeleverd; jaarlijks produceert de handschoenenindustrie 12 millioen paar.

Luchtvaart: de vliegtuigenfabriek „Avia" (Miles, Bendy en Co.) te Praag fabriceert 200 tot 500 vliegtuigen per jaar. De Mij. „Aero", eveneens te Praag, fabriceert jaarlijks 700 tot 1000 machines. Vliegtuigmotoren werden vervaardigd bij Waltar en Skoda.

Aan **fabrieken** bezit Tsjecho-Slowakije, naast de reeds genoem-

de Bat'a-fabrieken de Skoda-fabrieken te Pilsen, na Krupp de grootste wapenfabriek van Centraal-Europa. Hier werken 42.000 arbeiders; de jaarlijkse productie omvat: 340.000 ton gietijzer, 360.000 ton staal en 385.000 ton plaatijzer.
Bürgerbräu te Pilsen is de grootste brouwerij ter wereld. Jaarlijks worden er 4 à 5 millioen hl. bier geproduceerd.
De N.V. Boheemsche glasfabrieken, waar 15.000 arbeiders werkzaam zijn, produceeren jaarlijks 90.000 ton spiegelglas.
De N.V. Kosmanory heeft 12.000 textiel-arbeiders in haar dienst, die met 200.000 spoelen werken.
Lauren en Klement, te Mlada Boleslaw, produceeren jaarlijks ongeveer 20.000 automobielen.
De N.V. Mechanische Constructies, met 11.000 arbeiders, brengen jaarlijks pl.m. 250.000 ton aan afgewerkte producten voort.
De hoogovens van Withowicz, waar 35.000 arbeiders werken, produceeren jaarlijks 750.000 ton staal, 600.000 ton plaatijzer en 2000 ton gietijzer per dag.

Goud- en Deviezenvoorraad. — Voortaan zullen Tsjechië en Slowakije deel uitmaken van het economische stelsel van Duitschland en het onmiddellijk gevolg hiervan zal zijn, dat de spanning op het Duitsche economische leven wordt verminderd, aldus „Fin. News".
Duitschland, zoo vervolgt het blad, zal de contrôle verkrijgen over ongeveer 60 millioen pond sterling, aan goud, buitenlandsche deviezen en realiseerbare activa.

Tsjechische Nationale Bank. — De vroegere Tsjecho-Slowaaksche Nationale Bank draagt thans den titel van Nationale Bank te Praag. Volgens den bankstaat over de tweede week van Maart is de regeling met de Duitsche Rijksbank met betrekking tot de in het Sudetengebied indertijd in omloop zijnde bankbiljetten en de overeenkomst in zake de verdeeling van den goudvoorraad reeds ten uitvoer gelegd. Van de goudreserve werd 466 millioen kronen aan de Rijksbank overgemaakt, zoodat de Praagsche Nationale Bank nog beschikt over een goudvoorraad van 1.9 milliard kronen. De bankbiljettencirculatie is dienovereenkomstig gedaald met 1250 millioen kronen, daar de in het Sudetengebied zijnde Tsjechische bankbiljetten uit de circulatie werden genomen. De gouddekking voor de in het protectoraat Bohemen en Moravië, in Slowakije en Karpathen-Rusland nog in omloop zijnde Tsjechische bankbiljetten ad 5.4 milliard kronen bedroeg 35.4 pct.

Amerikaansche nota aan Duitschland. — De Amerikaansche nota aan Duitschland, waarin geweigerd wordt de wettigheid te erkennen van het Duitsche protectoraat is een copie van de verklaring van Sumner Welles van 17 Maart, waarin Duitschlands „daden van moedwillige wetteloosheid en willekeurig geweld" veroordeeld worden. **(Vor. ber. 3711 C.)**

Slowakije. - Verdrag met Duitschland. — Het Duitsche Nieuwsbureau meldt uit Berlijn:
Het op 18 Maart, te Weenen, en op 23 Maart, te Berlijn, gedateerde en door rijksminister von Ribbentrop eenerzijds en Tiso, Tuka en Durcansky anderzijds onderteekende „Schutzvertrag" met Slowakije is gepubliceerd.
In de inleiding wordt gezegd, dat de Duitsche diplomatieke regeering, nadat de Slowaaksche staat zich onder de bescherming van het Rijk had gesteld, met Slowakije is overeengekomen de daaruit voortvloeiende gevolgen in een verdrag vast te leggen.
Te dien einde zijn de volgende bepalingen overeengekomen:
Art. 1. Het Duitsche Rijk neemt de bescherming op zich van de politieke onafhankelijkheid van den Slowaakschen staat en de onschendbaarheid van zijn gebied.
Art. 2. Voor de ten uitvoerlegging van de door het Duitsche Rijk opgenomen bescherming heeft het Duitsche leger te allen tijde het recht in een zone, ten westen bepaald door de grens van den Slowaakschen staat en ten Oosten door de algemeene lijn: Oostrand van de Kleine Karpathen, de Witte Karpathen en Oostrand van het Javornik-gebergte, militaire werken te bouwen en in de door haar noodig geachte sterkte bezet te houden.
De Slowaaksche regeering zal er voor zorgen, dat de voor deze stellingen noodige grond ter beschikking zal worden gesteld van het Duitsche leger.
Voorts zal de Slowaaksche regeering toestemmen in een regeling, welke noodig is om den Duitschen troepen vrijstelling te verleenen van douane-rechten voor hun proviandeering, zoomede voor de leveranties uit Duitschland ten behoeve van de militaire werken.
In de bovenomschreven zone worden de militaire souvereiniteitsrechten uitgeoefend door het Duitsche leger. Personen van Duitsch staatsburgerschap, die op grond van een particuliere overeenkomst te werk gesteld zijn aan de inrichting der militaire stellingen in genoemde zone, staan in zooverre onder de Duitsche rechtspraak.
Art. 3. De Slowaaksche regeering zal haar eigen militaire krachten in nauw overleg met het Duitsche leger organiseeren.
Art. 4. Volgens de overeengekomen betrekkingen van bescherming zal de Slowaaksche regeering haar buitenlandsche politiek steeds voeren in overeenstemming met de Duitsche regeering.
Art. 5. Deze overeenkomst treedt bij de onderteekening direct in werking en geldt voor 25 jaar. De beide regeeringen zullen zich voor den afloop van dezen termijn tijdig met elkander verstaan voor een verlenging.
(Vor. ber. Slowakije 3702 A.)

Memelgebied. - Verklaring van den Litauschen minister van Buitenlandsche Zaken, Urbsys. — Het Deutsches Nachrichtenbüro meldt:
In den nacht van 21—22 Maart heeft de regeering van Litauen de volgende verklaring gepubliceerd:
„Nadat de minister van Buitenlandsche Zaken Urbsys op 21 Maart te Kaunas was teruggekeerd, heeft hij in den ministerraad verslag uitgebracht over de resultaten van de besprekingen, welke hij heeft gevoerd met den minister van Buitenlandsche Zaken van Duitschland, von Ribbentrop.
Hieruit bleek, dat de Duitsche minister van Buitenlandsche Zaken uit naam van de Duitsche regeering aan de regeering van Litauen heeft voorgesteld het Memelgebied aan Duitschland terug te geven. Von Ribbentrop noemde dit de eenige doeltreffende oplossing, welke den vrede kon dienen en voegde hieraan toe, dat indien dit teruggeven tot stand kwam langs den weg van vrije overeenstemming, Duitschland op uitgebreide schaal rekening zou houden met de economische belangen van Litauen in de haven van Memel.
Minister von Ribbentrop legde er verder den nadruk op, dat deze regeling ook in overeenstemming was met den duidelijk kenbaar gemaakten wensch van de Duitsche bevolking van Memel. Ook verklaarde hij, dat deze oplossing de goede betrekkingen tusschen beide landen in de toekomst zou dienen en hij herinnerde aan den bekenden eisch van de geheele Memelduitsche bevolking in zake een terugkeer bij het rijk.
De stemming in het Memelgebied was volgens hem dusdanig, dat de regeling van het vraagstuk op den door Duitschland voorgestelden grondslag thans dringend noodzakelijk is ten einde botsingen te voorkomen.
Nadat de minister zijn verslag had beëindigd, heeft de ministerraad den toestand breedvoerig besproken.
Nog vandaag zou de minister van Buitenlandsche Zaken in de geheime zitting van de Sejm verslag uitbrengen. **(Vor. ber. Memel 3711 C.)**

Tekst van het Duitsch-Litausche verdrag. — Het Duitsch-Litausche verdrag van 23 Maart over het teruggeven van Memel luidt als volgt:
„De Duitsche rijkskanselier en de president van de republiek Litauen hebben besloten door een verdrag de hereeniging van het Memelgebied met Duitschland te regelen, hiermede de tusschen Duitschland en Litauen hangende vraagstukken op te lossen en zoo den weg te effenen voor vriendschappelijke betrekkingen tusschen beide landen.
Te dien einde zijn tot gevolmachtigden benoemd voor den rijkskanselier de Duitsche minister van Buitenlandsche Zaken, von Ribbentrop, en voor den president der Litausche republiek de Litausche minister van Buitenlandsche Zaken, Urbsys, en den Litauschen gezant te Berlijn, Skirpa, die, nadat de volmachten in goede orde bevonden waren, het volgende overeen zijn gekomen:

Artikel 1. Het door het verdrag van Versailles van Duitschland afgescheiden Memelgebied wordt met ingang van 23 Maart met het Duitsche rijk hereenigd.

Artikel 2. Het Memelgebied zal onmiddellijk door de Litausche militaire- en politiemacht worden ontruimd. De regeering van Litauen zal er voor zorg dragen, dat het gebied bij de ontruiming in ordelijken toestand wordt achtergelaten. Beide partijen zullen, voor zoover noodig, commissarissen benoemen, voor het overnemen van die overheidsorganen, welke niet in handen van de autonome autoriteiten van het Memelgebied liggen.

Artikel 3. Ten einde rekening te houden met de economische behoeften van Litauen zal te Memel voor Litauen een vrijhavenzone worden ingesteld. De bijzonderheden worden geregeld in een bijlage bij dit verdrag.

Artikel 4. Ter bekrachtiging van haar besluit een vriendschappelijke ontwikkeling der betrekkingen tusschen Duitschland en Litauen te waarborgen, nemen beide partijen de verplichting op zich, noch over te gaan tot daden van geweld tegenover elkaar, noch één, tegen een der beide partijen gerichte daad van geweld door derden, te steunen.

Artikel 5. Dit verdrag treedt in werking met de onderteekening. Ter bekrachtiging hiervan hebben de gevolmachtigden van beide

partijen dit verdrag onderteekend. Opgesteld in de Duitsche en in de Litausche taal.

Berlijn, 22 Maart 1939.

w.g. JOACHIM VON RIBBENTROP
URBSYS
SKIRPA

De bijlage, waarin sprake is in artikel 3 van het verdrag tusschen Duitschland en Litauen in zake de hereeniging van het Memelgebied bij Duitschland, luidt als volgt:

1. Het Duitsche havenbestuur te Memel, dat het beheer op zich neemt van het Litausche staatseigendom in de haven van Memel, dat overeenkomstig de hereeniging van Memel met den Duitschen staat, van Litausch eigendom overgaat in Duitsch bezit, zal met een, in overleg tusschen de Duitsche en de Litausche regeering te Memel op te richten maatschappij met overwegend Litausch kapitaal, genaamd de „Havenmaatschappij van Memel" een privaatrechtelijke overeenkomst sluiten over het overlaten en het bevoorrechte gebruik van de havenwerken van Memel.
In deze overeenkomst zal worden bepaald, dat het havenbestuur aan de maatschappij voor 99 jaar verpacht het gebruik van havenwerken, terreinen en watervlakte in de haven van Memel in nog nader overeen te komen omvang.
De maatschappij is verplicht de haveninstallaties ter beschikking te stellen van het algemeene verkeer.
De huur wordt, in verband met de door Litauen in Memel geïnvesteerde gelden, als voldaan beschouwd.
De maatschappij zal zorg dragen voor het onderhoud, het bedrijf en de eventueele uitbreiding van het aan haar in pacht afgestane gebied.
De havengelden worden door de maatschappij geïnd, het tarief wordt door het havenbestuur, op grond van de voorstellen der maatschappij vastgesteld.

2. Aan de havenmaatschappij van Memel zal vèrgaande belasting-reductie worden toegestaan. Vrije gebieden zullen worden afgepaald en de douanecontrôle zal aan de grens van deze gebieden worden uitgeoefend. Verder blijven alle Duitsche souvereine rechten op het verpachte gebied bestaan.
Het verkeer met de vrije zone zal worden geregeld door de spoorwegverbinding met Krottingen, waarover gesloten treinen zonder het betalen van douanerechten kunnen verkeeren tegen een nader te bepalen tarief. Ook het andere verkeer, over wegen en waterwegen zal zooveel mogelijk vergemakkelijkt worden.
De geschillen, vooral wat rechten en belasting betreft, welke kunnen ontstaan voor Litausche schepen in de haven van Memel, zullen op tegemoetkomende wijze worden geregeld tusschen de bevoegde Duitsche en Litausche autoriteiten.

(Vor. ber. Memel 3715 A.)

Duitsche troepen in het Memelgebied. — Op 23 Maart zijn de Duitsche troepen in het Memelgebied binnengerukt.

Adolf Hitler spreekt te Memel. — Uit Memel meldt het Deutsches Nachrichtenbüro: Hitler heeft op 23 Maart na de begroeting door Neumann op het Theaterplein het woord gevoerd. Hij zeide verheugd te zijn, dat hij de Memelduitschers in het Grootduitsche Rijk had kunnen opnemen. Het Duitsche vaderland heeft de Memelduitschers niet vergeten en de Memelduitschers hebben hun oude vaderland niet vergeten. De Memelduitschers worden nu opgenomen in den grooten stroom van Duitsch nationaal leven, geloof, hoop en zoo noodig ook offervaardigheid. Gij Memellanders zijt grensbewoners en gij zult dit beter begrijpen dan zij, die het geluk hebben in het hart van het Rijk te mogen wonen. Gij vormt een grensland en zult ervaren, wat het beteekent niet verlaten te zijn, maar een geweldig rijk achter zich te hebben. Uit nood en leed is uw gemeenschap gegroeid. Dat zij nooit meer verbroken zal worden, daartoe willen wij besluiten en dat geen andere macht haar ooit zal breken of schenden, dat zullen wij zweren.
Duitschland weet, wat het van de wereld te verwachten heeft. De Duitschers hebben niet de bedoeling de rest van de wereld kwaad te berokkenen, maar het kwaad, dat de anderen den Duitschers hebben aangedaan, had men behooren te herstellen. Hitler zeide te gelooven, dat men thans in hoofdzaak aan het slot van dit weergalooze herstel gekomen is.
De Führer bracht den Memellanders dank voor hun houding. Hij meende daarvoor niet beter zijn erkentelijkheid te kunnen toonen, dan door hun leider het eereteeken te verleenen, dat de taaiste strijders van het nieuwe Duitsche rijk op de borst dragen. Memel is eens in den steek gelaten door een Duitschland, dat zich aan smaad en schande had overgegeven. Het is thans teruggekeerd tot een nieuw, geweldig Duitschland, dat vastbesloten is zijn lot zelf te bepalen, ook al bevalt dat de rest van de wereld niet.

(Vor. ber. Hitler 3702 A.)

Wat Neville Chamberlain in het Lagerhuis verklaarde. In het Britsche Lagerhuis heeft minister-president Chamberlain op 20 Maart verklaard:

„De regeering heeft reeds uiteengezet, dat de jongste actie van de Duitsche regeering de vraag heeft doen rijzen, of die regeering niet door opeenvolgende daden wil trachten Europa te overheerschen en misschien zelfs nog verder te gaan. Indien deze uitlegging van de bedoelingen der Duitsche regeering zou blijken juist te zijn, dan acht de Britsche regeering zich verplicht te verklaren, dat een dergelijk optreden, zooals ook in het verleden is gebeurd, den succesvollen tegenstand van Engeland en andere landen, die prijs stellen op hun vrijheid, tot gevolg zal hebben.
Ik kan nog geen mededeelingen doen over de beraadslagingen, die met andere regeeringen gehouden zijn in verband met de jongste ontwikkeling.
Ik wensch duidelijk te maken, aldus vervolgde Chamberlain, dat bij de regeering van Groot-Brittannië geenszins de wensch bestaat redelijke pogingen van de zijde van Duitschland, zijn uitvoerhandel uit te breiden, in den weg te staan.
Evenmin is deze regeering er op belust in Europa twee tegenover elkander staande blokken van landen met verschillende opvattingen over de vormen van hun interne bestuur in het leven te roepen.
Onze zorg betreft hier het voorstel, dat wij ons niet kunnen onderwerpen aan een procedure, op grond waarvan onafhankelijke landen onderhevig zijn aan een zoodanige pressie, onder dreiging met geweld, dat zij er toe verplicht worden hun onafhankelijkheid prijs te geven en wij zijn vastbesloten met alle middelen, waarover wij beschikken, indien pogingen zouden worden gedaan een dergelijke procedure in werking te stellen, ons daartegen te verzetten."

(Vor. ber. Chamberlain 3711 C.)

Het Tsjechische leger op 25 Maart ontbonden. — Onmiddellijk nadat Duitschland het protectoraat over Bohemen en Moravië aanvaard had, is men begonnen met de demobilisatie van het Tsjechische leger. De recruten, die op 1 Maart in dienst waren gekomen, zijn terstond ontslagen, de andere soldaten werden nog in dienst gehouden om bij het opslaan van materiaal en de legering van de Duitsche troepen behulpzaam te zijn. Op 25 Maart zullen echter ook deze troepen gedemobiliseerd worden.
Daarmee houdt het Tsjechische leger op te bestaan.

Gelukwensch van von Ribbentrop aan Hongarije. — Ter gelegenheid van de insluiting van de Subkarpathische Oekraine in Hongarije heeft de Duitsche minister van Buitenlandsche Zaken, Von Ribbentrop, een telegram gezonden aan Teleky en Csaky, waarin hij zijn levendige voldoening tot uitdrukking brengt over het feit, dat Hongarije deze streek herwonnen heeft. Teleky en Csaky hebben von Ribbentrop in een antwoord hun dank uitgesproken voor zijn beminnelijke woorden.

(Vor. ber. Karpathen-Oekraïne 3702 A.; v. Ribbentrop 3634 A.)

26 Maart. — Slowaaksche grenzen en Hongarije. — De door Duitschland gegarandeerde grens van Slowakije was nog niet op alle punten definitief vastgesteld, met het gevolg, dat daaruit thans meeningsverschillen tusschen Hongarije en Slowakije zijn voortgekomen. Op 24 Maart begon een actie van de Hongaarsche troepen in het betwiste grensgebied aan den Oostrand van Slowakije. Deze wordt door Slowakije als een zeer ernstige aangelegenheid beschouwd, terwijl men volgens de Hongaarsche opvatting hier uitsluitend met eenige plaatselijke grensincidenten te doen heeft. De geschillen zullen echter ten spoedigste worden bijgelegd.

Annexatie van Bohemen en Moravië. - Diplomatieke gedachtenwisselingen der democratische staten. - Nog geen resultaten. — Van de zeer drukke diplomatieke gedachtenwisselingen tusschen Groot-Brittannië, Frankrijk, Sovjet-Rusland en Polen, is nog weinig terecht gekomen. Polen wenscht garanties van Engeland en Frankrijk in zake een eventueele Duitsche penetratie of bij een Duitschen inval. Een gemeenschappelijk protest van de democratische landen ten opzichte van de annexatie van Bohemen en Moravië schijnt voorloopig van de baan.
Zoowel de Duitsche als de Italiaansche pers verheugen zich over dit democratisch fiasco.

Wat de aansluiting van het Memelgebied voor Duitschland beteekent. — De aansluiting van het Memelgebied bij Oost-Pruisen en dus bij het Duitsche Rijk beteekent voor Duitschland een aanwinst van een kleine doch zeer bruikbare oppervlakte bouwland. Het Memelgebied meet 2848 vierkante kilometer en telt ongeveer 150.000 inwoners.
De voornaamste tak van bedrijf is de landbouw. Ongeveer 44% van het werkende deel der bevolking verdient zijn brood in den landbouw. Daar Litauen zelf ook een landbouwstaat was, waren de Memellandsche boeren geheel aangewezen op de afzetmo-

gelijkheden in dat land zelf of op den export, die natuurlijk geheel in handen van de Litauers was. Vandaar dan ook, dat de Memellandsche boeren met groote financieele moeilijkheden te kampen hadden.
Na de aansluiting bij het rijk hoopt men evenwel dit landbouwgebied te kunnen intensiveeren, door er voor te zorgen, dat de boeren in staat zijn de noodige landbouwmachines en kunstmest voor hun bedrijven aan te schaffen.
In tegenstelling tot den landbouw is de bescheiden industrie van het Memelgebied door de Litausche autoriteiten bevorderd. In het Memelgebied lagen ongeveer 18% van alle industrieele ondernemingen van het geheele Litausche staatsgebied. De waarde van de industrieele productie bedroeg ongeveer tweederde van de totale waarde der geheele Litausche industrieele productie.
De voornaamste tak van industrie in het Memelgebied vormen de houtverwerkende bedrijven. De grootste er van (overigens een zuiver Duitsche onderneming) is de A.G. für Zellstoff- und Papierfabrikation te Memel, een dochtermaatschappij van de Aschaffenburger Zellstoffwerke.
Voorts komen in het Memelgebied voor: papierfabrieken, levensmiddelenbedrijven, een chemische fabriek en eenige kleine textielfabrieken.
Behalve het materieele voordeel, zal Duitschland door de aansluiting van het Memelland ook de beschikking krijgen over eenige duizenden landarbeiders, die in het Memelgebied zelf geen werk vonden, doch zoo spoedig mogelijk onder de Oostpruisische boeren, die gebrek aan bruikbare arbeidskrachten hebben, verdeeld zullen worden. Zonder twijfel ligt het ook in de bedoeling de haven van Memel, die door de Litauers reeds aanzienlijk was uitgebreid en gemoderniseerd, nog verder te verbeteren. Zooals bekend zal ook Litauen zijn goederenverkeer met het buitenland over deze haven kunnen laten gaan, waarbij waarschijnlijk gedacht is aan de inrichting van een vrijhaven.
De beteekenis van den handel moge ten slotte blijken uit de volgende cijfers: de uitvoer van het Memelgebied naar het oude rijk bedroeg in het afgeloopen jaar R.M. 5,6 millioen, waaronder voor een bedrag van R.M. 4,4 millioen aan levensmiddelen, terwijl de invoer uit het rijk R.M. 4.3 millioen bedroeg.

Voorschotten van Engeland aan Tsjecho-Slowakije stopgezet. — In het Hoogerhuis verklaarde de Britsche minister van Buitenlandsche Zaken, lord Halifax, op 15 Maart in zake den financieelen steun aan Tsjecho-Slowakije, dat van het totale crediet van $ 10 millioen een bedrag van $ 6.750.000 niet is opgevraagd en in de Bank of England is gebleven. Onder de nieuwe omstandigheden worden, naar Halifax verklaarde, stappen gedaan om aan de Bank of England mede te deelen, dat zij geen verdere voorschotten uit het resteerende bedrag moet doen alvorens de situatie is opgeklaard. **(Vor. ber. 3637 A.)**

Blokkeering van Tsjechische bezittingen te Londen. — De minister van Financiën, Sir John Simon, besprak op 21 Maart in het Lagerhuis de maatregelen, welke zijn ministerie vorige week ten aanzien van het Tsjecho-Slowaaksche goud en de Tsjecho-Slowaaksche saldi te Londen had genomen.
Hij deelde mede, dat de Bank of England op 17 Maart op zijn verzoek aan de banken en andere financieele instellingen in Engeland opdracht had gegeven, indien zij effecten, saldi of goud van de vroegere Tsjecho-Slowaaksche regeering, de Tsjecho-Slowaaksche Bank of Tsjechische burgers onder zich hadden, deze niet zonder toestemming van het Engelsche ministerie van Financiën te betalen.

Polen. — Generaal Sikorski over Polens positie. — Onder het opschrift: „Het uur der groote beslissingen", publiceert het blad Polonia, het orgaan van de Christelijk democratische partij, een artikel van generaal Sikorski, waarvan de voornaamste passages als volgt luiden:
„Het bezit van Tsjecho-Slowakije verzekert Duitschland de ontegenzeggelijke superioriteit in geheel Centraal- en Oost-Europa. Deze toestand is allerdreigendst voor alle landen, die in de nabijheid van Duitschland liggen. De landbouwrijkdommen van Roemenië, zijn petroleumterreinen, vormen reeds het voorwerp der, openlijk beleden, Duitsche begeerte. Wanneer Duitschland er in zou slagen den enormen buit van Tsjecho-Slowakije aan te vullen met de uitgestrekte natuurlijke rijkdommen van Roemenië, zou Hitler niet meer dralen een oorlog van langen duur te ondernemen en aldus zijn droom van verovering van Europa te verwezenlijken en van oprichting van het „Heilige Duitsche Rijk". Ongelukkig voor Duitschland, vergeet het, dat in den modernen oorlog, „de moreele factor" van kapitaal belang is en van dit standpunt gezien heeft de roof van Tsjecho-Slowakije het geweten der geheele wereld tegen Duitschland in opstand gebracht".
Sikorski besluit met de volgende overwegingen over de houding van Polen: „Het hangt van Polen af, of de geschiedenis, die opengeslagen wordt, somber zal zijn, dan wel of daarop zijn ware grootheid geschreven worden zal. Optredende uit naam van zijn eigen onaantastbaarheid, zal het volk van Polen zich, wanneer het oogenblik gekomen is, scharen aan de zijde van hen, die zullen strijden voor de vrijheid".

Veldmaarschalk Göring weder naar Italië. — Veldmaarschalk Göring is op 20 Maart weder naar Italië teruggekeerd.

Polen. — Niet-erkenning van Bohemen en Moravië. - Memel. — Polen heeft op 24 Maart besloten de nieuwe status van Bohemen en Moravië niet te erkennen hoewel de „onafhankelijkheid" van Slowakije onmiddellijk volledig erkend werd, voordat Tiso deze nieuwe republiek onder Hitlers bescherming stelde. Het bericht van de bezetting van Memel door de Duitschers heeft de verontwaardiging doen toenemen in breede kringen, die eenig ongeduld toonen ten aanzien van de huns inziens passieve houding der regeering.

Tsjechische kroon = 10 pf. — Het „Reichsgesetzblatt" publiceert een op 22 Maart van kracht geworden verordening over de valuta-verhouding met het protectoraat Bohemen en Moravië. Volgens deze verordening wordt de Tsjechische kroon gelijkgesteld aan 10 Pfennig.

De Tsjechische Legaties. — De heer Pacàk, tot dusver gezant van de Tsjecho-Slowaaksche republiek te Den Haag, heeft den minister van Buitenlandsche Zaken medegedeeld, dat het gezantschap zijn werkzaamheden heeft gestaakt.
In de Vereenigde Staten en Sovjet-Rusland weigeren de Tsjechische gezanten de archieven aan de Duitsche gevolmachtigden te overhandigen.
(Telex-A. N. P. - Agence Belga - D. N. B. - P. A. T.)

26 MAART 1939

A. **NEDERLAND. — Tabak. - Verbruik van 1929—1938. —**

JAAR	HOEVEELHEID (P. 1000 K.G.)	KLEINHANDELSWAARDE
1929	11 299	f 26 670 707
1930	11 577	27 295 923
1931	12 312	28 338 182
1932	12 914	27 187 513
1933	12 743	24 765 489
1934	10 518	20 652 300
1935	10 569	19 416 078
1936	10 955	19 498 107
1937	10 814	18 948 116
1938	10 083	17 633 076

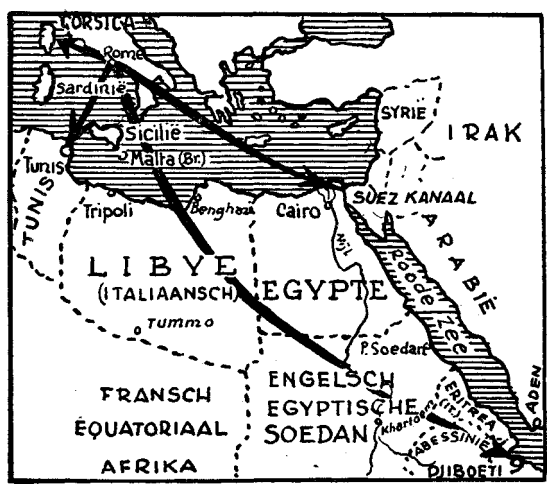
(Overname zonder bronvermelding verboden)

(Cijfers ontleend aan het Centraal Bureau voor de Statistiek) **(Vor. ber. 3394 A.)**

B. **ZWITSERLAND. — Neutraliteit. - Radiorede van den Bondspresident Etter. —**
De Zwitsersche Bondspresident Etter heeft op 18 Maart een radiorede gehouden over den internationalen toestand. Hij zeide o.m. het volgende:
Wij blijven ons bewust van de rechten en plichten, voortvloeiende uit de neutraliteit van ons land. Daarom heeft de Bondsraad het niet noodig geacht, om in verband met de jongste gebeurtenissen maatregelen van militairen aard of anderszins te nemen.

Rustig en waakzaam volgt de Bondsraad den internationalen toestand, die ongelukkigerwijze moeilijk blijft. Wij gelooven echter gaarne, dat de geschillen tusschen de volkeren in een geest van vrede en verzoening kunnen worden bijgelegd. De Bondsraad weet, dat het Zwitsersche volk vastbesloten is om met den Raad de onafhankelijkheid en neutraliteit des lands onder alle omstandigheden te verdedigen. Het Zwitsersche volk en zijn regeering zijn zich volkomen bewust van de groote verantwoording, voortvloeiende uit de verplichting, om de komende geslachten het roemrijke erfdeel des lands over te dragen.
Daarom volgen wij met een gerust hart de gebeurtenissen, welke thans in de geschiedenis der volkeren worden opgeteekend.
(Vor. ber. Etter 3582 A.; Neutraliteit 3327 E.)

A. **ITALIE. — Mussolini's rede nopens Tunis, Djiboeti en het Suezkanaal. - Indrukken. —**
In het Olympisch Stadion te Rome heeft Mussolini op 26 Maart, ter herdenking van het twintig-jarig bestaan der fascistische beweging, een rede gehouden. In vijf punten zette de Duce o.m. de beginselen van zijn politiek uiteen. Hij verklaarde o.a.:
Hoewel het wel bekend is, dat wij een eeuwigdurenden vrede als een ramp voor de menschelijke beschaving zouden beschouwen, zijn wij van oordeel, dat een lange periode van vrede noodzakelijk is om de menschelijke beschaving zich verder te kunnen laten ontwikkelen.

Italiaansche eischen: Tunis, Djiboeti en het Suezkanaal.

Pogingen om de as Rome-Berlijn te verbreken zijn, volgens Mussolini, kinderachtig. Wat in Midden-Europa gebeurd is, kon niet uitblijven en mocht er, zooals men probeert, een coalitie tegen de autoritaire regeeringen tot stand komen, dan zouden deze regeeringen den handschoen opnemen om op alle punten der aarde van verdediging tot den aanval over te gaan.
In mijn rede in Genua, aldus Mussolini, heb ik gesproken van een barricade, die Italië van Frankrijk scheidt. Deze barricade kan als vrijwel geslecht beschouwd worden en over enkele dagen, wellicht over enkele uren, zal de infanterie van het nationale Spanje haar laatsten slag slaan.
De Duce wees er op, dat de Italiaansche vraagstukken ten aanzien van Frankrijk duidelijk gesteld zijn. Zij heeten Tunis, Djiboeti en het Suezkanaal. De Fransche regeering is volkomen vrij om te weigeren deze problemen zelfs ook maar te bespreken, maar zij behoeft er zich dan ook niet over te beklagen, als de kloof, die op het oogenblik de beide landen scheidt, zoo diep zal worden dat het moeilijk, zoo niet onmogelijk zal worden haar te overbruggen.
Wij wenschen niet, dat men van broederschapsbanden spreekt; de betrekkingen tusschen de staten zijn betrekkingen van kracht en dit zijn de elementen die hun politiek bepalen.
Voorts wees Mussolini er op, dat de Middellandsche Zee en ook de Adriatische Zee voor Italië een vitale ruimte vormen, terwijl hij ten slotte de noodzakelijkheid voor Italië in het licht stelde zijn bewapening te versterken „tot elken prijs", en, zooals hij zeide, zelfs als wij tabula rasa moesten maken van alles, wat men het burgerlijk leven noemt. (Telex-A. N. P.)

INDRUKKEN. —

Berlijn: Mussolini heeft de bruggen tusschen Rome en Parijs niet afgebroken. Het woord is thans aan Frankrijk.

Londen: De rede heeft de spanning tusschen Frankrijk en Italië niet vergroot. Zij kan een keerpunt vormen in den gang van zaken in Europa.

Parijs: Het begrip „Lebensraum" wordt thans ook in de Middellandsche Zee toegepast. In het algemeen brengt de rede geen lichtpunten.

Washington: De rede brengt geen wijziging in de situatie. (Alg. Handelsblad)
(Vor. ber. Mussolini 3674 E.; Kolon. eischen 3584 D.)

B. **VOLKENBOND. — Recapitulatie van de gebeurtenissen in 1938. —**
Het scheidende jaar heeft een nieuwe vermindering van de beteekenis van den Volkenbond als werktuig van de groote internationale politiek gebracht. Reeds sinds de breuk eerst van Duitschland, daarna ook van Italië met Genève hadden de regeeringen van Engeland en Frankrijk zich gedrongen gevoeld de belangrijkste internationale besprekingen op het gebied der internationale politiek buiten de organisatie van den Volkenbond om te houden. Daarbij werd echter nog de schijn van den Volkenbond als politiek instrument opgehouden, doordat de verschillende kwesties ook in den Volkenbond besproken werden en deze zijn uitdrukkelijke machtiging tot de voortzetting der behandeling der zaken buiten Genève gaf. De angstige internationale spanning van September heeft thans ook aan dezen schijn grootendeels een einde gemaakt.
Vroeger in het jaar was de schijn van de politieke beteekenis van den Volkenbond nog opgehouden door uitvoerige besprekingen aan de tafel van den Volkenbondsraad in Mei over den oorlog in Spanje en over de houding, door de Volkenbondsstaten tegenover de uitoefening van het Italiaansche gezag in Abessynië aan te nemen. Vooral de persoonlijke komst te Genève van den man, die vroeger de heerschappij over Abessynië had uitgeoefend (Haile Selassie) had in Mei weder een talrijk internationaal publiek naar Genève getrokken. Het resultaat der besprekingen was, dat de voorzitter van den Volkenbondsraad vaststelde, dat de meeste in den Volkenbond vertegenwoordigde regeeringen van meening waren, dat iedere Volkenbondsstaat maar individueel moest beslissen, of hij het Italiaansche gezag over Abessynië wilde erkennen of niet. Van het uitspreken van eenige voorkeur voor de eene of andere houding onthield de Volkenbondsraad zich.
Met betrekking tot Spanje bleef de Volkenbondsraad op het standpunt staan, dat de internationale besprekingen hierover het doelmatigst in de Londensche niet-inmengingscommissie konden gevoerd worden, aangezien Duitschland en Italië in deze Londensche commissie vertegenwoordigd zijn. Toch heeft de Volkenbond zich niet volkomen lijdelijk ten opzichte van de toestanden in Spanje gehouden. In September besloot de Volkenbondsraad het verzoek van de Spaansche regeering in te willigen tot het zenden van een Volkenbondscommissie naar Spanje, ten einde vast te stellen in hoeverre inderdaad alle aan de zijde der regeering strijdende buitenlandsche strijdkrachten Spanje weder verlaten hebben. Deze commissie, met den Finschen generaal Jalander aan het hoofd, is nog aan den arbeid. Een andere Volkenbondscommissie bracht een rapport uit over den noodtoestand der ongeveer 3 millioen Spaansche vluchtelingen, die uit het door generaal Franco bezette gebied naar dat gedeelte van Spanje gevlucht zijn, dat zich nog onder het gezag der regeering van Barcelona bevindt.
Ook de oorlog in het Verre Oosten heeft den Volkenbondsraad in iedere zijner vier zittingen bezig gehouden. In deze kwestie heeft de Volkenbondsraad den schijn van politieken invloed nog niet willen opgeven. Op aandringen der Chineesche regeering heeft de Volkenbondsraad het sancties-artikel 16 van het Volkenbondsverdrag tegen Japan toepasselijk verklaard. Het eenige gevolg hiervan is geweest, dat Japan ook zijn medewerking aan het technische Volkenbondswerk heeft gestaakt en eveneens uit de internationale arbeidsorganisatie is getreden. In de strijdvraag van de Volkenbondshervorming zijn de werkzaamheden voorloopig stop gezet. In de laatste zitting der „commissie van 28", die bij gelegenheid van de in weinig opgewekte stemming gehouden „jubileumszitting" van den Volkenbondsraad (de honderdste) in Januari gehouden werd, bleek de vereischte eenstemmigheid over het belangrijkste punt, het sancties-artikel 16, onmogelijk. De Volkenbondsvergadering bepaalde zich nu ertoe allen regeeringen gelegenheid te bieden verklaringen af te leggen, of zij artikel 16 onder de tegenwoordige omstandigheden nog als verplichtend beschouwen. De groote meerderheid der staten, o.a. ook Nederland, bleek hierbij aan de bepalingen van artikel 16 nog slechts een facultatief karakter toe te kennen. Voorheen had de Volkenbondsregeering reeds goedgevonden, dat Zwitserland, ondanks het lid blijven van den Volkenbond, tot de oude volstrekte neutraliteit is

teruggekeerd, die dit land bezat, voordat het in 1920 tot den Volkenbond toetrad.
Intusschen is de Volkenbond ook in het jaar 1938 met zijn vele en velerlei werkzaamheden op technisch gebied in onverzwakte mate voortgegaan, onder medewerking van de Vereenigde Staten van Amerika. De afwezigheid van Duitsche en Italiaansche vertegenwoordigers en in de laatste maanden ook van Japanners is echter vaak ook op technisch gebied een hinderpaal.
Ondanks de opheffing van het Volkenbondsbureau-Nansen voor de Russische en Armeensche vluchtelingen aan het einde van dit jaar, zal het Volkenbondswerk ten gunste van deze vluchtelingen toch worden voortgezet. Een nieuw Hoog Commissariaat van den Volkenbond voor de vluchtelingen zal voortaan te Londen zoowel de belangen van deze als van de Duitsche vluchtelingen behartigen.
Het Internationale Arbeidsbureau zag het vertrek van zijn directeur Harold Butler, die na een zes-jarigen verdienstelijken arbeid naar Engeland is teruggekeerd. Hij is opgevolgd door den Amerikaan Winant. Belangrijke ontwerpconventies kwamen dit jaar nog niet in behandeling. (Nieuwe Rotterd. Crt.)
(Vorig bericht 3120 B.)

27 MAART 1939

A. **THEE. — Restrictie. —**
Het Internationale Theecomité heeft besloten het uitvoerpercentage voor het op 1 April beginnende regelingsjaar van 92½% tot 90% van het standaardpercentage te verlagen.
(Verleden jaar werd het uitvoerpercentage van 87½% tot 92½% verhoogd). (Keesings Fin. Arch.)
(Vorig bericht 3046 F.)

B. **NEDERLAND. — Invoer van Petroleum in 1938.**
Over de laatste vijf jaar heeft de invoer van de voornaamste petroleumproducten in Nederland zich als volgt ontwikkeld:

Jaar	Hoeveelheid × 1000 kg.	Waarde
1934	976.548	*f* 25.638.000
1935	1.127.729	27.844.000
1936	1.274.187	32.370.000
1937	1.531.503	51.307.000
1938	1.698.777	44.877.000

Dat de waarde van ingevoerde petroleum van ruim 51 millioen gulden in 1937 tot nog geen 45 millioen gulden in 1938 is gedaald, is voornamelijk toe te schrijven aan de daling van de exportprijzen en van de tankvrachten, die zich het vorige jaar heeft voltrokken. Onderstaande calculatie geeft hiervan een duidelijk beeld:

Product:	Waarde × *f* 1000		Gemidd. Waarde per 1000 kg.	
	1937	1938	1937	1938
Benzine	11.677	9.372	*f* 48.19	*f* 39.31
Lampolie	9.811	7.918	38.67	30.51
Gasolie	8.787	8.010	31.64	27.21
Smeerolie	5.687	6.218	113.73	115.70
Stookolie	4.705	5.858	21.32	13.75
Ruwe Olie	10.640	7.501	22.09	17.03

(Keesings Fin. Archief) **(V. b. Petroleum 3569 A.)**

C. **ROEMENIE. — Verklaring van den minister-president Calinesco in zake de onafhankelijkheid. —**
Het Fransche blad Paris Soir bevat door den Roemeenschen minister-president Calinesco tegenover Jules Sauerwein tijdens diens bezoek aan Boekarest afgelegde verklaringen:
Er is een zaak — aldus Calinesco — waarover men geen twijfel kan noch moet hebben, n.l., dat Roemenië zich den dag, waarop het zal worden aangevallen zal verdedigen tegen wien ook en dat het tot de grens van zijn krachten de integriteit van zijn grondgebied zal waarborgen. Roemenië zal vechten zonder de eventueele resultaten van een oorlog in overweging te nemen. Wij moeten ons voor de geschiedenis aandienen als mannen, de verantwoordelijkheden waardig, welke het lot onze generatie heeft toebedeeld.
Wij hebben verscheiden lichtingen reserve-personeel onder de wapenen geroepen om onze dekkingstroepen te versterken. Er meldden zich driemaal zooveel manschappen aan als waren opgeroepen. Dat toont den geest en de discipline van het land. Er is geen enkel verband tusschen de Roemeensch-Duitsche economische overeenkomst en de jongste internationale verwikkelingen. Onze onderhandelingen waren reeds in Februari begonnen. De ruil van koopwaren zal in niets de tegenwoordige of toekomstige handelsbetrekkingen van Roemenië met andere landen wijzigen. (Telex-A. N. P.)
(Vor. ber. Calinesco 3692 C.)

D. **NEDERLAND. — Wegenverkeersbeschikking verschenen. —**
Nadat in September 1935 een nieuwe wet in zake het verkeer op den weg, de z.g. Wegenverkeerswet, tot stand was gebracht, dienden nog de uitvoeringsbepalingen te worden vastgesteld, alvorens de wet ook in werking zou kunnen treden.
Van deze uitvoeringsbepalingen resp. genaamd het Wegenverkeersreglement en de Wegenverkeersbeschikking verscheen de eerste in September 1938 in het Staatsblad.
Thans is ook de Wegenverkeersbeschikking als bijlage tot de Staatscourant verschenen, waarin nog nadere details worden gegeven. De datum van het in werking treden der nieuwe verkeersregels is nog niet bekend gemaakt.
Enkele der belangrijkste nieuwe bepalingen betreffen: Koplampen, Richtingwijzers, Nummers, Parkeeren, Geluidssignalen, Kenteeken rijden met aanhangwagen(s), ontheffing maximum-snelheid, aanduiding „Einde voorrang", aanduiding „Autoweg", Halve stationneer- en stopverboden, Parallelwegen in 2 richtingen bereidbaar, Hoogte en plaats der verkeersborden.
Er komen 8 soorten rijbewijzen. (K. N. A. C.)
(Vor. ber. Verkeer 1949 E.)

E. **NEDERLAND. — Sportbetrekkingen met Duitschland hervat. —**
De regeeringspersdienst meldt:
Op 24 Maart zijn bevoegde officieele instanties van Nederland en Duitschland in gedachtenwisseling getreden over de sportbetrekkingen tusschen de beide landen. De besprekingen, welke in een geest van wederzijdsche waardeering werden gevoerd, hebben tot de bevredigende conclusie geleid, dat aan een voortzetting van het internationale sportverkeer tusschen Nederland en Duitschland geen belemmering in den weg staat. (Regeeringspersdienst) **(V. b. 3571 C.)**

F. **BRAZILIE. — Versterking der defensie. —**
President Vargas van Brazilië heeft op 14 Maart een regeeringsdecreet geteekend, waarbij 3 milliard milreis (ongeveer 325 millioen gulden) beschikbaar wordt gesteld voor een bijzonder plan ten behoeve van openbare werken en nationale verdediging. Het plan zal in vijf jaar ten uitvoer worden gelegd.
(Telex-A. N. P.) **(Vor. ber. Oorlogsschepen 2908 E.)**

G. **ENGELAND. — Automatische Britsch-Fransche bijstand in West-Europa. —**
Frankrijk zal zonder beperkingen deelnemen aan een gemeenschappelijk Britsch-Fransche actie, om Hitler's streven naar een Europeesche overheersching te stuiten, aldus wordt gemeld naar aanleiding van de besprekingen tijdens het bezoek van president Lebrun aan Londen. Bonnet heeft hiervan een schriftelijke bevestiging aan de Britsche regeering overhandigd. De wederzijdsche verplichtingen van beide landen in geval van een Duitsche agressie in West-Europa zijn duidelijk vastgesteld en zouden automatisch in werking treden zelfs in het geval van een indirecten aanval via Nederland, België of Zwitserland.
Voor Oost-Europa moet een dergelijk systeem worden gevonden, vooral met het oog op het gevaar voor Roemenië. Boekarest heeft alle mogelijke geruststellingen verkregen inzake een Britsch-Franschen bij-

stand voor het geval van een aanval. Om de moeilijkheden inzake de medewerking van Polen en Rusland op te lossen, zullen vrij langdurige diplomatieke besprekingen tusschen de betrokken regeeringen moeten worden gevoerd, zelfs indien zij zouden voortspruiten uit de algemeene verklaring van onderling overleg in geval van een agressie. (Telex-A. N. P.)

(Vorig bericht 3711 C.)

28 MAART 1939

A. GROOT-DUITSCHLAND. — Het nieuwe financieringsplan. - Uitgifte van belastingbons. - Een belasting van 30 % op de toeneming van inkomsten. —

Het Duitsche Nieuwsbureau meldt uit Berlijn:

Voor vertegenwoordigers van de pers heeft de staatssecretaris in het Rijksministerie van Financiën, Reinhardt, op 24 Maart '39 mededeeling gedaan van de zoo juist verschenen „wet op de financiering van de nationaal-politieke taken van het Rijk", dat aangeduid kan worden als „nieuw financieringsplan".

Principieel geen leeningen meer. — In zijn toelichting verklaarde Reinhardt, dat de bedoeling van het nieuwe plan is de buitengewone behoeften van het Rijk principieel niet meer te dekken door het uitgeven van rentedragende leeningen, maar door het uitgeven van niet-rente-gevende belastingbons. Evenals de Rijksleeningen vormen deze belastingbons een opgenomen voorschot op in de toekomst te innen belastingen. De bons zullen bij de betaling van Rijksbelastingen door het Rijk aanvaard worden.

Niet-rente-dragende z.g. Liefèrschatzanweisungen worden van 1 Mei 1939 af niet meer uitgegeven.

Rijksleeningen zullen nog slechts in zooverre worden opgelegd als de toestand op de credietmarkt het om economische redenen gewenscht doet voorkomen.

De uitgifte van belastingbons geschiedt vanwege den minister van Financiën tot nominale bedragen en wel in twee vormen: belastingbons I en belastingbons II.

Volgens de nieuwe wet zijn het Rijk, de landen, de gemeenten en de gemeentelijke organisaties, de Rijkspoorwegen, de Rijkspost, de Rijksautowegen en andere rechtspersonen e.d. lichamen verplicht leveranties en andere prestaties van industrieele ondernemingen tot een bedrag van 40 pct. van de rekening in belastingbons te betalen; daarbij zijn voor de helft belastingbons I en II te gebruiken.

De minister van Financiën zal alle bestuursinstanties voorzien van de passende bedragen in belastingbons. Deze instanties zullen voor de hun toegestane goederen principieel 60 pct. in geld en 40 pct. in belastingbons ontvangen. Het gebruik van deze bons is niet van toepassing bij rekeningen van niet minder dan 500 mark. De industrieele ondernemer heeft het recht leveranties en andere prestaties, die een industrieel ondernemer aan hem heeft gezonden of te zijnen behoeve heeft verricht, tot 40 pct. van het rekeningsbedrag in belastingbons te voldoen, d.w.z. hij mag de belastingbons doorgeven.

De belastingbons I worden zeven maanden na de uitgifte door de openbare kassen in betaling aangenomen, de belastingbons II na de 37ste maand. Belastingbon II zal dan in betaling worden aangenomen tegen 112 pct. van de nominale waarde. De belastingbons I geven voor het geval dat de industrieele ondernemer ze een tijd lang in portefeuille houdt, belangrijke belastingvoordeelen. Zoo kan hij, al naar den tijd dat hij de bons I in zijn bezit heeft, 20 tot 35 pct. van de waarde der bons gebruiken voor buitengewone, belastingvrije afschrijvingen op aan waardevermindering onderhevige bedrijfsgoederen.

Ter bevordering van den export zal het percentage bij industrieele ondernemers der export-industrie gemiddeld met 10 pct. verhoogd worden, wanneer de uitvoer-omzet ten minste 25 pct. van den geheelen omzet uitmaakt.

Het totale bedrag van aan waardevermindering onderhevige economische goederen dat op de balansen der industrieele ondernemingen wordt opgenomen, is op het oogenblik op 30 milliard Rm. te schatten; het bedrag van aan waardevermindering onderhevige economische goederen, die jaarlijks nieuw worden aangeschaft op ongeveer zes milliard.

Het belastingbon-systeem kan eenige jaren lang gebruikt worden.

De belasting op de toeneming van inkomsten geldt voor de eerste maal, voor 1939. — Om het tekort aan belasting-inkomsten van het Rijk te vereffenen, dat door het gebruik van de belastingbons ontstaat, zal, zoolang de begrootingstoestand van het Rijk dat noodig maakt, een belasting op de toeneming van inkomsten worden geheven en wel, voor de eerste maal, voor het kalenderjaar 1939. De basis hiervoor zal zijn de vermeerdering van het inkomen van het vorige jaar in vergelijking met het daaraan voorafgaande jaar.

Is het jaarlijksche inkomen grooter dan 2400 Rm., dan blijft in ieder geval 600 Rm. van het surplus vrij van belasting. Degenen, wier inkomen het tweede jaar 3000 Rm. niet te boven gaat, vallen uit wat betreft deze belasting op de toeneming van het inkomen. Ieder surplus op inkomsten uit land- of boschbouw is eveneens vrij. Ook de surplus-bedragen, welke een arbeider of ambtenaar uit hoofde van de loonregeling toekomt, omdat hij een hooger dienstjaar of, als resultaat van promotie, een hooger gesalarieerde positie bereikt heeft, of omdat het aantal gezinsleden is toegenomen, valt niet onder deze belasting.

Deze belasting op vergroote inkomsten zal uniform 30 pct. bedragen van dat gedeelte van het inkomen, waarop de belasting betrekking heeft. Het tijdstip, waarop dit van kracht wordt, zal waarschijnlijk 1 Mei 1939 zijn. (D. N. B.)

(Vorig bericht 3653 A.)

B. JAPAN. — Begrooting 1939-'40. —

Het Japansche budget voor dienstjaar 1939-'40 wordt geraamd op 10.400.000.000 yen, incl. de suppletoire militaire begrooting.

De gewone begrooting omvat 3.694.000.000 yen; de buitengewone militaire begrooting 4.605.000.000 yen. Verder wordt suppletoir begroot 900.000.000 yen voor het ministerie van Oorlog en dat van Marine en 200.000.000 yen voor de civiele ministeries. Ten slotte wordt 700.000.000 yen uitgetrokken ter consolidatie van verplichtingen der schatkist, die buiten de gewone begrooting vallen. (Telex-A. N. P.)

(Vorig bericht 3564 D.)

C. OPGRAVINGEN. — Egyptisch Koningsgraf bij Tanis. —

De onderzoekingen te Tanis, bij Zagazig, in Egypte, hebben tot nu toe geleid tot het vinden van vier sarcophagen. Twee hiervan waren ongeschonden; de beide andere echter geplunderd. Men gelooft, dat zij de mummies bevatten van koningen van de 21e en 22e dynastie. Er zijn nog twee grafkamers, waar men tot nu toe nog niet binnengetreden is, en het is mogelijk, dat nog nieuwe schatten voor den dag zullen komen.

Koning Faroek zelf heeft op 20 Maart de zilveren sarcophaag, die besloten was in de gouden sarcophaag, geopend. Voor het eerst na duizenden jaren werd de met juweelen gesierde mummie aanschouwd van Koning Sisak — wiens naam voorkomt in het Oude Testament. De hiërogliefen op de gouden bekleeding bewezen, dat daarin de mummie was van Sisak, al was het graf ook dat van Psusennes.

Spoedig na aankomst van Koning Faroek werd het geheele graf geopend. Er bleek nog een grafkamer aanwezig te zijn, waarin een groote volkomen ongerepte koningssarcophaag was, die hoogstwaarschijnlijk van groote waarde zal blijken.

In het Oude Testament wordt Sisak genoemd in I Koningen 11 vs. 40. Het was n.l. naar Sisak, dat Jeróbeam vlood, toen Salomo hem wilde laten dooden.

En het was Sisak, die, toen Rehobeam vijf jaar had geregeerd, optrok naar Jeruzalem en daar het huis des Heeren beroofde van de schatten (w.o. de gouden schilden) I Kon. 14 vs. 25, 26. In II Kronieken: 12 vs. 2, 5, 7, 9 vindt men een en ander breeder verhaald: „Zoo toog Sisak, de koning van Egypte, op tegen Jeruzalem; en hij nam de schatten van het huis des Heeren en de schatten van het huis des Konings weg; hij nam alles weg; hij nam ook al de gouden schilden weg, die Salomo gemaakt had." Dat deed Sisak aan Rehobeam en aan Jeruzalem; maar de groote koning van Egypte is ook al weer tientallen eeuwen dood; nu maakt men zijn sarcophaag open en . . . bekijkt hem eens. (N. Rott. Crt.) **(Vorig bericht 3168 K.)**

D. NEDERL. OOST-INDIE. — Nieuwe Volksraadsleden. —

Het centraal stemkantoor van den Volksraad verkoos op 10 Maart '39 in de vacature-Boelen (Vad. club) voor de huidige periode van den Volksraad den heer J. A. Kingma, administrateur van de onderneming Miramontana te Soekaboemi.

Voor dezelfde periode is in de vacature-De Hoog verkozen de burgemeester van Semarang, mr. H. Boissevain.

Voor den nieuwen Volksraad, welke met Juni 1939 in functie komt, is in de vacature-De Hoog aangewezen drs. H. van Zuylen Azn., te Bandoeng.

Voor de vacature-dr. Coolhaas, vertegenwoordiger van de Europeesche ambtenaren B.B., is aangewezen de heer N. J. L. M. Mussert, assistent-resident van Palembang. (Aneta) **(Vorig bericht 3623 D.)**

E. NEDERLAND. — Nieuw handelsverdrag met Duitschland. —

Sinds 13 Maart '39 werden te Berlijn tusschen een Nederlandsche en een Duitsche delegatie de onderhandelingen over de regeling van het Nederlandsch-Duitsche handelsverkeer voortgezet. De besprekingen hebben op 25 Maart tot een volledige overeenstemming geleid.

Het nieuwe verdrag treedt 1 April 1939 in werking. Het verdrag werd, in tegenstelling met vroegere re-

gelingen, welke voor een korteren termijn golden, voor het eerst voor een langere periode, n.l. tot 31 December 1940, afgesloten.
Tevens hebben de Nederlandsch-Duitsche regeeringscommissies de betalingscontingenten voor het tweede kwartaal 1939 voor den uitvoer van Nederland en Koloniën naar Duitschland vastgesteld.
„Het Vaderland" meldt nog uit Berlijn, dat een verlaging van de betalingscontingenten, hoe betreurenswaardig ook, helaas niet is te vermijden.
(Keesings Financieel Archief) **(Vor. ber. 3193 D.)**

A. **ENGELAND. — Verhooging van de premie op oorlogsrisico voor vrachtverschepingen. —**
De Londensche assuradeurs hebben een circulaire uitgegeven, waarin bekend gemaakt wordt, dat de minimumpremies op oorlogsrisico voor vrachtverschepingen in verband met de tegenwoordige internationale spanning, verhoogd worden. De verhoogde tarieven zijn van 24 Maart of van toepassing. (Times)

B. **DENEMARKEN. — Nationaal-Socialisten. - Verklaring van premier Stauning. —**
De Deensche premier Stauning heeft op 22 Maart '39 verklaard, dat de Deensche nazi-leider Fritz Clausen zich uitlatingen heeft veroorloofd, die beschouwd moeten worden als een beroep op Duitschland om met Denemarken op dezelfde wijze te handelen als met Tsjecho-Slowakije is geschied.
„Indien er een Deensch onderdaan was, die op dezelfde wijze zou spreken," aldus de premier, „zou hij als een verrader beschouwd worden. Denemarken wenscht zich niet met de aangelegenheden van andere landen te bemoeien en wij verwachten ook, dat niemand zich in de onze zal mengen. Wij hebben de Duitsche minderheid in Denemarken steeds op grootmoedige wijze behandeld." (Telex-A. N. P.)
(Vorig bericht 3227 E.)

C. **NEDERLAND. — Eerste Kamer. - Begrooting van Waterstaat goedgekeurd. —**
Zonder hoofdelijke stemming aanvaardde de Eerste Kamer op 24 Maart '39 de begrootingen van Waterstaat, Verkeers- en Zuiderzeefondsen, van de Staatsmijnen, het staatsvisschershavenbedrijf en „de Wieringermeer". (De Maasbode)
(Vor. ber. Begrooting 3710 D.)

D. **VEREENIGDE STATEN. — Bewapening. - Leger en Vloot. —**
De commissie van militaire zaken van het Huis van Afgevaardigden heeft op 22 Maart '39 het wetsontwerp goedgekeurd, waarbij $ 117 millioen wordt gevoteerd voor de kustverdediging en om de kritieke tekortkomingen te verhelpen van de legeruitrusting. (Telex-A. N. P.) **(Vorig bericht 3708 H.)**

E. **NEDERLAND. — Scheepvaart. - 1938. —**
De Nederlandsche tonnage geeft op 30 Juni 1938 het volgende beeld:

	Bruto-ton	% v. d. wereldtonnage
30 Juni 1931	3.118.170	4.6
30 „ 1937	2.634.321	3.9
30 „ 1938	2.855.382	4.2

(Lloyd's List & Shipping Gazette)
(Vor. ber. Scheepsbouw 3428 A.)

F. **FRANKRIJK. — Premier Daladier vaardigt vijf decreten uit betreffende de defensie. —**
In den op 27 Maart '39 gehouden ministerraad heeft Daladier zich tot tolk der regeering gemaakt, om Lebrun geluk te wenschen en te bedanken voor de resultaten van zijn reis naar Londen, welke de stevigheid en hartelijkheid der Fransch-Britsche vriendschap nog heeft versterkt en bij de geheele Fransche natie groote voldoening heeft gewekt.
Daladier heeft president Lebrun vervolgens een aantal decreten voorgelegd ter onderteekening. Deze decreten hebben betrekking op de landsverdediging. Het zijn:
1. Een decreet, waarbij de bemanningen der oorlogsbodems worden uitgebreid.
2. Een decreet, waarbij wijziging wordt gebracht in de wet van 13 December 1932 inzake de recruteering der zeemacht en de organisatie van haar reserves.
3. Een decreet, waarbij het technisch personeel bij de marine wordt uitgebreid.
4. Een decreet inzake de verdediging der grensgebieden.
5. Een decreet, waarbij credieten worden geopend voor een industrieele mobilisatie. (Le Temps)
(Vor. ber. Volmachten 3711 C.)

29 MAART 1939

G. **POLEN. — Duitschland en Danzig. - De incidenten te Bromberg. - Bezorgdheid te Warschau. —**
In Polen is men van meening, dat het volstrekt mogelijk is, dat Duitschland eischen zal stellen aan Polen betreffende Danzig. Zij denken echter, dat het onwaarschijnlijk is, dat Duitschland eenigerlei drastischen stap zal nemen, gezien den tegenwoordigen toestand der Poolsche openbare meening. De Polen betoonen een nieuwe vastberadenheid en vertrouwen in het bieden van weerstand aan iedere bemoeienis met hetgeen zij beschouwen als hun erkende handelsrechten in de haven van Danzig.
In een boodschap aan een vergadering van Poolsche vrouwen zegt de weduwe van Pilsudski: „de vrouwen van Polen zijn bereid om schouder aan schouder met hare broeders te strijden op het slagveld".
Het incident van Bromberg (het taaleilandje in de zee-provincie), waarover Duitschland klachten uit, blijkt een vergadering te zijn geweest van het Poolsche westelijke genootschap van Bromberg waar vaderlandslievende resoluties werden aangenomen. Een aantal Duitschers hebben zich beklaagd, dat zij door personen, die uit de vergadering kwamen, opzij geduwd werden.
De regeering heeft besloten een binnenlandsche leening uit te geven ten bedrage van 1.200.000.000 zloty voor de ontwikkeling van de militaire luchtmacht en de luchtverdediging. Generaal Berbecki, de leider van de luchtafweerliga, is tot commissaris van de leening benoemd. De pers is een groote reclamecampagne voor de leening begonnen.

De Poolsche zee-provincie. — De Poolsche zee-provincie, waaromtrent te Warschau eenige bezorgdheid schijnt te bestaan, heeft een bewogen geschiedenis gehad. Zij was tot 1308 een deel van Polen en werd toen veroverd door de Duitsche Orde, die het gebied tot 1464 bestuurde. Toen kwam het weer bij Polen en bleef er deel van uitmaken tot de verdeeling van 1772, waarbij het door Frederik den Grooten werd geannexeerd. In 1919 kwam de Pomorze bij het herstelde Polen terug.
De zee-provincie beslaat ruim 15.800 K.M.2 (bijna de helft van Nederland) en had bij de volkstelling van 1931 ruim 1.086.000 inwoners, van wie ruim 976.000 Polen en met hen verwante Kasjoeben, en ruim 109.000 Duitschers. Ook bij de volkstelling van 1905 waren de Duitschers er reeds in de minderheid, en sindsdien is uiteraard de verhouding voor de Polen nog gunstiger geworden.
Polen heeft de laatste twintig jaar veel voor de ontwikkeling van dit gebied gedaan. De belangrijkste prestatie was wel de schepping van de modernste Oostzee-haven, Gdynia, die thans ruim 110.000 inwoners telt.
Tusschen Duitschland en Polen bestaat een in 1934 gesloten non-agressie-pact, dat voor den tijd van tien jaar gesloten is. Met Frankrijk heeft Polen sedert 1921 een defensief verbond.

Een motie van den gemeenteraad van Warschau. — De nieuwe gemeenteraad van Warschau, die op 28 Maart voor het eerst bijeengekomen is, heeft een motie aangenomen van den volgenden inhoud: „Op het oogenblik, waarop Pruisen de hand naar de Weichseldelta uitstrekt, moet Warschau met haar voorbeeld toonen, dat de Polen gereed zijn om allen, die inbreuk willen maken op de onschendbaarheid van onze grenzen, te antwoorden op een wijze, dat de lust om opnieuw te beginnen in geen geslachten meer terugkeert".
Voorts heeft de gemeenteraad besloten om bij wijze van symbool 1000 zloty te storten in het fonds voor de nationale verdediging en in dat voor de Poolsche scholen te Danzig.
Te Bydgoscz zijn elf personen gearresteerd wegens het verspreiden van valsche geruchten. De meesten behooren tot de Duitsche minderheid. (N. Rott. Crt. — Telegraaf)

H. **GROOT-DUITSCHLAND. — De Poolsche corridor.**
De houding van Polen wordt te Berlijn met toenemend ongeduld beschouwd. Men is van meening, dat dat land vroeg of laat zal moeten besluiten of het zich naast Duitschland zal scharen. Het is daarom van belang op te merken, dat in de pers berichten over den Poolschen corridor beginnen te verschijnen,

waarvan het type den lezers van de Duitsche bladen buitengewoon bekend voorkomt.
Op 28 Maart worden incidenten uit Bromberg gemeld en de regeering heeft de berichten daaromtrent als voldoende belangrijk beschouwd om een officieele verklaring te rechtvaardigen. In een communiqué van het officieele nieuwsbureau wordt „verbazing" uitgedrukt over het feit, dat de Poolsche autoriteiten er tot dusver niet in zouden zijn geslaagd de anti-Duitsche agitatie van den West-Poolschen bond te onderdrukken. De bond vormt een storenden factor in de Duitsch-Poolsche betrekkingen en men wijst er op, dat de gebeurtenissen in Bromberg geenszins een op zichzelf staand voorbeeld vormen van de activiteit van den bond.
Alles doet gelooven, dat zulke incidenten, als zij in aantal zouden toenemen, door Duitschland als excuus zouden kunnen worden gebruikt om zeer krachtigen druk op Polen te oefenen ten einde dit land er toe te brengen meer gemeene zaak te maken met Duitschland dan met eenig ander land.
(Times - N. Rott. Crt.) **(Vor. ber. Polen 3722 G.)**

A. **JOEGO-SLAVIE. — De Duitsche minderheden. - Besprekingen te Berlijn. —**
Inofficieel zijn te Berlijn drie leiders van de Duitsche minderheden in Zuid-Slavië op bezoek geweest: Senator Georg Crasser, Joseph Trischler (lid van het Skoepsjtina) en Franz Hamm (een ver familielid van den vroegeren Duitschen minister van economische zaken). Von Heeren, de Duitsche gezant te Belgrado was van hun bezoek op de hoogte en zij hebben gesprekken gevoerd met onderscheiden instanties van staat en partij. Deze gesprekken waren van informatorischen aard.
Tengevolge van het streven tot uit den weg ruiming van de geschillen tusschen Kroaten en Serviërs, zijn de kwesties der Duitsche en Hongaarsche minderheden in Zuid-Slavië tegenwoordig op den achtergrond geraakt. (Telex-A.N.P.)

B. **LITAUEN. — Kabinet Vladas Mironas afgetreden. - Kabinet Cernius gevormd. —**
Het Litausche kabinet is op 27 Maart afgetreden. Met de vorming van een nieuw kabinet heeft de president den chef van den generalen staf, generaal Cernius, belast.
De val van het kabinet-Mironas staat in nauw verband met de teruggave van het Memelgebied aan Duitschland. Algemeen trad de wensch naar voren, een nieuwe regeering te vormen, die alle bestaande partijen in zich zou vereenigen.

Generaal Cernius is er op 28 Maart in geslaagd een nieuwe Litausche regeering te vormen. Tot vice-premier is Bizauskas benoemd (tot dusver directeur van de juridische afdeeling in het ministerie van Buitenlandsche Zaken). De verdere ministers zijn: Justitie: Tomosaitis, Buitenlandsche Zaken: Urbsys, Binnenlandsche Zaken: generaal Skucas (tot dusver leider van de militaire academie, tevoren militair attaché te Moskou), Financiën: generaal Sutkus, Onderwijs: dr. Bistras (leider der chr. dem. oppositie), Verkeerswezen: Germanas, Defensie: kolonel Musteikis, Landbouw: dr. Kriksennas. Ook Bizauskas en Kriksennas behoorden tot dusver tot de oppositie.
Zooals men reeds verwachtte, steunt het nieuwe kabinet niet alleen meer op de Tautininkai, tot dusver de eenige regeeringspartij, maar ook op andere groepen. Men acht het zelfs niet onmogelijk, dat de Tautininkai, die sedert 1927 aan het bewind was, zal worden ontbonden om de vorming van een „patriottisch front" te vergemakkelijken.
Na de ontreddering, die het eerste gevolg was van de annexatie van Memel door Duitschland heeft zich namelijk een krachtige vaderlandslievende strooming in het Litausche volk afgeteekend. Soldaten wekken de bevolking op een eenheidsfront te vormen om de vrijheid der natie te handhaven.
Generaal Rastilais, de opperbevelhebber van het leger, heeft voor de radio een rede uitgesproken, waarin hij als vier noodzakelijke factoren voor de veiligheid van het land noemde: een realistische buitenlandsche politiek, orde in het binnenland, een cultureel, moreel en economisch weerstandsvermogen der natie en ten slotte een sterk leger.
De generaal besloot zijn rede met de woorden: „Wij zullen onze onafhankelijkheid niet zonder strijd prijsgeven."
Te Kowno is een centraal comité gevormd voor de hulpverleening aan de vluchtelingen; het omvat een twintigtal organisaties, o.a. het Roode Kruis. (Telex-A. N. P. - Telegraaf)
(Vor. ber. Kabinet 3571 A.)

C. **SPANJE. — Burgeroorlog. - Overgave van Madrid en Valencia. - Geloofsbrieven van Maarschalk Pétain. - Niet-inmengings Commissie opgeheven. —**
De minister van Buitenlandsche Zaken van den verdedigingsraad van Madrid, Julian Besteiro, had op 18 Maart voor de Madrileensche radio medegedeeld, dat de verdedigingsraad onderhandelingen met generaal Franco wilde aanknoopen.
De minister van Binnenlandsche Zaken van het nationalistische Spanje, Serrano Suñer, die te Saragossa vertoefde, verklaarde, kennis te hebben genomen van Julian Besteiro's radio-oproep. Suñer verklaarde, dat de nationalistische regeering slechts een vrede kan aanvaarden, die de overwinning van Franco bezegelt.
De radiorede, die Besteiro namens den nationalen verdedigingsraad heeft gehouden en waarin hij Franco om onderhandelingen verzocht teneinde tot een eervollen vrede te komen, aangezien dit de taak van den verdedigingsraad is, heeft in de voornaamste republikeinsche kringen groote instemming gevonden. Een Madrileensch blad heeft een aantal belangrijke politieke en diplomatieke persoonlijkheden naar hun meening gevraagd, waarbij bleek dat ze allen een zoo spoedig mogelijken vrede, bij overeenkomst gesloten, wenschten. De rede van Besteiro heeft te Madrid een hoopvolle stemming gewekt. Als de grondslagen voor een eervollen vrede kunnen worden gelegd, zullen de wapens met vreugde worden neergelegd, aldus zegt men.

Contrôle op niet-inmenging opgeheven. — Doordat de vertegenwoordigers van Duitschland en Italië hebben doen weten, dat hun landen niet langer bereid zijn hun bijdragen voor het niet-inmengingsplan te storten, heeft de contrôle op dit plan opgehouden te bestaan. Onder deze omstandigheden moest de secretaris de organisatie der commissie wel sluiten, waarvan aan alle leden op 21 Maart mededeeling is gedaan.

Geloofsbrieven van Maarschalk Pétain. — De overhandiging der geloofsbrieven van den Franschen ambassadeur te Burgos, maarschalk Pétain aan generaal Franco, was op 24 Maart de gebeurtenis van den dag in de hoofdstad van het nationalistische Spanje.

Madrid geeft zich over aan Franco's troepen. —
Madrid heeft zich op 28 Maart, door den honger gedwongen, aan de troepen van Franco overgegeven.
Hiermede kwam het einde aan een strijd, die twee en een half jaar duurde. Begin October 1936 begonnen de nationalisten onder generaal Varela met de omsingeling der stad. Na eenige weken was de omsingeling vanuit het Noorden, Westen en Zuiden reeds grootendeels voltooid.
Er werd sindsdien een verbitterde strijd gevoerd in de buitenwijken, waar elk huis in een vesting herschapen was. Vooral de Universiteitswijk heeft geleden onder de gevolgen van het langdurige beleg. Verder hebben de nationalisten op verschillende fronten in de laatste weken groote successen behaald. Bij Toledo rukten zij op over een breedte van 90 kilometer en een lengte van 30 kilometer. Ook in den sector van Cordova werden vele dorpen veroverd en duizenden krijgsgevangenen gemaakt.
De rechtsche propagandazender aan het front van Madrid deelde op 28 Maart mede, dat de troepen van Franco om half één 's middags over de Toledobrug de stad begonnen binnen te trekken. Om twee uur namen de rechtsche autoriteiten de stadsdiensten over.
Franco's vlag werd op het stadhuis van Madrid geheschen.
De leden van den Verdedigingsraad hebben zich naar Valencia begeven, waar zij terstond onder voorzitterschap van Miaja bijeen zijn gekomen.
In de vergadering wordt beraadslaagd over een spoedig overgeven van Valencia.
Alle leden van den raad zijn te Valencia, met uitzondering van Besteiro, die in een radio-toespraak op 29 Maart heeft verklaard, dat hij in Madrid blijft om de bevolking door het moeilijke oogenblik heen te helpen.

Valencia geeft zich over aan Franco. —
In een te Burgos gehoorde uitzending verklaarde het radiostation Valencia op 29 Maart zich bij de beweging van Franco aan te sluiten. De omroeper verklaarde, dat hij op instructies wacht om het volkslied van Franco ten gehoore te doen brengen.
Volgens te Burgos ontvangen berichten hebben de steden Ciudad Real, Cuenca, Murcia, Almeria en Jáen zich aangesloten bij Franco.
De openbare gebouwen te Ciudad Real zijn bezet door de phalanx; te Murcia is alles kalm.

Op 29 Maart te twaalf uur hadden drie steden zich nog niet overgegeven, nl. Guadelajara, Alicante en Albacete.
De rechtsche troepen zijn op 29 Maart te 17 uur Valencia binnengerukt.
Het omroepstation te Albacete heeft medegedeeld, dat de stad zich aan de zijde van Franco schaart.
Ook Carthagena meldt, dat de bevolking de zijde der nationalisten heeft gekozen.
Verder is een uitzending opgevangen van Radio-Alicante, waarin gezegd werd, dat de stad zich aan Franco overgeeft.
De republikeinsche luchtmacht te Valencia heeft zich ter beschikking van Franco gesteld.
Verder wordt uit Burgos gemeld, dat met uitzondering van Miaja en Casado alle leden van den republikeinschen verdedigingsraad te Valencia in hechtenis zijn genomen.

(Vor. ber. Burgeroorlog 3693 D; Madrid 3693 D; Valencia 3312 B.)

30 MAART 1939

A. **ROEMENIE. — Verklaring van premier Calinesco in zake Hongarije en Karpathen-Oekraïne - Rede van Gafenco - Verhooging der begrooting - 's Lands positie. —**
Voor de Roemeensche partijleiders heeft de premier Calinesco op 27 Maart critiek geoefend op de houding van Hongarije en een uiteenzetting gegeven van de militaire maatregelen, welke moesten worden genomen. Zoodra Hongarije demobiliseert, zal Roemenië dat ook doen.
Hij herinnerde er aan, dat de Hongaarsche regeering aanvankelijk haar erkentelijkheid had uitgesproken over Roemenië's neutraliteit ten aanzien van Karpathen-Oekraïne. Op 14 Maart werden echter vijf Hongaarsche legercorpsen bij de Roemeensche grens geconcentreerd en pers- en radio-aanvallen op Roemenië gedaan.
Wij hebben toen den buitenlandschen mogendheden medegedeeld, dat wij besloten hadden onze grenzen en de integriteit van ons grondgebied te verdedigen en eenige lichtingen op te roepen. De Roemeensche troepen blijven echter op een dagmarsch afstand van de grens.
Roemenië blijft gekant tegen grenswijzigingen en heeft dan ook het Poolsche aanbod geweigerd, om een deel van Karpathen-Oekraïne te bezetten. Op een dergelijk aanbod van den premier van dat gebied, Wolosjin, werd evenmin ingegaan. Roemenië zal echter zijn belangen in Oekraïne verdedigen.

Cancicov, de minister van Financiën, heeft op 27 Maart medegedeeld, dat de begrooting voor het nieuwe begrootingsjaar, die geraamd was op 23 milliard lei, met 7 milliard verhoogd zal worden, waarvan 80 pct. bestemd zijn voor de versterking van de bewapening des lands.
Eerst sprak echter na Calinesco Gafenco, de minister van Buitenlandsche Zaken, die een breede uiteenzetting gaf van de buitenlandsche politiek, waarbij hij het overleg van Roemenië besprak met Duitschland, Italië, Frankrijk, Engeland en Rusland en aankondigde, dat binnenkort een Fransch-Roemeensch cultureel accoord gesloten zal worden. Tevens wees hij op het belang van het bezoek van den Bulgaarschen premier aan Ankara.
Voorts zeide Gafenco o.a., dat Roemenië een vriendschappelijke houding aanneemt ten aanzien van Polen en Hongarije. De regeering heeft het verzoek van mgr. Wolosjin, om Roethenië in te lijven bij Roemenië, verworpen, want Roemenië wil niets wat het niet toekomt.
De Hongaarsche regeering werd op de hoogte gesteld van de militaire maatregelen in Roemenië en de Hongaarsche onderstaatssecretaris van Buitenlandsche Zaken heeft herhaalde malen den Roemeenschen gezant te Boedapest bedankt voor de „welwillende houding van Roemenië". De regeering van Roemenië was derhalve zeer verbaasd, toen zij de rede van Csaky in de commissie voor Buitenlandsche Zaken vernam, waarin deze liet doorschemeren, dat Roemenië slechts in bedwang was gehouden door de vastberaden houding van Hongarije.
Gafenco verklaarde niet met Csaky te willen polemiseeren, aangezien dit nergens toe dient.
Hij bevestigde den wil tot vrede van Roemenië en rechtvaardigde de militaire maatregelen met de Hongaarsche mobilisatie. Zoodra Hongarije zal demobiliseeren, zal ook Roemenië daartoe overgaan.
Verder wees Gafenco op het vreedzame karakter van het Duitsch-Roemeensche verdrag en op de noodzakelijkheid om de economische betrekkingen tusschen beide landen te ontwikkelen.
Gafenco bepleitte ten slotte de noodzakelijkheid van een algemeene overeenkomst op den grondslag van de beginselen van de internationale moraal, zonder welke er geen rust kan bestaan noch beschaving, en waarvan de voornaamste stelregel de eerbied is voor de vrijheid van elk volk. Roemenië heeft getoond, dat het vastbesloten is zich gewapenderhand te verdedigen, doch de minister hoopt, dat ten slotte het verstand van de leiders der volken zal zegevieren. (Telex-A.N.P.)

(V. b. Calinesco 3720 C; Gafenco 3692 B.)

B. **HONGARIJE. — Verklaringen van den premier Teleki en den minister van Buitenlandsche Zaken, graaf Csaky. —**
Door de jongste verklaringen van graaf Teleki, den premier en het exposé van graaf Csaky, den minister van Buitenlandsche Zaken, is officieel nog eens onderstreept, hoe goed de betrekkingen van Hongarije met de meeste naburige staten, voornamelijk dan zijn vrienden Duitschland, Italië en Polen, zijn. Het nieuwe Slowakije duidt men echter vooral euvel, dat het zich niet liever onder Hongaarsche bescherming heeft gesteld. Voor buitenstaanders is dat nog zoo onbegrijpelijk niet. Het „arme" Hongarije kan voorloopig immers zijn krachten beter besteden aan zijn door 552.000 Roethenen bevolkte aanwinst en verder in de eerste plaats aan zijn eigen bescherming denken.
Graaf Csaky toonde zich in zijn uiteenzetting op 27 Maart zeer optimist en voldaan en liet tusschen de regels doorschemeren, dat er door de welwillende houding van Gafenco, den nieuwen minister van Buitenlandsche Zaken te Boekarest, eventueel kans bestond op een minnelijke schikking, doordat enkele in Roethenië gelegen Roemeensche dorpen tegen een territoriale concessie van Roemeensche zijde zouden kunnen worden ingeruild.
Hongarije heeft intusschen nog steeds belangrijke troepenmachten aan de Roemeensche en Slowaaksche grenzen. (Telex-A. N. P. - N. Rott. Crt.)

(Vor. ber. Graaf Csaky 3624 A.)

C. **ENGELAND. — Subsidie voor scheepvaart. —**
De Engelsche minister van Handel, Oliver Stanley, heeft op 28 Maart in het Lagerhuis de plannen van de regeering tot steun aan de Engelsche scheepvaart en scheepsbouw medegedeeld.
Deze voorstellen houden het volgende in:
De Engelsche wilde vaart zal gedurende 5 jaar een subsidie van £ 2.75 millioen per jaar ontvangen.
Voor reeders die onmiddellijk nieuwe schepen bestellen wordt gedurende dezelfde periode per jaar £ 500.000 uitgetrokken.
De regeering stelt een crediet van £ 10 millioen beschikbaar voor steun aan en vernieuwing van de handelsvloot om de exploitatie te moderniseeren.
Ten slotte £ 2 millioen uit te trekken voor den aankoop van oude, doch nog bruikbare schepen, om in geval van oorlog over een reserve tonnage te kunnen beschikken. (Times)

(Vor. ber. Scheepvaart 2432 A.)

D. **GROOT-DUITSCHLAND. — Een centraal Joodsch emigratiebureau te Berlijn. —**
Het centrale Joodsche emigratiebureau is dezer dagen te Berlijn geopend. Alle Duitsche Joden en staatloozen, die te Berlijn wonen zullen al hun verzoeken om paspoorten en de voor emigratie noodige papieren uitsluitend aan dat bureau moeten zenden, dat voor de verdere behandeling zal zorgdragen. Dit bericht werd gepubliceerd door het „Jüdisches Nachrichtenblatt", dat de vroegere Joodsche bladen vervangt.
(D. N. B.)

(Vor. ber. 3708 E.)

E. **FRANKRIJK. — Rede van premier Daladier. - Antwoord aan Benito Mussolini inzake de Italiaansche eischen. - Indrukken. —**
De Fransche minister-president Daladier heeft op 29 Maart zijn aangekondigde radio-rede gehouden. Wij ontleenen aan deze rede het volgende:

Daladier begon zijn rede met te verklaren dat hij zich richtte tot de Franschen en tot al degenen in de wereld, die een loyaal en edelmoedig hart hebben.
„Er is een taal, die geen enkele vertaling behoeft om door allen begrepen te worden: de taal van het hart. Wanneer wij tegenover elkander zouden staan, gij die naar mij luistert met uw kinderen naast u, en ik met de gedachte, dat mijn zoons naast mij staan, dan zouden wij elkander begrijpen op hetzelfde oogenblik, waarop onze blikken elkander zouden ontmoeten. Wij zouden ons gelijkelijk bewust zijn van de vreeselijke moeilijkheden van thans en wij zouden dezelfde hoop op de toekomst hebben. Wij zouden woorden noch zinnen noodig hebben om te begrijpen, dat wij allen slechts denken aan de handhaving van den vrede in eer, waardigheid en vrijheid des vaderlands".
„Ieder onzer — zoo vervolgde Daladier — vraagt zich af, of het land niet bedreigd wordt, of de naburen betrouwbaar zijn. De onzekerheid verplicht de regeering voorzorgsmaatregelen te nemen. Verdragen worden onderteekend, maar zelfs voor dat zij van kracht geworden zijn, vormen zij voor sommigen reeds geen waarborg meer en voor anderen geen hinderpaal. Zij die niet optreden, voelen zich de medeplichtigen van het geweld en zij, die wel optreden, vreezen het geweld uit te lokken. Overal vernielt een krankzinnige herbewapening iedere andere bedrijvigheid. Hoe zouden de menschen nog vrij kunnen handelen en denken? Door een gelijke fataliteit, terwijl ongerustheid nieuwe ongerustheid wekte, bewapeningen nieuwe bewapeningen deden ontstaan, is reeds vele malen oorlog ontketend.

Deze toestand maakt het mij tot een plicht u te zeggen wat Frankrijk wil, wat zijn kracht is en wat zijn vaste besluit. Wat wil Frankrijk? Vrede van vrije menschen.
Wat is de kracht van Frankrijk? Zijn moreele en materieele eenheid die eens te meer tegenover het gevaar verwezenlijkt is.
Wat is het vaste besluit van Frankrijk? Zijn ideaal, zijn rechten te verdedigen.

Weet ge wel wat de Fransche kracht beteekent?
Zij bestaat uit dat geheel van prachtige legers, welker leiders en manschappen opgeleid door een langdurige ervaring, eendrachtig door dezelfde gedachten, één enkel blok vormen, zonder dat zij iets verliezen van de individueele deugden. De Fransche kracht vindt haar steun in een rijk, evenwichtig land, welke vruchtbare bodem door het taaie streven van onze landbouwers beveiliging geeft tegen armoe en hongersnood. Fransche kracht is in de geheele wereld aanwezig, in onze verste bezittingen. De Fransche kracht is evenredig aan dat onmetelijk rijk, waarvan het Afrikaansche, onaantastbare blok de centrale wapenrusting vormt en waarvan ik nog kort geleden zelf de algeheele toewijding aan het moederland heb kunnen zien. De Fransche kracht ligt niet alleen in al deze materieele krachten, maar ook in die geestelijke en moreele waarden, welke thans even groot zijn als in welke andere eeuw van onze geschiedenis ook."

Wat de Italiaansche eischen betreft, verzekerde premier Daladier, dat, wanneer Frankrijk gesteld werd voor het alternatief: oorlog of eerloosheid, het in die keuze niet zou aarzelen. Frankrijk weigert geenszins voorstellen te bestudeeren, die het zouden worden gedaan, maar geen duimbreed grond en geen enkel van de Fransche rechten zou worden afgestaan. Verder verklaarde Daladier uitdrukkelijk, dat in de befaamde Italiaansche nota van 17 December '38, de namen Tunis, Djiboeti en Suez-kanaal niet voorkwamen. De briefwisseling tusschen de Italiaansche en Fransche regeeringen zal worden gepubliceerd. De vermeende slechte behandeling der Italianen, die in Tunis wonen, zijn, zoo zeide Daladier, fabels.
Wat de pogingen der Fransche regeering tot betere verstandhouding met Duitschland betreft, betoogde de eerste-minister, dat de ontbinding van Tsjecho-Slowakije en de bezetting van Praag door de Duitsche legers een zwaren slag aan dit geduldige pogen hadden toegebracht.
Ten slotte noodigde hij alle landen, die denken als Frankrijk en die op den weg van den vrede willen blijven voortgaan, tot een vertrouwelijke samenwerking uit.

INDRUKKEN.
Rome: Daladier heeft de mogelijkheid tot discussies opengelaten. Men constateert echter, dat de Fransche premier niet de Italiaansche opvatting deelt, dat het initiatief thans van Parijs moet uitgaan.
Londen: Instemming met de krachtige taal van den Franschen premier, die zelfs forscher was dan men hier over het algemeen had verwacht.
Berlijn is uiterst gereserveerd, te meer, daar de Duitsche radio er zich toe heeft bepaald, een zeer kort uittreksel te geven; ook de pers publiceerde de rede in verkorten vorm. Wat de argumenten ten opzichte van Italië aangaat, men meent, dat het aan Italië staat om hierop in te gaan. In de toespelingen op Duitschland ziet men in de kringen der Wilhelmstrasse een „verkeerde opvatting" van Daladier.
Parijs: Men is algemeen van oordeel, dat Daladier weliswaar geen verrassende gezichtspunten heeft geopend, wel echter heeft hij de gevoelens van alle Franschen en van alle partijen weergegeven. De royalisten, de communisten en sociaal-democraten zijn het met Daladier eens. (Telex-A. N. P. - Le Temps)

(V. b. Daladier 3722 F; Mussolini's Rede 3719 A.)

31 MAART 1939

A. DENEMARKEN. — Nationaal-Socialistische activiteit in Jutland. - Verkiezingshulp uit Duitschland. -
De groote activiteit, die de Duitsche minderheid in Zuid-Jutland in verband met de op 3 April in Denemarken te houden parlementsverkiezingen ontplooit, heeft thans vormen aangenomen, die in geheel Denemarken de aandacht hebben getrokken. De politie in enkele Zuid-Jutlandsche steden is op het spoor gekomen van een uit Duitschland gearriveerde actieve nationaal-socialistische groep, die zich belastte met het op groote schaal aanplakken en verspreiden van in het Duitsch en in het Deensch gesteld propagandamateriaal.
De politie heeft geconstateerd, dat aan het einde der afgeloopen week 150 leerlingen der z.g. nationaal-socialistische leidersschool te Prön in Holstein Zuid-Jutland zijn binnengekomen en over de Duitsche centrales in verschillende steden van dit deel van Denemarken verspreid, om de Duitsche minderheid bij de verkiezingscampagne behulpzaam te zijn.
De geïmporteerde Duitsche nationaal-socialisten hebben het op hun school geleerde in practijk gebracht op een wijze, die in Denemarken groote ergernis heeft verwekt. **(Vor. ber. 3722 B.)**

B. CHINA. — Conflict met Japan. - Nantsjang in Japansch bezit. - China staakt dienst der zoutleeningen. —
Domei meldde op 28 Maart uit Hankou, dat officieel wordt meegedeeld, dat de Japansche troepen in Centraal-China 27 Maart volledig in het bezit zijn gekomen van de ommuurde stad Nantsjang, de hoofdstad van de provincie Kiangsi, waar zij het laatste verzet van het overgebleven deel der Chineesche troepen hebben gebroken. De terugtrekkende Chineesche troepen hebben de stad op verschillende plaatsen in brand gestoken. Enorme rookwolken stijgen omhoog.
De Japansche troepen welke op Woening aan de rivier Sioe aanrukken zijn op 6 km. ten oosten van de stad gekomen. De Chineesche troepen in dien sector hebben 3700 dooden achtergelaten alsmede vele wapenen en munitie.
Ook de Japansche marinestrijdkrachten, die bij de bezetting van Woetsjeng aan het Pojangmeer gelegen, een groote rol hebben gespeeld, zijn verder de Sioe-rivier opgezeild en bereikten Hsoekiafoe aan den spoorweg van Kioekiang naar Nantsjang.
De marineluchtmacht heeft op 26 Maart ten N.W. van Nantsjang 3000 man Chineesche regelmatige troepen uiteengejaagd.
Japansche verliezen in Noord-Hoenan. — Naar van Chineesche zijde wordt gemeld, hebben de Chineezen succes met hun aanvallen op de Japanners in Noordelijk Hoenan, de Japansche troepen zouden hier zware verliezen lijden. In grooten getale worden gewone Japansche soldaten naar Nanking vervoerd, waar de gebouwen der vroegere departementen tot tijdelijke hospitalen zijn ingericht.
China staakt dienst der zoutleeningen. — Naar uit Tsjoenking wordt gemeld, heeft de Chineesche regeering aangekondigd, dat zij den dienst op de buitenlandsche leeningen, welke de zoutbelasting tot onderpand hebben, sedert 26 Maart heeft gestaakt. Op 15 Januari jl. staakte de Chineesche regeering den dienst op de buitenlandsche leeningen, welke door de douane-inkomsten verzekerd waren. De leeningen, die door de zoutbelasting zijn gedekt, beloopen Chin. $ 325 millioen.
(Telex-A. N. P. — Domei).

(Vor. ber. Jap. verliezen 3303 A; Conflict 3696 D.)

C. GROOT-DUITSCHLAND. — Het doel van het Financieringsplan. —
De rijksminister van Economische Zaken, Funk, die tevens president van de Rijksbank is, heeft op 30 Maart in een rede voor de centrale commissie van de Rijksbank verklaard, dat voorzetting der, na de bezetting van Tsjecho-Slowakije afgebroken handelsbesprekingen met Frankrijk en Engeland, noodzakelijker dan ooit is.
Verder deelde hij mede, dat zich in handen van buitenlanders bevindende rijksbankaandeelen gerepatrieerd zullen worden; de buitenlandsche bezitters zullen loyaal schadeloos gesteld worden.

Het doel van de nieuwe Duitsche financieringspolitiek heeft Funk ten slotte als volgt samengevat:
1e. De lasten zooveel mogelijk op de toekomst afwentelen.
2e. Het Rijk vrijstellen van ondraaglijke rentelasten.
3e. De kapitaalmarkt weer openstellen voor het particuliere bedrijfsleven. (Telegraaf)
(Vor. ber. 3721 A.)

A. **ENGELAND. — Uitbreiding van het leger. —**
De Britsche minister van Oorlog, Hore Belisha, heeft in het Lagerhuis medegedeeld, dat op 1 Maart het geregelde leger bestond uit 204.000 man, de reserve van het geregelde leger uit 139.000 man, de aanvullende reserve uit 35.000 man en het territoriale leger, de luchtbeschermingseenheden uitgezonderd, uit 137.000 man.
De premier, Neville Chamberlain, heeft op 29 Maart in het Lagerhuis medegedeeld, dat de regeering besloten heeft het territoriale leger, dat thans zijn vredessterkte van 130.000 man heeft bereikt, terstond tot oorlogssterkte uit te breiden, hetgeen een vermeerdering met ongeveer 40.000 man meebrengt. Het aldus op oorlogssterkte gebrachte territoriale veldleger zal verdubbeld worden en dus een sterkte krijgen van 340.000 man. (Times)
(V. b. Leger en Vloot 3707 C; Uitbr. leger 3502 C.)

B. **ENGELAND. — „Engeland en Frankrijk zullen Polen steunen als onafhankelijkheid wordt bedreigd" — Verklaring van premier Neville Chamberlain. - Overleg met Sovjet-Rusland. - Indrukken. —**
De Britsche premier, Neville Chamberlain, verklaarde op 31 Maart 1939 in het Lagerhuis het volgende:
„De regeering heeft geen officieele bevestiging van de geruchten van eenigen beoogden aanval op Polen en derhalve moet de regeering niet geacht worden deze als juist te aanvaarden.
Ik maak gaarne van deze gelegenheid gebruik om opnieuw de algemeene politiek der regeering uiteen te zetten. Zij heeft steeds een regeling door middel van vrije onderhandelingen tusschen de betrokken partijen bepleit van alle geschillen, welke tusschen haar kunnen rijzen. Zij beschouwt dit als een natuurlijke en geschikte gedragslijn daar waar geschillen bestaan. Volgens haar meening moet er geen kwestie zijn die niet vatbaar is voor oplossing door vreedzame middelen en zij zou geen rechtvaardiging zien voor een vervanging van methoden van onderhandeling door geweld of bedreiging met geweld.
Zooals het Huis bekend is, zijn er thans bepaalde beraadslagingen met andere regeeringen gaande, teneinde de positie der Britsche regeering intusschen, voordat deze beraadslagingen voleindigd zijn, volkomen duidelijk te maken. Thans moet ik het Huis mededeelen, dat gedurende die periode, ingeval eenige actie, waardoor duidelijk de onafhankelijkheid van Polen zou worden bedreigd en welke de Poolsche regeering dienvolgens van levensbelang zou achten om met haar nationale krachten te weerstaan, de Britsche regeering zich verplicht zou achten, aan de Poolsche regeering onverwijld allen bijstand te verleenen, waartoe zij bij machte is.
Ik heb de Poolsche regeering in dezen geest een verzekering gegeven. Ik mag eraan toevoegen, dat de Fransche regeering mij heeft gemachtigd, duidelijk te doen uitkomen, dat zij hetzelfde standpunt als de Britsche regeering inneemt."
Chamberlain voegde hieraan toe: „Met andere regeeringen, met inbegrip van de regeering der Sovjet-Unie, wordt thans overleg gepleegd."
In antwoord op nadere vragen zeide Chamberlain: „Ik meen, dat deze verklaring het duidelijk maakt, dat, hetgeen ik gezegd heb, voor een interimaire periode bedoeld is. (Telex-A. N. P. — Telegraaf)

INDRUKKEN.
Berlijn: De Duitsche pers doet het voorkomen alsof de verklaring niets nieuws brengt.
Parijs: De Fransche bladen juichen de woorden van den premier algemeen toe en zeggen, dat Duitschland thans weet waar het aan toe is.
Londen: De Britsche pers legt er den nadruk op, dat de verklaring een eersten stap beteekent op een nieuwen weg; de unilaterale garantie, aldus wordt betoogd, moet uiteindelijk worden gewijzigd in een bilateraal verdrag.
Washington: De Amerikaansche bladen hebben de verklaring gunstig ontvangen; zij spreken van een keerpunt in de Europeesche politiek.
Rome: De Italiaansche pers heeft de verklaring wel opgenomen, doch onthoudt zich van commentaar. (Telex-A. N. P. — Times)
(Vor. ber. Chamberlain 3715 A.)

1 APRIL 1939

C. **SPANJE. — Burgeroorlog is geëindigd. - Het laatste communiqué gepubliceerd. —**
Radio Nacional heeft op 1 April '39 het laatste communiqué van het groote hoofdkwartier verspreid.
Om 23.15 werd na het spelen van het Falange-lied het volgende communiqué voorgelezen:
„Na het roode leger heden te hebben gevangen genomen en ontwapend, hebben de nationale troepen hun laatste militaire doel bereikt. De oorlog is geëindigd." (Agence Belga) **(Vor. ber. 3723 C.)**

D. **GROOT-DUITSCHLAND. — Adolf Hitler's rede te Wilhelmshaven. —**
In zijn met spanning verwachte rede van 1 April '39 heeft Adolf Hitler geen sensationeele mededeelingen gedaan.
Adolf Hitler ontkende met klem, dat Duitschland er over denkt andere volken in het wilde weg aan te vallen. Hij sprak over het Engelsch-Duitsche vlootverdrag en zeide o.a.: „Ik heb dit verdrag gesloten in het vurige verlangen naar vrede. Dit moet wederkeerig zijn."
Ten aanzien van Engeland liet hij zich veeleer spottend dan schimpend uit.
Het huidige Duitschland zal echter niet zooals het vooroorlogsche wachten „tot trawanten van sommige groote mogendheden zoover gerijpt zijn tot het net kan worden toegetrokken. Wie voor deze groote mogendheden de kastanjes uit het vuur wil halen, moet weten, dat hij zijn vingers brandt."
Hitler trachtte de verwijten tot hem gericht wegens de inlijving van Bohemen en Moravië te ontzenuwen met een verwijzing naar de speciale positie van deze gebieden, zoowel in historisch opzicht als doordat men gepoogd heeft ze als springplank tegen Duitschland te gebruiken.
Met de inlijving van Tsjechië werd bedoeld den vrede een dienst te bewijzen, en in verband daarmee heeft Hitler besloten het aanstaande partijcongres te Neurenberg „het congres van den vrede" te noemen.
Sprekend over degenen, die de naties indeelen in deugdzame en ondeugdzame naties zeide Hitler: „Driehonderd jaren lang heeft Engeland ondeugdzaam gehandeld en thans op zijn ouden dag spreekt het over deugd."
„Ik geloof in eventueele overeenstemming tusschen naties," zeide Hitler verder. „In het buitenland zijn wij misschien niet bemind, maar wij worden gerespecteerd. Welk recht heeft Engeland anderen neer te schieten in Palestina, wanneer zij hun woningen verdedigen? In Midden-Europa hebben wij geen duizenden afgeslacht, maar wat wij gedaan hebben, hebben wij op vreedzame wijze gedaan."
Evenmin als wij Duitschers in Palestina iets te zoeken hebben, heeft Engeland iets te zoeken in onze Duitsche levensruimte.
Wanneer men in andere landen zegt, dat men nu bewapent en steeds meer bewapenen zal, dan kan ik dezen staatslieden slechts één ding zeggen: mij zullen zij niet moe maken. Ik ben er van overtuigd, dat wij op dien weg sneller vooruitkomen dan de anderen.
Wat wij willen, zeide Hitler, is: onze economische betrekkingen uitbreiden.
(Telegraaf - Alg. Handelsblad - Telex-A. N. P.)
(Vor. ber. Hitler 3715 A; Chamberlain's rede 3726 B.)

A. **Fransch-Italiaansche Notawisseling in December 1938. —**

Op 29 Maart '39 is de door den Franschen premier, Daladier, in zijn rede aangekondigde publicatie geschied van den tekst der in December 1938 tusschen Italië en Frankrijk gewisselde nota's in zake de accoorden van Januari 1935.

De tekst der Italiaansche nota van 17 December, door Ciano, den Italiaanschen minister van Buitenlandsche Zaken, aan François Poncet, den Franschen ambassadeur, luidt als volgt:

Mijnheer de ambassadeur, in een onderhoud op 2 Dec. heeft Uwe Excellentie tegenover mij den wensch van de Fransche regeering uitgesproken te mogen vernemen of de Italiaansche regeering de Italiaansch-Fransche overeenkomsten van 7 Januari 1935 nog als geldig beschouwde en of deze overeenkomsten naar haar meening nog als basis zouden kunnen dienen voor de Fransch-Italiaansche betrekkingen. Ik heb Uwe Excellentie geantwoord, dat de kwestie van te reëelen aard en te reëel belang was dan dat ik direct een definitief antwoord zou kunnen geven, hetwelk een nauwkeuriger onderzoek zou vereischen. Ik heb thans de eer u het volgende te doen weten, dat bevestigt hetgeen ik u persoonlijk heb gezegd:

De Italiaansch-Fransche overeenkomsten van 1 Jan. 1935 zijn, zooals Uwe Excellentie weet, vervat in een verdrag in zake de regeling der wederzijdsche belangen in Afrika en in een aantal acten, welke er nauw mede verbonden zijn.

Artikel zeven van het verdrag bepaalt, dat dit zal worden geratificeerd en dat zijn van krachtwording onderworpen zal zijn aan een uitwisseling van ratificaties. Deze uitwisseling is evenwel nimmer geschied. Men is wel direct na de onderteekeningen overgegaan tot de voorbereidende procedures voor de ratificatie, doch deze werd nimmer verwezenlijkt. Men is zelfs nooit overgegaan tot onderhandelingen over een stipuleering van een speciale conventie in zake Tunis, welke conventie volgens artikel één van het verdrag op denzelfden dag als het verdrag van kracht zou worden.

FRANKRIJK — ITALIË

Het Italiaansch-Fransche verdrag tot regeling der wederzijdsche betrekkingen in Afrika werd dus nimmer geheel afgemaakt.

Behalve deze constateeringen van juridischen aard moet dus ook rekening worden gehouden met het feit, dat het verdrag, evenals de andere acten, gesloten zijn op de basis van zeer nauwkeurige postulaten en dat deze postulaten nimmer in de practijk haar bevestiging hebben gevonden.

Zooals men weet, beoogden de overeenkomsten van 1935 door middel van het regelen van een geheele reeks vraagstukken de vriendschap tusschen Italië en Frankrijk te ontwikkelen en tusschen de twee staten betrekkingen van vertrouwen te vestigen. Zeer in het bijzonder heeft Italië door de overeenkomsten van 1935 er in toegestemd aanzienlijke opofferingen te doen, zoowel ten aanzien van de Italiaansche rechten in Tunis als met betrekking tot de rechten, welke zijn vervat in artikel 13 van het Pact van Londen van 1915, waarbij rekening werd gehouden met een gepast begrip en een overeenkomstige houding van Frankrijk ten aanzien van de expansiebehoeften van Italië in Oost-Afrika.

Welnu, de door Frankrijk aangenomen houding toen Italië door de actie van den Negus werd gedwongen het vraagstuk van zijn betrekkingen met Abessynië definitief op te lossen, en ook later, was zeker niet in overeenstemming met de bedoeling. Zij was zelfs volkomen in strijd daarmede. Het zij voldoende, zonder dat het noodig is hier opnieuw de verschillende fasen der gebeurtenissen, welke zich sinds 1935 hebben afgespeeld, te noemen, er naar te verwijzen.

De accoorden van 7 Januari, die overigens nimmer ten uitvoer zijn gelegd, zooals uwe excellentie in het onderhoud van 2 dezer kon opmerken, hebben hun inhoud verloren en kunnen dus niet worden beschouwd als in werking te zijn getreden; zelfs zijn zij door de gebeurtenissen achterhaald. In hun geheel hadden zij betrekking op den algemeenen politieken toestand, die spoedig werd gewijzigd door de gebeurtenissen, welke op de toepassing der sancties volgden. De constitutie van het imperium riep nieuwe rechten en nieuwe belangen van fundamenteele beteekenis in het leven.

Onder deze omstandigheden en in het belang van de verbetering der Italiaansch-Fransche betrekkingen zouden deze op dit tijdstip nog niet gebaseerd moeten worden op de accoorden van 1935 en juist indien men die verbetering wil, ligt het voor de hand, dat deze betrekkingen opnieuw door de twee regeeringen gemeenschappelijk moeten worden onderzocht.

Tekst van Fransch antwoord van 25 December 1938. De tekst van het op 25 December '38 door François Poncet aan graaf Ciano gezonden antwoord luidt als volgt:

Rome, 25 December 1938.

Mijnheer de minister,

Bij schrijven van 17 December heeft Uwe Excellentie doen weten, dat, naar de meening der Italiaansche regeering, de betrekkingen tusschen beide landen voor het oogenblik de overeenkomsten van 1935 niet tot basis kunnen hebben. Uwe Excellentie is van meening, deze zienswijze te moeten steunen op opmerkingen, zoowel van juridischen als van politieken aard. Eenerzijds werd het Fransch-Italiaansche verdrag tot regeling der wederzijdsche belangen in Afrika nimmer voltooid, daar de onderhandelingen voor de stipulatie der speciale conventie voor Tunis, welke denzelfden dag van kracht zouden moeten worden, nimmer waren aangeknoopt.

Anderzijds hebben de politieke gebeurtenissen sedert 1935 en met name de houding van Frankrijk in de Abessynische kwestie, de overeenkomsten, welke thans „historisch achterhaald" zouden zijn, van „hun inhoud ontdaan". Zonder te willen discuteeren over de gevolgen, welke een dergelijke mededeeling zou kunnen met zich brengen, ziet mijn regeering zich verplicht de volgende constateeringen te formuleeren:

De accoorden van 7 Januari 1935, die den grondslag hebben gelegd voor een regeling der tusschen Frankrijk en Italië hangende geschillen en die tot doel hadden de ontwikkeling van de vriendschappelijke betrekkingen tusschen de twee landen te waarborgen, werden met op 9 na algemeene stemmen door het Fransche parlement goedgekeurd op 22 en 26 Maart 1935. De ratificaties der accoorden konden niet worden gewisseld als gevolg van het uitstellen der conventie over Tunis, die aan deze uitwisseling vooraf had moeten gaan. Frankrijk is niet verantwoordelijk voor de omstandigheden, die Italië er toe hebben gebracht dit uitstel zelf te wenschen.

De accoorden hebben van Fransche zijde een begin van uitvoering gekregen, tot uitsluitend voordeel van Italië. Immers, Frankrijk heeft, vooruitloopend op de uitvoering van een van zijn verplichtingen zich ervan verzekerd, dat 2500 aandeelen van de maatschappij, welke den spoorweg Djiboeti—Addis Abeba exploiteert, daadwerkelijk door een Fransche groep aan een Italiaansche groep is afgestaan. Door de Italiaansche vertegenwoordigers zelf werden de overeenkomsten van Rome bij de Fransch-Italiaansche onderhandelingen, welke in 1937 te Parijs werden gehouden voor de aanpassing van economische regelingen voor Oost-Afrika, geacht voldoende vast te staan om er herhaaldelijk een beroep op te doen.

Onlangs nog, op 12 Mei 1938, maakte uwe excellentie bij het onderzoek met den Franschen zaakgelastigde van het program der onderhandelingen, aan de Italiaansche regeering op 22 April 1938 voorgelegd, wel enkele opmerkingen nopens den vorm, maar geen enkel principieel bezwaar tegen de uitvoering der

Afrikaansche accoorden van 1 Januari 1935, vervat in de punten 2, 10 en 11 van het programma. Uwe excellentie gaf zelfs te verstaan, dat het paleis Chigi ten aanzien van de conventie in zake Tunis geen aanmerkelijke wijziging in den door de Fransche regeering voorgestelden tekst beoogde, nopens welken tekst Blondel niettemin deed opmerken, dat hij was getrokken uit de accoorden van 1935. Geen enkele politieke overweging verzette zich toen dus volgens de opvatting der Italiaansche regeering tegen de handhaving der accoorden.

2o. Op geen enkele politieke handeling der Fransche regeering kon men zich sindsdien beroepen om de wijziging in opvattingen der Italiaansche regeering te rechtvaardigen. De Fransche regeering heeft integendeel al het mogelijke gedaan om de verbetering der betrekkingen tusschen de twee landen te vergemakkelijken.

Op 12 Mei 1938 heeft de Fransche regeering te Genève het principieele standpunt aanvaard, dat het zijn vrijheid van handelen zou verzekeren voor de erkenning der Italiaansche souvereiniteit in Abessynië.

Eenige maanden later, op 12 October, heeft zij bij den koning van Italië en keizer van Abessynië een ambassadeur geaccrediteerd.

Wat de door Frankrijk ten aanzien van de Abessynische aangelegenheid aangenomen houding betreft, de Italiaansche regeering heeft steeds de algemeene en bestendige gegevens van de Fransche politiek gekend met de internationale verplichtingen, welke deze meebracht. De Italiaansche regeering werd er steeds loyaal en te rechter tijd door den leider der Fransche regeering Pierre Laval, die toenmaals de buitenlandsche politiek van Frankrijk leidde, aan herinnerd.

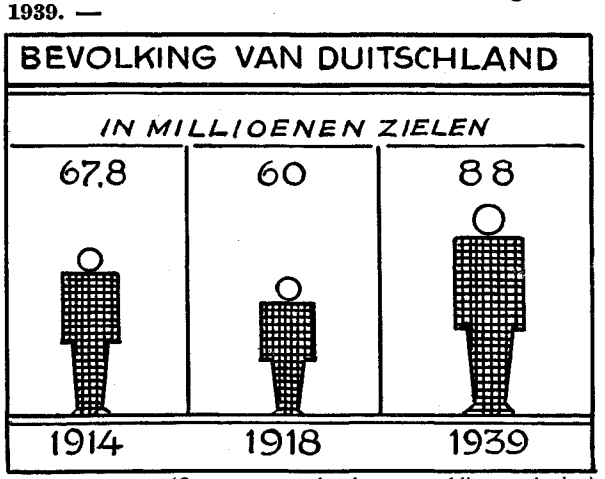
Doch de Italiaansche regeering weet in welken geest deze politiek door de Fransche regeering werd gevoerd.

Herhaaldelijk heeft Mussolini aan de Fransche ambassade zijn waardeering willen betuigen, o.a. tijdens het verloop der procedure, voor de matigende actie van Frankrijk en de gestadige pogingen der Fransche delegatie om zooveel mogelijk den eerbied voor de verplichtingen van het pact met het ontzien der Fransch-Italiaansche vriendschap in overeenstemming te brengen. De Fransche regeering stelde er prijs op Uwe Excellentie deze feiten in herinnering te brengen bij het bevestigen van de ontvangst der mededeeling. (Alg. Handelsblad - Le Temps)

(Vor. ber. Frankrijk-Italië 3640 E; Ital. kolon. eischen 3719 A; Daladier 3724 E.)

2 APRIL 1939

A. GROOT-DUITSCHLAND. — Bevolking 1914—1939. —

(Overname zonder bronvermelding verboden)

(Vor. ber. Bevolking 3521 D.)

B. GROOT-DUITSCHLAND. — Adolf Hitler's rede te Wilhelmshaven. - Perscommentaren. —

Ver. Staten. — Welingelichte kringen te Washington zien in Hitlers redevoering weinig, waaraan men zich kan vasthouden, of dat geruststellend kan werken ten aanzien van de toekomst, met uitzondering misschien van de passage, waarin aangekondigd wordt, dat de partijdag in Neurenberg de partijdag van den vrede zal heeten. In vele Amerikaansche kringen echter wordt dit uitgelegd als een poging om de Engelschen en Franschen weer te sussen in een gevoel van veiligheid ten aanzien van Hitlers voornemens.

Frankrijk. — De „Petit Parisien" wijst erop, dat de Führer gezwegen heeft over de rede van Daladier en de verklaring van Chamberlain over de Britsch-Fransche toezegging van steun aan Polen. Sedert langen tijd, aldus dit blad, is geen rede van Hitler zoo verward geweest.

Volgens de „Epoque" schijnt de organisatie van de veiligheid op den goeden weg te zijn.

Engeland. — „Sunday Dispatch" schrijft in haar commentaar op de redevoering van Hitler: „Hitler heeft ons meer gemystificeerd, maar niet minder verontrust gelaten dan te voren". Dit commentaar schijnt volgens Reuter de gemiddelde reactie der Engelschen te zijn.

De „People" zegt: „Hij roept uitdaging, wanneer niemand wordt bedreigd en pocht op de bereidheid van zijn volk tot oorlog, hoewel hij weet, dat geen aanval in het voornemen ligt. Het is echter onbegrijpelijk, dat een man, die zijn volk opnieuw machtig heeft gemaakt, zijn levenswerk zou vernietigen door zijn eigen weloverwogen daad." **(Vor. ber. 3726 D.)**

C. DANZIG. — Greiser, president van den Senaat, ontkent onverwachte inlijving bij Duitschland. - Geen verkiezingen. —

De president van den Senaat van Danzig, Greiser, ontkende op 2 April categorisch in een gesprek met den specialen correspondent van de „Daily Telegraph", dat de Duitschers in Danzig de bedoeling zouden hebben om een onverwachte actie te organiseeren, ten einde de vrije stad bij Duitschland in te lijven.

De positie van de vrije stad, zoo zeide hij, is geheel verschillend van die van bijvoorbeeld Memel, vóór zijn overdracht naar het Rijk. De Danzigers zijn in hun hart Duitschers, maar, zoo voegde hij er veelbeteekenend aan toe, hun dagelijksch brood komt uit Polen. Greiser zeide te meenen, dat de kwestie van Danzig te zijner tijd zal worden bijgelegd door directe onderhandelingen tusschen Berlijn en Warschau, maar hij had geen idee wanneer dit zou geschieden. De verkiezingen zijn voor onbepaalden tijd uitgesteld. (Daily Telegraph - Telegraaf)

(Vor. ber. Greiser 2530 C; Verkiezingen 1753 B.)

D. SOVJET-RUSLAND. — Visscherijverdrag met Japan onderteekend. —

Uit Moskou wordt gemeld: Er is een Sovjet-Russisch-Japansche visscherij-overeenkomst onderteekend, welke een jaar geldig zal zijn.

Overeenkomstig het verdrag zullen de Japanners deelnemen aan de inschrijving voor vischconcessies op 4 April te Wladiwostok.

Bij de overeenkomst zijn aan de Japansche visschers 27 concessies ontnomen en zijn de kosten voor de overigen met 10% verhoogd, een extra-uitgave van 300.000 yen voor de Japanners.

De Japansche visschers behouden 359 concessies, waarvan 254 voor den tijd van vijf jaar waren verleend. In Sovjet-Russische kringen is men zeer tevreden over de overeenkomst, aangezien de Japanners hiermede hebben toegegeven, dat de Sovjets het recht hebben concessies in te trekken en omdat is teruggekeerd tot het systeem van inschrijvingen, waartegen men zich van Japansche zijde heeft verzet.

De Russisch-Japansche visscherijovereenkomst behelst de volgende punten:

1. De Japanners krijgen de perceelen, waarvoor de contracten zijn afgeloopen, alleen in veilingen toegewezen; 2. om strategische redenen worden 37 perceelen aan de Japansche exploitatie onttrokken, met inbegrip van vier perceelen, die behooren bij twee inmaakfabrieken, welke worden gesloten; 3. geen dezer perceelen, welker contract eerst in 1941 afloopt, zal worden vervangen door een ander perceel; 4. de pachtcontracten worden gesloten voor een termijn van vijf jaren; 5. de perceelen, waarbij inmaakfabrieken behooren, welke door de Japanners zijn gebouwd, met uitzondering van de genoemde vier perceelen, zullen voor één jaar worden verpacht zonder

veiling; 6. de Sovjetregeering zal zelf den omvang vaststellen van de vangst der staatsindustrie; welke voor 1939 geraamd wordt op 5 millioen poed; 7. bovendien zullen negen Sovjet-perceelen in veiling worden gebracht. Aangezien door de niet deelneming der Japanners bij de veiling van 15 Maart, Sovjet-visschersorganisaties zes perceelen verwierven, benevens vier, welke eerst door de Japanners werden geëxploiteerd, gaan deze organisaties er mede accoord aan de Japanners deze tien perceelen af te staan; 8. de pachtgelden zullen met niet meer dan 10% worden verhoogd. (Prawda - Nwe. Rott. Crt.)
(Vor. ber. 3597 A; Sovjet-Rusland—Japan 3667 B.)

A. **GROOT-DUITSCHLAND. — Slagschip „Tirpitz" van stapel geloopen. —**
Op 1 April '39 is op de marinewerf te Wilhelmshaven in tegenwoordigheid van den Führer en opperbevelhebber van de weermacht, het slagschip „Tirpitz" van stapel geloopen.
Het slagschip „Tirpitz" is een zusterschip van het in Februari van stapel geloopen slagschip „Bismarck". Het heeft een waterverplaatsing van 35.000 ton, een lengte van 241 m., een breedte van 36 m. en een diepgang van 7.9 m. Het is bewapend met 8 kanonnen van 38 cm. in tweelingtorens, 12 kanonnen van 15 cm. en met luchtdoelgeschut. De „Tirpitz" was eind 1936 op stapel gezet.
(Deutsches Nachrichtenbüro) **(Vor. ber. 3661 E.)**

B. **BELGIE. — Verkiezingen voor Kamer en Senaat.**
De op 2 April in België gehouden verkiezingen voor Kamer en Senaat zijn geëindigd met een succes voor de liberalen, een winst voor de katholieken, een nederlaag voor Rex, dat vrijwel geliquideerd is, en een achteruitgang voor de socialisten.
Kamer en Senaat zien er, na den stembusstrijd van 2 April, als volgt uit:

De Kamer:	zetels	vorige	winst of verlies
Katholieken	73	63	+10
Socialisten	64	70	— 6
Liberalen	33	23	+10
Vlaamsch-Nat.	17	16	+ 1
Communisten	9	9	—
Rexisten	4	21	—17
Lijst-Frenssen	1	0	+ 1
Lijst-Oudstrijders	1	0	+ 1
	202	202	
De Senaat:			
Katholieken	38	34	+ 4
Socialisten	35	39	— 4
Liberalen	16	11	+ 5
Vlaamsch-Nat.	8	5	+ 3
Communisten	3	4	— 1
Rexisten	1	8	— 7
	101	101	

Op 12 April zullen de provinciale staten er nog 44 senatoren bij kiezen, en den dag daarna coöpteeren de 146 senatoren er nog 22, zoodat het totaal dan 167 bedraagt.
Hieronder volgt de stemmenverdeeling bij de op 2 April gehouden Kamerverkiezingen met de overeenkomstige cijfers van 1936:
Aantal geldige stemmen 1939: 2.333.329; 1936: 2.362.454.
Katholieken: 762.642 (32.68 pct.) — 73 zetels, (1936: 675.941 (28.60 pct.) — 63 zetels).
Socialisten: 704.582 (30.20 pct.) — 64 zetels (1936: 758.485 (32.10 pct.) — 70 zetels).
Liberalen: 405.608 (17.38 pct.) — 33 zetels, (1936: 292.972 (12.40 pct.) — 23 zetels).
Vlaamsch-nationalisten: 184.905 (7.93 pct.) — 17 zetels, (1936: 166.737 (7.10 pct.) — 16 zetels).
Communisten: 125.250 (5.37 pct.) — 9 zetels, (1936: 143.223 (6 pct.) — 9 zetels).
Rexisten: 103.636 (4.44 pct.) — 4 zetels, (1936: 271.491 (11.50 pct.) — 21 zetels).
Andere partijen: 46.706 (2 pct.) — 2 zetels, (1936: 53.605 (2.30 pct.) — — zetels).
De categorie „andere partijen" omvat Frenssen, die met 10.843 stemmen gekozen is, en de lijst der oudstrijders (10.631 stemmen), waarvan er eveneens een gekozen is. (Agence Belga - Het Laatste Nieuws - Telegraaf) **(Vor. ber. Verkiezingen 3505 B; Kamer 2310 F; Senaat 2314 F.)**

3 APRIL 1939

C. **NEDERL. OOST-INDIE. — Volksraad - Opzegging van Arbeidsovereenkomsten - Nieuwe regeling.**
Bij den Volksraad is op 24 Maart '39 ingediend een ontwerp-ordonnantie, waarbij is voorgesteld de werking van de crisis-ordonnantie in Stbl. 1932 no. 98 betreffende verlenging van den opzeggingstermijn van arbeidsovereenkomsten, nog voor een half jaar te verlengen, dat is tot 16 September 1939 en tot definitieve regeling dezer materie.
De thans voorgestelde definitieve regeling handhaaft voor de werkgevers den algemeen als billijk erkenden progressieven opzeggingstermijn, welke verband houdt met den duur der dienstbetrekking. Onder normale omstandigheden kan echter verlenging van deze opzeggingstermijn in een langzamer tempo geschieden dan krachtens de crisisregeling het geval was. Werd daarbij de maximum-opzeggingstermijn van 4 maanden reeds na een diensttijd van 3 jaar bereikt, bij de voorgestelde regeling zal de opzeggingstermijn na 5 jaar dienst op dit maximum komen.
Evenals bij de huidige crisis-regeling zal de opzeggingstermijn gedurende het eerste dienstjaar ten minste gelijk zijn aan den tijd tusschen den dag van opzegging en den laatsten dag der daarop volgende maand. Deze termijn wordt verlengd met onderscheidenlijk één maand, twee en drie maanden, wanneer de dienstbetrekking respectievelijk één jaar, drie jaar en vijf jaar onafgebroken heeft geduurd. (Aneta)

D. **ENGELAND. — Nadere verklaring van den Britschen premier, Neville Chamberlain, in het Lagerhuis. - Engelands garantie geldt voor alle bedreigde staten. —**
„Hetgeen ons voor alles bezighoudt, is de handhaving van onze onafhankelijkheid en wanneer ik zeg onze, dan bedoel ik niet alleen de Britsche, maar ook de onafhankelijkheid van alle staten, die bedreigd mochten worden door agressie."
Aldus verklaarde de Britsche Premier, Neville Chamberlain, op 3 April in een Lagerhuisdebat, waarin hij luide toegejuigd een nieuw hoofdstuk inluidde van de Britsche buitenlandsche politiek, een politiek, die, zooals de premier verklaarde, afwijkt van de traditioneele opvattingen.
Deze nieuwe politiek geldt voor het geval een poging zou worden gedaan om de wereld door geweld te overheerschen. Als deze politiek de politiek der Duitsche regeering zou zijn, aldus de Engelsche premier, dan is Polen niet het eenige land, dat gevaar loopt. De nieuwe Britsche politiek, die aan Warschau steun beloofde, kan niet haar doel verwezenlijken, indien Engeland zich daarbij zou beperken tot een enkel geval, dat zich wellicht in het geheel niet zou voordoen.
Indien de bezorgdheid in Duitschlands nabuurstaten over de toekomstige plannen van Berlijn op een misverstand berust, dan zouden de overeenkomsten ter verzekering van de onafhankelijkheid van deze landen nooit in werking treden en Europa zou geleidelijk naar een toestand van rust wederkeeren, waarin het bestaan der overeenkomsten zelfs vergeten zou kunnen worden.
Met klem verklaarde Chamberlain, dat de besprekingen tusschen Engeland en andere landen geen bedreiging voor Duitschland inhouden, zoolang Duitschland een goede buur zal zijn.
Wat de verhouding tot de Sovjet-Unie betreft, merkte de premier op, dat bestaande ideologische verschillen onveranderd blijven bestaan, doch dat zij niet van invloed zijn bij de nieuwe politiek van zelfverdediging.
Eensgezind stond het Lagerhuis achter Chamberlain. Zijn voortdurende critici, zooals Greenwood, Sinclair, Lloyd George, Churchill en Eden, betuigden hun instemming met de nieuwe richting. (Times - Telegr.)
(Vor. ber. Nev. Chamberlain 3726 B.)

A. **FRANKRIJK. — Handelsverdrag met Roemenië.**
Het Fransch-Roemeensche handelsverdrag, dat op 31 Maart te Parijs is geteekend, is het resultaat van maandenlange besprekingen. Het doel is het handelsverkeer tusschen beide landen uit te breiden en de Roemeensche prijzen aan te passen aan de Fransche markt. Voor den tijd van een jaar zullen 500.000 ton petroleumproducten uit Roemenië in Frankrijk worden ingevoerd, voornamelijk benzine, meer dan het dubbele van den invoer van 1938.
De vermeerdering van den Roemeenschen invoer in Frankrijk zal automatisch tot gevolg hebben, dat de uitvoer van Frankrijk naar Roemenië wordt vergroot. Hierdoor zal weer het betalingsverkeer, zoowel van den staat als van den particulier, vergemakkelijkt worden.
Ten slotte zal een cultureel fonds worden gevormd tot het dekken der kosten van het verblijf van Roemeensche studenten in Frankrijk, het verstrekken van Fransche kranten en boeken e. d.

In het Sturdza-paleis te Boekarest is op 31 Maart '39 een cultureel verdrag geteekend door de Roemeensche ministers van Buitenlandsche Zaken en Onderwijs, Gafenco en Andrei en den Franschen gezant te Boekarest, Thierry.
Na de onderteekening van het Fransch-Roemeensche handelsverdrag hebben Bonnet en Gentin, de Fransche ministers van Buitenlandsche Zaken en van Handel, en de Roemeensche ambassadeur Tatarescu, nog het woord gevoerd.
Bonnet zeide o.m., sprekende over de vriendschap tusschen Frankrijk en Roemenië, dat deze onmisbaar is voor het behoud van den vrede.
Tatarescu verklaarde, dat Roemenië op zijn grondgebied nooit monopolie-rechten heeft verleend en dat ook nooit zal doen en dat Roemenië, wetende dat economische onderworpenheid vroeg of laat tot politieke onderworpenheid leidt, zijn politieke onafhankelijkheid en de onschendbaarheid van zijn grenzen verdedigt. (Le Temps)

B. **POLEN. — Verklaring van den Vice-premier Kwiatkowsky. - „Polens onafhankelijkheid is een ondeelbare waarde". —**
In tegenwoordigheid van den president der Poolsche republiek, van maarschalk Smigly-Rydz en andere persoonlijkheden, heeft de vice-premier, Kwiatkowsky, op 2 April '39 te Warschau een redevoering uitgesproken over de binnenlandsche leening voor de nationale defensie. Men had reeds lang plannen om de leening uit te geven, doch de uitgifte werd verhaast, aldus Kwiatkowsky, door een uniek schouwspel in de geschiedenis, dat millioenen menschen in de geheele wereld electriseerde: een naburige natie verloor haar onafhankelijkheid. Hieruit vloeit de leering voort, dat alleen de levende kracht van een land, gesteund door den wil tot strijden en overwinnen een natie in staat stelt om haar onafhankelijkheid, haar onaantastbaarheid en haar eer te verdedigen.
Na een beroep op de nationale solidariteit verklaarde Kwiatkowsky vervolgens: Wij willen goede betrekkingen met onze naburen, een atmosfeer van eerlijken, duurzamen vrede en loyale samenwerking is onmisbaar voor de verwerkelijking van ons nationale streven.
Maar geen enkel ander land dan het onze weet beter, dat de onafhankelijkheid een ondeelbare waarde is. Wie ook maar zou afzien van het kleinste deeltje onafhankelijkheid, die zal haar geheel verliezen en in de wereld eerder verachting dan medelijden wekken. De Poolsche natie is dan ook bezield door één zelfden wensch om te strijden en te overwinnen, wanneer strijd noodig is voor zelfs het geringste deel onzer onafhankelijkheid. In dit opzicht gevoelen wij geen enkele aarzeling. Onafhankelijk van politieke strekkingen, gevoelen wij ons thans één groot Poolsch gezin, bezield door dezelfde gedachte, in staat tot een onmetelijke inspanning, wanneer de onaantastbaarheid, de eer des vaderlands op het spel staan. Ik denk, dat de geschiedenis boekstaven zal, dat in Maart 1939 de Poolsche natie een groote overwinning van solidariteit en energie behaalde. Misschien zal deze overwinning bijdragen tot de versteviging van den internationalen vrede ten voordeele, niet alleen van Polen, maar ook van de andere landen. Onze rijpe, vastberaden houding heeft reeds reacties gewekt in de buitenlandsche politiek.
Besluitende wenschte Kwiatkowsky het land geluk met het reeds verzekerde succes der leening, zeggende: „In deze ernstige uren hebben wij geen gevoel van angst, maar zijn wij trotsch te behooren tot de Poolsche natie". (Telex-A. N. P.)
(Vor. ber. Kwiatkowsky 3503 I.)

C. **ENGELAND. — Verklaring van lord Halifax, den minister van Buitenlandsche Zaken, in het Hoogerhuis. - De vermeende omsingelingspolitiek tegen Duitschland. —**
In het Hoogerhuis heeft lord Halifax, de minister van Buitenlandsche Zaken, op 3 April een verklaring afgelegd over de buitenlandsche politiek. Hij herinnerde aan Chamberlains verklaring van 31 Maart betreffende de Poolsche onafhankelijkheid, en voegde hieraan toe: „Ons contact met de Fransche regeering is voortdurend in deze benauwde tijden zeer nauw geweest. Onze beide regeeringen voelden zich op alle punten één en de regeering heeft steeds op de snelle en bereidwillige medewerking van de Fransche regeering kunnen rekenen."
Verder verklaarde lord Halifax nog:
Het optreden van de Britsche regeering is in sommige kringen voorgesteld als den wensch Duitschland te omsingelen. Niets kan verder van de waarheid af zijn. De kwestie is, dat midden in Europa een sterk Duitschland ligt, en dat zijn buren bezorgdheid koesteren ten aanzien van zijn bedoelingen en van plan zijn uit zelfverdediging gemeenschappelijke maatregelen te nemen. Dit resultaat is het gevolg van een instinctieve reactie, en is zeker niet in het leven geroepen door eenig voorstel van buiten-af. Als in Duitschland beweerd wordt, dat deze vrees slechts voorkomt uit een verkeerd begrip van de bedoelingen der Duitsche regeering, uit een te groote bereidheid in welke kringen ook, van de Duitsche politiek het slechtste te denken, dan moet ik opmerken, dat, terwijl in alle kringen onmiddellijk opluchting zou worden gebracht door de overtuiging, dat dit inderdaad zoo is, van de buurstaten op het oogenblik nauwelijks verwacht kan worden, dat zij in het geheel geen rekening houden met de lessen van het verleden.
(Times - Telex-A. N. P.) **(V. b. Lord Halifax 3711 C.)**

4 APRIL 1939

D. **SPANJE. — Burgeroorlog. - Vereenigde Staten erkennen de jure de regeering-Franco. - Amerikaansch embargo opgeheven. —**
De Vereenigde Staten hebben op 1 April besloten de regeering-Franco de jure te erkennen.
Gelijk met de erkenning hebben de Vereenigde Staten het embargo op de verscheping van wapenen naar Spanje, dat ruim twee jaar van kracht is geweest, opgeheven. (Telex-A. N. P.)
(Vor. ber. Franco's erkenning 3691 C.; Burgeroorlog 3726 C.)

E. **NEDERLAND. — Nederlandsch-Belgisch havenbestand. - Regeling voor surtaxe d'entrepôt. —**
De regeeringspersdienst meldt op 3 April:
Heden werd op de Fransche ambassade te Brussel door gevolmachtigden van de Nederlandsche, Belgische en Fransche regeering een overeenkomst geteekend tot regeling van verschillende vraagstukken betreffende de Rijnvaart en meer in het bijzonder dat van het Rijnverkeer van en naar Straatsburg, waarvoor het douane-regime (surtaxe d'origine et d'entrepôt) geleidelijk gelijk zal worden, onverschillig of het verkeer van de Nederlandsche dan wel van de Belgische havens gebruik maakt.
In een gelijk streven naar wederzijdsche verstandhouding, dat door de Fransche regeering slechts kon worden bevorderd, hebben de Nederlandsche en Belgische regeeringen een havenbestand gesloten op den grondslag van den status quo op het gebied van de Rijnvaartpremie. Zij hebben wijders besloten tot instelling van een gemengde Nederlandsch-Belgische commissie tot bestudeering van de mogelijkheid om in gemeen overleg de haventarieven van Antwerpen, Gent, Rotterdam en Amsterdam vast te stellen.
Bij het sluiten van deze overeenkomst hebben de drie regeeringen zich laten leiden door haar wensch de gemeenschap in zake de Rijnvaart op de basis van volledige gelijkheid van rechten te handhaven.
(Regeeringspersdienst) **(Vor. ber. Nederland-België 3588 C; Havenbelangen 2115 A.)**

F. **HONGARIJE. — Einde van het conflict met Slowakije. —**
Uit Bratislawa wordt gemeld: De Slowaaksche regeering publiceert het volgende communiqué:
Op 31 Maart heeft de gemengde Slowaaksch-Hon-

gaarsche commissie te Boedapest vergaderd om het conflict op te lossen.
Na langdurige besprekingen is de Slowaaksche delegatie erin geslaagd een compromis op te stellen, dat het mogelijk maakt de vijandelijkheden terstond te staken, en dat tot grondslag kan dienen voor een definitieve regeling der Slowaaksch-Hongaarsche betrekkingen.
Men meent te weten, dat Hongarije volgens deze regeling 1700 vierk. km. grondgebied zal verkrijgen met 64.000 inwoners, waarvan 34.000 Roethenen en de rest Slowaken. Slowakije zou hiervoor van Hongarije geen compensatie ontvangen. (Agence Belga)
(Vor. ber. Slowakije 3715 A.)

A. **NEDERLAND. — Het nieuwe handelsverdrag met Duitschland. - Mededeeling van dr. H. M. Hirschfeld, directeur-generaal van Handel en Nijverheid. —**
Dr. H. M. Hirschfeld, directeur-generaal van Handel en Nijverheid, hoofd van de Nederlandsche onderhandelingsdelegatie, is bereid geweest, na zijn terugkeer uit Berlijn, een verduidelijkende toelichting te geven nopens het nieuwe handelsverdrag met Duitschland. Op verscheidene punten wijkt het verdrag af van de verdragen, die tot dusverre werden afgesloten.
In de eerste plaats betreffen deze wijzigingen den uitvoer uit Nederland naar Duitschland. Voor een aantal Nederlandsche producten bestaat een geconsolideerd tarief, dat lager is dan het autonome tarief. De lijst van producten, waarvoor die tarieven gelden, wordt nu echter verkleind. De tariefconsolidaties zullen n.l. vervallen voor:
1°. **Pootaardappelen.** Hiervoor bestond tot dusver een verdragstarief van Rm. 4 per 100 kg. voor de periode van 1 September tot 31 Maart. Dit zal dus nu vervallen. Volgens dr. Hirschfeld zal dit echter niet zooveel beteekenen, daar het autonome tarief voor de periode van 1 September—15 Februari eveneens Rm. 4 bedraagt en de invoer toch voornamelijk vóór 15 Februari plaats vindt.
2°. **Tomaten,** n.l. alleen voor de periode 1—14 November.
3°. **Sla,** alleen voor de perioden 1 Juni—30 September en 1—30 November.
In het hoofdseizoen blijven evenwel de tarieven voor sla en tomaten onveranderd.
4°. **Glycerine.**
5°. **Zinkwit.**
6°. **Kunsthoorn.**
7°. **Gloeilampen.**
Over 1938 bedroeg de totale waarde van den uitvoer van Nederland naar Duitschland van de genoemde artikelen Rm. 176.000. De beteekenis van het vervallen der tariefconsolidaties wil nu, naar de meening van dr. Hirschfeld, niet zeggen, dat er nu een uitvoerwaarde van Rm. 176.000 verloren gaat, daar natuurlijk nog mogelijkheid van uitvoer op kleiner schaal blijft.
Een tweede nadeel voor ons land beteekent de verhooging van de verdragstarieven voor de navolgende artikelen:
1. **Spruitkool** voor de periode van 1 Januari tot 31 Maart en van 1 November tot 31 December van Rm. 5 tot Rm. 7.
2. **Spinazie** van Rm. 5 op Rm. 6.
3. **Bloembollen** van Rm. 20 op Rm. 25.
4. **Boomkweekerij-artikelen.** De rechten der met Rm. 10 belaste artikelen werden verhoogd tot Rm. 12.50; die welke met Rm. 12.50 waren belast, werden tot Rm. 15.50 verhoogd en die met Rm. 20 belast waren werden tot Rm. 25 verhoogd. De verhoogingen voor deze artikelen zullen op 1 Juni '39 in werking treden.
Deze artikelen zijn voor onzen uitvoer van belang. De uitvoer over 1938 bedroeg Rm. 4.900.000. Daar de verhoogingen evenwel binnen beperkte grenzen zijn gebleven, meende dr. Hirschfeld te mogen veronderstellen, gezien ook het Duitsche prijspeil, dat een beperking van onzen uitvoer door deze verhoogingen niet behoeft te worden gevreesd.
De andere tariefconcessies van Duitsche zijde, welke het grootste gedeelte van de tarieflijst omvatten, werden onveranderd in het nieuwe verdrag opgenomen.
Dr. Hirschfeld heeft, om een duidelijk beeld te geven, ook gewezen op den invloed van de op 1 Maart ingevoerde verhooging van het Nederlandsche tarief van invoerrechten. Hij deelde mede, dat de verhoogde tarieven 21.6 % van den Duitschen invoer in Nederland bestrijken. Dit zou voor het jaar 1938 — berekend op den grondslag van de waarde van den invoer uit de Groot-Duitsche gebieden — overeengekomen zijn met een bedrag van ƒ 71.600.000. Het zou intusschen verkeerd zijn, hieruit al te stringente conclusies te trekken ten aanzien van de te verwachten vermindering van den invoer uit Duitschland, aangezien men in het complex van de Nederlandsche handelspolitiek moeilijk kan aangeven welke gevolgen de maatregelen te weeg zouden brengen.
Consolidatie van bestaande invoerrechten. — Het nieuwe verdrag bevat ook een lijst van artikelen, waarvoor het Nederlandsche tarief van invoerrechten op het bestaande niveau wordt geconsolideerd, zoodat tijdens den duur der overeenkomst geen verhooging kan plaats vinden. Het betreft hier voornamelijk producten van de chemische-, de electrotechnische- en de metaalindustrie.
Geen tariefsafspraken werden gemaakt met betrekking tot de artikelen, waarvoor het tarief van invoerrechten bij Kon. besluit met ingang van 1 Maart '39 werd verhoogd. Het nieuwe verdrag heeft dus geen enkelen invloed op het tariefontwerp, dat thans aanhangig is.
De contingenteering van Duitsche producten. — De contingenten voor de Duitsche artikelen, waarvan de invoer in Nederland aan contingenteering is onderworpen, zullen van 1 April af ook de artikelen omvatten, afkomstig uit Oostenrijk en het Sudetengebied. In verband met de zwakke positie van sommige Duitsche producten op de Nederlandsche markt, welke in sommige gevallen een gevolg was van de laatste verhooging van invoerrechten in ons land, zijn voor eenige artikelen de contingenten verhoogd.
De betalingscontingenten. — Los van de besprekingen over het handelsverdrag heeft de delegatie onder leiding van dr. Hirschfeld ook besprekingen gevoerd over de betalingscontingenten. Dit in verband met den achterstand, die er thans op de clearing is.
Deze achterstand op de clearing is sedert het begin van 1938 voortdurend toegenomen en daarom zijn in September van dat jaar de betalingscontingenten, die toen werden vastgesteld voor 6 maanden, verlaagd. In die 6 maanden is echter geen verbetering ingetreden en thans zijn deze contingenten wederom aanzienlijk verlaagd. Teneinde zooveel mogelijk invloed te kunnen uitoefenen zijn deze contingenten nu voor slechts 3 maanden vastgesteld, zoodat in het begin van Juni de situatie opnieuw onder oogen zal worden gezien. De vaststelling is ook thans geheel overeenkomstig de bij het claeringverdrag vastgestelde beginselen geschied.
De delegaties hebben ook uitvoerig van gedachten gewisseld over de oorzaken van de toeneming van dien achterstand. En men is tot de conclusie gekomen, dat die voor een klein gedeelte een gevolg is van den verminderden invoer van Duitsche producten in ons land, maar vooral veroorzaakt wordt door de toeneming van de vorderingen, die ons land op Duitschland heeft wegens dienstprestaties. Zoowel de toeneming van de kwantiteit der vrachten als ook de hoogere vrachtprijzen werken in deze richting.
Hoewel men van oordeel was, dat de beperking der betalingscontingenten voor de betrokken belangen teleurstellend is, heeft men toch gemeend, dat ingegrepen diende te worden. Intusschen is dit ingrijpen niet van zoodanigen omvang, dat de achterstand zal worden ingeloopen. (Nieuwe Rotterd. Crt.)
(Vorig bericht 3721 E.)

B. **LITAUEN. — Memel. - De afstand goedgekeurd. - 10.000 vluchtelingen. —**
De Landdag van Litauen heeft op 1 April president Smetona medegedeeld, dat hij toestemt in den afstand van het Memelgebied aan Duitschland.
De Litausche gezant te Berlijn, Skirpa, heeft stappen gedaan bij de Duitsche regeering, om een einde te maken aan de arrestatie van Litauers in Memel en te verkrijgen, dat de gearresteerde Litauers worden vrijgelaten, teneinde de betrekkingen tusschen beide landen meer normaal en overeenkomstig het gesloten verdrag te maken. De Duitsche regeering zou erin hebben toegestemd, haar invloed aan te wenden tot verbetering.
De telegrafische en telefonische verbindingen tusschen Litauen en Memel zijn hersteld.
Officieel wordt medegedeeld, dat alle Joodsch bezit in Memel onder nationaal-socialistische „bescherming" is genomen. Tot nu toe zijn ongeveer tienduizend vluchtelingen uit Memel in Litauen geregistreerd. (Telex-A. N. P.)
(Vor. ber. Memelgebied 3711 C.)

5 APRIL 1939

C. **BELGIE. — Dr. Martens vraagt ontslag als lid van de Koninklijke Vlaamsche Academie voor Geneeskunde. —**
Doctor Martens deelde op 2 April mede, dat hij aan Koning Leopold ontslag gevraagd heeft als lid van de Koninklijke Vlaamsche Academie voor Geneeskunde van België.
Hij heeft deze aanvraag gestuurd voordat de uitslag van de verkiezingen bekend was, om te voorkomen dat aan deze daad een andere verklaring zou kunnen gegeven worden dan zijn wensch mede te werken om de atmosfeer van kalmte te helpen scheppen, die voor 's lands beleid in de huidige omstandigheden onontbeerlijk is. Zoolang zijn benoeming, waaraan hij alleen een wetenschappelijke beteekenis heeft toegekend, een onderwerp van partijtwist was, kon hij geen verantwoordelijkheid nemen. Met de verkiezing zijn deze redenen vervallen.
Hij betreurt intusschen diep, dat een maatregel, die als een daad van bevrediging was bedoeld, in een zoo verschillenden geest werd begrepen.
(Het Laatste Nieuws) **(Vor. ber. 3652 C.)**

A. LETTEREN. — Boeken die door de pers gunstig besproken zijn. - Onze wekelijksche opgave. —
Amerikaansch: Frances E. Clarke — „Gallant Horses." (Great Horse Stories of our day) (The Macmillan Company, New York 1938) **(V. b. 3711 B.)**
Deensch: William Heinesen — „Noatun." (Munksgaard, København) **(Vor. ber. 3694 C.)**
Duitsch: Edgar Maass — „Das grosse Feuer." Roman. (Propyläen-Verlag, 1939)
Friedrich Schreyvogel — „Heerfahrt nach Osten." (Bruckmann, München) **(Vor. ber. 3711 B.)**
Engelsch: Rachel Field — „All this, and heaven too." (Collins)
R. C. Sheriff — „The Hopkins Manuscript." (Gallancz) **(Vor. ber. 3711 B.)**
Fransch: André Chamson — „La Galère." (Aux Editions de la N. R. F.)
P. B. Gheusi — „Cinquante ans de Paris. (Mémoires d'un témoin 1889—1938.)" (Plon) **(V. b. 3711 B.)**
Italiaansch: Luigi Baccolo — „Luigi Pirandello." (Emiliano degli Orfini, Genoa) **(Vor. ber. 3711 B.)**
Nederlandsch: Albert van Hoogenbernt — „De Stille Man." (Vlaamsche uitgave) (De Nederl. Boekhandel, Antwerpen)
D. Th. Jaarsma — „Menschen aan het meer." (Em. Querido, A'dam) **(Vor. ber. 3711 B.)**
(Red. K. H. A.)

B. AUSTRALIE. — Dienstplicht. - Nieuwe vliegtuigfabrieken. —
De Australische regeering heeft besloten de inschrijving op de lijsten voor eventueelen militairen dienst verplichtend te stellen en zich dus niet te houden aan het door minister-president Lyons aangekondigde z.g. vrijwillig register.
De raad is aanvaard der Britsche luchtvaartmissie, die op het oogenblik in Australië vertoeft, om te Sydney en Melbourne fabrieken te bouwen, welke militaire vliegtuigen zullen vervaardigen. (Times)
(Vor. ber. Leger, Vloot en Luchtmacht 3586 D.)

C. BELGIE. — Duitsche zender inzake Eupen-Malmedy. - Protest te Berlijn. —
Naar aanleiding van de uitzending van 26 Maart door den radiopost te Keulen van een programma, getiteld, Liederen en vertellingen uit Eupen-Malmedy en St. Vith, waarbij door een spreker gezegd zou zijn, dat het Duitsche hart te Eupen nimmer heeft opgehouden te kloppen, heeft de Belgische regeering op 28 Maart een stap gedaan te Berlijn.
Van Belgische officieele zijde wordt nu meegedeeld, dat de regeering te Berlijn aan die te Brussel de verzekering heeft gegeven, dat de noodige maatregelen werden getroffen ten einde een herhaling van dergelijke incidenten te voorkomen.
(Het Laatste Nieuws) **(Vorig bericht 3195 A.)**

6 APRIL 1939

D. IRAK. — Koning Ghazi I van Irak bij auto-ongeluk om het leven gekomen. —
Koning Ghazi I van Irak is op 4 April omstreeks middernacht, tengevolge van een auto-ongeluk, om het leven gekomen.
Koning Ghazi I van Irak werd op 12 Maart 1912 te Mekka geboren. Hij studeerde aan de Engelsche kostschool te Harrow en aan het koninklijk militair college van Irak. In 1933 volgde hij zijn vader, koning Faisal Ibn Hussein I, op. Op 25 Januari 1934 trad hij in het huwelijk met zijn nicht Emire Alia. Uit dit huwelijk werd in 1935 kroonprins Faisal geboren.

Het koninkrijk Irak werd na den oorlog gevormd uit de vroegere Turksche districten Mosoel, Bagdad en Basra. Op 7 November 1918, tien dagen na den wapenstilstand met Turkije, legden de Fransche en Britsche regeering een gemeenschappelijke verklaring af, waarin werd gezegd, dat de volken, welke zoolang onder het Turksche juk hadden gezucht, vrij waren, zelf over hun lot te beschikken. Het was niet gemakkelijk tot een overeenstemming te komen. De fel nationalistische leiders en de meer gematigde elementen kwamen in botsing en in Juni 1920 kwamen de Shia-stammen, onder aanvoering van hun godsdienstige leiders in opstand. Deze opstand werd door de Britsche troepen onderdrukt.
Pas in Juli 1921 kon worden overgegaan tot het kiezen van een Koning. Met 96 procent van het aantal uitgebrachte stemmen werd Emir Faisal, de derde zoon van Hussein Ibn Ali, de vroegere koning van Hedjaz, gekozen. Op 23 Augustus 1921 werd hij te Bagdad gekroond. Hij overleed op 8 September 1933 te Bern en werd opgevolgd door zijn zoon Ghazi.
De vorsten van Irak stammen uit het huis Hachim. Zij belijden den Sunnietisch-Mohammedaanschen godsdienst.
Het parlement van Irak is van Westeuropeesche samenstelling n.l.: twee huizen, een senaat van 20 benoemde leden en een kamer van 88, door het volk gekozen, afgevaardigden.
De eenige troonopvolger, Emir Faisal, is thans pas vier jaar oud. Het regentschap is toevertrouwd aan Emir Abdoel il Ah een neef en zwager van Ghazi I (Telex-A. N. P. - Red. K. H. A.)
(Vor. ber. Koning Ghazi I 967 B; Kaartje 3645 A.)

E. DENEMARKEN. — Verkiezingen voor het Folketing (Tweede kamer). - Uitslagen. —
De volledige uitslag van de op 3 April gehouden verkiezingen voor het Folketing, de Deensche Tweede Kamer (met daarachter de cijfers van winst en verlies) luidt als volgt:

Boerenpartij	4	zetels	(—1)
Communisten	3	„	(+1)
Nat.-socialisten	3	„	(+3)
Rechtsstaatspartij	3	„	(—1)
Conservatieven	26	„	(onv.)
Radicalen	14	„	(onv.)
Socialisten	64	„	(—4)
Liberalen (Venstre)	30	„	(+2)
Sleeswijksche partij (Duitsche minderheid in Noord-Sleeswijk)	1	„	(onv.)

De stemverdeeling is als volgt:

	1939	1935
Boerenpartij	50.791	52.793
Communisten	40.896	27.135
Nationaal-socialisten	30.943	16.257
Rechtsstaatspartij	33.717	41.199
Conservatieven	301.667	293.393
Radicalen	161.195	151.507
Socialisten	728.561	759.102
Liberalen	309.154	292.247
Sleeswijksche partij	15.137	12.617
Verder verkregen nog:		
Dansk Samling (social. dissidenten)	8.579	
National Samvirke (Conserv. dissidenten)	17.000	

Voor de regeering werden ongeveer 889.000 stemmen uitgebracht, tegen de regeering 809.000 stemmen.
In Zuid-Jutland, het vroegere Duitsche Sleeswijk, kreeg de Duitsche partij slechts 16 procent van de stemmen. (Politiken - Kóbenhavn)
(Vorig bericht 2014 A.)

F. VEREENIGDE STATEN. — Tsjecho-Slowakije. - Redevoeringen van oud-president Benesj en La Guardia. —
De oud-president van Tsjecho-Slowakije, Benesj, en La Guardia, de burgemeester van New York, hebben op 3 April in te Cleveland gehouden redevoeringen verklaard, overtuigd te zijn, dat Tsjecho-Slowakije zijn onafhankelijkheid zal terugkrijgen.
Benesj verklaarde, dat er geen verzoening mogelijk is tusschen de denkbeelden van wijlen Masaryk en de nationaal-socialisten. Men moet geen geweld tegenover geweld zetten, doch de wereld begint te zien, dat een einde moet worden gemaakt aan het optreden van zekere landen in Europa.
Burgemeester La Guardia stelde vast, dat Tsjecho-Slowakije niet werd ingenomen of vernietigd: het werd „kidnapped". Wanneer de „kidnapper" spreekt van protectoraat, dan spreekt hij als degene, die het kind beschermt tot hij losgeld heeft ontvangen, zonder hetwelk hij het kind vermoordt. De misdaad kan

geen eerbied afdwingen. Wij kunnen den oorlog tegenhouden door de wereld te zeggen, dat het Amerikaansche volk zich het recht voorbehoudt de aanvallers aan te wijzen en de landen, welke de democratie verdedigen, te steunen, aldus La Guardia.
(New York Times) **(Vor. ber. Dr. Benesj 3493 B; La Guardia 3006 B.)**

A. **CHINA. — Conflict met Japan. - Japan neemt bezit van de Spratley-eilanden. —**
Volgens Domei heeft de Japansche regeering den Franschen ambassadeur te Tokio medegedeeld, dat de Spratley-eilanden, welke voor de Oostkust van Fransch Indo-China liggen, en welke naar het heet reeds langen tijd aan niemand toebehooren, onder beheer van de regeering van Formosa zijn geplaatst.

De Spratley-eilanden zijn koraaleilanden, die geen economische, maar wel groote strategische waarde hebben daar zij midden in de Zuid-Chineesche zee, op gelijken afstand van Indo-China, de Philippijnen en Borneo liggen. Volgens de meening in welingelichte kringen te Tokio beteekent het Japansche besluit, dat de Japansche marine een nieuwen stap in de Zuidelijke wateren wil doen in de richting van Singapore, dat op minder dan 1200 km. van de Spratley-groep ligt.
De Nederlandsche Natoena-eilanden bevinden zich op slechts 600 km. ten Zuiden van Spratley.
De Fransche regeering heeft besloten te Tokio te protesteeren wegens de inbezitneming van de Spratley-eilanden. (Domei - Le Temps)
(Vor. ber. Chin.-Jap. Conflict 3725 B.)

7 APRIL 1939

B. **GROOT-DUITSCHLAND. — De pers en de vermeende omsingelingspolitiek van Engeland. —**
De Duitsche pers is eensgezind in het vaststellen, dat voortgang wordt gemaakt met de politiek, welke een omsingeling van Duitschland ten doel heeft, aldus het Deutsches Nachrichtenbüro. Zoo de „Angriff", die de op 1 April '39 door Hitler gehouden rede in drie punten samenvat:
1. Wij zullen ons tijdig verzetten tegen iedere omsingeling.
2. Men dient er zich voor te wachten, zich met andermans zaken te bemoeien.
3. Wij zijn opgewassen tegen alle machten en constellaties.
De „Deutsche Allgemeine Zeitung" wijst er op, dat de Führer niet het voornemen heeft, een wijziging in de situatie aan te brengen. Eerder heeft hij, zoo meent het blad, zeer duidelijk gesproken over de consequenties, die Duitschland zou moeten trekken, wanneer anderen, bijv. de Engelschen, den toestand zouden wijzigen.
Tegen de door een deel der Britsche pers gedane poging, het begrip „omsingeling" op een dergelijke wijze te definieeren, dat het niet van toepassing is op het Britsche streven, keert de „D. A. Z." zich in de volgende bewoordingen:
„Duitschland laat zich niet om den tuin leiden. Het gaat om de veiligheid van het Duitsche volk, en dit volk beslist zelf, welke handelingen eener buitenlandsche regeering als een tegen Duitschland gerichte omsingeling moeten worden beschouwd. Sedert 1 April hebben de Engelschen geweten, door welke houding èn welke handelingen zij het Duitsch-Britsche vlootverdrag zijn practische basis ontnemen. Zoolang de Duitsche wensch, met Engeland in vrede te leven, niet wederzijdsch is, is aan een toenadering niet te denken. Een modus vivendi kan in dit geval slechts gevonden worden, door elkander uit den weg te gaan".
(Vorig bericht 3730 C.)

C. **IRAK. — De Britsche Consul, Monck-Mason, vermoord. —**
De Britsche consul te Mosoel, Monck-Mason, is door een woedende menigte, die verteld was, dat Engelschen koning Ghazi van Irak hadden vermoord, gedood. Het consulaat werd daarna in brand gestoken. De staat van beleg is afgekondigd. Vier verdachten werden gearresteerd.
De minister-president van Irak heeft een bezoek gebracht aan den Britschen zaakgelastigde te Bagdad en hem namens de regeering zijn leedwezen betuigd. Hij verklaarde, dat hij zelf door het incident zeer geschokt was.
De consul zal met militaire eer worden begraven.
(Agence Belga - Telex-A. N. P.)

D. **LUCHTVAART. — Snelheidsrecord. - Hans Dieterle. - 746.6 K. M. per uur. —**
De Duitsche vliegkapitein Hans Dieterle, die op 31 Maart '39 met een éénpersoons Heinkel-jachtvliegtuig het absolute snelheidsrecord voor Duitschland veroverd heeft, bereikte over den voorgeschreven driekilometerafstand een snelheid van 746.6 km. per uur en verbeterde derhalve het sedert 23 October 1934 ten name van den Italiaan Agello staande wereldrecord van 709,209 km. per uur met rond 37 km. Het vliegtuig was uitgerust met een Mercedes-benz motor van het type db 601 van 1.175 pk.
(Deutsches Nachrichtenbüro - N. Rott. Crt.)
(Vor. ber. Records 3653 G.)

E. **ENGELAND. — Defensief verbond met Polen. —**
Kolonel Jozef Beck, de Poolsche minister van Buitenlandsche Zaken, die op 3 April te Londen was aangekomen, heeft met den Britschen premier Neville Chamberlain en den Britschen minister van Buitenlandsche Zaken, lord Halifax, in verband met de bedreigde onafhankelijkheid van Polen, besprekingen gehouden. Het resultaat dezer besprekingen werd op 6 April door premier Chamberlain in het Lagerhuis medegedeeld.
De premier verklaarde, dat Engeland en Polen bereid zijn, een overeenkomst van blijvenden en wederkeerigen aard aan te gaan, ter vervanging van de tijdelijke en eenzijdige verzekering, welke de Britsche regeering aan de Poolsche regeering heeft gegeven.
In afwachting van de voltooiïng van een permanente overeenkomst, heeft de Poolsche minister van Buitenlandsche Zaken, Beck, de verzekering gegeven, dat de regeering te Warschau zich verplicht zou achten tot het verleenen van bijstand aan de Britsche regeering onder dezelfde omstandigheden, als die welke in de tijdelijke overeenkomst zijn bedoeld.
Het doel van de permanente overeenkomst is, dat Engeland en Polen elkaar wederzijdschen bijstand verzekeren, ingeval van eenige bedreiging, direct of indirect, van de onafhankelijkheid van een van beide landen.
De bovenbedoelde afspraken sluiten niet de mogelijkheid uit, dat een van beide regeeringen afspraken maakt met andere landen in het algemeen belang van de versteviging van den vrede.
(Times — Telex-A. N. P.)
(Vor. ber. 3726 B; Kolonel Beck 3614 C.)

A. FRANKRIJK. — Albert Lebrun tot president der republiek herkozen. —

President Lebrun had in een schrijven van 3 April aan Jeanneney, voorzitter der Nationale Vergadering, medegedeeld, dat hij besloten had zich weer candidaat te stellen voor het presidentschap der republiek, dat hij nu welhaast 7 jaar heeft waargenomen. Op 5 April 1939 is hij door de Nationale Vergadering te Versailles tot president der Fransche republiek herkozen.

Het aantal stemgerechtigden bedroeg 910. Er werden zes blanco stemmen of stemmen van onwaarde uitgebracht. De absolute meerderheid bedroeg 453. Lebrun verkreeg 506 stemmen en was dus bij de eerste stemming onmiddellijk herkozen. De overige stemmen werden als volgt uitgebracht: Herriot 53, Bouisson, Godard 50, Cachin 74, Bedouce 151, Piétri 10, verschillende anderen 44.

Het resultaat der verkiezing werd door Jeanneney voorgelezen. Hij zeide: „Daar Albert Lebrun de meerderheid der stemmen heeft verworven, verklaar ik hem tot president der Fransche republiek gekozen". Een donderend applaus van rechts, centrum en een gedeelte van links was het antwoord. De communisten bleven schreeuwen „aftreden", waarop de andere parlementsleden de Marseillaise aanhieven. Jeanneney deed het proces-verbaal goedkeuren en verklaarde de zitting der Nationale Vergadering gesloten.

Albert Lebrun's levensloop. —

Albert Lebrun, die herkozen is als president van de Fransche Republiek, stamt uit een eenvoudige boerenfamilie. Zijn vader was landbouwer te Mercy-le-Haut, een dorpje in Lotharingen, departement Meurthe en Moezel, waar Albert Lebrun op 29 Aug. 1871 geboren werd.

Gaven van hoofd en hart toonde de jonge Lebrun reeds spoedig, „Hij zal het ver brengen", verklaarde een zijner leeraren aan het lyceum te Nancy, dat Lebrun na het eindexamen met de Polytechnische school verwisselde. Daarop volgde de Ecole supérieure des Mines. Met het diploma van mijningenieur in den zak en bovendien nog in het bezit van een prijs van de Academie van wetenschappen — de prijs Laplace — begon Lebrun zijn carrière, die hem, zeven jaar geleden, naar den hoogsten post in de Fransche Republiek voerde.

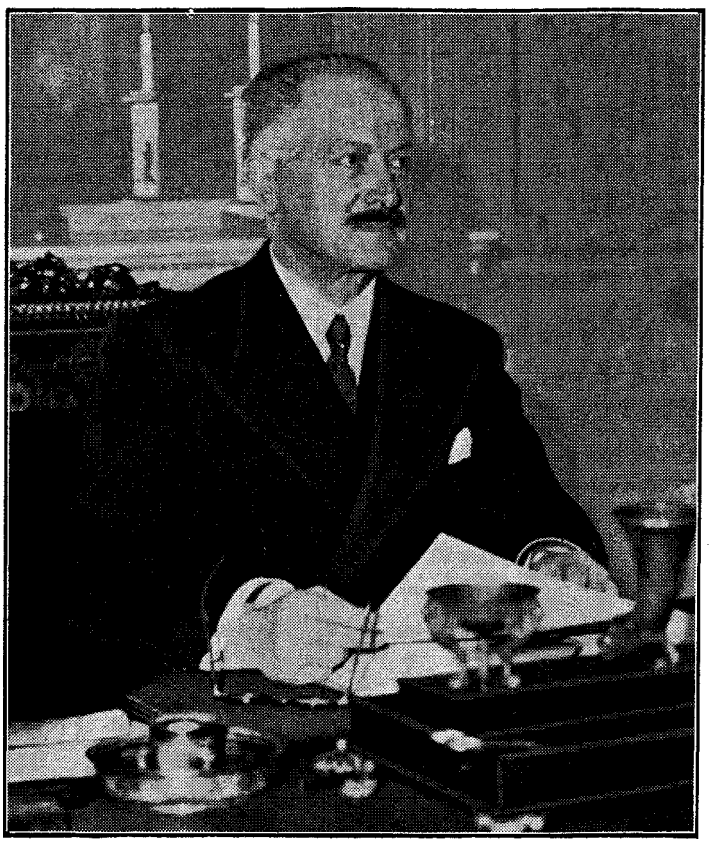
In 1898 begon Lebrun's politieke loopbaan; hij werd gekozen tot lid van den algemeenen raad van het departement Meurthe en Moezel. Twee jaar later maakte hij zijn entrée in de Kamer, welke hij in 1920 voor den Senaat verwisselde.

Zijn politieke loopbaan heeft zich in rustig stijgende lijn bewogen: lid van de begrootingscommissie, van de legercommissie, van de commissie voor openbare werken, van die voor de koloniën en na den oorlog van de bevrijde gebieden. In 1913 werd hij onder-voorzitter van de Kamer, in 1917 voorzitter van de begrootingscommissie.

Toen Lebrun onder-voorzitter van de Kamer werd, was hij reeds minister van Koloniën geweest in de kabinetten Caillaux (1911) en Poincaré. Ook in het kabinet-Doumergue (1913-'14) stond het departement van koloniën onder zijn leiding. Het bekende incident van Agadir speelde zich af gedurende zijn bewind.

In de oorlogsjaren heeft Lebrun onder Clemenceau aan het hoofd gestaan van het departement voor de blokkade, dat hij na de oorlogsjaren voor het ministerschap voor de bevrijde gebieden verwisselde. In verband met een geschil met Clemenceau heeft Lebrun dezen post, waarop hij voor den herbouw van Oost-Frankrijk goed werk heeft verricht, verlaten.

In 1920 verliet Lebrun de Kamer om over te gaan naar het Luxembourg. Ook daar trad hij op den voorgrond: rapporteur voor de begrooting van koloniën en die van oorlog; voorzitter van de legercommissie. Eenige malen heeft hij Frankrijk te Genève vertegenwoordigd. In 1926 wees Poincaré hem aan als voorzitter van de amortisatiekas. In 1931 werd Lebrun voorzitter van den Senaat. Het volgende jaar volgde zijn verkiezing tot president van de republiek. Reeds het jaar daarvoor was hij, met steun van Poincaré, candidaat tegen Briand, doch de meerderheid gaf aan Doumer de voorkeur. Lebrun werd toen met nog geen 10 stemmen voorsprong op Jeanneney voorzitter van den Senaat. De verkiezing, welke na den moord op Doumer volgde, bracht Lebrun op het Elysée.

Albert Lebrun.

Jeanneney en Daladier hebben zich naar het Elysée begeven om president Lebrun met zijn verkiezing geluk te wenschen. De herbenoeming van Lebrun heeft te Parijs in het geheel geen verrassing gewekt: zij is met de grootste voldoening ontvangen.

De presidenten der Fransche Republiek.

Naam	Leeftijd bij verkiezing	Functie op oogenblik van verkiezing	Datum van verkiezing	Aantal kiezers	Aantal verkregen stemmen 1e ronde	Aantal verkregen stemmen 2e ronde
Thiers	74	leider van het Bewind	1871—31 Augustus	585	491	„
Mac-Mahon	65	maarschalk	1873—24 Mei	391	390	„
Grevy	72	president van de Kamer	1879—30 Januari	713	563	„
Grevy	79	president van de Kamer	1885—28 December	589	457	„
Carnot	50	minister van Financiën	1887— 3 December	849	303	616
Casimir-Perier	46	president van de Kamer	1894—27 Juni	845	451	„
Felix Faure	54	minister van Marine	1895—17 Januari	794	244	430
Loubet	61	president van den Senaat	1899—18 Februari	824	483	„
Fallières	65	president van den Senaat	1906—17 Januari	848	449	„
Poincaré	52	minister-president	1913—17 Januari	872	429	489
Deschanel	64	president van de Kamer	1920—17 Januari	886	734	„
Millerand	62	minister-president	1920—23 September	892	695	„
Doumergue	61	president van den Senaat	1924—13 Juni	845	515	„
Doumer	74	president van den Senaat	1931—13 Mei	893	442	504
Lebrun	61	president van den Senaat	1932—10 Mei	826	633	„

(Le Temps - N. Rott. Crt. - Het Volk)

A. **GROOT-DUITSCHLAND. — Generaal-admiraal dr. Räder tot groot-admiraal benoemd. —**
Adolf Hitler heeft op 1 April den opperbevelhebber der oorlogsmarine, generaal-admiraal dr. Räder, als erkenning van zijn verdiensten voor den opbouw van de vloot, bevorderd tot groot-admiraal. Hitler deelde aan Räder persoonlijk zijn bevordering mede, aan boord van het slagschip „Scharnhorst." Hij bedankte hem voor zijn werk en overhandigde hem den staf van groot-admiraal, welke als opschrift droeg: „Aan den eersten groot-admiraal van het Derde Rijk, Adolf Hitler." (Deutsches Nachrichtenbüro)
(Vor. ber. Leger, Vloot en Luchtmacht 3729 A.)

B. **ENGELAND. — Rede van lord Stanhope, den minister van marine, veroorzaakt sensatie. —**
De Britsche minister van marine, lord Stanhope, heeft geweigerd een verklaring af te leggen inzake het verzoek van zijn eigen ministerie aan de pers, de rede, welke de minister op 4 April aan boord van het vliegkampschip „Ark Royal" te Porthsmouth heeft gehouden, niet te publiceeren.
De minister heeft in deze rede slechts uiteen willen zetten, dat de vloot steeds gereed is, zelfs in tijden van verlof. Er is geen sprake geweest van de verwachting, dat onmiddellijk zou moeten worden opgetreden. (Telex-A. N. P.)

C. **ITALIE. — Gayda, hoofdredacteur van het „Giornale d'Italia", waarschuwt Polen en Frankrijk. —**
De hoofdredacteur van het „Giornale d'Italia", Gayda, schrijft in zijn blad van 3 April '39, dat „de Fransche politiek ten opzichte van Italië en de Britsch—Fransche politiek ten aanzien van Duitschland verkeerde wegen volgen, omdat men zich daarbij door illusies en intrigues laat leiden.
Frankrijk, aldus Gayda, geeft zich aan illusies over, doordat het meent ten aanzien van de afwachtende houding van Italië eveneens te kunnen wachten. Wanneer Italië verklaard heeft, dat het kan wachten, dan heeft het daarmede uitsluitend voor een laatste maal een bewijs van gematigdheid willen geven, ten einde aan Frankrijk de gelegenheid te geven, die kans te benutten. Maar deze afwachtende houding is niet van onbeperkten duur en elke dag die voorbijgaat, brengt den vervaldag van de Fransche schuld ten opzichte van Italië steeds dichterbij.
Van den anderen kant heeft het nieuwe Britsche initiatief, dat door Frankrijk gesteund wordt, in werkelijkheid tot doel, om onder het voorwendsel van een reactie op de Duitsche politiek in het Donaubekken, het Duitsche rijk te omsingelen en deze omsingeling automatisch tot Italië uit te strekken.
En daarom is het voor alle landen, die de uitnoodiging ontvingen, zich bij dit initiatief aan te sluiten, raadzaam, goed de oogen te openen en de draagwijdte van dit initiatief in geheel haar omvang goed te overwegen, alsmede de zeer ernstige risico's, die dit initiatief behelst.
En wat nu in het bijzonder Polen betreft: het is opportuun, dat Warschau zich herinnere, hoe Rusland en Frankrijk, die de militaire bondgenooten van Praag waren, zich niet verroerd hebben, toen voor Tsjecho-Slowakije het beslissende oogenblik was gekomen. Ook is het nuttig, dat Polen denke aan het lot van den negus in Abessynië, van Tsjiang Kai-sjek in China en van het regime-Negrin in Spanje, die door Londen en Parijs in hun verzet beschermd, geholpen en aangemoedigd werden. Met het oog op deze gebeurtenissen kan een mogendheid, die rustig wil leven en haar onafhankelijkheid wil bewaren, op het laatste oogenblik niet op de beloften van haar vrienden rekenen. Het wijs beleid, dat Polen bij het handhaven van het evenwicht in zijn buitenlandsche politiek aan den dag legde, is in de dagen van Pilsoedski de voornaamste reden van Polen's grootheid geweest." (Stefani)

D. **ANTI-KOMINTERNPACT. — Spanje toegetreden.-**
Spanje heeft zich bij het anti-kominternverdrag aangesloten.
Officieel wordt medegedeeld, dat de Duitsche, de Italiaansche en de Japansche regeering eenerzijds en de Spaansche anderzijds op 27 Maart '39 te Burgos door haar diplomatieke vertegenwoordigers een verdrag hebben doen onderteekenen krachtens hetwelk Spanje tot het anti-kominternverdrag toetreedt.
Het is op den dag van onderteekening in werking getreden. (Deutsches Nachrichtenbüro)
(Vor. ber. Anti-Komintern-Pact 3623 B.)

E. **GROOT-DUITSCHLAND. — Nieuwe Machtigingswet. - Ongeveer 1½ milliard Mark. —**
In het Duitsche staatsblad is een wet afgekondigd waarbij de Duitsche minister van Financiën gemachtigd wordt de volgende garanties toe te staan: voor bevordering van den uitvoer 500 millioen mark, voor bevordering van de industrie in het kader van het 4-jaarsplan 200 millioen, voor steun aan de binnenlandsche eieren- en gevogeltemarkt 80 millioen, voor de binnenlandsche veldvruchten-, groente- en kaasmarkt, 300 millioen, voor den bouw van woongelegenheid op het platteland 250 millioen, voor het inslaan van zetmeelhoudende voedingsstoffen 25 millioen en voor de landbouwkoloniën eveneens 25 millioen mark; bovendien voor werken op landbouwgebied 100 millioen.
De garanties voor 1939 beloopen in totaal 1480 millioen mark. (Het Duitsche Staatsblad)

F. **AMSTERDAM. — De verdediging van de hoofdstad. - Vijf batterijen snelvuurkanonnen voor de bescherming der industrie-centra. —**
Te Amsterdam is op 28 Maart opgericht een comité Vrijwillige Luchtafweer-Amsterdam.
In een vergadering van dit comité, waarbij het werd voorgelicht door den commandant van den luchtverdedigingskring-Amsterdam, luitenant-generaal H. A. F. G. van Ermel-Scherer, is men tot de conclusie gekomen, dat voor een afdoende beveiliging van de hoofdstad — in het bijzonder voor de bescherming van de groote industriecentra benoorden het IJ — noodig zijn vijf batterijen snelvuurkanonnen van 4 c.m., (vuursnelheid 120 schoten per minuut), iedere batterij bestaande uit drie stukken geschut, tezamen dus 15 snelvuurkanonnen.
De aanschaffingskosten bedragen in totaal rond *f* 1.000.000, waarbij zijn inbegrepen de kosten voor de vuurleidingen (zoeklichten, luisterapparaten, enz.) en de benoodigde munitie voor 400 schoten per kanon. Getracht zal worden, de benoodigde gelden te verkrijgen van 200 firma's en particulieren, die ieder *f* 5000 beschikbaar moeten stellen. (Alg. Hbld.)
(Vor. ber. Luchtverdediging 3669 C.)

8 APRIL 1939

G. **ALBANIE. — Italiaansche militaire inval. - St. Jean de Medua, Durazzo, Valona, Santi Quaranta bezet. - Indrukken. —**
Alle tegenspraken van vorige dagen ten spijt, is Italië in den nacht van 6 op 7 April een militaire aanval op Albanië begonnen.
Italiaansche berichten. — Op 7 April werd te Rome het volgende officieele communiqué uitgegeven:
„Terwijl de laatste dagen onderhandelingen gaande waren tusschen de Italiaansche regeering en koning Zogoe voor het sluiten van een nieuwe en hechtere overeenkomst, hebben groepen gewapende lieden te Tirana en andere Albaneesche plaatsen dreigende betoogingen gehouden, welke de persoonlijke veiligheid der Italianen in Albanië in ernstig gevaar brachten.
Op 6 April in den ochtend hebben zes Italiaansche oorlogsschepen in de Albaneesche havens Durazzo en Valona eenige honderden Italianen, onder wie vrouwen en kinderen, aan boord genomen, om hen naar het vaderland terug te brengen.
Denzelfden avond zijn contingenten Italiaansche troepen uit Brindisi en Bari naar Albanië vertrokken. Tezelfder tijd vertrok het eerste eskader van de vloot, dat vroeg in den ochtend kruiste langs de kust van Albanië, van Santi Quaranta tot St. Jean de Medua. Tevens is het Oostelijk Italiaansche luchteskader gemobiliseerd."
Later meldde Stefani:
Op 7 April zijn Italiaansche troepen ontscheept in de havens Santi Quaranta, Valona, Durazzo en St. Jean de Medua. Een merkbare reactie bracht dit niet te weeg, behalve te Durazzo, waar een poging tot verweer terstond werd onderdrukt.
Van Durazzo uit zijn de Italiaansche troepen den opmarsch naar het binnenland begonnen. De bevolking blijft kalm. Vierhonderd Italiaansche vliegtuigen kruisen boven het Albaneesche land. Zij hebben

opdracht geen dichtbewoonde centra aan te vallen en de bevolking te sparen.
De door de Italiaansche vliegtuigen over geheel Albanië uitgeworpen biljetten hadden den volgenden inhoud:
„Albaneezen, de Italiaansche troepen die vandaag op uw gebied ontscheept zijn, zijn de troepen van een volk, dat eeuwenlang uw vriend geweest is en u dit bewezen heeft. Pleegt geen ijdel verzet, het zou terstond worden onderdrukt. Luistert niet naar de leiders uwer regeering, die u hebben verarmd en u er thans toe zouden willen verleiden nutteloos bloed te vergieten. De troepen van Zijne Majesteit den Koning en Keizer van Italië komen en zullen blijven zoo lang het noodig is om orde, gerechtigheid en vrede te herstellen."

Albaneesche berichten. — De landing der Italiaansche troepen is voorafgegaan door een Italiaansch ultimatum, dat de Albaneesche Kamer eenstemmig verworpen heeft.

De Albaneesche radio-omroep deelde op 7 April, vroeg in den morgen mede, dat tegen half vijf ongeveer 190 Italiaansche schepen voor de verschillende Albaneesche havens verschenen. Voor Santi Quaranta vertoonden zich 75 schepen, voor Valona ongeveer 40, voor Durazzo 38, voor San Giovanni di Medua 28 en voor Bistipals een tiental.
De haven van Durazzo zou viermaal gebombardeerd zijn, San Giovanni di Medua, aldus het omroepstation, is geheel verwoest. De Italianen hebben tot driemaal toe tevergeefs getracht troepen te Durazzo aan land te zetten. Ook te Medua is een Italiaansch detachement, dat aan land trachtte te komen teruggeslagen. De sterkte der Italiaansche strijdkrachten wordt op ongeveer 100.000 man geschat.
Op alle plaatsen waar Italiaansche troepen aan land zijn gegaan bieden de Albaneezen verwoed tegenstand. De Italiaansche strijdkrachten zijn ongeveer veertigmaal zoo sterk als de Albaneesche. De gendarmerie en ook de burgerbevolking heeft zich onmiddellijk in den strijd geworpen. De felste gevechten zijn geleverd om Valona en Durazzo. Deze kuststeden zijn in den loop van den middag in handen der Italianen gevallen, evenals Santi Quaranta en San Giovanni di Medua. Italiaansche vliegtuigen blijven het binnenland bestoken.

Koning Zogoe van Albanië heeft vroeg in den middag den volgenden oproep gericht tot het Albaneesche volk:
Albanië, zoo zeide de koning, was bereid met Italië een accoord aan te gaan, maar de Italiaansche eischen vormen een bedreiging voor de vrijheid des lands.
De koning drong er bij zijn volk op aan tot den laatsten druppel bloed tegenstand te bieden.
Koningin Geraldine van Albanië, die eenige dagen geleden het leven aan een zoon heeft geschonken, is naar Griekenland vertrokken.
Het persbureau van het Albaneesche gezantschap te Londen deelt mede: „Na een hardnekkigen tegenstand van de Albaneesche strijdkrachten zijn Sjin Djin (St. Jean de Medua), Durazzo, Valona en Santi Quaranta in handen der aanvallers geraakt. De gendarmerie en de burgerbevolking blijven iederen duim gronds verdedigen."

Italiaansche berichten. — Over de houding der Albaneesche regeering berichtte Stefani, dat op 7 April om 10 uur 's ochtends een gevolmachtigde missie van Koning Zogoe, bestaande uit den Minister van Economische Zaken en een hooggeplaatst officier, vergezeld van den Italiaanschen militairen attaché, een conferentie met den Italiaanschen commandant, generaal Guzzoni, heeft aangevraagd, om hem eenige voorstellen van den Koning over te brengen.
Deze voorstellen zijn naar Rome doorgegeven.
Andere berichten geven echter een anderen blik op den toestand. Radio Tirana heeft twee oproepen gericht tot het Italiaansche en het Fransche volk. In den tweeden oproep verklaart het station, dat het edelmoedige Fransche volk niet zal kunnen toestaan, dat een kleine staat van nauwelijks een millioen inwoners verdwijnt.

Indrukken in de hoofdsteden en elders. —
Parijs: In Frankrijk ziet men in het gebeurde een nieuw gevaar voor den vrede in Europa en schrijft men Italië het voornemen toe een protectoraat over Albanië te vestigen.
Berlijn: In officieele Duitsche kringen acht men het optreden van Italië volkomen gerechtvaardigd.
Londen: De Britsche regeering wil eerst de officieele rapporten afwachten, alvorens zich een oordeel over de situatie te vormen.
Rome: Het bericht van de actie tegen Albanië is te Rome kalm opgenomen daar het publiek eenigszins op de hoogte was.
Belgrado: De berichten over Albanië hebben in Joego-Slavië een diepen indruk gemaakt. De regeering neemt een afwachtende houding aan. Er bestaat geen verplichting voor Joego-Slavië, Albanië te hulp te komen.
Arabië: Het Uitvoerend Comité van den pan-Arabischen Bond te Londen heeft op 7 April den aanval van Italië op Albanië besproken en de gevolgen hiervan voor de Mohammedaansche wereld.
Het comité heeft een resolutie aangenomen, waarin wordt verklaard, dat wanneer Albanië zich zal verzetten, de Mohammedaansche wereld te hulp zal komen.

Nederland. — Voorzorgsmaatregelen. —
De regeeringspersdienst meldde op 7 April '39:
De regeering heeft als voorzorgsmaatregel de militaire verloven doen intrekken en de groot-verlofgangers, die zijn ingedeeld bij de kust- en grensbeveiliging, doen weten, dat de mogelijkheid bestaat, dat zij kunnen worden opgeroepen.
Nadrukkelijk wordt er op gewezen, dat deze eventueele oproeping dus uitsluitend het personeel betreft, dat betrokken is bij de kust- en grensbeveiliging.
De ministers Colijn en Van Dijk, die onderweg waren voor een uitstapje naar België, zijn naar den Haag teruggekeerd.
(Giornale d'Italia - Telex-A. N. P. - Agence Belga)

(Vor. ber. Onafhankelijkheid 3050 C.; Italië-Albanië 2775 C.; Koning Zogoe 3241 B.)

POLEN

A. **Eenige grepen uit de geschiedenis. - Handel. —** De Poolsche republiek, in grootte de zesde der Europeesche staten (388.385 K.M.² met 32 millioen inwoners) neemt zoowel door haar ligging, als uit ethnologisch oogpunt een bijzondere plaats in. Het land toch vormt het z.g.n. continentale kerngebied van Europa, dat de overgangszône vormt tusschen het Germaansch-Romaansche en het Slavisch-Magyaarsche volksgebied.

Geschiedenis: In de geschiedenis is in het jaar 960 voor de eerste maal sprake van Polen, toentertijd een staatje in Posen. Naar zijn heerschers heette het gebied het Rijk der Piasten. Men mag wel zeggen, dat de eerste duidelijke opbloei van Polen viel in het jaar 1282, toen Przemyslaw door een erfenis in het bezit kwam van Oost-Pommeren en zich over het geheele gebied tot koning uit liet roepen. De Piasten hebben voor hun land veel gedaan; de laatste telg, koning Kasimir III verwierf o.a. Galicië met Lemberg. Maar een staat van eenige beteekenis werd het rijk evenwel eerst door de vereeniging met het vorstendom Lithauen in 1386.

Met den dood van koning Kasimir II stierf het huis der Jagelonen uit. Polen werd een Kiesrijk en verloor, ondermijnd door onderlinge twisten, langzaam maar zeker al zijn beteekenis als zelfstandigen staat.

Rusland verkreeg door tal van politieke intriges zooveel invloed in het land, dat het een flink deel in kon palmen. Verzwakt werd het Kiesrijk verder door den oorlog tegen Karel II van Zweden, waarin het door koning August de Sterke van Saksen (de koning die vooral ook bekend is geworden door de uitvinding van het Meisner porcelein) was gewikkeld.

Men weet verder, dat in den Russisch-Pruisischen oorlog van 1757-'63 Polen door de Russen als operatieterrein werd gebruikt, zonder dat het zich daartegen ook maar in het minst kon verweren.

Toen kwam het rampspoedig jaar 1773. Frederik de Groote maakte van een conflict tusschen Rusland en Oostenrijk handig gebruik om een deel van het Poolsche rijk voor goede buit te verklaren, een voorbeeld, dat de twee oorlogvoerenden maar

al te gaarne volgden. Nauwelijks 21 jaren later hakten Rusland en Pruisen weer een stuk van het gebied af, terwijl in 1795 de rest door de drie roofstaten broederlijk werd verdeeld. Polen had opgehouden te bestaan.

Na Napoleon's val heeft het Congres van Weenen zich met de Poolsche aangelegenheid bezig gehouden. Pruisen kreeg Posen terug, de rest van het Groothertogdom Warschau vormde met Rusland een personeele unie, terwijl Krakau zich zeer kortstondig mocht verheugen als zelfstandig republiekje.

De groote oorlog: De personeele unie is, onnoodig het op te merken, geen succes geworden. Tal van opstanden tegen het Rijk der Czaren bewezen, dat men het met de Oosterburen niet al te best kon vinden. Toen de groote wereldoorlog losbarstte lag Polen op de loer en na de ineenstorting van de Russische weermacht, werd 5 November 1916 de Poolsche onafhankelijkheid uitgeroepen. Voor de Centralen liep deze geschiedenis echter op een teleurstelling uit. De Legioenen van Pilsoedski weigerden den eed van broederschap aan Duitschland en Oostenrijk af te leggen, waarop maarschalk Pilsoedski, de groote vrijheidsheld van Polen, te Maagdenburg werd geïnterneerd. Maar het land, dat zoovele jaren onder de dwingelandij van zijn buren had geleden, versaagde niet. Men heeft — en dat strekt de bevolking tot eer — veel voor de vrijheid over gehad. Te Parijs werd een Poolsch nationaal comité opgericht, nieuwe legerkorpsen werden gevormd en ter beschikking gesteld van de Geallieerden. Na de overwinning van Frankrijk, Engeland en Amerika, heeft de beroemde Poolsche componist en pianist Paderewski, die tusschen twee haakjes, zeer weinig erkentelijkheid van zijn landgenooten heeft ontvangen en op hoogen ouderdom nog steeds concerten moet geven, den Amerikaanschen president Wilson weten te bewegen, dat Polen onafhankelijk moest worden. En van de veertien punten van Wilson werd de Poolsche onafhankelijkheidseisch nummer dertien. Dankbaar voor de hulp, die hun op het laatste nippertje was geboden, stemden de geallieerden er in toe, dat geheel Posen en een groot deel van West-Pruisen bij Polen werd gevoegd. Bij den Vrede van St. Germain ontving de republiek, waarvan Pilsoedski intusschen de leiding op zich had genomen, nog Galicië er bij. Polen was uit het niets herrezen en vormde een macht, waarmede in het vervolg rekening moest worden gehouden.

Vooral in de twintiger jaren was de dankbaarheid en de sympathie van het Poolsche volk voornamelijk gericht op Frankrijk, waaraan ook de Fransche militaire hulp niet vreemd is geweest toen er een conflict ontstond met de Sovjets over de vaststelling van de grenzen in het Oosten. Het scheelde toen maar een haar, of de jonge republiek was een onnatuurlijken dood gestorven.

De republiek vertoont de gebreken, welke een jong rijk altijd aankleven. Maar uit alles blijkt wel, dat het haar ernst is met de onafhankelijkheidsidee. De Polen zijn zeer nationalistisch en werken met man en macht aan den opbouw van den staat; daarbij kunnen zij geen oorlog gebruiken.

1939: Thans is, zooals men heeft gelezen, een defensief verbond met Engeland gesloten. De angst, die men in het vroegere rijk der Piasten naar het schijnt koestert voor Duitschland, heeft intusschen niets te maken met een antipathie tegen het totalitaire stelsel — in wezen heerscht er ook in Polen een dictatuur — maar Warschau heeft de lessen getrokken uit de historie. Daarom ook hebben wij de voornaamste gebeurtenissen uit de Poolsche geschiedenis hierboven in het kort gememoreerd.

Men kan dan een beter overzicht krijgen van de politiek, welke kolonel Beck voert. Hoewel ..... dat blijft steeds een moeilijk probleem. Want als diplomatie de kunst van laveeren beteekent, is Pilsoedski's leerling en opvolger daarin een kunstenaar, die moeilijk zijns gelijke zal vinden. Hij toch is het, die in 1933 een niet-aanvalsverdrag met Rusland sloot, in 1934 volgde een dergelijk verdrag met het Derde Rijk voor den tijd van tien jaren. In

Parijs heeft men hem dat geflirt met de Nat.-Socialisten kwalijk genomen.
Maar toen kwam Hitler de landkaart van Europa door elkaar schudden. Warschau heeft dat aanvankelijk met interesse aangezien, doch langzamerhand werd men argwanend. Het vroegere West-Pruisische gebied, en Posen, daarbij verder niet te vergeten de Vrije Stad Danzig — de uitvinding van Lloyd George — vormen vraagstukken, welke door Duitschland wel eens op de manier van den Gordiaanschen knoop zouden kunnen worden opgelost. Dankbaar heeft men dan ook de gelegenheid aangegrepen met Engeland een hecht defensief verbond te sluiten, waardoor het vroeger met Frankrijk gesloten aan waarde wint.
Loopt Polen gevaar? Het is steeds moeilijk voorspellingen te doen en vooral in den tegenwoordigen tijd behoort dat tot de onmogelijkheden.
Momenteel lijkt de situatie ondanks alle geharrewar niet verontrustend en kunnen Beck en zijn helpers voortgaan de eenheid van de groeiende bevolking (Polen heeft het op een na hoogste geboortecijfer in geheel Europa) te verstevigen. Slagen zij er in de Polen, Roethenen, Wit-Russen, Duitschers en Joden samen te binden op een hechten grondslag, dan ziet het er voor de Poolsche republiek niet somber uit. (Nieuwsblad v. h. Noorden)

Handel: Uit de geographische verdeeling van den Poolschen buitenlandschen handel in 1938 blijkt, dat het aandeel der Europeesche landen is gestegen. In het afgeloopen jaar nam het toe van 71,7 pct. tot 74,7 pct. en daalde van de niet-Europeesche landen van 27.5 pct. tot 24,2 pct. als gevolg van een daling der conjunctuur in deze landen, voornamelijk in Amerika.
De Poolsche buitenlandsche handelsbalans met de Europeesche landen vertoont over 1938 een uitvoeroverschot van 145,4 millioen zloty. Het invoeroverschot in den handel met de niet-Europeesche landen steeg van 230,4 tot 286,8 millioen zloty en oefent dus een ongunstigen invloed uit op den algemeenen buitenlandschen handel van Polen. De handel met Engeland, Italië, Finland en Nederland leverde voor Polen een uitvoeroverschot op, doch met Duitschland, Sovjet-Rusland en eenige andere landen een nadeelig saldo. De meeste der overzeesche landen leverden een nadeelig saldo op voor Polen, voornamelijk de Vereenigde Staten, Australië, Britsch-Indië, Nederlandsch-Indië, Argentinië, Chili, Brazilië, enz.
Van alle Europeesche landen onderhoudt Polen met Duitschland de levendigste handelsbetrekkingen. Het handelsverkeer met dit land bedraagt 585,2 millioen zloty, met Engeland 363,3 millioen, met Zweden 116,7 millioen en België 109,6 millioen zloty. Het handelsverkeer met Duitschland vertegenwoordigt 31,5 pct. van den totalen Poolschen handel met Europa en 23,6 pct. van den totalen Poolschen buitenlandschen handel. In het afgeloopen jaar is het handelsverkeer met Duitschland met 113,5 millioen zloty gestegen, als gevolg van de aanhechting van Oostenrijk bij Duitschland en van den gestegen uitvoer van Duitschland naar Polen uit hoofde van de liquidatie der Poolsche vordering voor het spoorwegvervoer.
Wat de niet-Europeesche landen betreft, is vooral de handel met de Vereenigde Staten het grootst. De Poolsche uitvoer naar de Ver. Staten liep in het afgeloopen jaar terug van 62,9 millioen tot 38 millioen zloty, terwijl de invoer uit deze landen met 9,3 millioen tot 158,4 millioen zloty is gestegen. Dientengevolge steeg het nadeelig saldo met 47,3 millioen tot een totaal van 95,5 millioen zloty, hetgeen voornamelijk veroorzaakt werd door de sterke daling in den uitvoer van geconserveerd vleesch. Wat betreft de andere veranderingen in den Poolschen overzeeschen handel, valt een daling op te merken in den uitvoer naar Zuid-Amerika, China en Japan. Het handelsverkeer met het nabije Oosten kon op hetzelfde peil gehandhaafd worden.
(Nieuwsblad v. h. Noorden - N. Rott. Crt. - De Tijd)

A. NEDERLAND. — Geen vertegenwoordiger bij de kroning van Paus Pius XII. - Antwoord van Dr. Colijn aan Dr. Deckers. —
Op de vraag van het R.K. Tweede Kamerlid dr. L. N. Deckers betreffende het niet vertegenwoordigd doen zijn van Nederland bij de kroning van Paus Pius XII heeft minister Colijn als volgt geantwoord:
Als regel is aangenomen, Nederland niet te doen vertegenwoordigen bij kroningsplechtigheden aan hoven, waar het land geen diplomatieke vertegenwoordiging heeft. Zoolang Nederland geen gezant bij het Vaticaan heeft gehad, is ook bij de kroning van geen der Pauzen een afvaardiging uit Nederland aanwezig geweest.
Er was in dit geval te minder aanleiding van dezen regel af te wijken, nu in 1925 en in 1926 de Tweede Kamer aan de regeering de gelden voor een gezantschap bij den H. Stoel heeft onthouden en van een gewijzigd inzicht in dezen zin, dat de Kamer vertegenwoordiging bij het Vaticaan erkent als een zaak van nationaal belang, sindsdien niet is gebleken. In verband met de omstandigheden, waaronder het gezantschap destijds is moeten worden opgeheven, zou alleen een in dezen zin gewijzigd inzicht grondslag kunnen zijn voor herstel der vertegenwoordiging.
Door gemis van redelijke waarborgen, dat ook een incidenteele vertegenwoordiging hier te lande in vorenbedoelden zin zou zijn opgevat, heeft de regeering vertegenwoordiging van Nederland bij de kroning van Paus Pius XII niet in overweging kunnen nemen.
(De Tijd) **(Vor. ber. Z. H. Paus Pius XII 3700 B.)**

9 APRIL 1939

B. JOHANNA NABER. — 80 Jaar. - Huldiging. —
Op 25 Maart is op feestelijke wijze in het gebouw van het Internationaal Archief voor de Vrouwenbeweging te Amsterdam de verjaardag van de schrijfster Johanna W. A. Naber gevierd. Meer dan honderd vereersters van de schrijfster en belangstellenden waren in het gebouw verzameld, toen de jarige, omgeven door familieleden, arriveerde. Een eerewacht van leerlingen van de Amsterdamsche Huishoudschool bracht haar een zanghulde. Mej. Rosa Manus las vervolgens een telegram van H. M. de Koningin voor, waarin Hare Majesteit mej. Naber Haar hartelijke gelukwenschen aanbiedt. Op verzoek van de jarige werd hierop door alle aanwezigen het Wilhelmus gezongen.
Mej. Rosa Manus, presidente van het Internationaal Archief voor de Vrouwenbeweging, sprak vervolgens de gelukwenschen van het bestuur van deze instelling uit.
Mevr. J. M. Sterck-Proot nam hierna het woord om een kort historisch overzicht te geven van hetgeen mej. Naber in haar leven heeft gedaan voor de Vrouwenbeweging en als schrijfster en hoe zij steeds de objectiviteit in al haar daden naar voren heeft gebracht.
Tot slot sprak mevr. A. M. Koek-Mulder, oud-lid van den gemeenteraad van Amsterdam, een kort woord. Mevr. Koek-Mulder las een felicitatie-telegram van burgemeester De Vlugt en mevr. De Vlugt voor.
Met enkele woorden dankte mej. Naber voor de hulde, die haar dezen middag gebracht was.
(Het Vaderland)

C. ZWEDEN. — Een reservebegrooting voor defensie. - Totaal 230 millioen kronen. —
Het vorige jaar heeft de Zweedsche regeering een reserve-budget ingediend, dat alleen van kracht zou worden indien een ernstige daling van de inheemsche conjunctuur het noodig maakte krachtige maatregelen ter bevordering van de conjunctuur en ter bestrijding van de werkloosheid te nemen. Eenzelfde budget, sluitende op een som van 290 millioen kronen, is nu voor het komende dienstjaar opgemaakt, maar tegelijkertijd is er een reserve-budget voor defensie ingediend, opdat de regeering in geval van oorlog of van ernstig oorlogsgevaar onmiddellijk de beschikking zal hebben over 230 millioen kronen voor versterking van de weermacht en voor eventueele aanvulling van voorraden. Van deze 230 millioen is rond 100 millioen bestemd voor materiaal voor de weermacht en verder voor leger, vloot en luchtmacht afzonderlijk respectievelijk 45, 40 en 30 millioen kronen. Op de gewone begrooting bedragen de defensie-uitgaven rond 300 millioen kronen.
De Zweedsche regeering heeft gelast, dat een aantal recruten, die hun dienstplicht in termijnen zouden verrichten, ononderbroken onder de wapenen moeten komen. (N. Rott. Crt. - Svenska Dagbladet)
(Vor. ber. Leger, Vloot en Luchtm. 3634 E.)

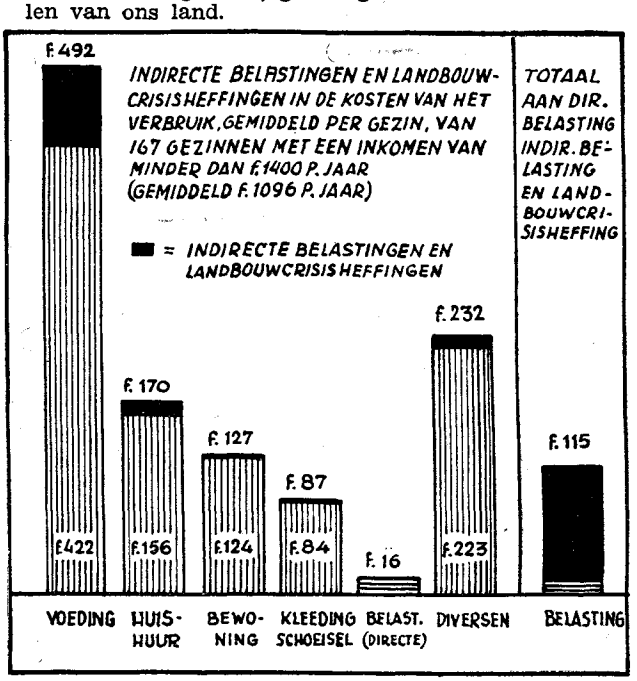
A. VEREENIGDE STATEN. — Industrie op voet van oorlog. —

In een interview heeft de minister van oorlog, Louis Johnson, op 6 April verklaard, dat de industrie van de Vereenigde Staten geheel gemobiliseerd is en in staat om te voldoen aan de behoeften in tijd van oorlog.

Het departement van oorlog, zoo verklaarde hij, beschikt over voldoende voorraden om 400.000 man door de eerste zes maanden van een oorlog heen te helpen; de industrie is in staat om in een tijdvak van zes maanden alles te maken, wat het leger in oorlogstijd noodig heeft. Er ontbreken nog slechts 55 aan de 7000 artikelen, welke een leger in oorlogstijd noodig heeft, die moeten worden ingevoerd, maar binnen zes maanden zal ook deze lacune zijn verdwenen. (New York Herald Tribune) **(Vor. ber. 3180 E.)**

B. NEDERLAND. — Indirecte heffingen en groote gezinnen. —

Het Centraal Bureau voor de Statistiek heeft een onderzoek ingesteld naar de besteding van het inkomen door gezinnen van verschillenden welstand, van verschillende grootte, gevestigd in verschillende deelen van ons land.

Bij dit onderzoek, waarvan het rapport thans werd gepubliceerd, werd vooral nagegaan, welke de invloed der heffingen van de overheid op de verschillende budgeteeringen was. Bij het verzamelen van het materiaal heeft men een samenstelling van gezinnen gekozen van minder of meer dan 6 kinderen, die zooveel mogelijk als representatief kan gelden voor de samenstelling van de geheele Nederlandsche bevolking. (Centraal Bureau v. d. Statistiek)
(Vor. ber. Belastingen 3670 B.)

C. POLEN. — Defensief verbond met Engeland. - Commentaren. —

De geheele Poolsche pers wijst eenstemmig op het groote belang van het te Londen tot stand gekomen Poolsch-Britsche accoord.

De „Express Poranny" schrijft o.a.: „De Poolsch-Britsche verklaring vormt een element van groot belang en zal met algeheele voldoening worden begroet, zoowel aan de oevers van de Theems als aan die van de Weichsel.

Polen is een van de meest essentieele factoren voor het evenwicht in Europa. De politiek van Polen heeft de goedkeuring van de geheele wereld, want de menschen van goeden wil kunnen de logica en de vastberadenheid ervan niet ontkennen.

De „Kurjer Poranny" constateert, dat het Poolsch-Britsch accoord het evenwicht in de Europeesche betrekkingen heeft hersteld, terwijl de Londensche correspondent van de „Gazeta Polska" schrijft: „Vooral van belang is het bilaterale karakter van het accoord. In dit opzicht heeft de Britsche regeering de Poolsche methode aanvaard als de meest practische en rationeele. Opgemerkt dient ook te worden, dat paragraaf 4 van het accoord voorziet in wederzijdschen bijstand niet alleen in geval van een directe bedreiging van de onafhankelijkheid van de twee landen, doch ook in geval van een indirecte bedreiging. Naar wij vernemen, deed de Danzigsche kwestie bij de besprekingen geen enkele twijfel rijzen".

De „Warszawski Dziennik Narodony", het orgaan van de nationalistische oppositie, schrijft: „Het Poolsche-Britsche accoord beteekent een keerpunt in de tot nog toe gevoerde Britsche politiek. Het accoord vormt een gebeurtenis van groot belang voor de Poolsche politiek. **(Vor. ber. 3733 E.)**

D. SURINAME. — Het aantal leprozen. —

De bevolking van de leprozerieën bedroeg op 31 December van de jaren 1924 tot en met 1937 onderscheidenlijk 329, 327, 355, 370, 408, 407, 439, 482, 527, 516, 544, 573, 595 en 557.

Het volgende staatje geeft een overzicht van den toestand op 31 December van de jaren 1933 tot en met 1937:

Bekende lepralijders in Suriname	1933	1934	1935	1936	1937
Geïsol. in leprozerieën	516	544	573	595	557
Onder behandeling (buiten leprozerieën):					
a. van part. geneesheer	11	10	9	9	9
b. van gouvern.-geneesh.	504	449	341	296	194
t. w.: thuis geïsoleerd	56	40	44	54	48
polikliniek te Paramaribo	285	300	223	171	108
polikl. in de districten	163	109	74	71	38
Niet onder behandeling	125	75	117	129	190
Totaal aantal lepralijders	1156	1078	1040	1029	950

(N. R. Crt.) **(Vor. ber. Melaatschen 2037 C.)**

E. VATICAAN. — Z.H. Paus Pius XII over den vrede.

Z.H. de Paus celebreerde ter gelegenheid van de Paschen op 9 April '39 een Heilige Mis, waarbij hij gelegenheid vond, nog een redevoering uit te spreken, waaraan wij de volgende bijzonderheden ontleenen:

Spr. begon met het bekende Bijbelsche woord „Vrede zij met U". Helaas, zeide de Paus, men spreekt van vrede, men roept om vrede, maar er is geen vrede. Wanneer zonen van één moeder tegen elkaar opstaan kan er geen vrede zijn. De Paus noemde de ontzaggelijke werkloosheid over de gansche wereld een gevaar voor den vrede, aangezien werkloosheid tot extremisme en revolutie leidt. Verder zeide de Paus, dat de wereld doordrenkt is van trouweloosheid. Pacten en overeenkomsten worden achteloos verscheurd en geschonden. Alleen orde kan vrede brengen. Vrede moet gebaseerd zijn op recht, en recht moet gebaseerd zijn op redelijkheid. De wereldrijkdommen moeten derhalve rechtvaardig verdeeld worden.

(Telex-A. N. P.) **(V. b. Z.H. Paus Pius XII 3738 A.)**

F. GROOT-DUITSCHLAND. — Militair overleg met Italië. —

De chef van het operbevel der Duitsche weermacht, generaal Keitel, heeft op 5 en 6 April '39 te Innsbruck een samenkomst gehad met generaal Pariani, Italiaanschen onderminister van Oorlog en chef van den generalen staf.

Volgens aanwijzingen uit politieke kringen moet men in de ontmoeting een antwoord zien op de besprekingen der Fransche en Britsche generale staven, terwijl zij als een betooging van solidariteit van Italië en Duitschland moet worden opgevat.

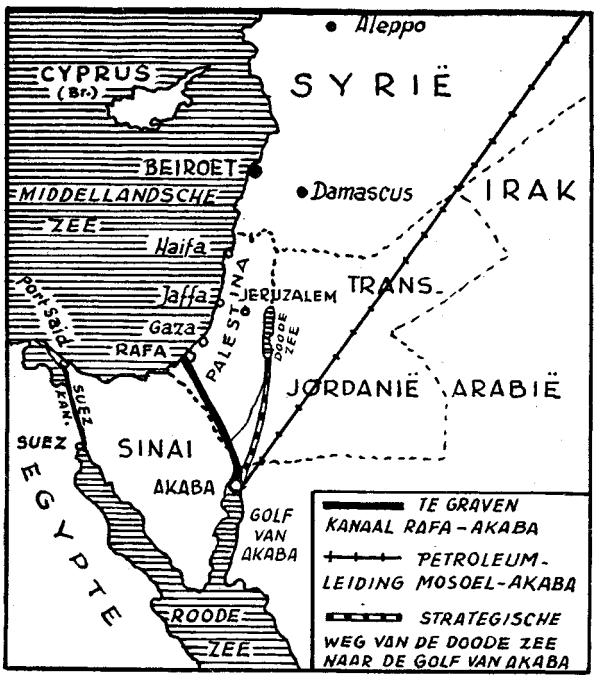
(D. N. B. - Times)
(Vor. ber. Groot-Duitschland—Italië 3553 G.)

10 APRIL 1939

G. PALESTINA. — Nieuw Kanaal van de Middellandsche- naar de Roode Zee. —

Volgens de „Paris Midi" zouden in Palestina voorbereidende besprekingen gaande zijn voor het aanleggen van een kanaal van de Middellandsche Zee naar de Roode Zee door Palestijnsch gebied. Deze besprekingen zouden tot een resultaat hebben geleid. Een Maatschappij, waarvan het kapitaal £ 60 millioen zou

bedragen, grootendeels door Joodsche financieele lichamen bijeen te brengen, zou een overeenkomst met de overheid hebben aangegaan. Een Britsche militaire commissie zou toezicht oefenen op den aanleg. De thans heerschende internationale spanning zou bijgedragen hebben tot het slagen van de onderhandelingen.

Het werk zal vijf jaar in beslag nemen en zal vermoedelijk worden voorafgegaan door het aanleggen van een petroleumleiding van Mossoel naar Akaba en van een strategischen weg van de Doode Zee naar de golf van Akaba. Het kanaal zou van Rafa bij Gaza aan de Middellandsche Zee door de Negueb genaamde woestijnachtige streek naar Abak loopen. Bedoelde landstreek zou 85.000 nieuwe Joodsche kolonisten kunnen opnemen, een plan dat aan het Britsche Colonial Office wordt toegeschreven ter oplossing van het Palestijnsehe vraagstuk.

(Paris Midi - N. R. Crt.)

A. KOPER. — Wereldproductie. —

	(In korte tons) 1938	1937
Ver. Staten	645.000	839.344
Chili	355.000	455.455
Canada	285.000	262.432
Rhodesië	228.000	234.405
Belg. Congo	156.000	165.896
Sovjet Rusland	112.000	101.963
Japan	108.000	83.656
Duitschland	71.000	71.600
Joego-Slavië	46.000	43.137
Overige landen	230.000	247.457
Wereldproductie	2.236.000	2.505.345

(Les Dossiers Fin., Syst. Keesing, Brussel)
(Fin. Archief Systeem Keesing)
(Vor. ber. 2053 A.; Koper 2636 I.)

B. NEDERLAND. — Het internationale luchtverkeer. - Een staatscommissie benoemd. —

De Regeeringspersdienst meldt op 3 April:

Gezien de groote verscheidenheid van inzichten ten aanzien van de wenschelijke luchthaven-politiek voor het groote internationale luchtverkeer, waarvan is gebleken bij het aangekondigd voornemen der regeering om concentratie van dit verkeer op één luchtvaartterrein te bevorderen en gelet op de wenschelijkheid om, alvorens definitieve stappen te doen, met betrekking tot de ontwikkeling van de luchthavens in het midden-westelijk deel des lands, te beschikken over een zoo veelzijdig mogelijk inzicht in de verschillende onderdeelen van het vraagstuk en in de factoren, welke voor de goede oplossing daarvan van belang zijn, heeft de minister van Waterstaat goedgevonden a. Een commissie in te stellen met de opdracht der regeering van advies te dienen nopens de vraag, welke maatregelen wenschelijk te achten zijn ter bevordering van een uit een oogpunt van algemeen belang zoo gunstig mogelijke oplossing van het luchthavenvraagstuk voor het groote internationale luchtverkeer; b. Lid en voorzitter dier commissie is mr. dr. D. A. P. N. Koolen, lid van den Raad van State, als leden hebben o.a. in deze commissie zitting P. B. Best, generaal-majoor, commandant der luchtverdediging, H. Ch. E. van Ede van der Pals, directeur van den luchtvaartdienst, A. Plesman, directeur der N.V. Koninklijke Luchtvaart Maatschappij voor Nederland en Koloniën en mr. dr. R. H. baron de Vos van Steenwijk, Commissaris der Koningin in de provincie Drente.

Aan de commissie is als secretaris toegevoegd jhr. O. A. S. E. L. Wittert van Hoogland.

(Alg. Handelsblad) **(V. b. Centraal Vliegveld 3594 F.)**

C. AUSTRALIE. — Joseph Aloysius Lyons, premier van Australië, overleden. —

De Australische premier Lyons is op 6 April '39 ten gevolge van een hartaanval overleden.

Joseph Aloysius Lyons werd in September 1879 geboren als zoon van Iersche ouders in Tasmanië. Na een tijdlang in den landbouw gewerkt te hebben, werd hij onderwijzer, en studeerde later aan de universiteit van Tasmanië, waar hij vooral in wiskunde uitblonk. Op 30-jarigen leeftijd begaf hij zich in de politiek en kwam in 1909 als afgevaardigde van de arbeiderspartij in het parlement. Reeds in 1914 werd hij minister en vervolgens van 1923—1928 minister-president van Tasmanië.

Daarna volgde zijn afvaardiging in het Australische parlement en daar werd Lyons eerst minister van Posterijen en Openbare Werken en vervolgens minister van Financiën. In deze kwaliteit kwam hij op tegen de voorgestelde politiek van afwijzing der schulden aan Groot-Brittannië. Na zijn breuk met de Arbeiderspartij heeft Lyons de oppositie bijeengebracht in een Vereenigde Australische Partij.

In 1937 behaalde hij een moeizame overwinning op de Arbeiderspartij, waardoor de isolatiepolitiek van Australië omzwaait tot Empire-politiek.

Op 21 en 22 Juni 1937 heeft Lyons per vliegboot van de Imperial Airways o.m. een bezoek aan Nederland gebracht, toen hij zich, ter gelegenheid van de Engelsche kroningsfeesten, naar Europa had begeven. Minister-president Lyons bezocht toen ook onzen premier, dr. H. Colijn.

Australië verliest in Lyons een man, die door zijn eerlijkheid, ernst en standvastigheid zijn land groote diensten heeft bewezen.

(Telex-A. N. P.) **(Vor. ber. Minister Lyons 3165 B.)**

D. NEDERLAND. — Het vluchtelingenkamp komt te Westerbork. —

Het staat thans vast, dat het vluchtelingenkamp, hetwelk eerst op de Veluwe zou komen, wordt ingericht in de gemeente Westerbork bij Beilen in de provincie Drenthe.

De keus is gevallen op een complex grond van het staatsboschbeheer, gelegen tusschen Hooghalen, Amen en het Oranje-kanaal in het Zwiggelterveld. Deze grond is reeds ten deele in cultuur.

Het is de bedoeling, een weg naar het kamp aan te leggen van den weg Hooghalen—Amen langs de boschwachterswoning achter de bezitting Oosthalen. Er zal zoo spoedig mogelijk worden begonnen met den bouw van ongeveer vijftig barakwoningen. Ook de stichting van een katholieke kerk, een evangelische kerk en een synagoge is in de plannen opgenomen. (Telex-A. N. P.)

11 APRIL 1939

E. LUCHTVAART. — Pan American Airways. - Tocht van de Yankee Clipper. - Baltimore-Southampton. —

De groote Boeing-vliegboot van de Pan American Airways, de Yankee Clipper, is op 4 April 1939 te Southampton geland. Het vliegtuig had 10 pas-

sagiers aan boord en als piloot kapitein Harold Gray. De tocht is als volgt verloopen: 26 Maart vertrek Baltimore, 27 Maart Azoren, 30 Maart Lissabon, 2 April Bordeaux, 3 April Marseille, 4 April Southampton. (Red. K. H. A.)

A. **ALBANIË. — Geschiedenis. - Bezetting. - Vertrek van de Koninklijke familie. - Oproep tot het Italiaansche volk. - Waarom Italië heeft ingegrepen. - Bezetting bijna voltooid. - Normaliseering van den toestand. —**

Met de expeditie, die Italië nu tegen Albanië heeft ondernomen, komt een land in het middelpunt der belangstelling, waaraan ook voor Nederland talrijke herinneringen verbonden zijn. De kleine, uiterst vrijheidslievende, maar gedeeltelijk ook nog weinig ontwikkelde bevolking heeft den mogendheden meermalen groote zorgen berokkend, zoowel in den tijd dat het nog deel uitmaakte van het Turksche rijk als later toen het zijn zelfstandigheid verkregen had. Volgens de volkstelling van 1933 heeft Albanië een bevolking van 1.050.000 zielen op een oppervlak van 27.538 K.M.². Daarvan zijn 688.280 Mohammedanen, 210.313 Grieksch-Katholieken en 104.184 Roomsch-Katholieken. De grootste drie steden, Tirana, Skoetari en Koritza, zijn respectievelijk zoo groot als Alkmaar, Venlo en Zeist. De voornaamste havens zijn Valona en Durazzo. Het budget van 1937/38 bedroeg 26 millioen goudfranken.

In 1936 importeerde het voor een bedrag van 16 millioen goudfranken, terwijl het voor een bedrag van 7 millioen goudfranken exporteerde. Het is op handelsgebied zeer sterk afhankelijk van Italië.

Het is een moeilijk toegankelijk bergland. Daar de kust van Albanië echter de Oostelijke begrenzing van de Straat van Otranto, den nauwen toegang tot de Adriatische Zee vormt, heeft zoowel Italië als Joego-Slavië altijd groote belangstelling voor het land aan den dag gelegd, en dat het tot heden zelfstandig is gebleven, nadat de onafhankelijkheid in 1912 geproclameerd werd, is dan ook hoofdzakelijk aan deze tegenstrijdigheid der Italiaansche en Joegoslavische belangen toe te schrijven.

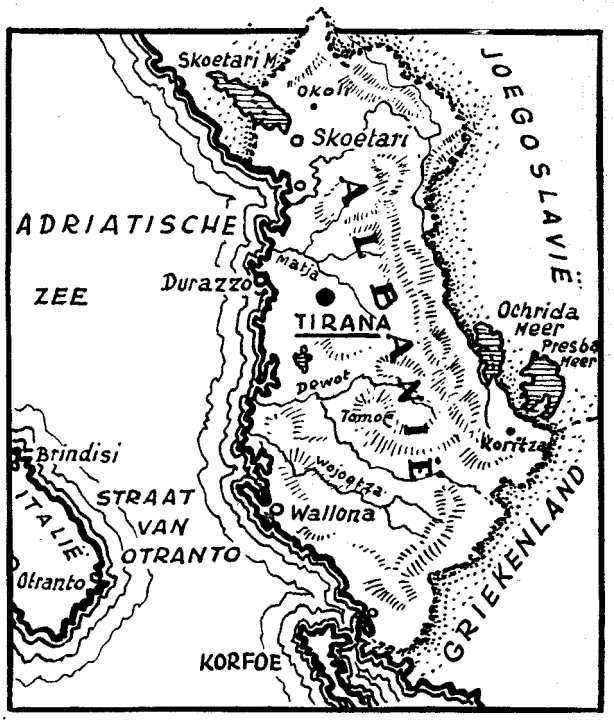
Kolonel Thomson: Zooals gezegd maakt Albanië tot 1912 deel uit van het Turksche Rijk. Onder invloed van de Slavische beweging, die allerwegen groote moeite aan de Turken begon te geven, werden ook de Albaneezen opstandig. Ismael Kemal Vlora proclameerde in 1912 te Valona de onafhankelijkheid, daarin gesteund door Italië en Oostenrijk-Hongarije, die beide groot belang hadden bij de ontbinding van het Turksche rijk, terwijl Rusland, Engeland en Frankrijk zich bepaalden tot protesten.

De nieuwe staat werd definitief geconstitueerd op de gezantenconferentie, die in 1913 te Londen gehouden werd. Albanië wordt een souvereine staat, zij het ook, dat de territoriale eischen, die de Albaneezen gesteld hadden, niet geheel werden ingewilligd.

Als souverein werd door de mogendheden Prins Wilhelm von Wied aangewezen.

Een Nederlandsche militaire missie zou Wilhelm bij de organisatie van zijn rijk bijstaan, speciaal voor de vorming eener gendarmerie, waarvan kapitein — naderhand kolonel — Thomson de leiding zou hebben. Ooggetuigen uit de landen der groote mogendheden betitelden het kranige drietal: kolonel (later generaal-majoor) De Veer, Thomson en luitenant Mallinckrodt als „trois soldats irréprochables, trois parfaits gentilhommes". De Veer leidde de missie; Thomson werd door den vorst benoemd tot Hoogen Commissaris voor Zuid-Albanië.

Nederlandsche energie en bekwaamheid hadden hier wonderen kunnen verrichten, waren er niet intriges geweest, die het werk zoo goed als onmogelijk maakten. Intriges van den kant der bevolking, maar bovenal van den kant der mede-instellers van het „onafhankelijke" rijk, Oostenrijk-Hongarije en Italië. Door deze intriges werden de nationalistische hartstochten tot het uiterste opgezweept, en toen de nationalisten hun stormloop tegen Skoetari richtten, was een der eerste slachtoffers van hun kogels kolonel Thomson.

Koning Zogoe: Na het vertrek van Wilhelm von Wied viel Albanië in eenige autonome deelen uiteen, en in den wereldoorlog wist het dan ook slechts weinig weerstand te bieden. Het werd achtereenvolgens door Grieken, Montenegrijnen, Serviërs, Oostenrijkers, Bulgaren en Franschen bezet. Bij het sluiten van den wapenstilstand was het grootste deel van Albanië door Italianen bezet, terwijl de rest door Joego-Slaven en Franschen bezet was. In nauwe samenwerking met Italië werd een provisioneele regeering gevormd, waarin vertegenwoordigers der verschillende, zoo heterogene godsdiensten zitting hadden. Zoodra de Albaneezen echter de lucht kregen van de bedoelingen der groote mogendheden, die op de Vredesconferentie van 1920 er over dachten om tot een verdeeling van Albanië over te gaan, vormden zij een nieuwe nationale regeering, die zich tegen deze plannen heftig verzette. President werd Achmed Zogoe, die in 1928 den titel van koning aannam. Zijn politiek richtte zich gaandeweg meer op Italië, daar hij de grootste gevaren, en indertijd ook zeer terecht, van den kant van Joego-Slavië duchtte, welks nationale aspiraties nog geenszins bevredigd waren en dat een groot Servisch rijk langs de Adriatische Zee wilde stichten, een streven, dat Albanië tot een natuurlijken bondgenoot van Italië maakte.

Albanië's verdragen: In 1926 wordt dan ook het verdrag van Tirana gesloten, waarbij Italië den status quo waarborgt en belooft hulp te bieden indien Albanië den wensch daartoe uitspreekt. Dit verdrag werd door den Volkenbond erkend. In 1927 ontstond inderdaad een situatie waarvoor Albanië beducht geweest was en met het oog waarop het tot het verdrag was overgegaan: Joego-Slavië en Griekenland stelden zich gezamenlijk tegenover Italië.

De vrede kon toen nog gehandhaafd blijven, maar dadelijk daarna, toen Joego-Slavië zich met Frankrijk verbond, streefde Albanië naar een nog nauwer accoord met Italië, een streven, dat met het 2e verdrag

van Tirana in 1927 besloten werd. In 1921 hadden trouwens Frankrijk, Engeland en Japan de strategische belangen van Italië in Albanië erkend.
Albanië bezit een, zij het ook kleine, weermacht. Het beschikt over 12.000 manschappen, over een flottille van lichte eenheden en over drie kustbatterijen.

Bezetting: De verrassende aanval, die op 7 April '39 door de Italiaansche troepen tegen Albanië is begonnen, heeft in één dag tijds geleid tot de bezetting van de kuststrook met de voornaamste steden en havens, terwijl op 8 April 's ochtends reeds de hoofdstad Tirana is gevallen. Nadat de Italianen eenmaal vasten voet gekregen hadden op Albaneesch grondgebied, werd de opmarsch naar het binnenland met grooten spoed aangevangen. Voor de landing konden de Albaneezen nog fanatieken tegenstand bieden, doch toen eenmaal een veertigvoudige overmacht voet aan wal had gezet, moest het verzet snel ineenstorten, ondanks den uitgesproken wil van Koning Zogoe en de zijnen tot den laatsten man het land te willen verdedigen.

Koning en Koningin verlaten het land. —
Op 7 April had koning Zogoe met onbekende bestemming de hoofdstad verlaten. De koningin en de pas-geboren kroonprins waren reeds eerder naar Griekenland gevlucht. Zij zijn reeds in Griekenland aangekomen.

Albanië's oproep tot het Italiaansche volk: Het Albaneesche persbureau heeft op 7 April nog een draadloozen oproep tot het Italiaansche volk gericht, gepubliceerd.
„Italianen, het regiem van Mussolini, dat niet genoeg heeft gehad aan vijf jaren oorlog, dat het land economisch heeft uitgeput en de Italiaansche jeugd heeft laten doodbloeden alleen om redenen van buitenlandsch-politieke grootheid, valt thans een volk aan van een millioen zielen, dat gedurende de eeuwen het bewijs heeft geleverd voor de vriendschap met het Italiaansche volk. Het Albaneesche volk heeft tegen dezen onrechtvaardigen aanval zijn onwrikbaren wil tot het bieden van tegenstand tot de laatste druppel bloed te kennen gegeven. In dit tragische uur volgt het Albaneesche volk het woord van Mussolini, volgens hetwelk een „volk, dat zich niet verdedigt, niet verdient te leven". Hierop zegt het Albaneesche volk, dat mannen, vrouwen en kinderen de beschaafde wereld opnieuw een les zullen geven in de hoogste heldenmoed."
Mehdi Frasheri, oud-premier van Albanië, heeft een telegram aan Mussolini gezonden: „De geest van Georges Castriot (een nationale Albaneesche held uit de 15de eeuw) roept ons op tot de uiterste opoffering. Wij verkiezen den dood boven de oneer. Wij weten, dat gij in het bezit zijt van een groote artillerie, van machinegeweren en gifgassen, van vliegtuigen en alle andere verwoestings- en oorlogsmiddelen. Wij hebben moed en een offervaardigen geest, wij kunnen ons aan martelingen onderwerpen. Vijf eeuwen geleden behoorden met bloed bevlekte handen slechts toe aan Aziatische barbaren. Zult gij dus thans, in de 20ste eeuw, in naam van het Italiaansche volk de barbaren van het westen zijn? Ik zou het niet willen gelooven voor zich onherstelbare, tragische dingen voordoen. Weest er van overtuigd, Mussolini, dat deze waarschuwing de meening van het Albaneesche volk weergeeft en dat het fascistische leger niet alleen over de lijken der mannen, maar ook die van de vrouwen zal moeten gaan."

Waarom Italië zegt te hebben ingegrepen: Met schepen en vliegtuigen zijn te Bari ongeveer 500 Italianen, die in Albanië woonden, aangekomen.
De „Giornale d'Italia" schrijft, dat de verhouding tusschen koning Zogoe eenerzijds en de Italiaansche regeering en burgers anderzijds reeds sedert geruimen tijd steeds moeilijker werd, doordat de koning zijn land bestuurde als een feodaal heerscher en de vijand was van alle Albaneezen, die niet tot zijn gunstelingen behoorden. Hij stookte binnenlandsche tweedracht en beraamde internationale intriges en had den edelmoedig verleenden financieelen bijstand van Italië bijna uitsluitend tot een bron van inkomsten voor zijn eigen kas gemaakt.
De ontevredenheid der Albaneesche patriotten en van de arme bevolking groeide. Eenige dagen geleden vroeg Zogoe de Italiaansche regeering hulp en bescherming en troepen voor de bezetting van zekere punten in Albanië. Op het laatste oogenblik echter kon de Italiaansche regeering vaststellen, dat die troepen slechts moesten dienen voor een dwazen aanslag van den koning in de richting van de Joego-Slavische grenzen, die blijkbaar de hartelijke betrekkingen tusschen Italië en Joego-Slavië moest verstoren. De Italiaansche weigering ontketende de vijandigheid van den koning, die zich uitte in daden van geweld tegen Italiaansche burgers in Albanië en Albaansche leiders, die oprechte vrienden van Italië zijn. De Italiaansche regeering heeft alles gedaan om den toestand op te helderen, doch de koning verijdelde dat streven door nieuwe intriges. Door zijn tusschenkomst herstelt Italië in Albanië vrede en orde. De Italiaansche beslissing kan geen ongerustheid veroorzaken bij de buurstaten, met welke Italië vriendschappelijke samenwerking wil.
Italië verzekert door zijn besluit den vrede op den Balkan tegen gevaarlijke intriges en zijn houding beantwoordt ook aan den wensch van de massa van het Albaneesche volk.

Bezetting van Albanië bijna voltooid. —
Met groote snelheid voltooien de Italiaansche troepen de algeheele bezetting van Albanië. Achtereenvolgens hebben de gemotoriseerde afdeelingen Devoli en het op 130 K.M. ten Zuiden van Tirana gelegen Tepeleni bereikt. De opperbevelhebber van het Italiaansche expeditieleger, generaal Guzzoni, arriveerde met zijn troepen te Kruja, de stad van den Albaneeschen held Skanderbeg. In de grensplaatsen bij Griekenland en Joego-Slavië zijn eveneens Italiaansche gemotoriseerde detachementen aangekomen.

Normaliseering van den toestand. —
Er is reeds een nieuwe tijdelijke regeering gevormd, die onder leiding staat van den Albaneeschen oud-premier Djafer Ipy en verder samengesteld is uit vooraanstaande Albaneesche officieren en functionarissen. Zij is direct begonnen met maatregelen te nemen voor normaliseering van den toestand.
Alle filialen van de nationale bank van Albanië hebben heden-morgen hun deuren weer geopend. De Albaneesche franc is en blijft de eenige toegelaten munteenheid en de koers is 6,25 lire per franc. Mede als gevolg daarvan is het zakenleven krachtig hervat.
De tijdelijke regeering heeft verder aan alle Albaneesche diplomatieke en consulaire vertegenwoordigers in het buitenland een telegram gezonden, waarin mededeelingen worden gedaan van de verandering in de situatie en van de vorming der nieuwe regeering. De diplomatieke vertegenwoordigers moeten zich tot nader order van alle werkzaamheden onthouden. Op de in het buitenland wonende Albaneezen wordt een beroep gedaan hun vertrouwen te schenken aan de fascistische regeering, die het welzijn, den vooruitgang en de welvaart van alle Albaneezen wenscht. (Telex-A. N. P. - Agence Belga - Stefani - Giornale d'Italia - De Tijd - N. Rott. Crt.)

(Vorig bericht 3735 G.)

A. **NEDERLAND. — Radio-rede van den minister-president dr. H. Colijn. - Militaire voorzorgsmaatregelen. - Geen directe bedreiging. - Overgang naar permanente doeltreffender grensbewaking. —**
Op 11 April te 10 uur 's morgens heeft de voorzitter van den raad van ministers, dr. H. Colijn, de volgende toespraak tot het Nederlandsche volk gericht over de drie omroepzenders:

In verband met de buitengewone tijdsomstandigheden heeft de regeering zich andermaal verplicht gezien in het belang van het vaderland bijzondere maatregelen te treffen.
In den afgeloopen nacht is n.l. overgegaan tot het onder de wapenen roepen van het personeel behoorende tot de bataljons, die bestemd zijn voor de z.g. grensbeveiliging.
Ten einde onnoodige bezorgdheid bij de bevolking te voorkomen wil ik thans door de radio een kort woord tot u richten om de beteekenis van dezen maatregel in het juiste licht te stellen.
Ik begin dan met te zeggen wat men er niet in moet zien.
Men moet er niet in zien, men moet er niet uit lezen, dat de regeering beducht is voor een directe bedreiging van ons land. Voor zulk een opvatting is geen enkele aanleiding aanwezig. Onze betrekkingen met het buitenland laten niets te wenschen over. Met alle mogendheden is de verhouding goed. Daarom kon ik zeggen, dat de regeering niet beducht is voor een directe bedreiging van 's lands veiligheid en de genomen maatregel dus niet in dat licht mag worden gezien.
Nu komt echter vanzelf de vraag naar voren, wat men er dan wel in moet zien. En het antwoord daarop is: Men moet er een zuiveren voorzorgsmaatregel in zien, in verband met den algemeenen toestand in Europa.
Ons werelddeel verkeert in een toestand van latente internationale spanningen, die ons verplichten er rekening mee te houden, dat die spanningen zich kunnen ontladen in vijandelijkheden. En als dit geval zich mocht gaan voordoen, dan moeten we niet slechts in woorden doch metterdaad in staat zijn op afdoende wijze blijk te geven van onzen vasten wil, onze zelfstandigheid en onzijdigheid te handhaven. Te handhaven onder alle omstandigheden en naar alle zijden.
Om dit effectief te kunnen doen, wanneer de noodzaak er van zou blijken, moet onze geheele weermacht ten slotte gemobiliseerd worden. Maar, in ons

huidig legerstelsel en bij het zeer snelle verloop, dat de krijgshandelingen in onzen tijd kenmerkt, is de normale sterkte van ons leger op vredesvoet ongenoegzaam om de zekerheid te scheppen, dat die mobilisatie ongestoord zal verloopen.
Daarom is het een eisch van voorzichtig beleid de voorwaarden te scheppen, die het ongestoord verloop eener mobilisatie kunnen waarborgen.
Maatregelen worden voorbereid om, zoolang de rust in Europa niet is weergekeerd, in deze leemte op doeltreffende wijze te voorzien. Maar daarmee is eenige tijd gemoeid en daarom heeft de regeering, ter overbrugging van die periode, besloten het personeel van de afzonderlijke grensbataljons — evenals in September — onder de wapenen te roepen, ter versterking van de reeds aanwezige bataljons van de onder de wapenen zijnde lichting.
De normale toestand is volstrekt onbevredigend voor regeering en volk beide. Telkens wanneer de internationale spanningen een acuut karakter krijgen, staat de regeering voor de moeilijke vraag: Moeten we bijzondere maatregelen treffen of kunnen we ze nog achterwege laten? En telkens, wanneer zulke omstandigheden zich voordoen, rijst ook onder ons volk een soortgelijke vraag, waarmede dan ongerustheid pleegt gepaard te gaan.
Daarom is het noodig voorzieningen te treffen, die een meer permanent karakter dragen èn van zoodanigen aard zijn, dat niet telkenmale tot het treffen van bijzondere maatregelen behoeft te worden overgegaan en men de ontwikkeling der gebeurtenissen dus met meer gerustheid kan afwachten, dan thans het geval is. De nu genomen maatregel is, zooals ik reeds zeide, te zien als een overbrugging van den tijd, die noodzakelijk verloopen moet tot aan het oogenblik, dat de meer permanente maatregelen effectief kunnen werken.
Ik herhaal nog eens wat ik in den beginne reeds gezegd heb: we duchten van niemand eenige vijandelijke handeling tegen Nederland, maar we willen tegenover ieder onzen duidelijken wil toonen, dat we onze beproefde zelfstandigheidspolitiek en onze onzijdigheid met alle ons ten dienste staande middelen willen handhaven.
Dat en dat alleen is de strekking van den thans genomen maatregel.
Maar, omdat dit zoo is mag ik aan wat ik gezegd heb nu ook een raad vastknoopen. Dezen raad n.l., dat er geen enkele reden aanwezig is voor bijzondere ongerustheid. Natuurlijk houdt de toestand in de wereld ook onze aandacht gespannen. Maar dat is heel wat anders dan beduchtheid voor onze eigen onmiddellijke veiligheid. Voor zulk een beduchtheid — ik herhaal dit — acht ik geen enkelen grond aanwezig. Hoe kalmer we den toestand onder de oogen zien, hoe rustiger wij allen ons dagelijksch werk blijven verrichten, hoe beter dit is voor ons zelf en hoe gunstiger indruk dit naar buiten zal maken.
En voorts belijden we, ook als volk, in diepen ernst, dat het lot ook van ons land, uiteindelijk niet in de hand van menschen ligt, niet van den wil eens menschen afhankelijk is, maar dat God almachtig de wereld regeert. In dat geloof schuilt de kracht, het schept vastheid van wil aan 's menschen zijde en het voorkomt, dat men als een riet door den wind heen en weer bewogen wordt. (Telex-A. N. P.)
(V. b. dr. H. Colijn 3660 D.; Voorzorgsmaatr. 3735 G.)

12 APRIL 1939

A. NEDERLAND. — Het Onderwijscongres 1939. —
Te Amsterdam werd dezer dagen het onderwijscongres 1939 gehouden. De minister van Onderwijs, Kunsten en Wetenschappen, prof. dr. J. R. Slotemaker de Bruïne, heeft het congres met een rede geopend.
De openingszitting werd o.m. bijgewoond door prof. Van Poelje, Directeur-Generaal van het Onderwijs, de heeren Van Nes en Verbeeten, hoofdinspecteurs van het Lager Onderwijs, de heeren Rienks en Laban, raad-adviseurs van het departement van Onderwijs E, den heer Wesselings, chef van de afdeeling Lager Onderwijs van het Departement van Onderwijs, wethouder Boekman, die het gemeentebestuur van Amsterdam vertegenwoordigde en vele andere autoriteiten op onderwijsgebied.
De voorzitter, de heer Lod. Welling, hoofdinspecteur van het L. O. in de derde hoofdinspectie, die de vergadering presideerde in de plaats van den door ziekte verhinderden voorzitter, prof. dr. Ph. Kohnstamm, heette allen welkom, waarbij hij tevens den minister dankte voor zijn belangstelling in het streven van het congres naar herziening der gangbare didactiek en zijn bereidheid het congres te openen.
In zijn openingsrede merkte de spreker o.a. op:
Ook in de kringen van handel en industrie wordt reikhalzend uitgezien naar onderwijsvernieuwing, die zelfstandig denken en sociale verantwoordelijkheid beter tot haar recht doet komen, dan het te zeer op mechanisatie en dril gerichte huidige onderwijs.
Op de onderdeelen van dit groote vraagstuk wilde spreker niet vooruitloopen. Slechts één ding moest hem nog van het hart: een protest tegen de lichtvaardige wijze, waarop soms — quasi in naam van beginselen — de vernieuwing der didactiek wordt bestreden, zonder dat men zich van de bedoelingen der beoogde vernieuwing klaarblijkelijk ooit rekenschap heeft gegeven.
Over de hoofdlijnen der wenschelijke onderwijsvernieuwing bestaat overeenstemming tusschen hen die dit congres voorbereidden en de vooraanstaande didactici uit den kring van het R.K. en het Prot. Chr. bijzonder onderwijs, die de R.K. paedagogische weken te Tilburg en de conferentie op de Ernst—Sillemhoeve organiseerden.
Aan de rede van prof. dr. J. H. Gunning ontleenen wij o.a. het volgende:
De moderne onderwijzer moet wetenschappelijk psychologisch ingesteld zijn en wel kinderpsychologisch. Naast leeren denken moet de school het kind leeren werken. We komen hier op ethisch terrein. Men kan het intellect niet bewerken, zonder daarin de geheele persoonlijkheid te betrekken. We leven in angstige tijden. Wat staat den kinderen, die we opvoeden, te wachten? Wij moeten ze opvoeden tot geharnaste persoonlijkheden, die den levensstrijd niet schuwen, bereid tot brengen van offers. (Nieuwe Rotterd. Courant)

B. ENGELAND. — Nazi-organisaties. - Vluchtelingen. —
Aangaande Duitsche politieke agitatie, heeft minister Hoare op 6 April in het Lagerhuis verklaard, dat stappen zijn genomen om een einde te maken aan het verblijf in Engeland van drie personen, die in relatie staan met de Duitsche geheime politie en andere Nazi-organisaties. Hoare herinnerde het Huis er aan, dat de activiteit van deze organisaties in Engeland nauwlettend wordt gadegeslagen, teneinde zoo noodig stappen te doen.
Ten slotte heeft bij de beantwoording van vragen in het Lagerhuisdebat graaf Winterton, de voorzitter van de intergouvernementeele vluchtelingencommissie, verklaard, dat in Engeland meer dan 20.000 Oostenrijksche, Duitsche en Tsjechische vluchtelingen zijn toegelaten. De Vereenigde Staten hebben er 40.000 opgenomen.
Winterton zeide, dat het om politieke zoowel als economische redenen niet mogelijk is te veronderstellen, dat het meerendeel der vluchtelingen in het nationale leven van dichtbevolkte landen zou kunnen worden opgenomen. Hij hoopte daarom zeer, dat voortgang zou kunnen worden gemaakt met de kolonisatieplannen. (Times) **(Vor. ber. Vluchtelnigen 3575 D.)**

C. NEDERLAND. — Tweede Kamer. - Werkverruiming ƒ 30 millioen. —
Bij de Tweede Kamer is op 6 April ingediend een wetsontwerp tot verhooging van het crediet voor werkverruiming met 30 millioen gulden. Aan de memorie van toelichting is het volgende ontleend:
Uit het statistische materiaal betreffende het verloop der werkloosheid eenerzijds in het geheele land, anderzijds in de stedelijke centra, blijkt, dat in de laatste jaren de daling in de stedelijke centra geringer is dan in het overige deel des lands, terwijl ook het verschil tusschen zomer- en winterwerkloosheid in de steden minder te beteekenen heeft.
In vergelijking tot de overige werkloosheid is die in de steden derhalve zoowel hardnekkiger van aard als vooral ook constanter van omvang.
Het is vooral met het oog op dit verschijnsel, dat voortzetting van de werkzaamheden van het werkfonds 1934 voorshands noodzakelijk blijft.
Hierin ligt dan ook de rechtvaardiging van het voorstel, om het ten behoeve van het werkfonds toege-

stane crediet, dat inmiddels geheel geblokkeerd is, wederom met *f* 30.000.000 te verhoogen.
Wanneer de thans aangevraagde credietverhooging zal zijn gevoteerd, zal alleen voor het werkfonds een bedrag van bijna *f* 212 millioen zijn uitgetrokken.
(Telex-A. N. P. - Het Vaderland)
(Vor. ber. Werkfonds 3428 C.)

A. **AUSTRALIE. — Een nieuw Kabinet. - Sir Earle Page, tot minister-president benoemd. —**
Sir Earle Page, minister van Handel, is op 7 April, na het overlijden van Lyons, benoemd tot minister-president. Hij heeft een kabinet gevormd, dat weinig van het voorgaande verschilt, doch waarschijnlijk slechts van tijdelijken aard zal zijn. (Times)
(Vor. ber. Kabinet 1527 D.)

B. **TURKIJE. — Ismet Inönu herkozen als president.**
Het nieuwe Turksche parlement heeft op 3 April de openingszitting gehouden. Met eenstemmige goedkeuring van alle 413 aanwezigen, werd Ismet Inönu tot president van de republiek herkozen. Volgens de voorschriften van de grondwet bood het kabinet hierop zijn ontslag aan, doch werd onmiddellijk daarop weer benoemd in dezelfde samenstelling als te voren, nl. met Refik Aydam als minister-president.
(Agence Belga) **(Vorig bericht 3539 A.)**

C. **ENGELAND. — Bezoek van den Britschen Staatssecretaris van Overzeeschen Handel, Hudson, aan Warschau, Moskou, Helsinki en Stockholm. —**
De rondreis van den Britschen staatssecretaris van Overzeeschen Handel, Hudson, is ten einde. Hij is op 4 April van zijn bezoek aan Warschau, Moskou, Helsinki en Stockholm op Croydon teruggekeerd.
„Er was één ding", aldus de minister, „dat iedereen in elk land, dat ik bezocht, wilde weten, namelijk of de Britsche herbewapening vlug genoeg vorderde. Het was het eenige, wat de menschen interesseerde, om den handel of iets anders bekommerden zij zich niet. Ik heb geantwoord, dat, voor zoover mij bekend, de Britsche herbewapening in de laatste twee of drie maanden onverwachte vorderingen had gemaakt en iedereen zei, dat het het beste nieuws was, dat men ooit had gehoord".
(Telex-A. N. P.) **(Vor. ber. Hudson 3637 B.)**

D. **FRANKRIJK. — Overleg met den Britschen Generalen Staf. —**
Viscount Gort, de chef van den Generalen Staf van het Britsche leger, heeft met Generaal Gamelin, den chef van den Franschen Generalen Staf, in Frankrijk, overleg gepleegd en de Maginot-linie in oogenschouw genomen. (Le Temps)
(Vor. ber. Engeland-Frankrijk 3593 C.)

E. **NEDERLAND. — Nederlandsch-Belgisch havenbestand. - Regeling voor surtaxe d'entrepôt. - Inhoud.**
Omtrent den inhoud van het havenaccoord tusschen Nederland en België wordt nog het volgende gemeld:
Wat betreft den status quo op het gebied van de Rijnvaartpremies, is bepaald, dat België op geenerlei manier zal beproeven met zijn premiestelsel meer dan de huidige 20% van het Rijnverkeer te bemachtigen. Dat wil zeggen, dat, als deze 20% overschreden zouden worden, België de premies zal verlagen totdat het verkeer weer tot 20% gedaald zal zijn.
De gratis sleepdienst van Dordrecht naar Antwerpen blijft gehandhaafd en behoort tot den status quo.
Ten aanzien van de surtaxes d'origine et d'entrepôt, die t.z.t. gelijk zullen worden voor de Nederlandsche en Belgische havens, zal het accoord over een periode van vijf jaar geleidelijk worden toegepast. Daarbij zal men als volgt te werk gaan. Onmiddellijke ontheffing zal worden verleend voor het verkeer uit de Nederlandsche koloniën. Na een jaar wordt zij verleend voor de kustvaart naar en van Fransche zeehavens, na 2½ jaar voor het verkeer uit de Fransche koloniën, en na 4 jaar voor de waren, waarop de surtaxe d'origine geheven wordt. Na 5 jaar volgt dan opheffing voor alle overige waren.
Het accoord is aangegaan voor den tijd van tien jaar, ingaande 1 Mei 1939.
(Het Laatste Nieuws - Het Vaderland) **(3730 E.)**

F. **VEREENIGDE STATEN. — De „German American Bund" in dienst van Duitschland. —**
Een rapport, dat reeds in 1937 door het departement van Justitie was opgesteld en dat thans wordt gepubliceerd, verklaart in zijn conclusie, dat de „German American Bund" in dienst staat van Duitschland en van de Duitsche idealen. Het document voegt hieraan toe, dat de Bund in 1937, 6.617 leden telde, vier dagbladen bezat en zich vooral ten doel stelde het anti-semitisme ingang te doen vinden en vervolgens tot ontwikkeling te brengen in de Vereenigde Staten, waarbij gebruik gemaakt werd van de door het Derde Rijk gemaakte propaganda.
(New York Herald Tribune)
(Vor. ber. Duitsche Organisaties 3658 E.)

13 APRIL 1939

G. **CHINA. — Conflict met Japan. - Spratley-eilanden. - Fransch protest afgewezen. - Japansche kabinet uitgebreid. —**
De Japansche regeering heeft het Fransche protest tegen de bezetting der Spratley-eilanden afgewezen. De Fransche ambassadeur, Arsène Henry, heeft den vice-minister van Buitenlandsche Zaken, Sawada, bezocht en een protest ingediend wegens de Spratley-eilanden, welke Japan onder zijn jurisdictie gesteld heeft. Sawada heeft het protest afgewezen. Binnenkort zal een formeele nota hierover, waarin het Fransche protest wordt afgewezen, aan den ambassadeur worden overhandigd.
Volgens den woordvoerder van het departement van Buitenlandsche Zaken waren de eilanden tot 1917 onbewoond. Toen zijn de Japanners de phosphaatmijnen aldaar gaan exploiteeren. Sedertdien hebben Japanners er onafgebroken gewoond, als mijnwerkers en als visschers.

Kabinet uitgebreid. — Hiranoema, de Japansche minister-president, heeft besloten zijn kabinet te versterken door speciale ministers te benoemen voor het verkeerswezen en overzeesche zaken, welke tot dusver door andere ministers behartigd werden. Tánabe is benoemd tot verkeersminister, en generaal Koiso tot minister voor overzeesche zaken.
(Domei) **(Vor. ber. Chin.-Jap. Conflict 3733 A.; Jap. Kabinet 3603 B.)**

H. **ZWITSERLAND. — De versterking der weermacht. - Dienstplicht verhoogd van 48 tot 60 jaar.**
De federale raad heeft den leeftijd voor den dienstplicht verhoogd van 48 jaar tot 60 jaar, zulks tot versterking van het leger in tijd van oorlog.
Zij, die lichamelijk niet geschikt zijn voor militairen dienst, zullen in de reserve worden geplaatst, welke geheel gereorganiseerd zal worden.
(Neue Zürcher Zeitung) **(Vorig bericht 3569 C.)**

I. **NEDERLAND. — Eerepromotie van Dr. Hannema.**
Op 27 Maart werd in het groot-auditorium van de Rijksuniversiteit te Utrecht de gedenkdag gevierd van de stichting dezer universiteit, ter gelegenheid waarvan de rector-magnificus, prof. dr. Th. M. van Leeuwen, een rede hield over „De taak van de huid en van den huidarts", gevolgd door de eerepromotie van den heer Dr. Hannema, directeur van het museum Boymans te Rotterdam tot doctor in de letteren en wijsbegeerte. De energie en kennis van den heer Hannema maakten het Boymans-Museum tot een glorieuze instelling. (Telegraaf)

A. **ITALIE. — San Marino - Vriendschapsverdrag. —** De Italiaansche minister van Buitenlandsche Zaken, graaf Ciano, en de staatssecretaris van Buitenlandsche Zaken der republiek San Marino hebben op 31 Maart een verdrag van vriendschap en goede nabuurschap tusschen Italië en San Marino onderteekend.
(San Marino is een kleine republiek in Italië in de Apennijnen, 61 K.M.², 13.000 inwoners, bestuur bij Grooten Raad (60 leden), gekozen door de familiehoofden, en uit Grooten Raad gekozen Raad van Twaalf: Uitvoerende macht; 2 uit Grooten Raad gekozen Capitani regenti. Leger 950 man. Vlag blauw-wit, hoofdstad San Marino met ong. 2000 inwoners — Red. K. H. A.). (Stefani)
(Vor. ber. San Marino 1678 H.)

B. **NEDERLAND. — Grensbeveiliging. —**
De regeeringspersdienst meldt: Bij Koninklijk Besluit van 11 April is bepaald, dat de tegenwoordige buitengewone omstandigheden inhouden oorlogsgevaar in den zin waarin dat woord in 's lands wetten voorkomt. Krachtens dit besluit is heden opgeroepen het personeel van de bataljons voor de grensbeveiliging.
Deze verklaring en oproeping zijn niet te beschouwen als een rechtstreeksch gevolg van de gebeurtenissen der laatste dagen. De algemeene toestand in Europa heeft de regeering de wenschelijkheid doen gevoelen, dat onze grenzen beter dan tot dusver beveiligd worden, ter verzekering van onze politiek van zelfstandigheid. De verdere ontwikkeling van de gebeurtenissen zal dientengevolge met meer gerustheid kunnen worden afgewacht.

Staatsbladen verschenen. — De op 10 April verschenen buitengewone Staatscourant bevat de tegelijkertijd verschenen staatsbladen nos. 181 en 182, betreffende den toestand van oorlogsgevaar en de oproeping van het personeel voor de grensbeveiliging. Beide besluiten bevatten de overweging, dat de heerschende internationale verhoudingen medebrengen een voortdurend latent oorlogsgevaar, en dat het daarom — los van iedere onmiddellijke dreiging — noodig is, dat de regeering kan beschikken over de bevoegdheden tot het nemen van buitengewone maatregelen, zooals in de wetten des lands voorzien, ten einde onder alle omstandigheden de zelfstandigheid en de volstrekte onzijdigheid des lands te waarborgen.
Besluit no. 181 bepaalt, dat de tegenwoordige buitengewone omstandigheden inhouden oorlogsgevaar in den zin, waarin dat woord in 's lands wetten voorkomt.
Besluit no. 182 bepaalt het volgende:
Al het personeel, bestemd voor buitengewone oproeping — uitwendige veiligheid — wordt onverwijld in werkelijken dienst geroepen.
(Regeeringspersdienst - Staatsbladen nos. 181 en 182)
(Vorig bericht 3742 A.)

C. **NEDERLAND. — S.D.A.P. - Paaschcongres. —**
De S.D.A.P. heeft op 8 en 9 April haar 45ste congres te Den Haag gehouden. Na een degelijke discussie, heeft het congres zijn goedkeuring gehecht aan het beleid van het Partijbestuur, van de redactie van de bladen der Arbeiderspers, van de beide Kamerfracties enz.
De afgevaardigden, die hierover het woord voerden, werden o.a. door ir. J. W. Albarda beantwoord, die o.m. heeft aangetoond, dat de S.D.A.P. onverzwakt vasthoudt aan haar principieele eisch van een premievrij staatspensioen, dat zij aangevuld wenscht door een algemeen systeem van ouderdomsvoorzieningen.
In het Partijbestuur werden in de plaats van dr. W. Banning en W. H. Vliegen, die zich niet herkiesbaar hadden gesteld, gekozen A. B. de Zeeuw en J. Tuin. Het congres heeft aan de beide heengaanden hartelijk dank gebracht. Het heeft op indrukwekkende wijze hulde gebracht aan Vliegen voor het ontzaglijk vele, dat deze voor de sociaal-democratie heeft verricht. De andere leden van het Partijbestuur werden herkozen. Dr. H. B. Wiardi Beckmann is herbenoemd als hoofdredacteur van de bladen der Arbeiderspers.
In de slotvergadering van het congres heeft Ir. Albarda een rede aan den buitenlandschen en binnenlandschen politieken toestand gewijd. Hij heeft het oorlogsgevaar geschetst, dat fascisme en nationaal-socialisme opleveren en gesproken van den onwrikbaren wil van het Nederlandsche volk om zijn onafhankelijkheid, zijn rechten en vrijheden te handhaven. (Het Volk)
(Vor. ber. 3229 B.; S.D.A.P. 3602 D.)

D. **ARGENTINIE. — Duitsche Activiteit - „Vertrouwelijke" mededeelingen inzake Patagonië. —**
Het Argentijnsche blad Noticias Graficas publiceert een document, gedateerd 11 Januari 1937, dat het zegel van de Duitsche ambassade te Buenos Aires draagt. Het stuk is „vertrouwelijk" en door den raadsheer van de legatie, Von Schubert, te zamen met den leider van de nationaal-socialisten in Argentinië, Alfred Muller, gericht tot Von Epp, rijksstadhouder van Beieren.
Het document geeft bijzonderheden over de militaire eenheden en versterkingen in Patagonië, alsmede de vindplaatsen van petroleum en de mogelijkheden van kolonisatie en annexatie van het geheele gebied onder de economische invloedsfeer van Duitschland. Verder wordt melding gemaakt van het zenden van zes stafkaarten, vier kaarten van artillerie-opstellingen en luchtfoto's. Ten slotte wordt gezegd, dat de Argentijnsche regeering geen souvereine rechten op het gebied kan doen gelden.
De beweringen van genoemd blad zijn door de Argentijnsche regeering als juist gebleken.
(Noticias Graficas)

E. **MEXICO. — Spaansche fascistenpartij ontbonden - Petroleum. —**
Het hoofd van de Spaansche fascistische falanx in Mexico heeft de ontbinding van deze beweging aangekondigd, nadat op 4 April drie leiders last hadden gekregen het land te verlaten wegens schending van de Mexicaansche wetten door politieke activiteit. De drie uit het land gewezen leiders, die uit Vera Cruz naar Cuba zijn vertrokken om orders uit Spanje af te wachten, verklaarden, dat zij hoopten naar Mexico terug te keeren, wanneer diplomatieke betrekkingen zouden worden aangeknoopt met Franco.
De buitenlandsche petroleummaatschappijen hebben op 4 April een beroep gedaan op het opperste gerechtshof tegen de beslissing van de districtsgerechtshoven, waarin hun proces tegen de wettigheid van het onteigeningsdecreet niet ontvankelijk werd verklaard. (Times) **(Vor. ber. Petroleum 3577 A.; Buitenl. Mijen 3522 C.)**

F. **NEDERLAND. — Dr. H. Brugmans Tweede-kamerlid. - Opvolger van W. Drop. —**
De voorzitter van het centraal stembureau heeft in de vacature, ontstaan door het overlijden van het sociaal-democratische lid der Tweede Kamer, den heer W. Drop, benoemd verklaard dr. H. Brugmans te Amsterdam. (Het Volk)
(Vor. ber. Tw. Kamer 3686 B.; Nieuwe leden 3018 F.)

14 APRIL 1939

G. **SPANJE. — Zweden, Denemarken en IJsland erkennen Franco. —**
De regeeringen van Denemarken, Zweden en IJsland hebben besloten de regeering van Franco te erkennen. De agent van de Zweedsche regeering te Burgos, Berencreutz, heeft opdracht gekregen de Zweedsche legatie in Spanje te organiseeren, met den titel van zaakgelastigde, in afwachting van het agrement van den nieuwen gezant. (N. Rott. Crt.)
(Vorig bericht 3730 D.)

A. **ENGELAND. — Nieuwe bomaanslagen. —**
Op 5 April '39 zijn te Birmingham drie bommen ontploft, welke alleen materieele schade aanrichtten. Kort voor de eerste ontploffing heeft een straatveger een geïmproviseerde bom gevonden en naar het politiebureau gebracht, waar het projectiel onschadelijk werd gemaakt.
Ook te Liverpool is een bom ontploft nabij een sportpark. Een aantal boomen en struiken werd beschadigd. Blijkbaar was de bom bevestigd aan de takken van een boom.
Een vijfde bom is op 5 April ontploft te Coventry. Het projectiel was bevestigd aan een paal van het net der electrische tram, blijkbaar met het doel den tramdienst te ontwrichten. Niemand werd gewond.
(Times) **(Vorig bericht 3651 F.)**

B. **ALBANIE. — De Italiaansche inval en bezetting. - Reactie in Engeland en Frankrijk. - Italië verzekert den beperkten aard zijner actie. - Militaire voorzorgsmaatregelen in Europa. - Griekenland. - Koning Victor Emmanuel van Italië wordt Koning van Albanië. - Nieuw Albaneesch Kabinet. —**
De regeeringen van Engeland en Frankrijk hebben op 9 en 10 April, de Paaschdagen, besprekingen gevoerd, ten einde den politieken toestand en de mogelijke consequenties daarvan onder het oog te zien. Premier Chamberlain, die op 9 April uit Schotland, waar hij zijn vacantie doorbracht, te Londen was teruggekeerd, confereerde met 20 van de 22 Britsche ministers. Het Lagerhuis en het Hoogerhuis, die eerst 18 April zouden bijeenkomen, zullen op 13 April zitting houden. Het Fransche Kabinet komt eveneens op 13 April bijeen. Zoowel in Frankrijk als in Engeland worden drukke besprekingen gevoerd met de Generale Staven.
De Italiaansche zaakgelastigde te Londen, Guido Crolla, heeft gedurende de Paaschdagen tot driemaal toe een bezoek aan minister Halifax gebracht. Bij deze besprekingen liet Lord Halifax den Italiaanschen diplomaat er niet over in twijfel, dat de Engelsche regeering de Italiaansche actie in Albanië zeer ernstig opvat. De Italiaansche zaakgelastigde heeft den minister in krachtige en categorische bewoordingen verzekeringen gegeven ten aanzien van den streng beperkten aard van de Italiaansche actie in Albanië.

De militaire voorzorgsmaatregelen in Europa. —
De Daily Telegraph geeft het volgende staatje van militaire maatregelen, welke op 11 April 1939 in Europa werden genomen:
Frankrijk. — Verloven ingetrokken, reserve-officieren opgeroepen, Middellandsche Zee-vloot in volle kracht op zee, op weg naar een geheim verzamelpunt.
Italië. — Nieuwe versterkingen naar Albanië, extra lichtingen opgeroepen, waardoor het totaal aantal manschappen onder de wapenen tot boven het millioen stijgt.
Duitschland. — Verdere samentrekking van troepen op punten, vanwaar gemakkelijk de Poolsche grens kan worden bereikt.
Spanje. — Aanzienlijke strijdkrachten gerapporteerd te Santander en andere plaatsen nabij de Fransche grens. Hardnekkige geruchten over de aankomst van nieuwe Italiaansche troepen te Cadix.
Turkije. — De premier kondigt speciale militaire maatregelen aan.
Polen. — De reservisten van de lichtingen 1912/'17 moeten zich gereedhouden voor een speciale oefening van vier weken.
Nederland. — De grenswacht wordt verdubbeld door het oproepen van extra manschappen. Voorzorgsmaatregelen voor de kustverdediging worden genomen.
België. — Het kabinet besluit tot versterking van de grensgarnizoenen en keurt maatregelen goed ter verdediging van den Kongo.
Zuid-Slavië. — De lichtingen 1907 en 1908 in de provincies, grenzende aan Albanië, worden onder de wapenen geroepen.
Wat **Engeland** betreft, dit land is op alle eventualiteiten voorbereid.

Griekenland. — Naar aanleiding van de door den Italiaanschen zaakgelastigde aan de Grieksche regeering overgebrachte verzekering, dat Italië de territoriale integriteit van Griekenland zal eerbiedigen, hartelijke vriendschapsbetrekkingen tusschen beide landen wenscht en bereid is concrete bewijzen van dien goeden wil te geven, heeft de Grieksche gezant te Rome op 12 April opdracht gekregen, namens zijn regeering dank voor die toezegging te betuigen en uiting te geven aan de bereidwilligheid tot vreedzame samenwerking.

Koning Victor Emmanuel van Italië wordt Kroon van Albanië aangeboden. - Personeele Unie. - Nieuw Albaneesch Kabinet. —
De constitueerende vergadering van Albanië heeft op 12 April eenstemmig een motie aangenomen, waarin het volgende wordt gezegd:
„Het bestaande bewind wordt afgeschaft en de daarop berustende grondwet ingetrokken. De vergadering benoemt een regeering, die de beschikking heeft over volmachten. Zij verklaart, dat alle Albaneezen erkentelijk zijn voor het opbouwende werk van den duce en van het fascistische Italië ten behoeve van de ontwikkeling en het welzijn van Albanië en besluit het leven en lot van Albanië nauwer te binden aan leven en lot van het fascistische Italië door banden van de grootste solidariteit. Tusschen de twee landen zullen in dezen geest van solidariteit overeenkomsten worden gesloten.
De constitueerende vergadering vertolkt den eensgezinden hernieuwingswil van het Albaneesche volk en besluit als plechtig pand daarvoor de kroon van Albanië in den vorm van een personeele unie aan te bieden aan Victor Emmanuel, koning van Italië en keizer van Abessynië, voor hem en zijn koninklijke afstammelingen.
De vergadering heeft verder de samenstelling van het nieuwe Albaneesche kabinet, voor welks vorming zij opdracht had gegeven aan Vrlaci, die premier en minister van onderwijs is, goedgekeurd.
De leden van het nieuwe kabinet zijn onmiddellijk na de vergadering in het Italiaansche gezantschapsgebouw te Tirana ontvangen door den Italiaanschen minister van buitenlandsche zaken Ciano. Deze verscheen daarna op het balkon en noodigde het publiek uit den koning-keizer en den duce te huldigen.
Het nieuwe Albaneesche kabinet is als volgt samengesteld:
Sjefket Vrlaci: premier en openbare werken;
Pjater Ypi: justitie;
Hemi Dino: buitenlandsche zaken;
Feizi Alizoti: financiën;
Andon Beca: economische zaken;
Ernst Koliqui: openbaar onderwijs.
Victor Emmanuel, Koning van Italië, heeft het aanbod van het Albaneesch parlement, waarbij hem de Kroon van Albanië wordt gegeven, op 13 April aanvaard. (Telex-A.N.P. - Stefani - Daily Telegraph - Nwe Rott. Crt. - Corriere della Sera)
(Vor. ber. 3741 A.; Koning Victor Emmanuel 3714 D.; Milit. voorzorgsmaatr. 3495 C.; Kabinet 3302 B.)

C. **ENGELAND. — Italiaansche inval en bezetting van Albanië. - Verklaring van premier Neville Chamberlain in het Lagerhuis. - Engeland belooft steun aan Griekenland en Roemenië tegen agressie. - Geen opzegging van de Britsch-Italiaansche overeenkomst van 1938. —**
In zijn op 13 April '39 in het Lagerhuis afgelegde, met spanning verwachte, groote redevoering, heeft minister-president Chamberlain o.m. gezegd:
De gebeurtenissen, die de oorzaak zijn, dat dit Huis weer bijeenkomt, hebben een wijdverbreide onbehaaglijkheid en ongerustheid gewekt, in het bijzonder in de Middellandsche Zee.
De premier gaf vervolgens een uiteenzetting van de voorgevallen feiten.
Voortgaande zeide Chamberlain o.m.: De berichten

omtrent de gebeurtenissen in Albanië zijn tegenstrijdig, soms eenzijdig, terwijl de achtergrond der gebeurtenissen een gelijke tegenstrijdigheid vertoont. Op 8 April, aldus verklaarde Chamberlain voorts, heeft de Albaneesche gezant een beroep gedaan op de Britsche regeering om haar uiterste best te doen een kleine natie te helpen, die wanhopig tracht haar eigen gebied te verdedigen.
„Wederom is de openbare meening in de geheele wereld diep geschokt door het gebruik van geweld" — aldus de premier. „Te recht of te onrechte worden de verhalen over onderdrukking der Italianen enz. met twijfel en argwaan beschouwd."
Chamberlain gaf verder bijzonderheden omtrent de nadrukkelijke demarches, die door de Britsche regeering bij de Italiaansche zijn gedaan en omtrent de herhaaldelijk gedane pogingen inlichtingen betreffende de Italiaansche bedoelingen te verkrijgen.
„De Adriatische Zee is zeker een deel van de Middellandsche Zee", aldus Chamberlain, „en de Italiaansche regeering kan niet beweren, dat Engeland daarbij geen belang heeft."
Chamberlain deelde mede, dat Engeland een belofte van steun tegen een agressie heeft gegeven, gericht tegen Griekenland en Roemenië. Daarbij wordt door Frankrijk een zelfde standpunt ingenomen.
Met hilariteit werd de verklaring van Chamberlain onderbroken, toen de premier sprak over het aanbieden door Albanië van de kroon aan den Koning van Italië. Chamberlain zeide:

„Wij wachten op het antwoord van de Italiaansche regeering op dit aanbod." Hij voegde hieraan toe: een der laatste Italiaansche antwoorden had verklaard, dat de toekomst afhing van de wenschen van het Albaneesche volk.
In het vervolg van zijn verklaringen zeide Chamberlain, dat de Britsch-Italiaansche overeenkomst van 1938 gerechtvaardigd is en op dit oogenblik niet behoort te worden beëindigd.
De Britsche regeering heeft goede nota genomen van de Italiaansche verzekeringen, die nog deze week zijn gegeven, dat de Italiaansche troepen uit Spanje zullen worden teruggeroepen na Franco's overwinningsparade te Madrid.
Wij blijven het nauwste contact onderhouden met Rusland. Zonder eenig vooroordeel op ideologisch gebied, trachten wij nog altijd onze uiterste best te doen om de krachten, die den vrede voorstaan en die bereid zijn tegenstand te bieden aan agressie, bijeen te brengen, en ik hoop dat ons streven succes zal hebben.
Lord Halifax heeft in het Hoogerhuis een soortgelijke verklaring als die van premier Neville Chamberlain afgelegd. (Telex-A. N. P. - Manchester Guardian)
(Vor. ber. Chamberlain 3729 D.; Albanië 3746 A.)

A. **FRANKRIJK. — Minister-president Daladier's verklaring. - Garantie-belofte aan Roemenië en Griekenland. —**
De heer Daladier heeft op 13 April de aangekondigde verklaring afgelegd, waarin hij Frankrijks positie ten aanzien van de internationale vraagstukken uiteengezet heeft. Deze verklaring luidde o.a. als volgt:
„In mijn radiorede van 29 Maart jl. heb ik de Fransche politiek uiteengezet. Ik zeide destijds, dat Europa zich in een staat van alarm bevindt en dat Frankrijk, vastbesloten om den vrede in eer en vrijheid te handhaven, allereerst zijn eigen verdediging versterken moest en de banden van solidariteit nauwer aanhalen met alle landen, die besloten zijn om front te maken tegen de agressie. Sedertdien hebben wij in dezen zin ook daden verricht. Wij hebben dat gedaan zonder noodeloos te spreken en zonder vergeefsche provocaties.
Wij blijven in permanent contact met de regeeringen van Engeland, de Vereenigde Staten, Rusland, Polen en de Balkan-Entente. Ons doel is — en ik heb de overtuiging, dat wij het bereiken zullen — de noodige samenwerking tusschen al die naties te organiseeren, die er niet aan denken de vitale belangen van welk land ook te bedreigen, die evenmin weigeren de huidige problemen loyaal te onderzoeken en die vastbesloten zijn zich tegen iedere poging tot overheersching van andere zijde te verzetten.
Het is nauwelijks noodig te zeggen, dat onze nauwe en innige samenwerking met Engeland nooit krachtiger geweest is dan thans. Ik richt dus tot de Fransche natie de volgende verklaring, welke in gemeenschappelijk accoord door de regeering van de Fransche republiek en de regeering van Groot-Brittannië opgesteld is:
Het Fransche gouvernement hecht er het allergrootste belang aan iedere wijziging in den status quo in de Middellandsche Zee en het Balkan-schiereiland, welke wijziging door geweld of door gewelddreiging mocht worden afgedwongen, te voorkomen.
Gezien de bijzondere ongerustheid, die door de gebeurtenissen van de laatste weken is ontstaan, heeft het Fransche gouvernement dientengevolge aan Roemenië en aan Griekenland de bijzondere verzekering gegeven, dat in geval van een actie, die duidelijk de onafhankelijkheid van Roemenië of van Griekenland zou bedreigen en waarbij de Roemeensche of Griekse regeering meent, dat het van vitaal belang is zich met alle nationale krachten daartegen te weer te stellen, het Fransche gouvernement zich verplicht acht onmiddellijk iedere hulp, welke in zijn vermogen ligt, te verleenen. Het Britsche gouvernement heeft dezelfde houding aangenomen.
Het Fransche gouvernement wenscht zich anderzijds geluk met het sluiten van wederkeerige verbintenissen tusschen Groot-Brittannië en Polen, welke landen besloten hebben, elkaar wederkeerig bij te staan, ten einde hun onafhankelijkheid te verdedigen, wanneer deze op directe of indirecte wijze bedreigd mocht worden. De Fransch-Poolsche alliantie wordt door het Fransche, zoowel als door het Poolsche gouvernement in denzelfden geest bevestigd. Frankrijk en Polen garandeeren elkaar onmiddellijk en direct tegen iedere directe of indirecte bedreiging, welke hun vitale belangen mocht aantasten. (Agence Belga - Telegraaf)
(Vor. ber. Daladier 3724 E.; Albanië 3746 C.)

15 APRIL 1939

B. **VEREENIGDE STATEN. — Persoonlijke boodschap van president Roosevelt aan den Duitschen Rijkskanselier, Adolf Hitler, en den Italiaanschen premier en duce, Benito Mussolini. - Voorstel van een tienjarig bestand. —**
In een persoonlijk telegram aan de leiders der Duitsche en Italiaansche regeeringen, resp. Adolf Hitler en Benito Mussolini, verzoekt de president der Vereenigde Staten, Roosevelt, op 14 April 1939 den dictatoren, zich voor den duur van 10 jaren te verplichten de onafhankelijkheid en territoriale onschendbaarheid te eerbiedigen van dertig met name genoemde staten, waaronder Nederland. Als tegenprestatie zullen de Vereenigde Staten trachten economische samenwerking van Duitschland en Italië met alle landen te vergemakkelijken, en aan beide landen de middelen te geven om zich de grondstoffen te verschaffen waaraan zij behoefte hebben. Allen moeten op voet van gelijkheid tot de wereldmarkt worden toegelaten. Gedachtenwisseling moet eveneens leiden tot verlichting der lasten der bewapening.

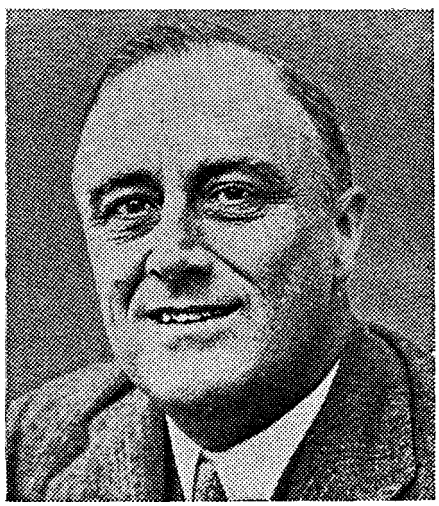
De volledige tekst van het telegram luidt als volgt:

„Gij zult beseffen, daar ben ik zeker van, dat in de geheele wereld honderden millioenen menschelijke wezens thans in de voortdurende vrees leven voor een oorlog en zelfs een reeks oorlogen. Het aanwezig zijn van die vrees en de mogelijkheid van een dergelijk conflict baren veel zorg aan het volk der Vereenigde Staten, namens hetwelk ik spreek, en zij moeten ook de volken van de andere landen in het Westelijke halfrond verontrusten.
Allen weten, dat een groote oorlog, zelfs beperkt tot andere werelddeelen, tijdens den geheelen duur van den strijd zwaar op allen zou drukken en ook zijn invloed zou doen gelden op de komende generaties.

Ik heb mij reeds vroeger tot u gewend, ter verkrijging van een regeling der politieke, economische en sociale problemen door vreedzame methodes en zonder dat gebruikt wordt gemaakt van wapengeweld. Maar de loop der gebeurtenissen schijnt weer tot bedreiging met wapengeweld geleid te hebben. Indien deze bedreiging aanhoudt, schijnt het onvermijdelijk, dat een groot deel der wereld gemeenschappelijk tot den ondergang wordt gevoerd. De geheele wereld, zegevierende, overwonnen en neutrale landen, zullen er onder lijden.

Ik weiger te gelooven, dat de wereld noodzakelijkerwijs voor een dergelijk lot voorbestemd is. Integendeel, het is duidelijk, dat de leiders der groote naties het in hun macht hebben, hun volken voor een dreigende ramp te vrijwaren. Het is eveneens duidelijk, dat de volken zelf in hun geest en in hun hart wenschen, dat er een einde komt aan hun vrees.

Feiten en dreigingen. — Het is echter helaas noodig zich rekenschap te geven van de jongste feiten. Drie naties in Europa en een in Afrika hebben haar onafhankelijkheid zien ten onder gaan. Een uitgebreid gebied van een andere onafhankelijke natie in het Verre Oosten werd door een naburigen staat bezet. Volgens hardnekkige geruchten, die, naar wij hopen, ongegrond zijn, zouden andere daden van agressie tegen onafhankelijke naties overwogen worden.

President Roosevelt.

Om duidelijke taal te spreken: het oogenblik nadert, waarop deze situatie moet uitloopen op een ramp, tenzij een rationeeler methode wordt gevonden, om den loop der gebeurtenissen te leiden.
Gij hebt talrijke malen verklaard, dat noch gij, noch het Duitsche (Italiaansche) volk den oorlog wenscht. Indien dat waar is, behoeft er geen oorlog te komen. Niets zal de volken der aarde er van kunnen overtuigen, dat een mogendheid het recht of de behoefte heeft haar eigen volk en andere de gevolgen van een oorlog te laten dragen, tenzij het duidelijk is, dat het grondgebied wordt verdedigd.

Wanneer wij deze verklaring afleggen, spreken wij Amerikanen niet uit egoïsme en evenmin uit vrees of zwakheid. Indien wij thans spreken, doen wij dat als staatslieden en uit liefde voor de menschheid.
Ik ben nog steeds overtuigd, dat de internationale problemen rond een tafel kunnen worden geregeld.
Het is dan ook niet de aangewezen weg, als een der belanghebbenden op een oproep tot een vreedzame bespreking antwoordt, dat hij niet de wapens zal neerleggen, als hij niet bij voorbaat de verzekering krijgt, dat de beslissing gunstig voor hem zal uitvallen.
In de conferentiezalen is het, evenals voor de rechtbanken, noodzakelijk, dat elke partij aan de besprekingen deelneemt in goed vertrouwen en in de overtuiging, dat daaruit voor een ieder echte rechtvaardigheid voortvloeit. Het is ook gebruikelijk en noodzakelijk, dat een ieder zijn wapens aan de deur van de zaal afgeeft.

Speelt open kaart. — Ik ben overtuigd, dat de zaak van den wereldvrede een grooten stap voorwaarts zou doen, indien alle naties een openlijke verklaring kregen omtrent de tegenwoordige en toekomstige politiek der regeeringen.
Aangezien de Vereenigde Staten, als een der naties op het Westelijke halfrond, niet betrokken zijn bij de huidige geschillen, die in Europa naar voren zijn gekomen, meen ik, als hoofd van een natie, die ver van Europa is verwijderd, dat het u mogelijk zal zijn, mij die verklaring omtrent uw bedoelingen te geven, opdat ik, uitsluitend handelend met de verantwoordelijkheid en de verplichtingen van een vriendschappelijk bemiddelaar, die verklaring ter kennis kan brengen van de andere naties, die thans verontrust zijn over den weg, dien de politiek van uw regeering kan volgen.
Zijt gij bereid, de verzekering te geven, dat uw strijdkrachten de gebieden of bezittingen van geen enkele der navolgende onafhankelijke naties zullen aanvallen of binnendringen: Finland, Estland, Letland, Litauen, Zweden, Noorwegen, Denemarken, Nederland, België, Groot-Brittannië, Ierland, Frankrijk, Portugal, Spanje, Zwitserland, Liechtenstein, Luxemburg, Polen, Hongarije, Roemenië, Joego-Slavië, de Sovjet-Unie, Bulgarije, Griekenland, Turkije, de Arabische staten, Syrië, Palestina, Egypte en Iran?
Een dergelijke verzekering moet natuurlijk niet alleen gelden voor den tegenwoordigen tijd, maar ook voor een toekomst, lang genoeg, om alle mogelijkheden te scheppen, ten einde met vreedzame middelen te werken aan een permanenter vredestoestand.
Ik opper daarom het denkbeeld, dat gij het woord „toekomst" zoodanig opvat, dat het geldt voor een minimumperiode van gegarandeerde non-agressie van minstens tien jaar, en, indien wij den moed hebben, zoover vooruit te zien, voor een kwart eeuw.
Indien een dergelijke verzekering door uwe regeering wordt gegeven, zal ik haar onmiddellijk doorzenden aan de regeeringen der naties, die ik heb genoemd, en ik zal tegelijkertijd vragen, of elk der bovengenoemde naties harerzijds er in toestemt, waarvan ik nagenoeg zeker ben, een zelfde verzekering te geven, opdat ik die aan u kan doorzenden. Wederzijdsche verzekeringen, zooals ik heb aangeduid, zullen de geheele wereld onmiddellijk opluchting geven.
Ik stel voor, dat, indien zij worden verleend, twee belangrijke problemen onmiddellijk ter sprake gebracht zullen worden in de vreedzame atmosfeer, die er uit zal voortspruiten; de regeering der Vereenigde Staten zal gaarne aan die besprekingen deelnemen.
De gedachtenwisselingen, die ik op het oog heb, hebben eenerzijds betrekking op een doeltreffender en sneller methode, waardoor de volken der wereld geleidelijk verlichting kunnen verkrijgen van den verpletterenden bewapeningslast, die hen elken dag dichter bij een economische ramp brengt.
Daarnaast is de regeering der Vereenigde Staten bereid, deel te nemen aan besprekingen, die ten doel moeten hebben een practischer methode te vinden, om den weg te banen voor den internationalen handel, opdat alle landen in staat worden gesteld op gelijken voet op de wereldmarkt te koopen en te verkoopen, en de zekerheid hebben, dat zij de grondstoffen en producten kunnen verkrijgen, welke noodig zijn voor een vreedzaam economisch leven.
Tegelijkertijd zouden andere regeeringen dan die der Vereenigde Staten, regeeringen, die daarbij rechtstreeks belang hebben, de politieke besprekingen kunnen voeren, die zij noodig of wenschelijk achten.

Wij erkennen, dat de problemen, waarmede de menschheid te kampen heeft, ingewikkeld zijn, maar wij weten, dat de bestudeering en bespreking daarvan in een vredes-atmosfeer moeten geschieden. Een dergelijke atmosfeer kan niet bestaan, indien de besprekingen vertroebeld worden door dreiging met geweld of vrees voor oorlog.
Ik meen, dat er bij u geen misvatting bestaat omtrent de openhartigheid, waarmede ik u deze boodschap zend. De hoofden van groote regeeringen zijn in deze tijden letterlijk verantwoordelijk voor het lot der menschheid gedurende de komende jaren.
Zij kunnen niet doof zijn voor de beden hunner volken, die vragen beschermd te worden tegen den chaos, die uit een oorlog moet voortkomen. De historie zal hen verantwoordelijk stellen voor het leven en het geluk van allen, tot de geringsten toe.
Ik hoop, dat uw antwoord de menschheid reden zal geven te hopen, dat aan haar vrees een einde komt en dat zij zich voor vele toekomstige jaren in veiligheid zal gevoelen. (Telex-A.N.P.)

(Vor. ber. President Roosevelt 3692 A.)

A. **Strategische aspecten. —**

MIDDELLANDSCHE ZEE

Een adviseur van den Britschen Generalen Staf, kapitein Liddell Hart, vergeleek de Middellandsche Zee in geval van een gewapend conflict eens met een zak vol vechtende wilde katten. De ongemeen ingewikkelde situatie, die door de verdeeling der beschikbare oorlogshavens in dit bekken geschapen is, rechtvaardigt deze onverkwikkelijke voorstelling. Intusschen is de situatie nog ingewikkelder geworden door de bezetting van Albanië — de verdeeling der machten in en om de oude wereldzee, die nog immer een der allerbelangrijkste maritieme wereldcentra is, maakt de beschouwing van de strategische mogelijkheden in dit bekken belangwekkend, nu de vredelievende verklaringen steeds duidelijker gepaard gaan met gerammel van sabels en ankerkettingen.

Uit een strategisch oogpunt bezien, heeft de komst van Italiaansche troepen naar Albanië voor het Balkan-schiereiland niet geringe beteekenis. Het was reeds lang een openbaar geheim, dat koning Zogoe zich niet al te veel bekommerde om Italië's politieke en militaire doeleinden in den Balkan.

Italië beschouwt sedert den wereldoorlog de Adriatische Zee hoofdzakelijk als een „Italiaansche binnenzee", overeenkomstig de woorden van Mussolini in het Stadion te Rome. In de Adria heeft slechts Joego-Slavië, tegelijk met Italië, eenige rechtmatige belangen, zoo werd bij die gelegenheid tevens verklaard: voor goede verstaanders in Albanië zou dat halve woord voldoende hebben moeten zijn. Italië ontleent immers uit diverse vredesverdragen het recht van een bevoorrechte positie in Albanië. Practisch heeft Italië de haven van Valona, de plaats waar in 1912 tijdens den eersten Balkanoorlog Albanië's onafhankelijkheid werd uitgeroepen — het Albaansche bergland was eeuwen lang een vilayet in het Turksche rijk en de geduchte borstwering daarvan — al tijdens den wereldoorlog bezet, omdat Valona het Kanaal van Otranto van de Balkan-zijde af beheerscht. En dat kanaal is de toegangspoort van de Adriatische Zee. Griekenland had Valona al direcht na den tweeden Balkan-oorlog begeerd en door zijn vloot laten bombardeeren, zonder blijvend resultaat. Bij het uitbreken van den wereldoorlog hebben de Italianen dan ook dadelijk het eilandje Saseno, dat de haven van Valona beschermen kan, geannexeerd en tot op heden in hun bezit gehouden.

Een goede oorlogshaven is Valona echter nog lang niet; Albanië heeft trouwens geen enkele moderne haven: er zou te Valona minstens een, nogal kostbare, stuwdam dienen te worden gebouwd, indien oorlogsschepen van de grootste klasse er veilige beschutting moeten kunnen vinden. Maar met Valona in Italiaansche handen, veilig achter het Italiaansche eilandje Saseno, tegelijk met de Italiaansche bezetting van de meest Zuidelijke havenplaats Santi Quaranta, en de Noordelijke havens Durazzo en San Giovanni di Medua (die niet veel meer zijn dan ankerplaatsen!) mogen nu de toegangspoort tot de Adria en de verkeerswegen met Bari, Brindisi en Otranto verzekerd heeten.

Dat het eiland Korfoe, gelegen tegenover de grens tusschen Albanië en Griekenland, de bezorgdheid van velen heeft gaande gemaakt, laat zich wel begrijpen. Korfoe, hoewel geheel Grieksch, is reeds sedert den wereldoorlog een twistappel geweest tusschen Italië en Griekenland; men weet, dat Italië in 1923 het eiland liet bombardeeren, omdat er een Italiaansche gedelegeerde van een Volkenbondscommissie vermoord was, en Mussolini stemde er pas in toe zijn troepen uit de stad te laten vertrekken, nadat de gezantenraad zulks had geëischt en Griekenland een zware schadeloosstelling betaalde.

Korfoe is sindsdien een belangrijke marinebasis geworden. Het eiland bezit een wijde, diepe haven, die van groote beteekenis is voor de zeemacht in de Ionische en Middellandsche Zee; tijdens de periode der sancties tegen Italië heeft Griekenland enkele haven- en ankerplaatsen, waaronder die op de kusten van Korfoe, voor de vloot van Groot-Brittannië beschikbaar gesteld. In het Noord-Oosten is het eiland slechts door een nauwe vaargeul van de Albaansche kust gescheiden, zoodat de marinebasis van Korfoe geacht kan worden óók overlandsche verbindingswegen te bezitten. Korfoe is voor een vlootmacht, die in de Middellandsche Zee in actie zou kunnen komen, dáárom zoo belangrijk, omdat er maar zeer

weinig vlootbases ten dienste van moderne oorlogsschepen in de Oostelijke wateren der Middellandsche Zee aanwezig zijn. Korfoe schijnt echter moeilijk te verdedigen te zijn; de lager gelegen Grieksche eilanden Kephalenia en Zante moeten feitelijk waardevoller zijn voor de Grieksche (of Britsche) vloot, en zij zijn ook beter versterkt.
Italië heeft thans flinke garnizoenen liggen op verschillende eilanden van den Dodecanesos, waarvan het eiland Rhodos, zeer versterkt en met goede havens voor onderzeeërs en een uitstekend militair vliegveld, Italië's meest geduchte bolwerk daarginds mag worden genoemd. De belangrijke versterking van Italië's troepenmacht in Noord-Afrika — Libye — waarover dezer dagen Lord Perth nog inlichtingen vroeg aan graaf Ciano, zou „uitsluitend defensieve doeleinden" beoogen. Sicilië en Calabrië werden nog onlangs door den Duce bezocht, waarbij militaire wapenschouwingen aan de orde waren, terwijl ook het Italiaansche eiland Pantellaria, dat midden in de Straat van Tunis de doorvaart van Oost naar West in de Middellandsche Zee ernstig bemoeilijken kan, in een versterkte vesting en marinebasis werd herschapen. De Italiaansche vloot- en luchtbases aan de kust van Libye mogen in dit verband al evenmin uit het oog verloren worden.
Italië heeft ook nog heel wat troepenmacht in Abessynië. De Engelsche vice-admiraal C. V. Usborne schreef nog onlangs, dat een bliksemsnelle overval van de strategische punten in Egypte en den Soedan, wanneer de Italianen gelijktijdig uit Libye en Abessynië zouden aanvallen (waarschijnlijk door de lucht, indien zulk een aanval zou bedoeld zijn), tot de mogelijkheden behoort „alvorens de vloot den tijd zou krijgen, deze legers van hun levensmiddelen en voorraden te ontdoen." Zou zulk een Italiaansch aanvalsplan op Egypte slagen, dan zou Engeland, althans voor zekeren tijd, buiten het Suez-kanaal kunnen worden gehouden en bovendien „de zeer belangrijke oorlogshaven Alexandrië in handen van den vijand zien overgaan."
Ten slotte heeft Italië nog altijd, in strijd met de bepalingen van het Engelsch-Italiaansch Paaschverdrag, een aanzienlijke troepenmacht in Spanje. Ook heeft het nog de volle beschikking over het eiland Majorca en zijn havens, terwijl het eiland Sardinië, vlak onder Corsica, eveneens lucht- en vlootbases heeft. Zoodat de groote, strategische Fransche verbindingsweg tusschen Algiers-Tunis en de Fransche oorlogshavens der Middellandsche Zee aan weerskanten onder contrôle — en eventueel bedreiging — van de Italianen kan komen. Weliswaar heeft Frankrijk nog onlangs zijn troepenmacht in Noord-Afrika en rond Djiboeti zeer versterkt, terwijl de jongste inspectie van den Franschen chef van den generalen staf in Noord-Afrika geruststellende resultaten heet opgeleverd te hebben. Ook Lord Gort's reis naar Egypte heeft ongetwijfeld ten doel gehad, alle mogelijke gevaren van nabij te bestudeeren.
Beteekent dit alles, dat de heerschappij in de Middellandsche Zee in Italiaansche handen is overgegaan? Vice-admiraal Usborne, dien wij boven aanhaalden, stelt de vraag aldus: „Is de Britsche zeemacht in de Middellandsche Zee werkelijkheid of illusie?" En zijn antwoord luidt: „Indien zij werkelijkheid is, en de Britsche snelle kruisers, ondanks Italiaansche onderzeeërs en vliegtuigen, hun vrijheid van bewegen kunnen behouden en de Britsche slagvloot hen kan bijstaan, dan zal Italië niet alleen onder een blokkade hebben te lijden, maar dan zal ook zijn overzeesch rijk ineenstorten, stuk voor stuk, omdat de verbindingswegen met het moederland in handen van de Britten zullen zijn." (De Tijd)
(Vor. ber. Middellandsche Zee 3396 G.)

A. **HONGARIJE. — De „pijlkruisen". —**
Na twee maanden verboden te zijn geweest, verschijnt de „Uj Magyarsag", het blad van de na den aanslag op de synagoge op 3 Februari eveneens verboden Hungaristenpartij van den afgevaardigde Hubay, op 5 April weder voor het eerst. De verantwoordelijke hoofdredacteur is wederom Hubay, die zijn partij thans de „partij der pijlkruisen" noemt.
De „Uj Magyarsag" publiceerde op 5 April het program der „pijlkruisen", dat o.m. streeft naar een klassenlooze maatschappij en een Jodenvrijen staat, waartoe een wet tot bescherming van het Hongaarsche ras, ongeveer in den geest van de Neurenberger wetten, moet leiden. (Telex-A. N. P.)
(Vor. ber. Nat.-Socialisten 3678 C.)

16 APRIL 1939

B. **ENGELAND. — Chamberlain's verklaring van 13 April. - Steun aan Griekenland en Roemenië. - Commentaren. —**
Roemenië en **Griekenland.** — Beide landen toonen zich zeer dankbaar voor Chamberlain's verklaring. De pers is echter zeer gereserveerd. De Grieksche gezant heeft den dank zijner regeering aan lord Halifax overgebracht.
Italië. — Zeer gereserveerd.
Duitschland. — Scheldpartijen der bladen op Chamberlain's beleid. **(Vorig bericht 3746 C.)**

C. **FRANKRIJK. — Een Arbeidsdictator. —**
De Fransche minister van Arbeid, Charles Pomaret, ziet zich op grond van een op 14 April in het Fransche staatsblad gepubliceerd decreet, bevoegdheden toegewezen voor de „organisatie van het land in tijd van oorlog", die hem in feite maken tot een dictator der Fransche arbeidsmarkt, zoo het tot een conflict mocht komen, waarbij Frankrijk betrokken is.
(Telex-A.N.P.)

D. **VATICAAN. — Z.H. Paus Pius XII wenscht Spanje geluk met den vrede. —**
Paus Pius XII heeft op 16 April tot de katholieke bevolking van Spanje via de radio o.a. als volgt gesproken:
„Wij bieden aan onze geliefde kinderen van het katholieke Spanje onze vaderlijke gelukwenschen aan voor den vrede en de overwinning, die hun door God geschonken werden en die ook zoozeer door Paus Pius XI zaliger gedachtenis begeerd werden. Wij willen tevens uitdrukking geven aan ons vast vertrouwen, dat dit ook inderdaad de vrede zal zijn, waarnaar onze voorganger zoo vurig verlangd heeft, een vrede, die een toekomst zal doen aanbreken van rust door orde en welvaart. (Agence Belga)
(Vor. ber. Z.H. Paus Pius XII 3739 E.)

E. **TURKIJE. — Het bezoek van den Roemeenschen minister van Buitenlandsche Zaken, Gafenco. —**
De Roemeensche minister van Buitenlandsche Zaken, Gafenco, is op 11 April naar Boekarest vertrokken, na zijn besprekingen met den Turkschen minister van Buitenlandsche Zaken, Saradjoglu, te hebben beëindigd. Er is een communiqué uitgegeven, waarin gezegd wordt, dat de beide landen het er over eens zijn om de politiek van den Balkanbond voort te zetten, welke ten doel heeft een versterking van de veiligheid en onafhankelijkheid van de in vriendschap verbonden landen en tevens een nauwere aanhaling van de banden met naburige volken in overeenstemming met den geest van het pact van Saloniki van Juli 1938 tusschen Bulgarije en de Balkanbondstaten.
(Telex-A. N. P.) **(Vor. ber. Gafenco 3724 A.)**

F. **NED. OOST-INDIE. — Medische Eereraad. —**
Het voorstel tot instelling van medische eereraden in Indië is door het departement van Justitie geamendeerd in dien zin, dat de raden slechts verplicht zullen zijn om klachten te onderzoeken indien de hoofden van den Militair Geneeskundigen Dienst of van den Dienst der Volksgezondheid daarmede instemmen.

Van klagers, die het betalen kunnen, zal een zekere betaling worden gevraagd ter voorkoming van lichtvaardige klachten. Het ligt in de bedoeling, een centralen raad te Batavia en zes plaatselijke commissies te Batavia, Semarang, Soerabaja, Bandoeng, Malang en Djokja in te stellen. (Telegraaf)

A. **VOLKENBOND. — Hongarije en Peru treden uit den bond. —**
De regeeringen van Peru en Hongarije hebben op 11 April '39 den secretaris-generaal van den Volkenbond, Avenol, medegedeeld, dat zij voornemens zijn, hun lidmaatschap van den Volkenbond te beëindigen. Zij deelden tegelijkertijd mede, dat zij de technische samenwerking met het Internationaal Arbeidsbureau zullen voortzetten en ook lid zullen blijven van het Permanente Hof van Internationale Justitie te Den Haag.
In zijn antwoord heeft Avenol beide regeeringen er aan herinnerd, dat zij krachtens het Volkenbondspact verplicht zijn, nog twee jaar lang de besluiten van den Volkenbondsraad en conferenties na te leven.
(Telex-A.N.P.)

B. **FRANKRIJK. — Handelsaccoord met Duitschland voor één jaar verlengd. —**
Het handelsverdrag tusschen Duitschland en Frankrijk is op 1 April '39 automatisch voor één jaar verlengd. In de bepalingen van het verdrag stond, dat indien niet één der beide onderteekenaars voor 1 April 1939 zou hebben opgezegd, het verdrag stilzwijgend voor den tijd van één jaar zou worden verlengd.
(Le Temps)

C. **ALBANIE. — Italiaansche militaire inval en bezetting. - Perscommentaren. —**
Engeland. — De Times schrijft in een hoofdartikel, dat de Albaneezen dapper tegenstand schijnen te bieden, maar dat het zeer duidelijk is, dat de tegenstand, welke de kleine Albaneesche natie biedt, niet meer kan zijn dan een verloren hoop. Het blad gaat dan verder: De aanval zal in de toekomst te boek staan als een model van de strategie der totalitaire mogendheden. Het wapen van de verrassing is niet botter gemaakt door voorwendselen. De keuze van „Goeden Vrijdag" was zonder twijfel een cynisch element in het plan om in het duister te handelen. De slachtoffers zijn een volk, waartegenover de Italianen met 40 tot 1 staan. Van den anderen kant van den spil is reeds applaus gekomen. Italië zou, zoo wordt daar gezegd, in overeenstemming met zijn verdrag met Albanië hebben gehandeld. Dit verdrag heet niet ironisch „pact van veiligheid en vriendschap". Italië heeft zich steeds verplicht den politieken status quo in Albanië te handhaven. Indien er geschillen tusschen de twee landen zouden komen, behoort eerst getracht te worden, dit op normale wijze op te lossen en indien geen oplossing wordt gevonden moeten zij worden onderworpen aan een bijzondere procedure van verzoening of arbitrage.
Gayda schrijft, dat Albanië zich niet op dat verdrag kan beroepen omdat het het niet vernieuwd heeft. De koning van Albanië heeft echter reeds op 8 Maart '39 voorstellen daartoe gedaan en de onderhandelingen waren nog aan den gang, toen de aanval werd ingezet. Het is duidelijk dat het Albaneesch-Italiaansche accoord op grove wijze is geschonden.

Frankrijk. — Een groote Christelijke natie, schrijft de Jour, heeft den Goeden Vrijdag uitgekozen, om zich te werpen op een klein bijna weerloos volk. Voor het eerst sedert jaren weigert een land zich op andere wijze over te geven dan met de wapens in de hand. Het valt niet aan te nemen, dat de buren van Albanië zich niet rechtstreeks bedreigd zouden gevoelen. Deze verovering, schrijft de Figaro, is een rechtstreeksche schending van het Britsch-Italiaansche verdrag. Wanneer Italië in Albanië militaire steunpunten bezit, zou het evenwicht in de Engelsche verdediging in de Middellandsche Zee en het naburige Oosten ernstig verstoord zijn. Na den zeeweg tracht het fascisme den landweg over de Balkanstaten te veroveren. Het schuift een grendel te meer op de deur, die het Duitsche Rijk den weg naar het Zuiden verspert. Engeland, dat als grootste zeemogendheid de eerste belanghebbende is, zal voortaan meer met daden dan met woorden moeten komen.
Zelfs aangenomen, schrijft de Excelsior, dat de beweerde grieven tegen koning Zogoe gefundeerd zijn, dan nog valt een bombardement zonder voorafgaande waarschuwing niet goed te praten. Zelfs Hitler is zoover nooit gegaan. Hij toonde zich bekwamer in het hanteeren van de terreur dan zijn spilgenoot. In de Ordre schrijft Pertinax, dat thans de Britsch-Russische besprekingen en de Britsch-Turksche zoo spoedig mogelijk tot resultaat dienen te leiden. De République vraagt zich af, wat de Paus hiervan allemaal zal denken, de Paus en de 34 Italiaansche kardinalen en het geheele Christelijke en bijgeloovige Italiaansche volk. Het was gisteren immers Goede Vrijdag.

Duitschland. — De Albaneesche staat, zoo schrijft de Völkischer Beobachter, dankt zijn nationaal bestaan aan Rome, en Achmed Zogoe is op de schouders van Italië tot de heerschappij over dit voorheen verdeelde gebied opgeklommen. Het Romeinsche rijk is in den besten zin protector en vriend van dit kleine Balkan-koninkrijk geweest. Koning Zogoe heeft de laatste jaren echter getracht den Italiaanschen invloed te verminderen. Mussolini's besluit om Rome's levensrechten op den Oostelijken oever van de Adriatische Zee te beveiligen, toont opnieuw aan, dat onze spilgenoot ten Zuiden der Alpen met dezelfde onbuigzame vastberadenheid op zijn recht staat en haarden van onrust tijdig dooft.

Zwitserland. — De indruk van den Italiaanschen aanval op Albanië in Zwitserland is, dat men hier te doen heeft met een ontheiliging van den heiligsten dag van het jaar, den Goeden Vrijdag. In politieke kringen blijft men kalm; Zwitserland is niet direct bij het conflict betrokken.

Nederland. — De N. Rott. Crt. schrijft: Over het Paaschfeest hangt dit jaar een sombere schaduw. Een christelijke regeering achtte het oirbaar den Goeden Vrijdag uit te kiezen als den dag, waarop zij een aanval inzette tegen een klein en vrijwel weerloos volk. Zoo herleven Judas en Pilatus.
Even is de wereld geschokt, even wordt er gemopperd, wordt een woord van deernis gesproken met het kleine maar zeer dappere volk. En dan gaan wij verder, verdiept in onze eigen belangen, nog slechts belangstelling koesterend voor de vraag, of deze aanval nog andere gevolgen zal hebben. Indien dat niet het geval is, dan is deze wereld gerust, dan legt zij zich neer bij de gedachte, dat Italië toch reeds een overwegende positie innam in het Albaneesche Koninkrijk, een positie welke door andere landen was gesanctionneerd.

Vereenigde Staten. — Hull, de Amerikaansche minister van buitenlandsche zaken, heeft in een op 8 April afgelegde verklaring den gewelddadigen inval in Albanië veroordeeld. Hull heeft zijn verklaring in een persconferentie voorgelezen, nadat hij telefonisch overleg had gepleegd met Roosevelt.
De verklaring luidt als volgt: De gewelddadige aanval op Albanië is ontegenzeggelijk een verdere bedreiging van den wereldvrede. Het zou kortzichtig zijn geen notitie te nemen van deze verdere actie. Iedere bedreiging van den vrede treft alle naties op ernstige wijze. Zij is in strijd met den wil van alle volken die wenschen, dat hun regeeringen hen niet zullen voeren naar een oorlog, doch langs de paden van vrede.
Zonder definitief een opinie over de kwestie uit te spreken, geeft Hull te kennen, van meening te zijn, dat Italië het anti-oorlogspact van Kellogg, dat Italië en Albanië hebben onderteekend, heeft geschonden.
Hull gaf verder te kennen, dat een embargo op wapens, voor Italië bestemd, op grond van de neutraliteitswet thans in overweging is, al is er dan officieel nog niet over gesproken.

Sovjet-Rusland. — In een hoofdartikel over de bezetting van Albanië schrijft de Journal de Moscou, dat Italië, dat op economisch en politiek gebied van de Balkanstaten wordt afgehouden, zijn afhankelijkheid van den spilgenoot onophoudelijk ziet toenemen en niet meer dan een werktuig in de handen van dien spilgenoot is. Voor het fascistische Italië is de bezetting van Albanië niet een alleenstaand doel. Mussolini wil zijn aanspraken tegenover die van Hitler stellen. Italië wil dichter bij de gebieden, die door het Duitsche fascisme begeerd worden, zijn, opdat het niet opnieuw benadeeld zal worden, ingeval Duitschland de hand op Zuid-Slavië zou leggen of zijn veroveringsplannen tegen Griekenland zou richten.
(Vorig bericht 3747 A.)

D. **NEDERL. OOST-INDIE. — Twintigste Congres Indo-Europeesch Verbond. —**
Op 8 April '39 werd onder groote belangstelling in de sociëteit Concordia te Batavia het XXste I.E.V.-congres geopend met een door den waarnemend bondsvoorzitter, oud-overste Th. van Ardenne, uitgesproken rede. Overste Van Ardenne huldigde de nagedachtenis van den overleden bondsvoorzitter De Hoog.
Zooals op elk congres geschiedt, werd een algemeen overzicht gegeven van de verhouding van het I.E.V. tot de regeering. De heer Van Ardenne verklaarde, dat in het afgeloopen jaar deze is geweest zooals ze moet zijn, namelijk die van de loyale groep. Een telegram werd H.M. de Koningin toegezonden, luidende als volgt:
„Het Indo-Europeesch Verbond in twintigste jaarvergadering te Batavia-Centrum bijeen, betuigt Uwer Majesteit en de Koninklijke familie zijn eerbiedige hulde en aanhankelijkheid." (Aneta) **(3246 E.)**

E. **VEREENIGDE STATEN. — De vloot terug naar Stillen Oceaan. —**
Het departement van Marine heeft zonder eenige verklaring op 15 April bevel gegeven aan de vloot der Vereenigde Staten, naar den Stillen Oceaan terug te keeren. Deze maatregel zal vermoedelijk ten gevolge hebben, dat de vlootschouw, welke op 24 April aan de Atlantische kust zou worden gehouden, niet

zal doorgaan. De order kwam als een volledige verrassing. In vlootkringen is men van meening, dat deze stap beoogt het evenwicht van de vlootstrijdkrachten te herstellen.
De stap wordt in diplomatieke kringen uitgelegd als een blijk, dat de inlichting, welke de president aanleiding heeft gegeven tot zijn stap, ernstig de mogelijkheid onder oogen ziet van een gemeenschappelijk optreden van Rome, Berlijn, Tokio en Burgos. Vandaar, dat de vloot der Vereenigde Staten uit voorzorg het machtsevenwicht in den Stillen Oceaan moet herstellen. (New York Herald Tribune)
(Vor. ber. Leger, Vloot en Luchtmacht 3722 D.)

17 APRIL 1939

A. **ITALIE. — Albaneesche delegatie biedt Koning Victor Emmanuel den Albaneeschen Kroon aan. —** Op 16 April '39 heeft een Albaneesche delegatie, aan het hoofd waarvan zich de nieuwe minister-president Vrlaci bevond, den koningskroon van Albanië aan koning Victor Emmanuel aangeboden. De symbolische ceremonie vond plaats in de troonzaal van het Quirinaal in tegenwoordigheid van de prinsen en prinsessen, van Mussolini, leden van de regeering en het corps diplomatique.

Victor Emmanuel,
Koning van Italië en Albanië, Keizer van Abessynië.
(Stefani) **(Vorig bericht 3746 B.)**

B. **VEREENIGDE STATEN. — President Roosevelt en de beschouwingen van de „Washington Post". —** Vóór president Roosevelts boodschap aan Hitler en Mussolini op 14 April heeft de president tusschen 12—14 April de volgende beschouwingen gehouden:
Hij vestigde de aandacht op een artikel in de „Washington Post" (van 11 April), waarin verklaard wordt, dat een nieuwe oorlog zou kunnen worden voorkomen, indien de vrije naties bereid zouden zijn te laten zien, dat zij, voor het te laat is, zich schrap willen zetten.
President Roosevelt noemde dit artikel zeer goed, zeer duidelijk en zeer fatsoenlijk. Wat een door president Roosevelt gemaakte opmerking aangaat, dat hij in het najaar te Warmsprings terug zou zijn, wanneer „wij geen oorlog hebben", wordt gezegd, dat de president sprak van „wij", waarmede hij ongetwijfeld de Westersche beschaving heeft bedoeld.
President Roosevelt heeft, volgens „Havas", nog gezegd, dat plannen inzake een ruil van de overschotten aan Amerikaansch graan en katoen tegen tin en rubber uit het buitenland, in beginsel zijn goedkeuring hebben.
Hij gaf te kennen, dat het departement van staat binnen enkele dagen te dien opzichte stappen zou doen bij Groot-Brittannië, Nederland en België. Dit plan sluit volgens den president aan bij het program der federale subsidies voor den katoenexport, waarover hij onlangs heeft gesproken.

Een nieuwe beschouwing van de „Washington Post". — De „Washington Post" publiceert op 12 April een beschouwing, waarin het blad verklaart, dat Rusland en de Ver. Staten thans het machtsevenwicht te zamen in stand houden. „Wanneer de spil zou gelooven, dat Moskou en Washington onverschillig zijn jegens agressie, dan is een voortgezette agressie waarschijnlijk, want de Engelsch-Fransche tegenstand is niet noodzakelijk voldoende om haar in te perken", aldus het blad, dat daaraan toevoegt: „De vrijheid van Rusland om besluiten te nemen zou verdwijnen, wanneer Polen mocht vallen en een nederlaag van Engeland en Frankrijk zou oorzaak zijn, dat Amerika zou komen te staan tegenover een zeer verschillende en hoogst onaangename toekomst. Ongelooflijk als het schijnt, is het niet langer voorbarig deze beide mogelijkheden met elkaar te confronteeren".

Rede van president Roosevelt. — President Roosevelt heeft voor den raad van bestuur der Pan-Amerikaansche Unie op 14 April een rede gehouden, waarin hij o.m. zeide, dat er niets is, dat de Oude Wereld noodzakelijk tot een nieuwe ramp moet leiden. De Amerikaansche vrede, dien wij heden vieren, draagt niet het kenmerk van zwakheid. Wij zijn bereid hem met al onze kracht te handhaven en te verdedigen en kracht tegenover kracht te stellen, als een poging mocht worden gedaan, onze instellingen omver te werpen of de onafhankelijkheid van eenig lid van de groep te beknotten. Mocht economische druk de aanvalsmethode zijn, dan verklaar ik plechtig, dat mijn eigen land ook economischen steun zal verleenen, zoodat geen Amerikaansche natie eenig deel van haar souvereine vrijheid, haar economische welvaart te handhaven, behoeft prijs te geven.
Onze vredeswil zal meetellen bij het bepalen van de opvolging der wereldgebeurtenissen. (Telex-A. N. P.)
(Vor. ber. President Roosevelt 3747 B.)

C. **VEREENIGDE STATEN. — Persoonlijke boodschap van president Roosevelt aan Hitler en Mussolini (14 April 1939). - Duitschlands antwoord. - Rijksdag per 28 April bijeengeroepen. - Instemmende antwoorden van Engeland, Frankrijk, Rusland enz. en vele Zuid-Amerikaansche staten. - Duitsche en Italiaansche perscommentaren. - Oordeel van Amerikaansche regeeringskringen. —**
DUITSCHLAND. — **Adolf Hitler zal 28 April in den Rijksdag antwoorden. —** Het D.N.B. meldt uit Berlijn: De Amerikaansche president heeft den Führer in een telegram het verzoek gedaan, in bepaalde kwesties zijn standpunt te bepalen. De Führer acht deze aangelegenheid zoo belangrijk, dat hij besloten heeft, den Amerikaanschen president het antwoord namens het Duitsche volk in den Rijksdag mede te deelen. Daarom heeft hij den Duitschen Rijksdag tegen 28 April bijeengeroepen om van deze verklaring kennis te nemen.

ENGELAND. — **Commentaar van de Britsche regeering. —** De Britsche regeering nam met groote instemming kennis van Roosevelts boodschap. Diens oordeel wordt volkomen onderschreven.
Roosevelt's initiatief biedt de gelegenheid een ramp, welke over Europa hangt en algemeen gevreesd wordt, te voorkomen.
De Britsche regeering ziet met belangstelling het antwoord van Duitschland en Italië tegemoet en hoopt, dat deze antwoorden den weg zullen openen voor de verdere stappen, door Roosevelt aangegeven.

FRANKRIJK. — **Commentaar van premier Daladier.** — Minister-president Daladier zeide namens de Fransche regeering, dat hij zonder eenig voorbehoud Roosevelt's vredesboodschap toejuicht. Den ambassadeur der Vereenigde Staten te Parijs werd verzocht, Roosevelt te berichten, dat Frankrijk trouw blijft aan de ideeën van menschelijke vrijheid en solidariteit, internationalen vrede en de onafhankelijkheid van alle naties.

SOVJET-RUSLAND. — **Antwoord van den president Kalinin. —** De president van de Sovjet-Unie, Kalinin, heeft president Roosevelt telegrafisch gelukgewenscht met zijn boodschap aan Hitler en Mussolini. De tekst van dit telegram luidt als volgt:
„Mijnheer de president. Ik beschouw het als een blijden plicht, uiting te geven aan mijn diepgevoelde sympathie voor en hartelijke gelukwenschen met uw nobel beroep op de regeeringen van Duitschland en Italië. U moogt er verzekerd van zijn, dat uw initiatief grooten weerklank zal vinden bij de volken van de Sovjet-Unie, die oprecht verlangen naar het behoud van den wereldvrede."

Duitsche persstemmen. — De Duitsche pers keert zich fel tegen Roosevelt. „Der Deutsche Dienst" schrijft o.m.:
„Eerst ophitsen en dan den vredesapostel spelen, dat is de politiek welke de Pres. der Ver. Staten niet den eersten keer tegenover ons voert. Met een domme afleidingsmanoeuvre probeert Roosevelt de ophitsing en omsingelingspolitiek van zich en de democratieën te camoufleeren en uit te wisschen.

President Roosevelt heeft vooral een ding over het hoofd gezien en dat is het meest essentieele der tegenwoordige problemen: de groote strijd van wereldbeschouwingen met de internationale krachten van vernietiging, die de volken der aarde in een bloedige chaos willen storten en de krachten der orde in de wereld bedreigen. Er kunnen geen duurzame gelukkige toestanden worden geschapen in het leven van de staten onderling, zoolang zich onder beschermnig van den Staat de machten van vernietiging en onrust kunnen verbergen en consolideeren. Er kan geen nieuwe ordé aan de conferentietafel worden geschapen zoolang het bolsjewisme als rechtsgelijke partner in het politieke spel in de wereld wordt beschouwd. Wij moeten het als een geraffineerde manoeuvre beschouwen, wanneer men van ons verlangt te zweren bij een niet door ons, doch door de anderen tot oorlog opgezweepte wereld van onvrede."

De „Völkischer Beobachter" schrijft o.m.: Dat een groote natie er zich toe verlaagt een schunnig propagandapamflet in den vorm van een „nota" te zenden aan andere staatshoofden is een verbluffende prestatie. Den ouderen onder ons echter zal dit document uit de geschiedenis van dezen tijd verdacht bekend voorkomen. Zij zullen zich herinneren, dat reeds eens een Amerikaansche president met geheel overeenkomstige argumenten het grootste bedrog der wereldgeschiedenis heeft ingeleid. Het was de heer Wilson, die met dergelijke tonen het trouwhartige Duitsche volk in 1918 de wapens ontfutseld had om het later, aan de conferentietafel van Versailles te bedriegen. Franklin D. Roosevelt is een mateloos eerzuchtige partijpoliticus, die als regeeringsleider volkomen faalt en zijn volk vreeselijk teleurgesteld heeft, doch niettemin voor den derden keer president wil worden. Deze drijfveer heeft hem aanleiding gegeven een paniekstemming op het gebied der buitenlandsche politiek te weeg te brengen welke het Amerikaansche volk moet afleiden van zijn slechte regeering en zijn eigen ernstige nooden.

ITALIE. — **Persstemmen.** — Na eerst een aarzelende houding te hebben aangenomen, keert zich de pers in heftige en minachtende woorden tegen Roosevelt.
De avondbladen bevestigen en versterken den indruk, dat de boodschap van Roosevelt aan Mussolini hier slecht ontvangen is. Men wil er niet minder in zien dan een provocatie.
Gayda schrijft naar aanleiding van het document, dat Italië aan Roosevelt geen enkel zedelijk recht kan toekennen, om zich te mengen in de Europeesche zaken. Deze man is de uitgesproken vijand van het fascisme en men heeft alle recht aan zijn bedoelingen te twijfelen. Vaak kent men het product aan het handelsmerk. Welnu, het handelsmerk Roosevelt wijst op een beleedigend en bedorven product. De boodschap mag beschouwd worden als een poging om enkele dagen van onsterfelijkheid te genieten door te probeeren nieuwe verwarring te stichten in de wereld, doch men kan er niets in vinden van die zuiverheid van geest welke noodig is, om werkelijk orde en vrede aan de wereld te brengen.
Voor Italië kan Roosevelt niet geheel Amerika vertegenwoordigen. Italië geeft er de voorkeur aan dezen man te isoleeren van het Amerikaansche volk, dat door hem met zulke oncontroleerbare handelingen van waarachtig dictator wordt getyranniseerd.

De Tribuna schrijft ongeveer in dezelfde termen. Dit blad vraagt zich af, hoe het Amerikaansche publiek zou reageeren, wanneer Mussolini en Hitler een boodschap zouden richten tot Roosevelt met de vraag, zich te willen verbinden, dat hij voor een periode van tien of van twintig jaar geen aanval zou ondernemen tegen Japan, Mexico, Brazilië, Argentinië, enz.

ANKARA: „Een moedig initiatief, dat een einde zou kunnen maken aan een onhoudbaren toestand."

BERN: „Geen spoor van nationaal egoïsme vertoont het document, welks publicatie een datum zal blijven in de geschiedenis van de Oude en de Nieuwe Wereld", aldus het „Journal de Genève".

WARSCHAU: Het publiek is diep onder den indruk. Politieke kringen zijn waardeerend maar hebben niet veel vertrouwen in het resultaat. Men stelt de vraag, of Roosevelt's methode wel doeltreffend is en of hij den huidigen toestand niet te zeer uit het oog verliest.

BELGRADO: „Het gebaar van Roosevelt kan een nieuwe wending brengen in de ontwikkeling der internationale situatie". De indruk van de boodschap is in politieke kringen en bij het publiek zeer groot.

KAUNAS: Groote voldoening; men hoopt, dat de boodschap haar doel zal bereiken.

LATIJN-AMERIKA. — Zeven Zuid-Amerikaansche staten hebben hun instemming met Roosevelts boodschap betuigd.

VEREENIGDE STATEN. — **Roosevelt schoot in de roos. - Minister Hull verheugd over de reactie op den vredes-oproep.** — De reactie van de wereldopinie op het initiatief van president Roosevelt vormde op 17 April het onderwerp van een verklaring, afgelegd door den Amerikaanschen minister van Buitenlandsche Zaken, Cordell Hull.
„De openbare meening der wereld", aldus de minister, „spreekt zich sterk uit ten gunste van het beroep, dat Roosevelt op Hitler en Mussolini heeft gedaan. De Amerikaansche regeering is zeer verheugd over de reactie, welke dit beroep in Europa en op het Westelijk halfrond heeft gewekt. Het blijkt duidelijk, dat men gevoelt, dat de president een practische en nuttige bijdrage voor de zaak van den wereldvrede heeft gegeven en dat de openbare meening, die een der sterkste krachten voor het behoud van den vrede is, zich steeds sterker doet gelden."
In regeeringskringen te Washington is men van oordeel, dat Roosevelt met zijn boodschap in de roos geschoten heeft. Men geeft daarvoor twee redenen aan:
1o. Het besluit van Hitler, den Rijksdag bijeen te roepen voor de uiteenzetting van zijn antwoord op Roosevelt's vredesoproep, wijst er op, zoo zegt men, dat de boodschap van den president het Duitsche volk op een zoodanige wijze bereikt heeft, dat de redelijke voorstellen daarin vervat, niet genegeerd kunnen worden, zonder de nationaal-socialistische leiders bloot te stellen aan critiek, zoowel van het binnenland als van het overige deel van de wereld.
2o. De scherpe commentaren van de Italiaansche pers worden te Washington opgevat als een zeker teeken, dat men zich in Italië in een onaangename positie gevoelt en dat men daar de minder prettige noodzakelijkheid erkent, zich voor een afkeurend oordeel der wereldopinie te rechtvaardigen.

(Vor. ber. 3747 B.; President Roosevelt 3752 B.)

A. **NEDERLAND. — Slagschepen voor onze Vloot. - Meening van vice-admiraal b.d. L. J. Quant. —**
Naar aanleiding van beschouwingen over de beteekenis van slagschepen voor de Nederlandsche vloot, heeft vice-admiraal b.d. L. J. Quant in een interview op 1 April zijn meening over deze kwestie uiteen gezet.
Zonder twijfel — zoo verklaarde hij — is het bouwen van snelle slagschepen urgent en een dringende noodzakelijkheid, waaraan onder de tegenwoordige omstandigheden niet meer te ontkomen is, omdat door de enorme en snelle wijzigingen in de groote wereldpolitiek van het jaar 1938, waarbij elk begrip van veiligheid door collectiviteit of bondgenootschap voor zwakkere staten is komen te vervallen, de regeering reeds bij monde van verschillende ministers heeft betoogd, dat ons land zich ook geheel zelfstandig zal moeten kunnen verdedigen, zoowel te water als op het land en in de lucht.
De regeering heeft dan ook geen anderen uitweg, dan het voeren van een z.g. zelfstandigheidspolitiek.
(Het Vaderland) **(Vor. ber. Vloot 3673 D.; Leger, Vloot en Luchtmacht 3708 D.)**

18 APRIL 1939

B. **GROOT-DUITSCHLAND. — Burgerlijk bestuur in Bohemen. - Rijksprotector Von Neurath heeft het bestuur overgenomen. —**
Met het vertrek van den commandant van de Duitsche bezettingstroepen in Bohemen en Moravië, generaal Blaskowitz, is op 15 April een einde gekomen aan het militair bewind. Rijksprotector Von Neurath heeft het bestuur overgenomen. (Telex-A. N. P.)
(Vor. ber. Annexatie Tsjecho-Slowakije 3715 A.)

C. **GROOT-DUITSCHLAND. — Schulden in 1938 op 10 milliard mark geraamd. —**
Volgens de Duitsche Volkswirtschaft kan de nieuwe schuld van het Derde Rijk in 1938, op langen- en middelmatig langen termijn, op 7.25 milliard mark worden geraamd.
De vlottende schuld, door middel van uitgifte der rentelooze schatkistbons en der Lieferungsschatzscheine met een looptijd van zes maanden, zou volgens het blad 2.75 milliard hebben bedragen.
Totaal zou dus de schuld van het Rijk in 1938 met 10 milliard zijn gestegen.
De opbrengst der belastingen moet in 1938, volgens raming, 17 milliard mark hebben bedragen en wordt voor het loopende begrootingsjaar, dank zij een aantal verhoogingen, op 20 milliard geraamd.
De Deutsche Volkswirtschaft raamt verder de uit te geven belastingsbons op 3 milliard per jaar, welke van 1 Mei '39 af kunnen worden geplaatst.
Het blad verwacht voorts, dat op grond van het nieuwe plan, het Rijk 3 milliard leeningen kan opnemen bij spaarbanken en verzekeringmaatschappijen. (Deutsche Volkswirtschaft)
(Vor. ber. Schulden 3509 D.)

A. NEDERLAND. — Uitvoer van Land- en Tuinbouwproducten. —

Jaar	Levende dieren	Dierlijke producten		Akkerbouw producten		Tuinbouw producten		Totaal	
	waarde	gewicht	waarde	gewicht	waarde	gewicht	waarde	gewicht	waarde
1927	21.5	568.1	422.0	1.080.1	114.5	605.7	118.3	2.288.8	676.4
1928	17.7	565.8	419.5	1.134.3	114.2	657.1	144.8	2.384.3	696.3
1929	14.9	558.0	410.5	1.241.2	114.4	694.6	138.3	2.516.2	678.0
1930	14.7	555.2	355.7	1.199.5	92.5	670.2	132.0	2.447.7	594.8
1931	10.9	581.2	286.3	1.100.0	76.4	613.5	106.1	2.314.1	479.5
1932	8.3	523.0	177.0	1.082.7	59.2	546.2	73.9	2.172.0	317.5
1933	5.9	451.5	143.3	822.2	43.3	502.5	61.9	1.792.8	254.5
1934	3.7	422.5	137.9	874.0	49.1	479.1	61.2	1.784.7	251.9
1935	2.4	414.9	124.2	909.9	45.0	411.6	53.2	1.739.0	224.8
1936	2.5	446.1	141.1	1.149.4	56.5	412.0	57.5	2.013.0	257.5
1937	6.1	473.3	204.7	1.329.4	75.5	455.8	72.1	2.258.5	358.4
1938	2.3	432.4	196.2	1.088.8	65.3	458.2	79.8	1.979.4	343.6

Gewicht × 1000 ton, waarde × mill. gld. (Alg. Handelsblad) **(Vorig bericht 2754 A.)**

B. NEDERLAND. — Nederlandsch-Duitsche transferovereenkomst. —

Op grond van een overeenkomst tusschen de Duitsche en de Nederlandsche regeering heeft de Duitsche rijksminister van Economische Zaken een verordening uitgevaardigd, waarbij de bepalingen van de Nederlandsch—Duitsche transferovereenkomst van 13 September 1938 uitgebreid worden over de op 29 September 1938 in het Sudetenduitsche gebied geïnvesteerde kapitalen en vermogensbeleggingen van Nederlandsche crediteuren.

Als Nederlandsche crediteuren gelden, afwijkend van de algemeene transferregeling, personen, die

a. Sedert 29 September 1938 het Nederlandsche staatsburgerschap bezeten hebben, of

b. Sedert 13 Maart 1938 hun zetel of permanente woonplaats in Nederland hebben gehad.

Voorts bepaalt de verordening, dat Nederlandsche rechthebbenden op transfer uit hun renten van te voren die belastingen mogen betalen, welke met de aanspraak op rente direct verband houden.

(Telegraaf) **(Vorig bericht 3494 A.)**

C. CHINA. — Conflict met Japan. - Chineesch tegenoffensief. - Engelsch crediet aan China. - Chineesche obligatieleening. - Japansche troepen bij Hongkong.

Alles wijst er op, dat het offensief, dat de Chineesche strijdkrachten op 12 April '39 tegen de Japansche stellingen bij Kaifeng (de hoofdstad van Honan) ontketenden, het onderdeel vormt van een breed opgezet tegenoffensief, dat in verscheiden sectoren van China tegelijkertijd wordt ingezet. Van Mongolië tot aan de provincie Kwantoeng in het Zuiden trekken de Chineezen thans ten aanval. Over het resultaat van de eerste aanvallen loopen de berichten zeer uiteen: de Chineezen melden belangrijke successen; de Japansche legeraanvoerders seinen, dat het April-offensief reeds mislukt is.

Engelsch crediet aan China. — De Engelsche regeering heeft £ 3 millioen als crediet ten gunste van China „earmarked". Dit bedrag is ontleend aan de som van £ 10 millioen, waartoe speciale exportcredieten verleend mogen worden volgens de onlangs goedgekeurde wet.

Met de bijdrage aan het Chineesche stabilisatiefonds ad £ 5 millioen en de reeds eerder verleende exportcredieten ad £ 1½ millioen is de financieele hulp, welke Engeland tot dusver in 1939 aan China heeft verleend gestegen tot het bedrag van £ 8½ millioen.

Het crediet zal worden gebruikt ter garandeering van de betaling van in Engeland bestelde goederen.

Naar men meent te weten zal de resteerende £ 7 millioen van het speciale bedrag aan exportcredieten als volgt worden verdeeld: £ 2 millioen voor Roemenië, £ 1½ millioen voor Griekenland, Portugal £ 1½ millioen, Irak £ 1 millioen en Egypte £ 1 millioen.

Chineesche obligatieleening voor voortzetten van den oorlog. — De Chineesche regeering heeft aangekondigd, dat de obligatieleening, welke binnenkort zal worden uitgeschreven, 600 millioen dollar zal bedragen. Deze leening zal het voortzetten van den oorlog financieren.

De obligatieleening ter financiering van herstellingswerken bedroeg eveneens 600 millioen dollar.

Japansche troepen bij Hongkong. — Japansche troepen zijn aan land gezet ongeveer zeven kilometer ten noorden van het Britsche gebied van Hongkong. (Telex-A. N. P. - Domei)

(Vor. ber. Chin.-Jap. Conflict 3744 G.)

D. VEREENIGDE STATEN. — De positie van het Britsche en Fransche effectenbezit in de Ver. Staten, ingeval van oorlog. —

De Refico heeft zich bereid getoond den regelmatigen verkoop te financieren van het Britsche en Fransche effectenbezit in de Ver. Staten in geval van oorlog, aldus de New York Times, op voorwaarde, dat een plan daartoe kan worden opgesteld door Amerikaansche beleggingsbelangen, en dit door de Amerikaansche regeering wordt goedgekeurd. Het Britsche en Fransche effectenbezit in de Ver. Staten wordt geraamd op twee à vier milliard dollar. Het voorgestelde plan voorziet in de organisatie van een enorm syndicaat, dat dit bezit zal overnemen, indien een oorlog uitbreekt, teneinde de groote Britsche en Fransche dollarsaldi vrij te maken voor den aankoop van Amerikaansch materiaal.

De Refico, aldus de „New York Times" heeft verklaard, wellicht in staat te zijn het syndicaat een groot deel van het kapitaal voor te schieten. Hoewel de transactie niet rechtstreeksch zou zijn, zou de uitwerking er van zijn, dat regeeringscredieten van een milliard dollar of meer ter beschikking van Engeland en Frankrijk gesteld worden. De geheele aangelegenheid verkeert nog in een stadium van onderzoek. (New York Times)

(Refico = Reconstruction Finance Corporation.)

E. ITALIE. — Ciano, de minister van Buitenlandsche Zaken, verklaarde: „Italianen zullen Spanje verlaten na den intocht van Franco in Madrid. - Albanië is geen bedreiging voor Joego-Slavië." - Britsch-Italiaansch pact blijft ongewijzigd. —

In de Kamer der fasces en corporaties heeft de Italiaansche minister van Buitenlandsche Zaken, graaf Ciano, op 15 April een redevoering uitgesproken naar aanleiding van de Italiaansche bezetting van Albanië. Onder de aanwezigen bevond zich ook generaal-veldmaarschalk Göring.

Ciano begon met mede te deelen, dat de kroon van Albanië is aangeboden aan Koning Victor Emmanuel. Deze personeele unie, aldus de minister, heeft het Albaneesche volk een nieuw tijdperk van vrede en vrijheid gebracht. Hierop las hij den tekst voor, waarbij Albanië een deel wordt van het Italiaansche rijk, en waarbij Victor Emmanuel den nieuwen titel krijgt van Koning van Italië en Albanië, Keizer van Abessynië.

Albanië, zoo vervolgde Ciano, is thans Romeinsch, en het groote werk van de vereeniging der twee landen heeft een aanvang genomen. Mussolini heeft Albanië gered, ondanks de tegenwerking van Koning Zogoe, die weinig gedaan heeft om de betrekkingen met Italië te verbeteren. De roofzuchtige oligarchie, welke Zogoe omringde, moest weggevaagd worden. Het welkom dat aan het Italiaansche leger bereid is, heeft bewezen, dat de politiek van den duce de juiste was. Toen ik in Januari j.l. in Joego-Slavië was, heb ik dit land gewaarschuwd, dat er een wijziging zou kunnen ontstaan in de betrekkingen van Italië met Koning Zogoe. Elke poging om de unie tusschen Italië en Albanië te verstoren, zou op een actie van deze landen stuiten.

Vervolgens besprak Ciano het vraagstuk der Italiaansche troepen in Spanje.

Deze troepen, aldus Ciano, zullen na den triomfantelijken intocht in Madrid naar huis terugkeeren.

De as Rome—Berlijn zal perfect blijven werken en de basis blijven van de Italiaansche buitenlandsche politiek.

De aanwezigheid van de Italiaansche troepen in Albanië beteekent niet de minste bedreiging voor Joego-Slavië.

Wij moeten instemmen met Chamberlain aangaande de conclusies van zijn jongste redevoering, in zooverre deze de handhaving betreffen van het Britsch-Italiaansche pact. Niets van hetgeen gebeurd is kan eenige wijziging rechtvaardigen in dit pact, waaraan wij groote waarde toekennen. (Stefani)

(Vor. ber. Graaf Ciano 3680 G.)

A. **NEDERLAND. — Werkloosheid Maart 1939. —**
Op 11 Maart 1939 waren bij de organen der openbare arbeidsbemiddeling ingeschreven 378.407 werkzoekenden, waarvan er 360.731 werkloos waren (n.l. 346.462 mannen en 14.269 vrouwen). (Alg. Handelsbl.)
(Vor. ber. 3676 A.; Werkloosheid 3710 F.)

B. **NEDERLAND. — Waarschuwing aan personeel voor mobilisatie. —**
De regeeringspersdienst meldt:
Zooals minister Colijn op 11 April in zijn radiorede heeft opgemerkt, is het een eisch van voorzichtig beleid om bijtijds de voorwaarden te scheppen, die het ongestoord verloop van een mobilisatie, indien deze te eeniger tijd onverhoopt noodzakelijk mocht blijken, waarborgen.
Tot deze voorwaarden behoorde de oproeping van de grensbataljons.
Een andere voorwaarde is het bij voorbaat doen waarschuwen, zich voor opkomst gereed te houden, van eenig met groot verlof zijnd personeel, dat is aangewezen om voorbereidingen te treffen in verband met te vormen oorlogsonderdeelen. Dit is thans geschied.
(Regeeringspersdienst) **(Vorig bericht 3745 B.)**

C. **GROOT-DUITSCHLAND. — Bohemen en Moravië. - Dienstplicht afgeschaft. —**
Naar officieel wordt gemeld, is de dienstplicht in geheel Bohemen en Moravië afgeschaft.
(Telex-A. N. P.) **(Vorig bericht 3753 B.)**

19 APRIL 1939

D. **ROEMENIE. — Gedeeltelijke demobilisatie. - Hongarije zal Roemeensche grenzen respecteeren. —**
De Roemeensche regeering heeft op 15 April besloten de oudste der onlangs opgeroepen lichtingen reservisten te demobiliseeren. Dit besluit is genomen na de verklaring van den Hongaarschen minister van Buitenlandsche Zaken, dat Hongarije de grenzen van Roemenië zal respecteeren. (Agence Belga)

E. **POLEN. — Verstrekkende machtiging aan de regeering in geval van mobilisatie of uiterste noodzaak. —**
Het Poolsche staatsblad van 11 April heeft een decreet gepubliceerd, volgens hetwelk de regeering door het parlement gemachtigd is „in geval van mobilisatie of uiterste noodzaak, ten bate der nationale verdediging tot inbeslagneming over te gaan van alle transportmiddelen, particuliere auto's, motorfietsen, fietsen, paarden, enz. en radio-apparaten, in het bijzonder die, welke bestemd zijn voor uitzending op de korte golf."
Anderzijds staat dit decreet eveneens toe alle transportarbeiders, tot den leeftijd van 60 jaren voor den landsdienst op te roepen. (P. A. T.)
(Vor. ber. Decreten 3567 D.)

F. **JOEGO-SLAVIE. — Matsjek wenscht autonoom Kroatisch gebied. —**
Uit een gemeenschappelijke verklaring van ministerpresident Tswetkowitsj en dr. Matsjek aan de pers blijkt, dat er twee groote moeilijkheden zijn, n.l. Bosnië en de Adriatische Zee. Dr. Matsjek schijnt de geheele Adriatische kust tot Bar te hebben opgeëischt, hetgeen beteekent, dat voor Servië en Belgrado alleen de zoogenaamde Montenegrijnsche kust met inbegrip van Bar en Ulcinj zou overblijven. Daar het niet mogelijk is een spoorlijn aan te leggen naar een van de genoemde plaatsen, zou Servië op die manier geen uitgang naar de zee hebben. De Kroaten schijnen ook Zenum op te eischen, dat thans deel uitmaakt van Groot-Belgrado en waar de Belgradosche jaarbeurs wordt gehouden.
Voorts zou Matsjek de instelling van drie autonome provincies hebben gevraagd — Servië, Kroatië en Slowenië. (Bosnië eischt hij op voor Zagreb.) De Kroatische leider wenscht een onmiddellijke grensafbakening, d.w.z. het vaststellen van de grenzen van het in de toekomst autonome Kroatië, of zooals de Kroaten plegen te zeggen van het Kroatische staatsgebied. Overigens dringt hij niet aan op onmiddellijke verleening van autonomie en hij is bereid te wachten totdat een desbetreffende grondwetswijziging met de vereischte meerderheid is goedgekeurd.
(Times - Alg. Handelsblad) **(Vor. ber. 3397 A.)**

G. **DISCONTOKOERSEN. — België. —**
Het disconto is op 17 April 1939 verhoogd van 2½ tot 4%. (Keesings Financieel Archief)
(Vorig bericht 3522 A.)

H. **LETTEREN. — Boeken die door de pers gunstig besproken zijn. - Onze wekelijksche opgave. —**
Amerikaansch: Dorothy Canfield — „The deepening stream". (The Modern Library, New York '38)
(Vorig bericht 3732 A.)
Duitsch: Ludwig Dinklage — „Wir segeln dem Teufel ein Ohr ab!". (Brockhaus, Leipzig)
Hans Fallada — „Der eiserne Gustav". (Rowohlt Verlag, Berlin) **(Vorig bericht 3732 A.)**
Engelsch: R. Hennekin Baptist — „Love at the Mission". (Macmillan & Co. Ltd.) (Zuid-Afrikaansch-Engelsche letteren)
H. G. Wells — „The holy Terror". (Michael Joseph Ltd., London '39) **(Vorig bericht 3732 A.)**
Fransch: André Maurois — „Un art de vivre". (Plon)
Irène Némirovsky — „Deux". (Alb. Michel)
(Vorig bericht 3732 A.)
Nederlandsch: Willem Kramer — „Over den drempel". (Zomer en Keuning, Wageningen)
J. R. W. Sinninghe — „Utrechtsche Sagenboek". (W. J. Thieme & Co., 1938) **(Vor. bericht 3732 A.)**
Zuid-Afrikaansch: I. D. du Plessis — „Uit de slamse Buurt" - Kaapse sprokies, fabels en legendes. (Nasionale Pers, beperk.) **(Vorig bericht 3662 F.)**
(Red. K. H. A.)

I. **ENGELAND. — Een verklaring van Sir John Simon in zake Sovjet-Rusland. —**
Sir John Simon heeft op 14 April namens de regeering het debat in het Lagerhuis besloten met een uitvoerige verklaring nopens het overleg met Rusland. Hij maakte het daarbij duidelijk, dat de regeering in geen enkel opzicht den wensch koesterde de Sovjet-Unie uit te sluiten van het stelsel tegen de agressie, dat Engeland en Frankrijk bezig zijn op te bouwen.
In antwoord op de vraag van Dalton (arb.p.) of de regeering te eeniger tijd aan Rusland een definitief militair verbond tusschen Frankrijk, de Sovjet-Unie en Engeland had vooorgesteld, zei Simon, dat er van Engelschen kant in beginsel geen bezwaar tegen zulk een voorstel bestond. Deze dingen, zoo ging hij voort, zijn niet altijd zoo eenvoudig als zij kunnen schijnen, maar, wat ook de doeltreffendste weg moge zijn om de krachten des vredes te organiseeren, dien weg wenscht de regeering in te slaan.
(Times - N. R. Crt.) **(V. b. Sir John Simon 3489 A.)**

K. **AMSTERDAM. — Leening van ƒ 5.000.000. —**
Ten einde te zijner tijd te kunnen voorzien in de behoeften der gemeentekas stellen B. en W. van Amsterdam den raad der gemeente voor, drie leeningen aan te gaan tot een gezamenlijk bedrag van ƒ 5.000.000, n.l.: bij de Rijkspostspaarbank tot een bedrag van ƒ 3.000.000 en bij de Rijksverzekeringsbank en de Indische Pensioenfondsen te 's-Gravenhage elk tot een bedrag van ƒ 100.000. Rente, koers, tijdstip en voorwaarden worden nader bepaald. Te beginnen met 1940 zal telken jare op de leening 1/40 worden afgelost.
De rente zal worden betaald in halfjaarlijksche termijnen, waarvan de eerste verschijnt op 1 Januari 1940. De gemeente behoudt zich de bevoegdheid voor, op den jaarlijkschen aflossingsdag tot algeheele of versterkte aflossing van de leeningen over te gaan,

met inachtneming van een opzeggingstermijn van drie maanden. Indien van deze bevoegdheid binnen 5 jaren na het sluiten van de leening wordt gebruik gemaakt, zal die aflossing geschieden tegen 101%. (Alg. Handelsblad) **(Vorig bericht 2539 E.)**

A. NEDERLAND. — Tweede Kamer. - Wijziging van den dienstplicht. - Verlenging van den eersten oefentijd tot hoogstens twee jaar. —

Verschenen is op 18 April een ontwerp van wet houdende wijziging van de Dienstplichtwet. Blijkens de memorie van toelichting is het doel van het wetsvoorstel:

1. Voorzieningen te treffen omtrent de sterkte van in werkelijken dienst zijnde dienstplichtigen;

2. Den duur der eerste oefening van de dienstplichtigen, bestemd voor den dienst bij de marine-kustwacht, te verlengen;

3. Den duur der herhalingsoefeningen te verlengen;

4. Een aanvullende bepaling vast te stellen met betrekking tot dienstplichtigen, die in opleiding zijn genomen tot reserve-officier bij de zeemacht.

Het tweede lid luidt:

Voor elk der in het eerste lid bedoelde groepen van dienstplichtigen kan de duur der eerste oefening tot ten hoogste twee jaar worden verlengd. De dienstplichtigen, voor wie de duur der eerste oefening niet is verlengd, kunnen, onverminderd de uit andere bepalingen voortvloeiende verplichtingen, worden verplicht alsnog werkelijken dienst te vervullen uiterlijk tot het tijdstip, tot hetwelk de eerste oefening had kunnen worden verlengd. (Telex-A. N. P.)

(Vor. ber. Dienstplicht 3193 A.)

B. EIRE. — De Valera verklaart: „Ierland wil neutraal blijven". —

De Valera hield op 16 April in Ennis (graafschap Clare) een rede over den internationalen toestand, waarin hij de houding van zijn land in geval van oorlog uiteenzette. Het schijnt, zoo zeide De Valera, dat alleen de voorzienigheid Europa van een oorlog, die nog verschrikkelijker dan de laatste zou zijn, kan redden. De tijd van accoorden gelijk het Kellogg-pact is voorbij. De internationale verhoudingen worden nog slechts door de kracht bepaald. Maar is het te laat, zoo vroeg De Valera, dat de honderden millioenen, die niet den minsten lust hebben elkaar te dooden, er op aandringen dat er een internationale conferentie, die anders toch noodzakelijkerwijze na den oorlog gehouden zou moeten worden, reeds zou mogen plaats vinden vóór de oorlog is uitgebroken? Is het mogelijk, dat de voorstellen van Roosevelt verworpen worden?

Vervolgens weidde De Valera uit over de noodzakelijkheid voor zijn land, om maatregelen tot eventueele verdediging te nemen. „Het verlangen van het Ierssche volk en van de Ierssche regeering is, den oorlog af te wenden van zijn land.

Het doel van de regeeringspolitiek is onze neutraliteit in geval van een conflict te handhaven. Het eenige en meest geschikte middel om dit te bereiken is, niemand hoop te geven, dat het ons ongestraft kan aanvallen of ons grondgebied schenden."

In de lijn van deze politiek kondigde De Valera de maatregelen aan, die in den loop van de volgende week genomen zullen worden om de recruteering van eenige duizenden vrijwilligers mogelijk te maken.

Ten slotte betuigde hij, dat de regeering haar taak van hereeniging der twee Ierlanden onvermoeid zal voortzetten.

(Times) **(Vor. ber. De Valera 3516 B.)**

C. ENGELAND. — Premier Neville Chamberlains verklaring in zake de defensie van Nederland, Zwitserland en Denemarken. —

Tijdens het op 18 April gehouden debat in het Lagerhuis is ook de positie van Nederland ter sprake gekomen. Op een vraag van een der leden, of Engeland eenige verplichting op zich had genomen om Nederland, Zwitserland en Denemarken te helpen, in geval deze landen mochten worden aangevallen, heeft Chamberlain geantwoord, dat de Britsche regeering geen nauwkeurig omschreven verplichtingen heeft met deze landen.

De eerste minister voegde hieraan toe, dat hij het niet noodig achtte nogmaals te wijzen op het belang, dat de Britsche regeering heeft bij de handhaving van de onafhankelijkheid van deze landen. (Times)

(Vor. ber. Nev. Chamberlain 3746 C.)

20 APRIL 1939

D. BELGIE. — Verkiezing der provinciale senatoren.

Op 12 April is door de provinciale staten overgegaan tot de verkiezing van 44 z.g. provinciale senatoren. Hoewel de samenstelling van de provinciale staten sedert 1936 onveranderd is gebleven, hebben zich toch bij deze verkiezingen in verschillende provincies eenige lichte wijzigingen voorgedaan. De totale cijfers voor alle provincies samen blijven echter dezelfde als vroeger. De socialisten verloren 1 zetel in de provincie Luxemburg, doch wonnen een andere terug in de provincie Brabant. De katholieken verliezen twee zetels in Brabant en Luik, zij winnen er 2 in Limburg en Luxemburg. Voor de liberalen ging een zetel verloren in de provincie Luxemburg, maar zij wonnen er een terug in de provincie Luik.

Alles bij elkaar is het aantal provinciale senatoren dus gebleven wat het was d. w. z. 17 socialisten, 15 katholieken, 6 liberalen, 3 Vlaamsch-nationalisten en 3 rexisten. Zonder de 22 door den senaat zelf nog aan te duiden gecoöpteerde leden, is de stand van de verschillende partijen in dit wetgevende lichaam thans als volgt: katholieken 38 direct verkozen senatoren plus 15 provinciale senatoren, totaal 53, winst 4 zetels; socialisten: 35 direct verkozen senatoren, 17 provinciale senatoren, samen 52, verlies 4 zetels; liberalen: 16 direct verkozen senatoren, 6 provinciale senatoren, totaal 22, winst 5 zetels; Vlaamsch-nationalisten: 8 direct verkozen senatoren, 3 provinciale senatoren, totaal 11, winst 3 zetels; rexisten: 1 direct verkozen senator, 3 provinciale senatoren, totaal 4, verlies 7 zetels; communisten: 3 direct verkozen senatoren, 0 provinciale senatoren, totaal 3, verlies 1 zetel. (N. Rott. Crt.)

(Vor. ber. Verkiezingen 3729 B.)

E. MANDSJOEKWO. — Een vloot wordt gebouwd. —

De hoofdredacteur van het blad Japan Chronicle, Kennard, heeft te Hsinking een onderhoud gehad met den minister-president van Mandsjoekwo, Tsjang Tsjing Hoei, die hem mededeelde, dat Mandsjoekwo besloten heeft een eigen vloot te bouwen, waartoe op het oogenblik de tonnagekwestie bestudeerd wordt. Wij zijn zelfs voornemens slagschepen en kruisers te bouwen, aldus Tsjang Tsjing Hoei.

Gevraagd naar den toestand aan de Sovjet-grens, zeide Tsjang, dat, hoewel zich nog steeds incidenten voordoen, Moskou de situatie niet op de spits schijnt te willen drijven. Sedert den strijd van verleden jaar Augustus om den heuvel van Tsjangkoefeng, is onze positie verbeterd. De strijd beteekende een beslissende nederlaag voor de Sovjets en Moskou schijnt te hebben ingezien, dat het niet loont, een agressieve politiek bij de grens van Mandsjoekwo te voeren. Wij juichen het Japansche kolonisatieplan in Mandsjoekwo toe, zoo besloot Tsjang, en zien ook gaarne boeren uit China hierheen komen. (Domei)

F. BELGIE. — Pierlot's nieuwste Kabinet. —

Na de verkiezingen van Kamer en Senaat van 2 April heeft Pierlot, als Kabinetsformateur op 17 April het nieuwe kabinet als volgt samengesteld:

Eerste minister zonder portefeuille, Pierlot (kath.); Landbouw: d'Aspremont-Lynden (kath.); Verkeerswezen; P.T.T. en Radio: Marck (kath.); Economische Zaken en Middenstand: Sap (kath.); Koloniën: De Vleeschauwer (kath.); Buitenlandsche Zaken (ad interim) en Justitie: Soudan (soc.); Volksgezondheid: Eekelers (soc.); Arbeid en Sociale Zaken: Wauters (soc.); Werkverschaffing en Werkloosheidszorg: een Waalsche socialistische persoonlijkheid, wiens naam nog niet bekend is; Openbare Werken: Vanderpoorten (lib.); Binnenlandsche Zaken: Devèze (lib.); Minister zonder portefeuille: Paul Emile Janson (lib.); Als deskundigen nemen in het ministerie zitting: Onderwijs: Duesberg; Financiën: Gutt; Defensie: Denis.

Deze drie-partijen regeering (Katholieken, socialisten en liberalen) werd door de Belgische arbeiderspartij niet geaccepteerd.

Het congres der Belgische Arbeiderspartij, dat op 17 April plaats had, verwierp met 310.000 stemmen tegen 240.000 stemmen en 15.000 onthoudingen de deelneming van de Belgische Arbeiderspartij aan de regeering.

De socialistische ministers traden daarop uit het kabinet.

De kabinetsformateur, Pierlot, is er op 18 April in geslaagd, een ministerie samen te stellen, dat uit vertegenwoordigers der katholieken en liberalen bestaat.

De samenstelling is als volgt:
Buitenlandsche Zaken: Pierlot, tevens premier (kath.).
Economische Zaken: G. Sap (kath.).
Verkeerswezen: Marck (kath.).
Koloniën: De Vleeschauwer (kath.).
Landbouw: graaf d'Aspremont Lynden (kath.).
Arbeid en Soc. Voorzorg: Delfosse (kath.).
Binnenlandsche Zaken: Devèze (lib.).
Justitie: P. E. Janson (lib.).
Openbare Werken: Vanderpoorten (lib.).
Openbare Gezondheid: M. H. Jaspar (lib.).
Onderwijs: Duesberg.
Financiën: Gutt.
Defensie: luit.-gen. Denis.
De nieuwe ministers hebben zich in den loop van den dag naar het paleis begeven, waar zij in handen van koning Leopold den eed hebben afgelegd.
(Agence Belga) **(Vor. ber. Kabinet 3687 F.; Pierlot 3687 F.)**

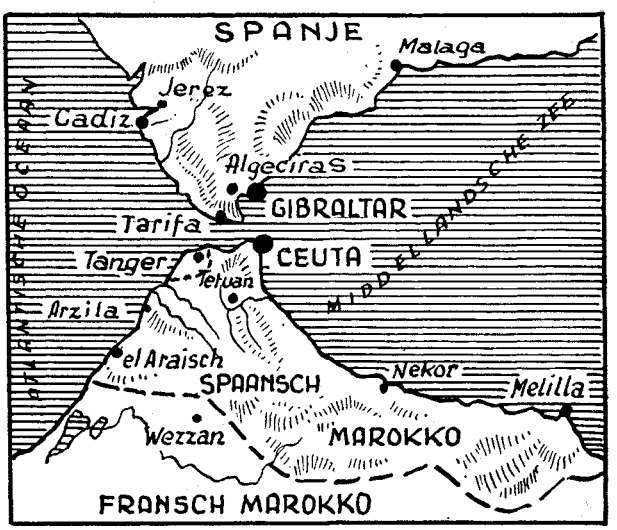
A. **ENGELAND. — Defensiebegrootingen der Dominions. —**
Naar aanleiding van een vraag van den arbeidersafgevaardigde Day heeft Inskip, minister voor de Dominions, op 28 Maart mededeelingen gedaan over de bedragen, die de Dominions aan defensie besteden. Canada heeft voor 1939-'40 een defensiebegrooting van $ 63.450.000, Australië een van £ 26 millioen. De uitgaven van Zuid-Afrika en Nieuw-Zeeland zijn nog niet bekend. Het totaal der militaire uitgaven van Nieuw-Zeeland zal zeker £ 3 millioen bedragen, hetgeen een millioen pond meer is dan het vorige jaar. (Times) **(Vorig bericht 3586 D.)**

B. **GROOT-DUITSCHLAND. — Franz von Papen Ambassadeur te Ankara (Turkije). —**
Adolf Hitler heeft op 18 Maart Franz von Papen, den vroegeren gezant te Weenen, tot ambassadeur te Ankara benoemd. Von Papen is reeds naar Turkije vertrokken. In 1917 was de toenmalige majoor von Papen chef van den Generalen Staf van het vierde Turksche leger onder bevel van Liman von Sanders.
(D. N. B.) **(Vor. ber. Diplomatie 3627 A.; Von Papen 3141 H.)**

C. **GROOT-DUITSCHLAND. — De Evangelische Kerk en het nationaal-socialisme. - Communiqué. —**
Het officieele orgaan van de Duitsche evangelische kerk publiceert een communiqué betreffende een „gemeenschapsarbeid van leiders der landskerken".
Daarin wordt kennis genomen van een verklaring, waarin evangelische predikanten en leeken voor gemeenschappelijken arbeid zich aaneengesloten hebben. In deze verklaring worden de volgende beginselen opgesteld:
1. Iedere boven den staat uitgaande kerkelijke organisatie van Roomsch Katholieke of wereldprotestantsche bestempeling is een politieke ontaarding van het Christendom. Waarachtig Christelijk geloof ontplooit zich slechts vruchtbaar binnen de gegeven ordeningen der schepping.
2. Het Christelijk geloof vormt de onoverbrugbare religieuze tegenstelling tot het Jodendom.
3. De strijd van het nationaal-socialisme tegen iedere politieke aanspraak op de macht der kerken, zijn strijd om een wereldopvatting, die in overeenstemming is met den aard van het Duitsche volk, zijn ten opzichte van de wereldopvattingspolitiek een voortzetting en voltooiing van het werk, dat de Duitsche reformator Martin Luther is begonnen. Met het in dezen strijd nieuw gewonnen, echte onderscheid van politiek, wereldopvatting en religie, wordt echter van zelf ook het ware begrip van het Christelijk geloof weer levend.
4. Voorwaarde voor een eerlijken religieuzen strijd om groei en uitbreiding van een waar Christelijk geloof in het Duitsche volk, is orde en verdraagzaamheid binnen de bestaande kerken. De leiders der landskerken, die dit document hebben onderteekend, geven uitdrukking aan hun vastbeslotenheid om met volledige handhaving van de religieuze verdraagzaamheid hun geheele kerkelijke arbeid te verrichten in overeenstemming met deze beginselen.
Het communiqué is onderteekend door den president van den evangelischen opperkerkeraad, dr. Werner, en door de leiders der landeskerken van de Evangelisch-Luthersche kerken in Saksen, Nassau-Hessen, Sleeswijk-Holstein, Thüringen, Oldenburg, Lübeck, Mecklenburg, de vereenigde Protestantsch—Evangelisch—Christelijke kerk van de Pfalz, de Evangelische Landskerk van Anhalt en de Evangelische kerk in Oostenrijk. (N. Rott. Crt.)
(Vor. ber. Evangelische Kerkenbond 3656 G.)

21 APRIL 1939

D. **VLOOTVERHOUDINGEN IN DE MIDDELLANDSCHE ZEE. — Duitsche schepen onderweg naar de Spaansche wateren, Fransche eenheden te Gibraltar, Engelsche vloot bij Malta. —**
Het Duitsche eskader, dat een oefentocht van een maand in de Spaansche wateren gaat maken, heeft op 18 April '39 Kiel en Willemshaven verlaten. Het omvat twee vestzakslagschepen, twee kruisers, twee divisies torpedobooten en drie flottilles onderzeeërs.
De Fransche marine-autoriteiten hebben het noodig geacht niet minder dan zestien oorlogsschepen naar Gibraltar te zenden, waar thans slechts enkele Engelsche schepen aanwezig zijn, daar vrijwel de heele Engelsche Middellandsche Zeevloot in of bij Malta ligt.
De Fransche schepen in Gibraltar zijn: twee slagschepen van de Atlantische vloot, de „Bretagne" en de „Lorraine", drie kruisers van de Middellandsche Zeevloot, de „Marseillaise", de „Jean de Vienne" en „La Galissonière" en verder elf torpedojagers.
De beide slagschepen dateeren van de jaren 1915 en 1916, maar zijn geheel gereconstrueerd. De drie kruisers zijn nieuwe schepen, terwijl bij de torpedojagers vijf groote hyper-moderne en zeer snelle bodems zijn, die feitelijk als kleine kruisers kunnen worden beschouwd.

De „Daily Telegraph" geeft een staatje, dat wij hieronder overnemen van de maritieme krachtsverhoudingen in de Middellandsche Zee tusschen de gecombineerde vloten van Engeland en Frankrijk eenerzijds en van de as-mogendheden anderzijds. Het op 18 April vertrokken Duitsche eskader is daarbij reeds meegerekend als in de Middellandsche Zee aanwezig.

	Britsch/ Fransch	Duitsch/ Italiaansch
Slagschepen	8	2
Vestzakslagschepen	—	2
Vliegtuigmoederschip	1	—
Watervliegtuigmoederschip	1	1
Zware kruisers	10	7
Lichte kruisers	9	14
Torpedojagers	74	59
Torpedobooten	6	71
Torpedomotorbooten	6	43
Onderzeeërs	44	118

(Daily Telegraph - Le Temps - Telex-A. N. P.)
(Vor. ber. Middellandsche Zee 3749 A.)

E. **GROOT-DUITSCHLAND. — Adolf Hitler's 50ste verjaardag. —**
Op 20 April werd de vijftigste verjaardag van Rijkskanselier Adolf Hitler met grooten luister, vooral te Berlijn, gevierd. Hitler kreeg vele geschenken o.m. een oorkonde van het eereburgerschap van Danzig.

Hij ontving vele gelukwenschen, ook van H.M. de Koningin en Koning George VI van Engeland. Adolf Hitler had vele buitenlandsche persoonlijkheden uitgenoodigd o.a. ministers, generaals of diplomaten uit Italië, Hongarije, Bolivia, Brazilië, Denemarken, Estland, Finland, Griekenland, Joego-Slavië, Letland, Litauen, Noorwegen, Portugal, Spanje, Roemenië, Zweden, Siam, Turkije en Slowakije.
Frankrijk en de Ver. Staten hebben op vertegenwoordiging geen prijs gesteld.
Er moet op worden gewezen, dat deze eeregasten persoonlijk en niet in alle gevallen als officieele vertegenwoordigers van hun land waren uitgenoodigd en dat Berlijn zich blijkbaar in hoofdzaak tot hooge militaire pesoonlijkheden had gericht.
(Telex-A. N. P. - N. Rott. Crt. - Alg. Handelsblad)
(Vor. ber. Hitler 3728 B.)

A. **ITALIE. — Mussolini's radio-rede te Rome. - „De as wil geen oorlog". - „Vrede met gerechtigheid". —**
Mussolini heeft op 20 April een radiorede gehouden, in verband met de tentoonstelling, welke in 1942 te Rome zal worden gehouden. De rede van Mussolini was zeer kalm.
Hij verklaarde, dat de bewering, dat de as oorlog wil, geheel onjuist is. De as wil vrede en samenwerking en daarom is het gemakkelijk de paniekzaaiers tot zwijgen te brengen. Onze leus is „vrede met gerechtigheid". De bijeenkomst van vandaag, zoo zei de Duce verder, is het begin van een groote mobilisatie. Ik hoop, dat hysterische lieden over de grenzen hierdoor niet verschrikt zullen worden, aangezien het een burgerlijke mobilisatie van arbeiders is. Met het aanvaarden van de uitnoodiging deel te nemen aan de tentoonstelling van 1942 hebben vele landen getoond gelijke vredelievende denkbeelden te hebben als wijzelf. Een verschrikkelijke geografische pyramide is opgebouwd door menschen, die niet het minste begrip hebben van de Europeesche zaken.
Doelende op de voorstellen van Roosevelt tot een internationale conferentie, zei Mussolini, dat hoe meer menschen deelnemen aan een conferentie, des te minder kans op succes bestaat. (Stefani)
(Vor. ber. Mussolini 3724 E.)

B. **BELGIE. — Frans van Cauwelaert tot voorzitter van de Kamer benoemd. —**
De katholieke staatsminister, mr. dr. Frans van Cauwelaert, werd heden in de Kamer na drie stemmingen gekozen tot voorzitter van de Kamer van Volksvertegenwoordigers. Van Cauwelaert bekwam in laatste instantie 78 stemmen tegen 73 aan den socialist Huysmans, die voorzitter was tot voor de parlementsontbinding. (De Maasbode)
(Vor. ber. Van Cauwelaert 3102 F.)

C. **ITALIE. — Luitenant-generaal voor Albanië benoemd. —**
Tot vertegenwoordiger van den Koning van Italië in Albanië is benoemd Jacomini, tot dusver Italiaansch gezant te Tirana. Hij krijgt den titel luitenant-generaal. (Stefani) **(Vorig bericht 3751 C.)**

D. **SPANJE. — Oude republikeinsche vloot naar Cadiz. - Spaansche buitenlandsche schuld. - Vluchtelingen. - Kunstwerken te Genève. - Aantal dooden in den burgeroorlog. - Niet-inmengingscommissie ontbonden. —**
Republikeinsche vloot. — De oude republikeinsche vloot, welke naar Bizerta was gevlucht, is de haven van Cadiz binnengeloopen, waar zij door de autoriteiten en een juichende menigte werd verwelkomd.
De Spaansche buitenlandsche schulden. - Betaling als voor 18 Juli 1936. — In de staatscourant wordt een decreet van den minister van Financiën gepubliceerd, dat bepaalt, dat met ingang van 1 April '39 de rente van de buitenlandsche schuld zal worden betaald met geen andere formaliteiten dan werden geëischt door de regeering van vóór 18 Juli 1936.
De noodzakelijke deviezen zullen ter beschikking worden gesteld van de agentschappen van de Spaansche banken in het buitenland.
Vluchtelingen. — Er bevinden zich nog steeds 150.000 Spaansche vluchtelingen in Frankrijk.
Kunstwerken. — Het secretariaat van den Volkenbond deelt mede, dat de secretaris-generaal, Avenol, aan markies Daycinema, Spaansch gezant te Bern, de Spaansche kunstschatten, die na de verovering van Catalonië aan de zorg van den Volkenbond waren toevertrouwd, heeft overgedragen. Zij worden te Genève tentoongesteld.
Aantal dooden in den burgeroorlog. — Naar verluidt zouden aan beide zijden ongeveer 1.200.000 menschen gedood zijn, waarvan 450.000 militairen en 750.000 burgers.
Niet-inmengingscommissie. — De niet-inmengingscommissie is op 19 April '39 ontbonden.
(Agence Belga - Telex-A. N. P. - Telegraaf)
(Vor. ber. Burgeroorlog 3745 G.)

E. **NEDERLAND. — Verkiezing voor de Provinciale Staten van 19 April 1939. —**
Totaal aantal verkregen stemmen en percentage van alle provinciën.

	Prov. Staten 1939		Tweede Kamer 1937		Prov. Staten 1935		ZETELS	
Geldige stemmen . .	4.112.802	pCt.	4.058.077	pCt.	3.710.340	pCt.	1939 nieuw 590	1935 oud 590
R.K. Staatspartij . .	1.228.005	29.86	1.170.431	28.84	1.030.206	27.77	186	175
S.D.A.P.	877.897	21.35	890.661	21.95	782.451	21.09	124	126
Anti-Rev. Partij . . .	519.498	12.63	665.501	16.40	421.174	11.35	82	75
Christ.-Hist. Unie . .	405.648	9.86	302.829	7.46	343.766	9.26	63	61
Vrijz. Dem. Bond . .	276.295	6.72	239.502	5.90	156.206	4.21	39	28
Liberale Staatspartij .	256.031	6.23	160.260	3.95	226.935	6.12	35	33
N.S.B.	159.872	3.89	171.137	4.22	294.596	7.94	21	44
Communistische Partij.	132.738	3.23	136.026	3.35	127.603	3.44	12	12
Christ. Dem. Unie . .	84.788	2.06	85.004	2.09	67.258	1.81	12	10
Staatk. Geref. Partij .	84.643	2.06	78.619	1.94	93.961	2.53	10	13
Rev. Soc. Arb. Partij .	37.898	0.92	32.846	0.80	51.600	1.39	2	4
Actie-Bouwman . . .	12.524	0.30	21.192	0.52	—	—	1	—
Troelstra-beweging . .	11.324	0.28	—	—	—	—	2	—
Herv. Geref. Staatsp. .	11.148	0.27	24.543	0.60	22.511	0.61	—	1
Christ. Nat. Actie . .	6.829	0.17	20.486	0.50	493	0.01	—	—
Bolsjewiki	634	0.01	—	—	—	—	—	—
Kath. Dem. Partij . .	—	—	27.665	0.68	57.326	1.54	—	—
Andere Partijen . . .	7.021	0.16	31.375	—	34.254	—	1	8

De uitslag der Statenverkiezingen in het geheele land.

Partijen	Noord-Holland	Zuid-Holland	Zeeland	Noord-Brabant	Limburg	Utrecht	Gelderland	Overijssel	Drente	Friesland	Groningen	Aantal stemmen
R.K. Staatspartij . .												
1939	182.327	191.218	23.419	345.597	198.995	59.289	129.855	69.119	5.129	13.053	10.004	1.228.005
1935	151.557	154.933	19.228	293.940	161.627	48.269	118.898	56.569	4.067	12.102	8.981	1.030.206
S. D. A. P.												
1939	223.644	283.083	18.345	33.613	18.047	49.121	76.673	54.037	24.983	38.266	58.065	877.897
1935	200.457	241.418	16.908	28.534	14.167	42.508	70.109	48.574	22.654	46.478	50.639	782.451
A.-R. Partij												
1939	88.391	160.935	20.951	13.305	1.773	43.151	49.653	33.257	19.295	47.183	41.604	519.498
1935	62.513	123.984	20.294	12.640	4.110	31.503	40.414	27.817	16.741	42.520	38.638	421.174
Chr.-Hist. Unie . . .												
1939	58.324	102.734	23.580	13.640	3.581	27.894	71.917	37.712	13.170	36.473	16.623	405.648
1935	48.936	94.097	19.783	11.557	—	21.805	55.031	31.148	10.918	33.663	16.825	343.766
Vrijz. Dem. Bond .												
1939	78.800	67.350	8.524	*)	*)	11.016	23.394	18.872	12.920	29.348	19.810	276.295
1935	45.929	20.700	6.181	3.067	1.637	4.594	13.995	11.788	9.232	22.582	16.500	156.206
Lib. Staatspartij . .												
1939	59.672	80.261	13.637	*10.967	* 1.555	14.264	30.878	15.342	14.295	8.100	13.321	256.031
1935	54.706	77.523	12.408	5.144	—	11.933	24.829	13.193	8.371	7.786	11.047	226.935
N. S. B.												
1939	43.053	39.643	2.687	6.556	12.637	8.423	16.346	10.318	8.612	2.781	8.816	159.872
1935	72.843	81.263	6.556	11.430	25.620	18.795	30.094	15.672	10.474	6.056	15.795	294.596
Comm. Partij												
1939	70.039	31.104	—	—	—	3.348	3.912	6.452	1.806	6.486	9.591	132.738
1935	62.257	30.752	—	1.626	2.103	2.337	5.111	5.661	2.137	6.690	8.938	127.603
Chr. Dem. Unie . .												
1939	17.861	8.417	—	—	—	3.059	4.361	11.910	3.441	14.604	21.135	84.788
1935	17.317	6.869	—	—	—	2.375	5.210	9.991	2.408	10.334	12.754	67.258
Staatk. Geref. Partij												
1939	3.859	40.301	10.619	1.860	—	8.855	10.618	7.514	—	1.017	—	84.643
1935	4.582	46.346	10.906	1.956	—	9.088	12.060	7.268	—	1.537	—	93.961
Overige Partijen . .												
1939	15.815	34.785	2.020	4.791	2.436	527	7.336	3.391	922	10.524	4.840	87.387
1935	36.388	45.816	3.808	20.479	9.970	4.511	11.588	16.195	6.580	3.468	7.555	166.184
Totaal												
1939	841.785	1.039.831	123.782	430.329	239.024	228.947	424.963	267.924	104.573	207.835	203.809	4.112.802
1935	757.485	923.701	116.073	390.373	219.234	197.718	387.339	243.876	93.582	193.216	187.662	3.710.340

De zetelverdeeling.

Partijen	Noord-Holland		Zuid-Holland		Zeeland		Noord-Brabant		Limburg		Utrecht		Gelderland		Overijssel		Drente		Friesland		Groningen		Geheele land	
	1935	'39	1935	'39	'35	'39	'35	'39	'35	'39	'35	'39	'35	'39	'35	'39	'35	'39	'35	'39	'35	'39	'35	'39
R.K. Staatspartij . .	16	18	14	16	7	8	51	53	37	40	11	12	21	20	12	13	1	1	3	3	2	2	175	186
S. D. A. P.	22	22	23	24	6	6	5	5	3	3	9	10	12	12	10	10	10	9	13	10	13	13	126	124
A.-R. Partij	6	8	11	14	7	7	2	2	—	—	7	8	7	8	6	6	7	7	12	12	10	†10	75	82
Chr.-Hist. Unie . . .	5	5	9	8	8	8	2	2	—	—	5	5	9	11	6	7	4	5	9	9	4	3	61	63
Vrijz. Dem. Bond .	5	7	2	5	2	3	—	—	—	—	1	2	2	3	2	3	4	4	6	8	4	4	28	39
Lib. Staatspartij . .	6	5	7	6	5	5	—	*1	—	—	2	2	4	4	2	2	3	5	2	2	2	3	33	35
N. S. B.	7	4	7	3	2	1	2	1	5	2	4	1	5	2	3	2	4	3	1	—	4	2	44	21
Comm. Partij	6	6	2	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	1	—	—	1	1	2	2	12	12
Chr. Dem. Unie . .	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	2	1	1	3	3	3	5	10	12
Staatk. Geref. Partij	—	—	4	3	4	4	—	—	—	—	2	1	2	1	1	1	—	—	—	—	—	—	13	10
R. S. A. P.	2	1	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	4	2
Herv. Ger. Staatsp.	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—
Chr. Nat. Actie . . .	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Troelstra-bew. . . .	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	—	—	—	2
Lijst-Bauwens . . .	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—
Recht en Vrijheid . .	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	1	1	1
Overige Partijen . .	1	—	1	—	—	—	2	—	—	—	—	—	—	1	1	—	1	—	—	—	—	—	6	1
Totaal	77	77	82	82	42	42	64	64	45	45	41	41	62	62	47	47	35	35	50	50	45	45	590	590

*) Gecombineerd met Vrijz. Dem. Bond.

†) Daar de voorloopige gemiddelden van A.-R. en C.-H. Unie slechts 6 punten verschillen, is het mogelijk, dat bij de officieele telling aan de A.-R. Partij 9 en aan de C.-H. Unie 4 zetels zullen worden toegekend.

(Vorig bericht 1775 C.)

A. MEVROUW THEO MANN-BOUWMEESTER OVERLEDEN. —

Op 18 April '39 is in haar woning te Amsterdam, op den dag van haar 89sten verjaardag, overleden mevrouw Theo Mann-Bouwmeester. Toen men haar vroeg wilde wekken, bleek zij kort tevoren reeds te zijn overleden.

Mevrouw Mann-Bouwmeester werd te Zutphen geboren. Haar vroege jeugd bracht zij door bij haar grootouders, bij wie zij bleef tot zij acht jaar was. Sedert den dood van haar grootmoeder (deze stierf toen zij acht jaar oud was), speelde het kind geregeld mee in het gezelschap van haar vader. Haar eerste optreden was in „Gabrielle", daarna volgde „De Blinde en zijn Geneesheer". Ten slotte kreeg zij geregeld kinderrollen, tot zij als meisje van 15 jaar debuteerde onder directie van Bamberg, aan wiens gezelschap ook haar broer, Louis, verbonden was.

In 1866 teekende mevrouw Mann-Bouwmeester haar eerste contract. Met voornoemd gezelschap ging zij naar Amsterdam en het volgend jaar trok men naar Rotterdam, waar het ensemble zich vestigde in de „Kleine Comedie" aan den Coolsingel.

In 1868 trad zij in het huwelijk met den musicus Frenkel, die enkele jaar later overleed, juist in de dagen, waarin zij te zamen een nieuw contract zouden beginnen onder directie van Boaz, Judels en Bouwmeester.

Nu volgden voor mevrouw Mann-Bouwmeester moeilijke jaren, waarin zij hard moest werken om haar vier kinderen groot te brengen. In de zes jaren, dat zij bij Boas, Judels en Bouwmeester was verbonden, heeft zij veel naam gemaakt en ook heel wat gespeeld en gezongen. Zij trad toen op in zangspelen als „Matse van de Waterleiding", „Dochter van den Millionnair", „De Koerier van Lyon", „De Twee Weezen" enz. In 1879 werd dit gezelschap ontbonden daar Judels stil ging leven en Louis Bouwmeester overging naar het „Nederlandsch Tooneel".

Mevrouw Mann-Bouwmeester kreeg toen een engagement bij het nieuwe operette-gezelschap van Prot, waar zij de hoofdrollen in de operette vervulde. Dit gezelschap bleef gedurende een zomerseizoen in de „Variété" spelen en ging vervolgens over naar den nieuwen Frascati-Schouwburg, welke werd ingewijd met de opvoering van „De Klokken van Corneville", waarin mevrouw Frenkel-Bouwmeester als „Germaine" optrad.

Haar grootste successen oogstte mevrouw Mann-Bouwmeester echter met haar optreden in het „Grand Theatre", waar zij onder directie van Van Lier in 1882 haar roemrijken tijd aanving en waar zij de groote rollen van het Fransche repertoire speelde, w.o. „Frou-Frou", „Fedorah", „Marguerite Gauthier", „Prinses van Bagdad" enz.

Reeds als kind had mevrouw Mann-Bouwmeester mevrouw Beersman de rol van de beroemde „Marguerite" zien vertolken. Dit had zulk een indruk op haar gemaakt, dat het haar grootste ideaal bleef ook eenmaal deze rol te mogen vertolken.

Na drie jaar ging mevrouw Mann-Bouwmeester over naar het „Nederlandsch Tooneel". Door Koning Willem III werd zij in die jaren vereerd met de gouden medaille voor Verdienste. In 1894 speelde zij voor het eerst „Madame Sans Gêne" met haar broer Louis als Napoleon. In 1907 vierde zij haar 40-jarig tooneeljubileum o.a. met een door den Nederl. Kunstenaarskring georganiseerde tentoonstelling, welke speciaal betrekking had op het kunstenaarsleven van Mann-Bouwmeester.

In 1915 werd mevrouw Mann-Bouwmeester aan de Amsterdamsche Tooneelschool verbonden als leerares, waar zij ook op paedagogisch gebied blijk gaf van groote talenten. Bij haar gouden jubileum in 1917 is mevrouw Mann-Bouwmeester op de grootste en meest hartelijke wijze gehuldigd. In een open gala-rijtuig, omringd door een eerewacht, reed zij door de straten van de hoofdstad en heel de bevolking huldigde haar als de grootste actrice van Nederland. Ook bij haar 70sten verjaardag, in 1920, werd zij geëerd, vooral door de oudere collega's. In dat jaar nam zij tevens afscheid van het tooneelgezelschap, dat zich noemde „Het Nederlandsch Tooneel", welk gezelschap toen tevens werd ontbonden, omdat de belangstelling, door het publiek tot dan toe aan den dag gelegd voor dit ensemble, toch hoofdzakelijk gold de persoon van de groote actrice Mann-Bouwmeester.

Na haar afscheid van het „Nederlandsch Tooneel" verbond zij zich aan het ensemble van Cor Ruys, en ging een tournée maken. In 1926 nam Mann-Bouwmeester voor goed afscheid van het tooneel met de opvoering van „Het Kind der Liefde" van Bataille, waarbij de actrice werd benoemd tot Officier in de Orde van Oranje-Nassau, haar persoonlijk door minister Waszink overhandigd. Op indrukwekkende wijze is haar toen door geheel Nederland hulde en dank gebracht voor al hetgeen zij gedurende haar lange tooneelloopbaan het publiek had geboden. En deze huldiging was zeker op haar plaats, want Mann-Bouwmeester's geheele leven is een aaneenschakeling van welverdiend succes en hard werken geweest.

Bij de viering van haar 80sten verjaardag in 1930 werd haar opnieuw door de Amsterdammers een hulde gebracht. In het „Carlton Hotel" werd op haar verjaardag een receptie gehouden, terwijl de actrice des avonds een feestmaaltijd werd aangeboden, waaraan buiten de autoriteiten ook vele artisten aanzaten.

Bij de viering van haar 40-jarig tooneel-jubileum ontving mevr. Mann-Bouwmeester o.a. een kostbaren ring, welke van de Amsterdamsche burgerij afkomstig was (zie pag. 1204 A). Deze ring, genaamd de „Mann-Bouwmeester-ring", is op zeer bijzondere wijze gegraveerd en draagt aan de binnenzijde den naam van de actrice. In de oorkonde, welke bij den ring vergezeld ging, stond geschreven, dat mevr. Mann-Bouwmeester het kleinood bij of voor haar overlijden zou overhandigen aan de actrice, welke zij de grootste en meest begaafde van Nederland achtte. Den ring gaf mevrouw Mann-Bouwmeester in Maart 1934 ten geschenke aan mevrouw Else Mauhs, die door Mann-Bouwmeester als de meest begaafde Nederlandsche actrice wordt erkend.

Met Theo Mann-Bouwmeester gaat een der allergrootsten heen uit een vorige tooneelperiode. Haar creaties zijn voor hen, die ze zagen, onvergetelijk en voor een jonger geslacht was zij het nog levend symbool van een bloeitijdperk, waarin verscheidene groote figuren op het Nederlandsch Tooneel verschenen. Tot in haar hoogen ouderdom is mevr. Mann-Bouwmeester „fit" van geest en lichaam gebleven en bij plechtige gebeurtenissen in de tooneelwereld was zij een graag geziene gast. In die wereld zal haar naam steeds met eerbied worden genoemd als die van een begenadigd kunstenares, die haar kunst diende met den vollen inzet van eigen persoonlijkheid. (Telex-A. N. P.)

(Vor. ber. Theo Mann-Bouwmeester Ring 1204 A.)

22 APRIL 1939

B. ENGELAND. — Kabinet-Neville Chamberlain - Wijzigingen. —

Officieel wordt medegedeeld, dat de volgende wijzigingen in het Britsche ministerie zijn aangebracht:

Kapitein Euan Wallace, minister van Verkeer en lid van het kabinet.

Kapitein Crookshanks, financieel secretaris der Schatkist, als opvolger van Wallace.

Georges Lloyd, minister van Mijnwezen, als opvolger van Crookshanks.

Kapitein O'Peake, onderstaatssecretaris van Binnenlandsche Zaken, als opvolger van Lloyd.

Dr. Leslie Burgin is benoemd tot minister van Bevoorrading. (Telex-A. N. P.) **(V. b. Kabinet 3636 B.)**

C. ENGELAND. — Lord Halifax' verklaring in het Hoogerhuis - Gevaar voor de Britsche Koopvaarders - Geen ongerustheid in zake troepenbeweging in Spanje.

De opmerkingen van verschillende sprekers in het Hoogerhuis zijn door minister Halifax beantwoord. Strabolgi had gezegd, dat er gevaar kan bestaan voor een plotselingen aanval op Britsche koopvaarders op alle zeeën. Halifax verklaarde, dat deze aangelegenheid de volle aandacht der regeering heeft. Ten aanzien van de geruchten over troepenbewegingen in Spanje zeide de minister, dat men heeft te doen met een demobilisatie van het Spaansche leger, zoodat een groot deel der troepenbewegingen natuurlijk zijn. Er behoeft geen ongerustheid te bestaan. Op grond van de ontvangen inlichtingen behoeft niet al te veel geloof te worden gehecht aan de geruchten over den aanleg van versterkingen door Duitschers bij de Fransche grens in Spanje. (Times)

(Vor. ber. Lord Halifax 3730 C.)

A. **De 100-jarige Onafhankelijkheid. - Eenige grepen uit de geschiedenis. —**

Het Groot-Hertogdom Luxemburg heeft op 22 April 1939 zijn honderdjarige onafhankelijkheid gevierd met een plechtige bijeenkomst in de Kamer van Afgevaardigden, in welke bijeenkomst de Groot-Hertogin Charlotte een redevoering heeft uitgesproken.

De Groot-Hertogin begon met erop te wijzen, dat het Groot-Hertogdom het bewijs van zijn vitale eigenaard en van zijn recht op een onafhankelijk voortbestaan heeft geleverd, waarna zij aldus vervolgde: „In deze gelukkige ontwikkeling van de welvaart des lands, hebben wij een schuld van dankbaarheid op ons geladen, waarvan het ons past ons vandaag te moeten kwijten, en wel jegens de nagedachtenis der Koningen/Groot-Hertogen van het Huis Oranje-Nassau, jegens mijn verheven grootvader, mijn geliefden vader, mijn beminde zuster, wien het allen ter harte is gegaan, de rechten van het land te bewaren, en zijn vooruitgang met alle te hunner beschikking staande middelen te bevorderen."

Na herinnerd te hebben aan de bescherming, welke het Groot-Hertogdom in talrijke moeilijke omstandigheden genoten heeft van de zijde der mogendheden, welke garant staan voor de onafhankelijkheid, vernieuwde de Groot-Hertogin haar eed om haar leven te wijden aan het waarborgen van de onafhankelijkheid en van de instellingen des lands. Zij verklaarde zich te willen laten leiden door de beginselen van de grondwet, en door de voorbeelden van haar voorgangers, en op haar beurt, zoo zeide zij „Je Maintiendrai".

De Groot-Hertogin besloot haar rede aldus: „Sterk in de vaderlandslievende eenheid en in den onverzettelijken wil van al zijn kinderen, zal Luxemburg, met Gods hulp, nooit onder gaan."

De Groot-Hertogin droeg het cordon van het Grootkruis der Oranje-Nassau-orde; zij was vergezeld door Prins Felix en den troonopvolger, Groot-Hertog Jan, die eveneens, behalve het cordon van de Orde van den Eikenkroon, het cordon van het Grootkruis der Oranje-Nassau-orde droegen.

LUXEMBURG

Groot-Hertogin Charlotte van Luxemburg.

De banden met Nederland. — Nu Groot-Hertogin Charlotte op zoo treffende wijze herinnerd heeft aan de historische banden met het Huis van Oranje-Nassau, moge hier nog een enkele herinnering volgen aan de jaren, dat Nederland en Luxemburg in den vorm eener personeele Unie onder ons Vorstenhuis vereenigd waren.

Na den val van Napoleon en bij de besluiten van het Congres van Weenen in 1815, werd aan Luxemburg, dit aloude deel der zeventien Nederlanden, een bijzondere positie verleend. Het hertogdom werd tot groothertogdom verheven en als persoonlijk bezit geschonken aan Koning Willem I, als vergoeding voor het verlies des Nassausche landen. Tegelijkertijd echter werd het land in den Duitschen Bond gevoegd en kreeg de hoofdstad als bondsvesting een Duitsche bezetting. Niettemin werd het groothertogdom door Koning Willem I volgens Nederlandsche wetten als een Nederlandsche provincie bestuurd.

De Belgische opstand veranderde uit den aard der zaak dezen toestand. Terwijl, dank zij het Pruisische garnizoen, in de hoofdstad het koninklijk gezag werd bewaard, ging een deel van het land met den opstand mee. Bij het eindtractaat van 1839 bleef het oude kernland onder het gezag van den Koning-groothertog (en lid van den Duitschen Bond), terwijl het Westen bij België werd gevoegd.

In 1841 kreeg het land van Koning Willem II een grondwet, welke naar Nederlandsch voorbeeld was ontworpen. In 1848 werd, opnieuw naar Nederlandsch voorbeeld, de grondwet in liberalen zin gewijzigd. Koning Willem II heeft ook persoonlijk steeds veel voor het Groothertogdom gevoeld en heeft er herhaaldelijk geruimen tijd doorgebracht.

De krachtige politiek van Koning Willem III heeft ook in Luxemburg haar invloed doen gelden en wel sterker nog dan in Nederland. In 1850 was Prins Hendrik tot stadhouder des Konings in Luxemburg benoemd, een ambt, dat de Prins, ondanks de groote moeilijkheden er aan verbonden, tot zijn dood in 1879 heeft bekleed.

De moeilijkheden, welke een gevolg waren van den partijstrijd in het Groothertogdom, waren aanleiding tot een persoonlijk bezoek van Willem III; de grondwet werd in 1856 in conservatieven zin gewijzigd.

In 1866 werd de Duitsche Bond ontbonden en ontstond daarmede, rond de vraag wat er thans met Luxemburg moest gebeuren, de Luxemburgsche kwestie.

De strijdvraag of Luxemburg lid zou worden van den Noordduitschen Bond, neutraal zou blijven, dan wel deel zou gaan uitmaken van Frankrijk, werd door het machtswoord van Bismarck opgelost in dien zin, dat Luxemburg niet bij den Noordduitschen Bond zou worden gevoegd, maar dat Duitschland evenmin een aansluiting bij Frankrijk zou gedoogen.

Hierbij kan intusschen nog worden opgemerkt, dat ten bewijze van het feit hoezeer ook bij Willem III de wil van het volk gewicht in de schaal legde, de Koning-groothertog als één der voorwaarden voor eventueel afstand aan Frankrijk, uitdrukkelijk stelde: instemming van het volk van Luxemburg met deze verandering door een volksstemming.

In 1867 kwamen op uitnoodiging van Koning Willem III de verdragsmogendheden van 1839 te Londen bijeen en werd de nieuwe Status van Luxemburg vastgesteld. Het Groothertogdom bleef neutraal, onder den collectieven waarborg der vijf verdragsmogendheden en onder de souvereiniteit van het Huis van Oranje-Nassau.

Hiermede was nog eens opnieuw de onafhankelijkheid definitief bevestigd, zij het ook, dat eerst na den dood van Koning Willem III in November 1890, ook een einde kwam aan de personeele Unie met Nederland, en Luxemburg onder het bewind kwam van eigen vorsten uit het Nassausche Huis.

Voor de bestudeering van dit interessante deel van Luxemburgs geschiedenis verwijzen wij naar het onlangs verschenen boek van den Luxemburgschen gezant bij het Nederlandsche Hof, den heer August Collart: „Am Wege zur Unabhängigkeit Luxemburgs".

Er zijn in Luxemburg nog velerlei aanwijzingen, welke aan de historische banden met Nederland herinneren. In de hoofdstad staat op het Willemsplein een ruiterstandbeeld van Koning Willem II, en in het prachtige plantsoen op de vroegere vestingwerken, bevindt zich een gedenkteeken van Prinses Amalia, de eerste gemalin van Prins Hendrik der Nederlanden. De landsvlag vertoont nog dezelfde kleuren als de onze: rood, wit en blauw, het landswapen voert nog den gouden leeuw van Nassau en ons oude Wilhelmuslied is ook in Luxemburg niet onbekend en een der bij officieele gelegenheden gespeelde nationale liederen. (Het Vaderland)

23 APRIL 1939

A. SCHEEPSBRANDEN. — De „Paris" van de Compagnie Générale Transatlantique verbrand en gezonken. —
Op 18 April '39 's avonds is in de haven van Le Hâvre aan boord van de „Paris" een zeer ernstige brand uitgebroken.
De „Paris", een schip van 34.569 ton en 225 meter lang, is gebouwd op de scheepswerven van St. Nazaire in 1921. Het schip behoort huis in Le Hâvre en is het eigendom van de Compagnie Générale Transatlantique.
Het schip lag gereed om naar New York te vertrekken met talrijke perosonlijkheden, die een bezoek aan de New Yorksche tentoonstelling willen gaan brengen. Bovendien waren talrijke kunstvoorwerpen, tot een waarde van 25 millioen francs aan boord gebracht, waarvoor een tweevoudige veiligheidsdienst was ingesteld.
Een later bericht meldde, dat de „Paris" is gezonken, nadat het schip op 19 April vroeg een slagzij maakte van 30 graden. De voorwerpen van waarde en vliegtuigen, welke met de „Paris" naar New York zouden worden gezonden, zijn gered.
De „Paris" was verzekerd voor 96 millioen francs.
(L'Intransigeant) **(V. b. Scheepsbranden 3255 D.)**

B. NEDERLAND. — Werklooze dienstplichtigen voor de grenstroepen. —
Namens den minister van Defensie maakt de Regeeringspersdienst bekend, dat, daar onder de huidige omstandigheden aan vermindering van de tegenwoordige sterkte der troepen, behoorende tot de grens- en kustbeveiliging, niet kan worden gedacht, een regeling in voorbereiding is, om aan hen, die in de burgermaatschappij noode kunnen worden gemist, groot verlof te verleenen en hen te doen vervangen door werklooze dienstplichtigen.
Binnenkort zullen hieromtrent nadere mededeelingen worden gedaan. (Regeeringspersdienst)
(Vor. ber. Dienstplicht 3756 A.)

C. VOETBAL. — Nederland—België. - 3—2 overwinning der Nederlanders. —
Het Nederlandsche elftal heeft op 23 April '39 in het Stadion te Amsterdam met 3—2 van de Belgische ploeg gewonnen en daarmede revanche genomen voor de 5—4 nederlaag, welke het op 19 Maart '39 in Antwerpen geleden had. (Red. K. H. A.)
(Vorig bericht 3710 C.)

D. NEDERLAND. — Verkeersongelukken. - December 1938—Februari 1939. - Drie geboden van het verkeer.
De cijfers van het Centraal Bureau voor de Statistiek betreffende de verkeersongevallen in de maand Februari 1939 toonen een minder gunstig beeld dan in de overeenkomstige maand van het vorige jaar, schrijft de K. N. A. C.
De cijfers voor de maanden December '39 tot Februari '39 zijn als volgt: (tusschen haakjes de cijfers van vorig jaar)

	Gedood	Ernstig gewond
December 1938	42 (45)	312 (314)
Januari 1939	42 (52)	326 (305)
Februari 1939	46 (39)	314 (287)

Mede in verband met het in de komende maanden te verwachten drukkere verkeer (volgens de tellingen van den Rijkswaterstaat was er in April 1938 28 % meer verkeer op de wegen dan in Januari van dat jaar), doet de K.N.A.C. ten behoeve van een veiliger verkeer nog eens een beroep op alle weggebruikers, ook voetgangers, met voorzichtigheid, beleid en vooral ook de noodige wellevendheid aan het verkeer deel te nemen. (Centr. Bureau v. d. Statistiek - K.N.A.C.)
(Vorig bericht 3628 B.)

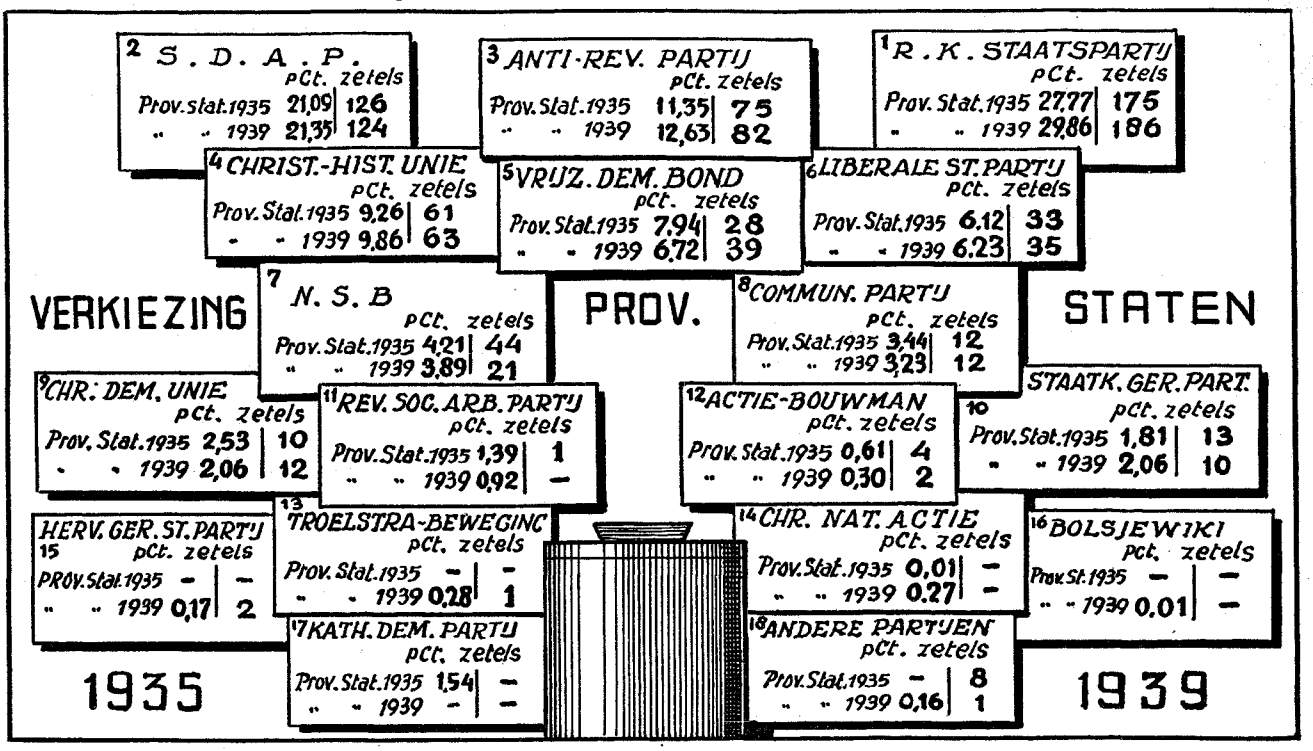
E. ROEMENIE. — Bezoek van den minister van Buitenlandsche Zaken, Gafenco, aan Berlijn. —
Minister von Ribbentrop heeft op 18 April '39 met den Roemeenschen minister van Buitenlandsche Zaken, Gafenco, een langdurig onderhoud gehad over de vraagstukken, waarbij Duitschland en Roemenië belang hebben.
Bij deze in vriendschappelijken geest gevoerde besprekingen kon een aanzienlijke overeenstemming van opvatting geconstateerd worden.
Bij de receptie, die de rijksminister van Buitenlandsche Zaken, von Ribbentrop, later ter eere van den Roemeenschen minister van Buitenlandsche Zaken, Gafenco, gehouden heeft, heeft de rijksminister een toespraak gehouden, waarin hij o.m. zeide er van overtuigd te zijn, dat de gedachtenwisseling er toe zal bijdragen, om de tusschen de beide volken bestaande vriendschappelijke betrekkingen verder uit te breiden en te verdiepen. De elkander aanvullende belangen der beide landen en de vruchtbare samenwerking op economisch gebied geven het recht, het beste voor de toekomst te hopen.
Gafenco antwoordde hierop met een toespraak, waarin hij o.m. zeide, dat hij in vol vertrouwen zijn reis naar het Duitsche rijk had ondernomen. Het Duitsch-Roemeensche handelsverdrag bouwt op de oude, goede ervaringen der vroegere economische betrekkingen, thans nieuwe vruchtbare methoden. „In het belang van beide staten en in het algemeene belang van een vreedzame ordening willen wij deze overeenkomst door onzen arbeid tot volledige en gerechtvaardigde verwezenlijking brengen". (D. N. B.)
(Vor. ber. Gafenco 3750 E.)

24 APRIL 1939

F. SCHAKEN. — Tornooi te Margate. - Keres winnaar. —
De eindstand van het te Margate op 21 April '39 geeindigde internationale schaaktornooi is als volgt:
1. Keres, 7½ pt.; 2. en 3. Flohr en Capablanca, elk 6½ pt.; 4. Sir George Thomas, 5 pt.; 5. P. S. Milner-Barry, 4½ pt.; 6. M. Najdorf, 4 pt.; 7. Golombek, 3½ pt.; 8. S. G. Sergeant, 3 pt.; 9. Miss Vera Menchik, 2½ pt.; 10. S. A. Wheatcroft, 2 pt. (Times)
(Vor. ber. 3248 D.; Schaaktornooien 3649 F.)

G. HONGARIJE. — Minister-president graaf Teleki, en Csaky, minister van Buitenlandsche Zaken, bezochten Rome. - Slotcommuniqué. —
Het slotcommuniqué over de besprekingen van Teleki en Csaky te Rome op 21 April '39 luidt als volgt:
Graaf Teleki, minister-president, en graaf Csaky, minister van Buitenlandsche Zaken van Hongarije, hebben tijdens hun bezoek aan Rome verscheidene besprekingen gevoerd met den duce en met den minister van Buitenlandsche Zaken, graaf Ciano. Deze besprekingen werden gevoerd in een sfeer van hartelijkheid en wederzijdsch vertrouwen, welke de betrekkingen van nauwe vriendschap kenmerkt, die bestaan tusschen de beide staten. Er werd overgegaan tot een diepe bestudeering van de belangrijkste problemen, meer in het bijzonder die van Midden-Europa en het Donaubekken, waarbij ook de meer recente gebeurtenissen werden bekeken en de tegenwoordige toestand.
Met voldoening constateerde men de resultaten, die bereikt zijn door de beide regeeringen in het belang van een grootere stabiliteit, zoowel op politiek terrein als op economisch gebied, en men bevestigde opnieuw het gemeenschappelijk voornemen de eigen actie in te richten naar de doeleinden van rechtvaardigheid en vrede, die de spil Rome—Berlijn kenmerken. Met dit doel besloot men meer in het bijzonder de politiek van samenwerking met de bevriende staten tot ontwikkeling te brengen. (Stefani - Telex-A. N. P.)
(Vor. ber. Teleki 3724 B.; Csaky 3724 B.)

A. NEDERLAND. — De verkiezing voor de Provinciale Staten op 19 April 1939. - Perscommentaren. —

Het **Algemeen Handelsblad:** „In dezen tijd van gespannen internationale verhoudingen is de buitenlandsche politiek van Nederland (behalve in de breinen der communistische en fascistische partijen) geen oogenblik in het gedrang geweest. Want de zelfstandigheidspolitiek onzer regeering en haar vastberadenheid om ons rijk tegen elken aanrander te verdedigen, vindt bij de waarlijk Nederlandsche volksgroepen overal weerklank en instemming. Dat ons volk geen enkelen vreemden hiel verkiest te likken, is een waarheid welke het buitenland, indien het nog noodig ware, ook door deze verkiezingen en den gestuiten groei van onze aanbidders van buitenlandsche voorbeelden, stilzwijgend maar nadrukkelijk bevestigd mag achten."

De **Maasbode:** „De uitslag der Statenverkiezing geeft ons, Katholieken, meer dan één reden tot groote voldoening.
Op de allereerste plaats, dat de R.K. Staatspartij, in de laatste maanden aangevallen van velerlei kant als nooit te voren, haar positie niet alleen ongeschokt handhaafde, maar aanzienlijk versterkte; zij won aan kracht nog méér dan de terugkeer der K.D.P. reeds deed verwachten.
Als een rots in de branding, ook van het anti-papisme!
Een tweede reden tot groote voldoening is de kracht, die van de anti-revolutionnaire partij uitging, die, met de R.K. Staatspartij, een zoo voornaam deel van de — haast moordende — regeeringsverantwoordelijkheid in deze zware tijden draagt.
Dat de regeeringspartijen een winst boekten van 20 zetels stemt ons tot wel zeer bijzondere voldoening. Onze regeering ga rustig en vooral voortvarend voort; zij heeft het volle vertrouwen van 's lands meerderheid.
De N.S.B. is een episode gebleken, die men als afgesloten kan beschouwen, ondanks de stuiptrekkingen, waarop wij vermoedelijk nog wel vergast zullen worden.
Wij betreuren, dat de andere onder buitenlandschen invloed staande extremistische partij, de Communisten, niet meer afdoende is teruggezet. Een verheugend verschijnsel is intusschen, dat zij regelmatig in percentage achteruitgaan in tijden, die hun juist winst zouden moeten verschaffen.
En dat terwijl ook de S.D.A.P. achteruitgang boekt; zij is haar werfkracht kwijt door gebrek aan fundamenteele beginselen van blijvende en telkens opnieuw bezielende waarde. De Rev. Soc. Partij verloor 2 zetels; dit bewijst wel, dat ons rustig landje in deze troebele tijden van het linksch extremisme niets te vreezen heeft.
Alles te zamen: een haast over de geheele linie tot groote bevrediging stemmende uitslag, die èn voor de christelijke partijen èn voor de christelijke regeering een groote steun en bemoediging beteekent."

Het **Nationale Dagblad:** „De slag is gevallen, een finale in een korte, geldverslindende verkiezingsrace van de democratische partijen, een grootsche parade, met veel leuzen, veel woorden, veel vuurwerk; voor ons een korte onderbreking, een korte halteplaats in den strijd der Nederlandsche nationaal-socialisten, in den strijd voor vrijheid en voor recht.
Het politieke vuurwerk heeft zijn uitwerking niet gemist en wederom zijn honderdduizenden door de schittering der kleuren en leuzen voortgegaan op den weg, welke naar den democratischen ondergang voert. In den maalstroom van de tijden, in den maalstroom van de groote nooden in ons land, zijn zij voortgestuwd, machteloos en hulpeloos, zich drijven latend op het wrakhout der democratie, afwachtend, wat er van terecht komt."

De **Nederlander:** „Het doet ons — al zijn wij geenszins blind voor het gevaar van de vermeerdering van den R.K. invloed — toch genoegen, dat de plompe persoonlijke campagne, die van verschillende zijden tegen vooraanstaande figuren der Staatspartij is gevoerd, geen succes heeft opgeleverd. Dat is een betere afstraffing dan een gerechtelijke vervolging.
Voor ons, Christelijk-Historischen, immers is het groote feit van deze verkiezingen dit, dat wij het verlies, dat de C.-H. Unie twee jaar geleden leed, meer dan ingehaald hebben.
Het is thans wel gebleken, dat het verlies van 1937 niet te wijten was aan een loslaten door groote groepen van ons volk van de christelijk-historische beginselen, maar uitsluitend aan de bijzondere omstandigheden van dat oogenblik, dat was: aan de trekkracht van den minister-president, dr. Colijn, als lijstaanvoerder van de Anti-Rev. Partij.
Dat deze waarheid, die in de harten van hen, die vertrouwen hadden in de onvergankelijkheid van onze beginselen, was blijven leven, thans als feit kan worden geconstateerd, stemt tot groote dankbaarheid."

De **Nieuwe Rotterd. Courant:** „Zoo liggen de Statenverkiezingen van 1939 weer achter ons. In de Provinciale Staten zijn de grootste winsten voor de R.K. Staatspartij en den V.-D. Bond (resp. 11 en 12 zetels) terwijl het zwaarste verlies geleden is door de N.S.B. (23 zetels). In de Eerste Kamer zal de veranderde samenstelling der staten in 1940 aanleiding geven tot enkele verschuivingen in de sterkte-verhoudingen der fracties. Belangrijker dan deze wijzigingen achten wij het echter, dat er een heroriëntatie is geweest onder de kiezers naar de liberale beginselen, welke in deze tijden van internationale benauwenis alleen iets voor de toekomst kunnen belooven."

De **Standaard:** „Er dient op te worden gewezen, dat de Roomsch-Katholieken zeer tevreden kunnen zijn over het door hen behaalde resultaat. Er moest op worden gerekend, dat zij, tengevolge van de opheffing van de Kath. Dem. Partij, vijf zetels zouden vooruitgaan (het aantal, dat deze partij in 1935 heeft bezet), maar zij wonnen er, vergeleken bij 1935, nog zes bij. Deze vooruitgang moge voor een belangrijk gedeelte toegeschreven moeten worden aan het verlies van de N.S.B. — men denke in dit verband aan den uitslag in Limburg — maar ook overigens boekten zij winst, of konden zich handhaven. Hun percentage van de geldige stemmen steeg van 28.84 (in 1937) op 29.86. Deze uitkomst bevreemdt niet. Alle anti-papistische actie bevordert de eenheid onder de Roomsch-Katholieken, en versterkt de R.K. Staatspartij."
Het blad concludeert: „De beteekenis van het Stembusresultaat van 19 April voor de landspolitiek is, van anti-revolutionnair gezichtspunt gezien, gunstig, althans zeker niet ongunstig. De pogingen, om ons volk te brengen tot een veroordeeling van het Kabinet-Colijn, zijn mislukt. Daarover spreken wij onze voldoening uit, omdat die mislukking naar onze meening in 's lands belang is."

Het Volk: „Welnu, wij zijn over dezen uitslag zeer tevreden. Ernstigen tegenslag leden wij alleen in Friesland, waar de actie,

door den heer Kiès tegen de sociaal-democratie gevoerd, niet zonder resultaat is gebleven. En het spreekt vanzelf, dat deze tegenspoed — die ongetwijfeld in enkele jaren ongedaan is te maken — het beeld voor het geheele land ongunstig beïnvloedt. Ook in enkele gemeenten moet de uitslag teleurstellend worden genoemd. Maar daar staat tegenover, dat vele dorpen in Groningen, de gemeenten in de mijnstreek, enz., enz., evenzeer getuigen van onze groeikracht als de schitterende resultaten in Rotterdam en Den Haag. Bleef Amsterdam eenigszins achter? Men herinnere zich, met welk een felheid „De Telegraaf" en, in haar voetspoor, de N.S.B.-blaadjes, onze beweging in de hoofdstad hebben bestookt met schandaalpraatjes. Wij mogen dan vaststellen, dat deze campagne heel weinig opleverde; zóó weinig, dat een volstrekt herstel voor de raadsverkiezingen verzekerd schijnt. De vrijzinnige middenpartijen hebben, na jaren lang telkens weer achteruit te zijn geloopen, thans winst te boeken. Deze drang naar de „gematigde democratie" is een verschijnsel, dat zich ook in andere democratische landen voordeed.

Waren deze partijen even vastbesloten in den strijd tegen de werkloosheid als in de verdediging van de democratie — wij zouden er vrede mee hebben: het is helaas anders. Dat, naar onzen voorloopigen indruk, de drie regeeringspartijen haar posities hebben gehandhaafd, belooft ten deze evenmin veel goeds. De R.K. Staatspartij heeft ook ditmaal nog niet van onteyredenheid van haar niet-bezittende kiezersmassa te lijden. . ."

(Vorig bericht 3758 E.)

25 APRIL 1939

A. NEDERLAND. — Studiefonds voor werkverruiming. —

Op instigatie van Z. K. H. Prins Bernhard heeft dr. J. Eijkman, directeur der Amsterdamsche maatschappij voor jongemannen (A. M. V. J.) te Amsterdam, een groep gevormd van vertegenwoordigers uit het Nederlandsche bedrijfsleven, die zich bezig zal houden met de bestudeering van plannen voor de verruiming van de werkgelegenheid hier te lande, als ook met de voorbereiding van en de medewerking bij de uitvoering dezer plannen in overeenstemming met den gedachtengang, aangeduid in de memorie van toelichting op het wetsontwerp tot verhooging van het VIIe hoofdstuk B. der rijksbegrooting voor het dienstjaar 1939 (verhooging crediet voor werkverruiming).

Het ligt in de bedoeling, speciaal aandacht te wijden aan projecten, welke beoogen de industrieele outillage van Nederland te verbeteren en aldus blijvend de welvaart van ons land zullen bevorderen.

Na gepleegd overleg met de regeering, zal voor genoemd doel een stichting in het leven worden geroepen, welke den naam „Studiefonds voor werkverruiming" zal dragen.

De voorzitter der stichting is Mr. D. Crena de Iongh. (Telegraaf) **(V. b. Werkverschaffing 3691 F.)**

B. FRANKRIJK. — Te Mersel-Kebir in Algerije zal een nieuwe marinebasis worden gevestigd. —

Een op 22 April in het Staatsblad gepubliceerd decreet zet het nut uiteen der vestiging van een marinebasis te Mersel-Kebir in het departement Oran (Algerije). Het geheele district van Mersel-Kebir wordt geklassificeerd als „oorlogsgebied".

(Le Moniteur)

C. FRANKRIJK. — Nieuwe wetsdecreten. —

Na afloop van den Franschen ministerraad heeft de minister van Binnenlandsche Zaken op 21 April de volgende mededeeling voorgelezen:

Na een bestudeering van een door den premier, Daladier, ingediend overzicht van de nationale behoeften, welke den raad er toe hebben gebracht, te beraadslagen over besluiten, welke hem werden voorgelegd, heeft de minister van Financiën Paul Reynaud een algemeen overzicht gegeven van den economischen, financieelen en monetairen toestand, welke zich, na vijf maanden van voortgezette inspanning, onder bevredigende omstandigheden voordoet.

Het belang der nieuwe lasten voor de nationale verdediging vereischt een nieuwe inspanning van de natie, welke de regeering besloten heeft, door alle groepen van burgers te doen dragen.

De nieuwe wetten. — Om deze reden heeft de ministerraad de volgende wetsdecreten goedgekeurd:

1. Machtiging tot het aangaan van verplichtingen en de opening van crediet voor betalingen ten behoeve van de departementen van Oorlog, Marine, Luchtvaart en Koloniën.
2. Bespoediging van betalingen en in het bijzonder van die, welke betrekking hebben op de nationale verdediging.
3. Organisatie der voedselvoorziening der bevolking in tijd van oorlog.
4. Medewerking voor een beroep op het bezit; onmiddellijke contrôle op de inkomsten, ten einde belastingfraude tegen te gaan, automatische belasting van de zekere globale inkomsten, strikte beperking der winsten van ondernemingen, welke voor de nationale verdediging werken.
5. Instelling van een belasting voor de wapening, 1 pCt. op betalingen, ontheffing van 20 pCt. op patentrechten; aanpassing van het belastingstelsel aan de productie: vrijstelling van belasting op landbouwbezit.
6. Verlichting van de lasten van den staat: regiem van alcohol voor industriedoeleinden, medewerking aan de opneming van graanoverschotten van 1938 en maatregelen, welke beoogen, een herhaling te voorkomen; vermindering der groote werken, vermindering der credieten voor wegenaanleg, herziening der deelneming in openbare ondernemingen, administratieve reorganisatie der credietverleening aan de departementen en gemeenten, hervorming van het administratieve stelsel voor de stad Parijs en het departement van de Seine, herziening van het financieele stelsel van het departementaal beheer, algemeene principes ten aanzien van de afvloeiing van het overtollige personeel in de administraties van de openbare diensten, maatregelen met betrekking tot het hulppersoneel der spoorwegen, een decreet ten aanzien van administratieve vereenvoudigingen.
7. Decreten inzake den arbeid en de glijdende schaal; alsmede inzake de werkzaamheden bij de koopvaardij.
8. Vergemakkelijking van de hervatting van bouwwerken.
9. Decreet, waarbij propaganda met uit het buitenland afkomstige middelen, wordt gestraft.

De ministerraad heeft bovendien decreten aangenomen inzake belasting-ontheffing op schatkistbons met een looptijd van drie jaren, de beperking der vrijheid van tewerkstelling en inzake een opschorting van de nationale loterij.

(Telex-A.N.P. - Le Temps) **(Vorig bericht 3722 F.)**

D. CURAÇAO. — Amerikaansche belangstelling. —

Senator Lundeen heeft op 20 April in de commissie van Buitenlandsche Zaken van de Senaat een voorstel ingediend om machtiging te verleenen voor het openen van onderhandelingen over den aankoop door de Vereenigde Staten van Nederlandsche bezittingen aan de Atlantische kust van Zuid-Amerika.

In zijn voorstel legt Lundeen den nadruk op het strategische belang van Curaçao en Nederlandsch Guyana voor de verdediging van het Panama-kanaal.

(New York Herald Tribune)

E. NEDERLAND. — Tweede Kamer. - Aanvullende begrooting van Binnenlandsche Zaken. - 1 millioen gulden voor Centraal Vluchtelingenkamp. —

Bij aanvullende begrooting van Binnenlandsche Zaken vraagt de regeering op 20 April een bedrag van één millioen gulden aan voor de inrichting van een vluchtelingenkamp en de verzorging der daarin onder te brengen vluchtelingen tot een aantal van 2500 met mogelijkheid tot uitbreiding. (Het Volk)

(Vor. ber. Vluchtelingenkamp 3740 D.; Begrooting Binnenl. Zaken 3575 B.)

F. GROOT-DUITSCHLAND. — Joden mogen werken, afgezonderd van de „Arische" arbeiders. —

Veldmaarschalk Göring heeft gedecreteerd, dat de Duitsche Joden in fabrieken mogen werken, mits zij afgezonderd worden van de „Arische" arbeiders. Dit decreet is gesteld op een wijze, welke veel op dwangarbeid voor Joden lijkt. (Het Volk)

(Vor. ber. Anti-Semitisme 3724 D.)

G. JOEGO-SLAVIE. — Bezoek van den minister van Buitenlandsche Zaken, Markowitsj, aan Rome - Samenwerking met Duitschland - Hongarije. —

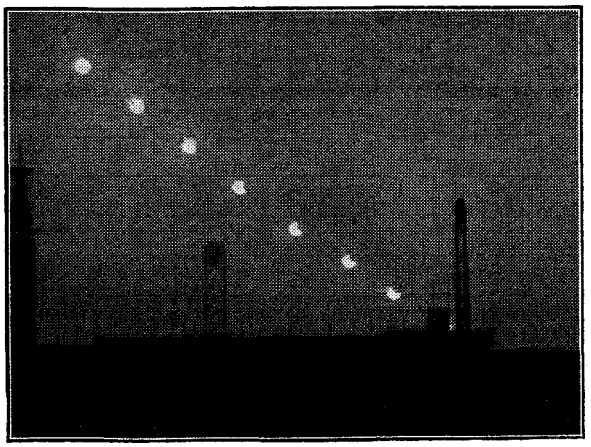
Nadat de Italiaansche en Joego-Slavische ministers van Buitenlandsche Zaken, graaf Ciano en Markowitsj te Venetië een laatste onderhoud hadden gevoerd, is op 23 April een officieel communiqué uitgegeven, waarin gezegd wordt, dat gesproken is over verschillende kwesties, die de beide bevriende staten onder de huidige internationale omstandigheden en vooral met het oog op de jongste gebeurtenissen in Albanië interesseeren. Hierbij werd eens te meer de bijzondere hartelijkheid bevestigd van de tusschen Italië en Joego-Slavië bestaande betrekkingen, welke sedert het totstandkomen van het pact van Belgrado, dat den vrede in de Adriatische Zee en de eerbiediging van de wederzijdsche belangen verzekert, in elk opzicht versterkt is.

Overeengekomen werd, de vertrouwelijke samenwerking tusschen de beide staten, evenals tusschen Joego-Slavië en Duitschland, zoowel op politiek als op economisch gebied, te verdiepen, teneinde de handhaving van den vrede te bevorderen en de toestanden en stabiliteit in den Donau-sector te verbeteren.

Wat de betrekkingen met Hongarije betreft, hebben de beide ministers met voldoening vastgesteld, dat zij den weg hebben geëffend voor een vruchtdragende verstandhouding tusschen de regeeringen te Belgrado en Boedapest.

(Stefani - Telex-A. N. P.)

A. **ASTRONOMIE. — Zonsverduistering op 19 April 1939. —**

Opname van de zonsverduistering van 19 April '39, gezien boven het Olympisch Stadion te Amsterdam. De eerste opname werd gemaakt om 5.45 uur n.m., de volgende phases om de 10 minuten.
(Vor. ber. Zonsverduistering 2830 D.)

26 APRIL 1939

B. **SLOWAKIJE. — Incidenten op Slowaaksch-Hongaarsche grens. —**
Volgens uit Presow ontvangen berichten is de toestand aan de Hongaarsch-Slowaaksche oostgrens weer meer gespannen. Zoo wordt bijvoorbeeld gemeld, dat Hongaarsche troepen op 22 April de gemeente Blatne Reviste bezet hebben, gelegen in de neutrale zône, welke was ingesteld volgens het Slowaaksch-Hongaarsche pact. Vervolgens rukten zij op tot op 1500 meter van de grens, die vastgesteld werd bij de laatste onderhandelingen. De Hongaren maakten gebruik van granaten en vernielden den kerktoren van Blatne Reviste. Volgens berichten uit dezelfde bron hebben de Hongaren met een mitrailleur aanvallen gedaan op Slowaaksche troepen in het dorp Baliany; zij werden echter afgeslagen.
(Agence Belga) **(Vorig bericht 3730 F.)**

C. **NEDERL. OOST-INDIE. — Vaderlandsche Club. - Geen contact met N.S.B. —**
Het hoofdbestuur van de Vaderlandsche Club is op 22 en 23 April te Semarang bijeengekomen.
Er is o.a. besloten, dat de Vaderlandsche Club, naarmate van haar krachten, de actie voor geestelijke en moreele herbewapening zal steunen, zonder daarbij op den voorgrond te treden.
De actie tot spoedige en afdoende verbetering van de weermacht, zal zoowel in als buiten den Volksraad met kracht worden voortgezet, waarbij vooral de nadruk zal worden gelegd op het groote belang voor Indië bij een sterke marine.
Ook is de verhouding tot verschillende andere politieke partijen en groepen in Indië besproken. De Vaderlandsche Club zal bij voortduring blijven streven naar de grootst mogelijke samenwerking, onder handhaving van volledige zelfstandigheid. Ten aanzien van de verhouding tot de N.S.B. werd opgemerkt, dat het hoofdbestuur reeds vroeger het afwijzend standpunt tegenover de N.S.B. openlijk heeft bekend gesteld, waartegenover echter tevens werd erkend, dat de N.S.B.-actie haar goede zijden heeft, zoodat samenwerking op concrete punten zeker bij voorbaat niet uitgesloten moest worden geacht. Uit publicaties is in de laatste maanden echter onomstootelijk komen vast te staan, dat de N.S.B.-leiding zich op volkomen anti-nationaal en gezagsvijandig standpunt stelt — gezien de beginselverklaring en het werkprogram van de Vaderlandsche Club is daarmede verder alle contact tusschen Vaderlandsche Club en N.S.B. onmogelijk geworden. (Aneta)
(Vor. ber. Vaderlandsche Club 3588 D.)

D. **FRANKRIJK. — Rede van den minister van Financiën, Reynaud - 15 milliard francs voor defensie. —**
De Fransche Ministerraad heeft op 21 April een aantal wetsdecreten goedgekeurd, waardoor nieuwe krachtsinspanning voor de nationale verdediging wordt vereischt.
Ter toelichting van deze decreten heeft de Minister van Financiën, Reynaud, een radiorede gehouden, waaraan wij het volgende ontleenen:
Sedert 14 maanden zijn in het hart van Europa groote overwinningen behaald „alleen op grond van de opbrengst der wapenfabrieken" en het tempo van den wapeningswedloop versnelt dagelijks. Frankrijk en zijn bondgenoot, Engeland, hebben daarop geantwoord, door te besluiten tot een groote krachtsinspanning. Deze krachtsinspanning zal Frankrijk vijftien milliard franken kosten. Het vinden van deze vijftien milliard beteekent een krachtproef tusschen het totalitaire stelsel en het stelsel van vrijheid, zooals het onze is. Ons stelsel, aldus de minister, beschikt over tal van hulpbronnen en wij zullen deze krachtproef gaan winnen.
Na een opsomming van de getroffen bezuinigingsmaatregelen te hebben gegeven, verklaarde Reynaud, dat de bezuinigingen dit jaar nog niet al haar uitwerking zullen hebben. Daarom leek het noodzakelijk een nieuwe opoffering te vragen in den vorm van een belasting. Met ingang van 1 Mei zal van alle verkoopen een wapeningsbelasting van één procent worden geheven. Den kooplieden zal een compensatie worden gegeven, door vermindering van de patentbelasting met 20%.
Als voorloopigen maatregel zal de normale werkweek van 45 uur worden vastgesteld.
(Telex-A. N. P. - Le Temps)
(Vor. ber. Reynaud 3697 D.; Decreten 3764 C.)

E. **ENGELAND. — Activiteit der Britsche diplomatie op het weekeind van 22—23 April - Europeesche toestand. —**
De diplomatieke medewerker van de „Times" vat de diplomatieke activiteit van Britsche zijde als volgt samen:
Parijs: De Britsche regeering onderhoudt het nauwst mogelijke contact met de Fransche, met name inzake de onderhandelingen met de Russische regeering.
Moskou: De Britsch-Fransch-Russische besprekingen vorderen langzaam, maar zeker. Sir William Seeds, de Britsche gezant confereerde op 22 April opnieuw met Litwinof, Maiski, de Russische gezant te Londen, keert op 24 April naar Londen terug, hetgeen eveneens als een gunstig teeken wordt opgevat.
Ankara: Tusschen Engeland en Turkije bestaan de meest vriendschappelijke betrekkingen en een volkomen overeenstemming van opvatting. De Britsche ambassadeur, Sir Hughe Knatchbull—Hugessen en de Turksche minister van Buitenlandsche Zaken hebben opnieuw den grooten invloed van Turkije op den Balkan geconstateerd. Het Britsche belang bij een onafhankelijk Turkije is bevestigd.
Sofia: De Bulgaarsche gezant te Londen, Momtsjilow, brengt rapport uit aan koning Boris over de Britsche politiek in de Balkan.
Boekarest: De Britsche economische missie, onder leiding van Sir Frederick Leith-Ross, is aangekomen, teneinde een handelsaccoord te bereiken op een oogenblik, dat Duitschland alles doet om zijn economischen invloed te versterken.
Belgrado: De Britsche en Fransche gezanten volgen nauwkeurig den gang van zaken. De eerste indruk na het communiqué van de besprekingen in Venetië, tusschen Zuidslavië en Italië, is, dat dit geen positieve

verplichtingen inhoudt en dat het er verre van is, zooals Berlijn het poogt voor te stellen, dat Zuidslavië zich geheel bij de „as" zou aansluiten.
Rome: Lord Perth, de aftredende Britsche ambassadeur, heeft van zijn afscheidsbezoek aan Mussolini gebruik gemaakt om Mussolini nogmaals de Britsche politiek in de Middellandsche Zee uiteen te zetten.

27 APRIL 1939

A. JOEGO-SLAVIE. — Duitsche en Italiaansche druk - Verdeeldheid in het land - Democratische neigingen. —

Sinds Tsjecho-Slowakije door Duitschland, en Albanië door Italië werd overmeesterd, richt de as Rome—Berlijn voornamelijk het oog op den Balkan als operatie-terrein. Het uitbreiden van de invloedsfeer in de Balkanlanden legt voor de totalitaire staten groot gewicht in de schaal. Dientengevolge komt Joego-Slavië in een weinig benijdenswaardige positie te verkeeren, aangezien het land ligt ingekneld tusschen een Duitsch-Italiaansche tang, welke slechts dichtgeknepen behoeft te worden om het Joego-Slavische koninkrijk het lot van Tsjecho-Slowakije te doen deelen. Daarom is het begrijpelijk, dat de regeering te Belgrado zich moeite geeft met Berlijn en Rome op den besten voet te komen, in de hoop Joego-Slavië dan te kunnen handhaven als onafhankelijken staat. Het geval doet zich evenwel voor, dat een sterke strooming onder het volk zich verzet tegen een samengaan met de totalitaire landen, zooals in het begin van Februari '39 is gebleken bij het gedwongen aftreden van het kabinet-Stojadinowitsj, dat sterk ijverde voor toenadering tot Berlijn en Rome. De situatie is echter dermate benauwend, dat ook het ministerie-Tswetkowitsj zich genoopt ziet in denzelfden koers te varen, niettegenstaande in verschillende deelen van het land betoogingen op groote schaal ten gunste van de democratieën aan de orde van den dag zijn. Dit zou niet van zoo heel veel beteekenis zijn, indien Joego-Slavië een volkomen eenheid vormde. De reeds jarenlang door de Kroaten gevoerde actie voor autonomie vormt echter reeds een voldoende aanwijzing omtrent de tegenstellingen, welke groote volksgroepen gescheiden houden. Het Koninkrijk der Serven, Kroaten en Slovenen herbergt binnen zijn grenzen een agglomeraat, welks verschillende deelen zich slechts moeilijk met elkaar verstaan. Dit feit bracht er wijlen Koning Alexander, die in Marseille werd vermoord, reeds toe, de dictatuur in te stellen en sedertdien zijn de onderlinge verhoudingen er nog niet zoo heel veel op verbeterd. De innerlijke onrust kan zelfs in verband met den bedenkelijken toestand in Europa niet voldoende tot bedaren worden gebracht en dit maakt Joego-Slavië tot een brandhaard, die wel eens gevaarlijk zou kunnen blijken te zijn. (Avondpost)
(Vorig bericht 3755 F.)

B. ENGELAND. — Begrooting 1939-1940. - Defensie-uitgaven het kernpunt. - Inkomstenbelasting niet verhoogd. - Surtaxes. - Verhoogde rechten op films, platen, tabak, suiker. - Successierechten eensdeels verhoogd. —

De Britsche minister van Financiën, sir John Simon, heeft op 25 April '39 de begrooting voor het jaar 1939-'40 bij het Lagerhuis ingediend.
In totaal werd verleden jaar voor de weermacht rond £ 400 millioen uitgegeven, tegenover £ 265.5 millioen in het daaraan voorafgaande jaar. Uit de inkomsten is £ 254.5 millioen voor de weermacht uitgegeven, uit leeningen £ 128 millioen, oftewel in totaal £ 382.5 millioen. Daarbij kwamen dan nog de uitgaven voor het opslaan van levensmiddelen en voor de maatregelen tegen luchtraids, hetgeen het totaal op de bovengenoemde £ 400 millioen heeft gebracht.
Naar Simon mededeelde, is in het afgeloopen jaar £ 20 millioen gebruikt voor het aflossen van de staatsschulden. De wisselegaliseeringsrekening blijft een winst aanwijzen.
In totaal bedragen de thans geraamde uitgaven voor den luchtafweer £ 42 millioen, waarvan £ 37 millioen moet worden geleend. De totale uitgaven op den grondslag van de huidige belastingen zullen £ 918 millioen bedragen. De defensie-uitgaven, die voor dit jaar geraamd waren op £ 580 millioen, zijn echter gestegen tot ongeveer £ 630 millioen en zij zullen wellicht nog hooger worden.
Alles te zamen, aldus de minister, zullen de belastingbetalers £ 942 millioen moeten opbrengen, terwijl £ 380 millioen uit leeningen moet worden gevonden.
De regeering heeft echter besloten, niet tot een verhooging van de inkomstenbelasting over te gaan, maar met ingang van 1 Januari 1940 zal de autobelasting met 10 shilling tot 25 shilling per P.K. worden verhoogd.
Verder deelde Simon mede, dat de vermakelijkheidsbelasting zal worden verlaagd, maar dat er een recht zal worden geheven op films en platen, die in Engeland gemaakt zijn.
De surtaxe op de inkomstenbelasting zal worden verhoogd met 5% voor inkomsten tot £ 8000 en met 10% voor inkomens hooger dan £ 8000.
Van 26 April af zal de tabaksbelasting worden verhoogd met twee shilling tot 11 shilling 6 pence per Engelsch pond. De suikerbelasting wordt van 25 April af verhoogd met een farthing (een kwart penny) per Engelsch pond.
Verder zal de successiebelasting op groote onroerende goederen worden verhoogd. (Times - Telex-A. N. P.)
(Vor. ber. Begrooting 3546 C; Overzicht 3243 C.)

C. NEDERLAND. — Tweede Kamer. - Wettelijke regeling accountancy. —

Een wetsontwerp is op 25 April ingediend om tot een wettelijke regeling van het accountantswezen te komen. De titel zal beschermd worden. Tevens zal een accountantsregister worden ingesteld, waarin in het algemeen slechts zij kunnen worden ingeschreven, die voldoen aan wettelijke eischen van bekwaamheid en zich onderwerpen aan eischen van tucht.
(Telegraaf)

D. GROOT-DUITSCHLAND. — De Britsche en Fransche ambassadeurs te Berlijn teruggekeerd. —

Op 24 April is Sir Nevile Henderson, de Britsche ambassadeur te Berlijn op zijn standplaats teruggekeerd. Ook de Fransche ambassadeur, Coulondre, zal binnen enkele dagen, in ieder geval vóór de rede van Adolf Hitler, welke op 28 April zal worden gehouden, zijn standplaats weder innemen. Beide ambassadeurs zijn t.z.t. door hun regeeringen teruggeroepen om rapport uit te brengen in zake de annexatie van Tsjechië. (Telex-A. N. P.) **(Vor. ber. 3711 C.)**

E. GROOT-DUITSCHLAND. — President Roosevelts boodschap van 14 April aan Hitler en Mussolini. - Drie vragen van Adolf Hitler inzake de veiligheid aan eenige mogendheden. - Antwoorden. - Amerikaansch commentaar. —

Evenals aan verschillende andere regeeringen, zijn ook aan de Nederlandsche regeering van de zijde der Duitsche regeering enkele vragen voorgelegd in verband met de bekende boodschap van president Roosevelt, welke hierop neerkomen:
1e. of de regeering de boodschap had uitgelokt; 2e. of zij er van te voren kennis van droeg; en 3e. of zij zich bedreigd gevoelt.
De drie vragen zijn door onze regeering ontkennend beantwoord, de derde vraag onder bijvoeging, dat Nederland, ingeval van een Europeeschen oorlog, op iedere mogelijkheid voorbereid moet zijn.
Ongeveer gelijk aan dat van onze regeering te Den Haag, is het antwoord gekomen van de regeeringen van Zwitserland, Denemarken, Finland, Zweden, Litauen, Griekenland, Roemenië en Egypte: Wij voelen ons niet bedreigd. Ook werd ontkennend beantwoord de vraag of men reeds vóór de publicatie van de boodschap van Roosevelt op de hoogte is geweest.
De Duitsche vragenlijst wordt in Amerikaansche officieele kringen beschouwd als een manoeuvre. Men beschouwt de ondervraagde landen als menschen, die bedreigd worden met een revolver en wie men vraagt of zij zich in gevaar voelen. Bij voorbaat toont men zich derhalve reeds gereserveerd over de antwoorden.
Wat ook het antwoord van Hitler zal zijn, de openbare meening in de Vereenigde Staten zal de pogingen der democratie blijven steunen en men haalt hiervoor de woorden van senator Borah in de commissie voor buitenlandsche zaken aan, welke hij heeft gesproken tijdens de behandeling van de neutraliteitswet: de Vereenigde Staten zijn niet neutraal meer, want de geest van het land verzet zich tegen de totalitaire staten.
Het ministerie van Financiën te Washington heeft dan ook besloten de toepassing van het besluit van den president tot het heffen van extra-rechten op Duitsche goederen, welke 23 April in werking moet treden, niet uit te stellen. (Telex-A. N. P.)
(Vorig bericht 3752 C.)

F. VOLKENBOND. — Albanië verlaat den bond. - Een kwart der leden heeft reeds opgezegd. —

Van de 60 staten, die in 1935 nog lid van den Volkenbond waren, hebben Duitschland en Japan (1935), Paraguay (1937), Guatemala, Nicaragua en Honduras (1938) reeds door het verstrijken van den tweejarigen opzeggingstermijn opgehouden Volkenbondslid te zijn, terwijl Abessynië, Oostenrijk en Tsjecho-Slowakije niet langer als zelfstandige staten bestaan. Voorts hebben het lidmaatschap van den Volkenbond opgezegd Salvador (Augustus 1937), Italië (December 1937), Chili en Venezuela (1938) en thans Peru, Hongarije en Albanië (1939). Als eenige winst tegenover al deze verliezen sinds 1935, staat de toetreding van Egypte in 1937.
Van de drie staten, die in 1935 weigerden aan eenige sanctiemaatregel tegen Italië wegens den overval van Abessynië deel te nemen, n.l. Albanië, Hongarije en Oostenrijk, is geen enkele dus meer als Volkenbondsstaat te beschouwen. Twee hunner zijn sindsdien met het verlies hunner onafhankelijkheid beloond.

Intusschen hebben verschillende staten, die het lidmaatschap van den Volkenbond hebben opgezegd, daarbij uitdrukkelijk te kennen gegeven, dat zij willen blijven deelnemen aan het werk van de technische Volkenbondscommissies, van de Internationale Arbeidsorganisatie en van het Haagsche Internationale Gerechtshof. Brazilië heeft reeds bij het uittreden uit den Volkenbond in 1928 het voorbeeld van deze handhaving van technische betrekkingen met Genève gegeven. Chili en Venezuela verleden jaar en thans hebben weder Hongarije en Peru dit voorbeeld gevolgd. (Journal de Genève) **(V. b. 3751 A.)**

28 APRIL 1939

A. **ENGELAND. — Dienstplicht ingevoerd. - Voorkoming van ongeoorloofde winst op de wapenindustrie.**
De Britsche minister-president, Neville Chamberlain, heeft op 26 April '39 den dienstplicht aangekondigd voor jongemannen van 20 en 21 jaar. Dezen zouden een opleiding van zes maanden ontvangen.
Voorts deelde de premier mede, dat de regeering heeft besloten de volgende week een reserve- en hulptroepenwet in te dienen.
Na afloop van den oefeningstijd zou den mannen gelegenheid gegeven worden voor drie en een half jaar dienst te nemen in het territoriale leger.
De regeering is voornemens verdere stappen te doen om het maken van ongeoorloofde winst in de bewapeningsindustrie te voorkomen.
De recruteering van vrijwilligers voor het geregelde leger, de marine en de luchtmacht zal worden voortgezet.
In zijn motiveering van het besluit der regeering tot invoering van den dienstplicht wees Chamberlain er o.m. op, dat ieder ander land in Europa dezelfde bevoegdheden heeft als de regeering thans vraagt, en dat de regeering niet alleen rekening heeft moeten houden met de nieuwe verplichtingen op het vasteland, die zij op zich genomen heeft met instemming van het geheele Parlement, maar dat zij ook heeft moeten denken aan de middelen om deze verplichtingen na te komen.
De beide Huizen van het Britsche parlement hebben op 27 April de motie der regeering, waarin de invoering van den dienstplicht en de beteugeling der oorlogswinst worden goedgekeurd, aangenomen. In het Lagerhuis werden 376 stemmen vóór en 145 stemmen tegen de motie uitgebracht. De goedkeuring van het Hoogerhuis werd zonder hoofdelijke stemming verkregen.
In zijn rede ter verdediging van het regeeringsvoorstel deed Chamberlain een dringend beroep op de oppositie, ook met het oog op den indruk in het buitenland, grondig te overwegen, of zij haar afwijzend standpunt wilde handhaven. Hij legde nogmaals den nadruk op de krachtige maatregelen tegen ongerechtvaardigde oorlogswinsten, en citeerde ten slotte zelfs de instemming van een Fransch communistisch blad met den conscriptiemaatregel.
Hij slaagde er echter niet in, de oppositie te overtuigen. De Labour-leider Attlee bleef afkeerig van dienstplicht en betoogde, dat de invoering van den dienstplicht in het land tweedracht zou zaaien, juist nu eenheid zoo hoog noodig is. Dit Labour-amendement op de motie werd met 380 tegen 143 stemmen verworpen. (Telex-A. N. P. - Telegraaf - Times)
(Vor. ber. Dienstplicht 3298 D.)

B. **BELGIE. — Regeeringsverklaring. - Volmachten goedgekeurd. - Samenstelling van den Senaat. —**
In de regeeringsverklaring, welke de Belgische minister-president Pierlot in de Kamer op 25 April '39 heeft voorgelezen, wordt o.m. gezegd, dat de regeering slechts het openbaar welzijn voor oogen houdt. Haar politiek zal een drieledig doel hebben:
1. Het waarborgen der onafhankelijkheid van het land, dank zij de eenheid van alle Belgen.
2. Hervorming van het constitutioneel regime door nauwkeuriger en krachtiger toepassing van de voornaamste regels ervan.
3. Herstel van den economischen en financieelen toestand.

De regeering vraagt o.m. speciale volmachten en wel:
1. Bepaalde beslissingen, van belang voor de landsverdediging.
2. Maatregelen in verband met de noodzaak van economisch herstel en herstel van het begrootingsevenwicht.
3. Maatregelen tot regeling van verscheidene dringende kwesties, welke overeenkomstig den wensch der openbare meening kunnen worden opgelost.

De Belgische Kamercommissie, die na de voorlezing der regeeringsverklaring, belast was met de bestudeering van het door den premier Pierlot ingediende wetsontwerp tot het verleenen van volmachten aan de regeering, heeft op 26 April er met 16 tegen 12 stemmen zijn goedkeuring aan gehecht. De socialisten en andere leden der oppositie stemden tegen.
Bij de behandeling door de commissie heeft de minister van Financiën, Gutt, medegedeeld, dat op de loopende begrooting 300 millioen francs zal worden bezuinigd en dat aan nieuwe belastingen 350 millioen geheven zal worden.
De aftrek voor het weduwen- en weezenpensioenfonds van ambtenaren bij openbare bedrijven zal tijdelijk met drie procent verhoogd worden. De buitengewone begrooting zal 2.200 millioen francs beloopen.
Het wetsontwerp zal de regeering in staat stellen de voorschotten der Nationale Bank aan den staat, waarvan het maximum thans op 1½ milliard francs is vastgesteld, te verhoogen, indien de geldmarkt de uitgifte van leeningen op langen termijn op gunstige voorwaarden niet mogelijk maakt.
Onder instemming van alle leden der commissie heeft Gutt zich met kracht uitgesproken tegen devaluatie van den franc.
De senatoren hebben op 25 April de 21 leden gekozen, die zij zelf moeten benoemen, de anderen worden, zooals bekend, gekozen door de kiezers en de Provinciale Staten.
De Senaat bestaat thans uit 62 katholieken (winst 5), 61 socialisten (verlies 3), 25 liberalen (winst 6), 12 Vlaamsch-nationalisten (winst 3), 4 Rexisten (verlies 8), 3 communisten (verlies 3).
De Belgische Kamer heeft op 27 April het kabinet-Pierlot de gevraagde volmachten verleend. Het artikel, behelzende het verleenen van speciale volmachten voor de nationale verdediging werd aangenomen met 178 tegen 15 stemmen (der Vlaamsch-nationalisten), het wetsontwerp in zijn geheel, dus met inbegrip der financieele volmachten en der motie van vertrouwen in de regeering, is goedgekeurd met 104 stemmen tegen 84 en 5 onthoudingen.
Vooraf had de minister van Financiën, Gutt, betoogd, dat aangezien de partijen zich tegen deflatie hebben uitgesproken, het eenige redmiddel heffing van nieuwe belastingen en uitstel van bepaalde uitgaven was. Met kracht heeft de minister zich verder uitgesproken tegen waardevermindering van den franc.
(Het Laatste Nieuws - Agence Belga - Telegraaf - Avondpost)
(Vor. ber. Kabinet 3756 F.; Senaat 3756 D.)

C. **GROOT-DUITSCHLAND. — Hitler's antwoord op de boodschap van president Roosevelt van 14 April 1939. - Opzegging van het Verdrag met Polen en het Vlootaccoord met Engeland. - Onverbrekelijke banden met Italië. - Koloniale aanspraken blijven gehandhaafd. —**
Op 28 April om 11.20 's morgens is de Duitsche Rijksdag in de Kroll-opera te Berlijn bijeengekomen om Adolf Hitler's rede in zake zijn antwoord aan president Roosevelt aan te hooren. De Rijksdag bestond uit 888 leden, w.o. vijf vertegenwoordigers van het protectoraat Bohemen en Moravië, en twee Memellanders. De rede duurde 2½ uur en zou in brochure-vorm 100 pagina's eischen. Wij publiceeren derhalve de voornaamste punten uit zijn rede:

1. Het Duitsch-Poolsch verdrag van 1934 is opgezegd, omdat Polen weigerde Danzig als vrije stad binnen de grenzen van het Duitsche rijk te laten terugkeeren.
Polen heeft zijn internationale positie gewijzigd door een nieuw verdrag (met Engeland). Hitler is bereid met Polen op nieuwen grondslag te onderhandelen en stelt een niet-aanvalspact van 25 jaar in uitzicht. Danzig zal nimmer Poolsch worden.

2. Het Britsch-Duitsche vlootverdrag is opgezegd, wijl de basis van dit verdrag is verdwenen. Hitler wil gaarne opnieuw met Engeland onderhandelen om tot een eerlijke en duidelijke overeenkomst in zake de vloot te komen.

3. Duitschland blijft eischen: teruggave van de koloniën. Dit zal echter nimmer een reden voor een militair conflict zijn.
Wat de koloniën betreft zeide Hitler, dat gedurende zijn geheele politieke activiteit hij steeds het denkbeeld van nauwe vriendschap en samenwerking tusschen Duitschland en Engeland uiteen heeft gezet. „Ik heb nimmer ruimte voor eenigen twijfel gelaten aan mijn overtuiging, dat het bestaan van het Britsche wereldrijk een onschatbare factor van waarde is voor het geheele cultureele en economische leven van den mensch.
4. De Siegfried-linie is gereed, dit zal ook weldra het geval zijn met de linies vóór Aken en Saarbrücken.
Geen macht ter wereld zal het ooit gelukken dit front te doorbreken.
5. Kritiek op München aanvaardde de Führer niet, omdat deze kwam van de zijde van oorlogsophitsers, wien vreedzame oplossing verderfelijk toescheen, diegenen betreuren, dat er geen bloed gevloeid is, niet hun bloed, want de ophitsers staan niet daar, waar geschoten, doch alleen daar, waar verdiend wordt.
6. Tsjecho-Slowakije werd niet ontbonden, omdat Duitschland het wilde, maar omdat men aan de conferentie-tafel op den duur geen kunstmatige staten kan opbouwen. Roemenië achtte het gewenscht over de Oekraine en Slowakije een rechtstreekschen weg naar Duitschland te krijgen.
7. Hitler bestreed de bewering, dat de oplossing in zake Tsjecho-Slowakije strijdig was met de overeenkomst van München. Dit land beteekende een haard van gevaren voor Midden-Europa.
8. Een duurzame vriendschap tusschen Duitschland en Engeland, acht Hitler slechts mogelijk op den grondslag van wederkeerige achting.
9. Roosevelt's bewering, dat nieuwe daden van aanval overwogen worden tegen andere onafhankelijke landen, noemde Hitler een ongehoorde insinuatie en een aanval op den wereldvrede.
10. In antwoord op Roosevelt's woorden, dat de wereld op weg is naar een catastrophe, zeide Hitler: „Ik heb geen enkelen oorlog gevoerd. Ik heb mijn afschuw van den oorlog te kennen gegeven en ik weet niet voor welk doel ik oorlog zou moeten voeren".
11. „Wij willen niets wat ons niet eens heeft toebehoord. Geen staat zal ooit door ons in zijn bezit beroofd worden. Alleen degene, die Duitschland meent te kunnen aanvallen, zal op een macht en tegenstand stuiten, waar tegenover die van het jaar 1914 onbeteekenend was."
12. Duitschland is besloten zich zekere markten niet door een terroristisch ingrijpen van buiten of door bedreigingen te laten afnemen.
13. Duitschland wil elk land, door Roosevelt genoemd een garantie geven op voorwaarde van volstrekte wederkeerigheid en als de betrokken staat zulks wenscht en zich zelf tot Duitschland richt met het verzoek om zulk een verzekering met geschikte voorstellen.
14. De band, welke Duitschland en Italië omsluit, is onverbrekelijk. Zoo heeft de Duitsche regeering het optreden van den Italiaanschen vriend in Albanië begrepen en toegejuicht. Ook met Spanje en Japan bestaan de vriendschappelijkste verhoudingen, daarom zal het Duitsche legioen bij Franco's plechtigen intocht te Madrid mede paradeeren.
15. **Antwoord aan President Roosevelt.** — In zijn antwoord aan Roosevelt gaf de Führer uiting aan zijn twijfel over diens woorden, dat alle internationale vraagstukken geschikt zijn aan een ronde tafel te worden opgelost. Doelend op den Volkenbond als de grootste conferentie van alle tijden wees Hitler er op, dat de eerste staat, die voor deze poging terugschrok, de Vereenigde Staten was en dat de Volkenbond geen enkel beslissend internationaal probleem had opgelost. Hij voegde hieraan toe, dat hij, noch in de geschiedenis van zijn eigen land, noch in die van de rest van de wereld voor het standpunt van president Roosevelt een bevestiging had gevonden.
Indien Hitler aan Roosevelt een verklaring zou vragen over de Amerikaansche politiek zou de president met recht verwijzen naar de Monroe-leer. De Duitschers hangen wat betreft Europa eenzelfde leer aan.
Wat betreft de vrees van Roosevelt, dat nog meer staten zullen worden aangevallen zeide Hitler, dat hij ontkennende antwoorden had ontvangen van alle staten, op zijn vraag of zij zich bedreigd gevoelden.
Hitler gaf Roosevelt de plechtige verzekering, dat alle beweringen omtrent een voorgenomen aanval op Amerikaansch gebied grof bedrog en onwaarheid zijn, uitsluitend voortgekomen uit domme verbeelding.
Onder verwijzing naar de meening van Roosevelt, dat de zaak van den internationalen vrede zou worden bevorderd door een openlijke verklaring over de huidige politiek der Duitsche regeering, zeide Hitler, dat hij nimmer een dergelijk verzoek zou richten tot den president der Vereenigde Staten, daar hij dit terecht als een tactlooze aanmatiging zou beschouwen.
Wat betreft de ontwapening verzocht Hitler aan Roosevelt geen beroep te doen op hem en Duitschland, maar liever op anderen, aangezien hij een langdurige ervaring heeft, welke hem zoolang sceptisch stemt, tot de werkelijkheid hem beter heeft geleerd.
Ten aanzien van het voorstel van economische wereldbesprekingen verklaarde Hitler te meenen, dat dit niet zoozeer een vraagstuk van theoretische besprekingen was, als wel een vraagstuk van het verwijderen van de beperkingen in de verschillende staten. Hitler zou het een groote verdienste achten, wanneer Roosevelt deze beperking zou wegnemen, te beginnen in de Vereenigde Staten. Ook zou het een nobele daad zijn van Roosevelt, wanneer hij de belofte van Woodrow Wilson in zake de verloren Duitsche koloniën zou nakomen.

WAT ROOSEVELT VOORSTELDE:
Duitschland en Italië garandeeren, dertig landen voor den tijd van 10 of 25 jaar niet aan te vallen of te bedreigen. In dat geval worden conferenties georganiseerd over:
a. ontwapening;
b. handelsvrijheid en grondstoffenverdeeling.
Maar „in rechtszaal of conferentie blijven de wapens buiten de deur".

Duitsche eischen aan Polen. — Met betrekking tot het Danzigvraagstuk, zeide Hitler het volgende:
Danzig is een Duitsche stad, die naar Duitschland terug wil. Omgekeerd heeft deze stad in verdragen vastgelegde overeenkomsten met Polen, die haar door de vredesdictaten van Versailles waren opgedrongen.
Hitler deelde vervolgens mede, dat hij, nadat het Danziger vraagstuk reeds eenige maanden geleden enkele malen besproken was, aan de Poolsche regeering het volgende concrete voorstel gedaan had:

Ten eerste: Danzig keert als vrije stad binnen de Rijksgrenzen terug.
Ten tweede: Duitschland krijgt door den Corridor een weg en een spoorlijn, waarover het vrij kan beschikken en waar Duitschland dezelfde exterritoriale rechten geniet als Polen in den Corridor.

Als tegenprestatie is Duitschland bereid:
1e. Alle economische rechten van Polen in Danzig te erkennen.
2e. Polen het recht van vrijhaven te verleenen in een door Polen te bepalen mate, alsmede volledigen vrijen toegang.
3e. Het erkennen en aanvaarden van de vastgestelde grenzen tusschen Polen en Duitschland als definitief.
4e. Het sluiten van een non-agressiepact met Polen voor den tijd van vijfentwintig jaar, een verdrag derhalve, dat, naar Hitler het uitdrukte, „langer duurt dan mijn eigen leven".
5e. Polen en Hongarije te doen deelnemen aan de garantie der onafhankelijkheid van Slowakije, d.w.z. afzien van iedere Duitsche overheersching in dit gebied.
De Poolsche regeering, aldus Hitler, heeft dit aanbod van de hand gewezen. (Red. K. H. A. - Telex-A. N. P. - Avondpost - Het Volk - De Telegraaf - De Tijd)

(V. b. Hitler 3757 E.; Roosevelt's boodschap 3766 E.; Duitsch-Poolsch verdrag van 1934 1145 O.; Vlootverdrag met Engeland 3082 C.)

A. **De economische aspecten der bewapeningspolitiek - Een Armagèddon in de toekomst. —**
In de Britsche begrooting wordt een bedrag van £ 630 millioen uitgetrokken voor bewapening; de uitgaven voor de civiele diensten bedragen £ 427.7 millioen. In Frankrijk heeft de minister van Financiën de vorige week frs. 15 milliard voor nieuwe bewapeningsuitgaven aangekondigd, waarbij op andere uitgaven moet worden bezuinigd.
Hoe groot de bewapeningsuitgaven in Duitschland zijn is niet bekend; evenmin de Italiaansche; dit land kondigt slechts zoo nu en dan eens een kapitaalsheffing of een gedwongen leening aan! Van de anti-Komintern-landen geeft Japan nog het meeste cijfermateriaal, maar dit is dan ook meer dan „stupendious", om bij de terminologie van Sir John Simon te blijven; uit het Aprilnummer van de „Orient. Econ." putten wij de volgende gegevens: het totale nationale inkomen van Japan wordt over 1938 berekend op 25 milliard Yen. De belastingen eischen hiervan 2.4 milliard Yen, de Schatkist moest hiernaast voor de gewone en bijzondere uitgaven dit jaar nog 5.6 milliard Yen aan leeningen opnemen; om het productie-apparaat verder in te richten naar de oorlogsbehoeften en tevens in de schatkistbehoeften te voorzien, moeten de besparingen van het Japansche volk, volgens de officieele doelstelling van de spaarcampagne, 10 milliard Yen bedragen. Zoodoende zal het Japansche volk de helft van zijn nationale inkomen (afgescheiden nog van den persoonlijken dienstplicht van zes millioen man!) moeten inzetten ter bereiking van de politieke doeleinden der regeering! De „Orient. Econ." acht het gevaar voor een hongersnood in de letterlijke beteekenis niet dreigend. In 1913, toen Churchill als minister van Marine de Britsche vloot versterkte en de militaire uitgaven opvoerde tot £ 77 millioen, was de totale Britsche begrooting £ 195.6 millioen; Engelands buitenlandsche beleggingen bedroegen in genoemd jaar £ 3.7 milliard, die gemiddeld 5% rente of dividend opbrachten, de staatsschuld bedroeg nauwelijks één tiende van die van het oogenblik, de Income Tax was 9 d. in het £, kortom Engeland verkeerde bij het uitbreken van den wereld-oorlog in een periode van voorspoed, waarin het Rijk over groote reserves, zoowel in eigen land als in de Dominions, de Koloniën en daarbuiten, beschikken kon.

EUROPA

Hoe anders is de situatie thans: een begrooting van £ 1.3 milliard, een staatsschuld van meer dan £ 3 milliard; Income-Tax 5 sh. 6 d. per £. Engeland teert op zijn buitenlandsche beleggingen in plaats van — als vóór den oorlog — middelen beschikbaar te hebben voor belegging elders.

Cijfers zeggen overigens weinig, vooral zulke astronomische getallen, waar men thans mee werkt en welke te eenen male buiten ons begrip vallen. Geldbedragen hebben — wij herinneren het ons uit den wereld-oorlog — eveneens zeer relatieve beteekenis. Wij meten thans reeds de oorlogs-voorbereidingen aan het physieke vermogen van mensch en productiegoederen om vernielingswerktuigen voort te brengen! Wij rekenen in „mankrachten" en de capaciteit van het productieapparaat.

Reeds thans, nog in vollen vredestijd, zal ook Engeland voor het huidige bewapeningsprogram tot aan het maximum van zijn industrieele capaciteit moeten werken. Met Duitschland is dit reeds een jaar het geval; dit land verkeert al enkele jaren in de periode van „Kanonen statt Butter" en nog steeds moet het volk in zijn verteringen worden beperkt om door dit gedwongen sparen de middelen te verschaffen aan de overheid voor haar onrendabel bedrijf. Volgens de Duitsche arbeidsleiders zelf is er thans reeds een tekort van 1 millioen arbeidskrachten om het peil der industrieele productie te handhaven; men registreert de vrouwelijke arbeidskrachten om event. de mannelijke te kunnen vervangen; de beschikbare krachten zijn nu al niet voldoende om straks den oogst binnen te halen!
Nog is het vrede, maar Keynes acht het reeds noodzakelijk voor Engeland om over te gaan tot een stelsel van „totalitaire" economie, omdat bij handhaving van de vrije economie en de gewone wijze van belastingheffing het vrije verbruik toch te groot zal blijven, het kapitaal de wijk zal nemen en het productieapparaat niet voldoende op oorlogsproductie zal worden ingericht.
Uit het feit, dat de Britsche regeering het grootste deel der bewapeningsuitgaven uit leeningsgeld wil vinden en ook nu de belastingen slechts matig verhoogt, valt af te leiden, dat zij voelt met de belastingschroef aan het maximum te zijn en dat meerdere lasten het volk slechts langs andere methoden zijn op te leggen. Waarmede Engeland dan economisch nu reeds zou zijn beland op een punt, dat al verder ligt dan waartoe het ooit in den wereldoorlog is moeten gaan. In Duitschland is men reeds zoover. Europa heeft thans Abàddon, de Engel des Afgronds tot zijn Koning gekozen. De put des afgronds is geopend, waarin Europa thans zijn beste krachten werpt. Wat zal het dan overhouden, wanneer binnenkort de Oude Wereld een Armagèddon wordt? En waartoe?
Niets beteekent de faam van macht, als deze niet steunt op innerlijke kracht; wanneer die innerlijke kracht steeds meer verzwakt, wat moet dan het einde zijn? Een tweeden wereldoorlog zal het Oude Europa niet meer te boven komen. In een kort geleden in Duitschland verschenen boek „Kriegsfinanzen" erkent prof. Jecht, dat reparatie-betalingen als middel om de kosten van een gewonnen oorlog op den tegenstander af te wentelen uiterst dubieus zijn. De practijk van de financieele paragraphen van het Verdrag van Versailles heeft de juistheid daarvan wel geleerd. Ieder weet, dat een nieuwe wereldoorlog economische ondergang voor alle deelnemers beteekent. Waartoe dan deze bewapeningspolitiek? Op ons, nuchtere Hollanders, die, te midden van dat waanzinnig streven, — waarvan ook wij den druk ondervinden! — dit met ontzetting aanzien, maakt het den indruk van moedwillig werken aan den economischen ondergang van Europa. Hitler en Mussolini verklaren om strijd, dat zij vrede verkiezen boven oorlog. Men kan hen op dit punt ongetwijfeld gelooven. Chamberlain verklaart de bewapening op te voeren „ter consolidatie van den wereldvrede". Ongetwijfeld is hij te goeder trouw. Maar intusschen verlamt de agressie eenerzijds alle economisch initiatief en eischt de bewapening anderzijds steeds meer van de productieve krachten van alle landen.

Wanneer men nu ziet, dat de voorbereidingen voor een modernen oorlog reeds zulk een inspanning eischen, dat de middelen niet meer te vinden zijn uit normale belastingheffing en de grens van het physieke productievermogen der volken al wordt bereikt, moet men zich afvragen of een moderne oorlog wel lang zou kunnen duren?

Toen in Augustus 1914 de oorlog uitbrak, waren vele economisten van oordeel, dat deze binnen enkele maanden moest eindigen, omdat dan de middelen zouden komen te ontbreken. Maar na enkele maanden begon de oorlogvoering pas goed; zij duurde 4 jaren, totdat de volken en hun economische hulpbronnen totaal waren uitgeput; alle landen zuchten thans nog onder de gevolgen van dien oorlog! We begrijpen thans niet, wat een „totale" oorlog nòg méér aan inspanning van de volken kàn eischen; misschien is inderdaad de maximum-inspanning thans reeds bereikt, maar dan kan men nog het verbruik verder beperken om alsdan de vrijkomende productieve krachten voor munitie-, vliegtuig- en kanonnenfabricage te gebruiken, totdat ook diè productieve krachten zich begeven door ondervoeding en uitputting. Dit is het economische aspect van de huidige bewa-

peningspolitiek, van de „consolidatie van den wereldvrede" en het moderne staatsbolsjewisme.
Tenzij men nog bijtijds inziet, dat deze politiek — zelfs al brengt zij niet het allerergste — op den duur toch hetzelfde economische resultaat als een oorlog moet hebben. (Algem. Handelsblad)
(Vor. ber. Militaire voorzorgsmaatregelen 3746 B.)

29 APRIL 1939

A. **SOVJET-RUSLAND. — Accoord met Mandsjoekwo. —**
Het Japansche persbureau Domei meldt, dat tusschen Sovjet-Rusland en Mandsjoekwo een overeenkomst is gesloten, waardoor een ontspanning intreedt in de betrekkingen tusschen beide landen. (Domei)

B. **NEDERL. OOST-INDIE. — Vertrek van Mr. W. H. van Helsdingen. - Mr. J. A. Jonkman tot voorzitter van den Volksraad benoemd. —**
Op 19 April is mr. W. H. van Helsdingen, oud-voorzitter van den Volksraad naar Europa vertrokken. Bij K.B. van 21 April is benoemd tot voorzitter, tevens lid, van den Volksraad, voor den verderen duur van de loopende zitting en voor een volgend tijdperk van vier jaren, mr. J. A. Jonkman, thans officier van Justitie te Semarang. De heer Jonkman zal in den loop van deze week naar Buitenzorg vertrekken, teneinde daar beëedigd te worden door den gouverneur-generaal en voor het einde van deze maand reeds zijn functie aanvaarden. (Aneta)

Mr. J. A. Jonkman werd 13 September 1891 te Utrecht geboren en na voltooide rechtsstudie, in Mei 1919 ter beschikking gesteld van den Gouverneur-Generaal van Ned.-Indië om daar te lande in een rechterlijke functie te worden geplaatst. In Augustus 1919 werd hij ter beschikking gesteld van den voorzitter van den landraad te Meester-Cornelis en werkzaam gesteld als griffier bij die rechtbank.
In 1920 volgde terbeschikkingstelling bij den raad van Justitie te Medan en nog in hetzelfde jaar werd hij aangesteld als bg. voorzitter van den landraad te Teking Tinggih. In 1921 bg. voorzitter van den landraad te Medan en nog in hetzelfde jaar substituut-officier van Justitie te Semarang. Vervolgens was de heer Jonkman substituut-officier van Justitie te Batavia, ter beschikking gesteld van den directeur van Onderwijs en Eeredienst, bg. substituut-officier te Batavia, officier van Justitie te Makassar en sedert Maart 1938 officier van Justitie bij den Raad van Justitie te Semarang.
Gedurende de jaren 1927—1931 was mr. Jonkman benoemd tot lid van den Volksraad, waarin hij de z.g.n. Stuwrichting vertegenwoordigde.
Hij heeft o.m. van zich doen spreken in de bekende Margadant-zaak op Celebes. **(Vor. ber. Volksraad 3721 D.)**

C. **VEREENIGDE STATEN. — Maatregelen in geval van oorlog in Europa. —**
Deskundigen van het Amerikaansche ministerie van Financiën hebben president Roosevelt op 24 April een rapport voorgelegd over eventueel te nemen maatregelen in geval van een oorlog in Europa.
Hierbij worden twee gevallen onderscheiden:
1. De oorlog breekt plotseling uit. In dit geval zou de regeering der Vereenigde Staten de beurzen voor korteren of langeren tijd sluiten, opdat de markt zich kan herstellen.
2. De toestand verergert langzaam. De regeering zou dan maatregelen nemen, geïnspireerd door den slagzin „zaken doen als gewoonlijk". Het driezijdig monetair accoord zou blijven bestaan, zoolang de goudverschepingen tusschen Parijs, Londen en Washington zouden voortduren. (New York Herald Tribune)

D. **FRANKRIJK. — Nieuwe decreten in zake de persvrijheid. —**
De Staatscourant van 25 April publiceert het decreet, tot wijziging van de wet van 1881 op de vrijheid van drukpers in dier voege, dat alles, wat aanspoort tot haat en wat Franschen ophitst tegen Franschen als verraad zal worden beschouwd. Het behoud van de burgerlijke vrijheden moet gepaard gaan aan het beschermen van het openbaar belang en derhalve mag de gelijkheid der burgers niet om redenen van ras of geloof worden verbroken. Beleediging van groepen personen om redenen van ras of geloof zal gestraft worden met gevangenisstraf varieerend tusschen een maand en een jaar en een boete van 500 tot 10.000 francs.
Vervolgens wordt een decreet gepubliceerd, strekkende tot het tegengaan van buitenlandsche propaganda. Hierbij wordt degenen, die direct of indirect ondersteuning uit het buitenland aanneemt tot het voeren van politieke propaganda, bedreigd met gevangenisstraffen van zes maanden tot vijf jaar en boete van 1000 tot 10.000 francs. Ieder, die gelden uit het buitenland ontvangt, bestemd voor een publiciteitslichaam, is verplicht binnen acht dagen hiervan kennis te geven. (Agence Belga)
(Vor. ber. Decreten 3765 D.; Perswet 2574 C.)

E. **GROOT-DUITSCHLAND. — Nota aan Engeland in zake de opzegging van het Vlootverdrag van 1935.**
In een Duitsch memorandum aan de Britsche regeering wordt o.m. verklaard: „Toen de Duitsche regeering in 1935 aan de Britsche regeering het aanbod heeft gedaan door een verdrag de sterkte der Duitsche vloot in een bepaalde verhouding te brengen tot de sterkte der zeestrijdkrachten van het Britsche rijk, heeft zij dat gedaan op grond van de vaste overtuiging, dat een herhaling van een gewapend conflict tusschen Duitschland en Groot-Brittannië voor altijd uitgesloten is. De Duitsche regeering heeft steeds vastgehouden aan dien wensch en koestert deze ook thans nog. Zij is zich bewust in haar politiek dienovereenkomstig te hebben gehandeld en in geen geval te hebben ingegrepen in de Engelsche belangensfeer of deze belangen op een of andere wijze te hebben benadeeld.
Daarentegen moet zij tot haar leedwezen vaststellen, dat de Britsche politiek zich onlangs steeds verder heeft verwijderd van een overeenkomstige houding tegenover Duitschland. Door de nieuwe politiek van omsingeling heeft de Britsche regeering eenzijdig aan de vlootovereenkomst van 18 Juni 1935 den grondslag ontnomen en daardoor dit verdrag, zoomede de tot aanvulling daarvan overeengekomen „verklaring" van 17 Juli 1937, buiten werking gesteld. Hetzelfde geldt ook voor deel drie van het Duitsch-Engelsche vlootverdrag van 17 Juli 1937, waarin de verplichting is vastgelegd voor een tweezijdige Duitsch-Engelsche uitwisseling van mededeelingen. Door deze aan de Duitsche regeering tegen haar wil opgedwongen vaststelling bleven de kwalitatieve bepalingen van het Duitsch-Engelsche verdrag van 17 Juli 1937 onaangetast.

Britsche verdragen met Polen, Roemenië, Griekenland en Turkije. Besprekingen met Sovjet-Rusland.

De Duitsche regeering zal deze bepalingen ook in de toekomst in acht nemen en aldus haar deel er toe bijdragen, opdat een algemeene onbeperkte wedloop in vlootbewapening der naties wordt vermeden.
Bovendien zal de Duitsche regeering, ingeval de Britsche regeering er prijs op stelt met Duitschland opnieuw in onderhandeling te treden over de hiervoor in

aanmerking komende vraagstukken, daartoe gaarne bereid zijn.
Zij zal het toejuichen indien het dan mogelijk zou blijken op stevigen grondslag te komen tot een duidelijke en ondubbelzinnige overeenkomst."

Het vloot-accoord. — Het thans door Hitler in het geding gebrachte vlootaccoord tusschen Duitschland en Engeland werd op 18 Juni 1935 afgesloten en het kende aan Duitschland een totale tonnage van 35 pCt. der Britsche toe, op voorwaarde, dat deze tonnage in het algemeen op dezelfde wijze als in Engeland het geval is, over de diverse scheepscategorieën verdeeld zou worden. Een uitzondering werd voor duikbooten gemaakt. In beginsel zou Duitschland dezelfde totale tonnage aan duikbooten mogen hebben als Engeland. Het verbond zich evenwel niet zonder voorafgaande kennisgeving meer dan 45 pCt. van de Britsche tonnage aan te bouwen, en in elk geval mocht daardoor de totale tonnage van 35 pCt. niet overschreden worden.
In het begeleidende schrijven van Hoare aan von Ribbentrop werd het verdrag als een duurzame en definitieve overeenkomst tusschen de beide regeeringen gekenmerkt. (Telex-A. N. P.)
(Vorig bericht 3767 C.)

A. NEDERLAND. — Hulde aan den Prins van Oranje, den Vader des Vaderlands. —
Op 24 April '39, den dag, dat voor drie eeuwen op de oude burcht Dillenburg vreugde heerschte over de geboorte van een zoon, is op het plein voor het paleis Noordeinde een sobere, stille plechtigheid gehouden. Elf Oranjelievende organisaties brachten een stille bloemenhulde aan den grooten Willem I. Het waren: Verbond voor Nationaal Herstel (afd. Den Haag) met een grooten krans, de bond van Ridders in de Militaire Willemsorde, het Nationaal Jongeren Verbond, de Koninklijke Vereeniging Oost en West, het Indo-Europeesch Verbond (afd. Nederland), waarvan de laatste drie eveneens een krans legden. Voorts de Bond van Ned.-Ind. Onderoff. Madjoe en de Oranje-Garde, beide met een bloemstuk, de Haagsche Wandelsportver. O.G.H.S., een afzonderlijke delegatie van het hoofdbestuur van Nationaal Herstel en ten slotte de Vrouwen-organisatie van het Indo-Europeesch Verbond en de Kon. Ned. Bond van oud-onderofficieren (afd. Den Haag), beide met een bloemstuk.
(Avondpost) **(Vor. ber. Photo 2607)**

B. TURKIJE. — Von Papen, Duitsch gezant, overhandigt zijn geloofsbrieven. —
De Duitsche gezant in Turkije, Von Papen, heeft op 29 April aan den Turkschen staatspresident, Ismet Inönoe, zijn geloofsbrieven overhandigd.
In zijn toespraak verklaarde Von Papen o.a., dat het voor hem als oud vriend van Turkije een bijzondere eer en een groot genoegen was geroepen te zijn om de nauwe banden van vriendschap tusschen beide landen te versterken en de cultureele en economische betrekkingen tusschen beide landen te verdiepen.
Duitschland, aldus Von Papen, dat zich onder de leiding van Adolf Hitler zijn nieuw levensrecht heeft eigen gemaakt, koestert tegen niemand agressieve voornemens. Het is de innigste wensch van den Führer en zijn volk, de levensbelangen van Duitschland in Europa langs vreedzamen weg te beveiligen. Ter vervulling van deze juist thans zoo noodzakelijke taak wenscht Duitschland zoo nauw mogelijk met het nieuwe Turkije samen te werken.
(D. N. B.) **(Vorig bericht 3757 B.)**

30 APRIL 1939

C. FRANKRIJK. — Dienstneming van Vreemdelingen in het leger. —
Bij decreet werd bepaald, dat de in Frankrijk woonachtige buitenlanders het recht zullen hebben, dienst te nemen in het Fransche leger. (L'Intransigeant)
(Vor. ber. Vreemdelingen 3554 B.)

D. NEDERLAND. — Harald de Scavenius, Deensch gezant te Den Haag, overleden. —
De buitengewoon gezant en gevolmachtigd minister van Denemarken te Den Haag, Z. Exc. Harald de Scavenius is op 22 April te Den Haag, in den ouderdom van 66 jaar overleden. (Avondpost)

E. RADIO. — Aantal luisteraars in Europa. —
Eind 1938 stonden bij de Union Internationale de Radiodiffusion 35.130.000 woningen-met-ontvangtoestellen in de Europeesche zone geregistreerd. Wij geven de lijst van luisteraars in Europa, in 1937 en 1938, en groei.

	31 Dec. 1937	31 Dec. 1938	Perc. van groei
Duitschland	9.087.454	11.503.019	26,58
Engeland	8.479.500	8.908.366	5,06
Frankrijk	4.163.692	4.705.859	13,02
Zweden	1.074.473	1.226.858	14.18
België	1.018.108	1.126.218	10,61
Nederland	1.071.869	1.108.625	3.43
Polen	861.256	1.016.473	18,02
Italië	795.000	995.500	25,22
Tsjecho-Slowakije	1.044.382	764.076	— 26,84
Denemarken	704.062	762.711	8,33
Zwitserland	504.132	548.533	8,81
Hongarije	383.274	419.215	9,37
Noorwegen	304.913	364.548	19,56
Finland	231.696	293.790	26,80
Roemenië	215.808	270.000	25,11
Ierland	112.192	148.811	32,64
Joego-Slavië	112.918	135.169	19,70
Letland	114.305	134.970	18,08
Algiers	74.445	90.903	22,10
Portugal	69.102	81.171	17,46
Egypte	67.923	79.717	17,36
Estland	48.949	66.268	35,38
Litauen	45.437	59.527	31,01
Bulgarije	34.000	46.600	37,06
Turkije	22,000	46.244	110,20
Danzig	36.848	44.430	20,57
Marokko	34.240	38.714	13,06
Palestina	28.515	35.708	25,22
Luxemburg	30.000	35.000	16,66
Griekenland	17.964	23.375	30,12
Tunis	17.684	22.367	26,48
IJsland	14.407	15.479	7,44
Syrië en de Levant	9.291	11.204	20,59

(Union Internationale de Radiodiffusion)
(Vorig bericht 3228 D.)

F. JOEGO-SLAVIE. — Het bezoek van Markowitsj, den minister van Buitenlandsche Zaken, aan Berlijn.
Het Zuid-Slavische persagentschap Avala meldt:
De minister van Buitenlandsche Zaken van Zuid-Slavië, dr. Markowitsj, die op 28 April uit Berlijn te Belgrado is teruggekeerd, heeft aan de pers o.a. het volgende verklaard:

Tijdens mijn verblijf in Berlijn heb ik mij er rekenschap van kunnen geven hoe groot begrip de Duitsche staatslieden hebben voor de pogingen van Joego-Slavië om in vrede aan den vooruitgang van zijn volk te werken. Ook heb ik mij ervan kunnen overtuigen, hoezeer zij willen, dat tusschen Duitschland en Zuid-Slavië betrekkingen van goede nabuurschap, vertrouwen en wederzijdsche vriendschap worden gehandhaafd en bevorderd, hetgeen wij ook onzerzijds een der essentieele doelstellingen van Joego-Slavië achten en een der voornaamste richtsnoeren van zijn buitenlandsche politiek (Avala)
(Vor. ber. Markowitsj 3764 G.)

G. PALESTINA. — De Terreur. - Balans over 3 jaren. —
Aan het einde van drie jaren terreur in Palestina zijn de volgende slachtoffers te betreuren: Gedood werden gedurende deze drie jaren 2287 Arabieren, 150 Joden en 140 Engelschen. Gewond werden 1944 Joden, 1477 Arabieren en 476 Engelschen.
(Telex-A. N. P.) **(Vorig bericht 3679 D.)**

H. ROEMENIE. — Hongaarsche minderheid stelt eischen. —
Een delegatie van de Hongaarsche minderheid in Roemenië heeft den minister voor minderhedenkwesties, Dragonier, een reeks eischen voorgelegd. Deze hebben vooral betrekking op het gebruik van de Hongaarsche taal in die provincies, waar veel Hongaren wonen, op het recht der Hongaren om vakbonden te vormen en op het recht der Hongaarsche boeren om wapens te dragen. (Agence Belga)
(Vor. ber. Minderheden 3376 C.)

POLEN

A. De Duitsche nota van 28 April 1939. - Het Poolsch-Duitsch Verdrag van 26 Januari 1934. —

Aan de Poolsche regeering werd op 28 April '39 een memorandum overhandigd, waarin o.m. wordt verklaard:

De Duitsche regeering heeft door de van Poolsche en Britsche zijde openbaar gemaakte verklaringen kennis gekregen van het tot nu toe verkregen resultaat en de bedoeling van de onlangs tusschen Polen en Groot-Brittannië gevoerde onderhandelingen.

Op grond daarvan hebben de Poolsche en Britsche regeering een voorloopige, binnenkort door een permanente overeenkomst te vervangen regeling getroffen, welke Polen en Groot-Brittannië den wederzijdschen bijstand moet waarborgen voor het geval, dat de onafhankelijkheid van een der beide staten direct of indirect wordt bedreigd.

De Duitsche regeering ziet zich gedwongen hierop aan de Poolsche regeering mede te deelen, dat de Führer en de overleden maarschalk Pilsoedski in 1933 besloten hadden met de politieke methoden van het verleden te breken en voor de behandeling van alle de betrekkingen der beide landen betreffende kwesties den weg te openen van een directe vriendschappelijke overeenstemming van staat tegenover staat. Door het onvoorwaardelijk afzien van ieder gebruik van geweld tegenover elkander zou een garantie voor den vrede worden geschapen.

De grondslagen, welke in de Duitsch-Poolsche vredesverklaring van 1934 bij verdrag in een bindenden vorm zijn vastgelegd, zijn er toe bestemd geweest — en hebben inderdaad ook tot gevolg gehad — een volledige nieuwe fase in te leiden in de ontwikkeling der Duitsch-Poolsche betrekkingen, hetgeen ook de politieke geschiedenis der laatste vijf jaren heeft bewezen.

De Poolsch-Britsche overeenkomst. — De thans door de Poolsche regeering met de Britsche regeering gesloten overeenkomst is hiermede zoo blijkbaar in strijd, dat de Duitsche regeering van een zoo plotselinge en radicale zwenking van de Poolsche politiek slechts met verbazing en bevreemding kennis heeft kunnen nemen. De nieuwe Poolsch-Britsche overeenkomst is, hoe haar definitieve formuleering ook moge zijn, door beide partners gedacht als een regelrecht pact van bondgenootschap, en wel als een pact van bondgenootschap, dat zich volgens zijn algemeen bekende voorgeschiedenis en op grond van den geheelen toestand der politieke verhoudingen uitsluitend tegen Duitschland richt.

Uit de door de Poolsche regeering thans aangegane verplichting blijkt, dat Polen in een eventueel Duitsch-Engelsch conflict door een tegen Duitschland gerichten aanval eventueel ook dan voornemens is in te grijpen, wanneer dit conflict Polen en zijn belangen in het geheel niet treft.

Dat is een directe en flagrante schending van het in de verklaring van 1934 overeengekomen afzien van iedere aanwending van geweld.

De tenuitvoerlegging van de door Duitschland in Maart van dit jaar tot pacificatie van Midden-Europa ingeleide actie heeft de Poolsche belangen naar de meening der Duitsche regeering op geen enkele wijze benadeeld. De Duitsche regeering heeft aan de Poolsche regeering den laatsten keer einde Maart in den meest vriendschappelijken vorm een regeling der hangende kwesties (Danzig) voorgesteld. De Poolsche regeering heeft hierop echter een antwoord gegeven, dat ieder begrip voor het Duitsche standpunt ontbeert. Dat de Poolsche regeering zelve haar antwoord niet als gepast heeft beschouwd voor de inleiding van een vriendschappelijke overeenstemming, heeft zij op even verrassende als drastische wijze bewezen door tegelijkertijd met haar antwoord over te gaan tot een omvangrijke partieele mobilisatie van haar leger.

Met dezen door niets gerechtvaardigden maatregel heeft zij tegelijk bij voorbaat inhoud en doel der onderhandelingen gekenmerkt, waarin zij direct daarop is getreden met de Britsche regeering. De Duitsche regeering heeft het niet voor noodig gehouden op de Poolsche gedeeltelijke mobilisatie te antwoorden met militaire tegenmaatregelen.

Daarentegen kan zij niet eenvoudig stilzwijgend voorbijgaan aan andere door de Poolsche regeering in den laatsten tijd genomen maatregelen.

Zij ziet zich veeleer tot haar leedwezen genoodzaakt hierbij het volgende vast te stellen:

Duitschland constateert:

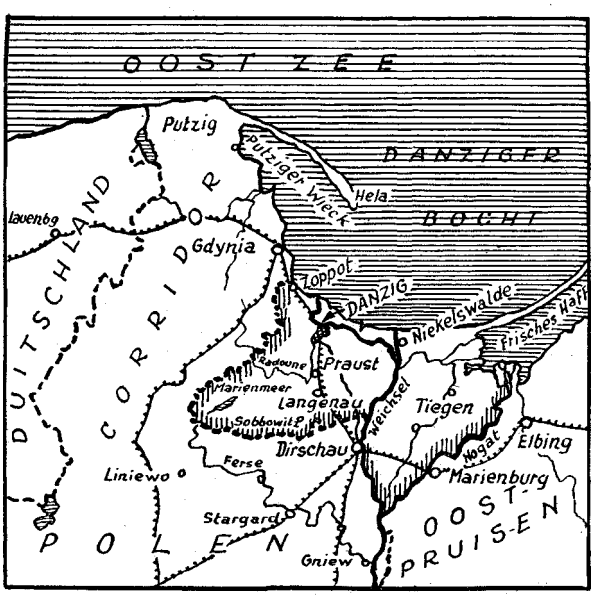
1) De Poolsche regeernig heeft de haar door de Duitsche regeering geboden gelegenheid tot een rechtvaardige regeling van de kwestie Danzig, tot een definitieve verzekering van haar grens tegenover het Duitsche rijk en daarmede voor een duurzame vestiging van een vriendschappelijke verhouding van beide landen niet aangegrepen. Zij heeft veeleer de Duitsche voorstellen, die dat beoogden, verworpen.

2) Tegelijkertijd heeft de Poolsche regeering zich tegenover een anderen staat ingelaten met politieke verplichtingen, die zoowel met den zin als ook met den tekst der Duitsch-Poolsche verklaring van 1934 niet in overeenstemming zijn. De Poolsche regeering heeft daarmede deze verklaring willekeurig en eenzijdig buiten werking gesteld.

Ondanks deze noodzakelijk geworden vaststelling is de Duitsche regeering niet voornemens haar principieele houding tegenover de kwestie der toekomstige organisatie der Duitsch-Poolsche betrekkingen te veranderen.

Mocht de Poolsche regeering er prijs op stellen, dat deze betrekkingen bij een nieuw verdrag worden geregeld, dan is de Duitsche regeering daartoe bereid en stelt zij daarvoor slechts de eenige voorwaarde, dat een dergelijke regeling moet berusten op een duidelijke beide partijen bindende verplichting.

Het verdrag met Polen. — Het Duitsch-Poolsche verdrag, dat Hitler thans heeft opgezegd, werd op 26 Januari 1934 voor den tijd van tien jaar gesloten. Het bestaat uit een door den toenmaligen Duitschen minister van Buitenlandsche Zaken Von Neurath en den Poolschen gezant te Berlijn Lipski geteekende verklaring, waarbij Duitschland en Polen ter versterking van den vrede in

Europa en in den geest van het Kelloggpact voor den tijd van tien jaar een verzoeningsaccoord sluiten. Krachtens deze verklaring verplichten beide staten zich, alle kwesties, welke ook, die zich tusschen beide landen mochten voordoen, door directe onderhandelingen te regelen.

Deze verklaring zegt o.a., dat beide regeeringen den tijd gekomen achten om door een onmiddellijk contact van staat tot staat een nieuwe faze te beginnen in de politieke betrekkingen tusschen Duitschland en Polen. Zij hebben daarom besloten, door een verklaring den grondslag te leggen voor de toekomstige regeling dezer betrekkingen.
Aangezien handhaving van den duurzamen vrede tusschen deze beide landen een essentieele voorwaarde is voor den algemeenen vrede in Europa, is besloten, de toepassing der bepalingen van het pact van Parijs van 27 Augustus 1928 (z.g. Kelloggpact) voor de betrekkingen tusschen beide landen nauwkeurig te omschrijven.
Elk der beide regeeringen constateert, dat de tot dusver aanvaarde internationale verplichtingen geen hindernis vormen voor de vreedzame ontwikkeling harer wederzijdsche betrekkingen, en dat zij niet in strijd zijn met deze verklaring. De verklaring strekt zich niet uit tot kwesties, die volgens het Volkenrecht uitsluitend als een binnenlandsche aangelegenheid van een der beide staten zijn te beschouwen.
Mochten er geschillen ontstaan, welker beslechting niet door rechtstreeksche bespreking kan geschieden, dan zullen zij, na gemeen overleg, streven naar een oplossing met andere vreedzame middelen, onverminderd de mogelijkheid, zoo noodig gebruik te maken van de procedures, welke voor zulk een geval zijn voorzien in andere tusschen beide landen geldende accoorden. Onder geen omstandigheden zullen zij echter ter beslechting van zulke geschillen overgaan tot het gebruik van geweld.
Wat den opzeggingstermijn betreft, is bepaald, dat, indien de verklaring niet door een der beide regeeringen zes maanden voor het verstrijken van de periode van tien jaar is opgezegd, zij ook verder van kracht blijft. Zij kan echter door elk der beide regeeringen te allen tijde met een termijn van zes maanden worden opgezegd.
(Telex-A. N. P. - De Tijd - Telegraaf) **(3767 C.)**

1 MEI 1939

A. ENGELAND. — Invoering van den Dienstplicht. - Commentaren. —

De invoering van den dienstplicht in Engeland heeft in geheel de wereld commentaren uitgelokt, niet in het minst in de Britsche Dominions, waar men Engelands defensiepolitiek met groote belangstelling gadeslaat.

CANADA. — Het blad **Vancouver Sun** acht het oogenblik gekomen, dat men thans ook in Canada het vrijwilligerssysteem afschaft en betoogt in een hoofdartikel, dat de Canadeesche regeering het vraagstuk van de invoering van den dienstplicht dient te bestudeeren. De Canadeesche **Star** schrijft: „De ijverige strijder voor den vrede, gelijk Chamberlain is, zou nimmer zulk een vèrgaande beslissing genomen hebben, indien hij niet even-als zijn collega's er van overtuigd was, dat zijn geliefd land onmiddellijk bedreigd wordt." Andere Canadeesche bladen wijzen er op, dat Engeland wel een heel grooten prijs voor den vrede heeft moeten betalen.

VEREENIGDE STATEN. — Volgens de **New York Times** is het „thans overduidelijk, zelfs in Duitschland, dat de stemming van het Britsche volk na München veranderd is en dat Engeland wel is waar in den vrede blijft hopen, doch zich met allen ernst op de mogelijkheid van een oorlog voorbereidt."
De **Herald Tribune** wijst er op, dat Hitler nu achtereenvolgens twee ernstige waarschuwingen heeft gekregen, eerst van Roosevelt en nu weer van Engeland.

FRANKRIJK. — De Fransche pers keurt eenstemmnig het Britsche besluit goed. Het Fransche volk is Chamberlain dankbaar voor zijn besluit en minister Bonnet heeft, volgens de **Jour**, aan den Britschen ambassadeur verzocht, die gevoelens van erkentelijkheid bij Chamberlain te willen vertolken. De hoop van de kleine landen, die op de bescherming van Engeland en Frankrijk vertrouwen, is daardoor weer versterkt. De **Matin** past het volgende adagium toe: „Twee volken, één grens, één leger." Frankrijk en Engeland, zoo schrijft de **Figaro**, willen wel is waar den oorlog niet, maar de grens van den eenzijdigen goeden wil is thans bereikt en men zal deze grens niet ongestraft overschrijden.

POLEN. — Ook de Poolsche bladen achten Chamberlain's besluit van het grootste belang. De **Gazeta Polska** schrijft, dat het een historische dag voor Engeland geweest is. „De Britsche regeering heeft ongetwijfeld zulk een belangrijke beslissing genomen met het oog op den gespannen internationalen toestand en op de verplichtingen, die Engeland op zich genomen heeft bij zijn pogingen om een oorlog te voorkomen. Het valt dan ook niet te betwijfelen, dat het Lagerhuis het wetsontwerp met groote meerderheid zal aannemen."

ROEMENIE. — De reactie van het Roemeensche volk op de aankondiging van den dienstplicht in Engeland is buitengewoon gunstig. Men staat op het standpunt, dat de eerste lichting wel niet groot is, doch dat de psychologische beteekenis van de verandering der Brische politiek enorm is.

DUITSCHLAND. — In Duitschland wordt Chamberlain's besluit weer uitgelegd als een nieuw bewijs, dat Engeland Duitschland wil omsingelen. Volgens de **Berliner Börsen Zeitung** is de invoering van den dienstplicht onmiskenbaar bedoeld als een middel om pressie uit te oefenen en als een lokaas voor kleinere mogendheden, die graag aan de omsingeling deelnemen. Chamberlain's verklaring, dat men „zich thans wel niet in oorlogstijd maar evenmin in vredestijd bevindt" is volgens het blad koren op de molens van de Engelsche en internationale hetzpers. De oorlogspsychose van de landen in het Westen kan er slechts door verergeren.

ITALIE. — De pers, vooral de **Giornale d'Italia,** maakt eenige schampere opmerkingen omtrent het Engelsche leger.
(Vorig bericht 3767 A.)

B. BULGARIJE. — Nazi-partij ontbonden. —
De Bulgaarsche regeering heeft de nationaal-socialistische partij in Bulgarije, de Ratnici, ontbonden. De regeering was bevreesd voor een staatsgreep. Alle personeel in overheidsdienst, dat lid blijft van de Ratnici, zal ontslagen worden. De leider, professor Kantargief, is naar een concentratiekamp gezonden. (Telex-A. N. P.)
(Vor. ber. Nat. Socialisme 2398 C.)

C. ROEMENIE. — Britsch crediet van £ 5.000.000. —
De „Financial News" verneemt, dat een overeenkomst tot stand is gekomen tusschen Groot-Brittannië en Roemenië, waarbij Engeland een crediet van vijf millioen Pond-sterling verleent onder exportgarantie, voor het bouwen van radio-stations in Roemenië, voor een geregelde verbinding met West-Europa, alsmede voor het financieren van militaire uitgaven, welke niet bestemd zijn voor wapens en ander oorlogstuig.
Naar vernomen wordt, is dit bedrag slechts een eerste begin; het totaal bedrag van de credieten is nog niet vastgesteld, doch men verwacht, dat dit hoog zal zijn. Bovendien zal, wanneer Roemenië Britsche wapens koopt, dit gefinancierd worden met garantie van de Britsche regeering.
De „Financial News" voegt hieraan toe, dat de leider van de Britsche missie, Leith Ross, die naar Athene zal gaan, heeft verklaard, dat hij tot opdracht heeft de garantie van de Britsche regeering aan Roemenië en Griekenland te ontwikkelen. Het is waarschijnlijk, dat ook Polen door de Britsche regeering gegarandeerde credieten zal krijgen. (Telex-A. N. P.)
(Vor. ber. Roemenië—Engeland 3750 B.)

D. ESTLAND. — Verklaring van generaal Laidoner over zijn officieel bezoek aan Warschau. —
Generaal Laidoner, de bevelhebber van het Estlandsche leger, die een officieel bezoek aan Warschau heeft gebracht, heeft in een verklaring aan de pers gezegd, dat hij bij zijn besprekingen heeft kunnen constateeren, dat hoewel Polen een groote mogendheid is en Estland klein, de beide landen vele belangen gemeen hebben, dat gemeenschappelijke gevaren hen kunnen bedreigen en wat het belangrijkste is, dat zij elkaar volkomen begrijpen. Een geschreven bondgenootschap of verdrag bestaat er tusschen hen niet, maar dat is ook overbodig, want de mogelijke gevaren stellen hen tegenover gemeenschappelijke problemen. (N. R. Crt.)

E. CANADA. — $ 63 millioen voor defensie. —
De Canadeesche premier en minister van Defensie, Mackenzie King, heeft het parlement om een totaal crediet van $ 63 millioen verzocht voor de defensie. Dit is het grootste bedrag, dat sedert den oorlog werd aangevraagd. De Canadeesche luchtmacht, die thans 210 vliegtuigen omvat, zal spoedig worden uitgebreid tot 527. (Agence Belga)
(Vor. ber. Leger, Vloot en Luchtmacht 3586 D.)

A. GROOT-DUITSCHLAND. — Hitler's antwoord van 28 April op de boodschap van president Roosevelt. - Commentaren en indrukken. —

POLEN. — Alle Poolsche bladen bevatten een officieus artikel naar aanleiding van Hitler's rede, in welke commentaar o.a. te lezen staat: Polen heeft acte genomen van de opzegging van het non-agressie-pact. Polen is bereid te onderhandelen over een nieuwe regeling van zijn betrekkingen met Duitschland, maar op het punt der beginselen is het onbuigzaam. Wij betwijfelen intusschen, dat de huidige stand van zaken, die gekenmerkt is door geschokt vertrouwen tusschen Polen en het Duitsche rijk, de onderhandelingen tusschen beide landen zal bevorderen. Wanneer de gemiddelde burger het voorstel van een non-agressiepact van den duur van 25 jaar verneemt, kan hij niet nalaten zich af te vragen wat de waarde van dit voorstel is indien de termijn van tien jaar van het vorige verdrag nog niet in acht kon worden genomen. Wat zijn verdragen waard, die zoo lang geldig blijven als het aan een van de partijen past en die plotseling worden opgezegd, indien zij hinderlijk worden geacht. Wij zijn bereid te streven naar een oplossing van de moeilijke problemen, maar er zijn grenzen, waarbuiten Polen niet kan gaan en methoden, welke het zonder aarzeling verwerpt.

ENGELAND. — De **Times** schrijft: Hitler wijst trots op zijn aanbod aan Polen als een bewijs van de onschuld van zijn bedoelingen in Europa. Waarom verwerpen de Polen dit voorstel dan? Zij moeten in de eerste plaats gevraagd hebben, waarom het eigenlijk werd gedaan, gezien het feit, dat hun betrekkingen met Duitschland werden beheerscht door een verdrag, dat nog eenige jaren geldig zou blijven. Als dat op zichzelf niet voldoende was om verdenking te wekken, dan was het voorbeeld van de Tsjechen toch zeker wel voldoende. Den grootsten blunder, welken de Duitsche diplomatie sedert den oorlog heeft gemaakt, een blunder even groot als de inval in België, vindt men als een barrière op iederen weg naar den vrede.

FRANKRIJK. — Het oordeel der Franschen luidt (Le Temps, L'Intransigeant, Le Journal), dat de ellenlange redevoering van Hitler niets aan den toestand verandert. Niet ten goede en niet ten kwade. Ontspanning brengt zij niet.
Het publiek heeft de avondbladen met belangstelling gelezen, maar het heeft de kiosken niet als bij vorige gelegenheden bestormd.
Het opzeggen van twee verdragen, het Duitsch-Engelsche vlootverdrag en het Duitsch-Poolsche verdrag wordt hier in zekeren zin met vreugde begroet, want men concludeert daaruit, dat Engeland en Polen nu wel gedwongen zullen zijn nog scherper stelling te nemen tegenover Duitschland. Men is van meening, dat Hitler hiermee twee domheden heeft begaan en dat hij precies het omgekeerde bereikt van wat hij bedoelt. Want niettegenstaande hij de brug met de beide landen niet geheel afbrak en vooral vriendelijke woorden gebruikte tegenover Groot-Brittannië, bewerkstelligt hij met de opzegging van de verdragen een anti-Duitsche politiek.

ROME. — Men noemt Hitler's rede hier een stuk staatsmanswerk. De Italianen verklaren, dat de rijke democratieën thans moeten bewijzen, wat zij prediken, namelijk, dat de kwalen van Duitschland en Italië op vreedzame wijze kunnen worden genezen. Men is het in fascistische kringen volkomen eens met de opzegging van het vlootverdrag en van het Duitsch-Poolsche verdrag.

MOSKOU. — Geen verrassing. De opzegging der beide verdragen toont, zegt men, opnieuw de waardeloosheid aan van afspraken met Duitschland. Bewezen is ook, hoe gebiedend noodzakelijk een nauwe samenwerking voor de vredelievende landen is.

BOEKAREST. — De opzegging van het Poolsch-Duitsche verdrag zal de ontwikkeling der Roemeensch-Poolsche samenwerking verhaasten, aldus zegt men hier in verantwoordelijke, doch niet-officieele kringen. Het Russische streven, de Russische invloed uit te breiden in de Balkanlanden, zal ook bevorderd worden door de rede. Na den terugkeer van Gafenco zullen deze landen een nieuwe conferentie houden te Boekarest.

SOFIA. — De Bulgaarsche pers is een actie begonnen ter ondersteuning van de Bulgaarsche territoriale eischen.

BOEDAPEST. — De rede van Hitler heeft hier diepen indruk gemaakt in officieele kringen. Men is het geheel eens met het streven, „de onrechtvaardigheden van 1919" goed te maken. Na opzegging van het Duitsch-Poolsche verdrag zouden de Hongaarsch-Poolsche betrekkingen moeilijkheden kunnen baren. Men hoopt dan ook op een nieuw Poolsch-Duitsch accoord.

BELGRADO. — Men is voldaan over het feit, dat Hitler over Joego-Slavië heeft gesproken als over een bevriende natie. Het geschil tusschen Hitler en Roosevelt is niet de zaak van Joego-Slavië, aldus zegt men in officieele kringen. In niet-officieele kringen uit men meer twijfel. Als de zaken zoo gunstig staan voor Joego-Slavië, waarom moesten er dan zooveel jongelieden onder de wapenen worden geroepen, vraagt men zich af.

KAUNAS (Litauen). — Geen vermindering van de spanning voor Litauen, aldus oordeelt men hier. Een toenemende Duitsch-Poolsche spanning zal namelijk verwikkelingen in Oost-Europa kunnen doen ontstaan. Hitler's verwijzing naar de markten der Randstaten wordt hier beschouwd als een aanwijzing voor den Duitschen wensch, een overheerschende positie in te nemen in den handel van Litauen en van de andere Randstaten.

BERLIJN. — Alle bladen zijn het met Hitler's rede eens.

WASHINGTON. — Roosevelt's secretaris heeft medegedeeld, dat de president geen commentaar heeft geleverd op de rede van Hitler. Men zegt, dat Roosevelt sliep toen Hitler sprak.
De eerste reactie in welingelichte kringen is het uitspreken van de meening, dat, terwijl de rede eenige gaatjes openlaat voor welwillende denkers, de opzegging van twee verdragen een beter criterium voor de beoordeeling van de waarde der rede levert. Eenige leden van het congres hebben openlijk uitdrukking gegeven aan hun teleurstelling over het antwoord van Hitler, terwijl anderen de redevoering snoevend en bluffend noemden. Bloom, de waarnemende voorzitter van de commissie van buitenlandsche zaken van het Huis van Afgevaardigden, heeft verklaard „Hitler zegt in een adem: vrede voor de wereld en in den volgenden adem stelt hij feitelijk een ultimatum aan Polen". Senator Conally, lid van de commissie van buitenlandsche zaken, heeft gezegd, dat het hem voorkomt, dat de interventie van den president eenige vruchten heeft gedragen. Het antwoord van Hitler heeft eenige aanmoediging gegeven aan hen, die hopen op een vreedzame regeling der moeilijkheden van Europa.
(Vorig bericht 3767 C.)

2 MEI 1939

B. ROEMENIE. — Voorstel tot regeling der oorlogsschulden aan de Vereenigde Staten. —
Het Roemeensche persagentschap Rador publiceert het volgende communiqué:
De regeering van Roemenië heeft aan de regeering der Vereenigde Staten laten weten, dat zij besloten heeft een regeling voor te stellen voor de afdoening der betalingen van haar oorlogsschuld. Voorts heeft zij besloten, op grondslag der overeenkomst, welke tot stand moet komen tusschen den gezant van Roemenië in Washington en de vereeniging van Amerikaansche houders van Roemeensche na-oorlogsche obligaties, welke in de Vereenigde Staten zijn uitgegeven, de geregelde betaling op den dienst van deze schulden te hervatten in het kader der huidige mogelijkheden van overdracht of van de mogelijkheden, welke zullen ontstaan op grondslag van de ontwikkeling der handelsbetrekkingen tusschen Roemenië en de Vereenigde Staten. (Rador)

C. NEDERLAND. — De Statenverkiezingen. - Zetelverdeeling in Zuid-Holland gewijzigd. —
Nu de gedetailleerde uitslagen van de kieskringen in de provincie Zuid-Holland door de hoofdstembureaux zijn vastgesteld, kan worden medegedeeld, dat de Liberale Staatspartij in deze provincie niet zes doch zeven zetels zal krijgen. Ze blijft dus gelijk. De Anti-Revolutionnaire Partij krijgt 13 zetels en wint er dus 2 en geen 3, zooals uit den voorloopigen uitslag was berekend. (Maasbode)
(Vor. ber. 3758 E.; Persstemmen 3763 A.)

D. VEREENIGDE STATEN. — Gezanten van geannexeerde staten. —
Vernomen wordt, dat het ministerie van Buitenlandsche Zaken ook tot Hurban, den Tsjecho-Slowaakschen gezant, en Konitza, den Albaneeschen gezant, uitnoodigingen heeft gericht tot bijwoning van de speciale ontvangst op het Witte Huis ter gelegenheid van het bezoek van het Britsche koningspaar in Juni 1939.
In diplomatieke kringen ziet men hierin een nieuwe aanwijzing, dat de Vereenigde Staten weigeren, de actie van Duitschland en Italië in Tsjecho-Slowakije en Albanië te erkennen. (Telex-A. N. P.)

E. POLEN. — Verhouding tot de Sovjet-Unie. —
De woordvoerder van het ministerie van Buitenlandsche Zaken te Warschau heeft een verklaring afgelegd aan de vertegenwoordigers der Poolsche pers over de betrekkingen tusschen Polen en de Sovjet-Unie.
Hij zei, dat de betrekkingen tusschen beide landen gegrondvest zijn op het verdrag van non-agressie van 1932 en het protocol van November 1937. De ontwikkeling van de verhouding is zeer bevredigend. Aan Russische zijde toont men steeds meer begrip voor de Poolsche belangen.
In diplomatieke en journalistieke kringen is men van oordeel, dat deze verklaring een antwoord is op som-

mige in de pers verschenen artikelen over de betrekkingen tusschen Polen en de Sovjet-Unie, waarin werd geschreven, dat de Sovjet-Unie geen beslissende factor waś in Europa, dat haar strijdkracht een onbekende grootheid was en dat de belangen van de Sovjet-Unie in het Verre Oosten lagen. (P. A. T.)
(Vorig bericht 3563 A.)

A. **HONGARIJE. — Rede van minister Jaross. - Waarschuwing aan Slowakije. —**
Naar aanleiding van de vele grensincidenten, welke nog plaats hebben, heeft Jaross, de minister voor Opper-Hongarije, op enkele kilometers van de Hongaarsch-Slowaaksche grens, in het plaatsje Szenc, dat bij het verdrag van Weenen aan Hongarije is toegewezen, de houding van Hongarije ten aanzien van de Slowaaksche grensincidenten uiteengezet.
Jaross zeide o.a.: „Van deze plaats spreek ik tot Poszony en tot de Slowaaksche regeering. Wij begrijpen niet goed welken weg deze wil volgen. Wil zij haar eigen macht vergrooten door de Hongaren in Slowakije te vervolgen? Indien de Slowaaksche regeering haar houding niet verandert, zal zij het volgende bereiken: de afgrond tusschen de Slowaaksche regeering en het Slowaaksche volk zal steeds grooter worden, want de Hlinka-garde is niet het Slowaaksche volk, dit zijn twee geheel verschillende dingen.
Ook moet men weten, dat de Hongaarsche staat niet meer die van het verdrag van Trianon is, het is thans een staat, welke op een sterk leger steunt."
Minister Jaross herinnerde er vervolgens aan, dat rijksregent Horthy de nationale rechten der Slowaken in Hongarije heeft gegarandeerd. Ten slotte wierp hij de verantwoordelijkheid voor de jongste incidenten op de regeering van Slowakije en de nationale Slowaaksche formaties. Hongarije wil in het Donaubekken een vreedzaam en werkzaam leven leiden.
(Telex-A. N. P.)

B. **HONGARIJE. — De Jodenwetten. —**
Het Hongaarsche Hoogerhuis heeft op 26 April de Jodenwetten aangenomen met de wijzigingen, welke er in zijn aangebracht door de gemengde arbitragecommissie. (Agence Belga) **(Vor. ber. 3709 C.)**

C. **NOORWEGEN. — Grensversterking. —**
Ook Noorwegen heeft buitengewone maatregelen genomen tot verdediging van de landsgrenzen. Het marine-personeel is gedeeltelijk gemobiliseerd en de forten langs de kust zijn voorzien van een dubbel aantal manschappen. Besprekingen zijn gevoerd met Zweden met betrekking tot de militaire samenwerking. Kanonnen, vliegtuigen en ammunitie heeft men in dat land aangekocht. Vooral in het Noorden zijn buitengewone maatregelen genomen, met betrekking tot den luchtafweer.
De conservatieve partij oefent scherpe critiek uit op de socialistische regeering, omdat naar haar meening de maatregelen niet voldoende zijn. Zij vraagt een extra-uitgave van 90 millioen kronen voor de defensie.
Dezer dagen zijn acht motor-torpedobooten en luchtafweergeschut voor een bedrag van 20 millioen kronen (ong. 8 millioen gulden) aangekocht.
De motor-torpedobooten zouden van Italië gekocht zijn. (Aftenposten - Telex-A. N. P.)
(Vor. ber. Defensie 3194 D.)

D. **NEDERLAND. — Werkverruimingsdienst ingesteld. —**
De Regeeringspersdienst meldt:
In de Memorie van Toelichting tot het onlangs ingediende wetsontwerp tot verhooging van het werkfondscrediet met 30 millioen gulden, is medegedeeld, dat een gewijzigde organisatie van de werkverruimingsaangelegenheden in het leven zou worden geroepen. Het ligt in de bedoeling, voor de taak, die tot nog toe door het Werkfonds en de departementale werkverschaffingsafdeeling is verricht, een meer zelfstandig bedrijf in het leven te roepen onder de verantwoordelijkheid van den minister van Sociale Zaken. Dit lichaam zal de verschillende onderdeelen in onderling verband regelen, terwijl de leiding zich uitsluitend zal bezighouden met dezen tak van overheidszorg, welke uit de werkloosheidssfeer zooveel mogelijk wordt losgemaakt. Daar echter voor het oprichten van zulk een bedrijf een wettelijke voorziening wordt vereischt en het gewichtige belang der werkloosheidsbestrijding, door middel van de uitvoering van werken, het overgaan tot het centraliseeren der desbetreffende bemoeiingen onder een uitsluitend daarmee belaste leiding raadzaam maakt, wordt, in afwachting van de totstandbrenging der bedoelde wettelijke regeling, deze taak inmiddels toevertrouwd aan een dienst voor de werkverruiming door het bevorderen van werken.
Het Koninklijk Besluit, waarop deze dienst rust, is thans tot stand gekomen.
De instelling van dezen dienst met de daaraan toegekende taak heeft ten gevolge, dat de afdeeling werkverschaffing en steunverleening ten departemente, zooals zij thans bestaat, zal worden opgeheven en het in die afdeeling gelegen organisatorisch verband van de werkverschaffing met de steunverleening wordt losgemaakt. Tevens vervalt hiermede, uiteraard, de functie van het hoofd dezer afdeeling, de directeur-generaal van de Werkverschaffing en steunverleening. Voorts wordt door deze reorganisatie de directeur-generaal van den Arbeid, die tot nog toe tevens was belast met de leiding van het Werkfonds, ontheven van den tijdroovenden arbeid dezer leiding en aan zijn eigenlijke functie wederom geheel teruggegeven. (Regeeringspersdienst)
(Vor. ber. Werkfonds 3743 C.; Studiefonds voor Werkverruiming 3764 A.)

3 MEI 1939

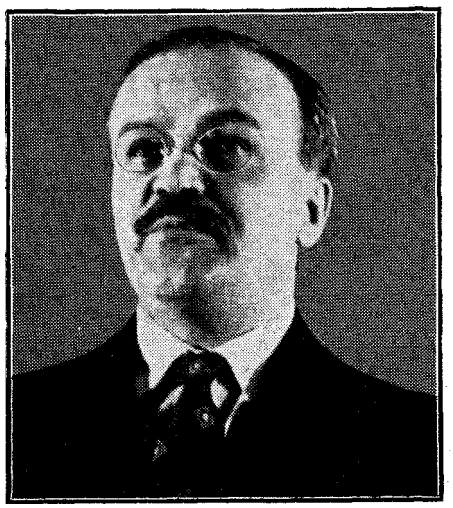
E. **AUSTRALIE. — Kabinet-Menzies gevormd. - Radio-rede van Menzies. —**
Na den dood van den premier, Lyons, heeft Sir Earle Page het premierschap tijdelijk waargenomen. Er ontstond echter een strijd tusschen Sir Eearle Page en A. G. Menzies K.C., leider van de Vereenigde Australische Partij. De eerste heeft zich toen teruggetrokken en Menzies werd met de samenstelling van een nieuw ministerie belast. Tot minister van Buitenlandsche Zaken werd Sir Henry Gullett benoemd. Vele ministers uit het oude kabinet Lyons werden herbenoemd.

De nieuwe Australische minister-president, Menzies, heeft op 26 April '39 voor de radio de defensiepolitiek van de regeering uiteengezet.
Hij zeide, dat Australië staat of valt met de andere deelen van het Empire, waarmede het innigste contact en de volledigste samenwerking gehandhaafd moet worden. De basis van de defensie-politiek moet het risico en de verantwoordelijkheid in den Stillen Oceaan zijn.
Gedachtig daaraan, aldus Menzies, zie ik den dag te gemoet, waarop overeenstemming der mogendheden van den „Pacific" bereikt zal worden, waardoor zij eerst recht „pacific" zullen zijn. Dat beteekent, dat versterkt diplomatiek contact met de Vereenigde Saten, China, Japan en Nederl.-Indië noodzakelijk is. Er is geen enkele reden waarom wij niet behalve een volwaardige rol ook een beslissende rol zouden spelen in den Pacific, waar Australië zich, optredend als integraal deel van het Britsche rijk, als een der voornaamste belanghebbenden moet beschouwen.
De verdediging van Australië mag niet volkomen afhankelijk van de Engelsche zeemacht zijn. Allen moeten deelnemen aan de defensie, kapitaal zoowel als menschenmateriaal. Verdediging is ieders zaak. Wij moeten doorgaan op den ingeslagen weg. Oorlogswinst zal niet worden toegestaan.
Ten slotte zeide echter Menzies, dat geen Australische troepen gedwongen zullen worden buiten Australië te vechten.
(Times - Telex-A. N. P.)
(Vor. ber. Kabinet 3744 A.)

F. **NEDERLAND. — Het oorlogsbrood. —**
Het rijksbureau voedselvoorziening in oorlogstijd heeft een proefje van het oorlogsbrood (uit tarwe, rogge en aardappelmeel gebakken) gedistribueerd. De procentsgewijze samenstelling van het brood wordt niet medegedeeld om niet het oordeel van de proefpersonen te influenceeren.
Aan degenen, die aan de proef deelnemen, is hun oordeel gevraagd:
a. over den smaak, b. of men aan den smaak gemakkelijk gewent, c. of men vindt, dat het brood kruimelt, d. of men het droog vindt, resp. men in het algemeen vindt, dat het spoedig droog wordt, e. of men het gemakkelijker of moeilijker kan snijden dan gewoon brood, en f. of er nog bepaalde opmerkingen zijn.
De indruk van de Nieuwe Rotterd. Crt. was, dat het brood er inwendig zeer goed uitziet en zeer veel over-

eenkomst toont met gewoon waterbrood. Het leek wat slapper, ook wat de korst betreft, maar nogal zwaar. De smaak is uitstekend, en doet eenigszins aan mik denken. (Nieuwe Rotterd. Crt.)

A. **SOVJET-RUSLAND. — De Volkscommissaris van Buitenlandsche Zaken, Litwinof, van zijn functie ontheven - Molotof tijdelijk plaatsvervanger. —**
Het officieele Russische telegraafagentschap Tass meldde op 3 Mei, dat Litwinof op zijn eigen verzoek ontheven is van zijn functie van volkscommissaris van Buitenlandsche Zaken.
De taak van Litwinof wordt overgenomen door Molotof, den voorzitter van den raad van volkscommissarissen.
In welingelichte kringen in Moskou wijst men erop, dat Molotof de functie van volkscommissaris van Buitenlandsche Zaken slechts tijdelijk zal waarnemen. Men geeft nog geen uitlegging voor het aftreden van Litwinof, doch volgens Havas vraagt men zich af of het niet geweten moet worden aan het langzame tempo van de Britsch-Russische onderhandelingen.

Molotof

Maxim Maximowitsj Litwinof werd den zesden Juli 1876 te Bjalystok geboren.

Sedert den zomer van 1928 nam hij in verband met de ziekte van Tsjitsjerin het volkscommissariaat van Buitenlandsche Zaken waar. Den 21sten Juli 1930 werd hij definitief benoemd tot volkscommissaris van Buitenlandsche Zaken. Litwinof voerde een hoogst actieve politiek, die er in de eerste plaats op gericht was, normale betrekkingen aan te knoopen met de nabuurstaten. Deze politiek kwam duidelijk tot uitdrukking in het sluiten van de niet-aanvalsverdragen met Polen en de randstaten, alsmede in het herstel der betrekkingen met de Vereenigde Staten in November 1933.
Sedert 1933 richtte de afgetreden volkscommissaris voornamelijk zijn streven erop, de Sovjet-unie weer in te schakelen in de diplomatie der Europeesche mogendheden en een front tegen Duitschland te vormen. Hij liet daarbij alle voormalige principes van het bolsjewisme in zake de te voeren buitenlandsche politiek varen.
Zijn eerste, zij het dan niet meest duurzame resultaat was het aanknoopen van vriendschappelijke betrekkingen met Italië, welk land hij in December 1933 officieel bezocht.
Steeds nauwer werd intusschen de band, dien de Sovjet-Unie met Frankrijk verbond. Met deze mogendheid sloot hij in December 1934 een consultatieve overeenkomst. De bekroning van zijn buitenlandsche politiek vond Litwinof in de intrede van de Sovjet-Unie in den Volkenbond in September 1935 en het sluiten van de verdragen met Frankrijk en Tsjecho-Slowakije.
Met de meeste Europeesche en buiten-Europeesche staten werden intusschen de diplomatieke betrekkingen hersteld. In Maart 1936 vertegenwoordigde Litwinof Sovjet-Rusland bij de kroningsplechtigheden in Londen.
Na het uitbreken van den burgeroorlog in Spanje verluidde het, dat de regeering van het Kremlin niet tevreden was met de werkzaamheid van Litwinof in de niet-inmengings-commissie van Londen en dat zijn afzetting dreigde. In November 1936 werd hem echter de Lenin-orde overhandigd, wellicht ten bewijze, dat deze geruchten op onwaarheid berustten.
(Tass-Agentschap - Telex-A. N. P.)
(Vor. ber. Litwinof 3327 F.; Molotof 3533 B.)

B. **1 MEI-VIERING 1939. — Het 50ste Meifeest. —**
Nederland. — Het slechte weer heeft duizenden Meigangers niet kunnen afschrikken. Ir. Albarda (S.D.A.P.) heeft te Amsterdam op het IJsclubterrein een betoog gehouden tegen den verwarden politieken toestand. De Nationaal-Socialistische Beweging hield te Amsterdam een bijeenkomst.
Groot-Duitschland. — De Duitsche leiders spraken in het Olympiastadion te Berlijn ong. 120.000 jongens en meisjes toe.
Moravië en Bohemen. — De Mei-betooging is wegens „Technische redenen" niet doorgegaan.
Frankrijk en Polen. — In Frankrijk en Polen werden betoogingen gehouden, maar het werk werd wegens de internationale benarde omstandigheden niet gestaakt.
België. — In het Volkshuis te Brussel had een grootsche demonstratie plaats. Het omfloersd portret van Vandervelde, dat tegen den gevel van het Volkshuis was aangebracht, werd door duizenden demonstranten begroet.
Sovjet-Rusland. — Op het Roode Plein te Moskou werden de gebruikelijke Mei-parades van het Roode leger gehouden
Zwitserland. — Het Mei-feest had dit jaar een sterk nationalen inslag. In de meeste optochten waren naast de roode, vele Zwitsersche vlaggen meegevoerd.
Roemenië. — Te Boekarest heeft de premier Calinescu in een vergadering van duizenden arbeiders o.a. gezegd: „Zij, die meenen, dat wij iets hebben weg te geven, vergissen zich. Wij zijn niet van plan territoriale concessies te doen."
Zweden, Denemarken en Noorwegen. — De Mei-betoogingen hadden een politiek karakter. Op den voorgrond traden de redevoeringen van de ministers in zake de neutraliteit der Noordelijke staten. (Telex-A. N. P. - Het Volk)
(Vorig bericht 3251 A.)

C. **VEREENIGDE STATEN. — Antwoord van Hitler op president Roosevelt's boodschap van 14 April. - Berlijn zendt afschrift. —**
Cordell Hull, de Amerikaansche minister van Buitenlandsche Zaken, heeft medegedeeld, dat het Duitsche ministerie van Buitenlandsche Zaken een copie van Hitler's rede heeft doen toekomen aan de Amerikaansche ambassade te Berlijn en in een daarop volgend telefoongesprek heeft verklaard, dat deze copie het antwoord aan president Roosevelt was.
Hull voegde hieraan toe, dat de overhandiging van deze copie echter niet door de Amerikaansche regeering als een antwoord op de boodschap aan Hitler beschouwd zal worden. (Telegraaf) **(3774 A.)**

D. **NEDERLAND. — Stelsel van distributie in oorlogstijd. —**
In de memorie van antwoord aan de Tweede Kamer over het ontwerp Distributiewet 1939, heeft de regeering uiteengezet hoe zij zich een eventueel in te voeren stelsel van distributie denkt.
De distributieregeling zal in algemeene trekken voor alle te distribueeren artikelen voor huishoudelijk gebruik gelijk zijn, doch uiteraard zullen de details voor verschillende artikelen onderling kunnen verschillen. In het algemeen wordt uitgegaan van de volgende richtlijnen:

a. indien een tekort aan een bepaald artikel dreigt te ontstaan, zullen de beschikbare hoeveelheden daarvan zooveel mogelijk gelijk over alle consumenten worden verdeeld, met inachtneming van bepaalde behoeften en seizoeninvloeden.
b. daarbij zullen de bestaande organen van handel en verkeer zooveel mogelijk worden ingeschakeld.

(Alg. Handelsblad) **(Vor. ber. Wetsontw. voor voorzieningen in geval van oorlog 3606 C.)**

E. **NEDERLAND. — Tweede Kamer. - Nadere voorziening ter bescherming van de openbare orde. —**
Ingediend is een wetsontwerp (2 Mei '39) houdende nadere voorzieningen ter bescherming van de openbare orde.
Ter toelichting schrijft de minister van Justitie o.a.: De herhaalde persexcessen van den laatsten tijd, gecombineerd met een reeks van ontoelaatbare mondelinge uitingen in het openbaar, nopen er toe nadere voorzieningen te overwegen ter bescherming van de openbare orde.
Het thans ingediende ontwerp van wet stelt nieuwe voorschriften voor in tweeërlei richting:

a. vooreerst bevat het een aantal aanvullingen van

de bestaande bepalingen betreffende beleediging van het openbaar gezag, openbare lichamen en instellingen, en van groepen van de bevolking of ten deele tot de bevolking behoorende groepen van personen.
b. daarnaast wordt de mogelijkheid geopend van een rechterlijk verbod van verschijning van dagbladen en andere periodieke geschriften, waarmede bij herhaling misdrijven worden gepleegd tegen de veiligheid van den Staat, de openbare orde of het openbaar gezag. (Telex-A. N. P.)

4 MEI 1939

A. **ENGELAND. — Dienstplichtwet ingediend. —**
De Britsche premier, Chamberlain, heeft op 1 Mei in het Britsche Lagerhuis het wetsontwerp op de militaire oefening ingediend. De minister van Oorlog, Hore Belisha, diende daarop het wetsontwerp in op de reserve- en hulpstrijdkrachten. Beide ontwerpen werden in een formeele eerste lezing behandeld. (Times) **(Vorig bericht 3773 A.)**

B. **NEDERL. OOST-INDIE. — Zedenmisdrijven. - Veroordeelde Europeanen worden niet meer toegelaten. —**
Ten aanzien van Europeanen, die veroordeeld zijn of zullen worden wegens de geconstateerde zedenmisdrijven, is besloten om na de verstrijking van hun straftijd hun toelatingskaart in te trekken. Jegens hen, die in Indië geboren zijn, dan wel een vergunning tot vestiging bezitten, zullen geen verdere maatregelen worden genomen. (Aneta)

C. **FRANKRIJK. — Duitsche vereenigingen in Elzas Lotharingen ontbonden. —**
De „Petit Parisien" bericht uit Straatsburg, dat het decreet waarbij de drie Duitsche bonden in Elzas-Lotharingen zijn ontbonden, door de vaderlandslievende bevolking met vreugde is begroet. Reeds lang had men zich erover verwonderd, dat de achtereenvolgende regeeringen deze twijfelachtige elementen rustig lieten begaan. De drie vereenigingn zijn de „Jungmannschaft", de „Bund Erwin von Steinbach" en de „Elsässischer Volksbildungsverein."
De eerste vereeniging is gesticht in 1931 te Straatsburg en staat onder leiding van den Straatsburger advocaat Herman Bickler. De vereeniging is georganiseerd als de Duitsche para-militaire organisaties en heeft vaandels, standaarden en armbanden, waarop een wolfsangel is aangebracht.
De „Bund Erwin von Steinbach" voert Duitsche propaganda onder het mom een toren te willen bouwen op den kathedraal van Straatsburg. De leider van deze vereeniging is dr. Fritz Spieser, die op het kasteel Hunenburg bij Saverne woont. Hij vereenigt zijn volgelingen, om hen op te voeden in de Duitsche cultuur en aan te sporen tot verzet tegen assimilatie. Het kasteel heeft hem ongeveer twee millioen franc gekost, terwijl hij zelf over geen fortuin beschikt. Hij heeft in Duitschland op kosten van den propagandadienst gestudeerd.
De „Elsässischer Volksbildungsverein." geeft geschriften uit, waarin wordt verklaard, dat het Duitsch moedertaal van de Elzassers is en dat het dialect van den Elzas slechts een onderdeel is van de taal van Goethe. De leider is dr. Ross, die thans te Nancy gevangen zit wegens spionnage. Ook deze vereeniging beschikt over belangrijke geldelijke middelen.
(Le Journal)

D. **NEDERLAND. — Tweede Kamer - Misdrijven tegen de veiligheid van den Staat (Landverraad). —**
Ingediend is een wetsontwerp (2 Mei 1939) houdende aanvulling van den eersten titel van het tweede boek van het Wetboek van Strafrecht (misdrijven tegen de Veiligheid van den Staat).
De tekst is als volgt:
Na artikel 96 van het Wetboek van Strafrecht worden ingevoegd twee nieuwe artikelen:
Artikel 96a. „Hij die bij anderen tracht op te wekken of aan te kweeken een gezindheid om, al dan niet bij het intreden van bepaalde omstandigheden, te bevorderen of te aanvaarden, dat het Rijk geheel of gedeeltelijk onder vreemde heerschappij komt, wordt gestraft met gevangenisstraf van ten hoogste vijf jaren.
Artikel 96b. „Hij die een geschrift of afbeelding, waarin getracht wordt bij anderen op te wekken of aan te kweeken een gezindheid om, al dan niet bij het intreden van bepaalde omstandigheden, te bevorderen of te aanvaarden, dat het Rijk geheel of gedeeltelijk onder vreemde heerschappij komt, verspreidt, openlijk ten toon stelt of aanslaat, om verspreid, openlijk tentoongesteld of aangeslagen te worden, in voorraad heeft, wordt, indien hij weet of ernstige reden heeft om te vermoeden, dat in het geschrift of de afbeelding getracht wordt bij anderen zoodanige gezindheid op te wekken of aan te kweeken, gestraft met gevangenisstraf van ten hoogste en jaar of geldboete van ten hoogste driehonderd gulden.
Met dezelfde straf wordt gestraft hij die, met gelijke wetenschap of een gelijke reden tot vermoeden, den inhoud van en zoodanig geschrift openlijk ten gehoore brengt.
Indien de schuldige een van de misdrijven omschreven in dit artikel, in zijn beroep begaat en er, tijdens het plegen van het misdrijf, nog geen vijf jaren zijn verloopen, sedert een vroegere veroordeeling van den schuldige wegens een van deze misdrijven onherroepelijk is geworden, kan hij van de uitoefening van dat beroep worden ontzet." (Telegraaf)

E. **LUCHTVAART. — Snelheidsrecord. - Fritz Wendel. - 755,11 Kilometer per uur. —**
De Duitsche piloot Fritz Wendel heeft op 26 April met het Messerschmitt jachtvliegtuig „M E 109 R" het wereldsnelheidsrecord voor vliegtuigen, dat pas enkele weken geleden door een Heinckel-vliegtuig op 746,66 K.M. per uur was gebracht, verbeterd door een uursnelheid van 755,11 kilometer te bereiken. Deze prestatie werd geleverd bij het vliegveld van Augsburg. (D. N. B.) **(Vorig bericht 3733 D.)**

F. **VEREENIGDE STATEN. — De „World's Fair" te New York geopend - President Roosevelt houdt een rede. —**
President Roosevelt heeft op 30 April de wereldtentoonstelling te New York geopend met een rede, waarin hij onder meer zeide: „Ik geloof, dat wij Amerikanen vaak een stil gebed opzenden, dat op het vasteland van Europa, van waaruit het Amerikaansche halfrond in hoofdzaak gekoloniseerd is, de komende jaren vele slagboomen in het verkeer tusschen de volken mogen worden vernietigd."
De president zeide verder, dat de Amerikaansche wagen is bespannen met de ster van internationale welwillendheid. de ster van vooruitgang voor de menschheid, de ster van groot geluk en minder leed en bovenal de ster van den vrede. Hij dankte alle landen voor hun algemeene en spontane deelneming aan de tentoonstelling.
De opening der wereldtentoonstelling heeft aanleiding gegeven tot veel vreugdebetoon. Honderdduizenden personen hebben op 30 April een bezoek aan de tentoonstelling gebracht. Ongeveer 400 personen betraden per minuut het tentoonstellingsterrein, waar 5000 politiebeambten en rechercheurs toezicht houden.
Sir Louis Beale, de commissaris-generaal van het Britsche paviljoen, voerde namens de commissarissen-generaal het woord. Hij bracht hulde aan de tentoonstelling en allen, die tot den bouw er van hebben bijgedragen. „De wereldtentoonstelling kan niet nalaten een instrument te zijn van de hoogste waarde, doordat zij geluk en de welvaart van de volken der wereld vergroot. Met de hoogste achting brengen wij, commissarissen-generaal, een saluut aan den president en het volk der Vereenigde Staten. Wij wenschen hun alle succes toe bij deze groote onderneming." (Telex-A.N.P. - New York Herald Tribune)
(Vor. ber. President Roosevelt 3776 C.; Wereldtentoonstelling 3407 A.)

G. **ENGELAND. — Overeenstemming met Sovjet-Rusland gezocht. —**
In Russische kringen wordt een zekere teleurstelling aan den dag gelegd over het resultaat der besprekingen, die Lord Halifax op 29 en 30 April met Maisky heeft gehad. Maisky, die 29 April uit Moskou is teruggekeerd, heeft bij deze gelegenheid een uiteenzetting gegeven van het Russische plan, dat in het kort hierop neer komt, dat Rusland, Frankrijk en Engeland een verdrag van wederzijdschen bijstand zouden moeten afsluiten, hetwelk niet alleen in geval van een aanval op hun resp. grondgebieden, maar ook in geval van agressie tegen het grondgebied van hun protegé's in werking zou treden. Londen en Parijs blijven echter nog steeds de voorkeur geven aan een minder veelomvattend arrangement. (N. R. C.)
(Vor. ber. Engeland—Sovjet-Rusland 2868 B.)

H. **NEDERLAND. — Eerste Kamer. - Wijziging van de motorrijtuigenbelastingwet (Verdubbeling van de motorrijtuigenbelasting voor auto's met andere dan benzinemotoren) goedgekeurd.**
De Eerste Kamer heeft op 26 April bovenstaand wetsontwerp z. h. s. goedgekeurd. De heer von Bönninghausen (N.S.B.) stemde tegen. (N. Rott. Crt.)
(Vor. ber. 3521 B.; Belastingen 3739 B.)

A. **NEDERLAND. — Tweede Kamer - Heffing van 2% op Nationale inkomsten- en winstbelasting - Vermindering van sommige lasten. —**
De Regeering heeft op 3 Mei ingediend het in de Millioenennota aangekondigde Belastingontwerp, om in de bestaande tekorten van 's Rijks Schatkist te voorzien.
De verschillende onderdeelen, n.l. het heffen van een nationale inkomsten- en winstbelasting en het aanbrengen van eenige wijzigingen in de belastingwetgeving, op punten waar de druk te zwaar zou worden, zijn thans allen in één ontwerp samengevat. Voorgesteld worden:

Nieuwe belastingen.

1. Heffing van 2% van huishuur. (De heffing wordt toegepast door middel van zegels, welke op de huurkwitanties moeten worden geplakt).
2. Heffing van 2% van het loon. (Hierbij is uitgegaan van het denkbeeld: belastingheffing bij de bron. Dit komt hierop neer, dat de werkgever het verschuldigde van het loon zijner employé's afhoudt).
3. Voorts wordt geheven een winstbelasting, eveneens bedragende 2%. (Deze zal door middel van een aanslag worden geheven, zoowel van natuurlijke als van rechtspersonen).
4. Ten slotte zal boven de heffing van 2% een extra-offer worden gevraagd van de meer draagkrachtigen. (Deze zal bestaan uit een extra-heffing van vennootschappen, enz., die reeds dividend- en tantièmebelasting betalen. Deze laatste belasting wil de Regeering binnen afzienbaren tijd afschaffen, eventueel met een verhooging van de vennootschapsbelasting).

Belastingverlagingen.

1. Afschaffing van personeele belasting op motorrijtuigen en paarden, waartegenover staat heffing van een gering aantal opcenten voor de motorrijtuigbelasting.
2. De aangekondigde verhooging van de omzetbelasting op rundvleesch van 4% op 6% gaat niet door.
3. Overwogen wordt afschaffing van de zakelijke bedrijfsbelasting.
4. De omzetbelasting op thee en benzine zal verlaagd worden resp. met *f* 3 per 100 K.G. voor thee en met *f* 0.34 per 100 K.G. voor benzine.
5. De accijns op gedistilleerd wordt verlaagd tot *f* 150 per H.L., zonder heffing van opcenten.
6. De bieraccijns wordt met 60% verlaagd.

Aan groote gezinnen zal een deel der belastingen worden terugbetaald, neerkomende op *f* 10 per minderjarig kind boven het derde. (Alg. Handelsblad) **(Vor. ber. Belastingen 3777 H.; Inkomstenbel. 3216 E.)**

B. **VEREENIGDE STATEN. — Monetaire bevoegdheden van Pres. Roosevelt verlengd. —**
De monetaire commissie van het Congres heeft het wetsontwerp goedgekeurd in zake de verlenging van den duur met twee jaar van het stabilisatiefonds van $ 2 milliard, evenals van de bevoegdheid van President Roosevelt om den dollar te devalueeren. Deze bevoegdheden zouden op 30 Juni afloopen.
Hierdoor is de President eveneens gemachtigd een onbeperkte hoeveelheid zilvermunt te doen slaan en tevens nieuw gewonnen binnenlandsch zilver te koopen, tegen een prijs welke hooger is dan die op de wereldmarkt. (Keesings Financieel Archief)
(Vor. ber. President Roosevelt 3777 F.)

C. **NEDERLAND. — Tweede Kamer. - Het onder de wapenen blijven van het personeel, bestemd „voor buitengewone oproeping-uitwendige veiligheid". (Dienstplichtigen). —**
Bij de Tweede Kamer is op 2 Mei '39 ingediend een wetsontwerp betreffende het onder de wapenen blijven van het personeel, bestemd voor „buitengewone oproeping-uitwendige veiligheid" dat bij K. B. van 10 April 1939 onverwijld in werkelijken dienst is geroepen.
Ten aanzien van de hierbij betrokken dienstplichtigen zal ingevolge art. 193 der Grondwet bij de wet het onder de wapenen blijven zooveel noodig moeten worden bepaald.
Daartoe strekt het thans aangeboden ontwerp van wet, waarin wordt bepaald, dat de dienstplichtigen die buitengewoon onder de wapenen zijn geroepen, onder de wapenen blijven, zoolang de bestaande buitengewone omstandigheden voortduren.
Wordt de bevoegdheid geschapen, bedoeld in het nieuwe tweede lid van art. 32 der dienstplichtwet, voorgesteld bij het aanhangige wetsontwerp tot wijziging van die wet, dan zal het verblijf in werkelijken dienst van de buitengewoon opgeroepen dienstplichtigen wellicht mettertijd een einde kunnen nemen, al zouden de heerschende buitengewone omstandigheden onveranderd voortduren.
(Het Vaderland) **(Vorig bericht 3755 B.)**

D. **BOLIVIA. — Dictatuur - Ontbinding van het parlement - Decreten. —**
President Busch, die op 26 April het parlement van Bolivia heeft ontbonden om een economische, financieele en sociale dictatuur in te stellen, heeft iedere actie van fascisten, nationaal-socialisten en communisten verboden.
De president heeft een aantal decreten onderteekend, waarbij de staat wordt beschermd en o.a. het opdrijven van huren en de prijzen van levensmiddelen wordt verboden. Ambtenaren moeten bij het aanvaarden van hun functie hun bezittingen opgeven.
Het besluiten tot staken, zonder dat de bestaande reglementen in acht worden genomen zal beschouwd worden als een handeling tegen de veiligheid van den staat. De staat zal de verhouding tusschen werkgevers en werknemers regelen, de vakvereenigingen zullen districtsgewijze georganiseerd worden.
Verder wordt verboden nieuwe denkbeelden te propageeren, welke de sociale orde in gevaar brengen of paniek kunnen zaaien op financieel-economisch terrein.
Het ministerie van Buitenlandsche Zaken heeft een nota uitgegeven, waarin het ministerie er op wijst, dat de buitenlandsche politiek van Bolivia geen wijzigingen zal ondergaan. „Wij handhaven — zoo wordt in deze nota gezegd — de hartelijke betrekkingen met alle landen ter wereld, in het bijzonder met de Amerikaansche landen". (Telex-A. N. P)

E. **ENGELAND. — Dienstplicht. - Protest van Eire (Ierland). - In Ulster dienstplicht niet van toepassing.**
De Ierssche regeering, aldus heeft De Valera in de Dail op een desbetreffende vraag op 2 Mei '39 geantwoord, heeft bij Groot-Brittannië in de krachtigste bewoordigen geprotesteerd tegen de dreigende invoering van dienstplicht in zes graafschappen, waaronder Noord-Ierland valt. „Ik heb opheffing gevraagd van alle bepalingen in het Britsche wetsontwerp op den dienstplicht betreffende Noord-Ierland. De houding der Iersche regeering was, dat het in dienst roepen van in Ierland wonende Ieren voor het Britsche leger een daad van agressie zou zijn. De dreiging van dienstplicht in Noord-Ierland is onduldbaar. De geheele kwestie is geworteld in de deeling, die alle betrekkingen tusschen Ierland en Groot-Brittannië vergiftigt".
De Valera voegde hieraan toe, dat de Iersche regeering ontkende, dat Engeland het recht heeft om Ieren in Ulster op te roepen, omdat Ulster een deel vormt van Ierlands nationaal gebied.
In het Lagerhuis heeft de Britsche premier, Cham-

berlain, op 4 Mei medegedeeld, dat de Engelsche dienstplichtwet niet van toepassing zal zijn op Noord-Ierland. Als compensatie zal in Noord-Ierland een speciale vrijwilligersreserve voor het tankcorps worden gevormd.
Chamberlain verklaarde, dat de premier van Ulster, burggraaf Craigavon, tijdens zijn bezoek aan Londen met klem den wensch van Noord-Ierland naar voren had gebracht om eveneens onder de nieuwe wet te vallen. Anderzijds had Craigavon er zijn bezorgdheid over uitgesproken, dat er iets zou kunnen gebeuren, dat „door hen, die ons niet vriendelijk gezind zijn, geëxploiteerd zou kunnen worden". Om deze reden had Craigavon de uiteindelijke beslissing in handen van Chamberlain gelegd.
„Volgens het inzicht der regeering staat het groote belang van deze zaak niet toe, dat verschillen van meening ontstaan, die de aandacht der natie kunnen afleiden of de doelmatigheid der defensiemaatregelen in gevaar brengen," vervolgde Chamberlain. „Daarom heeft zij besloten, de dienstplichtwet niet tot Noord-Ierland uit te strekken."
(Times - Telex-A. N. P. - Telegraaf)
(Vor. ber. Dienstplicht 3777 A.)

5 MEI 1939

A. POLEN. — Kolonel Beck, minister van Buitenlandsche Zaken, beantwoordt Adolf Hitler's rede van 28 April 1939. —
Kolonel Beck, de Poolsche minister van Buitenlandsche Zaken, heeft op 5 Mei in de Sejm zijn met spanning verwachte rede gehouden in antwoord op de op 28 April door Hitler afgelegde verklaringen.
Kolonel Beck begon met te betoogen, dat de gevolgen van de verzwakking van de collectieve internationale instellingen in de afgeloopen maanden thans de grenzen van Polen hebben bereikt.
Zeer belangrijke gebeurtenissen hebben zich voorgedaan: in de eerste plaats moet worden genoemd de overeenkomst, welke door Polen met Groot-Brittannië is gesloten.
Het staat vast, dat noch Groot-Brittannië, noch Polen aanvallende bedoelingen hebben, doch beide zijn vastbesloten zekere grondslagen van het internationale leven te verdedigen.
Minister Beck zeide verder, dat de Britsch—Poolsche overeenkomst door den Duitschen rijkskanselier als voorwendsel is gebruikt voor een eenzijdig opzeggen van het Duitsch—Poolsche non-agressie-verdrag van 1934. Dit verdrag was een poging een beteren loop te geven aan de geschiedenis tusschen twee groote volken en van dit standpunt gezien is het verbreken van het verdrag niet zonder beteekenis.
Sinds de opvatting op den voorgrond is getreden om het pact tusschen Polen en Duitschland te interpreteeren als een begrenzing van de vrijheid onzer politiek of als aanleiding tot eenzijdige eischen voor concessies, heeft het pact zijn werkelijk karakter verloren.
De regeering van Duitschland heeft besloten het verdrag op te zeggen, zonder de regeeringen van Engeland of Polen te raadplegen over het karakter van de overeenkomst.
Dit raadplegen was gemakkelijk geweest voor de Duitsche regeering, aangezien ik, aldus minister Beck, mij op den dag van mijn terugkeer uit Londen bereid verklaarde den Duitschen ambassadeur te ontvangen. Deze heeft evenwel tot op dit oogenblik geen gebruik gemaakt van dit aanbod.
Indien de Duitsche regeering het verdrag van 1934 zou hebben uitgelegd als een pact, dat bedoeld was om Polen te isoleeren, dan zouden wij dit steeds hebben betreurd.
Minister Beck zeide voorts, dat Polen heeft voorgesteld de corridor-faciliteiten uit te breiden tot het vervoer op den weg, doch Polen heeft geen reden om zijn souvereine rechten op zijn eigen gebied te beperken.
Wat Danzig betreft, aldus minister Beck, de bevolking van deze stad is overwegend Duitsch, doch voor haar bestaan en welvaart is zij afhankelijk van Polen. We staan op onze rechten ten aanzien van den overzeeschen handel en de maritieme politiek in Danzig. Polen zal zich niet van de Oostzee laten terugdringen. Dezelfde overwegingen zijn van toepassing op de verbindingen door onze provincie Pommeren. Ik leg den nadruk, aldus Beck, op die woorden „provincie Pommeren". Want de uitdrukking „corridor" is een kunstmatige uitvinding, omdat het hier immers een provincie betreft, welke van alle tijden Poolsch is geweest en slechts een uiterst klein percentage aan Duitsche kolonisten bezit.
Beck herinnerde er verder aan, dat de rijkskanselier een drievoudig condominium over Slowakije had voorgesteld. Spr. hoorde dit evenwel voor het eerst uit de rede van Hitler, evenals het voorstel tot het sluiten van een non-agressie-verdrag voor den tijd van 25 jaar.
In zijn rede stelde Hitler als concessie voor de erkenning van de bestaande Poolsch-Duitsche grens. Dit zou de erkenning beteekenen van ons onbetwistbaar bezit.
Twee voorwaarden zijn noodzakelijk om den vrede werkelijke beteekenis te geven: 1e. vreedzame bedoelingen en 2e. een vreedzame wijze van optreden. Indien de Duitsche regeering door deze beginselen wordt geleid, zijn alle besprekingen omtrent de beginselen, welke ik heb uiteengezet, mogelijk.
Indien dergelijke besprekingen tot stand komen, zal Polen niet weigeren zijn zeer goeden wil te toonen. „De vrede is een kostbaar en begeerenswaardig goed. Onze generatie, welke den oorlog heeft gekend, verdient stellig een tijdperk van vrede. Deze vrede, zooals vrijwel alle dingen op deze wereld, heeft een hooge waarde. Doch wij stellen een grens aan den prijs, welken wij er voor willen betalen. Voor ons, Polen, bestaat het begrip „vrede tot elken prijs" niet. Er is in het leven der menschen, der volken en der staten slechts een zaak, welke geen prijs kent: dat is eer." (Telex-A. N. P. - Alg. Handelsblad)
(Vor. ber. Kolonel Beck 3733 E.; Opzegging Duitsch-Poolsch verdrag 3772 A.)

B. HONGARIJE. — Kamerontbinding. —
De Hongaarsche Kamer is op 4 Mei ontbonden. Vermoedelijk zullen einde Mei nieuwe verkiezingen worden gehouden. De bijeenkomst van de nieuwe Kamer is bepaald op 10 Juni.
Het besluit tot ontbinding van het parlement werd genomen in den buitengewonen Hongaarschen ministerraad, die bijeengeroepen was na den terugkeer van Teleki en Csaky (3 Mei) uit Berlijn.
De thans ontbonden Kamer werd in 1935 gekozen en telde 245 afgevaardigden, van wie 199 gekozen bij openbare en 46 bij geheime stemming. Na de inlijving van het door Tsjecho-Slowakije afgestane gebied gingen 16 leden van het parlement te Praag over naar dat te Boedapest. Het mandaat dezer leden zal worden verlengd. (Agence Belga)
(Vorig bericht 1756 G.)

C. NEDERL. OOST-INDIE. — Installatie van den nieuwen Soesoehoenan van Soerakarta, Pakoe Boewono XI. —
Op den avond, voorafgaande aan de plechtige installatie van Pangeran Hangabehi tot kroonprins en daarna tot Soesoehoenan onder den naam van Pakoe Boewono XI, was in de hoofdplaats Solo een groote menschenmassa op de been, welke zich voornamelijk bewoog in de omgeving van de Aloon-Aloon.
Op 26 April werden de installatie-plechtigheid en de proclamatie daarvan door den rijksbestuurder, via de radio uitgezonden.

De Soesoehoenan werd toegesproken door den gouverneur van Soerakarta.
Na den gouverneur sprak de Soesoehoenan, die vaststelde, dat de regeering hem groot vertrouwen schonk en dat een levenstaak op zijn schouders is gelegd, waarbij vele moeilijkheden hem zullen wachten.
„Ik nam plaats, niet op een voetstuk hoog boven allen en ontoegankelijk voor invloeden van buiten, maar tusschen en te midden van u, waar ik mij voorstel te blijven, voor iedereen te bereiken, met een gewillig oor voor de wenschen en nooden der bevolking en een open oog voor hun belangen, hetgeen noodig zal zijn om haar leiding te geven naar hoogere ontwikkeling. Wat het Rijk betreft, zijn vele verbeteringen noodig."
Ten slotte verzocht de Soesoehoenan zijn diepgevoelde erkentelijkheid en innige dankbaarheid over te brengen aan het gouvernement van Nederlandsch-Indië voor het in hem gestelde vertrouwen.
Nadat de Soesoehoenan zijn rede had beëindigd, deed de gouverneur hem mededeeling van de onderscheidingen, hem toegekend.
De Soesoehoenan verzocht daarop zijn dank daarvoor te willen overbrengen aan H. M. de Koningin en aan den gouverneur-generaal.
De feesten welke na de installatie volgden en in den kraton werden gegeven, maakten een sprookjesachtigen indruk.
Bij Kon. Besluit van 15 April is Z.H. Pakoe Boewono XI met ingang van den dag van zijn verheffing tot Soesoehoenan van Soerakarta, benoemd tot commandeur in de Orde van den Nederlandschen Leeuw. Tevens is hem buiten bezwaar van den lande de rang van generaal-majoor bij het Koninklijk Nederlandsch-Indische Leger verleend. (Aneta)
(Vorig bericht 3698 D.)

A. CHINA. — Conflict met Japan. - Het April-offensief der Chineezen. —
De „Daily Telegraph"-correspondent te Hongkong meldt op 2 Mei, dat het groote Chineesche offensief, dat een maand geleden werd ingezet, aan alle fronten geleidelijk verzwakt. In de provincie Kwangtoeng, waar de Chineezen Canton wilden veroveren, zijn de operaties op het doode punt gekomen. Blijkbaar hebben de Chineesche strijdkrachten het plan tot herovering van deze stad opgegeven. Van den anderen kant schijnen de Japanners nog geen pogingen te willen ondernemen om het gebied, dat zij bij het April-offensief in de omgeving van Canton verloren, te heroveren.
Ook in de provincie Kiangsi zijn de gevechten geluwd: de Chineezen houden wel is waar stand in de stellingen, die zij op elf K.M. afstand van de hoofdstad Nantsjang betrokken hebben, doch schijnen geen pogingen meer te ondernemen om de stad binnen te dringen.
De resultaten. — Al zijn de Chineezen er dan niet in geslaagd een der provinciehoofdsteden te heroveren: hun April-offensief heeft hun, volgens genoemden correspondent, niettemin belangrijke resultaten opgeleverd. In de provincies Hoepeh en Kiangsi — zoo somt hij dan op — is het initiatief niet meer bij de Japanners, maar bij de Chineezen. De Japansche opmarsch over den Han is tot staan gekomen. Itsjang — het voornaamste doelwit van de Japansche actie — is nu geheel buiten gevaar: de Japanners moesten naar Hankau terugtrekken en bevinden zich nu op 65 K.M. ten Oosten van de rivier, terwijl zij aanvankelijk reeds 60 K.M. ten Westen daarvan veroverd hadden. De hoofdstad van Hoenan, Tsjangsja, die in Maart '39 bijna door de Japanners veroverd werd, ligt nu buiten de oorlogszone: de Japansche strijdkrachten zijn teruggedreven naar Nantsjang, dat 320 K.M. van Tsjangsja verwijderd ligt. De door de Chineezen behaalde terreinwinst beslaat het grootste deel van het gebied, dat hun tegenstanders tusschen October 1938 en Maart 1939 na den val van Hankau en Canton bezetten.
In het bezette gebied. — Inmiddels tracht de regeering van Tsjang Kai-sjek, zoo goed en zoo kwaad als het gaat ook in de door Japan bezette gebieden het bestuur in handen te houden. Volgens de officieele Chineesche statistieken, stonden in medio April 570 van de 945 districten, die zich in de elf bezette provincies bevinden, onder volledige contrôle van ambtenaren, die in dienst staan van Tsjang Kai-sjek's regeering. Naar verluidt, kunnen deze ambtenaren normaal hun taak vervullen.
Maarschalk Tsjang Kai-sjek heeft tot het Chineesche volk den volgenden oproep gericht: „In het kritieke oogenblik, waarin het om leven en dood gaat, mogen wij niet versagen. De natie moet met een nieuwen geest bezield worden en zij moet haar pogingen tot vergelding verdubbelen.
Ik houd zeer van u, mijn volk in de bezette gebieden: ik ben meer verheugd, wanneer ik hoor, dat gij één vijand hebt gedood, dan wanneer er 100 vijanden aan het front sneuvelen. Medeburgers in de concessies, vergeet uw land niet. Men heeft mij gezegd, dat gij danst en u vermaakt: dat doet mij pijn aan het hart. De vijand heeft ons nog erger behandeld dan vee. Denkt er aan, dat het militair verzet de voornaamste van alle aangelegenheden is." (Daily Telegraph)
(Vor. ber. Chin.-Jap. Conflict 3754 C.)

6 MEI 1939

B. GROOT-DUITSCHLAND. — Garantie aan de Noordsche landen. —
„Hufvudstadtsbladet" meldt, dat de Duitsche regeering den vier Noordschen staten wederzijdsche garantieverdragen met Duitschland heeft voorgesteld. De onderhandelingen daarover zouden reeds begonnen zijn. Over de ontwikkeling hiervan kan op het oogenblik niets worden gezegd, doch men heeft reden om te vermoeden, dat men in de vier hoofdsteden van het Noorden zorgvuldig alle gezichtspunten van zulk een voorstel wil onderzoeken. (D. N. B.)

C. NEDERLAND. — Dr. Martin J. Premsela onderscheiden. —
Onze geachte supervisor voor Fransche letterkunde, dr. Martin J. Premsela, is tot Officier de l'Instruction Publique benoemd. (Red. K. H. A.)
(Vor. ber. Dr. M. J. Premsela 1780 G.)

D. LETTEREN. — Boeken die door de pers gunstig besproken zijn. - Onze wekelijksche opgave. —
Amerikaansch: Pearl Buck — „The Patriot". (The John Day Co., New York 1939) **(Vor. ber. 3755 H.)**
Duitsch: E. Buschor — „Grab eines Attischen Mädchens (Bruckmann, München 1939)
Edwald Swars — „Jonuschat's Weg in die Einsamkeit." (G. Grote'sche Verlagbuchhandlung 1939)
(Vorig bericht 3755 H.)
Engelsch: Anthony Eden — „Foreign Affairs" (Faber and Faber)
F. L. Green — „On the night of the fire". (M. Joseph Ltd., London 1939) **(Vorig bericht 3755 H.)**
Fransch: J. A. Néret — „L'Ivraie". (Ferenczi)
Alexandre Arnoux — „Paris-sur-Seine". (Grasset)
(Vorig bericht 3755 H.)
Nederlandsch: H. Marsman — „Menno ter Braak". (Em. Querido, A'dam 1939)
Joh. van der Woude — „Blauwbaard en Octopus". (Em. Querido, A'dam 1939) **(Vorig bericht 3755 H.)**
Russisch: F. Tjoettsjew — „Polnoje sobranje sotsjinenje" (Verzamelde werken). (Academie Moskou-Leningrad) **(Vorig bericht 3711 B.)**
Zweedsch (in het Nederlandsch): Harald Hornborg — „Prediker in de eenzaamheid". (J. M. Meulenhoff)
(Vorig bericht 3711 B.) (Red. K. H. A.)

E. GROOT-DUITSCHLAND. — Overeenkomst met Letland. - Onderhandelingen met Estland. —
Op grond van een bij vroegere gelegenheden tusschen de Duitsche en de Letlandsche regeering gevoerde bespreking, zijn de regeeringen dezer beide landen op 4 Mei '39 overeengekomen, een non-agressie-pact te sluiten, over welks inhoud reeds overeenstemming bestaat.
Tevens worden tusschen de rijksregeering en de regeering van Estland onderhandelingen gevoerd over het sluiten van een non-agressie-pact, welke eveneens reeds ver zijn gevorderd. (D. N. B.)

F. GROOT-DUITSCHLAND. — Seyss-Inquart benoemd tot rijksminister. - Konrad Henlein rijksstadhouder van Sudetenland. —
Op 1 Mei is een wet uitgevaardigd, waarbij de functie van rijksstadhouder in Oostenrijk is opgeheven.
De Führer heeft Seyss-Inquart, tot dusver rijksstadhouder, benoemd tot rijksminister.
De Führer heeft voorts Konrad Henlein, tot dusver rijkscommissaris voor de Sudeten-Duitsche gebieden, benoemd tot „rijksstadhouder van de rijksgouw Sudetenland." (Deutsches Nachrichtenbüro)
(Vor. ber. Seyss-Inquart 3149 D.; Henlein 3483 E.)

SIAM

A. De Zeemacht. - Binnen 2 jaar een belangrijke factor in Insulinde. —
De heer Jan Ressing schrijft aan de Nieuwe Rotterdamsche Courant (14 April 1939):
De Siameezen zijn steeds de beste soldaten in Achter-Indië geweest. Ze versloegen de Chineezen, Birmanen, Laotiërs en Cambodgiërs; en volgens een merkwaardige traditie behielden ze aan het einde van iederen oorlog evenveel jonge krijgsgevangenen der verslagen volken, als ze zelf mannen verloren hadden. Deze krijgsgevangenen werden met geweld „genaturaliseerd" en met Siameesche vrouwen gehuwd. Dit leverde uitstekende resultaten op voor Siam: de vroegere krijgsgevangen werden de meest fanatieke Siameesche nationalisten. Toch zou dit land (evenals het eiland Haïnan) al lang zijn onafhankelijkheid verloren hebben, als er geen naijver tusschen Frankrijk en Engeland had bestaan. De Franschgezinde, jonge koning Pratjatipok werd door een paleisrevolutie verjaagd en „studeert" thans in Engeland, hetwelk — gelijk Egypte in de antieke wereld — de kostschool is voor jonge of onttroonde vreemde vorsten. Maar wie een kuil graaft voor een ander...., wel slaagde Engeland er in den Franschen invloed in Siam voor een deel teniet te doen, doch een veel erger invloed trad daarvoor in de plaats: de Japansche. Deze spiegelt Siam niet slechts de verovering van het Fransche Laos voor, maar van heel Achter-Indië. Wel hebben ook de Ver. Staten geen geld gespaard voor scholen, hygiënische inrichtingen en hospitalen in Siam (met het oog op de rubber en het tin van dit land) maar hun invloed weegt eveneens niet op tegen den Japansch-panaziatischen invloed. Gelukkig heeft ook Siam (13½ millioen zielen) zijn politieke minderheid: 1½ millioen Chineezen, die bijna den geheelen Siameeschen handel, rijstbouw en geldmarkt in handen hebben. Deze minderheid slaagde er tot nog toe in de houding van Siam tegenover de Westersche mogendheden tot een sterk gewapende neutraliteit te beperken. Het is de vraag of ze er altijd mee door zal kunnen gaan. De oorlogsbegrooting van Siam voor 1939 besteedt 25 pct. aan bewapening, terwijl deze tegen vriendschappelijken prijs door Japan en Italië wordt geleverd. In vredestijd bestaat het Siameesche leger uit 21 bataljons infanterie, 4 cavalerie; 8 groepen artillerie, 1 vechtwagengroep, 1 antiluchtvaartgroep. De kern der Siameesche militaire luchtvaart bestaat uit 200 moderne Amerikaansche vliegtuigen. Japansche officieren instrueeren het Siameesche leger, de vloot en de luchtvaart en leggen forten aan.

Het Kra-kanaal. — Men heeft veel gesproken over het aanleggen van een kanaal door de Kra-landengte, aan welker uiteinde het schiereiland van Malakka en Singapore liggen. Een strook grond van Siam zou „verhuurd" worden aan Japan, zoodat diens vloot ook in den Indischen oceaan zou kunnen opereeren. De grendelvesting Singapore zou zoodoende haar grootste waarde verliezen. Maar een dergelijke enorme onderneming zou niet dan zeer moeilijk zonder Engeland's toestemming tot stand gebracht kunnen worden; en nog minder gemakkelijk in stand gehouden kunnen worden. Men denke slechts aan de reusachtige maatregelen ter bescherming van het Panama-kanaal.

De vloot. — Tot 1934 bestond de Siameesche oorlogsvloot slechts uit 2 monitors Sukhodaya en Ratnakosindra van 1000 ton, 1 torpedoboot van 1000 ton, 2 van 380 ton, 4 kusttorpedobooten en 1 opleidingsschip. Sindsdien wordt zij krachtig uitgebreid. In Japan werden voor Siam gebouwd en te Bangkok in dienst gesteld: 2 monitors van 2200 ton, ieder met 4 kanonnen van 203 m.m., 2 kanonneerbooten van 1450 ton (4 kanonnen 120 m.m.), 2 kanonneerbooten van 650 ton, 4 duikbooten van 370 ton met een geheel Japansche bemanning, 3 kust-torpedobooten, 1 tankboot. In Italië werden voor Siam gebouwd en te Bangkok in dienst gesteld: 9 torpedobooten, 2 mijnleggers. Te Bangkok werden 3 visscherij-politiebooten van 50 ton gebouwd en bij Thornycroft in Engeland 8 torpedomotorbooten, die te Bangkok afgeleverd werden. Op stapel staan voor Siam in Italië 2 kruisers van 5000 ton met 8 kanonnen van 152 m.m. en 1 mijnlegger van 400 ton, terwijl tot den bouw in Japan van 4 duikbooten, 2 kanonneerbooten, 1 visscherij-politieboot en 1 tankboot besloten is. De belangrijkste schepen der Siameesche vloot zijn dus op het oogenblik de 2 groote monitors. Deze monitors kunnen in zeer ondiep water opereeren en bieden weinig trefkans voor torpedo's. Voorts vormen de 9, op de Adriaticawerf te Montfalcone vervaardigde, torpedobooten een goed voorbeeld van doelmatigheid in scheepsbouw. Hier is gewoekerd met de beschikbare tonnenmaat: 470 ton met alle voorraden aan boord voor 1700 mijl à 15 knoopen snelheid. Deze scheepjes halen met turbines van samen 9000 pk op 2 schroeven 33 knoopen.

Slagschepen voor Nederland. — Als begin 1941 de 2 Siameesche kruisers van 5100 ton in dienst treden [1]), wordt de Siameesche vloot een niet te veronachtzamen factor in den strijd om den Pacific, daar de twee Italiaansche kruisers van 5008 ton uit 1931 reeds 40 knoopen halen; en de voor Rusland in Italië gebouwde flottieljeleider Taschkent, 3500 ton, op 18 Februari 1939 45 knoopen bereikte.
Tegen de overmacht van kruisers onzer eventueele tegenstanders in het verre Oosten, zou het van onze zijde onbegonnen werk zijn slechts kruisers te bouwen. Japan heeft 12 „zware" kruisers (geschut 203 m.m.) en 24 „lichte" (geschut 155 m.m.) in dienst en evenveel in constructie. Met de 2 Siameesche lichte kruisers maakt dat over 2 jaar een armade van 74 moderne kruisers — afgezien nog van de vijandelijke slagschepen. Deze geweldige kruiservloot zou — als ooit een botsing van die zijde zou komen — tegengehouden kunnen worden door een corps van 4 snelle slagschepen (die zelf natuurlijk een verkenningsscherm van 6 kruisers en een beschutting door 24 jagers behoeven). De eventueel vijandelijke kruisers zullen tegenover onze slagschepen staan als eierschalen tegenover ijzeren potten. Een belangrijke voorwaarde voor onze slagschepen is natuurlijk, dat ze snel genoeg zijn (33 à 34 knoopen) om de in aanbouw zijnde 45.000 tons slagschepen van andere landen met geschut van 406 m.m. te kunnen ontloopen. Dit is geen schande, naar wat het Fransche ministerie van Mil. Marine me zeide, want ook de 5 Engelsche Queen Elizabeth's (geschut 381 m.m.), die begin 1941 waarschijnlijk naar Singapore gestuurd zullen worden [2]), kunnen het toch niet opnemen tegen de Japansche 45.000 tonners.

Het is het belang van het Nederlandsche volk en van zijn overgroote meerderheid de wensch, om zijn overzeesche gebieden behoorlijk te beschermen. Hiertoe is een corps van 4 slagschepen noodig. Langer talmen met dit besluit zou de zaak van Nederland in de wereld compromitteeren.

---

[1]) Het Italiaansche marineblad verklaarde in zijn jongste nummer, dat „naar het schijnt" Siam ook twee kruisers van 10,000 ton besteld heeft. (Red.)

[2]) Of de Engelsche admiraliteit daar dan al aan kan denken, zal afhangen van velerlei spanningen in andere zeeën. (Red.)

(Nieuwe Rotterdamsche Courant)

(Siam, in het Siameesch Muang Tai geheeten = Staat der Vrijen, had in 1934 ruim 13 millioen inwoners en heeft een oppervlakte van 518.000 K.M.²)

(Vorig bericht 3109 C.; Kra-kanaal 2249 D.)

A. SPANJE. — Een maand na het eindigen van den burgeroorlog. —
Een Times-correspondent meldt d.d. 28 April uit Hendaye:
Het is vandaag een maand geleden, dat de Spaansche burgeroorlog abrupt eindigde. Sedertdien hebben de nationalisten de vredesproblemen met dezelfde energie aangepakt als de vraagstukken tijdens den veldtocht. Terwijl de kerken, die niet zijn vernield, haastig worden hersteld, schoon gemaakt en opnieuw worden ingewijd, wordt de mis buiten gelezen voor geïmproviseerde altaren. Alom worden straten verdoopt. In Santander en Burgos heeft het muziekcorps van het Duitsche Condor-legioen openbare muziekuitvoeringen gegeven, voordat het, naar men fuistert, naar Leon wordt gezonden om te vertrekken met de overige Duitsche troepen, wier terugkeer, naar het schijnt, zal samenvallen met de thuisreis van het Duitsche vlooteskader. De geheimzinnigheid, waarmede het Condor-legioen eens werd omhuld, vormt een scherp contrast met zijn tegenwoordige optreden. Het zal naast de Italianen een eereplaats innemen bij de overwinningsparade in Madrid.
Hoewel de militairen moeten vertrekken, bereiden Duitsche en Italiaansche zakenlieden zich voor om in grooteren getale naar Spanje te komen. De Italiaansche telegraafbureaux worden heropend, evenals de kantoren der Italiaansche en Duitsche scheepvaartmaatschappijen. De luchtvaartmaatschappijen zijn reeds voorgegaan en in de laatste weken zijn de Spaansche binnenlandsche lijnen verbonden met de Italiaansche en Duitsche internationale diensten. De Fransche lijn van Toulouse langs de Levant-kust, welke tijdens den oorlog werd gevlogen, is nog steeds in bedrijf. Goed ontwikkelde luchtverbindingen kunnen Spanje groote diensten bewijzen vooral ten gevolge van den overvloed van vliegvelden, welke in de laatste twee jaar zijn aangelegd. In de havens van Valencia en Barcelona zullen de gezonken schepen worden verwijderd en het eerste schip is reeds in de haven van Valencia gelicht. (Times)
(Vor. ber. 3758 D.; Einde Burgeroorlog 3726 C.)

B. NEDERLAND. — Nederlandsch gezant in Spanje.
Mr. C. H. J. Schuller tot Peursum, thans gezant te Rio de Janeiro, is tot Hr. Ms. gezant in Spanje benoemd. (Het Vaderland) **(V. b. Diplomatie 3584 G.)**

C. SPANJE. — Nieuwe gezant in Den Haag benoemd.
Naar verluidt heeft de Spaansche regeering den heer Gines Vidal Isaura, tot dusver chef van de afdeeling politieke zaken van het Ministerie van Buitenlandsche Zaken te Burgos, benoemd tot gezant in Den Haag. (Het Vaderland)
(Vor. ber. Diplomatie 3782 B.)

7 MEI 1939

D. GROOT-DUITSCHLAND. — Militair pact met Italië. - Indrukken. —
Duitschland en Italië hebben op 6 Mei '39 een militair en politiek bondgenootschap gesloten. Dat is het resultaat van de besprekingen, door den Duitschen Rijksminister van Buitenlandsche Zaken, von Ribbentrop, en zijn Italiaanschen collega, graaf Ciano, welke te Milaan zijn gevoerd.
De nieuwe alliantie wordt aangekondigd in een op 7 Mei uitgegeven communiqué:

„De rijksminister van Buitenlandsche Zaken, von Ribbentrop, en de Italiaansche minister van Buitenlandsche Zaken, graaf Ciano, hebben tijdens hun besprekingen te Milaan op 6 en 7 Mei de tegenwoordige politieke situatie aan een zorgvuldig onderzoek onderworpen. Zij hebben daarbij opnieuw vastgesteld, dat er in elk opzicht overeenstemming bestaat in de opvattingen hunner regeeringen. Zij hebben besloten aan de nauwe betrekkingen tusschen de beide volken uitdrukking te geven door een veel-omvattend politiek en militair pact. De beide as-mogendheden zijn de overtuiging toegedaan, dat zij aldus doeltreffend bijdragen tot verzekering van den vrede in Europa."
(Stefani)

INDRUKKEN. — Te **Berlijn** wordt het tusschen Duitschland en Italië tot stand gekomen militair pact als een versterking van de as beschouwd, welke defensief is bedoeld.

Te **Rome** ziet men er een antwoord in op de „omsingelingspolitiek" der democratieën. Het pact zou echter niet tot onvoorwaardelijken militairen steun verplichten.

Te **Londen** beschouwt men het pact als de bevestiging van een bestaanden toestand.

Te **Parijs** acht men Italië meer dan ooit de gevangene van Duitschland, doch is van oordeel, dat het bondgenootschap een rem kan beteekenen voor de agressiviteit der totalitaire staten onderling.

Te **Warschau** wil men onder de bestaande omstandigheden van geen Italiaansche bemiddeling in zake Polen weten.

Te **Moskou** wordt het pact een intimidatie genoemd. De buitenlandsche politiek van Rusland zal ongewijzigd blijven.
(Alg. Handelsblad) **(Vorig bericht 3739 F.)**

E. POLEN. — Kolonel Beck's antwoord van 5 Mei 1939 aan Duitschland. - Commentaren. —
POLEN. — De eerste Poolsche commentaar op de redevoering van Beck komt van het officieuze agentschap **Iskra**, dat doet uitkomen, dat „deze redevoering niet de deur sluit voor pogingen den vrede te handhaven". Het orgaan voegt hieraan toe, dat deze pogingen blijkbaar niet kunnen worden ondernomen op de basis der voorstellen van het Duitsche Rijk, doch wel op de door Beck aangegeven richtsnoeren. Het ligt aan Polen te beoordeelen welk oogenblik geschikt zal zijn om de onderhandelingen te beginnen. Men gelooft niet, dat het huidige oogenblik gepast is om ze aan te vangen, daar het vertrouwen in onzen eventueelen partner ernstig geschokt is. Men zal kunnen onderhandelen, wanneer men zal weten kansen te hebben zich met elkander te kunnen verstaan, wanneer de daden der rijksregeering ons zullen bewijzen, dat ook het rijk een houding en methoden zal hebben aanvaard, die werkelijk vredelievend zijn".

DUITSCHLAND. — De **Deutsche Diplomatisch-Politische Korrespondenz** bespreekt de redevoering van den Poolschen minister van Buitenlandsche Zaken en schrijft o.a.:
De Poolsche minister van Buitenlandsche Zaken heeft de zwenking, welke de Poolsche politiek sinds einde Maart heeft gemaakt, in tamelijk lange verklaringen geprobeerd te rechtvaardigen. Dat het niet noodig voor hem was tegenover zijn eigen openbare meening het afwijken van de verstandige richtsnoeren van Pilsoedski te vergoeilijken, hebben de toenemende anti-Duitsche betoogingen in de laatste weken in alle deelen van Polen aangetoond. Wanneer de heer Beck gemeend mocht hebben in Duitschland begrip en tolerantie te hebben gewekt voor het breken van de politiek van overeenstemming van 1934 en voor de toetreding van Polen tot het Engelsche omsingelingsfront en zijnerzijds gegronde redenen te hebben aangevoerd voor de afwijzing van het Duitsche voorstel tot oplossing, moet men hem in dit opzicht teleurstellen.

FRANKRIJK. — De Fransche bladen prijzen eenstemmig Beck's rede. D'Ormesson in de **Figaro** schrijft: „Wij keuren de verklaring van Beck volledig en zonder het minste voorbehoud goed. Het was onmogelijk zich met grootere helderheid, preciesheid en gezond verstand uit te drukken. Deze onberispelijke taal voegt zich bij die, reeds eerder uitgesproken door Daladier, toen hij zei, dat de eenige vraag, die in feite in Europa wordt gesteld, die is van overheersching of samenwerking. President Roosevelt stelde in zijn beroep op de dictatoren geen ander vraagstuk. Wat de volken van Europa en de heele wereld verdeeld houdt, berust ten slotte op de kwestie van goede trouw."
Ook andere bladen prijzen den tact en de gematigdheid van Becks woorden.
Volgens mevrouw Tabouis in **L'Oeuvre** en volgens Le Boucher in de **Action Française** zouden de Duitsche voorstellen van Maart bestaan hebben in een aanslag op de Sovjet-Unie en een verdeeling van het Europeesche deel van dat rijk in een Poolsche en een Duitsche invloedssfeer.

ITALIE. — De **Messaggero** schrijft in een commentaar op de rede van Beck, dat zijn uitlatingen ten slotte van dien aard zijn, dat zij onderhandelingen gedoogen, waarvan valt te hopen, dat zij leiden tot een oplossing, welke in staat zal blijken den vrede te waarborgen en in den vrede de rechten en aanspraken van beide volken.

De **Popolo di Roma** merkt op, dat de stelling van kolonel Beck in wezen is, dat Duitschland eischen heeft ingediend, maar geenerlei tegenprestatie heeft aangeboden. Moet men hieruit afleiden, dat Polen, als Duitschland andere aanbiedingen deed, de mogelijkheid zou nagaan om de verlangens van het Rijk in te willigen? In dat geval blijft de weg open voor onderhandelingen en dientengevolge voor een vreedzame oplossing.

ENGELAND. — De Britsche bladen heeten de rede van Beck met warmte welkom en over het algemeen noemt men de rede vastberaden, doch gematigd van toon en geschikt om ontspanning te brengen in Europa.

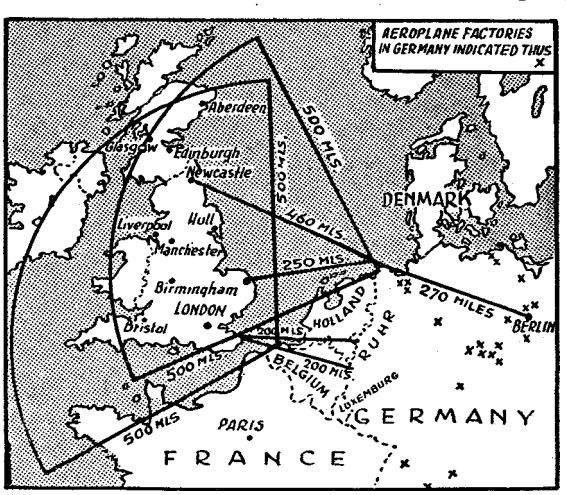
De **Daily Telegraph** zegt, dat het zeker niet de schuld van Beck zal zijn, wanneer zijn rede geen ontspanning brengt. Hitler heeft geen verontschuldiging om vriendschappelijke besprekingen te weigeren. Beck heeft de deur wijd open laten staan.

De **News Chronicle** is van meening, dat de rede geen provocatie inhield en het toch duidelijk maakte, dat iedere poging om Danzig in te lijven zou stuiten op verzet van de geheele Poolsche natie.

De **Daily Herald** acht het gevaarlijk iets te zeggen, dat een aanduiding zou beteekenen, dat er in Europa plaats is voor een tweede München; ook zou het gevaarlijk zijn geweest de Poolsche eischen zoo hoog te stellen, dat men hiermede in de kaart van Hitler zou hebben gespeeld. Beck heeft knap tusschen deze beide klippen door weten te zeilen.

(Vorig bericht 3779 A.)

A. **ENGELAND. — Positie van Nederland en België in geval van oorlog tusschen Duitschland en Engeland (luchtbombardementen). —**
In de Daily Telegraph schrijft „group captain" van de luchtmacht L. G. S. Payne over de verdediging van Engeland tegen luchtaanvallen. Hij bespreekt in dit artikel de neutraliteit van Nederland en België, waaraan wij het volgende ontleenen:
Het schijnt, dat Duitschland op het oogenblik weinig te winnen heeft bij het aanleggen van vliegvelden in de lage landen. Indien het dat zou kunnen doen, zou het zijn escadrilles binnen afstanden van 150 of 200 km van onze (Engelsche) vitale punten kunnen brengen, in plaats van de ongeveer 430 km van nu. Het eerste zou echter bezetting van Holland of België met zich mee moeten brengen. Doch de afstand, die hiermede gewonnen zou worden en die op zijn

hoogst toch nog minder dan een uur vliegen is, zou de mate, waarin Engeland kwetsbaar wordt voor luchtaanvallen, toch niet ernstig doen toenemen, en buitendien zouden de Duitsche vliegvelden, die dan dichter bij Engeland en Frankrijk lagen, op hun beurt meer kwetsbaar zijn voor bombardementen uit deze landen. Aan den anderen kant zou het in het voordeel van Duitschland zijn, wanneer de Belgische en Nederlandsche neutraliteit geëerbiedigd werden door alle strijdende luchtvloten. (Daily Telegraph)

(Vor. ber. Nederland 3036 E.; België 3463 A.)

8 MEI 1939

B. **GROOT-DUITSCHLAND. — Von Moltke, de Duitsche ambassadeur te Warschau, terug naar zijn post. —**
De Duitsche ambassadeur, Von Moltke, is na een afwezigheid van bijna een maand op 5 Mei te Warschau teruggekeerd. (Telex-A.N.P.)

(Vor. ber. Diplomatie 3771 B.)

C. **ENGELAND. — Het Britsche Koninklijke Paar is naar de Vereenigde Staten en Canada vertrokken.**
De Koning en de Koningin van Engeland zijn op 5 Mei uit Portsmouth, aan boord van de Empress of Australia naar de Vereenigde Staten en Canada vertrokken. Het koninklijke gezelschap bestaat uit dertig personen. De slagkruiser Repulse begeleidt het mailschip een eindweegs over den Atlantischen oceaan.
De Koning heeft een uit vijf leden bestaanden Raad van State benoemd, die tijdens zijn afwezigheid zal optreden. (Times)

(Vor. ber. Koning George VI 3714 C.)

D. **NEDERLAND. — Radio-omroep. - Twee nieuwe golflengten: 413 en 356 meter. —**
De Nederlandsche radio-omroep gaat van de lange golf verdwijnen: hij geeft de 1875 meter prijs en zal in de toekomst gaan werken op twee nieuwe golflengten, t.w. 413 en 356 meter. Dat is het resultaat van de conferentie van Montreux, die na zeven weken beraadslagen tot overeenstemming is gekomen. Dit plan beteekent tevens, dat nu spoedig begonnen zal worden met de oplossing van het zenderprobleem in Nederland. (Telegraaf)

(Vor. ber. 2862 C.; Radio 3447 B.)

E. **VATICAAN. — Monseigneur Cesare Orsenigo's bezoek aan Adolf Hitler. —**
Het bezoek van den pauselijken gezant te Berlijn, monseigneur Cesare Orsenigo, aan Adolf Hitler in diens Beiersch landhuis op den Obersalzberg, hetwelk op 5 Mei aanvankelijk werd beschouwd als een soort afscheidsbezoek, schijnt van veel grooter belang en beteekenis te zijn geweest. Naar verluidt, zou de nuntius met den Duitschen staatschef de mogelijkheid van een poging tot interventie van den Heiligen Stoel besproken hebben. De nuntius zou met den Führer in het bijzonder hebben gesproken over een plan, volgens hetwelk de paus zijn invloed zou doen gelden in de katholieke landen van Europa, om zoodoende de dreigende oorlogsgevaren te bannen en een basis te scheppen voor internationale onderhandelingen. (Telegraaf)

F. **NEDERLAND. — Middelen tot bestrijding van de werkloosheid. - Rapport van de Commissie-Van der Waerden. —**
Verschenen is (4 Mei), het rapport van de door den voorzitter van den Hoogen Raad van Arbeid in 1936 ingestelde commissie van onderzoek naar de blijvende werkloosheid en haar bestrijding (de commissie-Van der Waerden). Het rapport is een boekwerk van 300 pagina's met bijlagen geworden. Hieronder vindt men de middelen, welke de commissie aanbeveelt.

A. Middelen op korten termijn. —
a. Uitvoering van openbare werken.
b. Verbetering van den woningtoestand op het platteland (kapitaalsuitgaven *f* 20 millioen, gewone uitgaven *f* 8 millioen) en saneering van de binnensteden.
c. Versnelde uitvoering van het regeeringsprogramma ten aanzien van andere openbare werken.
d. Verruiming van de werkgelegenheid, zoowel tijdelijk als duurzaam, in den landbouw door ontginning van woeste gronden, herontginningen, inpolderingen, verbetering van afwatering en ruilverkaveling.
e. Pensionneering van de gewone arbeiders van 60 jaar en ouder (kosten per jaar *f* 5 à 6 millioen, indien de gepensionneerden uitsluitend door gesteunden werkloozen vervangen worden, kosten *f* 25 millioen, indien de helft der gepensionneerden door gesteunden zou worden vervangen).
f. Verhooging van den leeftijd, waarop de jeugdigen tot het bedrijfsleven toegelaten worden, met twee jaar (kosten per jaar rond *f* 25 millioen).
g. Arbeidsspreiding in industrie, handel en verkeer door als crisismaatregel in te voeren de 40-u. arbeidsweek c.q. wandelweken, ploegenstelsels, 2 op 1-stelsel voor jeugdigen, enz., mits daarbij de opofferingen gedragen worden door het geheele volk.

B. Middelen op langeren termijn. —
In de eerste plaats worde de industrialisatie bevorderd, aangezien daarvan op den duur goede resultaten te verwachten zijn.

Het ware wenschelijk, dat de regeering spoedig komt met een opsomming van concrete, uitvoerbare plannen.
In de tweede plaats (hoewel van veel geringer beteekenis) worde aandacht aan de emigratie geschonken.

De commissie-Van der Waerden bestaat uit: dr. ir. Th. van der Waerden, voorzitter; en leden prof. dr. M. J. H. Cobbenhagen, ir. F. H. E. Guljé, dr. ir. A. H. W. Hacke, prof. ir. J. Klopper, E. Kupers, prof. mr. P. Lieftinck en prof. dr. H. W. Methorst.
(Telegraaf) **(Vor. ber. Werkloosheid 3755 A.)**

A. **FINLAND. — Alands-eilanden. - Militarisatie door Duitschland en Italië goedgekeurd. —**
De Italiaansche en Duitsche regeering hebben op 5 Mei den gezanten van Zweden en Finland te Rome en Berlijn het antwoord overhandigd op de vraag in zake de remilitarisatie van de Alands-eilanden. Zij verklaarden tegen deze remilitarisatie geen bezwaar te hebben. (Telex-A.N.P.) **(Vor. ber. 3613 A.)**

B. **NEDERLAND. — Mr. M. P. L. Steenberghe, minister van Economische Zaken, heeft 4 lezingen gehouden over de landbouwcrisispolitiek. —**
Gedurende de maand April heeft de minister van Economische Zaken, mr. M. P. L. Steenberghe vier lezingen gehouden, welke hij aan de landbouwcrisispolitiek had gewijd. In deze lezingen gaf hij een algemeen overzicht van de redenen, die de regeering tot haar maatregelen hebben genoopt, hun inhoud en hun doel. Hij besprak den akkerbouw, waarbij hij de aandacht schonk aan de regeeringsmaatregelen ten behoeve van de roggeteelt etc. In zijn laatste rede besprak minister Steenberghe den Tuinbouw, de sierteelt, de pluimveehouderij en de visscherij.
(Red. K.H.A.) **(V. b. Minister Steenberghe 3710 D.)**

C. **VOETBAL. — Zwitserland—Nederland. - 2—1 overwinning voor Zwitserland. —**
Zwitserland heeft op 7 Mei te Bern de laatste twee nederlagen tegen Nederland gewroken. Met 2—1 zijn de Oranjehemden in een aantrekkelijken kamp, die vaak een snel karakter droeg, geslagen.
(Red. K.H.A.) **(Vor. ber. 2698 C.; Voetbal 3762 C.)**

9 MEI 1939

D. **VEREENIGDE STATEN. — Legerbegrooting goedgekeurd. - Defensie. - Credieten voor werkverschaffing. - 2 slagschepen van 45.000 ton. - Gedwongen leeningen. - Concentratiekampen. —**

Legerbegrooting goedgekeurd. — De senaat heeft op 26 April de legerbegrooting voor het financieele jaar, dat 1 Juli 1939 begint, goedgekeurd.
De begrooting beloopt 508.789.824 dollar.

Defensie. — President Roosevelt heeft op 26 April het congres gevraagd een bedrag van 31.620.000 dollar beschikbaar te stellen om onmiddellijk een begin te kunnen maken met de uitvoering van zijn plan tot het bouwen van een reeks marine- en luchtvlootbases in Alaska, het Zuiden van den Stillen Oceaan, West-Indië en Florida, dat in totaal 66 millioen dollar zal kosten.
Contracten tot een bedrag van 50 millioen dollar voor den bouw van militaire vliegtuigen zijn onderteekend door het departement van oorlog.

Credieten voor Werkverschaffing. — In zijn aanvragen om credieten voor de bespoediging der bewapening heeft president Roosevelt op 27 April aan het Congres het verzoek gedaan om toewijzing van een bedrag van 1.477 millioen dollar voor werkverschaffing in het komende fiscale jaar, dat op 1 Juli 1939 begint. Volgens de schatting van den president is dit bedrag voldoende om werk te verschaffen aan ongeveer twee millioen werkloozen.

Twee slagschepen van 45.000 ton. — President Roosevelt heeft de marine op 2 Mei toestemming verleend tot het bouwen van twee slagschepen van 45.000 ton.
Het besluit van het Witte Huis om over te gaan tot den bouw van twee kruisers van 45.000 ton wordt gemotiveerd door inlichtingen, waaruit blijkt, dat Japan kruisers bouwt van een tonnage boven de 35.000 ton. Tevens, zoo wordt gezegd, is een mogelijke verergering van den Europeeschen toestand verantwoordelijk voor dit besluit, aangezien Duitschland en Italië, wier vlootbouwprogram belangrijk is, de deskundigen van het departement van marine dwingen met deze vloten rekening te houden.

Gedwongen leeningen in geval van oorlog. — De commissie voor militaire Zaken van den Senaat der Ver. Staten heeft haar goedkeuring gehecht aan een wetsontwerp, waarbij de regeering gemachtigd wordt, in geval van oorlog een dienstplicht voor het kapitaal in te stellen.
Het wetsontwerp bepaalt, dat een vaststelling van het kapitaalbezit zal worden gedaan, en dat op dien grondslag de kapitalisten gedwongen zouden kunnen worden, in te schrijven op regeeringsleeningen, met een looptijd van 50 jaar en een rente van 1 pct. Het bedrag, waarvoor zou moeten worden ingeschreven, zou varieeren van 5 pct. van het netto kapitaalbezit, voor personen met een kapitaal van 1000 dollar, tot 75 pct. voor personen met een kapitaal boven de 100.000 dollar.

Concentratiekampen. — Het Amerikaansche Huis van Afgevaardigden heeft met 288 tegen 61 stemmen een wetsontwerp, ingediend door een democratisch afgevaardigde, aangenomen, waarbij het mogelijk wordt gemaakt concentratiekampen op te richten voor personen, die niet wettig uitgewezen kunnen worden.
(Telex-A.N.P. - New York Herald Tribune - New York Times)
(Vorig bericht Begrooting 3610 H.; Leger, Vloot en Luchtmacht 3200 C.)

E. **CANADA. — Mijnrijkdom. - Aanzienlijke stijging van de productiviteit, ook van goud en petroleum. —**
Volgens een verslag van het departement van het mijnwezen te Ottawa hebben de mijnbouwondernemingen in Canada in de laatste vijf jaren voor omstreeks $ 1850 millioen aan nieuwen rijkdom geschapen, zoowel door vermeerdering van de productie van in exploitatie zijnde bedrijven, als door ontdekking van nieuwe erts- of olielagen. Belangrijke hoeveelheden radium, uranium, zwavel, antimonium, nepheline, syeniet en natriumsulfaat zijn in den loop van die jaren gevonden. Nieuwe mijnen zijn in ontginning gebracht in Quebec, Ontario, Manitoba, Saskatchewan, de Noord-westelijke provincie en Britsch Columbië. De goudopbrengst is van 24.000 ton verwerkt erts per dag in 1934 gestegen tot 55.000 ton per dag in 1938. Aan ruwe olie werd, vooral dank zij de ontdekking van een nieuw boorterrein in Alberta, vijfmaal zooveel olie boven den grond gebracht als in 1934.
Hoe krachtig de mijnnijverheid bijdraagt tot de welvaart, blijkt uit een opgaaf in het verslag betreffende de vermeerdering van werkgelegenheid. Het aantal in deze bedrijven werkende arbeiders is gestegen van 73.500 in 1934 met ruim $ 88 millioen loon, tot 112.000 arbeiders met $ 140 millioen loon in 1938, zoodat in vijf jaren tijd meer dan 38.000 menschen, dank zij deze industrie, nieuw werk hebben gekregen. (North. Miner, Toronto)

F. **NEDERLAND. — Handel met Frankrijk. - Nieuwe overeenkomst geteekend. —**
De regeeringspersdienst meldt:

Op Zaterdag 6 Mei '39 is te 's-Gravenhage een handelsovereenkomst tusschen Nederland en Frankrijk onderteekend.
De overeenkomst regelt de wederzijdsche handelsbetrekkingen tot 31 December '39 met de mogelijkheid van verlenging na dien datum voor een jaar. Zij komt in de plaats zoowel van de met 31 Maart 1939 afgeloopen Nederlandsch-Fransche regeling van 22 Juli 1938, als van de tegelijkertijd afgeloopen regeling met betrekking tot Nederlandsch-Indië van 6 April 1937.
Het eerste gedeelte der overeenkomst regelt de Nederlandsch-Fransche handelsbetrekkingen en bevat bepalingen omtrent het wederzijdsche contingenteeringsregime.
Het tweede gedeelte bevat regelingen omtrent de handelsbetrekkingen met de Nederlandsche overzeesche gebiedsdeelen en de Fransche koloniën. In hoofdzaak is dit gedeelte van de nieuwe overeenkomst gelijk aan de voordien geldende, waarbij met name het bestaande contingent voor den afzet van Nederlandsch-Indische koffie in Frankrijk gehandhaafd werd. Nieuw is een bepaling volgens welke de afzetmogelijkheden van Surinaamsche rijst in de Fransche Antillen geregeld worden. (Regeeringspersdienst)
(Vorig bericht 1820 C.)

G. **GROOT-DUITSCHLAND. — Von Dirksen, de Duitsche ambassadeur te Londen, terug naar zijn post. —**
De Duitsche ambassadeur te Londen, Von Dirksen, is 6 Mei op zijn post teruggekeerd. Hij werd bij zijn aankomst slechts door twee ambtenaren der Duitsche ambassade verwelkomd. (Telex-A. N. P.)
(Vorig bericht 3711 C.)

A. **NEDERLAND. — Gedenksteen in het geboortehuis van dr. C. Lely.** - -

Op 4 Mei 1939 is in den gevel van zijn geboortehuis, op de Leidschegracht 39 te Amsterdam, een gedenksteen onthuld voor oud-minister van Waterstaat, dr. C. Lely, den genialen schepper van het plan der Zuiderzee-droogmaking. Hij overleed in 1929. (Red. K. H. A.)

10 MEI 1939

B. **ZWITSERLAND. — Voedselvoorziening in Oorlogstijd. —**
Eenige weken geleden is te Bern een conferentie gehouden tusschen dr. Obrecht, den minister voor economische aangelegenheden, en vertegenwoordigers der kantonale regeeringen over de maatregelen, welke de Zwitsersche regeering reeds getroffen had of spoedig hoopte te treffen, opdat de Zwitsersche bevolking zoo min mogelijk moeilijkheden ten aanzien van de voorziening met levensmiddelen te ondergaan zou hebben, indien een oorlog zou uitbreken, ook al zou Zwitserland daarbij zijn neutraliteit kunnen handhaven.
Een der maatregelen, welke minister Obrecht daarbij aankondigde, was het richten van een oproep tot de Zwitsersche bevolking, om thans reeds in tijd van vrede zich een voorraad van bepaalde levensmiddelen aan te schaffen, die voor een tijd van twee maanden voldoende zou zijn. Deze oproep is thans verschenen. De Zwitsersche regeering heeft in het geheele land in iedere woning een brochure uitgedeeld, waarin zij uiteenzet, waarom het tijdig opslaan van een levensmiddelenvoorraad noodzakelijk is, en aangeeft, welke en hoeveel levensmiddelen zouden moeten worden gekocht en hoe zij het beste bewaard kunnen worden.
(Neue Zürcher Zeitung)

C. **NEDERLAND. — Tweede Kamer - Heffing op Nationale Inkomsten- en Winstbelasting - Vermindering van sommige lasten. —**
Ten gerieve van onze lezers laten wij hieronder nog een beknopt résumé volgen van een aantal belangrijke punten uit het belasting-ontwerp, waarvan wij op pag. 3778 A slechts een onvolledig overzicht konden geven. De juiste gegevens zijn de volgende:
Nieuwe belastingen. — 1. Huurbelasting van 1.6%, verschuldigd door den verhuurder of verpachter van alle onroerende goederen, benevens door degenen, die het onroerende goed zelf in gebruik hebben.
2. Rentebelasting van 2% op de opbrengst van effecten, en rente van hypothecaire of andere vorderingen, of opbrengst van lijfrenten, rechten van opstal, erfpacht, beklemming of grondrente e.d.
3. Loonbelasting van 2% van alle loonen en salarissen.
4. Winstbelasting van 2% op winst, gemaakt door alle natuurlijke of rechtspersonen, die een bedrijf uitoefenen.
5. Vennootschapsbelasting van 8% op de winst van N.V., commanditaire vennootschappen op aandeelen, coöp. vereenigingen, onderlinge verzekeringsmaatschappijen en vereenigingen, die een bedrijf uitoefenen.
Deze 5 belastingen worden te zamen geheven onder den naam van „Nationale Inkomsten- en Winstbelasting". Hiervan kan een teruggaaf voor kinderen plaats hebben van max. *f* 4.— per kind.

Belastingverlagingen. — 1. Van de Personeele Belasting komen de grondslagen: paarden, motorrijtuigen, pleziervaartuigen en biljarten te vervallen. Bij den grondslag dienstboden wordt één dienstbode vrijgesteld.
De Pers. Bel. op motorrijtuigen wordt vervangen door een verhooging met 12½ opcenten op de Motorrijtuigenbelasting.
Voorts worden hotels, logementen, koffiehuizen, restaurants enz. en winkels vrijgesteld van de Pers. Bel. naar den grondslag huurwaarde en mobilair.
2. De Verdedigingsbelasting I en de heffing van opcenten op de Vermogensbelasting worden afgeschaft of verminderd: de 75 opcenten voor het Rijk op de Vermogensbelasting vervallen voor inkomens tot *f* 30.000, worden verminderd voor die van *f* 30.000—*f* 100.000. De Verdedigingsbelasting I wordt gehalveerd en de heffingswijze veranderd.
3. De accijns op rundvleesch wordt afgeschaft alsmede het overeenkomstige invoerrecht van 10% op ingevoerd vleesch.
4. De omzetbelasting vervalt voor ander vleesch, en wordt voor thee verlaagd met *f* 3 per 100 kg., voor benzine met *f* 0.34 per 100 kg.
5. De Gedistilleerd-accijns wordt verlaagd in hoofdsom van *f* 200 tot *f* 150 per h.l., zonder heffing van opcenten.
6. De Bieraccijns wordt met 60% verlaagd tot 60 cent per h.l. graan.
7. Voor groote gezinnen wordt wegens betaalde indirecte en crisisheffingen op de eerste levensbehoeften een tegemoetkoming van *f* 10 per jaar per minderjarig kind boven het derde verleend.
Voorgesteld wordt, aan de gemeenten over te dragen:
1e. 25% der hoofdsom van de gebouwde en ongebouwde eigendommen van de grondbelasting, welke thans (*f* 6.6 millioen) ten goede komen aan den gewonen dienst van het Rijk.
2e. 20 opcenten, welke het Rijk thans ten behoeve van zijn gewonen dienst op de gebouwde eigendommen der grondbelasting heft (*f* 4 millioen).
3e. Daarnáást wordt voorgesteld, aan de gemeenten de bevoegdheid te geven tot het vergrooten van het aantal haar ten goede komende opcenten op de hoofdsom der Gemeentefondsbelasting (*f* 6.3 millioen).
Het geraamde nadeel voor gemeenten, gemeentefonds en Werkloosheidssubsidiefonds bedraagt *f* 16 millioen. Bovengenoemde compensatie van *f* 16.9 millioen zal echter alléén aan de gemeenten ten goede komen, dus niet aan de twee fondsen.
(Alg. Handelsblad) **(Vorig bericht 3778 A.)**

D. **NEDERLAND. — Nederlandsch crediet aan België verlengd. —**
De minister van Financiën heeft met een Nederlandsche bankiersgroep de leening van 35 millioen gulden, welke op 17 Juni vervalt, hernieuwd.
De eerste leening was gesloten tegen 3½ pct. rente. De nieuwe leening is aangegaan tegen een rentevoet van vier pct.
(Het betreft hier het crediet, dat een jaar geleden door een Nederlandsch bankiersconsortium onder leiding van de heeren Mendelssohn & Co., Amsterdam, werd verleend.) (Telex-A.N.P.) **(Vor. ber. 3305 D.)**

E. **FRANKRIJK. — Leening van 6 milliard francs. —**
Het Fransche ministerie van Financiën zal met ingang van 15 Mei '39 overgaan tot uitgifte van een leening, welke behalve de consolideering van schatkistbiljetten op korten termijn een beroep op het crediet doet ten beloope van Frs. 6 milliard nieuw geld.
De leening zal 5% rente geven; de koers van uitgifte bedraagt 98%. De voor den duur van 40 jaren uitgegeven stukken zullen aflosbaar zijn na uitloting of op de beurs kunnen worden teruggekocht.
(Keesings Fin. Archief) **(V. b. Leeningen 3271 B.)**

F. **TURKIJE. — Overeenstemming met Sovjet-Rusland. —**
Het Anatoolsch telegraaf-agentschap publiceert op 6 Mei een communiqué over het bezoek van Potemkin, den Russischen vice-minister van Buitenlandsche

Zaken, aan Ankara, waarin de overeenstemming der beide bevriende regeeringen over de internationale kwesties geconstateerd wordt. Beide nabuurlanden zijn besloten hun banden van vriendschap verder te versterken in het belang van den vrede. Zij zullen hun pogingen voortzetten, vrede en veiligheid te handhaven en zullen elkander alle inlichtingen van politieken aard verschaffen, welke hun belangen raken.
(Anatoolsch Telegraaf-Agentschap)

A. **NEDERLAND. — Handel met België - Voorloopige overeenkomst. —**
De onderhandelingen, die sinds eenigen tijd tusschen een Nederlandsche en een Belgische delegatie gevoerd zijn over de vernieuwing van de handelsovereenkomst van 13 Augustus 1938, die op 30 April '39 zijn afgeloopen, hebben geleid tot het sluiten van een voorloopige regeling van de wederzijdsche handelsbetrekkingen, welke voor drie maanden zal gelden, tenzij voordien een definitieve regeling tot stand mocht zijn gekomen. De onderhandelingen worden intusschen voortgezet. (Telex-A. N. P.)
(Vorig bericht 1708 G.)

B. **GROOT-DUITSCHLAND. — Wet op de huurrelaties met Joden. —**
De rijksregeering heeft, naar het D. N. B. meldt, een wet uitgevaardigd op huurrelaties met Joden. De wet is op 4 Mei 1939 van kracht geworden. Zij bepaalt, dat de Joden, die geen gebruik willen of kunnen maken van de mogelijkheid tot emigratie, in huizen van Joden moeten worden ondergebracht. Teneinde te waarborgen, dat het vertrek van de Joden uit de huizen van Duitschers zonder wrijving geschiedt, is bepaald, dat de overheid bij de uitvoering van de wet vergaand mede zal werken. De wettelijke bescherming van den huurder vervalt voor Joden eerst dan, wanneer door een verklaring van de gemeentelijke overheid bewezen is, dat de onderbrenging elders van den Joodschen huurder veilig gesteld is. Huurcontracten op langen termijn tusschen Joden blijven onaangetast. Een niet-Jood, die een dergelijk contract met een Jood heeft afgesloten, kan te allen tijde met in acht neming van den wettelijken termijn opzeggen, wanneer het onderbrengen elders van den Jood bewezen is door een bewijs van de gemeentelijke overheid. Joden kunnen onderhuurcontracten alleen nog maar met Joden sluiten. Voor gemengde huwelijken moet de wet op gelijke wijze als bij zuiver Joodsche huwelijken worden toegepast, wanneer uit het gemengde huwelijk geen kinderen zijn voortgekomen en de man een Jood is. Wanneer daarentegen alleen de vrouw Jodin is, doch de man „Duitsch bloed" heeft of een „Mischling" van den tweeden graad is, wordt de wet niet toegepast, onverschillig of uit den echt kinderen zijn gesproten of niet.
De wet geldt ook in het Memelland. De invoering in de Oostmark en in de Sudeten-Duitsche gebieden zal geschieden langs den weg van verordening. (Deutsches Nachrichtenbüro)
(Vor. ber. Anti-Semitisme 3764 F.)

11 MEI 1939

C. **NEDERLAND. — Tweede Kamer. - Oorlogswetten aangenomen. —**
In de spannende dagen van September heeft de regeering eenige machtigingswetten ingediend (pag. 3482 A.) in verband met de toen heerschende „buitengewone omstandigheden". De Staten-Generaal hebben deze „oorlogswetten" in recordtijd goedgekeurd, waardoor aan de regeering ver-strekkende bevoegdheden werden gegeven. Zij dienden ter verzekering van de veiligheid des lands en maatregelen voor te bereiden niet alleen van militairen, maar ook van economischen aard. Deze oorlogswetten waren, op één uitzondering, van een beperkten geldigheidsduur. Eind December heeft de regeering wederom een aantal soortgelijke wetsontwerpen ingediend, bedoeld om de regeering machtigingen te verleenen, die niet aan een expiratiedatum (afloopdatum) zijn gebonden. In groote trekken komen deze ontwerpen met de Septemberwetten overeen.

De Tweede Kamer heeft op 4 Mei de nieuwe wetsontwerpen in behandeling genomen. Zij zijn:

1. de Wet medewerking verdedigingsvoorbereiding;
2. Algemeene Vorderingswet;
3. Bodemproductiewet;
4. Distributiewet;
5. Prijsopdrijvings- en Hamsterwet;
6. Zeeschepenvorderingswet;
7. Wet behoud scheepsruimte, en
8. de Zee- en Luchtvaartverzekeringswet, kortweg ook wel genoemd „Oorlogsrisicowet".

De beide amendementen van den heer Albarda (S. D. A. P.) tot bepaling van den maximumduur der wetten voor één jaar en daarna vaststelling er van bij de wet, binnen 14 dagen, werden aangenomen.

De bovengemelde wetsontwerpen werden z. h. s. goedgekeurd. Alleen de N.S.B. was op eenige ontwerpen er tegen. (N. Rott. Crt. - Het Volk)
(Vor. ber. 3482 A.; Voorzorgsmaatregelen 3778 C.)

D. **ITALIE. — 1130 millioen Lire voor luchtmacht. - Een vijf-jarenplan. —**
In de Italiaansche staatscourant is een decreet verschenen, waarbij de minister van Luchtvaart gemachtigd wordt tot het opnemen van een crediet van 1130 millioen lire (± 130 mill. gulden) voor den aankoop van vliegtuigen en materieel en voor oefendoeleinden. Een bedrag van 300 millioen lire is uitgetrokken voor den thans loopenden oefentijd, 200 millioen voor elken volgenden oefentijd van een jaar. In totaal loopen de credieten derhalve met inbegrip van 1939 over vijf jaar. (Corriere della Sera)
(Vor. ber. 3205 B.; Leger, Vloot en Luchtm. 3640 C.)

E. **ROEMENIE. — Gafenco, de minister van Buitenlandsche Zaken, bezocht Londen, Parijs, Rome en Belgrado. —**
De Roemeensche minister van Buitenlandsche Zaken, Gafenco, heeft op 26 April Londen bezocht, waarbij hij met lord Halifax een onderhoud had. Op 29 April verliet hij Parijs, na een onderhoud met minister Bonnet. Hij reisde vervolgens naar Rome om met graaf Ciano eenige besprekingen te houden. Op 6 Mei verliet Gafenco Belgrado waar hij confereerde met Markowitsj, den Joegoslavischen minister van Buitenlandsche Zaken.
In alle landen, welke Gafenco heeft bezocht, zijn communiqués gepubliceerd, waarin gezegd wordt, dat de besprekingen op de meest vriendschappelijke wijze zijn verloopen. (Telex-A.N.P.)
(Vor. bericht Gafenco 3762 E.)

F. **BELGIE. — Verlaging loonen van Rijkspersoneel.**
In verband met de hernieuwde daling van het indexcijfer zullen de loonen en salarissen van het staatspersoneel op grond van de bestaande overeenkomst met 5% verlaagd worden. (Telegraaf)
(Vor. ber. Ambtenaren 2088 F.)

G. **POLEN. — Memorandum van 5 Mei 1939 aan Berlijn in zake Danzig en Slowakije. —**
Aan het uitvoerige Poolsche antwoord op het Duitsche memorandum, dat op 5 Mei te Berlijn aan de Rijksregeering werd overhandigd, ontleenen wij de volgende passages over de kwestie-Danzig en de verhouding tot Slowakije.

„De Poolsche regeering voorzag sinds verscheidene jaren, dat de moeilijkheden, die de uitoefening der functies van den Volkenbond in Danzig ontmoette, een verwarden toestand in het leven zouden roepen, welken het van belang was op te helderen in het belang van Polen en Duitschland. Sedert verscheidene jaren gaf de Poolsche regeering te verstaan, dat er aanleiding bestond om over te gaan tot oprechte besprekingen hierover; de Duitsche regeering echter neigde er toe zich daaraan te onttrekken en beperkte zich er toe te constateeren, dat de Duitsch-Poolsche betrekkingen geen moeilijkheden behoorden te ontmoeten op grond van Danzigsche problemen. Wat meer is, de Duitsche regeering had meer dan eens verzekeringen gegeven aan de Poolsche regeering ten aanzien van de vrije stad Danzig.
Ten aanzien hiervan zal het voldoende zijn, wanneer herinnerd wordt aan de verklaring, die door den rijkskanselier op 20 Februari 1938 werd afgelegd. Openlijk verklaarde deze aan den Rijksdag ten opzichte van Danzig: „De Poolsche staat eerbiedigt de nationale voorwaarden in dien staat en deze stad en Duitschland eerbiedigen de rechten van Polen. Zoo werd het mogelijk den weg te openen naar een overeenstemming, die, uitgaande van Danzig, thans in staat heeft gesteld, ondanks de pogingen van sommige vredesverstoorders, definitief het gif weg te nemen uit de Duitsch—Poolsche betrekkingen, en een oprechte en vriendschappelijke samenwerking in te luiden."
Eerst na de gebeurtenissen van September 1938 deed de Duitsche regeering aan Polen het voorstel om over te gaan tot besprekingen ten aanzien van een wijziging in den toestand te Danzig en over doorgangswegen tusschen het Duitsche rijk en Oost-Pruisen. In dit verband refereerde het Duitsche memorandum van 28 April 1939 aan de voorstellen, die gedaan waren door den rijksminister van Buitenlandsche Zaken tijdens besprekingen, die hij op 21 Maart 1939 te Berlijn gevoerd had met den Poolschen ambassadeur. Tijdens dat gesprek legde men van Duitsche zijde den nadruk op de noodzakelijkheid om een regeling van deze kwestie te verhaasten, hetgeen voor-

waarde vormde voor het van kracht doen blijven van het geheel der Duitsche voorstellen.
Hoewel de Poolsche regeering verrast was door den urgenten vorm, die aan deze aldus opgediende voorstellen gegeven werd, en door de omstandigheden, waaronder zij werden geformuleerd, heeft zij zich, bezield door den wensch om de goede betrekkingen met het Duitsche Rijk te handhaven, niet onttrokken aan besprekingen, waarbij zij echter van oordeel was, dat de Duitsche eischen op grond van hun aldus geformuleerden inhoud van Poolsche zijde niet zouden kunnen worden aanvaard.
Teneinde het zoeken naar een minnelijke regeling van de kwestie te vergemakkelijken formuleerde de Poolsche regeering schriftelijk haar standpunt tegenover de Duitsche regeering op 26 Maart. Zij constateert, dat zij een volledig belang hecht aan de handhaving van goede nabuurschappelijke betrekkingen tusschen Polen en Duitschland.

Het Poolsche standpunt. — Het Poolsche standpunt komt neer op de volgende punten:
1e. De Poolsche regeering stelde voor een gemeenschappelijke, Poolsch—Duitsche garantie te geven aan het afzonderlijke bestaan van de vrije stad Danzig, welker régime gegrondvest zou worden eenerzijds op de volledige vrijheid van binnenlandsch bestaan der plaatselijke bevolking en anderzijds op de eerbiediging van de rechten en belangen van Polen.
2e. De Poolsche regeering was bereid met de Duitsche regeering alle nadere regelingen te bestudeeren, die van technisch standpunt het doorgaand verkeer per spoor en langs den weg van personen, die zich van Duitsch rijksgebied naar Oost-Pruisen begaven, zouden kunnen vereenvoudigen en vergemakkelijken. De Poolsche regeering liet zich leiden door de gedachte alle mogelijke faciliteiten te verleenen, welke de Duitsche onderdanen in staat zouden stellen om met een minimum van hinderpalen over Poolsch gebied heen te reizen. De Poolsche regeering legde den nadruk op haar voornemen om op de meest vrijzinnige wijze de Duitsche desiderata te dien opzichte te behandelen, met slechts deze reserve, dat Polen geen afstand zou kunnen doen van zijn souvereiniteit over het gebied, waardoorheen de betrokken verbindingswegen zouden gaan. Ten slotte wees de Poolsche regeering er op, dat haar houding ten aanzien van de verbindingsfaciliteiten door Pommeren heen afhankelijk was van de houding ten aanzien van de vrije stad Danzig.
Door de hierboven genoemde voorstellen te formuleeren handelde de Poolsche regeering in den geest van de Duitsch—Poolsche verklaring van 1934, die, door te voorzien in een rechtstreeksche gedachtenwisseling bij kwesties, die de beide landen interesseeren, elk der beiden machtigde tot het formuleeren van zijn standpunt tijdens de onderhandelingen.
De Poolsche regeering ontving geen formeel antwoord gedurende een geheele maand. Eerst op 28 April vernam zij door de redevoering van den rijkskanselier, evenals door het memorandum van de Duitsche regeering, dat het enkele feit van het bestaan van tegenvoorstellen in plaats van onvoorwaardelijke aanvaarding van de mondeling van Duitsche zijde gedane voorstellen, door Duitschland beschouwd werd als een weigering om te onderhandelen.
Het spreekt vanzelf, dat onderhandelingen, waarbij een staat eischen formuleert, terwijl de ander zich verplicht ziet ze zonder wijziging noch reserves te aanvaarden, geen onderhandelingen vormen in den zin van de verklaring van 1934, en evenmin in overeenstemming zouden kunnen zijn met de vitale belangen en de waardigheid van den Poolschen staat.
In dit verband bestaat er aanleiding er op te wijzen, dat de Poolsche regeering niet in staat was zich uit te spreken over een Poolsch—Duitsch—Hongaarsche garantie van de onafhankelijkheid van Slowakije, waarop het genoemde Duitsche memorandum op een algemeene wijze een toespeling maakt en die de rijkskanselier in zijn rede van 28 April preciseert, gezien het feit, dat een dergelijk voorstel nooit tevoren onder dien vorm was gedaan aan de Poolsche regeering.
Overigens kan men zich moeilijk voorstellen, hoe een dergelijke garantie in overeenstemming zou kunnen worden gebracht met het politieke en militaire protectoraat van Duitschland over Slowakije, dat enkele dagen tevoren was afgekondigd, nog voordat Duitschland zijn voorstellen aan Polen voorlegde."
(Polska Agencia Telegraficzna)
(Vor. ber. 3782 E.; Beck's rede 3779 A.)

12 MEI 1939

A. **VEREENIGDE STATEN. — De „World's Fair" te New York. - Opening van het Nederlandsche paviljoen. - Eenige cijfers van de tentoonstelling. —**
De plechtige opening van het Nederlandsche paviljoen op de World's Fair te New York, heeft op 4 Mei plaats gehad door den Nederlandschen gezant te Washington, jhr. dr. A. Loudon.
De gezant las eerst een boodschap voor van den Nederlandschen minister-president, dr. H. Colijn, die met warme belangstelling en instemming werd aangehoord. Na te hebben uiteengezet wat de bedoeling van de Nederlandsche inzending is en een toelichting te hebben gegeven op hetgeen geëxposeerd is, besloot jhr. Loudon met de volgende woorden:
„Ik moge er nog eens den nadruk op leggen, dat het leidend beginsel van onze pacificatie-politiek in de koloniën is een oprechte sympathie voor en een volledige eerbiediging van de eeuwenoude tradities en zeden van de inheemsche volkeren en gebaseerd op verdraagzaamheid en samenwerking.
Er voortdurend naar strevend, de behoeften van het heden en van de toekomst met elkaar in overeenstemming te brengen, waakt de regeering er steeds voor, het geestelijke, cultureele en economische leven van heel de natie te beschermen en te geleiden, en er zorg voor te dragen, dat elke maatregel, die genomen wordt een stap voorwaarts is op het pad van geluk en welvaart."

Eenige cijfers. — Teneinde een indruk te geven van den enormen omvang der tentoonstelling en de drukte op den openingsdag, geven wij hieronder eenige cijfers:
Het aantal bezoekers op den eersten dag ligt niet ver van het half millioen.
Vijfduizend agenten regelden in de ochtenduren den verkeersstroom.
Per minuut konden vierhonderd menschen toegelaten worden.
Duizend paviljoens en andere gebouwen zijn opgericht, 25 kilometer wegen aangelegd, 10.000 boomen van alle Amerikaansche soorten zullen schaduw bieden tegen de zomerhitte.
De oppervlakte van het tentoonstellingsterrein bedraagt 700 H.A. (d.i. 15 maal het Amsterdamsche Vondelpark.—Red.) (Telex-A.N.P. - Telegraaf)
(Vorig bericht 3777 F.)

B. **ITALIE. — Albanië. - Kosten der militaire operaties. - Verliezen. —**
De militaire operaties in Albanië hebben buitengewone uitgaven noodig gemaakt tot een bedrag van 295 millioen lires voor de ministeries van defensie en Buitenlandsche Zaken, nl. 150 millioen voor het departement van Oorlog, 50 millioen voor Marine, 80 millioen voor Luchtvaart en 14.875.000 voor Buitenlandsche Zaken.
Volgens de Italiaansche bladen (Giornale d'Italia en Corriere della Sera) zouden tijdens de militaire operaties in Albanië 14 Italianen gesneuveld en 53 gewond zijn. (Stefani) **(Vorig bericht 3758 C.)**

C. **VOLKENBOND. — Spanje uit den Bond. —**
Officieel wordt op 8 Mei medegedeeld, dat Spanje uit den Volkenbond is getreden.
Het telegram, waarin de Spaansche minister van Buitenlandsche Zaken, Jordana, van dit besluit mededeeling doet aan den secretaris-generaal van den Volkenbond, Avenol, luidt als volgt:
„Namens de Spaansche regeering heb ik de eer U mede te deelen, dat Spanje door dit telegram zijn uittreden uit den Volkenbond bericht, overeenkomstig paragraaf 3 van artikel 1 van het Volkenbondspact".
(Agence Belga) **(Vorig bericht 3766 F.)**

D. **FRANKRIJK. — Boodschap van president Lebrun. - Rede van premier Daladier. - Frankrijk's vredeswil, maar vastberadenheid. —**
In zijn boodschap op 11 Mei aan het parlement, ter gelegenheid van zijn tweede ambtsperiode, heeft president Lebrun o.a. het volgende gezegd:
Hij heeft zijn verkiezing aangenomen om de wereld te toonen, dat Frankrijk een geest van stabiliteit en continuiteit bezit. Hij achtte het zijn plicht, toe te geven aan zijn raadslieden in deze zaak. De president voegt hieraan toe, dat de toekomst nog onzeker is, de wereld blijft nog bezorgd en, zooals onlangs een krachtige stem van de overzijde van den Oceaan zeide, is het de plicht van de vrije en vredelievende landen, de onafhankelijkheid der landen en de letter der verdragen te eerbiedigen in een samenwerking, welke er op is gericht de bepalingen van het internationale recht, waarvoor mannen hebben gestreden en geleden, te doen naleven.
Minister-president Daladier verklaarde in een rede, die hij in de Fransche Kamer op 11 Mei heeft gehouden, o.a. het volgende:

Frankrijk is vast besloten zoo lang mogelijk weerstand te bieden aan alle pogingen zijn moreelen weerstand te verzwakken.
Frankrijk weet, dat door oorlog geen van de huidige vraagstukken kan worden opgelost. Het verlangt naar samenwerking met allen en wil niemand overheerschen en zal ook niet toestaan, dat de solidariteit tusschen Frankrijk en Engeland zal worden verzwakt door intrigues of door leugenpropaganda.
Daladier achtte het deelnemen van de Sovjet-Unie aan het werk van den wederkeerigen bijstand wenschelijk en noodzakelijk.
Daladier zeide verder, dat Frankrijk verlangt, het probleem met Turkije te regelen in den meest vriendschappelijken geest.
Ten aanzien van de landsverdediging zeide hij:
De vrede wordt behouden of veroverd door volhardenden dagelijkschen arbeid, door den standvastigen wil van een geheel volk, dat bereid is tot het brengen van ieder offer voor het behoud van zijn vrijheid.
De nationale verdediging is één geheel. Zij eischt in de eerste plaats militaire maatregelen. Wij hebben die genomen. Wij denken er niet aan die te verminderen; wij zullen ze veeleer versterken als buiten onze grenzen zekere massale mobilisaties gehandhaafd blijven. De nationale verdediging eischt ook financieele, economische en maatschappelijke maatregelen. Alleen voor het jaar 1939 moeten wij meer dan 50 milliard besteden aan de bescherming van het vaderland.
Indien eenig volk een rechtvaardigen vrede verlangt, aldus Daladier, is Frankrijk bereid dezen te maken. Indien iemand den vrede een slag wil toedienen, dan zal hij het gewicht van de Fransche wapens voelen en indien men wil trachten Frankrijk uit te putten tusschen vrede en oorlog, dan heeft Frankrijk de beschikking over den noodzakelijken tijd.
(Telex-A. N. P. - Le Temps)
(Vor. ber. Lebrun 3734 A.; Daladier 3747 A.)

A. **ENGELAND. — Minister-president Neville Chamberlain's rede te Londen. - Onderhandelingen met Duitschland mogelijk, indien ondubbelzinnig blijkt, dat men het vertrouwen wil herstellen. —**
Minister-president Chamberlain heeft 11 Mei het woord gevoerd in een door de conservatieve partij belegde vergadering voor vrouwen in de Albert Hall te Londen. Wij ontleenen hieraan het volgende:

„Het optreden van Duitschland behoefde ons niet te raken, zoolang het beperkt bleef tot de grenzen welke het zelf gesteld had en slechts de belangen zocht te bevorderen van Duitschers, zonder de onafhankelijkheid van niet-Duitsche landen te bedreigen. Nooit is het in ons opgekomen, Duitschland te isoleeren, of de wettige uitbreiding van den Duitschen handel in Midden- en Zuid-Oost-Europa in den weg te staan en nog minder, eenige combinatie tegen Duitschland op touw te zetten met de gedachte aan een oorlog. Iedere bewering van dien aard is eenvoudig fantastisch en wordt ook nergens buiten Duitschland geloofd." Ten aanzien van het vlootverdrag zeide Chamberlain: „Ik wensch thans met kracht te verklaren, dat, voor zoover ons betreft, de grondslag van het verdrag niet vervallen is, integendeel, ik sta op het standpunt, dat het verdrag kan worden beschouwd als het symbolische verlangen van beide volken, nooit tegen elkander te strijden."

„Besprekingen over middelen tot uitbreiding van den wederzijdschen handel of tot verbetering van den economischen toestand zouden wij niet afwijzen, indien ondubbelzinnig zal blijken, dat men het vertrouwen, dat zoo ernstig geschokt is, wenscht te herstellen. Ik wensch verder duidelijk te verklaren, dat wij niet bereid zijn werkeloos toe te zien bij de vernietiging der onafhankelijkheid van het eene land na het andere. Wij hebben Polen, Roemenië en Griekenland verzekeringen gegeven, omdat Europa geen rust en geen veiligheid zal kennen, tenzij de volken ervan overtuigd zijn, dat men streeft naar het herstel van het vertrouwen. Met ditzelfde doel hebben wij onderhandelingen aangeknoopt met andere landen in het bijzonder met Rusland en Turkije. Ik kan slechts zeggen, ernstig te wenschen, dat deze onderhandelingen spoedig tot een goed einde zullen worden gebracht."

„Volgens veler meening," zoo vervolgde de premier, „is Danzig thans het gevaarlijke punt in Europa. Te dien aanzien zijn onze verzekeringen aan Polen duidelijk en scherp omlijnd.
Ofschoon het ons zou verheugen, wanneer de geschillen tusschen Polen en Duitschland op minnelijke wijze geregeld zouden kunnen worden, en ofschoon wij van meening zijn, dat een dergelijke regeling tot stand moet komen, zou een poging om met geweld verandering in den toestand te brengen, waarbij de Poolsche onafhankelijkheid zou worden bedreigd, onvermijdelijk leiden tot een algemeen conflict, waarin Engeland betrokken zou zijn."
Chamberlain verklaarde voorts, dat de dienstplicht was ingevoerd, omdat in sommige Europeesche landen getwijfeld werd aan den ernst der Britsche bedoelingen.
„Ik heb," aldus spr., „gisteren de gelegenheid gehad enkele woorden met Léon Blum, den leider der Fransche socialisten, te wisselen. Deze zei mij, dat er volgens zijn meening maar één groot gevaar voor oorlog is. En dat bestaat daarin, dat de indruk veld zou winnen, dat Groot-Brittannië en Frankrijk het niet ernstig zouden meenen en dat men er niet op zou kunnen vertrouwen, dat zij hun beloften zouden nakomen.
Ik zeg u echter, dat men in dat geval geen noodlottiger vergissing zou kunnen maken. Het zou een verschrikkelijke ramp zijn, indien Europa ten gevolge van een misverstand in een oorlog zou worden gestort." (Telex-A. N. P. - Times)
(Vor. ber. Neville Chamberlain 3756 C.)

13 MEI 1939

B. **ENGELAND. — Pact met Turkije in zake agressie in de Middellandsche Zee. —**
Minister-president Chamberlain heeft op 12 Mei '39 in het Lagerhuis medegedeeld, dat Engeland en Turkije zijn overeengekomen een accoord op grondslag van wederkeerigheid en van langen duur te sluiten in het belang van hun nationale veiligheid.
In afwachting van de voltooiing der besprekingen verklaren de regeeringen van Engeland en Turkije, dat zij in geval van een daad van agressie, die tot een oorlog in het gebied van de Middellandsche Zee zou leiden, bereid zijn op daadwerkelijke wijze samen te werken en elkander alle hulp en bijstand te verleenen, die in hun macht ligt.

Deze verklaring is evenmin als de voorgenomen overeenkomst tegen eenig land gericht; zij heeft ten doel Engeland en Turkije van elkanders hulp en bijstand te verzekeren, indien de noodzakelijkheid zich zou voordoen.
De beide regeeringen hebben ingezien, dat zekere punten, waaronder de scherpere definitie der verschillende omstandigheden, waarin de wederkeerige verbintenissen in werking zullen treden, een nader onderzoek vereischen, alvorens de definitieve overeenkomst kan worden voltooid. Met dit onderzoek is men bezig.

De beide regeeringen beseffen verder, dat het ook noodig is de veiligheid in het Balkan-schiereiland te verzekeren: zij plegen met elkander overleg om dit zoo spoedig mogelijk te bereiken.

Het is de bedoeling, dat genoemde regelingen de beide regeeringen niet verhinderen, overeenkomsten met andere partijen in het algemeene belang van den vrede te sluiten.
(Telex-A. N. P.)

C. **DENEMARKEN. — Afschaffing Landsting aangenomen. —**
Het Landsting heeft op 10 Mei '39 met 51 tegen 23 stemmen het regeeringsvoorstel nopens de grondwetsherziening aangenomen, waarbij het Landsting wordt afgeschaft en een éénkamer-systeem wordt ingesteld.
(Telex-A. N. P) **(Vorig bericht 3317 E.)**

A. **Buitenlandsche politiek. - Zware keuze. —**
De belangrijke gebeurtenissen der laatste weken hebben, zooals vanzelf spreekt, te Sofia grooten indruk gemaakt. Ook een vreugdigen indruk? Het zou boud zijn dat te beweren. De gevoelens, die men in Bulgarije in zake de Duitsch-Italiaansche expansiepolitiek aan den dag legt, zijn, voor het minst, van zeer gemengden aard.

Ongetwijfeld, de inlijving van de door Sudeten-Duitschers bewoonde Tsjechische gebiedsdeelen werd door de Bulgaren niet zonder een zekere mate van ingenomenheid begroet. Sofia achtte die inlijving gerechtvaardigd, omdat zij het beginsel van het zelfbeschikkingsrecht der volken voldoening verschafte, en de „bevrijding" der Sudeten ook den Bulgaren aangename uitzichten opende op de mogelijkheid de door landgenooten bewoonde streken, die het land in 1913 en 1919, ten gevolge van geleden nederlagen, aan vreemde mogendheden had moeten afstaan, opnieuw in den schoot van het moederland te zien terugkeeren.

Maar die voldoening is in consternatie veranderd, toen het Germaansche Rijk de hand aan zuiver-Slavisch gebied sloeg. De opslorping van Tsjechië heeft ongerustheid en zelfs verontwaardiging gewekt, waarvan de studentenbetoogingen te Sofia, na de bezetting van Praag, een welsprekend getuigenis aflegden. De theorie van den „Lebensraum" wordt noch door de Bulgaarsche natie noch door de verantwoordelijke persoonlijkheden gedeeld. In die theorie ziet Bulgarije een gevaar, een gevaar voor de onafhankelijkheid der kleine landen, en bijgevolg een gevaar voor zichzelf. Ligt Bulgarije niet op het knooppunt van de wegen, die Italië en Duitschland in Oostelijke richting inslaan?

Niettemin, de politiek verliest haar rechten niet. En in politiek opzicht is de partij, die Bulgarije in de naaste toekomst te spelen heeft, hoogst ingewikkeld en niet van ernstige risico's ontbloot. Sofia ziet zich voor moeilijke beslissingen geplaatst, beslissingen, waarbij de toekomst van het land en zijn onafhankelijkheid rechtstreeks betrokken zijn. De regeering wenscht, zooals begrijpelijk is, van de bijzondere positie, die Bulgarije op den Balkan inneemt — éénig land van het schiereiland, dat niet tot de Balkan-Unie behoort — te profiteeren om de Bulgaarsche verlangens te verwezenlijken. Welke zijn die? Tot hun minimum teruggebracht omvatten zij de teruggave van den Zuidelijken Dobroedsja, thans in Roemeensch bezit, en de opening, door Grieksch gebied, van een „débouché", dat den Bulgaarschen handel een rechtstreeksche verbinding met de Egeïsche Zee en dus met de Middellandsche Zee verschaft. Worden deze Bulgaarsche verlangens door de mogendheden, die er zich offers voor zullen hebben te getroosten, ingewilligd, dan kan men er bijna zeker van zijn, dat Bulgarije in een eventueelen oorlog niet slechts een neutrale houding zal aannemen, maar zelfs aan de zijde van andere Balkan-mogendheden een actieve rol spelen zal. Inwilliging van deze eischen zou Bulgarije zeker in het kamp der Balkan-Unie brengen, en het gevaar — dat niet onderschat moet worden — van een economische onderwerping van het land aan de belangen van de „spil"-landen zou tegelijkertijd kunnen verdwijnen, als Frankrijk en Engeland er slechts toe konden komen groote orders in Bulgarije te plaatsen, zoodat het land niet, zooals de Bulgaarsche premier onlangs met bitterheid constateerde, bijna uitsluitend op het Duitsche afzetgebied aangewezen blijft.

Intusschen is er van een herziening in overeenstemming met de Bulgaarsche verlangens van de kaart van den Balkan, nog altijd niet ernstig sprake en de Duitsch-Italiaansche diplomatie profiteert van deze omstandigheid om Bulgarije tot het inzicht te brengen, dat alleen in aansluiting bij het autoritaire blok, of, althans, in het aannemen van een welwillende houding tegenover dat blok, de kans van het land ligt zijn „natuurlijke aspiraties" op korten termijn met zekerheid te verwezenlijken. Om de kracht van de Balkan-Entente te breken spant de Italiaansche diplomatie zich tot het uiterste in een blok Hongarije—Joego-Slavië—Bulgarije tot stand te brengen, dat den betrokken Balkanstaten niet slechts groote voordeelen en een sterke politieke positie verschaffen zou, maar dat den totalitairen tegelijkertijd den weg naar het Zuid-Oosten zou openen.

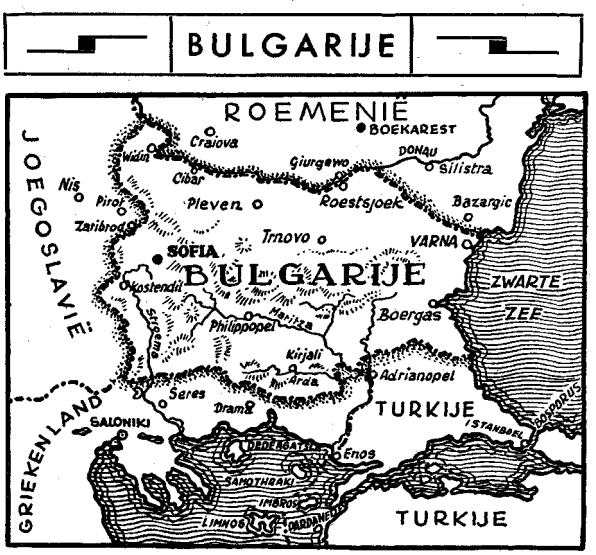
Engeland zijnerzijds doet ernstige pogingen de Bulgaarsche vriendschap voor de democratische mogendheden te winnen, gemakkelijk is de taak der Britsche diplomatie echter geenszins, omdat zij den Bulgaren geen positieve voordeelen te bieden heeft, behalve een garantie, zooals die ook aan Roemenië en Griekenland gegeven is. Zulk een garantie heeft Bulgarije tot dusver meenen te moeten weigeren, omdat Sofia zelfs den schijn wil vermijden bij de „democratische anti-agressie-groep" te zijn ingelijfd. Bulgarije verlangt meer dan een garantie, en vele vooraanstaande Bulgaren zijn van oordeel, dat de gelegenheid om dat meerdere te verkrijgen nooit zoo gunstig geweest is als thans.

Tijdens het laatste onderhoud, dat de Britsche gezant te Sofia, George Rendle, met den Bulgaarschen premier heeft gehad, heeft de laatste niet nagelaten er met nadruk op te wijzen, dat Bulgarije niet tot de „voldane" landen behoort; dat het evenzeer als Duitschland en Hongarije op een herziening van het na den grooten oorlog met de overwinnaars gesloten vredesverdrag prijs stelt; dat het nimmer ook maar een schijn van voldoening heeft gekregen; en dat het, onder deze omstandigheden, er dus bezwaarlijk aan kan denken stelling te nemen ten gunste van een groep mogendheden, die, naar de meening der Bulgaarsche regeering, voornamelijk op handhaving van den status quo uit zijn, een status, dien Bulgarije onrechtvaardig acht.

Eén ding is intusschen zeker: Bulgarije, wijs geworden door twee ongelukkige oorlogen, zal er niet aan denken zich tot een „coup de force" te laten verleiden. Het heeft in de jaren, die achter ons liggen, van een bij uitstek vredelievende gezindheid blijk gegeven en het juicht het befaamde devies: „de Balkan voor de Balkanvolken" van harte toe. Het Bulgaarsche volk voelt zich solidair met de andere Balkanvolken. Maar het heeft en handhaaft zijn aanspraken en het kan niet anders dan zich in sterke mate aangetrokken voelen tot hen, die het verwezenlijken van die aanspraken voorspiegelen.

Zoo staat Bulgarije voor uiterst-moeilijke beslissingen en de aarzelingen, waarvan Sofia blijk geeft, zijn volmaakt verklaarbaar.

(De Tijd)

Verloren gebieden: aan Roemenië 7695 K.M.²; aan Griekenland 8000 K.M.²; aan Joego-Slavië 1100 K.M.².

A. ENGELAND. — Premier Neville Chamberlain's verklaring in zake Turkije en Sovjet-Rusland. —
De Britsche premier Chamberlain heeft op 10 Mei '39 in het Lagerhuis zijn aangekondigde verklaring in zake den stand der onderhandelingen met de Sovjet-Unie afgelegd.
De premier begon met de mededeeling, dat hij hoopte binnen zeer korten tijd een mededeeling te kunnen doen over de besprekingen met de Turksche regeering (zie pag. 3788 B.).
Hij verklaarde zich bereid, nog voordat de onderhandelingen met de Sovjet-regeering zijn voltooid, een verklaring af te leggen en wel naar aanleiding van het in Moskou gepubliceerde communiqué over de Britsche voorstellen (1. de Sovjet-Unie zou elk der aan haar grenzende staten moeten garandeeren en 2. dat Engeland zich zou verplichten, bijstand te verleenen aan de Sovjet-Unie, zoo dit land, als gevolg van de aangegane garantieverplichtingen, in een oorlog zou worden gewikkeld)
Hij en lord Halifax hebben, aldus Chamberlain, gepoogd in een onderhoud met den Russischen gezant, Maisky, het Russische misverstand omtrent de Britsche bedoelingen weg te nemen.
Op één punt althans waren deze verklaringen voor Moskou afdoende: Het ligt niet in de bedoeling van Londen en Parijs, dat de Sovjet-Unie eventueel alleen zal vechten. Haar waarborgen zouden pas gaan werken, wanneer ook Engeland en Frankrijk in het conflict betrokken zouden zijn. De Russen blijven echter aandringen op garanties ook voor de Baltische landen. Zij wenschen tevens besprekingen tusschen de generale staven en bezitten nog steeds een voorkeur voor een drievoudig militair verbond. Het antwoord der Sovjet-Unie op de Britsche voorstellen wordt binnen enkele dagen verwacht.
In vervolg op de verklaring van Chamberlain in het Lagerhuis schrijft de diplomatieke medewerker van de „Times", dat het thans even nuttig is om mede te deelen wat de Britsche regeering op 8 Mei aan Moskou heeft voorgesteld.
In haar voorstellen herinnerde de Britsche regeering eraan, dat Stalin op 10 Maart op het 18e partijcongres verklaarde, dat de vier voornaamste punten van de Russische buitenlandsche politiek waren:

1. Vrede en meer handel met bevriende mogendheden;
2. Betrekkingen van goede nabuurschap met de buurlanden;
3. Steun voor de volken, die het slachtoffer van agressie waren geworden in hun strijd voor onafhankelijkheid;
4. Een dubbele slag terug bij iedere poging om de Russische grens te schenden. (Telex-A. N. P. - Times)

(Vor. ber. Neville Chamberlain 3788 A.)

B. TURKIJE. — Pact met Engeland. - Verklaring van den premier in de Nationale vergadering. —
Na een uiteenzetting van den premier nopens de Britsch-Turksche onderhandelingen, keurde op 12 Mei de Nationale Vergadering met algemeene stemmen de verklaring der regeering goed.
In zijn rede zeide de premier o.a., dat de regeering had begrepen de politiek van neutraliteit niet langer te kunnen handhaven, nu de internationale geschillen doordrongen op den Balkan en de veiligheid der Middellandsche Zee in het geding komt. Deze zee is een gemeenschappelijk vaderland voor allen, van welks voordeelen niemand verstoken blijft, maar waar geen plaats is voor hegemonie.
Het krachtigste middel om oorlog te voorkomen was, zich aan te sluiten bij de vreedzame naties. Deze actie is gericht tegen niemand, omsingelt niemand en benadeelt niemand, het eenig doel is den oorlog te voorkomen.
Indien echter onze rechten zouden worden bedreigd, dan zouden wij niet aarzelen ons met de wapens met al onze macht te verzetten.
Ook met Frankrijk worden onderhandelingen gevoerd met het oog op een gelijk accoord.
Met Rusland onderhouden wij de meest rechtstreeksche en hartelijke betrekkingen. De weg der samenwerking ligt voor ons open. Het bezoek van Potemkin heeft getoond, dat onze politiek voorbestemd is zich op dezelfde grondslagen te ontwikkelen.
In de Balkan-Entente zal de positie van Turkije ongewijzigd blijven. Wij hopen, dat dit blok zich nog zal uitbreiden. (Telex-A.N.P. - Agence Belga)

(Vorig bericht 3788 B.)

C. SOVJET-UNIE. — De „Iswestija" over politieke wijzigingen in Europa. - Gemeenschappelijk front met Engeland, Frankrijk en Polen. —
De „Iswestija" wijdt op 10 Mei een hoofdartikel aan de politieke gebeurtenissen der laatste weken in Europa en zegt, dat hiermede de toestand een groote wijziging heeft ondergaan. Het blad doelt op de rede van Hitler in den Rijksdag (pag. 3767 C.) en op het sluiten der militaire alliantie tusschen Duitschland en Italië (pag. 3782 D.), waarmede, volgens het blad, de toestand een keer ten kwade heeft genomen. Refereerende naar de geruchten over de houding der Sovjet-Unie ten aanzien van de aan den gang zijnde onderhandelingen over de vorming van een „vredesfront tegen de aanvallers", zegt het blad:
De Sovjet-Unie stond en staat nog op het standpunt, dat, indien Frankrijk en Engeland werkelijk een hinderpaal tegen de agressie willen opwerpen, een gemeenschappelijk front van wederzijdschen bijstand gevormd zou kunnen worden, in eerste instantie van de vier voornaamste mogendheden in Europa, n.l. Groot-Brittannië, Frankrijk, de Sovjet-Unie en Polen, of minstens van de drie mogendheden: Groot-Brittannië, Frankrijk en de Sovjet-Unie, en dat deze drie mogendheden, gebonden door een pact van wederzijdschen bijstand volgens het beginsel der wederkeerigheid, de andere staten van Oost- en Midden-Europa, welke door agressie bedreigd worden, dienen te waarborgen. Opgemerkt moet worden, aldus het blad, dat deze duidelijke en fundamenteel defensieve en vreedzame houding der Sovjet-Unie geen instemming bij Engeland en Frankrijk heeft gevonden Engeland heeft, met instemming van Frrankrijk, tegenvoorstellen gedaan, doch deze zouden de Sovjet-Unie in een ongelijke positie brengen. (Telex-A.N.P. - Iswestija)

D. FRANKRIJK. — De buitenlandsche politiek. - Motie van vertrouwen. - Blum's verklaring.—
De Fransche Kamer heeft op 12 Mei '39 met 367—233 stemmen, een motie van vertrouwen in de regeering aangenomen.
Deze motie was ingediend door den radicaal-socialist Chichery. Er was ook een communistische motie ingediend, welke een politiek van wederzijdschen bijstand met de Sovjet-Unie, op den grondslag van gelijkheid, bepleitte.
Bij den aanvang der vergadering werd op voorstel van oud-minister-president Blum de zitting geschorst, om de socialistische fractie in de gelegenheid te stellen de moties te beoordeelen. Gedurende deze schorsing besloot de fractie tegen de door de regeering aanvaarde motie van vertrouwen te stemmen, omdat minister-president Daladier geen stemming in gedeelten wilde toestaan.
De socialisten — aldus Blum — waren bereid de buitenlandsche politiek der regeering goed te keuren. Maar Daladier bracht in zijn verklaring kwesties ter sprake, waarover de regeering en de socialisten het niet eens zijn. De socialisten zullen de wetsdecreten niet goedkeuren. Men zou zich echter vergissen, als men daarin een aanwijzing zag voor de gedachte, dat er geen eenstemmigheid heerscht, als de onafhankelijkheid en de vrijheid van het vaderland, in het kader der collectieve veiligheid, op het spel staan.
(Le Temps)

(V. b. Léon Blum 3228 C.; Buitenl. Politiek 3650 E.)

14 MEI 1939

E. ENGELAND. — Britsch-Turksch pact. - Commentaren. —
De commentaren betreffende de bereikte overeenstemming tusschen Engeland en Turkije zijn wel zeer contrasteerend. De Duitsche en Italiaansche pers ziet hierin een nieuwe bijdrage tot de politiek der omsingeling, de Fransche, Engelsche en Poolsche bladen een stap op den weg naar een duurzamen vrede. (Telex-A.N.P. - Agence Belga - Deutsches Nachrichtenbüro) **(Vor. ber. 3790 B.)**

F. NEDERLANDSCHE HANDEL-MAATSCHAPPIJ. — Winstsaldo 1938: *f* 2.535.533 (v. j. *f* 3.101.875). Dividend pref. aand. 5% (onv.); gew. aand. 5½% (v. j. 6½%). —
Aan het jaarverslag der Nederl. Handel Mij. over 1938 is het volgende ontleend:
De resultaten van het bankbedrijf werden door den internationalen toestand, uiteraard vooral door de groote geldruimte, ongunstig beïnvloed.
Het voordeelig bedrijfsresultaat over het afgeloopen jaar is *f* 4.048.179.
Besloten werd tot afschrijving op gebouwen van *f* 816.927 (v. j. *f* 988.886); bijzondere aanvulling van de Reserve met *f* 943.820 (v. j. *f* 1.329.545). Blijft *f* 2.287.431, waarbij gevoegd de onverdeelde winst ultimo 1937 ad *f* 248.102 (v. j. *f* 298.147), waarna een winstsaldo resteert v. *f* 2.535.533 (v.j. *f* 3.101.875). Naar nieuwe rekening gaat over *f* 253.135. Ter verdeeling blijft *f* 2.282.398, waaruit een dividend van

5% (onv.) op de Pref. en 5½% (v. j. 6½%) op de gewone aandeelen kan worden uitgekeerd. Op rekening der Reserve komt *f* 56.180. De reserve wordt derhalve verhoogd van *f* 943.820 tot *f* 1.000.000.
(Het Vaderland - Keesings Financieel Archief)
(Vorig bericht 3271 F.)

A. **EUCHARISTISCH CONGRES TE ALGIERS. —** Op indrukwekkende wijze is dezer dagen te Algiers een Eucharistisch congres gehouden. Het hoogtepunt vormde een in het Fransch uitgesproken radio-toespraak van Z. H. den Paus, waarin hij sprak over de hooge waarde van den vrede, den vrede in de zielen en den vrede tusschen de naties, die leven in een onophoudelijken angst. (De Nieuwe Eeuw)
(Vor. ber. Eucharistisch Congres 3505 C.)

B. **FINLAND. — Alands-eilanden. - Crediet van 426 millioen Finsche marken voor versterking. —** De Finsche president, Kallio, heeft op 9 Mei een voorstel gedaan tot het verleenen van de noodige credieten voor de fortificatie van de Alands-eilanden. Hij vraagt het parlement een bedrag van 426 millioen Finsche marken beschikbaar te stellen, welk crediet over drie jaar zal worden verdeeld. In het eerste jaar zal 100 millioen, in 1940 200 millioen en in 1941 126 millioen marken voor de versterking der eilanden worden uitgegeven. Behalve fortificaties zullen voor de aangevraagde bedragen ook acht motor-torpedobooten worden gebouwd. Voorts heeft de president een wetsvoorstel ingediend, waarbij op de Alands-eilanden, die tot nu toe neutraal gebied waren, de dienstplicht wordt ingevoerd.
(Hufvudstadsbladet) **(Vor. ber. 3784 A.)**

C. **FRANKRIJK. — Overeenkomst met Spanje tijdens Senator Bérards bezoek op 25 Februari '39. —** Door bijzondere omstandigheden verklaarde het dagblad „Le Jour" in staat te zijn, den authentieken tekst te publiceeren van het op 25 Februari '39 te Burgos gesloten accoord tusschen senator Bérard en den Spaanschen minister van Buitenlandsche Zaken, Jordana. De voornaamste clausule luidt als volgt:
„De Fransche regeering, overtuigd dat de Spaansche regeering alle voorwaarden in zich vereenigt om de integriteit en onafhankelijkheid van Spanje te verzekeren, neemt, als gevolg van de te Burgos gevoerde besprekingen, nota van de herhaaldelijk door generaal Franco en diens regeering afgelegde verklaring, dat deze opvatting getrouw de richtlijnen weergeeft, waardoor de Spaansche buitenlandsche politiek wordt geleid.
Beide regeeringen bevestigen dan ook haar wil om vriendschappelijke betrekkingen te onderhouden, in goede nabuurschap te leven en in zake Marokko een politiek van loyale medewerking te voeren." (Le Jour)
(Vorig bericht 3679 G.)

D. **SOVJET-RUSLAND. — Potemkin bezoekt Warschau. —** De Russische Vice-volkscommissaris voor Buitenlandsche Zaken, Potemkin, heeft op zijn doorreis van Ankara naar Moskou op 10 Mei te Warschau een bezoek gebracht aan den Poolschen minister Beck. Het onderhoud tusschen beide staatslieden duurde anderhalf uur. Het is het eerste persoonlijk contact dat de leiders van de buitenlandsche politiek van Rusland en Polen sedert 1934 hebben gehad, afgezien van enkele gesprekken van Litwinof met Beck in Genève. Het initiatief is van Russische zijde uitgegaan. (Telex-A.N.P.)

E. **NEDERLAND. — Tweede Kamer. - „Staat-van-Dienstboekjes" voor jeugdige werkloozen. —** Minister Romme heeft op 10 Mei de Tweede Kamer een tweetal wetsontwerpen aangeboden, die beoogen een belangrijke uitbreiding te geven aan het kampwerk voor jeugdige werkloozen en tegelijkertijd den prikkel voor de jongens en meisjes om aan dit werk deel te nemen te verhoogen door de invoering van een „staat-van-dienst-boekje".
Het staat-van-dienst-boekje zal op hun verzoek worden uitgereikt aan mannelijke personen beneden de 21 jaar. Daarnaast geeft het ontwerp aan de Kroon de bevoegdheid, om de regeling ook toe te passen op personen van ouderen leeftijd tot ten hoogste 25 jaar.
Aan iederen werkgever wordt verboden een werkkracht beneden de 21 jaar in dienst te nemen, die niet in het bezit is van een staat-van-dienst-boekje. Hierin worden niet alleen vermeld de betrekkingen, die de jeugdige persoon heeft vervuld, maar ook in welke mate hij heeft deelgenomen aan het kampwerk. Aanteekeningen omtrent verdiende loonen en de gedragingen van den betrokkene mogen niet in het boekje voorkomen.
De regeering vraagt een crediet van *f* 5.275.000 voor uitbreiding van het kampwerk. Er zullen o.m. negen nieuwe jongenskampen, vier meisjeskampen en vier nieuwe centrale werkplaatsen worden ingericht.
Tevens zal de sociale jeugddienst, die is belast met de jeugdadministratie, een aanzienlijke uitbreiding ondergaan door de instelling van ongeveer 150 agentschappen. (Telegraaf)
(Vor. ber. Jeugdwerkloosheid 3517 C.)

F. **NEDERLAND. — Tweede Kamer. - Het Londensche pufverdrag goedgekeurd. —** De Tweede Kamer heeft op 3 Mei met 51 tegen 35 stemmen aangenomen het wetsontwerp tot goedkeuring van het Londensche verdrag in zake de maaswijdte van vischnetten en de maximum-maten van bepaalde soorten visch. Tezijnertijd zal dit verdrag aanleiding vormen voor de Nederlandsche regeering om een pufaanvoerverbod (verbod om ondermaatschen visch aan te voeren) uit te vaardigen.
(Het Volk)

G. **VEREENIGDE STATEN. — Marine-credieten. —** Het Huis van Afgevaardigden heeft op 8 Mei het wetsontwerp goedgekeurd, waarbij voor de marine credieten beschikbaar worden gesteld tot een bedrag van $ 773.414.241. Op het laatste oogenblik heeft het Huis in de wet een crediet opgenomen van $ 2.941.000 voor luchtvaartbases in de drie midden in den Stillen Oceaan gelegen eilanden Midway, Palmyra en Johnston. (Telex-A.N.P.)
(Vor. ber. Leger, Vloot en Luchtmacht 3784 D.)

H. **ITALIE. — De sterkte der vloot. —** De onderstaatssecretaris van marine, Cavagnari, heeft op 10 Mei in de kamer van fasces en corporaties een uiteenzetting gegeven. Hij zeide, dat Italië weldra zal beschikken over een vloot, bestaande uit vier slagschepen van 35.000 ton, 4 gemoderniseerde slagschepen van 26.000 ton, 19 zware kruisers, 12 snelle lichte kruisers, ongeveer 60 groote torpedobootjagers, ongeveer 70 torpedobooten, meer dan 100 duikbooten en eenige flottieljes motortorpedobooten. De Duce heeft echter reeds besloten tot een nieuwe uitbreiding en nog dit jaar zal worden begonnen met een bouwprogramma voor zware kruisers, eenige eskaders torpedobootjagers, een aanzienlijke groep duikbooten en hulpschepen. De samenwerking tusschen vloot en luchtmacht heeft dit jaar aanzienlijke vorderingen gemaakt; de reserves stellen het land in staat, ook aan een conflict van langen duur het hoofd te bieden. (Stefani)
(Vor. ber. 3524 B.; Leger, Vloot en Luchtm. 3786 D.)

I. **NEDERLAND. — Tweede Kamer. - Crediet voor administratiegebouw der Artillerie-inrichtingen afgestemd. —** De Tweede Kamer heeft op 2 Mei '39 bij de behandeling eener aanvullende begrooting van het Staatsbedrijf der Artillerie-inrichtingen met 42 tegen 35 stemmen aangenomen een amendement-Tilanus (c.h.) om van het aangevraagde crediet *f* 375.000 te schrappen, ten einde den bouw van een administratiegebouw

voor dit staatsbedrijf aan het Lyceumplein in Den Haag niet te doen doorgaan.
Men keurde sterk af, dat met de uitvoering van den bouw reeds was begonnen, voordat de wetgever er zijn goedkeuring aan had gehecht en vond den grond, voor *f* 50 per vierkante meter, te duur.
Tegen het amendement stemden: de a.r., de katholieken (behalve de heeren Steinmetz, Droessen, Ruiter, Van den Brule, Moller, IJsselmuiden en Hermans), de N.S.B. en de heer Rutgers van Rozenburg (c.h.). (Telex-A.N.P.)

A. **Dr. W. J. LEYDS. — Tachtig jaar. —**

Dr. W. J. Leyds

Op 1 Mei 1939 herdacht dr. W. J. Leyds, de onvermoeibare pleitbezorger van de Zuid-Afrikaansche republiek in en voor den Boerenoorlog, zijn tachtigsten verjaardag. Al zooveel jaren leeft hij als bijna vergeten burger in ons midden, maar in 1900 speelde hij een allerbelangrijkste rol op het wereldtooneel, als staatsprocureur van de Zuid-Afrikaansche Republiek en de rechterhand van president Paul Krüger. (Red. K.H.A.) **(Vorig bericht 1284 F.)**

B. **NEDERLAND. — Tweede Kamer. - Geleidelijke intrekking korting op pensioenen spoorwegambtenaren.** Ingediend is een ontwerp van wet (10 Mei) tot wijziging van de Pensioenwet voor de spoorwegambtenaren 1925.
Voor zoover het thans ingediende wetsontwerp betrekking heeft op de kortingen der pensioenen, komt het, in het kort samengevat, hierop neer, dat:
1. De machtiging tot invoering van verdere korting bij Koninklijk Besluit aanstonds wordt ingetrokken;
2. De korting op de pensioenen beneden *f* 500 met ingang van 1 Juli 1939 wordt ingetrokken;
3. Voor de overige kortingen, te beginnen met 1 Januari 1940, het maximum van 10 percent telkenjare met 2 wordt verminderd, zoodat deze kortingen dus op 1 Januari 1944 geheel zullen zijn afgeloopen.
(De Maasbode) **(Vorig bericht 3533 D.)**

15 MEI 1939

C. **NEDERLAND. — Het rapport der Commissie-Hart verschenen. —**
De regeering heeft medio 1938 een commissie ingesteld met de opdracht zich naar Indië te begeven, teneinde daar met de daartoe door den Landvoogd aan te wijzen personen besprekingen te voeren nopens de verhoudingen tusschen Indië en Nederland. Aan het hoofd van de commissie stond mr. G. H. C. Hart, terwijl de leden waren prof. H. A. Kaag en de heer J. de Waard. In Indië namen aan de besprekingen deel de heeren H. J. van Mook, directeur van Economische Zaken, mr. J. E. van Hoogstraten, hoofd van het kantoor voor den Handel van het departement van Economische Zaken en P. H. W. Sitsen, hoofd van de afdeeling Nijverheid van dat departement.
Het rapport is thans verschenen. Hoofdpunten eruit zijn:
1. De economische ervaringen hebben in het algemeen voldaan.
2. Het stelsel van contingenteering en licentieering heeft goed gewerkt. Slechts enkele bepalingen dienen na een overgangstermijn te worden opgeheven. De Nederlandsche belangen werden goed behartigd.
3. Geen speciale protectionistische tarieven zijn noodig ter bescherming van de industrie. Alléén die bedrijven aan te moedigen, die na enkele jaren redelijke vooruitzichten zullen bieden.
4. Nederlandsch kapitaal en werkkracht zullen in de nijverheid moeten meewerken. Echter weinig in het kleinbedrijf.
5. De Regeering moet commissies instellen ter onderzoeking van de in- en uitvoerbelangen, alsmede van de economisch verantwoorde kapitaaldeelneming.
6. De handel in suiker, maïs, tabak, kapok en hout dient nader te worden geregeld. (Het Vaderland)

D. **NEDERLAND. — Onderwijs. - Strafproces. - Inaugureele rede prof. mr. J. E. Jonkers over „De waarheid in het strafproces". —**
Bij de aanvaarding van het ambt van bijzonder hoogleeraar in het strafrecht en strafprocesrecht van Nederlandsch-Indië, aan de rijksuniversiteit te Utrecht, heeft prof. mr. J. E. Jonkers dezer dagen een rede uitgesproken, die tot onderwerp had: „De waarheid in het strafproces". Daaraan is het volgende ontleend:

Een practijk van ruim 20 jaren in Nederlandsch-Indië, in dienst van het openbaar ministerie, aldus spr., bracht mij bij voortduring in aanraking met het strafproces. Dit heeft mij er toe geleid, in dit uur stil te staan bij de vraag: „Hoe staat het met de waarheid in het strafproces?" Kan aan de hand van de bestaande strafrechtelijke bepalingen, speciaal die in zake het bewijsrecht, de rechter, indien hij de waarheid ontdekt, deze ook in zijn vonnis tot uiting doen komen of wordt hij in verschillende opzichten op grond van dwingende wetsvoorschriften tot zwijgen of een negatief oordeel gedoemd, hoewel zijn overtuiging positief is?
Spr. bepaalde zich tot eenige beschouwingen van meer algemeenen aard en wat het bewijsrecht betreft in het bijzonder tot de positie van den beklaagde in de strafprocedure en de getuigenis.
Aan onze strafwetgeving, zoowel in Ned.-Indië als hier te lande, zit allerminst de gedachte voor van de wenschelijkheid van een zoo groot mogelijke vrijheid voor den rechter. Deze heeft dikwijls te kampen met enge delictsomschrijvingen en bewijsrechtelijk wordt hem ten aanzien van de kracht der bewijsmiddelen in sommige gevallen eenvoudigweg het zwijgen opgelegd. Het vrij laten vieren der teugels geschiedt alleen dan, indien verwacht wordt, dat dit wellicht kan strekken ten gunste van het individu. Het accent is onmiskenbaar individualistisch. De beoefenaar van het formeele strafrecht, die de bepalingen van het bewijsrecht naslaat, komt spoedig tot de ontdekking, dat ook hier het accent individualistisch is. De in de wet gestelde algemeene eisch, dat op overtuiging van den rechter alleen niet kan worden veroordeeld, maar een bepaald minimum aan wettig bewijs aanwezig moet zijn, heeft tot ondergrond den wensch, waarborgen te scheppen, in het belang van den beklaagde. Bij dezen algemeenen eisch, waarmede men zou kunnen instemmen, blijft het niet. Ook de kracht van de bewijsmiddelen zelf wordt op gewichtige punten beperkt. Zoo is de bekentenis van den beklaagde zonder bevestiging van elders, onvoldoende voor zijn veroordeeling, al is de rechter nog zoo overtuigd van de juistheid daarvan. Op een op zichzelf staande getuigenis, hoe betrouwbaar ook door den rechter geoordeeld, kan evenmin recht worden gedaan.
Al te groote bezorgdheid van de wet voor den beklaagde — aldus vervolgde spr. — keert zich ten slotte tegen de maatschappij, terwijl de doelstelling van het strafrecht juist beoogt, de samenleving veilig te stellen tegen de schennende hand der misdaad.
Het dilemma veroordeeling of vrijspraak, waarvoor de rechter zich menigmaal zal zien geplaatst, stelt den Nederlandsch-Indischen rechter voor nog grooter moeilijkheden dan zijn Nederlandschen collega, omdat in Ned.-Indië de vrijspraak onherroepelijk is. Alleen in militaire zaken is hooger beroep van vrijspraak mogelijk. Ik vraag mij af, aldus spr., of deze onherroepelijkheid der vrijspraak in de z g. burgerlijke zaken in dezen tijd, nu door de verbetering en moderniseering der verkeers- en communicatiemiddelen een der gewichtigste motieven, te weten: de lange duur der hooger beroepsprocedure, is komen te vervallen, nog wel verantwoord is.
Spr. ziet in het appèl-beginsel ook ten aanzien van vrijspraken een doeltreffenden waarborg voor zuivere rechtsbedeeling.
(Nwe Rotterd. Crt. - Red. K.H.A.)
(Vor. ber. Ambtsaanv. in het Onderwijs 3709 G.)

SPANJE

A. **De economische wederopbouw.** —

De oude economische krachten en belangen trachten in Spanje hun invloed weer terug te krijgen. Ze worden belichaamd door de Castiliaansche grootgrondbezitters, de Baskische reeders en bankiers en eenige groote handelaren, o. w. Juan March, de bekende financier, die allereerst het economische verkeer met Engeland en Frankrijk weer tot leven wil wekken. Tegenover hen staan de economische kringen van de nationaal-syndicalistische partij, het grootste deel der ambtenaren en functionarissen en een deel van den handel. Zij willen een corporatieve volkshuishouding opgebouwd zien, ongeveer naar het voorbeeld van Portugal en Italië.

Zoover men thans kan zien, zijn het vooral Duitsche economen, die de phalanx raadgeven en dus lijken de tot nu toe uitgevaardigde opbouwbepalingen eerder op het nationaal-socialistische economische program. Natuurlijk houdt men aan den Spaanschen vorm van het nationaal-syndicalisme vast. Een terugkeer tot een meer liberaal systeem is uitgesloten. Om geen reusachtige werkloosheid door de demobilisatie te doen ontstaan, moet een „beheerscht" economisch systeem worden opgebouwd. Op het oogenblik vloeit een stroom van verordeningen over het land en de geheele toestand ziet er voor oningewijden vrij onoverzichtelijk uit. Arrestanten, teruggekeerde vluchtelingen, gedemobiliseerde troepenafdeelingen mogen geen leegloopende consumenten worden en nog minder werkloos zijn. Dus tracht men hun allen werk te verschaffen en gebruikt hen voor opruimings- en opbouwarbeid. Een deel der straffen kan „verwerkt" worden volgens de wet der politieke verantwoordelijkheden.

Naast dit alles gaat men voort met de demobilisatie der bedrijven en hun aanpassing aan de productie in vredestijd. Verder heeft men reeds een program van publieke werken in de „oude" zones op touw gezet, dat binnenkort ook tot de nieuwbezette gebieden zal worden uitgebreid. Ten slotte gaat men door met de reeds in het nationale gebied voorbereide organisatie in nationaal-syndicalistischen vorm en is men zoo bezig het kader voor den corporatieven opbouw van het geheele land te construeeren. De groote verscheidenheid der Spaansche streken onderling laat echter niet toe maatregelen schematisch over het geheele land toe te passen. De onvruchtbare centrale gebieren met hun armoede aan bevolking en het kunstmatig hierin geplaatste consumptiecentrum Madrid, staan in scherpe tegenstelling tot de vruchtbare en dichtbevolkte kuststreken, met uitzondering van de Zuidoostelijke kust met Almeria, waar zich ook de bodemschatten bevinden, die, indien zij niet aan de kust zelf (Bilbao, Rio Tinto), dan toch op niet al te grooten afstand van de kust liggen. Wel heeft men het voornemen volgens het reconstructieprogramma op langen termijn, dat in tegenstelling tot het „urgentieprogram" wordt voorbereid, ook de kusten naar het binnenland toe te bebosschen, waardoor het bodemgebruik der centrale zones geïntensiveerd wordt, waartoe ook de groote bewapeningswerken moeten bijdragen. Maar ook dan zal nog een deel van het land woest land blijven.

Het urgentieprogram. — Het urgentieprogram voorziet in een vergaande zelfvoorziening van Spanje met de belangrijkste levens- en productiemiddelen, evenals in een uitbreiding der industrie. Reeds in het programma van Primo de Rivera's dictatuur van 1926 was deze tendenz op te merken, die ook aan de verschillende republikeinsche economische programma's ten grondslag heeft gelegen. Dit is voor Spanje door zijn structuur in aanzienlijke mate te bereiken; met uitzondering van petroleum en rubber bezit het alle industrieele grondstoffen. Moeilijker is het probleem de koopkracht der groote massa landarbeiders te vergrooten.

Duitschland en Spanje zijn twee elkaar aanvullende volkshuishoudingen. Duitschland levert de productiemiddelen en afgewerkte producten, die Spanje ontbreken en betrekt daarvoor grondstoffen en levensmiddelen. Daardoor kan Duitschland thans gemakkelijk zijn sleutelpositie verdedigen, die het zich in den oorlog heeft verworven, terwijl Italië voor een groot deel van zijn producten de directe concurrent van Spanje is en ondanks de samenwerking op velerlei gebied (kwikzilver) niet in die mate een „compensatiehuishouding" kan organiseeren als zijn spilpartner. Spanje's handelsbetrekkingen met de andere landen moeten eerst langzaam weer opgebouwd worden, voorloopig in den vorm van compensaties. Hoewel de export van typisch Spaansche producten door den oorlog aanzienlijk heeft geleden, zijn de Spanjaarden allerminst van plan dit als iets duurzaams te aanvaarden. In het kader van het syndicalistische program zal dus ook de export plaats krijgen.

Het urgentieprogram omvat groote publieke werken. Een commissie beslist, welke ruïnes als nationale gedenkteekens zullen blijven bestaan, welk herstelwerk zal worden aangevat en wanneer het opbouwprogramma voor de verwoeste zones zal beginnen. 85.000 K.M. straatwegen zullen worden aangelegd, een plan, dat in vijf jaar zal worden voltooid. 12.000 K.M. bestaande wegen zal worden verbreed.

Bevloeiingswerken. — Aangezien intensieve landbewerking in ongeveer 65 pct. der vlakten van Spanje afhankelijk is van kunstmatige bevloeiing, is dit laatste reeds sinds den tijd der Arabieren een voorwerp van zorgvuldige bestudeering geweest. In 12 jaar hoopt men thans een plan tot aanzienlijke uitbreiding van de bevloeide gebieden gereed te krijgen. „Zoolang nog een rivier van Spanje in de zee uitmondt, zoo lang blijft het land arm", zegt men. Voor alles moet het smeltwater ten nutte worden gemaakt, aangezien in den zomer de rivieren van Castilië uitdrogen.

Het kapitaal voor dit alles wil men nu door buitenlandsche leeningen verkrijgen, ten hoogste in den vorm van goederencredieten. Tot nu toe verschafte de staat zich middelen uit de belasting der oorlogswinsten, uitgiften en uit belastingen en tollen. Spoedig hoopt men ook tot gedwongen leening te kunnen overgaan. Op 16 Maart is een instituut voor de financiering van den wederopbouw opgericht, met een onbegrensd kapitaal. Dit instituut stelt private ondernemers en maatschappijen, die aanhangers der beweging zijn en door den oorlog nadeel hebben geleden, middelen ter beschikking.

Van groote beteekenis is thans de wet in zake de economische demobilisatie. Binnen 90 dagen, van April af, moet deze voltooid zijn. 30 dagen daarna kan het ontslag van arbeiders beginnen. Hierbij worden vijanden van het regime het eerst ontslagen, strijders, weduwen en weezen van voor de beweging gevallenen het laatst. Het omgekeerde geldt bij het in dienst stellen. Gearresteerden of zij, die in concentratiekampen zitten, kunnen alleen dan te werk worden gesteld, indien ze specialisten zijn of voor het bedrijf noodzakelijk. Deze reorganisatie is thans in vollen gang. (Nwe Rotterd. Crt.)

(Vorig bericht 3782 A.)

B. **Italiaansche troepen.** —

De Spaansche minister van Binnenlandsche Zaken, Suner, heeft op 11 Mei een afscheidsrede gehouden tot de Italiaansche troepen, die, naar hij zeide, naar Spanje zijn gekomen om de beschaving der wereld, welke haar oorsprong vindt in Latium, te redden.

„Dit hebben de volken, welke zich tegen ons en u hebben gekeerd, vergeten, toen zij de gemeene leugen uitten, dat gij gekomen waart om Spanje te overweldigen en dat wij aan u onderworpen waren."

(El Correo Catalan) **(Vorig bericht 3782 A.)**

16 MEI 1939

A. **JAPAN. — Arita, minister van Buitenlandsche Zaken over de ontwikkeling van den toestand in Europa. —**
Minister Arita heeft in de regeeringsconferentie een overzicht gegeven van de jongste ontwikkeling van den toestand in Europa en daarbij verklaard, dat de Keizerlijke regeering de noodzakelijkheid inziet het bestaande anti-komintern-verdrag der drie mogendheden te versterken. Arita sprak verder nog over de activiteit van Groot-Brittannië bij de vorming van een Engelsch-Fransch kamp ter omsingeling van Italië en Duitschland en over de Engelsch-Russische onderhandelingen tot deelneming der Sovjets aan dit Engelsch-Fransche blok.
De minister verklaarde, dat Japan slechts ernstig bezorgd kan zijn over het Britsche voorstel aan de Sovjets, nog afgezien van de vraag of het den toestand in het Oosten al dan niet zal beïnvloeden.
(Domei) **(Vor. ber. Minister Arita 2641 B.)**

B. **NEDERLAND. — Tweede Kamer. - Behandeling Kweekschool-ontwerp geschorst. —**
De Tweede Kamer heeft 9 Mei bij de behandeling van het wetsontwerp wijziging van de Lager-onderwijswet een amendement van de heeren Suring en Moller (beiden r.k.) aangenomen, dat beoogde den onderwijzers, aan wie kweekelingen ter practische oefening worden toegewezen, hiervoor een toelage toe te kennen. De minister van Onderwijs, Kunsten en Wetenschappen, prof. dr. J. R. Slotemaker de Bruïne, had zich op grond van de kosten, welke deze wijziging zou medebrengen tegen dit amendement verzet en gezegd, dat hij bij aanneming geen prijs stelde op verdere behandeling van het ontwerp. Niettemin werd het amendement aangenomen met 52 tegen 25 stemmen. Voor stemden de s.d., r.k. (behalve de heeren Loerakker en Van der Weyden), v.d., lib., c.d.u. en staatkundig gereformeerden. De minister verzocht hierop schorsing der behandeling. Ook de heeren Thijssen en Van Sleen (beiden s.d.) hadden een amendement van gelijke strekking ingediend, dat zij echter ten gunste van bovengenoemd amendement hadden ingetrokken. (Alg. Handelsbl.)
(Vorig bericht Onderwijs 3711 A.)

C. **PORTUGAL. — Handel met Nederland. —**
Bij een beschouwing van den buitenlandschen handel van Portugal en in het bijzonder van de mogelijkheden tot uitbreiding van den export daarheen moet men volgens „Economische Voorlichting" in gedachten houden, dat de middelen van bestaan van dat land in hoofdzaak berusten op:

1. landbouw, die, schoon niet intensief ontwikkeld, voldoende oplevert voor de niet veeleischende en in verhouding tot de oppervlakte van het land niet talrijke bevolking:
2. visscherij, welke zelfs een belangrijk deel van den export levert;
3. mijnbouw, van welken de steenkolenproductie niet voldoende is voor eigen gebruik, doch ertsen oplevert, waarvan enkele zelfs export-artikelen zijn; en ten slotte
4. industrie, die, voorzoover zij niet direct verband houdt met de agrarische takken van bedrijf of de visscherij (conserven), hoofdzakelijk nog in het begin van ontwikkeling is en van welke de textielnijverheid mischien het verst is gevorderd.

Voor den invoer komen derhalve voedingsmiddelen slechts in geringe mate in aanmerking, en voorzoover zij worden ingevoerd is een niet onbelangrijk deel ervan nog afkomstig uit de eigen koloniën (o.a. suiker). Importartikelen zijn hoofdzakelijk: grondstoffen (steenkool, ijzer, staal, katoen, petroleum), voorts machines en onderdeelen en voertuigen; dan halffabrikaten voorzoover de eigen industrie daarin nog niet voorziet en waarvan ook textielgoederen nog een niet onbelangrijk onderdeel vormen.
De Nederlandsche statistiek geeft voor den handel tusschen Nederland en Portugal de volgende cijfers (in *f* 1.000):

	Invoer uit Portugal	Uitvoer naar Portugal
1929	5534	5850
1933	2572	3157
1934	2017	3354
1935	1520	3553
1936	2034	4260
1937	2565	5257
1938	2523	4959

Uit deze cijfers kan ten eerste de conclusie worden getrokken, dat afgezien van koers- en prijsverschillen, de Nederlandsche export naar Portugal zich sinds de crisis van 1931 vrijwel aan het herstellen is, terwijl het Nederlandsche uitvoersaldo naar dat land steeds in stijgende lijn is gebleven. Het blijft hierbij echter de vraag, of de voor 1938 waar te nemen kleine teruggang spoedig ingehaald zal kunnen worden.
Beziet men nu de afzonderlijke artikelen, bij welker uitvoer Nederland het meeste belang heeft, dan is vermindering, resp sterke fluctuatie te constateeren bij (cijfers in duizenden glds.).

	I	II	III	IV	V	VI	VII
1929	734	447	654	676	211	167	244
1933	86	131	42	127	28	45	58
1934	85	113	207	70	30	42	46
1935	69	78	255	97	15	32	38
1936	76	67	109	57	—	29	28
1937	86	64	149	52	19	46	24
1938	—	—	—	57	—	—	—

I. Margarine; II. Kaas; III. Aardappelen; IV. Gepelde rijst; V. Touwwerk; VI. Papierwaren; VII. Voedings- en genotmiddelen. (Economische Voorlichting)
(Vorig bericht 2985 A.)

D. **NEDERLAND. — Tweede Kamer. - Voor Indische defensie *f* 30.325.000 gevraagd. - Begrooting 1939. —**
Minister Welter heeft veertien wetsontwerpen ingediend tot goedkeuring van eenige aanvullende begrootingen voor Ned. Oost-Indië. Op een dezer begrootingen wordt ruim *f* 30 millioen aangevraagd voor het departement van Oorlog.
Het juiste bedrag van *f* 30.325.000 zal dienen voor: vervroegde tenuitvoerlegging van voorgenomen maatregelen ter verdere versterking van het leger, versnelde uitvoering van verschillende andere voorzieningen, met de uitvoering waarvan reeds een aanvan werd gemaakt (aanschaffing van materieel), voortzetting van enkele reeds in uitvoering zijnde maatregelen voor grondaccomodatie van de luchtstrijdkrachten, en uitvoering van enkele nader noodig gebleken nieuwe maatregelen voor de kustverdediging.
Mede rekening houdend met vorige aanvullingsbegrootingen, vertoont thans de begrooting van Nederlandsch-Indië voor 1939 aan uitgaven op den geheelen dienst (ronde cijfers) *f* 692.000.000 en aan middelen *f* 594.000.000, zoodat het tekort bedraagt ruim *f* 98.000.000. (Nwe Rotterd. Crt.)
(Vor. ber. Begr. 3689 A.; Overz. 1939 3548 C.)

E. **NEDERLAND. — Tweede Kamer. - Regeling van de college-gelden. —**
Bij de Tweede Kamer is op 1 Mei ingediend een wetsontwerp, houdende regeling van de collegegelden.
De wet van 7 Augustus 1933 maakte een eind aan de regeling, dat men vrijgesteld was van de betaling van collegegeld, nadat dit viermaal gestort was, zoodat sedert het in werking treden van deze wet de verplichting tot het betalen van collegegeld doorloopt, totdat men het examen met civiel effect met goed gevolg heeft afgelegd.
De nieuwe regeling is evenwel gebleken tot niet geringe bedenkingen aanleiding te geven.
De minister geeft daarom in overweging de regeling van de collegegelden in dien zin te wijzigen, dat men vrijgesteld wordt van verdere betaling van collegegeld, nadat vijfmaal collegegeld is betaald. Verhooging van het collegegeld van *f* 300 op *f* 350 is dan evenwel noodzakelijk. Volgens berekeningen van het Centraal Bureau voor de Statistiek zal de opbrengst van de collegegelden hierdoor niet minder zijn dan bij de huidige regeling.
In het wetsontwerp wordt tevens voorgesteld den minister de bevoegdheid te verleenen om in bijzondere gevallen toe te staan, dat het collegegeld in twee termijnen wordt betaald. (Nwe Rott. Crt.)
(Vor. ber. Onderwijs 3794 B.)

F. **NEDERLAND. — Tweede Kamer. - De tandartsenopleiding. - Voorloopig van de agenda afgevoerd.**
In de Tweede Kamerzitting van 4 Mei is het wetsontwerp aanvulling hooger-onderwijswet, dat beoogt van de tandartsenopleiding een academische studie

te maken aan de Utrechtsche Universiteit, op verzoek van den minister van Onderwijs, Kunsten en Wetenschappen voorloopig van de agenda afgevoerd. De minister wenschte een nader onderzoek in te stellen in verband met het rapport van de maatschappij ter bevordering van de tandheelkunde, dat is ingekomen nadat de schriftelijke stukken waren gewisseld. (Nieuwsblad v. h. Noorden)

(Vor. ber. Tandheelkundigen 3688 A.)

A. **NEDERLAND. — Werkverruimingsdienst. - 4 ambtenaren aangewezen. —**
In de directie van den nieuwen Werkverruimingsdienst zijn benoemd de heeren:
1. ir. J. Th. Westhoff, rijksinspecteur der Werkverschaffing te Zwolle;
2. ir. Hidde Nijland van het Werkfonds;
3. mr. De Kat van het dep. van Financiën en
4. de heer Meyer de Vries van het dep. van Sociale Zaken (werkverschaffing en steunverleening).
(De Tijd) **(Vorig bericht 3775 D.)**

B. **POLEN. — Regeeringsvolmachten door Sejm en Senaat goedgekeurd. —**
Na de Sejm heeft ook de Senaat op 12 Mei met algemeene stemmen de regeeringsvolmachten goedgekeurd. De volmachten hebben geen betrekking op de stabilisatie van de Zloty.
(Polska Agencia Telegraficzna)

C. **GROOT-DUITSCHLAND. - Staatssecretaris Brinkmann op wachtgeld. —**
Hitler heeft den staatssecretaris in het rijksministerie van Economische Zaken Brinkmann, die sedert geruimen tijd met ziekteverlof was, op wachtgeld gesteld en ontheven van zijn functie van lid van het directorium van de Rijksbank, daar zijn gezondheidstoestand uitsluit, dat hij binnen afzienbaren tijd zijn werkzaamheden zal kunnen hervatten.
(Deutsches Nachrichtenbüro) **(Vor. ber. 3626 E.)**

D. **NEDERLAND. — Tweede Kamer. - Stemmen bij volmacht door militairen. —**
De Tweede Kamer heeft op 12 Mei het wetsontwerp houdende voorschriften betreffende het stemmen bij volmacht door militairen bij de in 1939 te houden gemeenteraadsverkiezingen, zonder debat en zonder hoofdelijke stemming aangenomen.
(Alg. Handelsblad)
(Vor. ber. Gemeenteraadsverkiezingen 1856 F.)

E. **FRANKRIJK. — De petroleum-politiek. - Synthetische benzine. —**
De ruwe olie moet vrijwel geheel en al van overzee worden aangevoerd. De ééne helft, omstreeks 3 millioen ton, komt via de Middellandsche Zee uit Irak, de andere helft langs de Atlantische route uit Noord- en Zuid-Amerika. Om voor zijn petroleumvoorziening zooveel mogelijk onafhankelijk te zijn van het buitenland, heeft Frankrijk daarom een uitgebreide tankvloot evenzeer noodig als een groot aantal raffinaderijen.
In dit opzicht is er evenwel een zeer bedenkelijke achterstand. Frankrijk beschikt niet over voldoende eigen tanker-tonnage om in geval van oorlog de benoodigde petroleum zelf aan te voeren. Het is te dien aanzien nog steeds grootendeels van de hulp van zijn Britsche en Amerikaansche vrienden afhankelijk.
Blijkens Lloyd's Register voeren op 30 Juni 1938 slechts 40 tankschepen onder Fransche vlag. De totale tonnage bedroeg 241.896 ton. Dit is gemiddeld niet meer dan 6000 ton per vaartuig. Het zijn dus geen groote tankschepen, waarover Frankrijk beschikt.
De vloot was voorts samengesteld uit 30 stoomschepen en 10 moderne motorschepen. Ook deze verhouding is niet gunstig. Zij duidt erop, dat de vloot grootendeels uit oude schepen bestond.
Onder de landen met eigen tankschepen kwam Frankrijk op 30 Juni 1938 pas op de achtste plaats.

Landen	Aantal tankschepen	Tonnage
Ver. Staten	418	2.759.642
Engeland	410	2.672.219
Noorwegen	262	1.972.469
Nederland	112	569.946
Panama	49	450.261
Italië	48	380.488
Japan	39	345.849
Frankrijk	40	241.896
Br. Dominions	32	216.741
Duitschland	31	202.221

Synthetische benzine voor vliegtuigen. — Een tweede zwakke plek in het Fransche stelsel van petroleumvoorziening vormt voorts de vervaardiging van luchtvaartbenzine. De beste „aviation spirit" wordt tegenwoordig verkregen door toepassing van de z.g. hydreerprocédé's, waarmede ook de gewone synthetische benzine bereid wordt. Deze methode voor het fabriceeren van luchtvaartbenzine is echter van zeer recenten datum. Hoe modern de Fransche raffinaderijen in velerlei opzicht ook zijn, met hydreeringsinstallaties zijn zij nog niet uitgerust.
Tot nog toe beschikte Frankrijk slechts over twee kleine fabrieken te Bétune en te Liévin, waar het hydreerprocédé op beperkte, nog min of meer experimenteele schaal werd toegepast. Sinds geruimen tijd koestert men het voornemen om tot het bouwen van eenige grootere fabrieken over te gaan. Het Duitsche voorbeeld heeft uiteraard aanstekelijk gewerkt. De plannen zijn thans nagenoeg gereed. De regeering zal den noodigen financieelen steun verleenen in den vorm van staatsgaranties voor leeningen en deelneming in het kapitaal van op te richten maatschappijen. Bij decreet van 28 Januari '39 is machtiging verleend om voor dit doel tot 400 millioen francs te gaan.
Naar verluidt zullen er vier fabrieken komen en wel als volgt:

Plaats:	Nabij:	Capaciteit:
Donges	Loire	70.000 t.
Martigues	Marseille	30.000 „
Décozeville	Auvergne	30.000 „
Pauillac	Gironde	100.000 „

(Nieuwe Rotterd. Courant)

F. **DISCONTOKOERSEN. — België. —**
De Nationale Bank van België heeft 10 Mei 1939 haar disconto met 1% tot 3% verlaagd.
(Keesings Financieel Archief) **(Vor. ber. 3755 G.)**

G. **ITALIE. — Anti-semitisme. - Nieuwe bepalingen.**
In een communiqué wordt te Rome medegedeeld, dat het aantal buitenlandsche Joden, dat voor 12 Maart het land heeft verlaten 3720 bedraagt. 933 Joden werd een vergunning verleend in Italië te blijven. 3190 personen hadden een verlenging van hun verblijfsvergunning verzocht, doch slechts op 128 aanvragen werd gunstig beschikt.
Op grond van een door den Italiaanschen ministerraad goedgekeurd wetsontwerp zullen de Joden in Italië slechts zakelijke betrekkingen kunnen onderhouden met andere personen van Joodsch ras.
De officieele lijsten der advocaten, geneesheeren, ingenieurs e.d. zullen aan een algemeene herziening worden onderworpen. Zij zullen in drie groepen worden verdeeld: 1. Arische burgers; 2. Joden wier militaire of burgerverdiensten werden erkend en 3. andere Joden.
Ten slotte zal het ambt van notaris verboden zijn voor iedereen burger, die niet van arisch ras is.
Het wetsontwerp zal aan Kamer en Senaat ter goedkeuring worden voorgelegd en zes maanden na publicatie in het Staatsblad van kracht worden.
(Stefani - Corriere della Sera)
(Vor. ber. Anti-Semitisme 3665 G.)

17 MEI 1939

H. **ITALIE. — Mussolini's rede te Turijn. - Er zijn geen vraagstukken, welke een oorlog rechtvaardigen. - Indrukken. —**
Op 14 Mei heeft Mussolini te Turijn een redevoering gehouden, waarin hij de groote politieke vraagstukken heeft besproken. Hij zeide o.a.: „Terwijl ik tot u spreek, vragen millioenen, misschien honderden millioenen, zich in alle deelen der wereld van hoog tot laag, optimistisch of pessimistisch, af: „Blijft het vrede of wordt het oorlog?" Het is voor allen een ernstig vraagteeken, maar in het bijzonder voor hen, die op een gegeven moment de verantwoordelijkheid der besluiten op zich hebben genomen. Ik antwoord met te verklaren, dat bij een objectief en kalm onderzoek van den toestand blijkt, dat er thans in Europa geen vraagstukken zijn van een omvang en scherpte, welke een oorlog zouden rechtvaardigen, die van een Europeeschen oorlog tot een wereldoorlog zou kunnen worden. Er zijn knoopen in de Europeesche politiek, doch om ze te ontwarren is het misschien niet noodig naar het zwaard te grijpen."
Mussolini deelde verder mede, dat einde dezer maand

te Berlijn het Duitsch-Italiaansche verdrag zal worden onderteekend.
Overigens wenschte Mussolini voorgoed een einde te maken aan de geruchten, dat een breuk in de as tot de mogelijkheden behoorde. „Wij zullen met Duitschland opmarcheeren", zoo riep hij uit, „om Europa den rechtvaardigen vrede te geven, die de wensch is van alle volken."
Mussolini meende de ineenstorting van het garantiesysteem te kunnen voorspellen, dat volgens hem eenzelfde lot beschoren is als het stelsel van Versailles. Scherp keerde de duce zich tegen den „witten oorlog", den economischen oorlog, die volgens hem door de groote democratieën reeds ontketend is.

Londen. — Indruk niet ongunstig. De Duce was vredelievend en gematigd. Zijn zinspeling op knoopen, die ontward moeten worden, beschouwt men als aanwijzingen, dat de deur voor onderhandelingen niet is gesloten voor wat Italië betreft. Voor een groot deel was de rede overigens voor binnenlandsch gebruik bestemd.

Parijs. — De „Paris Soir" maakt aanmerking op het „doorhakken" van de knoopen. Waarom niet liever de knoopen „ontward"? vraagt het blad. Vrede in rechtvaardigheid zegt Mussolini. Doch wat voor rechtvaardigheid? De „Temps" schrijft, dat Rome en Berlijn moeten inzien, dat de organisatie van een verdedigingsstelsel in Oost-Europa een minstens even belangrijke bijdrage tot den vrede vormt als naar Mussolini's en Hitler's opvatting een militair bondgenootschap tusschen Italië en Duitschland is.
Diplomatieke kringen leggen den nadruk op de gematigdheid van toon en inhoud der rede.

Rome. — Diplomatieke kringen zijn van oordeel, dat de rede het stempel van een afwachtende houding draagt en de zorg verraadt, de dingen niet op de spits te drijven. De rede bevat geen nieuwe elementen, maar breekt ook geen enkele brug af.

Warschau. — Geen nieuwe elementen in de rede, die vooral voor binnenlandsch gebruik was bestemd.

Berlijn. — Voldoening over de rede, die een rechtstreeksch en gemeenschappelijk antwoord van Duitschland en Italië vormt op de redevoeringen van Chamberlain en Daladier.

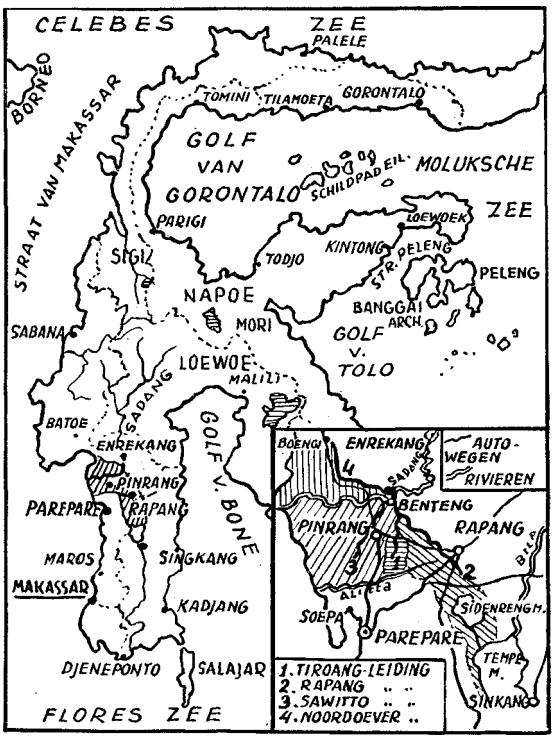
Bern. — De „Bund" ziet in de rede een factor van ontspanning. Er is blijkbaar een sterke vredesstrooming in het Italiaansche volk, waarmede Mussolini in zekere mate rekening heeft gehouden.
(Telex-A. N. P. - Stefani - Telegraaf - Alg. Handelsblad)
(Vor. ber. Mussolini 3758 A.)

A. **ZUID-WEST-AFRIKA. — Complot ontdekt. —**
Volgens een verklaring, die Burke, een lid van de wetgevende vergadering, te Swakopmund op 10 Mei in een openbare vergadering heeft afgelegd, heeft de Britsche inlichtingendienst een wijdvertakt complot van Duitschers tot het in bezit nemen van de sleutelposities in Zuid-West-Afrika ontdekt. Burke zeide verder, dat de Zuid-Afrikaansche politie, die kort geleden naar Zuid-West-Afrika was gezonden, nog net op tijd was aangekomen om het gebied te behoeden voor strijd en bloedvergieten.
Dit was, volgens Burke, geheel en al te danken aan generaal Smuts, die op het bericht uit Londen omtrent de ontdekking van het complot, met de grootste voortvarendheid was opgetreden.
(Generaal Smuts had vóór Adolf Hitler's verjaardag 300 man Zuid-Afrikaansche politie naar Zuid-West Afrika gezonden.) (Telex-A.N.P. - Avondpost)

B. **NEDERLAND. — Eerste Kamer. - Wetsontwerp tot wijziging en aanvulling van de Belemmeringenwet verworpen. —**
De Eerste Kamer heeft 12 Mei het wetsontwerp tot wijziging en aanvulling van de Belemmeringenwet-privaatrecht (hetwelk beoogde opheffing mogelijk te maken van die overeenkomsten, welke de publiekrechtelijke lichamen belemmeren hun onroerende goederen te gebruiken op de wijze, die door het openbaar belang wordt gevorderd) met 19 tegen 14 stemmen verworpen. (Het Vaderland)

C. **NEDERL. OOST-INDIE. — Celebes. - Sadang-irrigatiewerken, de grootste van Indië. —**
De directeur van het departement van Verkeer en Waterstaat in Indië heeft zich naar Celebes begeven om zich persoonlijk op de hoogte te stellen van den voortgang der werkzaamheden van de z.g.n. Sadang-bevloeiing, een der grootste irrigatiewerken, welke ooit in Indië tot stand zijn gebracht.

Komende uit de diepste binnenlanden van Midden-Celebes, stroomt de Sadangrivier langs de bestuursvestiging Enrekang en mondt benoorden Pare Pare aan de Westkust van Zuid-Celebes uit in Straat Malakka. In het kustgebied aan weerszijden van de rivier liggen uitgestrekte sawah-terreinen, die echter niet elk jaar een min of meer constanten oogst opleveren omdat zij geheel van den regenval afhankelijk zijn. Dit is ook meer naar het Zuiden het geval en waar nu de grondgesteldheid in die streken gunstig is en water in ruimschoots voldoende hoeveelheid aanwezig is, hebben reeds jarenlang plannen bestaan om door het uitvoeren van groote irrigatiewerken de bestaande sawah-complexen in Zuid-Celebes te verzekeren van een regelmatigen watertoevoer en daarnaast uitgestrekte terreinen, die tot nu toe ongebruikt zijn gebleven, geschikt te maken voor de sawah-cultuur.
In het vorige jaar werd begonnen met de uitvoering van de Sadang-bevloeiing, met de bedoeling om de rijstproductie in de streken rondom Pinrang en Rapang aanzienlijk op te voeren en het bevloeiingsgebied, waar nu slechts een schaarsche bevolking van ongeveer 235.000 zielen gevestigd is, geschikt te maken voor toeloop van bevolking uit andere streken waar gebrek aan gronden bestaat.

Uit het hierbij geplaatste kaartje is de opzet van het werk duidelijk op te maken. Bij Benteng wordt een groote dam in de Sadangrivier gebouwd, waardoor het water wordt opgestuwd en geleid kan worden in vier hoofdleidingen, de Tiroangleiding, de Rapangleiding, de Sawittoleiding en de Boengileiding, van waar uit het door secundaire en tertiaire kanalen over het land kan worden verdeeld.
Om een denkbeeld te geven van den omvang van het werk moge worden medegedeeld, dat alleen voor het bouwen van den stuwdam, die van een zeer bijzondere constructie is, 250.000 kubieke meter rots en zand moeten worden verwerkt en dat er voorts meer dan 6500 M³ gewapend beton en 1200 M³ metselwerk voor noodig zijn.
Wanneer het geheele werk zal zijn voltooid, zal het irrigatiegebied van de Sadang-bevloeiing een terrein omvatten van ruim 73.000 ha., waarvan voor sawahbouw in totaal 57.000 ha. in aanmerking komen. Thans is hiervan reeds een oppervlakte van 27.000 ha. in gebruik voor sawah-cultuur, doch men is hier geheel van den regenval afhankelijk, zoodat oogstmislukkingen veelvuldig voorkomen. Na voltooiing van het irrigatiewerk zal het sawah-areaal dus met 30.000 ha. kunnen worden uitgebreid en zullen 57.000 ha. kunnen worden bevloeid, waardoor zij, onafhankelijk van den regen, een constanten en ruimen oogst zullen kunnen brengen.
Een tweede, eveneens zeer belangrijk voordeel van het groote werk is nog, dat de Sadangrivier zooveel water bevat, dat ook in den Oostmoesson, die voor deze streken een langdurige periode van droogte meebrengt, waarin landbouw tot nu toe nagenoeg uitgesloten was, een ruime bevloeiing van de velden mogelijk zal zijn.
Naar men hoopt, zal de Sadang-irrigatie ongeveer tegen het einde van dit jaar in werking kunnen worden gesteld, al zal dan ook het werk nog niet in vollen omvang zijn voltooid. De verwachting is, dat de rijstproductie in het irrigatiegebied, vooral wanneer een groote toeloop van Inlandsche kolonisten van elders zal hebben plaats gehad, enorm zal toenemen, zóó zelfs, dat de voedselvoorziening van geheel Ned.-Indië daardoor aanzienlijk zal worden beïnvloed. (Telegraaf)

A. **EGYPTE. — Handel in 1938. —**
Het jaar 1938 is voor den buitenlandschen handel van Egypte niet gunstig geweest. De invoer daalde in vergelijking tot 1937 van 38.0 op 36.9 mill. Eng. pond, de uitvoer van 39.8 op 29.3 mill., zoodat de balans, die in vorige jaren steeds actief was, over 1938 een invoeroverschot opleverde van 7.5 millioen. De oorzaak hiervan is te zoeken in de voortdurende baisse in katoen, waardoor de uitvoer van dit product met 8 mill. daalde, namelijk van 29.0 tot 21.1 millioen.
Ingevoerd werd aan kunstmeststoffen voor 2.9 (v. j. 3.4) mill., waarvan het grootste gedeelte uit Chili en Duitschland; uit Nederland voor 48.000 (v. j. 104.000) Eng. pond. Kunstmest is nog steeds een der voornaamste invoerartikelen.
De invoer van aardolie neemt toe en overtreft reeds dien van kolen. Voor de verschillende oliën te zamen bedroeg de importwaarde 2.20 mill. tegen 2.17 mill. in 1937, waarvan uit Ned.-Indië voor 0.27 (v. j. 0.11) millioen.
De invoer van textielproducten daalde van 8.8 tot 7.0 mill., hetgeen te verklaren is uit de ontwikkeling van de inheemsche industrie en de achteruitgaande koopkracht der bevolking, alsmede aan de hooge invoerrechten, die vooral op de goedkoope soorten drukken. De invoer van katoenen goederen daalde tot 3.3 (van 4.4) mill., die van wollen artikelen van 1.4 tot 1.1 mill., waarbij Japan den grootsten achteruitgang boekte. (Nwe Rotterd. Crt.)
(Vorig bericht 2780 D.)

18 MEI 1939

B. **NEDERLAND. — Tweede Kamer. - Het Centrale Vluchtelingenkamp bij Westerbork. - Crediet van één millioen gulden goedgekeurd. —**
Na lange debatten over het al of niet wenschelijke van een centraal vluchtelingenkamp, over de vraag welke categorieën personen erin moeten worden ondergebracht, en over de financiering ervan, heeft de Tweede Kamer op 12 Mei ten slotte het wetsontwerp, waarbij de regeering een crediet van een millioen gulden voor den bouw en inrichting vraagt, goedgekeurd met 49 tegen 31 stemmen. Vóór stemden alle anti-revolutionnairen, de roomsch-katholieken en christelijk-historischen (behalve de heer Krol), liberalen, ds. Zandt (eenige aanwezige der staatkundig-gereformeerde fractie) en de sociaal-democraat Van der Waerden.
Vooraf heeft de Kamer een motie van den vrijzinnig-democraat Joekes om eerst nog een nader onderzoek in te stellen naar de vraag of een centraal kamp wel gewenscht is, verworpen met 43 tegen 38 stemmen. Tegen de motie stemden de christelijk-historischen, behalve de heer Krol, de anti-revolutionnairen met uitzondering van den heer Amelink, en de katholieken. Alle kosten van het kamp, zoo deelde minister Van Boeyen mede, zijn gegarandeerd door de comite's, waarbij het Joodsche comité hem de garantie heeft gegeven, dat achter het millioen gulden, dat reeds als bankgarantie is gesteld, nog vijf tot zes millioen gulden staat. Van de ongeveer 3500 vluchtelingen, zullen er 2000 in het kamp moeten worden ondergebracht. De minister heeft zich bereid verklaard om kinderen beneden 13 jaar, niet tot gezinnen behoorend, in gezinnen of kinderkolonies onder te brengen. Zoo ook wat ouden van dagen betreft. (Het Volk) **(Vorig bericht 3764 E.)**

C. **ROEMENIE. — Begrooting 1939-'40. —**
Op 1 April '39 is de door het ministerie van Financiën voor het loopende dienstjaar 1939-'40 opgestelde begrooting van kracht geworden. Deze begrooting bestaat, evenals in vorige jaren, uit een gewone begrooting en uit andere fondsen. De gewone begrooting vermeldt als inkomsten en uitgaven 32.229 millioen lei, terwijl de andere fondsen een totaal bedrag van 9.140 millioen lei vertegenwoordigen. Tegenover het vorige dienstjaar 1938-'39, welks begrooting sloot met 27.510 millioen lei, beteekent de begrooting van dit jaar een stijging van 5.7 milliard lei. Deze meerdere uitgaven zijn bijna uitsluitend gewijd aan de landsverdediging. Van 5.7 milliard lei zijn 4.4 milliard bestemd voor de Defensie en de rest hoofdzakelijk voor de betaling van de openbare schuld. De inkomsten zijn de gebruikelijke, d.w.z. zij worden verdeeld over directe belastingen, indirecte belastingen, zegels, rechten, monopolie-inkomsten e.d. De belangrijkste stijging vertoonen in de nieuwe begrooting de indirecte belastingen (circa 1½ milliard lei) terwijl de directe belastingen een stijging van ongeveer 600 millioen lei vertoonen. Hoogere inkomsten worden ook verwacht van de zegels en rechten (300 millioen lei) en van de monopolies (900 millioen lei).
De Roemeensche regeering is er van overtuigd, dat de begrooting in het loopende dienstjaar gemakkelijk gedekt kan worden. Door de internationale gebeurtenissen en met het oog op het feit, dat in Amerika de prijzen voor ruwe grondstoffen omhoog gaan, valt ook met een verhooging der overeenkomstige prijzen in Zuidoost-Europa, dus ook in Roemenië te rekenen.
De Roemeensche economische kring zijn er van overtuigd, dat de engrosprijzen der Roemeensche exportproducten het peil van 1937 zullen overschrijden. In enkele takken van industrie- als de petroleum- en houtindustrie, doch ook in de bedrijven welke grondstoffen verwerken, valt een productiestijging waar te nemen. De verkoop der producten schijnt thans reeds grootendeels verzekerd te zijn. Natuurlijk is de omvang van den tarwe-oogst niet bekend, doch bij voortduring van de gunstige weersomstandigheden hoopt men minstens op een goeden middenoogst. (Telex-A.N.P.)
(Vor. ber. Begrooting 1733 G.)

D. **SLOWAKIJE. — Erkenning de facto door Engeland. —**
De Britsche consul te Pressburg heeft op 4 Mei dr. Durcansky, den minister van Buitenlandsche Zaken van Slowakije, mededeeling gedaan van het besluit, dat Groot-Brittannië den Slowaakschen staat de facto erkent. (Times) **(Vor. ber. Slowakije 3765 B.)**

E. **ZUID-AFRIKA. — Afrikaansch-sprekenden nog verreweg in de meerderheid. - 56% der blanke bevolking spreekt Afrikaansch. —**
Het departement voor de volkstelling en statistiek heeft op 16 Mei aan het Parlement een verslag voorgelegd over de talen, welke de bevolking der Unie gebruikt.
Dit is de eerste maal, zegt het verslag, dat gegevens over de gesproken taal zijn vastgelegd. Volgens het verslag bedient 56 procent der blanke bevolking van de Unie zich in huis van het Afrikaansch, tegenover 39 procent, dat Engelsch spreekt, terwijl 2.52 procent beide talen gebruikt. Ook in Zuid-West-Afrika is Afrikaansch overwegend de taal, welke door 59 procent van de bevolking gesproken wordt, tegenover 31.4 procent Duitsch en 7.8 procent Engelsch. Van de kleurlingbevolking der Unie praat 89.67 procent Afrikaansch, tegenover 7.62 procent Engelsch. Een kleine minderheid der bevolking praat een Bantoe-, Hottentot- of Boesmantaal en Arabisch.
In de leeftijdsgroep boven 21 jaar overtreft het aantal menschen, dat Afrikaansch spreekt de Engelsch-sprekenden met 78.159, terwijl in de leeftijdsgroep onder 21 jaar het aantal Afrikaansch-sprekenden de Engelsch-sprekenden met niet minder dan 259.540 overtreft. Er zijn in de Unie 1.120.770 personen, die Afrikaansch als huistaal gebruiken tegenover 783.071 het Engelsch. Op het platteland praten 585.233 personen Afrikaansch tegenover 95.247 Engelsch en in de steden resp. 535.537 tegen 687.824. In 1936, ten tijde van de volkstelling, kende 64.37 procent der bevolking beide talen.
In Ovamboland is de overwegende huistaal het Finsch. Deze eigenaardige omstandigheid is toe te schrijven aan de aanwezigheid van een aantal Finsche zendelingen, die in dit gebied met hun gezinnen woonden. (Telex-A.N.P.) **(Vor. ber. Taalkwestie 2335 E.)**

F. **GROOT-DUITSCHLAND. — Baron Louis de Rothschild in vrijheid. —**
Baron Louis de Rothschild, het hoofd van den Oostenrijkschen tak der vermaarde bankiersfamilie, is op 13 Mei te Parijs aangekomen. Veertien maanden lang is hij door de Gestapo te Weenen als gijzelaar gevangen gehouden. Zijn gedwongen verblijf was in het Hotel Métropole, waar ook ex-Kanselier Schuschnigg wordt vastgehouden.
De gijzeling van baron Louis de Rothschild geschiedde destijds na zijn weigering zijn aandeelen in de Witkowitz-ijzerfabrieken in Bohemen aan de nazi's uit te leveren. Na de bezetting van Tsjecho-Slowakije door de Duitschers werd deze weigering waardeloos. (Daily Telegraph)

G. **PALESTINA. — Witboek der Britsche regeering. - Vestiging van een Palestijnschen staat na tien jaar. —**
Op 17 Mei heeft de Britsche regeering door de publicatie van een Witboek haar toekomstige politiek ten aanzien van Palestina uiteengezet.

De Britsche plannen komen in hoofdzaak hierop neer: Na een tijdsverloop van tien jaren zal een onafhankelijke Palestijnsche staat worden geconstitueerd. Het cijfer van de Joodsche immigratie wordt beperkt tot 75.000, verdeeld over een periode van vijf jaren. Na afloop van deze vijf jaren wordt de Joodsche immigratie in Palestina definitief stopgezet.
De Britsche regeering weigert den eisch der extremistische Arabieren, Palestina tot een Arabischen staat te maken, in te willigen, doch verwerpt eveneens den Joodschen eisch, Palestina tot een Joodschen staat te verklaren, aangezien de regeering meent, dat dit in strijd zou zijn met de uit het mandaat voortvloeiende verplichtingen van Engeland tegenover de Arabieren.
Zij heeft daarom een middenweg gekozen, die beoogt Palestina te maken tot een staat, die — noch Joodsch, noch Arabisch — als Palestijnsch land, gegrondvest zal zijn op het samenleven en samenwerken binnen de landsgrenzen van het Joodsche en het Arabische element.
De Joden zullen na afloop van de in het plan voorziene periode van tien jaar zich numeriek verhouden tot de Arabieren in een verhouding van 1 op 2.
Er zullen dus de eerstvolgende vijf jaren 75.000 emigranten worden toegelaten. Dit houdt in, dat elk jaar een quotum van 10.000 zal zijn toegestaan, terwijl als bijdrage tot de regeling van het Joodsche vluchtelingenvraagstuk een aantal van 25.000 vluchtelingen zal worden toegelaten.
Aan de vestiging van den onafhankelijken Palestijnschen Staat zal een overgangsperiode voorafgaan. Gedurende deze periode blijft de Britsche regeering de verantwoordelijkheid dragen.
Het is de bedoeling, gedurende deze overgangsperiode, zoodra de vrede in Palestina hersteld is, den Joodschen en Arabischen inwoners van het land een gaandeweg grooter aandeel in de regeering te geven.

Joden en Arabieren zullen dan de leiding krijgen van alle regeeringsdepartementen, waarbij zij door Britsche adviseurs ter zijde zullen worden gestaan.
De Hooge Commissaris behoudt toezicht op deze departementen. Een uitvoerende raad zal worden ingesteld, die den Hoogen Commissaris van advies zal dienen. Hierin hebben de hoofden der departementen zitting, terwijl verder Arabische en Joodsche vertegenwoordigers, in een verhouding die overeenkomt met de sterkte van deze twee bevolkingsgropen, er deel van zullen uitmaken.
Deze uitvoerende raad kan dan later worden omgezet in een ministerraad.
Indien de openbare meening daartoe den wensch te kennen zou geven, is de Britsche regeering bereid die voorbereidende maatregelen te treffen, welke noodig zijn voor het in het leven roepen van een volksvertegenwoordiging.

Vijf jaar na het herstel van vrede en orde in Palestina, zal worden overgegaan tot de vorming van een vertegenwoordigend lichaam, bestaande uit Arabieren, Joden en vertegenwoordigers van de Britsche regeering, ten einde een grondwet van het onafhankelijke Palestina op te stellen.

De Britsche regeering zal daarvoor de overtuiging moeten hebben, dat de veiligheid van en de toegang tot de heilige plaatsen verzekerd zijn, dat zorg is gedragen voor de bescherming van de belangen en eigendommen der religieuze lichamen en dat voldaan is aan de eischen, welke de strategische situatie van Engeland in Palestina stelt.
De Britsche regeering zal alles doen, wat in haar macht is om vestiging van een onafhankelijken Palestijnschen staat binnen tien jaren te bewerkstelligen. Indien de omstandigheden onverhoopt uitstel noodzakelijk zouden maken, zal zij alvorens hiertoe over te gaan overleg plegen met de Joodsche en Arabische inwoners van Palestina, met den Volkenbond en met de omliggende Arabische staten. (Alg. Handelsblad)
(Vor. ber. Onlusten 3771 G.; Verdeelingsplan 3534 D.)

A. **NEDERLAND. — De uitbreiding van de vloot. - De voorbereiding van de plannen voltooid. —**
In verband met de in het voorloopig verslag aan de Eerste Kamer over de Indische begrooting 1939 naar voren gebrachte desiderata nopens de uitbreiding van de maritieme beginselen, bestemd voor de verdediging van Nederl.-Indië, stelt de minister van Koloniën in de memorie van antwoord aan de Eerste Kamer over de Indische begrooting voorop, dat vlootuitbreiding een aangelegenheid is, welke niet hem alleen aangaat, en dat bijgevolg bezwaarlijk van hem kan worden verlangd, dat hij zich terzake op eigen gezag uitspreekt. Onder deze omstandigheden verwijst hij naar hetgeen door den minister van Defensie reeds aan de Kamer werd medegedeeld in de vergadering van 22 Februari '39, namelijk, dat aan de maritieme instanties, ressorteerende onder het departement van defensie, reeds de opdracht werd verstrekt, verschillende plannen uit te werken en gegevens te verzamelen, ten einde gereed te zijn, indien de regeering zich door de omstandigheden genoopt zou zien tot plannen van verder strekkenden aard dan die, welke de Kamer reeds bekend zijn.
Deze arbeid is inmiddels voltooid, zoodat een beslissing eerlang kan worden tegemoet gezien.
(Nieuwe Rotterd. Courant) **(Vor. bericht 3753 A.)**

B. **ENGELAND. — Onderhandelingen met Sovjet-Rusland. —**
Het Foreign Office heeft op 15 Mei het antwoord ontvangen op de voorstellen, die een week tevoren aan de Russische regeering werden overhandigd. De spoed, waarmede Rusland op de Engelsche voorstellen heeft geantwoord — Engeland heeft er meerdere weken voor noodig gehad voor het zijn voorstellen klaar had — beteekent echter niet, dat men het nu eens is geworden. De kloof tusschen de Engelsche en Russische opvattingen omtrent den vorm, waarin de Sovjet-Unie aan het nieuwe veiligheidsstelsel moet deelnemen, blijft bestaan. (Nwe Rott. Crt.)
(Vorig bericht 3777 G.)

C. **POLEN. — Lipsky, de Poolsche ambassadeur, weer te Berlijn. —**
Na een afwezigheid van twee weken heeft op 16 Mei de Poolsche ambassadeur te Berlijn, Joseph Lipsky, zijn post weer ingenomen. (Agence Belga)
(Vorig bericht 3783 B.)

19 MEI 1939

D. **JOEGO-SLAVIE. — Prins Paul's bezoek aan Italië. —**
Prins regent Paul en prinses Olga zijn op 16 Mei van hun bezoek aan Italië te Belgrado teruggekeerd. In welingelichte kringen verklaart men, dat de reis naar Italië niet tot het sluiten van eenige overeenkomst heeft geleid. De besprekingen van den prins-regent en Markowitsj, den minister van Buitenlandsche Zaken, beoogden slechts bevestiging en preciseering van de vriendschapsbetrekkingen, welke tot stand zijn gekomen door de accoorden van Belgrado in 1937. Deze accoorden voorzagen reeds in alles, wat voor een gunstige ontwikkeling dezer betrekkingen noodig was.
De overige buitenlandsche betrekkingen van Joego-Slavië blijven onveranderlijk beheerscht door twee beginselen: Het verlangen afzijdig te blijven van ieder ideologisch of strategisch staten-blok, dat tegenover een ander blok staat, en de onvoorwaardelijke eerbiediging van de verplichtingen, welke het land aan andere Balkanstaten, in het bijzonder Roemenië, binden. (Telex-A.N.P.)
(Vor. ber. Prins Paul 1556 B.)

E. **CHILI. — Vijf-jarenplan. - 2500 millioen pesos (169 millioen gulden). —**
De Zuid-Amerikaansche republiek Chili, die in Januari '39 door hevige aardbevingen geteisterd is, welke tienduizenden menschen heeft gedood en gewond, en nog veel meer menschen dakloos heeft gemaakt, en voor millioenen schade heeft aangericht, heeft een 5-jarenplan opgesteld om te herstellen.
Het zal 2500 millioen pesos (169 millioen gulden) kosten, een bedrag, dat tweemaal de nationale begrooting vertegenwoordigt. Het geld zal gelijk verdeeld worden tusschen de maatregelen voor hulpverleening en herstel, en de maatregelen voor de stimuleering der productie. 80 pct. van het benoodigde bedrag zal door een buitenlandsche leening moeten worden verkregen. President Pedro Aguirre vertrouwt, dat deze leening zal slagen. Als een der mogelijke bronnen daartoe worden de Vereenigde Staten genoemd. De minister van Financiën, Roberto Wachholtz, zou zich aan het hoofd eener speciale missie naar de

Ver. Staten begeven. Twee maatschappijen zijn opgericht om het plan uit te voeren, t.w. een maatschappij voor herstel en hulpverleening en een maatschappij voor de stimuleering der productie. De eerste zal leeningen verstrekken aan personen individueel, firma's, industrieën en gemeentebesturen in het geteisterde gebied, de tweede zal groote mijnbouw-, electriciteits- en transportondernemingen oprichten. Alle inkomstenklassen zullen haar bijdrage moeten leveren en een extra-belasting van 10 pct. op de mijn-industrie toont aan, dat ook het buitenlandsche kapitaal zijn deel moet dragen. Als compensatie krijgen de buitenlandsche firma's gelegenheid groote contracten te sluiten, terwijl de regeering een vermindering der douanerechten overweegt om den invoer van materiaal, dat voor herstel benoodigd is, te vergemakkelijken.
(Telex-A.N.P. - Agence Belga)
(Vor. ber. Aardbeving 3642 A.)

A. NEDERLAND. — Staatsmolestverzekering op 5 Mei in werking getreden. —
De molestregeling met behulp van den Staat der Nederlanden is op 5 Mei in werking getreden.
Een en ander is gebaseerd op de Oorlogs-Zee- en -Luchtvaartverzekeringswet 1938 (Staatsbl. no. 639) en op de uitvoeringsvoorschriften van deze wet (Staatscrt. no. 84 d.d. 1 Mei '39).
De bedoeling is, dat verzekeringen gesloten worden bij Nederlandsche Maatschappijen, die haar risico voor 95 pct. bij den Staat herverzekeren en de resteerende 5 pct. geheel voor eigen rekening houden. Of en in hoeverre buitenlandsche Maatschappijen zich bij deze regeling zullen aansluiten (zij het dan ook zonder herverzekering bij den Staat), zal binnenkort blijken. (De Maasbode)
(Vor. ber. Verzekeringen 3401 F.)

B. HONGARIJE. — As-mogendheden en ook Polen zijn vrienden. —
De Hongaarsche minister van Buitenlandsche Zaken, Csaky, heeft op 14 Mei een rede gehouden, waarin hij o.m. verklaarde, dat Hongarije zoo noodig met geweld zijn onafhankelijkheid en zijn integriteit zou verdedigen, zoo er een volk mocht zijn, dat dwaas genoeg was om deze te bedreigen.
Daar ik de vreedzame bedoelingen van Duitschland ken, wil ik nogmaals verklaren, dat het bevriende rijk de Hongaarsche grens als heilig beschouwt. En, zoo voegde de minister eraan toe, Rijkskanselier Hitler is niet gewoon met zijn woord te spelen.
Vervolgens sprekende over de belangen, die Hongarije met de spilmogendheden verbonden, zeide spr.: onze wegen zijn in tal van opzichten gelijk. In verband met het volgen van dezen gemeenschappelijken weg vragen wij niets en behoeven wij niet aan buitenlandsche deuren te kloppen.
Geschenken zijn niets waard en niets is duurzamer dan onze eigen plannen, die wij met eigen hand en hart verwezenlijken.
Ten aanzien van de bevriende landen zeide Csaky:
Onder vrienden versta ik in de eerste plaats de spilmogendheden, op welker beproefden steun wij kunnen rekenen. Tot hen reken ik ook Polen, dat ik mijn oprechte wenschen zend, opdat het den weg moge vinden van de ontwikkeling van de macht en den vrede, met waarborging van de nationale eer.
Csaky sprak verder den wensch uit, dat met geduld en volharding vriendschappelijke betrekkingen met Joego-Slavië zouden worden geschapen en dat er een tijdperk van ontspanning, of zelfs van begrip in de betrekkingen met Roemenië zou komen.
Ten slotte verklaarde Csaky, dat het de eensgezinde wensch van het Hongaarsche volk is, cultureele en economische betrekkingen aan te kweeken met de groote mogenheden in West-Europa, die, naar hij zeide, veel aan den toestand in midden-Europa kunnen verbeteren. (Agence Belga)
(Vor. ber. Csaky 3762 G.)

C. EUROPA. — Militaire maatregelen op 16 Mei '39.
Engeland: De eerste dienstplichtigen zullen in Augustus onder de wapenen worden geroepen.
Duitschland: Nieuwe categorieën worden gekeurd.
Sovjet-Unie: Langere diensttijd op de vloot.
Italië: Sterke uitbreiding der wapenproductie.
Zweden: Nieuwe defensie-credieten. (Telegraaf)
(Vor. ber. 3746 B.; Econ. aspecten 3769 A.)

D. ENGELAND. — Handelsovereenkomst met Roemenië. —
Sir Frederic Leith Ross, de leider van de Britsche handelsmissie, zal een Engelsch—Roemeensche handelsovereenkomst parafeeren.
Het bewapeningscrediet zal op £ 5 millioen gehandhaafd blijven. Aan Roemenië zal een extra crediet worden verstrekt tot aankoop van grondstoffen, hoofdzakelijk metalen voor de zware industrieën en katoenen garens. Dit crediet zal £ 3 millioen beloopen, zoodat het totaal £ 8 millioen pond zal bedragen. De algemeene voorwaarden van het crediet zullen gunstiger gemaakt worden voor Roemenië. De interestvoet zal worden vastgesteld op 4%.
Op 12 Mei verscheen, zooals aangekondigd, te Londen het witboek, dat den tekst van het protocol der nieuwe Engelsch-Roemeensche handelsovereenkomst bevat. Aan de reeds bekende overeenkomsten zijn drie aanvullingen toegevoegd.
In de eerste aanvulling verklaart Roemenië principieel bereid te zijn den handel in petroleum en hout te vergemakkelijken. De bestaande maatschappijen in Roemenië zullen worden aangespoord haar verrichtingen uit te breiden en maatschappijen met groote Engelsche financieele belangen zullen op meestbegunstigingsbasis worden behandeld. Deze meestbegunstiging heeft vooral betrekking op het verleenen en uitbaten van concessies, alsmede op de productie.
De Roemeensche regeering zal ook streven naar verhoudingen die, naar men hoopt, zullen leiden tot een uitbreiding van de petroleumnijverheid. Zij zal bovendien stappen doen, om het apparaat van de uitvoercontrôle te vereenvoudigen en zal pogen de vrachtprijzen en uitvoerbelastingen te herzien, om de huidige lasten, waaronder de petroleumnijverheid gebukt gaat, te verlichten.
De tweede aanvulling heeft betrekking op de principen der deviezen-percentage, die voor den invoer uit Engeland en voor den uitvoer naar Engeland zullen gelden.
Een percentage is niet nauwkeurig vastgelegd, maar de verhouding tusschen de lei en het pond sterling zal zoodanig worden bepaald, dat de uitvoer naar Engeland wordt aangemoedigd zonder den invoer uit Engeland te duur te maken.
De derde aanvulling bevat bijzonderheden over het crediet van 5 millioen pond sterling aan Roemenië. Ook schijnt nog het plan te bestaan voor de verleening van andere credieten, voor den invoer van sommige goederen uit Engeland, vooral van katoenen garens. (Times - Telex-A.N.P.)
(Vor. ber. Engeland-Roemenië 3773 C.)

E. GROOT-DUITSCHLAND. — Wederzijdsche garantieverdragen met de Noordsche staten. - Denemarken bereid tot pact. - Noorwegen, Finland en Zweden weigeren. —
De Noordsche staten hebben thans hun antwoord op het Duitsche voorstel tot het sluiten van een non-agressie-pact te Berlijn overhandigd. Denemarken heeft zich bereid verklaard op het aanbod van Berlijn in te gaan. De overige staten — Zweden, Noorwegen en Finland — handhaven hun oorspronkelijke opvatting, dat zij een dergelijke eenzijdige garantie niet noodig hebben en zelf voor een strikte neutraliteit willen zorgen. Hun antwoorden komen dan ook neer op drie hoffelijke weigeringen. (Telex-A. N. P.)
(Vorig bericht 3780 B.)

F. LETTEREN. — Boeken die door de pers gunstig besproken zijn. - Onze wekelijksche opgave. —

Amerikaansch: Nat Ferber — „I found out." (A Confidential Chronicle of the Twenties) (The Dial Press, New York)
James Joyce — „Finnegans Wake." (The Viking Press, New York) **(Vor. ber. 3780 D.)**

Duitsch: Otto J. Hartmann — „Erde und Kosmos." (Verlag Vittorio Klostermann, Frankfurt a. M. 1939)
Reinhold Schneider — „Las Casas vor Karl V." (Insel Verlag, Leipzig 1938) **(Vor. ber. 3780 D.)**

Engelsch: Ben Ames Williams — „Once aboard the Whaler." (Hale)
Sir John A. R. Marriott — „The Evolution of the British Empire and Commonwealth." (Nicholson & Watson) **(Vor. ber. 3780 D.)**

Esperanto: N. Kurzens — „Mia Spektro - Poemoj 1931—'35." (Literatura Mondo, Boedapest 1938)

Fransch: J. et J. Tharaud — „L'Envoyé de l'Archange." (Plon)
Jean Giraudoux — „Choix des élues." (Grasset)
(Vor. ber. 3780 D.)

Nederlandsch: C. C. S. Crone — „Het feestelijk leven." (Wereldbibliotheek, A'dam 1939)
Roel Houwink — „Christofoor." Een bundel religieuse poëzie. (Ploegsma 1939) **(Vor. ber. 3780 D.)**

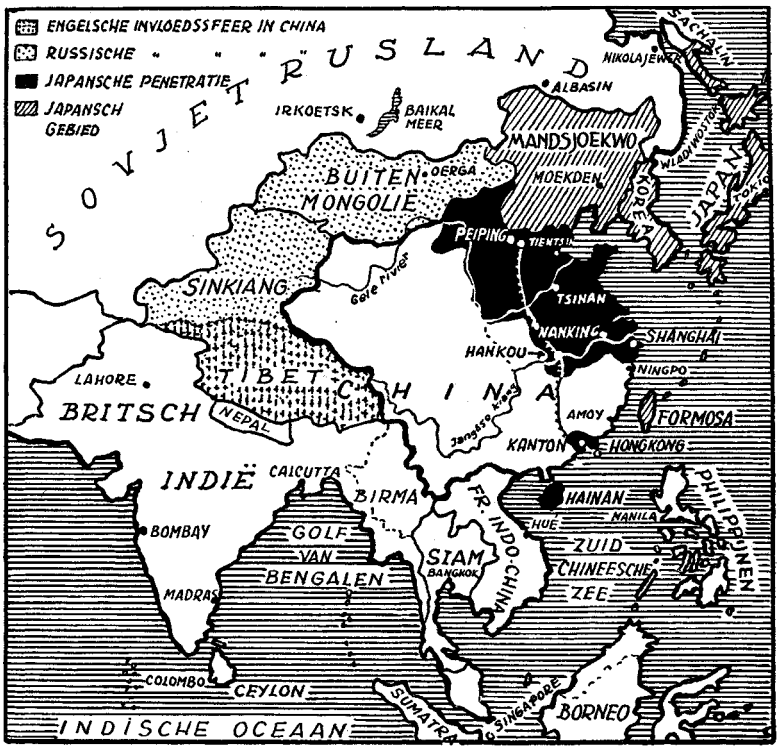
Russisch: N. Brodsky — „Kommentarij Jewgenioe Onjeginoe." (Commentaar op Jewgenioe Onjegin.) (Uitg. Academia, Leningrad) **(Vor. ber. 3780 D.)**
(Red. K. H. A.)

A. CHINA. — Conflict met Japan. - Luchtaanval op Tsjoengking, 1000 dooden. - Nieuwe munt. - Koelangsoe door Japan bezet en weder ontruimd. —

Tsjoengking. — Volgens Chineesche berichten heeft het aantal dooden ten gevolge van de Japansche luchtaanvallen op deze stad (begin Mei), thans de 1000 bereikt.
Volgens andere berichten, van Chineesche zijde, zouden 27 Japansche vliegtuigen de vluchtelingenzônes in Kiang Pei aan de Kia Ling en in Tanszemee aan de Jang Tsje gebombardeerd hebben. Het Chineesche afweergeschut slaagde er echter in 3 Japansche vliegtuigen naar beneden te halen.

Nieuwe Munt. — De Japansche autoriteiten hebben den laatsten tijd in Noordelijk China ernstige pogingen aangewend om de bestaande Chineesche landsmunt door den Japanschen yuan te vervangen. Reeds spoedig is echter gebleken, dat die pogingen weinig succes hebben gehad. De desbetreffende bepalingen zouden aanvankelijk op 10 Maart '39 in werking hebben moeten treden. Later werd 10 April vastgesteld als datum, waarop het geheele plan in werking zou treden, maar nog altijd hebben de Japansche autoriteiten geaarzeld om de nieuwe regeling met kracht door te zetten.
Twee omstandigheden schijnen bij de bevolking van Noord-China den tegenzin ten opzichte van den yuan te hebben vergroot, meent de „Times". In de eerste plaats wel het feit, dat de oude Chineesche dollar allengs op 8 d. gestabiliseerd is geraakt, dank zij de opgenomen wisselkoerscredieten. Maar in de tweede plaats ook de omstandigheid, dat de krijgsverrichtingen langzamerhand gunstiger voor China beginnen te worden.

Amoy (Koelangsoe). — Japansche troepen zijn op 11 Mei '39 aan land gezet te Koelangsoe, de internationale nederzetting tegenover Amoy. Als voorwendsel werd gebruikt, dat enkele pro-Japansche Chineesche ambtenaren waren aangevallen.
Naar men weet is Amoy zelf, de voornaamste haven van de provincie Foekien, reeds meer dan een jaar door de Japanners bezet.
De Britsche ambassadeur te Tokio heeft opdracht gekregen te protesteeren tegen het Japansche optreden te Koelangsoe.
De Japansche mariniers, die op 11 Mei ten getale van 150 man in de internationale nederzetting Goelangsoe aan land waren gegaan, en wier aantal daarna tot 42 verminderd was, hebben thans allen Koelangsoe weer verlaten nadat, zoo werd van Japanschen kant gemeld, de politioneele actie beëindigd was. Vermoedelijk is hun vertrek mede een gevolg van het optreden van Engeland, Frankrijk en Amerika, die eveneens mariniers in Koelangsoe aan wal deden gaan, en van het door Engeland bij de Japansche regeering ingediende protest, waaraan door de gelijktijdige vlootactie meerdere kracht werd bijgezet. (Domei - Times - Telex-A. N. P.)

(Vor. ber. Chin.-Jap. Conflict 3780 A.)

20 MEI 1939

B. ENGELAND. — Langzame vordering in de onderhandelingen met Sovjet-Rusland. - Officieele mededeeling. —

De Engelsche regeering heeft besloten, haar houding tegenover de Russische voorstellen voor een drievoudig verbond opnieuw onder oogen te nemen. Dat is de beteekenis van de officieele mededeeling van 19 Mei '39, dat de regeering de Russische voorstellen aan verdere besprekingen zou onderwerpen en dat er derhalve in de eerstvolgende drie dagen geen nieuwe stappen te verwachten waren. De onmiddellijke aanleiding voor dit besluit lag in de ongunstige ontvangst, die Chamberlain's verdediging van zijn afwijkende houding tegenover de Russische voorstellen op 19 Mei in het Lagerhuis te beurt is gevallen.
Niet alleen de oppositie-sprekers, zooals Lloyd George, Attlee en Sinclair, maar ook invloedrijke critici in de conservatieve partij, zooals Churchill en Eden, hebben het volkomen duidelijk gemaakt, dat zij het beleid van den premier niet konden billijken. Een voor een hebben zij op een spoedige aanvaarding van de Russische voorstellen aangedrongen en gezegd niet te kunnen begrijpen waarom de premier bleef aarzelen. Enkele uren daarna is toen de officieele verklaring gekomen, dat de regeering de kwestie opnieuw onder oogen zou nemen. De critiek in het Lagerhuis is dus niet zonder resultaat geweest.
(Nieuwe Rotterd. Crt.) (Vorig bericht 3798 B.)

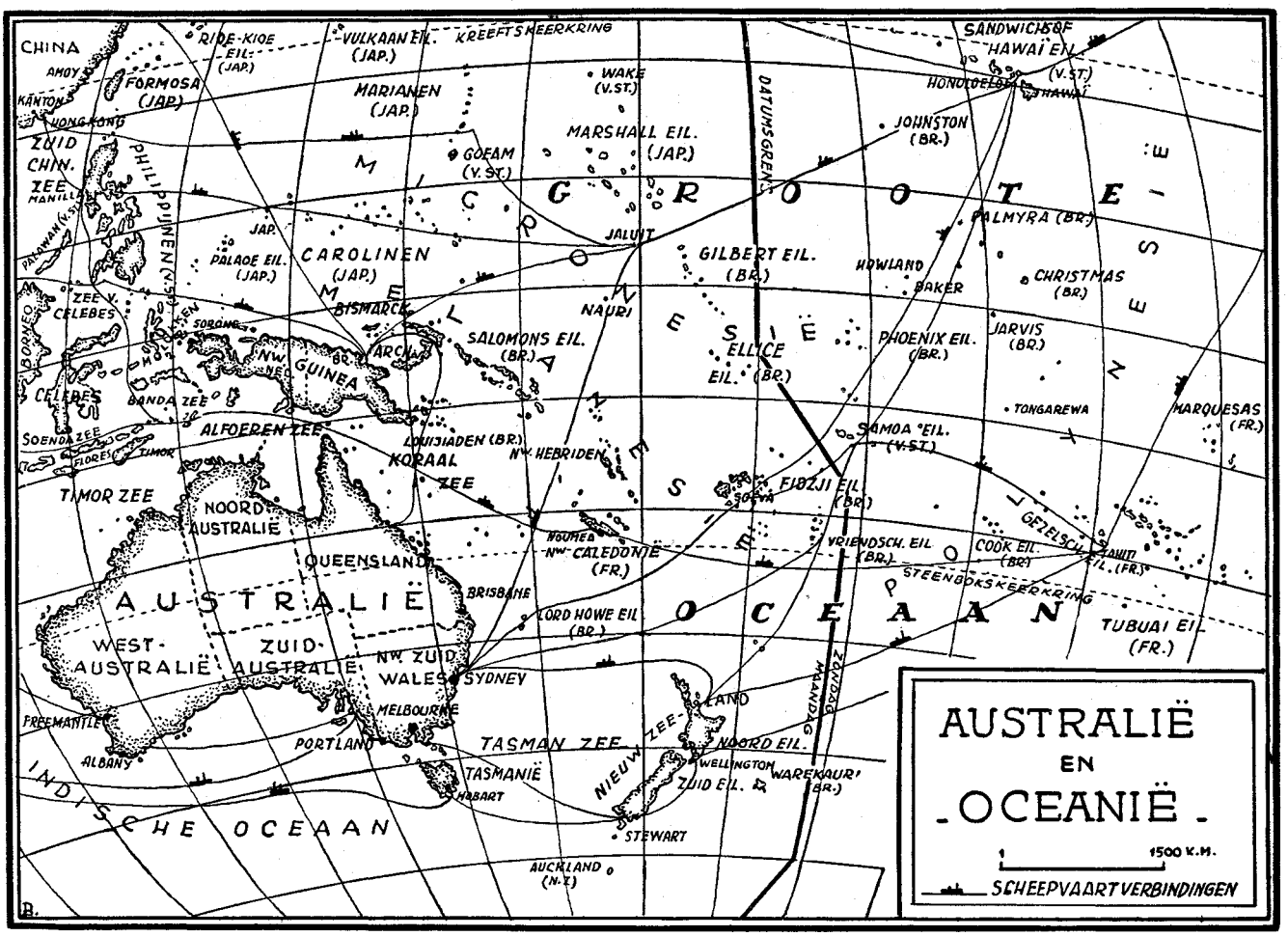
C. NEDERLAND. — Kabinet-Colijn. - Mr. J. A. de Wilde, minister van Financiën, afgetreden. —

De Regeeringspersdienst deelt mede, dat bij Kon. Besluit van 19 Mei 1939 no. 1:
ten eerste op zijn verzoek eervol ontslag is verleend als minister van Financiën aan den heer mr. J. A. de Wilde, met dankbetuiging voor de vele en gewichtige diensten den lande in deze moeilijke tijden bewezen;
ten tweede tijdens ontstentenis van een minister van Financiën het beheer van het departement van Financiën ad interim opgedragen is aan den minister van Staat, minister van Algemeene Zaken, voorzitter van den raad van ministers, den heer dr. H. Colijn.
Bij de samenstelling van de ontwerp-begrooting voor het jaar 1940 zijn van de zijde van den minister van Financiën bezwaren gerezen.
Deze bezwaren, die voornamelijk betrekking hadden op nieuw aangevraagde uitgaven, hebben den minister van Financiën, mr. J. A. de Wilde, aanleiding gegeven aan Hare Majesteit ontheffing uit zijn ambt te verzoeken.
De minister van Algemeene Zaken, dr. H. Colijn, die ad interim is belast met het beheer van het departement van Financiën, heeft op zich genomen door bezuinigingen, de taak, die ook mr. de Wilde zich voor oogen had gesteld, namelijk om voor 1940 budgetair evenwicht te bereiken, tot een goed einde te brengen.
(Regeeringspersdienst - N. R. Crt.)
(V. b. Kabinet 2968 E.; Mr. J. A. de Wilde 2834 A.)

D. VATICAAN. — Z.H. Paus Pius XII neemt bezit van zijn bisschopszetel. —

Voor de eerste maal sedert zijn verkiezing heeft Paus Pius XII op 18 Mei '39 den Vaticaanschen Staat verlaten, om op plechtige wijze, volgens een eeuwenoude traditie, welke echter bijna honderd jaar onderbroken is geweest, bezit te nemen van den bisschopszetel van Rome, de aartsbasiliek van St. Jan van Lateranen.
De Paus was gezeten in een open auto, die begeleid werd door 9 auto's met geestelijke en wereldlijke hoogwaardigheidsbekleeders. (De Maasbode)
(Vor. ber. Z.H. Paus Pius XII 3750 D.)

A. **ZUIDZEE-EILANDEN.** — **Melanesië - Algemeene gegevens.** —

Samenstelling van het gebied. — In de Stille Zuidzee liggen aan beide zijden van den aequator eilandengroepen, die ten deele een voortzetting zijn van den Nederlandsch-Indischen archipel, ten deele zich Noordelijker en Oostelijker bevinden en althans voor het verkeer steunpunten zijn tusschen deze werelddeelen en Noord- en Zuid-Amerika.

Men onderscheidt volkenkundig Melanesië, Micronesië en Polynesië.

Tot Melanesië behooren het groote, gedeeltelijk aan Nederland toebehoorende eiland Nieuw-Guinea, met de Salomons-eilanden, de Bismarck-Archipel, Nieuw-Caledonië, de Loyalty-groep en de Nieuwe Hebriden.

Micronesië ligt ten Noorden van Melanesië; tot deze kleine eilanden behooren de Karolinen, de Marshall-eilanden en Marianen.

Tot Polynesië worden de overige groepen gerekend, waarvan in het Noorden de Hawaii- of Sandwich-eilanden. In het uiterste Zuiden kan ook Nieuw-Zeeland tot Polynesië worden gerekend; voorts daartusschen Samoa, de Fidji-eilanden, Tonga (Vriendschapseilanden) en in het Oosten de Paoemotoegroep, de Gezelschapseilanden (met Tahiti) en de Marquesas.

Staatsrechtelijk behooren deze eilanden tot verschillende naties: de Vereenigde Staten, Groot-Brittannië en Frankrijk bezitten er deelen van; sinds den wereldoorlog hebben Japan en Australië (Nieuw-Zeeland) mandaat over eenige, vroeger aan Duitschland toebehoorende groepen. Amerikaansch zijn, naast de Hawaii- of Sandwich-eilanden, eenige kleine eilanden als Guam en Wake; deze twee vormen de tusschenstations voor de luchtvaartverbinding van Hawaii naar de (eveneens Amerikaansche) Philippijnen. Ook in de Samoagroep zijn eenige eilanden Amerikaansch.

Britsch zijn de Fidji-eilanden, de Tongagroep, de Salomons-eilanden, Gilbert- en Ellice-eilanden, de eerste nabij den aequator, de tweede groep, ook Lagunen-eilanden geheeten, ten Zuiden; daarop aansluitende de Phoenixgroep, weer Oostelijk daarvan Pitcairn, het Oostelijke eiland der Paoemotoegroep, en Naura (Pleasant) als mandaatgebied, gelegen tusschen de Salomons-eilanden en de Marshall groep.

Australië beheert den Bismarck-archipel en de daarbij gelegen Admiraliteitseilanden, alle in de omgeving van het mandaatgebied van voormalig Duitsch Nieuw-Guinea. Voorts heeft Australië het beheer over de tusschen dat land en Nieuw-Zeeland gelegen Lord Howe- en Norfolk-eilanden.

Nieuw-Zeeland beheert eenige eilanden in de onmiddellijke nabijheid (ten Zuiden en Oosten gelegen), zooals ook de Aucklands-eilanden, verder den Cook-archipel, Nine en als mandataris de vroeger Duitsche Samoa-eilanden.

Frankrijk bezit Nieuw-Caledonië en de Loyalty-eilanden, verder in het Oosten van Polynesië de Paoematoegroep en de Gezelschapseilanden, eilanden onder den wind, Tahiti, Marquesas en, te zamen met Engeland, de Nieuwe Hebriden.

Japan heeft de Mareanen, Karolinen en Marshall-eilanden als mandaatgebied.

MELANESIE

Land en volk. — Tot Melanesië behoort Nieuw-Guinea, waarvan het Nederlandsche deel ca. 390.000 km² groot is; Papoea, het Z.-O. deel, meet 234.490 km² en de Territory of New Guinea, het Z.-W. deel, dat

vroeger Duitsch was, heeft een oppervlakte van 181.300 km². Voorts de Salomons-eilanden met 28.500 km² (o.a. Bougainville, Choiseul, Ysabel), de Bismarck-Archipel met New Britain (Neupommern) 33.700 km² groot, New Ireland (Neumecklenburg) 7800 km², Lavragai (Neuhannover) 1600 km², ten slotte de kleine Admiraliteitseilanden 2600 km². In het Zuiden hoort hierbij het Fransche Nieuw-Caledonië en een deel der Nieuwe Hebriden.
In de dichtbeboschte tropische eilanden van Melanesië overheerscht de Papoea-bevolking. Op Nieuw-Guinea wonen ca. 1 à 1½ millioen menschen; op de Salomons-eilanden ca. 200.000; de Bismarck-groep telt waarschijnlijk 200 à 300.000 zielen. Nieuw-Caledonië en bijbehoorende eilanden tellen ca. 60.000 zielen, waarvan ca. 17.000 blanken. De hoofdstad is Noumea met ca. 10.000 inwoners. De hoofdstad van Papoea op Nieuw-Guinea is Port Moresby; van het Territory of New Guinea in het Noorden van het eiland met de Bismarck-groep is Raboel op New Britain de hoofdstad; beide plaatsen tellen eenige duizenden zielen.
Er heerscht in het algemeen een groote verscheidenheid van verwante inheemsche talen. In den omgang met de eilanders gebruikt men veelal een gebrekkig Engelsch („bêche-de-mer" Engelsch). In den handel heeft de taal van het land, waartoe de eilanden behooren, de voorkeur, in Melanesië dus Engelsch, behalve in Nieuw-Caledonië en de Gezelschapseilanden waar Fransch wordt gesproken.

Maten en gewichten. — Ten aanzien van maten en gewichten houde men zich aan de maten en gewichten, in Engeland respectievelijk op het vasteland van Europa (Frankrijk) gebruikelijk.

Middelen van bestaan. — In het binnenland wordt een nog primitieve akkerbouw uitgeoefend. De aanplant van exportgewassen beperkte zich tot voor kort voornamelijk tot klapperboomen. Thans zijn ook katoen, tabak en eenige andere tropische gewassen (sisal, rubber, cacao, koffie) in meerdere of mindere mate langs de kust aangeplant.
De klapper is voor de Koraaleilanden de eenig mogelijke cultuur, doch ook op de andere deelen van Melanesië is een groote rijkdom aan klappertuinen aanwezig.
Nieuw-Caledonië is meer dan de andere eilanden in ontginning; koffie en katoen worden hier in het groot aangeplant. In het Westen liggen hier graslanden, die een eenigszins belangrijke veeteelt mogelijk maken.
De walvischvangst, vroeger van eenige beteekenis, heeft hier thans opgehouden te bestaan. Belangrijk is de parelvisscherij, de vangst van zeekomkommers (trepang), welke speciaal in China afzet vinden, en van schildpadden.
Bekend is de aanwezigheid op Nieuw-Guinea van voor hun veerenpracht indertijd zeer gezochte vogels (paradijsvogels, kroonduiven, enz.)
De minerale rijkdom van Melanesië is nog slechts ten deele onderzocht; op Nieuw-Guinea vinden thans geregeld onderzoekingen plaats. Goud is in het vroegere Duitsche gebied aangetroffen. Steenkool en bruinkool worden in geringe hoeveelheid op Nieuw-Caledonië gevonden. In Papoea wordt eenig koper en petroleum gewonnen; ook steenkool is aangetroffen. Dit eiland is voorts rijk aan ertsen; het is een der belangrijkste producenten van chroomerts. Ook aan nikkelertsen is het zoo rijk, dat het tot 1890 de voornaamste leverancier was. Er is een smelterij voor nikkelerts in Tao aan de Noordkust. Het centrum der nikkelindustrie ligt echter in het binnenland en wel in Thio. Kobalt en in mindere mate goud worden eveneens aangetroffen. Ook vindt men op Nieuw-Caledonië een suikerfabriek in bedrijf; daarnaast zijn katoen-, vanille- en koffieplantages, waarvoor uit Java en Indochina werklieden worden aangevoerd, die voor enkele jaren als contractkoelies dienst nemen.
De andere eilandengroepen leveren eveneens voornamelijk copra; ook steennoten, paarlemoer, troca-schelpen en zeekomkommers treden bij den handel op den voorgrond. Sandelhout heeft aan beteekenis verloren.
Micronesië en Polynesië worden in een der volgende uitgaven uitvoerig behandeld. (Economische Voorlichting)

A. **PALESTINA. — Het Engelsche witboek. - Arabieren en Joden ontevreden. —**
De publicatie van het Witboek heeft aanleiding gegeven tot groote betoogingen van duizenden Joden. De rust is echter weergekeerd.
Het Hooge Arabische Comité heeft de in het Witboek vervatte regelingen verworpen.
Tijdens de sluitingsvergadering van de jaarlijksche conferentie der Zionistische federatie van Groot-Brittannië en Ierland, heeft Chaim Weizmann, de voorzitter der Zionistische Wereldorganisatie, een rede uitgesproken, waarin hij zeide het te betreuren, dat de Britsche regeering „een verschrikkelijke slag heeft kunnen toebrengen aan de hoop op verlossing der Joden, en teruggekomen is op de 22 jaar geleden plechtig gegeven belofte". (Telex-A. N. P.)
(Vorig bericht 3797 G.)

21 MEI 1939

B. **ROEISPORT. — De Varsity. - Laga wint hoofdnummer. —**
Op 18 Mei '39 werd op de Boschbaan te Amsterdam de jaarlijksche Varsity-roeiwedstrijd gehouden. Evenals vorige jaar wist „Laga" het hoofdnummer, de oude vier, te winnen.
De volledige uitslagen luiden als volgt:
Jonge vier B: 1. Triton in 7.37.9; 2. Njord 7.40.7; 3. Nereus 7.45.2; 4. Laga 7.46.5.
Overnaadsche vier: 1. Triton 7.51.1; 2. Aegir 7.55.8; 3. Njord 8.04; Nereus opgegeven.
Jonge vier A: 1. Triton 7.53.6; 2. Njord 8.02.5.
Skiff: 1. v. Blerkom (Laga) 8.22.3; 2. Weyer (Nereus) 8.38.2; 3. Versteegh (Njord) 8.58.
Lichte vier: 1. Triton 8.09.9; 2. Aegir 8.10.9; 3. Laga 8.23.2.
Stuurmanlooze vier: 1. Laga; 2. Triton; 3. Nereus (geen tijd opg.)
Jonge twee: 1. en 2. Laga en Aegir, beide in 8 min. 49.2 sec.
Oude vier (hoofdnummer): 1. Laga 7.23.8; 2. Nereus 7.29.4; 3. Triton 7.33.9; 4. Aegir 7.34.4; 5. Njord 7.41.
Overnaadsche twee: 1. Triton 8.53.9; 2. Nereus 9.01.9.
Jonge achten: 1. Njord 6.42.8; 2. Aegir 6.45.8; 3. Triton 6.50; 4. Laga 6.53.6. (Telex-A. N. P.)
(Vor. ber. Varsity 3271 C.)

C. **SPANJE. — Overwinningsfeesten. —**
De overwinningsfeesten in Spanje, die 2 dagen duurden, zijn op 19 Mei begonnen.
Op dat oogenblik werden op alle bergtoppen des lands vuren ontstoken als symbool van de zuivering van het land.
Te Madrid droegen de feestelijkheden een drievoudig karakter: militair, godsdienstig en diplomatiek. De militaire plechtigheid vond op 19 Mei plaats en omvatte o.m. een defilé van 220.000 man, onder wie 15.000 à 25.000 Italianen en 5000 Duitschers.
De straten waren versierd met het rood en goud van de nieuwe Spaansche vlag en op vele plaatsen zag men kostbare tapisserieën, terwijl de door den oorlog aangerichte schade inderhaast hersteld was. De parade werd geopend door generaal Saliquet, commandant van het centrale leger, en zijn staf. Op hen volgden de Italianen. Bij hun voorbijtrekken speelde een orkest het fascistische lied Duce a noi. Naar schatting bevonden zich 2 millioen menschen in de hoofdstad. Langs de bekende Castellana, die thans Avenida del Generalissimo Franco heet, hadden zich duizenden opgesteld om het voorbijtrekken der troepen te aanschouwen.
Op de eere-tribune had Franco plaats genomen, temidden van de leden der regeering. Links zaten generaal Queipo de Llano, generaal Kindelan en leden van den generalen staf.
Generaal Franco werd door generaal Varela met de decoraties van El Laureado de San Fernando begiftigd.
Na bijna 1 uur passeerde de eerste geheel Spaansche afdeeling, die een reusachtig portret van Franco meedroeg. Daarna volgden batterijen luchtafweergeschut op vrachtauto's, en marine-eenheden.
Het Spaansche legercorps van Toledo passeerde in den ganzenpas. Vliegtuigen vormden in de lucht het woord Franco.
De godsdienstige plechtigheid van de overwinningsfeesten werd op 20 Mei te Madrid gehouden in de kerk van St. Barbara in den vorm van een Te Deum onder leiding van kardinaal Goma, den primaat van Spanje. (Telex-A. N. P.) **(V. b. Burgeroorlog 3793 B.)**

A. NEDERLAND. — Eerste Kamer - Recht van vereeniging en vergadering. —
De Eerste Kamer heeft op 11 Mei het wetsontwerp wijziging en aanvulling van de wet tot regeling en beperking van de uitoefening van het recht van vereeniging en vergadering en van eenige daarmede verband houdende artikelen van de Wetboeken van Strafrecht en van Strafvordering aangenomen met 25 tegen 17 stemmen. (Tegen stemden de S. D., Liberalen, V. D., en N. S. B.). (Alg. Handelsblad)
(Vorig bericht 3670 A.)

B. NEDERL. OOST-INDIE. — Voedselvoorziening - Opslag van groote voorraden rijst. —
De regeering heeft besloten voor die deelen van Ned.-Indië, die op den import van rijst zijn aangewezen, de voorraadpositie voor rijst zoodanig te versterken, dat zelfs bij geheele of gedeeltelijke verbreking van de verbindingen over zee, de rijstvoorziening veilig is gesteld.
De behartiging van deze regeling is toevertrouwd aan een „voedingsmiddelenfonds", dat hiervoor speciaal is opgericht. Hiervan is voorzitter de directeur van de Javasche Bank, de heer J. C. v. Waveren, terwijl leden zijn de heer A. F. Vas Diaz, directeur der Kon. Paketvaart Mij., en mr. J. E. van Hoogstraaten, hoofd van het kantoor van Handel. Het fonds is doende in alle deelen van de buitengewesten, die regelmatig rijst importeeren, zoodanige extra-voorraden van rijst te vormen, dat de voorraadpositie voorloopig in totaal wordt opgevoerd tot een hoeveelheid, overeenkomende met drie maanden consumptie. Diverse regelingen zijn of worden getroffen, waardoor deze voorraden door middel van verkoop in het binnenland en aanvoer van nieuwe rijst regelmatig zullen worden ververscht. (Aneta)

C. NEDERLAND. — Ontginningsgrens met Duitschland vastgesteld. —
Op 16 Mei heeft op het departement van Waterstaat de onderteekening plaats gehad van het verdrag tusschen Nederland en Duitschland, houdende vaststelling van een ontginningsgrens voor de aan beide zijden van de grens langs de Worm gelegen steenkolenmijnen. (Regeeringspersdienst)
(Vor. ber. Mijnbedrijf 3676 B.)

D. NEDERL. OOST-INDIE. — Belastingverhooging vastgesteld. —
Thans is definitief beslist, dat de inkomstenbelasting 1940 zal worden verhoogd met 25 opcenten en de vennootschapsbelasting met 50 opcenten, waardoor het geraamde tekort op de begrooting 1940 met 17 millioen gulden zal worden teruggebracht tot 25 millioen. (Telegraaf) **(Vor. ber. Belastingen 2188 C.)**

22 MEI 1939

E. NEDERLAND. — Finsche gezant overleden. —
Op 16 Mei is plotseling te Brussel op 65-jarigen leeftijd overleden de bij H. M. de Koningin geaccrediteerde buitengewoon gezant en gevolmachtigd minister der republiek Finland, Zijne Excellentie A. L. Aström. (Alg. Handelsblad)
(Vor. ber. Diplomatie 3782 C.)

F. PHYSICA. — Kernphysica - Voordracht van Prof. dr. Frédéric Joliot te Utrecht. —
Voor de Philosophische Faculteit van het U.S.C. in samenwerking met „Het Natuurkundig Gezelschap" sprak dezer dagen prof. dr. F. Joliot uit Parijs over „Recente vorderingen op het gebied der Kernphysica".
In het eerste deel van zijn voordracht behandelde spr. de opvattingen met betrekking tot den bouw van de atoomkern en de verschijnselen, die optreden bij de botsingen der atomen met alphadeeltjes en andere projectielen, die op de kern worden afgeschoten.
Ons inzicht in de kernstructuur is op een nieuw plan gekomen door de onderzoekingen van Rutherford in 1911, die tot resultaat hadden, dat er in de atoomkern een centrale regio is, waarin alle massa is geconcentreerd en een aantal positieve ladingen, die overeenkomen met de getallen, die in het atoomstelsel van Mendeleeëw worden gegeven. De lading van het atoom bepaalt zijn chemisch gedrag. Nu kunnen wij onderscheiden tusschen lichte atomen met snelle alphadeeltjes en zware atomen. Tusschen alphadeeltjes en kern bestaat een wederkeerige werking. Bevinden zich de alphadeeltjes op geringen afstand van de kern, dan worden zij daardoor aangetrokken, op grooteren afstand heeft een afstooting plaats. De kern bezit een radius van activiteit. Bovendien zijn dan nog het massagetal en het zoogenaamde spinmoment van belang om samen met de reeds genoemde factoren de natuur van de kern te bepalen. Door het berekenen van de exacte massa van een kern en het bepalen van de verhouding, waarin deze kern staat tot kernen van verwante atomen, heeft men gezien, dat de exacte massa dicht bij de eenheid ligt. Verdere onderzoekingen hebben geleerd, dat in de kern naast geladen deeltjes, de protonen, niet geladen deeltjes, de neutronen, aanwezig zijn. Kennen wij het aantal neutronen en protonen, dat in de kern opgesloten zit, dan zijn de massa en lading van die kern beide bekend.
Bij de lichtere atomen is het aantal neutronen en protonen gelijk, bij de zwaardere overheerscht het aantal neutronen boven dat der protonen.
Thans kennen wij in totaal 316 verschillende kernen, veel meer dan elementen. Van deze 316 kernen zijn er 270 stabiel, de rest is instabiel, emitteert alphadeeltjes en is derhalve radio-actief. Het verband tusschen energie en structuur wordt vastgesteld uit lading en neutronmassa. De energiebinding van de kern staat in regelrechte verhouding tot het aantal deeltjes, dat de kern samenstelt. De uitgezonden energie is meestal gering in verhouding tot de inwendige energie van de kern, want in de kern hebben de deeltjes geen groote snelheid. Hadden zij deze wel en was deze b.v. gelijk aan de lichtsnelheid, dan zou de massa van de kern veel grooter moeten zijn dan ze in werkelijkheid is.
De krachten in de kern worden bepaald, behalve door cohaesie, door de krachten, die tusschen protonen en protonen, tusschen neutronen en neutronen en de krachten, die tusschen neutronen en protonen werken.
Overgaand tot de dynamica van de kern betoogt spr., dat Rutherford in 1919 heeft aangetoond, dat behalve de elastische schokken, die alphadeeltjes met de kernen veroorzaken, ook niet-elastische schokken optreden en wel in geval protonen worden uitgezonden. Hij toonde dit het eerst aan wat de stikstofkern betreft. Een alphadeeltje wordt door de kern gepakt op het moment, dat het proton wordt uitgedreven.
Dit is een chemische reactie, een transmutatie van de kern. In 1930 waren reeds 13 transmutaties bekend, thans bedraagt dit aantal 385. Bij het opnemen van alphadeeltjes is men beperkt tot de natuurlijke radio-actieve stoffen, waarbij een bindingsenergie van 8.8 millioen electrovolt voorkomt. De 385 verschillende transmutaties behooren dan ook tot verschillende typen en zijn op verschillende manieren ontstaan. Als kernprojectielen worden daarbij naast neutronen, die zeer geliefd zijn, daar zij geen lading hebben, ook protonen, gammastralen en andere gebruikt, zoodat wij de 385 transmutaties in 18 groepen kunnen verdeelen, naar het aantal verschillende typen projectielen, dat aan hun ontstaan het aanzijn gaf. Op deze wijze zijn vele verschillende radio-actieve stoffen van afwisselenden levensduur verkregen. Deze kernen kunnen gemakkelijk desintegreeren onder verliezen van deeltjes, waardoor het eene element in het andere over kan gaan. Bevat de kern veel deeltjes, dan lijkt deze transmutatie en de daaropvolgende desintegratie op een waterdruppel, die verdampt; is daarentegen slechts een gering aantal deeltjes aanwezig, dan moet men aan het beeld van het electrostatisch gas van Fermi denken.
(Alg. Handelsblad - Red. K. H. A.)

G. RUBBER. — Rubberuitvoerquotum Juli-September 1939. —
Het Internationale Rubber Comité heeft besloten het uitvoer-percentage voor het volgende kwartaal (Juli, Augustus en September) vast te stellen op 55% van de standaard-hoeveelheden. Het percentage voor het thans nog loopende kwartaal (tot ult. Juni) bedraagt 50 %. (Keesings Financieel Archief) **(3665 C.)**

H. POLEN. — Witos weer voorzitter van Volkspartij.
De oud-premier en boerenleider Witos, die, na zeven jaar in ballingschap te hebben geleefd, kortgeleden te Warschau is teruggekeerd, heeft op 17 Mei wederom het voorzitterschap van de volkspartij op zich genomen. **(P. A. T.)**

I. BELGIE. — Tentoonstelling voor Watertechniek te Luik - Het Nederlandsche Paviljoen. —
Onder groot enthousiasme der bevolking heeft de Koning van België, op 20 Mei 1939 de tentoonstelling van Watertechniek Luik 1939 officieel geopend.
Een bijzonder aardig moment was het, toen koning Leopold aankondigde, dat zijn jongste zoon, de Prins van Luik, „Uw Prins van Luik", zooals de Koning zeide, de tentoonstelling zou openen.
Een stoel werd voor de microfoon gezet en toen Koning Leopold zijn zoontje er op had getild, klonk diens heldere stemmetje: „Je déclare ouverte l'exposition de l'eau".
Onder groote belangstelling en in tegenwoordigheid

van onzen minister van Waterstaat, Mr. dr. ir. J. A. M. van Buuren en den Belgischen minister van Openbare Werken, Van der Poorten, werd op 22 Mei het Nederlandsche Paviljoen geopend.
(Het Laatste Nieuws)

A. ITALIE. — Mussolini's rede te Cunio - „Ik spreek niet meer" aldus Mussolini. —
Te Cunio heeft Mussolini op 21 Mei nog een rede gehouden, de laatste blijkbaar ten aanzien van de bezegeling van het Duitsch-Italiaansche bondgenootschap, want hij heeft daarbij o.a. gezegd: „Ik spreek niet meer. Zoo het noodig mocht zijn, zal het volk spreken."
Op één der muren van een mijn heb ik dezen zin gelezen: „45.000.000 Italianen — 10.000.000 soldaten — één wil". „Uw antwoord in de toejuichingen", zoo besloot de Duce, „zegt mij, dat deze zin inderdaad juist is".
De rede van den Duce werd herhaalde malen door toejuichingen onderbroken, terwijl de groote democratieën werden uitgefloten en kreten als „Tunis - Corsica" werden geuit. (Telex-A. N. P. - Stefani)
(Vor. ber. Mussolini 3795 H.)

23 MEI 1939

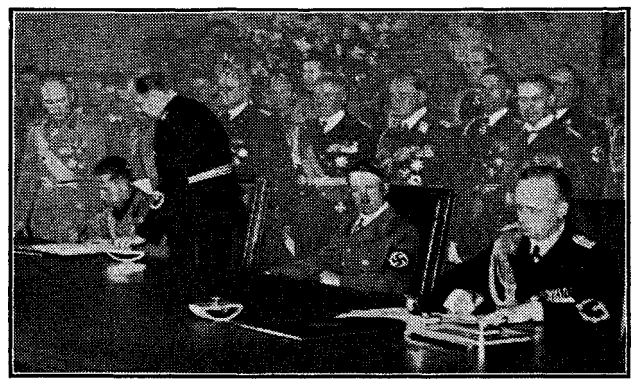
B. VERDRAG DUITSCHLAND—ITALIE. — Militair en politiek verdrag van bondgenootschap op 22 Mei 1939 geteekend. —
Op 22 Mei 1939 is in de nieuwe Rijkskanselarij te Berlijn het Duitsch-Italiaansche militaire en politieke verdrag van bondgenootschap in tegenwoordigheid van Rijkskanselier Adolf Hitler, door Von Ribbentrop (Duitschland) en graaf Ciano (Italië) onderteekend.
Het verdrag is van den volgenden inhoud:

„De Duitsche Rijkskanselier en Z. M. de Koning van Italië en Albanië, Keizer van Abessynië, achten het tijdstip gekomen, de nauwe betrekking van vriendschap en saamhoorigheid, welke bestaat tusschen het nationaal-socialistische Duitschland en het fascistische Italië te bekrachtigen door een plechtig pact.
Nadat door de gemeenschappelijke, voor altijd vastgestelde grens tusschen Duitschland en Italië de veilige brug voor wederzijdsche hulp en steun is geschapen, bevestigen de beide regeeringen opnieuw de politiek, welke reeds vroeger door haar is overeengekomen in haar grondslagen en doel, en die zich zoowel voor de bevordering der belangen van de beide landen als ook voor de verzekering van den vrede in Europa met succes heeft gehandhaafd. Door de innerlijke verwantschap van hun wereldbeschouwing en door de solidariteit van hun belangen vast met elkander verbonden, zijn het Duitsche en het Italiaansche volk vastbesloten ook in de toekomst zijde aan zijde en met vereende krachten op te komen voor de beveiliging van hun levensruimten en voor de handhaving van den vrede. Op dezen, hun door de geschiedenis aangegeven weg willen Duitschland en Italië temidden van een wereld van onrust en ondermijning de taak dienen de grondslagen van de Europeesche cultuur te verzekeren.
Om deze grondslagen in een verdrag vast te leggen, hebben zij tot gevolmachtigden benoemd: den Duitschen Rijkskanselier, den rijksminister van Buitenl. Zaken, Joachim von Ribbentrop, Z.M. den Koning van Italië en Albanië, Keizer van Abessynië, den minister voor Buitenlandsche Zaken, graaf Galeazzo Ciano di Cortellazo, die na de uitwisseling van hun in goeden en behoorlijken vorm bevonden volmachten over de volgende bepalingen tot overeenstemming zijn gekomen:

Artikel 1. De verdragsluitende partijen zullen voortdurend met elkander in contact blijven om zich te verstaan over alle gemeenschappelijke belangen of de den toestand in Europa rakende kwesties.

Artikel 2. Ingeval de gemeenschappelijke belangen der verdragsluitende partijen door internationale gebeurtenissen van eenigen aard in gevaar zouden worden gebracht, zullen zij onverwijld in overleg treden over de voor de verzekering dezer belangen te nemen maatregelen.
Wanneer de veiligheid of andere levensbelangen van een der verdragsluitende partijen van buiten af zouden worden bedreigd, zal de andere verdragsluitende partij haar volledigen politieken en diplomatieken steun doen deelachtig worden om deze bedreiging terzijde te stellen.

Artikel 3. Wanneer het tegen de wenschen en de hoop van de verdragsluitende partijen er toe zou komen dat een van haar in oorlogsverwikkeling zou geraken met een andere mogendheid of met andere mogendheden, zal de andere verdragsluitende partij haar direct als bondgenoote ter zijde komen en haar met al haar militaire krachten te land, ter zee en in de lucht steunen.

Adolf Hitler (midden), graaf Ciano (links zittend), Von Ribbentrop (rechts zittend).

Artikel 4. Teneinde eventueel de snelle tenuitvoerlegging van de bij artikel 3 aangegane bondgenootschappelijke verplichtingen te garandeeren zullen de regeeringen der twee verdragsluitende partijen haar samenwerking op militair gebied en op het gebied der oorlogsindustrie verder verdiepen.
Op gelijke wijze zullen beide regeeringen zich ook voortdurend verstaan over andere voor de ten uitvoerlegging der bepalingen van dit pact noodige maatregelen. De beide regeeringen zullen voor de bij artikel 1 en 2 aangegeven bedoelingen permanente commissies vormen, die ondergeschikt zullen zijn aan de beide ministers van Buitenlandsche Zaken.

Artikel 5. De verdragsluitende partijen verplichten zich reeds thans in geval van een gemeenschappelijken oorlog, wapenstilstand en vrede slechts in volledige overeenstemming met elkander te sluiten.

Artikel 6. De beide verdragsluitende partijen zijn zich bewust van de beteekenis van haar gemeenschappelijke betrekkingen met de met haar bevriende mogendheden. Zij zijn vastbesloten deze betrekkingen ook in de toekomst te handhaven en gemeenschappelijk te organiseeren overeenkomstig de met elkander in overeenstemming zijnde belangen, waardoor zij met deze mogendheden zijn verbonden.

Artikel 7. Dit pact wordt direct na de onderteekening van kracht. De beide verdragsluitende partijen zijn overeengekomen de eerste periode van zijn geldigheid op tien jaren te bepalen. Zij zullen zich tijdig voor den afloop van dezen termijn verstaan over de verlenging van de geldigheid van het pact.

Na afloop der plechtigheid hielden de Duitsche en de Italiaansche ministers van Buitenlandsche Zaken een radio-toespraak, waarin zij de beteekenis van het verdrag uiteenzetten.
(Telex-A. N. P. - Stefani - Corriere della Sera)
(Vorig bericht 3782 D.)

C. CHINA. — Conflict met Japan - Duitschland, China's groote wapenleverancier. —
In antwoord op een vraag op 18 Mei in het Lagerhuis, verklaarde de Engelsche onderstaatssecretaris van Buitenlandsche Zaken, Butler, dat de door de Chineesche regeering geïmporteerde wapenen en ammunitie niet alleen over Engelsch grondgebied zijn vervoerd, dat echter van het oorlogsmateriaal, dat sinds het begin der vijandelijkheden Engelsch gebied gepasseerd is, het materiaal van Duitsche herkomst in hoeveelheid dat van alle andere mogendheden overtrof.
(Times) **(Vor. ber. Chin.-Jap. Conflict 3800 A.)**

D. NEDERLAND. — Kabinet-Colijn - Het aftreden van minister de Wilde - Perscommentaren - Overdracht van portefeuille van Financiën. —
„De Standaard" (a.r.), het orgaan van Minister De Wilde's eigen partijgenooten, noemt het aftreden „een gewichtige gebeurtenis" en schrijft:
Blijkbaar was het verschil van gevoelen tusschen het Kabinet en dien bewindsman van dien aard, dat hij het niet met zijn inzichten en zijn verantwoordelijkheid kon overeenbrengen zich te voegen naar de opvattingen van het Kabinet.
Dit is een ernstig feit. Een feit, dat te denken geeft.

De **Maasbode** (r.k.) meent dat zonder eenigen twijfel het uittreden van den bekwamen, karaktervollen minister van Financiën voor het Kabinet-Colijn een geduchte verzwakking kan beteekenen. Hoe groot deze is, zal in niet geringe mate afhangen van de vraag, wie zijn zware erfenis zal aanvaarden.

Het **„Algemeen Handelsblad"** (lib.) meent te kunnen vaststellen, dat de positie van het Kabinet verzwakt is en herinnert aan de conflicten van de ministers Van Buuren, Goseling, Van Dijk en Slotemaker de Bruïne met de Kamer. En schrijft dan:
„Verder moet er de nadruk op worden gelegd, dat de meeningsverschillen onder verschillende groepen der A.R., welke thans duidelijk aan het licht zijn getreden, evenmin de regeerkracht van het Kabinet hebben versterkt. De spanning tusschen de vier katholieke ministers eenerzijds en de Protestantsch-christelijke leden van het ministerie anderzijds, is toch reeds op bepaalde oogenblikken zeer groot geweest.

„Het Volk" (s.d.a.p.) gelooft nog niet, dat het aftreden van minister De Wilde een anderen koers in de politiek van het Kabinet zal beteekenen:
Wel was de heer De Wilde de verpersoonlijking van de eenzijdige aanpassing en steeds weer de kampioen voor zuinigheid en bezuiniging, doch uit het officieuze bericht over het heengaan van den minister van Financiën moet worden afgeleid, dat men het nog maar weer eens met dezelfde middelen wil probeeren.

Overdracht portefeuille van Financiën. — Op 22 Mei heeft de afgetreden minister van Financiën, mr. J. A. de Wilde, zijn portefeuille overgedragen aan den minister van Staat, minister van Algemeene Zaken, dr. H. Colijn, die ad interim ook het departement van Financiën zal beheeren. (Telex-A.N.P.)
(Vorig bericht 3800 C.)

24 MEI 1939

A. DANZIG. — Incidenten te Kalthof. - Poolsche en Duitsche lezingen. - Verklaringen van den Poolschen Commissaris en den Senaat te Danzig. —
In het dorp Kalthof, aan de grens van Danzig en Oost-Pruisen, is op 20 Mei '39 een Poolsch—Duitsch incident voorgekomen, waarvan uit Warschau en Danzig sterk uiteenloopende lezingen worden gegeven. Het eenige punt van overeenstemming is, dat er een Duitscher werd gedood. Danzig en Polen hebben beide geprotesteerd.
Volgens Poolsche berichten zou door een zekeren Andreaw, lid der Nationaal-socialistische partij en organisator van talrijke aanvallen op Polen, en nog andere nationaal-socialisten, het huisje van de Poolsche douane-beambten (Danzig heeft n.l. een tolunie met Polen) zijn aangevallen. De douane-post werd geheel vernield.
De president van den Senaat van Dazig gaf de volgende lezing:
Geprikkeld door de houding van Poolsche Douane-ambtenaren tegenover vrouwelijke leden van de Duitsch-Danziger volksgemeenschap, heeft de opgewonden menigte een betooging voor het huis der Poolsche douane-ambtenaren te Kalthof gehouden. Daarbij werd niemand mishandeld en evenmin werd materieele schade aangericht.
De Poolsche commissaris-generaal te Danzig heeft den president van den Danziger Senaat twee nota's gezonden betreffende de incidenten van Kalthof. In een der nota's gaf hij de volgende verklaring:

1. De Poolsche regeering zal niet toestaan, dat langs den weg der voldongen feiten de Poolsche rechten op douanegebied worden beperkt.
2. De Poolsche regeering eischt een onderzoek naar de schuldigen en mededeeling van de resultaten van dit onderzoek.
3. De Poolsche regeering eischt schadeloosstelling voor de schade, die veroorzaakt is in het huis, waar de Poolsche douane-inspecteurs te Kalthof zich bevonden.
4. Met het oog op de steeds veelvuldiger aanvallen op Poolsche functionnarissen en de Poolsche bevolking in de vrije stad is de Poolsche regeering verplicht een duidelijke en verplichtende verklaring te eischen, welke waarborgen de Senaat van de vrije stad de Poolsche regeering kan geven voor de verzekering van de orde en van de veiligheid der Poolsche functionnarissen en der Poolsche bevolking in de vrije stad Danzig.

De Senaat van Danzig heeft op 22 Mei in alle kranten van de Vrije Stad een officieel communiqué gepubliceerd, waarin wordt gezegd, dat de incidenten, welke zich op 20 en 21 Mei op het gebied van de Vrije Stad hebben voorgedaan, eens te meer bewijzen, dat het statuut, dat door het verdrag van Versailles hier is opgelegd, op den duur niet gehandhaafd kan blijven.
(Polska Agencia Telegraficzna - D. N. B.)
(Vor. ber. Incidenten 3691 A.)

B. VERDRAG DUITSCHLAND-ITALIE. — Perscommentaren. —
De Duitsche en Italiaansche pers hebben zeer groote waardeering voor het bondgenootschap.

ENGELAND. — De onderteekening van het Duitsch-Italiaansche verdrag heeft in de Britsche pers opmerkelijk weinig emotie veroorzaakt.
De **Times** wijst echter op de duistere beteekenis van Gayda's commentaar, waarin wordt gesproken van de organisatie van indrukwekkende reserves, altijd gereed voor mobilisatie, hetgeen van het grootste belang is voor den bliksemoorlog.
De **News Chronicle** zegt, dat door het verbond bewezen wordt, hoe nutteloos het is te pogen, Italië van de spil los te maken, maar juist door de sterke verdragsbanden is het mogelijk, dat Italië een matigenden invloed op zijn spilgenoot zal hebben, omdat van alle groote mogendheden Italië zich een oorlog het minst kan veroorloven.
Ook de **Manchester Guardian** gelooft, dat Mussolini geen reden tot optimisme heeft, daar het Britsch-Turksche verdrag de strategische positie van Italië in de Middellandsche Zee zeer verzwakt heeft en het nieuwe verbond Rome in dit opzicht weinig voldoening kan geven.
De **Daily Express** herinnert er aan, dat de handteekening van Italië in 1914 aan de eene zijde en zijn troepen aan de andere zijde stonden. Hitler is zich hiervan bewust, maar hij wil de democratische staten in een toestand van vrees brengen om concessies af te persen. „Hij heeft — aldus het blad — met dezen truc eenmaal succes gehad, doch zal geen tweeden keer slagen".

FRANKRIJK. — In zijn Bulletin du Jour wijdt de **Temps** een beschouwing aan het Duitsch-Italiaansche verdrag. Het voornaamste argument, aldus dat blad, dat men aanvoert ten gunste van de verandering van de spil Rome-Berlijn in een bondgenootschap, is, dat het een noodzakelijk antwoord vormt op de overeenkomsten, welke de democratieën binden. Dit argument faalt. Het zijn niet de democratieën — die te lang getalmd hebben met de aanvaarding van een systeem van collectieve veiligheid — die het initiatief tot den wapeningswedloop namen. Ook waren het niet de democratieën, die een strijd van ideologieën ondernamen en verscherpten. Evenmin wenschen de democratieën een politiek van het fait accompli in de plaats te stellen voor een vreedzame regeling van geschillen.
(Vorig bericht 3804 B.)

C. JAPAN. — As Rome—Berlijn. - Voorshands geen veranderingen in Japansche politiek. —
Over de beslissing van het Japansche kabinet ten aanzien van het Anti-Komintern Pact wordt op 22 Mei '39 uit Tokio gemeld, dat hoewel een krachtige en goed georganiseerde minderheid een definitief en automatisch in werking tredend verdrag voorstond, de meerderheid van het kabinet dit toch heeft kunnen voorkomen. De nieuwe overeenkomst (militair verdrag Duitschland—Italië) laat de mogelijkheid van nieuwe verplichtingen open, doch niet zonder nieuwe besprekingen en wederzijdsche overeenstemming van de verdragspartners. Japan herhaalt in zijn voorstel zijn bereidheid om de ideologische medestanders steun te verleenen, doch is niet van te voren gebonden dit te doen.
In de practijk komt dit dus ongeveer neer op een bevestiging van het besluit van 22 Maart, om geen militair verdrag met Duitschland en Italië te onderteekenen, al heeft men dit besluit dan mogelijk in iets milderen vorm gegoten. Overigens bewaren officieele kringen te Tokio een volstrekt stilzwijgen over de bijzonderheden van de Japansche beslissing.
(Domei - Telex-A. N. P.)
(Vor. ber. Anti-Komintern Pact 3735 D.)

D. DENEMARKEN. — Het volk verwerpt nieuwe Grondwet. —
Bij de volksstemming hebben 966.037 personen vóór en 85.401 tegen de nieuwe grondwet gestemd.
De grondwet, die overigens reeds door den Rijksdag was goedgekeurd, is hierdoor niet aangenomen, aangezien de voorwaarde daarvoor is, dat 45 % van het aantal stemgerechtigden vóór stemt. Vijf-en-veertig procent van het kiezerskorps was in dit geval 978.000 personen. (Politiken) **(Vorig bericht 3500 B.)**

25 MEI 1939

A. HET BEZOEK VAN H.M. KONINGIN WILHELMINA AAN BELGIE. —

Op 23 Mei '39 is H.M. de Koningin uit de Residentie vertrokken voor Haar tegenbezoek aan Z.M. Koning Leopold III. Onder het gevolg van onze Koningin bevond zich o.a. mr. J. A. N. Patijn, minister van Buitenlandsche Zaken. Aan de Belgische grens, te Esschen, werd Hare Majesteit door prins Karel, Koning Leopold's broeder, op hartelijke wijze verwelkomd. Hij vergezelde de Koningin tot Brussel.

Om half vijf 's middags reed de Koninklijke trein het Noorderstation te Brussel binnen. H.M. stapte op het perron, waar Koning Leopold Haar, het hoofd ontbloot, tegemoet trad en de hand kuste.

Een onoverzienbare menschenmenigte, die in een geestdrift verkeerde, welke de ontvangst, die Amsterdam in het vorige jaar aan Koning Leopold bereidde, nog in de schaduw stelde, was langs den weg van het station tot het Koninklijk Paleis, samengestroomd. Deze intocht van onze Koningin te Brussel was overweldigend, zelfs zóó ontzagwekkend, dat men hier van een grootsche manifestatie van verbroedering kan spreken.

Nadat Hare Majesteit de Koningin te half acht in het Koninklijk Paleis te Brussel het Corps Diplomatique, bij het Belgische hof geaccrediteerd, had ontvangen, is te half negen een gala-diner gehouden, dat Koning Leopold aan onze Koningin aanbood.

Tijdens het dessert stond de Koning op, daarin gevolgd door zijn gasten, en sprak in het Nederlandsch tot Koningin Wilhelmina de volgende rede uit:

Rede van Koning Leopold. —

Mevrouw,

Het Belgische volk, evenals ik zelf, begroet de Koningin der Nederlanden met diepe en eerbiedige genegenheid.

Ik ben er Uwe Majesteit in het bijzonder dankbaar voor, dat Zij Mijn onvergetelijk bezoek aan Holland, zoo spoedig met een tegenbezoek heeft willen beantwoorden.

Wij zien er een nieuw en kostbaar blijk in van Hare hartelijke gevoelens jegens ons, en van de levendige vriendschap, die noord en zuid vereenigt.

Onze natiën gaan beide trotsch op een roemrijk verleden. Beide vertrouwen in de vrije instellingen, die zij voor zichzelf hebben uitgebouwd. Beide ijveren bovenal met geestdrift voor den vrede, maar beide eischen, dat hun lotsbestemming in eigen handen behouden blijft.

Het was te Luik, dat de Koning der Nederlanden voor het eerst den Koning der Belgen ontmoette.

Op mijn beurt zal ik morgen het voorrecht hebben Uwe Majesteit te begeleiden in de hoofdstad van het oude prins-bisdom. Luik heeft eeuwenlang zijn onafhankelijkheid gehandhaafd. Zijn burgers zullen hier zijn Uwe Majesteit te mogen onthalen, en juichen om de eer van uw vorstelijk bezoek.

Onlangs heeft Uwe Majesteit tot Haar volk een krachtigen oproep gericht in verband met de moreele en geestelijke herbewapening.

Ook bij ons hebben de Koninklijke woorden weerklank gevonden. Ware het niet wenschelijk, dat het edel initiatief van Uwe Majesteit, uit een zoo helder inzicht van onze menschelijke plichten geboren, ook op het internationaal plan zou worden beproefd? De kleine staten tellen in Europa meer dan honderd millioen inwoners. Waarom zouden zij niet op zedelijk en economisch gebied tot een duurzame eensgezindheid besluiten? Waarom zouden zij niet, naar de wijze woorden van Uwe Majesteit, „deze eensgezindheid in toepassing brengen bij de bestrijding van den hooggestegen nood en de hinderpalen wegnemen, die den wereldopbouw tegenhouden?

Een dusdanige medewerking zou doelmatig het verheven vredesideaal dienen, dat Uw volk evenals het Mijne bezielt. Zij zou een gemeenschappelijk en sereen onderzoek mogelijk maken van de talrijke vraagstukken, die, thans onopgelost, ons aller levensbelangen bedreigen.

Mevrouw,

God behoede het Koninkrijk der Nederlanden en zijne heerlijke koloniale gewesten.

Ik hef Mijn beker op de steeds welvarende gezondheid van Uwe Majesteit en van de Koninklijke Familie.

Na den toast van den Koning speelde het orkest het Wilhelmus. Onmiddellijk daarna heeft de Koningin, eveneens in het Nederlandsch, als volgt gesproken:

H.M. de Koningin antwoordt. —

Sire,

Diep getroffen door de woorden van Uwe Majesteit breng Ik Haar daarvoor Mijn hartgrondigen dank.

Het Nederlandsche volk heeft zich gelukkig geacht den Koning, tegen wiens persoon het zoo hoog opziet, te begroeten en een uit het hart komend welkom toe te roepen en daarbij tevens uiting te geven aan zijn gevoelens van diepgemeende vriendschap voor het broedervolk.

Te meer prijs Ik Mij gelukkig, dat bezoek thans te kunnen beantwoorden en de geestdriftvolle wijze waarop het Belgische volk Mij heeft verwelkomd, heeft een onvergetelijken indruk op Mij gemaakt.

Wij Nederlanders weten hoezeer Uw volk U op de handen draagt en te recht in alles op U vertrouwt, ook voor de handhaving dier eigen vrijheden, welke in den loop der eeuwen niet zonder moeite en strijd werden verkregen; vrijheden waarop ons beider volken gelijkelijk naijverig blijven, wier streven naar buiten is, waar mogelijk bij te dragen tot bevordering van hetgeen ons allen gelijkelijk en bovenal ter harte gaat: de vrede.

Gedenkend, dat Luik het begin heeft gezien van een steeds hechter wordende vriendschap tusschen Onze huizen en Onze volken, verheugt het Mij oprecht met Uwe Majesteit naar die roemruchte stad aan de Maas te gaan, bij ons welbekend en geëerd om de groote werkkracht en nimmer falende energie harer burgers, die hen tot groote dingen in staat stellen, waarvan de door Uwe Majesteit zoo juist geopende tentoonstelling een treffend bewijs is.

De sympathieke woorden door Uwe Majesteit gewijd aan de gedachte der moreele en geestelijke herbewapening zullen warmen weerklank vinden in het hart van Mijn volk.

De gedachte neergelegd in dat persoonlijke, tot mijn landgenooten gerichte woord behoeft niet aan staatkundige grenzen gebonden te zijn en Ik zal er Mij oprecht over verheugen, wanneer het mogelijk zou blijken haar in ruimeren kring een concreten vorm te geven.

Evenals Uwe Majesteit acht Ik dit geenszins uitgesloten.

In het huidig ernstig tijdsgewricht mag tusschen natiën als waar Onze beide volken toe behooren niets worden verzuimd, wat, langs den weg van wederzijds elkander begrijpen, zou kunnen leiden tot een duurzame eensgezindheid, op zedelijk en op economisch gebied. Een ernstige poging om tot dien opbouw te geraken kan bij voorbaat van Nederlands medewerking verzekerd zijn Ik vraag Mij af, of hier niet zoowel voor Nederland als voor België een belangrijke taak gelegen kan zijn, in verband met den sociaal-economischen nood, waarin de wereld steeds dieper dreigt te verzinken.

Ik besluit dit woord van innigen dank voor het grootsch onthaal, dat Uwe Majesteit Mij heeft bereid met te drinken op de gezondheid en het welzijn van Uwe Majesteit, van Uw Huis en van gansch het Belgische land en volk hier en overzee voor wier duurzaam geluk Ik mijn beste en hartelijkste wenschen uitspreek.

Na deze rede weerklonk de Brabançonne.

Naar den Koninklijken grafkelder te Laeken. — Op 24 Mei om tien minuten over tien heeft H.M. de Koningin het Paleis verlaten om een bezoek te brengen aan den Koninklijken grafkelder te Laeken, waar zich de tomben bevinden van Koning Albert, Koningin Astrid en de vorsten van het Belgische koningshuis. De Vorstin werd bij den ingang van de kerk van Laeken begroet door kanunnik van Reeth, pastoordeken van de Koninklijke parochie te Laeken.

Bezoek aan het Stadhuis te Brussel. — Te kwart voor twaalf bracht H.M. de Koningin een bezoek aan het Brusselsche stadhuis.

H.M. werd hier ontvangen door den burgemeester van Brussel, Adolphe Max, die o.m. de volgende woorden tot onze Koningin sprak:

Rede van Burgemeester Max. — Het is de tweede maal, dat mij de eer te beurt valt Uwe Majesteit in dit aloude stadhuis te verwelkomen.

Reeds op 27 Juli 1911 had ik dit ongemeen voorrecht in een onvergetelijke omstandigheid.

„Zeven-en-twintig jaar te voren, in mijne kinderjaren, was ik van op het balkon van ons stedelijk paleis getuige van het geestdriftig onthaal dat op de Groote Markt, vanwege de bevolking van Brussel, Koning Willem III en Koningin Emma ten deel viel.

De ontroerende herinnering aan deze luisterrijke dagen zal nooit uit mijn geheugen worden gewischt.

De gevoelens welke toen zoo krachtig tot uiting kwamen worden thans met een nog hartelijker ontboezeming bevestigd.

Het is omdat wij nooit beter dan thans de diepe oorzaak hebben gevoeld van de banden welke onze beide naties vereenigen, naties die zoo dicht naast elkaar staan door hun gemeenschappelijken oorsprong en door zooveel geschiedkundige verwantschappen.

Bestemd om elkaar te verstaan en te beminnen, houden zij evenzeer vooruitgang, orde en vrijheid in eere, en hunne lotsbestemming, hunne belangen, hunne verwachtingen volgen gelijkloopende banen.

Het is dan ook met een volledige en oprechte solidariteit, dat ik, van verre, onzen hartelijken groet richt tot al die oude steden van de Nederlanden, fier op hun verleden en terecht trotsch op hunne vrijheden.

In geen ander tijdperk hebben de kleine staten meer dan thans, voor de bedreigingen van het ruwe geweld, de noodzakelijkheid gevoeld nader tot elkaar te komen en elkaar te helpen. Afzondering zou, voor hen, de dood zijn.

Ik ben gelukkig voor Uw Majesteit onze gehechtheid aan een ideaal, dat Zij op zoo edele wijze belichaamt, te kunnen betuigen en ik dank onzen Koning om,

door ons de gunst van dit hoog gewaardeerd bezoek te verschaffen, ons wel te hebben willen toestaan de geëerbiedigde Vorstin te begroeten van een broedervolk, voor het geluk en den voorspoed van hetwelk alle Belgen de vurigste wenschen koesteren.

Het antwoord van H.M. de Koningin. — De Koningin hield hierna een toespraak en zei o.a.:
Gij hebt er op gewezen, dat wij, Belgen en Nederlanders, door een eeuwenoude geschiedenis en door dezelfde idealen zoo nauw verwant, van nature bestemd zijn om elkander te verstaan. Inderdaad behooren wij niet alleen in wederzijdsche achting en vriendschap samen te leven, maar ook en vooral in bewogen tijd als thans, eendrachtig, zoover het in ons vermogen ligt, alles te bevorderen wat tot het algemeen welzijn der menschheid kan bijdragen en zooals de Koning het tegenover uw ambtgenoot in Amsterdam uitdrukte „met alle middelen te ijveren voor den vrede onder alle volkeren".
Immers aldus handelende zullen wij, Belgen en Nederlanders van heden, de beste tradities handhaven onzer voorvaderen, die met de taaie vasthoudendheid, die hen kenmerkte, gepaard aan een nuchterheid, die geestdrift voor een goede zaak niet uitsluit, hun streven gericht hielden op vrijheid, vrede en welvaart.

Bezoek aan de Luiksche Watertentoonstelling. — Op 25 Mei heeft H.M. de Koningin een bezoek aan de Luiksche Watertentoonstelling gebracht en in het bijzonder aan het Nederlandsche paviljoen. De tocht geschiedde per motorjacht van Baron de Launoit, commissaris-generaal der tentoonstelling.
Gedurende een halfuur is onze Vorstin tijdens Haar vierdaagsch bezoek aan den Belgischen Koning, op 25 Mei geen gast geweest, doch gastvrouw. Want bij Haar bezoek aan de Watertentoonstelling werd het Haar mogelijk om, in het Nederlandsche paviljoen, Haar gastheer als gast welkom te heeten, totdat bij het verlaten van dit paviljoen de rollen weer werden omgewisseld.
Twee kleine Luiksche meisjes hebben op de tentoonstelling aan onze Vorstin een pop aangeboden voor Prinses Beatrix.

Kroonprins Boudewijn onderscheiden. — Hare Majesteit Koningin Wilhelmina heeft op 25 Mei tijdens een intiem noenmaal op het kasteel van Laeken het Grootkruis van de Orde van den Nederlandschen Leeuw overhandigd aan Zijne Koninklijke Hoogheid Prins Boudewijn, Hertog van Brabant.

Gala-maaltijd. — De laatste dag van het Koninklijk bezoek aan Brussel werd besloten met een gala-diner, dat door Hare Majesteit de Koningin in het Nederlandsche gezantschap aan Koning Leopold werd aangeboden.
Verscheidene autoriteiten zaten aan dit diner aan.

Op 26 Mei, om ongeveer halftwaalf 's morgens, heeft H.M. de Koningin afscheid genomen van Haar gastheer, Z.M. Koning Leopold III van België. Langs de route, welke de Koninklijke stoet naar het Noorderstation heeft genomen, was het afscheid van het Brusselsche publiek minstens even hartelijk, even welgemeend en warm als bij Haar aankomst. Op het perron, na het spelen van het Wilhelmus, onderhield H.M. de Koningin zich ongedwongen met Z.M. den Koning der Belgen. Het signaal van vertrek luidde. De Koningin nam in den Koninklijken trein plaats na van Koning Leopold hartelijk afscheid te hebben genomen. Toen vertrok de trein. Prins Karel vergezelde H.M. de Koningin tot de Belgische grens. En dit bezoek, dat in het teeken van innige vriendschap heeft plaats gehad, heeft zoowel op het Nederlandsche als op het Belgische volk een onvergetelijken indruk gemaakt. (Telex-A. N. P. - Het Laatste Nieuws - (Nieuwe Rotterd. Courant)
(Vor. ber. Koningin Wilhelmina 3659 B.; Koning Leopold 3687 F.; Bezoek aan Nederland 3551 A.)

A. **NEDERL. OOST-INDIE. — Timor. - Watersnood. - Honderden dooden. - Twee millioen gulden schade. —**
De gouverneur van de Groote Oost heeft op 19 Mei officieel aan de regeering gerapporteerd, dat, volgens mededeelingen van den resident van Timor en Onderhoorigheden, de watersnood van eenige dagen geleden zeer groote schade heeft aangericht in de onderafdeeling Beloe, waar honderden personen verdronken zijn en veel vee is verloren geraakt. Duizenden dieren werden het slachtoffer van de overstroomingen. Groote oppervlakten aan voedingsgewassen zijn vernield, evenals vele boomen. De totale schade wordt thans geraamd op circa twee millioen gulden.
(Aneta)

B. **NEDERLAND. — Wilde bussen. - Art. 39 R.A.P. door Hoogen Raad verbindend verklaard. —**
Vrij plotseling en eerder dan men algemeen verwacht heeft, is er in den langdurigen strijd tusschen autobusexploitanten en justitieele overheid een beslissing gevallen.
In tegenstelling met de beslissing van den Haagschen kantonrechter heeft de Hooge Raad op 22 Mei art. 39 R. A. P. wel verbindend verklaard, overwegende dat dit artikel alleen strafbaar stelt, datgene waarvoor art. 2 een vergunning eischt. (Het Vaderland)
(Vorig bericht 3658 D.)

C. **LUCHTVAART. — Eerste postdienst Noord-Amerika—Europa geopend. - De „Yankee Clipper".**
De Amerikaansche vliegboot „Yankee Clipper" is op 20 Mei (Zaterdag) om 18.27 Ned. zomertijd te Port Washington, de vlieghaven van New York, opgestegen, ter inwijding van den eersten luchtpostdienst Noord-Amerika—Europa. De „Clipper" is Zondagmorgen (21 Mei) reeds om kwart voor zes in Horta op de Azoren geland. Even over twaalf steeg de vliegboot weer op om naar Lissabon te vliegen, waar zij om 20.40 uur Ned. zomertijd is aangekomen.
De „Yankee Clipper" heeft 112.574 brieven aan boord. Zij heeft een bemanning van twaalf koppen onder leiding van kapitein Laporte. Bovendien bevinden zich aan boord twee officials van de Pan American Airways. De passagiersdienst Ver. Staten—Europa zal pas na vijf geslaagde postvluchten mogen worden ingesteld.
Het Amerikaansche vliegtuig heeft een kruissnelheid van 280 kilometer per uur. Het legde 3.870 kilometer van New York tot de Azoren in volmaakte regelmaat af en maakte pas te Horta een tusschenlanding, die ruim zes uur duurde. Het einddoel van de vlucht is Marseille. Op 25 Mei is de vliegboot met Europeesche post naar de Vereenigde Staten teruggekeerd.
(Telex-A. N. P.) **(Vor. ber. Yankee-Clipper 3740 E.)**

D. **ENGELAND. — Hooger- en Lagerhuis keuren Palestina-politiek goed. —**
Het Lagerhuis heeft op 23 Mei '39 de motie der regeering, waarin haar politiek in zake Palestina wordt goedgekeurd, met 268 tegen 179 stemmen aangenomen.
Ten minste 20 aanhangers der regeering, behoorende tot de drie partijen, waaruit deze is gevormd, hebben echter bij de stemming over het Labour-amendement in zake Palestina tegen de regeering gestemd. Men rekent, dat ongeveer 40 aanwezige aanhangers der regeering ofwel zich van stemming hebben onthouden, ofwel met de oppositie mee hebben gestemd.
Ook het Hoogerhuis heeft de regeeringspolitiek goedgekeurd. (Telex-A. N. P.) **(Vor. ber. 3802 A.)**

26 MEI 1939

E. **ENGELAND. — Spoedige overeenkomst met Sovjet-Rusland te verwachten. —**
In overeenstemming met een op 24 Mei door Chamberlain in het Lagerhuis gedane aankondiging meldt de „Times", dat door bemiddeling van den Britschen ambassadeur te Moskou binnenkort aan de Sovjetregeering een mededeeling zal worden overhandigd, welke neerkomt op aanvaarding van het principieele Russische voorstel tot het sluiten van een Britsch-Fransch-Russisch verbond van wederzijdschen bijstand. Op grond van dit verbond zou in alle gevallen, waarin een der partijen een slachtoffer van agressie te hulp komt, op onmiddellijken bijstand van de andere partijen gerekend kunnen worden.
Chamberlain heeft in het Lagerhuis medegedeeld, dat

na de besprekingen van lord Halifax te Parijs (met Daladier) en Genève (met Maisky, den Russischen gezant) alles thans overduidelijk is geworden. Spreker heeft alle reden te hopen, dat het als resultaat van de voorstellen, welke de regeering thans kan doen, ter zake van de voornaamste kwesties, mogelijk zal zijn spoedig volledige overeenstemming te verkrijgen. Er moeten nog steeds eenige punten worden opgeklaard, doch spreker gelooft niet, dat deze aanleiding zullen geven tot ernstige moeilijkheden.
Chamberlain hoopt, dat het na het Pinkster-reces mogelijk zal zijn een volledig verslag te geven van de overeenkomst, welke, naar hij vertrouwt, dan bereikt zal zijn. (Times - Telex-A. N. P.)
(Vorig bericht 3800 B.)

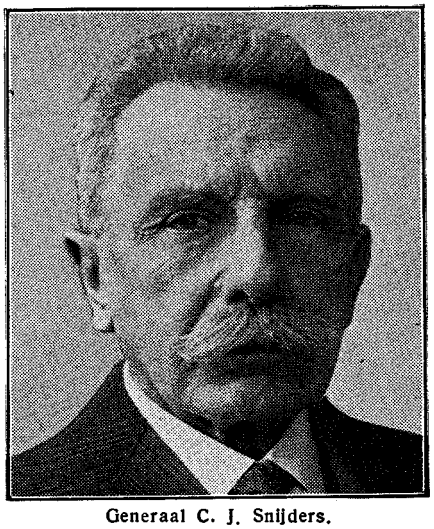
A. BELGIE. — Henri de Man, voorzitter der Werkliedenpartij. —
Tot voorzitter der Belgische Werkliedenpartij, als opvolger van wijlen Vandervelde, is op 24 Mei '39 benoemd Henri de Man, gewezen minister van Financiën en tot dusver vice-voorzitter der partij.
De oud-minister van Arbeid, Delattre, werd tot vicevoorzitter gekozen. (Het Laatste Nieuws)
(V. b. Werkliedenpartij 3532 B.; H. de Man 1749 A.)

B. VEREENIGDE STATEN. — De Amerikaansche duikboot „Squalus" met 59 man gezonken. - 33 opvarenden met duikerklok gered; 26 opvarenden niet meer in leven. —
De Amerikaansche duikboot „Squalus" met 59 man aan boord, welke ter hoogte van de White-Island op 23 Mei '39 duikoefeningen hield, was na een uur, de gewone maximum tijdsduur van een duik onder zulke omstandigheden, nog niet boven gekomen. De duikboot „Sculpin", die naar de plaats van het gebeurde was gezonden, kon, na telefonisch met de „Squalus" in verbinding te zijn geweest, constateeren, dat tijdens een diepen duik een der kleppen van de „Squalus" niet was gesloten en het water langzaam doch gestadig de verblijfplaatsen binnendrong. De duikboot rustte circa 72 meter onder het wateroppervlak op den bodem ter zee.
Om de bemanning te redden heeft de Amerikaansche marine haar toevlucht genomen tot een uiterste middel: een duikerklok, een reddingskamer — de z.g. Momsen-long — (uitvinder kapt.-luit.-ter-zee Momsen). Met behulp van deze „long" is het mogelijk, uit een duikboot op te stijgen zonder dat de menschelijke longen barsten ten gevolge van den enormen druk, die op zoo groote diepte heerscht.
Het reddingswerk, dat onder leiding van Momsen stond, heeft de voldoening gehad in 4 afdalingen 33 der opvarenden te redden. Zes-en-twintig man, die in het achterste deel van de duikboot vertoefden, worden nog vermist. (Red. K. H. A.)

27 MEI 1939

C. GENERAAL C. J. SNIJDERS OVERLEDEN. —
Op 26 Mei '39, even voor middernacht, is generaal C. J. Snijders, oud-opperbevelhebber van Land- en Zeemacht, zacht en kalm te Hilversum overleden. Hij bereikte den leeftijd van bijna 87 jaar.

De thans overleden generaal Snijders werd op 25 September 1852 te Nieuwe Tonge geboren, als middelste van zeven doktorszonen. Nadat hij de Hoogere Burgerschool te Middelburg had doorloopen, ging hij naar de Koninklijke Militaire Academie te Breda. Den 26sten Juli 1872 werd hij benoemd tot tweede luitenant der genie. Een bijzonder toeval was oorzaak, dat de jonge luitenant reeds kort daarna naar Indië ging, waar hij twee jaar verbleef. In 1874 maakt hij de tweede expeditie naar Atjeh mee. Hierbij onderscheidt de 22-jarige officier zich bijzonder. Hem wordt het ridderkruis der Militaire Willemsorde toegekend, wegens „het op 13 November 1874 onder het vuur des vijands met beleid en kalmte tot stand brengen van de sterkte te Kota Alam, hoofdzakelijk met vrije koelies". Van 1 tot 16 Januari 1875 heeft luitenant Snijders het toezicht over het inrichten eener versterking te Mesigit Longbatta.
Als leeraar in de geniewetenschap aan de Kon. Militaire Academie komt luitenant Snijders terug. Hij doorloopt in vrij snel tempo de militaire rangen, wordt in 1910 chef van den generalen staf en bij Kon. Besluit van 31 Juli 1914 benoemd tot opperbevelhebber van Land- en Zeemacht, welken hoogen rang hij gedurende de mobilisatiejaren (1914-1918) bekleedde.
Tengevolge van het conflict met den minister van Oorlog in het eerste kabinet-Ruys de Beerenbrouck, is generaal Snijders op 9 November 1918 eervol ontslag uit deze functie verleend. Ook nog na zijn uittreden uit den militairen dienst is generaal Snijders onvermoeid werkzaam gebleven in het belang van de nationale gedachte.
De totstandkoming van de postvluchten naar Nederlandsch-Indië is voor een niet onbelangrijk deel mede zijn werk. Hiervoor heeft hij o.m. in opdracht van de „Koninklijke Nederlandsch-Indische Luchtvaart Maatschappij" in 1929 een studiereis naar Nederlandsch-Indië ondernomen.
Op 5 Juni 1930 trad generaal Snijders in het huwelijk met mevr. de weduwe A. J. Thomas-Meyer.

Generaal C. J. Snijders.

Generaal Snijders was eere-voorzitter van het Verbond voor Nationaal Herstel. Na de verkiezingen van 1937 trad hij echter uit deze politieke partij.
In de laatste jaren zagen van de hand van generaal Snijders verscheidene boekwerken over leger en vloot het licht. Zoo publiceerde hij verschillende werken over veld- en duurzame versterkingskunst en pionierskunst. Te zamen met den gepens. luitenant-generaal Dufour gaf hij in opdracht van het Nederlandsch Comité tot onderzoek van den Wereldoorlog, een zeer uitvoerig werk uit, dat een gedetailleerde studie behelst van de voorbereiding der Mobilisatie in de verschillende landen van Europa en haar tenuitvoerlegging in de kritieke dagen van 1914. In dit boekwerk wordt mede onderzocht, welken invloed de generale staven in de oorlogvoerende landen oefenden op de politiek en wordt de beteekenis van de schending van België's onzijdigheid door Duitschland geschilderd.
Generaal Snijders is een der weinige Nederlanders, die in het bezit zijn van het Grootkruis van den Nederlandschen Leeuw; hij is groot-officier in de orde van Oranje-Nassau, ridder in de Militaire Willemsorde en ridder in de Huisorde van den Gouden Leeuw van Nassau. Ook hebben verschillende buitenlandsche regeeringen van hun waardeering voor het werk van generaal Snijders doen blijken. (Red. K. H. A.)
(Vor. ber. Generaal C. J. Snijders 2906 G.)

D. LETTEREN. — Boeken die door de pers gunstig besproken zijn. - Onze wekelijksche opgave. —

Duitsch: Ludwig Hohl — „Nuancen und Details." (Oprecht, Zürich 1939)
Josef Maria Frank — „Die Neunte Symphonie." — Eerste deel van den roman „Ich habe falsch gelebt." (Universitas, Berlin 1939) **(Vor. ber. 3799 F.)**

Engelsch: J. L. Dickie — „Comedy and Drama of a Doctor's Life." (Heath-Cranton Ltd., London)
T. E. Lawrence — „Oriental Assembly." (William and Norgate Ltd., London) **(Vor. ber. 3799 F.)**

Fransch: Jean Cassou — „Légion." (Gallimard) **(Vor. ber. 3799 F.)**

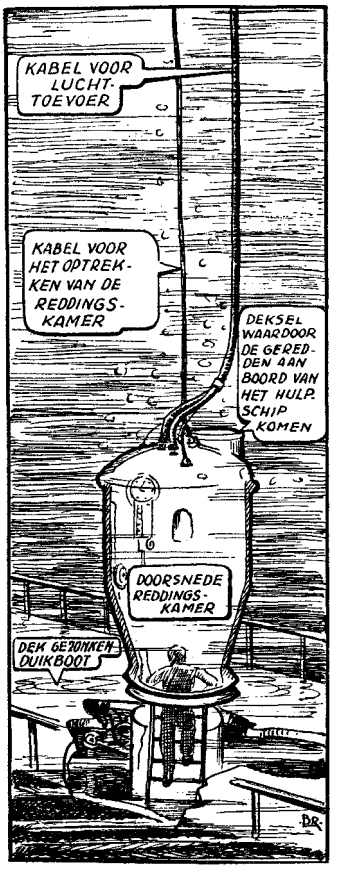
Nederlandsch: Hendrika Kuyper-van Oort — „Martelaarskroon voor Joris Praet." (J. H. Kok N.V., Kampen)
Jacqueline van der Waals — „Gebroken kleuren." Een bloemlezing uit haar gedichten, ingeleid en samengesteld door Roel Houwink. (G. F. Callenbach)
(Vor. ber. 3799 F.) (Red. K. H. A.)

A. Hoe werkt de duikerklok of reddingskamer? —

Dagenlang heeft de geheele wereld meegeleefd met het lot van de bemanning van de Amerikaansche onderzeeboot „Squalus", die zonk op den bodem der zee. De duikerklok, ook wel genaamd reddingskamer, bracht uitkomst.

Zonder nader in te gaan op het eerste ontstaan van de duikerklok kan worden vastgesteld, dat zoolang men onderzeebooten heeft, men zich ook heeft bezig gehouden met de perfectie van de constructie van apparaten, in casu duikerklokken, om de bemanning van verongelukte onderzeeërs nog het leven te redden.

De duikerklok (reddingskamer) van de „Falcon", welke klok viermaal de reis naar den bodem van de zee heeft gemaakt om het nog levende deel van de bemanning van de „Squalus" uit zijn benarde positie te bevrijden, is van Amerikaansche constructie, waarbij de nieuwste vindingen voor de eerste maal in toepassing zijn gebracht en ongetwijfeld met succes. Zij is van gegoten staal, heeft een hoogte van drie meter en een diameter van ongeveer twee meter. Het gevaarte, dat van onder geheel open is — water kan er niet indringen, wanneer de klok naar beneden wordt gelaten, want door een kabel wordt voortdurend vanaf het reddingsschip lucht toegevoerd, die op een zoodanige spanning wordt gehouden, dat deze steeds grooter is dan de druk van het omringende water — weegt ± 20.000 kilogram en biedt plaats aan zeven à acht personen.

DUIKERKLOK

Hoe werkt nu zoo een duikerklok?

Voordat de redders natuurlijk plaats nemen in de duikerklok, moet men eerst precies aan boord van het reddingsvaartuig hebben vastgesteld, waar de gezonken onderzeeër zich bevindt, hetgeen geschiedt door draadlooze telefonie of door klopsignalen. Heeft men de positie weten te bepalen, dan wordt aan den onderzeeër een stalen tros bevestigd.

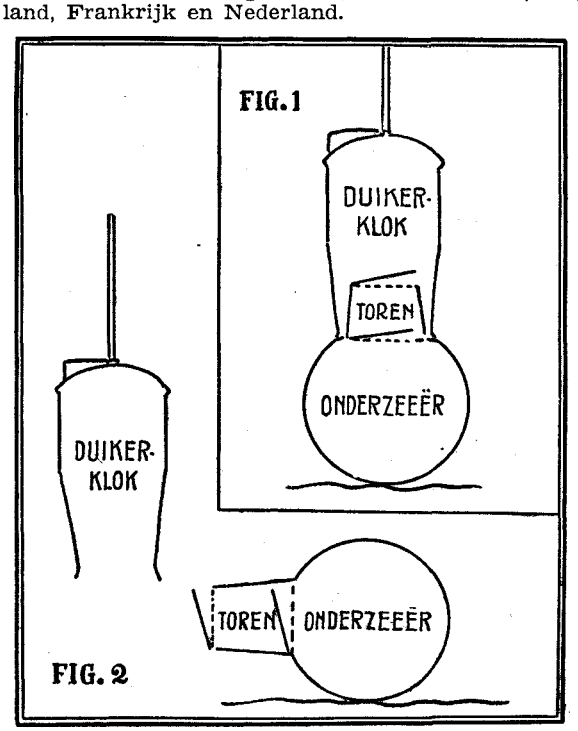
Nu kan met het reddingswerk worden begonnen. De duikerklok hangt in een bok en zakt langzaam naar den bodem van de zee en komt precies terecht boven den toren van den onderzeeër, welke toren als het ware geheel wordt omsloten. Dit in het geval de gezonken onderzeeboot rechtstandig op den bodem ligt (figuur 1). De toren van den onderzeeër heeft twee kleppen, t.w. een binnenste en een buitenste klep. In den onderzeeër staat één atmosfeer druk en in den toren eveneens, dies kan de binnenste klep gemakkelijk worden geopend. Met 7 à 8 man tegelijk verlaat men nu den onderzeeër en kruipt in den toren. De binnenste klep wordt gesloten. Langzaam aan wordt de atmosferische druk in den toren verhoogd — hetgeen geschiedt vanaf het reddingsvaartuig, waar manometers den stand registreeren — totdat dezelfde atmosfeer is bereikt als in de duikerklok. In het onderhavige geval moest de atmosfeer worden opgevoerd tot 8, omdat men 70 meter diep lag.

Is de atmosferische druk in den toren van den onderzeeër gelijk aan den druk in de duikerklok of reddingskamer, dan belet niets meer om de buitenste klep van den toren van den onderzeeër te openen en de schipbreukelingen kunnen de reddingskamer binnengaan. Deze wordt nu door middel van een hijschinrichting naar de oppervlakte gehaald. De geredden kunnen nu maar niet zoo aan boord stappen van het reddingsvaartuig, want dit zou ongetwijfeld hun dood beteekenen. Immers, zij hebben eenigen tijd geleefd onder een atmosferischen druk van 7 en nu moet langzaam aan, daarvoor bestaan allerlei medische voorschriften, deze druk weer worden verminderd tot het normale, n.l. één. Uit de reddingskamer of duikerklok komt men eerst via een sluis, waar men zich dan moet wennen aan den langzamen overgang, op het reddingsvaartuig....

Wij hebben nu verondersteld, dat de „Squalus" horizontaal op den bodem van de zee ligt, maar wanneer dit nu eens niet het geval zou zijn geweest en de reddingskamer of duikerklok niet rechtstandig had kunnen worden geplaatst op den toren van den onderzeeër.... wat dan?

In zulk een geval (figuur 2) had men gebruik moeten maken van het z.g. Draeger-vest of de Amerikaansche long, een uitvinding van den Amerikaanschen kapitein Momsen. De reddingskamer blijft dan op manshoogte hangen in de onmiddellijke omgeving van den uitgang van den toren van den verongelukten onderzeeër. De schipbreukelingen kruipen weer met zeven à acht man, echter nu voorzien van het z.g. Draeger-vest, in den toren en sluiten de binnenste klep af. Dit Draeger-vest bestaat uit een soort masker, dat men opzet en waaraan twee flesschen zijn verbonden met samengeperste lucht, welke flesschen op den rug zijn vastgemaakt. Heeft men zich aldus uitgerust, dan wordt de buitenste klep van den toren opengemaakt en men loopt door het water naar de zich in de onmiddellijke omgeving bevindende reddingskamer. De flesschen bevatten voldoende zuurstof om met de duikerklok de reis van enkele minuten naar de oppervlakte mee te maken. Deze laatste methode, met vooraf dien gang door het water, is weinig aanlokkelijk, maar wanneer de dood wenkt, trotseert men veel.

Voor zoover bekend zijn er thans vier landen in het bezit van een reddingskamer, t.w.: Amerika, Engeland, Frankrijk en Nederland.

(Maasbode - De Tijd - N. R. Crt. - Alg. Handelsblad)
(Vor. ber. Duikboot „Squalus" 3808 B.)

A. HET BEZOEK VAN H.M. DE KONINGIN AAN BELGIE. — Telegramwisseling. —
Op 26 Mei heeft tusschen H.M. de Koningin en Koning Leopold de volgende telegramwisseling plaats gehad:
Zijner Majesteit den Koning der Belgen,
Laeken.
Diep onder den indruk ben Ik van de even hartelijke als grootsche ontvangst die Uwe Majesteit en het Belgische volk Mij bereid hebben en in Den Haag teruggekeerd gevoel Ik Mij gedwongen nogmaals tegenover Uwe Majesteit uiting te geven aan Mijne groote en bijzondere erkentelijkheid voor de onvergetelijke dagen bij Uwe Majesteit te midden van het Belgische volk doorgebracht. WILHELMINA.
Harer Majesteit de Koningin,
Den Haag.
Ik ben ten zeerste gevoelig voor het zoo vriendelijke telegram, dat Ik van Uwe Majesteit ontvang. Zij weze overtuigd, dat Haar onvergetelijk bezoek Mijn volk en Mij hoogst verblijd heeft. Deze dagen hebben de vriendschap tusschen onze beide huizen en onze beide staten bekrachtigd. LEOPOLD.
(Vorig bericht 3806 A.)

B. FRANKRIJK. — Radiorede van den minister van Financiën, Reynaud. —
Bij de radiorede, welke de Fransche minister van Financiën, Paul Reynaud, op 26 Mei heeft gehouden, heeft hij in de eerste plaats medegedeeld, dat de leening, welke op 26 Mei is gesloten, meer heeft opgebracht, dan eenige leening in de afgeloopen elf jaar. Gedurende dezen tijd heeft geen enkele leening meer dan tien milliard opgebracht. Op de tweede plaats deelde de minister mede, dat Frankrijk op het oogenblik geen enkele leening op korten termijn in het buitenland heeft uitstaan. De zesmaandsche leeningen werden gebracht op zes jaar en de goudclausule werd geschrapt. (Telex-A. N. P.)
(Vor. ber. Reynaud 3765 D.)

C. NEDERLAND. — Waarschuwingstelegram van Defensie ingetrokken. - Maatregelen betreffende grens- en kustbeveiliging blijven van kracht. —
De Regeeringspersdienst meldt:
De minister van Defensie heeft bepaald, dat het waarschuwingstelegram, dat op 11 April '39 is verzonden en tot op heden nog steeds van kracht is, met ingang van 27 Mei '39 wordt ingetrokken. Van de maatregelen, welke op grond van het waarschuwingstelegram werden genomen zijn enkele gehandhaafd, waardoor bij wederuitzending van dit telegram de te verrichten arbeid tot een minimum is beperkt.
Hieruit volgt, dat de schriftelijke waarschuwingen (in oranje-enveloppen), welke zijn uitgereikt aan hen, die bij voormobilisatie in werkelijken dienst zouden moeten komen, zijn vervallen. Indien zulks onverhoopt noodig blijkt, wordt een nieuwe schriftelijke waarschuwing aan ieder der betrokkenen uitgereikt. Zij het ten overvloede, wordt hierbij vermeld, dat intrekking van dit waarschuwingstelegram niets verandert aan de getroffen maatregelen betreffende de grens- en kustbeveiliging. (Regeeringspersdienst)
(Vor. ber. 3755 B.; Voorzorgsmaatregelen 3786 C.)

D. HONGARIJE. — Verkiezingen voor het parlement. - Uitslagen. - Groote meerderheid voor regeering. —
Op 30 Mei zijn de resultaten van de verkiezingen voor het Hongaarsche parlement bekend gemaakt.
De uitslag is als volgt (tusschen haakjes het aantal zetels in de ontbonden kamer):
Regeeringspartij 180 zetels (130). Christelijke partij 3 zetels. Agrariërs (kl. boeren) 14 zetels (21). Pijlkruisers (Hubay) 28 zetels. Nat.-Soc. partij 4 zetels. Nationaal front 4 zetels. Christ. nat. front 3 zetels. Soc.-democraten 5 zetels (10). Onafhankelijken 6 zetels. „Wil des Volks" 1 zetel.
In de ontbonden kamer hadden de rechtsche groepen te zamen 23 zetels, de Pijlkruisers en andere nationaal-socialisten 6 en het gematigde centrum 44 zetels. In de nieuwe kamer, welke 10 Juni zal bijeenkomen, kan de regeering beschikken over een meerderheid van 199 stemmen. De afgevaardigden der in November van Slowakije afgescheiden en bij Hongarije gevoegde gebieden, waar thans geen verkiezingen zijn gehouden, hebben zich bij de regeering aangesloten. (Telex-A. N. P.) **(V. b. 3779 B.)**

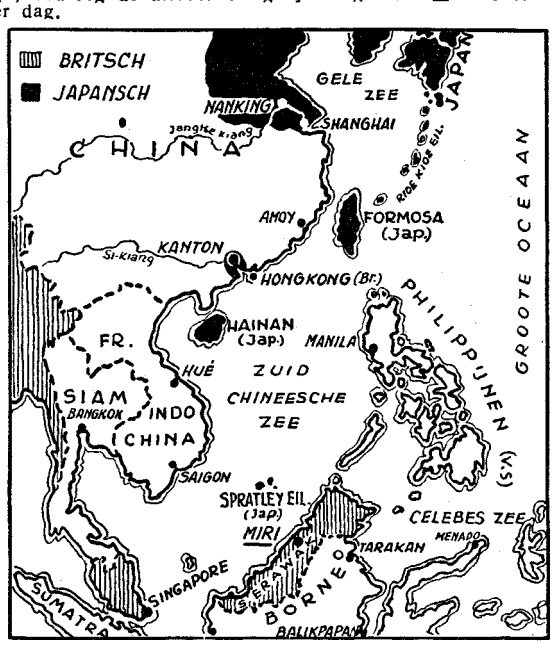
E. VEREENIGDE STATEN. — De secretaris van Staat, Cordell Hull, over de herziening der Neutraliteitswet. —
De Amerikaansche secretaris van Staat, Cordell Hull, heeft het bureau van het Congres op 27 Mei '39 een program voorgelegd voor de herziening van de Neutraliteitswet.
In een brief aan den voorzitter van Senaat en Huis zet Hull een zestal punten omvattend voorstel uiteen voor een wetgeving, die er volgens hem toe zou bijdragen, de Vereenigde Staten buiten een oorlog te houden.
Hij stelt de volgende bepalingen voor:
1. Een verbod voor Amerikaansche schepen om, onverschillig hetgeen zij vervoeren, in oorlogsgebieden te komen.
2. Beperking van het reizen in oorlogsgebied door Amerikaansche staatsburgers.
3. Export van goederen, bestemd voor oorlogvoerende mogendheden moet worden voorafgegaan door overdracht van het eigendomsrecht aan den buitenlandschen kooper.
4. Het handhaven van de bestaande wetgeving in zake leeningen en credieten aan naties, die in oorlog zijn.
5. Regeling van het aanvragen en inzamelen in de Vereenigde Staten van fondsen voor oorlogvoerende naties.
6. Handhaving van het nationaal bureau voor contrôle op de munitie en van het systeem van vergunningen voor in- en uitvoer van wapens.
Hull zet verder uiteen, dat een oorlog alle krachten van de landen in werking zou stellen en dat op een lijst van contrabande bijna alle artikelen zouden moeten staan, die voor het leven van de volkeren noodzakelijk zijn. Ik twijfel er aan, aldus Hull, of een oorlog te voorkomen is door den export van bepaalde artikelen te verbieden. Een algeheel embargo zou het Amerikaansche economische leven ruïneeren. Het schijnt dus onmogelijk om een automatisch in werking tredend embargo op te leggen voor bepaalde categorieën van artikelen.
Het is, zoo gaat Hull verder, niet mijn bedoeling den indruk te wekken, dat ik vraag afstand te doen van onze neutraliteitsrechten, doch het is de vraag of er een redelijke basis voor de uitvoering van deze rechten is in de huidige omstandigheden. Ik geloof, dat onder deze omstandigheden de clausule met betrekking tot het embargo op wapens niet is te handhaven.
(New York Herald Tribune - Telex-A. N. P.)
(Vor. ber. Cordell Hull 3579 B.; Neutraliteit 3046 G.)

28 MEI 1939

F. VOLKENBOND. — 105e zitting van den Volkenbondsraad. - China. - Engelsche en Fransche politiek. - Alands-eilanden. —
In de zitting van den Volkenbondsraad heeft voor de zooveelste maal een vertegenwoordiger van China gepleit voor het recht op hulp, die de rechtvaardige strijd van Tsjang Kai-sjek zou verdienen. En voor de zooveelste maal heeft men daar instemmend geknikt en het is zeer wel mogelijk, dat de Raad ten slotte in een resolutie nogmaals aan de Volkenbondsleden zal aanbevelen, aan China individueel hulp te verleenen.
De ministers van Buitenlandsche Zaken Halifax (Engeland) en Bonnet (Frankrijk) hebben in de laatste openbare vergadering van den Raad, die zij bijwoonden, gezegd, dat in den politieken toestand zekere wijzigingen waren gekomen, die het wenschelijk maakten, dat de regeeringen haar houding opnieuw bepaalden. Wij voelden ons genoodzaakt, aldus de Britsche minister, zekere verplichtingen op ons te nemen, welke gericht zijn op vreedzame welomschreven doeleinden. Al deze verplichtingen beoogden verzet tegen het opleggen van methoden van geweld, die, zoo zij zouden voortduren, de beschaving naar anarchie zouden leiden. Deze actie is niet in den Volkenbond verricht, omdat dit onder de gegeven omstandigheden onmogelijk was, doch alles wat gedaan is, is volkomen in overeenstemming met de beginselen van den Volkenbond.
De ontoegeeflijkheid van Sovjet-Rusland in zake de versterking der Alands-eilanden is de oorzaak van den langen duur der raadszitting geweest en tevens de oorzaak, dat de Volkenbondsraad in een stemming

van verbittering tusschen de voornaamste belanghebbende partijen, n.l. eenerzijds Finland en Zweden, anderzijds Sovjet-Rusland, uit elkaar is gegaan.
(Het Vaderland - Telex-A. N. P.) **(Vor. ber. 3634 D.)**

A. **BRITSCH-BORNEO. — De Oliehaven Miri. —**
Kort geleden keerde te Tandjong-Priok terug een sleepboot van de Ned.-Indische Steenkolen Handel Maatschappij, de „Roef", die assistentie had verleend bij het leggen van een onderzeesche oliepijpleiding bij het plaatsje Miri, gelegen in Serawak in het Engelsche deel van Borneo. Dit feit vestigt de aandacht op het bestaan van een oliehaven in de nabijheid van ons Koloniaal gebied in Oost-Azië, waarvan in Nederland en ook in Ned.-Indië, maar zeer weinig bekend is en waarover hier te lande nagenoeg geen gegevens te verkrijgen zijn. En toch verdient deze plaats onze bijzondere belangstelling, omdat er blijkbaar gebeurtenissen gaande zijn, die verband houden met den toestand in het Verre Oosten en die van invloed kunnen zijn op de machtsverhoudingen aldaar.
Miri dan ligt aan de kust van Serawak, Zuidelijk van Kaap Baram en van de monding van de rivier Soengei Baram, die bij Tandjong Ratoes in de Zuid-Chineesche Zee valt. De ligging is 4 gr. 30' N.B. en 133 gr. 55' O.L. Voor de kust bevindt zich een uitgestrekte ondiepe bank, zoodat de zeeschepen op de reede moeten ankeren. Het plaatsje telt ± 15.000 inwoners, o.w. een paar honderd Engelschen.
Achter Miri liggen uitgestrekte en belangrijke olievelden, waardoor deze plaats en het iets Noordelijker gelegen oliestation Loetong te vergelijken zijn met Balikpapan, echter kleiner in omvang. Langs de kust staat een groot aantal olietanks.
Het olieladen geschiedt door middel van pijpleidingen, die van den wal af op den bodem der zee rusten en waarvan de uitmondingen zijn vastgemaakt aan meerboeien op de reede. De schepen kunnen hier de olie innemen met een snelheid van 150 à 200 ton per uur. Volgens gegevens, die alweer verouderd zijn, bedroeg de uitvoer eenige jaren geleden ± 8000 ton olie per dag.

Oliehaven Miri.

Als bijzonderheid vernamen wij, dat de op de Miri-velden gewonnen olie van bijzondere samenstelling is en de daaruit verkregen benzine bij uitstek geschikt is voor vliegtuigen.
In ons land en in Indië bestaat algemeen de opvatting, dat de kwetsbaarheid van Ned.-Indië aanzienlijk wordt verhoogd door de afgelegen ligging van onze oliehavens Balikpapan en Tarakan, gepaard aan het feit, dat er in Oost-Azië landen zijn, die voor de voorziening van hun oliebehoeften uitsluitend op die beide havens zijn aangewezen. Voor het geval van een conflict in den Pacific, zoo meent men, zullen die landen wellicht genoodzaakt zijn om zich in het bezit te stellen van deze plaatsen en de daarachter gelegen olieterreinen, met het gevolg, dat Ned.-Indië en Nederland in het conflict zullen worden meegesleept. Vandaar dat enkele jaren geleden in beide havenplaatsen garnizoen is gelegd.
Wanneer men echter de situatie van het oliecentrum Miri ten opzichte van de Noordelijk gelegen landen vergelijkt met die van Tarakan en Balikpapan, dan komt men tot de conclusie, dat Miri, dat ongetwijfeld ook een zeer begeerlijk object is, niet minder gevaarlijk ligt dan de beide Nederlandsche havens. Ook Miri zal daarom verdacht moeten zijn op een aanslag door een oorlogvoerend of oorlogszuchtig land, dat olie noodig heeft en dat zich wellicht van de bronnen en de bijbehoorende installaties van de Miri-velden zal willen meester maken.
Blijkbaar wordt dit thans ook door de Engelschen zoo ingezien, en naar de berichten luiden, is men bezig om maatregelen te nemen, ten einde een eventueelen aanslag te kunnen weerstaan. Voorts is men doende om een grooteren en snelleren uitvoer van olie mogelijk te maken en in dit verband is ook de afstand van Miri tot Singapore — 640 zeemijlen — vermeldenswaard. Reeds liggen op den zeebodem van de oliehaven twee pijpleidingen, die in gebruik zijn. Dit aantal zal echter worden verhoogd met vier leidingen van grooter capaciteit.
Miri wordt voorzien van een garnizoen, terwijl er een vliegveld is of wordt aangelegd en een aantal vliegtuigen van de Royal Air Force er gestationneerd zal worden. Het lijdt geen twijfel of de Engelsche troepen zullen de opdracht hebben: verdediging van de plaats zoolang dit mogelijk is en als dit niet meer het geval is, tijdige en grondige vernieling der installatie, zoodat een vijand er jarenlang geen olie vandaan zal kunnen halen.
(De Telegraaf)

B. **JAPAN. — Economische toestand in 1938.**
De Japansche economie stond in 1938 geheel onder den invloed van het conflict met China.
Buitenlandsche handel van eigenlijk Japan:

	1937 Y.	1938 Y.
Invoer	3.783.177.000	2.663.332.000
Uitvoer	3.175.424.000	2.689.591.000
Invoeroverschot . . .	607.753.000	——
Uitvoeroverschot . . .	——	26.259.000
Totale handelsbeweging	6.958.601.000	5.352.923.000

De goudreserve van de Bank van Japan verminderde van Y. 801.000.000 ult. 1937 tot Y. 501.000.000 ult. 1938. Het verschil ad Y. 300.000.000 werd overgebracht in het „Foreign Exchange Fund", ten doel hebbende het tijdvak tusschen den import van grondstoffen voor de industrie en den export van het afgewerkte product te overbruggen. Op 2 Mei werd de aankoopprijs van goud door de Bank van Japan verhoogd van Y. 3.77 tot Y. 3.85 per gram. Men verwachtte hiervan een belangrijke uitbreiding van de goudwinning in Japan en onder Japansch bewind staande landen. (Nederl. Handel-Maatschappij)
(V. b. Econ. Toestand 3353 F.; In- en Uitv. 3382 C.)

C. **PORTUGAL. — Rede van minister-president Salazar over het begrip „levensruimte". —**
Voor de nationale vergadering heeft minister-president Salazar op 22 Mei een rede gehouden over de buitenlandsche politiek, waarin hij zeide: Europa kan geraken tot „geleidelijke rationalisatie van zijn algemeene economie" wanneer het onder „levensruimte" verstaat een toestand van nauwe economische betrekkingen tusschen staat-huishoudkundige eenheden, die door aardrijkskundige ligging of geaardheid elkaar onderling op natuurlijke wijze aanvullen. „Doch als het begrip levensruimte Europa moet doen afglijden naar het reserveeren van markten en vandaar weer naar politieke overheersching, bevat het kiemen van oorlog: dan moet men aannemen, dat er krachtige slagboomen zullen worden opgericht tegen de ontwikkeling van dit denkbeeld."
(O Seculo - Telex-A.N.P.)
(Vor. ber. Salazar 2854 D.)

D. **VEREENIGDE STATEN. — Uitvoer van Helium. - Gewijzigde regeling. —**
De Amerikaansche speciale helium-commissie, bestaande uit vertegenwoordigers der departementen van Buitenlandsche Zaken, Oorlog, Marine, Handel, Binnenlandsche Zaken en Financiën heeft een regeling goedgekeurd, ten doel hebbende, den uitvoer van kleine hoeveelheden helium voor commercieele, medische en wetenschappelijke doeleinden te vergemakkelijken. Minister Hull zal gemachtigd worden uitvoervergunningen toe te staan voor een hoeveelheid kleiner dan 500.000 kubieken voet jaarlijks voor elk land. Deze wijziging beoogt te verhinderen, dat Duitschland genoeg helium krijgt voor het vullen van zijn luchtschepen, doch bevordert tevens den uitvoer naar Polen, waar helium noodig is voor den stratosfeertocht, welke door de Poolsche regeering wordt georganiseerd en waaraan Amerikaansche geleerden medewerken. (New York Herald Tribune)
(Vor. ber. Helium 3246 B.)

A. **ITALIE. — Begrooting. - Tekort tot ruim 4200 millioen gulden gestegen. —**
De Italiaansche minister van Financiën, Thaon di Revel, heeft de begrooting voor 1940 ingediend. In zijn toelichting zeide hij, dat ondanks de lasten, opgelegd door de verovering van het imperium, de buitengewone uitgaven slechts 6600 millioen lire (ongeveer 660 millioen gulden) zullen bedragen, tegen 927 millioen in het voorafgaande jaar. Van 1934 tot 1938 is het tekort gestegen tot 42 milliard 120 millioen lire (ongeveer 4212 millioen gulden). De geldcirculatie is met 745 millioen gedaald tusschen 31 Maart en 10 Mei. Er is geen inflatie en de verhouding tusschen dollar en lire blijft gehandhaafd. De uitgaven bedragen 32½ milliard voor net loopende begrootingsjaar en voor het volgende jaar 29 milliard 316 millioen, welk cijfer waarschijnlijk stijgen zal door de vereeniging met Albanië en de bewapening. Om het deficit te dekken overweegt men een evenredige verdeeling der belastingen en de rationalisatie der belastingheffing. (Avondpost)
(Vor. ber. Begrooting 3588 B.)

29 MEI 1939

B. **BEWAPENING. - Vergelijkende vlootsterkten. —**
(De tusschen haakjes staande cijfers geven het aantal in aanbouw zijnde schepen aan.)

Slagschepen —

Engeland	Frankrijk	Duitschland	Italië
15 (7)	7 (3)	5 (2)	4 (4)

Vliegkampschepen —

Engeland	Frankrijk	Duitschland	Italië
7 (6)	1 (2)	— (2)	— (—)

Zware kruisers —

Engeland	Frankrijk	Duitschland	Italië
15 (—)	7 (—)	— (5)	7 (—)*)

Lichte kruisers —

Engeland	Frankrijk	Duitschland	Italië
46 (22)	12 (3)	6 (4)	15 (12)

Torpedojagers en torpedobooten —

Engeland	Frankrijk	Duitschland	Italië
175 (24)	72 (15)	29 (29)	133 (—)

Onderzeebooten —

Engeland	Frankrijk	Duitschland	Italië
55 (16)	76 (22)	43 (22)	96 (21)

*) Een bericht uit Rome meldt, dat Italië binnenkort 19 zware kruisers zou hebben. Er zouden er dus 12 in aanbouw zijn.
Voorts zal nog dit jaar begonnen worden met een bouwprogramma voor zware kruisers, torpedojagers onderzeebooten en hulpschepen. (Alg. Handelsblad)
(Vor. ber. 2919 A.; Slagschepen 3639 A.; Bewapening 3799 C.)

C. **DANZIG. — De Poolsche kwestie. - Polemiek van de Danziger Vorposten. —**
De „Danziger Vorposten" is een polemiek begonnen over de uitlegging van het statuut van Danzig.
Het nat.-soc. blad ontkent, dat de Poolsche autoriteiten in Danzig andere rechten zouden hebben dan die van de diplomatieke vertegenwoordiging in den souvereinen staat. De Poolsche douane-autoriteiten hebben volgens het blad niet het recht zich te mengen in de douanecontrôle van Danzig.
In een hoofdartikel somt het blad de eischen van Danzig op:
1. Verwijdering der Poolsche diplomaten, die betrokken zouden zijn bij het incident te Kalthof. De regeering van Danzig wil geen betrekkingen meer met hen onderhouden.
2. Het blad schrijft: „Wij zijn gedwongen na te gaan of de omstandigheden, die hebben geleid tot de sluiting van het Poolsch-Danziger accoord van 15 Augustus 1933 nog bestaan."
Het orgaan betoogt, dat Polen niet de verplichtingen is nagekomen, welke uit deze overeenkomst voortvloeien. Het blad ontleent zijn argumenten hiertoe aan het feit, dat de Poolsch-Danziger overeenkomst van 15 Augustus 1933 werd gesloten teneinde het terrein voor te bereiden voor de Poolsch-Duitsche overeenkomst van Januari 1934 om te verklaren, dat „de toetreding van Polen tot het anti-Duitsche omsingelingsfront niet meer toestaat in Polen den loyalen verdragspartner te zien jegens den Duitschen staat Danzig. (Nwe Rotterd. Crt.)
(Vor. ber. Incidenten 3805 A.)

D. **ENGELAND. — De Tsjechische saldi. —**
In het Lagerhuis werden op 22 Mei vragen gesteld omtrent het goud van de vroegere Tsjechoslowaaksche republiek, dat aan Duitschland getransfereerd zou zijn.
De minister-president, Chamberlain, heeft op 14 Mei verklaard, dat het ministerie van de Schatkist een dergelijke transactie door bemiddeling van de Bank voor Internationale Betalingen niet had verricht.
De namens de regeering gegeven antwoorden bevestigen de in de City heerschende meening, dat feitelijk het door Tsjecho-Slowakije bij de B.I.B. gedeponeerde goud aan Duitschland is overgedragen, maar dat het ministerie van de Schatkist daar niets tegen kon doen, zelfs al was dit goud te Londen gedeponeerd. (Times)

E. **NEDERL. OOST-INDIE. — Giften van Zelfbestuurders. —**
Reeds vroeger deden enkele zelfbestuurders, bij voorkomende gelegenheden, een geste ten behoeve van het algemeen belang. Ook thans geschiedt dit en wel in verband met de wenschelijkheid tot snelle opvoering van de defensie.
Zoo hebben de zelfbestuurders van Watampone, Madjoe en Sopeng (Boni), gouvernement Celebes, op de receptie bij den assistent-resident op 1 Mei, ter gelegenheid van den verjaardag van Prinses Juliana, het verzoek gedaan, bij monde van den vorst van Bone, als blijk van aanhankelijkheid aan het Nederlandsche gezag, een schenking te willen aanvaarden van enkele honderdduizenden guldens, ten behoeve van de defensie van Nederlandsch-Indië.
De zelfbestuurders verzochten dit verzoek aan den gouverneur-generaal over te brengen, waarop de assistent-resident de regeering hiervan op de hoogte heeft gesteld.
Vermoedelijk zal deze schenking uit principieele overwegingen niet kunnen worden aanvaard, doch mogelijk kan een oplossing worden gezocht, door dit bedrag te besteden aan luchtdoelgeschut, ten behoeve van de verdediging van genoemde drie landschappen, waarbij de legerleiding voor de bediening de noodige manschappen beschikbaar zou stellen. (Aneta)

F. **NEDERLAND. — Wetsontwerp Openbare Orde (Persvrijheid). —**
Het bestuur der vereeniging van uitgevers van dagbladen „De Nederlandsche Dagbladpers" heeft tot den minister van Justitie het verzoek gericht de verdere behandeling van het wetsontwerp betreffende de nadere voorzieningen ter bescherming van de openbare orde, uit te stellen tot na het zomerreces, opdat het onderzoek, dat thans door de vereeniging met betrekking tot dit voor de dagbladpers zoo uitermate belangrijke ontwerp wordt ingesteld, niet overhaast behoeft te geschieden en waar noodig en wenschelijk ook nog overleg zal kunnen plaats vinden.
Het bestuur van „De Nederlandsche Dagbladpers", dat, evenals de minister, de persexcessen, waarbij te kwader trouw misbruik gemaakt wordt van de vrijheid van openbare meeningsuiting, scherp afkeurt, acht een grondig onderzoek niettemin noodig, omdat het in het voorgestelde wetsontwerp gevaren ziet voor de persvrijheid in het algemeen, afgezien nog van de vele andere bezwaren, welke aan het ontwerp kleven. (Telex-A. N. P.) **(V. b. 3776 E.)**

G. **WILLEM DE MERODE (WILLEM EDUARD KEUNING) OVERLEDEN. —**
Te Eerbeek op de Veluwe is op 22 Mei op 51-jarigen leeftijd overleden de letterkundige Willem Eduard Keuning, als dichter bekend onder den naam, waaronder vrijwel al zijn werk is gepubliceerd: Willem de Merode.
Hij werd in September 1887 te Spijk geboren en bezocht de

christelijke kweekschool te Groningen, waar hij voor het onderwijs werd opgeleid.
Zijn litterair debuut maakte hij in 1911, toen hij begon met het publiceeren van gedichten in „Ons Tijdschrift". In zijn werk, vooral in latere bundels, gaf hij uiting aan zijn Protestantsch-Christelijke levensbeschouwing en herhaaldelijk heeft hij leiding gegeven aan litteraire bewegingen, die onder de Protestantsch-Christelijk jongeren ontstonden. Ongetwijfeld was hij zelf de voornaamste en meest begaafde dichter uit deze groepeering.
In 1916 publiceerde hij zijn eerste bundel „Gestalten en Stemmingen", in 1919 „De Overgave", en in de zeer productieve jaren tusschen 1920 en 1935 „Kwatrijnen", „Het Heilig Licht", „Ganymedes", „De Rozenhof", „De donkere Bloei", „De verloren Zoon", „De Lichtstreep", „Esther", „De heilige Tocht", „Laudate Dominium", „Omar Khayyam", „Langs den Heirweg", „Chineesche Gedichten", „De stille Tuin", „Kruissonnetten", „Dodenboek" en andere kleinere bundels, waaronder psalmbewerkingen en geestelijke liederen.
In 1936 verscheen onder den naam „De wilde Wingerd" een bloemlezing uit eigen werk, met een inleiding van den letterkundige Roel Houwink. (Telex-A. N. P.)

30 MEI 1939

A. **GROOT-DUITSCHLAND. — Anti-semietische rede van Rosenberg. —**
Tot besluit van den eersten arbeidsdag van den Groot-Duitschen studentendag te Würzberg heeft rijksleider Alfred Rosenberg in een openlucht-vergadering op 24 Mei aldaar gesproken.
Hij zei, dat het wereld-jodendom Duitschland den oorlog verklaard heeft. Vele buitenlandsche kringen meenen den Duitschers te moeten aanbevelen toch iets toeschietelijker te zijn, doch zooals wij vroeger gezegd hebben: de jodenkwestie in Duitschland is pas opgelost, wanneer er geen jood meer op Duitschen bodem is, zoo verklaren wij thans zonder toeschietelijkheid: de jodenkwestie in Europa is pas opgelost, wanneer zich geen jood meer op Europeeschen bodem bevindt. Den strijd tegen het jodendom noemde spr een Europeesche taak en hij geloofde, dat vele Europeesche landen zich bij dezen strijd zullen aansluiten. Vroeger is er een groote kerkelijke tijd en een tijd van prachtige vorstenheerlijkheid geweest. Men moet eerbied hebben voor die tijden, maar men kan thans vaststellen, dat het verleden dood is. Na de tijdperken van de belijdenis, van de monarchie en van het liberalisme, is thans het nationaal-socialistische tijdperk van het Duitsche volk aangebroken. De toekomst ligt in de handen der studenten. Uit een groot Duitsch verleden voert thans de weg naar een nog grootere toekomst.
(D. N. B.) **(Vor. ber. Anti-Semitisme 3786 B.; Rosenberg 3652 F.)**

B. **SIAM. — Naamsverandering in Muang Tai of Moeang Thai. —**
Ter gelegenheid van den verjaardag der Siameesche revolutie, heeft de regeering besloten, de volksvergadering, die op 24 Juni bijeenkomt, een wetsontwerp voor te leggen, volgens hetwelk de naam van het land Siam (Sajam) zal worden veranderd in „Moeang thai" (land van vrije mannen), den ouden naam van het land (Domei)

C. **AMSTERDAM. — Burgemeester de Vlugt herbenoemd. —**
Bij Kon. besluit van 22 Mei 1939 is opnieuw benoemd, met ingang van 20 Juni, tot burgemeester van Amsterdam, dr. W. de Vlugt. (Alg. Handelsblad)
(Vorig bericht 3652 E.)

D. **BRITSCH-INDIE. — Het bezoek van dr. Hj. Schacht. - Critiek van de „Hindustan Times". —**
De „Hindustan Times", welk blad nauwe betrekkingen onderhoudt met den zoon van Gandhi, critiseert op 26 Mei de methoden der nationaal-socialisten. Het blad verwijst naar een door dr. Schacht te Madras gehouden toespraak en zegt: „Schacht heeft zijn stilzwijgen voor het eerst sinds hij in Indië is aangekomen te Madras verbroken. Zijn gehoor vernam, dat hij niet uitsluitend Indië bezoekt, om er bezienswaardigheden te bewonderen, doch ook om de toekomstmogelijkheden van het land te bestudeeren. Het schijnt, dat Schacht óók wenscht te vernemen, of het Indische volk mogelijkheden ziet, met Duitschland samen te werken.
Men zou echter dichter bij de waarheid zijn omtrent de bedoelingen van dezen toerist, aldus het blad, indien hij daaraan wilde toevoegen, dat hij hier gekomen is, om na te gaan, hoe onze houding zal zijn in geval van een Europeeschen oorlog en of wij, bij ons verlangen het Britsche juk af te schudden, bereid zouden zijn, Duitsche hulp te aanvaarden. Schacht zal echter waarschijnlijk wel geen illusies koesteren over den weerklank, welken de nationaal-socialistische propaganda in Indië heeft gevonden.
Britsch-Indië heeft, sinds Hitler aan het bewind is gekomen, overvloedige blijken van de nationaal-socialistische methoden ontvangen. Het heeft in duidelijke termen doen uitkomen, dat het deze methoden verfoeit en het zou zijn geestelijk erfdeel verraden, indien het hulp zou aannemen uit handen, welke naar bloed rieken.
Dengenen, die zich aangetrokken voelen door de gedachte, hun vrijheid te verkrijgen met welke hulp dan ook, zouden wij op het hart willen drukken, dat vrijheid verkregen moet worden door Indië's eigen kracht, daar vrijheid, verzekerd door de hulp van zulke dubieuze vrienden niet waard is te worden nagestreefd. Het nationaal-socialisme is gebaseerd op de exploitatie van zwakker volken ten behoeve van Duitschland en Indië wenscht niet vrij te zijn van het Britsche imperialisme, om het slachtoffer te worden van de tyrannie der nationaal-socialisten."
Ten aanzien van de samenwerking met Duitschland op handelsgebied schrijft het blad, dat verslagen der Indische handelscommissies melding maken van meedoogenlooze methoden, waarmede de nationaal-socialisten den grooten uitvoerhandel van Indië op Duitschland hebben geruïneerd.
Welingelichte Indische zakenkringen weten, dat het stelsel van handel met gesloten beurzen en geblokkeerde marken, dat onder inspiratie van Schacht tot ontwikkeling is gebracht, niets anders is dan dat Duitschland van anderen neemt wat het noodig heeft en weigert er voor in contanten te betalen of in goederen, die anderen willen, doch betaalt met overschotten van goederen, waarvoor Duitschland geen emplooi heeft. (Hindustan Times)
(Vor. ber. Dr. Hj. Schacht 3626 C.)

E. **DANZIG. — Prof. Burckhardt op zijn post teruggekeerd. —**
Prof. Burckhardt, de Hooge Commissaris van den Volkenbond te Danzig, die langen tijd afwezig was, heeft zijn functie op 30 Mei hervat. (Agence Belga)

F. **GEESTELIJK LEVEN. — Grafmonument onthuld voor Kardinaal van Rossum. —**
In de kerk van het Redemptoristenklooster te Wittem (Z.-Limburg) is op 22 Mei door de prefect der Congregato de Propaganda Fide, Kardinaal Fumasoni Biondi uit Rome, plechtig het grafmonument voor wijlen kardinaal Van Rossum, die tijdens zijn leven ook vele jaren prefect van genoemde congregatie is geweest, onthuld. Bij deze plechtigheid waren o.a. ook tegenwoordig mgr. P. Giobbe, pauselijk internuntius te 's-Gravenhage, mgr. dr. J. de Jong, aartsbisschop van Utrecht, mgr. dr. G. Lemmens, bisschop van Roermond, mgr. dr. Buckx, de abten Van der Laar en Van Dinter, mgr. dr. Th. Verhoeven, mgr. dr. Poels, deken Knops van Gulpen en mgr. A. van der Venne, directeur van Rolduc en anderen. (De Tijd)
(Vor. ber. Kardinaal van Rossum 470 F.)

G. **GROOT-DUITSCHLAND. — Bohemen en Moravië. - Generaal Gajda stelt president Hacha eischen.**
Op 22 Mei heeft president Hacha te Praag den fascistischen generaal Gajda en een aantal leden van de uitvoerende commissie van de fascistische partij ontvangen, die hem een memorandum overhandigden, waarin de volgende eischen waren vervat:
1. Het vormen van de regeering in een voor de fascisten gunstigen zin. (Op het oogenblik zijn zij niet in de regeering vertegenwoordigd.)
2. Uitvaardiging op korten termijn van de antisemietische wetten.
3. Vrijheid voor de fascisten om zich buiten de partij van de nationale solidariteit te organiseeren.
Terwijl de Tsjechische pers de actie van de fascisten hevig veroordeeld en de regeering op het hart drukt niet met een minderheid in het land te onderhandelen en de fout van de regeering-Hodzja, die met Henlein onderhandelde, niet te herhalen, staan de Duitsche bladen welwillend tegenover de eischen van Gajda. (Agence Belga) **(Vorig bericht 3755 C.)**

H. **DANZIG. — De beteekenis van Polen voor Danzig.**
Verscheidene Poolsche bladen toonen met gebruikmaking van officieele cijfers en statistieken aan, dat de welvaart van de Vrije Stad wezenlijk verbonden is met het Poolsche achterland. Indien dit achterland

zou ontbreken, zou Danzig, van economisch standpunt bekeken, zich in een doodelijke en onvermijdelijke impasse bevinden.
De teruggekeerde welvaart sedert de Vrije Stad bij Polen is gekomen wordt aangeduid door de volgende cijfers:
Het totale havenverkeer bedroeg in 1920 1.838.000 ton, in 1921 1.405.000 ton, in 1922 970.000 ton, in 1923 1.717.000 ton, in 1924 2.374.000 ton, in 1925 2.722.000 ton, in 1935 5.083.000 ton en in 1938 7.127.000 ton. Van den Poolschen zeehandel gaat tegenwoordig 31.6 % via Danzig en het havenverkeer te Danzig is gestegen ondanks den gelijktijdigen aanleg en ontwikkeling van Gdynia. Dit is volkomen natuurlijk, indien men bedenkt, dat twee havens niet te veel zijn voor het bedienen van een achterland met 35 millioen inwoners, zonder nog te spreken van het transitoverkeer.
Indien, volgens de Poolsche bladen, het Poolsche verkeer niet meer over Danzig zou worden geleid, zou de ramp voor de Vrije Stad des te grooter zijn, daar de handel, welke voor den oorlog den weg naar Danzig nam, voortaan in zijn geheel via Gdynia zou worden geleid. De haven Danzig is voor een groot gedeelte door de zorgen en de kosten van Polen uitgerust voor het lossen en expedieeren van 9 à 10 millioen ton goederen per jaar.
(Polska Agencia Telegraficzna)
(Vor. ber. Danzig—Polen 3812 C.)

31 MEI 1939

A. **NEDERLAND. — Eerste Kamer. - De Indische begrooting aangenomen. —**
Op 26 Mei is in de Eerste Kamer de Indische begrooting zonder hoofdelijke stemming aangenomen. De N.S.B. verzocht aanteekening, dat zij er tegen is. Minister Welter heeft bij de beantwoording der debaters verklaard, dat een beslissing over de vlootuitbreiding nog niet is genomen. Hij kon niet zeggen, wanneer zij zal vallen. De bewindsman deelde voorts mede, dat het met den financieelen toestand bergafwaarts gaat. De defensie heeft de uitgaven doen stijgen, terwijl verdere versterking ongetwijfeld noodig is, hoewel met zuinigheid een zoo groot mogelijke doelmatigheid dient te worden bereikt.
(N. Rott. Crt. - Het Volk) **(Vorig bericht 3794 D.)**

B. **NEDERLAND. — Tweede Kamer. - Ontwerpen in zake het binnenvaartrecht. —**
De Tweede Kamer heeft op 10 Mei onder voorzitterschap van mr. J. R. H. van Schaik vergaderd.
Aan de orde waren de wetsontwerpen: nieuwe wettelijke regeling van het binnenvaartrecht; goedkeuring van het te Genève gesloten verdrag van 9 Dec. 1930 tot vaststelling van eenige eenvormige regelen betreffende aanvaring in de binnenscheepvaart; goedkeuring van het te Genève gesloten verdrag van 9 Dec. 1930 nopens de teboekstelling van binnenschepen, de zakelijke rechten op die schepen en andere daarmede samenhangende onderwerpen; uitvoering van dit verdrag. De 4 ontwerpen werden z. h. st. aangenomen. (De Standaard)
(Vor. ber. Binnenscheepvaart 3258 C.)

C. **VEREENIGDE STATEN. — Moreele herbewapening. —**
Toronto, Washington en New York zijn thans centra van een intensieve campagne voor moreele herbewapening. Uit Engeland, Zweden, Noorwegen, Denemarken, Finland, Nederland, Zwitserland, Frankrijk en Griekenland is een talrijk gezelschap overgekomen, om de Nieuwe Wereld een demonstratie te geven van de transformaties, welke de moreele herbewapening kan brengen — d.w.z. „overal een sportieve geest" en eenheid der naties door moreel herbewapende sportieve tolken — in iedere persoonlijke, familie- en beroepsverhouding.
De promotors van de beweging, Frank Buchman en Bunny Austin, de Engelsche tennisspeler, hebben op 14 Mei in Madison Square te New York een groote meeting georganiseerd, waar 25.000 personen aanwezig waren. Het presidium der bijeenkomst bestond uit de oude mevrouw Roosevelt, de moeder van den president, Lehman, den gouverneur van den staat New York, Smit, den vroegeren gouverneur, en La Guardia, burgemeester van New York.
Tal van vooraanstaande Amerikanen, o.m. Cordell Hull, hebben telegrammen gezonden. Verder waren berichten binnengekomen van den lord-mayor van Londen, den voorzitter van het vakvereenigingscongres, lord Salisbury en Z. Exc. dr. J. A. N. Patijn, den Nederlandschen minister van Buitenlandsche Zaken. (Telex-A. N. P.)

D. **NEDERLAND. — Tweede Kamer. - Wetsontwerp tot wijziging en aanvulling van de bevorderingswet van de landmacht 1902 en de wet voor het reservepersoneel der landmacht 1905. —**
Bij de Tweede Kamer is op 15 Mei een wetsontwerp ingediend tot wijziging en aanvulling van de bevorderingswet van de landmacht 1902 en van de wet voor het reserve-personeel der landmacht 1905. Aan de memorie van toelichting is het volgende ontleend:
De wijzigingen en aanvullingen in de bevorderingswet voor de landmacht 1902 en in de wet voor het reserve-personeel der landmacht 1905, welke in dit ontwerp van wet worden voorgesteld, hebben in de eerste plaats ten doel regelen te stellen, welke een gevolg zijn van de instelling van een zelfstandig wapen der militaire luchtvaart.
In de tweede plaats dient dit wetsontwerp om mogelijk te maken, dat de beroepsofficieren van de Koninklijke landmacht bij het bereiken of overschrijden van den leeftijd van zestig jaren, in aanmerking kunnen worden gebracht voor een eervol ontslag uit den militairen dienst.
De leeftijd, waarop verreweg het meerendeel van de thans aanwezige beroepsofficieren der Koninklijke landmacht in dienst zijn getreden, ligt tusschen de 16 en 20 jaar. Deze officieren komen op den leeftijd van 56 tot 60 jaar in aanmerking voor een eervol ontslag uit den militairen dienst ter zake van langdurigen dienst. (Het Vaderland)
(Vor. ber. Leger, Vloot en Luchtmacht 3798 A.)

E. **SOVJET-RUSLAND. — Nieuwe ambassadeur te Washington. —**
Het presidium van den hoogsten Sovjet heeft Oemansky benoemd tot ambassadeur der Sovjet-Unie te Washington. (Tass Agency)
(Vor. ber. Diplomatie 2874 C.)

F. **SOVJET-RUSLAND. — Regeeringsvoorstellen en begrooting 1939. —**
Op 26 Mei '39 is de derde zitting van den Oppersten Sovjet in het Kremlin geopend. Op het programma stonden vier punten:
1. Ratificatie van de begrooting der Sovjet-Unie voor 1939 en rapport over de begrooting 1937.
2. Instelling van een volkscommissariaat voor industrieele constructie.
3. Instelling van een volkscommissariaat voor automobieltransport.
4. Ratificatie van de decreten van het presidium van den Oppersten Sovjet, uitgevaardigd tusschen de tweede en derde zitting.

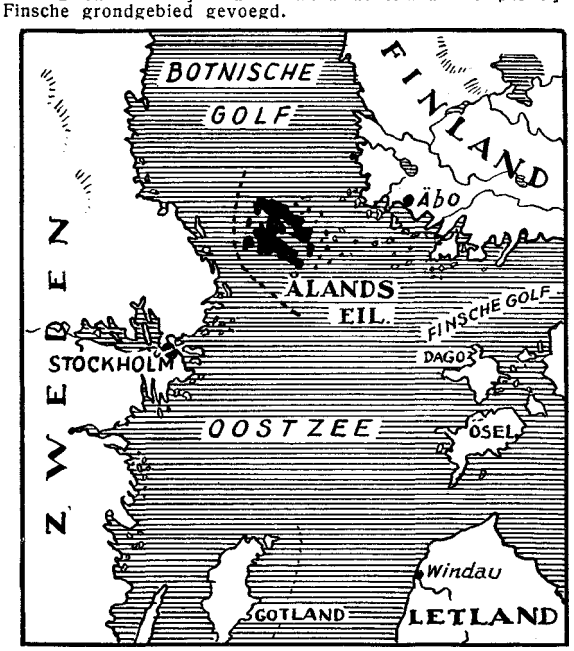
De eerste drie punten zijn ingediend door het presidium van den Oppersten Sovjet.
Het programma werd met algemeene stemmen goedgekeurd.
De 1200 afgevaardigden van den Oppersten Sovjet komen uit alle deelen van het land.
De begrooting van de Sovjet-Unie beloopt voor 1939 in inkomsten 155.607 millioen roebel. Dit beteekent een stijging van 22 pct. in vergelijking met het vorige jaar, toen de inkomsten 127.600 millioen bedroegen, hetgeen weer een vermeerdering van 32.1 pct. beteekende in vergelijking met 1937. De voornaamste bron van inkomsten is de omzetbelasting, welke 92.438 millioen roebel moet opbrengen. Daarop volgen de winsten van de staatsondernemingen, welke voor dit jaar zijn geraamd op 17.673 millioen roebel, tegen 10.598 millioen in 1938. De directe belastingen vormen op de begrooting slechts een onbeteekenenden post: zij beloven niet meer dan 6500 millioen roebel, 4.2 pct. van de totale inkomsten. Uit de opbrengst van leeningen wordt 585 millioen roebel verwacht.

De uitgaven beloopen in totaal (evenals voor de inkomsten worden de begrooting van de Sovjet-Unie, de republieken en de locale begrootingen samengenomen) 154.957 millioen roebel, tegen 123.996 millioen roebel in 1938. Vrijwel tweederden van de uitgaven zijn bestemd voor de financiering van de volkshuishouding en van de sociale en cultureele maatregelen. Voor de volkshuishouding is 59.310 millioen roebel bestemd, voor de sociale en cultureele maatregelen 38.564 millioen en voor de volkscommissariaten van defensie en van marine 40.885 millioen. Voor den kapitaalsopbouw zullen 34.730 millioen roebel worden besteed, waarvan 25.100 millioen afkomstig van de begrooting. Voor onderwijsdoeleinden zijn 21.051 millioen bestemd, voor de gezondheidszorg 8812 millioen en voor sociale verzekeringen 2342 millioen.
Wat de landsverdediging betreft, betoogde Zwerew, de volkscommissaris van Financiën, dat een sterk leger en een sterke vloot een betrouwbare vredeswacht vormen, steeds gereed om te zamen met het geheele Sovjet-volk twee en drie slagen terug te geven voor elken slag van de oorlogsaanstichters. Het volk wenscht een verdere versterking van de verdediging van de Sovjet-Unie. (N. R. Crt. - Tass Agency - Izwestija)
(Vor. ber. Begrooting 3408 B.)

1 JUNI 1939

A. FINLAND. — De Alands-eilanden. - Een Russische mededeeling in zake de versterking en de bezwaren nader uiteengezet. —

De „Prawda" wijdt een uitvoerig hoofdartikel aan de kwestie van de Alands-eilanden, waaromtrent door Finland en Zweden verzoeken bij den Volkenbondsraad zijn ingediend tot wijziging van de conventie van 1921, welke een neutralisatie van genoemde eilanden voorziet. De „Prawda" wijst er op, dat de Alandseilanden, gelegen op een verbindingspunt tusschen de Finsche en de Botnische golf, de scheepvaartwegen over de Oostzee beheerschen. De Staat, welke de Alands-eilanden bezit, kan door deze te versterken de in- en uitvaart van de beide golven verhinderen. De conventie van 1921 draagt niet de handteekening der Sovjet-Unie. De Unie is evenwel onmiddellijk betrokken bij den status van deze eilanden, daar Rusland een der kuststaten is van de Finsche golf. Meer dan 100 jaar lang heeft de Alandsarchipel een deel gevormd van het Russische rijk. Na het vredesverdrag tusschen Rusland en Finland in 1920 verkreeg Finland onafhankelijkheid en werd de Alands-archipel bij het Finsche grondgebied gevoegd.

Ondanks het essentieele belang der Sovjet-Unie bij de Alandseilanden, hebben de kapitalistische staten van Europa al het mogelijke gedaan om de Sovjet-regeering uit te sluiten van eenige beslissing over het lot der eilanden. Het is zonder meer duidelijk, dat Rusland veel meer geïnteresseerd is bij het regiem der Alands-eilanden dan b.v. Italië, Duitschland, Frankrijk en Engeland, die bovengenoemde conventie wel hebben onderteekend. Het artikel herinnert vervolgens aan de stap, door de Finsche regeering te Moskou gedaan, met betrekking tot dit onderwerp. Hoewel Finland nooit de meening van de Sovjetregeering omtrent de Finsche en Zweedsche plannen heeft gevraagd, heeft het dat thans noodig gevonden zich daarbij tot Rusland wendend, als lid van den Volkenbond. Voordat de Volkenbondsraad tot eenig besluit in deze aangelegenheid komt, wenscht de Sovjet-regeering natuurlijk te weten met welk doel de versterking der Alands-eilanden wordt gevraagd, hoever deze bewapening gaat en of de versterkte Alands-eilanden ook door eenige staat tegen de Sovjet-Unie kunnen worden gebruikt. De pogingen van de Finsche pers om dit Russische standpunt in strijd te achten met de militaire geheimen kan niet als ernstig worden beschouwd, ook al omdat Finland er in toegestemd heeft aan een andere regeering inlichtingen te verschaffen, n.l. aan die van Zweden. Onder deze voorwaarden kan de Sovjet-regeering een aanneming door den Volkenbondsraad van eenig besluit omtrent de Finsche en Zweedsche plannen slechts als voorbarig opvatten. Een onvoldoend voorbereide en haastige beslissing kan de internationale betrekkingen slechts schaden.
(Prawda) **(Vorig bericht 3791 B.)**

B. FRANKRIJK. — Congres van de Fransche socialisten te Nantes. - Politiek van veiligheid goedgekeurd. —

Op 30 Mei '39 was het op het congres van de Fransche socialisten te Nantes de laatste dag van de debatten over de algemeene politiek. Verscheidene sprekers hebben het standpunt van Paul Faure verdedigd, die op de eerste plaats wenscht den vrede te bewaren, zelfs indien men hiertoe een overeenstemming moet sluiten met de fascistische staten.
Anderen daarentegen verdedigden het standpunt van Léon Blum, dat een oorlog alleen kan worden voorkomen, door het voeren van een politiek van krachtigen tegenstand tegen het fascisme. Ten slotte hebben beide partijleiders zelf hun houding uiteengezet. Beiden verklaarden de debatten niet op persoonlijk terrein te willen brengen en bevestigden, dat geen gevaar voor scheuring in de partij bestaat.
In de door het congres aangenomen motie wordt o.m. gezegd, dat het Fransche volk vastbesloten is de onschendbaarheid van zijn gebied te handhaven, zijn politieke onafhankelijkheid tegen iederen aanslag te verdedigen en de inheemsche bevolking der koloniën te beschermen. De politiek van veiligheid, waarover door Frankrijk en Engeland met Polen, Roemenië en Rusland onderhandeld is, wordt goedgekeurd. De partij behoudt haar vertrouwen in de waarde van een internationale conferentie.
Ten aanzien van de binnenlandsche politiek constateert de motie, dat de maatschappelijke veroveringen van het Volksfront ten deele vernietigd zijn door „den binnenlandschen weerslag van de internationale spanning".
„Arbeiders, boeren, handwerkslieden en kooplieden aanvaarden hun deel in de gemeenschappelijke offers. Zij vragen slechts gelijkheid in de verdeeling der lasten."
Ten slotte verklaart de partij zich steeds bereid tot deelneming aan een regeering, die steunt op een duidelijk republikeinsche meerderheid, en besluit zij de democratie en de rechten van den arbeid te verdedigen. (Telex-A. N. P.) **(Vorig bericht 3596 C.)**

C. SOVJET-RUSLAND. — Molotof, Volkscommissaris van Buitenlandsche Zaken, maakt voorbehoud in zake Britsch-Fransch accoord. - Japan-China. - Indrukken.

De Russische Volkscommissaris van Buitenlandsche Zaken, Molotof, heeft op 31 Mei '39 voor het Sovjetparlement een rede gehouden, waaruit blijkt, dat de onderhandelingen met Groot-Brittannië over een anti-agressiepact nog niet tot een resultaat hebben geleid. De besprekingen daarover duren nog voort.
Het Sovjet-standpunt heeft Molotof als volgt samengevat:
1. Het pact moet een zuiver defensief karakter dragen.
2. Het pact moet zonder uitzondering alle landen aan de Westgrens van de Sovjet-Unie, dus ook de Oostzee-staten, garandeeren.
3. Er moet een concreet accoord tot stand komen over wederzijdschen steun in geval van een eventueelen aanval.
De Volkscommissaris verklaarde voorts geen bezwaren te hebben tegen het drijven van handel met Duitschland en Italië. De economische onderhandelingen met Duitschland zijn wel is waar afgebroken, doch er bestaat kans op een spoedige hervatting.
Ten aanzien van de betrekkingen met Japan zeide Molotof, dat de Japansche bedreigingen tegen Buiten-Mongolië (zinspelend op de huidige gevechten langs de grenzen) belachelijk en onzinnig zijn. Er is echter een grens aan dezen onzin en het is tijd, dat de Ja-

panners met deze provocaties ophouden. Gezien ons pact van wederzijdschen bijstand met Buiten-Mongolië zullen wij de grenzen van dit land verdedigen als onze eigen grenzen.
Sprekende over China herinnerde Molotof aan de onlangs door Stalin afgelegde verklaring, dat de Sovjet-Unie de naties, die voor haar onafhankelijkheid strijden, zou helpen. Spreker verklaarde, dat de Sovjet-Unie de Chineezen in hun strijd om de onafhankelijkheid practisch bijstond.
Het parlement heeft de verklaring van Molotof met algemeene stemmen goedgekeurd en is voor onbepaalden tijd verdaagd.
(Tass-Agentschap - Prawda - Telex-A. N. P.)

Indrukken. —

ENGELAND. — De Britsche bladen geven vrij algemeen uiting aan de meening, dat de rede van Molotof niets bevatte, dat een bevredigend tot stand komen van een driemogendhedenverdrag tegen de agressie kan verhinderen.

FRANKRIJK. — De Fransche bladen blijven over het algemeen optimistisch ten aanzien van de onderhandelingen tusschen Londen, Parijs en Moskou.
(Vor. ber. 3807 E.; Molotof 3776 A.)

2 JUNI 1939

A. SOVJET-RUSLAND. — Bevolking 1939. —
Volgens de volledige gegevens over het resultaat der volkstelling in de Sovjet-Unie bestaat de bevolking uit 81.664.981 mannen en 88.802.205 vrouwen, te zamen 170.467.186 zielen.
In 1939 is bevolking, vergeleken met 1926, toegenomen met 15.9 %.
De stedelijke bevolking omvat 32.9 % van het totaal, tegen 17.9 % in 1926.
De U.S.S.R. telt thans 174 steden boven de 50.000 inwoners. (Tass-Agentschap)
(Vor. ber. Bevolking 3617 A.)

B. SCHAKEN. — Nederland—Engeland 10—10. —
De tweedaagsche landenwedstrijd Nederland—Engeland in het Nationaal Schaakgebouw te Den Haag is geëindigd in een draw (10—10), zoodat de beker in het bezit der Engelschen blijft.
De gedetailleerde uitslagen van beide dagen luiden als volgt:

Nederland — Engeland

1.	Dr. M. Euwe—C. H. O. d'Alexander	½—1½
2.	S. Landau—Sir G. A. Thomas	1—1
3.	J. H. O. v. d. Bosch—Milner-Barry	1½—½
4.	N. Cortlever—R. J. Broadbent	0—2
5.	T. D. v. Scheltinga—H. Golombek	1—1
6.	Mr. G. S. Fontein—W. Winter	½—1½
7.	A. D. de Groot—E. G. Sergeant	1½—½
8.	W. J. Mühring—B. H. Wood	2—0
9.	Dr. E. A. J. H. Mulder—F. Parr	½—1½
10.	J. H. C. Fontein—A Lenton	1½—½
		10—10

(De Maasbode) **(Vor. ber. Schaken 3762 F.)**

C. CHINA. — Conflict met Japan. - Contrôle buitenlandsche schepen. - Koelangsoe. - Tsjoengking. - Strijd in Buiten-Mongolië. —
In Oost-Azië hebben de verhoudingen weer een meer ingewikkeld en scherp aspect gekregen. De Japansche autoriteiten hebben het besluit genomen, alle buitenlandsche schepen, welke de in Japansch bezit zijnde Chineesche havens aandoen, aan een contrôle te onderwerpen. De Japansche regeering verdenkt de buitenlandsche mogendheden er van munitie en wapentuig aan de Chineesche autoriteiten te leveren. Dit nieuwe Japansche initiatief werd onmiddellijk ten uitvoer gebracht en de Britsche mailboot „Ranpoera", het Fransche schip „Aramis" en het Duitsche schip „Sauerland" werden aan een strenge contrôle onderworpen. Het gevolg hiervan was, dat de Britsche, Fransche en Duitsche regeeringen te Tokio krachtig geprotesteerd hebben, maar vermoedelijk zonder eenig resultaat.
Ook de kwestie van de internationale nederzetting Koelangsoe bij Amoy is in een critieker stadium geraakt. De Japanners hebben daar weer troepen doen binnenrukken. Besprekingen tusschen de Japansche autoriteiten en de buitenlandsche vertegenwoordigers hebben nog niet tot een oplossing geleid. De Japanners blijven eischen, dat zij vertegenwoordigers krijgen in het gemeentebestuur der concessie en hebben de haven geblokkeerd.
Volgens Chineesche berichten is het Japansche offensief in het dal van de Han-rivier ten Noord-Oosten van Hankau op een volslagen mislukking uitgeloopen. Tsjoengking, het hoofdkwartier van Tsjang Kai-sjek heeft weder een hevig bombardement door 26 Japansche vliegtuigen te verduren gehad. Tot de vernielde gebouwen behoort dat der Chineesche Bank.
Aan de grens van Mandsjoekwo worden nog steeds schermutselingen gevoerd. Volgens berichten uit Japansche bron zijn 42 vliegtuigen van Buiten-Mongolië neergeschoten. De Japanners beschuldigen Moskou er van de hand te hebben in deze incidenten. (Domei - Telex-A. N. P. - Agence Belga)
(Vor. ber. Koelangsoe en Tsjoengking 3800 A.; Chin.-Jap. Conflict 3804 C.)

3 JUNI 1939

D. ENGELAND. — De Engelsche duikboot „Thetis" met 103 man gezonken. - 99 Slachtoffers. —
Op 1 Juni maakte de duikboot „Thetis", een nieuw vaartuig, 1579 ton metende en ong. 90 meter lang, met de marinedeskundigen der scheepsbouwersfirma Cammell Laird and Cy. te Birkenhead (bij Liverpool), een proefvaart.
Nadat eenige proeven aan de oppervlakte waren genomen, dook de „Thetis" om half twee 's middags onder voor een verblijf van drie uur onder water. Te halfvijf verscheen de duikboot evenwel niet aan de oppervlakte, zoodat men op de begeleidende sleepboot de admiraliteit in kennis stelde.
Den volgenden dag deelde de torpedojager „Brazen" mede, dat de „Thetis" op een punt 14 mijl ten Noordwesten van Great Ormes Head, nabij Llandudno in Wales, met het achterschip over een lengte van 18 voet (ong. 5½ meter) boven water stak.
Kapitein Oram is de eerste geweest, die met behulp van een „Davis-long" de gezonken duikboot heeft verlaten en aan boord van den torpedojager „Brazen" is opgenomen, ten einde hem in staat te stellen, een volledig rapport over den toestand uit te brengen en de redding te leiden.
Behalve kapitein Oram en luitenant Woods, hebben nog twee der opvarenden van de „Thetis" met behulp van een „Davislong" het gezonken vaartuig verlaten. Een hunner is een employé van Cammell Laird and Cy.
Op 3 Juni werden de berichten omtrent het reddingswerk bij de gezonken duikboot steeds minder optimistisch. Een getijstroom deed de duikboot kantelen en 's avonds om 10 uur deelde de Engelsche Admiraliteit mede, dat er geen hoop meer was voor de achtergebleven opvarenden. Het is gebleken, dat het doodental 99 is, en wel een bemanning van 51 koppen, 10 officieren, 7 burgerlijke deskundigen en 31 employé's van de werf. De commandant der duikboot, Bolus, is onder de slachtoffers.
(Telex-A.N.P. - Nwe Rotterd. Crt. - Times)
(Vor. ber. Duikboot „Squalus" 3808 B.)

E. LETTEREN. — Boeken die door de pers gunstig besproken zijn. — Onze wekelijksche opgave. —
Amerikaansch: Rachel Field — „All this — and heaven too." (The Macmillan Co., New York 1938)
George Frisbie Whicher — „This was a Poet." (Charles Scribner's Sons, New York, 1938) **(V. b. 3799 F.)**
Duitsch: Hans Leip — „Die Bergung. — Eine Erzählung." (Cotta'sche Buchhandlung Nachf., Stuttgart 1939)
Stefan Zweig. — „Ungeduld des Herzens." (Allert de Lange, A'dam) **(Vor. ber. 3808 D.)**
Engelsch: Sigmund Freud — „Moses and Monotheism." (Hogarth Press)
Horace Annesby Vachel — „Phoebe's Guesthouse." (Cassell, 1939) **(Vor. ber. 3808 D.)**
Fransch: Marcel Aymé — „Les Contes du chat perché." (Edit. de la Nouvelle Revue Française 1939)
Fr. Mauriac — „Les chemins de la mer." (Ed. Grasset, Paris) **(Vor. ber. 3808 D.)**

A. Kaliberkeuze bij luchtafweergeschut en hoogte der vliegtuigen. —

De ontwikkeling van de luchtvaart heeft er onder meer toe geleid, dat ook het militaire vliegtuig veel meer variatie in zijn hoogte kon gaan brengen. Nog in den wereldoorlog geschiedden de aanvallen der gevechtsvliegers hoofdzakelijk van uit hoogten van plus minus 2 à 300 m. Maar thans is óók een gevechtshoogte mogelijk welke tusschen de 5 en 8000 meter ligt.

En deze groote verscheidenheid in hoogte, welke voor den militairen vlieger mogelijk is, heeft er toe geleid, dat bij het luchtafweergeschut voor deze verschillende hoogten verschillend kaliber noodig is.

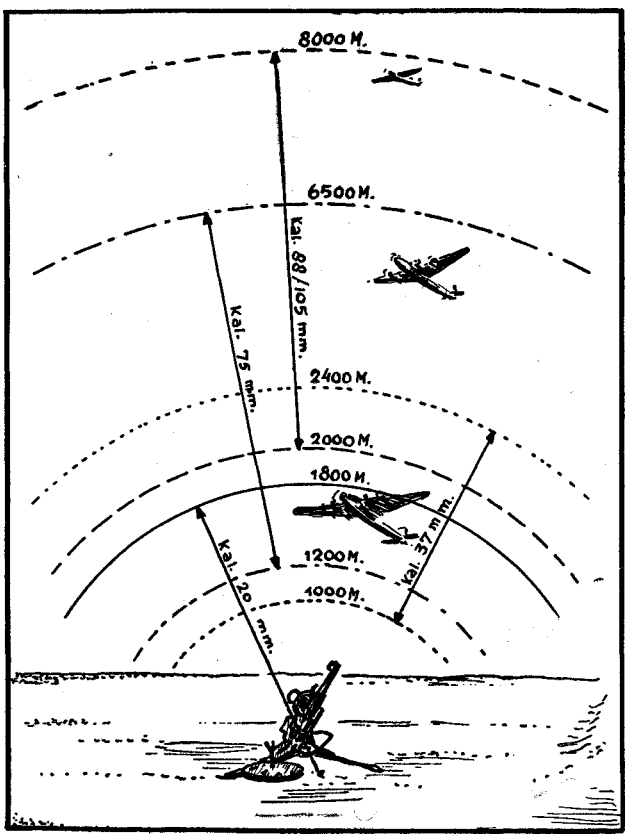
Doch dit verschillende kaliber staat dan tegelijk in nauw verband met de zeer groote snelheid van het moderne vliegtuig.

Over dat onderwerp publiceert „Ons leger" een artikel van de hand van een Zwitserschen deskundige, waaraan het volgende is ontleend:

De bommenaanval in duikvlucht, welke op groote hoogte wordt ingezet, in steile duikvlucht met voortdurend en snel toenemende snelheid tot meer dan 600 km. per uur het aanvalsobject tot een paar honderd meter nadert en vervolgens, na de bommenlast te hebben afgeworpen, aan de werking van het luchtafweergeschut tracht te ontkomen door steil omhoog te stijgen, stelt den afweer voor een uitermate zware taak.

Voor de beschieting van een dergelijk vliegtuig en van een, dat b.v. 6000 m. hoog vliegt, is een verschillend kaliber noodig. Naar gelang van hun bestemming maakt men derhalve onderscheid tusschen lichte en zware luchtafweerkanonnen. Tot de lichte luchtafweerkanonnen behooren de kalibers van pl.m. 2 tot pl.m. 4 c.m.; tot de zware luchtafweerkanonnen die van 7.5 c.m. en daarboven.

LUCHTAFWEERGESCHUT

De ontwikkeling tot op heden van de luchttactiek toont aan, dat de bommenvliegers die hoogten opzoeken, waarop zij op geringere werking van den luchtafweer kunnen rekenen, dat wil dus zeggen, dat zij eenerzijds bij het uitvoeren van aanvallen zóó laag gaan als vliegtechnisch maar mogelijk is (derhalve tot op enkele meters boven het aardoppervlak), terwijl zij aan den anderen kant hun aanvallen uitvoeren op de grootste hoogten welke het nog mogelijk maken met kans op succes bommen te werpen op de grootere objecten.

Het in het midden gelegen luchtruim tusschen pl.m. 1000 m. en 4—5000 m. hoogte zal — tenminste bij een aanval overdag — bij gunstig weer meer en meer ontbloot zijn van gevechtsvliegers, althans voor zoover het door luchtafweergeschut beschermde luchtverdedigingsgebieden betreft. Bewolking en duisternis blijven hier buiten beschouwing.

Bestrijding laagvliegende vliegtuigen. — Nu worden de lichte luchtafweerkanonnen ingezet tegen (laagvliegende) doelen met groote hoeksnelheden. Hoe lager het doel vliegt, hoe kleiner de afstand is, des te grooter is zijn hoeksnelheid. De kans op succes bij een bestrijding van dergelijke doelen stijgt, wanneer men de beschikking heeft over een wapen, dat tegenover de groote hoeksnelheden, groote richtsnelheden in hoogte- en zijdelingsche richting kan stellen, gepaard aan goede richtmiddelen, goede ballistische eigenschappen en de hieruit voortvloeiende groote trefzekerheid. Munitie van krachtig vermogen en groote vuursnelheid zijn natuurlijk eveneens belangrijke factoren.

Men zal derhalve voor het meerendeel van de lichte luchtafweerkanonnen in eerste linie met het oog op de snelheid van richten het kaliber zoo klein mogelijk kiezen. De ervaring nu heeft duidelijk aan het licht gebracht, dat het 2 c.m. luchtafweerkanon onder het lichte luchtafweergeschut, juist met het oog op den te verwachten lagen vliegeraanval, een domineerende plaats inneemt. Van een, op een affuit opgesteld, dergelijk wapen kan men eischen en verwachten, dat het een werkzaam vuur tegen doelen tot pl.m. 1000 m. hoogte en op een schuinen afstand van pl.m. 1800 m. kan afgeven.

Bij dit geschut kunnen dan aansluiten de zware luchtafweerkanonnen van het kaliber van 7.5 c.m., welker werkingsfeer tot pl.m. 6500 m. reikt. De benedengrens van den werkzamen horizontalen afstand van dit kaliber van 7.5 c.m. ligt in het algemeen, bij een doelhoogte van 5000 m. op pl.m. 1200—1300 m.

Wil men nu de aansluiting van het lichte 2 c.m. afweerkanon, nog meer verzekeren, dan kan het gewenscht zijn, de bovengrens van den werkzamen schuinen afstand van het 2 c.m. kaliber van 1000 m. af door een paar batterijen van pl.m. 3.7 c.m. te doen overlappen.

Het schijnt echter niet absoluut noodzakelijk, op grond van de tot heden opgedane ervaringen om het 3.7 c.m. kanon voor deze overlapping te hulp te roepen, daar de aansluiting van het 2 c.m. luchtafweerkanon aan het kaliber van 7.5 c.m. of een nog wat grooter kaliber, mogelijk is.

Thans dient nog te worden nagegaan, hoe de zaken staan, wanneer als zwaar luchtafweerkanon niet het kaliber 7.5, doch het kaliber 8.8 gebezigd wordt. De werkingsfeer van het 8.8 c.m. kaliber reikt tot pl.m. 8000 m. De benedengrens van den werkzamen afstand ligt bij dit geschut op een doelhoogte van 5000 m. bij een horizontalen afstand van pl.m. 2000 m.

De werking van het enkele schot van de zware luchtafweerkanonnen is natuurlijk bij een groot kaliber (8.8) aanzienlijk grooter dan bij een kleiner kaliber (7.5), welk voordeel evenwel gedeeltelijk door de grootere vuursnelheid van het 7.5 kaliber wordt te niet gedaan.

Samenvattend mag het volgende gezegd worden:

De aanvalstactiek van moderne gevechtsvliegers dwingt er toe, zich in den afweer sterk te maken

tegen doelen met groote hoeksnelheden. Deze zijn met het meeste succes te bestrijden door het lichte luchtafweerkanon van het 2 c.m. kaliber.
Tegen doelen op groote hoogten en met dus naar verhouding kleinere hoeksnelheden is natuurlijk het zware luchtafweerkanon van het kaliber 8.8 c.m. of een nog wat grooter kaliber het meest werkzaam. Ten behoeve eener volkomen beheersching van het luchtruim zijn evenwel, bij gebruik van deze twee kalibers, dus van 2 c.m. en 8.8 c.m., lichte luchtafweerkanonnen van pl.m. 3.7 c.m. nooodig ter overbrugging van de bovengrens van de werking van het 2 c.m. kaliber en van de benedengrens van de werking van het 8.8 c.m. kaliber.
Komt dan evenwel in de plaats van het 8.8 c.m. luchtafweerkanon een kanon van 7.5 c.m. kaliber, hetwelk in de meeste gevallen in staat is vliegers op groote hoogte te bestrijden, dan is de overbrugging door een luchtafweerkanon van pl.m. 3.7 c.m. niet noodig. Men kan zich derhalve de aanschaffing van dit tusschenkaliber besparen, een factor, welke, met het oog op de groote uitgaven, verbonden aan de schepping van een krachtigen luchtafweer, voor vele staten van groot belang zal zijn.
(Ons Leger - Algemeen Handelsblad)

A. **NEDERLAND. — Colorado-kever. - Bestrijding. - Beroep op aller medewerking. —**
In verband met de in ons land genomen maatregelen ter bestrijding van den Colorado-kever kan het volgende worden medegedeeld:
Deze bestrijding moet in de eerste plaats geschieden door maatregelen, waardoor wordt voorkomen, dat het insect zich in ons land vestigt. Dit geschiedt door:
1. De bespuiting van alle aardappelvelden, in het als verdacht te beschouwen gebied, met loodarsenaat, waardoor daarin voorkomende kevers of larven worden vergiftigd.
2. Nauwkeurige contrôle op de plaatsen, waar het insect het vorige jaar is opgetreden, om de zekerheid te hebben, dat het daar volledig is uitgeroeid.
3. Zeer uitgebreide voorlichting inzake het uiterlijk van den kever en van de larven, opdat deze onmiddellijk worden opgemerkt, als zij ergens aanwezig blijken te zijn en opdat zij aldaar kunnen worden uitgeroeid. Daaraan wordt propaganda voor het nauwlettend toezien op alle aardappelvelden verbonden.
Wat de bespuiting der aardappelvelden betreft, daarover zijn in alle gewesten van het daarvoor in aanmerking komende deel van ons land op initiatief van de burgemeesters bijeenkomsten gehouden met de land- en tuinbouworganisaties, waarop door de ambtenaren van den plantenziektenkundigen dienst voorlichting is gegeven inzake de organisatie en de uitvoering dezer bespuitingen.
In zeer vele gemeenten zijn, in het bijzonder voor de bespuiting van de kleine perceelen, spuitorganisaties opgericht, welke dit werk voor de verbouwers zullen uitvoeren.
Van Rijkswege is voor deze organisaties een aantal sproeimachines beschikbaar gesteld.
In een deel van het gebied werd bespuiting ter bestrijding van de aardappelziekte reeds regelmatig toegepast en aan het combineeren van de Colorado-kever-bestrijding met die van de aardappelziekte, dat ook voor de andere deelen van ons land van groot nut kan zijn, zal ook verder de noodige aandacht worden gewijd. (Telex-A. N. P.)
(Vorig bericht 3578 A.)

B. **ITALIE. — Dino Grandi, de Italiaansche Ambassadeur te Londen, houdt een ophefmakende rede. - Fransche repliek. —**
Dino Grandi, de Italiaansche ambassadeur te Londen, heeft, in tegenwoordigheid van Italiaansche en Duitsche gasten, een lofrede gehouden op het „stalen verdrag" (Duitschland—Italië) en met bitterheid over de misdadige leugencampagne tegen Italië en Duitschland gesproken, speciaal Frankrijk hiermede bedoelend.
De Fransche bladen dienen Grandi van repliek op zijn rede. „De mooie woorden van Grandi zullen niets veranderen", schrijft o.a. de „Petit Journal". „Frankrijk en Engeland zijn ontwaakt en op hun hoede. Zij hebben niets te duchten. De Maginot-linie is steviger dan de Siegfried-linie, welker ingenieur door Hitler is afgedankt. De vloten van Engeland en Frankrijk waken aan de deuren der Middellandsche Zee. Financieel is Italië platzak. Duitschland leeft van hypotheken en belastingen, benevens de cadeautjes van Oostenrijk en Tsjecho-Slowakije. De dictators moeten het hebben van hun bluf en prestige. Frankrijk, Engeland en de Vereenigde Staten te zamen hebben een oorlogsschat van 736 milliard francs aan goud, de as bezit ongeveer 10 milliard. De veiligheidsmarge wordt steeds breeder. (Telex-A. N. P.)
(Vor. ber. Dino Grandi 2228 C.)

4 JUNI 1939

C. **GROOT-DUITSCHLAND. — Spaansche burgeroorlog. - Het Duitsche Condor-legioen officieel te Hamburg verwelkomd. —**
De Duitsche legionnairs uit Spanje (het Condor-legioen) zijn te Hamburg op 31 Mei '39 aangekomen. Aan boord van het jacht „Hamburg" heeft maarschalk Goering de revue gepasseerd over de schepen, waarmede de Duitsche vrijwilligers zijn teruggekeerd. De kustbatterijen losten een eere-salvo.
Het Duitsche militaire weekblad „Die Wehrmacht" wijdt een speciaal nummer aan de activiteit van het Condor-legioen in Spanje. Dit is voor den eersten keer, dat van officieele zijde bijzonderheden worden gepubliceerd over dit legioen.
De generaal van de luchtmacht, Sperrle, deelt mede, dat 6500 vrijwilligers in begin November 1936 te Cadiz zijn aangekomen. Zij werden naar Sevilla gebracht, waar vliegtuigen en luchtdoel-artillerie waren heengezonden. Snel werd een gevechtstroep van drie escadrilles gevormd. Duitsche vliegtuigen brachten in enkele dagen 5000 Marokkanen en manschappen van het vreemdelingenlegioen uit Afrika naar Spanje over.
De kolonel van den generalen staf, von Funck, geeft bijzonderheden over het deelnemen van een pantsercorps en van een instructiecorps aan den oorlog. Dit instructiecorps stond onder leiding van een Duitschen kolonel. In September 1936 werd besloten, dat het Duitsche leger zou deelnemen aan den burgeroorlog in Spanje en onmiddellijk werd een pantsercorps naar Spanje gezonden. Op wensch van Franco zelf nam dit corps als zelfstandige Duitsche afdeeling aan den strijd deel.
Nader wordt nog gemeld, dat reeds in Juli 1936 vrijwilligers naar Spanje zijn vertrokken. Zij vormden reisgezelschappen onder den naam van „Reisgezelschap Union".
Ongeveer veertien dagen geleden is een wet vervallen verklaard, volgens welke iedere Duitscher, die het er op wagen zou, zich als vrijwilliger naar Spanje te begeven, met een gevangenisstraf van minstens drie jaar bedreigd werd. Zoolang deze wet bestond, heerschte er in het Derde Rijk de officieele overtuiging, dat er onder de troepen van Franco wel een paar duizend Italiaansche vrijwilligers met medeweten en goedkeuring van Mussolini meevochten, maar geen sterveling zou het gewaagd hebben te beweren, dat er ook Duitschers aan dezen binnenlandschen oorlog deelnamen. (Telex-A. N. P. - Agence Belga - De Tijd - Die Wehrmacht)
(Vor. ber. Spaansche Burgeroorlog 3802 C.)

D. **GEESTELIJK LEVEN. — De Bellamy-landdag. —**
Op 29 Mei, 2den Pinksterdag, hield de Internationale Vereeniging „Bellamy" haar jaarlijkschen landdag op het landgoed „Zwaluwenberg" aan de Hollandsche Rading. Er waren 13.000 belangstellenden. De president der Internationale Vereeniging „Bellamy", mr. dr. P. IJssel de Schepper, ving zijn rede „Allen Een" aan met een verwijzing naar onze oud-vaderlandsche leuze „Eendracht maakt macht". Spr. zeide, dat de houding en de arbeid der Bellamyanen nimmer een houding van strijd mogen zijn.
Strijd heeft altijd strijd uitgelokt, haat altijd haat. Wij leven in een maatschappij van afbraak op elk gebied. Haat en strijd wederstaat men het beste met liefde.
Als wij doorgaan met onze wijze van werken, zullen wij bereiken wat wij willen, n.l. de maatschappij zooals de geniale mensch Bellamy die eens zag. De critiek moet ons daarbij slechts dienen om onszelf te

onderzoeken wat er van waar is. En al datgene wat er van de critiek juist is, moeten wij bij ons zelf verwijderen, indien die slecht is. (Telegraaf)
(Vorig bericht 3352 C.)

A. **TURKIJE. — Rede van president Ismet Inönü. —**
„Wij zullen nooit het recht erkennen van groote coalities van mogenheden, om kleinere naties omver te werpen. Elk heeft het recht zijn eigen, onafhankelijk leven te leven. Daarom hebben wij de Balkan-Entente in het leven geroepen. Inziende, dat vandaag de slag kan neerkomen op onze naburen en morgen op ons zelve, nemen wij tijdig maatregelen om het hoofd te bieden aan de gevaren, die ons bedreigen."
Aldus begon de Turksche president, Ismet Inönü, zijn redevoering over de buitenlandsche politiek op het vijfde congres der republikeinsche volkspartij (30 Mei '39).
„De Engelsch-Turksche overeenkomst is niet uitgedacht in eenigerlei agressieven geest, doch heeft ten doel een bijdrage te vormen voor het behoud der humanitaire idealen. Turkije was bereid verplichtingen op zich te nemen jegens ieder land, dat den vrede diende.
Ik kan u openhartig verklaren, dat onze betrekkingen met Rusland thans warmer zijn dan zij ooit te voren geweest zijn en dat zij zijn gebaseerd op wederzijdsch vertrouwen."
Sprekende over de Fransch-Turksche onderhandelingen over een pact, gelijk aan het Engelsch-Turksche, zeide spr., dat een principieele overeenkomst bereikt is en dat na de oplossing van het Alexandrette-probleem geen mogendheid in staat zal zijn het accoord tusschen de beide naties te compromitteeren of te vernielen.
„De Turksche en Fransche naties bezitten de middelen om zich te verdedigen. Turkije is thans volledig ontwaakt. Het is niet tevreden met slechts eigen veiligheid te verzekeren, doch bereid en gereed om bij te dragen tot den wereldvrede. Wanneer een nieuwe slachtpartij wordt uitgelokt, zal Turkije onbevreesd zijn plicht doen.
Geen macht zal de Fransch-Turksche toenadering kunnen belemmeren, zoo groot is naar onze meening de belangengemeenschap van de beide volken."
Ten aanzien van den internationalen toestand verklaarde Inönü, dat de huidige dreigende toestand niet veel langer kan duren. Of wel de eene groep onbewuste massa's zal tegen de andere in het veld geworpen worden, of het gezonde verstand zal overheerschen om een werkelijken vrede te vestigen in overeenstemming met de behoeften der menschheid. (Telex-A. N. P.)
(Vor. ber. Ismet Inönü 3744 B.)

B. **ITALIE. — Spaansche burgeroorlog. - Italiaansche troepen vertrekken. - Rede van Queipo de Llano. —**
In zijn rede tot de Italiaansche legioensoldaten bij hun terugkeer naar Italië, heeft generaal Queipo de Llano op 1 Juni o.a. gezegd: Verscheidene malen in de geschiedenis hebben onze beide volken elkander ontmoet. In dezen oorlog hebben zij elkander opnieuw ontmoet en in de toekomst zullen zij elkander ontmoeten, vereenigd in den strijd voor de beschaving der wereld. Altijd zullen wij jegens Italië getrouw zijn en bereid zijn tot samenwerking, teneinde, wanneer het noodig is, ons aan de zijde van Italië te scharen, liever dan aan de zijde van hen, die niets ander gedaan hebben dan ons vervolgen, ons vernietigen en ons met scheldwoorden overladen.
De minister van Binnenlandsche Zaken, Suner, zeide in zijn toespraak: Indien, evenals in 1936, de beer van het Kremlin of andere barbaren onrust willen verwekken aan de kusten van de Middellandsche Zee, of indien wij in een anderen uithoek van de wereld hooren roepen „Moskou", zullen wij eenstemmig uitroepen „Rome". Vervolgens omhelsde Suner generaal Gambara, waarmede hij het afscheid wilde vertolken jegens alle Italianen. Hij beëindigde zijn rede temidden van het geloei van scheepssirenes, klokkengelui en toejuichingen, roepende „Leve Italië, leve Spanje, leve de Duce, leve Franco", en terwijl de muziek het Italiaansche en Spaansche volkslied speelde, vertrok het eerste schip langzaam van de kade. De Italiaansche strijders verlieten Spanje en thans bevindt zich geen enkele groote buitenlandsche troepeneenheid meer op het schiereiland. (Telex-A.N.P.)
(Vor. ber. 3793 B.; Duitsche troepen 3818 C.)

C. **GROOT-DUITSCHLAND. — Non-Agressiepact met Denemarken geteekend. - Duur op 10 jaar gesteld. —**
De tekst van het op 31 Mei geteekende niet-aanvalsverdrag tusschen Duitschland en Denemarken luidt als volgt:

„De Duitsche rijkskanselier en Z.M. de Koning van Denemarken en IJsland, vastbesloten den vrede tusschen Duitschland en Denemarken onder alle omstandigheden te handhaven, zijn overeengekomen dit besluit door een verdrag te bekrachtigen en hebben tot gevolmachtigden benoemd: de Duitsche rijkskanselier den rijksminister van Buitenlandsche Zaken, Joachim von Ribbentrop; Z.M. de Koning van Denemarken en IJsland den buitengewoon gezant en gevolmachtigd minister te Berlijn, Herluf Zahle, die, na uitwisseling hunner in goeden vorm bevonden volmachten, het volgende zijn overeengekomen:
Artikel I. Het Duitsche Rijk en het koninkrijk Denemarken zullen in geen geval overgaan tot oorlog of een anderen vorm van geweld tegen elkander. Indien het van deze zijde van een derde mogendheid mocht komen tot een daad van dezen aard tegen een der verdragsluitende partijen, zal de andere partij een dergelijke daad op geen enkele wijze ondersteunen.
Artikel II. Dit verdrag zal geratificeerd worden, de ratificatiedocumenten zullen zoo spoedig mogelijk te Berlijn uitgewisseld worden. Het verdrag treedt in werking met de uitwisseling der documenten en geldt voor een tijdperk van 10 jaar. Indien het niet uiterlijk een jaar voor afloop van dezen termijn door een der partijen wordt opgezegd, wordt de geldigheidsduur met tien jaar verlengd. Hetzelfde geldt voor volgende perioden."
Bij de onderteekening van het verdrag is geconstateerd, dat de partijen het over het volgende eens zijn: van een ondersteuning door de niet bij het conflict betrokken partij in den zin van artikel I is geen sprake, wanneer de houding van deze partij in overeenstemming is met de algemeene regelen der neutraliteit. Het kan daarom niet als een ontoelaatbare ondersteuning beschouwd worden, wanneer tusschen de niet bij het conflict betrokken partij en de derde mogendheid het normale goederen- en transitoverkeer wordt voortgezet. (Deutsches Nachr. Büro)
(Vorig bericht 3799 E.)

D. **NEDERLAND. — Landdag Zionistenbond. —**
Honderden leden van den Nederlandschen Zionistenbond, gekomen uit alle deelen des lands waren op 4 Juni op Frankendaal bijeen.
Op dezen landdag hebben o.a. de heeren J. van Blitz en mr. Herzberg het woord gevoerd en protest aangeteekend tegen de door Engeland ten opzichte van Palestina gevoerde politiek.
Sportdemonstraties en zang wisselden de spreekbeurten af. (Alg. Handelsblad) **(V. b. Zionisme 3584 A.)**

E. **EIRE (IERLAND). — Wet tegen het Iersche republikeinsche leger. —**
De senaat van Eire heeft op 31 Mei met 28 tegen 9 stemmen de wet tegen aantasting van het staatsgezag aangenomen, welke beoogt een einde te maken aan de activiteit van het Iersche republikeinsche leger, te zamen met de hoogverraadswet, welke thans in werking is getreden. (Times)
(Vorig bericht 2348 E.)

F. **FRANKRIJK. — Rede van Daladier. - „Fransche eenheid". —**
In een rede, gehouden op 4 Juni voor het bestuur der radicaal-socialistische partij, begon Daladier met te wijzen op de veranderingen, die zich onder de tegenwoordige regeering in Frankrijk hebben voltrokken, o.a. de toeneming der productie, de verbetering van de positie der valuta en de vergrooting van de eenheid des lands. Hij verklaarde, dat de regeering een „politiek van nationaal belang" voert, welke niet bij klassen steun zoekt, doch bij alle levende krachten der natie. Naar aanleiding van de kritiek op de maatregelen, die de regeering genomen heeft om het hoofd te bieden aan het van buiten komende gevaar, zeide Daladier: Bestaat het buitenlandsche gevaar soms in de verbeelding? Zijn drie millioen buitenlandsche soldaten, die aan de overzijde onzer grenzen gemobiliseerd zijn, plotseling geesten geworden? Niemand zou redelijkerwijze kunnen volhouden, dat het gevaar niet bestaat.
(L'Intransigeant) **(Vor. ber. Daladier 3787 D.)**

G. **NEDERLAND. — Nationaal Socialistische Beweging. - Landdag te Lunteren. —**
Op 29 Mei heeft de N.S.B. op den Goudsberg te Lunteren haar jaarlijksche hagespraak gehouden, waarbij eenige tienduizenden nationaal-socialisten aanwezig waren.
Voor de middagpauze sprak allereerst de heer Roskam over „de stem van het land."
De volgende spreker was de heer Ten Hoorn, die sprak over den strijd van het nationaal-socialisme in de groote stad.
De heer Van Geelkerken sprak over „een ontwakend volk."

Na de groote pauze werd het woord gevoerd door ir. A. A. Mussert. In den aanvang van zijn rede wees spr. er op, hoe de andere partijen zich beijveren om het programma der N.S.B., punt voor punt over te nemen en het als product van eigen vinding den volke voor te houden.
Spr. schetste uitvoerig den geest van het Nederlandsche nationaal-socialisme, daarbij beginselen en praktijk der oude partijen met die der N.S.B. vergelijkend. Ir. Mussert behandelde vervolgens de gebeurtenissen in Europa en elders. De democratische groote mogendheden, Engeland en Frankrijk, hebben zich eng verbonden met Moskou, waarmede zij gemeene zaak maken tegen de nieuwe orde in Europa.
Ook in Nederland, aldus spr., teekenen de beide werelden zich steeds scherper af. In ons land komt de hechte aaneensluiting van de Joodsche geldmacht, het marxisme en het politiek-katholicisme, volgens Spaansch model, meer en meer tot uiting. Colijn heeft den weg daarvoor geëffend, doch het zal waarschijnlijk niet lang meer duren of hij zal van de staatspartij zijn congé krijgen. De twee strijdende machten in Nederland hebben elkander onderkend, zij staan lijnrecht tegenover elkaar.
Bij de laatste verkiezingen bleek de N.S.B. onwankelbaar vast te staan. Spr. wekte allen op den strijd vastberaden voort te zetten. (Telex-A.N.P.)
(Vor. ber. 3299 C.; N.S.B. 3643 E.)

A. **GROOT-DUITSCHLAND. — Adolf Hitler's betoog voor de oudstrijders te Kassel. —**
Hitler is per vliegtuig te Kassel aangekomen, waar hij op een bijeenkomst van oudstrijders het woord heeft gevoerd. Hij zeide o.a.:
Na betoogd te hebben, dat Duitschland in 1914 geen enkel belang had bij het ontketenen van een oorlog, zeide Hitler: „Het vredesverdrag van Versailles heeft laten zien, wat de werkelijke oogmerken waren van de toenmalige Britsche en Fransche omsingelingspolitici, namelijk het rooven van de Duitsche koloniën, vernietiging van den Duitschen handel, van de Duitsche handelsvloot en daarmede van de Duitsche bestaans- en levensvoorwaarden, en vernietiging van iedere Duitsche politieke machtspositie. Het waren derhalve destijds dezelfde doeleinden als die welke de Britsche en Fransche omsingelingspolitici ook thans nastreven."
Zoo de Britsche omsingelingspolitiek al dezelfde gebleven is als vóór den oorlog, dan is daarentegen de Duitsche afweerpolitiek grondig veranderd. Ik heb er zorg voor gedragen dat alles, wat ook maar eenigszins met de staatsleiding te maken heeft, slechts voor honderd procent man en soldaat kan zijn. Mocht ik echter bemerken, dat de houding van eenigerlei persoonlijkheid zulk een toets niet kan doorstaan, dan zal deze, wie het ook is, onmiddellijk van zijn post verwijderd worden.
Wij dragen den plicht de afweerkracht der natie tot het uiterste te sterken. Ik verwacht, dat deze politiek van versterking der Duitsche afweerkracht in het bijzonder door de oude soldaten gesteund zal worden. (Deutsches Nachr.büro) **(Vor. ber. Hitler 3776 C.)**

B. **GEESTELIJK LEVEN. — Afscheidscollege Prof. Dr. H. Th. Obbink - „De achtergrond van den Bijbel".**
Onder groote belangstelling heeft op 25 Mei prof. dr. H. Th. Obbink met een openbaar college in het groot-auditorium van het universiteitsgebouw afscheid genomen als hoogleeraar in de theologie aan de rijksuniversiteit te Utrecht.
Spreker begon met te zeggen, dat zijn sympathie op het breede veld der godsdienstgeschiedenis steeds was uitgegaan naar den achtergrond van den Bijbel, die duidelijk de sporen draagt van de oude cultuurwereld, waaruit hij is ontstaan. De Bijbel is een Oostersch boek, in Semietische wereld ontstaan temidden van de oude voor-aziatische cultuur. Hij staat derhalve in taal, uitdrukkingswijze en denkvormen zeer ver van ons, westerlingen af. Om de bedoeling van de Bijbelschrijvers, speciaal die van het Oude Testament, te verstaan, moeten wij dikwijls transponeeren. Wij stellen bij schrijvers en dichters prijs op eigen visie en eigen dictie: de oosterling daarentegen bemint het cliché en de monotonie. Dat hangt samen met de grootere macht van het milieu over den enkeling bij de oude volken. De mensch is er in de eerste plaats gemeenschapswezen, dat door het milieu wordt beheerscht. Vandaar ook de anonimiteit van bijna de geheele literatuur bij de oude semietische volken. Ook de Oud-testamentische geschriften zijn, afgezien van de profetische literatuur, doorgaans anoniem. Dan ook dit: de oostersche verhalen, ook die, welke zich als historisch voordoen, zijn niet historisch in onzen zin: ze zijn meer schilderij dan foto, ze groepeeren de gegevens volgens bepaalde gezichtspunten, vaak zelfs met opoffering der historische juistheid. Ze dragen alleen een concreet en emotioneel karakter.
Dat concrete en emotioneele komt evenzeer uit in taal en terminologie. Het woord voor „toorn" beteekent letterlijk: blazen met den neus. Een woord voor „zegenen" heet eigenlijk: een tentpin geven. „Smeeken" heet: iemands aangezicht streelen. Maar het verschil in woordgebruik gaat veel verder. B.v. het woord wonder heeft in onze taal allereerst de beteekenis: dat wat de natuurwetten doorbreekt of te boven gaat. De oosterling kent geen natuurwetten in onzen zin. „Wonder" is voor hem dat alles waarover men zich verwondert (verwonder-t): de sterrenhemel, de walvisschen enz.
Een ander sprekend voorbeeld is het getal 7, dat bij ons niets anders is dan het cijfer tusschen 6 en 8. Het Assyrisch woord voor zeven is „sibittu", hebreeuwsch „sjèba", termen waarvan de woordstam beteekent: compleet zijn, volkomen zijn als substantief: volheid, geheelheid. De kosmos heeft 7 sferen, de onderwereld 7 poorten, de wereldkaart heeft 7 landen enz.
In het Oude Testament datzelfde: de wereld is geschapen in 7 dagen, de groote Egyptische hongersnood duurt 7 jaren, volkomen vergeven is 7 maal vergeven enz. Voor den Oosterling is het getal 7 wat voor ons is het causaal verband. Wat in het kader van het getal 7 is gezet, verstaat en gelooft hij.
De oosterling denkt synthetisch-deductief: ons denken is analytisch inductief. De oosterling kent den kosmos en de daarin wonende krachten en leidt daaruit de enkeldingen af krachtens de wet der kosmische correspondentie. Hij heeft de zekerheid door te dringen tot het wezen der dingen, terwijl voor ons het wezen der dingen ondoorgrondelijk blijft ondanks alle analyse. In dat boven aangeduide verschil in denken tusschen oosten en westen ligt de reden voor het voortdurend misverstand van den Bijbel en van alle oud-semietische literatuur. Wij leggen in de oostersche woorden westersche waarden, die door den schrijver niet bedoeld zijn.
Heel wat theologische discussies zouden niet of niet zoo gehouden zijn als men de oude woorden niet had misverstaan. Dat geldt met name de discussies over christologische termen. Alleen wanneer we de boven geschetste verhoudingen zuiver zien, ontstaat de voorwaarde voor het verstaan van het kosmisch rhythme van het oude Oosten. (N. Rott. Crt.)
(Vor. ber. Prof. dr. H. Th. Obbink 1385 A.)

5 JUNI 1939

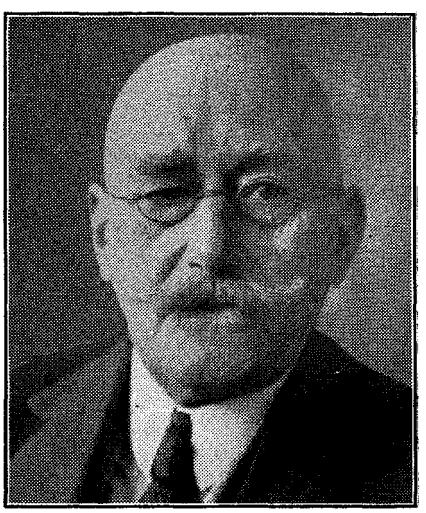
C. **POLEN. — Persstrijd met Duitschland. - Incidenten. - Generaal Prchala naar Warschau gevlucht. —**
De strijd tusschen Duitsche en Poolsche persorganen, die met veel ophef gewag maken van incidenten te Danzig, in den Corridor en in de gebieden, waar Duitsche of Poolsche minderheden wonen, duurt nog steeds voort. De Poolsche bladen verwijten de Duitsche propaganda, dat zij nu den indruk tracht te vestigen, dat het verkeer tusschen Duitschland en Oost-Pruisen via den Corridor niet meer veilig zou zijn. Het is wel opmerkelijk, zoo betoogt men, dat de Corridor eerst nu, na twintig jaar, niet meer veilig schijnt.
Zoowel Poolsche als Duitsche persorganen komen maar steeds aandragen met berichten over incidenten welke in de wederzijdsche minderhedengebieden zouden plaats hebben. Zoo wordt de zaak warm en de stemming onrustig gehouden. De verhouding tusschen Berlijn en Warschau zal thans nog wel meer gespannen worden nu de vroegere minister van Oorlog en Binnenlandsche Zaken in het ministerie-Wolosjin van de Karpathen-Oekraine (en tevens vertegenwoordiger der regeering van Praag te Chust), generaal Leo Prchala, te Warschau is aangekomen en daar verklaard heeft voornemens te zijn te gaan werken aan de bevrijding van Tsjecho-Slowakije. Hij wil de in Polen vertoevende Tsjechen en Slowaken in één organisatie vereenigen, welke als basis zal dienen voor de bevrijding. Generaal Prchala staat in contact met landslieden in de Vereenigde Staten en andere landen. (De Nieuwe Eeuw)
(Vor. ber. Polen—Duitschland 3786 G.)

D. **BALKAN-ENTENTE. — Huidige toestand. —**
De onderhandelingen betreffende het „Vredesfront" hebben de laatste maanden op den Balkan een verscherping der wederzijdsche tegenstellingen ten gevolge gehad. De as Rome—Berlijn heeft er een krach-

tig offensief ontketend, dat in de eerste plaats gericht was op Joego-Slavië. Verdeeld Joego-Slavië, want de onderhandelingen tusschen Slaven en Kroaten zijn eenigen tijd geleden afgebroken. Het land heeft zich formeel nog niet aangesloten bij het Anti-Komintern-Pact.
Roemenië heeft van Engeland en Frankrijk garanties gevraagd en gekregen. De regeering speelt echter dubbel spel en houdt nog steeds een hand naar Berlijn uitgestoken, waarover in de Fransche pers de laatste weken nog al wat te doen is geweest.
Slechts in Turkije is Duitschland op een open „neen" gestooten. Von Papen's zending is mislukt. Ismet Inönü, Kemal Ataturk's opvolger, heeft oude rekeningen met Engeland en Frankrijk vereffend waardoor Turkije een belangrijke schakel in den antitotalitairen keten vormt.
Bulgarije is het grootste vraagstuk. Door middel van Bulgarije, dat streken van Roemenië, Joego-Slavië en Griekenland opeischt, pogen Rome en Berlijn den Balkan te beheerschen. Deze pogingen maken iets meer kans op succes, nu de verkiezingen in Hongarije tot een verzwakking der democratische krachten hebben geleid. De reactionnaire regeeringspartij heeft aanzienlijk gewonnen, maar ook de fascistische groenhemden van Szalaszi (Hongarije).

(De Groene Amsterdammer)
(Vor. ber. Balkan-Entente 3673 E.)

A. **FRANK VAN DER GOES OVERLEDEN. —**
Op 5 Juni omstreeks vijf uur in den morgen is in zijn woning aan de Lingenskamp te Laren (N. H.) op 80-jarigen leeftijd overleden de bekende litterator en schrijver Frank van der Goes.

Frank van der Goes.

Nog geen vier maanden geleden, in Februari '39 is hij bij zijn tachtigsten verjaardag door een grooten kring van vrienden gehuldigd, en bij deze gelegenheid is ook in persorganen van alle gezindten de beteekenis van Van der Goes als mensch en voor de cultuurhistorie van Nederland uitvoerig geschetst.
Frank van der Goes, afstammeling van een adellijke Zeeuwsche familie, werd op 13 Febr. 1859 geboren te Amsterdam, waar hij de vijfjarige H.B.S. bezocht en reeds in die jaren als leerling van den bekenden dr. W. Doorenbos in contact kwam met de groep jonge letterkundigen, die in 1885 de kern zouden vormen van de nieuwe litteraire beweging rondom het tijdschrift „De Nieuwe Gids", waarvan hij de eenige overlevende oprichter was en van welks eerste redactie hij deel uitmaakte. De jeugdige dichter Jacques Perk was klasgenoot en boezemvriend uit die dagen.
De belangstelling van Van der Goes was evenwel, zooals ook uit zijn medewerking aan „De Nieuwe Gids" bleek, niet uitsluitend litterair, doch algemeen cultuur-historisch en politiek, terwijl hij werkzaam was in het assurantiebedrijf te Amsterdam, werkte hij o.a. als tooneelcriticus mede aan „De Amsterdammer" van de Koo, en toonde hij actieve belangstelling voor de opkomende socialistische arbeidersbeweging, die toenmaals geheel onder invloed en leiding stond van Domela Nieuwenhuis, onder wiens invloed de beweging steeds meer in anarchistische richting werd gedreven. Van der Goes was een der eersten in ons land, die belangstelling toonde voor het Marxisme als wetenschap en het van beteekenis achtte, de anarchistische invloeden te bestrijden door te trachten, aan de actie der arbeidersklasse een theoretischen grondslag, gebaseerd op het Marxisme, te geven. Dit leidde tot een fellen strijd tegen Domela Nieuwenhuis en de zijnen en ten slotte tot een splitsing, die tot gevolg had, dat in 1897 de Soc. Dem. Arbeiderspartij werd opgericht, als welker geestelijke vader Van der Goes veelal wordt beschouwd.
Tegelijkertijd bleef hij ook actief op litterair en artistiek gebied. Gedurende een aantal jaren was hij leeraar in de voordrachtkunst aan de Amsterdamsche Tooneelschool en aan het Amsterdamsche Conservatorium, terwijl hij van 1899 tot 1912 privaat docent was aan de Amsterdamsche Universiteit. Hij werkte verder mee aan „De Kroniek" van P. L. Tak, aan het tijdschrift „De Twintigste Eeuw" en aan het socialistische maandschrift „De Nieuwe Tijd", waarvan hij, samen met Henriëtte Roland Holst en Herman Gorter redacteur was.
In de S.D.A.P. bleef hij altijd een principieel marxistisch standpunt innemen, en na de afscheiding van de tribunegroep in 1909 werd hij mede-redacteur van „Het Weekblad", het minderheidsorgaan in de partij. Van 1912 tot 1925 was hij chef-buitenland van „Het Volk", waarin hij dagelijks zijn buitenlandsche politieke overzichten schreef. Toen hij in Hilversum woonde, was hij van 1909 tot 1914 lid van den Hilversumschen gemeenteraad, de eenige openbare politieke functie, welke hij ooit wilde aanvaarden.
Toen in 1932 te Haarlem de linker vleugel der S.D.A.P. de partij verliet, bevond hij zich eveneens aan de zijde der oppositie en werd hij mede-oprichter der inmiddels weer opgeheven Onafhankelijk Socialistische Partij.
Van zijn vele publicaties kunnen o.a. genoemd worden zijn vertaling van drie deelen van Marx' „Kapital", zijn litteraire herinneringen uit den „Nieuwe Gids"-tijd en een zeer groot aantal opstellen en essays van litterairen, economischen, politieken en cultuur-historischen aard, waaruit ter gelegenheid van zijn tachtigsten verjaardag een bundel is verzameld, die bij de Wereldbibliotheek te Amsterdam is uitgegeven.
(Telex-A. N. P. - Het Volk - N. R. Crt. - De Tijd)
(Vor. ber. Frank van der Goes 3669 B.)

6 JUNI 1939

B. **AMSTERDAM. — Nieuwe Hoogleeraren. - Dr. J. M. Romein buiten de voordracht om benoemd. —**
De gemeenteraad van Amsterdam heeft op 31 Mei '39 benoemd: tot gewoon hoogleeraar in het Handelsrecht, het faillissementsrecht en het internationaal privaatrecht prof. mr. M. H. Bregstein te Rotterdam; tot buitengewone hoogleeraren prof. B. van der Wielen, die tot dusver gewoon hoogleeraar geweest is, en mej. dr. C. G. van Arkel, ieder voor onderdeelen van de pharmacie; voorts dr. J. M. Romein tot buitengewoon hoogleeraar in de Vaderlandsche geschiedenis, dezen buiten de voordracht om; hij kreeg 21 stemmen, tegen dr. P. J. van Winter 19. Ten slotte is tot lector in de Economische Geologie en Mineralogie benoemd dr. J. Westerveld. (Alg. Handelsblad)
(Vor. ber. Onderwijs 3326 E.)

C. **NEDERLAND. — Handel met België en Luxemburg. - Minimumprijzen voor tuinbouwproducten. —**
Op 25 Mei '39 werd op het ministerie van Buitenlandsche Zaken en Buitenlandschen Handel te Brussel een nieuwe contingenteeringsovereenkomst tusschen Nederland en de Belgisch-Luxemburgsche Economische Unie geparafeerd.
De nieuwe overeenkomst, die in de plaats komt van de op 5 Mei '39 getroffen tijdelijke regeling, regelt de handelsbetrekkingen tusschen de beide landen gedurende de periode van 1 Mei 1939—30 April 1940.
De nieuwe overeenkomst is in hoofdzaak gelijk aan de per 1 Mei '39 beëindigde overeenkomst van 13 Aug. 1938.
Wat betreft den uitvoer naar België van Nederlandsche groenten en fruit, werden bepalingen overeengekomen, waardoor ernstige prijsstoringen op de Belgische markt zullen worden voorkomen. Daartoe zijn in de overeenkomst minimumprijzen vastgesteld, beneden welke de in België gecontingenteerde tuinbouw-producten door de exporteurs op de veilingen in Nederland niet mogen worden gekocht.

(Het Laatste Nieuws)
(Vorig bericht 3543 A.)

A. Jaarverslag 1938-'39. - Netto-winst ƒ 2.551.833 (v. j. ƒ 2.576.087). - Dividend: ƒ 30.— (onv.) per aandeel.
Op 6 Juni '39 werd te Amsterdam de algemeene vergadering van aandeelhouders gehouden van de Nederlandsche Bank N.V.
In deze vergadering heeft de president, mr. L. J. A. Trip, verslag uitgebracht over het boekjaar 1938-1939, waaraan wij het volgende ontleenen:
Het verslag over het op 31 Maart 1939 geëindigde boekjaar, begint met de opmerking, dat het afgeloopen jaar beheerscht werd door de internationale politieke verhoudingen.
Volgens een desbetreffende raming moeten de verschillende regeeringen te zamen maandelijks bijkans ƒ 2 milliard uit leeningen verkrijgen om in haar begrootingstekorten te voorzien.
Naast de onbegrensde bewapening dient de steeds verder voortschrijdende afsluiting der individueele landen vermeld te worden.
Dat mijn verwachtingen voor de toekomst — zoo merkt de president op — ook afgescheiden van den internationalen politieken toestand, niet gunstig kunnen zijn, zal geen verwondering wekken.

Internationale monetaire ontwikkeling. — Van een stabiliteit der wisselkoersen is nog geen sprake en de monetaire overeenkomst, die tusschen de Vereenigde Staten van Amerika, Engeland, Frankrijk, België, Nederland en Zwitserland werd aangegaan, verschaft geen zekerheid op monetair gebied.
De toevloeiing van goud naar Amerika hield niet slechts aan, doch nam sterk toe. De monetaire goudvoorraad van dit land, die eind 1937 12.760 millioen dollar beliep, was eind 1938 gestegen tot 14.512 millioen dollar. Deze vermeerdering overtrof de totale wereldgoudproductie van het jaar 1938 met niet minder dan 466 millioen dollar. Zij heeft zich in het loopende jaar verder voortgezet. In het eerste kwartaal bedroeg zij 746 millioen dollar.
Dit feit illustreert de onevenwichtigheden, welke de wereldstructuur vertoont.

De Nederl. Bank

De goudproductie. — De goudproductie steeg in 1938 tot 1.142.925 K.G. en overtrof daarmede het overeenkomstige cijfer voor 1937 met ruim 5½%, tegenover een stijging van 5% van 1936 op 37. Een nieuw maximum werd dus in het laatst verloopen jaar bereikt. De waarde der productie beliep, in dollars der nieuwe pariteit, 1.286.250.000 dollar.
De onevenwichtige verdeeling van het monetaire goud blijkt o.m. uit het feit, dat meer dan 80 procent van den totalen geschatten wereldvoorraad zich in handen bevindt van de Vereenigde Staten, Engeland, Frankrijk, Nederland, Zwitserland en België.

Toestand in Nederland. — Belangrijke verschillen tusschen den gang van zaken in het eigen land en dien in de wereld, voorzoover deze niet door geheel bijzondere omstandigheden wordt beheerscht — zoo gaat het verslag verder — vallen niet te constateeren. Volgens de cijfers en gegevens, die ter beschikking staan, kan niet gezegd worden, dat Nederland zich gedurende het afgeloopen jaar in ongunstigen zin van andere, voor vergelijking in aanmerking komende, landen onderscheidde. De terugslag, dien 1938 bracht, deed zich uit den aard der zaak ook hier te lande gevoelen.
Over het geheele jaar gerekend, daalde de waarde van den invoer met ƒ 135.3 millioen of 8.73%, terwijl de overeenkomstige vermindering van den uitvoer ƒ 108.9 millioen of 9.49% bedroeg.
Ook voor Nederland geldt hetgeen in het algemeen is opgemerkt omtrent de talrijke kunstmatige, veelal tegenstrijdige maatregelen, die een juiste kenschetsing van den werkelijken toestand zeer sterk bemoeilijken en de onevenwichtigheden in de economische structuur veeleer doen toenemen dan opheffen.
Het is geenszins de bedoeling te betoogen, dat Nederland onder de omstandigheden, zooals die zich in de wereld hebben ontwikkeld, de oude vrijheid had kunnen handhaven en zich van Overheidsbemoeiing met het bedrijfsleven had kunnen onthouden. Afweer van buitenlandsche agressie en handhaving van de bronnen van het Nederlandsche volksbestaan moeten als onafwijsbare eischen worden aangemerkt. Doch even onafwijsbaar is het de noodzakelijkheid in het oog te houden niet slechts elke verhooging van de in Nederland geldende productiekosten en kosten van het levensonderhoud te vermijden, doch in stede daarvan een verlaging van het peil dier kosten te bevorderen. In dit opzicht kan de toekomst niet met gerustheid worden tegemoet gezien.
De vragen of het onder de huidige omstandigheden verantwoord is te achten kostbare sociale voorzieningen te treffen en of, naast de kosten dier voorzieningen, het Nederlandsche bedrijfsleven mag worden bezwaard met nieuwe belastingen, die fiscaal en economisch tot bedenkelijke gevolgen zullen leiden, verdienen nader te worden overwogen. Ik aarzel niet — aldus zegt de president in het verslag — die vragen ontkennend te beantwoorden.
Dat onder de huidige omstandigheden een zekere mate van interen op kapitaal en reserves ook in Nederland niet kan worden voorkomen, moge juist zijn, zulks neemt niet weg, dat het juiste inzicht in den werkelijken toestand onvoldoende is doorgedrongen, zoodat de zooeven bedoelde intering grooteren omvang aanneemt dan de zorg voor de toekomst van land en volk gedoogt. Zooals die toekomst zich laat aanzien, zal ook het Nederlandsche volk zijn huidigen levensstandaard niet kunnen handhaven. Tenzij het bereid is reeds thans de onvermijdelijke offers te brengen en zich niet vast te klampen aan het behoud van zijn nominale inkomsten, doch samen te werken tot een verlaging van publieke uitgaven, productiekosten en kosten van levensonderhoud, zullen de offers in grooteren omvang door de feiten worden opgelegd.

De Nederlandsche Bank. — In de taak en de werkzaamheden van de Nederlandsche Bank kwamen in het algeloopen jaar geen belangrijke veranderingen. Bij het einde van het boekjaar 1937—1938 beliep de goudvoorraad van de Nederlandsche Bank ƒ 1.466.2 millioen. Na een aanvankelijke stijging tot ƒ 1.481.2 millioen bleef dit peil van begin Juni 1938 af met kleine schommelingen gehandhaafd tot begin December 1938, toen een daling intrad tot ƒ 1.461.2 millioen. Deze daling werd in de tweede helft van Februari 1939 hervat en vond sedert dien verderen voortgang, zoodat bij het einde van het boekjaar de voorraad was teruggeloopen tot ƒ 1.322.5 millioen, op den datum van dit verslag (15 Mei) beliep de voorraad ƒ 1.209.5 millioen. Zooals uit deze cijfers en uit andere gegevens kan worden afgeleid, heeft de kapitaalbeweging zich van Nederland afgewend. De politieke factoren, waarop in het vorenstaande bij herhaling werd gewezen, hebben geleid tot het wegtrekken van vreemd geld, dat in ons land een toevlucht had gezocht.
De depreciatie van den gulden beliep op 31 Maart 1938 18.68 procent tegen 22.02 procent op 31 Maart 1939. Hiermede werden de cijfers van begin October 1936 weer bereikt.
In het afgeloopen boekjaar was het gemiddeld opereerend kapitaal berekend op grond van de dagelijksche cijfers ƒ 322.014.558 en van het opereerend kapitaal, zonder de rechtstreeksche credietverleening aan het rijk (direct bij de Nederlandsche Bank geplaatst schatkistpapier, voorschotten aan 's rijks schatkist en beleening ten behoeve van Nederlandsch Indië): ƒ 258.1 millioen.
De bank beschikte aan het einde van het boekjaar over een metaalvoorraad van ƒ 1.322.471.084 goud, ƒ 23.815.210 zilver, is totaal ƒ 1.346.286.294. De totale metaalvoorraad beliep gemiddeld ƒ 1.488.3 millioen,

hetgeen aanmerkelijk hooger was dan in het voorafgaande boekjaar, toen deze voorraad gemiddeld *f* 1.298.5 millioen groot was.
Het totaal van bankbiljetten, bankassignaties en creditsaldi in rekening-courant, te zamen uitmakende de opeischbare schuld der bank, beliep in het afgeloopen boekjaar gemiddeld *f* 1.824.723.760. De dekking van de opeischbare schuld door metaal bedroeg gemiddeld 81.60 procent.
Vermindert men den metaalvoorraad met een bedrag gelijkstaande met 40 pct. van de opeischbare schuld, zijnde de verplichte metaaldekking, dan resteert het beschikbaar metaalsaldo. Gemiddeld beliep dit *f* 758.439.193.
Het gemiddeld bedrag der bankbiljetten in omloop was *f* 970.588.904.
Het gemiddelde der creditsaldi in rekening-courant bedroeg: saldi van het rijk: *f* 143.021.328, saldi van anderen: *f* 710.987.902, is totaal *f* 854.009.230.
Het aantal deelhebbers in het kapitaal der bank beliep op 31 Maart 1939 in totaal 4.098.
De netto-winst van de bank vertoont, vergeleken met het vorige boekjaar, een daling van *f* 2.576.087 tot *f* 2.551.833.
Winstsaldo ter beschikking van de algemeene vergadering *f* 681.829.84, uitkeering per aandeel *f* 30 (onv.) (Jaarverslag v. d. Nederlandsche Bank)
(Vor. ber. Nederl. Bank 3297 A.)

7 JUNI 1939

A. **NOORWEGEN. — In- en uitvoer 1938 - Handel met Nederland. —**
De handel van Noorwegen met het buitenland vertoont in 1938 een achteruitgang tegenover 1937. Toch kan men, in aanmerking genomen den omkeer, die in de lente en den zomer van 1938 in de wereldconjunctuur plaats greep, zeggen, dat de Noorsche buitenlandsche handel zich in 1938 goed gehouden heeft. De daling in den in- en uitvoer is zoo goed als niet veroorzaakt door de dalende prijsbeweging.
De onderstaande tabel toont de ontwikkeling van de waarde van den buitenlandschen handel gedurende de laatste 4 jaren (in millioenen kronen):

	Invoer	Uitvoer	Invoersaldo
1935	825,1	605,1	220,0
1936	927,0	685,2	241,8
1937	1.292,7	823,3	469,4
1938	1.192,6	786,5	406,1

Bovenstaande tabel vertoont voor den buitenlandschen handel van jaar tot jaar een groot deficit op de handelsbalans. Dit deficit is er echter niet op de betalingsbalans met het buitenland; het wordt door andere inkomsten gecompenseerd en wel in de eerste plaats door de inkomsten van de scheepvaart en bovendien door de inkomsten van het reizigersverkeer en de walvischvangst.
De daling in den invoer van productieartikelen en grondstoffen is de oorzaak van de vermindering van den import; de import van verbruiksartikelen was in 1938 iets grooter dan in 1937.
Handel met Nederland. — De volgende tabel geeft een beeld van den handel van Noorwegen met Nederland in de laatste drie jaren (in duizenden kronen):

	Noorsche uitvoer naar Nederland		Noorsche invoer uit Nederland	
	Verkoops-land	Verbruiks-land	Invoer-land	Productie-land
1936 . .	19.068	17.429	34.444	23.991
1937 . .	30.210	27.863	41.888	32.627
1938 . .	22.074	20.523	54.962	38.733

In deze tabel is geen rekening gehouden met de walvischolie, die de Noorsche schepen direct in Nederland geïmporteerd hebben. Opmerking verdient voorts, dat andere posten van de betalingsbalans, t.w. inkomsten uit scheepvaart en vreemdelingenverkeer, sterk in het voordeel van Noorwegen zijn.
Het blijkt dus, dat Noorwegen in de laatste drie jaren zijn inkoopen in Nederland sterk vergroot heeft. Wat de uitvoer van Noorwegen naar Nederland betreft, deze is in 1938 belangrijk gedaald in vergelijking met het voorafgaande jaar. De zeer groote stijging van den uitvoer in 1937 is echter voor een groot deel veroorzaakt door den verkoop van schepen. (Economische Voorlichting)
(Vor. ber. In- en Uitvoer 2914 C.; Handel met Nederland 2645 A.)

B. **NEDERLAND. — Tweede Kamer - Invoerregeling van steenkolen. —**
Bij de Tweede Kamer is dezer dagen ingediend een wetsontwerp tot bekrachtiging van het Koninklijk Besluit van 25 Maart 1939 tot regeling van den invoer van steenkolen.
Aan de memorie van toelichting wordt ontleend:
De beperking van den invoer van steenkolen werd bij Koninklijk Besluit van 25 Maart 1939 met ingang van 1 April 1939 voor het tijdvak van een jaar verlengd.
Ingevolge artikel 3 der Crisis-invoerwet 1937 is dus thans indiening van een wetsvoorstel ten aanzien van het bovengenoemde besluit bepaald noodzakelijk.
Het is in de eerste plaats om handelspolitieke redenen, dat deze invoerbeperking wederom voor een jaar werd verlengd. De minister van Economische Zaken wijst in dit verband op het zeer groote belang van den steenkolenimport in het handelsverkeer met Duitschland en Groot-Brittannië. Dit belang heeft hem aanleiding gegeven te bevorderen, dat der regeering de noodige middelen ter beschikking blijven om op den invoer van steenkolen, briketten en cokes invloed uit te oefenen.
Om administratieve redenen werd het percentage verlaagd tot 30. De minister wijst er hierbij op, dat de voornaamste contingenten bij handelsovereenkomst zijn vastgesteld, zoodat de invoermogelijkheid uit deze landen niet afhangt van het contingenteeringspercentage.
Ten einde een aanpassing te verkrijgen aan de inmiddels gewijzigde verhoudingen zijn meer recente jaren aangewezen als basis voor de verdeeling der consenten. (N. Rott. Crt.)
(Vor. ber. Steenkolen 3122 B.)

C. **GUATEMALA. — Nat.-Socialistische Partij buiten de wet gesteld. —**
De regeering heeft op 29 Mei een decreet uitgevaardigd, waarbij organisaties, die steun, subsidies of bevelen uit het buitenland ontvangen „buiten de wet" worden gesteld. Het decreet bepaalt, dat deze organisaties onmiddellijk moeten worden ontbonden.
Dit besluit treft automatisch de nationaal socialistische partij; het „Casa de Alemania" zal worden gesloten en twee dagbladen, die in de Duitsche taal verschijnen, moeten thans worden opgeheven.
Ten slotte zal de Duitsche school in Guatemala het onderwijs van de nationaal-socialistische wereldbeschouwing van haar program moeten schrappen.
(Agence Belga)

D. **GROOT-DUITSCHLAND. — Uniformverbod voor Oostenrijksche Katholieke geestelijken. —**
Alle katholieke geestelijken en zusters in Oostenrijk hebben aanzegging gekregen van kardinaal Innitzer, zich op straat in gewone kleeding te vertoonen. Katholieke instellingen hebben oproepen geplaatst den geestelijken burgerkleeding te verschaffen, waaraan op bevredigende wijze is beantwoord.
Tevens is voorgeschreven, dat ordegeestelijken voortaan moeten nalaten hun haar op de voor hun orde kenmerkende wijze te laten knippen. (D. N. B.)
(Vor. ber. Kerkstrijd 3688 E.)

E. **NEDERLAND. — Tweede Kamer - Inenting voor kinderen - Regeling. —**
De regeering heeft op 1 Juni een wetsontwerp bij de Tweede Kamer ingediend, dat beoogt de vaccinatiekwestie tot een oplossing te brengen.
De voorgestelde regeling komt hierop neer, dat van overheidswege drang op de ouders wordt uitgeoefend om hun kinderen in het eerste levensjaar te doen inenten tegen pokken. Zij worden verplicht, voordat het kind één jaar wordt, bij den burgemeester hunner woonplaats in te leveren hetzij een doktersbriefje, waaruit blijkt dat het kind is ingeënt, hetzij een door hen zelf geteekende verklaring, waarin zij de reden, waarom de vaccinatie werd achterwege gelaten, mededeelen.

Ouders, die hun kind in het eerste jaar hebben laten vaccineeren, hebben geen andere formaliteit te vervullen dan het inleveren van het doktersbewijs.
De andere categorie kan door den burgemeester worden opgeroepen, voor hem of een ambtenaar alsmede een door den burgemeester aan te wijzen geneeskundige te verschijnen. Is de inenting nagelaten om principieele redenen, dan is de burgemeester zelfs tot oproeping verplicht; zijn alleen redenen van medischen aard in het geding, dan is de oproeping facultatief. Oproeping is daarentegen wel weer verplicht ten aanzien van degenen, die noch een doktersbriefje, noch een verklaring hebben ingeleverd.
Overtreding, hetzij van den verklaringsplicht, hetzij van den verschijningsplicht, kan worden gestraft met hechtenis van ten hoogste zes dagen of geldboete van ten hoogste honderd gulden.
De bedoeling van de verschijning voor den burgemeester is o.m. de ouders te wijzen op de geneeskundige beteekenis van de inenting en op de gevaren, welke aan niet-vaccineeren en aan vaccineeren verbonden zijn. De ouders blijven echter ook dan volkomen vrij in hun beslissing.
Ten slotte is bepaald, dat de ouders in de maand, waarin hun kind den leeftijd van vier maanden bereikt, van de gemeentesecretarie een bericht zullen ontvangen, om hen aan hun verplichting te herinneren. (Telegraaf) **(Vor. ber. Vaccinatie 3136 B.)**

A. ENGELAND. — Departement van Bevoorrading.
In het Britsche Lagerhuis heeft op 25 Mei de onlangs benoemde minister zonder portefeuille, Burgin, een wetsontwerp ingediend, waarbij een ministerie van Bevoorrading aan de Britsche departementen wordt toegevoegd.
Op grond van het ingediende wetsontwerp krijgt de minister van Bevoorrading dezelfde volmachten, als waarover het ministerie van Munitie ten tijde van den wereldoorlog beschikte. Zeer belangrijk zijn evenwel de volmachten van tijdelijken aard, die, zooals het wetsontwerp zegt, „in reserve" worden gehouden. Deze volmachten bevatten:

1e. het doen voorgaan van regeeringsorders;

2e. het opeischen van de productie, indien ondanks het geven van den voorrang het gestelde doel niet wordt bereikt.

3e. de mogelijkheid tot het opeischen van de beschikbare opslagruimte, die ter beschikking van den minister komt, en

4e. de mogelijkheid tot het instellen van een onderzoek in de boeken van hen die contracten met de regeering hebben loopen, en tot het vaststellen van de prijzen in geval van moeilijkheden tusschen producenten en handelaars aan de eene zijde en de regeeringsdepartementen aan de andere zijde.

Bij de volmachten wordt niet voorzien in eenigen vorm van arbeidsdienstplicht. Wel zal de min. van Bevoorrading in geval van obstructie de zaak van den betrokkene kunnen overnemen en verder beheeren. (Times)

B. SPANJE. — 250.000 man gedemobiliseerd. —
Franco heeft order gegeven tot de demobilisatie van 50.000 man, behoorende tot de lichting 1931. In totaal zijn sedert het einde van den burgeroorlog 250.000 soldaten gedemobiliseerd. (Telex-A. N. P.)
(Vorig bericht 3819 B.)

C. NED. OOST-INDIE. — De nieuwe Volksraad. - De benoemingen. —
Met ingang van 15 Juni zijn benoemd tot leden van den Volksraad de heeren mr. C. C. van Helsdingen, I. J. Kasimo, dr. H. Kolkman, Toeangkoe Mahmoed Daong Abdullah Mapoedji, mr. dr. Todoeng Gelar Soetan Goenoeng Moclia, mevrouw Razoux Schultz, B. Roep, mr. A. C. Sandkuyl, Tjokordo Gde Rake Soekawati, R. A. A. A. Soeria Nata Atmadja, Raden Soerohadikoesoemo, A. F. Vas Dias, jhr. mr. C. H. F. de Villeneuve, Raden Poerbohadidjoj Wiwoho.
Al deze benoemde leden hadden ook reeds in den vorigen Volksraad zitting.
Verder zijn benoemd R. M. Hamongsepostro te Soerakarta, P. J. Kloppenburg te Semarang, O. M. Nalaprana te Pontianak, W. R. van Nauta Lemke te Bandeng, Sajjid Oosman bin Ali Aldjoeffry te Batavia, mr. Phoa Liang Gie te Batavia, J. H. Smit te Soerabaja, en R. A. A. Soedibiokoesoemo te Sitoebondo.
Deze leden zijn voor de eerste maal genoemd.
Het benoemingsbesluit, dat gewoonlijk 22 namen bevat, vermeldt thans 23 namen, daar voor het kiesdistrict Zuid-Celebes niet door middel van verkiezing, maar door benoeming moest worden voorzien.

De nieuwe Volksraad. — Teneinde een volledige samenstelling van den Volksraad te geven, vermelden wij hier de namen van de destijds gekozen leden: de heeren Abdul Rasjid, Van Ardenne, Blaauw, De Boer, Hoedojo, Harmani, Iskandar di Nata, Janssen, H. H. Kan, Hermon Kartowisastro, Kerstens, Lapian, Leunissen, Loa Sek Hie, Mansvelt, Mochtar bin Prabo Manggoonogara, Mogot, Mussert, Prawoto Soemodilogo. De Raad, Rehatta, Soangkoepon, Soeriakartalegawa, Soeroso, Soetardjo, Tadjoedin Noot, Thamrin, Tirtokoesoemo, Van Velsen, Verboom, Wirjopranoto, Wermuth, White, Jamin, Yo Heng Kan, Zwart, Van Zuylen.
Uit de benoemingen blijkt, dat de heeren Alatas, Van Baalen, Han Tiauw Tjong, Hildebrand, Koesoemo Oetoyo, Van Lonkhuyzen, Noto Soetarso, Sol en Soarodiprodjo dus niet in den Volksraad terugkeeren. (Aneta) **(Vor. ber. Volksraad 3770 B.)**

8 JUNI 1939

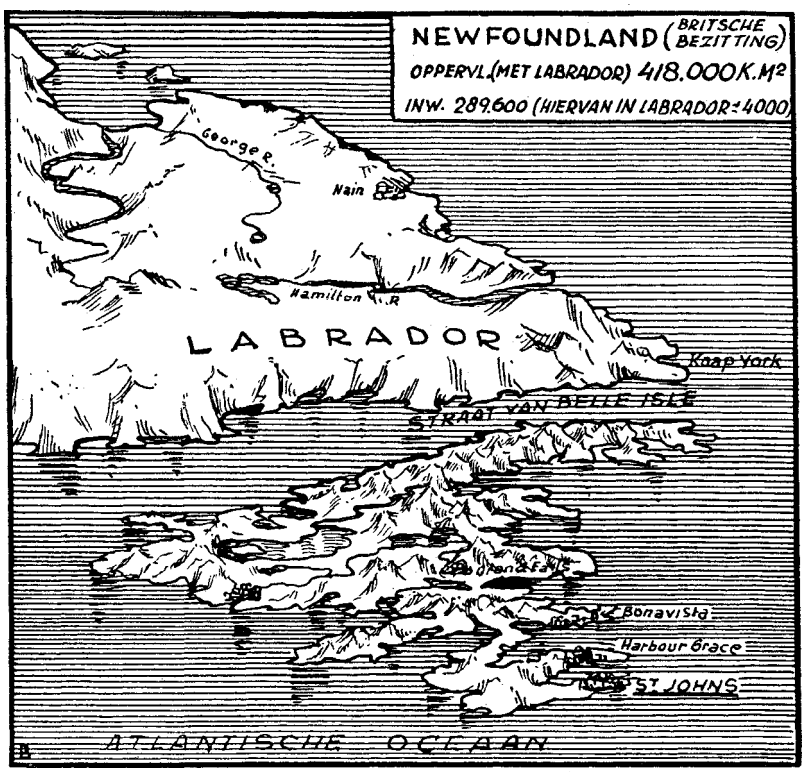
D. SUIKER. — Suikerquota verhoogd met 239.000 ton.
De Internationale Suikerraad heeft besloten, dat ter dekking van het bestaande tekort aan suiker een hoeveelheid van 239.000 ton aan extra-quota, geldig voor het loopende restrictiejaar, zal worden toegekend. (Telex-A. N. P.) **(Vorig bericht 3353 C.)**

E. IR. H. N. PRINS OVERLEDEN. —
Kort voor de voltooiïng van een zijner schoonste scheppingen, is in den nacht van 30 Mei op 51 jarigen leeftijd overleden ir. H. N. Prins, chef van de afdeeling Scheepsbouw der Stoomvaartmaatschappij „Nederland" en als zoodanig bouwer van het motormailschip „Oranje". Hij behoorde tot de grootste Nederlandsche scheepsbouwers van deze eeuw; het was geen toeval, dat hij op verzoek van de Holland-Amerika-Lijn eenige jaren geleden de leiding op zich nam bij het ontwerpen van het algemeen plan van de „Nieuw Amsterdam". Een even kundige als bescheiden figuur was deze man, die aldus zoowel het grootste schip van de Amsterdamsche als dat van de Rotterdamsche koopvaardijvloot — en daarmee van de Nederlandsche — ontworpen heeft.
(Alg. Handelsblad)

F. JOSEPH ROTH OVERLEDEN. —
In den ouderdom van 44 jaren is op 27 Mei in een Parijsch ziekenhuis de Oostenrijksche schrijver Joseph Roth overleden.
Met Joseph Roth is een schrijver van buitengewone begaafdheid heengegaan, die ook hier te lande, waar hij langen tijd gewoond heeft, groote bekendheid verwierf. Zijn leven is zeer avontuurlijk geweest.
Te Parijs schreef hij zijn meeste romans: „Hôtel Savoy", „Rebellion" en het werk waar hij naam mee gemaakt heeft, n.l. „Radetzkymarsch" met de onvergetelijke beschrijving van het begin van den oorlog aan de Oostgrens en de aangrijpende episode van de audiëntie bij keizer Franz Joseph. „Die Kapuzinergruft", dat eenigen tijd geleden verscheen, is in zekeren zin een voortzetting van dezen roman. Ook zijn boek „Hiob" laat een diepen blik werpen in het lijden der menschheid. Bij een Hollandschen uitgever komt dezer dagen „Die Legende vom heiligen Trinker" uit, dat hij in de laatste weken van zijn leven aan een grooten kring van Parijsche vrienden voorlas. Ter perse is verder nog een boek over Clémenceau en voorts nog een roman in de sfeer van de „Radetzkymarsch".
Hij is slechts kort ziek geweest, een longontsteking maakte een einde aan een leven, dat nog zooveel voor de toekomst verwachten deed, maar het vele, dat hij in zijn geschriften gegeven heeft, verzoent eenigermate met het op nog jeugdigen leeftijd sterven van een man, die, door het verlies van vrouw en vaderland, sinds lange jaren een diep ongelukkig leven heeft geleid.
Behalve de werken die wij noemden, verschenen o.a. nog de volgende romans: „Die 100 Tage", „Beichte eines Mörders", „Tarabas", en „Das falsche Gewicht". (Telegraaf)

A. **NEWFOUNDLAND. — Land en Volk. - In- en Uitvoer. —**

Land en Volk. — Newfoundland — de oudste Britsche bezitting in Noord-Amerika — is een eiland aan de Noord-Oostkust van Amerika en is van het aan haar onderhoorige Labrador gescheiden door de Straat van Belle Isle.

Met Labrador beslaat Newfoundland een oppervlakte van bijna 418.000 km². De kusten zijn hoog en rotsachtig met diepe fjorden, welke ver het land binnendringen. Aan den Noord- en Zuidkant zijn twee groote schiereilanden. Het binnenland is over het algemeen hoogland. Van de vele rivieren is de Exploits-Rivier de belangrijkste.

Het klimaat is aanmerkelijk koeler dan op denzelfden breedtegraad in Europa. De nevels, welke er vaak optreden, zijn, zooals bekend, vooral voor de luchtvaart een groote hindernis.

Blijkens de officieele telling bedroeg het aantal inwoners op 1 Augustus 1935 289.516; in Labrador wonen slechts ruim 4000 menschen.

De hoofdstad, tevens handelscentrum, is St. John's. Verder kunnen de volgende plaatsen worden genoemd: Corner Brook, Grand Falls, Bonavista, Carbonear, Twillingate en Harbour Grace; met uitzondering van St. John's hebben deze plaatsen alle minder dan 7000 inwoners.

Aan het hoofd van de regeering staat een Gouverneur, die door den Britschen Koning wordt benoemd. Hij wordt geassisteerd door een Uitvoerenden Raad van maximaal 12 leden, een Wetgevenden Raad bestaande uit ten hoogste 24 leden, en een „House of Assembly" bestaande uit 27 leden.

Buitenlandsche handel. — De ontwikkeling van den buitenlandschen handel gedurende de van 1 Juli—30 Juni loopende fiscale jaren 1935-'36 en 1936-'37 blijkt uit de volgende cijfers (in duizenden Newfoundland dollars):

	1936-'37	1935-'36
Invoer	23.925	20.691
Uitvoer	28.058	28.448
Uitvoersaldo . . .	4.133	7.757

De belangrijkste invoerartikelen waren tarwemeel, kleeding, steenkolen, machines, gezouten en ander vleesch, ijzer en staal, katoenen manufacturen en chemicaliën. De uitvoer had voor een zeer belangrijk deel betrekking op papier en verder op gedroogde kabeljauw, ijzererts, zink, lood, versche zalm, levertraan, kreeften, haring, zeehondenhuiden en pelterijen.

De drie voornaamste leveranciers zijn: Canada (37 % van den totalen invoer), Vereenigde Staten (31 %) en Groot-Brittannië (24 %). De vier voornaamste afnemers zijn Groot-Brittannië (39 % van den totalen export), Vereenigde Staten (22½ %), Canada (ruim 9 %) en België (eveneens ruim 9 %). De invoer uit Nederland beliep, volgens de Newfoundlandsche statistiek, circa $ 275.000, de uitvoer naar Nederland $ 240.000 (v. j. $ 319.000). Daar de Nederlandsche statistiek den handel met Newfoundland niet afzonderlijk vermeldt, kunnen geen Nederlandsche cijfers worden gegeven.

(Economische Voorlichting)

B. **GROOT-DUITSCHLAND. — Non-Agressiepacten met Letland en Estland. —**

In de Wilhelmstrasse is op 7 Juni '39 een pact van non-agressie tusschen Duitschland en Letland onderteekend door den minister van Buitenlandsche Zaken van Letland, Munters en von Ribbentrop, in tegenwoordigheid van den gezant van Letland te Berlijn, Kreevins.

Kort daarna werd een non-agressie-pact tusschen Duitschland en Estland geteekend door den minister van Buitenlandsche Zaken van Estland, Selters en von Ribbentrop, in tegenwoordigheid van den gezant van Estland te Berlijn, Tofer.

Staatssecretaris von Weizsäcker was bij beide onderteekeningen tegenwoordig.

Tekst van de pacten. — De non-agressiepacten, die tusschen Duitschland en onderscheidenlijk Letland en Estland, werden gesloten, zijn van gelijken inhoud.

In de inleiding wordt verklaard, dat de Duitsche Rijkskanselier en de president van de republiek Letland, (resp. Estland), vastbesloten, den vrede tusschen hun landen onder alle omstandigheden te handhaven, overeen zijn gekomen, dit besluit door een staatsverdrag te bekrachtigen.

De artikelen van dit verdrag luiden als volgt:

Artikel 1: Het Duitsche Rijk en de republiek Letland (resp. Estland) zullen in geen enkel geval tot oorlog of een andere gewelddaad tegen elkaar overgaan.

In geval het van de zijde van een derde mogendheid tot een actie van den in alinea 1 bedoelden aard tegen een der verdragsluitende partijen mocht komen, zal de andere partij een dergelijke actie op geenerlei wijze steunen.

Artikel 2: Dit verdrag zal geratificeerd worden en de ratificatiedocumenten zullen zoo spoedig mogelijk te Berlijn uitgewisseld worden.

Het verdrag treedt met de uitwisseling der ratificatie-documenten in werking en is van dat oogenblik af voor den tijd van tien jaren geldig. In geval het verdrag niet uiterlijk een jaar voor afloop van dezen termijn door een der partijen wordt opgezegd, wordt de geldigheidsduur met nog 10 jaar verlengd. Hetzelfde geldt voor de volgende perioden.

Het verdrag blijft echter niet langer van kracht dan het heden onderteekende, overeenkomstige verdrag tusschen Duitschland en Estland. Mocht het verdrag op grond hiervan voor het in alinea 2 aangeduide tijdstip buiten werking treden, dan zullen de Duitsche en de Letlandsche (resp. Estlandsche) regeeringen op wensch van een der twee partijen onmiddellijk over de vernieuwing van het verdrag in onderhandeling treden.

Teekeningsprotocol. Bij de onderteekening op 7 Juni '39 van het Duitsch-Letlandsche (resp. Estlandsche) verdrag is de overeenstemming van beide partijen over het volgende vastgesteld: Een ondersteuning door de niet aan het conflict deelnemende,

bij het verdrag aangesloten partij in den zin van artikel 1, alinea 2, van het verdrag, is niet aanwezig, als de houding van deze partij met de algemeene regelen der neutraliteit strookt. Het wordt daarom niet als ontoelaatbare steun beschouwd, als tusschen de niet aan het conflict deelnemende, verdragsluitende partij en de derde mogendheid het normale goederenverkeer en het transitoverkeer van goederen worden voortgezet. (D. N. B.)

(Vor. ber. Estland en Letland 3780 E.)

A. **HONGARIJE. — Definitieve uitslag van de verkiezingen van 30 Mei. - Samenstelling van het parlement. —**

De definitieve uitslag van de parlementsverkiezingen luidt op 8 Juni '39 als volgt:

In totaal werden gekozen 260 afgevaardigden, waarvan 186 van de regeeringspartij, twee Christelijken, verbonden met de regeeringspartij, 14 kleine landbouwers, 5 vrijburgerlijken, 5 sociaal-democraten, 2 onafhankelijken, 30 pijlkruisen, 2 nat.-soc. landbouwers, 3 vertegenwoordigers van het nationale front, 3 afgevaardigden van het Christelijk nationaal-socialistische front, 2 rassisten en een vertegenwoordiger van de partij Wil des Volks. (Telex-A. N. P.)

(Vorig bericht 3810 D.)

B. **ALBANIE. — Ex-Koning Zogoe te Versailles. - Zijn protest bij den Volkenbond geïgnoreerd. —**

Ex-Koning Zogoe van Albanië en zijn familie zijn naar Versailles vertrokken, na geruimen tijd in Turkije verblijf te hebben gehouden.

Zijn protest bij den Volkenbond op het 105de congres, nopens de Italiaansche overweldiging van Albanië, werd niet in behandeling genomen.

(Telex-A. N. P. - Agence Belga)

(Vor. ber. Koning Zogoe 3735 G.)

C. **ENGELAND. — Nadere verklaring van premier Chamberlain in zake het accoord met Sovjet-Rusland.**

In een verklaring over de onderhandelingen met de Sovjet-Unie, die minister-president Chamberlain in het Lagerhuis op 7 Juni heeft afgelegd, deelde de premier mede, dat een vertegenwoordiger van het Foreign Office naar Moskou zal gaan.

In het vervolg van zijn verklaring zeide Chamberlain, dat bij de laatste gedachtenwisselingen met de Sovjet-regeering gebleken was, dat er algeheele overeenstemming heerscht ten aanzien van de voornaamste doeleinden, die moeten worden nagestreefd.

De Britsche regeering, aldus Chamberlain, heeft naar ik meen, de Sovjet-regeering tevreden kunnen stellen; de Britsche regeering is bereid, een accoord te sluiten op den grondslag van volledige wederkeerigheid.

Het is niet de bedoeling dat de militaire steun, die de drie mogendheden zich bereid zullen verklaren te verleenen, beperkt wordt tot gevallen van een daadwerkelijken aanval op het eigen grondgebied. Voor andere gevallen hoopt de premier, dat het thans mogelijk zal zijn een formule voor te stellen, die voor de drie regeeringen aanvaardbaar is. Het was echter onmogelijk, staten, die dit niet wenschten, een garantie op te dringen.

Later wordt medegedeeld, dat William Strang, het hoofd van de afdeeling Midden-Europa van het Foreign Office, naar Moskou zal gaan. Hij vertrekt nog vóór 10 Juni. (Times)

(V. b. Chamberlain 3790 A.; Sovjet-Rusland 3815 C.)

D. **SOVJET-RUSLAND. — Inhoud van de laatste voorstellen aan Parijs en Londen. - Finland's neutraliteit. —**

Het regeeringsorgaan „Prawda" publiceerde op 7 Juni '39 de jongste Russische voorstellen aan Engeland en Frankrijk, welke het blad de „minimum-voorwaarden voor de organisatie van een verdedigings-front in Europa" noemt.

De voorstellen zijn op 31 Mei '39 onmiddellijk na de rede van Molotof aan den Britschen en den Franschen ambassadeur te Moskou overhandigd.

Volgens de „Prawda" eischt de Russische regeering thans:

1) Het sluiten van een doeltreffend pact van wederzijdschen bijstand tegen iedere agressie, tusschen Engeland, Frankrijk en Rusland.

2) Eén regeling, waarbij Rusland op zich neemt bijstand te verleenen aan de vijf reeds door Londen en Parijs gegarandeerde landen, t.w. België, Polen, Roemenië, Griekenland en Turkije.

3) Bijstand door Engeland, Frankrijk en Rusland aan de Baltische landen, Letland, Estland en Finland, ingeval de neutraliteit van laatstgenoemde naties door een aanvaller of aanvallers mocht worden geschonden.

4) Het sluiten van een concrete overeenkomst, waarin de methoden, de vormen en den omvang van den te verleenen bijstand zullen worden omschreven.

In den Rijksdag heeft de Finsche minister van Buitenlandsche Zaken, Erkko, op 6 Juni het volgende verklaard over den wensch van Rusland, dat er een gemeenschappelijke Britsch-Fransch-Russische garantie zou worden gegeven ook aan die landen, die er niet om vroegen. Ik moet van deze gelegenheid gebruik te maken u mede te deelen, dat zulk een garantie niet kan worden aanvaard.

Zij is niet in overeenstemming met Finlands onafhankelijkheid en souvereinen status. Finland moet iederen staat, die op grond van zulk een ongevraagde garantie voornemens zou zijn zoogenaamden steun te verleenen, wanneer hij wellicht meent dat de „gegarandeerde" staat hulp noodig heeft, als een aanvaller behandelen.

De minister voegde er aan toe, dat Finland zijn neutraliteit tot het einde zou verdedigen. (Prawda)

(Vorig bericht 3826 C.)

9 JUNI 1939

E. **BELGIE. — Verklaring van Minister-president Pierlot. - Geen militair verbond met Nederland. —**

Bij de behandeling van de begrooting van Buitenlandsche Zaken in de Kamer, heeft de Belgische minister-president Pierlot op 8 Juni '39 een rede gehouden, waarin hij de buitenlandsche politiek van België, die niet een neutraliteitspolitiek, doch een politiek van onafhankelijkheid is, uiteenzette.

De minister besprak vervolgens de betrekkingen met Nederland. Hij ging hierbij uit van de vrees, die de openbare meening sedert eenigen tijd koestert voor een mogelijken inval in Nederland.

Indachtig aan de overeenkomst tusschen de gevaren en belangen, zeide spr., zouden sommige onzer medeburgers gaarne zien, dat wij een militair verbond met onze Noorderburen sloten, in dier voege, dat, indien een der beide landen wordt aangevallen, het andere te hulp moet komen. Ook zou men willen, dat de regeering verklaarde, dat zij in een dergelijk geval doortocht zou verleenen aan buitenlandsche troepen, die dezen doortocht zouden verlangen om Nederland te hulp te komen.

Deze voorstellen worden niet alleen ingegeven door de zorg voor het belang van België. De geestelijke vaders ervan worden ook geleid door de groote sympathie tusschen de beide volken, welke geschapen zijn om elkaar te begrijpen en die door een groote gemeenschap van aspiraties, zoowel als door de vriendschap, die hun dynastieën verbindt, steeds meer tot samenwerking neigen.

Samenwerking tot vrede. — Ik ken de kracht dezer gevoelens. De regeering deelt ze. Hun levendigheid is eenige dagen geleden op indrukwekkende wijze gebleken bij het bezoek van H.M. de Koningin der Nederlanden. Wij wenschen, dat in de zoo gunstige omstandigheden, welke aldus geschapen zijn, steeds naar een gelegenheid tot meerdere toenadering tusschen Nederland en België gezocht wordt en dat de beide zusternaties steeds meer bijdragen tot de werken van den vrede, zoowel op economisch als op cultureel gebied en bij de verdediging van de juridische en moreele beginselen, aan welke zij ten zeerste verknocht zijn.

Minister Patijn's verklaringen. — Wat een militair verbond aangaat, antwoord ik in de eerste plaats, dat er, om het te sluiten, twee partijen noodig zijn en bij deze gelegenheid herinner ik aan de verklaringen, die de heer Patijn in Februari '39 heeft afgelegd.

Voorzichtige politiek. — De houding van de regeering van Nederland is verstandig en zij wordt ingegeven door dezelfde zorgen, als die, welke ons bezighouden.

Laten wij ons ook hier ervan weerhouden, vooruit te loopen op de toekomst en, wellicht onnoodig, de kansen om in een conflict te worden betrokken, te vergrooten.

Geen doortocht. — Wat betreft den doortocht van hulplegers door België, laten wij ons ervoor wachten, onze wenschen voor werkelijkheden te houden, en ons door willekeurige veronderstellingen te laten meesleepen op een weg, waarvan wij slechts gevaren kunnen verwachten, zonder eenig nuttig tegenwicht, noch voor ons, noch voor onze buren. (Het Laatste Nieuws)

(Vor. ber. Pierlot 3767 B.)

F. **ALBANIE. — De Albaneesche grondwet aan den Koning overhandigd. - De havenstad Santi Quaranta wordt Porto Edda. —**

De Koning-Keizer van Italië heeft op 3 Juni in speciale audiëntie een Albaneesche delegatie ontvangen, ter plechtige overhandiging van de grondwet, welke de vorst aan het Albaneesche volk heeft verstrekt.

De Albaneesche minister-president Verlaci verklaarde, dat Albanië altijd getrouw zal zijn aan den Koning-Keizer en niet zal vergeten, wat het fascistische Italië gedaan heeft voor zijn welzijn en vooruitgang. De grondwet vermeldt o.a., dat de Albaneesche vlag rood is, met in het midden de zwarte adelaar en het fascistisch embleem, dat het Albaneesch de officieele taal is, dat alle godsdiensten geëerbiedigd worden, dat de Albaneesche staat geregeerd wordt door een monarchale constitutioneele regeering, dat de troon erfelijk is volgens de Salische wet in de dynastie van Victor Emmanuel III, Koning van Italië en Albanië, Keizer van Ethiopië.
Krachtens een besluit van den Albaneeschen ministerraad zal de havenstad Santi Quaranta voortaan als Porto Edda den naam van Mussolini's dochter dragen. (Stefani) **(V. b. Ital. Bezetting 3787 B.)**

A. **JOEGO-SLAVIE. — Het bezoek van Prins Paul aan Berlijn. - Communiqué. —**
Prins Paul van Joego-Slavië, die een langdurig bezoek aan Hitler heeft gebracht, is op 5 Juni '39 met prinses Olga naar Dresden vertrokken, waar zij bezienswaardigheden bezochten. Hitler zelf heeft prins Paul en prinses Olga op het station uitgeleide gedaan.
Omtrent het bezoek van prins-regent Paul van Joego-Slavië is te Berlijn een communiqué uitgegeven van den volgenden inhoud:
De Führer heeft heden nogmaals een ontmoeting gehad met Z.K.H. prins-regent Paul van Joego-Slavië in de nieuwe rijkskanselarij. Bij de gedachtenwisseling, die verscheidene uren duurde, waren de Zuid-Slavische en de Duitsche ministers van Buitenlandsche Zaken aanwezig.
Het bezoek van prins-regent Paul van Joego-Slavië en zijn gevolg aan Berlijn heeft gelegenheid gegeven tot een veelomvattende politieke gedachtenwisseling tusschen de Joego-Slavische gasten en de toonaangevende Duitsche instanties.
De besprekingen, die in den vriendschappelijksten geest werden gevoerd, hebben zich uitgestrekt tot alle de beide landen rakende problemen. Beide partijen zien in de vertrouwensvolle vriendschap en nauwe samenwerking, die Joego-Slavië met Duitschland en Italië verbindt, een essentieel element voor de kalmeering van Europa en voor een politiek, die een werkelijk opbouwend werk ten doel heeft. Beide regeeringen zijn vastbesloten hare betrekkingen op deze duidelijke en hechte basis in politiek, economisch en cultureel opzicht verder te verdiepen.
Zij zijn in volledige overeenstemming met de Italiaansche regeering er van overtuigd, dat zij met deze duidelijke politiek de taak dienen, die er in bestaat de tegenwoordig op Europa drukkende politieke spanningen uit den weg te ruimen en een de levensrechten der volkeren waarborgende vreedzame ontwikkeling veilig te stellen.
De economische besprekingen te Keulen tusschen vertegenwoordigers der beide landen duren voort.
(D. N. B.) **(Vor. ber. Prins Paul 3798 D.)**

B. **LUCHTVAART. — K.L.M. - De Oslo-lijn geopend.**
Op 1 Juni '39 waren op het Schiphol-terras de Noorsche vlaggen geheschen ter eere van de opening van de nieuwe luchtlijn Amsterdam—Oslo, die dezen zomer door de K.L.M., in samenwerking met de Noorsche Luchtvaart Maatschappij D.N.L., dagelijks zal worden gevlogen.
Het eerste toestel, de „D.C. II Haan", vertrok, onder commando van Smirnoff, naar de Noorsche hoofdstad. (De Maasbode) **(Vor. ber. K. L. M. 3669 F.)**

C. **VEREENIGDE STATEN. — Wereldtentoonstelling te New York. - Benesj opent het Tsjecho-Slowaaksch paviljoen. —**
Benesj, de gewezen president van Tsjecho-Slowakije, heeft op 31 Mei het Tsjecho-Slowaaksche paviljoen op de wereldtentoonstelling geopend en bij deze gelegenheid het woord gevoerd.
„Wij gelooven", zoo zeide hij o.m., „dat de vrijheid in Europa voor alle naties en staten wellicht eerder dan algemeen verwacht wordt, hersteld zal worden. Dictatoriale leiders kunnen tijdelijk een land regeeren, doch zij kunnen niet den geest dooden van een volk, dat in twintig jaar door vrijheid en democratie tot stand gebracht heeft, wat vele andere naties pas na veel langeren tijd tot stand vermochten te brengen."
Na Benesj sprak de burgemeester van New York, La Guardia. Hij bracht hulde aan den oud-president en aan het Tsjecho-Slowaaksche volk, „dat heden bestaat evenals enkele weken en verscheiden eeuwen geleden".
Vervolgens verklaarde de Tsjecho-Slowaaksche gezant, Hurban, dat „er reeds aanwijzingen zijn, dat het geweten der wereld ontwaakt. Het Tsjecho-Slowaaksche volk is voor het oogenblik beroofd van zijn vrijheid, overwonnen en terneergeslagen is het niet." (New York Herald Tribune)
(Vor. ber. Wereldtentoonstelling 3787 A.; La Guardia 3732 F.; Benesj 3732 F.)

D. **NEDERLAND. — Scheepvaart. - De overneming van de Red Star Line door de Holland—Amerika-Lijn.**
De directie van de Holland—Amerika-Lijn deelt mede, dat zij de Red Star Line heeft overgenomen. De Holland—Amerika-Lijn heeft zoowel de beide passagiers- en vrachtschepen Pennland en Westernland als de goodwill der Red Star Line verworven. De bestaande dienst zal worden voortgezet als de Red Star Line-service der H. A. L.
Van 3 Juni af zal elken Zaterdag, zoowel van Antwerpen als van New York, een afvaart plaats vinden. De schepen der Bernsteinlijn vallen buiten deze transactie.
Met het oog op de verdere financiering van den bouw der kort geleden bestelde twee schepen voor den Pacificdienst en van de bovenvermelde transactie in zake de Red Star Line, hebben commissarissen en directie der Holland—Amerika-Lijn besloten tot onderhandsche plaatsing à pari van een bedrag van ƒ 4.500.000 aandeelen, gerechtigd tot dividend over het loopende boekjaar. (Het Vaderland)
(Vor. ber. Scheepvaart 3072 B.)

E. **ZWEDEN. — Ontwapening ter zee en neutraliteit der Alands-eilanden. - Beide wetsontwerpen ingetrokken. —**
De Zweedsche regeering heeft op 3 Juni '39 het wetsontwerp tot ratificatie van het verdrag van 21 December '38 tusschen Engeland, Zweden, Denemarken, Finland en Noorwegen tot beperking van de bewapening ter zee en het uitwisselen van inlichtingen over het bouwen van oorlogsbodems, ingetrokken. Deze maatregel is genomen, omdat sedert het indienen van het wetsontwerp bij het parlement het systeem der vlootverdragen is gewijzigd.
Ook heeft de regeering het ontwerp in zake de neutraliteit van de Ålands-eilanden, dat begin Mei is ingediend, ingetrokken. Deze maatregel is genomen omdat gebleken is, dat de rijksdag niet voor het einde van de gewone zitting de behandeling van dit onderwerp kon hebben beëindigd. De regeering behoudt zich het recht voor een korte buitengewone zitting bijeen te roepen. (Telex-A. N. P. - Svenska Dagbl.)
(Vor. ber. Leger, Vloot en Luchtmacht 3738 C.)

F. **MEXICO. — Petroleum. - De onteigende eigendommen. - Eerste afbetaling aan de Vereenigde Staten.**
Het Mexicaansche ministerie van Buitenlandsche Zaken heeft een cheque ter waarde van een millioen dollar overhandigd aan den gezant van de Ver. Staten. Dit is de eerste van negen gelijke jaarlijksche betalingen van de Mexicaansche regeering voor de onteigening van het buitenlandsche eigendom in Mexico. (Telex-A. N. P.) **(Vorig bericht 3745 E.)**

10 JUNI 1939

A. **VATICAAN. — Z.H. Paus Pius XII en de vrede. —** Op 2 Juni heeft de Paus in een toespraak tot de leden van het H. College van Kardinalen over zijn bemiddelingspogingen den vrede in Europa te handhaven, gesproken. Z.H. maakte gewag van de moeilijkheden, die te allen kante rijzen en van „de gistingen, welke overal gebeurtenissen voorbereiden, waarvan men zelfs met de meeste voorzichtigheid niet zeggen kan, of zij zullen leiden tot verwoesting of tot opbouw".
De Kerk heeft altijd hare gebeden gericht tot God en hare actie onder de menschen gevoerd met het oog op het behoud van den waren vrede. De Paus wil trouw blijven aan die glorierijke zending, zelfs te midden van de grootste moeilijkheden.
(Osservatore Romano)
(Vor. ber. 3739 E.; Paus Pius XII 3800 D.)

B. **ZWITSERLAND. — Volksstemming. - Het volk stemt voor defensie-credieten. —**
Het wetsontwerp ter versterking van Zwitserlands defensie en ter bestrijding der werkloosheid, is bij de op 4 Juni '39 gehouden volksstemming in de meeste kantons met groote meerderheid aangenomen, in het kanton van Genève b.v. met 443.000 tegen 198.000 stemmen. Hierdoor zal een bedrag van 327,7 millioen Zwitsersche francs benoodigd zijn. Voor de landsverdediging zal van dit bedrag 171 millioen Zw. francs aangewend worden en de rest voor werkverschaffing. De uitgaven voor de landsverdediging zullen voor de periode van 1930 tot 1940 bijna 1 milliard francs bedragen, hetgeen net zooveel is als het bedrag noodig voor het mobiel maken van het leger en de grensbewaking gedurende den wereldoorlog. (Neue Berner Zeitung)
(Vor. ber. Referendum 3634 C.)

C. **LUCHTVAART. — Vliegongelukken. - K.L.M.-vliegtuig D.C. 2 de „Nachtegaal" neergestort. —**
Het K.L.M.-vliegtuig D.C. 2 de „Nachtegaal" is op 6 Juni '39 bij een lesvlucht vlak bij Schiphol neergestort. De negenduizend K.G. zware machine kwam terecht op een militairen wachtpost, waarin zich acht menschen bevonden. Een hunner wist zich nog tijdig te redden, een andere militair, Leusink genaamd, is gedood. Zes anderen zijn gewond.
(Telex-A. N. P.) **(V. b. Vliegongelukken 3709 B.)**

D. **ENGELAND. — Rede van Lord Halifax in het Hoogerhuis. - Het Verre Oosten. - Vredelievende woorden voor de As-staten. —**
In het Engelsche Hoogerhuis zeide op 8 Juni '39 Lord Halifax met betrekking tot het Verre Oosten, dat de toestand aldaar de regeering ernstige zorg baart. Daar zich verscheidene incidenten hadden voorgedaan, is de regeering er op uit de belangen van Britsche onderdanen te doen eerbiedigen en de verdragsbepalingen, die door het optreden der Japanners in meer dan één opzicht in het geding zijn gebracht, zoo goed mogelijk te doen nakomen.
Voortgaande, zeide Halifax o.m.: Bovenal moeten wij ons ervan bewust zijn, van welk een zeer groot belang het is, al het mogelijke te doen om het standpunt van andere naties te begrijpen en ook ons standpunt door haar te doen begrijpen. Het Britsche volk heeft er voortdurend naar gestreefd tot een overeenstemming met Duitschland te geraken, die niet slechts bijzondere kwesties zou regelen, doch die tevens de betrekkingen tusschen de twee landen op een hechte basis van wederzijdsch vertrouwen zou plaatsen.
De weg is open voor nieuwe kansen, waarvan allen kunnen profiteeren. Ik put moed uit de rede, welke Mussolini op 14 Mei te Turijn heeft gehouden, waarin hij zeide, dat millioenen de vraag stelden, of wij op weg waren naar oorlog of naar vrede en verklaarde, dat er geen vraagstukken waren, die een oorlog rechtvaardigden.
Onze eenige wensch, zoo vervolgde Halifax, is al ons gewicht in de schaal van vreedzame regeling te werpen. Doch de tijd is voorbij, waarin de onafhankelijkheid van Europeesche naties kon worden vernietigd door eenzijdig optreden en het is duidelijk, dat iedere poging, dit toch te doen, op uitgebreiden en vastberaden tegenstand zal stuiten. Doch, mits de onafhankelijkheid der naties erkend wordt, is de Britsche regeering niet alleen bereid, doch ook verlangend, het geheele vraagstuk van den economischen „Lebensraum" onder de oogen te zien, niet slechts voor Duitschland, doch voor alle Europeesche naties.
(Telex-A. N. P.) **(Vor. ber. Lord Halifax 3760 C.)**

E. **LETTEREN. — Boeken die door de pers gunstig besproken zijn. - Onze wekelijksche opgave. —**
Deensch: Georg og Edvard Brandes — „Brevveksling med Nordiske Forfattere og Videnskabsmaend." (Gyldendal, København) **(Vor. ber. 3732 A.)**
Duitsch: Walter Bargatzky — „Der Sinn der englischen Festlands-Politik." (Beck, München 1939)
Joachim Von der Goltz — „Der Steinbruch." (Langen-Müller, München 1939) **(Vor. ber. 3816 E.)**
Engelsch: William Blake — „The World is mine." (Cassell)
Elspeth Huxley — „Red Strangers." (Chatto and Windus) **(Vor. ber. 3816 E.)**
Fransch: Emmanuel Bove — „La dernière nuit." Novellen. (Gallimard, Paris 1939) **(Vor. ber. 3816 E.)**
Italiaansch: Gabriele D'Annunzio — „Solus ad solum." Nagelaten werk. (Sansoni, Firenze) **(3732 A.)**
Nederlandsch: L. J. M. Feber — „Het uur van Azië." (Paul Brand's Uitg., Hilversum)
Willem Kramer — „Over de drempel." (Gebr. Zomer en Keunings) **(Vor. ber. 3808 D.)** (Red. K. H. A.)

F. **NEDERLAND. — Kamercommissie over de zaak-Oss. —**
De Kamercommissie, bestaande uit de heeren Schouten (a.r.), Tilanus (c.h.), Drees (s.d.), Wendelaar (lib.) en Sweens (r.k.), in wier handen de nota van minister Goseling betreffende de zaak-Oss was gesteld, heeft op 10 Juni haar verslag aan de Tweede Kamer uitgebracht en daarin met meerderheid van stemmen, vier van de vijf, aan de Kamer voorgesteld:
Uit te spreken, dat de feiten en omstandigheden, welke den Minister van Justitie hebben geleid tot het nemen van zijn bekenden maatregel tegen de brigade Oss der Kon. Marechaussee dien maatregel niet rechtvaardigen, terwijl uit hetgeen nadien is gebleken in elk geval geen motiveering voor dien maatregel kan worden ontleend;
de nota van den minister voor kennisgeving aan te nemen.
Eén lid der commissie kan zich alleen met de tweede conclusie vereenigen.
De commissie heeft de vraag gesteld, of de geschiedenis van de zaak-Oss, met inbegrip van de ervaringen, welke zij heeft opgedaan tijdens het haar door de Kamer opgedragen onderzoek, genoegzame aanleiding geeft om uit te spreken, dat een nader onderzoek (enquête) noodig of wenschelijk is voor het verkrijgen van afdoende klaarheid, doch meent, dat een zoodanig onderzoek niet noodzakelijk is, omdat zij, ondanks dat haar verschillende gegevens niet ten dienste werden gesteld, zich thans reeds omtrent het beleid van den minister kan uitspreken.

De commissie is van oordeel, dat de leden van de brigade-Oss bij het opsporingswerk fouten hebben gemaakt, doch acht deze fouten niet van ernstigen aard en meent, dat de minister met een waarschuwing had kunnen volstaan. Het heeft op de commissie een onaangenamen indruk gemaakt, dat de minister zijn bekende besluit reeds had genomen, voordat officieren van de marechaussee waren geraadpleegd en zij betreurt het, dat de minister geen ernstige poging heeft ondernomen om langs den weg van onderling contact tusschen de betrokken instanties de zaak tot oplossing te brengen.
De commissie zegt voorts, dat de door de brigade gemaakte fouten geenszins wettigen er van te spreken, dat de brigade op hol is geslagen en dat derhalve naar haar oordeel de maatregel tot het ontnemen der opsporingsbevoegdheid niet in juiste verhouding stond tot de begane fouten. (Alg. Handelsblad)
(Vorig bericht 3643 D.)

A. **Micronesië en Polynesië. - Algemeene gegevens.** — In aansluiting aan ons artikel, dat op pag. 3801 A. over Melanesië werd gepubliceerd, volgen hieronder eenige gegevens over Micronesië en Polynesië (zie kaartje pag. 3801 A.)

Micronesië.

Land en Volk. — Tot Micronesië behooren de Karolinen, de Palau-groep, de Marianen of Ladronen, de Marshall eilanden en de Gilbert eilanden.
Het zijn een aantal zeer kleine eilanden, waarvan het grootste, Guam, Amerikaansch is (ook het kleine eiland Wake is Amerikaansch; beide vormen steunpunten voor de luchtverbinding Hawaïi-Philippijnen). Guam beslaat 583 km².
Micronesië telt 1459 eilanden met in totaal slechts eenige duizenden km² oppervlakte. De Karolinen vormen de centrale groep.
Het geheele gebied is, op de twee Amerikaansche en de twee Japansche eilanden Bonin en Marcus na, voormalig Duitsch gebied, dat aan Japan als mandaatgebied is gegeven. Yap is het eiland, waar de onderzeesche kabels tusschen Amerika en Azië samenkomen; ook Guam is een knooppunt van die kabels.
De bevolking van Micronesië bedraagt in totaal circa 65.000 zielen. Als vreemdelingen treft men er vrijwel alleen Japanners. Guam alleen telt 18.000 zielen; de hoofdplaats Agaña heeft 9000 inwoners; de havenstad is Apia waar ook het kabelstation ligt.
Het klimaat is tropisch. In het Noorden valt het geheele jaar door zeer veel regen. De bevolking is animistisch, ten deele door de zending (protestantsch en katholiek) tot het Christendom bekeerd, of Boeddhist geworden mede door invloed van Japan.

Middelen van bestaan. — De cocospalm is de eenige plant, die overal wordt aangetroffen. Copra en cocosolie zijn de voornaamste producten dezer eilanden. Op Saipan (Marianen) wordt suikerriet verbouwd.
Eenige eilanden (Angaur en andere eilanden) der Westelijke Palau-groep, zoomede Nauru of Pleasant Island in de Gilbert-groep, hebben phosphaatlagen. Maïs en rijst worden op de grootere eilanden, als Guam, gekweekt, meest voor plaatselijke consumptie. Het volksvoedsel bij uitnemendheid is visch.
In het Oosten der Karolinen (en wel op Ponape) treft men basalt aan, waarvan het verweerde gesteente door de bevolking als bouwmateriaal wordt gebezigd. Elders wordt bamboe als bouwmateriaal gebruikt.

Buitenlandsche handel. — De buitenlandsche handel van Micronesië beperkt zich voornamelijk tot Japan. Recente gegevens staan niet ten dienste; in 1934 bedroeg de uitvoer in totaal 18,4 millioen yen, waarvan 16,5 millioen naar Japan, de invoer 13 millioen yen, waarvan 12,5 millioen uit Japan. Bij den uitvoer had 80% betrekking op suiker, 5% op phosphaten, 5% op gedroogde visch, en 5% op copra.

Polynesië.

Land en Volk. — Polynesië („veel eilanden") doet zijn naam eer aan; het aantal eilanden is ontzaglijk groot; slechts enkele groepen zijn economisch van beteekenis.
In het Noorden liggen de Hawaïi of Sandwich eilanden, die als „Noord-Polynesië" deel uitmaken van Polynesië. (Nieuw-Zeeland wordt wel als „Zuid-Polynesië" tot Polynesië gerekend, doch deze groep blijve hier verder buiten beschouwing).
Tusschen beide groepen in ligt een rij kleine eilanden, waarvan de belangrijkste zijn de Nieuwe Hebriden en Santa Cruz, de Fidji eilanden en de Ellis of Lagunen eilanden, die volkenkundig behooren tot een overgangsgebied tusschen Melanesië en Polynesië, de Samoa-eilanden, de Tonga-eilanden (of Vriendschapseilanden) en de Gezelschaps-eilanden, de Paoemotoe-groep en de Marquesas, en het tot Chili behoorende Paascheiland.

I. Hawaïi-groep.

De tot de Vereenigde Staten van Amerika behoorende Hawaii eilanden bestaan uit het hoofdeiland Hawaïi, Maui, Canu (waarop de hoofdplaats Honoloeloe is gelegen), Kanai, Molokai en eenige kleinere eilanden.
Hawaïi heeft een oppervlakte van 10.400 km²; de andere eilanden zijn minder dan 2000 km² groot. De geheele groep heeft een oppervlakte van 16.772 km² en een bevolking van ca. 350.000 zielen (in 1930).
Behalve de inheemsche bevolking telt Hawaïi 150.000 Japanneezen, 60.000 Philippino's, 25.000 Chineezen en 70.000 blanken, waaronder 30.000 Portugeezen (uit de Azoren). De hoofdstad Honoloeloe heeft ca. 90.000 inwoners. Hawaïi is, dank zij het voortreffelijke klimaat, een centrum voor het Amerikaansche toerisme. Hawaïi is zeer vulkanisch.
Het klimaat is gematigd, de temperatuur schommelt tusschen 20° en 25° C.
Suikerriet vormt een der voornaamste producten van het eiland, voorts fruit (ananas, bananen), rijst, koffie. Het voedsel der bevolking bestaat vooral uit de broodvrucht (Faro) en rijst. Hawaïi heeft een goeden veestapel, waaronder veel schapen op de kleinere eilanden.
Hawaïi vormt als „custom-district" een integraal deel van de Vereenigde Staten van Amerika, zoodat de verschepingen tusschen Hawaïi en de Vereenigde Staten in feite in binnenlandsch verkeer plaats hebben. Hoewel dus, strikt genomen, niet van invoer uit en uitvoer naar het vasteland van de Vereenigde Staten kan worden gesproken, zijn die termen gemakshalve en in navolging overigens van door de Vereenigde Staten uitgegeven publicaties, in het onderstaande aangehouden.

ZUIDZEE-EILANDEN

De handel concentreert zich bijna uitsluitend op de Vereenigde Staten. De handelsbalans met dat land liet in 1937 een actief saldo voor Hawaïi van $ 25,9 (v. j. $ 39,8) millioen. De uitvoer naar de Vereenigde Staten had vooral betrekking op suiker, ananas in blik, en ananassap; de invoer uit de Vereenigde Staten is samengesteld uit een zeer groot aantal artikelen, waarvan ijzer en staal met hun fabrikaten, petroleum en petroleumproducten, voertuigen, hout en houtwaren, electrische machines en toestellen, en diverse voedingsmiddelen (vleesch, rijst, dranken enz.) de voornaamste zijn.

II. De Samoa-groep.

Hieronder vallen twee grootere eilanden. Savaïi (1820 km²) en Upolu (1113 km²), voorts Tutuila en een aantal kleine eilandjes. Savaïi is woest en rotsachtig, Upolu is vruchtbaarder en daardoor meer bevolkt. De bevolking telt in totaal ca. 45.000 zielen, waarvan 2500 Europeanen.
De hoofdstad is Apia.

De geheele bevolking is Christelijk. Er zijn eenige zendingsscholen. De vroegere Duitsche eilanden (w. o. Savaïi en Upolu) zijn onder Nieuw-Zeelandsch mandaat. Tutuila is Amerikaansch, evenals de andere Oostelijk gelegen eilandjes.

Op het Amerikaansche eiland Tutuila ligt de fraaie haven Pago-Pago, een marinestation, aanleghaven voor de scheepvaart op de Vereenigde Staten.
Copra is het voornaamste exportartikel. Ook cacao wordt hier aangeplant.

Gegevens over de Fidji eilanden, Tonga-groep, Gezelschaps-eilanden enz. worden in een der volgende uitgaven gepubliceerd. (Economische Voorlichting)

(Vor. ber. Zuidzee-Eilanden 3801 A.)

11 JUNI 1939

A. **ENGELAND. — Verklaring van premier Chamberlain in zake de vernietiging van den Duitschen handel. —**
Op de vraag van het Engelsche Lagerhuislid Fletcher op 9 Juni, of zijn aandacht gevestigd was op de recente officieele verklaringen in Duitschland, volgens welke Engeland van plan is den Duitschen handel en alle grondslagen van het Duitsche bestaan te vernietigen om te komen tot politieke en physieke uitroeiing van het Duitsche volk, heeft Chamberlain schriftelijk antwoord gegeven. De eerste minister zegt daarin, dat hij tot zijn groote spijt heeft opgemerkt, dat men voortgaat dergelijke beweringen te uiten ondanks de vele positieve verklaringen van hemzelven en van Lord Halifax, welke het tegendeel inhouden. Na verwezen te hebben naar zijn redevoeringen van 12 Mei in de Albert Hall en van 19 Mei bij de debatten in het Lagerhuis, verklaart Chamberlain, dat alle veronderstellingen, dat Engeland zou wenschen Duitschland te isoleeren of zich in den weg te stellen van de natuurlijke, wettige uitbreiding van den Duitschen handel in Midden- en Zuidoost-Europa of het plan heeft eenigerlei combinatie op touw te zetten tegen Duitschland, met het denkbeeld om een oorlog tegen Duitschland te voeren, fantastisch zijn. (Times)
(Vor. ber. Nev. Chamberlain 3826 C.)

B. **SPANJE. — De Duitsche en Italiaansche vrijwilligers officieel in Duitschland en Italië gehuldigd. —**
In Duitschland en Italië zijn de vrijwilligers uit Spanje met alle eer ontvangen. De Duitschers zijn door den Führer, de Italianen door hun Koning en den Duce toegesproken. Adolf Hitler zeide in zijn toespraak, dat hij reeds onmiddellijk na het uitbreken van den opstand in 1936 Franco uit alle macht heeft geholpen. Ook is nu openlijk door de Duitsche en Italiaansche regeeringen verklaard, dat gedurende den Spaanschen burgeroorlog Duitsche en Italiaansche duikbooten ter beschikking van de Franco-Regeering stonden. (Telex-A. N. P.)
(V. b. Duitsche troepen 3818 C.; Ital. troepen 3819 B.)

C. **ENGELAND. — Verlaging van de verzekeringspremies tegen oorlogsrisico. —**
Uit Londen wordt gemeld, dat met ingang van 9 Juni de premies van de verzekering tegen oorlogs-risico voor reizen van en naar de Middellandsche Zee en de Oostzee zijn verlaagd van sh. 12½ per £ 100 tot sh. 2½. Ook voor andere gebieden wordt de premie aanmerkelijk verlaagd.
Hieruit blijkt wel, dat de internationale spanning aanmerkelijk is afgenomen. (Times)
(Vor. ber. 3722 A.)

D. **ENGELAND. — Het bondgenootschap met Portugal. —**
In antwoord op vragen van Henderson ten aanzien van het Britsche bondgenootschap met Portugal heeft Butler op 26 Mei in het Britsche Lagerhuis als volgt geantwoord:
„Zooals de premier Salazar in een persoonlijke boodschap reeds heeft medegedeeld, werd de verklaring van Z. Exc., dat het oude bondgenootschap tusschen onze beide landen een der duurzame beginselen blijft van zijn buitenlandsche politiek, door de Britsche regeering en de Britsche natie met de grootste voldoening ontvangen. De Britsche regeering harerzijds bevestigt zonder aarzelen opnieuw haar wil haar verplichtingen na te komen, die voortvloeien uit de voorwaarden van dit bondgenootschap, dat een instrument zal blijven van groote waarde ten dienste van den wereldvrede.
De banden, welke onze beide landen, beide koloniale mogendheden en mogendheden aan den Atlantischen Oceaan, verbinden, zijn steeds nauw geweest en onze regeering hoopt innig, dat zij dat nog langen tijd zullen blijven. Ik wensch de gelegenheid te baat te nemen om de op 21 December 1937 door den minister van Buitenlandsche Zaken afgelegde verklaring opnieuw te bevestigen en te verklaren, dat voorzoover ons betreft zekere voorstellen van voor den oorlog met betrekking tot zekere Portugeesche gebieden volkomen dood zijn en dat wij niet de geringste bedoeling hebben deze weer naar voren te brengen".
Henderson vroeg vervolgens of het bondgenootschap met Portugal Engeland het recht liet andere overeenkomsten te sluiten.
Butler antwoordde hierop: wij zijn volkomen vrij bondgenootschappen te sluiten met andere landen. (Times)

E. **JAPAN. — Welwillende neutraliteit tegenover de as. —**
Japan heeft besloten zich niet aan te sluiten bij het militaire bondgenootschap Rome-Berlijn. Tokio is slechts dan bereid militaire verplichtingen in Europa op zch te nemen, als Sovjet-Rusland met de as in oorlog zou komen, zoo meldt de „Daily Telegraph". Tot een eventueele hulpverleening zal het echter slechts op eigen gezag besluiten. Het wenscht zich niet van te voren te binden, noch eenige garantie te verstrekken.
Het Japansche kabinet is het na lange onderhandelingen thans eens over een politiek van „welwillende neutraliteit" ten opzichte van Duitschland en Italië. (Daily Telegraph)
(Vor. ber. Militair verdrag Rome-Berlijn 3805 B.)

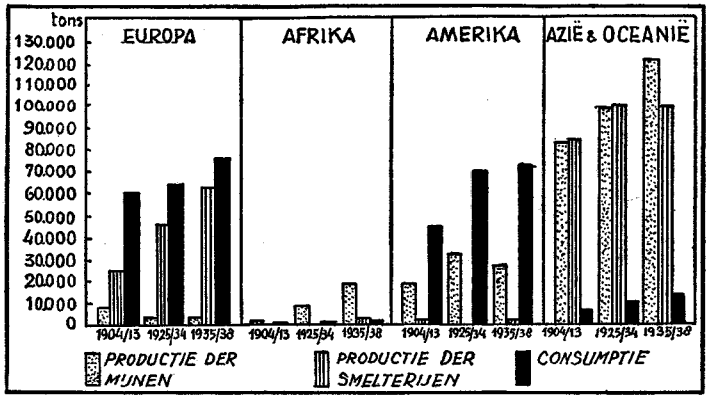
F. **NEDERLAND. — Dienstplicht. - Verzwaring alleen in tijd van spanning. —**
De ministers Van Dijk en Van Boeyen deelen op 3 Juni in de Memorie van Antwoord betreffende het ontwerp tot wijziging van de Dienstplichtwet — waarbij o.m. wordt voorgesteld de Kroon te machtigen den duur der eerste oefening te verlengen tot ten hoogste twee jaar — het volgende mede:
Van de gevraagde bevoegdheid zal alleen gebruik worden gemaakt wanneer zich omstandigheden voordoen, die anders aanleiding zouden geven tot buitengewone oproeping van dienstplichtigen voor de grens- en kustbeveiliging. Zijn die omstandigheden er niet, dan blijft de voorgestelde machtiging buiten toepassing.
Volgens een globale berekening worden voor de infanterie de jaarlijks terugkeerende uitgaven, welke uit verlenging van den oefentijd voortvloeien, geraamd op 8½ millioen gulden en de uitgaven ineens op ruim 14 millioen gulden. De hoogere uitgaven voor de verlengde herhalingsoefeningen worden geschat op jaarlijks 4.2 millioen en 9.7 millioen ineens.
Overwogen wordt, of doorvoering van een stelsel, waarbij de kernen der oorlogsonderdeelen reeds in vredestijd aanwezig zijn, gewenscht en financieel mogelijk is.
Verlenging van den duur der eerste oefening verdient om verschillende redenen, voornamelijk financieele, de voorkeur boven vergrooting van het jaarlijksch contingent.
Het denkbeeld van een vrijwilligerskorps verwerpt de regeering. Voor het vervangen van de oudere dienstplichtigen, die thans onder de wapenen zijn, hebben zich nog geen 3000 man vrijwillig aangemeld, ondanks de gunstige voorwaarden.
De vraag, wat gedaan kan worden om het verlies van betrekking als gevolg van opkomst onder de wapenen tegen te gaan, is een punt van overweging bij de regeering. (Telegraaf)
(Vor. ber. Dienstplicht 3762 B.)

G. **ARGENTINIE. — Handelsverdrag met Italië. —**
De Argentijnsche regeering heeft op 2 Juni '39 een compensatie-overeenkomst, ter waarde van 460 millioen lire (ca. £ 5.17 millioen) met Italië gesloten. Argentinië zal tarwe uitvoeren ter waarde van 120 millioen lire, maïs ter waarde van 51 millioen lire,

oliehoudende zaden ter waarde van 30 millioen lire, ruwe wol ter waarde van 75 millioen lire en vleesch ter waarde van 55 millioen lire, waartegenover Italiaansche fabrikaten zullen worden ingevoerd.
Dit bericht heeft te Londen eenige teleurstelling gewekt; Argentinië was — behoudens een eenigen tijd geleden met Duitschland gesloten ruiltransactie — tot nu toe vrij gebleven van compensatie-overeenkomsten. De buitenlandsche handel van het land geschiedde geheel binnen het kader van de bestaande handelsovereenkomsten en de deviezencontrôle.
(Telegraaf)

12 JUNI 1939

A. TIN. — Het wereldverbruik. —

(Vor. ber. Tin 3709 D.)

B. NEDERLAND. — Onze handelspolitieke verhouding met Duitschland. - Uiteenzetting van dr. H. M. Hirschfeld. —
Dr. H. M. Hirschfeld, directeur-generaal van Handel en Nijverheid, sprak op 9 Juni in een rede, welke hij in den Haag hield, over Nederlands handelspolitieke betrekkingen met Duitschland:
De toegenomen achterstand in de Nederlandsch-Duitsche clearing is in de voornaamste plaats betreurenswaardig vanwege de daardoor noodzakelijk geworden beperking van den export. De ongerustheid ten aanzien van het risico, gelegen in den achterstand, is echter zeer overdreven en nadrukkelijk waarschuwde spreker tegen misbruiken bij het disconteeren van clearingvorderingen. De uitstaande verplichtingen van Nederlandsche importeurs overtreffen een bedrag van 45 millioen gulden ruimschoots, zoodat er nog steeds een marge is voor den bestaanden achterstand. Doch zelfs, indien er een ongunstig verschil mocht zijn, voorziet het clearingverdrag in een verrekening, totdat het saldo geheel is afgewikkeld.
Dr. Hirschfeld verklaarde verder, dat wanneer de toeneming van den achterstand langer blijft aanhouden dan verwacht werd of gewenscht is, noodzakelijkerwijs de maatregelen om het evenwicht te handhaven, drastischer moeten worden.
Binnenkort zullen de periodieke besprekingen tusschen de Nederlandsche en Duitsche delegaties wederom plaats vinden. Daarbij zal in het bijzonder gesproken worden over de betalingscontingenten voor het derde kwartaal van 1939, alsmede over de handelsbetrekkingen met het protectoraat Bohemen en Moravië. (Het Vaderland)
(Vor. ber. Transferovereenkomst 3754 B.)

C. POLEN. — Minister Kwiatkowsky over de politieke doeleinden. - Geen streven naar „Lebensraum" door anderen te berooven. —
Ter gelegenheid van de eerste zitting van den economischen raad voor Pommeren te Torun heeft op 4 Juni de Poolsche vice-minister-president Kwiatkowsky een rede gehouden, waarin hij o.a. zeide, dat de levensader van de politieke en economische onafhankelijkheid van Polen loopt door Poolsch Pommeren. De vrije toegang van Polen tot de zee kan slechts verzekerd zijn over het Pommersch gebied, dat steeds Poolsch is geweest. De aangesloten en eensgezinde natie is vastbesloten het grootste risico te loopen en zich de grootste opofferingen te getroosten om dit opperste goed te handhaven. Misschien zal eens de dag komen, waarop de internationale betrekkingen zullen worden geregeld door een hooge politieke cultuur, doch deze tijd schijnt nog ver in de toekomst te liggen en derhalve moeten wij met de grootste vastberadenheid onze rechten verdedigen, onze rechten, welke wij ongeschonden aan het nageslacht moeten overgeven.
Er bestaat geen land ter wereld, dat niet zal erkennen, dat zekere landen recht hebben op hun „Lebensraum", doch andere, die niet minder werkzaam zijn mogen niet tot prooi dienen van deze eersten. Misschien heeft Polen meer dan eenig ander land behoefte aan „Lebensraum", doch het streeft hierna niet door anderen te berooven, doch door Polen vooruit te brengen. Ieder schip, waarmede de Poolsche koopvaardij wordt verrijkt, vergroot de Poolsche „Lebensraum". Ten slotte wees Kwiatkowsky op de belangrijke rol van Pommeren, niets kan Polen van de Oostzee verwijderen.
(Polska Agencia Telegraficzna)
(Vor. ber. Kwiatkowsky 3730 B.)

D. ENGELAND. — De conferentie van de Labour-Party. - De politiek der regeering veroordeeld. —
De conferentie van de Labour-Party te Southport heeft op 31 Mei 1939 met 2.363.000 stemmen tegen 55.000 een resolutie aangenomen, waarbij de buitenlandsche politiek van de regeering-Chamberlain wordt veroordeeld, en waarin de ongerustheid van een deel van de partij tot uitdrukking komt over het voortdurende uitstellen van het tot stand komen van een gemeenschappelijk verdedigingsverdrag tusschen Engeland, Frankrijk en de Sovjet-Unie. Verder wordt verlangd, dat een „werkelijke Volkenbond" wordt opgericht.
De conferentie verwierp met 1.670.000 stemmen tegen 286.000 een resolutie waarbij iedere vorm van dienstplicht werd afgewezen.
Voorts werd met overgroote meerderheid een resolutie aangenomen, waarin de in het witboek in zake Palestina neergelegde politiek wordt veroordeeld.
(Times) **(Vor. ber. Labour-Party 3637 E.)**

E. NEDERLAND. — Onderwijs. - Vergelijkend koloniaal Staatsrecht. - Inaugureele rede van prof. mr. F. M. baron van Asbeck „Internationale invloed in het Koloniale bewind". —
Prof. mr. F. M. Baron van Asbeck heeft op 26 Mei zijn ambt als bijzonder hoogleeraar in het vergelijkend koloniaal staatsrecht aan de Leidsche universiteit met het uitspreken van een rede over „Internationale invloed in het Koloniale bewind" aanvaard.
Spr. constateerde, dat er sedert het einde der 19e eeuw een internationale invloed in koloniale rechtsontwikkeling en bewind merkbaar is. De ontdekking van de inheemsche maatschappij — in verschillende rijken op verschillende tijdstippen en onder onderling afwijkende omstandigheden — maakte de overeenkomstige gesteldheid der vraagstukken in de koloniale gebieden duidelijk en effende aldus den weg voor internationaal overleg en voor inwerking eener internationale rechtsovertuiging. Dit geschiedde te eer doordat in dezelfde periode het internationaal recht een ruimer veld dan tot dusver ging bestrijken, n.l. naast territoriale en politieke problemen ook welvaarts- en sociale stoffen binnen zijn werking ging betrekken.
De internationale belangstelling in koloniaal bewind trok zich sinds den beginne op twee punten samen, de gelijkmaking van economische kansen voor de Westersche volken en de staatkunde jegens inheemsche bevolkingen. Spr. karakteriseerde den arbeid der Berlijnsche en Brusselsche conferenties van 1885 en 1890 als grondwetswerk. De uitwerking in meer gepreciseerde regelingen, grootendeels in de nationale wetgevingen geschied,

voltrok zich op het internationale veld eenerzijds in bindende verdragen, anderzijds in niet-bindend overleg. Het verdragsrecht heeft slechts geringen omvang gekregen, en zich tot negatieve richtsnoeren van bewind beperkt (bestrijding van kwalen en afweer van gevaar), het treedt niet met positieve maatstaven de koloniale maatschappij binnen. Een uitzondering maken de mandaatsregelingen, die iets meer dan de vooroorlogsche acten de positieve bevordering van het welzijn der bevolkingen preciseeren, en vooral de drie Koloniale Arbeidsconventies der laatste negen jaar.
Een grootere bijdrage tot het vinden van positieve richtsnoeren van koloniaal bewind levert het internationaal overleg. Dit geschiedt grootendeels nog in losse conferenties, waarvan spr. de twee Bandoengsche van 1937 releveerde, in incidenteele commissies, zooals de Grondstoffencommissie en voorts vooral in het mandaatstelsel.
De mandaten-commissie is nl. niet een tribunaal, maar een permanente commissie van periodiek en boven-nationaal overleg, zoowel van haar leden met de vertegenwoordigers der mandaatmogendheden als onder elkaar. Spr. ging daarop na de factoren in samenstelling en bevoegdheden der commissieën, welke haar in die functie van overleg steunen, welke haar remmen. Toch heeft men langzamerhand eenige positieve richtsnoeren van beleid aanvaard, in het bijzonder wat het karakter der tuteel als grondslag van het mandaatstelsel betreft.
Uit de twee constateeringen, dat positieve richtsnoeren nog schaarsch zijn, en de ervaring met internationale organen nog slechts beperkt is, trok spr. de waarschuwing, dat de hier en daar vernomen roep om een geheel geïnternationaliseerd bewind een ijdele klank is. In de tegenwoordige wereld is koloniaal bewind nog overwegend een zaak van nationale inspiratie en grootendeels van nationaal verantwoordelijkheidsbesef. Wel kan die nationale inspiratie zich in het internationale overleg openbaren, en daarin ook gelouterd worden en behoed tegen verwording in dorre zelfgenoegzaamheid.
Spr. ging vervolgens na welke factoren dat overleg begunstigen en welke het tegenhouden, waarbij hij in het bijzonder de beteekenis van de samenstelling der koloniale maatschappijen en de doelstelling der mogendheden noemde. De sterke begunstiging gaat z.i. uit van het feit, dat het koloniale vraagstuk een wereldvraagstuk geworden is, en dat koloniaal bewind scherp gevolgd wordt in de wereld met haar dubbele „dissatisfactie" eenerzijds van sommige groote mogendheden, anderzijds van de verst-ontwikkelde koloniale bevolkingen in hun streven naar nationale zelfexpressie. Den nieuwsten vorm van overleg zag spr. in de doordringende erkenning, dat Midden-Afrika, hoe ook door arbitraire beslissingen verknipt, in zichzelf een eenheid is, en dat de mogendheden, die bij Afrika belang hebben, koloniale en niet-koloniale, gezamenlijk de dubbele taak van ontwikkeling der inheemsche bevolkingen en ontwikkeling der hulpbronnen moeten behartigen. Ook de inheemsche bevolkingen willen thans daarin betrokken worden, en geen maatregel of instelling heeft beteekenis, wanneer niet behoorlijk toezicht op de naleving van aangegane verplichtingen let. (Alg. Hbld.)

(Vor. ber. Ambtsaanv. in het Onderwijs 3792 D.)

13 JUNI 1939

A. **LUCHTVAART. — Vliegongelukken. - K. L. M. - De Ph.-A.J.K. „Krekel" neergestort. - Drie slachtoffers. —**
Op 10 Juni '39 is de luchttaxi van de K.L.M. de Ph-A.J.K. „Krekel", een Koolhoven F.K.-43, welk toestel ook gebruikt wordt voor de opleiding van verkeersvliegers, boven het Vlissingsche badstrand op geringe hoogte bij het maken van een bocht afgegleden en neergestort.
De drie inzittenden, alle drie jongemannen, konden kort hierna uit het toestel worden bevrijd. Zij bleken reeds overleden te zijn. Zij moeten onmiddellijk bij het neerstorten van het toestel gedood zijn geweest. Het waren twee leerlingen, van de rijksopleiding voor verkeersvliegers, de 19-jarige Van Tijen uit Vlissingen en de eveneens 19-jarige Faber, woonachtig te Bovenkerk bij Amsterdam. De derde inzittende was de 25-jarige A. de Visser, rijksemployé van het vliegveld Haamstede. (Telegraaf)

(Vor. ber. Vliegongelukken 3828 C.)

B. **POLEN. — Nieuwe Poolsche douane-inspecteurs naar Danzig gezonden. —**
De te Gdynia verschijnende „Kurjer Baltycki" bericht, dat de Poolsche regeering besloten heeft, niettegenstaande de protesten van den Danziger Senaat, 31 nieuwe Poolsche douane-inspecteurs naar Danzig te zenden, aangezien de douane-beambten van Danzig niet voldoende hun plicht hebben gedaan.
Naar aanleiding hiervan schrijft de „Danziger Vorposten", dat men, nu gebleken is, hoe de werkelijke opdracht van de Poolsche douane-inspecteurs is om te spionneeren, in het besluit nog meer inspecteurs te zenden slechts een provocatie kan zien.
Het D.N.B. meldt verder, dat een in het plaatsje Fiedlitz a. d. Weichsel in 1881 opgericht gedenkteeken voor den Pruisischen bouwmeester dr. Schmid-Marienwerder, door „Poolsche chauvinisten" met touwen en breekijzers is omvergehaald.
(Deutsches Nachrichtenbüro)

(Vor. ber. Polen-Danzig 3813 H.)

C. **ARGENTINIE. — Duitsche activiteit. —**
Volgens „El Mundo" is door een streng onderzoek in de zaak der Duitsche Nationaal-Socialisten, duidelijk de activiteit aan het licht gebracht van Alfred Muller (zie pag. 3745 D.), die in verbinding met de Duitsche regeering heeft gestaan. De Argentijnsche regeering is zeer waakzaam en heeft maatregelen genomen tegen agitatie van Duitsche zijde. (El Mundo)

(Vor. ber. 3745 D.)

D. **SPANJE. — Franco geeft uiting aan zijn bezorgdheid. - Het nieuwe Spanje staat voor groote moeilijkheden. —**
Op 5 Juni heeft de Nationale Raad van de Falanx zijn tweede vergadering gehouden. Een boodschap van den secretaris-generaal, Fernando Cuesta, en van Franco werd voorgelezen. De secretaris-generaal bracht hulde aan den Caudillo en verklaarde, dat de Falanx blindelings aan zijn orders gehoorzaamt, waarna de leden van den Raad den eed aflegden steeds Franco te zullen gehoorzamen.
Franco vraagt in zijn boodschap krachtigen steun van allen om den staat op te bouwen volgens de nationaal-syndicalistische theorie van de Falanx. Hij zegt, dat na den oorlog, welke de aandacht van de Spanjaarden in beslag heeft genomen, de economische en administratieve moeilijkheden komen. Het nationale Spanje werd door de wereld miskend en kreeg geen buitenlandsche credieten. De grondslagen van het werk zijn soberheid en discipline. Tegenover het nationale Spanje staan enorme reserves aan goud en deviezen en een bijna volkomen afwezigheid van vertrouwen van het buitenland. Toch hebben wij — aldus Franco — den toestand verbeterd door onze voortdurende overwinningen en de gelukkige maatregelen van den in wording zijnden staat.
Voorts brengt Franco hulde aan Duitschland, Italië en Portugal, die te zamen met Spanje één front hebben gevormd in de herhaalde moeilijke veldslagen, welke moesten worden geleverd in de buitenlandsche politiek.
Verder klaagt Franco er over, dat met de officieele erkenning van het nationalistische Spanje na de overwinning de moeilijkheden en het wantrouwen niet zijn verdwenen. Hij levert critiek op de langzame wijze, waarop de overeenkomst van Bérard met Jordana — de grondslag voor de betrekkingen tusschen Frankrijk en Spanje — wordt uitgevoerd, hetgeen schadelijk is voor den Spaanschen economischen toestand en voegt hieraan toe, dat in Engeland een groot deel van de bankwaarde bevroren blijft, tengevolge van het voortbestaan van een weldadigheidsinstelling, welke door de „rooden" werd opgericht in de laatste dagen voor hun vlucht.
Daarna spreekt Franco van een „geheim offensief tegen Spanje, dat wordt geleid door hen, die de afschuwelijke misdaden in het gemartelde Spanje hebben aangemoedigd, geholpen door de internationale vrijmetselarij". Hij verklaart, dat men zich gereed moet maken zich te verdedigen en weerstand te bieden aan de omsingeling.
Ten slotte bespreekt Franco de economische en financieele situatie van Spanje. Het is noodzakelijk Spanje opnieuw op te bouwen en de nationale revolutie doeltreffend te maken door het lot van den middenstand en de armen te verbeteren. Hij verklaart het noodzakelijk te achten, dat de invoer wordt verminderd en de productie wordt opgevoerd teneinde den uitvoer te vergrooten. Op deze wijze moet een bron van deviezen worden gevonden en economische vrijheid. Hij besluit: „Ons devies moet zijn: produceeren, produceeren, produceeren."
(Agence Belga - N. Rott. Crt. - Alg. Handelsblad)

(Vor. ber. Franco-regeering 3745 G.)

E. **NEDERL. OOST-INDIE. — Indische vermogens. - Totaal van ƒ 669 millioen. Slechts 4% Inlandsch. —**
Over het verloop der Indische vermogensbelasting,

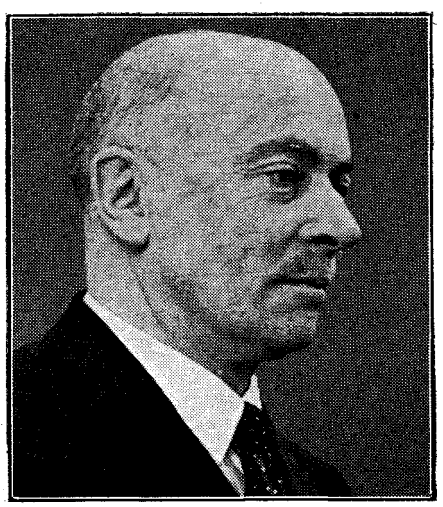
die wordt geheven van vermogens boven *f* 25.000, meldt de „Java Bode" het volgende.
Van het zuiver vermogen in 1937 ad *f* 669 millioen, werd *f* 523 millioen aangeslagen op Java en Madoera en *f* 146 millioen in de Buitengewesten. Zestig procent van dit vermogen behoorde aan Europeanen, 36% aan Vreemde Oosterlingen en slechts 4% aan Inlanders.
Opmerkelijk is, zooals uit de statistieken blijkt, het verloop van het zuiver vermogen van Europeanen gedurende de jaren 1936 en 1937. De stijging van het zuivere vermogen van 1936 op 1937 bedroeg voor Java en Madoera 19% en voor de Buitengewesten 25%. In vergelijking met het indexcijfer van aandeelen is deze stijging gering.
Het indexcijfer van de koersen van Indische aandeelen, Januari 1936 op 100 stellende, bedroeg nl. in Januari 1937: 174 en in Januari 1938: 155. Het hier geconstateerde verschil in stijging is des te opvallender, omdat bovendien een deel hiervan veroorzaakt is door een toeneming van het aantal aangeslagenen in de vermogensbelasting, voor Java en Madoera en de Buitengewesten respectievelijk met 8% en 10%. Een gedeeltelijke verklaring van deze afwijking moge hier volgen.
De voornaamste vermogensobjecten zijn aandeelen, obligaties, huizen en hypotheken.
Nu is het bezit aan Indische aandeelen waarschijnlijk niet groot. Van de actieve bestanddeelen van de nalatenschappen behoorde volgens de statistiek der Successierechten in de jaren 1935 tot en met 1937 gemiddeld slechts 18% tot de groep Indische aandeelen.
De meeste andere vermogensobjecten, zooals in guldens luidende leeningen, hypotheken enz., zijn niet of weinig in waarde gestegen, terwijl ook op 1 Januari 1937 nog geen reden bestond, de waarde van huizenbezit hooger op te geven dan op 1 Januari 1936. De betrekkelijk geringe stijging van het zuiver vermogen van 1936 op 1937 is dan ook op bovenstaande gronden wel aannemelijk. (Java Bode)

14 JUNI 1939

A. **NEDERLAND. — Defensie. - De vervanging van grenswachters. —**
In de Memorie van Antwoord aan de Tweede Kamer over het onder de wapenen blijven en in werkelijken dienst houden van dienstplichtigen, deelt op 8 Juni de Minister o.m. het volgende mede:
Ter beantwoording van de met betrekking tot de „vervanging" gestelde vragen moge het volgende dienen:
a. Doordat nog talrijke verzoeken in onderzoek zijn bij de voor het uitbrengen van advies in aanmerking komende burger-autoriteiten, en er bovendien nog dagelijks verzoeken binnenkomen, kan bij benadering niet worden opgegeven hoe groot het aantal van hen is, die werkelijk voor vervanging in aanmerking komen. Wel kan worden gezegd, dat het aantal binnengekomen verzoeken ver over de 20.000 bedraagt. Vele verzoeken bevatten echter geenszins een afdoende reden om het gevraagde verlof te verleenen.
b. Als werklooze dienstplichtigen, die voor oproeping in aanmerking komen, stonden op 1 Juni bij het vervangingsbureau ingeschreven ± 19.000 dienstplichtigen.
Echter worden dagelijks mededeelingen ontvangen, waaruit blijkt, dat een belangrijk aantal niet meer als werkloos kan worden aangemerkt. Dit heeft tengevolge, dat de verrichte vervangingswerkzaamheden ten aanzien van deze dienstplichtigen opnieuw moeten worden verricht.
c. Ter vervanging van dienstplichtigen hebben zich tot 1 Juni vrijwillig aangemeld plm. 2750 dienstplichtigen.
d. Thans zijn plm. 2580 buitengewoon opgeroepen dienstplichtigen vervangen.
Dit getal geeft echter geen beeld van het aantal dienstplichtigen, dat reeds met verlof vertrokken is. Dit aantal bedraagt thans tegen de 10.000.
(Nieuwsblad van het Noorden)
(Vor. ber. 3762 B.; Dienstplicht 3830 F.)

B. **ZWITSERLAND. — Landsverdediging. —**
De Stedenraad heeft op 8 Juni zonder oppositie het wetsontwerp aangenomen, dat reeds door den nationalen raad was goedgekeurd, inzake de versterking van de landsverdediging, waarvoor een crediet van 190 millioen Zwitsersche francs wordt verlangd.
(Agence Belga) **(Vor. ber. Defensie-Credieten 3828 B.; Dienstplicht 3744 H.)**

C. **BELGIE. — Nazi-actie - Interpellatie in de Kamer.**
De Kamer heeft op 13 Juni '39 een interpellatie van de heeren Piérard en Balthazar (sociaal-democraten) behandeld, betrekking hebbende op het optreden van de nationaal-socialistische partij in België.
Piérard zeide, dat zekere personen uit het Derde Rijk naar Eupen zijn gekomen om te spreken. Hij achtte het ontoelaatbaar, dat officieele Duitsche vertegenwoordigers zich ongerust maken over de religieuze of politieke overtuiging van Belgische onderdanen, die Duitsche firma's vertegenwoordigen en hen met represaille-maatregelen bedreigen, wanneer zij Joodsch personeel in dienst houden. Spreker verlangde van de regeering, dat zij dienaangaande stappen zou doen bij den Duitschen ambassadeur.

Minister-President Pierlot.

Vervolgens merkte Piérard op, dat de Duitsche propaganda zeer actief is. In verscheidene deelen des lands zijn vlugschriften verspreid, waarin het nationaal-socialistische bewind wordt opgehemeld en de emigranten worden door agenten van de Gestapo bespionneerd. Verder toonde spreker zich verontrust over het belang, dat sommige Duitsche sprekers stellen in het Vlaamsche vraagstuk en over het contact, dat bestaat tusschen Vlaamsche studenten en de Duitsche jeugd.
Ward Hermans, die door Piérard was genoemd, repliceerde en zeide, dat hij steeds bereid is geweest voor een commissie van onderzoek te verschijnen inzake de „Utrechtsche vervalschingen." Hij voegde hieraan toe, dat hij en zijn vrienden „Nederlandsch voelen."
Nadat nog Balthazar het woord had gevoerd antwoordde minister-president Pierlot. Hij verklaarde, dat België niets wil doen, dat schade kan berokkenen aan de goede betrekkingen met andere landen, doch de souvereiniteit van het land moet onaangetast blijven. België wil geen vreemden invloed ondergaan, vanwaar deze invloed ook komt, tenzij deze invloed bijdraagt tot verhooging van het eigen cultureele peil. Zekere feiten, waarvan de sprekers mededeeling hebben gedaan, zijn het onderwerp van besprekingen met naburige landen geweest. De overige feiten, welke de regeering niet bekend waren, zullen nader worden onderzocht. Ook zullen binnenkort de politiediensten uitgebreid worden.
Ten slotte zeide de minister-president, dat de regeering haar plicht zal weten te vervullen voor de binnenlandsche veiligheid en de verdediging van de grenzen. (Het Laatste Nieuws)
(Vor. ber. Pierlot 3826 E.; Eupen-Malmedy 3732 C.)

A. **SPANJE. — Martinez Barrio te Havanna, Generaal Miaja te Mexico-City. —**
De vroegere president van de Spaansche Cortes, Martinez Barrio, is komend van Frankrijk op 31 Mei te Havanna aangekomen.
De uit Spanje gevluchte generaal Miaja is te Mexico-City aangekomen. Hij zal hier zijn zoon en zijn beide broers weervinden. (Telex-A. N. P.)
(Vor. ber. Gen. Miaja 3393 B.)

B. **KONINKLIJKE NEDERL. MAATSCHAPPIJ TOT EXPLOITATIE VAN PETROLEUMBRONNEN IN NEDERLANDSCH-INDIE. — Verslag over 1938 - Netto-winst 1938: ƒ 88.021.473 (v. j. ƒ 87.617.256). Dividend: 4% (onv.) op de preferente en 17% (onv.) op de gewone aandeelen. —**
Het jaar 1938 kenmerkte zich door politieke spanningen, die een gezonde en natuurlijke ontwikkeling van handel en industrie over de geheele wereld ongunstig beïnvloedden. Tegen het einde van 1937 was opnieuw een inzinking van het zakenleven waarneembaar, welke zich voortzette in de eerste helft van 1938, waarna hier en daar eenige verbetering intrad. De consumptie, waarvan langzamerhand werd geloofd, dat zij maar altijd door zou stijgen, bleek niet zoo rekbaar als door de petroleumwereld was gehoopt en zij ondervond den invloed van de ongunst der tijden.
Ruw geschat daalde de wereldconsumptie van petroleum in 1938 met 2 millioen ton. Verreweg de grootste verbruiker is nog steeds de auto. Al neemt het luchtverkeer enorm toe, toch wijzen de cijfers uit, dat het benzineverbruik in de lucht slechts 1% is van wat de auto noodig heeft. Ook andere gebruikers — schepen, sporen, verwarmingsinstallaties — vormen hoe langer hoe meer een belangrijke categorie afnemers, maar staan toch ieder op zichzelf in beteekenis ver achter bij den auto, al kan worden aangenomen, dat tegenwoordig 52% van de wereld-handelsvloot olie verbruikt. Waar juist ten aanzien van het autoverkeer mag worden verwacht, dat het zeer sterk zal toenemen zoodrá rustiger tijden zullen aanbreken, kan met reden hetzelfde worden gehoopt van de consumptie van olieproducten. (Verslag „Koninklijke")
(Vor. ber. 3304 B.)

C. **ITALIE. — Italiaansche verliezen in Spanje. —**
De Italiaansche bladen meldden op 8 Juni, dat de verliezen der legionarissen tijdens de campagne in Spanje 3.327 dooden en 11.227 gewonden hebben bedragen. (Corriere della Sera) **(Vor. ber. 3830 B.)**

D. **NEDERLAND. — Reacties op het rapport-Oss. —**
Het **Algem. Handelsblad** (lib.) schrijft o.a.: „Alles te zamen blijkt thans, ontdaan van alle sensatie, het beleid van minister Goseling het tegendeel van gelukkig te zijn geweest. Met een overmaat van energie en voortvarendheid zijn hier beslissingen geforceerd, welke na rustig overleg stellig anders uitgevallen zouden zijn.
Men moet nu afwachten, hoe dit Ossche geval zich verder parlementair en politiek ontwikkelen zal. De minister moge voor zichzelf de overtuiging hebben, recht te hebben gedaan, daarmede is een plotselinge en, zooals nu blijkt, ongemotiveerde krachtsontplooiing nog niet goedgepraat. In het stadium, waarin de zaak thans gekomen is, blijft als resultante de eindindruk van „haastigen spoed"."
De **Tijd** (r.k.) schrijft o.a.: „Met deze uitspraak van de Kamer-commissie is heel de geweldig en tendentieus opgeblazen affaire-Oss tot haar nuchtere en zakelijke proporties herleid, n.l. tot een verschil van meening over het gevoerde beleid, een questie dus van appreciatie, waarover men eindeloos en ook nutteloos kan discussieeren. Deze uitspraak, die uitdrukkelijk geen motie van wantrouwen in den minister wil zijn, levert dan ook geen redelijken grond aan hen, die van de affaire-Oss een galg hebben willen maken niet alleen voor Barbertje Goseling, maar ook voor geheel het Kabinet. Voor hun politieken molen draagt de Kamercommissie geen deugdelijk koren aan, maar het is hun meer om het verblindende kaf der sensatie, dan om het koren, waaruit men het goede brood maakt, te doen."
In **Het Volk** (s.d.) lezen we o.m.: „Hij (minister Goseling) heeft, door zijn verkeerd beleid, in de eerste plaats onrecht gedaan aan de naast betrokkenen, maar bovendien is hij oorzaak geworden van een politieke onrust in het land en deels ook van een allengs gerezen anti-katholieke stemming, waarvoor zijn eigen geestverwanten hem, in hun binnenkameren, zeker geen dank zullen weten."
De **Nieuwe Rotterdamsche Courant** (lib.) wijdt een zeer uitvoerige beschouwing aan het rapport waaruit wij de volgende passages lichten: „Het rapport van de bijzondere commissie uit de Tweede Kamer met betrekking tot de nota van den Minister van Justitie over de zaak Oss, moet — behalve voor hen die ziende-blind willen blijven — het onomstootelijke bewijs hebben geleverd, dat de zakelijke kritiek op het ministerieele beleid in deze onverkwikkelijke geschiedenis het verwijt van „anti-papisme" allerminst heeft verdiend. Het was ook een veeg teeken, dat van r.k. zijde die kritiek over één kam werd geschoren met kritiek als die van de N.S.B., welke de grenzen van het zakelijke ver overschreed."
De **Maasbode** (r.k.) schrijft: „Het drama wordt vervelend, reeds vóór de slotacte, die eindelijk is ingezet met het verschijnen van het rapport der Kamercommissie.
En de medespelenden worden niet allen immer gelukkiger in hun rol.
Sommigen hebben zóó lang met hyperzware woorden moeten manoeuvreeren, dat zij volstrekt geen oog meer hebben voor de groteske verhoudingen, die deze kwestie geleidelijk heeft aangenomen.
Wij hebben intusschen hoop, dat zij bij de slot-behandeling in de Tweede Kamer tot haar juiste proporties zal worden teruggebracht."
De **Rotterdammer** (a.r.): „Onze conclusie uit het rapport kan geen andere zijn, dan dat de marechaussees te Oss onrechtvaardig zijn bejegend. Zij hebben wel enkele fouten begaan; maar de straf — want als zoodanig moesten zij de maatregelen wel beschouwen — stond in geen verhouding tot de feiten. Maar de bescherming, welke de marechaussee van de commissie geniet, houdt natuurlijk een veroordeeling van het beleid van den minister in."
Het Nationale Dagblad: „Het is te verwachten, dat allen, die voor recht en waarheid strijden, op hun beurt nog hinderpalen genoeg zullen vinden, want de macht der inquisitiepartij in Nederland is ongebroken, ook al valt één minister, ook al vallen vier ministers. De rest van het Kabinet heeft zich solidair verklaard met Goseling in zijn weigering, om de voor de beide geestelijken bezwarende processenverbaal aan de Kamercommissie ter inzage te geven; het Kabinet heeft ook het hooren van ambtenaren, die inlichtingen konden geven, belet."
Het Volksdagblad (comm.): „Het rapport der commissie is een vonnis tegen het beleid van minister Goseling geworden en, daar de geheele tegenwoordige regeering met hem solidair is, tevens een vonnis tegen de rechtsche coalitie, de samenwerking van de anti-revolutionnairen, christelijk-historischen en de Roomsch-Katholieke Staatspartij, waarop het huidige kabinet steunt."
(Vor. ber. 3828 F.)

E. **DISCONTOKOERSEN. — Litauen. —**
De Bank van Litauen heeft haar disconto met ingang van 15 Mei 1939 verhoogd van 5% tot 7%. Deze verhooging is het gevolg van de groote onttrekking van kapitaal aan de Litausche banken na de inbezitneming van Memel door Duitschland.
(Keesings Financieel Archief) **(Vor. ber. 3347 A.)**

F. **BALTISCHE STATEN. — Neutraliteit in geval van oorlog. —**
Op het Baltische congres, op 12 Juni '39 te Kaunas gehouden, heeft Bizaukas, de plaatsvervangend minister-president van Litauen, verklaard, dat de Baltische staten in geval van oorlog een strikt neutrale houding zouden aannemen. Tegen iederen aanslag op hun onafhankelijkheid zal echter met wapengeweld worden opgetreden.
Het congres nam een motie aan, waarin een beroep wordt gedaan op de Baltische staten, schouder aan schouder te staan om hun onschendbaarheid in geval van gevaar te verdedigen. (Telex-A. N. P.)
(Vor. ber. Baltische Staten 3651 C.)

15 JUNI 1939

G. **GROOT-DUITSCHLAND. — De Völkischer Beobachter beantwoordt Lord Halifax' verzoenende rede van 8 Juni. —**
De op 8 Juni in het Hoogerhuis uitgesproken verzoenende rede van Lord Halifax in zake de As-staten wordt door de Völkischer Beobachter onder het opschrift „Geen woorden maar daden" beantwoord. Het

blad stelt de volgende 6 eischen, welke Duitschland zou verlangen om tot normale betrekkingen met Engeland te geraken.
1. Afzien van de fictie, als zou Tsjecho-Slowakije nog bestaan.
2. Het opgeven van alle pogingen om te verhinderen, dat een Duitsch-Poolsche regeling tot stand komt op de basis van Hitler's Rijksdagrede van April.
3. Ophouden met de Britsche pogingen om „de levensbelangen van de Baltische staten en Roemenië aan hun doodsvijand Sovjet-Rusland te versjacheren."
4. Afzien van de politiek om „door het afstaan van Arabische gebieden aan Turkije dit land in de omsingelingspolitiek te betrekken."
5. Ophouden met de pogingen de Sovjet-Unie in een militaire alliantie tegen Duitschland te brengen.
6. Teruggave van de Duitsche koloniën.
(Telegraaf - Völkischer Beobachter) **(V. b. 3828 D.)**

A. **ROEMENIE. — Eerste vergadering van het nieuwe parlement - Rede van Koning Carol - Verklaring van minister Gafenco. —**
Op 7 Juni is te Boekarest het nieuwe Roemeensche parlement in de sedert achttien maanden niet gebruikte zittingszaal van de Kamer van Afgevaardigden bijeengekomen. Voor den aanvang der eigenlijke vergadering las koning Carol zijn boodschap voor, welke met applaus werd begroet, vooral toen gezinspeeld werd op den aanzienlijken vooruitgang, dien het leger heeft geboekt, en op den wil van het land den vrede te bewaren, doch een vrede in eer.
Koning Carol zei nog o.m.: Toen ons land zich onlangs voor moeilijke problemen gesteld zag als gevolg van den internationalen toestand, heeft mijn regeering een politiek van vrede gevolgd, niet een vrede tot elken prijs, doch een vrede met eerbiediging van de vrijheid en volkomen onafhankelijkheid der natie als voorwaarde. Tot dit doel heeft mijn regeering verscheidene lichtingen onder de wapenen geroepen en tegelijkertijd met nadruk verklaard, dat zij de heilige grenzen van het land ten koste van elk offer zou verdedigen.
Op 9 Juni legde de minister van Buitenlandsche Zaken, Gafenco, o.a. de volgende verklaring af:
Onze veiligheid hangt vóór alles van ons zelf af. Wij willen niets, dat niet van ons is, doch wij zullen dat wat ons toebehoort met al onze krachten verdedigen. Wij zijn vastbesloten, de grenzen en de onafhankelijkheid van ons land zelfs met de wapens te verdedigen. Zoodra de eerste aanslag op onze goederen wordt gepleegd, zullen wij toeslaan.
Ten aanzien van de door Engeland en Frankrijk gegeven garanties zeide de minister: Wij hebben deze dubbele verklaring in groote dankbaarheid ontvangen. Wij beschouwen dit als een vriendschapsdaad van de mogendheden, waarmede wij door onze oprechte gevoelens en door roemvolle herinneringen verbonden zijn.
Na vastgesteld te hebben, dat de bondgenootschapsbanden met Polen een vriendschappelijke en oprechte samenwerking noodig maken, wees Gafenco er op, dat de betrekkingen van zijn land met de Sovjet-Unie goed zijn, zooals men trouwens, naar hij zeide, tijdens het bezoek van Potemkin aan Boekarest heeft kunnen constateeren.
(Telex-A.N.P. - Le Temps - Times - L'Intransigeant) **(Vor. ber. Koning Carol 3548 F.; Gafenco 3786 E.; Parlement 3096 C.)**

B. **NEDERLAND. — Tweede Kamer - Bedrijfsregelingen in den landbouw. —**
De minister van Economische Zaken heeft op 7 Juni een wetsontwerp ingediend, dat voorziet in het verbindend of onverbindend verklaren van bedrijfsregelingen voor het landbouwbedrijf, welke geen crisiskarakter dragen en door daartoe te scheppen rechtspersonen zullen zijn vastgesteld.
Als regelingen, welke voor een dergelijke verbindendverklaring in aanmerking komen, heeft de Minister zich gedacht o.m. teelt- en productieregelingen, regelingen tot opkoop van surplus aan landbouwproducten, regelingen betreffende inlevering, rationeele productie, kwaliteitsverbetering, afzet en bewerking.
Bij krachtige ontwikkeling der economische bedrijfsorganisatie in den landbouw op grond der voorgestelde wet zou volgens de Memorie van Toelichting de instelling van bedrijfsorganen met verordenende bevoegdheid in de lijn der ontwikkeling liggen.
(Het Vaderland) **(Vor. ber. Landbouw 3754 A.)**

C. **ENGELAND. — Kabinet-Neville Chamberlain - Nieuwe Britsche minister. —**
Officieel wordt op 7 Juni medegedeeld, dat de huidige minister voor de Pensioenen, H. Ramsbotham, wijlen sir Philip Sassoon (eenige dagen geleden overleden), als minister van Openbare Werken zal opvolgen. Sir Walter Wolmersley, die tot nu toe onderminister voor de Posterijen was, zal thans minister voor de Pensioenen worden en den minister van Landbouw in het Lagerhuis assisteeren.
(Telex-A. N. P.) **(Vor. ber. Kabinet 3760 B.)**

D. **FRANKRIJK. — Minister Bonnet's verklaring over Spanje en de Spaansche vluchtelingen. —**
Bonnet, minister van Buitenlandsche Zaken, heeft op 9 Juni in de senaatscommissie van Buitenlandsche Zaken een uiteenzetting gegeven van de buitenlandsch-politieke vraagstukken. Hij verklaarde o.a. over de Fransch-Spaansche betrekkingen: De Spaansche regeering moet niet den goeden wil miskennen, waarmede de Fransche regeering tracht de hangende vraagstukken tusschen Frankrijk en Spanje op te lossen. Wij gaan onvermoeid door met de uitvoering van de accoorden Bérard-Jordana en wij zijn vol hoop, dat wij overeenkomstig deze accoorden met Spanje steeds betrekkingen van goede nabuurschap zullen onderhouden. Ook in Marokko zullen wij streven naar die loyale en oprechte samenwerking, welke onze betrekkingen behoort te kenmerken.
Het aantal Spaansche vluchtelingen in Frankrijk, dat oorspronkelijk 500.000 bedroeg, is thans verminderd tot 290.000 man. Op het oogenblik repatrieeren per dag ongeveer 500. (Le Temps)
(Vor. ber. Bonnet 3650 E.)

16 JUNI 1939

E. **NEDERL. OOST-INDIE. — De nieuwe Volksraad geopend. — Rede van den Gouverneur-Generaal Jhr. mr. A. W. L. Tjarda van Starkenborgh Stachouwer. - Indië's positie in 1940. —**
De Gouverneur-Generaal, Jhr. mr. A. W. L. Tjarda van Starkenborgh Stachouwer, opende op 15 Juni '39 den nieuwen volksraad met een uitvoerige rede, waarin hij Indië's positie op economisch, sociaal, financieel, politiek en cultureel gebied belichtte.
Het financieel aspect is voor 1940 niet gunstig. Wel noemde de Gouverneur-Generaal den loop der landsontvangsten bevredigend, den gang van het economisch leven in aanmerking genomen, doch de sterk stijgende uitgaven stellen de Indische regeering voor moeilijke problemen. De middelenopbrengst in 1938 is ruim 34 millioen meer dan de herziene raming voor dat jaar en 8 millioen meer dan in 1937; de uitgaven kwamen 3 millioen boven de herziene raming. Het voordeelig saldo van den gewonen dienst wordt voorloopig geschat op 1,4 millioen. Het thans loopende jaar zal echter een tekort op den gewonen dienst opleveren, dat in het licht der jongste gegevens becijferd wordt op 36 millioen. Oorzaak: de sterke stijging der uitgaven. Voor 1940 wijst de ontwerp-begrooting een nadeelig saldo op den gewonen dienst aan van 40 millioen gulden.
Drie cijfers illustreeren de stijging der landsuitgaven: in 1938 waren zij 374 millioen, voor 1939 wordt een eindcijfer van 401 millioen verwacht en voor 1940 worden de uitgaven geraamd op 408 millioen. Het laat zich aanzien, dat deze stijging zich na 1940 nog zal voortzetten.
Het financieel beleid eischt derhalve — zoo betoogde de Gouverneur-Generaal — groote soberheid. Echter is de Indische regeering niet bereid over te gaan tot een geforceerd terugdringen van het peil der uitgaven tot dat de inkomsten. Reeds een bescheiden terugtred van het uitgaven-peil van 1939 bleek

al niet doenlijk en in vele gevallen bleek een markeeren van den pas onraadzaam. Wel zijn nieuwe maatregelen tot verhooging van het inkomstenpeil noodzakelijk. De Indische regeering stelt voor:
a. herziening van enkele tarieven der inkomstenbelasting; opbrengst 2 millioen.
b. verhooging der opcenten op de inkomstenbelasting van 50 op 75; opbrengst 6,6 millioen.
c. verhooging der opcenten op de vennootschapsbelasting van 100 op 150; opbrengst 8,8 millioen.
Het defensie-uitvoerrecht, dat ultimo 1939 afloopt, zal niet worden verlengd. Ter compensatie daarvan wordt 7½ millioen van de opbrengst der nieuwe voorstellen overgebracht naar den buitengewonen dienst. De resteerende 9,9 millioen dienen ter vermindering van het tekort op den gewonen dienst 1940 tot 30 millioen.
De defensie-uitgaven eischen een belangrijk deel der Indische inkomsten. Van 1935 tot nu steeg het totaal der zuivere gewone uitgaven voor leger en vloot van 50 millioen tot 106 millioen. Bovendien worden van 1936 tot 1940 87 millioen op den buitengewonen dienst geboekt.
Met gespannen aandacht wacht Indië de beslissing af over de plannen tot verderen uitbouw van de vloot.
Voorts deelde de G.-G. nog mede, dat bij de Indische regeering in voorbereiding is een ontwerp-regeling tot afschaffing der heerendiensten. (Aneta - Telegraaf)
(Vor. ber. 3307 E.; Begrooting 3814 A.)

A. **AMSTERDAM. — Erfpachtsrapport verschenen.** - Het rapport van de Amsterdamsche raadscommissie, samengesteld uit de raadsleden Walrave Boissevain (Lib.), voorzitter, J. H. Crucq (Onafhankelijk), A. J. Dingemans (R.K.), J. ter Haar Jr. (C.H.), C. Woudenberg (S.D.A.P.) en L. Seegers (C.P.N.), op 11 Januari '39 benoemd voor het instellen van een onderzoek omtrent de geuite beschuldigingen tegen den wethouder S. Rodrigues de Miranda en de raadsleden J. W. Matthijsen en Z. D. J. W. Gulden, en omtrent alles wat met de uitgifte van gemeentelijke erfpachtsgronden in den ruimsten zin verband houdt, is op 15 Juni '39 verschenen.
De commissie komt ten aanzien der betrokkenen eenstemmig tot de volgende algemeene conclusies:
Wethouder de Miranda — Vast is komen te staan, dat den Wethouder ernstige beleidsfouten moeten worden aangerekend en dat hij in meerdere gevallen ernstig in verzuim is gebleven.
Raadslid Gulden — Deze heeft zijn beroep van architect niet voldoende gescheiden van zijn functie van lid van den Gemeenteraad en van de Commissie van Bijstand voor de Publieke Werken en de Volkshuisvesting. De wijze, waarop de heer Gulden in opspraak is gekomen en de sfeer, die er om heen is geschapen, hebben hem voor de uitoefening van het raadslidmaatschap ongeschikt gemaakt.
Raadslid Matthijsen — Handelingen, door hem verricht, welke moesten leiden en hebben geleid tot bevoorrechting van een bepaalden kooper bij den verkoop van scholen, met uitschakeling van andere gegadigden, hebben het belang der gemeente niet gediend. Zij zijn voor een raadslid niet toelaatbaar.
Dienst Publieke Werken — Men heeft geen enkele aanwijzing gekregen van eenige corruptie bij dezen Dienst. (Alg. Hbld. - De Tijd - Het Volk)
(Vor. ber. Erfpachtskwestie 3612 C.)

B. **ROEMENIE. — Verkiezingen. - Corporatief systeem ingesteld. —**
De verkiezingen van 1 en 2 Juni hebben tot resultaat gehad, dat van één partij, het Front van Nationale Vernieuwing, de 258 leden voor de Kamer werden gekozen; een derde gedeelte wordt gevormd uit de landbouwers en handwerkslieden, een derde uit lieden der industrie en uit den handel, en een derde uit de intellectueele beroepen. De Senaat bestaat uit 88 gekozen leden en 88 leden benoemd door den Koning. De nieuwe grondwet bepaalt, dat zoowel mannen als vrouwen, minimum 30 jaar oud, die lezen kunnen, verplicht zijn voor de Kamer hun kiesplicht te vervullen. Voor den Senaat is de leeftijd op minimum 40 jaar gesteld. (Telex-A. N. P.)

C. **SCHEEPSRAMPEN. — Duikbootrampen sinds begin dezer eeuw. —**
1904. De A 1 bij het eiland Wight door een passagiersschip geramd; alle 11 opvarenden verdronken.
1905. Ontploffing aan boord van de A 5 in de haven van Queenstown; 11 dooden.
1905. De A 8 gezonken in de Plymouth Sound; 14 opvarenden verdronken.
1905. De A 4 even buiten Plymouth in aanvaring gekomen met een ander schip; 4 dooden.
1907. Otploffing aan boord van de C 8 in de haven van Portsmouth; 3 opvarenden om het leven gekomen.
1909. De C 11 gezonken na een aanvaring met een ander schip bij Cromer; 13 dooden.
1912. De A 3 gezonken na een aanvaring bij het eiland Wight; 14 personen verdronken.
1912. De B 2 in aanvaring met een ander schip; 15 dooden.
1913. Ontploffing aan boord van de E 3; 3 dooden.
1914. De A 7 vergaan bij Plymouth; 11 opvarenden verdronken.
1921. De K 5 gezonken in het Kanaal; 57 dooden.
1921. De K 15 in de haven van Plymouth gezonken. Geen slachtoffers.
1922. De H 42 bij Gibraltar door een oorlogsschip geramd; 26 dooden.
1923. De L 9 in een typhoon gezonken. Geen slachtoffers.
1923. Ontploffing aan boord van de L 11 te Sheerness; één doode.
1924. De L 24 bij Portland door een oorlogsschip geramd; 43 dooden.
1925. De M 1 bij Start Point gezonken; 68 dooden.
1926. De H 29 in de haven van Devonport gezonken; 6 dooden.
1927. De S 4 ter hoogte van Province Town aan de kust van Massachusetts door een torpedojager geramd; 39 dooden.
1928. De F 4 bij de Brioni-eilanden ten Westen van Pola door een torpedojager geramd; 31 dooden.
1928. De „Ondine" ter hoogte van Oporto door een Grieksche stoomboot geramd; 43 dooden.
1929. De H 47 gezonken na een botsing met de L 12 bij de kust van Pembrokeshire; 24 dooden.
1931. Ontploffing aan boord van de X 1 te Chatham; 23 gewonden.
1931. De no. 9 „Towarisjtsj" niet weer boven water gekomen; 35 dooden.
1931. De „Poseidon" na een botsing in de Chineesche Zee gezonken; 10 dooden.
1931. De M 2 nabij Portland gezonken; 54 dooden.
1932. De „Prométhée" bij Cherbourg gezonken; 63 van de 70 opvarenden omgekomen.
1932. De „Towarisjtsj" (een Russische duikboot) in de Finsche Golf gezonken; vermoedelijk 35 dooden.
1932. Een Russische duikboot, waarvan de naam onbekend is, in de Zwarte Zee verongelukt; 18 dooden.
1939. De Japansche duikboot I 63 zinkt in het Bungokanaal na botsing met een ander schip; 81 van de 87 opvarenden verdronken.
1939. De Amerikaansche duikboot „Squalus" bij Portsmouth gezonken; 33 van de 60 opvarenden gered.
1939. De Engelsche duikboot „Thetis" bij Llandudno gezonken; 4 van de 103 opvarenden gered.
1939. De Fransche duikboot „Phénix" in de baai van Cam-Rahn gezonken; alle 71 opvarenden omgekomen. (Telegraaf)
(Vor. ber. Duikbootramp 3816 D.)

17 JUNI 1939

D. **LETTEREN. — Boeken die door de pers gunstig besproken zijn. - Onze wekelijksche opgave. —**
Deensch: Otto Jespersen — „En Sprogmands Levned". (Gyldendal, København) **(V. b. 3828 E.)**
Duitsch: E. G. Kolbenheyer — „Das gottlobte Herz". (Langen-Müller, München)
Friedrich Walter — „Kassandra". (A. de Lange, Amsterdam) **(Vor. ber. 3828 E.)**
Engelsch: Neville Chamberlain — „The Struggle for Peace." (Hutchinson)
Hilton Brown — „Humbug Hall". (Bles) **(3828 E.)**
Fransch: Pierre Jean Jouve — „Kyrie". (Gallimard)
Jules Supervielle — „La Fable du monde". (Gallimard) **(Vor. ber. 3828 E.)**
Nederlandsch: Arthur van Schendel — „Anders en Eender". (Folemprise, L. J. C. Boucher, Den Haag, 1939)
S. Vestdijk — „Lier en Lancet". (Nygh & v. Ditmar, N.V., Rotterdam) **(Vor. ber. 3828 E.)**
(Red. K. H. A.)

A. **Algemeene gegevens. - In- en uitvoer in 1938.** — Gedurende 1938 bleef Griekenland op handelspolitiek terrein den weg volgen, welken het in 1931 had ingeslagen, d.w.z. de Regeering ging voort met de bescherming der nationale productie en der exportbelangen door een politiek van invoer-contingenteeringen en door het sluiten van bilaterale compensatie- en clearingverdragen. De toepassing van die politiek bracht in den eersten tijd ernstige moeilijkheden met zich, o.a. door onvoldoend evenwicht bij de compensaties en door het sterke oploopen van actieve of passieve saldi in de clearing met onderscheidene landen, hetgeen den handel met die landen in een impasse dreigde te doen geraken. Sedert 1936 echter hebben de belangrijke wijzigingen, die in het stelsel van bescherming zijn gebracht, aan deze moeilijkheden grootendeels een einde gemaakt. De uitvoer van Griekenland wordt thans zooveel mogelijk gericht naar de crediteurlanden door middel van restrictiebepalingen op den export naar de debiteurlanden. Op die wijze kon bijv. een voor Griekenland actief saldo in de clearing met Duitschland worden geliquideerd.

Intusschen is de economische toestand van Griekenland in het algemeen genomen in den loop der laatste jaren aanmerkelijk verbeterd, hetgeen zeker voor een groot deel te danken is aan de stabiliteit van de binnenlandsche politiek der Regeering en haar constructieve bemoeiingen op verschillend gebied.

Men kan zeggen, dat op het oogenblik zoowel landbouw en veeteelt als de industrie aan dezen vooruitgang deel hebben.

Wat den buitenlandschen handel betreft, is het gelukt het passieve saldo der handelsbalans van 1938 te verminderen met 1037 millioen drachmen tegenover 1937.

Het totale bedrag der deposito's bij de banken is in 1938 vermeerderd met ongeveer 1000 millioen drachmen.

Het deficit der Staatsbegrooting over 1937-'38 beliep slechts 85 millioen drachmen en dat over 1938-'39 zal, volgens het Grieksche ministerie van Financiën, de 190 millioen drachmen niet overschrijden. In 1938 heeft de Staat geen enkele leening gesloten en de bij de circulatiebank ondergebrachte schatkistbiljetten hebben niet het door het Protocol van Genève vastgestelde bedrag van 400 millioen drachmen overschreden. Het te betalen couponbedrag (40 % van het nominale couponbedrag) is op den vervaldag gedeponeerd; het is buiten de dekking in deviezen gehouden.

De goud- en deviezenreserve der Bank van Griekenland is in 1938 aangegroeid met £ 172.375. Het dekdingspercentage der circulatie beliep op ultimo Augustus 1938 45,8 % tegen 51,5 % op 31 December 1937. Het gemiddelde bedrag der fiduciaire circulatie beliep in 1938 6739 millioen drachmen tegen 6458 millioen in 1937. Deze vermeerdering wordt toegeschreven aan de voorschotten, welke door de Bank van Griekenland aan de Landbouwbank zijn verleend om deze in staat te stellen den aankoop van tarwe, katoen en rijst te financieren. Na den verkoop van die producten zullen deze voorschotten weer worden terugbetaald en zal de fiduciaire circulatie weer verminderen.

De Grieksche nijverheid heeft zich, dank zij de beschermende politiek der Regeering, ook in 1938 verder kunnen uitbreiden. Het algemeene indexcijfer van de industrieele productie, op basis van 1928 = 100, is gestegen van 172,4 tegen 161,8 in 1937.

De invoer van industrieele grondstoffen bereikte in 1938 een hoogte van 187.000 ton met een waarde van ongeveer 2359 mill. drachmen, tegen 155.000 ton ter waarde van 2520 mill. drachmen in '37. Er valt dus een toeneming van 21 % te constateeren in de hoeveelheid, en een vermindering van 6 % in de waarde; de oorzaak hiervan moet worden gezocht in de daling der grondstoffenprijzen op de wereldmarkten.

Scheepvaart. — De Grieksche scheepvaart heeft in 1938 een opmerkelijke activiteit ontplooid en belangrijke winsten kunnen maken, die voor 1938 op 31 millioen gouddrachmen worden geschat tegen 25 millioen in 1937.

De handelsvloot telde einde 1938 642 schepen met een capaciteit van 2.027.380 ton tegen 607 schepen, metende 1.874.620 ton einde 1937. Zij neemt de negende plaats in onder de diverse handelsvloten der wereld.

De **industrie** in de vijf grootste centra van Griekenland (Athene, Piraeus, Saloniki, Patras en Volos) telt thans 21.059 fabrieken (127.430 pk) tegen 20.842 (122.001 pk) in 1937; het desbetreffende index-cijfer is dan ook gestegen van 138,13 tot 144,28. De verdeeling over die centra is als volgt:

	Aantal	P.K.
Athene . .	9.565	42.432
Piraeus . .	4.217	48.388
Saloniki . .	4.137	20.121
Patras . . .	1.324	9.049
Volos . . .	975	7.440

In- en uitvoer. — 1938 1937

	× 1 millioen ton	× 1 milliard drachmen	× 1 millioen ton	× 1 milliard drachmen
Invoer . .	2,74	14,76	2,73	15,20
Uitvoer . .	1,35	10,15	1,38	9,55
Invoersaldo	1,39	4,61	1,35	5,65

Handel met Nederland en zijn Overzeesche Gewesten. De handelsbalans met Nederland, inclusief zijn Overzeesche Gewesten, vertoonde over 1937 en 1938, volgens de Grieksche statistiek, het volgende beeld (cijfers in millioenen drachmen):

	1938	1937
Invoer	471	416
Uitvoer	222	274
Invoersaldo	249	142

(Rapport van Dr. R. C. Moretti, Consul verbonden aan Hr. Ms. Gezantschap te Athene.)

(Economische Voorlichting)

(Vor. ber. In- en Uitvoer 3036 D.; Handel met Nederland 2897 D.; Kaartje 2405 A.)

A. NEDERLAND. — Tweede Kamer. - Dienstplicht. - Wetsontwerpen aangenomen. —
De Tweede Kamer heeft op 14 Juni '39 na lange debatten de 3 wetsontwerpen, die op den dienstplicht betrekking hebben, zonder hoofdelijke stemming, aangenomen met aanteekening, dat de N.S.B., de communisten, Mevr. De Vries-Bruins (s.d.a.p.) en ir. Vos (v.d.) tegen zijn.
De wijziging van den dienstplicht, die o.m. aan de regeering machtiging verleent om den eersten oefentijd tot maximaal 2 jaar te verlengen, kon pas de goedkeuring verwerven, nadat een amendement-Albarda was aangenomen (met 38 tegen 32 stemmen) beoogende die machtiging aan een tijdsduur te binden. Ir. Albarda had den uitersten termijn 1 Januari 1942 voorgesteld; ten slotte werd het 1 Januari 1944, op aandrang van den vrijzinnig-democraat J. Schilthuis. (Telegraaf - Het Volk)
(Vor. ber. Dienstplicht 3833 A.)

B. NEDERL. OOST-INDIE. — Economische Toestand. - Landsmiddelen. - Schulden. - Invoerrechten. - Post-Telegraaf- en Telefoondienst. - Staatsspoorwegen in 1938. —
Gedurende vrijwel het geheele jaar werd de economische toestand beheerscht door de groote onzekerheid op economisch en politiek gebied. De vraag naar grondstoffen op de wereldmarkt, waarvan de Nederlandsch-Indische welvaart in groote mate afhankelijk is, bleef belangrijk bij het vorige jaar ten achter. De prijzen van de Indische exportproducten, die in de eerste maanden van 1938 nog verder terugliepen, konden zich in Juni en Juli weer herstellen tot op het peil van Januari. Gedurende het verdere verloop van het jaar bleven zij ongeveer op dit niveau gehandhaafd. Ondanks het weinig bevredigende prijsverloop konden de meeste ondernemingen in Nederl.-Indië in 1938 evenwel nog met eenige winst werken. Een uitzondering moet worden gemaakt voor de koffiecultuur; ook voor copra was bij de in 1938 geldende prijzen een loonende productie nauwelijks meer mogelijk. In sommige gevallen werden de in 1938 behaalde resultaten gunstig beïnvloed door nog in 1937 afgesloten voorverkoopen.
De landsmiddelen brachten, volgens de voorloopige cijfers over 1938, *f* 365.500.000 op, hetgeen ongeveer evenveel is als in 1937 en rond *f* 25 millioen meer dan de oorspronkelijke raming. Deze bevredigende opbrengst, ondanks den achteruitgang in den economischen toestand, is zoowel een gevolg van een belastingverhooging als van de omstandigheid, dat de opbrengst van sommige middelen, met name de vennootschapsbelasting en de inkomstenbelasting, nog in sterke mate werd beïnvloed door de hoogere winsten en inkomsten van de belastingplichtigen in 1937.
De uitgaven ten laste van den gewonen dienst bedroegen volgens de verwachting over 1938 *f* 379.800.000, of *f* 41.000.000 meer dan in 1937 en *f* 5.600.000 meer dan de oorspronkelijke raming. Deze sterke vermeerdering ten opzichte van 1937 werd voornamelijk veroorzaakt door de stijging van de uitgaven voor de landsverdediging en de verhooging van de salarissen van landsdienaren.
De gewone dienst, die in 1937 een batig saldo van *f* 26.800.000 opleverde, zal, naar verwacht wordt, in 1938 sluiten met een tekort van *f* 14.300.000.
De vlottende schuld vermeerderde in den loop van het jaar met *f* 22.000.000 tot *f* 80.210.000 ultimo December. De geconsolideerde schuld, die bij den aanvang van het jaar *f* 1.324.192.000 bedroeg, was aan het einde van het jaar tot *f* 1.287.798.000 verminderd.
De gewone dienst der begrooting voor 1939 vertoont een tekort van rond *f* 21.000.000. Bij ongeveer gelijkblijvende inkomsten worden de uitgaven rond *f* 7.000.000 hooger geraamd dan in 1938. De door den Gouvernements-Pandhuisdienst verstrekte leensommen bedroegen in 1938 *f* 85.300.000 of rond *f* 10.000.000 meer dan in 1937. Het uit de lossingen ontvangen rentebedrag bedroeg *f* 10.000.000 (v. j. *f* 8.800.000). De bedrijfswinst wordt geraamd op *f* 4.400.000 (v. j. *f* 2.994.000). Het batig saldo van den Dienst der Opium- en Zoutregie wordt voor '38 geschat op *f* 14.651.000 (v. j. *f* 15.867.000) tegen een netto-opbrengst van *f* 16.493.000 in 1937.
De opbrengst van de invoerrechten daalde van *f* 55.800.000 in 1937 tot *f* 49.000.000 in 1938. De opbrengst van de uitvoerrechten verminderde van *f* 37.800.000 tot *f* 23.800.000. Het op 25 Nov. 1936 ingestelde extra uitvoerrecht van 2% kwam op 25 Februari 1938 te vervallen. In de plaats daarvan werd een defensie-uitvoerrecht ingesteld van 1%. De opbrengst van *f* 5.100.000 kwam ten goede aan den buitengewonen dienst. De totale ontvangsten van in- en uitvoerrechten en accijnzen van het geheele tolgebied van Nederl.-Indië (met uitzondering van het defensie-uitvoerrecht) verminderden van *f* 154.000.000 in 1937 tot *f* 136.100.000 in 1938.
De ontvangsten van den Post-, Telegraaf- en Telefoondienst bedroegen *f* 25.243.000 (vorig jaar *f* 25.694.000). Het postverkeer nam belangrijk toe, doch niet in voldoende mate om de gevolgen van de in 1937 ingevoerde tariefsverlaging te compenseeren.
De baten uit het zoogenaamde goederengeld beliepen in 1938 *f* 2.347.000 (v. j. *f* 2.565.000).
De ontvangsten van de Staatsspoorwegen bedroegen in 1938 *f* 34.700.000 (v. j. *f* 34.100.000). De ontvangsten van de meeste particuliere spoor- en tramwegen waren lager dan in het voorgaande jaar. (Nederl. Handel-Maatschappij)
(Vorig bericht 3155 A.)

18 JUNI 1939

C. FRANKRIJK. — Benoemingen in het leger - Gamelin, generalissimo. —
Krachtens een op 8 Juni door den ministerraad uitgevaardigd decreet zal generaal Gamelin voortaan den titel van opperbevelhebber van het leger dragen. Daarnaast houdt hij den titel van chef van den generalen staf der landsverdediging. Admiraal Darlan zal den titel dragen van opperbevelhebber der marine en generaal Vuillemin krijgt den titel van opperbevelhebber van de luchtmacht. (Le Temps)
(Vor. ber. Gen. Gamelin 3108 H.; Gen. Vuillemin 3401 B.; Leger, Vloot en Luchtmacht 3669 G.)

D. NEDERLAND. — Vergadering van de Vereeniging van Nederlandsche Gemeenten. - Noodlijdende gemeenten voor een tekort van 50 millioen gulden. —
In de 7 Juni '39 gehouden vergadering van de Vereeniging van Nederlandsche Gemeenten, hield de burgemeester van Rotterdam, mr. P. J. Oud, een inleiding over het onderwerp: „De Gemeentefinanciën als onderdeel van de Overheidsfinanciën". Spr. betoogde o.a. dat een enquête onder de gemeenten, die bijzonderen regeeringssteun ontvangen, heeft uitgewezen, dat in de begrootingen van 301 van deze gemeenten een bedrag van circa 35 milioen gulden is verdisconteerd. De gezamenlijke begrootingstekorten van alle noodlijdende gemeenten zijn echter veel grooter en benaderen de 50 millioen gulden. Rijk en gemeenten staan dus beide voor groote moeilijkheden. (Het Vaderland) **(Vor. ber. Gemeenten 3512 H.)**

E. FRANKRIJK. — De duikboot „Phénix" bij Cam-Ranh (Indo-China) gezonken. - 71 slachtoffers. —
In de baai van Cam-Ranh, ten Noorden van Saigon, is de Fransche duikboot „Phénix" op 15 Juni '39 gezonken. Alle 71 opvarenden zijn verloren. De boot, die op ± 100 meter diepte ligt, kan voorloopig niet gelicht worden. (Agence Belga)
(Vor. ber. Duikbootrampen 3836 C.)

F. NEDERLAND. — Het aftreden van den minister van Financiën, Mr. J. A. de Wilde. - Interpellatie-Wijnkoop. —
Op 16 Juni '39 kwam in de Tweede Kamer aan de orde de interpellatie van het Kamerlid Wijnkoop (comm.) over de oorzaken van het aftreden van den minister van Financiën, mr. J. A. de Wilde en de daaruit ontstane gevolgen.
De minister-president, dr. H. Colijn, heeft de vragen van den heer Wijnkoop o.a. als volgt beantwoord:
„Gelijk uit de gedane inleidende mededeelingen blijkt, golden de bezwaren van minister De Wilde minder het doen van bepaalde uitgaven dan het ontbreken van de noodige bezuinigingen, die het tegenwicht hadden behooren te vormen van nieuwe voor het eerst opgebrachte of uit het normaal accres voortvloeiende uitgaven. Zulke uitgaven kwamen bij meer dan een departement voor, het meest intusschen bij Defensie en Sociale Zaken."
„De minister-president is niet bereid mededeelingen te doen over de groote lijnen van de te volgen financieele politiek, vooral met betrekking tot sociale en economische zaken, onderwijs en defensie, al ware het alleen maar omdat de regeering geen opening

van zaken kan doen over voornemens, die nog geen vasten vorm hebben aangenomen.
De minister-president wil echter wel zeggen, dat hij niet bereid is eene luchthartige financieele politiek, een politiek van voortdurend regeeren met tekorten op den gewonen dienst, zooals die in onze dagen nog al eens aanbevolen wordt, met zijne verantwoordelijkheid te dekken of zich daarbij neer te leggen."
(Alg. Handelsblad) **(V. b. Mr. J. A. de Wilde 3804 D.)**

A. **GEESTELIJK LEVEN. — Willibrord-Tentoonstelling. —**
Onder groote belangstelling is op 15 Juni in de Domstad op luisterrijke wijze de herdenking van het XIIde eeuwgetijde van Willibrord, den Apostel der Nederlanden, ingezet met een officieele plechtigheid in den Utrechtschen dom, waarbij de artistieke en exquise tentoonstelling, gedeeltelijk gewijd aan de vereering van den apostel en gedeeltelijk aan de

Willibrord als monnik en als bisschop van Utrecht. Ontwerpen door Hub. Levigne voor twee postzegels.

kunst en cultuur van dien tijd, in tegenwoordigheid van tal van geestelijke en wereldlijke autoriteiten door den minister-president, dr. H. Colijn, met een korte toespraak officieel werd geopend.
Ruim 400 personen waren voor deze bijeenkomst in den Dom uitgenoodigd, zulks met het oog op de geringe plaatsruimte voor deze expositie, met name de fraai voor dat doel ingerichte kloostergang van den Dom en de aula van de rijks-universiteit.
(N. Rott. Crt.) **(V. b. Tentoonstellingen 3610 A.)**

19 JUNI 1939

B. **AUTOMOBILISME. — Eerste Nederlandsche Races te Zandvoort. —**
De eerste Nederlandsche automobielraces hebben op 3 Juni, door de K.N.A.C. georganiseerd, te Zandvoort plaats gehad.
De uitslagen luiden als volgt:
Klasse A (tot 750 ccM.): 1. Rijshouwer, 49 min. 35.6 sec.; 2. Smeets, Echt, 49 min. 44.6 sec.; 3. Smeets, Geleen, 49 min. 45 sec.; 4. De Beaufort; 5. Vroom; 6. Cornelius; 7. Stoel (allen DKW); 8. Langelaan (Fiat).
Klasse B (tot 1100 ccM.): 1. Bena (Lancia), 54 min. 41.6 sec.; 2. Verkammen van Keulen (Opel), 55 min. 21 s.; 3. Van de Mandele (MG), 55 min. 23 sec.; 4. Baron van Boetzelaer (MG).
Klasse C (tot 1500 ccM.): 1. Richten (MG), 55 min. 48.4 sec.; 2. Voetelink (MG), 56 min. 58.4 sec.; 3. Baron van Heemstra (Fiat), 57 min. 2.3 sec.
Klasse D (tot 2000 ccM.): 1. Jhr. Teding van Berkhout (Citroën), 52 min. 57.3 sec.; 2. Breve (Citroën), 53 min. 16.4 sec.; 3. Everts (BMW), 53 min. 23 sec.; 4. Bovee (Citroën); 5. Visscher (Citroën).
Klasse E (tot 3000 ccM.): 1. Van der Meulen (Opel), 55 min. 29.4 sec.; 2. Lepelaars (Opel), 55 min. 30 sec.; 3. Beels (Bugatti), op 2 ronden.
Klasse F (tot 5000 ccM.): 1. Tielens (Delahaye), 1 uur 7 min. 48.4 sec.; 2. Diepen (Ford), 1 uur 7 min. 56.2 sec.; 3. Ton (Ford), 1 uur 8 min. 24 sec.; 4. Hoogeveen (Ford), op 2 ronden; 5. Barendregt (Ford), op twee ronden.
Sportklasse: 1. Nortier (BMW), 1 uur 13 min. 14.8 sec.; 2. Breeman (BMW), 1 uur 13 min. 43.4 sec.; 3. Jhr. De Pesters (BMW), 1 uur 13 min. 43 sec.; op één ronde; 4. Barendregt (Ford). (Het Volk)

C. **GROOT-DUITSCHLAND. — Tsjechië - Onrust - Incident te Kladno. —**
In Tsjechië hebben zich tal van incidenten voorgedaan in verband met den moord op een Duitschen politieagent te Kladno. De rijksprotector von Neurath heeft terstond na dezen aanslag strenge maatregelen getroffen, wat echter niet kon verhinderen, dat zich vele nieuwe incidenten voordeden. Zoo is b.v. te Nochod in het Noorden van Bohemen een Tsjechisch politieman gedood.
Als dader van den moord op den Duitscher is een gevaarlijk inbreker, Joseph Cesak, gearresteerd, waaruit zou zijn gebleken, dat de aanval geen politieken achtergrond heeft.
Daardoor is weer eenige rust te Kladno en in Tsjechië teruggekeerd, al is het duidelijk, dat deze feiten slechts het voorspel zijn van vele nieuwe moeilijkheden. (De Nieuwe Eeuw)
(Vor. ber. Tsjecho-Slowakije 3813 G.)

D. **TUNIS. — Buitenlandsche Handel in 1938. —**
De cijfers voor den invoer in Tunis luiden voor de jaren 1936 tot en met 1938 (in mill. Frs.) resp. 1014, 1324 en 1560; voor den uitvoer 636, 1141 en 1353. In beide opzichten beweegt de handel van Tunis zich dus in opgaande lijn.
Van de afzonderlijke posten valt het volgende te vermelden. De invoer van koloniale waren steeg van 1937 op 1938 van 106.8 tot 153.8 mill. frs., die van diverse eindproducten van 72.6 tot 115.0 mill. De uitvoer van plantaardige oliën nam sterk toe, namelijk van 134.2 tot 334.5 mill., een gevolg van de gunstige oogsten en van het tijdelijk verdwijnen van Spanje op de olijfoliemarkt. Ook de wijnexport steeg, zij het vrijwel uitsluitend naar waarde, t.w. van 152.1 op 176 8 mill. frs.
IJzererts werd in 1938 voor ruim 34 mill. frs. meer uitgevoerd, doch de hoeveelheid verminderde met 172.000 ton; de belangrijkste afnemers hiervan waren Engeland en Duitschland.
De uitvoer der inheemsche industrie is onbelangrijk en beperkt zich tot tapijten, sieraden en andere Oostersche artikelen.
Wat de spreiding van den handel betreft, staat Frankrijk aan de spits. De invoer uit het moederland bedroeg 966 mill. frs., hetgeen 174 mill. meer is dan in 1937; de uitvoer daarheen bereikte een waarde van 756 (v. j. 654) mill. Uit Engeland werd voor 63 mill. geïmporteerd, 17 mill. meer dan het jaar tevoren; de uitvoer daarheen bleef met 153 mill. vrijwel gelijk. Tunis betrok uit Engeland voor ruim 50 mill. frs. aan brandstoffen.
Italië's aandeel in den invoer in Tunis daalde met 13 mill. tot 28.2 mill., doch de uitvoer daarheen was 36 mill. grooter, t.w. 141.1 mill. frs., waaronder voor 108 mill. aan olijfolie.
Ook de uitvoer naar Duitschland steeg belangrijk (ijzererts), doch de invoer uit dit land is gedaald.
De invoer uit de Nederlandsche koloniën is gestegen tot 15.0 mill.; uitvoer daarheen bestaat niet. De handel met ons land vertoonde weinig schommelingen; in 1938 werd voor 20.5 mill. ingevoerd, terwijl de uitvoer uit Tunis 26.2 mill. frs. bedroeg. Met de Ver. Staten is het verkeer sterk toegenomen; de invoer uit dat land bedraagt thans 56 mill., de uitvoer daarheen 70 mill., waarvan voor 63 mill. aan olijfolie. (Journée Indusrielle)

E. **PALESTINA. — Het Engelsche Witboek - Toelichting van den minister van Koloniën, MacDonald.**
De Britsche minister van Koloniën, MacDonald, heeft op 16 Juni voor de permanente mandatencommissie van den Volkenbond de voorstellen uiteengezet, welke vervat zijn in het Britsche Witboek.
Ten aanzien van de inrichting van den Palestijnschen staat zeide hij, dat de beste regeling wellicht zou zijn, het vormen van (een) overwegend Arabische provincie(s) en van (een) overwegend Joodsche provincie(s), en aan elk dezer politieke eenheden een groote mate van plaatselijke autonomie te geven, met een centrale regeering voor de behandeling van de zaken van gemeenschappelijk belang. Wat het belangrijkste is, aldus MacDonald, is dat de Arabier en de Jood vrij moeten zijn om hun eigen leven te leven, in overeenstemming met hun eigen tradities en geloof. Slechts door deze vrijheid voor ieder volk kunnen de vrede, vriendschap en voorspoed in Palestina hersteld en op blijvenden grondslag worden geplaatst. De Britsche regeering beweert niet, dat de door haar aangekondigde politiek tot dit doel zal leiden, doch zij heeft er toe besloten, omdat zij gelooft, dat deze in de eerste plaats erop berekend is, den blik naar het groote doel te richten. (Times) **(V. b. 3807 D.)**

A. **DANZIG. — De Duitsche minister van propaganda, dr. Göbbels, houdt twee redevoeringen. - Hij verzekert den steun van Duitschland, Danzig is Duitsch. —**
Dr. J. Göbbels, propaganda-minister van Duitschland heeft een bezoek gebracht aan het te Danzig gehouden cultureele congres en heeft op 17 en 18 Juni twee redevoeringen gehouden. In zijn eerste rede zeide hij o.a.:
Weest overtuigd, dat iedereen in Duitschland uw wenschen kent en deelt en met gelijke trouw naast u staat, waarmede gij aan het Rijk hangt. Wat wij in Duitschland willen, is duidelijk. De Führer heeft het in zijn jongste rede in den Rijksdag gezegd, op een wijze, welke niet voor misverstand vatbaar is, toen hij zeide: „Danzig is een Duitsche stad en zij wil terug tot Duitschland". Dit moet de wereld begrepen hebben en de wereld moet ook uit het verleden hebben geleerd, dat de Führer geen holle woorden gebruikt. Zij vergist zich op gevaarlijke wijze, wanneer zij meent, dat hij terugschrikt voor dreigementen of voor pressie capituleert. Daarom kunnen de Danzigers rustig in de toekomst blikken, het nationaal-socialistische Rijk staat aan hun zijde.
Het Duitsche rijk heeft 40.000 S.A.-mannen naar Danzig gezonden om het Congres bij te wonen.
(Deutsches Nachrichtenbüro)
(Vor. ber. Dr. Göbbels 3688 D.)

B. **NEDERLAND. — Onderwijs. - Parasitologie. - Inaugureele rede van prof. dr. E. A. R. F. Baudet over „Evenwicht tusschen parasiet en gastheer". —**
Bij de aanvaarding van het ambt van buitengewoon hoogleeraar aan de Rijksuniversiteit te Utrecht heeft dr. E. A. R. F. Baudet op 19 Juni een rede gehouden over het streven naar evenwicht tusschen parasiet en gastheer.
Volgens spreker komt men op dit gebied steeds meer tot de overtuiging, dat het streven bestaat naar een toestand van evenwicht met den gastheer, en het nimmer de bedoeling van den parasiet kan zijn dezen te vernietigen, omdat dan eigen bestaan wordt bedreigd. Hierin ligt dan tevens een verschil met de infectieziekten, die vaak een snellen dood van den gastheer veroorzaken.
Om practische redenen noemt men thans vooral dierlijke ziekteverwekkers parasieten, terwijl infectieziekten dan worden veroorzaakt door bacteriën, schimmels en virusvormen. Van de laatste heeft men het agens in sommige gevallen in kristalvorm kunnen isoleeren.
De parasiet — aldus spreker — benadeelt den gastheer, maar toch kan deze vele parasieten herbergen zonder dat ziekteverschijnselen optreden. Daarvoor is echter noodig, dat het aantal daarvan blijft beneden de zoogenaamde drempelwaarde, die voor elk individu verschillend is en bepaald wordt door factoren, welke men gewoonlijk aanduidt door „weerstand" zonder dit begrip scherp te kunnen omschrijven.
De verkregen immuniteit, welke zich na het doorstaan van sommige ziekten ontwikkelt, beschut tegen her-infectie. Begrijpelijk is, dat men zich ook in de parasitologie bezighoudt met de vraag, of zulk een immuniteit te verkrijgen is, en wel in het bijzonder bij jonge dieren. Speciaal bij onze huisdieren moet de dierenarts streven naar het bereiken van een evenwichtstoestand tusschen parasiet en gastheer.
(Red. K.H.A. - De Tijd - N. Rott. Crt.)
(Vor. ber. Ambtsaanv. in het Onderwijs 3831 E.)

C. **NEDERLAND. — Een Nederlandsch muziekarchief.**
De heer Joh. A. Alsbach, directeur der muziekfirma G. Alsbach en Co. te Amsterdam, heeft in een bijeenkomst aan de stichting Nederlandsche muziekbelangen een door hem verzameld Nederlandsch muziekarchief aangeboden, dat nagenoeg alle gedrukte werken van Nederlandsche componisten bevat, welke in Nederland en in het buitenland zijn uitgegeven, van het begin der vorige eeuw af.
De bedoeling van den schenker is, dat dit archief openbaar zal zijn, dat een ieder het ter plaatse kan raadplegen, doch dat het niet uitgeleend zal worden.
(N. Rott. Crt.)

D. **ENGELAND. — De facto-erkenning Bohemen-Moravië - Duitschland heeft het recht Slowakije te versterken. —**
In aansluiting aan zijn verklaring van 19 Juni over de benoeming van een Britschen consul-generaal te Praag heeft de onderstaatssecretaris van Buitenlandsche Zaken, Butler, nog verklaard:
De regeering ziet zeer goed in, dat dit besluit een erkenning de facto van den tegenwoordigen toestand van Bohemen-Moravië beteekent, doch dat houdt geen wijziging in van het standpunt der Britsche regeering ten aanzien van de annexatie.
Alvorens haar besluit te nemen, heeft de regeering zich in verbinding gesteld met de andere belanghebbende mogenheden, zooals Frankrijk, Amerika, de Sovjet-Unie en Polen.
Op een vraag van het Labourlid Henderson over Slowakije antwoordde Butler: „Ik verneem, dat er ten aanzien van Slowakije den laatsten tijd niets bijzonders is gebeurd. Volgens het Duitsch-Slowaaksche verdrag van 23 Maart '39 heeft het Duitsche leger het recht Slowakije binnen te komen en er versterkingen aan te leggen." (Times)
(Vor. ber. Tsjecho-Slowakije 3839 C.)

E. **SLOWAKIJE. — Rede van den minister van Buitenlandsche Zaken, Durcansky - „Sterven beter dan vrijheidsverlies". —**
Voor het Slowaaksche parlement heeft de minister van Buitenlandsche Zaken, Durcansky, op 15 Juni 1939 in een rede o.a. het volgende verklaard:
In Slowakije is thans ieder er van overtuigd, dat de Slowaaksche natie slechts als zelfstandige staat waardig kan leven. Ieder, die er aan denkt de zelfstandigheid van den Slowaakschen staat aan te tasten, moet zich er van bewust zijn, dat hij staat tegenover een aaneengesloten natie, die liever zou sterven dan zich laten berooven van haar vrijheid. Dit beteekent echter niet, dat de Slowaaksche natie niet met de andere volken tot wederzijdsch nut wil samenwerken.
Ten aanzien van het Duitsch-Slowaaksch verdrag verklaarde de minister, dat er kwaadwilligen zijn, die uit dit verdrag het bewijs trachten te halen, dat de Slowaaksche republiek geen zelfstandige, souvereine staat is. Deze beweringen werden geuit, omdat Slowakije zekere verplichtingen jegens het Duitsche Rijk heeft aanvaard als tegenwaarde voor de garantie der politieke onafhankelijkheid en der integriteit van het Slowaaksche staatsgebied. (Telex-A. N. P.)
(Vor. ber. Slowakije 3797 D.)

20 JUNI 1939

F. **HONGARIJE. — Het nieuwe parlement geopend - Een uiteenzetting van den rijksregent Admiraal Horthy. —**
Tijdens de plechtige openingszitting van het Hongaarsche parlement heeft rijksregent admiraal Horthy een uiteenzetting van de politiek van Hongarije gegeven.
Spr. begon met op te merken, dat de actie van de Hongaarsche regeering voor alles gericht was op sociale hervorming en hervorming van den landbouw. Ten aanzien van de vraagstukken van de buitenlandsche politiek zei Horthy, dat Hongarije trouw blijft aan zijn vrienden en steeds gelukkig is, wanneer het zijn vriendenkring kan uitbreiden. Hij herinnerde vervolgens aan de banden, welke Hongarije binden aan Duitschland en Italië. Wat Polen betreft, tusschen dit land en Hongarije bestaat een vriendschap, welke niet door geschreven wetten wordt bepaald, doch door een eeuwenoude traditie. Verder zei de rijksregent, dat Hongarije alle gelegenheden te baat zal nemen om het vertrouwen tusschen Hongarije en Joego-Slavië te versterken. Hongarije zal met alle middelen bijdragen tot den vrede. Spreker is van meening, dat het oogenblik voor nuttige besprekingen is aangebroken, alleen het beginnen hiervan is moeilijk. Wanneer evenwel de groote mogendheden een oplossing zullen hebben gevonden, dan zal het hun taak zijn ook een oplossing te zoeken voor de vraagstukken der kleine mogendheden, misschien onder leiding van den Paus.
Ten slotte zei Horthy, dat Hongarije steeds zijn autonomie en onafhankelijkheid zal handhaven en zal blijven leven binnen het kader van de grondwet, welke voldoende ruimte laat voor het nemen van maatregelen, welke het oogenblik eischt.
(Telex-A.N.P.)
(Vor. ber. Horthy 3410 C.; Buitenl. Politiek 3575 E.)

21 JUNI 1939

A. ROEMENIE. — Gafenco's bezoek aan Ankara en Athene - De hechtheid van de Balkan-Entente. —

De Roemeensche minister van Buitenlandsche Zaken, Gafenco, heeft op 14 Juni voor de persvertegenwoordigers het resultaat zijner besprekingen met den Turkschen president Inönü te Ankara als volgt samengevat:

1. De belangen en opvattingen van Roemenië en Turkije zijn identiek en de beide landen kunnen op elkander rekenen.
2. Beide landen blijven gehecht aan de eendracht, onafhankelijkheid en vrede voor de landen van de Balkan-Entente.
3. De Balkan-Entente verwelkomt ieder land, dat zich bij haar wenscht aan te sluiten.
4. De beide regeeringen hebben het voornemen een instituut voor de bestudeering van de economische, cultureele, geografische en politieke belangen der Entente op te richten. Zij zullen dit denkbeeld aan de Grieksche regeering voorleggen. Het instituut zou te Istanboel gevestigd worden.

Gafenco verklaarde ten slotte, dat er geen verandering is gekomen in de Fransch—Roemeensche vriendschap. Wij hebben geen verdrag, aldus zeide hij, maar iets beters: een diepe en oprechte vriendschap.

Een officieel communiqué over de op 15 en 16 Juni te Athene gevoerde besprekingen tusschen Gafenco en Metaxas, de minister-president van Buitenlandsche Zaken van Griekenland luidt als volgt:

De besprekingen hebben de volledige overeenstemming bewezen ten aanzien van alle vraagstukken welke Roemenië en Griekenland rechtstreeks betreffen. Als voorzitter van de Balkan-Entente heeft Gafenco tevens Metaxas op de hoogte gesteld van de besprekingen, welke hij de vorige maand gevoerd heeft met Markowitsj, den minister van Buitenlandsche Zaken van Zuid-Slavië. Voorts heeft Gafenco den Griekschen minister-president in kennis gesteld van zijn dezer dagen gevoerde besprekingen met Saracoglu, den minister van Buitenlandsche Zaken van Turkije, alsmede van de zoo bevredigende resultaten van zijn officieel bezoek aan Ankara.

Tot zijn groote genoegen, zoo vervolgt het communiqué, heeft Metaxas kunnen vaststellen, dat de leidende beginselen der Balkan-Entente, t.w. onafhankelijkheid, eenheid en een vastberaden vredespolitiek, een nieuwe wijding gekregen hebben, welke niet zal nalaten de betrekkingen tusschen de vier bevriende en verbonden Balkanstaten nog dieper en nauwer te maken. (Agence Belga)

(V. b. Gafenco 3835 A.; Bezoek aan Turkije 3750 E.)

B. NEDERLAND. — Bekroning Ned. Mij. voor Letterkunde - C. W. van der Hoogt-prijs en dr. Wynaendts Francken-prijs resp. Dr. W. de Vries, Eduard Hoorink en M. D. Ozinga. —

In de jaarvergadering van de Nederlandsche Maatschappij voor Letterkunde zijn de volgende bekroningen voorgedragen.

De commissie voor Taal- en Letterkunde heeft aan het bestuur voorgedragen ter bekroning met den prijs voor meesterschap dr. Wobbe De Vries te Groningen.

De commissie voor Schoone Letteren heeft, na loting tusschen den voorgedragene en de dichteres Clara Eggink, die een gelijk aantal stemmen verwierf, voorgedragen voor den C. W. van der Hoogtprijs voor poëzie den dichter Eduard Hoornik, voor zijn episch gedicht „Mattheus".

Voor den dr. Wynaendts Francken-prijs voor het beste werk op het gebied van biographie en cultuurgeschiedenis werd voorgedragen M. D. Ozinga voor de biografie „Daniel Marot, de schepper van den Hollandschen Lodewijk XVI-stijl".

De vergadering heeft, overeenkomstig de voorstellen, de bekroningen toegekend. (Telex-A.N.P.)

(Vor. ber. v. d. Hoogt-prijs 3316 B.; Wynaendts Francken-prijs 2837 A.)

C. ITALIE. — Nieuwe Raswetgeving. - Ariërs en Inlanders. —

Voortgaande op den weg der raswetgeving heeft op 14 Juni de Italiaansche regeering een wetsontwerp op de zuiverheid van het ras ingediend. Volgens dit ontwerp zal iedere Italiaansche of buitenlandsche Ariër, die misbruik maakt van de rechten, welke zijn Italiaansche of arische afstamming hem toekent, of die geen rekening houdt met de plichten, welke daaruit voortvloeien, worden veroordeeld als schuldig aan een „aanslag op het prestige van het ras".

Aan hetzelfde delict maken zich de inboorlingen schuldig, die een Italiaansch burger beleedigen in zijn kwaliteit van vertegenwoordiger van het Italiaansche ras.

De gewone straffen worden verzwaard, wanneer een Ariër zich aan een delict schuldig maakt in tegenwoordigheid of met hulp van een inboorling.

Buitengewoon zware straffen — tot de doodstraf toe — worden voorzien tegen den Ariër, die een inboorling tot misdrijf aanzet, of zich schuldig maakt aan bedrog tegenover inboorlingen.

Gevangenisstraffen van 1 tot 5 jaar zijn voorzien voor den ariër, die betrekkingen onderhoudt met inlandsche vrouwen in Italiaansch Oost-Afrika.

Ariërs, die voortdurend voor inboorlingen gereserveerde plaatsen bezoeken of dronken worden aangetroffen in het bijzijn van inboorlingen, zullen kunnen worden gestraft met zes maanden en 2000 lire boete.

De kamer van fasces en corporaties heeft een ontwerp aangenomen, dat de autoriteiten machtigt, wegens politieke redenen in verband met den internationalen toestand buitenlandsche hoogleeraren en leeraren, die functies bekleeden aan Italiaansche universiteiten en middelbare scholen, over de grens te zetten. (Stefani)

(Vor. ber. Rassenpolitiek 3630 A.)

22 JUNI 1939

D. VEREENIGDE STATEN. — Wereldtentoonstelling te New York - Aanvullend crediet luchtmacht - Afschaffing embargo - Neutraliteitswet - Duitschland tot betaling van 50 millioen dollar veroordeeld - Herziening belastingwet - Geen verzoening Lewis-Green -

Onze tulpen op de wereldtentoonstelling te New York. —

De correspondent van het A. N. P. te New York meldt:

Wij zeggen niets in het nadeel van het Nederlandsche paviljoen op de wereldtentoonstelling, wanneer wij constateeren, dat de tulpen gedurende eenige weken wel het leeuwenaandeel in de Nederlandsche representatie hebben gehad. De pracht die deze vele honderdduizenden schoone en kleurige afgezanten van Nederland ten toon spreidden, legde den naam van het vaderland op millioenen lippen en deed Nederland vele malen in de couranten noemen.

Luchtmacht. — De begrootingscommissie uit het huis van afgevaardigden heeft op 12 Juni een extra-crediet van 292.695.547 dollar goedgekeurd ten behoeve van het departement van oorlog, waarvoor reeds een bedrag van 508.789.824 dollar was uitgetrokken. Dit extra-crediet zal worden gebruikt voor den aanbouw van nieuwe legervliegtuigen en de versterking van de defensie der Panamakanaalzone.

Afschaffing embargo. — De commissie van Buitenlandsche Zaken van het Amerikaansche Huis van Afgevaardigden heeft op 13 Juni met algemeene stemmen haar goedkeuring gehecht aan het wetsontwerp tot wijziging van de neutraliteitswet. Volgens deze wijziging wordt het embargo op wapens en munitie, bestemd voor oorlogvoerende mogendheden, ingetrokken.

Duitschland tot betaling van 50 millioen dollar veroordeeld. — In het hooggerechtshof heeft rechter Roberts als scheidsrechter voor de gemengde Duitsch-Amerikaansche commissie voor de schadevergoedingen op 15 Juni, eischen tot een bedrag van ongeveer 50 millioen dollar ontvankelijk verklaard, welke tegen Duitschland waren ingediend wegens in den oorlog veroorzaakte schade.

De rechter zeide, dat hij de eischen ten behoeve van de Amerikaansche eischers tot een bedrag van 25 millioen dollar zou toewijzen uit de Duitsche fondsen, waarop het Amerikaansche departement van Financiën beslag heeft gelegd.

De eischen zijn ingediend naar aanleiding van daden van sabotage, die gedurende den oorlog gepleegd zouden zijn in de munitiefabrieken te Blackton en Kingsland.

De rechter vernietigde de vorige beslissing ten gunste van Duitschland, waartoe hij aanvoerde, dat sommige Duitsche getuigen zich aan meineed hadden schuldig gemaakt.

De voornaamste eischers waren de Lehigh Valley Railroad Company en verscheidene verzekeringsmaatschappijen.

Herziening van de Belastingwet. — Het ontwerp van wet tot herziening van de belastingen is door het Huis van Afgevaardigden aangenomen. Het ontwerp is thans doorgezonden naar den Senaat.

Het voornaamste punt in de wijziging is het afschaffen van de belasting op onverdeelde winst, welke wordt vervangen door een belasting van 18% op het inkomen van maatschappijen hooger dan $ 25.000 per jaar.

Geen verzoening Lewis-Green. — Lewis, de leider van het Amerikaansche comité voor industrieele organisatie, heeft verklaard, dat de besprekingen omtrent een regeling der verhouding tusschen zijn organisatie en de American Federation of Labor onder leiding van Green, opgegeven zijn. (New York Herald Tribune)

(V. b. Wereldtentoonst. 3827 C.; Ned. Pavilj. 3787 A.; Begrooting 3784 D.; Leger, Vloot en Luchtm. 3791 G.; Neutraliteitswet 3810 E.; Belastingen 2907 C.; Belastingwet 2356 A.; Green—Lewis 3699 E.)

A. NEDERLAND. — Gemeenteraadsverkiezingen in Juni 1939. - Uitslagen. —

AMSTERDAM.

PARTIJEN (volgens verkiezingslijst)	1939 GEMEENTERAAD Aantal stemmen	Percentage	Zetels	1935 GEMEENTERAAD Aantal stemmen	Percentage	Zetels	1937 TWEEDE KAMER Aantal stemmen	Percentage	1939 PROV. STATEN Aantal stemmen	Percentage
1. S. D. A. P.	119.142	29.49	14	119.901	33.32	17	132.719	33.01	127.164	30.8
2. Comm. Partij N.	55.756	13.80	7	48.982	13.61	7	51.350	12.77	54.246	13.1
3. R.K. Staatspartij	64.427	15.95	8	55.454	15.41	7	60.378	15.02	66.113	16.0
4. Liberale Staatsp.	31.016	7.68	3	22.530	6.26	3	20.007	4.97	30.566	7.3
5. Christ.-Hist. Unie	28.948	7.17	3	24.994	6.95	3	13.222	3.29	24.982	6.0
6. Anti-Rev. Partij	27.019	6.69	3	20.885	5.80	2	61.215	15.22	40.265	9.7
7. Ver. v. Amst. B.	4.473	1.11	—	—	—	—	—	—	—	—
8. Lijst-De Hartogh	8.460	2.09	1	7.460	2.07	1	—	—	—	—
9. Vrijz. Dem. Bond	18.459	4.57	2	8.451	2.35	1	17.130	4.26	25.316	6.1
10. Christ Dem. Unie	7.897	1.95	—	8.429	2.34	1	7.074	1.76	9.576	2.3
11. R. S. A. P.	8.407	2.08	1	11.017	3.06	1	—	—	8.157	1.9
12. Troelstra-Bew. N.	1.263	0.31	—	—	—	—	—	—	1.194	0.3
13. N. S. B.	27.898	6.91	3	—	—	—	24.756	6.16	24.670	5.9
14. R.K. Volkspartij	819	0.20	—	—	—	—	—	—	—	—
15. Verb. v. Nat. H.	—	—	—	12.930	3.59	1	—	—	—	—
16. Neutr. Bl. Midd.	—	—	—	12.104	3.36	1	—	—	—	—
17. Herv. Geref. St.p.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Overige partijen	—	—	—	6.751	1.88	—	14.259	3.54	931	0.6
Totaal	403.984	100.0	45	359.888	100.0	45	402.110	100.0	413.180	100.0

De gekozenen zijn: S.D.A.P.: S. R. de Miranda; J. W. Matthijsen; E. Boekman; F. van Meurs; mevr. A. van Blitz-Bonn; C. Woudenberg; B. H. Sajet; B. C. Franke; Th. J. Thijssen; B. de Vries; A. de Jong; P. van Eck; J. J. van der Velde; J. Bommer.
R.K. Staatspartij: mr. G. C. J. Kropman; W. Steinmetz; A. J. Dingemans; mr. F. H. C. van Wijck; Th. F. de Groot; J. G. M. Erftemeijer; J. F. van Hardeveld; L. M. J. Raijmann.
Christ. Hist. Unie: Jac. Rustige; mr. W. F. Schokking; J. H. Meewezen.
Anti-Rev. Partij: prof. dr. R. H. Woltjer; prof. mr. V. H. Rutgers; mr. A. D. Roosjen.
Lib. Staatspartij: Walrave Boissevain; mr. K. Jansma; drs. G. van den Burg.
Vrijz. Dem. Bond: mej. N. S. Corry Tendeloo; E. Bolt.
Comm. Partij Nederland: L. Seegers; N. Beuzemaker; D. Wijnkoop; L. Jansen; mevr. E. Teeboom—Van West; G. van den Bosch; J. H. Janzen.
R.S.A.P.: H. J. F. M. Sneevliet.
Nat. Soc. Beweging: P. ten Hoorn; ds. mr. L. C. W. Ekering; W. J. G. Thomass.
Lijst De Hartogh: Maurits de Hartogh.

ROTTERDAM.

PARTIJEN	1939 GEMEENTERAAD Aantal stemmen	Percentage	Zetels	1935 GEMEENTERAAD Aantal stemmen	Percentage	Zetels	1937 TWEEDE KAMER Aantal stemmen	Percentage	1939 PROV. STATEN Aantal stemmen	Percentage
S. D. A. P.	109.361	36.87	18	99.588	38.64	20	110.401	37.96	110.533	37.02
R.K. Staatspartij	46.753	15.76	8	39.072	15.17	7	42.834	14.73	46.064	15.43
Anti-Rev.	36.042	12.15	6	28.759	11.16	5	57.806	19.87	40.677	13.63
Christ.-Hist. Unie	21.195	7.15	3	17.904	6.95	3	13.453	4.63	16.659	5.58
Lijst-Van Burink	11.049	3.73	1	11.893	4.61	2	—	—	—	—
Liberalen	26.080	8.79	4	18.856	7.32	3	11.690	4.02	21.190	7.10
Communisten	9.482	3.20	1	11.318	4.39	2	12.390	4.26	13.794	4.62
R.S.A.P.	16.934	5.71	2	7.131	2.77	1	—	—	12.996	4.35
Staatk. Geref. Partij	6.630	2.24	1	6.307	2.45	1	5.735	1.97	8.608	2.88
Bolsj. Leninisten	159	0.05	—	—	—	—	—	—	244	—
Nat. Anti-Fasc. P.	149	0.05	—	—	—	—	—	—	—	—
Vrijz. Dem. Bond	10.616	3.58	1	4.237	1.64	—	10.373	3.57	12.901	4.32
Partijlooze Soc.	491	0.17	—	—	—	—	—	—	—	—
Alg. Vrijz. Arb.bel.	173	0.06	—	401	0.17	—	—	—	392	—
Chr. Dem. Unie	1.295	0.44	—	1.911	0.74	—	2.311	0.79	2.274	0.76
Naaml. Beweging	160	0.05	—	—	—	—	—	—	—	—
Totaal	296.569	100.0	45							

De lijst-Van Burink nam in 1935 aan de verkiezingen deel als „Politieke Vrije lijst" (Handeldrijvende Middenstand) waarop 11.893 stemmen werden uitgebracht. Aantal zetels 2, percentage 4.61.
„Nationaal Herstel" verwierf 5.491 stemmen en 1 zetel. Percentage 2.13.

De gekozenen zijn: S.D.A.P.: A. B. de Zeeuw; Joh. Brautigam; L. A. Donker; R. J. Dijk; J. B. J. Ratté; A. Kievit; A. A. Lührs; A. van Kranenburg; S. J. Polak; J. Wacht; J. Meertens; C. Rotmans Jr.; J. Visscher; mevr. J. Dekhuyzen-Zeehuisen; N. C. Nauman; A. H. J. de Graaf; J. Melk; W. D. Bekking.
R.K. Staatspartij: F. L. D. Nivard; H. E. van den Brule; dr. C. M. Kleipool; F. Keesen; P. M. Vismans; J. Hendriks; mr. W. Ch. H. van Dillen; Th. W. Bastiaanse.
Anti-Rev. Partij: J. H. Donner; mr. T. de Jong Tzn.; mr. A. de Jong; J. de Bruin; A. den Boer Wzn.; mr. H. Bavinck.
Lib. Staatspartij: mr. Jack Dutilh; L. de Groot; dr. J. P. Backx; mevr. A. Fortanier-De Wit.
Chr. Hist. Unie: mr. F. A. Nelemans; mr. G. E. van Walsum; L. van der Lugt.
Comm. Partij: C. J. P. Schalker.
R.S.A.P.: A. Menist; C. W. Vrins.
Staatk. Ger. Partij: ir. C. N. van Dis.
Vrijz. Dem. Bond: ir. A. Plate.
Lijst van Burink: G. van Burink.

DEN HAAG.

PARTIJEN	1939 GEMEENTERAAD Aantal stemmen	Percentage	Zetels	1935 GEMEENTERAAD Aantal stemmen	Percentage	Zetels	1937 TWEEDE KAMER Aantal stemmen	Percentage	1939 PROV. STATEN Aantal stemmen	Percentage
S. D. A. P.	77.133	30.79	16	71.904	32.85	17	76.734	30.62	78.597	30.42
R.K. Staatspartij . .	48.976	19.56	10	40.853	18.66	9	46.566	18.58	50.024	19.32
Anti-Rev.	28.629	11.43	5	19.566	8.94	4	44.354	17.70	28.720	11.12
Liberalen	23.481	9.38	4	20.852	9.53	4	15.699	6.26	23.339	9.03
Christ.-Hist. Unie . .	20.524	8.20	4	17.264	7.89	4	12.680	5.06	18.157	7.03
Communisten . . .	11.009	4.40	2	8.285	3.79	1	9.154	3.65	10.361	4.01
Vrijz. Dem. Bond . .	18.240	7.28	3	6.327	2.89	1	15.907	6.35	24.182	9.36
Herv. Geref. Staatsp.	4.597	1.84	—	5.272	2.41	1	—	—	5.640	2.18
Chr. Dem. Unie . .	1.249	0.50	—	1.255	0.57	—	1.366	0.55	1.537	0.59
Volk in Nood . . .	9.551	3.81	1	—	—	—	—	—	—	—
Troelstra-Beweging .	379	0.15	—	—	—	—	—	—	—	—
R. S. A. P.	704	0.28	—	1.483	0.68	—	—	—	757	0.29
Onafh. Nat. Groep .	4.746	1.90	—	—	—	—	—	—	—	—
Staatk. Geref. Partij	1.006	0.40	—	1.248	0.57	—	1.520	0.61	2.334	0.90
Bolsj. Leninisten . .	203	0.08	—	—	—	—	—	—	—	0.06
Totaal	250.427	100.0	45							

„Nationaal Herstel", dat in 1935 aan de gemeenteraadsverkiezingen deelnam, behaalde toen 20.114 stemmen (percentage 9.19) en werd 4 zetels toegewezen.

De gekozenen zijn: S.D.A.P.: W. Drees; M. Vrijenhoek; L. Buurman; J. Spiesz; J. J. van Langen; D. van der Zee; mr. Tj. Mobach; L. P van Hameien; W. C. Luberti; N. C. Bouma, geb. Van Strieland; H. Neuteboom; C. P. Damme; C. H. P. W. van den Oever, Th. J. K. Kuiler, W. A. Rensen, H. J. Mollen.
R.K. Staatspartij: Ir. L. J. M. Feber; J. W. v. d. Akker; mr. H. W. J. de Jong; Th. M. Dresmé; mr. D. I. v. d. Oever; mej. M. Romme; F. N. V. Quant; J. Moeskops; ir. C. F. M. Duyzings; J. F. van Bijsterveld.
A.-R. Partij: Jhr. mr. J. N. M. van Asch van Wijck; mr. dr. S. de Vries Czn.; H. Smitskamp; J. A. Knetsch; dr. F. L. van Muiswinkel.
Christ. Hist. Unie: J. R. Snoeck Henkemans; A. Folmer; dr. ir. H. G. van Beusekom; C. A. Craijé.
Lib. Staatspartij: Prof. ir. C. L. van der Bilt; mr. W. Jonker; E. Polak; F. L. van der Leeuw.
Comm. Partij Nederland: L. L. H. de Visser; A. van Dijk.
Volk in Nood: J. H. Scholte.
Vrijz. Dem. Bond: mr. A. M. Joekes; M. Joels Jr.; ir. J. Lely.
(Alg. Handelsblad - Telegraaf - Het Volk)
(Vor. ber. 3795 D.; Uitslagen 1856 F.)

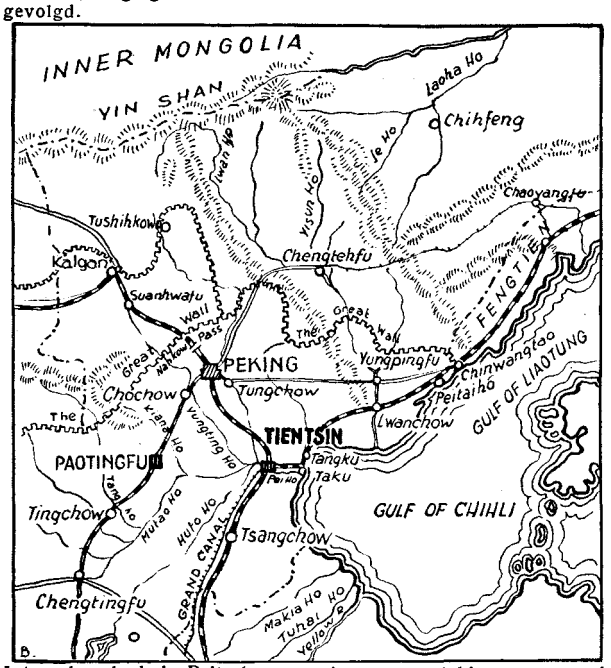
---

23 JUNI 1939

A. DR. H. COLIJN ZEVENTIG JAAR. —
Op 22 Juni 1939 werd onze minister-president, dr. H. Colijn, zeventig jaar.
Iemand uit de rijen van hen, die al jaren lang Colijn's politiek scherp hebben bestreden, de sociaal-democraat dr. J. van den Tempel, schreef in het feestnummer van De Standaard, een speciaal Colijn-nummer, een artikel over dr. Colijn, waaruit wij het volgende citeeren:
„Hij is onvervaard. Voor zijn populariteit is dat wellicht het beslissende moment. Allen, die bereid zijn tot het uiterste offer voor onze onafhankelijkheid, weten, dat hij een der mannen is, op wie men in dagen van spanning en nationaal gevaar kan bouwen. Ook het buitenland eert hem als een man van groot formaat. Hij zal de voorzichtigheid betrachten tot het uiterste, zooals den Staatsman, zooals in het bijzonder den leider van een klein volk, betaamt. Maar hij zal zich, noodgedwongen, grimmig verweren. Kwam er een breuk in die algemeene volksovertuiging, dan ware het met de nationale grootheid van Colijn gedaan. Maar het is juist teekenend, dat niemand ook maar een oogenblik veronderstelt, dat hij in dit opzicht, ook onder de allermoeilijkste omstandigheden, zal tekort schieten. Men roemt Colijn als een nationale figuur. Ook zijn principieele tegenstanders op politiek gebied stemmen daarmede in. De algemeene erkenning is zeker, in deze orde van levenswaarden, het grootste voorrecht, dat den zeventigjarige kan ten deel vallen".
Een bewogen leven van veelzijdigen aard heeft Colijn achter zich. Dr. Abr. Kuyper heeft eenige malen in een persoons-keus een genialen greep gedaan. En zèker, toen hij den kapitein der infanterie Colijn uit Indië naar Nederland riep, om er den Kamerzetel voor Sneek te bezetten. Twee jaar later was de nog jonge officier Minister van Oorlog en sinds ontplooide zich een leven van arbeid, begaafdheid en toewijding, waarvoor men niet anders dan bewondering en eerbied kan hebben; een leven in dienst van het gemeenebest, slechts voor enkele jaren onderbroken door Colijn's koopmanschap in een zeer belangrijke positie, een leven, waarin de hoogste posten werden bereikt, en voor een enkelen anderen zeer hoogen (die van Landvoogd) werd bedankt.
Diepe voren heeft Colijn getrokken in het staatkundige leven van ons volk.
Van Kuyper's sterfbed af werd hem het leiderschap zijner partij (Anti-revolutionnair) op de schouders gelegd en hoezeer hij ook van Kuyper verschilde, hij is voor dezen groote, diepe en schier-kinderlijke bewondering en genegenheid blijven voelen. Maar hij ging in het leiderschap der partij niet op. Hij was een volksfiguur in den vollen, breeden, edelen zin van het woord: een bezit van heel onze natie. Dit gevoelt ieder. Daarom juist houdt ons volk van hem, hoe het hem soms bestrijdt.
„Daar is een honger in Colijn naar eenheid!", schreef zoo pas zijn ambtgenoot Slotemaker de Bruïne, en zoo is het. Colijn is een man van de synthese, in elk opzicht.
Colijn's figuur wekt vertrouwen. In tijden van diepe bezorgdheid als wij beleven is heel ons volk overtuigd, dat 's land zaken bij hem in veilige handen zijn. Hij is voorzichtig en soepel, maar als het moet onwrikbaar. Dit bepaalt zijn sterke positie. Als Thorbecke vroeger, zoo is Colijn nu al gedurende een lange periode niet te vervangen. Hoe bewogen ook de zee der politiek was, hoe hoog de golven gingen: Colijn kwam altijd weer naar boven, en op de eerste plaats.
Zoo staat zijn robuste figuur nog midden in de natie; zoo zijn wij vast overtuigd, dat een groote meerderheid des volks hem voorloopig nog aan het hoofd wil zien van wèlk bewind dan ook. Boven alle verschillen en programs uit wenscht het hèm.
(De Standaard - Avondpost - De Tijd - N. R. Crt.)
(Vor. ber. Dr. H. Colijn 3742 A.)

A. CHINA. — Conflict met Japan. - Blokkade van Tientsin. - Swatau bezet. - Waarschuwing aan de buitenlandsche oorlogsschepen. —

De moord op den Japansch-gezinden douane-inspecteur Tsjeng te Tientsin door Chineezen, wordt een gebeurtenis met belangrijke gevolgen. Volgens de Britsche lezing, — zooals de onderstaatssecretaris van Buitenlandsche Zaken, Butler, daarvan mededeeling deed in het Lagerhuis — hadden de vier Chineezen, die door de Japanners van den moord verdacht waren, den Engelschen consul medegedeeld, dat zij onschuldig waren en dat de Japansche politie hen onder pressie en mishandelingen een verklaring had afgeperst, die zij dadelijk hadden herroepen, toen zij weer in de concessie waren aangeland. Onder die omstandigheden had de Engelsche consul het niet raadzaam geacht de menschen zonder nader bewijs van hun schuld aan de Japanners uit te leveren. Deze verklaring was door de Japansche autoriteiten onvoldoende geacht en nadat hun eisch tot uitlevering nogmaals was afgewezen en de afgifte van $ 50.000.000 zilver gedeponeerd door het Chineesche Nationale Gouvernement in de Britsche Concesie te Tientsin werd geweigerd, was op 14 Juni de aankondiging van de blokkade der buitenlandsche concessie gevolgd.

Intusschen had de Britsche regeering voorgesteld een gemengde commissie in het leven te roepen, bestaande uit een Engelschman, een Japanner en een neutralen buitenlander.

Ook dit voorstel bleek voor Tokio onaanvaardbaar. Het Britsche voorstel, aldus betoogt men in Japansche politieke kringen, is nutteloos, tenzij Groot-Brittannië den nieuwen toestand in China gaat begrijpen en ernstig van het voornemen blijk geeft, met Japan samen te werken voor de nieuwe orde in het Verre Oosten. De blokkade der Britsche concessie is dus begonnen. De bedreiging wordt uitgevoerd. De Britten te Tientsin hebben echter besloten met vastberadenheid de blokkade te verdragen. De toestand is ernstig, doch in de concessie voelt men meer woede dan vrees. De Engelschen zijn van meening, „dat de toestand te Tientsin", zooals de „Times" het zegt, „uiterst ernstig" is. Over het algemeen schijnt de pers te gelooven, dat de kwestie binnenkort minnelijk geschikt zal worden. Op 23 Juni was de blokkade van Tientsin nog steeds van kracht.

Swatau. — De generale staf deelt mede, dat de Japansche hoofdmacht Swatau geheel bezet heeft en dat de voorhoede te Anpau, ruim dertien kilometer noordelijker staat.

Uit Swatau wordt gemeld: De Japansche marine-autoriteiten hebben tot de commandanten der buitenlandsche oorlogsschepen te Swatau een waarschuwing gericht, waarin zij aankondigden, dat de buitenlandsche bodems de haven van Swatau binnen 6 uur moeten verlaten, hetgeen de Amerikaansche admiraal Yarnell heeft geweigerd. Daarna zullen de Japanners de veiligheid der vreemdelingen aan land niet kunnen garandeeren. Op het oogenblik bevinden zich in de haven de Britsche torpedobootjager „Thanet" en de Amerikaansche torpedobootjager „Pillsbury".

De Vereenigde Staten zullen Japan aansprakelijk stellen voor schade aan de persoon en den eigendom van Amerikaansche burgers, voortvloeiende uit militaire operaties te Swatau.

(Telex-A.N.P.)

(V. b. Chin.-Jap. Conflict 3816 C.; Kaartje 3800 A.)

24 JUNI 1939

B. LETTEREN. — Boeken die door de pers gunstig besproken zijn. - Onze wekelijksche opgave. —

Duitsch: Joseph Roth — „Die Kapuzinergruft". (De Gemeenschap, Bilthoven)

K. v. Seeger — „Imam Schamil, Prophet und Feldherr". (List, Leipzig) **(Vor. ber. 3836 D.)**

Engelsch: Carleton Beals — „The Coming Struggle for Latin America". (Cape)

Mary Lascelles — „Jane Austen and Her Art". (Milford) **(Vor. ber. 3836 D.)**

Fransch: Philippe Amiguet — „Où volent les aigles". (Albin Michel)

G. Garratto — „Sicile: Terre de douleur". (Corrêa, Paris) **(Vor. ber. 3836 D.)**

IJslandsch: „Grettis Saga Asmundarsonar". (Uitg. Gudni Jónsson, Reykjavik) **(Vor. ber. 3039 E.)**

Nederlandsch: Willem de Mérode — „Hunkering en Heimwee". Bloemlezing van gedichten. (Uitg. Holland, A'dam) **(Vor. ber. 3836 D.)**

Russisch: M. Gorky — „Poslednije rasskazie" (Laatste verhalen). (Goslitizdat) **(Vor. ber. 3799 F.)**

(Red. K. H. A.)

C. FRANSCH-TURKSCHE ACCOORDEN. — Verdrag van wederzijdschen bijstand. - Het Sandsjak-Alexandrette aan Turkije afgestaan. —

Op 23 Juni heeft te Parijs de plechtige onderteekening plaats gevonden van de Fransch-Turksche verklaring, waarbij beide landen elkaar hulp en bijstand in geval van een gewapend conflict beloven.

Deze verklaring bestaat uit zeven punten en luidt als volgt:

1. De Fransche en Turksche regeering hebben zeer nauw voeling met elkaar gezocht en de besprekingen, waartoe zij zijn overgegaan, hebben de bekende overeenkomst in haar ziens-wijze opnieuw aangetoond.
2. Overeengekomen is, dat beide landen een definitief accoord van langen duur zullen sluiten, dat wederkeerige verplichtingen ten behoeve van de nationale veiligheid omvat.
3. In afwachting van de afsluiting van het definitieve accoord verklaren de Fransche en de Turksche regeering, dat zij in geval van een aanvalsdaad, die in het gebied van de Middellandsche Zee tot een oorlog zou leiden, bereid zijn doeltreffend samen te werken en elkaar alle hulp en bijstand te verleenen, waartoe zij in staat zijn.
4. De onderhavige verklaring, zoowel als het onder de oogen geziene accoord is tegen geen enkel ander land gericht en heeft slechts ten doel aan Frankrijk en aan Turkije wederkeerige hulp en bijstand te verzekeren voor het geval deze noodzakelijk mocht blijken.
5. De beide regeeringen erkennen, dat verscheiden kwesties, waaronder die van een juiste definitie der omstandigheden waaronder de wederkeerig aangegane verplichtingen in werking moeten treden, nog een dieper onderzoek vereischen alvorens het definitieve accoord gesloten kan worden. Dit onderzoek is thans aan den gang.
6. De beide regeeringen erkennen eveneens, dat het noodzakelijk is de veiligheid op het Balkan-schiereiland te verzekeren en raadplegen elkaar thans om dit doel zoo spoedig mogelijk te bereiken.
7. Vanzelf spreekt, dat de hierboven weergegeven bepalingen geen der beide regeeringen beletten met andere landen accoorden te sluiten, in het belang van de consolidatie van den vrede.

Eveneens op 23 Juni is te Ankara het verdrag onderteekend, waarbij Frankrijk het Sandsjak Alexandretta aan Turkije afstaat.

De tekst van de overeenkomst is nog niet gepubliceerd, doch wel kan men zeggen, dat Turkije zich verplicht niets te ondernemen, wat de territoriale integriteit of de binnenlandsche rust van Syrië kan schaden.

De Fransche regeering heeft hieromtrent de volgende verklaring gepubliceerd:

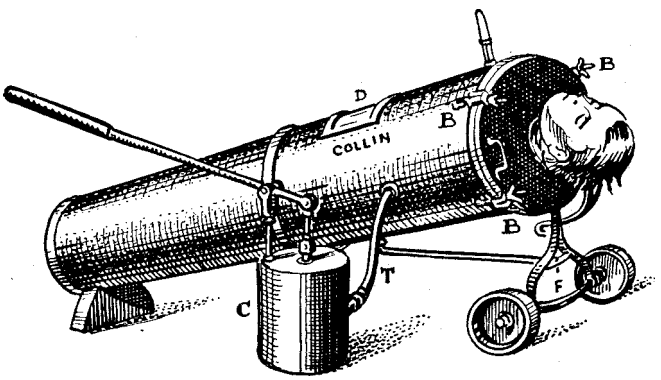
„De regeering van de Fransche republiek verklaart, dat het geenszins de bedoeling is van Frankrijk om ten gunste van een derde mogendheid afstand te doen van de taak, welke zij te vervullen heeft ten aanzien van Syrië en Libanon".

(Telex-A.N.P. - Alg. Handelsblad - De Telegraaf)

(Vor. ber. Sandsjak-Alexandrette 3464 E.; Britsch-Turksch Pact 3790 E.)

A. IJzeren long. - Overzicht. —

Woillez heeft reeds in 1876 de eerste „ijzeren long" gelanceerd, die gebruikt werd bij asphyxie van pasgeborenen en van drenkelingen en bekend stond onder den naam „spirophoor" van Woillez. De afbeelding toont het oorspronkelijke apparaat: een grooten cylinder uit zink of plaatijzer, die het lichaam van een volwassene tot den hals toe kan bevatten.

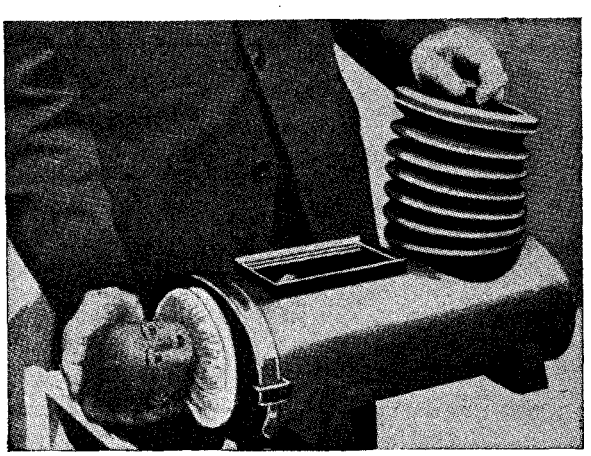

De spirophoor van Woillez voor volwassenen.

De cylinder is schuin geplaatst op een statief en voorzien van wieltjes om hem snel te kunnen verplaatsen. Aan den onderkant is de cylinder hermetisch gesloten, van boven open om het lichaam toe te laten, waarna de bovenste opening wordt afgesloten met behulp van een diaphragma, dat door een systeem van schroeven (B.B.B.) snel aan de randen van de opening kan worden bevestigd en onder den hals sluit.

Het hoofd van den patiënt blijft vrij en rust op een hoofdsteun. Een stevig stuk impermeabele stof, afhangend van het afsluitende diaphragma en bevestigd om den hals tegen de onderkaak, verhindert zooveel mogelijk het toetreden van lucht in het binnenste van het apparaat tijdens de aspiratie.

De lucht, die zich om den patiënt bevindt, kan snel gedeeltelijk uit den cylinder worden gezogen, door middel van een zuigpomp (C), die door de buis (T) met den hoofdcylinder verbonden is en een capaciteit van 20 L. heeft. Een raam (D) stelt ons in staat den thorax gedurende de expiratie gade te slaan. Dit is het oorspronkelijke model; een kleinere, voorzien van een met de hand te bedienen blaasbalg, werd voor neonati geconstrueerd. Later werd een apparaat

De spirophoor van Woillez voor neonati.

bedacht, waarbij tegelijkertijd de kunstmatige ademhaling en de toediening van zuurstof te verwerkelijken viel.

GENEES-KUNDE

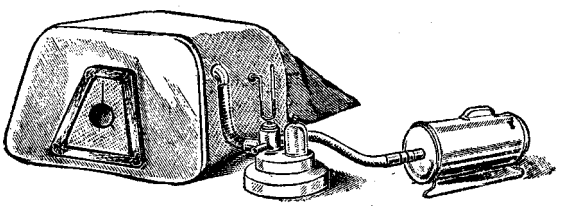
De kunstmatige ademhaling wordt bij deze laatste modellen bewerkstelligd door een rhythmisch samendrukken van den thorax, m.a.w. een kunstmatige expiratie heeft plaats; de inspiratie is dan secundair en een gevolg van de elasticiteit van den thorax.

Deze apparaten hebben den laatsten tijd een bijzonder belang gekregen bij de behandeling van verlammingen der ademhalingsspieren bij poliomyelitis anterior acuta.

Het is daarom, dat men nog steeds naar verbetering dezer apparaten tracht. In Frankrijk beschikt iedere eerste-hulppost van belang over een ijzeren long.

De schrijvers van dit artikel hebben, voortbouwend op een bestaand model van Drinker en Roy, een eenvoudige draagbare „ijzeren long" samengesteld, die alleen den thorax omvat. Door middel van een driewegkraan kan de kamer afwisselend in verbinding gebracht worden met den aspirateur en de buitenlucht.

Het is den schrijvers nu gelukt de driewegkraan electrisch in beweging te brengen door middel van een tandrad, zoodat de alterneerende communicatie met zuiger of buitenlucht automatisch geschiedt.

Draagbare ijzeren long van Binet-Bochet.

In positie 1 komt een verbinding tot stand tusschen cylinder en zuiger, de verbinding met de buitenlucht wordt automatisch afgesloten, het mechanisme stopt een oogenblik, de negatieve druk in het apparaat wordt steeds grooter tot de gewenschte spanning bereikt is, de thorax zet uit en door de trachea wordt buitenlucht ingezogen.

In positie 2 communiceert de cylinder met de buitenlucht; de verbinding met den zuiger wordt automatisch gesloten, de thorax valt weer samen en de lucht wordt uit de longen geperst.

Daarna komt het apparaat in stand 1 terug en de respiratie wordt op deze wijze automatisch onderhouden. (L. Binet en M. Bochet - La Presse Médicale)

(Keesings Medisch Archief)

B. Een ijzeren long voor het Wilhelmina-gasthuis te Amsterdam. —

De leiders der gemeentelijke ziekenhuizen te Amsterdam hebben te kennen gegeven, dat het wenschelijk zou zijn de outillage uit te breiden met een ijzeren long. In verband hiermede is op de conceptbegrooting voor 1940 een crediet-aanvrage, groot *f* 6000, geplaatst, ten einde een ijzeren long aan te schaffen. Keurt de raad den post goed, dan zal zulk een apparaat in Zweden worden besteld. Het wordt dan geïnstalleerd in een van de nieuwe klinieken van het Wilhelmina-gasthuis. Doch het ligt in het voornemen, het apparaat eveneens ter beschikking te stellen ten behoeve van patiënten in andere ziekenhuizen.

Intusschen zal men in Nederland, in afwachting van de aanschaffing van de bedoelde ijzeren long, thans zulk een apparaat niet behoeven te ontbeeren, want men kreeg een offerte voor de levering van een ijzeren long volgens het type, in gebruik bij Lord Nuffield, een Engelsch fabrikaat. Er werd besloten van het aanbod van den importeur gebruik te maken. Dit apparaat, dat, in afwachting van de goedkeuring om tot aanschaffing van het Zweedsche fabrikaat over te gaan, werd besteld, is op 22 Juni '39 aan het Wilhelmina-gasthuis aangekomen. (Telegraaf)

(Vor. ber. IJzeren Long 3845 A.)

A. NEDERLAND. — Tariefwet. - Aanvullingen op het ontwerp tot wijziging. —

Aan de Memorie van Antwoord in zake het wetsontwerp tot wijziging van de tariefwet 1934 en de wet op het statistiekrecht, ontleenen wij het volgende:

Het bevreemdt den minister niet al te zeer, dat verscheidene leden het bedenkelijk achten, dat een tariefswijziging met beschermend karakter tot stand zou komen, hoewel bij de verkiezingen van 1937 over een gaan in beschermende richting niet gesproken is geworden.

Reeds 6 jaar geleden heeft de heer Colijn rekening gehouden met de mogelijkheid, dat te eeniger tijd ook Nederland verplicht zou kunnen worden over te gaan tot een beschermend tarief.

Ongetwijfeld zal voor een aantal artikelen de voorgestelde maatregel prijsverhoogend werken. Het is evenwel een misvatting, dat iedere prijsverhooging een nadeel voor de volkshuishouding zou beteekenen. Berekend wordt, dat maximaal de kosten van het levensonderhoud tengevolge der tariefmaatregelen, kunnen stijgen met een percentage, dat varieert tusschen 1.— en 1.36. Het behoeft evenwel geen betoog, dat de werkelijke stijging verre daar beneden zal blijven, o.a. omdat van tal van producten de prijsstijging belangrijk geringer zal zijn, dan overeenkomt met de stijging van het invoerrecht.

Een stijging van de kosten van het levensonderhoud met ½ pct. zal meer in overeenstemming zijn met de werkelijkheid, dan het berekende maximale percentage.

De regeering is niet voornemens, de onderhavige voorstellen door andere te doen volgen, eenerzijds omdat zij groote waarde hecht aan stabiele verhoudingen op tariefgebied, anderzijds omdat de internationale positie van ons land voorschrijft, dat het wapen der bescherming met groote behoedzaamheid en matigheid worde gehanteerd.

In een nota van wijzigingen worden eenige aanvullingen gegeven op het ontwerp tot wijziging der tariefwet.

Een der aanvullingen bepaalt, dat afzonderlijke aangifte van aan andere artikelen toegevoegde gereedschappen of hulpmiddelen noodig is, zoo deze onderworpen zijn aan een waarderecht van meer dan 20%. Deze aanvulling is voornamelijk van belang voor artikelen als koffers, valiezen e.d., necessaires en garnituren.

Voorts is een aantal bergings- en verpakkingsmiddelen, waarvoor een laag invoerrecht is vastgesteld en welke naar de letter van bijzondere bepaling 2 van post 15 onder het hoogere invoerrecht van dien post zouden vallen, opgenomen onder bijzondere bepaling 1, waarin vermeld staan de artikelen, waarop post 15 niet van toepassing is.

Gascylinders zijn eveneens vrijgesteld van het invoerrecht van post 15.

In post 19 (bladmetaal) wordt een onderscheid ingevoerd tusschen bladmetaal met en zonder aan- of tusschengehecht papier. Voor bladmetaal-met-papier, behalve dat, bestemd voor bepaalde electro-technische doeleinden, wordt het invoerrecht 10%.

Uit hygiënisch oogpunt komt het, in overleg met den minister van Sociale Zaken, bij nadere overweging geraden voor, om de verhooging van het invoerrecht van tandenborstels terug te nemen.

Door het stellen van een gewichtsgrens ten aanzien van met 20% van de waarde belaste borstelmachines e.d. wordt bereikt, dat dergelijke voor fabrieken e.d. bestemde apparaten lager worden belast dan die voor particulier gebruik.

Waterstofgas wordt om practische redenen van invoerrecht vrijgesteld.

Koperdraad met een isolatielaag van asbest met lak wordt belast op denzelfden voet als ander geïsoleerd koperdraad.

Het invoerrecht op bakken en potten, bestemd voor het samenstellen van galvanische elementen e.d. wordt bepaald op 10%.

Het invoerrecht van glas in vlakke bladen of platen, ongeacht den vorm van den omtrek en al dan niet voorzien van openingen of gaten, mits op geenerlei wijze anders bewerkt, bestemd om in fabrieken of trafieken te worden gebezigd voor het samenstellen van werktuigen, apparaten, toestellen of instrumenten, wordt bepaald op 6% van de waarde, dat van buis-, staaf- en stengelglas in rechte, overigens onbewerkte en overal even dikke stukken, ter lengte van ten minste één meter op 10% van de waarde en voor ander glaswerk op 15%, behalve voor glaswerk, bestemd voor versiering van kleeding of schoeisel.

Houten delen en schroten zullen niet met 10, doch met 6% van de waarde worden belast.

De verplichting tot gespecificeerde aangifte van Kerstboomartikelen komt te vervallen.

Asbestkleeding zal aan een heffing van 6% onderworpen zijn.

Voorts wordt voorgesteld om het invoerrecht voor ruw zeemleder te verhoogen van 6 op 10%. De voorgestelde verhooging van het invoerrecht op vilt wordt teruggenomen. Om de moeilijkheden bij de aangifte van garnituren en necessaires, houdende artikelen, welke aan een hooger invoerrecht zijn onderworpen dan de garnituren zelf, te ontgaan, worden 12, 18 en 20% garnituren ingevoerd.

Van sigarettenhulzen zal 20% naar de waarde worden geheven, van zijdepapier voor fabrieksdoeleinden 10%, idem van vulcanfibre, matrijzenpapier en tot onderdeel van werktuigen te verwerken papier. De heffing op behangselpapier is 15%.

De heffing op papier uit één stuk, ingevoerd op rollen, wegende per rol, met inbegrip van huls of ander opwindmiddel, 200 K.G. of meer, wordt van 20% teruggebracht op 12%.

Van asbestcementplaten zal geen hooger invoerrecht dan 8% van de waarde worden geheven. De koperslakkei zal vrij zijn van invoerrecht. Zijden en katoenen katheters zullen op denzelfden voet als rubber-katheters worden behandeld. De heffing op landbouwtractors zal 6% in plaats van 15% worden.

Ten aanzien van watten, welke door de verder verwerkende industrie worden gebruikt, wordt het bestaande invoerrecht van 10% van de waarde gehandhaafd.

Ruwe, zoogenaamde kunsttreksteenen, mits ongezet, ongeboord en ongepolijst zullen met 3% van de waarde worden belast.

(Alg. Handelsblad - De Telegraaf)

(Vor. ber. Tariefwet 3698 E.)

25 JUNI 1939

B. GROOT-DUITSCHLAND. — Evangelische Kerkenbond. - Ds. Niemöller ter beschikking gesteld. —

Ds. Niemöller is door de classis Brandenburg „ter beschikking gesteld".

Deze maatregel komt feitelijk neer op een schorsing van den predikant en wordt gemotiveerd door de overweging, dat ds. Niemöller ten gevolge van zijn opsluiting zijn herderlijke functies niet kan vervullen. (Telex-A. N. P.)

(Vor. ber. Ds. Niemöller 3485 E.; Evangel. Kerkenbond 3757 C.)

C. JAVASCHE BANK. — Netto winst over 1938-'39 ƒ 1.529.376 (v. j. ƒ 1.856.838). - Dividend 10 % (v. j. 10.7 %). —

Indien men in aanmerking neemt, dat politieke rust vanouds als een noodzakelijke voorwaarde voor economische ontwikkeling werd beschouwd, moet het eigenlijk verwonderlijk heeten, dat de economische wereldtoestand zich gedurende het afgeloopen jaar, zoo vol van bijwijlen het breekpunt naderende internationale spanningen, op een redelijk niveau heeft kunnen handhaven en zelfs hier en daar een verbetering heeft ondergaan, aldus vangt het jaarverslag aan van den president van de Javasche Bank, den heer dr. G. G. van Buttingha Wichers, uitgebracht in de op 13 Juni te Batavia gehouden algemeene vergadering van aandeelhouders.

Dat zulks het geval is geweest, zoo vervolgt het verslag, vindt naar het mij voorkomt zijn oorzaak eenerzijds in het conjunctuurherstel, hetwelk sedert medio 1938 in de Vereenigde Staten is ingetreden, anderzijds in de steeds grootere beteekenis, welke gedurende het afgeloopen jaar aan de herbewapening en daarmede samenhangende overheidsopdrachten als stimulans van het economisch leven is toebedeeld geworden. (Verslag van de Javasche Bank)

(Vor. ber. Javasche Bank 2854 E.)

D. NEDERLAND. — Tweede Kamer. - Ontwerp Kinderbijslagverzekering aanvaard. —

Op 21 Juni '39 is door de Tweede Kamer het ontwerp Kinderbijslagverzekering met 66 tegen 22 stemmen aangenomen. Tegen stemden de Liberalen, de N.S.B., de S.D.A.P.-leden Faber, H. Vos en Van der Waerden, de C. H.-leden Mackay-Katz en Weitkamp, de A. R.-leden Van Dijken en Wagenaar, de V. D. en de Staatk. Gereformeerden. (Nieuwe Rott. Crt.)

(Vorig bericht 3585 F.)

A. **GROOT-DUITSCHLAND. — Anti-Semitisme. - Wat den Joden in het protectoraat verboden is. —**
Joden in Bohemen en Moravië zullen voortaan, evenals de Joodsche vereenigingen en Joodsche ondernemingen, slechts na speciale schriftelijke toestemming mogen beschikken over grond, bedrijven en waardepapieren, en over verpachting van grond en bedrijven. Deze toestemming wordt verleend door den rijksprotector.
Joodsche ondernemingen en vereenigingen moeten vóór 31 Juli '39 aangifte doen van land- en boschbezit, alsmede van gepachte bezittingen.
De aankoop van land en van rechten op land, het deelnemen aan economische ondernemingen, het koopen van waardepapieren en het pachten van land is aan Joden verboden. Hun bezit aan goud, platina, zilver, edelsteenen en paarlen moet vóór 31 Juli bij de Nationale Bank aangegeven worden. De aankoop, verkoop en beleening daarvan is hun verboden.
(D. N. B.) **(Vor. ber. Anti-Semitisme 3813 A.)**

B. **BELGIE. — Onafhankelijkheid. - Communiqué. —**
Na afloop van den op 23 Juni '39 gehouden ministerraad is het volgende communiqué gepubliceerd: „De regeering wil nauwgezet de politiek van onafhankelijkheid handhaven. Voor de wijziging daarvan bestaat geenerlei aanleiding. Er kan dan ook geen sprake van zijn een contact tusschen de generale staven van België, Engeland en Frankrijk tot stand te brengen."
Aanleiding tot dit communiqué waren de onlangs in de Senaatscommissie voor buitenlandsche aangelegenheden gevoerde beraadslagingen over de onafhankelijkheidspolitiek van België. Een voorstel van een der leden, om, ondanks deze politiek, contact tusschen de generale staven der drie genoemde landen tot stand te brengen, werd door de commissie verworpen, omdat zij dat niet in overeenstemming achtte met die politiek. (Agence Belga)
(Vor. ber. Onafhankelijkheid 3783 A.)

C. **NEDERLAND. — Onderwijs. - Bedrijfsleer. - Inaugureele rede van Prof. dr. P. P. van Berkum over „Het liquiditeits-vraagstuk in de productie-onderneming". —**
Op 21 Mei '39 heeft prof. dr. P. P. van Berkum, gewoon hoogleeraar in de bedrijfsleer, inzonderheid het financiewezen van de onderneming en de bedrijfshuishoudkunde aan de Kath. Economische Hoogeschool te Tilburg zijn ambt aanvaard met het uitspreken van een rede over: „Het liquiditeits-vraagstuk in de productie-onderneming".

Spreker stelde vast, dat de eigenschap van liquiditeit zetelt in dat deel van het vermogen der productie-onderneming, hetwelk men het vlottende bedrijfsvermogen pleegt te noemen.
Als geheel staat het vermogen der productie-onderneming veel minder dicht bij den geldvorm dan het vermogen der banken. Het bedrijfsvermogen en het z.g. vaste kapitaal hangen dermate in organisch verband samen, dat in beginsel de toepassing van een financieringsfiguur, waarin de vlottende bedrijfsmiddelen uit crediet met korten looptijd voortkomen, de onderneming bij voortduring met il-liquiditeit bedreigt.
De geringe elasticiteit der productie-onderneming in vergelijking met het bankbedrijf dient echter niet slechts te worden beschouwd uit het oogpunt van het risico der crediet-financiering, doch zij behoort vooral te worden beoordeeld binnen het kader van het industrieele omzetproces zelf.
Voor de productie-onderneming is het voornaamste liquide te zijn in verband met den stroom der loopende bedrijfsuitgaven. Vervolgens vestigde spr. de aandacht op de onder bepaalde economische omstandigheden optredende behoefte, om een gedeelte van het in de onderneming geïnvesteerde kapitaal in geldvorm beschikbaar te houden.
Hoe onzekerder de economische en politieke situatie is, hoe meer de onderneming zich bedreigd voelt door de gevolgen van onrendabele investeering, hoe krachtiger de behoefte wordt gevoeld, in plaats van il-liquide vermogenswaarden, het geld zelf te bezitten.
Tot slot wijdde spr. eenige opmerkingen aan de criteria en de middelen welke aan den individueelen ondernemer ter beschikking staan, ten einde onderneming en bedrijf tegen de nadeelige gevolgen van il-liquiditeit te beveiligen. (De Maasbode)
(V. b. 2221 A.; Ambtsaanv. in het Onderwijs 3840 B.)

26 JUNI 1939

D. **SUEZ-KANAAL. — Italiaansche eischen afgewezen. —**
De Suez-Kanaalmaatschappij heeft dezer dagen te Parijs haar jaarlijksche algemeene vergadering gehouden, bij welke gelegenheid de president van den raad van beheer, de markies de Vogue, een rede heeft gehouden, waarin hij er op wees, dat de gunstige resultaten, die met het Kanaal zijn verkregen, te danken zijn aan een politiek, welke de verschillende belangen, welke erbij betrokken zijn, in het juiste evenwicht houdt.
De raad van beheer zal dan ook, naar spr. zeide, deze politiek voortzetten, zonder zich door de geuite kritiek te laten beïnvloeden.
Spr. laakte in scherpe bewoordingen de door Italië op touw gezette campagne, waarvan, naar hij verklaarde, het doel was, voor Italië zetels in den raad van beheer te verkrijgen, verlaging van de kanaalrechten en ten slotte het beheer te doen overgaan op een internationale commissie, terwijl hij tevens enkele onjuistheden aantoonde in de door Italië naar voren gebrachte feiten.
Want het zou dwaasheid zijn, aldus markies de Vogue, de deur van een huis te openen voor iemand, die er slechts zou binnengaan om er verwoestingen aan te richten. (Le Temps)
(Vorig bericht 3586 C.)

E. **NEDERLAND. — Extra uitvoer van tuinbouwproducten naar Duitschland. —**
De Regeeringspersdienst meldt op 15 Juni:
Tusschen Nederland en Duitschland werd overeenstemming verkregen over een extra uitvoer van ca. Rm. 3.000.000 aan Nederlandsche tuinbouwproducten naar Duitschland. Deze transactie werd bevorderd wegens den uitzonderlijk moeilijken toestand van den tuinbouw.
De betaling van dezen uitvoer zal niet op de gebruikelijke wijze over de clearing geschieden, doch op een nader te bepalen wijze door het afsluiten van bijzondere transacties.
Uit de voor de steunverleening aan den tuinbouw voor 1939 uit het Landbouw Crisisfonds beschikbaar gestelde gelden zal de betaling aan de Nederlandsche belanghebbenden op zoodanige wijze gefinancierd worden, dat deze geschiedt op een termijn die overeenkomt met een wachttijd, gelijk die bestaat voor den over de clearing te verrekenen export.
(Regeeringspersdienst)
(Vor. ber. Uitvoer Tuinbouwproducten 3754 A.)

F. **ENGELAND. — Het bezoek van het Britsche Koningspaar aan Canada en de Vereenigde Staten. - Terugkeer. —**
Na hun bezoek aan Canada hebben de Britsche souvereinen een bezoek gebracht aan de Vereenigde Staten. Zij werden te Washington verwelkomd door den president en mevrouw Roosevelt. Van beide zijden werden woorden van vriendschap gesproken. Het Amerikaansche publiek was opgetogen over het bezoek en de pers, toonde zich geestdriftig. Na de hoofdstad kwam New York aan de beurt, waar de tentoonstelling geruimen tijd de belangstelling had van de hooge gasten.
Op 17 Juni gingen Koning George en Koningin Elizabeth te Portugal Cove weer aan boord van de „Empress of Britain", die koers zette naar Southampton. Inmiddels is het Koningspaar op 22 Juni weer in Londen teruggekeerd. (Telex-A. N. P.)
(Vorig bericht 3783 C.)

G. **FRANKRIJK. — Staatsleeningen. —**
De inschrijvingen op de in Nederland uitgegeven ƒ 25.000.000 oblig. der 3¾% 6-jarige buitenlandsche leening der Fransche republiek, zullen ten volle worden toegewezen. Het ter inschrijving aangeboden bedrag is nagenoeg geheel geplaatst. (Keesings Financieel Archief) **(Vor. ber. Leeningen 3785 E.)**

H. **NEDERL. OOST-INDIE. — Commando Zeemacht. - Schout-bij-nacht Helfrich volgt vice-admiraal Ferwerda op. —**
Bij Koninklijk Besluit van 8 Juni '39 is de vice-admiraal H. Ferwerda eervol ontheven van de betrekking van commandant der zeemacht en hoofd

van het Departement der Marine in Ned.-Indië met den datum, waarop hij die aan zijn opvolger zal overdragen, zulks onder dankbetuiging voor de door hem in die betrekking bewezen diensten.
De betrekking van commandant der zeemacht en hoofd van het Departement der Marine in Ned.-Indië is opgedragen aan den schout-bij-nacht C. E. L. Helfrich, met ingang van den datum, waarop hij die van zijn voorganger zal overnemen. (Telex-A. N. P.)
(Vor. ber. 3006 D.; Leger, Vloot en Luchtm. 3710 B.)

A. NEDERLAND. — Bruggenbouw. - De nieuwe verkeersbrug bij Dordrecht geopend. —
Op 24 Juni is de nieuwe verkeersbrug bij Dordrecht door minister van Buuren opengesteld.
De brug met toebehooren bestaat in de richting van Zwijndrecht naar Dordrecht uit een gronddam, een betonviaduct, een stalen viaduct, een vakwerkbrug, een beweegbare brug, een betonviaduct en een gronddam. Behalve ter plaatse, waar, in verband met het uitbreidingsplan van de gemeente Zwijndrecht een overspanning van 40 meter werd verlangd, wisselen de overspanningen van 13 tot 22.50 meter. Het viaduct is 536 meter lang.
Het stalen viaduct overspant met twee openingen, van ieder 33.60 meter, den rivieroever en met één overspanning van 33.60 meter het gedeelte van de rivier in het verlengde van de kleine draaibrug van de spoorbrug.
De vakwerkbrug overspant met openingen van 88.80 en 77 meter de eigenlijke rivier.
De beweegbare brug heeft een opening gelijk aan de geheele opening van de naastliggende draaibrug van de spoorbrug, welke 48 meter bedraagt. De brug bestaat uit twee klappen, welke ieder van dit draaipunt af een lengte hebben van 28 meter bij een breedte tusschen de leuningen van 22 meter.
De totale lengte van de viaducten en brug te Dordrecht, welke als een aansluitende overbrugging kunnen worden beschouwd, bedraagt ± 1260 meter.
(Het Vaderland - De Maasbode - Nwe Rott. Crt.)
(Vor. ber. Bruggenbouw 3082 A.)

B. EIRE (IERLAND). — Iersche republikeinsche leger verboden. —
De regeering van Eire heeft op 23 Juni de I. R. A. (Irish Republican Army) verboden.
Na dit verbod te hebben uitgevaardigd, heeft de regeering ook de herdenkingsparade van de I. R. A., welke 24 Juni zou plaats hebben aan het graf van Wolfetone, den beroemden Ierschen nationalistischen held, te Bodenstown, in het graafschap Kildare, verboden. (Times) **(Vorig bericht 3819 E.)**

C. NATUURKUNDE. — Lorentz-medaille voor prof. Sommerfeld. —
In een bijzondere zitting der afdeeling Natuurkunde van de Koninklijke Nederlandsche Academie van Wetenschappen, is op 24 Juni de Lorentz-medaille der academie uitgereikt aan prof. dr. A. Sommerfeld te München.
Prof. Sommerfeld heeft in de periode van de klassieke natuurkunde op het gebied der zuivere wetenschap zeer veel tot stand gebracht. Daarnaast heeft prof. Sommerfeld zich ook de verdienste verworven aan te toonen, dat toegepaste wetenschap heelemaal geen onzuivere wetenschap is. Heden ten dage heeft deze overtuiging overal baan gebroken. In den tijd, dat prof. Sommerfeld te Aken woonde, was hij een der pioniers, die de doeleinden en de vorderingen van de toegepaste mechanica als een der eersten erkende. Op het gebied van de zuiver klassieke natuurkunde is het werk van prof. Sommerfeld ten aanzien van de behandeling van de verbuigingsvraagstukken en zijn onderzoekingen van het ontstaan en de eigenschappen der Röntgenstralen voor alles van belang.
(Alg. Handelsblad - Telegraaf)
(Vor. ber. Lorentz-medaille 2020 F.)

D. FRANSCH-TURKSCHE ACCOORDEN. — Duitsche en Italiaansche commentaren. —
DUITSCHLAND: De Duitsche bladen leveren toornige commentaren op het Fransch-Turksche verdrag.
De „Börsenzeitung" ziet er een voorwendsel in voor Italië, om het pact met Engeland op te zeggen, want, aldus het blad, Engeland heeft de grondslagen van het accoord ondermijnd, daar het Turkije ertoe heeft aangezet mede te werken aan de omsingeling.
Londen, Genève en Ankara vergissen zich, zoo vervolgt het orgaan, indien zij gelooven, dat Italië zal berusten in de uitwisseling van het Sandsjak tegen de medewerking van Turkije aan de omsingeling, of tegen de indringing van het Britsche imperialisme in de Roode Zee.
Volgens den „Völkischer Beobachter" is de door Engeland in het Paasch-accoord met Italië gegarandeerde status quo in het Oostelijk deel van de Middellandsche Zee thans practisch ondermijnd.
De democratieën hebben zich door deze handelwijze opnieuw aan een verdragsbreuk schuldig gemaakt, welke van invloed moet zijn op hun verhouding tot Italië.
ITALIE: De afstand van het Sandsjak-Alexandrette aan Turkije wordt door de Italiaansche bladen voorgesteld als een openlijke schending door Frankrijk van het mandaat over Syrië, dat het door de andere mogendheden met inbegrip van Italië was toevertrouwd.
(Vorig bericht 3844 C.)

27 JUNI 1939

E. GROOT-DUITSCHLAND. — Tsjechië. - Incident te Kladno wordt doodgezwegen. —
De Duitsche autoriteiten hebben omstreeks honderd personen, die na het incident te Kladno gearresteerd waren, op vrije voeten gesteld. Omtrent het lot van de andere gearresteerden is niets bekend.
Het is nog steeds niet bekend wie de moordenaar van den Duitschen politieagent is. De stad Kladno zal echter de haar opgelegde boete van 500.000 kronen niet betalen.
Een gedeelte van de door de Duitsche autoriteiten genomen uitzonderingsmaatregelen is nog steeds van kracht. (Telex-A.N.P.) **(Vor. ber. 3839 C.)**

F. ENGELAND. — Rede van premier Chamberlain te Cardiff. - Duitschland. - Het Verre Oosten. —
Minister-president Chamberlain heeft op 24 Juni in een massa-bijeenkomst van regeeringsaanhangers te Cardiff een rede gehouden, waarin hij ook den internationalen toestand besprak. Wij ontleenen hieraan het volgende:
De ware tragiek van den toestand, zoo zeide de premier, schijnt te zijn, dat de toekomst van Europa heden ten dage vergiftigd wordt door middel van de verspreiding van valsche en ongerechtvaardigde achterdocht.
Het Duitsche volk b.v. wordt dag en nacht doordrenkt met beweringen, volgens welke Engeland voornemens is, het te omsingelen. Het doel van onze buitenlandsche politiek is, en is steeds geweest, het tot stand brengen van een vreedzame wereld, waarin ieder land zijn bezigheden in veiligheid en vertrouwen kan vervullen.
In een wereld, waarin het vertrouwen hersteld zou zijn, zouden onze beide landen zeer wel kunnen samenwerken in het ontwikkelen van de hulpbronnen, die nog onaangeroerd liggen en die voor ons beiden groote winsten zouden opleveren. Doch zulk een toestand moet een droom blijven, totdat Duitschland bereid is, zijn ongerechtvaardigde achterdocht jegens anderen te laten varen en te toonen, dat het oprecht bereid is, redelijk te praten met redelijke menschen.
Ten aanzien van den toestand te Tientsin herhaalde Chamberlain, dat het incident te Tientsin nog ingewikkelder is gemaakt door verklaringen van Japansche ambtenaren, waarin het incident als voorwendsel werd genomen voor verstrekkende en volkomen ontoelaatbare eischen tot wijziging van de politiek, die wij en andere regeeringen tot dusver in deze gebieden gevolgd hebben.

Tot nu toe, aldus Chamberlain, heeft de Japansche regeering geen formeele eischen van dezen aard ingediend, en als de kwestie beperkt blijft tot het oorspronkelijke onderwerp van het geschil, moet het mogelijk zijn, haar door onderhandeling te regelen. Doch ik moet er aan toevoegen, dat geen Britsche regeering kan dulden, dat haar onderdanen onderworpen worden aan zulk een behandeling als waaraan zij, naar wij gehoord hebben, te Tientsin blootstaan. Geen Britsche regeering kan zich door een andere mogendheid haar buitenlandsche politiek laten voorschrijven en daarom vertrouw ik, dat wij het bij het goede eind hebben, wanneer wij veronderstellen, dat de Japansche regeering een dergelijk voornemen niet koestert en dat zij niet de bedoeling heeft de reeks daden van haar soldaten goed te praten en dat zij evenmin de bedoeling heeft de rechten en belangen van het Britsche volk in China te tarten.
In de tegenwoordige wereld, zoo ging Chamberlain voort, heeft een ongewapende natie weinig kans, dat haar stem gehoord wordt.
Onze vloot is thans de machtigste ter wereld, ons leger neemt dagelijks in aantal en doeltreffendheid toe en wat onze luchtmacht betreft, kan ik U vertellen, dat zij zich de laatste maanden heeft uitgebreid in een tempo, dat onze verwachtingen verre heeft overtroffen, terwijl de kwaliteit van haar personeel en de snelheid en kracht van haar machines door de luchtmacht van geen enkel land worden overtroffen. (Times)

(Vor. ber. Neville Chamberlain 3830 A.)

A. **ZUID-AFRIKA. — Pirow bepleit opnieuw compensatie aan Duitschland voor verlies van Zuid-West-Afrika en Tanganyika. —**
De minister van Defensie der Unie van Zuid-Afrika, Pirow, heeft in een op 24 Juni gehouden redevoering een pleidooi gehouden voor compensatie aan Duitschland wegens het verlies van Zuid-West Afrika en Tanganyika.
Pirow betoogde, dat een blijvende vrede niet mogelijk is zonder een ondubbelzinnige erkenning van de Duitsche koloniale eischen, met dit voorbehoud, dat, aangezien de teruggave van Zuid-West-Afrika en van Tanganyika volkomen onmogelijk is wegens den loop der gebeurtenissen in die gebieden sedert 1914, men door onderhandelingen tot een billijke compensatie voor het verlies van deze gebieden moet geraken.
(Telex-A. N. P.) **(Vor. ber. Pirow 3575 A.)**

B. **SLOWAKIJE. — Anti-joodsch decreet. - Buitenlanders moeten ook hun bezittingen aangeven. —**
De Slowaaksche regeering heeft een decreet in zake de Joden gepubliceerd, gelijk aan dat van Von Neurath. De Joden moeten binnen 60 dagen een opgave verstrekken van hun bezit en het is hun verboden, hier vrijelijk over te beschikken. De bezittingen van buitenlanders moeten eveneens aangegeven worden. De Slowaaksche regeering rechtvaardigt dezen maatregel door te zeggen, dat zij het recht moet hebben over de bezittingen van buitenlanders te beschikken, voor het geval de bezittingen van Slowaken in het buitenland bedreigd mochten worden. (D. N. B.)

(Vor. ber. Slowakije 3840 E.)

C. **ENGELAND. — Premier Chamberlain's rede te Cardiff. - Duitsche Commentaren. - Repliek van de Times: „Als een bulldog eenmaal bijt, laat hij niet meer los". —**

De rede, die Chamberlain op 24 Juni te Cardiff heeft gehouden, is door de Duitsche pers zeer sceptisch ontvangen.
„Wij herinneren ons zeer goed", schrijft de **„Völkischer Beobachter"**, „dat ook vóór 1914 te Londen dikwerf over een Duitsch-Engelsche samenwerking gesproken werd, terwijl de Engelsche diplomatie tegelijkertijd den ring van omsingeling tegen Duitschland smeedde. Omsingeling blijft omsingeling, ook al wordt deze door de Britsche staatslieden honderdmaal als een „dienst aan den vrede" of als een uitgangspunt voor een vergelijk met Duitschland voorgesteld."
„Tot de gebieden, waarover de Britsche vlag wappert," aldus de **„Berliner Lokalanzeiger"**, „behooren ook uitgestrekte terreinen, waarvan Duitschland de rechtmatige bezitter is en die van Duitschland geroofd werden. Wat zou men er van zeggen, indien Chamberlain zijn liefde voor den vrede, waarop hij zoozeer den nadruk legt, eens in een daad omzette, door deze gebieden aan den rechtmatigen bezitter terug te geven? Dat zou een werkelijke stap zijn op weg naar 'den vrede."
De **„Deutscher Dienst"** schrijft, dat Chamberlain's duidelijke zinspeling op een eventueele samenwerking met Duitschland „op zijn minst verdacht klinken, nu men dergelijke toespelingen verneemt op een oogenblik, dat men in het Kremlin den specialen afgezant van het trotsche Empire deemoedig laat wachten.
Op deze Duitsche commentaren repliceert de **„Times"** o.a. als volgt: „Het onvermogen of de onwil van de leiders der openbare meening in Duitschland, om rekening te houden met de waarde der duidelijke verklaringen van de Britsche staatslieden, vormt een der gevaarlijkste ontwikkelingen van den huidigen internationalen toestand.
Men vertelt den Duitschers en Italianen voortdurend, dat het Britsche rijk in staat van hulpeloosheid en verval verkeert, doch men denkt er blijkbaar niet aan, dat een bulldog, hoezeer hij ook gesard wordt, niet blaft voor hij bijt, maar als hij eenmaal bijt, laat hij niet meer los."

(Vorig bericht 3848 F.)

28 JUNI 1939

D. **GROOT-DUITSCHLAND. — Non-Agressiepact met Denemarken in werking getreden. —**
Op het departement van Buitenlandsche Zaken heeft op 24 Juni de uitwisseling plaats gevonden van de ratificatie-documenten van het op 31 Mei 1939 onderteekende Duitsch-Deensche non-agressiepact.
Het verdrag is hiermede in werking getreden.
(D. N. B.) **(Vorig bericht 3819 C.)**

E. **PORTUGAL. — Export naar Italië stopgezet. —**
De bank van Portugal deelt op 21 Juni mede, besloten te hebben niet langer facturen over exportzendingen naar Italië te disconteeren. Dit besluit, dat practisch de stopzetting van den uitvoer naar Italië beteekent, houdt — naar men in bankierskringen verklaart — verband met den wensch, een verdere toeneming van de bevroren credieten, welke niet door deviezen worden gedekt, te vermijden. De laatste maanden heeft de Italiaansche vraag naar olijfolie en andere Portugeesche voortbrengselen er toe geleid, dat de liressaldi bij de bank van Portugal tot 80 millioen zijn gestegen. (Telex-A. N. P.)

F. **NEDERLAND. — Het vluchtelingenkamp te Westerbork. - Wetsontwerp door Eerste Kamer aanvaard.**
De Eerste Kamer heeft op 21 Juni met 26 tegen 14 stemmen aangenomen het wetsontwerp betreffende het vluchtelingenkamp te Westerbork. Tegen het ontwerp stemden de sociaal-democraten, de vrijzinnig-democraten en de nationaal-socialisten.
(Nieuwe Rotterd. Crt.) **(Vorig bericht 3797 B.)**

G. **BELGIE. — Dijkdoorbraak bij het Albert-kanaal.**
Op 26 Juni zijn nabij Hasselt de dijken aan beide zijden van het Albert-kanaal bezweken.
De chef-ingenieur der werken, die zich niet tijdig in veiligheid kon stellen, is omgekomen.
Andere slachtoffers zijn niet gevallen. Het kanaalgedeelte tusschen de sluizen van Hasselt en die van Diepenbeek, een stuk van 3 kilometer, is leeggeloopen in de vlakte van de Demer. Honderden hectaren grond zijn overstroomd. (Het Laatste Nieuws)

(Vor. ber. Albert-Kanaal 1529 A.)

H. **VEREENIGDE STATEN. — Roosevelts monetaire bevoegdheid door den Senaat niet verlengd. —**
De Senaat heeft op 26 Juni met 47 tegen 31 stemmen een door senator Adams ingediend amendement op de valutawet, welke ook een verlenging van den duur van het stabilisatiefonds bevat, aangenomen, op grond waarvan de bevoegdheid van Roosevelt, den dollar te devalueeren, 30 Juni afloopt. Het besluit

van den senaat ten aanzien van de devaluatie wordt nu doorgezonden aan een conferentie tusschen Senaat en Huis van Afgevaardigden. Het Huis van Afgevaardigden had zich ten gunste van een verlenging van de devaluatievolmachten uitgesproken. (Keesings Financieel Archief) **(Vor. ber. 3778 B.)**

A. **NEDERLAND. — Begrooting van Defensie. - Ontwerp voor verhooging met ƒ 33.000.000 ingediend. —** Ingediend is een ontwerp van wet tot wijziging en verhooging van het achtste hoofdstuk (Defensie) der rijksbegrooting voor 1939.
Dit ontwerp van wet heeft ten gevolge een verhooging van den geheelen dienst met ƒ 33.141.655, waarvan een verhooging met ƒ 32.226.000 op den kapitaaldienst.
Aan de memorie van toelichting ontleenen wij het volgende:

In verband met de tijdsomstandigheden is het geboden, verschillende voorzieningen, die volgens den aanvankelijken opzet der plannen eerst in den loop van een aantal jaren zouden worden ingevoerd, met spoed ter hand te nemen. In hoofdzaak betreft dit aanschaffingen van geschut en munitie voor zee- en landmacht, alsmede van voorraden intendance-goederen. Het gaat hier in feite om hiaten en tekorten, die niet langer bestendigd mogen blijven.
Voor de marine-vliegkampen is in totaal noodig: voor „De Kooy" ƒ 467.500, voor „De Mok" ƒ 294.000, voor Schellingwoude ƒ 262.100, voor Veere ƒ 216.000.
Daarenboven voor terreinuitbreiding van „De Kooy" nog een bedrag van ƒ 50.000.
Voor aanbouw, aankoop, bewapening en uitrusting van schepen, vaartuigen en vliegtuigen is een hooger bedrag van ƒ 1.354.000 aangevraagd. Hiervan is noodig ƒ 354.000 voor verdubbeling van de luchtafweerbewapening van Hr. Ms. „Tromp" en de daarmede verband houdende aanschaffing van munitie.
Voorts zijn gelden aangevraagd voor 19 vliegtuigtorpedo's, bestemd voor de torpedo-vliegtuigen, welke in aanbouw zijn en eerder gereed zullen komen dan aanvankelijk werd voorzien.
Ten slotte is in dit bedrag begrepen ƒ 600.000 voor de defensieve uitrusting van koopvaardijschepen.
Voor materieel der artillerie met toebehooren, genie-materieel en uitgaven voor de militaire luchtvaart is een hooger bedrag van ƒ 18.890.000 aangevraagd.
Hiervan zijn bestemd voor: Aanschaffing van houwitsers met bijbehoorende munitie ƒ 12.850.000, uitbreiding van den munitievoorraad voor luchtdoelgeschut ƒ 5.000.000, aanschaffing van 100 vuurmonden van 4.7 cm. (pantserafweergeschut) ƒ 1.000.000, aanschaffing van transportrijwielen voor het vervoer van radiotoestellen, ingedeeld bij de bereden artillerie ƒ 40.000.
Voor nieuwe gebouwen en werken is een verhooging gevraagd van ƒ 3.125.000, waarvan bestemd is ƒ 2.200.000 voor magazijnen, voor berging van materiaal en munitie.
Voor uitbreiding van het centraal magazijn van militaire kleeding en uitrusting te Woerden is ƒ 205.000 in de gevraagde verhooging van ƒ 3.125.000 begrepen.
Voor kleeding, uitrusting, ledergoed, verplegingsvoertuigen en verdere intendancegoederen wordt een verhooging gevraagd van ƒ 7.247.000, waarvan bestemd is voor aanschaffing van intendancegoederen ƒ 6.932.000.
(Alg. Handelsblad - Telegraaf - Nwe Rott. Crt. - Vaderland)
(Vorig bericht 3673 B.)

B. **FRANKRIJK. — Nieuwe kieswet aangenomen. - Daladier over den internationalen toestand. - Parlement op reces. —**
Op 27 Juni heeft de Kamer het ontwerp tot hervorming van de kieswet aangenomen met 339 stemmen tegen 234. Dit ontwerp beoogt de invoering van een evenredige vertegenwoordiging.
Hierna hield minister-president Daladier een korte rede en zeide o.m., dat sedert twintig jaar de toestand niet zoo ernstig geweest is. Aan de Fransche grenzen staan drie millioen man onder de wapenen, zonder te rekenen de para-militaire organisaties.
In het binnenland in de fabrieken werkt men met koortsachtige haast en ontvangt men berichten over groote troepenconcentraties.
Daladier verklaarde verder, dat aan de grenzen van Frankrijk een propaganda wordt gevoerd, welke nu eens spreekt over rassenoorlog en godsdienstoorlog, dan weer met oude verwijten de Fransch-Britsche solidariteit, zonder welke geen vrede verzekerd is, tracht te breken. De regeering moet eerst de landsverdediging versterken. Hiervoor zijn milliarden en nogmaals milliarden noodig. Hoe zwaar deze last ook is, het land wil dezen liever dragen, dan buigen voor de bedreiging van geweld.
Frankrijk is bereid tot eerlijke samenwerking met alle volken, indien deze ook willen werken in een wereld van vrede en niet willen vernielen. Frankrijk is ook vastbesloten zich met alle kracht te verzetten tegen iedere poging tot overheersching. Frankrijk zal waken en de voornaamste zorg van de regeering is de versterking van de landsverdediging.
Hierna las de premier een besluit voor, waarbij de zitting van het parlement voor gesloten werd verklaard. (Telex-A.N.P. - Le Matin)
(Vor. ber. Kieswet 2165 C.; Daladier 3819 F.; Parlement 3486 D.)

29 JUNI 1939

C. **BOKSEN. — Joe Louis slaat Tony Galento door knock-out in de vierde ronde. —**
De strijd tusschen Joe Louis en zijn uitdager, Tony Galento, om het wereldkampioenschap zwaargewicht is op 28 Juni door Louis in de vierde ronde door knock-out gewonnen. (Telex-A.N.P.)
(Vor. ber. Joe Louis 3319 C.; Boksen 3447 D.)

D. **ENGELAND. — Rede van Winston Churchill. —**
Op 28 Juni hield Winston Churchill te Londen een rede, waaraan wij het volgende ontleenen:
„Juli, Augustus en September moeten beschouwd worden als maanden, waarin de spanning in Europa zeer groot zal worden."
„Ik beschouw de positie, waarin wij verkeeren als ernstig. Zij heeft veel weg van den toestand van het vorig jaar, maar met dit verschil — en een zeer belangrijk verschil — dat er dit jaar geen wegen voor een terugtocht open staan. Wij hadden geen verdragsverplichtingen ten opzichte van Czecho-Slowakije, maar nu hebben wij een volledige garantie aan Polen gegeven."
„Ik acht oorlog niet zeker, maar als men alleen rekening moet houden met de Duitsche bewapening en de onmetelijke concentratie van menschenmateriaal, wapens en munitie, die thans plaats heeft en den toon van de door de regeering gecontroleerde pers, en de redevoeringen welke de partijleiders houden, dan was er maar één conclusie mogelijk, namelijk, dat er het ergste zou gebeuren en wel spoedig gebeuren."
„Indien mijn woorden hem zouden kunnen bereiken, zooals inderdaad mogelijk is, dan zou ik tot Hitler zeggen:
„Houd een oogenblik op en overweeg, voor gij den sprong in het verschrikkelijke onbekende doet, of uw levenswerk, dat bestaat in het opvoeren van Duitschland uit een positie van vernedering en nederlaag tot een punt, waar de geheele wereld in spanning op de daden er van wacht, niet het gevaar loopt, voor goed vernietigd te worden.
Ik wilde, dat ik Hitler overtuigen kon van het feit, dat de Britsche natie en voorzeker ook het Britsche Empire aan het eind van haar geduld is gekomen. Wij hebben keer op keer toegegeven en telkens berust in verbrekingen van plechtig gegeven beloften en plechtig gesloten verdragen.
Hitler zou een groote vergissing begaan, als hij zichzelf wijs maakte, dat al dit retireeren enkel maar het resultaat was van lafheid en ontaarding.
Wij weten, dat ons lijden zeer hard zal zijn, maar wij zijn besloten, dat wij niet schuldig zullen zijn aan het veroorzaken van een botsing, waarvan niemand de gevolgen kan overzien. Maar indien er nog eenmaal een daad van geweld van de zijde der nazi's ondernomen zal worden die tot oorlog leiden zal, dan zullen wij in dit land niet probeeren afzijdig te blijven." (Telex-A.N.P.)
(Vor. ber. Winston Churchill 3530 B.)

A. **NEDERLAND. — De zaak-Oss. - De Tweede Kamer aanvaardt de conclusies van het verslag der commissie-Schouten. —**
Op 27 Juni heeft de minister van Justitie, mr. Goseling, in een rede die drie uur duurde, zijn beleid in zake Oss verdedigd. Hij legde er den nadruk op, dat de rechtsgang in geen enkel opzicht is geschonden. Voorts sprak hij als zijn overtuiging uit, dat te zijner tijd de erkenning zou komen voor wat hij in het belang der rechtszekerheid en rechtsgelijkheid heeft gedaan. Het optreden van den procureur-generaal bij het Bossche gerechtshof heeft hij volledig gesteund. De minister is niet overtuigd, dat deze ambtenaar zou hebben gefaald.
Na langdurige debatten is op 28 Juni door de Tweede Kamer met groote meerderheid de conclusie van het verslag der commissie-Schouten in zake Oss aanvaard.
De eerste conclusie werd aangenomen met 62 tegen 28 stemmen; de geheele roomsch-katholieke fractie stemde tegen. De Kamer heeft daardoor uitgesproken, dat de feiten en omstandigheden, welke den minister van Justitie hebben geleid tot het nemen van den maatregel van 1 April 1938 ten aanzien van de brigade-Oss der Koninklijke Marechaussee, dien maatregel niet rechtvaardigen, terwijl aan hetgeen nadien is gebleken in elk geval geen motiveering voor dien maatregel kan worden ontleend. Naar men weet, bestond deze maatregel daarin, dat genoemde brigade gelast is zich tijdelijk van opsporingsdiensten te onthouden. De tweede conclusie, waarbij de Kamer de nota van den minister voor kennisgeving aanneemt, werd zonder hoofdelijke stemming aangenomen met de n.s.b.-fractie tegen.
(Alg. Handelsblad - Telegraaf - Nwe Rott. Crt.)
(Vorig bericht 3834 D.)

B. **ENGELAND. — Britsch memorandum over de opzegging door Duitschland van het Duitsch-Engelsch vlootverdrag te Berlijn overhandigd. - Engeland is bereid over een nieuw verdrag te onderhandelen, indien Duitschland daartoe geneigd is. —**
Het Foreign Office heeft op 28 Juni den tekst gepubliceerd van een memorandum in zake de opzegging door Duitschland van het Britsch-Duitsche vlootverdrag, dat de Britsche ambassade te Berlijn aan Von Ribbentrop heeft overhandigd.
Hierin wordt o.m. gezegd, dat men niet kan zeggen, dat, in welk deel van Europa Duitschland ook in een oorlog zou worden betrokken, Engeland altijd een voor Duitschland vijandige houding zou moeten aannemen. Engeland zou slechts dan een vijandige houding kunnen aannemen, als Duitschland een daad van agressie tegenover een ander land zou begaan.
De Britsche regeering zou gaarne een bespreking zien over een verdere verbetering van Duitschlands economische positie, zoo slechts wederzijdsch vertrouwen en goede wil geschapen kunnen worden. De vaste wensch der Britsche regeering is, wel verre van aan te sturen op een oorlog met Duitschland, het scheppen van Britsch-Duitsche betrekkingen op den grondslag van wederkeerige erkenning van de behoeften van beide landen, natuurlijk met behoorlijke inachtneming van de rechten van andere landen.
Het voornaamste doel van het vlootverdrag was het invoeren van een element van stabiliteit ter vermijding van een onnoodigen bewapeningswedloop. Vandaar dat de accoorden geen bepaling in zake eenzijdige opzegging bevatten, doch duidelijk alleen maar rekening hielden met beëindiging of wijziging door gemeenschappelijk overleg. Het accoord van 1935 was, naar uitdrukkelijk was verklaard, van permanenten aard. De eenige bepaling, afgezien van de bijzondere bepalingen ten aanzien der duikbooten, welke de mogelijkheid eener wijziging insloot, had betrekking op het geval van een krachtige verstoring van het algemeen evenwicht in de bewapening ter zee en zelfs dan diende een wijziging alleen nog maar te geschieden in overleg met de Britsche regeering. Zoo Duitschland bereid mocht zijn, over een ander accoord te onderhandelen, zal de Britsche regeering gaarne aanwijzingen ontvangen omtrent omvang en doel, welke de Duitsche regeering voor zulk een accoord geschikt zou achten. De Britsche regeering zou in het bijzonder willen weten:
1. Wanneer naar de meening van Duitschland de besprekingen zouden moeten plaatsvinden, en
2. Hoe de Duitsche regeering zich voorstelt te garandeeren, dat iedere handeling in den vorm van een opzegging of wijziging van het nieuwe accoord gedurende den geldigheidsduur, de goedkeuring van beide partijen wegdraagt. (Times)
(Vorig bericht 3770 E.)

30 JUNI 1939

C. **CHINA. — Conflict met Japan. - Onderhandelingen over Tientsin. - Swatau. - Foetsjau. - Wentsjau. —**
Tientsin: Nadat zich nog voortdurend incidenten te Tientsin hadden voorgedaan, is op 28 Juni door het Japansche ministerie van Buitenlandsche Zaken een communiqué gepubliceerd, waarin opening der Britsch-Japansche besprekingen wordt aangekondigd. De onderhandelingen zullen te Tokio gevoerd worden in tegenwoordigheid van sir Robert Craigie, den Britschen ambassadeur en van den Japanschen minister van Buitenlandsche Zaken, Arita.
De Japansche autoriteiten te Tientsin hebben als voorwaarde voor een regeling van het conflict de volgende vier eischen gesteld:
1. Gemeenschappelijke Japansch-Britsche contrôle op de concessie en opsporing van de terroristen.
2. Volledige contrôle op anti-Japansche elementen in de concessie.
3. Volledige samenwerking voor de economische ontwikkeling in Noord-China en bestrijding van de invloeden, die deze ontwikkeling belemmeren.
4. Overdracht van 48 millioen joean zilver aan de voorloopige regeering te Peking.

Swatau: Ten zuiden van Tsjaotsjau op 50 km. ten N.W. van Swatau komen voortdurend Chineesche versterkingen aan. Zij nemen stellingen in in de heuvels ten Westen van het gebied rond Tsjaotsjau en Swatau met de bedoeling den Japanners te beletten, verder landwaarts op te rukken. Naar verluidt, zou de Japansche opmarsch inmiddels tot staan zijn gebracht.

Foetsjau: Zoowel ten Noordoosten van Foetsjau als op een ander punt in de omgeving van de stad zijn Japansche troepen aan land gegaan, nadat te voren een hevig artillerieduel had plaats gevonden tusschen de Chineesche kustwachtbatterijen en het geschut der acht Japansche oorlogsschepen in de monding van de rivier de Min, waaraan ook door Japansche marinevliegtuigen was deelgenomen.
De Chineesche autoriteiten hebben te Foetsjau den staat van beleg afgekondigd en treffen voorbereidingen, de stad tegen de Japanners te verdedigen.

Wentsjau: Bij Wentsjau wordt hevig gevochten tusschen Japansche landingstroepen en Chineesche strijdkrachten aan de kust. Naar verluidt zouden de Japanners oprukken in de richting van de haven.
(Telex-A.N.P.) **(V. b. Chin.-Jap. Conflict 3844 A.)**

D. **ENGELAND. — Rede van Lord Halifax. - Openhartige waarschuwing aan Duitschland. —**
Lord Halifax heeft op 29 Juni te Londen een rede gehouden op het jaarlijksche diner van het Instituut voor internationale aangelegenheden. De minister zeide, na verwezen te hebben naar de recente overeenkomsten tot onderlinge verdediging, gesloten met Polen en Turkije, en den gewaarborgden bijstand voor Griekenland en Roemenië:
„Wij zijn thans aan het onderhandelen met Sovjet-Rusland. Ik hoop, dat deze onderhandelingen binnen zeer korten tijd tot een succesrijk einde mogen worden gebracht, teneinde Rusland

bij ons aan te sluiten ten behoeve van de verdediging van de staten in Europa, wier onafhankelijkheid en neutraliteit bedreigd zouden kunnen worden.
Wij hebben verplichtingen op ons genomen en bereiden ons er op voor nog meer verplichtingen te aanvaarden, met volledig begrip voor hare consequenties. Wij weten, dat wanneer de veiligheid en onafhankelijkheid van andere landen zouden verdwijnen, onze eigen veiligheid en onafhankelijkheid ernstig bedreigd zullen zijn. Wij weten, dat wanneer het internationale recht en de orde behouden willen worden, wij bereid moeten zijn te vechten voor hun verdediging.
De onmetelijke krachtsinspanning, die het land ten uitvoer legt bij zijn uitrusting voor de verdediging ter zee, in de lucht en te land, is zonder weerga in vredestijd.
Achter onze geheele militaire krachtsinspanning staat het Britsche volk, meer eendrachtig dan ooit te voren en met te zijnen dienste zijn rijkdom en zijn industrieele hulpbronnen. Niets van deze ontzaglijke krachtsontplooiing zal in werking gesteld worden behalve ter verdediging tegen agressie. Van de waarheid hiervan is een ieder in dit land overtuigd. Persoonlijk geloof ik, dat de meeste menschen in de andere landen in werkelijkheid dit ook aanvaarden, ondanks de propaganda, die het tegenovergestelde in hun ooren toetert.
Wat voorts thans volledig en algemeen aanvaard wordt in dit land, maar wat wellicht nog niet even goed elders begrepen wordt, is, dat in geval van een verdere agressie wij vast besloten zijn om terstond onze geheele kracht te gebruiken om onze verbintenissen tot het bieden van weerstand daaraan na te komen.
Er wordt ons gezegd, dat onze motieven zijn het isoleeren van Duitschland binnen een ring van vijandelijke staten ten einde zijn natuurlijke uitgangen te verstikken en het bestaan zelf van een groote natie te benauwen en te smoren.
Wat zijn de feiten? Duitschland isoleert zichzelf en doet dit hoogst succesrijk en volledig. Het isoleert zichzelf economisch van andere landen door zijn politiek van autarkie. Het isoleert zichzelf politiek door het veroorzaken van een voortdurende ongerustheid voor andere naties en het isoleert zich cultureel door zijn rassenpolitiek.
Sprekende over ,,levensruimte'' zeide Halifax o.m.:
Door samenwerking — wat ons betreft, wij zijn tot samenwerking bereid — is er ampele ruimte om tot alle naties de gelegenheid uit te breiden van een breeder economisch leven met alles, wat dat beteekent, en dat opgesloten ligt in het woord levensruimte. Wanneer de wereld georganiseerd zou zijn volgens dergelijke richtlijnen, zouden Duitschland noch Italië behoeven te vreezen voor hun eigen veiligheid en geen natie zou in gebreke blijven te profiteeren van de onmetelijke materieele voordeelen, die de algemeene toepassing der wetenschap binnen algemeen gebruik heeft gebracht.
Maar een dergelijke maatschappij van volkeren kan niet worden opgebouwd op geweld in een wereld, die leeft in vrees voor gewelddadigheid. Zijn rede ten slotte samenvattend zeide Halifax, dat de Britsche politiek berust op twee grondslagen van doelstelling, waarvan de eene is de vastberadenheid om weerstand te bieden aan geweld en de tweede de erkenning van het verlangen der wereld om voort te gaan met het constructieve werk van opbouw van den vrede. Wanneer wij eenmaal de overtuiging zouden kunnen krijgen, dat de bedoelingen der anderen dezelfde zijn als de onze en dat wij allen werkelijk vreedzame oplossingen zouden wenschen, dan zeg ik beslist, dat wij de problemen zouden kunnen bespreken, die thans de wereld ongerust maken. In zulk een nieuwe atmosfeer zouden wij de koloniale problemen kunnen bestudeeren, de problemen der grondstoffen, der handelsbelemmeringen, het probleem der levensruimte, de beperking der bewapeningen en ieder ander vraagstuk, dat het leven van alle Europeesche burgers raakt.
(Telex-A. N. P.) **(Vor. ber. Lord Halifax 3834 G.)**

1 JULI 1939

A. LOUIS DAVIDS OVERLEDEN. —
In den nacht van 1 Juli is de bekende voordrachtskunstenaar Louis Davids na een langdurige ziekte in den leeftijd van 55 jaar overleden. (Telex-A. N. P.)

B. NEDERLAND. — Kabinet Colijn afgetreden. - Tweede Kamer verdaagd. —

De regeeringspersdienst meldt op 30 Juni '39:

De heeren Ministers hebben bij schrijven van den voorzitter van den ministerraad van 29 Juni aan H. M. de Koningin ontheffing uit hun ambt verzocht. Hare Majesteit heeft dit verzoek in overweging genomen en de heeren ministers verzocht zich voorloopig met de behandeling, en de afdoening zoo mogelijk. van de loopende zaken te blijven belasten.

Hedenmorgen heeft H. M. dr. H. Colijn, minister van staat, ontvangen en hem opdracht verleend tot vorming van een kabinet. Dr. H. Colijn heeft verzocht die opdracht in beraad te mogen houden.

In verband met het aftreden van het kabinet heeft de voorzitter van de Tweede Kamer voorgesteld de aan de orde gestelde onderwerpen van de agenda af te voeren. Zonder hoofdelijke stemming werd hiertoe besloten.
De vergadering is tot nadere bijeenroeping verdaagd.

De Regeeringspersdienst meldt nog nader:
Bij de besprekingen over het voorontwerp van de begrooting voor 1940, welke ten doel hadden tot een beperking van het te verwachten tekort te geraken, is in het kabinet over de wijze, waarop dat doel ware te bereiken, geen overeenstemming verkregen.
In het bijzonder is zulks gebleken bij de beraadslagingen over de wijze waarop op de kosten ter bestrijding van de werkloosheid en haar gevolgen een grootere vermindering beneden het eindcijfer der Begrooting-1939 zou kunnen worden bereikt.
Tegenover het door een deel van het kabinet ingenomen standpunt van handhaving in de Begrooting-1940 van de tot nog toe gevolgde werkloosheidspolitiek, waren andere ministers van oordeel, dat wijziging van de tot nog toe met gemeene instemming ter zake getroffen of voorgenomen maatregelen met het oog op hun beoordeeling van den financieelen toestand thans noodzakelijk moest worden geacht en derhalve geoorloofd was.
(Regeeringspersdienst)
(Vor. ber. Kabinet 3838 F.; Tw. Kamer 3745 F.)

C. DANZIG. — Gisting en vele geruchten. —
Te Londen en te Parijs doen geruchten de ronde, volgens welke het te Danzig spoedig tot een crisis zou kunnen komen ten gevolge van de verborgen actie, die ten doel heeft Danzig bij Duitschland te voegen. Men zou Polen willen dwingen tot optreden om het tot aanvaller van een Duitsche stad te stempelen. De actie zou worden ingeluid door een bezoek, dat Hitler einde Juli aan de vrije stad zou brengen.
Nog deze week heeft zoowel de Fransche als de Britsche regeering duidelijk uiteengezet, dat zij haar verplichtingen jegens Polen zonder aarzelen zal nakomen en dat dus iedere poging, om Danzig bij Duitschland in te lijven met schending van de bestaande verdragen, onmiddellijk een zeer gevaarlijken toestand zou veroorzaken.
Inmiddels doen allerlei geruchten omtrent een progressieve bezetting van Danzig door Duitschland de ronde. Er zouden de laatste dagen ongeveer 40.000 Duitsche ,,touristen'' zijn aangekomen, waardoor de volwassen manlijke bevolking van Danzig op 100.000 is gebracht. Tevens wordt melding gemaakt van een grooten toevoer van wapenen, waaronder ook zwaar geschut. Het graan van de Duitsche zijde van de grens wordt reeds gemaaid en op de stoppelvelden worden prikkeldraadversperringen opgericht.
(Telex-A. N. P.) **(Vorig bericht 3832 B.)**

D. NEDERLAND. — Scheepsbouw. - Proeftocht van de Oranje. —
Dezer dagen heeft het nieuwe motorschip ,,Oranje'' een driedaagschen technischen proeftocht gehouden.
De ,,Oranje'' bewees, dat zij op het oogenblik het snelste koopvaardijschip van Nederland en het snelste motormailschip ter wereld is. Het schip bereikte namelijk op de afgemeten mijl een snelheid van 26,30 mijl per uur.
Wat de machinesterkte betreft, staat de ,,Oranje'' op de negende plaats in de wereld.
De proeftocht is volkomen geslaagd en het schip heeft aan alle eischen, die de Stoomvaart Maatschappij ,,Nederland'' heeft gesteld, voldaan.
(Alg. Handelsblad - Telegraaf)
(Vor. ber. 2856 C.; Scheepsbouw 3722 E.)

A. **Algemeene gegevens - In- en Uitvoer - Handel met Nederland.** —

Canada, met een bevolking van ruim 11 millioen zielen en een oppervlakte welke bijna zoo groot is als die van Europa, is één der dunst bevolkte landen ter wereld.

Land	Jaar	Bevolking per vierkante mijl
Nederland	1930	605,8
Rusland (Europa en Azië)	1935	20,85
Canada	1931	2,99

Van de bevolking woonde in 1931 ruim 60 % in de provincies Quebec en Ontario (in de laatste helft der vorige eeuw ± 75 %), en wel voornamelijk geconcentreerd in en om enkele groote steden in het gebied der groote meren en der St. Lawrence Rivier. Hier is dan ook de Canadeesche industrie gevestigd, welke op de vele natuurlijke hulpbronnen berust die Canada bezit en waarvan de opkomst dateert van den oorlogstijd. De mijnbouw neemt de laatste jaren zeer snel in omvang toe en is op het oogenblik reeds van groote beteekenis voor den economischen toestand in Canada.

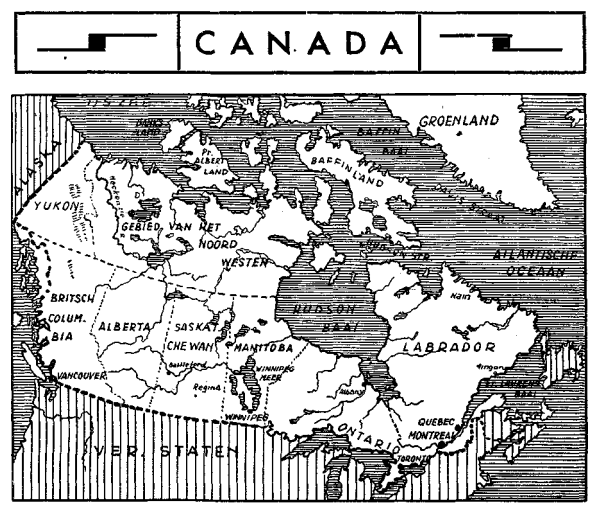
Buitenlandsche handel (in millioenen $):

Jaar	Export	Import	Saldo
1906	235	284	— 49
1929	1.211	1.299	— 88
1935	838	550	+ 288
1936	1.027	635	+ 392
1937	1.125	809	+ 316
1938	957	677	+ 280

De Vereenigde Staten nemen een zeer sterke positie op de Canadeesche markt in. De mentaliteit en de smaak der Canadeezen komt overeen met die der Amerikanen, hetgeen den Amerikanen een grooten voorsprong geeft op de Canadeesche markt: circa 60% van den totalen invoer wordt door hen geleverd.

De rest van de markt wordt voor een groot gedeelte door het Britsche Imperium in beslag genomen, waarvoor sedert lang preferentieele tarieven gelden. Het aandeel van Groot-Brittannië bedraagt ongeveer 20%, terwijl het aandeel van de rest van het Imperium de laatste jaren van 5% tot 10% is opgeloopen.

Voor de landen, welke geen bijzondere voordeelen op de Canadeesche markt genieten, blijft aldus slechts een klein gedeelte van den invoer over, dat sedert een halve eeuw ruim 10% van het totaal heeft bedragen.

De Nederlandsche uitvoer naar Canada.

Het Nederlandsche aandeel in den Canadeeschen invoer was in de hieronder genoemde jaren als volgt (cijfers in millioenen Canad. $):

Jaar	1938	1937	1936	1935	1934	1930	1929
Tot. invoer in Canada . .	683	809	635	550	513	1.008	1.299
Tot. invoer uit Nederland .	3,5	3,4	4,5	4,5	3,7	7,5	9,8
Percentage .	0,51	0,43	0,71	0,80	0,72	0,75	0,75

Het aandeel van Nederland in den Canadeeschen import is, zooals uit bovenstaande tabel blijkt, jarenlang tamelijk constant geweest. De laatste twee jaren vertoonen echter een absoluut en vooral relatief zeer sterken achteruitgang, ook ten opzichte van die landen, welke op de Canadeesche markt geen bijzondere voordeelen genieten.

Vorenstaande cijfers geven een beeld van het verloop van den Nederlandschen handel met Canada. Zoowel de import als de export namen tijdens de crisis sterk af, maar terwijl de import, welke voor 75% uit granen bestaat, zich de laatste jaren aanmerkelijk wist te herstellen, was bij den Nederlandschen export nauwelijks van een verbetering sprake. Gedeeltelijk komt dit overeen met het verloop van den totalen buitenlandschen handel van Canada, die de laatste jaren een sterk toenemend exportsaldo vertoont, gedeeltelijk is het een gevolg van den achteruitgang in de positie van Nederland.

Bij het bewerken van de Canadeesche markt kan er niet genoeg de nadruk op worden gelegd, dat het bij de meeste goederen, vooral bij die welke over de toonbank worden verkocht, in de allereerste plaats zaak is te zorgen, dat de te verkoopen goederen door een goed opgezette propaganda algemeen bekend zijn in Canada. Of de prijzen wat hooger of wat lager zijn, is van veel minder belang en de goedkoopste waren zullen in Canada niet verkocht worden als er niet een uitgebreide reclame voor gemaakt wordt. Verkoopkosten vormen in Canada dan ook steeds een aanzienlijk bestanddeel van de verkoopprijzen.

De meest verbreide wijze van propaganda is de reclame in vak- en dagbladpers, terwijl ook de z.g. „mail advertising", met welker uitvoering speciale bureaux zich belasten, van groote beteekenis is. Vooral bij massa-artikelen is een goede propaganda een allereerste vereischte, terwijl bij meer speciale artikelen met beperkten afnemerskring het gewoonlijk voldoende is goede

Buitenlandsche handel met de 12 belangrijkste landen.

Rangorde 1937	Rangorde 1934	Land	% van import 1937	% van import 1934	Rangorde 1937	Rangorde 1934	Land	% van export 1937	% van export 1934
1	1	Ver. Staten	58,6	54,9	1	2	Ver. Staten	41,0	33,0
2	2	Engeland	19,3	24,2	2	1	Engeland	38,4	43,3
3	19	Argentinië	1,7	0,5	3	6	Australië	2,5	1,8
4	3	Duitschland	1,7	2,3	4	5	België	2,2	1,9
5	29	Strait Settl.	1,6	0,2	5	3	Japan	2,0	2,1
6	6	Australië	1,4	1,2	6	9	Zuid-Afrika	1,5	1,1
7	5	Br.-Indië	1,2	1,4	7	7	Frankrijk	1,1	1,8
8	12	België	1,0	0,7	8	12	Nieuw-Zeeland	1,1	0,7
9	4	Frankrijk	1,0	1,6	9	4	Nederland	1,0	1,9
10	17	Nw.-Zeeland	0,8	0,6	10	8	Duitschland	0,7	1,6
11	15	Jamaica	0,8	0,6	11	10	New-Foundland . . .	0,7	0,9
12	24	Br.-Guyana	0,8	0,3	12	14	Noorwegen	0,7	0,6

vakmenschen als vertegenwoordiger te hebben. Aan hun bedrevenheid in de propaganda van allerlei soort en hun verkoopmethoden hebben de Amerikanen, zooals reeds in ander verband werd opgemerkt, voornamelijk hun overheerschende positie op de Canadeesche markt te danken. En dit laatste is het geval, niettegenstaande de Amerikaansche goederen gewoonlijk niet onbelangrijk duurder zijn dan de Britsche en bovendien met hoogere invoerrechten zijn belast. In tegenstelling met de heerschende meening spelen de vrachtkosten in verband met den geringen afstand tusschen de Vereenigde Staten en Canada bij den voorsprong der Amerikanen op de Canadeesche markt nauwelijks een rol. Niet alleen is het verschil in vrachtkosten tusschen Europa en Canada (zeevracht) en de Vereenigde Staten en Canada veelal slechts gering, het bestaande verschil heeft bij den afzet van goederen in Canada, waar reclame immers op de allereerste plaats komt, geen invloed. De Nederlandsche exporteur schiet hierin echter juist tekort. (Economische Voorlichting)
(Vor. ber. Bevolking 233 L.; In- en Uitvoer 2290 D.)

2 JULI 1939

A. **AMSTERDAM. — Natura Artis Magistra door het gemeentebestuur en provincie Noord-Holland aangeworven. —**
Met 27 stemmen tegen 1 stem heeft op 29 Juni de gemeenteraad van Amsterdam zijn goedkeuring gehecht aan het voorstel tot aankoop van Artis door de gemeente, gezamenlijk met de provincie Noord-Holland, voor de som van 1.131.000 gulden.
De eenige stem tegen het voorstel was afkomstig van wethouder Rustige, die verklaarde, dat hij het bedrag, dat de gemeente gaat betalen, niet verantwoord acht met het oog op den financieelen toestand van Amsterdam. De overbrugging van het tekort op de begrooting levert groote moeilijkheden op en er zijn geen vooruitzichten, dat er verbetering komt. (Alg. Handelsblad) **(Vor. ber. Artis 3288 A.)**

B. **LUCHTVAART. — Een Japansche luchtlijn Yokohama—Palaoe. —**
Naar het Nieuws v. d. Dag v. Ned.-Indië verneemt, zal een tweewekelijksche luchtverbinding tot stand gebracht worden tusschen Yokohama en de Palaoe-eilanden, welke gelegen zijn ten Noorden van Nieuw Guinea, op een afstand van ongeveer 500 km. van Manokwari.
De route, welke de Japansche verkeersvliegtuigen zullen nemen, gaat via Saipaneiland, een der uiterste eilanden van de Mariannen-groep, welke, zooals men weet, Japansch mandaatgebied is, en hetwelk vlak bij Guam, de Amerikaansche vliegtuigbasis, ligt.
De vliegdienst wordt onderhouden door watervliegtuigen van het Kawanishi-type, die een kruissnelheid kunnen ontwikkelen van 280 km. per uur.
De afstand tusschen Yokohama en de Palaoe-eilanden bedraagt ruim 4000 km.
De Palaoe-eilanden, die vóór den wereldoorlog Duitsch waren, behooren thans tot het Japansche mandaatgebied in den Stillen Oceaan. Zij zijn vrij schaarsch bevolkt en hebben slechts geringe beteekenis door hun klappercultuur en vischvangst.
Men vraagt zich af, aldus het Indische blad, welke commercieele belangen Japan er toe genoopt hebben om een dergelijken kostbaren vliegdienst in te stellen naar een groep eilanden, welke buiten het gewone handelsverkeer liggen. (Nws. v. d. Dag v. Ned.-Ind.)

C. **NEDERLAND. — Inenting tegen pokken. - Conclusie van de commissie. —**
In 1928 kwam het zoogenaamde „opschortingswetje" tot stand, waarin bepaald was, dat de indirecte vaccinatiedwang, dus de verplichting voor onderwijzend personeel en kinderen om ingeënt te zijn alvorens tot de school te worden toegelaten, werd opgeschort. Tien jaar later werd een Staatscommissie ingesteld, welke tot opdracht ontving te onderzoeken of het wenschelijk is den ouden dwang in zijn oorspronkelijken vorm weer in te voeren, dan wel nieuwe maatregelen vast te stellen of iedere regeling achterwege te laten. Deze commissie heeft van haar onderzoek verslag uitgebracht. Mede hieraan is het te danken, dat onlangs een ontwerp van wet is ingediend (pag. 3823 E.), teneinde nieuwe bepalingen vast te stellen ten aanzien van het inenten tegen pokken.
De genoemde commissie komt o.m. tot de volgende conclusies:
1. De pokken kunnen als epidemie bedwongen worden door de enting, door Jenner aangegeven, en bij geregelde inenting en her-inenting worden voorkomen.
2. Ofschoon de pokziekte zich in deze eeuw in West-Europa slechts sporadisch of in weinig gevaarlijken vorm (bijv. in Engeland) heeft voorgedaan, blijft het gevaar bestaan, dat zij weer in ernstigen vorm zal optreden en voornamelijk in landen, waarvan de bevolking niet voldoende is geïmmuniseerd.
3. Het is dringend noodig de immuniteit der Nederlandsche bevolking zoo hoog op te voeren als met de eerbiediging van bezwaren van geneeskundigen, religieuzen en ethischen aard mogelijk is.
(Nieuwsbl. v. h. Noorden) **(V. b. Vaccinatie 3823 E.)**

D. **NEDERLAND. — De Kabinetscrisis. - Persstemmen. —**
Met het aftreden van onze regeering gaat het vierde ministerie Colijn heen, dat op 24 Juni 1937 zijn werkzaamheden begon. Zooals bekend, was de signatuur van dit Kabinet positief-christelijk. Slechts twee portefeuilles werden beheerd door personen, die niet behoorden tot de R.K. Staatspartij, de C.H. Unie en de A.R. Partij, nl. Z.Exc. mr. J. A. N. Patijn, minister van Buitenlandsche Zaken, en Z.Exc. mr. dr. ir. J. A. M. van Buuren, minister van Waterstaat.
De andere leden van het Kabinet waren, naast den minister-president dr. H. Colijn, mr. C. M. J. F. Goseling, minister van Justitie, H. v. Boeijen (Binn. Zaken), prof. dr. J. R. Slotemaker de Bruïne (Onderwijs, Kunsten en Wetenschappen), mr. J. A. de Wilde (die tot voor kort aan het hoofd stond van het departement van Financiën), dr. J. J. C. van Dijk (Defensie), mr. M. P. L. Steenberghe (Economische Zaken), prof. mr. C. P. M. Romme (Sociale Zaken) en Ch. J. I. M. Welter (Koloniën).
De vier ministeries Colijn regeerden:
1. Van 4 Augustus 1925—8 Maart 1926.
2. Van 26 Mei 1933—31 Juli 1935.
3. Van 31 Juli 1935—24 Juni 1937.
4. Van 24 Juni 1937—30 Juni 1939.

De Maasbode (R.K.). — Het geschil in het kabinet zal voornamelijk, zoo niet uitsluitend, zijn ontstaan door een verschil van inzicht tusschen Colijn — met de hem volgende ministers eenerzijds — en de katholieke ministers anderzijds.
Als dit zoo is dan is er slechts ééne gevolgtrekking mogelijk: medewerking van de katholieken is vrijwel uitgesloten aan een nieuw Kabinet-Colijn. Op een compromis is op het oogenblik geen kans of uitzicht meer en wellicht zou dit zelfs niet gewenscht zijn, aangezien dit de kiem van een snel uitbrekend nieuw conflict al te zeer in zich zou dragen. Voor beide partijen, Colijn en de katholieken, is het gewenscht dat zij thans, althans tijdelijk scheiden. Het doet ons leed, dat wij het niet anders kunnen zien.

De Tijd (R.K.). — Zonder medewerking van de katholieken zal er geen regeering met een parlementaire meerderheid in de Kamer te vormen zijn, en een regeering, die niet op een parlementaire meerderheid zou steunen, zal naar alle waarschijnlijkheid slechts een kort en riskant en dus onder de huidige omstandigheden niet gewenscht leven kunnen tegemoet gaan. Het is te verwachten, dat de katholieken voet bij stuk zullen houden ten aanzien van hun sociale eischen ten behoeve van land en volk en ook daardoor het bewijs zullen leveren, dat zij met deze eischen geen demagogie hebben gevoerd, gelijk door tegenstanders wel beweerd is, maar dat deze eischen hun heilige ernst zijn.

De Nieuwe Rotterdamsche Courant (Lib.) acht de crisis het gevolg van de anti-liberale richting der wetgeving. Wat de toekomst betreft, deze ziet er, afgescheiden nog van het financieele vraagstuk en van de in verval zijnde abnormale politieke verhoudingen tengevolge van de geloofsbasis, waarop een aantal partijen bij ons nog georganiseerd zijn, niet rooskleurig uit. Sedert 1937 is de wetgeving dermate in anti-liberale richting

omgebogen, dat men ook daarvan rampspoedige gevolgen moet verwachten.

De Telegraaf (Neutraal) schrijft: De basis van dit kabinet was te eng. Wij zouden onoprecht zijn, indien wij verklaarden, het aftreden van dit kabinet te betreuren. In moeilijke tijden, zooals wij die sedert een reeks van jaren beleven, behoort ons land niet geregeerd te worden door een ministerie, geformeerd op zóó enge basis als het huidige.
Dat is zeker, dat de tijdsomstandigheden een snelle oplossing der crisis eischen.

Algemeen Handelsblad (Lib.). — Zooals bekend, ging de strijd in het kabinet over hetgeen men de „oude" en de „nieuwe" economie genoemd heeft. De vraag kan echter rijzen, of te midden van een gespannen internationalen toestand zelfs de uiterst gewichtige vraagstukken niet naar een tweede plan moeten worden geschoven. In dien zin zou ons volk dan ook de opdracht aan dr. Colijn, niet slechts als politicus en staatsman, maar vooral ook als nationale figuur, verstaan.

Het Volk (S.D.A.P.). — Men moest en zou (in 1937) dwars tegen alle redelijkheid in, een coalitie-kabinet hebben. De aandrang hiertoe ging kennelijk uit van de conservatieve vleugel der katholieken en dr. Colijn is toen voor deze bekoring bezweken.
Thans moet het land het gelag betalen. Twee jaren, die gebruikt hadden kunnen worden voor een forse politiek van constructief werk, zijn voorbij gegaan met eindeloos geredekavel in een kabinet, dat in zichzelf verdeeld was.

De Rotterdammer (A.-R.) schrijft o.a.: Deze diepe scheur in de ministerieele samenwerking der rechterzijde is ernstiger en waarschijnlijk beslissender dan een strubbeling ooit geweest is. Ten eerste is onder de tegenwoordige omstandigheden, gezien de internationale spanningen en de nationale moeilijkheden, de verbreking der regeeringscontinuïteit uitermate schadelijk voor ons economisch leven, dat zich langzaam aan herstelde.
In de tweede plaats is de kabinetscrisis een nederlaag voor de samenwerking van de rechtsche groepen, welke elkaar twee jaar geleden op de smalle basis hadden teruggevonden. We wisten, dat er verschil van inzicht was, maar we hoopten, dat er een compromis zou gevonden worden, dat met alle belangen rekening hield.
In de derde plaats zal dit conflict de tegenstelling tusschen de Christelijke partijen verscherpen. Dit betreuren wij bovenal. Want het is wel niet zoo, dat hier de Roomsch-Katholieke opvatting tegenover de Protestantsch-Christelijke staat, er zijn ook tusschenliggende nuances; maar toch ligt daar wel de scherpste kant en deze kan nog wel toegespitst worden ook. Vooral, omdat als steeds de vraag zich opdringt: wat nu?

Onder het opschrift „Barst of Breuk" schrijft de **„Nederlander"** (C.H.) over de Kabinetscrisis:
„Is het punt van geschil een kwestie van meer of minder of heeft de verwijdering een verschil in instelling ten achtergrond? Of, met andere woorden, ging het om een gradueel of om een principieel verschil? Van het antwoord op deze vraag hangt het af of er in het Kabinet een barst of een breuk is gekomen. Is er slechts een barst, zijn het slechts min of meer toevallige omstandigheden, die de samenwerking hebben verstoord, b.v. doordat sommige ministers zich te sterk op een bepaald standpunt hebben vastgelegd, dan is in beginsel herstel mogelijk, zij het dan ook met wisseling in de personen. Is er daarentegen een breuk, zijn de groepen principieel tegenover elkander komen te staan, dan moet herstel uitgesloten worden geacht."

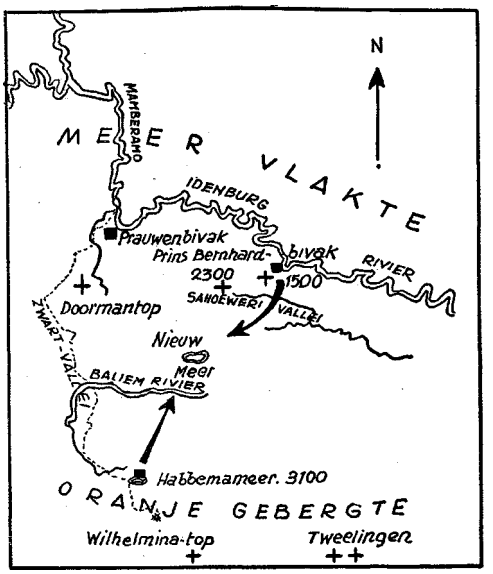
De **„Standaard"** (A.R.) betreurt het conflict in hooge mate. Daardoor zullen hoogst waarschijnlijk de politieke verhoudingen nog moeilijker worden, dan zij uit hoofde van den internationalen toestand en de daaruit voor ons land voortvloeiende repercussies toch reeds zijn. En de gevolgen van dit tekort, of dit gebrek aan eensgezindheid op een zoo aangelegen punt, zullen, naar thans te zien valt, in geen geval van gunstigen invloed zijn op het werk, dat moet geschieden, om aan de vele moeilijkheden binnen onze eigen grenzen het hoofd te kunnen bieden.

(Vorig bericht 3852 B.)

3 JULI 1939

A. NEDERL. OOST-INDIE. — De Archbold-expeditie naar den Wilhelmina-top op Nederl.-Nieuw-Guinea. —

Een der leiders van de enkele weken geleden beëindigde Archbold-expeditie naar den Wilhelmina-top op Nederlandsch-Nieuw-Guinea, de heer A. L. Rand, is dezer dagen met het K.L.M.-vliegtuig „Valk" op Schiphol aangekomen.
In een interview op het vliegveld heeft de heer Rand eenige bijzonderheden over deze buitengewoon geslaagde expeditie medegedeeld. Ruim een jaar geleden, in April 1938, vertrok van Californië een Consolidated-vliegboot via de Trans Pacificroute van de Pan-American Airways naar Nieuw-Guinea. Aan boord bevonden zich de heeren Richard Archbold, leider van de expeditie, dr. A. L. Rand, assistent-leider, en dr. Brass, benevens de bestuurder Taylor, allen uitgezonden door het National Museum for Natural History.
Tegelijkertijd vertrokken van Batavia dr. L. J. Toxopeus en dr. Meyer Drees, twee Nederlandsch-Indische natuurvorschers, die de Amerikanen zouden bijstaan als vertegenwoordigers van het Nederlandsche gouvernement. Toen de Amerikaansche vliegboot in het basiskamp aan de Noordkust van Nieuw-Guinea, vlak bij de grens van het Engelsch gebied gelegen, landde, stonden daar bovendien drie militaire hulpbrigades gereed, ieder bestaande uit 16 man, onder leiding van kapitein Tennink, om de expeditie langs de moeilijk begaanbare gebieden mogelijk te maken. De expeditie, welke slechts een natuurwetenschappelijk doel had, n.l. het onderzoeken van flora en fauna van den Wilhelmina-top, vertrok korten tijd later naar het tweede basiskamp, dat werd opgericht aan de monding van de Idenburgrivier en daar werden de voedselvoorraden, welke men voor den volgenden tocht zou noodig hebben, opgeslagen, terwijl tevens een geïmproviseerd hospitaal werd ingericht.

Het derde basiskamp werd opgeslagen aan het Habama-meer; dit ook wat omgeving betreft, prachtig gelegen kamp werd de hoofdbasis van de expeditie. Het prachtig blauwe, enorm diepe meer was een uitstekende landingsplaats voor de vliegboot, die een expeditievoertuig bij uitnemendheid bleek. Alle 110 man van de expeditie, te weten de leider, de militairen en de dajaks, werden er mee van het Idenburgkamp naar het Habamameer gebracht. Toen men zich daar had ingericht en van dit hooggelegen gebied een geïmproviseerd stadje met uitgebreiden levensmiddelenvoorraad had ingericht, werd een begin gemaakt met de expeditie.
Gezamenlijk trokken de leiders met een aantal dajaks de bosschen in op den Wilhelmina-top, terwijl aan de andere zijde militairen zich een weg baanden naar het kamp aan de Idenburgrivier, zulks, om indien de vliegboot eventueel nukken zou gaan vertoonen, een noodweg te banen. De onderzoekers, die de berghellingen bestegen, hadden ieder een taak. Zoo hield mr. Archbold zich bezig met de zoogdieren, mr. Rand behandelde de vogels.
De moeilijkheden, die Lorentz en in 1921 Cremer hadden ontmoet, vooral met betrekking tot het voedselvraagstuk, waren thans voor een groot deel ondervangen, omdat men voor men uittrok, met de vliegboot verkenningsvluchten maakte, terwijl later, toen de expedities reeds op weg waren, de vliegboot boven de hulpkampen, voedsel aan parachutes uitwierp.
Op deze wijze vorderde men snel, vooral toen uiteindelijk het gebied tusschen de bosschen en de sneeuwgrens op 4600 meter was bereikt, waar een uitgebreid gebied, hoofdzakelijk met inlandsch gras begroeid, voor de expeditie open lag. Zoogdieren werden hier haast niet aangetroffen met uitzondering van een soort rat van ongewone lengte.
De volière was echter beter voorzien en hier was het, dat men een vogel aantrof, een soort patrijs, de Anuro phasius, waarvan men tot nog toe slechts één exemplaar had gevonden, dat in het Leidsch museum voor natuurhistorie wordt bewaard. Van deze patrijs heeft men thans tientallen exemplaren, welke zoowel naar Amerikaansche als naar Indische musea zullen worden gezonden. (Alg. Handelsblad)

A. **FRANKRIJK. — „Bewapeningsbons" (bons d'armements). —**
Met het oog op de groote uitgaven, die de opvoering der landsverdediging nog steeds vereischt, gaat de Nationale Verdedigingskas met ingang van 1 Juli door de tusschenkomst van het ministerie van Financiën over tot de uitgifte van een nieuw soort bons, die den naam van „bewapeningsbons" (bons d'armements) dragen. Zij hebben een looptijd van twee jaar en dragen 3½% rente, welke bij de inschrijving betaalbaar is. Overigens genieten zij de voordeelen, welke vroeger aan de „bons de la défense nationale" verbonden waren: vrijstelling van zegelrechten en van alle Fransche belastingen, de „impôt général sur le revenu" inbegrepen.
De betaling der bons moet ineens en in contanten geschieden. Door de nieuwe uitgifte wil het ministerie van Financiën de geldmarkt, waarop voortdurend de inschrijving op de schatkistbons moet plaats vinden, wat ontlasten.
Tevens wordt met ingang van 1 Juli de uitgifte der Nationale verdedigingsbons met twee jaar looptijd stopgezet, wat betreft de bons van de nationale verdedigingskas met een looptijd van 18 maanden. Hiervan wordt de interest, die op 21 April 1939 van 3 tot 3½% verhoogd was, weer tot 3% teruggebracht. (Le Temps) **(Vor. ber. Leeningen 3847 G.)**

B. **NEDERLAND. — Reorganisatie van het leger met ingang van 1 Juli 1939. —**
De regeeringspersdienst meldt: Met ingang van 1 Juli treedt voor de landmacht een gewijzigde vredesorganisatie in werking.
Als gevolg daarvan bestaat, van genoemden datum af, het veldleger uit 4 legerkorpsen en 1 lichte divisie. Elk legercorps is samengesteld uit 2 divisiën en 1 regiment motorartillerie, elke divisie uit 3 regimenten infanterie en 1 regiment veldartillerie.
De standplaatsen der legerkorpscommandanten zijn onderscheidenlijk 's Gravenhage (Iste), Arnhem (IIde), Breda (IIIde) en Amersfoort (IVde). Die der divisiecommandanten 's Gravenhage (Iste), Ede (IIde), Assen (IIIde), Arnhem (IVde), Venlo (Vde), Breda (VIde), Harderwijk (VIIde), en Amersfoort (VIIIste). De commandant van de lichte divisie is gevestigd te 's-Gravenhage.
Voorts is met ingang van 1 Juli opgericht het wapen der militaire luchtvaart, bestaande uit den staf van het wapen en 3 luchtvaartregimenten.
Ten slotte is het wapen der genie gereorganiseerd tot een brigade van 3 regimenten en zijn de kustartillerie, de motordienst en de lichte troepen met nieuwe formaties uitgebreid.
De met de reorganisatie verband houdende bouw van kazernes en magazijnen, inrichting van oefenterreinen en aanleg van vliegvelden is ten deele voltooid, ten deele in uitvoering. (Regeeringspersdienst) **(Vor. ber. 2865 D.; Leger, Vloot en Luchtm. 3814 D.)**

4 JULI 1939

C. **POLEN. — De Strijdmacht. —**
Tegenover de geweldige strijdmacht van het Duitsche rijk kan wellicht geen land in Europa zooveel mannen onmiddellijk in het veld brengen als Polen. Op een bevolking van rond 34 millioen kan Polen vier millioen man in het veld brengen, zonder dat daaruit eenig wezenlijk nadeel voor de nationale volkshuishouding voortvloeit.
Het Poolsche leger is in de eerste plaats geschikt gemaakt voor den „bewegingsoorlog", daar de lange bochtige grenzen een loopgraven- of fortenverdediging voor langen duur ondenkbaar maken. Het Poolsche leger is dan ook uiterst mobiel en het heeft een cavallerie, die wellicht de beste van Europa is.
Het normale leger bestaat uit dertig infanterie-divisies. Er zijn twee berg-divisies, dertig divisies lichte en tien zware artillerie, voortreffelijke tankafdeelingen, waarvoor het materiaal in eigen land vervaardigd is, voorts 40 regimenten cavallerie en tien escadrons verkenners.
De Poolsche cavallerie beschouwt men in deskundige kringen als wellicht het beste en krachtigste wapen in een land met weinige en zeer slechte wegen, waar het zware Duitsche materiaal wellicht zou vastloopen, terwijl de bewegelijke cavallerie er zich vrij kan verplaatsen.
Wat de luchtmacht betreft, deze is uitgerust met veel modern materiaal, eveneens in eigen land vervaardigd. Het aantal toestellen wordt geschat op 1300, met een gelijk aantal in reserve. De productie er van wordt bovendien versneld, en men hoopt, dat Engeland en Frankrijk materiaal ter beschikking kunnen stellen.
Uiteraard is dit volkomen onvoldoende, om het op te nemen tegen de Duitsche luchtstrijdkrachten, doch eerstens hoopt Polen op den steun van Engeland en Frankrijk, met name ook, dat een gedeelte van de strijdkrachten dier landen in Polen gestationneerd wordt, en in de tweede plaats heeft Polen slechts weinig steden, die een goed doelwit vormen voor een luchtaanval, terwijl Duitschland veel meer kwetsbare punten heeft. Polen heeft, strategisch, twee zwakke punten: het heeft, in de eerste plaats, een totaal van 30 pct. aan minderheden, die uitgezonderd de Duitsche, wel achter de regeering staan, doch die niettemin een dubieuzen factor vormen. In de tweede plaats is er de geografische ligging. De corridor en Silezië, in feite de geheele Westelijke grens, is uiterst kwetsbaar en zou waarschijnlijk binnen een minimum van tijd door den vijand overschreden worden.
De Poolsche industrie en de kolen en ertsdistricten liggen voor een belangrijk deel bedenkelijk dicht binnen het bereik van den Duitschen aanval.
Men heeft zijn uiterste best gedaan, het centrum des lands industrieel meer te ontwikkelen en ook de krachtbronnen te exploiteeren voor het opwekken van electriciteit.
Nu de Poolsche volkshuishouding den eersten schok van de oorlogsbedreiging reeds heeft opgevangen en zich gedurende de laatste drie maanden heeft kunnen herstellen van de mobilisatie en de plotselinge oorlogsorders, is het merkwaardig te zien, hoe goed de economische machinerie den klap heeft weerstaan, een feit, dat voor een groot deel te danken is aan de primitiviteit der economische structuur van het land.
Volgens de Polen kan het land den druk der oorlogsdreiging voor onbepaalden tijd dragen, zelfs deze mobilisatie, die waarschijnlijk per dag 2 millioen zloti kost.
De streek om de steden Sandomierz, Lublin, Zamose, Radom, Kielse, Tarcy, wordt thans tot ontwikkeling gebracht, opdat de industrie des lands ver buiten het bereik van een aanval komt te liggen. Nieuwe steden worden gebouwd, groote voorraden worden reeds aangelegd en op alle mogelijke wijzen wordt het particuliere kapitaal aangemoedigd. Dit plan is overigens niet de vrucht van de crisis. Het is reeds jaren oud, doch op dit oogenblik zal het de belangrijkste stimulans zijn voor de economie des lands. (De Maasbode)
(Vor. ber. Leger, Vloot en Luchtmacht 1361 E.)

D. **ITALIE. — Nieuw recht. - De Code Napoléon wordt verlaten. —**
Het nieuwe Italiaansche recht is met ingang van 1 Juli van kracht geworden. In verband hiermede is het hof van cassatie bijeengekomen.
De voorzitter, senator Damelia, herinnerde er aan, dat het eerste boek van het oude burgerlijke wetboek thans ophoudt van kracht te zijn. Van 1 Juli af zullen de magistraten het fascistisch wetboek moeten toepassen.
Het oude, burgerlijke wetboek was slechts een weergave, ofschoon een verbeterde weergave, van den code Napoléon, terwijl het huidige wetboek beschouwd kan worden als een eerste waarlijk Italiaansche verzameling van wetten, aldus de senator. (Stefani)

E. **ENGELAND. — Een oproep aan het Duitsche volk.**
De Britsche labourraad, die het Trades Union Congress en de Labourparty vertegenwoordigt, heeft op 1 Juli een oproep aan het Duitsche volk uitgewerkt, waarin er bij de arbeiders van alle landen op wordt aangedrongen, dat zij er aandrang op zullen uitoefenen, dat de geschillen worden geregeld door rede en niet door oorlog.
Onder het opschrift: „Waarom elkander dooden?" vraagt de oproep: Waar ligt de verantwoordelijkheid voor den huidigen toestand?
De oproep gaat dan verder: „Sommigen uwer zeggen wellicht, dat de vrede in Europa bedreigd wordt, omdat Duitschland door vijanden omsingeld wordt, die uw land willen vernielen en het economische leven van het Duitsche volk onmogelijk willen maken.
Dat is een slechte valsche voorstelling en uw minister van propaganda weet dat.

Het is juist, dat vele Europeesche volkeren zich nauw aaneengesloten hebben tot zelfverdediging.
De Britsche arbeiders hebben bij de regeering aangedrongen op het aanvaarden van deze politiek, niet om Duitschland te benadeelen, maar om den vrede in de wereld te behouden door succesvolle agressie onmogelijk te maken.
De gebeurtenissen, die culmineerden in de brutale inmenging van Tsjecho-Slowakije hebben ons er van overtuigd, dat uw regeering niets minder ten doel heeft dan overheersching en knechting van geheel Europa.
Het bekende proces van oorlogsvoorbereiding, leugenpropaganda en opgedreven verontrusting wordt tegen Polen in het werk gesteld.
Gij moet het feit onder oogen zien, dat wanneer dit voortgaat, het resultaat oorlog zal zijn.
Voor ons allen is boter beter dan kanonnen, maar waar wij ons niet aan kunnen onderwerpen is, dat wij zouden worden afgeperst en bedreigd door zelfzuchtige dictatoren.
Wij kunnen niet voortgaan met concessies te doen aan dictatoren onder bedreiging met geweld.
Alleen door vreedzame samenwerking kunnen wij een gelukkige, veilige en voorspoedige wereld opbouwen.
Verre van uw land te willen omsingelen om het te verpletteren, noodigen wij u uit, om u aan te sluiten bij den ring.
Deze boodschap van labour zal aan het Duitsche volk draadloos uitgezonden worden door sommige geheime zenders op het vasteland.
Tevens zal zij worden verspreid door geheime organisaties, die gezegd worden in Duitschland te bestaan. (Telex-A.N.P.)
(Vor. ber. Engeland—Groot-Duitschland 3851 B.)

A. **LUCHTVAART. — Noord-Atlantische Luchtdienst geopend. —**
Op 24 Juni is de „Yankee Clipper" van de Pan-American Airways op zijn eerste vlucht voor den geregelden Noord-Atlantischen luchtdienst naar Engeland vertrokken.
De tocht naar Southampton duurde 24 uren.
Aan boord bevinden zich 20 passagiers, waaronder Stephen Early, de secretaris van president Roosevelt, verscheidene regeeringsambtenaren en vertegenwoordigers van het Congres. (Telex-A.N.P.)
(Vorig bericht 3807 C.)

B. **ENGELAND. — Britsch memorandum in zake opzegging door Duitschland van het vlootverdrag. - Duitsche commentaren. —**
Het Britsche memorandum van 28 Juni aan de Duitsche regeering heeft in Duitschland een zeer slecht onthaal gevonden. Het geeft de pers aanleiding voor een nieuwe anti-Britsche campagne. De bladen vertoonen koppen als „totaal gemis aan begrip voor de opzegging van het vlootverdrag", „arrogante Britsche nota aan Berlijn". (Agence Belga)
(Vorig bericht 3851 B.)

C. **VEREENIGDE STATEN. — Neutraliteitswet aangenomen. - Wapenembargo voor oorlogvoerenden gehandhaafd. —**
Het ontwerp tot wijziging van de Amerikaansche neutraliteitswet is op 1 Juli door het Huis van Afgevaardigden met 200 tegen 188 stemmen aangenomen, doch na een zeer ingrijpende verandering, waarbij het embargo op wapens voor oorlogvoerenden gehandhaafd blijft. (New York Herald Trib.)
(Vorig bericht 3841 D.)

5 JULI 1939

D. **DANZIG. — De toestand op 2 Juli 1939. —**
De diplomatieke correspondent van Reuter verneemt, dat de toestand te Danzig niet is gewijzigd in de afgeloopen 24 uur, hoewel de spanning blijft. Nog steeds komen in grooten getale Duitsche „touristen" (deze touristen zouden Duitsche soldaten zijn) de stad binnen, doch de houding van de Poolsche autoriteiten blijft kalm. Naar vernomen wordt is de Poolsche regeering zeer tevreden over de verzekeringen, welke zij van de Britsche regeering heeft ontvangen.
Verder wordt gemeld, dat op Duitsch gebied langs de corridor het graan, rijp of groen, wordt gemaaid en dat in allerijl prikkeldraadversperringen worden opgericht. Iedereen neemt nauwkeurig de bevelen, welke zoowel aan Duitsche als aan Poolsche zijde zijn gegeven tot het vermijden van ook de kleinste incidenten, in acht.
In Danzig is de toestand uiterlijk kalm, doch de spanning blijkt uit de massa in de kazernes samengepakte mannen en het drillen van de nieuw aangekomenen, het opstellen van luchtdoelgeschut op den Bisschopsheuvel, het koortsachtig bouwen aan barakken en versterkingen en het in het geheim gedurende den nacht aanbrengen van munitie. In Poolsche kringen beweert men evenwel, dat men alles weet en met vertrouwen af kan wachten. De nationaal-socialisten verklaren, dat zij geen duistere bedoelingen hebben. (Telex-A. N. P.) **(3852 C.)**

E. **NEDERLAND. — De besprekingen te Moskou. — Onze regeering afzijdig. —**
Naar aanleiding van de berichten, volgens welke Nederland zou zijn genoemd in de onderhandelingen, welke dezer dagen te Moskou zijn gevoerd tusschen afgevaardigden der Engelsche en Fransche regeeringen met de Sovjet-Unie, publiceert de Regeeringspersdienst de volgende verklaring:
De Nederlandsche regeering is in deze onderhandelingen op geenerlei wijze gekend en heeft de betreffende berichten eerst uit de bladen vernomen. De regeering heeft hierin aanleiding gevonden het traditioneele Nederlandsche standpunt, zich afzijdig te houden van de tegenstellingen die op dit oogenblik in Europa bestaan, opnieuw te bevestigen.
(Regeeringspersdienst)
(Vor. ber. Besprekingen te Moskou 3826 D.)

F. **ENGELAND. — Terreur duurt voort. - Nieuwe bomaanslagen. —**
In den nacht van 2 Juli zijn verscheidene bommen ontploft in provinciesteden als Birmingham, Derby, Leicester, Stafford, Nottingham en Coventry. Al deze bommen waren afgegeven in de bewaarplaatsen van de stations der London Midland Scottish spoorwegmaatschappij. Er zijn geen slachtoffers gevallen, maar de schade is vrij aanzienlijk.
Ook in het station van Leamington, bij Warwich is een bom ontploft, die het geheele bagagelokaal vernielde, waarbij twee spoorweg-employé's werden gewond. (Times) **(Vorig bericht 3746 A.)**

G. **ENGELAND. — Lord Halifax' waarschuwing aan Duitschland. - Indrukken. —**
Londen: Alle bladen beschouwen de rede, 29 Juni 1939 door den minister van Buitenlandsche Zaken, lord Halifax gehouden, als een waarschuwing, op het juiste oogenblik en in den juisten vorm, aan het adres van Duitschland.
Berlijn: De Duitsche pers maakt zich met enkele sarcastische opmerkingen van Halifax' rede af.
Parijs: De Fransche bladen zijn vol lof over de krachtige taal, die Halifax gebruikt heeft. De leuze is thans: „Strijden of onderhandelen".
Rome: Officieele kringen te Rome spreken van een provoceerende rede, die volgens hen volkomen past bij de oorlogspropaganda van Daladier en Warschau. **(Vorig bericht 3851 D.)**

H. **BRITSCH-INDIE. — Britsch-Fransche maritieme conferentie te Singapore. - Communiqué. —**
Volgens een officieel communiqué, dat op 25 Juni werd uitgegeven, is op de Britsch—Fransche maritieme conferentie algeheele overeenstemming bereikt aangaande alle politioneele maatregelen ter zee.
Het communiqué voegt daaraan toe, dat admiraal Noble, opperbevelhebber van de in de Chineesche wateren gestationneerde vloot, die de conferentie

gepresideerd heeft, aan boord van het vlaggeschip „Kent" naar de Noord-Chineesche wateren zal vertrekken.
Admiraal Noble is tevreden over het feit, dat de Engelsch—Fransche strategie in het Verre Oosten zoodanig is, dat aan alle bedreiging met succes het hoofd kan worden geboden. Maatregelen zouden zijn genomen voor de coördinatie van oorlogsmateriaal en voor het verkrijgen van een volledig overzicht over het beschikbare menschen- en oorlogsmateriaal van Engeland en Frankrijk ter plaatse.
Een der belangrijkste besluiten, die de conferentie genomen heeft, is, dat de Britsche opperbevelhebber van de vloot in geval van een oorlog in het Verre Oosten het opperbevel over de Britsch-Fransche strijdkrachten op zich zal nemen. (Telex-A.N.P.)

A. **ENGELAND. — Duitsche Consul te Liverpool moet teruggeroepen worden. —**
Minister-president Chamberlain heeft in het Lagerhuis bekend gemaakt, dat de Britsche regeering op 12 Juni de Duitsche regeering heeft verzocht den Duitschen consul te Liverpool, Walter Reinhardt, terug te roepen. Het is gebleken, dat de consul betrokken is geweest bij een Duitsche spionnage-zaak in Engeland.
De Duitsche regeering heeft op 20 Juni den consul teruggeroepen. (Times)
(Vor. ber. Diplomatie 3784 G.)

B. **GROOT-DUITSCHLAND. — Protectoraat Bohemen en Moravië. - Vijf gemeentebesturen afgezet; regeeringscommissarissen benoemd. —**
De rijksprotector van Bohemen en Moravië, Freiherr von Neurath, heeft op 3 Juli een verordening uitgegeven van den volgenden inhoud:
1. De stedelijke vertegenwoordigingen in Boheemsch Budweis, Brünn, Iglau, Moravisch Ostrau en Ollmütz worden onmiddellijk ontbonden.
2. Tot regeeringscommissarissen worden onmiddellijk benoemd:
a. voor Brünn de redacteur Oskar Judex; b. voor Iglau dr. Leo Engelman; c. voor Moravisch Ostrau dr. Hinner; d. voor Ollmütz de advocaat dr. Czermak.
3. De voor Boheemsch Budweis door de landsoverheid in Praag als regeeringscommissaris aangestelde drukkerijleider Joseph David, blijft tot nader order in functie.
4. Het uitschrijven van nieuwe verkiezingen in deze gemeenten moet te voren door den rijksprotector worden goedgekeurd.
5. De algeheele bevoegdheid, die volgens het in het protectoraat Bohemen en Moravië geldende recht toekomt aan de gemeente-organen, in het bijzonder aan den burgemeester, de wethouders en den gemeenteraad gaat terstond over op de nieuwe aangestelde regeeringscommissarissen.
6. De ontbonden gemeenteraden, de colleges van wethouders, de tot dusverre in functie geweest zijnde burgemeesters en alle andere onder par. 5 betrokken gemeente-organen, moeten zich onmiddellijk van iedere ambtsbezigheid onthouden.
(D. N. B.) **(Vorig bericht 3848 E.)**

C. **'s-GRAVENHAGE. — De Tentoonstelling „Het Leger" geopend. —**
In tegenwoordigheid van vele militaire en civiele autoriteiten heeft de minister van defensie, dr. J. J. C. van Dijk, op 1 Juli de tentoonstelling „Het Leger" geopend. Deze tentoonstelling is op aanraden van den commandant van het veldleger, luitenant-generaal J. J. G. baron van Voorst tot Voorst, door de Koninklijke Nederlandsche vereeniging „Ons Leger" in het tentoonstellingsgebouw op Houtrust te 's-Gravenhage en op het omliggende terrein ingericht. (Nieuwe Rotterd. Crt.)
(Vor. ber. Tentoonstellingen 3839 A.)

6 JULI 1939

D. **ENGELAND. — Engelsche staatslieden spreken tot Duitschland. - Italiaansch commentaar. —**
Voor de zooveelste maal heeft op 2 Juli '39 minister-president Chamberlain gesproken en wel in Hyde-Park, ter gelegenheid van het defilé van de vertegenwoordigers van den nationalen dienst voor den Koning en de Koningin. En voor de zooveelste maal sprak Chamberlain tot de defileerenden: „Gij weet, dat al onze maatregelen niet ten doel hebben een oorlog uit te lokken, doch om den vrede te bewaren. Nog hopen wij, dat de landen mogen leeren te zamen in broederschap en harmonie te leven. Wij zijn evenwel vastbesloten niets ongedaan te laten om de veiligheid van het land te bewaren en hiertoe dragen de vrijwilligers van den nationalen dienst bij, waarvoor zij al onze dankbaarheid verdienen."
Doch ook van verschillende andere zijden hebben Engelsche stemmen geklonken, die Duitschland waarschuwden of een beroep deden op dit land. „Er is op het oogenblik geen twijfel over het standpunt van Engeland", zoo zei Sir John Simon in een rede te Sheffield, „Lord Halifax heeft in zijn verklaring niet alleen gesproken namens de regeering, doch namens het geheele Britsche volk en namens een groot deel der menschheid buiten het imperium. Deze verklaring was geen provocatie, doch ze was krachtig en duidelijk."
In een toespraak tot mijnwerkers te Forest of Dean in Gloucestershire heeft Stafford Cripps, de leider van den linkervleugel der Labour-Party gezegd: „Wij zullen niet toelaten, dat wij door anderen overheerscht worden, dat wij onze vrijheid zullen verliezen of bevelen over onze aangelegenheden van anderen zouden hebben af te wachten. Indien men daartoe tracht te komen, zijn wij bereid ons als vereenigd volk te verdedigen. Voor dat doel zullen wij alle bondgenooten en beschikbare hulpmiddelen bijeenbrengen."
Ook Anthony Eden heeft weer zijn stem doen hooren. „De situatie is gevaarlijk, maar niet hopeloos", verklaarde hij in een rede te Ealing. „Ik houd den oorlog volstrekt niet voor onvermijdelijk. De geest van het Engelsche volk is in deze dagen noch chauvinistisch noch defaitistisch, het is een geest van nuchtere, onwrikbare vastberadenheid. De Duitsche rijkskanselier zelf heeft de problemen, die wij thans op te lossen hebben, omschreven in een radio-rede zes jaar geleden. Wanneer, zei hij, het recht voorgoed wijkt voor de macht, dan ontstaat er er een toestand van blijvende onzekerheid, die alle normale functies van het leven der volken onderling vernietigt. Niemand, zoo zei Eden, in dit land zal de waarheid van deze woorden ontkennen. Wij allen hebben besloten, dat het recht niet zal wijken voor de macht."
De Britsche minister van bevoorrading, Burgin, zei o.m.: „Een armzalig handjevol menschen van de wereldbevolking van tweeduizend millioen heeft in dit jaar 1939 gepoogd de geheele beschaafde wereld door afpersing te beheerschen. Wij hebben niet zoozeer bewapend om ons zelf te beschermen, — wie toch het Vereenigd Koninkrijk zou willen aanvallen, teekent daarmee zijn eigen doodvonnis —, doch omdat de kleine landen, die mooie woorden hoorden, doch te lijden hadden van overweldiging en werden opgeslorpt door een bewind, dat zij verafschuwden."
Burgin zei ten slotte, dat hij niemands vijand is, doch geen land moet denken, dat het Britsche imperium een rijpe boomgaard is, waar men kan komen plukken.
Directe Duitsche reacties zijn er op deze redevoeringen niet, wel in Italiaansche bladen: „De actie der democratieën tegen den vrede is in vollen gang, zij heeft in de laatste 24 uur tot een verdere verscherping van den internationalen toestand geleid en zal noodzakelijkerwijze een wereldbrand ontketenen", aldus de Zondagsbladen, die te Rome verschijnen. De „Giornale d'Italia" ziet in de Fransch-Engelsche alarmgeruchten betreffende Danzig het voorwendsel tot een nieuwe intimidatie-poging tegen Duitschland en legt in dit verband den nadruk op het vastbesloten standpunt van de Duitsche openbare meening, waarmede men het in Italië volkomen eens is. (Nieuwsblad v. h. Noorden)
(Vor. ber. Chamberlain 3849 C.; Simon 3755 I.; Cripps 3637 E.; Eden 3560 C.)

E. **INTERNATIONALE ARBEIDSCONFERENTIE TE GENEVE. — 25ste conferentie. - Eindstemming. Poenale sancties worden afgeschaft. —**
De vijf-en-twintigste internationale arbeidsconferentie heeft op 27 Juni in hoofdelijke eindstemming aangenomen:
1. De conventie in zake de reglementeering der geschreven arbeidscontracten der inlandsche arbeiders met 110 tegen nul stemmen en 14 onthoudingen.
2. De aanbeveling in zake den maximumduur van geschreven arbeidscontracten van inlandsche arbeiders met 94 tegen 16 stemmen en 17 onthoudingen.
3. De conventie over de progressieve en zoo spoedig

mogelijke afschaffing van de poenale sanctie voor de inlandsche arbeiders met 95 tegen 22 stemmen en 10 onthoudingen.
4. De aanbeveling in zake een arbeidsinspectie om toe te zien op de naleving der wetgeving betreffende de inlandsche arbeiders met 94 tegen 2 stemmen en 28 onthoudingen.
5. Een aanbeveling in zake de organisatie der beroepsopleiding voor arbeiders, geheel in het algemeen, met 110 tegen nul stemmen en 14 onthoudingen.
De Nederlandsche regeeringsgedelegeerde, de minister van staat, prof. mr. P. J. M. Aalberse en mej. dr. G. J. Stemberg, alsmede de vertegenwoordiger der Nederlandsche arbeiders, het kamerlid E. Kupers, hebben bij alle vijf de stemmingen vóór gestemd.
De vertegenwoordiger der Nederlandsche werkgevers, dr. B. C. Slotemaker, heeft tegen de aanbeveling in zake den maximumduur der arbeiderscontracten van inlandsche arbeiders en tegen de conventie in zake de afschaffing van de poenale sanctie gestemd en zich in de drie andere gevallen van stemming onthouden.
De conferentie werd na een zitting van 3 weken op 28 Juni gesloten. (Telex-A.N.P.)
(Vor. ber. Int. Arbeidsconferentie 3296 E.)

A. **BEWAPENING. — Uitgaven der zeven groote staten in 1938: Duitschland - Engeland - Frankrijk - Italië - Japan - Vereenigde Staten en Sovjet-Rusland 30 milliard gulden. —**
De bewapeningsuitgaven der zeven groote staten: Duitschland, Frankrijk, Italië, Japan, Engeland, de Vereenigde Staten en Rusland, zijn volgens een op het congres der Internationale Kamer van Koophandel dezer dagen te Kopenhagen door Louis Marlio, vice-president van de Compagnie des Produits Chimiques et Electro-Metallurgiques Alais, Froges et Camargue, gehouden rede, tusschen 1932 en 1938 met 500 pct. gestegen. Voor 1938 werden de bewapeningsuitgaven in de geheele wereld op ƒ 30.000.000.000 geschat.
Duitschland. — Wat de bewapeningsuitgaven voor de afzonderlijke landen betreft, deze werden voor Duitschland in 1933-'34 op 3 milliard mark geschat en waren in 1938-'39 de 16 milliard mark (12 milliard gulden) reeds gepasseerd, terwijl de sterk stijgende tendenz nog steeds aanhoudt. Welk percentage dit bedrag van het jaarlijksche budget uitmaakt, is niet te bepalen, daar Duitschland de desbetreffende cijfers niet publiceert.
Engeland. — Voor Engeland bedraagt het budget der uitgaven voor 1939-'40, exclusief de uitgaven, welke uit het instellen van den militairen dienstplicht voortvloeien, 1.322 millioen pond sterling (ƒ 11.633.600.000) en de bewapeningsuitgaven 630 millioen pond sterling (ƒ 5.544.000.000) of 47 pct. van het budget.
Frankrijk. — Voor Frankrijk wordt de begrooting 1939 op 108 à 110 milliard franc (ƒ 5.500.000.000) geraamd, waarvan de bewapeningsuitgaven ad 54 milliard franc circa 50 pct. uitmaken.
Italië. — In Italië zijn de bewapeningsuitgaven van 5.4 milliard lire in 1932 tot 15.5 milliard lire in 1936 en tot 17.4 milliard lire in 1937 gestegen. Na den oorlog in Abessynië daalden zij in 1938 weer tot 10 milliard lire, doch volgens de jongste schattingen zullen zij voor 1939-'40 weer tot 16 milliard lire (ƒ 1.600.000.000) of tot 45 à 48 procent van het budget 1939-'40, dat de 30 milliard lire overtreft, gestegen zijn.
Japan. — Verreweg het grootste percentage van de begrooting nemen de bewapeningsuitgaven in Japan in beslag, daar in verband met den oorlog in China van de begrooting 1939-'40 ad 8874 millioen yen naar schatting 72.5 procent of 6432 millioen yen (ƒ 3.218.000.000) aan de bewapening ten koste gelegd wordt.
Ontstellende cijfers. — Ook als men de bewapeningskosten met het nationale inkomen vergelijkt komt men tot ontstellend hooge cijfers. In Duitschland wordt het percentage, dat van het nationale inkomen voor de bewapening geofferd wordt, op meer dan 20 procent geschat. Voor Engeland is dit percentage naar schatting 12 à 13 procent, voor Frankrijk bijna 20 procent, voor Italië 25 à 30 procent en voor Japan omstreeks 30 procent. Dat Japan in oorlogstijd een niet veel grooter aandeel van het nationale inkomen voor de bewapening behoeft te besteden dan Italië in vredestijd, dankt Japan aan de snelle stijging van zijn nationaal inkomen, dat volgens schatting in 1930 slechts weinig meer dan 10 milliard yen bedroeg, doch in 1937 tot 21 milliard en in 1938 tot 25 milliard was gestegen.
Nu is het ongetwijfeld juist, dat de militaire uitgaven der groote Europeesche landen steeds zeer hoog geweest zijn. In een normaal vredesjaar voor den oorlog maakten de kosten van bewapening 25 à 35 procent van het budget uit en namen 3 à 4 procent van het nationale inkomen in beslag. Van 1908 tot 1913 stegen de bewapeningskosten echter met 50 procent en in 1913, toen de bewapeningswedloop zijn toppunt bereikte, waren de percentages, welke de militaire uitgaven van het budget en het nationale inkomen in de verschillende landen vereischten, als volgt:
Militaire uitgaven in 1913. — De militaire uitgaven in het jaar 1913 bedroegen in Duitschland naar schatting 55 pct. van de totale begrooting; in Frankrijk 40.4 pct.; in Engeland 39 pct.; Italië 27.2 pct.; in de Vereenigde Staten 66 pct. en in Japan 36.5 pct. (Louis Marlio - Int. Kamer v. Koophandel)
(Vor. ber. 3102 A.; Bewapening 3812 B.)

B. **FRANKRIJK. — Financieel herstel. - Voor het eerst in tien jaren de gewone begrooting in evenwicht. - Productie toegenomen, werkloosheid zeer gering. —**
Tijdens een dejeuner van de Engelsch-Amerikaansche pers heeft minister Reynaud een redevoering uitgesproken, waarin hij sprak over het herstel des lands. In Juni is ruim tweemaal zooveel goud teruggevloeid als in Mei. Na de vervaldagen van Juni was de positie van de schatkist beter dan op eenig moment sedert den aanvang van het jaar.
Na tien jaren, waarin het tekort der staatsfinanciën gemiddeld 8 milliard frs. bedroeg, kan voor het eerst gezegd worden, dat de gewone begrooting in evenwicht is. Tienmaal zooveel arbeiders als in November 1938 maken overuren, n.l. 33 %, tegen 3½ % in November. De werkloosheid is verminderd van 39.000 in November tot thans 14.000 man. Het indexcijfer der productie steeg van 83 % tot 97 in Mei 1939. De uitvoer gaat eveneens vooruit.
Toch is er geen sprake van wonderen, maar wel van den moed van Frankrijk, dat de gevraagde offers op zich heeft genomen. Allen begrijpen thans, hoe wij aan kracht gewonnen hebben, door in het kamp der vrijheid te blijven, aldus eindigde Reynaud zijn rede.
(Le Temps) **(Vor. ber. 2872 D.; Reynaud 3810 B.)**

7 JULI 1939

C. **INTERN. KAMER VAN KOOPHANDEL. — Congres te Kopenhagen. —**
In de voltallige vergadering van het congres der Internationale Kamer van Koophandel, dat op 26 Juni te Kopenhagen werd geopend, zijn besproken de betrekkingen tusschen het zakenleven en de regeeringen, in het bijzonder de invloed van de toenemende staatsinmenging in het economische leven, alsmede andere vraagstukken, welke de organisatie van de nationale economie betreffen.
Zoo is o.a. het vraagstuk der bewapening en ontwapening, gezien van economisch standpunt, besproken en daarbij een program voor internationale en geleidelijke verwijdering der handelsbelemmeringen, vermindering van den rentevoet, annuleering van de beperkende bepalingen op migratie, enz. omvat.
Louis Marlio (Frankrijk) bepleitte een program, o.a. omvattende het uitvoeren van groote werken, schadeloosstellingen voor fabrieken, die geen reden van bestaan meer zouden hebben en internationale accoorden voor de geleidelijke liquidatie van alle opgehoopte voorraden, die van geen nut meer zouden zijn.
(Nieuwe Rott. Crt. - Telex-A. N. P. - Avondpost)
(Vor. ber. Int. Kamer van Koophandel 3855 D.)

D. **FINLAND. — Rijksdagverkiezingen. - Fascistische partij gehalveerd. - Winst voor Regeeringspartij. —**
Op 1 en 2 Juli zijn in Finland verkiezingen voor den Rijksdag gehouden. Blijkens den uitslag hebben de regeeringspartijen (sociaal-democraten, agrariërs en liberalen) winst geboekt, evenals de conservatieve partij. Daarentegen ging de Zweedsche volkspartij (de partij van het Zweedsch-sprekende deel der bevolking) achteruit.
Het aantal zetels van de fascistisch getinte vaderlandsche volksbeweging, de I.K.L. (de beginletters van den Finschen naam), de opvolgster van de verboden Lappo-beweging, werd gehalveerd.

De sociaal-democraten kwamen van 83 op 85 zetels, de agrariërs van 53 op 56, de liberalen van 7 op 8. De conservatieven gingen van 20 tot 23 zetels vooruit, de Zweedsche volkspartij daalde van 21 op 17 zetels, de vaderlandsche volksbeweging zag haar zeteltal van 14 tot 7 inkrimpen.
De partij der kleine boeren steeg van 1 op 3, er werd ditmaal voor het eerst een candidaat voor Åland gekozen; daarentegen verloor de Finsche Volkspartij haar eenigen zetel.
In November 1938 was de vaderlandsche volksbeweging door de regeering verboden, welk verbod door den rijksdag was goedgekeurd. Niettemin verklaarde de rechtbank te Helsinski, door welke het verbod moest worden bekrachtigd, dit voor onwettig. Deze uitspraak moet echter nog bevestigd worden door het gerechtshof van Turku (Åbo), bij hetwelk de staat in hooger beroep is gegaan.
(Hufvudstadsbladet - Telex-A. N. P.)
(Vor. ber. Rijksdagverkiezingen 2376 E.)

A. **LOUIS DAVIDS OVERLEDEN. — De Nederlandsche Cabaret-kunst verliest in hem een harer meest prominente artisten. —**
Het verscheiden van Louis Davids beteekent een zwaar verlies voor de Nederlandsche cabaret-kunst, waarin hij een der meest op den voorgrond tredende figuren is geweest. Hij — geboren in een familie van kermisreizigers — is al heel jong opgetreden.

Louis Davids.

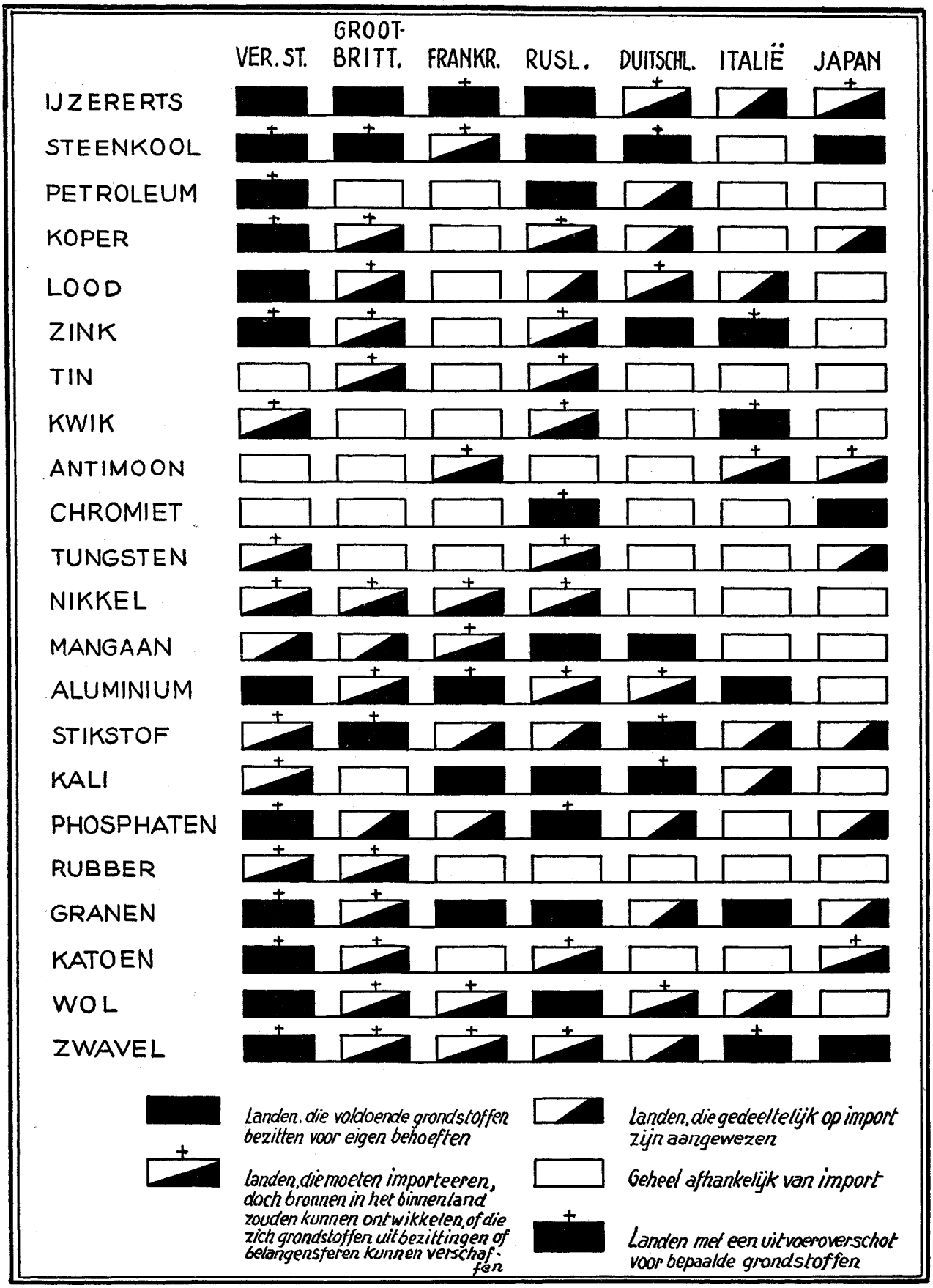
De achtjarige Louis verscheen als wonderkind met zijn zusje Henriëtte op de planken. Cabaret, variété en revue.... Louis Davids ging van het eene gezelschap naar het andere. Hij bezocht reeds voor den oorlog Duitschland en Engeland, vormde in de oorlogsjaren het eerste militaire cabaret-gezelschap, en trad ook in latere jaren evengoed buiten als binnen onze grenzen op.
Louis Davids is altijd gebleven de typische vertegenwoordiger van de Cabaret-kunst, de brenger van eenvoudige levensliedjes. Hij heeft er altijd — en met succes — naar gestreefd het goedkoope succes te mijden en wat grof en plat is uit zijn liedjes te weren. Het was zijn bijzondere voordracht, de kostelijke humor ervan, welke hem het succes bracht, dat hem vele jaren in zoo groote mate ten deel is gevallen. Ook voor de radio trad hij meermalen op.
Davids laat een leegte achter in de amusementswereld. Wij zullen zijn „bon-mots" missen, zijn simpel gebaar, zijn haast vlakke stem, waarmee hij toch zooveel wist uit te drukken. Maar bovenal zullen wij zijn humor missen, die nooit opdringerig was, maar zoo vaak den glimlach te voorschijn tooverde, waaruit de gulle lach groeide.
Het heengaan van Louis Davids is een verlies voor allen, wien de amusementskunst in ons land ter harte gaat. (N. R. Crt. - Maasbode - Alg. Handelsblad)
(Vorig bericht 3852 A.)

B. **ENGELAND. — Het verloop der onderhandelingen met Sovjet-Rusland. —**
Voor de eerste maal wordt van betrouwbare Britsche zijde een aaneengesloten verslag van de onderhandelingen met Moskou gegeven in de „Times" van 6 Juli. Het blijkt, dat tot twee of drie weken geleden alles vrij goed scheen te gaan. De regeeringen waren het eens over de beginselen van een defensief drie-mogendhedenverdrag en hadden erkend, dat het in het gemeenschappelijk belang was, bepaalde staten tegen directe of indirecte agressie te verdedigen.
De moeilijkheden begonnen echter zoodra de onderhandelaars deze andere staten gingen opsommen. De Britten stelden voor België, Polen, Roemenië, Griekenland en Turkije. De Sovjet-regeering ging hiermede accoord, mits Finland, Estland en Letland er aan werden toegevoegd. Engeland antwoordde, dat het in dat geval rekening diende te houden met zijn speciale belangen bij de handhaving der onafhankelijkheid van Zwitserland en Nederland.
Hierop antwoordde de Sovjet-regeering weer, dat, als West-Europa duidelijker op den voorgrond werd geplaatst, zij middelen dienden te beramen voor de waarborging van haar onmiddellijken bijstand aan het Westen, en zij gaf als haar meening te kennen, dat zij eerst onderhandelingen diende te openen over militaire accoorden met Polen en Turkije. Terzelfder tijd omschreef zij „directe en indirecte agressie" in zulke vèrstrekkende bewoordingen, dat van de zijde van Engeland de vrees gekoesterd wordt, dat zij neerkomen op een mogelijke inmenging in de binnenlandsche politiek van andere staten.
De „Times" voegt hieraan dan nog toe: Het is duidelijk, dat het tijd wordt om te bedenken, in welk een aanzienlijke mate reeds overeenstemming was bereikt en om, uitgaande van deze hechte basis, opnieuw te beginnen. (Times)
(Vor. ber. Engeland—Sovjet-Rusland 3826 D.)

8 JULI 1939

C. **LETTEREN. — Boeken die door de pers gunstig besproken zijn. - Onze wekelijksche opgave. —**
Amerikaansch: J. D. Bernal — „The Social Function of Science." (The Macmillan Comp., New York) **(Vor. ber. 3816 E.)**
Duitsch: Franz Friedr. Oberhauser — „Das Geheimnis der tausend Wälder." (A. Anton & Co., Leipzig)
Wilhelm Speyer — „Die Stunde des Tigers." (Querido, A'dam) **(Vor. ber. 3844 B.)**
Engelsch: Margaret Irwin — „The Bride." (Chatto and Windus)
Dorothy Whipple — „The Priory." (John Murray) **(Vor. ber. 3844 B.)**
Fransch: Ivan Bounine — „La Délivrance de Tolstoï." (Gallimard, Paris)
Jean Paul Sartre — „Le Mur." (Gallimard, Paris) **(Vor. ber. 3844 B.)**
Italiaansch: F. M. Taliani — „Vita del Cardinale Gasparri." (Mondadori, Milano) **(V. b. 3828 E.)**
Nederlandsch: Alie v. Wijhe-Smeding — „Een menschenhart." (Nagelaten roman) (Nygh & v. Ditmar, Rotterdam)
Evert Zandstra — „Het klotsende meer." (H. P. Leopold's Uitg. Mij., 1939) **(Vor. ber. 3844 B.)**
Portugeesch: Armando Marques Guedes — „A Aliança inglêsa." (Editorial Enciclopedia, Lisbôa) **(Vor. ber. 3390 D.)**
Russisch: Pjotr Skosyref — „Wasj pokornj sloegha." (Uw onderdanige dienaar) (Sovpissatel, Moskou) **(Vor. ber. 3844 B.)** (Red. K. H. A.)

A. **GRONDSTOFFEN. — Bezit der groote mogendheden. —**

(De Maasbode)

A. **FRANKRIJK. — Minister Bonnet heeft een openhartig onderhoud met den Duitschen ambassadeur te Parijs. —**
De „Temps" schrijft naar aanleiding van de besprekking, welke minister Bonnet op 1 Juli '39 heeft gehad met den Duitschen ambassadeur von Welczek, het volgende:
„De minister van Buitenlandsche Zaken heeft het meest geschikte oogenblik gekozen om de regeering van het Duitsche Rijk langs den normalen diplomatieken weg te laten weten, dat Frankrijk dezelfde houding aanneemt als Groot-Brittannië en even vast besloten is alle verplichtingen, welke uit de gesloten accoorden voortkomen, ten volle na te komen. Deze mededeeling, die van eminent belang is voor de ontwikkeling van den internationalen toestand is in volkomen overeenstemming met den geest en de letter van de Fransch-Duitsche verklaring, welke bepaalt, dat de regeeringen met elkander in gedachtenwisseling zullen treden telkens wanneer zich ernstige internationale spanningen voordoen.
De Fransche regeering heeft dus thans zeer duidelijk aan de Duitsche regeering doen weten, dat zij zich niet zal neerleggen bij eenige eenzijdige poging het statuut der Vrije Stad Danzig te wijzigen. Het onderhoud tusschen Bonnet en graaf Welczek werd gekenmerkt door correctheid en openhartigheid. Er lag in de woorden van Bonnet geenerlei uitdaging of bedreiging. Zij waren bedoeld om elken twijfel omtrent Frankrijks standpunt weg te nemen. (Le Temps)
(Vor. ber. Min. Bonnet 3835 D.)

B. **RUITERSPORT. — Concours Hippique te Amsterdam. —**
Het hoofdnummer van het op 2 Juli '39 geëindigde vierdaagsche concours hippique te Amsterdam, de landenwedstrijd, is door Duitschland gewonnen (16 fouten), tweede werd Ierland met 40 fouten, derde Nederland met 48 fouten en vierde België met 129½ fouten. (Red. K. H. A.) **(Vorig bericht 3352 B.)**

C. **NEDERL. OOST-INDIE. — De defensie. —**
Tijdens een zeer druk bezochte betooging in zake de maritieme defensie van Indië hebben het woord gevoerd de heeren Van Ardenne, Kerstens, Kuilman, Verboom, Van Dunne en Zentgraaff. De bijeenkomst stond onder leiding van den voorzitter van het hoofdbestuur van de Vaderlandsche Club, den heer Van Holst Pellekaan.
Op deze bijeenkomst is de volgende motie aangenomen:
De ingezetenen van Nederl.-Indië, gehoord de uiteenzettingen van verschillende sprekers,
het ernstig betreurend, dat tot dusverre de weermiddelen in Indië volstrekt onvoldoende zijn voor het waarborgen van de onschendbaarheid van dit grondgebied,
overtuigd, dat in verband met internationale gebeurtenissen een bestendiging van dezen toestand blijk zou geven van een blijvende miskenning van een van de voornaamste plichten van het koninkrijk der Nederlanden,
spreken als hun vaste overtuiging uit, dat met den meesten spoed moet getracht worden dit verzuim te herstellen en Indië een weermacht moet gegeven, welke in behoorlijke verhouding staat tot de gewelddige belangen, welke hierbij zijn betrokken, en in het bijzonder: zoo spoedig mogelijk over te gaan tot versterking van de vloot in den geest van de onlangs officieus gepubliceerde vlootplannen. (Aneta)
(V. b. 3588 D.; Leger, Vloot en Luchtmacht 3847 H.)

D. **MOTORSPORT. — T.T.-races te Assen. —**
Op 1 Juli zijn te Assen de jaarlijksche T.T.-races verreden. De uitslagen luiden als volgt:
Klasse C (500 c.c.) 1. Meijer (B.M.W.) 2 uur 18 min. 46 2 sec., gemiddeld 142,9 km. 2. Vaillati (Gilera) 3.24.2, gem. 137,8 km.; 3. H. Bock (B.M.W.) op 1 ronde; 4. F. Vaassen (Norton) op 2 ronden; 5. Charlier (F.N.) op 2 ronden; 6. J. Fijma (Velocette) op 3 ronden; 7. W. Scheunig (Norton) op 4 ronden.
Klasse B (350 c.c.) 1. Wünsche (D.K.W.) 2 uur 17 min. 16 sec., gemiddeld 130,3 km.; 2. Mellors (Velocette) 2.18.4, gem. 129,4 km.; 3. Fleischman (D.K.W.) 2.18.40,2, gemidd. 128,8; 4. Stanley Woods (Velocette) 2 uur 18 min. 43,2 sec., gemidd. 128,7 km.; 5 Little (Velocette) 2.24.42,2, gemidd. 123,2; 6. W. van Gent (Velocette) 2.25,9, gemidd. 123 km.; 7. Anderson (D.K.W.) op 1 ronde; 8. Binden (Velocette) op 1 ronde; 9. Thomas (Velocette) op 1 ronde; 10 Moejes (D.K.W.) op 1 ronde; 11. Thorn Prikker (Velocette) op 1 ronde.
Klasse A. 250 c.c.: 1. Kluge (D.K.W.) 2 uur 4 min. 43,3 sec., gemiddeld 127,4 km.; 2. Petruschke (D.K.W.) 2.8.28,4, gemidd. 125,5 km.; 3. Tenni (Guzzi) 2.12.34 gemidd. 119,8 km.; 4. Winkler (D.K.W.) 2,12.-, gemidd. 119,4; 5. Lottes (D.K.W.) op één ronde; 6. Simons (Excelsior) op 1 ronde; 7. P. van Dinter op 1 ronde; 8. Kohfink (D.K.W.) op 1 ronde. (Telegraaf)
(Vorig bericht 3372 A.)

9 JULI 1939

E. **ENGELAND. — Redevoering van Hore Belisha, den Minister van Oorlog, te Parijs. —**
De Britsche minister van oorlog, Hore Belisha, heeft op 4 Juli aan het jaarlijksche diner van het genootschap Frankrijk-Groot-Brittannië te Parijs een redevoering uitgesproken, waarin hij o.m. het volgende zeide:
Het centrale doel van ons streven is steeds identiek geweest, ofschoon wij dat doel langs verschillende wegen nastreefden. Engeland en Frankrijk hebben beide getracht een overheersching van Europa door geweld te vermijden. Frankrijk ging daarbij te werk met het systeem der bondgenootschappen. Engeland is traditioneel gekant geweest tegen het aanvaarden van verplichtingen. De Fransche politiek is gerechtvaardigd door de harde lessen der gebeurtenissen, die ons eveneens gedwongen hebben de Fransche vooruitziendheid te erkennen. Er bestaat waarlijk en werkelijk een Fransch-Britsche politiek, die in gemeenschap van geest wordt geleid. Het is wellicht een kenmerk van de veerkracht onzer democratie, dat wij in staat zijn onze gebruikelijke opvatting zoo door en door aan te passen aan gewijzigde omstandigheden.
Moge de geheele wereld weten, aldus Hore Belisha, verder, dat onze beide landen volkomen den aard der uitdaging begrijpen, die ons wordt geboden en dat zij er het hoofd aan zullen bieden, wanneer dat noodig is, met vastberadenheid. Het zou de meest doodelijke aller dwalingen zijn voor de waarnemers en nog meer voor de belanghebbende partijen, wanneer zij verkeerde gevolgtrekkingen zouden maken uit het feit, dat de omstandigheden ons in het defensief hebben geplaatst. Aangezien wij geen agressieve bedoelingen hebben, kan het initiatief niet in de eerste plaats aan ons zijn. Dat zou voor den oppervlakkigen toeschouwer zwakheid kunnen lijken, terwijl het op den langen duur een kracht zal zijn. (Le Temps)

F. **ENGELAND. — Britsche steun aan bevriende naties. — Crediet in totaal £ 60.000.000. —**
De minister van handel, Stanley, heeft op 6 Juli het wetsontwerp op de garanties voor den overzeeschen handel formeel bij het Lagerhuis ingediend.
In het bovengenoemde wetsontwerp wordt voorgesteld de credieten, die door het ministerie van handel aan bevriende naties kunnen worden verleend, in gevallen, waarin de regeering de overtuiging heeft, dat dit in het nationale belang is, te verhoogen van £ 10.000.000 tot in totaal £ 60.000.000, zonder interest. (Times)

G. **LEBENSRAUM. — Beteekenis. —**
De officieuze „Deutsche diplomatisch-politische Korrespondenz" wijdt een beschouwing aan de kwestie van den „Lebensraum" van een volk. Het blad schrijft daarover o.a., dat aan het rechtmatige Duitsche verlangen in zake eerbiediging van zijn „Lebensraum" in het buitenland reeds uitleggingen zijn gegeven, die volkomen in strijd waren met de welbegrepen beteekenis van dit begrip.
„Lebensraum" beteekent niet het politieke gebied

waarop een natie aanspraak maakt, maar die sfeer, welke steeds voor haar toegankelijk moet zijn, opdat de vrije ontwikkeling en de handhaving van het bestaan der bevolking verzekerd blijven.
Voor Engeland is bijvoorbeeld de vrije weg over alle zeeën de voorwaarde voor de verbinding van het moederland met zijn Empire. Iedere aanval op, of iedere bedreiging van deze levenszenuw wordt door Engeland als een bewuste bedreiging van zijn bestaan beschouwd. Het Duitsche volk kan echter binnen zijn eigenlijke politieke gebied geen voldoende bevrediging van zijn levensbehoeften vinden. Daarvoor bieden met name de landen ten Z.O. van het Duitsche rijk in zooverre een middel ter vervanging, dat de onbelemmerde uitwisseling van producten tusschen Duitschland en deze staten in aanzienlijke mate een zekere compensatie schept in dezen precairen toestand.
(Deutsche diplomatisch-politische Korrespondenz)

A. **DANZIG. — Poolsche wenschen ten aanzien van dit gebied. - Transferdienst der buitenlandsche leeningen stopgezet. —**
Wenschen — De politiek van Polen ten aanzien van de kwestie-Danzig is door een officieelen woordvoerder der Poolsche regeering duidelijker dan te voren als volgt omlijnd:
1. Danzig met een afgescheiden gebied blijven buiten de grenzen van het Duitsche rijk.
2. Danzig moet deel uitmaken van het Poolsche douane-gebied.
3. De rechten van Polen te Danzig moeten niet aan de willekeur van een andere mogendheid zijn overgeleverd. Zij moeten in feite en niet slechts op papier geëerbiedigd worden.
4. In Danzig is plaats voor de cultureele ontwikkeling der Duitsche meerderheid, doch de nationale individualiteit der Poolsche minderheden moet evenzeer gerespecteerd worden.
Leeningen — De Bank van Danzig deelt mede, dat zij den transfer voor den dienst der buitenlandsche leeningen van Danzig tot nader order heeft stopgezet.
Tevens worden tot nader order geen vrije deviezen voor de betalingen in het kapitaalverkeer met het buitenland, d.w.z. voor betalingen, die geen verband houden met het goederenverkeer en zijn bijkomende kosten of met het reisverkeer, meer beschikbaar gesteld.
De niet getransfereerde betalingen van Danziger guldens aan buitenlanders worden op geblokkeerde guldensrekeningen voor buitenlanders bij de deviezenbanken goedgeschreven.
De Staatsbank van Danzig verklaart op 4 Juli, dat sedert Danzig niet meer de eenige haven van Polen is en Polen zijn verplichtingen ten opzichte van Danzig niet is nagekomen, de betalingen op deze leeningen gestaakt moeten worden.
Volgens Poolsche statistieken wijzigde zich de goederenomslag, in millioenen guldens, gerekend van de tegenwoordige waarde, in de jaren 1928 tot 1938 wat de haven van Danzig betreft resp. 1476.2 en 375.7 en wat de haven Gdynia betreft van 1929 tot 1938 resp. 133.9 en 1183.3 mill. (P. A. T.)
(Vorig bericht 3857 D.)

B. **ROTTERDAM. — Tentoonstelling Rotterdam—Batavia. —**
In de burgerzaal van het Rotterdamsche stadhuis is op 3 Juli door Z. Exc. den Minister van Koloniën, de tentoonstelling „Rotterdam—Batavia" officieel geopend.
Na afloop van de plechtigheid ten stadhuize begaven de Minister, de burgemeester en de wethouders zich naar het tentoonstellingsgebouw aan den Schiedamschen Singel, waar een rondgang werd gemaakt over de expositie. (De Maasbode)
(Vor. ber. Tentoonstellingen 3578 D.)

C. **AMSTERDAM. — Benoeming van prof. dr. J. M. Romein bekrachtigd. —**
Bij K. B. van 6 Juli is het besluit van den Raad der gemeente Amsterdam van 31 Mei 1939, houdende benoeming van dr. J. M. Romein tot buitengewoon hoogleeraar in de Vaderlandsche Geschiedenis aan de Gemeentelijke Universiteit te Amsterdam, bekrachtigd. (De Telegraaf) **(Vor. ber. 3821 B.)**

10 JULI 1939

D. **BULGARIJE. — Minister-president Kjosseiwanof's bezoek aan Berlijn. - Communiqué. —**
De Bulgaarsche minister-president en minister van buitenlandsche zaken, Kjosseiwanof, heeft op 7 Juli na een officieel bezoek van drie dagen, de Duitsche hoofdstad weer verlaten.
Officieel wordt te Berlijn medegedeeld:
De besprekingen, welke ter gelegenheid van het bezoek van den Bulgaarschen minister-president te Berlijn zijn gehouden, hebben gelegenheid geboden den algemeenen toestand onder oogen te zien, zoomede alle de Duitsch-Bulgaarsche betrekkingen betreffende kwesties. De besprekingen waren gekenmerkt door het hartelijk gevoel van de oude vriendschap, welke tusschen Duitschland en Bulgarije bestaat. Zij bewezen opnieuw hoezeer de natuurlijke en traditioneele vriendschap der beide landen onderling en tegenover Italië er toe bijdraagt Bulgarije als factor van orde in Zuid-Europa te versterken.
In dezen zin zullen Duitschland en Bulgarije hun betrekkingen in politiek economisch en cultureel opzicht verder verdiepen. (Telex-A. N. P.)
(Vor. ber. Min. Kjosseiwanof 3524 C.)

E. **GROOT-DUITSCHLAND. — Rede van Hitlers plaatsvervanger, Rudolf Hess, te Mannheim. - „Wereldjodendom schuld der omsingeling en van de Japansche moeilijkheden". —**
Rijksminister Rudolf Hess, de plaatsvervanger van den Führer, heeft ter gelegenheid van den gouwdag van den „Westwall" op 2 Juli een redevoering gehouden, waarin hij o.m. zeide: Nog nimmer is het Duitsche volk zoo aaneengesloten en zich zoo van zijn kracht bewust geweest als thans. Duitschland is thans niet meer de speelbal van vreemde mogendheden en van vreemde willekeur, doch Duitschland is vrij meester over zijn vrije besluiten.
De strijd gaat volgens het buitenland niet tegen het Duitsche volk, doch slechts tegen zijn leiding, tegen zijn politiek systeem. Duitschland kent deze melodie. Uit Engeland hoort men, dat de veiligheid van Engeland niet verminderd wordt door een vrij en vriendschappelijk Ierland, doch aanzienlijk versterkt, waarmede men wel zal bedoelen, dat ook Duitschlands veiligheid aanzienlijk grooter zou zijn, wanneer Tsjechië in zijn ouden vorm zou zijn blijven voortbestaan.
In hoeverre de Ieren zich vrij gevoelen en hoe vriendschappelijk hun stemming tegenover Engeland is, mag Engeland zelf beoordeelen, doch in Duitschland kan men gevoeglijk betwijfelen, dat Engeland zich ook onmetelijk veilig zou voelen, wanneer dat Ierland uitgesproken tegen Engeland gerichte pacten zou sluiten en wanneer het er tegelijkertijd geen twijfel over zou laten bestaan, dat het de geschikte basis zou zijn voor algemeene luchtaanvallen tegen Engeland, zooals eens Tsjechië tegen Duitschland. In ieder geval gevoelt het Duitsche volk zich veiliger bij den tegenwoordigen toestand.
Voorts zeide Hess, dat het wereldjodendom en de wereldvrijmetselarij er kennis van moeten nemen, dat hun spel in Duitschland thans ondubbelzinnig en definitief verloren is. De omsingeling van Duitschland en Italië moet zonder succes zijn, omdat de as sterker is dan de krampachtig aaneengelijmde omsingelingsverdragen der andere mogendheden. Bij de andere loopen de staatsgedachten, de economische beginselen en belangen uiteen, ze staan zelfs tegenover elkander. Duitschland en Italië echter hebben geen tegenstrijdige belangen, doch vormen een gemeenschappelijk afweerfront.
Het is geen toeval, aldus Hess, dat het dezelfde aan het Jodendom en de vrijmetselarij onderhoorige staten zijn, die voortdurend pogen het dappere volk in het Verre Oosten — Japan — de eene moeilijkheid na de andere te bereiden. De naties van den wereld-politieken driehoek Rome—Tokio—Berlijn zijn uit voorzorg gewapend en gepantserd.
Ten slotte sprak Hess over den „Westwall" waar volgens hem niemand doorheen kan komen. (Deutsches Nachrichtenbüro)
(Vor. ber. Rudolf Hess 3366 B.)

F. **ITALIE. — Zuid-Tirol. - Duitsch-Italiaansche overeenkomst. - Vreemdelingen moeten het gebied verlaten. —**
Te Rome wordt bevestigd, dat een overeenkomst is gesloten tusschen de regeeringen te Rome en te Berlijn ten aanzien van alle kwesties welke verband houden met de minderheden. Deze overeenkomst heeft in het bijzonder betrekking op Zuid-Tirol, dat in 1918

Italiaansch is geworden. Het zou Duitschers, of Italiaansche onderdanen van Duitsche origine, in Zuid-Tirol gemakkelijk gemaakt worden zich in Duitschland te vestigen; zij zouden dan een schadeloosstelling krijgen voor de in Tirol achter te laten bezittingen.
Er wonen ongeveer 200.000 menschen in Zuid-Tirol; in 1919 zijn ongeveer 5000 Duitschers uitgeweken. Nader wordt gemeld, dat alle vreemdelingen, waaronder ook vele Nederlanders, Zuid-Tirol binnen 24 uur moeten verlaten. (Stefani - Telex-A. N. P.)
(Vor. ber. Italië—Groot-Duitschland 3830 E.)

11 JULI 1939

A. Dr. A. R. ZIMMERMAN OVERLEDEN. —
Op 2 Juli is plotseling te Velp, 70 jaar oud, overleden dr. A. R. Zimmerman, oud-burgemeester van Dordrecht en Rotterdam en oud-Volkenbonds-commissaris voor Oostenrijk.
Alfred Rudolf Zimmerman werd op 19 Januari 1869 te Amsterdam geboren, studeerde te Leiden in de rechts- en staatswetenschappen en promoveerde in 1894 op een dissertatie „Over internationale arbitrage" tot doctor. Van 1896 tot 1899 was dr. Zimmerman gemeente-secretaris van Dordrecht en vervolgens tot 1906 burgemeester van deze stad. In dat jaar volgde zijn benoeming tot burgemeester van Rotterdam, in welke gemeente hij tevens curator was der Nederlandsche Handelshoogeschool. Rotterdam heeft aan dr. Zimmerman veel te danken. Hij nam o.a. het initiatief tot den bouw van het nieuwe stadhuis, tot een belangrijke uitbreiding der havenwerken en tot den aanleg van villawijken, welke het wonen in de Maasstad aantrekkelijk zouden maken.
In 1921 werd dr. Zimmerman afgevaardigd om Nederland te vertegenwoordigen op de financieele conferentie te Brussel.
Aan het einde van 1922 werd dr. Zimmerman benoemd tot commissaris-generaal van den Volkenbond te Weenen, waar hij tot taak had de Oostenrijksche financiën te saneeren. In April 1923, toen hij deze functie definitief aanvaardde, vroeg hij tevens ontslag als burgemeester van Rotterdam.
In 1926 verviel dit ambt, daar de Volkenbondsbemoeiïngen met Oostenrijk in dat jaar aflïepen.
In 1927 vertrok dr. Zimmerman naar Vera Cruz, zulks als voorzitter van de Anglo-Mexican Claims Commission voor de regeling van de Engelsche aanspraken in Mexico, welke dateerden uit de jaren 1910—1920.
Als Nederlandsch afgevaardigde nam dr. Zimmerman daarop zitting in de contrôle-commissie der garantie-staten voor de Oostenrijksche bouwleening. In 1930 werd hij benoemd tot voorzitter der Fransch-Zweedsche verzoeningscommissie. Van zijn hand zijn o.a. publicaties verschenen over Amerika, Italië en over ons land. (Avondpost)

B. DISCONTOKOERSEN. — België. —
Met ingang van 6 Juli werden een aantal discontotarieven als volgt gewijzigd:
Geaccepteerde wissels en warrants 2½% (3%), niet geaccepteerde wissels en promessen 3½% (4%), coupon van Belgische leeningen met een looptijd van maximaal 120 dagen 3½% (4%); koop en verkoop van wissels in buitenlandsche valuta 3½% (4%), beleeningen en voorschotten in rekening courant op fondsen van openbare instellingen 3½% (4½%).
(Keesings Financieel Archief) **(Vor. ber. 3795 F.)**

C. VOLKENBOND. — Aanbevelingen der Economische Volkenbondscommissie. —
In een verslag van de Volkenbondscommissie voor economische aangelegenheden aan den Volkenbondsraad komt op 3 Juli een zeker aantal opmerkingen over de tegenwoordige vooruitzichten van de handelspolitiek voor.
De economische commissie verklaart zich er van overtuigd, dat het, zelfs op het oogenblik, dat de mogelijkheid van oorlog de geesten bezighoudt, mogelijk is om voorstellen te formuleeren, die beoogen de internationale economische betrekkingen te verbeteren. Tot de door de commissie gedane voorstellen behooren:
1) Verbetering der handelsovereenkomsten, welke de commissie stabieler zou willen zien en waarin zij een herziening der invoerrechten en contingenteeringen zou willen zien opgenomen.
2) Verzachting der contingenteeringsbepalingen.
3) Algemeene invoering van de meestbegunstigingsclausule.
4) Geleidelijke afschaffing van de deviezencontrôle in landen, die hiertoe tot nu toe niet konden overgaan.
5) Verbetering van den handel tusschen de landbouw- en industriestaten. (Agence Belga)
(Vorig bericht 2934 B.)

D. ENGELAND. — De Britsche Consul-Generaal uit Weenen vertrokken. —
De Britsche consul-generaal te Weenen, Gainer, wiens terugroeping door de Duitsche regeering op 21 Juni was gevraagd, vermoedelijk als represaille-maatregel voor het optreden der Britsche regeering, die Berlijn de terugroeping verzocht had van den Duitschen consul-generaal uit Liverpool, is op 5 Juli met zijn gezin met den Orient Express vertrokken. Alle consulsgeneraal in Weenen, slechts met uitzondering van de Italiaansche en Japansche, waren aan het station bijeengekomen om afscheid van Gainer te nemen.
(Times) **(Vor. ber. Diplomatie 3858 A.)**

E. NEDERLAND. — Het ontslag van den burgemeester van Ootmarsum - Beroep ongegrond verklaard en afgewezen. —
Op 7 Juli heeft het Ambtenarengerecht te Arnhem, dat voor de zaak-Von Bönninghausen zitting te Almelo heeft gehouden, uitspraak gedaan.
De ontslagen burgemeester van Ootmarsum, jhr. Von Bönninghausen is in beroep gekomen tegen dit ontslag, omdat het op feitelijk onjuiste gronden zou zijn verleend, terwijl hij tevens meende, dat hij recht had op eervol ontslag.
Het Ambtenarengerecht heeft thans het beroep ongegrond verklaard en afgewezen, aangezien werd overwogen, dat het Ambtenarengerecht wel bevoegd was kennis te nemen van het beroep, daar een burgemeester wel ambtenaar in den zin der ambtenarenwet moet worden geacht, weshalve de ontslagen burgemeester ontvankelijk moest worden verklaard, echter niet wat betreft den eisch om volledige inzage van de beschuldigingen te verkrijgen.
Omtrent de zaak, waar het hier om gaat, zeide het ambtenarengerecht, dat een ontslag niet onredelijk of onoirbaar moet worden geacht, als er werkelijk uitdrukkingen als die, welke den burgemeester in den mond worden gelegd, gebruikt zijn. Uit de getuigenverklaringen, moet worden opgemaakt, dat deze of soortgelijke uitdrukkingen zijn gebezigd, en de gronden van het ontslag dus niet onjuist waren. Wat betreft den eisch om eervol ontslag te verkrijgen, meent het ambtenarengerecht, dat deze niet kan steunen op eenig voorschrift en de minister ten deze zijn bevoegdheid niet heeft overschreden. (Telex-A.N.P.)
(Vor. ber. 3677 B.)

F. FRANKRIJK. — Doodstraf - Openbare executie verboden. —
Volgens een decreet van 25 Juni zullen voortaan de executies niet meer in het openbaar plaats hebben. De veroordeelden zullen op het gevangenisplein worden terechtgesteld. Publiek en pers zullen niet meer worden toegelaten. (L'Intransigeant)

G. NEDERLAND. — De Nederlandsche spoorwegen in 1938 - Het eerste jaar na de reorganisatie geeft een verlies van ƒ 23.3 millioen. —
Aan het jaarverslag der N.V. Nederlandsche Spoorwegen over 1938 ontleenen wij het volgende:
Het eerste verslag van de N.V. Nederlandsche Spoorwegen na de reorganisatie, verschijnend in hetzelfde jaar, waarin het eeuwfeest van de oudste spoorlijn in Nederland zal worden gevierd, ziet het licht onder uiterst zorgelijke omstandigheden. De langdurige en ernstige crisis, welke van 1929 tot 1936 in steeds sterkere mate het economisch leven van Nederland heeft getroffen, begint eerst langzamerhand en aarzelend te wijken. De opbrengst van het personenvervoer (incl. bagage) der Nederlandsche spoorwegen toonde over 1938 een geringe stijging van ƒ 55.2 millioen in 1937 tot ƒ 55.5 millioen in 1938. De opbrengst van het goederenvervoer daalde van ƒ 40.3 millioen tot ƒ 38.6 millioen in 1938. De totale ontvangsten uit het vervoer liepen terug met ruim één millioen gulden. De exploitatiekosten daalden met ƒ 2.6 millioen, waarvan ƒ 2.2 millioen niet reëel zijn, maar voortvloeien uit gewijzigde boekingsmethoden. De directe vervoerskosten, zooals onderhoud en brandstoffen stegen ƒ 2.7 millioen, deels tengevolge van hoogere prijzen, deels als gevolg van de uitbreiding van den dienst door de verbetering van de service bij het personenvervoer. De verbeterde service heeft de

inkomsten met slechts 0.3 millioen doen stijgen en heeft haar kosten in het eerste jaar niet gedekt. Het exploitatiesaldo bedraagt ƒ 12.3 millioen, waaruit 60 pct. der noodzakelijke afschrijvingen ad ƒ 20.5 millioen worden gedekt. Het tekort op de afschrijvingen ad ƒ 8 millioen vormt met het rentebedrag ad ƒ 15 millioen het verliessaldo ad ƒ 23.3 millioen. Op de balans figureert een fictief activum van ƒ 100 millioen.

(Telex-A.N.P. - N. Rott. Crt.)

(Vor. ber. 3710 E.; Spoorwegen 3792 B.)

A. **Dr. A. F. PHILIPS GEHULDIGD. —**
Ter gelegenheid van het neerleggen zijner functie als president-directeur der N.V. Philips' Gloeilampenfabrieken, vond op 8 Juli 1939 in de Philips' Schouwburg te Eindhoven, een grootsche huldiging van dr. Philips plaats.
Nadat dr. A. F. Philips en mevrouw A. F. Philips-de Jongh op het podium hadden plaats genomen, werden de aanwezigen door mr. H. F. van Walsem welkom geheeten.

Dr. A. F. Philips.

Vervolgens sprak mr. M. P. L. Steenberghe, minister van Economische Zaken. Aan het einde van zijn rede, deelde hij mede, dat het H. M. de Koningin heeft behaagd dr. Philips te benoemen tot commandeur in de Orde van den Nederlandschen Leeuw.
Dr. Philips wordt door zijn schoonzoon, ir. Otten, als president-directeur opgevolgd. (Telex-A.N.P.)

(Vor. ber. Dr. A. F. Philips 1217 E.)

12 JULI 1939

B. **SLOWAKIJE. — Anti-Duitsche gevoelens nemen toe. —**
De aankondiging onlangs van een grondwet voor Slowakije wordt door de meeste nadenkende Slowaken als de zwanenzang van hun onafhankelijkheid beschouwd. De waarnemer ziet weinig meer dan een in staat van ontbinding verkeerend regeeringsapparaat. De Slowaken zien, dat hun staat aan den rand van een bankroet is gebracht met geen beter vooruitzicht dan een verdeeling tusschen Duitschland en Hongarije of inlijving van het geheele land bij een van die twee staten.
De vroegere haat tegen de Tsjechen heeft ondanks ongunstige herinneringen plaats gemaakt voor het besef, dat zij in Slowakije veel tot stand hebben gebracht. Men erkent, dat de wegen, de scholen en de ziekenhuizen het werk zijn van de Tsjechen. In deze situatie nemen de anti-Duitsche gevoelens voortdurend toe. De minister van Buitenlandsche Zaken, Durcansky, en de minister van Propaganda, Mach, worden thans algemeen beschouwd als verraders van het Slavische ras in verband met hun onderdanigheid tegenover Duitschland. Overal in het land worden anti-nationaal-socialistische demonstraties gehouden. Dezelfde gevoelens blijken in het leger te bestaan en de berichten daarover zijn zoo algemeen verbreid, dat de minister van oorlog de duidelijke oneenigheid tusschen Duitsche en Slowaaksche officieren moest tegenspreken. Zelfs onder de Duitsche minderheid treft men krachtige anti-nationaal-socialistische gevoelens aan. Hoewel de Duitsche militairen zeer correct optreden, is het verzet tegen Duitschland bijzonder sterk in de steden, waar een Duitsch garnizoen is gelegerd.
Het Pan-Slavisme begint aan de oppervlakte te komen. (Times) **(Vor. ber. Slowakije 3849 B.)**

C. **ASTRONOMIE. — De kosmische stralen als meteorologische factor. —**
Prof. J. Clay heeft onlangs voor de Amsterdamsche Weer- en Sterrenkundige Vereeniging een lezing gehouden over: De kosmische stralen als meteorologische factor.
Omstreeks 1900 werden de eerste onderzoekingen op dit gebied uitgevoerd door Elster en Geitel en door C. T. R. Wilson. Het bleek, dat de lucht altijd in zekere mate geïoniseerd is tengevolge van de gammastralen van de radio-actieve stoffen in den bodem en door de alphastralen van de emanatie in de lucht.
Deze kennis is belangrijk met het oog op alle electrische verschijnselen, die zich in den dampkring afspelen, tot het onweer toe. Daarbij zijn dan van beteekenis de condensatieverschijnselen, die bij voorkeur rondom electrische ladingen en electrisch geladen deeltjes in de lucht plaats vinden.
Hess formuleerde dit in 1912 aldus, dat er een doordringende straling moest zijn, die van buiten af de atmosfeer binnenkomt en medewerkt om de lucht van de atmosfeer te ioniseeren. Dit proces is des te sterker naarmate men hooger stijgt in de atmosfeer. Deze stralen zijn later kosmische stralen genoemd.
Wij weten door vele opstijgingen met instrumenten in vliegtuigen, in ballons en met zelfregistreerende instrumenten aan ballons, dat de ionisatie op 20 kilometer hoogte ongeveer 200 maal zoo sterk is als op het oppervlak der aarde. De hoogere lagen zijn dientengevolge zoodanig geleidend, dat ze radiogolven even goed terug kunnen kaatsen als de bodem.
Men heeft zich al spoedig afgevraagd of er misschien nog andere ioniseerende factoren in de atmosfeer werkten, die nog niet bekend waren en daarvoor heeft men getracht de ionenbalans voor de atmosfeer op te maken. Eenerzijds kan men nagaan hoeveel ionen door gammastralen uit de aarde door emanatie uit de lucht en door kosmische stralen gemaakt worden, anderzijds bestudeert men afzonderlijk de vernietiging der ionen door recombinatie. Dit laatste proces is afhankelijk van het aantal ionen, dat er is.
In den evenwichtstoestand, die tengevolge van de twee tegengestelde processen ontstaat, zal er een bepaald aantal ionen in de atmosfeer moeten worden gevonden, dat van deze beide verschijnselen, ontstaan en verdwijnen, afhankelijk is.
Meet men dus het aantal gemaakte, het aantal verdwijnende en het aantal aanwezige ionen, dan moeten deze drie getallen met elkaar in overeenstemming zijn. Dit onderzoek is nu gedurende de expeditie van Amsterdam naar Indië, onder leiding van prof. Clay, uitgevoerd. Het is n.l. veel gemakkelijker dit op zee uit te voeren dan te land, omdat op zee, ver van het land, de gammastralen uit den bodem ontbreken en de emanatie bijna nul is.
Dr. Rutgers van der Loeff mat het aantal ionen en het recombinatieproces, terwijl door de andere leden der expeditie de intensiteit der kosmische stralen bepaald werd. De uitkomsten waren zoodanig met elkaar in overeenstemming, dat men wel zeggen kan, dat het onwaarschijnlijk is, dat er nog een onbekende invloed zou zijn.
In de hoogere luchtlagen boven het land, evenals ter zee, is de beheerschende factor de kosmische straling.

(Red. K. H. A. - N. Rott. Crt.)

(Vor. ber. Kosmische Stralen 1659 B.)

D. **NEDERLAND. — Het bezoek van den Duitschen minister van Economische Zaken, tevens president van de Duitsche Rijksbank, Walther Funk. - Dr. H. M. Hirschfeld onderscheiden. —**
Dezer dagen heeft de Duitsche Minister van Economische Zaken, tevens president van de Duitsche Rijksbank, Walther Funk, een bezoek aan ons land gebracht. Minister Funk bezocht de Zuiderzeewerken en de Nederlandsche Bank. De directie der Bank bood hem een diner aan.
Tijdens het noenmaal, dat de Duitsche gezant, graaf Von Zech Burkersroda op 5 Juli ter eere van het bezoek van den Duitschen Minister van Economische Zaken gaf, heeft Minister Funk in naam van den Duitschen Rijkskanselier aan dr. H. M. Hirschfeld,

directeur van Handel en Nijverheid, het kruis van verdienste van de orde van den Duitschen Adelaar met de ster uitgereikt.
Minister Funk, die vergezeld was van zijn echtgenoote, keerde op 7 Juli naar Duitschland terug.
(Telex-A. N. P.)
(V. b. Walther Funk 3653 A.; Dr. Hirschfeld 3831 B.)

13 JULI 1939

A. **NEDERLAND. — Tweede Kamer. - Wijziging in de Ondernemersovereenkomstwet. —**
Op 13 Juni is bij de Tweede Kamer een wetsontwerp ingediend tot wijziging van de wet op het algemeen verbindend en onverbindend verklaren van ondernemersovereenkomsten 1935. Dit wetsontwerp strekt voornamelijk tot het aanbrengen van een aanvulling in de wet, welke de gelegenheid biedt om bepalingen, waarbij de betrokkenen financieele verplichtingen op zich nemen, algemeen verbindend te verklaren.
(De Tijd) **(Vor. ber. Ondernemersovereenk. 3227 C.)**

B. **ENGELAND. — Premier Chamberlain's verklaring in zake Danzig. - Herhaling van zijn garantie aan Polen. —**
In zijn met spanning verwachte verklaring, op 10 Juli voor het Lagerhuis afgelegd, heeft Chamberlain o.a. gezegd, dat de recente gebeurtenissen in Danzig onvermijdelijk de vrees hebben doen opkomen, dat het in het voornemen ligt, om den toekomstigen status der stad te regelen door eenzijdige actie, georganiseerd met heimelijke methoden.
Wanneer het verloop der gebeurtenissen in feite zou zijn, zooals men op grond van deze hypothese overweegt, aldus Chamberlain, dan zullen de leden van het Lagerhuis begrijpen, dat het probleem niet zou kunnen worden beschouwd als een zuiver locale zaak, welke betrekking heeft op de rechten en vrijheden der Danzigers, maar dat het terstond ernstiger problemen zal doen opkomen, welke het Poolsche nationale bestaan en de Poolsche onafhankelijkheid raken.
Wij hebben den waarborg gegeven, dat wij onzen bijstand zouden verleenen aan Polen, ingeval van een duidelijke bedreiging van zijn onafhankelijkheid, welke het van vitaal belang zou achten om te weerstaan met zijn nationale strijdkrachten en wij zijn vast besloten om deze verplichting ten uitvoer te leggen.
Uit chronologische opeenvolging der gebeurtenissen blijkt, dat de Duitsche bewering omtrent Britsche aansporing aan Polen tot onverzoenlijkheid geen steek houdt. Adolf Hitler zelf achtte tot voor kort Danzig geen urgente kwestie.
Chamberlain betoogde, dat terwijl de huidige regeling noch in den grond onrechtvaardig, noch onlogisch is, zij verbeterd zou kunnen worden. Wellicht, dat bij een helderder atmosofeer mogelijke verbeteringen besproken zouden kunnen worden. (Telex-A. N. P.)
(Vor. ber. Nev. Chamberlain 3858 D.)

C. **BRITSCH-INDIE. — Economische Toestand in 1938. —**
Het afgeloopen jaar stond over het geheel genomen in economisch opzicht bij 1937 ten achter. Van de twee voornaamste uitvoerproducten, t.w. katoen en jute, waren de prijzen weinig bevredigend. Daarenboven was de export van katoen teleurstellend, aangezien Japan, de grootste afnemer, ten gevolge van het Chineesch-Japansche conflict, zijn aankoopen, o.a. door gebrek aan deviezen, zeer moest inkrimpen. De toestand in de meeste inheemsche industrieën was evenwel niet ongunstig te noemen; slechts de jute-nijverheid maakte hierop een uitzondering. Aangezien door de jute-fabrieken een productiebeperking zal worden ingevoerd, kan de toekomst ook voor deze industrie met iets meer optimisme tegemoet worden gezien.
De herziene raming van den Britsch-Indischen katoenoogst 1937/38 bedroeg 5.503.000 balen (van 400 lbs.) tegen 6.307.000 balen in 1936/37. De oogstraming van 1938/39 bedraagt 4.797.000 balen of circa 13% minder dan in 1937/38.
Mede ten gevolge van den record-oogst in de Ver. Staten en uitbreiding van den aanplant in verschillende andere landen (o.m. Brazilië) liepen de prijzen aanzienlijk terug.
De export van Britsch-Indische katoen bedroeg in 1937/38 2.731.500 (v. j. 4.140.000) balen.
De jute-oogst beliep in 1937/38 8.680.500 (v. j. 9.636.000) balen. De raming voor 1938/39 is officieel 6.695.000 balen, maar aangezien in het vorige jaar de werkelijke opbrengst de taxatie overtrof, heeft men ook thans weinig vertrouwen in de officieele oogstraming. In deskundige kringen schat men den oogst op 8.500.000 balen.
De rijst-oogst 1937/38 bedroeg 26.544.000 (28.253.000) ton. Vrijwel de geheele productie wordt door de eigen consumptie geabsorbeerd.
Het met suikerriet beplante areaal bedroeg in 1937/38 3.815.000 (4.431.000) acres. De raming voor 1938/39 is wederom lager, te weten 3.370.000 acres (tweede officieele raming in Oct. 1938).
De productie van fabriekssuiker bedroeg in: 1934/35 617.000 ton; 1935/36 885.000 ton; 1936/37 1.105.000 ton (zonder Birma); 1937/38 947.000 ton (zonder Birma).
Aangezien de raming voor 1938/39 wederom lager is en ten gevolge van overstroomingen, rietziekten en insectenplagen groote schade aan het te velde staande gewas moet zijn toegebracht, zal de productie van fabriekssuiker in 1938/39 vermoedelijk belangrijk bij het vorige jaar ten achter blijven, hetgeen den import van buitenlandsche suiker noodzakelijk zal maken.
Het met thee beplante areaal beliep in 1937/38 833.000 acres (832.000 in 1936/37). De oogsttaxatie bedraagt in 1937/38 430.000.000 lb. (394.000.000 in 1936/37). De vooruitzichten voor deze cultuur worden door het verlengen der restrictie gunstig beoordeeld. (Keesings Financieel Archief - Ned. Handel-Mij.)
(Vor. ber. 2303 A.)

D. **GROOT-DUITSCHLAND. — Nieuwe verordening in zake status der joden. - Represaille tegen anti-Duitsche berichten. —**
De op 6 Juli in Berlijn gepubliceerde nieuwe anti-Joodsche verordening, die de nog in het Duitsche rijk (voorloopig blijkbaar nog Oostenrijk uitgezonderd) verblijf houdende Joden dwingt, zich te organiseeren in een „rijksvereeniging der Joden in Duitschland", welke o.m. den plicht heeft voor het verdere onderwijs der Joodsche kinderen en voor de armenzorg onder de Joden te zorgen, blijkt volgens de Duitsche commentaren van 7 Juli in hoofdzaak ten doel te hebben „een duidelijke scheiding te maken" en „de emigratie der Duitsche Joden te bevorderen." Maar tegelijkertijd wordt er op gewezen, dat pas de later bekend te maken uitvoeringsbepalingen duidelijk zullen doen worden, hoe men door deze rijksvereeniging een en ander, en vooral de emigratie, in de practijk bevorderen wil. Vooralsnog kan men in de verordening een duidelijke represaille zien tegen de anti-Duitsche berichten en commentaren in een groot aantal buitenlandsche bladen en tijdschriften, die sedert de koerswijziging in Londen de Engelsche actie ondersteunen en hun kolommen openstellen voor alle geruchten, die tegen Duitschland zijn gericht.
(Alg. Handelsblad) **(V. b. Anti-Semitisme 3847 A.)**

E. **VEREENIGDE STATEN. — Monetaire wet door Senaat goedgekeurd. — Devaluatie bevoegdheid blijft tot 30 Juni 1941 behouden. —**
De Amerik. Senaat heeft op 6 Juli met 43 tegen 39 stemmen het compromis omtrent de monetaire wet, vastgesteld door de gemengde commissie uit beide huizen van het congres, aangenomen. Het Huis van Afgevaardigden had dit reeds goedgekeurd.
Het compromis houdt een verlenging van den duur der monetaire volmachten in tot 30 Juni 1941. Pres. Roosevelt had aanvankelijk verklaard, dat de desbetreffende wet, welke op 30 Juni was afgeloopen, niet kon worden verlengd.
Later is hij op dat standpunt teruggekomen en hij heeft den attorney-general, den speaker van den Senaat, uit naam der regeering doen mededeelen, dat de wet de rechtskracht niet had verloren door de houding van den Senaat, doch dat die slechts was onderbroken. De werking der oude wet wordt dus hersteld en Pres. Roosevelt behoudt de bevoegdheid, de goudwaarde van den dollar op 50% van de oorspronkelijke waarde vast te stellen, thans bedraagt die 59.06%. Het stabilisatiefonds is eveneens in stand gehouden en de regeering zal ook weer binnen- en

buitenlandsch zilver kunnen aankoopen; het eerstgenoemde tegen $ 0.70 per ounce.
Pres. Roosevelt heeft op 7 Juli de door het congres aangenomen wet omtrent de monetaire volmachten onderteekend.
De wederinstelling van de financieele bevoegdheden van Pres. Roosevelt door den Senaat wordt beschouwd als een gedeeltelijk herstel van de nederlaag, welke de vorige week door de coalitie van republikeinsche senators en leden van het zilverblok is toegebracht.
De teruggave van de volmachten aan Pres. Roosevelt ging gepaard met een concessie aan het zilverblok, doch de regeering getrooste zich liever een opoffering, dan dat de bevoegdheden tot devaluatie van den dollar en de handhaving van het valuta-egalisatiefonds verloren gingen.
(New York Herald Tribune) **(Vor. ber. 3849 H.)**

A. **CHINA. — Tweede verjaardag van het Conflict met Japan - Redevoeringen van den Chineeschen Generaal Tsjang-Kai-Sjek en den Japanschen premier Hiranoema. —**
De Chineesche Opperbevelhebber, generaal Tsjang-Kai-Sjek, heeft aan den vooravond van den tweeden verjaardag (7 Juli) van het uitbreken der vijandelijkheden, een verklaring uitgegeven, waarin hij opnieuw de vastberadenheid tot uitdrukking brengt om den „weerstandsoorlog" tegen Japan voort te zetten.
De verklaring, die gericht is tot het Chineesche leger en het volk en die beschouwd wordt als bijzonder belangrijk in verband met de talrijke vredesgeruchten, die thans de ronde doen, stelt in bittere bewoordingen den vroegeren premier Wang-Tsjing-Wei aan de kaak wegens zijn gemelde vredespogingen.
Een tweede manifest is gericht tot het Japansche volk. Daarin wordt een beroep gedaan op Japan om de agressie-politiek te laten varen. De weerstand der Chineezen wordt gerechtvaardigd, met er op te wijzen, dat de Japanneezen op gelijke wijze zouden optreden, wanneer een inval in Japan gedaan zou worden. Gen. Tsjang-Kai-Sjek voegt hieraan toe, dat het geloof van het Japansche leger, volgens hetwelk zijn (Tsjang-Kai-Sjek's) verwijdering de verovering van China zou beteekenen, onjuist is, aangezien anderen zouden opstaan om zijn plaats in te nemen.
Verklaring van premier Hiranoema. — Minister-President Hiranoema heeft naar aanleiding van den tweeden verjaardag van het uitbreken van het conflict in China tegenover persvertegenwoordigers verklaard, dat Japan onmiddellijk een nieuwe centrale regeering in China zou erkennen, zoodra deze zou worden ingesteld en dat Mandsjoekwo natuurlijk zou volgen.
Sprekende over de a.s. onderhandelingen te Tokio zeide Hiranoema, dat deze in hoofdzaak bedoeld zijn om de plaatselijke geschillen te Tientsin op te lossen. Het Britsche sentiment zal bewijzen een belangrijke factor te zijn bij een vriendschappelijke regeling der geschillen.
De premier verklaarde, dat het voor Japan onmogelijk is samen te werken met eenig land, dat bezwaar maakt tegen den opbouw van een nieuwe orde in Oost-Azië en probeert deze te obstrueeren. De a.s. besprekingen hebben geen enkele beteekenis, tenzij Groot-Brittannië dat punt goed begrijpt. Daarom is een onmisbare voorwaarde een werkelijk begrip van de positie van Japan in het Verre Oosten. Japan gaat met vastberadenheid voort; alle inmenging of obstructie moeten met alle middelen van de hand worden gewezen. Indien Groot-Brittannië mocht weigeren op het voornaamste punt de opvatting van Japan te erkennen, en daarmede de eischen van Japan te aanvaarden, zal er voor Japan niets anders overblijven, dan de besprekingen af te breken.
Japan eerbiedigt de rechten en belangen van derde mogendheden in de buitenlandsche concessies, doch Japan zal het onmogelijk achten samen te werken met derde mogendheden, die de positie van Japan en zijn wettige oogmerken weigeren te erkennen. Mocht een derde mogendheid den opbouw van de nieuwe orde in Oost-Azië door Japan tegengaan, dan zal Japan een dergelijke poging vastberaden bestrijden. Japan heeft geen bezwaar tegen een strikte neutraliteit van buitenlandsche concessies.
Sprekende over de afwikkeling van het incident in China, zeide Hiranoema, dat in verschillende deelen van China nieuwe regeeringen zijn ingesteld, welke zoo krachtig zijn, dat eerlang een nieuwe centrale regeering te verwachten is. Hij is van meening, dat een nieuwe centrale regeering in China gebaseerd zal zijn op een stelsel van zelfbestuur.
Ten aanzien van de stationneering van Japansche troepen in China, zeide de premier, dat Japansche troepen gestationneerd worden in Binnen-Mongolië en op sommige punten in Noord-China en ook op andere punten als verdedigingsmaatregel tegen de Komintern.
Het is ondenkbaar, dat Japansche troepen direct en uit Midden- en Zuid-China zullen worden teruggetrokken, wanneer een nieuwe centrale regeering in China zal zijn ingesteld, daar hun aanwezigheid dan noodig zal zijn voor de handhaving van den vrede en de orde.
Ten slotte merkte Hiranoema op, dat het incident van Nomonhan beteekent, dat de Japansche en Mandsjoerijsche strijdkrachten gezamenlijk pogen Sovjet-Russische en Buiten-Mongoolsche troepen, die over de grens zijn gekomen terug te dringen. Hiranoema betoogde geen nauwkeurige kennis te hebben van den internen toestand in de Sovjet-Unie, doch hij haalde vele bevoegde waarnemers aan die zeggen, dat Sovjet-Rusland niet in staat is strijd te voeren tegen Japan.
Hiranoema onthulde, dat de regeering een krachtige politiek voert, welke beoogt een vriendschappelijke regeling te zoeken van alle hangende kwesties in verband met de Japansche vischrechten in de Russische wateren en de Japansche petroleum- en steenkolenconcessie in Sachalin, ten aanzien waarvan de Sovjets een niet te rechtvaardigen houding aannemen. Hiranoema zeide, dat de regeering voornemens is de oude rechten en belangen met alle middelen te verdedigen. Ten aanzien van de binnenlandsche politiek gaf Hiranoema nog te verstaan, dat een orgaan in het leven zal worden geroepen voor de contrôle op en de bevordering van den buitenlandsche handel. Hij beloofde de productie-capaciteit van de industrieën te zullen doen uitbreiden, hoewel de verlangens der bevolking ten aanzien van grondstoffen verder beperkt zullen worden. (Telex-A.N.P.)
(V. b. Tsjang-Kai-Sjek 3517 A.; Hiranoema 3630 B.; Chin.-Jap. Conflict 3851 C.)

14 JULI 1939

B. **ENGELAND. — Premier Chamberlain's verklaring van 10 Juli in zake Danzig. - Indrukken. —**
De verklaring, welke Chamberlain op 10 Juli '39 in het Lagerhuis over de Danzigsche kwestie heeft afgelegd, is te **Berlijn** met wrevel ontvangen.
Hij heeft, zoo betoogt men daar, niets nieuws gezegd; zijn rede kan er slechts toe bijdragen het Poolsche chauvinisme aan te wakkeren en de spanning te doen voortduren. In de Duitsche hoofdstad verwijst men opnieuw naar Hitler's Rijksdagrede van 28 April toen hij Polen een aanbod-voor-éénmaal deed.
Te **Danzig** zelf is men van oordeel, dat de kwestie der Vrije Stad alleen Duitschland en Polen raakt.
Te **Warschau** is men zeer voldaan over de woorden van den Britschen premier, men meent, dat er thans geen kier meer open is in het Britsche garantiesysteem.
Ook te **Parijs** heeft men Chamberlain's verklaring met groote instemming ontvangen. Vooral acht men het van belang, dat zij te voren door de Poolsche regeering is goedgekeurd, met inbegrip dus van de passage over een mogelijke verbetering in het statuut van Danzig. Men is ook verheugd, dat Chamberlain bij voorbaat de schuldkwestie heeft beantwoord voor het geval Duitschland de Polen voor een voldongen feit zou willen stellen. Berlijn staat thans voor de keus: samenwerking of overheersching.
(Vorig bericht 3866 B.)

C. **NEDERLAND. — Kabinetscrisis. - Dr. H. Colijn ten tweeden male formateur, na Mr. dr. D. A. P. N. Koolen. —**
De Regeeringspersdienst meldt op 8 Juli '39:
Dr. H. Colijn heeft aan H.M. de Koningin verzocht van de opdracht tot vorming van een Kabinet te mogen worden ontheven, daar zijn pogingen tot samenstelling daarvan in de richting, welke hij zich had gedacht, niet waren geslaagd.
Hare Majesteit heeft mr. dr. D. A. P. N. Koolen ontvangen en hem opdracht gegeven tot vorming van een Kabinet. De heer Koolen heeft verzocht deze opdracht in beraad te mogen houden.

De Regeeringspersdienst meldt op 13 Juli:
Mr. dr. D. A. P. N. Koolen heeft aan H.M. de Koningin verzocht van de opdracht tot vorming van een Kabinet te mogen worden ontheven.
Op 13 Juli heeft Hare Majesteit dr. Colijn ontvangen en hem andermaal opdracht gegeven tot vorming van een Kabinet. Dr. Colijn heeft verzocht deze nieuwe opdracht in beraad te mogen houden.
(Regeeringspersdienst)
(Vorig bericht 3854 D.)

A. **ITALIE. — Dino Grandi, ambassadeur te Londen, verlaat zijn post, benoemd tot minister van Justitie.**
De Italiaansche ambassadeur te Londen, graaf Dino Grandi, is op 12 Juli '39 tot minister van Justitie benoemd.
Grandi volgt als zoodanig Solmi op, die voor benoeming tot senator aan den Koning is voorgedragen.
Sedert eenigen tijd deed het gerucht de ronde, dat Grandi niet naar Londen zou terugkeeren. Hij werd beschouwd als de man van de Italiaansch-Britsche toenadering en zijn vervanging in Londen kan wellicht geïnterpreteerd worden als een teeken voor een wijziging der Italiaansche houding jegens Engeland. Sommige kringen zien in het feit, dat Grandi tot nieuwe functies is teruggeroepen, het voorspel tot het zenden naar Londen van een ambassadeur, die in de Engelsche hoofdstad essentieel de politiek van de spil zal voeren. (Stefani - Agence Belga)
(Vor. ber. Dino Grandi 3818 B.)

B. **DANZIG. — Verklaring van gouwleider Forster. - „Danzig is Duitsch". - „De mannen van Danzig weten hoe een geweer te gebruiken." —**
Bij betoogingen ter gelegenheid van de sluiting van het congres van de N.S.D.A.P. te Oliva en te Neufahrwasser heeft gouwleider Albert Forster op 8 Juli een rede gehouden, welke door tienduizenden werd aangehoord. Forster verlangde de opheffing van het z. i. wederrechtelijk door Polen op de Westerplatte in stand gehouden munitiedepôt, dat een voortdurende bedreiging voor de haven en de stad Danzig is. Hij zeide, dat Polen geen recht heeft in Danzig een munitiedepôt te onderhouden, terwijl het den Danzigers zelf verboden is oorlogstuig op te slaan. Hierdoor is in Danzig een onhoudbare toestand geschapen.
Forster legde er verder den nadruk op, dat Danzig thans Duitscher is dan ooit. De bevolking van Danzig weet, dat het haar in Duitschland beter zal gaan, doch zelfs wanneer het Danzig slechter zou gaan, dan is er geen Danziger, die niet met hart en ziel verlangt naar Duitschland terug te keeren. De Danzigers hebben geen tanks, en het is kinderachtig te meenen, dat Danzig Polen zal aanvallen. Veeleer heeft Danzig, in verband met het Poolsche chauvinisme, reden tot beduchtheid. De Danzigers zijn evenwel volkomen kalm en voelen zich veilig in de hand van den Führer.
Forster heeft in zijn rede voor het eerst in het openbaar een toespeling gemaakt op het vrijcorps te Danzig. Hij zeide n.l.: „Danzig is sterk; de mannen van Danzig weten hoe een geweer te gebruiken en zij zijn bereid, wanneer een beroep op hen wordt gedaan, dit te doen." (D. N. B. - Telex-A. N. P.)

C. **ENGELAND. — Ulster's hulp in tijd van oorlog. - Rede van Lord Craigavon. —**
De minister-president van Noord-Ierland, Lord Craigavon, heeft op 10 Juli '39 in een rede verklaard, dat de oorlog elk oogenblik kan uitbreken, doch dat, als het ergste moest gebeuren, het Britsche volk niet met leege handen aan het conflict zou deelnemen voor de verdediging van een rechtvaardige zaak. Als, zoo zeide Craigavon, de dictators ditmaal niet begrijpen, dat het Engeland ernst is, zullen zij bitter teleurgesteld worden. Alle hulpbronnen van Ulster zijn geheel ter beschikking van het Britsche rijk. (Times)

D. **SPANJE. — Opstand in Asturië. —**
Betrouwbare berichten, welke aan de grens zijn ontvangen, hebben het ten slotte mogelijk gemaakt een juist beeld te krijgen van de situatie in Asturië.
Gedurende vele maanden broeide het er reeds. Duizenden vroegere miliciens van het republikeinsche leger, die in zeer primitieve omstandigheden in holen in de bergen leven, werden door de omstandigheden gedwongen de rooftochten zoodanig uit te breiden, dat zij een gevaar voor de veiligheid op het platteland werden. De Guardia Civil kreeg opdracht een eind te maken aan deze situatie. De vroegere miliciens werden aanvankelijk teruggeslagen, doch ten slotte kwam de Guardia Civil voor een overmacht te staan, die gewapend was met mitrailleurs en handgranaten. Het garnizoen van Oviedo kwam te hulp en tijdens gevechten van één dag vielen er 150 dooden en gewonden.
De berichten over deze gevechten veroorzaakten hier en daar kleine plaatselijke opstanden op het platteland. De rebellen, die zeer goed op de hoogte waren van wegen en holen in het gebergte, verdwenen soms plotseling uit een bepaald district om even later weer in een ander district te voorschijn te komen. Ten slotte werd de 62ste divisie naar het gebied der wanordelijkheden gezonden en rust en orde werden hersteld. (Times)
(Vor. ber. Asturië 2982 B.)

E. **DANZIG. — De „Gazeta Polska" over een eenvoudiger statuut voor Danzig. —**
De officieuze „Gazeta Polska" schrijft in een hoofdartikel o.m.:
In Duitsche militaire kringen zijn er verstandige lieden, die de legers van Polen en Frankrijk op hun juiste waarde weten te schatten en niet aarzelen, er waardeerend over te spreken. Hun diepe overtuiging is, dat er geen oorlog zal komen. Aangezien onder deze omstandigheden alle hoop, Polen te isoleeren, ijdel is, is het niet onmogelijk, dat Berlijn over enkele maanden zal begrijpen, dat het een weinig goeden wil moet toonen, en dan zou men een eenvoudiger statuut voor Danzig kunnen opstellen dan dat van thans. Dit statuut zou Danzig handhaven als een van Duitschland onafhankelijke vrije stad, die tot het Poolsche douane-gebied blijft behooren en de rechten van Polen in Danzig niet plaatst onder toezicht van wien ook. (Gazeta Polska) **(Vorig bericht 3863 A.)**

F. **BULGARIJE. — Minister-president Kjosseiwanoff's bezoek aan Joego-Slavië. - Communiqué. —**
De Bulgaarsche minister-president en minister van Buitenlandsche Zaken, Kjosseiwanof, heeft een bezoek aan Joego-Slavië gebracht. Over zijn besprekingen met zijn Joego-Slavischen collega Markovitsj is op 11 Juli aan de pers een communiqué verstrekt, waarin gezegd wordt, dat de beide ministers het er over eens waren, dat:

1) Het noodig is, de politiek van samenwerking tusschen Joego-Slavië en Bulgarije in den geest van het pact van eeuwigdurende vriendschap voort te zetten, te ontwikkelen en te verdiepen.

2) Dat het voor de beide landen van wederzijdsch belang is, economische betrekkingen tot stand te brengen, welke zoo nauw mogelijk zijn.

3) Dat de politiek van onafhankelijkheid en neutraliteit het meest in overeenstemming is, zoowel met de belangen van de beide landen als met die van de Balkanstaten.

4) Dat het noodig is, dat de beide regeeringen een politiek volgen van goede en vriendschappelijke betrekkingen met al haar buren. (Telex-A. N. P.)
(Vor. ber. 3524 C.; Kjosseiwanof 3863 D.)

15 JULI 1939

G. **LETTEREN. — Boeken die door de pers gunstig besproken zijn. - Onze wekelijksche opgave. —**

Amerikaansch: W. E. Burghardt Du Bois — „Black Folk — Then and Now." (Henry Holt & Co., New York) **(Vor. ber. 3860 C.)**

Duitsch: Adrienne Thomas — „Von Johanna zu Jane." (Allert de Lange, A'dam) **(Vor. ber. 3860 C.)**

Engelsch: Sir Arthur Salter — „Security: Can we retrieve it?" (Reynal & Hitchcock) **(V. b. 3860 C.)**

Fransch: Julien Green — „Journal II." (Plon)
Paul-Henri Michel — „Le Pot-aux-Roses." (Ed. Nouv. Rev. Franç., Paris 1939) **(Vor. ber. 3860 C.)**

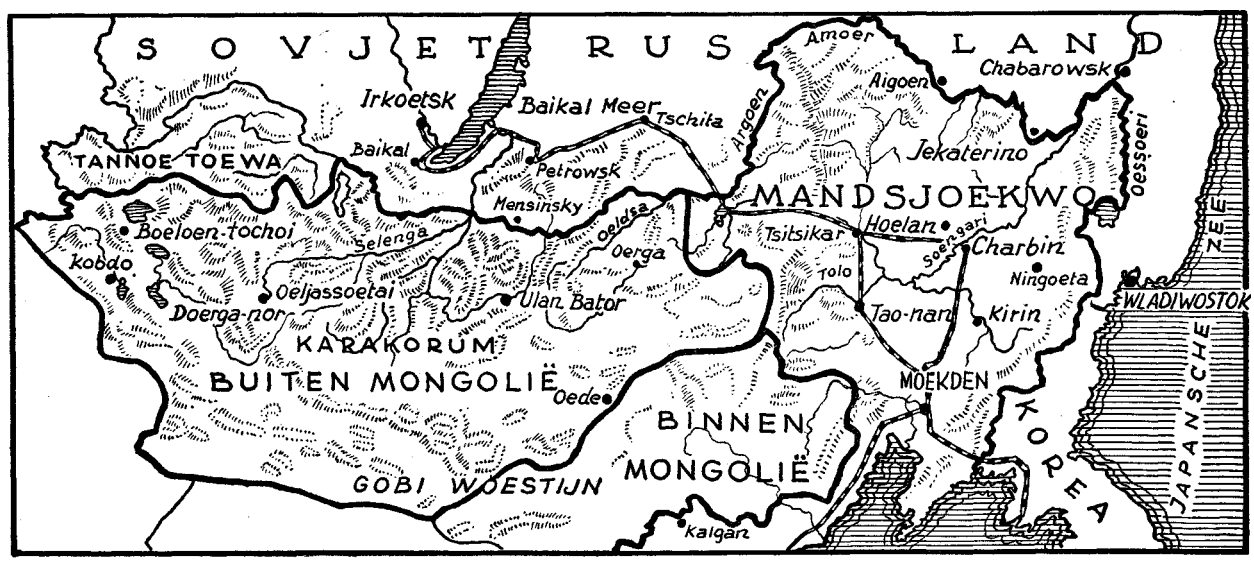
Nederlandsch: Dr. A. van Anrooy — „Impromptu." (L. J. C. Boucher, 1939)
J. W. F. Werumeus Buning — „Ik zie, ik zie, wat Gij niet ziet." (Derde tocht) (Querido, A'dam)
(Vor. ber. 3860 C.) (Red. K. H. A.)

A. Ruslands schildwacht tegen Japan. - Grensoorlog in cijfers. —

Buiten-Mongolië, politiek beter bekend als de Mongoolsche Volksrepubliek, is, zoo schrijft de „New York Times", een eenzaam, dun bevolkt tafelland in Centraal-Azië, met een bevolking van nog geen 700.000 zielen, verspreid over een oppervlakte van één millioen vierkante kilometers; uit politiek en strategisch oogpunt echter is het voor Japan zoowel als voor de Sovjet-Unie van levensbelang.

Het staat, sedert een opstand van nomadische kameeldrijvers en schaapherders in 1924 de Boeddhistische theocratische regeering omver wierp en er een naar Russisch voorbeeld gevormde constitutioneele voor in de plaats stelde, onder de politieke leiding van Rusland. Op 12 Maart 1936 werd te Ulan Bator Khoto — Stad der Roode Helden —, zooals de voormalige hoofdstad Urga werd herdoopt, een pact van wederzijdschen bijstand tusschen de U.S.S.R. en de Mongoolsche Volksrepubliek geteekend. Dit pact en het feit, dat jeugdige Mongolen vijftien jaar lang in Russische technische en militaire scholen zijn opgeleid en dat het Mongoolsche leger zich met behulp van de Sovjet-Unie heeft gemechaniseerd ten spijt, heeft Rusland herhaaldelijk erkend, dat Buiten-Mongolië een deel van China is.

BUITEN-MONGOLIË

Strategisch beschouwd is Buiten-Mongolië een bufferstaat, die Ruslands meest kwetsbare grens beschermt. In vijandelijke handen zou het een punt vormen, van waaruit een inval in de streek om het Baikal-Meer kan worden gedaan en aldus het Russische Verre Oosten van de rest der U.S.S.R. zou kunnen worden gescheiden. Toen in 1937 het Japansche leger zijn activiteit in Noord-China en Binnen-Mongolië hervatte, dachten de Russische strategisten dan ook onmiddellijk, dat dit het uiterste objectief was. Wat betreft het binnenland van de Mongoolsche Volksrepubliek, het voornaamste vervoermiddel is daar de karavaan, zooals reeds eeuwenlang het geval is; de laatste jaren echter zijn vrachtwagens aangeschaft, verkeerswegen naar Siberië aangelegd en waterwegen op de rivieren de Selenga en de Orkhon in gebruik genomen. Om den 215 km. langen weg van Ulan Bator Khoto naar Altan Bulak aan de Russische grens af te leggen, heeft een karavaan vijftien dagen noodig, een vrachtauto slechts één. Herhaaldelijk hebben berichten de ronde gedaan, dat Russische ingenieurs bezig zijn een spoorweg aan te leggen van Ulan Ude aan den Transsiberischen spoorweg, langs het dal van de Salenga naar Kyahta, doch afgaande op de verschillende desbetreffende inlichtingen weet men niet goed hoe het er eigenlijk mee staat. In een artikel in de „Roode Ster", het officieele orgaan van het Russische leger, werd een paar maanden geleden verklaard, dat men was begonnen de eerste spoorweg in Buiten-Mongolië, een 25 km. lange lijn, welke Ulan Bator Khoto en Nalaikh verbindt en op het gebied van 's lands eenige kolenmijn is gelegen, te exploiteeren.

Ofschoon niet-Russische buitenlanders volgens inlichtingen uit Sovjet-Russische bron, meer dan tien jaar lang in Buiten-Mongolië zijn geweerd, is juist in die periode de oude hoofdstad Urga gemetamorphoseerd in een bedrijvige plaats met geplaveide straten, huizen van drie verdiepingen, een schouwburg en verkeerslichten. Haar voornaamste producten zijn lederwaren en textielgoederen.

De hoofdstad der Mongoolsche Volksrepubliek ligt aan een zijtak van de rivier de Tola, op ongeveer 700 km. ten Noord-Westen van Peiping en 165 km. ten Zuiden van Kyaktha. Haar bevolking werd tien jaar geleden op 25.000 zielen geraamd.

De woestijn Gobi ligt langs de Zuidelijke grens van Buiten-Mongolië en bemoeilijkt ten zeerste den handel met Binnen-Mongolië, zelfs in vredestijd. De voornaamste verkeersader van een verbinding tusschen Binnen-Mongolië en China is de Peiping—Kalgan—Suiyuan Verkeersweg, welke heelemaal naar Paotow leidt. De spoorweg is in handen van het Japansche leger, dat hem in hooge mate zou hebben versterkt.

De laatste jaren zijn schermutselingen tusschen Buiten-Mongoolsche strijdkrachten en Mandsjoekwo'sche troepen en vliegtuigen langs de grens tusschen Buiten-Mongolië en den Vazalstaat, door de Japanners opgestookt, bijna niet van de lucht. Er zijn berichten gegeven van gevechten tusschen grenswachten, cavalerie-invallen in het aangrenzende grondgebied en luchtgevechten, van welke geen enkel echter in beteekenis de huidige operaties benadert.

De Mongoolsche Volksrepubliek zou een goed getraind leger bezitten van 250.000 man, toegerust met machinegeweren, tanks, gevechtwagens, vliegtuigen en wat er nog meer voor moderne oorlogvoering noodig is. Bovendien heeft het leger een goed geschoolde reserve van 250.000 man. Deze zijn afgericht door Sovjet-Russische instructeurs en zouden naar men zegt tegen de beste cavaleristen ter wereld zijn opgewassen.

Volgens de laatste statistieken, gemaakt in 1928, is de Mongoolsche Volksrepubliek samengesteld uit 579.000 Mongolen, 90.000 Russen en 7.000 Chineezen.

In verband met de laatste berichten omtrent den Russisch—Japanschen luchtoorlog in het grensgebied

van Buiten-Mongolië en Mandsjoekwo, is een critische beschouwing van de „New York Times" over de tot nu toe van beide partijen ontvangen berichten, de moeite waard om te vermelden.
Beide partijen, zoo schrijft dit blad, beweren meer vijandelijke machines te hebben neergeschoten, dan volgens luchtvaartautoriteiten ooit in die streken voorhanden zijn geweest.
De Japansche berichten maken melding van een heele serie overweldigende overwinningen. In één enkel gevecht zouden 18 Japansche machines 150 vijandelijke toestellen hebben verslagen.
Aan den anderen kant zenden de Mongolen via Moskou hunnerzijds berichten over hun zegepralen de wereld in, ook al zijn deze dan in iets bescheidener vorm gegoten.
Een Amerikaansche luchtexpert heeft echter verklaard, dat het zelfs in het gebied om New York niet mogelijk zou zijn 200 moderne militaire vliegtuigen op één vliegveld te concentreeren. Desalniettemin geven de beide partijen over een periode van begin Mei tot eind Juni de volgende cijfers:

I. Volgens Moskou:

	Japansche machines neergeschoten	Mongoolsche machines neergeschoten
Mei tot 26 Juni	59	23
26 Juni	25	3
27 Juni	7	6
Totaal	91	32

II. Volgens Tokio:

Mei tot 26 Juni	8	131
26 Juni	—	—
27 Juni	3	120
Totaal	11	251

Het is duidelijk, zoo verklaart een andere Amerikaansche deskundige, dat beide partijen het overwinningsbericht van den vijand afwachten om dan een tegenbericht te lanceeren.
(New York Times - D. N. B.)
(Vor. ber. Buiten-Mongolië 2258 B.)

A. **FRANKRIJK. — Nationale Feestdag. - De 14de Juli. - Bijzondere feestviering. —**
Aan de viering van den Franschen nationalen feestdag, het feest van den 14den Juli, is ditmaal een speciaal karakter gegeven. Dit geschiedde niet alleen, omdat het juist de 150ste verjaardag der Fransche revolutie gold, maar vooral om een demonstratie te leveren van de bestaande, innige Fransch-Britsche wapenbroederschap, welke in verband met de huidige internationale spanningen te hooger moet worden aangeslagen. Als tegenhanger van de spil Berlijn—Rome wordt de kracht van de as Londen—Parijs in het volle licht gesteld, teneinde andere mogendheden van mogelijk gekoesterde aanvalsplannen alsnog te doen afzien. In het bijwonen der Fransche feestviering door den Britschen minister van Oorlog Hore Belisha en tal van opperofficieren, Britsche troepen en luchteskaders moet een vingerwijzing worden gezien, dat het bij voortgezette agressie hard tegen hard zal gaan. Deze waarschuwing is zoowel voor Berlijn en Rome, als voor Tokio bedoeld. (L'Intransigeant) **(V. b. 2382 G.)**

16 JULI 1939

B. **ITALIE. — Protest tegen den afstand van Alexandrette door Frankrijk aan Turkije. —**
De Italiaansche regeering heeft op 10 Juli '39 de volgende nota tot de Fransche regeering gericht: Uit de pers heeft de Italiaansche regeering vernomen, dat op 23 Juni '39 tusschen de regeeringen van Frankrijk en Turkije een accoord is tot stand gekomen, waarbij het sandsjak Alexandrette aan Turkije wordt afgestaan. In zijn hoedanigheid van mandaatsmogendheid overeenkomstig het besluit van 25 April 1920 van den oppersten raad der geallieerden, te San Remo bijeen, formuleert Italië hierbij zijn volledige reserve ten aanzien van den inhoud van genoemd accoord, dat buiten zijn medeweten en toestemming tot stand is gekomen en dat duidelijk in strijd is met de doeleinden van het mandaat en den wil der betrokken bevolkingen.
Daar de pers eveneens verklaringen heeft gepubliceerd, die schriftelijk en mondeling door de Fransche regeering en haar minister van buitenlandsche zaken zijn afgelegd, maakt Italië ten aanzien dezer verklaringen overeenkomstig voorbehoud. (Stefani)
(Vorig bericht 3848 D.)

C. **VEREENIGDE STATEN. — Oneenigheid om binnen- en buitenlandsche politiek. - Behandeling Neutraliteitswet verdaagd. - Staatsfinanciën. - Extra-recht op bepaalde goederen uit Italië. —**
Politiek. — Een millioenen-leger van werkloozen, omvangrijke stakingen en nog steeds te wenschen overlatende economische omstandigheden stellen de regeering-Roosevelt voor bijkans onoplosbare problemen op het gebied der binnenlandsche politiek. Daarbij voegen zich dan nog kwellende zorgen over de gebeurtenissen in het buitenland, welke het uitbreken van een nieuwen wereldoorlog verre van denkbeeldig maken. Bestond er nu maar eensgezindheid onder de volksvertegenwoordigers over de te treffen voorzieningen, dan zou waarschijnlijk na verloop van tijd, althans wat het binnenland betreft, een merkbare verbetering bereikt kunnen worden. De verdeeldheid der meeningen is echter van dien aard, dat president Roosevelt herhaaldelijk een nederlaag te boeken krijgt, en zijn plannen schipbreuk ziet lijden, zoodat die herzien moeten worden. Vooral zijn financieele politiek stuit op krachtigen tegenstand, aangezien de enorme uitgaven de staatsschuld tot een ongekende hoogte doen stijgen. De kosten voor versterking der weermacht zijn menig afgevaardigde een doorn in het oog, mede uit overweging, dat de Vereenigde Staten zich niet in een oorlog moeten laten meeslepen. Dat is het stokpaardje der isolationisten, die van meening zijn, dat de Amerikanen zich afzijdig moeten houden van het getwist en gekijf in Europa en andere werelddeelen, en zich moeten bepalen tot handel drijven met het buitenland zonder meer. Deze lieden zien over het hoofd, dat bij een onverhoopte ongunstige wending in den toestand de Amerikaansche koopvaarders wel eens zonder vorm van proces in beslag genomen zouden kunnen worden, om nog niet te spreken van de mogelijkheid, dat sommige landen niet zouden aarzelen Amerikaansch gebied te bezetten, als zij de kans schoon zien.
Neutraliteitswet verdaagd. — De Commissie voor Buitenlandsche Zaken van den Amerikaanschen Senaat heeft met 12—11 stemmen besloten, de behandeling van de neutraliteitswet uit te stellen tot de volgende zitting. De Senatoren George en Gillette, die Roosevelt bij de verkiezingen van verleden jaar getracht heeft uit den Senaat te krijgen, hebben ten gunste van het uitstel gestemd.
Staatsfinanciën. — De secretaris van de schatkist van de Ver. Staten deelde op 4 Juli '39 mede, dat gedurende het belastingjaar, eindigend 30 Juni, door de regeering werden uitgegeven $ 9.268.338.030, het hoogste bedrag aan uitgaven, dat in tijd van vrede ooit in de Amerikaansche geschiedenis is voorgekomen. De nationale schuld is gedurende het fiscale jaar met $ 3.274.792.096 toegenomen tot $ 40.439.532.411.
Extra-recht op bepaalde goederen uit Italië. — De Amerikaansche schatkist heeft extra rechten ingesteld op alle uit Italië ingevoerde, geheel of gedeeltelijk van zijde vervaardigde goederen. Deze maatregel is het resultaat van een onderzoek, waaruit gebleken is, dat Italië den export van zijden goederen subsidieert.
(Avondpost - New York Herald Tribune - Telex-A. N. P. - Keesings Financieel Archief)
(Vor. ber. Politiek 3103 A.; Neutraliteitswet 3857 C.; Financiën 2356 A.; Invoerrechten 3515 A.)

D. **BELGIE. — Disconto-Novum. —**
In aansluiting aan de reeds vermelde disconto-verlaging wordt nog gemeld, dat de Nationale Bank een novum op de Belgische geldmarkt heeft geïntroduceerd door twee disconto-tariefschalen in te voeren. Terzelfder tijd dat het „gewone" disconto van 3% tot 2½ is verlaagd, heeft de Bank n.l. besloten een belangrijk lager tarief — nl. van 1½% — vast te stellen voor geaccepteerde wissels, wissels met documenten en bankaccepten, die getrokken zijn in verband met den verkoop aan het buitenland van in België vervaardigde producten.

De Nationale Bank van België heeft derhalve het initiatief genomen voor een differentieel discontotarief met het oogmerk den Belgischen uitvoer te stimuleeren, door een verlaging van rente-kosten.
(Keesings Financieel Archief) **(Vor. ber. 3864 B.)**

17 JULI 1939.

A. ENGELAND. — Begrooting in derde lezing aangenomen. - Defensie-uitgaven £ 730 millioen. - Er zal £ 500 millioen worden geleend. —
Bij de indiening van de begrooting in derde lezing, heeft Sir John Simon op 13 Juli gesproken over de financieele positie des lands. Voor dit financieele jaar zijn de uitgaven op ongeveer 1320 millioen pond sterling geraamd. Daarvan zullen 942 millioen worden verkregen uit ontvangsten en 380 millioen door het opnemen van leeningen.
De totale uitgaven voor de verdediging, die reeds waren opgegeven tot een bedrag van 580 millioen, zullen mogelijk worden verhoogd tot 630 millioen, doch in werkelijkheid zullen zij 730 millioen beloopen.
Daarom zal ongeveer 500 millioen moeten worden geleend, in plaats van de oorspronkelijke 380 millioen. Het zal mogelijk zijn ongeveer 150 millioen op te nemen door de uitgifte van schatkistbiljetten. Slechts een deel van de financieele behoeften van dit jaar zal in de vlottende schuld kunnen worden opgenomen. Daarom zal het noodzakelijk zijn den beleggers, grooten en kleinen, te vragen zoo ruim mogelijk bij te dragen aan de nieuwe defensieleening. Spreker heeft het vertrouwen, dat aan dezen oproep gehoor zal worden gegeven.
Het Huis heeft vervolgens met 206 tegen 141 stemmen een motie der Labourparty verworpen, waarin werd voorgesteld het wetsontwerp niet aan te nemen. Vervolgens werd het wetsontwerp in derde lezing aangenomen en doorgezonden naar het Hoogerhuis. (Times) **(Vor. ber. Begrooting 3766 B.; Leger, Vloot en Luchtmacht 3707 C.)**

B. CURAÇAO. — Bevolking. —
Blijkens het bevolkingsregister van Curaçao is de bevolking van het gebiedsdeel (dus zes eilanden) in de laatste drie jaren met ruim gemiddeld 5 pct. per jaar toegenomen.
De totale cijfers zijn:
31 Dec. 1936 — 90.870 inwoners
31 Dec. 1937 — 94.945 inwoners
31 Dec. 1938 — 101.021 inwoners.
In dit laatste cijfer en ook in de volgende zijn niet mede gerekend de ± 2500 Portugeezen op het eiland Curaçao.
Voor de verschillende eilanden zijn de totale cijfers:

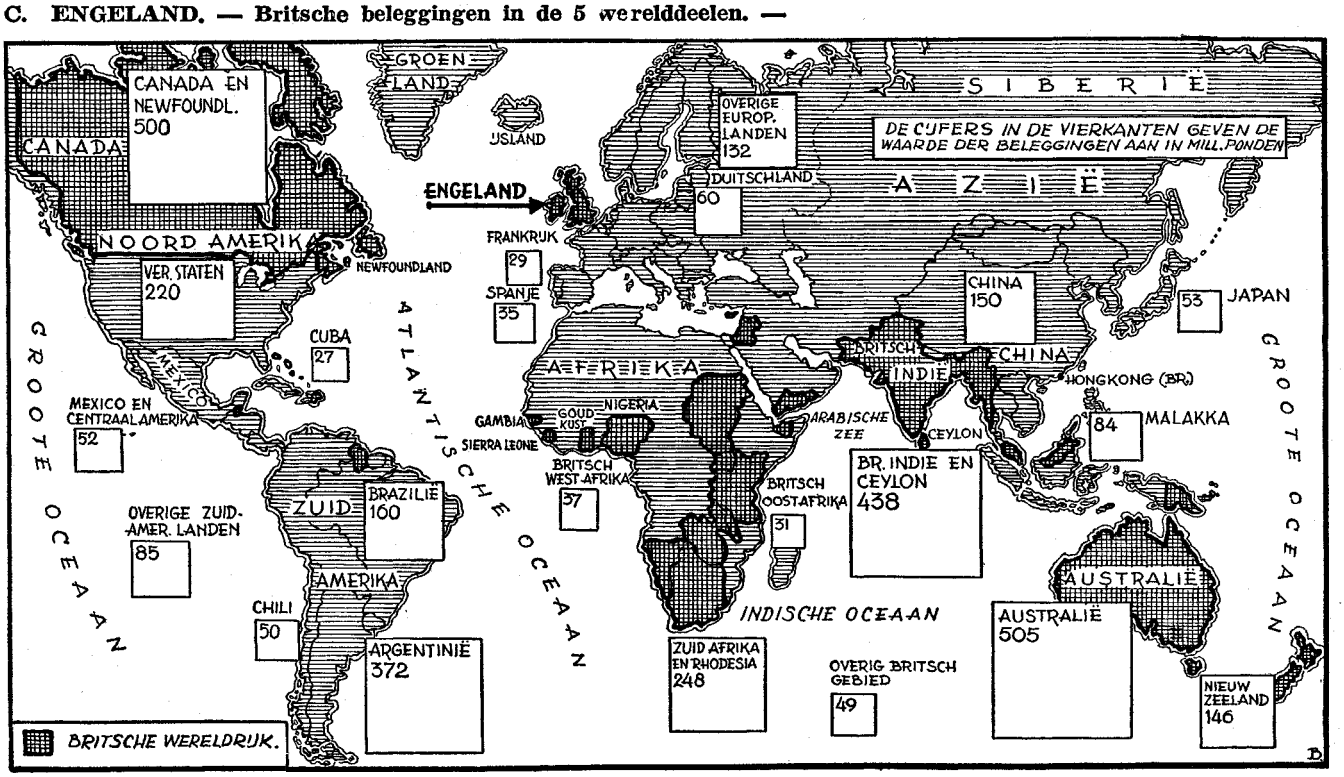
	1936	1937	1938
Curaçao	58.233	60.883	62.798
Aruba	21.638	23.719	28.155
Bonaire	5.827	5.565	5.536
St. Maarten	2.566	2.339	2.202
St. Eustatius	1.203	1.193	1.121
Saba	1.403	1.246	1.209

Uit deze cijfers blijkt wel dat de groei uitsluitend betreft de eilanden Curaçao en Aruba, terwijl de overige eilanden een — zij het dan ook kleinen — achteruitgang vertoonen.
Zeer wisselvallig is het verschil tusschen inwoners van het mannelijk en vrouwelijk geslacht.
We geven hiervoor alleen de cijfers van 1938, welke voor de Benedenwindsche eilanden percentsgewijze vrijwel voor de laatste drie jaren hetzelfde zijn.

	Mannen	Vrouwen
Curaçao stad	14.189	16.264
1e distr.	12.550	11.947
2e distr.	3.868	3.980
Totaal	30.607	32.191
Aruba	15.525	12.630
Bonaire	2.394	3.142

Men ziet hieruit duidelijk een onttrekken van mannelijke arbeidskrachten van Bonaire ten gunste van de industrieën op Curaçao en voor Aruba.
Op de Bovenwinden is dit nog sterker merkbaar, vooral op St. Maarten. Dit telde nog in 1936 1041 mannen tegen 1525 vrouwen. Maar in het afgeloopen jaar waren hier slechts 805 mannen op 1397 vrouwen.
St. Eustatius telde in 1938 506 mannen en 615 vrouwen. Saba 450 mannen en 759 vrouwen.
(Bevolkingsregister van Curaçao - N. Rotterd. Crt.)
(Vorig bericht 2273 G.)

C. ENGELAND. — Britsche beleggingen in de 5 werelddeelen. —

(New York Times)

A. **NEDERLAND. — Defensie - Buitengewone militaire maatregelen eischen ƒ 100.000 per dag. —**
Naar aanleiding van vragen van het Eerste Kamerlid Van Vessem, betreffende de kosten der buitengewone militaire maatregelen, hebben op 12 Juli de ministers Colijn en Van Dijk o.a. medegedeeld, dat de kosten van de buitengewone militaire maatregelen, zonder de aanschaffing van materiaal en uitvoering van werken, op heden gemiddeld per dag zeer globaal op ƒ 100.000 kunnen worden geraamd. (N. Rott. Crt.) **(Vor. ber. Defensie 3850 A.)**

18 JULI 1939.

B. **DANZIG. — Een artikel van Rauschning, ex-Senaatspresident van Danzig. —**
De Petit Parisien publiceert een artikel van dr. Hermann Rauschning, den vroegeren nationaal-socialistischen president van den Senaat van Danzig en uit dien hoofde leider van de regeering der Vrije Stad. Dr. Rauschning, die eertijds medewerker van Hitler was, heeft zijn ambt in November 1934 vrijwillig neergelegd. Hij schrijft o.a.: er schijnt uit de huidige crisis geen uitweg te zijn, aangezien Hitler de grondige wijziging, die sedert den vorigen zomer in de politieke situatie is ingetreden, nog niet begrepen heeft. Men moet zich afvragen, hoe het mogelijk is, dat de nationaal-socialistische Führer, die tot dusver in de meeste zijner politieke daden is gebleken een koel en realistisch rekenaar te zijn, die het voor en tegen afweegt, thans nog niet de fundamenteele beteekenis inziet van de geweldige nationale inspanning van Frankrijk en Engeland. De gevolgen van dit niet-begrijpen dreigen alleszins tragisch te zijn. De vredelievende mogendheden trachtten steeds blijk te geven van hun goeden wil tot samenwerking met Duitschland. Zij doen aanbiedingen. Doch de ontvanger van deze voorstellen beschouwt ze als teekenen van zwakheid.
(Le Petit Parisien) **(Vor. ber. Rauschning 1586 E.)**

C. **NEDERLAND. — Wijziging van de spelling. - De buigings „n" weer terug. - Voor middelbare, gymnasiale en onderwijzersexamens. —**
Op 12 Juli zijn uitgegeven de staatsbladen nos. 365 tot en met 368, zijnde de koninklijke besluiten van 8 Juni 1939, betreffende de schrijfwijze van de Nederlandsche taal bij het eindexamen der gymnasia, het examen, vermeld in artikel 12 der Hooger-Onderwijswet, de eindexamens van de openbare en aangewezen bijzondere hoogere burgerscholen B en de examens ter verkrijging van de akte van bekwaamheid als onderwijzer en als hoofdonderwijzer.
Hierin is bepaald, dat de besluiten van 28 Augustus 1934 (staatsbladen nos. 484 tot en met 487), zooals deze zijn gewijzigd bij Kon. besluit van 18 Juli 1936 (staatsblad 369) met ingang van 1 September 1939 als volgt gelezen moeten worden:
„Bij het schriftelijk werk volgt de adspirant de schrijfwijze volgens de Vries en te Winkel, evenwel met inachtneming van het onderstaande:

1. De e wordt in open lettergrepen niet verdubbeld.
De ee blijft echter aan het einde van een woord, alsmede in afleidingen en samenstellingen van woorden op ee. Als samenstellingen van woorden op ee worden ook beschouwd samenstellingen, waarvan het eerste lid, op een ee-klank uitgaande, niet of niet meer als afzonderlijk woord voorkomt;
2. De o wordt in open lettergrepen niet verdubbeld.
De oo blijft echter voor ch in de woorden: goochelen, goochem, loochenen, alsmede in hun afleidingen en samenstellingen;
3. Sch wordt alleen daar geschreven, waar de ch gesproken wordt. De ch blijft echter in het achtervoegsel isch;
4. De verbuigingsuitgangen e en e n van het lidwoord een, van geen en van de bijvoeglijk gebruikte bezittelijke voornaamwoorden mijn, uw, zijn, hun, haar, mogen worden weggelaten, behalve in staande uitdrukkingen als hare hoogheid, te zijnen huize, en in bijzondere taal en bijzonderen stijl.
5. De schrijfwijze der namen van publiekrechtelijke lichamen blijft onveranderd, zoolang niet langs wettelijken weg tot verandering is besloten.

Aardrijkskundige namen. — De regels 1 tot 3 worden derhalve op deze namen niet toegepast;
b. Op aardrijkskundige namen, die geen aanduiding zijn van een publiekrechtelijk lichaam, mogen de regels 1 tot 3 worden toegepast. Dit geldt ook — evenwel met overeenkomstige toepassing van het onder c bepaalde — voor de bijvoeglijke naamwoorden, al of niet van een aardrijkskundigen naam afgeleid, die als afzonderlijk woord deel uitmaken van zoodanige aardrijkskundige namen;
c. In woorden, die van aardrijkskundige namen zijn afgeleid, en geen deel uitmaken van een aardrijkskundigen naam, volgt het achtervoegsel de regels 1 tot 3. Het grondwoord of het gedeelte daarvan, dat in de afleiding voorkomt, behoudt den vorm, dien het volgens het onder a en b bepaalde heeft, evenwel met dien verstande, dat de regels 1 tot 3 worden toegepast op den klinker van de lettergreep, die onmiddellijk aan het achtervoegsel voorafgaat.
In afleidingen van aardrijkskundige namen, die volgens het onder a en b bepaalde sch aan het einde behouden, blijft (s) sch bewaard;
d. Namen van landen, zeeën, rivieren, steden enz. in het buitenland, waarvoor men in Nederland een eigen benaming heeft, alsmede hun afleidingen volgen de regels 1 tot 3".
Door deze besluiten is, zooals reeds was aangekondigd, het stelsel 1934 gedeeltelijk verlaten. Het voornaamste is, dat de geslachtenregeling van De Vries en Te Winkel van 1 September af weer zal moeten worden toegepast. (Staatsbladen)
(Vor. ber. Nieuwe Spelling 3691 B.)

D. **ITALIE. — Het bezoek van Graaf Ciano, den Minister van Buitenlandsche Zaken, aan Spanje. —**
Graaf Ciano, de Italiaansche minister van Buitenlandsche Zaken, heeft een bezoek aan den Caudillo, Franco, gebracht.
Volgens een uit San Sebastian ontvangen telegram van het Italiaansche persagentschap Stefani, is daar op 15 Juli een communiqué gepubliceerd, waarin gezegd wordt, dat bij de door graaf Ciano in Spanje gevoerde besprekingen, alle vraagstukken die beide landen betreffen, behandeld werden met een openhartigheid en vertrouwen welke kenmerkend zijn voor de betrekkingen tusschen Italië en Spanje, landen die onverbrekelijk verbonden zijn door de te zamen met Duitschland ondergane beproevingen.
Het communiqué vervolgt:
„Bij deze besprekingen werd een volkomen gelijkheid van standpunt en bedoelingen vastgesteld en werd besloten de samenwerking verder te ontwikkelen opdat de vriendschap tusschen beide landen, die een positieve realiteit in Europa is, ten volle beantwoorden kan aan het doel, dat de Duce en de Caudillo zich hebben gesteld in het belang van de orde en de beschaving."
(Stefani - Telex-A.N.P. - Telegraaf)
(Vor. ber. Graaf Ciano 3754 E.)

E. **AMSTERDAM. — Tentoonstelling Tibetaansche Kunst. —**
In de expositieruimte van het Koloniaal Museum te Amsterdam heeft de gezant van België, J. baron Herry, een tentoonstelling geopend van Tibetaansche kunst, welke geheel wordt gevormd door een representatief gedeelte van de kunstverzameling van den heer Leon Verbert te Brussel, die in het bezit is van een der vier belangrijkste collecties van Tibetaansche kunst, welke er in Europa en Amerika te vinden zijn. (Telegraaf) **(Vor. ber. Tentoonstell. 3858 C.)**

F. **GROOT-DUITSCHLAND. — De Westwal. - Eenige cijfers. —**
Luitenant-generaal Jacob, inspecteur van de pioniers, de spoorwegpioniers en van de versterkingen, publiceert naar het D. N. B. meldt, in het „Militärwochenblatt" een artikel over den „Westwal", waarin hij o.m. zegt, dat voor dit werk een derde van alle in het bouwbedrijf aanwezige betonmolens in bedrijf werd gesteld; er werd 6 millioen ton cement verwerkt, of een derde van de geheele Duitsche cementproductie. Er was 695.000 m³ hout voor noodig. De fabrieken der Duitsche metaalindustrie werden ten behoeve van de pantserversterkingen belangrijk uitgebreid. Het hoogste aantal wagons, dat met bouwstoffen geladen naar het Westen reed, bedroeg 8.000 per dag, het getal van de in het westen samengebrachte vrachtauto's uit het geheele rijk, 15.000.

Voor de vervaardiging van infanterieversperringen werden 3 millioen rollen draad geleverd.
Op 6 October 1938 waren aan den Westwal 530.000 man te werk gesteld. Onmiddellijk na den aanvang werden talrijke divisies infanterie en bataljons pioniers in het westen samengetrokken voor terreinoefeningen. Deze troepen werden van tijd tot tijd afgelost.
De Westwal strekt zich uit van den Beneden-Rijn tot de Zwitsersche grens; hij telt o.m. 22.000 betonnen verdedigingswerken. (Militär Wochenblatt)
(Vor. ber. Leger, Vloot en Luchtmacht 3735 A.)

19 JULI 1939.

A. **ENGELAND. — Crediet aan Roemenië. - Verdrag onderteekend. —**
In het departement van Handel te Londen is de Britsch—Roemeensche handels- en betalingsovereenkomst onderteekend.
Het verdrag behelst het verstrekken van een Britsch crediet aan Roemenië van 5½ millioen p. st., (ruim 48 millioen gulden) en den aankoop door Groot-Brittannië van 200.000 ton Roemeensche tarwe.
(Telex-A. N. P.) **(Vor. ber. Credieten 3862 F.; Roemenië 3799 D.)**

B. **NEDERLAND. — Verkeersongelukken. - Maart—Mei 1939. —**

	Gedood		Ernstig gewond	
Maart	43	(42)	361	(331)
April	58	(69)	413	(348)
Mei	65	(49)	500	(387)

(Tusschen haakjes de cijfers van vorig jaar.)
(Centraal Bureau v. d. Statistiek)
(Vor. ber. Verkeersongevallen 3762 D.)

C. **MEXICO. — Waarschuwing tot de democratieën. - Schadeloosstelling der Oliemaatschappijen. —**
Gevraagd naar de activiteit van buitenlandsche agenten in Mexico heeft op 9 Juli een lid der regeering tegenover de pers verklaard, dat tal van agenten der totalitaire staten en Duitsche, Italiaansche en Japansche handelsagenten Mexico overstroomen. Deze toestand is het logische gevolg van de economische politiek der Vereenigde Staten en andere Democratieën, die Mexico in de armen drijven der totalitaire landen. Mexico moet om te leven zijn producten verkoopen. Indien de democratieën niet wenschen met Mexico te onderhandelen en met name petroleum te koopen, is het verplicht aan anderen te verkoopen. De jongste besluiten der Ver. Staten met betrekking tot het koopen van Mexicaansch zilver drijven ons, aldus de zegsman, verder naar de totalitaire landen.
De minister wenschte een vernieuwing van de handelsbetrekkingen der Democratieën met Mexico. Wij zullen dan niet aarzelen een einde te maken aan de activiteit van de agenten van totalitaire staten. Doch laten wij ons er wel van bewust zijn, dat wij ons in een overeenkomstige positie bevinden als Spanje aan den vooravond van den opstand van Franco. De nationaalsocialistische agenten stellen alles in het werk om hier een regeering aan het bewind te krijgen, welke hun gunstig gezind is. De democratieën hebben nog tijd den toestand te achterhalen. Zij hebben daar ook belang bij, daar Mexico in geval van een wereldconflict een strategisch punt van de eerste orde zou zijn.
De schadeloosstelling der oliemaatschappijen. — In een mededeeling van president Cardenas verklaart deze, dat Mexico voornemens is, den buitenlanders voor hun belangen in de onteigende olievelden binnen tien jaar te betalen, tot welk doel 20% van de opbrengst van den verkoop van petroleum wordt gereserveerd.
Cardenas deelde voorts mede, dat de oliemaatschappijen, de regeering hadden voorgesteld, bij de exploitatie der olievelden haar medewerking te verleenen. De president juichte nieuwe buitenlandsche beleggingen toe, doch, zeide hij, de beleggers dienen zich aan de Mexicaansche wetten te houden.
(Telex-A. N. P. - Keesings Financieel Archief)
(Vor. ber. Petroleum 3827 F.)

D. **AMSTERDAM. — Een tuinstad voor 40.000 Amsterdammers. —**
B. en W. van Amsterdam hebben op 11 Juli den gemeenteraad het uitbreidingsplan-Slotermeer ter goedkeuring voorgelegd. Dit uitbreidingsplan in onderdeelen omvat het gebied, grootendeels gelegen bewesten de Ringspoorbaan tuschen den Haarlemmerweg en den Sloterdijkermeerpolder, en sluit derhalve aan bij het reeds door den raad vastgestelde uitbreidingsplan-Bosch en Lommer.
Het plan biedt ruimte voor de huisvesting van rond 40.000 inwoners (11.000 woningen). Overeenkomstig de bij het algemeen uitbreidingsplan bepaalde normen is het aantal woningen in het onderwerpelijke gebied gesteld op 70 per H.A. Met inachtneming van deze bebouwingsdichtheid is een z.g. gemengde woonwijk, n.l. met lage en hooge bebouwing, ontworpen, welke hoofdzakelijk bestemd zal zijn voor de huisvesting van arbeiders. (De Tijd)

E. **SPANJE. — Prof. Juan Besteiro tot 30 jaar gevangenisstraf veroordeeld. —**
Prof. Juan Besteiro, het eenige lid van den verdedigingsraad van Madrid, dat in de Spaansche hoofdstad is achtergebleven na de verovering van de stad door Franco, is op 10 Juli door den krijgsraad tot dertig jaar gevangenisstraf veroordeeld. Besteiro is 69 jaar oud. (Telex-A.N.P.)

F. **GEESTELIJK LEVEN. — Chr. Nationaal Zendingsfeest. —**
Op het Chr. Nationaal Zendingsfeest, op het landgoed „De Raaphorst" gehouden, heeft Dr. H. Colijn op 5 Juli gesproken over „De geestelijke behoeften van Indië".
Spr. betoogde o.a., dat het Christendom de eenige waarachtige synthese is tusschen het Westen en het Oosten. De vraag, naar wat de geestelijke behoeften van Indië zijn vindt haar antwoord in het zendingsbevel: „Gaat heen in de geheele wereld, predikt het evangelie aan alle creaturen". (Alg. Handelsblad)

G. **SYRIE. — Frankrijk wijzigt het statuut der Syrische minderheden. —**
Met een verwijzing naar het feit, dat de door het aftreden van het kabinet-Boechari ingetreden crisis thans reeds zeven weken voortduurt, heeft de Fransche hooge commissaris voor Syrië en den Libanon den demissionnairen minister-president meegedeeld, dat hij de noodige maatregelen heeft genomen voor de handhaving van de orde.
De hooge commissaris heeft verordeningen vastgesteld, waarbij het statuut voor het grondgebied der Alaoeieten en dat der Droezen overeenkomstig den wensen der bevolking gewijzigd wordt in dien zin, dat de autonomie wordt versterkt, zonder dat op de politieke, economische en wetgevende eenheid van Syrië inbreuk wordt gemaakt. Deze verordeningen schenken den bedoelden gebieden ook een eigen rechtsbedoeling.
Bij een andere verordening is de kwestie van Djezireh geregeld, waar de Fransche vertegenwoordiger als scheidsrechter zal optreden tusschen de verschillende religieuze en ethnische groepen.
Voor de rest van het grondgebied heeft de hooge commissaris echter op de noodzakelijkheid gewezen niet verder te gaan met de provinciale decentralisatie en dienovereenkomstig tegen September verkiezingen voor de provinciale raden uitgeschreven.
(Agence Belga) **(Vor. ber. Kabinet 3679 B.)**

H. **AMSTERDAM. — Tentoonstelling „Rondom Rodin". —**
Onder zeer groote belangstelling is in het Stedelijk Museum te Amsterdam de tentoonstelling „Honderd jaar Fransche beeldhouwkunst rondom Rodin" geopend.
Aanwezig waren alle Nederlandsche en Fransche autoriteiten en genoodigden, die te voren hadden aangezeten aan het diner, dat was aangeboden door het gemeentebestuur van Amsterdam, terwijl voorts tot de genoodigden behoorden de leden van den Amsterdamschen gemeenteraad, hoogleeraren der Amsterdamsche Universiteit, de garnizoenscommandant, lt.-

kol. Boswijk, de commandant der maritieme middelen, kapt. ter zee Rost van Tonningen, het lid van Gedeputeerde Staten, Ed. Polak, vertegenwoordigers van kunstenaarsorganisaties, beeldende kunstenaars en vele anderen. (Alg. Handelsblad)
(Vor. ber. Tentoonstellingen 3872 E.)

20 JULI 1939.

A. POLEN. — Engelsch-Fransche Leening. —
De Britsch-Poolsche financieele besprekingen, die sedert eenigen tijd worden gehouden, zijn thans in het eindstadium gekomen.
De Fransche regeering zal zich bij de Britsche regeering aansluiten wat de garanties betreft, welke aan Polen zullen worden verstrekt met betrekking tot den steun aan de Poolsche valuta.
Een leening van £ 8½ millioen in kasmiddelen zal aan Polen worden verstrekt, waarvan £ 5 millioen door Groot-Brittannië zal worden opgebracht en £ 3½ millioen door Frankrijk. Dit bedrag zal dienen voor de instelling van een fonds, dat Polen in staat zal stellen de huidige mobilisatiemaatregelen voort te zetten. Afgescheiden van dezen directen financieelen steun, zou Groot-Brittannië een crediet aan Polen verstrekken van £ 8 millioen voor den aankoop van oorlogsmateriaal en grondstoffen. (Telegraaf)
(V. b. Eng. Credieten 3873 A.; Engel.-Polen 3739 C.)

B. FRANKRIJK. — Uitzettingen van Fransche en Italiaansche journalisten. —
De Fransche regeering heeft besloten, den correspondent van de Popolo di Roma en de Stampa te Parijs, Concetto Petinatto, uit het land te zetten. Deze maatregel is genomen als antwoord op de uitwijzing door Italië van Robert Guyon, den correspondent van het Journal te Rome en op grond van de bedrijvigheid, welke Petinatto in Frankrijk ontplooide.
Men doet opmerken, dat zich te Rome nog slechts drie Fransche journalisten bevinden. Er zijn nog meer dan 23 correspondenten van Italiaansche bladen te Parijs. (Agence Belga)
(Vor. ber. Frankrijk—Italië 3727 A.)

C. NED. OOST-INDIE. — Beroep op het moederland in zake de weermacht. —
Een „werkcomité", dat gevormd is uit verschillende partijen, heeft een manifest gericht tot de ingezetenen van Nederlandsch-Indië. Het werkcomité is gevormd door de Indische Katholieke Partij, de Vaderlandsche Club, het Indo-Europeesch Verbond, de Christelijk Staatkundige Partij, den Politiek Economischen Bond, de Economische Groep, terwijl daarin tevens nog zitting hebben bekende inheemsche en Chineesche leden van den Volksraad en vooraanstaande figuren op ander terrein.
In het manifest wordt gewezen op de zorglijke ontwikkeling van de internationale situatie, die het dringend gewenscht maakt de Indische weermacht in snel tempo op te voeren tot een hoogte, welke aan deze ontwikkeling van zaken beantwoordt. De gebeurtenissen van de laatste jaren, en in het bijzonder die van de laatste maanden, toonden duidelijk aan, dat in de ure des gevaars niet mag worden gerekend op den steun van derden en zeker niet indien Nederland en Indië zelf niet alles gedaan hebben om zich tot het uiterste te versterken. De oorzaak van den te langzamen gang van zaken is zeker niet in de eerste plaats in Indië te zoeken. Daarenboven heeft Indië niet de financieele draagkracht om op korten termijn de wenschen op het gebied der defensie in vervulling te doen gaan. In Nederland onderschatten velen nog steeds de Indische moeilijkheden en de Indië uit den Pacific dreigende gevaren. In den laatsten tijd is een kentering ten goede in het standpunt van Nederland te bespeuren.
Dit neemt niet weg, dat in het moederland nog velen niet voldoende beseffen, dat zeer groote offers op korten termijn moeten worden gebracht om Nederlandsch-Indië in de toekomst voldoende veilig te stellen. De tijd schijnt rijp om vanuit Indië nogmaals het moederland te wijzen op dezen gezamenlijken duren plicht, waarvan Indië reeds lang is overtuigd. Daartoe kan echter alleen een eensgezind Indië het zijne bijdragen.
Het doel van dezen oproep is om zoo mogelijk tot een dergelijke eensgezinde actie te geraken, zonder onderscheid van ras of stand. Het moet worden een indrukwekkende demonstratie, zoo mogelijk uit de heele samenleving in Nederlandsch-Indië, om op deze wijze eendrachtig de uitdrukkelijke wenschen van Nederlandsch-Indië aan het moederland bekend te stellen.
De oproep eindigt met de uitnoodiging aan alle sympathiseerende vereenigingen en groepen om daarvan door kennisgeving aan den voorzitter van de Vaderlandsche Club te doen blijken. (Aneta)
(Vor. ber. Leger, Vloot en Luchtmacht 3862 C.)

D. NEDERL. OOST-INDIE. — Eerste machinale spinnerij in gebruik gesteld. —
De dag van Vrijdag 30 Juni was voor de industrialisatie van Indië een dag van groote beteekenis, want toen werd in Tegal de eerste machinale spinnerij van dit land officieel in gebruik gesteld bij de N.V. Java Textiel Mij., welke twee jaar geleden haar bedrijf begon. (Aneta)
(Vor. ber. Textiel-Industrie 2255 B.)

E. SLOWAKIJE. — Aanklacht tegen Milan Hodza e.a.
Driehonderd politici van het oude regiem zijn op 12 Juli wegens corruptie aangeklaagd. Onder hen bevinden zich Milan Hodza, de vroegere minister-president, Vavro Hrobar, minister van Slowakije en verscheidene oud-kamerleden en senatoren.
(Agence Belga) **(Vor. ber. Hodza 3450 E.)**

F. GOUD. — Hoe de Wereld-goudvoorraad verdeeld is.
Dr. John Madden, de directeur van het instituut voor het internationale geldwezen aan de universiteit van New York, wijst in een beschouwing over de mogelijke economische gevolgen van een Europeeschen oorlog op het feit, dat het Britsch—Fransche blok (Engeland, Frankrijk, Polen, Roemenië, Griekenland en Turkije), eind April '39 6280 millioen dollar aan goud bezat, d.w.z. driemaal het bedrag, waarover de geallieerden in 1914, met inbegrip van Rusland en Italië, beschikten. Dit blok controleert met Rusland twee derden van de wereld-goudproductie. Op hetzelfde tijdstip bezaten de traditioneel neutrale landen Nederland, Zwitserland, Zweden en België 2290 millioen dollar aan goud, ongerekend nog de stabilisatiefondsen van Zwitserland en Nederland. (Avondpost)
(Vor. ber. 3165 A.; Goud 3708 A.)

G. FRANKRIJK. — Spionnage. - Mededeeling van Daladier. —
Het bureau van den Franschen minister-president deelt op 16 Juli het volgende mede: Ingevolge het onderzoek naar de buitenlandsche propaganda in Frankrijk en ook na de jongste arrestaties (twee redacteuren van vooraanstaande rechtsche bladen), zijn herhaaldelijk gefantaseerde berichten verschenen. De minister-president herinnert er aan, dat het, wat de arrestaties betreft, om personen gaat, die in aanraking zijn gekomen met agenten eener buitenlandsche mogendheid en erkend hebben, belangrijke bedragen ontvangen te hebben, waarmede zij de wet hebben overtreden. De premier behoeft niet te verzekeren, dat deze zuiveringsactie zonder eenig aanzien des persoons zal worden doorgevoerd. Ook is hij besloten te verhinderen, dat deze vervolgingen, die uitsluitend werden voorgeschreven door de zorg voor de bescherming van Frankrijk, op politiek gebied worden uitgebuit, of aanleiding geven tot polemieken, welke op het oogenblik hoogst ondienstig zijn. Alle Franschen moeten eenstemmig de handelingen afkeuren, waartegen de regeering thans optreedt. Teneinde het onderzoek doeltreffend te maken, moeten alle op fantasie berustende mededeelingen achterwege blijven. De minister-president herinnert er aan, dat elke verspreiding van inlichtingen betreffende het onderzoek valt onder de strafwet, welke voortaan streng zal worden toegepast. Niets mag het optreden van de Fransche justitie bemoeilijken of tegenwerken, want deze treedt uitsluitend op in het belang van het land. (Agence Belga) **(Vor. ber. Spionnage 1568 B.)**

21 JULI 1939

A. ITALIE. — Zuid-Tirol. - Evacuatie. - Nadere mededeelingen. —

Na de wilde geruchten, welke in de afgeloopen week over Zuid-Tirol de ronde gedaan hebben, heeft de publicatie van het besluit der Duitsche regeering, Italië te helpen bij de „vrijwillige repatrieering" van de Zuid-Tirolers van Duitsch bloed, in geheel de provincie grooten argwaan gewekt.

Vele Duitschers uit alle deelen van Zuid-Tirol hebben verklaard, dat elke vorm van regeling, berustende op een vrijwillige verhuizing van de Duitschers, tot mislukking gedoemd schijnt. Allerwege veronderstelt men, dat er dwingende maatregelen zullen worden toegepast, wanneer het blijkt, dat men tevergeefs zal wachten op het welslagen van een vrijwillige emigratie naar het Duitsche rijk.

Zuid-Tirol.

Vele Tirolers zijn van meening, dat er voor de Zuid-Tirolers een termijn gesteld zal worden, wanneer de rijks-Duitschers, die in dit land wonen, naar Duitschland zullen zijn teruggekeerd.

Of deze emigratie van de Tirolers vrijwillig of gedwongen zal geschieden? Vele Tirolers hebben herhaaldelijk verklaard, dat de groote meerderheid zal weigeren het land, waar hun huizen en eigendommen zich sinds menschenheugenis bevinden, te verlaten.

(Neue Zürcher Zeitung) **(Vorig bericht 3863 F.)**

B. ENGELAND. — Particuliere briefwisseling van Stephen King Hall met Duitsche burgers in zake den Europeeschen toestand. —

De Engelsche scheepskapitein Stephen King Hall heeft den weg der particuliere correspondentie ingeslagen om de Engelsche opvattingen in zake den Europeeschen toestand den Duitschen burgers duidelijk te maken. In duizenden exemplaren heeft hij aan Duitsche burgers brieven gezonden, waarin hij zijn persoonlijk standpunt betreffende den toestand in Europa en in het bijzonder nopens de handelingen van de nationaal-socialistische regeering uiteen zet. De bedoeling zit daarbij voor, het Duitsche volk in te lichten omtrent de gevaren, welke aan de politiek van het nazi-bewind inhaerent zijn. Deze poging om het Duitsche volk te waarschuwen voor de noodlottige gevolgen, welke uit het optreden der regeering te Berlijn kunnen voortvloeien, wordt van officieele Duitsche zijde op rekening van het kabinet-Chamberlain gesteld en vindt heftige bestrijding in de Duitsche pers. (Times - Telex-A. N. P.)

C. NEDERLAND. — Borstbeeld van Dorus Rijkers onthuld. - Hulde aan den grooten redder. —

Het was op 16 Juli '39 voor Den Helder en voor het Nederlandsche reddingwezen een bijzondere dag. Op het Helden der Zeeplein, in het midden waarvan het monument voor het Nederlandsch reddingwezen staat, is het borstbeeld onthuld van Dorus Rijkers, die meer dan 500 menschen het leven redde.

De belangstelling voor deze plechtigheid was zeer groot. H.M. de Koningin was vertegenwoordigd door den eersten luitenant ordonnance-officier A. J. F. M. Egter van Wissekerke. Vele marine- en burgerautoriteiten waren tegenwoordig, evenals de hoofdbestuursleden G. Whitlau, voorzitter van het Dorus Rijkersfonds, generaal Swart, president-commissaris, jhr. Gevers Deynoot, de heer Ruhaak, en de dames Dirkzwager en De Jong-De Ruyter. (Telegraaf)

D. AMSTERDAM. — Gemeenteraad. - Raadsleden J. W. Matthijsen en S. R. de Miranda. - Geen herbenoeming. —

Bij den voorzitter van het Centraal Stembureau voor de gemeenteraadsverkiezingen, dr. W. de Vlugt, hebben de sociaal-democratische raadsleden J. W. Matthijsen en S. R. de Miranda medegedeeld, dat zij hun herbenoeming niet zullen aanvaarden. Zij worden vervangen door resp. P. J. Schmidt en J. G. Suurhoff. (Telex-A. N. P.) **(Vor. ber. Gemeenteraad 2856 G.; Erfpachtskwestie 3836 A.)**

E. VEREENIGDE STATEN. — Neutraliteitswet. - Behandeling uitgesteld. —

Op het Witte Huis heeft op 19 Juli '39 een conferentie plaats gehad over de neutraliteitswet. Aanwezig waren president Roosevelt, Garner, Hull, Barkley, de leider der democraten in den Senaat, Pittmann, Mc Nary, Austin en Borah, republikeinsche senatoren. De conferentie bestudeerde de mogelijkheden van een hervatting der beraadslagingen over een herziening der neutraliteitswet tijdens deze zitting van het Congres.

President Roosevelt en Hull hebben ten slotte hun hardnekkige pogingen om gedurende deze zitting van het Congres de neutraliteitswet in behandeling te nemen, opgegeven, nadat zij den toestand hadden besproken met de republikeinsche en democratische leiders van den senaat. Roosevelt heeft langdurig geargumenteerd om den senatoren tot zijn standpunt te brengen. Zoowel de president als Hull verklaarden nadrukkelijk, dat in Europa gevaar voor oorlog bestaat.

De onmiddellijke reactie in welingelichte kringen te Washington was, dat president Roosevelt gedurende zijn zomerreis door de westelijke staten zijn geval aan het volk zal voorleggen.

Tezelfder tijd is men van meening, dat de republikeinsche oppositie er bezorgd over is, dat men het zal doen voorkomen, alsof zij voor isolement is. Dit zou den democraten in staat kunnen stellen in 1940 bij de verkiezingen, van de buitenlandsche politiek een programmapunt te maken. Daarom gelooft men, dat de republikeinen zullen trachten de kwestie der neutraliteit bij den aanvang der volgende zitting te regelen, waarbij vrij zal moeten worden gestemd.

(Telex-A. N. P.) **(V. b. Neutraliteitswet 3870 C.)**

F. GROOT-DUITSCHLAND. — Protectoraat Bohemen en Moravië. - Reorganisatie. - „Laten wij Tsjechisch praten". —

De „Neue Tag" publiceert een schema van het Duitsche bestuur voor Bohemen en Moravië. Aan het hoofd hiervan staat de Rijks-protector, Von Neurath, die beschikt over het Protectoratsamt, dat verdeeld

is in afdeelingen op alle gebied. Hieraan ondergeschikt zijn negentien „Oberlandrate", hooge provinciale raden, welke belast zijn met de contrôle van de subalterne Tsjechische bestuurslichamen en met de bescherming van de Duitsche belangen. Ieder van deze raden heeft drie of vier Tsjechische departementen.
De ministerraad van de protectoraatsregeering heeft besloten tot scheiding van posterijen en spoorwegen, door de vorming van een algemeene directie voor elk. Hiermede is de basis gelegd voor een met het overige Duitschland gelijk gerichte ontwikkeling en organisatie van het postwezen in het protectoraat Bohemen en Moravië.
De politie te Praag heeft het blad „Narodni Listi", het officieele orgaan van de nationale solidariteit, voor den tijd van drie dagen verboden wegens een artikel, getiteld: „Laten we Tsjechisch spreken", waarin de zin voorkwam: „Wij moeten ons los maken van de vernederende gewoonte Duitsch te spreken".
De kortelings benoemde Duitsche regeeringscommissaris te Brno heeft besloten de namen van sommige straten te veranderen. De voornaamste straten in het centrum der stad zullen in het vervolg genoemd worden: „Horst Wesselstraat", „Adolf Hitlerstraat" en „Straat van den 15 Maart". (Zooals men weet werd op 15 Maart het protectoraat ingesteld.)
President Hacha heeft een radiorede gehouden tot de bevolking van het protectoraat, waarin hij alle mannen, die in staat zijn te werken, aanspoort te helpen bij het binnenhalen van den oogst.
(Der Neue Tag - Narodni Listi) **(V. b. 3858 B.)**

A. **ENGELAND. — De Iersche Terreur. - Regeering kondigt krachtige maatregelen aan. - Wetsontwerp ingediend. —**
Het Britsche Lagerhuis heeft een aanvang gemaakt met de behandeling van het wetsontwerp tot verhindering van het plegen van gewelddaden. Dit wetsontwerp, dat de bedoeling heeft de terreur van het Iersche Republikeinsche leger te bestrijden, verleent drastische volmachten en stelt strenge straffen vast. Het leger wordt echter niet illegaal verklaard.
De tijdsduur van de wet bedraagt twee jaar. De minister van Binnenlandsche Zaken krijgt de bevoegdheid order te geven tot uitzetting van personen, die 20 jaar of korter in Groot-Brittannië gevestigd zijn, en die betrokken zijn geweest bij de voorbereiding van of het aanzetten tot daden van geweld, welke de bedoeling hebben invloed uit te oefenen op de openbare meening of de regeeringspolitiek ten aanzien van de Iersche aangelegenheden. Het binnenkomen van dergelijke personen kan verhinderd worden. Personen, die trachten de uitzetting te ontduiken, kunnen worden veroordeeld tot vijf jaar dwangarbeid of tot drie maanden bij summier bewijs. Ook kan een register van verdachten worden ingesteld. De wet geldt voor personen, afkomstig uit welk deel van Ierland ook. Men hoopt, dat het ontwerp aan het einde van de volgende week geheel afgehandeld zal zijn. (Times)
(Vor. ber. Bomaanslagen 3857 F.)

22 JULI 1939

B. **DANZIG. — Adolf Hitler over het probleem Danzig. - Incident. - Poolsche douane-beambte gedood. —**
Volgens uitlatingen in welingelichte politieke kringen te Berlijn wenscht Hitler, die thans rust neemt in de Beiersche Alpen, nog steeds een vreedzame oplossing van het vraagstuk-Danzig, zonder dat hij evenwel aan een compromis denkt.
Men legt in nationaal-socialistische kringen den nadruk op „vastbeslotenheid en vrede". De uitgebreide militaire toebereidselen, die openlijk zijn getroffen, worden „natuurlijke voorzorgen" genoemd. In officieele kringen zegt men, dat Duitschland voor alle gebeurlijkheden gereed moet zijn, daar het duidelijk is, dat een oorlog tot de mogelijkheden behoort, hoewel hij niet de juiste en gewenschte oplossing wordt geacht.
Naar verluidt, zou Hitler voor honderd procent besloten hebben, Danzig in zijn bezit te krijgen zonder eenige concessie, doch óók voor honderd procent wenscht hij het zonder oorlog te verkrijgen. Men geeft toe, dat het vraagstuk gelijkenis vertoont met den Gordiaanschen knoop. In de eerstvolgende maanden zal blijken, of de knoop ontward kan worden dan wel met het zwaard moet worden doorgehakt. Men hoopt, dat Polen een vreedzame oplossing op een basis van „quidproquo", die zijn prestige zoo weinig mogelijk zou schaden, zal prefereeren.
In nationaal-socialistische kringen ziet men twee mogelijkheden van de verdere ontwikkeling van den toestand: óf een overeenkomst met Rusland zal Engeland in een automatisch stelsel van garanties verwarren, zoodat het geen vrijheid van handelen zal hebben en er dus bij Polen op zal aandringen, dat een conflict niet verhaast wordt, óf Engeland kan, indien er geen pact met Rusland komt, Polen geen doeltreffende hulp verleenen en zal Warschau in zijn eigen belang aanraden, concessies te doen.
Hooge ambtenaren achten het zeker, dat het „partijcongres van den vrede" in begin September doorgang zal hebben, omdat het volkomen in strijd met Hitler's karakter is, dat een dergelijk congres eerst zou worden aangekondigd en daarna afgezegd.
De bovenvermelde verklaring is door een officieelen woordvoerder afgelegd tegenover de vertegenwoordigers der buitenlandsche nieuwsagentschappen op de dagelijksche persconferentie. De woordvoerder antwoordde op door de correspondenten gestelde vragen en zijn verklaring was niet te voren klaargemaakt. De tot uitdrukking gebrachte opvattingen werden niet voorgesteld als een nieuwe richting in de politiek, aangezien dezelfde gevoelens herhaaldelijk uitgesproken zijn den laatsten tijd door den nationaal-socialistischen woordvoerder en de Duitsche pers. Als zoodanig mogen de uitgesproken meeningen beschouwd worden als die der Duitsche regeering.
Incident. - Poolsche douane-beambte gedood. — Chodacki, de Poolsche commissaris-generaal te Danzig, heeft bij den Senaat krachtig geprotesteerd naar aanleiding van het grensincident op 19 Juli '39, waarbij de Poolsche douane-beambte Boedziewicz is gedood.
In het protest wordt gezegd, dat de man op Poolschen grond werd neergeschoten, nadat hij drie Duitschers, die onbevoegd over de grens waren gekomen, gesommeerd had. Een onderzoek en de bestraffing van den schuldige, die volgens het protest lid der stormtroepen moet zijn, worden geëischt.
(Telex-A. N. P. - Polska Agencia Telegraficzna)
(Vor. ber. 3868 B.; Incidenten 3805 A.)

C. **ITALIE. — Duitsch-Italiaansch Accoord in zake de haven van Triëst. —**
Hoewel er geen sprake is van onderhandelingen van Duitschland, ter verkrijging van de contrôle over de haven van Triëst, is op 18 Juli '39 een regeling, welke veel lijkt op de instelling van een vrije zone, tusschen Duitschland en Italië tot stand gekomen wat betreft het transitoverkeer van Duitschland via Triëst. Duitschland heeft aan Italië een transitoverkeer gegarandeerd van minstens 1½ millioen ton per jaar, in ruil voor zekere faciliteiten voor de Duitsche Rijksspoorwegen. In Triëst zal een Duitsch douanebureau worden geopend. (Telex-A. N. P.) **(V. b. 3290 E.)**

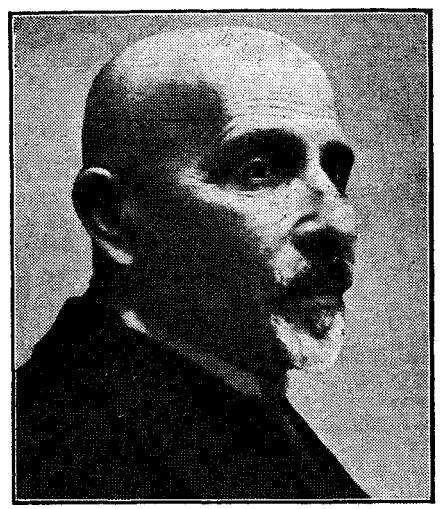
23 JULI 1939

D. **NEDERLAND. — Het vijfde Kabinet-Colijn. - Samenstelling. —**
Het nieuwe kabinet zal als volgt worden samengesteld:

Dr. H. Colijn, voorzitter van den raad der ministers en minister van Algemeene Zaken, tevens ad interim minister van Economische Zaken;
Mr. J. A. N. Patijn, minister van Buitenlandsche Zaken;
Mr. J. A. de Visser, minister van Justitie;
H. van Boeyen, minister van Binnenlandsche Zaken;
Prof. dr. B. J. O. Schrieke, minister van Onderwijs, Kunsten en Wetenschappen;
C. W. Bodenhausen, minister van Financiën;
Dr. J. J. C. van Dijk, minister van Defensie;
Jhr. ir. O. C. A. van Lidth de Jeude, minister van Waterstaat;
Ir. M. H. Damme, minister van Sociale Zaken;
C. van den Bussche, minister van Koloniën.

Prof. I. P. de Vooys zal, zoodra hij ontslag zal hebben genomen als directeur van de „Algemeene Kunstzijde Unie", de portefeuille van Economische Zaken overnemen van dr. Colijn. (Telex-A. N. P.)
(Vorig bericht 3867 C.)

A. **J. MENDES DA COSTA OVERLEDEN. —**
Na geruimen tijd reeds ziek te zijn geweest is 21 Juli 1939, op 75-jarigen leeftijd, in zijn woning te Amsterdam overleden de nestor der Nederlandsche beeldhouwers, dr. Josef Mendes da Costa, tot op zeer hoogen leeftijd een der voornaamste figuren onder de beeldende kunstenaars in Nederland.
Zijn ontwikkeling viel in een periode van opbloeiend cultureel en geestelijk leven in Nederland. De vernieuwing, die als gevolg van de aanvankelijk slechts litteraire beweging van '80 ook de beeldende kunst en de architectuur in ons land onderging, beïnvloedde den jongen beeldhouwer Mendes da Costa, die eigenlijk de pionier eener nieuwe, nationale Nederlandsche beeldhouwkunst werd.

J. Mendes da Costa

Josef Mendes da Costa werd op 4 November 1863 te Amsterdam geboren en bezocht daar de Quellinusschool, waarna hij ging werken op de steenhouwerij van zijn vader. Het was geen kunstenaarswerk, dat hij hier verrichtte, doch hij leerde de grondbeginselen van het ambacht, het hanteeren van het ruwe, weerbarstige materiaal. Zijn eerste artistieke vorming kreeg hij op de kunstnijverheidsschool in het Rijksmuseum te Amsterdam, waar hij de acte M. O. voor boetseeren haalde en leeraar werd op dezelfde school.
Inmiddels vervaardigde hij verschillende werkstukken, waaruit een duidelijk verzet tegen het academisme bleek, en tezamen met Zijl, Nieuwenhuis, Dijsselhof en Zwollo richtte hij de kunstenaarsgroep „Lea" op, die den strijd tegen het academisme en impressionisme aanbond en zocht naar een klassieke wetmatigheid in de uitdrukkingsvorming van de beeldhouwkunst. Met Zijl heeft Mendes da Costa eenige jaren samengewerkt. (Alg. Handelsblad)

B. **PALESTINA. — Immigratie-verbod. —**
Geen gebeurtenis van de laatste, voor Palestina zoo veel bewogen, jaren heeft in Palestina zulk een diepe ontroering gewekt als de op 14 Juli '39 in het Engelsche parlement afgelegde verklaring van den minister van Koloniën, MacDonald, volgens welke de geheele Joodsche immigratie, incl. het quotum vluchtelingen, in den komenden herfst tot het voorjaar van 1940 wordt stopgezet. Zonder overdrijving kenschetst men den indruk en de terneergeslagenheid, die zich bij deze aankondiging van de Joodsche bevolking hebben meester gemaakt, juist als men zegt, dat deze maatregel gevoeld wordt als den zwaarsten slag, dien men den Joden kon toebrengen.
Minister MacDonald verklaarde zijn besluit als straf (eigenlijk représaille) voor een georganiseerde poging, om de politiek van het Witboek te doen mislukken door illegale immigratie. Hij motiveerde zijn veldtocht tegen deze illegale immigratie ook als een maatregel, om de belangen der vluchtelingen te beschermen, want de illegalen zouden hoofdzakelijk uit Polen en Roemenië zijn gekomen.
In werkelijkheid is de opheffing der immigratie een concessie aan de Arabieren in de nog steeds te Kairo gevoerde onderhandelingen over aanvaarding van het Witboek.
De Arabieren beweerden geen vertrouwen te hebben in de ernstige bedoeling der Engelsche regeering, om het Witboek werkelijk door te voeren. De illegale immigratie leek hun wantrouwen te rechtvaardigen. Daarom moest er op dit gebied iets opzienbarends geschieden. (Times - N. Rott. Crt.)
(Vor. ber. Immigratie 3530 D.)

C. **POLEN. — Het Poolsche havenverkeer - De beteekenis van Gdynia en Danzig. —**
Wanneer men zich uit de Poolsche statistiek een beeld tracht te vormen van de beteekenis die de havens Gdynia en Danzig hebben voor den buitenlandschen handel van Polen, komt men tot het volgende resultaat over 1937 en de eerste drie kwartalen van 1938:

	1 Januari—30 Sept. 1938		Jaar 1937		Jaar 1936	
	1000 ton	Millioen Zl.	1000 ton	Millioen Zl.	1000 ton	Millioen Zl.
Invoer:						
Totaal . .	2.443	984	3.685	1.255	3.066	1.003
Over Gdynia	993	533	1.475	721		
„ Danzig	616	74	800	100		
„ land .	834	377	1.410	434		
Uitvoer:						
Totaal . .	10.920	838	14.997	1.195	12.964	1.026
Uit Gdynia	5.450	358	7.151	476		
„ Danzig	3.723	193	5.123	316		
„ land .	1.747	287	2.723	403		

(Economische Voorlichting)
(Vor. ber. Danzig 3813 H.)

D. **NEDERLAND. — Belangengemeenschap Amsterdamsche Bank N.V. en Rotterdamsche Bankvereeniging N.V. - Tot nauwe samenwerking besloten. —**
In de vergaderingen van commissarissen der Amsterdamsche Bank N.V. en der Rotterdamsche Bankvereeniging N.V. is op 21 Juli '39 besloten de directies dier banken te machtigen om, behoudens de goedkeuring voor zoover noodig van de algemeene vergaderingen van aandeelhouders, het navolgende overeen te komen:
1. De winsten en verliezen der beide vennootschappen worden met ingang van 1 Januari 1940 gelijkelijk verdeeld.
2. De banken garandeeren elkaars verbintenissen.
3. Van elk der banken wordt het uitgegeven kapitaal door terugbetaling aan aandeelhouders teruggebracht tot *f* 35.000.000 en wordt de open reserve teruggebracht tot *f* 20.000.000. Hiertoe zal de Rotterdamsche Bankvereeniging N.V. *f* 3.000.000 aan haar stille reserve ontleenen.
Hierna zullen derhalve het gezamenlijk kapitaal der beide instellingen *f* 70.000.000 en hare open reserves *f* 40.000.000 bedragen.
4. Ten einde ook de stille reserve der beide instellingen op gelijke hoogte te brengen zal aan aandeelhouders der Amsterdamsche Bank N.V. worden voorgesteld een nader te bepalen bedrag van omstreeks *f* 10.000.000 van hare open reserve over te brengen naar haar stille reserve. Hierna zal zij het deel der open reserve, hetgeen door terugbrenging tot *f* 20.000.000 beschikbaar komt, na aftrek der verschuldigde belastingen, uitkeeren.
De heer Mr. H. A. van Nierop heeft den wensch te kennen gegeven af te treden als directeur der Amsterdamsche Bank N.V.
Voorgesteld zal worden te benoemen tot directeur der

Amsterdamsche Bank N.V. de heeren Mr. K. P. van der Mandele, Mr. Y. J. H. van der Meulen, Mr. H. L. Woltersom, L. Proos Hoogendijk en Mr. B. J. K. Kolff, tot directeuren der Rotterdamsche Bankvereeniging N.V. de heeren P. Hofstede de Groot, D. Andreson en Mr. W. M. Houwing, tot commissarissen der Amsterdamsche Bank N.V. de heeren Mr. Th. A. Fruin, Rob. Bruns, D. G. van Beuningen, E. Th. Geesink, A. J. M. Goudriaan, W. van der Vorm en Mr. H. A. van Nierop, tot commissarissen der Rotterdamsche Bankvereeniging N.V. de heeren Gottfr. H. Crone, Herbert Cremer, M. C. Koning, J. W. Verwey, C. H. Laan, Mr. L. C. van Eeghen en F. J. de Greve.
(Keesings Financieel Archief)
(V. b. Amsterd. Bank 2792 E.; Rotterd. Bank 3649 C.)

24 JULI 1939

A. NEDERLAND. — Delfstoffen nabij Duitsche grens - Ministerieele vergunning voor proefboringen verleend. —
Eenigen tijd geleden werd melding gemaakt van het feit, dat over groote uitgestrekte gebieden nabij de Duitsche grens in mindere of meerdere mate delfstoffen in den bodem zouden zitten en dat bij de bevoegde instanties stappen werden gedaan om de vereischte proefboringen te mogen verrichten.
Hiervoor is thans de ministerieele vergunning verleend en wel aan den heer H. J. Wiegers, architect te Harbrinkhoek, gemeente Tubbergen, onder voorwaarde, dat de boringen geschieden in overleg met den inspecteur-generaal der mijnen en met inachtneming van de eventueel daarvoor te geven voorschriften.
De aandacht is er in de vergunning op gevestigd, dat deze vergunning niet inhoudt een autorisatie, als bedoeld in artikel 10 der wet van 21 April 1810. Voor ontginning van eventueel aangetoond ijzererts (geen ijzeroer zijnde) is overeenkomstig de wet van 21 April 1810 een overeenkomstig die wet aangevraagde en verleende concessie vereischt. (Het Vaderland)

B. NEDERLAND. — Diplomatie - Onze gezant te Londen gaat heen - Jhr. mr. Michiels van Verduynen zijn opvolger. —
Naar de Staatscourant van 4 Juli '39 meldt, is aan mr. J. P. graaf van Limburg Stirum, buitengewoon gezant en gevolmachtigd minister bij het Britsche Hof, op zijn verzoek met ingang van 16 September '39 eervol ontslag als zoodanig verleend, onder dankbetuiging voor de door hem in den diplomatieken dienst aan H. M. de Koningin en aan den lande bewezen zeer belangrijke en langdurige diensten.
Voorts wordt bevestigd, dat graaf van Limburg Stirum te Londen zal worden opgevolgd door jhr. mr. E. F. M. J. Michiels van Verduynen, eertijds Hr. Ms. gezant te Praag en vervolgens chef der afdeeling diplomatieke zaken aan het departement van Buitenlandsche Zaken. (Staatscourant)
(Vor. ber. Diplomatie 3803 E.; Mr. J. P. graaf v. Limburg Stirum 2847 D.)

C. NEDERLAND. — Versterking der Nederlandsche Gemeenschap - Oproep aan de landgenooten. —
Door de heeren mr. J. J. Fokma te Rotterdam, dr. W. F. van Gunsteren te Den Haag, mr. H. Ph. de Kanter, Wassenaar, dr. P. Kuin, Den Haag, prof. mr. P. Lieftinck, Rotterdam, prof. dr. J. E. de Quay, Tilburg en mr. J. J. Schokking te Wassenaar is gesticht een „beweging tot versterking der Nederlandsche gemeenschap", welke, zooals uit de uitvoerige oproep blijkt, ten doel heeft, de tegenstellingen in den boezem der natie te overbruggen.
De geestelijke en materieele weerkracht van ons volk moet worden omhoog gebracht, aldus het manifest, de defensie moet worden opgevoerd tot het peil, hetwelk de plicht tot handhaving onzer onafhankelijkheid thans voorschrijft.
Aan het schrijnende euvel der werkloosheid moet een einde worden gemaakt.
Na den nadruk te hebben gelegd op de noodzakelijkheid van eendracht, eindigt het manifest aldus:
„Zoo zette ons volk zich in voor de politieke en maatschappelijke verwerkelijking van zijn eendracht, zoo arbeide het aan toekomst, biddend, dat God het beware voor zichzelf en voor de wereld.
Moge de eensgezinde wil van ons volk en de manmoedigheid van zijn leiders, daarin voorgegaan door het Huis van Oranje, den stoot geven tot de veelomvattende daden, welke voor de handhaving van het rijk in Europa en Overzee en voor den opbouw van onze werkelijke volkskracht onverbiddelijk noodig zijn.".
Eventueele blijken van instemming met het bovenstaande kan men richten aan „Versterking der Nederlandsche Gemeenschap", 's-Gravenhage, Emmastraat 10. (Avondpost)

D. 's-GRAVENHAGE. — Bescherming tegen luchtaanvallen - Voorstellen tot een bedrag van ruim ƒ 1 millioen. —
B. en W. van 's-Gravenhage hebben aan den gemeenteraad een voorstel gedaan tot het uitvoeren van openbare schuilplaatsen in gewapend beton en van andere voorzieningen in verband met de bescherming van de bevolking tegen luchtaanvallen. Het totaal van het voor dezen maatregel geraamde bedrag is ƒ 1.050.000. Het college stelt voor een geldleening voor dit bedrag aan te gaan en deze leening in 10 jaarlijksche termijnen af te lossen. (Het Vaderland)
(Vor. ber. Luchtbescherming 3708 C.)

E. NEDERLAND. — De Wateler-Vredesprijs - Friends' Service Council te Londen en American Friends' Service Committee te Philadelphia. —
Het bestuur der Carnegie-stichting in Den Haag heeft besloten den Wateler-Vredesprijs voor 1939 toe te kennen aan de Friends' Service Council te Londen, en het American Friends' Service Committee te Philadelphia, op grond van de verdiensten dezer Quakerorganisaties voor de toenadering tusschen de volkeren door internationale organisatie van daadwerkelijke hulp aan hen, die lijden in tal van deelen der wereld.
De Wateler-Vredesprijs is ingesteld door den heer J. G. D. Wateler, in leven directeur der Oranje-Nassau Hypotheekbank te 's-Gravenhage, die bij zijn overlijden zijn vermogen heeft vermaakt aan de Carnegiestichting, belast met het beheer van het Vredespaleis, onder beding, dat uit de opbrengst jaarlijks een vredesprijs zou worden toegekend aan dengene, die op eenigerlei wijze de zaak van den vrede het beste zou hebben gediend of die zou hebben bijgedragen tot het vinden van middelen ter bestrijding van den oorlog. De toekenning geschiedt beurtelings aan een Nederlander en een buitenlander.
Het bedrag van den prijs, na aftrek van schenkingskosten, is ƒ 18.000. (Het Vaderland)
(Vorig bericht 3310 A.)

F. SOVJET-RUSLAND. — Vlootbouw. —
De Prawda publiceert een artikel van den Russischen volkscommissaris voor Scheepsbouw, Tevossian, onder den titel: „Het Sovjetland bouwt een groote vloot."
De taak van de verdediging der zeegrenzen, aldus schrijft Tevossian, en de bedreiging met militaire agressie tegen de U.R.S.S. eischten dringend den opbouw van een marine, die bekwaam zou zijn tot strijden. In de eerste plaats moest de bouw versneld worden van een onderzeevloot. Deze zaak is reeds ten einde gebracht, de U.R.S.S. heeft op haar machtige scheepswerven duikbootformaties van verschillende typen gebouwd, die in niets onderdoen voor welke onderzeevloot ter wereld ook.
„In enkele jaren hebben wij een zoo groot aantal moderne duikbooten gebouwd, dat zij in staat zullen zijn onze grenzen te verdedigen in welk maritiem strijdperk het ook zij. Aan al onze kusten — de Oostzee, de Zwarte Zee, in het Noorden en vooral in het Verre Oosten — bezit de U.R.S.S. een machtige duikbootvloot, die de veiligheid der zeegrenzen kan verzekeren.
In 1938 en in de eerste helft van 1939 kreeg de Russische marine nieuwe aan de oppervlakte varende oorlogsschepen, die in strijd met de voorafgaande jaren ook in den winter werden

opgeleverd. De nieuwe eenheden, die thans deel uitmaken van de actieve marine, onderscheiden zich door haar hooge strijdeigenschappen. In de tweede helft van 1939 zal onze marine versterkt worden door nieuwe, snelle oorlogsschepen.
De linieschepen en kruisers, die thans gebouwd worden op de Sovjetwerven en die de eerstvolgende jaren in dienst genomen zullen worden, zullen door hun geschut, hun snelheid en hun uithoudingsvermogen in het gevecht de sterkste schepen zijn, niet alleen van de Sovjetmarine, maar van de wereld. De torpedobootjagers en torpedobooten, die geheel op onze werven gebouwd worden, doen in niets onder voor de beste moderne schepen der vreemde mogendheden. (Tass Agency)
(Vor. ber. Vlootversterking 3347 B.)

25 JULI 1939

A. **ITALIE. — Tienjarenplan op Sicilië - Afschaffing grootgrondbezit. —**
De Italiaansche pers maakt melding van het besluit van Mussolini om een einde te maken aan het grootgrondbezit op Sicilië en het verbeteren van den grond aldaar. Hiervoor is een tienjarenplan opgesteld, waardoor de landerijen, welke tot nu toe verwaarloosd werden, verbeterd zullen worden. De financiering hiervan komt ten laste van den staat. Particuliere ondernemingen en de eigenaars der gronden moeten evenwel deelnemen in een nader vast te stellen mate. Indien de grondeigenaren zich niet aan de voorschriften van den Duce onderwerpen, behoudt de regeering zich het recht voor de gronden te onteigenen.
(Stefani)

B. **ITALIE. — Wetsontwerp op overtreding deviezenbepalingen ingediend. —**
In de wetgevende vergadering is op 9 Juli '39 het reeds aangekondigde wetsontwerp ingediend, waarbij de doodstraf kan worden toegepast op ernstige overtredingen van de deviezenbepalingen.
Deze straf kan echter, volgens het ontwerp, alleen worden geëischt tegen degenen, die tegenover buitenlanders of buitenlandsche mogendheden de nationale economie ernstig hebben benadeeld. De bezittingen van deze personen zullen tevens verbeurd worden verklaard.
Op minder ernstige overtredingen staan gevangenisstraf en hooge boeten. Alle misdrijven van deze soort zullen worden berecht door bijzondere rechtbanken ter bescherming van den staat. De wet is inmiddels aangenomen. (Stefani)
(Vor. ber. Financiën 3419 B.; Deviezen 2332 A.)

C. **BELGIE. — Beroep van Koning Leopold op eenheid - „Met het geweer aan den voet wenscht België baas in eigen huis te blijven." —**
Ter gelegenheid van het honderdjarig bestaan der fabrieken van Ougrée—Marihaye heeft koning Leopold op 23 Juli '39 een toespraak gehouden, waarin hij onder meer zeide:

Ongetwijfeld heeft de internationale horizon niet de helderheid, welke wij wel zouden wenschen. Doch laten wij onze koelbloedigheid bewaren en vastbesloten zijn ons buiten ieder conflict te houden, dat geen aanslag op onze rechten beteekent. Met het geweer aan den voet wenschen wij baas in eigen huis te blijven.
Meer dan ooit moeten alle Belgen begrijpen, dat het slechts door vereeniging van krachten, den wil tot samenwerking en den geest van broederschap mogelijk zal zijn de toekomst met vertrouwen tegemoet te zien en de betere dagen af te wachten, die ons volk zal verdienen door het geloof in zichzelf.
(Agence Belga) **(V. ber. Koning Leopold II 3810 A.)**

D. **TIBET. — Veertiende Dalai Lama is gevonden. —**
Naar het Chineesche persbureau op 20 Juli '39 meldt, is thans een vijfjarige jongen gekozen om over Tibet te regeeren en den dertienden Dalai Lama, die vijf jaar geleden stierf, op te volgen.
De veertiende Dalai Lama, de reïncarnatie van den dertienden, is uit Kokonor naar Ihasa vertrokken in gezelschap van een specialen commissaris der Chineesche regeering en vertegenwoordigers van Tibet. De regeering heeft 100.000 joean beschikbaar gesteld ter bestrijding van de reiskosten.
De nieuwe Dalai Lama is geboren bij Taerssoe, een der bedevaartplaatsen, 25 kilometer ten zuidwesten van Kokonor.
In Ihasa zal hij zijn verdere opleiding genieten.
De nieuwe Dalai Lama heet Lama Tantsjoe.
(Vorig bericht 2882 F.)

E. **CHINA. — Conflict met Japan - Japansch-Engelsche besprekingen. —**
Na een bijeenkomst van Craigie, den Engelschen ambassadeur te Tokio en Arita, den Japanschen minister van Buitenlandsche Zaken, heeft het inlichtingenbureau van het Japansche ministerie van Buitenlandsche Zaken op 22 Juli '39 te Tokio verklaringen uitgegeven, waarin gezegd wordt:

„Er is overeenstemming tot stand gekomen betreffende de algemeene kwesties, die den achtergrond vormen van den toestand in Tientsin. Een verklaring dienaangaande zal tegelijkertijd in Tokio en in Londen worden uitgegeven."

De eerste minister, Hiranoema, heeft tegenover vertegenwoordigers van de pers verklaard: „De Engelsch-Japansche conferentie is de crisis doorgekomen met een regeling der algemeene kwesties, die den achtergrond vormen van den toestand in Tientsin. Het fundamenteele beginsel, dat uitgewerkt is als resultaat van deze regeling, is toepasselijk op geheel China en niet beperkt tot Tientsin. Dit punt moet duidelijk zijn voor Engeland. De Britsche rechten en belangen zouden erkend kunnen worden, wanneer Engeland slechts de betrekkingen erkennen wil van wederzijdschen steun en onderlinge afhankelijkheid tusschen Japan, Mandsjoekwo en China."

Hiranoema zeide voorts te denken, dat Engeland het regime van Tsjang-Kai-Sjek niet zou bijstaan door toekenning van credieten of anderszins. Wanneer het dat toch deed, zou zijn optreden worden beschouwd als vijandig jegens Japan. „Wanneer Engeland zich er van onthoudt credieten toe te kennen aan het regime van Tsjang-Kai-Sjek, zou dat regime beroofd worden van de middelen tot financiering van den aankoop van munitie door middel van handelaars, die bereid zijn tot leveren." Sprekende over de anti-Britsche agitatie in Japan, zeide de premier, dat de regeering het voornemen heeft die campagne te controleeren „welke tegen haar politiek ingaat nu de Engelsch-Japansche conferentie dergelijke vorderingen heeft gemaakt". (Telex-A.N.P.)
(Vor. ber. Tientsin 3851 C.; Chin.-Jap. conflict 3867 A.)

F. **ENGELAND. — Accoord met Japan. - Tekst der overeenkomst. —**
In het Lagerhuis heeft op 24 Juli '39 premier Chamberlain den tekst medegedeeld van de overeenkomst, die te Tokio tot stand is gekomen tusschen Arita en Craigie.
Deze tekst luidt als volgt:
„De Britsche regeering erkent ten volle den huidigen toestand in China, waar vijandelijkheden op groote schaal aan den gang zijn.
Zij neemt er nota van, dat zoolang die staat van zaken voortduurt de Japansche strijdkrachten in China bijzondere behoeften hebben ten aanzien van het behoud der eigen veiligheid en der handhaving van de openbare orde in de onder haar contrôle staande gebieden, en dat zij al die oorzaken of daden dienen te onderdrukken of uit den weg te ruimen, welke hen zullen belemmeren of hun vijand ten goede zullen komen. De Britsche regeering heeft niet het voornemen eenigerlei daden of maatregelen te begunstigen, welke nadeelig zouden kunnen zijn voor het bereiken van bovengenoemde doeleinden door de Japansche troepen en zij zal gebruik maken van deze gelegenheid om haar politiek in dit opzicht te bevestigen door het aan de Britsche autoriteiten en de Britsche onderdanen in China duidelijk te maken, dat zij zich moeten onthouden van dergelijke daden en maatregelen. (Times) **(Vor. ber. 3879 E.)**

G. **NEDERLAND. — Onderwijs - Vondelstudie. —**
Aan de Rijksuniversiteit te Leiden zal een bijzondere leerstoel in de Vondelstudie gevestigd worden.
(Telex-A.N.P.) **(Vor. ber. Onderwijs 3820 B.)**

26—28 JULI 1939

A. NEDERLAND. — Het vijfde Kabinet-Colijn - Nieuwe ministers beëdigd - Portefeuilles overgedragen - Perscommentaren - Regeeringsverklaring van Dr. H. Colijn. - Leiders der Roomsch-Katholieke en S.D.A.P.-fracties opperen bezwaren. - Kamervotum tegen het Kabinet. - Ontslagaanvrage. —

Beëdiging. — Op 25 Juli '39 zijn de nieuwe ministers mr. J. A. de Visser (Justitie); C. van den Bussche (Koloniën); C. W. Bodenhausen (Financiën); jhr. ir. O. C. A. van Lidth de Jeude (Waterstaat); prof. dr. B. J. O. Schrieke (Onderwijs) en dr. ir. M. H. Damme (Soc. Zaken), ten paleize Noordeinde door H. M. de Koningin beëdigd.
Prof. ir. I. P. de Vooys (Econ. Zaken), directeur-generaal van de A. K. U. te Arnhem, was niet aanwezig. Zijn beëdiging zal eerst op 15 Augustus plaats hebben.

Perscommentaren. —

De Tijd (r.k.) — Het wezen van dr. Colijn's nieuwe kabinet bestaat hierin, dat het geformeerd is buiten het parlement en de parlementaire verhoudingen om, en dat het in zijn samenstelling geen rekening houdt met de samenstelling onzer volksvertegenwoordiging, d.w.z. met de politieke overtuigingen van ons volk.
Dr. Colijn, die menigmaal onze overgeleverde vrije instellingen met woorden heeft gehuldigd, tast met deze daad het parlementaire stelsel zelf aan. Tenzij hij van meening zou zijn, dat de huidige samenstelling der volksvertegenwoordiging niet meer de politieke overtuigingen van het volk weerspiegelt, en dat de enkele verschijning van zijn liberaal-getint elftal in die overtuigingen een groote verschuiving zal teweegbrengen. Dan zal hij de Kamer naar huis kunnen zenden en nieuwe verkiezingen houden. Wij voor ons zijn er echter zeker van, dat de verschuiving dan in een andere richting zal gaan dan de zijne.

De **„Nieuwe Rotterd. Courant"** (lib.) verwacht van dit kabinet een beter bewind dan van het vorige.
Immers, het Kabinet is ontlast van het bestanddeel roomsch-katholieke ministers, dat voornamelijk verantwoordelijk was voor de in de laatste twee jaren naarstig ter hand genomen uitbreiding van staatsbemoeiïng, bescherming van groepsbelangen op kosten van het algemeen belang, en nog andere broeikaspolitiek, die zich in nieuwe groote avontuurlijke plannen dreigde te storten.

De christ.-hist. **„Nederlander"** verwacht in beginsel:
van elk optredend kabinet een voortzetting van de tot dusverre gevolgde economische en sociale politiek.
Blijkt van deze voortzetting, dan zullen wij het in dit opzicht van heeler harte steunen.
Zou, wat wij thans nog niet ten volle kunnen beoordeelen, een principieele ommekeer in het voornemen liggen, dan zal onvermijdelijk en spoedig het oogenblik komen, dat wij in geweten verplicht zijn „neen" te zeggen. Omdat het landsbelang naar onze diepste overtuiging door zulk een ommekeer in sterke mate zou worden geschaad.

Het Vaderland (lib.) schrijft naar aanleiding van de formatie:
De rechtsche samenwerking is derhalve ten einde; en, zooals de A.R. Rotterdammer zelf constateert, voor langen tijd. Deze op kerkelijke inzichten gebaseerde coalitie is waarschijnlijk thans wel voor goed in zijn staatkundige onvruchtbaarheid aan den kaak gesteld.

Een „reddingsplank" noemt de a.r. **„Rotterdammer"** het nieuwe Kabinet, met gemengde gevoelens evenwel:
Onze eerste indruk over het optreden van het vijfde ministerie-Colijn laat zich samenvatten in drie woorden: verheuging, spijt en bezorgdheid.
Het verheugt ons, dat dr. Colijn geslaagd is. De wereldtoestand zoowel als de nationale omstandigheden zijn zoodanig, dat een spoedige oplossing der crisis meer dan geld waard is. Ook stemt het tot blijdschap, dat dr. Colijn Kabinetsleider blijft. Men behoeft waarlijk niet aan persoonsvergoding te doen om te erkennen, dat hij een nationale figuur is, wiens leiding vertrouwen wekt bij een groot deel der bevolking en evenzeer in het buitenland.

Onder het opschrift „De kapitein blijft" schrijft **de Telegraaf** (neutraal) o.a.:
Voor honderdduizenden in ons land moet het een geruststelling zijn, dat de beproefde kapitein, die ons tot nu toe veilig door de internationale crisis heeft gebracht, het commando behoudt. Het is nu allerminst een tijd om te gaan experimenteeren.
Wij hebben het betreurd, dat, terwijl de internationale toestand zoo ernstig was, in ons land een kabinetscrisis kon uitbreken. Eveneens betreuren wij het, dat, nu dr. Colijn als minister-president terugkeert, hij dat moet doen zonder den steun der Roomsch-Katholieke Staatspartij. Iedereen weet, dat er duizenden Roomsch-Katholieke staatsburgers zijn, die het politieke program van dr. Colijn, zeker wat de financiëele en economische paragrafen betreft, gaarne onderschrijven. Niettemin heeft de Katholieke Staatspartij het weten te verhinderen, dat in het nieuwe kabinet-Colijn een enkele Katholiek zitting neemt. Wij kunnen hierin geen wijs politiek beleid zien, maar uitsluitend het onderdrukken van afwijkende meeningen op punten, die niets met de Roomsch-Katholieke geloofsovertuiging te maken hebben. De Roomsch-Katholieke Staatspartij is verpolitiekt in den enghartigsten zin, dien men aan dit woord kan geven.

In het **Handelsblad** (lib.) lezen we:
Nauwelijks is het nieuwe Kabinet geformeerd, nòg zijn de nieuwe ministers niet door H. M. benoemd en beëedigd, en nòg is het nieuwe regeeringsprogram niet bekend of de R. K. pers brengt haar zwaarste geschut in stelling tegen den vijand, die nog geboren moet worden. De roomsch-katholieken voelen zich gepasseerd. En het kost hun blijkbaar groote moeite om zich te voegen in de positie van loyale tegenstanders. Dat men daden moet afwachten alvorens men aan het veroordeelen en afbreken slaat, is een eenvoudige waarheid, die sommige katholieke bladen uit rancune ten eenenmale uit het oog schijnen te hebben verloren.
En verder: Nu dus uit de politieke groepeeringen geen behoorlijk en krachtig ministerie was samen te stellen, juichen wij het toe, dat de formateur het over een geheel anderen boeg heeft gegooid. De behartiging van 's lands zaken zal nu worden toevertrouwd aan elf bekwame mannen, wier naam en verleden er borg voor staan, dat zij zonder eenig vooroordeel den weg zullen zoeken die thans voor het land in zijn geheel het nuttigst is en practisch begaanbaar zal zijn. Dat daarbij de medewerking van R.K. ministers moet worden gemist, is zeker niet de wensch van den formateur, maar de wil van de roomsch-katholieken zelf.

Het Volk (S.D.A.P.) verwijt de R.-K. Staatspartij, dat zij al veel te lang roomsch-rood niet heeft aangedurfd.
Wat nu de nieuwe regeeringsploeg aangaat, schrijft het blad: Uit deze katholieke afzijdigheid — waaraan zich, voorzoover wij zijn ingelicht, een weigering van vrijzinnig-democratische zijde heeft toegevoegd — heeft dr. Colijn niet de voor de hand liggende conclusie getrokken; hij heeft niet van de vorming van een ministerie afgezien. Hiermede dringt zich de vraag op, wat de heer Colijn eigenlijk in het schild voert. Hoe hij aan een parlementaire meerderheid wil komen, begrijpt niemand. Voor een nieuwe aanpassingsactie zal hij in de Kamers geen meerderheid vinden. Met welke middelen dacht hij de volksvertegenwoordiging zooal niet tot medewerking, dan toch tot dulden te bewegen? Met welke plannen loopt de heer Colijn rond?
Men heeft in deze weken gesproken van een „overbodige crisis". Thans is alle reden om te spreken van een „overbodig ministerie". Want wij kunnen niet aannemen, dat dr. Colijn en de heeren, die zich thans voor het ministerschap beschikbaar stelden, lang gelegenheid zullen krijgen, het roer in handen te houden. Doch dan is de heele verschijning van dit ministerie „overbodig", — een overbodig tusschenspel, dat aan de vorming van een ministerie dat wèl op de meerderheid van volk en volksvertegenwoordiging past, voorafgaat.

De Maasbode (R.K.). — Er zitten dus geen katholieken in dit Kabinet-Colijn. Dit achten wij onder deze omstandigheden gelukkig. Wij hebben aanstonds bij het uitbreken van de crisis als onze meening gegeven, dat het 't best zou zijn voor beide partijen, dat Colijn en de katholieken althans tijdelijk uiteengingen. Dit is nu geschied. Wel heeft dr. Colijn alsnog getracht een paar niet al te „politiek" getinte katholieken voor zijn nieuwe combinatie te vinden, maar daarin is hij, zooals te verwachten was, niet geslaagd, nadat hij met de vier aftredende katholieke ministers niet tot accoord kon komen. De katholieke eenheid en eendracht heeft zich in deze crisis wel zeer solide getoond. Zij is sterker dan ooit, en dat is, vooral onder de tegenwoordige omstandigheden, een zeer gelukkig verschijnsel.

„Het Nat. Dagblad" (nat.-soc.) keert zich tegen de katholieken en meent, dat wanneer de R. K. Staatspartij met de vrijzinnig-democraten en S.D.A.P. naar de macht wil grijpen, het tijd zal zijn de strijdbijl op te vatten voor of tegen Goseling, Albarda en Romme. Het blad concludeert: Dan moge Kamerontbinding den beslissenden strijd voor of tegen het Nederlandsche volk brengen.

Stemmen uit Indië. —
Ook de Indische pers wijdt uitvoerig aandacht aan het nieuwe Kabinet.

Het **„A. I. D. De Preangerbode"** neemt in de eerste plaats de bezetting van koloniën in beschouwing, en constateert, dat de heer Van den Bussche in hooge mate mede-verantwoordelijk is voor het beleid, dat voor 1936 leidde tot afbraak tot een geraamte van de Indische weermacht. Het blad had gaarne aan het Plein een minister van Koloniën gezien, die een pleiter is

voor versterking van de Indische weermacht. De verwachtingen dienaangaande van den heer Van den Bussche zijn uiterst gering.
Het blad wijst er voorts op, dat de heer Bodenhausen een financier is uit de oude school, die een duivelskunstenaar zou zijn indien hij er in zou slagen de eischen op sociaal gebied en op defensie-gebied te combineeren met een sluitende begrooting. Het blad voorspelt, in verband met afwezigheid van gezaghebbende nationale figuren, dit Kabinet een zeer kort leven.

In een hoofdartikel zegt de **„Indische Courant"**, het nieuwe Kabinet besprekend, dat dit het kenteeken moest dragen van een nood-Kabinet, waarbij de afzijdigheid van de katholieken niet valt te verwonderen, gezien de consequente principiëele houding, welke door dezen van stonde af aan is ingenomen. Het ministerschap van den heer Bodenhausen zal voor Nederland beteekenen, gelet op de Indische ervaringen, dat men nog meer de tering naar de nering zal moeten zetten, terwijl het ministerschap van den heer Van den Bussche een teleurstelling is, daar hij een middelmatige hoogst voorzichtige figuur is.

De **„Locomotief"** en de **„Java-Bode"** zijn van oordeel, dat het ontstaan, het verloop en de oplossing van de politieke crisis een uitdagend karakter dragen van de zijde van den heer Colijn, eerst jegens het Kabinet, thans jegens de parlementaire meerderheid en straks jegens het Nederlandsche volk. De bewering verwerpend als zou binnen het oude Kabinet niet voldoende medewerking aanwezig zijn geweest tot bezuiniging, zien beide bladen de nieuwe formatie als een principiëele Colijniaansche omschakeling naar een werkloosheidspolitiek, waarbij de tot dusver toegepaste pijnstillende middelen worden verworpen en de werkloosheid zelve wordt aangepakt door het terugvoeren der werkloozen naar het bedrijfsleven. Deswege zijn de heeren Colijn en Damme de zwarte schapen, tegen wie reeds thans de wolven der parlementaire meerderheid zich keeren.

De **„Deli Courant"** is verheugd, daar het Kabinet vijf figuren omvat, van wie een groot deel van hun carrière in Indië lag, hetgeen een belofte is, dat Indië's stem in het moederland voortaan wellicht beter zal worden verstaan en begrepen dan tot dusver het geval scheen te zijn, en hetwelk het vertrouwen wekt, dat de wenschen van Indië ten aanzien van een sterkere vloot thans zeer spoedig onder de aandacht der regeering zullen komen. Het blad is van oordeel, dat wellicht beter dan van een zakenkabinet van een „imperiaal kabinet" kan worden gesproken, waarbij het voldoening uitspreekt over het feit, dat het roer in handen blijft van een imperiëele persoonlijkheid als de heer Colijn.

Regeeringsverklaring van Dr. H. Colijn.

Minister-president Colijn heeft op 25 Juli '39 in de Tweede Kamer de volgende regeeringsverklaring afgelegd:

Het kabinet heeft er prijs op gesteld, zoo spoedig doenlijk na zijn optreden aan de Staten-Generaal mededeeling te doen van de voornemens der regeering met betrekking tot het te volgen beleid.
In algemeenen zin stelt de regeering bij de uitvoering van hare taak zich voor oogen, dat de steeds sterker geworden drang naar centralisatie bij de bestuursvoering in de toekomst met klem moet worden tegengegaan. Veeleer zal voortaan het beleid er op gericht moeten zijn, in wetgeving en bestuur aan de bestaande lagere publiekrechtelijke organen een zoo groot mogelijke taak over te laten of op te dragen.
Voorstellen ter bevordering van dit voornemen zijn in voorbereiding.
Bij de bepaling van de taak der overheid en bij de tenuitvoerlegging daarvan dient er nauwkeurig op te worden gelet, dat niet verzuimd worde een ruim gebruik te maken van de krachten, waarover het maatschappelijk leven nog in zoo ruime mate beschikt.
Van onmiddellijk belang voor het regeeringsbeleid zijn de navolgende vier onderwerpen:

1e. het financieel beleid van het rijk en

2e. de daarmee samenhangende saneering van de gemeentefinanciën en herstel van de gemeentelijke zelfstandigheid in zeer vele gevallen;

3e. bestrijding der werkloosheid;

4e. versterking der maritieme defensie van Nederlandsch-Indië.

Met de opsomming van deze vier punten is niet bedoeld het aangeven van een rangorde. Alle vier genoemde onderwerpen zijn voor ons volksbestaan van diepgaande beteekenis, maar werken ook wederkeerig remmend of bevorderend op elkander in. Naarmate toch de financieele toestand van rijk en gemeenten gunstiger is, zijn de uitgaven voor verbetering van de defensie en voor de werkloosheidsbestrijding makkelijker te dragen. Maar ook: naarmate de uitgaven voor deze twee voorzieningen hooger worden, wordt het bereiken van een budgetair evenwicht of het benaderen daarvan moeilijker.
Daarom ligt het in het voornemen der regeering, deze vier kardinale vraagstukken te bezien in hunne onderlinge betrekking. Dit vooropgesteld wenscht de regeering:

1e. Bij het rijk met grooten ernst te streven naar een zoo dicht mogelijke benadering van het budgetaire evenwicht bij den gewonen dienst en naar matiging bij de kapitaalsuitgaven, waarvan de druk uiteindelijk weer op den gewonen dienst terugvalt.

2e. Door gewijzigde regelingen aan de z.g. afhankelijke en noodlijdende gemeenten zooveel mogelijk en op korten termijn hare zelfstandigheid te hergeven.

3e. Met vermijding van aanzienlijke administratieve uitgaven en van kapitaalsinvestaties van oneconomischen aard een krachtige politiek van werkloosheidsbestrijding te voeren. Die bestrijding zal geheel beheerscht moeten worden door de gedachte de geleidelijke inschakeling der werkloozen in het normale bedrijfsleven te bevorderen. Andere voorzieningen worden, voor zoover ze tijdelijk aan het gestelde doel dienstbaar kunnen worden gemaakt, als van aanvullenden aard beschouwd.
Tegen uitwassen bij de steunregeling, die remmend werken op de begeerte tot arbeid, moet scherp worden gewaakt en waar zulke uitwassen reeds bestaan, zullen ze dienen te verdwijnen.
Ten einde den minister van Sociale Zaken gelegenheid te schenken, zijn volle aandacht te geven aan wat de hoofdzaak van zijn beleid is, nl. bestrijding der werkloosheid, zal de afdeeling volksgezondheid van zijn departement worden overgebracht naar dat van Binnenlandsche Zaken.

4e. Bij de indiening der begrooting in September a.s. mededeeling te doen van hare voornemens met betrekking tot de versterking der maritieme verdediging van Nederlandsch-Indië. De verschillende denkbeelden dienaangaande worden door eene technische commissie op hunne militaire beteekenis en op de financieele gevolgen onderzocht.

Naast deze vier centrale vraagstukken, het regeeringsbeleid rakend, zal het kabinet de mogelijkheid van uitbreiding van de zorg voor de ouden van dagen in overweging nemen, terwijl het mede onmiddellijke aandacht zal schenken aan een partieele verbetering der leerlingenschaal, c.q. verbetering van de regeling voor de kweekelingen met akte.
Het kabinet doet voor den hier in het kort geschetsten arbeid een beroep op de medewerking der Staten-Generaal. Het is er zich volkomen van bewust, dat de moeilijkheden, die het op zijn weg ondervinden zal, talrijk en groot zullen zijn. Nochtans heeft het zijn taak aanvaard in het diepe bewustzijn daardoor, in de gegeven omstandigheden, 's lands belang te dienen, daarbij wetend, dat de uitkomst ligt bij Hem, die ook over het lot van landen en volken beschikt.

Leiders der Roomsch-Katholieke en S.D.A.P.-fracties opperen bezwaren. — De leider der R.K. fractie, de heer Deckers, heeft op 26 Juli '39 in de Tweede Kamer verschillende bezwaren ontwikkeld tegen de samenstelling van het Kabinet en heeft aan het slot van zijn rede verklaard, dat de minister-president in zijn antwoord veel zal moeten ophelderen, willen de R.K. aan dit kabinet hun medewerking verleenen.
De leider der sociaal-democratische fractie, de heer Albarda, heeft verklaard, dat zijn fractie zich met de meeste beslistheid tegen het kabinet keert en van oordeel is, dat het reeds onmiddellijk zou dienen te verdwijnen en niet tot het najaar mag aanblijven.
De soc.-democraten meenen, dat reeds tijdens dit

debat een meerderheid der Kamer zich tegen het kabinet dient uit te spreken. De heer Albarda deed een beroep op de katholieken, om daartoe mede te werken, anders zullen zij niet met opgeheven hoofd voor het Nederlandsche Volk kunnen verschijnen.
(Avondpost)

Kamervotum tegen het Kabinet-Colijn. — In zijn rede verklaarde de minister-president Colijn op 27 Juli '39 o.m., dat van „uitsluiting" van de katholieken bij de kabinetsformatie geen sprake is geweest. Ik heb, zoo zeide hij, geen katholieken kunnen krijgen, die mijn inzichten in den financieelen nood van het land deelden en die bereid waren daaruit de onvermijdelijke conclusies te trekken. Hij gaf tevens een uiteenzetting van den financieelen toestand, van de voorgeschiedenis, die tot de kabinetscrisis heeft geleid en van de bedoelingen der nieuwe regeering.
Bij de replieken was eerst weder het woord aan dr. Deckers. De katholieke fractie-leider bestreed enkele financieele details en meende, dat de budgetaire toestand iets gunstiger is dan dr. Colijn heeft betoogd. Men moet b.v. de vlottende vorderingen toch in mindering brengen bij de beoordeeling van de vlottende schuld.
Het is te betreuren, dat in dezen tijd de tegenstellingen zijn verscherpt in ons volk en vooral ook, dat er nu abrupt een einde is gekomen aan de rechtsche samenwerking.
Het parlement is niet alleen contrôle-orgaan, doch ook tusschenpersoon om het volk invloed te doen uitoefenen op de wetgeving. Daarom moet het vertrouwen der Kamer ook zoo hartelijk mogelijk zijn. Dit kabinet is gekomen voordat alle andere, betere oplossingen waren beproefd. De parlementaire basis is ontijdig losgelaten. De formateur had zeker in dezen moeilijken tijd plaats moeten maken voor een ander. Daarom ontbreken thans voor onze fractie de noodzakelijke factoren voor samenwerken.
Spr. diende ten slotte een motie in, waarin het optreden van dit kabinet wordt afgekeurd.
De tekst van de door dr. Deckers ingediende motie luidt:

de Kamer, overwegende, dat de kabinetsformatie niet geleid heeft tot het optreden van een kabinet, dat de noodige waarborgen biedt, voor een deugdelijke behartiging van het landsbelang in gemeen overleg met de Staten-Generaal, keurt het optreden van dit kabinet af, en gaat over tot de orde van den dag.

De heeren Albarda (s.d.), Van Houten (chr. dem.), Joekes (v.d.) en De Visser (comm.) kwamen vervolgens verklaren, dat hun fracties voor de motie zouden stemmen.
Minister Colijn antwoordde, dat nu uit de verklaringen van eenige fractieleiders vast staat, dat de meerderheid van de Kamer samenwerking met dit Kabinet niet wenscht, hij van verdere gedachtenwisseling over eenige punten, die hij had willen bespreken, zou afzien.
De motie werd aangenomen met 55 tegen 27 stemmen (vóór: r.k., s.d., v.d., chr. dem. en comm.; tegen: anti-revol., chr. hist., liberalen, staatk. gereform. en n.s.b.).

Ontslagaanvrage. — Op 28 Juli '39 heeft dr. Colijn zich naar H. M. de Koningin ten Paleize Noordeinde begeven.

De Regeeringspersdienst meldt:

De heeren ministers hebben bij schrijven van den voorzitter van den Raad van Ministers van 27 Juli 1939 aan H. M. de Koningin ontheffing uit hun ambt verzocht.
Hare Majesteit heeft dit verzoek in overweging genomen en den heeren ministers verzocht zich inmiddels met de behandeling en afdoening, zoo mogelijk, van de loopende zaken te blijven belasten.
(Telex-A.N.P.)
(Vor. ber. 5de Kabinet-Colijn 3876 D.)

28 JULI 1939

A. SPANJE. — Het ontslag van generaal Queipo de Llano. - Benoeming gezant Argentinië. —
Het ontslag van den vermaarden generaal Queipo de Llano, den militairen gouverneur van Andalusië, door Franco, den Caudillo, openbaart een conflict van ernstig karakter in den boezem der Spaansche regeering. Dit ontslag vindt zijn rechtstreeksche aanleiding in een rede, die Queipo de Llano 18 Juli '39 te Sevilla heeft gehouden en waarin hij uiting gaf aan ontevredenheid over de verdeeling van de regeeringsfuncties. Hij achtte zoowel zich persoonlijk als de militaire partij in het algemeen sterk tekort gedaan. De generaal meent, dat Franco zijn overwinning op het linksche Spanje in de eerste plaats te danken heeft aan de generaals en het leger, en dat derhalve de teugels van het bewind in handen dienen te worden gegeven van de generaals. „Zij, die gevochten hebben, moeten de hefboomen van het bewind in handen hebben en niet degenen, die toegekeken hebben, hoe de anderen vochten," — aldus Queipo de Llano. Dit ten eerste. Ten tweede meent hij, dat Sevilla het door Franco uitgereikte Eerekruis van San Fernando had verdiend, en niet Valladolid, wegens de maatregelen, die de generaal destijds in Andalusië had getroffen in het belang van den graanverbouw. Valladolid is het groote centrum der Falangisten, de Spaansche fascisten.

De regeering van Argentinië heeft haar agreement verleend voor de benoeming van generaal Queipo de Llano tot ambassadeur van Spanje in Argentinië.
(Agence Belga)

B. VEREENIGDE STATEN. — Handels- en Scheepvaartverdrag met Japan opgezegd. - Kern van het verdrag. —
Het ministerie van Buitenlandsche Zaken der Vereenigde Staten heeft op 27 Juli '39 medegedeeld, dat de regeering der Vereenigde Staten besloten heeft, het Handels- en Scheepvaartverdrag met Japan van 1911 op te zeggen.
Dit besluit, dat groote verrassing heeft gewekt, werd aan de pers medegedeeld door een ambtenaar van het Staatsdepartement, die nader verklaarde, dat het doel is, „de Amerikaansche belangen beter te ontwikkelen".
De opzegging zal over zes maanden van kracht worden, waardoor het Congres in staat zal zijn, in de komende zitting de kwestie van een embargo op voor Japan bestemde grondstoffen te bespreken. Het Staatsdepartement beschouwde het verdrag namelijk als een hinderpaal voor de toepassing van zulk een embargo, dat het onderwerp vormde van een onlangs door Senator Pittman ingediende resolutie.
In den door Hull aan den Japanschen ambassadeur Horinoetsji ter hand gestelden tekst wordt o.m. gezegd: De regeering der Vereenigde Staten is tot de slotsom gekomen, dat het verdrag van 1911 bepaalde clausules bevat, die een nieuwe bestudeering noodig maken. Met het oog hierop en om de Amerikaansche belangen beter te beschermen overeenkomstig de behoeften van de nieuwe ontwikkeling van den toestand, deelt de regeering der Vereenigde Staten aan de Japansche regeering haar besluit mede, het verdrag op te zeggen.

Naar aanleiding van dit besluit kan nog gemeld worden, dat de Vereenigde Staten Japans grootste leveranciers zijn van de voor oorlogsoperaties noodige grondstoffen, in hoofdzaak katoen, ijzer, staal en petroleum.
Voorstanders van het embargo gelooven, dat de toepassing er van voor Japan tengevolge zal hebben, dat het in zijn bewegingsvrijheid in China wordt belemmerd en wellicht zelfs genoodzaakt zal worden, zich terug te trekken.
De tegenstanders beschouwen het als een stap naar den oorlog en gelooven, dat wraakmaatregelen van

Japan gevolgd zullen worden door weerwraakmaatregelen van de Vereenigde Staten en wellicht door een conflict.

Het opgezegde verdrag. - De kern der bepalingen. —
De voornaamste bepalingen van het handelsverdrag, dat Amerika in 1911 met Japan gesloten heeft en 27 Juli '39 heeft opgezegd, zijn de volgende:
1ste. Tusschen het grondgebied van beide contracteerende partijen zal een wederkeerige vrijheid van handel en scheepvaart bestaan. De onderdanen van beide contracteerende partijen zullen evenals de onderdanen van de meest begunstigde natie, de vrijheid genieten hun schepen en ladingen vrijelijk te brengen naar alle plaatsen, havens en rivieren in elkanders grondgebied, die voor den buitenlandschen handel geopend zijn of geopend zullen worden. (Art. 4).
2de. Geen der contracteerende partijen zal den export van artikelen naar het gebied van de andere met hoogere rechten belasten dan die, welke betaald moeten worden voor den export van dezelfde artikelen naar een ander land. (Art. 5).
3de. Geen der contracteerende partijen zal een verbod uitvaardigen van import of export van waren in of naar elkanders gebied, indien niet tegelijkertijd een dergelijk verbod, wat dezelfde waren betreft, voor alle andere landen wordt uitgevaardigd. (Art. 5).
4de. De onderdanen van beide mogendheden hebben de vrijheid, elkanders land binnen te gaan, er te reizen of zich te vestigen, ten einde er handel te drijven en gros en en détail, er woningen in gebruik te nemen, fabrieken, opslagplaatsen en winkels te vestigen, er voor commercieele doeleinden land te huren en over het algemeen alles te doen, wat op den handel betrekking heeft en voor den handel noodzakelijk is. Zij vallen daarbij onder dezelfde termen als de onderdanen van het land, waar zij vertoeven en zijn aan de wetten en bepalingen van dat land onderworpen.
Onder geen voorwendsel kunnen zij gedwongen worden, hoogere rechten of belastingen te betalen dan de onderdanen van dit land (Art. 1).
5de. De onderdanen van beide mogendheden genieten in elkanders land de meest constante bescherming en beveiliging van hun persoon en van hun bezittingen en genieten in dit opzicht dezelfde rechten en voorrechten, die aan de onderdanen van het land, waar zij verblijven, worden toegekend (Art. 1).
6de. De woningen, opslagplaatsen, fabrieken en winkels van de onderdanen der beide mogendheden zullen gerespecteerd worden. Het zal niet geoorloofd zijn, in deze gebouwen tot huiszoekingen over te gaan of er de boeken, documenten of rekeningen te inspecteeren, met uitzondering van gevallen en van den vorm van inspectie, die door de wetten en verordeningen van het land, waar zij zich bevinden, ook voor de eigen onderdanen gelden. (Art. 2). (New York Herald Tribune)
(Vorig bericht 3513 E.)

A. MANDSJOEKWO. - Staat van Oorlog. —
De ernst der situatie aan de grens van Mandsjoekwo wordt weerspiegeld in het feit, dat de regeering te Hsingking op 26 Juli '39 de defensie-wet in werking heeft gesteld, hetgeen gelijkwaardig is aan het proclameeren van den staat van oorlog. De premier van Mandsjoekwo heeft daarbij de volgende drastische maatregelen uitgevaardigd:

1. Volledige luchtbescherming;
2. Militaire politiedienst;
3. Contrôle van de pers en publieke bijeenkomsten;
4. Verbod van het in bezit hebben van wapenen, geweren en explosieve stoffen;
5. Beperking van het vervoer te water en te land.

(Domei) **(Vor. ber. Buiten-Mongolië 3869 A.; Mandsjoekwo 3770 A.)**

B. ENGELAND. — De Iersche terreur. - Wetsontwerp aangenomen. - Bomaanslagen. —
Het Britsche Lagerhuis heeft op 27 Juli '39 in derde lezing eenstemmig het wetsontwerp, strekkende tot het bestrijden van daden van geweld, aangenomen.
Bij een ontploffing in het bagage-depôt van het King's Cross-station te Londen, werden 16 personen gewond, van wie er één, wiens beide beenen waren afgerukt, later in het ziekenhuis is overleden. De Iersche terreur in Engeland heeft thans reeds twee menschen het leven gekost.
In het depôt van het Victoria-station te Londen is eveneens een bom ontploft. 5 beambten werden gewond. (Times)
(V. b. Bomaanslagen 3857 F.; Wetsontwerp 3876 A.)

C. FRANKRIJK. — Het Spaansche Goud. —
Het Parijsche gerechtshof heeft op 26 Juli '39 bevolen, dat het door de Spaansche republikeinen in 1938 bij de Bank van Frankrijk gedeponeerde goud ter waarde van frs. 1.500 millioen aan de Bank van Spanje zal worden teruggegeven. (Telex-A.N.P.)
(Vor. ber. Banque de France 3346 B.)

29 JULI 1939

D. VEREENIGDE STATEN. — Goud- en zilver-invoer uit Japan. - Regeering bestudeert de kwestie van verderen aankoop. —
Minister Morgenthau heeft op 27 Juli '39 verklaard, dat het ministerie van financiën de kwestie van verderen aankoop van goud en zilver uit Japan zou bestudeeren in het licht van de opzegging van het handelsverdrag tusschen beide landen.
Ook zal opnieuw bestudeerd worden of als représaillemaatregel hoogere invoerrechten zullen moeten worden geheven van Japansche stoffen, als tegenmaatregel tegen de uitvoersubsidies, die de Japansche regeering zou verstrekken. Het heffen van dergelijke invoerrechten was, zooals bekend, bij het tegenwoordige handelsverdrag niet mogelijk.
Beperking van den Amerikaanschen goud- en zilveraankoop zou een ernstige slag voor Japan zijn. In de laatste twee jaar heeft Japan aan de Ver. Staten voor $ 415 millioen aan goud en $ 4.200.000 aan zilver geleverd. (Telex-A.N.P.)
(Vorig bericht 3882 B.)

E. EGYPTE. — Vlootbouw. —
De Egyptische regeering heeft op 27 Juli '39 besloten een begin te maken met het opbouwen van een vloot, waarmede een bedrag gemoeid is van 3.500.000 pond sterling. Het eerste deel van het programma omvat den bouw van een kruiser, vier mijnenvegers en zes torpedobooten. Inschrijvingen zijn opengesteld voor door de Britsche admiraliteit erkende scheepsbouwers en voor scheepsbouwers in Egypte.
In November van het afgeloopen jaar keurde de Egyptische regeering een crediet goed ten bedrage van 1.023.000 pond sterling voor het maken van een begin met den opbouw van een Egyptische vloot. De Egyptische vloot zal bestaan uit 36 eenheden, n.l. lichte kruisers, mijnenleggers, mijnenvegers en onderzeebooten. Naar verluidt, zullen deze schepen tezamen met de kustverdediging in staat zijn Egypte te verdedigen tegen een aanval uit zee, indien de Engelsche vloot elders vertoeft.
Een groot aantal Egyptische zee-officieren heeft reeds in Engeland een opleiding ontvangen. Overwogen wordt in Alexandrië een marine-krijgsschool op te richten, waar deze officieren als instructeurs zouden kunnen optreden. (Times)
(Vorig bericht Defensie 3549 B.)

F. DANZIG. — Burckhardt, Hooge Commissaris van den Volkenbond, over den toestand. —
In antwoord op de directe vraag of hij dacht, dat de kwestie van Danzig tot een Europeeschen oorlog zou leiden, heeft de Hooge Commissaris van den Volkenbond Burckhardt in een interview verklaard:
Ik aarzel een blanco cheque te geven op de toekomst, doch geen redelijk mensch zou kunnen beweren, dat een algemeen conflict over Danzig zou moeten ontstaan.
Burckhardt zei, dat naar zijn meening profeten gevaarlijk zijn en dat zij in het Europa van thans ook overijld zijn.
In zijn commentaar op in omloop zijnde berichten over onderhandelingen in zake Danzig, zeide Burckhardt, dat er geen onderhandelingen over de Vrije Stad gaande zijn tusschen desbetreffende mogendheden.
Wijzende op een passage in een Fransch blad volgens welke hij onderhandelingen tusschen Berlijn en Danzig zou aanmoedigen, zei de Hooge Commissaris: „De

pers doet mij te veel eer aan. Mijn werkzaamheden hier zijn van plaatselijken aard en ik heb geen rol in de wereldpolitiek." (Telex-A.N.P.)
(Vor. ber. Toestand 3863 A.; Burckhardt 3813 E.)

A. EIRE (IERLAND). — De Valera en de aanslagen van de I. R. A. —
In den Senaat van Eire werd op 27 Juli '39 gevraagd, dat de regeering duidelijk haar standpunt zou bepalen ten aanzien van de aanslagen, welke op het oogenblik in Engeland worden gepleegd door de leden van het Iersche republikeinsche leger.
De Valera zei, dat de houding van de regeering zeer duidelijk is, doch haar taal is moeilijk. „We zien twee zijden. We kennen het kwaad, dat is gesticht door de verdeeling van Ierland. Ongelukkigerwijze is de regeering niet in staat de oorzaken uit den weg te ruimen, welke hebben geleid tot de ongelukkige gebeurtenissen in Engeland." (Times)
(Vor. ber. De Valera 3756 B.; Aanslagen 3883 B.)

B. CHINA. — Goederencrediet van Sovjet-Unie ten bedrage van 750 millioen goudroebels. —
In welingelichte kringen te Shanghai wordt bevestigd, dat de Chineesche regeering van de regeering van de Sovjet-Unie een goederencrediet heeft verkregen ten bedrage van 750 millioen goudroebels, d.i. 150 millioen gouddollars.
De onderhandelingen over de verleening der credieten zouden feitelijk reeds in Maart '39 beëindigd zijn. (Agence Belga)
(Vor. ber. China—Sovjet-Rusland 2916 C.)

C. GROOT-DUITSCHLAND. — Duitsch-Japansche overeenkomst betreffende het goederen- en betalingsverkeer. —
Uit Berlijn wordt gemeld, dat op 28 Juli tusschen Duitschland en Japan een uitgebreide overeenkomst is geparafeerd over het goederen- en betalingsverkeer. Deze overeenkomst voorziet in de handhaving van het huidige handelsverkeer en bovendien in een aanzienlijke uitbreiding van het wederzijdsch handelsverkeer voor de toekomst. De overeenkomst treedt per 1 October 1939 in werking.
Inmiddels zullen eenige overgangsmaatregelen genomen worden.
Nader wordt nog vernomen, dat door tusschenkomst van een Duitsch bankconsortium credietfaciliteiten zullen worden verleend. Men verzekert, dat het verdrag de Chineesch-Duitsche handelsbetrekkingen op geen enkel punt schaadt.
De thans door Japan bezette gebiedsdeelen van China zijn niet in het verdrag opgenomen.

(Het handelsverkeer tusschen beide landen heeft steeds een actief saldo ten gunste van Duitschland opgeleverd. Sedert 1934 betaalde Japan zijn invoer uit Duitschland voor 75% in vrije deviezen en voor 25% in Japansche producten. De uitvoer van Duitschland naar Japan is in de laatste jaren gewoonlijk vier maal zoo groot geweest als de Duitsche invoer uit dit land. De Duitsche invoer uit Japan bedroeg in 1938 M. 25.0 (v. j. M. 25.7) millioen en de uitvoer naar Japan M. 93.0 (v. j. M. 117.2) millioen.
Voor de toekomst verwacht men hier een toeneming van den invoer van ruwe zijde, alsook van producten der visscherij en der walvischondernemingen uit Japan. Per jaar zou in Duitschland ca. 250.000 ton walvischtraan kunnen worden ondergebracht.) (Deutsches Nachrichtenbüro - N. Rott. Crt.)
(Vor. ber. Japan—Groot-Duitschland 3569 B.)

D. CHINA. — Conflict met Japan. - Japansch-Engelsche besprekingen. - Het Chineesche zilver te Tientsin. —
De bladen melden, dat de Britsche delegatie aarzelt om het zilver in specie over te geven, onder het motief, dat men hier met een economische kwestie te doen heeft, welke geheel los staat van de kwestie van handhaving van orde en rust te Tientsin. De Japanners voeren hiertegen aan, dat de kwestie van handhaving van orde en rust niet geregeld kan worden zonder oplossing van de economische kwestie, die er een essentieelen factor van vormt. Behalve de 14½ millioen joean aan zilverspecie bij de Chineesche banken in de Britsche concessie te Tientsin, zou er bij de banken in de Fransche concessie nog 33½ millioen liggen. (Telex-A.N.P.)
(Vorig bericht 3879 F.)

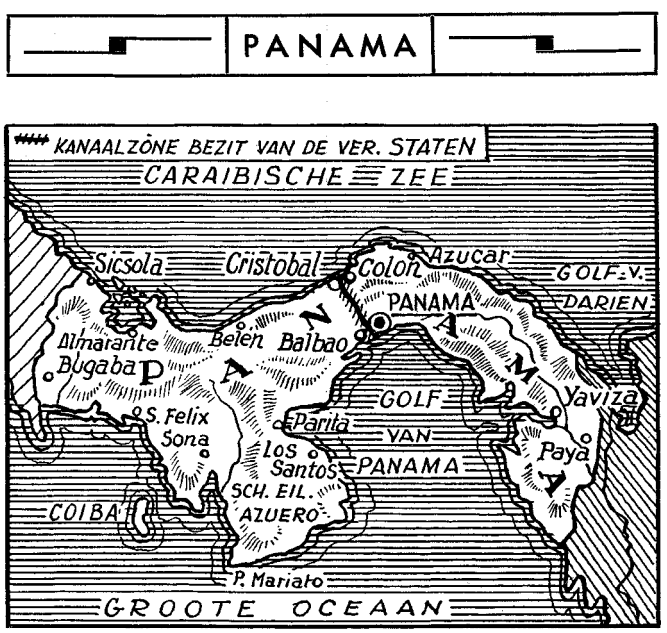
E. FRANKRIJK. — Tachtig nieuwe decreten: o.a. zittingsduur parlement verlengd tot 31 Mei 1942, financieele decreten, instelling van een gezinscode, radio-contrôle. —
De ministerraad, onder voorzitterschap van president Lebrun, heeft op 29 Juli een 80-tal wetsdecreten goedgekeurd, die betrekking hebben op onderwerpen van verschillenden aard. Tot de meest ingrijpende maatregelen moeten worden gerekend die, waarbij het mandaat van de Kamer met twee jaren tot 31 Mei 1942 wordt verlengd, de financieele decreten, alsmede het decreet, dat een gezinscode instelt, welke ten doel heeft het geboortecijfer op te voeren, en de oprichting van een „orde van geneesheeren" ter bestrijding van abortus. Voorts is bij decreet een radiocontrôlecommissie in het leven geroepen.

Minister Reynaud heeft op 29 Juli een radiotoespraak gehouden over den economischen toestand. Hij zeide, dat door de opofferingen, die de Franschen zich hebben getroost om hun militaire kracht te vergrooten de vrede werd gewaarborgd.
Toch bestaan er nog brandhaarden. Het vraagstuk waar het land zich thans voor geplaatst ziet is dat van een werkelijke Fransche hergeboorte en niet van een eenvoudig herstel.
Deze Fransche hergeboorte is in gang en een mannelijk, vastberaden Frankrijk treedt op. Het vraagt de waarheid onder oogen te zien en weet, dat het geen tijd meer is voor eischen, doch voor opofferingen.
Vervolgens besprak de minister de werkzaamheden der regeering op economisch en financieel terrein. Mede als gevolg daarvan is de buitenlandsche handel sterk toegenomen. Het indexcijfer voor de productie beliep in October 1938 83, thans is het 100, d.w.z. gelijk aan dat van 1928. Zoo is op de scheepswerven in het afgeloopen halfjaar 50 pCt. meer gebouwd, dan in de overeenkomstige periode van 1938. Het aantal werkloozen is aanzienlijk verminderd sinds de wetsdecreten van November 1938, ofschoon vele loontrekkenden overuren maken.
Ook de „goudslag" werd gewonnen. Sedert einde Maart bezit Frankrijk na de Vereenigde Staten den grootsten goudvoorraad ter wereld. Het goud blijft toestroomen, in de laatste vijf dagen nog 11 ton. Deze toeneming gaat door ondanks den tegenstroom als gevolg van den aankoop van grondstoffen en vliegtuigen door Frankrijk in het buitenland ten behoeve van de landsverdediging.
De goudvoorraad der bank van Frankrijk bedraagt 97 milliard. Overigens worden alle uitgaven gedekt, die hooger zijn dan wij ooit hebben gekend.
In Juni 1939 hebben de kleine spaarders ons, ondanks Tientsin en Danzig beleggingsoverschotten van 595 millioen ingebracht.
De bemoeienissen der regeering om de duurte tegen te gaan zijn niet vergeefsch geweest.
Ten slotte zeide de minister, dat de eenigen, die het Fransche herstel kunnen verhinderen, de Franschen zelf zijn, indien zij den moed verliezen. „Alleen van u zelf hangt het welslagen of het falen van dezen witten oorlog af. Wij kunnen en moeten den niet-bloedigen oorlog winnen, die ons is aangedaan." (L'Intransigeant - Agence Belga)
(Vor. ber. Decreten 3770 D.; Econ. Toestand 2895 B.; Reynaud 3859 B.)

F. LETTEREN. — Boeken die door de pers gunstig besproken zijn. - Onze wekelijksche opgave. —
Amerikaansch: Edward J. O'brien — „50 Best American Short Stories". (Houghton Mifflin Comp. - Boston) **(Vorig bericht 3868 G.)**
Duitsch: Georg Elert — „Das fremde Herz, Ein Erlebnis". (Universitas, Berlin 1939) **(Vor. ber. 3868 G.)**
Engelsch: Edwin Lanham — „The Stricklands". (Heinemann)
Jawaharlal Nehru — „Glimses of World History". (Lindsay Drummond) **(Vor. ber. 3868 G.)**
Fransch: André Demaison — „Terre d'Amérique". (Fayard, Paris)
Jules Piquet — „Les Templiers". (Hachette) **(Vorig bericht 3868 G.)**
Nederlandsch: F. de Clerq-Zubli — „De blijde stilte". (Uitg. Becht, A'dam)
Henriette Mooy — „Bij de bloemen - de Uilenreeks". (Bigot en v. Rossum) **(V. b. 3868 G.)** (Red. K.H.A.)

A. **Algemeene gegevens. - Handel met Nederland. - Panama-kanaal.** —
Hieronder volgen eenige gegevens over Panama, die voor exporteurs naar dat land van belang kunnen zijn.

Land en volk. — De republiek Panama is de meest Zuidelijke van de Midden-Amerikaansche landen.
De bevolking bedraagt, volgens de laatste telling van 1930, ca. 468.000 personen, waarvan rond 83.000 in de hoofdstad Panama, de eerste havenstad, gelegen aan de Golf van Panama (Stille Oceaan), en 34.000 in de tweede belangrijkste havenstad Colon, gelegen aan de Caribische Zee (Atlantische Oceaan). De blanke bevolking telt, excl. de Kanaalzône, ca. 80.000 zielen, terwijl de Kanaalzône een burgerbevolking heeft van ca. 30.000 en een militaire bevolking van ca. 12.000 personen.
De officieele taal is Spaansch; in de steden en in de Kanaalzône is ook het gebruik van Engelsch zeer verbreid.
Het klimaat is tropisch (gem. 80° F.), de regenval hevig, vooral in October en November; het droge seizoen is van Januari tot April.
De Panama-kanaalzône, een strook van 5 mijl aan iederen kant van het kanaal, is een afzonderlijk gebied, dat onder de administratie staat van de Vereenigde Staten van Amerika; de ontscheepingshavens zijn resp. Cristobal aan de zijde van den Atlantischen Oceaan, en Balboa aan de zijde van den Stillen Oceaan.

Munten, maten en gewichten. — De munteenheid is de balboa, gelijk aan den Amerikaanschen dollar. Amerikaansch geld is in het land als betaalmiddel algemeen in gebruik, zoo zelfs, dat het land geen eigen papiergeld laat drukken.
Voor maten en gewichten geldt officieel het metrieke stelsel. Daarnaast worden de Amerikaansche normen algemeen gebruikt.

Middelen van bestaan. — Van het grondgebied van de republiek Panama is nog maar zeer weinig in cultuur gebracht; slechts ca. 85.000 menschen houden zich bezig met de cultuur voornamelijk van bananen, cacao en koffie.
De welvaart van Panama hangt praktisch geheel samen met de inkomsten, voortvloeiend uit het Panamakanaal, o.m. de inkomsten uit hoofde van de ten behoeve van de scheepvaart verrichte diensten en van de uitgaven van het Amerikaansche personeel van het kanaal en van de Amerikaansche bezettingstroepen. De in de Kanaalzône gevestigde Amerikaansche ambtenaren en militairen vormen uiteraard een betrekkelijk koopkrachtig publiek. Daarnaast speelt het vreemdelingenverkeer een belangrijke rol.

Buitenlandsche handel. — Het verloop van den buitenlandschen handel van Panama (excl. de Kanaalzône) blijkt uit de volgende cijfers (in duizenden dollars):

	Jan.-Juni 1938	1937	1936
Invoer	9.047	21.896	18.958
Uitvoer	2.062	4.070	3.994
Invoersaldo	6.985	17.826	14.964

De belangrijkste invoerproducten zijn textielgoederen, automobielen en onderdeelen, benzine, electrische toestellen, timmerhout en landbouwproducten. De import van textielproducten bedroeg in 1937 22% van den totalen invoer, waarvan 57% uit Japan en 22% uit de Vereenigde Staten afkomstig was. De uitvoer heeft voornamelijk betrekking op bananen, cacao, kokosnoten, goud, versch rundvleesch en runderhuiden.
De Vereenigde Staten van Amerika zijn verreweg de belangrijkste leveranciers (circa 52% in 1937); verder zijn van belang Japan (14%), Groot-Brittannië (5,8%), Duitschland (5,3%) en Frankrijk (± 3%). De uitvoer is voornamelijk gericht op de Vereenigde Staten en voorts o.m. op de Kanaalzône, Duitschland en Groot-Brittannië.
Volgens de Nederlandsche handelsstatistiek luidde de handelsbalans van Nederland met Panama te zamen met de Panamakanaalzône als volgt:

(in *f* 1000.—)	1938	1937
Invoer uit Panama, enz.	226	443
Uitvoer naar Panama, enz.	416	763
Uitvoersaldo	190	320

De invoer in Nederland uit Panama betreft bijna uitsluitend gezouten onbereide huiden (*f* 344.000 in 1937 en *f* 218.000 in 1938). Verder nam Nederland in 1937 nog voor *f* 71.000 aan bananen en voor *f* 20.000 aan cacaoboonen af.
De uitvoer uit Nederland naar Panama had o.m. betrekking op de volgende artikelen (in duizenden guldens):

	1938	1937
Gesmolten dierlijk vet	3	98
Bereide margarine	15	24
Ongesuikerde gecondenseerde volle melk	196	334
Gesuikerde gecondenseerde volle melk	8	120
Soyaolie	41	3

(Economische Voorlichting)

Panama-Kanaal. - Verkeer 1937—1938. —
De tonnage, die in 1937 door het Panama-Kanaal is gevaren, bedraagt 28.559.935 netto-tons, in 1938 26.190.395 netto-tons.

Nationaliteiten	(in 1000 tons) 1938	1937
Ver. Staten	8.398	10.215
Engeland	7.384	7.361
Noorwegen	3.225	3.318
Japan	1.645	1.768
Duitschland	1.389	1.417
Nederland	806	835
Denemarken	780	921
Zweden	650	530
Frankrijk	545	624
Griekenland	409	400
Panama	337	480
Italië	330	343
Diversen	293	348

(S. Montagu and Co.'s Bulletin)

(Vorig bericht Panama 1920 E.; Panama-kanaal 1436 H.)

30 JULI 1939

A. NEDERLAND. — Het vijfde kabinet-Colijn. - Perscommentaren binnen- en buitenland. —

Het Alg. Handelsblad (lib.) signaleert de uitlatingen in R.K. bladen voor een „nationaal" kabinet, „waaruit blijkt, dat men in het roomsche kamp het risico van roomsch-rood toch liever niet alleen zou willen dragen" en teekent hierbij aan:

Maar hoe stellen de katholieken zich die breede basis dan voor? Toen dr. Colijn er een probeerde te vormen, hebben zij geweigerd ook maar iets van hun eischen te laten vallen, zooals ook mr. Romme — gelijk dr. Colijn mededeelde — in het „positief christelijke kabinet" voor 100 pct. het volle pond bleef verlangen ondanks de steeds zorgerlijker wordende begrootingspositie. Kunnen de roomschen nu in redelijkheid verwachten, dat de inschikkelijkheid, die zij aan dr. Colijn weigerden, nu door degenen die achter dezen laatste bleven staan, jegens een roomsche proeve van breede basis zal worden betoond? Moet al het nemen aan de roomschen ten goede komen, en al het geven door de anderen geschieden, alsof de R.K. Staatspartij het in Nederland geheel voor het zeggen heeft?

„De Telegraaf" (neutr.) noemt het een on-Nederlandsch gedoe, dat zich in de Tweede Kamer heeft afgespeeld. Wij zijn geen volk van scherpslijpers. Wij zijn voorstanders van een geleidelijke politieke ontwikkeling. Wij houden niet van een politiek met breuken en sprongen. Niettemin heeft onder leiding der Roomsch-Katholieke Staatspartij in een tijd, die zoowel uit binnenlandsch als uit buitenlandsch oogpunt tot de hoogste voorzichtigheid maant, de Tweede Kamer een Kabinet van bekwame mannen ten val gebracht, alvorens het nog door een enkele regeeringsdaad aanleiding tot critiek had gegeven. Dit is in strijd met onze beste tradities van objectiviteit en bezadigdheid. Er waren elementen aan het werk, die vreemd zijn aan ons traditioneel landsbestuur.

Nog altijd zijn wij vast overtuigd, dat vele duizenden Katholieken in ons land meer vertrouwen hebben in het politiek beleid van dr. Colijn, dan in de huidige voormannen der eigen partij.

Er is in ons land geen anti-papisme van beteekenis meer. Iedere poging om het te doen herleven, veroordeelen wij ten scherpste. Zijn er echter lieden, die het anti-papisme meer in de hand werken dan juist zij, die het Kabinet-Colijn ten val brachten?

De Maasbode (R.K.) zegt:

„In welke richting de formatie van het nieuwe kabinet zal worden gezocht? Wij hopen en verwachten, dat dáár zal worden aangeknoopt, waar dr. Colijn in zijn eerste formatiepoging bleef steken, grootendeels door eigen onhandige schuld, n.l. bij de poging tot formatie van een nationaal kabinet, zij het dan met eenigszins anderen inslag, dan dr. Colijn zich dien zal hebben gedacht. De omstandigheden daartoe lijken ons zoo gunstig mogelijk. Er viel een kabinet, waarom alleen ds. Kersten werkelijk treurt, om niet te zeggen huilt. De N.S.B. voelde er ook nog al wat voor, maar de christelijk-historischen en zelfs de anti-revolutionnairen en wat nog sterker is, zelfs de liberalen konden het niet verder brengen, dan tot een welwillend wachten-op-daden. Wanneer van de drie voornaamste partijen, die de motie-Deckers aanvaardden, een poging zou uitgaan tot het vormen van een nationaal kabinet, dan zouden de drie laatstgenoemde partijen zich niet afzijdig behoeven te houden.

De Tijd (R.K.) schrijft o.a.:

De lijn, die door de huidige stemming over de motie-Deckers in de Tweede Kamer getrokken is, geeft zeker niet de scheiding weer, die de meeningen der Volksvertegenwoordigers t.o.v. zulk een program zou verdeelen. Hoe breeder de grondslag van samenwerking is, des te beter zal 's lands belang door het toekomstige kabinet kunnen worden gediend.

De **Nieuwe Rott. Crt.** (lib.) spreekt van een „lichtvaardige" beslissing in grondwettelijken zin en schrijft:

„Bestaat er wel een meerderheid in den eigenlijken zin des woords tegen het optreden van dit kabinet-Colijn? Kan de ongetwijfeld groote groep roomsch-katholieken, die van radicale experimenten niets moet hebben, zich er zoo mede vereenigen, dat haar leiders de R.K. politiek zoozeer vereenzelvigen met de S.D. opvattingen? Op deze laatste vraag is zoo weinig gemakkelijk een positief antwoord te geven, dat de heer Deckers zich met zijn oordeel over het optreden van het jongste kabinet-Colijn uitermate voorzichtig had moeten gedragen. Des te meer aanleiding was er derhalve de daden van dit ministerie af te wachten."

Het Volk (S.D.) schrijft o.m.:

„De Tweede Kamer heeft korte metten gemaakt met het vijfde kabinet-Colijn. Het is in Nederland niet gebruikelijk een nieuw ministerie na drie dagen naar huis te sturen; het op zichzelf weinig verheugende verschijnsel behoeft zich niet te herhalen, als men in het vervolg de fout vermijdt, die thans is gemaakt, de fout namelijk, dat een strooming, die ten aanzien van een hoofdpunt van actueele politiek slechts een minderheid vertegenwoordigt, niettemin wil regeeren.

De a.r. **Standaard**, schrijft:

„Het Kabinet was aanstonds na zijn optreden eigener beweging met een regeeringsverklaring gekomen. Dr. Colijn heeft, in antwoord op het debat over die verklaring van de zijde der Kamer, medegedeeld, dat het Kabinet prijs stelde op het gemeen overleg met de Staten-Generaal en in samenwerking hiermede zijn taak wilde verrichten. Hij heeft daaraan toegevoegd, dat de Kamer ruimschoots en tijdig in de gelegenheid zou worden gesteld zich over het voorgenomen beleid van de regeering uit te spreken.

Dit alles heeft echter niet mogen baten. Het Kabinet was niet naar den zin van de heeren en zij wilden zijn beleid, zijn daden niet afwachten.

Hiermede is de Fransche methode in ons Nederlandsch Parlement ingevoerd.

Te vreezen is, dat wij een periode van verwarring tegemoet gaan".

De Nederlander (chr. hist.) acht de situatie als geheel van een kabinetscrisis onder de huidige omstandigheden te betreuren.

Het is voor de Nederlandsche verhoudingen ongebruikelijk, dat een nieuw optredend Ministerie bij de eerste ontmoeting met de Kamer getroffen wordt door de aanvaarding eener motie, die het optreden van dat Ministerie afkeurt.

Tegen een zoodanige procedure — in Frankrijk b.v. wèl gebruikelijk — zijn zonder twijfel staatsrechtelijke bezwaren in te brengen. En wij kunnen het verstaan als op dien grond bepaalde leden der Kamer, die — hoewel zij, gehoord de regeeringsverklaring, de toekomstige politiek met zorg tegemoet zagen — ten slotte hun stem aan de motie hebben onthouden.

Uit een artikel van het weekblad voor de N.S.B. **„Volk en Vaderland"** lichten we enkele passages:

Het bijzondere is dus, dat in 1939 is samengesteld het eerste anti-parlementaire ministerie. Er is evenmin sprake van, dat de meerderheid van het Nederlandsche volk dit ministerie zou verkiezen. Dit ministerie berust dus nóch op de meerderheid in het parlement, nóch op de meerderheid van het Nederlandsche volk. Dit is het eerste dictatuur-ministerie.

Overal is het nationaal-socialisme gekomen als opvolger van de dictatuur, die een volk verdrukt.

Wij beginnen op te schieten. Dictatuur heeft het nooit lang volgehouden.

Wij nationaal-socialisten, verheugen ons dus in het feit, dat het eerste anti-parlementaire ministerie is tot stand gekomen.

INDISCHE COMMENTAREN.

Het **„Bat. Nieuwsblad"** bevat een artikel, eindigend met de woorden: „arm Holland en arm Indië", waarin gesproken wordt over de impasse, waarin thans het nieuwe kabinet-Colijn is geraakt. Het blad schreef destijds in het zwartste pessimisme, dat dr. Colijn met dit Kabinet geen schijn van kans had. Thans blijkt dat het inderdaad zoo was. Het blad wijst op het Fransche voorbeeld van regeeren met decreten, hetwelk in de gegeven omstandigheden in ieder geval een betere oplossing is dan heelemaal geen regeering, maar daar gaat het blijkbaar toch naar toe.

Het **„Nieuws van den dag van N. I."** zou willen zeggen: „Verdronken zonder water te hebben gezien". De heer Colijn is waarlijk een te oude politieke rot dan dat hij niet al dadelijk zou hebben beseft, dat de nieuwe ploeg in de Kamer geen meerderheid zou kunnen verwerven. De heer Deckers heeft nu de kat den bel aangebonden. Aanvaardt het Kabinet de beslissing van de Kamer als een motie van wantrouwen, en besluit het tot aftreden (hetgeen intusschen is geschied), dan zal naar parlementaire zeden de heer Deckers met de formeering van een nieuw Kabinet worden belast, en zullen de Katholieken niet langer schuilevinkje kunnen spelen, maar de verantwoordelijkheid voor hun daden hebben te aanvaarden. Voor hen is het nu: kiezen of deelen.

De **„Locomotief"** en de **„Java-bode"** zijn van meening, dat de motie van den heer Deckers niets anders kan beteekenen, dan dat men aan Roomsch-Katholieke zijde bereid is een poging te wagen in de richting van een Roomsch-roode samenwerking. Het alternatief: handhaving van het Kabinet en ontbinding van de Kamer, zal eerst in een later stadium worden toegepast. De bladen verwachten van de Roomsch-roode samenwerking in vele opzichten ernstige gevolgen, niet alleen betreffende den gang van zaken in het moederland, doch ook voor de maritieme defensie en de weerslag op het Nederlandsche volk, dat meer dan ooit eenheid behoeft, doch scherper in onderscheidene kampen zal worden verdeeld.

BUITENLANDSCHE COMMENTAREN.

Times. — Na een overzicht gegeven te hebben van de crisis, gaat de „Times" voort: Dr. Colijn heeft zijn nederlaag aanvaard met woorden, die te kennen gaven, dat hij bereid was terug te treden, maar dat hij voelde, dat dit niet de tijd was zijn land in den steek te laten. Hijzelf heeft onlangs nog gezegd, dat Nederland en Nederlandsch-Indië stormcentra zijn. De moeilijkheid voor hem was dezelfde als die voor andere

staatslieden, n.l. dat het gevaar voor aanvallen van agressieve mogendheden het land dwingt meer aan bewapening te besteden dan het kan. In het buitenland wordt het beleid van dr. Colijn beschouwd als een voorbeeld van orthodoxe financieele politiek. Hij beseft echter beter dan anderen van zijn landgenooten, dat de wereld buiten Nederland nooit zal terugkeeren tot de normale economie van een kwart eeuw geleden en dat de noodmaatregelen van heden eenige permanente veranderingen achter zich zullen laten.

De „Times" eindigt met het uitspreken van de hoop, dat parlementaire schisma's niet een bastion van stabiliteit zullen verzwakken, dat in deze onzekere tijden van bijzondere waarde is.

Information. — De „Information" schrijft over de politieke crisis in Nederland:

„Holland beleeft thans een crisis, die overeenkomt met de crises, die in Frankrijk en België voorgekomen zijn en die deze landen gelukkig zijn te boven gekomen. Deze oude natie, op stevige democratische grondslagen berustend, zal, naar men mag hopen, in haar tradities de kracht vinden, die zij noodig heeft om over haar moeilijkheden te triompheeren. De nabuurschap van het Hitleriaansche Duitschland en het aanhoudende werken van een listige propaganda zullen het gevaar van zwakheid toonen aan haar staatslieden, die verschillende opvattingen kunnen hebben, maar die allen hetzelfde ideaal van vrijheid nastreven."

(Vorig bericht 3880 A.)

1 AUGUSTUS 1939

A. **ASTRONOMIE. — Mars en de Aarde voor het eerst sinds 15 jaar in elkaars nabijheid (afstand 58 millioen K.M.). —**

De planeet Mars stond op 27 Juli dichter bij de aarde dan gewoonlijk. Het verschil bedraagt nagenoeg 19 millioen kilometer. En deze gelegenheid wilden sterrenkundigen niet voorbij laten gaan om iets meer van deze planeet, de beroemde „kanalen" en den in den laatsten tijd ontdekten plantengroei en misschien zelfs ook iets omtrent de Marsbewoners, indien zij er zijn, te weten te komen. Vele bekende sterrenkundigen zijn naar Zuid-Afrika getogen, naar een groote sterrenwacht bij Bloemfontein.

Van het zuidelijk halfrond af is Mars namelijk beter waar te nemen dan van het gebied, waar wij ons bevinden.

Mars is in vijftien jaar niet zoo dicht bij de aarde geweest als nu. Gewoonlijk staat deze planeet op 77 tot 100 millioen kilometer afstand van de aarde verwijderd. Nu is hij op 58 millioen kilometer afstand de aarde gepasseerd.

In Augustus 1924 was Mars slechts 55 millioen kilometer van de aarde verwijderd. „Slechts" 55 millioen kilometer! Maar nog altijd 150 keer zoover als de maan. En ook op dezen afstand zal men van Mars niet veel meer zien dan een kleine schijf. Maar Mars zal zeer helder zijn, helderder dan de meeste sterren van de eerste grootte, met uitzondering van Venus.

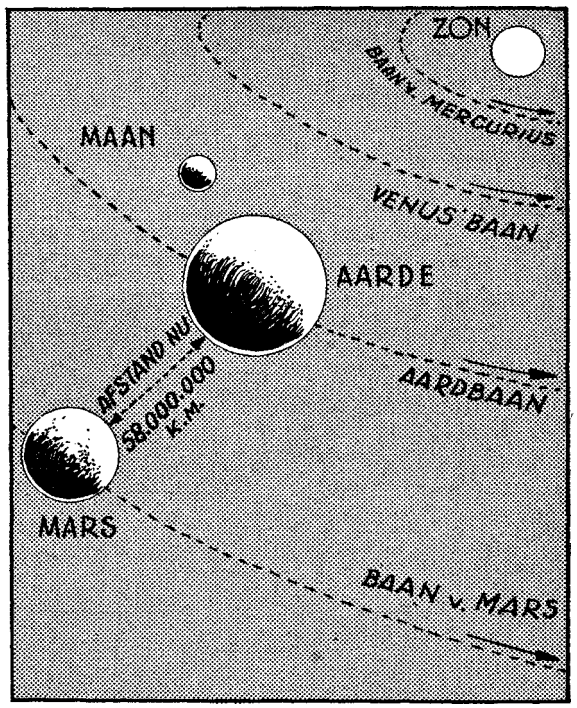
Korte, zachte winter. — In vele opzichten komt Mars met de aarde overeen, hoewel er ook aanmerkelijke verschillen zijn. De doorsnede bedraagt ongeveer 6800 kilometer, iets meer dan de helft van die der aarde. De oppervlakte is ongeveer een vierde van die der aarde. Mars heeft eveneens een dampkring, waar ook waterdamp en zuurstof in zouden voorkomen. Er zijn echter veel minder wolken, waardoor Mars goed is waar te nemen.

Mars draait op een ongeveer gelijke wijze om zijn as als de aarde en zijn baan loopt ook op een overeenkomstige wijze om de zon. Men kent daarom op Mars ook jaargetijden, al zijn deze iets anders dan op de planeet, waarop wij ons bevinden.

Op het noordelijke halfrond kennen de veronderstelde Marsbewoners lange koele zomers en korte zachte winters. Op het zuidelijk halfrond korte warme zomers en lange strenge winters. Evenals op de aarde, komen op Mars Poolstreken voor, die gedurende den winter met sneeuw en ijs zijn bedekt.

De „kanalen". — De Nederlandsche natuurkundige Huygens ontdekte reeds in 1659 donkere plekken op Mars. Deze hebben een blauwgroene kleur, terwijl het overige oppervlak er roodachtig uitziet.

Omtrent den aard van deze plekken bestaat onder de sterrenkundigen nog veel verschil van meening. De beroemde sterrenkundige Slipher uit de Vereenigde Staten meent, dat deze veroorzaakt zijn door plantengroei. Scherper verschil van meening bestaat evenwel omtrent de zoogenaamde „kanalen". Aanvankelijk meende men, dat deze er in het geheel niet waren, maar dat de sterrenkundigen, die hiervan mededeeling deden, het slachtoffer waren geworden van optisch bedrog.

In latere jaren heeft men echter het bestaan van deze kanalen, donkere rechte strepen, zoowel door het roode, zoogenaamde woestijngedeelte, als door het begroeide deel van Mars moeten erkennen. Soms zouden deze kanalen breeder worden.

Bewoond? — Volgens den Amerikaanschen sterrenkundige Lowell, naar wien de sterrenwacht in Arizona werd genoemd, zouden dit stukken bebouwd land zijn aan weerszijden van kanalen. De kanalen zelf zouden te klein zijn, dan dat men ze van de aarde zou kunnen waarnemen. Prof. Lowell veronderstelde dus, dat Mars wordt bewoond.

Prof. Slipher, de opvolger van Lowell, is naar de sterrenwacht van Bloemfontein in Zuid-Afrika getogen, waar hij met vele andere geleerden nauwkeurig de oppervlakte van Mars zal bekijken. Bijzondere camera's met buitengewoon gevoelige platen zullen worden gebruikt om foto's te maken van de planeet. Leden van het Hayden-Planetarium in de Vereenigde Staten zullen trachten radio-seinen naar Mars te zenden. Met zeer sterke kortegolfzenders zullen zij trachten het magnetische veld rondom de aarde te doorbreken. Indien er op Mars mineralen zijn, moeten deze signalen als echo's worden teruggeworpen en zes en een halve minuut later weer op aarde hoorbaar zijn.

Een heele serie korte-golf-ontvangers is reeds op de signalen afgestemd en men hoopt ook hierdoor iets meer van Mars te weten te komen. Zou men zich op Mars net zoo druk maken omtrent de aarde als de aardebewoners over Mars?

Mislukt radio-experiment. — Gebruikmakend van de gelegenheid, dat de planeet Mars dichter bij de Aarde stond dan sedert vijftien jaar het geval was, hebben

Amerikaansche radiodeskundigen op 27 Juli getracht van Baldwin (Louisiana) uit een „sein" naar dit hemellichaam te zenden. De proef werd genomen door de „Mutual Broadcasting System" in aanwezigheid van een aantal sterrenkundigen. Men had berekend, dat het „sein" 3¼ minuut noodig zou hebben om Mars te bereiken en eenzelfden tijd om eventueel naar de Aarde weerkaatst te worden. Van een reflectie der uitgezonden radio-golven kon echter niets worden waargenomen.
(Telegraaf - Het Volk - Telex-A. N. P.)

A. **BELGIE. — Monument voor koning Albert te Luik onthuld. —**
Te Luik is op 30 Juli, als een van de hoogtepunten van de watertentoonstelling, het koning Albert-monument onthuld in tegenwoordigheid van koningin Elisabeth, koning Leopold en zijn kinderen. Ook de hertogin van Vendôme (zuster van wijlen koning Albert) en de hoogste autoriteiten des lands waren aanwezig. Het monument is opgericht aan de samenvloeiing van Maas en Albert-kanaal.
Bij de onthulling was koningin Wilhelmina vertegenwoordigd door mr. dr. W. G. A. van Sonsbeeck, commissaris der koningin in de provincie Limburg. In den ochtend had mr. dr. van Sonsbeeck een bloemstuk neergelegd bij het monument voor koning Albert op het kerkhof van Robertmont.
(Agence Belga) **(Vor. ber. Koning Albert 3499 C.)**

B. **GROOT-DUITSCHLAND. — Groote moeilijkheden. - Generaal Ironside naar Warschau. - Duitsche propaganda gedwarsboomd. - Geen leening van Engeland. —**
Het accoord tusschen Tokio en Londen is voor Berlijn minder aangenaam geweest. Er zijn nog enkele andere feiten, welke de stemming in Duitschland deerlijk verstoren. Zoo was het merkwaardig, dat de Britsche generaal Ironside naar Warschau werd gezonden. Vorig jaar werd de vreedzame Lord Runciman naar Praag gezonden, wiens bemiddeling leidde tot de capitulatie van München. Thans is geen vreedzame Lord gezonden, maar de opperbevelhebber van de Engelsche troepen buiten Engeland. Een opmerkelijk verschil.
Voorts zit Duitschland met een berg moeilijheden in Bohemen en Moravië. Ook aan de kwestie van Zuid-Tirol zitten de noodige haken en oogen.
Dan is daar de actie van Daladier, die een einde heeft gemaakt aan de nazi-drijverijen in Frankrijk. Von Ribbentrop had het klaar gespeeld met grof geld sommige persmannen in Frankrijk en andere landen te winnen voor Hitler. Hij kon natuurlijk verder rekenen op de Ausland-Duitschers, die in den vreemde vertoeven en aldaar de propaganda moeten doorzetten onder het volk. Daladier maakte er een eind aan, welk voorbeeld in vele andere landen zal worden nagevolgd.
De toon van dr. Goebbels wordt steeds feller, een bewijs, dat hij geen succes meer boekt. Hij heeft het moeten afleggen tegen den Engelschen briefschrijver Stephen King Hall.
Er scheen eenige toenadering tusschen Engeland en Duitschland op handen en zelfs werd gesproken van een Engelsche leening aan Duitschland. Deze geruchten waren het gevolg van een onderhoud tusschen Hudson, den Engelschen minister van Handel en den heer Wohltat.
Chamberlain heeft echter in het Lagerhuis verklaard, dat het kabinet van deze bespreking niet op de hoogte was en dat er geen sprake is van het verschaffen eener leening aan Duitschland. Halifax legde in het Hoogerhuis een soortgelijke verklaring af.
(De Nieuwe Eeuw)

C. **FRANKRIJK. — De gezinscode. —**
De nieuwe gezinscode, welke ten doel heeft de in Frankrijk zoo sterk gedaalde geboortecijfers te doen stijgen, werd op 31 Juli in de Staatscourant gepubliceerd.
De maatregelen kunnen in twee groepen verdeeld worden, namelijk het verleenen van materieelen steun aan het gezin door den staat of de vakvereenigingen, en ten tweede bescherming van het gezin door administratieve, juridische en strafbepalingen.
De steunverleening geschiedt als volgt:
1e. Premie voor een eerstgeborene. De hoogte varieert, volgens het departement, van 2000 tot 3000 francs, betaalbaar in twee gelijke termijnen, een bij de geboorte, de andere helft na zes maanden.
2e. Gezinstoelagen voor alle arbeiders, al dan niet loontrekkend, die vader zijn van minstens twee kinderen. Het beginsel van gelijkheid van alle burgers voor de gezinstoelagen wordt strikt gehandhaafd. De toelagen worden voortgezet tot den 14-jarigen leeftijd en tot 17 jaar, indien het kind studeert, of in opleiding voor een vak is. Het minimum voor het tweede kind is tien procent van het gemiddelde loon in het betrokken departement, voor het derde kind en daarboven 20 procent. De gezinshoofden kunnen voor het eerste levensjaar van het kind, in plaats van een maandelijksche toelage, een bedrag ineens krijgen, waardoor die toelagen worden gekapitaliseerd. Op die wijze wordt indirect een premie verleend voor de geboorte van elk nakomend kind.
Extratoelagen worden uitgekeerd aan landbouwgezinnen. Voor het tegengaan van de vlucht naar de groote steden worden huwelijksleeningen ingesteld varieerende van 5000 tot 20.000 francs.
Zeer streng zijn de bepalingen in zake de abortus, die voorzien in 5 tot 10 jaar gevangenisstraf en 5000 tot 20.000 francs boete. Ook aan de bescherming van het kind is gedacht. Het delict van aantasting der goede zeden geldt thans ook voor boeken, zelfs als zij niet geïllustreerd zijn. De strijd tegen het alcoholisme wordt gesteund door beperking van het aantal drankgelegenheden.
(Moniteur)
(Vor. ber. Bevolking 3148 C.)

2 AUGUSTUS 1939

D. **FRANKRIJK. — Daling der geboorten. —**
De „Temps" geeft het volgende lijstje van de geboorte-daling:

	Geboorten		Geboorten
1886	907.000	1932	722.000
1887	867.000	1936	630.000
1906	787.000	1937	616.000
1930	750.000	1938	610.000

De bevolkingsaanwas van Frankrijk in vergelijk met andere groote landen is de volgende:

	Bevolking in 1865	Bevolking in 1937
Frankrijk	38.000.000	41.000.000
Duitschland	38.000.000	67.000.000
Italië	24.000.000	43.000.000
Engeland	32.000.000	47.000.000
Japan	32.000.000	70.000.000

De bevolkingsaanwas in Frankrijk vindt uitsluitend zijn oorzaak in de naturalisatie van vreemdelingen, dus door immigratie.
(Le Temps)
(Vor. ber. Bevolking 3888 C.)

E. **ENGELAND. — Wereld Voortrekkers Moot in Schotland. - 4000 oudere padvinders bijeen. —**
Zondagmorgen, 16 Juli, is midden in de Schotsche Hooglanden de derde wereld voortrekkers „moot" geopend. Op de groote grasvelden van Monzie Castle kampeeren duizenden voortrekkers uit alle oorden van de wereld — twee en veertig landen zonden een vertegenwoordiging. Voortrekkers zijn oudere padvinders, jongens van achttien tot vijfentwintig jaar. Acht jaar geleden werd de eerste moot bij Kandersteg in Zwitserland gehouden, vier jaar geleden de tweede op het eiland Ingarö bij Stockholm. Voor de derde moot treden de Schotten als gastheeren op.

Zij hadden op 8000 voortrekkers gerekend. Ondanks de moeilijke tijdsomstandigheden, die veel voortrekkers onder de wapenen houden, zijn er 4000 gearriveerd.
Lord Somers, oud-Gouverneur-Generaal van Australië opende de moot met een boodschap van Baden Powell, waarin de Chief Scout zei, dat de toestanden in Europa deze bijeenkomst een bijzonder groote beteekenis geven. „Vaderlandsliefde en het verlangen om je land en je medemenschen te dienen zijn de beste dingen die er in je leven bestaan. Maar het ellendige is, dat zooveel goede vaderlanders niet ruim genoeg zien en hun vaderlandsliefde verengen tot een overdreven nationalisme. Hier kan de broederschap van voortrekkers leiding geven of practisch laten zien hoe tusschen alle rassen en standen hartelijke vriendschap mogelijk is, wanneer zij maar van goeden wille zijn en elkaar willen trachten te begrijpen".
Namens de Engelsche regeering sprak Colonel John Colville, Minister voor Schotland. (Times)
(Vor. ber. Padvinderij 3615 A.)

A. **FRANKRIJK. — Nederlandsch monument te Verdun. —**
Het A.N.P. meldt uit Verdun:
Ducos, vice-president van de Fransche Kamer, voorzitter van de Kamercommissie van Onderwijs en Schoone Kunsten, heeft op 23 Juli te Verdun voor de Saint-Paul-poort een monument onthuld, dat een Nederlandsch comité aan Frankrijk heeft aangeboden ter herdenking van de glorierijke verdediging van de stad. Het monument is een bronzen „genius der overwinning", vervaardigd door Auguste Rodin. Het symboliseert de heldhaftige zelfopoffering van hen, die de stad hebben gered en de uiteindelijke overwinning voorbereidden.
Redevoeringen werden uitgesproken door Ducos, burgemeester Thiebaut van Verdun, baron van Lynden, vertegenwoordiger van den Nederlandschen gezant en mr. H. F. Doppler, voorzitter van het Nederlandsche comité. (Telex-A.N.P.) **(Vor. ber. Verdun 2380 G.)**

B. **ENGELAND. — Premier Chamberlain beantwoordt eenige vragen in het Parlement - Militaire delegatie wordt naar Rusland gezonden - Spanning te Danzig - Het Verre Oosten - Anthony Eden waarschuwt voor het lot van Polen - Commentaren. —**
In antwoord op een vraag in het Lagerhuis heeft premier Chamberlain op 31 Juli medegedeeld, dat de Sovjetregeering als haar meening te kennen heeft gegeven, dat het in het tegenwoordige stadium der onderhandelingen te Moskou van nut zal zijn onmiddellijk militaire besprekingen te beginnen. De regeeringen van Frankrijk en Engeland hebben zich daarmede accoord verklaard en treffen thans maatregelen om zoo spoedig mogelijk militaire gedelegeerden naar Moskou te zenden.
Men stelt zich voor, dat de politieke besprekingen naast de militaire onderhandelingen worden voortgezet met het doel, dat een eindovereenkomst bereikt wordt op den grondslag van een politiek accoord.
Aan het hoofd der Britsche delegaties zullen staan admiraal Sir Reginald Drax, luchtmaarschalk Sir Charles Burnett en majoor John Heywood.
In antwoord op een desbetreffende vraag zeide Chamberlain, dat de besprekingen waarschijnlijk deze week zouden beginnen.

Ten aanzien van Danzig zeide Chamberlain o.a.:

Sedert Lord Halifax zeide, dat hij zich niet onnoodig bezorgd maakte, hebben zich grensincidenten voorgedaan, die de spanning eer hebben versterkt dan verminderd, doch de Poolsche regeering, die de meest bewonderenswaardige kalmte heeft getoond, kan men, daarvan ben ik overtuigd, toevertrouwen, dat zij zal volharden in een wijs staatsmanschap en zelfbeheersching.
Sprekende over het Verre Oosten zeide de minister-president: ook hier wil ik zeggen, dat het onze zaak niet bevordert, wanneer men suggereert, dat in de formule (van de overeenkomst te Tokio) dingen moeten worden gelezen, die de regeering reeds heeft tegengesproken, die aanleiding moeten geven tot bezorgdheid en verslagenheid in China en die niet een voorzichtig en onpartijdig onderzoek van de formule onderstellen. De formule is de vaststelling van een feit, zij beteekende geen wijziging in de politiek, noch de toekenning van de rechten van oorlogvoerende aan Japan. Zij is ook geen verraad aan de Britsche belangen in China en bedoelt niet de rechten van derde partijen af te staan.
Ik voel mij verplicht te zeggen, dat de Britsche regeering genoodzaakt zal zijn den toestand zeer ernstig onder oogen te zien, indien de anti-Britsche agitatie, de aanvallen op Britsche belangen en Britsche rechten in China ongebreideld voortduren. Dat zou een succesrijk einde der onderhandelingen zeer moeilijk maken.
Het doel, dat wij ons voor oogen houden, is een billijke en rechtvaardige regeling van den strijd in China.
Ten aanzien van de kwesties, welke zich hebben voorgedaan naar aanleiding van de uitlevering van het zilver in de concessie van Tientsin en niet van het steunverleenen aan de Chineesche valuta, zeide Chamberlain, dat deze kwesties niet beperkt worden tot Tientsin, doch grootere kwesties zijn, welke niet alleen dit land raken.

Na minister-president Chamberlain nam Anthony Eden het woord. Ten aanzien van Danzig zeide Eden, dat de stad wordt geregeerd door de nationaal-socialisten. Zij hebben alle politieke partijen onderdrukt, de kranten verboden en de Joden uitgedreven. Spreker vroeg vervolgens of, wanneer men deze manoeuvres gadeslaat, men kan ontkomen aan de conclusie, dat dezelfde techniek van het vorig jaar wordt gevolgd. Niemand kan zeggen, welke taktiek in de komende weken zal worden gevolgd, doch het essentieele punt is, dat de bedoelingen van de nationaal-socialisten niet zijn veranderd, nl.. dit jaar Polen hetzelfde lot te doen ondergaan als het vorig jaar Tsjecho-Slowakije. Spreker is overtuigd, dat alleen de politiek van het vredesfront een oorlog kan vóórkomen. In de huidige omstandigheden is het doel niet een oorlog te winnen, doch een oorlog te voorkomen en de groote bijdrage welke kan worden geleverd is zoo spoedig mogelijk het vredesfront te voltooien.
(Times - Telex-A. N. P.)

Commentaren. — De Fransche pers toont zich voldaan over Chamberlain's rede.
De Italiaansche pers beweert, dat Chamberlain niets bijzonders heeft gezegd.
De Deutsche Allgemeine Zeitung beweert, dat Engeland zich zijn marschroute door Rusland laat voorschrijven. **(Vor. ber. Chamberlain 3867 B.; Eden 3858 D.; Sovjet-Rusland 3860 B.)**

3 AUGUSTUS 1939.

C. **DANZIG. — Joodsch bezit geconfiskeerd. —**
De Senaat van Danzig heeft op 27 Juli een decreet uitgevaardigd, waarbij Joden de bevoegdheid wordt ontnomen eigen zaken, beleggingen of grondbezit te beheeren. Dit decreet, dat neerkomt op een verbeurdverklaring, is ook van toepassing op Poolsche Joden, die in de Vrije Stad wonen.
Curatoren zullen worden benoemd, die belast worden met de liquidatie der verbeurdverklaarde bezittingen. (Times) **(Vor. ber. Anti-Semitisme 3620 I.)**

D. **TURKIJE. — Hatay (Sandjak Alexandrette) is Turksch. —**
In geheel Turkije is op 23 Juli de terugkeer van Hatay (het voormalige Sandjak Alexandrette) gevierd, dat aan Turkije is afgestaan krachtens het Fransch-Turksche accoord van eenige weken geleden. Het gebied werd op 23 Juli formeel aan Turkije overgedragen en zal in de toekomst bekend staan als Vilajet nummer 63. (Agence Belga) **(Vor. ber. 3870 B.)**

E. **FRANKRIJK. — Een leening aan Joego-Slavië. —**
Een onderzoek in officieele kringen, aldus de „Financial News", bevestigt de geruchten over een nieuwe Fransche leening aan Joego-Slavië. Naar verluidt, zou practisch reeds een overeenkomst geregeld zijn voor het verstrekken van een leening van 113 millioen francs. Dit crediet zal door de Fransche regeering worden gegarandeerd en worden gebruikt voor het financieren van den uitvoer van Fransche machinerieën en andere industrieele installaties volgens de door het Britsche Export Credit Guarantee Department gebruikte methoden.
Verder worden nog meer Fransche credieten aan Joego-Slavië overwogen, tot een gezamenlijk bedrag

van omstreeks 480 millioen francs, dat eventueel verleend zal worden door een particuliere bankgroep, aan het hoofd waarvan de Firma Seligmann & Co. staat. Een der doeleinden van deze credietverleening zal zijn de Joego-Slavische houtpulpproductie op te voeren door het financieren van een staatsonderneming, welke zoo juist in Belgrado is opgericht.
(Keesings Financieel Archief)
(Vor. ber. Frankrijk—Joego-Slavië 2983 C.)

A. ROEMENIE.— Economisch accoord Berlijn-Boekarest. - Overeenkomst heeft betrekking op producten van landbouw en veeteelt. —
Roemenië en Duitschland hebben op 21 Juli een protocol onderteekend, waarbij een uitgebreid programma tot verbetering van den Roemeenschen landbouw is opgesteld.
Het protocol ligt in het kader van de Duitsch-Roemeensche economische overeenkomsten welke in Maart-April zijn onderteekend. Het streven van de Roemeensche onderhandelaars was er op gericht te zorgen, dat het programma wordt uitgevoerd door particuliere Roemeensch-Duitsche maatschappijen, welke geen nationale basis hebben. Ingeval deze maatschappijen geen overeenstemming bereiken zullen zij geheel in Roemeensche handen overgaan.
Door Agence Belga wordt vernomen, dat de Duitsch-Roemeensche overeenkomst gebaseerd is op de volgende drie grondbeginselen:
Ten eerste: verbetering van de kwaliteit en hoeveelheid van den Roemeenschen oogst alsmede van de melkproducten.
Ten tweede: organisatie van den landbouw door groepeering van de producten in regionale opslagplaatsen.
Ten derde: stabilisatie van den uitvoer door toepassing van vastgestelde prijzen voor groote hoeveelheden producten welke door Duitschland worden gekocht, en door een systeem van vervroegde betalingen aan de boeren.
Het protocol behelst verder een aantal bijvoegsels in zake het kweeken van oliehoudende planten, wijnstokken, en het produceeren van melk en eieren.
Als tegenprestatie voor het koopen van landbouw-producten en melk zal Duitschland Roemenië groote hoeveelheden materiaal leveren voor de melkindustrie, het opslaan van wijn en gedistilleerd, e.d. (Telex-A. N. P. - Agence Belga)
(Vor. ber. Handelsverdrag Roemenië—Groot-Duitschland 3714 A.)

B. NEDERLAND. — Onze grensversterking - Bezoek der Nederlandsche journalisten. —
De Nederlandsche journalisten hebben de vorige week een kijkje mogen nemen bij de versterkingen tot beveiliging van onze kust en grenzen. Op vernuftige wijze bleken de verdedigingswerken te zijn ondergebracht en het werd duidelijk, dat het voor een eventueelen invaller zeer moeilijk zou zijn, tot het hart van ons land door te dringen. Nederland is paraat.
(Red. K. H. A.) **(Vor. ber. Defensie 3872 A.; Leger, Vloot en Luchtmacht 3856 B.)**

C. ENGELAND. — De I.R.A.-wet van kracht - Het plan S. —
Onmiddellijk nadat de nieuwe I.R.A.-wet (Iersche Revolutionnaire Leger) van kracht was geworden, is op 28 Juli het geheele apparaat van Scotland Yard in werking gesteld. Radioberichten aan alle politie-auto's flitsten door den aether; de politie-telegrafisten seinden code-telegrammen aan de posthuizen en de bureaux in de groote provinciesteden. De groote jacht op de Iersche terroristen was begonnen.
Binnen een uur waren reeds tien verdachten gearresteerd en in den loop van den avond was hun aantal reeds tot dertig opgeloopen. Van acht hunner was het bevel tot uitwijzing nog voor middernacht geteekend. Tot groote verrassing van de politie kwamen tal van Ieren zich vrijwillig melden om te verklaren, dat zij niets met de terroristen hadden uit te staan.
Het plan S. — Dat de campagne van de I. R. A. nu zooveel ernstiger wordt opgevat, is ook voor een belangrijk deel te danken aan de onthullingen, die de minister van Binnenlandsche Zaken heeft gedaan bij zijn verklaring over de nieuwe wet, waardoor het de politie mogelijk gemaakt moet worden krachtiger op te treden. Er is daaruit maar al te duidelijk gebleken, dat deze heeren niet zoo maar wat te hooi en te gras vernielen, maar volgens een weloverwogen en zeer gedetailleerd plan te werk gaan. In het begin van het jaar hebben de autoriteiten een copie van dit plan, het zoogenaamde plan-S, in handen gekregen. „Denkt niet", zei de minister, „dat het een melodramatisch onverantwoordelijk document is, zooals de politie er soms wel eens ontdekt. Het is een zeer zorgvuldig uitgewerkt plan, het soort van plan, dat door een generalen staf had kunnen zijn opgesteld, met een gedetailleerd schema voor een campagne van sabotage en gebaseerd op een groote kennis van zaken". De 127 bomaanslagen, die sinds het begin van de campagne hebben plaats gehad en waarin twee menschen gedood zijn en 55 gewond, zijn dan ook geen geïsoleerde voorvallen, maar maken alle deel uit van dit grootsch opgezette plan en zijn uitgevoerd volgens de aanwijzingen van dit plan. Ernstiger nog dan het feit, dat de terroristen zeer systematisch te werk gaan — de minister onthulde onder anderen, dat zij een nauwkeurig overzicht hebben gemaakt van de belangrijkste bruggen, spoorwegen, munitiedepots, wapenfabrieken en vliegvelden — is, dat er bewijzen voorhanden zijn, dat zij door buitenlandsche organisaties gesteund worden. De minister heeft hierover niet meer willen zeggen, dan dat hij wat dit betreft over betrouwbare informatie beschikte. De bladen, ook verantwoordelijke bladen zooals de Yorkshire Post en andere, maken er echter geen geheim van, waar men die buitenlandsche organisaties moet zoeken. Duitschland wordt in dit verband openlijk genoemd. (Telex-A.N.P. - Times - N. Rott. Crt.)
(Vor. ber. Bomaanslagen 3884 A.)

D. AMSTERDAM. — Tweede gedeelte van deel I van het rapport in zake de erfpachtskwestie. —
Op 31 Juli is ter Stadsdrukkerij van Amsterdam verschenen het tweede gedeelte van deel I van het rapport van de raadscommissie van onderzoek in zake erfpacht. Met dit vervolg op het reeds op 15 Juni '39 gepubliceerde gedeelte is deel I van het rapport van de raadscommissie van onderzoek in publiceerde gedeelte vermelde feiten geven de commissie geen aanleiding, aan hetgeen zij in het algemeene gedeelte van haar op 15 Juni verschenen rapport schreef, iets toe te voegen of daarin iets te wijzigen.
De commissie deelt mede, dat zij zich over de vraag, of de gronduitgifte naar objectieve normen geschiedt of moet geschieden, zal uitspreken in deel II van het rapport.
Ten aanzien van de integriteit van de ambtenaren, die in het onderzoek der commissie betrokken waren, is zij, op grond van alle door haar onderzochte gevallen, van oordeel:
dat de ambtenaren van den dienst der Publieke Werken, in het onderzoek betrokken, bij hun werkzaamheden en handelingen niet anders beoogd hebben, dan het gemeentebelang te dienen en
dat geenerlei twijfel gewettigd is aan de integriteit van deze ambtenaren.
Met betrekking tot de behandeling van ingediende klachten voor zoover die niet reeds onder voorgaande vallen, deelt de commissie mede, dat zij nog negentien verschillende klachten van bouwers heeft ontvangen over het niet toewijzen van grond. Naar het oordeel der commissie zullen deze klachten wel altijd blijven bestaan, zoolang de drang tot bouwen te groot is in verhouding tot den beschikbaren bouwrijpen grond.
Ten aanzien van de integriteit van de ambtenaren van het Grondbedrijf hebben ook deze klachten geen twijfel bij de commissie gewekt.
Ten slotte zij nog vermeld, dat de commissie in totaal tot en met 28 Juli '39 84 vergaderingen heeft gehouden.
Het tweede gedeelte van deel I bevat voorts een dozijn bijlagen, waarin telkens afzonderlijke gevallen worden besproken. (Alg. Handelsblad)
(Vor. ber. Erfpachtskwestie 3836 A.)

4 AUGUSTUS 1939

E. GEESTELIJK LEVEN. — Wereldconferentie van Christelijke jeugd te Amsterdam. —
In de openingszitting van de eerste wereldconferentie van christelijke jeugd heeft Z.K.H. Prins Bernhard op 24 Juli in het Concertgebouw te Amsterdam de volgende boodschap van H.M. de Koningin voorgelezen:
„Het is Mij een genoegen u, die uit alle deelen der wereld zijt samengestroomd, thans in Mijn land vereenigd te weten.
Mijn goede wenschen vergezellen u bij uwe werkzaamheden. Moge het der jeugd van de geheele wereld gegeven zijn door gemeenschappelijk overleg en gezamenlijken arbeid te streven naar de oplossing van de problemen, die in deze moeilijke tijden

niet alleen de jeugd, maar de geheele menschheid bezighouden. Dat in de dagen, die voor u liggen, de geest, door welken Christus in elken mensch doordringt en die alle tegenstellingen en problemen tot oplossing helpt brengen, u allen tot richtsnoer zij."
Nadat Prins Bernhard deze Koninklijke boodschap had voorgelezen, sprak de Prins in het Engelsch als volgt:
„Mede namens Prinses Juliana, verwelkom ik alle afgevaardigden uit ongeveer 70 landen op de eerste wereldconferentie van christenjeugd. Te midden van de donkere wolken, die ons in deze dagen omringen, is het voor jonge menschen moeilijk met een gevoel van verantwoordelijkheid voor hun eigen leven en voor het leven van hun medemenschen op te groeien.
De wetenschap, dat de christenjeugd van de geheele wereld afgevaardigden heeft gezonden naar Nederland, om uitdrukking te geven aan hun hoop en hun wil, om in het christendom te vinden het ware licht, waarin alle problemen gezien moeten worden, vervult ons met grooten moed. Ik ben er van overtuigd, dat de roep van het evangelie: „ut omnes unum sint" (opdat allen een zijn) een roep is, die in deze tijden tot ons — jonge menschen — komt als een speciale roeping. Moge God u op Zijn wijze zegenen: gedurende de conferentie en als u de resultaten van de besprekingen in uw eigen land zult terugdragen."
Dr. Visser 't Hooft, leider der conferentie, gaf den hoogen bezoeker de verzekering, dat de boodschap van de Koningin in de harten der deelnemers een diepe echo heeft gevonden. We kunnen niet dankbaar genoeg zijn — zoo zeide spr. — dat onze conferentie, die tot titel draagt „Christus Victor" gehouden mag worden in een land, welks regeerende Vorstin meer dan eens en onlangs nog in een indrukwekkenden oproep tot dit volk en tot andere naties Haar eigen vertrouwen heeft uitgesproken in de woorden: „Christ avant tout."
Ook gaf spr. namens de deelnemers uiting aan zijn groote dankbaarheid voor de woorden, die de Prins mede namens Prinses Juliana had gesproken. Hij verzocht den Prins, de eerbiedige groeten der deelnemers aan Prinses Juliana over te brengen.
De minister van Onderwijs, Kunsten en Wetenschappen, prof. dr. J. R. Slotemaker de Bruïne, heeft de conferentie vervolgens geopend. (Telex-A.N.P.)

A. NEDERLAND. — Tweede Kamer. - Mededeeling van het ontslag van het Kabinet. - Suppletoire begrooting voor 1939 van het departement van Defensie groot ƒ 33 millioen aangenomen.
De stemming in de Tweede Kamer stak op 28 Juli '39 sterk af tegen die van den vorigen dag, daar alle spanning thans geweken was. De voorzitter deelde mede, dat het Kabinet aan de Koningin ontslag had aangeboden en dat de regeering de Kamer verzocht de aanhangige agenda af te handelen. Dit is dan ook geschied.
Het eenige ontwerp waarover debat is gevoerd, is de suppletoire begrooting voor 1939 van het departement van defensie, waarbij ƒ 33 millioen zijn aangevraagd voor de aanschaffing van allerlei defensiemateriëel. Minister Van Dijk ondervond weinig tegenstand tegen de aanvrage.
Het wetsontwerp werd z. h. st. aangenomen met de aanteekening „tegen" van de heeren Roestam Effendi (comm.) en Posthuma (ch. dem.).
De vergadering werd hierna voor onbepaalden tijd verdaagd. (Alg. Handelsblad)
(Vor. ber. 3850 A.; Defensie 3890 B.)

B. WERELDOORLOG 1914—1918. — 4 Augustus 1914, 25 jaar geleden, begon de wereldoorlog. —
Het was op 28 Juni 1914, dat aartshertog Frans Ferdinand van Oostenrijk en zijn gemalin te Serajewo werden vermoord, een gebeurtenis, die de indirecte aanleiding tot den wereldoorlog gaf. Wij geven eenige data uit het beginstadium van dien oorlog:

28 Juni 1914. Aanslag te Serajewo op aartshertog Frans Ferdinand van Oostenrijk en zijn gemalin. Beiden werden gedood.

6 Juli 1914. Oostenrijk is van Duitschlands steun verzekerd.

23 Juli 1914. Oostenrijks ultimatum aan Servië

25 Juli 1914. Na een voor Oostenrijk onbevredigend antwoord worden de betrekkingen met Servië verbroken.

28 Juli 1914. Oostenrijk verklaart Servië den oorlog.

29 Juli 1914. Belgrado gebombardeerd. - Gedeeltelijke mobilisatie in Rusland. - Duitschland kondigt den toestand van oorlogsgevaar af. - Duitsche ultimata aan Rusland en Frankrijk. - Rusland helpt Servië.

31 Juli 1914. Mobilisatie in Nederland.

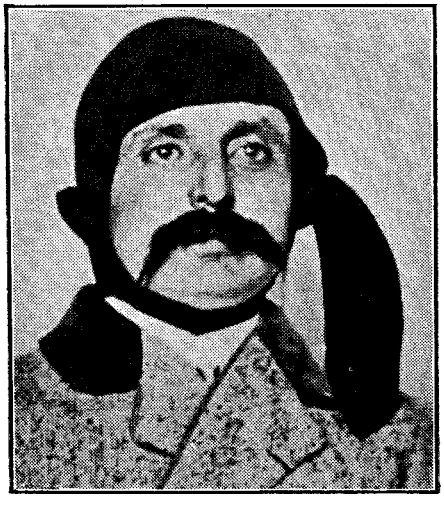
1 Augustus 1914. Mobilisatie in Duitschland en Frankrijk. - Duitschland verklaart Rusland den oorlog.

2 Augustus 1914. Duitsche troepen trekken over de Luxemburgsche grens. - Ultimatum aan België.

3 Augustus 1914. Duitschland verklaart Frankrijk den oorlog. - Engeland belooft steun aan België, dat de Duitsche eischen afwijst. - Italië blijft neutraal.

4 Augustus 1914. Het Duitsche leger valt België binnen. - Engeland neemt aan den oorlog deel. - Wereldoorlog begonnen. (Red. K.H.A.)
(Vor. ber. Wereldoorlog 1914 1430 D.)

C. LUCHTVAART. — De roemrijke vlucht in 1909 van Louis Blériot over het Kanaal. - Herdenking te Londen. —
Het was 25 Juli 30 jaren geleden, dat Louis Blériot in zijn eendekker van Calais naar Dover vloog. Nog geen half uur gaans van de tunnelwerken van Sangatte steeg hij om 3 uur in den morgen op met een vliegmachine — een zonderlinge warboel van stangen — en in twee uur tijds was Blériot over het Kanaal.

Louis Blériot

Op 25 Juli 1939 werd de dertigste verjaardag van de Kanaalvlucht herdacht aan een feestmaal in het Dorchester hotel te Londen. Eén der eeregasten was de weduwe van Blériot — en diens trouwe medewerkster in jaren van beproeving. Daar zaten de groote mannen der Fransche en Britsche aviatiek, onder leiding van hun ministers, Guy la Chambre en Sir Kingsley Wood.
Daar zat Pierre Prier. Hij was de eerste, die zonder stoppen van Londen naar Parijs vloog. Hij volbracht dit feit in het gouden jaar der Fransche aviatiek: 1911. Den 12den April om 1 uur 37 steeg hij te Herdon op in zijn „Blériot" en om 5 uur 35 landde hij te Issy-les-Moulineaux bij Parijs. Daar zaten Codos, één der eersten, die over den Oceaan vloog, en Bassoutrot, de eerste piloot in den geregelden luchtdienst tusschen Parijs en Londen, en Grandseigne, die medegeholpen had aan den bouw van Blériot's roemrijken eendekker.
(Het Volk - Times - Maasbode)
(Vor. ber. Louis Blériot 2400 E.)

A. WIELERSPORT. — Tour de France 1939. - Resultaten. —

Het eindklassement van den 33sten „Tour de France" luidt als volgt:

	u. m. s.		u. m. s.
1. Sylveer Maes	132. 3.17	26. Hendrickx	134. 8.59
2. Vietto	132.33.55	27. Neuville	134.18.41
3. Vlaemynck	132.35.25	28. De Korver	134.18.51
4. M. Clemens	132.39.26	29. Louviot	134.20.17
5. Vissers	132.41.22	30. Wagner	134.21.55
6. Marcaillou	132.48.33	31. Cloarec	134.23. 5
7. Disseaux	132.50.11	32. Tassin	134.23.56
8. Lambrichts	132.51.18	33. Berty	134.27. 2
9. Ritserveldt	132.51.44	34. Kint	134.28.52
10. Van Overberghe	132.59.12	35. Le Guével	134.41.11
11. Gianello	132.59.12	36. Yelamos	134.41.21
12. Passat	133. 2. 5	37. Aureille	134.49.19
13. Mallet	133. 5.22	38. Toon v. Schendel	134.54.23
14. Archambaud	133.10.11	39. Dominicus	134.57.36
15. Alb. v. Schendel	133.13.18	40. Codron	135.10.19
16. Gallien	133.13.39	41. Periet	135.18. 2
17. Thiétard	133.16.50	42. Neuens	135.21.11
18. Didier	133.22.24	43. Pedroli	135.22.50
19. Naisse	133.27.10	44. Fontenay	135.23.16
20. P. Clemens	133.28. 5	45. Le Grevès	135.30.10
21. Perikel	133.30.16	46. Hellemons	135.47.33
22. Galateau	133.32.16	47. Fournier	136. 5.13
23. Perret	133.49.18	48. Soffietti	136.23. 3
24. Bernardoni	133.49.18	49. Le Moal	136.29.56
25. Cosson	133.51. 4		

Het landenklassement luidt:

	u. m. s.		u. m. s.
1. België-B	398.17.20	6. Z.-O. Frankrijk	399.55.29
2. Frankrijk-A	398.53. 7	7. Nederland	400.23.27
3. België-A	398.53.38	8. West-Frankrijk	404. 7.57
4. Luxemburg	399.29.55	9. Zwitserland	405. 7.47
5. N.-O. Frankrijk	399.40.49		

(L'Auto) **(Vorig bericht 3374 A.)**

B. VEREENIGDE STATEN. — Opzegging van het Handels- en Scheepvaartverdrag met Japan. - Commentaren. —

Het besluit van de Vereenigde Staten tot opzegging van het handelsverdrag met Japan heeft in menig land diepen indruk gemaakt. Niet het minst in Japan zelf, waar men zich officieel zeer vaag heeft uitgelaten en er den nadruk op heeft gelegd, dat de Vereenigde Staten economisch zichzelf door deze handelwijze dupeeren.

Maar juist in het laatstgenoemde ligt de groote beteekenis van het genomen besluit. De Vereenigde Staten hebben zich blijkbaar op meer directe wijze jegens Japan willen uiten en zij konden dit niet duidelijker doen dan door de opzegging van een verdrag, dat voordeel voor eigen land inhoudt. Hierdoor is uitdrukkelijk vastgesteld, dat Amerika niet van plan is zijn neutrale houding zoover te drijven, dat het zich buiten het wereldgebeuren stelt.

Zoowel in de Amerikaansche als in de Fransche pers heeft men in dit besluit ook willen zien een moreelen steun aan Engeland tijdens de loopende onderhandelingen te Tokio. Zoo schreef de „New York Times" dezer dagen, dat het besluit niet zal nalaten, in den donker uur bemoedigend te werken, waar het Engeland laat weten, dat het, als het tegenover Japanschen druk tot een krachtiger politiek overgaat, niet alleen zal staan. Het versterkt de positie van Engeland in het eerste stadium van de onderhandelingen in zake Tientsin.

In China werd het bericht met groote instemming ontvangen. Daar voelt men zich door Engeland min of meer in den steek gelaten, zoodat de houding van Washington er te meer wordt gewaardeerd.

(Nieuwsblad v. h. Noorden) **(Vor. ber. 3882 B.)**

5 AUGUSTUS 1939

C. DANZIG. — Toestand op 5 Augustus 1939. —

Wezenlijke wijzigingen zijn er gedurende de afgeloopen week in den toestand niet gekomen.

Danzig wordt door de Duitschers versterkt, gemilitariseerd en Polen weet dit. Perscampagnes en pogingen om elkaar te intimideeren zijn aan de orde van den dag. Tot deze pogingen behooren aan den eenen kant de verzekeringen, dat Danzig tot Duitschland zal terugkeeren zoodra Adolf Hitler het sein daartoe geeft en van den anderen kant de even stellige verzekeringen, dat Polen zal vechten, als zou worden getracht eenzijdig verandering te brengen in den status der Vrije Stad. Het bouwen van een pontonbrug over den Weichsel op Danzigsch gebied, tusschen Rothebude en Kaesemark, heeft in Polen felle critiek uitgelokt.

De tegen bepaalde Poolsche douane-ambtenaren afgekondigde maatregel, dat zij na 6 Augustus niet langer meer in de Vrije Stad Danzig noodig zijn, werd door Polen met een krachtig protest beantwoord. De Senaat van Danzig heeft op 5 Augustus, ingevolge dit Poolsche protest, het besluit ingetrokken. De kwestie der douane-ambtenaren zal in den loop der volgende week behandeld worden.

(Telex-A. N. P. - Times - Telegraaf - Agence Belga) **(Vorig bericht 3883 F.)**

D. EEN PRINSES OP SOESTDIJK GEBOREN. — Bulletin der doktoren. —

Hare Koninklijke Hoogheid Prinses Juliana heeft Zaterdag, den vijfden Augustus, des voormiddags 1.09 uur, het leven geschonken aan een welgeschapen dochter.

Moeder en kind maken het uitstekend.

(w.g.) Dr. J. de Groot
Dr. C. L. de Jongh

Het Prinsesje weegt 3,870 kg.

(V. b. Prinses Juliana 3644 C; Pr. Bernhard 3610 D.)

E. NEDERLAND. — Kabinetscrisis. - Jhr. mr. D. J. de Geer formateur. —

De regeeringspersdienst meldt op 4 Augustus:

H.M. de Koningin heeft hedenochtend ten paleize Soestdijk in audiëntie ontvangen den minister van Staat, jhr. mr. D. J. de Geer en hem de opdracht gegeven tot vorming van een kabinet.

Jhr. de Geer heeft verzocht deze opdracht in beraad te mogen houden. (Regeeringspersdienst)

(Vor. ber. Kabinet 3886 A.)

F. SPANJE. — Phalangisten krijgen vèrstrekkende bevoegdheden. - Op vrijwel alle gebieden zullen zij medezeggingschap hebben. —

Het Staatsblad van 4 Aug. '39 publiceert een decreet, waarbij het statuut van de Phalangistische-Traditionalistische Partij wordt gewijzigd.

Het opperste gezag van den Caudillo als eenige uitvoerder van de actie van den staat wordt versterkt. Het opperste staatsorgaan is de Nationale Raad van de politieke Junta, waarvan de helft der leden, alsmede de voorzitter, door Franco worden aangewezen. De Raad zal 75 leden tellen.

Aan de Phalangistische Partij worden vèrstrekkende bevoegdheden gegeven. De partij zal het recht van toezicht op de buitenlandsche politiek, het onderwijs, de pers en de propaganda hebben, en ook de vrouwenbeweging, den socialen steun, de oudstrijders-organisatie, jeugd- en arbeidsorganisaties, justitie, verkeer en politie-informatiedienst controleeren.

De arbeidsorganisatie zal gebaseerd zijn op een nationaal syndicalisme. De leiders van alle vakorganisaties moeten lid der Phalangistische Partij zijn, terwijl een hierarchie naar militair model wordt ingesteld. De meeste bestaande wetten worden bevestigd. De samensmelting van Phalangisten en Traditionalisten wordt geconsolideerd. Men verwacht dat de laatste groep een grootere vertegenwoordiging in het bestuur der Phalangistische Partij zal hebben. Beide groepen worden de „inspiratie en de basis van den nieuwen staat" genoemd. In de „katholieke en imperiale missie" van den staat zullen particulier en groepsbelang ondergeschikt zijn aan de sociale en christelijke behoeften van den nieuwen staat.

(Agence Belga)

A. **Overwegingen van Emerson Wirt Axe in het Amerikaansche economische weekblad „The Annalist".** — Evenzeer als een Europeesche oorlog naar alle waarschijnlijkheid een uitermate ingrijpenden, en in ongunstigen zin ingrijpenden, invloed zou hebben op den wereldhandel en den algemeenen economischen toestand, evenzeer zou een afnemen van de oorlogskans een van de grootste hinderpalen op den weg naar het economisch en financieel herstel doen verdwijnen. Vandaar dat het Amerikaansche economische weekblad „The Annalist" het nuttig heeft geoordeeld, eens rustig na te gaan, hoe de toestand in Europa thans is — eenvoudig omdat die toestand van zoo groote beteekenis is voor den koers der Amerikaansche effecten.

Natuurlijk is het onmogelijk, zoo betoogt de schrijver van het artikel, Emerson Wirt Axe, met zekerheid te zeggen, hoe de situatie in Europa zich zal ontwikkelen. Maar men kan althans probeeren de diverse factoren objectief na te gaan. En dan is de, al terstond geuite, conclusie, dat het niet waarschijnlijk is, dat een algemeene Europeesche oorlog zal uitbreken om de kwesties van Danzig en Poolsch Pommeren (den z.g. „Corridor"). Waarom?

Wat Danzig betreft, gaat het er in hoofdzaak om, of de stad alleen in feite (zooals thans) of ook in rechte onder Duitschlands beheer zal staan. Of het een Vrije Stad is of een Duitsche stad, is zonder belang voor het machtsevenwicht in Europa. Van puur militair standpunt bezien is zoowel Danzig als de Corridor en trouwens geheel West-Polen in een Duitsch-Poolschen oorlog voor Polen onhoudbaar. Mede door het groote Duitsche overwicht in de lucht zou Duitschland in geval van een oorlog binnen enkele weken in het bezit van geheel West-Polen zijn. Rechtstreeksche steun van Engeland en Frankrijk zou veel te laat arriveeren.

Via de Oostzee zou die hulp zelfs onmogelijk zijn en via de Middellandsche en Zwarte Zee zou zij slechts mogelijk zijn in een langdurigen oorlog, met Rusland als bondgenoot. Polens militaire positie kan dus niet geschaad worden door een nominale wijziging van den status van Danzig en evenmin door een nieuwe verbinding dwars door den Corridor naar Oost-Pruisen.

Danzig en de Corridor zijn dus te verwaarloozen factoren en noch voor Duitschland noch voor zijn tegenspelers het risico van een oorlog waard.

Duitschlands positie. — Duitschlands positie in een oorlog tegen Engeland en Frankrijk zou geenszins zoo sterk zijn als velen wel denken.

1o. Een snelle overwinning zou Duitschland in zulk een oorlog slechts kunnen behalen door een geweldige overmacht in de lucht en die bestaat niet meer. Bij een langeren oorlogsduur zouden de geallieerden vermoedelijk kunnen rekenen op de Amerikaansche productie. En ook de Russische luchtmacht zou een factor kunnen blijken. Bovendien, als Duitschland een geweldige overmacht in de lucht zou hebben gehad, dan zou het zeker in het afgeloopen jaar een agressiever politiek hebben gevoerd, want niemand had het kunnen weerstaan.

2o. In een algemeenen oorlog zou Duitschland in een zwakke positie verkeeren zonder Italië. En Italië zou, als het met Duitschland meedeed, een voortreffelijk doelwit zijn voor Engeland en Frankrijk. Bonaparte volgde in 1796 eenzelfde strategie met verbluffende resultaten.

3o. In een algemeenen oorlog zouden de geallieerden de Dardanellen en de Zwarte Zee beheerschen. Men herinnere zich, dat Duitschland in den wereldoorlog pas ineenstortte, toen de geallieerden Turkije overwonnen hadden. Het meedoen van Italië zou voor Duitschland een onvoldoende vergoeding zijn voor de zwakke stee in het Oostelijk deel der Middellandsche Zee.

4o. Als de Sovjet-Unie aan de zijde der geallieerden zou meedoen, zou zij vermoedelijk uit militair oogpunt effectiever blijken dan het tsaristische Rusland. Haar luchtmacht zou Roemenië bestrijken en een gevaar zijn voor de Duitsche steden.

5o. De Britsche vloot heeft een veel grooter overwicht op de Duitsche dan in 1914 het geval was.

6o. De economische positie van Duitschland en Italië is zwak en hun toevoer van grondstoffen is beperkt. Wat dat betreft is hun positie ongunstiger dan die van Duitschland en Oostenrijk in 1914.

7o. Inwendige onrust in Duitschland, om godsdienstige redenen b.v., zou vermoedelijk toenemen in geval van een oorlog.

8o. Hitler's persoonlijke positie zou ongunstiger zijn in oorlogstijd, aangezien hij het leger veel minder zou kunnen beheerschen dan in vredestijd.

9o. Een oorlog zou Hitler's winst van de afgeloopen twee jaar in gevaar brengen.

10o. Een langdurige oorlog — en daarop zou het uitloopen — zou voor Duitschland eindigen met een economische ineenstorting.

Blijkens Hitler's houding acht hij zijn positie zwakker dan vele waarnemers haar taxeerden. De groote „drang naar het Zuidoosten", dien men dezen zomer verwachtte, in de richting van de Dardanellen en de Oekraine, is uitgebleven. Integendeel, Berlijn heeft alles gedaan om op goeden voet te komen met Joego-Slavië, het land, welks vernietiging de eerste stap had moeten zijn bij de nieuwe expansie.

Het ziet er naar uit, dat Duitschland thans in een positie verkeert, waarin nieuwe vooruitgang, als men geen ernstige risico's wil nemen, beperkt is. Een actie in Westelijke richting zou weinig beloven en een algemeenen oorlog vrijwel onvermijdelijk maken. De hulpbronnen voor een agressie in Westelijke richting zijn slechts te vinden in het Zuidoosten en juist in die richting is Duitschland in 1939 niet verder opgeschoten. Misschien kan eenige geringe winst worden behaald tegen Polen, maar dat kan niet veel werkelijke beteekenis hebben. Het ziet er bijna naar uit, of Hitler zijn hoofdplan heeft prijsgegeven en er op uit is zijn „gezicht" te redden door opwinding te verwekken over een kwestie, die weinig meer dan „krantenkoppen"-beteekenis heeft.

OORLOG OF VREDE

Van het standpunt van Engeland en Frankrijk bezien, pleit weinig voor een algemeenen oorlog wegens Polen. Danzig en concessies in den Corridor zijn van geringe beteekenis voor Engeland en Frankrijk. En het is dan ook zeer waarschijnlijk, dat Londen en Parijs een ernstige poging zullen doen, een regeling voor het geschil over Danzig te verkrijgen.

De factor tijd. — De factor tijd werkt ten gunste van Engeland en Frankrijk, vergeleken met Duitschland. Immers:

1o. Duitschlands economische positie moet wel zwakker blijven worden, zoolang het zooveel mannen onder de wapenen houdt en een groot deel van zijn productie-capaciteit aan bewapening besteedt. Het kan niet uitblijven, dat dit van invloed blijkt op Duitschlands levenspeil.

2o. Italië's economische positie zal vrijwel zeker zwakker worden met het verstrijken van den tijd.

3o. Waarschijnlijk zal het groote publiek in Italië met het verstrijken van den tijd meer en meer besef krijgen van de zwakke elementen in Italië's positie tijdens een oorlog.

4o. Van lieverlede zullen Engeland en Frankrijk in staat zijn, beter gelijken tred te houden met de Duitsche bewapening. En wat de luchtmacht betreft, zal de verouderingsfactor uiteraard ten gunste van Engeland en Frankrijk werken.

5o. Het lijkt waarschijnlijk, dat binnenlandsche politieke moeilijkheden zoowel in Duitschland als in Italië zullen toenemen.

6o. In Engeland en Frankrijk staat de openbare meening veel krachtiger achter de regeeringen dan in

September en het ziet er naar uit, dat dit zoo blijven zal als Duitschland voortgaat met zijn dreigementen. Om al deze redenen meent de schrijver van het artikel, dat een algemeene oorlog hoogst ongewenscht is, zoowel voor Duitschland en Italië als voor Engeland en Frankrijk, en dat een methode zal worden gevonden om hem te vermijden. Natuurlijk kan men zich voorstellen, dat Polen zoo dwaas is, Duitschland aan te vallen of dat Duitschland tot een wanhoopsdaad besluit. Maar men bedenke wel, dat Hitler tot dusver een tamelijk groote mate van behoedzaamheid aan den dag heeft gelegd. Zeker, hij deed er verkeerd aan, Memel en Bohemen te annexeeren, maar hij liep daarbij toch geen risico. Als een ernstig gevaar dreigde, is hij altijd behoedzaam geweest.

De conclusie. — En de conclusie luidt dan: al zal de spanning in Europa vermoedelijk in de eerstvolgende twee, drie maanden toenemen, toch zullen wij waarschijnlijk zonder algemeenen oorlog door de gevaarlijke periode heen komen. En zelfs bestaat de mogelijkheid, dat er vóór het eind van dit jaar een conferentie der groote mogendheden zal worden gehouden met het oog op een algemeene kalmeering in Europa. En daar de tijd voor de geallieerden werkt, zal een oorlog, als hij dit jaar kan worden vermeden, in 1940 nog minder waarschijnlijk zijn.
En het gevaar, dat het Amerikaansche zakenleven bedreigt — want dit is immers het uitgangspunt van het heele betoog — lijkt dus, volgens den schrijver, niet zoo groot te zijn als vele zakenlieden en beleggers wel vreezen. (The Annalist - Telegraaf)
(Vor. ber. Europa 3769 A.)

6 AUGUSTUS 1939

A. SLOWAKIJE. — Conflict met Hongarije. - Revisionisme. —
Een van de scherpste tegenstellingen in Midden-Europa is die tusschen Hongarije en Slowakije. Vooral in Slowakije is de houding jegens het naburige land buitengewoon fel. Zoo is er nu weer een conflict uitgebroken tusschen de Hongaarsche partij in Slowakije en de Slowaaksche regeering. Er zijn 33 Hongaren gearresteerd wegens hoogverraad, terwijl de secretaris-generaal van de Hongaarsche partij is uitgewezen, omdat hij vlugschriften tegen den leider van de Nationaal-Socialisten in Slowakije heeft verspreid. De Hongaren hebben hierop geantwoord met het uitwijzen van 300 Slowaken.
De Slowaaksche pers voert verder een revisionistische campagne tegen Hongarije en de leider van de Slowaaksche propaganda, Sano Mach, heeft te Divin gezegd, dat het Slowaaksche leger en de Hlinka garde nog bestaan omdat de onrechtvaardigheden nog niet uit den weg werden geruimd. Alle pogingen van de Slowaken zijn er op gericht de rechtvaardigheid te herstellen. De menigte reageerde hierop door te roepen „Wij willen oprukken naar Levoca", de stad, welke onlangs aan Hongarije is afgestaan.
(Nieuwsblad v. h. Noorden)
(Vor. ber. Slowakije—Hongarije 3765 B.)

B. SPANJE. — Gabaldon, het hoofd der militaire politie te Madrid vermoord. - 53 terechtstellingen. —
De moordenaars van Gabaldon, het hoofd der militaire politie te Madrid, die een paar dagen geleden op den weg naar Talavera om het leven is gebracht, zijn reeds veroordeeld. Op 5 Augustus zijn 53 hunner gefusilleerd. Over zeven anderen is het lot nog niet beslist.
Thans is ook bekend gemaakt, dat niet alleen de inspecteur zelf, doch ook zijn dochter, die zich in de auto bevond, om het leven is gekomen. De dochter stierf in de armen van haar vader, nadat de moordenaars hun machinegeweren op de auto hadden gericht.
In een officieel communiqué wordt medegedeeld, dat de moordenaars van Gabaldon waren gerecruteerd uit de meest sinistere marxistische onderwereld en sociale misdadigers, die werden aangemoedigd door zekere verborgen communistische en revolutionnaire afdeelingen.
Het nieuwe Spanje zal niet toestaan, dat aanslagen op den staat worden gepleegd. Iedere poging hiertoe is nutteloos, want zij zal onmiddellijk met de grootste strengheid worden onderdrukt. Niemand moet hierover in twijfel zijn.
Ten slotte wordt in het communiqué gezegd, dat de autoriteiten zorg zullen dragen, dat de tragische en afschuwwekkende toestanden, welke hebben geleid tot een driejarigen bevrijdingsoorlog, niet terug zullen keeren. (Telex-A. N. P.)

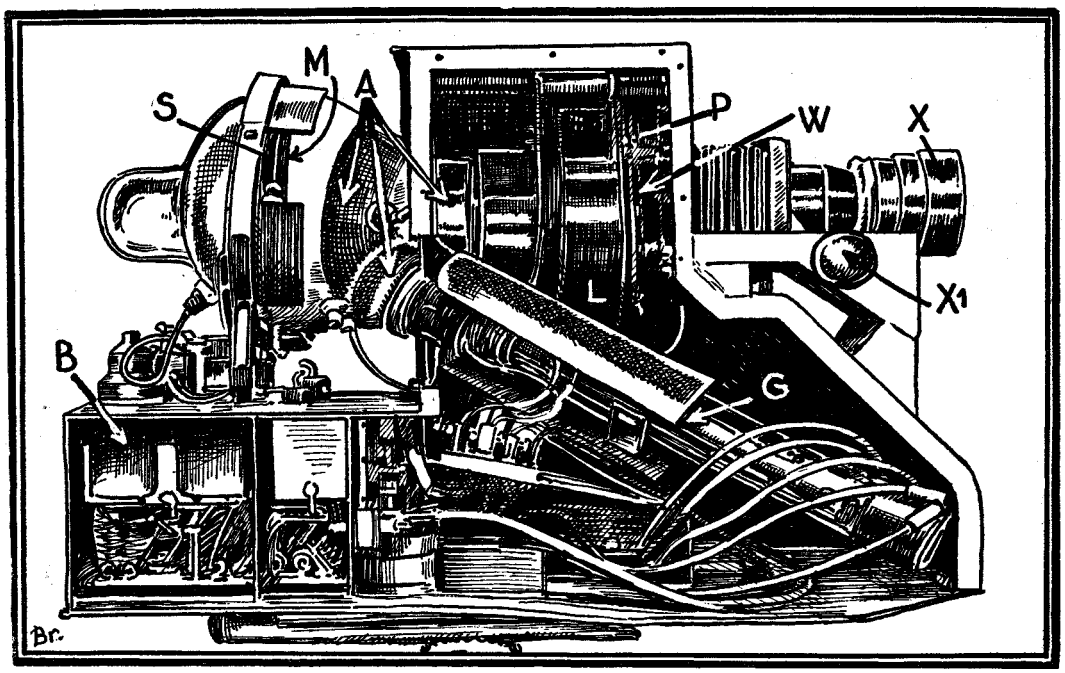
C. VEREENIGDE STATEN. — Uitgaven- en leeningswet door Huis van Afgevaardigden geweigerd.
Het Huis van Afgevaardigden heeft op 1 Augustus met 193 tegen 166 stemmen geweigerd president Roosevelt's uitgaven- en leeningswet in behandeling te nemen. De actie van het Huis beteekent, dat het wetsontwerp niet meer in deze zitting kan worden behandeld.
De republikeinsche minderheid ontving bij de stemming den steun van de conservatieve democraten in haar strijd tegen de regeering.
Na de stemming kondigde Rayburn, de leider van de meerderheid in het Congres, aan, dat het Congres op 5 Augustus '39 op reces zou gaan.
De Senaat stond een crediet toe van $ 1.615 millioen, hoewel de regeering $ 3.000 millioen had gevraagd. (Telegraaf) **(Vor. ber. Leeningen 3784 D.)**

D. GROOT-DUITSCHLAND. — Steenkoolproductie.
Göring heeft Paul Walter benoemd tot lasthebber voor de opvoering van de steenkoolproductie in Duitschland. De vorderende uitbreiding der vierjaarsproductie, de aanhoudende stijging der bewapeningstaken, evenals de geweldige uitbreiding van het verkeer hebben de steenkoolbehoefte dermate opgevoerd, dat een tijdige en volledige voldoening aan die behoefte zonder bijzondere maatregelen niet meer veilig gesteld kan worden. (D. N. B.)
(Vor. ber. Steenkolen 2675 G.)

E. ENGELAND. — Een rede van Lord Halifax. - Het parlement tot 3 October uiteengegaan. - Premier Chamberlain's waarschuwing tot Japan. —
Nadat minister-president Chamberlain in het Lagerhuis op 31 Juli nog eens een uitvoerige uiteenzetting had gegeven van de Britsche buitenlandsche politiek, heeft de minister van Buitenlandsche Zaken, Lord Halifax in het Hoogerhuis dienzelfden dag een soortgelijke rede gehouden, waarin hij nog duidelijker dan de premier liet uitkomen, dat de oplossing der internationale vraagstukken moet worden gezocht in geven en nemen.
In de laatste zitting van het Lagerhuis heeft minister-president Chamberlain op 4 Augustus nogmaals moeten spreken over de kwestie van het Verre Oosten. De kern van deze rede was, dat er twee conflicthaarden zijn en maar één Engelsche vloot. Derhalve moet Engeland kiezen en het heeft gekozen, al bestaat een mogelijkheid, dat het zijn keuze herzag. Er kunnen, aldus de Engelsche premier, omstandigheden komen, dat wij de vloot naar het Verre Oosten zenden. Voorloopig doen wij dat nog niet, omdat wij voor een ernstiger probleem staan, waarvoor wij de krachten moeten sparen. Dat probleem is, aldus Chamberlain, Europa.
Het parlement werd tot 3 October '39 verdaagd, hoewel zoowel in het Lager- als in het Hoogerhuis een heftige critiek op Chamberlain's beleid en vooral op de verdaging van het parlement tot 3 October — die velen parlementsleden van veel te langen duur toescheen, uitgeoefend. (Telex-A. N. P. - Times)
(Vor. ber. Chamberlain 3889 B.; Halifax 3857 G.)

A. **TELEVISIE. — De Camera. - Het technisch wonder van 1938. - Van beeld naar stroom tot reproductie - Het electronenkanon. —**

Een van de belangrijkste onderdeelen, welke noodig zijn voor de televisie-uitzendingen, is de camera, waarin het beeld, zooals dit door het oog gevormd wordt, in electrische stroomimpulsies wordt omgezet. Deze camera is een wonder der moderne techniek. Evenals de microfoon het geluid omzet in een reeks electrische stroomstooten, zoo verandert de super emissie-camera het zichtbare beeld in een serie electrische impulsies, die na uitzending en ontvangst worden omgevormd tot een reproductie v. h. oorspronkelijke beeld. De werking van de camera is aan de hand van bijgaande foto ook voor den leek duidelijk. Door een lens wordt het optische beeld van de scène, die moet worden uitgezonden, geprojecteerd op een geleidende foto-electrische cel. Reeds lang is bekend, dat er metaalsoorten bestaan, die, wanneer er licht op valt, electronen afscheiden. Van deze eigenschap wordt o.a. gebruik gemaakt bij de electrische belichtingsmeters in de fotografie. Wanneer op de foto-electrische cel lichtstralen vallen, worden aan de achterzijde electronen vrijgemaakt, het aantal hiervan op ieder punt van het oppervlak correspondeert met den lichtinval op het voorliggende punt, hoe intenser het licht, hoe meer electronen. Deze electronen worden in hun gang versneld (weggezogen) door een electrostatisch veld, dat is opgewekt tusschen de fotocel en een anode. De electronenstroompjes worden daarna in een brandpunt samengetrokken door het veld van een electromagneet, die aan de buitenzijde van den buis, waarin dit proces zich afspeelt, is aangebracht. De stroompjes worden daarna geleid naar een samenstelsel van kleine celletjes, die in een mozaïek zijn samengebracht. Deze celletjes zijn aangebracht op een micaplaatje, terwijl zich aan de achterzijde van dit micaplaatje een metaallaagje bevindt, dat het signaalplaatje wordt genoemd.

Supercamera zonder wand: X = optische focuslens. XI = focusinstelling. W = raampje van gepolijst glas, dat dient om de foto-electrische cel tegen stof te vrijwaren. P = foto-electrische cel. L = magnetische electronen lens. A = anoden. M = mozaïek. S = signaalplaatje. G = electronenkanon. B = hoofdversterker.

Wanneer de electronen, afkomstig van de foto-electrische cel, op de celletjes komen, krijgen deze een electrische lading, welke punt voor punt overeenkomt met het beeld, dat op de foto-electrische cel is geworpen, dus krachtige lading bij correspondeerend punt van grooten lichtinval.

Op deze geladen celletjes wordt nu nog een electronenstroom gericht, die zeer krachtig is, daar hij wordt ontwikkeld in het electronenkanon, dat op de foto met G is aangegeven. Deze stroom tast regelmatig elk punt van het mozaïek af, neutraliseert de lading en verwekt hierdoor voortdurende spanningswisseling en op het metaallaagje aan de andere zijde van het micaplaatje, al naar gelang het afgetaste deeltje krachtig of minder krachtig is geladen. De spanningswisselingen op het signaalplaatje veroorzaken stroomstootjes in de aangesloten keten, die dus overeenkomen met de lichtintensiteit van het oorspronkelijke beeld. De beeldsignalen worden gevoerd naar den hoofdversterker en vandaar door verdere versterkingsinstallaties naar den zender.

(Telegraaf) **(Vor. ber. Televisie 3231 B.)**

7 AUGUSTUS 1939

B. **POLEN. — Herdenking der onafhankelijkheid. - Rede van maarschalk Smigly-Rydz. —**

25 jaar is het geleden, dat Pilsoedski aan het hoofd van zijn legionnairs Zuid-Polen binnenrukte, om de Russen te bestrijden en den weg voor te bereiden voor Polen's onafhankelijkheid. Dit feit is in Polen plechtig herdacht. Tienduizenden oud-legionnairs, soldaten en burgers stroomden 5 Aug. '39 naar Krakau, om aan de herdenkingsplechtigheden deel te nemen.

Alle Poolsche bladen, met uitzondering van de organen der nationale en radicaal-nationale partijen, die de denkbeelden van Pilsoedski niet onderschrijven, wijden geheele pagina's aan herinneringen, documenten en foto's, die herinneren aan het vertrek van enkele honderden legionnairs, die op 6 Augustus 1914 het kamp van Oleandrow nabij Krakau verlieten om onder leiding van Pilsoedski voor de onafhankelijkheid van Polen te strijden.

De gepubliceerde hoofd-artikelen kunnen samengevat worden in enkele zinnen van Dlogoszewski, den Poolschen ambassadeur te Rome, die eertijds adjudant van Pilsoedski was: „Ik ben er zeker van, dat, indien zich opnieuw de noodzakelijkheid mocht voordoen, wij, oud-legioen-soldaten, ten strijde zouden trekken zooals eertijds met hetzelfde vertrouwen bezield, met hetzelfde ideaal. Het eenige verschil zou zijn, dat wij niet meer 150.000 man sterk zouden zijn, doch een millioen zouden tellen".

Rede van Smigly-Rydz. — Maarschalk Smigly-Rydz heeft te Krakau een rede gehouden, waarin hij onder meer zeide: Er is op geweld slechts één antwoord: eveneens kracht en geweld. Wij hebben den vrede lief als andere naties, doch er is geen macht, die ons er van overtuigen kan, dat er een recht is, dat voor den één „nemen" beteekent en voor den ander „geven". Over Danzig zei de maarschalk, terwijl hij zijn woorden vergezeld liet gaan van vuistslagen op de lessenaar: Danzig vormt de long van onze economische organisatie. Polen heeft zijn standpunt uiteengezet op een welomlijnde wijze, die geen ruimte laat voor tweeërlei uitleg. Niemand denkt, dat onze vaderlandsliefde ons minder plichten oplegt, dan zijn vaderlandsliefde hem.

(Een zinspeling op Hitler, hoewel de naam niet werd uitgesproken.) Deze woorden werden gevolgd door een langdurig applaus van de aanwezigen, die herhaaldelijk riepen: „Wij willen Danzig".
Nadat Smigly-Rydz zijn rede had beëindigd, hief de menigte de handen op en sprak den volgenden eed uit: „Wij zweren plechtig, voor de eeuwige macht van Polen in een oorlog onversaagd te zullen strijden tot de overwinning en in tijd van vrede alle krachten van alle burgers te zullen vereenigen in nuttigen arbeid en samenwerking van allen.
Na de rede van den maarschalk heeft het Poolsche legioen gedefileerd in de oude formaties en gekleed in de oude uniformen. Broederlijk liepen generaals naast gewone legioensoldaten en militairen naast burgers, evenals 25 jaar geleden. Kolonel Beck liep in de rijen van het eerste regiment lichte artillerie, hij werd luide toegejuicht.
Alle organisaties van oud-strijders, vaderlandslievende organisaties en afdeelingen van de militaire opleiding namen aan het defilé deel. (Polska Agencia Telegraficzna)
(Vor. ber. Smigly-Rydz 2723 D.)

A. **ZWEDEN. — Sandler, de minister van Buitenlandsche Zaken, critiseert beoogde garantie voor Finland.** In een rede heeft de minister van Buitenlandsche Zaken, Sandler, op 30 Juli de kwestie van de Ålandeilanden behandeld. Hij zeide, dat de regeering tot nu toe geen enkele beslissing had genomen, aangezien eerst besprekingen noodig zijn tusschen de regeeringen van Zweden en Finland. Verder heeft de Zweedsche regeering reeds geruimen tijd geleden de regeering van de Sovjet-Unie doen weten, dat zij geen andere maatregelen zou aanvaarden dan die, welke betrekking hebben op een handhaving van de strikte neutraliteit van de eilanden.
Vervolgens sprekende over de huidige onderhandelingen tusschen de groote mogendheden kwam Sandler op tegen zekere plannen, welke in strijd zijn met de beginselen van de politiek van de Scandinavische landen. Wat Finland betrof zeide Sandler: „de groote mogendheden verklaren, dat de maatregelen, welke zij willen nemen, ten doel hebben zekere kleine mogendheden te garandeeren tegen een aanval; het spreekt vanzelf, dat deze kleine staten zelf het beslissende woord te spreken hebben, aangezien hun veiligheid een levenskwestie voor hen is. Hoe zou een neutraal land als Finland, dat buiten het gebied van de spanning ligt, het voorwerp kunnen zijn van een eenzijdige bescherming, tegen zijn wil. De Westelijke mogendheden moeten begrijpen, dat het vertrouwen in hun eerbied voor de onafhankelijkheid der kleine staten voor langen tijd zou worden vernietigd, wanneer zulk een methode toegepast zou worden om een vredesfront te vormen."
(Svenska Dagbladet) **(Vor. ber. Sandler 3574 G.)**

B. **CHINA. — Conflict met Japan. - Engelsch-Japansche wrijving. —**
Hoewel op 24 Juli '39 een voorloopige overeenkomst tusschen Japan en Engeland was tot stand gekomen, vooral ten opzichte van de te bespreken hangende kwesties, waarvan de Japansche blokkade van Tientsin een der hoofdpunten was, zijn deze besprekingen sinds 1 Augustus tot stilstand gekomen.
Vele Engelsche onderdanen worden op zeer vernederende wijze behandeld en na Chamberlains waarschuwing, die hij op 4 Augustus tot Japan heeft gericht, waarin hij zeide, dat hij weleens een vloot naar Japan zou kunnen zenden, werd de blokkade van Tientsin door Japan weer verscherpt.
Japan verwijt Engeland volharding in den steun aan Tsjang Kai-sjek, hetwelk gebleken is door de weigering van Engeland om het te Tientsin bewaarde Chineesche zilver aan Japan uit te leveren. Zoowel in Japan als in de door Japan bezette Chineesche gebieden zijn anti-Britsche acties georganiseerd. Japan heeft alle verantwoordelijkheid voor deze acties van de hand gewezen. Zij zijn, volgens „Domei", een uitvloeisel van Engelands handelwijze tegen het Chineesche volk in Noord-China.
Naar „Domei" verder nog meldt, heeft Chamberlains dreigement met een mogelijke zending van de Britsche vloot naar het Verre Oosten in Japansche maritieme kringen niet den minsten indruk gemaakt.
(Domei - Telex-A. N. P. - Agence Belga)
(Vorig bericht 3884 D.)

C. **BRITSCH-INDIE. — Drankverbod te Bombay. —** Het door Gandhi geïnspireerde drankverbod voor Bombay en de voorsteden Salsette en Trombayeilanden is op 1 Augustus '39 in werking getreden. Gouverneur sir Roger Lumley heeft beloofd, dat deze wet streng in officieele gebouwen zal worden nageleefd.
Men schat, dat de drooglegging het land £ 1.600.000 kost, aangezien men de accijnzen en dergelijke in de toekomst moet derven. (Times)

8 AUGUSTUS 1939

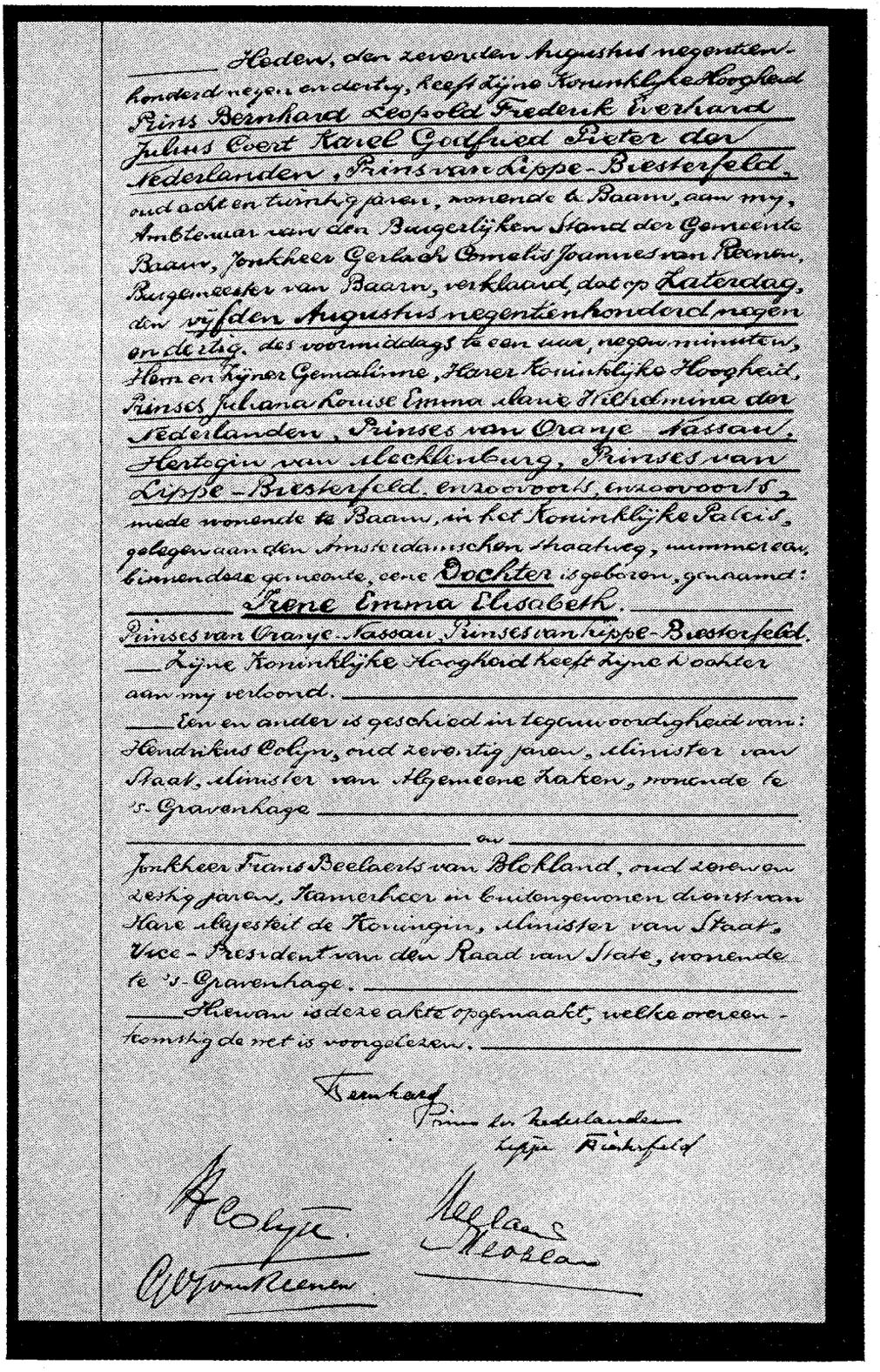
D. **GROOT-DUITSCHLAND. — Redevoering van Generaal-Veldmaarschalk Göring. - „Nooit weer een Versailles.". - Rijksstadhouder Ridder von Epp over Koloniën. —**
Generaal-veldmaarschalk Göring heeft op 6 Aug. '39 te Dessau voor de 8000 arbeiders van de Junkers-fabrieken een redevoering gehouden, waarin hij verklaarde:
De laatste jaren waren vol geweldige geschiedkundige gebeurtenissen en wel, omdat Duitschland weer over een geweldige luchtvloot beschikt. Want, indien het ons verleden jaar bij de bevrijding van het Sudetenland gelukte, was daarbij beslissend, dat Duitschland, in tegenstelling met andere landen, een modern en slagvaardig luchtwapen had. En zoo is het ook thans. Wij hooren vandaag dezelfde muziek van de andere zijde van het Kanaal. Wij hooren bijna dezelfde woorden en redevoeringen, welke ook een jaar geleden werden gehouden voor de intimidatie van het Duitsche volk. Het is vooral Engeland, dat vastbesloten is het drama van 1914 te herhalen om Duitschland een vrede te kunnen dicteeren, erger dan het dictaat van Versailles. Slechts één ding is grondig veranderd: Wij zijn thans allen vervuld van den brandenden en eenvormigen wil ons staande te houden en het nimmer meer te laten komen tot een vrede van Versailles. Het is een groot verschil of de mensch strijdt om zijn eer en zijn levensrechten te waarborgen of om zich zonder grond te mengen in de belangen van anderen.
Wij bedreigen Engeland niet. Wanneer het echter gelooft ons overal in den weg te kunnen treden, moet het ook de verantwoordelijkheid op zich nemen voor de verzekering van den vrede. De bedreigingen Duitschland weer te blokkeeren en tot honger te brengen, zullen een tweeden keer onmogelijk worden gemaakt. Daarvoor zal het Duitsche luchtwapen zorgen en niet in de laatste plaats ook de groote voorraad broodgraan, dien wij in Duitschland hebben opgeslagen.
Tot slot wenschte Göring te zeggen: Wij willen geen oorlog. Ik ken hem en weet, dat hij de geweldigste verantwoordelijkheid beteekent, die een staatsman op zich kan nemen. Wanneer wij niettemin zoo koortsachtig bewapenen, is dat om den strijd, die ons wordt opgedrongen, zegenrijk te bestaan. Wij zullen ons in de toekomst geen levensrecht meer laten betwisten. Ons imponeeren dreigingen noch liefdesbrieven.
Rijksstadhouder Ridder von Epp heeft op 6 Augustus te Dresden op een bijeenkomst ter gelegenheid van de Duitsche koloniale tentoonstelling een toespraak gehouden, waarin hij o.m. verklaarde: De tentoonstelling is een demonstratie van den Duitschen eisch tot koloniale levensruimte, van den Duitschen levenswil en de Duitsche levenskracht. Duitschland heeft alles gedaan om langs den weg der intensiveering van zijn prestatievermogen datgene voort te brengen, wat zijn overzeesche levensruimte eigenlijk op andere wijze had moeten geven. Elk der voornaamste mogendheden, die thans Duitsche koloniën in handen hebben, willen haar eenzijdige aanspraken handhaven door een groot volk tot ondraaglijkheid toe de levensruimte te versperren. De oplossing van het koloniale vraagstuk zal de laatste groote daad zijn in het reconstructieproces van het Duitsche Rijk.
Het zou een miskenning zijn, dat wij ons in de koloniale kwestie niet zouden roeren, eer de andere kwesties zijn opgelost. De politieke tegenstanders moesten er van overtuigd zijn, dat het den Duitschers bij hun eisch om koloniën ernst is en dat zij te doen hebben met een duurzamen en niet meer af te wijzen eisch van het volk. (D. N. B.)
(Vor. ber. Göring 3685 C.; Koloniën 3608 A.; Von Epp 2441 A.)

E. **GROOT-DUITSCHLAND. — Moord op dr. Dollfuss. - Herdenking. —**
De vijfjarige herdenking van den moord op dr. Dollfuss, bondskanselier van Oostenrijk, moest in Groot-Duitschland als een nat.-soc. feestdag worden beschouwd. (D. N. B.) **(V. b. dr. Dollfuss 3635 B.)**

A. **DE GEBOORTE VAN PRINSES IRENE EMMA ELISABETH.** — Geboorte-aangifte. —

Op 7 Augustus 1939 om elf uur is ten Paleize Soestdijk de geboorte-aangifte van de jonge Prinses geschied. Als ambtenaar van den Burgerlijken Stand fungeerde de burgemeester van Baarn, jhr. mr. G. C. J. van Reenen, als getuigen traden op de ministers van Staat dr. H. Colijn en jhr. mr. F. Beelaerts van Blokland. De geboorte-acte luidt als volgt:

Heden, den zevenden Augustus negentien honderd negen en dertig, heeft Zijne Koninklijke Hoogheid Prins Bernhard Leopold Frederik Everhard Julius Coert Karel Godfried Pieter der Nederlanden, Prins van Lippe-Biesterfeld, oud acht-en-twintig jaren, wonende te Baarn, aan mij, ambtenaar van den Burgerlijken Stand der gemeente Baarn, jonkheer Gerlach Cornelis Joannes van Reenen, burgemeester van Baarn, verklaard, dat op Zaterdag den vijfden Augustus negentien honderd negen en dertig, des voormiddags te een uur, negen minuten, Hem en Zijner Gemalinne, Harer Koninklijke Hoogheid, Prinses Juliana Louise Emma Marie Wilhelmina der Nederlanden, Prinses van Oranje Nassau, Hertogin van Mecklenburg, Prinses van Lippe-Biesterfeld, enzoovoorts, enzoovoorts, mede wonende te Baarn, in het Koninklijk Paleis, gelegen aan den Amsterdamschen Straatweg, nummer een, binnen deze gemeente, eene Dochter is geboren, genaamd:
Irene Emma Elisabeth
Prinses van Oranje Nassau, Prinses van Lippe-Biesterfeld.
Zijne Koninklijke Hoogheid heeft Zijne Dochter aan mij vertoond.
Een en ander is geschied in tegenwoordigheid van Hendrikus Colijn, oud zeventig jaren, minister van Staat, minister van Algemeene Zaken, wonende te 's-Gravenhage en jonkheer Frans Beelaerts van Blokland, oud zeven-en-zestig jaren, Kamerheer in buiten-

Heden, den zevenden Augustus negentienhonderd negen en dertig, heeft Zijne Koninklijke Hoogheid Prins Bernhard Leopold Frederik Everhard Julius Coert Karel Godfried Pieter der Nederlanden, Prins van Lippe-Biesterfeld, oud acht en twintig jaren, wonende te Baarn, aan mij, Ambtenaar van den Burgerlijken Stand der Gemeente Baarn, Jonkheer Gerlach Cornelis Joannes van Reenen, Burgemeester van Baarn, verklaard, dat op Zaterdag, den vijfden Augustus negentienhonderd negen en dertig, des voormiddags te een uur, negen minuten, Hem en Zijner Gemalinne, Harer Koninklijke Hoogheid, Prinses Juliana Louise Emma Marie Wilhelmina der Nederlanden, Prinses van Oranje Nassau, Hertogin van Mecklenburg, Prinses van Lippe-Biesterfeld, enzoovoorts, enzoovoorts, mede wonende te Baarn, in het Koninklijke Paleis, gelegen aan den Amsterdamschen Straatweg, nummer een, binnen deze gemeente, eene Dochter is geboren, genaamd:
Irene Emma Elisabeth
Prinses van Oranje-Nassau, Prinses van Lippe-Biesterfeld.
Zijne Koninklijke Hoogheid heeft Zijne Dochter aan my vertoond.
Een en ander is geschied in tegenwoordigheid van: Hendrikus Colijn, oud zeventig jaren, Minister van Staat, Minister van Algemeene Zaken, wonende te 's-Gravenhage
en
Jonkheer Frans Beelaerts van Blokland, oud zeven en zestig jaren, Kamerheer in buitengewonen dienst van Hare Majesteit de Koningin, Minister van Staat, Vice-President van den Raad van State, wonende te 's-Gravenhage.
Hiervan is deze acte opgemaakt, welke overeenkomstig de wet is voorgelezen.

Bernhard
Prins der Nederlanden
Lippe Biesterfeld

H Colijn.
Alg. van Reenen

De geboorte-acte van Prinses Irene.

gewonen dienst van Hare Majesteit de Koningin, minister van Staat, vice-president van den Raad van State, wonende te 's-Gravenhage.
Hiervan is deze acte opgemaakt, welke overeenkomstig de wet is voorgelezen.
De acte is onderteekend:
Bernhard, Prins der Nederlanden, Lippe-Biesterfeld,
H. Colijn,
F. Beelaerts van Blokland,
G. C. J. van Reenen.

De Namen van het Prinsesje. — De namen van het jonggeboren prinsesje zijn:

Irene Emma Elisabeth

De eerste naam, het Grieksche woord voor vrede, heeft in deze tijden een bijzondere, symbolische beteekenis. Deze naam zal worden uitgesproken als „Ireen".
De tweede naam van de prinses spreekt voor zichzelf: het is die van onze onvergetelijke Koningin-Moeder.
De derde naam, Elisabeth, is die van de oudtante der jonge prinses, de groot-hertogin van Oldenburg.

Nationale feestdag. — Maandag, 7 Augustus 1939, stond in het teeken van den Nationalen feestdag. Overal in den lande werd de geboorte met groote opgewektheid gevierd. Ook in Nederl. Oost- en West-Indië, deelde men algemeen in de blijde gebeurtenis. (Officieele Mededeeling) **(Vorig bericht 3892 D.)**

9 AUGUSTUS 1939

A. AMSTERDAM. — Begrooting 1940. - Geraamd tekort beperkt tot een bedrag van ƒ 4.925.000. —
In een op 2 Augustus 1939 gehouden persconferentie heeft de wethouder voor de Financiën, de heer J. Rustige, de begrooting-1940, aangekondigd. Blijkens de mededeelingen van den wethouder wordt het tekort op deze begrooting geraamd op rond ƒ 4.925.000. Het gemeentebestuur heeft besloten thans te breken met de vroeger wel eens gevolgde gedragslijn om de begrooting sluitend te maken door toepassing van middelen, welke geen andere beteekenis hebben dan het vermeerderen van schuld zonder dat daartegenover nieuwe bezittingen staan en waardoor de ernst van den toestand slechts wordt gecamoufleerd. Het gemeentebestuur wil thans den reëelen toestand onder het oog zien. Vergelijkt men nu dit geraamde tekort van ƒ 4.925.000 met de begrooting-1939, welke o.m. werd sluitend gemaakt door een bedrag van ƒ 6.593.000 te putten uit het vrije kapitaal van het Grondbedrijf, dan valt voor het jaar 1940 een niet onbelangrijke verbetering in de begrootingspositie waar te nemen.
Hiertegenover staat als een ernstige schaduwplek, dat van het kapitaal van het pensioenfonds in 1940 niets meér over is. Het is volledig ingeteerd. De rekening over 1938 blijkt te sluiten met een klein tekort van rond ƒ 25.000. (Alg. Handelsblad)
(Vor. ber. Begrooting 3578 I.)

B. SPANJE. — Geen verdeeldheid. —
„De Spaansche ambassade te Parijs betreurt de publicatie van berichten en inlichtingen over den toestand in Spanje, welke van allen grond ontbloot zijn", aldus een gepubliceerd communiqué naar aanleiding van de geruchten, die in het buitenland de ronde doen.
Het communiqué vervolgt dan: „Noch politieke verdeeldheid, noch rivaliteiten, noch internationale invloeden doen zich op het leven van het land gelden. Zij, die speculeeren op denkbeeldige verdeeldheid in Spanje nopens de binnenlandsche politiek, zullen zich even erg vergissen, als zij zich vergist hebben in den afloop van den oorlog. Spanje is, zooals in zijn geschiedenis zelden het geval geweest is, eensgezind, onder leiding van den opperbevelhebber Franco. Het leger, de Spaansche traditionalistische phalanx, de syndicalistische nationale arbeidersjeugd en het geheele land aanvaarden de nieuwe sociale en politieke oriënteering, welke gebaseerd is op de zuiverste tradities en zetten hun werk aan den opbouw van Spanje voort". (Le Temps)
(Vor. ber. Toestand 3793 A.)

C. JAPAN. — Besprekingen met de „As"-mogendheden. - Geen communiqué. —
De ambassadeurs van Japan te Berlijn en Rome, Hirashi Osjima en Tosjio Sjiratori, zijn te Villa Este aan het Como-meer bijeengekomen om te spreken over het nauwer aantrekken van de politieke banden, welke Japan verbinden aan de as-mogendheden.
De beide Japansche diplomaten hebben aan de pers verklaard, dat zij Villa Este hebben gekozen als plaats voor hun besprekingen, omdat graaf Ciano en Von Ribbentrop, de ministers van Buitenlandsche Zaken van Italië en Duitschland daar de besprekingen hebben gehouden over het sluiten van de verdragen, welke zoo vruchtbaar zijn voor de welvaart en macht van de beide bevriende mogendheden, die te zamen met Japan het anti-komintern-verdrag hebben gesloten. Dit is een goed voorteeken voor de Japansche diplomaten, die een eventueele nauwere aansluiting van Japan aan de politiek van de as hebben besproken.
Een communiqué der besprekingen werd niet uitgegeven. (Telex-A. N. P.)

D. ENGELAND. — Het vluchtelingenvraagstuk. - Verklaring van lord Winterton in het Lagerhuis. —
In het Lagerhuis heeft lord Winterton, Paymaster General, aangaande het vluchtelingenvraagstuk op 4 Aug. '39 verklaard, dat het intergouvernementeele comité te Londen vooral in de laatste maanden groote vorderingen heeft gemaakt en dat het aantal uit Duitschland vertrokken vluchtelingen sedert de oprichting van de Evian Commissie, verleden jaar, thans 150.000 bedraagt, welk cijfer hij bevredigend noemde.
De Vereenigde Staten, zoo vervolgde Winterton, hebben een jaarlijksch contingent opgenomen van 27.000 emigranten. In werkelijkheid hebben zij echter meer vluchtelingen toegelaten, aangezien aan tijdelijke toeristen werd toegestaan te blijven. Het totale aantal is vermoedelijk 40.000. Ook in Groot-Brittannië zijn op het oogenblik 40.000 Duitsche vluchtelingen.
Winterton zeide dit een voldoende antwoord te achten op de beschuldiging als zou de Britsche regeering niets doen. Het Britsche koloniale rijk, Palestina en Transjordanië uitgezonderd, heeft in de zes maanden, eindigend 31 Maart, 1700 personen opgenomen; Australië neemt jaarlijks, gedurende drie jaar, 5000 vluchtelingen op, en Brazilië 11.000. Dit laatste land is bereid er nog 8000 meer op te nemen.
Verwijzende naar het plan voor vestiging op groote schaal, zeide Winterton, dat de uitvoering van het plan van Britsch-Guyana in het a.s. najaar zal beginnen. Voorts zou San Domingo ruime gelegenheid voor vestiging bieden. Het rapport van de Philippijnen was nog niet ontvangen, doch, naar verluidt, zou dit gunstig zijn. Eenige kans op vestiging bestaat er in Noord-Rhodesië, en naar andere gelegenheden voor vestiging op groote schaal wordt gezocht.
Reeds zijn stappen ondernomen in Duitschland om den toestand van de Duitsche Joden aldaar te regelen en te verbeteren. De grootste schade, aldus Winterton, welke men aan de vluchtelingen-beweging kan berokkenen, is de onwettige immigratie van vluchtelingen in eenig land aan te moedigen, incl. in Palestina. Zeer veel last is hierdoor veroorzaakt aan België en Nederland, en ook de Franschen en Zwitsers hebben onder deze onwettige immigratie geleden. (Times)
(Vor. ber. Vluchtelingen 3743 B.)

E. ENGELAND. — Besprekingen met Sovjet-Rusland. - Engelsche en Fransche Militaire Missie naar Moskou vertrokken. —
Op 5 Aug. '39 is de Engelsche militaire missie onder leiding van admiraal Plunkett-Ernle-Erle-Drax en de Fransche militaire missie onder leiding van generaal Doumenc per s.s. „City of Exeter" naar Moskou vertrokken. De militaire besprekingen zullen parallel met de diplomatieke besprekingen worden gehouden. Ook de Sovjet-regeering heeft thans haar vertegenwoordigers voor de a.s. militaire besprekingen te Moskou aangewezen: het zijn maarschalk Worosjilof,

de chef van den generalen staf van het roode leger, Sjaposjnikof, de volkscommissaris van Marine, admiraal Koeznetzof, de stafchef van de luchtmacht, generaal Loktionof en de adjunctchef van den generalen staf van het leger, generaal Smorodinof.
Strang, van het Engelsche Foreign Office, die zich in Moskou bevindt, zal naar Londen terugkeeren.
(Telex-A. N. P. - Tass-Agence - Agence Belga)
(Vorig bericht 3889 B.)

10 AUGUSTUS 1939

A. NEDERLAND. — Kabinet-de Geer gevormd - Voor het eerst soc. democratische ministerszetels. - Perscommentaren. —

Op 9 Augustus is in verband met de kabinetsformatie de constitueerende vergadering gehouden, welke tot resultaat had, dat op dienzelfden dag de lijst van nieuwe ministers aan H. M. de Koningin is aangeboden.

De Regeeringspersdienst meldt:
Jhr. mr. D. J. de Geer heeft de hem verstrekte opdracht tot vorming van een kabinet aanvaard.

De volgende ministers heeft hij aan Hare Majesteit voorgedragen:

Buitenlandsche Zaken: mr. E. N. van Kleffens, administrateur, chef der afdeeling Diplomatieke Zaken van het departement van Buitenlandsche Zaken (neutraal).
Justitie: dr. P. S. Gerbrandy, hoogleeraar aan de Vrije Universiteit te Amsterdam (Anti-Revolutionnair).
Binnenlandsche Zaken: H. van Boeijen, minister van Binnenlandsche Zaken (Christelijk-Historisch).
Onderwijs, Kunsten en Wetenschappen: G. Bolkestein, oud-inspecteur van het Middelbaar Onderwijs (Vrijzinnig-Democraat).
Financiën en Algemeene Zaken ad interim: den minister van staat jhr. mr. D. J. de Geer, lid van de Tweede Kamer der Staten-Generaal (Christelijk Historisch).
Defensie: den luitenant-kolonel van den Generalen Staf A. Q. H. Dijxhoorn (neutraal).
Waterstaat: ir. J. W. Albarda, lid van de Tweede Kamer der Staten-Generaal (Sociaal-Democratische Arbeiderspartij).
Economische Zaken: mr. M. P. L. Steenberghe, oud-minister van Economische Zaken (R.-K.).
Sociale Zaken: dr. J. van den Tempel, lid van de Tweede Kamer der Staten-Generaal (Sociaal-Democratische Arbeiderspartij).
Koloniën: Ch. J. I. M. Welter, oud-minister van Koloniën (Roomsch-Katholiek).

Voor het eerst nemen twee S.D.A.P.'ers (Ir. Albarda en Dr. v. d. Tempel) een ministerszetel in.
Van het vijfde kabinet-Colijn blijft alleen de heer van Boeijen in functie en van het vierde kabinet-Colijn keeren de heeren Steenberghe, Welter en van Boeijen terug.
De heer de Geer is reeds eerder minister van Financiën geweest; het thans optredende Kabinet is zijn tweede, het eerste was in 1923-'26 aan het bewind.
Defensie krijgt thans een beroeps-militair in den persoon van overste Dijxhoorn, die tot dusverre een belangrijke functie als chef van de IIe afdeeling van den Generalen Staf heeft vervuld. Prof. Gerbrandy is weliswaar geen lid der A.-R.-partij, hij is echter als hoogleeraar verbonden aan de Vrije Universiteit te Amsterdam, dus in elk geval staat hij de beginselen der A.-R.-partij voor.
De heer van Kleffens is van beroep diplomaat, terwijl de heer Bolkestein — de eenige vrijzinnig-democraat —, oud-inspecteur bij het Middelbaar Onderwijs, een autoriteit was op onderwijsgebied.

PERSCOMMENTAREN. —
Het **Alg. Handelsblad** (lib.) brengt bij het bericht van de samenstelling van het kabinet de volgende opmerkingen van zijn parlementairen redacteur:

„Het komende Kabinet zal dus onder Christelijk-Historische leiding, aangevuld met enkele niet representatieve A.R. en V.D. politici en neutralen, in wezen toch een roomsch-rood accent dragen. Met name door de medewerking van den leider der S.D. Kamerfractie, ir. J. W. Albarda, kan het politieke karakter van het Kabinet niet worden ontkend.
Met deze samenstelling is de formateur wel een goed stuk verwijderd geraakt van de poging tot politieke verzoening, welke hij zich, gezien het na zijn opdracht verstrekte perscommuniqué, had voorgesteld."

De **Maasbode** (r.k.) schrijft:
„Wie, als wij, thans in een kabinet op de breedst mogelijke basis de beste oplossing zagen, moesten noodzakelijk wenschen, dat een eventueele opdracht daartoe werd verstrekt aan hem, die de beste kans van slagen had. En dat was zonder eenigen twijfel de heer de Geer. Een katholiek formateur zou zeker op onverkomelijke moeilijkheden zijn gestuit bij de anti-revolutionnairen, nu zelfs bleek, dat een christelijk-historisch formateur van het formaat van een jhr. de Geer tegenover dezelfde moeilijkheden stond.
Was jhr. de Geer niet de man, die op vertrouwen had kunnen rekenen bij beide stroomingen, die zich den laatsten tijd scherper hebben afgeteekend? Hij is de man van het solide financieele beheer, dat ieder wenscht, maar hij wil daaraan een stevige werkloosheidbestrijding niet opofferen, zooals hij evenmin 's rijks financiën voor de defensie in de waagschaal wil stellen. Op dit laatste punt heeft hij zich een paar maal zeer stellig uitgesproken.

Het Volk (s.-d.):
„De kabinetscrisis heeft haar einde. De heer De Geer verschijnt voor ons volk met een ministerie, dat sympathie zal vinden bij de breede massa. De formateur heeft een ploeg gevormd van beproefde én nieuwe krachten, die in dezen uiterst moeilijken tijd van internationale spanning en nog steeds massale werkloosheid het Nederlandsche volk door de branding zullen sturen.
Sedert jaren heeft de sociaal-democratie telkenmale verklaard, dat zij bereid was, de verantwoordelijkheid in de regeering te aanvaarden. Thans, in dezen zomer van 1939, is het uur gekomen om de daad bij het woord te voegen. De omstandigheden, die het eerste optreden van sociaal-democratische ministers begeleiden, zijn niet van dien aard, dat wij onbeheerschte juichkreten zouden aanheffen. Maar wij erkennen gaarne, dat het voor de S.D.A.P. in Nederland een historische dag is.

De Tijd (r.k.):
De heer de Geer is erin geslaagd, een kabinet samen te stellen, dat aan persoonlijke bekwaamheid der functionarissen zeker in geenen deele voor het demissionnaire onderdoet en het op bepaalde punten zeker overtreft. Daarbij laat het zich aanzien, dat voor hun politiek program in de Kamer een breede meerderheid verzekerd, en een nog breedere waarschijnlijk is. Al met al een regeering, wier daden men met belangstelling en goede verwachting mag tegemoet zien."

De **„Telegraaf"** (neutr.) verklaart, dat het nieuwe ministerie in geen geval beantwoordt aan de eischen, die de tijdsomstandigheden stellen.
Wij halen de socialisten binnen de regeering nu andere landen, men denke slechts aan hetgeen in Frankrijk is gebeurd, hen met moeite hebben uitgeschakeld.

De **Nieuwe Rotterd. Courant** (lib.) schrijft:
De heer de Geer heeft dan nu zijn tiental bij elkaar gekregen. Over het program van dit Kabinet is officieel nog niets bekend en op mededeelingen van particuliere zijde, die trouwens daarna op het laatste oogenblik van de Kabinetsformatie alweer door veranderingen in dat program achterhaald kunnen zijn, kan men moeilijk afgaan. Wel had men kunnen verwachten, dat het nieuwe Kabinet het voorbeeld van zijn voorganger was gevolgd en met een Regeeringsverklaring in de Tweede Kamer voor den dag was gekomen. Wij hebben trouwens van de zijde der partijen, die in het nieuwe Kabinet vertegenwoordigd zijn, zooveel moeten hooren — en dikwijls terecht — over de nevelen, die over de moeilijkheden in het voorlaatste Kabinet-Colijn hingen, dat dit geheel onder raadselen verwekte bewind er wel prijs op had moeten stellen opening van zaken te geven omtrent de richting, waarin het wenscht te koersen.

Voor het **„Nationale Dagblad"** (N.S.B.) is het nieuwe Kabinet een overgang naar roomsch-rood zonder meer. Wat er nu is, heet „roomsch-rood onder christ. hist. vlag".

De a.r. **„Rotterdammer"** bespreekt o.m. de houding der anti-revolutionnairen voor de toekomst.
De anti-revolutionnaire Kamerfractie krijgt nu een belangrijke taak. Het spreekt vanzelf, dat het kabinet-De Geer niet als een vijandelijke instelling zal worden beschouwd. De eerbied voor den formateur, welke dagteekent van vóór vele tientallen jaren, verbiedt dat reeds. Ook hebben wij althans geen enkele antipathie tegen wien van de ministers ook. De anti-revolutionnair is van huis uit constitutioneel. Het land moet geregeerd

worden. Het kabinet zal op de daden worden beoordeeld. Hoe meer het gesteund kan worden, omdat het b.v. een goede defensie-, financieele of werkloosheidspolitiek voert, hoe aangenamer het ons zal zijn.

De Chr. hist. **Nederlander** schrijft o.a.:

„Het landsbelang heeft gezegevierd over de partijpolitiek. In deze enkele woorden is de beteekenis van de thans tot een goed einde gekomen Kabinetsformatie gekarakteriseerd."

Geen Regeeringsverklaring. — Het A. N. P. meldt: Wij hebben den kabinetsformateur gevraagd, of het voornemen bestaat, in de Kamer een Regeeringsverklaring af te leggen.

De heer de Geer antwoordde ontkennend.

Aangaande de plannen voor de toekomst meende hij zich op dit oogenblik te moeten bepalen tot de verklaring, dat de zelfstandigheidspolitiek, zooals die tot dusver door ons land gevoerd is, onder het nieuwe kabinet volledig en onverzwakt zal worden gehandhaafd.

Beëediging. — De beëediging van de nieuwe ministers is op 10 Augustus op het paleis Soestdijk geschied. De portefeuilles zijn op dien dag overgedragen.

Het Koninklijk besluit van hun benoeming is in de staatscourant van 10 Augustus afgedrukt.

(Vorig bericht 3892 E.)

11 AUGUSTUS 1939

A. **DANZIG. — Protestdemonstratie. - Gouwleider Forsters antwoord aan Polen. —**

De Nationaal-Socialistische gouwleider Forster heeft bij de groote „protestdemonstratie van de Danzigsche bevolking tegen de Poolsche bedreiging der Vrije Stad", die op 10 Augustus werd gehouden, een rede uitgesproken, waarin hij Polen verzocht van de volgende 4 punten kennis te nemen:

1. bedreigingen met oorlog, al zijn deze nog zoo uitdagend, schrikken ons geenszins af en zullen in Danzig geen teekenen van angst te voorschijn roepen;

2. wij, nationaal-socialisten, hebben er voor gezorgd, dat de bevolking van Danzig in dezen tijd van zoo hevige spanning haar zenuwen niet verliest, omdat zij op grond van de tot nu toe opgedane ondervinding het vertrouwen heeft in de nationaal-socialistische leiding, dat deze op een bepaald oogenblik het juiste doet;

3. wij hebben de laatste weken in Danzig alles gedaan om iederen overval of aanslag, van welken aard ook, op Danzig af te weren en op overeenkomstige wijze te beantwoorden.

4. Polen moge er van doordrongen zijn, dat Danzig niet alleen en verlaten op de wereld staat, doch dat het Groot-Duitsche Rijk, ons moederland, en onze Führer Adolf Hitler, te allen tijde besloten zijn in geval van een aanval van Poolsche zijde ons in het afslaan daarvan bij te staan.

Forster verklaarde o.a. verder, dat alle volken zich met de toekomst van Danzig bezig houden, doch wij Danzigers hebben daartoe zeker wel in de eerste plaats het recht. Wij verklaren daarom:

1. Danzig is sedert zijn stichting, dat is ongeveer acht eeuwen lang, steeds een oer-Duitsche stad geweest;

2. in Danzig heeft gedurende zijn geheele geschiedenis tot 1919 slechts Duitschland te beslissen gehad; de Danzigers hebben zelfs in 1576 den Poolschen koning Stefan Batory met geweld van wapenen teruggeslagen en tot capitulatie gedwongen, toen hij probeerde de rechten, speciaal de zeerechten der oude Duitsche Hanzestad, te beknotten. De Danzigers van heden vreezen de kanonnen van Smigly-Rydz evenmin als hun voorouders de kanonnen van den Poolschen koning hebben gevreesd.

Forster onthulde voorts, dat gedurende de laatste weken alles gedaan is om Danzig in staat van tegenweer te brengen. Hij besloot zijn rede met de woorden: „Moge de dag niet meer verre zijn, waarop wij wederom hier samenkomen, niet meer om te protesteeren, doch tot viering van de hereeniging van Danzig met het Groot-Duitsche rijk." (Telex-A. N. P.)

INDRUKKEN. —

Londen: Forsters speech heeft te Londen den indruk gemaakt, dat zij geen onmiddellijke crisis te voorschijn roept, maar dat zij de dreiging voor een scherpe crisis in de naaste toekomst inhoudt. Deze bedreiging wordt nog versterkt door het overleg tusschen Duitschland en Italië.

Parijs: De bekrachtiging van den Duitschen eisch draagt niet bij tot ontspanning.

Warschau: Deze verklaringen zijn afkomstig van een particulier persoon, aldus redeneert men in Warschau, die geen officieele functie bekleedt in het gebied van Danzig. Forsters verklaring is verder voor binnenlandsch gebruik.

Berlijn: Gematigd, in sterk contrast, volgens het Duitsche oordeel, met de heftige uitlatingen van de Poolsche pers. Polen en de rest van de wereld weten, waar zij aan toe zijn.

(Vor. ber. Forster 3868 B.; Toestand 3892 C.)

B. **SPANJE. — Kabinet gevormd. - Franco neemt dictatoriale bevoegdheden. —**

Generaal Franco heeft op 10 Aug. '39 medegedeeld, dat door samenwerking van leger en Falange thans een vredeskabinet is gevormd. Generaal Franco zelf wordt minister-president en heeft de bevoegdheid decreten uit te vaardigen zonder iemand te raadplegen. Het kabinet ziet er als volgt uit:

Kolonel Beigbeder, Buitenlandsche Zaken.
Serrano Suner, Binnenlandsche Zaken.
Generaal Varela, Leger.
Vice-Admiraal Moreno, Vloot.
Generaal Yague, Luchtvaart.
Esteban Bilbao, Justitie.
Jose Larraz, Financiën.
Luit.-kol. Luis Alarcon Lastra, Industrie.
Joaquin Benjumea, Landbouw.
Jose Ibanez Martin, Onderwijs.
Alfonso Pena, Publieke Werken.

Munoz Grande, Rafael Sanchez-Mazas en Pedro Gamero del Castillo zijn ministers zonder portefeuille.
(Telex-A. N. P.) **(Vor. ber. Kabinet 3398 A.)**

12 AUGUSTUS 1939

C. **LETTEREN. — Boeken die door de pers gunstig besproken zijn. - Onze wekelijksche opgave. —**

Amerikaansch: Vincent Sheean — „Not peace but a sword." (Doubleday, Doran & Co., New York) **(Vor. ber. 3884 F.)**

Duitsch: Hans Walter Häusermann — „Studien zur englischen Literaturkritik 1910—1930." (H. Pöppinghaus, Bochum) **(Vor. ber. 3884 F.)**

Engelsch: Oxford Pamphlets on World Affairs Nos. 1—7." (Clarendon Press, Oxford)
H. G. Wells — „The Fate of Homo Sapiens." (Secker and Warburg) **(Vor. ber. 3884 F.)**

Fransch: Pierre Lièvre — „La Vie et le Roman." (Gallimard)
André Villiers — „La vie privée d'Alfred de Musset." (Librairie Hachette) **(Vor. ber. 3884 F.)**

Italiaansch: G. Fumagelli — „Leonardo, omo sanza lettere." (Sansoni, Firenze) **(Vor. ber. 3860 C.)**

Nederlandsch: A. van Hoogenbemt — „De Stille Man." (Querido)
E. Hoornik — „Steenen." (A. A. M. Stols, Maastricht 1939)
Dr. N. Vermeer — „Tropendokter." (G. F. Callenbach N.V.) **(Vor. ber. 3884 F.)**

Portugeesch: Diogo do Conto — „Decada quinta da „Asia"." (Biblioteca da Universidade, Coimbra) **(Vor. ber. 3860 C.)**

Russisch: A. Aldanof — „Natsjalo Kontsa" (het begin van het einde). (Russkija Zapiskie, Parijs) **(Vor. ber. 3860 C.)**

Zweedsch: Olle Hedberg — „Ut med blondinerna." (P. A. Norstedt & Söner, Stockholm) **(3780 D.)**

(Red. K. H. A.)

A. **Industrieele ontwikkeling.** —
Met betrekking tot de industrieele ontwikkeling van Nederlandsch-Indië heeft de Indische Regeering enkele belangrijke mededeelingen gedaan in een uiteenzetting, die als afzonderlijke Nota gevoegd is bij de Memorie van Antwoord in zake de begrooting van Nederlandsch-Indië voor 1940. Het hieronder volgende is daarvan een samenvatting.

Exportnijverheid. — Deze heeft met betrekking tot agrarische en minerale producten van oudsher een belangrijke beteekenis gehad; vele van de Indische exportproducten ondergaan een belangrijke fabriekmatige bewerking, alvorens zij het land verlaten.
Het spreekt vanzelf, dat deze industrie onder den druk van steeds scherper internationale concurrentie de neiging vertoont zich verder uit te breiden, zoowel t. a. v. bestaande, als van nieuwe exportproducten. Een belangrijke stimulans schuilt daarbij in het relatief hooge peil van de uitgaande vrachten, daar het veredelde product niet zelden minder volumineus is en in ieder geval per volume-eenheid een hoogere waarde heeft. Bezwaar kan deze ontwikkeling ondervinden van de zijde van verwerkings- en veredelingsindustrieën in een aantal afzetgebieden.
Nieuwe vormen van deze nijverheid hebben zich voorgedaan, zoowel bij de bestaande exportindustrie, als met betrekking tot nieuwe agrarische en minerale exportproducten. Gewezen kan worden op de suikerraffinaderijen, de vervaardiging van nieuwe rubbersoorten op rubberondernemingen, de groote uitbreiding van rookhuizen en remillingfabrieken bij de bevolkingsrubber, de ontwikkeling van de cocosolieindustrie, de vervaardiging van cocosgaren en derrispoeder en, voor de toekomst, de bereiding van aluinaarde en aluminium, ijzer, nikkel geraffineerde natuurharsen, looistoffenextract uit acaciabast en den toenemenden export van bezaagd hout. Deze geheele ontwikkeling kan slechts van gunstigen invloed zijn op de importpositie door het verkregen hoogere exportrendement.

NEDERL. OOST-INDIË

Een geheel andere vorm van exportindustrie is die, waarbij nieuwe takken van nijverheid, die in de eerste plaats of als uitgangspunt fabrikaten produceeren voor de binnenlandsche markt, tevens in den export een plaats veroveren. Daarbij wordt in vele gevallen uitgegaan van binnenlandsche grondstoffen; voorbeelden daarvan zijn de fabricatie van auto- en rijwielbanden, zeep en margarine. Daarnaast hebben ook industrieën, die met overwegend ingevoerde grondstoffen werken, een zekeren export gehandhaafd of verkregen; te noemen vallen batiksarongs en ijzerconstructies (met name landbouwmachines en schepen). De handelspolitieke beteekenis van deze industrieën zal geval voor geval moeten worden beoordeeld, daar zij zoowel met de vervanging van import, als met het resultaat van den nieuwen of additioneelen export verband houdt.

Nijverheid voor binnenlandsch verbruik. — Met betrekking tot deze nijverheid valt allereerst op te merken, dat in menig geval haar product niet of niet voornamelijk in de plaats treedt van tot dusverre ingevoerde goederen. Een belangrijk deel, vooral van de Inheemsche nijverheid, beweegt zich op een terrein, waarop practisch geen invoer bestond en levert dus goederen voor reeds bestaande of nieuwe behoeften, waarin zij als gevolg van economische ontwikkeling, van verbetering van haar product, of van lage prijzen kan voorzien. Een typisch voorbeeld hiervan is de meubelindustrie, terwijl hetzelfde geldt voor allerlei goederen, die van oudsher reeds binnenslands werden vervaardigd (baksteenen, dakpannen, andere bouwmaterialen, allerlei eenvoudige gebruiksvoorwerpen enz.). In bepaalde gevallen kan de ontwikkeling van deze nijverheid zelfs tot nieuwen import leiden, waarbij als voorbeeld kunnen worden genoemd de met moderne assen en automobielwielen uitgeruste vrachtkarren.
In een aantal andere gevallen treedt een combinatie op van vervanging van import en vergrooting van behoeften, met name, wanneer de vervaardigde goederen van lageren prijs zijn dan die van het importartikel. Voorbeelden hiervan zijn te vinden in de schoenenindustrie, de verbeterde aardewerkindustrie en de zich ontwikkelende desa-smederij. In dezelfde richting is een ontwikkeling denkbaar van de conserveering van voedingsmiddelen (vruchten en vruchtensappen, visch en in de toekomst wellicht vleesch). Ook de margarine-industrie heeft een terrein veroverd, dat voorheen ten deele door import was bezet.
Van de industrieën, die meer in het bijzonder ter vervanging van import optreden, is de textielindustrie wel de voornaamste. Op dit gebied liggen belangrijke handelspolitieke vraagstukken. Niettemin dient hierbij voor oogen te worden gehouden, dat ook de invoer van grondstoffen voor de textielnijverheid, met name die van katoen uit Amerika, handelspolitiek van groote beteekenis kan zijn, terwijl voor de nijverheid in het algemeen geldt, dat zij den invoer van machines en werktuigen stimuleert.
Een andere belangrijke groep van industrieën is die van machinerieën en metaalconstructies. Een primaire metaalnijverheid zal in Nederlandsch-Indië niet spoedig tot ontwikkeling komen, doch op het gebied van metaalconstructies en de vervaardiging van eenvoudige metalen voorwerpen is een belangrijke ontwikkeling denkbaar. Daarbij treedt de vorm, die met den naam assembly-plant kan worden gekenmerkt, bepaaldelijk op den voorgrond; voorbeelden hiervan zijn het automobielbedrijf van de General Motors en de verschillende constructiebedrijven van de grootere metaalfabrieken.
De mogelijkheid van nieuwe chemische industrieën wordt nog onderzocht, mede in verband met de behoeften der defensie.
In bepaalde gevallen treedt een combinatie op van een nieuwe exportcultuur met een nijverheidsproductie voor de binnenlandsche markt; voorbeelden zijn de cultuur van rosellavezel en de zakkenfabricage en die van Virginiatabak en de sigarettennijverheid.

Bedrijfsvormen. — Met betrekking tot de bedrijfsvormen vertoont de Nederlandsch-Indische nijverheid bijzondere karaktertrekken, die tot afzonderlijke Overheidsmaatregelen aanleiding geven.
In het algemeen kan men bij die nijverheid 4 vormen onderscheiden:

1e. de kapitaalarme, eigenlijke huis- of desavlijt, die van oudsher heeft bestaan en die gekenmerkt wordt door een onregelmatige, aan de tijdelijke en plaatselijke conjunctuur aangepaste productie en — in vele gevallen — door een groote afhankelijkheid van leveranciers van grondstoffen en afnemers van het product, waarbij niet zelden beide functies in één hand zijn vereenigd;
2e. de eveneens kapitaalarme kleine nijverheid, die in hoofdzaak is opgebouwd op het desa-ambacht en zich ontwikkelt in kleine, vaak coöperatief georganiseerde en meer regelmatig produceerende bedrijfjes.
3e. de midden-nijverheid, bestaande uit afzonderlijke bedrijfjes van kleine ondernemers, die naar den aard van hun productie geen grooten omvang behoeven te hebben en met een beperkte kapitaalinvesteering kunnen volstaan;
4e. groote bedrijven, welke producten vervaardigen, die een vrij uitgebreide machinale outillage en vaak een aanzienlijk bedrijfskapitaal eischen en geheel op rationeel Westersche leest zijn geschoeid.

(Soerab. Handelsblad - Java-Bode - Aneta)

(Vorig bericht 1715 C.)

13 AUGUSTUS 1939

A. NEDERLAND. — Kabinet-De Geer. - Levensbeschrijving der ministers. —

JHR. MR. D. J. DE GEER. — **Minister-president; Minister van Financiën en Algemeene Zaken ad interim. —**

1870 Dirk Jan de Geer, geboren te Groningen, 14 December.
1895 Gepromoveerd te Utrecht op een proefschrift: „De grenslijn tusschen opzet en schuld".
1901—1908: Raadslid te Rotterdam.
1908 Gedeputeerde van Zuid-Holland.
1907—1920 Lid der Tweede Kamer.
1920 Burgemeester van Arnhem.
1921 Minister van Financiën in het kabinet-Ruys de Beerenbrouck na het aftreden van mr. S. de Vries Czn.
1923 Afgetreden als minister van Financiën, omdat hij zich niet kon vereenigen met het besluit van den ministerraad om de Vlootwet onverwijld te behandelen.
1924 Andermaal lid der Tweede Kamer.
1925 Minister van Binnenlandsche Zaken in het kabinet-Colijn, dat na enkele maanden aftrad wegens schrapping van den post voor het gezantschap bij het Vaticaan.
1926 Kabinetsformateur.
1926—1929 Premier en minister van Financiën.
1929—1933 Minister van Financiën in het derde kabinet-Ruys de Beerenbrouck.
1933 Benoemd tot minister van Staat.
1933—heden Lid der Tweede Kamer, leider der Chr.-Historische fractie.

MR. E. N. VAN KLEFFENS. — **Minister van Buitenlandsche Zaken.** — Mr. E. N. van Kleffens werd geboren te Heerenveen op 17 November 1894. Hij bezocht de Gymnasia te Groningen en 's-Gravenhage, waarna hij aan de Rijksuniversiteit te Leiden rechten studeerde. In 1918 promoveerde hij op een proefschrift over de internationaal-rechterlijke betrekkingen tusschen Nederland en Japan van 1605 tot den huidigen tijd.
Van 1919 tot 1920 was hij verbonden aan het Volkenbondssecretariaat, van 1921—1922 bij het secretariaat van de directie van de Koninklijke Shell groep te Londen. Sinds 1922 is hij werkzaam bij het Departement van Buitenlandsche Zaken, eerst als souschef van de afdeeling juridische zaken, daarna, sinds 1927, als souschef van de afdeeling diplomatieke zaken. Sinds 1929 is hij administratief chef van de afdeeling diplomatieke zaken, welke functie hij verwisselde voor die van administrateur bij het departement.
In dit jaar werd mr. van Kleffens benoemd tot gezant te Bern. Hij was voorts griffier van het scheidsgerecht voor de interpretatie van het Dawes- en Youngplan, en was adjunct secretaris-generaal en later secretaris-generaal van het curatorium van de Academie voor Internationaal Recht in het Vredespaleis te 's-Gravenhage.
Mr. van Kleffens is Ridder in de Orde van den Nederlandschen Leeuw, Commandeur in de Orde van Burgerlijke en Militaire verdiensten van Adolf van Nassau van Luxemburg, drager van het Kruis van Verdienste eerste klasse van de orde van den Duitschen Adelaar, Commandeur in de Kroonorde van Italië, Commandeur in het Legioen van Eer van Frankrijk, Groot-Officier in de Orde van St. Sava van Zuid-Slavië, Groot-Officier in de Orde van den Witten Leeuw van Tsjecho-Slowakije, Ridder vierde klasse in de Orde van den Witten Olifant van Siam.

PROF. DR. P. S. GERBRANDY. — **Minister van Justitie.** — Prof. dr. P. S. Gerbrandy werd 13 April 1885 te Goëngamieden (Fr.) geboren. Hij doorliep de Christelijke normaalschool te Sneek en het Geref. gymnasium te Zetten, waarna hij zich in 1904 als student aan de Vrije Universiteit liet inschrijven. In 1911 promoveerde hij in de rechtswetenschappen op een proefschrift getiteld: „Het Heimstättenrecht". Van 1911 tot 1914 was hij gevestigd als advocaat en procureur te Leiden, van 1914 tot 1930 te Sneek. In dat jaar werd hij benoemd tot hoogleeraar in de rechtswetenschappen aan de Vrije Universiteit. Van 1920 tot 1930 maakte hij deel uit van de Gedeputeerde Staten van Friesland. Prof. Gerbrandy is voorzitter van den Radioraad, waarvan hij sinds 1937 deel uitmaakt. Hij is voorts sinds 1937 voorzitter van de Radio-omroep contrôle-commissie, van de algemeene programma-commissie, van de Indië-programma-commissie, als opvolger van minister van Boeijen. Ook van den raad van beheer van de Nozema en van de bakkerijstichting is prof. Gerbrandy voorzitter.
Prof. Gerbrandy is aangesloten bij de A.-R. partij. Van zijn hand verschenen o.m.: „De strijd voor Nieuwe Maatschappijvormen", Kleine geschriften over den schoolstrijd, De Collectieve Arbeidsovereenkomst, Het Religieus-Socialisme en het Radiorecht.
Prof. Gerbrandy was voorzitter van de Bakkerijcentrale sinds de oprichting op 28 October 1935. Er verscheen nog een boek van zijn hand, getiteld: „Het vraagstuk van den radio-omroep".

H. VAN BOEIJEN. — **Minister van Binnenlandsche Zaken.** — De heer H. van Boeijen was minister van Binnenlandsche Zaken in het vierde en vijfde kabinet-Colijn en is thans als zoodanig demissionnair. Voordien was hij voorzitter van den Radioraad, de radio-omroepcontrôle-commissie, de algemeene radio-programma- en de Indië-programma-commissie.
In het jaar 1889 werd de heer Van Boeijen te Putten geboren. Zijn ambtelijke loopbaan ving hij aan op de prov. griffie van Gelderland. In 1915 ging hij over naar het Departement van Staat, waar hij in vijf jaar tijds de rangen doorliep van adjunct-commies tot referendaris. Sinds 1919 was hij tevens wethouder van de gemeente Voorburg, toen hij — na in 1923 tot lid van de Provinciale Staten te zijn gekozen — in 1925 tot lid van Gedeputeerde Staten dier provincie werd benoemd.
De heer Van Boeijen is jarenlang diaken, daarna ouderling en voorzitter van het college van notabelen der Ned. Herv. Kerk te Voorburg en gedurende 15 jaar voorzitter van verschillende schoolbesturen geweest.
Destijds was de heer Van Boeijen lid van de staatscommissie in zake financieele verhouding tusschen rijk en gemeenten. Voorts is de heer Van Boeijen lid geweest van tal van andere commissies. Hij was bekend om zijn referaten, inzonderheid over financieel-economische onderwerpen, de gemeente-politiek rakende.

G. BOLKESTEIN. — **Minister van Onderwijs, Kunsten en Wetenschappen.** — De heer Bolkestein werd op 9 October 1871 te Amsterdam geboren. Hij bezocht de Kweekschool voor Onderwijzers „De Klokkenwerf" te Nijmegen. Hij haalde de akte Nederlandsche taal M.O. en heeft ook het candidaatsexamen in de Nederlandsche letteren afgelegd. In 1890 werd Bolkestein tot onderwijzer te Nijmegen benoemd. Daarna werd hij hoofd van een U.L.O.-school te Rhenen. In 1901 ging hij als leeraar in de Nederlandsche taal en geschiedenis naar Nijmegen terug, waar hij aan eenige hoogere burgerscholen werkzaam was. In 1907 werd hij leeraar in dezelfde vakken aan de derde H.B.S. met 5-jarigen cursus te Amsterdam. In 1912 werd hij directeur van de eerste 3-jarige H.B.S. te Amsterdam, en in 1916 directeur van de vijfde H.B.S. met 3-jarigen cursus aldaar, doch vier maanden later werd hij Inspecteur van het Middelbaar Onderwijs, in de inspectie van Noord-Holland en Utrecht. Van 1917 tot 1934 is de heer Bolkestein inspecteur van het Middelbaar Onderwijs geweest, terwijl hij van 1934 tot 1937 de functie van inspecteur der gymnasia en van het middelbaar onderwijs in de vierde inspectie heeft vervuld.
Van de hand van den heer Bolkestein verscheen in 1914 een werk, getiteld „De voorgeschiedenis van het Middelbaar Onderwijs". In den loop der jaren publiceerde de heer Bolkestein, die thans ambteloos in Amsterdam woont, vele artikelen, over onderwijs en buitenlandsche politiek, in „de Opbouw", „Gezin en school", „Volksontwikkeling", enz.
De heer Bolkestein is Vrijzinnig Democraat. Hij is Ridder in de Orde van den Nederlandschen Leeuw.

A. Q. H. DIJXHOORN. — **Minister van Defensie. — De heer** A. Q. H. Dijxhoorn werd in 1889 geboren en trad na de Kon. Militaire Academie te hebben doorloopen op 29 Juli 1911 als tweede luitenant in dienst van het Nederlandsche leger. Hij werd in 1915 bevorderd tot eerste luitenant, in 1927 tot kapitein en in November 1936 tot majoor. Twee jaar later werd de heer Dijxhoorn, die inmiddels was toegevoegd aan den Chef van den Generalen Staf, tot den rang van luitenant-kolonel bevorderd en belast met de leiding van het bureau Generale Staf aan het Departement van Defensie.
Hij is Ridder in de Oranje-Nassau-Orde en in het Legioen van Eer van Frankrijk.

Ir. J. W. ALBARDA. — **Minister van Waterstaat.** — Ir. Johan Willem Albarda werd op 5 Juni 1877 te Leeuwarden geboren. Na de vijfjarige H.B.S. in zijn geboortestad te hebben afgeloopen, bezocht hij de toenmalige Polytechnische School te Delft, die hij in 1903 als werktuigkundig ingenieur verliet. In 1911 werd ir. Albarda benoemd tot directeur van de gemeentelijke arbeidsbeurs te Amsterdam, nadat hij van 1903 tot 1905 leeraar in de wis- en natuurkunde was geweest aan de H.B.S. te Almelo en van 1905 tot 1911 leeraar in de wis- en werktuigkunde te 's-Gravenhage.
In 1913 werd ir. Albarda voor de S.D.A.P. gekozen als lid van de Tweede Kamer. Voor dezelfde partij had hij van 1915 tot 1927 zitting in den Haagschen gemeenteraad; van 1917 tot 1923 was hij wethouder van Onderwijs van die gemeente. Bovendien bekleedde hij het lidmaatschap van de Provinciale Staten van Zuid-Holland van 1916 tot 1919. Sinds 1925 is de heer Albarda voorzitter van de sociaal-democratische fractie der Tweede Kamer, als opvolger van mr. P. J. Troelstra.
Tal van tijdschrift- en dagbladartikelen, brochures en praeadviezen zijn van zijn hand verschenen.

Mr. M. P. L. STEENBERGHE. — **Minister van Economische Zaken.** — Mr. Maximilien Paul Leon Steenberghe is op 2 Mei 1899 te Leiden geboren. Hij studeerde aan het gymnasium en de Rijksuniversiteit te Utrecht in de rechten en promoveerde in 1920. Op internationaal terrein is mr. Steenberghe zeer dikwijls werkzaam geweest en hier werden hem belangrijke opdrachten ver-

leend. In 1923 vaardigde de Werkloosheidsraad hem af naar het intern. congres te Luxemburg. In 1925 vertegenwoordigde hij de Nederlandsche werkgevers op het intern. werkgeverscongres te Stresa, in 1927 nam hij als vertegenwoordiger der Nederlandsche regeering deel aan de economische conferentie te Genève en in 1928 trad hij op als gedelegeerde der Unie van Volkenbondsvereenigingen op het economisch congres te Praag. Ook heeft mr. Steenberghe een zeer voorname rol gespeeld bij de onderhandelingen over het handelsverdrag Nederland—Duitschland, waaraan hij als regeeringsgedelegeerde heeft deelgenomen. In Juni 1934, toen minister Verschuur om gezondheidsredenen aftrad, werd mr. Steenberghe diens opvolger als minister van Economische Zaken. In September 1935 evenwel trad hij reeds af wegens verschil van meening in zake het monetaire vraagstuk met dr. Colijn.
De heer Steenberghe had vervolgens zitting in het vierde kabinet-Colijn van 1937—1939 als minister van Economische Zaken.

Dr. J. VAN DEN TEMPEL. — **Minister van Sociale Zaken.** — Dr. J. van den Tempel, geboren 1 Augustus 1877 te Willemstad (N.-Br.), ving zijn loopbaan aan als schildersgezel te Amsterdam. In 1906 werd hij secretaris van het Nederlandsch Verbond van Vakvereenigingen, welke functie hij tot 1918 bleef vervullen. Inmiddels had hij in 1911 de akte M.O. staatshuishoudkunde en statistiek en in 1913 de akte M.O. staatsinrichting weten te behalen.
Tot lid van de Tweede Kamer werd hij, als vertegenwoordiger der S.D.A.P., in November 1915 gekozen en hij is dit tot nu toe onafgebroken gebleven.
In 1921 ging de heer Van den Tempel de colleges aan de Nederlandsche Handelshoogeschool te Rotterdam volgen, waaraan hij in 1927 cum laude promoveerde tot doctor in de handelswetenschap.
Dr. Van den Tempel was van 1910—1919 en van 1927—1932 lid van den Amsterdamschen gemeenteraad en had tevens een aantal jaren zitting in de Provinciale Staten van Noord-Holland. Voorts is hij lid van den Hoogen Raad van Arbeid.
Van zijn hand verschenen verscheidene publicaties.

CH. J. I. M. WELTER. — **Minister van Koloniën.** — De heer Charles Joseph Ignace Marie Welter werd 6 April 1880 te Den Haag geboren. Na de H.B.S.-jaren volgde de studie aan de Indische instelling te Delft en toen ook deze jaren met goed succes verloopen waren, begaf de heer Welter zich naar Nederl.-Indië, waar hij spoedig in dienst van het gouvernement trad. Den 3en November 1924 volgde zijn benoeming tot lid van den Raad van Nederlandsch-Indië. Dezen post moest hij echter spoedig weer verlaten, doordat de heer Welter op 26 Sept. 1925 tot minister van Koloniën werd benoemd in het ministerie-Colijn. Zijn ministerschap was echter van korten duur, doordat het ministerie-Colijn 8 Maart 1926 aftrad in verband met de aanneming van het amendement-Kersten betreffende de opheffing van het gezantschap bij het Vaticaan. In 1926 werd de heer Welter opnieuw benoemd tot lid van den Raad van Ned.-Indië. In September 1929 werd hij als opvolger van den heer K. F. Creutzberg, benoemd tot vice-president van dien Raad, welk ambt hij bekleedde tot 1931. Hierna keerde hij naar Nederland terug. Hij bleef zich echter bewegen in het openbare leven en was o.a. voorzitter van de staatscommissie voor verlaging van de regeeringsuitgaven, de bezuinigingscommissie-Welter. In 1933 werd de heer Welter benoemd tot voorzitter van den Ondernemersraad voor Nederl.-Indië.
De heer Welter was minister van Koloniën in het vierde kabinet-Colijn van 1937—1939.
(N. R. Crt. - Alg. Handelsblad - Het Volk - Nieuwsblad v. h. Noorden - Avondpost - Telegraaf - Standaard)
(Vor. ber. Kabinet 3899 A.)

14 AUGUSTUS 1939

A. **FRANKRIJK. — Spaansch goud - In Spanje aangekomen. —**
Vijf geblindeerde vrachtauto's, waarmede tot een bedrag van 1500 millioen frank aan Spaansch goud, dat bij het filiaal van de Bank van Frankrijk te Mont de Marsan werd bewaard, werd vervoerd, zijn 28 Juli '39 bij de grens aangekomen. De auto's werden geëscorteerd door een afdeeling van de mobiele garde.
Het convooi werd aan de grenspost te Irun ontvangen door kolonel Sanzagero, commandant der militaire strijdkrachten in Bidassoia. Tal van officieren en politiebeambten waren aanwezig. Zonder incident zijn de auto's de internationale brug gepasseerd en hebben op 29 Juli haar doel bereikt. Hiermede is een der voornaamste clausules van de overeenkomst van Bérard en Jordana uitgevoerd. (Le Temps)
(Vorig bericht 3883 C.)

B. **GROOT-DUITSCHLAND. — Nieuwe Oostzeehaven in de nabijheid van den Poolschen corridor. —**
Te Stolpmünde, aan de Duitsche Oostzeekust, nadert volgens den correspondent te Berlijn van de „Daily Telegraph" een nieuwe groote haven snel haar voltooiing. De haven ligt op 15 km. van Stolp, het groote militaire centrum, dat tegenover Danzig ligt, aan den anderen kant van het smalste gedeelte van den Poolschen corridor. Er wordt volgens den correspondent meer dan (in Nederlandsch berekend) 17 millioen gulden aan besteed en verwacht wordt, dat het havenbassin in den herfst voor gebruik gereed zal zijn. Er wordt een reusachtige pier ter breedte van 7½ m. in zee gebouwd. Deze heeft reeds een lengte van een kleine 400 m. en zal na voltooiing een lengte van ruim 1500 m. hebben. (Daily Telegraph)

C. **UNIE VAN ZUID-AFRIKA. — Caprivi-corridor aan het mandaatgebied van Z.-W. Afrika onttrokken.**
De Zuid-Afrikaansche regeering heeft op 2 Augustus den z.g. Caprivi-corridor aan het mandaatgebied Z.-W. Afrika onttrokken en onder volledig beheer der Unie gebracht.
Als motief voor het besluit werd, naar men weet, de eigenaardige ligging van den betrokken reep genoemd. Het strekt zich, 480 K.M. lang en slechts een 80 K.M. breed, van West naar Oost uit, de voormalige Duitsche kolonie verbindend met het stroomgebied van de Zambesi. In 1893 wist de toenmalige Duitsche rijkskanselier graaf von Caprivi door een overeenkomst met Engeland deze op zichzelf vrij dorre en onbelangrijke strook voor Z.-W.-Afrika te verkrijgen, en naar hem werd zij dan ook „Caprivi-Zipfel" genoemd. De regeering der Unie van Zuid-Afrika heeft thans besloten, het gebied voortaan te laten beheeren door den minister voor Inboorlingenzaken.
De „Deutsche Diplomatisch-Politische Korrespondenz" betoogt, dat hierdoor wederrechtelijk over een deel van een mandaatgebied beschikt is. Het orgaan van de Wilhelmstrasse meent, dat de manier, waarop de Franschen het stuk mandaatgebied Alexandrette (Hatay) aan Turkije hebben overgedragen, blijkbaar het Britsche Rijk ten voorbeeld heeft gediend. Gezien de aanspraken, welke Duitschland laat gelden op teruggave van zijn koloniën, spreekt het vanzelf, aldus de „Diplo", dat elke schending der mandaatverplichtingen met argwaan en waakzaamheid wordt gevolgd. (Telex-A.N.P.)

D. **DANZIG. — Anti-Nat.-Socialistisch geschrift verspreid. - „Wij willen niet terug naar het Derde Rijk!"**
Naar het P.A.T. meldt, is te Danzig een anti-Hitleriaansch geschrift verspreid onder den vorm van een open brief aan Forster. Er wordt o.a. in gezegd: De negatieve houding onzer bevolking ten opzichte van de overdreven eischen der vreemde soldaten van de „Danziger Heimwehr", de wanhoop onzer zakenwereld wegens de totale vernietiging van onzen buitenlandschen handel en de vrees onzer vrouwen wegens de toenemende militarisatie, zijn even zoovele teekenen van algemeene afkeuring van uw onverantwoordelijk werk. Wij, Danzigers, wenschen niets gemeen te hebben met de veroveringspolitiek van Adolf Hitler, welke spot met alle rechten en verdragen. Wij, industrieelen, kooplieden, arbeiders, die hier sedert generaties wonen, hebben genoeg van deze marschen, parades en bijeenkomsten, die ons onzen vrijen tijd ontnemen en waarbij het geringste partijlid het voorwerp vormt van een cultus, die een schending vormt van onze eer.
Wij hebben genoeg van de „spontane offers", die vaak een derde deel van onze reeds geringe inkomsten uitmaken. Wij walgen van de contrôle bij de ingangen der kerken en openbare gebouwen of bij uitstapjes, alsof wij gevaarlijke misdadigers waren. Verder wordt afkeer uitgesproken over de aanvallen op Frankrijk en Engeland, afkeer tegen dit spelen

met vuur en afkeer van den oorlog, en het stuk besluit:

Wij wenschen geen terugkeer naar het Derde Rijk! Verlaat uw post en geef ons gelegenheid vrij onze meening te uiten!
De onderteekening luidt: Uitvoerend comité van het Danziger Vrijheidsfront.

(Polska Agencia Telegraficzna)
(Vor. ber. Forster 3900 A.; Toestand 3892 C.)

15 AUGUSTUS 1939

A. **POLEN. — Italiaansche waarschuwing in zake Danzig. —**
De officieuze Relazioni Internazionali schrijft, dat het probleem-Danzig in een acuut stadium is gekomen en verklaart nogmaals, dat Danzig een Duitsche stad is en spoedig tot het moederland zal terugkeeren.
Het tijdschrift meent Polen er dan ook voor te moeten waarschuwen, dat als het in zijn tegenwoordige houding volhardt, „deze zelfmoordpolitiek tot zijn verminking zal leiden".

(Relazioni Internazionali)
(Vor. ber. Polen-Danzig 3868 E.)

B. **NEDERLAND. — De S.D.A.P. en de Koningin. - „Constitutioneele monarchie waarborg voor duurzaamheid onzer democratische instellingen." —**
Op 7 Augustus, op den nationalen feestdag, heeft de heer Vorrink, voorzitter van de S.D.A.P., een radiorede gehouden over arbeidersbeweging en monarchie.
Na de plaats van de monarchie in het leven van den staat te hebben aangegeven, wilde spr. niet ontkennen, dat er, voor wat Nederland en de S.D.-arbeidersbeweging betreft, in de verhouding tot het Koninklijk Huis zekere spanningen hebben bestaan, deels als gevolg van zekere theoretische opvattingen en deels als gevolg van zekere feitelijke omstandigheden. Die theoretische opvattingen hebben echter in het practische optreden van de arbeidersbeweging in het politieke leven nooit een rol gespeeld. Met de geleidelijke inschakeling der arbeidersbeweging als een levende factor in de volksgemeenschap, welke het eenheidsbewustzijn wakker riep, is gepaard gegaan een wijziging in de waardeering van de vertegenwoordigers van deze eenheid: het Staatshoofd en zijn functie in de nationale gemeenschap: een toenemende behoefte om tot een positieve verhouding te geraken ten opzichte van het Staatshoofd als vertegenwoordiger en als symboool van de nationale eenheid.

Vervolgens vergeleek de heer Vorrink de monarchie, vertegenwoordigd door het erfelijke koningschap en de republiek, vertegenwoordigd door den uit de burgers gekozen president. Voor de overweldigende meerderheid van het volk zijn de nationale eenheid en onze nationale traditie in de personen uit het Oranje-Nassau-Huis gesymboliseerd. Dat feit heeft de sociaal-democratische arbeidersbeweging zonder reserve aanvaard, onafhankelijk van de voorkeur, die zij uit theoretische overwegingen zou kunnen hebben voor een andere oplossing. De praktijk hier en elders heeft bewezen, dat de constitutioneele monarchie zich voortreffelijk met een democratisch staatsbestel en een uitgebreiden volksinvloed laat vereenigen. Ja, er is reden, in de tijden van heftige beroeringen, die wij thans beleven, de vraag te stellen, of de constitutioneele monarchie niet een bijzonder te waardeeren waarborg biedt voor de duurzaamheid onzer democratische instellingen.

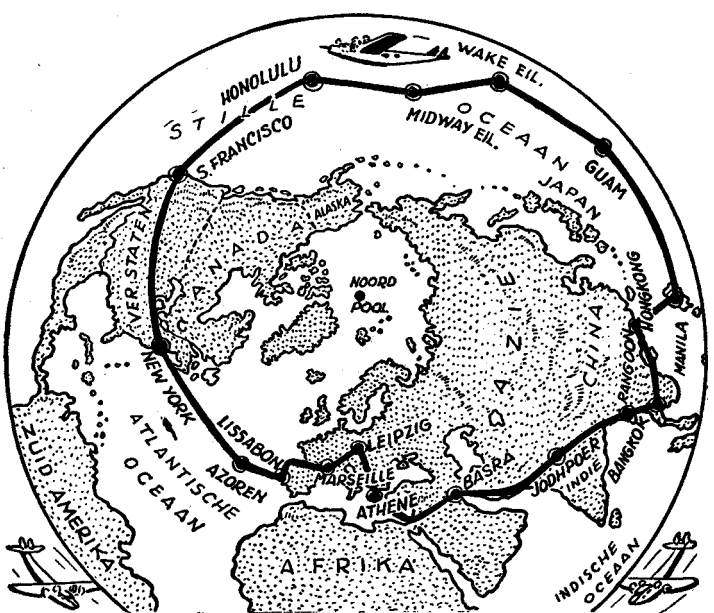
In het groeiproces der Nederlandsche S.D.-arbeidersbeweging zijn vroegere tegenstellingen tot de monarchie verbleekt en heeft zich een gevoel ontwikkeld van oprechte hoogachting en waardeering voor de voorname figuur van de Draagster der hoogste waardigheid in ons staatsbestel. Er leeft ook in de S.D.-arbeidersbeweging een gevoel van menschelijke sympathie met Haar, die eenmaal geroepen zal zijn, die hoogste waardigheid over te nemen.

Met voldoening is het feit waargenomen, dat in het Kroonprinselijk gezin klaarblijkelijk van die algemeen menschelijke, democratische levensopvattingen worden gehuldigd, die zooveel hebben bijgedragen tot de populariteit van de regeerende vorstenhuizen in de Europeesche staten, aan wier volksaard wij ons het meeste verwant voelen. (Het Volk)
(Vor. ber. Koningin Wilhelmina 3810 A.; Soc. Dem. Arb. Partij 3745 C.)

C. **LUCHTVAART. — Reis om de wereld in ruim 16 dagen. —**

Mevrouw Clara Adams van New York heeft een reis om de wereld gemaakt in 16 dagen, 19 uren en 4 minuten, met vliegtuigen van de geregelde passagierslijnen. De kosten waren $ 1.935.—. Het oude record was 18 dagen 14 uren.

(New York Times)

28-29 JUNI	NEW YORK-AZOREN	2384 MIJL	5 JULI	RANGOON-BANGKOK	1187 1 MIJL
29 „	AZOREN-LISSABON	3434 „	6 „	BANGKOK-HONGKONG	1307 8 „
30 „	LISSABON-MARSEILLE	4534 „	7 „	HONGKONG-MANILA	1379 7 „
30 „	MARSEILLE-LEIPZIG	5185 „	9 „	MANILA-GUAM	1538 6 „
1 JULI	LEIPZIG-ATHENE	6293 „	10 „	GUAM-WAKE EIL.	1689 5 „
2 „	ATHENE-BASRA	8175 „	11 „	WAKE-MIDWAY EIL.	1808 0 „
3 „	BASRA-JODHPOER	9833 „	12 „	MIDWAY EIL.-HONOLULU	1943 8 „
4 „	JODHPOER-RANGOON	1151 „	14 „	HONOLULU-S. FRANCIS.	2184 6 „
			15 „	S. FRANCIS. NEW YORK	2460 9 „

(Engelsche mijlen)

A. **DANZIG. — Gouwleider Forster spreekt opnieuw. „Danzig zal zeker tot Duitschland terugkeeren" —** In een op 12 Augustus te Fuertn gehouden betooging, waaraan ruim 20.000 personen deelnamen, heeft Forster, de gouwleider van Danzig, een rede uitgesproken, waarin hij o.a. het volgende zeide:
„Het Duitsche Rijk bestaat uit tachtig millioen menschen, die tot één ras behooren. Het Duitsche Rijk heeft het sterkste leger ter wereld met de modernste wapens en het Duitsche volk heeft een Führer, die weet wat hij wil en die vastbesloten is de eer en de vrijheid en de rechten van alle Duitschers te waarborgen.
Van de betooging in Fuertn, zoo besloot Forster, neem ik nieuwe kracht en nieuw vertrouwen mee naar Danzig terug en te Danzig zal ik zeggen, dat de terugkeer naar het Duitsche Rijk, wat er ook geschieden moge, eens werkelijkheid zal zijn."
(D. N. B.) **(Vor. ber. Forster 3903 D.)**

16 AUGUSTUS 1939

B. **GROOT-DUITSCHLAND. — De anti-Poolsche campagne der pers. —**
De Duitsche pers heeft de sluizen van haar anti-Poolsche propaganda opengezet en komt op 12 Augustus voor den dag met alle gruwelverhalen, die zij een maand lang heeft opgespaard. Verscheidene bladen sommen meer dan 200 aanvallen op, die, naar beweerd wordt, in vijf weken tijds op Duitschers in den Corridor zijn gepleegd. Het hoogtepunt van de vervolgingen vormt de arrestatie te Dirschau van acht Duitschers, die per trein door den Corridor reisden. Volgens de inmiddels gepubliceerde Poolsche lezing waren de gearresteerden Tsjechen, die uit eigen beweging waren gevlucht. (Telex-A.N.P.)
(Vorig bericht 3820 C.)

C. **CHINA. — Conflict met Japan. - Engelsch-Japansche wrijving. - Besprekingen te Tokio gestrand. - Oorzaak van het geschil. —**
De besprekingen tusschen den Britschen Ambassadeur Sir Robert Craigie en den Japanschen minister van Buitenlandsche Zaken, Arita, zijn gestrand.
Naar Domei meldt, zijn de besprekingen mislukt, omdat Japan een gelijktijdig accoord wenscht in zake de politie-kwestie te Tientsin en de valuta-kwestie. De laatste instructie uit Londen, zoo wordt verklaard, raakte niet de valuta-kwestie.

De vier Japansche militaire gedelegeerden van Tientsin, die de Britsch-Japansche conferentie te Tokio bijwoonden, zijn op 14 Augustus per vliegtuig naar Tientsin teruggekeerd. Voor hun vertrek bracht generaal-majoor Piggot, de Britsche militaire attaché, een hoffelijkheidsbezoek aan generaal Muto.
Naar Domei verneemt, hebben zij daarbij van gedachten gewisseld over het doode punt, waarop de Britsch-Japansche besprekingen beland zijn.
De leider der Japansche delegatie, generaal Muto, heeft den minister van Buitenlandsche Zaken te Tokio medegedeeld, dat de delegatie terugkeert. Aangezien de Engelschen de hervatting der besprekingen steeds weer uitstellen, achtte hij langer verblijf in Tokio doelloos.
Arita heeft daarop terstond een conferentie der leidende ambtenaren van zijn departement belegd, welke de volgende besluiten nam:
1. Japan behoudt zich na de ontvangst der instructies uit Londen de hervatting der besprekingen voor.
2. Japan zal het Britsche voorstel voor nieuwe onderhandelingen slechts dan aanvaarden, wanneer de nieuwe instructies voldoende zijn om de verdere besprekingen met succes te verrichten, d.w.z. wanneer de tegemoetkoming van Engeland volstrekt gewaarborgd is.
De strijd tusschen Japan en Engeland gaat veel verder dan Japan's belangen te Tientsin. Voor Japan's economischen invloed in China is het een dwingende voorwaarde, dat de Chineesche handel binnen het yen-blok blijft en niet beheerscht wordt door den door Engeland beschermden Chineeschen dollar. Zoolang dit laatste ruilmiddel den boventoon blijft voeren, zal Japan het hoofd tegen den Chineeschen valuta-muur blijven stooten Deze strijd tusschen twee Oost-Aziatische ruilmiddelen vormt de belichaming van Japan's expansie-politiek. De Japanschee militaire penetratie moet gepaard gaan met het ondermijnen van den Chineeschen dollar waarin Japan niet geslaagd is.
De Fransche regeering heeft Tokio doen weten, dat Frankrijk en Engeland gemeenschappelijke belangen hebben bij de financieele vraagstukken te Tientsin, welke betrekking hebben op den dollar en de zilvervoorraden in de Britsche concessie.
De Vereenigde Staten zouden een soortgelijken stap hebben gedaan. (Domei - Agence Belga - Daily Telegraph)
(Vorig bericht 3896 B.)

D. **VEREENIGDE STATEN. — President Roosevelt ziet geen direct oorlogsgevaar. —**
President Roosevelt heeft op 11 Augustus in de persconferentie gezegd, dat voor zoover op het oogenblik bekend is, er geen reden is het Congres bijeen te roepen voor een speciale zitting in het najaar. Hij voegde hier aan toe, dat, indien zich een feitelijke oorlogscrisis in Europa of het Verre Oosten zou voordoen, met andere woorden, indien het redelijk zeker zou zijn, dat het tot een oorlog zou kunnen komen, hij het Congres waarschijnlijk direct in een speciale zitting zou bijeenroepen. (New York Herald Tribune)
(Vor. ber. Roosevelt 3866 E.)

E. **ROEMENIE. — Besprekingen met Hongarije afgebroken. - Hongaarsch-Roemeensch grensincident. —**
Roemenië heeft de onderhandelingen, die te Sinaja met een Hongaarsche delegatie werden gevoerd en het tot stand komen van een nieuw verdrag voor de scheepvaart op de Theiss ten doel hadden, op 1 Augustus '39 afgebroken in verband met een schietpartij tusschen Roemeensche en Hongaarsche grenswachten op de beide oevers van de Theiss.
Het incident, naar aanleiding waarvan Roemenië dit besluit genomen heeft, heeft zich in den nacht van 31 Juli voorgedaan en is het laatste van een heele reeks grensincidenten, welke zich voortdurend hebben voorgedaan sedert Hongarije de Karpathische Oekraine heeft bezet. Van dien tijd af was ook de scheepvaart op de Boven-Theiss gestaakt, in afwachting van een nieuwe regeling, die de oude overeenkomst met Tsjecho-Slowakije zou vervangen.
Later wordt gemeld, dat de onderhandelingen zullen worden hervat na de aanwijzing van een gemengde militaire commissie voor het instellen van een onderzoek naar de grensincidenten. (Telex-A.N.P.)
(Vor. ber. Roemenië—Hongarije 3755 D.)

F. **ENGELAND. — Wijziging van het Engelsch-Russische vlootprotocol. - Verhooging van de tonnenmaat van slagschepen. —**
Op 1 Aug. heeft de Engelsche regeering een witboek laten verschijnen, behelzende het protocol tot wijziging van de Engelsch-Russiche overeenkomst tot vlootbeperking, welke een jaar geleden geteekend is. Het resultaat is, dat Rusland vergunning krijgt om de afmeting van zijn nieuwe slagschepen van 35.000 tot 45.000 ton uit te breiden, in overeenstemming met het nieuwe maximum, waartoe de drie oorspronkelijke onderteekenaars van het Londensche vlootverdrag van 1936, Engeland, de Ver. Staten en Frankrijk, besloten hebben. Dit geschiedde naar aanleiding van berichten, dat Japan slagschepen van meer dan 35.000 ton bouwde.
Uit een en ander volgt niet, dat Rusland inderdaad zulke groote slagschepen gaat bouwen. Ook Engeland is voorloopig niet van plan boven de afmeting van 40.000 ton te gaan. Maar de Ver. Staten schijnen binnenkort twee slagschepen van 45.000 ton op stapel te zullen zetten. (Times)
(Vor. ber. Engeland—Sovjet-Rusland 3898 E.; Vlootaccoord 2868 B.)

G. **GROOT-DUITSCHLAND. — Besprekingen te Salzburg tusschen Ciano en Von Ribbentrop. —**
De samenkomst tusschen Ciano, den Italiaanschen Minister van Buitenlandsche Zaken, en Von Ribbentrop, den Duitschen Minister van Buitenlandsche Zaken, is op 13 Augustus geëindigd. De twee ministers hebben opnieuw een bezoek aan den Führer op den Berghof gebracht.

Over het resultaat van de samenkomst is geen communiqué gepubliceerd. Het Duitsche nieuwsbureau deelt er echter het volgende over mede:
De Duitsch-Italiaansche besprekingen van Zondag hebben gediend tot opheldering van die kwesties, welke Zaterdag nog niet behandeld waren. De bijeenkomst is geschied in den geest van den zoowel op vriendschap als op de formeele verdragen gegrondvesten plicht en op het daarop gegrondveste recht tot consultatie. De twee ministers van buitenlandsche zaken hebben alle hangende politieke kwesties besproken en de Duitsche en de Italiaansche buitenlandsche politiek in volledige overeenstemming bevonden. Zij zijn van de volkomen overeenstemmende overtuiging, dat deze kwesties tot een oplossing moeten en kunnen worden gebracht.
Natuurlijk heeft het vraagstuk van Danzig daarbij een belangrijke rol gespeeld, daar dit zich thans in de wereld heeft ontwikkeld tot het meest brandende probleem.
De coalitieverdragen der democratieën leiden van dag tot dag tot een steeds verdere verstarring van de houding van Polen, waardoor Duitschland niet alleen in zijn eer, doch ook in de behandeling van zijn volksgenooten op de meest gevoelige wijze wordt getroffen.
De besprekingen hebben bij alle vraagstukken een 100% overeenstemming opgeleverd en geen enkele kwestie is hangende gebleven. (D. N. B.)

(Vor. ber. Ciano 3872 D.; Italië—Groot-Duitschland 3876 C.)

17 AUGUSTUS 1939

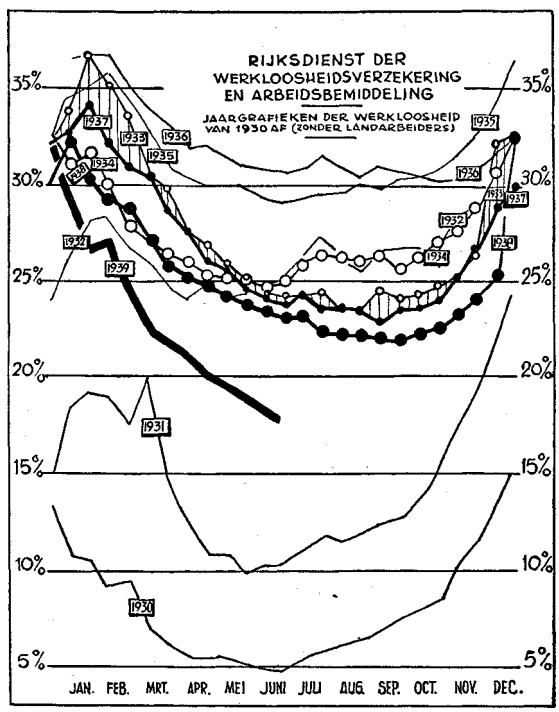
A. ENGELAND. — Vlootbouwprogramma. - Aanzienlijke uitbreiding. —
In het Engelsche Lagerhuis heeft Shakespeare, parlementair secretaris van Marine, medegedeeld, dat de regeering heeft besloten, tot een aanzienlijke uitbreiding van het vlootbouwprogramma van 1939. Zoo zullen 107 treilers worden aangeschaft voor mijnenvegen en anti-duikbootactie. Hiervan zullen 20 treilers speciaal gebouwd worden en 87 opgekocht en omgebouwd. De admiraliteit stelt zich verder voor 56 schepen van het walvischvaardertype te bouwen.
De meeste zullen dienst doen als patrouille-vaartuigen terwijl eenige bij de anti-duikbootactie gebruikt zullen worden. Ook zullen 10 mijnenvegers, 6 vaartuigen voor de verdediging van versperringen en een kabelschip worden aangeschaft, in totaal dus 180 vaartuigen.
Een drijvend dok is aangekocht voor schepen tot 5000 ton. De extra-kosten van deze uitbreiding worden geschat op ongeveer 11 millioen p. st. (bijna 97 millioen gulden).
Shakespeare zeide, dat een verdere uitbreiding overwogen wordt, doch kon daarover geen bijzonderheden mededeelen. De uitgaven zullen worden opgenomen in een aanvullende begrooting. (Times)

(Vorig bericht 3707 C.)

B. VEREENIGDE STATEN. — Verdrag met Panama geratificeerd. —
De senaat heeft dezer dagen met 64 tegen 15 stemmen het verdrag met Panama geratificeerd, dat voorziet in overlegpleging in geval van een dreigende agressie, welke de veiligheid van de republiek Panama of de neutraliteit of de veiligheid van het Panamakanaal in gevaar zou kunnen brengen.
Het verdrag, dat in 1936 werd onderteekend, is, zooals gemeld, reeds door Panama geratificeerd.
(New York Herald Tribune)

(Vor. ber. Panama—Ver. Staten 1920 E.)

C. NEDERLAND. — Werkloosheid Juli 1939. - Het laagste cijfer sinds 1932. —
Het werkloosheidspercentage in de week van 3 tot en met 8 Juli 1939 was voor de bij gesubsidieerde vereenigingen met werkloozenkas aangeslotenen 17,8, het laagste cijfer sinds 1932.
Onderstaande grafiek geeft het beloop der percentages weer van 1930 af. Duidelijk blijkt daaruit de verbetering, welke het eerste halfjaar 1939 kenmerkt.
De directeur van den Rijksdienst der Werkloosheidsverzekering en Arbeidsbemiddeling deelt over deze week de volgende resultaten mede van de verzameling door het Centraal Bureau voor de Statistiek van de voorloopige gegevens.
Arbeidsbemiddeling. — Op 8 Juli 1939 waren bij de organen der openbare arbeidsbemiddeling ingeschreven 272.386 werkzoekenden (258.581 mannen en 13.805 vrouwen).

Hiervan waren 196.532 (187.502 mannen en 9.030 vrouwen) werkloos en waren 59.470 personen door overheidshulp te werk gesteld bij cultuur-technische en administratief daarmede gelijkgestelde werken. Blijkbaar waren er dus 16.384 personen als werkzoekende ingeschreven, die in het vrije bedrijf werkten, doch ander werk zochten.
Werkloosheidsverzekering. — In de week 3 t/m 8 Juli waren bij gesubsidieerde vereenigingen met werkloozenkas aangesloten 587.643 personen, waaronder 76.911 landarbeiders. Van de 510.732 verzekerden buiten de landarbeiders was het werkloosheidspercentage 17,8 (in de vorige verslagweek, 19 t/m 24 Juni 1939, was dit percentage eveneens 17,8). In de overeenkomstige verslagweek van Juni was het werkloosheidspercentage in de laatste jaren als volgt (in het tijdvak Mei tot en met November worden bij de berekening van de percentages de landarbeiders buiten beschouwing gelaten): 1932 26,2; 1933 24,2; 1934 25,9; 1935 29,3; 1936 30,8; 1937 24,3; 1938 23,2; 1939 17,8.
(Centraal Bureau v. d. Statistiek)

(Vor. ber. 3755 A.; Werkloosheid 3783 F.)

D. SOVJET-RUSLAND. — Russisch-Poolsche handelsovereenkomst. —
De Sovjet-Russische handelsattaché te Warschau en vertegenwoordigers van de Poolsche import-maatschappij te Gdynia hebben dezer dagen een overeenkomst geteekend, krachtens welke Rusland zich verplicht Polen 3000 ton katoen, bestemd voor de textielnijverheid te Lodz, te leveren. De overeenkomst is gebaseerd op het beginsel van compensatie en maakt de besparing van 4 millioen aan deviezen mogelijk.
(Tass Agency) **(Vorig bericht 3656 B.)**

A. **GRIEKENLAND. — Generaal Metaxas drie jaar dictator. —**
Den 4en Augustus was het drie jaar geleden, dat generaal Metaxas, die reeds Grieksch premier was, met toestemming van koning George II in Griekenland een autoritair bewind instelde. De partijstrijd had ertoe geleid, dat de communisten in Griekenland een invloed hadden gekregen, verre uitgaande boven hun aanhang in den lande. Deze uitte zich in een voortdurende onrust in het bedrijfsleven, welke ook de overheidsdiensten begon aan te tasten en welke een zeer ongunstigen invloed uitoefende op het zakenleven in het algemeen en op de positie van de drachme in het bijzonder.
Ondanks de groote uitgaven, die ook Griekenland zich moet getroosten voor zijn nationale verdediging, is de regeering erin geslaagd zonder al te groote lasten op den burger te leggen de financiën van het land te herstellen, den koers van de drachme te handhaven en verscheidene nuttige werken tot uitvoering te brengen. Op administratief gebied heeft de regeering een decentralisatie teweeggebracht, welke in de practijk gunstig werkt. Op sociaal gebied zijn belangrijke maatregelen genomen ter bestrijding van ziekten, ouderdomszorg, kinderzorg enz. De verbetering van wegen en spoorwegen is met kracht aangevat, doch dit is een werk van tienjarigen duur, zoodat daar de resultaten in het algemeen pas later aan het licht zullen treden. De landbouw is gesteund door credietverleening aan de boeren, instelling van coöperaties en andere maatregelen, welke reeds dadelijk op velerlei gebied tot een belangrijke productieverhooging hebben geleid. Ook de industrie en de scheepvaart zijn gesteund, doch vooral op landbouwgebied is veel gedaan en men mag wel aannemen, dat dit werk bij de bevolking instemming vindt, al kan men zich in een autoritair geregeerd land natuurlijk nimmer een volledig beeld van de volksstemming maken, omdat scherpe critiek wordt onderdrukt. (N. Rotterd. Crt.)
(Vor. ber. 3120 C.; Metaxas 3136 E.)

B. **MENDELSSOHN & CO. — Dr. F. Mannheimer overleden. - Firma heeft betalingen gestaakt. - Voorloopige surséance van betaling verleend. —**
In den nacht van 9 op 10 Aug. 1939 is de heer dr. F. Mannheimer, beheerend vennoot der firma, te Parijs overleden.
De firma heeft 11 Augustus haar betalingen gestaakt.
Bericht wordt het uittreden van de firmanten als leden van de Vereeniging v. d. Effectenhandel en wel de heeren mr. D. J. van Aalst, A. E. Schirm en P. G. Stach, een uittreden, dat als het ware automatisch volgt op de staking van betaling.
De Vacantie-Kamer van de rechtbank te Amsterdam heeft 14 Aug. 1939 voorloopige surséance van betaling verleend aan de Comm. Venn. op aandeelen Mendelssohn & Co. te Amsterdam en hare persoonlijke beheerende vennooten de heeren Stach, Schirm en mr. D. J. van Aalst met ingang van 14 Aug. 1939.
Tot voorloopige bewindvoerders zijn benoemd: de heeren mr. M. van Regteren Altena, advocaat en procureur te Amsterdam, A. Pierson, lid der firma Pierson & Co. te Amsterdam en A. W. A. Meyer, procuratiehouder der firma Hope & Co. Crediteuren zijn opgeroepen tegen 30 November 12 uur in verband met de verleening van de definitieve surséance.
Als procureur van de firma Mendelssohn & Co. zal optreden mr. J. T. Asser.
Bij de surséance is overgelegd een staat van activa en passiva. Deze vermeldt een tekort van ƒ 5.679.582.
Uit de thans ter Griffie van de Rechtbank te Amsterdam gedeponeerde crediteurenlijsten van de firma Mendelssohn blijkt, dat het totaal bedrag aan engagementen van de firma nog belangrijk grooter is dan het totaalcijfer ad ƒ 217.8 millioen van den staat van baten en lasten. De totale engagementen zouden rond ƒ 296 millioen bedragen.
(Keesings Financieel Archief)

C. **DANZIG. — Vredesgeruchten bestreden. - Engelsche en Duitsche perscommentaren. —**
Burckhardt. — De Hooge Commissaris van Danzig, prof. Burckhardt, heeft op 14 Augustus op eigen initiatief, na uitnoodiging door de Duitsche autoriteiten, een bezoek aan Adolf Hitler te Berchtesgaden gebracht. In zijn verklaring aan de pers hoopt Burckhardt op een vreedzame oplossing van het vraagstuk-Danzig.
Engeland. — Er is reden te gelooven, schrijft de Times, dat Duitschland en Italië bezig zijn (de besprekingen te Salzburg) plannen te formuleeren voor een regeling van Europeesche problemen. Dat is een reden te meer voor het vredesblok (Engeland, Frankrijk, de bondgenooten in Oost-Europa, Polen en Rusland) ook van zijn kant een positief programma voor onderhandelingen op te stellen. Voor het echter tot onderhandelingen kan komen, moeten verschillende voorwaarden worden vervuld. Er moet zekerheid worden verkregen, dat een overeenkomst gepaard zal gaan met een zekere mate van ontwapening. Het heeft voorts geen zin te onderhandelen, zoolang Duitschland zijn behoefte aan „Lebensraum" opvat als een rechtvaardiging voor de overweldiging, onderdrukking en berooving van zijn buren. Ten derde moet den Tsjechen weer de vrijheid worden gegeven hun recht op zelfbestuur uit te oefenen.
Duitschland. — De „Deutsche Diplomatische Korrespondenz" wijst met nadruk de geruchten over de mogelijkheden tot onderhandeling in de kwestie Danzig van de hand.
Het orgaan schrijft o.a.: „In zekere landen acht men het blijkbaar gewenscht juist op dit oogenblik, nu de toestand dreigt vast te loopen, van onderhandelingen te spreken. Daarbij waagt men het te beweren, dat het Duitschland is, dat de behoefte daartoe gevoelt, waarbij aan zekere bezoeken een beteekenis wordt toegekend, welke volkomen in strijd is met den waren stand van zaken. Danzig is geen thema om over te onderhandelen. Het is een Duitsche stad en het heeft recht dat te zijn. Het is echter brutaal geweld den ondubbelzinnigen wil van het volk tot hereeniging met het moederland te willen onderdrukken, te meer daar de haven als economische uitgang naar zee voor niemand gesloten zal blijven. Hoe men zich overigens dergelijke „conferenties" in de westelijke landen denkt, toont een artikel in de „Times".
Tot het „positieve" vredesprogram van dit blad behoort o.m. beperking der bewapening (blijkbaar volgens het recept van Versailles) en voorts het afzien door Duitschland van de gedachte aan „levensruimte", daar dit onderdrukking en berooving van buren beteekent.
Niemand ter wereld zal kunnen veronderstellen, dat dergelijke taal ook maar in het minst een toenadering zal vermogen te bewerken. Integendeel, er moet duidelijk aan worden herinnerd, dat geen enkele Duitscher Versailles heeft vergeten. Met het oog op de vijandigheid, welke het rijk van zijn oostelijken buur, dien het zelf heeft geholpen bij het herstel van zijn bestaan, in toenemende mate ondervindt, is het tijd ook dezen staat er eindelijk aan te herinneren, wat hem van rechtswege toekomt en wat niet.
„Danzig", aldus verklaart de „Lokal Anzeiger", „is geen vraagstuk maar een Duitsche stad, die tot Duitschland behoort. Dat is alles. De corridor door Duitsch gebied is eveneens geen vraagstuk maar een onding, dat moet verdwijnen."
(V. b. Toestand 3903 D.; Prof. Burckhardt 3883 F.)

18 AUGUSTUS 1939

D. **LETTEREN. — Boeken die door de pers gunstig besproken zijn. - Onze wekelijksche opgave. —**
Amerikaansch: Ernest Hemingway — „The fifth column and the 49 first short stories." (Jonathan Cape 1939) **(Vor. ber. 3900 C.)**
Duitsch: Gerhart Ellert — „Mohammed." (W. Scheuermann, Wien 1938)
Sigismund von Radecki — „Alles mögliche." (Rowohlt-Verlag, Stuttgart-Berlin) **(Vor. ber. 3900 C.)**
Engelsch: Capt. Liddell Hart — „The Defence of Britain." (Faber and Faber, London)
Angela Thirkell — „The Brandons." (Hamish Hamilton) **(Vor. ber. 3900 C.)**
Fransch: Maxime Petit — „La Troisième République." (Larousse)
Roger Vercel — „Jean Villemeur", roman. (Albin Michel) **(Vor. ber. 3900 C.)**
Nederlandsch: A. den Doolaard — „De bruiloft der zeven zigeuners." (Querido, A'dam)
Jef Last — „De Vliegende Hollander." (Contact, A'dam) **(Vor. ber. 3900 C.)** (Red. K. H. A.)

E. **LUCHTVAART. — Rossi verbetert snelheidsrecord over 10.000 K.M. - Gemiddelde uursnelheid 311 K.M.**
De Fransche vlieger Rossi heeft op 15 Augustus '39 het wereldsnelheidsrecord over een afstand van 10.000 km. met een 2-motorige Amiot 370 verbeterd, door dezen afstand af te leggen met een gemiddelde uursnelheid van 311,621 km.
De motoren hebben een gezamenlijk vermogen van 1920 p.k. (Het Vaderland)
(Vor. ber. Records 3904 C.)

A. **SLOWAKIJE. — Militair pact met Duitschland. —** Kort na de annexatie van Bohemen en Moravië is te Berlijn een verdrag onderteekend, waarin voorzien werd in de politieke onafhankelijkheid van den Slowaakschen staat en zijn territoriale onaantastbaarheid, welke beschermd zal worden door Duitschland. Het A. N. P. meldt op 18 Aug. '39, dat te Bratislava mededeeling wordt gedaan van een militair verdrag tusschen Duitschland en Slowakije, waarbij Duitschland de militaire bescherming van het Slowaaksche grondgebied op zich neemt. Het pact zou op 17 Aug. onderteekend zijn. (Telex-A. N. P.)

(Vor. ber. Verdrag met Duitschland 3715 A.; Slowakije 3894 A.)

19 AUGUSTUS 1939

B. **CHINA. — Conflict met Japan. - Engelsche leening aan China van 2½ millioen pond. —** De Engelsche regeering heeft op 17 Aug. '39 China een nieuwe leening toegestaan van 2½ millioen Pond, op grond van de wet op de exportcredietverzekering. Dit brengt het totale bedrag der Engelsche leening aan China op 3 millioen Pond Sterling. (Times)

(Vor. ber. 3754 C; Chin.-Jap. Conflict 3905 C.)

C. **DANZIG. — Spanning in Europa. - Toestand op 19 Augustus 1939. —**

Danzig: De Poolsche commissaris-generaal te Danzig, Chodacki, heeft tijdens een tweede onderhoud met Greiser, den Senaatspresident, algeheel herstel van de Poolsche douanerechten verlangd. Gouwleider Forster heeft een parade afgenomen van de nieuwe Danzigsche Heimwehr, die, naar hij zeide, Danzig tegen een Poolschen aanval moet beschermen.

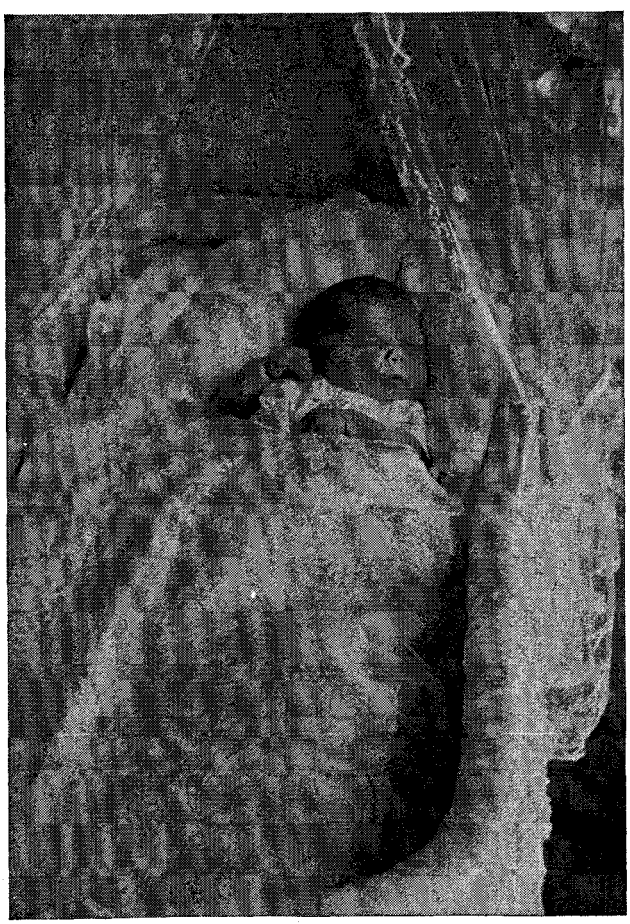
Berlijn: Berlijn constateert toegenomen militaire paraatheid aan weerszijden van de Poolsch-Duitsche en de Poolsch-Slowaaksche grens. De bezoeken van de Fransche en Britsche ambassadeurs aan de Wilhelmstrasse beoogden, Duitschland opnieuw te waarschuwen, dat het standpunt der beide groote democratische landen tegenover Polen ongewijzigd is gebleven.

Rome: Het steeds scherper gestelde conflict over Danzig is vooral te Rome het hoofdpunt der politieke besprekingen geweest. In de twee regeeringscentra, het Palazzo Venezia, waar Mussolini zetelt en het Palazzo Chigi, waar de minister van Buitenlandsche Zaken, Ciano, werkt, is het den geheelen dag een va-et-vient geweest van diplomatieke persoonlijkheden. Terwijl Mussolini zich voornamelijk met defensie-aangelegenheden heeft beziggehouden, ontving zijn schoonzoon, Ciano, de diplomaten. Daarna hebben Mussolini, Ciano en de Hongaarsche minister van Buitenl. Zaken, Csaky, nog gedrieën geconfereerd.

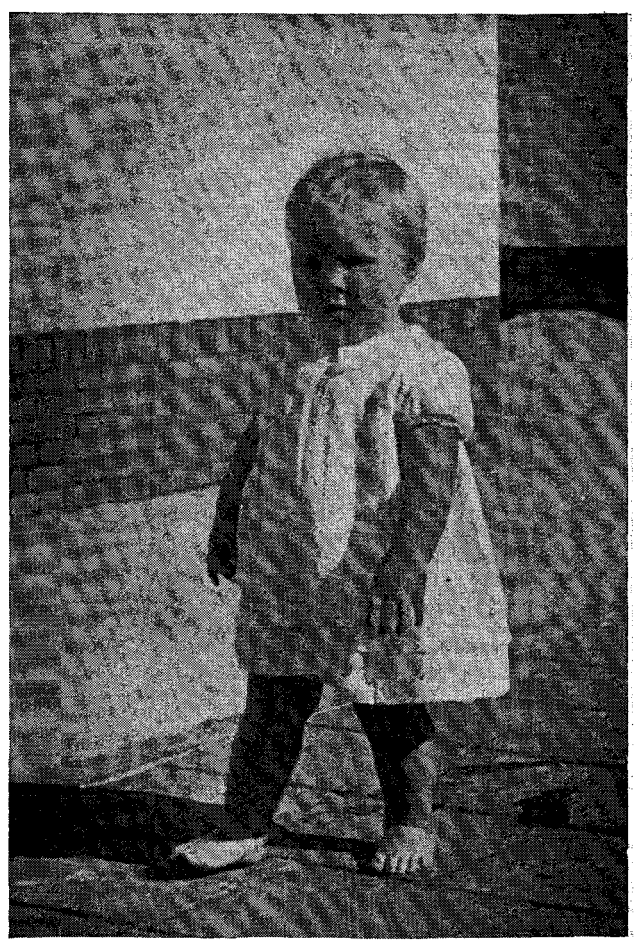
Londen: Londen vraagt zich af, of de nieuwe militaire overeenkomst met Slowakije niet voornamelijk tegen Hongarije gericht is. Ten aanzien van Csaky's bezoeken aan Salzburg en Rome staat men in sommige Britsche kringen wantrouwend.

Parijs: Parijs volgt kalm, doch vastberaden hetgeen er te Rome en in Duitschland gebeurt, en blijft op zijn stuk staan, wat betreft het verzet tegen geweld voor regeling van internationale vraagstukken. (Telex-A. N. P.) **(Vorig bericht 3907 C.)**

D. **PRINSES BEATRIX EN PRINSES IRENE. —**

Eerste foto van Prinses Irene, zeven dagen oud. (Opnamen van Z.K.H. prins Bernhard)

Prinses Beatrix, 1½ jaar oud.

(V. b. Prinses Beatrix 3641 B, photo (buiten tekst) 3588a; Prinses Irene 3897 A, photo (buiten tekst) 3900a.)

A. De defensie in West en Oost. —
De New Statesman and Nation publiceert een ongeteekend artikel van iemand, die sedert den oorlog het grootste gedeelte van den tijd in Rusland gewoond heeft en, naar het blad mededeelt, in dezen tijd bijzondere gelegenheid gehad heeft om betrouwbare inlichtingen te verkrijgen.

Wij ontleenen hieraan het volgende:

Wanneer de trein langzaam de grenspalen passeert, welke Polen van de Sovjet-Unie scheiden, is het eerste, wat de reiziger op Russisch grondgebied opmerkt, een linie van prikkeldraadversperringen, welke zich aan weerszijden van den spoorweg zoover als het oog kan zien uitstrekt. Maar deze linie van prikkeldraadversperringen strekt zich nog verder uit. Zij strekt zich uit van de Oostzee tot de Zwarte Zee, slechts een keer of zes onderbroken om het treinverkeer gelegenheid te geven te passeeren. Achter deze prikkeldraadversperring loopt een verdedigingslinie dwars over het breedste gedeelte van Europa, het is ook het leegste en verlatenste. In deze 30 mijlen breeden gordel van grondgebied tusschen de Oostzee en de Zwarte Zee, welke over vrijwel de geheele lengte door een uitgestrekte, platte, leege vlakte loopt, is geen dorp, geen boerderij, geen levende ziel te zien.

Geleerd door Duitschland en Frankrijk. — Hoewel de versterkingen aan het Westelijke front veel later begonnen zijn dan die in het Verre Oosten, zijn zij veel meer uitgewerkt. In de periode tusschen het verdrag van Rappallo en Hitlers greep naar de macht, stond veel van Duitschland's militaire kennis en ervaring ter beschikking van de Russen; in de periode na Hitler veel van die van Frankrijk. Zoo kan de Sovjet-„Maginot-linie", welke zich letterlijk zonder onderbreking over 800 mijlen van de Oostzee tot de rivier de Dnestr uitstrekt, beschouwd worden als het modernste en volledigste defensiestelsel van de wereld. Uiterlijk is er niets te zien dan hier en daar een blokhuis, dat slechts dient als kwartier voor de grenswachts in vredestijd en de hooge uitkijktorens en seinapparaten, die met tusschenruimten van een paar honderd yards langs de geheele lengte van de grens verdeeld zijn. Maar het is bekend, dat het niemandsland tusschen de prikkeldraadversperring en de eigenlijke defensiewerken één groot mijnenveld vormt. De „Maginot-linie" zelf is niet één linie van ondergrondsche versterkingen, maar bestaat uit verscheidene linies achter elkaar. Tusschen en achter deze linies bevinden zich groote getallen ondergrondsche vliegtuighangars met enorme reserves van benzine, opgeslagen in tanks, die diep onder den grond verborgen zijn.

SOVJET-RUSLAND

Waar de Sovjet-Roemeensche grens gevormd wordt door de Dnepr, die te Odessa in de Zwarte Zee valt, zijn de versterkingen minder uitgewerkt, daar de breede rivier zelf een uitstekende natuurlijke hinderpaal vormt. In het Noorden wordt de „Maginot-linie" langs de grens van Letland voortgezet. Zij wordt langs de Estlandsche grens onderbroken door het reusachtige meer Peipus, waarop Russische kanonneerbooten patrouilleeren, en zij wordt in de buurt van Leningrad hervat langs de Finsche grens, waar zij ten slotte aan de Oostzee eindigt.

In het Verre Oosten. — Wenden we ons thans tot de defensie van Rusland in het Verre Oosten. Men hoeft slechts een blik te werpen op de kaart van Oost-Azië om te zien dat met zulke lange en kronkelige grenzen, met zulke enorme woestijnen, er geen sprake kan zijn van den aanleg van een doorloopende „Maginot-linie" volgens Europeesch model. Chabarowsk, Tsjita en bovenal Wladivostok zijn machtig versterkte steden met verscheidene verdedigingslinies. Met deze uitzonderingen is het voldoende geoordeeld om afzonderlijke versterkingen aan te leggen op die punten van de grens, waar bergen niet een volmaakte natuurlijke barrière vormen. Op deze gevaarlijke punten zijn gedeeltelijke versterkingen naar het model van de Westersche Maginot-linie aangelegd. De groote ruimten tusschen deze secties worden verbonden door een aantal afzonderlijke versterkte stellingen, uitgerust met seinapparaten, zoodat de troepen onmiddellijk naar iedere bedreigde plaats kunnen snellen.

Dit onderbroken defensiestelsel, noodzakelijk gemaakt door de aardrijkskundige voorwaarden, is alleszins voldoende om den opmarsch van den vijand tegen te houden, totdat een sterke legermacht ertegen kan worden aangevoerd, hetgeen alles is, waarvoor het moet dienen. Want de wezenlijke factor in de verdediging van Ruslands grondgebied in het Verre Oosten, waar nergens groote steden of industriecentra, behalve Wladivostok, binnen het bereik van artillerie of bommenwerpers liggen, is de aanwezigheid in dit gebied van twee volledig uitgeruste en volkomen onafhankelijke legers op een voortdurenden voet van oorlog.

De defensie van de Sovjet-Unie gesplitst. — De defensie van de Sovjet-Unie is in twee helften verdeeld, Europeesch Rusland en Oost-Siberië. Beide helften zijn volkomen onafhankelijk van elkander. Achter de „Maginot-linie" in het Westen bevinden zich vier legers, bestaande uit 12 à 15 legercorpsen, welk aantal, wanneer oorlog dreigt, onmiddellijk tot 18 kan worden opgevoerd. Hoewel deze legers over verschillende militaire districten verdeeld zijn, bevinden zij zich in werkelijkheid in een voortdurenden staat van mobilisatie, gereed om ieder oogenblik af te marcheeren. Een vijfde leger staat in reserve gereed. Officieel wordt het het Moskousche district genoemd en is geconcentreerd achter het centrum van het toekomstige Europeesche front. Er is nog een andere reserve bij de hand in den vorm van een speciaal ruiterleger, vermengd met gemechaniseerde eenheden en gelegerd in de Oekraïne en de West-Kaukasische steppen.

Dit cavalerieleger is eenig wat zijn omvang en organisatie betreft. Op dezelfde schaal is er bij de strijdkrachten van geen enkele andere groote mogendheid iets dergelijks te vinden. Naast de eigenlijk gezegde cavalerie is het voorzien van een enorme hoeveelheid tanks van alle types en ook — een Russische specialiteit — van dubbel en driedubbel bespannen machinegeweren. De Russische strategie is erop gericht om dit cavalerieleger in de eerste bres in het vijandelijke front te werpen, welke de legers in de frontlinie maken, en aldus den vleugel van den vijand op te rollen en het geheele offensief een weergalooze snelheid en vaart te geven.

Drie legers in het Verre Oosten. — Het beroemde leger van het Verre Oosten is niet alleen een van het commando van de Europeesch-Russische legers gescheiden commando, maar het is een volkomen onafhankelijke organisatie, alsof het tot een ander land behoort, gelijk het aardrijkskundig gesproken ook doet. Het staat bekend als ODWA, gevormd door de eerste letters van de Russische benaming. Gedurende langen tijd zijn de Sovjet-autoriteiten erin geslaagd om het volkomen geheim te houden, dat een tweede leger voor het Verre Oosten op de been gebracht was, ODWA II, met zijn hoofdkwartier te Chabarowsk, terwijl dat van ODWA I te Tsjita is, en met de geleidelijke penetratie van de Japanners in Noord-China kwam de organisatie van een derde leger — het Mongoolsche.

Officieel is de Mongoolsche republiek een onafhankelijke staat; in werkelijkheid is Mongolië een Sovjetrepubliek. Oppervlakkig zijn er kleine verschillen tusschen de uniformen van het Mongoolsche en het Russische leger en in sommige regimenten worden Mongoolsche commandotermen gebruikt. Het heele leger is door Russische instructeurs naar Sovjetmodel geschoold en is rijkelijk van Russische troepen voorzien. De artillerie, de gemechaniseerde afdeelingen en de technische diensten zijn heelemaal Russisch. Alleen de cavaleriedivisies van dit leger zijn zuiver Mongoolsch gebleven. Aldus is het leger van

de Mongoolsche republiek met zijn hoofdkwartier in Oelanbator in werkelijkheid het derde mobiele Sovjetleger in het Verre Oosten.

De reserves. — De reserves voor de legers in het Verre Oosten komen uit West- en Centraal-Siberië, maar niet alleen de reserves aan menschenmateriaal. Deze legers hebben hun eigen wapenindustrie met nieuwe fabrieken in het groote industriecentrum, dat in de laatste paar jaren geschapen is in het district Oesietsk. Gelegen in het midden van Siberië, is ook dit moderne industriecentrum beveiligd tegen luchtaanvallen. Het bevindt zich duizenden mijlen dichterbij het operatieterrein dan de fabrieken in Europeesch Rusland.
Alles is gedaan om de legers in het Verre Oosten volledig onafhankelijk te maken van de rest van Rusland, zoodat zelfs, wanneer hun verbindingen zouden worden afgesneden door een stoot in Noordelijke richting van Mandsjoekwo uit, zij zeer geruimen tijd zouden kunnen voortgaan met vechten, zonder dat zij manschappen, materiaal of voorraden van welken aard ook uit het Westen behoefden te ontvangen. Behalve de wapenfabrieken in het district Oesietsk, die de voornaamste zijn, is er door het geheele Verre Oosten en in Wladivostok zelf, waar enorme reserves opgeslagen zijn, een modern industriebedrijf gevestigd. Dat is gedaan om de zelfstandige voorziening van de legermacht, die opereert in het uiterst Oostelijke gebied ten Noorden van Mandsjoekwo te verzekeren, welke het grootste gevaar loopt om afgesneden te worden.

De landbouw in het Verre Oosten. — Manschappen en munitie zijn niet de eenige vereischten van een leger. „Een leger marcheert op zijn maag," heeft Napoleon gezegd. Dat hebben de Russen te hunnen nadeele ervaren in den Russisch-Japanschen oorlog van 1905. Het gebrek aan voldoende voedsel op het operatieterrein en den enormen afstand, waarover het getransporteerd moest worden langs het enkele (nu reeds dubbele) spoor van den Transsiberischen spoorweg, leidden te dien tijde tot een ernstig tekort. Deze situatie zal niet weer ontstaan. De grondslag voor de onafhankelijkheid van het leger in het Verre Oosten, wat de levensmiddelenvoorziening betreft, is reeds gelegd in de periode 1928—1932, de periode van het eerste vijfjaarsplan. Vele koelakken (rijke boeren) uit Europeesch Rusland werden naar het gebied van Oost-Siberië verplaatst, waar zij aan het werk gezet werden, met jonge, vrijwillige emigranten. Hier werden op maagdelijken bodem groote staatsboerderijen en collectieve landbouwbedrijven gevestigd onder militaire contrôle. Later werden den gedeporteerden boeren aanzienlijke economische privileges toegestaan om te zorgen, dat zij tevreden en politiek betrouwbaar zouden zijn. Door de schepping van deze nieuwe landbouwindustrie is de voedselvoorziening van de legers in het Verre Oosten thans verzekerd.

Bruidstreinen. — Door de opeenhooping van zulk een massa mannen in deze tot dusver half bevolkte streken ging zich de schaarschheid aan leden van het andere geslacht spoedig ernstig doen gevoelen. Daar dit vraagstuk nauwelijks van militairen aard was, riep de regeering in 1934 een nieuwe instelling in het leven ter aanmoediging van jonge vrouwen om hun fortuin in het Oosten te zoeken. En zooals in de 17e eeuw bruidsschepen de kusten van Engeland verlieten, die jonge vrouwen vervoerden, welke bereid waren hun leven te deelen met dat van de kolonisten in Noord-Amerika, zoo verlieten in de jaren 1934-'35 bruidstreinen de voornaamste steden van Europeesch Rusland met duizenden avontuurlijke meisjes, meest leden van de communistische jeugdorganisatie, die talrijke materieele privileges kregen. Zooveel mogelijk werden deze meisjes in de kantoren en werkplaatsen van de fabrieken en op de collectieve boerderijen te werk gesteld. Op die manier heeft de Sovjet-regeering voor een reserve van vrouwen in het Oosten gezorgd, die in oorlogstijd de plaats van de mannen kan innemen en hen vrijmaken voor den militairen dienst.

Petroleumvoorziening. — Het Russische Verre Oosten mist slechts één voorname grondstof voor de moderne oorlogsvoering om zijn legers volkomen onafhankelijk te maken, d.i. petroleum. Ontzaglijke vliegtuigafdeelingen zijn in het Verre Oosten geconcentreerd en even enorme voorraden petroleum en benzine zijn opgeslagen. Eenigen tijd geleden werd aangekondigd, dat petroleum gevonden was in de buurt van Wladivostok, maar in hoeverre deze geëxploiteerd is, wordt natuurlijk strikt geheim gehouden.
In elk geval is Wladivostok het naaste doelwit voor Japansche bommenwerpers. Precies het omgekeerde is waar van het schiereiland Kamsjatka; dat is de groote basis voor de luchtmacht van de legers van het Verre Oosten en hier zijn de voornaamste reserves van benzine en petroleum opgeslagen. Kamsjatka, dat onmogelijk door de Japanners in de lucht geblokkeerd kan worden, ligt door de lucht op betrekkelijk geringen afstand van het front en is gedurende de laatste tien jaar van een ledig land herschapen in een uitgestrekte luchtbasis, welke in staat is om de luchtmacht van het Verre Oosten van de Sovjet-Unie gedurende vele jaren van oorlogsvoering te voorzien.

Een herverzekering. — De Sovjet-Unie is gedurende vijftien jaren doende geweest om haar defensie in het Verre Oosten voor te bereiden. Zij beschikt over drie permanent gemobiliseerde, goed uitgeruste élitelegers, grondig geoefend in talrijke grensschermutselingen en zelfs grooter acties. Deze legers vormen volkomen onafhankelijke eenheden en zijn niet van Europeesch Rusland afhankelijk voor wapens, munitie, menschen of voedsel. Maar zelfs dit is de Sovjet-regeering niet voldoende. Zij is erop uit om de verbindingsmiddelen zoozeer te verbeteren, dat deze onafhankelijkheid niet volstrekt noodzakelijk is.
Het werk om van den Transsiberischen spoorweg een lijn met dubbelspoor te maken, is verleden jaar voltooid, maar theoretisch loopt deze lijn gevaar door den vijand ten Oosten van het Baikalmeer te worden afgesneden. En daarom wordt thans met spoed een tweede lijn aangelegd door de Jakoetische republiek en het centrum van Oost-Siberië met haar eindpunt aan de kust van de zee van Ochotsk, waar de bases liggen van de vloot voor den Stillen Oceaan. Deze nieuwe lijn ligt zoover Noordelijk, dat zij voor een vijandelijk leger of zelfs vliegtuig onmogelijk te bereiken is. Wanneer deze weg eenmaal klaar is, dan zal de economische onafhankelijkheid van de legers van het Verre Oosten overbodig zijn en dan zal iedere aanval op de Sovjet-Unie in het Verre Oosten volgens normale berekening tot mislukking gedoemd zijn. (New Statesman and Nation)

(Vor. ber. Defensie 3514 F.; Leger, Vloot en Luchtmacht 3878 F.)

A. **POLEN. — Liquidatie van het groot-grondbezit. —** De Poolsche regeering heeft een ingrijpend besluit genomen tot verdeeling van het groot-grondbezit ten bate van kleine boeren.
Hierdoor zullen, naar men aanneemt, in hoofdzaak Duitschers worden getroffen, die in het Westelijk grensgebied uitgestrekte landgoederen bezitten.
Een presidentieel decreet is verschenen, waarbij de minister van Landbouw wordt gemachtigd, in overleg met den minister van Binnenlandsche Zaken, met het oog op de veiligheid van den staat en de verdediging der grenzen, over te gaan tot verdeeling en, onder bepaalde omstandigheden, tot den gedwongen verkoop van landgoederen, die in het grensgebied liggen.
In dat verband moet er aan herinnerd worden, dat in sommige grensgebieden, en speciaal in Opper-Silezië en Pommeren, nog uitgestrekte landgoederen liggen, die eigendom zijn van de Duitsche aristocratie. Men schat, dat 80 % van het groot-grondbezit in Pommeren — d.w.z. bijna 22 % van het geheele gebied — zich in handen van Duitschers bevindt, terwijl het percentage der Duitsche minderheid aldaar slechts 9.8 % (220.000 van de ruim 2.300.000) beloopt. In Opper-Silezië bedraagt de Duitsche minderheid slechts 9 % en bezitten Duitschers 86 % van den grond.
(P. A. T. - Telegraaf)

20 AUGUSTUS 1939

B. **HONGARIJE. — De besprekingen van graaf Csaky, den minister van Buitenlandsche Zaken, te Salzburg en Rome. —**
De Hongaarsche minister van Buitenlandsche Zaken, graaf Csaky, die de vorige week in Salzburg en Rome besprekingen heeft gehouden met de leiders van den Duitschen en den Italiaanschen staat, is op 19 Aug. uit Rome teruggekeerd. Aangaande de besprekingen van graaf Csaky blijft men groote geheimzinnigheid betrachten. Men vermoedt, dat de Duitsche druk op Hongarije, het voornaamste onderwerp van het gesprek is geweest. Van Fransche zijde wordt verklaard, dat graaf Csaky zoowel van Duitsche als van Italiaansche zijde verzocht werd als bemiddelaar tusschen Polen en de „As"-mogendheden op te treden.
(Le Temps) **(Vor. ber. Graaf Csaky 3799 B.)**

C. **HONGARIJE. — Tibor von Eckhardt, de boerenleider, wijst op vriendschap met Polen. —**
Tibor von Eckhardt, de leider van de partij der Hongaarsche kleine boeren, heeft op 20 Aug. '39 een rede gehouden, waarin hij er op aandrong, dat Hongarije strikte neutraliteit zou betrachten in geval van een Duitsch—Poolsch conflict.
Wij moeten, aldus Eckhardt, onze vriendschap met Duitschland, met Italië maar ook met Polen niet onderschatten. Wij wenschen vriendschap met al deze

staten. Ik ben het geheel eens met onzen minister van Buitenlandsche Zaken, graaf Csaky, dat wij ons loyaal moeten betoonen ten aanzien van onze vrienden in moeilijke tijden. Dat geldt echter voor àl deze vrienden, waartusschen wij geen onderscheid moeten maken.
Sinds 15 Maart is het streven van Duitschland er blijkbaar op gericht, geheel centraal-Europa met inbegrip van Hongarije tot zijn „Lebensraum" te maken, vervolgde Eckhardt. Maar frank en vrij verklaar ik hier, dat de opvatting, die wij Hongaren hebben van de missie der Hongaarsche natie, met deze „Lebensraum"-theorie niet te vereenigen valt.
Met klem betoogde Eckhardt, dat Hongarije met het oog op de Duitsch—Poolsche spanning geen nieuwe verplichtingen op zich moet nemen.
Tijdens de vergadering had Eckhardt zijn ontslag als partijleider ingediend, welk ontslag door de partij echter niet werd aanvaard. Verder besloot de partij haar naam te veranderen van „Boerenpartij" in „partij van onafhankelijken", ten einde ook middenstanders, intellectueelen en arbeiders er in te kunnen opnemen. (Tel.) **(V. b. Tibor v. Eckhardt 2984 C.)**

A. **NEDERL. OOST-INDIE. — Defensie. - Ongeveer *f* 8.000.000 noodig voor verdere uitgaven. —**
Bij den Volksraad is op 2 Aug. '39 ingediend een tweede aanvullende begrooting voor het departement van Oorlog voor het dienstjaar 1939.
Hierbij wordt onder het hoofd „Uitgaven in Nederland" een bedrag van *f* 70.800 aangevraagd voor de opleiding van officieren, als aandeel van Ned.-Indië in de voor 1939 nog noodzakelijk gebleken voorzieningen in zake huisvesting en rijkunstig onderricht. Verder wordt voor uitgaven in Indië aangevraagd *f* 7.654.800 ten behoeve van een verdere completeering der oorlogsreserve-voorraden, machines voor den aanmaak van munitie, aanschaffing van vlieginstructiemateriëel ter versnelling van de vliegeropleiding, aanvulling en vervanging van het materieel voor verlichting, en den versnelden bouw van kampementen en woningen. (Aneta)
(V. b. 3668 C.; Leger, Vloot en Luchtmacht 3874 C.)

B. **SLOWAKIJE. — Militair pact met Duitschland. - Een Engelsch commentaar. —**
Het feit, dat Duitschland geheel Slowakije onder zijn militaire bescherming heeft genomen, was in Londen verwacht, schrijft de diplomatieke correspondent van de „Times". Uit het besluit van 18 Aug. '39 kunnen drie gevolgtrekkingen worden gemaakt:
1. Hongarije heeft de laatste hoop verloren, Slowakije door een overeenkomst met Duitschland over te nemen.
2. Duitschland zal in staat zijn een grooteren druk uit te oefenen op Boedapest.
3. Duitschland heeft automatisch zijn Zuid-Oostelijken flank ingeval van oorlog met Polen, versterkt en verdiept. De Duitsche troepen langs de Zuidelijke grens van Polen hebben, door de vestiging van een militair commando in Bratislava, grootere en sterkere bases gekregen. (Times) **(Vor. ber. 3908 A.)**

C. **VATICAAN. — Waarschuwend woord van Z.H. den Paus. —**
De Paus heeft op 19 Aug. '39 te Castel Gandolfo een groep inwoners van Venetië in audiëntie ontvangen, ter gelegenheid van de 25ste verjaring van het overlijden van Paus Pius X. De Paus zeide in zijn rede, na een herinnering aan de persoonlijkheid van zijn in het begin van den wereldoorlog overleden voorganger o.m.:
„Op dit oogenblik, waarop ons hart weer van vrees vervuld wordt, hebben wij alles gedaan wat mogelijk was om het oorlogsgevaar te keeren en om mede te werken voor de vestiging van een hechten vrede op den grondslag van gerechtigheid, een vrede die in staat is om de vrijheid en eer der volken te waarborgen. Wij hebben onszelf voorzichtigheid en reserve opgelegd, om de actie voor den vrede niet nog moeilijker of onmogelijk te maken, want wij zijn ons welbewust van alles wat wij op dit gebied in het belang van de Kerk en de geheele menschheid moeten verrichten.
Wij willen en kunnen niet de hoop laten varen, dat een conflict kan worden voorkomen, dat, naar het zich laat aanzien, het vorige conflict in vernieling en geestelijke en zedelijke ineenstorting verre zal overtreffen. Wij blijven vertrouwen, dat de leiders der volken, op het oogenblik van de gewichtige beslissing, niet de zoo zware verantwoording op zich zullen laden door hun toevlucht tot geweld te nemen.
Doch onze hoop, aldus de Paus in zijn peroratie, gaat verder dan dat naar wijsheid en goedheid der menschen: onze blik richt zich naar den almachtigen, barmhartigen God, die den volken wijsheid geeft en de harten en geesten der regeeringen beheerscht. Moge het Hem behagen, dat op deze verontruste wereld de vrede zal heerschen en de eensgezindheid der volken, waarvoor wij nimmer zullen ophouden vurig te bidden." (Telex-A. N. P.)
(Vor. ber. Z. H. Paus Pius XII 3828 A.)

D. **PETROLEUM. — Petroleumindustrie in oorlogstijd. - Verklaringen van ir. J. B. Aug. Kessler en Geoffrey Lloyd. —**
„Ik ben er nog niet zoo zeker van, dat bij een internationalen oorlog de vraag naar vloeibare brandstoffen belangrijk boven het vredes-niveau zou stijgen. Want alle motorverkeer voor genoegen zou verdwijnen en ander verkeer, dat in vredstijd zeer groote hoeveelheden vloeibare brandstoffen voor zijn rekening neemt, zal in een oorlog door beperkingen worden getroffen." Met deze woorden ving ir. J. B. Aug. Kessler, dir. der Koninklijke een interview aan, dat hij bij een bezoek aan Helsinki toestond aan het „Hufvudstadtsbladet". Hij vervolgde:
„Indien de wereld het ongeluk ten deel zou vallen in een nieuwen oorlog gestort te worden, dan zullen de petroleummijen zich voor nieuwe vraagstukken geplaatst zien. De vraag zal zich dan richten op andere soorten motorbrandstoffen en de raffinageprocessen zullen ten deele moeten worden veranderd, omdat de moeilijkheden, welke de oorlogsomstandigheden aan den vrijen oliehandel in den weg leggen, het noodzakelijk zullen maken, te werken met soorten olie, die afwijken van die, welke in vredestijd beschikbaar zijn. De tegenwoordige consumptie van vloeibare brandstoffen is enorm en stijgt nog van jaar tot jaar. Op het oogenblik gebruiken 52 % van alle schepen ter wereld stookolie en de toenemende populariteit van dieseltreinen en dieselvoertuigen zal natuurlijk, gepaard gaande met het voortschrijdende motoriseeringsproces, de vraag naar olieproducten nog verder doen toenemen.
Inderdaad, oorlog is vrijwel het eenige ding, dat ons vrees kan inboezemen, en, indien de vrede behouden kan worden, heeft de petroleumindustrie niets om zich bezorgd over te maken." (Petroleum Times)

Engelsch plan. — De minister voor den Mijnbouw, Geoffrey Lloyd, heeft in het Lagerhuis medegedeeld, dat, met het oog op het belang van benzine en andere petroleumproducten in oorlogstijd, een uitvoerig plan is uitgewerkt voor handhaving van de voorraden, opstapeling van reserves, organisatie van het vervoer over zee, distributie in het binnenland en contrôle op de prijzen. De reservevoorraden zijn zeer toegenomen.
Geoffrey Lloyd zei verder, dat er plannen zijn uitgewerkt voor de coördinatie der distributie en voor de verzekering van een zoo economisch en doelmatig mogelijk gebruik van brandstof door rail- en wegverkeer. Het onderzoek naar de mogelijkheid van een grooter gebruik van surrogaat-brandstoffen in geval van oorlog schrijdt voort. In tijd van oorlog zullen vracht- en passagiersvoertuigen gerantsoeneerd worden door een orgaan, ingesteld door het ministerie van Verkeer, en het rantsoenschema zal voor alle particuliere auto's ingevoerd worden. De plannen kunnen, aldus de minister, zoo noodig onmiddellijk in werking worden gesteld.
Als gevolg van de regeeringsmaatregelen verwacht men, dat de petroleumvoorraden in geval van oorlog niet ernstig getroffen zullen worden. Er zijn regelingen voor den invoer van petroleum uitgewerkt, zoodat aan de behoefte van alle vitale diensten geheel voldaan kan worden, terwijl er een redelijke ruimte blijft voor de handhaving van alle diensten, die van eenig belang zijn, met een minimale ontwrichting. De reservevoorraden voor militaire en burgerlijke doeleinden zijn zeer uitgebreid. Wat de rantsoeneering van benzine betreft, zal het particuliere autorijden niet verboden worden, doch wel zal het gebruik van benzine voor luxe-doeleinden sterk beperkt worden. Reeds zijn 7½ millioen rantsoenboekjes gedrukt, terwijl meer dan 25 millioen benzinecoupons gereed liggen. (Times)
(Vor. ber. Engeland 3245 A.)

21 AUGUSTUS 1939

A. CHINA. — Conflict met Japan. - Na twee jaar strijd. - Engelsch-Japansche wrijving. - Tientsin. - Uitlevering 4 Chineezen. —

De krijgsverrichtingen in China verloopen voor Japan minder vlot dan vermoedelijk door de militaire leiding was verondersteld, toen zij dit groote avontuur begon. Rekening houdende met de sterke verdeeldheid waaronder het Chineesche volk door de actie van verschillende elkaar bekampende generaals had te lijden, meenden de kopstukken te Tokio, dat hun militaire bedrijvigheid China spoedig volkomen uiteen zou doen vallen. Het tegendeel is echter gebeurd: nauwer dan ooit te voren sloten de Chineezen zich aaneen om te trachten de Japansche indringers te verjagen. Onder de bevolking van bijna vijfhonderd millioen zielen waren — hoe kan het anders — wel is waar elementen te vinden, die hand- en spandiensten aan den aanvaller wilden verleenen, doch de overgroote meerderheid der Chineezen schaarde zich toch achter het vaandel van maarschalk Tsjang Kai-sjek, die de verdediging zoodanig organiseerde, dat de vijand zooveel mogelijk werd afgemat en groote veldslagen vermeden werden. Aldus werd de onbetwistbare Japansche militaire superioriteit tot de geringste proporties terug gebracht, welke in de gegeven omstandigheden konden worden verkregen. Voor zoover de Chineesche regeering op daadwerkelijken steun van den Volkenbond meende te kunnen hopen, liep dat op een teleurstelling uit: China bleef geheel op eigen kracht aangewezen, aangezien geen enkele mogendheid gevaar wilde loopen eveneens in het conflict verstrikt te worden.

Intusschen zag Japan zich gedwongen tot buitengewone inspanning, ten einde behaalde voordeelen te behouden en als het kon uit te breiden. Het reeds jaren voortgezette krijgsbedrijf werd uitputtend op elk gebied der staatshuishouding, en de eenmaal ingeslagen koers moet worden gevolgd tot het bittere einde, omdat een algemeene instorting voor de deur staat als de weg terug zou worden ingeslagen. De hindernissen nemen echter nog voortdurend toe, ook al, omdat Japan zich geroepen voelt het geheele Verre Oosten te overheerschen en daarbij stuit op de tegenwerking van andere mogendheden, die daar enorme belangen te beschermen hebben. Het voortdringen der Japanners naar Buiten-Mongolië brengt de Russen in beweging, aangezien Moskou voor de Buiten-Mongolen opkomt. De uittartende houding der Japanners tegen de vreemdelingen en daaronder speciaal de Engelschen in China, zet veel kwaad bloed en heeft de regeering der Vereenigde Staten reeds doen besluiten het handelsverdrag met Japan op te zeggen. Over het geheel genomen is Japan's positie in het wereldbestel er niet op vooruitgegaan sinds het uitbreken van den oorlog in China, ondanks de op het gevechtsterrein behaalde voordeelen.

Engelsch-Japansche wrijving. — Nieuwe instructies zijn gezonden aan Craigie, den Britschen ambassadeur te Tokio. De Britsche regeering is tot de conclusie gekomen, dat ten opzichte van de kwesties der Chineesche valuta en het zilver in Tientsin op de conferentie te Tokio geen nuttige resultaten verkregen kunnen worden op zuiver Britsch-Japansche basis. De overige betrokken mogendheden zijn volledig op de hoogte gehouden van de vorderingen der besprekingen, doch dit besluit is geheel alleen door de Britsche regeering genomen en de betrokken mogendheden worden er thans van in kennis gesteld.

In Japansche kringen zijn de nieuwe instructies van Craigie niet bijster gunstig ontvangen.

Het Japansche persbureau Domei verklaart n.l. van meening te zijn, dat de conferentie door een breuk wordt bedreigd als gevolg van het „diepgaande meeningsverschil tusschen Londen en Tokio", dat blijkt uit de door Craigie gegeven uiteenzetting.

Uitlevering van 4 Chineezen te Tientsin. — Men is volgens de Londensche bladen nog steeds druk bezig langs juridischen weg te trachten een onderzoek te doen instellen naar de rechtmatigheid van de uitlevering der vier Chineezen, die zich, verdacht van moord, in de Britsche concessie, te Tientsin in arrest bevinden. Een poging van twee Britsche „vrijwilligers", die uit eigen beweging, zonder daartoe opdracht van de vier Chineezen gekregen te hebben, een verzoek opgesteld hebben, de rechtmatigheid van het arrest aan de „Habeas Corpus Act" te toetten, is mislukt. Nadat dit verzoek door den assistent-rechter van het Britsche Opperste gerechtshof in China, op grond van het feit, dat de aanvragers hiertoe niet gerechtigd waren, verworpen was, is het terrein van den strijd naar Londen verplaatst. Thans heeft de Britsche rechter Cassels toestemming gegeven tot het uitvaardigen van een dagvaarding met betrekking tot de Habeas Corpus Act. Deze dagvaarding is gericht aan Lord Halifax en verder aan den Britschen Consul-generaal, den voorzitter van de gemeenteraad en den directeur van de gevangenis, allen te Tientsin. Deze dagvaarding is de eerste stap ter verkrijging van een onderzoek naar de rechtmatigheid van de detentie. 22 Aug. zal over het al of niet toestaan van het verzoek worden onderhandeld, aldus de „News Chronicle". Wanneer het verworpen wordt bestaat nog de mogelijkheid van hooger beroep bij het Hof van Appel. Ter verklaring moge nog dienen dat volgens de Habeas Corpus Act iedereen de aanvraag kan indienen voor ieder ander persoon, indien deze niet in staat is, zelf de aanvraag in te dienen.

(Avondpost - N. R. Crt. - Times - Telex-A. N. P.)

(V. b. Chin.-Jap. Confl. 3908 B.; Kaartje 3844 A.)

B. GROOT-DUITSCHLAND. — Een goederencrediet van 200 millioen Mark aan Sovjet-Rusland. —

Naar het D. N. B. mededeelt zijn de sedert langen tijd tusschen Duitschland en de Sovjet-Unie gevoerde onderhandelingen over een verruiming van het wederzijdsche goederenverkeer op 19 Aug. '39 tot een bevredigend einde gebracht.

Het resultaat der onderhandelingen is een handels- en credietovereenkomst, die aan Duitsche zijde door dr. Schnurre van de economische afdeeling van het ministerie van Buitenlandsche Zaken en van Sovjetzijde door den plaatsvervangenden leider van de Sovjet-handelsvertegenwoordiging in Duitschland, E. Babarin, onderteekend werd.

Volgens de overeenkomst staat Duitschland aan de Sovjet-Unie een goederencrediet van 200 millioen Mark toe, dat beschikbaar gesteld wordt voor den aankoop van Duitsche goederen. Voorts wordt overeengekomen, dat de Sovjet-Unie in de volgende twee jaar voor een bedrag van 180 millioen Mark aan goederen aan Duitschland zal leveren. (D. N. B.)

(V. b. Sovjet-Rusland—Groot-Duitschland 2874 C.)

C. NEDERLAND. — Indië's maritieme defensie. - Minister Dijxhoorn voorstander van versterking. - Aanbouw van slagkruisers waarschijnlijk. —

In zijn toespraak tot de bemanning van Hr. Ms. „Tromp" op 18 Aug. '39, heeft de nieuwe minister van Defensie, de heer A. Q. H. Dijxhoorn, een belangrijke mededeeling gedaan. Immers Zijne Excellentie gaf te verstaan, dat versterking van de maritieme defensie van Indië in het voornemen der regeering ligt.

Men zal deze mededeeling wel niet anders kunnen uitleggen dan in den zin, dat het besluit van den nieuwen minister van Defensie vaststaat, dat uitbreiding aan de vloot in Indië moet worden gegeven. Van dit standpunt heeft de minister, aan den vooravond van het vertrek van Hr. Ms. „Tromp", in het openbaar willen doen blijken. Langs welke wegen de vlootuitbreiding zal geschieden, moet evenwel op dit oogenblik nog niet vast staan. Er is, zooals bekend, een kleine commissie aan het werk om de vraag te bestudeeren in welke richting de vlootuitbreiding ge-

zocht moet worden, of al dan niet overgegaan zal moeten worden tot den bouw van slagkruisers. Deze commissie is nog niet met haar rapport gereed, maar men zal zich niet behoeven te verwonderen, indien zij straks als haar eindconclusie te kennen zal geven, dat onverwijld tot den bouw van slagkruisers behoort te worden overgegaan. (Alg. Handelsblad)

(Vor. ber. Minister Dijxhoorn 3902 A.; Leger, Vloot en Luchtmacht 3911 A.)

A. **FRANKRIJK. — Het decreet van de Veiligheid van den Staat. —**
Onder de zeer belangrijke decreten welke het Fransche staatsblad gepubliceerd heeft, bevindt zich dat, betreffende de buitenlandsche veiligheid van den staat. In verscheidene gevallen worden zeer zware straffen, zelfs de doodstraf, ook in vredestijd, vastgesteld. Het decreet bepaalt o.a., dat in den zin van deze wet met Franschen gelijk gesteld worden: de bewoners van een land, waarover Frankrijk het gezag uitoefent, alsmede buitenlandsche militairen of matrozen, die in dienst van Frankrijk staan.
Voorts bepaalt het decreet, dat elke Franschman de doodstraf zal oploopen, die moedwillig een vaartuig, een onderdeel van de luchtmacht, een levering, een installatie of materieel, dat gebruikt wordt voor de nationale verdediging, vernielt of beschadigt, of een defect veroorzaakt, dat den aanbouw kan vertragen, of een functionneering kan belemmeren. Als geheimen der nationale verdediging worden beschouwd:

1e. Inlichtingen van militairen, diplomatieken, economischen of industrieelen aard, die slechts aan bevoegde personen bekend mogen zijn en tegenover derden geheim moeten blijven.
2e. Voorwerpen, geschriften, teekeningen, plannen, kaarten, foto's e.a., die slechts aan bevoegde personen bekend mogen zijn.
3e. Inlichtingen, betrekkingen hebbende op de maatregelen, welke genomen zijn, om de daders en medeplichtigen aan overtredingen jegens de veiligheid van den staat te ontdekken en te arresteeren. (Le Temps) **(Vor. ber. Decreten 3884 E.)**

B. **WOUTER HUTSCHENRUYTER. — Tachtig jaar.**
Op 15 Augustus heeft een onzer verdienstelijkste Nederlandsche musici, Wouter Hutschenruyter, zijn tachtigsten verjaardag herdacht.

Wouter Hutschenruyter.

Componist, dirigent, paedagoog en vooral ook publicist, heeft Hutschenruyter op bijkans alle plans van het Nederlandsche muziekleven zijn groote gaven ontplooid. Geboren in 1859 te Rotterdam, was hij in de jaren 1890—1892 tweede dirigent van het Concertgebouworkest te Amsterdam. Maar zijn capaciteiten als dirigent heeft hij vooral kunnen ontplooien in de periode, waarin hij eerste dirigent was van het Utrechtsch Stedelijk Orchest. In dit tijdperk, dat tot 1917 duurde, heeft Hutschenruyter den grondslag gelegd voor het uitnemende orkest, dat het U.S.O. geworden is. Na zijn aftreden als dirigent was Hutschenruyter nog tot 1925 directeur van de Toonkunstmuziekschool te Rotterdam, doch een gehoorkwaal maakte het practisch werken als musicus onmogelijk. Sindsdien heeft Hutschenruyter teruggetrokken geleefd, doch zijn liefde voor de toonkunst heeft hem nog menigmaal naar zijn goedbestuurde pen doen grijpen. Bekend van hem werden zijn beknopte „De geschiedenis der toonkunst" en „De geschiedenis van het orkest en van zijn instrumenten", voorts zijn populaire biografieën als Chopin, Mahler, Mozart, Wagner, Brahms en Richard Strauss. Zijn vele herinneringen uit het muziekleven publiceerde hij in een boekje met een menigte muzikale anecdoten.
Ook als componist heeft Hutschenruyter van zich doen spreken met orkestwerken, kamermuziek, pianostukken (o.a. een concert) en liederen. (De Tijd)

(Vor. ber. Hutschenruyter 1480 H.)

22 AUGUSTUS 1939

C. **HONGARIJE. — Het eerste meisjes-jamboree „Pax Ting". —**
In het park van keizerin Elisabeth te Gölöllö (Hongarije) werd op 30 Juli de eerste wereldjamboree van meisjes-padvindsters (Pax Ting) geopend. Admiraal Horthy heeft de plechtigheid gepresideerd, waarbij voorts aanwezig waren minister-president Teleki, aartshertogin Anne, beschermvrouwe der Hongaarsche padvindsters, en prinses Sybille van Zweden. Drieduizend meisjes defileerden voor den rijksregent, die hen welkom heette. Nadat nog Teleki, aartshertogin Anne en prinses Sybille eenige woorden hadden gesproken, hielden de meisjes oefeningen. (Telex-A. N. P.)

D. **NEDERLAND. — Graven van Nassau herdacht. - Monument te Heumen (Gld.) onthuld. —**
Te Heumen bij Mook heeft op 1 Augustus onder groote belangstelling de onthulling plaats gehad van het monument aangeboden door het aldaar gelegerde bataljon der grenstroepen, welk monument is gewijd aan de nagedachtenis van de graven Lodewijk en Hendrik van Nassau, die op 14 April 1574 zijn gesneuveld in den slag op de Mookerheide.
Na een militaire marsch door het dorp en een inspectie der troepen heeft de commandant van het bataljon het monument onthuld met een rede, waarin hij er op wees, dat de slag op de Mookerheide ons het Huis van Nassau doet zien in zijn schoonste uiting van opoffering. Wij zien daar twee graven van Nassau strijden en vallen voor de vrijheid van het volk der Nederlanden.
Lodewijk en Hendrik van Nassau zijn voor onze grenstroepen het lichtende voorbeeld van heilige verontwaardiging over onderdrukking, van strijdlust voor de vrijheid en van opoffering van het leven voor het verheven doel.
Nadat spr. namens het bataljon aan het bestuur der Heumensche kerk een vlag van Nassau had aangeboden, ging hij over tot de onthulling van het monument, dat daarbij aan het gemeentebestuur werd overgedragen.
Hierop legde een vertegenwoordiger van H. M. de Koningin een krans voor het monument, waarna de reserve-veldprediker, ds. Boss, een herdenkingsrede uitsprak.
De burgemeester van Heumen, de heer W. G. Th. G. van 't Hullenaar heeft vervolgens het monument aanvaard, terwijl ds. Jonker namens het Hervormd Kerkbestuur de Nassau-vlag in ontvangst heeft genomen. (Nieuwsblad v. h. Noorden)

(Vor. ber. Nassau's 3470 C.; Monumenten 3015 G.)

A. **VOLKENBOND. — Mandatencommissie keurt Britsch witboek over Palestina af. - Het Britsche antwoord. —**
De Volkenbondscommissie voor de mandaten geeft in haar verslag van 17 Aug. '39, dat aan den Volkenbondsraad zal worden voorgelegd, eenstemmig te kennen, dat de Palestijnsche politiek der Britsche regeering, zooals die in het Witboek is uiteengezet, niet in overeenstemming is met de interpretatie, die de commissie aan het mandaat over Palestina geeft. Dit verslag heeft betrekking op de bijeenkomsten der commissie in Juni, toen minister Malcolm MacDonald persoonlijk de vraagstukken met de commissie heeft besproken. In een uitvoerig Britsch antwoord van het Foreign Office wordt o.a. het volgende betoogd:

De Britsche regeering legt er den nadruk op, dat een blijvende qualificatie van de verplichting tot bevordering der immigratie wordt gegeven in artikel 6 van het mandaat, waar wordt gezegd, dat die immigratie vergemakkelijkt moet worden, voor zoover het mogelijk is en „met behoud van de rechten en de positie van andere deelen der bevolking".
Indien de Britsche regeering — aldus het memorandum — een politiek zou moeten volgen, waarbij maatregelen ten aanzien van de immigratie en andere onderwerpen, in het Witboek genoemd, zouden zijn uitgesloten, zou de onzekerheid tusschen beide volksgroepen voortduren. Indien de immigratie onbepaald zou worden voortgezet tot het uiterste van het economische opnemingsvermogen en met negatie van alle andere overwegingen, zou de heillooze vijandschap tusschen Joden en Arabieren blijven bestaan. (Telex-A. N. P. - Times)
(Vor. ber. 3839 E.; Immigratie 3877 B.)

B. **ROEMENIE. — „Roemenië's grens onaantastbaar". - Toespraak van Koning Carol bij de vlootrevue. —**
Koning Carol heeft op 15 Augustus tijdens een revue over de Roemeensche vloot bij Constanza een toespraak gehouden, waarin hij waarschuwde tegen iedere poging om een wijziging te brengen in de Roemeensche grenzen.
„Wat Roemeensch is, kan niet weggegeven worden", zeide de Koning, „en wat Roemeensch is, zal verdedigd worden. Meer dan dat, wanneer iemand den vrede liefheeft, moet hij begrijpen, dat de grenzen, zooals die thans afgebakend zijn, niet gewijzigd kunnen worden zonder gevaar voor een wereldomvattende ramp". (Telex-A. N. P)
(Vor. ber. Koning Carol 3835 A.)

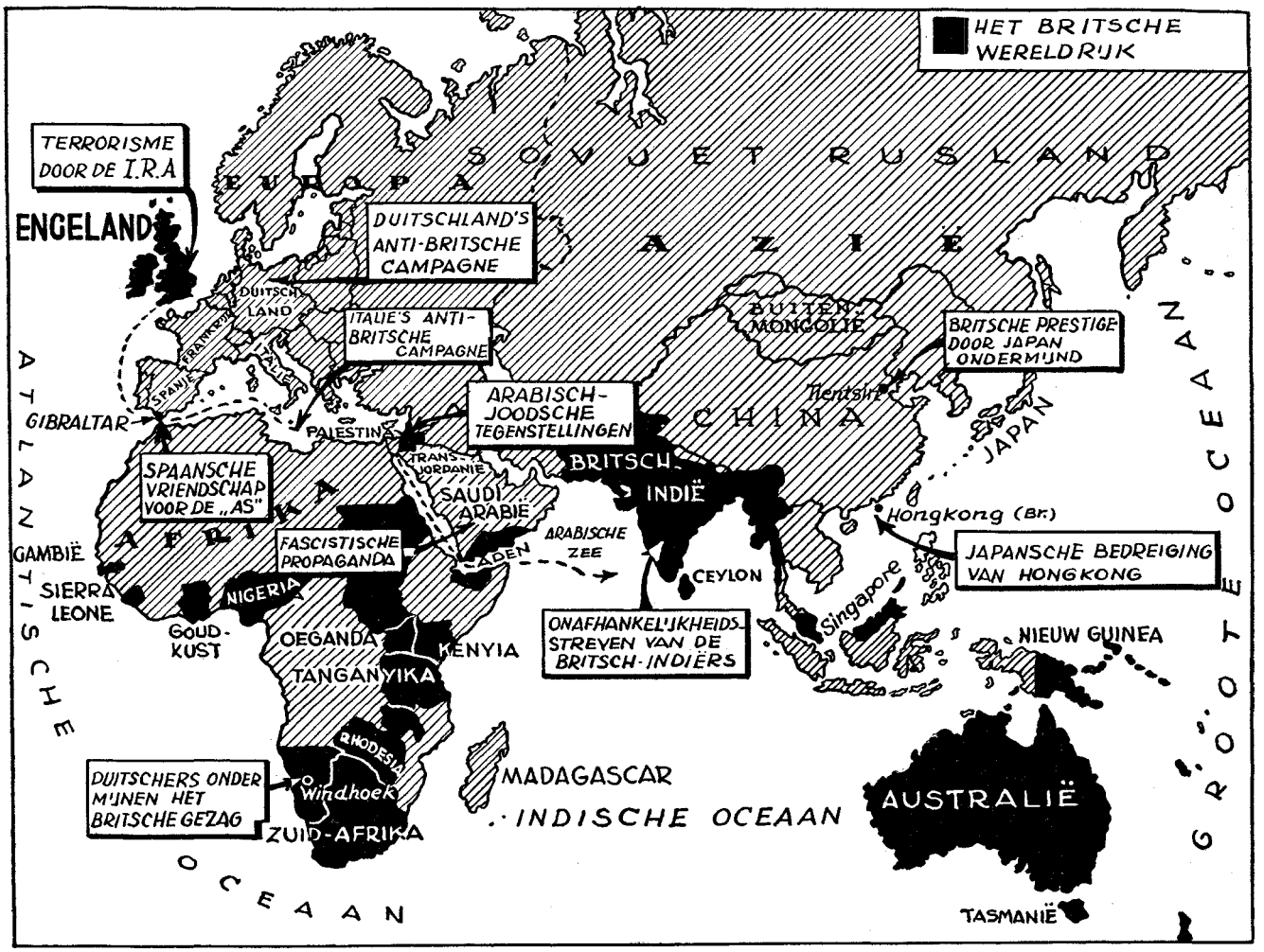
C. **NEDERLAND. — Kabinet-de Geer. - Indische perscommentaren. —**
Het Soer. Handelsblad schrijft, dat men onmogelijk optimistisch kan zijn over dit nieuwe kabinet en wel speciaal niet met betrekking tot de Overzeesche Gewesten.
Het blad noemt het Kabinet een meubel van zonderlinge constructie. Het heeft twee stevige zwart-gele pooten, roode en rose laden, terwijl het geheel is bedekt met een doorzichtig laagje christelijke politoer.
De „Ind. Courant" is niet gerust over de Indische defensie. Het blad ziet in de verzekering van de meest-bevoegde zijde slechts een poging om ongeruste gemoederen tot bedaren te brengen, doch acht die verklaring niet veelzeggend.
Overigens ziet het blad in de vorming van dit kabinet aangetoond, dat een redelijke zin naar samengaan bij de leidende partijen nog geenszins zoek is.
Er is een stevige basis gelegd om aan den slag te kunnen gaan, zoo meent het blad. Het wijst hierna op het historisch feit, dat thans, voor de eerste maal in de parlementaire geschiedenis, socialistische ministers in een Kabinet zitting hebben.
De „Koerier" juicht de terugkeer van den heer Welter toe. Het blad acht voor de vorming van een juiste meening, de noodige gegevens nog niet aanwezig. Voorts wijst het op de verklaring in zake de Indische defensie, hopend dat daarmede het kwaad gerucht over deze kwestie uit de wereld is.
De „Locomotief" en de „Java Bode" schrijven, dat het nieuwe Kabinet uit nood geboren is en in dien nood, zoo meent men, zal de meerderheid in de Kamer ruimschoots voldoende argumenten vinden om haar Regeering moeilijkheden te besparen.
De Geer, zoo meenen beide bladen, heeft een brug geslagen naar de verkiezingen van 1941 en weinig kans bestaat, dat deze brug voortijdig door politieke bandjirs zal worden weggeslagen.
Zal hij ook een brug slaan van Nederland naar Indië?, zoo vragen beide bladen. Van de sociaal-democraten verwacht men voor de Indische defensie geen heil.
Indië, zoo eindigt deze beoordeeling, wacht met spanning en angst in het hart af.
Als die angst ongemotiveerd blijkt te zijn, des te beter!
(Vor. ber. Kabinet 3902 A.)

D. **GROOT-DUITSCHLAND. — Protectoraat Bohemen en Moravië. - Onderzoek naar financieele positie van vroegere politici. - Leger. - Strenger optreden tegen Joden. —**
President Hacha heeft zijn goedkeuring gehecht aan de vorming van een „nationale rechtbank", die er mede belast zal zijn een onderzoek in te stellen naar de financieele positie van personen, die een belangrijke rol hebben gespeeld ten tijde van de republiek. De rechtbank is reeds in functie getreden. O.m. wordt een onderzoek ingesteld naar de leden van het bureau der „nationale solidariteit", de vroegere Tsjecho-Slowaaksche parlementsleden, de leden der vroegere regeeringen vanaf 1918, evenals talrijke politieke en financieele persoonlijkheden en hun familie. Alle persoonlijkheden moeten een lijst van hun bezittingen binnen drie maanden indienen. Ingeval zou worden vastgesteld, dat zij voordeel getrokken hebben van hun openbare functies om zich te verrijken, zouden de bezittingen geconfiskeerd worden en zouden de dossiers ter beschikking worden gesteld van den strafrechter. Volgens de documenten die vergaard zijn door de „nationale solidariteit" zouden 25% der Tsjechische oud-politici verdacht worden.
Het Tsjechische ministerie van Nationale Defensie meldt, dat de recruteering voor het Tsjechische regeeringsleger geëindigd is. Het leger zal bestaan uit ongeveer 15.000 man en zal zijn samengesteld uit Tsjecho-Slowaaksche oud-officieren en -onder-officieren. Het zal optreden bij groote rampen en zal met den ordedienst belast zijn. De voornaamste contingenten zullen in Praag en Brno gelegerd worden.
Het persbureau Ceteka publiceert een aanvulling op het decreet betreffende de Joden, dat nog strenger wordt gemaakt: de Joden zullen bij de autoriteiten al hun gouden, zilveren en platina-voorwerpen moeten aangeven, met inbegrip van hun trouwringen.
(Agence Belga - Ceteka) **(Vorig bericht 3875 F.)**

23 AUGUSTUS 1939

E. **GROOT-DUITSCHLAND. — Gruwelverhalen over beweerde vervolgingen van Duitschers in Polen, welke door Polen worden tegengesproken. —**
De verhalen over beweerde vervolgingen van Duitschers in Polen verdringen sinds 18 Augustus in de Duitsche bladen vrijwel elk ander nieuws. Er wordt beweerd, dat Duitschers in de gevangenis worden gefolterd, dat zij worden opgejaagd met bloedhonden, uit hun huizen worden gesleept, door volksmenigten en politie mishandeld en met geweld naar het binnenland gevoerd.
Alle Duitsche organisaties, aldus de bladen, worden stelselmatig ontbonden. Berlijnsche bladen hebben correspondenten naar de grens gezonden en publiceeren wat zij ooggetuigenverhalen noemen omtrent het jacht maken met behulp van zoeklichten in de bosschen, benevens interviews met ontsnapten.
De berichten zijn doorspekt met bittere uitlatingen aan het adres van Engeland, „dat Polen in zijn brutaal terrorisme steunt".
Het Poolsche Telegraaf-Agentschap is gemachtigd de door de Duitsche pers gepubliceerde berichten over vervolging van Duitschers in Polen met stelligheid tegen te spreken.
Zoo behooren de berichten over foltering van Duitschers in de gevangenissen, over uithongering en massavlucht van Duitschers, tot het rijk der fantasie. Er is hier — aldus zegt men in welingelichte kringen te Warschau — sprake van verzonnen berichten, die het Duitsche publiek tegen Polen moeten ophitsen.
(Telex-A. N. P.)
(Vor. ber. Perscampagne 3905 B.)

A. HET BRITSCHE RIJK. — Waar Engeland's belangen worden bedreigd. —

—(New York Times) **(Vor. ber. Britsch Imperium 2855 A.)**

B. NEDERLAND. — Opkomst lichting 1940 zal normaal plaats hebben. —

Het Departement van Defensie meldt het volgende: In de dezer dagen te verschijnen legerorders zal worden bekendgemaakt, dat de eerste ploeg der lichting 1940 op 4 October '39 in werkelijken dienst zal komen. Deze bekendmaking geschiedt in afwachting van de binnenkort verschijnende indeelingsbeschikking 1940.

De aandacht wordt erop gevestigd, dat het tijdvak van 1 tot 10 October het normale tijdvak van opkomst van deze ploeg is.

Door bijzondere omstandigheden moest het vorig jaar van bedoeld tijdvak worden afgeweken en is de eerste ploeg van de lichting 1939 op 24 October 1938 in werkelijken dienst gekomen.

(Dept. van Defensie) **(Vor. ber. Dienstplicht 3838 A.)**

C. NEDERLAND. — Tweede Kamer. - Onteigening van gronden voor de Nozema. —

Bij de Tweede Kamer is op 16 Augustus ingediend een wetsontwerp tot verklaring van het algemeen nut der onteigening van perceelen, erfdienstbaarheden en andere zakelijke rechten, noodig voor en ten behoeve van den bouw van een nieuwen omroepzender door de N.V. Nederlandsche Omroep Zender Maatschappij (Nozema) te Lopik.

De N.V. Nederlandsche Omroep Zender Maatschappij (Nozema), aan welke bij de wet van 22 Juli 1935 de aanleg en de exploitatie van aan de eischen des tijds voldoende zendinrichtingen is opgedragen, heeft met het oog op de noodzakelijke verbetering van de kwaliteit der radio-uitzendingen besloten over te gaan tot den bouw van een nieuwen zender.

Uitgebreide proefnemingen hebben aangetoond, dat een gebied onder de gemeente Lopik, provincie Utrecht, voor den bouw van een zender het meest gunstig gelegen is.

Door aankoop heeft de Nozema het grootste gedeelte van het benoodigde terrein in eigendom verworven. Slechts over een zestal perceelen kon niet langs minnelijken weg de beschikking worden verkregen, in verband met de onaanvaardbare financieele eischen, door den tegenwoordigen eigenaar dier perceelen gesteld.

Aangezien de bedoelde perceelen voor den bouw van den nieuwen zender noodig zijn, heeft de N.V. Nozema toepassing der onteigeningswet verzocht.

(N. R. Crt.) **(V. b. Nozema 3007 E.; Radio 3783 D.)**

D. NEDERLAND. — De Rijkspostspaarbank. - Tegoed aan inleggers in 1938 gestegen met *f* 76.2 mill.

Blijkens het verslag van de Rijkspostspaarbank over 1938 bedroeg in 1938 het aantal inleggingen 2,996,283, tegen 2,778,038 in 1937, terwijl het bedrag dier inleggingen was *f* 262,589,322 tegen *f* 217,987,676. Zij vermeerderden dus in aantal met 208,245 en in bedrag met *f* 44,601,646.

Terugbetaald werd in 2,008,433 posten *f* 202,850,309 of, na aftrek van de rente in den loop van het jaar

uitbetaald bij geheele afbetaling van boekjes *f* 202,536,297, tegen in 1937 in 1,881,437 posten *f* 175,455,892. Vermeerdering dus in aantal 126,996 en in bedrag *f* 27,080,405.
Aan rente werd goedgeschreven *f* 16,481,468, (incl. de in den loop van het jaar uitbetaalde rente ad *f* 314,012).
Het tegoed der inleggers einde 1938 bedroeg derhalve *f* 678,778,399, zijnde *f* 76,210,197 meer dan einde 1937.
Het aantal spaarbankboekjes vermeerderde met 55,489, waardoor er 31 December 1938 2,361,612 in omloop waren.
Het aantal staatsschuldboekjes verminderde in 1938 per saldo met 664 en daalde daardoor tot 15,894.
Het nominale bedrag, ingeschreven op deze boekjes, verminderde met *f* 993,900 en daalde tot *f* 24,049,500.
Berekend naar den op 30 December geldenden beurskoers hadden de titularissen van staatsschuldboekjes te vorderen *f* 23,568,510, tegen *f* 24,166,881 eind 1937. (Het Vaderland) **(Vorig bericht 3096 B.)**

24 AUGUSTUS 1939

A. INTERPARLEMENTAIRE CONFERENTIE TE OSLO. — Vreedzame regeling van Internationale Conflicten. - Nederlandsch voorstel aangenomen. - Voorstel van den Amerikaanschen gedelegeerde Hamilton Fish verdaagd. - Pleidooi voor geestelijke herbewapening. —

De interparlementaire conferentie heeft op 18 Augustus eenstemmig het voorstel van ir. M. C. E. Bongaerts (Nederland) aangenomen. Hierin wordt verklaard, dat de interparlementaire unie het haar plicht acht haar pogingen om den eerbied voor vreedzame methoden tot het regelen van internationale conflicten te versterken, krachtiger voort te zetten.
Verder wordt geconstateerd, dat de economische, sociale en volkenkundige vraagstukken belangrijk zijn en deze vraagstukken moeten worden opgelost door een juridische procedure. De vrede kan alleen gewaarborgd worden door een samenwerking der staten door vredelievende middelen tot het voldoen aan de economische en sociale behoeften van de volken. Samenwerking is alleen mogelijk, wanneer de staten samen streven naar wederkeerige eerbiediging van de onafhankelijkheid en een bevredigende oplossing van de economische en sociale behoeften.
De Amerikaansche gedelegeerde, Hamilton Fish, heeft zijn aangekondigde voorstel ingediend, dat als volgt luidt:

„De interparlementaire conferentie te Oslo besluit er bij de regeeringen van Engeland, Frankrijk, Duitschland en Italië op aan te dringen, dat zij onmiddellijk in overweging nemen een termijn van 30 dagen of meer vast te stellen, alvorens over te gaan tot vijandelijkheden, ten einde te zoeken naar een regeling van internationale conflicten door arbitrage, bemiddeling en vreedzame methoden, overeenkomstig de beginselen, tot toepassing waarvan de interparlementaire unie werd gevormd".
Fish gaf in overweging dat de koningen van Noorwegen en Zweden en de president van Zwitserland de taak van bemiddelaar op zich zouden nemen in zake Danzig.
De voorzitter van het Noorsche Storting, Hambro, leverde critiek op het voorstel van Fish en zeide, dat geen van de kleine staten voor dit voorstel zou kunnen stemmen. Men zou aldus den indruk wekken dat men een nieuw „München" goedkeurde.
Het eenige wat men kon doen was volgens Hambro de wereld duidelijk te maken, dat er nog beginselen van recht zijn, ten aanzien waarvan de democratische landen geen compromis aanvaarden.
Het voorstel van Hamilton Fish werd verdaagd.

Bij de sluiting van het congres van de Interparlementaire Unie te Oslo, op 19 Aug. '39, is een verklaring aan de pers verstrekt, waarin er op wordt gewezen, dat de groei van de geestelijke herbewapening de tegenwoordige spanning kan oplossen. De verklaring is uitgegaan van graaf Carton de Wiart, voormalig minister-president van België en voorzitter van de Unie, en de heeren I. Lykke, leider der Noorsche delegatie en voorzitter van het congres en C. J. Hambro, voorzitter van het Noorsche parlement. De verklaring is geteekend door vertegenwoordigers van alle 21 landen, die aan het congres deelnamen, onder wie zich bevinden de heeren dr. E. G. M, Roolvink, Th. F. M. Schaepman en mr. T. A. van Dijken, leden van de Staten-Generaal.
Het eenige gezag, dat het respect van iedere natie kan afdwingen, is het gezag, dat voortspruit uit de absolute zedelijke normen van rechtschapenheid en onzelfzuchtigheid, aldus de verklaring. De integriteit der menschen is de waarborg voor gezonde instellingen. Het is de plicht en het voorrecht der parlementen niet alleen de zaken der volkeren te behartigen, doch ook leiding te geven bij het bouwen van een nieuwe wereld. Geen dringender taak kan door de parlementen worden volbracht dan den geest van de geestelijke herbewapening uit te dragen over de geheele wereld door haar eerst in hun eigen land in practijk en beleid toe te passen.
Geestelijke herbewapening, die niet het voorrecht van een bepaald systeem is, doch een noodzakelijk eerste vereischte voor iedere goede regeering, verschaft het gemeenschappelijke terrein, waarop de hoogste aspiraties der geheele menschheid elkander kunnen ontmoeten.
De Britsche vertegenwoordiger kolonel Evans werd tot lid van het bestuur gekozen ter vervanging van den Spanjaard Esterlrich, wiens mandaat was afgeloopen. (Aftenposten - Telex-A. N. P.)
(Vor. ber. Interparlementaire Unie 3427 E.)

B. MENDELSSOHN & CO. — Dr. Mannheimer's nalatenschap. - Faillietverklaring aangevraagd. —
Naar het A.N.P. verneemt is door de fa. Mendelssohn en Co. Amsterdam en de bewindvoerders op 18 Augustus een aanvrage tot faillietverklaring van de nalatenschap van wijlen dr. F. Mannheimer bij de rechtbank te Amsterdam ingediend. (Telex-A.N.P.)
(Vor. ber. Mendelssohn & Co. 3907 B.)

C. EGYPTE. — Kabinet-Mohamed Mahmoud afgetreden. - Kabinet-Aly Pasha Maher gevormd. —
Op 12 Aug. '39 is de Egyptische premier Mohamed Mahmoud wegens gezondheidsredenen afgetreden. Op 18 Augustus werd een nieuw ministerie gevormd onder leiding van Aly Pasha Maher, als premier en minister van Buitenlandsche- en Binnenl. Zaken.
(Times) **(Vor. ber. Kabinet 3325 C.)**

D. GEESTELIJK LEVEN. — Mgr. dr. J. P. Huibers, bisschop van Haarlem, veertig jaar priester. —
Op 15 Aug. '39 heeft mgr. dr. J. P. Huibers, bisschop van Haarlem, het feest van zijn veertigjarig priesterschap gevierd. Dien ochtend heeft mgr. Huibers in de met bloemen versierde St. Bavo te Haarlem een pontificale hoogmis opgedragen.

Na de plechtigheid in de kathedraal begaf de bisschop zich naar de plebanie. Hier sprak mgr. Th. M. P. Bekkers bij ontstentenis van staatsraad prof. mr. P. J. M. Aalberse, de gelukwenschen van het eere-comité uit. Vervolgens begaf mgr. Huibers zich in gezelschap van de kanunniken en prelaten naar buiten om langs een haag van deputaties van jeugdorganisaties de kathedraal binnen te gaan, ten einde de versiering te bezichtigen.

In den namiddag werd in de groote zaal van de plebanie het diocesane geschenk, het bisschopsfonds, aangeboden. (De Maasbode)
(Vor. ber. Mgr. J. P. Huibers 2168 G.)

E. NEDERLAND. — De eerste Nederlandsche Kunstweek. —
De organisatoren van de eerste Nederlandsche kunstweek, die in Augustus plaats had, zijn er in geslaagd, den deelnemers tot den laatsten dag nieuwe en verrassende aspecten van ons land te laten zien en hen te blijven boeien door de veelzijdige uitingen van ons cultureele leven, in het verleden zoowel als in den tegenwoordigen tijd.

Na het bezoek aan de bosch- en heidegebieden van ons land — die een verrassing waren voor de velen, die van Nederland slechts gehoord hadden als polders en waterland — na een paar tochten door dat polderland, vertoefden de deelnemers de laatste twee dagen te Scheveningen, waar zij dank zij het fraaie weer konden genieten van alles, dat onze zeekust hun te bieden had.
Het nieuwe aspect, dat zij op 15 Augustus te zien kregen, was dat van den modernen museumbouw in Nederland. Het bezoek aan het Haagsche gemeentemuseum en aan het museum Boymans te Rotterdam waren de hoogtepunten van den dag, die begon met een bezichtiging van Den Haag, van de Jacobskerk en van het museum Bredius. (N. R. Crt.)

A. Bijeenkomst te Brussel. - Communiqué van het Ministerie van Buitenlandsche Zaken. - Rede van Z.M. Koning Leopold II. —

De Belgische kabinetsraad heeft op voorstel van den premier en minister van Buitenlandsche Zaken, Pierlot, op 21 Aug. '39 besloten, de zeven landen van het Oslo-blok op 23 Augustus te Brussel bijeen te roepen, ten einde — aldus de officieele mededeeling — „verschillende vraagstukken van gemeenschappelijk belang te bespreken".

De zeven landen zijn: Nederland, België, Luxemburg, Noorwegen, Zweden, Denemarken en Finland.

Alle Oslo-blok landen hebben de uitnoodiging aangenomen en de ministers van Buitenlandsche Zaken Van Kleffens (Nederland), Pierlot (België), Bech (Luxemburg), Koht (Noorwegen), Sandler (Zweden), Munch (Denemarken) en Erkko (Finland) hebben reeds 23 Augustus in het gebouw van het ministerie van Buitenlandsche Zaken te Brussel vergaderd.

Communiqué van het Belgische ministerie van Buitenlandsche Zaken. —

Na afloop der Conferentie werd door het ministerie van Buitenlandsche Zaken te Brussel een communiqué uitgegeven, waarvan de officieele tekst als volgt luidt:

„In Juni 1938 zijn Zweden, Noorwegen, Finland, Denemarken, Nederland, Luxemburg en België, te Kopenhagen door hun ministers van Buitenlandsche Zaken vertegenwoordigd, „overeengekomen om het onderlinge contact door onderzoek van de vraagstukken van gemeenschappelijk belang te handhaven. Bovendien hebben zij bevestigd, dat zij, wat hen betreft, bereid zijn, metterdaad mede te werken aan elke internationale verzoeningspoging in een geest van onpartijdigheid en onafhankelijkheid ten aanzien van de verschillende groepen van mogendheden".

Aldus zijn de moreele banden, welke tusschen deze natiën bestaan, en welker buitenlandsche politiek doordrongen is van dezelfde beginselen: leven voor den vrede en de wil om in een conflict slechts ter verdediging van de eigen bedreigde onafhankelijkheid tusschenbeide te komen, bevestigd.

Uit een dergelijke gelijksoortige houding tegenover het internationale vraagstuk en uit de eensgezindheid, welke uit hun gehechtheid aan dezelfde beginselen is geboren, is tusschen deze landen een gemeenschap van belangen ontstaan in de kritieke omstandigheden, welke wij thans beleven.

Dit is de reden, waarom deze staten, in gemeenschappelijk overleg, besloten hebben een samenkomst te houden te Brussel, waarop zij vertegenwoordigd zijn door hun ministers van Buitenlandsche Zaken. Deze zelfde mogendheden hebben bij monde van hun vertegenwoordigers hun instemming betuigd met de bewoordingen van de verklaring, die Zijne Majesteit de koning der Belgen in naam van de hoofden der betrokken staten heeft afgelegd. De beraadslagingen, die zooeven hebben plaats gehad, hebben den wil bevestigd van de vertegenwoordigde staten met elkander contact te houden voor de vrijwaring hunner gemeenschappelijke belangen".

OSLO-STATEN

Radiorede van Z.M. Koning Leopold II. —

Tijdens het galadiner, dat in het Paleis van Brussel aan de leiders der delegaties van de Oslo-conferentie op 23 Augustus werd aangeboden, heeft de Koning der Belgen om 8.20 uur Nederlandsche tijd een radiorede uitgesproken voor den Belgischen zender.

„De verklaring, waarvan Ik voorlezing ga doen, wordt afgelegd in het Paleis te Brussel in tegenwoordigheid van de ministers van Buitenlandsche Zaken en uit naam der staatshoofden van de Oslo-groep.

De wereld beleeft een tijdperk van zoodanige spanning, dat elke normale samenwerking onder de staten onmogelijk dreigt te worden. Groote mogendheden treffen maatregelen, die bijna gelijk staan met de mobilisatie hunner gewapende macht. Moeten de kleine mogendheden niet vreezen, het slachtoffer te worden van een eventueel conflict, waarin zij, tegen hun eigen wil in, zouden worden medegesleept, niettegenstaande hun politiek van onbetwistbare onafhankelijkheid en hun vasten wil onzijdig te blijven? Zijn ze er niet aan blootgesteld het voorwerp te worden van buiten hen om getroffen schikkingen?

Zelfs zonder dat er vijandelijkheden geopend worden, wordt de wereld door een economische instorting bedreigd. Alom heerschen wantrouwen en argwaan.

Onder onze oogen vormen zich de strijdkampen, stellen de legers zich op, wordt een afschuwelijke strijd in Europa voorbereid. Gaat ons werelddeel zelfmoord plegen door zich te storten in een ontzettenden oorlog, waarin er noch overwinnaar noch overwonnene zou zijn, maar waarin alle geestelijke en stoffelijke waarden door de beschaving van eeuwen geschapen, ten onder zouden gaan?

De oorlogspsychose dringt alle huizen binnen, en alhoewel de openbare meening er zich zeer goed van bewust is, welk een ondenkbare ramp een volkenstrijd voor de gansche menschheid zou beteekenen, laat zij zich meer en meer over aan de gedachte, dat wij er onvermijdelijk in medegesleurd zullen worden. Het is van belang tegen een zoo noodlottige gelatenheid op te komen.

Er bestaat geen volk — wij leggen hier sterk den nadruk op — dat zijn kinderen den dood wil inzenden om aan andere natiën dat recht op het bestaan te ontnemen, dat het voor zichzelf opeischt.

Stellig zijn de belangen van alle staten niet alle dezelfde. Maar zijn er wel belangen, die niet op vredelievende wijze tot overeenstemming kunnen gebracht worden, en kan dat niet oneindig veel beter vóór dan na een oorlog?

Dat het geweten der wereld wakker worde. Het ergste kan nog vermeden worden. Maar de tijd dringt. De evolutie der gebeurtenissen kan weldra elk rechtstreeks contact nog moeilijker maken.

Dat men zich niet vergisse. Wij weten, dat het recht, om te kunnen leven, op een hechten grondslag moet steunen, en de vrede, dien wij wenschen, is de vrede, welke berust op den eerbied van alle staten. Een duurzame vrede kan niet gevestigd zijn op de macht, maar enkel op een zedelijke orde.

Gebiedt niet de wijsheid op dit oogenblik een eind te stellen aan den strijd met woorden, aan ophitsingen en bedreigingen, ten einde de besluiten om over de gestelde vraagstukken te beraadslagen. Wij vormen plechtig den wensch, dat de mannen, waarvan de loop der gebeurtenissen afhangt, bereid zullen zijn, hun geschillen en eischen te onderwerpen aan een onderhandeling, ingezet in den geest van broederlijke samenwerking.

Het is uit deze overwegingen, dat Ik in naam van Z.M. den koning van Denemarken, den president der Finsche republiek, H.K.H. de groothertogin van Luxemburg, H.M. de koningin der Nederlanden, Z.M. den koning van Noorwegen, Z.M. den koning van Zweden, en in Mijn eigen naam, ieder onzer in overeenstemming handelend met zijn regeering, dezen oproep doe.

Wij drukken de hoop uit, dat andere staatshoofden hun steun bij den onzen zullen voegen, bezield door dezelfde zorg voor den vrede en de veiligheid van hun volkeren.

Straks zullen honderden millioenen menschen van harte met ons zijn om den wedloop naar den oorlog te stuiten.

Mogen degenen, in wier handen het lot der wereld rust, deze gevoelens beantwoorden en den door hen menigmaal uitgedrukten wenschen verwezenlijken, de moeilijkheden, die hen scheiden, op vredelievende wijze te regelen, en dat de ramp, die de menschheid bedreigt, vermeden worde".

Een verklaring van minister Pierlot. —

Na het sluiten van de conferentie der Oslo-staten heeft minister-president Hubert Pierlot voor de pers het gepubliceerde communiqué toegelicht.

Het communiqué geeft den wil van de hier vertegenwoordigde landen weer om het contact in de nabije toekomst te bewaren voor het bestudeeren van de vraagstukken van gemeenschappelijk belang, en hieruit voortvloeiende besluiten te nemen.

(Telex-A. N. P. - Het Laatste Nieuws)

(Vor. ber. Oslo-Staten 3363 A; Koning Leopold II 3879 C; Pierlot 3833 C.)

25 AUGUSTUS 1939

A. GROOT-DUITSCHLAND. — Non-agressie pact met Sovjet-Rusland. - Eerste indrukken. - Londen handhaaft garanties jegens Warschau. - Fransche Kabinetsraad. - Polen's opvatting. - Britsche ambassadeur te Berlijn bij Adolf Hitler, Fransche ambassadeur te Rome bij graaf Ciano. - Pact op 23 Augustus geteekend. —

Non-agressie verdrag. — Het Deutsche Nachrichtenbüro meldt op 21 Augustus 1939:

De Duitsche regeering en de Sovjet-Russische regeering zijn overeengekomen, een non-agressie verdrag met elkaar te sluiten. De Duitsche minister van Buitenlandsche Zaken, Joachim von Ribbentrop, zal den 23en Augustus te Moskou aankomen om de onderhandelingen te besluiten.

Het Russische telegraafagentschap „Tass" geeft de volgende lezing van het voorgenomen non-agressie pact tusschen Berlijn en Moskou:

Na het sluiten van de Russisch-Duitsche handelsovereenkomst rees het probleem van een verbetering der politieke betrekkingen tusschen Duitschland en de U.S.S.R. Uit de gedachtenwisseling over dit onderwerp, welke geschiedde tusschen de regeeringen van Duitschland en de U.S.S.R., bleek, dat beide partijen wenschen de spanning in haar politieke betrekkingen te verminderen, de oorlogsdreiging uit den weg te ruimen en een non-agressie pact te sluiten.

Als gevolg hiervan zal de Duitsche minister van Buitenlandsche Zaken, von Ribbentrop, over enkele dagen te Moskou aankomen voor de desbetreffende onderhandelingen.

Eerste indrukken. —

LONDEN heeft het sensationeele bericht uit Moskou met verbijstering ontvangen; het Britsche kabinet is op 22 Augustus bijeengekomen en heeft besloten het parlement tegen 24 Aug. bijeen te roepen.

PARIJS: Het bericht over het aangekondigde Duitsch-Russische verdrag is voor Frankrijk een volkomen verrassing geweest. In regeeringskringen weigert men er zich echter over uit te laten, in afwachting van den kabinetsraad, welke op 22 Aug. wordt gehouden.

TOKIO: De eerste indrukken in Tokio zijn, dat voortaan geen waarde meer kan worden gehecht aan de realistische politiek van Hitler. In officieele Japansche kringen wacht men echter eerst volledige officieele berichten af.

WASHINGTON: In de Ver. Staten heerscht ongerustheid over de wending, die de ontwikkeling in Europa dreigt te nemen. Men spreekt van een verbluffenden slag voor het Britsche vredesfront.

BERLIJN: De Duitsche pers geeft nog geen commentaar, ofschoon het bericht over het aangekondigde verdrag zelf met vette koppen is gepubliceerd. Men is van meening, dat Hitler een leelijke streep door de rekening van Londen en Parijs heeft gehaald.

TSJOENGKING toont zich optimistisch, op grond van de verwachting, dat een Japan, hetwelk onder de voortdurende bedreiging staat van een vijand, die zich thans in den rug gedekt weet, minder sterk zal zijn in den strijd tegen China.

WARSCHAU heeft het nieuws zeer koelbloedig opgenomen. In Polen verklaart men, dat er in feite niets veranderd is.

ROME is verrast en verheugd en meent, dat de democratieën zich thans op haar houding in de Europeesche verwikkelingen zullen moeten bezinnen.

Britsche Kabinetszitting op 22 Augustus. - Communiqué. - Londen handhaaft garanties jegens Warschau. - Parlement tegen 25 Augustus bijeengeroepen.

In het volledige communiqué, dat na de kabinetszitting is gepubliceerd, wordt gezegd, dat het kabinet in zijn zitting van 22 Augustus den internationalen toestand in al zijn aspecten heeft bestudeerd.

Behalve van de ontvangen berichten betreffende militaire bewegingen in Duitschland nam het kabinet nota van het bericht, dat de Duitsche en de Russische regeering binnenkort een non-agressie pact zullen sluiten. Het kabinet aarzelde niet te verklaren, dat een dergelijke gebeurlijkheid op geenerlei wijze van invloed zou zijn op zijn verplichtingen jegens Polen, die herhaaldelijk openlijk zijn uiteengezet en die het vastbesloten is na te komen.

Het parlement is tegen 24 Augustus bijeengeroepen.

Fransche Kabinetszitting op 22 Augustus. —

Na de bijeenkomst van den Franschen Kabinetsraad is een communiqué uitgegeven, waarin werd gezegd: „De kabinetsraad is op 22 Augustus op het ministerie van Oorlog bijeen gekomen onder voorzitterschap van minister-president Daladier. De internationale toestand is besproken, in het bijzonder de rapporten, welke door de vertegenwoordigers van Frankrijk in het buitenland aan de regeering zijn gezonden. De raad heeft de instructies, welke aan de Fransche ambassadeurs in het buitenland zijn gezonden, goedgekeurd. Na de vergadering heeft minister Daladier zich langen tijd onderhouden met generaal Gamelin. Op 24 Augustus zal een ministerraad op het Elysée bijeenkomen."

Poolsche opvatting. —

De diplomatieke medewerker van Reuter verneemt, dat naar de Poolsche opvatting het voorgenomen Duitsch-Russische niet-aanvalspact niet meer is dan een nieuwe zet in den zenuwenoorlog. Er wordt op gewezen, dat Polen reeds een niet-aanvalsverdrag met Rusland heeft. Men is niet van meening, dat deze zet op eenigerlei wijze verandering zal brengen in de Poolsche houding jegens Duitschland of Rusland. De Poolsche houding blijft standvastig.

Naar Poolsche meening zou de onderteekening van een dergelijk pact door Duitschland een teeken van zwakte zijn, aangezien het een ommekeer zou beteekenen van alle Duitsche ideologische beginselen.

Britsche ambassadeur van Berlijn naar Adolf Hitler te Berchtesgaden; Fransche ambassadeur te Rome bij graaf Ciano. —

Op verzoek van de Britsche regeering heeft Hitler op 23 Aug. op den Berghof den Britschen ambassadeur Sir Nevile Henderson ontvangen. Het onderhoud duurde slechts een half uur.

De ambassadeur overhandigde den Führer een brief van den Britschen eersten minister, die in denzelfden geest was opgesteld als het op 22 Augustus gepubliceerde communiqué omtrent de kabinetszitting.

De Führer liet er bij den Britschen ambassadeur geen twijfel aan bestaan, dat de door de Britsche regeering aangegane verplichtingen Duitschland geen aanleiding kunnen geven af te zien van de behartiging van nationale vitale belangen.

Uit Rome meldt het D. N. B.: Het Duitsche communiqué betreffende het onderhoud van den Engelschen ambassadeur met Hitler, heeft te Rome de grootste voldoening gewekt, te meer daar ook de Italiaansche minister van Buitenlandsche Zaken in zijn onderhoud met den Franschen ambassadeur, dat bijna drie kwartier duurde, geen twijfel heeft laten bestaan omtrent het standpunt van Italië.

Anderzijds verluidt, dat ook de verklaringen van den Franschen ambassadeur aan Ciano een zoo ondubbelzinnigen vorm hadden, dat men in Rome thans omtrent de opvattingen en voornemens der Fransche regeering volkomen is ingelicht.

Duitsch-Russisch pact op 23 Augustus geteekend. - Geen van de twee partijen zal deelnemen aan front, direct of indirect gericht tegen de andere partij. - Geldigheidsduur tien jaar. —

Na twee conferenties is het Duitsch-Russische non-agressie pact op 23 Aug. '39 onderteekend.

Het D. N. B. maakt hiervan in de volgende bewoordingen melding: „De rijksminister van Buitenlandsche Zaken, von Ribbentrop, heeft op 23 Augustus, in tegenwoordigheid van den Duitschen ambassadeur te Moskou, graaf von der Schulenburg, een gesprek van drie uur met de heeren Molotof en Stalin gehad. De rijksminister van Buitenlandsche Zaken is dien zelfden dag om 10 uur n.m., ter voortzetting der besprekingen, opnieuw naar het Kremlin gegaan. De onderhandelingen zijn geëindigd met een accoord over een non-agressie pact tusschen Duitschland en de Sovjet-Unie, dat door den rijksminister van Buitenlandsche Zaken en den heer Molotof, in tegenwoordigheid van den heer Stalin en den Duitschen ambassadeur geteekend werd."

Het verdrag is van den volgenden inhoud:

De Duitsche rijksregeering en de regeering van de Unie der Sovjet-Republieken, geleid door den wensch, de zaak van den vrede tusschen Duitschland en de U.S.S.R. te bevorderen en uitgaande van de principieele bepalingen van het neutraliteitsverdrag, dat in April 1926 tusschen Duitschland en de U.S.S.R. is gesloten, zijn het volgende overeengekomen:

Artikel 1. De twee contracteerende partijen verbinden zich zich te onthouden van iedere gewelddaad, iedere agressieve handeling en iederen aanval jegens elkaar, en wel zoowel afzonderlijk als te zamen met andere mogendheden.

Art. 2. In geval een der contracteerende partijen het voorwerp zou worden van oorlogsdaden van de zijde eener derde mogendheid, zal de andere partij deze derde mogendheid in geenerlei vorm steunen.
Art. 3. De regeeringen der twee contracteerende partijen zullen in de toekomst voortdurend voeling met elkaar houden, ten einde elkaar wederkeerig in te lichten over vraagstukken, die haar gemeenschappelijke belangen raken.
Art. 4. Geen der twee contracteerende partijen zal deelnemen aan eenigerlei groepeering van mogendheden, welke direct of indirect tegen de andere partij is gericht.
Art. 5. In geval tusschen de contracteerende partijen meeningsverschillen of conflicten over vraagstukken van een of anderen aard zouden ontstaan, zullen partijen deze geschillen of conflicten uitsluitend langs den weg van vriendschappelijke gedachtenwisseling of, zoo noodig, door arbitragecommissies regelen.
Art. 6. Het onderhavige verdrag wordt gesloten voor den duur van tien jaar, met de bepaling, dat, voorzoover niet een der partijen het een jaar vóór afloop van dezen termijn opzegt, de geldigheidsduur van dit verdrag zal worden geacht automatisch met vijf jaar te zijn verlengd.
Art. 7. Het onderhavige verdrag zal binnen den kortst mogelijken tijd worden geratificeerd. De ratificatiedocumenten zullen te Berlijn worden uitgewisseld. Het verdrag treedt terstond na de onderteekening in werking.
Opgemaakt in duplo, in Duitschen en Russischen tekst. Moskou, 23 Augustus 1939.
Voor de Duitsche rijksregeering
(get.) von Ribbenbtrop.
Met volmacht der regeering van de U.S.S.R.
(get.) Molotof.
(Times - N. R. Crt. - Telegraaf - Alg. Handelsblad - Telex-A. N. P. - Agence Belga - D. N. B. - Tass-Ag.)
(V. b. Sovjet-Rusland—Groot-Duitschland 3912 B.)

A. NEDERLAND. — Onzijdigheid van Nederland onbeperkt. —
De Regeeringspersdienst meldt:
Hier en daar zijn in de buitenlandsche pers meeningsuitingen opgenomen, die twijfel zouden kunnen doen ontstaan ten aanzien van den onwrikbaren wil van Nederland om in voorkomend geval 's lands onzijdigheid, met name ook in de lucht, naar alle zijden, welke dan ook, te handhaven.
Voor zulken twijfel bestaat niet de allergeringste grond.
Met alle te zijnen dienste staande middelen zal Nederland zijn onzijdigheid in een gewapend conflict, mocht het uitbreken, ook en met name in de lucht, onbeperkt en tegenover iedereen handhaven.
(Regeeringspersdienst) **(V. b. Neutraliteit 3783 A.)**

B. DANZIG. — Forster tot staatshoofd van Danzig benoemd. —
Officieel wordt op 24 Augustus medegedeeld:
Op grond van de wet tot opheffing van den nood van volk en staat van 24 Juni 1933 en van de wet tot verlenging van deze wet van 5 Mei 1936 wordt het volgende met kracht van wet verordend:
Artikel 1. De gouwleider van Danzig is het Staatshoofd van de Vrije Stad Danzig.
Artikel 2. De verordening treedt op 23 Augustus '39 in werking. (D. N. B.) **(Vor. ber. Forster 3905 A.)**

C. NEDERLAND. — 's Lands verdediging. - Voormobilisatie afgekondigd. - Koninklijke besluiten. —
De ontwikkeling van den internationalen toestand heeft de regeering tot het inzicht gebracht, dat — hoewel ons land geenszins is blootgesteld aan eenige bedreiging van welke zijde ook — het niet is uitgesloten, dat in de naaste toekomst ter handhaving der neutraliteit tot mobilisatie der zee- en landmacht moet worden overgegaan. In verband hiermede heeft de regeering besloten tot eenige maatregelen (zoogenaamde voormobilisatie), welke de strekking hebben de legering en verpleging van hen, die eventueel bij mobilisatie zullen worden opgeroepen, voor te bereiden.

Staatsbladen. — Op 24 Augustus zijn afgekondigd:
Het K.B. van 24 Augustus 1939, Staatsblad no. 183, betreffende de oproeping personeel voor-mobilisatie.
Het K.B. van 24 Augustus 1939, Staatsblad no. 588, betreffende machtiging tot vordering van spoorwegen en toebehoorend materiaal in verband met het belang van 's lands verdediging.
Het besluit van 24 Augustus 1939, Staatsblad no. 589, betreffende het onbruikbaar maken van spoorwegen met de daarop aanwezige bruggen, telegraaflijnen en seintoestellen, in verband met de belangen van 's lands verdediging.
(Staatsbladen Nos. 183, 588 en 589) **(V. b. 3810 C.)**

POOLSCHE KWESTIE. —

D. Vereenigde Staten. - President Roosevelt's telegram aan Koning Victor Emmanuel van Italië. - Ook een oproep tot rijkskanselier Hitler en den president der Poolsche republiek Moscicki. —
President Roosevelt heeft op 24 Augustus '39 aan Victor Emmanuel, den Koning van Italië, een telegram gezonden, waarin hij hem vraagt om „Voorstellen te formuleeren tot een vreedzame oplossing van de huidige crisis".
De ambassadeur van de Vereenigde Staten heeft dienzelfden dag een bezoek gebracht aan Koning Victor Emmanuel van Italië om hem mondeling de speciale boodschap van president Roosevelt mede te deelen.
President Roosevelt telegrafeerde o.m.:
Op 14 April stelde ik in wezen een afspraak voor volgens welke geen gewapende troepen een aanval zouden doen op of een inval in gebied van een andere onafhankelijke natie. Wanneer deze vastgesteld zou zijn, zouden besprekingen aangevangen moeten worden om een geleidelijk voortschrijdende verlichting na te streven van den last der bewapeningen en de wegen te openen voor den internationalen handel met inbegrip van de bronnen der grondstoffen, welke noodzakelijk zijn voor het vreedzame economische leven van iedere natie. Ik zeide, dat bij deze besprekingen de Vereenigde Staten volgaarne zouden deelnemen en dat dergelijke vreedzame besprekingen het volkomen mogelijk zouden maken voor de andere regeeringen dan de Vereenigde Staten om vreedzame besprekingen te openen over politieke en territoriale problemen, waarbij zij rechtstreeks zijn betrokken. Wanneer het voor de regeering van Uwe Majesteit mogelijk mocht zijn om voorstellen te formuleeren voor een vreedzame oplossing van de huidige crisis langs de aangegeven lijnen, dan kunt ge verzekerd zijn van de vurige sympathie van de Vereenigde Staten. De Italiaansche en Amerikaansche regeeringen kunnen heden ten dage die idealen der Christenheid naar voren brengen, welke laatstelijk zoo vaak schijnen te zijn verduisterd. De niet gehoorde stemmen van tallooze menschelijke wezens vragen om niet opnieuw tevergeefs te worden opgeofferd.
In Roosevelt's oproep tot rijkskanselier Hitler en den Poolschen president Moscicki verzoekt hij de geschillen op te lossen door een van de drie volgende methoden:

1) Directe onderhandelingen,
2) Onderwerping van het geschil aan onpartijdige arbitrage, waarin beide partijen vertrouwen kunnen stellen.
3) Het kiezen als bemiddelaar van een staatsburger van een der Amerikaansche republieken, die geen van alle betrokken zijn bij, of deelhebben aan Europeesche politieke kwesties.

(Telex-A. N. P. - Agence Belga - New York Herald Tribune - Alg. Handelsblad)
(Vor. ber. 3914 C; President Roosevelt 3905 D.)

POOLSCHE KWESTIE. —

A. Vaticaan. — Z.H. de Paus doet een beroep op behoud van den vrede. —

Op 24 Aug. '39 heeft de Paus uit zijn werkkamer te Castel Gandolfo een beroep op de wereld gedaan tot behoud van den vrede. Op dit hoogst ernstige uur richtte de Paus zich tot de wereld met zijn geestelijk gezag, van God afgeleid, om de geesten terug te voeren tot de stem van recht en vrede. Door zijn mond, zoo zei hij, hoorde de wereld de stem van den Christus, in wien allen vertrouwen stellen.

Op het oogenblik nu, ondanks de herhaalde vertoogen, de vrees voor een internationaal conflict dringender wordt, op het oogenblik, dat de geestelijke spanning steeds meer wijst op het gevaar, dat het afschuwelijk onweer van den oorlog zich zal ontlasten, doet de Paus met vaderlijke bezorgdheid opnieuw een warm beroep op de regeeringshoofden en de volken, opdat de hoofden zullen trachten de huidige geschillen op te lossen met vreedzame middelen en de volken zullen trachten deze vredespogingen aan te moedigen.

Het is met de kracht der rede en niet met de kracht van het geweld, dat het recht zijn weg zoekt. Het gevaar is zeer ernstig, maar er is nog tijd om het te voorkomen. Niets is verloren met den vrede, alles kan verloren zijn met den oorlog. Dat de lieden, die de macht daartoe bezitten, zulks mogen inzien en terugkeeren tot onderhandelingen.

Als zij met goeden wil en met eerbiediging van elkanders rechten daartoe overgaan, zullen zij bemerken, dat van vreedzame onderhandelingen een eervol succes nimmer is uitgesloten. Als de stem van den hartstocht plaats maakt voor de stem van de rede zal het bloed der broeders en de vernieling aan het land gespaard blijven. Mogen de machtigen, naar ons luisteren, als zij willen, dat hun macht strekt niet tot vernieling, maar tot voogdij voor hun volken en tot rust in orde en vlijt.

Wij smeeken zulks in naam van Christus.

De Paus besloot met een gebed tot God, opdat zijn genade zou neerdalen op de verstoorde wereld en de dageraad zou doen opgaan voor een helderder toekomst.

In afwachting hiervan en met deze hoop, gaf de Paus de heele wereld zijn vaderlijke zege.

B. Engeland. — Verklaring van premier Neville Chamberlain, „Engeland staat onvoorwaardelijk achter Polen". - Lord Halifax pleit voor rede en recht. —

Minister-president Chamberlain heeft op 24 Augustus in het bijeengeroepen Lagerhuis o.m. verklaard, dat Groot-Brittannië onvoorwaardelijk achter Polen staat en dat het tusschen Rusland en Duitschland gesloten non-agressie-pact niets verandert aan de garantie, welke Engeland aan Polen heeft gegeven, voordat de onderhandelingen tusschen Londen, Parijs en Moskou werden aangeknoopt.

„Indien", aldus de premier, „Engeland wordt gedwongen bloed te vergieten, zal het dit niet doen terwille van een stad in Oost-Europa, doch ter handhaving van de beginselen van goede trouw en samenwerking tusschen de volken van Europa. Hitler heeft in zijn laatste antwoord de vrije hand in Oost-Europa geëischt. Wij zijn het, aldus Chamberlain, niet eens met de Duitsche opvatting van dit begrip, welke gepaard gaat met bloedvergieten en verlies van de onafhankelijkheid van vrije volken".

De minister van Buitenlandsche Zaken, lord Halifax, heeft op 24 Augustus in den avond, voor de radio een rede uitgesproken, waarin hij o.a. zeide:

Laat men ze eerlijk aan een koel onderzoek onderwerpen voor de openbare meening van de wereld.

Het is niet mogelijk het feit over het hoofd te zien, dat de tegen Polen ingebrachte beschuldigingen een sterke gelijkenis toonen met de beschuldigingen van verleden jaar tegen Tsjecho-Slowakije en het is goed er aan te herinneren, dat er een groote Poolsche minderheid bestaat in Duitschland, omtrent welker behandeling ook de Poolsche regeering klachten heeft. Ten aanzien van de algemeene houding van Polen moet worden verklaard, dat de verklaringen der Poolsche leiders standvastig maar „niet provoceerend" zijn geweest.

De werkelijke moeilijkheden ontspringen aan veel diepere oorzaken. Het leven van alle naties hangt in laatste instantie af van wederzijdsche eerbiediging van elkanders rechten, van een redelijk vertrouwen, dat zij elk hun leven kunnen leven op haar eigen wijze mits zij niet ingrijpen in het recht van haar buurman om evenzoo te leven.

Men kan — aldus Halifax — geen vrede opbouwen alvorens het evangelie van het geweld verlaten is. Regeling van geschillen door onderhandelingen en niet door geweld en eerbied voor het gegeven woord, dat zijn de beginselen die ons van vitaal belang voorkomen voor een vreedzaam, ordelijk leven der naties, en dit zijn de dingen, en niets minder, welke, wanneer moeilijkheden ontstaan, wij zullen verdedigen.

(Telex-A. N. P. - Agence Belga - Times - Telegr. - Maasbode)

(Vor. ber. 3919 D; Z.H. Paus Pius XII 3911 C; Neville Chamberlain 3894 E; Lord Halifax 3894 E.)

26 AUGUSTUS 1939

C. ENGELAND. — Bijstandsverdrag met Polen geteekend. - Volledige garantie, ook tegen economische penetratie. —

De overeenkomst van wederzijdschen bijstand tusschen het Vereenigd Koninkrijk en Polen is op 25 Augustus op het Foreign Office geteekend door Halifax en den Poolschen ambassadeur, Raczynski. De overeenkomst bevat acht artikelen, waarin de omstandigheden, waaronder partijen elkander te hulp zullen komen, zijn omschreven.

Deze Britsch-Poolsche overeenkomst vervangt en bevestigt de voorloopige overeenkomst, welke tijdens het bezoek van Beck aan Londen werd gesloten en vervolgens in het Lagerhuis bekend gemaakt op 6 April '39.

De acht artikelen zijn de volgende:

1. Mocht een der contracteerende partijen in vijandelijkheden verwikkeld raken met een Europeesche mogendheid tengevolge van agressie door deze mogendheid, dan zal de andere contracteerende partij onmiddellijk allen steun en bijstand geven, die in haar vermogen ligt.

2. De bepalingen van art. 1 zijn ook van toepassing op iedere actie door een Europeesche mogendheid, welke duidelijk direct of indirect een bedreiging vormt voor de onafhankelijkheid van een der contracteerende partijen en van zoodanigen aard is, dat de betrokken partij het een levensbelang acht er met haar gewapende krachten weerstand aan te bieden. Mocht een der partijen verwikkeld raken in vijandelijkheden met een Europeesche mogendheid tengevolge van een actie van die mogendheid welke de onafhankelijkheid of neutraliteit van een anderen Europeeschen staat zou bedreigen op zoodanige wijze, dat zij een duidelijke bedreiging vormt voor de veiligheid van die partij, dan zijn de bepalingen van art. 1 van toepassing, echter zonder benadeeling van de rechten van den anderen betrokken Europeeschen staat.

3. Mocht een Europeesche mogendheid trachten de onafhankelijkheid te ondermijnen van een der partijen door economische penetratie of op eenigerlei andere wijze, dan zullen de partijen elkander steunen in het weerstand bieden aan dergelijke pogingen. Mocht de betrokken Europeesche mogendheid daarop vijandelijkheden ontketenen tegen een van de partijen, dan zijn de bepalingen van artikel 1 van toepassing.

4. De methoden van toepassing der verplichtingen tot wederzijdschen bijstand zullen opgesteld worden tusschen bevoegde militaire, vloot- en luchtautoriteiten van de betrokken partijen.

5. De partijen zullen volledig en snel inlichtingen uitwisselen betreffende iedere ontwikkeling, welke zou kunnen dreigen haar verplichtingen van wederzijdschen steun en bijstand in werking te doen treden.

6. De partijen zullen elkander mededeeling doen van de bepalingen van alle verplichtingen tot bijstand tegen agressie, welke zij reeds aanvaard hebben of in de toekomst aan andere staten zouden kunnen geven.

7. Mochten de partijen verwikkeld raken in vijandelijkheden tengevolge van de toepassing der onderhavige overeenkomst, dan zullen zij geen wapenstilstand of vredesverdrag sluiten dan met wederkeerige overeenstemming.

8. De overeenkomst blijft vijf jaar van kracht. Daarna moet voor eventueele opzegging een termijn van zes maanden in acht worden genomen.

(Telex-A. N. P. - P. A. T. - Times - Alg. Handelsbl.)

(Vor. ber. 3739 C; Engeland—Polen 3874 A.)

(Overname zonder bronvermelding verboden)

Polen op 26 Augustus 1939

27—31 AUGUSTUS 1939

A. **NEDERLAND. — Eerste Kamer. - Verlenging van diensttijd aanvaard. —**
De Eerste Kamer heeft op 9 Aug. '39 z. h. s. het wetsontwerp tot verlenging van den diensttijd aanvaard. (N. R. Crt.)
(Vor. ber. 3838 A.; Dienstplicht 3915 B.)

B. **PACTEN. — Welke banden de groote mogendheden verbinden. —**
FRANKRIJK:
1. Militaire bondgenootschappen met Engeland, Turkije en Polen.
2. Pact van wederzijdsche hulp met Rusland.
3. Conventie met Joego-Slavië om elkander te raadplegen, wanneer een aanval dreigt.
4. Garantie voor eenzijdige hulp aan België, Roemenië en Griekenland.
5. Overeenkomst met Duitschland over de te volgen methoden om conflicten op vreedzame wijze op te lossen.

ENGELAND:
1. Militaire bondgenootschappen met Frankrijk, Portugal, Polen, Turkije, Egypte en Irak.
2. Garantie voor eenzijdige hulp aan België, Roemenië en Griekenland.
3. Overeenkomst met Italië voor het behoud van den status quo in de Middellandsche Zee.
4. Overeenkomst met Duitschland om geschillen op vreedzame wijze op te lossen.

RUSLAND:
1. Militair bondgenootschap met Buiten-Mongolië.
2. Pact van wederzijdschen bijstand met Frankrijk.
3. Non-agressie pacten met Afghanistan, China, Finland, Estland, Letland, Litauen, Polen, Italië en Duitschland.

DUITSCHLAND:
1. Militaire bondgenootschappen met Italië en Slowakije (voor de verdediging van dit gebied).
2. Anti-komintern pact met Japan, Italië, Hongarije en Spanje.
3. Non-agressie pacten met Litauen, Letland, Estland en Denemarken en nu met Rusland.

ITALIE:
1. Militair bondgenootschap met Duitschland.
2. Anti-komintern pact.
3. Non-agressie pact met Rusland.
4. Neutraliteitsovereenkomst met Joego-Slavië.
5. Overeenkomst met Engeland betreffende het behoud van den status quo in de Middellandsche Zee.
6. Overeenkomst met Griekenland om den status quo te handhaven, en betreffende wederzijdsche politieke en diplomatieke hulp. (Red. K. H. A.)

(Vor. ber. Verdragen 3225 A.)

C. **NEDERLAND. — Spellingsregeling uitgesteld. —**
Op 21 Aug. '39 is uitgegeven Staatsblad no. 375, besluit van 10 Augustus 1939, tot wijziging der Koninklijke Besluiten van 8 Juni 1939 (Staatsbladen nos. 365, 366, 367 en 368) in zake de schrijfwijze der Nederlandsche taal. Het besluit heeft de strekking de inwerkingtreding van bovengenoemde Koninklijke Besluiten van 8 Juni 1939 vast te stellen op een nader te bepalen dag.
De besluiten van 8 Juni, welke de jongste spellingsregeling van minister Slotemaker de Bruïne inhielden, zouden op 1 September, bij den aanvang van het nieuwe schooljaar, in werking treden.
Naar wij vernemen is de datum van inwerkingtreding verschoven, omdat de nieuwe minister van Onderwijs, Kunsten en Wetenschappen, dr. Bolkestein, zich over het vraagstuk der spelling in het algemeen wil beraden, ook in verband met de vraag, of een wettelijke regeling van de spelling niet de voorkeur verdient. (Avondpost)

(Vor. ber. Nieuwe Spelling 3872 C.)

D. **CHINA. — Conflict met Japan. - Hoofdkwartier van Tsjang Kai-sjek naar Kiating. - Isoleering van Hongkong. - Tientsin overstroomd. - De Joden te Shanghai. —**
Kiating. — Volgens den correspondent van de „Asahi", te Shanghai, gaat maarschalk Tsjang Kai-sjek zijn hoofdstad Tsjoengking verlaten en verplaatst hij zijn hoofdkwartier 180 mijl verder landwaarts naar Kiating aan de oevers van de Yangtzoe-rivier. In naam blijft Tsjoengking de hoofdstad van China, doch er zal nog slechts een gedeelte van de militaire overheid overblijven. De civiele regeeringsbureaux worden verplaatst naar Loetsjau, tusschen Kiating en Tsjoengking. De herhaalde Japansche luchtaanvallen op Tsjoengking hadden reeds sinds lang een verplaatsing dringend noodzakelijk gemaakt.
Hongkong. — De woordvoerder der Japansche troepen in Zuid-China te Kanton heeft verklaard, dat Engeland Tsjang Kai-sjek kan helpen, zooveel het wil, doch dat Japan het noodig zal achten Hongkong van het aangrenzende Chineesche gebied te isoleeren om de ravitailleering van het Cihneesche leger langs dezen weg te onderdrukken. De woordvoerder zeide, het te betreuren, dat daaruit voor de bevolking der Britsche kolonie moeilijkheden konden voortkomen.
Tientsin overstroomd. — Ondanks alle inspanning van de Japansche en Chineesche autoriteiten is de dijk langs de rivier de Tsjiangtsoe op 29 Augustus over een lengte van tien meter doorgebroken, zoodat al zeer snel de Japansche zoowel als de Britsche en Fransche concessies grootendeels onder water stonden. In verschillende straten in de Britsche concessie staat het water een meter hoog.
Aanvankelijk bleven de Japanners doorgaan met het controleeren van de toegangen tot de concessies. Later hebben zij echter de blokkade der Britsche concessie gedeeltelijk opgeheven en hebben zij den electrischen stroom, die op het prikkeldraad rond de concessies staat, uitgeschakeld.
De Joden in China. — De Japansche autoriteiten hebben bepaald, dat met ingang van 21 Augustus geen Joodsche vluchtelingen meer in het onder Japansch bewind staande deel van de internationale nederzetting te Shanghai zullen worden toegelaten. Zij, die er reeds wonen, moeten een verblijfsvergunning aanvragen; de vluchtelingen zonder een dergelijke vergunning en zij, die zich niet voor deze vergunning aanmelden, zullen worden uitgewezen.
Door het Japansche decreet dreigt een ernstige situatie te ontstaan. Zoowel de overige deelen der nederzetting als de Fransche concessie zijn reeds overvol en woonruimte is er practisch niet meer beschikbaar. Te Shanghai bevinden zich op het oogenblik 8 à 10.000 Joodsche vluchtelingen; voor het eind van het jaar verwacht men er nog 5.000 uit Europa.
(Domei - Telex-A. N. P.)

(Vor. ber. Chineesch-Japansch Conflict 3912 A.)

POOLSCHE KWESTIE. —
Voorgeschiedenis. — In Maart 1938 was Europa door den „Anschluss" en de nederlaag van Schuschnigg verrast. Kort daarop begonnen de Sudeten-Duitschers zich te roeren. Voortdurend steeg de spanning. De Augustusmaand van een jaar geleden was zwaar van dreigend onheil. Het nationaal-socialistische partijcongres te Neurenberg werd het klankbord voor uiterst scherpe eischen van Hitler. Op 15 Sept. 1938 vliegt dan Chamberlain naar Berchtesgaden. Op 22 Sept. '38 ontmoeten de twee staatslieden elkander opnieuw te Godesberg. Op 26 Sept. '38 doet president Roosevelt een beroep op Hitler. Op 27 Sept. '38 mobiliseert Engeland zijn vloot. Een dag later, na een tweede beroep van Roosevelt en een interventie van Chamberlain bij Mussolini, wordt eindelijk een grondslag gelegd voor nieuw overleg. Op 29 Sept. '38 komen de groote vier (Duitschland, Italië, Engeland en Frankrijk) te München bijeen, en het nieuws van een accoord snelt over een ademlooze wereld.
Maar daarmede is het niet uit. In Maart 1939 begint het opnieuw. Het restant van Tsjecho-Slowakije valt kreunend uiteen. Slowakije en Karpaten-Oekraïne verklaren zich onafhankelijk. Onder Duitsche pressie stelt Praag zich onder Duitsch protectoraat. Engeland, Frankrijk en Rusland berusten. Hongarije en Polen brengen over het gebied der voormalige Tsjecho-Slowaaksche republiek een gemeenschappelijke grens tot stand. Engeland herbewapent met groote snelheid, en voert tegen alle tradities den dienstplicht in. Fransch-Britsche steunbeloften volgen voor Polen, Roemenië en Griekenland. Hitler antwoordt door opzegging van het Britsch-Duitsche vlootverdrag en

van het tienjarig bestand met Warschau. Inmiddels heeft Italië, op Goeden Vrijdag, Albanië overrompeld en geannexeerd, en verscherpt zich in China het Britsch-Japansche conflict. Een „vredesfront" komt onder Engelsch-Fransche leiding in wording tegen de Duitsch-Italiaansch-Japansche expansie-driften. Londen probeert de medewerking te verkrijgen van Rusland, dat reeds aan Frankrijk door een verdrag verbonden heet. De Duitsche agitatie tegen Danzig en om de Duitsche volksgroep-belangen in Polen wordt gaandeweg scherper. De parallel met het Sudeten-Duitsche probleem, dat tot de ineenstorting van Tsjecho-Slowakije leidde, dringt zich op.

Recapitulatie van 20—25 Augustus. —

De afgeloopen week, die begon met de sensationeele zwenking van Moskou, heeft de spanning in Europa tot het ondraaglijke zien toenemen. Onderstaand lijstje geeft een duidelijk overzicht van de razendsnelle ontwikkeling der situatie.

20 Augustus. — Duitsch-Russisch handelsverdrag.

21 Augustus. — Duitsch-Russisch niet-aanvals-pact.

22 Augustus. — Von Ribbentrop naar Moskou. — Britsch parlement bijeengeroepen.

23 Augustus. — Duitsch-Russisch niet-aanvals-pact onderteekend. — Britsche boodschap door ambassadeur Henderson overgebracht aan Hitler. — Oproep van koning Leopold namens de staatshoofden en regeeringen der Oslo-landen.

24 Augustus. — Forster „staatshoofd" van Danzig. — Hitler confereert te Berlijn met ministers en militaire chefs. — Volmachten voor Britsche regeering. — De Paus richt zich in een radiotoespraak tot de wereld. — Boodschap van Roosevelt aan Koning Victor Emmanuel.

25 Augustus. — Beroep van Roosevelt op Hitler en Moscicki. — Hitler ontvangt gezanten. — Duitsche handelsvloot teruggeroepen. — Britsch-Poolsch verdrag onderteekend. — Fransch-Britsch-Russische besprekingen afgebroken.

ENGELAND. — **Volmachten. - Disconto. - Labour Party. —**

Het Engelsche Lager- en Hoogerhuis hebben op 24 Augustus het volmachtenontwerp aangenomen.

De Bank van Engeland heeft op 24 Augustus haar rentetarieven verhoogd en het wisseldisconto van 2 tot 4% gebracht

De Dollar is van het Pond losgemaakt.

De Labour Party heeft een oproep tot het Duitsche volk gericht, waarin het opmerkzaam maakt op het feit, dat de Duitsche regeering zes jaren lang Rusland als den grootsten vijand van Duitschland heeft afgeschilderd en nu met de communisten een non-agressie pact heeft gesloten. Het Engelsche volk is geen vijand van het Duitsche, maar een handvol Duitsche leiders wil den oorlog.

25 Augustus. — FRANKRIJK. — **Radiorede van Daladier. —**

Minister-president Daladier heeft op 25 Aug. een radiorede uitgesproken en zeide o.a.:

Waarom dreigt de kwestie-Danzig heden een Europeeschen oorlog te ontketenen? Dat komt in de eerste plaats omdat zij, opgediend onder bedreiging met geweld en reeds begeleid door uitgebreidere eischen, de kwestie stelt van de vrijheid en het leven van Polen. Met de vrijheid en het leven van Polen, dat wil zeggen, met het leven en de vrijheid van 33 millioen menschelijke wezens is het lot der andere volkeren van Europa zelf op het spel gezet.

Er is niemand onder u, die niet begrijpt, dat wanneer door een gebrek aan helder inzicht of door lafheid wij het een na het ander al deze volkeren zouden laten omkomen, dat dan, na ons woord te hebben verloochend, ons ideaal verraden, onze levensbelangen te hebben miskend, wij zonder eer, zonder vrienden, zonder steun zouden staan, wanneer weldra deze onderneming tot overheersching van Europa zich plotseling tegen ons vaderland zou keeren.

Om een vredesfront te vormen tegen alle pogingen tot agressie hebben we met andere landen verplichtingen aangegaan, met alle landen, die een gelijke verplichting als wij wilden aanvaarden in denzelfden geest van menschelijke solidariteit.

NEDERLAND, BELGIE, LUXEMBURG en ZWITSERLAND. - **Integriteit door Duitschland eerbiedigd.**

De Regeeringspersdienst maakt bekend:

H.M. de Koningin heeft op 25 Aug. '39 in tegenwoordigheid van den minister van Buitenlandsche Zaken den Duitschen gezant in audiëntie ontvangen. Graaf von Zech Burkersroda heeft aan Hare Majesteit mededeeling gedaan omtrent de houding van het Duitsche rijk ten opzichte van Nederland in geval, dat een oorlog onvermijdelijk zou blijken.

Het Duitsche rijk zal de onaantastbaarheid en integriteit van Nederland onder geen enkele omstandigheid schenden en het Nederlandsche grondgebied te allen tijde eerbiedigen. Daartegenover werd de verwachting uitgesproken, dat Nederland tegenover Duitschland een volstrekte onzijdigheid in acht zal nemen en deze ook tegenover derden zal doen eerbiedigen. (Regeeringspersdienst)

Overeenkomstige verklaringen van Duitschland zijn afgelegd te Brussel, Luxemburg en Bern.

26 Augustus. — VEREENIGDE STATEN. — **Tweede boodschap van president Roosevelt aan Hitler. - Antwoord van Polen. —**

President Roosevelt heeft op 26 Aug. wederom een beroep gedaan op rijkskanselier Hitler. Hij verzond dit beroep, zoodra hij van den Poolschen president der republiek, Moscicki, bericht had ontvangen, dat deze zijn uitnoodiging aanvaardde. Roosevelt vraagt Hitler thans „toe te stemmen in de wijze van vreedzame regeling, die is aanvaard door de Poolsche regeering.

Roosevelt verklaart: „De geheele wereld bidt, dat ook Duitschland aanvaardt."

De Amerikaansche president seinde Hitler den tekst van het antwoord van Moscicki, waarin deze accoord gaat met rechtstreeksche onderhandelingen met een verzoeningsprocedure.

Roosevelt vervolgt dan: „Gij hebt herhaaldelijk in het openbaar verklaard, dat het door het Derde Rijk nagestreefde doel rechtvaardig en redelijk is. In zijn antwoord heeft Moscicki verklaard, dat de Poolsche regeering er mede accoord ging om op de grondslagen, die zijn voorgesteld in mijn boodschappen, door rechtstreeksche onderhandelingen of door een verzoeningsprocedure het geschil tusschen Polen en het Duitsche rijk te regelen.

Tallooze menschelijk levens kunnen nog gered worden en men kan de hoop nog weer doen opleven, dat de naties der moderne wereld den grondslag kunnen leggen voor vreedzame en gelukkiger betrekkingen, wanneer gij en de Duitsche regeering zouden toestemmen in de vreedzame regeling, die aanvaard is door de Poolsche regeering."

FRANKRIJK. — **Crediet aan Polen. —**

De Staatscourant publiceert een decreet, waarbij de minister van Financiën gemachtigd wordt aan Polen een crediet te verstrekken tot een maximum van 430 millioen francs, tot regeling van het aanschaffen van oorlogsmaterieel.

DUITSCHLAND. — **Adolf Hitler zendt boodschap naar Londen. —**

Adolf Hitler heeft op 25 Augustus in tegenwoordigheid van Von Ribbentrop de ambassadeurs van Italië, Japan, Engeland en Frankrijk ontvangen. Eerst ontving hij de ambassadeurs van Italië en Japan, daarna Nevile Henderson (Engeland) en vervolgens den Franschen ambassadeur. Henderson, van wiens bezoek gezegd wordt, dat het op verzoek van Hitler werd afgelegd, vloog op 26 Augustus naar Londen, waar hij gedurende korten tijd zal vertoeven om rapport aan zijn regeering uit te brengen.

Algemeene toestand. —

Diplomatieke actie in Londen, Rome, Warschau, Parijs en Berlijn. — Vredespogingen van het Vaticaan. — Telefonisch en telegrafisch contact tusschen Hitler en Mussolini. — Duitsche berichten van Poolsche wandaden, die door Polen worden tegengesproken. — Militaire maatregelen van Polen. — Duitschland. — Frankrijk. — Engeland. — Engelsche oorlogsvloot uitgevaren. — Italië roept vele lichtingen op. — Boodschap van den Canadeeschen minister-president Mackenzie aan Hitler, Mussolini en Moscicki. — Tannenberg-herdenking afgelast. —

27 Augustus. — FRANKRIJK. — **Briefwisseling Daladier—Hitler. - Hitler's antwoord negatief. —**
Op 25 Augustus is de Fransche ambassadeur te Berlijn, Coulondre — in antwoord op een uitnoodiging — door Hitler ontvangen. Deze verzocht den ambassadeur een verklaring van Hitler aan Daladier te overhandigen. In deze verklaring gaf de Rijkskanselier te kennen, dat hij niet langer kan dulden, dat de toestand, zooals deze in Polen bestaat, blijft voortbestaan en dat hij betreurt, dat Duitsch en Fransch bloed zou kunnen vloeien, ten gevolge van de maatregelen, welke hij genoodzaakt zou kunnen zijn te nemen, tot regeling van den toestand.
Minister-president Daladier heeft onmiddellijk Hitler een boodschap doen overhandigen, waarin hij eraan herinnert, dat Frankrijk diep verknocht is aan den vrede. Tezelfdertijd gaf hij te kennen, dat Frankrijk trouw zou blijven aan de verplichtingen, welke het openlijk jegens andere mogendheden heeft aangegaan. Verder herinnerde hij eraan, dat geen enkel Franschman méér heeft gedaan dan hijzelf, om een goede verstandhouding tot stand te brengen tusschen het Duitsche en Fransche volk, alsmede een hartelijke samenwerking tot het behoud van den vrede.
Minister-president Daladier stelde zich garant voor de bereidwilligheid, welke Polen te kennen heeft gegeven tot het aanvaarden van een methode van wederkeerig vrij onderhandelen. Hij bevestigde, dat niemand met menschelijk gevoel zou kunnen begrijpen, waarom een oorlog zou kunnen uitbreken, zonder dat op zijn minst een nieuwe poging is gedaan tot een directe, vreedzame regeling van het geschil tusschen Duitschland en Polen. Hij verklaarde zich bereid alle pogingen in het werk te stellen, om een dergelijk streven te begunstigen.
In den middag van 26 Augustus heeft Rijkskanselier Hitler den Franschen ambassadeur ontvangen en hem medegedeeld, dat hij de voorstellen, welke minister-president heeft gedaan, niet kon aanvaarden.
Dit mondelinge antwoord werd op 27 Augustus bevestigd door een schriftelijke mededeeling, welke door den zaakgelastigde van de Duitsche ambassade te Parijs, Brauer, aan minister-president Daladier werd overhandigd.

BELGIE. — **Mobilisatie. —**
De Belgische regeering heeft een geleidelijke mobilisatie afgekondigd, die reeds op denzelfden dag is begonnen.

28 Augustus. — NEDERLAND. — **Mobilisatie van leger en vloot afgekondigd. —**

De Regeeringspersdienst meldt:

Ten einde ten volle voorbereid te zijn op den plicht, welke op Nederland zou rusten om, in geval dat, tegen nog bestaande hoop in, een gewapend conflict in het buitenland mocht uitbreken, onze onzijdigheid naar alle zijden met alle ter beschikking staande middelen te handhaven, heeft de regeering gemeend niet langer te mogen wachten met het nemen van den uitersten voorzorgsmaatregel en is daarom thans het bevel gegeven tot mobilisatie van leger en vloot.
De regeering heeft zich rekenschap gegeven van de groote moeilijkheden voor het Nederlandsche volk, welke van dezen maatregel het onvermijdelijk gevolg zijn.
Zij doet een beroep op de medewerking van alle ingezetenen, om gemeenschappelijk die moeilijkheden zoo goed mogelijk te overwinnen.
Als eerste opkomstdag voor hen, die witte oproepingen in hun zakboekjes hebben, is bepaald de dag van morgen, 29 Augustus.

ITALIE. — **Hitler en Mussolini in voortdurend contact. —**
De Messaggero schrijft o.m., dat de langdurige besprekingen van Hitler met den Italiaanschen ambassadeur Attolico, die in voortdurend contact stond met graaf Ciano, die een zeer intensieve diplomatieke activiteit ontplooide, evenals de herhaalde besprekingen van graaf Ciano met den Duitschen ambassadeur en de bedrijvigheid van de kanselarijen in geheel Europa, de mogelijkheid hebben geschapen van een lichtstraal, waarvan men een aanwijzing kan vinden in de reis van ambassadeur Henderson naar Londen.

DUITSCHLAND. — **Distributie. - Neurenberger Congres afgelast. —**
De distributie van levensmiddelen is heden begonnen. — Het jaarlijksche partijcongres (Neurenberg) dat van 2—11 September zou worden gehouden, is afgelast. — Een geheime zitting van den Rijksdag heeft op 27 Augustus plaats gehad.

NEDERLAND. — **Radiorede van H.M. de Koningin. - Luitenant-generaal I. H. Reijnders tot opperbevelhebber van land- en zeemacht benoemd. - Uitvoerverboden en verbodsbepalingen. - Disconto verhoogd. —**
H.M. de Koningin heeft op 28 Augustus om 8 uur 's avonds de volgende rede tot Haar volk gehouden:

„Landgenooten,
Op het ernstige uur waarop Wij ons verplicht hebben gezien maatregelen te nemen om land- en zeemacht op voet van oorlog te brengen, is het Mij een behoefte een woord tot u allen te richten.
De toestand is ernstig.
Niet in dien zin, dat alle hoop op een vreedzame oplossing tusschen de betrokken mogendheden als vervlogen zal moeten worden beschouwd. De besprekingen zijn nog niet afgebroken, en zoo lang er geen breuk is, is niet gebleken, dat de vrede moet wijken voor den oorlog.
Maar wel moet de toestand als ernstig worden beschouwd in dien zin, dat helaas ernstig rekening moet worden gehouden met de mogelijkheid, dat een conflict zal uitbreken.
Mocht deze afschuwelijke mogelijkheid werkelijkheid worden, niettegenstaande alle pogingen, die zijn en worden gedaan om de wereld voor een ramp zonder wederga te bewaren, dan zal Nederland in dat conflict naar alle zijden en met inspanning van alle krachten en middelen waarover ons land beschikt, een strikte onzijdigheid in acht nemen en handhaven. Ik bevestig dit in de onderstelling en het vertrouwen, dat geen der strijdende partijen Nederland in den oorlog zal willen betrekken. Onze zelfstandigheidspolitiek, bij voortduring en met nauwgezetheid gevolgd, heeft niemand aanleiding kunnen geven, daartoe over te gaan.
Neutraliteitshandhaving eischt de mogelijkheid, aan den wil tot onzijdigheid de vereischte kracht te kunnen bijzetten. Ten einde daartoe tijdig bereid te zijn, heeft de regeering heden gemeend niet langer te mogen wachten met het nemen van den uitersten voorzorgsmaatregel. Zij heeft dien zoo buitengewoon ingrijpenden maatregel zoo lang mogelijk uitgesteld, doch meent dat nu de tijd gekomen is hem te nemen, ten einde tijdig paraat te zijn.
In alle duidelijkheid wensch Ik hierbij te doen uitkomen, dat Nederland zich van geen enkele zijde bedreigd behoeft te gevoelen. Het geldt hier een voorzorgsmaatregel, waarvan de uitzonderlijke omvang door de nu eenmaal heerschende uitzonderlijke omstandigheden wordt gewettigd.
Ook indien mocht blijken, wat wij allen vurig hopen, dat ons besluit overbodig zou zijn geworden, dan nog zal een ieder moeten erkennen, dat Nederland tegenover zichzelf zoowel als naar buiten een plicht heeft vervuld waarvan verzuim, gelet op de thans bestaande verhoudingen, nalatigheid zou zijn geweest.
Ik twijfel niet of gij staat allen om uw regeering geschaard, bereid om haar te schragen, eendrachtig en vastberaden.
Ten volle vertrouw Ik dat leger en vloot onder alle omstandigheden hun plicht zullen doen.
Allen moeten wij nu het hoofd koel houden en zonder ons te laten verontrusten opgewekt en nauwgezet doen wat onze plicht is.
Niet alleen naar leger en vloot gaan thans Mijn gedachten uit. Ik denk ook aan die velen in Rijksdienst, die in deze dagen van spanning voor een zware taak worden gesteld.
In het bijzonder gaan Mij ter harte de tallooze gezinnen, die echtgenoot, vader of zoons moeten afstaan en Ik geef Mij ook rekenschap van de groote materieele moeilijkheden die dit voor zoo heel velen meebrengt.
Maar evenzeer weet Ik, dat de Nederlandsche vrouwen in volle berusting en Godsvertrouwen bereid zijn de offers die het vaderland van haar vraagt te brengen.
Allen te zamen moeten wij vooral in een tijd als deze blijk geven doordrongen te zijn van een geest van eendracht en liefde tot den naaste, waardoor alleen het ons mogelijk zal zijn de lasten die ons worden opgelegd gezamenlijk en voor elkander te dragen."

Luitenant-generaal I. H. Reijnders, opperbevelhebber.
Staatsblad No. 185 bevat een Koninklijk besluit van 28 Augustus, waarbij uit overweging, dat het oogenblik gekomen is om de algemeene voorbereiding en leiding der landsverdediging in handen te leggen van den opperbevelhebber van land- en zeemacht, benoemd is tot opperbevelhebber van land- en zeemacht de luitenant-generaal I. H. Reijnders, chef van den generalen staf.

Uitvoerverboden en verbodsbepalingen. —
Onze regeering is op 27 Augustus begonnen een groot aantal artikelen voor den uitvoer te verbieden en heeft verschillende verbodsbepalingen afgekondigd.

Disconto van 2 op 3 % verhoogd. —
De Nederlandsche Bank heeft op 28 Augustus haar

rentetarieven over de geheele linie met een vol procent verhoogd. De tarieven zijn dus thans als volgt: Wisseldisconto 3 %, promessendisconto 3½ %, beleening op effecten 3½ %, beleening op goederen 3½ %, voorschotten in rekening-courant 3½ %.
Sedert 3 December 1936 was het disconto onveranderd 2 %.

29 Augustus. — ENGELAND. — **Antwoord op Hitler's boodschap van 25 Augustus.** —
Premier Neville Chamberlain heeft het Lagerhuis op 29 Augustus de verzekering gegeven, dat er geen wijziging is gebracht in de politiek der Britsche regeering.
Het antwoord van Engeland is aan Hitler overhandigd.
De premier heeft medegedeeld, dat er geen onmiddellijke publicatie der uitgewisselde nota's zal geschieden.
„Wij hebben het duidelijk gemaakt, dat onze verplichtingen jegens Polen ten uitvoer zullen worden gelegd."
Chamberlain zeide verder: „Op dit oogenblik is de positie aldus, dat wij het antwoord van Hitler afwachten."
De premier verklaarde, dat er geen verzwakking in de Britsche vastberadenheid bestaat: „Wij zijn gereed voor iedere gebeurlijkheid."
De luchtverdediging van Groot-Brittannië verkeert in een toestand van onmiddellijke gereedheid. De geheele oorlogsvloot is gereed om op het eerste sein zijn oorlogsschikkingen te treffen.

ZWITSERLAND. — **Mobilisatie.** —
De federale raad heeft besloten met ingang van 29 Augustus alle militairen onder de wapenen te roepen tot het beschermen van de grenzen.

BELGIE. — **Britsch-Fransche garantie der neutraliteit.** —
Sir Robert Clive, de Britsche ambassadeur te Brussel, is op 27 Augustus door koning Leopold in audiëntie ontvangen.
De ambassadeur heeft in naam der Britsche regeering verklaard, dat Groot-Brittannië het in zijn verklaring van 1937 uitgesproken standpunt, waarbij Engeland zijn garantie aan België geeft voor het geval van agressie, handhaaft.
Engeland zal derhalve in geval van een gewapend conflict de Belgische onafhankelijkheid respecteeren.
De Fransche ambassadeur te Brussel, Bargeton, is op 28 Augustus eveneens door den Koning in audiëntie ontvangen. Hij heeft tegenover den Koning dezelfde verklaring afgelegd als zijn Britsche ambtgenoot.

NEDERLAND. — **Hamsterverbod.** —
De minister van Economische Zaken heeft een beschikking genomen krachtens de Wet van 24 Juni 1939, Staatsblad 634, waarbij maatregelen worden genomen om het hamsteren van levensmiddelen en enkele andere artikelen tegen te gaan.
De aandacht wordt er op gevestigd, dat overtreding van het hamsterverbod gestraft kan worden met een gevangenisstraf van vier jaren of een geldboete van *f* 10.000, terwijl bovendien de gehamsterde artikelen in beslag genomen zullen worden.

30 Augustus. — POLEN. — **Officieele verklaring.** —
Te Warschau is op 30 Augustus een officieel communiqué gepubliceerd van den volgenden inhoud:
Sinds verscheiden maanden voert Duitschland een agressieve politiek jegens Polen. De perscampagne, de bedreigingen der leidende Duitsche staatslieden, de systematische provocaties der grensincidenten, en de steeds toenemende concentratie van troepen aan de Poolsche grenzen, zijn hiervan de duidelijke bewijzen.
De onlangs ontplooide actie op het gebied van de vrije stad Danzig, welke gericht is tegen de rechten en onweerlegbare belangen van Polen, alsmede de territoriale oogmerken, welke door Duitschland tegenover den Poolschen staat aan den dag worden gelegd, laten geen twijfel bestaan over het feit, dat Polen bedreigd wordt.
Alle pogingen tot verzoening, welke ondernomen zijn, ofwel door hooggeplaatste persoonlijkheden, die opkomen voor het behoud van den vrede, ôfwel door de regeeringen der landen, welke met Polen verbonden en met denzelfden geest bezield zijn, hebben steeds de volledige instemming gevonden bij de Poolsche regeering, doch vonden tot dusver géén weerklank bij de Duitsche regeering.
Rekening houdende met deze feiten, vooral na den intocht van Duitsche troepen in Slowakije, is de Poolsche regeering na de maatregelen, welke zij vroeger genomen heeft, thans genoodzaakt haar veiligheid te verhoogen, door die defensieve militaire maatregelen, welke de omstandigheden vereischen.
De politiek van de Poolsche regeering, welke tegen geen enkelen staat agressieve bedoelingen koestert, blijft ongewijzigd.
De wensch naar een loyale samenwerking met alle staten, welke wensch onlangs tot uiting is gekomen in het antwoord, dat de president der Poolsche republiek gericht heeft tot den president der Vereenigde Staten, kenmerkt het beste de richting van de Poolsche politiek".

DUITSCHLAND. — **Terugkeer Danzig en Corridor moeten ingewilligd worden.** —
In het antwoord van den Führer aan Daladier, in de Duitsche pers en de uitlatingen in regeeringskringen wordt betoogd, dat de Duitsche eischen in het Oosten — terugkeer van den Corridor en Danzig — moeten ingewilligd worden. Zonder een oplossing van het probleem van het Oosten zal de wereld nooit rust krijgen.

TURKIJE. — **Overeenstemming met Frankrijk en Engeland.** —
„De besprekingen met alle Britsche en Fransche regeeringskringen zijn geëindigd in een volledige overeenstemming, welke alle betrokken partijen bevredigt."
Aldus generaal Orbay, het hoofd van de Turksche militaire missie naar Frankrijk en Engeland, in een verklaring, die hij aflegde bij zijn aankomst op 29 Augustus in Ankara.

NEDERLAND—BELGIE. — **Koningin Wilhelmina en Koning Leopold bieden hun goede diensten aan bij Frankrijk, Engeland, Polen, Italië en Duitschland.** —
De Belgische premier, Pierlot, heeft op 29 Augustus den Franschen ambassadeur te Brussel, Bargeton, bij zich ontboden en hem medegedeeld, dat H.M. de Koningin der Nederlanden, Wilhelmina, en Z.M. de Belgische Koning Leopold overeengekomen zijn hun goede diensten aan te bieden, ten einde een ontknooping te zoeken voor de huidige crisis.
Hunne Majesteiten hebben dit aanbod gericht tot de Fransche, Engelsche, Duitsche, Italiaansche en Poolsche regeeringen, die de bedoelingen van H.M. op hoogen prijs stellen.

GROOT-DUITSCHLAND. — **Defensie-raad.** —
Hitler heeft een decreet onderteekend, waarbij een ministerraad voor de verdediging van het Duitsche rijk wordt gevormd, waarvan maarschalk Göring de voorzitter is.

FRANKRIJK. — **Requisitie der spoorwegen.** —
De Fransche Staatscourant publiceert een decreet waarin wordt bepaald, dat van 31 Augustus af alle spoorwegen ter beschikking der Defensie zullen staan.

SLOWAKIJE. — **Duitsche troepen binnengerukt.** —
De regeering van Slowakije heeft een proclamatie uitgevaardigd, waarin wordt gezegd:
„Duitsche troepen zijn Slowakije binnengerukt, ten einde zoo noodig Slowakije te verdedigen."
Dit beteekent, dat de Zuid-Poolsche grenzen door het Duitsche leger zijn bezet.

SPANJE. — **Neutraliteit.** —
Uit Spanje wordt officieel medegedeeld, dat het land in Europeesche conflicten neutraal zal blijven voor zoover zijn belangen of eer niet zullen worden bedreigd.

PORTUGAL. — **Steun aan Engeland.** —
Alle aanwijzingen duiden hier op het feit, dat de geheele openbare meening krachtig ten gunste is van Engeland en zijn bondgenooten. Hitler's pact met de Sovjet-Unie heeft alle mogelijke wrok in verband met den Spaanschen burgeroorlog vernietigd en het werk van de Duitsche propaganda teniet gedaan, welke langen tijd hier actief werkzaam is geweest.
Engeland kan op Portugal's steun rekenen.

31 Augustus. — DUITSCHLAND. — **Publicatie der voorwaarden aan Polen.** —
De Duitsche regeering heeft in den avond van 31

Aug. '39 een uitvoerige verklaring gepubliceerd, waarin tevens haar voorwaarden voor een regeling met Polen zijn vervat. Allereerst wordt medegedeeld, dat de Britsche regeering zich 28 Augustus bereid heeft verklaard haar bemiddeling te verleenen. Op 29 Aug. heeft de Duitsche regeering deze bemiddeling aanvaard met de mededeeling, dat zij tot 30 Augustus ('s avonds) wilde wachten op de komst van een Poolschen gevolmachtigde te Berlijn. Tevens heeft de Duitsche regeering verklaard, te gelooven tot dat tijdstip de Britsche regeering toegankelijk te kunnen maken voor de basis van onderhandelingen. De Poolsche gevolmachtigde, aldus de Duitsche verklaring, is echter op het genoemde tijdstip niet verschenen. 30 Augustus is te Berlijn een in algemeene termen gestelde boodschap ontvangen van de Britsche regeering, waarin deze haar bereidwilligheid verzekerde om van haar kant invloed te oefenen op het beginnen van onderhandelingen. Bij de overbrenging van deze boodschap door Nevile Henderson heeft von Ribbentrop hem in kennis gesteld van de Duitsche voorstellen, die volgens de regeering te Berlijn basis van onderhandelingen zouden moeten zijn. Deze voorwaarden behelzen 16 punten, die verkort luiden:
Onmiddellijke terugkeer van de Vrije Stad Danzig binnen het rijk.
Een volksstemming onder internationale contrôle van Engeland, Frankrijk, Italië en de Sovjet-Unie in den nader omschreven Corridor binnen twaalf maanden.
Voor het geval deze volksstemming ten gunste van Duitschland zou uitvallen, krijgt Polen een ex-territorialen weg naar de haven Gdynia, welke Poolsch gebied zou blijven. Voor het geval deze ten gunste van Polen zou uitvallen, krijgt Duitschland een dergelijken ex-territorialen weg naar Danzig.
Regeling van de minderheden-kwesties, eensdeels door ruil van bevolkingsgroepen, anderzijds door wederkeerige garanties aan de minderheden in de beide landen.
Indien op den grondslag van de Duitsche voorstellen, welke men van Duitsche zijde als practisch verworpen zegt te beschouwen, een overeenkomst zou worden bereikt, moeten Duitschland en Polen zich bereid verklaren tot onmiddellijke demobilisatie van hun strijdkrachten over te gaan.
(Telex-A. N. P. - Agence Belga - D. N. B. - Manch. Guardian - Stefani - P. A. T. - Alg. Handelsblad)
(Vor. ber. Poolsche kwestie 3920 B.)

1 SEPTEMBER 1939

A. **JOEGO-SLAVIE. — Servisch-Kroatische Unie. - Nieuw kabinet-Tswetkowitsj gevormd. - Banaat Kroatië gesticht. - Nieuwe verkiezingen. —**
De Regentschapsraad heeft op 24 Aug. '39 een decreet gepubliceerd, dat betrekking heeft op de verzoening tusschen Serven en Kroaten. Een nieuw kabinet werd gevormd, dat o.a. als volgt is samengesteld:

Tswetkowitsj, Minister-president (president van de Joego-Slavische Radicale Unie).
Matsjek, Vice-premier (president van de Kroatische boerenpartij en der democratische coalitie der boeren).
Markowitsj, Buitenlandsche Zaken.
Generaal Nevitsj, Leger en vloot.

Een verder decreet werd op 27 Augustus gepubliceerd, dat betrekking heeft op de stichting van een autonoom banaat Kroatië.
Dit banaat wordt gevormd door de vereeniging der tegenwoordige banaten Save en het kustgebied, de stad Dubrovnik met arrondissement en de zeven andere arrondissementen bij Bosnië.
Het decreet bepaalt eveneens de bevoegdheden van het banaat en de grens.
Het nieuwe Kroatië zal een oppervlakte hebben van 66.000 km.², met een bevolking van 4.423.000 zielen, waarvan 3.216.000 Kroaten en 886.000 Serven. Van deze bevolking is 74,8 procent katholiek.
De mandaten van alle senatoren zijn ingetrokken. Er zullen verkiezingen worden gehouden overeenkomstig de wet in zake de verkiezing van senatoren. Een ander decreet heeft betrekking op de ontbinding van de op 11 December 1938 gekozen Kamer. Op 24 September worden nieuwe verkiezingen gehouden.
(Telex-A. N. P.) **(Vor. ber. Kabinet 3687 D.; Kroaten 3755 F.)**

B. **JAPAN. — Kabinet-Hiranoema afgetreden wegens Duitsch-Russisch niet-aanvalspact. - Kabinet-Abe gevormd. —**
Op 28 Aug. '39 is het Japansche kabinet „en bloc" afgetreden, ten einde de mogelijkheid te geven het binnenlandsche front te reorganiseeren, ten einde het hoofd te bieden aan den nieuwen toestand, welke het gevolg is van de sluiting door Duitschland van een niet-aanvalspact met Sovjet-Rusland, ondanks het bestaan van een driezijdige anti-Komintern-overeenkomst en zonder Japan te voren te hebben geraadpleegd.
De ministerpresident, baron Hiranoema, heeft verklaard, dat het kabinet is afgetreden, omdat het zich verantwoordelijk acht voor het opgeven van een Europeesche politiek, welke het kabinet had geformuleerd en ter kennis van de Kroon was gebracht, doch welke „ten gevolge van de ingewikkelde en zonderlinge situatie" in Europa het kabinet gedwongen heeft deze politiek te laten varen.
Generaal Noboejoeki Abe heeft zich belast met de vorming van een nieuw kabinet, dat op 30 Augustus door den Keizer werd beëedigd. De samenstelling is als volgt:

Generaal Noboejoeki Abe: Premier en Buitenlandsche Zaken.
Naosji Ohara: Binnenlandsche Zaken en Openbare welvaart.
Generaal Sjoenrokoe Hata: Oorlog.
Vice-admiraal Zengo Yosjida: Marine.
Tsjogoro Miyagi: Justitie.
Kakitsji Kawarada: Onderwijs.
Vice-admiraal Takoeo Godoh: Handel, Industrie en Landbouw.
Ryoetaro Nagai: Verkeer en Spoorwegen.
Tsoeneo Kanemitsoe: Overzeesche aangelegenheden.
(Domei - Telex-A. N. P.) **(V. b. Kabinet 3744 G.)**

C. **GROOT-DUITSCHLAND. — Non-agressie pact met Sovjet-Rusland. - Ratificatie. —**
De Opperste Raad van de Sovjet-Unie heeft op 31 Augustus, na een rede van den volkscommissaris voor Buitenlandsche Zaken, Molotof, eenstemmig het volgende besluit genomen:

1. De buitenlandsche politiek van de regeering wordt goedgekeurd.

2. Het op 23 Augustus te Moskou onderteekende verdrag van non-agressie tusschen Duitschland en de Sovjet-Unie wordt geratificeerd.

Uit Berlijn meldt het Deutsches Nachrichtenbüro: De Duitsche regeering heeft op 31 Augustus op hetzelfde oogenblik, dat de Opperste Raad van de Sovjet-Unie het niet-aanvalsverdrag tusschen de twee landen ratificeerde, dit verdrag eveneens geratificeerd.
(Telex-A.N.P.) **(Vorig bericht 3918 A.)**

POOLSCHE KWESTIE.

1 September. — DANZIG. — **Hereeniging met Duitschland. —**
Gouwleider Forster heeft het volgende telegram aan Adolf Hitler gezonden:

Ik heb zoo juist de grondwet van den staat, de hereeniging van Danzig met het Duitsche Rijk betreffende, onderteekend, en daarmede van kracht verklaard. De wet wordt genoemd: „Grondwet van den staat van de Vrije Stad Danzig, de hereeniging met het Duitsche Rijk betreffende, van 1 September 1939".

DUITSCHLAND. — **Rijksdagrede van Adolf Hitler. - Een politiek testament. —**
Adolf Hitler heeft op 1 September den Rijksdag te Berlijn bijeengeroepen en o.a. het volgende verklaard:
1. Hij heeft beproefd de Poolsche kwestie in zake Danzig en den Corridor op vreedzame wijze op te lossen.
2. Twee volle dagen heeft hij op den Poolschen gevolmachtigde tevergeefs gewacht.
3. Hij is nu vast besloten de kwestie Danzig en die van den Corridor zelf op te lossen.
4. Hij zal er voor zorgen, dat in de verhouding Duitschland-Polen een wending intreedt, welke een vreedzame samenwerking garandeert.
5. Hij zal, aldus verklaarde de Führer met nadruk verder, zoolang strijden, totdat de Poolsche regeering geneigd is die toestanden tot stand te brengen, of totdat een andere Poolsche regeering zal worden gevonden, welke daartoe bereid is.
6. Hij is bereid elk persoonlijk offer te brengen. Ik wil als steeds de eerste soldaat van het Duitsche Rijk zijn, aldus Hitler.
Overwinning,— of ik wil het einde niet beleven, riep spr. uit, na gezegd te hebben, dat men den soldatenrok niet zal uittrekken alvorens de overwinning bevochten is.
Mocht spr. vallen, dan zal Göring hem opvolgen, daarna, mocht ook deze uitvallen, Rudolf Hess.
Als ook Hess uitvalt, dan zal een senaat den dappersten man tot zijn opvolger aanwijzen. Een November-1918 zal nooit in Duitschland herhaald worden"!
7. Hij bracht dank aan Italië, dat hem steeds heeft ondersteund. Men zal echter begrijpen, dat hij voor de tenuitvoerlegging van den strijd geen beroep op vreemde hulp zal doen. Hij zal deze taak zelf volbrengen.
8. De Duitsche Rijksdag heeft ten slotte een wet aangenomen, waarbij Danzig bij het Duitsche Rijk wordt ingelijfd.

POLEN. — De Duitsche strijdmacht heeft de Poolsche grens in den nacht van 31 Augustus op 1 September zonder waarschuwing overschreden en rukt van drie kanten Polen binnen. Polen heeft op 30 Augustus alle reserves gemobiliseerd.

DUITSCHLAND. — **Dagorder van Hitler aan de Weermacht. —**
De Führer heeft de volgende dagorder aan de weermacht, gedateerd op 1 September, uitgevaardigd:
De Poolsche staat heeft de vreedzame regeling van de nabuur-betrekkingen, waarnaar ik gestreefd heb, afgewezen. Hij heeft inplaats daarvan een beroep op de wapenen gedaan. De Duitschers in Polen worden met bloedige terreur vervolgd, van huis en hof verdreven. Een reeks van, voor een groote mogendheid, onverdraaglijke grensschendingen bewijst, dat de Polen niet langer bereid zijn, de Duitsche rijksgrenzen te eerbiedigen. Om aan dit waanzinnige optreden een einde te maken, blijft mij geen ander middel, dan van nu af aan geweld tegenover geweld te plaatsen.
De Duitsche weermacht zal den strijd om de eer en de levensrechten van het herrezen Duitsche volk met harde vastbeslotenheid strijden. Ik verwacht, dat ieder soldaat, gedachtig aan de groote traditie van het eeuwige Duitsche soldatendom, zijn plicht tot het uiterste zal vervullen. Blijft u steeds en in alle lagen bewust, dat gij de vertegenwoordigers van het nat.-socialistische groot-Duitschland zijt.
Leve ons volk en ons rijk.

ENGELAND. — **Verklaring van premier Neville Chamberlain in het Lagerhuis in zake Polen. - Hij eischt stopzetting van de agressie en terugtrekking van de Duitsche troepen van Poolsch gebied. - Algeheele mobilisatie van vloot en leger. —**
Premier Neville Chamberlain heeft op 1 September om 6 uur 's middags in het Lagerhuis een verklaring afgelegd, waaraan wij o.a. het volgende ontleenen:
1e. De eerste woorden van Chamberlain waren: „Ik ben niet voornemens hedenavond veel woorden te zeggen. De tijd is gekomen voor daden veeleer dan voor woorden. Achttien maanden geleden bad ik, dat de verantwoordelijkheid niet op mij zou mogen vallen om dit huis te vragen het vreeselijke gericht van een oorlog te aanvaarden. Ik vrees, dat ik niet in staat zal zijn die verantwoordelijkheid te vermijden.
Ik zou echter geen duidelijker omstandigheden wenschen, dan zich vandaag voordoen ten aanzien van de vraag waar mijn plicht is gelegen.
2. Nu alle desbetreffende documenten gepubliceerd zijn, aldus Chamberlain verder, zullen wij voor de rechtbank der historie staan, wetende, dat de verantwoordelijkheid voor dezen verschrikkelijken rampspoed ligt op de schouders van één man. De Duitsche rijkskanselier heeft niet geaarzeld om de wereld te dompelen in ellende om zijn eigen zinnelooze eerzucht en ambities te dienen.
3. Het witboek, dat heden gepubliceerd zal worden, zal het duidelijk maken, dat ons doel is geweest er naar te streven, besprekingen tot stand te brengen omtrent het Poolsch-Duitsche geschil tusschen de beide regeeringen zelve op voorwaarden van gelijkheid.
4. Er is echter een passage in de mededeeling d.d. 30 Augustus, die ik zou willen aanhalen, omdat zij toont, hoe gemakkelijk een uiteindelijke botsing zou hebben kunnen zijn vermeden, wanneer er het geringste verlangen had bestaan aan den kant van de Duitsche regeering om tot een vreedzame regeling te komen. In dit document zeiden wij: „De Engelsche regeering erkent ten volle de noodzakelijkheid van spoed bij het in gang brengen van besprekingen en zij deelt de ongerustheid van den Rijkskanselier, voortvloeiende uit het in elkanders nabijheid staan van twee gemobiliseerde legers, tegenover elkaar.
Dienovereenkomstig zou zij op de sterkste wijze er bij beide partijen op willen aandringen zich te verplichten, dat gedurende de onderhandelingen geen agressieve militaire bewegingen zullen plaats vinden. De Britsche regeering heeft het vertrouwen, dat zij een dergelijke verplichting van de Poolsche regeering kan verkrijgen, wanneer de Duitsche regeering soortgelijke verzekeringen zou geven".
Dit telegram, zoo vervolgde de premier, bracht een onmiddellijk antwoord van de Poolsche regeering, gedateerd op 31 Augustus, waarin de Poolsche regeering zeide, dat zij bereid was op basis van wederkeerigheid, de garantie te geven, dat in geval van onderhandelingen Poolsche troepen niet de grens zouden schenden van het Duitsche rijk, mits een overeenkomstige waarborg door de Duitschers werd gegeven. Wij hebben nooit eenig antwoord ontvangen van de Duitsche regeering op dit voorstel.
5. De Britsche ambassadeur heeft Berlijn medegedeeld, dat, tenzij verzekeringen werden gegeven, dat iedere agressieve actie wordt opgeschort en de Duitsche troepen uit Polen worden teruggetrokken, de Britsche regeering zonder aarzeling hare verplichtingen zal nakomen.
„Wanneer het antwoord van de Duitsche regeering op onze waarschuwing ongunstig is, en ik kan niet veronderstellen, dat het anders zal zijn, heeft de Britsche ambassadeur instructies gekregen om zijn paspoort te vragen. In dit geval zijn wij gereed.
6. Wij hebben geen twist met het Duitsche volk, behalve, dat het toestaat te worden geregeerd door een nationaal-socialistische regeering. Zoolang die regeering bestaat en de methoden gebruikt, die zij zoo hardnekkig in de afgeloopen twee jaren heeft toegepast, kan er geen vrede zijn in Europa. Wij zijn vastbesloten, dat er aan deze methoden een einde moet komen.
7. Er is nog slechts één opmerking, die ik zou wil-

len maken, aldus verklaarde Chamberlain ten slotte, en dat is mijn voldoening en de voldoening van de regeering van Z. M. uit te spreken, dat gedurende deze laatste dagen van de crisis ook Mussolini zijn best heeft gedaan voor een oplossing.
Algeheele mobilisatie van vloot en leger wordt gelast.

POLEN. — **Proclamatie aan het volk. - Maarschalk Smigly-Rydz opperbevelhebber. - Hulp aan Engeland gevraagd. - Agressie geconstateerd. —**
De President van de Poolsche Republiek, Moscicki, heeft op 1 September de volgende proclamatie tot zijn volk gericht:
Onze erf-vijand viel hedennacht den Poolschen Staat aan. Op dit historische oogenblik richt ik mij tot alle landgenooten, in de vaste overtuiging, dat de heele natie zich rond den bevelhebber van het leger zal scharen, voor de verdediging van de vrijheid, de onafhankelijkheid en de eer, en dat men den aanvaller een waardig antwoord zal geven, zooals dat reeds eerder is geschied in de geschiedenis van de Poolsch—Duitsche betrekkingen.
God zegene de heele natie in haar strijd voor een heilige en rechtvaardige zaak; in gesloten gelederen rukken wij op ten strijde naar een volledige overwinning.
De president der republiek heeft den inspecteur-generaal der Poolsche weermacht, maarschalk Smigly-Rydz, tot opperbevelhebber der Poolsche troepen benoemd.
De president heeft voorts ingevolge een der artikelen van de grondwet maarschalk Smigly-Rydz aangewezen als opvolger van den president der republiek, voor het geval dit ambt vacant wordt vóór de vrede is gesloten.
De Poolsche ambassadeur heeft op 1 September een bezoek gebracht aan den Britschen minister van Buitenlandsche Zaken, lord Halifax, dien hij op de hoogte heeft gesteld van een Duitschen aanval. Deze beteekende — naar hij zeide — een geval van een directe agressie, zooals voorzien in het Engelsch-Poolsche verdrag, waarop hij een beroep deed.

FRANKRIJK. — **Berlijn wordt verzocht staking van iedere agressie en terugtrekking der Duitsche troepen uit Polen. —**
De Fransche ambassadeur te Berlijn, Coulondre, heeft op 1 September ('s avonds) bij de Duitsche regeering een soortgelijke démarche ondernomen, als die van den Engelschen ambassadeur, welke door Chamberlain dien zelfden avond in het Lagerhuis is aangekondigd, en waarin hij zeide, dat de Britsche ambassadeur er mede belast is, de Duitsche regeering onmiddellijke staking te vragen van iedere agressieve actie en terugtrekking van de Duitsche troepen uit Polen. In geval van een ongunstig antwoord zou de Britsche regeering haar verplichtingen ten uitvoer leggen en de ambassadeur zijn paspoort vragen.
De ministerraad had op 31 Augustus eenstemmig besloten, dat Frankrijk zijn verplichtingen na zal komen. Algemeene mobilisatie werd afgekondigd.

NEDERLAND. — **Engeland eerbiedigt onze neutraliteit. —**
De Regeeringspersdienst meldt:
De Britsche regeering heeft aan de Nederlandsche regeering verklaard, dat zij, in geval een Europeesche oorlog mocht uitbreken en Nederland daarin een onzijdige houding aanneemt, vast besloten is, die onzijdigheid overeenkomstig haar traditioneel beleid ten volle te eerbiedigen, mits die onzijdigheid ook door andere mogendheden geëerbiedigd wordt.

ENGELAND. — **500 millioen pond voor defensie. - Lagerhuis keurt crediet goed. —**
Het Lagerhuis heeft met algemeene stemmen goedkeuring gehecht aan een crediet ten bedrage van 500 millioen pond sterling voor „de verdediging van het koninkrijk, de handhaving van de openbare orde en het doeltreffend voeren van iederen oorlog".

ITALIE. — **Geen enkel militair initiatief genomen. - Hitler dankt Mussolini. —**
Na de bijeenkomst van den Italiaanschen ministerraad, die op 1 September plaats vond, is een officieel communiqué gepubliceerd, waarin wordt verklaard:
Na den toestand in Europa te hebben besproken, welke is ontstaan tengevolge van het Duitsch—Poolsche conflict, waarvan de oorsprong teruggaat tot het verdrag van Versailles en na kennis te hebben genomen van alle documenten, welke door den minister van Buitenlandsche Zaken werden voorgelegd en waaruit blijkt, wat Mussolini heeft gedaan tot het behoud van den vrede op een rechtvaardigen grondslag, heeft de ministerraad zijn volledige goedkeuring gehecht aan de tot nu toe genomen militaire maatregelen, welke zuiver een karakter van voorzorg hebben en houden. De ministerraad heeft ook de economische en sociale maatregelen, welke de ernstige toestand noodzakelijk maakt, goedgekeurd.
De ministerraad verklaart vervolgens en kondigt het volk aan, dat Italië geen enkel militair initiatief neemt.
Ten slotte wordt een beroep gedaan op het Italiaansche volk om een voorbeeld te geven van discipline en kalmte, zooals steeds het geval is geweest.
Hitler dankt Mussolini. — Rijkskanselier Hitler heeft een telegram gezonden aan den Duce, waarin hij zegt:
„Duce, ik dank u zeer hartelijk voor de diplomatieke en politieke hulp, welke gij onlangs aan Duitschland en zijn goed recht hebt geschonken. Ik ben er van overtuigd met de Duitsche militaire macht de taak te kunnen vervullen welke ons is opgelegd.
Ik meen in de gegeven omstandigheden de Italiaansche militaire hulp niet noodig te hebben.
Ik dank u, duce, ook voor alles, wat gij in de toekomst zult doen voor de gemeenschappelijke zaak van Fascisme en Nationaal-socialisme. w.g. Hitler.

NEDERLAND. — **Geestdriftige tooneelen in de residentie bij aankomst van het Prinselijk gezin. - Minister Steenberghe verklaart, dat in Nederland geen honger zal worden geleden. - Staat van Oorlog afgekondigd. —**
De aankomst van het Prinselijk Gezin in de Residentie is aanleiding geweest tot een indrukwekkende demonstratie van de eenheid van Koningin en volk. H. M. de Koningin was ter ontvangst voor het paleis aanwezig. Na de begroeting begaf de Koninklijke Familie zich onder de duizenden, die Haar in de Paleisstraat toejuichten.
Temidden der duizenden bleef H. M. de Koningin staan en riep luidkeels driemaal „Leve het Vaderland, hoezee".
„Het Volk" heeft minister Steenberghe eenige vragen gesteld over de voedselvoorziening in ons land. Het blad verzocht den minister, op één vraag te antwoorden, namelijk, of nu ook de uitspraak gedaan kon worden, welke minister Treub in Augustus 1914 deed: „Er zal in Nederland geen honger worden geleden". De minister antwoordde hierop, dat hij in volle gerustheid ook thans deze verklaring kon afleggen. „Dit is", zoo zei de minister, „ook zeer begrijpelijk, aangezien de regeering, in tegenstelling tot 1914, over een ruime voorbereidingstijd heeft beschikt, waarin hard is gewerkt". De minister voegde hieraan nog toe, dat bij de verdere uitvoering der verschillende maatregelen de eensgezinde medewerking van het geheele Nederlandsche volk noodig is.
De regeeringspersdienst meldt:
Teneinde de noodzakelijke militaire maatregelen, welke noodig zijn in het belang van de geoefendheid en paraatheid van onze weermacht, te kunnen nemen, heeft de regeering zich genoodzaakt gezien

het grondgebied des Rijks in staat van oorlog te verklaren.
De tengevolge van dezen rechtstoestand aan het militair gezag toevallende bevoegdheden zullen zich voorshands beperken tot vorderingen, welke verband houden met het oefenen van den troep (het betreden van particuliere terreinen) en den aanleg van verdedigingswerken.

2 September — DUITSCHLAND — **Geen oorlogstoestand met Polen. - Poolsche ambassadeur verlaat Berlijn, Duitsche zaakgelastigde verlaat Warschau.**
In politieke kringen te Berlijn wordt verklaard, dat Duitschland Polen niet den oorlog heeft verklaard en dat daarom de tegenwoordige toestand niet beschouwd wordt als oorlogstoestand.
De Poolsche ambassadeur te Berlijn, Lipski, heeft van zijn regeering order gekregen Berlijn te verlaten.
De Poolsche belangen in Duitschland zullen door het Zweedsche gezantschap behartigd worden.
Ook de Duitsche zaakgelastigde te Warschau heeft zijn paspoort gevraagd.

NEDERLAND. — **Luitenant-generaal I. H. Reijnders tot generaal benoemd. - Veldpostdienst. —**
Bij Koninklijk Besluit van 30 Augustus, is benoemd en aangesteld bij den generalen staf, tot generaal, de luitenant-generaal I. H. Reynders, van dien staf, opperbevelhebber van land- en zeemacht.

Veldpostdienst. — Adresseering van correspondentie aan militairen moet als volgt geschieden: naam en voorletters van geadresseerde, militaire rang, onderdeel, waartoe de militair behoort of waarbij hij is gedetacheerd, alsmede een nadere aanduiding als: veldleger, vesting Holland, stelling van Den Helder, enz.
Voorbeelden van goede adresseering zijn op de postkantoren voorgehangen. In twijfelgevallen vrage men daar inlichtingen.
In geen geval mag een plaatsnaam worden vermeld. Indien het publiek blijft doorgaan met onvolledige of onjuiste adresseering van correspondentie aan militairen kan de Veldpostdienst niet behoorlijk functionneeren. Er ontstaat reeds thans groote vertraging, terwijl de bezorging van tal van brieven door onvolledige adresseering misloopt.
Dringend verzoek aan alle burgers. Beperkt u voorloopig en althans gedurende de eerstvolgende dagen zooveel mogelijk in uw correspondentie, vooral ook voor militairen. Het postvervoer dreigt mis te loopen indien hieraan niet wordt voldaan.

DANZIG. — **Proclamatie van Forster.** —
Gouwleider Forster heeft op 1 September de volgende proclamatie uitgevaardigd, welke gericht is aan het Duitsche spoorwegpersoneel in Danzig:
„De dag der vrijheid is gekomen. Voor den eersten keer sedert bijna twintig jaren waaien van de stations en de locomotieven van de spoorwegen in Danzig de vlaggen van het Duitsche rijk: de hakenkruisvlaggen. Hiermede is de tijd van de Poolsche heerschappij van geweld teneinde. De vreemde heeren zijn terzijde gesteld. De spoorweg is weer uw spoorweg geworden. Uw voorbeeldige strijd, uw trouw aan de Duitsche zaak en den Führer hebben hiermede hun hoogste belooning gevonden. De komende tijd zal groote eischen aan u stellen. Ik verwacht van u, dat gij als soldaten van Adolf Hitler, zooals tot nu toe, uw plicht zult vervullen".

NEDERL. OOST-INDIE. — **Oorlogsberichten in zake Polen kalm ontvangen. - Mobilisatie.** —
De Europeesche middenstand heeft de oorlogsberichten met de grootste kalmte ontvangen. Ook de mobilisatie-maatregelen werden kalm ontvangen, hoewel deze voor verschillende bedrijven voelbare personeelsmoeilijkheden meebrengen. Anderzijds werd met erkentelijkheid de kennisgeving der militaire autoriteiten ontvangen, dat zoo veel mogelijk soepelheid zal worden betracht.
De Bataviasche Middenstand Vereeniging gaf gisteren een circulaire uit, waarin den leden verzocht wordt hun kalmte te bewaren en gewoon aan den gang te blijven.
Op een desbetreffende vraag ontving Aneta de nadrukkelijke verzekering, dat in de Europeesche winkels te Batavia nergens zelfs maar een poging tot hamsteren is gedaan. De maatregelen der Regeering zijn dan ook gunstig ontvangen.

SLOWAKIJE. — **Protest tegen misbruik van grondgebied door Duitschland.** —
De Slowaaksche gezant te Warschau, Szathmary, heeft op 2 September bij den Poolschen minister van Buitenlandsche Zaken, kolonel Beck, in naam van het Slowaaksche volk en zijn vertegenwoordigers geprotesteerd tegen de pressie van het Duitsche Derde Rijk, waarvoor het Slowaaksche volk tot stilzwijgen gedoemd was en de brutale bezetting van het Duitsche leger moet verdragen.
(Telex-A. N. P. - Agence Belga - D. N. B. - P. A. T. - Stefani - Aneta) **(Vorig bericht 3921)**

A. **LUCHTBESCHERMING. — Wat iedereen weten moet.** —
Hieronder laten wij volgen een lijstje van materialen, welke in elk gezin noodig zijn voor de zelfbescherming.
Men schrikke niet van de opsomming, want alle materialen, die vet gedrukt zijn, zijn reeds aanwezig in uw huishouding. Het gaat er om, dat men weet, dat die voorwerpen voor de zelfbescherming noodig zijn. Men heeft noodig:

1e. Voor eerste-hulp-verleening bij verwonding:
een doos, waarin zich bevinden moeten:
twee snelverbanden
een pakje von Brunsche watten van 25 gram
twee hydrophyle zwachtels (8 en 6 cM. breed)
vier hydrophyle gaasjes (13 bij 16 cM.)
eenige veiligheidspelden
een meter pleister van 1 cM. breed
een **jampotje** gevuld met 75 gram antimosterdgaspoeder, en als men dit niet heeft, gevuld met bleekpoeder (goed dichtsluiten)
een doosje hansaplast (25 x 6 cM.)
een fleschje Hoffmannsdruppels
een buisje jodiumtinctuur (er om denken, dat men dit van tijd tot tijd moet ververschen)

2e. Voor brandblusschen:
per verdieping **twee emmers** water
op zolder een **teil** met droog zand (om brandbom in te leggen)
op zolder een **schop** met langen steel (om brandbom op te scheppen)
op zolder een hark (om het opscheppen gemakkelijker te maken)
op zolder een **bak,** waarin men drie emmers droog zand uitgestort heeft (als voorraad)
een emmerspuit of, indien men deze niet heeft, een rubberslang op de waterleiding met zgn. „diefje" voor aankoppeling op de kraan

3e. Voor dengene, die een begin van brand moet blusschen:
een **overall** (geen wapperende kleeren)
een **paar handschoenen** (geen vonken op bloote handen)
een donkere bril (brandbom geeft helder wit licht)
een metalen hoofddeksel (helm, **pan, vergiet,** ter voorkoming van haarschroeien en hoofdkwetsuren)
een schop
een bijl, houweel of koevoet
(Luchtbeschermingsdienst)
(Vorig bericht Luchtbescherming 3878 D.)

2—3 SEPTEMBER 1939

POOLSCHE KWESTIE.

2 September — ENGELAND — Verklaring van lord Halifax in het Hoogerhuis. - Gelijkluidende verklaring van premier Neville Chamberlain in het Lagerhuis. - Verklaring van Greenwood, Labour-oppositie. - Voorstel van Mussolini niet aangenomen. —

Om vijf minuten voor half acht, 2 September, is het Hoogerhuis bijeengekomen. De minister van Buitenlandsche Zaken, lord Halifax, verhief zich van zijn zetel om zijn verklaring namens de regeering af te leggen.

Hij verontschuldigde zich eerst, niet in staat geweest te zijn zich te houden aan zijn belofte om de verklaring af te leggen om zes uur. Daarna vervolgde hij aldus:

„De Britsche ambassadeur in Berlijn is Vrijdagavond half tien (1 September) ontvangen door Von Ribbentrop, wien hij de waarschuwende boodschap overhandigde, welke gisteren (1 September) in het Huis is voorgelezen. Von Ribbentrop antwoordde de mededeeling aan Hitler te moeten voorleggen. De ambassadeur verklaarde zich bereid het antwoord van den rijkskanselier in ontvangst te nemen, maar tot op heden is geen antwoord ontvangen.

Het is mogelijk, dat het uitstel geweten moet worden aan een voorstel, dat inmiddels naar voren is gebracht door de Italiaansche regeering, inhoudende dat de vijandelijkheden zouden worden gestaakt en dat daarna onmiddellijk een conferentie zou worden belegd tusschen de vijf mogendheden: Engeland, Frankrijk, Polen, Duitschland en Italië.

Hoewel de Britsche regeering de pogingen van de Italiaansche regeering waardeert, zou de Britsche regeering harerzijds toch niet kunnen deelnemen aan een conferentie, zoolang Polen het slachtoffer is van een invasie, zoolang de steden gebombardeerd worden en zoolang over Danzig eenzijdig met geweld is beschikt.

Zooals gisteren verklaard, zal de Britsche regeering genoopt zijn tot handelen over te gaan, tenzij de Duitsche troepen van Poolsch gebied worden teruggetrokken.

Wij staan in verbinding met de Fransche regeering, wat de tijdlimiet betreft, waarin de regeeringen van Engeland en Frankrijk noodzakelijk moeten weten, of de Duitsche regeering bereid is zulk een terugtrekking uit te voeren. Indien de Duitsche regeering er in zou toestemmen haar troepen terug te trekken, dan zou de Britsche regeering bereid zijn de positie te beschouwen als gelijk aan die welke er heerschte voor dat de Duitsche troepen de Poolsche grens overtrokken. Dat wil zeggen, de weg zou geopend zijn voor besprekingen tusschen de regeeringen van Polen en Duitschland over de tusschen hen hangende kwesties, op de voorwaarde, dat een te bereiken regeling de vitale belangen van Polen waarborgt en een internationale garantie verkrijgt.

Indien de regeeringen van Duitschland en Polen wenschen, dat andere mogendheden zich bij hen aan de conferentietafel zullen scharen, is de Britsche regeering van haar kant bereid, hiermede in te stemmen. Er is nog een andere aangelegenheid, waarvan gewag moet worden gemaakt om den huidigen toestand volkomen duidelijk te maken. Vrijdag heeft Forster, die op 23 Augustus j.l., in tegenspraak tot de grondwet van Danzig, staatshoofd geworden is, de inlijving van Danzig bij het Duitsche rijk afgekondigd en tevens de ontbinding van de grondwet. Hitler werd verzocht aan dit decreet door een Duitsche wet kracht bij te zetten. In de gisteren gehouden Rijksdagzitting werd een wet aangenomen betreffende de vereeniging van Danzig met het rijk. De internationale status van Danzig als Vrije Stad werd bepaald bij verdrag, hetwelk de Britsche regeering onderteekend heeft en waarbij de Vrije Stad geplaatst werd onder de bescherming van den Volkenbond. De aan Polen bij dit verdrag in Danzig gegeven rechten worden omlijnd en bevestigd door overeenkomsten, welke tusschen Danzig en Polen gesloten zijn. De gisteren door de autoriteiten van Danzig en door den Rijksdag genomen maatregel vormt een laatsten stap in de eenzijdige miskenning van dit internationale instrument, dat slechts gewijzigd kon worden door onderhandelingen.

De Britsche regeering erkent derhalve noch de geldigheid van de redenen op grond waarvan de actie der autoriteiten van Danzig gebaseerd was, noch de geldigheid van deze actie zelf, noch de uitwerking welke de Duitsche regeering daaraan gegeven heeft.

Minister-president Chamberlain legde in het Lagerhuis een volkomen gelijkluidende verklaring af.

Nadat ook Chamberlain in het Lagerhuis deze verklaring namens de regeering had afgelegd, nam Greenwood van de Labour-oppositie het woord. Hij zeide:

„Ik geloof, dat het geheele Huis ontdaan is van Chamberlain's verklaring. Er is een toenemend gevoelen in het Huis, ik geloof zelfs in alle kringen van het Huis, dat deze spanning vroeg of laat moet eindigen en hoe eerder hoe beter, maar indien wij moeten marcheeren, hoop ik, dat wij zullen marcheeren in volledige eenheid en met Frankrijk.

Ik spreek in zeer moeilijke omstandigheden, maar ik mag wel zeggen, dat ik op dit oogenblik zeg wat mij op het hart ligt. Ik ben ernstig verontrust. Achtendertig uur geleden vond een daad van agressie plaats. Op het oogenblik, dat deze daad van agressie geschiedde, trad één der belangrijkste verdragen der moderne tijden in werking. Er mogen redenen zijn waarom niet onmiddellijk werd opgetreden. Ik heb gepoogd een eerlijk spel te spelen. Ik ben niet bereid te zeggen, wat ik zou hebben gedaan.

Na gesproken te hebben van de hevige bombardementen, zeide Greenwood: „Ik vraag mij af, hoe lang wij nog zullen weifelen, nu Groot-Brittannië en allen, die voor Groot-Brittannië opkomen, en de menschelijke beschaving in gevaar verkeeren. Wij moeten marcheeren met de Franschen. Ik geloof niet, dat de Franschen zouden terugdeinzen voor den heiligen eed, dien zij gezworen hebben. Ik zou er de voorkeur aan gegeven hebben, dat de minister-prsident definitief had kunnen zeggen, of het oorlog of vrede is. Elke minuut uitstel beteekent thans verlies aan menschenlevens en in gevaarbrenging van onze nationale belangen en van de grondvesten van onze nationale eer. Ik hoop echter, dat wij morgen — hoe zwaar het den minister-president ook zal vallen — niemand zou vanavond in zijn schoenen willen staan — de meening van de regeering zullen weten en dat er geen oogmerken meer zijn om de zaak uit te stellen.

Op het oogenblik, dat het den schijn heeft alsof wij verzwakken, weet de dictatuur, dat wij verslagen zijn. Wij zijn niet verslagen, wij zullen niet verslagen worden en wij kunnen niet verslagen worden, maar een uitstel is gevaarlijk, eerlijk gezegd, acht ik het niet mogelijk, dat Hitler iets overeenkomt, dat hij niet bereid zou zijn te verraden. Ik geloof — zoo besloot Greenwood — dat de teerling geworpen is. Wij willen den tijd kennen.

Hierop legde Chamberlain zijn bovenvermelde verklaring af, dat de regeering Zondag (2 Sept.) haar standpunt zou bepalen. De regeering — zoo voegde Chamberlain nog toe aan zijn tweede redevoering — verkeert in een moeilijke positie. En ik veronderstel, dat de moeilijkheid daarin gelegen is, de actie telefonisch met elkander te bepalen op even snelle wijze als zou kunnen geschieden, wanneer men zich in dezelfde kamer bevond.

Gaarne had ik gezien, dat het mij mogelijk geweest was, het huis nu te zeggen, dat Frankrijk en wij zijn overeengekomen de kortste tijdlimiet te gebruiken, wanneer beide tot handelen overgaan. Het is zeer goed mogelijk, dat wij in de komende uren antwoord ontvangen op onze besprekingen met de Franschen. Ik ben er zeker van, dat ik morgen in staat ben het Huis een definitieve verklaring te geven.

Ik ben de laatste man om elke mogelijkheid te verwaarloozen en elke ernstige kans niet te overwegen, ter vermijding, zelfs op het laatste oogenblik, van de groote ramp van een oorlog.

Ik vertrouw — zoo besloot Chamberlain — dat het huis de positie inziet, welke ik heb uiteengezet, en mij zal willen gelooven, dat ik uit volledige goede trouw spreek. Ik wil niet onderhandelingen verlengen welke onze positie wellicht moeilijker zouden maken dan zij is.

FRANKRIJK. — **Verklaring van den voorzitter der Kamer, Herriot, en van minister-president Daladier.** Zoodra de Kamer op 2 September geopend was, las de voorzitter, Herriot, het decreet tot bijeenroeping van de Kamers voor. Vervolgens hield hij de volgende toespraak:

„Op dit oogenblik zijn lange woorden niet noodzakelijk om den wil tot eenheid te kennen te geven, welke leeft in de harten van alle Franschen. Na twintig jaar werken, hetgeen niet voldoende is geweest om de ramp van den vorigen Duitschen aanval te herstellen, staan wij tegenover een nieuwen aanval. Dezelfde man, die Oostenrijk deed verdwijnen, die de Tsjechen martelde, die de geheele wereld

bevolkte met vluchtelingen, heeft opnieuw zijn toevlucht genomen tot geweld met een mengsel van brutaliteit en valschheid. Met een cynisme, dat de minister-president van Groot-Brittannië reeds gisteren betreurde en dat zonder verwijl moet worden vastgelegd.

De meest hooge bemiddelingspogingen, welke met voldoening en erkentelijkheid door ons werden ontvangen, stieten af op een weigering.

Polen, waarmede wij door het verleden zijn gebonden, heeft op het oogenblik met zijn legendarischen moed slagen gekregen van een wetenschappelijk barbarendom. Wij zenden dit land onze betuiging van hartelijke broederschap en solidariteit. De regeering, die in het middelpunt van het programma den strijd tegen den aanval stelde, die plechtig verklaarde haar hulp te willen verleenen aan ieder land, dat strijdt voor zijn onafhankelijkheid, heeft met den specialist van den aanval een verdrag gesloten, dat de afkeur verdient van ieder rechtschapen mensch.

Frankrijk treedt met opgeheven hoofd en zuiver geweten het gevaar tegemoet. Het heeft het bewijs geleverd van lang geduld. Zelfs in deze angstige uren herinnert het er aan, dat het heeft gewerkt om alle volken te vereenigen en dat het tegen geen enkel land vijandelijke bedoelingen heeft. Het stelt slechts den verdrukker verantwoordelijk. Vervolgens verklaarde Herriot onder enthousiasme van de Kamer, dat het Britsche rijk met Frankrijk slechts één lichaam en één ziel vormt."

Nadat de Kamer het voorstel had verworpen om in geheime zitting te gaan, besteeg minister-president Daladier het spreekgestoelte. Hij werd langdurig toegejuicht.

De minister-president las een boodschap voor van president Lebrun, waarin werd gezegd, dat een oorlog in Centraal Europa is uitgebroken, terwijl twee volken nog konden onderhandelen. Duitschland, aldus de boodschap van Lebrun, heeft Polen op brutale wijze aangevallen. Frankrijk en Engeland hebben vergeefs gepoogd dit conflict te voorkomen. Indien men niet meer wil luisteren naar de stem van het wereldgeweten, zal het conflict voortgaan.

Frankrijk is vastbesloten trouw te blijven aan zijn verplichtingen.

De boodschap sluit met de woorden: „Weest eensgezind. Leve Frankrijk."

Vervolgens herinnerde de minister-president aan de feiten van de afgeloopen dagen. „De vrede werd bedreigd door de Duitsche eischen. Alle vredelievende machten der wereld hebben zich vereenigd om den vrede te redden. Duitschland heeft dit te niet gedaan. Op 31 Augustus bereikte de crisis een hoogtepunt, toen Engeland Polen in beginsel directe onderhandelingen deed aanvaarden. De Duitsche minister van Buitenlandsche Zaken weigerde te spreken met den Poolschen ambassadeur te Berlijn, onder voorwendsel, dat deze niet gevolmachtigd was en dat Polen de Duitsche voorwaarden had verworpen. Dit is een leugen, aangezien Polen deze voorwaarden zelfs niet kende."

De Kamer juichte eenstemmig de woorden van Daladier toe, waarin hij hulde bracht aan de goede diensten, welke zijn bewezen door President Roosevelt om een conferentie te beleggen en een oorlog te voorkomen. Frankrijk heeft zich vereenigd met elk initiatief van dezen aard. Daladier zelf heeft door middel van den Franschen ambassadeur te Berlijn, Coulondre, voorstellen gedaan tot het redden van den vrede: „Gij kent het antwoord van den Rijkskanselier. Ik heb niet verder aangedrongen."

Zonder zich echter van de wijs te laten brengen, heeft de Britsche minister-president Chamberlain zijn pogingen voortgezet. Ook breng ik hulde aan de edele pogingen van de Italiaansche regeering.

De pogingen om den vrede te redden, indien zij al onmachtig bleken, hebben tenminste de verantwoordelijkheid aangetoond. Polen is het slachtoffer van een aanval en is verzekerd van de hulp van de vrije menschen. Hetgeen wij hebben gedaan vóór het begin van dezen oorlog, zijn wij bereid te herhalen, indien opnieuw een poging zal worden gedaan tot verzoening. Indien de gevechten zouden worden gestaakt, indien de aanvaller binnen zijn grenzen zou terugkeeren, indien vrije onderhandelingen zouden worden aanvaard, dan zal de Fransche regeering haar best doen dit te vergemakkelijken.

De tijd evenwel dringt, Frankrijk en Engeland kunniet toezien bij de vernieling van een bevriend volk. De aanval op Polen is een nieuwe onderneming van geweld tegen Engeland en Frankrijk. Er is hier geen sprake van een conflict tusschen Duitschland en Polen, er is sprake van een nieuwen stap van Hitleriaansche dictatuur, welks doel is de overheersching van Europa en de wereld.

Het verdrag tusschen Duitschland en Polen is nauwelijks enkele jaren oud. Duitschland heeft niet geaarzeld het op te zeggen. Het heeft zich verbonden den vrede te bewaren na het Duitsch-Poolsche conflict. Wij kennen dit voorstel reeds. Na dergelijke beloften is het Duitsche leger Weenen binnengerukt. Wat is er van Schuschnigg geworden, die in de gevangenis is geworpen? En Duitschland heeft op dezelfde wijze gehandeld met Tsjecho-Slowakije. De bevrijding van de Sudeten, zoo zeide het, is de laatste Duitsche eisch. Het heeft toen gepoogd de verantwoordelijkheid van den aanvaller te doen terugvallen op de slachtoffers. Korten tijd geleden heeft de Führer beloofd het niet-aanvalsverdrag met Polen te zullen eerbiedigen. Bij Hitler moet men rekening houden met zijn daden en niet met zijn woorden. Daladier herinnerde vervolgens aan de overeenkomsten, welke Frankrijk binden aan Polen.

Wij hebben steeds herhaald, dat ingeval van een aanval wij onze overeenkomsten met Polen zullen handhaven. Polen is het slachtoffer van den meest onrechtvaardigen en meest brutalen aanval. Frankrijk en Engeland zijn geen landen, die hun handteekening ongedaan kunnen maken. Daladier herinnerde aan de laatste besluiten van de regeeringen van Frankrijk en Engeland. Deze landen moeten Polen te hulp komen. Indien de Duitsche regeering niet de verzekering geeft, dat zij haar strijdkrachten terug zal trekken, dan zullen Frankrijk en Engeland hun verplichtingen jegens Polen vervullen.

Indien Frankrijk toeliet, dat deze aanval zou worden voltooid, dan zou het snel veracht worden en geïsoleerd staan zonder hulp en zou het binnenkort zijn overgeleverd aan de meest heftige aanvallen. Wat zou een garantie voor onzen Elzas en voor ons Lotharingen beteekenen, indien de huidige aanval geduld zou worden?

Na de garanties aan Oostenrijk, aan Tsjecho-Slowakije en aan Polen, welke niet werden gehouden, zou de aanvaller zich tegen Frankrijk keeren.

Wij koesteren geen haat jegens eenig volk ter wereld. Wij zouden evenwel niet anders worden dan een miserabel volk, door de nederlaag ten onder gebracht en geknecht. Dergelijke gedachten koestert een Franschman niet. Ik verdedig den oorlog niet, ik heb zelf gestreden en mijn plicht gedaan als eerlijk man. Wanneer onze soldaten zich bij hun regimenten voegen, koestert niemand van hen haat voor het Duitsche volk in zijn hart, doch allen zijn bereid hun plicht te doen. De vreedzamen zijn bereid waardig hun vaderland te verdedigen. Zij weten, dat het bestaan van hun vaderland op het spel staat. De Franschen zullen niet toestaan, dat een land wordt overweldigd. Wanneer men Frankrijk bereid ziet staan dan is dit, omdat het overtuigd is, dat het bedreigd wordt.

Daladier begroette vervolgens de vreemdelingen, die, gevestigd op Franschen bodem, zich bij duizenden bereid hebben verklaard, met hun leven Frankrijk te dienen. Frankrijk is bereid zoowel tot vreedzame pogingen, als tot het leveren van een bewijs van kracht.

„Mijne heeren op dit oogenblik, waarop het lot van Europa en van Frankrijk wordt beslist, spreek ik tot u met de stem van één van zijn zonen, met de stem van allen die reeds hebben aanvaard, om, indien het noodzakelijk mocht zijn, het hoogste offer te brengen. Wij vinden in hen terug den geest, welke alle helden van onze geschiedenis bezield heeft. Frankrijk weet in dergelijke uren, dat het strijdt voor zijn leven en zijn onafhankelijkheid. Mijne heeren, Frankrijk beveelt.

3 September. — ENGELAND. — Staat van Oorlog met Duitschland. - Radiorede van minister-president Neville Chamberlain tot het Britsche volk. —

De staat van oorlog, waarin Groot-Brittannië zich met Duitschland bevindt, is op 3 September (Zondagochtend te 11.15 uur) effectief geworden, toen Dunbar, de chef van de afdeeling verdragen van het Foreign Office, den Duitschen zaakgelastigde dr. Kordt mededeelde, dat van 11 uur Engelschen zomertijd af de staat van oorlog tusschen Engeland en Duitschland bestond.

Om 10.20 uur van dien morgen is over de Engelsche zenders de mededeeling gepubliceerd, inhoudende, dat om negen uur de Britsche ambassadeur in Berlijn de Duitsche regeering heeft doen weten, dat, tenzij om

elf uur Zondagmorgen van Duitschland een gunstig antwoord was ontvangen ten aanzien van de gestelde eischen betreffende de staking van de vijandelijkheden in Polen, Engeland zich in staat van oorlog zou achten met Duitschland.
Toen op den vastgestelden tijd geen antwoord van Berlijn was ontvangen, ging de staat van oorlog tusschen Engeland en Duitschland in.
Deze verklaring werd door premier Chamberlain in het Lagerhuis eveneens afgelegd.

Chamberlain zeide o.m.:

„Het is een droeve dag voor ons allen, maar voor niemand is de dag droeviger dan voor mij. Alles, waarvoor ik gewerkt heb, waarop ik gehoopt heb en waarin ik geloofd heb gedurende mijn openbare leven, is in puin ineen gestort. Het eenige, dat voor mij is overgebleven, is na te gaan, welk vermogen ik bezit voor de overwinning van onze zaak. Ik kan niet zeggen, welke rol ik wellicht zal mogen spelen, maar ik vertrouw, dat ik den dag zal mogen aanschouwen, waarop Hitler vernietigd is en waarop een bevrijd Europa is hersteld."

Minister-president Neville Chamberlain richt zich tot het Engelsche volk. —

Op 3 September, Zondagmorgen, klokslag 11.15 (Britschen zomertijd) richtte de eerste minister, Chamberlain, zich tot de Engelsche natie over alle Engelsche zenders, voor het uitspreken van de volgende toespraak:

„Ik spreek in het kabinetsvertrek in Downing Street 10. Hedenmorgen heeft de Britsche ambassadeur in Berlijn de Duitsche regeering een laatste nota overhandigd, verklarende dat, tenzij wij van haar vóór elf uur vernamen, dat zij bereid is haar troepen uit Polen terug te trekken, de staat van oorlog tusschen ons zal bestaan. Ik moet u thans mededeelen, dat geen belofte van dien aard is ontvangen en dat bijgevolg dit land in oorlog is met Duitschland.
Gij kunt u voorstellen, welk een bittere slag het voor mij is, dat heel mijn lange worsteling om den vrede te redden gefaald heeft. Toch kan ik niet gelooven, dat er iets meer of iets anders bestaat, wat ik zou hebben kunnen doen en dat meer succes zou hebben gehad.
Tot op het allerlaatste oogenblik zou het volstrekt mogelijk geweest zijn, een vreedzame regeling met eere tot stand te brengen tusschen Duitschland en Polen, maar Hitler wilde zulks niet. Klaarblijkelijk had hij besloten, Polen aan te vallen, wat er ook gebeurde, en hij zegt thans wel, dat hij redelijke voorstellen naar voren heeft gebracht, welke door de Polen werden verworpen, maar dat is geen waarachtige verklaring. De voorstellen werden nooit getoond aan de Polen, noch aan ons en ofschoon zij in de Duitsche radio-uitzending van Donderdagavond uitgezonden werden, wachtte Hitler niet op het vernemen van commentaar op deze voorstellen, doch gaf hij zijn troepen bevel, den volgenden morgen de Poolsche grens over te trekken.
Zijn optreden toont overtuigend, dat er geen kans bestaat om te verwachten, dat deze man ooit zijn praktijken zal opgeven om geweld toe te passen, ten einde zijn wil door te zetten. Hij kan alleen gestuit worden door geweld en wij en Frankrijk gaan vandaag ter nakoming van onze verplichtingen hulp verleenen aan Polen, dat zoo dapper weerstand biedt aan dezen gemeenen en niet uitgelokten aanval op zijn volk.
Wij hebben een zuiver geweten. Wij hebben alles gedaan wat een land kon doen om den vrede te vestigen. Wij bevinden ons echter in een toestand, waarin men geen vertrouwen zou kunnen stellen in eenig woord, gegeven door den leider van Duitschland, een toestand waarin geen enkel volk zich in veiligheid kan gevoelen.
Deze toestand was ondraaglijk geworden en nu wij besloten hebben, er een einde aan te maken, weet ik, dat gij allen uw rol daarin zult spelen met kalmte en dapperheid.
Op een oogenblik als dit vormen de verzekeringen van steun, die wij uit het Britsche rijk ontvangen hebben, een bron van diepe aanmoediging voor ons.
Wanneer ik mijn toespraak zal hebben geëindigd, zullen namens de regeering zekere gedetailleerde aankondigingen worden gedaan. Wijdt daaraan uw volle aandacht. De regeering heeft plannen gemaakt volgens welke het mogelijk zal zijn, de werkzaamheden der natie voort te zetten in de dagen van druk en spanning, welke voor ons kunnen liggen. Deze plannen echter hebben uw hulp noodig.
Gij kunt uw deel op u nemen bij de strijdende diensten of als vrijwilliger bij een van de takken der civiele defensie. Wanneer dat het geval is, zult gij u aanmelden voor dienstverrichting in overeenstemming met de instructies, die gij ontvangt.
Wij zullen strijden tegen het brute geweld, tegen kwade trouw, tegen onrechtvaardigheid en tegen vervolging. Ik ben er zeker van, dat het goede recht in den strijd tegen deze dingen de overhand zal behouden. God zegene ons allen."

FRANKRIJK. — Staat van Oorlog met Duitschland. - Radiorede van minister-president Daladier tot het Fransche volk. —

De staat van oorlog tusschen Frankrijk en Duitschland ging in op 3 September, Zondagmiddag om vijf uur.
Aan den Franschen ambassadeur te Berlijn, Coulondre, was opgedragen Duitschland mede te deelen, dat wanneer het niet, of negatief zou antwoorden op de mededeeling van de Fransche regeering van 1 September, Frankrijk na Zondagmiddag om vijf uur de verplichtingen ten uitvoer zal leggen, die het jegens Polen op zich heeft genomen.
Coulondre werd om half één Zondagmiddag ontvangen door den Duitschen rijksminister van Buitenlandsche Zaken Von Ribbentrop. Hij vroeg hem of hij in staat was een bevredigend antwoord te geven op de mededeeling van 1 September.
De Duitsche minister van Buitenlandsche Zaken, Von Ribbentrop heeft hierop ontkennend geantwoord.
Vervolgens heeft Coulondre, na een laatste maal te hebben herinnerd aan de zware verantwoordelijkheid, welke het rijk op zich heeft genomen door zonder oorlogsverklaring vijandelijkheden te beginnen tegen Polen en geen gevolg te hebben gegeven aan de suggestie der regeeringen van Frankrijk en Groot-Brittannië, doen weten, dat de Fransche regeering zich verplicht zag met ingang van Zondag 3 September, des namiddags te 5 uur, haar verplichtingen, jegens Polen aangegaan, welke verplichtingen der Duitsche regeering bekend zijn, na te komen.

Radiorede van minister-president Daladier tot het Fransche volk. —

Minister-president Daladier heeft een radiorede gehouden, waarin hij zeide:

„Fransche mannen en vrouwen. Sedert 1 September bij het aanbreken van den dag is Polen het slachtoffer van den meest brutalen en meest cynischen aanval. Zijn grenzen zijn geschonden, zijn steden worden gebombardeerd. Zijn leger biedt den invaller heldhaftigen tegenstand. De verantwoordelijkheid voor het vergoten bloed rust geheel op de regeering van Hitler.
Het lot van den vrede was in de handen van Hitler: Hij heeft den oorlog gewild.
Frankrijk en Engeland hebben hun pogingen om den vrede te redden, vermenigvuldigd. Nog hedenochtend hebben zij een dringenden stap te Berlijn gedaan om bij de Duitsche regeering een laatste beroep op de rede te doen en haar te vragen de vijandelijkheden te staken en vreedzame onderhandelingen te openen. Duitschland heeft geweigerd.
Het had reeds geweigerd een antwoord te doen geworden aan alle menschen, die in den laatsten tijd hun stem ten gunste van den vrede hebben doen hooren. Het wil dus de vernietiging van Polen, om daarna snel de hegemonie over Europa te verzekeren en Frankrijk dienstbaar te maken.
Ons keerende tegen de verschrikkelijkste der tyrannieën en ons gegeven woord nakomende, strijden wij voor de verdediging van land en haardstede en voor onze vrijheden. Ik ben mij er van bewust zonder ophouden en tot de laatste minuut tegen den oorlog te hebben gevochten. Ik richt met bewogenheid en teederheid een groet tot onze jonge soldaten, die thans den heiligen plicht gaan volbrengen, dien wij zelf hebben vervuld. Zij kunnen vertrouweu hebben in hun chefs, die dengenen, die Frankrijk eens ter overwinning gevoerd hebben, waardig zijn. De zaak van Frankrijk smelt samen met die van de gerechtigheid. Het is de zaak van alle vredelievende en vrije volken. Deze zaak zal overwinnen.
Fransche mannen en vrouwen, wij gaan in den oorlog, omdat men ons dien oplegt. Ieder van ons is op zijn post op den Franschen grond, op dezen bodem der vrijheid, waar de eerbied voor de menschelijke waardigheid een van zijn laatste wijkplaatsen heeft gevonden.
Gij zult al uw kracht in het werk stellen in het diepe gevoel van eenheid en broederschap voor het heil van het vaderland.
Leve Frankrijk!

DUITSCHLAND. — Antwoord op het Engelsche ultimatum. —

Het Duitsche Nieuwsbureau deelt op 3 September mede:
De Britsche regeering heeft in een nota aan de rijksregeering den eisch gesteld de op Poolsch gebied opdringende Duitsche

troepen weer naar hun oorspronkelijke stellingen terug te trekken.
Vanochtend om negen uur (3 September) werd door den Engelschen ambassadeur te Berlijn in een uitdagende nota medegedeeld, dat wanneer voor elf uur te Londen geen bevredigend antwoord zou zijn ontvangen, Engeland zich zou beschouwen als in staat van oorlog met Duitschland.
Hierop is den Britschen ambassadeur het volgende memorandum overhandigd:

Ook Britsche staatslieden hebben verklaard, dat juist de toenmaals (bij het verdrag van Versailles) aan Duitschland opgedrongen oplossing in het Oosten de kiem bevatte voor latere oorlogen. Dat gevaar uit den weg te ruimen, was de wensch van alle regeeringen van het Duitsche Rijk en in het bijzonder de bedoeling van de nieuwe nationaal-socialistische volksregeering. Deze vreedzame herziening te hebben verhinderd, is de schuld der politiek van het Britsche kabinet. De Britsche regeering heeft — een gebeurtenis welke zich slechts eenmaal in de geschiedenis heeft voorgedaan — den Poolschen staat een algemeene volmacht verstrekt voor alle handelingen tegenover Duitschland voor zoover deze staat mogelijk voornemens zou zijn. De Britsche regeering heeft de Poolsche regeering de verzekering gegeven onder alle omstandigheden voor het geval Duitschland zich tegen eenige uitdaging of een aanval te weer zou stellen, maar militair te zullen steunen. Daarop heeft de Poolsche terreur tegen de in de eens van Duitschland afgescheurde gebieden wonende Duitschers direct onverdraaglijke vormen aangenomen.

De vrije stad Danzig. —
De vrije stad Danzig werd tegen alle wettelijke bepalingen in strijd met het recht behandeld. Eerst op economisch en douanepolitiek gebied met vernietiging bedreigd en vervolgens militair omsingeld en wat het verkeer betreft, afgesloten. Al deze aan de Britsche regeering bekende overtredingen tegen de wet van het statuut van Danzig werden goedgekeurd en door de aan Polen gegeven blanco-volmachten gedekt.
De Duitsche regeering heeft, geroerd door het leed van de door Polen gekwelde en op onmenschelijke wijze mishandelde Duitsche bevolking, toch nog vijf maanden lang geduldig toegezien zonder ook maar éénmaal tegen Polen een dergelijke agressieve houding aan te nemen. Zij heeft Polen slechts gewaarschuwd, dat deze gebeurtenissen op den duur ondraaglijk zouden worden en dat zij vastbesloten was voor het geval deze bevolking anders niet geholpen zouden worden, hulp te verleenen. Al deze gebeurtenissen waren de Britsche regeering zeer nauwkeurig bekend. Het zou zeer gemakkelijk voor haar zijn geweest haar grooten invloed te Warschau aan te wenden om de machthebbers aldaar te vermanen gerechtigheid en menschelijkheid te laten gelden en de bestaande verplichtingen na te komen. De Britsche regeering heeft dat niet gedaan. Integendeel. Zij heeft steeds met nadruk haar jegens Polen aangegane verplichtingen, Polen onder alle omstandigheden bij te staan, herhaald om de Poolsche regeering juist aan te moedigen in haar misdadige, den vrede van Europa in gevaar brengende houding voort te gaan.
De Britsche regeering heeft het voorstel van Mussolini, dat den vrede in Europa nog steeds had kunnen redden, van de hand gewezen, hoewel de Duitsche regeering zich bereid had verklaard daarop in te gaan.

De Britsche regeering is verantwoordelijk voor al het ongeluk en al het leed. —
Daarom draagt de Britsche regeering de verantwoordelijkheid voor al het ongeluk en al het leed, dat thans over alle volken is gekomen en nog zal komen.
Nadat alle pogingen een vreedzame oplossing te vinden door de onverzettelijkheid van de door Engeland gedekte Poolsche regeering onmogelijk waren gemaakt, nadat de sinds reeds eenige maanden op een burgeroorlog gelijkende toestanden aan de Oostelijke grens van het rijk, zonder dat de Britsche regeering daartegen ook maar iets had ingebracht, zich geleidelijk tot openlijke aanvallen op het gebied van het Rijk hadden uitgestrekt, heeft de regeering van het Duitsche Rijk besloten deze voortdurende en voor een groote mogendheid onverdraaglijke bedreiging van den in de eerste plaats buitenlandschen en dan den binnenlandschen vrede van het Duitsche volk, een halt toe te roepen met al die middelen, welke, nadat de regeeringen van de democratieën alle andere herzieningsmogelijkheden feitelijk hadden gesaboteerd, alleen nog over blijven om de rust, de veiligheid en de eer van het Duitsche Rijk te verdedigen
Zij heeft op de laatste, het gebied van het Rijk bedreigende aanvallen van de Polen met gelijke maatregelen geantwoord.

De Regeering van het Duitsche Rijk is niet bereid. —
De regeering van het Duitsche Rijk is niet bereid, ingevolge welke Britsche bedoelingen of verplichtingen dan ook, in het Oosten van het Rijk toestanden te dulden, welke gelijken op die, welke bestaan in het onder protectoraat van Groot-Brittannië staande Palestina.
Het Duitsche volk is evenwel vooral niet bereid zich te laten mishandelen door Polen.
Daarom wijst de regeering van het Duitsche Rijk de poging van de hand Duitschland door een ultimatieve eisch te dwingen zijn ter bescherming van het Rijk aangetreden weermacht weer terug te roepen en daarmede de oude onrusten, het oude onrecht opnieuw te accepteeren.

De Britsche bedoeling met het Duitsche volk. —
De bedreiging, Duitschland anders in een oorlog te bestrijden, is in overeenstemming met de sedert jaren door tal van Britsche politici geproclameerde bedoeling.
De Duitsche regeering en het Duitsche volk hebben het Engelsche volk tallooze malen de verzekering gegeven, hoezeer zij een verstandige, ja een zeer nauwe vriendschap met dit volk wenschen. Wanneer de Britsche regeering deze aanbiedingen tot nu toe steeds van de hand heeft gewezen, en thans antwoordt met een openlijke oorlogsbedreiging, is dat niet de schuld van het Duitsche volk en zijn regeering, doch uitsluitend de schuld van het Britsche kabinet, respectievelijk van die mannen, die sedert jaren de vernietiging en uitroeiing van het Duitsche volk prediken. Het Duitsche volk en zijn regeering hebben niet, zooals Groot-Brittannië, het voornemen de wereld te overheerschen, doch zijn vastbesloten, hun eigen vrijheid, hun onafhankelijkheid en vooral hun leven te verdedigen.
De in opdracht van de Britsche regeering door den heer King Hall aan ons medegedeelde bedoeling, het Duitsche volk nog meer te vernietigen dan door het verdrag van Versailles, nemen wij voor kennisgeving aan en daarom zullen wij iedere aanvalshandeling van Engeland met gelijke wapens en in gelijken vorm beantwoorden.

3 September — DUITSCHLAND — Proclamaties van Hitler. —

Aan het Leger. —
Rijkskanselier Hitler heeft een proclamatie gericht tot de soldaten van het leger in het Westen:
Evenals vóór den oorlog, zoo beweert hij, heeft Engeland ook nà den oorlog de politiek van omsingeling tegen Duitschland voortgezet.
Nadat Polen in het gevoel van de Britsch-Fransche bescherming tot de meest agressieve aanvalsdaden tegen het Rijksgebied is overgegaan, heb ik besloten dezen om Duitschland gelegden ring te doen springen. Het niet-aanvals- en consultatieve pact met Sovjet-Rusland geeft ons de zekerheid van een politiek van vreedzame overeenstemming met dit grootste rijk van het Oosten.
Sinds twee dagen vechten thans in antwoord op de agressieve handelingen van Polen, afdeelingen van de Duitsche weermacht in het Oosten aan het herstel van den vrede, welke aan het Duitsche volk het leven en de vrijheid zullen verzekeren. Hun optreden is reeds na 48 uur overal door succes begeleid.
Wanneer gij uw plicht doet, zal de strijd in het Oosten binnen enkele weken op succesrijke wijze kunnen worden beëindigd en dan staat de kracht van den geheelen staat van 90 millioen menschen achter u.
Als oud-soldaat uit den wereldoorlog en als uw opperbevelhebber begeef ik mij in het vertrouwen op u thans naar het leger in het Oosten.

Aan de N.S.D.A.P. —
De Führer heeft een proclamatie gericht tot de Nationaal-Socialistische Duitsche Arbeiderspartij, waarin hij zegt: Onze Joodsch-democratische wereldvijand heeft het klaar gespeeld het Engelsche volk tegen Duitschland op te hitsen tot een staat van oorlog. De motieven daarvoor zijn zoo leugenachtig en weinig steekhoudend als de motieven in 1914 waren. Daarin is niets gewijzigd, doch wel veranderd zijn de kracht en de wil van het Rijk, om ditmaal den ons opgedrongen strijd met die vastbeslotenheid te voeren, welke noodig is om de nieuw beraamde misdaad aan de menschheid teniet te doen.
Ik stel alle Nationaal-Socialistische functionarissen er voor verantwoordelijk, dat zij ook in hun persoonlijk leven op voorbeeldige wijze de offers dragen, welke de gemeenschap moet dragen. Wat wij op het oogenblik bezitten is volkomen zonder belang. Van beteekenis is slechts één ding: dat Duitschland overwint.

Aan het Duitsche Volk. —
Tot het Duitsche volk heeft Hitler een proclamatie uitgevaardigd, waarin hij zegt: Sedert eeuwen heeft Engeland het doel

nagestreefd de Europeesche volken tegenover de Britsche politiek tot verovering van de wereld weerloos te maken door een evenwicht van krachten te proclameeren op grond waarvan Engeland aanspraak maakte op het recht, dat hem den steeds op dat oogenblik gevaarlijkst voorkomenden Europeeschen staat de gelegenheid moest geven onder niet steekhoudende voorwendselen aan te vallen en te vernietigen. Wij zelf zijn getuigen geweest van den door Engeland gevoerde omsingelingsstrijd tegen het Duitschland van voor den oorlog.
Ik heb Engeland en het Engelsche volk tallooze malen de overeenstemming en vriendschap van het Duitsche volk aangeboden. Mijn geheele politiek was opgebouwd op de gedachte van deze overeenstemming. Ik ben steeds afgestooten en onder huichelachtige verklaringen werden steeds nieuwe voorwendselen gezocht om de Duitsche levensruimte te beperken en ons daar, waar wij nimmer Britsche belangen bedreigden het eigen leven te bemoeilijken of onmogelijk te maken.
Engeland heeft Polen tot die houding gebracht, welke een vreedzame overeenstemming onmogelijk heeft gemaakt.
Wij weten, dat niet het Britsche volk in zijn geheel voor dit alles verantwoordelijk kan worden gesteld. Het is die Joodsch-plutocratische en democratische heerschersklasse, die in alle volken der wereld slechts gehoorzame slaven wil zien en die ons nieuwe rijk haat, omdat zij daarin voorbeelden ziet van een socialen arbeid waarvoor zij vreest, dat zij aanstekelijk zou kunnen inwerken in hun eigen land. De strijd tegen deze nieuwe poging Duitschland te vernietigen nemen wij thans op. Wij zullen hem met nationaal-socialistische vastbeslotenheid voeren.
Wanneer ons volk in dien zin zijn hoogsten plicht vervult, zal ons ook de Heer onze God bijstaan, die Zijn genade nog steeds gegeven heeft aan hem, die vastbesloten is zichzelf te helpen.
Al deze proclamaties waren onderteekend: Adolf Hitler.
(Telex-A. N. P. - Agence Belga - D. N. B. - P. A. T. - Stefani)
(Vorig bericht 3925)

4 SEPTEMBER 1939

A. **ENGELAND. — Kabinet-Neville Chamberlain. - Reconstructie. —**
De Engelsche regeering is op 4 Sept. '39 gereconstrueerd, met een oorlogskabinet, bestaande uit:
Chamberlain, minister-president.
Simon, kanselier van de Schatkist.
Halifax, Buitenlandsche Zaken.
Chatfield, Coördinatie van de Defensie.
Winston Churchill, Eerste Lord van de Admiraliteit.
Lord Sankey, minister zonder portefeuille.
Hore Belisha, Oorlog.
Kingsley Wood, Luchtmacht.
Samuel Hoare, Lord-zegelbewaarder.

Winston Churchill komt in de plaats van Lord Stanhope, die Lord President van den geheimen raad wordt in de plaats van Lord Runciman. Hoare heeft van plaats verwisseld met Sir John Anderson, die minister van Binnenlandsche Zaken wordt. Evenals Churcill is Sankey een nieuwe figuur in het kabinet. Hij is echter van 1929 tot 1935 Lord-kanselier geweest. Hij is een bekwaam rechtsgeleerde — hij behoort o.a. tot de Britsche leden van het permanente hof van arbitrage in Den Haag — en heeft zich ook op kerkelijk gebied bewogen.
Anthony Eden vervangt Sir Thomas Inskip als minister voor de Dominions en Inskip is benoemd tot Lord-kanselier in de plaats van Lord Maugham. Deze ministers maken geen deel uit van het oorlogskabinet. Om een zoo goed mogelijk contact tusschen den minister voor de Dominions en het oorlogskabinet te handhaven, zal Eden specialen toegang tot het kabinet hebben. Minister Anderson blijft belast met de voorzorgsmaatregelen tegen luchtaanvallen.
(Times) **(Vor. ber. Kabinet 3835 C.)**

B. **ENGELAND. — Het Britsche opperbevel. —**
De Koning heeft op 4 Sept. '39 tot opperbevelhebber van het Britsche veldleger benoemd generaal Gort, tot chef van den imperialen generalen staf generaal Ironside en tot chef van de strijdmachten in Engeland generaal Kirke. (Times)
(Vor. ber. Leger, Vloot en Luchtmacht 3906 A.)

C. **BELGIE. — Kabinet-Pierlot. - Reorganisatie en uitbreiding. - Een nationaal kabinet. —**
Het heeft den Koning behaagd, met het oog op de benarde tijden, een beroep te doen op de medewerking van vijf sociaal-democraten e.a., alle oud-ministers. Het nieuwe ministerie is op 4 September als volgt samengesteld:
Liberalen: Janson, minister zonder portefeuille.
Deveze, Binnenlandsche Zaken.
Van der Poorten, Openbare Werken en Werkverschaffing.
M. H. Jaspar, Volksgezondheid.
Katholieken: Pierlot, Minister-president zonder portefeuille.
Marck, Verkeerswezen.
d'Aspremont-Lynden, Landbouw.
Sap, Economische Zaken en Middenstand.
Delfosse, Bevoorrading.
De Vleeschauwer, Koloniën.
Socialisten: De Man, minister zonder portefeuille.
Spaak, Buitenlandsche Zaken.
Balthazar, Arbeid en Sociale Voorzorg.
Wauters, Nationale propaganda.
Soudan, Justitie.
Technici: Denis, Landsverdediging.
Gutt, Financiën.
Duesberg, Openbaar Onderwijs.
(Het Laatste Nieuws) **(Vor. ber. Kabinet 3767 B.)**

5 SEPTEMBER 1939

D. **NEDERLAND. — Proclamatie van onze neutraliteit. —**
Op 3 September '39 is de buitengewone Nederlandsche Staatscourant, no. 171 D uitgekomen, die de volgende verklaring bevat:
De ministers van Algemeene Zaken a.i., van Buitenlandsche Zaken, van Justitie, van Defensie en van Koloniën, daartoe door Hare Majesteit de Koningin gemachtigd, brengen ter kennis van een ieder, wien zulks aangaat, dat de Nederlandsche regeering ter zake van den oorlogstoestand, die is ontstaan tusschen eenige vreemde mogendheden, volstrekte onzijdigheid zal in acht nemen en dat ter handhaving van die onzijdigheid bepalingen zijn vastgesteld:

Ons Rechtsgebied. 1) In het rechtsgebied van het Koninkrijk der Nederlanden, omvattende het grondgebied en watergebied van Nederland, Nederlandsch-Indië, Suriname en Curaçao, de territoriale zee- en de boven dit grondgebied, dit watergebied en deze territoriale zee zich bevindende luchtruimte, worden geenerlei vijandelijkheden toegelaten. Dit gebied mag door geen der oorlogvoerenden als basis voor operatiën tegen den vijand worden gebruikt.
2) Onder territoriale zee wordt verstaan de kustzee tot op een afstand van drie zeemijlen van zestig in den breedtegraad, gerekend van de laagwaterlijn. Met betrekking tot baaien wordt die afstand van drie zeemijlen gemeten van een rechte lijn af, dwars door de opening van de baai getrokken; indien de opening van de baai meer dan tien zeemijlen bedraagt, zal die lijn worden getrokken zoo dicht mogelijk bij den ingang op het eerste punt, waar de breedte de tien zeemijlen niet overschrijdt. De reeden, waarvan de grenzen door de regeering zijn vastgesteld, zijn begrepen in de territoriale zee, al mochten deze grenzen zich verder dan drie zeemijlen van de laagwaterlijn uitstrekken.

Aan de oorlogvoerenden is verboden: 1. Het bezetten van eenig deel van het rechtsgebied door hunne strijdkrachten.
2. Het binnenkomen in- of het doortrekken van dit gebied door troepen of onderdeelen daarvan, benevens door convooien. Onder convooien worden verstaan transporten onder militair geleide en bovendien transporten zonder militair geleide, die het karakter dragen van etappenvervoer.
3. Het binnenkomen in- of het doortrekken van dit gebied met.
a. Oorlogsschepen en troepentransportschepen.
b. Koopvaardijschepen onder de vlag van een der oorlogvoerenden, welker bouw, uitrusting of bemanning reden geeft te vermoeden, dat zij in een onmiddellijk, voorafgaande periode als oorlogsschip, mijnenlegger of troepentransportschip zijn gebruikt, dan wel in een onmiddellijk volgende periode daartoe zullen worden gebruikt.
c. Koopvaardijschepen onder de vlag van een der oorlogvoerende partijen, die van geladen mijnen zijn voorzien.
d. Koopvaardijschepen onder de vlag van een der oorlogvoerende partijen, die militaire luchtvaartuigen in gebruiksklaren toestand aan boord hebben.
4. Het binnenkomen in- of het doortrekken van dit gebied met

militaire luchtvaartuigen, luchtvaartuigen voor troepentransport of luchtvaartuigen, die in een toestand verkeeren, die hen in staat stelt tot een onmiddellijken aanval.

Andere bepalingen. Verder bevat de neutraliteitsverklaring bepalingen betreffende koopvaardijschepen, voorzien van geschutbewapening, over interneering van troepen en onderdeelen daarvan, idem van luchtvaartuigen, over schipbreukelingen, ontvluchte militairen en deserteurs, over het bevaren van de geheel of in Nederlandsch rechtsgebied gelegen zeestraten, bepalingen over prijs en buit, een verbod tot het vormen van strijderskorpsen en behoeve van een der oorlogvoerenden of het vormen van aanwervingsbureaux, over de levering van munitie en wapens ten behoeve van een der krijgsvoerende partijen, verboden tot het maken van radiozendstations en het geven van inlichtingen over de buiten het rechtsgebied aanwezige militaire strijdkrachten, enz. (Staatscourant)

(Vor. ber. Neutraliteit 3919 A.)

6 SEPTEMBER 1939

POOLSCHE KWESTIE.

6 September — ENGELAND — Witboek. —

De Britsche regeering heeft op 1 September de notawisseling tusschen de Engelsche en Duitsche regeering gepubliceerd in den vorm van een Witboek. Dit gaat vergezeld van een verklarende noot over den loop der gebeurtenissen, welke zegt, dat het antwoord aan de Duitsche regeering van 28 Augustus vóór de overhandiging ter kennis was gebracht van de Fransche en de Poolsche regeeringen.

De verklarende nota zegt dan verder, dat de Poolsche regeering de Britsche regeering machtigde, om de Duitsche regeering ervan in kennis te stellen, dat Polen terstond bereid was, rechtstreeksche onderhandelingen met Duitschland aan te gaan. Het Britsche antwoord werd Hitler om 22.30 uur op 23 Augustus overhandigd en hij beloofde den volgenden dag antwoord te geven. Het Duitsche, schriftelijke antwoord, werd om 19.15 uur op 29 Augustus overhandigd. Afgezien nog van een volledige verwringing der gebeurtenissen, die tot de crisis hebben geleid, aldus de verklarende noot, eischte het antwoord van de Duitsche regeering bovendien de aankomst in Berlijn van een Poolschen afgezant met volledige volmachten in den loop van den volgenden dag.

Het antwoord van de Britsche regeering werd den Duitschen minister van Buitenlandsche Zaken te middernacht op 30 Augustus medegedeeld. Het antwoord van Von Ribbentrop was, een lang document te voorschijn halen, dat hij snel in het Duitsch voorlas. Dit was klaarblijkelijk het uit zestien punten bestaande plan, dat de Duitsche regeering sindsdien heeft gepubliceerd. Toen Henderson om den tekst van deze voorstellen vroeg, zulks in overeenstemming met de toezegging in het Duitsche antwoord van 29 Augustus (Dinsdag), gaf Von Ribbentrop de verzekering, dat het thans te laat was, aangezien de Poolsche gevolmachtigde niet voor middernacht in Berlijn was aangekomen, zooals dit geëischt was door de Duitsche regeering in haar mededeeling van den vorigen avond.

Toen de Poolsche regeering deze ontwikkeling vernam, stelde zij de Britsche regeering in den namiddag van 30 Augustus (Woensdag) er van in kennis, dat zij haar ambassadeur zou machtigen, de Duitsche regeering ervan in kennis te stellen, dat Polen de Britsche voorstellen had aanvaard betreffende het voeren van onderhandelingen. De Poolsche ambassadeur te Berlijn werd echter door Von Ribbentrop eerst in den avond van 31 Augustus (Donderdag) ontvangen.

Na dit onderhoud deed de Duitsche regeering onmiddellijk per radio mededeeling van haar voorstellen. Lipsky probeerde onmiddellijk voeling te krijgen met Warschau, doch slaagde daarin niet, aangezien alle communicatiemiddelen tusschen Polen en Duitschland door de Duitsche regeering waren verbroken.

DUITSCHLAND. — Witboek. —

Te Berlijn is op 5 September een officieel Witboek over de laatste fase der Duitsch—Poolsche crisis verschenen. Daarin worden nog eens de gebeurtenissen van de tweede helft van Augustus weergegeven. De inhoud van dit Witboek is gebaseerd op de bewering, dat Duitschland den oorlog niet heeft gewild. Genaderd tot het punt, dat geweld tegen Polen werd ingezet, luidt de Duitsche lezing van de laatste pogingen om den oorlog te voorkomen:

„Op den avond van den eersten September (Vrijdag) overhandigden de ambassadeurs van Engeland en Frankrijk den rijksminister van Buitenlandsche Zaken twee gelijkluidende nota's, waarin zij van Duitschland het terugtrekken van Duitsche troepen van Poolsch gebied eischten en verklaarden, dat hun regeeringen bij afwijzing van dezen eisch onverwijld haar verplichtingen tegenover Polen zouden nakomen. De Rijksminister antwoordde beide ambassadeurs, dat Duitschland de in de nota's uiteengezette opvatting van een Duitschen aanval tegen Polen van de hand moest wijzen.

Om het door deze nota's dreigend geworden oorlogsgevaar te keeren, deed de Duce een voorstel, dat voorzag in een wapenstilstand en een daarop volgende conferentie tot regeling van het Duitsch—Poolsche conflict. Dit voorstel werd door de Duitsche en de Fransche regeering in gunstigen zin beantwoord, doch door de Britsche regeering afgewezen. Dit bleek reeds uit de redevoeringen, die de Britsche premier en de Britsche minister van Buitenlandsche Zaken op 2 September (Zaterdag) des namiddags in het Britsche parlement hielden, en werd den rijksminister van Buitenlandsche Zaken op den avond van denzelfden dag door den Italiaanschen ambassadeur medegedeeld. Daarmede was ook volgens de opvatting der Italiaansche regeering het initiatief van den Duce door Engeland ten val gebracht.

Hierop volgt de mededeeling van de ultimata van Zondagmorgen en -middag (3 September) van Engeland en Frankrijk, die door de Duitsche Rijksregeering werden afgewezen. Daarbij wordt nogmaals naar voren gebracht dat weliswaar Frankrijk bereid geweest is de bemiddelingsvoorstellen van den Duce te aanvaarden, maar dat laatstgenoemde gestrand was op de intransigente houding der Britsche regeering.

De Britsche regeering had verscheidene uren vroeger een ultimatieven eisch aan Duitschland gesteld met een termijn van twee uur, die in een Duitsch memorandum was afgewezen. De rijksminister verklaarde dit memorandum ter kennis van den Franschen ambassadeur te brengen. Indien, zoo zeide hij, de houding van Frankrijk tegenover Duitschland door dezelfde overwegingen bepaald zou worden als de houding der Britsche regeering, kon de Rijksregeering dat slechts betreuren. Duitschland had steeds naar overeenstemming met Frankrijk gestreefd. Indien de Fransche regeering desondanks op grond van haar verplichtingen jegens Polen een vijandelijke houding tegenover Duitschland zou aannemen, zou het Duitsche volk dat als een door niets gerechtvaardigden aanvalsoorlog van Frankrijk tegenover Duitschland beschouwen. De Fransche ambassadeur antwoordde aan de uiteenzetting van den Rijksminister te ontleenen, dat de Rijksregeering niet in staat was, een bevredigend antwoord op de Fransche nota van 1 September te geven. Onder deze omstandigheden had hij den onaangenamen plicht de Rijksregeering mede te deelen, dat ook de Fransche regeering gedwongen was, van 3 September (Zondag), des namiddags te 5 uur af, haar tegenover Polen aangegane verplichtingen na te komen. Tegelijkertijd overhandigde de ambassadeur een overeenkomstige schriftelijke mededeeling. De Rijksminister van Buitenlandsche Zaken beëindigde daarop het onderhoud met de verklaring, dat de Fransche regeering de volle verantwoordelijkheid droeg voor het lijden, dat over de volken zou komen, wanneer Frankrijk Duitschland zou aanvallen.

(Telex-A. N. P. - D. N. B. - Agence Belga - P. A. T. - Stefani) **(Vorig bericht 3929)**

7 SEPTEMBER 1939

A. VEREENIGDE STATEN. — Neutraliteitswet afgekondigd. —

President Roosevelt heeft op 5 Sept. '39 de neutraliteitswet formeel afgekondigd.

De proclamatie verbiedt onderdanen van de Vereenigde Staten deel te nemen aan het uitrusten en bewapenen van schepen, welke in dienst zouden kunnen staan van de oorlogvoerende mogendheden. Geen belligerent oorlogsschip mag reparaties verrichten, brandstof innemen, water of andere voorraden aan boord nemen binnen de jurisdictie der Vereenigde Staten, zonder een schriftelijke machtiging der Vereenigde Staten. Wanneer reparaties gewenscht worden, moet een verklaring afgelegd worden over de oorzaak van de schade. Geen agentschap der Vereenigde Staten mag voorraden afleveren of herstellingen verrichten aan een belligerent schip.

De proclamatie verbiedt levering van oorlogsschepen of schepen, waarvan oorlogsschepen gemaakt kunnen worden, te leveren aan een oorlogvoerende. Zij verbiedt verder het uitzenden uit de Vereenigde Staten van eenigerlei schip, dat aan een oorlogvoerende eenigerlei brandstof, wapens, munitie, manschappen, oorlogsleveringen of inlichtingen zou brengen, of het uitzenden van eenig schip, dat duidelijk gebouwd is voor oorlogsdoeleinden. Zij verbiedt het bezoeken of gebruik maken van de territoriale wateren der Vereenigde Staten door belligerente schepen ter voorbereiding van vijandelijke operaties of het waarnemen der beweging van schepen der tegenpartij. Geen belligerent schip zal machtiging krijgen om wateren der Vereenigde Staten te verlaten, waaruit tevoren een oorlogsschip of koopvaardijschip van de tegenpartij is vertrokken, tenzij minstens 24 uur verstreken zijn sedert het vertrek van laatstgenoemd schip uit de jurisdictie der Vereenigde Staten. Wanneer oorlogsschepen der tegenover elkaar staande oorlogvoerenden tegelijkertijd in dezelfde haven zijn, moet het schip, dat het eerst is binnengevaren, het eerst vertrekken, tenzij het in zoodanigen staat verkeert, dat daardoor een langer verblijf wordt gewaarborgd.

Verder bepaalt de proclamatie, dat belligerente schepen geen gebruik mogen maken van de radiostoestellen, zoolang zij in territoriale wateren verkeeren, behalve voor S.O.S.-seinen of voor verbindingen, welke verband houden met een veilige navigatie. Geen oorlogsschip van een oorlogvoerende zal gemachtigd zijn eenigerlei voorraden in te nemen, behalve voorraden, die noodig zijn voor het onderhoud der bemanning, en met uitzondering van zooveel brandstof en smeerolie, voedsel en water als voldoende kan zijn met de reeds aan boord zijnde hoeveelheid om het schip naar de naastbijzijnde thuishaven te brengen. In geen geval zal schade, aangebracht door vijandelijk vuur, hersteld worden.

Twee decreten. — President Roosevelt heeft twee decreten onderteekend, welke zijn dubbele verklaring in zake de neutraliteit aanvullen. Deze decreten regelen de voorwaarden voor den doortocht van oorlogsschepen in het Panama-kanaal en de contrôle op alle schepen van oorlogvoerende naties in de kanaalzône.

Overigens heeft Cordell Hull zoojuist besloten, zulks met toepassing van de neutraliteitswet, te verbieden, dat Amerikaansche burgers gebruik maken van schepen van oorlogvoerenden in de Europeesche wateren en de Atlantische zône ten Oosten van den dertigsten W. lengtegraad en den dertigsten Noorderbreedtegraad, behoudens speciale machtiging van den onderstaatssecretaris.

President Roosevelt heeft de pers nog medegedeeld, dat Amerikaansche schepen, die burgers der Vereenigde Staten terugbrengen, niet zullen worden geconvoyeerd. (Telex-A. N. P.)

(Vor. ber. Neutraliteitswet 3875 E.)

B. NEDERLAND. — Verklaring van Minister-president Jhr. mr. D. J. de Geer. - Nederland en de Oorlog.

De minister-president, jhr. mr. D. J. de Geer, heeft op 4 Sept. 1939 namens de Regeering de volgende verklaring in de Tweede Kamer afgelegd:

Mijnheer de voorzitter,

De regeering wenscht u en de Kamer dank te zeggen voor den spoed, waarmee deze vergadering op een ongewoon tijdstip is bijeengekomen. Zij zou het op prijs stellen, wanneer verschillende wetsontwerpen, in verband staande met de buitengewone omstandigheden waarin wij verkeeren, hier nog vandaag konden worden afgehandeld.

Dat die omstandigheden ook naar het inzien der regeering een hoogst ernstig en zorgelijk karakter dragen, zal ik wel niet behoeven te zeggen.

Ruim 25 jaar geleden, op Maandag 3 Augustus 1914, werd door den heer De Savornin Lohman in deze Kamer gezegd: „Ik geloof niet, dat ooit ons Koninkrijk in een zóó gevaarlijken toestand is geweest als op dit oogenblik". Het was aan het begin van den wereldoorlog en de Kamer was met een gelijksoortig doel bijeengeroepen als op dezen middag.

Ons Koninkrijk bestond toen honderd jaar.

Het is wel een bittere ervaring, dat de generatie, die dien onheilsdag heeft meegemaakt, reeds na een kwarteeuw neiging moet gevoelen die sombere woorden te herhalen. Dit ondanks de hoop, die een tijdlang gekoesterd werd, dat de les van den wereldoorlog niet vergeefsch zou zijn geweest en den volken de kracht zou geven hun onderlinge verhouding op nieuwen en betrouwbaarder grondslag te vestigen.

Zoo de voorteekenen niet bedriegen, wacht ons werelddeel en zijn beschaving in de naaste toekomst een nog bangere crisis dan in de jaren tusschen 1914 en 1918 werd doorgemaakt. En al mogen wij hopen, dat de rechtstreeksche verschrikkingen van den oorlog aan ons land zullen worden bespaard, dan toch zullen wij ons deel hebben in de spanningen die hij oproept, in de vernietiging van welvaart die hij brengt, in het onzegbare leed, dat in allerlei vorm over de volken komen zal.

Daarbij zullen de moeilijkheden en gevaren waarvoor de jongste wereldoorlog ons heeft geplaatst, niet alleen met nieuwe kracht zich openbaren, maar ook, naar te vreezen valt, nòg zwaarder eischen aan ons beleid en geduld en uithoudingsvermogen stellen dan destijds het geval was.

Bij de ernstige taak, die ten deze aan de regeering is opgelegd, rekent zij op de eendracht van het volk en op de trouwe plichtsbetrachting en toewijding van allen, die, op hoogere of lagere plaats, buiten of binnen staatsrechtelijk verband, tot medewerking in eenigerlei opzicht geroepen worden. Zij is overtuigd, dat het beroep, dat zij ten dezen op heel ons volk doet, niet onbeantwoord zal blijven. De ervaring, gedurende de jongste week opgedaan, zoowel in de voorbeeldige en van een voortreffelijken geest getuigende wijze waarop zich de mobilisatie voltrok, als in andere symptomen, die te harer kennis kwamen, versterkt haar in die overtuiging.

Omtrent de politieke houding, door ons land in het uitgebroken conflict aan te nemen, bestaat in ons midden geen verschil van gevoelen.

Ons land is vast besloten zijn neutraliteit naar alle zijden met de grootste nauwgezetheid en de volledigste consequentie te handhaven.

Wij hebben van de naastliggende belligerente mogendheden een verklaring ontvangen, dat zij die neutraliteit zullen ontzien. En wij stellen vertrouwen in den ernst en de oprechtheid van die verklaring. De mobilisatie van onze weermacht is dan ook tegen niemand gericht, maar werkt ten gunste van allen. Zij is zeker een plicht tegenover onszelf, maar zij is nog veel meer een plicht tegenover de oorlogvoerende partijen. De paraatheid van ons leger, en onze onverzettelijke wil, om iedere, ook geringste aantasting onzer neutraliteit met alle beschikbare middelen tegen te gaan, verschaft hun de zekerheid en veiligheid, die zij behoeven.

Wat de toekomst aan Europa zal brengen, weten wij niet.

Wèl weten wij, dat het in bange tijden als deze meer dan ooit aankomt op die eigenschappen van geest en karakter, die ook in achterliggende eeuwen onze natie in de hachelijkste oogenblikken hebben geschraagd.

Met het voorbeeld der vaderen voor oogen, willen wij ons evenwicht bewaren; rusteloos arbeiden aan de beveiliging van wat ons toevertrouwd is, maar tegelijk rustig zijn temidden van de opgezweepte golven; elk in eigen kring doen wat ter leniging van nood en verlichting van druk mogelijk is, en bovenal een diep en innig geloof bewaren in onzen trouwen Vader in den Hemel, die ook door nacht en stormtij de volken en personen wil leiden naar een betere toekomst.

Het was in het donkerste uur van onze geschiedenis, dat de geloofshymne geboren werd, die de eeuwen trotseerde; de hymne die ook nu nog de diepste en zuiverste gevoelens van ons volk vertolkt, en dit zal blijven doen, hoe hoog straks de nood moge stijgen:

Mijn schild ende betrouwen
zijt Gij, o God, mijn Heer.
Op U zoo wil ik bouwen,
verlaat mij nimmermeer.

Staande hoorde de vrijwel voltallige Kamer deze redevoering aan. Het voltallige Kabinet was achter de regeeringstafel gezeten.

De minister-president heeft in de Eerste Kamer een soortgelijke verklaring afgelegd. (Telex-A. N. P.)

(Vor. ber. Jhr. Mr. D. J. de Geer 3902 A.)

8 SEPTEMBER 1939

A. GENERAAL I. H. REIJNDERS. — Opperbevelhebber van Land- en Zeemacht. — Levensbeschrijving. —

De nieuwe opperbevelhebber van leger en vloot, generaal I. H. Reijnders, is geboren op 27 Maart 1879 te Stadskanaal in de gemeente Onstwedde, waar zijn vader het burgemeestersambt heeft bekleed.

Na de middelbare school te hebben doorloopen, bezocht hij de Koninklijke Militaire Academie te Breda, waarna hij in 1899 benoemd werd tot tweeden luitenant bij het eerste regiment infanterie. In 1903 werd hij bevorderd tot eersten luitenant bij hetzelfde regiment. Vervolgens is hij geruimen tijd gedetacheerd geweest bij de militaire verkenningen.

Op 1 September 1913 is hij bevorderd tot kapitein, waarna een driejarige studie aan de Hoogere Krijgsschool te 's-Gravenhage volgde. In 1918 werd hij geplaatst bij den generalen staf, waar hij aanvankelijk de functie van chef van den staf van de landmacht in de stelling Den Helder bekleedde. Vervolgens is hij benoemd tot directeur der militaire verkenningen te 's-Gravenhage. In 1925 volgde zijn benoeming tot majoor bij den generalen staf, en in het volgende jaar zijn overplaatsing naar het 19e regiment infanterie te Arnhem. Daarna werd hij geplaatst bij het regiment grenadiers.

Benoemd tot chef van den staf der eerste divisie te 's-Gravenhage, werd hij op 1 Augustus 1928 bevorderd tot luitenant-kolonel bij den generalen staf, waarna op 1 November 1931 zijn benoeming volgde tot kolonel bij den staf. Hij werd toen toegevoegd aan den chef van dezen staf. Korten tijd later, in 1932, werd hij benoemd tot inspecteur der infanterie. In deze functie werd hij in 1934 bevorderd tot generaal-majoor.

Op 1 Mei 1934 volgde zijn benoeming tot chef van den generalen staf, waarna hij op 1 November 1935 tot luitenant-generaal en op 30 Augustus 1939 tot generaal bevorderd werd.

Als inspecteur van de infanterie maakte generaal Reijnders o.m. deel uit van de commissie-Idenburg. Zijn verdiensten werden officieel door de regeering erkend door zijn benoeming tot ridder in de Orde van den Nederlandschen Leeuw en ridder in de Orde van Oranje-Nassau. (Nieuwe Rotterd. Crt.)

(Vor. ber. Photo buiten tekst 3928a)

B. NEDERLAND. — Dagorder van den Opperbevelhebber van land- en zeemacht. - Groote waardeering voor leger en vloot. —

Op 5 Sept. '39 is voor den troep de volgende dagorder van den opperbevelhebber van land- en zeemacht voorgelezen:

„Het is mij een behoefte mijn groote waardeering uit te spreken voor hetgeen door de onder mijne bevelen staande, tot land- en zeemacht behoorende officieren, onderofficieren, korporaals en manschappen en het bij de onderdeelen van land- en zeemacht dienstdoende burgerpersoneel in de achter ons liggende dagen is verricht.

Zoowel uit eigen aanschouwing als uit rapporten van uwe commandanten is mij gebleken, dat groote inspanning van u is gevorderd en dat gij met opgewektheid en kalme vastberadenheid aan de gestelde eischen hebt voldaan.

In het bijzonder wil ik mijn erkentelijkheid uitspreken jegens het personeel van de grens- en kustbeveiliging en van de luchtverdediging, welk personeel reeds sedert geruimen tijd onder veelal moeilijke omstandigheden zijn taak op uitnemende wijze heeft vervuld.

Ik ben door dit alles gesterkt in mijn overtuiging, dat ons volk wat betreft uwe energie en toewijding met het volste vertrouwen de toekomst kan tegemoet zien, wetende dat, mochten onverhoopt de grootste offers van u worden gevraagd, gij bereid zult zijn deze te brengen uit liefde voor uw land en in trouwe aanhankelijkheid aan onze geëerbiedigde vorstin.

Leve de Koningin." (Regeeringspersdienst)

(Vor. ber. Generaal Reijnders 3936 A.)

9 SEPTEMBER 1939

C. NEDERLAND EN DE OORLOG. — 1939. — Prijsopdrijving. — De minister van Economische Zaken heeft bekend gemaakt, dat hem, ondanks de waarschuwingen daartegen, ernstige berichten over prijsverhoogingen hebben bereikt. Hij heeft er de aandacht op gevestigd, dat elke verhooging van prijzen, welke niet door verhooging van den kostprijs is gemotiveerd, ingevolge de wet is verboden.

Verlof gemobiliseerden. — Het is voorloopig nutteloos, verzoeken om verlof voor gemobiliseerden in te dienen. Er kan slechts in zeer bijzondere gevallen buitengewoon verlof voor enkele dagen worden verleend; verzoeken daartoe moeten de militairen richten tot hun onmiddellijken commandant.

Vestigingswet. — De Vestigingswet Kleinbedrijf 1937 blijft onveranderd.

Invoer-noodwet. — De Tweede Kamer heeft de invoernoodwet zonder debat en z.h.s. aangenomen.

Rogge, haver en gerst. — De regeering heeft de gelegenheid voor landbouwers opengesteld om rogge, haver en gerst aan haar over te doen tegen bepaalde prijzen.

Eenheid huisvrouwen. — De Nederlandsche vereeniging van huisvrouwen heeft aan alle afdeelingsbesturen van haar vereeniging een brief gericht, waarin zij opwekt tot onderlinge saamhoorigheid en eenheid in deze ernstige dagen.

Scheepsramp. — Ondergang van den mijnenveger „Willem van Ewijck". - 30 dooden. —

De mijnenveger „Willem van Ewijck", welke op 7 Sept. '39 in gezelschap van de mijnenvegers „Jan van Gelder", „Abraham van der Hulst", „Pieter Florisz" en den mijnenlegger „Nautilus" uit Nieuwediep was vertrokken voor het leggen van mijnenvelden rond de zeegaten van de Waddeneilanden, liep op 8 September tusschen 12.10 en 12.15, slechts 50 meter uit de kust van Terschelling, op een mijn en vloog in de lucht.

In vereeniging met de andere mijnenleggers was de Willem van Ewijck doende een mijnenveld te leggen. Voor de juiste ligging moest in verband met den stroom hier en daar een mijn worden opgeruimd. Dit geschiedde met behulp van een mitrailleuse van af de mijnenvegers. Een sloep met manschappen der W. van Ewijck voer in de onmiddellijke nabijheid van den mijnenveger. Toen eenige manschappen van de Willem van Ewijck bij de mitrailleuse op het achterdek gereed stonden om een der mijnen te vernietigen, is de oorlogsbodem door den sterken stroom over een anderen mijn gedreven.

De „Willem van Ewijck" werd midscheeps getroffen. Met een geweldige explosie brak het schip in tweeën en binnen enkele minuten verdween het in de diepte. Groote waterzuilen spoten omhoog. De bemande motorsloep van de van Ewijck werd door de kracht van de ontploffing eenige meters de lucht in geslingerd, doch kwam weer behouden op het water terecht, zonder dat de bemanning hierbij letsel opliep.

Niet minder dan 30 van de 51 opvarenden zijn bij het vervullen van hun plicht om het leven gekomen w.o. de commandant, J. E. ten Klooster.

Tweede Kamer. - Mobilisatiewet. - Wet op de geneeskundige voorziening bij mobilisatie. - Crediet van ƒ 60 millioen voor de voedselvoorziening. - Wet op den Staat van Oorlog. - Wijziging van de Beurswet goedgekeurd. — In een buitengewone vergadering van de Tweede Kamer, op 4 Sept. '39, zijn zonder hoofdelijke stemming goedgekeurd de Mobilisatiewet, de wet op de geneeskundige voorziening bij mobilisatie, de credietaanvrage van 60 millioen gulden, de wet op den Staat van Oorlog en de wijziging van de Beurswet. Alleen de christen-democratische fractie van twee leden wenschte aanteekening, dat zij tegen de Mobilisatiewet en de wet op den Staat van Oorlog was. (Telex-A. N. P.)

(Vor. ber. Nederland en de Oorlog 3935 B.)

OORLOG 1939. —

ENGELAND. — **Koning George richt zich tot zijn volk. —**
Koning George heeft op 3 Sept. ('s avonds) een radiorede gehouden, bestemd voor alle deelen van het Britsche rijk, waarin hij o.m. zeide: „In dit noodlottigste uur onzer geschiedenis willen wij aan elk gezin in het geheele Empire een boodschap zenden met dezelfde innigheid, alsof wij den drempel der kamers hadden kunnen overschrijden om onze onderdanen zelf toe te spreken."
Voor den tweeden keer in ons leven zijn de meesten onzer in oorlog. Steeds weer opnieuw hebben wij geprobeerd een vreedzame oplossing te vinden voor de geschillen, welke tusschen ons en onze vijanden bestaan. Wij worden tot een conflict gedwongen, want onze bondgenooten en wij zijn genoodzaakt de uitdaging te aanvaarden van een principe, dat, indien het zou overheerschen, fataal zou zijn voor de wereldbeschaving. Dit principe toch veroorlooft een staat op zelfzuchtige wijze geweld te gebruiken, de aangegane verdragen en plechtige beloften te negeeren en zich gewelddadig te keeren tegen de souvereiniteit en onafhankelijkheid van andere staten.
Een dergelijk beginsel is gebaseerd op de primitieve leer, dat macht recht is en indien het over de geheele wereld zou worden gevestigd, zou de vrijheid van ons eigen land en het geheele Britsche gemeenebest in gevaar komen. Doch nog meer dan dit.
De volken der wereld zouden in de ban worden gehouden van de vrees en alle verwachtingen op een duurzamen vrede en veiligheid, van recht en vrijheid tusschen de naties zouden den bodem worden ingeslagen.
Daarom moeten wij deze uitdaging aannemen.
Onze taak zal zwaar zijn en de strijd zal niet beperkt worden tot de slagvelden.
Wij zijn echter vastbesloten onze verplichtingen na te komen, bereid tot alle opofferingen, welke men van ons zal verlangen en dan, met Gods hulp, zullen wij zegevieren.

Minister-president Neville Chamberlain heeft zich in het Duitsch tot het Duitsche volk gericht. - Oorlog alleen tegen hun leider, niet tegen het volk. —

Minister-president Neville Chamberlain heeft zich op 4 Sept. '39 in een radio-rede in het Duitsch tot het Duitsche volk gericht.
„Uw volk en het mijne zijn thans in oorlog. Uw land viel een vrij en onafhankelijk Polen binnen, dat verplicht was zich te verdedigen en wierp er bommen neer. Omdat uw troepen niet werden teruggetrokken na het overhandigen der Britsche nota, is de oorlog gevolgd."
Na in details te zijn getreden over Hitler's aanbod aan Polen, vroeg Chamberlain: „Waarom achten wij het noodzakelijk een mogendheid in het Oosten te verdedigen, terwijl onze belangen in het Westen liggen? Het antwoord hierop luidt — en het spijt mij het te moeten zeggen — dat niemand in dit land vertrouwen heeft in het woord van uw leider. Hij gaf zijn woord, dat hij het verdrag van Locarno zou eerbiedigen en hij brak het. Hij gaf zijn woord, dat hij Oostenrijk niet wilde annexeeren en hij brak het. Hij verklaarde de Tsjechen niet te zullen inlijven bij het Duitsche rijk en hij deed het toch.
Hitler gaf zijn woord, dat hij na München geen nieuwe territoriale eischen of verdere plannen in Europa had en hij brak het. Hij gaf zijn woord, dat hij geen Poolsche provincies wilde en hij brak het. Hij heeft jarenlang gezworen de doodsvijand van het bolsjewisme te zijn en is thans zijn bondgenoot. Kan het u verbazen, dat zijn woord voor ons het papier, waarop het geschreven is, niet waard is?
Het Duitsch-Russische pact was een cynische volte-face, welke ten doel had het vredesfront tegen de agressie in puin te slaan. Dit hazardspel is mislukt.
Uw leider offert u, het Duitsche volk, thans op aan het nog monsterachtiger hazardspel van een oorlog om zichzelf te bevrijden uit de onmogelijke positie, waarin hij zichzelf en u gebracht heeft. In dezen oorlog strijden wij niet tegen het Duitsche volk, waartegen wij geen bittere gevoelens koesteren, maar tegen het meineedige, tyrannieke régime, dat niet alleen zijn eigen volk heeft verraden, doch ook de geheele Westersche beschaving en alles, wat u en ons dierbaar is. Moge God de verdediger zijn van het recht," aldus besloot Chamberlain zijn rede.

Gezantenwisseling. —
Leden van de Duitsche en de Britsche ambassade onderscheidenlijk te Londen en te Berlijn reizen op 6 Sept. door ons land.

SPANJE. — **Opperste generale staf opgericht. —**
Generaal Franco heeft een oppersten generalen staf onder zijn eigen rechtstreeksch bevel opgericht. Generaal Vigo is tot bevelvoerend generaal benoemd.

ENGELAND EN FRANKRIJK. — **Evacuatie schoolkinderen e.a. —**
Zoowel te Londen als te Parijs heeft evacuatie plaats gehad van schoolkinderen en ouden van dagen.

POLEN. — **Tsjechisch en Slowaaksch legioen - Crediet van £ 8½ millioen. —**
In Polen zijn een Tsjechisch en een Slowaaksch legioen ingesteld, die onder bevel van den Poolschen opperbevelhebber zijn geplaatst.
De Engelsche en Fransche regeeringen hebben Polen een contante leening van 8½ millioen pond verstrekt.

DUITSCHLAND. — **Inkomstenbelasting verhoogd. - Rentemark ingevoerd. —**
Inkomstenbelasting in Duitschland met 50% verhoogd. Op 3 September is de Rentemark, een 5-mark-biljet ingevoerd.

AUSTRALIE EN NIEUW-ZEELAND. — **Oorlogsverklaring aan Duitschland. —**
Australië en Nieuw-Zeeland hebben op 3 September Duitschland den oorlog verklaard.

EGYPTE EN IRAK. — **Verbreking diplomatieke betrekkingen met Duitschland. —**
Op 7 September hebben Egypte en Irak de diplomatieke betrekkingen met Duitschland verbroken.

UNIE VAN ZUID-AFRIKA. — **Oorlogsverklaring aan Duitschland. —**
De Unie van Zuid-Afrika heeft op 7 September Duitschland den oorlog verklaard.

De AGA KHAN achter Engeland. —
De Aga Khan, de geestelijke leider van tien millioen Ismaelietische Mohammedanen, die verspreid wonen over West-Indië, Oost-Afrika en Midden-Azië, heeft 7 September op hen, die naar hem opzien als leidsman, het beroep gedaan onbeperkte diensten te verleenen voor de zaak, voor welke Groot-Brittannië strijdt.

ENGELAND. — **Minister-president Neville Chamberlain over toestand op 7 September - Lord Stanhope's verklaring in het Hoogerhuis. —**
In het Engelsche Lagerhuis heeft minister-president Chamberlain op 7 September een verklaring afgelegd over den huidigen stand van zaken en daarin o.a. gezegd:
In het Oosten voeren de Polen een zwaren strijd tegen een sterken, meedoogenloozen vijand, die vertrouwt op het gewicht van zijn aantal en zijn materiaal om allen tegenstand te breken. Tegen de overweldigende meerderheid in de lucht, bestrijdt de Poolsche soldaat, die overtroffen wordt in aantal en geschut, elke centimeter van den Duitschen opmarsch. Het Duitsche plan, zoo vervolgde Chamberlain, schijnt daarin te bestaan, de voornaamste inspanning te richten tegen Polen. Ondanks het verlies aan materiaal en menschenlevens, dat zij reeds geleden hebben, blijft het moreel en de moed van het Poolsche volk onaangetast.
De Britsche en Fransche regeeringen hebben een overeenkomst met de Poolsche regeering geteekend voor de verschaffing van verdere financieele hulp aan Polen.
De samenwerking tusschen Frankrijk en Engeland in het westen is volledig en de regelingen, welke thans van kracht zijn geworden voor overleg op elk gebied verband houdende met de oorlogvoering, werken gemakkelijk en goed.

Het tot zinken brengen van de „Athenia" met zijn tooneelen van dood en schrik, heeft feitelijk den oorlog ingeluid en geen ontkenningen of fantasieën van Duitschland zullen het publiek

overtuigen van Duitschlands onschuld aan deze misdaad, welke de wereld diep heeft geschokt en verschrikt.
Sprekende over de aanvallen van vliegtuigen op Duitsche oorlogsschepen te Wilhelmshaven, zei Chamberlain:
Op een z.g.n. slagschip in zakformaat zijn minstens twee treffers neergekomen. Men moet bedenken, dat het aangevallen doel waarschijnlijk tot de best verdedigde punten van Duitschland behoort.
Lord Stanhope heeft in het Hoogerhuis een verklaring afgelegd gelijk aan die van Chamberlain in het Lagerhuis. Ten aanzien van de verliezen, toegebracht aan Duitsche duikbooten, zeide Stanhope:
Er zijn soms redenen, waarom wij onze successen niet bekend maken en de uitwerking is in Duitschland misschien grooter, omdat wij dat niet doen.

DUITSCHLAND. — **Rede van Generaal-Veldmaarschalk Göring. - Het Duitsche standpunt tegenover Polen, Engeland en Frankrijk. - Hij stelt Engeland verantwoordelijk voor den oorlog. —**
Veldmaarschalk Göring heeft op 9 September een radiorede gehouden voor de arbeiders van de Rheinmetall-Borsig te Berlijn-Tegel, waarin hij o.a. zeide: „Ik wil niet lang spreken over de voorgeschiedenis, welke tot den strijd heeft geleid. Ik zou er slechts op willen wijzen, dat de oorsprong en het uitgangspunt is geweest een aanbod zooals in de wereldgeschiedenis maar één keer voorkomt. Een groot, geweldig volk, dat weer tot sterkte en macht is gekomen, heeft den vroegeren tegenstander, die niet in eerlijken strijd, doch als hyena in het grootste ongeluk van Duitschland, uit dat Duitschland oer-Duitsche gebieden heeft losgescheurd, de hand om tot een duurzamen vrede te komen gereikt en niets anders voorgesteld dan dat een Duitsche stad, die niet eens aan dezen tegenstander toebehoorde, weer binnen het bereik van Duitschland zou terugkeeren, en dat tusschen het hoofdgebied van Duitschland en zijn provincie Oost-Pruisen een weg en een spoorweg het verkeer zouden verzekeren. Men kan zich moeilijk indenken, dat één groote mogendheid, die over zulke machtsmiddelen beschikt als Duitschland, zich bereid verklaarde tot een dergelijk vèrgaande tegemoetkomendheid. Wij hebben geen ultimatum gesteld, hoewel niemand kan betwisten, dat dit in onze macht zou hebben gelegen. Wij hebben verklaard: Wij willen er over spreken en onderhandelen, doch het is niet weg te cijferen, dat het doel van Duitschland is Danzig te doen terugkeeren en de verbinding te herstellen.

De Poolsche regeering heeft het van de hand gewezen. Men stond hier voor een raadsel. Waarom geschiedde dit? Achter Polen verheft zich de schaduw van het rijk, dat zich steeds en overal tegenover Duitschland heeft geplaatst, waar Duitschland zijn gerechtvaardigde belangen opeischte. Waar Duitschland zich ook zijn plaats probeerde te verzekeren, trad de Brit hem tegemoet, hoewel wij geen Britsche belangen schonden.
Het heeft Polen tegen ons opgezet.

Drie strijdtooneelen. — Deze tegenstander wil ons op drie verschillende krijgstooneelen bestrijden: militair, economisch en op het gebied van onze binnenlandsche politiek.
Laat ik het eerst hebben over het militaire strijdtooneel en daarmede over de militaire positie. In het Westen verheft zich hoog de „Westwal". Engeland heeft ons den oorlog verklaard. Het zegt: niet aan het Duitsche volk, maar aan Adolf Hitler en het nationaal-socialistisch regiem. Wanneer de Engelschen evenwel schieten, schieten zij op het Duitsche volk en niet op het nationaal-socialistisch regiem.
Het tweede strijdtooneel is de zee. Ook hier is de Duitsche Bocht beschermd. De Engelschman kan daar niet in varen. Ook hier zal hij Duitschland niet onmiddellijk kunnen bedreigen.
Hoe staat evenwel de zaak op het hoofdtooneel van den strijd, in Polen? Het is gelukt in acht dagen het breede gebied te overspannen en in de hoofdstad van den vijand binnen te dringen, een prestatie, welke ook door ons niet voor mogelijk werd gehouden.
Wanneer de Pool is verslagen houdt daarmede de bedreiging van Duitschland aan twee fronten definitief op. Wanneer de tegenstanders ons dan aanvallen, hebben zij slechts op één front en met de geheele macht van de Duitsche weermacht rekening te houden.

De economische oorlog. — Hoe ziet het er nu uit op het economisch strijdtooneel? Het is geen frase: Duitschland is de best geoutilleerde staat ter wereld. Geen mogendheid ter wereld beschikt over zulke omvangrijke productiewerkplaatsen als onze voor de bewapening werkende fabrieken. Geen mogendheid ter wereld beschikt over zulke goede vaklieden, en over zulke vastberaden arbeiders als wij in Duitschland.
Wat de kwestie der grondstoffen betreft, zijn nog steeds twee oergrondstoffen beslissend: kolen en ijzer. Kolen bezitten wij zeer veel en sinds enkele dagen bezitten wij nog aanzienlijk meer.
Vervolgens sprak Göring over de blokkade en wees op het pact met Sovjet-Rusland. Hij zeide o.a.: Op het gebied der binnenlandsche politiek moge iedereen zijn eigen zaken regelen. Wij maken ons nationaal-socialisme, de Russen hun bolsjewisme, daar willen wij ons niet mee bemoeien. Voor het overige zijn wij twee volken, die vrede met elkander willen hebben, die den vrede thans hebben vastgelegd, den vrede zullen behouden. Vóór alles zijn de beide volken niet meer zoo dom, elkander de koppen in te slaan voor Engelsche rekening.

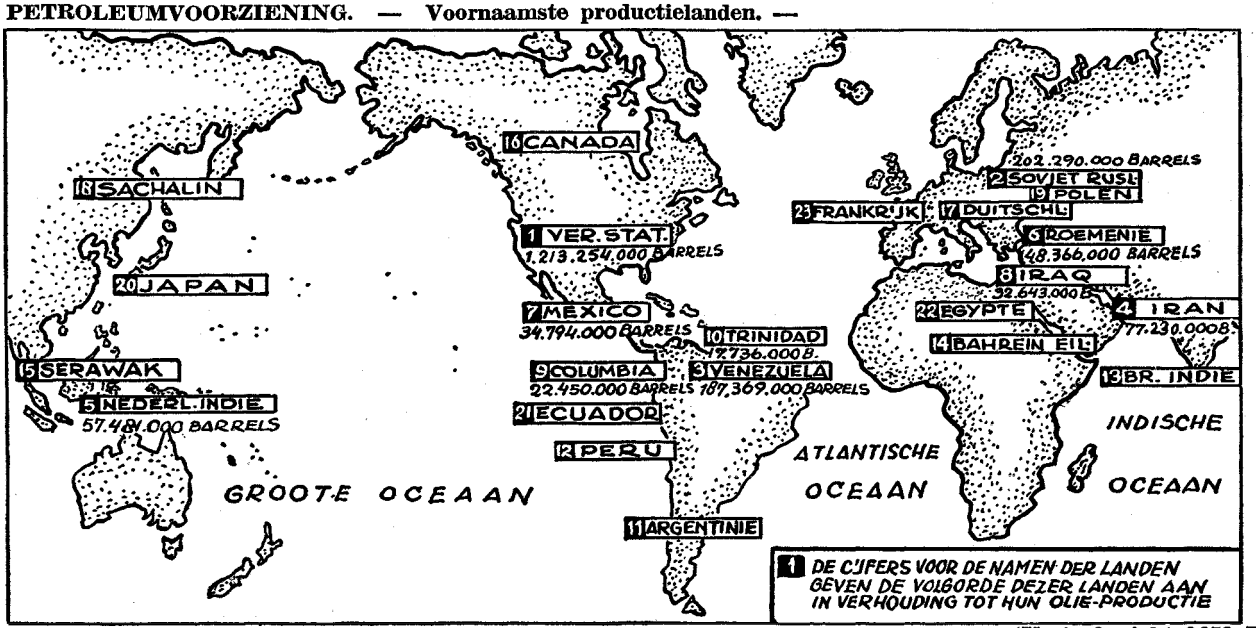
Bovendien willen wij niets van de Franschen. Wij hebben hun de grens voor eens en altijd gegarandeerd. Wanneer Frankrijk meent, zich tot den laatsten Franschman voor Engeland te moeten opofferen, dan is dat zijn zaak, maar niet de onze. Verdedigen zullen wij ons, maar waarom aanvallen?
Göring besprak vervolgens de anti-Duitsche propaganda. Ik vrees, zeide hij, de vijandelijke propaganda niet. Zij is ook niets nieuws. In deze propaganda wordt zoo veelvuldig verklaard: Duitschlands oorlogsdoel is niet het oorlogsdoel van heden, maar het is de opeisching van de geheele wereld. Wij zijn er echter niet op uitgetrokken om Polen te veroveren; het oorlogsdoel van Duitschland is zich aan zijn oostgrens rust te verschaffen en te verhinderen, dat Duitschers daar vermoord worden. Voorts de waanzinnige ongerechtigheden van Versailles uit den weg te ruimen.

De wil naar vrede is in het Duitsche volk groot en diep en hij is in het bijzonder aanwezig in het hart van den Führer. Ik ken zijn worstelen met de verantwoordelijkheid. Op het oogenblik, dat elders reeds alles in verzet kwam tegen wat Duitsch was, hebben wij nog voorstellen gedaan. En wanneer u, meneer Chamberlain, thans zegt deze niet ontvangen te hebben, dan is dat niet waar. Ik kan getuigen op welk tijdstip Lipski van de voorstellen kennis genomen heeft. Omdat hij ze kende heeft hij ze niet afgehaald. Polen heeft de voorstellen niet aangenomen met het oog op de Engelsche hulp.
Neen, riep Göring uit, wij hebben den oorlog niet gewild en willen hem ook heden niet. Wij willen niets van Frankrijk. Wanneer de heer Daladier dat niet gelooft, is dat zijn zaak. Wij willen ook niets van de Engelschen. Het is de Engelsche regeering, die het Engelsche en het Fransche volk in een oorlog drijft. Wij willen den vrede en staan voor dezen vrede altijd klaar. Maar dat mag niet verwisseld worden met zwakheid.
Spr. besloot: Duitschland bemint en wil den vrede: Maar een vrede met als inzet onzen Führer is voor een Duitscher ondenkbaar. Den Führer vernietigen beteekent het Duitsche volk vernietigen, want te allen tijde hebben wij geproclameerd: Duitschland is Hitler en Hitler is Duitschland. Wil men daaraan raken, dan zullen wij ons tot het uiterste verweren. En wanneer het zoo zijn moet, goed, laat dan de strijd beginnen, zóó ondenkbaar als hij nog nooit geweest is. Maar ook dat eene is ondenkbaar: dat wij capituleeren. Wij nemen alle ontberingen, elken nood op ons. Maar nooit, nooit weer een dictaat van Versailles.
(Telex-A. N. P. - Agence Belga - D. N. B. - Stefani - P. A. T. - Tass Agency) **(V. b. Poolsche Kwestie 3934)**

10 SEPTEMBER 1939

A. **MENDELSSOHN & CO. — Nalatenschap van Dr. Mannheimer failliet verklaard. —**
De civiele vacantiekamer der rechtbank, gepresideerd door mr. N. de Beneditty, verklaarde op 30 Augustus in staat van faillissement de nalatenschap van dr. F. Mannheimer.
De rechtbank benoemde mr. P. H. Smits tot rechter-commissaris en mr. E. J. Korthals Altes tot curator.
Het faillissement was aangevraagd door mr. C. J. Pekelharing, die optrad als procureur van mr. M. van Regteren Altena, bewindvoerder in de voorloopige surséance, verleend aan de firma Mendelssohn.
(Keesings Financieel Archief) **(Vor. ber. 3916 B.)**

A. **PETROLEUMVOORZIENING. — Voornaamste productielanden. —**

(Vrij ontleend aan de New York Times)

(Vorig bericht 3659 E.)

B. **AMSTERDAM. — Wethoudersverkiezing - Het nieuwe College. —**

In de op 5 September gehouden vergadering van het nieuwe college van B. en W. zijn de functies als volgt verdeeld:

Wethouder Jac. Rustige (Chr. Hist. Unie): Financiën; gemeentebedrijven, belastingen en assurantiezaken. De brandweer is overgegaan naar den burgemeester, die volgens de Gemeentewet ook hoofd van politie en brandweer is.

Wethouder mr. G. C. J. D. Kropman (R.K.): Arbeidszaken en Handelsinrichtingen (w.o. Schiphol) en Pensioenbureau.

Wethouder Walrave Boissevain (lib.): Publieke Werken. Tevens is hij voorzitter van de commissie ter bestrijding der werkloosheid, waarvan ook de wethouders Rustige en Van Meurs deel uitmaken.

Wethouder dr. E. Boekman (S.D.A.P.): Onderwijs en Kunstzaken (w.o. de musea).

Wethouder F. van Meurs (S.D.A.P.): Maatschappelijk Steun, marktwezen, levensmiddelen, keuringsdienst, wasch- en schoonmaak-, bad- en zweminrichtingen.

Wethouder B. C. Franke (S.D.A.P.): Volkshuisvesting, openbare gezondheid, ziekenhuiswezen, bevolkingsregister, burgerlijke stand en begraafplaatsen.

De wethouders uit het vorige college hebben dus dezelfde departementen behouden. Het opmerkelijke is, dat Publieke Werken en Volkshuisvesting, welke vele jaren onder één wethouder ressorteerden, thans gescheiden zijn. (Alg. Handelsblad)

(Vor. ber. Wethouders 1936 F.)

C. **ROTTERDAM. — Wethoudersverkiezing. —**

In de op 5 September gehouden raadsvergadering zijn tot wethouder benoemd de sociaal-democraten De Zeeuw en Brautigam, de roomsch-katholiek Nivard, de anti-revolutionnair Donner en de liberaal De Groot. Het oude college bestond uit vier sociaal-democraten; de aftredende wethouders Ratté en Dijk werden niet herkozen. (Maasbode) **(V. b. Wethouders 1936 F.)**

D. **'s-GRAVENHAGE. — Wethoudersverkiezing. —**

Op 5 September zijn herkozen:
M. Vrijenhoek (S.D.A.P.), Ir. L. J. M. Feber (R.-K.), Prof. Ir. C. L. v. d. Bilt (lib.), L. Buurman (S.D.A.P.), gekozen: Mr. Dr. I. de Vries Czn. (A.R.).
(Avondpost) **(Vor. ber. Wethouders 1936 F.)**

11 SEPTEMBER 1939

E. **DISCONTOKOERSEN. — Overzicht. —**

De verschillende discontokoersen zijn op het oogenblik als volgt:

	Sedert			Sedert	
Argentinië ...	8- 2-36	3½%	Nederl. Bank:		
België	6- 7-39	2½%	Wisseldisc. .	28- 8-39	3 %
Britsch-Indië .	28-11-35	3 %	Promessedisc.	28- 8-39	3½%
Bulgarije ...	15- 8-35	6 %	Bel. op Eff.	28- 8-39	3½%
Chili	23- 8-32	4½%	Bel. op Goed.	28- 8-39	3½%
Columbia ...	18- 9-30	7 %	Voorsch. R.-C.	28- 8-39	3½%
Danzig	2- 1-37	4 %	Ned.-Indië ...	14- 1-37	3 %
Denemarken .	22- 2-39	3½%	New York		
Duitschland .	21- 9-32	4 %	Fed. Res. B.	26- 8-37	1 %
Engeland ...	24- 8-39	4 %	Noorwegen ...	5- 1-38	3½%
Estland	1-10-35	4 %	Oostenrijk ...	10- 7-35	3½%
Finland	1-12-34	4 %	Peru	1- 8-30	9 %
Frankrijk ...	3- 1-39	2 %	Polen	18-12-37	4½%
Griekenland .	4- 1-37	6 %	Portugal ...	11- 8-37	4 %
Hongarije ...	28- 8-35	4 %	Roemenië ...	4- 5-38	3½%
Ierland	22- 4-32	4 %	Spanje	10- 7-35	5 %
Italië	18- 5-36	4½%	Tsjecho-Slow.	1- 1-36	3 %
Japan	16- 7-37	3.29%	Zuid-Afrika .	15- 5-33	3½%
Joego-Slavië .	18- 1-35	5 %	Zweden	29-11-33	2½%
Letland	1-11-36	5 %	Zwitserland .	26-11-36	1½%
Litauen	15- 5-39	7 %			
Luxemburg .	27-10-38	2½%	(Keesings Financieel Archief)		

(Vor. ber. 3637 F.; Discontokoersen 3870 D.)

F. **SOVJET-RUSLAND. — Lichtingen van het leger opgeroepen. —**

De oproeping van nieuwe lichtingen, waartoe de Sovjet-regeering op 9 en 10 September heeft besloten, beteekent in hoofdzaak een versterking van de aan Roemenië, Polen en de Oostzeelanden, Letland en Estland grenzende gebieden.

Het desbetreffende communiqué, dat door alle te Moskou verschijnende bladen gepubliceerd werd en door het officieele Sovjet-persagentschap ook naar het buitenland gezonden werd, luidt als volgt: „In verband met den Duitsch-Poolschen oorlog, die een steeds grooteren omvang en een dreigender karakter krijgt, heeft de regeering der Sovjet-Unie besloten, ter verdere versterking van de landsverdediging, verscheiden lichtingen onder de wapenen te roepen. Voor het roode leger zijn de reservisten opgeroepen in de Oekraïne en in Wit-Rusland en in de militaire districten Leningrad, Moskou, Kalinin en Orel". (Tass-Agentschap)

(Vor. ber. Leger, Vloot en Luchtmacht 3909 A.)

A. **UNIE VAN ZUID-AFRIKA. — Kabinet-Hertzog afgetreden. - Kabinet-Smuts gevormd. - Oorlogsverklaring aan Duitschland. —**

De verwerping van de door Hertzog op 5 September ingediende motie, behelzende, dat de betrekkingen van Zuid-Afrika met de oorlogvoerende mogendheden onveranderd zouden blijven en zouden worden voortgezet alsof er geen oorlog was, alsmede de aanneming van de motie van Smuts, waarin wordt voorgesteld, de betrekkingen met Duitschland te verbreken, geschiedde, naar gemeld wordt, met 8 tegen 67 stemmen.
Uit de stemming bleek, dat de volgende ministers Smuts steunen: Lawrence, Collins, Stuttaford, Reitz, Clarkson en Henderson, terwijl Pirow, Havenga, Fagan, Kemp en Fourie hun steun verleenden aan Hertzog. Verscheidene leden der vergadering waren afwezig.
De gouverneur-generaal, Duncan, heeft in deze omstandigheden het verzoek van Hertzog voor algemeene verkiezingen, geweigerd. Hertzog heeft zijn ontslag ingediend.

Het nieuwe Zuid-Afrikaansche kabinet is op 6 September gevormd. Het is als volgt samengesteld:
Smuts: eerste minister en minister van Buitenlandsche Zaken.
Reitz: minister van Naturelle Zaken.
Hofmeyr: minister van Financiën en Onderwijs.
Stuttaford: minister van Handel en Industrie.
Collins: minister van Land- en Boschbouw.
Lawrence: minister van Binnenlandsche Zaken en Volksgezondheid.
Sturrock: minister van Spoorwegen en Havenwerken.
Clarkson: minister van P. T. T. en Publieke Werken.
Madeley: minister van Arbeid en Sociale Zaken.
Conroy: minister van de Landen.
Colinsteyn: minister van Justitie.
Stallard: minister van Mijnbouw.
Van der Bijl: minister zonder portefeuille.
Het Britsche Ministerie van Voorlichting meldt op 7 September, dat de Unie van Zuid-Afrika in oorlog met Duitschland is. De diplomatieke vertegenwoordigers der beide landen zullen onmiddellijk worden teruggeroepen.
Smuts heeft verklaard, dat de Unie geen troepen naar Europa zal zenden. (Telex-A. N. P.)

(Vor. ber. Kabinet 3533 C.)

12 SEPTEMBER 1939

B. **NEDERLAND EN DE OORLOG. — 1939. —**

Kolenvoorziening voldoende. —
Daar de productie van onze mijnen vrijwel gelijk is aan het binnenlandsch verbruik en de spoorwegen in staat zijn de voorhanden voorraden over het geheele land te vervoeren, is de kolenvoorziening in den komenden winter gewaarborgd.

Distributie. —
Overal in den lande zijn rijksdistributiekaarten verstrekt. Dit ter voorbereiding van de levensmiddelendistributie.

Doop prinses Irene. —
De doop van prinses Irene wordt uitgesteld.

Wegentroepen. —
De wegentroepen in Nederland zijn op 6 September opgeroepen.

Bloembollen. —
Engeland verbiedt van 7 Sept. '39 af den invoer.

Scheepsruimte. — Verbod van verkoop. —
Nederland verbiedt verkoop van scheepsruimte.

Z.K.H. prins Bernhard tot Hr. Ms. adjudant in buitengewonen dienst benoemd. —
Bij K.B. van 30 Aug. '39 is Z.K.H. prins Bernhard, prins der Nederlanden, prins van Lippe Biesterfeld, luitenant ter zee der 1ste klasse (kapitein) à la suite van de Koninklijke Marine, kapitein (ritmeester) à la suite van de Koninklijke landmacht en kapitein-(ritmeester) titulair à la suite van het Koninklijk Nederlandsch-Indische leger, benoemd tot Hr. Ms. adjudant in buitengewonen dienst, ingedeeld bij het algemeen hoofdkwartier, ter beschikking.

Geheele invoer onder regeeringstoezicht. —
De Kamers aanvaardden op 7 en 8 September '39 het wetsontwerp regelen met betrekking tot den invoer van goederen in tijden van oorlog, oorlogsgevaar of andere buitengewone omstandigheden.
Minister Steenberghe verklaarde, dat deze invoer niet meer aan het particuliere initiatief overgelaten kon worden, maar wilde wel nauwe voeling houden met het bedrijfsleven.
Het Vervoersontwerp werd wel onderzocht, maar kwam niet in openbare behandeling.

Ned. Olympisch Comité 1940. —
Het N.O.C. heeft de voorbereiding voor 1940 voorloopig stopgezet. Het bestuur heeft zich ter beschikking van den minister van Defensie gesteld voor medewerking aan ontspanning van de gemobiliseerden.

Militaire luchtwachtdienst. - Radio waarschuwing. —
Zoodra vreemde luchtstrijdkrachten boven ons land worden waargenomen, waarschuwt de radio. Deze waarschuwing is echter niet voor de burgerij bestemd, doch voor den militairen luchtwachtdienst, en behoort dus tot de maatregelen, die genomen worden om onze onzijdigheid te handhaven. Luchtalarm (door sirenes) en waarschuwing van de burgerbevolking zal alleen geschieden als Nederland in oorlog mocht geraken.

Inundatie-mogelijkheden. —
Ten einde de inundatie-mogelijkheden, waarover ons land beschikt, te allen tijde — en met name met het oog op den huidigen waterstand — te verzekeren, worden maatregelen genomen om, met den geringst mogelijken overlast voor de betrokken burgerbevolking, een kom van geringen omvang in de provincie Utrecht met water te vullen.

Vesting-Holland. —
De commandant van de vesting Holland heeft bij verordening onderscheidene handelingen binnen een afstand van 1000 m. van eenig verdedigingswerk verboden.

Engeland. — Certificaat van oorsprong gevraagd. —
Blijkens mededeeling van den consul-generaal moeten naar Groot-Brittannië en Noord-Ierland uit te voeren goederen voorzien zijn van een certificaat van oorsprong. (Telex-A. N. P.)

(Vor. ber. 3936 C.; Oorlog 1939, 3937)

C. **NEDERL. OOST-INDIE EN DE OORLOG. - 1939. Prijsopdrijving. — Uitvoerverbod o.a. voor suiker en petroleum. —**
In Nederl. Oost-Indië is een verbod van prijsopdrijving uitgevaardigd. De uitvoer van een aantal goederen is verboden o.a. van suiker en petroleum.

Teeltdwang-ordonnantie. —
De Regeering heeft bij den Volksraad een ontwerp ingediend voor een teeltdwang-ordonnantie, waarbij aan de Overheid dwingende bevoegdheid wordt verleend om op landbouwgebied in te grijpen ter bevordering van de voedselproductie, op korten termijn, in gebieden, waar de omstandigheden zulks vereischen. Deze maatregel betreft zoowel den ondernemings- als den Inheemschen landbouw.

Scheepsruimte. —
Drie noodordonnanties zijn op 9 Sept. bij den Volksraad ingediend: a) gedeeltelijke buiten toepassing stelling van de wet tot behoud van scheepsruimte 1939 en de zeeschepenvorderingswet 1939; b) het behoud in tijden van oorlog of oorlogsgevaar of andere buitengewone omstandigheden van voldoende scheepsruimte in het belang van de landsverdediging en de volkshuishouding; c) het vorderen in tijden van oorlog of oorlogsgevaar of andere buitengewone omstandigheden van voldoende scheepsruimte in het belang der landsverdediging of volkshuishouding.

Mobilisatie. — Verbod publicatie van troepenbewegingen. —
De mobilisatie in Indië is slechts gedeeltelijk en betreft alleen het marinepersoneel, noodig om het materieel voor de kustbewaking te kunnen bemannen

en het personeel der landmacht, noodig voor enkele belangrijke havengebieden.
Op 29 Augustus is ook in Indië het verbod ingesteld om door middel van de drukpers berichten te verspreiden over bewegingen van troepen of schepen, behoorende tot de land- of zeemacht in Nederl.-Indië.
(Aneta) **(Vor. ber. Oorlog 1939, 3937)**

13—15 SEPTEMBER 1939

OORLOG 1939. —

BELGIE. — **Bijzondere volmachten voor den Koning en een crediet van 2 milliard frank goedgekeurd. —** De Belgische Kamer heeft op 5 Sept. '39, vrijwel eenstemmig, goedgekeurd de door de regeering ingediende wetsontwerpen, welke den Koning buitengewone volmachten geven en de regeering een bijzonder crediet van twee milliard frank toestaan.

EIRE (IERLAND). — **Leger wordt opgeroepen. —** De regeering van Eire (Ierland) heeft het noodig geacht bij wijze van voorzorgsmaatregel alle officieren en manschappen der eerste linie van het vrijwilligersleger op te roepen. Afdeelingen van de kustverdediging en reservisten van het geregelde leger waren reeds opgekomen.

ENGELAND. — **Oorlog zal minstens 3 jaar duren. —** De volgende verklaring is op 9 Sept. '39 gepubliceerd: „Tijdens de heden gehouden bijeenkomst van het Britsche oorlogskabinet is besloten, dat de Britsche politiek gericht zal zijn op de veronderstelling, dat de oorlog minstens drie jaar zal duren.

Contrabande-contrôle-bases gevestigd. — Engeland vestigt contrabande-contrôle-bases in Schotland, Engeland, Gibraltar en Haifa.

ITALIE. — **De „Rex" uitgevaren. —** Het mailschip „Rex" van de scheepvaartmaatschappij „Italia" is op 8 September zijn transatlantische reis naar New York begonnen.

POLEN. — **Regeering naar Lublin. —** De Poolsche regeering heeft op 7 September de hoofdstad Warschau verlaten en zich in de ten Z.-O. van Warschau gelegen stad Lublin gevestigd.

FRANKRIJK. — **Rede van den minister van Financiën, Reynaud, over het economisch en monetair front. —**
De Fransche minister van Financiën, Reynaud, heeft op 10 September een radiotoespraak gehouden, waarin hij o.m. zeide:

Achter het militaire front bestaat er een economisch en monetair front, dat evenzeer van vitaal belang is. Ik wil de kracht van den tegenstander niet onderschatten, maar ik geloof, dat ik dat niet doe, wanneer ik zeg: Duitschland is reeds in groote mate uitgeput door de gigantische inspanning, die het zich getroost heeft voor de voorbereiding van den oorlog. Economisch en financieel is het Duitsche organisme reeds zeer kwetsbaar. Op dat front heeft Duitschland geen versche troepen meer. Wat nu Frankrijk betreft: Het is een feit, dat het den oorlog begint in veel betere economische en financieele omstandigheden dan de vijand. Sedert een jaar is het productie-rhythme der wapenfabrieken aanzienlijk gestegen, terwijl de algemeene productie van rijkdommen toenam. En wat den goudvoorraad betreft: het zal voldoende zijn, indien ik mededeel, dat deze oorlogsschat in enkele maanden met bijna 30% is gestegen. De Bank van Frankrijk bezit thans tweemaal meer goud dan in Augustus 1914. Indien ik niet spreek van den goudvoorraad van het egalisatiefonds, noch van het goud en de buitenlandsche deviezen, in particulier bezit, dan is dat, omdat ik van meening ben, dat zij de waarde hebben van de gouden munten, die in 1914 in omloop waren. Met deze tonnen gouds zullen wij in het buitenland de grondstoffen koopen, die voor den oorlog noodig zijn, wij zullen wapens en vliegtuigen koopen. Hoe korter de oorlog duurt, des te meer Fransche levens worden gered. De Fransche strijdkrachten hebben reeds in de eerste dagen van den oorlog haar waarde getoond. Wij hadden de verplichting op ons genomen geen moratorium af te kondigen. Deze verplichting zijn wij nagekomen. Er zijn thans wetsdecreten gepubliceerd, welke betrekking hebben op de wisselcontrôle, die wij hebben ingesteld, zooals Engeland eenige dagen geleden heeft gedaan. Frankrijk heeft sedert tien maanden vrijheid op de wisselmarkt gekend, maar deze vrijheid, die in tijd van vrede goede diensten heeft bewezen en nog zal bewijzen, zou in oorlogstijd een zwakheid zijn geworden. De maatregelen, die genomen zijn, waren reeds lang voorzien en de reglementatie, welke in het staatsblad is verschenen, is reeds eenigen tijd geleden verzegeld naar alle deelen van het Fransche rijk gezonden.
De maatregelen behelzen een verbod voor het koopen van buitenlandsch geld, door particulieren, en verschaffen de Bank van Frankrijk het monopolie voor den handel in dit geld. De wisselcontrôle verhindert haussespeculatie in buitenlandsche deviezen. Zoo zal de prijscontrôle haussespeculatie in goederen onmogelijk maken. Deze contrôle zal doeltreffend zijn, omdat zij tegelijkertijd wordt uitgeoefend op de koopkracht en de verschillende elementen van den prijs.
Daar de speculatie op die manier onmogelijk is gemaakt, zoowel ten aanzien van stijging van de deviezen als van verhooging der prijzen, zullen wij een toestand hebben geschapen, waarin het particuliere belang zal samenvallen met het algemeene belang.

CANADA. — **Oorlogsverklaring aan Duitschland. —** Het Britsche dominion Canada heeft op 10 Sept. '39 Duitschland den oorlog verklaard.
Dat besluit is een uitvloeisel van de aanneming met algemeene stemmen door het Lagerhuis van het adres van antwoord op de troonrede van den gouverneur-generaal lord Tweedsmuir. Dat antwoord, dat reeds met spoed door den Senaat aanvaard was, behelst tevens de goedkeuring der door den premier Mackenzie King afgelegde verklaring.

TRANSJORDANIE. — **Trouw aan Engeland. —** De Emir van Transjordanië heeft op 5 Sept. '39 via den Hoogen Commissaris voor Palestina, den Engelschen minister van Koloniën zijn „van ganscher harte gegeven trouw en die van zijn volk" doen weten.

ENGELAND. — **Anthony Eden over het doel van den oorlog. —**
Eden, de nieuwe minister van de Dominions, heeft op 11 September een radiorede gehouden, waarin hij begon met aan de hand van het Engelsche witboek te bewijzen, dat Engeland en zijn bondgenooten met een goed geweten dezen oorlog hadden aanvaard. Polen had onderhandelingen over het dispuut in beginsel aanvaard, evenals Tsjecho-Slowakije verleden jaar had willen onderhandelen. Maar Hitler had zijn keus reeds gedaan en nu moet hij ook den uitslag aanvaarden, want voor Engeland en zijn regeering is er geen weg terug en geen compromis, voordat het Naziïsme, met al wat het beteekent aan gebroken beloften, onderdrukking en wreedheid, zal vernietigd zijn.

Landen, die neutraliteitsverklaringen hebben afgekondigd. —
Ten aanzien van den tegenwoordigen oorlog hebben tot dusver de volgende landen formeel te kennen gegeven strikt neutraal te zullen blijven:

EUROPA: Noorwegen, Zweden, Denemarken, Finland, Estland, Letland, Litauen, Nederland, België, Luxemburg, Zwitserland, Liechtenstein, Joego-Slavië, Roemenië, Bulgarije, Spanje, Eire, Rusland.

BUITEN EUROPA: Vereenigde Staten, Uruguay, Brazilië, Chili, Argentinië, Cuba, Mexico, Venezuela, Peru, Iran, Japan, Columbia, Siam, Panama.
Italië houdt zich afzijdig en heeft nog geen officieele mededeeling van zijn houding gepubliceerd.

DUITSCHLAND. — **Engelsche blokkade. — Tegenmaatregelen. —**
De „Berliner Nachtausgabe" van 11 September kondigt aan, dat in de eerstvolgende dagen een Duitsche lijst van contrabandegoederen zal worden gepubliceerd.
De strijd van Engeland met de scherpste vormen van den economischen oorlog tegen Duitschland heeft in enkele dagen zoo'n vorm aangenomen, dat Duitschland tegen Engeland de vrijheid der neutralen verdedigt. Engeland wil eenvoudig den neutralen staten de ook voor de bevolking van deze staten noodige toevoer van industrieele grondstoffen afsluiten. De tegenstand der Neutralen is echter essentieel harder dan in 1914. Bovendien heeft Duitschland besloten de neutralen met alle slechts mogelijke middelen in hun strijd tegen de Engelsche rechtsschending te steunen. De neutrale staten, die uit Duitschland tot dusverre steenkool hebben gekregen, zullen deze in dezelfde hoeveelheid blijven krijgen. Duitschland zal dus ook, wanneer Engeland den

neutralen staten bij succesvollen tegenstand tegen den rechtsinbreuk den invoer van Engelsche steenkool mocht weigeren, de voor de neutrale staten in aanmerking komende 9 millioen ton steenkool leveren. Tevens zullen de Poolsche leveranties van 6 millioen ton steenkool aan de neutralen voortduren. Duitschland zal een dezer dagen zijn eigen contrabandelijst publiceeren en onder den door Engeland uitgeoefenden dwang ook levensmiddelen opnemen.

CANADA. — $ 100 millioen voor de oorlogvoering. —
De Senaat heeft op 11 September een begrootingswet goedgekeurd, waarbij uitgaven voor oorlogsdoeleinden worden toegestaan tot $ 100 millioen. Het betreft den tijd tot 31 Maart 1940.
De wet is reeds door het Huis van Afgevaardigden goedgekeurd.

FRANKRIJK. — Tsjechisch legioen. —
Een vertegenwoordiger van de „Paris-Soir" heeft een onderhoud gehad met Osusky, den Tsjecho-Slowaakschen gezant te Parijs, over de vorming van een Tsjechisch leger op Franschen bodem. Osusky verklaarde, dat hier geen sprake is van een leger van vrijwilligers, doch van een leger als van ieder ander land. Tsjecho-Slowakije is bezet, doch blijft juridisch onafhankelijk, de wet is overtreden, doch hierdoor niet opgeheven. De Fransche regeering heeft deze stelling erkend en de Tsjechen en Slowaken op Franschen bodem worden niet beschouwd als vaderlandlooze vluchtelingen, doch als soldaten van een land, dat aan de zijde van Frankrijk, Engeland en Polen strijdt. Het Tsjechische leger telt reeds ongeveer 50.000 man, die wachten op de Tsjechen uit Engeland en Amerika. De commandant is generaal Ingre, die eertijds de Tsjechen in Frankrijk commandeerde.

Kabinet-Daladier. — Reconstructie. —
Minister-president Daladier heeft op 13 September het kabinet aangevuld, waarin belangrijke posten vacant waren geworden door het vertrek van minister Zay (Onderwijs), die aan het front dienst wilde doen, minister Marchandeau (Justitie), die reeds verscheidene dagen het voornemen had te kennen gegeven om de permanente leiding van het bestuur der stad Reims weer in handen te nemen, minister Chappedelaine (Koopvaardij), die om gezondheidsredenen is afgetreden, en minister Patenôtre (Nationale Economie), die onder de huidige omstandigheden van zijn functie wilde afzien en zich wijden aan het departement, dat bijzondere eischen stelde in verband met de mobilisatie.
Daladier heeft deze ministers dank gezegd voor hun medewerking gedurende zestien maanden. Hij heeft besloten de ministers, die aan zijn zijde het land met toewijding gediend hebben, op hun post te handhaven. Het leek hem daarom wenschelijk onder de huidige omstandigheden, nu de staat van oorlog continuïteit eischt in de groote staatsdiensten en handhaving van de leiders op hun posten, het kabinet niet diepgaand te reorganiseeren. Aan den anderen kant was hij van meening, dat het onmisbaar is alle activiteiten, die rechtstreeks medewerken aan de landsverdediging te centraliseeren. Daarom is de ministerlijst als volgt gewijzigd:

Daladier: Premier, Landsverdediging, Oorlog en Buitenlandsche Zaken.
Ducos: Onderstaatssecretaris voor Landsverdediging en Oorlog.
Champetier de Ribes: Onderstaatssecretaris van Buitenlandsche Zaken.
Georges Pernot: Blokkade-minister.
Bonnet: Justitie.
Yvon Delbos: Nationale opvoeding.
René Besse: Oudstrijders en Pensioenen.
Alphonse Rio: Koopvaardij.
Raoul Dautry: Bewapening.
Deze ministerlijst moet uiteraard aangevuld worden met de ministers, die in functie zijn gebleven:
Chautemps: minister van Staat.
Sarraut: minister van Binnenlandsche Zaken.
Reynaud: minister van Financiën.
Guy Lachambre: minister van Luchtvaart.
Campinchi: minister van Marine.
Queuille: minister van Landbouw.
Mandel: minister van Koloniën.
Gentin: minister van Handel.
Jules Julien: minister voor de Transmissies.
Ruçart: minister voor Openbare Gezondheid.
Pomaret: minister van Arbeid.
De Monzie: minister voor Openbare Werken.

De Executieve der socialistische partij (S.F.I.O.) heeft met 17 tegen 11 stemmen het aanbod van Daladier, om twee portefeuilles in het nieuwe kabinet te aanvaarden, verworpen. Daladier had portefeuilles aangeboden aan Albert Serol, oud-minister van Arbeid, en Charles Spinasse, budget-minister in het tweede kabinet-Blum.
De Executieve keurde den brief van Blum aan Daladier goed, waarin wordt medegedeeld, dat de weigering niet den persoon van Daladier betreft, maar dat de partij slechts aan een kabinet van nationale eenheid wil deelnemen, wanneer het aantal aangeboden portefeuilles in verhouding staat tot de belangrijkheid der partij. **(Vor. ber. Kabinet 3594 G.)**

DUITSCHLAND. — Lijst van contrabande. — Belangrijke uitbreiding. —
De rijksregeering maakt op 13 September bekend:
De Duitsche regeering heeft, met het doel den vreedzamen zeehandel zooveel mogelijk te ontzien, in haar prijswet van 28 Augustus slechts die voor het vijandelijke gebied of voor de vijandelijke strijdmacht bestemde voorwerpen en stoffen tot onvoorwaardelijke contrabande verklaard, die onmiddellijk de wapening te land, ter zee of in de lucht dienen.
Nu de Britsche regeering echter een lijst van contrabande heeft opgesteld, die ver buiten dit kader uitgaat, ziet de Rijksregeering zich gedwongen, den omvang der onvoorwaardelijke contrabande eveneens uit te breiden. Zij heeft daarom de volgende wet aangenomen, die hiermede wordt afgekondigd:

Art. 1. Als onvoorwaardelijke contrabande worden de volgende voorwerpen en stoffen beschouwd, wanneer zij bestemd zijn voor het vijandelijke gebied of voor de vijandelijke strijdmacht:
1. Wapens van iederen aard, hun bestanddeelen en toebehooren.
2. Munitie en deelen van munitie, bommen, torpedo's, mijnen en andere soorten projectielen, de voor het afschieten of laten vallen van deze projectielen bestemde toestellen, kruit en ontplofbare stoffen met inbegrip van petards en ontbrandingsmiddelen.
3. Oorlogsschepen van iederen aard, hun bestanddeelen en toebehooren.
4. Oorlogsvaartuigen van iederen aard, hun bestanddeelen en toebehooren, vliegtuigmotoren.
5. Gevechtswagens, gepantserde auto's en gepantserde treinen, pantserschepen van elke soort.
6. Chemische strijdmiddelen, de daarvoor bestemde machines en toestellen.
7. Militaire kleedings- en uitrustingsvoorwerpen.
8. Sein-, signaal- en militaire belichtingsmiddelen en hun bestanddeelen.
9. Transport- en verkeersmiddelen en hun bestanddeelen, trek-, last- en rijdieren.
10. Brandstoffen van iederen aard, smeeroliën.
11. Goud, zilver, betaalmiddelen, schuldbewijzen.
12. Werktuigen, machines, toestellen en stoffen voor de productie of het gebruik van de in de cijfers 1 tot en met 11 genoemde voorwerpen en producten.
Art. 2. Art. 1 van deze wet wordt art. 22 alinea 1 van de prijswet.
Art. 3. Deze wet treedt op het oogenblik van afkondiging in werking.
De Duitsche Rijksregeering heeft verder de volgende wet afgekondigd:
Nadat de Britsche regeering een lijst van voorwaardelijke contrabande heeft opgesteld en daarin levensmiddelen en andere goederen van vitaal belang heeft opgenomen, ziet de Rijksregeering zich gedwongen, thans overeenkomstig te handelen. Daarom wordt het volgende bekend gemaakt: Als contrabande (voorwaardelijke contrabande) worden met in achtneming van de bepalingen van artikel 24 van de prijswet van 28 Augustus 1939 de volgende voorwerpen en stoffen beschouwd: levensmiddelen (met inbegrip van levende dieren), genotmiddelen, voedermiddelen en kleeding, voorwerpen en stoffen, die voor de vervaardiging daarvan gebruikt worden. Deze bekendmaking wordt op 14 September 1939 van kracht.

ENGELAND. — Minister-president Neville Chamberlain's tweede verklaring over den toestand. —
De Britsche premier Chamberlain heeft op 13 Sept. in het Lagerhuis zijn aangekondigde tweede verklaring over den toestand afgelegd. Deze was in hoofdzaak gewijd aan de conferentie van 12 September in Frankrijk en de eensgezindheid, die er tusschen Londen en Parijs bestaat. Hij bracht hulde aan het heldhaftig verzet der Polen en besprak de krijgsverrichtingen aan het Westelijk front en de Britsche verkenningsvluchten boven Duitschland.

Ik meen, aldus de premier, dat ik deze week mijn verslag moet beginnen met een mededeeling over de op 12 September op

Fransch gebied gehouden zitting van den Oppersten Oorlogsraad. Deze werd namens Groot-Brittannië bijgewoond door Lord Chatfield en mij en voor Frankrijk door Daladier en Gamelin. Het doel van die bijeenkomst was, reeds in het begin van den oorlog rechtstreeksche en persoonlijke gedachtenwisselingen mogelijk te maken. De huidige situatie werd volledig bestudeerd en de in de naaste toekomst te nemen maatregelen werden besproken.

De algemeene situatie. —

Neville Chamberlain ging daarna over tot een bespreking van de situatie in het Britsche rijk, Europa en de verschillende oorlogsfronten.

Voor het oogenblik is het Oosten nog het hoofdcentrum der operaties. De Duitschers willen blijkbaar trachten een beslissing in het Oosten te forceeren, alvorens zij verplicht zijn troepen naar het Westen over te brengen, om het hoofd te bieden aan de bedreiging door onze geallieerde troepen. Dat die hoop tot nu toe verijdeld is, is te danken aan den ontembaren geest der Polen, die zich niet laten intimideeren door het geweldige materieel, dat tegen hen in het vuur gebracht wordt, of door de overweldigende overmacht van de Duitsche luchtmacht.

Het is duidelijk, dat de openbare meening aan beide kanten van het Kanaal in volkomen harmonie is. De bevolking is in Frankrijk en Groot-Brittannië gelijkelijk vastbesloten niet alleen om volledig haar verplichtingen jegens Polen na te komen, maar ook om eens en voor altijd een einde te maken aan den onduldbaren druk van een leven onder de eeuwige bedreiging van nationaal-socialistische agressie. Het Fransche volk is niet minder overtuigd dan wij, dat er geen vrede kan zijn voor de bedreiging van het Hitlerisme definitief uit den weg is geruimd. Daaraan moet een einde komen. Ik ben gesterkt teruggekomen van deze bijeenkomst en aangemoedigd door de volledige eensgezindheid van opvattingen, die aan den dag is getreden tusschen de Fransche regeering en ons op ieder punt van politiek en strategie, dat wij hebben besproken.

In het Westen. —

In het Westen, aldus Chamberlain, zijn de Franschen met een methodischen opmarsch begonnen. Dat is een essentieele en belangrijke voorbereidende faze, waaromtrent de Franschen natuurlijk gereserveerd zijn. Het is voldoende te zeggen, dat de Franschen daar volkomen geslaagd zijn.

De vloot. —

Bij de Britsche vloot, vervolgde Chamberlain, hebben zich drie torpedobootjagers van de Poolsche marine gevoegd, die zeer efficiënt zijn en deelnemen aan het inspannende werk der lichte oorlogsschepen.

Het hoofddoel der Britsche marine moet, evenals in den laatsten oorlog, zijn de vrijheid en veiligheid ter zee te verzekeren.

In dezen oorlog is de Duitsche strijd tegen onze koopvaardij begonnen met een meedoogenloozen aanval op een passagiersschip, in strijd met alle regels van den zee-oorlog. De Duitschers zijn daarmede verder gegaan, een aantal Britsche koopvaardijschepen is aangevallen en ongetwijfeld zijn hun verliezen wel ernstig geweest. Dat was echter te verwachten, want de oorlog brak uit op een oogenblik, dat een groot aantal onzer schepen zich over de wereldzeeën verspreid vond. Anderzijds hadden de Duitschers hun duikbooten en hulpschepen reeds vóór den oorlog op de beste strategische posities geplaatst, zoodat het geen verbazing behoeft te verwekken, dat eenige onzer schepen door duikbooten verrast zijn, alvorens zij de haven konden bereiken.

Wij maken echter spoed met het konvooistelsel, dat elken dag al doeltreffender werkt. Het konvooistelsel is terstond toegepast en ik kan niet aannemen, dat het minder afdoend zal werken dan twintig jaar geleden.

Ik kan inmiddels het Huis verzekeren, dat de duikbooten voortdurend aangevallen worden en dat daarbij successen bereikt zijn. Bij het uitbreken van den oorlog bedroeg de totale tonnenmaat der Duitsche schepen op zee, in neutrale, of geallieerde havens (met uitzondering van de Oostzeehavens) ongeveer 1.105.000 ton. Bijna al die schepen zijn nu van de zee verdwenen, eenige zijn buitgemaakt, vele zijn naar neutrale havens gevlucht.

Bovendien is de levering van vitale oorlogsmaterialen door neutrale schepen aan Duitschland zeer beperkt door de contrôle op de contrabande, welke onze vloot uitvoert en welke contrôle nog strenger zal worden.

DUITSCHLAND. — **Onbeperkte luchtoorlog op open steden in Polen. —**

Het Duitsche Nieuwsbureau meldt uit het „het hoofdkwartier van den Führer":

In den laatsten tijd neemt het aantal gevallen toe waarin de Poolsche regeerings- en legerinstanties de bevolking van open steden sommeeren aan binnendringende Duitsche troepen tegenstand te bieden in de stadswijken, op de markten en in de dorpen. Te Warschau werd de bevolking door vlugschriften, door de Poolsche radio en dergelijke middelen ertoe aangespoord over te gaan tot den franc-tireursoorlog. De stad zelf werd door Poolsche artillerie beschoten.

Het opperbevel van de Duitsche weermacht maakt met betrekking hiertoe het volgende bekend:

De overgroote consideratie van de Duitsche artillerie en de Duitsche vliegers met betrekking tot open steden, markten en dorpen geschiedt op voorwaarde, dat deze door den tegenstander zelve niet worden verklaard en gemaakt tot strijdgebied. Daar de Pool, zonder rekening te houden met zijn eigen bevolking dit beginsel verwerpt, zal de Duitsche weermacht van nu af aan met alle haar ter beschikking staande middelen den tegenstand in dergelijke plaatsen wreken.

Het Duitsche luchtwapen zal in vereeniging met zware artillerie die militaire maatregelen ten uitvoer leggen, welke erop berekend zijn, in den kortst mogelijken tijd aan dergelijke plaatsen de doelloosheid van tegenstand duidelijk te maken. De gevolgen, welke daaruit zullen ontstaan voor de zwaar beproefde bevolking, komen uitsluitend voor de verantwoordelijkheid van de Poolsche regeering en haar even onbekwame als gewetenlooze legerleiders.

ENGELAND. — **Engelsch antwoord op Duitschlands onbeperkten luchtoorlog. —**

Lord Halifax, de Britsche minister van Buitenlandsche Zaken, heeft in het Hoogerhuis op 13 Sept. '39 verklaard, dat de Engelsche regeering nog geen officieele bevestiging had ontvangen van het voornemen van het Duitsche opperbevel, over te gaan tot een meedoogenloos bombardeeren van open steden en dorpen in Polen. De beperkingen, die de Britsche regeering heeft opgelegd aan de operaties van haar eigen strijdkrachten, waren gebaseerd op de veronderstelling, dat de tegenstanders een dergelijke beperking in acht zouden nemen.

De regeering moet zich echter haar vrijheid van handelen voorbehouden voor het geval een dergelijke beperking door den tegenstander niet wordt in acht genomen. Zij zal dan optreden op een wijze, die haar gepast zal voorkomen.

(Telex-A. N. P. - Agence Belga - Stefani - D. N. B. - P. A. T. - Tass Agency) **(V. b. Oorlog 1939, 3937.)**

A. **NEDERLAND EN DE OORLOG. — 1939. — Nederlandsch marine-vliegtuig R 5 door Duitsch militair vliegtuig tot daling gedwongen. —**

De Regeeringspersdienst meldt op 14 September:

Op 13 September is benoorden de Waddeneilanden het Nederlandsche marinevliegtuig R 5, waarvan in verband met de gegeven strikte instructies moet worden aangenomen, dat het zich binnen Nederlandsch rechtsgebied bevond, door een Duitsch militair vliegtuig aangevallen en, na tot daling te zijn gedwongen, vergaan.

De vier man Nederlandsche bemanning, van wie er twee licht gewond zijn, zijn naar Norderney overgebracht en keeren zoo spoedig mogelijk naar Delfzijl terug.

De Duitsche gezant heeft hedenochtend op het departement van Buitenlandsche Zaken het leedwezen zijner regeering over het voorgevallene uitgesproken en het aanbod overgebracht om het vliegtuig te vervangen.

Indien bij het verhoor der Nederlandsche vliegers bijzonderheden komen vast te staan, die tot juist begrip van het voorgevallene van belang zijn, zal een nadere mededeeling worden gedaan. (Regeer.persdienst)

(Vor. ber. 3940 B; Oorlog 1939, 3941.)

16 SEPTEMBER 1939

OORLOG 1939. — Krijgsverrichtingen. —

OOSTELIJK FRONT **van 1—16 September 1939. —**

1 September. De Duitsche troepen zijn zonder oorlogsverklaring de Poolsche grens overgetrokken.

3 September. Poolsche onderzeeër en torpedojager door Duitschers in den grond geboord. — De Polen trekken in Silezië terug. — Czestochowa (het Poolsche Lourdes) door Duitschers bezet. — Warschau gebombardeerd.

4 September. Bydgoszcz (Bromberg) en Grudziadz (Graudenz) door de Polen ontruimd.

6 September. Krakau bezet.

7 September. De Poolsche bezetting van de Westerplatte bij Danzig geeft zich over.

9 September. Warschau wordt door Duitsche troepen langzamerhand ingesloten. — Lodz door Duitschers bezet.

11 September. Lomza bezet.

12 September. Het weer in Polen omgeslagen (zware regens). — Poolsch protest tegen bombardeeren van open steden en burgerbevolking. — Polen melden herovering van Lodz.

13 September. Duitsch opperbevel kondigt represailles aan tegen Poolschen franc-tireur-oorlog.

14 September. Gdynia door Duitschers bezet. — Duitsche troepen trekken den vestinggordel van Brest-Litowsk binnen.

15 September. Biagystok en Przemysl door de Duitschers genomen.

16 September. Duitsch ultimatum aan Warschau; overgave van stad en garnizoen geëischt (binnen 12 uur). Commandant van Warschau weigert Duitsch onderhandelaar te ontvangen.

WESTELIJK FRONT **van 3—16 September 1939. —**

3 September. Britsch s.s. „Athenia" met 1400 opvarenden, waaronder vele Canadeezen en Amerikanen, 200 mijlen ten Westen van de Hebriden tot zinken gebracht; 108 opvarenden worden vermist. — Duikboot-oorlog begonnen.

4 September. Fransch communiqué no. 1: Operaties van de geheele land-, zee- en luchtmacht begonnen. — Engelsche vliegtuigen bombardeeren Wilhelmshaven en Cuxhaven, waarbij volgens Engelsche berichten twee oorlogsschepen zijn getroffen. — Vliegtuigen van de Royal Air Force werpen 6 millioen pamfletten met een waarschuwing aan het Duitsche volk uit boven N. en W. Duitschland. — Bommen geworpen op Deensche havenstad Esbjerg. Twee dooden.

5 September. Wederom pamfletten boven Duitschland uitgeworpen door Britsche vliegers.

6 September. Engelsche regeering betuigt haar leedwezen aan de Deensche regeering wegens luchtaanval op Esbjerg.

7 September. Eerste Engelsche troepen in Frankrijk ontscheept. — Fransche troepen op Duitsch gebied.

8 September. Weer Britsche pamfletten over Duitschland uitgestrooid.

9 September. Britsche vliegtuigen werpen pamfletten uit boven Kassel. — Het groote bosch van Warndt ten W. van Forbach in Lotharingen grootendeels in Fransche handen.

15 September. De Britsche admiraliteit deelt het volgende mede:

Torpedojagers, patrouillevaartuigen en vliegtuigen hebben, over groote gebieden, voortdurend gespeurd naar vijandelijke duikbooten. Er zijn tal van aanvallen gedaan en een aantal duikbooten is vernietigd. Waar zulks mogelijk was, zijn de overlevenden opgepikt en gevangen genomen.

16 September. De strijd heeft zich op Duitsch grondgebied ontwikkeld en groote troepenmachten staan tegenover elkaar. In de afgeloopen dagen hebben Fransche troepen en de verdedigers der Siegfriedlinie op zeer talrijke punten tusschen Rijn en Moezel hevig gevochten. De strijd wordt hoofdzakelijk in het centrale Saargebied gevoerd, dat beheerscht wordt door de belangrijke stad Saarbrücken. — Perl werd door de Franschen genomen.

Van Britsche officieele zijde wordt medegedeeld, dat de Britsche koopvaardij na twee weken zee-oorlog 21 schepen verloor. (Telex-A. N. P.)

(Vor. ber. Oorlog 1939, 3941)

A. **SOVJET-RUSLAND. — Wapenstilstand in Mandsjoekwo. - Overeenkomst met Japan. —**

Onderhandelingen, die de laatste dagen gevoerd zijn door den Japanschen ambassadeur Togo en den volkscommissaris van Buitenlandsche Zaken Molotof, hebben op 15 Sept. '39 geleid tot de volgende overeenkomst tusschen Japan en Mandsjoekwo eenerzijds en de Sovjet-Unie en Buiten-Mongolië anderzijds:

1) De Japansch-Mandsjoerijsche en Russisch-Mongoolsche troepen staken alle vijandelijkheden op 16 September te twee uur Moskouschen tijd.

2) De Japansch-Mandsjoerijsche en Russisch-Mongoolsche troepen blijven in de linies, die zij bezetten op 15 September te 13 uur.

3) De vertegenwoordigers der troepen aan beide zijden gaan onverwijld over tot de tenuitvoerlegging van de artikelen 1 en 2 der overeenkomst.

4) De krijgsgevangenen en gesneuvelden aan beide zijden zullen worden uitgewisseld; de vertegenwoordigers der troepen zullen zich te dezen aanzien onmiddellijk verstaan en tot de tenuitvoerlegging dezer bepaling overgaan.

Bovendien zijn Togo en Molotof overeengekomen, dat zoo spoedig mogelijk een commissie, bestaande uit twee vertegenwoordigers van Russisch-Mongoolsche en twee van Japansch-Mandsjoerijsche zijde, zal worden ingesteld voor de nauwkeurige vaststelling van de grenslijn tusschen de Mongoolsche Volksrepubliek en Mandsjoekwo in het gebied waar het tot een conflict was gekomen. Deze commissie zal haar arbeid aanvangen zoodra zij gevormd is.

(Tass-Agency) **(V. b. Japan—Sovjet-Rusl. 3728 D.)**

B. **UTRECHT. — 41ste Jaarbeurs. —**

De 41ste jaarbeurs, die tengevolge van de mobilisatie een week later moest beginnen, opende 12 September haar poorten.

Naar het uiterlijk ziet men weinig verschil met vorige beurzen. Het aantal deelnemers, dat voor deze beurs heeft ingeschreven, bedraagt 1203, hetgeen slechts zeer weinig lager is dan het deelnemersaantal van de vorige najaarsbeurs, hetwelk 1211 heeft bedragen.

Niet alleen de deelnemers uit het binnenland komen op deze beurs voortreffelijk voor den dag, doch ook het buitenland heeft zich door de schier onoverkomelijke moeilijkheden, die voor den wereldhandel zal ontstaan, niet laten afschrikken.

Een opmerkelijk feit is voorts de uitbreiding die de groep textiel heeft ondergaan, met name door de deelneming van eenige vooraanstaande firma's uit binnen- en buitenland op het gebied van de kleedingindustrie. (Red. K. H. A.)

(Vor. ber. Jaarbeurs 3709 E.)

C. **AMSTERDAM. — Tentoonstelling. - De Trein 1839—1939. —**

Op 8 Sept. '39 is de jubileumtentoonstelling „De Trein 1839—1939", welke tot en met 1 October '39 op het terrein van het voormalige Paleis voor Volksvlijt wordt gehouden, in het bijzijn van talrijke genoodigden officieel geopend door den burgemeester van Amsterdam dr. W. de Vlugt.

Onder de autoriteiten, die in het tentoonstellingsrestaurant de openingsplechtigheid bijwoonden, bevonden zich Z.Exc. ir. Albarda, minister van Waterstaat; prof. ir. Goudriaan, jhr. Van Rijckevorssel en ir. Hupkes, resp. president-directeur en directeuren van de Nederlandsche Spoorwegen.

(Alg. Handelsblad) **(V. b. Tentoonstellingen 3873 H.)**

A. **NEDERLAND. — Bevolking, Voedselvoorziening en Steenkolenproductie 1910—1938. - Vergelijking. —**

Bevolking		1910:	5.900.000;	1938:	8.700.000	stijging: 47%
Rundvee	(stuks)	1910:	2.027.000;	1938:	2.764.000;	stijging: 36%
Varkens	(„)	1910:	1.260.000;	1938:	1.832.000:	„ 45%
Hoenders	(„)	1910:	9.778.000;	1938:	29.646.000;	„ 203%
Tarwe	(1000 hl.)	1901—1910:	1.651;	1937:	4.556;	stijging: 176%
Rogge	(„)	1901—1910:	5.169;	1937:	6.869;	„ 33%
Gerst	(„)	1901—1910:	1.329;	1937:	2.128;	„ 60%
Haver	(„)	1901—1910:	6.771;	1937:	7.730;	„ 14%
Erwten	(„)	1901—1910:	728;	1937:	1.050;	„ 44%
Aardappelen	(„)	1901—1910:	32.437;	1937:	39.229;	„ 21%
Suikerbieten	(„)	1901—1910:	1.367;	1937:	1.582;	„ 16%
Steenkolen	(1000 ton)	1910:	1.292;	1937:	14.637;	stijging: 1033%

(De Tijd)

(Vor. ber. Bevolking 3665 D; Overz. 3425 B; Voedselvoorziening 3447 A; Steenkolen 3823 B; Productie 3122 B.)

B. **OORLOGSBALANS 1914—1918. — Dooden en gewonden. - Kosten. —**

	dooden	gewonden
Duitschland	1.885.000	4.248.000
Oostenrijk-Hongarije	1.450.000	2.000.000
Turkije	437.000	675.000
Bulgarije	101.000	100.000
Rusland	2.753.000	3.500.000
Frankrijk	1.426.000	2.560.000
Engeland	345.000	2.120.000
Italië	507.000	350.000
Servië	400.000	150.000
Roemenië	433.000	170.000
België	267.000	100.000
Vereenigde Staten	107.000	240.000
Overige landen	60.000	240.000

(Alg. Handelsblad - De Nieuwe Eeuw)

	Kosten (in guldens)
Engeland	129 milliard
Duitschland	117 „
Ver. Staten	112 „
Frankrijk	75 „
Rusland	68 „
Oostenrijk-Hongarije	61 „
Italië	26 „
Roemenië	4 „
Turkije	3½ „
België	3 „
Bulgarije	2½ „
Servië	1 „

(Vor. ber. Wereldoorlog 1914, 3891 B.)

17—19 SEPTEMBER 1939

C. **NEDERLAND EN DE OORLOG. — 1939. —**

s.s. Mark op een mijn geloopen. —
Het Nederlandsche s.s. Mark, afkomstig uit Rotterdam, is op weg van Finland naar Nederland in de Oostzee op een mijn geloopen en gezonken. De bemanning, 22 koppen, heeft zich met de beide reddingsloepen in veiligheid gebracht. De kapitein en de eerste officier werden bij de ontploffing gewond.

Passage-tarieven naar Indië verhoogd. —
De N.V. Stoomvaartmaatschappij Nederland en de N.V. Rotterdamsche Lloyd zijn door de internationale omstandigheden genoodzaakt, de passagetarieven te verhoogen. Ook de K. L. M.

Dienstplichtigen en salaris. —
De Indische Ondernemersbond en het Algemeen Landbouw Syndicaat hebben besloten de employe's van de daarin georganiseerde ondernemingen, die dienstplicht vervullen, niet te ontslaan en salaris te blijven betalen.

Objectiviteit der pers. —
Uit de onderscheidene persorganisaties hier te lande heeft zich een commissie gevormd, welke zich ten doel stelt, eensdeels in 's lands belang een zoo groot mogelijke objectiviteit in de pers te bevorderen en anderdeels die belangen der pers, welke met de huidige tijdsomstandigheden samenhangen, bij de overheid te behartigen.

Voorzorgsmaatregelen bij eventueele evacuatie. —
De ministers van Binnenlandsche Zaken en van Defensie hebben een „commissie burgerbevolking" ingesteld, welke belast is met de algemeene voorbereidingen en, zoo noodig, met de algemeene leiding van de huisvesting, de verzorging enz. van zoo noodig te evacueeren burgerbevolking.

Kostwinnersvergoeding. —
Er zijn maatregelen in voorbereiding om het maximum der kostwinnersvergoeding voor opgeroepen dienstplichtigen te verhoogen. Voorts zal steun worden verleend aan hen, die met een kostwinnersvergoeding niet geholpen zijn. Geleidelijk zal meer verlof worden verleend.

Vrijwillige Landstorm - Kostwinnersvergoeding. —
Aan den werkelijken dienst van personen, die zich bij een vrijwillig landstormkorps hebben verbonden, kan recht op kostwinnersvergoeding worden ontleend.

Oorlogsjournaals voorloopig verboden. —
De centrale commissie voor de filmkeuring heeft besloten, met het oog op onze neutraliteit, alle oorlogsjournaals voorloopig te verbieden.

Tweede Kamer. - Wet gebruik vervoermiddelen 1939 aangenomen. —
De Tweede Kamer heeft op 13 September het ontwerp, regelen met betrekking tot het verzekeren in geval van oorlog, oorlogsgevaar of andere buitengewone omstandigheden van een doelmatig gebruik van vervoermiddelen in het belang van de volkshuishouding (De wet gebruik vervoermiddelen 1939) aangenomen.

Uitvoerverbod auto's, tractors, motorrijwielen, hulpmotoren en onderdeelen. —
Er is een uitvoerverbod uitgevaardigd voor automobielen, tractors hieronder begrepen, motorrijwielen, hulpmotoren van rijwielen, zoomede onderdeelen van een en ander.

Nederl.-Duitsche clearing blijft van kracht. —
De Nederlandsch-Duitsche clearing zal ook onder de tegenwoordige omstandigheden op de tot dusverre gebruikelijke wijze worden toegepast.

Olie en benzine onder de Distributiewet. —
De minister van Economische Zaken heeft drie beschikkingen uitgevaardigd, waarbij donkere olie, petroleum, alsmede benzine en benzol worden aangewezen als distributiegoederen.
Krachtens deze beschikkingen is iedere producent of importeur van of handelaar in deze producten verplicht zich te laten inschrijven bij het Rijksbureau van aardolieproducten.

(Vor. ber. Distributie 3940 B.)

Ontwikkeling en Ontspanning voor Gemobiliseerden. Op initiatief van Z.K.H. Prins Bernhard en in overleg met den Opperbevelhebber van Land- en Zeemacht zal worden ingesteld een Centrale Raad van Advies in zake de ontwikkeling en de ontspanning van gemobiliseerde militairen, onder voorzitterschap van jhr. ir. O. C. A. van Lidth de Jeude. Over de verdere samenstelling en taak van dezen raad zullen spoedig nadere mededeelingen worden gedaan.

Tweede Kamer. - Wijziging Vestigingswet Kleinbedrijf 1937. —
Op 14 September is een wetsontwerp ingediend tot wijziging der Vestigingswet Kleinbedrijf 1937.

Aan de Memorie van Toelichting tot dit wetsontwerp is het volgende ontleend:
Nu in verband met de huidige buitengewone omstandigheden talrijke ondernemers en beheerders van inrichtingen, waarin een tak van detailhandel, ambacht of kleine nijverheid wordt uitgeoefend, ten aanzien waarvan de Vestigingswet Kleinbedrijf 1937 toepassing vindt, in werkelijken militairen dienst geroepen zijn, is gebleken, dat zich ter zake van de vervanging van de betrokkenen moeilijkheden voordoen, o.m. in verband met den wettelijken eisch, dat slechts „personen, die aan de gestelde vestigingseischen voldoen, daarvoor in aanmerking komen. Verder zou vasthouden aan dergelijke vestigingseischen bij voortzetting van het bedrijf ingeval van heropening van zaken, welke gesloten zijn in verband met opkomst in werkelijken dienst van den ondernemer, op ernstige bezwaren stuiten.
Ten einde deze moeilijkheden te ondervangen en tevens een behoorlijke naleving van de wettelijke voorschriften te verzekeren, heeft de Minister van Economische Zaken gemeend de totstandkoming van een algemeene voorziening voor gevallen als deze te moeten bevorderen, welke is nedergelegd in een nieuw in de Vestigingswet Kleinbedrijf op te nemen artikel.

De voorgestelde regeling komt hierop neer, dat dien ondernemers, die zelf of wier beheerders in het eerstbedoelde geval verkeeren, een bijzondere vergunning zal worden verleend, welke hun toestaat, een waarnemend beheerder in dienst te nemen, die niet aan de vastgestelde vestigingseischen behoeft te voldoen. Een waarnemend beheerder zal evenwel niet langer dan tot het tijdstip van terugkeer tot den normalen toestand als zoodanig werkzaam kunnen blijven. Op gelijke wijze zal den ondernemer, die zijn zaak heeft moeten sluiten in verband met zijn opkomst in werkelijken dienst, worden vergund de door hem gestaakte bedrijfsuitoefening na terugkeer uit werkelijken dienst te hervatten. **(Vor. ber. 3936 C.)**

Tweede Kamer. - De militaire Justitie. - Nadere voorzieningen. —
Op 15 September is een wetsontwerp ingediend bevattende nadere voorzieningen betreffende de militaire justitie.
Aan de memorie van toelichting is het volgende ontleend:

Het wetsontwerp stelt, met het oog op de tegenwoordige buitengewone omstandigheden, nadere voorzieningen voor betreffende de militaire justitie. Het betreft alleen de landmacht, daar gelijke voorzieningen bij de zeemacht ten deele niet noodig zijn, ten deele niet mogelijk.

Het ontwerp beoogt drieërlei:

1. het openen van de mogelijkheid om, ter voorziening in de thans ontstane behoefte, tijdelijk meer gewone krijgsraden bij de landmacht in te stellen;
2. het wijzigen van de imperatieve voorschriften omtrent instelling van krijgsraden te velde en van temporaire krijgsraden;
3. versterking van de processueele waarborgen voor verdachten bij de beide laatste soorten van krijgsraden. (Telex-A. N. P.)

(Vor. ber. Nederland en de Oorlog 3943 A.)

A. NEDERL.-INDIE EN DE OORLOG. - 1939. — Nationaal-Socialistische Beweging (N.S.B.) in Indië staakt politieken strijd. —
De gewestelijk commissaris der N.S.B. te Bandoeng verzocht Aneta het volgende door hem tot de leden der Nationaal-Socialistische beweging gerichte persoonlijke woord te publiceeren:

„Kameraden,
Wij weten, dat ons volk in gevaar verkeert. Onze liefde voor ons volk en ons land, onze verbondenheid aan ons vorstenhuis, doen ons slechts één plicht kennen: Alles voor het vaderland.
Ik heb besloten, mijn kameraden, dat — gedurende den tijd dat oorlogsgevaar onze grenzen bedreigt — onzerzijds geen politieke strijd zal worden gevoerd.
Al ons weten en kunnen zij in deze dagen, nòg meer dan te voren, gericht op en gewijd aan versterking van den geest van nationale eenheid in al onze volksgenooten. Wij staan — dit herhalen wij — als één man achter het gezag.
Kameraden, kent uw plicht, toont, dat gij goede vaderlanders zijt." (w. g.) C. Boldingh

Luchtbescherming. —
De Indische regeering heeft bij den Volksraad een ontwerp-ordonnantie ingediend voor veiligheidsmaatregelen bij aanvallen uit de lucht, waarbij o.m. de mogelijkheid van instelling van burgerdienstplicht voor de bescherming tegen zulke aanvallen.

ƒ 5.000.000 aanvullende begrooting. —
Bij den Volksraad is, naar Aneta op 11 September uit Batavia meldde, een aanvullende Indische begrooting voor 1939 ingediend, waarbij voor het departement van Marine een bedrag van vijf millioen is aangevraagd voor uitgaven in verband met den oorlog.

Het dienstplichtbesluit. —
Vastgesteld is op 11 September een ordonnantie tot toepasselijk verklaring van het dienstplichtbesluit op geheel Nederlandsch-Indië.

Duitsche schepen in Indische havens. —
De Duitsche schepen, thans in Indië aanwezig, zijn over de volgende havens verdeeld: te Tandjong-Priok liggen drie Duitsche schepen, in Makassar een, in Sabang vijf, in Padang vijf, in Soerabaja drie, in Tjilatjap een en in Menado een. (Aneta-Telex-A.N.P.)

(Vor. ber. Ned.-Indië en de Oorlog 3940 C.)

OORLOG 1939. —
SOVJET-RUSLAND. — **Nota aan den Poolschen gezant Grzybowski te Moskou. —**
In den nacht van 16 op 17 September (Zaterdag op Zondag) is aan den Poolschen ambassadeur te Moskou Grzybowski een nota van de Sovjetregeering overhandigd, waarvan de Poolsche ambassadeur weigerde kennis te nemen en waarin wordt medegedeeld, dat de Sovjetregeering zich gedwongen ziet ter waarborging van haar eigen belangen en ter bescherming van de Wit-Russische en de Oekraïnsche minderheid in Oost-Polen aan haar troepen bevel te geven, Zondagmorgen om 6 uur, tijd van Moskou (5.20 Nederlandsche zomertijd) de Sovjet-Russisch—Poolsche grens te overschrijden. De opmarsch van het Sovjetleger zal over de geheele linie van de grens, van Polozk in het Noorden tot Kamenetz-Podolsk in het Zuiden tegelijkertijd geschieden.
De opmarsch van het Russische leger in Oost-Polen geschiedt onder gelijktijdige volledige handhaving van de neutraliteit van Sovjet-Rusland in het huidige conflict.
Daar de Poolsche staat op dit oogenblik als niet meer bestaande moet worden beschouwd, komen, naar de opvatting der Sovjetregeering, de met hem vroeger gesloten verdragen te vervallen.
De Sovjet-regeering wijst er op, dat zij er daarbij naar streeft de rust en de orde in het Oostelijk deel van Polen te herstellen, welke op het oogenblik wegens het ineenstorten van den Poolschen staat en de vlucht der Poolsche regeering, niet meer kunnen worden gewaarborgd en de natuurlijke bescherming van de Oekraïnsche en Wit-Russische bevolking van Oost-Polen te behartigen.

Radiorede van Molotof. - Opmarsch der Russen in Oost-Polen. —
De voorzitter van den raad van volkscommissarissen en volkscommissaris van Buitenlandsche Zaken, Molotof, heeft op 17 September een door alle Sovjetzenders uitgezonden radiorede gehouden, waarin hij mededeeling deed van den voltrokken opmarsch van het roode leger in Oost-Polen.

Na een korte schets van den door den snellen opmarsch der Duitsche troepen in Oost-Europa ontstanen nieuwen toestand en van het ingetreden bankroet van het Poolsche staatsgebouw, zooals dit tot dusverre bestond, verklaarde Molotof, dat de laatste phase van de ineenstorting van Polen een voor de Sovjetunie als nabuurstaat in toenemende mate dreigend karakter had aangenomen. Desondanks was de Sovjetunie tot het laatste oogenblik neutraal gebleven. Zij kon echter niet verder werkeloos toezien bij de ontwikkeling. Bovendien kon niemand van de regeering van Moskou verlangen, dat zij onverschillig stond tegenover het lot van de onderdrukte en door de Polen van haar rechten beroofde Wit-Russische en Oekraïnsche bevolking in Oost-Polen.
De regeering van Moskou acht het veeleer haar plicht de hand tot hulpverleening te reiken aan de stamen bloedverwante bevolking van de Westelijke Oekraïne en het Westelijke Wit-Rusland.
De Sovjet-Russische troepen hebben derhalve de Sovjet-Russische grens, zooals die tot dusverre bestond, overschreden om leven en eigendom der bevolking van de Westelijke Oekraïne en het Westelijke Wit-Rusland onder hun bescherming te nemen.
Bovendien zou de Sovjetregeering steeds bereid zijn het Poolsch volk te helpen ontkomen aan de vreeselijke catastrophe, waarin het geraakt is door de avontuurlijke en gewetenlooze politiek van zijn regeering.
Het roode leger, zoo ging Molotof verder, staat thans voor een eervolle taak en de Sovjetregeering is er zeker van, dat het leger deze taak in volledige discipline zal ten uitvoer leggen. De bevolking van de Sovjetunie wordt opgeroepen om het leger bij deze taak door eerlijken en opofferenden arbeid van iederen enkeling te steunen. De regeering is niet voornemens de voorziening van de bevolking met levensmiddelen of andere artikelen aan beperkingen te onderwerpen.
De geheele bevolking der Sovjetunie staat, zoo besloot Molotof, in deze uren achter de regeering en kan nieuwe, weergalooze successen op het gebied van den vreedzamen opbouw van haar industrie en haar landbouw tegemoet zien.

Mededeeling aan de buitenlandsche Regeeringen. — Eveneens is een nota aan de buitenlandsche regeeringen over den opmarsch in een gelijkluidenden tekst overhandigd. Deze tekst luidt als volgt:

„De Poolsch-Duitsche oorlog heeft de inwendige onhoudbaarheid van den Poolschen staat bewezen. In den loop van de operaties gedurende tien dagen heeft Polen al zijn industriegebieden en cultureele centra verloren. Warschau bestaat niet meer als residentiestad van Polen. De Poolsche regeering is uiteengevallen en geeft geenerlei teeken van leven meer. Dat beteekent, dat de Poolsche staat en zijn regeering in feite opgehouden hebben te bestaan.
Daardoor hebben de verdragen, die tusschen de Sovjet-Unie en Polen bestonden, hun geldigheid verloren. Aan zichzelf overgelaten en zonder leiding gebleven is Polen veranderd in een gemakkelijk terrein voor alle gebeurlijkheden en verrassingen, die een bedreiging zouden kunnen opleveren voor de Sovjet-Unie. Dientengevolge kan de Sovjet-regeering, die tot dusverre neutraal was, niet langer een neutrale houding tegenover deze feiten in acht nemen. De Sovjet-regeering kan ook niet onverschillig blijven voor het feit, dat de met haar bloedverwante Oekraïners en Wit-Russen, die op het gebied van Polen leven, en uitgeleverd zijn aan den willekeur van het noodlot, zonder bescherming blijven. Met het oog op dezen stand van zaken heeft de Sovjet-regeering het opperbevel van het Roode leger instructie gegeven om den troepen het bevel te geven de grens te overschrijden en het leven en eigendom der bevolking van de Westelijke Oekraïne en het Westelijke Wit-Rusland onder hun bescherming te nemen. Tegelijkertijd is de Sovjet-regeering voornemens alle maatregelen te treffen om het Poolsche volk uit den ongelukkigen oorlog, waarin het gestort is door zijn onverstandige leiders, te voorschijn te leiden om het de mogelijkheid te geven een vreedzaam leven te hervatten."

De tekst der mededeeling, welke de Russische regeering aan de ambassadeurs en gezanten der staten, welke diplomatieke betrekkingen onderhouden met de Sovjet-regeering, heeft overhandigd, luidt:

„Mijnheer de ambassadeur. In vouwe doe ik u een afschrift toekomen van de nota der Sovjet-regeering van 17 September 1939 aan den Poolschen ambassadeur te Moskou.
Ik heb de eer u, in opdracht van mijn regeering, er van in kennis te stellen, dat Sovjet-Rusland een politiek van neutraliteit zal voortzetten in de betrekkingen tusschen Sovjet-Rusland en uw land.
Ik heb de eer te zijn", enz.

Deze tekst is overhandigd aan de diplomatieke vertegenwoordigers van Duitschland, Italië, Iran, China, Japan, Groot-Brittannië, Frankrijk, Afghanistan, Vereenigde Staten, Turkije, Finland, Bulgarije, Letland, Mongoolsche Volksrepubliek, Denemarken, Estland, Zweden, Griekenland, België, Roemenië, Tuva volksrepubliek, Litauen, Noorwegen en Hongarije.
(Telex-A. N. P. - Tass Agency - D. N. B.)

Indrukken. —
Parijs. — Was niet verrast.
Londen. — Regeering bestudeert rapporten der Russische inmenging.
Washington. — Geen verrassing.
Hongarije. — Neemt gereserveerde houding aan.
Letland en Estland. — Nemen voorzorgsmaatregelen - Troepenconcentratie aan de grens.
Litauen. — Conferentie der regeering - Vrees voor Rusland. **(Vor. ber. Oorlog 1939, 3944)**

A. **NEDERLAND. — Troonrede. —**
H.M. de Koningin heeft op 19 Sept. '39 de nieuwe zitting van de Staten-Generaal geopend met de volgende rede:

Leden der Staten-Generaal,

Onder sombere omstandigheden kom Ik heden in Uw midden. Andermaal wordt ons werelddeel geteisterd door de verschrikkingen van een oorlog.
Dankbaar, dat ons land den vrede bewaren mocht, vervult Mij nochtans deernis met de velen, die elders onder het oorlogsleed gebukt gaan.
Het verheugt Mij, dat onze vriendschappelijke betrekkingen met alle mogendheden onverzwakt voortduren.
In het bijzonder geldt dit ook onze verhouding tot die neutrale landen, met welke reeds in een vroeger tijdperk nauwere aanraking was verkregen.
De gezamenlijke vredesoproep, kortgeleden door Z.M. den Koning der Belgen mede namens zes andere staatshoofden gedaan, heeft aan dien zin tot samengaan opnieuw uiting gegeven.
Dat deze oproep, evenals het aanbod van goede diensten van Zijne Majesteit en Mij, in breeden kring instemming heeft gevonden, bevestigt Mij in de overtuiging, dat, ondanks ondervonden teleurstelling, velen de hoop blijven koesteren, dat door vreedzaam overleg betere internationale verhoudingen kunnen worden in het leven geroepen.
Ter handhaving van de volstrekte onzijdigheid, waartoe ons land geroepen is en waaraan het zich met inzet van alle krachten wijdt, heb Ik Mij genoopt gezien bevel te geven tot de mobilisatie van zee- en landmacht. Tot Mijn groote voldoening heeft die mobilisatie, evenals de daarop volgende concentratie, zich op voorbeeldige wijze voltrokken. Beide deelen onzer weermacht vervullen, met den besten geest bezield, hun moeilijke en soms gevaarvolle taak.
Het economisch leven van ons land, dat zich den laatsten tijd in belangrijke mate had hersteld, wordt door den uitgebroken oorlog in al zijn geledingen zwaar getroffen. Het verkeer ter zee is ontwricht, waarvan in de eerste plaats de scheepvaart en de visscherij den terugslag ondervinden. Tal van ondernemingen missen den aanvoer van noodzakelijke grondstoffen. Land- en tuinbouw, reeds vóór het uitbreken van het internationaal conflict in een moeilijke positie, ondervinden nieuwen tegenslag door de stagnatie van den uitvoer.
Bij deze beproevingen ontbreken gelukkig ook de lichtpunten niet. Van een ernstigen schok bij ons geld- en bankwezen is geen sprake geweest. Hoewel prijsstijgingen niet konden en kunnen uitblijven, is prijsopdrijving niet in verontrustende mate voorgekomen, terwijl, waar noodig, van wettelijke bepalin-

gen met goed gevolg gebruik wordt gemaakt. Ten behoeve van de regelmatige voedselvoorziening zijn reeds maanden geleden zoodanige voorbereidingen getroffen, dat er voorloopig geen enkele reden tot ongerustheid behoeft te bestaan. Maatregelen voor bodemproductie, voorraadvorming en distributie vormen hier een aaneensluitend geheel. Voorts zijn voor de industrieele productie rijksbureaux ingesteld, waarin het bedrijfsleven met de overheid samenwerkt bij de regelmatige verdeeling van die artikelen, waaraan een tekort kan ontstaan.
Het beleid der Regeering zal er op gericht blijven de opkomende nooden der bevolking naar vermogen te lenigen en in het bijzonder een tekort aan de noodzakelijke levensmiddelen te voorkomen. Distributie van verbruiksartikelen zal niet op het bestaan van zulk een tekort behoeven te wijzen, doch zal reeds plaats hebben, wanneer een rechtvaardige verdeeling gevaar zou kunnen loopen.
Daarnaast zal de Regeering alles in het werk stellen om het normale verloop van het bedrijfsleven te bevorderen.
De Regeering hoopt hierdoor tevens zooveel doenlijk te voorkomen, dat de werkloosheid, waarvan zij ook overigens de bestrijding krachtig en onverdroten wil voortzetten, uit den ingetreden oorlogstoestand nieuw voedsel ontvange.
Ook in Nederlandsch-Indië, Suriname en Curaçao heeft de internationale toestand het treffen van een aantal bijzondere maatregelen noodzakelijk gemaakt.
Op maritiem en militair gebied zijn voorzieningen getroffen om, wanneer zulks noodig mocht blijken, de plichten der neutraliteit stipt na te komen, terwijl daarnaast maatregelen zijn en nog zullen worden genomen op economisch terrein, in het bijzonder in het belang van de voedselvoorziening. Belangrijke stoornissen op dit of ander gebied kwamen tot dusver gelukkig niet voor.
Met groote dankbaarheid heb Ik kennis genomen van den geest van toewijding en dienstvaardigheid, die in dezen ernstigen tijd, zoowel in Nederland als onder alle bevolkingsgroepen in de overzeesche gebiedsdeelen, op zoo verheffende wijze tot uiting komt.
Ik verwacht, dat dit besef van saamhoorigheid tot het einde zal worden bewaard. Ook indien de tijden nog moeilijker worden, zal dan de toekomst met vertrouwen kunnen worden tegemoet gezien.
Met de bede, dat God Mijn volk moge zegenen in de beproeving en aan ieder van ons de kracht zal geven tot datgene waartoe hij thans geroepen is, verklaar Ik de gewone zitting der Staten-Generaal geopend.
(Telex-A. N. P.) **(Vor. ber. 3462 A; Koningin Wilhelmina 3904 B.)**

A. **ITALIE. — Giuseppe Bastianini tot ambassadeur te Londen benoemd. —**
De onderstaatssecretaris voor Buitenlandsche Zaken, Giuseppe Bastianini, is op 18 Sept. '39 benoemd tot ambassadeur in Londen.
Giuseppe Bastianini is in 1899 geboren en thans dus 40 jaar oud. Hij heeft een journalistieke carrière gemaakt en werd in 1923 onderstaatssecretaris van het ministerie van Landbouw. In 1927 werd hij gezant te Tanger, daarna te Lissabon en vervolgens te Athene. Ten slotte werd hij in 1932 ambassadeur in Warschau. Hij was toen de jongste ambassadeur ter wereld.
Bij de regeeringshervorming na den Abessynischen oorlog benoemde Mussolini Bastianini, die een vriend van Ciano is, tot onderstaatssecretaris van Buitenlandsche Zaken. (Stefani)
(V. b. Diplomatie: Italië 3553 D; Engeland 3864 D.)

B. **JAPAN. — Generaal Abe over de houding van Japan. - „Engeland moet de politieke impasse verbreken." —**
Minister-president generaal Noboejoeki Abe heeft dezer dagen een verklaring afgelegd, waarin hij zeide, dat Japan een wederaanpassing overweegt van de internationale betrekkingen met de mogendheden met als centraal punt een regeling van de Chineesche aangelegenheden. Generaal Abe wees er op, dat Japan zijn politiek reeds heeft verduidelijkt ten aanzien van de niet-inmenging in den Europeeschen oorlog.
Verwijzende naar den toestand in de wereld zeide Abe, dat Japan den moed moet hebben om de vestiging van de nieuwe orde in het Verre Oosten te bespoedigen door de leiding van den toestand in handen te nemen. Daarbij moet het volgen van het voorbeeld van anderen in de diplomatie als politiek worden verworpen. In dezen zin kan er in de toekomst een of andere wederaanpassing komen van de diplomatieke betrekkingen met de Sovjet, Amerika, Engeland en Frankrijk.
Wanneer wij eenmaal onzen koers hebben vastgesteld, aldus de premier, dan moeten wij dien koers krachtig en met onverschrokken geest volgen. Japan zal niet aarzelen de Engelsch-Japansche besprekingen te hervatten wanneer Engeland de impasse doorbreekt door oprechtheid te toonen. (Domei)
(Vor. ber. Abe 3925 B.)

20 SEPTEMBER 1939

C. **OSLO-STATEN. — Bijeenkomst te Brussel. —**
Op 12 Sept. '39 heeft de permanente commissie van de Oslo-staten in het ministerie van Buitenlandsche Zaken te Brussel haar werkzaamheden beëindigd. Na de vergadering werd het volgende communiqué aan de pers verstrekt:

„De permanente commissie van de Oslo-staten heeft op 11 en 12 September te Brussel vergaderd en heeft met medewerking van de deskundigen de vraagstukken besproken, welke op het programma stonden.
De besprekingen werden gevoerd over de maatregelen, welke genomen moeten worden op handelsgebied in verband met den oorlog.
Gebleken is, dat de vertegenwoordigde landen volkomen eensgezind zijn.
Op een lateren datum zullen de deskundigen opnieuw bijeenkomen." (Agence Belga) **(Vor. ber. 3917 A.)**

D. **SCHEEPVAART. — Tonnages der Geallieerden (Engeland en Frankrijk) en der Neutrale landen. —**

a) Geallieerden	Juni 1939 Aantal	Juni 1939 Duiz. br. tons	Vergel. met Juni 1914 Aantal	Vergel. met Juni 1914 Duiz. br. tons
Engeland	6.722	17.891	—1.865	—1.001
Dominions	2.255	3.111	+ 719	+1.479
Frankrijk	1.231	2.934	+ 206	+1.012
Totaal	10.208	23.936	— 940	+1.490
b) Neutrale landen				
Denemarken	705	1.175	+ 129	+ 405
Griekenland	607	1.781	+ 200	+ 960
Nederland	1.523	2.907	+ 814	+1.498
Noorwegen	1.987	4.834	+ 331	+2.876
Zweden	1.231	1.577	+ 143	+ 562
Totaal	6.053	12.274	+1.617	+6.301
Ver. Staten	2.345	8.910	+1.232	+6.883

De achteruitgang in de gemiddelde Britsche tonnage sedert 1914 is gecompenseerd door een vooruitgang in de Dominions en Frankrijk. (The Economist)
(Vor. ber. Wereldtonnage 2395 B.)

E. **OLYMPISCHE SPELEN IN 1940 TE HELSINKI. — Afgelast. —**
Het Finsch Olympisch Comité te Helsinki heeft op 19 September aan het Internationaal Olympisch Comité medegedeeld, dat het afziet van de organisatie van de Olympische Spelen. Daar een ander land uiteraard niet meer tijdig gereed kan komen met de organisatie, terwijl ook de tijdsomstandigheden zich niet leenen voor internationale sportgebeurtenissen, zullen volgend jaar geen Olympische Spelen worden gehouden. (Telex-A. N. P.) **(Vor. ber. 3612 D.)**

A. NEDERLAND. — Rijksbegrooting 1940. —

De minister-president en minister van Financiën, jhr. mr. D. J. de Geer, heeft op 19 September 1939 de Rijksbegrooting 1940 bij de Staten-Generaal ingediend.

Aan de nota betreffende den toestand van 's Rijks financiën, ontleenen wij het volgende:

Dienstjaar 1936.

Gewone dienst:

Uitgaven	ƒ	656.043.345
Middelen		618.443.325
Nadeelig saldo	ƒ	37.600.020

Kapitaaldienst:

Uitgaven	ƒ	112.920.953
Middelen		88.939.714
Nadeelig saldo	ƒ	23.981.239

Dienstjaar 1937.

De cijfers van de door de Algemeene Rekenkamer goedgekeurde algemeene rekening van het dienstjaar 1937 zijn als volgt:

Gewone dienst:

Uitgaven	ƒ	662.887.168
Middelen		703.667.891
Voordeelig saldo	ƒ	40.780.723

Kapitaaldienst:

Uitgaven	ƒ	142.703.177
Middelen		52.420.268
Nadeelig saldo	ƒ	90.282.909

In de vorige nota werden de gewone uitgaven op ƒ 665.350.864, de gewone middelen op ƒ 703.019.588 geraamd.
De uitgaven blijken derhalve thans ƒ 2.463.696 lager, de ontvangsten ƒ 648.303 hooger te zijn.
In de vorige nota werd het vermoedelijk resultaat van de rekening over het jaar 1937 beschouwd in verband met de z.g. onvolkomenheden van het budget. Met deze beschouwing werd beoogd het resultaat in cijfers te brengen, hetwelk zou zijn verkregen, indien in de rekening van den gewonen dienst ook in feite aan alle verplichtingen, welke in die rekening behooren te worden opgenomen, zou zijn voldaan.
Voor een juist inzicht in het feitelijke rekeningsresultaat over 1937 volgt hier een gelijke berekening van het reëele tekort op den gewonen dienst 1937, thans uitgaande van het definitieve rekeningsresultaat.
Batig saldo gewonen dienst ƒ 40.8 millioen.

Bedrag voor wegenaanleg, dat op den gewonen dienst minder is uitgetrokken dan het wettelijk minimum	ƒ	4.000.000
Tekort rekening werkloosheidssubsidiefonds, met inachtneming van de uitgaven over 1937, welke bij het sluiten van den dienst nog niet waren gedaan		16.200.000
Annuïteit spoorwegpensioenfonds		9.000.000
Uitgaven voor cultureele zorg, ten laste van den kapitaaldienst gebracht		1.000.000
Nagelaten storting in het sociale verzekeringsfonds		34.800.000
Totaal	ƒ	65.000.000

Het reëel rekeningsresultaat is dus, dat er een tekort is van ƒ 24.2 millioen.
Het nadeelig saldo op den Kapitaaldienst werd in de vorige nota gesteld op ƒ 108.087.910. Thans blijkt dit te zijn ƒ 90.282.909, derhalve ƒ 17.805.001 lager en wel tengevolge van lagere uitgaven tot ƒ 15.527.866 en hoogere middelen ad ƒ 2.277.135. Wat de uitgaven betreft, is dit in hoofdzaak het gevolg van een lager benoodigd bedrag wegens voorschot aan het verkeersfonds, aan het werkloosheidssubsidiefonds ter verstrekking van voorschotten aan gemeenten, aan de Mij. tot Behartiging van de Nationale Scheepvaartbelangen N.V. en wegens kosten van openbare rijkswerken, uitgevoerd in het belang der werkverruiming.

Dienstjaar 1938.

De voorloopige gegevens van het dienstjaar 1938 leveren de volgende uitkomsten op:

Gewone dienst:

Uitgaven	ƒ	708.360.791
Middelen		738.986.548
Voordeelig saldo	ƒ	30.625.757

Kapitaaldienst:

Uitgaven	ƒ	1.926.636.503
Middelen		131.394.810
Nadeelig saldo	ƒ	1.795.241.693

Blijkens de aanvankelijk toegestane begrootingen werd aan gewone uitgaven geraamd ƒ 703.590.115 en aan gewone middelen ƒ 689.950.275. Verwacht nadeelig saldo ƒ 13.639.840.

De aanvankelijke raming der middelen van den Gewonen Dienst 1938 werd vastgesteld op	ƒ	689.950.275
Volgens de voorloopige cijfers hebben de middelen opgebracht		738.986.548
derhalve meer	ƒ	49.036.273

Uitgaven Gewonen dienst 1938.

Als gevolg van de comptabiliteitswet zijn weder betalingen, welke onder de vroegere wetgeving ten laste van den dienst 1937 zouden zijn gekomen, uit het dienstjaar 1938 gekweten.
Met toepassing van art. 24 is voor zoover den Gewonen dienst betreft, ƒ 9.538.299 van den dienst 1937 naar het dienstjaar 1938 overgebracht.
Is de gewone dienst 1938 derhalve door het overbrengen van die uitgaven ongunstig beïnvloed, daar staat tegenover, dat zich deze overboeking weder van 1938 naar 1939 zal herhalen. Dit bedrag zal voor den Gewonen dienst vermoedelijk ƒ 28.600.000 beloopen.
Voor de Gewone uitgaven is — naar de voorloopige gegevens, waarbij ook de, naar de onderstelling nog te verrichten uitgaven in rekening zijn gebracht — ƒ 4.770.676 méér uitgegeven dan werd verwacht. Dit blijkt uit onderstaand overzicht.
Onder het bedrag ad ± ƒ 28.600.000, hetwelk vermoedelijk met toepassing van art. 24 der comptabiliteitswet van den dienst 1938 naar den dienst 1939 zal worden overgebracht, is ± ƒ 24 millioen begrepen wegens defensie-uitgaven. Indien dit bedrag in 1938 was uitgegeven, zou de overschrijding van hoofdstuk VIII vergeleken met de oorspronkelijk vastgestelde begrooting ± ƒ 25,5 millioen groot zijn geweest. In vroegere jaren behoefde dit punt niet in overweging te worden genomen, omdat de bedragen, welke werden bij- en afgeboekt, zoowel in totaal als per hoofdstuk der begrooting, slechts weinig verschilden.
Ten aanzien van het voorloopige resultaat van den gewonen dienst kan nog het volgende worden opgemerkt:
Verwacht wordt een batig saldo van ƒ 30,6 millioen.
Met toepassing van art. 24 der comptabiliteitswet wordt een bedrag aan uitgaven van circa ƒ 19,1 millioen meer naar den dienst 1939 overgebracht dan van 1937 naar 1938 werd overgeschreven.
Het batig saldo is dus feitelijk ƒ 11,5 millioen.
Dit saldo vermeldt evenwel nog niet het reëele resultaat over 1938, omdat verschillende verplichtingen, welke in de rekening niet zijn opgenomen, dan niet buiten aanmerking mogen worden gelaten. Het betreft de volgende verplichtingen:

Bedrag voor wegenaanleg, dat op den gewonen dienst minder is uitgetrokken dan het wettelijk minimum	ƒ	3.700.000
Vermoedelijk tekort rekening werkloosheidssubsidiefonds		16.500.000
Annuïteit spoorwegpensioenfonds		9.000.000
Uitgaven voor cultureele zorg, ten laste van den kapitaaldienst gebracht		1.800.000
Nagelaten stortingen in het sociale verzekeringsfonds		32.600.000
Totaal	ƒ	63.600.000

Het reëel rekeningsresultaat is dus, dat er een tekort is van ƒ 52.100.000.

Kapitaaldienst 1938.

Aanvankelijk werd op dezen dienst geraamd ƒ 180.072.453 aan uitgaven en ƒ 24.239.950 aan ontvangsten, de dienst sloot derhalve met een nadeelig saldo ad ƒ 155.832.503. De uitgaven hebben echter, voor zoover tot heden bekend ƒ 1.926.636.503 bedragen, derhalve ƒ 1.746.564.050 meer.
In de eerste plaats is dit een gevolg van de omstandigheid, dat tengevolge van de in 1938 plaats gehad hebbende groote conversie van staatsschuld, ƒ 1.662.884.000 wegens vervroegde aflossing ten laste van hoofdstuk VIIa is gebracht.
Verder was o.a. meer noodig voor kapitaalverstrekking aan het staatsbedrijf der P.T.T. ± ƒ 2.000.000, voor ingetrokken en ter vermunting voor rekening van het Rijk bestemde munten ± ƒ 8.000.000, voor ingetrokken en ter ontmunting bestemde munten ± ƒ 5.300.000, voor aankoop van staatsschuld voor het muntfonds ± ƒ 47.700.000, voor deelneming in het preferent kapitaal van de N.V. Kon. Nederl. Hoogovens- en Staalfabrieken ƒ 700.000, voor uitgaven ter voorziening in de behoeften aan voorraden (mobilisatiecrediet VIIb) ± ƒ 5.000.000, voor voorschot aan het Defensiefonds ± ƒ 11.600.000, voor rentedragende voorschotten aan het Werkloosheidssubsidiefonds, ter verstrekking van voorschotten aan gemeenten ± ƒ 3.100.000, voor uitgaven betreffende het Werkfonds ± ƒ 21.500.000, voor uitkeering aan het staatsbedrijf der artillerie-inrichtingen ± ƒ 3.800.000, voor nieuwe gebouwen en werken (defensie) ± ƒ 3.800.000, voor uitgaven voortvloeiende uit het buitengewoon onder de wapenen roepen van de dienstplichtigen (mobilisatiecrediet defensie) ƒ 2.800.000, voor verbetering van de Maas voor groote afvoeren ± ƒ 500.000, voor deelneming in het aan-

deelenkapitaal van de N.V. Mij. voor Industriefinanciering ƒ 1.950.000.
Daarentegen werd o.a. minder uitgegeven dan werd geraamd: Voor bedijkingen met bijbehoorende werken plm. ƒ 500.000, voor voorschotten ingevolge art. 56 woningwet ± ƒ 800.000, voor voorschotten aan gemeenten ± ƒ 400.000, voor voorschotten aan het verkeersfonds ± ƒ 2.800.000, voor verstrekking van kapitaal aan het Zuiderzeefonds ± ƒ 14.700.000, voor materieel artillerie enz. ± ƒ 9.000.000, voor chemische en physische strijdmiddelen ± ƒ 1.000.000, voor intendance-goederen ± ƒ 2.700.000 en voor uitkeering aan de Staatsmijnen wegens verstrekt obligatiekapitaal over het jaar 1938 ± ƒ 650.000.
De ontvangsten bedragen, voorzoover bekend, ƒ 13.394.810 bij een raming van ƒ 24.239.950.
De meerdere opbrengst ad ƒ 107.154.860 is o.a. het gevolg van hoogere ontvangsten ad ± ƒ 5.100.000 inzake uitkeering van het staatsbedrijf der P.T.T. wegens aflossing van verstrekt kapitaal, ad ± ƒ 7.300.000 wegens uitkeering van de staatsmijnen in Limburg, wegens aflossing op het obligatiekapitaal, ad ± ƒ 20.200.000 wegens door het staatsmuntbedrijf afgeleverde munt, ad ± ƒ 48.300.000 wegens aflossing enz. van Nationale Schuld voor het muntfonds, ad ± ƒ 19.300.000 wegens extra aflossingen van voorschotten ingevolge de woningwet, ad ± ƒ 1.000.000 wegens aflossing van voorschotten verstrekt aan de Mij. tot Behartiging van de Nationale Scheepvaartbelangen, en ad ± ƒ 2.600.000 wegens uitkeeringen van staatsbedrijven ter belegging van reserves.

Dienstjaar 1939.

De begrooting van het loopende dienstjaar 1939 is vastgesteld als volgt:

Gewone Dienst:

Uitgaven	ƒ 744.732.786
Middelen	716.718.493
Nadeelig saldo	ƒ 28.014.293

Kapitaaldienst:

Uitgaven	ƒ 264.057.505
Middelen	25.350.150
Nadeelig saldo	ƒ 238.707.355

Dienstjaar 1940.

De begrooting voor het dienstjaar 1940 vermeldt de volgende totaalcijfers:

Gewone dienst:

Uitgaven	ƒ 746.503.172
Middelen	741.096.863
Nadeelig saldo	ƒ 5.406.309

Kapitaaldienst:

Uitgaven	ƒ 269.095.854
Middelen	28.908.000
Nadeelig saldo	ƒ 240.187.854

Gewone dienst.
Ter toelichting van het eindresultaat van den gewonen dienst worde als uitgangspunt gekozen de vastgestelde begrooting voor den gewonen dienst voor het dienstjaar 1939.
Die begrooting vertoonde een tekort van rond ƒ 25,5 millioen, dit na medetelling onder de inkomsten van de opbrengst der tijdelijke heffingen, welker geldigheidsduur ten tijde van het opmaken der begrooting nog moest worden verlengd, en na vermindering van de bijdrage aan het sociale verzekeringsfonds met het bedrag van ƒ 2.500.000, waarmede die bijdrage in de begrooting nog verlaagd diende te worden. De verlenging der tijdelijke heffingen heeft later plaats gehad.
Dit tekort van ƒ 25,5 millioen moest, wilde men tot een reëele raming komen, verhoogd worden met rond ƒ 21,6 millioen, zijnde het tekort op de begrooting van het werkloosheidssubsidiefonds, en met ƒ 9 millioen, vormende de destijds stopgezette storting in het Spoorwegpensioenfonds. Dit bedrag van ƒ 9 millioen werd voorshands aangehouden, in afwachting van het resultaat van het onderzoek, hetwelk door een daartoe in het leven geroepen commissie werd ingesteld. Naast deze ƒ 30,6 millioen werd nog noodig geacht ƒ 5 millioen als bijzondere steun voor de gemeenten.
Aldus werd gekomen tot een gezamenlijk reëel tekort van ruim ƒ 61 millioen.
Ter dekking van dit tekort werden aangewezen de opbrengst van een in te dienen nationale inkomsten- en winstbelasting, waarvan het netto-rendement voor de Schatkist zou bedragen ƒ 50 millioen, en de fiscale bate, die verkregen zou worden uit een ter stimuleering van het bedrijfsleven tot stand te brengen wijziging van het tarief van invoerrechten, welke bate geraamd werd op ƒ 5 millioen, tezamen vormt dit ƒ 55 millioen, die echter niet in hun geheel reeds aan het dienstjaar 1939 ten goede zouden komen. De millioenennota zeide dan ook, dat tegenover het geraamde tekort „een gedeelte van de opbrengst der nieuwe belastingen zal kunnen worden gesteld". „Welk gedeelte dit zal kunnen zijn, zal afhangen van den datum, waarop de nieuwe heffingen in werking kunnen treden". Daarnaast zou dan worden gestreefd naar verdere beperking der uitgaven.
De wijziging van het tarief van invoerrechten is met 1 Maart 1939 in werking getreden en zal reeds over de 10 maanden, gedurende welke zij aan het loopende dienstjaar ten goede komt, aanzienlijk meer opbrengen dan ƒ 5 millioen. De nationale inkomsten- en winstbelasting kwam tot dusver niet tot stand en bracht dus aan het dienstjaar 1939 geen bate.

Aan de toelichting van den minister van Financiën op de begrooting 1940 ontleenen wij het volgende:
Een vergelijkend overzicht van het eindcijfer van den kapitaaldienst over verschillende jaren geeft geen voldoend inzicht in het feitelijke verloop van de kapitaalsverplichtingen. Men behoort rekening te houden met de doeleinden, waarvoor de uitgaven worden gedaan. Het inzicht wordt belangrijk verbeterd, wanneer de kapitaalsverstrekkingen aan de Staatsbedrijven buiten beschouwing worden gelaten. Het betreft hier voornamelijk verstrekkingen aan de rendabele Staatsbedrijven der P.T.T. en der Mijnen, waarvan de jaarlijksche verplichtingen uit de revenuën van deze bedrijven worden gekweten. Verder kunnen eveneens de uitgaven voor het Muntwezen buiten beschouwing worden gelaten.
Ten slotte kan eveneens terzijde worden gesteld het voorschot aan het Werkloosheidssubsidiefonds, omdat het tekort op den gewonen dienst van dit fonds, voor de financiering waarvan bedoeld voorschot dient, in aanmerking is genomen bij de berekening van het algemeene budgetaire tekort, alsmede het voorschot aan het Gemeentefonds, omdat dit voorschot in zijn geheel zal worden terugontvangen.
Voor de 4 jaren, waarover een bijgevoegd overzicht gegevens verstrekt, is het totaal aan nieuw aangegane kapitaalsverplichtingen niet minder dan circa ƒ 772 millioen, d.i. bijna ƒ 200 millioen per jaar.
Ook voor het dienstjaar 1940 zal, wil men tot een reëele raming komen, het tekort van ƒ 5.4 millioen met belangrijke sommen moeten worden verhoogd.
Wanneer deze verhooging binnen de engst toelaatbare grenzen wordt gehouden en dus van alle stille reservevorming wordt afgezien, komt men tot de volgende bedragen:

1e. Saneering van het Werkloosheidssubsidiefonds ƒ 21.6 millioen.
Het is de bedoeling der regeering te breken met het stelsel, dat uit dit fonds naast de gewone bijdragen in de werkloosheidsuitgaven der gemeenten ook bijdragen worden betaald in de begrootingstekorten van de gemeenten. Daar de eerstgenoemde, de gewone bijdragen, bepaald zijn naar vaste normen van draagkracht en omvang der werkloosheid, kan in de laatste niet anders worden gezien dan bijzondere tegemoetkomingen aan verschillende gemeenten, noodig geworden door de omstandigheid, dat zij in feite noodlijdend zijn. Het betoog in de jongste millioenennota, dat hierdoor het inzicht zoowel in de positie van het fonds als in die van de gemeenten vertroebeld wordt, acht de regeering juist. Het verdient daarom aanbeveling, dat tot saneering van het fonds wordt overgegaan, in dien zin dat niet langer het tweeslachtig karakter van algemeen bijdragefonds en steunfonds voor in feite noodlijdende gemeenten gehandhaafd wordt, doch dat het fonds, fungeerend als algemeen bijdragefonds, jaarlijks niet meer verdeelt dan er aan toevloeit. De steun aan de gemeenten ter voorziening in de begrootingstekorten behoort dan rechtstreeks, als steun aan noodlijdende gemeenten, op de begrooting van binnenlandsche zaken te drukken.
Een saneering van het fonds naar dit beginsel zal budgetair tot gevolg hebben, dat de post voor steun aan noodlijdende gemeenten op de begrooting van binnenlandsche zaken een verhooging ondergaat van rond ƒ 26.2 millioen. Met dit bedrag zal dan de begrooting van het Werkloosheidssubsidiefonds worden ontlast. Het tekort van ƒ 21.6 millioen zal hierdoor omslaan in een overschot van ƒ 4.6 millioen, waarmee mitsdien de rijksbijdrage aan het fonds zal kunnen worden verminderd. Het eindresultaat voor het rijksbudget zal derhalve zijn een verhooging van uitgaven met ƒ 26.2 millioen, verminderd met ƒ 4.6 millioen, d.w.z. een verhooging met het bovenvermelde bedrag van ƒ 21.6 millioen.

2e. Saneering van het spoorwegpensioenfonds ƒ 16 millioen. Het thans bij de regeering ingekomen rapport van de commissie, die een onderzoek naar den toestand van dit fonds heeft ingesteld, toont, dat voor de saneering een jaarlijksch bedrag van ongeveer ƒ 16 millioen — derhalve ƒ 7 millioen méér dan het oude stortingsbedrag — vereischt is.

3e. De op de begrooting van Sociale Zaken voor 1940 alreeds aangebrachte verlaging van de rijksbijdrage aan het Werkloosheidssubsidiefonds, in afwachting van het op de begrooting van Binnenlandsche Zaken te brengen bedrag van ƒ 26.2 millioen (zie onder 1e) ƒ 4.6 millioen.

4e. Hoogere schuldverplichtingen als gevolg van consolideering van vlottende schuld in 1940 ƒ 8 millioen.

Het reëele tekort op den Gewonen dienst voor 1940 is derhalve te stellen op ƒ 5.4 + ƒ 50.2 millioen, d.w.z. ƒ 55.6 millioen.

Hierbij is aangenomen, dat de raming der belastingopbrengsten, zooals die door het vorig Kabinet was vastgesteld in het begin van Augustus tijdens de verzending van de begrooting naar den Raad van State en sindsdien ongewijzigd is gehandhaafd, in het aanstaande jaar inderdaad zal worden bereikt. Onder de nieuwe omstandigheden is dit uiteraard niet zeker.

Wijst reeds dit cijfer van ƒ 55.6 millioen op den ernst van den financieelen toestand, zooals die was vóór het uitbreken van den oorlog, een kennisneming van de stijging van uitgaven, waarop voor het dienstjaar 1941 moet worden gerekend — alweer zonder rekening te houden met den oorlogstoestand —, versombert dit beeld nog in aanzienlijke mate.

Allereerst zal de tijdelijke regeling van de stortingen in het sociale verzekeringsfonds met 1 Januari 1941 afloopen. Er zal van dien datum af ƒ 27,4 millioen méér moeten worden gestort dan in de laatstvoorafgegane jaren het geval is geweest. Inmiddels is de schuld van den Staat aan het fonds nog belangrijk gestegen. Niettemin wordt voorshands, in afwachting van de nadere overweging van deze zaak door de regeering na ontvangst van het rapport der commissie, welke voor deze aangelegenheid is ingesteld, uitgegaan van een verplichting, welke op basis van het oude annuïteitsbedrag ƒ 27.4 millioen hooger is dan voor 1940 is geraamd.

In de tweede plaats moet, in verband met de bevolkingstoeneming, gerekend worden met een normaal accres van uitgaven, dat gewoonlijk wordt gesteld op ƒ 10 millioen.

In de derde plaats zal ook in 1941 consolideering van vlottende schuld noodig zijn, waaruit een stijging der schuldverplichtingen met minstens ƒ 8 millioen is te verwachten.

In de vierde plaats zal de versterking van de maritieme defensie van Nederl.-Indië offers eischen. Over de vraag, op welke wijze die versterking zal worden verkregen, zal nog nader beslist moeten worden. In elk geval moet voor de versterking van de maritieme defensie in Indië gerekend worden op een jaarlijksche meerdere uitgave van vermoedelijk ƒ 15 millioen.

In totaal vormt dit tegen 1941 een vermeerdering van uitgaven van ƒ 60.4 millioen, zoodat, indien de overige uitgaven niet omlaag zouden gaan en de middelenopbrengst dezelfde zou blijven, een tekort voor het dienstjaar 1941 moet worden verwacht van ƒ 55.6 + ƒ 60.4 d.w.z. ƒ 116 millioen.

Nu voor 1941 slechts met groote moeite een sluitend budget zal kunnen worden benaderd, is een eerste vereischte, dat op den Gewonen dienst van 1940 het evenwicht tusschen uitgaven en inkomsten worde verkregen.

Bij de Tweede Kamer is aanhangig een belastingontwerp, waarvan het netto-rendement is geraamd op ƒ 50 millioen. Al bestaan tegen de handhaving van dit ontwerp bij den Minister van Financiën overwegende bezwaren, zoo is hij toch van meening, dat de daarvan verwachte bate in de huidige omstandigheden voor de Schatkist niet kan worden gemist. Hij stelt zich voor, de vereischte versterking der middelen te verkrijgen door een herziening van de inkomstenbelasting en de vervanging van de bestaande dividend- en tantièmebelasting door een winstbelasting. Daar de herziening van de inkomstenbelasting eenigen tijd van voorbereiding zal vorderen, ligt het in de bedoeling, voor het eerste jaar een provisoiren maatregel te nemen en de herziening van meergemelde belasting eerst met 1 Mei 1941 te doen ingaan. De beoogde maatregel zal kunnen bestaan in de heffing ten behoeve van het rijk van 45 opcenten op de gemeentefondsbelasting. De opbrengst van dezen provisoiren maatregel kan, over een vol jaar gerekend, gesteld worden op rond ƒ 30 millioen. Ten einde dit resultaat reeds in 1940 te verkrijgen, zal het ontwerp een bepaling bevatten, strekkende tot het heffen van 1/3 van 45, derhalve 15 opcenten, in het belastingjaar 1939/40.

Voorts zal ter hand genomen worden een vervanging van de vigeerende Dividend- en Tantièmebelasting door een Winstbelasting. De inwerkingtreding in den loop van het aanstaande voorjaar zal niet beletten, dat de volle opbrengst reeds aan het budget van 1940 ten goede komt.

Door beide vermelde maatregelen zal het tekort op het budget van 1940 voor ƒ 50 millioen worden overbrugd. De overige ƒ 5 millioen zullen gevonden moeten worden door een verdere besparing op de uitgaven, naast die, welke reeds op de begrooting is aangebracht, nadat zij van den Raad van State was terugontvangen.

Dringt reeds het ongunstige perspectief van de begrooting van 1941 ten opzichte van beperking van 's Rijks uitgaven tot de uiterste diligentie, in den laatsten tijd is daar als overweldigende prikkel bijgekomen, de ingetreden oorlogstoestand in Europa, welke ook van ons land, gedurende een tijd, welken niemand voorzien kan, geweldige offers zal vergen.

In 1914, toen men voor een soortgelijken toestand kwam te staan, is enkele maanden na het uitbreken van den wereldoorlog het „Leeningfonds 1914" gesticht.

Het ligt in het voornemen van de regeering, straks een voorstel te doen om ook ditmaal over te gaan tot de instelling van een soortgelijk Leeningfonds. Dekking van de mobilisatie-uitgaven uit de gewone middelen van het jaar, waarin zij gedaan worden, is vanzelf uitgesloten. Anderzijds zou een dekking, welke zich over een zóó groot aantal jaren uitstrekte als met de kapitaalsuitgaven in het algemeen plaats heeft, kwalijk te verantwoorden zijn. Een aflossingstermijn van 15 jaar schijnt ook nu aangewezen, wil men niet het onmogelijke vergen en niettemin met de eischen van een juist financieel beleid rekening houden. Uiteraard brengt het aannemen van een dergelijken beperkten aflossingstermijn op zich zelf nog niet mee, dat de fondsvorm gekozen wordt. Het ware denkbaar, de leeningen met een korten aflossingstermijn aan te gaan en tóch de betrekkelijke uitgaven en dekkingsmiddelen over den „normalen" dienst (verzamelwoord in den oorlogstijd voor den „gewonen" en den „buitengewonen" dienst) te doen loopen. Evenwel bestaan er ook nu goede redenen, hiervoor een afzonderlijke financiering in te stellen. De onzekerheid van de bedragen, die benoodigd zijn, maakt een betrouwbare raming onmogelijk en zou daardoor het jaarlijksch budget, zoowel van den kapitaaldienst, als van den gewonen dienst in zoover deze de rente en aflossing te dragen heeft, op losse schroeven zetten. De omvang van de benoodigde bedragen zou voorts het normale begrootingsbeeld in die mate verwringen, dat het zelfs verstorend zou kunnen werken op den thans meer dan ooit noodzakelijken drang tot besparing.

In het nieuwe leeningfonds zal aanvankelijk worden ondergebracht zoowel het crediet van ƒ 100 millioen voor het buitengewoon onder de wapenen roepen van dienstplichtigen, dat in 1938 werd gevoteerd, als de daarop dezer dagen in te dienen suppletoire aanvrage van een tweede ƒ 100 millioen. Indien de oorlogstoestand aanhoudt, zal, naar te vreezen valt, hiermede het eindpunt nog niet zijn bereikt.

Overigens laat het zich aanzien, dat, evenals in de vorige oorlogsperiode, naast de mobilisatie-uitgaven, zich successievelijk nog andere uitgaven zullen aanmelden, welke rechtstreeks het gevolg zijn van de abnormale omstandigheden en welke derhalve op gelijke wijze zullen worden gefinancierd.

De indiening van een wetsontwerp tot regeling van een en ander zal eerlang kunnen worden tegemoet gezien.

De dekking van rente en aflossing der door het fonds op te nemen gelden zal ditmaal heel wat bezwaarlijker zijn dan in 1914 en volgende jaren. De nieuwe last van ƒ 50 millioen, die ten behoeve van den gewonen dienst op de volkshuishouding moet worden gelegd, schijnt op zichzelf, na al wat in de laatste 7 jaren aan belastingverzwaring is tot stand gekomen, wel het uiterste dat nog van de contribuabelen kan worden gevraagd. Ruimte voor een nieuwe reeks heffingen ter financiering van de fondsleeningen — waarvan het bedrag ook nu aanzienlijk kan worden, al zal waarschijnlijk weer een deel der uitgaven rechtstreeks gedekt kunnen worden door een oorlogswinstbelasting — schijnt nauwelijks te bestaan. Wanneer van de meergemelde ƒ 50 millioen straks een gedeelte aan de jaarlijksche begrooting van het fonds zou kunnen worden ten goede geschreven, dan zou daarmee ongetwijfeld een landsbelang worden gediend. De stand van de gewone begrooting, zooals die zich na de achterliggende depressiejaren vertoont, biedt daartoe op dit oogenblik intusschen weinig vooruitzicht.

Indien dan ook de nieuwe oorlogstoestand iets duidelijk maakt, dan is het wel, dat naar versobering in den publieken dienst moet worden gestreefd.

De ramp van 1914 viel, wat den financieelen toestand van ons land betreft, in een toegerusten bodem. De staatsschuld was betrekkelijk laag, de vlottende schuld baarde geenerlei zorg. De belastingen bewogen zich binnen redelijke grenzen. Een periode van toenemende welvaart lag achter den rug. In 1939 is dit alles anders. Reeds de torenhooge schuld en de sterk opgevoerde heffingen spreken van een verzwakt weerstandsvermogen. Reden om den moed te laten zakken, is dit stellig niet. Veeleer om door verhoogd krachtsbetoon de ernstiger moeilijkheden te overwinnen. Maar aan dat verhoogde krachtsbetoon zal het dan ook niet mogen ontbreken. Het zal o.a. meebrengen, dat wij ons dingen zullen weten te ontzeggen, waaraan wij gehecht zijn, en dat wij wenschen zullen weten prijs te geven, ook al kan de redelijkheid daarvan op zichzelf niet worden betwist.

De regeering is verplicht, voorshands alle nieuwe uitgaven op den gewonen dienst, ook die waarvan de urgentie zich in de laatste jaren in toenemende mate heeft opgedrongen, achterwege te laten en bovendien er ernstig naar te streven, ook op bestaande diensten voorzoover eenigszins mogelijk gelden vrij te krijgen.

Een uitzondering zal slechts behooren te worden gemaakt voor de defensie en de werkloosheidsbestrijding. Het overheerschend belang van de eerste zal in deze dagen niet nader behoeven te worden toegelicht, al moet ook op dit terrein tegen verspilling, of financieren met de losse hand, ten strengste gewaakt worden.

De werkloosheid.

De werkloosheid moge ten gevolge van den ingetreden oorlogstoestand een ietwat gewijzigd aspect kunnen verkrijgen, een verzachting in totaal van het euvel kan uit die oorzaak nauwelijks verwacht worden. Tegenover de noodzaak van tijdelijke vervanging van velen, die onder de wapenen geroepen zijn, staat de verminderde werkgelegenheid, welke uit de inzinking van een deel van het bedrijfsleven dreigt te ontstaan.
Het ligt dan ook in het voornemen der Regeering, op dit gebied het aangevangen werk onverdroten voort te zetten, al zal ook hier de uiterste efficiency moeten worden betracht en al zullen dus uitgaven, waarvan het nuttig rendement voor het betrokken belang problematiek is, moeten achterwege blijven.
Krachtig zullen worden bevorderd maatregelen van training en scholing (of herscholing) van werklooze arbeiders, mede als onderdeel van het algemeene streven om de werkloozen, voorzoover eenigszins mogelijk, naar het normale bedrijfsleven terug te voeren. De gelden hiervoor worden op de ingediende begrooting aangevraagd, terwijl in verband met een en ander het wetsontwerp ter zake van de jeugdwerkloosheid, zal worden ingetrokken. Daarnaast zal staan de voortgezette terhandneming van productieve openbare werken, waarbij het begrip productiviteit niet beperkt behoeft te blijven tot rentabiliteit, maar reeds aanwezig kan worden geacht, indien door de werken economische waarden, liefst gepaard aan nieuwe blijvende werkgelegenheid, zullen worden verkregen. Tegen het aangaan van leeningen voor werken van dien aard zal bij de Regeering in beginsel geen bezwaar bestaan, al zal de nieuw ingetreden toestand de mogelijkheden in dit opzicht in hooge mate kunnen beperken.

De Gemeentefinanciën.

Aan het voorafgaande wordt een korte opmerking, toegevoegd over de gemeentefinanciën.
Het bedrag van *f* 21,6 millioen, dat als nieuwe uitgaaf op het Rijksbudget zal worden uitgetrokken ten behoeve van de gemeenten (zijnde *f* 26,2 millioen op de begrooting van Binnenlandsche Zaken, verminderd met *f* 4,6 millioen, waarmee op de begrooting van Sociale Zaken de Rijksbijdrage aan het Werkloosheidssubsidiefonds wordt verlaagd), zal een zóódanige besteding moeten vinden, dat het, gevoegd bij hetgeen tot dusver reeds te dien aanzien op de Rijksbegrooting drukte, een redelijke, thans verkrijgbare, saneering van het gemeentelijk financiewezen bevordert en op die wijze den weg effent tot herstel van de gemeentelijke zelfstandigheid.
Bij het wetsontwerp, dat eerlang zal moeten worden ingediend in verband met het feit, dat tegen 1 Januari 1940 de werkingsduur van de wet op het Werkloosheidssubsidiefonds afloopt, hoopt de regeering zoo mogelijk reeds concrete voorstellen te doen.

ALGEMEENE VERZAMELSTAAT DER RIJKSBEGROOTING VOOR HET DIENSTJAAR 1940.

Gewone Dienst (Titel A.)

Omschrijving.	Geraamd voor 1940.	Toegestane uitgaven en geraamde Middelen voor 1939.
Uitgaven.		
Totalen der titels A van de hoofdstukken der begrooting van uitgaven.		
Hoofdstuk	*f*	*f*
I. Huis der Koningin	1.560.000	1.560.000
II. Hooge Colleges van Staat en Kabinet der Koningin	1.906.430	1.873.287
IIa. Algemeene Zaken	88.268	92.914
III. Buitenlandsche Zaken	3.855.000	3.807.785
IV. Justitie	28.057.210	27.569.697
V. Binnenlandsche Zaken	29.428.433	32.992.742
VI. Onderwijs, Kunsten en Wetenschappen	148.547.706	146.006.570
VIIa. Nationale Schuld	146.292.070	148.009.743
VIIb. Financiën	63.916.652	64.192.870
VIII. Defensie	147.797.291	134.775.421
IX. Waterstaat	44.899.525	48.583.981
X. Economische Zaken	17.591.765	14.517.354
XI. Sociale Zaken	99.202.009	107.378.013
XII. Koloniën	13.330.813	13.342.409
XIII. Onvoorziene Uitgaven	30.000	30.000
	746.503.172	744.732.786
Middelen.		
Totaal van den ramingstaat (A)	741.096.863	602.153.493*)
Nadeelig saldo	5.406.309	142.579.293

*) In de raming voor 1939 zijn niet begrepen de bij de wet van 27 December 1938 (Staatsblad No. 413) verlengde belastingheffingen tot een totaal bedrag van *f* 114.565.000.

Kapitaaldienst (Titel B.)

Omschrijving.	Geraamd voor 1940.	Toegestane uitgaven en geraamde Middelen voor 1939.
Uitgaven.		
Totalen der titels B van de hoofdstukken der begrooting van uitgaven.		
Hoofdstuk	*f*	*f*
V. Binnenlandsche Zaken	24.409.700	21.197.656
VIIa. Nationale Schuld	11.000.000	11.000.000
VIIb. Financiën	108.260.633	113.167.429
VIII. Defensie	84.232.421	98.838.850
IX. Waterstaat	16.345.600	14.978.070
X. Economische Zaken	1.200.000	1.228.000
XI. Sociale Zaken	23.500.000	3.500.000
XII. Koloniën	147.500	147.500
	269.095.854	264.057.505
Middelen.		
Totaal van den ramingstaat (B)	28.908.000	25.350.150
Nadeelig saldo	240.187.854	238.707.355

Geheele Dienst.

Saldi.	Geraamd voor 1940.	Vastgestelde begr. 1939.
Nadeelig saldo titel A	5.406.309	142.579.293
Nadeelig saldo titel B	240.187.854	238.707.355
Nadeelig saldo geheelen dienst	245.594.163	381.286.648

(Vor. ber. 3455 A; Begrooting 3891 A.)

A. NEDERLAND. — Troonrede. - Perscommentaren.

Het **Alg. Handelsblad** (lib.) merkt op: Onder de omstandigheden is het begrijpelijk, dat de regeering geen nauwkeurige plannen voor de naaste toekomst kan uitstippelen. Wij blijven het betreuren, dat de basis van het kabinet onder deze omstandigheden niet tijdig is verbreed, en dat de ervaring van staatslieden van groot formaat, die zich in de practijk deden kennen als sterke figuren, die het vertrouwen van zeer breede kringen des volks genieten tot ver buiten hun engere partijkringen, thans in de regeering onbenut gelaten worden."

De Telegraaf (neutraal) concludeert, dat de Troonrede de moeilijke tijden weerspiegelt, die niet alleen ons land, maar de geheele wereld doormaakt.

De Maasbode (R.K.) maakt de opmerking, dat een vergelijking met 1914 zich als vanzelf opdringt: „Ook toen weken nationale geschillen voor het nationale belang."

Het Volk (Soc.-Dem.) noemt de Troonrede een sober stuk.

De Standaard (A.R.) stelt het volgende vast: „Het deed ons goed de erkenning te vernemen, dat het economisch leven van ons land zich in den laatsten tijd in belangrijke mate had hersteld."

De Nieuwe Rotterdamsche Courant (lib.) stelt vast, dat het Kabinet klaarblijkelijk aansluiting gezocht heeft bij het staatsstuk, dat op 15 September 1914 aan de Staten-Generaal werd voorgelezen.

Het Nationale Dagblad (Nat.-Soc.) acht de Troonrede „dit jaar al bijzonder onbelangrijk". **(Vorig bericht 3947 A.)**

B. NEDERLAND EN DE OORLOG. - 1939. — Vreemde vlaggen verboden. —

De ministers van Buitenlandsche Zaken, van Binnenlandsche Zaken, van Justitie, van Defensie en van Waterstaat, daartoe door H.M. de Koningin gemachtigd, hebben in verband met en ter handhaving van de door de regeering afgekondigde onzijdigheid in den tusschen eenige vreemde mogendheden bestaanden oorlogstoestand bepaald, dat het verboden is in het rechtsgebied van het Rijk in Europa in het openbaar nationale vlaggen van vreemde mogendheden te plaatsen of te houden.

Dit verbod geldt niet:
a) ten aanzien van vlaggen, hetzij op of aan gebouwen of op daarbij behoorende terreinen van gezantschappen of consulaten van vreemde mogendheden, hetzij op of aan gebouwen en terreinen, in gebruik bij diplomatieke en consulaire vertegenwoordigers van zoodanige mogendheden, hetzij op de vervoermiddelen, waarvan zij gebruik maken;
b) ten aanzien van vlaggen op vreemde oorlogs-, zee- en binnenvaartuigen. (Telex-A. N. P.)

(Vor. ber. Nederland en de Oorlog 3945 C.)

21 SEPTEMBER 1939

OORLOG 1939. —

ENGELAND. — **De inval der Russen in Polen. —** Met betrekking tot den aanval der Sovjets op Polen wordt officieel op 18 September verklaard:
„Niets van wat gebeurd is heeft verschil uitgemaakt voor de vastbeslotenheid der Britsche regeering om met volledigen steun van het land haar verplichting jegens Polen ten uitvoer te leggen."
Via het ministerie van Voorlichting is een gezaghebbende verklaring uitgegeven, welke als volgt luidt:
„De Britsche regeering heeft den toestand bestudeerd, die ontstaan is door den aanval op Polen, waartoe bevel is gegeven door de Sovjet-regeering. Deze aanval, die gepleegd is op den eigen bondgenoot van Engeland, op een oogenblik, waarop hij neergeworpen ligt tegenover overweldigende strijdkrachten, die door Duitschland tegen hem in het veld zijn gebracht, kan naar de meening der Britsche regeering niet worden gerechtvaardigd door de argumenten die door de Sovjet-regeering naar voren zijn gebracht." **(Vor. ber. 3947)**

POLEN. — **Proclamatie van den Poolschen president Moscicki. - „Strijd tegen barbaarschheid en het kwaad". —**
In een proclamatie aan de Poolsche natie zegt Moscicki, de president der Poolsche republiek, o.m. het volgende:
„Op het oogenblik, waarop ons leger met weergaloozen moed worstelt tegen de overweldigende macht van een vijand en weerstand biedt aan den aanval van bijna de geheele gewapende macht van Duitschland, is onze oostelijke nabuur ons land binnengevallen met schending van de plechtige verdragen en de onveranderlijke wetten der zedelijkheid. Het met Frankrijk en Groot-Brittannië verbonden Polen strijdt voor de heerschappij van het recht tegen de wetteloosheid, voor goede trouw en beschaving, tegen ziellooze barbaarschheid, tegen de heerschappij van het kwade in de wereld. Ik heb het onoverwinnelijke vertrouwen, dat Polen uit de worsteling zegevierend moet en zal te voorschijn treden.
Burgers. Uit den voorbijgaanden zondvloed moeten wij de symbolen redden van de republiek en de bron van het grondwettige gezag. Daarom heb ik met een zwaar hart besloten den zetel van het presidentschap der republiek en van het hoogste uitvoerende gezag van den staat over te brengen naar een plaats, welke voorwaarden biedt, die hun volledige souvereiniteit verzekert en hen in staat stelt te waken over de belangen van de republiek.
Burgers. Ik ben er mij van bewust, dat gij gedurende de zwaarste beproevingen dezelfde geestkracht, dezelfde waardigheid en verheven trots zult behouden, waarmede gij de bewondering van de wereld hebt verworven. Op ieder uwer rust de plicht de eer der natie te behouden, wat u ook moge overkomen. De Almachtige Voorzienigheid zal onze zaak rechtvaardigheid doen wedervaren."
Deze proclamatie is gedateerd: Kossow, 17 September.

BOHEMEN EN MORAVIE. — **Groote ontevredenheid. —**
Een aantal arbeiders der Skodafabrieken is gearresteerd. Hun lot is onbekend.

SLOWAKIJE. — **Samenwerking met de Tsjechen.** Het schijnt, dat de Slowaken nu zij onder Duitsche overheersching staan, voorstanders zijn met de Tsjechen vriendschap te sluiten.

ANNAM. — **Trouw aan Frankrijk. —**
De Keizer van Annam heeft een proclamatie tot de bevolking gericht, waarin hij zegt:
„Evenals in 1914 is Frankrijk gewikkeld in een oorlog tegen Duitschland. Evenals in 1914 voert Frankrijk oorlog om de beginselen van recht en vrijheid en de grondslagen voor de beschaving te verdedigen. Ons volk maakt deel uit van het Fransche rijk. Onze plicht is duidelijk. Wij zullen ons aan de zijde van Frankrijk scharen om met al onze kracht in dezen gigantischen strijd te helpen. Wij sporen onze onderdanen aan kalm te blijven, de discipline te bewaren en te gehoorzamen aan de openbare macht, ordelijk te werken en de autoriteiten te eerbiedigen. Wij weten, dat het volk van Annam van nature deze eigenschappen bezit, het moet deze nog verder ontwikkelen in deze omstandigheden om de erkentelijkheid jegens het land, dat het protectoraat uitoefent, te toonen.
Bovenal sporen wij aan om vertrouwen te hebben in de uiteindelijke overwinning van Frankrijk."

PALESTINA. — **Hulp aan Engeland. —**
In de eerste twee dagen van de campagne van het Joodsch Agentschap en den Nationalen Raad tot het vrijwillig dienstnemen bij de plaatselijke verdediging en de hulpdiensten van het Britsche leger hebben zich 45.000 volwassen Joodsche mannen en vrouwen opgegeven. Negentig procent van de mannen verklaarde zich bereid dienst te doen in het Britsche leger; hieronder bevinden zich talrijke vroegere officieren van het Duitsche, Oostenrijksche en Tsjecho-Slowaaksche leger.

DANZIG. — **Radiorede van Adolf Hitler. - „Polen zal in zijn ouden vorm nooit meer herrijzen". - Britsch antwoord. —**
Adolf Hitler heeft op 19 September te Danzig een rede gehouden, waarin hij verklaarde, dat Danzig een der slachtoffers van den vrede van Versailles is geweest. Hij beschreef, hoe hij met Pilsoedski tot een dragelijke regeling was gekomen, doch hoe na den dood van dezen Poolschen staatsman vervolgingen tegen de Duitschers in Polen waren begonnen, die op den duur onduldbaar werden. Hitler gaf een overzicht van den gang van zaken tot het uitbarsten van het conflict.
Frankrijk, aldus Hitler, heeft op het laatste oogenblik nog een bemiddelingsvoorstel van Mussolini aanvaard, maar Engeland wees het van de hand. Polen is in den oorlog gegaan, daartoe opgehitst door personen die meenen groote politieke en financieele zaken in dezen oorlog te kunnen doen. Dit zal echter een groote teleurstelling voor hen worden. In plaats van in Berlijn is maarschalk Rydz-Smigly in Czernowitz terechtgekomen. In achttien dagen is het Poolsche leger, dat wanhopig slecht werd geleid, vernietigd.
Een deel der Poolsche troepen heeft zich, aldus Hitler, schuldig gemaakt aan mishandelingen. Het Duitsche geduld zal eens uitgeput raken met deze dingen. Voor iedere bom op een Duitsche stad zullen er vijf of tien worden teruggeworpen.
Over het accoord tusschen Duitschland en Rusland verklaarde Hitler, dat deze beide landen blijven wat zij zijn. Zij zullen echter geen van beide ook maar één man opofferen voor de belangen der democratische landen. Het is een Engelsche leugen, dat Duitschland naar onbeperkte uitbreiding naar het Oosten streeft. Duitschland heeft beperkte doeleinden en heeft nooit de Oekraïne willen veroveren. Duitschland zal zijn beperkte belangen echter behartigen tot iederen prijs.
Wanneer Engeland drie jaar of langer oorlog wil voeren tegen een nieuwe regeling in Polen, dan wilde Hitler verklaren: Polen zal in den vorm van het verdrag van Versailles nooit meer herrijzen. Hiervoor staat zoowel Duitschland als Rusland borg. Het is belachelijk te meenen, dat men het Duitsche volk kan losmaken van Hitler. Hitler heeft medelijden met den Franschen soldaat, die niet weet, waarvoor hij drie jaar moet vechten.
Hoe lang de oorlog ook duurt, Duitschland zal niet capituleeren. Het Duitschland van thans is niet het Duitschland van 1914, van Von Bethmann-Hollweg. Duitschland neemt den handschoen op en zal strijden, zooals de tegenstander dit zal doen. Engeland meent misbruik van zijn machtige wapen, de vloot, te moeten maken tegen vrouwen en kinderen, ook van neutrale staten. Het oogenblik kan komen, dat Duitschland ook een wapen zal gaan toepassen, waarmee een ander het niet kan bedreigen.
De geestdrift van het Duitsche volk is thans veel grooter dan in 1914, maar niet zoo oppervlakkig, doch geworteld in fanatische vastberadenheid. Hitler eindigde met de verklaring: „Danzig was Duitsch, Danzig is Duitsch gebleven en Danzig zal van nu af aan Duitsch zijn, zoolang er een Duitsch volk en een Duitsch Rijk bestaan". **(V. b. Duitschland 3943)**

ENGELAND. — **Britsch antwoord. —**
Het ministerie van Voorlichting publiceert op 19 September het volgende communiqué:
De rede van Hitler is vol van onjuiste beweringen, waaraan de

wereld gewend is geraakt. Het is verbazend, dat een man in zijn verantwoordelijke positie het durft wagen zichzelf met zijn eigen woorden zoozeer te misleiden.
Op Hitlers bewering, dat de Duitsche minderheid in Polen na den dood van Pilsoedski slecht zou zijn behandeld en dat de wereld hiervoor doof is gebleven, is het antwoord, zoo zegt het communiqué, dat hiervoor een zeer goede reden is, daar namelijk Hitler zelf van den dood van Pilsoedski en tot het voorjaar van 1939 de relaties met Polen heeft voorgesteld als uitmuntend. Er werd in Duitschland geen woord gezegd over slechte behandeling van Duitschers in Polen. Integendeel, Hitler zelf heeft zijn vriendschap voor Polen in de Rijksdagzitting van 21 Mei 1935 als volgt geschetst: „Wij erkennen met de sympathie en de oprechte vriendschap van ware nationalisten den Poolschen staat als het tehuis van een groot vaderlandslievend volk".
Wat Hitlers rede van 19 September betreft, waarin hij vraagt in wat voor geestestoestand de Poolsche regeering verkeerde, toen zij zijn voorstellen verwierp, merkt het ministerie op: „Het antwoord daarop is, dat de Poolsche regeering voor oogen had het schandelijke verraad van de plechtige verzekering, die door de Duitsche regeering te München was gegeven".
De Poolsche regeering wist, dat deze eischen slechts een inleiding vormden op verdere eischen. Dat Duitschland geen verdere territoriale ambities in Europa meer zou hebben, was een belofte, die te vaak te flagrant is gebroken. De reeks van door Hitler gebroken beloften is te lang dan dat hij zou kunnen verwachten dat Engeland nog gelooft, dat de Duitsche aspiraties begrensd zijn en dat Duitschland geen verdere aspiraties heeft in het Westen.
Het communiqué vergelijkt dan hetgeen Hitler ditmaal over Rusland zeide met zijn vroegere uitlatingen daaromtrent, b.v. in den Rijksdag op 31 Januari 1937, in Neurenberg op 14 September 1937 en in den tijd dat het de taak van Von Ribbentrop te Londen was Engeland te overtuigen van het Russische gevaar. In den Rijksdag zeide Hitler o.a.: „het bolsjewisme is de leer van de vernieling, wij zullen dit gevaar verre houden van ons volk en alle contact vermijden met dezen giftigen bacil, deze internationale parasieten en men zal nooit zien gebeuren, dat ik aan één tafel met hen zal zitten. Ieder verdrag tusschen Duitschland en het bolsjewistische Rusland zou zonder eenige waarde zijn." Op 22 Febr. 1938 zeide Hitler: „Er is één staat waarmee wij geen nauwe relaties wenschen en dat is Sovjet-Rusland. Wij beschouwen het bolsjewisme in nog hooger mate dan te voren als de incarnatie van de vernielende eigenschappen van de menschelijke natuur."
Het communiqué wijst er dan verder op, dat er geen sprake van is, dat Groot-Brittannië, zooals Hitler zegt, den oorlog voert tegen Duitsche vrouwen en kinderen. Hitler heeft zelf gezegd, dat er ruime voorraden aan levensmiddelen zijn opgeslagen. Een beperking van den invoer van grondstoffen is geen maatregel, waarover Duitschland zich met recht kan beklagen. Het verslag van Hitler over de omstandigheden, die leidden tot het uitbreken van den oorlog ten slotte is een onjuiste voorstelling van de feiten. Hitler was vastbesloten tot den oorlog en hoopte tot het laatste, dat Engeland zijn verplichtingen jegens Polen niet zou nakomen. Eerst twee dagen na den inval in Polen toen geen antwoord was ontvangen op de Britsche nota's, werd een ultimatum tot de Duitsche regeering gericht.

(Vorig bericht 3953)

ENGELAND. — Wekelijksche verklaring van minister-president Neville Chamberlain. - „Vertrouwen in succes van de vloot." - „Belangen der neutralen gelijk aan Engelsche". —

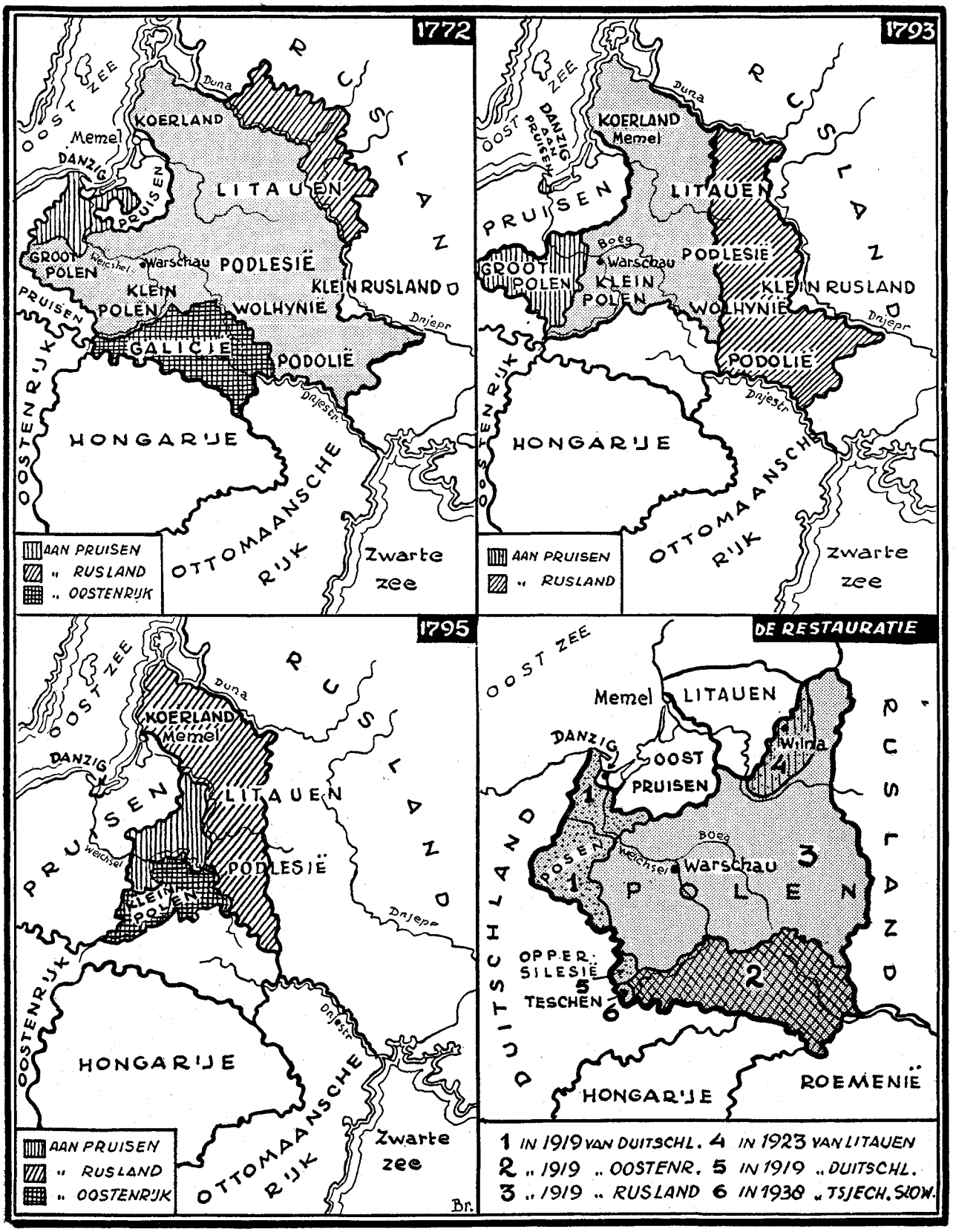
Aan het wekelijksch overzicht, dat minister-president Neville Chamberlain in het Lagerhuis van den oorlogstoestand op 20 September heeft gegeven, ontleenen wij het volgende:
„Het is nog te vroeg om een uiteindelijke uitspraak te doen over de motieven of de gevolgen van het optreden van de Russen. Voor het ongelukkige slachtoffer van dezen cynischen aanval is het gevolg de meest akelige tragedie. Indien Frankrijk en Engeland al niet in staat zijn geweest de nederlaag van de Poolsche legers af te wenden, zij hebben toch verzekerd, dat zij hun verplichtingen niet zijn vergeten en niet verzwakt zijn in hun besluit den strijd door te voeren".
Onder de vele verkeerde voorstellingen wenschte de minister-president op te merken de verklaring, dat de Fransche regeering accoord ging met de Italiaansche bemiddelingsvoorstellen, terwijl de Britsche regeering weigerde hier in te treden. Het antwoord hierop wordt gegeven door het communiqué, dat door het officieele Italiaansche nieuwsagentschap is gepubliceerd op 4 September en waaruit duidelijk bleek, dat de Fransche en de Britsche regeering een gelijke houding hadden aangenomen.
„Ons algemeen doel in dezen strijd is bekend: het is Europa te verlossen van een voortdurenden en steeds terugkeerenden angst voor een Duitschen aanval en de volken van Europa in staat te stellen hun onafhankelijkheid en hun vrijheden te bewaren. Geen bedreigingen zullen ons, of onze Fransche bondgenooten afhouden van dit voornemen. De Britsche regeering heeft dezen oorlog niet gezocht.
Aan het Westelijk front gaan de Franschen methodisch en succesvol voorwaarts. Waardevolle strategische en technische plaatsen zijn bezet en de behaalde terreinwinst is behouden, niettegenstaande den toenemend heftigen tegenstand van de Duitschers".
Chamberlain zeide verder, „dat het eerste doel van de Britsche politiek ter zee is de vijandelijke oorlogsschepen te vernietigen of onschadelijk te maken en te zelfder tijd de eigen en neutrale koopvaardij te beschermen. De belangen van de neutralen zijn werkelijk gelijk aan de onze".
„Op dit oogenblik van den oorlog kan ik nog niet zeggen, waar en wanneer de beslissende macht vereenigd zal zijn, of wanneer het beslissende oogenblik zal komen. Dit hangt af van de gebeurtenissen, welke niemand kan voorzien. De omvang van onze voorbereiding en het feit, dat wij reeds hebben aangekondigd, dat wij ons grondvesten op de veronderstelling, dat de oorlog ten minste drie jaar kan duren, verzekert, dat wij onze kracht geleidelijk zullen versterken om alles wat moge komen het hoofd te bieden".

(Vor. ber. 3937 en 3942)

FRANKRIJK. — Minister-president Daladier beantwoordt Hitlers rede. - „Welke Franschman zou nog geloof kunnen hechten aan beloften van Hitler? —

De Fransche minister-president richtte zich op 21 September in een radiorede tot het Fransche volk. Daladier zeide o.m.:
„Reeds twintig dagen voeren wij oorlog. Iederen avond zou ik mij onmiddellijk tot u willen richten om te zeggen hoe de zaken aan het front staan, en te verklaren waarom ik vol goede hoop ben. Mijn gedachten zijn voortdurend bij u, jonge mannen in de vuurlinie, bij u Fransche vrouwen, die vol zorg maar vastberaden zijt, en voortdurend denkt aan uw zoon, uw man, uw verloofde. Ik ben geen leider van opgezweepte menigten. Mijn taak is het besturen van een natie, die bestaat uit vrije menschen, die vreedzaam is en menschelijk denkt en temidden van harde plichten blijf ook ik een mensch.
Ik bracht enkele dagen geleden een bezoek aan ons front en was op de stellingen van een onzer legers, dat vele kilometers ver op Duitsch gebied is doorgedrongen.
Ik heb mij zelf rekenschap kunnen geven van de waarde onzer bevelvoering, die, geleerd hebbende door de ervaring van den vorigen oorlog, onberaden, moorddadige offensieven heeft weten te vermijden. Ik heb gezien door welk een rustigen moed en welk een meesleepende kracht onze soldaten bezield zijn."

De vernietiging van Polen. — Over het ontstaan van den oorlog zei Daladier, dat alle vredespogingen op een mislukking uitliepen, omdat van te voren tot de vernietiging van Polen in het geheim was besloten.
„Die vernietiging werd voorbereid met de wapenen en met geheime verdragen, terwijl men veinsde te onderhandelen. Op het gekozen uur, toen men zich verzekerd had van zekere medeplichtigheden, deed men op Polen een onweer van ijzer en vuur neerregenen. Het edele Polen bepaalt zich er echter niet toe ons het voorbeeld te geven van zijn martelaarschap. Het voegt daar de les van zijn heldendom aan toe.
In werkelijkheid was reeds op 23 Augustus een accoord gesloten tusschen Duitschland en de Sovjet-Unie betreffende de verbrokkeling van Polen. Hitler had beweerd, dat hij slechts Danzig wilde en een volksstemming in den corridor, benevens een autoweg. Hij strooide nog kwistig zijn verzekeringen rond, toen hij het kostbare contract reeds in handen had, waarin Duitschland en Rusland de nog levende prooi verdeelden. Welk eerlijk man, in welk land ter wereld het ook zij, zou nog geloof kunnen slaan aan het woord van hen, die verklaren thans voldaan of vredelievend te zijn, terwijl hun handen bedekt zijn met bloed? Welke Franschman zou geloof kunnen hechten aan de beloften van vandaag, terwijl sinds jaren alle verplichtingen werden geschonden en alle onderteekeningen verscheurd?

(Overname zonder bronvermelding verboden)

POLEN: Wijzigingen der grenzen van 1772—1938.

(Vor. ber. Kaartje 3920a)

Ook Frankrijk bedreigd. — Op 12 September 1938 zeide Hitler nog: „Duitschland heeft besloten en beloofd de grenzen met Polen als onherroepelijk te beschouwen . . ." en daarom, wanneer Hitler thans tegen ons zegt, dat hij na Polen vernield te hebben, niets meer vraagt, wanneer hij verklaart, dat hij niets wil van Frankrijk en dat hij zijn grenzen zal eerbiedigen, weten alle Franschen, dat hij niet in gebreke zou blijven, wanneer hij dat kon, om Frankrijk te vernietigen, zooals hij Oostenrijk vernietigd heeft, zooals hij Tsjecho-Slowakije vernietigd heeft, zooals hij Polen tracht te vernietigen.

„Mein Kampf" waarschuwt ons. Staat daarin niet geschreven, dat „Frankrijk geïsoleerd en neergeslagen" moet worden? Duitschland heeft landkaarten laten drukken, waarop ons land geamputeerd, ontwricht was. Het heeft Duitsche vrouwen verkleed als Elzassische om ze op onze congressen en feesten te laten paradeeren.

Het zoekt overal Seyss Inquarts om hun vaderland te verraden.

Het hoopt Hacha's te vinden om er het verval van te onderteekenen en de slavernij er van te wijden. Maar geheel Frankrijk is opgestaan.

Frankrijk en Engeland. — Het is duidelijk, dat de Duitsche propaganda thans nog slechts twee doeleinden heeft. Zij wil oneenigheid brengen tusschen Frankrijk en Engeland en tusschen de Franschen onderling. Maar wanneer de Franschen de vijandelijke golflengte hun hooren zeggen, dat deze oorlog een oorlog van Engeland is, dan antwoorden zij: „Neen, het is de oorlog van Hitler".

Verder kan de Duitsche propaganda over alles liegen. Maar er is één ding, waaromtrent zij u niet kan misleiden: uw liefde voor Frankrijk. Deze heeft opnieuw het wonder gewrocht, dat telkenmale ons heil verzekerde, wanneer wij in gevaar waren. In de beproeving wordt onze nationale gemeenschap dagelijks vuriger en broederlijker. Wij voeren oorlog, omdat wij niet willen, dat Frankrijk tot slavernij wordt gedoemd.

Wij denken slechts aan één ding: aan de algeheele overwinning. Die overwinning beschouwen wij als behaald, zoodra wij den vrede op hechte grondslagen kunnen vestigen, zoodra wij eindelijk Frankrijk de veiligheid kunnen brengen, die de Hitleriaansche ondernemingen het sinds drie jaar ontnomen hebben. Frankrijk heeft de wapens niet opgenomen om steden in brand te steken, om vrouwen en kinderen den dood in te jagen, om weerlooze mannen te martelen. Het heeft de wapens opgenomen voor een rechtvaardige, menschelijke zaak. Daarom zal het de overwinning behalen". **(Vor. ber. 3953)**

(Telex-A. N. P. - Agence Belga - D. N. B. - P. A. T. - Stefani - Tass Agency)

(Vor. ber. Oorlog 1939, 3946)

A. **ZWEDEN. — Troonrede van Koning Gustaaf.** — Koning Gustaaf heeft in de buitengewone zitting van den Rijksdag op 9 September in zijn troonrede met betrekking tot den internationalen toestand o.a. het volgende gezegd:

Er is dezer dagen een oorlog uitgebroken, over welks omvang en gevolgen men zich geen beeld kan vormen. Het ongeluk, dat de in den oorlog meegesleepte volken treft, is ontzettend groot en men kan ook voor de anderen vernietigende gevolgen verwachten. Dat de krachten van den oorlog het wonnen van die van den vrede, was een nederlaag voor de menschheid. (Zweedsch Tel. Agentschap)

(Vor. ber. 2136 G; Koning Gustaaf 3311 D.)

B. **TIN. — Quota voor derde kwartaal 1939: 100%.** Het Internationale Tincomité heeft de quota voor het derde kwartaal van 1939 vastgesteld op 100% van de standaardtonnages.

De positie met betrekking tot de quota voor het vierde kwartaal blijft ongewijzigd. (Keesings Fin. Archief)

(Vor. ber. 3450 C; Tin 3831 A.)

C. **JAPAN. — Staatsschuld.** —

Het Japansche ministerie van Financiën heeft medegedeeld, dat tusschen 7 Juli 1937 en 6 Juli 1939 7.86 milliard yen staatsobligaties zijn uitgegeven, waarvan alleen 6.30 milliard tot financiering van den oorlog in China en 358 mill. yen van dien in Mandsjoekwo. Tot de dekking der tekorten op de begrooting zijn 935 mill. yen oblig. uitgegeven.

Het grootste deel, nl. 5.49 milliard, is door de Bank van Japan overgenomen, 1.53 milliard door de postspaarbank. De Bank van Japan heeft harerzijds 4.49 milliard verkocht; zij heeft 997 mill. in portefeuille. De biljetten der Bank in circulatie zijn in de twee jaren van 1.54 milliard tot 2.49 milliard yen gestegen. (The Economist)

(Vor. ber. Leeningen 3679 F.)

22 SEPTEMBER 1939

D. **ROEMENIE. — Minister-president Calinescu door leden van de IJzeren Garde doodgeschoten. - Argescanu tot premier benoemd.** —

Op 21 Sept. '39 is minister-president Calinescu, die in zijn auto op weg naar het Koninklijk Paleis was te Boekarest doodgeschoten. De agent van politie, die den minister-president vergezelde, werd eveneens gedood. De chauffeur werd gewond. Een der moordenaars werd door soldaten neergeschoten. Twee der moordenaars hebben in een huis, waarheen zij voor de politie waren gevlucht, zelfmoord gepleegd.

De politie heeft bij het radiostation zeven personen gearresteerd, allen zijn vroeger lid geweest van de IJzeren Garde (Nationaal-Socialisme). Een daarvan is de advocaat Dumitrescu uit Ploresati, de leider van het complot. Zijn medeplichtigen zijn medische studenten. De arrestanten zeggen, dat zij individueel hebben gehandeld en dat het om „een gebaar" ging. 's Avonds om tien uur zijn de gearresteerde personen volgens het standrecht terechtgesteld. Deze terechtstelling had op straat plaats.

In Boekarest zijn nog 200 personen gearresteerd, die van medeplichtigheid worden verdacht. In het geheele land waren de laatste dagen reeds vele leden van de IJzeren Garde gevangen genomen en in concentratiekampen ondergebracht.

Armand Calinescu.

In bevoegde kringen verklaart men, dat uit het onderzoek is gebleken, dat de moord op Calinescu het werk van de laatste overblijfselen der IJzeren Garde is en dat er geenszins sprake is geweest van een samenzwering, die internationale beteekenis zou kunnen hebben. Volgens bekentenissen van de daders is het motief van den moord een persoonlijke wraakneming van aanhangers van Codreanu, die indertijd op bevel van Calinescu is doodgeschoten. In Roe-

meensche politieke kringen wijst men iedere andere politieke verklaring van de hand, te meer daar Calinescu op internationaal gebied een strict neutrale politiek volgde.
Onmiddellijk na den moord op Calinescu is de ministerraad onder voorzitterschap van den Koning bijeengekomen. Tot minister-president werd Argescanu benoemd, tot minister van Binnenlandsche Zaken Marinescu en tot minister van Oorlog Ileus.
(Telex-A. N. P.) **(Vor. ber. Calinescu 3724 A; Kabinet 3692 C.)**

A. **VEREENIGDE STATEN. — President Roosevelt eischt opheffing van het wapenembargo. —**
De gemeenschappelijke zitting van het Huis van Afgevaardigden en den Senaat, die door president Roosevelt op 21 September bijeengeroepen was om zijn voorstellen met betrekking tot de neutraliteit te behandelen, is begonnen.
Voor den aanvang van de zitting kwamen zeventien senatoren, onder leiding van Borah, den ouden isolationist, bijeen om plannen te bespreken, ten einde het voorgestelde opheffen van het wapenembargo te doen afstemmen.
De president begon zijn redevoering met te zeggen, dat hij het Huis bijeengeroepen had, opdat het zou kunnen spreken en besluiten „over de wijziging van een zekere wet, die naar mijn beste oordeel de historische buitenlandsche politiek der Vereenigde Staten zoodanig beïnvloedt, dat zij de vreedzame betrekkingen der Vereenigde Staten met vreemde naties benadeelt".
Roosevelt vervolgde: „Ik ben van meening, dat de mantel des vredes wijd genoeg is om ons allen te bedekken. Laat geen enkele groep voor zichzelf den exclusieven naam van vredesblok opeischen, want wij behooren allen daartoe".
Roosevelt zeide, dat Amerika steeds zijn uiterste best heeft gedaan om den oorlog af te wenden. Wanneer het tot een oorlog is gekomen, moet de regeering alles doen, wat in haar vermogen ligt, om de Vereenigde Staten buiten den oorlog te houden. Naar de oprechte meening van den president zou zij in dit streven slagen.
Ik vraag het congres thans opnieuw ter wille van den vrede en in het belang eener ware Amerikaansche neutraliteit en veiligheid over te gaan tot wijziging van dat deel der neutraliteitswet, dat geheel onvereenigbaar is met de oude voorschriften van het volkenrecht, n.l. de embargo-voorzieningen.
„De stap, dien ik aanbeveel, is een terugkeer van dit land tot de solide basis van ware en traditioneele neutraliteit.
Ik ben van oordeel, dat Amerikaansche schepen zoo veel mogelijk moeten worden weerhouden van het bevaren van oorlogszones.
De voorstellen der regeering zijn beter geschikt dan welke andere middelen ook om ons uit den oorlog te houden. Op dit oogenblik zie ik geen reden voor verder optreden der uitvoerende macht krachtens de proclamatie van den beperkten nationalen noodtoestand. In geval het noodig mocht zijn voorstellen te doen voor nieuwe wetgevende maatregelen, zal ik onmiddellijk het Congres bijeenroepen in een nieuwe buitengewone zitting. Onze positie in de wereld is reeds gewijzigd".
Ten slotte zeide Roosevelt: „Moogt gij, in een tijd, waarin wel wordt gezegd, dat vrijheid van woord niet langer in overeenstemming is met de nationale veiligheid, door uw daden aan de wereld toonen, dat wij in de Vereenigde Staten één volk zijn bezield door één gedachte, één geest en één vast besluit, wandelend voor God in het licht der levenden".
(Telex-A. N. P.)
(Vor. ber. President Roosevelt 3919 D.)

B. **NEDERLAND. — Rijksbegrooting 1940. - Perscommentaren. —**
Het **Alg. Handelsblad** (lib.) schrijft o.m.: De eischen, welke thans gesteld worden door de omstandigheden, maken, dat de regeering-De Geer in menig opzicht de voetsporen zal moeten volgen van de regeering-Colijn. Het is nu, naast uiterste krachtsinspanning, àl versobering en bezuiniging wat de klok slaat, en slaan moet.
De **Maasbode** (r.k.) betwijfelt of er nog veel bezuinigd kan worden: „Het wezenlijk verschil met de vorige begrootingen is: principieele uitschakeling van de buitengewone defensie-uitgaven uit den normalen dienst en boeking van werkverschaffing op buitengewoon. Ongetwijfeld heeft dit zijn bezwaren uit orthodox-financieel oogpunt."
De **Nieuwe Rotterdamsche Courant** (lib.) is van meening, dat minister De Geer zijn reputatie van voorzichtig financier trouw is gebleven. „Het getuigt van regeerkracht bij de soc.-dem. ministers, dat zij de consequentie uit den toestand hebben willen trekken, nu zij aldus aanstonds in tegenstelling komen te staan tot het, politiek verwante, N.V.V., dat zich dezer dagen nog geroepen achtte bepaalde onvervulbare desiderata ter kennis van de regeering te brengen."
Het Volk (s.-d.) concludeert: Toch mogen wij niet verhelen, dat het „voorshands" achterwege laten van alle nieuwe uitgaven op den gewonen dienst, ook die, waarvan de urgentie zich in de laatste jaren in toenemende mate heeft opgedrongen, bij velen ongetwijfeld een zeker gevoel van teleurstelling zal hebben gewekt.
De Telegraaf (neutraal) schrijft o.m.: Thans staat de handteekening van minister De Geer onder de Millioenennota voor het dienstjaar 1940 en men vraagt zich af, wat er op financieel gebied in den inmiddels verstreken tijd geschied is en in hoeverre de zienswijze van het Kamerlid in de begrooting van den minister tot uitdrukking komt. Bij het beschouwen van de cijfers van deze begrooting zal het voorts een ieder duidelijk zijn, dat de waarde van die cijfers hoogst problematiek is.
De Standaard (a.r.) meent eveneens, dat men, na lezing van dit staatsstuk, zal moeten zeggen: De stijl moge een andere zijn, de taal daarvan verschilt niet van die, welke de heeren Colijn en De Wilde, telkens wanneer dit pas gaf, hebben gesproken. In deze Nota, aldus het blad, wordt een beleid voorgestaan, „dat van onze zijde steeds is aangeprezen en gesteund."
De Nederlander (c.h.) is van oordeel, „dat als iets in staat is het vertrouwen, waarmede wij dit kabinet zijn tegemoetgetreden, te rechtvaardigen, het dan deze millioenennota wel is".
De **Rotterdammer** (a.r.) schrijft o.m.: „Wij wisten, gelijk iedereen, dat deze Millioenennota somber moest zijn; maar van het nieuwe kabinet hadden we dit perspectief niet verwacht. Het moet den bodem inslaan aan alle verwachtingen, die de oppositie van rood-roomsch-rose na het heengaan van dr. Colijn durfde koesteren."
Het **Volksdagblad** (comm.) komt tot opmerkingen als de volgende: Of het volk door de wilde kat, of door den tammen kater gebeten wordt, bloeden moet het!
Het **Nationale Dagblad** (nat.-soc.) verklaart o.m.: „dat instede van de eenheid van het budget een verdere versnippering is ingetreden". **(Vor. ber. 3949 A.)**

23 SEPTEMBER 1939

OORLOG 1939. — Krijgsverrichtingen. —
OOSTELIJK FRONT van 17—23 September 1939. —

17 September. Russische troepen hebben de Poolsche grens overschreden van de Dwina in het Noorden tot de Djnester in het Zuiden.

18 September. Duitsche troepen bezetten Lublin. 250 Poolsche vliegtuigen zijn te Cernowitz (Roemenië) geland. — Duitsche en Russische troepen ontmoeten elkaar te Brest-Litowsk (Polen). — Russische troepen aan de Hongaarsche grens. — De commandant van Warschau zal de stad tot het uiterste verdedigen. — De Poolsche president Moscicki richt een proclamatie tot het Poolsche volk. — Duitsche pantser-divisie en een infanterie-divisie nabij Lwow geheel vernietigd.

19 September. Russische troepen bezetten Wilna. — De Poolsche duikboot „Orzel" die te Tallinn geïnterneerd lag, is vandaar ontsnapt. — Honderden Poolsche vliegtuigen landen in Litauen. — Vele tienduizenden Poolsche soldaten zijn door de Duitschers gevangen genomen.

20 September. Duitsch-Russisch overleg ter vaststelling van de afbakening van het Duitsch en Russisch gebied in Polen. — Hevig bombardement van Warschau. — Russische troepen bezetten een deel van Lwow.

21 September. Duitsche missie verlaat Moskou, nadat overeenstemming over de Poolsche grensregeling is verkregen, die zou loopen langs de rivieren Pissa, Narew, Weichsel en San. — Buitenlanders uit Warschau naar Koningsbergen overgebracht.

22 September. Bij Lemberg lossen Russische eenheden de daar vechtende Duitsche troepen af.

23 September. Generaloberst von Fritsch bij gevechten voor Warschau gesneuveld. — President Moscicki en de Poolsche minister Beck zouden althans voorloopig in Roemenië blijven. — Het Duitsche Opperbevel verklaart den veldtocht in Polen voor geëindigd. **(Vor. ber. 3944)**

WESTELIJK FRONT **van 17—23 September 1939.** —

17 September. De Fransche mijnenlegger „Pluton" is in de haven van Casablanca in de lucht gevlogen. 400 dooden. — Het Engelsche vliegtuigmoederschip „Courageous" is getorpedeerd. 518 van de 1260 officieren en manschappen zijn gedood.

18—19 September. Het Fransche legerbericht maakt melding van een afgeslagen Duitschen aanval in het Saargebied. — Fransche marine-eenheden werken thans samen met de Britsche marine in den strijd tegen de Duitsche onderzeeërs.

20 September. Gevechten tusschen Fransche en Duitsche jachtvliegtuigen.

23 September. Fransch en Duitsch communiqué maakt melding van geringe actie. **(Vor. ber. 3944)**

OORLOG TER ZEE. — **Verliezen der Wereldkoopvaardij.**

4—23 September.

Engeland	140.445	br. ton
Duitschland	17.191	„ „
„	± 800.000	„ „*
Griekenland	4.000	„ „
Nederland	1.514	„ „
Finland	5.057	„ „
België	5.965	„ „
Noorwegen	5.136	„ „

*) In neutrale havens vastgehouden.
(Vor. ber. Oorlog 1939, 3946)

A. **ITALIE. — Rede van Mussolini. - „Europa is niet werkelijk meer in oorlog". —**
Na een langen tijd van zwijgen heeft Mussolini op 23 September in het Palazzo Venezia voor de fascistische autoriteiten een redevoering gehouden, waarin hij o.a. zeide:

„Indien en wanneer ik op het balkon zal verschijnen en het geheele Italiaansche volk bijeenroep, zal dit niet zijn om het een beeld te geven van de situatie, doch tot het aankondigen van besluiten — zooals dat op 2 October 1935, of op 9 Mei 1936 is geschied — van historisch belang. Thans is dat niet het geval. Onze politiek is vastgelegd in de verklaring van den eersten September, en er is geen reden om haar te wijzigen. Zij beantwoordt aan onze nationale belangen, aan onze politieke accoorden en verdragen en aan den wensch van alle volken, met inbegrip van het Duitsche, om het conflict te localiseeren.
Trouwens, zoo ging Mussolini voort, nu Polen is geliquideerd, is Europa niet werkelijk meer in oorlog. De legers hebben elkaar nog niet ontmoet. Men kan de botsing nog vermijden, door er zich rekenschap van te geven, dat de wensch om toestanden, die door de historie en het natuurlijk dynamisme van een volk reeds veroordeeld werden, te handhaven of erger nog in eere te herstellen, vergeefsche hoop is. Het is zeker met de verstandige bedoeling het conflict niet uit te breiden, aldus de Duce, dat de regeeringen te Londen en Parijs tot dusver niet op het Russische fait accompli hebben gereageerd, doch door deze handelwijze hebben zij haar moreele rechtvaardiging bij haar optreden tegen het Duitsche fait accompli in gevaar gebracht. (Stefani)
(Vor. ber. Mussolini 3804 A.)

B. **ENGELAND. — Hertog en Hertogin van Windsor naar Engeland teruggekeerd. —**
Op 12 September zijn de Hertog en Hertogin van Windsor na een driejarige afwezigheid in Engeland teruggekeerd. De Hertog is door den Koning van Engeland tot Generaal-majoor bij den staf benoemd. (Telex-A.N.P.) **(Vor. ber. 2812 B.)**

OORLOG 1939. —
ENGELAND — **Een nieuw Engelsch Witboek. - Het diplomatieke voorspel van den oorlog. —**
Te Londen is op 21 September 1939 een nieuw Witboek uitgegeven over het diplomatieke voorspel van den oorlog, waaraan wij het volgende ontleenen:
Opgenomen is o.m. het Duitsche antwoord op het Britsche ultimatum van 3 September j.l. Voorts behelst het de Engelsche en Duitsche mededeelingen uit den tijd voor den oorlog.
Het genoemde Duitsche antwoord zegt: „De Duitsche regeering en het Duitsche volk weigeren de eischen in den geest van een ultimatum, dat gesteld is door de Britsche regeering, te aanvaarden, laat staan na te komen. Wij zullen iedere agressieve actie van den kant van Engeland met dezelfde wapens beantwoorden en in denzelfden vorm".
Het Duitsche memorandum, dat om 11 uur 20 aan Henderson werd overhandigd, dus twintig minuten na het verstrijken van de tijdlimiet van het Britsche ultimatum, verklaarde, dat de Britsche regeering, het voorstel van Mussolini, dat nog in staat geweest zou kunnen zijn den vrede te redden, had verworpen. De Britsche regeering draagt derhalve de verantwoordelijkheid voor al het ongeluk en de ellende, die thans over de volkeren is gekomen en op het punt staat over hen te komen.
Onder de vele opmerkelijke bijzonderheden, die het Witboek publiceert, bevindt zich o.m. deze, dat Hitler in het onderhoud, dat hij op 28 Augustus met Henderson had, vroeg of Engeland bereid zou zijn een bondgenootschap met Duitschland te aanvaarden.
In een vroeger onderhoud zeide Hitler tegen Henderson, dat Engeland hem tot een overeenkomst met Rusland had gedwongen. In een telegram aan Halifax voegde Henderson aan deze mededeeling toe: „Hij schijnt niet enthousiast te zijn over het verdrag, maar voegde hieraan toe, dat nu hij de overeenkomst eenmaal gesloten had, het voor langen tijd zou zijn".
In een commentaar op het Duitsch-Russische pact deelde Henderson aan Halifax mede: „Het zou mij verbazen, wanneer het niet aangevuld was met iets meer dan alleen de non-agressie-overeenkomst". Toen Henderson met Göring sprak over het resultaat van een Engelsch-Duitschen oorlog, zeide Göring, dat de geschiedenis van Duitschland er eene is van ups and downs en dat men thans een periode „up" beleefde.
In het verslag van zijn onderhoud met von Ribbentrop op 30 Augustus schreef Henderson: „Ribbentrop's geheele wijze van optreden tijdens het onaangename onderhoud was een na-aping van Hitler op zijn ergst". **(Vor. ber. Eng. Witboek 3934)**

NEUTRALITEIT — **Propagandaminister Goebbels' verklaring. - Nederlandsche neutraliteit niet bedreigd.**
Dr. Josef Goebbels, de Duitsche Rijksminister van Propaganda en Volksvoorlichting, heeft op 21 September in een persconferentie medegedeeld, dat noch de Duitsche Rijksregeering noch de Duitsche legerleiding ooit het plan hebben gehad, de neutraliteit van Nederland, België of Luxemburg te schenden.
(Telex-A.N.P. - D.N.B.) **(Vor. ber. 3941)**
(Vor. ber. Oorlog 1939, 3957)

C. **ITALIE. — Dodekanesos. - Garnizoenen verkleind.**
De Italiaansche garnizoenen op de eilanden van den Dodekanesos zijn op vredessterkte teruggebracht, teneinde Italië's vredelievendheid ten aanzien van Turkije te betoonen.
De Dodekanesos neemt een krachtige strategische positie in het Oosten van de Middellandsche Zee in.
(Telex-A.N.P.) **(Vor. ber. Dodekanesos 3310 D.)**

A. **Moeilijkheden. - Duitsche en Russische belangen. - Moord op Calinesco. - Bessarabië. —**
Van de opzienbarende interventie van Sovjet-Rusland in Polen ter bescherming van Wit-Russen en Oekraïners, biedt zonder twijfel de bezetting in Zuid-Polen van de streken, welke aan Roemenië en Hongarije grenzen verrassende aspecten. Alleen het feit, dat de eenige spoorwegverbinding van Roemenië naar het Noorden, die tevens de eenige directe verbinding naar Berlijn was en waarlangs een zoo belangrijk deel van den Duitsch-Roemeenschen goederenhandel zich bewoog, hiermede door de Russen wordt afgesneden, wettigt reeds terstond het vermoeden, dat hier de Russen een stap verder gingen dan Berlijn aangenaam of gewenscht voorkwam. Dat hier Hitler, nadat hij reeds vorig jaar bij de verdeeling van Tsjecho-Slowakije het aan Roemenië grenzende Roethenië op aandrang van Polen en Italië aan Hongarije moest overlaten, hetwelk zich de directe nabuurschap van het bevriende Polen verzekeren wilde, zich hier ten tweeden male de gemeenschappelijke grens met Roemenië, voor welk land Berlijn steeds zoo'n groote belangstelling aan den dag gelegd heeft, ziet ontgaan, toont aan, dat Stalin's vriendschap reeds nu duur is betaald.
Het oprukken der Russen beperkte zich in zijn consequenties niet tot het onder Russische contrôle brengen van de eenige directe spoorwegverbinding van den Balkan naar het Noorden, de onvermijdelijke politieke verschuivingen overtreffen dit feit nog verre in beteekenis. Reeds in Hongarije, waar het na-oorlogsche regime van Bela Kun nog door geen enkelen Hongaar vergeten is en waar men zich nu, een jaar na de met zooveel vreugde verwelkomde, gemeenschappelijke grens met Polen, met de nabuurschap der verafschuwde bolsjewieken ziet opgescheept, met wien de Hongaren sinds hun aansluiting bij Ribbentrop's anti-Komintern zelfs geen diplomatieke relaties meer onderhouden, hebben de gebeurtenissen der laatste dagen een beroering en een zoo groote verontwaardiging teweeggebracht tegenover Duitschland, welk land men voor den Russischen inval verantwoordelijk acht, dat de strenge Hongaarsche censuur de grootste moeite heeft deze te onderdrukken. Men vraagt zich te Boedapest niet ten onrechte af of het zoojuist herkregen Roethenië, dat de Westelijke uitlooper is van de, onder Russische bescherming genomen, Oekraïne en welk gebied de directe verbinding vormt met eenige Midden-Europeesche streken, welke bewoond worden door Slavische volken, waarmede de Sovjets tot voor kort met een bondgenootschap waren verbonden, binnenkort wederom een nieuw twistpunt zal vormen, waarvan Hitler en Stalin de hechtheid hunner vriendschap kunnen toetsen, doch waarbij Hongarije stellig niets te winnen zal hebben.

Ingrijpende maatregelen onvermijdelijk. — Voor Roemenië is intusschen de toestand door het verdwijnen van zijn Poolsche grens zoo moeilijk geworden, dat ingrijpende maatregelen dringend en onvermijdelijk zijn. Nadat reeds vorig jaar de grens met het bevriende Tsjecho-Slowakije verloren ging, is nu, na de bezetting van de Poolsche grens door het Roode leger, Roemenië vrijwel geheel door belagers ingesloten. Slechts de vrij korte grensstrook met Zuid-Slavië kan het nog als veilig beschouwen. In het Noorden en Oosten staan de Russen met hun nooit opgegeven aanspraken op Bessarabië en mogelijk nieuwe aanspraken op de Boekowina, welke aanspraken er binnenkort wel niet minder krachtig op zullen worden. In het Zuiden wachten de Bulgaren, gereed om bij voor Roemenië uitbrekende moeilijkheden de zoo vurig terugbegeerde Dobroedsja te heroveren, terwijl in het Westen de Hongaren het rijke Zevenbergen geen oogenblik uit het oog verliezen. En over dit alles reikt de propaganda van Goebbels, die in Boekarest één van zijn hoogtepunten bereikt en daar tal van posities ondermijnd heeft. Daartegenover heeft Roemenië als mogelijken bondgenoot Turkije, waarmede het geen gemeenschappelijke grens heeft en dat ten hoogste druk op Bulgarije zou kunnen uitoefenen en verder een garantie van Engeland en Frankrijk.
De moord op den Roemeenschen minister-president Calinesco door de vroeger door Berlijn gefinancierde IJzeren Garde op een oogenblik, waarop de politieke verwarring te Boekarest een hoogtepunt heeft bereikt, werpt een duidelijk licht op de moeilijkheden, waarvoor koning Carol zich geplaatst ziet en die, zonder het brengen van offers, welhaast onoverkomelijk schijnen. Dat het ondanks jarenlange bestrijding van de ontbonden IJzeren Garde, wier leden bij honderden tot zware straffen veroordeeld zijn, wier leiders op de vlucht zijn neergeschoten, aan deze toch nog weer gelukt is den steeds bewaakten minister-president hetzelfde lot deelachtig te doen worden als zes jaar geleden den toenmaligen minister-president Duca, bewijst wel de kracht van deze niets ontziende organisatie, die op dit kritieke moment Roemenië berooft van koning Carol's energieksten vertrouweling en de innerlijke verdeeldheid van Roemenië ondanks de zoogenaamde eenheidspartij en bijbehoorende instelling scherp aan het licht brengt.
Het is onder de huidige omstandigheden een vraag, die zich van zelf opdringt, hoe lang het nog zal duren, aleer Roemenië, dat met Polen en Tsjecho-Slowakije de voornaamste bevoordeelde was van het verdrag van Versailles, het lot van deze beiden zal deelen. Zou koning Carol het Poolsche voorbeeld willen volgen en zoo noodig een schijnbaar hopeloozen strijd willen aanbinden of zal hij trachten alsnog één of meer der hem omringende machten door concessies vóór zich te winnen of ten minste te neutraliseeren?

ROEMENIË

Roemenië en Rusland. — Reeds eenmaal vroeger was Roemenië op het punt met Rusland op goeden voet te komen. Titulescu heeft zes jaar geleden de diplomatieke relaties met Rusland hersteld; hij zond een handelscommissie naar Moskou en herstelde de spoorwegverbinding van Roemenië naar Rusland door Bessarabië, die sinds den oorlog verbroken was, waarvoor Roemenië gezamenlijk met de Russen een nieuwe brug over den Dnjestr bouwde. Steeds is te Boekarest beweerd, dat Titulescu bezig was de erkenning van het Kremlin van de inlijving van Bessarabië te verkrijgen, toen hij plotseling van zijn post ontheven werd, waaraan zijn Russische politiek stellig niet geheel vreemd was.
Geen van Titulescu's opvolgers heeft zich sindsdien veel aan de relaties met de Sovjets gelegen laten liggen en het Bessarabische vraagstuk is nog juist zoo ver als twintig jaar geleden, zooals ook de arme Bessarabische provincie sinds haar inlijving weinig meer dan eens per jaar de belangstelling van Boekarest geniet, wanneer men aldaar plechtig de hereeniging met Bessarabië en het ontstaan van Groot-Roemenië pleegt te vieren. Zonder dat men zou kunnen beweren, dat de Bessarabiërs in meerderheid zouden wenschen onder het Sovjet-regime te komen, moet men toch erkennen, dat de communistische actie er steeds zeer sterk is geweest en dat de beruchte Roemeensche communisten-processen, waarvoor de Siguranta zich steeds zooveel moeite geeft, altijd voor het grootste deel Bessarabiërs tot beklaagden hadden.

Als Roemenië bij teruggave van Bessarabië duidelijke en voldoende garanties van Rusland zou kunnen ontvangen, zou het afstaan van deze eertijds zoo welvarende, doch nu geheel verwaarloosde provincie, die onder Roemeensch bewind geen toekomst schijnt te hebben en welker bestaan door haar ligging aan den Dnjestr geheel afhankelijk is van haar afzetgelegenheid naar Odessa en Zuid-Rusland, mogelijk nog het lichtste en kleinste offer beteekenen. Zou men dan gelijktijdig trachten eindelijk eens met de Hongaarsche minderheid tot overeenstemming te komen en deze een statuut geven, dat haar bevredigt en

waarbij ook Boedapest zich zou moeten neerleggen, dan zou Roemenië zich misschien nog gedeeltelijk kunnen bevrijden uit de vijandige omsingeling harer begeerige naburen.
Vast staat inmiddels, dat de Russische invloed op Roemenië en dientengevolge op den geheelen Balkan door den opmarsch van het Roode leger langs de Roemeensche grens, een zoodanige versterking heeft ondergaan, dat Boekarest dezer dagen nog angstvalliger het oog richt op Moskou dan het den laatsten tijd reeds gewoon was te doen op Berlijn.
(N. R. Crt.) **(Vor. ber. Calinesco 3956 D.)**

24 SEPTEMBER 1939

A. **KATOEN. — Wereldproductie 1939. —**
Volgens vakkundige ramingen beloopt de totale wereldproductie van katoen in dit jaar 29.588.000 balen à 478 lb., vergeleken met 29.728.000 balen over 1938. Zij is aldus nauwelijks veranderd. Toch verschilt het resultaat wel wat betreft de produceerende landen of gebieden:

	Productie 1939	1938
Vereenigde Staten	12.380.000	11.943.000
Overig N.- en M.-Amerika	308.000	298.000
Brazilië	1.918.000	2.019.000
Overig Zuid-Amerika	798.000	724.000
Britsch-Indië	4.800.000	4.927.000
China	1.825.000	2.227.000
Overig Azië	940.000	830.000
Sovjet-Rusland	3.700.000	3.850.000
Egypte	1.765.000	1.692.000
Overig Afrika	943.000	1.047.000
Europa	193.000	158.000
Pacific-landen	18.000	13.000
Totaal	29.588.000	29.728.000

Waar echter de oogstjaren voor katoen niet overal samenvallen met de kalenderjaren, moet men met eenige, zij het ook weinig omvangrijke, correcties op deze getallen rekening houden.
Intusschen is het niet van belang ontbloot, de verdeeling van de eigenvoorziening met katoen naar machtsgroepeeringen na te gaan: Het Britsche wereldrijk en de Fransche koloniën zouden dan in het kader van de hierboven weergegeven raming beschikken over een eigen productie van 7.275.000 balen, de Ver. Staten over 12.380.000 balen en de rest van de wereld over 9.933.000 balen.
Het katoenverbruik van de oorlogvoerende landen (behalve Rusland) in Europa bedroeg over het vorige jaar 5.760.000 balen en dat van de neutrale landen van Europa 2.030.000 balen. (N. R. Crt.)
(Vorig bericht 2636 A.)

B. **NEDERLAND. — Onderwijs. - Overdracht der rectoraten. —**
Aan de verschillende Universiteiten en Hoogescholen heeft op 18 Sept. '39 de gebruikelijke overdracht van het rectoraat plaats gehad.
Aan de Rijksuniversiteit te Leiden geschiedde dit door prof. dr. P. C. Flu aan prof. dr. F. Muller; aan de Rijksuniversiteit te Utrecht door prof. dr. Th. M. van Leeuwen aan prof. dr. F. H. Quix; aan de Rijksuniversiteit te Groningen door prof. dr. F. Zernike aan prof. dr. P. J. van Rhijn; aan de Gemeentelijke Universiteit te Amsterdam door prof. mr. P. A. J. Losecaat Vermeer aan prof. dr. J. J. van Loghem; aan de Technische Hoogeschool te Delft door prof. ir. J. A. Schouten aan prof. dr. J. A. Veraart; aan de Handelshoogeschool te Rotterdam door prof. dr. Z. W. Sneller aan prof. W. E. Boerman; aan de Landbouwhoogeschool te Wageningen door prof. dr. J. Jeswiet aan prof. dr. E. Reinders; aan de R.K. Universiteit te Nijmegen door prof. dr. D. Franses O.F.M. aan prof. dr. G. Kreling O.P.; aan de R.K. Econ. Hoogeschool te Tilburg is de rectoraatsoverdracht niet doorgegaan; aan de Vrije Universiteit te Amsterdam door prof. dr. J. F. Koksma aan prof. dr. A. Sizoo.
(Vor. ber. 3459 D; Onderwijs 3879 G.)

C. **HONGARIJE. — De diplomatieke betrekkingen met Sovjet-Rusland hersteld. —**
Officieel wordt medegedeeld, dat de diplomatieke betrekkingen tusschen Hongarije en Sovjet-Rusland zijn hersteld.
Kristoffy, raadsheer van de legatie te Warschau, is benoemd tot Hongaarsch gezant te Moskou.
De regeering van de Sovjet-Unie heeft haar agrément verleend.
Het herstel van deze betrekkingen moet het verkeer tusschen beide landen, die ten gevolge van de aankomst van de Sovjet-troepen aan de grens van Polen en Hongarije buren zijn geworden, vergemakkelijken. De Russische troepen bezetten alle grensposten tot aan de San, niet ver van den Hongaarschen grenspost Uzsok.
(De Sovjet-regeering heeft in de eerste dagen van Februari van dit jaar de diplomatieke betrekkingen met Hongarije verbroken, omdat dit land naar haar meening niet onafhankelijk genoeg meer was in haar buitenlandsche politiek. — Red.) (N. R. Crt.)
(Vorig bericht 3643 B.)

D. **NEDERLANDSCHE HANDEL-MAATSCHAPPIJ. — Mr. D. Crena de Iongh vraagt ontslag als president. —**
Mr. D. Crena de Iongh heeft op 23 Sept. '39 den wensch te kennen gegeven zijn functie van president der Nederl. Handel-Maatschappij neer te leggen. Dr. E. Heldring heeft zich op verzoek van het bestuur bereid verklaard een eventueele benoeming als zoodanig te aanvaarden. (Telex-A. N. P.)
(Vor. ber. Nederl. Handel-Mij. 3790 F.)

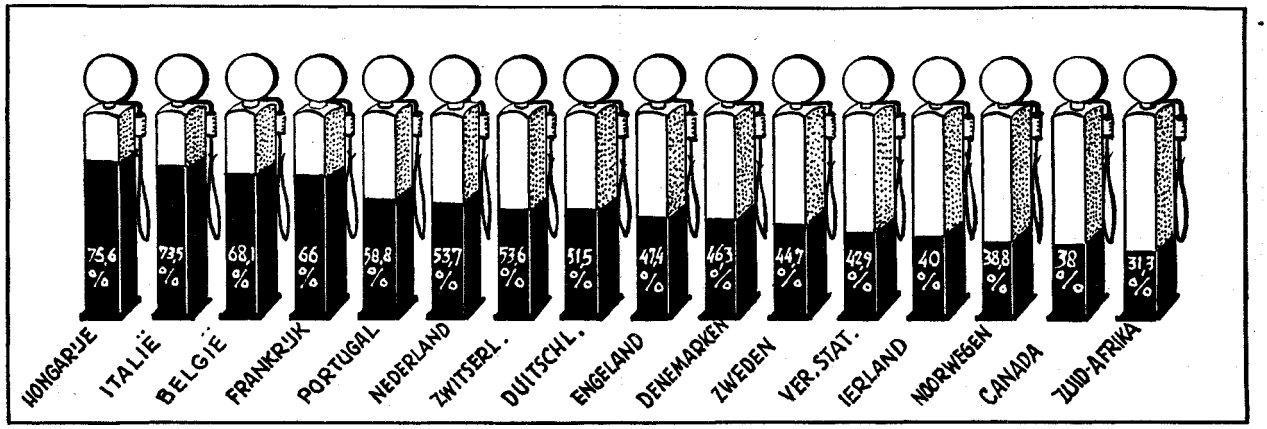
E. **DISCONTOKOERSEN. — Denemarken. —**
De Nationale Bank van Denemarken heeft op 19 September '39 tot verhooging van het disconto met 1% tot 4½% besloten. (Keesings Fin. Archief)
(Vor. ber. 3677 E; Discontokoersen 3939 E.)

F. **SCANDINAVIE. — Conferentie der staten uit het Noorden. - Slot-communiqué. —**
Over de conferentie der vertegenwoordigers van Denemarken, Noorwegen, Zweden, Finland en IJsland te Kopenhagen, werd op 19 September medegedeeld:
De staten uit het Noorden bevestigen opnieuw den wil, een politiek van strikt-onpartijdige neutraliteit jegens de oorlogvoerende staten te voeren. Zij zijn voornemens, in het kader van deze politiek nauw samen te werken en stellen zich voor, samen te werken met andere landen, die van hetzelfde gevoelen zijn. De staten uit het Noorden zijn ervan overtuigd, dat geen der oorlogvoerende partijen deze landen in de militaire operaties gewikkeld wenscht te zien, evenals in 1914, toen de drie Scandinavische landen in een gemeenschappelijke nota aan de oorlogvoerenden het recht der neutrale landen op handelsverkeer en zeeverbindingen handhaafden. (Telex-A. N. P.)
(Vor. ber. Scandinavië 3689 D.)

25 SEPTEMBER 1939

G. **ZIONISME. — Congres te Genève. —**
Het in Augustus te Genève gehouden Zionistisch Congres heeft weinig resultaat opgeleverd. Tusschen de verschillende Zionistische groepen is meeningsverschil aan den dag getreden over de methoden om de politiek der Zionisten te bepalen. Sommigen stelden voor een passieven tegenstand in Palestina, terwijl anderen de gewenschte resultaten dachten te verkrijgen door een gematigder politiek.
(Neue Zürcher Ztg.) **(Vor. ber. Zionisme 3819 D.)**

A. BENZINE. — Belasting in diverse landen. —

Welke percentages van den benzineprijs door de belastingen op deze brandstof worden gevormd, blijkt uit dit overzicht, waarin de benzinepompen naar evenredigheid zwart zijn geteekend. (Algem. Handelsblad)

B. ITALIE. — Troepen van Grieksch-Albaansche grens teruggetrokken. —
De Grieksche en Italiaansche dagbladen publiceeren op 21 September de volgende mededeeling:
De Kon. Helleensche en de Kon. Italiaansche regeering hebben het nuttig geacht, in den huidigen toestand in Europa haar aandacht te wijden aan den staat der betrekkingen tusschen beide landen. Zij hebben geconstateerd, dat deze betrekkingen oprecht vriendschappelijk zijn en bezield worden door een geest van volkomen wederzijdsch vertrouwen.
Een tastbaar bewijs van deze gevoelens is geleverd door het besluit der Italiaansche regeering om haar militaire strijdkrachten terug te trekken van de Grieksch-Albaansche grens, alsmede een dergelijken maatregel die de Helleensche regeering ten uitvoer legt. (Stefani)

C. ITALIE. — Mussolini's rede van 23 September. - Engelsche en Fransche pers wijzen Mussolini's betoog af. —
Met waardeering voor het streven naar vrede van Mussolini, wijzen de Engelsche en Fransche bladen diens betoog evenwel af. Het verdrag met Polen verliest niets van zijn kracht door de bezetting van dat land. Bovendien gaat de strijd niet tegen het Duitsche volk, maar tegen het Hitler-regime en daar staat de Sovjet-Unie buiten.
Het officieele Britsche en Fransche standpunt is echter nog niet bekend gemaakt, zoodat kan worden aangenomen, dat nog altijd diplomatieke besprekingen gaande zijn, ten einde de verder te volgen gedragslijn vast te stellen. (Telex-A. N. P.)
(Vorig bericht 3958 A.)

D. NEDERLAND. — Onderwijs. - Hoogleeraar in het bouwen van oorlogsschepen. —
Het is noodig gebleken aan het onderwijs in de scheepsbouwkunde aan de Technische Hoogeschool te Delft eenige colleges toe te voegen, waarin de speciale problemen worden behandeld, welke aan den bouw van de verschillende types van oorlogsschepen zijn verbonden, zoo deelt minister Bolkesteyn op 22 September bij de begrooting van Onderwijs mede. De minister stelt daarom voor, de mogelijkheid te scheppen voor de benoeming tot buitengewoon hoogleeraar van een ingenieur, die krachtens zijn werkkring van nabij met die problemen in aanraking komt. (Telegraaf) **(Vor. ber. Onderwijs 3960 B.)**

E. NEDERLAND EN DE OORLOG. - 1939. — Arbeidsvoorwaarden zeevarenden. —
Met het oog op de gevaren ter zee is een regeling betreffende de arbeidsvoorwaarden voor zeevarenden tusschen de werkgevers en werknemers tot stand gekomen. Op de gages worden bijslagen betaald, die varieeren van 15 tot 40 pct. Voorts zijn de uitkeeringen krachtens de zee-ongevallenwet 1919 geregeld.

Benzine-bezuiniging. —
De K.N.A.C. wijst nog eens op het belang voor de nationale gemeenschap van bezuiniging op benzine.

Grenszonenverordening. —
Krachtens een op 3 September in werking getreden „Grenzzonenverordnung" mogen vreemdelingen zich slechts ingevolge een bijzondere verblijfsvergunning in de Duitsche grenszone ophouden.

Kunstschatten. —
Maatregelen ter beveiliging van onze kunstschatten worden thans allerwegen systematisch ten uitvoer gelegd. Men heeft het plan opgevat vrijwilligerskorpsen te vormen. De minister van Onderwijs, Kunsten en Wetenschappen heeft een crediet toegestaan en het initiatief genomen om ook voor de belangrijkste stukken uit particuliere verzamelingen bomvrije schuilplaatsen in gereedheid te laten brengen.

Toerisme. —
De stand der toeristische reismogelijkheden is op het oogenblik, zoo deelt de Nederlandsche Reisvereeniging mede, dat toerisme voor Nederlanders in België, Luxemburg, Duitschland, Finland, Italië en Noorwegen zonder beperking mogelijk is. In Denemarken is toerisme mogelijk voor zoover daarbij geen gebruik wordt gemaakt van auto's, omdat hiervoor geen benzine wordt verstrekt. Voor alle genoemde landen is een geldig Nederlandsch paspoort vereischt en voor talrijke landen moeten Nederlanders in het bezit zijn van een visum.

Nederlanders te Warschau. —
De Nederlandsche kolonie, die uit Warschau is vertrokken, is te Koningsbergen aangekomen.

Luchtbescherming. —
De Nederlandsche vereeniging voor luchtbescherming heeft aan haar 500 plaatselijke afdeelingen een circulaire doen toekomen, waarin zij haar erkentelijkheid uitspreekt voor den omvangrijken en toegewijden arbeid, speciaal gedurende de laatste weken door de afdeelingen verricht. Zij vertrouwt, dat de afdeelingen in belangrijke mate zullen bijdragen tot den verderen uitbouw van hetgeen thans reeds is tot stand gekomen.

Dienst der interneering. —
Ingesteld is een „dienst der interneering". Als hoofd van dezen dienst is aangewezen gep. generaal-majoor tit. J. C. J. Kempees. Deze ressorteert rechtstreeks onder den minister van Defensie. (Telex-A. N. P.)
(Vor. ber. Nederland en de Oorlog 3952 B.)

A. **NEDERL. OOST-INDIE EN DE OORLOG. - 1939. Neutraliteit. —**
In de buitengewone zitting van den Volksraad heeft de regeeringsgemachtigde voor algemeene zaken een uiteenzetting gegeven over de neutraliteit van Indië en Nederland, waarin hij o.m. de in Indië getroffen maatregelen op economisch en defensief gebied in het licht heeft gesteld.

Extra-kosten gedeeltelijke mobilisatie. —
In de Memorie van Antwoord betreffende aanvullende begrootingen van Oorlog heeft de Indische regeering den Volksraad o.m. medegedeeld, dat de extra-onkosten voor de gedeeltelijke mobilisatie van de zeemacht per maand *f* 1 millioen bedragen, die van de landmacht *f* 90.000 per maand.

Import van garens en verfstoffen. —
Van importeurszijde wordt vernomen, dat de Japansche fabrikanten van katoenen garens de prijzen van exportgarens verhoogd hebben met 40 procent. Verwacht wordt echter dat deze toestand niet van langen duur zal zijn. Moeilijkheden worden ondervonden bij den import van verfstoffen uit Duitschland, welke moeilijkheden steeds grooter worden. De textielfabrikanten in Indië hopen dan ook op aanvoer uit Nederland.

Versterking vloot. —
Het rapport van de commissie voor de versterking van de vloot in verband met de maritieme verdediging van Indië is dezer dagen aan den minister van Defensie aangeboden.

Vrouwenarbeid in mobilisatietijd. —
In het paleis van den gouverneur-generaal te Batavia heeft in tegenwoordigheid van mevrouw Tjarda van Starkenborgh Stachouwer en luitenant-generaal Bakker de installatie plaats gehad van de centrale commissie voor de organisatie van vrouwenarbeid in mobilisatietijd.

Vliegdienst. —
De K.L.M. overweegt ten aanzien van den dienst tusschen Napels en Batavia, op welke luchtlijn thans tweemaal in de week in beide richtingen wordt gevlogen, dezen dienst door het zenden van nog drie vliegtuigen naar Napels, uit te breiden tot driemaal in de week.

Commissie van Overleg voor economische aangelegenheden. —
Bij beschikking van den minister van Koloniën is op 4 September een „Commissie van Overleg voor economische aangelegenheden betreffende Ned.-Indië in buitengewone omstandigheden" ingesteld. (Aneta)
(Vor. ber. Nederl.-Indië en de Oorlog 3946 A.)

B. **SURINAME EN CURAÇAO EN DE OORLOG. - 1939. — Commissie van Overleg. —**
Bij beschikking van den minister van Koloniën van 4 September heeft de minister thans ingesteld een „Commissie van overleg voor economische aangelegenheden betreffende Suriname en Curaçao in buitengewone tijdsomstandigheden".
In deze commissie is benoemd tot voorzitter: mr. G. H. C. Hart, hoofd van de 8ste afdeeling van het dep. van Koloniën.

Uitvoerverboden. —
In Suriname hebben de staten 29 Augustus den gouverneur gemachtigd uitvoerverboden uit te vaardigen voor levensmiddelen, steenkolen en aardolie. De gouverneur heeft daar denzelfden dag gebruik van gemaakt. (Aneta)

26 SEPTEMBER 1939

C. **SPANJE. — De schuld. —**
Krachtens een overeenkomst tusschen de Bank van Spanje en den directeur der Publieke Schuld, zal een buitengewone dienst worden georganiseerd, voor de betaling van den interest der publieke schuld. De Bank van Spanje zal de coupons betalen, die correspondeeren met de stukken, die zij in haar bezit heeft.
(Keesings Financieel Archief)

D. **NEDERLAND. — Spoorwegen. - Eeuwfeest. —**
Per speciale feesttrein is de directie van de Nederlandsche Spoorwegen op 22 September langs tal van stationsgebouwen in den lande gereden om persoonlijk een indruk te krijgen van hetgeen op initiatief van het spoorwegpersoneel en in combinatie van de daaruit gevormde plaatselijke feestcomité's ter viering van het spoorwegeeuwfeest, is tot stand gekomen.
In de toespraken, welke prof. dr. ir. J. Goudriaan, president-directeur der Nederlandsche Spoorwegen, richtte tot de verschillende deputaties van het personeel op de stations, welke werden bezocht, domineerde in het bijzonder de groote waardeering van de directie voor het initiatief, dat was uitgegaan van het personeel zelf ter viering van het eeuwfeest. Spr. dankte allen, die medegewerkt hadden aan den opbouw van datgene, wat thans aller bewondering afdwingt.
Opmerkelijk was ook de spontaneïteit, waarmede op alle stations het personeel uiting gaf aan zijn groote aanhankelijkheid ten opzichte van het bedrijf en de nieuwe bedrijfsvoering. Speciaal kwam dit tot uiting in de toespraken der stationschefs namens het personeel.
Deze unieke tocht van de directie van de Nederlandsche Spoorwegen is een ware triomftocht geworden, volkomen beantwoordend aan het doel.
(Nieuwsblad v. h. Noorden)
(Vor. ber. Tentoonstell. 3944 C; Spoorwegen 3864 G.)

E. **VEREENIGDE STATEN. — De herziening van de neutraliteitswet. - Senator Pittmann deelt den inhoud der regeeringsvoorstellen mee. —**
Volgens de verklaringen van Pittmann, den voorzitter der Senaatscommissie voor Buitenlandsche Zaken, over de voorstellen der regeering ten aanzien van de neutraliteitswetgeving, zouden deze als volgt zijn samengevat:

1. Amerikaansche schepen mogen geen passagiers of goederen vervoeren naar oorlogvoerende landen.

2. Overtredingen van deze bepaling kunnen gestraft worden met een boete van ten hoogste 50.000 dollar of vijf jaar gevangenisstraf.

3. Oorlogvoerende mogendheden, die goederen in de Vereenigde Staten koopen, moeten bezit nemen van die goederen, alvorens zij verscheept worden.

4. Verliezen, die geleden worden door Amerikaansche verzekeringsmaatschappijen op oorlogsladingen, kunnen geen grondslag vormen voor eischen tegen de regeering.

5. De president zou „gevechtsgebieden" kunnen aangeven en Amerikaansche burgers of schepen kunnen verbieden, die gebieden binnen te gaan.

6. Amerikanen mogen niet reizen op schepen van oorlogvoerenden, uitgezonderd wanneer dit geschiedt in overeenstemming met de door den president voor te schrijven regels.

7. Roode Kruis-personeel en gecharterde schepen zullen vrijgesteld zijn van de restricties.

8. Amerikaansche koopvaardijschepen mogen slechts kleine wapens vervoeren, welke noodig zijn voor de discipline aan boord.

9. Oorlogvoerende regeeringen mogen geen effecten in de Vereenigde Staten verkoopen.

10. Oorlogvoerenden zouden de gewone handelscredieten kunnen krijgen voor een termijn, niet langer dan negentig dagen.

11. Roosevelt zal om de zes maanden rapport uitbrengen over het bedrag aan credieten op korten termijn, dat is verleend.

12. Om de zes maanden moet rapport uitgebracht worden over de hoeveelheid oorlogsmateriaal, die door oorlogvoerenden in de Vereenigde Staten is aangekocht.

13. Het bijeenbrengen van fondsen voor oorlogvoerenden zal in de Vereenigde Staten verboden zijn.

14. De president is gemachtigd het gebruik van Amerikaansche havens door duikbooten of gewapende koopvaardijschepen van oorlogvoerenden te beperken. (Telex-A. N. P.)
(Vor. ber. Neutraliteitswet 3935 A.)

27—28 SEPTEMBER 1939

OORLOG 1939. —

SLOWAKIJE. — **Verklaring van den Slowaakschen Consul te Londen. —**

Het Engelsche ministerie van Voorlichting deelt mede, dat de Slowaaksche consul in Londen het departement van Buitenlandsche Zaken de volgende verklaring ter kennis heeft gebracht.

„Geheel Slowakije is bezet door de nationaal-socialistische gewapende strijdkrachten en de stem van het Slowaaksche volk is tijdelijk tot zwijgen gebracht door de meedoogenlooze opheffing van alle verdragen en overeenkomsten. Uit naam van Slowakije protesteer ik plechtig tegen dit schandelijke verraad en verklaar ik, dat dit doel en de idealen van Groot-Brittannië en Frankrijk identiek zijn aan die van mijn zwaarbeproefde volk".

(Vor. ber. Slowakije 3953)

POLEN. — **Russische bezetting. - Poolsche edelen gevangen genomen. —**

In de omgeving van Nowogrodek, in het door de Russen bezette deel van Polen, hebben boeren prins Mirski en verscheidene andere vooraanstaande Poolsche edelen gearresteerd.

Het Sovjet-gezantschap te Warschau. —

De leden van de Poolsche ambassade te Moskou worden als gijzelaars vastgehouden totdat de Sovjetregeering het lot kent van een aantal functionarissen van de Sovjet-ambassade te Warschau, van wie zij zonder bericht is. De Sovjet-ambassadeur te Warschau, Sjaronow, bevindt zich sedert geruimen tijd te Moskou.

Het herstel van de orde van Wit-Rusland. —

De bevelhebber van de Sovjet-strijdkrachten in Wit-Rusland heeft in alle bezette steden de inrichting van voorloopige besturen gelast, samengesteld uit afgevaardigden van het Roode leger en van de plaatselijke bevolking. Deze besturen moeten alle ondernemingen weer op gang brengen en de eigenaars verplichten om hun winkels, bakkerijen, restaurants, kapperswinkels, bioscopen enz. te heropenen. Ook moeten zij ervoor zorgen, dat electriciteitsvoorziening, waterleiding, telefoon en telegraaf weer normaal functionneeren.

Bepaald is, dat in het bezette gebied de roebel moet worden aangenomen tegen een koers, waarop hij met de zloty gelijk komt te staan.

De burgers worden uitgenoodigd om de revolutionnaire orde te handhaven en pogingen van de oude leidende kringen te fnuiken. Daar de meeste eigenaars van ondernemingen gevlucht of gearresteerd zijn, leiden de voorloopige besturen de ondernemingen. Op het platteland hebben de Sovjet-autoriteiten de boeren uitgenoodigd om de landerijen van de grootgrondbezitters te verdeelen, evenals het vee, het zaaigoed en de landbouwgereedschappen. De boeren krijgen het vrije gebruik van de bosschen en vijvers, welke tot dusver voor de groot-grondbezitters waren gereserveerd. **(Vorig bericht 3953)**

LITAUEN. — **Gedeeltelijke mobilisatie. —**

Het opperbevel van het Litausche leger is van oordeel, dat de toestand in Oost-Europa opgehelderd schijnt en geen onmiddellijk gevaar oplevert voor Litauen. Derhalve is besloten de in het midden des lands geconcentreerde troepen te demobiliseeren, ten einde de manschappen in staat te stellen naar hun dagelijkschen arbeid terug te keeren.

ENGELAND. — **In beslag genomen contrabande. —**

Het Britsche ministerie van Voorlichting deelt mede, dat in de week, eindigende 16 September, door de Britsche contrabandecontrôle 110.000 ton goederen, waarvan bewezen was dat zij voor Duitschland bestemd waren, onderschept en in beslag genomen zijn. De waarde wordt geschat op £ ½ millioen. Het totaal der in beslag genomen hoeveelheden mangaan, een product, dat van groote beteekenis is voor de bereiding van speciale staalsoorten is gestegen tot 30.000 ton, ongeveer 7% van den jaarlijkschen Duitschen invoer. Het onderschepte molybdeen vertegenwoordigt een nog grooter percentage van den Duitschen invoer. Verder bevinden zich onder de aangehouden producten 20.000 ton petroleumproducten, 15.500 ton ijzererts, evenveel bauxiet en 19.000 ton fosfaten.

POLEN. — **Fransch crediet. —**

De minister van Financiën wordt gemachtigd, de Poolsche regeering een crediet tot 600 millioen frs. toe te staan, terug te betalen in ten hoogste 15 jaar en tegen een rente van 5%.

(Vor. ber. Leening 3937)

DUITSCHLAND. — **Communiqué van het opperbevel van de Duitsche weermacht. - „De veldtocht in Polen is geëindigd". —**

De veldtocht in Polen is geëindigd, zoo begint een communiqué van het opperbevel van de Duitsche weermacht van 23 September 1939.

In een aaneengesloten reeks van vernietigende veldslagen, waarvan de grootste en beslissende die in de bocht van den Weichsel is geweest, is het Poolsche millioenenleger verslagen, gevangen genomen of uiteen gedreven. Geen enkele van de Poolsche geregelde of reservedivisies, geen enkele van haar zelfstandige brigades is dit lot ontgaan. Slechts onderdeelen van enkele eenheden konden zich door de vlucht naar de moerassige gebieden van Oost-Polen aan onmiddellijke vernietiging onttrekken. Daar delven zij het onderspit tegen de Sovjet-Russische troepen. Van het geheele Poolsche leger strijdt thans nog slechts een klein overschot in een hopelooze positie te Warschau, te Modlin en op het schiereiland Hela.

POLEN. — **Moscicki en Smigly-Rydz in Roemenië geïnterneerd. —**

De Poolsche president Moscicki en maarschalk Smigly-Rydz zijn beiden in Roemenië geïnterneerd.

(Vor. ber. Moscicki 3953)

ENGELAND. — **Weekverslag in het Lagerhuis. - Overleg met neutralen over contrôle op contrabande. - Winston Churchill's betoog in zake het convooistelsel. —**

In het Lagerhuis heeft minister-president Chamberlain, doelende op de tweede vergadering van den oppersten oorlogsraad, op 26 September o.m. gezegd: Wij hebben geconstateerd, dat wij het volkomen eens zijn met de Fransche vertegenwoordigers over den koers welke gevolgd moet worden, ten einde het hoofd te bieden aan de gebeurtenissen sedert de vorige bijeenkomst.

Ook is overeenstemming bereikt over de procedure tot coördinatie en tot het perfectionneeren van de maatregelen in zake de munitievoorziening.

De geheele wereld is diep getroffen door de heldhaftigheid van de verdedigers van Warschau en het schiereiland Hela, zoo zeide Chamberlain verder. Aan het Westelijk front zijn de Franschen voortgegaan met het maken van vorderingen, op sommige plaatsen zijn zij er in geslaagd al hun winst te behouden.

Vervolgens sprak Chamberlain over het groote verlies van Roemenië door den moord op Calinesco.

Ten aanzien van het ministerie van Economische Zaken, zeide Chamberlain, dat het voornaamste doel is de economische structuur van Duitschland te desorganiseeren, op zulk een wijze, dat het niet mogelijk zal zijn voor Duitschland den oorlog voort te zetten. Men kan van dit ministerie geen snelle resultaten verwachten, aangezien Duitschland beschikt over voorraden grondstoffen, welke het heeft ingevoerd.

Chamberlain veroordeelde verder de onwaarheid van de bewering der Duitsche propaganda, dat de Britsche contrabande-contrôle den neutralen handel zou worgen.

Hij voegde hieraan toe, dat vriendschappelijke besprekingen worden gevoerd tusschen een aantal regeeringen en de Britsche regeering en in zekere gevallen hoopt men tot een overeenstemming te geraken, welke de methode van de contrôle op contrabande zou vereenvoudigen.

Ook zeide Chamberlain, dat besprekingen zullen worden gevoerd tusschen den minister van Arbeid, de vertegenwoordigers van de federatie van Britsche werkgevers en het congres van vakvereenigingen, welke naar hij hoopt zullen leiden tot een conferentie welke belangrijke resultaten zal kunnen afwerpen.

Sprekende over de algemeene houding van Engeland ten aanzien van den oorlog, zeide minister-president Chamberlain: „nooit is ons volk meer eensgezind geweest of meer vastberaden. Het is besloten zichzelf voor eens en voor al vrij te maken van de

voortdurende bedreiging met een Duitschen aanval, waarvan Polen slechts het laatste slachtoffer is geweest.
Hij besloot zijn rede met de verklaring: „wij en Frankrijk zijn ten strijde getrokken om onszelf en de wereld te verlossen van die bedreiging en onze volken zijn eensgezind, zooals zij nog nooit zijn geweest, om dit doel te bereiken."
(Vor. ber. Chamberlain 3954)

Convooistelsel functionneert volledig. —
De minister van Marine, Winston Churchill, heeft in het Lagerhuis verklaard, dat het convooi-systeem volledig functionneert. Een groot aantal Britsche schepen verlaat thans de Britsche havens, voorzien van wapens ter verdediging tegen duikbooten en vliegtuigen.
Ten aanzien van den strijd tegen de onderzeeërs zeide Churchill, dat Engeland in de eerste week van den oorlog 65.000 ton scheepsruimte heeft verloren, in de tweede week 46.000 ton, in de derde week 21.000 ton en in de laatste zes dagen 9.000 ton. Hij voegde hieraan toe, dat Engeland hoopt einde October te beschikken over drie keer zoo veel strijdkrachten om jacht te maken op onderzeeërs als bij het begin van den oorlog. In de eerste veertien dagen van den oorlog heeft Engeland 67.000 ton meer Duitsche goederen in beslag genomen en voor eigen gebruik bestemd, dan Britsche goederen door de Duitschers tot zinken zijn gebracht.
De verklaring van Churchill, dat de commandant van een onderzeeër, die een persoonlijke boodschap aan hem had gezonden, thans in Britsche gevangenschap is, wekte den lachlust op. Churchill voegde hieraan toe dat „naar het schijnt de Duitsche onderzeeërs neutrale schepen verkiezen boven de Engelsche."

FRANKRIJK. — **Communistische partij ontbonden.**
De ministerraad heeft op 26 September besloten de Fransche communistische partij te ontbinden.
De minister van Binnenlandsche Zaken, Albert Sarraut, heeft dit decreet den president der republiek ter onderteekening voorgelegd. Volgens dit decreet worden alle groepen, die verbonden zijn met de communistische partij, eveneens ontbonden en wordt verboden alle geschriften van de partij en de verbonden groepen te publiceeren, te verspreiden of te propageeren. Hetzelfde geldt voor de geschriften van de derde internationale.
(Telex-A. N. P. - Agence Belga - D. N. B. - Stefani)
(Vor. ber. Oorlog 1939, 3958)

A. NEDERLAND EN DE OORLOG. - 1939. —
Gasmaskerbesluit. —
In het Staatsblad 867 is afgekondigd het K.B. tot wijziging van het gasmaskerbesluit. Volgens de tot nu toe geldende redactie van art. 9 moest gaskleeding tegen water bestand zijn en moest het betrokken kleedingstuk ten minste éénmaal gedurende een onafgebroken periode van 4 uren bescherming tegen vloeibaar mosterdgas kunnen bieden. Indien de kleeding méér dan éénmaal werd gebruikt, dan moest die kleeding tusschen twee opeenvolgende perioden van 4 uren telkenmale volledig van mosterdgas kunnen worden ontdaan. De thans aangebrachte wijziging betreft de bovengenoemde perioden van 4 uren welke teruggebracht zijn tot 2 uren.

Bloedtransfusiedienst. —
Het Nederlandsche Roode Kruis heeft een organisatie ontworpen om te geraken tot de instelling van een centralen bloedtransfusiedienst voor geheel Nederland.

Prijspeil. —
Iedere verhooging van prijzen boven het peil, dat voor de artikelen gold in Augustus zal als regel als prijsopdrijving blijven beschouwd en derhalve verboden zijn. Aan sommige bezwaren van dit stelsel zal zooveel mogelijk tegemoet worden gekomen.
(Vorig bericht 3936 C.)

Luchtvaart. - K.L.M.-vliegtuig „de Mees" beschoten. - Een passagier gedood. - Duitsch leedwezen betuigd. —
Op 26 September, te 15.28 uur, landde op Schiphol de vliegtuigbestuurder Moll met het Douglas DC-3 vliegtuig PH-ASM de „Mees". Hij rapporteerde te 14.10 uur op 120 km. N.W. van Helgoland, vliegende op 800 meter hoogte, door een onbekend vliegtuig (dat later bleek Duitsch te zijn) te zijn beschoten. Het was een watervliegtuig, voorzien van drijvers, en hij zag deze machine later in Oostelijke richting naar Helgoland afbuigen. Een der passagiers, een Zweed, werd gedood.
Op 27 September heeft het Duitsche gezantschap namens de Duitsche regeering, zoomede namens generaal-veldmaarschalk Göring, op het ministerie van Buitenlandsche Zaken leedwezen betuigd over het feit, dat een Duitsche vliegboot op 26 September ten gevolge van een ongelukkigen samenloop van omstandigheden, het K.L.M.-vliegtuig „Mees" beschoten heeft.

Kostwinnersvergoeding. —
Naar men ons meldt, zullen dezer dagen de nieuwe bepalingen in zake kostwinnersvergoedingen, waarbij het maximum kan stijgen van *f* 2.50 tot *f* 3, in werking treden. **(Vorig bericht 3945 C.)**

Engelsche zwarte lijst. —
De zwarte lijst van firma's, welke het Engelsche ministerie van Handel heeft gepubliceerd (deze worden dus als vijandelijke firma's beschouwd) vermeldt wat Nederland betreft: Asteroth, Rheinschiffahrts A.G., Rotterdam; Ivers & Von Staa, Rotterdam; Krupp's reederij en transportbedrijf, Rotterdam; N.V. handelmaatschappij Nedigepha, Amsterdam; N.V. Rijn- en zeetransportmaatschappij, Rotterdam; N.V. Scheepvaart- en Agentuur-maatschappij, Rotterdam; Schenker & Co. Intern. Expeditie N.V., Rotterdam; Standaard Transport-Maatschappij N.V., Rotterdam; Vulcan Co., Rotterdam; en Westfälische Transport A.G., Rotterdam. (Telex-A. N. P.)
(Vor. ber. Nederland en de Oorlog 3961 E.)

B. NEDERL. OOST-INDIE EN DE OORLOG. - 1939. Im- en Export. - Prijzen. —
De import- zoowel als de exporthandel in Indië ondervindt door de belemmering van de scheepvaart en door de vele onzekerheden moeilijkheden. De vaste goederen te Batavia stijgen in waarde.

Soerabaja. - Evacuatie-mogelijkheden. —
In Soerabaja organiseeren de vrouwen zich ter voorbereiding van mogelijk noodige evacuatie dezer oorlogshaven. Voorts voor Roode Kruiswerk en als bestuursters van auto's voor hulpdiensten.

Dienstplichtigen. - Tramwegmaatschappijen. —
Het Soer. Handelsblad vernam, dat de tramwegmaatschappijen op Java hebben besloten, geen ontslag te verleenen aan de in buitengewonen dienst opgeroepen dienstplichtigen. De gehuwden onder hen zullen in het genot blijven van hun volle salaris of loon, terwijl de ongehuwden aanspraak houden op 50 pct. van het inkomen. Voor ongehuwde kostwinners zal een andere regeling worden getroffen. Een en ander komt dus overeen met de maatregelen, welke verschillende overheidslichamen plegen toe te passen. (Aneta)
(Vor. ber. Ned.-Indië en de Oorlog 3962 A.)

29—30 SEPTEMBER 1939

C. CHINA. — Conflict met Japan. - Generaal Tosjizo Nisjio, Japansche opperbevelhebber. - Nieuwe Chineesche regeering. —
Voor zijn vertrek uit Tokio naar China om daar den post van opperbevelhebber van de Japansche strijdkrachten op zich te nemen, heeft generaal Tosjizo Nisjio, volgens een bericht van Domei uit Tokio, op 25 September een verklaring afgelegd, waarin hij er op wees, dat niemand kan zeggen, hoe ver het conflict in Europa zich zou uitbreiden.
Hij achtte het dringend noodig de pogingen van Japan te verdubbelen om een nieuwe orde in Oost-Azië tot stand te brengen.

Is Japan uitgeput? — In de naaste toekomst zal er geen Japansch offensief in China plaats hebben omdat de Japanners uitgeput raken na een strijd van twee jaren in China, zoo heeft generaal Li Tsjoen-jen verklaard.
De generaal heeft zich bij de verdediging van Soetsjou en Hankou onderscheiden. Hij verblijft thans te Tsjoengking.

Nieuwe Chineesche regeering. — De Japansche minister-president Abe heeft medegedeeld, dat begin November '39 een nieuwe centrale regeering in China zal worden ingesteld onder Wangtsjingwei, nu een overeenstemming met de voorloopige regeeringen te Peiping en Nanking tot stand is gekomen.
(Telex-A. N. P. - Domei)
(Vor. ber. Chin.-Jap. Conflict 3921 D.)

OORLOG 1939. —
ENGELAND. — **Begrooting 1940. - Oorlogsbudget.** Sir John Simon, de minister van Financiën, heeft op 27 September in het Lagerhuis de eerste oorlogsbegrooting ingediend, waarbij hij o.m. aankondigde, dat leeningen voor de landsverdediging op groote schaal zullen worden uitgeschreven.
Voortgaande deelde Sir John Simon mede, dat hij niet kon garandeeren, dat het crediet van £ 500 millioen, dat ingewilligd is, voldoende zou zijn om alle behoeften te dekken tot 31 Maart 1940. Ernstige opofferingen en zware aanvullende eischen zijn noodzakelijk. De plannen moeten worden gebaseerd op een oorlog van drie jaren.
De inkomstenbelasting wordt verhoogd van 7/6 over een vol jaar, met een standaardvoet van 7 shilling voor het loopende jaar. De belasting op nalatenschappen wordt terstond verhoogd met 10% tot 20%. Alle belastingen op alcoholische dranken worden met ingang van 28 September verhoogd. Ook indirecte belastingen worden verhoogd, zoo op bier, whisky, tabak, suiker, geïmporteerde wijnen. Op oorlogswinsten zal een belasting worden geheven van 60%.
Een heffing op het kapitaal is in studie, doch is niet uitvoerbaar gedurende den oorlog. Simon raamde dat de schatkist uit de belastingwijzigingen de volgende meerdere inkomsten zou trekken: Inkomstenbelasting £ 70 millioen in dit jaar en £ 146 millioen in het volle jaar, belasting op onroerende goederen £ 1,5 millioen dit jaar en £ 6 millioen over het volle jaar. Bierbelasting £ 11 millioen dit jaar en £ 27 millioen over het volle jaar, spiritualiën £ 2 millioen dit jaar en £ 3,5 millioen over het volle jaar, wijnen £ 1 millioen dit jaar en £ 2 millioen over het volle jaar, tabak £ 8 millioen dit jaar en £ 16 millioen over het volle jaar. Men verwacht, dat de nieuwe voorstellen te zamen £ 107 millioen in dit jaar en $ 226.500.000 over het volle jaar zullen opbrengen.

POLEN. — **Warschau geeft zich over. —**
De verdediging van Warschau deelde op 28 September te 12 uur mede, dat het vuur alle opslagplaatsen voor levensmiddelen had vernield en dat het voedselgebrek zich wreed deed gevoelen.
Het aantal gewonden bedroeg ± 16.000 soldaten en 20.000 burgers. Het is niet mogelijk, het juiste aantal dooden en gewonden op te geven, aangezien verscheidene hospitalen door het bombardement zijn vernield. Men moest de gewonden herhaaldelijk van de eene plaats naar de andere brengen. In verband hiermede werden de hygiënische omstandigheden met den dag slechter en epidemieën dreigden.
Niettegenstaande zooveel tegenspoed blijft het moreel van de bevolking ongeschokt.
Het commando heeft het bovenmenschelijk lijden der bevolking niet willen vergrooten, hierbij rekening houdend met het gebrek aan munitie, en besloten een wapenstilstand van 24 uur te sluiten en de onderhandelingen te beginnen over de overgave van Warschau en Modlin. Deze onderhandelingen zijn op 29 September beëindigd. **(Vor. ber. Polen 3963)**

DUITSCH-RUSSISCHE OVEREENKOMSTEN. — **Verklaring van de Duitsche Rijksregeering en de regeering van Sovjet-Rusland van 28 September 1939.** Het tweede bezoek van den Duitschen minister van Buitenlandsche Zaken, Von Ribbentrop, aan Moskou, waarheen hij op uitnoodiging van den Russischen volkscommissaris van Buitenlandsche Zaken, Molotof, op 28 September was vertrokken, heeft, volgens het Duitsche Nieuwsbureau te Moskou, het volgende resultaat opgeleverd:
„De besprekingen tusschen den Duitschen rijksminister van Buitenlandsche Zaken, Von Ribbentrop, en Sovjet-Russische staatslieden, den chef der regeering en volkscommissaris van Buitenlandsche Zaken Molotof en den heer Stalin, zijn in tegenwoordigheid van den Duitschen ambassadeur te Moskou, graaf Von der Schulenburg, in den loop van den nacht ten einde gebracht.
Als resultaat der onderhandelingen zijn de volgende overeenkomsten onderteekend:

I. Een verklaring van de Duitsche Rijksregeering en de regeering der Sovjet-Unie van 28 Sept. 1939.
Nadat de regeering van het Duitsche Rijk en de regeering der Sovjet-Unie door het vandaag onderteekende verdrag de uit het verval van den Poolschen staat voortvloeiende kwesties definitief hebben geregeld, en daarmee een zeker fundament hebben geschapen voor een duurzamen vrede in Oost-Europa, geven zij overeenstemmend uitdrukking aan de opvatting, dat het in overeenstemming zou zijn met de werkelijke belangen van alle volkeren aan den thans tusschen Duitschland eenerzijds en Engeland en Frankrijk anderzijds bestaanden oorlogstoestand een einde te maken.
De twee regeeringen zullen daarom haar gemeenschappelijke bemoeiingen, eventueel in overleg met andere bevriende mogendheden, erop richten dit doel zoo spoedig mogelijk te bereiken.
Mochten evenwel de bemoeiingen der beide regeeringen zonder resultaat blijven, dan zou daarmede het feit zijn vastgesteld, dat Engeland en Frankrijk verantwoordelijk zijn voor de voortzetting van den oorlog, waarbij in geval van een voortduren van den oorlog de regeeringen van Duitschland en van de Sovjet-Unie elkander wederzijds over de vereischte maatregelen zullen raadplegen.

II. Duitsch-Sovjet-Russisch Grens- en Vriendschapsverdrag.
De Duitsche Rijksregeering en de regeering der Sovjet-Unie beschouwen het na het uiteenvallen van den tot nu toe bestaan hebbenden Poolschen staat uitsluitend als haar taak in deze gebieden de orde en rust te herstellen en den daar wonenden bevolkingen een in overeenstemming met den volksaard zijnd vreedzaam bestaan te verzekeren. Te dien einde zijn zij het over het volgende eens geworden:

Art. 1. De regeering van het Duitsche rijk en de regeering der Sovjet-Unie stellen als grens van de belangen der wederzijdsche rijken in het gebied van den tot nu toe bestaan hebbenden Poolschen staat de linie vast, welke in de bij het verdrag gevoegde kaart is aangegeven en welke in een aanvullend protocol nader zal worden omschreven.
Art. 2. Beide partijen erkennen de in art. 1 vastgestelde grens van de belangen der wederzijdsche rijken als definitief en zullen iedere inmenging van derde mogendheden in deze regeling van de hand wijzen.
Art. 3. In de gebieden ten Westen van de in art. 1 aangegeven lijn neemt de Duitsche Rijksregeering de vereischte nieuwe regeling van staatszaken op zich, in de gebieden ten Oosten van deze lijn de regeering der Sovjet-Unie.
Art. 4. De regeering van het Duitsche Rijk en de regeering der Sovjet-Unie beschouwen vorenstaande regeling als een zeker fundament voor een voortgaande ontwikkeling der vriendschappelijke betrekkingen tusschen haar volken.

Art. 5. Dit verdrag wordt geratificeerd en de ratificatie-oorkonden zullen zoo spoedig mogelijk te Berlijn worden uitgewisseld. Het verdrag treedt met de onderteekening in werking.

III. Groot-Duitsch—Sovjet-Russisch Economische plannen.

De voorzitter van den Raad van Volkscommissarissen en volkscommissaris van Buitenlandsche Zaken Molotof heeft voorts het volgende schrijven gericht tot den rijksminister van Buitenlandsche Zaken Von Ribbentrop:

Mijnheer de Rijksminister,

Met referte aan onze besprekingen heb ik de eer u hiermede te bevestigen, dat de regeering der Sovjet-Unie op grond en in den zin van de door ons bereikte algemeene politieke overeenkomst van zins is met alle middelen de economische betrekkingen en het goederenverkeer tusschen Duitschland en de Sovjet-Unie te ontwikkelen.

Te dien einde zal door beide partijen een economisch program worden opgesteld op grond waarvan de Sovjet-Unie Duitschland grondstoffen zal leveren, welke Duitschland zijnerzijds door industrieele over langen tijd loopende leveranties zal compenseeren. Daarbij zullen beide partijen dit economische program zoodanig opzetten, dat het Duitsch-Sovjet-Russische goederenverkeer voor wat zijn volumen aangaat, het in het verleden bereikte maximum weer zal bereiken. Beide regeeringen zullen voor de tenuitvoerlegging van vorenstaande maatregelen onverwijld de vereischte instructies geven en ervoor zorgen, dat onderhandelingen zoo snel mogelijk zullen worden gevoerd en ten einde gebracht.

Aanvaardt, mijnheer de rijksminister, opnieuw de verzekering van mijn hoogachting. w. g. Molotof.

Antwoord van Von Ribbentrop.

De Duitsche rijksminister van Buitenlandsche Zaken, von Ribbentrop, heeft zijnerzijds in een aan den leider der Sovjet-Russische regeering en volkscommissaris van Buitenlandsche Zaken gericht schrijven de ontvangst van bovenstaanden brief bevestigd.

Het antwoord van rijksminister van Buitenlandsche Zaken von Ribbentrop herhaalt de tot hem gerichte uiteenzettingen van Molotof en besluit met de woorden:

„Namens en in opdracht van de regeering van het Duitsche rijk stem ik met deze mededeeling in en stel ik er u van in kennis, dat de regeering van het Duitsche rijk ook harerzijds in dezen geest het noodige zal laten doen." **(Vor. ber. 3925 C.)**

(D. N. B. en Tass-Agency)

(Vor. ber. Oorlog 1939, 3963)

SOVJET-RUSLAND. — **Verdrag van wederzijdschen bijstand met Estland. - Russische vlootbases en vliegvelden in Estland. —**

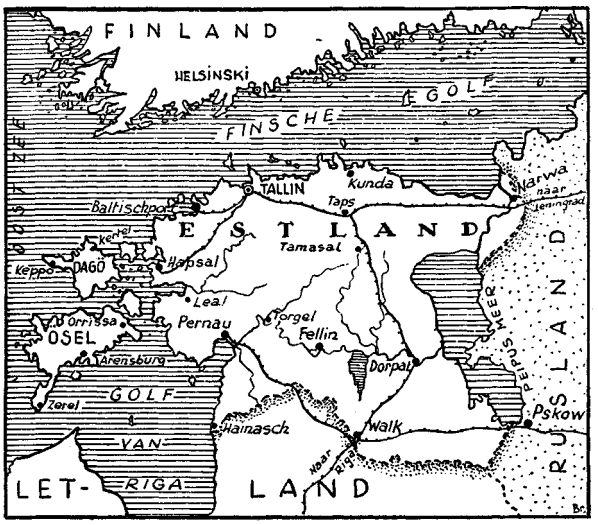
De tekst van het verdrag van wederzijdschen bijstand tusschen Rusland en Estland op 28 September gesloten, luidt als volgt:

Het presidium van de Opperste Sovjet der U.S.S.R. eenerzijds en de president der Estlandsche republiek anderzijds hebben, met het doel de ontwikkeling der vriendschappelijke betrekkingen die zijn gevestigd door het vredesverdrag van 2 Februari 1920 en berusten op de erkenning der onafhankelijkheid en van het beginsel van niet-inmenging in de binnenlandsche aangelegenheden der andere partij, in de erkenning, dat het vredesverdrag van 2 Februari 1920 en het verdrag in zake non-agressie en een vreedzame regeling van conflicten van 4 Mei 1932 nog den hechten grondslag der wederzijdsche betrekkingen en verplichtingen vormen; ervan overtuigd, dat een definitie der nauwkeurige voorwaarden voor de verzekering der wederzijdsche veiligheid strookt met de belangen van beide contracteerende partijen, het noodig gevonden het volgende verdrag van wederzijdschen bijstand te sluiten en hebben voor dit doel als hun gevolmachtigde vertegenwoordigers aangewezen: den voorzitter van den raad van volkscommissarissen en volkscommissaris van Buitenlandsche Zaken, Molotof, als gevolmachtigde van het presidium van de Opperste Sovjet, en den Estlandschen minister van Buitenlandsche Zaken, Karel Selter, als gevolmachtigde van den president der Estlandsche republiek, die het volgende zijn overeengekomen:

Artikel 1. De twee contracteerende partijen verbinden zich elkander elken bijstand, met inbegrip van militairen bijstand, te verleenen in geval van een rechtstreekschen aanval of bedreiging met een aanval van de zijde van eenige groote Europeesche mogendheid tegen de zeegrenzen der partijen in de Oostzee of hun landgrenzen door het gebied der republiek Letland, zoowel als tegen de in artikel 3 genoemde bases.

Art. 2. De Sovjet-Unie neemt op zich het Estlandsche leger bijstand te verleenen in bewapening en andere militaire uitrusting op gunstige voorwaarden.

Art. 3. De Estlandsche republiek verleent de Sovjet-Unie het recht tot het hebben van vlootbases en verscheidene vliegvelden op pachtvoorwaarden tegen redelijken prijs op de Estlandsche eilanden Saaremaa (Ösel), Hiiumaa (Dagö) en in de stad Paldiski (Baltiiskii Port). De nauwkeurige plaatsen voor de bases en vliegvelden en de grenzen daarvan zullen in wederzijdsch overleg worden vastgesteld. Voor de bescherming der vlootbases en vliegvelden heeft de Sovjet-Unie het recht op eigen kosten op de voor bases en vliegvelden aangewezen plaatsen land- en luchtvaarttroepen van een strikt beperkte sterkte te handhaven. De maximale sterkte van deze strijdkrachten zal bij speciale overeenkomst bepaald worden.

Estland.

Art. 4. De twee contracteerende partijen verbinden zich geen bondgenootschap aan te gaan en niet deel te nemen aan eenige coalitie, gericht tegen een der partijen.

Art. 5. De tenuitvoerlegging van dit pact mag in geen enkel opzicht raken aan de souvereine rechten der partijen, in het bijzonder aan haar economische stelsels en staatsorganisatie. De plaatsen, aangewezen voor de in artikel 3 genoemde bases en vliegvelden, blijven territorium van de Estlandsche republiek.

Art. 6. Dit pact treedt in werking door de uitwisseling der ratificatie-documenten. Deze uitwisseling zal te Tallinn geschieden binnen 6 dagen na den datum van onderteekening van dit verdrag. Het verdrag geldt voor tien jaar en, indien geen der partijen het noodzakelijk acht, het pact een jaar voor het afloopen er van op te zeggen, zal het automatisch voor de volgende vijf jaren blijven gelden.

Art. 7. Dit verdrag is opgemaakt in twee origineele exemplaren, in het Russisch en in het Estisch, op 28 September 1939 te Moskou.

(w.g.) Wjacheslaf Molotof.
Karel Selter.
(Telex-A. N. P.)

A. **ROEMENIE. — Kabinet-Argetoianu gevormd. —** Er is een nieuw Roemeensch Kabinet gevormd onder voorzitterschap van Constantin Argetoianu (in plaats van Argescanu), waarin alle ministers van het vorige Kabinet zitting hebben. Het Kabinet heeft den eed reeds afgelegd.

De nieuwe minister-president, Argetoianu, die doctor in de medicijnen is, is reeds verscheidene malen minister geweest. Hij is 68 jaar. (Telex-A. N. P.)

(Vorig bericht 3956 D.)

ENGELSCH BLAUWBOEK

A. **Wat aan den oorlog vooraf ging. —**
De Londensche „Times" bevat een uitvoerige beschrijving van het Engelsche blauwboek over de Duitsch—Poolsche betrekkingen en het uitbreken van de vijandelijkheden tusschen Engeland en Duitschland op 3 September.

Göring wist van niets. — In een telegram uit Berlijn van 28 Mei '39 gewaagt Nevile Henderson van een onderhoud op Karinhall met veldmaarschalk Göring, waarin sir Henderson den nadruk legde op den indruk in Engeland van de bezetting van Bohemen en Moravië. Sir Henderson herinnerde er den veldmaarschalk aan, dat Göring, hoewel hij altijd de noodzakelijkheid had betoogd, dat de Tsjechen vanwege hun geografische positie vriendschappelijke politieke en economische betrekkingen met Duitschland moesten onderhouden, hem zelf nog in October had verzekerd, dat dit alles was, wat de regeering wenschte. Het telegram gaat dan door: „De overhaaste actie van Duitschland op 15 Maart, welke ik opnieuw toeschreef aan de dollemannen van de partij, was dientengevolge, afgezien van wat en wien ook, een groote schok geweest voor mijzelf en had alles te niet gedaan, wat ik had getracht te bereiken in mijn tweejarig verblijf te Berlijn."
De veldmaarschalk leek een beetje verlegen over dezen persoonlijken aanval op zijn eigen goede trouw en verzekerde mij, dat hij zelf niets van het besluit geweten had, voordat het was genomen.

Hitler's grieven. — Sir Nevile Henderson zond twee telegrammen, op 23 en 24 Augustus, met een verslag van zijn onderhoud met Hitler, toen hij den Duitschen rijkskanselier den privé brief van Chamberlain overhandigde, waarin de premier er den nadruk op legde, dat de Britsche houding jegens Polen geen invloed zou ondergaan van de Duitsch—Russische overeenkomst. Van den beginne af was Hitler prikkelbaar en halsstarrig. Hij hield geen lange vertoogen, maar zijn taal was heftig en overdreven.
Hij (Hitler) verzekerde, dat de Tsjechen thans nog onafhankelijk zouden zijn geweest, als Engeland hen niet had aangemoedigd tot een vijandige politiek tegen Duitschland. Hij gaf te kennen, dat de Polen morgen aan den dag onafhankelijk zouden zijn, als Engeland ophield hen te steunen.

In het tweede telegram zei de ambassadeur: Hij was den tweeden keer volkomen kalm en verhief geen enkele maal zijn stem. Het gesprek duurde tusschen de 20 minuten en een half uur, maar leverde weinig nieuws op, behalve dat hij bij dit mondeling onderhoud heel wat scherper was dan in zijn schriftelijk antwoord nopens zijn vaste besluit Polen aan te vallen, indien nog één Duitscher in Polen zou worden mishandeld.
Hij was, zoo zei hij, vijftig jaar oud; hij had liever nu een oorlog, dan wanneer hij 55 of 60 jaar zou zijn. Ik zei hem, dat het absurd was te spreken van uitroeïing. Naties konden niet worden uitgeroeid en een vreedzaam en bloeiend Duitschland was een Britsch belang. Zijn antwoord was, dat Engeland vocht voor minderwaardige rassen, terwijl hij alleen vocht voor Duitschland; de Duitschers zouden ditmaal vechten tot den laatsten man. Het zou in 1914 heel anders zijn geloopen, als hij toen kanselier was geweest.
Ten aanzien van het niet-aanvalsverdrag met Rusland merkte hij op, dat het Engeland was, dat hem tot een vergelijk met Rusland had gedwongen. Hij scheen er niet geestdriftig over.

Sir Nevile Henderson gaf verder op 25 Augustus een telegrafisch verslag van een gesprek met Hitler van dien ochtend, waarbij de Duitsche kanselier „volkomen kalm en normaal" was.
.... Onder de diverse punten, door den heer Hitler opgesomd, was, dat de eenige winnaar van een nieuwen Europeeschen oorlog Japan zou zijn, dat hij van aard een artiest was en geen politicus en dat hij, als eenmaal de Poolsche kwestie was opgelost, zijn leven zou eindigen als artiest en niet als oorlogsstoker; hij wenschte Duitschland niet te veranderen in alleen kazernes en hij zou dat slechts doen, als hij ertoe gedwongen was en als eenmaal de Poolsche kwestie geregeld was, zou hij zelf rust nemen.
De Führer zeide voorts, dat hij er geen belang bij had te zorgen, dat Engeland zijn woord tegenover Polen zou breken, dat hij niet wenschte kleingeestig te zijn in eenigerlei regeling met Polen en dat het eenige, wat hij noodig had voor een overeenkomst met dat land, een gebaar was van Engeland om te toonen, dat het niet onredelijk zou zijn.

Ons woord is ons woord. — In een telegram, dat in den vroegen ochtend van 29 Augustus door Lord Halifax is ontvangen en dat 28 Aug. uit Berlijn was verzonden, gaf Sir Nevile Henderson weer een levendig verslag van een gesprek met Hitler.
„Ik heb den kanselier vanavond om half elf ontmoet. Hij verzocht mij om 10 uur te komen, maar ik antwoordde, dat ik de vertaling eerst later gereed kon hebben. De heer Von Ribbentrop was erbij tegenwoordig en ook dr. Schmidt. Het gesprek duurde 5 kwartier. Ik begon met eenige opmerkingen te maken, o.m. zeggende:

Ons woord is ons woord en dat hebben wij nooit gebroken en zullen wij nooit breken.
Wat sommige lieden ook mochten zeggen, het Engelsche volk wenschte ernstig een vergelijk met Duitschland. Het was: nu of nooit en de beslissing berustte bij den heer Hitler. Als hij bereid was dit vergelijk op te offeren om oorlog te voeren of onmatige eischen aan Polen te stellen, berustte de verantwoordelijkheid bij hem. Wij boden hem vriendschap aan, doch slechts op den grondslag van een vreedzame en door vrije onderhandeling verkregen oplossing van het Poolsche vraagstuk.
De heer Hitler antwoordde, dat hij bereid zou zijn te onderhandelen, als er een Poolsche regeering bestond, die bereid was redelijk te zijn en inderdaad het land beheerschte.
Hitler voor een keus gesteld. — Ik zei den heer Hitler, dat hij moest kiezen tusschen Engeland en Polen. Als hij onmatige eischen stelde, was er geen kans op een vreedzame oplossing.
In het algemeen gesproken bleef de heer Hitler maar hameren op het aambeeld van Polen en ik bleef even halsstarrig den heer Hitler zeggen, dat hij te kiezen had tusschen de vriendschap met Engeland, welke wij hem aanboden, en buitensporige eischen aan Polen, welke een eind zouden maken aan alle kans op de Britsche vriendschap.

Twee rechtstreeksche vragen. — Ten slotte stelde ik hem twee rechtstreeksche vragen. Was hij bereid rechtstreeks met de Polen te onderhandelen en was hij bereid het vraagstuk te bespreken van een uitwisseling van bevolking? Hij antwoordde bevestigend ten aanzien van het laatste (hoewel ik er niet aan twijfel, dat hij tegelijkertijd dacht aan een herziening van de grenzen). Wat het eerste betreft, zei hij, dat hij mij geen antwoord kon geven, voordat hij aan het antwoord van Z.M. regeering de zorgvuldige overweging had gegeven, welke een dergelijk stuk verdiende.
Ten slotte vroeg de heer Von Ribbentrop mij, of ik kon waarborgen, dat de eerste minister het land met zich zou krijgen in een politiek van vriendschap met Duitschland. Ik zei, dat er niet de minste twijfel aan mogelijk was, dat hij zulks kon en zou doen, altijd mits Duitschland met hem meewerkte. De heer Hitler vroeg, of Engeland bereid zou zijn een bondgenootschap met Duitschland aan te gaan. Ik zei, dat ik voor mij een dergelijke mogelijkheid niet buitensloot, mits de loop der gebeurtenissen haar zou rechtvaardigen.

Hitler blufte niet. — Eveneens op 29 Augustus, 's mid-

dags tegen vijf uur, ontving Lord Halifax het volgende telegram van Sir Nevile Henderson:
„Hier volgen nog eenige bijkomstige punten ter aanvulling van mijn telegram van 28 Augustus:
De heer Hitler legde er den nadruk op, dat hij niet blufte en dat de menschen zich zeer zouden vergissen, als zij dachten, dat hij dat deed. Ik antwoordde, dat ik dat ten volle besefte en dat wij evenmin bluften.
In antwoord op een aanduiding van hem, dat Engeland onmiddellijk iets zou kunnen aanbieden ten aanzien van koloniën als een bewijs van zijn goede bedoelingen, antwoordde ik, dat concessies gemakkelijker te verwezenlijken waren in een goede, dan in een slechte atmosfeer."
Omstreeks half elf dien 29sten Augustus ontving Lord Halifax het volgende telegram van sir Henderson:
„Het onderhoud vanavond droeg een stormachtig karakter en de heer Hitler was heel wat minder redelijk dan gisteren.
Hij bleef zeggen, dat hij de Britsche vriendschap meer wenschte dan wat ook ter wereld, maar dat hij daaraan Duitschland's levensbelangen niet kon opofferen en dat het van Z.M. regeering een ondraaglijk voorstel was om een dergelijke zaak tot onderwerp van loven en bieden te maken."
In den avond van 30 Augustus bezocht sir Nevile Henderson den heer Von Ribbentrop en gaf een verslag van hun gesprek in een telegram aan Lord Halifax, waarin hij zei:

„Ik merkte op, dat Z.M. regeering de Poolsche regeering voortdurend had gewaarschuwd, dat elke provocatieve handeling met kracht moest worden tegengegaan en dat ik reden had aan te nemen, dat de verhalen in de Duitsche bladen grootelijks overdreven waren. De heer Von Ribbentrop antwoordde, dat de raad van Z.M. regeering „vervloekt" weinig resultaat had gehad. Ik antwoordde rustig, dat het mij verbaasde dergelijke taal te hooren uit den mond van een minister van Buitenlandsche Zaken."

Von Ribbentrop speelt op. — Een ander telegram van Sir Neville Henderson aan Lord Halifax, ontvangen op 31 Augustus, 's avonds half tien, had betrekking op het voorlezen van het 16 punten-plan door Von Ribbentrop met matelooze snelheid en vervolgde dan:
„Toen ik den heer Von Ribbentrop vroeg om den tekst van deze voorstellen, in overeenstemming met de verplichting, opgenomen in het Duitsche antwoord van gisteren, gaf hij te kennen, dat het nu te laat was, daar er geen Poolsche vertegenwoordiger voor middernacht te Berlijn was aangekomen. Zijn toon was zeer agressief.
Ik merkte op, dat het behandelen van de zaak op deze wijze erop neerkwam, dat het verzoek om een Poolschen vertegenwoordiger op 30 Augustus naar Berlijn te zenden in feite een ultimatum was geweest, ondanks hetgeen hij en de heer Hitler mij gisteren hadden verzekerd. Dit ontkende hij, zeggende, dat het denkbeeld van een ultimatum een verzinsel was van mijn verbeelding.
Hij zinspeelde erop, dat het een verschil zou kunnen maken, als de Poolsche ambassadeur hem om een onderhoud verzocht. Ik zei, dat ik natuurlijk mijn regeering hiervan onmiddellijk op de hoogte zou stellen.
Na deze woorden gingen wij uiteen." (Times)
(Vor. ber. Oorlog 1939, Engelsch Witboek 3958)

1 OCTOBER 1939

A. VEREENIGDE STATEN. — De Herziening van de Neutraliteitswet. - De Senaatscommissie aanvaardt het ontwerp met 16 tegen 7 stemmen. —
De Senaatscommissie voor Buitenlandsche Zaken heeft op 29 September goedkeuring gehecht aan het nieuwe wetsontwerp betreffende de neutraliteit, dat opheffing van het embargo op den uitvoer van wapens naar oorlogvoerende landen inhoudt.
De goedkeuring werd aan het ontwerp gehecht, nadat de commissie gedurende niet meer dan drie uur bijeen was geweest.
Borah heeft medegedeeld, dat de Senaatscommissie het neutraliteits-ontwerp heeft goedgekeurd met zestien tegen zeven stemmen. Senator Barkley heeft verklaard, dat de commissie accoord is gegaan met een amendement, waardoor Amerikaansche vliegtuigen vergunning krijgen om te landen en brandstof in te nemen op hun bases op het Westelijk halfrond, zelfs wanneer de bases op gebied van een oorlogvoerend land liggen. (Telex-A. N. P.)
(Vorig bericht 3962 E.)

B. ROEMENIE. — Handelsbesprekingen met Duitschland ingevolge het Duitsch—Roemeensche handelsverdrag. —
Het resultaat van de Duitsch—Roemeensche handelsbesprekingen, tot uitbreiding van de quota, neergelegd in een vroeger Duitsch—Roemeensch handelsverdrag, is geweest, dat Duitschland meer kolen, cokes en ijzer ontvangt, maar dat de petroleumlevering beperkt blijft tot de vastgestelde 25% van Roemenië's voor uitvoer beschikbare overschot, + 5% voor het Protectoraat.
De meeste andere quota zijn gelijk gebleven. De verhouding mark tot lei blijft eveneens ongewijzigd, d.w.z. 4½ lei = 1 M.
Voor den Duitschen uitvoer naar Roemenië wordt alleen crediet verleend bij leveranties aan staatsinstellingen en aan door de Roemeensche overheid goedgekeurde concerns.
De Duitsche pers schenkt veel aandacht aan de onderteekening van de handelsovereenkomst met Roemenië voor het komende jaar. De invoer is tot den herfst van 1940 vastgesteld; daartoe was alleen een uitbreiding der tot dusverre bestaande verdragen noodzakelijk. (Telex-A. N. P.)
(Vor. ber. Handelsaccoord met Duitschland 3714 A.)

C. NEDERLAND. — Onderwijs. - Theologie. - Inaugureele rede van prof. dr. N. Westendorp Boerma aan de universiteit van Amsterdam over „De wetenschapsopvatting van een theoloog". —
Bij de aanvaarding van het ambt als buitengewoon hoogleeraar in de wijsbegeerte van den godsdienst en de zedekunde aan de universiteit van Amsterdam, heeft prof. dr. N. Westendorp Boerma op 25 Sept. een rede gehouden over „De wetenschapsopvatting van een theoloog".

Spr. schetste in korte trekken zijn eigen wetenschapsopvatting, hoe zij is en wat met haar te bereiken is en ook wat hij onbereikbaar acht. Hij karakteriseerde in de eerste plaats de opvatting als empirisch, critisch en onpartijdig, hij lichtte dit toe met uitspraken van Allard Pierson, Bellaar, Spruyt en De Bussy. Een eisch van wetenschap is: opmerken, waarnemen, onderscheiden, vergelijken, verband zoeken, d.i. zich laten gezeggen door het object, en niet door onze wenschen. Onze tijd, meende spr., heeft geen behoefte aan zulk een ethiek. Critisch — onpartijdig dient de wetenschap te zijn, maar dit sluit niet uit, dat achter alle wetenschap de levende mensch staat, de geheele persoon, i.c. de mensch, die gelooft. Het is een vergissing te meenen, dat liefde noodzakelijk blind maakt. Ware liefde, zoo betoogde spr., is niet blind, zij scherpt, zij ontdekt, wat zonder haar voor altijd verborgen zou blijven, zij doet volharden, waar anders bij vergeefsche pogingen de moed zou ontzinken, of de geest in routine en sleur zou ondergaan. Hart voor iets hebben is een eerste vereischte in de wetenschap. Spr. besprak Piersons agnosticisme. Ook Pierson houdt er, als hij de moderne wetenschap in haar onpersoonlijk zoeken rechtvaardigt, het gemoed, de waardeering niet buiten. Die rechtvaardiging ligt volgens hem in haar vruchtbaarheid en doeltreffendheid; die rechtvaardiging gaat niet om buiten het gemoed. Ook in de zedelijke eischen, die hij den onderzoeker stelt, spreekt zijn waardeering. Het probleem raakt in den tegenwoordigen tijd niet alleen de theologie, de kwestie der waardetoekenning is overal aan de orde. Ter vergelijking voerde spr. aan, wat Werner Sombart zegt in „Weltanschauung, Wissenschaft und Wirtschaft" over het nationalisme en wetenschap en een beschouwing van Nock over historische interpretatie.
De taak van dat denken is in de eerste plaats critisch, ook tegenover eigen bezit. Spr. wilde ook slechts de wetenschapsopvatting van een theoloog teekenen, maar hij meende er dit goede van te mogen zeggen: zulk denken maakt vrij van macht-

spreuken, waaraan wij allen plegen te lijden: wij treden uit ons kleine vakje, en mogen al niet de scheidsmuren geslecht worden, wij leeren over de muren heen te zien. (Alg. Handelsblad)
(Vor. ber. Theologie 3056 D; Ambtsaanv. 3847 C.)

2 OCTOBER 1939

A. JAPAN. — Neutraliteit. —
De Japansche ambassade te Washington deelt mede: „De politiek van de Japansche regeering heeft tot doel, te beletten, dat Japan in het Europeesche conflict betrokken wordt. Japan concentreert zijn krachten op de regeling van de Chineesche kwestie. Het accoord, waarbij tot beëindiging van de vijandelijkheden en tot onderhandelingen over de grensafbakening van Mongolië en Mandsjoekwo besloten werd, wordt uitsluitend door deze fundamenteele politiek van de Japansche regeering geïnspireerd. Het zou verkeerd zijn, dit accoord te interpreteeren, als zou men er een diepere beteekenis aan moeten hechten. Er bestaat geen enkele reden om het accoord op te vatten als een overeenkomst, die een non-agressiepact voorafgaat, of als een inleiding op een toenadering zonder meer tot de Sovjet-Unie. Het gerucht, volgens hetwelk het accoord door bemiddeling van de goede diensten der Duitsche regeering tot stand zou zijn gekomen, is ongegrond." (Domei)
(Vor. ber. Oorlog 1939, Neutrale landen 3941)

B. SPANJE. — Staatsleening overteekend. —
De onlangs toegestane staatsleening van twee milliard peseta werd reeds op 29 September, op den eersten dag der inteekening, overteekend. De leening heeft een rente van 3% en een looptijd van drie jaar. Er werd ingeschreven voor bijna driemaal het gevraagde bedrag. (Agence Belga)

C. DISCONTOKOERSEN. — Noorwegen. —
De Bank van Noorwegen heeft op 22 September het disconto verhoogd met 1% tot 4½%.
(Keesings Financieel Archief)
(Vor. ber. 2575 A; Discontokoersen 3960 E.)

D. NECROLOGIE. — September 1939. —

Cornelis Dopper. — In den nacht van 17 op 18 September is, 69 jaar oud, Cornelis Dopper overleden. Van 1908 tot 1931 is hij tweede dirigent geweest van het Concertgebouw-orkest te Amsterdam.

Otto Wels. — Het socialistische dagblad „Populaire" meldt, dat de oud-voorzitter van de Duitsche Sociaal-Democratische partij, Otto Wels, te Parijs op 18 September is overleden.
Wels, die in 1873 te Berlijn is geboren, was aanvankelijk sociaal-democratisch partij-functionaris en van 1912 tot 1933 lid van den Duitschen rijksdag.

Mevrouw J. Visser-Hooft. — Te Ankara is op 21 September overleden mevrouw J. Visser-Hooft, de echtgenoote en trouwe reisgezellin van den bekenden ontdekkingsreiziger dr. Ph. C. Visser. Zij heeft deelgenomen aan vier Karakorum-expedities, welke dr. Visser leidde.

Professor Sigmund Freud. — In zijn woning te Londen is op 25 September de bekende geleerde, professor Sigmund Freud, op 83-jarigen leeftijd overleden.
Professor Sigmund Freud, de grondlegger van de psycho-analyse, werd op 6 Mei 1856 te Freiburg in Moravië geboren.
Voor hij, als gevolg van den „Anschluss" van Oostenrijk met het Duitsche Rijk, zijn geboortegrond verliet, heeft hij het grootste gedeelte van zijn lang leven in Weenen gedoceerd.
In zijn eerste studiejaren bewoog Freud zich voornamelijk op botanisch en chemisch terrein en gedurende een zestal jaren (1876—1882) arbeidde hij in een physologisch laboratorium en in een instituut voor hersenonderzoek. Toen hij in 1884 te zamen met dr. Breuer een onderzoek instelde naar de symptomen der hysterie, werd daarmede tevens de grondslag gelegd voor de latere psycho-analyse.
In het jaar 1885 vertrok Freud naar Parijs, ten einde in de Fransche hoofdstad zijn studies voort te zetten onder den bekenden neuroloog Charcot, waarbij hij evenwel niet de medewerking van de zijde van zijn collega's mocht ondervinden. In de daarop volgende jaren zagen verscheidene belangrijke werken op het gebied der neurologie van zijn hand het licht. Te zamen met dr. Breuer gaf hij in 1895 „Studien über Hysterie" uit.
Toen de samenwerking tusschen de beide geleerden ophield, werkte Freud nog gedurende tien jaren verder aan de psycho-analyse, waarbij hij vele en belangrijke ontdekkingen deed. Omstreeks 1906 vond hij medewerkers in Adler, Brill, Frenci, Ernest, Jones, Jung, Stekel en anderen met wie hij in 1908 het eerste internationaal congres voor psycho-analyse belegde. Eenige jaren later volgde de oprichting van de internationale vereeniging voor studie in de psycho-analyse, welke thans haar vertakkingen over de geheele wereld heeft.
Professor Freud heeft bij zijn arbeid ook tegenstand moeten ondervinden van hen, die zich op hetzelfde terrein bewogen, doch hij kon zich verzekerd achten van de medewerking van ruim tweehonderd specialisten, hetgeen hem de noodige stimulans tot doorzetten gaf.
Na zijn uitwijking uit Oostenrijk vestigde hij zich te Hampstead (Londen), in Engeland, waar de dood een einde aan dit vruchtbaar leven maakte. (Telex-A. N. P.)

E. DUITSCH—RUSSISCHE BETREKKINGEN. - Van 1917—1939. —

1917. — April: Na toestemming te hebben gekregen van het groote Duitsche hoofdkwartier trokken Lenin en de overige leiders van de bolsjewistische partij door Duitschland in een gepantserden wagen.

1918. — Maart: De Unie van Socialistische Sovjet-Republieken sluit den afzonderlijken vrede van Brest-Litowsk met het keizerlijke Duitschland.

1922. — April: De Sovjet-republiek onderteekent samen met Duitschland het economische Rapallo-verdrag en wel op een oogenblik dat in Genua een conferentie tusschen de geallieerde overwinnaars en Duitschland plaats heeft.

1926. — De Duitsche republiek sluit een neutraliteitsverdrag met de Sovjet-Unie, dat het Rapallo-verdrag aanvult.

1923—1932. — Heimelijke bewapening van de „Reichswehr", waarbij tegelijkertijd de Duitsche generale staf in verbinding staat met die van Rusland. De Duitsche Junkerfabrieken bouwen in Sovjet-Rusland vliegtuigen, met behulp waarvan Duitsche officieren, die naar de Sovjet-Unie gezonden waren, tot piloten opgeleid worden.

1933—1935. — Nadat Hitler in Duitschland aan de macht was gekomen, volgt de openlijke bewapening. Eind 1933: toespitsing der betrekkingen tusschen Berlijn en Moskou. Anti-Hitleriaansche campagnes in Sovjet-Rusland. Stichting van de anti-Komintern te Berlijn. Toch blijven evenwel de nauwste betrekkingen tusschen den Duitschen en den Russischen generalen staf bestaan.

1936—1937. — Burgeroorlog in Spanje. Berlijn en Moskou staan op het Iberische schiereiland tegenover elkaar.

1938. — De Spaansche burgeroorlog keert zich ten gunste van Franco en de Italiaansch-Duitsche inmenging. De Sovjet-Unie zoekt een nieuwe oriëntatie op het gebied der buitenlandsche politiek. De rol van Moskou in de September-crisis, als Praag om hulp roept, blijft onopgehelderd.

1939. — Einde van den Spaanschen burgeroorlog. Rusland schijnt zich niet meer voor West-Europa te interesseeren. In April reist Von Papen naar Moskou. Zoowel Moskou als Berlijn dementeeren. Er beginnen Fransch-Engelsch-Russische besprekingen, die door de Duitsche pers belachelijk worden gemaakt. Ironie van Duitsche zijde over de militaire missie in Moskou. 19 Augustus: het sluiten van het Duitsch-Russische handelsverdrag: 21 Augustus: het niet-aanvalspact; 23 Augustus: het verdrag wordt in het Kremlin door Von Ribbentrop en Molotof bekrachtigd. 28 Augustus: Duitsch-Russisch grens- en vriendschapsverdrag.
(Red. K. H. A. - Telex-A. N. P.)

F. DISCONTOKOERSEN. — Engeland. —
De Bank van Engeland verlaagde 28 Sept. '39 haar disconto van 4 tot 3%. (Met ingang van 24 Augustus had de Bank haar disconto van 2 tot 4% verhoogd.)
(Keesings Financieel Archief)
(Vor. ber. 3922; Discontokoersen 3969 C.)

A. SPANJE. — Opbouw. —

Generaal Franco staat bij den opbouw van Spanje voor de zware taak een uitweg te vinden voor de tegenstellingen tusschen de partij en de legerkringen, welke gedurende eenige jaren zijn rechterhand waren.

De oplossing kan niet wachten in een land, dat opnieuw overeind moet worden gezet en met een bevolking van een zoo lastig karakter als het Spaansche volk. In de weken, welke sindsdien zijn verloopen, heeft de Spaansche leider dan ook gewerkt aan het vinden van een oplossing en naar het zich laat aanzien, niet zonder succes. Wel zou het onjuist zijn reeds van een definitief stadium te spreken, maar toch zijn wij weer een schrede verder gekomen op den moeilijken weg.

Spaansche regeering: Generaal Franco (midden), links van hem Kolonel Beigbeder, minister van Buitenlandsche Zaken, rechts Suñer, minister van Binnenlandsche Zaken.

Franco heeft het niet gewaagd tusschen een van de beide groepen — partij en leger — te kiezen. Deze keuze zou trouwens uiterst gevaarlijk geweest zijn. De partij is een te machtig instrument geworden, terwijl anderzijds het leger een groote populariteit geniet, uiteraard vooral in de meer conservatieve kringen. Noch de een noch de ander kon Franco tegen zich innemen zonder het risico te nemen verdeeldheid te zaaien. Zoo is hij ten slotte gekomen met een oplossing, welke ten doel heeft leger en partij te vereenigen bij den arbeid voor den opbouw.

Met deze oplossing streeft Franco hetzelfde na, wat hij ook in de partij heeft trachten te bereiken, te weten een evenwicht tusschen de vooruitstrevende en de behoudende elementen. In hoeverre een dergelijke oplossing in de practijk bestaansmogelijkheid heeft, zal uiteraard nog moeten blijken. Als proef is het een belangrijk experiment, dat nieuw is in de Spaansche geschiedenis. Wel hebben de militairen steeds een belangrijke rol gespeeld in de politiek, aan welke rol de volksfrontregeering een einde wilde maken, maar in den tegenwoordigen vorm is hun bemoeienis met de politiek nieuw.

(N. Rott. Crt.) **(Vor. ber. Toestand 3898 B.)**

---

3 OCTOBER 1939

B. ZWITSERLAND. — Economische maatregelen. - Nationale Bank. —

De Zwitsersche regeering heeft, behalve de algemeene mobilisatie in verband met den oorlog, een aantal maatregelen op economisch gebied genomen.

De toestand van de Nationale Bank is zeer bevredigend. Zij bezit meer dan drie milliard francs aan goud en deviezen, hetgeen vijftienmaal meer is dan bij het begin van den oorlog in 1914. Deze reserve zal voldoende zijn om gedurende twee jaren den geheelen invoer in Zwitserland te betalen.

(Keesings Fin. Archief) **(V. b. Nat. Bank 2063 F.)**

C. ESTLAND. — Geschiedenis tot 30 September 1939.

In de 13e eeuw was Estland onder Deensch bestuur, later onder de overheersching van de Duitsche Ridderschap. In 1561 kwam het land aan Zweden, dat in 1781 genoodzaakt was, bij het verdrag van Nystadt, het aan Rusland af te staan. Na de Russische revolutie in 1917 werd Estland zelfstandig en het bestuur werd bij de Grondwet van 1920 geregeld. Aan het hoofd van den staat is een rijksbestuurder, die tevens voorzitter van het ministerie is. Het eigenlijke gezag berust bij de volksvertegenwoordiging, bestaande uit 100 leden, terwijl het volk recht van initiatief heeft.

Volgens het verdrag van 28 September 1939 verkrijgt Sovjet-Rusland op pachtvoorwaarden een vlootbasis op het eiland Ösel en Dagö en in de stad Baltiiskii Port, waardoor Rusland weder vasten voet in Estland heeft verkregen, dus Estland veel van zijn zelfstandigheid inboet.

Estland, officieel Eesti genaamd, bestaat uit de voormalige gouvernementen Estland en Nd. Lyfland, met de eilanden Ösel en Dagö en heeft een oppervlakte van 47.550 km.² met 1.200.000 inwoners, waaronder 88% Esten, 8,2% Russen, 1,7% Duitschers. Het land is verdeeld in 11 districten. Het leger bestaat uit ongeveer 20.000 man, de vloot uit eenige destroyers. Reval (Tallinn) is de hoofdstad met 135.000 inwoners.

(Red. K. H. A.)

OORLOG 1939. —

DUITSCHLAND. — **Duitsch-Russische doelstellingen.** Onder het opschrift „De Duitsch-Russische doelstellingen" publiceert de „Essener National Zeitung" (het blad van maarschalk Göring) een artikel van een diplomatieken medewerker, dat, volgens D.N.B., beschouwd kan worden als de Duitsche houding aangevende. In dit artikel wordt o.m. gezegd: Duitschlands belang in het Zuid-Oosten bestaat hierin, dat de natuurlijke betrekkingen van deze ruimte met haar natuurlijke partners, die reeds heden een bijna definitieven vorm hebben, behouden en beveiligd blijven. Daarom is een neutrale Balkanruimte met een beveiligde economische stabiliteit en verhoudingen die vrij zijn van conflictstof, tusschen het Duitsche Rijk en zijn vrienden het doel van Duitschland. Ook Rusland, dat in nieuwe en natuurlijke vriendschap met Duitschland is verbonden, geeft in alle duidelijkheid te kennen, dat het denzelfden wensch heeft.

Daarmede is de nachtmerrie van een Duitsch-Russische vijandschap, waarvan Engeland trachtte te profiteeren, van deze volkeren weggenomen. De tusschen Duitschland, Rusland en Italië als natuurlijke partners in de Balkanruimte gemeenschappelijk afgestemde politiek tegenover den Balkan laat geen plaats over voor vreemde belangen.

De neutraliteit van België en Nederland en de respecteering daarvan door Duitschland en Frankrijk is een historische voorwaarde geworden voor een naast elkander leven tusschen Frankrijk en Duitschland.

(Vor. ber. Overeenk. met Rusland 3966; Neutraliteit Nederland en België 3958.)

ENGELAND. — **Britsche koopvaardijvloot en de Duitsche onderzeebooten. —**

Het Engelsche ministerie van Voorlichting deelt mede, dat de

admiraliteit tot alle Britsche koopvaardijschepen de volgende boodschap heeft gericht:
„Uit de Duitsche radio hebben wij op 30 September het volgende opgevangen:
Verscheidene Duitsche duikbooten zijn de laatste dagen aangevallen door Britsche koopvaardijschepen. Tot dusver, zoo beweert de Duitsche radio, hebben de Duitsche duikbooten het internationale recht in acht genomen door de koopvaardijschepen altijd te waarschuwen alvorens aan te vallen.
Thans echter zal Duitschland vergeldingsmaatregelen moeten nemen door elk schip van de Britsche koopvaardijvloot te beschouwen als een oorlogsschip."
„Het bovenstaande", zoo voegt de Engelsche admiraliteit aan de betreffende boodschap toe, „is natuurlijk volkomen onwaar. Het kan echter duiden op een wijziging in de politiek van oorlogvoeren der Duitsche duikbooten en gij dient daarop voorbereid te zijn." **(Vor. ber. Engelsche verliezen 3958)**

Radio-rede van Winston Churchill, minister van Marine. —
De belangrijkste drie feiten van de eerste oorlogsmaand noemde de Britsche minister van Marine, Winston Churchill, op 1 October in zijn radio-rede:
I. Polen is onder den voet geloopen — maar het zal herrijzen.
II. Rusland heeft een Oostelijk front geschapen, dat de Duitschers niet durven bestormen. Onder de Duitsche plannen nopens de Oostzeestaten en de Oekraïne is een streep gezet. En met betrekking tot den Balkan en Turkije loopen de belangen van Engeland, Frankrijk en de Sovjet-Unie parallel.
III. De duikbootaanvallen op het leven van Engeland hebben geen succes gehad. In de afgeloopen week is geen enkel Britsch schip tot zinken gebracht.
Churchill zeide voorts, dat Engeland een maximum aan krachten in den strijd zal werpen.
Na betoogd te hebben, dat de geallieerden er thans beter voorstaan dan in 1914, uitte Churchill zijn waardeering voor Italië's neutrale houding. **(3970)**

Oproeping 250.000 man. —
De „Privy Council" is op 1 October bijeengekomen onder voorzitterschap van den koning. Lord Stanhope, Ernest Brown en Sir Alexander Harding namen aan de beraadslagingen deel.
Er is een koninklijke proclamatie uitgevaardigd, krachtens welke met zekere uitzonderingen alle mannelijke Britsche onderdanen, die zich op 1 October in Groot-Brittannië bevonden en op dien datum den leeftijd van 20, maar nog niet dien van 22 jaar bereikt hadden, voor de weermacht kunnen worden opgeroepen.
Een kwart millioen man zijn bij deze oproeping betrokken. Ongeveer 8.000 miliciens zullen bij de marine, ongeveer 14.000 bij de luchtmacht worden ingelijfd. **(Vor. ber. Dienstplicht 3778 E.)**

POLEN. — **Poolsche protesten in zake de Russisch—Duitsche overeenkomst. —**
De Poolsche ambassadeur te Londen heeft op 30 September een bezoek gebracht aan Lord Halifax en bij hem een protest doen hooren tegen de Russisch-Duitsche overeenkomst ten aanzien van Polen. „De Poolsche natie beschouwt deze daad van brutaal geweld als van nul en geenerlei waarde".
Ook de Poolsche ambassadeur in Parijs heeft een protest doen hooren aan de Fransche regeering tegen de Duitsch-Russische overeenkomst. **(Vor. ber. Politieke overeenkomst 3965)**

De Duitsche minister Frank, leider van het civiele bestuur. —
De Duitsche minister Frank, die in functie is getreden als leider van het civiele bestuur voor het onder Duitsche voogdij gekomen vroegere Poolsche gebied, heeft een rede gehouden over de beteekenis van de problemen, die in dit gebied in samenwerking tusschen burgers en militairen moeten worden opgelost. De voornaamste taak is volgens spr., dat het bezit van den grond den Duitschen boeren wordt gegarandeerd, zoodat hij nooit meer een betwist gebied kan worden. Het doel van het nieuwe bestuur is het Deutschtum in Polen en den overigen ordelievenden elementen gelegenheid te geven tot den wederopbouw in Duitschen geest.

VATICAAN. — **Toespraak van Z.H. den Paus tot de Polen te Rome. —**
De Paus heeft op 30 September den primaat van Polen, kardinaal Hlond en de te Rome wonende Polen ontvangen. In een toespraak bracht hij hulde aan de dapperheid van de Polen, aan hun geloof en hun aanhankelijkheid aan de kerk.
In bewogen bewoordingen gaf de Paus uiting aan zijn droefheid, dat honderdduizenden menschelijke wezens lijden door dezen oorlog, welken hij vergeefs heeft gepoogd met alle middelen tegen te houden.
Mannen, die niet allen krijgslieden waren, vrouwen, kinderen en grijsaards hebben te lijden, aldus de Paus.
Bij al zijn wanhoop behoudt Polen echter nog twee rijkdommen: den glans van den moed der soldaten, welke zelfs tegenstanders met bewondering heeft vervuld en het geloof, dat thans even groote waarde heeft als het in de afgeloopen eeuwen gehad heeft.
De Paus zeide vervolgens te hopen, dat het katholieke leven in Polen zal blijven bestaan en wekte zijn hoorders op, te vertrouwen op de Voorzienigheid. Als de bloempjes in uw land, die onder de dikke sneeuwlaag wachten op den warmen adem van de lente, zoo moet ook gij in vertrouwend gebed wachten op de ure van de hemelsche vertroosting, zeide hij. Uw smart mag evenwel niet worden gemengd met wraak en haat. Uw streven naar de rechtvaardigheid moet overeenkomstig de wet van de liefde blijven. Alleen door de liefde kan de rechtvaardigheid in deze omvergeworpen wereld hersteld worden en ook de vrede, welke door alle volken wordt gewenscht en waarom millioenen, ook niet-katholieken, bidden.
(Vor. ber. Vredesoproep 3920 A.)

FRANKRIJK. — **Communistische partij. - Kieslijsten.**
De Fransche staatscourant publiceert een wijziging in de kieslijsten. De communistische partij is geschrapt en vervangen door de groep Fransche boeren en werklieden, onder voorzitterschap van Ramette. Deze groep telt 43 vroegere communistische afgevaardigden. **(Vor. ber. Ontb. Comm. Partij 3964)**

Mededeeling van de Poolsche ambassade te Parijs. - Nieuwe Poolsche president van de Poolsche republiek, Ladislas Raczkiewicz. - Nieuw Poolsch kabinet te Parijs. —
De Poolsche ambassade te Parijs deelt officieel mede, dat de president van de Poolsche Republiek, prof. Ignatius Moscicki, op 30 September 1939 is afgetreden. Overeenkomstig de grondwet van de Poolsche republiek van 23 April 1935, is de vroegere president van den Senaat, Ladislas Raczkiewicz, aangewezen als eventueel opvolger bij decreet van den president van 17 September 1939, te Kuty in Polen uitgevaardigd en gepubliceerd in de Poolsche Staatscourant, verschenen te Parijs op 29 September 1939. Raczkiewicz heeft thans zijn functie aanvaard.
Overeenkomstig artikel 19 van de Poolsche grondwet heeft Ladislas Raczkiewicz de eed op de grondwet afgelegd in tegenwoordigheid van den Poolschen ambassadeur te Parijs, Jules Lukasiewicz, den opperbevelhebber van het Poolsche leger in Frankrijk, generaal Ladislas Sikorski, den onderstaatssecretaris van Financiën, Adam Koc, den chef van de militaire Poolsche missie bij het Fransche hoofdkwartier, generaal Bukacki en den chef van de civiele kanselarij van den president der republiek, Stanislas Lepkowski. Deze plechtigheid geschiedde op 30 September op de Poolsche ambassade te Parijs.
De Poolsche ambassade te Parijs deelt verder officieel mede, dat de nieuwe president van de Republik Polen, Ladislas Raczkiewicz, de regeering van generaal Skladkofski, die in de onmogelijkheid verkeert haar taak te vervullen, heeft ontslagen.
De president heeft vervolgens benoemd: tot ministerpresident: generaal Ladislas Sikorski, opperbevelhebber van het Poolsche leger in Frankrijk. Generaal Sikorski zal ook de functie van minister van Militaire Zaken op zich nemen. Op voorstel van den nieuwen minister-president heeft de president der Republiek verder benoemd tot vice-minister-president en minister zonder portefeuille professor Stanislas Stronski, tot minister van Buitenlandsche Zaken August Zaleski, tot minister van Financiën kolonel Adam Koc.
Drie andere leden van de regeering, welke de socialisten, de boeren-volkspartij en de nationale arbeiderspartij zullen vertegenwoordigen, zullen nog worden genoemd. **(V. b. Kabinet-Skladkofski 2302 B; President Moscicki 2848 C.)**

POLEN. — **Poolsch garnizoen op schiereiland Hela staakt den strijd. —**
Het Poolsche garnizoen op het schiereiland Hela heeft de witte vlag geheschen en aangeboden, onderhandelingen over de capitulatie te voeren. Sedert 1 October rusten de wapenen. Parlementairs zijn afgezonden. Over de capitulatie wordt thans onderhandeld. Het laatste Poolsche bolwerk heeft daarmede den tegenstand opgegeven.

(Vor. ber. Krijgsverr. Oostel. front 3957)
(Telex-A. N. P. - Agence Belga - Tass-Agency)
(Vor. ber. Oorlog 1939, 3965)

A. **NEDERLAND EN DE OORLOG. - 1939. —**
Hr. Ms. Mijnenveger „Jan van Gelder" op een mijn geloopen. - 6 dooden. —
De Regeeringspersdienst meldt:
Op 1 October is bij mijnenwerkzaamheden nabij Terschelling door het springen van een mijn een droevig ongeluk gebeurd. De Koninklijke Marine betreurt drie dooden, den korporaal-konstabel Grootjans en den matroos eerste-klasse Bimmel, korporaal-machinist J. A. Kruisland overleed tijdens het transport. Vermist worden de luitenant-ter-zee derde klasse der Koninklijke Marine Reserve Donker, schipper Leenders en majoor-machinist Strous.
Er zijn twee zwaar gewonden, n.l. de kwartiermeester Van Eyk en de aspirant kwartiermeester Arends.
Verder zijn vier marineschepelingen licht gewond.
Het schip waarop de betrokkenen dienden, Hr. Ms. mijnenveger „Jan van Gelder", is beschadigd en wordt te Westerschelling binnengebracht.

(Vor. ber. Mijnenveger „W. v. Ewijck" 3936 C.)

Auto-rijverbod op Zondagen. - Voor particulieren. —
De minister van Economische Zaken heeft de volgende beschikking uitgevaardigd:
Het is verboden op Zondagen en algemeen erkende Christelijke Feestdagen na des voormiddags vijf uur benzine of benzol te verbruiken tot het doen rijden van motorrijtuigen.

Uitzonderingsgevallen. — Van het verbod zijn uitgezonderd:
a) Militaire motorrijtuigen;
b) Motorrijtuigen, in gebruik bij openbare diensten en bedrijven;
c) Motorrijtuigen, in gebruik bij leden van het Corps Diplomatique, van het Corps Consulaire en van het Permanente Hof van Internationale Justitie;
d) Motorrijtuigen, in gebruik bij geneesheeren, verloskundigen en verplegers, ten behoeve van de uitoefening van hun beroep;
e) Motorrijtuigen, dienende en ingericht voor ziekenvervoer;
f) Motorrijtuigen, in gebruik bij geestelijken, ten behoeve van de uitoefening van hun ambt;
g) Motorrijtuigen, dienende tot het vervoer ter zake van begrafenissen;
h) Motorrijtuigen, als bedoeld in artikel 1, onder f, van het „reglement autovervoer personen" (verhuur-auto's en taxi's);
i) Motorrijtuigen, als bedoeld in artikel 1, onder h. en i, van het „reglement autovervoer personen" (autobussen);
j) Motorrijtuigen, niet dienende en niet ingericht voor het vervoer van personen (dus vracht-auto's);
k) Motorrijtuigen, voorzien van een door of namens den chef van den generalen staf afgegeven bewijs van vrijen doortocht.
Deze beschikking treedt met ingang van 29 September in werking.
(De onder f, h en i bedoelde uitzonderingen betreffen autobussen, taxi's en huurauto's (met chauffeur).

(Vorig bericht 3961 E.)

Scheepstijdingen. —
In verband met de tijdsomstandigheden zullen geen posities van schepen meer bekend worden gemaakt, behoudens enkele berichten, die nog eventueel met goedvinden van de betreffende reederijen ter publicatie worden medegedeeld.

Visa. —
De volgende landen eischen van den Nederlandschen reiziger een visum:
Denemarken, Duitschland, Engeland, Estland, Finland, Frankrijk, Hongarije, Letland, Noorwegen, Spanje, Zweden, Zwitserland.

Luchtbescherming. - Amsterdam. —
Op 30 September heeft H.M. de Koningin een bezoek aan de hoofdstad gebracht ten einde de Amsterdamsche luchtbescherming te inspecteeren.

Oorlogsrisico. - Arbeiders. —
Het ligt in het voornemen van den minister van Sociale Zaken om een kleine commissie in te stellen met de opdracht, hem met den meesten spoed voorstellen te doen omtrent een voorziening ten bate van arbeiders, die in verband met het bedrijf, waarin zij werkzaam zijn of in verband met de hun door hun werkgever opgedragen taak, in bijzondere mate aan oorlogsrisico zijn blootgesteld.

Schoenwerk, Melk en Thee. - Prijzen. —
De prijzen van schoenwerk, melk en thee stijgen.

(Vor. ber. Prijspeil 3964 A.)

Nederlandsche Handelsmissie te Londen. —
De Nederlandsche handelsmissie is op 30 September te Londen aangekomen. Bij de besprekingen zal worden nagegaan, in hoeverre verzachting, resp. verbetering mogelijk is van de toepassing der maatregelen tegen contrabande.

Benzine. —
De K.N.A.C. heeft aan den minister van Economische Zaken om een distributieregeling van benzine verzocht.

(Vor. ber. Auto-rijverbod op Zondag 3972 A.; Nederland en de Oorlog, 3964 A.)

4 OCTOBER 1939

B. **AMSTERDAM. — Missie-tentoonstelling „A. M. O. R." —**
In tegenwoordigheid van talrijke genoodigden heeft Z. Exc. Mgr. Paolo Giobbe, pauselijk internuntius te 's-Gravenhage, op 30 Sept. '39 in de Paolizaal van Bellevue te Amsterdam de missieweek en de missietentoonstelling „A.M.O.R." geopend.
Een plechtigheid als deze draagt altijd een bijzonder cachet. Er is sfeer van verre landen, van vreemde beschavingen en men ziet er de habijten van talrijke missie-orden en congregaties. Onder de talrijke aanwezigen waren o.a.: de voorzitter van het comité, de zeereerw. heer J. Schiphorst, mr. A. J. Th. Conijn, pastoor Th. Winkelman, pater dr. Jos. M. Drehmans, rector W. Q. Versteegen, de weleerw. heer J. Zegers en de heeren F. Tonino, Herman van den Eerenbeemt.
(De Tijd) **(Vor. ber. Tentoonstellingen 3944 C.)**

C. **PAN-AMERIKAANSCHE CONFERENTIE TE PANAMA. — Resoluties. - „Verklaring van Panama".**
Op 24 September '39 werd te Panama de Pan-Amerikaansche Conferentie geopend, waarbij 21 leden der Pan-Amerikaansche Unie tegenwoordig waren.
De president van Panama, Arosemena, wees er in zijn openingsrede op, dat de Amerikaansche staten, ingevolge de te Lima aangenomen resolutie, thans een collectieve eenheid behooren te vormen. Met betrekking tot den oorlog in Europa zeide spr., dat men, al kan men den brand niet blusschen, hem in ieder geval moet trachten te isoleeren.
Op 3 October heeft de conferentie in plenaire zitting de volgende punten goedgekeurd:
1. De neutraliteitsverklaring.
2. De instelling van een veiligheidszone, waarin geen vijandelijkheden zullen worden toegelaten, hetzij op zee, hetzij in de lucht. Van deze zone worden uitgesloten Canada en de koloniën en bezittingen van Europeesche mogendheden.

Dit tweede punt, dat de „verklaring van Panama" wordt genoemd, voorziet in een patrouille-zone voor de belanghebbende naties, voor zoover zij dat noodig achten.
In deze verklaring worden voorbehouden gemaakt door Argentinië met betrekking tot de eilanden welke binnen of buiten zijn souvereingebied zijn gelegen zooals de Falkland-eilandenzone, waar Argentinië „al zijn wettige rechten en aanspraken behoudt".
Guatemala heeft een dergelijk voorbehoud gemaakt ten aanzien van Britsch Honduras.
Een resolutie in zake de continentale solidariteit bevestigt de resolutie der in 1938 te Lima gehouden conferentie.
Andere resoluties, welke werden aangenomen, wijzen op de noodzakelijkheid van een humaniseering van den oorlog en geven een definitie van de oorlogscontrabande. De resolutie

in zake de contrabande geeft uitdrukking aan het verzet der republieken, levensmiddelen en kleeding voor de burgerbevolking op te nemen onder het begrip contrabande, verklaart, dat het verleenen van credieten aan oorlogvoerenden voor het aankoopen van dergelijke artikelen, niet strijdig is met de neutraliteit en machtigt de commissie voor de continentale neutraliteit de maatregelen aan te bevelen welke iedere republiek zou moeten nemen om den vrijhandel te behouden.

3. Het derde punt van belang is de economische samenwerking, omvattende een financieele samenwerking en de handhaving van het ruilverkeer tusschen de Amerikaansche republieken.

De conferentie werd op 3 October gesloten.

(Telex-A. N. P. - Agence Belga)

(Vor. ber. Conferentie Lima 3599 A.)

A. **ITALIE. — Bezoek van Graaf Ciano, den minister van Buitenlandsche Zaken, aan Berlijn. —**

Op 1 October heeft de minister van Buitenlandsche Zaken, Graaf Ciano, een bezoek gebracht aan zijn Duitschen collega te Berlijn, Joachim von Ribbentrop. Hij heeft tevens een onderhoud van eenige uren met Adolf Hitler gehad. Geen enkel communiqué werd te dien aanzien uitgegeven, maar Ciano's bezoek, dat op uitnoodiging van Hitler geschiedde, stond in verband met de Duitsche vredesvoorstellen.

(Telex-A. N. P.) **(Vorig bericht 3905 G.)**

B. **NEDERL. OOST-INDIE EN DE OORLOG. - 1939. Bescherming burgerbevolking tegen luchtaanvallen. -**

De Regeering heeft op 11 September bij den Volksraad ingediend een ontwerp-ordonnantie tot het treffen van maatregelen ter beperking van de gevaren voor de burgerbevolking, voortvloeiende uit aanvallen vanuit de lucht.

Het voorstel omvat o.a. de volgende maatregelen: instelling van luchtbeschermingskringen, aanwijzing van bepaalde plaatsen die in aanmerking komen voor een speciale toerusting, organisatie van personeele en materieele hulpmiddelen.

Voorts wordt een wettelijke grondslag gelegd van algemeene discipline, waaraan de geheele gemeenschap wordt onderworpen, terwijl van bedrijven e.d. kan worden gevorderd, dat zij bepaalde maatregelen treffen.

Ten slotte opent de ordonnantie de mogelijkheid van de invoering van burgerdienstplicht ten behoeve van de luchtbescherming.

(Vor. ber. Luchtbescherming 3946 A.)

De Parindra en de regeeringsmaatregelen. —

In een vergadering van 18 September van het hoofdbestuur van de Parindra (Partij Indonesia Raja = Indonesische Volkspartij), te Solo, werden de volgende beslissingen genomen:

De Parindra verwerpt elken vorm van werkdwang.

De Parindra oordeelt het vormen van werkdwang alleen gerechtvaardigd indien het volk in de gelegenheid wordt gesteld om in volle vrijheid daarover te beslissen.

Met betrekking tot deelneming aan de luchtbescherming zijn de leden van de Parindra vrij zich daaraan vrijwillig te geven, voor zoover zij in verband staan met humanitaire maatregelen.

Op economisch gebied beveelt de Parindra de tani-bevolking aan om zooveel mogelijk voedselgewassen, voornamelijk voor eigen gebruik, aan te planten, en zuinigheid te betrachten, vooral ten aanzien van het gebruik van buitenlandsche goederen, en de binnenlandsche industrie te bevorderen.

Ten slotte acht de Parindra het noodzakelijk, dat de Regeering een prijs-index in het leven roept van de dagelijksche behoeften der bevolking, opdat aan de hand daarvan maatregelen kunnen worden beraamd om het volksinkomen daarmede gelijken tred te doen houden. **(Vor. ber. Parindra 3600 D.)**

Aanvullingsbegrootingen voor uitbreiding luchtmacht, enz. —

De Regeering heeft op 16 September bij den Volksraad twee aanvullende begrootingen ingediend voor het Departement van Oorlog. Hierbij wordt voor 1939 een verhooging van het crediet voor verdere versterking van de luchtstrijdkrachten, luchtdoelartillerie en kustverdediging gevraagd ten bedrage van *f* 6.447.300 en voor 1940 voor hetzelfde doel ten bedrage van *f* 2.695.200.

De commandant Zeemacht blijft voorloopig in functie.

Officieel wordt gemeld, dat de overdracht van het commando der zeemacht op den oorspronkelijk daarvoor vastgestelden datum, 17 October '39, niet zal doorgaan.

De commandant der Zeemacht, vice-admiraal Ferwerda, blijft vooralsnog het bevel voeren over de zeemacht.

Schout-bij-Nacht Helfrich, die aangewezen is om vice-admiraal Ferwerda t.z.t. op te volgen als commandant Zeemacht en die ongeveer 18 October '39 met de „Dempo" op Tandjong-Priok aankomt, zal tot nader order worden belast met de functie van Chef van den Staf Zeemacht. De huidige Chef van den Staf Zeemacht, kapitein-ter-zee Van Staveren, zal in die periode als sous-chef optreden. (Aneta)

(Vor. ber. Overdracht commando 3847 H.; Nederl.-Indië en de Oorlog 3964 B.)

C. **NEDERLAND. — Koninklijke onderscheidingen. —**

Ter gelegenheid van den verjaardag van H.M. de Koningin zijn wederom vele onderscheidingen verleend.

Hooge onderscheidingen verwierven eenige afgetreden ministers uit het vierde Kabinet-Colijn.

Tot Groot-officier in de Orde van Oranje-Nassau zijn benoemd:

Mr. J. A. N. Patijn, oud-minister van Buitenlandsche Zaken;

Dr. J. J. C. van Dijk, oud-minister van Defensie;

Mr. J. A. de Wilde, oud-minister van Binnenlandsche Zaken en van Financiën;

Prof. dr. J. R. Slotemaker de Bruïne, oud-minister van Sociale Zaken en van Onderwijs, Kunsten en Wetenschappen.

Tot Commandeur in de Orde van Oranje-Nassau is benoemd:

Mr. dr. ir. J. A. M. van Buuren, oud-minister van Waterstaat.

De oud-minister van Justitie, mr. C. M. J. Goseling en oud-minister van Sociale Zaken, prof. mr. C. P. M. Romme, zijn benoemd tot ridder in de Orde van den Nederlandschen Leeuw. (Telex-A. N. P.)

(Vorig bericht 3420 D.)

D. **PORTUGAL. — Welwillende neutraliteit. —**

De houding van welwillende neutraliteit ten opzichte van Engeland, welke Portugal sinds het uitbreken van de vijandelijkheden officieel heeft aangenomen, begint neiging te vertoonen zich langzamerhand te wijzigen in vijandigheid tegenover Duitschland, zulks tengevolge van het Duitsch—Russische verdrag. In zijn verontwaardiging over den inval in Polen, evenals Portugal een katholiek land, heeft Salazar maritieme maatregelen genomen om de geallieerden op zee te steunen. Vandaar de instelling van een thuisvloot van de 12 beste eenheden van de Portugeesche marine, versterking van de toegangen tot de haven van Lissabon en de vorming van een marine-reserve, welke mogelijk is gemaakt door het openen van de gelegenheid van het vorderen van het benoodigde materiaal en de benoodigde schepen en de mobilisatie van hun bemanningen.

In den vorigen oorlog heeft Portugal flink bijgedragen in den strijd tegen de duikbooten en de Fransch-Britsche patrouilledienst doeltreffend geholpen. Een dergelijke samenwerking zou ook thans weer te Lissabon op prijs worden gesteld, omdat zij minder kostbaar voor het land is dan het zenden van een expeditiecorps naar Frankrijk. Bovendien zou daarmee de zaak der geallieerden beter worden geholpen en zou daarmee ook beter eerbied kunnen worden afgedwongen voor de Portugeesche souvereiniteit in die deelen van den Atlantischen Oceaan, waar Portugal belangen heeft. (N. R. Crt. - Agence Belga)

(Vor. ber. Oorlog 1939, Neutr. landen 3970)

5—6 OCTOBER 1939

OORLOG 1939. —

Scheepvaart. — Neutrale landen lijden zware verliezen. —

Bij den Britsch—Franschen oorlog met Duitschland krijgen de neutrale landen menigen harden klap te verduren. Niet alleen, dat als gevolg van onvermijdelijke militaire en maritieme voorzorgen reeds enkele rampen zijn voorgevallen, ook in Nederland,

maar bovendien wordt de neutrale koopvaardij zwaar getroffen, doordat tal van schepen tot zinken worden gebracht, dan wel ter onderzoek naar havens der oorlogvoerenden worden opgebracht. Zweden overweegt thans het invoeren van een convooistelsel, maar dit kan uiteraard slechts binnen de territoriale wateren effect sorteeren. **(Vor. ber. Oorlog 1939, Verliezen Wereldkoopvaardij 3958)**

ENGELAND. — **Winston Churchill's radiorede van 1 October. - Duitsch antwoord. —**
De „Deutsche Allgemeine Zeitung" schrijft o.a.:
Churchill neemt wederom een historisch misverstand voor zijn rekening, want in de Moskousche verklaring is den Engelschen weliswaar de verantwoordelijkheid over oorlog en vrede op de schouders gelegd, maar niet de beslissing over overwinning of nederlaag. Deze oorlog wordt op den grondslag van wederkeerigheid gevoerd en dat geldt evengoed voor de methoden als voor de doelstellingen. Churchill en de Engelsche regeering vergissen zich, als zij gelooven, dat zij het doel der vernietiging van Duitschland zonder reacties in het Engelsche volk ongestraft kunnen afkondigen. Het kan voor Engeland nog zeer veel erger worden.
Wanneer de Engelschen het gevaar uitlokken, moeten zij zich niet verbazen over de Europeesche dynamiek, welke zij daarmede opwekken en die geen rekening zal houden met de tradities der Britsche politiek, voor zoover deze in strijd zijn met den geest van onze eeuw. Wil Churchill, zoo vraagt het blad ten slotte, het continent het oorlogsdoel, dat wij nog niet tegen Engeland hebben, in handen geven?
(Vor. ber. Rede Churchill 3971)

Britsche troepen in Frankrijk. —
Onbewogen door de politieke gebeurtenissen in Oost-Europa, gaan de Britsche troepen in Frankrijk voort, hun voorbereidingen te voltooien om tot actie over te gaan, aldus verklaarde „Le Temps". Bergen juist aangekomen materiaal komen van de havens en verdwijnen weer met bijna magische snelheid. Alle legerbehoeften schijnen vertegenwoordigd te zijn. Niets blijft langen tijd opgestapeld op de kaden. Een nauwkeurig georganiseerd transportsysteem zet het als een uurwerk in beweging, opdat het in den kortst mogelijken tijd zijn eindbestemming bereikt. Om dezen ononderbroken arbeid te controleeren werkt het organiseerende hoofdkwartier op volle kracht De mannen werken eveneens zeer hard, hoewel hun comfort niet wordt verwaarloosd. Iedereen is opgewekt.

FRANKRIJK. — **Resolutie der Polen in Frankrijk.**
Het Poolsche centraal comité in Frankrijk heeft te Rijssel een vergadering gehouden, ten einde de gevoelens van het half millioen in Frankrijk vertoevende Polen tot uiting te brengen.
Nadat den nieuwen President der Poolsche republiek, Raczkiewicz, een eerbiedige hulde was gebracht, drukte het comité zijn diepe bewondering uit voor de heldhaftige verdedigers van Warschau, wier tegenstand alleen gebroken kon worden door de gezamenlijke aanvallen van de horden der Teutoonsche en Mongoolsche barbaren — aldus de aangenomen resolutie — welke voorts tot uitdrukking brengt, dat de dag zal komen, waarop het recht zal zegevieren over de agressieve Duitsche krachten. De resolutie brandmerkt vervolgens het „schandeijke verdrag, waarbij Polen, dat onafhankelijk in het hart van alle Polen zal blijven voortleven, verdeeld werd".
De 8 millioen Polen, die over de wereld verspreid zijn, worden voorts opgeroepen om zich te vereenigen en samen te werken ter bevrijding van den geboortegrond.
Gezworen wordt, dat de strijd tot de overwinning zal worden voortgezet.
(Vor. ber. Nieuwe Poolsche reg. te Parijs 3971)

ENGELAND. — **Weekverslag in het Lagerhuis. - Geen wijziging in de houding nopens Duitschland. —**
In zijn op 3 October in het Lagerhuis gehouden rede geeft minister-president Chamberlain te kennen dat er in den toestand, ontstaan door de Duitsch—Russische overeenkomst, niets is, dat Engeland aanleiding geeft, zijn houding te wijzigen.
Minister Chamberlain herinnerde vervolgens aan de redenen, waarop Engeland ten strijde is getrokken en aan de onmiddellijke oorzaak van den oorlog. „Indien Polen al de directe aanleiding was tot den oorlog, het was niet de fundamenteele oorzaak. Deze oorzaak was het overweldigende gevoel in dit land en in Frankrijk van het ondraaglijke van den stand van zaken waarin de landen van Europa het hoofd moesten bieden aan het alternatief hun vrijheid in de weegschaal te stellen of hun krachten op geregelde tijden te mobiliseeren op deze vrijheid te verdedigen."
Duitschland en Rusland schijnen een soort vredesvoorstel te combineeren met een nauw verholen bedreiging. Geen bedreiging zal Engeland en Frankrijk van hun doel afbrengen.
Voorts zeide minister Chamberlain, dat geen loutere verzekeringen van de huidige Duitsche regeering kunnen worden aanvaard. Indien er echter voorstellen worden gedaan, zullen ze zeer zeker bestudeerd worden.
Engeland en Frankrijk zijn vastbesloten, ervoor te zorgen, dat de heerschappij van geweld een einde zal nemen en dat het woord, dat regeeringen eens gegeven hebben, altijd zal worden nagekomen.
Ten slotte deed Chamberlain mededeeling van een nieuwe regeling in zake de perscensuur.

Lord Halifax verklaart in het Hoogerhuis: „Verzekeringen van de huidige Duitsche regeering niet genoeg". —
Op 4 October is in het Hoogerhuis gedebatteerd over de eventueele vredesvoorstellen, die men van Duitsche zijde verwacht. De Britsche minister van Buitenlandsche Zaken, lord Halifax, heeft bij deze gelegenheid een nieuwe verklaring afgelegd, waarin hij o.m. opmerkte:

„Indien de Duitsche regeering in plaats van te dreigen ons met verzekeringen tracht te bevredigen, dient er noodzakelijk op gewezen te worden, dat verzekeringen van de huidige Duitsche regeering niet genoeg zijn."
Indien wij voorstellen zullen ontvangen, zullen wij ze zeer zeker zorgvuldig onderzoeken en afmeten volgens de beginselen, waarvoor wij de wapens hebben opgenomen." **(Vor. ber. Halifax 3943 en 3929)**

FRANKRIJK. — **Verklaring van minister-president Daladier: „Geen wapenstilstand tusschen twee agressies". —**
In een rede voor de Kamercommissie van Buitenlandsche Zaken heeft Daladier op 4 October aan het slot de redenen uiteengezet welke voor Frankrijk den gebiedenden plicht vormen om, in de meest broederlijke solidariteit met de Britsche geallieerden, den oorlog, welke hun opgelegd, voort te zetten. Deze redenen zijn, dat Frankrijk niet langer in den toestand van onveiligheid der laatste jaren wil leven. Frankrijk weigert te bukken voor geweld en voldongen feiten.
Elk denkbeeld van verovering en overheersching is Frankrijk vreemd. Wat het wil is niet een wapenstilstand tusschen twee agressies, maar een duurzamen vrede, welke op de meest volkomen wijze de nationale veiligheid, in het kader van veiligheid voor alle naties, garandeert.
Een uiteenzetting over het ontstaan van den oorlog en de Fransche diplomatieke actie sinds het uitbreken der vijandelijkheden was aan bovenvermelde passage voorafgegaan.
Daladier gaf te kennen, dat, al was het Duitsch—Poolsche conflict de directe oorzaak van den oorlog, de diepere is gelegen in Duitschlands streven naar overheersching. Na Duitschlands optreden tegen Oostenrijk, Tsjecho-Slowakije en Polen te hebben vermeld, wees Daladier op de sinds 22 Augustus door Frankrijk en Engeland gedane pogingen om het Duitsch—Poolsche conflict in der minne te schikken.
(Vor. ber. Daladier 3954)

DUITSCHLAND. — **Gdynia heet thans Gotenhafen.**
Bij het bezoek van Adolf Hitler aan Gdynia (21 Sept.) heeft hij last gegeven deze haven voortaan Gotenhafen te noemen.

AUSTRALIE. — **Oorlogsleening. —**
Het Huis van Afgevaardigden heeft op 21 September machtiging verleend tot het uitgeven van de eerste Australische oorlogsleening tot een bedrag van £ 20.405.000, waarvan tien millioen voor de oorlogsdiensten bestemd is.
(Vor. ber. Oorlogsverkl. Duitschland 3937)

ENGELAND. — **Duitschland zal geen gas gebruiken.** Onderstaatssecretaris Butler heeft op 4 October in het Lagerhuis medegedeeld, dat de Duitsche regeering door bemiddeling van den Zwitserschen gezant te Londen aan de Britsche regeering de verzekering heeft gegeven, dat Duitschland zal vasthouden aan het Geneefsche protocol van 1925, waarbij het gebruik van gas en van bacteriën in den oorlog verboden wordt.

POLEN. — **Definitieve Duitsch-Russische grenslijn.**

Polen: Duitsch-Russische verdeeling.

Het Duitsche Nieuwsbureau deelde op 29 September uit Moskou mede:
Een bijlage op het document inzake het Duitsch—Sovjet-Russische grens- en vriendschapsverdrag geeft een beschrijving van de grenslijn in Polen.
De grenslijn begint aan de zuidelijke punt van Litauen, loopt van daar over het algemeen in westelijke richting ten noorden van Augustowo tot aan de grens van het Duitsche rijk en volgt deze grens tot de rivier Pissa. Vandaar volgt zij den loop van de rivier Pissa tot Ostrolenka. Vervolgens loopt zij in zuidoostelijke richting totdat zij de Boeg bij Nur raakt. Zij loopt verder langs de Boeg tot Krystnopol, buigt dan naar het westen en loopt noordelijk van Rawa Ruska en Lubaczow tot de San. Van hier volgt zij den loop van de rivier San tot aan de bron.
(Vor. ber. Kaartje 3955)

DUITSCHLAND. — **Rijkskanselier Hitler's rede in den Rijksdag. - Europeesche vredesconferentie wenschelijk. - Hitler's voorstellen. —**
In de op 6 October gehouden zitting van den Rijksdag heeft Rijkskanselier Hitler een rede van ongeveer anderhalf uur gehouden.

Duitsche verliezen. — In het begin van zijn rede behandelde de Rijkskanselier uitvoerig de prestaties der Duitsche troepen in Polen, wier menschelijkheid hij prees. Hij zeide, dat de Duitsche weermacht 10.572 man aan dooden en 30.222 man aan gewonden had verloren, terwijl bovendien 3404 man worden vermist, van wie een deel vermoedelijk is gesneuveld. Er werden 694.000 Polen gevangen genomen; de cijfers van den oorlogsbuit zijn nog niet te geven.
Uitvoerig ging hij daarop in op de politieke oorzaken van Polens nederlaag, als welke hij noemde: het Verdrag van Versailles en „Engelands onverantwoordelijke garantie". Geruimen tijd sprak hij ook over de vriendschap met de Sovjet-Unie, „welke een keerpunt is in de Europeesche geschiedenis en tevens bewijst, dat Duitschland niet naar de wereldheerschappij streeft en geen onbeperkte eischen in Oost-Europa heeft."
Duitschland wil met alle landen goede en klare betrekkingen onderhouden. Hij zeide o.a.: Het nieuwe Rijk heeft er naar gestreefd de traditioneele vriendschap met Nederland te handhaven. Het heeft geen geschil tusschen de twee staten overgenomen en geen nieuw geschil geschapen. Verder zeide hij, goede relaties te wenschen met alle nabuurlanden: België, Denemarken, Joego-Slavië, Zwitserland, de Scandinaafsche landen, enz.
Na hartelijke woorden te hebben gewijd aan de beproefde Duitsch—Italiaansche vriendschap, herhaalde Hitler, dat Duitschland jegens Frankrijk geen eischen meer heeft en ook nooit meer eischen zal stellen.
Behalve zijn koloniale wenschen heeft Duitschland trouwens in het geheel geen territoriale eischen meer. En ook de koloniën behoeven niet te leiden tot het gebruikmaken van geweld.
Alvorens tot de hoofdpunten van zijn rede te komen, herinnerde Hitler er nog omstandig aan, hoe het nationaal-socialisme tot 1 September op onbloedige wijze er in geslaagd was, het Verdrag van Versailles te herzien.

Doelstellingen der Duitsche regeering. — Men kan de Duitsche natie er geen verwijt van maken, als zij teruggave van de gestolen kolonies eischt.
Waarom, aldus spr., zou deze oorlog voortduren? Het Polen van Versailles zal nooit meer opstaan. Het uiteindelijke vraagstuk van den Poolschen staat zal door Rusland en Duitschland worden geregeld.
Ten einde te geraken tot het doel van een continentalen vrede, moeten de groote naties in conferentie bijeenkomen. Het is echter onmogelijk zulk een conferentie bijeen te roepen onder den druk van een oorlog of zelfs maar van gemobiliseerde legers.
Hitler voegde hier nog aan toe: „Zou Churchill dit weigeren, dan zal dit mijn laatste verklaring zijn. Duitschland is onoverwinnelijk."
De doelstellingen van de Duitsche regeering zijn de volgende:

1. Billijke regeling van de Duitsche grenzen, welke in overeenstemming is met de ethnologische en sociale situatie.
2. De verscheidene rassen in het geheele onder Duitsche souvereiniteit staande gebied en in geheel Z.-O. Europa moeten de hun toekomende plaats krijgen.
3. Regeling van het Joodsche vraagstuk.
4. Het opnieuw opbouwen van de handelsbetrekkingen met alle landen.
5. Het opbouwen van een Poolschen staat, welks veiligheid door Duitschland en Rusland zal worden gewaarborgd en welks regeering geen intrigues tegen een van deze landen zal toestaan.

Na aangedrongen te hebben op een regeling van de valutakwestie, zeide Hitler:
„De regels van den oorlog moeten eveneens herzien worden. Wij moeten erin slagen, nauwkeurig het doel te omlijnen van de luchtmacht, van de duikbooten, maar evenzeer van de blokkade, ten einde den oorlog minder verschrikkelijk te maken voor hen, die er geen deel aan nemen. Slechts dan zal het in Europa werkelijk vrede kunnen zijn.
Doch dit alles kan slechts door samenwerking tot stand worden gebracht. Eén ding is zeker: nooit in de geschiedenis zijn er twee zegevierende naties geweest, doch vaak zijn er twee verliezers geweest. Ik kan slechts den Almachtige verzoeken, ons in de toekomst evenals in het verleden den juisten weg te toonen, zoodat Europa weder vreedzaam zal kunnen zijn." (Telex-A. N. P. - Agence Belga - D. N. B.)
(V. b. Oorlog 1939, 3970; Hitler, rede Danzig 3953)

7 OCTOBER 1939

A. **NEDERLAND. — Urk met het vasteland verbonden. —**
Op 3 October '39 is de Meerdijk tusschen Lemmer en Urk, welke de Westelijke afsluiting vormt van den nieuwen Noord-Oostelijken polder in het IJsselmeer, gesloten. Van dat oogenblik af heeft Urk opgehouden een eiland te zijn, want de ruim 20 km. lange machtige dijk, die hier in enkele jaren dwars door de vroegere Zuiderzee is gelegd, verbindt van nu af het eiland met den vasten wal.
(Telex-A. N. P.) **(Vor. ber. Zuiderzeewerken 3649 H.)**

B. **NEDERLAND EN DE OORLOG. - 1939. —**
In Augustus 1939 is flink gehamsterd. —
De indexcijfers van de omzetten in het winkelbedrijf, samengesteld door het Centraal Bureau voor de Statistiek en het Economisch Instituut voor den Middenstand, geven de gelegenheid een inzicht te verkrijgen in de mate, waarin het publiek in den laatsten tijd tot verhoogde aankoopen in het winkelbedrijf is overgegaan. Blijkens deze cijfers waren de omzetten in geld in de kruidenierswinkels in de maand Augustus van dit jaar niet minder dan 23% hooger dan die in de overeenkomstige maand van het vorige jaar. (Voor de middenstandszaken bedroeg dit percentage 23, voor de grootwinkelbedrijven 32 en voor de coöperaties 15). Bedenkt men, dat de internationale spanning eerst in de laatste twee weken van Augustus allengs grooter werd, dan is het duidelijk, dat de bedrijvigheid in genoemde winkelbedrijven in deze weken belangrijk grooter was, dan bovenstaand cijfer, als gemiddelde der maand, aangeeft. Dit wordt bevestigd door de cijfers betreffende de week van 28 Augustus t/m 2 September, welke van een aantal grootwinkelbedrijven en coöperaties ontvangen werden. Blijkens deze cijfers was de verkoop in deze week 40 à 45% boven normaal.
Ook de waarde-omzetten in andere winkelbedrijven dan die, behoorende tot de levensmiddelenbranche, geven een sterke stijging te zien. Volgens de wekelijksche indices, welke samengesteld worden als onderdeel van de Economische Weekcijfers, en betrekking hebben op de omzetcijfers van een aantal grootwinkelbedrijven (warenhuizen, magazijnen in manufacturen e.d.) en middenstandszaken (winkels in manufacturen, glas- en aardewerk, huishoudelijke artikelen) in Amsterdam, Rotterdam en 's-Gravenhage, bewogen de verkoopen zich in elk der achtereenvolgende weken van de periode van 28 Augustus t/m 23 September resp. 22, 50, 53 en 85% boven die in de overeenkomstige weken van het vorige jaar. In deze winkelbedrijven werd de vermeerdering van de aankoopen eerst in den loop van de maand September van grooter belang.
(Vor. ber. Hamsteren 3701 E.)

Groote werken opgeschort. —
Als gevolg van de tijdsomstandigheden zijn diverse groote werken bij het Noordzeekanaal, zooals de tunnel te Velzen en de verbreeding van het kanaal, opgeschort.

Oorlogszeeongelukken op visschersschepen. —
Bij oorlogszeeongelukken op visschersschepen zullen de kosten van de uitkeeringen voor ongelukken, voor zoover deze door het bedrijf worden gedragen, voor de helft door het rijk worden overgenomen. Een restitutie van drie-vijfden van de premie voor de staatsmolestverzekering is door den minister aan het visscherijbedrijf in uitzicht gesteld. Hierdoor zijn eenige moeilijkheden, welke hervatting van het bedrijf in den weg stonden, ondervangen.

Verboden lectuur in de kazernes. —
Opnieuw is de lijst vastgesteld van periodieken, boeken en andere lectuur, waarvan het verboden is deze in de kazernes of schepen of in de onder eenige andere benaming tot huisvesting of verblijf aangewezen inrichtingen der weermacht aanwezig te hebben. Behalve de in die lijst vastgestelde lectuur, zijn voorts verboden alle geschriften, die een politiek-propagandistisch karakter dragen, zooals verkiezingscirculaires, van welke politieke partij ook, alsmede convocaties, partijbrochures enz., die ten doel hebben propaganda te maken voor een politieke groep en met dit doel onder militairen worden verspreid.

Mijnwerkersbond. - Duurtebijslag. —
De Algemeene Nederlandsche Mijnwerkersbond heeft aan de contactcommissie gevraagd maatregelen te nemen opdat aan de mijnwerkers een duurtebijslag zal worden verleend, in verband met de stijging van de kosten voor het levensonderhoud.

Collegegelden. —
De minister van Onderwijs, Kunsten en Wetenschappen heeft een noodwetje ingediend, waarin hij machtiging vraagt om gestorte collegegelden geheel of gedeeltelijk terug te betalen aan studenten, die onder de wapenen zijn geroepen.

Uitvoer van steenkolen enz. verboden. —
De regeering heeft thans ook den uitvoer verboden van steenkolen, cokes, steenkoolbriketten, bruinkolen, bruinkoolbriketten, turf en turfbriketten.

Petroleum. - Distributie. —
Met ingang van een nader te bepalen dag mag petroleum niet worden gekocht, verkocht en afgeleverd, dan met inachtneming van een vastgestelde distributieregeling.

Lichting 1940. —
Thans wordt officieel bekend gemaakt, dat de eerste ploeg van de lichting 1940 op 23 October onder de wapenen moet komen.

Kostwinnersvergoeding verhoogd. —
Overeenkomstig het reeds aangekondigde voornemen daartoe is thans een Staatsblad verschenen met een Koninklijk besluit van 29 September 1939, tot wijziging van het dienstplicht-vergoedingsbesluit. De maximum kostwinnersvergoeding wordt gebracht van *f* 2.50 op *f* 3.—, terwijl in bijzondere, door den minister van Defensie aan te wijzen gevallen de vergoeding op een hooger bedrag kan worden vastgesteld. De minister van Defensie is bevoegd om, in afwachting van een algeheele herziening van het dienstplicht-vergoedingsbesluit, gedurende de tegenwoordige buitengewone omstandigheden van dat besluit afwijkende bepalingen vast te stellen. Het besluit wordt geacht in werking te zijn getreden met ingang van 1 September 1939. (Telex-A. N. P.)
(Vor. ber. Kostwinnersverg. 3964 A.; Nederland en de Oorlog 3972 A.)

OORLOG 1939. —
DUITSCHLAND. — **Rijkskanselier Hitler's rede van 6 October. - Algemeene indrukken. —**
Londen. — De vrede is niet naderbij gekomen. Men heeft maar geringe hoop, dat een nadere bestudeering van de voorstellen van den rijkskanselier ten slotte toch nog kan leiden tot een basis, waarop over vrede onderhandeld zou kunnen worden. De algemeene indruk is: „Als dit Hitler's laatste woord is, is de strijd onvermijdelijk geworden."

Parijs. — De Franschen zijn eveneens sceptisch. Men is van oordeel, dat de rede van den Führer geen positieve elementen bevat, die een vrede alsnog zouden kunnen bewerkstelligen. De verzekeringen, dat tusschen Duitschland en Frankrijk geen kwesties van territorialen aard meer bestaan, imponeeren den Franschman niet; hij neemt ze voor kennisgeving aan.

Rome. — Extra-edities met zware koppen over de volle breedte der pagina's, verschenen in de straten van de Italiaansche hoofdstad. De rede is zeer gunstig ontvangen; vergelijkingen werden gemaakt met de laatste rede van Mussolini. De vredespogingen van Hitler zullen door den Duce krachtig gesteund worden.

Moskou. — Een rede van Hitler, waarvan de radio-ontvangst, zooals vroeger wel eens het geval is geweest, niet werd gestoord. Men toonde zich voldaan over de vriendelijke woorden, welke Hitler in zijn rede aan de Sovjets heeft gewijd.

Washington. — De Vereenigde Staten, die weigeren de verovering en verdeeling van Polen te erkennen — evenmin als zij de liquidatie van Tsjecho-Slowakije hebben erkend — kunnen een vrede, zooals Hitler zich voorstelt, niet onderschrijven. (Telex-A. N. P.)
(Vor. ber. Rede Hitler 3975; Oorlog 1939, 3974)

A. **Het bondgenootschap met Duitschland. — Achtergrond der geschiedenis. —**
De „Nieuwe Rotterdamsche Courant" van 4 October publiceert een artikel over Duitschlands bondgenootschap met Rusland, waaraan wij o.a. het volgende ontleenen:
De strijd binnen de partij heeft een dubbel aangezicht gehad, waarvan het eene verscheen in de periodieke discussies en in de disciplinaire maatregelen, waarmede deze op den duur eindigden tegenover den verslagen tegenstander, die zich nochtans niet overgaf, en het andere in de reeks van groote politieke processen, welke van 1936 tot 1938 gevoerd zijn en welke veelal op de doodstraf voor de voornaamste beklaagden uitgeloopen zijn.
Deze processen hebben in hun tijd den buitenstaander voor groote raadselen geplaatst.
Wanneer men nu echter de procesverslagen nog eens ter hand neemt, gaat men het daar verhandelde toch wel geheel anders beoordeelen. De conclusie is, dat de partijleiding en de oppositie opnieuw, en ditmaal op leven en dood, gevochten hebben, om de macht in de eerste plaats, en dat in dezen strijd de beoordeeling van de buitenlandsch-politieke situatie van beslissende, noodlottige beteekenis geweest is.
Trotski zoekt vreemde hulp. — Trotski heeft den strijd tegen Stalin nimmer opgegeven. Zijn polemiek is voor het oor van de geheele wereld voortgezet. Tegelijk bleef echter de samenzweerder aan het werk. Van dezen Trotski nu getuigde Pjatakov, dat deze reeds in 1931 er de aandacht op vestigde, dat de strijd tegen Stalin binnen het raam van één enkelen staat ondenkbaar was en dat de samenzweerders zich in geen geval van het internationale vraagstuk konden afmaken. In het verhoor van Boecharin werd in een scherp debat geconcludeerd, dat men zich in 1930-'31 de hulp van Polen had willen verzekeren in ruil voor den afstand van het Sovjetgedeelte van Wit-Rusland, waarbij Rykov verklaarde reeds in 1932 vernomen te hebben, dat men bij alle eenigszins belangrijke benoemingen van menschen op leidende posten in Wit-Rusland van te voren met den Poolschen spionnagedienst tot overeenstemming kwam.

SOVJET-RUSLAND

Hitler's bewind. — In 1933 kwam Hitler aan de macht, waardoor het geheele aspect veranderde. In een van April 1934 dateerenden brief aan Radek gaf Trotski als zijn meening te kennen, dat dit oorlog als naastbijliggend perspectief beteekende, een oorlog, die onvermijdelijk was, des te meer, omdat tegelijkertijd de situatie in het Verre Oosten zich verscherpte; dat deze oorlog ongetwijfeld tot de nederlaag van de Sovjet-Unie zou leiden en dat deze nederlaag een reëele situatie zou scheppen voor het aan de macht komen van zijn richting.
Concessies aan den aanvaller. — Het gevolg was, dat Trotski het op zijn weg vond liggen om contact aan te knoopen met Duitschland en Japan, de twee agressieve staten, van wie hij een aanval op de Sovjet-Unie verwachtte en in ruil voor den steun, welke deze landen hem zouden moeten verleenen om de macht te kunnen overnemen, bereid was belangrijke economische en territoriale concessies te doen. Pjatakov verklaarde, dat hij in een onderhoud met Trotski, dat op het eind van 1935 zou hebben plaats gehad, van dezen had vernomen, dat hij vrij langdurige onderhandelingen had gevoerd met Hess, den plaatsvervangenden leider van de Duitsche nationaal-socialistische partij.
Wat deed Stalin? — Nu, in 1939, is het Stalin, die een bondgenootschap met Duitschland sluit. Kan men nu zeggen, dat Stalin de politiek van Trotski gestolen heeft? Het is duidelijk, dat dat niet het geval is geweest.
In 1939 was het niet de Sovjet-Unie, die om den steun van Duitschland kwam en in ruil daarvoor economische en territoriale concessies aan te bieden had. Het was Duitschland dat de deelneming van de Sovjet-Unie aan het door Engeland en Frankrijk beoogde vredesblok zocht te verijdelen. De Sovjet-Unie is in dit aanbod klaarblijkelijk niet getreden, terwille van de voordeelen, welke haar daarbij werden voorgespiegeld. De Sovjet-Unie is nog maandenlang met Engeland en Frankrijk over een verdrag van wederzijdschen bijstand blijven onderhandelen en er zijn nog altijd geen afdoende bewijzen, dat zij daarbij te kwader trouw is geweest. Vooralsnog is er nog altoos reden om aan te nemen, dat de Sovjet-Unie wel is waar reeds geruimen tijd het alternatief van een samengaan met Duitschland onder oogen heeft gezien, maar dat zij er de voorkeur aan zou hebben gegeven, indien zij te zamen met Engeland en Frankrijk, maar dan op haar voorwaarden, een verdrag had kunnen sluiten, dat h.i. zoo sterk zou zijn geweest, dat het het uitbreken van een oorlog zou hebben belet. Ook Stalin is een man van illusies. Toen hij in het begin van 1935 een zij het ook nog zoo'n voorwaardelijke democratiseering van de Grondwet aankondigde was dat, zonder dat hij erop bedacht kon zijn, dat de beteekenis van dit besluit in hooge mate beperkt zou worden door de ontwrichting, welke de spoedig daarop opnieuw ontbrandende partijstrijd (ook al werd hij ditmaal voor de rechtbank gevoerd) overal in den lande ten gevolge zou hebben. Zoo ook heeft hij langen tijd op een samengaan met de democratische mogendheden (ook al noemde hij ze bij voorkeur zoogenaamd democratisch) gerekend, om het uitbreken van een algemeenen oorlog te voorkomen, waarvan de Sovjet-Unie voor zichzelve toch altijd meer belemmeringen van haar normale ontwikkeling dan rechtstreeksche winst verwachten kon. Ook deze illusie is voor hem verloren gegaan, toen hij voor zich tot de conclusie kwam (terecht of ten onrechte), dat een verbond met Engeland en Frankrijk op de voorwaarden van deze landen den oorlog toch niet weerhouden zou, ja, dat de Sovjet-Unie er misschien het zwaarste aandeel in zou moeten dragen.
Het pendant. — Toen besloot Stalin tot zijn verbond met Duitschland. Maar reeds de eerste manoeuvres toonden aan, dat hij het niet deed langs den défaitistischen gedachtengang, dien Trotski en de zijnen gevolgd hadden. De ontwikkeling van de economische betrekkingen geschiedde op een basis van wederkeerigheid. Territoriaal heeft niet de Sovjet-Unie Wit-Rusland en de Oekraïne behoeven af te staan, maar heeft zij deze twee Sovjet-republieken kunnen afronden met de stamverwante deelen, welke tot dusver tot Polen behoorden. In de Oostzee bezet de Sovjet-Unie nieuwe sleutelposities. In plaats dat de Sovjet-Unie op geenerlei wijze de expansie van Duitschland in de Donau- en Balkanlanden zou mogen hinderen, gelijk Trotski had gemeend, neemt zij daar plotseling een plaats in, welke alle landen in deze omgeving dwingt rekening met haar te houden. Er is geen sprake van, dat de Sovjet-Unie in het Verre Oosten het Kust- en Amoergebied aan Japan heeft moeten afstaan. Japan heeft om een wapenstilstand gevraagd in den strijd in Mongolië. Wanneer het er om gaat, dat de Sovjet-Unie, in verbond met Duitschland, haar actie in Azië uitbreidt, is het nog de vraag, of zij dan samenwerking met Japan zal zoeken en niet veeleer met China, in plaats dat zij Japan geen hinderpalen in den weg mag leggen bij de verovering van dat land, gelijk Trotski zich had gedacht.
Verwikkeld bondgenootschap. — Dit alles geschiedt niet in strijd met Duitschland, maar met dit land als bondgenoot. Duitschland krijgt daarbij gelegenheid om ook een gedeelte van zijn eigen aspiraties te verwezenlijken. Maar zooals Trotski in zijn befaamde gesprek met Pjatakov betoogde, dat de welwillende houding van de Duitsche en de Japansche regeering tegenover zijn blok natuurlijk niet de vrucht was van een bijzondere liefde van deze landen voor dit blok, maar dat zij eenvoudig uitgingen van hun eigen,

reëele belangen, zoo moet men aannemen, dat de Sovjet-Unie, ook als bondgenoot van Duitschland, voor zijn eigen belangen werkt. Voor Stalin zijn dat tevens de belangen van het communisme. Zooals Trotski bij de berekeningen van zijn defaitistische politiek toch altijd rekening bleef houden met de mogelijkheid, dat eens de kans voor de wereldrevolutie keeren zou, zoo hoeft men niet te denken, dat Stalin daarvan is afgebracht, niet door de bezetting van Wit-Rusland en de Oekraïne en niet door het nieuwe verdrag met Estland. Achter het bondgenootschap met Duitschland gaat een ideologisch offensief schuil, dat tegen het kapitalisme in zijn geheel is gericht, maar dan ook tevens tegen het fascisme, dat het communisme in wezen, voorzoover het niet iets anders geworden is of iets anders gaat worden. immers als de uitdrukking van het meest reactionnaire kapitalisme beschouwt. Het is een offensief, dat in samenwerking met Duitschland buiten de grenzen van dit nieuwe blok treedt. Maar het is een offensief, dat tegelijkertijd zal blijven werken in de betrekkingen tusschen deze onverwachte bondgenooten. In zekeren zin aanvaardt de Sovjet-Unie het bondgenootschap met Duitschland, zooals de bolsjewiki eenmaal het bondgenootschap met de boeren hebben gezocht. Ook al is dus een punt bereikt, waarop de twee stelsels zich aan elkanders wederzijdschen invloed blootstellen, dan beteekent dit nog niet, dat zij in eeuwigen vrede zullen samenleven. Zoolang de Duitschers in het door hen bezette gedeelte van Polen de Joden aan het opruimingswerk zetten, terwijl de Russen in hun gedeelte Joodsche burgemeesters aanstellen, is het duidelijk, dat bij alle punten van aanraking, welke samenwerking mogelijk maken, er punten genoeg van heftigste wrijving overblijven, die zelfs wel eens in een oorlog tusschen hen zouden kunnen ontbranden. En in dien oorlog, maar ook zonder dien in een langen tijd van wisselwerking, zou dan moeten blijken, wie de sterkste is. Het zou echter lichtvaardig zijn een dergelijke ontwikkeling op korten afstand te verwachten. Men gaat veiliger, wanneer men daar voor den duur van dézen oorlog maar liever geen rekening mee houdt. (Nieuwe Rott. Crt.)

(Vor. ber. Pact 3925 C; Duitsch-Russische betrekk. v. 1917—1939 3969 E.)

OORLOG 1939. — Krijgsverrichtingen. —

OOSTELIJK FRONT **van 24 Sept.—1 October 1939.**

24 September. Poolsche duikboot „Zbik" laat zich in Zweden interneeren. — In Praga, de voorstad van Warschau, wordt verwoed gevochten; vele burgers gedood.

25 September. Het Roode (Russische) leger vervolgt opmarsch in Polen. Wilna onder Russisch raden-bestuur.

26 September. Bolsjewiseering van het door Rusland bezette Poolsche gebied.

27 September. Warschau besluit tot onvoorwaardelijke overgave aan de Duitschers. — Sovjet-Russisch schip door onbekende duikboot in de Oostzee getorpedeerd. — Militair bestuur in het door Duitschland bezette Poolsche gebied.

28 September. De vesting Modlin, ten N.-W. van Warschau, heeft zich overgegeven.

1 October. Eerste Duitsche troepen rukken Warschau binnen. Warschau is een puinhoop. — Poolsche bezetting van schiereiland Hela geeft zich over.

Krijgsverrichtingen aan het Oostelijk Front in Polen beëindigd. (Vor. ber. Oostel. Front 3957)

WESTELIJK FRONT **van 24 Sept.—7 October 1939.**

25 September. Voor het eerst een artillerieduel tusschen Straatsburg en Bazel. Fransche vliegers zouden boven Friedrichshafen zijn geweest. Luchtgevechten aan het Westelijk front.

27 September. Aanval van Duitsche vliegtuigen op een Engelsch eskader.

28 September. Nachtelijke uitval der Duitschers bij Saarbrücken mislukt.

29 September. Britsche luchtaanval op Duitsche vloot. Vijf Engelsche vliegtuigen zouden zijn neergeschoten.

6 October. Korte hevige botsing tusschen Fransche en Duitsche soldaten in het Moezeldal.

7 October. Aanval van Duitsche vliegtuigen op Britsche mijnenvegers.

(Vor. ber. Westel. Front 3958)

OORLOG TER ZEE. — **Verliezen der Wereldkoopvaardij 4 September—2 October. —**

Engeland	150.374	bruto ton
Frankrijk	6.407	„ „
Duitschland	21.377	„ „
	800.000*	„ „
Griekenland	4.000	„ „
Nederland	1.514	„ „
België	5.965	„ „
Rusland	968	„ „
Zweden	6.727	„ „
Noorwegen	7.379	„ „
Finland	6.418	„ „
Denemarken	1.150	„ „
Letland	1.233	„ „

*) In neutrale havens vastgehouden. (Telex-A. N. P.)

(Vor. ber. Zeeoorlog 3958; Oorlog 1939, 3976)

A. **NEDERLAND. — Belangengemeenschap Amsterdamsche Bank N.V. en Rotterdamsche Bankvereeniging N.V. gaat niet door. —**

De Amsterdamsche Bank N.V. en de Rotterdamsche Bankvereeniging N.V. hebben besloten het in Juli ter kennis gebrachte voornemen tot samenwerking onder de gewijzigde omstandigheden niet uit te voeren. (Alg. Handelsblad) **(Vorig bericht 3877 D.)**

B. **SPANJE. — Generaal Franco over den Europeeschen oorlog en het Duitsch-Russisch pact. —**

In een interview heeft generaal Franco op 3 Oct. '39 verklaard, dat het belachelijk en dwaas is, dat de Europeesche oorlog is uitgebroken. Hij verklaarde, dat het voor iedereen van belang is, dat zoo spoedig mogelijk de vrede wordt geteekend.

Zooals het zich thans laat aanzien, kan de oorlog geen practisch en vruchtbaar resultaat opleveren.

Wat het Duitsch-Russisch pact betreft, was generaal Franco van meening, dat de onderhandelingen van de geallieerden met Moskou tot mislukking gedoemd waren, aangezien zij gebaseerd waren op den status quo van het Verdrag van Versailles, dat het oude Russische imperium versnipperd heeft. „Aan de zijde van Duitschland kon Rusland zich van het vervullen van zijn eischen verzekeren. De eenige weg was dus een overhaaste capitulatie."

Generaal Franco voegde daaraan toe: „De inval van Rusland in Europa is zeer ernstig. Er moeten spoedig stappen ondernomen worden om ernstiger schade te voorkomen, hetgeen onmogelijk is zonder den vrede in het Oosten te herstellen. Duitschland zou een barrière moeten vormen, die voldoende sterk is om het streven van Rusland op politiek en sociaal gebied te weerstaan, opdat het bolsjewisme Europa niet verder binnendringt." (Telex-A. N. P.)

(Vor. ber. Gen. Franco 3970 A.)

C. **CHINA. — Conflict met Japan. - Sjekki gevallen. - Japansche blokkade van Tientsin duurt voort. - Noord-Hoenan. —**

Sjekki. — Na vele Japansche aanvallen te hebben afgeslagen, verloren de Chineesche verdedigers van Tsjoengsjan op 7 October de hoofdstad Sjekki onder de slagen van een machtig Japansch offensief. De Japansche troepen vielen op twee fronten aan. In het Oosten hielden de Chineesche militietroepen hen tegen, maar in het Westen stortte de verdediging van nieuw aangevoerde troepen ineen. Zij worden er van verdacht, verraad te hebben gepleegd. De strijd duurt nog voort.

Japansche vliegtuigen bombardeeren het land in wijden omtrek en Sjekki is een groote puinhoop geworden. De veroverde stad Tsjoengsjan heeft weinig militaire waarde; het is de geboorteplaats van Sun Jat Sen. De bevelhebber van de Chineesche

militaire troepen is Tsjang Wai Sjen, vroeger in Europa en Amerika als vlieger bekend.
De Chineezen hebben opnieuw aanvallen ondernomen aan de grens van Hongkong en daar Ti-Tongwei en Pigwoe, plaatsen aan den spoorweg boven Sjoemsjoen, bezet.

Tientsin. — Het water, dat vijf weken geleden de stad Tientsin overstroomde, is thans geheel teruggeweken. De Japansche blokkade tegen de Britsche en Fransche concessies duurt voort.
(Vor. ber. Overstroom. 3921 D.)

Noord-Hoenan. — Naar het Chineesche persbureau meldt, zijn, aldus het A. N. P., de Japansche troepen in Noord-Hoenan geheel ineengestort. Een Chineesche colonne heeft de overblijfselen der Japansche troepen omsingeld; een andere afdeeling opereert achter de Japansche achterhoede. Uit Tsjangsja wordt gemeld, dat de Chineezen in Noord-Kiangso twee Japansche regimenten vernietigd hebben. (Times - Telex-A. N. P.)
(Vor. ber. Chin.-Jap. Conflict 3964 C.)

A. **AMSTERDAM. — Monument voor Wilhelmina Drucker. —**
Op 30 Sept. '39 is onder zeer groote belangstelling het gedenkteeken ter herinnering aan en ter eere van de bekende feministe Wilhelmina Drucker, dat geplaatst is in het plantsoen van de Noorder Amstellaan, kruising Waalstraat, onthuld en overgedragen aan het hoofdstedelijk gemeentebestuur. (Telegraaf)

B. **SOVJET-RUSLAND. — Verdrag van wederzijdschen bijstand met Letland. - Russische vlootbases o.a. Libau en Windau en vliegvelden. —**
Op 5 October '39 is te Moskou een pact van wederzijdschen bijstand tusschen de Sovjet-Unie en Letland onderteekend.

Tass-Agency deelt den officieelen tekst van het Russisch-Letsche verdrag mede. Deze tekst luidt:
„Het presidium van den hoogsten Sovjet der U.S.S.R. eenerzijds en de president der Letsche republiek anderzijds hebben in het belang van de ontwikkeling der vriendschappelijke betrekkingen, die zijn gevestigd door het vredesverdrag van 11 Augustus 1920 en die berusten op de erkenning der onafhankelijkheid en van het beginsel van niet-inmenging in de binnenlandsche aangelegenheden der andere partij,
oordeelende, dat het vredesverdrag van 11 Augustus 1920 en het verdrag van non-agressie en van vreedzame regeling van conflicten van 5 Februari 1932 den hechten grondslag der wederzijdsche betrekkingen en verplichtingen blijven vormen,
overtuigd, dat de nauwkeurige definitie der voorwaarden voor de verzekering der wederzijdsche veiligheid in het belang van beide contracteerende partijen is, noodig geacht het volgende verdrag van wederzijdschen bijstand te sluiten en hebben voor dit doel als hun gevolmachtigde vertegenwoordigers aangewezen: den voorzitter van den raad van volkscommissarissen en volkscommissaris van Buitenlandsche Zaken, Molotof, als gevolmachtigde van het presidium van den Hoogsten Sovjet en den Letschen minister van Buitenlandsche Zaken, Munters, als gevolmachtigde van den president der Letsche republiek, die het volgende zijn overeengekomen:

Artikel 1: De twee contracteerende partijen verbinden zich elkander elken bijstand, met inbegrip van militairen bijstand, te verleenen in geval van een directen aanval of een bedreiging met aanval van de zijde van eenige groote Europeesche mogendheid tegen de zeegrenzen der partijen in de Oostzee of tegen hun landgrenzen, door de territoria der Eestische of de Litausche republiek, alsmede tegen de in artikel 3 genoemde bases.
Art. 2: Sovjet-Rusland verbindt zich het Letsche leger bijstand te verleenen in wapening en andere militaire uitrusting op gunstige voorwaarden.
Art. 3: Ten behoeve van de waarborging van de veiligheid der Sovjet-Unie en ter consolideering van haar eigen onafhankelijkheid verleent de Letsche republiek aan de Sovjet-Unie het recht tot het hebben van vlootbases in pacht en tegen redelijken prijs in de steden Liepaja (Libawa - Libau) en Ventspils (Windawa - Windau) en van verscheidene vliegvelden. De nauwkeurige plaatsen voor de bases en vliegvelden en de grenzen daarvan zullen in wederzijdsch overleg worden vastgesteld.
Voor de bescherming van de straat Irben (tusschen Oostzee en Golf van Riga) wordt aan de Sovjet-Unie het recht verleend op dezelfde voorwaarden een basis voor kust-artillerie aan de kust tusschen Ventspils en Pitrags te vestigen.
Voor de bescherming der vlootbases, der vliegvelden en der kust-artillerie-basis heeft de Sovjet-Unie het recht op eigen kosten op de aangewezen plaatsen land- en luchtmachttroepen tot een strikt beperkt aantal te handhaven. De maximale grootte der strijdkrachten zal bij speciale overeenkomst bepaald worden.

(Letland - Latvija — 65.780 km.² ± 2 millioen inwoners. Onafhankelijk van Rusland sinds 1918, toen de republiek werd uitgeroepen.) (Red. K. H. A.)

Art. 4: De contracteerende partijen verbinden zich geen bondgenootschap aan te gaan en niet deel te nemen aan eenige coalitie, gericht tegen een der partijen.
Art. 5: De uitvoering van dit pact mag in geen enkel opzicht schade toebrengen aan de souvereine rechten der partijen, in het bijzonder aan haar staatsorganisatie, economische en sociale stelsels en militaire maatregelen. Het gebied, aangewezen voor de in artikel 3 genoemde bases en vliegvelden blijft territorium van de Letsche republiek.
Art. 6: Dit pact treedt in werking door de uitwisseling der ratificatie-oorkonden. Deze uitwisseling zal te Riga geschieden binnen zes dagen na den datum van onderteekening van dit verdrag. Het verdrag geldt voor tien jaar en, indien geen der partijen het noodzakelijk acht het pact een jaar vóór het afloopen op te zeggen, zal het automatisch gedurende tien nieuwe jaren blijven gelden.

Dit verdrag is opgemaakt in twee origineele exemplaren, in de Russische en in de Letsche taal, op 5 October 1939 te Moskou.
(w.g.) Wjatsjeslaf Molotof.
(w.g.) Wilhelm Munters.

Aan de onderteekening van het pact zijn besprekingen voorafgegaan, welke van 2 tot 5 October hebben geduurd en waaraan werd deelgenomen door Molotof, Munters, Stalin, Potemkin, den Sovjet gezant in Letland, Zotof en den Letschen gezant te Moskou, Kocins.
(Tass-Agency - Telex-A. N. P.)

9 OCTOBER 1939

C. **ROEMENIE. — Demobilisatie aan de grens Hongarije—Roemenië. —**
Een belangrijke schrede in de richting van pacificatie in Midden-Europa is door Roemenië en Hongarije gedaan, die op 7 October '39 besloten hebben hun troepen aan de gemeenschappelijke grens te demobiliseeren.
Officieel wordt daaromtrent door de Roemeensche regeering het volgende bekend gemaakt:
De Joego-Slavische regeering heeft op 24 September te Boekarest en Boedapest met het oog op een ontspanning tusschen Roemenië en Hongarije voorgesteld, dat beide landen hun voorbereidende militaire veiligheidsmaatregelen aan de gemeenschappelijke grens ongedaan zullen maken. De Hongaarsche regeering heeft 30 September hierop geantwoord, dat zij zulke maatregelen op het oogenblik reeds getroffen heeft en bereid is ook de resteerende militaire voorbereiding ongedaan te maken. Thans heeft de Roemeensche regeering aan Belgrado en Boedapest medegedeeld, dat zij ook van haar zijde de getroffen militaire veiligheidsmaatregelen op verstrekkende wijze ongedaan heeft gemaakt.

Een communiqué van gelijke strekking is door de Hongaarsche regeering gepubliceerd.
Op 4 October heeft de Roemeensche regeering Boedapest van haar besluit in kennis gesteld.
(Vor. ber. Roemenië—Hongarije 3905 E.)

A. ITALIE. — Uitvoerverbod van wapenen en andere artikelen. —
De Italiaansche staatscourant publiceerde op 5 Oct. 1939 een lijst van duizend artikelen, waarvan de uitvoer van 5 October af voor alle landen verboden is. Tot deze artikelen behooren wapenen van allerlei aard, zooals geweren, machinegeweren, kanonnen, onderdeelen van kanonnen, revolvers, munitie, explosieve stoffen, tal van chemische artikelen, ijzer, staal, koper, ertsen, kortom alle oorlogsmaterialen.
Voorts staan op de lijst: auto's, vliegtuigen, paarden, muilezels, runderen, geneesmiddelen en tal van andere artikelen, waaronder een aantal levensmiddelen, zijden en wollen stoffen enz. (Stefani)

B. LETLAND. — Verklaring in zake het verdrag van wederzijdschen bijstand met Sovjet-Rusland. —
De pers publiceert volgens het Duitsche Nieuwsbureau verklaringen van den Letschen minister van Buitenlandsche Zaken, Munters, over het bijstandsverdrag met de Sovjet-Unie, waarin de minister o.a. heeft gezegd: „Het Europeesch gedeelte der Sovjet-Unie heeft slechts drie uitgangen naar de staten overzee: de Witte Zee, de Zwarte Zee en de haven van Leningrad. Deze haven is strategisch ongunstig gelegen en is bovendien niet ijsvrij. In vredestijd kon men daarmede genoegen nemen, doch in tijd van oorlog kon deze toestand moeilijkheden veroorzaken Daardoor wordt het ook begrijpelijk, dat de Sovjet-Unie er naar streefde, haar positie in het kustgebied der Oostzee te bevestigen. De eigen veiligheid van Letland maakte bovendien een opheldering en duidelijke vaststelling van de situatie noodig.
Het verlangen van beide staten, om den vrede en den status quo aan de Oostzee te handhaven, heeft uitdrukking gevonden in een pact van wederzijdschen bijstand. Letland heeft er altijd naar gestreefd, niet in een oorlog betrokken te worden, doch men moet ook erkennen, dat er ook bedreigingen voor de Sovjet-Unie hadden kunnen ontstaan, wanneer Letland in een oorlog zou zijn meegesleept. De strategische voorrechten van Rusland zullen het normale leven te Libau en Windau geenszins beperken, daar de Russische bases nauwkeurig omlijnd zullen worden.
Munters zeide ten slotte, dat het bijstandsverdrag den vrede en de veiligheid zal versterken en in overeenstemming is met de politieke werkelijkheid, waarmede Letland in de bestaande omstandigheden rekening had te houden. (D. N. B.)
(Vor. ber. Verdrag 3979 B.)

10—11 OCTOBER 1939

OORLOG 1939. —
FRANKRIJK. — De Communisten. - Ex-Kamerleden gearresteerd. —
Het sluiten der zitting van het Fransche parlement geschiedde op 5 October om redenen van binnenlandsch politieken aard.
De parlementaire onschendbaarheid van de op de communistische lijsten gekozen afgevaardigden is thans opgeheven en hun zal worden verhinderd hun propaganda voor de ontbonden partij voort te zetten.
Kolonel Loriot, regeeringscommissaris bij den derden krijgsraad te Parijs, heeft opdracht ontvangen een instructie te openen tegen verschillende ex-communistische Kamerleden.
Op 9 October zijn 35 communistische leden van de Fransche Kamer gearresteerd onder beschuldiging van overtreding van de wet, welke propaganda voor de derde internationale verbiedt.
Na een verhoor te hebben ondergaan, zijn zij beschuldigd van overtreding van het wetsdecreet van 26 September 1939. **(Vor. ber. Ontb. Comm. partij 3964; oprichting Boeren- en Werkl. groep 3971)**

DUITSCHLAND. — Waarschuwing aan de neutrale scheepvaart o.a. Ver. Staten, Zweden en Denemarken.
De regeering der Vereenigde Staten heeft op 3 October van Duitschland een nota ontvangen, waarin zij wordt gewaarschuwd tegen het „verdachte gedrag" van schepen der Vereenigde Staten in de wateren om Frankrijk en Groot-Brittannië.
In de nota wordt verklaard: niet neutrale koopvaarders hebben herhaaldelijk geprobeerd in de wateren om Groot-Brittannië en Frankrijk te ontsnappen aan het recht van de Duitsche zeestrijdkrachten, schepen aan te houden en te onderzoeken. Voorts hebben zij herhaaldelijk de verdenking op zich geladen door hun onbehoorlijk gedrag. Koopvaardijschepen der Ver. Staten wordt in hun eigen belang aangeraden geen wijzigingen te brengen in hun koers of de gebruikmaking van hun radiotoestellen bij het waarnemen van Duitsche vlootstrijdkrachten, het zigzag-varen en het niet gehoorzamen aan het bevel te stoppen of het aanvaarden van een convooi door vlootstrijdkrachten van mogendheden, welke met Duitschland in oorlog zijn.
Het departement van Buitenlandsche Zaken heeft de nota in handen gesteld van de maritieme commissie, welke de koopvaardij en de havenautoriteiten op de hoogte heeft gesteld.
Een soortgelijke nota werd ook aan de Zweedsche en Deensche regeering gezonden.
(Vor. ber. Oorlog ter Zee 3978)

Het Britsche Blauwboek. - Een Duitsch antwoord. —
Het Duitsche Nieuwsbureau bericht, dat het Britsche ministerie van Voorlichting na een studie van drie weken, bemerkingen heeft gepubliceerd op het Duitsche Witboek, welke worden voorafgegaan door de oewering, dat de Führer en de Duitsche minister van Buitenlandsche Zaken den wensch koesteren de waarheid over de bewust door Duitschland gemaakte Duitsch-Poolsche crisis te loochenen. Van Britsche zijde wordt gepoogd aan de hand van een Blauwboek een aantal onjuistheden vast te stellen in het Duitsche Witboek.
Het D. N. B. verklaart ten aanzien van het Duitsche Witboek, dat dit een verzameling is van de authentieke oorkonden, het bevat geen stemmingsberichten of gesprekken en het is kinderachtig wanneer men van Britsche zijde hieruit concludeert dat men van Duitsche zijde gewichtig materiaal heeft achtergehouden.
In de Britsche verklaring wordt gezegd, dat het Duitsche Witboek uitgaat van de veronderstelling, dat de Britsche garantie aan Polen is verstrekt voor het afwijzend antwoord van Polen op het Duitsche aanbod in Maart van dit jaar. Engeland heeft evenwel de garantie eerst Polen aangeboden, nadat het de Duitsche voorstellen had verworpen. Van Duitsche zijde wordt ook niet bestreden, dat het formeele aanbod van de garantie eerst is gedaan op 31 Maart.
Doch niet deze formeele gang van zaken is beslissend, maar het feit, dat Polen reeds op 21 Maart, toen de Duitsche voorstellen werden gedaan, vast kon rekenen op de Britsche hulp. Het D. N. B. wijst hierbij op de redevoeringen van Chamberlain op 17 Maart en lord Halifax van 20 Maart, die ook in het Britsche Blauwboek zijn opgenomen, en waarin zij openlijk de Britsche omsingelingspolitiek aankondigden.
Van Britsche zijde wordt vervolgens beweerd, aldus het D. N. B., dat in het Duitsche Witboek niet is vastgesteld dat de Britsche regeering zich van begin af aan heeft gekant tegen het Duitsche „ultimatum", volgens hetwelk een Poolsch onderhandelaar vóór 30 Augustus des nachts twaalf uur te Berlijn werd verwacht om de Duitsche voorstellen te aanvaarden. Het is een verdraaiïng van de feiten het Duitsche verlangen als een ultimatum te beschouwen. De Duitsche regeering heeft na afloop van den termijn op 30 Augustus hieruit geen conclusie getrokken en achtte eerst in den nacht van 31 Augustus den diplomatieken weg verder onmogelijk.
Het ook in het Britsche Blauwboek opgenomen bericht van den Britschen ambassadeur Henderson stelt vast, dat de Führer de vraag van Henderson of de Poolsche onderhandelaar als volkomen gelijkgerechtigd zou worden beschouwd, bevestigend heeft beantwoord. De Duitsche regeering heeft eerst in den nacht van 31 Augustus vernomen, dat de Britsche regeering reeds op 30 Augustus van meening was, dat het het herstel van een Duitsch-Poolsche onderhandeling als ondoenlijk beschouwde.
De Britsche verklaring zegt verder, dat de Duitsche regeering over het hoofd heeft gezien, dat ook de Poolsche regeering het recht heeft gehad de Duitsche voorstellen te kennen, te overwegen en te beantwoorden. Van Duitsche zijde wordt te dien aanzien vastgesteld, dat dit vereenigbaar was geweest met de door Duitschland voorgestelde procedure.
Bovendien had de Britsche regeering nog op 31 Augustus gelegenheid gehad de Poolsche regeering in kennis te stellen van den inhoud der Duitsche voorstellen, want Henderson heeft deze nog in den nacht van 30 op 31 Augustus doorgezonden naar Londen evenals naar de Britsche ambassade te Warschau, hetgeen ook blijkt uit het Britsche Blauwboek.
Van Britsche zijde wordt verder verklaard, dat in het Duitsche Witboek door het weglaten van data en uur de indruk wordt

gewekt, dat de ambassadeur in Berlijn op 30 Augustus de Duitsche voorstellen heeft ontvangen. In het Duitsche Witboek wordt evenwel nadrukkelijk vastgesteld, dat de Britsche ambassadeur het Britsche antwoord eerst op 30 Augustus te middernacht heeft overhandigd en dat hem bij deze gelegenheid de Duitsche voorstellen ter kennis werden gebracht. Uit het telegram dat Henderson nog dienzelfden nacht heeft verzonden blijkt duidelijk, dat hij den wezenlijken inhoud van de Duitsche voorstellen volkomen heeft begrepen en onmiddellijk heeft doorgezonden naar Londen en Warschau.

(Vor. ber. Eng. Blauwboek 3967 A.)

De Joden. —
Sinds Duitschland oorlog voert, is de positie van de aldaar nog wonende Joden vrij plotseling veranderd. In het tekort aan werkkrachten bij verscheidene bedrijven, als gevolg van de algeheele mobilisatie, trachten de autoriteiten gedeeltelijk te voorzien door het wederom plaatsen van Joden in de betrekkingen, waaruit zij in tijd van vrede verdreven werden. Vele Joden werken thans als kleermaker, kantoorbediende, magazijnknecht enz. Joodsche dokters, die zich tot heden slechts „ziekenverpleger" mochten noemen en alleen Joden mochten behandelen, zullen vermoedelijk, als de oorlog lang duurt, op ruimere basis practijk mogen gaan uitoefenen, ja zelfs daartoe gedwongen worden.
De volbloed-Joden (ongeveer 265.000) mogen geen dienst doen in het Duitsche leger. Van de Joden met gemengd d.w.z. met Arisch bloed (ongeveer 600.000) mogen er een aantal dienen, doch worden niet tot de hoogere militaire rangen toegelaten.
In de huidige buitengewone omstandigheden worden de Joden echter voor allerlei nationale diensten opgeroepen. Zoo werken er een aantal bij het aanleggen van wegen en in het bouwbedrijf.
Ofschoon de positie van de Joden in Duitschland dus oogenschijnlijk eenigszins verbeterd is, vreezen zij, dat een eventueel voedseltekort hen het eerst zal gaan treffen.
Ongeveer 60.000 Joden in Duitschland hebben geen vermogen en inkomsten meer en zijn aangewezen op liefdadigheid van Joden.

(Vor. ber. Anti-Semitisme 3866 D.)

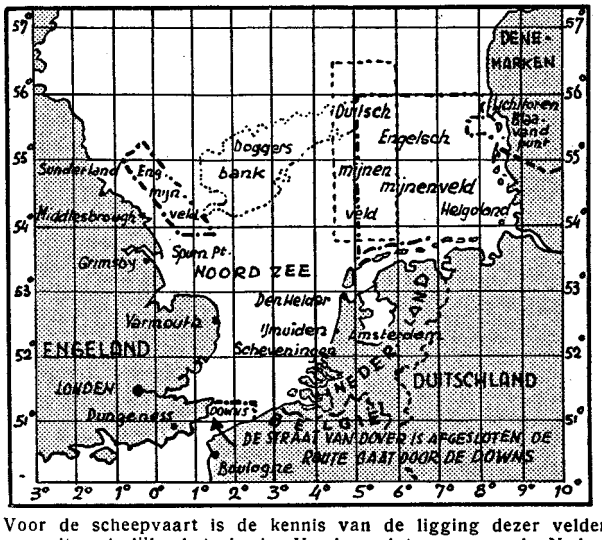
Hitler's bezoek aan Warschau. —
Op 5 October heeft Adolf Hitler de Duitsche troepen te Warschau een parade afgenomen. Hij was vergezeld van eenige Duitsche legerleiders.

(Vor. ber. Val Warschau 3965)

Hitler's rede in het Sportpaleis te Berlijn. - Hij herhaalt zijn vredeswensch. —
De Führer heeft op 10 October in het Sportpaleis te Berlijn het oorlogswinterhulpwerk van het Duitsche volk voor 1939-'40 geopend. Allereerst gaf rijksminister dr. Goebbels een overzicht van het winterhulpwerk 1938-'39, dat in totaal 535,3 millioen mark had opgeleverd tegen 417,1 millioen het jaar te voren. Tot dusver heeft dit werk in het geheel bijna 2,5 milliard mark opgeleverd.
De campagne voor de winterhulp openend, deed Hitler een beroep op het Duitsche volk om met gulle hand voor de winterhulp te geven.
Geen macht ter aarde kan Duitschland op de knieën krijgen. Noch militair, noch economisch kunnen zij ons verslaan en ook zullen zij ons psychologisch niet afmaken.
Ik herhaal onzen wensch naar vrede. Wij hebben geen oorlogseischen of eischen tegen de Westelijke mogendheden. Wanneer onze bereidheid tot vrede wordt verworpen, zullen wij vastbesloten den strijd opnemen en zullen wij het op de eene of andere manier uitvechten. Wij zullen onze overwinning voltooien. De oorlog zal deze sociale eenheid innerlijk vestigen.
Geen verschrikking van het oogenblik of voorspelling over den duur van den oorlog zal dus vrees kunnen aanjagen. Niets van hetgeen anderen kunnen doen, zal ons verzwakken in ons doel. Wat de wereld ook wenscht, kan zij krijgen. Het Duitsche Rijk is thans sterker dan ooit. De weg, die voor ons ligt, zal niet moeilijker zijn dan dien wij reeds gegaan zijn.
Als wij het toen niet hebben opgegeven, dan geven wij het ook thans niet op. Het nationaal-socialisme, in zijn karakter een ideologie, kwam uit den oorlog te voorschijn en zal in den oorlog de proef doorstaan. Wij zullen voortgaan. De oorlog moet er toe medehelpen het Duitsche volk hoe langer hoe vaster aaneen te smeden. Des te vastberadener wij zijn om offers te aanvaarden, des te zekerder zullen wij de overwinning behalen. Wij zullen laten zien dat wij voornemens zijn te leven, zooals wij daarvoor de kans zien en in staat zullen zijn in de wereld de plaats te eischen, die ons toekomt.

(Vor. ber. Winterhulp 3493 D; Vredesvoorst. 3975)

Mijnen in de Noordzee. —
Terstond na het intreden van de vijandelijkheden hebben de oorlogvoerende mogendheden in bepaalde gebieden van de Noordzee mijnenvelden gelegd, met de bedoeling om het zeeverkeer, met name het optreden van vijandelijke vlooteenheden, aanzienlijk te beperken in de vrijheid van beweging.
Zoo hebben de Engelschen het Kanaal bij de straat van Dover vrijwel afgesloten, zoodat de route moet worden genomen door de Downs (Duins), waar de contrôle op de neutrale scheepvaart wordt uitgeoefend. Voorts hebben de Engelschen den hoek van de Noordzee, de Duitsche Bocht, onveilig gemaakt door het leggen van een mijnenveld. De Duitschers hebben den toegang tot deze uitvalspoort van de Duitsche vloot ten deele versperd, door het leggen van een Noord-Zuid loopend, langwerpig veld. De Engelschen hebben hun Oostelijke kust, voor de Midlands en ter hoogte van Doggersbank door zulk een veld beveiligd.

Voor de scheepvaart is de kennis van de ligging dezer velden van uitzonderlijke beteekenis. Vandaar dat vanwege de Nederlandsche overheid kaarten worden uitgereikt aan de gezagvoerders van uitvarende schepen, waarop de velden zoo goed mogelijk zijn aangegeven. Hierbij geven we zoo een kaart, welke is bijgewerkt tot 26 September. Deze geeft niet weer de mijnenvelden of versperringen binnen de territoriale wateren. Daar zal men zich op de bijzondere kennis van een loods moeten verlaten.
De stormen kunnen uiteraard mijnen losslaan uit de mijnenvelden. Dan ontstaat het gevaar van de drijvende mijnen, waartegen de scheepvaart zich tracht te beveiligen door de z.g. paravanes, de installaties welke het schip vrijhouden van de mijnen, welke het op zijn weg ontmoet. **(V. b. Oorlog ter Zee 3980)**

FRANKRIJK. — Radio-rede van minister-president Daladier. - Frankrijk zal den strijd voortzetten. —
In zijn op 10 October aangekondigde radio-rede heeft de Fransche minister-president Daladier een uiteenzetting gegeven van het standpunt zijner regeering ten aanzien van het door Rijkskanselier Hitler in diens jongste Rijksdagrede van 6 October gedane vredesaanbod. In naam van het Fransche volk heeft Daladier verklaard, dat Frankrijk slechts dan de wapens zal neerleggen, indien een definitieve garantie voor de veiligheid zal zijn verkregen. Aangezien beloften en toezeggingen door de Duitsche regeering bij

herhaling niet werden gehouden, maar integendeel telkens opnieuw tot het aanwenden van geweld werd overgegaan, zal Frankrijk den strijd voortzetten tot een vrede is verzekerd, welke niet ongeveer om de zes maanden kan worden verstoord.
(Vor. ber. Vredesaanbod Hitler 3975; Daladier 3974)
(Vor. ber. Oorlog 1939, 3978)

A. **NEDERLAND EN DE OORLOG. - 1939. —**
De Nederlandsche Legatie te Warschau. —
Het gebouw der Nederlandsche legatie te Warschau is volkomen onbeschadigd. Zelfs de ruiten zijn niet gesprongen. Het onmiddellijk daaraan grenzende Italiaansche ambassadegebouw is echter geheel verwoest. **(Vor. ber. Nederl. kol. Warschau 3961 E.)**

Inenting van kinderen. —
De Nederlandsche maatschappij tot bevordering van de geneeskunst dringt er met klem op aan, dat in verband met de huidige omstandigheden, alle kinderen beneden den leeftijd van twee jaar worden ingeënt tegen pokken. **(Vor. ber. Vaccinatie 3854 C.)**

Militaire justitie. —
De Tweede Kamer heeft het wetsontwerp nadere voorzieningen betreffende de militaire justitie zonder hoofdelijke stemming aangenomen. Het ontwerp beoogt o.m. het openen van de mogelijkheid om, ter voorziening in de thans ontstane behoefte, tijdelijk meer gewone krijgsraden bij de landmacht in te stellen. Het ligt in de bedoeling hiervoor den Haag en Utrecht aan te wijzen, als overgang naar de instelling van krijgsraden te velde. **(Vor. ber. 3946)**

Algemeen Steuncomité. —
Op 5 October heeft Prinses Juliana het Algemeen Steuncomité 1939 geïnstalleerd.

Tweede Kamer. - Rede van Mr. J. R. H. van Schaik. - Beroep op nationale eenheid. —
De Tweede Kamer kwam dezer dagen bijeen onder voorzitterschap van mr. J. R. H. van Schaik.
De voorzitter hield hierop de volgende rede:
De Kamer gaat een nieuwe werkperiode in onder den diepen indruk van de zorgelijke omstandigheden waarin ons land sinds kort is komen te verkeeren. Onttrokken aan huis, arbeid en bedrijf staat de bloem der Nederlandsche jongemannen, staan ook onze eigen zonen gereed, de hoogste belangen van het vaderland te dienen. Harde maatregelen heeft ons economisch leven te wachten als gevolg van de zeker nog ernstiger wordende storingen in het internationale handelsverkeer. Het geheele volk gevoelt zich beklemd door den oorlogstoestand, die over een deel der wereld is gekomen.
Beseffend, dat van de Regeering de uiterste staatsmanswijsheid vereischt wordt om Nederland voor rampen te behoeden en de volksgemeenschap zoo gaaf en ongeschokt mogelijk te bewaren, zal de Kamer, zich het vertrouwen des volks waardig toonende, haar daarin naar best vermogen trachten bij te staan.
In normale tijden moge het parlement somwijlen een brandpunt van politieken strijd zijn, laten wij dien in dit kommervolle tijdsgewricht trachten te vermijden en elkander de hand reiken. Wanneer wij ons niet laten leiden door invloeden van elders, van welke zijde die ook komen, doch ons uitsluitend doordringen van den geest van eigen historie en van eigen nationale tradities, zal onze waarlijke eenheid zich vanzelf openbaren en een levende kracht vormen naar binnen en naar buiten.
Regeering en volksvertegenwoordiging, op elkander bouwend en elkander schragend, hebben, elk op haar grondwettelijke plaats, de dure roeping ons land door de beproevingen, die niet zullen uitblijven, heen te leiden.
Zware offers zullen door allen moeten worden gebracht. Zij zullen niet te zwaar vallen, indien de geestelijke kracht van onze bevolking ongebroken blijft. Onverzwakt moeilijke oogenblikken in zijn geschiedenis en zijn bestaan te boven komen kan een volk slechts door wilskracht en moreele sterkte. Aan de handhaving en bevordering daarvan mede te werken, zij dan ook een onzer voornaamste strevingen.
Krachtens Uwe voordracht, geachte medeleden, andermaal door de Koningin geroepen aan onzen arbeid leiding te geven, houd ik mij overtuigd, dat wij gezamenlijk, in Godsvertrouwen en met de vredesgedachte in ons hart, op vruchtbare wijze de belangen van ons vaderland zullen dienen.

Amsterdam. — Indexcijfer over September. —
Het indexcijfer voor de kosten van het levensonderhoud te Amsterdam bedraagt over September 139,1 (1911—1913 is 100). Voor de voeding afzonderlijk is het cijfer 124,4.

Uitvoering van werken. —
De hoofdbesturen van de aannemersbonden hebben besturen van provincies, gemeenten, waterschappen, polders en andere overheids en semi-overheidslichamen, dringend verzocht een regeling te willen opnemen in de bestekken van de te houden aanbestedingen in verband met de stagnatie, welke ontstaan is tengevolge van de bijzondere tijdsomstandigheden. Ten einde de uitvoering van werken in de toekomst weer mogelijk te maken en ook om uniformiteit te verkrijgen, verzoeken genoemde besturen ten spoedigste de regeling van de regeering te willen overnemen. **(Vor. ber. Opschort. groote werken 3976 B.; Nederland en de Oorlog 3976 B.)**

12 OCTOBER 1939

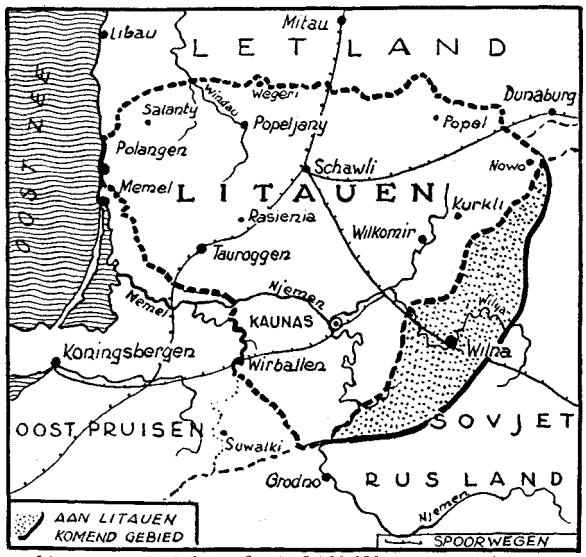
B. **FILMKUNST. — Nederlandsche Films. - „De Spooktrein". - „Boefje". —**
De Spooktrein: Op 28 September '39 had de gala-première plaats van de Nederlandsche film „De Spooktrein", een Filmex-productie, in roulatie gebracht door Cinetone.
Regie: Karel Lamac; productie-leiding: Rudolf Meyer; hoofdrollen: Jan Musch, Fientje de la Mar, Louis Borel, Adophe Engers, Sara Heyblom, Cissy van Bennekom, Lies de Wind, Chris Baay, Nico de Jong, Lau Ezerman, Piet Rienks en Hans Tiemeyer.
De muziek werd gespeeld door het Utrechtsch Stedelijk Orkest onder leiding van Max Tak.
Boefje: De verfilming van het bekende boek van M. J. Brusse, „Boefje", vervaardigd in Filmstad bij Den Haag en uitgebracht door N.V. City-Film, beleefde op 4 October '39 de wereld-première.
Scenario: Carl Zuckmayer; draaiboek: Kurt Alexander; dialogen: Jaap van der Pol; regie: Detlef Sierck; productie-leiding: Leo Meyer; camera: Akos Farkas.
In de hoofdrollen: Annie van Ees, Piet Bron, Albert van Dalsum, Guus Brox, Emmy Hijmans-Snijders, Frits van Dijk en Mien Duymaer van Twist.
(Red. K. H. A.) **(Vor. ber. Ned. Films 3678 B.)**

C. **NEDERLAND. — Dr. H. Colijn, lid van de Eerste Kamer. —**
Dr. H. Colijn heeft zijn benoeming tot lid van de Eerste Kamer, in de vacature-De Vlugt, op 9 October 1939 aanvaard. (Telex-A. N. P.)
(Vor. ber. Kabinet-Colijn 3880 A.)

D. **VEREENIGDE STATEN. — De herziening van de Neutraliteitswet. - Moties der tegenstanders verworpen. —**
Twee overwinningen heeft de regeering der Ver. Staten op 10 October in den Senaat behaald op haar tegenstanders bij de behandeling van de neutraliteitswet. Met de groote meerderheid van 63 tegen 26 stemmen heeft de Senaat het voorstel van senator Boey verworpen om de wet naar de commissie terug te verwijzen. De bedoeling van dit voorstel was de opheffing van het wapenembargo te vertragen.
Een tweede stemming werd gehouden over senator Tobey's voorstel om de wet in tweeën te splitsen: het eene deel zou dan betrekking hebben op de „cash and carry"-clausule, het andere op het wapenembargo. Dit voorstel werd eveneens verworpen, en wel met 65 tegen 26 stemmen. (Telex-A. N. P.)
(Vorig bericht 3968 A.)

E. **SOVJET-RUSLAND. — Verdrag van wederzijdschen bijstand met Litauen. - De stad en het gebied om Wilna bij Litauen. —**
Omtrent de onderhandelingen met Litauen is een communiqué uitgegeven, luidende:
Van 3 tot 10 October zijn in Moskou onderhandelingen gevoerd tusschen volkscommissaris Molotof en den Litauschen minister van Buitenlandsche Zaken, Urbsys, over de afsluiting van een verdrag betreffende overdracht aan Litauen van de stad Wilna en het gebied om Wilna, benevens over een pact tot

wederzijdschen bijstand tusschen Sovjet-Rusland en Litauen.
Aan de onderhandelingen namen deel Stalin, Potemkin en de Russische zaakgelastigde in Litauen, Pozdnyakof aan Russische zijde en de Litausche vicepremier, Bizauskas, de Litausche opperbevelhebber, generaal Rastikis, en de Litausche gezant in Moskou, Natkevicius, aan de andere zijde.
De onderhandelingen zijn op 10 October geëindigd met de onderteekening van een pact betreffende de overdracht aan de Litausche republiek van de stad Wilna en het Wilnasche gebied en een pact tot wederzijdschen bijstand tusschen Litauen en Sovjet-Rusland.

Litauen — 53.242 km.², ± 3.500.000 inwoners. Presidentieele staatsvorm. Wetgevende macht bij Landdag (85 leden) en Staatsraad (9 leden). Vormde vroeger een onderdeel van het koninkrijk Polen, later van het Russische Rijk, doch scheidde zich in 1918, na de bolsjewistische revolutie, af en voerde toen oorlog tegen Sovjet-Rusland tot 1920. Hoofdstad Kaunas (Kowno) heeft 100.000 inwoners. (Red. K. H. A.)

Het Russisch-Litausch verdrag bestaat uit negen artikelen, welke bepalen:
1. De stad Wilna en het gebied van Wilna zal aan Litauen worden teruggegeven.
2. Beide verdragsluitende partijen verplichten zich tot wederzijdsche hulp, ook militaire, in geval van een aanval op hun gebied van de zijde van een derde Europeesche mogendheid, hetzij te water, hetzij te land.
3. De Sovjet-Unie verplicht zich, het Litausche leger tegen voordeelige voorwaarden wapens en oorlogsmateriaal te verschaffen.
4. Ter verdediging van de grenzen van Litauen krijgt de Sovjet-Unie het recht in Litauen troepen van haar leger en luchtmacht te stationneeren, welker aantal en standplaatsen bij afzonderlijk verdrag zullen worden geregeld. Ook de hiermede verband houdende economische, administratieve en juridische vragen zullen bij afzonderlijk verdrag worden geregeld.
5. Mocht een aanval of dreiging met een aanval tegen Litauen geschieden, dan zullen Sovjet-Rusland en Litauen onverwijld overleg plegen over de daartegen te nemen maatregelen en met alle middelen tot verweer overgaan.
6. Beide partijen verplichten zich geen bondgenootschappen aan te gaan, welke tegen één der verdragsluitende partijen zouden kunnen zijn gericht.
7. Het onderhavige verdrag raakt de souvereine rechten der beide verdragsluitende partijen in geen enkel opzicht. Het beginsel der niet-inmenging in de binnenlandsche aangelegenheden blijft door beide zijden gegarandeerd.
8. Het onderhavige verdrag wordt gesloten voor den tijd van vijftien jaren. Wanneer het verdrag niet een jaar vóór afloop van dezen termijn wordt opgezegd, wordt het automatisch voor den tijd van tien jaar verlengd. Litauen blijft evenwel ook in geval van de opzegging van het onderhavige verdrag in het bezit van Wilna.
9. Het verdrag treedt in werking met de uitwisseling der ratificatie-oorkonden, hetgeen binnen zes dagen te Kaunas zal geschieden.

De terugkeer van het gebied van Wilna, met inbegrip van Wilna zelf, doet bij Litauen een gebied komen van ± 13.000 vierk. mijlen met een bevolking van 600.000 zielen. (Tass-Agency)

13 OCTOBER 1939

OORLOG 1939. —

ENGELAND. — **Weekverslag in het Lagerhuis. - Minister-president Chamberlain's antwoord op Rijkskanselier Hitler's vredesvoorstellen van 6 October 1939. - „Wat den vrede in den weg staat, is de Duitsche regeering en de Duitsche regeering alléén." —** In den loop van zijn zesde weekoverzicht voor het Lagerhuis heeft op 12 October de Britsche premier, Chamberlain, sprekende over Hitler's vredesvoorstellen, gezegd:

„Het zou voor Engeland onmogelijk zijn eenigerlei basis van dien aard te aanvaarden zonder zijn eer te verzaken en zijn eisch te laten varen, dat internationale geschillen door overleg en niet door geweld moeten worden geregeld."
Chamberlain deelde vervolgens mede, dat de voorstellen zijn bestudeerd in overleg met de Dominions en met de Franschen en hij zeide: „Wij moeten wel aannemen, dat de voorstellen, welke de Duitsche rijkskanselier oppert voor het bereiken van wat hij noemt „de zekerheid van Europeesche veiligheid" gegrondvest zijn op erkenning van zijn veroveringen en van zijn recht om met de veroverden te doen wat hem goeddunkt".
„Het zou", aldus de premier, „gemakkelijk zijn, zinnen aan te halen uit Hitler's redevoeringen van 1935, 1936 en 1938, waarin hij in de stelligste bewoordingen uiting geeft aan zijn vast besluit, Oostenrijk of Tsjecho-Slowakije niet te annexeeren en geen enkele territoriale aanspraak meer in Europa te laten gelden, nadat de Sudetenkwestie zou zijn geregeld."

De kernmoeilijkheid. —

„Wij kunnen ook niet klakkeloos voorbijgaan aan Hitler's radicaal prijsgeven van de zoo lang beleden beginselen van zijn politiek en zijn staatkundige belijdenis. Dit herhaald negeeren van zijn eens gegeven woord en de plotselinge ommezwaaien in zijn politiek brengen mij tot de kernmoeilijkheid bij het bespreken van de breedere voorstellen in de rede van den rijkskanselier.
De waarheid is eenvoudig deze: dat het na onze ervaringen niet langer mogelijk is, af te gaan op het niet door daden geschraagde woord van de huidige Duitsche regeering.
Het is echter geen onderdeel van onze politiek een Duitschland, dat op een voet van vriendschap en vertrouwen met de andere landen wil samenleven, uit te sluiten van de, het toekomende, plaats in Europa. Integendeel, wij gelooven, dat er voor de kwalen, waaraan de wereld lijdt, geen doeltreffende remedie kan worden gevonden, wanneer die geen rekening houdt met gerechte aanspraken en behoeften van de landen en wanneer de tijd moge komen, om de richtlijnen aan te geven voor een nieuwe vredesregeling, dan zal er naar het oordeel der Britsche regeering niet veel hoop zijn voor de toekomst als zulk een regeling niet zou kunnen worden bereikt door de methode van onderhandelingen en overeenstemming.
Het was dan ook niet met wraakzuchtige oogmerken, dat wij dezen oorlog zijn ingegaan, maar eenvoudig ter verdediging van de vrijheid, en niet slechts de vrijheid van de kleine volken staat op het spel, het gaat eveneens om het vreedzaam bestaan van Groot-Brittannië, de Dominions, Indië, de rest van het Britsche rijk, Frankrijk, en in wezen van alle vrijheidlievende landen.
Wat ook het resultaat van de huidige worsteling moge zijn, op welke wijze zij ook moge eindigen, de wereld zal daarna niet dezelfde wereld zijn, die wij te voren hebben gekend."

De Britsche regeering weet maar al te wel, aldus vervolgde

Chamberlain, dat in een modernen oorlog tusschen groote mogendheden overwinnaar en overwonnene gelijkelijk wreede verliezen moeten lijden. Maar zwichten voor het kwaad zou beteekenen, dat alle hoop werd gedoofd en dat al die levenswaarden werden vernietigd, die door de eeuwen heen zoowel het kenteeken als de inspiratie van den vooruitgang der menschheid zijn geweest.
Ik ben er zeker van, dat alle volken van Europa, het Duitsche inbegrepen, naar vrede verlangen. Wij streven niet slechts naar de overwinning, maar zien veeleer daar voorbij naar het leggen van de grondslagen voor een beter internationaal stelsel, dat zal beteekenen, dat de oorlog niet te beurt zal vallen aan elke nieuwe generatie.
Wij streven niet naar stoffelijk voordeel voor onszelf. Wij verlangen van het Duitsche volk niets, dat zijn zelfrespect zou krenken.
De vrede, welken wij vastbesloten zijn te verwezenlijken, moet evenwel een echte en hecht gefundeerde vrede zijn en niet een onbehaaglijke wapenstilstand, welke voortdurend door alarmeeringen en herhaalde bedreigingen wordt onderbroken.

„De hinderpaal." —
Wat staat zulk een vrede in den weg? Het is de Duitsche regeering en uitsluitend de Duitsche regeering.
De gedachte verheugt mij, dat er volkomen overeenstemming bestaat tusschen de doeleinden der Britsche en die der Fransche regeering. Ook zijn de Britsche en Poolsche regeeringen tot de conclusie gekomen, dat er tusschen haar volkomen overeenstemming bestaat.

Ten slotte zeide minister-president Chamberlain:

„Vredesvoorwaarden, welke uitgaan van het berusten in agressie, kunnen niet worden aanvaard. De voorstellen in de rede van den rijkskanselier zijn vaag en onduidelijk. Zij bevatten geen plan voor het goedmaken van het onrecht, dat Tsjecho-Slowakije en Polen is aangedaan. En zelfs indien de voorstellen denkbeelden zouden behelzen om dat onrecht goed te maken, dan zou het nog noodig zijn, de vraag te stellen, door welke feitelijke daden de Duitsche regeering voornemens is, de wereld te overtuigen, dat het uit zal zijn met agressie en dat gedane beloften zullen worden nagekomen. De ervaringen van het verleden hebben aangetoond, dat geen geloof kan worden gehecht aan de toezeggingen der huidige Duitsche regeering. Dienovereenkomstig moeten er daden komen en niet slechts woorden alvorens wij, het Britsche volk en Frankrijk, gerechtigd zouden zijn, op te houden met oorlog te voeren met het maximum van onze krachten.
Alleen wanneer het vertrouwen der wereld is hersteld, zal het mogelijk zijn oplossingen te vinden voor de vraagstukken, welke de wereld in onrust brengen, de ontwapening in den weg staan, het herstel van den handel vertragen en de toeneming van het welzijn der volken beletten.

Er moet dus aan één primaire voorwaarde worden voldaan, en slechts de Duitsche regeering kan die voorwaarde vervullen. Doet zij dat niet, dan kan er voorshands geen nieuwe of betere wereldorde zijn van een soort waarnaar alle volkeren hunkeren.
Het is dus duidelijk, waar het om gaat. Oftewel de Duitsche regeering legt overtuigende bewijzen af van de oprechtheid van haar vredesverlangen, en wel door sprekende daden en door het geven van afdoende waarborgen voor haar voornemen haar verplichtingen na te komen, ofwel wij moeten onzen plicht tot het einde blijven doen.
Duitschland zal thans moeten kiezen.

Eerste indrukken. —
Berlijn: Engeland heeft de door Hitler aangeboden vredeshand geweigerd.

Parijs: Groote voldoening.

Ottawa: Hulde aan Chamberlain voor de nauwkeurige preciseering van Engeland's standpunt.

Oslo: Zooals men in Scandinavië had verwacht.

Washington: Volledige mislukking van Hitler's manoeuvre; aanmoediging voor de voorstanders van de opheffing der neutraliteitswet.

Rome: De deur voor verdere vredespogingen is nog geenszins gesloten; de rede is niet zoo onverzoenlijk als men had verwacht.
(V. b. Weekoverz. 3974; Hitler's Vredesvoorst. 3975)

ENGELAND. — **Het Expeditieleger en het Engelsche commando in Frankrijk. —**
De minister van Oorlog, Hore-Belisha heeft op 11 October in het Lagerhuis medegedeeld, dat in de eerste 4 weken van den oorlog 158.000 man naar Frankrijk zijn gezonden. Twintig procent van de strijdmacht bestaat uit infanteristen. Deze infanterie is uitgerust met vijftig Bren-mitrailleurs en twee-entwintig stuks anti-tankgeschut per bataljon.
De minister deelde voorts mede, dat het eerste legercorps wordt gecommandeerd door generaal Dill en het tweede door generaal Brook.
De eenheid van het commando is eveneens verzekerd: het Britsche leger staat onder Fransch opperbevel. De Britsche opperbevelhebber heeft het recht een beroep te doen op het eigen ministerie, doch de minister veronderstelt, dat dit niet noodig zal zijn, aangezien de verstandhouding buitengewoon goed is.
De minister deelde ten slotte mede, dat de chef van den staf van den Britschen opperbevelhebber, lord Gort, generaal-majoor Pownall is.
(Vor. ber. Britsche troepen in Frankrijk 3974)

Britsch-Russisch handelsaccoord. —
De Russische handelsdelegatie te Londen en de Britsche minister voor de Voorraden hebben een overeenkomst gesloten voor de uitwisseling van Russisch hout tegen rubber en tin.
De overeenkomst wordt omschreven als een commercieele en niet als een politieke transactie.

DUITSCHLAND. — **Sovjet-Rusland zal grondstoffen leveren. —**
De speciale gevolmachtigde der Duitsche regeering voor economische vraagstukken, ambassadeur Ritter en de leider der Duitsche economische delegatie, gezant Schnurre, zijn door den voorzitter van den raad van volkscommissarissen van Sovjet-Rusland, Molotof, ontvangen. Tijdens het onderhoud bleek men het er over eens te zijn, dat het economische programma, zooals dat werd vastgesteld bij het laatste bezoek van den Duitschen minister van Buitenlandsche Zaken, von Ribbentrop, aan Moskou, van weerszijden met spoed en in wijden omvang uitgevoerd zal worden. Daarbij werd in het bijzonder overeengekomen, dat Sovjet-Rusland onmiddellijk met de leverantie van grondstoffen aan Duitschland en Duitschland met de leverantie aan Sovjet-Rusland zal beginnen.
(Vor. ber. Econ. overeenk. m. Sovjet-Rusland 3966)
(Times - D. N. B. - Telex-A. N. P.)
(Vor. ber. Oorlog 1939, 3980)

A. **SOVJET-RUSLAND. — Besprekingen met Finland verzocht. —**
Na de besprekingen met de delegaties van Estland, Letland en Litauen en het sluiten van een verdrag van wederzijdschen bijstand met deze landen, is nu ook Finland aan de beurt. De Sovjet-regeering heeft de Finsche regeering gevraagd een specialen gevolmachtigde naar Moskou te zenden. (Telex-A. N. P.)

14 OCTOBER 1939

B. **LETTEREN. — Boeken, die door de pers gunstig besproken zijn. - Onze wekelijksche opgave. —**
Amerikaansch: Dorothy Canfield — „Seasoned Timber." (Harcourt Brace & Co., New York) **(3907 D.)**
Duitsch: Klaus Mann — „Der Vulkan. Roman unter Emigranten." (Querido, Amsterdam) **(3907 D.)**
Engelsch: Patrick Hamilton — „Impromptu in Moribundia." (Constable & Co., Ltd., London 1939) **(Vor. ber. 3907 D.)**
Fransch: Guy Mazeline — „L'Amour de soi-même." (Gallimard) **(Vor. ber. 3907 D.)**
Nederlandsch: Ama Dja Daan — „De brug." (W. L. & J. Brusse, Rotterdam)
S. Vestdijk — „De verdwenen horlogemaker." (H. P. Leopold's Uitg. Mij., Den Haag) **(V. b. 3907 D.)**
(Red. K. H. A.)

A. **De veldtocht in Polen. - September, 1939. —** Wij doen eenige grepen uit het bericht van den defensie-medewerker van de Nieuwe Rotterdamsche Courant van 26 September, waarin hij een verklaring geeft van de Poolsche nederlaag.

Het eerste, wat den deskundige bij het lezen van de Duitsche mededeelingen opvalt, is, dat de Duitsche legerleiding blijkbaar een vrijwel juist denkbeeld had van de Poolsche concentratie en veldtochtplannen. Zij erkent die wetenschap te hebben verkregen uit de literatuur en de dagbladen der tegenpartij en uit de in Polen getroffen militaire maatregelen en bouwde naar aanleiding daarvan een operatieplan van grootsche allure.

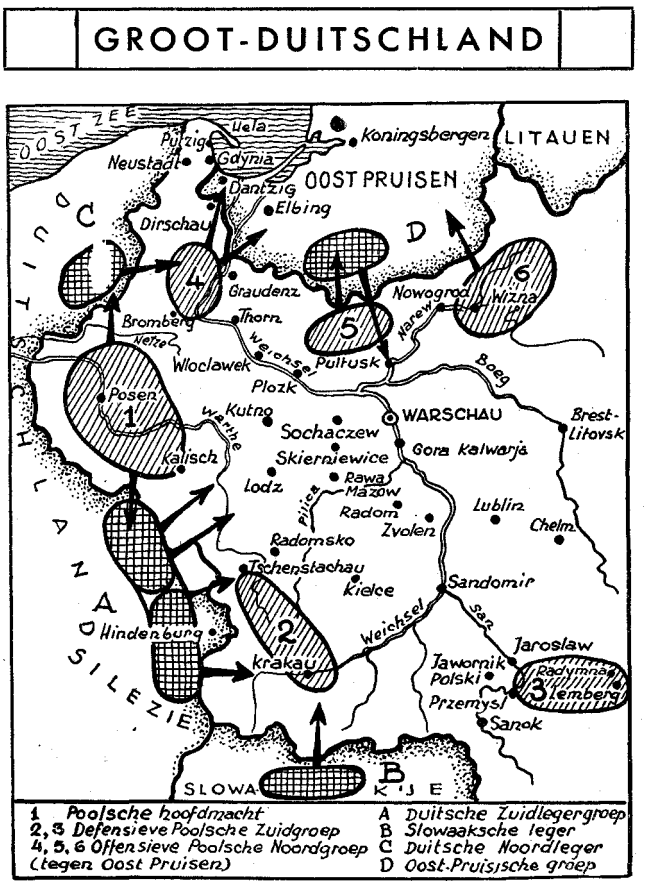
Het Duitsche operatieplan is naar opzet en uitvoering typisch Duitsch. Het streeft naar een snelle, algeheele vernietiging van den tegenstander door omsingeling: dientengevolge werd de operatie de grootste „Cannae"-manoeuvre der krijgsgeschiedenis. Wij willen nu reeds aanteekenen, dat het onbegrijpelijk is, dat de Poolsche legerleiding haar tegenstandster niet op de juiste waarde heeft weten te schatten en door de opstelling van haar troepen den grondslag heeft gelegd voor het éclatante Duitsche succes.

Het Poolsche operatieplan. Het zij ons nu vergund de Poolsche concentratie en het Poolsche operatieplan nader te beschouwen. Vooropgesteld moet worden, dat het Poolsche leger in Europa een goeden naam had, dien het verworven had in den Poolsch-Russischen oorlog, waarin de leiding van maarschalk Pilsoedski en de taaiheid en het doorzettingsvermogen der sobere, weinig eischen stellende, doch zeer vaderlandslievende Poolsche troepen, een schijnbaar hopelooze strategische positie hadden weten om te zetten in een uiteindelijke overwinning. Deskundigen sloegen ook nog in 1939 de waarde der Poolsche troepen hoog aan; de mechanisatie van het leger was echter onvoldoende.

Zooals het kaartje aangeeft, bevond de Poolsche hoofdmacht zich in een uitzonderlijke opstelling in de provincie Posen, blijkbaar met de bedoeling om Duitsche aanvallende groepen, uit Pommeren of uit Silezië komende, in de flank aan te vallen. Een dergelijke flankstelling kan inderdaad zeer groote voordeelen bieden en werd o.m. door Von Moltke I herhaaldelijk aangeprezen. Maar dan dient er aan twee voorwaarden te worden voldaan: in de eerste plaats moeten tegen de vijandelijke groepen (uit Pommeren en Silezië) voldoend sterke krachten worden ingezet om deze groepen in front te binden en er krachtig vertragend tegen op te treden, in de tweede plaats moet de algemeene bevelhebber de kracht en het doorzettingsvermogen bezitten om den flankstoot uit te voeren, zoodra de kans daartoe zich voordoet.

In de afgeloopen weken is duidelijk gebleken, dat aan de genoemde voorwaarden niet werd voldaan. De Poolsche, vertragende, frontgroepen in Silezië en in den Corridor zijn niet in staat geweest om den tegenstander zóó lang op te houden, dat de groep van Posen voor een flankmanoeuvre kon worden aangezet. Bedoelde manoeuvre zou dus tot een luchtstoot zijn geworden en het is vermoedelijk om deze reden, dat de Poolsche generalissimus bevel heeft gegeven om met deze groep tot achter den Weichsel terug te gaan. Zooals men weet, is zij bij dien terugtocht in den Weichselboog door de Duitschers omsingeld en vernietigd.

Het antwoord op de vraag, waarom de Poolsche groepen van Silezië en in den Corridor hun vertragende taak niet hebben kunnen vervullen, is eenvoudig. De Duitschers hebben n.l. tegenover deze groepen de tactische omsingeling toegepast door gemechaniseerde en gemotoriseerde troepen om de Poolsche vleugels heen te zetten naar wegenknoopen in den rug der Poolsche opstellingen.

Danzig en Oost-Pruisen. — Het Poolsche operatieplan had nog een tweede doelstelling: een snelle verovering van Danzig en Oost-Pruisen. Hiertoe zouden 3 Poolsche groepen, uit de richtingen van den Corridor, van Warschau en van Grodno concentrisch Oost-Pruisen binnenrukken.

Strategisch moet het onjuist worden genoemd, dat aldus vrij belangrijke krachten werden afgezonderd voor een nevendoel. Een en ander valt evenwel weder te verklaren, als men vooropstelt, dat de Poolsche legerleiding den tegenstander heeft onderschat. Maar ook in dat geval, doet de geheele operatie tegen Oost-Pruisen vreemd aan, omdat de oorlog van 1914 tot 1918 duidelijk heeft aangetoond, welke mogelijkheden het terrein in dat gebied aan een verdediger — zelfs tegen een belangrijke overmacht — biedt. Tot drie keer toe werd een Russisch leger in dit gebied vernietigd en nadien hadden de Russen respect voor het Oost-Pruisische „wespennest", zooals zij het noemden. Als men voorts bedenkt, dat dit gebied in de laatste jaren van Duitsche zijde krachtig is versterkt, komt dit deel van het Poolsche operatieplan wel in een zeer eigenaardig licht.

Samenvattende kunnen we zeggen, dat het ontworpen Poolsche operatieplan de kiemen van een nederlaag in zich droeg, omdat het gebaseerd was op onderschatting van den tegenstander en omdat te veel troepen waren bestemd voor een nevenoperatie, waarvan het succes twijfelachtig was.

Andere mogelijkheden. — Volgens de meening van tal van tot oordeelen bevoegde personen, was de verwachting, dat de Poolsche hoofdmacht zou worden samengetrokken achter de versterkte Bobr-Narew-Weichsel-Sanlinie (de nu vastgestelde demarcatielijn) met strategische voorposten aan de grenzen. Men had den tegenstander dan in die rivierstelling kunnen opvangen en uit de omgeving van Grodno en Lemberg offensief kunnen optreden tegen zijn vleugelgroepen. Naar veler meening zouden op deze wijze de kansen aanzienlijk grooter zijn geweest om den strijd tot het invallen van den — lang niet malschen — Pool-

schen winter te kunnen volhouden (wij laten hierbij uiteraard het geval van den Russischen dolkstoot in den rug buiten beschouwing).
Inmiddels mag niet worden vergeten, dat het zeer droge weer den Polen leelijke parten heeft gespeeld; de begaanbaarheid van het thans keiharde terrein was — ook voor vechtwagens — bijkans ideaal. Voorts waren de groote rivieren als gevolg van de droogte, op vele plaatsen doorwaadbaar, waardoor hun beteekenis als hindernis beduidend geringer was geworden. (Nieuwe Rott. Crt.)
(Vor. ber. Krijgsverricht. Oostel. front 3978)

15 OCTOBER 1939

A. NEDERLAND. — Onderwijs - Pharmacologie. - Inaugureele rede von Mevr. prof. dr. C. G. van Arkel over „Het onderzoek van geneesmiddelen als onderdeel van de taak van den apotheker". —
Mevr. prof. dr. C. G. van Arkel heeft op 2 October '39 in de aula der Universiteit van Amsterdam haar ambt als buitengewoon hoogleeraar in de Pharmaceutische scheikunde en het chemisch onderzoek naar plantaardige en dierlijke grondstoffen en de daaruit bereide praeparaten aanvaard met het uitspreken van een rede over „Het onderzoek van geneesmiddelen als onderdeel van de taak van den apotheker".
Geneesmiddelbereiding en geneesmiddelenonderzoek zijn van de vroegste tijden af de taak van den apotheker geweest, aldus prof. Van Arkel. De aard van het geneesmiddel is echter in den loop der tijden zoo veranderd, dat de bereiding in zeer veel gevallen niet meer in de apotheek kan geschieden. Aan de geneesmiddelen uit het planten-, dieren- en mineralenrijk, waarvan nog steeds vele in gebruik zijn, zijn in de laatste jaren zeer veel synthetische geneesmiddelen toegevoegd. De bereiding van deze geneesmiddelen geschiedt grootendeels in de fabrieken en hierdoor is de aandacht van den apotheker thans meer op het onderzoek ter contrôle dan op de bereiding gericht. Welke veranderingen er echter in de bereiding of in den aard van de geneesmiddelen mogen komen, onveranderlijk staat vast, dat de apotheker de verantwoordelijkheid draagt voor hetgeen hij aflevert en het qualitatief en quantitatief onderzoek van geneesmiddelen blijft een belangrijk onderdeel van de taak van den apotheker.
Prof. Van Arkel betoogde met nadruk, dat de apotheker de geneesmiddelen, die hij verwerkt, moet controleeren en dat hij niet erop mag vertrouwen, dat de stoffen door een goed bekend staand fabrikant afgeleverd ook werkelijk goed zijn en dat het gewenscht zou zijn, dat de laboratoriuminventaris van den apotheker, evenals dit met zijn apotheek het geval is, onder wettelijke contrôle kwam te staan.
Het onderzoek van geneesmiddelmengsels levert in veel gevallen groote moeilijkheden op; de markt is overvoerd met speciale geneesmiddelen en de toestand is bijna onhoudbaar geworden. De medicus weet vaak niet precies, wat hij voorschrijft, de apotheker niet, wat hij aflevert. Het is dringend noodzakelijk, dat wettelijke bepalingen in het leven worden geroepen, waarbij geëischt wordt, dat ieder nieuw geneesmiddel-mengsel een opschrift draagt, dat de quantitatieve samenstelling vermeldt en waarbij tevens die geneesmiddelencombinaties worden geweerd, die een overeenkomstige samenstelling hebben als een reeds bestaand patentgeneesmiddel. Eerst dan zal de contrôle van deze geneesmiddelen, die zeker noodzakelijk is, behoorlijk ter hand genomen kunnen worden. Bij het pharmaceutisch onderwijs, zoo besloot spreekster, zal zeer sterk de aandacht op het onderzoek van geneesmiddelen moeten worden gevestigd. (Red. K. H. A.)
(Vor. ber. Pharmacologie 1846 C.; Ambtsaanv. in het Onderwijs 3968 C.)

B. BULGARIJE. — Handelsovereenkomst met Duitschland. —
Op 11 October '39 is te Sofia de totstandkoming van een nieuwe Duitsch-Bulgaarsche handelsovereenkomst bekend gemaakt.
Officieel wordt de overeenkomst een „beveiliging der belangen van beide landen" genoemd.
(Telex-A. N. P.)

C. SPANJE. — Gratie voor de tegenstanders uit den burgeroorlog. —
Een door generaal Franco uitgevaardigd decreet verleent gratie aan alle tot het personeel van leger en vloot behoorende gevangenen, die sinds de nationalistische overwinning door de militaire rechtbanken waren veroordeeld tot straffen van minder dan zes jaren en wier gedrag vóór den burgeroorlog onberispelijk was.
Verklaard wordt, dat Franco op dezelfde wijze gratie zal verleenen aan alle burgerambtenaren en anderen, die onder dezelfde omstandigheden werden veroordeeld. (Agence Belga) **(V. b. Burgeroorlog 3834 A.)**

D. BALTISCHE STATEN. — Estland, Letland en Litauen afhankelijk van Sovjet-Rusland. - Duitschland's positie. - Repatrieering der Duitschers. —
Over het lot der Oostzee-staten Estland, Letland en Litauen is bij het sluiten van het Duitsch—Sovjet-Russische bondgenootschap beslist. Voor de aan Duitschland toegezegde moreele, economische, politieke en militaire hulp heeft Moskou een ruime belooning gevraagd en verkregen.
Een belooning, welke niet alleen bestaat in een vrije beschikking over het Oostelijk deel van Polen, maar bovendien in een wellicht beperkte, maar toch in ieder geval zeer verregaande vrijheid in de genoemde Oostzee-staten. Ofschoon namelijk deze staten territoriaal zelfstandige landen blijven, komen zij volkomen onder den invloed van Sovjet-Rusland te staan. De drie staten langs de Oostzeekust zullen weldra het karakter van Russische vazalstaten hebben en nog slechts bij de gratie van de machthebbers te Moskou kunnen voortleven.
Voor Duitschland moet dit een duur en zelfs pijnlijk offer zijn, hetwelk men zeker niet zonder aarzelen en niet dan na rijp overleg besloten heeft te brengen. Niet alleen, dat door het opdringen van den bolsjewistischen staat naar het Westen de positie van Duitschland in de Oostzee — tot voor kort als een van de belangrijkste Duitsche belangensferen beschouwd — aanmerkelijk beperkt en daardoor aan Sovjet-Rusland een groote invloed op de politieke ontwikkeling van Europa toegestaan wordt, maar — en dat is nog veel belangrijker — Duitschland heeft ter wille van het Russische bondgenootschap het historische land van de Duitsche Orde, deze kostbare rij cultureele voorposten, moeten prijsgeven. Het behoeft geen betoog, dat vele Duitschers dit Baltische offer met zeer twijfelachtige gevoelens beoordeelen.
Repatrieering der Duitschers. —
Overeenkomstig de door den Führer, Adolf Hitler, aangekondigde maatregelen van 6 October, tot repatrieering van Duitschers uit de Baltische staten: Estland, Letland en Litauen, wordt uit Duitsche bron medegedeeld, dat het uiteindelijke doel der maatregelen is alle in het buitenland wonende Duitsche minderheden in het Groot-Duitsche rijk te brengen. De gerepatrieerden uit de Baltische landen zullen zich vooral nederzetten in den vroegeren Poolschen Corridor en het door Duitschland geannexeerde Poolsche gebied. Gauleiter Bürckel is met de organisatie belast. De repatrieering zou binnen 48 uur plaats hebben, maar de onderhandelingen met de regeeringen van Estland, Letland en Litauen zijn nog gaande. Reeds staan 50.000 Duitschers uit Letland gereed het land te verlaten. (Telegraaf - Telex-A. N. P.)
(Vor. ber. Verdrag Sovjet-Rusl.—Duitschland 3965; Verdrag Estland—Rusland 3966; Verdrag Letland—Rusland 3979 B; Verdrag Litauen—Rusland 3982 E.)

16—17 OCTOBER 1939

E. NEDERLAND EN DE OORLOG. - 1939. — Luchtverdediging Den Haag. —
Het comité Luchtverdediging Den Haag heeft aan burgemeester de Monchy een chèque ten bedrage van *f* 315.000 aangeboden. Dit geld is door de burgerij bijeengebracht en zal het gemeentebestuur in staat stellen, twintig stuks luchtafweergeschut aan te schaffen. **(Vor. ber. 3878 D.)**
Zee- en Luchtvaartverzekeringswet 1939. —
Er is een wetsontwerp ingediend, dat het doel heeft de Zee- en Luchtvaartverzekeringswet 1939 op de internationale binnenvaart toepasselijk te verklaren
Schuilplaatsen in Woningwetwoningen. —
In het begin van dit jaar heeft de nationale woningraad een commissie geïnstalleerd, die tot taak had

het vraagstuk van den bouw van schuilplaatsen in woningwetwoningen te bestudeeren. Deze commissie is met het technische gedeelte van haar taak, bouw en constructie van schuilplaatsen èn kostenberekeningen, gereed en heeft hierover een rapport gepubliceerd. In de samenvatting van den inhoud lezen wij: De commissie meent in het vorenstaande voldoende gegevens te hebben verschaft voor het uitvoeren van maatregelen ter beperking van het gevaar uit de lucht. Opdat wordt bereikt, dat de uitvoering van de voorzieningen in werkelijkheid mogelijk is, heeft zij het opstellen van de eischen beperkt. Dit brengt mede, dat de opgesomde eischen en de voorgestelde voorzieningen dan ook als volstrekt noodzakelijk moeten worden aangemerkt. Voorts geven de opgestelde becijferingen, voor zoover deze zijn te ramen, eenig inzicht in de kosten, welke met het treffen van de noodzakelijke voorzieningen zijn gemoeid.

Alg. Nederl. Invoer Centrale. —
Bij beschikking van den minister van Economische Zaken van 12 October is de Algemeene Nederlandsche Invoer Centrale opgericht. Zij zal haar werkzaamheden echter eerst beginnen nadat de kroon zal hebben bepaald voor den invoer van welke goederen in het vervolg een vergunning krachtens de Invoernoodwet zal worden vereischt.

Metalen helmen. —
Bij Kon. besluit van 11 October is de uitvoer van metalen helmen, al dan niet in afgewerkten staat, verboden.

Luchtbescherming Amsterdam. —
B. en W. van Amsterdam hebben den raad een crediet van *f* 1.300.000 gevraagd, teneinde o.a. maatregelen te kunnen treffen voor de bescherming van gemeentediensten en -bedrijven, bij welker ongestoorde functionneering vitale belangen voor de geheele burgerij zijn gemoeid en voor den bouw van 280 schuil-loopgraven. **(V. b. Insp. Koningin 3972 A.)**

Suikerdistributie. —
Met ingang van 16 October werd met de distributie van suiker begonnen. Het rantsoen, dat men op een aangegeven bon, geldig tot en met 29 October '39, van de rijksdistributiekaart, bij den winkelier kan verkrijgen bedraagt ½ kg.

Rogge-bijslag. —
Aan landbouwers, die gewend waren hun eigen rogge voor voederdoeleinden te gebruiken, zal, nu de regeering alle rogge inneemt, boven den prijs, welke voor die rogge wordt besteed, een bijslag van *f* 1 per 100 kg. worden gegeven, als dispensatie voor den hoogeren prijs, die zij nu voor het gemengde voer moeten betalen. **(Vor. ber. 3936 C.)**

Soldatenkrant „De Wacht". —
Binnenkort zal het eerste nummer verschijnen van een onder auspiciën van de Koninklijke Nederlandsche vereeniging Ons Leger eenmaal per week uit te geven soldatenkrant, welke den titel De Wacht zal dragen.

Prijsonderzoek van levensmiddelen. —
De Centrale bond van Nederlandsche coöperaties heeft zijn economisch bureau opgedragen een geregeld wekelijks onderzoek in te stellen naar de prijzen van een groot aantal levensmiddelen.
(Vor. ber. Prijspeil 3964 A; Prijsstijging 3972 A.)

Arbeidersbeweging. - Mobilisatieclubs. —
De moderne arbeidersbeweging, in deze vertegenwoordigd door de besturen van N.V.V. en S.D.A.P., heeft, zoo meldt het Volk, besloten, over te gaan tot de oprichting van mobilisatieclubs. De bedoeling is, aldus het contact te onderhouden tusschen de gemobiliseerden en de moderne arbeidersbeweging.

Levensverzekering in oorlogstijd. —
Een representatieve groep van Nederlandsche levensverzekeringmaatschappijen heeft een regeling tot dekking van het oorlogsrisico voor de nieuw te sluiten verzekeringen ingevoerd, terwijl ook aan de reeds verzekerden gelegenheid zal worden geboden om zich daarbij aan te sluiten.
Deze regeling komt hierop neer, dat geen onderscheid wordt gemaakt tusschen militairen en burgers, terwijl geen extra-premie zal worden geheven. Komt Nederland echter in oorlog, dan zal op alle uitkeeringen 10% worden gekort. Blijft Nederland buiten den oorlog dan verandert er dientengevolge in de bestaande verhoudingen niets.

Tweede Kamer. - Heffing van opcenten op de Gemeentefondsbelasting. —
De minister van Financiën heeft op 3 October ingediend het reeds in de Millioenennota aangekondigde wetsontwerp tot heffing van opcenten op de Gemeentefondsbelasting.
Het ontwerp draagt den belasting-titel „tijdelijke voorzieningen tot versterking van de middelen tot dekking van de uitgaven des Rijks".
Zooals in de Millioenennota was aangekondigd, ligt het in het voornemen der Regeering het thans aanhangige ontwerp van wet tot heffing van een nationale inkomsten- en winstbelasting in te trekken.
Tevens is daarbij medegedeeld, langs welken weg de minister zich voorstelt de noodige versterking der middelen te vinden.
„Als eerste voorloopige maatregel" — aldus de Memorie van Toelichting tot het thans ingediende wetsontwerp — komt daarbij in aanmerking de heffing van opcenten op de gemeente-fondsbelasting.

Artikel 1 van het ontwerp luidt:
„Ten bate van het Rijk wordt geheven:
a) 15 opcenten op de aanslagen in de gemeentefondsbelasting over het belastingjaar, loopende van 1 Mei 1939 tot en met 30 April 1940;
b) 45 opcenten op de aanslagen in de gemeentefondsbelasting over het belastingjaar, loopende van 1 Mei 1940 tot en met 30 April 1941."

De Memorie van Toelichting teekent hierbij aan:
„Bij een raming van *f* 65.000.000 voor de opbrengst van de hoofdsom dier belasting zullen de voorgestelde 45 opcenten ongeveer *f* 30.000.000 opbrengen. Van dit bedrag komt evenwel slechts twee-derden ten bate van het dienstjaar 1940, het overige één-derde ten bate van het jaar 1941.
Ten einde voor het dienstjaar 1940 de volle bate van *f* 30.000.000 te verkrijgen, is het noodig, dat op de aanslagen in de gemeentefondsbelasting voor het belastingjaar 1939-'40 alsnog 15 opcenten worden geheven, welker opbrengst dan geheel ten bate van het dienstjaar 1940 moet worden gebracht (artikel 3 van het ontwerp).
Voor zooveel noodig wijst de minister er op, dat de onderwerpelijke opcenten zijn tot dekking van een tekort op den gewonen dienst der Rijksbegrooting, waarbij met de bijzondere uitgaven in verband met den internationalen toestand nog geen rekening is gehouden." (Alg. Handelsblad)
(Vor. ber. Begrooting 1940, 3949 A; Nederland en de Oorlog 3982 A.)

A. NEDERL. OOST-INDIE EN DE OORLOG 1939. —
Gebrek aan scheepsruimte. —
Er is nagenoeg geen verscheepgelegenheid uit Indië meer, behalve naar Britsche havens. De pakhuizen te Tandjong Priok zijn overvol. **(Vor. ber. 3940 C.)**

Levensverzekering in oorlogstijd. —
Naar aanleiding van het gepubliceerde in Nederland over het besluit van Nederlandsche levensverzekering-maatschappijen, verneemt, naar Aneta uit Semarang meldt, de Loc., dat voor Indië een andere regeling zal gelden. Hierbij zal n.l. voor dekking van het actieve oorlogsrisico geen korting worden gelegd op de uitkeeringen, doch een extra-premie wòrden geheven, ook voor oude verzekeringen. Voor het passieve oorlogsrisico zal de oude regeling blijven gelden.

Biercontingenteering verlengd. —
De contingenteering van bier is met ingang van 13 October voor den tijd van 12 maanden verlengd.
(Vorig bericht 1573 D.)

Indië's In- en Uitvoer. —
Aneta verneemt, dat in verband met de verruiming van de afzetmogelijkheid van rubber en thee, de aanvoer van deze producten te Tandjong-Priok aanstonds aanmerkelijk is toegenomen. De veemen doen goede zaken. De goedangs zijn momenteel gevuld met talrijke kisten rubber en thee van de diverse ondernemingen, terwijl daarnaast groote hoeveelheden van andere producten wachten op gelegenheid tot afscheep.
Intusschen neemt de aanvoer van verschillende import-artikelen thans zienderoogen af, zoo deze nog niet geheel is stopgezet. Dit betreft o.a. Fransche en Duitsche wijnen, Tsjechisch glas- en aardewerk, Deensche conserven, Nederlandsche visch- en koelkamerartikelen. Voor zoover mogelijk zal de handel ten aanzien van deze artikelen wel worden overgeschakeld op Amerika en Australië, waar de prijzen echter belangrijk hooger liggen. (Aneta)

(Vor. ber. In- en Uitvoer 3964 B; Ned.-Indië en de Oorlog 3973 B.)

A. CHINA. — Conflict met Japan. - Wang Tsing-wei roept op tot verzet tegen Tsjang Kai-sjek. —
Wang Tsjing-wei, die vermoedelijk het hoofd van een nieuwe Japansch-gezinde Chineesche regeering zal worden, heeft op 10 October wederom een oproep tot het Chineesche volk gericht en een pleidooi gehouden voor hetgeen hij noemde „een nieuw leven van de Chineesche republiek".
Wang Tsjing-wei gaf in zijn oproep een overzicht van de belangrijkste feiten van het afgeloopen jaar: de landing van de Japanners in de Biasbaai, de val van Canton en van Hankau. Hij wees er op hoe de regeering van Tsjang Kai-sjek „op advies van Russische raadgevers" opdracht gaf Hankau in brand te steken, doch dat de Chineezen weigerden tot deze verwoesting over te gaan, anders dan bij Sjangsja, dat door de terugtrekkende Chineesche troepen werd platgebrand.
De Chineesche oud-premier verklaarde voorts, dat de Tsjoengking-regeering (de regeering van Tsjang Kai-sjek) de vrijheid van pers en woord beperkt. „Te Tsjoengking," zoo zeide hij, „mocht ik niet de waarheid spreken. Daarom verliet ik de stad en verbrak ik mijn stilzwijgen. Mijn leven liep groot gevaar." Eens wilde hij een verklaring afleggen, doch hij moest deze wijzigen, op straffe van vermoord te zullen worden.
De oud-premier zeide ten slotte, dat de groote menigte in het China van Tsjang Kai-sjek nog steeds niet afweet van de vredesvoorstellen van den Japanschen oud-premier Konoye, omdat Tsjang Kai-sjek de publicatie van deze voorstellen steeds verboden heeft. „Zoolang het Chineesche volk wordt onderdrukt, kan het land niet gered worden. Onze meest dringende taak is het daarom, aan de persoonlijke dictatuur van den maarschalk een einde te maken, alsmede aan het huidige politieke en militaire systeem. En daarom richt ik tot mijn landgenooten den oproep, hun plicht te doen ten opzichte van het vaderland en zonder aarzeling en in eendracht te handelen, zoodat een nieuw China zal herrijzen".
Domei meldt, dat Wang Tsjing-wei bijval heeft gekregen van Kiang Kang-hoe en andere leiders van de voormalige Chineesche sociaal-democratische partij. Zij hebben n.l. een verklaring gepubliceerd, waarin zij mededeelen, voorstanders te zijn van den vrede tusschen Japan en China. (Domei)

(Vor. ber. Wang Tsjing-wei 3602 G; Chin.-Jap. Conflict 3978 C.)

B. BELGIE. — De mobilisatie kost 6 milliard francs per jaar. - Verklaring van den minister van Financiën, Gutt. —
Na den op 10 October gehouden Kabinetsraad heeft de Belgische minister van Financiën, Gutt, tegenover vertegenwoordigers van de pers een uiteenzetting gegeven van de maatregelen, die door de regeering zijn genomen ten aanzien van de gemobiliseerden en van de gemobiliseerde ambtenaren. De minister zei o.m.:
Het is nu veertig dagen geleden, dat de oorlog uitbrak en sinds 40 dagen staan wij er buiten. Wanneer de onafhankelijkheidspolitiek slechts dit resultaat had gehad, zou het reeds een onberekenbaar resultaat zijn, wanneer men denkt aan de menschenlevens en de gelden, die in die veertig dagen zijn gespaard.
De mobilisatie is zeer duur. De daardoor noodig geworden uitgaven beloopen ongeveer 10 millioen francs per dag. Het is zeer moeilijk nauwkeurige cijfers te noemen.
Wanneer men aan de uitgaven van 3½ milliard per jaar voor de mobilisatie het crediet van 1 milliard toevoegt, dat door het parlement is ingewilligd, en het crediet van 1½ milliard, dat is opgenomen in de buitengewone begrooting, kost de landsverdediging ons per jaar ruim 6 milliard francs, d.w.z. ¾ meer dan de helft van de begrooting van het vorige jaar. (Ag. Belga) **(V. b. Crediet 3941; Mobilisatie 3923)**

18—19 OCTOBER 1939

OORLOG 1939. —
DUITSCHLAND. — **Officieele repliek op Chamberlain's rede van 12 October in zake vredesvoorstellen.**
De volgende officieele Duitsche verklaring is op 13 October aan United Press verstrekt:
„Chamberlain's rede is een ongehoorde beleediging van Duitschland. Chamberlain heeft de uitgestoken vredeshand van den Führer teruggewezen met onbeschaamde beleedigingen. Chamberlain wilde de grootste actie van den Führer blijkbaar niet begrijpen. Terwijl Duitschland vrede wenscht en de Führer voorstellen doet voor den opbouw van een vreedzaam en veilig Europa, kiezen Chamberlain en zijn kliek oorlog."
„In zijn rede heeft Chamberlain niet de belangen der volken behartigd, maar van een kleine kliek, die den oorlog wenscht. Niet alleen in het Lagerhuis, maar voor de geheele wereld heeft Chamberlain de uitgestrekte vredeshand van Duitschland teruggestooten en aldus geantwoord op den oproep van den Führer in den Rijksdag, waarin deze o.a. zeide: Laten de volken en hun leiders, die dezelfde meening toegedaan zijn, hun antwoord bekend maken. Laten diegenen, die den oorlog als een betere regeling beschouwen, mijn uitgestrekte hand afwijzen."
„Chamberlain en zijn menschen hebben zich voor den oorlog uitgesproken. Na deze rede van den Engelschen premier kan het Duitsche volk er niet langer aan twijfelen, dat wat wij ook zeggen of aanbieden, Chamberlain en de Britsche oorlogshitsers, onder het mom van schijnheilige frazen, vastbesloten zijn het Duitsche volk te vernietigen. Uit Chamberlain's rede bleek de ware bedoeling van Engelands oorlogsdoeleinden, namelijk oorlog tegen het Duitsche volk en het Duitsche rijk, totdat zij vernietigd zijn."
„De rede van den Engelschen premier is gebaseerd op leugens. Terwijl hij de Duitsche politiek woordbreuk verwijt, vergeet hij, dat de wereld weet, dat Engelands wereldrijk alleen door leugens en geweld opgebouwd is. Engeland wenschte oorlog. De Engelsche premier beweert, dat Duitschland alle jongste pogingen tot het verkrijgen van vrede verworpen heeft. Hij beweert tegen beter weten in, dat Duitschland bijvoorbeeld Mussolini's bemiddelingsvoorstellen verworpen heeft."
„Het is vastgesteld, dat na Frankrijks aanvaarding Engeland Mussolini's edelmoedige bemiddeling heeft doen mislukken en daardoor het Fransche volk in den domsten oorlog van alle tijden gedreven heeft."
„Na Chamberlain's rede weet het Duitsche volk wat zijn vijanden verlangen. Versailles heeft het Duitsche volk geleerd, wat Engelands vernietigingswil beteekent, daarom weet het Duitsche volk welken weg het moet volgen om dezen wil onmogelijk te maken."

(Vor. ber. Rede Chamberlain 3983)

Vestzakkruiser Admiraal von Scheer aan blokkade ontsnapt. —
De Britsche scheepvaart heeft van regeeringswege nogmaals een waarschuwing ontvangen om zich in den Atlantischen Oceaan en de Caraïbische Zee te hoeden voor aanvallen. De overtuiging is n.l. groeiende, dat de Duitsche z.g. vestzakkruiser Admiraal von Scheer aan de blokkade der geallieerden is ontsnapt.

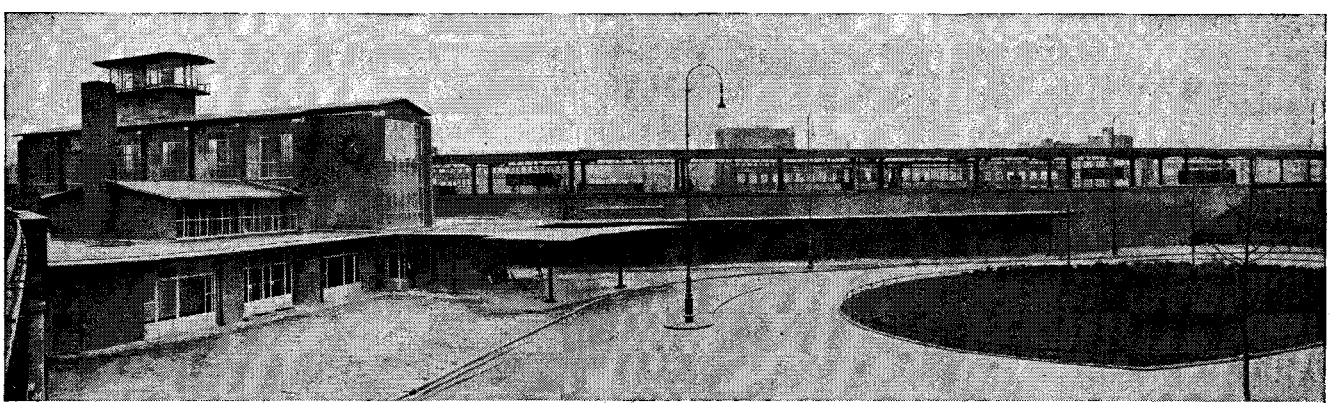
(Vor. ber. Tegenmaatr. Eng. blokkade 3941)

Het torpedeeren van neutrale handelsschepen. - Protesten. —
Naar uit Den Haag wordt gemeld, hebben de Scandinaafsche staten besloten zich tot de Duitsche regeering te wenden met een protest terzake van het torpedeeren van neutrale handelsschepen.
De Zweedsche gezant te Londen heeft bij de Britsche regeering geprotesteerd tegen het vasthouden van goederen, bestemd voor Zweden en afkomstig uit Zuid-Amerika.
Deze goederen werden verscheept voor het uitbreken van den oorlog. Deze aangelegenheid is zuiver een kwestie van interpretatie van de reglementen en het

oponthoud is toe te schrijven aan de gevolgen van den oorlog voor den internationalen handel.
Voorts heeft België zich bij dit protest aangesloten, doch voor Nederland bestaan daarvoor op dit oogenblik nog geen redenen. **(V. b. Waarsch. Neutr. 3980)**

FRANKRIJK. — **Een rede van Benesj.** —
Benesj, de vroegere Tsjecho-Slowaaksche president, heeft op 10 October te Parijs een redevoering uitgesproken voor de Tsjechen in Parijs, waarin hij o.m. zeide: „Wederom gaan wij strijden aan den kant van Frankrijk en wederom zullen wij overwinnen".
Benesj sprak in een vergadering, die belegd was in het oude huis in de Rue Bonaparte, waar in 1916 de voorloopige Tsjecho-Slowaaksche regeering haar zetel vestigde, welk feit in een herinneringssteen is gegraveerd. Benesj zeide in zijn rede o.m. nog: „Vereenigd als weleer, schrijden wij ter overwinning Voor mij bestaat er geen twijfel aan, dat de Tsjecho-Slowaaksche republiek opnieuw vrij zal zijn. De teleurstellingen zullen wellicht nog talrijk zijn. Laat ons echter het voorbeeld waardig zijn, dat het Tsjecho-Slowaaksche volk, dat in het land gebleven is, ons biedt door heldhaftigen tegenstand tegen den aanvaller. Laat ons niet meer aan het verleden denken, noch aan de fouten, die anderen of wij zelve hebben begaan.
Er is zoo juist een accoord onderteekend door Daladier en Osusky, waarbij machtiging verleend wordt tot het weer vormen van een Tsjecho-Slowaaksch leger. Laten wij gaan strijden aan den kant van Frankrijk, dat alles vertegenwoordigt, wat ons dierbaar is in moreel en humaan opzicht. Onze vrije en democratische republiek zal herleven".
(Vor. ber. Leger Tsjechië 3942; Benesj 3732 F.)

ENGELAND. — **Oorlog kost Engeland £ 6 millioen per dag.** —
Stephen King Hall schat in zijn wekelijksche „news letter" de kosten van den oorlog op het oogenblik reeds op zes millioen Pond sterling per dag. Hij verwacht, dat dit bedrag binnenkort 10 à 12 millioen zal zijn.
(Telex-A. N. P. - Agence Belga - Times - D. N. B.)
(Vor. ber. Oorlogsbudget 3965)

Het nieuwe Muiderpoortstation te Amsterdam.

A. **AMSTERDAM. — Voltooide spoorwegwerken in Amsterdam-Oost officieel in gebruik gesteld. - Het nieuwe Muiderpoort- en het Amstelstation.** —
In gezelschap van een groot aantal autoriteiten, vertegenwoordigers van de directie der Nederlandsche Spoorwegen, het gemeentebestuur van Amsterdam en de Kamer van Koophandel en Fabrieken voor Amsterdam heeft op 13 October Z. Exc. de minister van Waterstaat, ir. J. W. Albarda, een bezoek gebracht aan de voltooide spoorwegwerken in Amsterdam-Oost. Na een bezoek aan het nieuwe Muiderpoortstation en een treinrit over de nieuwe hooge spoorbaan, heeft Z. Exc. in het nieuwe Amstelstation de spoorwegwerken officieel voor geopend verklaard.
Op 15 October werden de twee nieuwe stations voor het publiek opengesteld.
Alle spoorwegen in Oostelijk Amsterdam, die opgehoogd zijn, zullen in gebruik worden genomen. Binnen de grenzen van de gemeente vervallen daardoor veertien overwegen, met al hun dagelijks terugkeerend ongerief. Twintig onderdoorgangen nemen de plaats van de verdwijnende overwegen in of geven nieuwe verbindingen. Het Weesperpoortstation, de groote barricade in Oost, sluit zijn poorten. Het emplacement zal een verkeersader worden, waaraan huizen en kantoren zullen verrijzen. Het moderne Amstelstation neemt de plaats van het oude W.P. in.

Ir. J. D. M. Bardet, afdeelingschef der Nederlandsche Spoorwegen, onder wiens leiding de spoorwegwerken in Amsterdam werden uitgevoerd, gaf de volgende historie der werken:
Voor den aanvang van de werken is in 1933 een werkplan voor de uitvoering opgemaakt, waarbij werd uitgegaan van een periode van 96 maanden of acht jaar. Als eerste maand van dit werkplan wordt gerekend de maand Februari van het jaar 1934. Behoudens enkele kleine verschuivingen is dit plan in groote trekken nog steeds aangehouden.
De grondwerken voor het Amstelstation zijn in dit tijdschema uitgevoerd door de gemeente Amsterdam van Januari 1936 tot September 1937. Hierna werden van October 1937 tot Mei 1938 22500 meters betonpaal geslagen voor de fundeering van het hoofdgebouw met de aansluitende traplichamen, tunnels en perronkap.
Met het gewapend-betonwerk voor de kelderverdieping van het hoofdgebouw kon 1 April 1938 een begin worden gemaakt, 16 October 1938 was dit werk gereed. Het staalskelet van het hoofdgebouw, totaal 413 ton staal, was ondertusschen in een fabriek te Schiedam gereed gemaakt, zoodat de montage op de bouwplaats van 1 September 1938 tot 1 December 1938 een vlot verloop had.
Het afwerken van het hoofdgebouw, waar nog een bedrag van ± ƒ 400.000 mee gemoeid was, was in Augustus 1938 aanbesteed, zoodat de aannemer voor dit veelomvattende werk ongeveer een jaar den tijd heeft gehad. Ten slotte werd de perronkap met een oppervlakte van rond 10.000 m.² en een gewicht aan staal van 580 ton, van Februari 1939 tot Juli 1939 gemonteerd.
In het geheele spoorwegplan Amsterdam-Oost en de thans gereedgekomen ringbaanwerken komen welgeteld 40 stuks bruggen en onderdoorgangen. Hiervan zijn thans 31 stuks in gebruik, waardoor in de stad de overwegmisère practisch is opgelost.
Alleen de toegangen naar het havengebied zijn nog niet gereed. Voltooid moet nog worden de onderdoorgang tegenover het Marniersplein. Met een onderdoorgang in het verlengde van de Czaar Peterstraat moet nog een begin worden gemaakt, terwijl ook de overweg aan den Cruquiusweg als toegang naar Abattoir en Entrepôt in dienst moet blijven tot de onderdoorgang, welke daar in uitvoering is, gereed zal zijn.

Het rijk, de stad Amsterdam en de spoorwegen hebben 28 millioen gulden uitgegeven om al de verbeteringen tot stand te brengen.
(Telegraaf - Maasbode - Alg. Handelsblad)

A. NEDERLAND. — Inkomens en vermogens in 1938-'39. - Het Nationale inkomen van 1929 tot 1935 gedaald van 5.7 tot 4 milliard, daarna een stijging tot 4.3 milliard over 1937. —

In de 9de aflevering van het maandschrift van het Centraal Bureau voor de Statistiek voor 1939 worden de voorloopige totaalcijfers betreffende de statistiek der inkomsten- en vermogensbelasting voor het belastingjaar 1938-'39 vergeleken met de overeenkomstige gegevens van 1915-'16 af.

In verband met de groote wijzigingen in den economischen toestand des lands doen deze cijfers in den loop van dit tijdvak belangrijke stijgingen en dalingen zien. Wat de belaste inkomens betreft zijn 1921-'22 en 1930-'31 topjaren (resp. *f* 4292 millioen en *f* 4367 millioen), terwijl 1924-'25 en 1936-'37 laagterecords te zien geven (resp. *f* 3761 millioen en *f* 2666 millioen). Van laatstgenoemd jaar tot 1938-'39 is het totaal der inkomens weer gestegen tot *f* 2934 millioen, welk bedrag evenwel nog *f* 828 millioen lager blijft dan dat van 1924-'25. Houdt men rekening met de toeneming der bevolking van 1925 tot 1939 met 19 pct., dan is het totaal der inkomens over 1938-'39 zelfs nog *f* 1554 millioen lager dan dat over 1924-'25.

Voor het totaal der belaste vermogens zijn 1920-'21 en 1929-'30 topjaren (resp. *f* 13.589 millioen en *f* 15.666 millioen), terwijl dieptepunten worden aangetroffen over de jaren 1923-'24 en 1936-'37 (resp. *f* 12.183 millioen en *f* 11.071 millioen). Laatstgenoemd bedrag is vervolgens sterk gestegen tot *f* 12.701 millioen over 1937-'38, waarna 1938-'39 een kleinen teruggang bracht tot *f* 12.581 millioen. Het totaal der vermogens over 1938-'39 is wederom *f* 398 millioen hooger dan dat over 1923-'24, doch, als men rekening houdt met de bevolkingsvermeerdering van 1924 tot 1939 met 21%, blijft dit totaal over 1938-'39 nog *f* 2162 millioen beneden dat over 1923-'24.

Het hoogste gemiddelde inkomen per aangeslagene (*f* 2659) wordt aangetroffen voor de jaren 1917-'18 en 1920-'21, het laagste cijfer (*f* 2075) heeft 1936-'37, terwijl dat over 1938-'39 *f* 2150 bedraagt. Het jaar 1917-'18 vertoont het hoogste gemiddelde vermogen per aangeslagene (*f* 87.000), het laagste cijfer wordt gevonden voor het jaar 1935-'36 (*f* 63.000), terwijl dat over 1938-'39 *f* 69.000 beloopt.

Uitdrukkelijk zij vermeld, dat bovenvermelde gegevens alleen betrekking hebben op de natuurlijke binnen het rijk wonende personen, die na vermindering met den kinderaftrek primitief zijn aangeslagen voor een inkomen van *f* 800 (tot en met 1918-'19 *f* 650) of een vermogen van minstens *f* 16.000. Alle kleinere inkomens en vermogens, de door navordering van belasting getroffen inkomens en vermogens, alsmede die, welke door de belastingplichtigen zijn verzwegen, zijn dus hierbij buiten beschouwing gebleven, zoodat het niet juist is aan de gepubliceerde belastinggegevens beschouwingen te verbinden omtrent het nationale inkomen en vermogen, zonder dat meer of minder globale schattingen zijn gemaakt van die gedeelten ervan, die buiten de belasting zijn gebleven. Ook hieromtrent worden sinds eenigen tijd aan het Centraal Bureau voor de Statistiek ramingen gemaakt. Volgens deze ramingen zou het nationale inkomen van 1929 tot 1935 gedaald zijn van *f* 5.7 milliard tot *f* 4 milliard, waarop een stijging is gevolgd tot *f* 4.3 milliard over 1937.

De schattingen van het nationale vermogen der laatste jaren betreffen uitsluitend de particuliere vermogens. Op grond der gegevens voor de vermogensbelasting werd het totaal dezer particuliere vermogens over 1929 geschat op *f* 19.9 milliard en over 1930 op *f* 20 milliard, waarop een daling is gevolgd tot *f* 14.8 milliard over 1935. Latere ramingen zijn nog niet beschikbaar. (Centraal Bureau v. d. Statistiek)

(Vor. ber. Inkomsten en Vermogens 1936-'37 3193 E.)

B. DISCONTOKOERSEN. — Denemarken. —

De Nationale Bank van Denemarken heeft het disconto van 4½% verhoogd tot 5½%.

De deviezenvoorraad van de bank is in de eerste week van October verder met kr. 5.7 millioen verminderd. (D. N. B.) **(V. b. 3960 E; Discontokoersen 3969 F.)**

C. SOVJET-RUSLAND. — Verdragen met Estland, Letland en Litauen geratificeerd. —

De president van de Hoogste Sovjet heeft de verdragen van wederzijdschen bijstand met Estland, Letland en Litauen op resp. 30 Sept., 14 en 15 October geratificeerd. (Tass Agency)

(Vor. ber. Verdrag Estland 3966; Letland 3979 B; Litauen 3982 E.)

OORLOG 1939. —

ENGELAND. — **De belemmering van neutrale scheepvaart en handel. - De Nederlandsche handel. —**

De directeur-generaal van het ministerie van Economische Oorlogvoering, sir Leith Ross, heeft op 11 October aan een aantal buitenlandsche journalisten gelegenheid gegeven, vragen te stellen voornamelijk betrekking hebbende op de positie van den neutralen handel en van de scheepvaart in verband met de Britsche economische oorlogvoering.

Onder meer kwam daarbij ter sprake de groote vertraging, welke de neutrale booten ondervinden, die in de Britsche contrôle-bases aan een onderzoek worden onderworpen.

Sir Leith Ross zeide ten opzichte van de discussies met de Nederlandsche missie, welke te Londen hebben plaats gehad, dat deze nog slechts een voorloopig karakter hebben gedragen, voornamelijk omdat de Nederlandsche vertegenwoordigers niet over voldoende volmachten beschikten.

De indruk als zou er een diepe kloof bestaan tusschen de Nederlandsche en Britsche vertegenwoordigers achtte sir Leith Ross overdreven.

De positie van Nederland is uiteraard moeilijk, omdat Nederland zulk een groot transitoverkeer met Duitschland heeft.

Lading, onder weg naar een neutraal land, welke niet is bestemd of waarvan niet kan worden aangetoond, dat zij bestemd is voor eigen gebruik of voor aanwending van eigen industrie of voor heruitvoer naar een niet-oorlogvoerend land, wordt door Groot-Brittannië steeds gestopt.

Wat de kwestie van de vertraging van de neutrale scheepvaart in de Britsche contrôle-bases betreft, deelde sir Leith Ross nog mede, dat de regeeringen van de neutrale landen belangrijk zouden kunnen bijdragen tot een snellere afhandeling van de contrôle, indien zij te voren aan de Britsche autoriteiten zouden kunnen doen weten, dat een bepaald schip, dat de Britsche contrôle moet aandoen, alleen goederen aan boord heeft, die voor eigen gebruik van het neutrale land zijn bestemd.

(V. b. Contrôle-bases 3941; Prot. neutralen 3988)

Verklaring van Winston Churchill, den minister van Marine, in zake de Duitsche duikbootenverliezen. —

Winston Churchill, de minister van Marine, heeft op 17 October in het Lagerhuis een gelijke verklaring afgelegd, als lord Chatfield in het Hoogerhuis.

Op 13 October werden vier duikbooten van den vijand tot zinken gebracht, aldus Churchill, waaronder twee van het grootste type. In den grooten oorlog is een dergelijk resultaat niet bereikt.

„Gedurende de laatste week, waarvoor ik de getallen kan geven, dat is de zesde week van den oorlog", zoo zeide Churchill, „zijn zeven duikbooten tot zinken gebracht. Indien wij terugblikken op de geheele periode van zes weken, dan zijn naar schatting dertien duikbooten tot zinken gebracht en vijf ernstig beschadigd en vermoedelijk gezonken, verscheidene andere zijn beschadigd. Deze schatting is waarschijnlijk te laag. Ongeveer twee-derde van de duikbooten, welke buitengaats waren, hebben te lijden gehad van aanvallen met dieptebommen.

Ook de Fransche marine is krachtig en actief en heeft zonder twijfel ook resultaten geboekt, doch het is niet mijn zaak cijfers hiervan te geven. Wij schatten dus, dat van de zestig duikbooten, waarover de vijand bij het begin van den oorlog beschikte, ongeveer een derde tot zinken is gebracht, op het oogenblik bevinden zich de overlevenden van de bemanning van drie van deze schepen in Britsche gevangenschap. Wanneer we dus de balans op maken van de eerste zes weken duikbootoorlog, tegen de Britsche koopvaardij, dan moeten we constateeren, dat een derde tot een vierde van de geheele onderzeevloot van Duitschland tot zinken is gebracht en dat het gat, dat is geslagen in de grondig opgeleide officieren en bemanning, niet gemakkelijk kan worden aangevuld. De Britsche koopvaardij, welke in totaal 21 millioen ton telt, heeft door het optreden van de duikbooten 156.000 ton verloren, waarbij moet worden toegevoegd, 18.000 ton welke door mijnen verloren is gegaan.

Ik kan dit eerste deel van mijn uiteenzetting over dezen strijd ter zee niet sluiten zonder het Huis te verzoeken zich te realiseeren welk een moed en toewijding wordt geëischt van de bemanning der schepen, welke jacht maken op duikbooten en welke convooieeren, niet alleen in nauw vaarwater, doch ook in storm. Ook moet het Huis zich de vastberadenheid van de officieren en zeelieden van de koopvaardij voor oogen houden, die al dezen gevaren het hoofd te bieden."

(Vor. ber. Winston Churchill 3971)

Weekoverzicht in het Lagerhuis. - Aanvallen op Engelsche vlootbases begonnen. —

Chamberlain gaf op 18 October in het Lagerhuis zijn

wekelijksch overzicht. Hij zeide, dat er geen mededeeling uit Berlijn ten aanzien van het standpunt der Duitsche regeering is ontvangen op de verklaringen, welke hij in zijn laatste rede aflegde.

De Britsche premier zeide verder, dat uit het grootste deel der commentaren van de neutrale landen blijkt, dat de houding der geallieerden de volle goedkeuring wegdraagt; het was duidelijk, dat de moeilijkheden, welke de oorlog onvermijdelijk voor de niet-oorlogvoerenden meebrengt, niet de fundamenteele betrekkingen hebben geschaad.
Aan het westfront hebben de Britsche strijdkrachten uiteindelijk het hun aangewezen gedeelte van de Fransche linie overgenomen en alle divisies hebben hun standplaats ingenomen.

Er is een overeenstemming bereikt, waarbij Fransche troepen dienst doen onder een Britschen opperbevelhebber.
Ter zee is de activiteit onverslapt, zoowel in den aanval als in de verdediging.
Chamberlain zeide verder: „De aanvallen van de vijandelijke luchtmacht op onze vlootbases zijn begonnen. Dit is een nieuwe phase van den oorlog, welke evenwel werd verwacht."

De minister-president ontkende, dat de schepen „Hood", „Repulse" en „Ark Royal" werden beschadigd.
De regeering aarzelt niet de geleden verliezen in vollen omvang te publiceeren. „De denkbeeldige verliezen, welke de Duitsche radio met zulk een groote onbeschaamdheid beschrijft, kan eenigen tijd succes hebben, doch de teleurstelling zal deprimeerend werken."
Bij de luchtgevechten, welke voor de eerste maal boven de Engelsche kust (op de Firth of Forth) plaats hadden, werden acht Duitsche vliegtuigen vernield, doch kwamen geen Britsche verliezen voor.
De verliezen van den vijand bedroegen meer dan 25%. Misschien is het percentage nog hooger.
„In deze eerste dagen moeten wij ons niet aan ijdele snoeverij te buiten gaan, het zou onverstandig zijn aan te nemen, dat wij altijd zooveel succes zouden hebben als wij dit bij het eerste treffen met den vijand gehad hebben.

Er komen vele verrassingen in den oorlog voor en zij kunnen niet allemaal aangenaam zijn. Maar wij hebben ten minste de voldoening te weten, dat wij een goed begin hebben gemaakt".
(Vor. ber. Weekoverz. 3983; D'tsch antwoord 3988)

DUITSCHLAND. — **Het torpedeeren van de „Royal Oak". - Verslag van den Duitschen U-bootcommandant Prien. —**
„Het eerste wat wij zagen, toen wij voor de haven van Scapa Flow aankwamen, waar wij twee dagen op den uitkijk lagen, was een uitgebreide mijnversperring. Wij scharrelden er door heen en toen bevonden wij ons plotseling midden in de haven met vlak bij ons de Britsche oorlogsschepen. Ten noorden van ons lagen er twee," aldus verhaalde op 17 October de commandant van den Duitschen onderzeeër, Prien, die er in slaagde door te dringen tot in deze zeer belangrijke Britsche oorlogshaven in het Noorden.
„Ik was er, en ik wilde iets doen voor den man, die destijds hier zulke moeilijke uren doormaakte: admiraal von Reuter. Maar ik was hier niet alleen om iets uit te richten tegen de vijandelijke vloot, maar ik moest bovendien aan mijn schip en mijn bemanning denken. Nadat wij onzen plicht zouden hebben gedaan, moesten wij er ook weer uit kunnen komen. Ik verloor derhalve geen tijd en vuurde onmiddellijk een torpedo af, die blijkbaar het eerste schip trof: de „Royal Oak". Enkele minuten later schoten wij een tweede projectiel af, en daarna nog een en nog een.
Voortdurend stegen nu waterzuilen op, die gevolgd werden door een serie hevige explosies en een hooge vuurzuil. Het was een onheilspellend schouwspel, dat vuurwerk in de lucht.
Masten, schoorsteenen, deelen van de brug, zwaar ijzerwerk, alles vloog door de lucht. Het eerste schip, dat wij troffen, moet volkomen in stukken zijn. En daarachter lag een schip met den boeg onder water. Het had twee schoorsteenen. Het was derhalve niet de „Royal Oak"; het moet de „Repulse" zijn geweest." (D. N. B. - Telex-A. N. P. - Times)

A. **NEDERLAND EN DE OORLOG. - 1939. — Tweede Kamer. - Defensie. - Nieuw buitengewoon crediet van ƒ 100 millioen aangevraagd. - Mobilisatie kostte eerste maand meer dan één millioen gulden per dag. —**
Bij de Tweede Kamer is op 18 October ingediend een wetsontwerp tot wijziging en verhooging van het achtste hoofdstuk (Defensie) der rijksbegrooting voor 1939 (buitengewoon crediet).
Aan de Memorie van Toelichting ontleenen wij o.a. het volgende:
Op het tijdstip van de afkondiging der z.g. vóórmobilisatie was van het buitengewone crediet ten bedrage van ƒ 100.000.000 nog ongeveer ƒ 52 millioen beschikbaar.

De geldelijke gevolgen van het afkondigen van de vóór-mobilisatie en van de algemeene mobilisatie zijn nog niet in hun vollen omvang te overzien. Wel kan worden gezegd, dat ten behoeve van het op voet van oorlog brengen en van de legering en de verpleging van de verschillende onderdeelen van de gemobiliseerde weermacht voor de eerste 30 dagen wordt gerekend op een totaal bedrag aan uitgaven van ongeveer ƒ 37 millioen. Dit bedrag moet worden vermeerderd met de benoodigde bedragen voor de vorming van noodzakelijke voorraden en de kosten, welke overigens uit den gemobiliseerden toestand voortvloeien, welke bedragen en kosten thans nog niet onder cijfers zijn te brengen. Het lijdt echter geen twijfel, dat de hierboven genoemde ƒ 52 millioen binnen korten tijd zullen zijn verbruikt. Derhalve zijn de ministers van Defensie en van Financiën van oordeel, dat thans het tijdstip is aangebroken voor de indiening van een wetsontwerp tot verhooging van het buitengewoon crediet met een bedrag van wederom ƒ 100 millioen.
(Telex-A. N. P.) **(Vor. ber. Mobilisatie 3923; Crediet 3482 A.; Nederland en de Oorlog 3986 E.)**

B. **ESTLAND. — Nieuwe regeering gevormd. - Kabinet-Uluots. —**
De nieuwe regeering van Estland, die op 13 October werd gevormd, is als volgt samengesteld:

Minister-president: Uluots; Buitenlandsche Zaken: professor Piip; Landverdediging: generaal Reek; Binnenlandsche Zaken: Juerina; Onderwijs: professor Kogermann; Landbouw: Tupitz; Sociale Zaken: Kask; Justitie: Assor; Verkeerswezen: Viituk; Economische Zaken: Hepp; Propaganda: Oidermaa.
(Telex-A. N. P.) **(V. b. Kabinet-Eenpalu 3258 A.)**

20 OCTOBER 1939

OORLOG 1939. — Krijgsverrichtingen. —
WESTELIJK FRONT **van 8—14 October 1939. —**

8 October: Een Duitsche vliegboot is boven de Noordzee neergeschoten na een gevecht met Britsche luchtstrijdkrachten. — Duitsche vliegtuigen maken een noodlanding in Noorwegen en Denemarken.

13 October: Drie Duitsche duikbooten zijn, volgens een Engelsch communiqué, tot zinken gebracht. Een gedeelte van de bemanning werd gered. — Volgens het Duitsche legerbericht hebben Fransche troepen drie Rijnbruggen opgeblazen.

14 October: Het Britsche slagschip „Royal Oak" — 29.150 ton groot — werd bij Scapa Flow door een Duitsche U-boot getorpedeerd.
De Britsche admiraliteit maakt thans bekend, dat volgens de laatste inlichtingen zich aan boord van de „Royal Oak" 81 officieren en 1153 minderen bevonden. Het aantal overlevenden bedraagt 57 officieren en 367 minderen.
De Britsche vloot telde, tot voor het zinken van de „Royal Oak", twaalf slagschepen en drie slagkruisers. Zeven slagschepen zijn nog in aanbouw.
Het grootste slagschip is thans de „Rodney" (33.900 ton). Voorts zijn er de „Nelson" (33.500), de „Royal Sovereign" (29.150), de „Revenge" (29.150), de „Resolution" (29.150), de „Ramillies" (29.150), de „Malaya" (31.100), de „Valiant" (31.100), de „Barham" (31.100), de „Queen Elizabeth" (31.100) en de „Warspite" (30.600).
In aanbouw zijn de „Lion", de „Temeraire" (alle twee 38.000 ton?), de „Duke of York" (35.000), de „Jellicoe" (35.000), de „Beatty" (35.000), de „King George V" (35.000), de „Prince of Wales" (35.000).
De drie slagkruisers zijn de „Hood" (42.100 ton), het grootste thans bekende oorlogsschip ter wereld, de „Renown" (32.000) en de „Repulse" (32.000).
(V. b. Overz. Krijgsverr. 3978; Bewapening 3859 A.)

A. TURKIJE. — Afwijzing van de Russische eischen. - Geen accoord. —

Saradjogloe, de Turksche minister van Buitenlandsche Zaken, die 3 weken te Moskou vertoefde, is op 17 October uit Moskou vertrokken zonder dat een overeenkomst is geteekend. Een verklaring van den Turkschen premier voor de parlementsfractie der republikeinsche partij heeft duidelijk gemaakt, dat de eischen van den Sovjet onaanvaardbaar zijn geacht, zoodat een definitieve regeling moest uitblijven.

Russisch communiqué. — Over de besprekingen, die met Saradjogloe zijn gevoerd, is te Moskou een communiqué uitgegeven van den volgende inhoud:

„Het verblijf in Moskou van den Turkschen minister van Buitenlandsche Zaken, Saradjogloe, die een tegenbezoek bracht aan de U.S.S.R., heeft gelegenheid geboden tot gedachtenwisselingen tusschen den vertegenwoordiger der Turksche regeering en de regeering der Sovjet-Unie betreffende de betrekkingen tusschen de U.S.S.R. en de Turksche republiek. De gedachtenwisselingen, die gevoerd werden in een hartelijke sfeer, bevestigden wederom de onveranderlijke vriendschappelijke betrekkingen tusschen de Sovjet-Unie en Turkije en het gemeenschappelijke streven der beide regeeringen tot handhaving van den vrede. De beide regeeringen kwamen tot de slotsom, dat het wenschelijk is het contact ook in de toekomst te onderhouden voor gezamenlijke bespreking van problemen, die van belang zijn voor de Sovjet-Unie en de Turksche republiek." (Telex-A. N. P. - Tass-Agency)

(Vor. ber. Turkije—Sovjet-Rusland 3785 F.)

B. BRITSCH-FRANSCH-TURKSCH VERDRAG. — „Verdrag van wederzijdschen bijstand van Ankara" geteekend. - Eerste indrukken. —

Te Ankara is op 19 October '39 in het ministerie van Buitenlandsche Zaken het Turksch-Britsch-Fransche verdrag geteekend, dat den volgenden inhoud heeft:

„Art. 1. In geval Turkije in vijandelijkheden met een Europeesche mogendheid wordt gewikkeld, ten gevolge van een aanval dezer mogendheid op Turkije, zal het Vereenigde Koninkrijk en Frankrijk daadwerkelijk met Turkije samenwerken en het alle mogelijke hulp verleenen.

Art. 2. a) In geval van een daad van agressie door een Europeesche mogendheid, die leidt tot een oorlog in de Middell. Zee, waarin het Vereenigd Koninkrijk en Frankrijk betrokken worden, zal Turkije metterdaad met het Vereenigd Koninkrijk en Frankrijk samenwerken en hun allen mogelijken steun verleenen.

b) In geval van een daad van agressie door een Europeesche mogendheid, die leidt tot een oorlog in de Middellandsche Zee, waarin Turkije wordt betrokken, zullen het Vereenigd Koninkrijk en Frankrijk metterdaad met Turkije samenwerken en het allen mogelijken steun verleenen.

Art. 3. Zoolang de garanties, door het Vereenigd Koninkrijk en Frankrijk bij hun verklaringen van 13 April 1939 aan Griekenland en Roemenië verstrekt, van kracht blijven, zal Turkije metterdaad samenwerken met het Vereenigd Koninkrijk en Frankrijk en hun allen mogelijken steun verleenen, wanneer het Vereenigd Koninkrijk en Frankrijk ten gevolge van een der genoemde garanties in vijandelijkheden verwikkeld worden.

Art. 4. In geval het Vereenigd Koninkrijk en Frankrijk in vijandelijkheden met een Europeesche mogendheid gewikkeld worden ten gevolge van een aanval door die mogendheid op een dezer staten, zonder dat de bepalingen van art. 2 of art. 3 van toepassing zijn, zullen de hooge contracteerende partijen onmiddellijk overleg plegen. Niettemin wordt overeengekomen, dat Turkije in een dergelijk geval ten minste een welwillende neutraliteit jegens het Vereenigd Koninkrijk en Frankrijk in acht zal nemen.

Art. 5. Onverminderd de bepalingen van art. 3, zullen, in geval van een aanval op een staat, jegens welken een der contracteerende partijen met toestemming van dien staat zich heeft verbonden tot hulp bij de handhaving van onafhankelijkheid of neutraliteit tegen een dergelijken aanval, en bij een aanval van een Europeesche mogendheid, die, terwijl hij gericht is tegen een anderen Europeeschen staat, naar de meening van een der contracteerende partijen een bedreiging van haar eigen veiligheid inhoudt, de hooge contracteerende partijen onverwijld overleg plegen met het oog op een gemeenschappelijke actie, die wenschelijk wordt geacht.

Art. 6. Het onderhavige verdrag is niet tegen eenigen staat gericht, doch beoogt het Vereenigd Koninkrijk, Frankrijk en Turkije van wederzijdsche hulpverleening te verzekeren in geval verzet tegen een aanval dat noodig maakt.

Art. 7. De bepalingen van dit verdrag zijn gelijkelijk verbindend als tweezijdige verplichtingen tusschen Turkije en elk der beide andere hooge contracteerende partijen.

Art. 8. Indien de hooge contracteerende partijen in vijandelijkheden verwikkeld worden ten gevolge van de toepassing van dit verdrag, zullen zij geen wapenstilstand en geen vredesverdrag sluiten, tenzij bij gemeen goedvinden.

Art. 9. Zoo spoedig mogelijk zal dit verdrag geratificeerd worden. De ratificatiedocumenten zullen te Ankara gedeponeerd worden. Het verdrag zal van kracht worden op den datum van deponeering van de ratificatiedocumenten. Het verdrag is gesloten voor den duur van vijftien jaar. Indien geen der hooge contracteerende partijen beide andere in kennis stelt van haar voornemen tot opzegging zes maanden voor het afloopen van het verdrag, zal bij stilzwijgen de overeenkomst als met vijf jaar verlengd beschouwd worden."

Twee protocollen zijn aan het verdrag gehecht. In het eerste wordt gezegd: „De ondergeteekende gevolmachtigden verklaren, dat hun respectievelijke regeeringen overeenkomen, dat het op dezen dag gedateerde verdrag van wederzijdschen bijstand van kracht zal worden op het oogenblik van onderteekening."

In het tweede protocol, het protocol van onderteekening, wordt gezegd:

„Op het oogenblik van onderteekening van het verdrag van wederzijdschen bijstand tusschen het Vereenigd Koninkrijk, Frankrijk en Turkije, komen de gevolmachtigden overeen:

De verplichtingen, welke Turkije op grond van het bovengemelde verdrag op zich neemt, kunnen dat land niet noodzaken tot een actie, die ten doel of als gevolg heeft, dat het in gewapend conflict met de Sovjet-Unie komt."

Het protocol van onderteekening zal worden beschouwd als een integraal deel van het verdrag van wederzijdschen bijstand. (Telex-A. N. P.)

Eerste indrukken. —

Londen: Groote geestdrift, zoowel in het parlement als bij het publiek.

Washington: Een diplomatiek succes voor de Geallieerden, in het bijzonder in den Balkan.

Rome: Verrassing over de onafhankelijkheid en de standvastigheid der Turken.

Belgrado en **Boekarest:** Onvoorwaardelijke bijval in de Zuidslavische en Roemeensche pers.

Berlijn: Bedreiging aan Turkije.

Ankara: Geestdrift. **(Vor. ber. Besprek. pact Engeland—Turkije i. z. agressie Middell. Zee 3788 B; Verdrag v. wederz. bijst. Frankrijk—Turkije 3844 C.)**

21 OCTOBER 1939

C. SOVJET-RUSLAND. — Finsche kwestie. —

Wij geven onderstaand eenige data van de tusschen Sovjet-Rusland en Finland gerezen verwikkelingen, waarvan de resultaten nog niet zijn te bepalen:

8 October: Sovjet-Unie noodigt Finland uit tot besprekingen te Moskou.

10 October: Ontruiming van de Finsche steden Wiborg en Helsinki.

12 October: Finland's vertegenwoordiger, Paasikivi, onderhandelt met Stalin en Molotof te Moskou.

13 October: Zweden roept reservisten op.

14 October: Uitnoodiging van den Koning van Zweden aan de Koningen van Noorwegen en Denemarken en den President van Finland tot het beleggen van een conferentie.

17 October: Paasikivi terug naar Helsinki en brengt verslag uit aan de regeering. Het Finsche eiland Suursaari (Hogland) ontruimd.

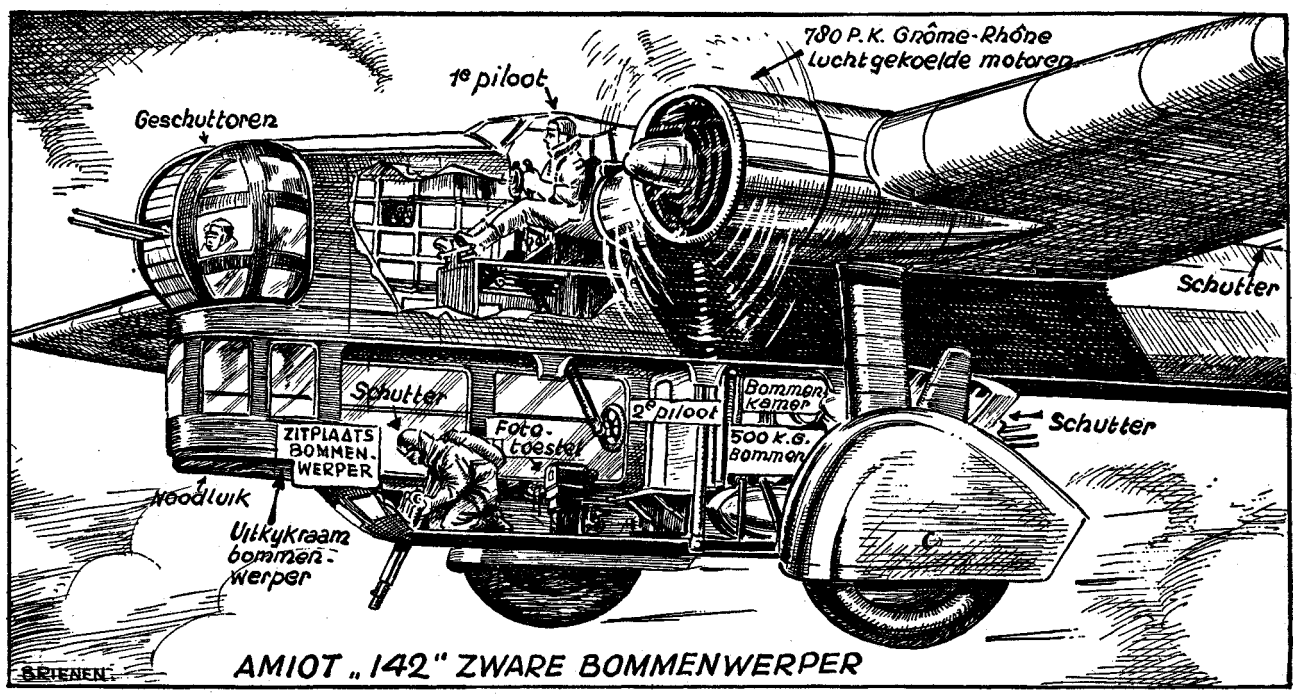
Kalinin, de president van den Oppersten Raad van de U.S.S.R., heeft aan president Roosevelt geantwoord, dat Rusland de onafhankelijkheid van Finland waarborgt.

18—19 October: Op de conferentie te Stockholm tusschen de Scandinaafsche Koningen en den President van Finland, en de ministers van Buitenlandsche Zaken van deze 4 landen, wordt besloten de meest strikte neutraliteit in acht te nemen. Samenwerking met andere neutralen, met name de leden der Oslogroep, zal worden voortgezet.

21 October: Finsche delegatie onder Paasikivi en den Finschen minister van Financiën, Tanner, keeren naar Moskou terug. (Red. K. H. A.)

(Vor. ber. Besprek. verz. 3984 A.)

A. BEWAPENING. — Luchtvaart. - Frankrijk. - Nieuwste bommenwerper. —

De „Armée de l'Air" van Frankrijk groeit met den dag in omvang en moderne uitrusting. De voornaamste twee vliegtuigfabrieken van Frankrijk fabriceeren thans zevenmaal zooveel per maand als de geheele productie van de Fransche vliegtuigindustrie in de laatste maand van 1937. Deze „Amiot"-bommenwerper behoort tot de gevaarlijkste van de wereld. Sedert dit type werd gebouwd, in het begin van dit jaar, is de bouw van nog zwaardere, nog beter bewapende toestellen reeds begonnen. (Telegraaf)

(Vor. ber. Bewapening 3991; Frankrijk 3859 A.)

B. VATICAAN. — Z. H. de Paus tegen den toenemenden invloed van het bolsjewisme. —

Ter gelegenheid van de overhandiging der geloofsbrieven door den nieuwen Litauschen gezant bij den H. Stoel, heeft de paus op 19 October een toespraak gehouden, waarin hij zinspeelde op het gevaar, dat ontstaan is door het voortschrijden van de Sovjets in Europa. De Paus zeide o.a.:

Ons welbewust van onzen plicht als opperste herder zullen wij onze actie, welke altijd is gericht op het heil der zielen, zich niet laten bezighouden met zuiver tijdelijke controversen en met territoriale strijdpunten tusschen de landen. Maar plicht laat ons niet toe de oogen te sluiten, wanneer nieuwe onmetelijke gevaren opdoemen, wanneer over het Christelijke Europa zich steeds meer de schaduw gaat afteekenen van de denkbeelden en het werk der vijanden van God. In een dergelijke omstandigheid, meer dan wanneer ook in de geschiedenis, verkrijgt het behoud van de Christelijke beschaving en de verdediging van het Christelijke erfdeel een beslissende beteekenis voor de toekomst van Europa en voor den bloei van elk der Europeesche landen, groot of klein.

(De Maasbode)

(Het is wel bekend, dat de recente uitbreiding van den bolsjewistischen invloed in Riga den Paus diep heeft verontrust. — Red. Times)

(Vor. ber. Paus Pius XII 3971)

C. POLEN. — Buitenlandsche schulden - 6.8 milliard Zloty aan buitenlandsche beleggingen. —

Het „Deutsches Institut für Bankwissenschaft" heeft een overzicht van de in Polen geïnvesteerde buitenlandsche gelden gepubliceerd. Het geeft hiervan de volgende samenstelling:

1. Openbare schulden	2.7	milliard Zloty
2. Particuliere schulden	2.3	„ „
3. Deelnemingen en bezit aan aandeelen	1.8	„ „
Totaal	6.8	milliard Zloty

Polen telde in het geheel 1414 maatschappijen op aandeelen en in 438 dezer vennootschappen was buitenlandsch kapitaal belegd. Van haar totale kapitaal van 3362 millioen Zloty bevonden zich 1442 millioen of niet minder dan 42.9% in buitenlandsch bezit.

Het meeste buitenlandsche kapitaal was belegd in de petroleumindustrie en in het electriciteitsbedrijf. Maar ook de mijnen, de hoogovens en de electrotechnische industrie bevonden zich voor meer dan 50% in buitenlandsch bezit. Uitgedrukt in procenten was de stand der buitenlandsche deelnemingen in het begin van 1938 de volgende:

Petroleumindustrie	85.6%
Electriciteitsbedrijf	83.4%
Mijnen en hoogovens	56.8%
Electrotechnische industrie	55.3%
Chemische industrie	49.2%
Houtindustrie	46.3%
Lederindustrie	39.2%
Steenindustrie	31.1%
Textielindustrie	26.8%
Handel	26.8%
Papierindustrie	25.9%
Instrumentenindustrie	24.4%
Metaalindustrie	24.0%
Bouwbedrijf	21.7%
Levensmiddelenindustrie	17.1%
Suikerindustrie	4.8%

Van het totale geïnvesteerde bedrag van 1442 millioen Zloty komen voor rekening van:

Frankrijk	391	millioen Zloty
Vereenigde Staten	277	„ „
Groot-Duitschland	251	„ „
België	181	„ „
Zwitserland	104	„ „
Engeland	79	„ „
Nederland	50	„ „
Zweden	39	„ „
Bohemen-Moravië	23	„ „
Verdere landen	47	„ „

Het aandeel van het buitenlandsche kapitaal is in de laatste jaren overigens geleidelijk geringer geworden in verband met de stijging der deelnemingen van den Poolschen Staat en de Poolsche banken. (Berl. Börsen Zeitung)

(Vor. ber. Schuld aan Ver. Staten 611 G.)

22 OCTOBER 1939

A. **NEDERLAND EN DE OORLOG. - 1939. — Begrooting 1940. - Neutraliteit in de pers; indien noodig, „Staat van Beleg". - Aanbouw van 3 slagkruisers voor Indië. - Zondagswet. —**
Blijkens de Memorie van Antwoord aan de Tweede Kamer (22 October) betreffende Hoofdstuk I der Rijksbegrooting 1940, zegt de minister van Algemeene Zaken a.i., dat redenen van landsbelang zich verzetten tegen een oplossing der kabinetscrisis als waartoe de voorstanders der motie-Deckers werden gesommeerd. De regeering wenscht een oprechte en consequente neutraliteitspolitiek te voeren. Deze brengt een zekere beperking van meeningsuiting in de pers mede. Verreweg de meeste organen houden daarmede rekening. Indien de enkele uitzonderingen dit noodig maken, zal een optreden hiertegen door de regeering alleen afdoende zijn door het afkondigen van den staat van beleg. Indien noodig zal hiervan gebruik worden gemaakt.
De aanbouw van 3 slagkruisers van een bepaald type ligt in het voornemen.
De werkloosheidsbestrijding zal met kracht worden voortgezet.
Ook de regeering vreest, dat de oorlog ons zal dwingen tot op zekere hoogte den weg naar zelfvoorziening in te slaan.
De voorzichtige aanpassing der prijzen wordt van groot belang geacht.
De regeering zal haar actieve economische politiek zooveel mogelijk voortzetten.
Bij de belastingherziening zal rekening worden gehouden met de gezinsbelangen, gehuwden en ongehuwden, terwijl een versterking van den kinderaftrek in het voornemen ligt.
De ontwerpen kinderbijslagverzekering en echtscheidingen blijven gehandhaafd.
De tot standkoming van een nieuwe Zondagswet zal worden voorbereid. **(Vor. ber. Begrooting 1940, 3987; Object. pers 3945 C; Vlootuitbreiding 3798 A; Zondagswet 3030 C.)**

Oproep tot de vrouwen van Nederland. —
Op 12 October werd een oproep tot de vrouwen van Nederland gericht, waaraan wij het volgende ontleenen:
Wanneer wij ons evenwicht en onze zelfbeheersching bewaren in onze gesprekken en brieven, wanneer wij de lasten en zorgen van onze mannen, zoons en verloofden niet vergrooten door zelfbeklag; wanneer wij de verwarring niet doen toenemen door nutteloos geklaag, onverantwoordelijk gehamster, of afbrekende critiek; wanneer wij in onze gedachten en daden achter onze regeering staan, zal dit van onschatbare waarde zijn voor de stemming in ons land. Het zal moed en kracht geven aan degenen, die de groote verantwoordelijkheid voor de toekomst van ons land dragen. Zoo versterken wij onze neutraliteit.
(Vor. ber. Ned. Ver. v. Huisvrouwen 3936 C.)

Samenwerking met België. —
In een conferentie van het Vlaamsche Economische Verbond met den Belgischen minister-president en de ministers van Buitenlandsche Zaken en Economische Zaken hebben op 20 October deze ministers den wensch van de Belgische regeering kenbaar gemaakt, om toenadering tot en samenwerking met Nederland, zoowel voor de uitwisseling van grondstoffen en afgewerkte producten als voor de voorbereiding van een overeenkomst, betreffende de voorziening in het gemis aan voldoende Belgische tonnage.

Distributiewet 1939. - Tegemoetkoming van het Rijk aan gemeentebesturen. —
Er is thans een algemeene maatregel van bestuur afgekondigd in zake de tegemoetkoming van 85% van het Rijk in de kosten, welke de gemeentebesturen bij de uitvoering van de Distributiewet 1939 moeten maken. **(Vor. ber. 3776 D.)**

Stillhalte-overeenkomsten met een jaar verlengd. —
De Stillhalte-overeenkomsten tusschen het Duitsche rijk eenerzijds, België, Nederland en Zwitserland anderzijds, zijn op 22 October voor den tijd van een jaar verlengd. **(Vor. ber. 2187 F.)**

Tweede Kamer. — Wijziging Vestigingswet Kleinbedrijf aangenomen. —
De Tweede Kamer heeft op 18 October het wetsontwerp tot wijziging van de Vestigingswet Kleinbedrijf zonder hoofdelijke stemming aangenomen.
(Vor. ber. Wijziging Vestigingswet 3946)

Algemeen Steuncomité 1939. - Inzameling in alle gemeenten van het Rijk. —
De burgemeesters van alle gemeenten in ons land zijn uitgenoodigd, in hun gemeenten een openbare inzameling te doen houden, ten behoeve van het Algemeen Steuncomité 1939. Zoo mogelijk dient deze collecte in de week van 13 tot 18 November te worden gehouden. **(Vor. ber. 3982 A.)**

Leger. - Advies-commissie-vorderingen. —
De minister van Defensie heeft op 17 October een „advies-commissie-vorderingen" ingesteld ter waarborging van de belangen, betrokken bij vorderingen en aanschaffingen ten behoeve van de weermacht.

Belastingacademie te Rotterdam. —
In het z.g. „Amicitia", het XVIIIde eeuwsche gebouw aan het Beursplein te Rotterdam, werd op 16 October de officieele opening verricht van de Belastingacademie door den secretaris-generaal van het departement van Financiën, jhr. mr. A. M. C. van Asch van Wijck.

Schuilloopgraven en schuilgangen. —
Te Rotterdam zullen, behalve 200 schuilloopgraven, 300 betonnen schuilgangen volgens het systeem van den heer Meulenkamp worden aangelegd.
(Vor. ber. Schuilplaatsen 3986 E.)

Gasmaskers. - Verkrijgbaar van 23 October af. —
Met ingang van 23 October worden aan de postkantoren bestellingen aangenomen van gasmaskers voor de burgers. Er worden twee merken beschikbaar gesteld. Zij zijn echter niet uit voorraad leverbaar.
(Vor. ber. Gasmaskerbesluit 3964 A; Nederland en de Oorlog 3991 A.)

B. **NEDERL. OOST-INDIE EN DE OORLOG. - 1939. Prijsstijging en ambtenarensalarissen. —**
De Commissie voor Georganiseerd Overleg besprak op 16 October de stijging van den prijs van verschillende levensmiddelen. Geconcludeerd werd, dat bij een aanhoudende stijging een toeslag op de salarissen der ambtenaren onvermijdelijk zal zijn. De Commissie zal zich ter zake schriftelijk tot de Regeering wenden. **(Vor. ber. Ambtenarensalarissen 3157 C.)**

Crisisuitvoerordonnantie 1939. —
Bij den Volksraad is een nieuwe noodordonnantie ingediend, waaromtrent door de Regeering een beslissing is verzocht uiterlijk op 31 October.
De ordonnantie is genaamd Crisisuitvoerordonnantie-1939. Bij deze ordonnantie wordt de vroegere crisisuitvoerordonnantie-1934 gewijzigd en aangevuld.
De Memorie van Toelichting merkt o.m. het volgende op: Ingevolge de voorschriften van de (oude) crisisuitvoerordonnantie kan de uitvoer van goederen of groepen van goederen slechts worden verboden of aan beperkende bepalingen onderworpen voor zoover deze uitvoer geschiedt uit het tolgebied. Onder de huidige buitengewone omstandigheden doet zich echter tevens de noodzakelijkheid gevoelen om ten aanzien van bepaalde goederen eveneens de uitvoer uit buiten het tolgebied gelegen deelen van Nederlandsch-Indië te kunnen verbieden of beperken. Immers, ook in die deelen van Nederlandsch-Indië kunnen goederen aanwezig zijn, welke thans niet voor de Indische gemeenschap mogen teloor gaan en waarvan derhalve het wegvoeren naar het buitenland geheel of gedeeltelijk moet kunnen worden voorkomen. (Aneta - Telex-A. N. P.)
(V. b. Uitvoer 3331 B; Ned. O.-I. en de Oorl. 3987 A.)

C. **ITALIE. — Zuid-Tirol - Overeenkomst met Duitschland. —**
Op 21 October heeft de Italiaansche minister van Buitenlandsche Zaken, graaf Ciano, met den Duit-

schen ambassadeur te Rome, von Mackensen en den Duitschen gevolmachtigden, minister Claudius, te Rome overeenkomsten onderteekend inzake het overbrengen van Duitsche burgers van den Boven-Etsch naar Duitschland. (Stefani) **(Vor. ber. 3863 F.)**

23 OCTOBER 1939

A. **VEREENIDGE STATEN. — Duikbooten van oorlogvoerende mogendheden worden niet toegelaten. —** President Roosevelt heeft op 18 October de havens en de territoriale wateren der Vereenigde Staten voor duikbooten van oorlogvoerende mogendheden gesloten verklaard. (Telex-A. N. P.)

B. **NEDERLAND. — Onderwijs - Vaderlandsche geschiedenis - Inaugureele rede van Prof. dr. J. M. Romein over: „Het vergruisde beeld. Over het onderzoek naar de oorzaken van onzen opstand." —**
Bij de aanvaarding van het ambt van buitengewoon hoogleeraar in de vaderlandsche geschiedenis aan de universiteit van Amsterdam heeft prof. dr. J. M. Romein op 16 October een rede gehouden over: „Het vergruisde beeld. Over het onderzoek naar de oorzaken van onzen opstand."
Spr. behandelde het probleem der historische objectiviteit, echter niet van de theoretische zijde, hetgeen hij elders gedaan heeft, maar met een concreet voorbeeld, nl. den Nederlandschen opstand tegen Spanje. Hij ging er van uit dat, indien er historische objectiviteit in den zin, waarin de 19e eeuwsche historische wetenschap deze als ideaal stelde, bestond, het resultaat dan een overeenstemming tusschen de schrijvers over een bepaald historisch onderwerp zou moeten zijn. Huizinga neemt deze overeenstemming ook aan. Spr. heeft zich afgevraagd of dit terecht gebeurd is en zoo ja, waarin dan die overeenstemming bestaat. Is zij echter ten opzichte van de oorzaken van onzen opstand ooit bereikt? In den tijd zelf bestond zij niet. Men streed er over, of de opstand terwille van de religie of terwille van de vrijheid ondernomen was. Wel echter vormden beide partijen zich juist door het gebrek aan wetenschappelijken zin, een scherpomlijnd beeld van het gebeurde, dat in beide gevallen van groote vormgevende kracht in het cultuurleven dier beide groepen was en tot diep in de 19e eeuw is gebleven.
Spr. behandelde daarna de schets van onzen opstand bij een aantal buitenlandsche schrijvers, t.w. Schiller, Leo, Treitschke en Motley, Schiller ziet den opstand als vrijheidsstrijd, Leo en Treitschke evenzeer, maar wijzen hem daarom af, omdat zij hem in doelstelling met de Fransche revolutie gelijkstellen. De Amerikaan Motley ziet er vooral de overwinning van een democratisch liberalisme tegen de tyrannie van Spanje in. Bij de Nederlandsche historici in de 19e eeuw komt er een nieuw verklaringselement bij. Naast het godsdienst- en vrijheidsmotief, zien zij het nationale. Dat geldt zoowel voor Groen als voor Bakhuizen van den Brink en Fruin. Bij al dezen was de voorstelling, hoewel reeds genuanceerd, zooals spr. laat zien, toch nog gesloten. Dat geldt reeds niet meer voor hun tijd in zijn geheel, want naast het nationale, kwam nu het radicale beeld van Van Vloten en het r.-k. van Nuyens.
Vervolgens ging spr. over tot onzen eigen tijd. Hij behandelde eerst de voorstellingen van de buitenlanders Pirenne en Rachfahl, Ernst Marx en den Rus Pakoelj, die allen ten opzichte van de grondmotieven diepgaande verschillen opleveren. Daarnaast gaf hij een overzicht van de opvattingen der tegenwoordige Nederlandsche historici Van Gelder, Geyl, Kuiper, De Pater om te eindigen met Van Schelven. Hij komt tot het resultaat, dat de verschillen van vroeger weliswaar tot accentverschillen zijn teruggebracht, maar dat deze toch zoo groot en ten slotte zoo fundamenteel zijn, dat we niet van overeenstemming mogen spreken. Immers bij een genuanceerde niet-beeldende beschouwing verschilt het voor den geschiedschrijver wezenlijke juist in het accent. En voorzoover er overeenstemming bestaat, is zij in ieder geval bereikt ten koste van het „beeld". De overeenstemming bestaat, ja, maar zij bloeit, liefelijk en nederig, op de ruïne van het „beeld", aldus spr.
Welke consequenties heeft nu het teloor gaan van het „beeld" van onzen opstand door de verwetenschappelijking der geschiedschrijving? Het beteekent, dat zij het verband met het cultuurleven in breeden zin verloren heeft. Hoe dit te herstellen? In de dictatuurlanden wordt het hersteld door verloochening van de resultaten der wetenschap. De behoefte, waaruit dit voortkomt, is echt en ook wij kennen haar, aldus spr., maar den weg wijzen wij onvoorwaardelijk af. Welken weg kunnen wij dan inslaan? Zooals het zieke lichaam vaak zelf de middelen tot genezing voortbrengt, zoo kan, volgens spr., ook de specialiseering in de historische wetenschap, die het geschiedbeeld vergruizeld heeft, slechts overwonnen worden door zichzelf, d.w.z. door het algemeene tot voorwerp van specialiseering te maken, dat wil zeggen door in de eerste plaats de betreffende algemeene problemen zuiver te stellen. Spr. zou dit nieuwe vak theoretische geschiedenis willen noemen. Het staat tusschen de studie der historiografie en de geschiedfilosofie in.
(Alg. Handelsblad)
(V. b. Inaugur. Rede 3986 A; Geschiedenis 3709 G.)

C. **VEREENIGDE STATEN. — Rede van den Amerikaansehen ambassadeur te Tokio - Grootere activiteit in Oost-Azië wenschelijk - Japansche beschouwing. —** De Amerikaansche Ambassadeur te Tokio heeft op 20 October te Tokio voor een gehoor van 500 leden van het Jap.-Amerikaansche Verbond een rede gehouden waarin hij zeide, dat de openbare meening in de Ver. Staten unaniem de Japansche politiek in China veroordeelt. Het was een dwaling, zeide hij, te veronderstellen, dat de Amerikaansche houding tegenover de nieuwe orde in Oost-Azië gebaseerd was op een verkeerd begrip van den toestand. De Amerikanen begrepen heel goed wat met die nieuwe orde wordt bedoeld en als blijkt, dat die orde de Amerikanen berooven wil van hun oude rechten, dan komen zij in verzet.
In een interview over de buitenlandsche politiek van de Japansche regeering, heeft Admiraal Nomura, die onlangs tot minister van Buitenlandsche Zaken werd benoemd, verklaard, dat Japan zoowel de betrekkingen met de Ver. Staten als die met Engeland en Frankrijk wenscht op te helderen, en wel op dezen grondslag, dat de vestiging van een nieuwe orde in Oost-Azië geschiedt zonder invloed van derde mogendheden. Voorts verklaarde spr., dat het anti-kominternpact het fundamenteele beginsel blijft der Japansche politiek, doch dat dit niet inhield vijandschap jegens de Sovjet-Unie, mits dit land zich onthield van bolsjewistische propaganda.
(Telex-A. N. P. - Domei)
(Vor. ber. Opzegging Verdrag 1911, 3882 B.)

D. **NEDERLANDSCHE HANDEL-MAATSCHAPPIJ. — Dr. E. Heldring tot president-directeur benoemd.** In de op 23 October gehouden algemeene vergadering van aandeelhouders van de Nederlandsche Handel-Maatschappij werd dr. E. Heldring met op één na algemeene stemmen tot president-directeur dezer maatschappij gekozen. (Telex-A. N. P.) **(3960 D.)**

E. **BALTISCHE LANDEN. — Repatriëering der Duitschers. —**
De eerste schepen met Duitsche emigranten uit Letland en Estland zijn op 21 October te Danzig aangekomen. Na een kort verblijf in particuliere woningen te Danzig zijn de meesten voorloopig te Gotenhafen (Gdynia) en het nabij Zoppot gelegen Adlershorst ondergebracht.
Het aantal geëvacueerden zou thans reeds 5000 bedragen. Hiervan kwam een derde gedeelte uit Estland. Men verwacht, dat de evacuatie 1 November '39 zal zijn geëindigd. (Telex-A. N. P.)
(Vor. ber. Repatrieering Duitschers 3986 D.)

F. **GROOT-DUITSCHLAND. — Anti-Semitisme. - Nieuwe heffing van Duitsche Joden. - Nog 5% van hun bezit. —**
De Duitsche minister van Financiën, von Schwerin-Krosigk, heeft op 23 October de heffing op Joodsch bezit van 20 op 25% verhoogd, ten einde de één milliard mark te kunnen innen, welke den Joden op 12 November 1938 als boete was opgelegd. De extra 5% moet 15 November '39 betaald zijn. (D. N. B.)
Verondersteld wordt, dat deze verhooging geweten moet worden aan het feit, dat de tot dusver ontvangen bedragen aanzienlijk lager zijn dan de Duitsche autoriteiten hadden gehoopt. (Telex-A. N. P.)
(Vor. ber. Positie Joden 3981; Boete 3681 B.)

G. **BULGARIJE. — Nieuw Kabinet-Kiosseiwanof gevormd. - De Kamer ontbonden. —**
De Bulgaarsche regeering onder leiding van den premier Kiosseiwanof is op 19 October afgetreden. Kiosseiwanof heeft op 23 October een nieuwe regeering gevormd, die als volgt is samengesteld:

Minister-president en Buitenlandsche Zaken: Kiosseiwanof; Binnenlandsche Zaken: generaal Nedlef; Financiën: dr. Bojilof; Oorlog: generaal Daskalof; Onderwijs: prof. Filof; Spoorwegen: Gabrowski; Handel: prof. Zagarof; Landbouw: Bagrianof; Openbare Werken: Wassilef; Justitie: Mitakof.
De ministers van Justitie, Openbare Werken, Handel en Spoorwegen zijn nieuwe figuren in de regeering.
Koning Boris heeft een decreet tot ontbinding van de Kamer onderteekend. Binnen twee maanden zullen verkiezingen worden gehouden. (Telex-A. N. P.)
(Vor. ber. Kabinet 3548 E.)

24—25 OCTOBER 1939

OORLOG 1939. —

ENGELAND. — **Hore Belisha, de minister van Oorlog, spreekt over Duitschland's oorlogsdoeleinden en vredesvoorstellen. —**
De Engelsche minister van Oorlog, Hore Belisha, heeft op 20 October aan het einde van de zevende oorlogsweek een radiotoespraak gehouden, waarin hij verklaarde, dat voor het nationaal-socialistische Duitschland drie wegen open staan:

1e. Het kan probeeren door te breken te land, ter zee of in de lucht.
2e. Het kan rustig blijven in de hoop, dat wij voorbarig tot een offensief overgaan, òf
3e. Het kan ons verlokken in onderhandeling te treden over schoonschijnende vredesvoorwaarden.
Sprekende over mogelijke vredesvoorstellen zeide de minister: „Er kunnen geen vredesvoorstellen in overweging worden genomen, welke steunen op een sanctionneering van het gebroken woord. Allleen waarborg voor de vestiging van een nieuwe orde, waarin de bedreiging met een nationaal-socialistische onderdrukking is weggenomen, kan ons rechtvaardigen onze wapenen neer te leggen.
(Vor. ber. Hore Belisha 3984)

Lloyd George bepleit het houden van een conferentie der oorlogvoerenden. —
Lloyd George heeft in zijn kieskring het woord gevoerd en daarbij naar aanleiding van zijn jongste redevoering in het Lagerhuis verklaard, dat hij valschelijk er van beschuldigd wordt te hebben voorgesteld dat men zich zou overgeven.
„Ik zal geen stap terugwijken van de politiek, welke ik steeds heb bepleit", aldus Lloyd George, „n.l. een krachtige houding tegenover dictatoren. Op een conferentie (met dictatoren) kan men even vastberaden zijn als op het slagveld."

BRITSCH-INDIE. — **Witboek. - De toekomstige status na den oorlog. - Ghandi is teleurgesteld. —**
Een verklaring over de politiek der Britsche regeering ten aanzien van de constitutioneele toekomst van Britsch-Indië in verband met den oorlog, is op 17 October gepubliceerd in den vorm van een witboek, dat de meening van den onderkoning, Lord Linlithgow, over zijn laatste besprekingen met de Indische politieke leiders bevat.
In dit witboek wordt o.m. verklaard, dat de regeering na den oorlog volkomen bereid zal zijn overleg te plegen met de vertegenwoordigers van verscheidene gemeenschappen, partijen en instellingen in Britsch-Indië, alsmede met de Britsch-Indische vorsten, met het doel hun hulp en medewerking te verkrijgen voor het ontwerpen van wijzigingen in het federale schema, die wenschelijk zullen blijken.
Een verklaring, gepubliceerd door drie leden van de sub-commissie voor oorlog van de Congres-partij, levert op 18 October commentaar op de verklaring van den Onderkoning.
De drie leden van de Congrespartij zeggen o.m., dat de verklaring van den Onderkoning in het geheel geen rekening houdt met de werkelijkheid.
„Indien dit het definitieve antwoord is van de Britsche regeering", aldus het rapport, „dan bestaat geen gemeenschap tusschen beide volken en gaan onze paden volkomen uiteen. Uit de verklaring van den Onderkoning blijkt duidelijk, dat het doel van den oorlog is het bewaren en handhaven van de Britsche imperiale financieele structuur in Indië en elders."
Ghandi heeft gezegd, dat de verklaring van den Onderkoning diep teleurstellend is.
(Vor. ber. Status 1897 C; Ghandi 3693 C.)

FRANKRIJK. — **Polen. - Verblijfplaats van de leden van de vorige Poolsche regeering. —**
De gewezen president van Polen, Moscicki, vertoeft thans te Craiova, waar hij den winter zal verblijven.
Smigly-Rydz is naar Drago Slavele bij Campulung (Karpathen) gegaan.
Beck en Roman, de vroegere minister van Handel, bevinden zich in een rustoord bij Brasof.
Andere leden der vroegere Poolsche regeering bevinden zich te Herculanum.
(Vor. ber. Moscicki 3971; Smigly-Rydz 3963)

DUITSCHLAND. — **Stappen bij de neutrale mogendheden in zake convooieering door oorlogvoerenden. —**
De pogingen der Engelschen den neutralen koopvaardijschepen, evenals in den wereldoorlog convooi aan te bieden, hebben Duitschland genoopt tot een mededeeling aan de neutrale staten.
In deze mededeeling worden de neutrale staten er aan herinnerd dat een ingaan op het Engelsche aanbod volkenrechtelijk de neutrale schepen hun neutraliteit ontneemt en dat zij dan als schepen van den vijand zouden kunnen worden behandeld.
(Vor. ber. Waarsch. Neutralen 3980)

Minister Goebbels en de „Athenia". —
Minister Goebbels heeft op 22 October in een radiorede — de eerste openbare rede, die hij sinds het uitbreken van den oorlog gehouden heeft — een heftigen aanval op den „First Lord" der Britsche admiraliteit, minister Churchill, gedaan, waarin hij beweert, dat op last van Engeland de „Athenia" werd getorpedeerd.
De Engelsche en Amerikaansche pers vinden deze beschuldiging belachelijk. **(V. b. „Athenia" 3944)**

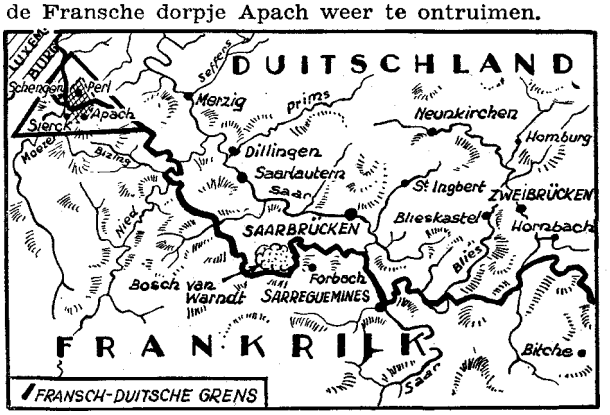
Von Ribbentrop's rede te Danzig - „Duitschland aanvaardt oorlogsverklaring". —
De Duitsche minister van Buitenlandsche Zaken, Joachim von Ribbentrop, heeft op 24 October het woord gevoerd bij een betooging ter gelegenheid van den dag der oud-strijders van de Partij. De minister deed talrijke mededeelingen over de diplomatieke voorgeschiedenis van den oorlog.
Reeds een jaar geleden had de minister aan den Poolschen ambassadeur voorstellen gedaan om Danzig politiek tot het Rijk te doen terugkeeren, terwijl het economisch aan Polen zou blijven zoomede omtrent ex-territoriale wegen door den Corridor. Deze voorstellen waren later eenige keeren herhaald. Met verwijzing naar binnenlandsche politieke bezwaren had de Poolsche regeering deze voorstellen voorloopig niet kunnen aannemen, maar ze zouden zorgvuldig onderzocht worden. Daarna was het met de Duitsch-Poolsche betrekkingen steeds bergafwaarts gegaan, vooral tengevolge van de houding van Engeland.
De Duitsche politiek was steeds uitsluitend gericht geweest op het ter zijde stellen van het verdrag van Versailles. Reeds in 1933 was het tusschen Hitler en de Franschen minister-president tot overeenstemming gekomen over een samenkomst tot verbetering van de Fransch-Duitsche betrekkingen. Ook met Engeland had de Führer steeds naar toenadering gestreefd, maar Engeland had dit nimmer gewild. Een tegenstelling tusschen Duitschland en Rusland op territoriaal gebied was voor goed uitgesloten. Economisch vulden de landen elkaar aan.
Ribbentrop deed daarna een aanval op Chamberlain, die door de overeenkomst van München den oorlog alleen had willen uitstellen. De Engelsche regeering had den oorlog reeds lang voorbereid. De Duitsche minister sprak ten slotte over de begrensde doeleinden van de Duitsche buitenlandsche politiek. Het proces der consolidatie van het Duitsche Rijk in Europa was voltooid. Hij eindigde met verdere verwijten aan het Engelsche adres wegens trouwbreuk en het verwerpen van Hitlers vredesaanbod.
„Chamberlain", zoo zeide hij, „heeft het historische vredesaanbod van den Führer niet begrepen. Hij heeft de Duitsche vredeshand definitief afgewezen en daar-

mede opnieuw bewezen, dat Engeland dezen oorlog nu eenmaal wil voeren, wat Duitschland ook doet. Duitschland neemt de Britsche oorlogsverklaring aan. Het Duitsche volk is thans vastbesloten den opgedrongen oorlog te voeren en de wapens niet neer te leggen, alvorens de veiligheid van het Duitsche rijk in Europa gewaarborgd is en de garantie bestaat, dat een dergelijke aanval op het Duitsche volk voor altijd is uitgesloten." (D. N. B.)
(V. b. Photo 3920b; Chamberlain, weekoverz. 3990)

A. ITALIE. — De positie van dit land in Europeesch verband. —

Over de door Italië te spelen rol in het huidige conflict bestaat nog steeds geen enkele zekerheid. De Duce hult zich, wat zijn plannen betreft, in een waas van geheimzinnigheid en laat zich niet uit zijn tent lokken. Afgaande op vroegere gebeurtenissen, lijkt de onderstelling niet al te gewaagd, dat hij zijn houding zal bepalen al naar gelang de omstandigheden zich zullen ontwikkelen. De mogelijkheden in dit verband zijn reeds eerder breed uitgemeten en vrij algemeen wordt aangenomen, dat Italië weinig lust gevoelt zich aan Duitsche zijde te scharen om daadwerkelijk aan den oorlog deel te nemen. Zelfs al zou die lust tot voor kort hebben bestaan, dan nog zal die na het tot stand komen van het Britsch-Fransch-Turksche verdrag wel zoodanig bekoeld zijn, dat althans voorloopig van een dergelijk plan niet veel zal komen. De regeering te Rome heeft reeds een afdoend bewijs geleverd, dat ter wille van de Duitsche vriendschap — met hoeveel klem die ook herhaaldelijk in het geding is gebracht als middel om pressie uit te oefenen op de as Londen—Parijs, Italië niet bereid is zich roekeloos in een gewaagd avontuur te storten. En nu als uitvloeisel van het verdrag met Turkije de Britsch-Fransche positie in het Middellandsche Zee-gebied aanmerkelijk is versterkt, zal Rome zich er eerder op toeleggen den Italiaanschen invloed op den Balkan uit te breiden, dan het risico te aanvaarden het met de landen van het drievoudig verbond aan den stok te krijgen. Evenmin echter zal Mussolini er naar onze meening klakkeloos toe overgaan deel te nemen aan een blok, waarvan naast Spanje, ook Groot-Brittannië en Frankrijk deel zouden uitmaken. Daardoor toch zou Italië zich rechtstreeks tegen Duitschland keeren, gelet op het betreurenswaardige feit, dat nu eenmaal de oorlog aan den gang is. Deze zaak zou geheel anders komen te staan, wanneer Londen en Parijs genoegen zouden nemen met een welwillende Spaansch-Italiaansche neutraliteit, maar in dat geval kan er immers geen sprake zijn van blokvorming! Dat Frankrijk en Engeland een dergelijken Italiaanschen omzwaai hartelijk zouden toejuichen en ook naarstig in die richting werken is buiten kijf, maar dat wil nog niet zeggen, dat Italië erg geestdriftig gestemd is voor een plan van dien aard. Rome zal veeleer geneigd zijn den kat uit den boom te kijken en daarvoor biedt de bestaande toestand alle reden. Geen der oorlogvoerende partijen kan er zich tot dusver op beroemen een merkbaar overwicht op den tegenstander te hebben verkregen en als het krijgsbedrijf wordt voortgezet op den bestaanden voet, kan eerder gerekend worden op een tachtigjarigen oorlog dan op een driejarigen. Welken zin zou het dus voor Italië hebben zich nu reeds partij te stellen? Immers geen! In laatste instantie zal de Duce zich wenden naar die zijde, welke voor Italië het grootste voordeel zal opleveren en het wachten is op het oogenblik, waarop ten aanzien daarvan zekerheid bestaat. Tot zoolang blijft handhaving der Italiaansche neutraliteit het aangewezen middel, om de overal opdoemende klippen te vermijden. (Avondpost)
(Vor. ber. Neutr. overz. 3941)

OORLOG 1939. — Krijgsverrichtingen. —
WESTELIJK FRONT **van 15—21 October. —**
15 October: Berichten over groote Duitsche troepenconcentraties achter de Siegfried-linie.
16 October: Duitsche luchtaanval op de Schotsche kust, nabij Edinburg. Twee Engelsche lichte kruisers getroffen. Vier Duitsche vliegtuigen neergeschoten. — Duitsche troepen vallen aan ten Oosten van de Moezel. Fransche troepen trekken tot de grens terug en noodzaken de aanvallers om het door hen veroverde Fransche dorpje Apach weer te ontruimen.

Driehoek Perl, Apach en Sierck.

17 October: Duitsche vliegtuigen vallen de Britsche ankerplaats Scapa Flow aan. — Engelsche luchtaanval op Emden. — Winston Churchill deelt in het Lagerhuis mede, dat tot nu toe 15 à 20 Duitsche duikbooten tot zinken zijn gebracht. De Britsche koopvaardij verloor tot op heden ± 174.000 ton.
19 October: Het Duitsche legerbericht deelt mede, dat tot nu toe aan het Westelijk front 196 soldaten zijn gesneuveld, 356 gewond en 114 vermist worden. Elf Duitsche vliegtuigen gingen verloren.
20 October: Duitsche vliegers boven Schotland.
21 October: Bij de Deensche kust is een Duitsche mijnenveger op een mijn geloopen. Er zijn 70 man om het leven gekomen.
(V. b. Kaartje Westel. front 3944a; Overzicht 3991)

B. NEDERL. OOST-INDIE. — Uitvoer in 1938 naar de oorlogvoerende landen. —

Bestemming	In ƒ 1000	%	Voornaamste artikelen (Volgorde naar waarde)
I. British Empire:			
Groot-Brittannië (en Ierland)	35.125	5.34	Rubber, thee, petroleum, tapioca, suiker.
Britsch-Indië en Burma	5.199	0.79	Suiker, petroleum.
Britsch-Malaya	3.469	0.53	Petroleum, visch.
Singapore	108.964	16.57	Petroleum, rubber, copra, suiker, pinangnoten.
Hongkong	13.288	2.02	Petroleum, suiker, andere minerale brandstoffen.
Penang	7.570	1.15	Pinangnoten, suiker, copra.
Ceylon	3.735	0.57	Suiker, petroleum, koffie.
Australië	28.471	4.33	Petroleum, thee, kapok.
Nieuw-Zeeland	7.548	1.15	Petroleum, suiker, kapok.
Zuid-Afrika	5.117	0.79	Petroleum, thee, rubber.
Canada	?	?	?
Totaal (I)	218.486	33.24	
II. Frankrijk (moederl.)	11.200	1.70	Rubber, koffie, copra, oliën, suiker.
III. Polen	?	?	?
IV. Egypte	29.348	4.46	Petroleum, suiker, thee.
Totaal (I—IV)	259.034	39.40	
V. Duitschland, incl. Oostenrijk	23.725	3.61	Rubber, copra, vezels.
VI. Voorm. Tsjecho-Slowakije	2.481	0.38	Copra, rubber, oliehoudende vruchten.
Totaal (V—VI)	26.206	3.99	
Totaal generaal (I—VI)	285.240	43.39	

(Weekoverzicht Rotterd. Bankver.)

(Vor. ber. Im- en Export 3987 A.)

26 OCTOBER 1939

A. **JAPAN. — De Yen aan den Dollar gekoppeld. —** Het Japansche kabinet heeft besloten dat de Yen, welke tot nu toe gekoppeld was aan het Pond Sterling, met ingang van 25 October gekoppeld zal zijn aan den Amerikaanschen Dollar. (Domei)

B. **NEDERLAND. — Diplomatie. - Nieuwe Belgische gezant te Den Haag. —**
De Belgische gezant te Kopenhagen, de heer L. C. Nemry, is op 24 October '39 benoemd tot Belgisch gezant te Den Haag, in opvolging van baron J. Herry. (Nieuwe Rotterd. Courant)
(V. b. Diplomatie 3878 B; Baron J. Herry 2936 C.)

C. **SURINAME EN CURAÇAO EN DE OORLOG. - 1939. —**
Kustgeschut voor Aruba en Curaçao. - Een crediet van *f* 2 millioen aangevraagd. —
Bij de Tweede Kamer is op 18 October ingediend een aanvullingsbegrooting van het departement van Koloniën voor 1940.
Aangevraagd wordt een crediet van *f* 2.000.000 voor aanschaffing en opstelling van kustgeschut met bijbehoorende zoeklichten ter bescherming van de omvangrijke oliebedrijven op de eilanden Curaçao en Aruba.

Door de maritiem-strategische beteekenis, welke deze eilanden in den loop der jaren als bunkerstation hebben verkregen, is het thans noodzakelijk geworden aan de verdediging van deze oliehavens de noodige aandacht te schenken en op korten termijn te voorzien in de meest urgente defensiemaatregelen.
Op jaarlijks wederkeerende kosten voor deze batterijen en zoeklichten behoeft niet te worden gerekend, aangezien de bediening van dit materieel zal plaats vinden door het wal-detachement mariniers, voor zooveel noodig aangevuld met zich in Curaçao bevindende dienstplichtigen.
De minister teekent hierbij aan, dat in verband met de tijdsomstandigheden de aanschaffing van het kustgeschut reeds is geschied en dat tot de opstelling binnenkort zal worden overgegaan.

Vliegveld-aanleg bij Paramaribo. —
Naar verluidt zou de regeering zich in beginsel bereid verklaard hebben, aan het gouvernement van Suriname een leening toe te staan van *f* 1.400.000, bestemd voor den aanleg van een modern geoutilleerd vliegveld bij Paramaribo. (Aneta)
(Vor. ber. Suriname en Curacao en de Oorlog 3962 B.)

D. **NEDERLAND. — Mr. M. P. L. Steenberghe, minister van Economische Zaken, spreekt over land- en tuinbouw. —**
De minister van Economische Zaken, mr. M. P. L. Steenberghe, heeft op 24 October een radio-rede gehouden, waarin hij zijn inzicht over den Nederlandschen land- en tuinbouw gaf.
Minister Steenberghe besloot zijn rede met een oproep tot de belanghebbenden in den land- en tuinbouw om hun uiterste krachten in te spannen en uit den bodem te halen wat er in zit. De Nederlandsche land- en tuinbouw hebben in de wereld een voortreffelijken naam. Gij zult dien naam ook thans hoog houden. Ik ben daarvan overtuigd. Van mijn kant moge ik U dan ook vragen, dat gij Uwerzijds vertrouwen hebt in de Regeering. Gij behoeft dit niet te doen op mijn woord. Ik mag wijzen op de daden der Regeering der laatste weken, waaruit blijkt, dat ik, niettegenstaande de ongunstige vooruitzichten voor den landbouw en de zware financieele offers, die door de genomen maatregelen van het geheele Nederlandsche volk gevraagd worden, de prijzen in overeenstemming heb gebracht met een redelijke belooning van Uw arbeid. (De Tijd)
(Vor. ber. Landbouw 3835 B; Tuinbouw 3847 E.)

OORLOG 1939. —
FRANKRIJK. — **Polen's goudvoorraad te Parijs. —** Na wekenlange omzwervingen in Polen, Roemenië, Turkije en om de Middellandsche Zee is een groot deel van den goudvoorraad van de vroegere Poolsche staatsbank eindelijk te Parijs aangekomen, waar het ter beschikking gesteld is van de in Frankrijk zetelende nieuwe Poolsche regeering. Het betreft hier een lading van rond 70.000 kilogram, welke dus een waarde van ± *f* 140 millioen vertegenwoordigt en die tijdens de eerste dagen van den Duitschen inval door de Poolsche regeering in allerijl verstuurd was, opdat zij niet in handen van de overwinnaars zou vallen.

ENGELAND. — **Witboek. - Hitler besliste alleen over den oorlog. —**
Uit zinsneden in het eindrapport, dat sir Nevile Henderson, de vroegere Britsche ambassadeur te Berlijn, heeft uitgebracht, en dat in den vorm van een witboek is gepubliceerd, blijkt, dat naar de opvatting der nationaal-socialistische leiders alleen Hitler aansprakelijk is geweest voor het besluit tot het voeren van oorlog. Ten aanzien van de houding van Göring zegt sir Nevile Henderson: „Ongetwijfeld zou Göring de voorkeur hebben gegeven aan een vredelievende oplossing, doch in aangelegenheden als deze telde alleen de beslissing van Hitler en, wat Göring er ook zelf van gedacht mocht hebben, hij was slechts de trouwe en onderdanige dienaar van zijn meester".
(Vor. ber. Witboek 3958)

Radio-toespraak van Anthony Eden, minister voor de Dominions, „Hitler heeft het initiatief in den oorlog reeds verloren". —
Anthony Eden, de Britsche minister voor de Dominions, heeft op 25 October een radio-toespraak tot het Britsche rijk gehouden, waarin hij o.m. zeide:

„De oorlog duurt nog geen twee maanden, doch reeds heeft Hitler het initiatief verloren. Het aanvankelijke voordeel van den aanvaller is uitgeput. De weg naar het Oosten is door Rusland geblokkeerd of door Turkije afgesloten. In het Westen groeit de kracht der vrije democratieën met de week.
Terwijl onze stuwkracht snel toeneemt, komen wij op gang. De Duitsche luchtaanvallen op onze oorlogs- en koopvaardijschepen zijn een groote mislukking gebleken. In vergelijking met den vorigen oorlog is bewezen, dat de duikboot geen beslissend wapen is, terwijl het verliespercentage bij de Duitsche duikbooten oneindig grooter is geweest. De oorlogsschepen en de koopvaarders zijn nog meester ter zee. De tot zinken gebrachte Britsche schepen vertegenwoordigen nog niet 1% der geheele tonnage.
Het luide aangekondigde Duitsche offensief in het Westen is nog uitgebleven, terwijl de winter invalt. De winter is ongetwijfeld voor allen moeilijk, doch vooral de Duitschers moeten er bedacht voor zijn."
Eden sprak daarna over de doeleinden van den oorlog en zeide: „Wij vechten niet tegen één man of voor een bepaalde grens, maar voor het beginsel van goede trouw tusschen de volken, zonder welke er geen vrede kan zijn."
(Vor. ber. Min. Eden 3941)

De contrôle op de contrabande. - Duitsche verliezen.
De minister voor den Economischen Oorlog deelde op 25 October in het Lagerhuis mede, dat bij het uitbreken van den oorlog bases voor het toezicht op contrabande zijn gevestigd te Weywouth, Kirkwall, Duins, Gibraltar en Haifa. In de eerste zes weken van den oorlog is een hoeveelheid van 338.000 ton goederen, waarvan bewezen was, dat zij voor Duitschland bestemd waren, onderschept en in beslag genomen. Daarbij waren 76.500 ton petroleumproducten, 65.000 ton ijzererts, 38.500 ton mangaanerts, 24.500 ton phosphaten, 21.500 ton aluminiumerts, 16.500 ton bloedsteenerts, 13.000 ton copra, 10.300 ton oliehoudende zaden.
De minister zeide verder, dat onlangs besprekingen over kwesties, die in verband met de contrôle zijn gerezen, zijn aangeknoopt met een aantal neutrale regeeringen. Delegaties van de regeeringen van IJsland, Zweden, Nederland en België bevinden zich thans te Londen.
Met andere regeeringen wordt onderhandeld langs diplomatieken weg. De besprekingen worden in vriendschappelijke sfeer gehouden en vorderen goed. Bij de beschouwing van den algemeenen toestand kan men zeggen, dat Duitschland thans van vrijwel al zijn overzeesche voorraadbronnen is afgesneden.
(Vor. ber. 3963)

Radio-rede van Kolonel Reitz te Londen: „Indien de protectoraten bedreigd worden, zullen wij ons volle gewicht in de schaal werpen". —
Kolonel Reitz, de Zuid-Afrikaansche minister, die in Londen is aangekomen om deel te nemen aan de be-

sprekingen met de Dominions over de vraagstukken samenhangend met den oorlog, heeft van Londen uit voor de radio op 25 October o.a. het volgende verklaard:

Wij zullen Zuid-West-Afrika behouden omdat het geografisch een integraal deel vormt van de Zuid-Afrikaansche Unie en twee-derde van zijn bewoners onze eigen burgers zijn. Reeds hebben wij alle nationaal-socialistische onruststokers aldaar geïnterneerd, die onlusten verwekten, evenals wij alle nationaal-socialistische propagandisten in Zuid-Afrika geïnterneerd hebben. En indien Tanganyika of andere protectoraten bedreigd worden, zullen wij ons volle gewicht in de schaal werpen.

(Vor. ber. Oorlogsverkl. Zd.-Afrika 3937)

Weekoverzicht in het Lagerhuis. - Premier Neville Chamberlain beantwoordt Von Ribbentrop's rede van 24 October. —

Minister-president Chamberlain verklaarde op 26 October in het Lagerhuis o.a. dat aan het Westfront geen belangrijke operaties plaats vonden.

Er was een heviger Duitsche duikboot-actie merkbaar, waarop wij echter voorbereid waren. Ik kan het Huis met vol vertrouwen verzekeren, dat wij den toestand beheerschen.

Vijf Britsche schepen met een totaal tonnage van 22.715 ton zijn tot zinken gebracht, doch het aantal vijandige schepen, dat is buit gemaakt, heeft een totaal tonnage van 28.367 ton.

De minister-president voegde hieraan toe, dat het kenmerk van den duikbootoorlog is de toenemende wetteloosheid hiervan.

„Het schijnt thans regel te worden, dat koopvaardijschepen tot zinken worden gebracht zonder waarschuwing. Dikwijls worden passagiers en bemanning in kleine open booten in een stormachtige zee over boord gezet, zoodat zij te lijden hebben van koude en ontbering".

Geen woorden zijn sterk genoeg om onze afkeuring over deze laffe wijze van oorlogvoering te uiten.

Het verdrag met Turkije is met groote voldoening ontvangen in het geheele Britsche Rijk en Frankrijk. Het gunstig onthaal daarvan in vele andere deelen der wereld is duidelijk. Dit bewijst, dat men hierin een waarborg ziet voor handhaving van den vrede in ten minste één deel der wereld.

Het pact is een zuiver defensief instrument, dat niemand benadeelt en het is alleen geteekend om tegenstand te bieden tegen agressie.

De laatste dagen bereikten ons berichten over langdurige beraadslagingen onder de Nazi-leiders. Misschien hadden deze de rede van Von Ribbentrop tot resultaat.

Ik zal geen tijd verspillen door deze in détail te gaan bespreken. Niemand in dit land zal worden misleid door de verdraaiingen der waarheid en er zijn al overvloedige aanwijzingen, dat de Duitsche minister niet meer succes had bij zijn poging om onpartijdige toeschouwers te misleiden.

Het voornaamste thema van de rede van Von Ribbentrop was, dat Engeland en niet Duitschland den oorlog wenschte en tot stand heeft gebracht. De geheele wereld weet, dat dit niet waar is. De geschiedkundigen van de toekomst zullen bepalen in hoeverre het groote treurspel van dezen tijd te wijten is aan het feit, dat Von Ribbentrop noch de politiek, noch het karakter van het Britsche volk heeft begrepen. Von Ribbentrop heeft aangekondigd, dat de strijd zal worden voortgezet met alle ten dienste staande energie en kracht. Indien dit de bedoeling is, dan is er slechts één antwoord en wij zijn bereid dit te geven. Het is de Duitsche regeering, welke ons genoopt heeft de wapens op te nemen. Het is de Duitsche regeering, welke door het schaamteloos breken van het gegeven woord en het minachten van de rechten en vrijheden van andere volken de verantwoordelijkheid moet dragen voor den oorlog en alle gevolgen hiervan.

Ik wil nog een anderen commentaar op de rede van Von Ribbentrop geven. Het schijnt, dat hij de Sovjet-Unie wenscht uit te noodigen tot een gemeenschappelijken kruistocht tegen het Britsche rijk. Hoezeer hij in dit opzicht is veranderd, moge blijken uit twee zinnen, die Von Ribbentrop heeft uitgesproken toen hij zich bij zijn aankomst in Engeland in 1936 tot de pers richtte.

Chamberlain las daarop de volgende uitspraak van Von Ribbentrop voor, namelijk: „Duitschland wenscht een vriend te zijn van Engeland en ik ben van meening, dat het Britsche volk evenzeer de vriendschap met Duitschland wenscht. De Führer is er van overtuigd, dat er maar één werkelijk gevaar voor Europa en voor het Britsche rijk bestaat en wel: dat het communisme zich verder verbreidt, het communisme, dat de meest verschrikkelijke van alle kwalen is, omdat de menschen over het algemeen het gevaar van het communisme pas bewust worden, wanneer het te laat is".

De conclusie, die wij klaarblijkelijk uit de rede van Von Ribbentrop moeten trekken, is deze, aldus Chamberlain, dat de Duitsche regeering thans de keuze gemaakt heeft, waarvoor zij, gelijk op 12 October verklaard werd, gesteld was.

(Vor. ber. Weekoverz. min.-pres. Chamberlain 3990; Verdrag Turkije, Brittannië, Frankrijk 3992 B; Rede v. Ribbentrop 3996)

Sovjet-Rusland tegen Britsche contrabande-lijst. - „Schending van Volkenrecht". —

Potemkin, de plaatsvervangende volkscommissaris voor Buitenlandsche Zaken, heeft op 25 October aan den Britschen ambassadeur te Moskou, Seeds, het volgende antwoord overhandigd op de Britsche nota's van 6 en 11 September 1939 betreffende de oorlogscontrabande.

„De unilaterale aankondiging van de Britsche regeering, waarbij een lijst van goederen is opgesteld, die als oorlogscontrabande beschouwd worden — gelijk in de nota van 6 September vervat — is een schending van de beginselen van het volkenrecht, dat zijn algemeene uitdrukking vond in de internationale verklaring betreffende de regeling van de oorlogvoering ter zee van 26 Februari 1909.

Zij benadeelt ernstig de belangen der neutrale landen en vernietigt den internationalen handel. Door in de lijst van oorlogscontrabande artikelen en goederen op te nemen als brandstoffen, papier, katoen, veevoeder, schoeisel, kleeding en materiaal en voor de vervaardiging daarvan en zelfs alle levensmiddelen, zooals brood, meel, boter, suiker en andere voedingsmiddelen, heeft de Britsche regeering in feite tot contrabande verklaard de voornaamste artikelen, die voor de consumptie door de massa dienen en schept zij de mogelijkheid van een ongelimiteerde willekeur door alle artikelen van volksverbruik in de klasse van oorlogscontrabande onder te brengen. Dit leidt onvermijdelijk tot een ingrijpende desorganisatie van de bevoorrading der vreedzame burgerbevolking wat haar levensbehoeften betreft en brengt ernstig de gezondheid en het leven der vreedzame bevolking in gevaar. Zij voorspelt ten slotte ontelbare rampen voor de volksmassa's. **(Vor. ber. Contrabande 3998)**

DUITSCHLAND. — **Dr. Frank benoemd tot gouverneur-generaal van bezet Polen. —**

In de Duitsche staatscourant is op 24 October een decreet van Hitler gepubliceerd betreffende het bestuur der bezette Poolsche gebieden. Volgens dit decreet worden deze gebieden, voor zooverre zij niet bij het Duitsche rijk zijn ingelijfd, gesteld onder het bestuur van een gouverneur-generaal voor de bezette Poolsche gebieden, in welke hoedanigheid rijksminister dr. Frank benoemd is, terwijl rijksminister Seyss-Inquart tot plaatsvervanger van den gouverneur-generaal is aangewezen.

(Telex-A. N. P. - Agence Belga - D. N. B. - Tass Agency - Times) **(Vorig bericht 3974)**

27 OCTOBER 1939

A. **SLOWAKIJE. — Dr. Josef Tiso, eerste president der republiek. —**

Het Duitsche Nieuwsbureau meldt: De vroegere voorzitter der Slowaaksche regeering, dr. Josef Tiso, werd op 26 Oct. '39 door het Slowaaksche parlement eenstemmig tot president van de Slowaaksche republiek gekozen. Daarmede heeft Slowakije zijn eerste staatshoofd gekregen en de voltooiing van zijn binnenlandschen opbouw bereikt.

Tiso, die 52 jaar oud is, heeft te Weenen aan de universiteit gestudeerd en is daar in 1910 tot priester gewijd. In 1918 werd hij benoemd tot hoogleeraar in de theologie te Weenen, doch bij de ineenstorting van de monarchie begaf hij zich naar Bohemen en stichtte den Slowaakschen nationalen raad te Neutra. Hij is steeds een voorvechter geweest van de Slowaaksche zelfstandigheid en behoorde tot de stichters van de Slowaaksche volkspartij, welke hij in het Huis van Afgevaardigden en als minister

vertegenwoordigd heeft. Na Hlinka's dood werd Tiso het hoofd van zijn partij, tot welker gematigden vleugel hij gerekend werd. Toen na München de eerste zelfstandige Slowaaksche regeering werd gevormd, werd Tiso minister-president en gevolmachtigd minister voor Slowakije in de regeering te Praag. Hij werd belast met de onderhandelingen met Hongarije over den afstand van de streken met een Hongaarsche bevolking aan dat land, welke uitliepen op het beroep op Duitschland en Italië om als scheidsrechters op te treden.
In Maart van dit jaar zette de centrale regeering Tiso's regeering af, vanwege het streven naar volledige zelfstandigheid in Slowakije. Tiso begaf zich met Durcansky naar Berlijn en als een gevolg van hun besprekingen met Hitler kondigde de Landdag de onafhankelijkheid van Slowakije af, waarop een verdrag met Duitschland volgde, dat Slowakije onder bescherming van dit land plaatste. (D. N. B. - Nwe Rott. Crt.)

(Vor. ber. Tiso 3702 A.)

A. BELGIE. — Koning Leopold's boodschap tot de Vereenigde Staten. - „België en Nederland een vredeseiland tusschen de volkeren". - „België is paraat". — Koning Leopold heeft in den nacht van 26 op 27 October een via Londen naar de Vereenigde Staten uitgezonden boodschap tot het Amerikaansche volk gericht. De Koning sprak zijn rede in de Engelsche taal uit. Deze luidde als volgt:
Het is een eer voor Mij het woord te voeren op dezelfde tribune als Uw doorluchtige president. Ik heb met vreugde de uitnooding aanvaard, die Mij werd gedaan om een korte boodschap tot de Amerikaansche natie te richten. Door kostbare en trouwe herinneringen zijn Mijn medeburgers, Mijn Familie en Ikzelf aan de Vereenigde Staten gehecht. Geen enkele Belg kan den doelmatigen bijstand en de opbeurende hulp vergeten, die het Amerikaansche volk aan de Belgische bevolking heeft verleend, toen het over zijn approviandeering waakte gedurende jaren van beproeving.
Het thema, dat Mij thans werd voorgesteld: „Een oproep voor de verdediging van de beschaving", beschouw Ik als een hulde aan Mijn land. Zij, die het hebben voorgesteld, hebben zich herinnerd, dat de Belgen steeds een verheven plaats in de geschiedenis van de westelijke wereld hebben ingenomen, en dat België steeds beschouwd werd als een van de brandpunten voor den opbloei van de christelijke beschaving.
Overtuigd als Ik ben, dat Mijn land de beschaving verdedigt door de aangenomen houding ten overstaan van het conflict, dat in Europa losgebroken is, meen Ik Mij te mogen beperken bij de toelichting van deze houding, dewelke geheel en al strookt met den wil, den moed en de eer van Mijn volk.
In Mijn hoedanigheid van staatshoofd, verheugt het Mij, dat Mij de gelegenheid werd geboden de volgende feiten met klaarheid vast te stellen.

In 1937 heeft België zijn onafhankelijkheidspositie afgekondigd en zijn drie machtige geburen hebben er acte van genomen. Zij zijn zelfs verder gegaan, toen zij ons spontaan de uitdrukkelijke verzekering gaven, dat zij ons grondgebied zouden eerbiedigen en de onafhankelijkheid van België zouden waarborgen.
De neutraliteitsverklaring van de Belgische regeering bij den aanvang van den oorlog afgelegd, was de logische uitkomst van deze politiek.
De toestand van onzijdigheid, trouwens, stemt overeen met de overleveringen en de wenschen van het Belgische volk welks gevoelens en geestesgesteldheid in den loop van eeuwenlangen strijd gevestigd werden. Het was ten koste van zijn bloed en met een onwrikbaren wil zichzelf te blijven, dat de Belg, die in zoo hooge mate den zin van de individueele vrijheid bezit, de verovering van zijn instellingen heeft bepaald.
De onzijdigheid is bovendien een levenselement voor de belangen van zijn land. Het bestaan van België, gebied van geringe uitgestrektheid, maar welks bevolking een der meest nijvere van de wereld is, hangt hoofdzakelijk af van den arbeid zijner inwoners. Deze arbeid, vervolgens, is afhankelijk van de handhaving van onzen exporthandel en van het vrij verkeer van onze nijverheids- en voedingsproviandeering. De vrede is dus voor het Belgische volk een voorwaarde van leven of dood.
Wij doen niet de minste territoriale aanspraken gelden.

Wij zijn noch van verre, noch van dichtbij betrokken geweest bij de oorzaken van het conflict, dat Europa verdeelt. Moest België er in meegesleurd zijn, zijn grondgebied zou in een slagveld herschapen worden, met het oog op zijn geringe uitgestrektheid. Een dergelijk lot zou gelijk staan met een algeheele verwoesting, welke ook de uitslag van den oorlog moge zijn.

Met Nederland vormt het een vredeseiland in het belang van alle volkeren.

Op het kruispunt van de West-Europeesche landen, vervult een onzijdig, loyaal en sterk België zooals het heden is, een bij uitstek vredelievende zending. Daardoor wordt het slagveld beperkt. Aldus sticht België onder de andere onzijdige staten een vredesburcht en een element tevens van die verzoening, welke alleen de beschaving redden kan van de ineenstorting, waartoe zij door een algemeenen oorlog onverwijld zou gedreven worden. Wij zien met klaarheid onze rechten en onze plichten in. Wij zien de toekomst tegemoet met een kalme vastberadenheid en een geweten dat niets storen kan. Wij zijn bereid onze onafhankelijkheid uit al onze macht te doen eerbiedigen.
Het zal vandaag precies 25 jaren geleden zijn, dat het Belgische leger, na een harden strijd, onder het bevel van Koning Albert, Mijn vader, den koers van een wreeden inval stuitte.

En mochten wij aangevallen worden — God beware ons voor een dergelijke ramp — in weerwil van de plechtige en stellige verbintenissen tegenover ons in 1937 aangegaan en aan den vooravond van den oorlog hernieuwd, dan zouden wij zonder aarzelen strijden, maar met vertienvoudigde middelen en ditmaal ook zou het gansche land achter het leger staan.
Maar wij kunnen niet gelooven, dat onze neutraliteit door de oorlogvoerende mogendheden niet zal geëerbiedigd worden. Wij hebben vertrouwen in het woord, dat zij ons voor het aanschijn van de wereld hebben gegeven, zooals zijzelf mogen vertrouwen in onze loyauteit, loyauteit, die Ik, naar het voorbeeld van Mijn geliefden Vader, en als vorst van een vrij en trotsch volk, besloten ben steeds na te leven.
Laat Ik hopen dat de Amerikaansche natie, waaraan wij door gemeenschappelijke wenschen en eendere instellingen zoo nauw verbonden zijn, ons helpe en ons steune in onze houding ten bate van den vrede in dienst van de beschaving. (Agence Belga)

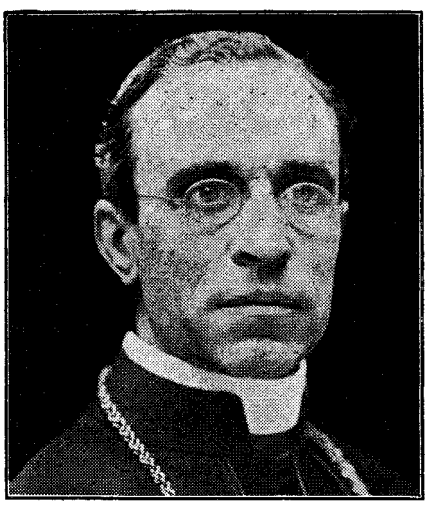
(Vor. ber. Koning Leopold 3941)

28 OCTOBER 1939

B. VEREENIGDE STATEN. — De herziening van de Neutraliteitswet. - De Senaat vóór opheffing van het wapenembargo. —
De Amerikaansche Senaat heeft op 27 October met 63 tegen 30 stemmen de neutraliteitswet in haar gewijzigden vorm aangenomen. Daarmede is de weg naar goedkeuring van het neutraliteitsontwerp der regeering geëffend.
Daaraan ging vooraf de goedkeuring, met 67 tegen 22 stemmen, van de opheffing van het uitvoerverbod van wapenen aan oorlogvoerenden.
De Senaat kwam tot deze uitspraak toen senator Nye voorstelde, het regeeringsontwerp ter zijde te stellen en zijn eigen ontwerp te aanvaarden. Het ontwerp van Nye verschilde in zooverre van het regeeringsschema, dat het uitvoerverbod gehandhaafd bleef. Het ontwerp beoogde het verplichte wapenembargo, dat dan automatisch van kracht zou worden voor elk land, dat in een oorlog zou worden gewikkeld. Dit voorstel van Nye werd met 67 tegen 22 stemmen verworpen.
Een amendement op het ontwerp, dat Amerikaansche havens tot verboden gebied wilde verklaren voor gewapende koopvaarders van oorlogvoerende staten, werd door den Senaat met 65 tegen 27 stemmen verworpen.
De Senaat heeft met 17 tegen 63 stemmen het voorstel van Lafollette verworpen, volgens welke een „plebisciet zou moeten worden gehouden alvorens het Congres gemachtigd zou zijn een oorlog te verklaren waardoor troepen naar slagvelden buiten het westelijk halfrond zouden worden gezonden."
Het regeerings-ontwerp moet thans nog door het Huis van Afgevaardigden worden behandeld.
(Telex-A. N. P.) **(Vor. ber. Neutraliteitswet 3982 D.)**

A. **„Summi Pontificatus". —**
De eerste Encycliek van Z.H. Paus Pius XII is op 27 October '39 door het Pauselijk Staatssecretariaat gepubliceerd.
De Encycliek herinnert in den aanvang aan het feit, dat veertig jaar geleden het menschelijk geslacht aan het Goddelijk Hart van Jezus werd toegewijd. De H. Vader spreekt dan als zijn verlangen uit, dat zijn apostolische activiteit door de devotie tot dat Heilig Hart gekenmerkt moge zijn.
De H. Vader verheugt zich over de betuiging van Katholieke eenheid, welke bij zijn verkiezing en kroning zoo duidelijk gebleken is en spreekt zijn diepe dankbaarheid uit voor dit plebisciet van kinderlijke toewijding en toegenegenheid.
Met bijzondere voldoening spreekt de Paus over de hulde, hem door de vorsten en leiders der volken gebracht, terwijl hij zijn groote liefde voor Italië betuigt.
Het is, gaat de Paus voort, een fundamenteele plicht van zijn apostolisch ambt, getuigenis van de waarheid af te leggen, in den geest van liefde. Van die liefde, welke zoo diep geschonden werd, door de ontketening van den oorlog, dien de Paus tevergeefs met inspanning van alle krachten had willen voorkomen.
Terwijl hij zich voor gunstiger tijden een meer volledig stellingkiezen tegen de moderne dwalingen voorbehoudt, wil de Paus nu reeds opmerken, dat de diepere en laatste oorzaak van de huidige rampen gelegen is in de weigering om de richtlijnen van een algemeen geldende moraal te erkennen; in het feit, dat men God, de Godheid en Christus en Diens leer verloochende. En daar vloeit weer uit voort die smartelijke terugkeer naar het heidendom, vergezeld van troebelen in de gewetens en in de staten.
Twee fundamenteele dwalingen komen uit dit godsdienstige en moreele agnosticisme voort:
het verwaarloozen van de wet van menschelijke solidariteit en liefde eenerzijds;
en anderzijds de dwaling, welke het burgerlijk gezag van elk soort afhankelijkheid van God en van elken band met de bovennatuurlijke wet wil losmaken; zóó dat de staat tot een godheid als hoogste doel van het leven en tot opperste norm van de moreele en juridische orde verheven wordt.
Wijzend op de eerste dwaling herinnert de Paus er aan, dat de individuen verbonden zijn door organische en wederzijdsche betrekkingen, ondanks hun verscheidenheid en hun onderscheid, welke het gevolg zijn van verschillende levensvoorwaarden en verschillende cultuur.
Allen, die de Kerk binnentreden, onverschillig welke hun afkomst is of hun taal, hebben gelijke rechten in het Huis des Heeren, ongeacht de wettige liefde, welke ieder zijn eigen vaderland toedraagt.
Wat de tweede dwaling betreft, merkt de Paus op, dat de absolute staatsautonomie in strijd is met de beginselen van den natuurlijken godsdienst en met het Christelijke geweten, daar deze autoritaire staatsautonomie terugbrengt tot een utilitaristische moraal en het menschelijke recht ontdoet van het zedelijke gezag, dat er de grondslag van is.
De Paus wijst vervolgens op de nadeelige gevolgen, welke uit deze opvatting voortvloeien en weidt in het bijzonder er over uit, hoe deze staatsautonomie in strijd is met den groei en het welzijn van het gezin. De rechten van het geweten zijn heilig en onschendbaar.

ENCYCLIEK

Z.H. Paus Pius XII.

Maar zelfs in de betrekkingen met andere volken is een dergelijke opvatting ten zeerste schadelijk, daar zij den grondslag en de waarde ontneemt aan het volkenrecht en de schending meebrengt van de rechten van anderen, terwijl zij practisch het wederzijdsch vertrouwen, de overtuiging van de wederzijdsche trouw aan het gegeven woord, vernietigt en vaak de oplossing van geschillen overlaat aan de wapens, veeleer dan aan de rede en het recht.
Wat de toekomst betreft, verklaart de Paus, dat het heil niet zal komen van den degen, maar alleen van de eerbiediging van het natuurrecht en van het licht der Goddelijke Openbaring.
Men moet de menschheid religieus en geestelijk heropvoeden volgens de leering van het Evangelie en het oog gericht houdend op het Rijk Gods.
Elk offer moet tot dit doel edelmoedig aanvaard worden.
Het is vertroostend te zien, hoe deze geest levend is in de Kerk en zich manifesteert in heel die beweging, welke zich uitstrekt van de Eucharistische Congressen tot de vruchtbare werkzaamheden der Katholieke Actie.
De Paus legt bijzonderen nadruk op de speciale taak van het huisgezin in alle tijden, maar vooral in tijden van vervolgingen, en verklaart opnieuw, dat bij de mislukking der menschelijke strevingen slechts van de Kerk het heil kan komen.
De Kerk is absoluut vreemd aan het denkbeeld, de grondslagen van het burgerlijk gezag aan het wankelen te brengen, of er zich de rechten van aan te matigen. Zij is steeds bereid, te dienen en haar hulp aan te bieden in den geest van Christus.
Ten slotte roept de Paus met woorden vol droefheid het vergoten bloed en het lijden van Polen in herinnering, terwijl hij allen christenen ter wereld vraagt menschelijk en broederlijk mededoogen te toonen.
Hij herinnert aan zijn pogingen, om den oorlog te voorkomen, roept zijn kinderen op tot ononderbroken gebed, in de dagen der beproeving en wekt ook de herders en hun geloovigen en in het bijzonder degenen, die lijden, tot gebed op.
Bidt allen, bidt zonder ophouden. (De Maasbode)
(Vor. ber. Paus Pius XII 3993 B; Encycliek 2955 A.)

29 OCTOBER 1939

B. **MOREELE HERBEWAPENING. — Oproep van Dr. Frank Buchman, de leider van de Oxfordbeweging.**
Dr. Frank Buchman heeft op 29 October een radio-rede gehouden. Wij ontleenen daaraan o.a. het volgende:
Ik spreek vandaag, zoo zeide dr. Buchman, tot millioenen menschen over de geheele wereld, die in deze angstige dagen hoe langer hoe meer in moreele herbewapening de eenige hoop voor de toekomst zien. Terwijl ik spreek, denk ik vooral aan de mannen in de loopgraven, aan de fronten. De mannen, die tegenover de harde werkelijkheid staan, de mannen, die weten, wat oorlog is.
De voorbereiding tot een nieuw vredesverdrag moet inhouden, dat alle contracteerende partijen van alle volken gaan leven op den grondslag van: geen haat, geen angst, geen hebzucht, en het noodzakelijk voorspel tot dit betere verdrag is, dat ieder individu, ieder volk nu begint met die nauwe levenswijze en het niet uitstelt tot den toekomstigen wapenstilstand. De tijd is nu gekomen om dienst te nemen voor den geheelen duur van dezen oorlog tegen de zelfzucht. Ons programma moet luiden: voor eeuwig strijden in den strijd voor den vrede.
Denk aan de millioenen menschen, die op het oogenblik gedwongen zijn tot waakzaam wachten gedurende lange perioden, wat deze angstige dagen noodzakelijkerwijs met zich brengen en die wanhopig verlangen naar een oplossing voor angst, zinloosheid en teleurstelling.
De klok staat op nul, wij staan op den drempel van een nieuwe

wereldorde. Het is noodig, dat wij eendrachtig de wereld terugwinnen voor een programma van gezond verstand en zekerheid. De eenige normale menschen in een waanzinnige wereld, zijn zij, die door God geleid worden. Wij hebben de groote scheppende bronnen van God's geest nog niet aangeboord. God heeft een philosophie en de vereenigde moreele en geestelijke krachten der volkeren zullen deze philosophie vinden, die opgewassen is tegen de wereldcrisis. (Nieuwe Rott. Crt.)
(V. b. Oxfordbew. 3561 A; Moreele herbewap. 3495 A)

OORLOG 1939. — Krijgsverrichtingen. —
WESTELIJK FRONT van 22—28 October 1939. —
22 October: 100.000 Fransche soldaten krijgen van 1 November af verloven.
23 October: Het Amerikaansche vrachtschip „City of Flint" is door het Duitsche vestzakslagschip „Deutschland" naar de Russische haven Moermansk opgebracht.
24 October: Verkenningsvluchten van Britsche vliegers boven Hamburg, Berlijn en Maagdenburg.
27 October: Slecht weer Westelijk front; geen krijgsverrichtingen. — Telefoonverkeer met Duitschland zeer beperkt. — Fransche minister voor blokkade wijst er op, dat Duitschland thans reeds de helft van zijn invoer mist.
28 October: Volgens het Duitsche legerbericht zijn tot nu toe drie Duitsche duikbooten verloren gegaan en zijn tot op 28 October 115 koopvaardijschepen tot zinken gebracht. **(Vorig bericht 3997)**

A. VEREENIGDE STATEN. — De Neutraliteitswet. - De voornaamste punten. - Vroegere besluiten van den Senaat. —
De voornaamste punten van de nieuwe neutraliteitswet, zooals deze door den Senaat op 27 October is aangenomen, zijn:

1) De wet staat den verkoop van wapenen tegen contante betaling toe aan oorlogvoerenden.
2) Het vervoer van wapenen met Amerikaansche schepen naar eenig deel der wereld is verboden.
3) Het vervoer van goederen en passagiers naar havens van oorlogvoerende landen is, op enkele uitzonderingen na, voor Amerikaansche schepen verboden.
4) De uitvoer van materiaal naar oorlogvoerenden is verboden, zoolang het eigendomsrecht niet is overgedragen aan de regeering in kwestie, met uitzondering van bepaalde gebieden.
5) Het is verboden in de Vereenigde Staten obligaties en andere vaste rente gevende stukken uit te geven.

Waartoe de Senaat reeds eerder besloot. —
Er zij hier nog aan herinnerd, dat de Amerikaansche Senaat, behalve de opheffing van het wapenembargo, den laatsten tijd o.a. nog de volgende wijzigingen in de bestaande Neutraliteitswet heeft goedgekeurd.
1e. Een verbod voor Amerikaansche schepen om handel te drijven met oorlogvoerende partijen, behalve in die gebieden, welke op een bepaalden afstand van de oorlogszone liggen, zooals b.v. Australië. Zuid-Afrika en West-Indië;
2e. levering van munitie slechts tegen contante betaling en van de Amerikaansche havens af;
3e. Amerikaansche schepen mogen geen passagiers vervoeren naar havens der oorlogvoerende partijen, tenzij deze buiten de gevechtszone zijn gelegen; ook mogen Amerikanen niet reizen met schepen van oorlogvoerende landen;
4e. President Roosevelt heeft het recht, Amerikaanschen schepen of burgers het verblijf in de gevechtszone te ontzeggen;
5e. Amerikaansche koopvaardijschepen mogen slechts een beperkte bewapening hebben;
6e. het is Amerikanen verboden, bijdragen, bestemd voor oorlogvoerenden, te vragen of in ontvangst te nemen, tenzij voor leniging van nood;
7e. President Roosevelt is gemachtigd, voorschriften te geven voor het gebruik van Amerikaansche havens door belligerenten;
8e. schepen der oorlogvoerenden mogen niet de Amerikaansche vlag voeren;
9e. het wapenembargo is niet van toepassing voor een Amerikaansche republiek, die in oorlog is met een niet-Amerikaanschen staat. (Telex-A. N. P.) **(Vor. ber. 4000 B.)**

B. BELGIE. — Een waarschuwend woord van den minister van Buitenlandsche Zaken, Spaak, in zake de neutraliteit. —
De Belgische minister van Buitenlandsche Zaken, Spaak, heeft op 28 October een radiorede gehouden, waarin hij zeide, dat België niet in het bestaande conflict is meegesleurd en dat het geheele streven zijner leiders er op gericht is, het land een herhaling van de verschrikkelijke beproeving, welke het van 1914 tot 1918 onderging, te besparen. De heer Spaak wees het al te tragische lot, dat België telkens, wanneer de oorlog Europa verscheurt, het tooneel van de botsing tusschen de vijandelijke legers zou zijn, af.
Een zeker aantal Belgen, aldus zeide hij, schijnt er zich geen rekenschap van te geven, dat deze neutraliteit, welke het land weloverwogen heeft gekozen, plichten oplegt en slechts onder bepaalde voorwaarden gehandhaafd kan worden. Sommigen, een allergeringste minderheid, wenschen, dat België openlijk partij kiest en zich vrijwillig in een oorlog stort. Anderen eischen het recht op, aan al hun gevoelens uiting te kunnen geven.
„Ik verklaar met kracht — zoo vervolgde minister Spaak — dat de individueele vrijheid, hoe zeer zij ook in normale tijden gerespecteerd behoort te worden, thans moet wijken voor de nationale discipline. Er staat voor ons land te veel op het spel. Als het bestaan van een volk in het geding is, mag het niet toestaan, dat een verkeerd begrepen individualisme zijn lot in gevaar brengt. Zij, die spreken of schrijven, zonder zich in acht te nemen, maken zich van deze overwegingen los door te zeggen: „dat is van geen beteekenis. Indien wij in den oorlog betrokken moeten worden, hangt dat niet van ons af."
Dat is niet juist. Iedere daad, die wij verrichten, ieder woord, dat wij spreken, kan gevolgen hebben. De neutraliteit verbiedt ons niet de gebeurtenissen te beoordeelen. Zij dwingt ons niet onze vriendschap te verloochenen, doch zij legt ons eenige gedragsregelen op, welke wij in acht moeten nemen, willen wij de neutraliteit bewaren.
De regeering moet constateeren, dat zekere personen in het land zich niet steeds voldoende bewust zijn van de gevaren, die ons bedreigen, indien ieder slechts zijn eigen zin wil doen.
De regeering is vast besloten handelend op te treden. Zij verdedigt voor België den vrede." (Het Laatste Nieuws)
(Vor. ber. Neutraliteit 4000 A.)

C. NEDERL. OOST-INDIE. — Uitvoer van Ned.-Indische producten in 1938. —
Overzicht van de voornaamste Nederl.-Indische uitvoerproducten:

Product	Uitvoer '38 in *f* 1000
Aardolieproducten	161.605
Rubber en getah's	135.388
Thee	56.245
Suiker	44.690
Tabak	38.858
Copra	38.216
Tin en tinerts	33.443
Palmolie	16.530
Koffie	13.708
Kinabast, kinine	11.855

(Weekoverz. Rotterd. Bankver.)
(Vor. ber. Uitvoerstatistiek 1938, 3997 B.)

D. NEDERLAND EN DE OORLOG. - 1939. — Ontwikkeling en Ontspanning. —
De studenten der gemeentelijke- en vrije-universiteit van Amsterdam hebben in September de studentenwacht gesticht, waarin een samenwerking van docenten en assistenten en studenten is ontstaan. Zij wenschen op velerlei gebied werkzaam te zijn, zoowel in de burgermaatschappij als onder de militairen. Eén der arbeidsvelden ligt daarom op het gebied der ontwikkeling en ontspanning van militairen. Dezer dagen hebben zij ontspanning gebracht te Weesp, waar dr. van Heek en prof. ter Veen reiservaringen hebben verteld.

Gasmaskers. —
Bij de eerste inschrijving voor gasmaskers meldden zich slechts 100 ingezetenen van Amsterdam.
(Vorig bericht 3994 A.)

Dienstplichtigen 40 jaar oud. —
Ingediend is een wetsontwerp tot opschorting van het ontslag uit den dienst van de dienstplichtigen, die in 1939 40 jaar oud worden, voor zoover zij den rang van onderofficier niet bekleeden, en van hen, die den rang van onderofficier of die van officier bekleeden en in dit jaar 45 jaar oud worden.

IJkwet. —
Ingediend is een wetsontwerp tot wijziging van de

IJkwet, welke wijziging noodig is, in verband met het tekort aan ijkers en adjunct-ijkers, welk tekort is ontstaan, doordat, tengevolge van de mobilisatie vele ambtenaren onder de wapenen zijn geroepen.
(Vorig bericht 1263 D.)

Prijsstijging levensmiddelen. —
Uit een publicatie van het Economisch Bureau van den Centralen Bond van Ned. Verbruikscoöperaties blijkt, dat de prijzen van de levensmiddelen, die in kruidenierswinkels worden gekocht, 9.7 procent hooger zijn geweest in de week van 16—21 October 1939 dan in de week van 24—29 Juli 1939.
(Vor. ber. 3987; Nederland en de Oorlog 3994 A.)

30 OCTOBER 1939

A. **BALTISCHE STATEN. — Overeenkomst met Duitschland in zake repatriëering. —**
De Letsche minister van Justitie en de Duitsche gezant in Letland hebben op 30 October een verdrag onderteekend in zake de repatriëering van in Letland wonende Duitschers.
Volgens een D.N.B.-bericht uit Stettin is het schip „Der Deutsche" op 30 October met ongeveer duizend Duitschers uit Estland te Stettin aangekomen.
(D. N. B.) **(Vorig bericht 3995 E.)**

B. **LITAUEN. — Wilna's inlijving bij Litauen voltooid.**
Nadat het Litausche leger op 28 October het geheele gebied van Wilna had bezet, is op 29 October op den historischen kasteelheuvel te Wilna de Litausche vlag plechtig geheschen. In heel Litauen werden dankdiensten gehouden.
Het spoorwegverkeer tusschen Kowno en Wilna is reeds weer hersteld. In het bij Litauen gevoegde gebied zal voorloopig naast de lit ook de zloty nog als betaalmiddel gelden. Een lit is gelijkgesteld aan vijf zloty. (D. N. B.) **(Vorig bericht 3982 E.)**

C. **NEDERLAND. — Onderwijs - Economische geschiedenis - Inaugureele rede van Prof. dr. Z. W. Sneller over „De economische geschiedenis in haar betrekking tot economie en geschiedenis." —**
Bij de aanvaarding van zijn ambt als bijzonder hoogleeraar in de economische geschiedenis vanwege het Leidsch-Universiteitsfonds aan de rijksuniversiteit te Leiden, heeft prof. dr. Z. W. Sneller, hoogleeraar aan de Ned. Economische Hoogeschool te Rotterdam, op 6 October een rede gehouden over: „De economische geschiedenis in haar betrekking tot economie en geschiedenis."
Spr. ging eerst de beteekenis der economie, de wetenschap van het welvaartsstreven, na, en behandelde vervolgens de betrekking tusschen economische geschiedenis en economie en ging daarbij in op de tegenstelling tusschen de Historische school: Brentano en de Oostenrijksche school: Karl Menger. Geheel terecht maakte Menger, aldus spr., onderscheid tusschen de theoretische en de practische economie; deze laatste zou men ook economische politiek kunnen noemen. Zij had voor de Historische School groote beteekenis, daar deze, na een periode van staatsonthouding, voorlichting en leiding wilde geven bij de economische en sociale staatsbemoeiing in Duitschland na 1879. Maar wanneer Menger in de theoretische economie naar wetten speurt, die het karakter van natuurwetten bezitten, dan ziet hij dit principieele onderscheid over het hoofd, dat bij de natuurwetenschappen, met name bij de physica, het object onveranderlijk is, terwijl in de economie het object aan voortdurende verandering is onderworpen. In de theoretische economie geldt steeds de historische relativiteit. Niet alleen voor de economie zelve, maar ook voor den econoom, voor den beoefenaar der economische wetenschap, en voor een ieder, die met economische verschijnselen in nauwe aanraking komt, is de kennis der economische geschiedenis van groote beteekenis. Spr. ging hierop uitvoerig in en concludeerde, dat een historische visie een breede visie is, welke een overzicht der dingen mogelijk maakt in wijd verband.
Het zal goed zijn — zoo besloot prof. Sneller zijn rede — naar een wetenschap der geschiedenis in vollen omvang te streven. Wat één mensch, toegerust met slechts normale krachten, door op zichzelf staande studie onmogelijk alleen kan bereiken, ware misschien te benaderen door arbeidsverdeeling en coördinatie, ongeveer zooals geschiedt bij de natuurwetenschappen, met hun systematischen arbeid in laboratoria als wetenschappelijke werkplaatsen van docenten en medewerkende studeerenden. Intusschen ontveins ik mij niet, aldus spr., dat een benadering van het aangeduide ideaal een hergroepeering en reorganisatie van de wetenschap der geschiedenis zou vereischen, die — mocht zij noodig geoordeeld worden — ongetwijfeld zekere nu nog onvoorziene moeilijkheden oproepen zou. In de verscheidenheid der historische wetenschappen moge dan ook de economische geschiedenis de haar toekomende plaats verwerven. **(Vor. ber. Vad. Geschiedenis 3995 B.)**

D. **PERSONALIA. —**
Mohandas Karamchand Gandhi 70 jaar. — Op 2 October is Mohandas Karamchand Gandhi, de bekende nationalistische Hindoeleider, zeventig jaar geworden. **(Vor. ber. Gandhi 3996)**

Kardinaal Mundelein. † — Kardinaal Mundelein, Aartsbisschop van Chicago, is 2 October op 67-jarigen leeftijd overleden.
Het levendig temperament van den overleden kardinaal deed hem de laatste jaren herhaalde malen woorden uiten tegen Duitsche politieke methoden.

Henri Dekking. † — Op 9 October is bijna 68 jaren oud, te Rotterdam overleden de heer Henri Dekking, journalist en literator, voorzitter van den Nederlandschen Journalistenkring.

Dr. Peter van Anrooy 60 jaar. — Op 13 October is de bekende dirigent en componist dr. Peter van Anrooy, oud-dirigent van het Residentie-Orkest, 60 jaar geworden.

Henri Louis Bergson 80 jaar. — Henri Louis Bergson, de beroemde Fransche wijsgeer, oud-professor aan het Collège de France en lid der Fransche Academie, vierde op 18 October zijn tachtigsten verjaardag.

Dr. ir. H. Wortman. † — Op 80-jarigen leeftijd is op 21 October te 's-Gravenhage overleden dr. ir. H. Wortman, voorzitter van den Zuiderzeeraad en oud-directeur-generaal der Zuiderzeewerken.

Sultan van Djocja. † — Op 22 October is de Sultan van Djocjakarta, Hamengoe Boewono Senopati ing Ngalaga Abdoerrachman Sajidin Panotogomo Kalifat'Oellah de VIII in den leeftijd van 60 jaar te Djocjakarta overleden.
De titels van den gestorven vorst geven duidelijk aan welk een plaats hij bekleedde.
Zoo beteekent Hamengoe Boewono = schoot van de wereld, Senopati ing Ngalaga = aanvoerder in den krijg, Abdoerrachman = dienaar van den barmhartige, Sajidin = Heer van den godsdienst, Kalifat'Oellah is plaatsvervanger van Allah.
De overledene was generaal-majoor in het Koninkl. Ned.-Indische leger.

J. H. Speenhoff 70 jaar. — Onder een overweldigende belangstelling heeft op 23 October Nederland's populaire dichterzanger, J. H. Speenhoff, beter bekend als Koos Speenhoff, in zijn woning te Scheveningen zijn zeventigsten verjaardag gevierd.
Uit alle kringen kwam men den jarige geluk wenschen, in welke hulde Speenhoff's gade Ceesje, betrokken werd.

Hélène Swarth 80 jaar. — Op 25 October werd de bekende dichteres — zij werd door Willem Kloos eens „het zingende hart van onze Nederlandsche letterkunde" genoemd — tachtig jaar. **(Vor. ber. 1561 H.)**

Dr. C. J. K. van Aalst. † — Te Hoevelaken is op 25 October 1939 op 73-jarigen leeftijd overleden Dr. C. J. K. van Aalst, oud-president der Nederlandsche Handel-Mij.
Cornelis Johannes Karel van Aalst werd op 7 Mei 1866 te Hoorn geboren.
Hij bezocht de Openbare Handelsschool te Amsterdam en trad in 1889 in dienst bij de factorij van de Nederlandsche Handel-Mij. te Batavia. In 1922 volgde zijn benoeming tot directeur, en met ingang van 1 Januari 1913 werd hij, als opvolger van wijlen den heer J. T. Cremer, president der Nederlandsche Handel-Mij. In handel en scheepvaart was de heer van Aalst, die in 1920 aan de universiteit te Berlijn honoris causa tot doctor in de economie promoveerde, een zeer groote figuur. Op zijn initiatief werd de Koninklijke Hollandsche Lloyd in het leven geroepen en door zijn medewerking kwam de Nederlandsche Scheepvaart Unie tot stand en kwam het later tot de fusie tusschen de K.N.S.M. en de K.W.I.M. Bij het uitbreken van den wereldoorlog in 1914 heeft de heer van Aalst te zamen met Mr. Treub en Mr. Vissering gewerkt tot behoud van de financieele en economische positie van Nederland. Uit de door hem in 1914 ingestelde commissie voor den Nederlandschen handel, ontstond de Nederlandsche Overzee Trust Mij. (N.O.T.), die voor den geheelen handel van Nederland, tijdens den wereldoorlog van de grootste beteekenis is geweest.
In 1934 trad hij af als president van de Nederlandsche Handel-Mij. en sindsdien heeft hij zich steeds meer uit het openbare leven teruggetrokken.
Bij zijn afscheid van de Nederlandsche Handel-Mij., verleende de regeering hem het Grootkruis in de orde van Oranje Nassau, bij welke gelegenheid de Minister-pres. Dr. H. Colijn, een persoonlijken brief tot hem richtte. **(Vor. ber. 1326 B.)**

31 OCTOBER 1939

A. **ITALIE. — Bastianini, de nieuwe ambassadeur te Londen, bevestigt de anti-bolsjewistische politiek. —** Bastianini, de nieuwe Italiaansche ambassadeur te Londen, heeft op 30 October zijn eerste redevoering te Londen gehouden, waarin hij heeft bevestigd dat de politiek der fascistische regeering anti-bolsjewistisch blijft.
Hij zeide: „Italië en alleen het Italiaansche fascisme hebben het program der revolutie niet verloochend. De revolutie werd als anti-bolsjewistisch geboren en is nog anti-bolsjewistisch. Van begin af aan werden de antagonistische gevoelens tusschen Rome en Moskou vastgelegd. Dit antagonisme neemt nog toe." (Times) **(Vor. ber. Bastianini 3948 A; Positie Italië 3997 A.)**

B. **SOVJET-RUSLAND. — Verklaring van Molotof, volkscommissaris van Buitenlandsche Zaken, in zake de neutraliteit. - Vriendschap met Duitschland. - Frankrijk en Engeland zijn de aanvallers. - Rusland's eischen in Finland. - De Dardanellen. - Japan. —** Molotof, voorzitter van den Raad van volkscommissarissen en volkscommissaris van Buitenlandsche Zaken van Sovjet-Rusland, heeft op 31 October in de buitengewone vijfde bijeenkomst van den Oppersten Raad van Sovjet-Rusland, rapport uitgebracht over den internationalen toestand.
Molotof beschouwt de volgende drie punten als kern van de Sovjet-politiek:
1. De vrije hand in internationale aangelegenheden;
2. Voortzetting der neutraliteit;
3. Er toe bijdragen, dat de oorlog zich niet uitbreidt, maar wordt stopgezet — iets waarin Moskou hoopt te slagen.
Van verder belang zijn nog de volgende verklaringen:
a) Rusland heeft zijn neutraliteit geproclameerd toen het Roode leger Polen binnentrok.
b) De betrekkingen tot Duitschland zijn gebaseerd op permanente vriendschap. Beide landen wenschen den wederzijdschen handel in beider belang te ontwikkelen.
c) Nu Polen is vernietigd, is niet Duitschland de aanvaller maar Frankrijk en Engeland, die den oorlog niet voortzetten ter herstel van Polen, of om te strijden voor de democratie en het Hitlerdom te verslaan, maar uitsluitend om hun stoffelijke belangen te dienen.
d) Leningrad — een stad met een inwonertal bijna zoo groot als de geheele Finsche bevolking — dient een veilige ligging te krijgen. Nadat de Sovjetregeering haar eisch van een pact van wederzijdschen bijstand, in den geest als met de Oostzee-staten gesloten werd, had laten varen, kwam zij met de volgende voorstellen:
Gebiedsruil in Karelië.
Vlootbasis aan den toegang tot de Finsche Golf.
Ruil van eenige eilanden in de Finsche Golf.
Een weigering van Finland zou de vriendschappelijke Russisch-Finsche betrekkingen ernstig benadeelen.
e) Met Turkije wilde de Sovjet-regeering een pact van wederzijdschen bijstand sluiten, beperkt tot de Zwarte Zee. Turkije heeft geweigerd de Dardanellen voor vreemde oorlogsschepen te sluiten.
f) Rusland is bereid de betrekkingen met Japan te verbeteren. (Tass Agency - Telegraaf - Alg. Handelsblad - Telex-A. N. P.)
(Vor. ber. Finsche kwestie 3992 C; Turkije 3992 A.)

OORLOG 1939. — Recapitulatie van het wereldgebeuren van 21 Augustus—3 September 1939. —
21 Augustus: Tusschen Duitschland en Sovjet-Rusland wordt een non-agressie pact gesloten. **(3918 A.)**
22 Augustus: De Engelsche regeering handhaaft zijn belofte van bijstand aan Polen. **(Pag. 3918 A.)**
23 Augustus: Von Ribbentrop, de Duitsche minister van Buitenlandsche Zaken, teekent te Moskou het non-agressie pact met Sovjet-Rusland. **(3918 A.)**
Minister-president Jhr. de Geer breekt zijn vacantie in Duitschland af en keert naar Nederland terug.
Kleine verloven aan personeel van land- en zeemacht, worden ingetrokken.
Adolf Hitler negeert het memorandum van den Britschen minister van Buitenlandsche Zaken, Halifax. **(Pag. 3918 A.)**
Te Brussel komt de Oslo-conferentie bijeen; koning Leopold van België houdt een radio-rede, waarin hij namens de Oslo-staten (waaronder Nederland) een beroep doet op het geweten der wereld. **(3917 A.)**
Een buitengewone ministerraad wordt te Den Haag gehouden.
24 Augustus: Forster wordt door Adolf Hitler tot staatshoofd van Danzig benoemd. **(Pag. 3922)**
Adolf Hitler confereert te Berlijn met ministers en militaire chefs. **(Pag. 3922)**
Volmachten voor Britsche regeering. **(Pag. 3922)**
De Paus richt zich in een radio-toespraak tot de wereld. **(Pag. 3922)**
Boodschap van president Roosevelt (U. S. A.) aan koning Victor Emanuel van Italië. **(Pag. 3922)**
De Engelsche premier, Neville Chamberlain, verklaart onvoorwaardelijk achter Polen te staan. **(Pag. 3920 B.)**
25 Augustus: Beroep van president Roosevelt op Adolf Hitler en president Moscicki (Polen). **(3922)**
Duitsche handelsvloot teruggeroepen.
Engeland teekent bijstandsverdrag met Polen. **(Pag. 3920 C.)**
Fransch-Britsch-Russische militaire besprekingen te Moskou afgebroken. **(Pag. 3922)**
De Fransche premier, Daladier, spreekt van Duitsche bedreiging. **(Pag. 3922)**
Adolf Hitler zendt boodschap naar Londen. **(3922)**
Briefwisseling Daladier-Hitler heeft negatief resultaat. **(Pag. 3923)**
Fransch crediet van 430 millioen francs aan Polen. **(Pag. 3922)**
26—27 Augustus: Diplomatieke actie te Londen, Rome, Warschau, Parijs, Berlijn. **(Pag. 3922)**
Vredespogingen van het Vaticaan. **(Pag. 3922)**
Duitsche berichten van Poolsche gruwelen, welke door Polen worden tegengesproken. **(Pag. 3922)**
Militaire maatregelen van Polen. **(Pag. 3922)**
Engelsche, Duitsche en Fransche oorlogsvloot uitgevaren. **(Pag. 3922)**
Italië roept lichtingen op. **(Pag. 3922)**
Boodschap van den Canadeeschen minister-president Mackenzie aan Hitler (Duitschland), Mussolini (Italië) en Moscicki (Polen). **(Pag. 3922)**
Neurenberger congres afgelast.
Tannenberg-herdenking afgelast. **(Pag. 3922)**
28 Augustus: Radio-rede van H.M. de Koningin, waarin zij een beroep op onze eendracht doet. **(3923)**
Luitenant-generaal I. H. Reijnders tot opperbevelhebber van land- en zeemacht benoemd. **(Pag. 3923)**
Uitvoerverboden en verbodsbepalingen in Nederland **(Pag. 3923)**
Mobilisatie in België begonnen. **(Pag. 3923)**
Nederland mobiliseert leger en vloot. **(Pag. 3923)**
Het Japansche kabinet Hiranoema afgetreden wegens het Duitsch-Russisch niet-aanvalspact. **(Pag. 3925 B.)**
29 Augustus: Koningin Wilhelmina en Koning Leopold van België bieden hun goede diensten aan bij Frankrijk, Engeland, Polen, Italië en Duitschland ten einde oorlog te vermijden. **(Pag. 3924)**
Adolf Hitler wenscht, dat Danzig en de Corridor aan Duitschland zullen worden teruggegeven. **(3924)**
30 Augustus: Officieele verklaring van Polen in zake zijn houding tegen Duitschland. **(Pag. 3924)**
31 Augustus: Publicatie der Duitsche laatste voorwaarden aan Polen en Engeland. **(Pag. 3924/5)**
Het Duitsch-Russisch niet-aanvalspact wordt zoowel te Berlijn als te Moskou geratificeerd. **(Pag. 3925 C.)**
Verjaardag van H.M. Koningin Wilhelmina wordt herdacht zonder eenig feestvertoon.
1 September: Danzig wordt bij Duitschland ge-

voegd. Duitsche troepen overschrijden de Duitsche grens; Duitsche vliegtuigen bombardeeren Poolsche steden. **(Pag. 3925/6)**

De Engelsche premier, Neville Chamberlain, zegt in het Lagerhuis, dat de diplomatieke betrekkingen tusschen Engeland en Duitschland zullen worden gestaakt, tenzij de Duitsche troepen uit Polen worden teruggetrokken. **(Pag. 3926)**

Londen evacueert kinderen, vrouwen en invaliden.
De Staat van Oorlog wordt afgekondigd voor het grondgebied des Rijks (Nederland enz.). **(Pag. 3927)**

De aankomst van het prinselijk gezin in Den Haag leidt tot een vaderlandslievende betooging. **(3927)**
2 September: Italië stelt een vijf-mogendhedenconferentie voor. **(Pag. 3930)**

De Hooge Commissaris van den Volkenbond, Burckhardt, moet Danzig verlaten.

De Duitsche militaire operaties in Polen voortgezet.
Ierland mobiliseert. **(Pag. 3941)**
Bij de Tweede Kamer wordt een wetsontwerp ingediend om de regeering een buitengewoon crediet te verleenen van zestig millioen gulden. De regeering neemt verschillende maatregelen in zake voedsel- en goederenvoorziening. **(Pag. 3936)**
3 September: Engeland en Frankrijk richten een ultimatum tot Duitschland; na afloop hiervan verklaren de respectieve regeeringen, dat haar land zich in staat van oorlog met Duitschland bevindt. **(3930/1)**
Italië neemt een neutrale houding aan. **(Pag. 3941)**
Australië en Nieuw-Zeeland verklaren den oorlog aan Duitschland. **(Pag. 3937)**
Engeland stelt een oorlogskabinet in. **(Pag. 3933)**
Het Engelsche passagiersschip „Athenia" wordt tot zinken gebracht, vermoedelijk door een Duitsche onderzeeboot. **(Pag. 3944)**

(Red. K. H. A.)

A. NOBELPRIJS. — Geneeskunde en Physiologie. —

Prof. Corneille Heymans.

De Nobelprijs voor Geneeskunde en Physiologie voor 1938 is toegekend aan prof. Corn. Heymans (Belg) van ie Gentsche Universiteit voor zijn ontdekking van den regelenden invloed van de carotis en de aorta op de ademhaling. De toekenning van dezen prijs werd verleden jaar uitgesteld.
De Nobelprijs voor Geneeskunde en Physiologie voor 1939 werd verleend aan prof. Gerhard Domagk (Duitscher) te Munster, wegens zijn ontdekking van het chemo-therapeutisch effect van prontosil bij de besmetting door streptococcen.

(Alg. Handelsblad)

(Prof. Domagk heeft, volgens het Duitsche regeeringsbesluit van 30 Januari 1937, den prijs niet geaccepteerd.)

(Vor. ber. Nobelprijs, Geneeskunde en Physiologie 3000 C.)

Prof. Gerhard Domagk.

1 NOVEMBER 1939

OORLOG 1939. —

DUITSCHLAND. — **Gevaren voor opvarenden van koopvaardijschepen van de belligerenten. —**
Naar het A. N. P. uit Den Haag meldt, heeft de Duitsche regeering haar standpunt ten aanzien van het varen van neutrale onderdanen op koopvaardijschepen van belligerenten in nota's aan de neutralen kenbaar gemaakt. De Duitsche regeering is van oordeel, dat, aangezien op grond van de tot nu toe opgedane ervaringen te verwachten is, dat Fransche en Engelsche koopvaardijschepen in convooi of met gedoofde lichten zullen varen dan wel gewapenden tegenstand tegen aanhouding zullen bieden, onderdanen van neutrale staten, die van deze schepen gebruik maken, zich blootstellen aan gevaren, indien ten gevolge van bovenstaande gedragingen oorlogshandelingen tegen deze schepen zouden worden ondernomen.

(Vorig bericht 3996)

FRANKRIJK. — **Huis Habsburg. - Oostenrijksche legitimisten. —**
Oostenrijksche legitimisten, die nauw contact houden met den Habsburgschen troonpretendent Otto, hebben aan het Parijsche dagblad „Intransigeant" de volgende verklaring gezonden:

„Volgens aartshertog Otto en de legitimisten valt het niet te betwisten, dat een oplossing van het probleem van het Donaubekken slechts tot stand kan komen door een innige samenwerking tusschen de staten, die de oude Oostenrijksch-Hongaarsche monarchie zijn opgevolgd. Deze samenwerking moet ten doel hebben, deze landen onafhankelijk te maken zoowel van Berlijn als van Moskou. Aartshertog Otto van Oostenrijk, zijn broeder aartshertog Robert en zijn andere broeder aartshertog Felix wijden zich resp. te Parijs, Londen en in de Vereenigde Staten aan deze taak, in het bijzonder wat de bevrijding dezer landen van het Duitsche juk betreft. Aartshertog Felix is in de Vereenigde Staten een tournée begonnen van dertig lezingen over den wederopbouw van Midden-Europa." **(V. b. Legitimisten 3029 E.)**

CANADA. — **Liberale overwinning. —**
De verkiezingen voor den provincialen raad van Quebec hebben de liberale partij, welke, na veertig jaren lang het bestuur in handen te hebben gehad bij de verkiezingen in 1936 werden verdrongen, de overwinning gebracht.
De definitieve uitslagen doen zien, dat de liberalen 68 zetels hebben veroverd. De Nationale Unie, bestaande uit conservatieven en oppositioneele liberalen, verkreeg 15 zetels.
In 1936 had de Nationale Unie 76 zetels behaald, tegenover de liberalen 14. **(Vorig bericht 2425 B.)**

B. **LETLAND. — Eerste Sovjet-troepen aangekomen.**
Het eerste Russische troepentransport is op 29 October aan het grensstation Zilupe aangekomen.
(Telex-A. N. P. - D. N. B.) **(Vor. ber. 3979 B.)**

A. ITALIE. — Kabinetswijziging. - Maarschalk Graziani benoemd tot chef van den generalen staf. - Een verklaring. —

Krachtens een op 31 October uitgevaardigd decreet is een uitgebreide wijziging gebracht in het kabinet en in andere hooge posten van de partij en het leger.

Onder dankbetuiging voor de bewezen diensten heeft Mussolini het aftreden aanvaard van de volgende ministers:

De minister voor de Corporaties, Lantini, de minister voor Volksopvoeding, Alfieri, de minister voor den Wisselhandel, Guarnieri, de minister van Landbouw, Rossoni, de minister van Verkeer, Benni, en de minister van Openbare Werken, Gigli.
Voorts heeft Mussolini het ontslag aanvaard van den onderstaatssecretaris in het minister-presidium, Medici del Vascello, van den onderstaatssecretaris van Oorlog en den chef van den generalen staf, Pariani, en van den generalen staf der luchtmacht, Valle.

Verder wordt gemeld, dat Mussolini op diens verzoek het ontslag heeft aanvaard van den minister en secretaris der partij, Starace, die dezen post acht jaren lang bekleed heeft. Starace is benoemd tot chef van den generalen staf der nationale fascistische militie. Tot minister en secretaris der fascistische partij is thans benoemd Ettore Muti.

De volgende nieuwe ministers zijn benoemd:

Ricci, minister voor de Corporaties, Pavolini, minister voor Volksopvoeding, Riccardi, minister voor den Wisselhandel, Tassinari, minister van Landbouw, Host Venturi, minister van Verkeer, Adelchi Serena, minister van Openbare Werken.
Maarschalk Graziani is benoemd tot chef van den generalen staf van het leger, generaal Soddu tot onderstaatssecretaris van Oorlog, generaal Pricolo tot chef van den generalen staf en onderstaatssecretaris van Luchtvaart, luitenant-generaal Russo tot onderstaatssecretaris in het minister-presidium.

Generaal Teruzzi, die onderstaatssecretaris was in het ministerie voor Italiaansch-Afrika, is benoemd tot minister aan hetzelfde ministerie, welke functie tot dusver in handen was van Mussolini.
Alfieri is benoemd tot ambassadeur ter beschikking, in afwachting van een nadere benoeming.

De „Giornale d'Italia" schrijft, dat de regeeringswisseling een normaal feit is in het fascistische régime. De mannen, die de oude regeering vervangen hebben, maken allen deel uit van de oude garde van het fascisme, dat meer dan ooit trouw is aan zijn beginsel. Het blijft anti-communistisch, doch ook anti-democratisch. Een enkel man leidt de regeering en het land en dit is Mussolini. Zoowel ten aanzien van het binnenland als van het buitenland blijft de politiek der regeering ongewijzigd. Italië houdt vast aan zijn plaats en oriëntatie. Het blad besluit met de verklaring, dat de gebeurtenissen in Europa en de wereld meer dan ooit een Italië vinden, dat krachtig is in zijn opvattingen en zijn taak. (Stefani)

(Vorig bericht 3028 B.)

2 NOVEMBER 1939

B. NEDERLAND EN DE OORLOG. - 1939. —

Onze scheepvaart. - De Engelsche afkoop-eischen. —

Naar aanleiding van de uiteenzetting, welke de Britsche marine- en contrabande autoriteiten hebben gegeven omtrent de oorzaken van het langdurig oponthoud, hetwelk Nederlandsche schepen op de Engelsche kust te verduren hebben, verklaren de bevoegde autoriteiten in Nederland dat in het algemeen gezegd kan worden, dat de betrokken Britsche autoriteiten niet nagelaten hebben van de gelegenheid gebruik te maken om de Engelsche contrôle in een gunstiger licht te stellen dan waarin de gedupeerde Nederlandsche scheepvaart deze zou vermogen te zien. Men had overigens niet anders kunnen verwachten.
Tegenover de voorspiegeling, dat met de onderwerping ook aan zulke eischen, als van Nederlandsch standpunt onaanvaardbaar zijn, de Nederlandsche reeders in den vervolge oponthoud voor hun schepen zouden kunnen afkoopen, kan intusschen verzekerd worden, dat de Nederlandsche Regeering, wat haar betreft, zich niet leent tot bevordering van procedures, die geacht zouden moeten worden neer te komen op bevordering van oorlogsmaatregelen van welk oorlogvoerend land ook.

(Vorig bericht 3990 A.)

Staat van Beleg afgekondigd. - Voor verschillende gemeenten in acht provincies. —

De Regeeringspersdienst meldde op 1 November:
Op grond van militaire overwegingen is de noodzakelijkheid gebleken, een gedeelte van het Rijk, waarin militaire verdedigingswerken zijn of worden aangelegd, onderwater-zettingen zijn of worden gesteld, dan wel militaire bewakingsdiensten moeten worden verricht, in staat van beleg te verklaren.
Het Koninklijk besluit dienaangaande luidt:
1 November 1939 is uitgegeven Staatsblad 189, besluit van 1 November 1939, tot verklaring in staat van beleg van verschillende gemeenten.
Hieronder zijn begrepen eenige gemeenten in de provincies Noord-Brabant, Gelderland, Zuidholland, Noordholland, Zeeland, Utrecht, Friesland en Limburg.
Dit besluit treedt in werking met ingang van 1 November 1939.
Deze maatregel is slechts getroffen tot het verhoogen der militaire paraatheid. **(Vor. ber. Staat van Oorlog 3927; Nederland en de Oorlog 4002 D.)**

C. ITALIE. — Pomezia onttrokken aan de Pontijnsche moerassen. —

In het gebied, waar eeuwenlang de Pontijnsche moerassen lagen, heeft Mussolini op 29 October '39 bij gelegenheid van de fascistische jaarwisseling, de vijfde en laatste stad van dit gebied. Pomezia, ingewijd. (Stefani)

(Vor. ber. Pontijnsche moerassen 3006 H.)

D. LUCHTVAART. — 726 uur in de lucht. —

De Amerikaansche vliegers Clyde Schlieper en Wesley Carroll, die een maand geleden waren opgestegen om te trachten het wereldduurrecord te verbeteren, zijn in hun poging geslaagd. Op 30 October zijn zij neergestreken na dertig dagen op een gesloten circuit te hebben gevlogen. Zij zijn niet minder dan 726 uur in de lucht geweest. Het wereldrecord stond met 653 uur op naam van de Amerikanen Feet en Key.
Schlieper en Carroll waren bij hun landing geheel uitgeput en moesten uit hun toestel worden gedragen. Met hun prestatie hebben zij honderd dollar per dag verdiend. (Telex-A. N. P.) **(V. b. Records 3907 E.)**

E. SOVJET-RUSLAND. — West-Oekraïne geannexeerd. —

In de op 1 November gehouden zitting van de Opperste Sovjet is op plechtige wijze de Westelijke Oekraïne opgenomen in de Sovjet-Unie en vereenigd met de Oekraïnsche Sovjet-republiek. (D. N. B.)

(Vor. ber. Pact 3918 A.)

F. IRAN. — Nieuw Kabinet gevormd. —

De algemeene politieke verwarring in Iran is aanleiding geweest tot hervorming van het kabinet.
Dr. Matine Daftari heeft op 28 October een nieuw kabinet samengesteld, waarvan de voornaamste zetels als volgt bezet zijn:
Matine Daftari, minister-president.
Mozaffar Aalam, Buitenlandsche Zaken.
Ali Agkar Hekmat, Binnenlandsche Zaken.
Generaal Amir Chosrovi, Financiën.
Generaal Ahmed Nachjevan, Oorlog. (Agence Belga)

G. ZIONISME. — Het veertigjarig bestaan van den Nederlandschen Zionistenbond. - De weg van den Jood.

Ter gelegenheid van het veertigjarig bestaan van den Nederlandschen Zionistenbond is op 29 October te Amsterdam een bijeenkomst gehouden, waar de voorzitter, mr. A. J. Herzberg, een rede heeft gehouden, getiteld „De weg van den Jood", waaraan wij o.a. het volgende ontleenen:
Het anti-semitisme, zei spr., heeft in hooge mate bijgedragen tot het ontstaan van die ongelukkige omstandigheden waaruit de oorlog voortgekomen is. Het Joodsche vraagstuk is een factor geworden van internationale politieke beteekenis.

Tot in den laatsten tijd is door tegenstanders, bij gebreke van ernstige bestrijdingsmiddelen de verdachtmaking geuit, als zou de Zionistische beweging door haar politieke doel in een staatkundige controverse geraken met het land onzer inwoning. Het is niet noodig aan de bestrijding daarvan veel woorden te verspillen.
Het is waar, dat wij in onze beschouwingen uitgaan van de abnormale positie waarin het Joodsche volk verkeert, in alle landen waar Joden wonen. Maar dat maakt ons niet blind. zei spr., voor de groote verschillen, die er ten deze bestaan. Als wij op een dag als vandaag denken aan de toestanden die elders heerschen en hebben geheerscht, danken wij de voorzienigheid, die ons tot burgers heeft gemaakt van een land, dat in een grootsche conceptie van vrijheid, de ontwikkeling der Joodsche beweging in zelf gekozen richting op geen enkele wijze heeft gestoord. En in deze gedachte wordt onze trouw aan dit land opnieuw bezegeld.
Tot nieuwen voorzitter werd gekozen mr. **M. L. Kan.**
(Alg. Handelsblad) **(Vor. ber. Zionisme 3960 G.)**

A. **TURKIJE. — Rede van president Inönü. - „Vóór alles bedacht op eigen veiligheid." —**
„Het pact, dat Turkije op 19 October '39 met Groot-Brittannië en Frankrijk heeft gesloten, heeft tot doel, een vredeszone te scheppen in een verontruste wereld. Dit pact zal eerst dan in werking treden, wanneer andere staten trachten, onze gewettigde aspiraties met voeten te treden. Doch afgezien van deze mogelijkheid, zijn ons bondgenootschap met de geallieerden en onze samenwerking voor het hooge ideaal, dat wij hebben uitgesproken, niet van dien aard, dat daardoor de normale vriendschappelijke betrekkingen met andere staten verstoord worden."
Aldus sprak op 1 November de minister-president van Turkije, Ismet Inönü, in een uitvoerige rede, gehouden bij de opening van de zesde zittingsperiode van de Turksche Nationale Vergadering. (Telex-A. N. P.)
(Vor. ber. Pact 3992 B.; President Inönü 3819 A.)

B. **DISCONTOKOERSEN. — Engeland. —**
De Bank van Engeland heeft op 26 October '39 haar disconto van 3% tot 2% verlaagd.
(Keesings Financieel Archief) **(Vor. ber. 3969 F.; Discontokoersen 3990 B.)**

3 NOVEMBER 1939

C. **SOVJET-RUSLAND. — Molotof's verklaring van 31 October. - Indrukken. —**
Parijs: Sovjet-Rusland blijft neutraal. Duitschland kan slechts gelegenheidshulp verwachten.
Washington: De verklaring heeft groote hilariteit verwekt.
Berlijn: Molotof's verklaring wordt meesterlijk genoemd.
Londen: Molotof's rede is een groote teleurstelling voor Duitschland. **(Vorig bericht 4004 B.)**

D. **NEDERLAND EN DE OORLOG. - 1939. — Mr. M. P. L. Steenberghe, minister van Economische Zaken, spreekt over de distributie. —**
Minister Steenberghe heeft op 1 November voor de radio verzekerd, dat nimmer tot distributie wordt overgegaan, zonder dat er goede gronden hiervoor zijn. De handel moet zooveel mogelijk blijven doorgaan, doch daarom was noodig een goed overzicht te hebben.
En wat bleek bij het onderzoek? Niet minder dan 87.000 kruideniers vulden formulieren in. Dit cijfer is daarom zoo interessant, omdat tot nu toe steeds aangenomen was, dat het totale aantal kruideniers in Nederland 40 à 50.000 bedroeg.
Van deze 87.000 waren er echter niet minder dan 20.000, die nog geen 10 K.G. kruidenierswaren per week omzetten. Van de overblijvende 67.000 waren er ruim 50.000, die een omzet hadden van meer dan 5 K.G. suiker per week.
Alle vrees voor een tekort in de winkels is ongegrond. De winkeliers kregen in totaal 14.000 ton suiker, terwijl er nog is 4 à 5.000 ton. Dus 9.000 à 10.000 ton is een overloopende voorraad, welke de winkels steeds beschikbaar kunnen houden. Ook als de winkelier uitbreidt zal hij aan zijn debiet kunnen blijven voldoen en de klanten blijven vrij.
Dat als gevolg van het geheele samenstel van regelingen, waarbij 8.500.000 Nederlanders — dus 2.500.000 méér dan in 1914 — direct betrokken zijn, klachten voorkomen, zal niemand verwonderen.
Het moet mij echter van het hart, aldus de minister, dat vele inwoners van ons, in vergelijking met andere landen, toch nog zoo gelukkig vaderland, wel erg vlug van hun ontstemming blijk geven.
Toen de suikerdistributie begon, ontving het departement in één week 7000 brieven. Slechts in zeer enkele gevallen bleken de klachten gegrond. Bijna steeds waren zij het gevolg van onnauwkeurigheden en vergissingen begaan door de schrijvers zelf.
Ten einde een nog nauwer contact met het publiek en het bedrijfsleven te verkrijgen, wordt te dezer dagen een centrale levensmiddelenraad geïnstalleerd, waarin o.m. vertegenwoordigers van consumenten-, middenstands- en arbeidersorganisaties zitting zullen nemen. (Telegraaf)
(Vor. ber. Distributiewet 1939, 3994 A.; Suiker 3987)

E. **ZWITSERLAND. — Verkiezingen voor den Nationalen Raad. - Zetelverdeeling. —**
Na de jongste verkiezingen van 1 November is de zetelverdeeling in den Zwitserschen nationalen raad thans als volgt:

	thans	vroeger
Democratische radicalen	50	43
Conservatieve katholieken	44	42
Socialisten (Zw. soc. partij)	45)	
Socialisten (groep Nicole)	4)	50
Boeren en handwerkers	21	21
Vrijzinnig democraten	6	7
Liga van onafhankelijken	9	7
Jonge boeren en vrije democraten	6	7
Partijloos	2	5
Communisten	0	2
Nationaal front	0	1
Vrije economische liga	1	0
	188	185

De communisten verloren hun zetels in Zürich en Bazel.
In Zwitserland wordt op elke 22.000 inwoners één lid van den nationalen raad gekozen. (Agence Belga)
(Vorig bericht 2021 A.)

OORLOG 1939. —
DUITSCHLAND. — **Twee nieuwe Duitsche Gouwen: West-Pruisen en Posen. —**
In de Duitsche staatscourant is een wet gepubliceerd, waarbij de in het Oosten verworven gebieden ingedeeld worden in een gouw West-Pruisen en een gouw Posen. De stadhouder van West-Pruisen zal zijn zetel hebben in Danzig, die van Posen in de stad Posen.
De bewoners van deze gebieden, die van Duitsche of daarmede stamverwante afkomst zijn, worden Duitsche onderdanen; zij, die geheel van Duitschen bloede zijn, krijgen bovendien het Duitsche burgerrecht. De wet is op 1 November 1939 van kracht geworden.
(D. N. B.) **(Vor. ber. 3918 A.)**

Vestzakslagschip „Deutschland". —
Naar verluidt, zou ook het vestzakslagschip „Deutschland" aan de Engelsche blokkade zijn ontsnapt.
(Vor. ber. „Admiraal von Scheer" 3988)

ENGELAND. — **Wekelijksch overzicht in het Lagerhuis. - Antwoord op Molotof's verklaring van 31 Oct.**
Premier Neville Chamberlain heeft op 2 November het volgende op Molotof's verklaring van 31 October geantwoord:

De regeering heeft de rede van Molotof, welke te Berlijn met spanning werd tegemoet gezien, maar die naar ik veronderstel daar eenige teleurstelling heeft gewekt, zorgvuldig bestudeerd. Zij heeft met belangstelling kennis genomen van de uiteenzetting der toekomstige doeleinden der Sovjet-regeering.
In een op 31 Mei gehouden rede heeft Molotof reeds gewaarschuwd, dat zijn regeering niet bij een internationaal conflict zou worden betrokken.
Chamberlain wees er op, dat Molotof toen ook had verklaard: „Wij komen op voor de zaak van den vrede en voor de verhindering van elke agressie." Dat is, aldus Chamberlain, ook de

opvatting van Zijner Majesteits regeering en ik ben niet geneigd, mij ongerust te maken over de fantasieën van den heer Molotof, toen hij de oorlogsdoeleinden van de geallieerden beschreef. Wij hebben deze doeleinden zelf in duidelijke bewoordingen uiteengezet en ik vertrouw dat zij ten volle worden gewaardeerd door de groote meerderheid van de naties der wereld.
(Vor. ber. Weekoverz. 3999; rede Molotof 4004 B.)

Lord Halifax over de doeleinden van den oorlog. —
„Geen enkele beëindiging van de vijandelijkheden kan voor Groot-Brittannië of voor andere volken aanvaardbaar zijn, indien daardoor niet tevens een oplossing tot stand komt voor het probleem van de bewapening, dat zoo zwaar op alle volken drukt. Volgens onzen gedachtengang is de essentieele voorwaarde voor verderen vooruitgang en voor het behoud van den vrede, dat men vertrouwen in elkander heeft. Het vertrouwen, dat de Duitsche regeering vernietigd heeft, dient hersteld te worden en naar mijn meening is het Duitsche volk het eenige volk, dat dit vertrouwen herstellen kan."
Aldus sprak in het Hoogerhuis op 2 November Lord Halifax, minister van Buitenlandsche Zaken. (Vor. ber. Halifax 3929)

FRANKRIJK. — Dr. Roos, Elzasser autonomistenleider, ter dood veroordeeld. —
Dr. Charles Roos, een der voornaamste leiders der Elzasser autonomisten, is wegens het uitleveren van belangrijke militaire geheimen aan agenten van den Duitschen spionnage-dienst, ter dood veroordeeld. Het vonnis is reeds voltrokken.

4 NOVEMBER 1939

A. VEREENIGDE STATEN. — De herziening van de Neutraliteitswet. - Huis van Afgevaardigden keurt opheffing wagenembargo goed. - Eindtekst aangenomen. - Neutraliteitswet van kracht. —
Het Huis van Afgevaardigden heeft op 2 November dat deel van de neutraliteitswet, waarbij het wapenembargo wordt opgeheven, met 243 tegen 181 stemmen goedgekeurd.
Het Huis verwierp n.l. de motie van den afgevaardigde Shanley, waarbij werd voorgesteld het embargo te handhaven en den export van wapenen en munitie te verbieden.
Ook de motie van John Vorys, die voorstelde den uitvoer van wapens en munitie te verbieden, doch den export van vliegtuigen toe te staan, werd verworpen met 245 tegen 179 stemmen.
Een amendement van Wolcotts, waarbij aan financieele instellingen, die onder contrôle van de regeering staan, verboden zou worden geld aan oorlogvoerenden te leenen, werd eveneens verworpen, met 228 tegen 196 stemmen.
Op 3 November heeft zoowel de Senaatscommissie als het Huis van Afgevaardigden den eindtekst van het neutraliteitsontwerp aangenomen.
In tegenwoordigheid van den minister van Buitenlandsche Zaken, Cordell Hull, en van tal van leden van het Amerikaansche Congres heeft president Roosevelt op 4 November de gewijzigde neutraliteitswet onderteekend, die de oorlogvoerenden in staat stelt, wapens in de Ver. Staten aan te koopen volgens het „cash-and-carry" beginsel.
Onmiddellijk daarna onderteekende de president een proclamatie, waarbij de wet oogenblikkelijk in werking treedt en de neutraliteit van de Ver. Staten in het huidige conflict formeel wordt bekrachtigd, alsmede een tweede proclamatie, die betrekking heeft op de actie van vijandelijke duikbooten in de Amerikaansche wateren.
Later in den avond zette de president zijn handteekening onder een derde proclamatie, waarbij o.a. de geheele Noordzee tot oorlogszone verklaard wordt en het derhalve aan Amerikaansche koopvaardijschepen verboden wordt o.a. de Nederlandsche havens aan te doen. (Telex-A. N. P.) (Vorig bericht 4001 A.)

B. SOVJET-RUSLAND. — Finsche kwestie. —
23 October: De Finsche delegatie onder Paasikivi en Tanner, is te Moskou teruggekeerd met nieuwe voorstellen.
24 October: De Finsche onderhandelaars keeren uit Moskou naar Helsinki terug.
26 October: Te Helsinki wordt medegedeeld, dat de Russische voorstellen aan Finland de Finsche onafhankelijkheid niet direct in gevaar brengen.
31 October: Groote politieke rede van den Russischen volkscommissaris Molotof, waarin hij o.m. mededeeling doet van de aan Finland gestelde eischen.
1 November: Erkko, de Finsche minister van Buitenlandsche Zaken, critiseert publicatie van de Russische voorstellen aan Finland door Molotof en zegt: „Er zijn waarden, die een klein volk niet kan opofferen."
2 November: Finsche delegatie weer te Moskou aangekomen.
3 November: Felle aanval van het Russische blad „Prawda" op Finland. — Erkko geeft te kennen, dat Finland geen afstand wil doen van het schiereiland Hangö. (Red. K. H. A.)
(Vor. ber. Overz. verwikkelingen 3992 C.)

C. DR. HANS P. FERIZ. —
Tot ons groot genoegen heeft dr. H. P. Feriz, privaatdocent in de chirurgische pathologie aan de universiteit van Amsterdam, zich bereid verklaard belangeloos de supervisie op zich te nemen van de rubriek „Geneeskunde" van Keesings Historisch Archief.

Dr. Hans P. Feriz.

Doctor Hans Paulus Feriz, geb. te Weenen 23 Aug. 1895, studeerde aan de universiteiten te Weenen, Göttingen, Keulen, München en Amsterdam; promoveerde te Weenen en cum laude te München op een proefschrift over de pathologische anatomie van de endogene iridocyclitis. Na in 1922 te Amsterdam het Nederlandsche artsdiploma verworven te hebben, wijdde hij zijn aandacht aan de algemeene en speciale pathologie. Hij was van 1921 tot 1923 assistent aan het pathologisch anatomisch laboratorium van professor W. M. de Vries te Amsterdam. Hoewel hij zich daarna als chirurg specialiseerde, behield de pathologie zijn bijzondere belangstelling. Van 1923—1930 was hij inwonend assistent aan de kliniek van professor Lanz in het Binnengasthuis te Amsterdam; van 1930—1937 uitwonend assistent aan dezelfde kliniek. Sedert 1930 is hij toegelaten als privaat-docent in de chirurgische pathologie aan de universiteit van Amsterdam. Hij schreef o.a. over de pathologie van den krop, over sclerosis tuberosa, macrodystrophia lipomatosa, mesenteriolitis appendicularis, pathologie en behandeling van de thrombose.
Dr. Feriz heeft het belangrijke moderne analepticum cardiazol in de Nederlandsche chirurgie geïntroduceerd en tevens de bloedstelping met behulp van het pectinepraeparaat Sangostop. De thans algemeen toegepaste behandeling van spataderen met injecties, welke dr. Feriz in Weenen heeft geleerd en beproefd, heeft hij in 1926 in Nederland ingevoerd.
(Red. K. H. A.)

A. NEDERLAND EN DE OORLOG. - 1939. —

Bij de Memorie van Antwoord in zake de begrooting van Buitenlandsche Zaken heeft minister mr. E. N. van Kleffens op 4 November een oranjeboek overgelegd, waarin een overzicht is opgenomen van de voornaamste tot November in verband met den oorlogstoestand door het ministerie van Buitenlandsche Zaken behandelde en voor openbaarmaking geschikte aangelegenheden.

Het oranjeboek opent met een bespreking van de werkzaamheid der regeering tot behoud van den vrede. De oproep van de Oslo-staten van 23 Augustus is er in opgenomen, waarna het aanbod van goede diensten van de Koningin en den Koning der Belgen wordt vermeld.

Onze neutraliteit. — Voorts worden de Duitsche en de Britsche verklaringen omtrent de eerbiediging onzer neutraliteit in volledigen tekst afgedrukt. De vertaling van de Duitsche verklaring luidt als volgt:

„Wij zijn besloten ten aanzien van Nederland, overeenkomstig de traditioneele vriendschappelijke betrekkingen tusschen de beide landen en in aanmerking genomen de bekende Nederlandsche onafhankelijkheidspolitiek, een houding aan te nemen, die de onaantastbaarheid en de integriteit van Nederland onder geen enkele omstandigheid krenkt en te allen tijde het Nederlandsche grondgebied respecteert. Wij verwachten echter natuurlijk onzerzijds, dat Nederland in een eventueel conflict tegenover ons een volstrekte neutraliteit in acht zal nemen. Daartoe behoort vooral, dat Nederland inbreuken, die derden op zijn neutraliteit zouden maken, niet zal dulden, doch zich met alle beschikbare middelen daartegen zal verzetten. Indien de Nederlandsche houding in geval van een dergelijke neutraliteitsschending door een derde tegen onze verwachting in een andere zou zijn, dan zouden wij natuurlijk genoodzaakt worden onze belangen te behartigen op de wijze, die de toestand van het oogenblik noodig zou maken."

ORANJE-BOEK

De Britsche verklaring luidde als volgt:

„Indien Nederland in geval van een Europeeschen oorlog een neutrale houding aanneemt, zal Zijner Majesteits regeering overeenkomstig haar traditioneele politiek, vast besloten zijn deze neutraliteit ten volle te eerbiedigen, mits deze ook door andere mogendheden wordt geëerbiedigd."

De neutraliteitsproclamatie wordt nogmaals in het oranjeboek gepubliceerd.

Neutraliteitsschendingen. — In een hoofdstuk „Schendingen van het Nederlandsche Rechtsgebied", wordt gezegd:

Reeds van het begin van het conflict af was aan de Nederlandsche krijgsmacht bevel gegeven om op ieder onbekend vliegtuig te vuren, behalve op burgervliegtuigen die zich aan voorgeschreven routes hielden. In alle gevallen, waarin zulks mogelijk bleek, is dan ook het vuur geopend op overvliegende vliegtuigen. Menigmaal zijn Nederlandsche jachtvliegtuigen opgestegen om vliegtuigen, welke boven ons rechtsgebied gesignaleerd waren, te verdrijven. Indien de nationaliteit der vliegtuigen niet voldoende vaststond, werden aan beide partijen inlichtingen gevraagd. Verder is telkenmale, wanneer daartoe de mogelijkheid bestond, geprotesteerd. In gevallen, waarin de feiten ook voor de wederpartij onbetwistbaar vaststonden, werden verontschuldigingen aangeboden, welke meer dan eens ook spontaan werden uitgedrukt.

Slechts eenmaal is de Nederlandsche onzijdigheid geschonden door een schip. Deze schending had plaats door de Britsche kanonneerboot Leith, die zich van Nieuw-Zeeland naar Singapore begevende, op 13 September door Straat Riouw voer, welke Straat een minimum-breedte van twee zeemijlen heeft. Aan Harer Majesteits gezant te Londen werd opgedragen de aandacht der Britsche regeering op deze overtreding van de Nederlandsche neutraliteitsbepalingen te vestigen en een grondig onderzoek te vragen, benevens maatregelen om een herhaling te voorkomen. Intusschen had de „commodore Malaya", schout-bijnacht Drew, naar aanleiding van een bericht van den Britschen consul-generaal te Batavia, dat de Ned.-Indische regeering protest had aangeteekend tegen het doorvaren van Straat Riouw door een Britsch oorlogsschip, aan den Nederlandschen consul-generaal te Singapore zijn welgemeende verontschuldigingen aangeboden voor het gebeurde, nadrukkelijk verklarende, dat geen opzet in het spel was geweest, aangezien hij zelf, noch de commandant van de Leith op het oogenblik van de overtreding in het bezit was van de Nederlandsche neutraliteitsproclamatie.

De aanvallen op Nederlandsche vliegtuigen worden dan vermeld. Deze gevallen betreffen de R 5, de Mees, en de beschieting van een Nederlandsche patrouille boven de provincie Groningen.

De contrabandelijsten. — De Britsche, de Fransche en de Duitsche contrabandelijsten gaven de regeering aanleiding stappen te ondernemen te Londen, Parijs en Berlijn. De regeering zond aan Parijs en Londen vrijwel gelijkluidende nota's, waarin zij zich al haar rechten voorbehield voor die gevallen, waarin zou blijken, dat de belangen van Nederlandsche onderdanen in strijd met het volkenrecht zouden worden benadeeld door de toepassing van de contrabandelijsten.

De te Berlijn overhandigde nota had een ongeveer gelijken tekst.

De Britsche „zwarte lijst". — Behalve de uitgebreide strekking van de contrabandelijsten kon ook de definitie van den vijand in de Britsche „trade with the enemy act" ongewenschte gevolgen medebrengen. Het artikel van genoemde wet, waarin deze definitie is opgenomen, gaf aanleiding tot een schrijven van den Nederlandschen gezant te Londen aan minister Halifax.

Het wachten bij Duins. — Reeds dadelijk bij het begin van den oorlogstoestand begon de Britsche admiraliteit neutrale schepen naar de reede van Duins te dirigeeren voor het onderzoek naar contrabande.

De overmatig lange wachttijden voor het onderzoek, welke de Nederlandsche scheepvaart groot nadeel toebrachten, gaven aanleiding om in Londen stappen te ondernemen teneinde het oponthoud van de Nederlandsche schepen in de Britsche havens te bekorten. Eerst werd een aide-memoire met bijlage aan de Britsche regeering overgelegd, later werd nog eens per brief op beperking van het tijdverlies aangedrongen.

Op de aide-memoire antwoordde de Britsche regeering, dat een hoogst zorgvuldig onderzoek was ingesteld en dat zekere maatregelen genomen waren om het oponthoud en andere moeilijkheden, waarover de Nederlandsche reeders geklaagd hebben, zoo gering mogelijk te maken.

Aanhouden van personen. — Niet uitsluitend het vervoer van goederen op Nederlandsche schepen heeft moeilijkheden meegebracht, ook het vervoer van personen had onder de beperkingen van den oorlog te lijden. Verschillende malen zijn passagiers en leden van bemanning, welke de Duitsche nationaliteit bezitten, van Nederlandsche schepen afgehaald. Dergelijke gevallen hebben zich zoowel in Frankrijk als in Groot-Brittannië voorgedaan.

Zoowel te Parijs als te Londen zijn stappen tot vrijlating van de aangehoudenen ondernomen, waarbij een beroep werd gedaan op artikel 47 van de Londensche zeerechtdeclaratie van 1909, welke een oorlogvoerende slechts toestaat vijandelijke onderdanen van neutrale schepen te halen, indien de betrokken personen „zijn ingelijfd in de vijandelijke strijdmacht".

Bij de verschillende storingen van het verkeer behoort in het bijzonder de storing van het postverkeer vermeld te worden. Storingen van dezen aard gaven

aanleiding tot drie brieven van Harer Majesteits gezant te Londen aan den Britschen minister van Buitenlandsche Zaken.

Samenwerking met Oslo-staten. — Voor zoover de oorlogstoestand vraagstukken opwerpt, die zich voor de neutralen op dezelfde wijze voordoen, wordt geregeld contact gehouden met andere neutrale mogendheden, in het bijzonder met de Oslo-staten. De vraagstukken liggen evenwel bijkans steeds voor de verschillende landen iets anders, zoodat, ook al zijn de gevolgde beginselen dezelfde, kleine nuances blijven bestaan. Uiteraard zijn de wederzijdsche mededeelingen over verschillende gemeenschappelijke vraagstukken van vertrouwelijken aard. Zij leenen zich tot dusver niet tot publicatie.

Ten slotte wordt in het oranjeboek het vlagverbod vermeld en wordt aangegeven, waar en voor wie Nederland de behartiging van vreemde belangen op zich heeft genomen. (Telex-A. N. P.)

(Vor. ber. Neutraliteitsverkl. 3941; Britsche „zwarte lijst" 3964 A; D'tsche contrabandelijst 3942; Belemmering neutr. scheepv. 4006 B en 3990)

5 NOVEMBER 1939

OORLOG 1939. — Krijgsverrichtingen. —

WESTELIJK FRONT **van 29 October—4 Nov. 1939.**

30 October: Aanval van twee Duitsche vliegtuigen op Engelsche torpedojagers ten Zuiden van Doggersbank.

2 November: Duitschers brengen hun eigen tankboot tot zinken nabij Jamaica.

4 November: Fransch vrachtschip getorpedeerd; twee dooden, elf vermisten. **(Vor. ber. 4002)**

OORLOG TER ZEE. — Verliezen der wereldkoopvaardij van 4 September—4 November 1939. —

Landen	Tonnage	Schepen
Engeland	282.456	57
Frankrijk	42.719	6
Duitschland	86.548	17
hiervan opgebracht	56.905	9
in neutrale havens vastgehouden	800.000	
Griekenland	10.952	2
Nederland	9.042	4
België	8.204	2
Rusland	968	1
Zweden	11.281	7
Noorwegen	23.573	9
Finland	6.418	4
Denemarken	1.150	1
Letland	1.233	1
Roemenië	6.394	1

(Telegraaf - Alg. Handelsblad) **(Vor. ber. 3978)**

OORLOG 1939. — Recapitulatie van het wereldgebeuren van 4 Sept.—15 September 1939. —

4 September: Een Engelsch vliegtuig laat bommen vallen op de Deensche stad Esbjerg. **(Pag. 3944)**

Neville Chamberlain richt zich in een radio-rede tot het Duitsche volk. **(Pag. 3937)**

De gezanten van Engeland en Frankrijk te Berlijn komen in Nederland aan. **(Pag. 3937)**

5 September: Snelle Duitsche opmarsch in Polen.

Engelsche vliegers doen een aanval op Wilhelmshaven en Cuxhaven. **(Pag. 3938)**

Fransche en Duitsche troepen zijn met elkaar in contact.

Zuid-Afrika verbreekt de betrekkingen met Duitschland. **(Pag. 3937)**

Amsterdamsch afweer-geschut opent het vuur op vliegtuigen, die boven de stad vliegen.

Tweehonderd Nederlandsche families verlaten Berlijn.

Te Rotterdam heeft de uitwisseling plaats van de Duitsche en Engelsche ambassades, resp. afkomstig uit Engeland en Duitschland.

6 September: Krakau wordt ingenomen. **(Pag. 3944)**

Poolsche regeering verplaatst haar zetel naar Lublin. **(Pag. 3941)**

Volgens Fransch bericht wordt op het westelijk front fel gevochten.

Tweede Kamer wordt in spoed-vergadering bijeengeroepen.

Vele Nederlandsche schepen uit Indië krijgen opdracht om Kaap de Goede Hoop te varen.

7 September: De Poolsche bezetting van de Westerplatte bij Danzig geeft zich over. **(Pag. 3944)**

Irak en Egypte verbreken de betrekkingen met Duitschland. **(Pag. 3937)**

De Tweede Kamer neemt eenige invoer-noodwetten aan.

8 September: Warschau wordt hevig gebombardeerd.

President Roosevelt zal in het Congres opheffing van het wapenembargo vragen.

Japan adviseert den regeeringen van Frankrijk en Engeland haar land- en strijdkrachten uit China terug te trekken.

De Nederlandsche mijnenveger „Willem van Ewijck" is bij West-Terschelling op een mijn geloopen en gezonken, 30 dooden. **(Pag. 3936 C.)**

9 September: Volgens het Britsche Kabinet zou de oorlog 3 jaar duren. **(Pag. 3941)**

Canada verklaart Duitschland den oorlog. **(3941)**

Göring, Duitsch veldmaarschalk, stelt Engeland verantwoordelijk voor den oorlog. **(Pag. 3938)**

Het bosch van Warndt in Fransche handen. **(3944)**

De Hertog en Hertogin van Windsor naar Engeland terug. **(Pag. 3958 B.)**

In Nederland worden de inundatie-mogelijkheden onderzocht. **(Pag. 3940)**

10 September: De Fransche troepen vorderen tusschen Saar en de Vogezen.

De Duitschers bezetten de Poolsche stad Lodz. **(3944)**

Rusland roept lichtingen onder de wapenen. **(3939 F.)**

Het Nederlandsche stoomschip „Mark" op een mijn geloopen. Alle opvarenden gered. **(Pag. 3945 C)**

11 September: Duitschland begint contra-blokkade tegen Engeland. **(Pag. 3941)**

Een Duitsche lijst van contrabande-goederen gepubliceerd. **(Pag. 3941 en 3942)**

Eden, Engelsche minister, verklaart, dat Engeland zal vechten tot het Hitlerisme is vernietigd. **(3941)**

Een „Commissie Burgerbevolking" benoemd, belast met de regeling der huisvesting bij eventueele evacuatie. **(Pag. 3945 C)**

12 September: Britsche troepen reeds in Frankrijk aangekomen.

Oorlogsjournaals zijn in Nederland verboden. **(3945)**

13 September: Een Fransch oorlogskabinet gevormd. **(Pag. 3942)**

Het Amerikaansche Congres wordt per 21 September in buitengewone zitting bijeengeroepen.

Engeland en Frankrijk trekken zich terug uit het Permanente Hof van Internationale Justitie.

Bij Ameland is een Duitsch militair watervliegtuig geland, de bemanning is geïnterneerd.

De Tweede Kamer keurt het noodwetje voor het goederenverkeer goed. **(Pag. 3945)**

14 September: Fransch offensief bij Luxemburg.

Gdynia (Polen) door de Duitschers ingenomen. **(3944)**

Nederlandsch vliegtuig door Duitsch neergeschoten; 2 lichtgewonden. **(Pag. 3943 A)**

Zuidfront van Polen ingestort.

Britsche troepen bezetten een deel der Maginot-linie.

Wetsontwerp tot wijziging Vestigingswet Kleinbedrijf ingediend. **(Pag. 3946)**

15 September: Brug bij Schengen, aan de Luxemburgsche grens, opgeblazen.

Poolsch-Roemeensche grens afgesloten.

Uitbreiding van de Russische mobilisatie.

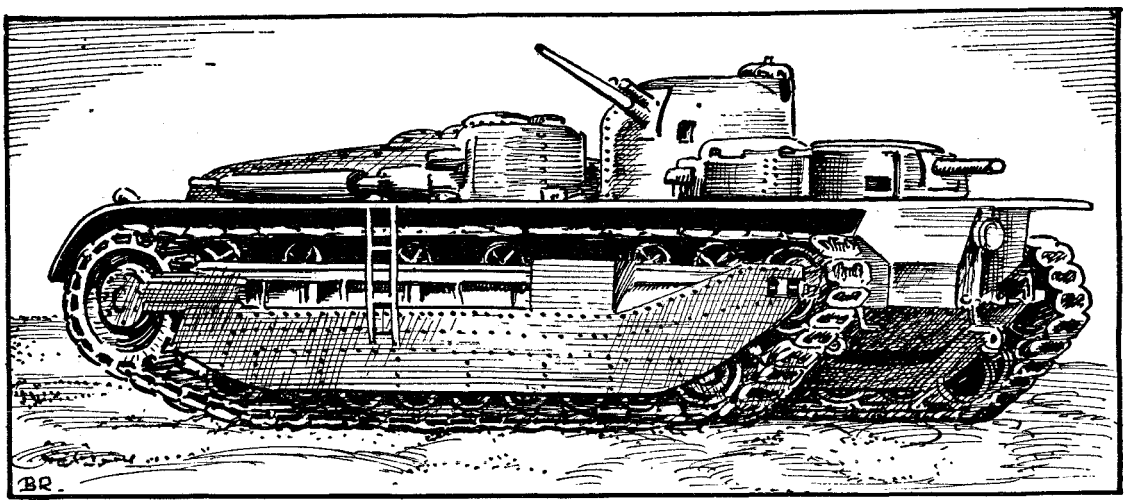
Perl door de Franschen ingenomen. **(Pag. 3944)**

Ingediend wetsontwerp betreffende de Militaire Justitie. **(Pag. 3946)**

Vliegdienst op Indië zal voortaan loopen van Napels naar Batavia en terug. (Red. K. H. A.)

(Vor. ber. Recapitulatie 4004)

A. BEWAPENING. — Engeland. - Tanks. —

Zware Engelsche tank aan het Westelijk Front.

(Vor. ber. Bewapening 3991)

---

6 NOVEMBER 1939

B. NEDERLAND. — Dr. H. Colijn's verklaring. - „We moeten ons niet laten leiden door rancune". —
Op de rede, die dr. H. Colijn in de vergadering van het Centrale Convent der anti-revolutionnaire partij op 27 Oct. '39 heeft gehouden, is een uitvoerige bespreking gevolgd. Aan hetgeen de Standaard daarover meldt, ontleenen wij het volgende:
Mr. J. A. de Wilde had er behoefte aan te zeggen, dat er tusschen hem en dr. Colijn geen verschil van gevoelen heeft bestaan ten aanzien van het financieel beleid van het 4e Kabinet-Colijn.
Over de Millioenennota en de Memorie van Antwoord van het huidige kabinet heeft spr. zich verheugd. Deze staatsstukken zijn van dien aard, dat zoowel dr. Colijn als spr. deze geheel kunnen onderschrijven.
Dr. Colijn, de verschillende sprekers beantwoordend, sloot zich allereerst aan bij de opmerking van mr. De Wilde, dat we ons niet moeten laten leiden door rancune.
Als spr. gezegd heeft, dat hij onder de huidige omstandigheden geen bezwaar heeft tegen het kabinet-De Geer, waarin ook twee sociaal-democraten zitting hebben, dan heeft spr. met „huidige omstandigheden" bedoeld den tijd, sinds ook voor ons land oorlogsgevaar aanwezig is.
Spr. deelde voorts mede, dat er onder het 4e kabinet-Colijn reeds eenstemmigheid bestond om voor het geval oorlogsgevaar zou dreigen, ook ministers in het Kabinet op te nemen uit partijen, die nog niet in het Kabinet vertegenwoordigd waren, zoo noodig door de benoeming van ministers zonder portefeuille.
Indien de R.K. hun standpunt herzien, heeft spr. tegen samenwerking met hen in het minst geen bezwaar.
Voorts zeide dr. Colijn o.a. nog, dat hij bij de vorming van zijn vijfde Kabinet ook drie R.K. had uitgenoodigd.
De historie zal uitspraak doen of het in 1937 niet beter was geweest over te gaan tot de samenstelling van een Kabinet op breede basis.
Ten aanzien van de wijziging van de leerlingenschaal, deelde dr. Colijn mede, dat minister Slotemaker de Bruïne nooit de mogelijkheid heeft gezien om op het bedrag ad ƒ 150.000.000 zooveel te bezuinigen, dat er aan de verbetering van de leerlingenschaal iets gedaan kon worden, zonder dat het eindbedrag der begrooting nog zou stijgen. Prof. Schriecke daarentegen was van oordeel, wel iets te kunnen doen ter verbetering der leerlingenschaal zonder dat het eindbedrag der Onderwijsbegrooting daardoor zou worden verhoogd.
Het bedrag, benoodigd voor de zorg voor de ouden van dagen, zou waarschijnlijk gevonden zijn, door daarvoor te bestemmen een bedrag, dat in de belastingplannen-De Wilde gereserveerd was voor steun aan groote gezinnen. Een definitieve toezegging werd echter niet gedaan.
Van de noodzakelijkheid van de versterking van de defensie van Ned.-Indië is spr. zeer diep overtuigd. In dit opzicht mogen we het het kabinet zeker niet moeilijk maken. Men gaat echter iets te ver als men meent, dat minister De Geer uit eigen initiatief tot het voorstellen van de noodzakelijke maatregelen is gekomen. (Standaard)

(Vor. ber. Dr. H. Colijn 3982 C.)

C. HET VLUCHTELINGENVRAAGSTUK. — Voor 400.000 Duitsche emigranten toevluchtsoord gevonden.
De leden van de intergouvernementeele commissie tot hulpverleening aan politieke vluchtelingen zijn, 28 October, op het Witte Huis door president Roosevelt ontvangen, om na afloop der conferentie, afscheid te nemen.
Sir Herbert Emerson heeft hulde gebracht aan de verschillende regeeringen en particuliere organisaties, die hebben samengewerkt voor de oplossing der problemen van de politieke vluchtelingen. Emerson zeide, dat 240.000 vluchtelingen uit Duitschland een duurzaam toevluchtsoord hebben gevonden en 160.000 een tijdelijk. Palestina heeft sinds 1933 215.000 vluchtelingen uit alle landen opgenomen, waarvan 60.000 uit Duitschland. De landen van Zuid-Amerika 50.000 en Groot-Brittannië eveneens 50.000. Hij voegde hieraan toe, dat in Groot-Brittannië speciale rechtbanken zijn ingesteld om zich met de zaken dezer vluchtelingen bezig te houden. Waarschijnlijk zal hetzelfde in Frankrijk geschieden. (Agence Belga)

(Vor. ber. Vluchtelingen 3662 C.)

D. ITALIE. — Grieksch-Italiaansche nota-wisseling van vriendschap. —
Op 4 November heeft tusschen de Italiaansche en Grieksche regeeringen een nota-wisseling plaats gehad, waarbij officieel en plechtig de vriendschap tusschen beide landen wordt bevestigd. (Stefani)

(Vor. ber. Italië-Griekenland 3961 B.)

E. BEWAPENING. — Zweden. —
De Zweedsche Rijksdag heeft op 28 October een bedrag van 36 millioen kronen toegestaan voor den aankoop van 102 militaire vliegtuigen.
(Svenska Dagbladet)

(Vor. ber. Leger, Vloot en Luchtmacht 3827 E.)

F. SOVJET-RUSLAND. — Rede van den volkscommissaris van Buitenlandsche Zaken, Molotof. - „Indien geen verzet tegen oorlog, volgt een broederstrijd in de geheele wereld". —
In een op 6 November te Moskou gehouden bijeenkomst ter gelegenheid van den 22sten verjaardag der revolutie van 1917, heeft de Volkscommissaris van Buitenlandsche Zaken, Molotof, het woord gevoerd. Spr. begon zijn rede met een requisitoir tegen de kapitalistische en imperialistische landen, die, naar hij zeide, geen andere middelen hebben om hun binnenlandsche moeilijkheden te verbergen, dan hun toevlucht te nemen tot internationale avonturen. 570 millioen menschen zijn op dit oogenblik betrokken

bij een oorlog, in het Verre Oosten en in Europa. Eenerzijds zien wij Frankrijk en Groot-Brittannië, die niet slechts hun eigen bevolking in den oorlog betrekken, maar ook die van hun koloniën. Tegen deze landen verheft zich Duitschland, dat op het oogenblik de tweede Europeesche mogendheid is.
De pogingen der kapitalistische en imperialistische landen, om de Sovjet-Unie in den oorlog te betrekken, zijn volgens spr. mislukt.
Indien men zich niet tegen den oorlog verzet, zal hij worden tot een broederstrijd in de geheele wereld.
(Telex-A. N. P.) **(Vor. ber. Molotof 4004 B.)**

6—7 NOVEMBER 1939

A. NEDERLAND EN DE OORLOG. - 1939. — Algemeene beschouwingen over de rijksbegrooting. - De Nationaal-Socialistische Beweging. —
De algemeene beschouwingen over de rijksbegrooting zijn op 1 November geëindigd. Bij de replieken heeft Drees, de sociaal-democratische fractie-voorzitter, nogmaals het prijzen- en distributie-vraagstuk onder de oogen genomen en er bij de regeering op aangedrongen tot toeslagen over te gaan, indien zij er niet in slaagt de prijsstijging binnen redelijke grenzen te houden. Minister-president De Geer heeft geantwoord er nog niet toe over te gaan, wegens de groote kosten en omdat hij de prijsontwikkeling eerst wil afwachten. De minister-president heeft de pers-uitingen in de N.S.B.-organen in zake de neutraliteit van ons land gegispt. Ten slotte heeft mr. De Geer de samenstelling van de maritieme defensiecommissie bekend gemaakt. **(Vor. ber. Rijksbegr. 3987; Prijsstijging 4002 D; Distributie 4007 D; Drukpersbeperk. 3994 A; Staat van Beleg 4006 B.)**

Tweede Kamer. - Heffing van opcenten op de Gemeentefondsbelasting goedgekeurd. —
De Tweede Kamer heeft op 2 November het wetsontwerp tot heffing van 15 opcenten op de Gemeentefondsbelasting gedurende het loopende belastingjaar en van 45 voor het belastingjaar 1940-'41 goedgekeurd.
Alleen de Communisten en N.S.B.-ers waren tegen.
(Vor. ber. 3987)

Tweede Kamer. - Leeningen. - Nieuwe machtiging tot een bedrag van ƒ 300 millioen gevraagd. —
Op 3 November is een ontwerp van Wet ingediend tot het aangaan van een of meer geldleeningen ten laste van het Rijk.
Ter toelichting zegt de minister van Financiën:
Aangezien de vlottende schuld tot een aanzienlijk bedrag is opgeloopen, terwijl een verdere stijging niet zal uitblijven, acht de minister het noodig te kunnen beschikken over een wettelijke machtiging tot het aangaan van een of meer geldleeningen, welke voldoende ruimte geeft om op gunstige tijdstippen aan de leeningsbehoefte van het Rijk te kunnen voldoen. Wel is van de machtiging, vervat in de Leeningswet 1936, nog niet ten volle gebruik gemaakt, doch de ingevolge die wet nog beschikbare machtiging tot het opnemen van ƒ 200 millioen biedt voor de naaste toekomst niet voldoenden armslag.
Gevraagd wordt daarom een nieuwe machtiging tot een bedrag van ƒ 300 millioen, d.w.z. een bedrag, overeenkomende met dat van de vorige Machtigingswet.
Vermits ook overigens alle bepalingen van het wetsontwerp overeenstemmen met die der Leeningswet 1936, is de minister van oordeel, met deze toelichting te kunnen volstaan.
(Vor. ber. Defensie-Crediet 3991 A.)

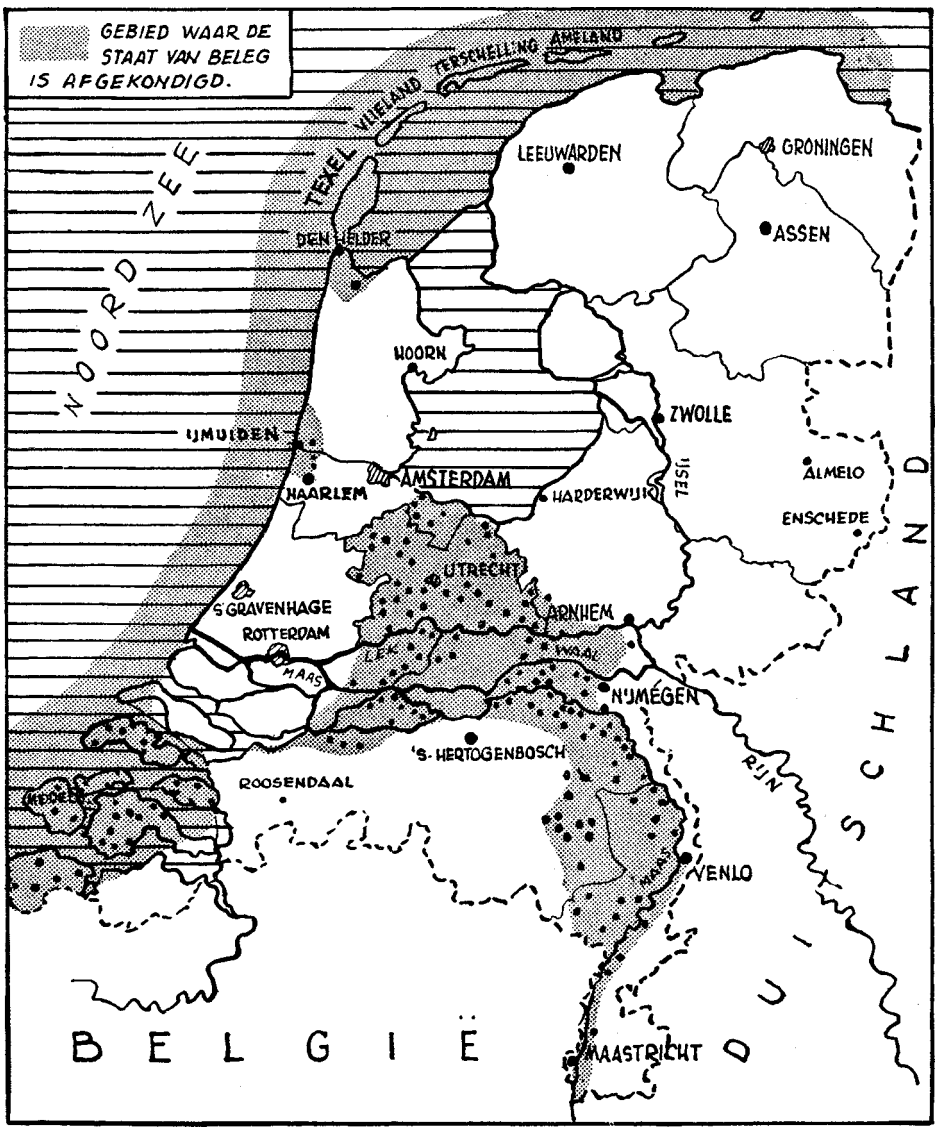
Stijging der kosten van levensonderhoud. - Kruidenierswaren sedert eind Juli 13% duurder. —
Uit de gegevens, die van 20 coöperaties binnenkwamen bij het Economisch Bureau van den Centralen Bond, blijkt, dat de prijsverhooging, die de minister van Econ. Zaken invoerde voor boter en margarine in de week van 23—28 October '39 vrijwel geheél in de kleinhandelsprijzen was verrekend.
Voornamelijk tengevolge hiervan steeg het indexcijfer van de prijzen der voedingsmiddelen, die men bij den kruidenier pleegt te koopen, van 100 in de week van 24—29 Juli, tot 112,9 in de nu behandelde week van 22—27 October (week tevoren 109.7).
Voor de afzonderlijke artikelen kunnen de volgende prijsstijgingen vermeld worden: havermout ± 10%, kaas ± 50%, eieren 33,3%, boter 20,6%, margarine 7,6%, slaolie 7,3%, bak- en braadvet 10,6%, zachte zeep 32,8%, kaarsen 5,9%, thee 8%, lucifers 13,3%, abricozen 9,2%, appelen gedroogd ± 5%, pruimen 15 à 20% en rozijnen 9%. **(Vor. ber. 4002 D.)**

Kostwinnersvergoeding. —
De kostwinnersvergoeding voor militairen, welke onlangs reeds gebracht is van ƒ 17.50 op ƒ 21.— per week, zal, volgens een mededeeling van 3 November, opnieuw worden verhoogd en gebracht worden op ƒ 28.— per week, omdat den minister van Defensie gebleken is, dat de bestaande regelingen onvoldoende waren. **(Vor. ber. 3976 B.)**

Collectieve Arbeidscontracten opgezegd wegens prijsstijging. —
De hoofdbesturen van de moderne, christelijke en roomsch-katholieke landarbeidersbonden hebben besloten hun leden te adviseeren tot opzegging van alle bestaande collectieve arbeidsovereenkomsten voor het landbouw-, tuinbouw-, veen- en zuivelbedrijf. Het totale aantal contracten in deze bedrijfstakken bedraagt ongeveer 250. Behalve naar verbetering van loonen en arbeidsvoorwaarden wil men ook streven naar een duurteclausule in de voor 1940-'41 af te sluiten collectieve arbeidsovereenkomsten.
(Vor. ber. Coll. Arbeidscontr. 3286 A.)

H.H. M.M. Koningin Wilhelmina en Koning Leopold III van België bieden wederom Hun goede diensten voor den vrede aan. —
De Regeeringspersdienst meldt:
H.H. M.M. de Koningin der Nederlanden en de Koning der Belgen hebben een ontmoeting in Den Haag gehad op 6 en 7 November.
De souvereinen waren vergezeld van de heeren Van Kleffens (Nederland) en Spaak (België), ministers van Buitenlandsche Zaken.
De souvereinen hebben besloten, een telegram te richten tot de staatshoofden van Duitschland, Frankrijk en Groot-Brittannië, ten einde eventueele onderhandelingen te vergemakkelijken.
Dit initiatief der souvereinen is een nieuw blijk van het gemeenschappelijk inzicht en de solidariteit, welke tusschen Nederland en België bestaan.
De tekst van het telegram luidt als volgt:
In een uur van angstige spanning voor de wereld, vóór de oorlog in West-Europa met vol geweld begint, hebben wij de overtuiging, dat het onze plicht is, onze stem opnieuw te verheffen.
De oorlogvoerende partijen hebben reeds eenigen tijd geleden verklaard, dat zij niet weigerachtig staan tegenover een onderzoek naar redelijke en vaste grondslagen voor een billijken vrede. Het komt ons voor, dat, in de tegenwoordige omstandigheden, het voor hun moeilijk is met elkander in verbinding te treden, teneinde hun standpunt te preciseeren en dichter bij elkaar te brengen.
Als souvereinen van twee onzijdige staten, die goede betrekkingen onderhouden met al hunne naburen, zijn wij bereid hun onze goede diensten aan te bieden. Mocht hun zulks aangenaam zijn, dan zijn wij bereid hen met aanwending van alle middelen die zij ons in overweging zouden willen geven en waarover wij beschikken, en in een geest van vriendschappelijk begrip, het vinden van factoren voor een te treffen accoord te vergemakkelijken.
Dit schijnt ons de taak te zijn, die wij te vervullen hebben voor het welzijn onzer volkeren en in het belang van de geheele wereld. Wij hopen, dat ons aanbod zal worden aangenomen en dat aldus een eerste schrede zal worden gedaan op den weg naar de vestiging van een duurzamen vrede.
's-Gravenhage, 7 November 1939.
(w.g.) Wilhelmina
(w.g.) Leopold
(Telex-A. N. P.) **(Vor. ber. Vredesstap 3924; Nederland en de Oorlog 4007 D.)**

A. NEDERLAND EN DE OORLOG. - 1939. — De Staat van Beleg. —

Op deze kaart van Nederland geeft het donkergetinte gedeelte globaal het gebied aan, hetwelk de gemeenten omvat waar krachtens het Koninklijk besluit van 1 November 1939, de Staat van Beleg is afgekondigd; de samenstelling is gebaseerd op de gegevens, welke van officieele zijde zijn verstrekt, terwijl met zwarte stippen de gemeenten zijn gemerkt, waarvoor de Staat van Beleg geldt. De reden der proclamatie van den Staat van Beleg in de onderhavige gemeenten is vooral te zoeken in de wenschelijkheid, deugdelijker te kunnen optreden tegen àl te nieuwsgierige personen die zich in deze voor de landsverdediging van belang zijnde gebieden ophouden; uiteraard echter is de uitbreiding der bevoegdheden van de militaire overheid, welke de Staat van Beleg meebrengt, ook dienstig om de landsverdediging zelve beter te kunnen behartigen.

(De Telegraaf)

(V. b. Staat v. Beleg 4006 B; Nederl. en de Oorlog 4012 A.)

8 NOVEMBER 1939

B. VREDESSTAP NEDERLAND-BELGIE. — Eerste indrukken. —

Londen: Stap van Koningin Wilhelmina en Koning Leopold wordt gewaardeerd, doch men houdt vast aan vroeger bekend gemaakte voorwaarden, o.a. herstel van Polen.

Parijs: Hitler inspireerde tot initiatief, daar hij zijn positie hachelijk acht. Fransche pers geeft het voorstel geen kans van slagen.

Berlijn: Neutralen hadden eerder met hun stap moeten komen.

Brussel: Positie der onzijdigen wordt steeds moeilijker.

Noordsche Staatshoofden: De Regeeringspersdienst meldt, dat de Koningen van Denemarken, Noorwegen en Zweden, evenals de president van Finland aan H.M. de Koningin en aan Koning Leopold telegrammen hebben doen toekomen, waarin deze staatshoofden hun adhaesie betuigen met het initiatief ter bevordering van het herstel van den vrede, hetwelk door de souvereinen van Nederland en België is genomen.

Rome: Nederland en België hebben door hun initiatief getoond, dat zij er volstrekt geen behoefte aan hebben door Engeland en Frankrijk beschermd te worden.

Vaticaan: Men legt er den nadruk op, dat het vredesinitiatief zich geen oordeel aanmatigt, maar zich slechts bezig houdt met een procedure-kwestie.

Washington: Over het resultaat van den stap bestaat eenig scepticisme.

ROEMENIE. — **Telegrammen aan den Engelschen Koning, den Franschen president en den Duitschen Rijkskanselier. —**

Koning Carol van Roemenië heeft op 9 November besloten, zich aan te sluiten bij het Nederlandsch-Belgische vredesinitiatief en al het mogelijke te doen om het te doen slagen.

De Koning heeft, als eersten stap, een telegram aan Koning George van Engeland gezonden, waarin hij o.a. zegt:

Ik geef uiting aan mijn oprechte wenschen voor het welslagen van het nobele Nederlandsch-Belgische initiatief en steun het van ganscher harte.

De Koning heeft aan President Lebrun en Hitler gelijkluidende telegrammen gezonden.

De Roemeensche ministerraad heeft beraadslaagd over de houding van Roemenië in verband met het standpunt van den Koning in deze aangelegenheid. (Telex-A. N. P.)

(Vor. ber. Vredesstap 4012 A; Koning Carol 3914 B.)

C. SOVJET-RUSLAND. — Manifest van de Komintern. - Zoowel Duitschland als Frankrijk en Engeland worden aangevallen. - Beroep op de arbeiders. —

Ter gelegenheid van den 22sten verjaardag der bolsjewistische revolutie, heeft de communistische internationale op 6 November te Moskou een manifest gepubliceerd, waarin zoowel Duitschland als Frankrijk en Engeland worden aangevallen.

In dit manifest worden de „bourgeois"-regeeringen, die in oorlog zijn, gelaakt en wordt een beroep ge-

daan op de arbeiders der oorlogvoerende landen om in opstand te komen tegen hun regeeringen.
Het heeft hier eenige verrassing gewekt, dat het manifest blijkbaar ook gericht is tot de Duitsche arbeiders. Italië wordt verweten, dat het afzijdig blijft om zich later bij de winnende partij te scharen.
Engeland, Frankrijk en Duitschland, zoo vervolgt het manifest, voeren oorlog om de wereldoverheersching. De kapitalistische landen, die laat in de arena der koloniale expansie getreden zijn, strijden tegen de Engelsche, Fransche en Amerikaansche wereldhegemonie. Zij wenschen een nieuwe verdeeling te bewerkstelligen van de grondstoffen, de levensmiddelen, het goud en de koloniën. Dat is de ware beteekenis van dezen oorlog, welke onrechtvaardig, reactionnair en imperialistisch is. Zulk een oorlog kan door de arbeidende klassen niet gesteund worden.
Sinds ruim twee jaar kwellen de Japansche imperialisten China, dat vecht voor zijn onafhankelijkheid. De Komintern roept de arbeiders op, het Chineesche volk te beschermen tegen de imperialistische indringers. Zij roept de arbeiders op, zich te keeren tegen hen, die den oorlog willen voortzetten en te eischen, dat echtgenooten, zoons en broeders teruggebracht worden uit de loopgraven. (Telex-A. N. P.)
(Vor. ber. Molotof, rede verj. revolutie 4011 F.)

8—9 NOVEMBER 1939

OORLOG 1939. —

ENGELAND. — **Engelsche en Fransche arbeiders vormen één front. —**
De „Daily Telegraph" meldt, dat op 25 October een vereenigd Engelsch-Fransch arbeidersfront in het leven is geroepen door het besluit tot instelling van een gezamenlijk vakvereenigingscomité, dat de C. G. T. en het Trade Union Congress vertegenwoordigt en bestaat uit zeven leden uit elk land. Het comité zal maandelijks zitting houden, afwisselend in Londen en Parijs.

Een Engelsch Witboek over de Duitsche concentratiekampen. —
De Engelsche regeering heeft op 30 October een Witboek gepubliceerd over de toestanden in Duitsche concentratiekampen, voornamelijk uit de jaren 1937 tot 1939. Het was oorspronkelijk niet de bedoeling deze feiten publiek te maken, maar nu de Duitsche regeering openlijk heeft verkondigd, dat zij Polen heeft aangevallen om een einde te maken aan daar heerschende „Macedonische" toestanden, nu achtte de Engelsche regeering het beter om de neutrale wereld te laten weten welke toestanden in Duitschland zelf heerschen en geduld worden, opdat iedereen zich zou kunnen overtuigen dat deze toestanden veel erger zijn dan de gewraakte Macedonische en in de donkerste jaren der Middeleeuwen niet aan wreedheid zijn overtroffen. Het witboek haalt dan tal van getuigenissen aan van uit Buchenwald en Dachau gevluchte personen, maar daarnaast worden de mededeelingen aangevuld door authentieke berichten van Engelsche consulaire ambtenaren, die den pogrom van 1938 hebben bijgewoond en ook af en toe gevangeniskampen hebben mogen bezoeken. Een heel hoofdstuk is gewijd aan de ervaringen van den Britschen consul-generaal te Weenen die bij den pogrom verscheidene politiebureaux heeft bezocht om voor de slachtoffers verlichting te bepleiten en die van hun behandeling stuitende bijzonderheden vertelt. **(Vor. ber. Witboek 3998)**

DUITSCHLAND. — **Kerkstrijd. —**
Door de Duitsche regeering is aan alle katholieke inrichtingen voor middelbaar en voorbereidend onderwijs mededeeling gedaan, dat zij op 1 April 1940 hun poorten moeten sluiten **(V. b. Kerkstrijd 3823 D.)**

FRANKRIJK. — **Polen zal verplichtingen nakomen. - Rentebetaling op 4½% leening 1927 toegezegd. —**
De financieele adviseur van de Poolsche ambassade te New York heeft op 4 November het beursbestuur er van in kennis gesteld, dat Polen zich aan zijn handteekening zal houden en de op 15 April 1940 vervallende rente van de Poolsche staatsleening 1927 zal betalen. Op deze leening werd oorspronkelijk 7% rente betaald en na 15 April 1938 4½%.
(Vor. ber. Buitenl. Schulden 3993 C.)

ZUID-AFRIKA. — **Hertzog contra Smuts. —**
De vroegere premier van Zuid-Afrika, Hertzog, heeft in een redevoering medegedeeld de leiding op zich te hebben genomen van het „gereconsolieerde Afrikanerdom", nu in de Vereenigde Partij een scheuring is ontstaan over de deelneming van Zuid-Afrika aan den oorlog. Hertzog voegde hier aan toe, dat de leider der nationale partij, Malan, onder hem zou dienen. Hertzog deed aanvallen op minister-president Smuts, dien hij een „Britschen jingo" noemde.
(Vor. ber. Oorlogsverkl. 3937; Gen. Hertzog 3449 C; Gen. Smuts 3409 C.)

ENGELAND. — **Lord Halifax over het oorlogsdoel.**
Lord Halifax, de minister van Buitenlandsche Zaken, heeft op 7 November in een radio-rede de volgende vragen over het Engelsche oorlogsdoel behandeld:
„Wat is het werkelijke doel van onzen strijd? Kunnen wij er zeker van zijn, dat wij door een overwinning ons doel bereiken?" Hij beantwoordde deze vragen als volgt:
De voornaamste doeleinden zijn:

1) de opbouw van een nieuwe wereld, waarin geen gewapende rivaliteit meer bestaat;
2) samenwerking van alle volken op basis van gelijkheid der menschen, zelfrespect en wederzijdsche verdraagzaamheid;
3) het vinden van methoden om de noodzakelijkheid van wijzigingen te verzoenen met de zekerheid, dat de algemeene vrede niet door geweld verstoord wordt.

Verder noemde hij als doel „het, voor zoover wij dat kunnen, herstellen van het onrecht, dat Duitschland achtereenvolgens zijn zwakkeren buren heeft aangedaan." Alle landen moeten bijdragen tot het scheppen van de nieuwe wereldorde, die beoogd wordt.
(Vor. ber. Halifax, doeleinden oorlog 4008)

DUITSCHLAND. — **Rede van Rijkskanselier Hitler in de Bürgerbräukeller te München. - „Gereed voor vijf jaar oorlog". —**
Ter herdenking van den Münchener nationaal-socialistischen opstand van 1923 heeft Rijkskanselier Hitler op 8 November in de Bürgerbräukeller zijn jaarlijksche rede voor de nationaal-socialistische veteranen gehouden. De rede was geheel tegen Engeland gericht. In het laatste deel van zijn speech verklaarde Hitler, dat alles denkbaar is, maar één ding niet: een Duitsche capitulatie. Hoe lang de oorlog zal duren, zal hierbij geen rol spelen. Engeland heeft zich voorbereid op een oorlog van drie jaar. Op den dag van de Engelsche oorlogsverklaring heb ik, aldus de Rijkskanselier, Göring bevel gegeven, onmiddellijk de noodige voorbereidingen te treffen voor een oorlog van voorloopig vijf jaar.
Dit beteekent niet, zei Adolf Hitler, dat de huidige oorlog vijf jaar zal duren. Wel, dat Duitschland ook na vijf jaar nog niet zal capituleeren. Thans zal worden getoond, wat een volk van 80 millioen vermag. Duitschland staat thans veel beter toegerust dan in 1914, zoowel psychologisch als economisch. Noch militair noch economisch kan Duitschland op de knieën worden gedwongen, verzekerde Hitler. Slechts één kan overwinnen: Duitschland. Churchill gelooft dit wel niet, maar dit moet op rekening van zijn hoogen ouderdom worden gesteld.
(Vor. ber. Hitler 3981)

ENGELAND. — **Winston Churchill, de minister van Marine, over de Duitsche duikbootaanvallen. —**
Ik kan thans met grootere stelligheid mijn verklaring herhalen van zes weken geleden, dat wij definitief de overhand krijgen over de duikbootaanvallen, aldus verklaarde Churchill op 8 November in het Lagerhuis.
Ik geloof, zoo voegde de Britsche minister hieraan toe, dat de verliezen aan duikbooten gevoegelijk geraamd kunnen worden op twee à vier per week.
Sprekende over den Duitschen bouw van duikbooten, zei Churchill: Wij moeten aannemen, dat per week twee nieuwe duikbooten aan de vloot worden toegevoegd. De verwachting is, dat wij in Januari den strijd moeten aanbinden tegen honderd

onderzeeërs, met aftrek van degenen, welke inmiddels tot zinken zijn gebracht. Daarom is te verwachten, dat een langdurige onverbiddelijke strijd ons te wachten staat.
Met het oog daarop gaan wij door met onze voorbereidingen op de grootst mogelijke schaal.
(Vor. ber. Duitsche duikbootverl. 3990)

DUITSCHLAND. — **Mislukte aanslag op Rijkskanselier Hitler te München. —**
Kort nadat Rijkskanselier Hitler op 8 November den Bürgerbräukeller te München had verlaten, had een ontploffing in den kelder plaats.
De ontploffing werd veroorzaakt door een helsche machine.
De officieele lezing. — Het Duitsche Nieuwsbureau meldt het volgende:
De Führer is in den avond van 8 November, ter gelegenheid van de herdenkingsplechtigheid der oudstrijders der beweging, voor een kort bezoek te München geweest. In plaats van partijgenoot Hess hield hij zelf de toespraak.
Aangezien de staatszaken hem dwongen nog in den nacht naar Berlijn terug te keeren, verliet hij vroeger dan oorspronkelijk bepaald was den Bürgerbräukeller en begaf hij zich naar het station in den gereedstaanden trein.
Kort na het vertrek van den Führer had in den Bürgerbräukeller een ontploffing plaats.
Van de nog in de zaal aanwezige oud-strijders werden er 7 gedood en ruim 63 gewond.
De aanslag, waarvan de sporen wijzen op een buitenlandsche aanstichting, heeft te München onmiddellijk een fanatieke verontwaardiging gewekt. Voor het ontdekken van den dader zijn belooningen tot een totaal bedrag van 900.000 Mark uitgeloofd.
Latere berichten melden, dat het plan van den aanslag zorgvuldig was voorbereid.
Te München zijn reeds honderden personen gearresteerd.
Voldoening over de redding van Hitler. —
Het Duitsche Nieuwsbureau geeft de volgende opsomming van de staten, die hun voldoening hebben geuit over de redding van den Führer: Argentinië, België, Brazilië, Bulgarije, Denemarken, Estland, Finland, Iran, Italië, Japan, Joego-Slavië, Litauen, Nederland, Noorwegen, Portugal, Roemenië, Zweden, Slowakije, Sovjet-Rusland, Spanje, Turkije, Hongarije en Venezuela.
(Vor. ber. Rede Bürgerbräukeller 4014)

ENGELAND. — **Verklaring van premier Neville Chamberlain in zake den vredesstap van H.H. M.M. Koningin Wilhelmina en Koning Leopold. —**
Aan het noenmaal van den Lord Mayor heeft Sir John Simon op 9 November de redevoering voorgelezen, welke minister-president Chamberlain, die wegens ziekte verhinderd was aan te zitten, had zullen houden.
Ten opzichte van de boodschap van Koningin Wilhelmina en Koning Leopold zeide de minister:
Ik geef toe, niet zeer hoopvol te zijn op een bevredigend antwoord van den Duitschen Rijkskanselier, gezien de ondervinding.
Niettemin wenschen wij den oorlog geen dag langer voort te zetten dan noodzakelijk is, indien op een andere wijze een bevredigende regeling kan worden verkregen. Het zal intusschen de plicht zijn van de regeering Zijne Majesteit een advies te geven over den aard van het antwoord, dat hij dient te geven, doch wanneer wij dat kunnen doen, zal het natuurlijk noodig voor ons zijn, overleg te plegen met de Dominions en onze vrienden en bondgenooten, die in den strijd schouder aan schouder met ons staan.
(V. b. Vredesstap 4012 A; Min. Chamberlain 4007)

10 NOVEMBER 1939

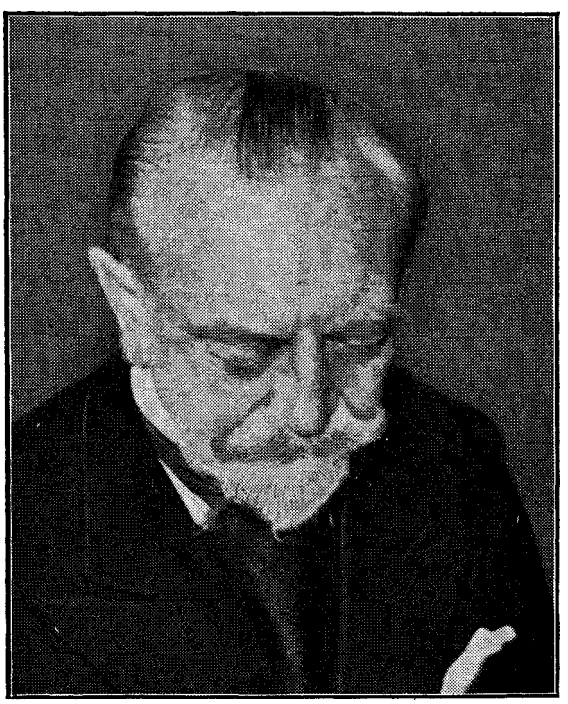
A. **NEDERL. OOST-INDIE EN DE OORLOG. - 1939. Installatie nieuwen Rijksbestuurder Solo. —**
Onder buitengewoon groote belangstelling werd op 2 November de nieuwe Rijksbestuurder van Solo op plechtige wijze geïnstalleerd. Na afloop van de plechtigheid verzamelden de Regenten en andere hoogere ambtenaren zich, om den nieuwen functionaris hun gelukwenschen aan te bieden.

Volksraadsleden vragen wijziging der staatkundige organisatie. —
Verscheidene leden van den Volksraad van de Indonesisch nationalistische groep richtten op 4 November te zamen met leden van verschillende inheemsche politieke groepeeringen, een petitie tot de Tweede Kamer der Staten-Generaal ter zake van wijziging van de staatkundige organisatie van Nederl.-Indië zooals deze is omlijnd in de beschouwingen van de heeren Tadjoedin Noor en Soangkoepon tijdens de jongste zitting van den Volksraad.
Dit is de eerste maal, dat men, op basis van artikel 8 van de grondwet en artikel 166 der Indische staatsregeling, zich zonder tusschenkomst van de Indische regeering tot de Tweede Kamer wendt. (Aneta)
(Vorig bericht Volksraad 3835 E.; Ned.-Indië en de Oorlog 3997 B.)

B. **NEDERLAND EN DE OORLOG. - 1939. — Mr. E. N. v. Kleffens, de minister van Buitenlandsche Zaken, over onze onzijdigheidspolitiek. - Begrooting van Buitenlandsche Zaken aangenomen. —**
De minister van Buitenlandsche Zaken, mr. E. N. van Kleffens, heeft op 8 November in de Tweede Kamer het hernieuwde aanbod van goede diensten van Koningin Wilhelmina en Koning Leopold besproken en daarbij verzekerd, dat de bijeenkomst ten paleize Noordeinde uitsluitend daaraan gewijd was.
De minister stelde er prijs op te doen uitkomen, dat het wel een volkomen averechtsche voorstelling van zaken is, wanneer buitenlandsche persorganen het doen voorkomen als zou de houding van Nederland — en van alle andere neutralen — in wezen neerkomen op hulp aan de Britsche maatregelen en dus op inbreuk op onze onzijdigheid. Het zou voor Nederland en voor al die andere landen uiterst eenvoudig zijn, het oponthoud in de Downs, dat groote schade berokkent, te vermijden door de garanties te geven die Engeland wel gaarne zou wenschen te ontvangen. Maar dat is juist datgene waartoe wij niet bereid zijn. Wij wenschen geen verlengstuk te worden van Britsche maatregelen tegen Duitschland, evenmin als omgekeerd. Wij nemen deze houding aan, evenals de andere onzijdigen, juist als neutralen. Dat dit ons groote moeilijkheden bezorgt, moeten wij op den koop toe nemen, doch de zaken worden onderstboven gekeerd wanneer men het wil doen voorkomen als verleenden wij, door aldus te handelen, hand- en spandiensten aan de belligerenten.
In het Oranjeboek meende spr. te mogen volstaan met een algemeen overzicht betreffende de genomen maatregelen. Spr. had kleinere onderwerpen er in kunnen opnemen. Slechts eenmaal heeft spr. een protest van een der belligerenten in ontvangst genomen en dat bleek bovendien niet wel houdbaar.
Wat den Volkenbond betreft, wilde spr. geen oude schoenen weggooien. Kan Nederland een rol spelen bij de internationale rechtsorde, dan zal men die kans niet voorbij laten gaan.
Er is voorzichtigheid bepleit in openbare meeningsuitingen. Spr. bracht een saluut aan de Nederlandsche pers, die haar taak begrijpt; klachten van buiten hebben spr. niet of nauwelijks bereikt. In dit opzicht overtreft geen land het onze. Dat er een paar persorganen zijn die een uitzondering maken, daarover is bij de algemeene beschouwingen gesproken. Spr. kon de verzekering geven, dat de staat van beleg niet zal worden afgekondigd tenzij absoluut noodzakelijk.
We moeten weerstand bieden aan alle streven van buiten af, zooals steeds is geschied, b.v. ook door Thorbecke, Groen van Prinsterer en vele anderen. Nederland, zijn zelfstandigheid markeerend, vervult een Europeesche functie; daarom is het ook een belang

voor anderen, die zelfstandigheid te eerbiedigen. Onze zelfstandigheid dient door onszelf verdedigd en beschermd. Het Nederlandsche belang is dan in overeenstemming met het algemeen belang van Europa. Laten we vertrouwen, dat niemand die neutraliteit wil aantasten. Nederland is een afzonderlijk volk met een eigen aard, naar drie zijden met de beschaving in aanraking. Het beschouwt de vrijheid om zelf eigen zaken te regelen, als het hoogste gebod.
Geen land kan zich aan onze zelfstandigheid vergrijpen, zonder dat zich dat later wreekt. Afgezien van aanvankelijke schijnvoordeelen, is niemand, die zich aan Nederland vergreep, daar ooit wel bij gevaren. We willen geen gebiedsuitbreiding dan door drooglegging der Zuiderzee.
Spr. verwees naar de troonrede van Koning Willem III in 1866:
„In dezen ernstigen tijd moet ons volksbestaan naast God in zichzelf zijn hechtsten steun zoeken".
De begrooting van Buitenlandsche Zaken werd z.h.st. goedgekeurd. (Het Vaderland)
(Vor. ber. Oranjeboek 4009 A; Vredesstap Kon. Wilhelmina en Kon. Leopold 4012 A.)

A. **ADOLPHE MAX, BURGEMEESTER VAN BRUSSEL, OVERLEDEN. —**
Op 6 November '39 is burgemeester Max te Brussel overleden.
Adolphe Max werd 31 December 1869 te Brussel geboren, waar zijn vader geneesheer was. Hij studeerde in de rechten en werd advocaat. Reeds jong begaf hij zich in de politiek. Hij werd bestuurslid van de jonge liberale garde en later hoofdredacteur van La Liberté. Sinds 1894 was hij lid van de provinciale staten van Brabant.

Adolphe Max.

In 1904 werd hij gekozen in den Brusselschen raad, waar hij spoedig wethouder werd en reeds in 1909 als opvolger van De Mot tot burgemeester gekozen. Toen in 1914 de Duitsche troepen Brussel binnengerukt waren, weigerde hij zijn plicht te vervullen onder het gezag van den Duitschen gouverneur en eischte hij volledige vrijheid van beweging. Hij protesteerde krachtig tegen de wandaden van het bezettingsleger en streed met onbedwingbare geestkracht voor de rechten van zijn medeburgers, voor verlaging van de zware belastingen en tegen de requisities, die de stad werden opgelegd.
Hij stichtte een centraal comité voor de levensmiddelenvoorziening, dat onder den naam van „comité national" onschatbare diensten aan zijn landgenooten heeft verleend. Toen hij echter in September weigerde de rest van de schatting, welke Brussel opgelegd was, te betalen, werd hij den 26sten van die maand opgepakt en opgesloten te Namen, vanwaar hij naar Duitschland werd gezonden, waar hij eerst in Glatz, daarna in Celle en ten slotte in Goslar werd opgesloten.
Tijdens de revolutie, op 13 November 1918, slaagde hij er in uit de Duitsche gevangenschap te ontsnappen en naar België terug te keeren, waar hij met een geweldige geestdrift werd ontvangen. Dadelijk werd Adolphe Max benoemd tot minister van Staat en als minister zonder portefeuille in het kabinet-De Brocqueville opgenomen. Ook werd hij gekozen tot lid van de Belgische academie. In 1919 werd Max gekozen tot Kamerlid.
In 1922 heeft hij zijn land als buitengewoon gezant vertegenwoordigd bij de eeuwfeesten van Brazilië en bij de kabinetscrisis van 1925 heeft hij een mislukte poging gedaan tot kabinetsformatie.
Burgemeester Max is tot zijn dood toe een voorname figuur in de liberale partij gebleven en zijn adviezen legden bij elke kabinetscrisis gewicht in de schaal.
(Nieuwe Rotterd. Crt. - Het Laatste Nieuws)
(Vor. ber. Burgemeester Max 3806 A.)

11 NOVEMBER 1939

B. **NEDERLAND EN DE OORLOG. - 1939. —**
Geen afslachting veestapel. —
De minister van Economische Zaken heeft in zijn Memorie van Antwoord aan de Tweede Kamer betreffende de Begrooting van 1940 medegedeeld:
De huidige veevoederpositie maakt het vooralsnog niet noodzakelijk maatregelen te treffen, die tot een gedwongen afslachting van onzen veestapel leiden.

Inlijving van ploegen dienstplichtigen. —
De Regeeringspersdienst meldt:
Een dezer dagen is een mededeeling verstrekt omtrent de inlijving van ploegen dienstplichtigen 1939 en 1940, die binnenkort voor eerste oefening in werkelijken dienst worden opgeroepen. Nader is bepaald, dat behalve de reeds bekend gemaakte ploegen, op 4 December 1939 ook worden ingelijfd de dienstplichtigen, behoorende tot de tweede ploeg pontonniers en de lichting 1939, bestemd voor het korps pontonniers en torpedisten.
(Vor. ber. Dienstplicht 4002 D.)

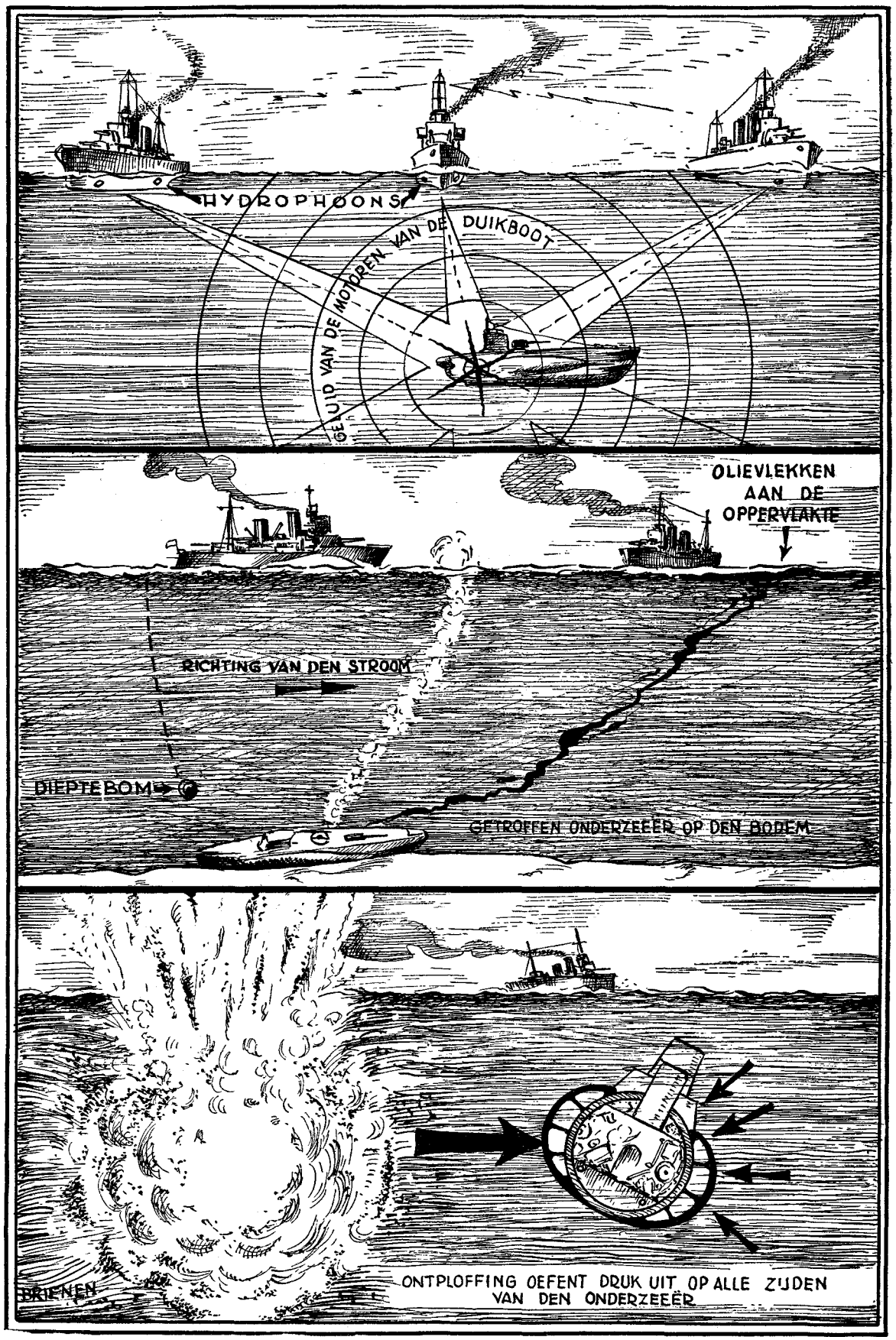
Gebied in Staat van Beleg uitgebreid. —
Op 6 November is in het Staatsblad no. 189a opgenomen een Kon. besluit van 6 November 1939, tot verklaring in staat van beleg van terrein, behoorende tot de gemeenten De Rijp, Beemster en Jisp.
(Vorig bericht 4013 A.)

Verhooging crediet werkverruiming. - Wetsontwerp aangenomen met algemeene stemmen. —
De Tweede Kamer heeft op 7 November gestemd over het wetsontwerp tot verhooging van de begrooting van Financiën voor 1939 (verhooging crediet voor werkverruiming met ƒ 30 millioen). De heer Rost v. Tonningen (n.s.b.) had stemming aangevraagd. Het ontwerp is aangenomen met 81 — algemeene — stemmen.

Landmijnen ontploft. - Zes dooden. —
Op 10 November kwamen twee landmijnen tot explosie t.w. in de provincie Gelderland en in de provincie Groningen. Zes dooden zijn te betreuren.
(Vor. ber. Nederland en de Oorlog 4015 B.)

C. **LEGER DES HEILS. — Nieuwe wereldleider en nieuwe commandant voor Nederland. —**
Eenigen tijd geleden is tot nieuwen wereldleider van het Leger des Heils benoemd: generaal George L. Carpentier. Een zijner eerste beslissingen was de benoeming van den nieuwen territorialen leider voor Nederland, commandant Alfred J. Benwell.
(Telex-A. N. P.) **(Vor. ber. Leger des Heils 2776 A.)**

OORLOG 1939. — Strijd tegen de duikboot. —

(Ontleend aan het Amerikaansche weekblad „Life".)

(Vor. ber. Bewapening 4011 E.)

12 NOVEMBER 1939

A. **GEESTELIJK LEVEN. — Nationale Willibrordherdenking - Groote bijeenkomst in de Utrechtsche Domkerk. —**
Twaalf eeuwen geleden stierf te Echternach, Clemens Willibrord, de groote apostel van Nederland, die hier met het Christendom ook de cultuur bracht.
Vele Nederlanders hebben op 7 November het twaalfde eeuwgetijde op plechtige wijze herdacht. Een uitgelezen gezelschap, dat geacht kan worden, het geheele Nederlandsche volk te vertegenwoordigen, is dien dag opgetrokken naar Utrecht, om eensgezind, zonder onderscheid van geloof, rang en stand, den geloofsverkondiger te huldigen in zijn kerk, den glorieuzen Dom van Utrecht.
Onder het luiden der klokken van den Domtoren kwamen uit alle deelen van het land de genoodigden in den Dom te zamen. Van buitenlandsche zijde waren aanwezig de bisschop van Gloucester, vertegenwoordigend den aartsbisschop van Canterbury, de bisschop van Fulham, vertegenwoordigend den aartsbisschop van York.
Onder de talrijke aanwezigen — de kerk was geheel gevuld — bevonden zich o.m. de Ministers Welter, Bolkestein en mr. Steenberghe.
De eerste spreker was Prof. Dr. Gerard Brom over Willibrord, apostel van het Christendom.
Prof. Dr. J. Huizinga sprak vervolgens over Willibrord's beteekenis voor de Nederlandsche beschaving.
De laatste spreker, prof. dr. W. J. Aalders, sprak over Willibrord en het heden.
Onmiddellijk na deze plechtigheid begaven de leden van het nationaal comité der herdenking met de voornaamste gasten zich naar den Kloosterhof. Op verzoek van den voorzitter, den burgemeester van Utrecht, onthulde de Commissaris der Koningin, jhr. mr. dr. Bosch Ridder van Rosenthal, een gedenkplaat.
Het opschrift van deze gedenkplaat luidt:
„In den jare 1939 — XII eeuwen na zijn verscheiden — is eendrachtig dankbaar herdacht de zegenrijke arbeid van den apostel Willibrord, den verkondiger van het evangelie in deze landen."
(Red. K. H. A.) **(Vor. ber. Willibrord-Tentoonstelling en afb. Willibrord 3839 A.)**

B. **NEDERLAND EN DE OORLOG - 1939. —**
Onze economische defensie - Ons voedsel in oorlogstijd. —
De minister van Economische Zaken, tevens voorzitter van den Economischen Defensieraad, Zijne Exc. mr. M. P. L. Steenberghe, heeft op een dezer dagen gehouden persconferentie aan de pers de gelegenheid gegeven vragen te stellen over de in de laatste weken genomen economische defensie-maatregelen.
De minister zeide onder meer:
De voorraadpositie van grondstoffen en levensmiddelen is, volgens de meening der regeering, in het algemeen niet onbevredigend.
Op het oogenblik bestaan geen plannen tot een spoedige invoering van oorlogsbrood of broodkaarten.
De vakcentralen zullen vertegenwoordigd zijn in de rijksbureau's voor industrieele grondstoffenvoorziening en in den te stichten Centrale Levensmiddelenraad.
Belangrijke hoeveelheden boonen, andijvie en spinazie zijn van regeeringswege verduurzaamd. Binnenkort zullen 8.5 millioen blikken tomatensoep gereed zijn.
Er zijn voorloopig geen maatregelen voor „eenheids"-voedingsmiddelen te wachten.
Onze aardappelen-positie in verband met de volksvoeding is gunstig; de totale aardappelenproductie is ongeveer driemaal zoo groot als de menschelijke consumptie.
Er zal wederom rundvleesch uit de markt worden genomen en tot vleesch in blik worden verwerkt.
De voorraadpositie van steenkolen is bevredigend, mede dank zij de groote aanvoeren in de afgeloopen maanden.
(V. b. Min. Steenberghe over Distributie 4007 D.)

Regeeringsgebouwen bewaakt. —
Een aantal regeeringsgebouwen en andere gebouwen van publiek belang zijn onder bewaking van rijksveldwacht geplaatst, als voorzorgsmaatregel in verband met de bijzondere tijdsomstandigheden, die tot verhoogde waakzaamheid aanleiding zijn.

Steenkolenmijnen - Duurtebijslag. —
De directies der gezamenlijke steenkolenmijnen in Limburg hebben aan de contactcommissie mededeeling gedaan van een besluit tot uitkeering van een duurtebijslag aan de arbeiders.
Zij deelen mede, dat zij besloten hebben van 1 October j.l. af tot nader order een maandelijkschen bijslag uit te keeren, bedragende twee gulden per arbeider, twee gulden voor de echtgenoote van den arbeider en ƒ 1.50 voor elk kind, waarvoor volgens de geldende loonovereenkomst bijslag wordt ontvangen. **(3976 B.)**

Oorlogsjournaals onder bijzondere voorwaarden toegelaten. —
De Centrale Commissie van Filmkeuring heeft haar oorspronkelijk verbod van journaals en andere films, die beelden geven van het oorlogs-terrein, onder bijzondere voorwaarden opgeheven, behalve voor films, die bedoeld of onbedoeld als propaganda voor één der oorlogvoerende partijen kunnen dienst doen of met recht als zoodanig kunnen worden beschouwd.
(Vor. ber. Verbod Oorlogsjournaals 3945)

Havenverkeer Amsterdam. —
Het aantal zeeschepen, dat de haven is binnengeloopen bedraagt in October 1939 168, tegen 287 in dezelfde maand in 1938. (Telex-A. N. P. - N. R. Crt.)
(Vor. ber. Binnenk. schepen 1762 C.; Nederland en de Oorlog 4016 B.)

C. **VOLKENBOND. — Begrooting-1940 met 30% verminderd. —**
De begrooting van den Volkenbond voor 1940, die in December aan de Assemblée zal worden voorgelegd, bedraagt 21.615.480 Zwitsersche francs, tegenover 32.234.012 Zwitsersche francs in 1939, een vermindering derhalve met ongeveer 30%.
De begrooting van het Internationaal Arbeidsbureau is met 22.79% verminderd, terwijl ook bezuinigingen zijn voorzien ten aanzien van het Permanente Hof van Internationale Justitie te 's-Gravenhage. Dank zij de financieele medewerking van een comité van Amerikaansche persoonlijkheden, zal het Volkenbondspaviljoen op de expositie te New York, in 1940 worden geopend, op voorwaarde evenwel, dat de financieele verantwoordelijkheid van den Volkenbond niet in het geding komt. De contrôle-commissie van den Volkenbond heeft aan alle ledenstaten gevraagd schikkingen te treffen voor de zoo spoedig mogelijke storting van hun contributie. (Agence Belga)
(Vor. ber. Volkenbond, Financiën 2718 B.)

D. **NEDERLAND. — Onderwijs. - Sociologie. - Inaugureele rede van Prof. dr. H. Plessner over „De huidige verhouding tusschen oorlog en vrede". —**
Bij de aanvaarding van zijn ambt als bijzonder hoogleeraar aan de Groningsche Universiteit heeft prof. Plessner op 28 Oct. '39 een rede uitgesproken over „de huidige verhouding tusschen oorlog en vrede".
Wat is — zoo vroeg hij — dit voor een merkwaardige oorlog, die nu eens den indruk wekt, als ware hij reeds ten einde, dan weer als ware hij in het geheel nog niet begonnen?
Prof. Plessner ging van de stelling uit, dat de grenzen tusschen oorlogs- en vredestoestand zoodanig zijn verflauwd, dat zij nauwelijks meer waarneembaar zijn. Gold uit juridisch oogpunt bezien sedert Cicero en Hugo de Groot de klassieke grondstelling: inter pacem et bellum nihil medium (er is geen overgangsstadium tusschen vredes- en oorlogstoestand), op sociologische gronden geldt dit principe voor onzen tijd niet meer. Hierop stelde spreker twee belangrijke vragen; ten eerste: welke krachten hebben de grenzen tusschen oorlogs- en vredestoestand zoodanig doen verflauwen en ten tweede: welk uitzicht opent zich, nu de verhouding van diplomatie en oorlogvoering veranderd is?

In de eerste plaats zijn het niet zuiver politieke of nationale, maar maatschappelijke krachten, die den militairen oorlog gevoerd door een geëmancipeerd leger, naar het voorbeeld van de napoleontische oorlogen, in een totalen oorlog hebben veranderd. De zuiver militaire oorlog uit de negentiende eeuw werd onmogelijk gemaakt door den ongebonden groei van zijn middelen, d.w.z. door de mechaniseering der wapenen en den algemeenen dienstplicht.
Zoolang de technische ontwikkeling gelijken tred hield met de economische en de Staatshuishouding genoeg expansie bezat om de schadelijke gevolgen van een oorlog tot een minimum te beperken, konden de Staten een zuiver militairen oorlog voeren. De wereldoorlog bracht de crisis. De oorlog verstarde door zijn afmetingen op begrensd terrein en werd een stellingkrijg, hij verloor de speelruimte voor strategische vrijheid van operatie en trachtte een doorbraak te bereiken door het nieuwe type van den materiaalslag.
De eischen daarvan veranderden den krijg in een strijd der industrieën, die een beslissing met strategische middelen vervangen moest. De politiek werd afhankelijk van het militarisme, dat op zijn beurt weer in nauw verband stond met de industrie, die ondertusschen niet meer in staat bleek te zijn de enorme lasten ten gevolge van een oorlogvoering te dekken.
De alles omvattende strategie van den totalen oorlog — en hiermede beantwoordde spr. de tweede vraag — tracht dezen veranderden toestand het hoofd te bieden. Politiek, economie en militaire acties worden gezamenlijk opgenomen in een totaal plan en deze gebondenheid maakt den vrede tot een latenten oorlog, den oorlog door het inschakelen der economische middelen tot een halven vrede. De totale oorlog is op de huidige situatie het antwoord. En het merkwaardige is, dat tegenwoordig de schijnbare onbegrensdheid van de beschikbare machtsmiddelen denzelfden invloed op de verhouding tusschen oorlog en vrede uitoefent als in de zestiende, zeventiende en achttiende eeuw de zwakte van de toenmalige beschikbare middelen. De wereldoorlog heeft met zich medegebracht de onmogelijkheid een scherpe grens te trekken tusschen het leven in vredes- en in oorlogstijd. Onze tijd, de verschrikkingen welke in zijn hand gegeven zijn, onderkennende, staat onder de wet van een demonische synthese van de elementen der afgeloopen perioden, van planmatigheid en vredeloosheid. (Nieuwe Rott. Crt.)

(Vor. ber. Inaugureele redev. 4003 C.)

13 NOVEMBER 1939

OORLOG 1939. — Krijgsverrichtingen. — WESTELIJK FRONT van 5—11 November 1939. — 6 November. Toenemende activiteit in de lucht aan het Westelijk front. Aan weerskanten worden vijandelijke toestellen omlaag gehaald.
10 November. Het Engelsche ministerie van Marine meldt, dat de bewapende treiler „Northern Rover" als verloren moet worden beschouwd.

(Vor. ber. Overzicht 4010)

A. **SOVJET-RUSLAND. — Bevolking. - September 1939. —**
Door de verwerving van de Oekraïnsche en Wit-Russische deelen van Polen is de bevolking van Rusland met 12 millioen zielen toegenomen, zoodat de Sovjet-Unie binnen haar nieuwe grenzen ongeveer 182 millioen bewoners heeft.
De bevolkingsdichtheid bedraagt per vierk. K.M. gemiddeld 8.05 zielen. De grootste bevolkingsdichtheid is in de Oekraïne 69.6 zielen per vierk. K.M., dan volgen de Kaukasische landen en Wit-Rusland. Verreweg de grootste der bondsrepublieken, Groot Rusland, vertoont groote verschillen in bevolkingsdichtheid. Het centrum (gebied van Moskou) heeft een bevolking van 180,5 zielen per vierk. K.M.
(Tass Agentschap) **(Vor. ber. Bevolking 3816 A.)**

B. **CHINA. — Conflict met Japan. - Tsjang Kai-sjek over de Oorlogskansen. - Trouw aan de verdragen. —**
In de zesde zitting van het centrale executieve comité der Kwomintang heeft Tsjang Kai-sjek op 11 November verklaard, dat de oorlog met Japan een einde kon nemen, wanneer Japan er in toestemde af te zien van zijn veroveringsdroomen en er zich rekenschap van gaf, dat alleen een voorspoedig en vrij China zijn eigen vrijheid en voorspoed kan waarborgen.
De generalissimus gaf als zijn meening te kennen, dat de Japansche operaties tot mislukking gedoemd zijn.
Tsjang Kai-sjek heeft Japan gewaarschuwd, dat een voortzetting van den oorlog zelfmoord beteekende, en dat het streven van Japan om een centrale regeering te vormen onder Wang Tsjing Wei geen oplossing zou brengen in het huidige conflict.
Hij besloot met de buitenlandsche politiek van China als volgt te omschrijven:
Weerstand bieden aan iederen aanval — teneinde de onaantastbaarheid van het gebied en het bestuur te beschermen. Voorts de geldigheid van de internationale overeenkomsten in acht te doen nemen in het bijzonder het negenmogendhedenverdrag, het Volkenbondshandvest en het anti-oorlogspact. Ten slotte verwerping van elk anti-communistisch verdrag en handhaving van de volstrekte onafhankelijkheid der diplomatie. (Telex-A. N. P.)

(Vor. ber. Chin.-Jap. Conflict 3988 A.; Tsjang Kai-sjek 3921 D.)

C. **NEDERLAND EN DE OORLOG. - 1939. — Radiorede van Z.Exc. Minister-president jhr. mr. D. J. de Geer. - „Geen grond voor ongerustheid". - „Geen acuut gevaar". —**
De minister-president, jhr. mr. D. J. de Geer, heeft zich op 13 November in een radiorede gericht tot Nederland en de Overzeesche gebiedsdeelen. De rede luidt als volgt:
Het is aan de regeering gebleken, dat in de laatste dagen geruchten geloopen hebben over een acuut dreigend gevaar voor ons land en dat die geruchten in breede kringen onrust hebben gewekt.
En nu wil ik u even komen vertellen, dat daarvoor geen enkele grond bestaat.
De aanleiding tot de geruchten schijnt te liggen in buitenlandsche radio- en persberichten en ook in enkele daden van onze regeering.
Wat de eerste aangaat, wil ik u aanraden nooit te vergeten, dat in oorlogvoerende landen de begrijpelijke neiging bestaat, steeds de donkerste verwachtingen te koesteren over de voornemens der tegenpartij.

Die landen worden daartoe vanzelf gebracht, vooreerst door het ongunstige oordeel, dat zij over hun tegenstanders hebben, in de tweede plaats door hun zorg voor eigen veiligheid, een zorg die hen noopt de kwaadste risico's onder de oogen te zien en deze als reeds aanwezig te veronderstellen. Vandaar, dat onder de oorlogvoerende volken zoo gemakkelijk — en geheel te goeder trouw — geloofd wordt aan een schending van ons grondgebied. Dat geloof komt dan tot uiting in hun berichten en kan zich langs dien weg verspreiden ook onder onze bevolking. Ik raad u aan, daartegen geharnast te zijn en te bedenken, dat de neutraliteit ook in dit opzicht een eigen geestesgesteldheid eischt.

Noodzakelijke waarborg. — Wat mede tot de geruchten aanleiding schijnt gegeven te hebben, is, naar ik opmerkte, gelegen in enkele daden der regeering. Maar dan verkeerdelijk uitgelegde daden.
Ik wil ook daarop uw aandacht vestigen.
In een tijd, als wij thans weer beleven, is het voortdurend noodig, ook voor neutrale staten, om de militaire maatregelen aan te passen aan den feitelijken toestand.

Toen de oorlog in Polen geëindigd was en na een korte tusschenpooze de spanning in het Westen klaarblijkelijk toenam, ontstond allengs een situatie, die, althans tijdelijk, aan de kracht en de intensiteit van onze mobilisatie andere eischen stelde dan te voren. Eenige maatregelen onzerzijds zijn daarvan het gevolg geweest. Het zou een noodlottige dwaling zijn, hieruit op te maken, dat de bedreiging van onze grenzen grooter geworden is.
De beste waarschuwing tegen die dwaling ligt misschien in een herinnering aan den jongsten wereldoorlog. Er zijn toen verschillende momenten geweest, waarop bijzondere maatregelen, b.v. een plotseling intrekken van periodieke en zelfs van zakenverloven, zekere vrees en onrust onder de bevolking veroorzaakten. Die maatregelen werden toen niet genomen, omdat het wezenlijk gevaar zooveel grooter geacht werd dan te voren, maar omdat bepaalde omstandigheden aan onze paraatheid tijdelijk hoogere eischen stelden. De uitkomst heeft destijds in al die gevallen de vrees, die onder de bevolking was opgekomen, beschaamd.

Niet anders zal men het ook nu mogen zien. Een acuut gevaar bestaat thans evenmin als in de eerste dagen van September. Toen in die dagen onze geheele weermacht werd gemobiliseerd, heeft niemand daaruit een onmiddellijk bedreigd-zijn van ons land afgeleid. Die mobilisatie geschiedde ook niet, omdat gewantrouwd werd het ons van weerszijden gegeven woord, dat onze neutraliteit zou worden geëerbiedigd,

maar omdat wij verplicht waren op alle gebeurlijkheden voorbereid te zijn, verplicht niet het minst tegenover hen, die onze grenzen wilden ontzien en die als belligerente mogendheden vanzelf elkanders woord minder vertrouwden dan wij dit zelf doen.

Onze mobilisatie gaf hun den waarborg dien zij behoefden. Zij bood een wederzijdsche beschutting aan allen.

Maar wil zij dit blijven doen, dan moeten haar kracht en omvang ook afhankelijk zijn van de wisselende omstandigheden. Geen oogenblik mag de indruk worden gewekt, alsof onze mobilisatie slechts formeel of symbolisch zou zijn. Van haar ernst moeten wij steeds zelf bewust zijn en moeten anderen overtuigd blijven. Alleen dan zal zij doeltreffend zijn. Vandaar dat haar kracht niet een stabiele grootheid is, maar zich moet aanpassen aan de hevigheid der spanningen, die zich in de nabijheid van onze grenzen voordoen. Dit is de beteekenis, die aan de recente maatregelen moet worden toegekend.

De regeering heeft geen enkele betrouwbare inlichting, die haar geloof aan het wederzijds gegeven woord kan schokken. Ook nu vertrouwt zij in de oprechtheid van dat woord en vindt daarin een spoorslag te meer om, stipt neutraal, naar alle zijden een gelijke waakzaamheid te betrachten.

Ik hoop, dat dit woord aan de velen, die in de laatste dagen van onevenwichtigheid blijk gaven, de gemoedsrust en kalmte zal teruggeven, die wij in dezen tijd meer dan ooit noodig hebben.

De zorgen zijn waarlijk groot genoeg, om zich niet nog denkbeeldige er bij te scheppen.

Het is zoo waar, wat een oud lied zegt:

Een mensch lijdt dikwijls 't meest
Door 't lijden dat hij vreest,
Doch dat nooit op zal dagen.
Zoo heeft hij meer te dragen,
Dan God te dragen geeft.

Dit is ook ondankbaar tegenover God.

Roeping der neutralen. — Wij mogen ons niet vergrijpen aan den zegen, dien Hij ons tot hiertoe geschonken heeft en dien wij, wel verre van hem roekeloos in de waagschaal te stellen (want zulke nervositeit trekt het gevaar aan), moeten zien als een roeping ons opgelegd om den vrede te bevorderen en hierdoor anderen te dienen.

Het is die roeping, welke onze geëerbiedigde Koningin en met haar de Koning van België hebben gevolgd, toen zij onlangs hun nobel aanbod deden aan de belligerente mogendheden. Indien dit pogen ditmaal nog mocht falen, zullen zij en zullen de regeeringen van andere rijken voor wie de vrede bewaard bleef, te gelegener tijd nieuwe stappen in diezelfde richting kunnen doen.

Elk neutraal land is thans een schijnend licht in de duisternis, die over ons werelddeel gevallen is.

Men kan ook zeggen: een maas in het net, waarin de oorlogvoerende volken, zoo de verschrikking doorgaat, straks dreigen verstrikt te raken. Wil er een dageraad voor Europa zijn, dan zal die, menschelijkerwijs gesproken, moeten komen van de neutrale landen. Er zijn er gelukkig nog vele, hoe meer er zullen zijn en blijven, des te grooter is de kans, dat dit werelddeel en zijn beschaving tijdig van den ondergang gered worden. Ook daarom is onze neutraliteit, en de eerbiediging daarvan door de strijdende naties, een zaak van hoog belang, waaraan wij niet defaitistisch mogen vertwijfelen.

Ten slotte ligt wat de toekomst ons brengen zal in Gods hand. Het is mogelijk, dat ons beproevingen wachten, die wij nu nog niet kunnen voorzien. Maar ook dan zal dit niet mogen leiden tot een wanhoopsstemming. Indien wij onzen plicht doen, kunnen wij de uitkomst rustig overlaten aan Hem, die weet wat wij noodig hebben en die zich nooit vergist. Hoe hoog de golven ook gaan, wij weten, dat Onze Vader aan het roer staat en willen een kalmen en blijmoedigen geest bewaren, met het lied van Paul Gerhard op de lippen, en vooral in het hart:

Beveel gerust uw wegen,
al wat u 't harte deert,
der trouwe hoed' en zegen
van Hem, die 't Al regeert.

(Telex-A. N. P.) **(V. b. Min.-pres. De Geer 3935 B; Nederland en de Oorlog 4018 B.)**

14 NOVEMBER 1939

A. BRITSCH-FRANSCH-TURKSCH VERDRAG. — Ratificatie. —

De Turksche Nationale Vergadering heeft op 8 November eenstemmig het pact van wederzijdschen bijstand, dat Turkije met Groot-Brittannië en Frankrijk gesloten heeft, geratificeerd. (Telex-A. N. P.)
(Vor. ber. Verdrag 3992 B.)

B. SOVJET-RUSLAND. — Finsche kwestie. - Geen resultaat. —

De Finsche delegatie onder staatsraad Paasikivi en minister Tanner is na een verblijf van 11 dagen te Moskou, zonder eenig resultaat, op 13 Nov. weder naar Finland teruggekeerd. De Finsche regeering, die op 13 November is bijeen geweest, heeft het initiatief, door de Finsche delegatie te Moskou genomen om terug te keeren, goedgekeurd. De Finsche minister van Buitenlandsche Zaken, Erkko, verklaarde, dat de aanvallen van de Russische pers geenerlei invloed hebben gehad op het besluit der regeering. Hij zeide voorts, dat Finland een positief standpunt ten aanzien van de onderhandelingen blijft innemen, welke het niet voornemens is voor onbepaalden tijd te schorsen. Het beschouwt den terugkeer der delegatie niet als een definitieve staking. (Telex-A.N.P.)
(Vor. ber. Overz. Finsche kwestie 4008 B.)

C. NEDERL. OOST-INDIE. — Begrooting 1940. —

Op 14 November is verschenen de Begrooting voor Ned.-Indië voor het dienstjaar 1940. Aan de Memorie van Toelichting aan de Tweede Kamer ontleenen wij:

De cijfers van de uitkomsten over het jaar 1937 laten een tekort zien van *f* 548.000 op den geheelen dienst, die over 1938 — die meer het karakter van voorloopige uitkomsten dragen — een tekort van *f* 37.789.000. Het geraamde tekort over den geheelen dienst van 1939 bedraagt *f* 127.322.000, het verwachte tekort bedraagt *f* 119.168.000.

Schakelt men de defensieuitgaven, waarvan rente en aflossing door Nederland worden betaald en de welvaartsuitgaven, welke uit de door het moederland beschikbaar gestelde *f* 25 millioen worden bestreden, uit, dan wordt het nadeelig saldo over den geheelen dienst, wat het verwachtingscijfer betreft, teruggebracht tot *f* 96.924.

De eindcijfers van de vastgestelde begrooting voor 1940 zijn de volgende: Uitgaven van den geheelen, den gewonen en den buitengewonen dienst resp. *f* 654.520.108, *f* 592.150.676 en *f* 62.369.432, Middelen resp. *f* 599.015.957, *f* 561.508.195 en *f* 37.507.762. De tekorten bedragen resp. *f* 55.504.151, *f* 30.642.481 en *f* 24.861.670.

Hierin zijn verwerkt de in de Indische financieele nota ter gedeeltelijke dekking van de tekorten op den gewonen en den buitengewonen dienst opgesomde belastingverzwaringen.

Intusschen zijn in de jongste zitting van den Volksraad en de daarop aansluitende buitengewone zitting nog eenige aanvullingsbegrootingen betreffende het dienstjaar 1940 aangenomen, in verband waarmede de tekorten op den geheelen, den gewonen en den buitengewonen dienst op onderscheidenlijk *f* 58.270.839, *f* 28.272.069 en *f* 29.998.770 werden gebracht.

De stijging der uitgaven kon van 1939 op 1940 beperkt worden tot een bedrag van rond *f* 4 millioen.

Relatief blijven de defensie-uitgaven het overwegend grootste aandeel in de uitgavenstijging der laatste jaren opeischen.

Vergeleken met 1938 is de uitgavenstijging voor oorlog en marine ruim 24 pct. en voor de overige uitgaven (exclusief renten en aflossing) rond 9 pct.
(Alg. Handelsblad) **(Vor. ber. Begrooting 3835 E.)**

OORLOG 1939. — Recapitulatie van het wereldgebeuren van 16 Sept.—30 September 1939. —

16 September: Op initiatief van Prins Bernhard wordt een centrale raad van advies voor de Ontwik-

keling en Ontspanning van gemobiliseerde militairen ingesteld. **(Pag. 3946)**
De luchtdienst Amsterdam—Brussel heropend.
Rusland en Japan staken de vijandelijkheden aan de grens van Mandsjoekwo. **(Pag. 3944 A.)**
Fransche mijnenlegger „Pluton" in de haven van Casablanca in de lucht gevlogen; 400 dooden en gewonden. **(Pag. 3958)**
Een kleinzoon van den Duitschen ex-Keizer, prins Oskar, is in Polen gesneuveld.
Voor het nieuwe ministerie van Luchtvaart te Berlijn is een bom ontploft.
17 September: Russische troepen vallen Polen binnen. **(Pag. 3946)**
Poolsche regeering is naar de Roemeensche grens vertrokken. **(Pag. 3958)**
Het Engelsche vliegtuigmoederschip „Courageous" door Duitsche duikboot getorpedeerd. **(Pag. 3958)**
18 September: Ontmoeting van Duitsche en Russische troepen te Brest-Litowsk. **(Pag. 3957)**
Duitsch-Russische Commissie benoemd tot afbakening van het Duitsche en het Russische gebied in Polen. **(Pag. 3957)**
Britsche regeering herhaalt belofte haar verplichtingen jegens Polen ten uitvoer te leggen. **(Pag. 3953)**
19 September: Koningin Wilhelmina opent de zitting van de Staten-Generaal. **(Pag. 3947)**
De Millioenennota geeft een tekort voor 1940 van ruim 55½ millioen. **(Pag. 3949)**
Een Leeningfonds zal worden ingesteld. **(Pag. 3949)**
De regeering heeft verboden in het openbaar nationale vlaggen van vreemde mogendheden te plaatsen of te houden. **(Pag. 3952 B.)**
Adolf Hitler verklaart te Danzig, dat het Polen van Versailles nooit meer zal opstaan. **(Pag. 3953)**
De Russen bezetten de Poolsche stad Wilna. **(Pag. 3957)**
20 September: Te Utrecht is het honderdjarig bestaan van de Nederlandsche Spoorwegen gevierd. **(Pag. 3962 D.)**
De oppositie in het Engelsche Lagerhuis dringt op krachtiger ooglogsvoering aan.
21 September: De Roemeensche minister-president Calinescu wordt door aanhangers van de IJzeren Garde vermoord. **(Pag. 3956 D.)**
President Roosevelt beveelt in het Amerikaansche Congres opheffing van het wapenembargo aan. **(Pag. 3957 A.)**
Wang Tsjing Wei wordt door Japan benoemd tot hoofd van een nieuwe centrale Chineesche regeering. **(Pag. 3964 C.)**
De begrooting van het Verkeersfonds raamt het tekort der Nederl. Spoorwegen op 19.5 millioen.
22 September: Op de begrooting van Sociale Zaken wordt 30 millioen uitgetrokken voor uitbreiding der werkverschaffing. **(Pag. 4016)**
De demarcatielijn tusschen het Duitsche en het Russische leger wordt vastgesteld. **(Pag. 3975)**
23 September: Mussolini adviseert den geallieerden de vijandelijkheden te staken. **(Pag. 3958 A.)**
Diplomatieke betrekkingen tusschen Hongarije en Rusland worden hersteld. **(Pag. 3960 C.)**
Een Finsch schip met cellulose wordt door Duitsche U-boot getorpedeerd.
Mr. D. Crena de Iongh treedt als president der Ned. Handel Maatschappij af; mr. E. Heldring volgt hem op. **(Pag. 3960 D.)**
24 September: Warschau wordt hevig gebombardeerd.
Duitsch vliegtuig boven Gelderland.
Prof. Sigm. Freud overlijdt te Londen. **(Pag. 3969 D.)**
25 September: Operaties tusschen Straatsburg en Bazel.
Turksche onderhandelingen te Moskou.
Estlandsche onderhandelingen te Moskou.
Stappen van Hr. Ms. gezant te Berlijn inzake de waarneming van een Duitsch vliegtuig boven Gelderland.
26 September: Aanval van Duitsche vliegtuigen op Britsche vloot.
De Fransche Communistische partij wordt ontbonden. **(Pag. 3964)**
Bij Aarlen in België vliegt een ondermijnde spoorwegbrug in de lucht.
Het K. L. M.-vliegtuig „Mees" wordt bij Helgoland door kogels uit een Duitsch vliegtuig getroffen; één doode. **(Pag. 3964 A.)**
Bij Brouwershaven verongelukt een militair vliegtuig; twee dooden.
27 September: Warschau geeft zich over. **(Pag. 3965)**
Eerste Britsche oorlogsbegrooting ingediend. **(Pag. 3965)**
Een Russisch schip wordt in de Finsche bocht getorpedeerd.
Duitsche regeering betuigt leedwezen voor de beschieting van het vliegtuig „Mees". **(Pag. 3964 A.)**
Nederlandsche economische missie naar Londen ter bespreking moeilijkheden met Engeland. **(Pag. 3972 A.)**
28 September: De Duitschers trekken Warschau binnen. **(Pag. 3965)**
De Senaatscommissie voor Buitenlandsche Zaken in de Ver. Staten neemt het neutraliteitsontwerp met 16 tegen 7 stemmen aan. **(Pag. 3968 A.)**
Argetoianu, minister-president van het nieuwe Roemeensche kabinet. **(Pag. 3966 A.)**
Prinses Juliana neemt initiatief tot oprichting van een Algemeen Steuncomité. **(Pag. 3982 A.)**
Verbod van het gebruik van benzine voor auto's op Zondag. **(Pag. 3972 A.)**
29 September: Duitschland en Sovjet-Rusland sluiten te Moskou een grens- en vriendschapsverdrag. Verdeeling van Polen tusschen beide landen. **(Pag. 3965)**
Rusland en Estland sluiten een defensief verbond.
Rusland krijgt vlootbases en luchthavens in Estland. **(Pag. 3966)**
Een Nederlandsche Invoercentrale wordt opgericht. **(Pag. 3987)**
30 September: De president der Poolsche republiek, Moscicki, is afgetreden; Raczkiewicz volgt hem te Parijs op. Een nieuwe Poolsche regeering te Parijs gevormd, Sikorski wordt min.-president. **(3971)**
(Red. K. H. A.) **(V. b. Recapit. v. 4—15-9-'39 4010)**

15 NOVEMBER 1939

A. **NEDERLAND EN DE OORLOG - 1939. — Vredesstap van H.H. M.M. Koningin Wilhelmina en Koning Leopold van 7 November - Antwoorden van Frankrijk, Engeland en Duitschland. - Spaansche instemming. - Vaticaan. - Bespreking Van Kleffens—Spaak. —**

De antwoorden van den president der Fransche republiek en van den Britschen Koning op het aanbod van goede diensten voor den vrede van H.H. M.M. de Koningin van Nederland en den Koning der Belgen werden 12 November door de Koningin en den Koning ontvangen. Deze antwoorden zijn aan H. M.'s Regeering voorgelegd en worden thans nauwkeurig onderzocht.

De conclusie van het Fransche antwoord luidt:
Een duurzame vrede kan slechts tot stand worden gebracht door het herstel der onrechtvaardigheden, welke het geweld aan Oostenrijk, Tsjecho-Slowakije en Polen heeft aangedaan. Hij zal dit ook niet anders kunnen, dan naar mate deugdelijke waarborgen van politieken en economischen aard voor de toekomst den eerbied voor de vrijheid van alle volken verzekeren. De menschheid zal eerst van haar onrust en haar vrees bevrijd worden, wanneer zij de zekerheid zal hebben, dat nieuwe aanslagen op het recht voortaan uitgebannen zullen zijn. Elke oplossing, die de overwinning van het onrecht zou wettigen, zou aan Europa slechts een hachelijk bestand schenken, zonder eenig verband met den wettigen en bestendigen vrede, welks komst Uwe Majesteit beoogt.
Het staat thans aan Duitschland en niet aan Frankrijk zich uit te spreken voor of tegen dien vrede, waarnaar alle bedreigde landen haken, wier veiligheid en onafhankelijkheid door zijn toedoen bedreigd worden.

Het Engelsche antwoord behelst o.a. het volgende:
Mijne regeeringen waardeeren hoogelijk den geest van Uwe Majesteits aanbod en zij zullen altijd bereid zijn een redelijken en vasten grondslag voor een billijken vrede aan een onderzoek te onderwerpen. Het is en was steeds mijn wensch, dat de oorlog geen dag langer dure dan volstrekt noodzakelijk is en ik kan daarom aanstonds antwoorden op dat gedeelte van Uwer Majesteits beroep, waarin U Uwe bereidheid tot uitdrukking brengt, om het onderzoek naar factoren tot het bereiken van overeenstemming te vergemakkelijken. De essentieele voorwaarden, waarop wij besloten zijn, dat een eervolle vrede verzekerd zal moeten worden, zijn reeds duidelijk bekend gemaakt. De documenten, welke sedert het uitbreken van den oorlog openbaar zijn gemaakt, verklaren daarvan duidelijk den oorsprong en stellen de verantwoordelijkheid voor het uitbreken er van vast. Mijne volkeren hebben de wapens eerst opgenomen, nadat alle pogingen gedaan waren om den vrede te behouden. De onmiddellijke aanleiding tot ons besluit om oorlog te voeren is Duitschlands aanval op Polen geweest. Doch deze aanval was slechts een nieuw voorbeeld van de Duitsche politiek tegenover zijne naburen.
De ruimere doeleinden, waarvoor mijne volkeren thans strijden, zijn te waarborgen, dat Europa, om de woorden te bezigen van mijn eerste-minister van het Vereenigd Koninkrijk, moge worden verlost van de altijd weer terugkeerende vrees voor Duitsche agressie, ten einde den volkeren van Europa in staat te stellen hun onafhankelijkheid en hunne vrijheden te bewaren en voor den vervolge te verhoeden het gebruik van geweld in stede van vreedzame middelen ter beslechting van internationale geschillen.
Deze doeleinden zijn bij verschillende gelegenheden aangevuld en verruimd, in het bijzonder in de verklaringen door den eerste-minister van het Vereenigd Koninkrijk afgelegd in het Lagerhuis op 12 October en door mijn minister van Buitenlandsche Zaken in het Hoogerhuis op 2 November. De factoren, welke naar het oordeel van mijn regeeringen van elke regeling deel behooren uit te maken, zijn uit deze verklaringen onzer politiek helder en duidelijk aan den dag getreden.
Mocht Uwe Majesteit in staat zijn mij mededeeling te doen van eenigerlei voorstellen van Duitschland, van een zoodanigen aard, dat zij een werkelijk vooruitzicht bieden op verwezenlijking van het door mij boven omschreven doel, zoo kan ik reeds aanstonds verklaren, dat mijne regeeringen daaraan de meest ernstige aandacht zullen schenken.

Spaansche instemming. —
Generaal Franco heeft een telegram gezonden aan Koning Leopold, waarin hij uitdrukking geeft aan de belangstelling van Spanje voor alle daden, welke het herstel van den vrede beoogen. De vrede kan tot stand komen door den goeden wil van allen, aldus de generaal.

Z. H. de Paus stemt in met vredesoproep. —
Paus Pius XII heeft aan koning Leopold het volgende telegram gericht:
„Wij waardeeren ten zeerste de nobele gevoelens, die geleid hebben tot de boodschap van Uwe Majesteit en van de Koningin der Nederlanden en wij bidden God, die de harten der menschen kent en de menschelijke gebeurtenissen bestiert, dat Hij in Zijn barmhartigheid de wegen naar een duurzamen en waarachtigen vrede moge openen."

Conferentie te Breda tusschen minister van Kleffens en den Belgischen min. van Buitenl. Zaken, Spaak. —
De minister van Buitenlandsche Zaken, mr. Van Kleffens, heeft op 12 November te Breda een conferentie van eenige uren met den Belgischen minister van Buitenlandsche Zaken gehad. Beide ministers waren vergezeld van hun secretaris-generaal.

Duitschland's antwoord. - „Aanbod van goede diensten wordt als afgedaan geschouwd". —
De Regeeringspersdienst meldt op 15 November:
Hedenavond omstreeks half zeven hebben de gezanten van Nederland en België zich op uitnoodiging van minister Von Ribbentrob naar de Wilhelmstrasse begeven, waar de minister hun namens den Rijkskanselier mededeelde, dat, na de bruuske weigering van het aanbod van goede diensten van H.H. M.M. de Koningin en den Koning der Belgen door de Britsche en de Fransche regeering ook de Duitsche regeering het aanbod daarmede als afgedaan beschouwt.
(Telex-A. N. P. - Agence Belga - D. N. B.)
(Vor. ber. Antw. Chamberlain 4015; Vredesstap 4012 A.)

16 NOVEMBER 1939

A. NOBELPRIJS. — Natuur- en scheikunde. - Letterkunde. —
Op 9 November zijn de volgende Nobelprijzen toegekend:
Voor Natuurkunde aan den Amerikaan prof. E. O. Lawrence, te Berkeley, voor de ontdekking van het cyclotronentoestel;
voor Scheikunde 1938 aan den Duitscher prof. Richard Kuhn te Berlijn, in verband met zijn onderzoekingen over carotinoïden en vitaminen en voor 1939 aan den Duitscher prof. Bugenandt te Berlijn, die zich in het bijzonder heeft beziggehouden met de bestudeering der hormonen. Prof. Bugenandt deelt den prijs met den Pool prof. Ruzicka te Zürich (hij was in 1929 lector aan de Utrechtsche universiteit), bekend door zijn werk over de polymetylenen.
De beide Duitsche geleerden hebben den Nobelprijs wegens bekende redenen (zie pag. 4005 A.) niet aanvaard.
De Nobelprijs voor Letterkunde voor 1939 is toegekend aan den bekenden Finschen schrijver, Frans Erik Sillanpaä. (Red. K. H. A.)
(Vor. ber. Nobelprijs: Natuurkunde 3538 D; Scheikunde 3016 A; Letterkunde 3538 D.)

B. NEDERLAND. — Werkloosheid October 1939. —
Op 1 October 1939 heeft de gebruikelijke telling plaats gehad van het aantal geheel werkloozen en het aantal tewerkgestelden bij werkverruimingen onder de als werkzoekende ingeschrevenen bij de organen der openbare arbeidsbemiddeling. De volgende cijfers zijn hieraan ontleend:

Leeftijdsgroepen	Geheel werkloos	Mannen tewerkgesteld bij werkverruimingen	Te-zamen	Vrouwen geheel werkloos
14—24 j. . . .	28.810	2.108	26.918	7.522
25—50 j. . . .	113.794	36.475	150.269	4.782
51 j. en ouder .	51.515	8.294	59.809	946
Totaal	190.119	46.877	236.996	13.250

Vergelijkt men het cijfer der geheel werkloozen en tewerkgestelde mannen te zamen met het overeenkomstige cijfer van 1 October 1938, dan blijkt, dat in den loop van een jaar het totaal aantal met 51.463 of 18% is teruggeloopen.
Het aantal in de groep 14—24 jaar is verminderd met 15.189 of 36%, het aantal in de groep 25—50 jaar met 33.321 of 18% en het aantal in de groep van 51 jaar en ouder met 2.953 of 4%.
(Centraal Bureau v. d. Statistiek) **(V. b. 3906 C.)**

C. NEDERLAND EN DE OORLOG. - 1939. —
Bureau Ontruiming ingesteld - Onderdeel van het Rijksbureau Voedselvoorziening. —
Als onderdeel van het Rijksbureau voor de voedselvoorziening in oorlogstijd is ingesteld een bureau ontruiming. Aan dit bureau is opgedragen de voorbereiding en de eventueele uitvoering van den afvoer van vee en landbouwproducten, wanneer uit bepaalde streken des lands daarvan onder bepaalde omstandigheden afvoer noodzakelijk zou blijken.

Economische Commissie Nederland—West-Indië. —
Op 11 November werd te den Haag geïnstalleerd de Economische Commissie Nederland—West-Indië. De voorzitter dezer commissie is oud-minister Deckers.

Vaccinatie-ontwerp goedgekeurd. —
Op 7 November werd het vaccinatie-ontwerp met 62 tegen 18 stemmen aangenomen (tegen een aantal Ant.-Rev., de Chr.-Hist., Chr. Dem. en N.S.B.).
(Vor. ber. Vaccinatie 3982 A; Wetsontwerp 3823 E.)

Steun aan Bloembollen- en Boomkweekerij. —
De regeering zal voor *f* 4.000.000 bloembollen en boomkweekerijproducten gaan opkoopen als steun voor het groote verlies van exportgelegenheid.
(Vor. ber. Bloembollen 3940 B.)
(Telex-A. N. P.) **(V. b. Nederl. en de Oorlog 4021 A.)**

OORLOG 1939. —

IERLAND (EIRE). — **Verklaring van De Valera betreffende het Iersche republikeinsehe leger. —**
In de Dail heeft De Valera op 10 November in antwoord op een resolutie van de Labourpartij, waarin geprotesteerd werd tegen het interneeren zonder proces of aanklacht van ongeveer 60 personen, op grond van de wet op de vergrijpen tegen den Staat, o.m. verklaard, dat er geen andere middelen zijn, waarmede de regeering de veiligheid van het volk kan verzekeren, dan de bevoegdheden om hen te arresteeren, die in staat zijn om het land tot een ramp te brengen. De Valera zeide, dat hij niet in staat was de betrokken personen op vrije voeten te stellen.
(Vor. ber. De Valera 3884 A.)

DUITSCHLAND. — **Massa-deportatie van Duitsche Joden. - Overgebracht naar Poolsch district. —**
Het voornemen bestaat, in vier of vijf stadia, 400.000 tot 500.000 Joden uit Groot-Duitschland voor de lente van het volgende jaar naar de Poolsche provincie Lublin over te plaatsen en later nog een millioen uit Polen. Reeds zijn uit Bohemen en Moravië 150.000 Joden naar Lublin vertrokken.
(Vor. ber. Positie Joden 3981)

ENGELAND. — **Winston Churchill, de minister van Marine, over den oorlog. —**
In een radio-rede over „tien weken oorlog" heeft op 12 November de Britsche minister van Marine, Winston Churchill, zich in bijzonder felle bewoordingen uitgelaten over de politiek der Duitsche regeering. Hij kondigde aan, dat Engeland strijd zal voeren „tot de tegenpartij er genoeg van heeft".
Hij betoogde, dat de „tien weken respijt" Engeland in staat hebben gesteld, zijn kracht op te voeren en uitte zijn vreugde over de houding van Italië, Japan en Turkije, terwijl hij Sovjet-Rusland beschreef als een rem voor Duitschland in Oost-Europa.
In het vervolg van zijn rede betichtte Churchill Duitschland er van, thans de kleine staten in West-Europa te bedreigen.
Ten slotte uitte hij de hoop, dat het huidige conflict den weg zal banen voor een breeder solidariteit van alle menschen. **(Vor. ber. Churchill 4014)**

DUITSCHLAND. — **Voldoening over de redding van den Führer. —**
Naar aanleiding van den aanslag op den Führer hebben de ambassadeurs en gezanten van de volgende landen nog hun condoleantie betuigd met de slachtoffers en hun voldoening er over uitgesproken, dat de Führer gespaard is: Afghanistan, Bolivia, Chili, China, Dominicaansche republiek, Griekenland, Letland, Luxemburg, Mandsjoekwo, Nicaragua, Peru, Zwitserland en Uruguay.
(Vor. ber. Buitenl. voldoening 4015)

Dr. Jos. Goebbels, minister van Propaganda, richt zich tegen Britsche politiek. —
In een rede, op 11 November voor het personeel der Osram-fabrieken gehouden, heeft de Duitsche minister van Propaganda, dr. Goebbels, zich in hoofdzaak gekeerd tegen de Britsche politiek. Hij beschuldigde Engeland er van, dat het opnieuw er op uit is, een volk te scheiden van zijn leiding en het weerloos aan Britsche willekeur uit te leveren.
Staten, die Midden-Europa als hun kolonie beschouwen, zoo zeide hij, zien het ontstaan van een blok van 90 millioen Duitschers als een bedreiging en daarom hebben zij den oorlog ontketend.
(Vor. ber. Goebbels 3840 A.)

Hoogere rantsoenen. —
In verband met de gunstige ontwikkeling van den aanvoer, worden de levensmiddelenrantsoenen in Duitschland met ingang van 20 November '39 aanzienlijk verhoogd. Deze verhooging geldt in de eerste plaats de boterrantsoenen, welke soms bijna verdubbeld worden. Bovendien zal een bijzondere toewijzing van vleesch, boter, eieren, rijst, peulvruchten en chocolade geschieden. De rantsoenen voor kinderen ondergaan een speciale verhooging.

Wijziging der propaganda. - Anti-communisme moet verdwijnen. —
Dr. Rosenberg heeft opdracht gekregen, wijziging te brengen in de politieke en ideologische propagandalitteratuur. Niet slechts het anti-communisme zal weggelaten moeten worden, doch ook het anti-semietisme, twee begrippen, die vroeger voor de nazi's slechts één geheel vormden.
Deze herziene litteratuur zal moeten spreken van de militaire verdediging van Duitschland, den Duitschen arbeid, de levensmiddelen- en grondstoffenvoorziening, de volksgemeenschap, de Europeesche politiek van vroeger en thans, Engeland, dat van alles de oorzaak is, wapenfeiten en het Oosten.
(Vor. ber. Rosenberg 3813 A.)

Rijksgouw Wartheland. - Lodz ingelijfd. —
Na de inlijving van de voormalige Poolsche provincies West-Pruisen en Posen bij het Duitsche rijk, zijn thans ook het district en de stad Lodz in de Rijksgouw Wartheland en daarmede in Groot-Duitschland ingeschakeld. Dit nieuwe bij het Rijk gekomen gebied, van welks ruim 2,5 millioen inwoners er ongeveer 155.000 Duitsch waren, is van belang wegens zijn textielindustrie.
(Vor. ber. West-Pruisen en Posen 4007)

Mislukte aanslag op den Führer. - Achtste slachtoffer te München overleden. —
De bij den bomaanslag in den Bürgerbräukeller zwaar verwonde „Oberamtsmann" Schmeidl is op 13 November aan zijn verwondingen bezweken, waarmede het aantal dooden tot acht is gestegen.
(Vor. ber. Buitenl. vold. misl. 4023)

Siegfriedlinie (Westwall) wordt verlengd langs Nederlandsche en Belgische grenzen. —
Volgens het Duitsche Nieuwsbureau wordt langs de geheele Westelijke grens van Duitschland met inbegrip van de Nederlandsche en Belgische grenzen de Westwall (Siegfriedlinie) verlengd.
(Vor. ber. Afbeelding 3936a, Kaartje 3498 D.)

17 NOVEMBER 1939

A. **NEW YORK. — Wereldtentoonstelling 1939. —**
Op 31 October werd te New York de wereldtentoonstelling gesloten. Er waren in het geheel 26 millioen bezoekers.
De tentoonstelling boekte geen financieel succes.
Hiermede is dan het eerste seizoen van deze tentoonstelling beëindigd. (Telex-A. N. P.)
(Vor. ber. Wereldtentoonstelling 3841 D.)

B. **VEREENIGDE STATEN. — Het Amerikaansche vrachtschip „City of Flint". —**
Op 23 October werd het Amerikaansche vrachtschip „City of Flint" door het Duitsche vestzakslagschip „Deutschland" aangehouden, kreeg een Duitsche prijsbemanning aan boord en werd door deze prijsbemanning naar de Russische haven Moermansk gebracht.
Op 26 October verliet het schip Moermansk, koerste naar Noorwegen, waar te Hangesund de Duitsche prijsbemanning door de Noorsche regeering werd geïnterneerd. Duitsche protesten dienaangaande te Oslo werden van de hand gewezen. Op 13 November stelde de Duitsche regeering de Vereenigde Staten er van in kennis, dat de „City of Flint" ongemoeid zal worden gelaten. (Telex-A. N. P.)

C. **LITAUEN. — Intocht van Russische troepen. —**
De intocht van de Sovjet-troepen, zooals vastgelegd in het Russisch-Litausche verdrag van wederzijdschen bijstand van 10 October, is op 14 November begonnen. In de stad Alytus wordt een garnizoen van 4000 à 5000 man gelegerd. De bezetting van Gaizunai volgt binnenkort. (Tass-Agentschap)
(Vor. ber. 4003 B; Verdrag 3982 E.)

OORLOG 1939. —

FRANKRIJK. — **Radio-rede van den minister van Financiën, Reynaud, tot het Engelsche volk. —**
In een radio-rede van 15 November tot het Engelsche volk heeft de Fransche minister van Financiën, Reynaud, o.m. gezegd: „Onze vijand is er van overtuigd, dat de democratische volken niet zoo groote opofferingen willen dragen als hijzelf, doch daarin vergist hij zich. Alle moeilijkheden ten spijt, is het financeele herstel niet onderbroken. De rijken blijven hun geld in het land terugbrengen. De voorraad aan goud en buitenlandsche deviezen is thans grooter dan in het begin van den oorlog." **(Vor. ber. Reynaud 3941)**

DUITSCHLAND. — **Oorlogsdoel. - „Vernietiging van de Engelsche wereldheerschappij". —**
In de Wilhelmstrasse verklaarde men op 16 November, dat Duitschland den tijd voor vredesbemiddelingen, van welken aard, voorgoed voorbij acht. Ook de kwestie wie de schuld aan den oorlog heeft, is van geen beteekenis meer.
Voor Duitschland bestaat er thans maar één doel: vernietiging van de Engelsche wereldheerschappij.

BRITSCH-INDIE. — **Alle Congres-ministeries thans afgetreden. —**
Het Congres-ministerie in Assam is op 15 November afgetreden. Dit is het laatste van de acht Congres-ministeries, die zijn afgetreden als gevolg van het misnoegen der Congres-partij over de verklaring, welke de onderkoning onlangs over Indië's toekomst heeft afgelegd. (Agence Belga - D. N. B. - Times)
(Vor. ber. 3996)

A. **ITALIE. — Mussolini's toespraak tot de studenten.**
Tijdens een manifestatie van studenten op de Piazza Venezia te Rome op 15 November verscheen Mussolini op het balkon van het Palazzo Venezia en sprak eenige woorden tot de menigte. Hij herinnerde eraan, dat op dien dag het nieuwe academische studiejaar begint op een zeer moeilijk oogenblik voor Europa, en, zoo zeide hij tot de studenten, vergeet niet, om volgens goed fascistisch gebruik en bij wijze van voorzorgsmaatregel naast het boek ook het geweer gereed te houden.
Uit een groep studenten hoorde men de kreten „Tunisië" en „Corsica", maar deze kreten werden door Mussolini niet gewaardeerd. (Stefani)
(Vor. ber. Mussolini 3961 C.)

B. **NEDERLAND EN DE OORLOG. - 1939. —**
Auto-rijverbod op Zondag. - Verbod per 19 November opgeheven. —
De Regeeringspersdienst meldt:
De minister van Economische Zaken brengt ter algemeene kennis dat de aanvoer van benzine in de laatste weken niet onbevredigend is geweest. De regeering meent daarom het risico te mogen aanvaarden om den maatregel van het niet-rijden van motorrijtuigen op Zon- en feestdagen met ingang van 19 November '39 op te heffen.
Hierbij heeft tevens gewogen het feit, dat de voorbereiding van de distributieregeling van benzine thans zoover is gevorderd, dat deze regeling — indien dit onverhoopt noodig mocht zijn — op korten termijn kan worden ingevoerd.
Met nadruk voegt de regeering hieraan toe, dat het van groote beteekenis is, dat de automobilisten hun medewerking blijven verleenen door zuinigheid te betrachten bij het benzineverbruik. **(V. b. 3972 A.)**

Contingenteering van vele producten, goederen en materialen opgeheven. —
De Staatscourant van 14 November bevat een Kon. besluit, waarbij de contingenteering van de volgende artikelen wordt opgeheven: leder, juteproducten, naaigaren; ongetwijnde garens van vlas; dweilen, gelaschte en naadlooze buizen; rijwielbuiten- en rijwielbinnenbanden en rubberslangstukken; naaldhouten kisten en kistgarnituren; superfosfaat; calciumhypochloriet (chloorkalk); roggebloem en roggemeel; ongesmolten dierlijk vet; aal en paling; zeevisch. (Telex-A. N. P.)
(Vor. ber. Contingent. 3393 C; Uitvoerverboden 3923)

18 NOVEMBER 1939

C. **TIN. — Quota vierde kwartaal 1939: 100%. —**
Het Internationale Tincomité heeft op 1 November de quota voor het vierde kwartaal van dit jaar van 70 op 100% gebracht. Ook wordt medegedeeld, dat de quota voor het eerste kwartaal 1940 niet lager dan 60% zullen zijn. (Keesings Fin. Archief)
(Vor. ber. Quota 3de kwart. '39 3956 B.)

D. **OSCAR TOURNIAIRE OVERLEDEN. —**
Het Nederlandsch Tooneel heeft op 12 November '39 een zwaar verlies geleden door het overlijden van Oscar Tourniaire.
Ernst Jean Joseph Louis Oscar Bachigaloupi Tourniaire, die ruim 59 jaar is geworden, stamde uit een geslacht van circusdirecteuren en was aanvankelijk door zijn vader voorbestemd om musicus te worden. Maar het tooneel oefende een onweerstaanbare aantrekkingskracht op hem uit en zoo vinden we hem, ondanks het vaderlijk verzet, in 1897 bij het gezelschap van Louis Bouwmeester in Rotterdam, waar hij zijn eerste rol kreeg in „Vrienden van ons".

Oscar Tourniaire.

Zooals van veel grooten in de tooneelwereld, gaat ook van hem het verhaal, dat hij als leerling der Tooneelschool te Amsterdam geen gunstig onthaal vond, in zijn geval werd hij zelfs niet toegelaten wegens een vermeend spraakgebrek. Maar de practijk van het tooneelleven heeft den jongen Tourniaire gevormd tot den acteur van groote allure, welke hij later is geworden. Het is vooral Royaards geweest, die hem de gelegenheid gaf zijn talent te ontplooien in verscheidene Shakespeare vertolkingen. Jongeren zullen zich hem nog het best herinneren, als den Hertog in „Süss, de Jood", een rol, welke hij vele malen gespeeld heeft, eveneens die andere van hem overbekende creatie, namelijk de schoonzoon in „De Sabijnsche Maagdenroof".
Maar ouderen onzer herinneren zich hem als Spoel in „Midzomernachtsdroom", Slapperman in „De Vroolijke Vrouwtjes", Bibberwang in „Veel leven om niets" en Stoffel in „Winteravondsprookje", rollen, waarin hij een acteur van groote komische kracht bleek te zijn. De veelzijdigheid van zijn talent blijkt uit de vermelding van ernstige rollen als Caliban in „De Storm", Witzel in „Blanke Ballast", de oude Coornvelt in „Opstandigen", reeder Bos in „Op Hoop van Zegen", Dreiblatt in „Lange Jule", om er slechts enkele te noemen. (Telex-A. N. P.)

A. De ramp van het passagiersschip „Simon Bolivar". - Mijnen. —

Op 18 November om half twaalf in den morgen is het passagiersschip „Simon Bolivar" van de Kon. Ned. Stoomboot Maatschappij, 8300 ton metend, welke den dienst op West-Indië onderhoudt, nabij de Engelsche kust op een mijn geloopen. Er weerklonken twee explosies. Een hevige schok voer door het schip. Daarna begon het snel te zinken.

De „Simon Bolivar" was op 17 November in den avond uit IJmuiden vertrokken. Na de Noordzee overgestoken te zijn, voer het dicht langs de Engelsche kust naar de Duins, waar de eenige doorgang voor de scheepvaart is.

Het aantal passagiers, dat zich aan boord van de „Simon Bolivar" bevond, bedroeg volgens de directie van de K. N. S. M. 265, de bemanning in totaal 127 personen. Met groote waardeering wordt gesproken van de reddingspogingen van de Engelsche marine. De geredden werden in ziekenhuizen en hôtels te Harwich, Londen enz. ondergebracht.

De agenten van de K. N. S. M. te Londen deelen mede, dat de lijst van de bij de ramp der „Simon Bolivar" omgekomen personen 86 in totaal bedraagt. Op deze lijst komen als vermist of dood voor: de kapitein van de „Simon Bolivar", kapt. Voorspuy, 18 leden van de bemanning en 67 passagiers.

Mijnen. —

Het afschuwelijke ongeluk, de Simon Bolivar overkomen, vestigt weer eens de aandacht op de gevaren, waaraan ook de neutrale scheepvaart in den oorlog blootstaat, en speciaal die neutrale scheepvaart, welke niet in staat is het terrein, waarop de zee-oorlog het felst wordt gestreden, te ontwijken. Het is nog niet zoo erg als in den vorigen oorlog, toen de groote mogendheden de Noordzee voor een goed deel tot oorlogsgebied hadden verklaard, wat daarop neerkwam, dat zij verklaarden niet in staat te zijn de neutrale scheepvaart te ontzien. Zulks beteekende, dat er mijnenvelden werden geplaatst, waarvan de ligging niet aan de scheepvaart bekend werd gemaakt en dat de neutrale schepen bovendien gevaar liepen getorpedeerd te worden. Nederlandsche protesten mochten niet baten.

Er is al weer dadelijk een onverkwikkelijke strijd ontbrand tusschen de Engelsche en Duitsche propaganda naar aanleiding van den ondergang van het Nederlandsche passagiersschip. Het schip is op een Duitsche mijn geloopen, zeggen de Engelschen, want de Engelsche mijnen liggen niet op de hoogte, waar het vergaan is. Van Duitschen kant ontkent men ten stelligste, dat zulks ook maar mogelijk zou zijn. In ieder geval bevond zich ter plaatse, waar de ramp gebeurd is, geen officieel aangegeven mijnenveld. De mogelijkheid bestaat natuurlijk, dat het schip getroffen is door losgeslagen mijnen, maar dat zouden dan mijnen zijn, die, in strijd met het internationale voorschrift, niet buiten werking zijn geraakt, toen zij aan de oppervlakte kwamen.

De zeemijn in zijn huidigen vorm dateert pas uit den Russisch-Japanschen oorlog, dat wil dus zeggen, uit het begin van deze eeuw. Voordien kende men alleen mijnen, die van het land af tot ontploffing werden gebracht. De thans gebruikte mijnen zijn z.g. zelfwerkende contactmijnen, die explodeeren, zoodra hun „voelhorens" met den scheepswand in aanraking komen. Zij kunnen verankerd zijn of los. Losse mijnen dienen om bij een zeeslag of een achtervolging van oorlogsschepen te worden uitgestrooid om den achtervolger te belemmeren. Op de tweede vredesconferentie werd bepaald, dat zij van zoodanige constructie moeten zijn, dat zij uiterlijk een uur, nadat hij, die ze geplaatst heeft, er het toezicht op heeft verloren, onschadelijk worden.

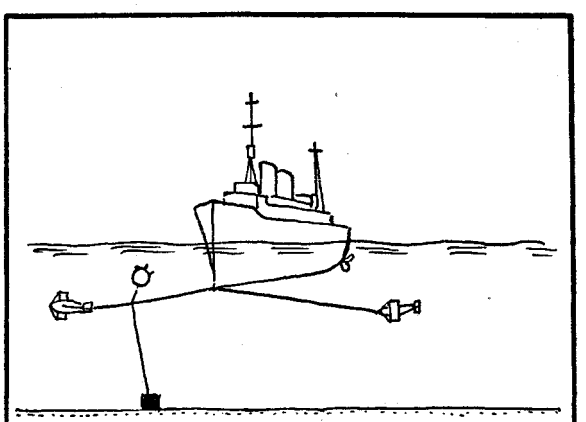
Pogingen, vroeger wel gedaan, om een verbod te verkrijgen voor het plaatsen van verankerde mijnen in volle zee, zijn steeds op niets uitgeloopen. Engeland heeft intertijd wel voor zoo'n verbod geijverd, doch dat belet niet, dat het in den vorigen oorlog zoowel als in dezen, dankbaar gebruik maakt van de afwezigheid van een dergelijk verbod om het Kanaal door mijnen te versperren, zoodat de neutrale scheepvaart, wil zij niet den weg om de Noord nemen, gedwongen is de reede van Duins aan te loopen en zich dus te onderwerpen aan het Engelsche onderzoek naar contrabande. De Duitschers hebben, zooals men weet, in de Oostzee net andersom gedaan en een mijnenveld zoo geplaatst, dat de scheepvaart gedwongen is de neutrale Zweedsche wateren te verlaten en zich in volle zee te begeven, eveneens met het doel, dat de schepen kunnen worden opgebracht en onderzocht op contrabande.

De Simon Bolivar is het slachtoffer geworden van een oorlogshandeling en van klaarblijkelijke overtreding van de reglementen voor de oorlogvoering ter zee.

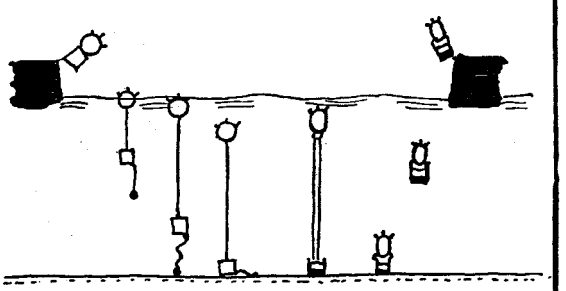
(N. R. Crt. - Het Volk - De Tel. - Alg. Handelsblad)

(Vor. ber. Mijnen in de Noordzee 3981)

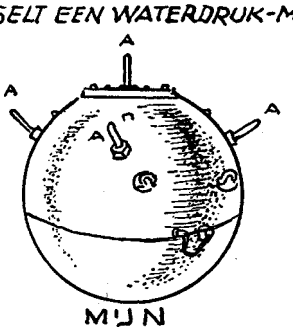
• SCHEEPSRAMPEN •

EEN MIJNENVEGER AAN HET WERK. DE „PARAVANE" SNIJDT DE MIJN VAN HAAR ANKER. ALS ZIJ DRIJVENDE IS, KAN DE MIJN ONSCHADELIJK WORDEN GEMAAKT.

TWEE TYPEN MIJNEN WORDEN GELEGD. LINKS HOUDT EEN VÓÓR-ANKER HET VERDER AFLOOPEN VAN DEN ANKERKABEL TEGEN RECHTS REGELT EEN WATERDRUK-METER DE DIEPTE

MIJN

A. BUISJES WELKE CHROOMZUUR BEVATTEN

19 NOVEMBER 1939

OORLOG 1939. — Krijgsverrichtingen. —
WESTELIJK FRONT van 12—18 November 1939. —
13 November: Duitsche luchtaanval op de Shetlandeilanden.
Bemanning van de Duitsche schepen „Mecklenburg" en „Parana" brengen haar eigen schepen tot zinken, nadat zij door Engelsche oorlogsbodems waren aangehouden.
14 November: Britsche destroyer op een Duitsche mijn geloopen en gezonken.
15 November: Kleine Engelsche tankboot gezonken. Engelsch oorlogsschip maakt Duitsch schip buit.
17 November: Duitsch kaperschip torpedeert het Engelsche s.s. „Africa Shell".
18 November: Nederlandsch jachtvliegtuig verdrijft Duitsche vliegbooten bij Vlieland.
De „Simon Bolivar" van de K. N. S. M. loopt voor de Engelsche kust op een mijn. (Red. K. H. A.)
(Vorig bericht 4019)

A. NEDERLAND. — Bruggenbouw. - De brug over de Noord opengesteld. —
Den 14den November is weer een belangrijke datum in de moderne geschiedenis van onzen wegen- en bruggenbouw; de verkeersbrug over de Noord en de daarop aansluitende wegen zijn officieel in gebruik genomen, waarmede, nog maar betrekkelijk kort nadat de brug over de Oude Maas en haar viaducten werden opengesteld, opnieuw belangrijke kunstwerken ter beschikking van het verkeer worden gesteld. De brug bij Dordrecht bracht in aansluiting op de eerder opengestelde verkeersbrug bij den Moerdijk, Brabant dichter bij Zuid-Holland, bij Rotterdam; de brug over de Noord verlost de Alblasserwaard uit haar isolement en verbindt deze streek direct met de Zuid-Hollandsche eilanden en Rotterdam. De in gebruik genomen brug en wegen zijn bovendien van nog verder strekkende beteekenis, omdat zij een onderdeel vormen van Rijksweg no. 15, waarvan al eerder eenige deelen zijn gereed gekomen, welke weg Rotterdam in de toekomst een directe verbinding zal geven met Nijmegen. (N. Rott. Crt.)
(Vor. ber. Bruggenbouw 3848 A.)

B. VEREENIGDE STATEN. — Vliegtuigproductie - 1250 machines per maand. —
John Jouett, de president van de Kamer van Vliegwezen, heeft op 13 November medegedeeld, dat de Amerikaansche vliegtuigfabrieken thans 1250 vliegmachines per maand produceeren. Deze productie zal in de naaste toekomst belangrijk worden uitgebreid. Jouett voegde er aan toe, dat de tegenwoordige capaciteit van 15.000 vliegtuigen per jaar een gevolg is van de uitbreiding, welke de fabrieken in de laatste maanden hebben ondergaan. Een nieuwe groote stijging is te verwachten, daar verschillende plannen worden uitgevoerd om de oppervlakte der fabrieken te vergrooten.
Van de 43 vliegtuigfabrieken — er zijn daarnaast nog 13 fabrieken voor vliegtuigmotoren — voeren er thans 23 militaire bestellingen uit.
(New York Herald Tribune)
(Vor. ber. Overz. verkoopen 3314 B.)

C. ITALIE. — Waarschuwing tot Sovjet-Rusland betreffende den Balkan. - Mussolini bepleit autarkie en economischen wereldoorlog. —
De radiozender te Rome heeft op 18 November een heftigen aanval op Sovjet-Rusland uitgezonden, waarin dat land gewaarschuwd werd zich niet te mengen in zaken van den Balkan. Daar de uitzending in het Russisch geschiedde, was zij blijkbaar voor de Sovjet-unie bestemd.
De spreker zeide o.a.: De zender te Leningrad heeft beweerd, dat eenige Balkanlanden de Sovjet-unie om nauwe samenwerking gevraagd hebben. Dat is niet waar, zij hebben het nooit gedaan, en zullen dat ook nooit doen. Zij willen niets te maken hebben met een regeering, welke onafscheidelijk verbonden is met de boosaardige communistische internationale. In werkelijkheid verlangen zij een eenheidsfront tegen het communisme. Zij denken nog steeds aan de roode terreur van Bela Kun en de millioenen, die in de handen der Russische communisten stierven, zij zijn verontwaardigd over de Sovjet-interventie op den Balkan.
Indien de Sovjet-Unie, ondanks den afschuw dien zij op den Balkan verwekt, het aandurft zich met den Balkan te bemoeien, zal zij ontvangen worden op een wijze, dat zij zich haastig zal moeten terugtrekken.
Autarkie. — Onder voorzitterschap van Mussolini is op 18 November de commissie voor de autarkie op het ministerie voor de Corporaties bijeengekomen, waarbij vele autoriteiten tegenwoordig waren.
„De oorlog", zoo zeide de Duce o.a. in zijn toespraak, „die zich, dank zij de houding van Italië, op het Europeesche continent nog niet uitgebreid heeft, is reeds in economisch opzicht een wereldoorlog geworden, aangezien hij de economische en sociale activiteit van alle landen der aarde raakt en in verwarring brengt.
Vooral heden ten dage kan een ieder constateeren, dat het eenvoudig absurd is, een scheiding te trekken tusschen oorlogseconomie en vredeseconomie. Er bestaat geen economie, die voor vredestijd en geen economie, die voor oorlogstijd geldt. Er is alleen een oorlogseconomie, omdat, de historie heeft het bewezen, een gewapende oorlog tusschen de volken normaal is, met name voor hen, die op het Europeesche vasteland leven, en omdat, zelfs in jaren van z.g. vrede, andere oorlogsmiddelen worden toegepast, die weer tot een gewapenden oorlog leiden. Daarom moet de volkshuishouding zich baseeren op den toestand van gewapenden oorlog. Het Italiaansche volk voelt en begrijpt niet alleen de nuttigheid maar ook de noodzakelijkheid van den strijd voor de autarkie. Het tempo moet nu opgevoerd worden. Het gaat om de militaire macht en de toekomst van het vaderland." (Stefani)
(Vor. ber. Mussolini 4024 A; Autarkie 2985 E.)

D. BELGIE. — Het Parlement bijeen. - Verkiezing van de voorzitters van Senaat en Kamer. —
Het Belgische parlement is op 14 November bijeengekomen. In den Senaat werd Gillon als voorzitter herkozen. Hij verwierf 86 stemmen, zijn tegencandidaat Vinck 64; er waren 10 blanco-stemmen of stemmen van onwaarde.
Gillon hield een rede, waarin hij zei: „Wij hervatten onzen arbeid in een atmosfeer, die vol onrust blijft. Rondom ons staan de zwaargewapende tegenstanders nog steeds tegenover elkaar.
Doch ons voortreffelijk leger waakt. Het waarborgt onze veiligheid. Niemand weet, wanneer de verschrikkelijke nachtmerrie voorbij zal zijn, maar er is ongetwijfeld geen land, dat sterker dan België verlangt naar het herstel van den vrede op den grondslag van recht en gerechtigheid."
In de Kamer is Van Cauwelaert met 143 van de 156 geldige stemmen herkozen als voorzitter. Ook hij hield een toespraak en zei onder meer: De omstandigheden, waaronder de Kamer haar werk hervat, hebben niets verloren van den ernst, die de buitengewone bijeenkomst van 5 September rechtvaardigde. Ik wil het gevaar niet afmeten. Er is nog steeds aanleiding tot de verwachting, dat ons land voor de verschrikkingen van den oorlog gespaard zal blijven, maar de plicht van voorzichtigheid waarop ik reeds uw aandacht gevestigd heb, is dwingender dan ooit. Wij willen niet aan den arbeid gaan zonder uiting te geven aan onze erkentelijkheid, onze eerbied en verknochtheid jegens onzen geliefden vorst, die met zooveel wijsheid en mannelijkheid de politieke veiligheid en de verdediging van ons land verzekert. Wij brengen ook hulde aan zijn hoog initiatief, waardoor hij, te zamen met de Koningin der Nederlanden, den terugkeer van den vrede wil vergemakkelijken. Wij geven uiting aan ons onwrikbaar vertrouwen in zijn verlichte daad. (Het Laatste Nieuws)
(Vor. ber. Samenstelling Senaat 3767 B.)

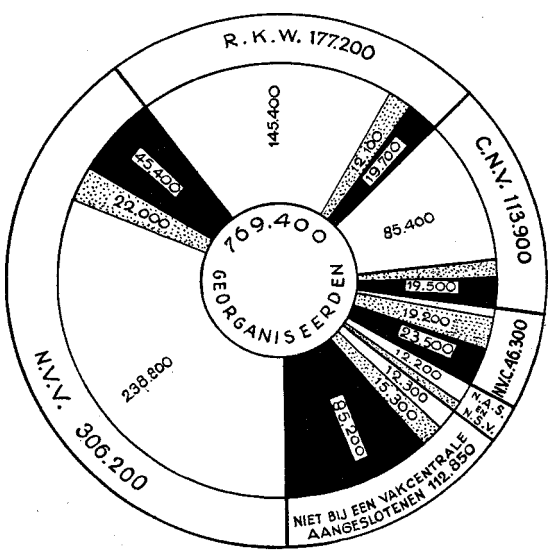
E. NEDERLAND. — Onderwijs. - Ægyptologie. - Inaugureele rede van prof. dr. A. de Buck over „De godsdienstige opvatting van den slaap, inzonderheid in het oude Egypte". —
Bij de aanvaarding van het ambt van bijzonder hoogleeraar aan de rijksuniversiteit te Leiden op 20 October heeft prof. dr. A. de Buck een rede uitgesproken over: „De godsdienstige opvatting van den slaap, inzonderheid in het oude Egypte".

Spr. had de behandeling van dit onderwerp in drie deelen gesplitst. Het eerste gedeelte was gewijd aan de Egyptische opvatting van den slaap. Uitgangspunt was een korte zonnehymne, die het inslapen schildert als een binnengaan in Noen (de Chaoswateren) en het ontwaken als een hernieuwing van het leven en een weer jong worden. De slaap ontvoert, volgens deze opvatting, den mensch uit deze eindige wereld en brengt hem buiten de grenzen van tijd en ruimte in de eeuwige goddelijke werkelijkheid. Daar zijn de goden thuis. Vandaar de eigenaardige voorstelling, dat de god slaapt. Aan de hand van het rituaal van den cultus behandelde spr. de dagelijksche handeling van het wekken van den god en het openen van den Naos.
In het tweede gedeelte hield spr. zich bezig met de voorstelling van den dood als slaap. Dit geschiedde hoofdzakelijk naar aanleiding van de gedachten, die zich groepeeren om den hoofdstut, een voorwerp, dat bij slapen gebruikt werd. Deze werd den doode meegegeven in het graf en heeft magische beteekenis. Hij richt het hoofd van den slapenden doode op. Dat is, evenals de oprichting van den dood zelf, opstanding. De uitdrukking „oprichting van sjoe", die daarbij gebruikt wordt, leidt weer tot voorstellingen betreffende bouw en ontstaan der wereld. Sjoe is namelijk de god, die den hemel, of ook de zon omhoogheft. Zinrijk is in een hoofdstut uit het graf van Toetanchamon de vorm van dezen god verwerkt.
In het derde gedeelte bespreekt spr. de gelijksoortige Griekse voorstellingen. Slaap en dood golden als broeders en Hermes, de geleider van de zielen der afgestorvenen, schenkt ook slaap en droomen. In Griekenland zijn vooral de gegevens in verband met droomen merkwaardig. Men gaat slapen soms bijna letterlijk in de onderwereld, een der vormen waarin de andere, buiteneindige wereld gedacht kan worden en komt zoo in contact met goden en dooden. Het geloof, in den slaap toegang tot de eeuwigheid te hebben, verklaart de waarde, die aan droomen werd toegekend.
Spr. besloot zijn rede met een korte beschouwing over het verband van den Egyptischen en andere antieke godsdiensten en over den samenhang der Egyptische beschaving. (N. R. Crt.)

(Vor. ber. Inaug. Redev. 4018 D.)

20 NOVEMBER 1939

A. NEDERLAND. — Vakvereenigingen. - Georganiseerde werknemers op 1 Januari 1939. —

N.V.V. = Nederl. Verbond van Vakvereenigingen.
R.K.W. = Roomsch-Katholieke Werkliedenbond.
C.N.V. = Christel. Nat. Vakverbond.
N.A.S. = Nationaal Arbeids Secretariaat.
N.S.V. = Nederl. Syndicalistisch Vakverbond.
N.V.C. = Nederl. Vakcentrale.

(Vor. ber. Vakbeweging 2572 A.)
(Centraal Bureau v. d. Statistiek)

B. NEDERLAND. — Centrale Anti-Revolutionnaire Kiesvereeniging „Nederland en Oranje". - Oud-minister mr. J. A. de Wilde schat de mobilisatie op ƒ 10 millioen per week. —
Voor de Centrale A.R. Kiesvereeniging „Nederland en Oranje" te Amsterdam heeft oud-minister mr. J. A. de Wilde op 16 November gesproken.
Hij zeide o.m., dat hij in Mei '39 uit het kabinet getreden was, omdat een der ministers ƒ 10 millioen vroeg voor de bestrijding der jeugdwerkloosheid.
Spr. was voorts van oordeel dat de heer De Geer de verantwoordelijkheid voor een kabinetsformatie van de katholieken had overgenomen. Bij de beschouwing over de houding der verschillende partijen ten opzichte van den huidigen toestand gaf hij als zijn meening te kennen dat de A.R. een vrije en zuivere positie hebben.
Dan betoogde spr., dat een sluitende begrooting de eenige maatstaf is voor een minister van Financiën. De houding tegenover het Kabinet, aldus spr., kunnen wij ook bepalen naar de werkzaamheid op internationaal gebied. De houding der A.R. tegenover andere partijen ligt in het programma der partij opgesloten.
De taak voor den heer De Geer, zoo zeide spr. voorts, is zeer lastig. Wij moeten hem steunen. Daarbij komt de mobilisatie, welke ƒ 10 millioen per week kost. Wat moet dat worden? De regeering wil een leeningfonds creëeren, om deze kosten te dekken. Hiertoe zou een nieuwe oorlogswinstbelasting dienen. Niemand weet of dit plan zal slagen. Spr. waarschuwde tegen een te gemakkelijke opvatting der lasten. Een faillissement is daarvan het gevolg. (Standaard)

(Vor. ber. Aftr. Mr. J. A. de Wilde 3800 C.; Mobilisatiekosten 3991 A.)

OORLOG 1939. —
ENGELAND. — **Het Lager- en Hoogerhuis juichen het Belgisch-Nederlandsch vredesinitiatief toe. - Lord Snel vraagt billijke vredesvoorwaarden voor het Duitsche volk. —**
De beide Huizen van het Engelsche parlement hebben op 16 November het vredesinitiatief van Koningin Wilhelmina en Koning Leopold toegejuicht.
Minister Simon, die uit naam van premier Neville Chamberlain in het Lagerhuis sprak, zeide dat Engeland de neutraliteit van België en Nederland zal blijven eerbiedigen. De Duitsche troepenbewegingen aan de Nederlandsche grens en de bedreigingen in de Duitsche pers hebben in de Westersche landen ongerustheid gewekt.
Bij het debat in het Hoogerhuis heeft lord Snel, de leider van de Labour-oppositie, den raad gegeven, billijke voorwaarden aan het Duitsche volk aan te bieden. Zoodra het den weg des vredes kiest, zal het de volledige Engelsche medewerking tot herstel van het uiteengeslagen leven worden gegeven.

(Vor. ber. Belg.-Nederl. Vredesinitiatief 4015)

Eden, de Britsche minister voor de Dominions, bezoek aan Frankrijk. - „Geen vlaggen, maar vastberadenheid". —
De Britsche minister voor de Dominions, Eden, heeft op 19 November een radio-rede gehouden naar aanleiding van het bezoek van de ministers der Dominions aan het front in Frankrijk.
Er zijn geen demonstraties en er worden geen vlaggen vertoond, aldus Eden. Dit kan geen verbazing wekken, want onze volkeren weten thans uit ervaring, wat een oorlog beteekent. Doch het heeft zich overal een vast doel voor oogen gesteld en er is een vastberadenheid, welke wil zeggen, dat wij dezen keer een eind zullen maken aan de terugkeerende agressie.
Niemand twijfelt aan de uiteindelijke overwinning, maar met die overwinning moeten wij komen tot een nieuwe bladzijde in de geschiedenis.

(Vor. ber. Eden 3998)

FRANKRIJK. — **Regeeringsvolmachten tegen communisme en defaitisme. —**
De Fransche regeering heeft op 19 November in het staatsblad een decreet gepubliceerd, waarbij ministerpresident Daladier en den minister van Binnenlandsche Zaken, Sarraut, uitzonderlijke volmachten wor-

den verleend, om de ondergrondsche actie van communistische en andere defaitistische organisaties drastisch te onderdrukken.
(Vor. ber. Communisten 3980)

Gemeenschappelijke verklaring van de premiers Chamberlain en Daladier. - Britsch-Fransche samenwerking. —
De eerste ministers van Engeland en Frankrijk hebben een gemeenschappelijke verklaring doen publiceeren, waarin gezegd wordt, dat de regelingen, welke reeds door beide regeeringen in toepassing zijn gebracht, thans zijn versterkt en voltooid ter verzekering van het gemeenschappelijke beleid op het gebied van luchtmacht, munitie, grondstoffen, petroleum, voedselvoorziening, scheepvaart en economischen oorlog.

PROTECTORAAT TSJECHIE EN MORAVIE. — **Onrust. - Terechtstellingen van studenten. - Universiteiten 3 jaar gesloten. - Standrecht. —**
Het Duitsche Nieuwsbureau meldt op 17 November: Sinds eenigen tijd probeert een groep Tsjechische intellectueelen, in samenwerking met den gevluchten ex-president Benesj, door kleine of grootere daden van tegenstand, de rust en orde in het protectoraat Bohemen en Moravië te verstoren. Daarbij kon worden geconstateerd, dat de raddraaiers van deze daden van tegenstand vooral ook aan de Tsjechische hoogescholen te vinden zijn.
Daar deze elementen zich op 28 October en 15 November er toe hebben laten verleiden handtastelijk tegen individueele Duitschers op te treden, werden de Tsjechische hoogescholen voor den duur van drie jaren gesloten, werden negen daders doodgeschoten en werd een vrij groot aantal betrokkenen gearresteerd.

De berichten uit het Protectoraat wijzen er op, dat de buitenlandsche berichten over onrust, met name onder de Tsjechische studenten, niet in elk opzicht onjuist zijn geweest.
Zoo meldde het Duitsche Nieuwsbureau op 18 November, dat de regeering van het Protectoraat over de districten Groot-Praag, Praag-land, Kladno, Beraun en Horchowitz het standrecht heeft afgekondigd, welke maatregel niet geldt voor Duitsche burgers.
Tevens berichtte het D. N. B., dat wegens een gewelddadigen overval op een Duitscher op 18 November, drie Tsjechen werden doodgeschoten, onder wie zich twee politie-beambten bevonden.
President Hacha heeft op 18 November een radio-rede gehouden tot het Tsjechische volk, waarin hij zei, dat de jongste gebeurtenissen den status van 16 Maart zeer ernstig in gevaar brengen. Het standrecht werd op 21 November opgeheven.
Volgens de buitenlandsche pers zijn de ongeregeldheden in Tsjechië en Bohemen een uitvloeisel van de harde Duitsche politie-maatregelen in deze landen.
(Vor. ber. Standrecht 3450 E.)

POLEN. — **Ghetto te Warschau. —**
De gouverneur van Warschau heeft een verordening uitgevaardigd, volgens welke de Jodenwijk met barricaden versperd en onder scherpe contrôle geplaatst wordt, ten einde daardoor het Ghetto streng van het overige deel der Warschauer bevolking gescheiden te houden. **(Vor. ber. Deport. Joden 4023)**

21 NOVEMBER 1939

A. **BELGIE. — Belgische Liga voor nationale onafhankelijkheid. - Steun aan 's Konings politiek. —**
Een tiental vooraanstaande personen, waaronder graaf Adr. van der Burch, senator Paul Crokaert, oud-minister van Nationale Defensie en Koloniën, Leon Hennebicq, oud-deken van de Brusselsche balie, graaf Louis de Lichtervelde, senator baron Pierre Nothomb, prof. Léon van der Essen, baron Firmin van den Bosch, van de Académie Royale de Langue et de Littérature Françaises, heeft een manifest gepubliceerd, waarbij de oprichting van een liga voor nationale onafhankelijkheid wordt bekend gemaakt. De onderteekenaars deelen ten volle de opvattingen van Koning Leopold, in zake de onafhankelijkheids- en neutraliteitspolitiek. Zij noodigen hun medeburgers uit om in deze beslissende periode het België van morgen te bouwen, sterker dan vroeger, zelfbewuster, steunende op eigen originaliteit. Onze vrijheid en die van Nederland, aldus het manifest, het gemeenschappelijk waken over de Westersche delta, zijn van het grootste belang voor den vrede. Door den vrede te handhaven aan de zijde van Nederland, dat sedert eeuwen een fiere onafhankelijkheidspolitiek voert, bewaren wij samen met onze Noorderburen en het Groothertogdom Luxemburg, te midden van den storm, een centrum van beschaving, welke tot pacificatie en wederopbouw kan bijdragen. (Telegraaf)

B. **NEDERLAND EN DE OORLOG. - 1939. — Scheepvaart. - Nederland's verliezen 1 Sept.—18 November 1939. —**
Mark (Houtvaart) 1514 ton, op mijn geloopen.
Binnendijk (Holl.-Am. Lijn) 6873 ton, op mijn geloopen.
Tegri (eig. Eeftingh) 280 ton, vermist.
Safe (eig. Salomons) 375 ton, vermist.
Simon Bolivar (K.N.S.M.) 8309 ton, op mijn geloopen.

Tweede Kamer. - Wettelijke zetelverplaatsing van N.V.'s. —
Bij de Tweede Kamer is op 15 November ingediend een wetsontwerp, bevattende bijzondere voorzieningen met betrekking tot de in gebiedsdeelen van het Koninkrijk der Nederlanden gevestigde naamlooze vennootschappen.
Te voorzien is, dat de moeilijkheden, welke thans aan het verkeer in den weg kunnen worden gelegd, het wellicht noodzakelijk zullen maken, eerlang het bestuurscentrum van belangrijke vennootschappen over te brengen naar een plaats, waar de leiding der zaken beter kan geschieden.
De ministers zijn van oordeel, dat een wettelijke voorziening, welke tegemoet komt aan de bovenbedoelde verlangens, gewenscht moet worden geacht.
De desbetreffende voorschriften, neergelegd in dit wetsontwerp, houden rekening met den spoedeischenden aard, welke de vereischte statutenwijziging soms zal hebben. **(Vor. ber. Naaml. Vennootsch. 3205 D.)**

Tweede Kamer. - Begrooting van Economische Zaken en het Landbouwcrisisfonds 1940 goedgekeurd. —
De Tweede Kamer heeft op 17 November de begrooting van Economische Zaken en het Landbouwcrisisfonds 1940 zonder hoofdelijke stemming goedgekeurd.

Moedig gedrag van korporaal Bart van Dijk. - Bevorderd. —
De dienstplichtige korporaal Bart van Dijk, die met groot gevaar voor eigen leven een aantal, voor een munitiewagen gespannen, op hol geslagen paarden tot staan wist te brengen, terwijl de projectielen in dien wagen stuk voor stuk ontploften en die op deze wijze wellicht een ramp heeft voorkomen, is op 18 November door de militaire autoriteiten daarvoor op welverdiende wijze onderscheiden.
In den middag heeft voor het front van den troep waarbij Van Dijk is ingedeeld, de tweede afdeeling van het 1e regiment artillerie, ergens in de provincie Utrecht de regimentscommandant, luitenant-kolonel P. H. Schoute namens den minister van Defensie aan Van Dijk medegedeeld, dat de minister zijn moedig gedrag bewondert en hem als blijk van waardeering een gratificatie van ƒ 50.— toekent, zoomede twee dagen uitzonderingsverlof op 19 en 20 November.
Daarna heeft de regimentscommandant een order van den commandant van het veldleger, luitenant-generaal J. J. G. baron van Voorst tot Voorst, voorgelezen, blijkens welke korporaal Van Dijk wordt bevorderd tot dienstplichtig wachtmeester.

Duitsche vliegbooten schenden ons rechtsgebied. — Onze Regeering protesteert. —
De Regeeringspersdienst meldt op 18 November: Hedenochtend is nabij Vlieland op korten afstand van de kust (zonder eenigen twijfel binnen de territoriale wateren) een Duitsche vliegboot ontdekt (type Blohm und Voss). Een Nederlandsch jachtvliegtuig nam de vliegboot onder vuur, waarop het Duitsche toestel de Nederlandsche territoriale wateren verliet, doch daarbij met zijn achtermitrailleur het vuur beantwoordde, voor zoover thans bekend zonder te treffen. Vervolgens ontmoette het Nederlandsche toestel nog

twee Duitsche vliegbooten, die eveneens, na te zijn beschoten, ons rechtsgebied hebben verlaten.
De Nederlandsche regeering heeft bij de Duitsche regeering geprotesteerd tegen de hierboven vermelde neutraliteitsschendingen, alsmede tegen de beantwoording van het vuur door een in overtreding zijnde vliegboot.
Ook op 19 November heeft een Duitsch landvliegtuig bij Schiermonnikoog het Nederlandsche rechtsgebied geschonden.

Verboden gebied rondom militaire terreinen van de Vesting Holland. - Maatregelen tegen spionnage. —
De commandant der Vesting Holland heeft een verordening ingesteld (algemeene bekendmaking no. 2), die in werking treedt onmiddellijk na afkondiging door de burgemeesters in de gemeenten, die in zijn ambtsgebied zijn gelegen.
Blijkens artikel 1 van deze verordening is aan een ieder verboden zich op militaire terreinen te bevinden of binnen een afstand van 300 meter van zoodanige terreinen dan wel van plaatsen, waar militaire werkzaamheden worden verricht of militaire oefeningen worden gehouden, stil te staan, te zitten, te liggen of zich aldaar op andere wijze op te houden.
Dit verbod geldt — blijkens artikel 2 — niet voor hem, die uit den aard van zijn beroep, bedrijf of betrekking daartoe geroepen is, evenmin voor hen, die een persoonlijk geldende schriftelijke vergunning heeft verkregen en ook niet voor de(n) gebruiker(s) van bewoonde perceelen, afgesloten tuinen en/of erven welke met bewoonde perceelen één geheel vormen en gelegen zijn binnen een afstand van 300 meter van de terreinen of plaatsen, bedoeld in artikel 1 van deze verordening.
Zulk een vergunning moet bij den burgemeester van de woonplaats van den aanvrager worden aangevraagd op nader omschreven wijze.
Deze verordening verbiedt ook het maken van afbeeldingen van eenig militair terrein, militair werk, militaire werkzaamheid of oefening. Van dit verbod kan eveneens ontheffing worden verleend en wel door den desbetreffenden frontcommandant of door den commandant der Vesting Holland.
Artikel 9 bepaalt, dat een ieder verplicht is op eerste aanmaning van hen, die met de naleving van deze verordening zijn belast, door te loopen en zich terstond in de richting, welke hem wordt aangewezen, te verwijderen.
Overtreding van deze verordening wordt gestraft met een hechtenis van ten hoogste een maand of een geldboete van ten hoogste *f* 300.
(Vor. ber. Vesting Holland 3940 B.)

Duitsch vliegtuig bij Roermond neergehaald. —
Volgens den Regeeringspersdienst werd op 20 November een Duitsch vliegtuig bij Roermond door ons luchtdoelgeschut beschoten. Het vliegtuig werd neergehaald. De bestuurder werd gedood.
(Vor. ber. Nederland en de Oorlog 4024 B.)

22 NOVEMBER 1939

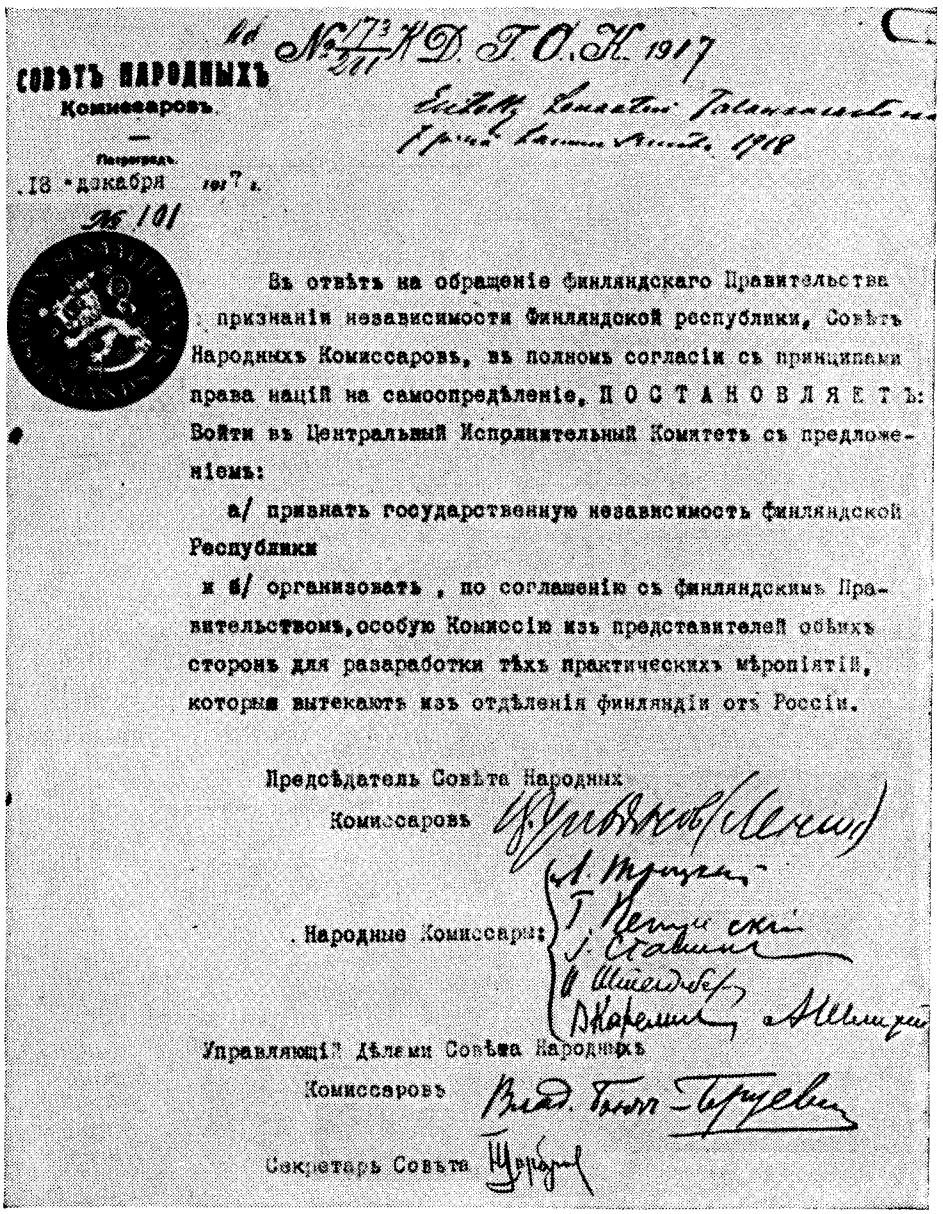
OORLOG 1939. — Recapitulatie van het Wereldgebeuren van 1—7 October 1939. —
1 October: Graaf Ciano heeft een onderhoud met Hitler en Von Ribbentrop. **(Pag. 3973 A.)**
Winston Churchill zegt in een radio-rede, dat Rusland's optreden aan de Duitsche plannen in zake de Oostzee-staten en de Oekraïne een eind heeft gemaakt. **(Pag. 3971)**
Met de overgave van het garnizoen op het eiland Hela ten Noorden van Danzig is het laatste Poolsche verzet geëindigd. **(Pag. 3972)**
Engeland roept nog 250.000 man onder de wapenen. **(Pag. 3971)**
Hr. Ms. mijnenveger „Jan van Gelder" wordt bij Terschelling door een mijn geraakt; 6 dooden en 2 ernstig gewonden. **(Pag. 3972 A.)**
2 October: Letlandsche en Litausche ministers van Buitenlandsche Zaken begeven zich op uitnoodiging van den Russischen volkscommissaris van Buitenlandsche Zaken, Molotof, naar Moskou
Graaf Ciano reist naar Rome terug.
De beide nieuwe krijgsraden zullen worden gevestigd te Den Haag en te Utrecht. **(Pag. 3982 A.)**
Wetsontwerp tot heffing van 15% extra opcenten op loopende belasting ingediend. **(Pag. 3987)**
Vice-admiraal Ferwerda, de commandant der zeemacht in Indië, zal niet aftreden, doch blijft het bevel voeren. **(Pag. 3973 B.)**
3 October: De Pan-Amerikaansche Conferentie te Panama besluit tot instelling van een veiligheidszone. **(Pag. 3972 C.)**
De dijk tusschen Lemmer en Urk wordt gesloten, waardoor het eiland met het vasteland is verbonden. **(Pag. 3976 A.)**
4 October: Daladier verklaart in de commissie van Buitenlandsche Zaken van de Fransche Kamer, dat voortzetting van den oorlog noodzakelijk is. **(3974)**
Het pact tusschen Rusland en Estland wordt geratificeerd. **(Pag. 3990 C.)**
De ministers van de Dominions vertrekken naar Londen.
De inkrimping van het bedrijf van de K.L.M. wordt onvermijdelijk geacht.
5 October: Rusland sluit een niet-aanvalsverdrag met Letland. **(Pag. 3979 B.)**
Bij Landsend wordt een Grieksch schip tot zinken gebracht. **(Pag. 4010)**
De president van Panama, Arosemena, brengt ter kennis van belligerenten, dat de Pan-Amerikaansche Conferentie besloten heeft een veiligheidszone van 300 mijl langs de Amerikaansche kust in te stellen. **(Pag. 3972 C.)**
Prinses Juliana installeert het Steuncomité 1939. **(Pag. 3982 A.)**
De Tweede Kamer neemt het wetsontwerp aan tot nadere voorzieningen betreffende de militaire justitie. **(Pag. 3982 A.)**
6 October: Rijkskanselier Hitler doet, tijdens een rede in den Rijksdag, zijn „laatste vredesvoorstel" aan Engeland en Frankrijk. **(Pag. 3975)**
Dr. H. Colijn wordt benoemd tot lid van de Eerste Kamer. **(Pag. 3982 C.)**
De maximum kostwinnersvergoeding wordt verhoogd van *f* 2.50 tot *f* 3.— per dag. **(Pag. 3976 B.)**
7 October: Rusland verzoekt Finland een onderhandelaar naar Moskou te zenden. **(Pag. 3984 A.)**
Finland neemt defensieve maatregelen. **(Pag. 3992 C.)**
(Red. K. H. A.) **(Vor. Recap. 16-9—30-9-'39 4020/1)**

A. **SPANJE. — Een tienjarenplan opgesteld. —**
De minister van Landbouw van Spanje heeft op 14 November het concept van een tienjarenplan bekend gemaakt voor het herstel van Spanje. Hierdoor zal het geheele economische stelsel des lands nieuw geregeld worden. Spanje zal in die tien jaren alle oorlogsschulden hebben terugbetaald. Het doel is de economische onafhankelijkheid van Spanje tot stand te brengen. (Telex-A. N. P.)
(Vor. ber. Opbouw 3970 A.)

B. **POOLONDERZOEK. — Een nieuwe Zuidpool-expeditie van Byrd. —**
Op 15 November is uit Boston de North Star uitgevaren naar het Zuidpoolgebied. Te Philadelphia zal admiraal Byrd aan boord komen. Doel der expeditie zal zijn het gebied, dat op de vorige expedities van Byrd is ontdekt, nader te exploreeren. De admiraal is voornemens de Amerikaansche vlag te planten in gebieden van grooter uitgestrektheid dan de Ver. Staten, Canada en Mexico samen. Hij zal de mogelijkheid bestudeeren van een luchtvaartroute over het Poolgebied van Australië naar de Ver. Staten en terug. Tot dat doel zal in Klein-Amerika een blijvende Amerikaansche kolonie worden gesticht. De eerste „kolonisten" zullen er dertien maanden blijven en dan worden vervangen door anderen.
Onder het materieel, dat op deze reis wordt meegenomen, is een reusachtige ijsautomobiel van een gewicht van 27 ton, waarin een laboratorium voor radio-installatie met masten en al en een verblijfplaats zijn aangebracht. Deze ijsauto heeft 50.000 dollar gekost, is 20 meter lang, kan een afstand van 9000 km. afleggen en ijsspleten van vijf meter breedte overbruggen. (Nieuwe Rott. Crt.)
(Vor. ber. Admir. Byrd 1692 G.)

A. SOVJET-RUSLAND. — Finsche kwestie. - De erkenning van Finland's onafhankelijkheid. - Een belangrijk document. —

Op 18 December 1917 heeft de Sovjet-Unie de onafhankelijkheid van Finland erkend door een acte.

№ 173/211 К. Д. Т. О. К. 1917

СОВѢТЪ НАРОДНЫХЪ Комиссаровъ

Петроградъ. 18 декабря 1917 г.

№ 101

Въ отвѣтъ на обращеніе финляндскаго Правительства о признаніи независимости Финляндской республики, Совѣтъ Народныхъ Комиссаровъ, въ полномъ согласіи съ принципами права націй на самоопредѣленіе, П О С Т А Н О В Л Я Е Т Ъ: Войти въ Центральный Исполнительный Комитетъ съ предложеніемъ:

а/ признать государственную независимость финляндской Республики

и б/ организовать, по соглашенію съ финляндскимъ Правительствомъ, особую Комиссію изъ представителей обѣихъ сторонъ для разработки тѣхъ практическихъ мѣропріятій, которыя вытекаютъ изъ отдѣленія Финляндіи отъ Россіи.

Председатель Совѣта Народныхъ Комиссаровъ

Народные Комиссары:

Управляющій Дѣлами Совѣта Народныхъ Комиссаровъ

Секретарь Совѣта

waarvan men hierboven een photo vindt, en welke vertaald als volgt luidt:

In antwoord op het voorstel van Finland's bestuur, dat de republiek Finland zal worden erkend, besluit de Sovjet van Volkscommissarissen, ten volle onderschrijvende het beginsel, dat alle naties het recht hebben op zelfbeschikking, aan het uitvoerende centrale comité voor te stellen:

a) Erkenning van de souvereine onafhankelijkheid van de republiek Finland en

b) gezamenlijk met het Finsche bestuur de vorming van een commissie, samengesteld uit vertegenwoordigers van beide partijen tot het voorbereiden van de regeling van de practische vraagstukken, welke voortvloeien uit Finland's afscheiding van Rusland.

(Get.) W. Oeljanow (Lenin), L. Trotski, G. Petrovski, J. Stalin, I. Schteinberg, W. Koranin, A. Schmidt, Wlad. Bonta-Broejewitsj.

Zooals men zal opmerken, behoort behalve Lenin ook Stalin tot de onderteekenaars van dit stuk.

Intusschen zijn de eischen bekend geworden, die Sovjet-Rusland de Finsche delegatie in September/October 1939 te Moskou heeft gesteld.

1) Een vlootbasis op het schiereiland Hangö. Daardoor zou de ingang van de Golf van Finland voor alle oorlogsschepen, behalve voor die van de Sovjet-Unie, worden afgesloten.

2) Het recht, de eilanden Humalioki en Björko in het Oostelijk deel van de Finsche Golf te versterken, teneinde zoodoende de voornaamste Sovjet-Russische basis in de Oostzee, die van Kronstadt, te beschermen.

3) De versterking van de eilanden Hogland, Seiskari, Lavansaari en Tutarsaari, eveneens in de Finsche Golf gelegen.

4) Herziening van de Noordelijke Russische grens, bijvoorbeeld door aan de Sovjet-Unie de schiereilanden Ribatsji en Sredni af te staan, die zich tegenover de Noorsche Varanger-fjord bevinden.

Naar het schijnt is Finland wel bereid om voor de veiligheid van Leningrad zekere offers te brengen, mits daardoor de Finsche onafhankelijkheid niet in gevaar wordt gebracht. Tegenover Hangö staat men afwijzend. Een Russische basis in dit vrijwel ijsvrije gebied, zou èn voor de Alandseilanden èn daardoor voor Zweden een bedreiging vormen, waartoe men niet wil meewerken.

(Telex-A. N. P. - N. R. Crt. - De Nieuwe Eeuw)
(Vor. ber. Rusland-Finland 4020 B.)

B. 'S WERELDS BEVOLKING. — 2143 millioen zielen. —

De totale bevolking der wereld wordt volgens de maandelijksche statistiek van den Volkenbond, per eind 1938 op 2143 millioen geschat. Meer dan de helft hiervan woont in Azië.

Europa, met uitzondering van de Sovjet-Unie, had op genoemden datum een bevolking van 400 millioen, Afrika iets meer dan 150 millioen, Noord-Amerika 142 millioen, Centraal-Amerika en Zuid-Amerika te zamen meer dan 130 millioen, Australië 10½ millioen. Indien men de landen afzonderlijk neemt, staat China aan de spits met een bevolking van naar schatting 450 millioen zielen. Hierna volgt Britsch-Indië met bijna 366 millioen, daarna de Sovjet-Unie met 170 millioen, de Ver. Staten met 130 millioen, Duitschland (met inbegrip van Oostenrijk en het Sudetenland) met 79 millioen, Japan met 72 millioen, Ned.-

Indië 68 millioen, Vereenigd Koninkrijk 48 millioen, Brazilië en Italië elk met 44 millioen, Frankrijk 42 millioen. Geen enkel ander land heeft een bevolking van meer dan 40 millioen inwoners. De mandaatsgebieden hebben in totaal 20 millioen inwoners.
(Agence Belga) **(Vor. ber. Overzicht 2862 E.)**

23—24 NOVEMBER 1939

OORLOG 1939. —
ENGELAND. — **Sir John Simon over de „Magnetische mijn". - Oorlog kost £ 6 millioen per dag. - Uitgifte nationale spaarbons. - Représailles tegen Duitschen export. - „Navicert"-systeem. —**
Sir John Simon heeft op 22 November een radio-rede uitgesproken, waarin hij het publiek oproept in te schrijven op de twee beleggingsmogelijkheden, die hij had aangekondigd.
In den loop van zijn rede sprak hij over de „magnetische mijn". Hij zeide: „Gij hebt gelezen over deze laatste afschuwelijkheid der Duitschers, de magnetische mijn, die heimelijk is gelegd in vaargeulen om zonder waarschuwing neutrale en Britsche schepen in de lucht te doen vliegen, in overtreding van de oorlogsregels, die Duitschland eerst twee maanden geleden uitdrukkelijk beloofd heeft in acht te nemen. De vijand hoopt daarmede de kracht van onze eilandsterkte te ondermijnen en onze leveranties af te snijden. Intusschen riskeeren onze mijnenvegers het gevaar, staat onze vloot op wacht en zet onze koopvaardij zijn eeuwigen dienst voort, terwijl onze technische staf bezig is om het nieuwe gevaar het hoofd te bieden. Wij vertrouwen, dat zijn streven succes zal hebben.
Voortgaande zeide Simon, dat de oorlog het land reeds minstens zes millioen pond per dag kost. Een divisie troepen te velde kost bijna tweemaal zooveel in uitrusting en onderhoud als in den vorigen oorlog. De kosten van een slagschip zijn thans twee of drie maal zoo groot en moderne vliegtuigen kosten van drie tot zeven maal zoo veel als een overeenkomstig type in 1918. Zelfs de verhoogde belastingen zullen niet de helft dekken van wat dit jaar wordt uitgegeven. En zoo komen wij tot leeningen. Daarbij moet de last van de toekomst zoo licht mogelijk gehouden worden. Allen moeten zoo veel mogelijk sparen om te kunnen inschrijven op de leeningen. Dit is een vrijwillige oproep, geen dwangbevel.
Moge, zoo eindigde Simon, uit de beantwoording de mate van eenheid en vastberadenheid van Engeland blijken. **(Vor. ber. Oorlogskosten 3989)**

Représailles. —
In een verklaring over het Duitsche mijnenveld zeide minister-president Chamberlain:
„De Britsche regeering zal niet lijdelijk toezien, dat deze methoden van oorlogvoering voortduren. De Duitsche aanvallen op koopvaardijschepen rechtvaardigen représaillemaatregelen en wel deze, dat exporten van Duitschen oorsprong op zee in beslag worden genomen. „De vele schendingen van het internationale recht", zoo voegde Chamberlain hieraan toe, „en de meedoogenlooze grofheid van de Duitsche methoden hebben ons doen besluiten, thans zulk een koers te volgen."

Invoering van een „Navicert"-systeem. —
Het ministerie voor de Voorlichting deelt mede, dat het ministerie voor den economischen oorlog een „navicert"-systeem in de nabije toekomst zal instellen om den bona fide handel tusschen neutrale landen bij te staan. Dit systeem zal in de eerste plaats beschikbaar gesteld worden voor den handel tusschen de Ver. Staten en zekere neutrale landen die aan Duitschland grenzen.
De „navicerts" kunnen omschreven worden als handelspaspoorten voor consignaties, die zijn goedgekeurd door vertegenwoordigers van de Britsche regeering, voordat zij verzonden werden uit het land van oorsprong. Goederen, die gedekt worden door „navicerts", zullen een begunstigde behandeling krijgen in de contrabandecontrôle-bases en de schepen welker geheele lading door „navicerts" gedekt wordt zullen een minimum vertraging ondervinden.
Het „navicert"-systeem zal van toepassing zijn op alle verschepingen uit de Ver. Staten naar België, Denemarken, Estland, Finland, IJsland, Letland, Nederland, Noorwegen en Zweden.

Vlootverdragen voor onbepaalden tijd opgeschort. —
De Britsche regeering heeft den secretaris-generaal van den Volkenbond in kennis gesteld van haar voornemen om voor onbepaalden tijd het Londensche vlootverdrag van 1936 en de vlootverdragen met de Sovjet-Unie en Polen van 1937 en 1938 op te schorten. De reden die opgegeven is, is gelegen in den staat van oorlog met Duitschland.
Voorts heeft Engeland den secretaris-generaal ervan in kennis gesteld, dat het van de Ver. Staten, Frankrijk en Italië mededeeling heeft ontvangen van hun voornemen om eveneens het Londensche vlootverdrag op te schorten.
(Vor. ber. Marit. Conv. v. Washington 1069 A.)

DUITSCHLAND. — **Aanslag op Rijkskanselier Hitler van 8 November 1939. - Georg Elser verantwoordelijk geacht. —**
Officieel wordt op 21 November gemeld, dat de persoon, die verantwoordelijk wordt geacht voor den bomaanslag te München, is gearresteerd.
Himmler, de chef der Gestapo, deelde mede, dat hij Georg Elser heet, 36 jaar oud en uit München afkomstig is. Hij heeft reeds een bekentenis afgelegd. De opdrachtgever en financier van de daad, zoo verklaart Himmler verder, was de Britsche Intelligence Service, de organisator van het misdrijf was Otto Strasser. **(Vor. ber. Aanslag Hitler 4023)**

Maatregelen betreffende den zeeoorlog. — Mijnenoorlog. —
Het D. N. B. heeft van bevoegde zijde een uiteenzetting ontvangen, waarin wordt betoogd, dat de Engelschen, behalve het instellen van convooien, ook de scheepvaartroutes onder militaire bescherming hebben genomen.
Daaruit vloeit voort, dat thans bij de scheepvaart op Engeland in het geheel geen zuivere handelswegen meer bestaan. Zijn tegenstander moet derhalve zijn maatregelen natuurlijk nemen van het standpunt der onmiddellijke bestrijding van oorlogsschepen. Daaruit vloeien voor de volkenrechtelijke beoordeeling van den mijnenoorlog duidelijke consequenties voort.
Het is de schuld van de Engelschen zelf, dat op de handelswegen in het gebied voor de kust rekening moet worden gehouden met de voortdurende aanwezigheid van Engelsche oorlogsschepen, tegen welke een gebruik van mijnen is toegestaan, waarbij tot de bekendmaking van een mijnenveld eveneens volgens de Haagsche overeenkomst niet eerder kan worden overwogen dan wanneer het militaire doel is bereikt.

FRANKRIJK. — **Fransche représailles tegen Duitschen export. —**
De Fransche regeering heeft een besluit genomen, gelijk aan dat van de regeering van Groot-Brittannië, betreffende représailles tegen den Duitschen export, als antwoord op den verscherpten oorlog ter zee, welken Duitschland sedert eenige weken en de laatste dagen vooral voert.
(Telex-A. N. P. - Times - D. N. B. - Agence Belga)

A. **LITAUEN. — Kabinet-Merkys gevormd. —**
De sinds eenige weken gevoerde onderhandelingen tot vorming van een nieuwe Litausche regeering hebben tot resultaat geleid. Op 21 November werd het volgende kabinet gevormd:
Merkys, minister-president.
Tautininkai (eerste burgemeester van Kaunas), gevolmachtigde voor het gebied van Wilna.
Bizauskas, vice-minister-president.
Urbsys, minister van Buitenlandsche Zaken.

Generaal Musteikis, minister van Oorlog.
Generaal Skucas, minister van Binnenlandsche Zaken.
Prof. Orjokantas, minister van Onderwijs.
Ernest Galvanauskas, minister van Financiën.
Audickas, minister van Landbouw.
Masiliunas, minister van Verkeer.
Prof. Tamosaitis, minister van Justitie. (D. N. B.)
(Vor. ber. Kabinet 3723 B.)

A. **NEDERLAND EN DE OORLOG. - 1939. — Onze Regeering protesteert tegen de Britsche représaille-maatregelen. - Ook de Belgische Regeering. —**
De Regeeringspersdienst meldt op 23 November:
De Nederlandsche regeering heeft officieel door Hr. Ms. gezant te Londen ernstig verzet aangeteekend tegen de représaille-maatregelen, die de Britsche regeering meent te moeten nemen tegen haar tegenstanders, doch waardoor de onzijdige mogendheden, zoowel zij, die Duitsche goederen plegen te ontvangen, als zij, die Duitsche goederen vervoeren, in bijzondere mate zullen worden getroffen.
De aandacht is er op gevestigd, dat de voorgenomen Britsche représaille-maatregelen ten aanzien van Nederland een bijzonder onaangenaam karakter dragen, aangezien zij genomen heeten te zijn naar aanleiding van eenige scheepsrampen, waarvan de ondergang van een groot Nederlandsch passagiersschip verreweg de voornaamste is.
Evenals de Nederlandsche regeering heeft op 23 November ook het Belgische gouvernement besloten, te protesteeren tegen de door Chamberlain aangekondigde représaille-maatregelen van Groot-Brittannië en Frankrijk betreffende de contrôle op den Duitschen export. (Telex-A. N. P. - Agence Belga)
(Vor. ber. Eng. représaille-maatr. 4031; Nederland en de Oorlog 4028 B.)

B. **HONGARIJE. — De minister van Buitenlandsche Zaken, Csaky, spreekt over Hongarije's betrekkingen tot andere landen. —**
Tijdens de debatten over de begrooting van Buitenlandsche Zaken in de Kamer heeft Csaky, de minister van Buitenlandsche Zaken, op 21 November een toespraak gehouden, waarin hij de relaties van Hongarije met andere mogendheden prees.
Betreffende de Hongaarsch-Roemeensche relaties zeide de minister, dat Hongarije het initiatief heeft genomen om deze te verbeteren. Op het oogenblik hangt een verbetering van den toestand van Roemenië af. Men moet weten, in hoeverre dit land bereid is, mede te werken aan de vorming van een modern Donaubekken en zich, bij die medewerking, te plaatsen op den grondslag der werkelijkheden en zich te laten leiden door de ideeën van het tegenwoordige tijdperk. (Telex-A. N. P.) **(Vor. ber. Csaky 3910 B; Hongarije—Roemenië 3979 C.)**

C. **ROEMENIE. — Kabinet-Argetoianu afgetreden. —**
Op 23 November is het kabinet-Argetoianu afgetreden nadat de minister van Economische Zaken, Boejoioe, zijn ontslag had genomen. Boejoioe is afgetreden na het voltooien van moeilijke onderhandelingen met de Duitsche handelsdelegatie. Verklaard wordt, dat Boejoioe het onmogelijk vond sommige Duitsche handelsmethoden en Duitsche eischen in overeenstemming te brengen met het huidige systeem van den buitenlandschen handel in Roemenië.
Op 24 November werd een nieuwe regeering-Tatarescu gevormd. De premier heeft de portefeuille van Binnenlandsche Zaken voor zichzelf behouden. De definitieve ministerlijst luidt als volgt:
Tatarescu, Premier en binnenlandsche Zaken.
Generaal Alcos, Defensie.
Victoir Salvescu, Bewapening.
Gafencu, Buitenlandsche Zaken en Propaganda a. i.
Tonescu Sisesti, Landbouw.
Nistor, Eeredienst en Kunsten en Wetenschappen.
Costica Angelescu, Economische Zaken.
Constantinescu, Financiën.
Silvio Dragomir, Minderheden.
Giurescu, Organisatie van het front van Nationaal Herstel.
Gigurtu, Verkeerswezen.
Micescu, Justitie.
Volgens het Agence Belga zijn de twee laatsten Duitsch-gezind.
(Telex-A. N. P.) **(V. b. Kabinet-Argetoianu 3966 A.)**

25 NOVEMBER 1939

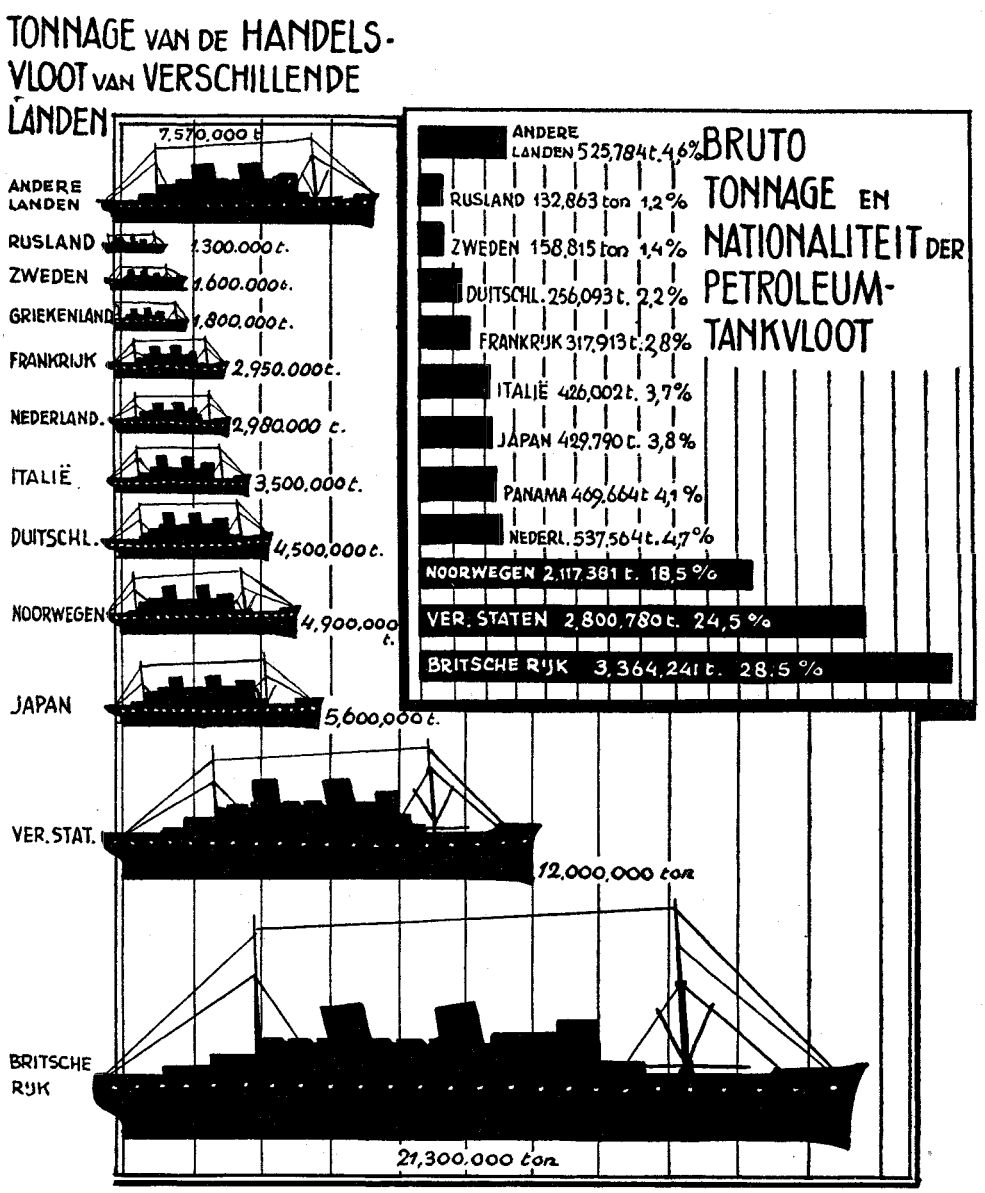
D. **NEDERLAND EN DE OORLOG. - 1939. — Het incident bij Venlo. - Een officieele Duitsche mededeeling. —**
Officieel wordt door het D.N.B. op 21 November bekend gemaakt: De in Den Haag aanwezige centrale van de Britsche Intelligence Service voor West-Europa heeft sinds geruimen tijd getracht in Duitschland complotten te doen smeden en aanslagen te organiseeren, resp. contact tot stand te brengen met door hem vermoede revolutionnaire organisaties. Ambtenaren van den veiligheidsdienst der S.S. werden er echter mede belast contact te zoeken met deze Britsche terreur- en revolutie-centrale in Den Haag. In de meening werkelijk te onderhandelen met revolutionnaire Duitsche officieren onthulden de vertegenwoordigers van de Britsche Intelligence Service den Duitschen ambtenaren hun voornemens en plannen. Op 9 Nov. nu trachtten de leiders van dezen Britschen Intelligence Service voor Europa, de heeren Best en kapt. Stevens, de Nederlandsche grens bij Venlo naar Duitschland te overschrijden. Zij werden daarbij door de hen bewakende Duitsche organen overweldigd en als gevangenen der staatspolitie afgeleverd.
De met elkander in strijd zijnde mededeelingen betreffende hun gevangenneming, of deze nog op Nederlandsch gebied, dan wel op Duitsch gebied is geschied, worden op het oogenblik onderzocht. (D. N. B.)
(Vor. ber. Schending neutraliteit 4028 B; Nederland en de Oorlog 4032 A.)

OORLOG 1939. — Oorlog ter zee. — Verliezen der Engelsche marine en wereldkoopvaardij in de week 18—25 November ongev. 125.000 ton. —
De verscherpte duikboot- en mijnenoorlog woedt thans in alle hevigheid. In de afgeloopen week zijn hiervan een-en-dertig schepen het slachtoffer geworden. Hier zijn de namen van de voornaamste tot zinken gebrachte of ernstig beschadigde schepen.

1.	Tirukuni Maroe (Japansch)	11.950 ton
2.	Belfast (Engelsche kruiser)	9.000 „
3.	Simon Bolivar (Nederlandsch)	8.309 „
4.	Fianona (Italiaansch)	6.660 „
5.	Caraca—Milica (Zuidslavisch)	6.371 „
6.	Grazia (Italiaansch)	5.857 „
7.	Sliedrecht (Nederlandsch)	5.133 „
8.	Arlington Court (Engelsch)	4.915 „
9.	Fléna (Grieksch)	4.576 „
10.	Wigmore (Engelsch)	435 „
11.	Pensilva (Engelsch)	4.285 „
12.	Blackhill (Engelsch)	2.492 „
13.	Geraldus (Engelsch)	2.485 „
14.	Borjesson (Zweedsch)	1.586 „
15.	Kaunas (Litausch)	1.520 „
16.	Darino (Engelsch)	1.351 „
17.	Torch Bearer (Engelsch)	1.260 „
18.	Lowland (Engelsch)	974 „
19.	Mastiff (Engelsch)	520 „
20.	Sea Sweeper (Engelsch)	320 „
21.	Thomas Hankins (Engelsch)	276 „
22.	Dephine (Engelsch)	treiler
23.	Gipsy (Engelsch)	torpedoj.
24.	Mangalore (Engelsch)	8.886 ton
25.	Duitsche schepen	16.000 „
26.	Rawalpindi (Eng. hulpkruiser)	16.697 „
27.	Pilsoedski (Poolsch)	14.294 „
28.	Gustav Reuter (Zweedsch)	6.336 „
29.	Hookwood (Engelsch)	1.537 „
30.	William Humphries (Engelsch)	treiler
31.	Rhuys (Fransch)	2.921 „

(Telex-A. N. P.) **(Vor. ber. Verliezen der Wereldkoopvaardij 4-9—4-11-39 4010)**

A. WERELDSCHEEPVAART. — Wereldtonnage vóór 3 September 1939. —

De „Moniteur de Pétrole Roumain" publiceerde nevenstaande grafieken, welke de positie van de voornaamste zeevarende naties aan den vooravond van het huidige conflict weergeeft.
Het aantal eenheden van de wereldkoopvaardijvloot was slechts weinig grooter dan in 1914, terwijl de tonnage destijds bijna anderhalf maal zoo groot was.

(Vor. ber. Tonnages Geall. en Neutr. 3948 D.)

B. NEDERLAND. — Duitsche doorvoer via Rotterdam en Amsterdam. - 1 Jan.—30 September 1939. —

Wat voerde Duitschland door Nederland heen? Hoeveel goederen vonden hun weg langs de traditioneele Rijnroute, om in een van de Nederlandsche havens overgeladen te worden naar overzeesche gewesten? De door het Centraal Bureau voor de Statistiek verzamelde cijfers kunnen hiervoor een leidraad zijn. Zij leeren ten aanzien van den doorvoer van Duitschland via Nederland (althans via Amsterdam en Rotterdam) over de eerste negen maanden van 1939 het volgende, waarbij bepaald wordt tot die artikelen en producten, waarvan meer dan 1.000 ton (1 ton = 1.000 kg.) werd doorgevoerd:

(De cijfers zijn tons van 1000 kg.)

Tarwe	129.680	Natuursteen	340.989	Meelfabrikaten	19.196	Garens	1.225
Gerst	71.290	Oud ijzer en afval	1.980	Chemische producten	172.507	Manufacturen	2.374
Dierlijke producten	2.825	Rails enz.	34.365	Verf- en kleurstoffen	55.470	Aardewerk	3.062
Haver	50.388	Metalen	115.666	Plantaardige oliën		Baksteen	25.910
Erwten en boonen	9.974	Ruw ijzer	47.974	en vetten	20.419	Glas	6.006
Zaden	1.811	Koper en brons	9.792	(in bulk)	3.723	Papier	44.704
Veevoeder	11.080	Lood in blokken	9.432	Stookolie	3.261	Koffie	2.623
Plantaard. looistoffen	8.050	Plaatijzer	60.852	Gasolie	3.177	Zout	2.363
Ruwe rubber	1.292	Profielijzer	66.906	Derivaten van oliën	4.573	Suiker	48.525
IJzererts	18.813	Mineralen	1.272.619	Traan	6.078	Onbewerkte tabak	2.821
Steenkool	5.673.420	Meel en bloem van		Harsen en gommen	77.071	Vischconserven	1.593
Cokes	371.987	tarwe	7.117	Was, glycerine enz.	12.514	Voedings- en genot-	
Briketten	29.919	Idem van rogge	51.031	Hout	25.442	middelen	3.720
Petroleumcokes	3.000	Gepelde en gebro-		Mijnhout	4.022	Rij- en voertuigen	2.863
Kalk en cement	86.147	ken rijst	3.214	Meubelen	4.541	Machines	23.181
Kunstmest	18.535	Gepelde granen	2.484	Cellulose	38.445	Diversen	5.294
Zwavel	3.814	Graanafval	9.905	Huiden en vellen	8.340		

(Vor. ber. In- en Uitvoer 3658 A.)

26 NOVEMBER 1939

OORLOG 1939. — Krijgsverrichtingen. —
WESTELIJK FRONT **van 19—25 November 1939. — 19 November:** Intensievere oorlogvoering ter zee, van Duitsche zijde ingezet, leidt er toe, dat vele schepen voor de Oostkust van Engeland op een mijn loopen en vergaan.
20 November: Duitsch vliegtuig bij Roermond neergestort. — Duitsch vliegtuig boven Schiermonnikoog beschoten; bestuurder schiet terug en wordt zwaar gewond.
22 November: Luchtgevechten aan het Westelijk front. Aan weerszijden worden vele toestellen neergeschoten; het schijnt, dat de Duitsche verliezen bij deze gevechten het grootst waren. — Britsche torpedojager „Gipsy" op een mijn geloopen.
23 November: Naar verluidt, zouden Duitsche vliegtuigen met parachutes mijnen laten vallen boven de Theems-monding. — Nieuwe luchtgevechten aan het Westelijk front. — Twee Duitsche duikbooten door de Fransche marine tot zinken gebracht, volgens een Fransche mededeeling.
24 November: Engelsche kruiser „Belfast" door een Duitsche torpedo beschadigd. — Motortankschip „Sliedrecht" blijkt een week geleden door een Duitsche duikboot te zijn aangehouden en getorpedeerd. Van de 31 opvarenden zijn er tot nu toe 5 gered.
25 November: In de afgeloopen week zijn een-en-dertig Fransche, Engelsche, Duitsche of neutrale schepen op een mijn geloopen of getorpedeerd. De bemanning van het Duitsche s.s. „Adolf Wörmann" brengt haar schip tot zinken op den Atlantischen Oceaan. — Een Duitsche mijnenlegger bij Langeland op een mijn geloopen en gezonken. Twaalf opvarenden worden vermist. (Red. K. H. A.)
(Vor. ber. Overzicht 12-11—18-11-'39, 4026)

A. **NEDERLAND. — Onderwijs. - Paedagogiek. - Inaugureele rede van prof. dr. M. J. Langeveld: „Over het opzettelijke en het onwillekeurige in de Opvoeding en de Opvoedkunde". —**
Prof. dr. M. J. Langeveld, benoemd tot buitengewoon hoogleeraar in de paedagogiek aan de Rijksuniversiteit te Utrecht, heeft op 23 October zijn ambt aanvaard met een rede: „Over het opzettelijke en het onwillekeurige in de Opvoeding en de Opvoedkunde". Spr. ging uit van het opvoeden, als handeling van den opvoeder of als proces, dat op het kind gericht is. Daarna zette hij de beteekenis van het op te voeden kind in de opvoeding uiteen. Dit kind „wordt" niet louter „opgevoed", het speelt ook een actieve rol in de opvoeding. De opvoeder wil het kind beïnvloeden met middelen, gekozen met min of meer oog voor het kind en volgens een al dan niet bewuste doelstelling. Dit wekt den schijn alsof het opvoedende handelen het gebied bij uitstek is van het opzettelijke ingrijpen, terwijl het opgevoed worden dan het terrein van het onwillekeurige zijn zou. Dit nu is onjuist. Ook zou het kunnen schijnen, dat het opzettelijke opvoeden tevens het meest tyrannieke is. Dit is niet minder onjuist. Het onwillekeurige kan zeer tyranniek zijn. Een en ander lichtte spr. met voorbeelden toe en werkte het nader uit. Hij noemde vier vormen van opzettelijkheid en besprak terloops den samenhang van deze problemen met dat der vrijheid, een in de wijsbegeerte vaak bestreden opvatting. Na ten slotte het onwillekeurige van het onbewuste onderscheiden en in den vorm der gehoorzaamheid beschreven te hebben, besloot spr. zijn rede met de gebruikelijke toespraken. (Alg. Handelsblad)
(Vor. ber. Inaugureele redev. 4026 E.)

B. **NEDERLAND EN DE OORLOG. - 1939. — Het incident bij Venlo. - De eerste-luitenant D. Klop om het leven gekomen. - Nederland's protest te Berlijn. —**
Het is nu officieel bekend, dat de eerste-luitenant D. Klop, wonende te Den Haag, bij den overval op den auto in de buurt van Venlo, gepleegd op ons grondgebied door acht Duitschers, is gedood.
De Engelsche lezing omtrent het gebeurde bij Venlo is de volgende:
Captain Stevens en de heer Best hebben op 9 November met medeweten van de Britsche Regeering een bezoek gebracht aan de grens. Zij waren eenigen tijd in verbinding met hooggeplaatste Duitschers en op 9 November kregen zij een uitnoodiging om te Venlo een Duitsch afgezant te ontmoeten, die hen gaarne een aantal „vredesvoorstellen" wilde overhandigen, teneinde deze aan de Britsche Regeering te doen toekomen.
Best en Stevens hebben nooit Britsche voorstellen overhandigd aan de Duitschers.
Toen zij bij de grens aankwamen, werden zij aangevallen en naar Duitschland vervoerd.
Best en Stevens hadden de Nederlandsche autoriteiten in kennis gesteld van den aard hunner zending en een Nederlandsch officier kreeg opdracht hen te vergezellen en op te letten, dat niets zou geschieden, dat in strijd was met de Nederlandsche neutraliteit.
Het schijnt, dat de Gestapo ontdekt had, wat gaande was en besloten heeft een einde te maken aan de vredesbeweging in vooraanstaande Duitsche kringen.
Een en ander is voor de Nederlandsche regeering aanleiding geweest om aan Hr. Ms. gezant te Berlijn onverwijld opdracht te geven, ter zake te protesteeren.
(Vor. ber. Incident Venlo 4032 D.)

Scheepvaart. - Nederland's verliezen. - 1 Sept.—26 November 1939. —
„Mark" (Houtvaart) 1514 ton, op mijn geloopen.
„Binnendijk" (Holl. Am. Lijn) 6873 ton, op mijn geloopen.
„Tegri" (eig. Eeftingh) 280 ton, vermist.
„Safe" (eig. Salomons) 375 ton, vermist.
„Simon Bolivar" (K.N.S.M.) 8309 ton, op mijn geloopen.
„Sliedrecht" (Van Ommeren) 5133 ton, getorpedeerd.
„Spaarndam" (Holl. Am. Lijn) 8857 ton, op mijn geloopen. **(Vor. ber. Overz. Scheepsrampen, 1-9—18-11-'39 4028 B.)**

Slachtoffers (sedert het uitbreken van den oorlog).

Hr. Ms. Van Ewyck	30	dooden
Hr. Ms. Van Gelder	6	„
„Mark" (Houtvaart) 1514 ton	—	—
„Binnendijk" (H. A. L.) 6873 ton . . .	—	—
„Tegri" (Eeftingh) 280 ton	7	„
„Safe" (Salomons) 375 ton	7	„
„Simon Bolivar" (K.N.S.M.) 8309 ton .	86	„
„Sliedrecht" (v. Ommeren) 5133 ton . .	26	„
„Spaarndam" (H. A. L.) 8857 ton . . .	5	„
	167	dooden

Tweede Kamer. — Surinaamsche begrooting 1940. —
Op 16 November werd een wetsontwerp ingediend tot vaststelling van de Surinaamsche begrooting voor 1940.
Voor immigratie van Javanen wordt *f* 400.000 uitgetrokken.
In vergelijking met 1939 wordt in 1940 meer geraamd aan uitgaven *f* 536.973, aan ontvangsten *f* 154.520 en aan rijksbijdrage *f* 382.723.
(Telex-A. N. P.) **(Vor. ber. Surin. begr. 1939, 3671 B; Nederland en de Oorlog 4032 D.)**

C. **GEESTELIJK LEVEN. — Nieuwe Bijbelvertaling verschenen. —**
Na vele jaren van voorbereiding van de vertaling van het Nieuwe Testament heeft het Nederlandsche Bijbelgenootschap op 21 Juni 1939, het feest van zijn 125-jarig bestaan, het voltooide werk, dat onder leiding van prof. dr. F. W. Grosheide was vertaald, in ontvangst genomen.
De eerste oplaag was op den dag na het verschijnen al uitverkocht, een tweede oplaag zal in Februari 1940 verschijnen. (Red. K. H. A.)
(Vor. ber. Statenvertaling 2816 A.)

D. **AMSTERDAM. — Het nieuwe hoofdgebouw van de Rijksverzekeringsbank geopend. —**
Op 20 November is het nieuwe hoofdgebouw van de Rijksverzekeringsbank aan de Apollolaan te Am-

sterdam, dat door architect D. Roodenburgh werd ontworpen, door den minister van Sociale Zaken, dr. J. van den Tempel, officieel geopend.
De grootste hoogte van het gebouw is 43 meter. De fundeering van den middenbouw rust op 3000 en die van den ringbouw op 1000 houten heipalen. Het gewicht van de staalconstructie bedraagt 1800 ton. De travée-indeeling is 1.80 meter, de netto verdiepinghoogte der kantoorlokalen 4.40 meter. (De Tijd)

27 NOVEMBER 1939

OORLOG 1939. — Recapitulatie van het Wereldgebeuren van 8—18 October 1939. —

8 October: Overeenstemming tusschen Duitschland en Letland in zake repatrieering van Letlandsche staatsburgers van Duitsche afkomst. **(Pag. 3986 D.)**
Het Nederlandsche s.s. „Binnendijk" loopt op een mijn en zinkt; alle opvarenden worden gered.

9 October: Duitsch-Bulgaarsch handelsverdrag tot stand gekomen. **(Pag. 3986 B.)**
De minister van Economische Zaken stelt distributieinspecties in.
Bij Terschelling loopt de Finsche houtboot „Indra" op een mijn.

10 October: De Fransche premier Daladier spreekt over het oorlogsdoel. **(Pag. 3981)**
Vrijwillige ontruiming van enkele Finsche steden. **(Pag. 3992 C.)**
Evacuatie en repatrieering van Duitschers uit Letland. **(Pag. 3986 D.)**
De K. L. M. hervat dienst op Londen en Malmö.
Het Comité voor Luchtverdediging van Den Haag biedt den burgemeester een chèque van *f* 315.000 aan voor den aankoop van 20 kanonnen. **(Pag. 3986 E.)**

11 October: Britsch-Russische ruilovereenkomst tot stand gekomen. **(Pag. 3984)**
Wilna aan Litauen terug. **(Pag. 3982 E.)**
Reeds 158.000 man Engelsche troepen naar Frankrijk gebracht. **(Pag. 3984)**
Op 16 October begint de suiker-distributie. **(3987)**

12 October: De Engelsche premier Neville Chamberlain antwoordt in het Lagerhuis op de vredesvoorstellen van Hitler. Hij stelt de Duitsche regeering voor de keuze: òf haar verlangen naar vrede door daden, waarborgen en bewijzen òf voortzetting van den oorlog. **(Pag. 3983)**
De besprekingen tusschen Rusland en Finland begonnen. De Skandinaafsche landen en de Ver. Staten steunen Finland door een nota te richten tot Moskou. **(Pag. 3992 C.)**
Algem. Nederl. Invoer Centrale opgericht. **(3987)**

13 October: In Duitschland acht men de rede van den Engelschen premier Chamberlain beleedigend. **(3988)**
Amstelstation en het nieuwe Muiderpoortstation te Amsterdam geopend. **(Pag. 3989 A.)**
Oorlogsjournaals worden in de Nederlandsche bioscopen weer toegelaten. **(Pag. 4018 B.)**

14 October: Het Britsche slagschip „Royal Oak" wordt door een Duitsche duikboot tot zinken gebracht. **(Pag. 3991)**
Finsch-Russische besprekingen onderbroken. **(Pag. 3992 C.)**

15 October: Er worden in het Westen groote Duitsche troepenconcentraties gemeld.
Rijksminister Funk verklaart, dat het Duitsche bedrijfsleven zich thans naar het Zuidoosten wendt.

16 October: Duitsche bommenwerpers doen een aanval op de Britsche vloot bij Schotland. **(Pag. 3997)**
De Finsche delegatie keert naar Moskou terug met tegenvoorstellen. **(Pag. 3992 C.)**
De Fransche opperbevelhebber Gamelin dringt in een interview aan op geduld, omdat de tijd in het voordeel van de geallieerden zou werken.
Aneta meldt erupties ten Westen van het Diëngplateau, waardoor het gehucht Timbang is weggevaagd.
De regeering vraagt een buitengewoon crediet van *f* 100 millioen voor de defensie. **(Pag. 3991 A.)**
Belastingacademie te Rotterdam geopend. **(3994 A.)**
De K. L. M. zal voor 3 millioen gulden vliegtuigen aanschaffen; het rijk stelt zich voor dit bedrag garant.

17 October: Fransche troepen ontruimen een deel van het bezette Duitsche gebied. **(Pag. 3997)**
Een Britsche luchtaanval op de Duitsche haven Emden wordt gemeld. **(Pag. 3997)**
Duitsche vliegtuigen doen twee aanvallen op de Britsche vlootbasis Scapa Flow. **(Pag. 3997)**
De Turksche minister van Buitenlandsche Zaken, Saradjogloe, vertrekt uit Moskou zonder dat een Turksch-Russisch verdrag is gesloten. **(Pag. 3992 A.)**
Duitsch luchtdoelgeschut bestookt Nederlandsche vliegtuigen, die langs de grens patrouilleeren. Nederland protesteert.
De Tweede Kamer neemt een wijziging van de Tariefwet aan.

18 October: De Koningen van Zweden, Noorwegen en Denemarken, de president van Finland en de vier ministers van Buitenlandsche Zaken confereeren te Stockholm. **(Pag. 3992 C.)**
Duitsche vliegtuigen boven de Orkaden.
Gandhi ontzegt Engeland zijn moreelen steun in den oorlog. **(Pag. 3996)**
De Tweede Kamer keurt eenige wijzigingen in de Vestigingswet voor het Kleinbedrijf goed. **(3994 A.)**
(Red. K. H. A.) **(Vor. ber. Recap. 1—7-10-'39, 4029)**

A. SLOWAKIJE. — Regeeringsverklaring van Tuka.
In het Slowaaksche parlement is op 21 November de regeeringsverklaring van den nieuwen minister-president Tuka, waarin hij een uiteenzetting van het opbouwprogramma, den buitenlandsch-politieken toestand en het streven van Slowakije geeft, voorgelezen. De Slowaaksche regeering, aldus de verklaring, zal voortgaan op den weg der vriendschap met het Groot-Duitsche rijk, welke samenwerking Slowakije een zelfstandig nationaal bestaan heeft verschaft. Het staat vast, dat het Slowaaksche volk vroeger in naam van democratie, menschelijkheid en het zelfbeschikkingsrecht Slowaaksch gebied is ontnomen. Men tracht dit thans te Londen en te Parijs te verbloemen met de bewering, dat Slowakije door het Duitsche leger is bezet. Wanneer de propaganda der westelijke mogendheden oprecht is, moet zij de aanwezigheid van Engelsche troepen in Frankrijk op dezelfde wijze verklaren.
Het Slowaaksche volk is vrij en verlangt nooit weer een Tsjecho-Slowakije te beleven, want dat zou den ondergang der Slowaaksche vrijheid beteekenen. (D. N. B.)
(Vor. ber. President Tiso 3999 A.)

B. CHINA. — Conflict met Japan. - Pakhoi. - Tsjang Kai-sjek weder minister-president. —
Een Japansche militaire afdeeling heeft, geëscorteerd door oorlogsschepen, haar basis verlaten en op 16 November een eiland bij Pakhoi bezet, waarvan de naam niet vermeld wordt.
Maarschalk Tsjang Kai-sjek, de Chineesche opperbevelhebber, is benoemd tot minister-president, in opvolging van dr. K. H. Koeng, die vice-minister-president wordt. Koeng blijft minister van Financiën.
Tsjang Kai-sjek was na den val van Nanking, twee jaar geleden, afgetreden als minister-president, teneinde zich geheel te wijden aan de militaire aangelegenheden. (Telex-A. N. P.)
(Vor. ber. Chineesch-Japansch conflict 4019 B.)

C. SURINAME EN CURAÇAO EN DE OORLOG. - 1939. — Toezicht op diensten. —
Door den gouverneur van Suriname is bij de Staten een landsverordening ingediend op het gebruik van vervoer-, post-, telegraaf- en telefoondiensten ter verzekering van de openbare rust en orde in dringende omstandigheden.
Het ontwerp beoogt den Gouverneur, den Raad van Bestuur gehoord, de bevoegdheid te geven op de genoemde diensten een bijzonder toezicht te stellen.
Dit toezicht wordt uitgeoefend onder leiding van den procureur-generaal, door de diensthoofden of door andere daartoe aangewezen ambtenaren.
(Vor. ber. Suriname en Curaçao en de Oorlog 4022 C.)

28 NOVEMBER 1939

OORLOG 1939. —

ENGELAND. — **Maatregelen omtrent den internationalen handel en Certificaten van Oorsprong en belangen. —**

Van Britsche zijde is thans de uitvoerige regeling betreffende certificaten van oorsprong en belangen voor exporten naar het Vereenigd Koninkrijk gepubliceerd.

1. Alle goederen (met uitzondering van die, welke voorkomen op de lijst van vrijstellingen hieronder genoemd), welke uit een neutraal land worden uitgevoerd naar het Vereenigd Koninkrijk, moeten vergezeld gaan van een certificaat van oorsprong en belangen, in den vorm als goedgekeurd door het Britsche Handelsministerie, en de handteekening dragen van een Britsch consulair ambtenaar.
2. Het certificaat moet, indien aanwezig, het percentage aangeven van den kostprijs der in hetzelve beschreven goederen, welke de waarde uitdrukt der grondstoffen, die zijn gegroeid of vervaardigd of bewerkt op vijandelijk gebied maar dit mag in geen geval de 25% te boven gaan. Uit het certificaat moet tevens blijken, dat geen vijand eenig belang, welk ook, heeft bij de goederen, die er door worden gedekt.
3. In deze kennisgeving zijn onder ,,vijand" te verstaan:
1) Iedere staat, in oorlog met het Ver. Koninkrijk, en agenten van de regeering ervan;
2) Iedere inwoner, individueel en firma, gevestigd in vijandelijk gebied;
3) Ieder filiaal, in welk land ook, waarvan de hoofdzetel op vijandelijk territoir gevestigd is.
4) Iedere vennootschap of andere combinatie van personen, opgericht of samengevoegd onder de vigueur van 's vijands wetten.
5) Iedere persoon of firma, voorkomende op de zwarte lijst.
De uitdrukking ,,vijandelijk gebied" omvat alle gebied onder vijandelijke souvereiniteit of het gebied, dat door den vijand bezet is.
4. Goederen, die grootendeels of voor een deel van neutrale herkomst zijn en een behandeling hebben ondergaan, enz., op vijandelijk territoir, worden beschouwd als te zijn van vijandelijken oorsprong, zoo zij later gezonden worden naar hetzelfde neutrale land of een ander neutraal land voor her-export.
5. Het percentage der vijandelijke herkomst moet worden berekend op de basis van de verhouding tusschen:
a) De totale kosten, waarop aan het neutrale land de vervaardiging neerkomt, inbegrepen de grondstoffen, maar onder aftrek van de neutrale verpakking, en
b) hetgeen den neutralen fabrikant de vijandelijke grondstoffen en het in vijandelijk gebied verrichte werk heeft gekost, het bedrag omgerekend in de valuta van het neutrale land naar den koers van den dag van koop of betaling. De bedragen, door een neutraal fabrikant betaald aan een vijand wegens fabricage-licentie, en wegens verpakking in kisten, wanneer deze is geschied op kosten van den vijand.
De uitdrukking ,,verpakking" omvat niet alleen de verpakking, die noodig is voor het vervoer van de goederen, maar ook materialen als flesschen, kartonnen doozen en hulzen, enz., die om de goederen blijven tot bij den kleinhandel.
6. Het woord ,,belangen" in het certificaat voorkomende, is meer omvattend dan ,,eigendom" of ,,bezit". Het duidt een zoodanig direct of indirect belang aan van een vijand van Groot-Brittannië met de goederen in kwestie, waarbij de voorgenomen transactie hem voordeel of winst kan brengen.
Het omvat bijgevolg alle gevallen, waarin een commissieloon aan den vijand zou kunnen toevallen.
7. Certificaten zijn noodig voor alle zendingen, hoe klein ook, en zijn zelfs van toepassing op voorwerpen, per pakketpost verzonden. Zij zijn echter niet noodig voor de volgende categorieën van goederen:
Dagbladen, tijdschriften en andere drukwerken als boeken of gedeelten ervan, muziek, catalogi, tractaatjes, brochures, vliegende bladen, formulieren, en ook alle advertentie-materiaal,
goederen, bona fide persoonlijk bezit zijnde of tot het huishouden behoorend, van menschen, die het land binnenkomen,
monsters zonder handelswaarde.
bona fide geschenken door particulieren aan particulieren toegezonden,
goederen, uit het Vereenigd Koninkrijk afkomstig en na geëxposeerd te zijn, daarheen terugkeerend,
goederen onder voorwaarden van transito of verscheping geïmporteerd en behoorlijk opnieuw geëxporteerd,
goederen, geadresseerd of rechtstreeks geconsigneerd aan regeeringsdepartementen,
goederen, waarvan de invoer gedekt is door een licentie, afgegeven door het handelsministerie onder vigueur van den handel met den vijand — wet van 1939.
8. Een lijst van goederen, waarvoor geen certificaat van oorsprong en belangen vereischt wordt, is door het Handelsministerie opgesteld en kan op elk Britsch consulaat worden geraadpleegd. Het omvat alle voedingsmiddelen, dierenvoer en een zeker aantal grondstoffen.
9. De tijdsduur, gedurende welken een certificaat geldig blijft, is de tijdsduur, waarbinnen de goederen verscheept moeten worden en dekt dus niet den tijd, dien de reis duurt.
10. Certificaten worden niet uitgereikt aan expediteurs.
11. Den exporteurs zij ernstig aanbevolen, dit in hun eigen belang en om onnoodig oponthoud te vermijden, hun aanvragen met zorg en nauwkeurigheid in te vullen, alle terzake dienende facturen en andere betrouwbare documenten ter ondersteuning van hun verklaringen aan den consul te zijner informatie er bij te voegen en bereid te zijn alle verdere inlichtingen te verstrekken, die worden verlangd.

Het mijnengevaar. - Protesten. - Nederlandsche verliezen. —

De behandeling, welke de neutrale landen ondergaan, wordt gevoeld als schromelijk onrechtvaardig en strijdig met de internationale verdragen. Protesten van Nederland, België, Zweden, Japan, Iran en ook van Italië betreffende het mijnengevaar bij de Engelsche kust, welke Londen en Parijs in de laatste weken hebben bereikt, hebben weinig resultaat gehad. De Engelsche en Fransche regeeringen verwijzen de neutrale staten naar Duitschland, dat weer op zijn beurt Engeland van schending van het internationale recht beticht. Het blijft een vicieuse cirkel waarvan de neutralen en niet in het minst Nederland het slachtoffer zijn, want sinds het uitbreken van den oorlog heeft Nederland reeds 7 schepen verloren met een gezamenlijken inhoud van 32.000 ton.

(Vor. ber. Verliezen Nederland 4034 B.)

Radio-rede van minister-president Neville Chamberlain. - Het oorlogsdoel: de overwinning; het vredesdoel: een nieuw Europa met een nieuwen geest. —

Voor de Engelsche radio heeft minister-president Chamberlain op 26 November een rede gehouden, waarin hij nogmaals Engeland's doelstellingen uiteenzette bij het voeren van den oorlog.

Aan het begin van zijn rede sprak Chamberlain nog over het uitblijven van een Duitsch offensief. Dit kan niet worden toegeschreven aan de humaniteit van Duitschland. Ons zijn overvloedig bewijzen gegeven, dat geen overwegingen van menschelijkheid hen afschrikken van welken vorm van oorlog ook, wanneer zij denken, dat die hun eenig voordeel zal brengen. De Duitschers moeten tot de conclusie zijn gekomen, dat zij meer zouden verliezen dan winnen door dergelijke aanvallen en zij moeten er de voorkeur aan hebben gegeven om gebruik te maken van methoden, waarvan zij denken, dat ze toegepast kunnen worden zonder ernstige verliezen voor henzelf.

De laatste methode is, om zonder onderscheid te maken, in de Britsche wateren een nieuw soort mijn uit te strooien. Het beteekent voor hen niets, aldus Chamberlain, dat zij dagelijks neutrale schepen evenzeer als Engelsche vernietigen en daarmede verdrinken of verminken de burgers van landen, waarmede zij niet in oorlog zijn. Engeland zou echter de magnetische mijn meester worden, zooals het de duikboot reeds meester geworden is.

Wat de oorlogsstrategie betreft verklaarde Chamberlain, dat de tijd een factor is, die aan den kant van de geallieerden werkt. Voortgaande zette Chamberlain uiteen, dat hij in zijn eigen gedachten onderscheid maakte tusschen oorlogsdoeleinden en vredesdoeleinden. ,,Ons oorlogsdoel", zoo zeide hij, ,,kan zeer kort gedefinieerd worden. Het is onzen vijand de nederlaag toebrengen en daarmede bedoel ik niet slechts de nederlaag van de militaire krachten van den vijand. Ik bedoel de nederlaag van de agressieve afblaffende mentaliteit, die voortdurend tracht andere volkeren door geweld te overheerschen, die een brutale voldoening in vervolging en marteling van onschadelijke burgers en die uit naam van de belangen van den staat de verwerping rechtvaardigt van eigen gegeven woord, waar dit maar passend wordt geoordeeld."

Wat de vredesdoeleinden betreft zeide Chamberlain: ,,Wanneer wij ons oorlogsdoel hebben bereikt, zou ons verlangen er naar uitgaan een Nieuw-Europa te vestigen, niet nieuw in dien zin, dat alle oude grenspalen uit den grond worden getrokken en een nieuwe landkaart wordt opgemaakt volgens de denkbeelden der overwinnaars, maar een Nieuw-Europa met een nieuwen geest, waarin de naties, die het bewonen, haar moeilijkheden met goeden wil en wederzijdsche verdraagzaamheid zullen benaderen." **(Vor. ber. Chamberlain 4031)**

BRITSCH-INDIE. — **Congres handhaaft non-Coöperatie. —**

Het bestuur van de Indische Congres-partij heeft op 26 November een resolutie aangenomen, waarin be-

sloten wordt, het Congres afzijdig te houden van de Britsche politiek en van den door Engeland gevoerden oorlog, alsmede voort te gaan met de non-coöperatie totdat Groot-Brittannië zijn standpunt ten aanzien van het Congres wijzigt en de verlangens van het Congres accepteert.
Tegelijkertijd evenwel herinnert de resolutie er aan, dat het bij de politiek van non-coöperatie en passief verzet noodzakelijk blijft naar een eervolle oplossing te streven. **(V. b. Aftr. Congres-Ministeries 4024)**

FRANKRIJK. — **Begrooting 1940. —**
De eerste begrooting sedert het uitbreken der vijandelijkheden is aan het parlement aangeboden; de financieele commissie uit de Kamer heeft het ontwerp in onderzoek genomen.
De ontwerp-begrooting is nagenoeg in evenwicht, met een cijfer van fr. 79,062 milliard aan geraamde ontvangsten, waartegen aan uitgaven fr. 78,995 milliard staan, zoodat er een overschot van rond fr. 67 millioen blijft. **(Vor. ber. Begrooting 1939, 3598 A.)**

DUITSCHLAND. — **Kleeding voortaan gedistribueerd. —**
Met ingang van 13 November is in Duitschland een textieldistributie ingesteld. Iedereen heeft een distributiekaart ontvangen, die honderd „punten" telt en een jaar geldig is. Men mag deze honderd punten naar eigen keuze gebruiken. Echter is, ten einde een „run" op de winkels gedurende de eerste dagen te voorkomen en ook het hamsteren van kleedingstukken tegen te gaan, verdeeling van het puntenverbruik over vijf perioden voorgeschreven. Er zijn verschillende kaarten, voor mannen, vrouwen, jongens en meisjes.
Een heeren costuum kost 60 punten, een trui 30 pt., een overhemd en badpak elk 20 pt., een paar sokken 5 pt., een das 3 pt., een zakdoek 2 pt. Voor een wollen damesjapon is 40 pt. noodig, voor andere jurken 30 pt., voor een corset 15 pt.
(Vor. ber. Distrib. Levensmiddelen 4023)

ENGELAND. — **Legerraad gevormd. - Hore Belisha voorzitter. —**
In het Staatsblad werd op 21 November ter kennis gebracht dat er een Legerraad is gevormd, welke als volgt is samengesteld: Hore Belisha, minister van Oorlog, president; burggraaf Cobham, vice-president; generaal Ironsadi, generaal Gordon Finlayson, luit.-generaal Venning, sir Victor Warrender en sir Percy Grigg. **(Vor. ber. Hore Belisha 3996)**

DUITSCHLAND. — **Conclusies uit het Britsche Blauwboek. - Officieel communiqué. —**
Het D. N. B. publiceert op 27 November een officieel communiqué, waarin uitvoerig wordt ingegaan op het Engelsche Blauwboek, dat beschouwd wordt als een bewijs voor den onvoorwaardelijken wil tot oorlog van Engeland. Het Blauwboek bewijst, — aldus wordt betoogd — dat de Britsche diplomatie rechtstreeksche Duitsch-Poolsche onderhandelingen verhinderd heeft. „Engeland heeft niets gedaan, om deze onderhandelingen, waarvan vrede of oorlog afhingen, tot stand te brengen."
(Telex-A. N. P. - Agence Belga - D. N. B. - Times)
(V. b. Blauwboek 3967 A; Duitsch antwoord 3980)

29—30 NOVEMBER 1939

A. **NEDERLAND. — De minister van Onderwijs, de heer G. Bolkestein, spreekt over „Onderwijsvernieuwing". —**
De minister van Onderwijs, de heer G. Bolkestein, heeft op 26 November in de vergadering van den Vrijz. Dem. Bond een rede gehouden over „Onderwijsvernieuwing".
Spreker heeft hierin gewezen op verschillende fouten, welke de huidige methode aankleven, op de hervormingen welke noodig zijn, en op de voornaamste eischen, waaraan de schoolopvoeding heeft te voldoen.
Om tot die verbeteringen te komen, is echter noodzakelijk dat de oude schoolstrijd geheel verdwijne, dat er een volledige pacificatie komt, dat het katholiek, het protestantsch-christelijk en het openbaar onderwijs gelijkgerechtigd en gelijkbegunstigd naast elkaar leven. (Telex-A. N. P.)
(Vor. ber. Onderwijs 3961 D.)

B. **NEDERL. OOST-INDIE EN DE OORLOG. - 1939. Verbod van Vreemde vlaggen. —**
In verband met de handhaving van de door de Nederlandsche Regeering afgekondigde onzijdigheid in den tusschen eenige vreemde mogendheden bestaanden oorlogstoestand, bepaalde de Regeering, dat het verboden is in het rechtsgebied van Nederlandsch-Indië in het openbaar nationale vlaggen van vreemde mogendheden te plaatsen of te houden, onder aanteekening dat dit verbod niet geldt:
a. ten aanzien van vlaggen, hetzij op of aan gebouwen, of op daarbij behoorende terreinen van consulaten van vreemde mogendheden, hetzij op of aan gebouwen en terreinen in gebruik bij consulaire vertegenwoordigers van zulke mogendheden, hetzij op vervoermiddelen, waarvan deze gebruikmaken.
b. ten aanzien van vlaggen ter eenvoudige aanduiding der nationaliteit gevoerd op vreemde oorlogs-, zee- of binnenvaartuigen.

Geestelijk leven. - De Algemeene Synode. —
De Algemeene Synode van de Protestantsche Kerk stelde een reglement van orde vast.
Men besloot, zoowel bij de overheid als bij particuliere werkgevers er op aan te dringen dat de Zondagsrust beter zal worden gehandhaafd.
Verder wijdde men een uitvoerige bespreking aan de vraag of een huwelijk, waarbij een der partijen vroeger is gescheiden, kerkelijk behoort te worden ingezegend. **(Vor. ber. Geestelijk Leven 4034 C.)**

Sociale voorzieningen voor Chineezen. —
De belangstelling voor de invoering van sociale voorzieningen neemt in Chineesche kringen in Ned.-Indië in den laatsten tijd sterk toe. Eenigen tijd geleden kondigde de directie van het Chineesche dagblad „Sin Po" de stichting van een pensioenfonds aan voor het geheele personeel, waaraan de directie tot een maximum van *f* 20.000 zou bijdragen. Op 23 Nov. vergaderde te Batavia de Bond van Chineesche werknemersvereenigingen (Tiong Hwa Keng Kie Hwee), in combinatie met Chung Hwa Hui, ter bespreking van de mogelijkheid van invoering van pensioenregelingen voor het personeel van de Chineesche zakenwereld. De besprekingen hadden tot resultaat dat een werkcommissie werd gevormd, die belast werd met de opstelling van een werkplan.

De petitie voor een volwaardig parlement. —
Aneta is thans in staat de petitie van de Indonesisch Nationalistische Groep, waarvan voorzitter is de heer Soangkoepon, benevens een tweetal andere, gelijkluidende, verzoekschriften aan de Tweede Kamer der Staten-Generaal, in zake de instelling van een volwaardig parlement op den grondslag van verkiezing van alle leden, in extenso te publiceeren (zie pag. 4015).
De petitie berust op de volgende voornaamste overwegingen: dat sinds de plechtige verklaring van de Regeering op 18 November 1918 omstreeks 20 jaar is verloopen, dat de gebeurtenissen in Europa zoowel als in Azië, Overheid en volk van Indonesia wederom nopen tot een hechtere samenwerking, dat door de omstandigheden Ned.-Indië komt te verkeeren in een toenemende isolatie van het Rijk in Europa, dat een meerdere mate van zelfstandig Regeeringsbeleid in Indonesia noodig en gewenscht blijkt, dat machtsverschuivingen in het Verre Oosten gestadig plaats hebben, en dat de machtstegenstellingen tusschen belanghebbende mogendheden zich voortdurend verscherpen.
Requestranten wijzen er verder op, dat bij het streven naar herverdeeling der koloniën de aandacht van de betrokken mogendheden niet in de laatste plaats is gericht op Ned.-Indië; dat derhalve meer dan ooit de wenschelijkheid aan den dag treedt dat het Indonesische volk in de ruimste mate de gelegenheid worde gegeven zich uit te spreken over zijn positie temidden der wereldverhoudingen en door instelling van een volledig parlement de volkswil gelegenheid krijgt zich volledig te manifesteeren.
Voorts herinneren zij er aan, dat, toen de Indonesische nationa-

listische beweging revolutionnaire non-coöperatieve tendenzen vertoonde, de Regeering herhaaldelijk in uitzicht stelde dat, indien deze nationalistische beweging matige doeleinden trachtte te verwezenlijken binnen het kader van legale actie, staatkundige hervormingen in den ruimsten zin van het woord waren te erlangen.
Requestranten wijzen er op, dat echter van een zoodanige tegemoetkomende koloniale politiek tot dusver niets is gebleken, en dat deze gang van zaken een latent gevaar is voor tenietdoening van alles wat tot dusver aan samenwerking op staatkundig gebied is bereikt en afbreuk doet aan den geest van wederzijdsch vertrouwen; dat de snel voortschrijdende staatkundige ontwikkeling in de naburige landen in Azië en het Verre Oosten een steeds scherper contrast teweegbrengt met den huidigen staatkundigen toestand in Ned.-Indië, welk contrast door de nationale beweging als een groote tekortkoming aan staatkundige rechten wordt gevoeld.

(Vor. ber. Staatk. organisaties 4015 A; Ned. Oost-Indië en de Oorlog 4015 A.)

OORLOG 1939. —

ENGELAND. — **Troonrede van Koning George VI. - Nieuwe financieele offers noodig. —**
Bij de opening van de eerste oorlogszittingsperiode van het parlement heeft Koning George in zijn Troonrede op 28 November verklaard, dat het voeren van den oorlog de kracht vereischt van al zijn onderdanen.
„Mijn Dominions en overzeesche gebieden nemen van ganscher harte en op een doeltreffende wijze, waarvoor Ik zeer dankbaar ben, eraan deel. Over de wereld houden Mijn oorlogsvloten, te zamen met de koopvaardij- en visschersvloten, de groote zeewegen vrij en open.
In het binnenland, in Frankrijk en op alle punten overzee volbrengen Mijn legers en luchtstrijdkrachten hun taken. Ik ben er zeker van dat zij volkomen opgewassen zijn tegen alle inspanningen en opofferingen, welke van hen zouden worden gevraagd."
Na het Lagerhuis te hebben medegedeeld dat gevraagd zal worden om verdere financieele voorzieningen voor de voortzetting van den oorlog, vervolgt de Troonrede: „Ernstige verantwoordelijkheden blijven in dezen tijd op u rusten. Gij zult, daarvan ben Ik overtuigd, de vastberadenheid van de natie tot uitdrukking brengen. De maatregelen, welke aan u zullen worden voorgelegd, zijn volgens Mijn raadgevers noodig voor de welvaart van Mijn volk en het bereiken van het doel waarop al onze krachtsinspanningen zijn gericht."

(V. b. Koning George VI 3937; Troonrede 3536 G.)

Minister-president Neville Chamberlain kondigt Britsche export-contrôle aan van 4 December 1939 af. —
In de op 28 November gehouden bijeenkomst van het Lagerhuis heeft de minister-president Chamberlain het woord gevoerd.
Hij begon met aan te kondigen, dat de Britsche export-contrôle op 4 December 1939 in werking zal treden.
Deze contrôle was het gevolg van de talrijke niet goed te praten daden door Duitschland, waarbij het de overeenkomsten en conventies, welke het zelf heeft onderteekend, heeft geschonden. Dientengevolge waren de Geallieerden genoodzaakt de maatregelen te nemen, welke vervat zijn in de op 28 November gepubliceerde „order in council".

Order in Council. - Officieele tekst. —
Op 28 November is de tekst gepubliceerd van de „Order in Council" betreffende de Britsche economische représailles tegen de Duitsche mijnenactie.
De „Order" treedt 4 December in werking, en bepaalt het volgende:
1. Elk koopvaardijschip, dat uit een vijandelijke haven vertrekt, inclusief eenige haven in gebied, dat onder vijandelijke bezetting of contrôle staat, kan, na 4 December 1939 gelast worden in een Britsche haven of een geallieerde haven, de goederen te lossen, welke in zulk een vijandelijke haven aan boord zijn genomen.
2. Elk koopvaardijschip, dat na 4 December vertrokken is uit een niet-vijandelijke haven, en goederen aan boord heeft, welke van den vijand afkomstig zijn of eigendom van den vijand zijn, kan gelast worden zulke goederen te lossen in een Britsche of een geallieerde haven.
3. De in een Britsche haven krachtens voornoemde voorschriften geloste goederen, zullen gesteld worden onder de hoede van het Prijzenhof. Tenzij het Hof gelast, dat de goederen worden opgevorderd voor Z.M.'s gebruik, zullen zij worden vastgehouden of onder leiding van het Hof worden verkocht. De opbrengst van de goederen zal betaald worden aan het Hof. Na het sluiten van den vrede zal het Hof beschikken over deze opbrengst en over de vastgehouden, maar niet verkochte goederen. Niets kan echter het Hof verhinderen om betalingen te verrichten uit de opbrengst of goederen vrij te geven, wanneer het Hof dit noodig acht, en wel in de volgende twee gevallen:
a) Indien aan het Hof op bevredigende wijze wordt aangetoond, dat de goederen neutraal bezit zijn geworden voor den datum van deze „Order".
b) Met toestemming van den bevoegden „officer of the crown".
4. In alle gevallen welke tot deze „Order" behooren, zullen zooveel mogelijk de wetten en gebruiken van het Prijzenhof worden toegepast.
5. Niets in deze „Order" zal van invloed zijn op de mogelijkheid, dat schepen of goederen in beslag worden genomen of gebracht onafhankelijk van deze „Order".
6. De woorden „goederen, welke van den vijand afkomstig zijn" omvatten goederen, welke hun oorsprong vinden in eenig gebied onder vijandelijke contrôle of bezetting, en de woorden „goederen, welke eigendom van den vijand zijn" slaan op die goederen, welke aan eenig persoon in eenig zoodanig gebied toebehooren.
7. Processen voortvloeiende uit deze „Order" kunnen worden gevoerd voor elk Prijzenhof met jurisdictie, waarop de regelen van het Prijzenhof van 1939 van toepassing zijn.
8. De woorden „Britsche havens" kunnen slaan op elke haven binnen de jurisdictie van eenig Prijzenhof, waarop de regelen van het Prijzenhof van 1939 van toepassing zijn.

FRANKRIJK. — **Fransche export-contrôle. —**
In een publicatie van het Fransche departement voor de blokkade is medegedeeld, dat het besluit der Geallieerde regeeringen, om op te treden tegen den uitvoer van den vijand, den schepen, die afkomstig zijn van Duitschland of naburige landen, de verplichting zal opleggen zich aan dezelfde contrôlemaatregelen te onderwerpen als de schepen, die zich naar deze landen begeven.
Overigens heeft de Fransche regeering dezelfde bepalingen uitgevaardigd als door de Engelsche regeering in haar „Order in Council" zijn vastgesteld.

DUITSCHLAND. — **Britsche Export-contrôle. - Tegenmaatregelen. —**
Het valt niet te ontkennen, aldus het Algemeen Handelsblad van 29 November, dat de aankondiging der Britsche regeering, volgens welke zij met ingang van 4 December '39 haar verscherpte contrôle op de koopvaardijschepen, die Duitsche exportgoederen vervoeren, denkt door te voeren, in Berlijn een reactie heeft uitgelokt, die weinig goeds voor de allernaaste toekomst belooft. Een officieuse mededeeling van de Duitsche regeering zegt op 29 November dat men in de Rijkskanselarij te Berlijn zich tegenmaatregelen voorbehoudt. Oók dat men zich over details niet wilde uitlaten. Maar men liet toch wel doorschemeren, dat een veel scherpere voortzetting van den zee- en luchtoorlog, vooral ook van de actie der duikbooten, ongetwijfeld te verwachten is. (Telex-A. N. P. - Le Temps - D. N. B. - Alg. Handelsblad)

A. **ROEMENIE. — Radio-redevoeringen van den premier Tatarescu en van den minister van Buitenlandsche Zaken, Gafencu. - Roemenië blijft neutraal. —**
Minister-president Tatarescu heeft in een radio-rede op 28 November een uitvoerige uiteenzetting gegeven van den algemeenen toestand en het regeeringsprogram toegelicht.
Sprekende over de buitenlandsche politiek, wees hij op de moeilijkheden, die de oorlog ook voor hen, die buiten het conflict zijn gebleven, in het leven heeft geroepen.
„Ten aanzien van het huidige conflict heeft Roemenië zijn standpunt vastgesteld: neutraliteit. Het Roemeensche volk zal slechts vechten voor eigen grond. Roemenië is en blijft neutraal. Het wenscht vriendschappelijke betrekkingen met alle volkeren, in het bijzonder met zijn naburen".
Gafencu, de Roemeensche minister van Buitenlandsche Zaken, heeft op 29 November in den Senaat een uiteenzetting gegeven over de buitenlandsche politiek van Roemenië.
Betreffende de verhouding tot de Sovjet-Unie zeide

de minister, dat de gemeenschappelijke grens, welke eerst langs Bessarabië liep, thans verlengd is met de grens met Polen. Gafencu verklaarde overtuigd te zijn dat beide volken niet tegenover elkaar staan. In deze overtuiging heeft Roemenië de besprekingen tusschen Rusland en Turkije gevolgd. Het land acht het gelukkig, dat de betrekkingen tusschen de Sovjet-Unie en Turkije niet hebben geleden door het afbreken van de besprekingen.
Wat Hongarije betreft, meent Gafencu, dat de jongste rede van graaf Csaky eenige verwondering heeft gewekt. Allen, die verlangend zijn de goede betrekkingen te herstellen, op de eerste plaats de leiders van de Hongaarsche minderheid in Roemenië en die teekenen van ontspanning zagen, zeggen tegen elkaar, aldus Gafencu; „Als graaf Csaky toch maar niet opnieuw de atmosfeer wil vergiftigen".
Betreffende het vraagstuk van het Donau-bekken verklaarde de minister, dat voor hem het verdrag van Trianon noch een onrechtvaardigheid, noch een monsterachtigheid is. (Telex-A. N. P.)
(Vor. ber. Kabinet-Tatarescu 4032 C.)

1—2 DECEMBER 1939

A. **NEDERLAND EN DE OORLOG. - 1939. — Tweede Kamer. - De Regeering vraagt ƒ 100 millioen. - Bevoorrading voor onze voedselvoorziening. —**
De Regeering ziet zich op 30 November genoodzaakt een buitengewoon crediet van ƒ 100 millioen aan te vragen, in hoofdzaak bestemd als financieringscrediet ten dienste van de regelmatige voorziening van onze volkshuishouding met producten en grondstoffen.
Dit wetsontwerp strekt dus ter verhooging van het tiende hoofdstuk der begrooting 1939.
(Telex-A. N. P.) **(Vor. ber. Crediet 4012 A; Nederland en de Oorlog 4034 B.)**

B. **SOVJET-RUSLAND. — Finsche kwestie. - Grensincident. - Russische eisch. - Finsch antwoord. - Verloven te Leningrad ingetrokken. - Sovjet-vloot houdt zich gereed. - Non-agressie verdrag met Finland opgezegd. - Diplomatieke betrekkingen met Finland afgebroken. - Rede van Molotof. - Ver. Staten wenscht goede diensten te verleenen. —**

Grensincident. - Russische eisch. —
De Sovjet-Russische minister van Buitenlandsche Zaken, Molotof, heeft den Finschen gezant in Moskou een nota overhandigd, waarin de Finsche regeering gesommeerd wordt, onmiddellijk haar troepen tot op 25 kilometer van de grens terug te trekken.
De aanleiding tot dezen eisch is een schietpartij, die zich volgens een officieel Russisch communiqué aan de Finsch-Russische grens zou hebben voorgedaan.
Dit communiqué beschuldigt de Finnen ervan, gevuurd te hebben op de Sovjet-Russische troepen, die nabij de grens ten Noordwesten van Mainil gestationneerd waren. Het incident heeft zich op 26 November voorgedaan. Vier Sovjet-Russische soldaten zijn gedood en negen gewond.

Finsch antwoord. —
Na een bespreking heeft de Finsche regeering haar antwoord op de nota van de regeering der Sovjet-Unie gepubliceerd. In het antwoord wordt vastgesteld dat tijdens de onderhandelingen, welke onlangs zijn gevoerd, de Finsche regeering haar standpunt reeds uiteen heeft gezet.
Verder wordt vastgesteld dat van Finsche zijde niet is geprovoceerd. Geen enkel kanonschot werd gelost, terwijl dit niet gezegd kan worden van Sovjet-zijde. Toch verklaart de regeering van Finland zich bereid haar troepen van de grens op den door de Russische regeering gewenschten afstand terug te trekken, op voorwaarde dat van Sovjet-Russische zijde een soortgelijke maatregel wordt genomen.

Verloven te Leningrad ingetrokken. - Sovjet-vloot houdt zich gereed. —
Generaal Meretschkof, de commandant van het district Leningrad, heeft op 28 November alle verloven ingetrokken en aan alle officieren en manschappen bevel gegeven, zich binnen 24 uur in hun depots te melden. Een overeenkomstig bevel wordt onlangs uitgegeven voor de Russische Oostzeevloot door haar bevelhebber, admiraal Trubitsch.
In de buurt van Leningrad worden op groote schaal manoeuvres van de luchtmacht gehouden, waaraan zware bommenwerpers en jachtvliegtuigen deelnemen.

Non-agressie verdrag met Finland opgezegd. —
Molotof, de volkscommissaris voor Buitenlandsche Zaken, heeft op 28 November, in tegenwoordigheid van den vice-commissaris Potemkin, den Finschen gezant te Moskou, Yrjo Koskinen, een nota overhandigd, waarin het verdrag van non-agressie, dat tusschen Finland en de Sovjet-Unie is gesloten, wordt opgezegd, „wegens de anti-Sovjet-Russische politiek van Finland".
(Vor. ber. Onafhankelijkh. erkenning 1917, 4030 A.)

Diplomatieke betrekkingen met Finland verbroken. - Het leger gereed voor iedere eventualiteit. —
De Sovjet-Unie heeft de diplomatieke betrekkingen met Finland afgebroken.
De vice-volkscommissaris van Buitenlandsche Zaken, Potemkin, heeft den Finschen gezant op 29 November 10.30 uur 's morgens ontvangen en hem een nota overhandigd, waarin de redenen worden uiteengezet, waarom Rusland de betrekkingen afbreekt.
De Russische regeering heeft de troepen van het Roode Leger gelast zich gereed te houden voor iedere eventualiteit.

Radio-rede van Molotof. —
De voorzitter van den raad van volkscommissarissen en volkscommissaris voor Buitenlandsche Zaken, Molotof, heeft op 29 November een radio-rede gehouden, waarin hij o.a. heeft gezegd:
De politiek van de Finsche regeering, welke vijandig is aan de Sovjet-Unie, verplicht ons onmiddellijk maatregelen te nemen om de buitenlandsche veiligheid van den staat te verzekeren. De onderhandelingen, welke gedurende maanden zijn gevoerd, hebben niet tot een oplossing geleid. Finland is aan de grens zeer provoceerend opgetreden en de regeering van de Sovjet-Unie heeft besloten haar politieke en economische vertegenwoordigers uit Helsinki terug te roepen. Ook heeft zij haar troepen bevel gegeven zich gereed te houden voor alle gebeurlijkheden.
De voorstellen van de Sovjet-Unie zijn afgestuit op een arrogante weigering tot een bespreking. De Finsche regeering blijft Leningrad onder de bedreiging van haar leger houden. Zij eerbiedigt het verdrag van non-agressie tusschen de twee landen niet en dit is voor ons aanleiding geweest dit verdrag thans als vervallen te beschouwen.
Wij beschouwen Finland als een onafhankelijken en souvereinen staat. De Sovjet-Unie is bereid het Finsche volk te hulp te komen en zijn vrijheden te eerbiedigen. Het eenig doel van onze regeering is de veiligheid van de Sovjet-Unie en Leningrad te verzekeren; dit doel kan niet afhankelijk zijn van den goeden wil van deze of gene Finsche regeering.
Wij zijn overtuigd, dat een oplossing van dit vraagstuk onder doeltreffende voorwaarden een nieuw tijdperk van goede betrekkingen tusschen de Sovjet-Unie en Finland kan openen. **(Vor. ber. Molotof 4039 B.)**

Ver. Staten. — Bereidwillig goede diensten te verleenen. —
De Amerikaansche minister van Buitenlandsche Zaken, Cordell Hull, heeft verklaard, dat de Vereenigde Staten bereid zijn hun goede diensten te verleenen in het geschil tusschen Finland en Sovjet-Rusland.
(Telex-A. N. P. **(Vor. ber. Finsche kwestie 4020 B.)**

C. **VEREENIGDE STATEN. — Uitbreiding van de vloot. —**
Op het oogenblik staan 105 oorlogsschepen op stapel, waaronder acht slagschepen van te zamen 300.000 ton. (Telex-A. N. P.) **(Vor. ber. Bewapening 4017)**

A. SOVJET-RUSLAND. — Aanval op Finland. - Finsche en Russische communiqué's. - Nieuwe Finsche regeering onder Risto Ryti gevormd. - Ook een volksregeering onder Otto Kuusinnen gevormd, die om Russische hulp verzoekt. - President Roosevelt's beroep op menschelijkheid. - Generaal-Veldmaarschalk Mannerheim, opperbevelhebber van het Finsche leger.

Aanval op Finland. —

Op 30 November, om 1.15 uur plaatselijke tijd, heeft het radiostation van Helsinki bekend gemaakt, dat Finland het voorwerp is geworden van een agressie van den kant van het Sovjetleger.

Het Russische leger heeft de Finsch-Russische grens zonder oorlogsverklaring overschreden zoowel aan de landengte van Karelië, als in het Karelische district ten Noorden van het Ladogameer bij Suojärvi.

In het Noorden hebben de Sovjet-troepen het schiereiland Rybatsji (Visschersschiereiland) bezet.

De Russische vloot heeft aan de operaties deelgenomen door een aanval in het Oostelijk deel van de Finsche Golf.

Zeer actief was de luchtmacht. Vliegtuigen zijn verschenen boven Helsinki, waar zij een aantal bommen neergeworpen hebben, die schade aangericht hebben.

Het Russische communiqué van 30 November verklaart, dat met het oog op „verdere Finsche militaire provocaties" het roode opperbevel bevelen heeft gegeven aan de troepen van het militaire district van Leningrad om de grens om 8 uur in den morgen op de Karelische landengte en in een aantal andere districten te overschrijden. Ondanks de ongunstige weersomstandigheden, zoo gaat het communiqué verder, heeft de Russische luchtmacht verkenningsvluchten ten uitvoer gelegd en de luchthavens van Viipuri (Wiborg) en Helsinki gebombardeerd.

Kabinet-Cajander afgetreden, Kabinet-Ryti gevormd.

Om bloedvergieten te voorkomen is de Finsche regeering-Cajander op 1 December afgetreden. Cajander was volgens Molotof niet soepel genoeg, en de Prawda noemde Cajander een clown. Een nieuw Finsch kabinet is gevormd onder leiding van den gouverneur van de Finsche Bank, Risto Ryti. Verder hebben de volgende ministers in dit kabinet zitting: Tanner, Buitenl. Zaken; Söderhjelm, Justitie; von Born, Binnenl. Zaken; Niukkanen, Defensie; Pekkala, Financiën; Hannula, Onderwijs; Heikkinen, Landbouw; Koivisto, vice-minister van Landbouw; Falovaara, Verkeer; Kotilhenen, Handel en Industrie; Fagerholm, Sociale Zaken; von Siandt, Voedselvoorziening; Paasikivi, minister zonder portefeuille.

(Vor. ber. Kabinet-Cajander 3550 I.)

Volksregeering Kuusinnen eveneens gevormd. —

Tegelijkertijd met de vorming van deze nieuwe Finsche regeering, werd te Terioki (Karelië) een „volksregeering" onder leiding van Otto Kuusinnen gevormd, waaraan nog deelnemen: Marni Rosenberg, Vice-Premier en Financiën; Axel Antilla, Oorlog; Ture Laechen, Binnenl. Zaken; Armas Eicke, Landbouw; Inkre Leftinnen, Onderwijs en Pawo Prokinnen, minister voor Karelië.

Sovjet-Rusland beschouwt Finsche Volksregeering als bevrijdster van Finland. —

De Russische volkscommissaris van Buitenlandsche Zaken, Molotof, heeft op 1 December in een communiqué verklaard, dat door het aftreden van het kabinet-Cajander en de vervanging door het nieuwe kabinet de zaken niet zijn verbeterd. De vorming van de nieuwe volksregeering van Finland geeft de Sovjetregeering te hopen op een vreedzame en bevredigende oplossing van de huidige crisis. Het Sovjet-Russische telegraafagentschap deelt mede per radio een „verklaring van de volksregeering van Finland" te hebben ontvangen ten opzichte van de „misdadige regeering-Cajander" en waarin zij om hulp van het Russische leger verzoekt.

President Roosevelt doet een beroep op strijdenden.

President Roosevelt heeft op 1 December een beroep op de strijdenden gedaan de burgerbevolking en onversterkte plaatsen niet te bombardeeren.

(Vor. ber. Aanbod goede diensten 4039 B.)

Generaal-Veldmaarschalk Mannerheim, Finsch opperbevelhebber. - Mededeeling. —

Generaal-veldmaarschalk Mannerheim, opperbevelhebber van het Finsche leger, publiceert op 2 December de eerste dagorder, waarin hij den oorlog een voortzetting noemt van den vrijheidsoorlog van 1918. De Finsche troepen strijden met buitengewone dapperheid tegen de Russische overmacht, die zeer groote verliezen schijnt te lijden. (Telex-A. N. P.)

(Vor. ber. Finsch-Russisch conflict 4039 B.)

B. FINLAND. — Korte geschiedenis van de 12de eeuw tot op heden. - Geographie. —

Finland was reeds in den jongeren Noorschen steentijd bewoond. Eerst in de 12de eeuw wordt Finland in de geschiedenis genoemd, toen het door Zweden werd veroverd en de inwoners tot het Christendom overgingen. Sedert 1581 een grootvorstendom, kwam het van 1721 tot 1743 onder Russische heerschappij met eigen grondwet en bestuur, waaraan Rusland, na vele wederwaardigheden in 1899 een einde maakte, nadat Finland reeds in 1809 door Zweden aan Rusland definitief was afgestaan. In 1905 werd het land weder in zijn rechten hersteld, maar deze rechten werden in 1910 door Rusland sterk ingekrompen. Tijdens den wereldoorlog brak een opstand uit tegen de Russen en in 1917 werd een voorloopige Finsche regeering ingesteld, die de oude staatsregeling herstelde. In 1918 beproefden de Russen het Finsche staatsherstel omver te werpen, maar met behulp van Duitsche troepen werd het Russische gevaar bedwongen. Op 17 Juli 1919 werd de tegenwoordige grondwet aangenomen met republikeinschen regeeringsvorm. Na 20 jaar, op 30 November 1939, is Finland weder het mikpunt van een Russische agressie.

Wat de grootte van Finland betreft, het is de zesde staat van Europa en beslaat 388.279 km.². Het telt echter nauwelijks 3.700.000 inwoners, waaronder 350.000 Zweden. Finland bestaat voor een groot deel uit meren (70.000), 45.000 km.² is beboscht en in het Noorden bevinden zich wijde toendra's. De bevolking is Luthersch. De hoofdstad is Helsinki (vroeger Helsingfors genaamd) met ± 250.000 inwoners.

Finland kan ongeveer 500.000 man onder de wapenen roepen. De Finsche luchtstrijdkrachten worden geschat op 150 vliegtuigen.

De vloot bestaat uit: 8 torpedobooten, 4 onderzeeërs en 6 kanonneerbooten. (Red. K. H. A.)

OORLOG 1939. —

FRANKRIJK. — Kamer en Senaat verlengen volmachten voor premier Daladier. —

De Kamer heeft op 30 November door de verwerping van een tegenvoorstel ipso facto met 309 tegen 188 stemmen de verlenging der volmachten goedgekeurd, waarom het gouvernement op 30 November gevraagd had.

De thans geldende volmachten liepen op 30 November af. Door het nieuwe votum heeft de regeering het recht verkregen tijdens den duur der vijandelijkheden practisch gesproken alle maatregelen bij decreet te nemen onder voorwaarde van een latere ratificatie door het parlement, welke ratificatie bij afwezigheid der Kamer slechts na de weder-bijeenkoming van het parlement behoeft plaats te vinden. Tegen de regeering stemden de socialisten en enkele leden der rechterzijde, die de gevraagde volmachten van te veel omvattenden aard vonden en in alle omstandigheden een termijn voor de ratificatie vastgelegd wenschten te zien. Vóór het gouvernement brachten hun stem uit alle radicalen en verreweg de meeste leden van het centrum en de rechterzijde.

Ook de Senaat heeft op 30 November Daladier's volmachten verlengd. (De Telegraaf)

(Vor. ber. Volmachten 3712)

(Overname zonder bronvermelding verboden)

Russische expansie in Estland, Letland, Litauen en Finland.

3 DECEMBER 1939

OORLOG 1939. —
ENGELAND. — **Wat de oorlog tot dusverre kostte.** In de eerste 80 dagen van den oorlog heeft het Engelsche ministerie van Bevoorrading 183.000.000 pond uitgegeven. Dit bedrag werd ongeveer als volgt verdeeld:

± 50.000.000 Wapens en ammunitie.
± 50.000.000 Vervoermiddelen en tractors.
± 30.000.000 Uniformen.
± 10.000.000 Werktuigen.
± 10.000.000 Instrumenten en meetwerktuigen.
± 30.000.000 Grondstoffen.

Niet meegerekend zijn volumineuze katoen inkoopen uit Amerika, rubber uit het Britsche Empire, hout uit Rusland, enz. (Times)
(Vor. ber. Oorlogskosten 3989)

A. MENDELSSOHN & CO. — Activa en passiva per 31 October 1939. —
Voor de rechtbank te Amsterdam werd 30 Nov. j.l. behandeld de aanvrage om surséance van betaling van de firma Mendelssohn & Co. Amsterdam, te Amsterdam. De uitspraak werd bepaald op 5 December 1939.
Uit het verslag van de bewindvoerders omtrent den stand van baten en lasten blijkt, dat per 31 October het nadeelig verschil tusschen activa en passiva voorloopig becijferd werd op ƒ 40.504.486.

De volledige staat van activa en passiva per 31 October 1939 ziet er als volgt uit:

Activa:

Kas, giro en banktegoed in glds	ƒ	2.763.486
Banktegoed in vreemde valuta	-	250.316
Vreemd geld, goud, zegels en coupons	-	63.431
Buitenl. schatkistpapier	-	2.888.274
Effecten	-	47.027.324
Idem op termijn terug te nemen	-	8.668.000
Aand. in en vorderingen op venn., waarin is deelgenomen en syndicaatsparticipaties ƒ 10.503.064		
Voor bedoelde venn. verstrekte borgtochten - 1.181.306		
	-	11.684.370
Debiteuren ƒ 41.642.848		
Af: voorloopig als dubieus beschouwd - 29.000.000		
	-	12.642.848
Debiteuren weg. verstr. borgtochten	-	1.056.043
Diverse posten	-	156.197
Belang bij kunstverzameling	-	6.722.604
Kantoorgeb. en -inventaris en andere onr. goederen	-	700.000
Nadeelig verschil tusschen activa en passiva, voorl. becijferd op	-	40.504.486
	ƒ	135.127.379

Passiva:

Deposito's, creditsaldi in rek.-crt. enz.	ƒ	58.373.147
Opgenomen credieten: gedekt gedeelte ƒ 47.906.761		
ongedekt gedeelte - 15.761.917		
	-	63.668.678
Verstrekte borgtochten	-	2.237.349
Diverse posten	-	514.580
Te betalen tegen terug te nemen eff.	-	10.333.625
	ƒ	135.127.379

Per 14 Augustus 1939 was de stand van zaken als volgt:

Activa:

Kas, giro en banktegoed in guldens	ƒ	389.674
Banktegoed in vreemde valuta	-	230.246
Vreemd geld, goud, zegels en coupons	-	187.995
Buitenlandsch schatkistpapier	-	19.154.832
Idem, op termijn terug te nemen	-	63.959.415
Effecten	-	128.547.764
Idem, op termijn terug te nemen	-	11.383.000
Aand. in en vorderingen op venn., waarin is deelgenomen en syndicaatsparticipaties ƒ 10.443.602		
Voor bedoelde venn. verstrekte borgtochten - 1.495.480		
	-	11.939.082
Debiteuren ƒ 62.365.841		
Af: voorloopig als dubieus beschouwd - 25.000.000		
	-	37.365.841
Debiteuren wegens verstrekte borgt.	-	1.103.739
Beursfirma's voor te leveren fondsen	-	57.431
Diverse posten	-	467.859
Belang bij kunstverzameling	-	6.722.604
Kantoorgebouw en inventaris en andere onroerende goederen	-	700.000
Op termijn gekochte vreemde valuta ƒ 167.537.547		
Te ontvangen tegen op termijn verkochte vreemde valuta - 61.435.339		
Op termijn gekochte goederen - 2.819.223		
Te ontvangen tegen op termijn verkochte goederen - 1.101.508		
ƒ 232.893.617		
Nadeelig verschil tusschen activa en passiva voorloopig becijferd op	-	11.424.078
	ƒ	293.633.560

Passiva:

Deposito's, creditsaldi in rek.-crt. enz.	ƒ	59.835.834
Opgenomen credieten: gedekt gedeelte ƒ 146.692.348		
Ongedekt gedeelte - 7.864.980		
	-	154.557.328
Verstrekte borgtochten	-	2.599.219
Diverse posten	-	881.924
Beursfirma's voor te ontv. fondsen	-	12.885
Te betalen tegen terug te nemen schatkistpapier	-	63.959.416
Te betalen tegen terug te nemen effecten	-	11.786.954
Te betalen tegen op termijn gekochte vr. valuta ƒ 167.537.547		
Op termijn verkochte vreemde valuta - 61.435.339		
Te betalen op termijn gekochte goederen - 2.819.223		
Op termijn verkochte goederen - 1.101.508		
ƒ 232.893.617		
	ƒ	293.633.560

(Keesings Financieel Archief)
(Vor. ber. Mendelssohn & Co. 3938 A.)

B. HONGARIJE. — Duitsche troepen aan de Hongaarsche grens. —
Uit Sighet wordt op 3 December gemeld, dat de Duitschers thans een belangrijke troepenmacht concentreeren aan de Hongaarsche grens. (Agence Belga)

PETROLEUM

A. **Olie als factor in den modernen oorlog.** —
Door het uitbreken van den oorlog is wellicht geen product zóó in het middelpunt van de belangstelling komen te staan als petroleum. Dat de oorlog gepaard zal gaan met een toeneming van het verbruik, bijzondere vraag voor speciale petroleumproducten en wijziging in een deel der routes, waarlangs het product in vredestijd pleegt te worden getransporteerd, was onmiddellijk duidelijk. Hoe ingrijpend die veranderingen echter zullen zijn, kan daarentegen niemand zeggen, wegens de vele factoren van onzekerheid, zoowel met betrekking tot den duur van den oorlog als het aantal landen, dat ten slotte misschien in den strijd wordt betrokken.
Wij ontleenen aan het Alg. Handelsblad eenige gegevens betreffende het verbruik van olie in de oorlogvoerende landen.

Positie van Duitschland. — In de afgeloopen vijf jaar is Duitschlands verbruik aan olieproducten bijna verdubbeld; het steeg n.l. van 3.8 mill. ton in 1934 tot 7½ mill. in 1938. Hierbij moet men echter bedenken, dat deze cijfers berekend zijn door samenvoeging van binnenlandsche productie en invoer en zeer waarschijnlijk een flink deel daarvan werd opgeslagen. Doch op grond van de vele autowegen, die zijn aangelegd, de grootscheepsche mechanisatie van het leger en de industrieele ontwikkeling zal men niettemin een belangrijke expansie van het olieverbruik in de laatste jaren als vaststaand kunnen aannemen.
De pogingen, die in het werk werden gesteld om de binnenlandsche ruwe olieproductie op te voeren, hebben deze doen stijgen van 315.000 metr. ton in 1934 tot 583.000 ton in 1938. Belangrijker is evenwel de bijdrage van de synthetische productie uit steenkool, op welke wijze in 1938 volgens raming 1.3 mill. ton werd verkregen. Ondanks de snelle uitbreiding van het verbruik kon dit in 1938 reeds voor 38% in het binnenland worden gedekt tegen slechts 17% in 1934.
Het volgende staatje geeft een beeld van Duitschlands voorziening van vloeibare brandstoffen in 1938:

Binnenlandsche productie (in tonnen):	
Ruwe olie	580.000
Motorbrandstof	2.000.000
Invoer:	
Ruwe olie en residuen	1.298.600
Motorbrandstof	1.357.100
Gasolie	1.467.600
Stookolie	405.700
Smeerolie	388.000
Kerosene	22.200
Bitumen	17.500
	7.536.700

Daar Duitschland in 1938 195.000 ton uitvoerde, resteerde er 7.340.000 ton voor eigen verbruik.
De aanvoer uit Amerika en het Verre Oosten is voor Duitschland door den oorlog afgesneden; deze gebieden leveren bijna 90% van allen invoer. De vraag rijst derhalve of, nu de behoefte moet zijn toegenomen van 5.000.000 tot 10.000.000 ton per jaar of meer, Duitschland in staat zal zijn deze hoeveelheid, of althans een aanzienlijk deel, van de omliggende landen te betrekken.
Een aanzienlijke stijging van dezen invoer schijnt door leverantie van Roemenië in elk geval mogelijk. Volgens het handelsverdrag tusschen Roemenië en Duitschland in het begin van 1939 afgesloten, zou onder bepaalde omstandigheden 40% van den Roemeenschen olie-export naar Duitschland kunnen worden gezonden.
Te zamen met een mogelijken invoer uit Roemenië van 2.000.000 ton, van 500.000 ton uit Rusland en kleinere hoeveelheden uit Polen, Oostenrijk en Tsjechië, zal Duitschland kunnen beschikken over 60% van zijn voormaligen invoer. Dit lijkt vooralsnog echter het maximum der mogelijkheden.

Positie van Frankrijk. — Frankrijks binnenlandsche olie-productie bedroeg in 1938 slechts ca. 72.000 metr. ton. De invoer was in genoemd jaar als volgt:

	ton
Ruwe olie	6.968.700
Benzine e.d.	530.000
Stookolie	404.000
Gasolie	94.940
Smeerolie	69.810
	8.067.450
Binnenlandsche productie	72.106
Totaal	8.139.556

Het grootste gedeelte van de benoodigde ruwe olie komt uit Irak, n.l. ca. 3.000.000 ton, daarop volgen de Ver. Staten met 2 à 2,5 mill. ton. De Ver. Staten en Roemenië zijn voorts de belangrijkste invoerlanden voor geraffineerde producten.
Zoo lang de Middellandsche Zee-route vrij blijft, zal Frankrijk het meeste uit Irak blijven importeeren. Veel meer zal dit land echter niet kunnen leveren, daar Frankrijk reeds het leeuwendeel afnam. Voor de extra behoeften uit den oorlog voortspruitende zal Frankrijk dus van het Westelijk halfrond afhankelijk zijn. Mocht eventueel de Middellandsche Zee-route uitvallen, dan moet alles uit de Nieuwe Wereld worden aangevoerd.
Gedurende de laatste tien jaar heeft de bouw van raffinaderijen op groote schaal, den aard van den invoer geheel gewijzigd. In het hierboven vermelde staatje ziet men, dat de invoer voor 95% uit ruwe olie bestaat. De extra-oorlogsbehoefte zal waarschijnlijk tot een grooteren invoer van geraffineerde producten leiden, mede wegens de aldus mogelijke bezuiniging op het vervoer.

Positie van Engeland. — Engeland heeft, afgezien van de leisteenolie, die Schotland op beperkte schaal levert, in het geheel geen eigen bronnen. De verspreiding van de aanvoerbronnen blijkt uit het volgende staatje:

Landen:	Invoer in 1938 ton	Percentage van totaal
Zuid-Amerika:		
Venezuela en Ned. W.-Indië	4.960.000	40.3
Trinidad	849.430	6.8
Peru	89.285	0.7
Totaal	5.898.715	47.8
Noord-Amerika:		
Ver. Staten	2.295.000	18.5
Mexico	221.857	1.8
Totaal	2.516.857	20.3
Middellandsche Zee-gebied:		
Irak	579.714	4.6
Roemenië	421.000	3.4
Rusland	326.142	2.6
Totaal	1.326.856	10.6
Midden- en Verre Oosten:		
Iran	2.558.571	20.6
Nederl.-Indië	97.285	0.7
Totaal	2.655.856	21.3
Andere gebieden	695.617	
Totaal	13.093.901	100.—

Irak, Roemenië en Rusland zijn bijeen genomen omdat deze aanvoer via de Middellandsche Zee geschiedt. Verder is Venezuela samengevoegd met Ned. West-Indië, omdat een groot gedeelte van de ruwe olie uit Venezuela op Aruba en Curaçao wordt geraffineerd. Trinidad is bij de Zuid-Amerikaansche groep gevoegd omdat het in hetzelfde scheepvaartgebied ligt.
In vredestijd vormt de Caribische Zee Engelands belangrijkste aanvoerbron, die meer dan de helft van het Britsche verbruik levert. In belangrijkheid volgen daarop Iran en de Ver. Staten, terwijl weinig

meer dan 10% afkomstig is uit landen, waarvan het transport via de Middellandsche Zee geschiedt. Terwijl de verschepingen van Iran de Middellandsche Zee-route plegen te gebruiken, komt hiervoor ook eventueel de langere weg om de Kaap in aanmerking. Indien de Middellandsche Zee-aanvoer niet wordt verstoord, schijnt er, afgezien van het duikboot- en mijnenrisico, voor den Britschen aanvoer geen gevaar te bestaan. Het wegvallen van de Middellandsche Zee-route zou kunnen leiden tot een vermindering van den aanvoer uit Irak en het Verre Oosten, waarvoor dan compensatie kan worden gevonden in Amerika.
Voor de extra behoeften door den oorlog ontstaan is Engeland evenals Frankrijk geheel aangewezen op het Amerikaansche continent, dat zoowel over voldoende ruw product als over de vereischte raffinagecapaciteit beschikt. **(V. b. Petroleum, kaartje voorn. productielanden 3939 A; Engeland 3245 A).**

4 DECEMBER 1939

OORLOG 1939. — Krijgsverrichtingen. —
WESTELIJK FRONT van 26 Nov.—2 December 1939.
27 November: s.s. „Spaarndam" op een mijn gelopen. Vijf personen omgekomen.
28 November: Berlijn meldt torpedeering van Britschen kruiser. Londen ontkent. (Red. K. H. A.)
(V. b. overz. 19—25-11-'39, 4034)

A. **SOVJET-RUSLAND. — Krijgsverrichtingen in Finland van 30 Nov.—2 December 1939. —**
30 November: Rusland zet den inval op Finland in: Helsinki en andere steden uit de lucht gebombardeerd. Opmarsch van Russische troepen van 3 zijden.
1 December: Volgens Finsche mededeeling zijn 1200 Russen gevangen genomen, 4 Russische vliegtuigen neergeschoten en 36 tanks onschadelijk gemaakt. Ook wordt melding gemaakt van de vernietiging van 2 Russische vliegtuigen. — Van Sovjet-Russische zijde wordt o.m. melding gemaakt van het neerhalen van 10 Finsche vliegtuigen. — Russische vloot bombardeert het schiereiland Hangö.
2 December: Nieuwe luchtaanval op Helsinki.
(Red. K. H. A.) **(V. b. Finsch-Russ. Conflict 4040 A.)**

B. **JOEGO-SLAVIE. — Overeenkomst met Duitschland in zake leeningen van 1914. —**
De onderhandelingen tusschen Joego-Slavië en Duitschland in zake de leeningen, welke door Duitschland voor den oorlog van 1914 zijn verstrekt aan Servië en Bosnië, zijn geëindigd. Joego-Slavië heeft zich verplicht de zeventien leeningen, die in Duitschland zijn geplaatst, terug te koopen binnen den tijd van tien jaar. Het totale bedrag van deze leeningen is 600 millioen dinar. Nader zal worden geregeld of dit bedrag in baar zal worden betaald, dan wel zal dienen tot het dekken van den uitvoer.
(Telex-A. N. P.)

C. **NEDERLAND EN DE OORLOG. - 1939. —**
Tweede Kamer. - Begrooting van Binnenlandsche Zaken. —
Op 23 November is de begrooting van Binnenlandsche Zaken z.h.s. aangenomen.
(V. b. Rijksbegrooting 1940 3949 A.)

Benzine. - Prijsverhooging. —
In verband met de stijging van de aanvoerkosten is de benzineprijs aan de pompen verhoogd tot 16½ ct. per liter. De prijs van petroleum is met ¾ cent en die van gasolie en andere donkere oliën met ½ cent per liter verhoogd.
(Vor. ber. Benzine 3972 A; Petroleum 3976 B.)

Ouderdomsvoorziening. —
De Ouderdoms- en Invaliditeitsverzekering, op welk gebied nog een onbevredigende toestand bestaat, was het belangrijkste punt, dat op 28 November in de Tweede Kamer aan de orde is gekomen bij de openbare behandeling van de begrooting van Sociale Zaken. Ook de minister, dr. J. van den Tempel, was daarvan, blijkens zijn antwoord op de debatten, overtuigd. Van verschillende zijden werd de wensch naar voren gebracht om het verzorgingsvraagstuk van de ongeveer 120.000 ouden van dagen tot een spoedige oplossing te brengen. De minister antwoordde, dat de staatscommissie met haar onderzoek bezig is en dat dit eerst moet worden afgewacht. Reeds is berekend, dat er ƒ 16,8 millioen voor het eerste jaar noodig zou zijn. De financiering der fondsen zal in het komende jaar aan de orde moeten komen. Grondige behandeling van het geheele vraagstuk zal dan mogelijk zijn.
De heer Van Houten (c.d.u.) achtte een uitspraak van de Kamer thans niettemin noodig en diende een motie in om op spoed aan te dringen. Zij werd mèt de stemmen van de soc.-dem., comm., s.g. en n.s.b. vóór, echter verworpen (50 tegen 26).
De minister achtte het een daad van belang, dat er een commissie zal komen ter bestudeering van de mogelijke opneming van kleine zelfstandigen in de sociale verzekeringen.
(V. b. Wijziging Invaliditeitswet 3668 D.)

Tweede Kamer. - Begrooting van Financiën aangenomen. —
Op 1 December aanvaardde de Kamer de begrooting van het departement van Financiën ad ƒ 64 millioen en machtigde zij den minister van Koloniën tot het sluiten van een exploitatie-overeenkomst met de Mijnbouw-maatschappij Celebes.
(V. b. Rijksbegrooting 1940 3949 A.)

De moeilijkheden van onze scheepvaart. - „Nederland blijft varen". —
Officieus verluidt: De verscherping van den oorlog ter zee, als gevolg van nieuwe, door beide partijen getroffen maatregelen, baart ook hier te lande begrijpelijk nieuwe zorg, in het bijzonder in die kringen welke direct of indirect tot de scheepvaart in betrekking staan.
Met voldoening kan daartegenover worden vastgesteld: Nederland blijft varen.
(V. b. Verscherping Zee-oorlog 4032)

Kosten van onze mobilisatie: circa ƒ 1.7 millioen per dag. - Beschikbare 197 millioen bijna verbruikt. —
Met erkentelijkheid heeft de regeering kennis genomen, zegt de minister van Defensie in de Antwoordmemorie op het ontwerp tot verhooging van zijn begrooting, dat de Kamer bereid is om de regeering het nieuwe crediet van ƒ 100 millioen ten behoeve van de defensie te verleenen.
De veronderstelling, dat — wanneer de mobilisatie geruimen tijd voortduurt — andermaal een buitengewoon crediet zal moeten worden aangevraagd, is juist, aangezien het beschikbare bedrag van ƒ 197 millioen grootendeels is verbruikt.
De wijze van financiering van de mobilisatie-uitgaven zal in nader overleg met de Staten-Generaal geschieden.
De kosten der mobilisatie worden, voor zoover betreft de regelmatig terugkeerende uitgaven, globaal geschat op ƒ 1.7 millioen per dag.
(V. b. Mobilisatiekosten 4027 B; Crediet 4039 A.)

Tweede Kamer. - Begrooting van Sociale Zaken aangenomen. —
De Tweede Kamer heeft op 30 November de begrooting van Sociale Zaken z.h.s. aangenomen.
(V. b. Rijksbegrooting 1940 3949 A.)

Weerbaarheid van ons leger. - Lichamelijke oefening.
Met een beroep op clementie en op de bereidwillige hulpvaardigheid van allen die kunnen medewerken, heeft kapitein K. Lotsy een overzicht gegeven van datgene, wat de afdeeling V van het Hoofdkwartier, z.g. O. en O. doet voor de lichamelijke oefening van het leger te velde.
Het ligt in de bedoeling van den opperbevelhebber te bevorderen, dat één uur per dag in diensttijd wordt gewijd aan de lichamelijke oefening. Daarnaast zal

zoo mogelijk midden in de week één middag gelden als officieele sportmiddag. Voorts staat op het program het houden van vaardigheidsoefeningen, om aldus de contrôle over de prestaties te vergemakkelijken. Ten einde de stimulans bij de Sportbeoefening nog grooter te maken, denkt de opperbevelhebber er ernstig over een militair distinctief in te stellen voor hen, die bijzondere prestaties leveren, alsmede dergelijken een extra belooning toe te kennen.
Het komt er bij het opzetten van deze vaardigheidsoefeningen op aan de weerbaarheid van ons leger aanmerkelijk op te voeren. Want het is de leiding thans wel gebleken, hoezeer — met alle waardeering voor den goeden geest — onze mannen in lichaamscultuur ten achter staan bij de mannen in vele andere landen.

Korting op de spoorwegpensioenen ingetrokken. —
De alléén voor het spoorwegpersoneel gehandhaafde korting der pensioenen is thans ongedaan gemaakt. Voor de pensioenen tot 500 gulden met ingang van 1 Juli van dit jaar, voor de andere met ingang van 1 Januari 1940. **(V. b. Wijziging pens.wet 3792 B.)**

Mijnen bedreigen onze kust. —
Drijvende mijnen van buitenlandsch en ook van Nederlandsch fabrikaat belagen onze kust. Onze militairen en marinemannen hebben langs de Nederlandsche kust met verdubbelde activiteit de nadering dezer gevaarlijke mijnen bij tientallen gesignaleerd. **(V. b. Mijnen 4036)**

Phonopost perspectieven. —
Amsterdam en Rotterdam hebben thans een phonopost. In de postkantoren is een cel, waar men zijn brieven voor een gramophoon kan dicteeren en daarna het plaatje naar zakenrelaties of verwanten kan sturen, die het aluminiumschijfje onder de naald leggen en den gesproken brief kunnen beluisteren.

Voorzitter van den Zuiderzeeraad. - Jhr. ir. O. C. A. van Lidth de Jeude aangewezen. —
Bij Kon. besluit is aangewezen als voorzitter van den Zuiderzeeraad jhr. ir. O. C. A. van Lidth de Jeude, oud-minister van Waterstaat, thans lid en ondervoorzitter van dien Raad. (Telex-A. N. P.)
(V. b. Zuiderzeewerken 3976 A; Nederland en de Oorlog 4039 A.)

5 DECEMBER 1939

A. **LITAUEN. — Woldemaras herkrijgt burgerrechten.**
De president der republiek heeft gratie verleend aan den vroegeren minister-president van Litauen, Woldemaras, en hem de burgerrechten teruggegeven.
Woldemaras kwam door den militairen putsch van 17 Maart 1926 te zamen met den huidigen president aan het bestuur en werd in 1929 ten val gebracht. Sindsdien leefde hij tot 1934 in ballingschap. Op 17 Juni 1934 werd hij in verband met den militairen putsch tot twaalf jaren gevangenisstraf veroordeeld. In 1938 werd hij vrijgelaten; hij moest zich echter naar het buitenland begeven. Bij het uitbreken van den oorlog keerde hij uit Frankrijk terug en woonde in een provincieplaats. (D. N. B.)
(V. b. Woldemaras 1355 C.)

B. **NEDERLAND. — Radio. - Aantal luisteraars 1.337.221. —**
Het aantal radio-luisteraars, dat blijkens aangiften een eigen ontvangtoestel bezit, bedroeg 30 September 1939 954.443. Het aantal aangeslotenen op radiodistributie-inrichtingen bedroeg dienzelfden datum 382.778, zoodat een totaal aantal van 1.337.221 radioluisteraars of 152 op 1000 inwoners is geregistreerd. (N. Rott. Crt.) **(Radio 3915 C; Luisteraars 3001 E.)**

C. **LUXEMBURG. — Geen basis van aanval voor eenigen staat. —**
In de zitting van de Luxemburgsche Kamer op 23 November heeft minister-president Dupong, sprekers, die maatregelen van de regeering hadden gecritiseerd, beantwoord.
Hij zeide o.a., dat de neutraliteit van het land de regeering heeft genoodzaakt den radiozender Luxemburg te sluiten.
Luxemburg zal niet dulden, dat het wordt gebruikt als basis van aanval voor den eenen staat tegen een anderen. Volgens het verdrag van 1867 is het Groot-Hertogdom een niet gewapende neutrale staat en niets doet veronderstellen, dat de onderteekenaars zich niet aan hun verplichtingen zullen houden. Het Groot-Hertogdom vervult nauwgezet zijn plicht. (Belga) **(V. b. min.-pres. Dupong 3007 A; Zelfstandigheid 3236 F.)**

OORLOG 1939. — Recapitulatie van het Wereldgebeuren van 19—25 October 1939. —

19 October. Engeland, Frankrijk en Turkije teekenen een verdrag van wederzijdschen bijstand; Turkije is niet verplicht eventueel tegen Rusland oorlog te voeren. **(Pag. 3992 B.)**
Op de conferentie van staatshoofden der Noordelijke Staten wordt besloten tot de meest strikte neutraliteit. **(Pag. 3992 C.)**
Hitler ratificeert het grens- en vriendschapsverdrag met Rusland.
De Bulgaarsche regeering treedt af. **(Pag. 3995 G.)**

20 October. De Franschen ontruimen het bosch van Warndt ten Westen van Saarbrücken. **(Pag. 3997)**
De ambassadeur van de Vereenigde Staten te Tokio waarschuwt in een rede Japan, zijn houding ten opzichte van de Amerikaansche belangen in China te wijzigen. **(Pag. 3995 C.)**
Het Ned. Depart. van Buitenlandsche Zaken ontvangt een Duitsche nota met de mededeeling, dat ingaan op een Engelsch aanbod om neutrale schepen te convoieeren, dezen schepen hun neutraliteit zou ontnemen, zoodat zij als schepen van den vijand zouden moeten worden behandeld. **(Pag. 3996)**

21 October. De Finsche delegatie onder leiding van Paasikivi vertrekt weer naar Moskou. **(Pag. 3992 C.)**
Een Duitsch bewakingsvaartuig met 69 opvarenden loopt bij de Sont op eigen mijn en vliegt in de lucht. **(Pag. 3997)**
Te Rome wordt een overeenkomst geteekend inzake het overbrengen van Duitschers van Alto-Adige naar Duitschland. **(Pag. 3994 C.)**
De Sultan van Djocjakarta is overleden. **(4003 D.)**
De vier vakcentrales wenden zich tot de regeering met het verzoek een bijslag op de steunuitkeeringen te geven.

22 October. Minister Göbbels doet een scherpen aanval op Winston Churchill, dien hij beschuldigt de „Athenia" tot zinken te hebben gebracht om Amerika in den oorlog te betrekken. **(Pag. 3996)**
De heffing van Joodsch bezit wordt in Duitschland verhoogd van 20 tot 25%. **(Pag. 3995 F.)**
Euwe blijft kampioen van Nederland.

23 October. Russisch—Finsche besprekingen hervat. **(Pag. 4008 B.)**
Nieuwe Bulgaarsche regeering gevormd onder Kiosseiwanof. **(Pag. 3995 G.)**
Dr. E. Heldring wordt president-directeur van de Nederlandsche Handel Maatschappij. **(Pag. 3995 D.)**
L. C. Nemry wordt gezant van België te Den Haag. **(Pag. 3998 B.)**
Gasmaskers zijn in Nederland aan de postkantoren te bestellen. **(Pag. 3994 A.)**
De dichter-zanger J. H. Speenhoff zeventig jaar. **(Pag. 4003 D.)**

24 October. De Finsche onderhandelaars keeren uit Moskou naar Helsinki terug om nieuwe instructies te halen. **(Pag. 4008 B.)**
Het Amerikaansche schip „City of Flint" wordt door de Duitschers naar de Russische haven Moermansk opgebracht; de Russen interneeren de Duitsche prijsbemanning. **(Pag. 4002, 4023 B.)**
Von Ribbentrop, de Duitsche minister van Buitenlandsche Zaken, verklaart te Danzig dat Duitschland den Britschen handschoen opneemt. **(3996)**

De Ned. regeering stelt voor het Defensiefonds af te schaffen.
Minister Steenberghe zet in een radiorede de getroffen regeeringsmaatregelen ten bate van land- en tuinbouw uiteen. **(Pag. 3998 D.)**
Dertig Nederlandsche schepen worden door de Engelschen in de Duins opgehouden. **(Pag. 4009 A.)**

25 October. Engelsche verkenningsvluchten boven Berlijn, Maagdenburg en Hamburg. **(Pag. 4002)**
In Russisch-Polen hebben 91% der kiezers op bolsjewistische candidaten gestemd.
Berlijn schaft het financieringssysteem der belastingbons af.
De interneering der Duitsche prijsbemanning van de „City of Flint" wordt door de Russische vlootautoriteiten geannuleerd. **(Pag. 4023 B.)**
Dr. C. J. K. van Aalst, oud-president van de Nederl. Handel-Maatschappij overlijdt op 73-jarigen leeftijd. **(Pag. 4003 D.)**
De Luchtverdediging wordt binnen het kader der Nederlandsche weermacht een zelfstandig commando.
De dichteres Helène Swarth viert haar tachtigsten verjaardag. **(Pag. 4003 D.)** (Red. K. H. A.)
(Vor. ber. Recapitulatie 8—18-10-'39, 4035)

6 DECEMBER 1939

A. BRAZILIE. — Uitvoer naar oorlogvoerende mogendheden. —
Een der voornaamste uitvoerproducten van Brazilië is katoen.
Vóór den oorlog was Duitschland daarvan een zeer belangrijk afnemer, al moet erkend worden, dat Duitschlands aandeel in den afzet van dit product in het eerste halfjaar van 1939 was gedaald tot slechts 22 pct. van den totalen katoenuitvoer. De oorlog maakt verderen uitvoer naar Duitschland vrijwel onmogelijk.
Het belangrijkste uitvoerproduct is koffie; 40 à 50 pct. van den uitvoer komt op rekening van dit product. De verwachtingen omtrent den verderen uitvoer zijn ongunstig, en reeds is gesproken van een vermoedelijke uitvoervermindering van 2 à 3 millioen balen per jaar.
Voor de overige minder belangrijke uitvoerproducten zal een her-oriëntatie moeten plaats hebben. Nieuwe afzetmarkten zullen moeten worden gezocht. Afgezien van mogelijke transacties met de West-Europeesche mogendheden, is men er van overtuigd, dat de Braziliaansche export zich nog meer dan vroeger op de Vereenigde Staten zal hebben te richten. Wellicht kan de afzet van suiker en mangaan aanzienlijk worden vergroot.
Het handelsverkeer met de drie groote oorlogvoerende Europeesche mogendheden was in het eerste halfjaar 1939 (in millioenen goud £): Uitvoer naar Duitschland 2.88 (v. j. 3.70), Groot Brittannië 1.90 (v. j. 1.59) en Frankrijk 1.07 (v. j. 1.04).
Hoewel de uitvoer naar Frankrijk sinds 1936 is gedaald, neemt dat land toch nog bijna 6 pct. op van den totalen Braziliaanschen export. Het aandeel van Groot-Brittannië is 10½ pct., dat van Duitschland 16 pct. Ongeveer een derde van den uitvoer van Brazilië is dus gericht op deze 3 groote Europeesche mogendheden.
Voor den invoer gelden de volgende cijfers, eveneens in millioenen £: Duitschland 3.90 (v. j. 4.53), Groot Brittannië 1.53 (v. j. 1.80) en Frankrijk 0.52 (v. j. 0.60). (Nederland's Zaakgelastigde te Rio de Janeiro)
(V. b. Econ. toest. 3363 D; Koffieprod. 3035 A.)

B. SURINAME. — Oppervlakte en Bevolking in 1939.
De grootte van Nederland is ongeveer 33.078 vierk. km., die van Suriname omstreeks 160.000 vierk. km. Suriname is dus bijna vijf maal zoo groot als Nederland.
Het district Nickerie, dat meer dan ¼ gedeelte van Suriname beslaat, is derhalve grooter dan heel Nederland, aldus „De West".
De bevolking van Nederland telt ongeveer 8.727.000 zielen; die van Suriname met inbegrip van Boschlanders en Indianen ongeveer 171.000, waaruit volgt dat de bevolkingsdichtheid van Nederland 250 maal zoo groot is als die van Suriname. (De West)
(V. b. Oppervlakte en Bevolking 3383 A.)

C. NEDERL. OOST-INDIE EN DE OORLOG 1939. — De huishuren. Sommige verhoogingen toegestaan.
Het Departement van Economische Zaken deelde mede, dat, in tegenstelling met de voorafgaande voorschriften, voortaan huishuurverhoogingen zijn toegestaan, en wel die reeds voor 24 Augustus door de huiseigenaren aan de huurders waren aangezegd. Overigens zullen verzoeken om verhooging van huishuur slechts in zeer bijzondere gevallen worden ingewilligd.

De prijsregelingen.
Het Departement van Economische Zaken meldt, dat de prijsregelingen wederom zijn herzien met ingang van 23 November. De indeeling in vier groepen blijft gehandhaafd.
Voor de eerste groep blijven de prijzen van 24 Augustus ongewijzigd, behalve die van de door de Kol. Petr. Mij. uit het buitenland aangevoerd smeeroliën, vetten, vaseline, asphalt en asphaltproducten, waarvoor een verhooging van 15 procent is toegestaan.
Voor de tweede groep blijft de bepaling inzake de normale seizoensschommelingen gehandhaafd.
Voor de derde groep is prijsverhooging van in blik verpakte beschuit toegestaan, in verband met de gestegen prijzen voor emballage.
De stijging van de importprijzen maakte verhooging van de Indische prijzen noodig voor lucifers, gebleekte cambrics, yeans, kap-ijzer, terwijl bloemkool, wortelen en zuurkool in blik en buitenlandsche teer, pek, koolteerproducten, weefgarens, gecontingenteerde fancy-manufacturen, goenizakken, papier en papierwaren zijn overgebracht naar de vierde groep.
In de vierde groep zijn ook opgenomen djarakpitten, brillen, azijn, gist, soja en boter.
Het Departement van Economische Zaken gaf een nieuwe lange lijst uit voor de groep c, met de toegestane verhoogingspercentages daarachter vermeld.
Aangeteekend wordt nog, dat de z.g. vrije artikelen niet ongelimiteerd mogen worden verhoogd. Zij blijven onder de prijsbewaking. Het element der vervangingswaarde wordt mede in rekening gebracht, evenals de nieuwe eischen omtrent betaling, welke in het land van herkomst zijn gesteld.
(V. b. Prijsstijging levensmidd. 3994 B.)

Negen firma's op de Engelsche zwarte lijst.
De Handelmaatschappij Behn, Meyer & Co. N.V. te Batavia.
Handelshuis M. Goldenberg & Co. te Medan.
N.V. Handel- en Industrie Mij. v.h. J. F. Holtkamp te Batavia.
Otto Jaissle en Co. te Soerabaia, Batavia en Medan.
Marihat Sumatra Plantagen-Unternehmung G.m.b.H. te Medan.
De Nederlandsche Siemens Maatschappij te Batavia en Soerabaia.
N.V. Orenstein & Koppel te Soerabaia.
N.V. Straits und Sunda Syndikat's Administratiekantoor te Batavia.
G. Heidrich & Co. (Giesel & Co.) te Batavia, Soerabaia en Medan.
(V. b. Eng. Zwarte lijst 3964 A.)

Japansche agressie en de Ver. Staten.
In regeeringskringen te Washington wordt te verstaan gegeven, dat bij Japansche agressie in Ned. O.-Indië de Amerikaansche regeering zich stellig niet zal bepalen tot een passieve houding van protest en niet-erkenning, zooals door de ministers Stimson en Hull is aangenomen ten opzichte van Japan's optreden in China. De belangen van Amerika bij een onveranderden status van Ned.-Indië zijn te groot om Japan, indien het in die richting agressieve plannen mocht koesteren, de vrije hand te laten. Amerika zoo betoogt men te Washington, ontvangt een groot gedeelte van zijn onmisbare grondstoffen — o.a. rubber en tin — van Ned.-Indië. De Philippijnen liggen precies tusschen Indië en Japan in; het lot van Indië zou het lot van de Philippijnen, bezegelen. Ten slotte zou

een aanslag op Indië den eersten stap kunnen beteekenen voor een verovering van het schiereiland Malakka en Australië.

(V. b. Ned. Indië—Japan 2939 B.)

Prof. dr. Raden Ario Hoesein Djajadiningrad neemt ontslag als lid van den Raad van Ned. Indië.

Buitenzorg. Bij Koninklijk Besluit van 4 November No. 18, is aan het lid van den Raad van Ned.-Indië, prof. Hoesein Djajadiningrad, op verzoek per ultimo December ontslag uit 's Lands dienst verleend, onder dankbetuiging voor de gedurende vele jaren aan den lande bewezen gewichtige diensten. (Aneta)

(V. b. Prof. Djajadiningrad 1635 F.)

A. **BELGIE. — Dr. J. v. d. Meulebroeck, de nieuwe burgemeester van Brussel. —**

De nieuwe burgemeester van Brussel, dr. J. v. d. Meulebroeck, wiens benoeming op 28 November '39 is afgekomen, werd 17 November 1876 geboren. Na in 1901 gepromoveerd te zijn tot doctor in de geneeskunde, vertrok de jonge arts naar Engeland, waar hij gedurende een jaar werkzaam was in een Londensch ziekenhuis. Na zijn terugkeer in België werd hij lid van de liberale kiesvereeniging der gemeente Laeken, welke toen nog niet door de stad Brussel was geannexeerd. Op 31-jarigen leeftijd brachten de kiezers hem in den gemeenteraad en in 1912 werd hij benoemd tot wethouder van openbaar onderwijs. Dr. v. d. Meulebroeck nam deze functie waar tot bij het uitbreken van den wereldoorlog in 1914. Na een eervollen staat van dienst in het leger hernam hij na den wapenstilstand zijn functie van wethouder. Ten gevolge van de annexatie van Laeken kwam dr. v. d. Meulebroeck in den gemeenteraad van Brussel en werd in de hoofdstad spoedig wethouder. Hij was ook eenige jaren lid van de Kamer van Afgevaardigden.

Dr. J. v. d. Meulebroeck.

Wat het talenvraagstuk betreft — zoo schrijft de correspondent van de N. R. Crt. te Brussel — dat naar aanleiding van den strijd in en buiten de pers rondom de opvolging van burgemeester Max gevoerd, weer op den voorgrond was getreden, heeft de nieuwe burgemeester verklaard, dat Vlamingen en Walen zich te Brussel wel degelijk thuis moeten gevoelen. Alle Belgische staatsburgers, van welke zijde van de taalgrens zij naar Brussel komen, moeten door het stadsbestuur op gelijke wijze worden behandeld. Ik ben en blijf, aldus dr. v. d. Meulebroeck, voorstander van de talenvrijheid. De Brusselaars zouden trouwens niet dulden, dat wij de tot nog toe in deze gevolgde politiek zouden wijzigen en deze vrijheid in het gedrang zouden brengen. (N. R. Crt.)

(V. b. Burgem. Max 4016 A.)

7 DECEMBER 1939

B. **SPANJE. — Ruilovereenkomsten met vele landen gesloten. Ook Nederland komt in aanmerking. —**

Spanje heeft ruilovereenkomsten met Zweden, Noorwegen en Finland gesloten. Zoodra de hoeveelheden ruilgoederen zullen zijn vastgesteld, zullen dergelijke overeenkomsten ook met België, Nederland en Zwitserland geteekend worden.

Spanje zal sinaasappelen leveren. De geheele oogst zal, naar men verwacht, tien millioen halve kisten bedragen. (Telex-A. N. P.)

(V. b. Sinaasappelen 3088 A.)

C. **MEXICO. — Olie - Onteigening wettig verklaard. -** Na een openbare behandeling, welke 18 dagen heeft geduurd, heeft het Mexicaansche hooggerechtshof met algemeene stemmen beslist, dat de onteigening der bezittingen van de buitenlandsche petroleummaatschappijen van Maart 1938 geschied is in overeenstemming met de grondwet. (Telex-A. N. P.)

(V. b. Petroleum, schadeloosstelling 3873 C.)

D. **ZWEDEN. — Vijftien lichtingen opgeroepen. —**

De Zweedsche regeering heeft de gedeeltelijke mobilisatie verordend en vijftien lichtingen opgeroepen. De meeste militairen gaan naar de Zweedsch-Finsche grens. (Telex-A. N. P.)

(V. b. Bewapening 4011 E.)

E. **SOVJET-RUSLAND. — Waarom kwam pact met Parijs en Londen niet tot stand? —**

De diplomatieke correspondent van de Londensche „Times" meldt, dat de Sovjet-regeering er op stond, dat Groot-Brittannië en Frankrijk als prijs voor een Engelsch—Fransch—Russisch bondgenootschap, Finland en de Baltische Staten er toe zouden overhalen hun vlootbases aan de kust, evenals op de eilanden Oesel, Dagö en de Aland-eilanden ter beschikking van Rusland te stellen, doch dat Engeland en Frankrijk weigerden in te grijpen in de souvereiniteit der kleine mogendheden. Dit had het mislukken van de onderhandelingen tot gevolg.

De ter beschikking staande gegevens wijzen er volgens de „Times" op, dat de bezetting van Finland en de Oostzeestaten een der voorwaarden was voor het sluiten van het Russisch-Duitsch pact van Augustus '39. Hitler werd er door von Ribbentrop toe overgehaald, bij voorbaat in dezen eisch toe te stemmen als deel van den prijs voor het pact, dat, naar hij hoopte, Engeland en Frankrijk buiten den oorlog zou houden.

Andere Engelsche bladen bevatten een soortgelijk relaas. De „Daily Express" echter zegt, dat Stalin reeds vier maanden geleden een inval in Finland beraamde, ten gevolge waarvan de onderhandelingen over een Engelsch-Fransch-Russisch pact in Augustus schipbreuk leden en von Ribbentrop het pact met Rusland verkreeg. (Times - Daily Express)

(V. b. Sovjet-Rusland—Engeland 3905 F.)

F. **NIKKEL. — Twistappel tusschen Sovjet-Rusland en Finland. - Petsamo, ijsvrije Finsche haven aan de Noordelijke IJszee, export van voornaamste nikkelmijn. —**

De beteekenis van nikkel moge voor de oorlogvoering aanmerkelijk kleiner zijn geworden dan in 1914/1918, toen nog circa 80 pct. van alle nikkel voor de fabricage van wapentuig werd gebruikt (tegenwoordig is dat niet veel meer dan 10 pct.), zoo wordt toch hier en daar de veronderstelling geuit, dat de groote en thans zoo wreede belangstelling van Rusland voor Finland voor een gedeelte ook wel hiermee in verband kan staan, dat Finland uitgestrekte nikkelbeddingen bezit, welke Rusland voor dit metaal onafhankelijk zouden kunnen maken van de Britsche markt.

De voornaamste mijn ligt ongeveer 50 km. zuidwest van de ijsvrije Finsche haven Petsamo aan de Noordelijke IJszee. Sedert 1933 wordt het nikkelerts in Finland ontgonnen door de Engelsche Mond Nickel Co., een dochteronderneming van de International Nickel Co. van Canada. Deze zegt in haar laatste verslag, dat maatregelen zijn genomen om een maandelijksche

opbrengst te verzekeren van 500.000 kg. nikkel en 250.000 kg. koper.
Het Finsche erts moet van zeer hoog gehalte zijn. De internationale maatschappij heeft reeds voor ca. 9½ millioen gulden in de ontginning gestoken; voor voltooiing van de nieuwe werken zal nog eenzelfde bedrag vereischt worden.
Het plan is een waterkrachtstation voor de ontginning en een smelterij te bouwen, waarmede men in den herfst van het volgende jaar gereed hoopt te komen.
In 1938 heeft de International Nickel ongeveer viervijfden van de wereldopbrengst voortgebracht, die op 109.000 metertons wordt gesteld. Het grootste deel hiervan komt uit Canada. Tweede groote voortbrenger is het Fransche eiland Nieuw Caledonië met een opbrengst van 6.004 m.t. In geringer hoeveelheden komt nikkel uit Duitschland, Rusland, Japan, Zuid-Rhodesië, Burma en Noorwegen. De V.S. bezitten slechts weinig nikkel, zijn intusschen de grootste verbruikers en moeten hiervoor in Canada terecht.
Ofschoon het metaal tot contrabande is verklaard, ondervindt de uitvoer naar de bevriende republiek tot dusver geen moeilijkheden. Naar Duitschland zijn de verzendingen uit Canada uiteraard gestaakt; die naar andere landen zijn onderworpen aan de goedkeuring van de Engelsche regeering.
Na de V. S. met 23.400 metertons is Rusland de grootste verbruiker met 17.300 m.t.; daarna komen het Ver. Koninkrijk met 13.200 m.t. en Duitschland met 12.200 m.t.
Het grootste gedeelte van het Canadeesche nikkel wordt geraffineerd in het Dominion en in Wales; het overige wordt in Canada gesmolten en naar Noorwegen gezonden voor zuivering. De voortbrenging (pl.m. 8000 t. in het jaar) staat onder toezicht van de Britsche en de Noorsche regeeringen. Wegens de belemmeringen van de scheepvaart zullen de raffinaderijen in Noorwegen vermoedelijk voor den duur van den oorlog worden gesloten.
Men acht het waarschijnlijk dat in Alaska en Rusland nog belangrijke nikkelbeddingen worden gevonden. Het metaal schijnt ook elders nog in goede hoeveelheden aanwezig te zijn en de prijs is sedert 1926 niet noemenswaardig veranderd.
(N. Rott. Crt.)

A. **SOVJET-RUSLAND. — Opmerkelijk artikel in het orgaan van de Komintern betreffende Roemenië. —**
Het laatste nummer van het tijdschrift De Communistische Internationale schrijft:
„De volkeren van Estland, Letland en Litauen weten, dat de verdragen met de Sovjet-Unie hen van den oorlog gered hebben en hun een veiligen waarborg hebben gegeven van hun onafhankelijkheid tegen de imperialistische mogendheden". „De belangen der volkeren van Roemenië en hun vrije en vreedzame ontwikkeling zijn verbonden met de onmiddellijke afsluiting van een pact tot wederzijdschen bijstand met de Sovjet-Unie, gelijk aan de pacten, die door de Oostzeelanden zijn gesloten. Een blik op den binnenlandschen politieken en economischen toestand van Roemenië geeft de overtuiging, dat de vriendschappelijkste betrekkingen met de Sovjet-Unie een vitale noodzakelijkheid zijn."
Het orgaan vervolgt: „In de geannexeerde provincies de Boekowina, Transsylvanië, de Dobroedzja en Bessarabië, heeft Roemenië een politiek van nationale onderdrukking en wreede uitbuiting der volksmassa's uitgevoerd".
Het artikel verklaart, dat het de taak is van de Roemeensche communisten om te werken tegen „den imperialistischen oorlog" en voor het zelfbeschikkingsrecht, dat zoo ver moet kunnen gaan, dat afscheiding van Roemenië mogelijk is. (Telex-A. N. P.)
(V. b. Rusland—Roemenië 3121 B)

8 DECEMBER 1939

OORLOG 1939. —
ENGELAND. — **Verscherpte blokkade tegen Duitsche goederen begonnen. —**
De schepen der Britsche en Fransche marine hebben te middernacht 4 December een draadlooze mededeeling ontvangen, de verscherpte blokkade tegen Duitschland te beginnen, als représaille tegen den nationaal-socialistischen willekeurigen en meedoogenloozen mijnenoorlog.
Alle schepen zullen aangehouden en alle goederen van Duitschen oorsprong in beslag genomen worden.
(V. b. Order in Council 4038)

Koning George van Engeland in Frankrijk. —
Koning George van Engeland is in Frankrijk aangekomen voor een bezoek aan de Britsche troepen.
De Koning is op 4 December aan land gegaan. Hij was met een torpedojager overgestoken. Hij was vergezeld van den generaal-majoor, den Hertog van Gloucester. **(V. b. Koning George VI 4038)**

ZUID-AFRIKA. — **Een Duitsche poging om een opstand te verwekken. —**
Door de Zuid-Afrikaansche radio werd een officieele verklaring bekend gemaakt betreffende een poging der Duitschers om bij het uitbreken van den oorlog een opstand te verwekken in Zuid-Afrika.
Het plan bestond om in verschillende deelen der Unie troepen zwarthemden te mobiliseeren, die op zouden rukken naar Johannesburg en Pretoria. De leiders hadden vooraf inlichtingen ingewonnen onder hun volgelingen over het aantal geweren en de munitie, welke zij bijeen konden brengen.
De regeering der Unie is in het bezit gekomen van de authentieke lijst van de leden van elke nationaal-socialistische organisatie in de voornaamste plaatsen. Ook is vastgesteld, dat er verband bestond tusschen deze nationaal-socialistische organisatie en de zwarthemden in Zuid-Afrika en tusschen hen en den staf van het Duitsche gezantschap te Pretoria. Men is tot in bijzonderheden op de hoogte van de handelingen van den nationaal-socialistischen agent Stiller, die legatieraad was bij het gezantschap te Pretoria.
(V. b. Polit. organisaties 2768 A.)

ENGELAND. — **Lord Halifax in het Hoogerhuis. - Twee voorwaarden voor een conferentie voor den vrede. - De Russische inval in Finland. - Protesten der neutralen betreffende de Britsche représaillemaatregelen. —**
Op 5 December heeft lord Halifax, de Britsche minister van Buitenlandsche Zaken, in het Hoogerhuis het oorlogs- en vredesdoel, zooals deze door den premier, Neville Chamberlain, reeds vroeger waren verklaard, nog eens onderstreept.
Wij willen een internationale orde vestigen, waarin alle volken veilig onder de heerschappij van het recht, hun eigen politiek en economisch leven kunnen bepalen, vrij van ingrijpen door hun machtiger naburen.
De twee voorwaarden voor een conferentie voor den vrede zijn:
1. Er moet een bewijs zijn, dat de Duitsche regeering bereid is de voorwaarden te aanvaarden, welke overeenkomen met de oogmerken, waarvoor wij de wapens hebben opgenomen.
2. De zekerheid moet bestaan, dat iedere regeling, die tot stand komt, zal worden geëerbiedigd. Op iedere andere basis zou een conferentie niets bereiken.

Finland. —
Sprekende over het Russisch-Finsche conflict, zeide Lord Halifax:
Het Britsche volk is diep geschokt door de omstandigheden van den Sovjet-Russischen aanval en het heeft een diepe bewondering voor den schitterenden weerstand der Finnen.
Deze zaak vormt het onderwerp van een beroep op den Volkenbondsraad. Het standpunt van de Britsche regeering zal in de bijeenkomst van de Volkenbondsvergadering duidelijk gemaakt worden.
De toepassing der agressie, naar Duitsch voorbeeld, breidt zich uit. In de afgeloopen dagen zijn wij getuige geweest van een algemeen veroordeelde en niet te verontschuldigen daad van agressie door een van de grootste naties op een van de kleinste, hetwelk echter op een hoog beschavingspeil staat. Open steden zijn gebombardeerd, vrouwen en kinderen verminkt en gedood, onder het voorwendsel, dat een land van nog geen vier millioen menschen vijandige plannen had tegen een van 180 millioen. Het Britsche volk is diep geschokt door de omstandigheden, waaronder die Sovjet-aanval heeft plaats gehad en de Britten hebben het schitterende verzet der Finnen diep bewonderd.
Wegens dat conflict is een beroep op den Volkenbond gedaan

en het standpunt der Britsche regeering zal in de zitting van de Assemblée uiteengezet worden. Ik vrees echter, dat het mij moeilijk zal vallen vele dagen uit Engeland afwezig te zijn.

Redenen mislukking Eng.-Fransch-Russisch pact. —
Het gaat hier om een ongelukkige uitbreiding van het conflict. Het komt mij voor, dat de Russische aanval op Finland een rechtstreeksch gevolg is van de Duitsche politiek. Hitler heeft blijkbaar door een overeenkomst, waardoor hij meende de vrije hand voor een aanval op Polen te krijgen, iets ingeruild, wat niet van hem was, namelijk de vrijheid van de Oostzeevolken. De loop der gebeurtenissen heeft aangetoond hoe groot de schade is, als de sluizen eenmaal opengezet zijn.
Begin van dit jaar hebben wij getracht onze betrekkingen met Rusland te verbeteren, maar wij hebben steeds het standpunt ingenomen, dat de rechten van derden onaangetast moesten blijven en door onze onderhandelingen niet beïnvloed mochten worden.
Uit den loop der gebeurtenissen blijkt, dat de opvatting der Britsche regeering, die weigerde een overeenkomst met de Sovjetregeering aan te gaan, welke ook betrekking had op indirecte agressie tegen de Oostzeestaten, juist was. Het is immers thans duidelijk, dat een dergelijke overeenkomst een dekmantel had kunnen zijn voor latere plannen. Ik twijfel er niet aan, of het Engelsche volk wil liever grooten moeilijkheden het hoofd bieden, dan vaststellen, dat wij de eer van Engeland en het Britsche Rijk in deze kwestie compromitteeren.

Ik had niet verwacht, dat Duitschland zich zoo spoedig zou omsingelen op een wijze, welke het Duitsche volk zeer zeker bezorgd moet maken voor de toekomst.

(V. b. Mislukking Eng.-Fransch-Russ. pact 4047 E.)

Neutralen. —
Halifax sprak voorts over de protesten der neutralen tegen de Britsche représaille-maatregelen wegens de Duitsche illegale daden ter zee. Hij zeide: Het is niet tegen te spreken, dat de vijandelijkheden noodzakelijkerwijze eenig verlies met zich mee moeten brengen voor alle landen. De Engelsche regeering heeft haar rechten, welke haar door het internationale recht toegekend worden, echter niet overschreden.
Wij hebben het recht neutralen te verzoeken de daden te beoordeelen, welke ons zijn opgedrongen door de wijze, waarop Duitschland oorlog voert. Het zijn dergelijke overwegingen, welke ons volk en zijn bondgenooten hebben gebracht tot hun tegenwoordige vaste besluit dezen oorlog door te zetten.

(Doeleind. oorlog 4014; Ned. en Belg. prot. 4032 A.)

Winston Churchill, de Britsche minister van Marine in het Lagerhuis. - Oorlogsvloot 1 millioen op stapel. - 2000 Koopvaardijschepen bewapend. - Het verhuren van neutrale schepen aan Engeland. - Duitsche duikbootenverliezen. - De mijnen-oorlog. —
De strijd ter zee is het onderwerp geweest van de rede op 6 December in het Lagerhuis van den Britschen minister van Marine, Winston Churchill. Hij beschreef de taak en de prestaties der Britsche vloot en de bestrijding van de Duitsche duikbooten en mijnen. De minister gaf toe, dat de vloot rond 50.000 ton verloren heeft, doch hij zeide, dat er 1.000.000 ton op stapel staat. Bovendien zullen binnenkort 2000 Britsche koopvaardijschepen bewapend zijn.
Over het convooistelsel was de minister tevreden, slechts weinig geconvooieerde schepen worden aangevallen.
Ten gevolge van dit optreden hebben de duikbooten het gemakkelijker gevonden neutrale schepen aan te vallen dan schepen van Groot-Brittannië en Frankrijk. De verliezen aan Britsche koopvaardijschepen in October bedroegen de helft van wat zij in September waren en in November waren zij gedaald tot 2/3 van de verliezen in October.
Het tegenovergestelde is het geval geweest met de neutrale schepen. Zij hebben 50 pct. meer verloren in de tweede dan in de eerste en tweemaal zooveel verloren in de derde maand dan in de tweede. Het is een merkwaardig soort oorlog voor de Duitsche vloot, waarin deze, weggedreven van haar verklaarden vijand zich troost door amok te loopen onder de neutrale schepen. Dit feit moest eigenlijk een aanmoediging zijn aan de neutralen om hun schepen te verhuren aan Engeland voor den tijd van den oorlog.
Sprekende over de ramingen, volgens welke Duitschland in 1940 400 duikbooten zal bezitten, zeide Churchill: „Wanneer zij deze schepen produceeren volgens het kettingstelsel, vraag ik mij af of zij gezagvoerders en bemanningen volgens een soortgelijk systeem voortbrengen.
Wanneer dat zoo is, lijkt het waarschijnlijk, dat ons vernietigingstempo een soortgelijke uitbreiding zou kunnen ondergaan. De vorige week hebben volgens schatting vijf duikbooten hier een einde gevonden, door de vloot of door de luchtmacht.
Deze resultaten zijn onafhankelijk van de door de Fransche vloot bereikte resultaten. Niettemin gaat deze worsteling voort met een marge, die, ofschoon voldoende, toch niet overdreven is. Het doet goed te weten, dat zeer groote versterkingen van onze jachtvaartuigen in de thuiswateren, die reeds verdrievoudigd zijn, sedert het begin van den oorlog, in dienst zullen komen in 1940."
Churchill herhaalde de waarschuwing, dat een gestage stroom van verliezen verwacht moet worden, doch hij voegde hieraan toe: Ik geloof stellig, dat wij de overhand behalen op deze levensbedreiging.
De mijnenoorlog, vervolgde de minister, is de laagste wijze van oorlogvoering en gelijk aan het achterlaten van een bom in het bagagedepot van een station. De magnetische mijn is misschien Hitler's geheime wapen.

(Vor. ber. Churchill 4023; Convooistelsel 3964)

DUITSCHLAND. — Critiek op Nederland naar aanleiding van het Britsche embargo op den Duitschen uitvoer. —
Van officieuze Duitsche zijde wordt aan de buitenlandsche pers het volgende bericht verstrekt:
Nadat de Britsche en Fransche oorlogsschepen opdracht hadden gekregen de door Chamberlain aangekondigde inbeslagneming van Duitsche exportgoederen ook inderdaad uit te voeren, meende men in politieke kringen alhier te kunnen verwachten, dat de achter de neutrale scheepvaart staande regeeringen zich niet langer met papieren protesten tevreden zouden stellen, welke voor een deel zelfs niet eens waardig werden gekeurd voor een Britsch antwoord.
Integendeel moest men aannemen, zooals hier verscheidene malen naar voren is gebracht, dat de neutralen van hun zijde een eigen hulp tegen het optreden van Engeland, dat tegen het volkenrecht indruischt, zouden organiseeren en hun koopvaardijschepen actief zouden beschermen. Des te grooter is de verwondering, dat b.v. de Nederlandsche regeering op het oogenblik niet voornemens is haar koopvaardijschepen te bewapenen of eigen convooien samen te stellen.
Ook wekt het bevreemding, wanneer dit eigenaardige afstand doen van de vrijheid der zeeën wordt gebaseerd op de neutraliteit van Nederland, een neutraliteit, welke aan de eene zijde buitengewone gevoeligheid aan den dag legt en aan de andere zijde de zwaarste overtredingen van het volkenrecht in het algemeen en van het recht der neutralen in het bijzonder, aanvaardt.

(Vor. ber. Order in Council 4038)

9 DECEMBER 1939

A. SOVJET-RUSLAND. — Aanval op Finland. - Verontwaardiging wereldpers. - Pact tusschen Rusland en de Finsche Volksregeering. - Finsch beroep op den Volkenbond. - Vredespoging van het Kabinet-Ryti. - Afwijzend antwoord van Molotof. - Rusland niet naar Genève. - Vereenigde Staten zinspelen op moreel embargo voor Rusland. - Wie Otto Kuusinnen is. - Helsinki geëvacueerd. - Finland krijgt vliegmachines uit Italië en Engeland. —

Verontwaardiging in de wereldpers. —
De Russische inval in Finland heeft in de geheele wereld groote verontwaardiging verwekt. In Duitschland, waar de openbare meening moeilijk te peilen is, wordt de inval doodgezwegen. De Duitsche pers geeft alleen commentaar op de Russische krijgsverrichtingen in Finland en onthoudt zich angstvallig partij te kiezen. In Italië daarentegen wordt onomwonden de Russische inval afgekeurd, zelfs hebben de Italiaansche studenten betoogingen voor de Russische legatie te Rome gehouden en hun afschuw luid kenbaar gemaakt.
Zoowel in Noord- als Zuid-Amerika staat de pers aan de zijde van Finland en wordt de houding van Rusland scherp afgekeurd.

(Vor. ber. Russ. aanval 4040 A.)

Pact tusschen Rusland en de Finsche „volksregeering". —
Een pact van vriendschap en wederzijdschen bijstand is op 3

December gesloten tusschen de Sovjet-regeering en de Finsche „Volksregeering". Dit pact behelst o.a. het volgende:
Als teeken van vriendschap en absoluut vertrouwen in de Finsche Volksregeering stemt de Sovjet-Unie erin toe, aan Finland af te staan het district van Sovjet-Karelië met een totale oppervlakte van 70.000 km.². In ruil daarvoor verklaart de Finsche Republiek zich bereid, de grens op de Karelische landengte iets te verleggen en aan de Sovjet-Unie een gebied af te staan met een oppervlakte van 3970 km.². De Sovjet-Unie zal aan Finland een schadeloosstelling betalen van 120 millioen Finsche Mark voor de spoorlijnen, welke zich op dat gebied bevinden.
De democratische Finsche Republiek geeft aan de Sovjet-Unie voor dertig jaren in pacht, het schiereiland Hangö en omliggend gebied en een bepaald aantal der omliggende eilanden, waarop de Sovjet-Unie vlootbases zal bouwen om een aanval van buiten af te verhinderen. Bovendien staat de Finsche Republiek aan de Sovjet-Unie het recht toe, op die eilanden een strikt beperkt aantal land- en luchtstrijdkrachten te legeren. Voorts staat de Finsche „Volksregeering" aan de Sovjet-Unie af het schiereiland van Ribaczy en Sredni alsmede een aantal kleinere eilandjes aan de kust van de Noordelijke IJszee voor 300 millioen Finsche Marken.
De Sovjet-Unie en de democratische Finsche Republiek spreken af elkaar elken bijstand te verleenen, inclusief militairen bijstand, ingeval van een agressie tegen een der beide partijen. De contracteerende partijen komen overeen, geen allianties te teekenen en geen coalitie aan te gaan, welke tegen een van haar gericht zou zijn.
Het pact is geldig voor een duur van 25 jaar en indien een jaar voor den afloop geen der beide partijen daarvan kennis geeft, zal het voor een nieuwe periode van 25 jaar van kracht zijn. Dit verdrag treedt in werking op den dag van onderteekening en zal geratificeerd worden te Helsinki.

(Vor. ber. Volksregeering Kuusinnen 4040 A.)

Beroep van Finland op den Volkenbond. —
De leden van den Volkenbondsraad w. o. ook Rusland zijn voor 9 December des middags om twaalf uur bijeengeroepen.
Het desbetreffende besluit is genomen door den secretaris-generaal, Avenol, in verband met de nota der Finsche regeering, overhandigd door den Finschen vertegenwoordiger bij den Volkenbond.
De convocatie van Avenol behelst tevens een voorstel om de Volkenbondsvergadering op 11 December bijeen te roepen.

Vredespoging der Finsche Regeering. - Zweedsche gezant te Moskou daarmede belast. —
Het nieuwe Finsche kabinet-Ryti heeft op 3 December in zijn eerste bijeenkomst besloten alsnog te zoeken naar een vreedzame oplossing voor het Russisch-Finsche conflict door nieuwe voorstellen te doen aan de regeering te Moskou.
Te dien einde werd de gezant van Zweden, die thans belast is met de behandeling der aangelegenheden van Finland in de Sovjet-Unie verzocht een stap te doen bij de Sovjet-regeering om te vernemen, of deze bereid is de onderhandelingen te hervatten.

Afwijzend antwoord van Molotof aan den Zweedschen gezant. —
De Moskousche zender heeft op 4 December de volgende mededeeling omgeroepen:
Molotof heeft in den ochtend van den 4en December den Zweedschen gezant te Moskou, Winter, ontvangen. Deze deelde hem mede, dat de zoogenaamde Finsche regeering nieuwe onderhandelingen met de Sovjet-Unie wenscht aan te knoopen.
Molotof heeft verklaard, dat de Sovjet-regeering deze zoogenaamde Finsche regeering, die reeds met onbekende bestemming uit Helsinki is vertrokken, niet erkent. Er kan dan ook, aldus heeft Molotof gezegd, van eenige onderhandelingen geen sprake zijn.
De Sovjet-regeering erkent slechts het kabinet-Kuusinnen, met hetwelk zij een overeenkomst van wederzijdschen bijstand en vriendschap heeft gesloten, dat de eenige waarborg voor vreedzame betrekkingen tusschen de Sovjet-Unie en het democratische Finland is.

Rusland niet naar Genève. - Art. 11 van Handvest niet van toepassing. —
Volgens een mededeeling van den radiozender van Moskou op 4 December heeft Molotof in zijn telegrafisch antwoord aan Avenol medegedeeld, dat de Sovjet-regeering niet kan deelnemen aan de vergadering van den Volkenbondsraad en van de Assemblée. In het antwoord zegt de Sovjet-regeering, dat er geen enkele reden is, den Raad en de Assemblée bijeen te roepen. De Sovjet-natie verkeert niet in staat van oorlog met Finland en bedreigt ook het Finsche volk niet met oorlog. Derhalve is een beroep op art. 11 van het handvest niet gerechtvaardigd.
Aan dit antwoord voegt de Sovjet-regeering nog toe, dat de personen, namens wie het verzoek tot bijeenroeping der Volkenbondsorganen was gedaan, niet de echte vertegenwoordigers van het Finsche volk zijn.

Vereenigde Staten. - Moreel embargo tegen Rusland. - Een verklaring van President Roosevelt. —
Zonder den naam van eenig land te noemen heeft president Roosevelt in een formeele verklaring gezegd, dat de regeering der Vereenigde Staten hoopt, dat de Amerikaansche fabrikanten en exporteurs van vliegtuigen en vliegtuiguitrustingen en -materialen aandachtig zullen zijn aan de politiek der regeering, die „ongeprovoceerd bombardeeren" van burgers veroordeelt.
De korte verklaring werd uitgegeven, nadat de president geconfereerd had met Cordell Hull in het Witte Huis. Er bestond weinig twijfel, dat de verklaring bedoeld was om toegepast te worden op het Russisch-Finsche conflict.

Wie Kuusinnen is. —
In de Figaro schrijft de ex-communist Boris Souvarine, die langen tijd in staat is geweest Stalin en zijn omgeving van nabij te observeeren, over Kuusinnen, den communistischen Fin, die door Molotof tot leider gebombardeerd is van het z.g. Finsche kabinet, aldus het Alg. Handelsblad.
Heel het leidende personeel van het Kreml is bij de opeenvolgende „zuiveringen" verdwenen, behalve alleen Kuusinnen, aldus het blad. Van spreekwoordelijke middelmatigheid, de spot van zijn medewerkers en zijn kameraden, openlijk als voetveeg behandeld door zijn superieuren van Stalins bureaucratie, overgegeven aan dronkenschap, volkomen afgestompt, zoodanig is het personage, tot chef verheven door Stalin, die hem van het Kreml uit tot zelfs de kleinste handeling en uitlating voorschrijft.

(Vor. ber. Volksregeering Kuusinnen 4040 A.)

Helsinki. - Evacuatie. - Regeering. —
De evacuatie van Helsinki is op 5 December voltooid. De regeering Ryti blijft voorloopig te Helsinki.

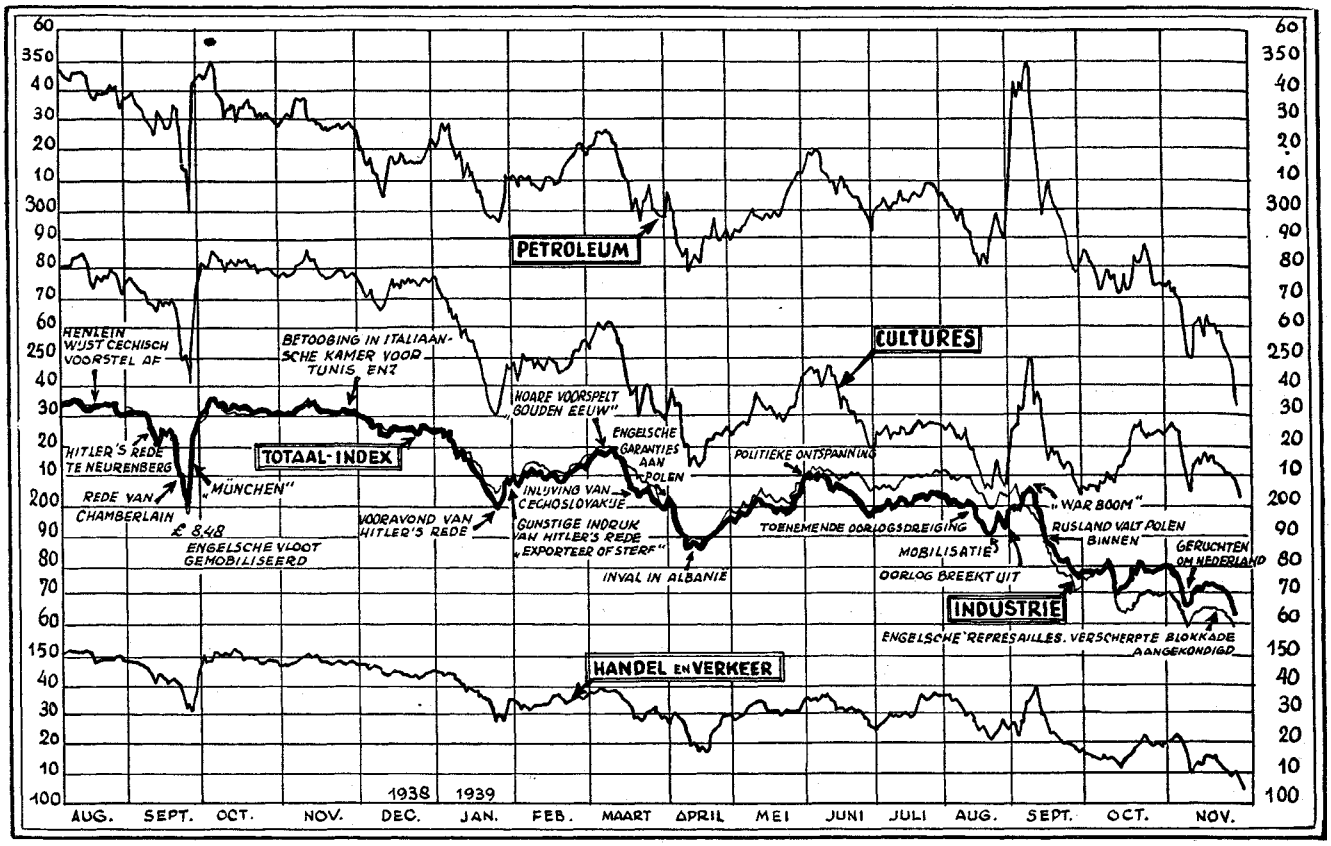
(Vor. ber. Kabinet-Ryti 4040 A.)

Finland krijgt 50 vliegtuigen uit Italië en 30 uit Engeland. —
In Finland zijn vijftig vliegtuigen aangekomen uit Italië en 30 uit Engeland.

Molotof's antwoord aan president Roosevelt. —
Naar het telegraafagentschap van de Sovjet-Unie op 2 December meldt, is te Moskou een communiqué gepubliceerd over het bezoek van Steinhardt, den Amerikaanschen ambassadeur, aan Molotof. De mededeeling luidt:
Naar aanleiding van de verklaringen, door den ambassadeur der Vereenigde Staten in opdracht van president Roosevelt afgelegd, heeft Molotof de volgende opheldering gegeven op de kwesties die betrekking hebben op de gebeurtenissen in Finland. De wensch van Roosevelt, dat bombardementen op de bevolking van steden van Finland door vliegtuigen zou worden vermeden, berust, voor zoover hij gericht is tot de Sovjet-regeering, op een misverstand.
De Sovjet-vliegtuigen hebben de steden niet beschoten en zijn niet voornemens dat te doen, al hebben zij vliegvelden beschoten, want de belangen der Finsche bevolking zijn onze regeering niet minder dierbaar dan een willekeurige andere regeering. Uit Amerika, dat meer dan 8000 km. van Finland verwijderd ligt, ziet men dat wellicht niet, maar het feit blijft toch bestaan. Dientengevolge is de vermelde verklaring van Roosevelt doelloos. (Telex-A. N. P. - Agence Belga - D. N. B.)

(Vor. ber. Beroep Pres. Roosevelt 4040 A.)

A. NEDERLAND EN DE OORLOG. - 1939. — De realiteit van de „Oorlogshausse" op de Amsterdamsche Effectenbeurs. —

Verloop van den door de Telegraaf berekenden „Tel.-Index" sinds Augustus 1938.

Het eerste oorlogskwartaal zal voor de Effectenbeurs te Amsterdam in de herinnering blijven voortleven als het kwartaal der ontgoocheling, aldus „De Telegraaf" d.d. 3 December j.l. Na een kortstondige en wilde hausse volgde een daling, die het koersniveau terugdrukte tot ver beneden het peil van 25 Augustus 1939 en zelfs beneden het niveau van 26 September 1936. Thans zijn de koersen op een niveau gekomen, dat nauwelijks afwijkt van dat voor de devaluatie van den gulden. Uit bovenstaande grafiek blijkt, dat de politieke feiten weerspiegeld worden in de curven der beurskoersen. (Telegraaf)

B. SOVJET-RUSLAND. — Krijgsverrichtingen in Finland van 3—9 December 1939. —

3 December: Geringe gevechtsactie in Finland door zwaren sneeuwval. De Russen dreigen Helsinki op groote schaal uit de lucht te zullen bombardeeren.

4 December: Finland gaat over tot bewapening en versterking van de Åland-eilanden.

5 December: Evacuatie van Finland voltooid.

6 December: De Russen zouden in Karelië zware verliezen lijden.

7 December: Hevige strijd bij Petsamo in Noord-Finland.

Russen beschuldigd van het gebruik van gifgas in Finland.

8 December: Russische vloot blokkeert de Finsche kust. Mijnen in de wateren voor Helsinki.

(Red. K. H. A.)

(Vor. ber. Overz. 30 Nov.—2 Dec. 1939, 4044 A.)

C. ITALIE. — Bijeenkomst van den Grooten Fascistischen Raad. - Betrekkingen met Berlijn blijven dezelfde. - Rechtstreeks geïnteresseerd bij Balkan en Donaulanden. —

Op de bijeenkomst van den Grooten Fascistischen Raad, die hoofdzakelijk aan den internationalen toestand en de reorganisatie van de fascistische partij gewijd was, zijn op 8 December o.a. de volgende besluiten genomen:

1ste. De positie van Italië als niet-oorlogvoerende mogendheid blijft gehandhaafd.

2de. De betrekkingen tusschen Duitschland en Italië blijven die, welke door het pact van bondgenootschap en de gedachtenwisselingen te Milaan, Salzburg en Berlijn in het leven werden geroepen.

3de. Al wat eventueel in het Donaubekken en in het Balkangebied geschiedt, kan niet nalaten Italië rechtstreeks te interesseeren.

4de. Italië zal met alle middelen zijn scheepvaart beveiligen. (Telegraaf - Stefani)

(Vor. ber. Groote Fasc. Raad 3713)

D. NEDERLAND. — Onderwijs. - Verlichtingskunde. - Inaugureele rede van Prof. dr. N. A. Halbertsma over „Wat is een goede verlichting". —

Dr. ing. Nicolaas Adolf Halbertsma, benoemd tot bijzonder hoogleeraar, om onderwijs te geven in de verlichtingskunde aan de Rijksuniversiteit te Utrecht, heeft op 20 November zijn ambt aanvaard, met het uitspreken eener rede in het groot auditorium der universiteit.

Professor Halbertsma beantwoordde daarbij de vraag: „Wat is een goede verlichting?", en betoogde, dat de aan de kwaliteit der verlichting gestelde eischen in den loop van den tijd veel strenger zijn geworden als gevolg van een dieper inzicht in de functies van ons gezichtsorgaan en van de wijze, waarop wij waarnemen, alsmede van de vorderingen op physisch en chemisch en technisch gebied, die ons zooveel betere lichtbronnen hebben verschaft.

Het eerste onderzoek omtrent de kwaliteit der verlichting is wel, dat van den Göttinger astronoom Tobias Mayer geweest, die in 1754 meende ontdekt te hebben, dat de gezichtsscherpte met den zesde-machtswortel uit de intensiteit der verlichting toenam.

In de jaren 1918-1925 zien wij als het ware het morgenrood van een nieuw tijdperk der verlichtingskunde, waarin men begint te beseffen, dat de sterkte der verlichting niet de eenige factor is, die de kwaliteit der verlichting bepaalt. Teichmueller, die de noodzakelijkheid van het samenwerken van den meer physisch-mathematisch georiënteerden verlichtingskundige met den physioloog, en met den psycholoog zeer sterk heeft gevoeld, heeft in 1925 gewezen op de samenwerking van de volgende factoren: voldoende sterkte der verlichting, plaatselijke gelijkmatigheid, gelijkmatigheid t.o.v. den tijd, juiste schaduwvorming, goede helderheidsverdeeling in het gezichtsveld, waaronder ook valt het vermijden van verblinding, aanpassing van de lichtkleur aan het werk. Zoo heeft in den loop der jaren een belangrijke wijziging plaats gehad in onze opvattingen van het begrip „voldoende verlichtingssterkte". Met verwondering hooren wij van de 15 lux voor gewoon werk en de 30 lux voor fijnen arbeid, die een 30 jaar geleden in de Arbeidswet werden voorgeschreven. Deze waarden zijn sedertdien in de lijst der gebruikte verlichtingssterkten van de spits naar het onderste einde verhuisd. Zij worden in werkplaatsen heelemaal niet meer toegepast en zijn ten hoogste voldoende voor loodsen, gangen en magazijnen.
Vervolgens behandelde Prof. Halbertsma in het kort de kleur van het licht. (Red. K. H. A.)

(V. b. Inaug. redev. 4034 A.)

10 DECEMBER 1939

OORLOG 1939. — Krijgsverrichtingen Westelijk Front van 3—9 December 1939. —

3 December: Britsche luchtaanval op Helgoland.

4 December: Bemanning van Duitsch Kustwachtschip, na mijnontploffing, bijna geheel omgekomen. Britsche hulpkruiser „Doric Star" tot zinken gebracht.

5 December: Engelsche vliegtuigen boven Sleeswijk-Holstein; Duitsche toestellen boven Schotland.
Poolsche duikbooten Orzel en Wilk hebben zich bij de Britsche marine gevoegd.

7 December: Nederlandsch motorschip „Tajandoen" door ontploffing in de nabijheid van Engeland verloren gegaan. Alle passagiers gered. Zes leden van de bemanning vermist. Opvarenden op s.s. „Louis Sheid" overgegaan, dat op de Zuidkust van Engeland aan den grond raakt. Alle opvarenden gered.

8 December: De Engelsche torpedojager „Jersey" is door een torpedo ernstig beschadigd. Drie Duitsche duikbooten tot zinken gebracht.

9 December: Vele Britsche en neutrale schepen, door mijnen of torpedo's, tot zinken gebracht. Tientallen vermisten. (Red. K. H. A.)

(Vor. ber. Overz. 26 Nov.—2 Dec. 1939, 4044)

A. MENDELSSOHN & CO. — Surséance van betaling verleend. —
De derde kamer der rechtbank te Amsterdam, gepresideerd door mr. J. G. de Vries, heeft op 7 December surséance van betaling verleend voor den tijd van anderhalf jaar, ingaande op 14 Augustus 1939, aan P. G. Stach, A. E. Schirm, mr. D. J. van Aalst, allen wonende te Amsterdam, de beheerende vennooten der commanditaire vennootschap op aandeelen Mendelssohn en Co. te Amsterdam. Tot bewindvoerders benoemde de rechtbank mr. M. van Regteren Altena, A. Pierson van de bankiersfirma Pierson & Co. te Amsterdam, en A. W. A. Meyer, procuratiehouder bij de firma Hope & Co.
De rechtbank overwoog, dat bij de ter vergadering gehouden stemming van de 303 aldaar vertegenwoordigde crediteuren, ten bedrage van *f* 50.924.552, er 300, te zamen houdende schuldvorderingen tot een bedrag van *f* 50.033.395, zich voor het verleenen van de definitieve surséance verklaarden.
(Keesings Financieel Archief)

(Vor. ber. Mendelssohn 4042 A.)

B. NEDERLAND. — Voetbal. - Holland-België. - 5—2 overwinning voor Holland. —
De jubileum-wedstrijd Nederland-België, gespeeld ter gelegenheid van het 50-jarig bestaan van den Koninklijken Nederlandschen Voetbalbond, op 10 Dec. '39 in het Feyenoord-stadion te Rotterdam, is geëindigd in een 5—2 overwinning voor Nederland. De uitslag is eenigszins geflatteerd, doch de overwinning was volkomen verdiend. (Red. K. H. A.)

(Vor. ber. Holland-België 3762 C.)

C. BELGIE. — Redevoeringen van minister-president Pierlot en van den minister van Financiën Gutt - Mobilisatieuitgaven en begrooting. —
In de vergadering der Kamer heeft minister-president Pierlot namens de regeering op 5 December een verklaring afgelegd. Hij gaf bovendien een uiteenzetting van de strekking der belastingplannen.
Het vraagstuk van het oogenblik is van politieken en militairen aard. De mobilisatie is duur; hoe zullen wij haar betalen? Indien de oorlog tot einde 1940 zou duren, zou de schatkist 8 tot 9 milliard noodig hebben. Aan een leening in het buitenland kan niet worden gedacht. Er zijn slechts drie middelen: belasting, leening of inflatie. Beide eerste middelen zullen tegelijkertijd moeten worden gebezigd, het derde moet stelselmatig worden uitgeschakeld. De kosten der mobilisatie zullen langs den normalen weg door de leening bestreden worden. Indien de omstandigheden verbeteren, zal de regeering een buitenlandsche leening uitgeven. De economische toestand van het land verhindert het welslagen van een leening niet.
Na Pierlot nam de minister van Financiën, Gutt, het woord.
Spr. zeide onder meer: „In de lente van dit jaar was de goudvoorraad met 4600 millioen frank verminderd, op 15 Sept. was hij geheel hersteld. In de zorgwekkende dagen daarna heeft in totaal slechts 1264 millioen frank goud het land verlaten.
De gevolgen dezer gebeurtenissen zijn echter voor de begrooting ernstig.
De mobilisatiekosten bedroegen in October ongeveer fr. 10 millioen per dag. Thans moet men op ten minste fr. 11 millioen rekenen. Van het bijzondere crediet van fr. 2 milliard, dat op 7 Sept. was geopend, was op 25 Nov. fr. 815 millioen gebruikt, afgezien van de nog uitstaande schulden. Dezer dagen zal een aanvullend crediet van fr. 1100 millioen gevraagd moeten worden.
Op de gewone begrooting van 1940 beloopen de uitgaven fr. 11.633 millioen, de ontvangsten fr. 11.656 millioen. Dit is de normale begrooting, welke voor alles op de gewone wijze in evenwicht moet zijn, hoewel wij weten, dat zij door de gebeurtenissen achterhaald is.
Voor den tijd van 1 Oct. 1939 tot einde 1940 moet de staat zich, buiten de gelden van de gewone begrooting, negen milliard francs verschaffen, waarvan vijf milliard voor de mobilisatiekosten, fr. 2½ milliard voor de buitengewone begrooting en 1 tot 1½ milliard ter compensatie van de daling der fiscale ontvangsten.
Wat de belastingen betreft, moet zeer snel een maximale krachtsinspanning ontplooid worden. (Agence Belga)

(V. b. Mobilis. kosten 3988 B; Begr. 1939, 3504 C.)

D. AMSTERDAM. — Tentoonstelling „Onze Kunst van Heden". —
Twee-en-dertig-honderd kunstwerken van 902 Nederlandsche, thans levende schilders, beeldhouwers en grafici zijn bijeengebracht in 74 zalen van het Rijksmuseum te Amsterdam, waar zij de nationale tentoonstelling „Onze Kunst van Heden" vormen, die daar op 18 November 1939 officieel is geopend.
(Telegraaf) **(V. b. Tentoonst. Amsterdam 3972 B.)**

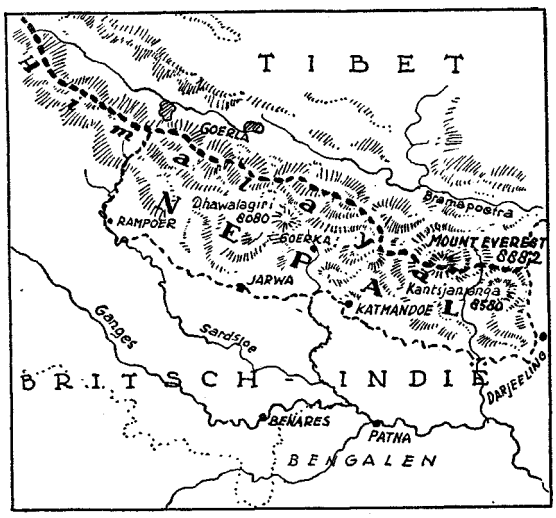
E. NEDERLAND. — Verkeersongevallen - Januari—September 1939. —
De laatste maandstatistiek van verkeer en vervoer van het centraal bureau voor de statistiek geeft het aantal verkeersslachtoffers over de maanden Augustus en September 1939, schrijft de K.N.A.C.
Voor de eerste 9 maanden van 1939 zijn de cijfers als volgt (tusschen haakjes de overeenkomstige cijfers van vorig jaar):

	Personen gedood	Personen ernstig gewond
Januari	42 (52)	326 (306)
Februari	46 (39)	314 (287)
Maart	43 (42)	361 (331)
April	58 (69)	413 (348)
Mei	65 (49)	500 (387)
Juni	77 (66)	452 (384)
Juli	54 (71)	461 (401)
Augustus	92 (68)	513 (429)
September	68 (68)	421 (452)

(Centraal Bureau voor de Statistiek)

(Vor. ber. Verkeersongevallen 3873 B.)

A. BERGBEKLIMMING. — De Mount Everest. - Hugh Ruttledge over de ervaring zijner expeditie. —
Voor het Genootschap Nederland—Engeland afd. Amsterdam heeft dezer dagen de bekende Britsche bergbeklimmer Hugh Ruttledge, leider van de twee Britsche Mount Everest expeditie 1933 en 1936, een voordracht gehouden over de beklimming van de Mount Everest.
De heer Ruttledge herinnerde eraan, dat de Mount Everest eigenlijk in 1856 werd „ontdekt", toen door waarnemers in Noord-Indië werd opgemerkt, dat een ververwijderde en daardoor niet goed zichtbare piek een hoogte had van 29.002 voet, dus meer dan 8800 meter.

Mount Everest.

Een groote moeilijkheid is de lange tocht van ongeveer 350 mijl, die moet worden gemaakt door de hoofdketen van het Himalayagebergte en over de kale hoogvlakte van Thibet, die „het dak der wereld" wordt genoemd. Bijna alle voorraden moeten uit Europa worden meegebracht en met ezels en muildieren moet bijna 30 ton aan goederen naar het basis-kamp worden gevoerd. De meeste dragers worden aangeworven in Darjeeling en in het basiskamp nemen zij de lasten van de lastdieren over omdat de weg verder omhoog voor de dieren onbegaanbaar is.
Ook de selectie van het Europeesche personeel is zeer moeilijk, omdat groote ervaring noodig is, terwijl van veel belang is het karakter der menschen, omdat de invloed van de hoogte vreemde gevolgen heeft, zoowel lichamelijk als geestelijk. De beste leeftijd voor dit werk ligt tusschen 25 en 35 jaar.
Op ongeveer 7000 meter begint een proces van minder weerstandsvermogen, gebrek aan eetlust, vermoeidheid en nervositeit.
De psychologische factor is buitengewoon interessant, doch ook ingewikkeld. De man, die op zeepeil de meest rustige en evenwichtige persoonlijkheid heeft, toont soms reeds op 5500 meter teekenen van een gebrek aan contrôle. Drie honderd meter hooger heeft hij vaak zijn normaal karakter geheel verloren, is twistziek met zijn kameraden en ongeschikt om verder te gaan. Gelukkig weten de meeste bergbeklimmers zich in bedwang te houden en doen zij ten volle hun plicht.
Maar zonder twijfel is boven de 8000 meter het physieke, geestelijke en moreele uithoudingsvermogen zeer belangrijk verminderd. Als men acht of tien maal adem moet halen voor een enkele stap is er niet veel energie meer over. Men is afgestompt door wind, koude en gebrek aan zuurstof. Men vergeet de eenvoudigste dingen en herinnert zich soms de namen van zijn kameraden niet meer.
Spreker gelooft stellig, dat eens de top van de Mount Everest zal worden bereikt en dat men er in slaagt, de laatste 300 meter, die zijn expeditie niet konden overwinnen, af te leggen.
(Telex-A. N. P.)
(V. b. Bergbeklimming Himalaya 2838 D.)

11 DECEMBER 1939

B. SOVJET-RUSLAND. — Het tijdschrift „De Communistische Internationale" en Roemenië. - Moskou's tegenspraak. —
De persdienst van het volkscommissariaat van Buitenlandsche Zaken, maakt bekend:
Het Sovjet-commissariaat van Buitenlandsche Zaken acht het noodzakelijk er op te wijzen, dat het artikel van Stepanof, dat verschenen is in een aflevering van de „Communistische Internationale", en de betrekkingen tusschen de Sovjet-Unie en Roemenië behandelde, niet overeenkomt met de politiek van de Sovjet-Unie en het wezen van de wederzijdsche betrekkingen tusschen Roemenië en de Sovjet-Unie niet weergeeft. (Tass Agency)
(Vor. ber. Artikel Comm. Intern. 4048 A.)

C. NEDERLAND EN DE OORLOG. - 1939. — Vrachtschip „Tajandoen" gezonken. - Zes opvarenden vermist. —
Het vrachtschip „Tajandoen" van de Stoomvaart Maatschappij „Nederland" te Amsterdam, 8159 bruto reg. ton groot, is 7 Dec. in het Engelsche kanaal na een hevige explosie gezonken. De bemanning bestond uit 54 leden, waarvan 6 worden vermist. De 14 passagiers werden allen gered. Het Belgische stoomschip „Louis Sheid", dat met de opvarenden van de Tajandoen op weg was naar een haven aan de Zuidkust van Engeland is aan den grond geraakt, maar werd na hard werken vlot gemaakt.

Motorschip Immingham op mijn geloopen. - De zeven opvarenden gered. —
Het Nederlandsche motorschip „Immingham", 398 ton metend, is op 10 December, ten Noorden van Callandsoog op een mijn geloopen en gezonken. De zeven opvarenden zijn door de marine gered.

Torpedeering van de „Sliedrecht". - Stappen bij de Duitsche regeering. —
De regeeringspersdienst meldt:
Nadat de scheepsverklaring van het motortankschip Sliedrecht, nopens de torpedeering van dit vaartuig, is ontvangen en kwam vast te staan, dat de torpedeering door een Duitsche duikboot is geschied, heeft de regeering op 6 December 1939 de noodige stappen gedaan bij de Duitsche regeering.
(Vor. ber. Overz. Ned. scheepsrampen 4034 B.)

Theeprijs 2 cent per ons verhoogd. —
Met ingang van 4 December zijn, met toestemming van de regeering, de détailprijzen van thee met 2 cent per ons verhoogd.
(Vor. ber. Prijsstijging 4012 A.)

Gevaren ter zee. - Samenstelling commissie van advies. —
De minister van Waterstaat heeft op 8 December een commissie ingesteld, aan welke wordt opgedragen op korten termijn van advies te dienen omtrent de vraag of, en zoo ja welke, extra maatregelen in deze bijzondere tijdsomstandigheden getroffen zouden kunnen worden ter verhooging van de veiligheid van schepen en hun opvarenden in verband met de heerschende gevaren ter zee.
Tot voorzitter dezer commissie is benoemd de heer P. S. van 't Haaff, inspecteur-generaal voor de scheepvaart. **(Vor. ber. Scheepvaart 4044 C.)**

Verhooging van Haventarieven voor Amsterdam, Rotterdam en Antwerpen. —
Tusschen de colleges van B. en W. van Amsterdam en Rotterdam is overeenstemming bereikt omtrent de verhooging van havengelden, waartoe de voorstellen binnenkort aan de resp. gemeenteraden zullen worden voorgelegd.
Ook Antwerpen heeft voorstellen gedaan omtrent een wijziging van haar haventarieven, zoodat de tarieven van deze drie havens dan op gelijk niveau zullen komen.
De voorstellen, welke B. en W. van Amsterdam aan den Raad zullen doen, komen er op neer, dat de kortingen op de havengelden van 28 op 10% zullen worden gebracht.
(V. b. Haventarieven A'dam 2363 B; R'dam 3191 C.)

Tweede Kamer. - Verlenging van de bijzondere toepassing Landbouwcrisiswet. - Voedselvoorziening in Oorlogstijd. —
Ingediend is een wetsontwerp tot verlenging van den geldigheidsduur van de wet van 30 September 1938,

de Landbouwcrisiswet, Voedselvoorziening in oorlogstijd. **(Vor. ber. Voedselvoorziening 3447 A.)**

Tweede Kamer. - Indische defensie. - Aanvullingsbegrooting van ƒ 20 millioen. —
Ingediend zijn een aantal wetsontwerpen houdende goedkeuring van besluiten van den gouverneur-generaal van Ned.-Indië tot wijziging en aanvulling van onderscheidene afdeelingen der begrooting van Ned.-Indië voor het dienstjaar 1939, w.o. een aanvullingsbegrooting van ƒ 20 millioen voor de Indische defensie. **(Vor. ber. Begrooting Ned.-Indië 4020 C.) (Vor. ber. Nederland en de Oorlog 4044 C.)**

A. **ITALIE. — Grandi voorzitter van Italiaansche Kamer. —**
Graaf Dino Grandi is op 1 December tot voorzitter van de Kamer van de Fasces en Corporaties benoemd als opvolger van den vader van minister Ciano, die in Juni '39 overleed. (Stefani) **(Vor. ber. Grandi 3868 A; Kamer v. Fasces en Corp. 3714 B.)**

B. **NEDERLAND. — Accountantsberoep. —**
Blijkens het voorloopig verslag van 8 December van de Tweede Kamer over het wetsontwerp tot vaststelling van regelen betreffende het Accountantswezen, verklaarde men algemeen te waardeeren, dat de regeering een poging heeft willen doen om een wettelijke regeling op het gebied van het accountantsberoep tot stand te brengen. Men was het er over eens, dat aan zulk een regeling behoefte bestaat. De indiening van het ontwerp werd dan ook zeer op prijs gesteld. De inhoud echter vond geenszins algemeene instemming. (N. Rott. Crt.)
(Vor. ber. Wettel. regel. 3766 C.)

12 DECEMBER 1939

C. **SOVJET-RUSLAND. — Aanval op Finland. - Blokkade Finsche kust. - Finsche onafhankelijkheid 22 jaar, president Roosevelt's goede wenschen. - Finsche legatie verlaat Moskou. - Duitschland en de Finsche kwestie. - Scand.-conferentie. - Nederlanders in Finland. - Fransche premier over den aanval. - Finland richt proclamaties tot de wereld en tot zijn volk. - Vereenigde Staten en Finsche schulden, credietleening van $ 10 millioen. —**
Blokkade Finsche kust. —
Volgens een mededeeling door de Noorsche marine van het volkscommissariaat van Buitenlandsche Zaken der Sovjet-Unie ontvangen, zal Sovjet-Rusland van 8 December 12 uur af de Finsche kust in de Botnische Golf en de Finsche kust in de Finsche Golf blokkeeren.

Finland's onafhankelijkheid. - 22ste verjaardag. —
President Kallio van Finland heeft op 6 December ter gelegenheid van den 22sten verjaardag der Finsche onafhankelijkheid een radiorede uitgesproken.
Naar aanleiding van dezen verjaardag heeft president Roosevelt aan president Kallio een boodschap gezonden van den volgenden inhoud:

Deze verjaardag, waarop het Finsche volk met trots het verwerven van zijn onafhankelijkheid herdenkt, biedt mij een nieuwe welkome gelegenheid uiting te geven aan de groote achting, welke het volk en de regeering der Vereenigde Staten voor het Finsche volk en zijn regeering koesteren.
Het is mijn ernstige hoop, dat deze tragische dagen binnen niet langen tijd zullen plaats maken voor een gelukkiger tijdperk om het Finsche volk in staat te stellen ongestoord de gestadige ontwikkeling voort te zetten van zijn vrije politieke en sociale instellingen, welke de bewondering hebben gewekt van het Amerikaansche volk.
(Vor. ber. Erkenn. onafhankelijkheid 4030 A.)

Finsche legatie uit Moskou vertrokken. —
Op 7 December heeft de Finsche legatie Moskou verlaten. Bij haar vertrek waren vertegenwoordigers van Engeland, Frankrijk, Noorwegen, Denemarken, Zweden, Turkije en het volledige personeel van de Amerikaansche ambassade aanwezig.

Duitschland en de Finsche kwestie. —
Het Duitsche Nieuwsbureau meldt op 7 December: In verband met de thans tot openlijk conflict geworden Sovjet-Russisch—Finsche crisis is van verscheiden zijden, vooral van Engelsche en Fransche, geprobeerd op Duitschland de mede-verantwoordelijkheid voor de gebeurtenissen in het Noorden af te schuiven.
In het bijzonder werd beweerd, dat Duitschland de van dit land verwachte verplichting, Finland, waarmede het door zoo vele gemeenschappelijke banden is verbonden, te helpen, schendt.
Het is naïef en tegelijkertijd sentimenteel, te verwachten, dat het Duitsche volk in den strijd om zijn toekomst nu plotseling alle kleine staten zou bijstaan, die vroeger Duitschland niet genoeg konden smaden en zwart maken.
Jarenlang heeft men het rijk minstens met koele onverschilligheid, ja met hoogmoedige afwijzing, vaak evenwel met slecht verholen en openlijke vijandigheid behandeld. „Wie kaatst, moet de bal verwachten". **(V. b. Wereldpers D'tsche houding 4049 A.)**

Scandinaafsche Conferentie. - Communiqué. —
In het communiqué van 7 December door het Deensche ministerie van Buitenlandsche Zaken over de conferentie, die te Oslo werd gehouden, uitgegeven, wordt onder meer gezegd: „De ministers van Buitenlandsche Zaken van Noorwegen, Zweden en Denemarken hebben de vraagstukken, voortvloeiende uit Finlands beroep op den Volkenbond, besproken en zijn overeengekomen, alles in het werk te stellen, om onderhandelingen tusschen de Sovjet-Unie en Finland te bewerken.
Zij hebben ook gesproken over de gevolgen, die de Finsche oorlog op den algemeenen toestand zou kunnen hebben.
Ten slotte bestudeerden zij aangelegenheden en bijzonderheden ten aanzien van de .bedrijvigheid van den Volkenbond". **(V. b. Scand. Conf. 3992 C.)**

Nederlanders in Finland in welstand. —
Het ministerie van Buitenlandsche Zaken heeft van Hr. Ms. gezantschap te Helsinki bericht ontvangen, dat, voor zoover was na te gaan, alle Nederlanders in Finland zich in welstand bevinden.
Het juiste aantal Nederlanders in Helsinki is niet bekend, maar zal ongeveer honderd bedragen.

Frankrijk's premier over den aanval op Finland. —
Minister-president Daladier verklaarde op 8 December in de Fransche Kamer het volgende:
„Het is zeker, dat de aanval op Finland, niettegenstaande de strikte overeenkomsten, zoowel afkeer als verbazing heeft gewekt. De Fransche regeering begeeft zich naar Genève ter beantwoording van den oproep van Finland, een land, dat het slachtoffer is geworden van een aanval, welke door alle beschaafde volken wordt betreurd. Ik hoop voor de eer van de menschheid, dat er ook in het vijandelijke land menschen zullen zijn, die met hun geweten protesteeren tegen deze afschuwelijke misdaad. De houding van Finland toont, dat een land grooter is door zijn moed dan door het aantal van zijn inwoners of de uitgestrektheid van zijn gebied. Hoe de loop der gebeurtenissen zal zijn, hangt niet alleen van de Fransche regeering af.
Met ontroering en met een zekere voldoening kunnen wij constateeren dat voor het eerst sedert 1 September in de wereld, welke onverschillig scheen, tengevolge van de ontketening van moorddadige krachten, thans elementen van het wereldgeweten bezig zijn naar boven te komen, welke wij zoo dikwijls hebben opgeroepen en welke tot nu toe helaas nauwelijks hun bestaan hebben laten merken. Zoo heeft Finland een grooten dienst bewezen aan de menschheid. Ik vertolk hier het gevoelen van het geheele Fransche volk, wanneer ik Finland de sympathie van Frankrijk betuig."

Finland richt proclamatie tot de wereld en tot zijn volk. —
Het Finsche parlement heeft op 10 December een proclamatie tot de wereld gericht, waarin om steun in den strijd tegen de Sovjet-Unie gevraagd wordt.

In een tweede proclamatie, aan het Finsche volk, wordt hulde gebracht aan het dapper strijdende Finsche leger.

Vereenigde Staten. - Finsche schulden. —
President Roosevelt heeft in de persconferentie van 5 December medegedeeld, dat hij minister Morgenthau heeft verzocht de Finsche betaling, welke op 15 December vervalt, op de voorloopige rekening te zetten.
President Roosevelt zou dan later het Congres verzoeken eenige betalingen van Finland te restitueeren.
(Vor. ber. Finsche schulden aan de V. S. 3585 C.)

Tien millioen dollar voor Finland. —
Onmiddellijk nadat Finland een beroep deed op den bijstand van alle volken, heeft de Reconstruction Finance Committee van de Vereenigde Staten op 10 December besloten een crediet van 10 millioen dollar ter beschikking van Finland te stellen voor aankoopen van allerlei aard.
(Telex-A. N. P. - Agence Belga - D. N. B.)
(Vor. ber. Finsch-Russ. conflict 4049 A.)

A. **PROF. DR. H. BRUGMANS OVERLEDEN. —**
Op 6 Dec. '39 is te Amsterdam op 71-jarigen leeftijd overleden de oud-hoogleeraar prof. dr. H. Brugmans.
Hajo Brugmans werd op 5 Maart 1868 te Groningen geboren. Na het gymnasium in zijn geboortestad te hebben gevolgd, studeerde hij aan de Groningsche universiteit in de Nederlandsche letteren. In 1892 werd hij tot doctor in de Nederlandsche letteren bevorderd.
In de jaren 1893 en 1894 was hij leeraar aan het gymnasium te Utrecht, waarna zijn benoeming tot conservator van de universiteitsbibliotheek te Groningen volgde. Deze functie vervulde hij tot 1897, in welk jaar hij onder-bibliothecaris van de Koninklijke bibliotheek te 's-Gravenhage werd.
In 1904 werd hij benoemd tot hoogleeraar in de algemeene geschiedenis aan de universiteit van Amsterdam. Tot 1938 heeft hij het hoogleeraarsambt te Amsterdam vervuld.
Prof. dr. Brugmans was lid en later voorzitter der commissie voor 's-Rijks geschiedkundige publicaties en was sedert 1920 lid van de Koninklijke Academie voor Wetenschappen.
Prof. Brugmans was ridder in de orde van den Nederlandschen Leeuw, commandeur 2e klasse van de Danneborgorde en commandeur in de Orde van Polonia Restituta.
Bij zijn aftreden als president van het college van curatoren der openbare gymnasia te Amsterdam in Juli 1938, hebben B. en W. prof. Brugmans de zilveren eere-medaille der gemeente toegekend.
Van de hand van prof. dr. H. Brugmans verschenen tal van publicaties in tijdschriften, terwijl ook vele standaardwerken en andere boeken over de vaderlandsche- en de algemeene geschiedenis het licht zagen. (Telex-A. N. P.)
(Vor. ber. 3279 E; Photo (buiten tekst) 4050a)

13 DECEMBER 1939

OORLOG 1939. — Recapitulatie van het wereldgebeuren van 26 October—3 November 1939. —

26 October: Koning Leopold III van België en president Roosevelt spreken per radio tot het Amerikaansche volk. **(Pag. 4000 A.)**
Het Amerikaansche schip „City of Flint" moet, met de Duitsche prijsbemanning aan boord, Moermansk verlaten. **(Pag. 4023 B.)**
De Britsche premier Chamberlain beantwoordt Von Ribbentrop's uitdagende rede. **(Pag. 3999)**
Het Slowaaksche parlement kiest dr. Tiso tot president van de Slowaaksche republiek. **(Pag. 3999 A.)**
Rusland weigert de erkenning van de Engelsche contrabandelijst. **(Pag. 3999)**
De Nobelprijzen voor geneeskunde zijn toegekend aan prof. G. Domagk te München en prof. C. Heymans te Gent. **(Pag. 4005 A.)**
Voor het tijdvak van 30 October tot en met 20 November is in Nederland een kilogram suiker per persoon beschikbaar gesteld.

27 October: De Amerikaansche Senaat neemt het wetsontwerp tot wijziging der neutraliteitswet aan met 63 tegen 30 stemmen. **(Pag. 4000 B.)**
De eerste Encycliek van Z.H. Paus Pius XII richt zich tegen verloochening van het goddelijk gezag. **(Pag. 4001 A.)**
Bij de Tweede Kamer wordt een wetsontwerp tot wijziging van de IJkwet ingediend. **(Pag. 4002 D.)**

28 October: De Litausche troepen trekken de stad Wilna binnen, die 19 jaar Poolsch is geweest. **(Pag. 4003 B.)**
De Tsjechische onafhankelijkheidsdag veroorzaakt onrust te Praag.
Prof. dr. J. L. Walch wordt benoemd tot directeur van de Tooneelschool te Amsterdam, als opvolger van Balthazar Verhagen.

29 October: De leider van de Oxford-beweging, dr. Frank Buchman, houdt over den kortegolfzender van Boston een rede. **(Pag. 4001 B.)**

30 October: Twee Duitsche bombardementsvliegtuigen doen een aanval op Britsche torpedobootjagers bij Doggersbank. **(Pag. 4010)**
Een Letsch-Duitsche overeenkomst in zake de repatrieering van de Baltische Duitschers wordt geteekend. **(Pag. 4003 A.)**

31 October: Mussolini wijzigt kabinet, leger- en partijleiding; maarschalk Graziani wordt chef van den generalen staf van het leger. **(Pag. 4006 A.)**
In een rede in de beide Kamers van den Oppersten Sovjet maakt Molotof, de Russische volkscommissaris van Buitenlandsche Zaken, o.m. de Russische eischen aan Finland bekend. Rusland wil neutraal blijven, de betrekkingen met Duitschland zijn gebaseerd op permanente vriendschap. **(Pag. 4004 B.)**
De Duitsche luchtmacht maakt haar eerste verkenningsvlucht boven Frankrijk.
Minister-president De Geer verdedigt in de Tweede Kamer het regeeringsbeleid. **(Pag. 4012 A.)**

1 November: De Finsche minister van Buitenlandsche Zaken, Erkkö, zegt in een rede, dat een vreedzame oplossing met Rusland nog steeds mogelijk is. **(Pag. 4008 B.)**
De economische besprekingen tusschen Duitschland en Rusland te Moskou zijn geëindigd.
In een gedeelte van Nederland wordt de Staat van Beleg afgekondigd. **(Pag. 4006 B.)**
Minister Steenberghe houdt een radio-rede over de distributie van levensmiddelen. **(Pag. 4007 D.)**

2 November: De Finsche delegatie weder te Moskou teruggekeerd. **(Pag. 4008 B.)**
Belgische en Fransche berichten melden een luchtgevecht boven Roubaix.
De Tweede Kamer aanvaardt zonder hoofdelijke stemming de 45 opcenten op de gemeentefondsbelasting. **(Pag. 4012 A.)**
De Nederl. Regeering vraagt een nieuwe machtiging tot het aangaan van leeningen tot een bedrag van *f* 300 millioen. **(Pag. 4012 A.)**

3 November: Het Amerikaansche Huis van Afgevaardigden keurt met 243 tegen 181 stemmen de gewijzigde neutraliteitswet goed. **(Pag. 4008 A.)**
Het Russische blad „Prawda" ziet in de rede van den Finschen minister Erkkö een bedreiging van de Sovjet-Unie. **(Pag. 4008 B.)**
Hongarije wijst de Roemeensche voorstellen van een niet-aanvalsverdrag af.
De wilde staking in het Amsterdamsche havenbedrijf opgeheven.
Een poging tot smokkelarij van Nederlandsche uniformen naar Duitschland komt aan het licht.
(Red. K. H. A.)
(Vor. Recapitulatie 19—25 Oct. 1939, 4045)

14 DECEMBER 1939

OORLOG 1939. —

FRANKRIJK. — **Een „Siegfriedlinie" achter de Maginotlinie gebouwd. —**
In de afgeloopen 3 maanden zijn de versterkingen van de Maginotlinie ongeveer verdubbeld. Achter de Maginotlinie is een soort Siegfriedlinie gebouwd, die zich van Genève tot Duinkerken uitstrekt.
(Vor. ber. Afb. Maginotlinie 3944a; kaartje 3498 D.)

BRITSCH-INDIE. — **Gandhi betuigt sympathie voor Britsch oorlogsdoel, doch Indië wenscht te weten wat Engeland met hem voor heeft. —**
De „News Chronicle" publiceert op 5 December een mededeeling van Gandhi uit Wardha; waarin hij het volgende zegt: „De verklaring aangaande de Britsche politiek in Indië heeft een zuiver geestelijke strekking, aangezien Indië, dat de vrijheid lief heeft, noch de wil, noch de macht heeft tot een gewapenden opstand over te gaan. Nochtans is het zijn recht te weten wat Engeland met hem voor heeft. Ik ben er mij bewust van dat Engeland menschen en geld uit Indië kan requireeren, wanneer het dit als een wingewest behandelt, maar moreele steun kan het slechts krijgen, wanneer Indië zich zijn vrijheid bewust is. Als vriend van Engeland hoop ik dat het als overwinnaar uit den strijd zal komen, niet door zijn overwicht in het gebruik der wapens, maar omdat zijn doelstelling rechtvaardig is. Het zal dan de ware vriendschap en sympathie winnen van millioenen menschen over de geheele aarde, die afkeerig zijn geworden van moedwillige verspilling van kostbare levens en van tastbare leugens, welke verspreid worden ten einde machtsbegeerte in stand te houden." **(Vor. ber. Gandhi 3996)**

VEREENIGDE STATEN. — **Amerikaansche nota aan Londen in zake het embargo op den Duitschen export. —**
In een formeele nota aan Engeland betreffende de blokkade van de Duitsche exporten, die door het Amerikaansche Staatsdepartement op 8 December is gepubliceerd, zegt de regeering o.m.:

„De regeering der Vereenigde Staten ziet zich gedwongen te verzoeken, dat de door de Britsche regeeringen genomen maatregelen geen ingrijpen zullen veroorzaken in den wettigen handel van haar onderdanen".
De nota herinnert aan het feit, dat in 1915 een nota gezonden is aan Engeland. Toen werd veel krachtiger geprotesteerd tegen een bijna gelijkluidenden „Order in Council". **(Vor. ber. Verscherping blokkade 4048)**

POLEN. — **De Poolsche Regeering in Frankrijk. — Zetel te Angers gevestigd. —**
De Poolsche regeering met minister-president Wladislas Sikorski aan het hoofd, is te Angers aangekomen, waar de regeeringszetel gevestigd zal zijn tot terugkeer naar Polen mogelijk is.
(Vor. ber. Nieuwe Poolsche regeering 3974)

SOVJET-RUSLAND. — **Nota aan Groot-Brittannië in zake het embargo. —**
Het telegraafagentschap der Sovjet-Unie meldt:

Op 28 November heeft de Britsche regeering een verordening gepubliceerd over maatregelen tegenover den Duitschen export. Bij deze verordening verbiedt de Britsche regeering alle vervoer over zee van goederen uit Duitsche havens en ook den uitvoer van alle goederen van Duitschen oorsprong uit havens van neutrale landen.
In verband met deze verordening is op 10 December aan de Britsche ambassade te Moskou een nota overhandigd, welke een protest der Sovjet-regeering bevat tegen bovengenoemde maatregelen van Groot-Brittannië, welke de rechten en belangen van neutrale landen schenden.
(Vor. ber. Verscherping blokkade 4048)

DUITSCHLAND. — **Rede van Rijksminister Funk over Duitschlands superioriteit. —**
In het kader van de universiteitsweek der Technische Hoogeschool in München heeft de Rijksminister van Economische Zaken, Funk, dezer dagen een redevoering uitgesproken over het thema „Duitschlands militaire-economische superioriteit".
Hij zette uiteen, dat over het geheel in Duitschland de overgang van vredeshuishouding naar oorlogshuishouding zonder groote moeilijkheden is verloopen, terwijl het tegendeel het geval is bij Frankrijk en Engeland. De vitale industrieele grondstoffen worden, aldus spr. verder, zoo ver als dat mogelijk is, uit eigen productie gedekt. De grondslag is het vierjarenplan.
De tijd werkt niet tegen Duitschland, integendeel, de producten der synthetische industrie worden steeds beter, steeds goedkooper en steeds talrijker. Wat den Duitschen buitenlandschen handel betreft en de Engelsche blokkade, zelfs in het vijandelijke buitenland hoort men twijfel over de effectiviteit van den blokkade-oorlog tegen Duitschland.
Terwijl Duitschland in den wereldoorlog van drie kanten was ingesloten, staan het thans voor de voorziening het geheele vasteland van Europa ten Oosten van Frankrijk en uitgestrekte deelen van Azië ter beschikking. Zoo is de Duitsche buitenlandsche handel in de eerste maanden van den oorlog nog zeer bevredigend ontwikkeld. **(V. b. Min. Funk 3865 D.)**

15 DECEMBER 1939

A. **VOLKENBOND. — Finsch-Russische kwestie - Finsch exposé - Noorsche gedelegeerde, Carl Hambro, voorzitter - Rede van Holsti, Finsch gedelegeerde - Commissie voor het Finsch beroep op den Bond - Telegrafische uitnoodiging aan Rusland - Argentinië eischt uitsluiting van Rusland - 3 nieuwe niet-permanente leden gekozen - Rusland weigert naar Genève te komen - Resolutie - Rusland uit den Volkenbond gestooten - 2 semi-permanente raadsleden gekozen. —**
De Volkenbondsraad heeft op 9 December in geheime zitting besloten, het beroep van Finland te verwijzen naar de Volkenbondsvergadering, welke op 11 December bijeenkomt. De vertegenwoordiger van Finland, Holsti, die aanwezig was, beperkte zich er toe te verwijzen naar het onderstaande gepubliceerde Finsche exposé, dat o.a. als volgt luidt:

Het Finsche exposé. — „De Finsche regeering heeft per 7 December aan het secretariaat van den Volkenbond de aangekondigde uiteenzetting gegeven van het conflict met de Sovjet-Unie. Na het verloop geschilderd te hebben van de onderhandelingen met Moskou en het mislukken der bemiddelingspogingen van de Ver. Staten en Zweden, houdt de nota zich bezig met de z.g. democratische regeering der Finsche republiek, welks leden zij bestempelt als hoogverraders. De nota zegt voorts, dat de Sovjet-Unie sinds het Finsche beroep op Genève, haar aanvallen heeft voortgezet. Ten slotte wordt in de nota vermeld, dat de Sovjet-troepen gifgas zouden gebruiken."

Vergadering bijeengekomen - De Noorsche gedelegeerde, Carl Hambro, tot voorzitter gekozen. —
Op 11 December is de 106e Volkenbondsvergadering, bijeengekomen ter behandeling van het Finsche beroep en werd door den Belgischen baron Carton de Wiart geopend. Vertegenwoordigd waren 45 naties. De vertegenwoordiger van Sovjet-Rusland ontbrak, evenals die van Italië, welk land sinds 10 Dec. 1939 om 12 uur 's nachts, geen Volkenbondslid meer is.
Verder ontbreken nog: Afghanistan, Albanië, Chili, Panama en Peru. Een delegatie van Polen was aanwezig.
Een kleine delegatie der Ver. Staten, met aan het hoofd den consul-generaal te Genève, Leland Harrison, bevindt zich in een speciale afdeeling, welke voor officieele bezoekers is gereserveerd.
Met algemeene stemmen benoemde de vergadering

den Noorschen gedelegeerde Carl Hambro tot voorzitter.
Hambro verklaarde in een toespraak tot de Assemblée, dat het de plicht van elken staat en van elken gedelegeerde is zich thans in dienst van den Volkenbond te stellen. De Assemblée heeft voor zich den oproep van een staat, die bedreigd wordt door een anderen staat en Volkenbondslid. Die staat verdedigt zich heldhaftig. Het is thans een ernstig uur voor de internationale samenwerking. Laat het geloof van het kleine volk, dat voor zijn onafhankelijkheid strijdt, niet beschaamd worden en laat deze zitting het beginpunt zijn van een hernieuwing der solidariteit en van den bijstand tusschen de volken in een vreedzame wereld.

Rede van den Finschen gedelegeerde Holsti. — Onder algemeen applaus besteeg de Finsche gedelegeerde Holsti het spreekgestoelte. Hij zeide o.a.:
De laatste weken hebben het Sovjet-Russische leger, de vloot en de luchtmacht den dood gezaaid onder het Finsche volk. Dit staat in zijn geheel trouw om de regeering geschaard. Tevergeefs heeft Moskou de democratische volksregeering opgericht; de wereldmeening laat zich niet om den tuin leiden.
Finland heeft thans echter niet alleen aanmoedigende woorden noodig, maar ook doeltreffenden bijstand. Het Finsche volk kan zich niet alleen beschermen tegen de automatische wapens van allerlei aard der Sovjet-Unie. Het strijdt om zijn bestaan en om de hoogste politieke idealen van andere volken.
Zijn rede besluitende, sprak Holsti den wensch uit, dat de sympathie der geheele wereld een practische steun zal worden voor zijn land. Doet uw plicht, aldus Holsti, Finland doet den zijne door zijn kostbaarste goed, zijn bloed, te geven.

Commissie voor het beroep. — Na de rede van Holsti, wees de vergadering een commissie van dertien leden aan, ter bestudeering van het Finsche beroep. De commissie bestaat uit vertegenwoordigers van de volgende staten: Uruguay, Frankrijk, Groot-Brittannië, Bolivia, Ierland, Egypte, Portugal, Venezuela, Siam, Zweden, Noorwegen, Canada en Polen. Onmiddellijk na de vergadering kwam deze commissie bijeen.

Het besluit der commissie - Telegrafische uitnoodiging aan Moskou tot bijwoning van de Assemblée. — De door de Volkenbondsvergadering ingestelde commissie, welke belast is met de behandeling van het beroep van Finland, heeft op 11 December, op voorstel van den Zweedschen vertegenwoordiger, met algemeene stemmen besloten, Rusland en Finland uit te noodigen binnen 24 uur te doen weten, of zij de vijandelijkheden willen staken en vredesonderhandelingen, onder auspiciën van de Volkenbondsvergadering, willen openen.

Het telegram bevatte de vier volgende punten:
1e. De vijandelijkheden moeten onmiddellijk worden gestaakt;
2e. De bemiddeling van den Volkenbond moet worden aanvaard;
3e. Een gedelegeerde moet volmacht krijgen de zittingen van den Volkenbond bij te wonen (de Sovjet-gedelegeerden zijn de afgeloopen dagen van alle zittingen weggebleven);
4e. Binnen 24 uur moet een antwoord naar Genève worden gezonden.
Indien deze vier eischen niet binnen 24 uur worden ingewilligd, zal de Volkenbond zijn beslissingen dienovereenkomstig treffen, en wel
a. Sovjet-Rusland als illegalen aanvaller bestempelen;
b. maatregelen voorstellen nopens actieve hulp van de Volkenbondsleden aan Finland;
c. het voorstel van de Zuidamerikaansche staten om de Sovjet-Unie uit te stooten op de agenda plaatsen.
De Finsche gedelegeerde heeft zich tegenover de commissie van dertien reeds bereid verklaard, indien de Sovjet-Unie bevestigend antwoordt, zich zonder voorbehoud aan de bemiddeling van den Volkenbond te onderwerpen en de vijandelijkheden te staken. Moskou is van deze houding van Finland op de hoogte gesteld.

Argentinië eischt uitsluiting van Sovjet-Rusland. - Zuid-Afrika, Bolivia en Finland niet-permanente leden. — Op 13 December nam de Argentijnsche gedelegeerde, Rodolfo Freyre, het woord:
Aan het einde van zijn uitvoerig betoog memoreerde de Argentijnsche gedelegeerde wat Europa sedert München had meegemaakt. De Poolsche kwestie heeft een oorlog ontketend, doch in zoodanige omstandigheden, dat aan den Volkenbond niet gevraagd werd op te treden. Doch het geval Finland is volkomen duidelijk. Dit geval plaatst Argentinië voor de absolute noodzakelijkheid den Volkenbond te verzoeken de Sovjet-Unie uit te sluiten. De Bond heeft zijn dwang-uitoefenende kracht reeds verloren, maar indien hij dit gebaar weigert, zal hij zich ontwrichten in een waren geest van zelfmoord.
Ik zie mij daarom verplicht tot mijn leedwezen te verklaren, — en hierbij maak ik mij tot den tolk van het onwrikbare besluit van mijn regeering — dat de republiek Argentinië zich voortaan niet meer als lid van den Volkenbond kan beschouwen, zoolang de Sovjet-Unie zich eveneens lid mag noemen.
Na het betoog van Freyre verwees de voorzitter, met instemming van de vergadering, het Argentijnsche voorstel naar de speciale commissie van veertien.

Vervolgens ging de vergadering over tot de verkiezing van drie niet-permanente raadsleden. Afghanistan en Iran, die sedert het begin der bijeenkomst afwezig zijn, namen niet aan de stemming deel. Het aantal uitgebrachte stemmen bedroeg 38. Gekozen werden tot niet-permanente leden van den Volkenbondsraad: Zuid-Afrika met 36 stemmen, Bolivia met 35 stemmen en Finland met 34 stemmen.

Sovjet-Rusland weigert het geschil te Genève te bespreken. — De Sovjet-regeering heeft aan den voorzitter van het Comité van de Assemblée, dat belast is met de behandeling van het Finsch-Russische geschil, het volgende telegram gezonden:
„De Sovjet-regeering dankt U voor de vriendelijke uitnoodiging, het Finsche vraagstuk te bespreken. Zij acht het niet mogelijk deze uitnoodiging aan te nemen, wegens de redenen, aangeduid in mijn schrijven van 5 Dec. '39 aan Avenol." (w.g.) Molotof.
Dit telegram bevatte de volgende punten:
1. De Sovjet-Unie kent slechts een enkele Finsche regeering, n.l. die van Kuusinnen;
2. Polen is nog in den Volkenbond vertegenwoordigd;
3. Het feit, dat de Volkenbond ingaat op het beroep van den Finschen gedelegeerde Holsti, was, volgens Molotof, een provocatie.

Sovjet-Rusland uit den Volkenbond gestooten - Resolutie. — De Volkenbondsraad heeft zijn 107e zitting op 13 December geopend onder voorzitterschap van den Boliviaanschen gedelegeerde.
In deze openbare zitting werd de resolutie behandeld, die in den ochtend van 14 December in gesloten zitting voorbereid was en concludeerde tot uitstooting van Rusland uit den bond. Veertig leden stemden voor en 9 landen onthielden zich van stemmen, n.l.: Noorwegen, Zweden, Denemarken, Litauen, Estland, Letland, Bulgarije, China en Zwitserland.
De Raad heeft deze resolutie aangenomen, waarmede de Sovjet-Unie uit den Volkenbond gestooten is. Vier stemmen werden blanco uitgebracht, n.l. die van Finland, China, Joego-Slavië en Griekenland.
De tekst van de resolutie, die door den Volkenbondsraad is aangenomen, luidt als volgt:
„De Raad, kennis genomen hebbende van de resolutie, die door de Volkenbondsvergadering op 14 December 1939 is aangenomen betreffende het beroep van de Finsche regeering:
1e. Sluit zich aan bij de veroordeeling door de Volkenbondsvergadering van het optreden der Sovjet-Unie tegen den Finschen staat.
2e. Is, om de redenen die uiteengezet zijn in de resolutie van de Volkenbondsvergadering, krachtens art. 16, par. 4 van het Handvest, van oordeel, dat de Sovjet-Unie zich door haar daden zelf buiten den Volkenbond heeft geplaatst. Hieruit vloeit voort, dat zij niet langer lid is van den Volkenbond."

Nieuwe semi-permanente raadsleden. — In de voortgezette vergadering van den Volkenbond, zijn China met 34 stemmen van de 37 en Egypte (met algemeene stemmen) tot semi-permanente leden van den Raad gekozen.

(Vor. ber. Beroep Finland op den Volkenbond 4050)

16 DECEMBER 1939

OORLOG 1939. —

ENGELAND. — **Engelsch-Fransche financieele samenwerking en overeenkomst. - Pond en Franc gekoppeld, zonder goudverzending. —**

Sir John Simon heeft op 12 December in het Lagerhuis medegedeeld, dat een omvattende overeenkomst tot stand is gekomen tusschen de Engelsche en Fransche departementen van Financiën betreffende samenwerking op financieel gebied, in overeenstemming met de samenwerking welke reeds op ander terrein tot stand is gekomen.

Simon voegde hieraan toe dat overeengekomen is wijzigingen te vermijden in de bestaande verhouding tusschen het Pond Sterling en den Franc voor den duur van den oorlog. Ook zijn regelingen getroffen om de beide landen in staat te stellen vrijelijk gebruik te maken van elkanders valuta, zonder dat het noodig is goud te leveren.

Geen van beide regeeringen zal een buitenlandsche leening aangaan of een buitenlandsch crediet opnemen, tenzij in overeenstemming met de andere regeering, of te zamen met haar.

Verder zal geen van beide regeeringen beperkingen opleggen op importen van den ander gedurende den oorlog.

De overeenkomst zal van kracht blijven tot zes maanden na de onderteekening van het vredesverdrag.

(Telex-A. N. P.) **(Vor. ber. Sir John Simon 4031; Engelsch-Fransche samenwerking 4028)**

A. **ZWEDEN. — Kabinet-Hansson gewijzigd. —**

De latente regeeringscrisis is 13 Dec. '39 opgelost. Hansson heeft een kabinet van nationale concentratie gevormd bestaande uit vertegenwoordigers van alle partijen behalve de communistische partij en de links-socialistische partij.

Het ministerie is als volgt samengesteld:

Premier: Hansson (soc.-dem.); Buitenlandsche Zaken: Günther (tot dusver gezant te Oslo); Justitie: Westman (agrarische partij); Defensie: Sköld (soc.-dem.); Verkeer: Andersson (vrijz. volkspartij); Financiën: Wigforss (soc.-dem.); Handel: Domö (conservatief); Onderwijs: Bagge (conservatief); Landbouw: Pehrsson-Bramstorp (agrar.); Economie: Eriksson (soc.-dem.); Ministers zonder portefeuille: Quensel (agrar.) en Bergquist (vrijz. volkspartij).

Het nieuwe kabinet zal een strenge neutraliteitspolitiek in acht nemen. Binnen de grenzen der neutraliteit zal men Finland steun verleenen.

Een der belangrijkste punten in het nieuwe regeeringsprogram vormt ook een uitbreiding van leger en vloot. Daarnaast is men evenwel van meening, dat de grootste aandacht dient te worden geschonken aan de buitenlandsche politiek.

Verder wordt verklaard, dat de vervanging van Sandler, door Günther aan Buitenlandsche Zaken, geheel buiten den druk van Duitsche zijde staat.

(Svenska Dagbladet) **(V. b. Kab. Hansson 3582 F.)**

B. **NEDERLAND EN DE OORLOG. - 1939. —**

Eerste Kamer. - Leeningwet aangenomen. —

De Eerste Kamer heeft op 13 December het ontwerp wet houdende machtiging tot het aangaan van een of meer leeningen ten laste van het Rijk zonder hoofdelijke stemming aangenomen.

Uitgifte van *f* 300 millioen 4% Nederland à pari. —

Op 13 December heeft de minister van Financiën de uitgifte aangekondigd van de 4% Nederlandsche Staatsleening 1940, groot nominaal *f* 300.000.000, tegen een koers van uitgifte van 100%.

De schuldbewijzen dezer leening luiden aan toonder en zijn verkrijgbaar in stukken van *f* 1000, *f* 500 en *f* 100.

Een bedrag van *f* 60.000.000 is reeds ondershands geplaatst.

Deze schuldbewijzen kunnen tegen den parikoers in betaling worden gegeven ter voldoening van de aanslagen in de Vermogens- en de Verdedigingsbelasting I.

Aangezien de opbrengst dezer belastingen aanmerkelijk grooter is dan de verplichte jaarlijksche aflossing van *f* 7.500.000, bestaat de mogelijkheid, dat de 40-jarige looptijd aanzienlijk wordt verkort.

De coupons zijn betaalbaar 1 Februari en 1 Augustus. De leening is vrij van couponbelasting.

De inschrijving geschiedt op Dinsdag 19 December 1939. De storting van het verschuldigde wegens toegewezen schuldbewijzen moet geschieden ten kantore van inschrijving op Dinsdag 2 Januari 1940.

(Vor. ber. Staatsleeningen 3099 B.)

Uitvoerverbod van staf- en andere kaarten. —

Bij Kon. besluit van 4 December is, ter bescherming van de levensbelangen van het Rijk, de uitvoer van staf- en andere kaarten, het Nederlandsch grondgebied betreffende, verboden. Dit besluit treedt onmiddellijk in werking.

(Vor. ber. Nederland en de Oorlog 4053 C.)

C. **BELGIE. — Eventueel bereid interventie te overwegen, ingeval Nederland of Luxemburg zou worden aangevallen. —**

De commissie voor buitenlandsche zaken der Belgische Kamer heeft op 12 December aangenomen het rapport van Carton de Wiart, waarin de positie van België tegenover den internationalen toestand uitvoerig besproken wordt.

Inhoud van het rapport. — Naar Belga meldt, luidt de passage in het rapport van Carton de Wiart, in welke gesproken wordt over België's neutraliteit bij een eventueelen aanval op Nederland, als volgt:

„Op dit oogenblik vormen België, Nederland en Luxemburg het meest blootgestelde vredesgebied ter wereld en alles draagt ertoe bij, hen nader tot elkaar te brengen, om hun onafhankelijkheid te waarborgen. Niemand zou ongetwijfeld een dezer staten bij een eventueelen aanval kunnen dwingen ten behoeve van een der andere te intervenieeren, maar niemand zou ook kunnen verhinderen, dat een dergelijke agressie onmiddellijk gevolgd zou worden door een interventie. Bij gebrek aan een militair bondgenootschap, zou de tactische eenheid als van nature tusschen de krijgsmachten der solidaire mogendheden tot stand kunnen komen. (Agence Belga)

D. **VOLKENBOND. — Nederlands houding in zake het beroep van Finland. —**

Officieus verluidt te Den Haag:

In de ontwerp-resolutie nopens Finlands beroep op den Volkenbond tegen de agressie van de Sovjet-Unie, welke op 14 December te Genève aan de Volkenbondsvergadering werd voorgelegd, komt een passus voor, waarin de secretaris-generaal gemachtigd wordt, de medewerking te verleenen van zijn technische diensten voor de organisatie van den bijstand aan Finland, waarvoor in deze resolutie op ieder lid van den Volkenbond een beroep wordt gedaan.

Voor Nederland stelde zich hier de vraag, of zulk een organisatie door de apparatuur van den bond, welke den indruk kon wekken, als zou Nederland gezamenlijk met een der in het westen oorlogvoerende partijen deelnemen aan een internationale actie, zij het ook onder auspiciën van den bond, te beschouwen ware als een collectieve Volkenbondsactie.

Het is dan ook om die reden, dat de Nederlandsche delegatie te Genève, hiertoe door de regeering geïnstrueerd, bij het uitbrengen van haar stem voor de resolutie een verklaring heeft afgelegd, waarin zij deed uitkomen, dat Nederland de bewuste zinsnede in dien zin opvat: dat de genoemde medewerking in geen geval kan worden beschouwd als een collectieve actie van den bond zelf, maar uitsluitend als medewerking van zijn technische diensten aan de individueele leden, die Finland materieele en humanitaire hulp zouden willen geven.

Een tweede voorbehoud moest de Nederlandsche delegatie maken ten aanzien van de vaststelling, dat de Sovjet-Unie zich door haar optreden geplaatst had buiten het Volkenbondshandvest. Dit is een opvatting, die, hoezeer op zichzelf wel verklaarbaar, in den opzet van het Volkenbondshandvest zelf geen steun vindt. Aan Nederlandsche zijde had men er de voorkeur aan gegeven, zich strikt te houden aan de toepassing van het Volkenbondsverdrag, wat overigens aan de beslissing, gelijk die is gevallen, niet in den weg zou hebben gestaan. (Het Vaderland)

(Vor. ber. Volkenbond, Finsch-Russ. kwestie 4056 A.)

A. Witboek over de laatste onderhandelingen met Sovjet-Rusland. —
De Finsche regeering heeft een witboek gepubliceerd, dat documenten bevat met betrekking op de laatste phase van de Russisch-Finsche crisis. Hierin wordt onthuld, dat de eischen der Sovjets aan Finland op 14 October onder meer betroffen de verpachting van de zône rond Hangö met inbegrip van de haven zelf en gebieden, zich uitstrekkende tot 5 of 6 zeemijlen ten Zuiden en ten Oosten en 3 zeemijlen ten Westen en ten Noorden voor den duur van 30 jaar.
Deze zône zou gebruikt worden voor de inrichting van een vlootbasis, van waaruit de Russische vloot in staat zou zijn de Finsche Golf te blokkeeren te zamen met eenheden uit Baltiski. Voorts werd van de Finsche regeering gevraagd er in toe te stemmen, dat een regiment Sovjet-infanterie op dit gebied zou worden gestationneerd, evenals twee kustbatterijen, twee vliegtuigeskaders en een eenheid gemechaniseerde voertuigen, in het geheel ter sterkte van 5000 man. Daarenboven heeft de Sovjet-regeering de Golf van Lapaya geëischt en het recht haar schepen daar voor anker te laten gaan.

FINLAND

De Russische eischen. — De eerste Russische voorstellen behelsden:
1) De verpachting van Hangö voor den duur van dertig jaren, ten einde er een vlootbasis in te richten met geschut, dat te zamen met de batterijen van Baltiski in staat zou zijn de Finsche Golf te sluiten en vergunning aan de Sovjets een zeker aantal troepen te Hangö te stationneeren.
2) Het recht voor de Russen Lappvie te gebruiken als ankerplaats voor schepen.
3) Afstand aan Rusland van de eilanden Hogland, Seiskaari, Lavensaari, Tyrtarsaari, Koivisto en een gedeelte van de landengte van Karelië, in het geheel 2760 vierkante km. in ruil voor de cessie van Rusland aan Finland van een gebied van in het geheel 5530 vierkante km.
4) Versterking van beide partijen, waarbij er zou worden toegestemd, dat zij zich niet zouden aansluiten bij groepen, bondgenootschappen van staten welke direct of indirect vijandig zijn jegens een van beide landen.
5) Wederzijdsche afbraak van versterkingen aan de landengte van Karelië.
6) Rusland maakt geen bezwaar van versterking van de Ålands-eilanden door Finland, doch alleen mits geen andere mogendheid, met inbegrip van Zweden, daaraan medewerkt.
Het Finsche antwoord. — Finland antwoordde op deze Russische eischen:
1) Bereid te zijn zekere eilanden af te staan en toe te stemmen in een regeling van de grens op de landengte van Karelië, doch niet bereid te zijn het door de Russen geëischte gebied af te staan.
2) Zij beschouwde den eisch in zake de vlootbasis op Hangö als niet vereenigbaar met de Finsche neutraliteit en als een bedreiging voor Finland zelve.
3) Finland stemde toe in een gedeeltelijke wijziging van het niet-aanvalspact.
4) Finland verzekerde aan de Sovjets, dat het zijn voornemen was geheel alleen de Ålands-eilanden te versterken.
De verdere onderhandelingen. — Rusland verklaarde direct zijn eisch in zake de vlootbasis van Hangö, welke door Rusland als een minimum werd beschouwd, voor de verdediging van Leningrad niet te kunnen loslaten, doch bereid te zijn het aantal troepen, dat het zich voorstelde daar te legeren, te verminderen. Ook was het bereid verzoeningsgezindheid te betoonen door den omvang van het op de landengte van Karelië geëischte gebied te verminderen. De Sovjets keurden het Finsche voorstel in zake de wijziging van het non-agressiepact goed.
Overigens handhaafde Rusland zijn oorspronkelijke voorstellen.
In antwoord hierop handhaafde Finland zijn oorspronkelijke voorstellen en zijn weigering de Sovjets toe te staan bij Hangö een vlootbasis in te richten en in de Lappvikbaai schepen voor anker te laten gaan.
Finland verklaarde vastberaden te zijn de integriteit van het Finsche gebied te handhaven en herhaalde zijn instemming met betrekking tot den afstand van vroeger aangegeven eilanden en de besprekingen over andere maatregelen, beoogend de veiligheid van Leningrad te verzekeren. Het voegde hieraan toe, dat het nieuwe voorstel in zake de wijziging van de grens van invloed zou zijn op een Finsche exporthaven en ook voor Oost-Finland. Finland was evenwel bereid den afstand van grondgebied ten Noorden van de Finsche Golf te overwegen in ruil voor schadevergoeding. Het verklaarde, dat het gebied dat Rusland voorstelde aan Finland af te zullen staan, niet van dezelfde waarde was als het gebied, dat Rusland eischte. Finland was niet in staat de grensmaatregelen, genomen voor zijn veiligheid, in te trekken.
De Finsche gedelegeerden Paasikivi en Tanner legden er tegenover Molotof den nadruk op, dat Finland niet aan een vreemden staat militaire bases op Finsch gebied wilde toestaan.
Hierop antwoordde Molotof, dat dit argument onhoudbaar was en het Russische standpunt „verdraaide". (Telex-A. N. P.)
(Vor. ber. Finsch-Russ. kwestie 4054 C.)

17 DECEMBER 1939

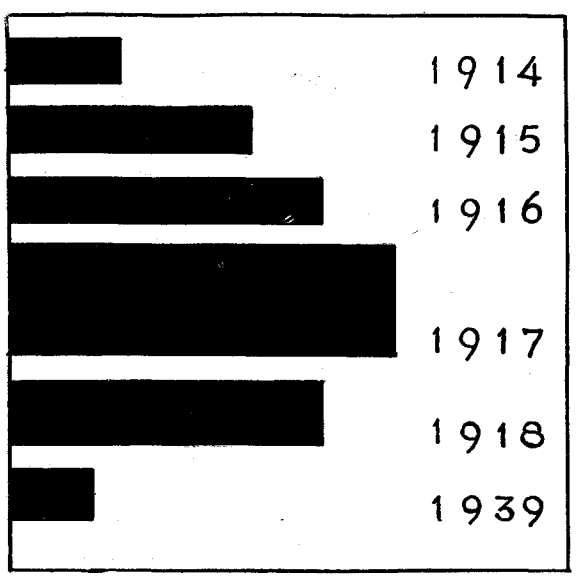
OORLOG 1939. —
DUITSCHLAND. — **Fritz Thyssens vermogen in beslag genomen. —**
De Duitsche regeering heeft het vermogen (± 200 millioen Mark) van den onlangs uit Duitschland vertrokken, uit Mülheim aan de Ruhr afkomstigen, Duitschen industrieel Fritz Thyssen geconfisqueerd. Zoowel zijn roerende als onroerende goederen zijn in beslag genomen.
Het in beslag nemen geschiedt op grond van de wet, die machtiging verleent tot het in beslag nemen van aan communisten behoorende eigendommen, of die, toebehoorend aan vijanden van het Duitsche volk of den Duitschen staat.

ENGELAND. — **Wekelijksche verklaring van premier Neville Chamberlain. - Finland. - Kleine staten.**
In de vergadering van het Lagerhuis gaf minister-president Chamberlain op 14 December zijn gebruikelijk weekoverzicht over den oorlog.
De Finnen, aldus Chamberlain, hebben hun land verdedigd met een moed en een vastberadenheid, die men van dit dappere volk kan verwachten. Het is duidelijk, dat het Finsche leger bewezen heeft veel beter te strijden dan de Sovjets.
De Russische agressie tegen Finland heeft het geweten van de geheele wereld wakker geroepen.
De Britsche regeering is van plan, behalve de levering van vliegtuigen, ook andere materialen, die der Finsche regeering tot steun kunnen zijn, te zenden.
„Men mag nooit vergeten, dat het de aanval van Duitschland is geweest, welke den weg heeft gebaand voor den aanval van de Sovjet-Unie op Polen en Finland."
In het Lagerhuis stelde o.a. de Labour-afgevaardigde Noel Baker de volgende vraag:
„Wordt het niet steeds duidelijker, dat, tenzij de kleine staten van Europa een weg vinden om zich aaneen te sluiten tegen den aanval, zij één voor één hun onafhankelijkheid zullen verliezen?"
De premier Chamberlain antwoordde: „Ik geloof, dat dit reeds geruimen tijd geleden duidelijk was."
(Vor. ber. Weekoverz. Chamberlain 4027; Verkl. Hoogerhuis, Finland 4048)

Hoogerhuis. - Belgisch-Nederlandsch vredesinitiatief.
In het Engelsche Hoogerhuis is op 13 December uitvoerig gesproken over het Belgisch-Nederlandsche vredesinitiatief.
De debatten begonnen o.a. met de vraag van burggraaf Darnley, of de regeering thans wilde verklaren bereid te zijn gebruik te maken van dit aanbod, ten

einde een op vrije onderhandelingen gebaseerde vrede te verzekeren.
Spr. zeide de meening te zijn toegedaan, dat Engeland in het verleden niet altijd de kansen om Duitschland te verzoenen had uitgebuit en dat de christelijke leer van kwaad met goed vergelden in het huidige geval behoort te worden toegepast.
Na een uiteenzetting te hebben gegeven van Hitler's standpunt, zeide Darnley, dat er maar één weg scheen te zijn uit de moeilijkheid, n.l. Nederland en België, of een andere neutraal land te verklaren, dat Engeland bereid is om onder hun schild vrije, niet bij voorbaat gecompromitteerde onderhandelingen te openen in het geloof, dat het constructieve verlangen aan beide kanten een kans zou kunnen hebben om tot ontwikkeling te komen en te groeien.
Spr. was van meening, dat Engeland zijn plicht zou vervullen jegens de kleine neutralen, die in gevaar verkeeren te worden meegesleept in den maalstroom, wanneer het er in slaagde hen te bevrijden van den rampspoed, dien zij niet gezocht hebben.
Lord Halifax, de minister van Buitenlandsche Zaken, antwoordde o.a.:
„Hitler's rede voor den Rijksdag is aangehaald om aan te toonen, dat hij zeer verlangend was naar vrede. Ik ben er volkomen zeker van dat Hitler zeer verlangend is naar vrede — op zijn eigen voorwaarden. Ik ben er niet zoo zeker van, dat hij verlangt naar vrede op voorwaarden, die een vrede voor Europa zouden vorderen."
(Vor. ber. Vredesstap 4012 A; Hoogerhuis 4027)

Verliezen van de Engelsche handelsvloot in 1914—1915—1916—1917 en 1918 en de drie eerste maanden van den zeeoorlog in 1939. —

FRANKRIJK. — Verklaring van den minister van Financiën, Reynaud. —
In zijn op 13 December in de Kamer uitgesproken redevoering heeft Reynaud uiteengezet, tot welke middelen de Duitschers in staat zijn om den economischen, financieelen en monetairen oorlog te winnen. De militaire oorlog is nauwelijks begonnen, de monetaire oorlog is in vollen gang.
De overwinning is zeker wanneer de Franschen gelijk blijven aan wat zij tot dusverre waren. Het is plicht, aldus de minister, ons voor te bereiden op een langdurig uitblijven van militaire actie. Wellicht rekent Duitschland, dat een nieuw Verdun kan vreezen, er op, dat de democratieën zich niet dezelfde offers als het Duitsche volk kunnen opleggen of dat zich ontevredenheid en wanordelijkheden in Frankrijk zullen voordoen. Gekozen moet worden tusschen twee politieke richtingen, n.l. het moreel van het land te steunen door weigeren pijnlijke en moeilijke offers te vragen, doch dit zou slechts kort kunnen worden volgehouden. Langs dezen weg zou men tot inflatie komen en dit zou de politiek zijn, die Hitler voor Frankrijk zou wenschen.
Spr. is daartegenover van meening, dat het moreel van het land veiliger behoed zal worden, wanneer men het toont, dat de overwinning het resultaat zal zijn van de offers, die het volk zal willen dragen. Hoe meer de vijand zich zal inspannen, hoe meer Frankrijk dit zal doen.
(D. N. B. -Telex A. N. P. - Agence Belga)
(Vor. ber. Reynaud 4024)

OORLOG 1939. — Krijgsverrichtingen Westelijk Front van 10—16 December 1939. —
10 December: Het Nederlandsche schip „Immingham" bij Callandsoog op een mijn geloopen; opvarenden gered.
13 December: „Admiral Graf von Spee". — De Engelsche kruisers „Exeter" (8.400 ton), de „Ajax" (7.000 ton) en „Achilles" (7.000 ton) vallen het Duitsche vestzakslagschip „Admiral Graf von Spee" (10.000 ton) voor de kust van Uruguay aan en nopen het, beschadigd, de haven van Montevideo binnen te loopen. Aan boord van het Duitsche oorlogsschip zijn 36 personen gedood. De Engelsche kruiser „Exeter" werd tijdens het gevecht zoodanig getroffen, dat het schip zich aan den strijd moest onttrekken. Er zijn 62 dooden.
Volgens een mededeeling van de Britsche Admiraliteit heeft een Britsche onderzeeër een Duitschen kruiser getorpedeerd en een Duitsche duikboot tot zinken gebracht.
14 December: Hevig luchtgevecht voor de Duitsche kust. Duitsche lezing: Acht Engelsche toestellen neergeschoten; een Duitsch toestel gedwongen te dalen. Engelsche lezing: vier Duitsche, drie Engelsche vliegtuigen neergeschoten.
Britsche destroyer „Duchess" na aanvaring gezonken. 121 leden van de bemanning zijn verdronken.
16 December: Deze week hebben de krijgsverrichtingen aan het Westelijk front een kalm verloop. — Tal van schepen zijn op mijnen geloopen of getorpedeerd. Hun aantal is geringer dan in de eerste week van December. (Red. K. H. A.)
(Vor. Overz. 3—9 Dec. 1939, 4052)

A. **SOVJET-RUSLAND. — Krijgsverrichtingen in Finland van 10—16 December 1939. —**
12 December: Finnen melden successen op het geheele front.
13 December: Positie der Finnen zou in Noord-Finland moeilijker worden. Russische doorbraakpoging naar de Botnische golf neemt eenigen vorm aan. Finsche luchtaanval op den Moermansk-spoorweg.
14 December: Terugtocht der Finnen in het Noorden. — Successen aan andere fronten. (Red. K. H. A.)
(Vor. Overz. 3—9 Dec. 1939, 4051 B.)

B. **ITALIE. — Russische ambassadeur plotseling uit Rome vertrokken. —**
Bevestigd wordt, dat Gorelkin, de nieuwe Russische ambassadeur in Italië, op 14 December Rome verlaten heeft. Hij is naar Moskou vertrokken.
De Sovjet-Russische ambassade in Rome deelt niets mede over de redenen van deze reis, die verrassing heeft gewekt in politieke en diplomatieke kringen te Rome. Gorelkin was n.l. nog geen volle drie weken in Rome en had zelfs zijn geloofsbrieven nog niet overhandigd.
Men legt verband tusschen dit vertrek en de pro-Finsche en anti-Russische betoogingen in Italië.
(Agence Belga) **(Vor. ber. Diplomatie 4004 A.)**

18 DECEMBER 1939

C. **BELGIE. — Belgische houding in geval van een aanval op Nederland. —**
Bij de debatten over de begrooting van Buitenlandsche Zaken werd op 15 December door de woordvoerders der drie regeeringspartijen o.a. ook over de verhouding tot en de lotsgemeenschap met Nederland gesproken.
Voor de katholieken sprak de heer Delwaide, die zeide, dat hij de Belgisch-Nederlandsche toenadering toejuicht. Men heeft zich afgevraagd, wat België's houding zou zijn in het geval Nederland zou worden

aangevallen. Onder bijval van de Kamer zeide hij, dat daar slechts één antwoord op kon zijn: België zal zich dan gedragen, zóó, dat zijn belangen zullen worden geëerbiedigd.
Voor de sociaal-democraten sprak de burgemeester van Antwerpen, Kamiel Huysmans. De verhouding tot Nederland besprekend, critiseerde Huysmans den Vlaamschen nationalist Romsee, die verklaard heeft ook neutraal te willen blijven, als het buurland zou worden aangevallen. Spr. is het in dezen eens met de clericale „Vingtième Siècle", die verzekerde, dat niemand België kan verhinderen Nederland te hulp te snellen.
Voor de liberalen voerde oud-minister Paul Hymans het woord. Evenals de vorige sprekers bracht hij hulde aan Finland. Hij huldigde ook Koning Leopold en Koningin Wilhelmina voor hun initiatief en sprak de hoop uit dat zij op het geschikte oogenblik nuttig werk zullen kunnen verrichten bij den wederopbouw van een tot vrede teruggekeerd Europa. Spr. zegt overtuigd te zijn uit naam van het heele land te spreken, wanneer hij verklaart, dat wanneer de levensbelangen van België zulks zullen eischen, de onafhankelijkheid het recht zal geven de neutraliteit te verlaten. (Het Laatste Nieuws)
(Vor. ber. Politieke samenw. 4058 C.)

A. **VOLKENBOND. — Rusland's uitstooting uit den Volkenbond. - Geen officieel Russisch antwoord. - Duitsch commentaar. —**
RUSLAND. — Over de uitsluiting van de Sovjet-Unie uit den Volkenbond wordt van officieele bolsjewistische zijde nog geen commentaar gegeven. Ook de Moskousche bladen onthouden zich van beschouwingen. Alleen verscheen in de bladen een bericht van Tass, dat tot titel droeg: „De Volkenbond onder de knechtschap van het Engelsch-Fransche oorlogsblok".
„De kenners van het coulissenspel in Genève wisten van te voren," aldus dit Tass-bericht, „dat dezen keer de Engelsch-Fransche druk alles zou overtreffen wat men tot dusver op dit gebied gewend was. De redevoeringen, welke in de bijeenkomst van 14 Dec. gehouden zijn, zijn voorbeelden geweest van cynisme en gehuichel."
Het bericht spreekt dan van „krokodillentranen", welke de Engelsche en Fransche vertegenwoordigers vergoten hebben, wijl Finland thans niet weer als oorlogsveld tegen de Sovjet-Unie gebruikt kan worden."
De Volkenbond, zoo besluit het bericht, is thans door Engeland en Frankrijk definitief tot een filiaal gemaakt van het Britsch-Fransche oorlogsblok.
De Russische onder-secretaris-generaal van den Volkenbond, Wladimir Socholin, is op 15 December uit Genève vertrokken.

DUITSCHLAND. — De Duitsche bladen houden zich slechts kort bezig met het resultaat van de Volkenbondszitting te Genève. De „Berliner Nachtausgabe" schrijft: Eenige zakelijke beslissing is in Genève in het geheel niet genomen. Elke staat kan thans tegenover het Finsch-Russische conflict doen wat hij wil. De verdere politieke ontwikkeling van Europa hangt niet af van de ophitsingsmanoeuvres van Engeland en Frankrijk te Genève doch van het gebruik der economische, militaire en politieke krachten op de oorlogsvelden, waar Duitschland tot taak heeft Engeland zoo te verslaan, dat het niet nog eens een oorlog over Europa kan brengen.
(Vor. ber. Rusland uitgestooten 4057)

B. **NED.-INDIE EN DE OORLOG. - 1939. —**
Het telegramverkeer met Nederland. —
De P.T.T.-dienst deelt officieel mede, dat voor particuliere telegrammen naar Nederland de volgende beperkingen gelden:
geheime taal is alleen toegelaten, wanneer de gebruikte code door den geadresseerde op eventueel verzoek daartoe wordt overgelegd;
telegrammen in cijfer- of letter-groepen zonder geheime beteekenis, aangevende beurs- of marktkoersen, enz., zijn alleen toegelaten, wanneer de beteekenis door den geadresseerde desgewenscht wordt verklaard;
telegrammen in duidelijke taal zijn alleen toegelaten indien de inhoud daarvan algemeen begrijpelijk is; indien deze zijn gesteld in andere talen dan Nederlandsch, Duitsch, Engelsch of Fransch, kan van den geadresseerde een vertaling worden geëischt.

De nieuwsvoorziening van Indië. —
Het lid van den Volksraad, H. H. Kan (Chung Hua Hui), richtte op 12 December een schriftelijke vraag tot de Regeering, waarbij hij er op wijst, dat in den laatsten tijd klachten zijn verschenen in de pers, dat belangrijke berichten, o.a. over de situatie in Nederland en de verhouding van het Moederland tot andere landen, de bladen in Nederl.-Indië niet langs den gewonen weg, maar òf in het geheel niet òf via buitenlandsche kranten, bereiken.
De heer Kan vraagt, zoo dit juist is, waaraan dit moet worden geweten: aan Aneta en/of A.N.P., dan wel aan andere oorzaken. Verder vraagt de heer Kan of de Regeering in staat en bereid is te bevorderen dat deze klachten worden ondervangen. (Aneta)
(Vor. ber. Ned.-Indië en de Oorlog 4046 C.)

C. **ZWITSERLAND. — Nieuwe Bondspresident gekozen. - Dr. H. Pilet-Golaz. —**
De Vereenigde Bondsvergadering heeft op 13 Dec. '39 met 142 van 158 stemmen dr. H. Pilet-Golaz tot Bondspresident van Zwitserland voor 1940 gekozen. Dr. Pilet-Golaz heeft reeds in 1934 deze functie vervuld. De zeven leden van den bondsraad, te weten dr. Pilet-Golaz, Obrecht, Motta, Etter, Baumann, Minger en Wetter, zijn allen herkozen.
(N. Zürcher Ztg.) **(V. b. Bondspresident 3582 A.)**

19 DECEMBER 1939

D. **ZWITSERLAND. — Defensie. — Hulp van werkloozen voor defensie-werken. —**
De Zwitsersche regeering heeft op 16 December, in overleg met den militairen staf, besloten, dat alle werkloozen van 19 tot 60 jaar, te werk zullen worden gesteld voor het maken van verdedigingswerken.
(N. Zürcher Ztg.) **(Vor. ber. Defensie 3828 B; Werkverschaffing 3305 A)**

E. **DISCONTOKOERSEN. — Zweden. —**
Het Zweedsche disconto is 14 Dec. '39 verhoogd van 2½ tot 3%. (Keesings Financieel Archief)
(Vor. ber. Overz. Discontokoersen 3939 E.)

OORLOG 1939. — Recapitulatie van het wereldgebeuren van 4—10 November 1939. —
4 November: President Roosevelt van de Ver. Staten verklaart alle wateren ten Noorden van Spanje tot Engeland en rondom de Engelsche eilanden tot verboden gebied voor Amerikaansche schepen.
Het Amerikaansche schip „City of Flint" te Bergen; de Duitsche prijsbemanning geïnterneerd. **(4023 B)**
Het Oranjeboek door het ministerie van Buitenlandsche Zaken gepubliceerd. **(Pag. 4009 A)**
5 November: De besprekingen tusschen den onderkoning van Britsch-Indië en de leiders van de Congrespartij en de Mohammedaansche Liga zijn mislukt. **(Pag. 4024)**
6 November: De burgemeester van Brussel, Adolphe Max, overleden. **(Pag. 4016 A)**
Een Fransch legerbericht vermeldt, dat 9 Fransche jachttoestellen 27 Duitsche jagers hebben aangevallen, waarbij 9 Duitsche toestellen zouden zijn neergestort.
De Belgische regeering protesteert te Berlijn tegen het vliegen van Duitsche vliegtuigen over Belgisch gebied.
Molotof, de Russische volkscommissaris van Buitenlandsche Zaken, houdt ter eere van de bolsjewistische revolutie, een rede tegen de kapitalistische en imperialistische landen. **(Pag. 4011 F)**
Koning Leopold III van België bezoekt in den laten avond onverwacht H.M. de Koningin te Den Haag. Een gesprek in tegenwoordigheid van minister van Kleffens. **(Pag. 4012 A)**
7 November: Koningin Wilhelmina en Koning Leopold nemen een nieuw initiatief voor vredesbemiddeling en richten telegrammen tot de staatshoofden van Duitschland, Frankrijk en Groot-Brittannië. **(4012 A)**
De Tweede Kamer aanvaardt de nieuwe bepalingen

omtrent de inenting tegen pokken met 62 tegen 18 stemmen. **(Pag. 4022 C)**
In de Domkerk te Utrecht wordt de twaalfhonderdste gedenkdag van den dood van Willibrordus herdacht. **(Pag. 4018 A)**
Het initiatief van Koningin Wilhelmina en Koning Leopold wordt met sympathie te Rome begroet. Londen is welwillend, doch sceptisch. Parijs gereserveerd. **(Pag. 4013 B.)**
Lord Halifax spreekt in het Hoogerhuis over de oorlogsdoeleinden: Herstel van begaan onrecht en vrijheid voor de volken. **(Pag. 4014)**

ß **November:** In den Burgerbräukeller te München wordt een aanslag op rijkskanselier Adolf Hitler gepleegd; Hitler was reeds vertrokken, doch er werden 6 personen gedood en 60 gewond. Hitler blameert Engeland voor den aanslag. **(Pag. 4015)**
De staatshoofden der Noordelijke landen betuigen instemming met het Haagsche vredesinitiatief. **(Pag. 4013 B)**
Volgens Winston Churchill, de Britsche minister van Marine, wordt elk verlies der Britsche marine onmiddellijk gemeld. **(Pag. 4014)**

9 November: Minister Van Kleffens verklaart bij de behandeling van de begrooting van Buitenlandsche Zaken in de Tweede Kamer onze zelfstandigheidspolitiek. **(Pag. 4015 B)**

10 November: Nobelprijs voor letterkunde aan den Finschen schrijver F. E. Sillanpää. **(Pag. 4022 A)**
Bij de Finsch-Russische onderhandelingen wordt geen basis gevonden voor het sluiten van een overeenkomst. **(Pag. 4020 B)**
De Poolsche generaal Sikorski wordt opvolger van maarschalk Smigly-Rydz. **(Pag. 3971)** (Red. K. H. A.)
(Vor. Recapitulatie 26 Oct—3 Nov. 1939, 4055)

A. **BELGIE. — De déconfiture van het Crédit Anversois. —**
Het parket van Antwerpen heeft de boekhouding van het Crédit Anversois en verschillende agentschappen in beslag genomen. De bank werd opgericht in 1898. In het begin werd gesproken van een mogelijk verlies van frs. 300 millioen; eenigszins gematigder ramingen schatten het verlies thans op frs. 170 à frs. 240 millioen. Volgens deze ramingen zou de liquidatie, welke veel tijd in beslag zal nemen, 25% à 35% verlies voor de deposito's kunnen beteekenen.
De oorzaken van den krach blijken van drieërlei aard te zijn: onfortuinlijke beleggingen, die reeds haar terugslag deden voelen in 1932 tot 1934, een in verband met de huidige omstandigheden groot verlies op de Belgische overheidsfondsen, die de bank in portefeuille had, en ten slotte de veel te zwaar geworden bedrijfsonkosten bij het groote aantal gebouwen, waarover de bank beschikte.
Ofschoon de Crédit Anversois tot de belangrijke banken van het land behoorde, ware het toch overdreven, de beteekenis er van voor de economie van België te overschatten. (Keesings Fin. Archief)

20 DECEMBER 1939

B. **NEDERLAND EN DE OORLOG. 1939. —**
Tweede Kamer. - Begrootingen van Waterstaat en Verkeersfonds aanvaard. —
Op 15 December heeft de Tweede Kamer de begrootingen van Waterstaat en van het Verkeersfonds voor 1940 z.h.s. aangenomen.
(Vor. ber. Rijksbegrooting 1940, 3949 A.)

Belastingbetaling door schuldbekentenissen van Staatsleening 1939-'40. —
De Regeeringspersdienst meldt:
Van 2 Januari 1940 af zal men bevoegd zijn om bedragen, verschuldigd wegens de vermogensbelasting, met inbegrip van alle daarop geheven opcenten, en wegens de verdedigingsbelasting 1, te betalen door middel van schuldbekentenissen, deel uitmakende van deze Staatsleening.
Bovendien zal men bevoegd zijn, betalingen in de genoemde belastingen, verschuldigd door verschillende personen, te combineeren tot één betaling. Dit zal bijvoorbeeld kunnen geschieden door bemiddeling van een bank, een effectenkantoor of op andere wijze. Op die wijze zal ook ten aanzien van kleinere aanslagen van de vermelde faciliteit kunnen worden gebruik gemaakt.
Daarnaast zal den ontvangers worden opgedragen een redelijk aantal coupures van ƒ 500 en ƒ 100, welke te hunnen kantore in betaling zijn gegeven, beschikbaar te houden om deze te kunnen teruggeven aan wie een grootere coupure ter betaling aanbiedt. Contanten zullen de ontvangers niet kunnen teruggeven. Betalingen met recepissen zullen mogelijk zijn zoolang de obligaties nog niet zijn afgegeven.
(Vor. ber. Staatsleening 4058 B.)

Leerlingenschaal. - Spelling. - Kunstschattenbescherming. - Subsidies leeszalen, tooneel en opera. —
Uit de Memorie van Antwoord aan de Tweede Kamer in zake de begrooting van Onderwijs, Kunsten en Wetenschappen voor 1940 stippen wij aan:
De regeering meent, dat thans verlaging der leerlingenschaal niet verantwoord is. In de begrooting voor 1941 zal deze kwestie opnieuw onder oogen worden gezien.
De regeering heeft een wetsvoorstel ontworpen om aan de schrijfwijze der Nederlandsche taal een wettelijke basis te geven; dit voorstel is om advies naar de overzeesche gebieden gezonden, daar ook deze in de regeling zullen worden betrokken.
Tot vermindering van den huiswerklast der leerlingen zal de stof bij verschillende examens worden beperkt.
De minister is niet bereid tot verhooging der vergoeding van de zelfstandig optredende kweekelingen met akte bij het L. O.
Binnenkort zal bij de Kamer een suppletoire begrootingsaanvrage ten bedrage van ƒ 1 millioen worden ingediend ter financiering van maatregelen ter bescherming van onze voornaamste kunstschatten.
Van den minister is geen voorstel te verwachten tot verlaging van subsidies aan leeszalen, tooneel en opera. De subsidies aan orkesten kunnen niet worden verhoogd.
Er is een overeenkomst getroffen tot financiering van de restauratie der Groote Kerk te Alkmaar, zoodat het werk binnen eenige weken met spoed kan worden begonnen.

Justitie. - Memorie van Antwoord in zake neutraliteit in woord en geschrift. - Kinderrecht. - Echtscheiding. - Huwelijksvermogensrecht. - Wet op arbeidsovereenkomst. - Verlaging der proceskosten. - Fiscaal strafrecht en Strafprocesrecht. - Vreemdelingenrecht. —
De minister van Justitie, prof. mr. Gerbrandy, verklaart in de Memorie van Antwoord over de begrooting van zijn departement in zake onze neutraliteit:
Ook de minister is van oordeel, dat de uitlatingen, welke twijfel pogen te wekken aan den ernstigen wil der Nederlandsche regeering om onze neutraliteit onder alle omstandigheden te handhaven, of welke ons volk tegen een der oorlogvoerende partijen opzetten, bestrijding vereischen.
Gaarne wil hij te zamen met zijn betrokken ambtgenooten nagaan, of het mogelijk is met het oog op de bedoelde uitingen, een nieuw voorschrift tot stand te brengen, berustend op artikel 100, onder 1e, van het Wetboek van Strafrecht. Bij den bestaanden tekst van artikel 100, zonder uitvoeringsvoorschrift, is in vele gevallen vervolging niet mogelijk.
Art. 100 W. van S. luidt:
Met gevangenisstraf van ten hoogste zes jaren wordt gestraft o.a. hij die, in geval van een oorlog waarin Nederland niet betrokken is, opzettelijk eenige handeling verricht, waardoor de onzijdigheid van den Staat wordt in gevaar gebracht, of eenig bijzonder voorschrift tot handhaving der onzijdigheid van regeeringswege gegeven en bekendgemaakt, opzettelijk overtreedt.
Ten aanzien van de verdere aanhangige wetsontwerpen, zijn departement betreffende, deelt de minister mede, dat hij zijn krachten zal concentreeren op twee ontwerpen, waarvan hij de behandeling zooveel mogelijk zal bevorderen. Deze zijn: het ontwerp-kinderrecht en het ontwerp-echtscheiding.
Het ontwerp op het huwelijksvermogensrecht heeft minister Gerbrandy nog niet in studie kunnen nemen; hij is echter in beginsel bereid aan de totstandkoming van een regeling op den grondslag van het aanhangige ontwerp mede te werken. Urgent acht hij deze aangelegenheid overigens niet.

De indiening van een wetsontwerp tot betere regeling van zekere onderdeelen van de wet op de arbeidsovereenkomst ligt in het voornemen van den minister.
Een kleine commissie van deskundigen zal worden belast met de nadere uitwerking van de plannen, die in groote lijnen reeds door minister Goseling waren ontworpen ter zake van verlaging der proceskosten.
Indiening van ontwerpen tot herziening van het fiscaal strafrecht en strafprocesrecht zal zoo veel mogelijk worden bevorderd.
Eveneens wordt in uitzicht gesteld een ontwerp tot herziening van het vreemdelingenrecht. Dit ontwerp ligt reeds klaar, doch de minister wacht met de indiening, omdat hij de ontwikkeling der huidige buitengewone omstandigheden nog eenige maanden wil aanzien. **(Vor. ber. Echtscheidingen 3587 C; Min. Gerbrandy 3902 A.)**

Rusttijdbesluit voor de handelsreizigers. —
De minister van Sociale Zaken heeft op 12 December bij den Hoogen Raad van Arbeid aanhangig gemaakt een voorontwerp Rusttijdbesluit voor handelsreizigers.
Dit voorontwerp bevat o.m. de volgende bepalingen:
Een arbeider van 18 jaar of ouder mag op Zondag geen arbeid als handelsreiziger verrichten.
Een arbeider mag op Zaterdag na 1 uur des namiddags geen arbeid als handelsreiziger verrichten.
Aan een handelsreiziger van 18 jaar of ouder moet dagelijks een onafgebroken rusttijd van ten minste negen uur worden verleend tusschen 9 uur des namiddags en 7 uur des voormiddags.
Onder „handelsreizigers" zijn in dit besluit niet begrepen bedienden van verzekeringsmaatschappijen en van makelaars in verzekeringen.

Verhooging steun en werkverschaffingsloonen met 5 pct. —
De Regeeringspersdienst meldt:
De regeering heeft besloten, de steunuitkeering aan de werkloozen en de loonen in de werkverschaffing, gedurende den termijn van Maandag 18 December '39 tot Zaterdag 2 Maart 1940, met 5% te verhoogen. Door deze verhooging zullen in het algemeen niet overschreden mogen worden de thans, in verband met de in het vrije bedrijf geldende loonen, gestelde maxima. **(Vor. ber. Werkloozensteun 2952 C.)**

Spoorwegen. - Betere uitkomsten. - Geraamd tekort wordt met *f* 2 millioen verminderd. —
In een nota van wijziging in het gewijzigd wetsontwerp tot vaststelling van de verkeersfondsbegrooting 1940, deelt de minister aan de Tweede Kamer mede, dat voor zoover thans ten aanzien van het verloop der exploitatie-uitkomsten der N.V. Nederlandsche Spoorwegen over 1939 gegevens beschikbaar zijn gekomen, deze grond geven voor de verwachting, dat met een geringer exploitatietekort, dan aanvankelijk was geraamd, mag worden rekening gehouden. De desbetreffende post ware in verband hiermede met een bedrag van *f* 2.000.000 te verminderen en derhalve te verlagen van *f* 19.500.000 tot *f* 17.500.000.
(Vor. ber. Tekort 1938, 3227 B.)

Rotterdam. - Verhooging haventarieven goedgekeurd.
De gemeenteraad van Rotterdam heeft op 15 December, overeenkomstig het voorstel van B. en W., zonder hoofdelijke stemming goedkeuring gehecht aan de beperking van de korting van 28% op het zeehavengeld tot 10% en aan de toepassing van een korting van 28% op het kadegeld en de terreinhuren, ressorteerend onder het havenbedrijf. De korting van 15% op de huren van loodsen en opstallen blijft gehandhaafd. **(Vor. ber. Haventarieven 4053 C.)**

Tweede Kamer. - Begrooting van Koloniën aangenomen. —
Op 6 December is de begrooting van Koloniën z.h.s. aangenomen.

Tweede Kamer. - Begrooting van Justitie aangenomen. —
De begrooting van Justitie is op 13 December z.h.s. aangenomen. **(V. b. Rijksbegrooting 1940, 3949 A.)**

Eerste Kamer. - Wijziging van de Tariefwet goedgekeurd. —
De Eerste Kamer heeft op 12 December de wijziging van de Tariefwet 1934 en de wet op het statistiekrecht goedgekeurd. **(Vor. ber. Tariefwet 3846 A; Nederland en de Oorlog 4058 B.)**

21 DECEMBER 1939

A. **H. J. SCHMIDT, oud-resident van Menado. —**
Het doet ons een genoegen onzen abonné's te mogen berichten, dat de heer H. J. Schmidt, adjudant i.b.d. van H. M. de Koningin, kolonel tit. b.d. en oud-resident van Menado, zich bereid heeft verklaard in den vervolge belangeloos onze rubriek „Indische Zaken" te verzorgen.
De heer H. J. Schmidt is op 22 Februari 1879 te Vlieland geboren en deed in 1897 eindexamen aan de H.B.S. met 5-jarigen cursus te Arnhem.

H. J. Schmidt.

Wij geven onderstaand een opsomming van zijn militaire en civiele loopbaan en zijn onderscheidingen.

Militair:
1897 Cadet aan de K. M. A. te Breda.
1900 Benoemd tot 2e luitenant der Infanterie K.N.I.L.
1903 1e Luitenant.
1905 Geplaatst bij het korps Marechaussée van Atjeh en Onderh.
1912 Kapitein.
1918 Eervol ontslagen als kapitein der Marechaussée.

Civiel:
1918 Benoemd tot Assistent-resident der Westkust van Atjeh.
1922 „ „ „ „ van Amboina.
1924 „ „ „ „ der Benedenlanden van Palembang.
1926 „ „ Resident van Menado.
1931 Onder dankbetuiging eervol ontslagen.
1931 Benoemd tot Thesaurier van Z.K.H. Prins Hendrik der Nederlanden, onder toekenning van den rang van kolonel tit. der Infanterie K.N.I.L. en benoeming tot Adjudant i.b.d. van H.M. de Koningin.
1934 Hield de eerstgenoemde functie op wegens het overlijden van Z.K.H.

Onderscheidingen:
1907 Benoemd tot Ridder in de Orde van Oranje-Nassau met de zwaarden.
1909 Benoemd tot Ridder 4e klasse in de Militaire Willemsorde.
1911 Begiftigd met den Eeresabel.
1912 Benoemd tot Ridder 3e klasse in de Militaire Willemsorde.
1929 Benoemd tot Ridder in de Orde van den Nederlandschen Leeuw.
1930 Benoemd tot Officier in de Kroonorde van België.
(Red. K. H. A.)

B. **ITALIE. — Rede van Graaf Ciano, minister van Buitenlandsche Zaken, over Italië's buitenlandsche politiek. —**
De Italiaansche minister van Buitenlandsche Zaken, graaf Ciano, heeft op 16 December in de Kamer van

de Fasces en Corporaties een rede gehouden over Italië's buitenlandsche politiek. De Duce was aanwezig.
Ciano begon zijn rede met de verklaring dat hij, om het geheugen op te frisschen, wilde herinneren aan de woorden van den Duce sinds 1927. De collectieve veiligheid was een waanbeeld en een masker, slechts dienende om in de praktijk verbintenissen van wederkeerigen bijstand aan te gaan. Vervolgens sprak Ciano over de noodzakelijkheid van de verovering van Abessynië en de hulp aan Spanje. Op verzoek van generaal Franco werden de eerste Italiaansche vliegtuigen op 28 Juli 1936 naar Spanje gezonden.

As Rome-Berlijn. — Onder de landen, die het streven van den Caudillo steunden, zoo ging graaf Ciano voort, bevond zich ook Duitschland.
De parallel in de politiek van Duitschland en Italië werd steeds duidelijker en het is natuurlijk, dat een contact tot stand kwam om de actie der beide landen te coördineeren. De politiek van de as Rome-Berlijn, welke reeds merkbaar was tijdens den oorlog in Ethiopië, vond zijn eerste werkelijke toepassing in de actie ten gunste van het nationalistische Spanje.
Onder deze omstandigheden heeft Italië het verzoek van Duitschland ingewilligd om het anti-komintern-pact, dat met Japan was gesloten, eveneens te onderteekenen. Dit verdrag had ten doel het anti-communistische systeem te versterken en een uitgebreide samenwerking tot stand te brengen op alle gebied.
Vervolgens herinnerde Ciano eraan, dat enkele weken na het toetreden tot het anti-komintern-verdrag, Italië plechtig mededeelde, dat het uit den Volkenbond zou treden.
Hierna behandelde hij de conferentie van München, gedurende de September-crisis van 1938.

Verdere veroveringen. — In Maart 1939 nam de Duitsche regeering het besluit Bohemen en Moravië te bezetten en het protectoraat in te stellen. In de eerste weken van April annexeerde Italië Albanië, hiermede werd aan den wensch van het Albaansche volk voldaan.
Men begon met het uitvoeren van een nieuw programma van omsingeling van Italië en Duitschland door middel van een systeem van militaire verdragen en garanties. Hierbij werd ook Polen betrokken. Ciano gaf vervolgens een overzicht van de garanties van Frankrijk en Engeland aan Polen.
Duitschland en Italië besloten in Mei van gedachten te wisselen te Milaan. Hierbij bleek, dat de Duitsche minister van Buitenlandsche Zaken en spr., volkomen gelijk dachten over de bedoelingen voor de toekomst. Beiden waren overtuigd, dat, terwijl zij vastbesloten waren elken aanval gewapenderhand af te slaan, zij met alle middelen wilden werken aan het behoud van den vrede in Europa voor langen tijd.
Spr. zeide, dat de overeenkomst te Berlijn, welke 22 Mei werd onderteekend, tegen niemand was gericht. Het Poolsche vraagstuk, dat bij het onderteekenen van het verdrag van Berlijn nog niet zoo ernstig was, heeft later een ontwikkeling gehad, welke het behoud van den vrede vrijwel onmogelijk maakte.
Duitschland en de Sovjet-Unie. — Gedurende dezen tijd deed zich een ander verschijnsel voor, n.l. de toenadering tusschen Duitschland en de Sovjet-Unie, welke de verwondering van de geheele wereld heeft gewekt.
Duitschland en Italië hadden besloten een afwachtende houding ten aanzien van de Sovjet-Unie aan te nemen. Het doel was de Sovjet-Unie te neutraliseeren en het systeem van omsingeling te belemmeren, maar op 21 Augustus te tien uur in den avond telefoneerde von Ribbentrop, dat hij den volgenden morgen naar Moskou zou gaan om een niet-aanvalspact met de Sovjet-Unie te teekenen.

Gewapende vrede. — Terstond na de Duitsche actie in Polen doemden aan den horizon nog eens vredesverwachtingen op. Zij waren echter van korten duur. Tegenover Duitschland, dat den oorlog gewonnen had en een overeenkomst gesloten had met Rusland, sprak men niet slechts over herstel van Polen, maar ook van Tsjecho-Slowakije en Oostenrijk.
Universeel wordt erkend — zoo vervolgde Ciano — dat de realistische houding van Italië tot dusver een conflict vermeden heeft en dat de aandacht van alle landen, die hun belangen wenschen te verdedigen en den wereldvrede willen bewaren, uitgaat naar Italië. Ondanks dat wensch ik te verklaren, dat de fascistische regeering geen enkel initiatief genomen heeft en dat het op het oogenblik niet onze bedoeling is eenig initiatief te nemen om op speciale wijze onze betrekkingen van hartelijke samenwerking met de neutrale landen te definieeren.
Hoewel Italië den vrede in het Donaugebied en op den Balkan wenscht te bewaren, kan de vorming van een blok niet van nut zijn aan de landen, die daarvan deel zouden moeten uitmaken.

De rede van Ciano, aldus de Telegraaf, toonde aan, dat geen alliantie-pact Italië verhindert zelf te beslissen, wanneer het aan den oorlog wenscht deel te nemen. Het is vrij om niet-oorlogvoerend te blijven en vrij om met Duitschland mee te gaan. Het is slechts niet vrij om met Engeland en Frankrijk mee te gaan. Deze opheldering verschaft Ciano's rede omtrent de belangrijkste kwestie betreffende de Italiaansche niet-oorlogvoerende politiek, n.l. in hoeverre Italië aan Duitschland gebonden is.
(Telex-A. N. P. - Telegraaf) **(V. b. Ciano 3973 A; Kamer van Fasces en Corp. 4054 A.)**

A. **H.M. KONINGIN WILHELMINA. — Adventrede. - Woorden van Troost en Bemoediging. —**
H.M. de Koningin heeft op 20 December door de radio de volgende Adventrede voor Haar volk gehouden:

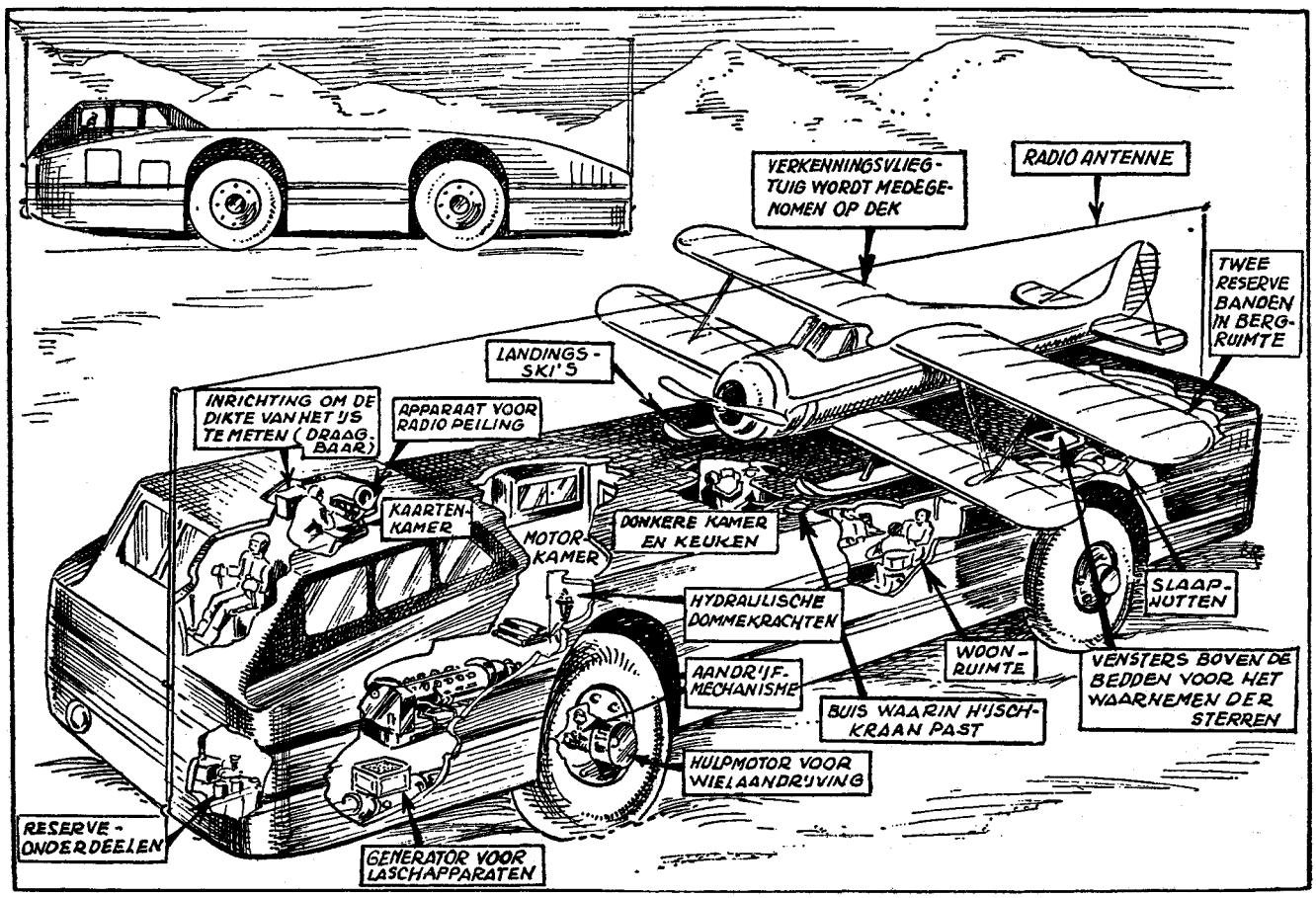
Zoo vaak als wij spreken of denken over de Kerstboodschap, worden wij iederen keer opnieuw als het ware boven onszelf en boven ons dagelijksch leven uitgeheven; worden wij uit onzen menschelijken schemer overgezet in het licht, dat ons uit Bethlehem toestraalt. Als dit in gewone tijden waar is, hoeveel te meer thans, nu wij als volk, en ook ieder persoonlijk, zwaar beproefd worden. Sedert menschenheugenis is er nimmer onbeschrijfelijker tegenstelling geweest tusschen de heerlijkheid van Gods belofte en onze ontredderde en verscheurde wereld. Naarmate de nood stijgt en het duister zich voor ons geestesoog verdicht, des te sterker straalt het licht en de liefde van Christus dwars door dat donker heen ons tegemoet.
Het is daarom, dat Ik vol ontroering en innerlijke blijdschap tot u allen het woord richt in dezen Adventtijd.
In de eerste plaats richt ik dit woord tot onze geheele weermacht, in alle deelen des Rijks; tot allen, die aan onze grenzen en onze kusten de wacht houden; tot de bemanningen van onze oorlogsschepen, die onze wateren bewaken, zoowel hier als in Oost- en West-Indië; tot allen, die voor het vaderland ook gedurende de komende feestdagen aan hun huiselijken haard onttrokken zijn; tot de gezinnen, die man en vader ditmaal in hun midden zullen moeten missen. Ook denk Ik hier aan de nagelaten betrekkingen van hen, die vielen in de uitoefening van hun plicht en aan hen, wien blijvend letsel in 's lands dienst werd toegebracht; aan onze wakkere zeevaarders en visschers, die reeds zoo menig offer hebben moeten brengen; aan de tallooze anderen, wien eene bijzondere beproeving door de tijdsomstandigheden is opgelegd.
Al zijn voor u allen de uiterlijke omstandigheden, waaronder u het Kerstfeest herdenkt, ditmaal anders, voor sommigen smartelijk, het behoeft daarom niet minder u de vervulling te brengen van het diepste en het beste, dat in u leeft.
Wij spreken gaarne van de kracht van het licht. In dit verband herinner Ik Mij een onvergetelijk schoonen zomermorgen. Ik was vroeg naar buiten gegaan, om indrukken met mijn penseel vast te leggen van hooilandschap en boomen. De lucht was, jammer genoeg, bedekt en Ik vreesde, dat het tevergeefs wachten zou worden op de zon. Maar daar plotseling van achter de boomen kwam een zonnestraal, die het gemaaide gras en de oppers in goud-rooden gloed zette, en binnen enkele oogenblikken baadde het geheele landschap in overweldigende zonnepracht. Het was in den waren zin des woords eene beleving om dit alles in zich op te mogen nemen.
Wat het licht van de zon in de natuur vermag, is slechts zwak naast de kracht, welke wij ontvangen, indien wij ons leven openstellen voor God en die kracht willen gebruiken. Onze tijd heeft zeer veel behoefte aan de kracht uit die bron, waar iedereen uit kan putten, aan stoere werkers, aan koele, nuchtere hoofden, aan warme harten.
Het is dan ook met bijzondere vreugde en voldoening, dat Ik getuige ben van zooveel spontane toewijding en bereidwilligheid om alom in den lande te

helpen, aan de moeilijkheden te gemoet te komen en het leed te verzachten, in nationalen zin.
Ik besluit met den wensch, dat het Kerstfeest onze kracht moge vernieuwen om eensgezind en met taaie volharding de huidige nationale beproeving ten einde toe te dragen. Daarbij spreek Ik de hoop uit, dat, ondanks de bewogen tijden, die wij beleven, de verheven rust en kalmte van het komende feest ons deel zij en de vrede, dien de Kerstnacht uitstraalt, in ons allen en de geheele menschheid indale.
Ik zal veel aan U denken. (Telex-A. N. P.)
(Vor. ber. Vredesstap Koningin Wilhelmina 4012 A.)

22 DECEMBER 1939

A. **NEDERLAND. — Clearingverdrag met Duitschland verlengd. —**
Op 21 December is tusschen de Nederlandsche en de Duitsche onderhandelingscommissies overeenstemming verkregen over de verlenging van het op 31 December 1939 afloopende Nederlandsch-Duitsche Clearingverdrag.
Voorts zijn voor het eerste kwartaal van 1940 betalingscontingenten voor den uitvoer naar Duitschland vastgesteld. (Telex-A. N. P.) **(V. b. 3831 B.)**

B. **POOLONDERZOEK. — Admiraal Byrd's Zuidpool-expeditie. —**

Sneeuwkruiser van admiraal Byrd.

Zooals wij reeds meldden (pag. 4029 B) is admiraal Richard E. Byrd (Amerikaan) op 15 November '39 met de North Star naar het Zuidpoolgebied uitgevaren. Onder het materieel, dat Byrd heeft meegenomen is een ijs-automobiel, ook „sneeuwkruiser" genaamd. Deze sneeuwkruiser heeft 150.000 dollar (niet $ 50.000 zooals eerst werd bericht) gekost. Bovenop het voertuig bevindt zich een vliegtuig, dat een skilandingsgestel heeft, waardoor het in het sneeuw- en ijsgebied zonder al te veel moeite zal kunnen landen en starten.
De sneeuwkruiser wordt met vier koppen bemand en kan twaalf maanden onderweg blijven zonder naar zijn basis terug te keeren. (New York Times)
(Vor. ber. Adm. Byrd 4029 B; Kaartje Zuidpool 1692 G)

C. **ARGENTINIE. — In- en uitvoer van 1 Januari—31 October 1939. - Handel met Nederland en Koloniën.** De cijfers betreffende den buitenlandschen handel van Argentinië in de eerste tien maanden van het loopende jaar zijn de volgende: de waarde van den uitvoer bedroeg 1288,3 millioen pesos, tegen in hetzelfde tijdsverloop van 1938 1157,4 millioen, een vooruitgang van 130,9 millioen pesos. Daartegenover bedroeg de invoer slechts 1078,3 millioen, tegen 1209,4 millioen pesos in 1938, een daling van ruim 131 millioen pesos. Het actieve saldo van de handelsbalans bedroeg derhalve in de tien maanden 210 millioen pesos, tegen een passief van 52 millioen pesos in 1938, een vooruitgang derhalve van 262 millioen pes. Wat den handel van Argentinië met Nederland en Koloniën aangaat, zond de Nederl. Kamer van Koophandel te Buenos Aires de volgende cijfers, eveneens over de eerste tien maanden van het loopende jaar. Daaruit blijkt, dat de uitvoer naar ons land 91,16 millioen pesos bedroeg, tegen 85,91 millioen in 1938, die naar Oost-Indië 384.495 (v. j. 308.336) pesos, naar West-Indië 297.666 (v. j. 345.989) pesos en naar Suriname 78.064 (v. j. 190.130) pesos, in het geheel dus 91,92 millioen, tegen 86,75 millioen pesos.

De invoer uit Nederland bedroeg 24,72 (v. j. 22,13) millioen, uit Oost-Indië 9,93 (v. j. 9,62) millioen, uit West-Indië 42,11 (v. j. 42,99) millioen en uit Suriname nihil (v. j. 4577) pesos. (N. R. Crt.)

(Vor. ber. In- en Uitvoercijfers 3238 E; Handel met Nederland 3238 E.)

A. **NEDERLAND. — Onderwijs. - Sanskrit en zijn letterkunde. - Inaugureele rede van prof. dr. F. B. J. Kuiper over: „De goddelijke moeder in de Voor-Indische religie". —**

Bij de aanvaarding van zijn ambt als hoogleeraar in het Sanskrit en zijn letterkunde en de Indische oudheidkunde aan de Rijksuniversiteit te Leiden heeft prof. dr. F. B. J. Kuiper op 24 November een rede gehouden over: „De goddelijke moeder in de Voor-Indische religie".

Uitgaande van een typischen wezenstrek van het Voor-Indische geestesleven, n.l. een zeer sterke waardeering van het gestaltelooze oerzijn, kan men de vraag stellen, op welke wijze deze tendentie in de Indische mythe tot uitdrukking komt. Naast de voorstelling van een goddelijken vader-wereldschepper heeft in Indië ook die van een oermoeder geleefd. In de vedische mythologie heeft men, misleid door de oogenschijnlijk geringe beteekenis, die hier in het algemeen de godinnen hebben, de uitzonderlijke plaats, die door de godenmoeder Aditi ingenomen wordt, vrijwel steeds miskend. Spr. ging nader in op deze figuur, die als totaliteitsgodheid de eenheid van den kosmos belichaamt, en besprak eenige typeerende trekken: de opvatting van Aditi als wereldkoe, haar verhouding tot de kosmische orde en in verband hiermede de rol van haar zonen, de Indische Zevengoden. Daar zij de oerwereld vertegenwoordigt, waaruit de kosmos ontstaan is, staan de begrippen van schepping, licht (als eerste zonne- en levenslicht) en leven tot haar in een nauw verband, evenals het scheppingswoord, waarmede Aditi identiek geacht wordt. Een samenvatting van deze uiteenloopende caracteristica toont, dat Aditi behoort tot het type der hoogste godheden, die pas in de laatste decennia nader bestudeerd zijn. In dit verband wordt ook de veelvuldige identificatie van Aditi en moeder aarde verklaarbaar. Spr.besloot deze samenvatting met eenige opmerkingen over de mogelijkheid, dat de vedische Goddelijke Moeder reeds in de Oerarische mythologie een belangrijke plaats heeft ingenomen.

De na-vedische tijd toont een verbleeken en verdwijnen van de oermoeder-conceptie, waarvoor de voorstelling van een schepper-vader nu in de plaats treedt. Toch komt omstreeks 500 na Chr. opnieuw een geloof aan een wereldmoeder op, die in vele gestalten vereerd wordt. Deze zoogenaamde cakti-godsdienst, die veel sterker dan die der Veda's het demonische, irrationeele karakter van de Goddelijke Moeder onderstreept, is aan de autochthone bevolking van het N. en N.O. van Voor-Indië ontleend. Spr. releveerde in het kort het belang van de niet-Arische cultuurelementen in Voor-Indië.

Tusschen de Arische en niet-Arische voorstellingen van de Goddelijke Moeder blijkt geen nader verband aantoonbaar te zijn. Zij staan los van elkaar, ofschoon Aditi en Devi in wezen niet al te veel verschillen; ook aan Aditi moeten demonische trekken eigen geweest zijn. Spr. besloot met te herinneren aan een moderne gestalte van de Indische moedergodin, n.l. moeder Indië. (Algemeen Handelsblad)

(Vor. ber. Inaug. redev. 4051 D.)

B. **SOVJET-RUSLAND. — Aanval op Finland. - Finsche minister van Buitenlandsche Zaken, Tanner, vraagt onderhandelingen met Rusland. - Geen antwoord van Rusland. - Zweedsche vrijwilligers voor het Finsche leger. —**

De Finsche minister van Buitenlandsche Zaken, Tanner, heeft zich op 15 December voor de radio in het Russisch tot Molotof gewend en verklaard dat Finland bereid is de onderhandelingen over een vreedzame regeling van het geschil voort te zetten.

Tanner vroeg: „Zijt gij bereid de onderhandelingen te hervatten? Ik vraag u te antwoorden langs denzelfden weg, dien ik thans gebruik. Enkele weken geleden nog voerden Paasikivi en ik onderhandelingen met u en Stalin."

De zender van de Komintern te Moskou heeft de uitzending van de rede van den Finschen minister gestoord.

Sovjet-Rusland heeft op deze rede geen antwoord gegeven. **(Vor. ber. Finsche Vredespoging 4050)**

Finland's schulden aan Amerika. — De Finsche gezant, Procope, heeft op 15 December aan den Amerikaanschen minister van Financiën, Morgenthau, een chèque ten bedrage van $ 234.693 overhandigd, zijnde de geregelde halfjaarlijksche betaling van de Finsche oorlogsschuld.

Morgenthau stelde Procope er onmiddellijk van in kennis, dat het geld op een afzonderlijke rekening zou worden gestort, overeenkomstig de instructie van Roosevelt, die het Congres zal aanbevelen het geld te gebruiken ten bate van het Finsche volk.

(Vor. ber. Schulden aan Amerika 4055)

Zweedsch vrijwilligerscorps voor Finland. —

Het Zweedsche detachement vrijwilligers, dat wordt gevormd om Finland te helpen, zal vele duizenden manschappen tellen en onder leiding staan van generaal Ernest Linder, die zich in den Finschen vrijheidsoorlog heeft onderscheiden. Hij was kolonel in het Finsch-Zweedsche leger en verwierf de Finsche generaalsstrepen. (Telex-A. N. P.)

(Vor. ber. Finsch-Russ. kwestie 4059 A.)

23 DECEMBER 1939

C. **EUROPA. — Toestand op 20 December 1939. - Beschouwing van de Avondpost. - Sombere toekomstbeelden. - Verscherping van den oorlog duidelijk merkbaar. —**

Hoewel nog steeds geruchten over vredespogingen de ronde blijven doen, neemt tevens de oorlogsactie in kracht toe. De betrekkelijke rust aan het Fransch-Duitsche front duurt wel is waar voort, maar dat is alleen een gevolg van de bestaande overtuiging, dat een aanval op de wederzijdsche stellingen ongetelde offers aan menschenlevens zou eischen, zonder dat een beslissing kan worden geforceerd. Ter zee en in de lucht evenwel is een stellingoorlog ondenkbaar en daar wordt dan ook met stijgende felheid gestreden. Het valt op, dat de taktiek der Britten hierbij een verandering heeft ondergaan. Aanvankelijk scheen het, dat de Engelschen zich tot de verdediging zonder meer zouden bepalen, maar geleidelijk aan werden de bewijzen menigvuldiger, dat ook de aanval door hen niet werd geschuwd. Gezien de geografische gesteldheid, kon dit alleen door de luchtmacht en de zeestrijdkrachten geschieden en daarin valt een stijgende lijn te ontdekken, nadat eerst het initiatief geheel aan Duitschen kant was. Dit zou opgevat kunnen worden als een bevestiging voor de meening, dat de krijgsbedrijvigheid zal toenemen, naarmate de tijd verstrijkt. In dezen zin heeft ook de Fransche minister van Financiën, Reynaud, een waarschuwing tot zijn landgenooten gericht, zeggende, dat zij zich niet in slaap moeten laten wiegen door het uitblijven van massale aanvallen. Geen voorzorg mag worden verzuimd om de veiligheid van het land te verzekeren, want de toestand zal ongetwijfeld verscherpen, wanneer de tegenpartij het benauwd begint te krijgen.

Er bestaat, blijkens deze mededeeling, dus weinig grond voor optimisme, te minder omdat ook de strijd in Finland met groeiende verbittering wordt gevoerd. Tot dusver zijn de Finnen er in geslaagd zich de Russen van het lijf te houden op het verreweg grootste deel van het front, doch de Russen beschikken over vrijwel onuitputtelijke reserves, zoodat zij na verloop van tijd wel gedwongen zullen zijn den tegenstand op te geven, al was het alleen maar door vermoeienis. Want met hun betrekkelijk geringe strijdkrachten kunnen zij onmogelijk voor regelmatige aflossing van hun fronttroepen zorgen, zoodat die welhaast onafgebroken moeten doorvechten, en de zoo noodige rust ontberen. Of echter de Russische legerleiding er in zal slagen de belofte gestand te doen om voor Februari van het komende jaar Finland tot onderwerping te brengen, blijft toch altijd nog dubieus, vooral wanneer de Finnen voldoende hulp uit het buitenland krijgen.

Met dat al ziet de toekomst er voor Europa somber uit. (De Avondpost)

(Vor. ber. Kaarten toestand: op 30 Juli 1939, 3908b; op 30 Sept. 1939, 3966a)

A. Grepen uit het Fransche Geelboek. - De ondergang van Tsjecho-Slowakije en Frankrijk's actie ten behoeve van Polen. —

Het geelboek, dat op 21 December door de Fransche regeering is gepubliceerd, is in zes hoofdstukken ingedeeld. Een woord vooraf draagt tot titel „Eerewoorden" en het somt er dan drie op: van Göring, van von Neurath en van Hitler zelf. Zij betreffen de verplichting, welke Duitschland na de bezetting van Oostenrijk op zich had genomen om de onafhankelijkheid en de integriteit van Tsjecho-Slowakije te eerbiedigen.

Na de bezetting van Oostenrijk gaf Göring op den avond van den elfden Maart een receptie, gedurende welke hij den Tsjecho-Slowaakschen gezant verzekerde, dat Duitschland geenerlei kwade bedoelingen had ten aanzien van Tsjecho-Slowakije, dat dit land niets van Duitschland had te vreezen. Hij verzekerde zulks op zijn eerewoord en sprak vervolgens de hoop uit, dat Tsjecho-Slowakije niet zou mobiliseeren. Von Neurath bevestigde de verzekering, welke Hitler den vorigen dag had gegeven en welke door Göring was herhaald. Zes maanden later eischte Duitschland onder bedreiging met militaire actie afstand door Tsjecho-Slowakije van de gebieden, welke in meerderheid door Duitschers werden bewoond en Hitler verklaarde in het Sportpalast: Wij hebben nu het laatste probleem voor ons, dat opgelost moet worden en dat opgelost zal worden. Het is de laatste territoriale eisch welken ik in Europa heb te stellen.

Het einde van Tsjecho-Slowakije.

In de stukken over het accoord van München en zijn uitvoering, wordt betoogd, dat Frankrijk en Engeland deze overeenkomst hebben geteekend in de hoop, dat een nieuw tijdperk in de internationale betrekkingen zou aanbreken. Inderdaad schenen de eerste Fransch-Duitsche contact-nemingen deze hoop te bevestigen. Poncet deed bij zijn afscheidsbezoek aan Hitler gunstige indrukken op en gaf van zijn bezoek, dat op 19 October '38 plaats had, verslag aan Parijs. Daarbij kwam de Fransch-Duitsche verklaring van 6 December '38, welke Von Ribbentrop te Parijs was komen teekenen.

FRANSCH GEELBOEK

Stuk 32 van het geelboek bevat een nota van minister Bonnet aan de Fransche diplomatieke vertegenwoordigers in de Europeesche hoofdsteden, waarin de Fransche minister van Buitenlandsche Zaken het doel van de bijeenkomst van Parijs uiteenzet.

Uit dit document, van 14 December 1938, blijkt, dat Von Ribbentrop er prijs op gesteld had tegenover Bonnet te bevestigen, dat niets in de twee groepeeringen: Frankrijk en Engeland, Duitschland en Italië, naar zijn meening harmonie in de betrekkingen tusschen de vier mogendheden in den weg stond en dat men zelfs tot een samenwerking tusschen de beide spillen zou kunnen komen. De strijd tegen het bolsjewisme lag aan de gemeenschappelijkheid van politieke opvattingen van Duitschland en Italië ten grondslag en zonder zulks formeel te zeggen, wilde Von Ribbentrop wellicht te verstaan geven, dat aan de spil geen ander doel was toe te kennen.

Verder zet Bonnet aan de Fransche diplomatieke vertegenwoordigers uiteen, dat Von Ribbentrop na zijn terugkeer te Berlijn de kwestie van de regeling van de internationale garantie aan Tsjecho-Slowakije, welke Duitschland in principe had aanvaard, opnieuw onder de oogen zou zien. Het geelboek bevat een aantal nota's over deze kwestie. Vrij spoedig bleek reeds, dat Duitschland er zich van af poogde te maken. Op 22 December '38 gaf Coulondre verslag van een gesprek met Weiszäcker, die vroeg op deze kwestie niet zou kunnen worden vergeten. Zou, gezien de overwegende positie van Duitschland in dat gebied, een Duitsche garantie in feite niet voldoende zijn? Op 8 Februari '39 overhandigde de Fransche ambassadeur te Berlijn een verbale nota met het verzoek in kennis te worden gesteld van de Duitsche opvattingen over de internationale garantie. Het antwoord van 2 Maart '39 geeft te verstaan, dat de Westelijke mogendheden in Centraal-Europa geen recht van toezicht hebben. Toen eenige dagen later de Duitsche troepen Praag hadden bezet en de Fransche regeering uitleg verzocht, verschuilde Berlijn zich achter het vrijelijk tusschen Berlijn en Praag tot stand gekomen accoord.

De omstandigheden, waaronder dat accoord tot stand is gekomen, worden vermeld in een bericht van Coulondre van 17 Maart '39.

In den loop van den middag van 14 Maart '39 heeft de Duitsche legatie te Praag doen weten, dat het, gezien de verergering van den toestand nuttig kon zijn, dat de president van de republiek en de minister van Buitenlandsche Zaken zich naar Berlijn zouden begeven.

Zoodra zij waren aangekomen, werden Hacha en zijn minister naar de kanselarij geleid, waar Hitler, Göring en von Ribbentrop op hen wachtten.

Het te teekenen document lag op tafel in zijn geheel nieuwe redactie, benevens een memorie betrekking hebbende op het toekomstige administratieve statuut van Bohemen en Moravië.

Hitler zette in het kort uiteen, dat het thans geen tijd meer was voor onderhandelingen, doch dat de Tsjechische ministers geroepen waren om acte te nemen van de Duitsche besluiten, welke onherroepelijk waren. Praag zou den volgenden ochtend om zeven uur worden bezet; Bohemen en Moravië zouden protectoraat worden. Ieder, die weerstand mocht willen bieden, zou worden vertrapt. Vervolgens zette Hitler zijn handteekening en vertrok. Het was omstreeks half twee in den nacht.

Urenlang protesteerden de heeren Hacha en Chvalkovsky tegen het geweld, dat hun aangedaan werd en verklaarden, dat zij het hun voorgelegde document niet konden teekenen.

De Duitsche ministers toonden zich onverbiddelijk. Zij vervolgden in letterlijken zin Hacha en Chvalskovsky om de tafel, waarop de documenten lagen, haalden hen daar telkens weer voor, duwden hun de pen in de hand en herhaalden steeds weer, dat als zij bij hun weigering zouden blijven, de helft van Praag in twee uren door de Duitsche vliegtuigen vernield zou worden; dat dit nog maar een begin zou zijn.

Honderden bombardementsvliegers wachtten slechts op een bevel om te vertrekken, een order, welke zij des morgens om zes uur zouden krijgen, indien dan de onderteekening nog niet had plaats gehad.

De heer Hacha was in een zoodanigen toestand van uitputting, dat hij verscheidene malen de hulp moest inroepen van geneesheeren. Nadat de Tsjechische ministers hadden verklaard, dat zij geen beslissing konden nemen, zonder de goedkeuring van de regeering te Praag, antwoordde men hun, dat er een directe telefonische lijn was met den op dat oogenblik te Praag zetelenden ministerraad, en dat zij onmiddellijk daarmee konden praten. Inderdaad was er zulk een lijn aangelegd op Tsjechisch grondgebied, buiten medeweten van de autoriteiten, door leden van de Duitsche minderheid.

Om half vijf 's morgens besloot de heer Hacha, geheel uitgeput en slechts door injecties op de been gehouden, met den dood in het hart, zijn handteekening te geven. Bij het verlaten van de kanselarij verklaarde de heer Chvalkovsky: Ons volk zal ons vervloeken en toch hebben wij het inderdaad gered. Wij hebben het voor vreeselijke smarten bewaard.

Duitschland's actie tegen Polen. —

Het Tsjecho-Slowaaksche drama was geëindigd, aldus het geelboek, en de aanhechting van Tsjecho-Slowakije schijnt een voorspel van de actie van Duitschland in Oostelijke richting. Het geelboek

toont aan, dat Frankrijk en Engeland van het begin af aan, alles hebben gedaan om duidelijk te maken, dat zij hun verplichtingen jegens Polen zouden nakomen. In een nota aan Welczek, den Duitschen ambassadeur te Parijs, bestemd voor Von Ribbentrop, verklaart Bonnet: In December heb ik duidelijk gemaakt, dat de Fransch-Duitsche verklaring niet beschouwd kan worden als van zoodanigen aard, dat daardoor de bijzondere relaties van Frankrijk met landen in Oost-Europa worden aangetast. Wat zeer in het bijzonder Polen aangaat, de gebeurtenissen hebben tot versterking van het Fransch-Poolsche bondgenootschap geleid. Daladier heeft in zijn verklaring van 13 April '39 de beteekenis van de verdragen, welke beide landen binden, uiteengezet.
Ik beveel deze verplichtingen aan Von Ribbentrop ter herinnering aan en wil wijzen op Frankrijk's vastbeslotenheid deze verplichtingen na te komen en al zijn krachten in dienst van het gegeven woord te stellen. Ik reken het mij tot plicht nauwkeurig vast te leggen, dat elke actie, welke tot strekking hebbend den status quo te Danzig te wijzigen, verzet van het Poolsche leger zal veroorzaken, onmiddellijk het Fransch-Poolsche accoord zal doen werken en Frankrijk tot onmiddellijken bijstand aan Polen zal verplichten.
Op deze nota van 1 Juli '39 heeft Von Ribbentrop op 13 Juli '39 geantwoord, Duitschland wijst Frankrijk's inmenging in zijn levensruimte af. Elke schending van gebied van Danzig door Polen of elke Poolsche provocatie, welke onvereenigbaar is met Duitschland's prestige zal een onmiddellijk binnenrukken van Duitsche troepen tot gevolg hebben en leiden tot vernietiging van het Poolsche leger. Frankrijk's bijstand aan Polen kan op Hitler geen indruk maken.
Het antwoord van Von Ribbentrop heeft tot thema, dat Frankrijk, zoo het zijn verplichtingen nakomt voor den oorlog verantwoordelijk is.
Bonnet weerlegt dit standpunt in een nieuwen persoonlijken brief aan Von Ribbentrop.
Frankrijk, zoo besluit hij dien brief, wenscht vurig vrede, niemand kan daaraan twijfelen. Niemand kan ook twijfelen aan de vastbeslotenheid van de Fransche regeering haar verplichtingen na te komen. Men kan niet zeggen, dat Frankrijk voor den oorlog verantwoordelijk moet worden gesteld, omdat het zijn handteekening honoreert.
De gebeurtenissen ontwikkelen zich dan snel. In een telegram van 17 Augustus '39 wijst Coulondre er op hoezeer het Duitsche optreden tegen Polen overeenkomt met dat tegen Tsjecho-Slowakije. Op te merken is, aldus de ambassadeur, dat door de werking van de campagne de kwestie van Danzig de neiging heeft naar het tweede plan te verdwijnen. Het probleem breidt zich uit en houdt in het vraagstuk van den Corridor en dat van de Poolsche provincies met een Duitsche minderheid.
Voor den verderen gang van zaken verwijzen wij naar pag. 3921, Poolsche kwestie.

De Duitsch-Russische toenadering. —
Het geelboek bevat nog verscheidene documenten, welke aantoonen, dat Duitschland sedert lang het terrein had voorbereid voor een accoord tusschen Berlijn en Moskou. Op 16 December 1938 had de Bulgaarsche minister-president in een onderhoud met den Franschen gezant te Sofia verzekerd, dat een Duitsch-Russische toenadering nog steeds de droom was van een deel van den Duitschen generalen staf en dat derhalve het vierendeelen van Polen verwacht kon worden.
Op 7 Mei 1939 signaleerde Coulondre reeds „een oriëntatie van het Duitsche rijk naar Rusland". Op 4 Juli gaf de Fransche consul-generaal te Hamburg te kennen, dat men in economische kringen in die stad meende te weten, dat de Sovjet-regeering op het punt stond met het Duitsche rijk een non-agressie pact voor den duur van vijf jaar te sluiten.
(N. Rott. Crt.)

24 DECEMBER 1939

A. **VEREENIGDE STATEN. — Persoonlijk afgezant van president Roosevelt bij het Vaticaan. - Samenwerking bij vredespoging van Katholieke Kerk. —**
President Roosevelt heeft op 23 December de benoeming bekend gemaakt van Myron Taylor tot zijn persoonlijken afgezant aan het Vaticaan, ten einde samen te werken met de Katholieke Kerk bij haar vredespogingen.
Roosevelt wees er op, dat dit geen hervatting van de diplomatieke betrekkingen met den heiligen stoel beteekent.
Taylor zal over eenige weken naar Rome vertrekken, waar hij voor den duur van den oorlog zal blijven.
President Roosevelt heeft tevens een schrijven gericht aan George Butterick, den voorzitter van den Federalen raad van Kerken in Amerika en aan Rabbijn Cyrus Adler, den voorzitter van het Joodsch theologisch seminarie te New York, waarin hij een nieuw programma ontvouwt voor de vereeniging van alle religies tot herstel van den vrede.
Myron C. Taylor is de voormalige president van de United States Steel Corporation.
De aartsbisschop van New York, Spellman, is van de aanstelling in kennis gesteld.
Taylor heeft nog onlangs werkzaamheden verricht in het internationale vluchtelingencomité.
(Telex-A. N. P.) **(Vor. ber. Pres. Roosevelt 3957 A.)**

B. **SOVJET-RUSLAND. — Krijgsverrichtingen in Finland van 17—23 December 1939. —**
17 December: Nieuwe felle strijd in het Noorden van Finland.
19 December: Finsche stad Abo door Russische bombardementen in brand geraakt. Russisch slagschip „Oktjabrskaja Revoloetsia" door Finsche batterij getroffen.
20 December: Finnen blijven alle Russische aanvallen afslaan. Zweedsch vrijwilligerscorps voor Finland te Stockholm opgericht.
21 December: Nieuwe luchtaanval op Helsinki. Russen trekken terug in Noord-Finland.
22 December: Russische nederlaag bij Salla gemeld. Strijd bij 25 graden onder nul. Russen zetten terugtocht voort.
23 December: Rusland erkent de moeilijkheden waarvoor de Russische troepen in Finland staan, gezien het zware terrein en de Finsche versterkingen.
Volgens de Russen doet de Mannerheimlinie niet onder voor de Siegfriedlinie. (Red. K. H. A.)
(Vor. ber. Overz. v. 10—16 Dec. '39, 4060 A.)

C. **ANTHONY FOKKER OVERLEDEN. —**
Anthony Herman Gerard Fokker, de wereldbekende Nederlandsche vliegtuigbouwer, directeur van de N.V. Nederlandsche Vliegtuigenfabriek Fokker is 23 December te New York op 49-jarigen leeftijd overleden.
Fokker werd 6 April 1890 te Kediri (Java) geboren. In 1894 vestigden zijn ouders zich te Haarlem. De jonge Tonny bezocht aldaar de lagere en de middelbare school, maar het ging niet bijster goed, want de middelbare school moest hij wegens gebrek aan leerlust ontijdig verlaten. Zijn geest zwierf toen al in hooger sferen. Hij vond als jongen van een jaar of dertien, veertien reeds allerlei dingen uit, hij liet papieren vliegtuigjes of wat dan zoo iets moest verbeelden, het raam uitfladderen, prutste nu en dan aan automobielen en probeerde daar allerlei aan te verbeteren.
In 1911 behaalde hij zijn brevet als vlieger met een zelf ontworpen toestel. Een jaar daarna, nam hij deel aan een militairen vliegtuig-wedstrijd te Sint-Petersburg (het tegenwoordige Leningrad) waarop hem in 1913 tien toestellen werden besteld door de Duitsche legerleiding, die hij in zijn werkplaats te

Johannesthal (bij Berlijn) bouwde. In den wereldoorlog (1914—1918) trad hij als directeur der Fokker-Flugzeugwerke te Schwerin op. Fokker keerde na den wereldoorlog naar ons land terug, legde zich op de constructie van verkeersvliegtuigen toe, richtte een vliegtuigfabriek te Amsterdam, een in Italië en een in de Vereenigde Staten (1921) op, waar hij zich vestigde.

Fokker was de uitvinder van het synchronisch machinegeweer, dat tusschen de draaiende propellerbladen doorschiet.

Alle vliegtuigen, welke de K.L.M. in de eerste vijftien jaar van haar bestaan heeft gebruikt, waren een schepping van Fokker met zijn staf en organisatie. Ook in de Vereenigde Staten waren de eerste verkeersvliegtuigen van Fokkers fabrikaat.

Met Anthony Fokker is stellig een der geniaalste vliegtuigbouwers ter wereld heengegaan, die, al zijn in de laatste jaren andere namen opgekomen, die meer van zich hebben doen spreken, dan den laatsten tijd met hem het geval was, en die meer dan wie ook het stempel zijner zeer sterke persoonlijkheid op al zijn werk heeft gedrukt. Men kan zeggen, dat het grootste gedeelte van de korte geschiedenis der luchtvaart beheerscht werd door den naam Fokker, en dat het zijn geniale constructies zijn geweest, die het pionierswerk voor het wereldluchtverkeer hebben gedaan, omdat hij in de jaren na den oorlog een verkeersvliegtuig creëerde, dat het reizen over lange afstanden mogelijk maakte met een tot dan toe ongekenden graad van comfort en veiligheid voor den passagier. Het is goed, hierop den nadruk te leggen, omdat de opkomst van Fokker's carrière viel in een periode, toen hij slechts oorlogsvliegtuigen bouwde en ook de laatste jaren zijn naam in hoofdzaak genoemd werd in verband met nieuwe typen voor militaire doeleinden.

Waarschijnlijk zal het nageslacht Fokker's naam in één adem noemen met dien van de grooten uit onze vaderlandsche historie. (Red. K. H. A.)

(Photo buiten tekst 4066a)

OORLOG 1939. — Krijgsverrichtingen Westelijk Front van 17—23 December 1939. —

17 December: „Admiral Graf von Spee". — Het vestzakslagschip „Admiral Graf von Spee" is, op last van rijkskanselier Hitler, door eigen bemanning voor de kust van Uruguay tot zinken gebracht. De geheele bemanning van het schip stelde zich voor den ondergang van het schip in veiligheid. — De Duitsche regeering heeft bij de regeering van Uruguay een protest ingediend, hetwelk tot strekking heeft er op te wijzen, dat de „Admiral Graf von Spee" de haven van Montevideo moest verlaten, zonder dat den noodigen tijd werd toegestaan om het schip van de geleden schade te herstellen. Uruguay heeft het Duitsche protest afgewezen, hierin bijgestaan door alle Amerikaansche landen.

Volgens de Engelsche Admiraliteit zou op 14 December een Engelsche duikboot een Duitschen kruiser van de Köln-klasse voor de monding van de Elbe tot zinken hebben gebracht.

18 December: Groot Engelsch-Duitsch luchtgevecht boven de Duitsche Noord-Westkust. Volgens Britsche lezing 7 Britsche en 12 Duitsche toestellen neergeschoten. Duitsch communiqué spreekt van 34 neergeschoten Britsche en twee Duitsche machines.

Volgens de Britsche Admiraliteit zouden 14 December niet een, maar twee Duitsche kruisers getorpedeerd zijn. — Verscheidene Britsche treilers door Duitsche vliegtuigen met bommen en mitrailleurvuur bestookt.

19 December: De bemanning van het groote Duitsche passagiersschip „Columbus" brengt haar schip voor de Amerikaansche kust tot zinken bij nadering van een Engelschen kruiser.

20 December: Commandant Langsdorff, van de „Admiral Graf von Spee", pleegt te Buenos Aires zelfmoord.

21 December: Duitsch protest bij de Argentijnsche regeering ingediend naar aanleiding van de interneering van de bemanning van de „Graf von Spee", die van Montevideo naar Buenos Aires was overgebracht.

22 December: Voor het eerst na langen tijd weer een luchtgevecht boven de Maginot-linie. (Red. K. H. A.)

(Vor. ber. Overz. v. 10—16 Dec. '39, 4060; Lotgev. „Graf von Spee" 4060)

25 DECEMBER 1939

A. OORLOG TER ZEE. — Verliezen der wereldkoopvaardij van 4 September—23 December 1939. —

Nationaliteit	Aantal	Tonnage (Br. Reg. ton)
Nederlandsche	9	39.897
Engelsche	124	463.634
Noorsche	22	61.463
Fransche	13	70.586
Belgische	3	9.350
Grieksche	9	42.686
Italiaansche	2	9.309
Japansche	1	11.930
Russische	1	968
Deensche	8	22.477
Zweedsche	19	34.185
Duitsche	43	230.885
Finsche	6	13.005
Litausche	2	2.466
Zuid-Slavische	1	6.371
Panameesche	2	9.620
Poolsche	1	14.294
Estlandsche	1	396
Totaal	267	1.043.522

(Nieuwe Rotterd. Crt.) **(Vor. ber. Overz. 4010)**

B. JAPAN. — De verhouding Japan-Amerika. - Gunstige ontwikkeling. —

De goede ontwikkeling der betrekkingen tusschen Japan en de Vereenigde Staten is verzekerd, als gevolg van de besprekingen tusschen Nomoera en Grew, aldus de woordvoerder van het Japansche ministerie van Buitenlandsche Zaken.

In het laatste onderhoud tusschen den minister van Buitenlandsche Zaken en den Amerikaanschen ambassadeur heeft laatstgenoemde namens zijn regeering medegedeeld, dat er geen situatie zal ontstaan, waarbij de handelsbetrekkingen tusschen Japan en de Vereenigde Staten niet in een verdrag geregeld zouden zijn. De onderhandelingen moeten nog worden voortgezet, doch het is thans duidelijk, dat de betrekkingen tusschen beide landen zich gunstig ontwikkelen. (Domei) **(V. b. Japan-Amerika 3995 C.)**

C. CHINA. — Conflict met Japan. - Chineesche successen. - Japansche vloot blokkeert geheele Chineesche kust. —

De Chineesche troepen deden aanvallen op het front van de Blauwe Rivier en boekten aanmerkelijke successen. In het Noorden van Hoenan hebben zij verscheidene strategische punten heroverd. Eveneens in het Zuid-Oosten van Hopei. De Japansche strijdkrachten zijn daardoor in Toengtjseng geïsoleerd. 900 Japanners zijn gedood in Soengjang, waar de Chineezen ruim 400 mitrailleurs buit maakten.

In het Noorden van Kiangsi oefenen de Chineezen druk uit in de richting van Fengsjien.

In een Japansch overzicht van het optreden van de Japansche vloot in de Chineesche wateren wordt gezegd, dat de Japansche vloot thans de geheele kust van China over een lengte van 2850 mijl blokkeert. De Jangtse wordt tot Yotsjau beheerscht.

(Telex-A. N. P. - Domei)

(Vor. ber. Chin.-Jap. Conflict 4035 B.)

OORLOG 1939. — Recapitulatie van het wereldgebeuren van 11—20 November 1939. —

11 November: De Paus steunt het vredesinitiatief en stuurt een telegram aan Koning Leopold III van België. **(Pag. 4022)**

12 November: In een radiorede verklaart de Engelsche minister van Marine, Winston Churchill, dat de strijd tegen Hitler en het nationaal-socialistische regime tot het uiterste zal worden gevoerd. **(4023)**
Het Fransche en Engelsche antwoord op het aanbod van goede diensten komen binnen **(4021 A)**; Engeland verklaart zich bereid eventueele Duitsche voorstellen te onderzoeken. **(Pag. 4022)**
De Nederlandsche en de Belgische minister van Buitenlandsche Zaken ontmoeten elkaar te Breda. **(4022)**
Te Amsterdam is, 59 jaar oud, de tooneelspeler Oscar Tourniaire overleden. **(Pag. 4024 D)**
Het historische kerkje van Joure brandt af; de toren blijft behouden.

13 November: De Finsche delegatie verlaat Moskou; minister Erkko verklaart, dat zij terugkeert op eigen initiatief. **(Pag. 4020 B)**
Duitsche vliegtuigen werpen bommen op de Shetland-eilanden.
De Britsche ambassadeur te Tokio deelt den Japanschen minister van Buitenlandsche Zaken mede, dat de Britsche troepen uit Noord-China worden teruggetrokken. Ook Frankrijk vermindert zijn garnizoen.
Minister de Geer stelt in een radiorede het Nederlandsche volk gerust. **(Pag. 4019 C)**
In Berlijnsche politieke kringen ziet men in de berichten over een Duitschen inval in Nederland propagandawerk van de persbureaux Reuter en Havas.
Het tekort op de begrooting van Ned. Oost-Indië wordt op *f* 58 millioen geraamd. **(Pag. 4020 C)**

14 November: Minister Dyxhoorn verklaart in antwoord op vragen van een Kamerlid, dat géén officier onder verdenking van spionnage in arrest is gesteld.
De goudvoorraad van de Nederlandsche Bank is door het wegvloeien van kapitalen als gevolg van de geruchten over een inval van Duitschland in Nederland met *f* 45 millioen verminderd.

15 November: In een korte redevoering voor de studenten te Rome, zeide Mussolini, dat hij den vrede van Italië geen lafhartigen, doch een gewapenden vrede noemt. **(Pag. 4024 A)**
De radio te Moskou doet een fellen aanval op de Finsche regeering.
De Japanners landen bij verrassing te Pakhoi (China). **(Pag. 4035 B)**
De Duitsche Rijkskanselier laat den gezanten van Nederland en België weten, dat hij „na de bruuske weigering van het aanbod van goede diensten door Engeland en Frankrijk" dit aanbod als afgedaan beschouwt. **(Pag. 4022)**

16 November: Tot voorzitter van den Zuiderzeeraad wordt benoemd jhr. ir. O. C. A. van Lidth de Jeude. **(Pag. 4045)**
Oud-minister De Wilde houdt te Amsterdam een rede over den bedenkelijken financieelen toestand van ons land. **(Pag. 4027 B)**

17 November: De Fransche-Britsche oorlogsvoering wordt gecoördineerd, waarbij ook het economisch leven der beide landen samenvloeit; een permanente coördinatie-commissie wordt ingesteld. **(Pag. 4028)**
Wegens ordeverstoring in het protectoraat Bohemen en Moravië worden de Tsjechische hoogescholen voor drie jaar gesloten. Negen studenten zijn doodgeschoten. **(Pag. 4028)**

18 November: Bevestigd wordt, dat Italië en Spanje de Duitsche regeering hebben medegedeeld, dat zij groot belang hechten aan de handhaving der onschendbaarheid van België en Nederland.
In het Protectoraat worden te Praag nog drie Tsjechen doodgeschoten; waaronder twee politiebeambten; voor eenige districten wordt het standrecht afgekondigd. **(Pag. 4028)**
Het Nederlandsche stoomschip Simon Bolivar van de K.N.S.M. loopt, op weg naar West-Indië bij de Engelsche kust op een mijn; er worden 67 personen vermist. **(Pag. 4025 A)**
De Stoomvaartmaatschappij Zeeland zal den dienst op Engeland tot nader order staken.
Nabij Vlieland worden Duitsche vliegtuigen waargenomen. **(Pag. 4028 B)**

19 November: Behalve het Nederlandsche stoomschip Simon Bolivar zijn nog 5 andere schepen bij de Engelsche kust op mijnen geloopen.
Bij Schiermonnikoog wordt een Duitsch vliegtuig gesignaleerd; het vliegtuig beantwoordt het vuur van de achtervolgende Nederlandsche patrouille. **(4029)**

20 November: De Chineesche opperbevelhebber, maarschalk Tsjiang-Kai-sjek wordt tot minister-president benoemd. **(Pag. 4035 B)**
Bij Roermond wordt een Duitsch militair vliegtuig neergeschoten; de bestuurder komt om het leven (4029). De Nederlandsche regeering protesteert tegen de neutraliteitsschending. **(Pag. 4029)**
(Red. K. H. A.) **(Vor. Recap. 4—10 Nov. '39, 4061)**

OORLOG 1939. —
KERSTBOODSCHAPPEN 1939. —
Staatshoofden, leidende staatslieden en militaire bevelhebbers hebben in hun Kerst-toespraken voornamelijk het woord tot de strijdkrachten gericht.

Z.H. Paus Pius XII. - Vredesprogramma. —
Paus Pius wendde zich tot de wereld met een boodschap, waarin de klank van den vrede overheerschte. Hij ontwikkelde een vredesprogramma, vijf punten omvattend, en waarschuwde de leiders van de volken, niet a priori het voeren van onderhandelingen van de hand te wijzen. Dank bracht de paus aan president Roosevelt voor het benoemen van ambassadeur Myron C. Taylor. Onvervaard veroordeelde hij den brutalen aanval van de Sovjet-Unie op het kleine, werkzame en moedige Finland.
De vijf punten van 's Pausen vredesprogramma behelzen:

1ste. Rechtsgelijkheid en onafhankelijkheid voor alle landen.
2de. Wederzijdsche ontwapening.
3de. Oprichting van juridische instellingen, die een loyale en getrouwe uitvoering van het vredesverdrag waarborgen.
4de. Bevrediging van billijke eischen van landen, volken en bevolkingsminderheden door vreedzame herziening der verdragen.
5de. De volken moeten geregeerd worden volgens de normen van Gods wetten in den geest van rechtvaardigheid en naastenliefde.
(Vor. ber. Paus Pius XII, 4022)

Koning George VI van Engeland. —
Koning George heeft allen Britten, die zich onder de wapenen bevinden, een Kerstkaart gezonden. Hij deelde dit zelf mede in een radio-boodschap tot de bemanningen der Britsche koopvaardijschepen, wien hij wegens haar verspreiding over de zeeën zoo'n kaart niet had kunnen sturen en tot wie hij daarom een radio-Kerstboodschap richtte. Op den Eersten Kerstdag hield de koning bovendien nog een radiorede tot het geheele Britsche rijk.
(Vor. ber. Koning George VI, 4048)

Adolf Hitler. —
De Rijkskanselier bracht de Kerstdagen aan het Westfront door. **(Vor. ber. Hitler 4031)**

Von Brauchitsch. —
De Duitsche opperbevelhebber, generaal von Brauchitsch, heeft bij een compagnie aan de „Westwall" een toespraak tot de Duitsche soldaten gehouden. Hij zeide, dat het Duitsche volk den strijd is opgedrongen en dat het zal overwinnen.
(Photo buiten tekst 3944 b)

Rudolf Hess. —
Hitler's plaatsvervanger, Rudolf Hess, hield een Kerstrede op een torpedojager, waar zooals hij vertelde, de Kerstboom niet ontbrak. Het geheele Duitsche volk is één wal, opgeworpen tegen het Westen, aldus sprak Hess.

Edouard Daladier. —
De Fransche premier Daladier hield een Kerstrede, waarin hij het feest van dit jaar voor de Franschen een feest van hoop en vertrouwen noemde. Bijzondere aandacht wijdde hij aan het lot van de Elzassers, die door het oorlogsgeweld van huis en haard verdreven werden en hij zegde hun toe, dat, zoo hun woningen door den strijd vernield zouden worden, Frankrijk ze weder zal doen opbouwen, mooier dan te voren. Daladier verzekerde den soldaten, dat Frankrijk niet het initiatief zal nemen om nieuw leed te voegen bij de smart, die deze oorlog reeds met zich mede brengt. Doch voor iederen slag, dien men ons geeft, zullen wij een slag teruggeven, zoo zei hij. Ten slotte waarschuwde de premier in zijn rede nog tegen de gevaarlijke illusie, te meenen, dat het nationaal-socialistische Duitschland staat te wankelen.
(Vor. ber. Daladier 4054)

Gamelin. —
De Fransche opperbevelhebber Gamelin heeft den troepen een boodschap gezonden en eindigde met de verklaring, dat de Fransche soldaat zal standhouden en overwinnen. **(Photo buiten tekst 3944 b)**

President Roosevelt. —
President Roosevelt heeft een korte radio-toespraak gehouden, waarin hij zeide: „Het jaar dat begonnen is in vrees voor rampspoeden, eindigt in de ontzetting van een nieuwen oorlog, die zijn vertwijfeling voegt bij den last van heden, welke op de wereld is gelegd door het gebrek aan menschelijkheid van den mensch tegenover den mensch".
Voorts zeide Roosevelt: „Laten wij, die nog in vrede leven, op dezen dag van oorlog en droefheid voor vele andere landen, niet slechts ons gelukkig lot vieren. Laten wij liever bidden dat ons de kracht worde gegeven, om te leven voor de anderen. Laten wij bidden dat de oorlogvoerende landen de onsterfelijke leeringen lezen, begrijpen en overpeinzen".
(D. N. B. - Agence Belga - Telex-A. N. P.)
(Vor. ber. Pres. Roosevelt 4068 A.)

A. **TIN. — Quotum eerste kwartaal 1940: 120%. —** Het Internationale Tin Comité heeft het quotum voor het eerste kwartaal 1940 vastgesteld op 120% van de standaard-tonnages. (Keesings Financieel Archief)
(Vor. ber. Quotum 4de kw. '39, 4024 C.)

B. **SOVJET-RUSLAND. — Stalin 60 jaar. - Adolf Hitler's gelukwensch. —**
Hitler heeft op 21 December aan Stalin, ter gelegenheid van diens zestigsten verjaardag, het volgende gelukwenschtelegram gezonden:
„Op Uw zestigsten verjaardag gelieve U mijn meest oprechte gelukwenschen te aanvaarden. Ik verbind hiermede mijn beste wenschen voor Uw persoonlijk welzijn alsmede voor een gelukkige toekomst der volkeren van de bevriende Sovjet-Unie. Adolf Hitler."
Ook de rijksminister van Buitenlandsche Zaken, Von Ribbentrop, heeft Stalin zijn gelukwenschen doen toekomen. (D. N. B.)

26 DECEMBER 1939

C. **ITALIE. — De invloed van den oorlog. —**
Hoewel de huidige Europeesche oorlogstoestand voor Italië reeds heeft geleid tot een beperking in het gebruik van vleesch (het instellen van vleeschlooze dagen), behoefde nog niet te worden overgegaan tot distributie van levens- en genotmiddelen; graan, meel, maccaroni, rijst en suiker zijn in voldoende mate aanwezig. Koffie is echter niet meer te verkrijgen; wat er nog aanwezig is, wordt geheel voor het leger gereserveerd. Ten aanzien van andere producten als papier, benzine, cokes en gas zijn eveneens beperkingen van het gebruik ingevoerd. Zoo mogen in het algemeen de couranten met niet meer dan vier pagina's verschijnen en is, behoudens enkele uitzonderingen, een algemeen rijverbod voor auto's uitgevaardigd.
Ook met betrekking tot het verwarmen en verlichten van gebouwen en het gebruik van gas voor huishoudelijke doeleinden zijn beperkende maatregelen afgekondigd.
De industrieele bedrijvigheid is toegenomen, al schijnt men vaak moeite te hebben met het verkrijgen der benoodigde grondstoffen. In de groote fabrieken wordt met een drieploegenstelsel gewerkt; de arbeidsduur is aanmerkelijk verlengd en de vrije Zaterdagmiddag is zelfs geheel afgeschaft.
Over den handel met het buitenland worden geen statistieken meer gepubliceerd en evenmin worden officieele cijfers gepubliceerd over de prijsbeweging. In de practijk is echter een sterke prijsverhooging te constateeren bij manufacturen, kleeren en brandstoffen en in mindere mate bij levensmiddelen. Ook de zoogenaamde geblokkeerde prijzen, als die der openbare vervoermiddelen, gas enz., hebben in den laatsten tijd een verhooging ondergaan. Met ingang van 1 Januari 1940 worden ook de huishuren verhoogd. (Mededeeling v. d. gezantschapssecretaris Van Loen, te Rome) **(V. b. Fin. toestand 3419 B.)**

D. **VEREENIGDE STATEN. — Pleidooi voor slagschepen van 80.000 ton. —**
Melvin Maas, lid van het Amerikaansche Huis van Afgevaardigden en van de commissie voor marinezaken, heeft een pleidooi gehouden voor den bouw van superslagschepen van 80.000 ton, welke de Ver. Staten volkomen onoverwinnelijk zouden maken. De schepen zouden acht geschuttorens krijgen met kanonnen van 50.8 c.M. Twaalf van deze schepen zouden in den Stillen Oceaan en zeven in den Atlantischen Oceaan gestationneerd moeten zijn. De schepen zouden niet door het Panamakanaal kunnen varen.
(Telex-A. N. P.) **(Vor. ber. Vlootuitbr. 4039 C.)**

E. **BELGIE. — De economische positie. - Rede van minister Sap. —**
De Belgische minister van Economische Zaken, Sap, heeft op 22 December in de Kamer een uiteenzetting gegeven van de politiek van zijn departement.
Zij, die meenden, dat België een tijdperk van voorspoed zou gaan doormaken, aldus de minister, hebben reeds kunnen zien, dat zij zich vergisten.
De volgende posten vinden wij in het passief der balans van ons economische leven;
1. De verpletterende financieele lasten der mobilisatie;
2. De houding der oorlogvoerende landen, die onzen buitenlandschen handel gedeeltelijk vernietigen, wederrechtelijk onze schepen in hun havens ophouden, onze goederen in beslag nemen, onzen uitvoer gedeeltelijk stopzetten en den invoer van grondstoffen en onmisbare producten belemmeren;
3. De verplichtingen, ons opgelegd door onze neutraliteit;
4. De positie der andere neutrale landen, welke aan ons grenzen;
5. Het radicale verbod van invoer van bepaalde producten, dat in sommige landen, zooals Engeland, is afgekondigd.
Tegenover deze ongunstige factoren, aldus de minister, kan men stellen een toegenomen vraag naar bepaalde grondstoffen, halffabrikaten en afgewerkte producten.
De Kamer nam, met 151—7 stemmen, een wetsontwerp aan, waarbij een bijzonder crediet van 1100 millioen francs wordt geopend voor de behoeften van de landsverdediging.
(Het Laatste Nieuws) **(V. b. Econ. toestand 3426 D.)**

F. **SOVJET-RUSLAND. — Accoord Moskou-Berlijn in zake het spoorwegverkeer. —**
Op 24 December is een Duitsch-Russische overeenkomst onderteekend, waarbij aan de Duitsch-Russische grens, zooals die is vastgesteld door het verdrag tot deeling van Polen, acht punten opengesteld worden voor het spoorwegverkeer tusschen beide landen. Het zijn o.a. de grensstations Augustof, Brest-Litowsk, Wimiatize, Rawaruska en Przemysl. Voorts zou Rusland zich verplicht hebben voor den tijd van drie jaar de normale spoorwijdte te handhaven op de lijnen tusschen Roemenië en Duitschland via Lemberg. Reeds zouden zekere hoeveelheden petroleum, minerale oliën en granen via de genoemde punten naar Duitschland zijn gezonden.
Het D. N. B. voegt hieraan toe, dat na de onderhan-

delingen het goederenverkeer tusschen de beide landen onmiddellijk zal beginnen. Tegelijkertijd zal een Duitsch—Sovjet-Russisch goederentarief in werking treden. (Tass Agency - D. N. B.)
(Vor. ber. Econ. verdrag Rusland-Duitschland 3966)

27 DECEMBER 1939

A. NEDERLAND. — S.D.A.P. - Kerstbijeenkomst. - Redevoeringen van den heer K. Vorrink en mr. M. van der Goes van Naters. —
In het Concertgebouw te Amsterdam heeft de hoofdstedelijke federatie der S.D.A.P. op 25 December de gebruikelijke kerstvergadering gehouden. In afwijking van de traditie heeft hier niet de partijleider gesproken; in zijn plaats sprak het lid der Tweede Kamer, mr. M. van der Goes van Naters, waaraan voorafging een rede van den partij-voorzitter, den heer K. Vorrink, lid van de Eerste Kamer der Staten-Generaal.
De heer K. Vorrink constateerde, dat de menschheid altijd het goede heeft gewild, maar het slechte gedaan. Ook de sociaaldemocratie was tegen haar taak niet opgewassen en het besef, dat men ondanks den goeden wil het verkeerde heeft gedaan, brengt haar wellicht dichter bij het wezen van de Kerstgedachte dan zij vroeger was. Het is de droom van de menschheid, te gelooven in vrede op aarde en in de menschen een welbehagen. Dat de werkelijkheid anders is, is geen huichelarij, maar juist de diepe tragiek van deze wereld. Toch zal men den weg vinden. Oorlog is geen onafwendbaar noodlot, want oorlog is menschenwerk en dus moet oorlog kunnen worden vermeden. Niet het feit, dat de beschaving in het hart wordt aangetast, is thans het meest ontstellend, maar dat men de ontkenning der beschaving en het afstand doen van zedelijke normen als normaal aanvaardt, is het ontstellende.
Dit proces is reeds begonnen met het communisme in Rusland, dat alle zedelijke normen in de verhouding tusschen menschen en menschen verwierp. Dit is duidelijk geworden toen op 23 Augustus de stichter van het Anti-Komintern-verdrag zijn hand legde in die van den stichter van het Anti-Fascistische Front. In den strijd tegen het geweld van fascisme en communisme is voor socialisten geen neutraliteit mogelijk. En men vergete niet, dat dezelfde vertegenwoordigers van de Engelsche democratie, die thans den strijd hebben aanvaard, tevens de vertegenwoordigers zijn van het conservatieve Engelsche kapitalisme, dat mede verantwoordelijk is voor den chaos in Europa. Maar als men denkt aan de toekomstige ontwikkeling der menschheid en aan de anderen, die Europa weer tot een wildernis willen maken, dan kan de keus niet moeilijk zijn.
Mr. M. van der Goes van Naters zeide, dat de eenheid in de partij nooit zoo groot is geweest als op het oogenblik.
De krachtige handhaving van het gezag naar binnen en naar buiten behoort tot de eerste taken der regeering. Dat beteekent in de eerste plaats opbouw van een krachtige weermacht en dit houdt in alles te doen, wat wij kunnen voor de gemobiliseerden en hun gezinnen. Dit alles is gericht op de handhaving van onze militaire neutraliteit; geestelijke neutraliteit echter bestaat niet. Spr. hield een pleidooi voor internationale samenwerking op den grondslag van de collectieve veiligheid met sancties. **(Vor. ber. Kerstvergadering 1938, 3602 D.)**

B. NEDERLAND EN DE OORLOG. - 1939. — Kerstfeest bij de Koninklijke Familie. —
Op 25 December is over beide zenders een uitzending verzorgd van het Kerstfeest bij de Koninklijke Familie in het Paleis Noordeinde te Den Haag, welke uitzending in de eerste plaats voor de gemobiliseerden was bedoeld.
De Kerstviering was treffend in haar eenvoudige menschelijkheid en huiselijkheid en heeft tallooze luisteraars in den lande ontroerd. Prins Bernhard ving de uitzending aan met de mededeeling, dat de Familie om den Kerstboom, waarvan de lichtjes ontstoken waren, verzameld was en dat Hij eerst zou voorlezen het Bijbelverhaal van de geboorte van Christus uit het Evangelie van Lucas (2, vs. 1—20) en dat daarna Zijn Vrouw een kort woord zou spreken. De Prins heeft het Bijbelverhaal voor de Zijnen en voor geheel Nederland voortreffelijk voorgelezen.
De Prinses heeft een eenvoudige Kersttoespraak gehouden, waarin Zij wees op de Boodschap van het Licht, toenmaals gebracht in een rustelooze wereld en van bijzondere beteekenis voor de verscheurde menschheid van thans. Zij legde den nadruk op de werkelijkheid, ons in het kindeke Jezus geschonken, een werkelijkheid, welke wij thans meer dan ooit mogen beleven.
Met het zingen van twee verzen van het Kerstlied „Stille nacht, Heilige nacht", werd deze indrukwekkende Kerstviering besloten.
Gedurende de uitzending kon men het stemmetje van Prinses Beatrix en de zwakke kreetjes van Haar Zusje hooren. (Telex-A. N. P.)
(Vor. ber. Nederland en de Oorlog 4064 A; Photo Koninklijke Familie 4058a; Prins Bernhard, Prinses Juliana 3892 D.)

C. NEDERLAND. — Gerechtelijke brieven in plaats van deurwaardersexploiten. —
Met ingang van 1 Febr. 1940 zou het uitreiken van gerechtelijke brieven, strafzaken betreffende, (thans deurwaardersexploiten e d.) in den regel geschieden door middel van den postdienst, in plaats van door deurwaarders en dienaren der openbare macht. De gerechtelijke brieven worden als gewoon gesloten schrijven, aan de adreszijde voorzien van het opschrift „gerechtelijk schrijven, port betaald", verzonden. Bij elken brief zal zich, ter teekening door geadresseerde, een acte van uitreiking bevinden. De eerste maal, dat een gerechtelijke brief in de bestelling is opgenomen, mag deze uitsluitend aan den geadresseerde zelf worden uitgereikt. Is de geadresseerde een volgende maal weder niet aanwezig, dan geschiedt uitreiking, voor zoover het stuk geen aanwijzing draagt, dat deze alleen persoonlijk mag geschieden, aan een volwassen huisgenoot. Aan hen, die in hotels, pensions, ziekenhuizen, kloosters, kostscholen, kazernes enz. verblijf houden, worden deze stukken alleen persoonlijk uitgereikt.
Waar daartoe aanleiding bestaat, zullen geadresseerden in de gelegenheid worden gesteld, gerechtelijke stukken, waarvan de uitreiking moeilijkheden ondervindt, ten postkantore persoonlijk af te halen. (Nieuwe Rotterd. Courant)

D. NEDERLAND EN DE OORLOG. - 1939. — Amsterdam. - Verhooging haventarieven goedgekeurd. —
De gemeenteraad van Amsterdam heeft op 20 December het voorstel van B. en W. tot verlaging van de korting van de haventarieven met 18%, met 30—7 stemmen goedgekeurd. Alleen de communisten stemden tegen.
(Vor. ber. Haventarieven 4053 C; Rotterdam 4063)

Tweede Kamer. - Begrooting van Onderwijs goedgekeurd. —
De Tweede Kamer heeft op 21 December de begrooting van Onderwijs zonder hoofdelijke stemming goedgekeurd. **(Vor. ber. Rijksbegrooting 3949 A.)**

Eerste Kamer. - Kinderbijslagverzekering goedgekeurd. —
De Eerste Kamer heeft op 22 December het wetsontwerp Kinderbijslagverzekering met 27 tegen 7 stemmen goedgekeurd.
(Vor. ber. Aanv. ontwerp 3846 D.)

Tweede Kamer. - Woningwet verworpen. —
De Tweede Kamer heeft op 19 December de voorgestelde wijziging van de Woningwet, waarbij de tijdelijke bevoegdheid van de regeering, om in dezen tijd al te groote afwijkingen van het centrale beleid in zake de Woningwet te keeren, verlengd werd, met 52 tegen 19 stemmen verworpen.
(Vor. ber. Woningwet 3152 C.)

Tweede Kamer. - Het vraagstuk der leerlingenschaal. - Motie-Wendelaar verworpen. —
De Tweede Kamer heeft op 20 December de motie-Wendelaar (verlaging van de leerlingenschaal) met 48 tegen 22 stemmen verworpen. Voor stemden de Liberalen, Sociaal-Democraten, Nationaal-Socialisten, Christen-Democraten en Communisten.
(Vor. ber. Leerlingenschaal 4062 B.)

Uitgifte van ƒ 300 millioen 4% Nederland à pari. - Slechts ingeschreven voor een kleine ƒ 100 millioen.
De leening heeft, volgens den minister-president en minister van Financiën, Jhr. mr. D. J. de Geer, niet opgebracht wat wenschelijk ware geweest. Er is ingeschreven voor een kleine ƒ 100 millioen. Met de ƒ 60 millioen, die bij de fondsen geplaatst zijn, vormt dit slechts ruim de helft van het bedrag dat de regeering zich voorgesteld had thans te consolideeren.

Indien men uitsluitend let op het bedrag, waarvoor de inschrijving op de vrije markt was opengesteld, is het zelfs minder dan de helft. **(V. b. 4058 B.)**

Nieuwe chef van den Inlichtingendienst. —
Bij Kon. besluit is de gepensionneerde luitenant-generaal der cavalerie H. A. C. Fabius weder in dienst gesteld.
Naar verluidt, ligt het in de bedoeling, dat luitenant-generaal Fabius tijdelijk zal optreden als hoofd van den inlichtingendienst bij den generalen staf in de plaats van generaal-majoor J. W. van Oorschot, wien dezer dagen eervol ontslag uit deze functie is verleend. Ook tijdens den vorigen oorlog heeft luitenant-generaal Fabius, toen in den rang van kapitein, dezen post bezet.

Suikerbietenteelt zal 25% worden uitgebreid. —
De minister van Economische Zaken heeft besloten te bevorderen dat voor 1940 de oppervlakte, welke met suikerbieten kan worden bebouwd, met 25% ten aanzien van vorig jaar vergroot wordt. Deze maatregel dient om een reserve voorraad suiker te kunnen aanleggen. **(Vor. ber. Suikerdistributie 3987)**

IJkwet 1937. - 1 Januari 1941 in werking. —
Bij Kon. besluit van 12 December is bepaald, dat de IJkwet 1937, staatsblad 637, met ingang van 1 Jan. 1941 in werking treedt.
(V. b. IJkwet 4002 D; Nederl. en de Oorlog 4072 B.)

28—29 DECEMBER 1939

OORLOG 1939. —
FRANKRIJK. — **Militaire credieten goedgekeurd. —**
De Fransche Kamer heeft op 22 December de debatten over de militaire credieten besloten. Met algemeene stemmen werd daarbij het wetsontwerp aangenomen, waarbij een bedrag van 255 milliard franc werd toegestaan en een crediet van 55 milliard voor het eerste trimester van 1940 werd goedgekeurd.
Tijdens de debatten heeft minister-president Daladier medegedeeld, dat spoedig slagschepen van 35.000 ton in dienst zullen worden genomen.
(Vor. ber. Financiën 4060)

Fransche verliezen. —
Minister-president Daladier heeft in de Kamer medegedeeld, dat op 30 November het totale aantal verliezen in den oorlog bedroeg: voor het landleger 1136 dooden; voor de marine 260; voor de luchtmacht 42. (In Dec. 1914 waren 450.000 Fransche gesneuvelden te betreuren. **(V. b. Krijgsverr. Westel. Front 4069)**

DUITSCHLAND. — **Rede van propagandaminister dr. J. Goebbels. - „Duitschland zal ten gronde gaan of winnen". —**
De Duitsche minister voor Propaganda, dr. Goebbels, heeft op 22 December tijdens een plechtige bijeenkomst voor de uit de Oostzeestaten teruggekeerde Duitschers het woord gevoerd. Hij zeide o.a.:
In dezen oorlog zal de historische beslissing over het toekomstige nationale lot van Duitschland geveld worden. Duitschland zal of wel als groote mogendheid moeten aftreden en als volk ten gronde gaan, of den oorlog winnen. Voor de toekomst van Duitschland is het daarbij van geen belang wie precies den oorlog gewild heeft, aan de andere zijde en, of het Engelsche of het Fransche volk den oorlog gaarne en met vreugde voeren.
Ook is het een vergissing aan te nemen, dat de oorlogshetzers in Parijs meer neiging hebben Duitschland te ontzien dan die in Londen. Beiden zijn in hun bedoelingen even brutaal en cynisch. Dat wil zeggen: de plutocratische wereld heeft zich in haar geheel tegen het Duitsche volk in zijn sociale gemeenschap verheven en wil het neerslaan en vernietigen.
(Vor. ber. Goebbels 4023)

ENGELAND. — **Bacon en ham uit Canada. - 5.600.000 Eng. pond per week. —**
Tusschen de Britsche en Canadeesche autoriteiten is een overeenkomst gesloten, volgens welke Canada wekelijks een hoeveelheid van 5.600.000 Eng. pond bacon en ham zal leveren. Een gedeelte van de bacon is bestemd voor de troepen. De prijs wordt niet bekendgemaakt, maar zou, naar verluidt, in verhouding tot de huidige kostprijzen, laag zijn. De overeenkomst geldt tot 31 October 1940.
In 1938 leverde Canada ongeveer 169 millioen pond bacon en ham aan Engeland. Volgens de thans geldende overeenkomst zal in een jaar tijds 291 millioen pond verscheept worden.
(Vor. ber. Canada, in- en uitvoer 3853 A.)

FRANKRIJK. — **Honderd communisten gearresteerd. —**
Te Parijs en omgeving zijn in opdracht van minister Sarraut honderd communisten gearresteerd op grond van de decreten voor de openbare veiligheid en nationale defensie. Ook te Toulouse zijn zeven arrestaties verricht. **(Vor. ber. Communisten 4027)**

ENGELAND. — **Canadeesche divisie in Engeland aangekomen. —**
Op 17 December is het eerste Canadeesche contingent troepen, een divisie, uit Canada in Engeland aangekomen. **(V. b. Oorlogsverkl. Canada 3941)**

Britsche en Fransche vakbonden eensgezind. —
Het Britsch-Fransche vakvereenigingscomité heeft op 15 December te Parijs onder leiding van Sir Walter Citrine, secretaris van het Britsche Vakvereenigingscongres, en Léon Jouhaux, secretaris-generaal van de C.G.T. vergaderd. Na afloop van de bijeenkomst wees Jouhaux op de volmaakte eensgezindheid tusschen de Engelsche en Fransche vakorganisaties. Eenstemmig werd de meening geuit, dat de vakbeweging en de regeling der arbeidsvoorwaarden gedurende den oorlog ongewijzigd dienen te worden gehandhaafd, voor zoover dit met de oorlogvoering in overeenstemming is. Anderzijds dienen de samenwerking en het wederzijdsch vertrouwen tusschen de regeering en de vakorganisaties verder te worden ontwikkeld, met waarborg van de onafhankelijkheid der vakbeweging.

VEREENIGDE STATEN. — **Het bezit der oorlogvoerende mogendheden.—**
De Federal Reserve Board raamt het gezamenlijke Engelsche en Fransche bezit van officieel genoteerde Amerikaansche fondsen aan het einde van Augustus op $ 920 millioen, waarvan $ 753 millioen alleen in handen van Engelsche houders. De gezamenlijke Engelsche-Fransche dollar-saldi worden op $ 910 millioen geraamd en de rechtstreeksche beleggingen, welke niet onmiddellijk verhandeld kunnen worden, op $ 989 millioen. Het totale Engelsche- en Fransche bezit te zamen bedraagt derhalve $ 2.810 millioen.
Het Canadeesche bezit van verhandelbare Amerikaansche fondsen wordt geraamd op $ 500 millioen, het dollar-tegoed van Canada op $ 355 millioen en de rechtstreeksche beleggingen op $ 560 millioen.
Alles bijeen genomen zouden de geallieerden dus over $ 4.225 millioen beschikken, waarvan $ 1.540 millioen niet onmiddellijk gerealiseerd kan worden.
Het totale bedrag der Duitsche dollarbezittingen is slechts $ 160 millioen.

IERLAND (EIRE). — **Overval op het arsenaal te Dublin. —**
Op 23 December heeft de I.R.A. een vermetelen overval op het grootste arsenaal van het Iersche leger in het Phoenixpark te Dublin gepleegd. De militaire wacht werd overmeesterd en een groote hoeveelheid van den voorraad — duizenden stuks kleine wapens en munitie — geroofd en in vrachtauto's weggevoerd. Vier I.R.A.-leden zijn gearresteerd.
(Vor. ber. I.R.A. 4023)

DUITSCHLAND. — **Polemiek tegen Fransch Geelboek. —**
Van Duitsche officieele zijde werd op 25 December een beschouwing gepubliceerd over het Fransche Geelboek. De conclusie daarvan is, dat nu ook van Fransche zijde de schuld der Westelijke mogendheden aan het uitbreken van den oorlog wordt erkend. De keuze der documenten wordt volkomen willekeurig genoemd; de belangrijkste gebeurtenissen zouden er niet in zijn

vermeld. Maar ook de weergegeven documenten bewijzen, aldus de beschouwing, dat Engeland en Frankrijk niets gedaan hebben om Polen te beletten, verderfelijke wegen te bewandelen. Ontkend wordt, dat Von Ribbentrop bij zijn bezoek aan Parijs beloofd heeft, terstond na zijn terugkeer de kwestie van een internationale garantie voor Tsjecho-Slowakije opnieuw onder het oog te zien. Het tegendeel is het geval. Toen Bonnet het onderwerp aansneed, heeft Von Ribbentrop hem geantwoord, dat het aan de orde stellen van deze kwestie de Duitsch-Fransche betrekkingen terstond weer vertroebelen zou; waarna Bonnet duidelijk te kennen gaf, dat Frankrijk voor het vervolg geen belangstelling meer zou toonen voor Oost-Europeesche kwesties.

De ware bedoelingen van Engeland en Frankrijk worden, zoo wordt verder in de Duitsche beschouwing gezegd, onthuld door den Franschen ambassadeur te Berlijn, Coulondre, die zijn regeering meldde, dat een reis van Beck naar Berlijn „onaannemelijk" zou zijn, daar zij een te groot „moreel succes" voor Duitschland zou zijn.

Uitvoerig wordt dan gepolemiseerd over de kwestie, of de Poolsche regeering de Duitsche voorstellen, die op 31 Augustus gepubliceerd werden, al dan niet van de hand heeft gewezen. De Duitsche conclusie luidt, dat dit wèl het geval is geweest, en dat de Westelijke mogendheden ook gewild hebben, dat Polen de voorstellen zou verwerpen. (D. N. B.)

(Vor. ber. Fransch Geelboek 4067 A.)

Een tentoonstelling te München. - „Roofstaat Engeland". —

Te München is een groote tentoonstelling geopend onder den naam „Roofstaat Engeland". Inleidend wordt in ettelijke zalen getoond, dat Engeland in 49 oorlogen, welke te zamen 233 jaar hebben geduurd, tegen 112 andere staten heeft gestreden en zich daarbij schuldig heeft gemaakt aan verdragsbreuk, chantage, roof en moord. Ter adstructie hiervan wordt Frankrijk aangehaald uit den tijd, dat dit land het met Engeland aan den stok had.

Vervolgens gaat de tentoonstelling over tot het aandeel van de Joden aan de voltooiing van de Engelsche wereldheerschappij. De Volkenbond wordt geschetst als een door Joden beheerschte instelling, waarvan het doel was het werk van Versailles voort te zetten.

Tot slot wordt Engeland's omsingelingspolitiek en schuld aan de houding van Polen gedemonstreerd, waarna dan wordt aangegeven hoe de wereld er na den oorlog uit moet komen te zien, opdat een duurzame vrede gewaarborgd worde.

Spoorwegongelukken van 4 Nov.—23 Dec. 1939. —

Het aantal spoorwegongelukken, dat in de laatste weken in Duitschland plaats had, is zeer hoog.

Den 4den November, te Stuttgart, betreurde men een aantal dooden en elf gewonden.

12 November, te Oppeln, 43 dooden, 60 gewonden.

19 November, te Spandau, 9 dooden, 20 gewonden.

26 November, te Frankfurt, 11 dooden, 17 gewonden.

1 December, te Dortmund, 14 dooden, 11 gewonden.

5 December, te Hagen, 17 dooden, 41 gewonden.

10 December, te Völcklabrück, 19 dooden.

22 December, te Genthin, 196 dooden, 45 gewonden.

22 December, te Marksdorf, 99 dooden, 40 gewonden.

Totaal, in nog geen twee maanden, minstens 408 dooden.

FRANKRIJK. — **Geen distributie. —**

De Fransche minister van Landbouw, Queuille, heeft verklaard, dat er geen gebrek is aan koffie, noch aan andere levensmiddelen. De vraagstukken, welke zijn gerezen, hebben geen betrekking op de hoeveelheid, doch slechts op de verdeeling. Distributiekaarten behoeven niet te worden ingevoerd, zelfs niet voor brood. Zoo noodig zal het meel met andere graansoorten worden gemengd.

VEREENIGDE STATEN. — **Verklaring der 21 Amerikaansche republieken. - Versterking der neutraliteitsregels. —**

De Vereenigde Staten en 20 andere Amerikaansche republieken hebben een gemeenschappelijke verklaring gepubliceerd betreffende de neutraliteit. De verklaring behelst een protest tegen het optreden van Engelsche, Fransche en Duitsche oorlogsschepen, onder welke de „Admiral Graf von Spee", in Amerikaansche wateren.

In de verklaring wordt medegedeeld, dat onmiddellijk overleg zal worden gepleegd met het oog op versterking van de neutraliteitsregels van geheel Amerika, in zoodanigen zin, dat schepen van oorlogvoerenden verhinderd zal worden zich van brandstof te voorzien of herstellingen te verrichten in Amerikaansche havens, wanneer deze schepen oorlogsdaden verricht hebben binnen de vastgestelde neutraliteitszône.

Deze verklaring is tegelijkertijd in de hoofdsteden van de 21 republieken gepubliceerd.

(Vor. ber. Verklaring van Panama 3972 C.)

30 DECEMBER 1939

A. **ROEMENIE. — Handelsaccoord met Duitschland. - Aanvullingen. —**

De economische onderhandelingen tusschen Duitschland en Roemenië zijn op 21 December te Boekarest ten einde gebracht. Het betreft geen nieuw verdrag, doch alleen bepaalde aanvullingen van het verdrag van 23 Maart 1939 (pag. 3714 A).

Het officieele communiqué, dat omtrent de onderhandelingen uitgegeven is, maakt er melding van, dat de koers van de Mark tot 49 Lei verhoogd is. Dit beteekent een verhooging met ongeveer 22%. Over de verdere bijzonderheden, welke met betrekking tot het verdrag werden besproken, wordt in het officieele communiqué geen gewag gemaakt.

Bovendien werd bepaald, dat Duitschland maandelijks 130.000 ton petroleum uit Roemenië zal betrekken, hetgeen meer dan een derde van de totale Roemeensche productie is. De Roemeensche regeering verplicht zich van haar zijde deze hoeveelheid aan de Duitsche regeering te verkoopen.

Daar de Duitschers van het vroegere quotum nog 200.000 ton niet afgenomen hebben, hebben zij het recht deze hoeveelheid buiten het thans vastgestelde quotum nog te betrekken, met dien verstande echter, dat zij maandelijks niet meer dan 190.000 ton kunnen verkrijgen.

De voornaamste kwestie, die van het vervoer, werd aldus opgelost, dat Duitschland de verplichting heeft aangegaan dagelijks ongeveer 300 tankwagons voor petroleum ter beschikking te stellen, zoodat er dagelijks vier à vijf petroleumtreinen naar Duitschland kunnen vertrekken. (Telegraaf)

(Vor. ber. Handelsbesprek. Roemenië-Duitschland 3968 B; Verdrag 3714 A.)

B. **SOVJET-RUSLAND. — Russische expansie. - Een artikel van den „Völkischer Beobachter". —**

De „Völkischer Beobachter", leidend orgaan van het Duitsche nationaal-socialisme, publiceerde op 5 December een artikel, waarin het blad schrijft: „Als Rusland en Turkije met elkaar aan het vechten gaan, dan komt er, zoo meent het blad, gisting in het geheele nabije Oosten. Delft in dezen strijd Turkije het onderspit, dan komt Engeland's imperiale positie in een hachelijken toestand te verkeeren. Dit zou echter maar een inleiding zijn tot het groote werk n.l. de bevrijding van Britsch-Indië." (Völk. Beobachter)

(Zie ook Kaart buiten tekst 4074a.)

C. **ITALIE. — Zuid-Tirol. - Accoord Berlijn-Rome. —**

Tusschen de Duitsche en Italiaansche regeering is op 21 Dec. 1939 de volgende overeenkomst tot stand gekomen betreffende het overbrengen van de Duitsche bevolking uit de provincie Bolzano en uit de betreffende gebieden van de provincies Udine, Trente en Belluno:

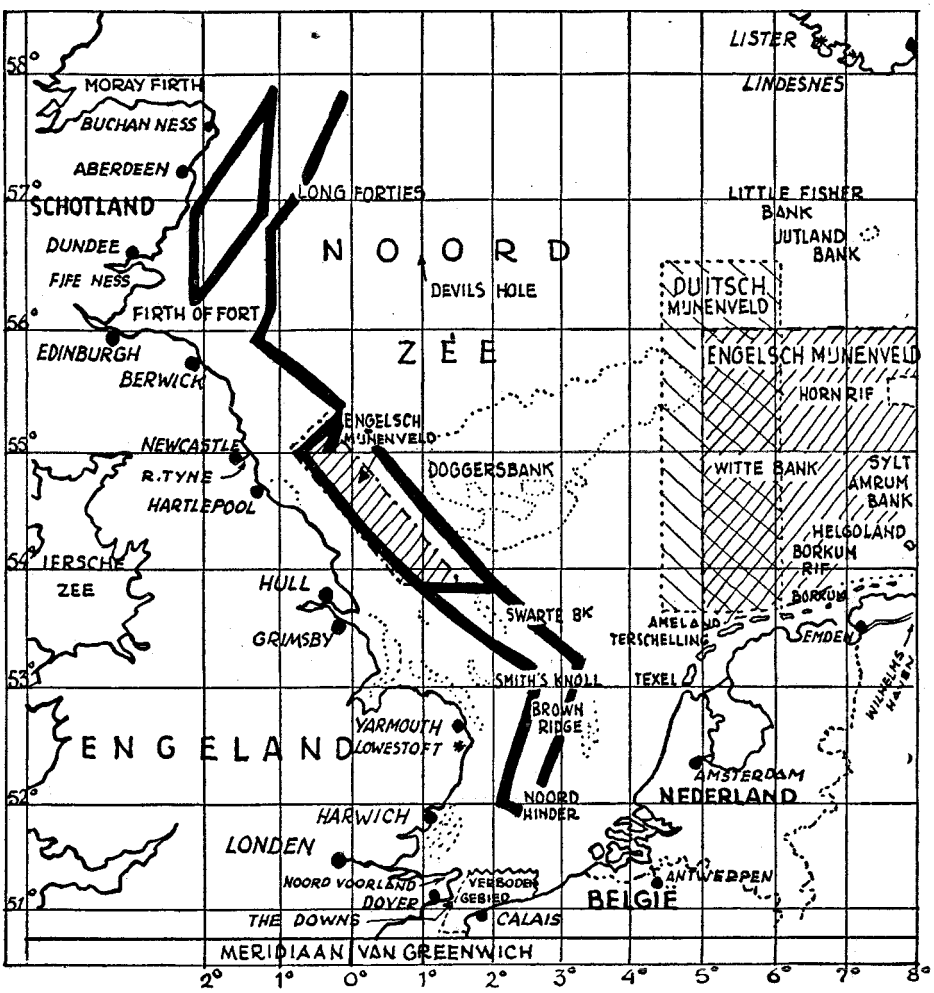
„Op grond van de tusschen de regeering van het Duitsche rijk en de fascistische regeering gesloten accoorden zullen de niet-Italianen uit de provincie Bolzano en de in aanmerking komende gebieden van de provincies Udine, Trente en Belluno kunnen kiezen, of zij het Duitsche of het Italiaansche staatsburgerschap wenschen.

De betrokken personen kunnen vrijelijk bij de gemeentelijke of bij de Duitsche bureaux hun wensch te kennen geven door een wit (voor Italië) of geel (voor Duitschland) biljet. De termijn, waar binnen zulks mogelijk is, loopt af op 31 December '39 te middernacht. De stembiljetten kunnen aan de vermelde bureaux zonder verdere formaliteiten verkregen worden.

De overeenkomst is onderteekend door den Italiaanschen onderstaatssecretaris van Binnenlandsche Zaken, Buffarini Guidi en den chef der Duitsche politie, Himmler (Stefani)

(V. b. Overbr. D'tsche bevolk. 3994 C; Kaartje 3875 A)

A. **MIJNEN IN DE NOORDZEE. — Nieuw veld. —**

Nieuwe Engelsche mijnenvelden.

De Britsche admiraliteit heeft een waarschuwing voor de scheepvaart uitgegeven, dat nieuwe mijnenvelden zijn gelegd aan de Oostkust van Engeland en Schotland. Er zijn drie zones, waar gevaar voor de scheepvaart bestaat; de dikke lijnen op de kaart geven deze schetsmatig aan. De juiste posities dezer drie zones zijn als volgt: Eerste zone: 57 gr. 55 min. N.B., 1 gr. 5 min. W.L.; 56 gr. 40 min. N.B., 2 gr. 3 min. W.L.; 56 gr. 10 min. N.B., 2 gr. 3 min. W.L.; 56 gr. 45 min. N.B., 1 gr. 20 min. W.L.; 55 gr. 0 min. N.B., 0 gr. 45 min. W.L.; 55 gr. 12 min. N.B., 0 gr. 0 min., 55 gr. 45 min. N.B., 1 gr. 27 min. W.L.; 56 gr. 10 min. N.B., 1 gr. 9 min. W.L.; 56 gr. 40 min. N.B., 1 gr. 9 min. W.L.; 57 gr. 55 min. N.B., 0 gr. 9 min. W.L. Tweede zone: 55 gr. 0 min. N.B., 0 gr. 45 min. W.L.; 53 gr. 50 min. N.B., 0 gr. 42 min. O.L.; 53 gr. 50 min. N.B., 1 gr. 51 min. O.L.; 55 gr. 12 min. N.B. 0 gr. 0 min.
Derde zone: 53 gr. 50 min. N.B., 0 gr. 42 min. O.L.; 53 gr. 0 min. N.B., 2 gr. 35 min. O.L.; 51 gr. 59 min. 36 sec. N.B., 2 gr. 13 min. O.L.; 51 gr. 58 min. 48 sec. N.B., 2 gr. 35 min. O.L.; 53 gr. 0 min. N.B., 3 gr. 16 min. O.L.; 53 gr. 50 min. N.B., 1 gr. 51 min. O.L.
Schepen varende tusschen havens aan de Oostkust van Engeland en Schotland en continentale Noordzee-havens moeten òf koershouden Noordelijk van de posities 58 gr. 20 min. N.B., 1 gr. 0 min. O.L. en 58 gr. 20 min. N.B., 1 gr. 20 min. W.L. en vervolgens varen tusschen Rattray Head en de mijnenzone, òf koershouden Zuidelijk van de posities 51 gr. 43 min. N.B., 2 gr. 32 min. O.L. en 51 gr. 36 min. N.B., 2 gr. 6 min. 42 sec. O.L. en bij het naderen van Engeland opvaren naar de Duins voor instructies, zulks overeenkomstig de aanwijzingen gegeven in het Bericht aan zeevarenden no. 2775 van de Britsche admiraliteit.
(Telegraaf) **(Vor. ber. Kaartje Mijnenvelden 3981)**

B. **CHINA. — Conflict met Japan. - Japansche berekening van Chineesche verliezen: 3.000.000 man. —** Volgens een Japansche opgave zijn er van Januari tot November 395.166 Chineezen gesneuveld, tegen slechts 27.000 Japanners. Sedert het uitbreken der vijandelijkheden in Juli 1937 zouden de Chineesche verliezen 1.218.462 man bedragen hebben. Wanneer men er bij rekent de gewonden, deserteurs en degenen die krijgsgevangen gemaakt zijn, zou het geheele aantal meer dan 3.000.000 bedragen. (Domei)
(Vor. ber. Chin.-Jap. Conflict 4069 C.)

C. **SOVJET-RUSLAND. — Aanval op Finland - Argentinië bereid Finland te steunen - Vrijwilligers voor Finland - Nederlander schenkt ƒ 50.000 aan Finland - Lotta's gesneuveld. —**
Het antwoord van de Argentijnsche regeering is het eerste, dat door het secretariaat-generaal van den Volkenbond is ontvangen aangaande de bereidheid der staten om hulp te verleenen aan Finland. De Argentijnsche regeering verklaart bereid te zijn, ieder voorstel in gunstige overweging te nemen, dat het secretariaat te dien einde zal doen.

Vrijwilligers naar Finland. —
Vele Zweden, Nooren, Denen, Italianen en ook eenige Nederlanders zijn naar Finland vertrokken om als vrijwilligers in het Finsche leger dienst te doen.

Nederlander geeft ƒ 50.000 aan Finland. —
Een in het buitenland gevestigd Nederlander heeft ƒ 50.000 ter beschikking van de Finsche regeering gesteld.

Herdenking gesneuvelde Lotta's. —
Op een liefdadigheidsconcert te New York ten bate van de Finsche vrouwenorganisatie Lotta Svärd werd meer dan 25.000 dollar ontvangen. Een minuut stilte werd in acht genomen ter herdenking van drie gesneuvelde meisjes, leden der Lotta. (Telex-A.N.P.)
(Vor. ber. Finsch-Russ. kwestie 4068 B.)

D. **NEDERLAND. — Clearingverdrag met Duitschland - Verlenging tot 31 December 1940. —**
Dezer dagen is reeds gemeld, dat delegaties van de Nederlandsche en de Duitsche regeering op 21 Dec. '39 te Berlijn de tweede overeenkomst nopens het verdrag over het Nederlandsch-Duitsche betalingsverkeer hebben gesloten. (pag. 4065 A.)
De officieele Nederlandsche vertaling luidt:
Tusschen de Koninklijke Nederlandsche regeering en de Duitsche regeering is het volgende overeengekomen:
Artikel 1. De bepalingen van het Nederlandsch-Duitsche verdrag over het betalingsverkeer van 18 December 1937 blijven nog tot en met 31 December 1940 van kracht.

Artikel 2. In den loop van het eerste kwartaal 1940 zullen onderhandelingen over de „versoepeling" van het betalingsverkeer plaats hebben. Mochten deze onderhandelingen tot geen overeenstemming leiden, dan treedt het verdrag over het betalingsverkeer van 18 December 1937 op 31 Maart 1940 buiten werking, voor zoover de regeeringscommissies niet iets anders overeenkomen.
Artikel 3. (1) Deze overeenkomst moet bekrachtigd worden. Zij treedt op den vijftienden dag na de uitwisseling der bekrachtigingsoorkonden, welke zoo spoedig mogelijk te 's-Gravenhage zal plaats hebben, in werking.
(2) Gedaan in tweevoud in de Nederlandsche en de Duitsche taal te Berlijn, den 21sten December 1939.

(w.g.) H. M. Hirschfeld (w.g.) E. Wiehl; dr. Walter
(Regeeringspersdienst)

(Vor. ber. Clearing met Duitschland 4065 A.)

31 DECEMBER 1939

A. NEDERL. OOST-INDIE EN DE OORLOG-1939. — Poenale sanctie op Banka gehandhaafd. —
Terwijl het stellig voornemen bestond, over te gaan tot een totale afschaffing der poenale sanctie bij de Banka-tinwinning, hetgeen dan óók zou gelden voor Billiton, en wel in den aanvang van het volgende jaar, verijdelde op 21 December de Volksraad dit plan door een amendement in zake toelatingskaarten voor vrijkomende Chineesche koelies. Hierdoor zal, in verband met den korten tijd, die nog rest voor de ten uitvoerlegging van het schema, zeer vermoedelijk de toepassing der conflictenregeling noodig zijn.
(Vor. ber. Poenale sanctie 461 D.)

Nieuwe vlootbasis in Indië noodzakelijk. —
De commissie, die ingesteld is voor een nadere kostenberekening van de details van het slagkruiserplan, acht een nieuwe vlootbasis noodig, waardoor de raming der kosten thans reeds een bedrag van 300 millioen gulden overschrijdt en dan nog op de basis der lage prijzen van voor het uitbreken van den oorlog.
(Een voornaam punt bij de beoordeeling van het plan om de vloot te versterken met slagkruisers van 25.000—30.000 ton is de vraag of bij doorvoering van dit plan de tegenwoordige vlootbasis Soerabaja als zoodanig gehandhaafd kan blijven.
De toegangswegen tot de haven van Soerabaja t.w. het Westervaarwater langs de Westkust van Madoera en het Oostervaarwater langs de Zuidkust van dat eiland, zijn tamelijk ondiep en wanneer hun diepte onvoldoende is voor zulke groote oorlogsschepen en uitdiepen van deze vaarwaters tot de vereischte diepte niet mogelijk is, zal de vlootuitbreiding met slagkruisers gepaard moeten gaan met het verlaten van Soerabaja als vlootbasis en den bouw van een nieuwe versterkte vlootbasis elders op de Noordkust van Java. Hierdoor zullen de kosten van het plan met vele tientallen millioenen worden verhoogd. — Red. Alg. Handelsblad) **(V. b. Overz. Vloot 3385 C.)**

Oorlogswinstbelasting. —
Het ontwerp voor een ordonnantie op de heffing van oorlogswinstbelasting, dat in de komende Januarizitting van den Volksraad aan de orde wordt gesteld, zal een algemeen karakter dragen. Het is de bedoeling, dat de maatregel dadelijk van kracht wordt.

Het Graf van Jan Pieterszoon Coen. —
In tegenwoordigheid van den Gouverneur-Generaal, Mevrouw van Starkenborgh en een klein aantal genoodigden, heeft op 22 December de overdracht plaats gehad van de stichting „Oud-Batavia" door de directie van het Koninklijk Bataviaasch Genootschap aan het Bestuur der stichting.
Dit museum is opgericht als een monument gewijd aan de nagedachtenis van Jan Pieterszoon Coen en staat op de plek, welke aangewezen is als de laatste rustplaats van J. P. Coen, achttien andere Landvoogden en verscheidene landsdienaren en hunne echtgenooten. **(Vor. ber. J. Pzn. Coen 2630 A.)**

Vlootcommando overgedragen. —
Aan boord van Hr. Ms. Kruiser „De Ruyter", te Batavia, heeft dezer dagen vice-admiraal M. Ferwerda het vlootcommando overgedragen aan zijn opvolger Schout-bij-nacht C. E. L. Helfrich.
(V. b. Vlootcommando 3847 H.)

Het Defensieuitvoerrecht - Verlenging goedgekeurd.
Het college van gedelegeerden uit den Volksraad heeft het ontwerp tot verlenging van het defensie-uitvoerrecht voor den tijd van een jaar, zonder hoofdelijke stemming aangenomen, waarbij de heeren Verboom (Vad. Club) en De Villeneuve (Econ. groep) wenschten geacht te worden te hebben tegengestemd.
(Aneta) **(Vor. ber. Defensieuitvoerrecht 3331 B.; Ned.-Indië en de Oorlog 4061 B.)**

B. NEDERLAND EN DE OORLOG 1939. — Passagetarieven naar Nederlandsch-Indië verlaagd.
De Stoomvaart Mij. „Nederland" en de Rotterd. Lloyd deelen mede, dat te beginnen met het M. S. „Johan van Oldenbarnevelt", dat 30 Dec. '39 van Genua vertrekt, en vrachtschepen, welke op of na dien datum van Nederland afvaren, de passagetarieven zijn verlaagd. In de richting Indië-Europa gaat deze wijziging in met het M. S. „Dempo", dat 3 Jan. 1940 van Batavia vertrekt. De verlaging bedraagt ongeveer 10%.

Amsterdams begrooting 1940 aangenomen. —
Binnen den daartoe overeengekomen termijn is op 5 December de Amsterdamsche gemeenteraad gereed gekomen met de behandeling van de gemeentebegrooting voor 1940.
De begrooting werd goedgekeurd met 31 tegen 10 stemmen. **(Vor. ber. Begrooting 1940, 3898 A.)**

Eerste Kamer - Wetsontwerp-Wijziging Onteigeningswet verworpen. —
De Eerste Kamer heeft op 29 December het ontwerp tot nadere wijziging der onteigeningswet verworpen met 22 tegen 17 stemmen. Vóór stemden alleen de sociaal-democraten en de katholieke leden De Jong, Schoemaker, de Bruyn, Pruineman en Nivard.

Verordening van den Opperbevelhebber van Land- en Zeemacht - Persoonlijke diensten voor hulp bij militaire werkzaamheden - Alle mannen van 18 tot en met 59 jaar. —
De opperbevelhebber van Land- en Zeemacht, aangewezen voor de uitoefening van het militair gezag in elk, in staat van oorlog verklaard, gedeelte van het grondgebied des Rijks, heeft op 29 December, in overleg met het betrokken burgerlijk gezag, voor alle gemeenten des Rijks een verordening vastgesteld, waaraan wij het volgende ontleenen:
Inwoners van elke gemeente des Rijks kunnen worden opgeroepen of aangewezen tot het verrichten van persoonlijke diensten, voor hulp bij militaire werkzaamheden.
Onder militaire werkzaamheden worden begrepen werkzaamheden:

a. tot het herstellen van de schade aan wegen, bruggen en soortgelijke werken, veroorzaakt door militaire operatiën, luchtbombardementen of militaire transporten;
b. tot het aanleggen en opruimen van versterkingen;
c. tot het aanbrengen en opruimen van hindernissen en versperringen;
d. tot het aanleggen, herstellen en afgraven van waterkeeringen, daaronder begrepen strand- en oeververdedigingen.

Ieder inwoner, als in boven bedoeld, die den 18-jarigen leeftijd heeft bereikt en het 59ste levensjaar nog niet heeft volbracht, en geschikt is om de bedoelde persoonlijke diensten te verrichten, is verplicht om op het eerste bevel, op tijd en plaats bij dat bevel bepaald, aanwezig te zijn en de hem alsdan op te dragen werkzaamheden, overeenkomstig de daarbij te stellen eischen, te verrichten.
(V. b. Staat v. Oorlog 3936 C.; St. v. Beleg 4016 B.)

Tweede Kamer - Wijziging Nederlandsch-Duitsche grensverdragen. —
Ingediend is een wetsontwerp houdend goedkeuring van het op 6 Maart 1939 te Berlijn tusschen Nederland en Duitschland gesloten verdrag nopens de wijziging van vroegere grensverdragen.

Argentinië vraagt Nederlandsche kolonisators. —
De Argentijnsche regeering stelt een onderzoek in naar de mogelijkheid om Nederlandsche immigranten naar de delta van de Rio de la Plata te halen ten einde de kolonisatie van dit gebied voor te bereiden, zulks overeenkomstig een voorstel van de Internationale Beleggings- en Administratie-Maatschappij Zandbergen te Amsterdam. (Telex-A.N.P.)
(Vor. ber. Nederland en de Oorlog 4072 D.)

OORLOG 1939. —
ZUID-AFRIKA. — **„Die Volkspartij van die Transvaal" opgericht. —**
Het Congres der aanhangers van den vroegeren minister-president generaal Hertzog heeft op 7 Dec. '39 een nieuwe partij opgericht genaamd „die Volkspartij van die Transvaal".
Generaal Kemp is met de organisatie en de voorloopige leiding belast. Voor volkomen aansluiting met de partij der nationalisten van Malan was de meerderheid niet te vinden, die den band met Engeland niet geheel wenscht te verbreken, omdat een volkomen onafhankelijke Zuid-Afrikaansche republiek op het oogenblik onbestaanbaar is. De partij heeft wel andere punten van Malan's programma overgenomen, o.a. herziening van het tractaat van Simonstown, waarbij de Unie op zich neemt de Zuid-Afrikaansche havens voor Engeland te zullen verdedigen en een strikter censuur op films van imperialistische strekking. Bovendien heeft de partij nog de eischen op haar program gezet van een driekwart meerderheid in de parlementen als het om zulke belangrijke dingen gaat als oorlog of vrede en de eisch van een eigen nieuw volkslied. **(Vor. ber. Hertzog 4014)**

ENGELAND. — **Nieuwe transferregeling. —**
De Engelsche schatkist heeft op 21 December '39 een „Order in Council" afgekondigd, waarbij de „Defence Finance Regulation 1939" in dier voege wordt gewijzigd, dat met ingang van 8 Januari 1940 alle transfer van sterling-saldi voor rekening van een in Engeland gevestigde persoon of instelling naar de rekening van een persoon of instelling, welke niet aldaar is gevestigd, of de transfer van waardepapieren in sterling luidend door een in Engeland gevestigd persoon of instelling, welke niet aldaar gevestigd is, onderhevig is aan een vergunning, verleend door of namens de schatkist. De order geldt niet voor sterling-rekeningen van personen of instellingen, die niet in Engeland zijn gevestigd. Deze blijven, zooals tot dusver, vrij.

FRANKRIJK. — **Rede van premier Daladier. - Een nieuw Europa. —**
In den Senaat heeft minister-president Daladier op 30 December o.m. het volgende verklaard:
Evenzeer als ik groote theoretische concepties wantrouw, evenzeer ben ik voorstander van materieele waarborgen tegen een terugkeer van gebeurtenissen als die, waaronder wij thans lijden. Een nieuw Europa zal een breedere organisatie moeten krijgen dan die, welke tot dusverre bestond. De uitwisselingen zullen moeten worden verveelvuldigd en wellicht zal men federatieve banden tusschen de verschillende staten van Europa moeten overwegen.
(Vor. ber. Daladier 4071)

ENGELAND. — **Australische en Indische troepen. —**
In de tweede helft van December 1939 zijn Australische en Indische troepen in Engeland aangekomen.
(Vor. ber. Can. troepen 4073)

Rantsoeneering van boter en bacon ingaande 8 Jan. 1940. —
De Engelsche regeering heeft besloten, om met ingang van 8 Januari '40 de consumptie van boter en bacon op rantsoen te stellen en wel met het oog op de moeilijkheden van het overzeesche transport en de voordeelen der valuta-besparing. Het rantsoen zal bedragen 0.25 Eng. pond per week of 111 gram, hetgeen overeenkomt met de helft van het normale verbruik. Aangezien drie kwart der Engelsche bacon- en 90% der boterbehoefte worden gedekt door import, zal deze maatregel een rigoureuze beperking van den invoer met zich meebrengen, o.a. uit Nederland.
(Vor. ber. Voedselvoorziening 4073)

DUITSCHLAND. — **Kosten van oorlogvoering. - 3 à 3½ milliard Rm. per maand geraamd. —**
De Berlijnsche correspondent van de „Neue Zürcher Zeitung" schrijft, dat de kosten der oorlogvoering voor Duitschland op Rm. 3 à 3½ milliard per maand worden geraamd. In het eerste jaar van den wereldoorlog bedroegen de Duitsche uitgaven in verband met den oorlog Rm. 2 milliard per maand. Sedert het begin van den oorlog is de vennootschapsbelasting tweemaal verhoogd en de inkomstenbelasting is thans 50% hooger dan in begin September. In de „Reichsanzeiger" werd een decreet gepubliceerd, dat de vennootschapsbelasting uitstrekt tot alle ondernemingen, die tot nog toe niet door deze belasting werden getroffen. Deze belasting, die 40% van de winst beloopt, zal met terugwerkende kracht over het geheele jaar 1939 worden geheven. **(Vor. ber. Verh. ink.bel. 3937)**

463 Synagogen verwoest. —
Volgens het Joodsche persbureau zijn in de laatste 6 jaar in Duitschland 463 synagogen verbrand of op andere wijze vernietigd. Hiervan o.a. in Oostenrijk 107 (waarvan in Weenen 94), het Sudetengebied 11, Tsjecho-Slowakije 8, Danzig 4 en het oude rijk 283 (waarvan in Berlijn 17, Frankfort a. d. Main 6, Keulen 3, Hamburg 3 en Bremen 2). Door deze lijst van verwoestingen en door de emigratie, is er van de Joodsche gemeenten dus niet veel meer overgebleven. (Telex-A. N. P. - Agence Belga - Times - D. N. B.)
(Vor. ber. Anti-Semitisme 3995 F.)

1 JANUARI 1940

OORLOG 1939-40. — Nieuwjaarsboodschappen en artikelen. —
DUITSCHLAND. — **Rijkskanselier Hitler. —**
In een oproep aan de nationaal-socialistische partij ter gelegenheid van de jaarwisseling heeft Hitler o.a. gezegd, dat het doel van den oorlog voor Duitschland is: Duitschland en geheel Europa te bevrijden van de voortdurende overweldiging en bedreiging, die voortkomen uit het vroegere en huidige Engeland. Duitschland strijdt voor een nieuw Europa, dat slechts opgebouwd kan worden door de jonge en productieve naties.
Voor den opbouw van het nieuwe Europa komen slechts in aanmerking die volken en krachten, welke door hun houding en door hetgeen zij tot stand hebben gebracht, kunnen worden beschouwd als jong en productief. Aan deze jonge naties en systemen hoort de toekomst, de Joodsch-kapitalistische wereld zal de twintigste eeuw niet overleven. **(V. b. Hitler 4071)**

Propagandaminister dr. J. Göbbels. —
„Deze oorlog wordt door het geheele volk gevoerd".
(Vor. ber. Göbbels 4073)

Rijksminister voor Volksvoeding en Landbouw, Walther Darré. —
„De Volksche idee vervangt liberalisme".
Minister Funk (Financiën). —
„Geen inflatie ter bestrijding van de oorlogskosten."
(Vor. ber. Min. Funk 4056)

FRANKRIJK. — **Een groet van de Fransche radio.**
Bij de jaarwisseling hebben twaalf Fransche radiostations in de 21 talen, welke door de Fransche radio voortdurend worden gebruikt, de volgende boodschap uitgezonden: „Bij het begin van 1940 richt de Fransche radio een hartelijken groet tot alle volken en tot alle menschen, die in feite of in gevoelens met Frankrijk en Engeland zijn in hun strijd voor de vrijheid der menschen en volken tegen het nationaal-socialistische imperialisme. Wij hebben de vaste overtuiging, dat 1940 gelukkiger zal zijn voor de geheele menschheid en speciaal voor de slachtoffers van Hit-

ler, n.l. Polen, Tsjecho-Slowakije en Oostenrijk, voor het Duitsche volk zelf en voor het heldhaftige Finland.

ENGELAND. — **Mevrouw Chamberlain tot de Fransche vrouwen.** —
Mevrouw Chamberlain heeft per radio een nieuwjaarsboodschap tot de Fransche vrouwen gericht. Zij zeide o.a.: „Ik ben er van overtuigd, dat de vriendschap, die ons reeds verbond, dieper en sterker is geworden door de offers, die van onze beide landen gevraagd worden. De Engelsche soldaten, die het Kanaal zijn overgestoken, vormen slechts de voorhoede van het groote leger, dat thans in dit land bijeengebracht wordt".
(Vor. ber. Kerstboodschappen 1939, 4070)

A. **ITALIE. — Het tegenbezoek van Z. H. Paus Pius XII aan het Quirinaal - Hoofdpunten van de Lateraansche verdragen.** —
Ruim tien jaren nadat de Lateraansche Verdragen werden gesloten, waarmede in Italië de verzoening tusschen Kerk en Staat werd bezegeld, heeft de Paus op 28 December zijn eerste bezoek aan den Koning gebracht, nadat eenige dagen tevoren de Koning van Italië, Victor Emmanuel III, een bezoek aan het Vaticaan had afgelegd. Het is duidelijk, dat deze gebeurtenis van historische beteekenis wordt geacht.
Na den val van den kerkelijken staat in 1870 beschouwden de Pausen zich als „de gevangenen van het Vaticaan". Zij verlieten het nimmer, en ofschoon de verhouding tot het politieke gezag in Italië officieel vriendschappelijk was, miste ze alle soepelheid. Het aan het bewind komen van het fascisme verscherpte de verhouding, daar de Heilige Stoel herhaalde malen duidelijk te kennen gaf de totalitaire gedachte niet te kunnen onderschrijven. De politiek, welke Mussolini aanvankelijk tegen de Kerk voerde, verdiepte de klove, die pas werd overbrugd toen de Duce deze politiek wijzigde. In Februari 1929 kwamen de verdragen van San Giovanni in Laterano tot stand, welke geheel nieuwe betrekkingen tusschen Kerk en Staat inluidden.
Ter herinnering diene dat in de verdragen de souvereiniteit van den Paus werd erkend en diens wereldlijk bezit nauwkeurig werd omschreven. Dit omvat in de eerste plaats het gebied der Vaticaan Stad (Citta del Vaticano), de drie patriarchale basilieken van San Giovanni, San Paolo en San Maria Maggiore, benevens verscheidene andere kerken en het Castel Gandolfo. Voorts zijn de goederen, die komen van, of gaan naar Vaticaan Stad, tolvrij.
Daartegenover erkent de „Heilige Stoel" den Staat Italië.
De verdragen werden destijds door kardinaal Gasparri voor de Curie en door Mussolini voor den Italiaanschen Staat onderteekend. (Telex-A. N. P. - De Tijd)
(Vor. ber. Paus Pius XII 4070)

B. **TURKIJE. — Aardbevingen en overstroomingen.** —
Sedert eenige dagen wordt Turkije geteisterd door aardbevingen. De laatste officieuze raming van het aantal slachtoffers bedraagt 48.000, waarvan volgens de officieele mededeeling 45.000 zijn gedood en de rest gewond. Naar wordt vernomen zijn 8 steden, die elk ruim 20.000 inwoners tellen en 52 dorpen volkomen verwoest. De zwaarst getroffen stad is Erzindjan.
Door den meteorologischen dienst in Turkije wordt er op gewezen, dat men nog gedurende een periode van tien dagen of langer nieuwe aardschokken kan verwachten.
Een nieuwe ramp heeft op 1 Januari Turkije getroffen. In het westelijk deel van Anatolië hebben stortregens overstroomingen veroorzaakt, welke tot nu reeds vierhonderd slachtoffers hebben geëischt.
(Telex-A. N. P.)

C. **BELGIE. — De neutraliteit van Nederland.** —
Op 19 December nam minister Spaak bij de debatten over de begrooting van Buitenlandsche Zaken, het woord en hij vond bij vrijwel alle Kamerleden instemming toen hij verklaarde, dat er in België eigenlijk niemand is, die het land in oorlog zou willen zien, maar dat vrijwel iedereen er wenscht, dat België neutraal zal blijven zoolang zijn onafhankelijkheid, de integriteit van zijn grondgebied en zijn vitale belangen niet zullen worden bedreigd.
Verder verklaarde minister Spaak, dat voor België een onafhankelijk en neutraal Nederland, zoowel militair, economisch, als moreel een garantie van zekerheid en vrede is. Men heeft ons gevraagd, zoo zeide de minister, wat onze houding zou zijn, als Nederland werd aangevallen? Ik wilde mij door geen enkel automatisme binden, maar men zal begrijpen, dat ik het voor onzinnig verklaar, dat een verandering van den toestand in Nederland ons onverschillig zou laten."
(Agence Belga) **(Vor. ber. Polit. samenwerking België-Nederland 4060 C; Min. Spaak 3650 D)**

2 JANUARI 1940

OORLOG 1939. — Recapitulatie van het wereldgebeuren van 21—30 November 1939. —

21 November: De Engelsche premier, Neville Chamberlain, deelt in het Lagerhuis mede, dat bij wijze van représaille tegen Duitschland exporten van Duitschen oorsprong of van Duitsche eigenaars op neutrale schepen in beslag zullen worden genomen. **(pag. 4031)**
Het standrecht te Praag en andere districten wordt weer opgeheven. **(pag. 4028)**
Een verdachte van den aanslag op Hitler te München, Georg Elser, wordt gearresteerd; volgens Duitsche berichten zou Otto Strasser, (een ex-lid van de partij, thans in het buitenland) de organisator zijn van het misdrijf. **(pag. 4031)**
Het Japansche passagiersschip Terukuni Maroe is bij de Engelsche kust op een mijn geloopen en gezonken. **(pag. 4032)**
Met ingang van 21 November zijn in Nederland weer periodieke verloven verleend.

22 November: Duitsche vliegtuigen werpen bommen uit boven de Shetland eilanden; aan het Westelijk front worden luchtgevechten geleverd. **(pag. 4031)**
De Fransche regeering neemt hetzelfde besluit als de Engelsche inzake het oefenen van représailles tegen den Duitschen buitenlandschen handel. **(pag. 4031)**

23 November: De Roemeensche regeering treedt af. **(pag. 4032 C)**
De Belgische en Nederlandsche regeeringen protesteeren bij de Engelschen tegen de représaille-maatregelen. **(pag. 4032 A)**

24 November: Tatarescu vormt een nieuw Roemeensch kabinet. **(pag. 4032 C)**
Aan de kust van York zijn ongeveer 200 Duitsche mijnen aangespoeld.
Bekend wordt, dat de Engelsche Kruiser „Belfast" in de Firth of Forth door een torpedo of een mijn is beschadigd. **(pag. 4032)**
Bekend wordt, dat het motortankschip „Sliedrecht" van Van Ommeren's Scheepvaartbedrijf aan de westkust van Ierland door een Duitsche duikboot is getorpedeerd; een sloep met 26 opvarenden wordt vermist. **(pag. 4034 B)**

25 November: Japan, Zweden en Italië protesteeren te Londen tegen de Britsche représailles.
Het Duitsche mijnenveld onder de Zweedsche kust wordt uitgebreid; de Zweedsche regeering protesteert te Berlijn.
De Nederlandsche regeering protesteert te Berlijn tegen de grensschending bij Venlo op 9 November. Bij deze grensschending is de Nederlandsche officier Klop doodgeschoten. **(pag. 4034 B)**

26 November: Russen melden incidenten aan de Finsche grens; 4 Russische soldaten gedood. **(4039 B)**
Op de sommatie haar troepen 25 K.M. van de grens terug te trekken, antwoordt de Finsche regeering hiertoe bereid te zijn, mits de Russen hetzelfde doen. **(pag. 4039 B)**

De Engelsche hulpkruiser „Rawalpindi" wordt door de „Deutschland" tot zinken gebracht, van de 300 opvarenden 17 gered. **(pag. 4032)**
Een groot aantal schepen, waaronder de Poolsche mailboot „Pilsudski", loopt op mijnen of wordt getorpedeerd. **(pag. 4032)**

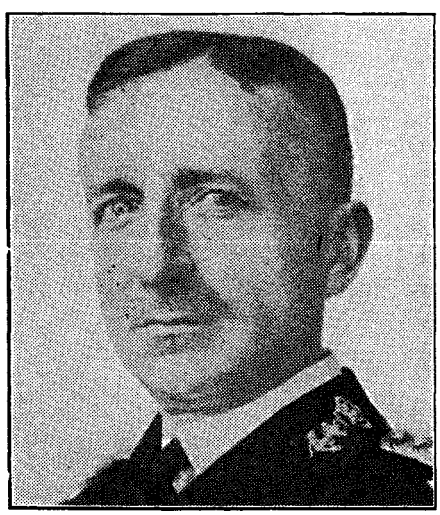
27 November: De Engelsche Koning teekent de „Order in Council", welke voorziet in de Britsche représaillemaatregelen tegen den Duitschen mijnenoorlog. **(pag. 4038)**
De „Spaarndam" van de Holland-Amerika Lijn, loopt bij de Engelsche kust op een mijn; vijf personen komen om het leven. **(pag. 4034 B)**

28 November: Rusland zegt het non-agressieverdrag met Finland op. **(pag. 4039 B)**
Het verbod van den Duitschen uitvoer wordt te Londen afgekondigd; het treedt 4 December in werking. Als Duitsche goederen worden beschouwd goederen, welke voor 25% of meer uit Duitsch materiaal bestaan. **(pag. 4038)**
De Tweede Kamer weigert een interpellatie-Wijnkoop over de blokkade-politiek.

29 November: Rusland verbreekt de diplomatieke betrekkingen met Finland. **(pag. 4039 B)**
De Amerikaansche regeering biedt goede diensten aan, indien Finland en Rusland dit wenschen. **(4039 B)**

30 November: De Russische troepen overschrijden de Finsche grens. Helsinki wordt gebombardeerd, waarbij 200 dooden vallen. **(pag. 4040 A)**
De Fransche Kamer neemt het ontwerp, tot het verstrekken van volmachten aan de regeering, aan met 309 tegen 188 stemmen. **(pag. 4040)**
De onschendbaarheid der Fransche communistische Kamerleden wordt opgeheven.
Engeland legt een nieuw mijnenveld in de Noordzee. (Red. K. H. A.) **(Vor. ber. Recap. Wereldgebeuren v. 11—20 Nov. 1939, 4069)**

A. Z. EXC. J. DE GRAAFF, Vice-admiraal b. d. —
Tot ons groot genoegen kunnen wij mededeelen, dat Z. Exc. J. de Graaff, Vice-admiraal b. d. te den Haag, zich bereid heeft verklaard, belangeloos de supervisie op zich te nemen van de rubriek: Marine Zaken van Keesings Historisch Archief.

Z. Exc. J. de Graaff.

J. de Graaff is op 16 September 1879 te Sommelsdijk geboren en trad in 1896 als adelborst in den zeedienst. Na in 1900 te zijn bevorderd tot adelborst der 1e klasse werden de verschillende officiersrangen doorloopen en volgde in 1932 zijn benoeming tot Schout bij Nacht.
In den vlagofficiersrang was hij van 16 April 1932 tot 1 Juli 1936 Chef van den Marine Staf, tevens hoofd van de IIe Afd. A. van het Departement van Defensie. Op laatst genoemden datum verliet de Vice-Admiraal de Graaff den Zeedienst met pensioen.
Hij is in zijn diensttijd onderscheiden met het Commandeurskruis van de Orde van Oranje Nassau met de Zwaarden en met het Ridderkruis in de Orde van den Nederlandschen Leeuw.
Na zijn pensionneering werd hij door den Volkenbond benoemd tot Hooge Commissaris van Danzig, terwijl hij daarna aangezocht werd voor de functie van Hoofdadministrateur der zeecontrôle van de Non-interventie-commissie. Hij heeft echter voor beide benoemingen bedankt en is thans werkzaam bij het Krijgsgeschiedkundig Archief van den Generalen Staf te den Haag. (Red. K. H. A.)

OORLOG 1939. — Krijgsverrichtingen Westelijk Front van 24—30 December 1939. —

29 December: Engelsch slagschip door Duitsche duikboot met een torpedo aangevallen. Volgens officieele Engelsche lezing zijn er 4 personen gedood en is eenige schade aangericht. Het schip is een haven binnengeloopen.

30 December: Duitsch marinevaartuig tijdens zwaren storm in de Oostzee gestrand. Duitsch stoomschip in het Zuidelijk deel van den Atlantischen Oceaan door een Britschen kruiser buitgemaakt. (Red. K. H. A.)
(Vor. ber. Overz. v. 17—23 Dec. 1939, 4069)

B. SOVJET-RUSLAND. — Krijgsverrichtingen in Finland van 24—30 December 1939. —

25 December: Honderden Russische vliegtuigen boven Finland. Aanvallen op Finsche spoorlijnen. Ook strijd op Russisch gebied.

26 December: Nieuwe Russische aanvallen op Mannerheimlinie afgeslagen. Wiborg wordt gebombardeerd.

27 December: Finsche ski-troepen bedreigen den Moermansk-spoorweg. Russische luchtaanvallen op Finsche steden.

28 December: Finnen melden het neerhalen van 9 Russische vliegtuigen. De Russische aanvoer langs den Moermansk-spoorweg wordt door Finnen bemoeilijkt.

29 December: Volgens een Finsch bericht zijn tot nu toe 25.000 Russische soldaten gesneuveld.

30 December: Russen aan front bij Salla in moeilijkheden. De spoorweg Leningrad—Moermansk is door Finsche ski-patrouilles op drie punten vernield.
(Red. K. H. A.)
(Vor. ber. Overz. v. 17—23 Dec. 1939, 4068 B)

3 JANUARI 1940

C. NEDERLAND EN DE OORLOG. - 1939-'40. — Nieuwjaarsrede van minister-president Jhr. mr. D. J. de Geer. - „Waakzaamheid en vertrouwen." —
De minister-president heeft ter gelegenheid van de jaarwisseling een rede gehouden, waaraan wij o.a. het volgende ontleenen:
„Het is verheugend, dat verschillende stemmen, zoowel uit Europa als uit Amerika, opgaan die tot bezinning roepen. Wij mogen onderstellen, dat die stemmen ook in de belligerente landen niet zonder weerklank blijven, al moet men daar, om een indruk van zwakte te vermijden, zich ervoor hoeden hiervan ontijdig te doen blijken. Ook in die landen moet wel het besef levendig zijn, dat het beter is, onder erkenning van de wederzijds sinds 1918 begane fouten, de handen ineen te slaan, dan een algemeene uitputting en verarming te riskeeren, die ons werelddeel tot een speelbal zouden maken van duistere machten, welke de beschaving van geen enkel land onaangetast zouden laten.
Wat ons land aangaat, wij mogen met dankbaarheid gedenken, dat het tot dusver voor de oorlogsramp bewaard is gebleven en dat het van de omringende belligerente mogendheden de verzekering heeft ontvangen, dat ook verder onze neutraliteit zal worden ontzien, indien wij haar zelf zullen handhaven. Dat omtrent dit laatste alle twijfel is uitgesloten, daar-

voor staat de onwrikbare wil van regeering en volk borg."
Zwaar drukken niettemin ook op ons de gevolgen van den oorlog. Er wordt stoffelijk geleden en geestelijk door velen een harde strijd doorgemaakt. Een vriendelijken groet moge ik hier brengen aan onze gemobiliseerden en hun gezinnen. Het offer, dat zij brengen, kan ons helpen, de zooveel lichtere lasten, die ons vaak zoo moeilijk te dragen schijnen, met blijmoedigheid te aanvaarden.
De algemeene houding, die aan ons neutrale volk te midden van de heerschende onzekerheden past, is in twee woorden samen te vatten: waakzaamheid en vertrouwen.
In den nood van deze dagen hebben wij allen een taak van redding. In kleinen of in grooten kring. Tegenover eigen omgeving of tegenover het volksgeheel. Wie zich het ijverigst daaraan wijdt, zal het minst gevaar loopen zijn kalmte te verliezen.
Ik wensch u allen toe, den zegen hiervan te ervaren. De beste weg daartoe is, u te stellen onder de hoede van onzen Hemelschen Vader, Die op wondere wijze beproevingen tot zegeningen maakt en Die — hetzij het dan oorlog is of vrede — ook in dit jaar bereid is ons te schenken Zijn vrede, die, naar het Paulinische woord, alle verstand te boven gaat.

(Vor. ber. Radio-rede Jhr. Mr. de Geer 4019 C)

Radiorede van Dr. H. Colijn. —
De minister van Staat, dr. H. Colijn, heeft op Nieuwjaarsdag voor de N.C.R.V.-radio een rede gehouden. Wij ontleenen hieraan o.a. het volgende:
Wie de laatste dertig jaren bewust heeft meegeleefd, aldus spr., en er zich toe zet om eens na te gaan, bij hoeveel jaarwisselingen in die periode de horizon klaar was en de toekomst met vertrouwen werd tegemoet gezien, die zal slechts een schralen oogst binnenhalen.
Het is begrijpelijk, dat het hart van hèn, die thans den middelbaren leeftijd bereikt hebben of daarboven uitgaan, als ze letten op de geschiedenis der laatste 26 of 30 jaren, met groote zorg voor de toekomst vervuld is. Het zou zelfs verkeerd zijn, indien het anders ware, indien de ervaringen van de laatste kwart eeuw aan ons waren voorbijgegaan zonder een spoor van nadenken achter te laten, indien die ervaringen ons niet geleerd hadden, dat we buitengewoon moeilijke tijden tegemoet gaan, vooral dan, als de thans uitgebroken oorlog van langen duur mocht zijn en als hij, wat dan te vreezen is, zou eindigen in een sfeer van laaienden hartstocht en haat en met een groote mate van financieele en economische uitputting bij de strijdende mogendheden. Vooral als men dan ook rekent met het feit, dat er een groote mogendheid in Europa is, die meent een missie te hebben, om de wereldrevolutie te bevorderen en die bovendien thans ook de politieke idealen van het oude Tsarenrijk tracht te verwezenlijken.
Spr. wekte ten slotte allen op, hun hoop op God te stellen.
(Telex-A. N. P.) **(Vor. ber. Dr. H. Colijn 4011 B; Nederland en de Oorlog 4076 B)**

A. BELGIE. — Belastingen. - Voor frs. 1½ milliard door Senaat goedgekeurd. —
Na de Kamer nam de Senaat op 29 Dec. '39 de regeeringsvoorstellen tot het uitvoeren van nieuwe belastingen aan, die frs. 1½ milliard moeten opbrengen. De belasting van 70% op in handel of industrie verkregen oorlogswinst werd met 90 stemmen voor, 27 stemmen tegen en 19 blanco stemmen aangenomen.
(Agence Belga) **(Vor. ber. Belastingen 3307 C)**

B. ITALIE. — De ambassadeur te Moskou naar Rome ontboden. —
De Italiaansche regeering heeft haar ambassadeur te Moskou uitgenoodigd met verlof naar Italië te komen. Deze stap zou verband houden met het vertrek, eenigen tijd geleden, van den Russischen ambassadeur te Rome, naar zijn land. Aanleiding tot dit vertrek zouden mede geweest zijn de demonstraties, welke te Rome in verband met Rusland's inval in Finland, zijn voorgekomen. (Stefani)
(Vor. ber. Vertr. Russ. Ambass. 4060 B)

C. ITALIE. — Een waarschuwing aan Moskou. - „Niet over de Karpathen". —
„Het roode leger heeft de Karpathen bereikt, doch Italië zal niet toestaan, dat het verder naar het Zuiden doordringt," aldus schrijft de „Relazioni Internazionali" op 2 Januari '40.
„Italië is steeds trouw gebleven aan zijn anti-bolsjewistische gedragslijn," aldus het tijdschrift, „en heeft nimmer geaarzeld daar tusschenbeide te komen, waar het communistische gevaar zich zou kunnen manifesteeren. Rusland is thans in een lange en duistere militaire actie in Finland verwikkeld, maar het aanhouden van de bolsjewistische propaganda in Zuidoost-Europa doet voorzien, dat in een tweede periode de plannen van Moskou op het Donau-bekken en den Balkan gericht zouden kunnen worden. Het is echter duidelijk, dat Italië zich niet gedesinteresseerd kan toonen voor een dergelijken toestand.
De drie groote schiereilanden in de Middellandsche Zee, het Italiaansche schiereiland, het Iberische schiereiland en het Balkan-schiereiland zijn door een gemeenschappelijke beschaving en lotsbestemming verbonden, doordat zij ook aan één zee grenzen. Indien het bolsjewisme zich op een dezer drie schiereilanden zou vestigen, zou de geheele Middellandsche Zee bedreigd worden. Daarom heeft de Groote Fascistische Raad op 7 December '39 verklaard, dat alles, wat in het Donaubekken en op den Balkan zou kunnen gebeuren, Italië wel moet interesseeren, gezien de gemeenschappelijke grenzen te land en ter zee, welke na de hereeniging met Albanië zijn ontstaan. Italië wenscht orde en vrede in gerechtigheid, opdat de noodzakelijke voorwaarden voor een nieuw Europa geschapen kunnen worden." (Agence Belga)
(Vor. ber. Russ. expansie 4074 B; Kaart 4047a)

4 JANUARI 1940

D. VEREENIGDE STATEN. — President Roosevelt's rede bij de opening van het 76ste Congres. —
President Roosevelt heeft de derde zitting van het 76ste Congres op 3 Januari geopend met een rede, waarin hij den nadruk heeft gelegd op het feit, dat geen land, en dus ook Amerika niet, zich van hetgeen er in de rest der wereld geschiedt, kan isoleeren. De Vereenigde Staten kunnen niet welvarend zijn binnen een hoogen muur van isolement, zoo zeide hij.
Niemand in de V. S. wil, dat Amerika militair in den oorlog zal worden betrokken, maar dat beteekent niet, dat de oorlog Amerika niet aangaat. De Amerikanen moeten nagaan, aldus de president, hoe de toekomst van hun kinderen zou zijn, als de kleine naties aanhangsels werden van de machtige miltaire stelsels en indien groote deelen der wereld geen vrijheid en democratie meer zouden kennen.
Ook moet Amerika, als het vredesherstel weer aan de orde is, zijn invloed aanwenden voor het vrijmaken van den wereldhandel, opdat geen land meer door oorlog behoeft na te streven, wat het door overleg kan verkrijgen. Amerika mag de mogelijkheden om leiding te nemen bij het vredesherstel niet verminderen door eigen handelsegoïsme.
Om veiligheidsredenen drong Roosevelt ten slotte aan op versterking der defensie, waarvan de uitgaven door hoogere belastingen gedekt moeten worden.
(Telex-A. N. P.) **(Vor. ber. Pres. Roosevelt 4071)**

E. NEDERL. OOST-INDIE EN DE OORLOG 1939-40. Oudejaarsavondrede van Z.Exc. den Gouverneur-Generaal. —
De Gouverneur-Generaal van Nederlandsch-Indië, Jhr. mr. A. W. L. Tjarda van Starkenborgh Stachouwer, heeft voor de microfoon van de N.I.R.O.M. de gebruikelijke Oudejaarsavondrede gehouden, waaraan het volgende is ontleend:
Hij wees er op, dat het beeld, dat 1939 bij een terugblik toont, zijn wezenstrekken ontleent aan de internationale spanningen, die na een lange dreiging tot ontlading zijn gekomen en een brand veroorzaakten, welken wij met bezorgdheid gadeslaan.
Te midden van de oorlogvoerenden is Nederland in Europa omsloten en bekneld.

Verwijderd van het centrum van beroering, en heel wat minder door gevaar omgeven, is Nederlandsch-Indië boven het moederland bevoorrecht.
Nochtans eischt ook hier 's lands veiligheid bijzondere en persoonlijke offers en past het, een saluut te brengen aan hen, die met bereidvaardigheid in dezen archipel te land en op de zeeën hun vaderlandschen plicht vervullen.
Nederlandsch-Indië mocht belangrijk bijdragen in de voorziening van de behoeften van Nederland, terwijl het daartoe strekkende steun was voor eigen uitvoer. Op gelukkige wijze werden beide zijden gediend.
De staat van onzekerheid, waarin vele gevestigde verhoudingen zijn komen te verkeeren, spoorde aan tot het zoeken van nieuwe wegen en methoden, ook tot het scheppen van nieuwe bedrijven.
Was er bezorgdheid in het medeleven met het moederland, gegriefdheid over het onrecht, door de oorlogvoerenden aangedaan aan eerste-rangs-belangen van het Koninkrijk, werden individueel offers gebracht en teleurstellingen ondervonden, naar waarheid kan niet worden gezegd, dat Nederlandsch-Indië, als gemeenschap, door harde slagen zou zijn getroffen.
Veeleer mag met dankbaarheid worden erkend, dat vele vreezen voorshands niet zijn verwezenlijkt, de moeilijkheden voor een goed deel zijn overwonnen.
(Aneta) **(Vor. ber. Gouv.-Generaal 3835 E)**

OORLOG 1939-'40. —

ENGELAND. — **Twee millioen nieuwe dienstplichtigen. —**
Op 1 Januari '40 heeft de Koning in een Privy Council een proclamatie onderteekend op grond waarvan bijna 2 millioen man dienstplichtig worden voor de gewapende strijdkrachten.
Het betreft alle mannen, die op 1 Januari 19 jaar oud waren, doch nog geen 28 jaar.
De inschrijving en oproeping van de verschillende groepen zullen in den loop van het jaar worden bekend gemaakt.
De eerste groep zal die der 23-jarigen zijn. Het is evenwel niet waarschijnlijk, dat deze mannen voor 1 Maart zullen worden opgeroepen, daar zij, die in November en December werden ingeschreven, nog niet zijn opgeroepen. **(V. b. Oproep 250.000 m. 3971)**

Britsche ambassadeur uit Moskou vertrokken. —
Seeds, de Britsche ambassadeur, is op 2 Januari uit Moskou naar Engeland vertrokken.
(Vor. ber. Diplomatie 3937)

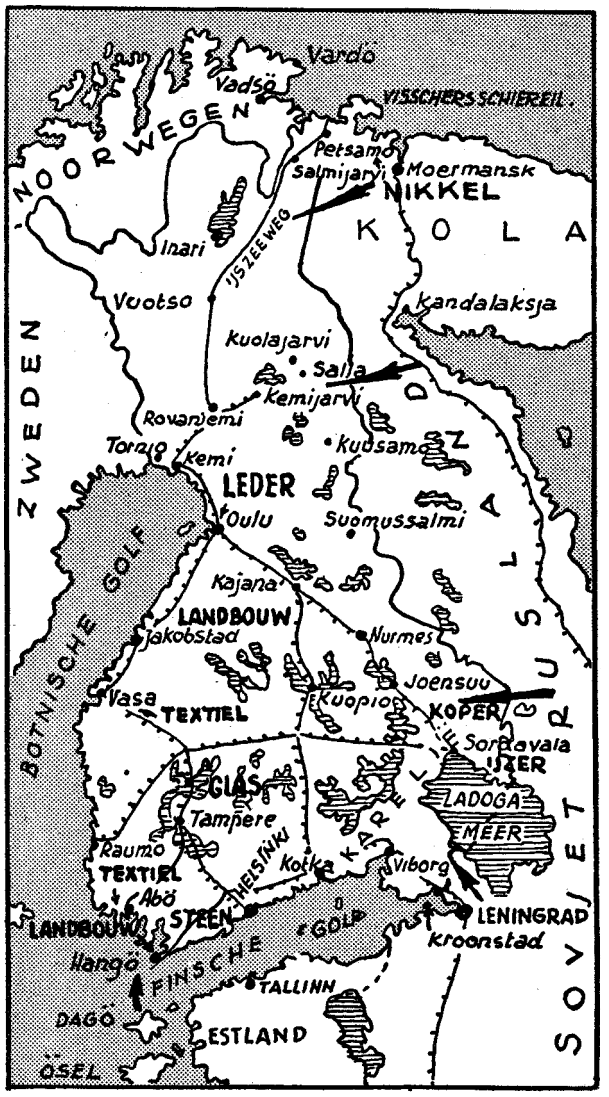
FRANKRIJK. — **Begrooting goedgekeurd. —**
De Senaat heeft, evenals de Kamer, op 28 December, na een rede van den minister van Financiën, Paul Reynaud, de financieele wetsontwerpen (80 milliard franc) met algemeene stemmen goedgekeurd.
(Vor. ber. Financiën 4073)

DUITSCHLAND. — **Mandaatgebieden. —**
De Duitsche regeering heeft op 31 December er bij de in de mandaatcommissie vertegenwoordigde neutrale mogendheden en bij de regeeringen van Engeland en Frankrijk tegen geprotesteerd, dat Engeland en Frankrijk de mandaatgebieden, die hun zijn overgedragen, voor hun oorlogsdoeleinden gebruiken. In de Duitsche nota wordt gezegd, dat de mandaatgebieden niet onder Engelsche en Fransche souvereiniteit staan en dat het veeleer de taak dezer mogendheden is, den mandaatgebieden geleidelijk zelfstandigheid te verzekeren en vooral den vrede daar te handhaven. Het tegenwoordige optreden der mandaatmogendheden, aldus de nota, beteekent juist het tegendeel. (Telex-A. N. P.)
(Vor. ber. Mandaatgebieden 2395 A.)

A. FINLAND. — Productie. - In- en uitvoer. - Handel met Nederland. —
De dramatische gebeurtenissen, die zich in Finland afspelen, richten ook de aandacht op de economische structuur en beteekenis van deze jonge republiek. Hieronder volgen eenige cijfers, die wij aan de Telegraaf hebben ontleend.

Waarde der productie v. d. Finsche industrie in 1938:
(in millioenen Finsche marken)

Houtzagerij . . .	3224	Voedings- en ge-	
Houtslijp en carton	808	notmiddelen . .	3454
Cellulose	2423	Machine-industrie .	1029
Triplex	522	Leer en schoenen .	946
Papier	1266	Chem. en ceramische industrie .	1239
Textiel en kleeding	2264		

← = Operatiebases der Russen in Finland.

(Overname zonder bronvermelding verboden)

Finsche buitenlandsche handel:
(in millioenen Finsche marken)

	Invoer	Uitvoer	Saldo
Gemiddeld 1931—'35 . . .	4203	5370	+ 1167
1936	6369	7223	+ 854
1937	9306	9380	+ 74
1938	8612	8431	— 181

Nederlandsch-Finsche handel:
(in duizenden guldens)

	Invoer uit Finland	Uitvoer naar Finland
1935	6042	4515
1936	7659	5672
1937	16697	10769
1938	15848	9449

Uit deze tabel blijkt dus, dat de waarde van onzen invoer uit Finland sinds 1935 2½ maal zoo groot is geworden, terwijl onze uitvoer naar Finland is verdubbeld. (Telegraaf)
(Vor. ber. In- en uitvoercijfers 2914 C; Handelsverdr. m. Nederland 3601 C; Finssch-Russ. kwestie 4079 B)

5 JANUARI 1940

OORLOG 1939-'40. —
DUITSCHLAND. — **Generaal-Veldmaarschalk Göring opperste leider der oorlogseconomie. —**
Om de krachtigste leiding van de Duitsche oorlogseconomie te verzekeren, heeft generaal-veldmaarschalk Göring op 4 Januari besloten, een verdere unificatie in de leiding van de economische politiek tot stand te brengen. Göring neemt de leiding van de oorlogseconomie geheel in handen en wordt hoogste oorlogs-economische instantie.
Voorts worden, om de beslist noodzakelijke samenwerking te waarborgen, alle in de oorlogseconomische politiek ingeschakelde hoogste rijksautoriteiten in een algemeenen raad vereenigd.
Met de vertegenwoordiging van Göring in de leiding van den algemeenen raad is staatssecretaris Körner belast.

In het tijdschrift „Der Vierjahresplan" geeft staatssecretaris Körner eenige verduidelijkingen van de nieuwe maatregelen. Om door sterkere schaakzetten het hoofd te bieden aan de Britsche blokkade moet de oorlogseconomische politiek worden aangepast aan de nieuwe mogelijkheden. Drie voorwaarden zijn onmisbaar:
1) Duidelijk gezag en zoo krachtig mogelijke autoritaire leiding van de geheele oorlogseconomie.
2) De nauwst mogelijke samenwerking van alle organen, die zich bezig houden met oorlogseconomische vraagstukken.
3) Discipline en bewuste medewerking van het geheele volk.
Körner geeft uiting aan de overtuiging, dat de nieuwe regeling in de toekomst, ook bij een langen duur van den oorlog, volledig berekend zal zijn op alle vraagstukken van economischen aard, die zich zouden kunnen voordoen.
(Vor. ber. Gen. Göring 3938)

De „Tacoma" te Montevideo geïnterneerd. —
Het hulpschip van het vestzakslagschip „Admiral Graf von Spee", het Duitsche vrachtschip „Tacoma", groot 8.268 t., eigendom van de Hamburg—Amerika-Lijn, is, met zijn bemanning, te Montevideo geïnterneerd. De regeering van Uruguay deelde den kapitein van de „Tacoma" mede, dat zijn schip als een marinevaartuig wordt beschouwd.
(Vor. ber. „Admiral Graf von Spee" 4069)

ENGELAND. — **Kabinet-Neville Chamberlain. - Mutaties in Oorlog, Voorlichting en Handel. —**
Ten gevolge van tot dusverre nog niet volledig bekende oorzaken, zijn op 5 Januari '40 de Britsche minister van Oorlog, Hore Belisha en de minister van Voorlichting, Lord MacMillan, afgetreden.
De Koning heeft tot minister van Oorlog benoemd Oliver Stanley, tot dusver minister van Handel, tot minister van Voorlichting Sir John Reith en tot minister van Handel Sir Andrew Rae Duncan.
Hore Belisha, die sinds 1937 minister van Oorlog is geweest, was tevoren minister van Verkeer. Stanley was sedert 1937 minister van Handel en Duncan is een bekend industrieel en directeur van de Bank van Engeland, terwijl Reith bekend is als gewezen directeur-generaal van de B.B.C. (D. N. B. - Times)
(Vor. ber. Kabinet Nev. Chamberlain 3933 A.)

A. **VEREENIGDE STATEN. — Defensie uitgaven. - Begrooting en deficit. —**
President Roosevelt heeft op 3 Januari het Congres verzocht, $ 271.999.523 te voteeren voor de bescherming van de Amerikaansche neutraliteit en ter versterking van de nationale verdediging.
Het deficit op de begrooting der Ver. Staten bedraagt voor de eerste zes maanden van het financieele jaar 1939-'40 $ 2.023.238.159.
De totale uitgaven bedragen $ 4.767.467.673; de inkomsten $ 2.744.299.513. Aan het, einde Juli 1940, afloopende jaar, zal het deficit naar schatting $ 4 milliard bedragen. (Telex-A. N. P.)
(Vor. ber. Begrooting 3841 D; Marine-cred. 3791 G)

B. **CHILI. — Kabinetswijziging. —**
De Chileensche minister van Financiën, Roberto Wachholtz, is dezer dagen afgetreden wegens een verschil van meening met den minister van Openbare Gezondheid. De President van de republiek heeft het ontslag aangenomen.
De afgetreden minister van Financiën is opgevolgd door Pedro Enrique Alfonso, tot nu toe minister van Binnenlandsche Zaken. Minister van Binnenlandsche Zaken werd Guillermo Labarca, tot nu toe minister van Landsverdediging, terwijl de gezant van Chili in Peru, Alfredo Duhalde, is benoemd tot minister van Landsverdediging. (Telex-A. N. P.)
(Vor. ber. President 3519 E)

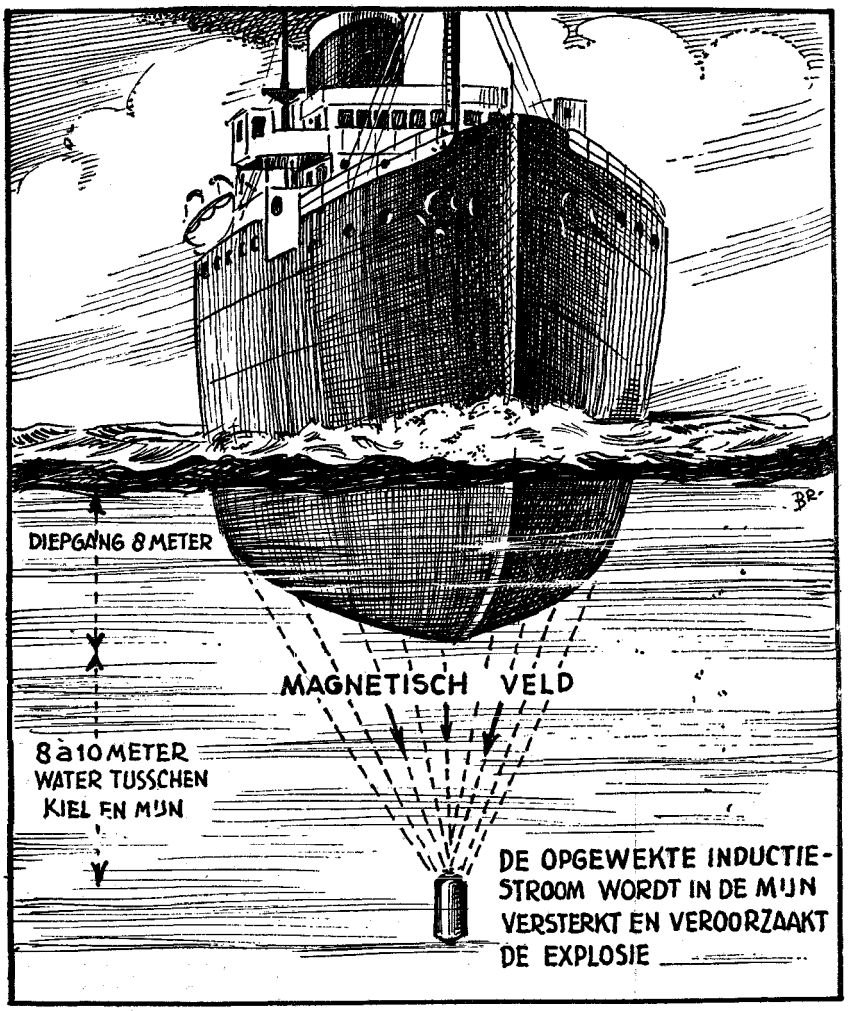
C. **BELGIE. — Kabinet-Pierlot. - Mutaties. —**
De Belgische minister-president Pierlot heeft op 4 Jan. '40 medegedeeld, dat hij van den Koning een mededeeling heeft ontvangen, waarin hij er mede belast wordt, Z.M. zoo spoedig mogelijk voorstellen voor te leggen betreffende de wijzigingen, die in de samenstelling van de regeering zouden kunnen worden aangebracht.
Op 5 Januari heeft minister-president Pierlot de nieuwe regeering als volgt samengesteld:
Minister-president: Pierlot (R.K.);
Binnenlandsche Zaken: Vanderpoorten (Lib.);
Justitie: Janson (Lib.);
Buitenlandsche Zaken: Spaak (Socialist);
Financiën: Gutt (extra-parlementair);
Defensie: Generaal Denis (extra-parlementair);
Economische Zaken en Voedselvoorziening: Sap (Cons. Kath.);
Verkeer: Delfosse (Chr.-dem.);
Landbouw: Graaf d'Aspremont-Lynden (C. Kath.);
Onderwijs: Soudan (Socialist);
Koloniën: De Vleeschauwer (R.K.);
Arbeid en Sociale Zaken: Balthazar (Socialist);
Gezondheid: Marcel Henry Jaspar (Liberaal);
Openbare Werken: Matagne (Socialist).
(Agence Belga) **(Vor. ber. Kabinet-Pierlot 3933 C)**

6 JANUARI 1940

D. **NEDERLAND EN DE OORLOG. - 1939-'40. — Nederland onaantastbaar aan alle zijden. —**
De Regeeringspersdienst meldt:
Sedert eenigen tijd worden in buitenlandsche persorganen tendentieuze berichten omtrent Nederland verspreid, in dier voege dat twijfel wordt gewekt aan Nederlands vastbeslotenheid om zich met alle krachten, waarover het land beschikt, tegen elken buitenlandschen aanval te verweren.
Naar aanleiding hiervan zij nogmaals verklaard, ter voorkoming van alle misrekening en ter wegneming van verder misverstand, dat over Nederlands onaantastbaarheid niet te onderhandelen valt en dat elke aanrander van het Nederlandsche grondgebied den meest hardnekkigen weerstand onzer wapenen zal ontmoeten, van welke zijde de aanval ook moge komen. **(Vor. ber. Procl. Neutraliteit 3933 D; Nederland en de Oorlog 4079 C)**

E. **SOVJET-RUSLAND. — Bulgaarsch-Russisch handelsverdrag. —**
Op 5 Januari '40 is te Moskou een verdrag van handel en scheepvaart voor den tijd van drie jaar gesloten tusschen de Sovjet-Unie en Bulgarije, alsmede een overeenkomst in zake het betalingsverkeer voor 1940.
Het handelsverdrag bepaalt, dat wederzijds de beginselen van meest-begunstiging in acht zullen worden genomen. (Tass Agency)

A. DE MAGNETISCHE MIJN. — Het nieuwe wapen.
De ontploffing van een mijn door directe aanraking, langs electrischen of magnetischen weg, geschiedt door verschillende ontstekingsinrichtingen, welke in werking gesteld kunnen worden, verscheidene dagen of weken, nadat een mijn gelegd is, of na enkele seconden. In verscheidene landen zijn op dit gebied uitvindingen gedaan. De verankerde mijnen, die losslaan en door stormen, op de kusten worden geworpen, moeten, als het mechanisme goed werkt, gedesactiveerd zijn, volgens de internationale regels. Ontploffen deze toch, hetgeen nog al eens geschiedt, dan bewijst dit de slechte werking van het mechanisme, om de mijn bij losraken onschadelijk te doen worden. Als een mijn maanden in zee ligt en schelpen er zich op vastzetten, dan hapert er wel eens wat aan die inrichting.

Wat zijn nu de „voordeelen" van de magnetische mijn?
Zij ligt op den bodem der zee. Vroeger was het nadeel van zulk een mijn, die van den wal electrisch werd ontstoken, dat de explosie niet tegen den scheepswand geschiedde, maar op eenigen afstand, waardoor de uitwerking belangrijk verminderd werd. Vroeger had men een gewicht van 800 kilo noodig voor 200 kilo springstof. Thans kan men 800 kilo springstof doen in het 200 kilo zware omhulsel met bijbehooren. De uitwerking van een dergelijke magnetische mijn is dus thans veel grooter, dan van de vroegere mijnen, welke een reede afsloten.
De magnetische mijn kan niet „geveegd" worden, ten minste niet met het gewone veegtuig, dat den kabel pakt. Zij brengt dus een heele verandering teweeg in den mijnenoorlog. Deze mijn treft een schip op zijn zwakste plek bij de kiel. De indeeling in waterdichte schotten langs de zijwanden helpt dus niets. De ontploffing van zulk een mijn heeft juist tegen de kiel een verwoestende uitwerking, waarbij belangrijke steunpunten van den romp uit elkaar worden gerukt, terwijl het water naar binnen loopt. Onder den druk daarvan scheuren nog meer schotten en het schip breekt geheel doormidden, wat niet het geval behoeft te zijn, als een mijn een der zijwanden treft. In den wereldoorlog werd het slagschip „Audacious" bij de Ierssche kust door een mijn tegen de kiel getroffen en was ten ondergang gedoemd.

Het nieuwe wapen, de magnetische mijn, wordt vermoedelijk niet door zijn magnetisme tegen den huid van het schip, dat er boven is, aangetrokken, ten einde te ontploffen, wat men aanvankelijk vermoedde.
Maar men kan hetzelfde resultaat ook bereiken, als de mijn reeds tot explosie komt, indien de ijzeren massa van het schip er boven langs magnetischen weg de ontstekingsinrichting in werking stelt, enkele seconden, nadat de mijn een weinig naar boven komt drijven. De ware constructie ligt nog in het duister, daar vermoedelijk geen magnetische mijn, zonder te explodeeren, gevonden is. Wel zou de uitreiking van ridderorden aan eenige officieren van den Britschen mijnendienst „voor belangrijke diensten bij het onderzoeken en onschadelijk maken van vijandelijke mijnen" er op kunnen wijzen, dat men een magnetische mijn omhoog heeft gehaald. (Life - Telegraaf)

(Vor. ber. Magnetische Mijn 4031)

B. JAPAN. — Regeling van de grensgeschillen met Sovjet-Rusland. —
De vorming van gemeenschappelijke commissies tot nieuwe afbakening van de grens tusschen Mandsjoekwo en de Sovjet-Unie en tot afbakening van de grens tusschen Mandsjoekwo en Buiten-Mongolië, zal den weg effenen naar een belangrijke verbetering in de betrekkingen tusschen Japan, Mandsjoekwo, de Sovjet-Unie en Buiten-Mongolië, aldus meldt een persbericht uit Hsinking, dat verder zegt, dat zich ruim duizend geschillen hebben voorgedaan langs de grenzen, welke zich uitstrekken over 5.000 kilometer tusschen Mandsjoekwo, de Sovjet-Unie en Buiten-Mongolië. Veel beteekenis wordt gehecht aan de regeling van de volgende vijf punten:
1. De beslissing over het eigendomsrecht van de Khabarowsk Delta, vroeger gebied van China, dat later door het Tsaristische Rusland is bezet en thans door de Sovjets krachtig is versterkt.
2. Een nieuwe afbakening van de Oostelijke grenslijn nabij Toengning, welke ongeveer 50 meter verschoven is naar den kant van Mandsjoekwo door de overstrooming van 1889.
3. Een regeling van het geschil betreffende den weg langs de grenslijn van Oostelijk Mandsjoekwo.
4. Een regeling van het geschil betreffende een

dorpje van 64 gezinnen, dat 40 jaar geleden is gevestigd aan den Noordelijken oever van de Amoer, door Mandsjoerijsche boeren, doch dat in 1920 door Rusland is bezet.
5. Een nieuwe afbakening van de Westelijke grens tusschen Mandsjoekwo en de Sovjet-Unie. (Domei)
(Vor. ber. Grensoverschrijding 3667 B; Betrekkingen Japan-Rusland 4004 B)

7 JANUARI 1940

OORLOG 1939-'40. — Krijgsverrichtingen Westelijk Front van 31 Dec. 1939—6 Januari 1940. —
2 Januari: Een Duitsch-Engelsch luchtgevecht boven de Noord-Duitsche kust. — De afgeloopen week kenschetste zich door weinig bedrijvigheid, zoowel te land, ter zee als in de lucht. (Red. K. H. A.)
(Vor. ber. Overz. 24—30 Dec. '39, 4079)

A. **VEREENIGDE STATEN. — Edison, de nieuwe Amerikaansche minister van Marine, vraagt volmachten voor president Roosevelt. —**
Edison, de nieuwe Amerikaansche minister van Marine, heeft op 3 Januari het Congres gevraagd, Roosevelt in staat te stellen, in geval van ernstige nationale moeilijkheden, schepen en materialen aan te koopen en fabrieken te requireeren. Edison heeft verklaard, dat deze maatregel bij wijze van voorzorg zou moeten worden genomen en heeft het Congres er op gewezen, dat dergelijke volmachten in Maart 1917, een maand voordat de Vereenigde Staten den oorlog ingingen, ook aan president Wilson zijn gegeven. „Maar", zoo voegde hij hier aan toe, „dit verzoek vormt geen inleiding voor een deelneming van de Vereenigde Staten aan den oorlog."
(Telex-A. N. P.) **(Vor. ber. Marine 4071 D)**

B. **JOEGO-SLAVIE. — Handelsovereenkomst met Frankrijk. —**
Op 3 Januari werd in het kabinet van den minister van Handel en Industrie te Belgrado een handels- en betalingsovereenkomst tusschen Frankrijk en Joego-Slavië onderteekend. De onderhandelingen werden in December te Belgrado gevoerd. Op 21 December was de overeenkomst geparafeerd en zij zal tot einde 1940 van kracht blijven. (Agence Belga)
(Vor. ber. Joego-Slavië—Frankrijk 3889 E.)

C. **VEREENIGDE STATEN. — Begrooting 1940-'41.**
President Roosevelt heeft op 4 Januari in het Congres de begrooting ingediend, welke voorziet in uitgaven tot een bedrag van $ 8.424 millioen, waaronder begrepen een belangrijk verhoogde raming der uitgaven voor de landsverdediging, terwijl aan den anderen kant alle andere categorieën van uitgaven zwaar zijn besnoeid. Het totaal der geraamde uitgaven beteekent een vermindering van $ 675 millioen ten opzichte van het jaar, dat Juni 1940 zal eindigen. De President heeft veranderingen aanbevolen in de belastingheffing, welke naar schatting $ 460 millioen zullen opbrengen, waardoor het geraamde tekort in 1941 teruggebracht zal worden tot $ 1.716 millioen. President Roosevelt heeft de volgende geraamde uitgaven voorgesteld: Landsverdediging $ 1.800 millioen, werkverschaffingsprogramma's $ 1.300 millioen, landbouwprogramma's $ 900 millioen, openbare werken en beleggingen $ 1.100 millioen, pensioenen $ 1.200 millioen, interest op de openbare schuld $ 1.100 millioen, kosten der regeeringsdepartementen $ 1 milliard. (Keesings Financieel Archief)
(Vor. ber. Begrooting 1939-'40, 4082 A)

D. **ROEMENIE. — Koning Carol in Bessarabië. —**
Koning Carol van Roemenië heeft den Driekoningendag doorgebracht te midden van zijn troepen in Bessarabië. Na een godsdienstoefening en een militaire parade, ontving de Koning de plaatselijke autoriteiten en de vertegenwoordigers van de Russische en Duitsche minderheden. De Koning legde opnieuw den nadruk op het Roemeensche karakter van Bessarabië en betoogde, dat niemand voortaan meer een gebied zal kunnen schenden, dat Roemeensch is en dit voor altijd zal blijven. (Stefani)
(V. b. Koning Carol 4013 B; Bessarab. kw. 3121 B)

E. **ZWEDEN. — Handelsovereenkomst met Engeland.**
Het Engelsche ministerie voor de economische oorlogvoering deelt op 27 Dec. '39 mede, dat een handelsovereenkomst voor oorlogstijd onderteekend is tusschen Engeland en Zweden. Het doel der overeenkomst is de bestaande Engelsch-Zweedsche handelsbetrekkingen aan te passen aan de oorlogsomstandigheden, ten einde den handel tusschen de beide landen te handhaven voor zoover de omstandigheden zulks veroorloven. Ter bevordering van een vlot verloop der regelingen wordt in de overeenkomst overwogen een permanente, gemengde commissie in te stellen, die op geregelde tijden te Londen of Stockholm bijeen zou moeten komen. (Times)

F. **SOVJET-RUSLAND. — In- en uitvoer van 1913—1938. - Handel met Nederland. —**
De algemeene cijfers van den buitenlandschen handel zien er als volgt uit (in millioenen roebels; 1 roebel = ca. *f* 0.35; de gegevens voor vroegere jaren zijn herleid naar de tegenwoordige roebelwaarde):

	Uitvoer	Invoer	Omzet	Saldo
1913 . .	6596.4	6022.5	12618.9	+ 573.9
1929 . .	4045.8	3857.0	7902.3	+ 188.8
1930 . .	4539.3	4637.5	9176.8	— 89.2
1931 . .	3553.1	4839.9	8393.0	—1286.8
1932 . .	2518.2	3083.5	5601.7	— 565.3
1933 . .	2167.5	1525.1	3692.6	+ 642.4
1934 . .	1832.4	1018.0	2850.4	+ 814.4
1935 . .	1609.3	1057.2	2666.5	+ 552.1
1936 . .	1359.1	1352.5	2711.6	+ 6.3
1937 . .	1728.6	1341.2	3069.9	+ 387.4
1938 . .	1331.9	1422.9	2754.8	— 90.9

(in millioenen Roebels)

Invoer uit:	1931	1936	1938
Groot-Brittannië	320.4	204.2	240.3
Duitschland	1799.9	308.4	67.2
Frankrijk	65.8	42.1	39.4
Nederland	128.6	72.7	102.5
Italië	130.8	5.8	—
Ver. Staten	91.3	209.0	405.9
Iran	68.9	91.1	68.8
Uitvoer naar:			
Groot-Brittannië	1167.7	361.7	375.1
Duitschland	566.3	116.6	88.3
Frankrijk	124.0	103.0	59.7
Nederland	59.7	53.9	92.8
Italië	174.3	42.0	—
Ver. Staten	12.3	130.1	96.8
Iran	91.3	63.4	58.0

(N. Rott. Crt.) **(Vor. ber. In- en Uitvoercijfers 3618)**

G. **ITALIE. — Zuid-Tirol. - 82.000 Tirolers van een totaal van 264.000 stemden voor Italië. —**
Stefani publiceert op 6 Januari de volgende officieele uitslagen van de volksstemming, die onlangs in Italiaansch Tirol onder de Italianen van Duitsche afkomst is gehouden.
In de provincies Trente, Udine en Belluno hebben namelijk 19.530 personen van Duitsch ras de Italiaansche nationaliteit behouden, dat is 51% van de geheele Duitsche bevolking in deze provincies. In de provincie Bolzano waren er 63.012 Duitschers, die de Italiaansche nationaliteit wilden behouden, of wel 27% van de geheele Duitsche bevolking.
Hieruit valt te concludeeren, dat in de provincie Bolzano in totaal 226.000 Italianen van Duitsche nationaliteit woonden en in de provincies Trente, Udine en Belluno 38.400, zoodat volgens deze gegevens van Stefani in Italiaansch Tirol in totaal 264.400 Italianen van Duitsche afkomst woonden. In totaal hebben dan

van de 264.000 Duitschers er 181.858 te kennen gegeven, dat zij Tirol willen verlaten en naar Duitschland willen gaan. (Stefani) **(V. b. Zuid-Tirol 4074 C)**

8 JANUARI 1940

A. **SOVJET-RUSLAND. — Russische expansie. - Expeditie-leger der Geallieerden in Klein-Azië. —**
Naar het Italiaansche blad „Il Messagero" uit Damascus (Syrië) verneemt, is de Fransch-Engelsche militaire expeditie, die georganiseerd zou zijn naar aanleiding van de geruchten betreffende een Russische bedreiging van Afghanistan, Iran en Irak, thans gereed.
Het blad schrijft verder: De voorbereidingen tot de expeditie, die onder bevel staat van den 70-jarigen Franschen generaal Weygand, en blijkbaar ten doel heeft het veroveren van stellingen op strategische punten, ten einde een eventueelen Russischen aanval te verijdelen, verkeeren thans in hun laatste stadium. Frankrijk en Engeland zijn overtuigd, dat zij op den steun van Turkije kunnen rekenen bij een Russischen aanval op Iran, hoewel men in militaire kringen aan geallieerde zijde er op wijst, dat het grootste gevaar is gelegen in een eventueelen Russischen aanval op Afghanistan, die meer in het bijzonder zou kunnen volgen na een voor Rusland teleurstellend resultaat in Finland. (Il Messagero)
(Vor. ber. Expansie Azië 4074 B)

B. **GRIEKENLAND. — Communistische actie geheel onderdrukt. —**
De actie, welke de Grieksche regeering den laatsten tijd tegen het communisme heeft gevoerd, heeft er toe geleid, dat deze beweging thans als geheel onderdrukt mag worden beschouwd. (Telegraaf)
(Vor. ber. Communisme 2587 C)

C. **ITALIE. — Bespreking Graaf Ciano met den Hongaarschen minister van Buitenlandsche Zaken, Graaf Csaky, te Venetië. —**
Na eenige besprekingen te Venetië met zijn Italiaanschen collega Graaf Ciano, is de Hongaarsche minister van Buitenlandsche Zaken, Csaky, op 6 Januari naar Boedapest teruggekeerd, om verslag aan zijn regeering uit te brengen. Zijn voornemen om zijn vacantie te San Remo door te brengen, heeft hij opgegeven. Het communiqué luidt als volgt:
„De Italiaansche minister van Buitenlandsche Zaken, graaf Ciano, en de Hongaarsche minister van Buitenlandsche Zaken, graaf Csaky, hebben te Venetië van gedachten gewisseld over de algemeene Europeesche situatie. Zij konden opnieuw met voldoening vaststellen, dat de bases, waarop de vriendschap en nauwe samenwerking tusschen de beide landen gevestigd zijn, solied en veilig zijn en dat ten aanzien van alle problemen volkomen overeenstemming tusschen de beide regeeringen bestaat."
(Telex-A. N. P.) **(Vor. ber. Graaf Csaky 3910 B; Graaf Ciano 4063 B)**

D. **SOVJET-RUSLAND. — Krijgsverrichtingen in Finland van 31 Dec. 1939—8 Januari 1940. —**
31 December: Overwinning der Finnen aan het Oostelijk front nabij Suomussalmi.
1 Januari '40: Sovjet-Rusland besluit tot krachtig offensief in Finland.
4 Januari: Finsche successen op Karelische landengte.
5 Januari: Finsche overwinning bij Salla, aan het Oostelijk front. Aan de Karelische landengte blijven de Finnen stand houden.
6 Januari: Acht Russische bombardementsvliegtuigen door de Finnen neergeschoten.
8 Januari: Derde Finsche overwinning bij Suomussalmi.
Het op 8 Januari gepubliceerde officieele Finsche communiqué luidt:
Te land: Het hoofddoel van den strijd in het Zuidelijk deel van den sector van Suomussalmi, het verslaan van de 44ste Russische divisie, is bereikt. De vijandelijke troepenmacht is in hoofdzaak vernietigd.
De behaalde buit is groot; hij omvat 102 kanonnen, 43 tanks, 10 pantserwagens, een vliegtuig, 20 tractors, 278 auto's, 16 stuks anti-tankgeschut, 4 luchtdoelkanonnen, 75 automatische geweren en andere wapens, 1170 paarden, 47 veldkeukens enz.
Het zuiveren van het terrein en het verzamelen van den buit worden voortgezet.
Op andere fronten was het een kalme dag, uitgezonderd de gebruikelijke schermutselingen en artillerievuur. Onze patrouilles hebben eenige vijandelijke patrouilles vernietigd.
Ter zee: niets bijzonders te vermelden.
(Red. K. H. A.) **(V. b. Overz. 24—30 Dec. '39, 4079 B)**

OORLOG 1939-'40. — Recapitulatie van het wereldgebeuren van 1—7 December 1939. —

1 December: In Finland wordt een nieuw kabinet gevormd: premier is Ryti, minister van Buitenlandsche Zaken, Tanner. **(Pag. 4040 A.)** Voorts wordt een „Volksregeering der democratische republiek Finland" door Rusland gevormd. **(Pag. 4040 A)**
De Fransche Senaat aanvaardt het volmachtenontwerp met 259 tegen 23 stemmen. **(Pag. 4040)**
Bekend wordt, dat een Nederlandsch hoofdambtenaar van Sociale Zaken, zijn echtgenoote en een ambtenaar van Economische Zaken te Den Haag zijn gearresteerd wegens spionnage.
Minister Van den Tempel installeert de commissie van advies voor geneeskundige voorziening der burgerbevolking.

2 December: Moskou erkent de Finsche „Volksregeering" (door Rusland gevormd). **(Pag. 4040 A)**
Finland brengt het geschil met Rusland voor den Volkenbond. **(Pag. 4050)**
Zweden neemt militaire maatregelen ter bescherming der Noord-Zweedsche- en kustgebieden.
In zijn Memorie van Antwoord over het buitengewone defensie-crediet van *f* 100 millioen verklaart de minister, dat de Nederlandsche mobilisatie *f* 1.700.000 per dag kost. **(Pag. 4044)**

3 December: De Finsche regeering-Ryti verzoekt den Zweedschen gezant te Moskou bij de Russische regeering te informeeren of deze bereid is de onderhandelingen te hervatten. **(Pag. 4050)**
Het hooge water teistert het Oosten en Zuiden van Nederland. **(Pag. 4074b)**
Op Texel richt een ontploffende mijn groote schade aan.
De secretaris-generaal van den Volkenbond, Avenol, roept de leden van den Volkenbondsraad bijeen. **(Pag. 4050)**

4 December: Rusland wijst onderhandelingen met de door Rusland niet erkende regeering-Ryti af. Het zal niet aan de zitting van den Volkenbondsraad deelnemen. **(Pag. 4050)**
De Engelsche en Fransche maatregelen tegen den Duitschen uitvoer treden om 12 uur 's nachts in werking. **(Pag. 4048)**
Koning George van Engeland bezoekt de Britsche troepen in Frankrijk. **(Pag. 4048)**
De Chineesche generaal Woe Pei Foe overlijdt te Peking.
De detailprijzen voor thee mogen met 10 cent per pond worden verhoogd. **(Pag. 4053 C)**

5 December: De evacuatie van Helsinki is voltooid.
Anti-Russische stemming in Italië.
De Tweede Kamer neemt de verhooging der opcenten op de Indische vennootschapsbelasting en de verzwaring der inkomstenbelasting aan. **(Pag. 4012 A)**

6 December: De Britsche minister van Marine, Winston Churchill, verklaart in een overzicht van den oorlog ter zee in het Lagerhuis o.m. dat in de derde oorlogsmaand de verliezen der neutralen ten gevolge van mijnen tweemaal zoo groot zijn geweest als de Engelsche verliezen. **(Pag. 4049)**
Uit Finland worden hevige gevechten met de Russen gemeld. **(Pag. 4051 B)**

Vreemde vliegtuigen ten Noorden van Den Haag.
De Amsterdamsche gemeenteraad neemt de begrooting 1940 aan. **(Pag. 4076 B)**

7 December: Koning George van Engeland en de Fransche president Lebrun, ontmoeten elkaar achter het front in Frankrijk.
Het Nederlandsche vrachtschip „Tajandoen" van de Mij. „Nederland" vergaat in het Kanaal door een ontploffing. Het Belgische schip „Louis Sheid" loopt, met de geredden aan boord, aan den grond. **(Pag. 4052 en 4053 C)** (Red. K. H. A.)
(Vor. ber. Overz. 21—30 Nov. '39, 4078)

9 JANUARI 1940

OORLOG 1939-'40. —
ENGELAND. — **Britsche handelsvloot onder staatscontrôle. - Op 1 Februari in werking. —**
Het Britsche ministerie voor de scheepvaart heeft een mededeeling uitgegeven, waarin gezegd wordt:
Op 4 Januari heeft Sir John Gilmour, de minister voor de scheepvaart, er de vertegenwoordigers van de Kamer voor Scheepvaart en de Vereeniging van Reeders in Liverpool, betrokken bij geregelde passagiers- en vrachtlijnen, van in kennis gesteld, dat hij besloten heeft spoedig een politiek van vordering toe te passen op alle schepen, die ingeschreven zijn op de Engelsche en koloniale registers en die op de groote vaart dienst doen, zulks vanaf den dag, waarop zij voor het eerst lossen in het Vereenigd Koninkrijk, nadat het plan in werking zal zijn getreden. Het plan zal niet uitgebreid worden tot schepen, ingeschreven op registers der Dominions, van Indië of Birma. Besloten is, dat het plan op 1 Februari '40 in werking zal treden, terwijl de data voor schepen, die op andere dan Engelsche havens varen, nog overeengekomen zullen worden.
De maatschappijen zullen zelve de leiding houden over het varen der schepen en zich slechts moeten onderwerpen aan de instructie betreffende te vervoeren lading en programma's van de te volgen route, welke de minister zoo noodig zal geven.

DUITSCHLAND. — **„Het Duitsche volk wil zich van den vernietigingswensch der Geallieerden bevrijden".**
In een semi-officieele Duitsche mededeeling van 6 Jan., worden de, in het buitenland, aan Duitschland toegeschreven vredes-denkbeelden als een manoeuvre gekenmerkt van de Westelijke mogendheden, dienende om de eigen zwakte te verbergen. Deze propaganda, zoo vervolgt de mededeeling, zal er niets aan veranderen, dat Duitschland nog slechts één doel en één wil kent: Het Duitsche volk voor eens en altijd te bevrijden van den aanvals- en vernietigingswensch der Westelijke mogendheden. **(Vor. ber. 4024)**

Waarschuwing aan Nederland en België in zake hun lidmaatschap van den Volkenbond. —
De diplomatieke correspondent van de Berliner Börsenzeitung, Megerle, die vaak de spreekbuis is van het ministerie van Buitenlandsche Zaken, schrijft in zijn blad een hoofdartikel over Genève en de onzijdigen, waarin hij o.m. het volgende vaststelt:
„Van den Volkenbond zijn nog slechts twee groote mogendheden lid, n.l. Engeland en Frankrijk. De vijf overige groote mogendheden behooren er niet toe, vandaar dat de Volkenbond niet onzijdig kan zijn. De Volkenbond is thans ook reeds uiterlijk een zaakje van Engeland en Frankrijk. De onzijdige kleine mogendheden, althans die van Europa, moeten thans definitief de vraag beantwoorden: Staat onze onzijdigheid ons toe, dat wij nog lid van den Volkenbond blijven? Het is niet de eerste maal, dat van Duitsche zijde betoogd wordt, dat het lidmaatschap van den Volkenbond voor kleine onzijdige mogendheden consequenties met zich mee brengt, die met de onzijdigheid niet in overeenstemming zijn."
Het artikel, dat in het bijzonder is bedoeld als waarschuwing aan Nederland en België, die beide met name worden genoemd, is buitengewoon scherp gesteld, vooral aan het slot, dat als volgt luidt:
„Wie zich door de Westelijke mogendheden op het gebied der blokkade en de passieve deelneming aan de anti-Duitsche oorlogsmaatregelen reeds zooveel moet laten welgevallen, maar desalniettemin als z.g. onzijdige in den zuiver Engelsch-Fransche Volkenbond blijft, moet weten, dat hij onder de huidige omstandigheden, of hij wil of niet, medeplichtige van een der oorlogvoerende partijen kan worden." (Berl. Börsenzeitung)
(Vor. ber. Neutraliteit Nederl. en België 3970)

IERLAND (EIRE). — **Strijd tegen de I. R. A. —**
De Dail heeft het wetsontwerp in zake de volmachten aan de regeering voor haar strijd tegen de I. R. A. in laatste lezing met 82 tegen 9 stemmen goedgekeurd. De Senaat heeft op 4 Januari in derde lezing zonder hoofdelijke stemming het wetsontwerp aangenomen. Van de te Dublin door I. R. A.-leden buitgemaakte 28 ton munitie, is 23 ton teruggevonden. Dagelijks hebben arrestaties van I. R. A.-leden plaats. (Times)
(Vor. ber. Overval Arsenaal Dublin 4073)

A. **NEDERLAND EN DE OORLOG. - 1939-'40. — Concertgebouw te Amsterdam. - Pensioenfonds. —**
De heer H. P. Heineken heeft het belangrijke bedrag van *f* 150.000 ter beschikking gesteld van het pensioenfonds van het Concertgebouw te Amsterdam.

Defensie bestelt zes onderzeebootjagers. —
Het departement van Defensie heeft zes onderzeebootjagers besteld. Drie daarvan zullen worden gebouwd door de Nederlandsche Dok Maatschappij N.V. en drie door J. en K. Smit's Scheepswerven te Kinderdijk.
De turbines voor deze schepen zullen worden vervaardigd door de N.V. Machinefabriek Stork & Co., te Hengelo, doch worden geïnstalleerd door de scheepsbouwers. **(Vor. ber. 3994 A)**

Tweede Kamer. — Wijziging wet personeele belasting. (Verbetering van huurwaardeschattingen en herziene reductie op ambtswoningen.) —
Bij de Tweede Kamer is op 3 Januari ingediend een wetsontwerp tot wijziging en aanvulling van de wet op de personeele belasting.
(Vor. ber. Belastingen 4062 B)

Wijziging Vestigingswet. - 1 Januari 1940 in werking getreden. —
Van officieele zijde wordt gemeld, dat de wet, strekkende tot wijziging van de Vestigingswet Kleinbedrijf 1937 met ingang van 1 Januari 1940 in werking is getreden. Dit brengt met zich mede, dat de Kamers van Koophandel en Fabrieken alsdan bevoegd zijn in enkele gevallen, welke verband houden met de huidige mobilisatie, een bijzondere vergunning te verleenen. Zulk een bijzondere vergunning kan worden verleend:

a) Tot voortzetting van een bedrijf, indien in verband met buitengewone opkomst in werkelijken militairen dienst van den ondernemer of beheerder een waarnemend beheerder optreedt, alsmede in geval van wijziging in den persoon van den waarnemend beheerder;
b) Tot voortzetting van het in de betreffende inrichting uitgeoefende bedrijf bij terugkeer uit werkelijken dienst van den onder a bedoelden ondernemer of beheerder;
c) Tot vestiging van een inrichting, indien het betreft het wederom doen aanvangen, binnen dezelfde gemeente en door denzelfden ondernemer, na zijn terugkeer uit werkelijken dienst, van de bedrijfsuitoefening, gestaakt in verband met zijn buitengewone opkomst in werkelijken dienst.
Betrokkene behoeft in deze gevallen niet aan de vestigingseischen te voldoen.
(Vor. ber. Vestigingswet 3994 A.)

Het miltvuur. - Oorzaak gevonden. —
Sedert midden December '39 deden zich gevallen van miltvuur onder het vee voor, in uitgebreider mate dan voorheen, in het bijzonder in de districten Zuid- en Noord-Holland en aangrenzende districten, nadien sporadische gevallen in andere provinciën.
Nasporingen brachten aan het licht, dat vrijwel alle gevallen terug te brengen waren naar een zelfde bron, een leverancier van beendermeel, dat verwerkt was onder de z.g. mengvoedsels.
Getracht is verder onheil te voorkomen, door verbod van vervoer van mengvoedsel met dit beendermeel

en/of bloedmeel uit deze bron, terwijl maatregelen van verder strekkenden aard in voorbereiding zijn. Er bestaat een voortdurend contact ter zake tusschen den Veeartsenijkundigen Dienst en het Bureau voor Voedselvoorziening in Oorlogstijd om in onderlinge samenwerking uitbreiding te voorkomen.

(Vor. ber. Veeteelt, Mond- en Klauwzeer 3508 E)

Belangrijke grondaankoopen door het Rijk voor houtproductie en behoud van natuurschoon. —
Dezer dagen zijn eenige belangrijke aankoopen van grond door het Rijk tot stand gebracht. Het staatsboschbeheer is n.l. door het Departement van Sociale Zaken in staat gesteld, een complex gronden op den Haarler- en Holterberg (de landgoederen „Twilhaar" en „Helhuizen") ter gezamenlijke grootte van ongeveer 540 H.A. in eigendom te verwerven ten behoeve van de werkverruiming.
Voorts is aangekocht het landgoed „Wallenberg", ter grootte van ongeveer 230 H.A., gelegen onder de gemeente Zeist en grenzende aan de boschwachterij „Austerlitz" van het Staatsboschbeheer.
Het ligt in de bedoeling, deze bosschen, die — behalve voor de houtproductie — ook uit hoofde van natuurschoon en recreatie van veel beteekenis zijn, in werkverruiming te verbeteren.
Ten Zuid-Westen van Groesbeek verwierf het Staatsboschbeheer een terrein van ongeveer 65 H.A., genaamd „De Bruuk", waarvan een gedeelte, dat uit natuurwetenschappelijk oogpunt beschouwd, belangrijk is, in zijn tegenwoordigen staat zal worden bewaard. (Telex-A. N. P.)

(Vor. ber. Nederland en de Oorlog 4082 D)

10 JANUARI 1940

A. **VELDMAARSCHALK MANNERHEIM, Opperbevelhebber van het Finsche leger. - Levensbeschrijving.**
Carl Gustav Emil baron Mannerheim is op 4 Juni 1867 uit een oud Zweedsch-Finsch landadellijk geslacht geboren. Zijn opleiding genoot hij aan een Zweedsche kadettenschool en aan een Russische cavalerieschool. Als ruiterij-commandant vocht hij in 1904—1905 tegen Japan mee. In den wereldoorlog speelt hij een belangrijke rol o.a. als commandant der cavaleriebrigade-Warschau.

Veldmaarschalk C. G. E. baron Mannerheim.

Als door de revolutie van November 1917 het Russische leger in elkaar stort, snelt hij naar Finland terug, waar een provisioneele regeering onder Svinhufvud aarzelt den vrijheidsstrijd tegen de Russen op te nemen. De roode garde van Rusland is meesteres van Helsingfors, te Tammerfors ligt een geheel Russisch legercorps van 40.000 man mèt 8.000 matrozen der Russische Oostzeevloot. De slag bij Tammerfors, die na 26 dagen voor de Finnen beslissend is, wordt door Mannerheim glansrijk gewonnen. Met behulp van Duitsche troepen onder generaal Rüdiger von der Goltz wordt Helsingfors bezet, daarna Wiborg, waarbij 20.000 Russen door het leger van Mannerheim worden gevangen genomen.
In 1918 deed generaal-majoor Mannerheim met zijn witte garde zijn intrede in de hoofdstad Helsingfors — Finland was van de Russen bevrijd.
Nu is Mannerheim veldmaarschalk, 72 jaar oud en staat aan het hoofd van het Finsche leger, dat alles op het spel zal zetten om zijn onafhankelijkheid te bewaren. (Red. K. H. A.)

(Vor. ber. Veldmaarschalk Mannerheim 4040 A)

B. **SOVJET-RUSLAND. — Aanval op Finland. - Hulp aan Finland: Frankrijk, Engeland, Brazilië, Ierland, Australië, Argentinië, Ver. Staten, Nederland, Zwitserland. - Duitschland en de hulp aan Finland. - Duitsche critiek op Finland. - Russische generaal Mentzkoff door generaal Stern vervangen. —**
Frankrijk. — In antwoord op het telegram, dat de secretaris-generaal van den Volkenbond op 18 Dec. 1939 tot de Fransche regeering heeft gericht in verband met de resolutie, welke de volkenbondsvergadering en volkenbondsraad naar aanleiding van het beroep van Finland hebben aangenomen, heeft ministerpresident Daladier verklaard, dat Frankrijk, in het kader van de bepalingen van het Volkenbondspact en op de door Genève beoogde wijzen, zich zal kwijten van zijn plicht tot hulpverleening aan het aangevallen Finland.
De Fransche regeering, aldus voegde Daladier eraan toe, heeft binnen het mogelijke haar plicht gedaan en is bovendien bereid te handelen in samenwerking met andere mogendheden, al of niet leden van den Volkenbond, die willen handelen in overeenstemming met de aanbevelingen van Genève.

Engeland. — Een eensluidende verklaring werd ook door Engeland afgelegd, terwijl de Engelsche premier, Neville Chamberlain, er den nadruk op legde, dat de steun aan Finland, niet tot de formaliteit van het Engelsche antwoord aan Genève beperkt zal blijven.

Brazilië. — Brazilië heeft in zijn telegram verklaard, dat het zijn moreelen steun aan Finland toezegt in overeenstemming met het collectieve telegram, dat de Amerikaansche republieken naar Finland gestuurd hebben. De Braziliaansche regeering zal derhalve met al haar prestige het initiatief van particulieren, die Finland willen helpen, steunen.

Ierland (Eire). — De Iersche regeering heeft den Volkenbond medegedeeld, dat zij met het Roode Kruis in onderhandeling is over humanitairen steun aan Finland. —

Australië. — Australië heeft besloten 10.000 Australische ponden voor het werk van het Roode Kruis in Finland te geven.

Argentinië. — De Argentijnsche regeering heeft 50.000 ton tarwe aan Finland verkocht. De Finsche regeering moet zelf voor het vervoer zorg dragen, maar de betaling behoeft pas te geschieden, wanneer het Finland schikt. **(V. b. Hulpverleening 4075 C)**

Ver. Staten. — In de Amerikaansche antwoordnota aan Avenol, verklaren de Ver. Staten zich bereid tot hulpverleening aan Finland en spreekt de regeering het vertrouwen uit, dat de bemoeiingen van den Volkenbond nutteloozen dubbelen arbeid zullen voorkomen.
Het Amerikaansche steuncomité heeft binnen zeer korten tijd 500.000 dollar naar Finland overgemaakt.

Nederland. — De inzameling, ten bate van het Finsche Roode Kruis, die uitgaat van de Finsch-Nederlandsche Vereeniging in samenwerking met het Nederlandsche Roode Kruis, heeft thans een bedrag van honderdvijftigduizend gulden bereikt.

Zwitserland. — De Zwitsersche organisatie tot hulp aan Finland heeft in veertien dagen tijd meer dan 500.000 Zwitsersche francs bijeen gebracht, hierin zijn niet begrepen de groote bedragen, welke door financieele en industrieele kringen zijn toegezegd.

Duitschland en de hulp aan Finland. —
De Berlijnsche correspondent van het „Hamburger Fremdenblatt" van 4 Januari trekt uit den tekst van de nota's, die Engeland en Frankrijk betreffende de Finsche kwestie gericht hebben tot het secretariaat-generaal van den Volkenbond, de conclusie, dat het streven der Westelijke mogendheden naar een uitbreiding van het Europeesche conflict tot de Scandinaafsche statengroep in zijn beslissend stadium is getreden. De ontwikkeling krijgt haar voor het verloop van het Europeesche conflict zeer belangrijke beteekenis eerst door het feit, dat het Geneefsche instituut als dienaar van de Engelsch-Fransche belangen heeft besloten tot een soort collectief optreden en dat daarmede de Noordsche staten gesteld worden voor de vraag, of zij zich al dan niet beschikbaar willen stellen voor de uitvoering der hulptransporten van den kant der Westelijke mogendheden. Een directe hulpverleening der Westelijke mogendheden zonder deelneming der Scandinaafsche landen is om militaire en aardrijkskundige redenen niet mogelijk. Daardoor krijgt het geheele probleem het aspect, dat het er den Westelijken mogendheden op aan komt, in de Scandinaafsche landen een basis voor ondernemingen, minder tegen Sovjet-Rusland dan tegen het Groot-Duitsche Rijk te krijgen. De Finsche kwestie dient de Westelijke mogendheden tot verkapping van haar op het neerwerpen van het Duitsche volk gerichte voornemens.

Duitsche critiek op Finland. —
De „Völkischer Beobachter" wijdt een artikel van twee kolom aan Finland's z.g. onvriendelijke houding jegens Duitschland sedert het jaar 1919. Van jaar tot jaar, schrijft het blad, heeft Finland zich van Duitschland verwijderd en vooral sedert het nationaal-socialisme aan de macht kwam, ging Finland zich aan haat tegen Duitschland te buiten. Het blad citeert Finsche bladen, waaruit zou moeten blijken, dat Finland Duitschland en Italië rooverstaten heeft genoemd en waarin men zich van Finsche zijde beklaagde over de Duitsche afzijdigheid om Finland te helpen. Speciaal de Zweedsch schrijvende pers in Finland heeft volgens de „Völkischer Beobachter" alles, wat het Derde Rijk deed, in een kwaad daglicht gesteld.
Het blad besluit: „Wij zijn daarover niet bitter gestemd, maar wanneer de Finnen ons verantwoordelijk stellen voor hun tegenwoordig lot, dan moeten zij niet bij ons zijn, maar bij hun eigen landgenooten, die altijd maar naar Engeland hebben gekeken."

Russische generaal Grigori Stern vervangt generaal Mentzkoff. —
Wegens de onsuccesvolle aanvallen van het Russische leger werd generaal Mentzkoff door generaal Grigori Stern vervangen. De laatste heeft echter ook een ernstige nederlaag bij Suomussalmi geleden.
(Vor. ber. Finsch-Russ. kwestie 4081 A)

11 JANUARI 1940

OORLOG 1939-'40. —
ENGELAND. — **Minister-president Neville Chamberlain houdt een rede over den oorlog.** —
De Britsche minister-president Chamberlain heeft op 9 Januari een vergadering in het Mansion House te Londen o.a. als volgt toegesproken:

Het nieuwe jaar is kalm begonnen, maar dit is de stilte voor den storm. Ontelbare mannen, voorzien van de sterkste vernietigingswapens, staan tegenover elkaar achter hun versterkingen.

Actie in de lucht en ter zee. — In de lucht is er een grootere actie. Er hebben gevechten plaats, die getuigenis afleggen van den moed der jonge mannen, welke er aan deelnemen. Er hebben dagelijks verkenningen plaats, ver over zee, boven de territoriale wateren en het grondgebied van den vijand.
Maar wij weten, dat dit alles slechts de inleiding is van de groote worsteling.
Slechts op zee is de oorlog in vollen gang.

Polen en Tsjechen. — De Polen en Tsjechen, die door bruut geweld tot onderwerping zijn gebracht, worden door Duitschland wreed onderdrukt.

Het Finsche volk. — Thans is het Finsche volk aan de beurt om aangevallen te worden en wel door die mogendheid, welke met Duitschland een onzalig pact heeft gesloten en die Duitschlands voorbeeld heeft nagevolgd.
Bij sneeuwstormen en op bevroren meren strijden de Finnen, evenals wij dat doen, tegen nietsontziende roovers. Finland strijdt, evenals wij, voor vrijheid en recht.
De wonderbaarlijke successen der Finnen vervullen ons met bewondering voor hun heldhaftigheid, terwijl hun nooden onze sympathie en steun opeischen. Dit dappere volk kan er van overtuigd zijn, dat ons antwoord op de resolutie van Genève geen formaliteit zal blijven.

Het leger. — Weer zijn 240.000 mannen voor den verplichten militairen dienst ingeschreven, zoodat in totaal van 2½ tot 2¾ millioen mannen opgeroepen kunnen worden.

De luchtafweer. — Spr. wees hierna op hetgeen tot stand gebracht is in zake den afweer der vijandelijke luchtmacht. Dengenen, die van meening zijn, dat overdreven voorzorgsmaatregelen getroffen zijn, wees spr. erop, dat het gevaar voor luchtaanvallen geenszins geweken, of ook maar minder geworden is.

Binnenlandsche toestand. — Wij moeten sparen, den invoer beperken, alle luxe opgeven, aldus de premier. De regeering tracht aan te toonen, dat in dit democratisch land, met medewerking van het volk, alle plannen om den oorlog te winnen ten uitvoer kunnen worden gelegd.

De Duitsche landhonger. — Het wordt steeds duidelijker, aldus spr., dat de Duitsche regeering sedert lang de opeenvolgende veroveringen had voorbereid en dat haar landhonger steeds toeneemt. Thans aarzelen de leden dier regeering zelfs niet meer te verkondigen, dat zij den ondergang van het Britsche rijk beoogen. Zij zouden ons ongetwijfeld met vreugde willen behandelen, zooals zij de slachtoffers, die zij reeds in hun macht hebben, behandelen. Wij zelf hebben geen wraakzuchtige plannen. De bewering, dat de geallieerden het Duitsche volk trachten te vernietigen, is een boosaardig verzinsel, dat bij binnenlandsch gebruik opgeld kan doen. Maar de Duitschers moeten er zich van bewust zijn, dat de voortzetting van den oorlog in hun handen en in die van de tirannen, welke hen regeeren, ligt. Zij moeten begrijpen dat waardelooze beloften van nul en geener waarde zijn.
(Vor. ber. Weekoverz. Chamberlain 4059)

Commando der Britsche luchtstrijdkrachten in Frankrijk. —
De volgende officieele mededeeling werd in Londen gepubliceerd:
De toeneming der sterkte van het leger in Frankrijk heeft noodzakelijkerwijs eenige wijziging medegebracht in de organisatie der vereischte luchtstrijdkrachten, terwijl dit tevens het beste middel was om de noodige coördinatie met een steun aan het leger te geven.
„Er is een commando der Royal Air Force, dat alle eenheden der R.A.F. in Frankrijk zal omvatten, gevormd. Het nieuwe commando zal worden genoemd „Britsche luchtmacht in Frankrijk" en zal onder bevel staan van een luchtvaartofficier als opperbevelhebber. De luchtvaartofficier-opperbevelhebber zal tevens verantwoordelijk zijn voor het verzekeren, in overleg met de betrokken opperbevelhebbers van het leger, van den meest doeltreffenden steun van de Britsche luchtstrijdkrachten aan het Britsche expeditieleger en de Fransche legers aan het Westelijk front.
Luchtmaarschalk A. S. Barratt is benoemd tot commandant der Britsche luchtstrijdkrachten in Frankrijk. Hij zal weldra zijn functie aanvaarden.
(Vor. ber. Britsche troepen in Frankrijk 3984)

A. **FRANKRIJK. — Fransch-Engelsch-Turksche handelsaccoorden geteekend.** —
Na achtereenvolgens in Londen en Parijs gevoerde besprekingen, waaraan is deelgenomen door Menemen Ciogloe, den secretaris-generaal van het Turksche ministerie van Buitenlandsche Zaken, zijn op 8 Jan. op het ministerie van Buitenlandsche Zaken te Parijs door de Fransche, Engelsche en Turksche regeeringen verscheidene accoorden van economischen en financieelen aard onderteekend. Deze accoorden hebben ten doel de economische grondslagen uit te breiden van den handel tusschen Frankrijk, Groot-Brittannië en Turkije.

Ten aanzien van den inhoud van deze accoorden wordt niets naders bekend gemaakt. (Agence Belga)
(Vor. ber. Handelsverdrag Frankrijk-Turkije 1935 C; Ratif. Verdrag van wederz. bijstand met Engeland en Frankrijk 4020 A)

A. **HONGARIJE. — Hongaarsche commentaren op het bezoek van graaf Csaky aan den Italiaanschen minister van Buitenlandsche Zaken, graaf Ciano, te Venetië. —**
De commentaren der dagbladen over de Venetiaansche besprekingen kunnen als volgt worden samengevat:
1. De gedachtenwisselingen zijn gevoerd in een sfeer van groote hartelijkheid.
2. De Italiaansch-Hongaarsche vriendschap wordt steeds nauwer en hechter.
3. De belangen van beide landen in het Zuid-Oosten zijn volkomen identiek.
4. De richtlijnen der buitenlandsche politiek van beide landen zijn evenwijdig.
5. De beide landen willen vrede en rechtvaardigheid.
6. De beide landen nemen een gelijke houding aan ten aanzien van den huidigen Europeeschen oorlog.
7. Italië en Hongarije wenschen een sterk Zuid-Slavië.
8. Noch Italië, noch Hongarije zullen eenigerlei militaire actie beginnen in het Donaubekken en op den Balkan, zoolang hun vitale belangen niet worden geschonden.
9. Geen der beide landen staat gunstig tegenover de vorming van een Zuid-Oostelijk blok.
10. De Italiaansch-Hongaarsche eensgezindheid vormt het hechtste bolwerk voor den Europeeschen vrede en is tegen niemand gericht.
(V. b. Bezoek Graaf Csaky aan Graaf Ciano 4085 C)

12 JANUARI 1940

B. **NEDERL. OOST-INDIE EN DE OORLOG 1939-'40. Oorlogswinst belast met 35%. —**
De oorlogswinstbelasting zal 35% bedragen van de meerdere winst sinds 1 September '39, waarbij de drie voorafgaande jaren maatstaf zullen zijn. Zij komt boven de vennootschapsbelasting en de inkomstenbelasting. Aan de heffing zal terugwerkende kracht worden gegeven tot 1 September 1939.
(Vor. ber. 4076 A)

Het sultanaat Djocja. - Nieuw politiek contract. —
In de betrokken officieele kringen, aldus de „Java Bode", is overeenstemming verkregen ten aanzien van het nieuwe contract dat met den nieuwen Sultan van Djocja zal worden gesloten. Er is gedacht aan matige hervormingen, welke voor betrokkenen te Djocja geen verrassing zullen zijn, omdat het hun bekend is, welken koers de regeering volgt, en moet volgen.
Het ligt dan voor de hand, dat de civiele lijst van Djocja een paar ton beneden die van Solo komt; ook het aantal kratonambtenaren zal moeten worden verminderd.
Uit den aard der zaak blijven de oude gebruiken onaangetast.
Wanneer de besprekingen over het ontwerpcontract met den toekomstigen Sultan zullen zijn afgeloopen kan de verheffingsdag worden vastgesteld. Deze zal op zijn vroegst in het laatst van Januari of in het begin van Februari vallen.
Het kiezen van den dag, natuurlijk naar de aloude Djocjasche opvattingen en berekeningen der „goede en kwade dagen", blijft natuurlijk den Djocjaschen kraton overgelaten.
(Vor. ber. Sultan van Djocja, overl. 4003 D; Ned. Oost-Indië en de Oorlog 4076 A)

C. **JAPAN. — Kabinet-Abé afgetreden. - Wang-Tsjing-Wei. —**
Het Kabinet-Abé, dat op 11 Januari aan den Keizer van Japan, zijn ontslag heeft aangeboden, heeft blijkbaar, zooals een reeks van kabinetten in de laatste jaren, moeten wijken voor den druk van het leger. De benoeming van dit kabinet, in het bijzonder van admiraal Nomoera tot minister van Buitenlandsche Zaken, in Augustus 1939, nadat Abé eerst de portefeuille van Buitenlandsche Zaken had, was een groote teleurstelling voor het leger. Feitelijk was het een overwinning van de hofkringen, de vloot, de haute finance, die streefde naar een compromis met Engeland en de Vereenigde Staten ten aanzien van China, terwijl de militaire partij niet minder fel gekant was tegen eerstgenoemde twee mogendheden als tegen de Sovjet-Unie en streefde naar een militair bondgenootschap met het Derde Rijk. Abé heeft geen geluk gehad bij het voeren van zijn politiek: reeds direct na zijn ambtsaanvaarding heeft hij een bevoegdheidsconflict moeten uitvechten met den oer-conservatieven Geheimen Raad en het hoofd moeten bieden aan een revolte der ambtenaren van het departement van Buitenlandsche Zaken. De tegenstanders van de „verzoeningspolitiek" der regeering bliezen achter de schermen het vuurtje stevig aan. Het gezag van het kabinet-Abé was dientengevolge van den beginne af aangetast. Krachtige oppositie, kortgeleden gerezen zoowel in het parlement als onder het volk tegen de zware offers, aan het Japansche volk, in het bijzonder de boerenbevolking, opgelegd, ten gevolge van den eindeloos schijnenden oorlog in China, heeft de basis van het kabinet geschokt. De legerpartij stelde zich echter direct op het standpunt, dat Japans buitenlandsche politiek wat betreft China ten volle vrij moest blijven van de invloeden der binnenlandsche politiek. Zij heeft voorloopig in zooverre de overwinning behaald, dat een haar onwelgevallig kabinet verdwijnt en zij zelf haar gezag herstelt.
Abé heeft voor het indienen van zijn ontslag bij den troon rapport uitgebracht over de op til zijnde vorming van een nieuwe regeering in China onder aanvaarding van bepaalde voorwaarden, die daaraan door Wang Tsjing-Wei zouden zijn verbonden en door het Japansche legerbevel reeds op 20 December zouden zijn goedgekeurd. Dienovereenkomstig zou Japan twee jaar na het sluiten van den vrede zijn troepen uit China terugtrekken, onder handhaving van garnizoenen in Noord-China en Binnen-Mongolië, zou er een nauwe economische samenwerking tusschen Japan en Noord-China tot stand komen en zou er tusschen Japan en Mandsjoekwo en het nieuwe China een Anti-Kominternverdrag worden gesloten.
(Alg. Handelsblad - Telex-A. N. P.)
(Vor. ber. Abé 3948 B; Wang Tsjing-Wei 3988 A)

D. **NEDERLAND EN DE OORLOG. - 1939-'40. — Tweede Kamer. - Financiering van onze economische verdediging. —**
Bij de Tweede Kamer zijn op voordracht van de ministers van Economische Zaken en van Financiën op 11 Januari drie wetsontwerpen ingediend en wel:
1) Tot instelling van een fonds voor de economische verdediging.
2) Tot wijziging van de Landbouw-crisiswet 1933 en tot intrekking van de wet van 30 September 1938 (Staatsblad no. 639 c).
3) Tot vaststelling van de begrooting van inkomsten en uitgaven voor het eerste dienstjaar van het fonds.
(Vor. ber. Landbouw-crisiswet 4053 C)

Radio. - Gesproken woord van oorlogvoerenden. —
De minister van Binnenlandsche Zaken heeft het verbod uitgevaardigd, via radio distributie-bureaux het gesproken woord uit de oorlogvoerende landen uit te zenden. Het motief van dit verbod ligt in de vele tendentieuze berichten, welke uit die landen worden uitgezonden.
Uitzending van redevoeringen van staatshoofden en staatslieden der oorlogvoerenden is geoorloofd.
(Vor. ber. Nederland en de Oorlog 4086 A)

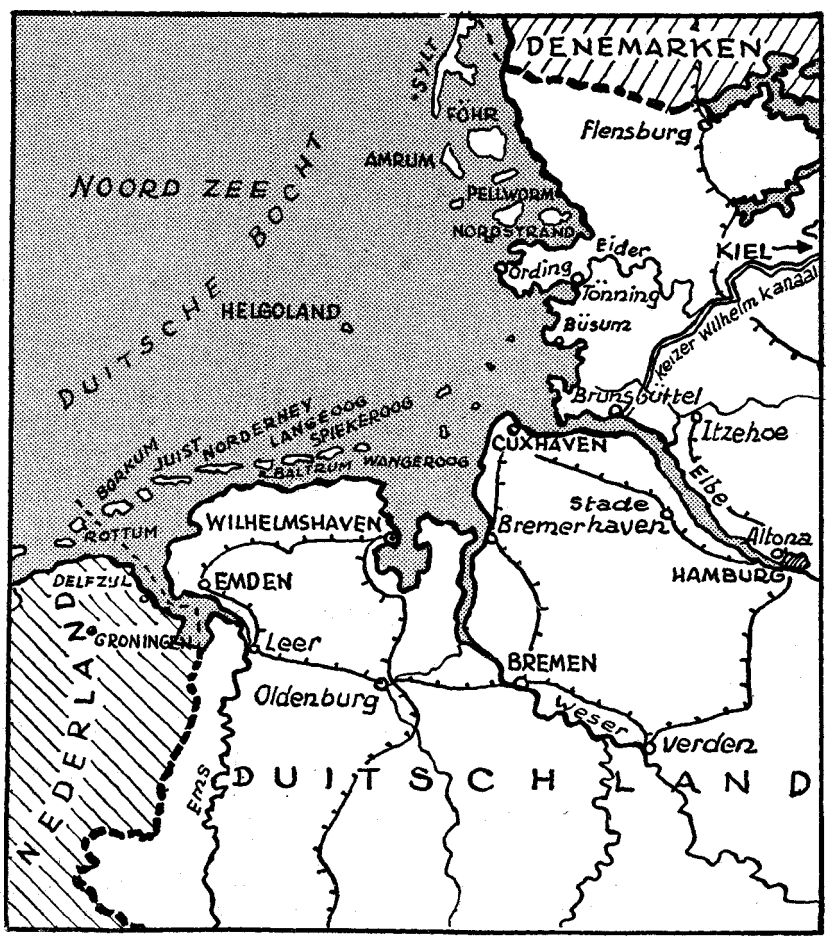
E. **ZWEDEN. — Troonrede van Koning Gustaaf V. - Hulp aan Finland. - Begrooting 1940-'41. —**
De gewone zitting van het Zweedsche parlement is op 11 Januari op plechtige wijze geopend.
Koning Gustaaf V verklaarde in zijn troonrede, dat voor den arbeid van den Rijksdag, de kwestie van de veiligheid des lands op den voorgrond moet staan. Deze noodzaak drukt ook zijn stempel op de begrooting.

De betrekkingen van Zweden met de buitenlandsche mogendheden, zoo vervolgde de Koning, zijn goed.
Het feit, dat Finland in een gewapend conflict gewikkeld is, heeft een diepen indruk gemaakt op het Zweedsche volk.
De wil, Finland bij te staan, is ondubbelzinnig tot uiting gekomen.
Zweden voelt het als een verplichting, Finland alle materieele en humanitaire hulp te verleenen, waartoe het, rekening houdende met zijn eigen mogelijkheden, in staat is.
De samenwerking met Noorwegen en met de overige neutrale staten, ligt den Koning steeds na aan het hart. Deze samenwerking heeft een wezenlijke taak in het waarnemen der gemeenschappelijke belangen der neutralen.
Hij sprak de hoop uit, dat zij ook een factor in dienst van een algemeenen vrede zou kunnen worden.
Begrooting ingediend. — De door de Zweedsche regeering ingediende begrooting over het boekjaar Juli 1940 tot en met Mei 1941, gebaseerd op de normale uitgaven, raamt de ontvangsten op 1.692 millioen Kronen en sluit met een overschot van 236 millioen Kronen.
Er zij echter op gewezen, dat het begrootings-ontwerp geenszins definitief is en dat, naar te verwachten is, in den loop van het boekjaar aanvullende credieten zullen worden gevraagd, noodig in verband met den oorlogstoestand en de eischen der landsverdediging.
Reeds is zulk een suppletoire begrooting ingediend, omvattende uitgaven tot een bedrag van 171 millioen Kronen, waarvan 109 millioen bedoeld zijn voor de directe behoeften van de landsverdediging.
(Telex-A. N. P. - Svenska Dagbladet)
(Vor. ber. Troonrede 3956 A; Begrooting 3221 A)

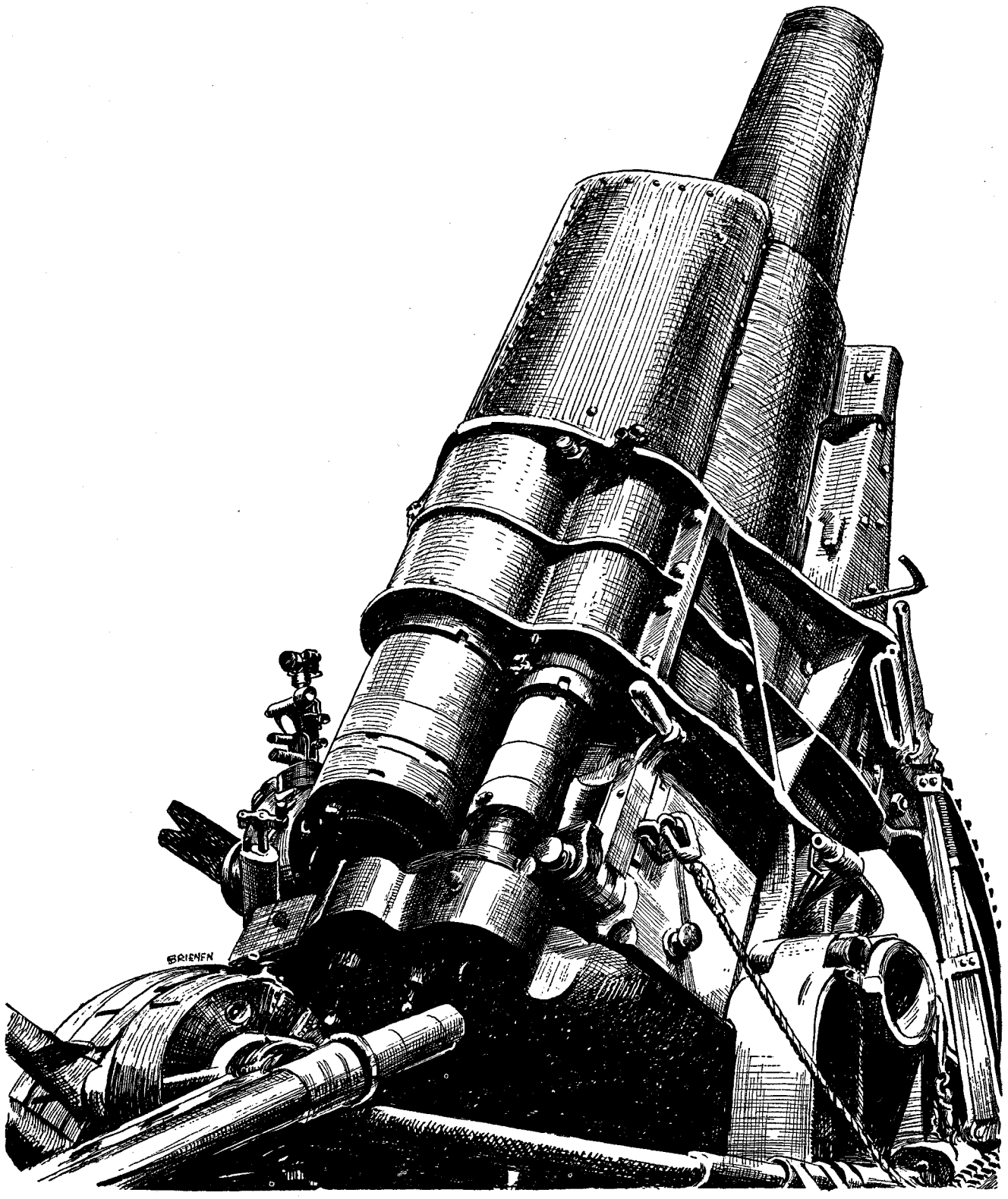
13 JANUARI 1940

A. **NOORWEGEN. — Troonrede van Koning Haakon VII. - Noorsche Storting geopend.** —
Koning Haakon VII heeft op 12 Januari de nieuwe zitting van het Storting geopend. In zijn Troonrede wees de Koning er op, dat Noorwegen zijn vreedzame en vriendschappelijke betrekkingen met alle landen, ondanks den oorlogstoestand, waarin zelfs een nabuurland van Noorwegen verwikkeld is, heeft kunnen handhaven. De oorlogstoestand heeft voor de Noorsche scheepvaart en den Noorschen handel veel moeilijkheden en gevaren meegebracht. Laat ons hopen, aldus de Koning, dat het in het nieuwe jaar mogelijk zal zijn, den vrede in de wereld en vooral in het nabuurland Finland te herstellen. Noorwegen streeft het doel na, in samenwerking met andere neutrale landen, in het bijzonder Denemarken en Zweden, den eigen vrede te handhaven.
De maatregelen ter waarborging van de neutraliteit en van den import konden niet geschieden zonder aanzienlijke uitgaven. De regeering streeft er tevens naar, een zoo goed mogelijken toestand op de arbeidsmarkt te scheppen, de directe en indirecte belastingen moeten sterk verhoogd worden. Ook zal men genoodzaakt zijn meer gebruik te maken van leeningen.
Na de Troonrede koos het Storting het presidium. Hambro, de leider der conservatieven, werd tot eersten voorzitter herkozen. (Telex-A. N. P.)
(De nota van Sovjet-Rusland in zake de Finsche kwestie werd in geheime zitting behandeld. Het antwoord is reeds verzonden).
(Vor. ber. Koning Haakon 3103 B; Photo (buiten tekst) 3992a; Storting 3221 F.)

OORLOG 1939-'40. —
GROOT-DUITSCHLAND. — **De Duitsche Bocht.** —
Het tooneel van den strijd: het eiland Sylt, waar de Duitsche bases voor marinevliegtuigen zijn gevestigd en de Helgolander bocht, waarboven herhaaldelijk gevechten tusschen Britsche en Duitsche vliegtuigen plaats hebben.
(Vor. ber. Krijgsverrichtingen Westelijk Front 4084)

(Overname zonder bronvermelding verboden)

(Overname zonder bronvermelding verboden)

Artillerie-geschut aan het Duitsche Westfront

A. **Onze buitenlandsche politiek. - Memorie van Antwoord van onzen minister van Buitenlandsche Zaken, mr. E. N. v. Kleffens. —**
Aan de memorie van antwoord aan de Eerste Kamer nopens de begrooting van Buitenlandsche Zaken voor 1940 wordt op 12 Januari '40 het volgende ontleend:
Gaarne boekstaaft de Regeering het verheugende feit, dat de tot dusver door haar naar beproefden trant gevoerde zelfstandigheidspolitiek door de overgroote meerderheid des volks wordt onderschreven. Dat kan de kracht der natie slechts tot bate strekken.
De buitenlandsche politiek, welke de Regeering te midden van den om ons heen woedenden oorlog volgt, blijft, wat zij van den aanvang af was, eerlijk, zelfstandig, waakzaam, de Nederlandsche onzijdigheid grondend op de objectieve, voor allen gelijkelijk geldende normen van het volkenrecht.

Belemmering der scheepvaart. — De minister acht het niet uitgesloten, dat binnenkort zoodanige voorzieningen kunnen worden getroffen, dat de moeilijkheden bestaande in het langdurig oponthoud van onze schepen en het willekeurig lossen van z.g. verdachte lading, zooal niet uit den weg geruimd, dan toch althans aanzienlijk zullen worden verminderd. Daarbij spreekt het vanzelf, dat de regeering zich er niet bij zou neerleggen, indien Groot-Brittannië in verband met den „order in council" van 27 November 1939 in zake den uitvoer met neutrale schepen van goederen van Duitsche herkomst, aan andere neutrale mogendheden zekere voordeelen mocht toestaan, die niet voor Nederland zouden gelden.
De vraag of, wanneer een vaartuig ten gevolge van de contrôle-maatregelen van eenig oorlogvoerend land uit zijn koers wordt gebracht of naar een bepaalde plaats voor onderzoek gedirigeerd, deze belligerent de schade, welke zoodanig schip gedurende de gedwongen vaart lijdt door mijnen, bommen of torpedo's, behoort te vergoeden, onverschillig van welk land die afkomstig zouden zijn, zal in ieder afzonderlijk geval moeten worden beoordeeld.
Aan de instelling van een organisatie in den trant van het voormalige bureau voor zeeoorlogsschade is tot dusver geen behoefte gebleken te bestaan. Ze behoudt echter de aandacht.
Intusschen zullen belanghebbenden goed doen, met het oog op eventueel in te dienen aanspraken, er voor te waken dat het materiaal tot staving der aanspraken geordend wordt en niet verloren gaat. Belanghebbenden, die van oordeel zijn dat hun belangen op onrechtmatige wijze zijn geschaad, zullen overigens naar geldend volkenrecht in de gevallen, waarover een bevoegde rechter (prijsrechter) is aangewezen, allereerst langs dien weg hun rechten dienen te doen gelden.

De Wielingen. — Met betrekking tot het leggen van mijnen in de Wielingen wordt thans gehandeld evenals in den vorigen oorlog, en met inachtneming tegenover België van dezelfde beginselen van goede buurschap, die toentertijd toepassing hebben gevonden. De Belgische regeering wordt in dien gedachtengang steeds tijdig onderricht, terwijl niets wordt nagelaten om, voor zoover zulks maar eenigszins te rijmen is met de eischen, die onze landsverdediging onafwijsbaar doet zijn, de scheepvaart van en naar Belgische havens zooveel mogelijk te vergemakkelijken.
In enkele gedeelten van de Wielingen, langs de kust van Zeeuwsch-Vlaanderen en dus buiten de z.g. betwiste zone van dat vaarwater, bevinden zich thans versperringen en mijnen. De streek, waarin deze versperringen en mijnen liggen, is aan de Belgische en Nederlandsche loodsen ter plaatse nauwkeurig bekend.

Volkenbond. — In de artikelen 11, 15 en 16 van het Volkenbondsverdrag ziet de minister, rekening houdende met de wijze, waarop de opvattingen hieromtrent zich hebben ontwikkeld, voor Nederland geenerlei gevaar meer gelegen. De loop van zaken op de jongste Volkenbondsvergadering heeft hem nog in deze overtuiging gesterkt. Geenerlei poging is gedaan om andere politieke conflicten dan dat, waarvoor de vergadering was bijeengeroepen, aan de orde te stellen, of om staten, die zich afkeerig toonden van collectieve actie, niettemin daartoe te bewegen. Bovendien zij niet over het hoofd gezien, dat vroeg of laat opnieuw het inzicht zich baan moet breken, dat slechts langs den weg van internationale organisatie een vreedzame ontwikkeling der statenmaatschappij kan worden nagestreefd; met het oog daarop zal het van groote beteekenis zijn de internationale samenwerking zoo goed mogelijk in stand te houden en te bevorderen. Al deze factoren zouden, naar de opvatting van den minister, een uittreden van Nederland uit den Volkenbond ongemotiveerd, en in strijd zoowel met Nederlands tradities als met zijn welbegrepen eigenbelang doen zijn. Ook al moge de Volkenbond in staatkundig opzicht voorloopig geen rol kunnen spelen, buiten de politiek ligt nog genoeg terrein braak, waarop internationale samenwerking thans tot zegenrijke resultaten kan leiden.

Samenwerking met andere mogendheden. — Het is geenszins uitgesloten, dat de Nederlandsche regeering in een bepaald geval, waarin haar dit nuttig zou voorkomen, deel zou nemen aan eenige gemeenschappelijke actie van een kring van neutrale staten, die zich niet zou beperken tot Nederland en België of de Oslo-staten. Veel, zoo niet alles, zal afhangen van de vraag, waarop die actie zou zijn gericht; deelneming aan politieke groepvorming tegen een bepaalden staat of groep van staten acht de minister op het voetspoor zijner voorgangers met onze zelfstandigheidspolitiek niet te rijmen.

NEDERLAND

Betrekkingen met België. — Voorspellingen omtrent de resultaten van de nauwere betrekkingen met België op economisch gebied zouden voorbarig zijn, al zullen beider nood en moeilijkheden ongetwijfeld stimuleerend werken.
Ten aanzien van de besprekingen in de Nederlandsch-Belgische commissie in zake de haventarieven verwijst de minister naar hetgeen reeds is geschied.

Vrijheid van meeningsuiting. — Ten aanzien van de vrijheid van meeningsuiting, verwijst de minister naar de Memorie van Antwoord aan de Tweede Kamer, waarin in herinnering werd gebracht de opvatting der Regeering, dat de positie van onzijdige, welke ons land in de huidige oorlogsomstandigheden inneemt, de noodzakelijkheid medebrengt van een zekere beperking van meeningsuiting in de pers, vooral wat den vorm aangaat, waarin deze gegeven wordt.
De Regeering overweegt de beste middelen om excessen te kunnen tegengaan.

Voorlichting van het buitenland. — De minister onderschrijft ten volle de meening van hen, die een verbreiding in den vreemde van kennis omtrent Nederland, in het bijzonder in de tegenwoordige tijdsomstandigheden, van zeer groot belang achten. Het spijt hem dan ook zeer, wederom te moeten mededeelen, dat voor een waarlijk doeltreffende organisatie van die verbreiding op het oogenblik geen nieuwe gelden op de begrooting kunnen worden uitgetrokken.
(Telex-A. N. P. - Het Vaderland - Telegraaf - Avondpost - N. Rott. Crt.)

(Vorig bericht Mr. E. N. van Kleffens onzijdigh. politiek 4015 B; Contrôle Downs 3990; Ned. houding i. z. Finsch beroep Volkenb. 4058 D; Econ. samenw. België-Nederl. 3994 A; Haventar. 4053 C; Object. pers 3945 C.)

A. NEDERL. OOST-INDIE. — Ontvangsten en uitgaven over het tijdvak 1867—1940.

(In duizendtallen guldens)

Jaar	ONTVANGSTEN: Gewone dienst	Buitengewone dienst	Te zamen	UITGAVEN: Gewone dienst	Buitengewone dienst	Te zamen	SALDO: voordeelig (+) of nadeelig (—) Gewone dienst	Buitengewone dienst	Geheele dienst
1867 .	137.538	—	§) 137.538	95.555	—	110.411	+ 41.983	—	+ 41.983
1880 .	146.838	—	146.838	135.103	11.833	146.936	+ 11.735	— 11.833	— 98
1890 .	136.289	—	137.789	119.854	7.883	127.737	+ 16.435	— 7.883	+ 8.552
1900 .	151.809	—	151.809	137.433	8.682	146.115	+ 14.376	— 8.682	+ 5.694
1910 .	221.516	—	221.516	213.670	17.757	231.427	+ 7.846	— 17.757	— 9.911
1914 .	281.726	—	281.726	295.323	48.620	343.943	— 13.597	— 48.620	— 62.217
1915 .	309.734	—	309.734	306.335	41.552	347.887	+ 3.399	— 41.552	— 38.153
1916 .	343.127	—	343.127	331.575	41.474	373.049	+ 11.552	— 41.474	— 29.922
1917 .	360.139	—	360.139	371.473	48.930	420.403	— 11.334	— 48.930	— 60.264
1918 .	398.872	852	399.724	442.287	70.286	512.573	— 43.415	— 69.434	— 112.849
1919 .	535.563	7.534	543.097	623.613	97.573	721.186	— 88.050	— 90.039	— 178.089
1920 .	756.101	261	756.362	912.740	138.695	1.060.435	— 165.639	— 138.434	— 304.073
1921 .	791.267	496	791.763	866.086	189.930	1.056.016	— 74.819	— 189.434	— 264.253
1922 .	751.930	648	752.578	759.230	92.028	851.258	— 7.300	— 91.380	— 98.680
1923 .	650.052	396	650.448	645.978	64.815	710.793	+ 4.074	— 64.419	— 60.345
1924 .	710.355	7.584	717.939	617.644	40.494	666.138	+ 92.711	— 40.910	+ 51.801
1925 .	752.095	1.754	753.849	643.592	39.262	682.854	+ 108.503	— 37.508	+ 70.995
1926 .	805.220	2.633	807.853	704.993	46.076	751.069	+ 100.227	— 43.443	+ 56.784
1927 .	768.709	10.343	779.052	722.820	53.038	775.858	+ 45.889	— 42.695	+ 3.194
1928 .	826.158	9.759	835.917	784.848	60.917	845.765	+ 41.310	— 51.158	— 9.848
1929 .	840.904	7.625	848.529	832.548	72.045	904.593	+ 8.356	— 64.420	— 56.064
1930 .	740.393	15.159	755.552	825.388	68.152	893.540	— 84.995	— 52.993	— 137.988
1931 .	634.369	17.640	652.009	736.285	30.777	767.062	— 101.916	— 13.137	— 115.053
1932 .	465.361	36.454	501.815	607.675	24.151	631.826	— 142.314	+ 12.303	— 130.011
1933 .	404.795	55.847	460.642	526.682	27.386	554.068	— 121.887	+ 28.461	— 93.426
1934 .	406.320	48.860	455.180	489.977	19.292	509.269	— 83.657	+ 29.568	— 54.089
1935 .	432.354	34.385	466.739	465.585	14.607	480.192	— 33.231	+ 19.778	— 13.453
1936 .	471.667	66.152	537.819	487.801	20.608	508.409	— 16.134	+ 45.544	+ 29.410
1937 .	519.834	55.028	574.862	492.964	82.446	575.410	+ 26.870	— 27.418	— 548
1938 .	547.136	49.003	596.139	539.506	94.422	633.928	+ 7.630	— 45.419	— 37.789
1939 *)	548.683	51.411	600.094	592.474	146.032	738.506	— 43.791	— 94.621	— 138.412
1940 †)	545.915	48.648	594.563	574.187	78.647	652.834	— 28.272	— 29.999	— 58.271

§) Inclusief het bedrag van *f* 14.926.000, dat op 1 Januari 1868 in 's Lands kassen voorhanden was aan overschotten van aan 1867 voorafgaande dienstjaren en op grond van de 2de zinsnede van art. 98 (oud) der Indische Comptabiliteitswet onder de middelen van 1867 is opgenomen. (Centraal Bureau v. d. Statistiek)

*) Verwachting. †) Raming. **(Vorig bericht Begrooting 1940 4054)**

14 JANUARI 1940

B. NEDERLAND. — Invaliditeitswet en de Ouderdomswet 1919. —

Op 1 December 1939 werden 44.327 weduwenrenten en 14.471 weezenrenten krachtens de Invaliditeitswet genoten, terwijl op genoemden datum krachtens art. 373 dier wet 112.942 personen in het genot waren van een als vrucht hunner verzekering verkregen ouderdomsrente van drie gulden per week.

Voorts genoten 76.447 personen een invaliditeitsrente als bedoeld in art. 71 dier wet.

Krachtens art. 24 der Ouderdomswet 1919 waren op vorengenoemden datum 104.678 personen in het genot van een als vrucht hunner verzekering verkregen ouderdomsrente van drie gulden per week.

(Centr. Bur. v. d. Statistiek)

(Vor. ber. Wijz. Invaliditeitswet 3668 D.)

C. NOORWEGEN. — Begrooting 1940-'41. - 150 millioen Kronen voor buitengewone militaire uitgaven.

De Noorsche minister van Financiën heeft op 13 Januari in het Storting de nieuwe begrooting uiteengezet. Deze bedraagt 826 millioen kronen, waarvan er 150 millioen (63 millioen gulden) besteed worden voor buitengewone militaire uitgaven ter handhaving van Noorwegens neutraliteit.

De vorige begrooting ten bedrage van 664 millioen kon nog in evenwicht gebracht worden door belastingen op buitengewone uitgaven, zooals op bier en op oorlogswinsten.

De minister heeft nog een afzonderlijk wetsontwerp ingediend tot dekking van buitengewone uitgaven in verband met het oorlogsgevaar. Deze uitgaven, die tot Juni 1940 loopen, worden begroot op 200 millioen kronen. Tachtig millioen kronen moeten door belasting worden opgebracht en de overige 120 millioen door een leening. (Aftenposten)

(Vor. ber. Begrooting 1939-'40 3658 F.)

D. PORTUGAL. — Begrooting 1940. —

Officieel wordt bekendgemaakt, dat, aangezien de staatsontvangsten door den oorlog 120.000.000 Esc. lager geraamd worden, de ambtenaarssalarissen verlaagd zullen worden, terwijl de afgiften voor export verhoogd zullen worden en men zal overgaan tot invoering van een oorlogswinstbelasting.

De gewone begrooting sluit met een totaal aan ontvangsten van 2.041.800.000 Esc. en uitgaven ad 2.029.900.000 Esc. De buitengewone begrooting includeert 759.000.000 Esc. ontvangsten en 769.000.000 Esc. uitgaven. (1 Escudo = ± 6,85 cent) (D. N. B.)

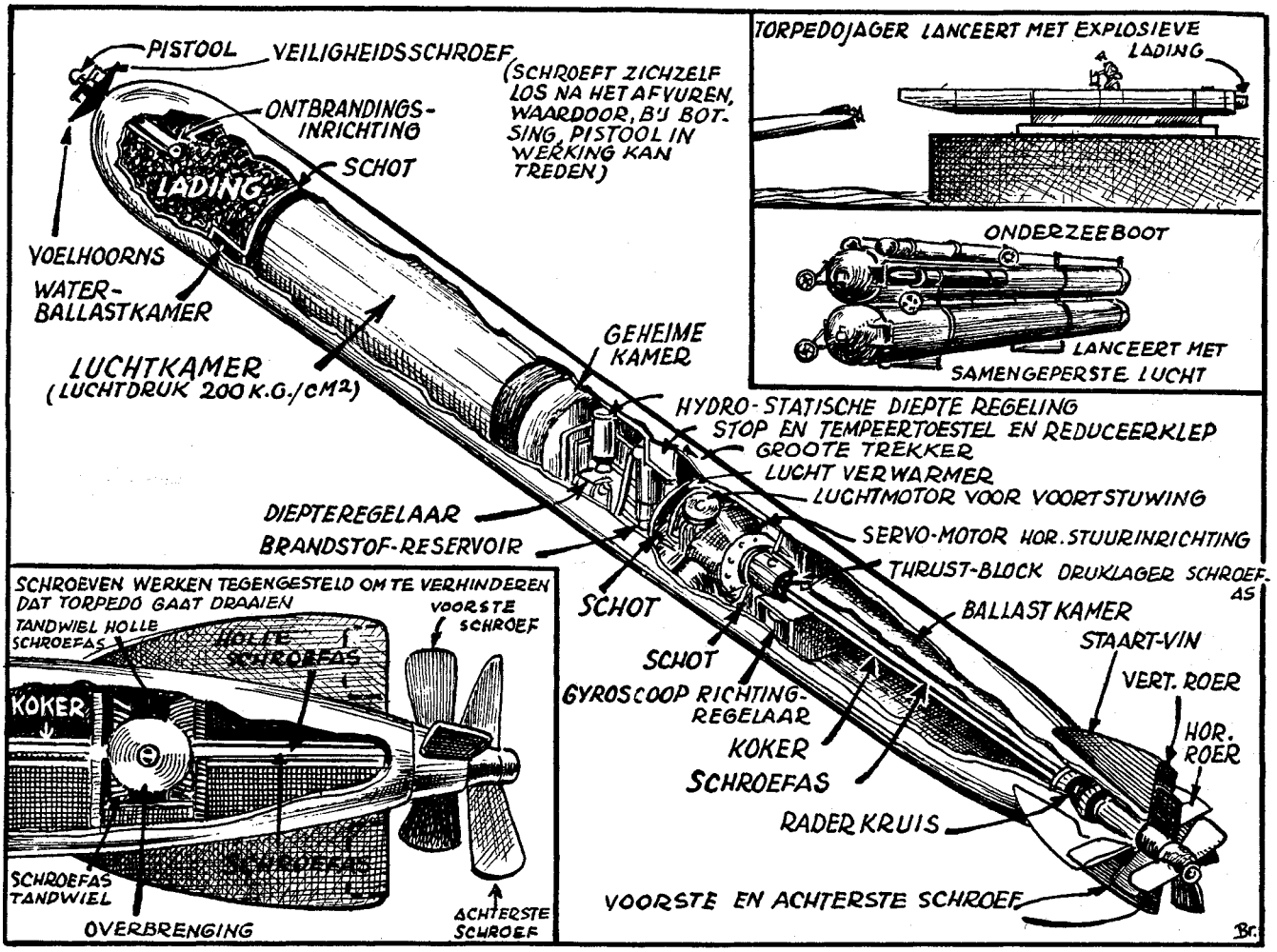
E. PALESTINA. — Handelsbetrekkingen tusschen Joden en Arabieren ontwikkelen zich. - Toestand verbeterd. —

Het programma van den Britschen Hoogecommissaris tot wederopbouw van het land op nieuwen grondslag, waarbij de rechten en belangen van alle Palestijnen, zonder onderscheid van ras of geloof worden geëerbiedigd, heeft onder de bevolking groote tevredenheid gewekt.

De handelsbetrekkingen tusschen Joden en Arabieren ontwikkelen zich steeds beter. (Telex-A. N. P.)

(Vor. ber. Econ. toestand 3047 I; Britsche voorst. en Joden 3701 D; Palest. Staat 3914 A.)

A. **DE TORPEDO. —**

Het venijnigste en gevaarlijkste wapen uit den zeeoorlog is de torpedo.

Een torpedo bestaat uit niet minder dan zes duizend onderdeelen. Het merkwaardige is, dat een torpedo haar eigen voortstuwingsvermogen heeft, nl. een kleinen motor van 350 pk., welke door samengeperste lucht wordt bewogen. De snelheid van een torpedo is meer dan 40 mijl, zij heeft twee schroeven. In den kop bevindt zich de springlading; aan den neus de ontstekingsinrichting. Torpedo's worden op een bepaalde diepte ingesteld. Het schijnt, dat de Duitsche marine torpedo's bezit, welke eerst ontploffen, als zij in den scheepswand zijn doorgedrongen, waardoor de uitwerking nog grooter wordt. De middellijn is meestal 53 cm. Treft een torpedo niet, dan zinkt zij automatisch naar de diepte. Het richten van torpedo's vereischt groote vaardigheid, als het doel beweegt. Ten einde de trefkans te vergrooten, worden tegenwoordig vaak deze vernielingswerktuigen in bundels afgevuurd.

Een salvo van vier torpedo's kost ongeveer *f* 60.000. (Telegraaf) **(Vor. ber. Bewapening 4039 C)**

---

15 JANUARI 1940

B. **BELGIE. — Mobilisatie in phase D. - Versterking van het leger. - Evacuatie oostelijke grensgebieden.** Het Belgische Telegraafagentschap meldt op 14 Januari „De Belgische militaire autoriteiten hebben besloten, over te gaan tot versterking van het leger. Vanmorgen vroeg zijn de desbetreffende affiches aan de muren van de steden aangeplakt".

In een telegram aan de gemeentelijke autoriteiten wordt nader verklaard, dat het hier de „phase D" betreft. Phase D beteekent het onder de wapenen roepen van een aantal reservisten binnen het kader van het progressieve mobilisatieplan van het leger. Een aantal militairen, die bij phase D waren ingedeeld, werd reeds eerder opgeroepen.

In den loop van den 14den Januari zijn twee treinen met geëvacueerden uit de Belgische oostelijke grensgebieden het Noordstation te Brussel gepasseerd. Onder hen bevonden zich ook verpleegden uit de ziekenhuizen uit die streek. **(V. b. Mobilisatie 3923)**

C. **VLUCHTELINGENVRAAGSTUK. — Republiek San Domingo wil 100.000 vluchtelingen opnemen. —** De Coördinatie-Stichting voor Vluchtelingen heeft onder voorzitterschap van den Belgischen oud-premier, den heer Paul van Zeeland, te Londen een vergadering gehouden, waar over de plannen tot vestiging van vluchtelingen op groote schaal beraadslaagd werd.

Reeds op de bijeenkomst van de intergouvernementeele commissie voor het vluchtelingenvraagstuk, die in October 1939 te Washington werd gehouden, werden besluiten genomen, die een spoedig begin met de uitvoering van plannen op het grondgebied der Dominicaansche republiek en op de Philippijnen beoogden.

Intusschen werd een corporatie gevormd, die voor de financiering vooral van het eerstgenoemde plan zorg zal dragen. De regeering van de Dominicaansche republiek, het Oostelijke gedeelte van het eiland Haiti, heeft zich reeds in het begin van 1939 bereid verklaard, aan Joodsche kolonisten tot een aantal van 100.000 de mogelijkheid te geven, zich op het grondgebied van de republiek te vestigen. Een Amerikaansche commissie van onderzoek, die in het voorjaar van 1939 naar San Domingo vertrokken was, had een niet ongunstig rapport uitgebracht. Reeds toen werd er echter op gewezen, dat omvangrijke ont-

ginningswerkzaamheden zullen moeten worden verricht, eer de grond de mogelijkheid tot vestiging van kolonisten zal kunnen bieden, en dat er geruime tijd mede gemoeid zal zijn.
Men zal er nu toe overgaan, eenige honderden vluchtelingen naar San Domingo te sturen, waar zij deze pionierswerkzaamheden zullen verrichten. Later zullen dan de overige voor de kolonisatie op dit, onder den twintigsten breedtegraad gelegen, eiland geschikte vluchtelingen volgen.
De heer van Zeeland, die zich op het oogenblik hoofdzakelijk met het vluchtelingenvraagstuk bezig houdt, zal binnenkort weer naar de Vereenigde Staten vertrekken en vervolgens naar Zuid-Amerika reizen, om ook daar een onderzoek naar gebieden, die voor de vestiging van vluchtelingen geschikt zijn, in te stellen. (Nieuwe Rotterd. Courant)

(Vor. ber. Pol. Vluchtelingen 3662 C.)

A. **INKOMENS. — Gemiddelde jaarinkomens. —**
De gemiddelde jaarinkomens in de drie rijkste en de drie armste landen in Europa en de Vereenigde Staten zijn volgens den statisticus Colin Clark de volgende:

Engeland	*f* 2700.—
Zwitserland	- 2500.—
Nederland	- 2100.—
Italië	- 850.—
Bulgarije	- 650.—
Roemenië	- 590.—
Ver. Staten	- 3500.—

(Deze tabel is vóór September 1939 opgemaakt).
(De Groene Amsterdammer)

16 JANUARI 1940

B. **ZWITSERLAND. — Kosten der mobilisatie *f* 2.1 millioen gulden per dag. —**
De kosten van de mobilisatie in Zwitserland worden op rond 5 millioen Zw. frs. (*f* 2.1 millioen) per dag geschat. Volgens het plan van minister Wetter, dat nog aan vele veranderingen onderhevig kan zijn alvorens het aan het oordeel van het volk wordt onderworpen, moeten deze buitengewone militaire uitgaven over 60 jaren afbetaald zijn.
(Neue Zürcher Zeitung) **(V. b. Defensie 4061 D.)**

C. **ECUADOR. — Opstand na presidentsverkiezing. —**
Dr. Carlos Arroyo Delrio, de candidaat der liberalen, is op 12 Januari tot president van Ecuador gekozen. Velasco Ibarra, de verslagen candidaat voor het presidentschap, heeft gepoogd een staatsgreep te ondernemen, geholpen door een aantal socialisten en afdeelingen van de luchtmacht van Ecuador.
Een twintigtal socialistische leiders te Quito en Guayaquil is gearresteerd. Ook Ibarra zelf is gevangen genomen en aan boord van het oorlogsschip „Eloy Alfara" gebracht.
De troepen van het garnizoen van Guayaquil hebben zich verzet tegen de poging tot opstand. Zij openden het vuur op de samenzweerders; zes personen werden gedood, veertien gewond. De arbeiders hebben een algemeene staking te Guayaquil afgekondigd.
(Telex-A. N. P.) **(Vor. ber. President 2995 B.)**

D. **SOVJET-RUSLAND. — Aanval op Finland. - Russisch protest tegen Noorsche en Zweedsche houding in zake Finland. - Noorsch en Zweedsch antwoord. - Finsche weerstand tot op heden succesvol. - Italiaansche wapenzending voor Finland. —**

Russisch protest tegen Noorsche en Zweedsche houding in zake Finland. —
De regeering der Sovjet-Unie heeft door bemiddeling van haar gezanten te Oslo en Stockholm op 5 Januari zoowel aan Noorwegen als Zweden een nota doen toekomen, waarin zij protesteert tegen de houding van die landen i.z. het Finsche conflict. De Noorsche regeering heeft op 6 Januari en de Zweedsche op 10 Januari door hun gezanten te Moskou op deze protestnota's geantwoord. In deze antwoorden worden de Russische beschuldigingen van de hand gewezen.
Het volkscommissariaat voor Buitenlandsche Zaken te Moskou deelde mede, dat een reeks feiten, welke zich in Zweden en Noorwegen hebben voorgedaan, de aandacht van de regeering der Sovjet-Unie heeft getrokken, in het bijzonder het optreden en de uitlatingen in bepaalde kringen, welke dicht bij de regeering staan. In dit verband heeft de Sovjet-regeering haar gezanten in Zweden en Noorwegen op 5 Januari opdracht gegeven, te Stockholm en Oslo protestnota's te overhandigen.

Noorsch antwoord op Russisch protest. —
De Noorsche regeering zet in haar antwoord uiteen, dat de beschuldigingen van schending der neutraliteit gegrondvest zijn op onjuiste inlichtingen. De uitingen in de Noorsche pers zijn afkomstig van particulieren en zijn niet van gezaghebbende zijde goedgekeurd. Wat betreft de organisatie van wervingsbureaux in Noorwegen, deze wordt niet door de Noorsche regeering gesteund. Het werven voor vreemden krijgsdienst is in Noorwegen bij de wet verboden en zal derhalve niet worden toegestaan. De Noorsche autoriteiten steunen ook geen verscheping van wapenen en ander oorlogsmaterieel naar Finland. Indien personen individueel vrijwillig naar Finland gaan, om aan den oorlog deel te nemen, dan is dit in de oogen van de Noorsche regeering geen schending van de neutraliteit. Ook is de doorvoer van wapenen door Noorwegen niet in tegenspraak met de internationale wetten. Bovendien heeft voor zoover de Noorsche regeering bekend is, tot nu toe geen doorvoer van wapenen plaats gehad, terwijl de particuliere uitvoer zeer gering was.

Zweedsch antwoord op Russisch protest. —
In het antwoord, verklaart de Zweedsche regeering, dat het Zweedsche volk een warme sympathie heeft voor Finland, hetgeen in de pers tot uiting komt. De Zweedsche grondwet verbiedt misbruik van de vrijheid der pers, in het bijzonder wanneer hierdoor buitenlandsche mogendheden worden beleedigd. De Zweedsche regeering is van meening, dat evenwel noch haar houding ten aanzien van de pers, noch haar houding anderszins de Sovjet-Unie tot voorwendsel kan strekken voor beschuldigingen tegen Zweden. In het bijzonder is het protest in zake de werving van vrijwilligers niet in overeenstemming met de feiten. Het werven van vrijwilligers geschiedt op particulier initiatief en de cijfers komen niet overeen met de door de Sovjet-Unie genoemde, terwijl officieren en minderen van het Zweedsche leger niet als vrijwilliger deelnemen aan den oorlog in Finland.
Verder kan het vervoer van verschillende artikelen uit Zweden naar Finland of de doorvoer over Zweedsch gebied van goederen uit andere landen naar Finland geen tegenwerpingen uitlokken. Zweden wil zijn handelsbetrekkingen met andere landen handhaven.
Finland kan uit Zweden verschillende goederen invoeren en in transito verschillende goederen uit andere landen over Zweedsch gebied importeeren, welke het noodig heeft. De Zweedsche regeering acht het niet mogelijk, dezen toestand te wijzigen en daardoor het handelsverkeer tusschen Zweden en Finland in gevaar te brengen.

(Vor. ber. Zweedsch Vrijw. Corps 4066 B.)

Finsche weerstand tot op heden succesvol. —
Zes weken zijn verloopen sedert de Russen Finland binnenvielen en tot dusver zijn zij er niet in geslaagd zich ergens vasten voet te verschaffen. Wel is een deel van het Finsche gebied door de aanvallers bezet, maar de Finsche tegenaanvallen nopen hen op verschillende punten den aftocht te blazen en vormen overal elders een gevaarlijke bedreiging der Russische posities. Ongeacht de offers aan menschenlevens, welke daarvoor gebracht moeten worden, gaat de Russische legerleiding echter voort den druk op de Finsche linies te verhoogen door het aanvoeren van een groot aantal versche troepen. De prestigekwestie speelt in dit wreede oorlogsspel thans de voornaamste rol, want Rusland kan het niet verkroppen, dat Finland grooten en energieken weerstand biedt. Zoo vervalt de zaak echter van kwaad tot erger en krijgt de strijd een steeds meedoogenloozer karakter. De Finnen zullen op den duur het onderspit moeten delven, tenzij hun van buitenaf voldoende hulp wordt geboden. Het beste middel hiertoe zou een afleidingsmanoeuvre zijn, dat wil zeggen Moskou op andere plaatsen in militairen zin bezig te houden, zoodat Russische troepen van het Finsche front weggehaald en hun numerieke overmacht daar dus ten gunste van Finland gewijzigd zou worden.
(Avondpost)

(Vor. ber. Krijgsverrichtingen tot 8 Jan. '40, 4085 D)

Italiaansche wapenzending voor Finland. —
Na besprekingen met de Duitsche regeering, heeft deze 45 wagons met Italiaansche wapenen, die voor Finland zijn bestemd en te Sassnitz, de Noordduitsche haven, waren aangehouden, vrijgelaten.
(Vor. ber. Hulpverl. Italië 4050)
(Vor. ber. Finsch-Russ. kwestie 4087 B)

17 JANUARI 1940

A. **JAPAN. — Kabinet-Jonai gevormd. - Gunstig onthaal. —**
De volledige lijst van het nieuwe Japansche Kabinet, dat onder leiding van admiraal Jonai op 15 Januari 1940 is gevormd, ziet er als volgt uit:
Premier: Jonai;
Buitenlandsche Zaken: Arita;
Binnenlandsche Zaken: Graaf Kodama;
Financiën: Sakoerautsji;
Oorlog: Generaal Hata;
Marine: Admiraal Yosjida;
Justitie: Koemoera;
Nationale Opvoeding: Matsoera;
Spoorwegen: Matsoeno (orthodoxe Seioekai);
Verkeer: Katsoe (Minseito);
Koloniën: Generaal Koiso (oud-commandant van het legercorps in Korea);
Handel: Foejiwara (een bekend financier);
Landbouw: Sjiwada.
Een groot aantal fondsen op de beurs te Tokio is op 15 Januari ongeveer 4 procent in koers gestegen als gevolg van de benoeming van admiraal Jonai tot minister-president. Hoewel deze keus niet verwacht werd, reageerde de beurs toch door een algemeen gunstige stemming.
Het feit, dat Jonai een man is van gezond verstand en geen partij aanhangt, wordt een gunstige factor geacht. (Domei) **(Vor. ber. Kabinet 4089 C)**

B. **RADEN ADIPATI ARIO SOEJONO. — Lid van den Raad van Nederlandsch Oost-Indië. —**
Met ingang van den dag, waarop hij zijn ambt zal aanvaarden, is benoemd tot lid in den Raad van Ned.-Indië, Raden Adipati Ario Soejono, lid van het Internationale Rubber Comité, Ned.-Indisch hoofdambtenaar op wachtgeld, thans in Nederland woonachtig.
Raden Adipati Ario Soejono kan wijzen op een zeer veelzijdige loopbaan. Bij den Inlandschen bestuursdienst verkreeg hij bekendheid als regent van Pasoeroean; hij is een van de weinige regenten, die het groot-ambtenaars-examen heeft afgelegd. Daarna was hij gedurende vele jaren lid van den Volksraad en lid van het college van gedelegeerden. In 1930 verleende de Indische regeering hem een jaar studieverlof naar Europa, ten einde vooral in Nederland het landbouwbedrijf, de veeteelt, de visscherij en de coöperatie te bestudeeren. Bovendien werd hij benoemd tot adviseur van de Nederlandsche delegatie op de in Juni 1930 gehouden Internationale Arbeidsconferentie te Genève.
In 1934 werd den heer Soejono opgedragen zich wederom naar Nederland te begeven en werd hij aangewezen als lid van de Nederlandsche delegatie bij het International Rubber Regulation Committee. Tevens werd hij als Indisch hoofdambtenaar gedetacheerd bij het ministerie van Koloniën. In het vorige jaar bezocht de heer Soejono vanuit Nederland zijn geboorteland, ten einde zich te oriënteeren naar de situatie van de rubbercultuur in Indië, speciaal van die der inheemsche bevolking.
R. A. A. Soejono zal in den raad van Ned.-Indië de plaats innemen, die vacant is gekomen door de pensionneering van prof. dr. Hoesein Djajadiningrad.
De heer Soejono is officier in de Orde van Oranje Nassau en Commandeur in de Orde van de Zwarte Ster van Frankrijk. (Aneta)
(Vor. ber. Photo buiten tekst 4090b; Raad v. Ned.-Indië 4047)

C. **NEDERLAND EN DE OORLOG 1939-'40. —**
Tijdelijk geen periodieke verloven. —
De Regeeringspersdienst meldt:
In verband met eenige minder gunstige symptomen in de internationale situatie, heeft de Regeering, ten einde ook thans op alle gebeurlijkheden geheel voorbereid te zijn, besloten tijdelijk géén periodieke verloven te verleenen.
Dit besluit heeft geen betrekking op zakenverloven (ook al worden zij periodiek genoten), op weermachtsindustrieverloven en op uitzonderingsverloven.
(Vor. ber. Verloven 3936 C; Afk. Mobilisatie 3923)

Geen Duitsch gebied overgevlogen door Nederlandsch vliegtuig. —
Naar aanleiding van de mededeeling in het Duitsche legerbericht van 14 Januari, als zou een Nederlandsch militair vliegtuig op 13 Januari j.l. Duitsch grondgebied bij Nordhorn hebben overvlogen, meldt de Regeeringspersdienst, dat bij een terzake onverwijld ingesteld onderzoek onomstootelijk de onjuistheid van deze mededeeling is gebleken.

Amsterdam. - Het leven wordt duurder. —
Het indexcijfer der kosten van het levensonderhoud voor arbeidersgezinnen, berekend op de basis van het peil der prijzen in 1911—1913 = 100, bedraagt in December '39 voor de totale kosten van het levensonderhoud 146.0 tegen 144.3 in November en 136.5 in Augustus 1939, de maand vóór het intreden van den oorlogstoestand in Europa.
Voor de voeding afzonderlijk is het indexcijfer 137.3 in December tegen 136.2 in November en 124.4 in Augustus, aldus heeft het Bureau van Statistiek der gemeente Amsterdam berekend.
(Vor. ber. Stijging levensonderhoud 3024 B; Prijsstijging levensmiddelen 4002 D)

Motorschip „Arendskerk" door Duitsche duikboot getorpedeerd. —
Het betrekkelijk nieuwe Nederlandsche motorschip „Arendskerk", in 1938 gebouwd, 8000 br. reg. ton metend en toebehoorend aan de Vereenigde Nederlandsche Scheepvaartmaatschappijen, op weg naar Zuid-Afrika, is op 15 Januari in de Golf van Biscaje door een Duitsche duikboot getorpedeerd en tot zinken gebracht. Er waren geen passagiers aan boord. De bemanning van 65 koppen werd door het Italiaansche stoomschip „Fedora" gered. De gezagvoerder van de ‚Arendskerk" was kapt. C. J. H. Wijker.
(Vor. ber. Scheepsramp Tajandoen 4053 C)

Scheepvaart. - Nederland's verliezen. - 1 September 1939—15 Januari 1940. —
Mark (Houtvaart) 1514 ton, op een mijn geloopen;
Binnendijk (Holl.-Am. Lijn) 6873 ton, op een mijn geloopen;
Tegri (eig. Eeftingh) 280 ton, vermist;
Safe (eig. Salomons) 375 ton, vermist;
Simon Bolivar (K. N. S. M.) 8309 ton, op een mijn geloopen;
Sliedrecht (Van Ommeren) 5133 ton, getorpedeerd;
Spaarndam (Holl.-Am. Lijn) 8850 ton, op een mijn geloopen;
Tajandoen (Nederland) 8159 ton, getorpedeerd;
Immingham (Int. Kustvaart Mij.) 398 ton, op een mijn geloopen;
Truida (eig. Heidema) 176 ton, op een mijn geloopen;
Arendskerk (Ver. Ned. Scheepv. Mijen.) 8000 ton, getorpedeerd.
(Vor. ber. Overz. v. 1 Sept. '39—27 Nov. '39, 4034 B)

Tweede Kamer. - Nieuwe winstbelasting op Vennootschappen, Coöp. Vereenigingen en onderl. Verzekeringsmijen. —
Minister de Geer heeft op 15 Januari een wetsontwerp ingediend tot heffing van een winstbelasting, onder welken naam een directe belasting zal worden geheven van de binnen het rijk gevestigde:
naamlooze vennootschappen, commanditaire vennoot-

schappen op aandeelen, coöperatieve vereenigingen en onderlinge verzekeringsmaatschappijen;
vereenigingen, die een beroep of bedrijf uitoefenen.
Minister De Geer raamt de opbrengst dezer nieuwe belasting ruim *f* 20.000.000 hooger dan die der bestaande dividend- en tantièmebelasting, waarvoor de winstbelasting in de plaats zal treden.
Niet aan deze belasting zijn onderworpen: rechtspersonen, waarvan uitsluitend publiekrechtelijke lichamen aandeelhouders, deelgenooten of leden zijn; vennootschappen, vereenigingen of maatschappijen, welke uitsluitend of nagenoeg uitsluitend, bij de sociale verzekeringswetten voorziene risico's verzekeren en geen ander bedrijf uitoefenen.
De belasting wordt geheven over elk jaar, dat eindigt met of na 31 December 1939. Onder jaar wordt verstaan boekjaar of, bij gebreke van dien, kalenderjaar.
In het algemeen kan gezegd worden, dat onder winst wordt verstaan het verschil tusschen het zuivere vermogen van de vennootschap e.d., bij het einde van het jaar en het zuivere vermogen bij het begin van het jaar, vermeerderd met de geldswaarde van hetgeen als terugbetaling van het kapitaal, als uitdeeling aan deelgerechtigden in de winst en, in het algemeen, anders dan voor bedrijfsdoeleinden aan het vermogen is onttrokken en verminderd met de in den loop van het jaar ontvangen stortingen van het kapitaal.
Dit berekende bedrag, wordt ter berekening van de belastbare winst verminderd met dat gedeelte, dat toekomt aan den Staat als zoodanig, aan anderen dan commissarissen, gecommitteerden of bestuurders, aan de aansprakelijke vennooten van comm. venn. als zoodanig en vermeerderd met de aan commissarissen enz. uitbetaalde salarissen vóór zoover deze een zekere som te boven gaan.
De winstbelasting bedraagt tien ten honderd van de belastbare som.
De wet op de Dividend- en Tantièmebelasting 1917 vervalt, behalve ten aanzien van boekjaren, welke eindigen vóór 31 December 1939, aldus één der overgangsbepalingen. Deze bepaling is dus aan het nieuwe belastingontwerp gekoppeld.

(Vor. ber. Div. en Tant. bel. 3325 A; Belastingen 4086 A; Naaml. Vennootsch. 3205 D)

Tweede Kamer. - Wijziging militaire Pensioenwetten. Bij de Tweede Kamer is op 12 Januari ingediend een wetsontwerp, houdende wijziging en aanvulling van de Pensioenwetten voor de zee- en landmacht, van de Militaire weduwenwet 1922, van de Pensioenwet voor het personeel der Koninklijke marinereserve, van de Pensioenwet voor het reserve-personeel der landmacht, alsmede van de wetten van 31 December 1935.
De voorgestelde aanvulling van het eerste lid van artikel 23b der Pensioenwetten voor de zee- en landmacht dient om de beperking, waarvan de bezoldiging uit de publieke kas wordt genoten, ook van toepassing te verklaren op gewezen militairen, die gepensionneerd zijn op grond van het bepaalde in art. 2 onder 4b der wetten. De omstandigheid, dat deze gepensionneerden thans inkomsten als vorenbedoeld onverkort naast elkander kunnen genieten, wordt niet billijk geacht ten aanzien van andere categorieën van gepensionneerde militairen.
Een overeenkomstige aanvulling is, voor wat de militaire inkomsten betreft, noodig gebleken, ten aanzien van de met reserveplicht gepensionneerden, de gepensionneerde militairen, die tevens in het genot zijn van een ministerspensioen en ten aanzien van hen, die na pensionneering als reservist, opnieuw een verbintenis bij het reserve personeel, dan wel een verbintenis bij den vrijwilligen landstorm hebben aangegaan. Met name bij opkomst onder de wapenen in tijden van oorlog, oorlogsgevaar of andere buitengewone omstandigheden kan, zooals de op hen van toepassing zijnde wetten thans nog luiden, door deze categorieën van gepensionneerde militairen het aan hen verleende pensioen, naast hun militaire inkomsten, onverkort worden genoten.
Het totaal van hun inkomen wordt daardoor, in vergelijking met hun ranggenooten, onevenredig hoog. Om deze ongelijkheid voor een deel weg te nemen, dienen een aantal wijzigingen en aanvullingen.
De met reserveplicht gepensionneerde militairen, die vóór 1 Juli 1923 werden gepensionneerd, kunnen, zooals de wetsbepalingen thans luiden, de inkomsten uit of in verband met een ambt of een betrekking, in dienst van een der lichamen, genoemd in artikel 3 en artikel 4 der pensioenwet 1922 naast hun pensioen, onverkort genieten.
Wanneer zij echter voor langeren duur in militairen dienst zijn, zullen zij vorenbedoelde inkomsten moeten derven, terwijl bovendien, wordt het hierbesproken wetsontwerp tot wet verheven, de beperkende bepalingen van cumulatie van pensioen met militaire inkomsten op hen van toepassing zullen zijn. Zoodat het mogelijk is dat hun totale inkomsten belangrijk zullen dalen beneden die, welke zij voor hun verblijf in werkelijken dienst genoten. Een bepaling is voorgesteld om zulks te voorkomen. (Telex-A. N. P.)

(Vor. ber. Pensioenen Kon. Mar. reserve 3373 E; Nederland en de Oorlog 4091 A)

18—19 JANUARI 1940

OORLOG 1939-'40. — Recapitulatie van het wereldgebeuren van 8—14 December 1939. —

8 December: De groote fascistische raad komt onder voorzitterschap van Mussolini te Rome bijeen en bevestigt het besluit, buiten den oorlog te blijven. In de betrekkingen met Duitschland komt geen verandering. **(Pag. 4051 C.)**
Amerika richt een nota tot Engeland, waarin wordt verklaard, dat de Britsche représaillemaatregelen geen ingrijpen mogen beteekenen in den wettigen handel der Amerikanen. **(Pag. 4056)**
Onze minister van Economische Zaken bepaalt, dat het aan gebruiksgerechtigden verboden is, cultuurgrond braak te laten liggen.

9 December: De Volkenbondsraad komt te Genève bijeen. **(Pag. 4056)**
Holsti, de vertegenwoordiger der Finsche regeering te Genève, zendt den Volkenbond een uiteenzetting van de redenen, welke de Finsche regeering tot het vragen van interventie hebben gebracht. **(4056)**
De Nederlandsche regeering verklaart, met het oog op de Volkenbondsvergadering te Genève, dat Nederland niet bereid is tot sancties tegen een als aanvaller aangewezen land. **(Pag. 4058 D.)**
Dr. H. Colijn wordt herkozen tot speciaal lid van de financieele Contrôle-commissie van den Volkenbond.

10 December: Luitenant-generaal Thoernell, chef van den Zweedschen generalen staf, wordt benoemd tot opperbevelhebber.
De Russische regeering protesteert tegen de Britsche représaillemaatregelen. **(Pag. 4056)**
Het Nederlandsche motorschip „Immingham" loopt bij Callandsoog op een mijn; de marine redt de zeven opvarenden. **(Pag. 4053 C.)**

11 December: Vijf Oslo-staten, waaronder Nederland, deelen in een verklaring aan den voorzitter der Volkenbondsvergadering mede, dat zij zich zullen onthouden van de bespreking van andere politieke kwesties dan die betreffende Rusland—Finland.
De Volkenbondsvergadering benoemt een commissie van dertien, welke het Finsche beroep zal behandelen.
Deze commissie besluit een laatste beroep te doen op de Russische regeering om de vijandelijkheden te staken. **(Pag. 4057)**
De Haagsche gemeenteraad neemt uitbreidingsplannen aan, omvattende 1500 ha., met woonruimte voor 200.000 ingezetenen.

12 December: Sir John Simon (Engeland) deelt in het Lagerhuis mede, dat een overeenkomst tusschen de Engelsche en Fransche departementen van Financiën betreffende samenwerking op financieel gebied is tot stand gekomen. **(Pag. 4058)**
Het Zweedsche Kabinet dient ontslag in; Per Albin Hansson vormt een nationaal kabinet. **(4058 A.)**
De Eerste Kamer keurt de wijziging van de Tariefwet-1934 en de wet op het Statistiekrecht goed. **(Pag. 4063)**
Bij den Hoogen Raad van Arbeid wordt een voorontwerp rusttijdbesluit voor handelsreizigers aanhangig gemaakt. **(Pag. 4063)**

13 December: De door de Volkenbondsvergadering ingestelde Commissie van Dertien neemt een resolutie

aan, waarin wordt verklaard, dat Rusland zich buiten het Handvest heeft geplaatst en dat de Volkenbondsraad bevoegd is, hieruit de consequenties te trekken. **(Pag. 4057)**
Er wordt een nieuwe 4% Nederlandsche Staatsleening van 300 millioen gulden uitgegeven. **(4058 B.)**
De Tweede Kamer keurt de begrooting van Justitie goed. **(Pag. 4062 B.)**

14 December: Het Duitsche slagschip „Admiral Graf Spee", dat een hevig zeegevecht heeft geleverd met drie Britsche kruisers aan de Zuid-Amerikaansche kust, zoekt een toevlucht in de haven van Montevideo. **(Pag. 4060)**
De Volkenbondsvergadering neemt het rapport en de resolutie met de veroordeeling van Rusland in de Finsche kwestie aan; de Volkenbondsraad besluit tot de uitstooting van Rusland, „daar het zichzelf buiten den Volkenbond heeft geplaatst". **(4057)**
De Engelsche premier Neville Chamberlain zegt in het Lagerhuis toe, Finland met vliegtuigen en ander materieel te zullen steunen. **(Pag. 4059)**
(Red. K. H. A.) **(Vor. Recap. v. 1—7 Dec. '39, 4085)**

OORLOG 1939-'40. —

FRANKRIJK. — **Herriot, voorzitter der Kamer over heden en toekomst. - Jeanneney tot voorzitter van den Senaat herkozen. —**

De Kamer is op 11 Januari bijeen gekomen. Herriot, die op 9 Januari tot voorzitter herkozen was, hield een openingsrede. Hierin zeide hij o.m.
„Na afloop van het laatste conflict hebben wij getracht de volken tot elkaar te brengen in de solidariteit van den arbeid en den vrede, overwinnaars en overwonnenen bijeen te brengen in den boezem van een bond, welken wij ons broederlijk wenschten. Doch niets heeft een avonturier, die zich opgeworpen heeft als tyran, kunnen bekeeren tot vreedzame procedures.
Na alle geduld te hebben geoefend, na moedig al het z.g. prestige van de eigenliefde te hebben opgeofferd aan den hartstochtelijken wil menschenlevens te sparen, hebben Frankrijk en Engeland zich moeten verheffen voor de verdediging van de democratie als den besten regeeringsvorm, dien — zooals Roosevelt zeide — de menschheid tot dusver ooit geschapen heeft."
Herriot verklaarde, dat er reeds heel wat punten zijn die tot troost strekken en noemde in dit verband het heldhaftig verzet van Finland tegen de Sovjet-Unie. Laten wij, zeide hij, daaraan niet twijfelen: Finland vormt niet slechts een voorpost van de westersche beschaving, zijn overwinning, zuiver als de sneeuw van zijn grond, vormt den triomf van den geest over de materie, van de menschelijke waarde over het ruw geweld. Zooals Frankrijk en Engeland reeds verklaard hebben, onze plicht en zelfs ons eigen belang eischen, dat wij het alle mogelijke hulp verleenen.
Ten aanzien van het doel waarvoor Frankrijk vecht zeide Herriot, dat dit is: het verzekeren van het recht om te leven van iedere natie, groot of klein, een einde maken aan den bewapeningswedloop. Men moet niet wachten met het verwezenlijken van zulk een arbeid tot den tijd, dat de volken, naarmate men zich verder van den oorlog verwijdert, er de gruwelen van vergeten zijn, doch den naties zoo spoedig mogelijk den vrede verzekeren, dien zij noodig zullen hebben als gevolg van de ontstellende hoogte harer uitgaven.
Men moet de organisatie hervatten van een internationaal recht, waarbij men zich dient te inspireeren op de lessen van het verleden. De zekerheid scheppen, dat elk land met normale en vreedzame middelen in zijn behoeften kan voorzien, en, hetgeen ongetwijfeld het moeilijkste deel der taak zal zijn, er naar streven, dat de opvattingen der moraal, die ten onder gegaan zijn, herleven. Zich baseeren op deze gedachte, dat er geen werkelijke beschaving is zonder eerbied voor het gegeven woord.
De Fransche Senaat heeft Jeanneney tot voorzitter herkozen.
(Vor. ber. Herriot 3518 B)

Het wetsontwerp tegen de communisten. —
De tekst van de door de regeering ingediende wet tot vervallen verklaring van de communistische parlementsleden van hun mandaat luidt als volgt:
Artikel 1. Ieder lid van een verkozen vergadering, die deel uitmaakt van een der organisaties bedoeld bij het decreet van 26 September 1939 nopens de ontbinding van communistische organisaties wordt van zijn mandaat vervallen verklaard van den dag der openbaarmaking van de onderhavige wet af indien hij niet, hetzij door ontslag, hetzij door een openlijk voor 9 Januari afgelegde verklaring, categorisch afstand heeft gedaan van iedere deelneming aan de organisaties en de verboden werkzaamheid bedoeld bij het genoemde decreet.
Artikel 2. Desondanks zullen de verkozenen bedoeld in het voorgaande artikel, die thans onder de wapenen vertoeven, een aanvullenden termijn krijgen van 10 dagen ten einde de openbare verklaring, genoemd in het voorgaande artikel, af te leggen.
De artikels 3 en 4 regelen de procedure.
(Vor. ber. Communisten 4073)

DUITSCHLAND. — **Nederlandsch-Belgische maatregelen. —**
De militaire maatregelen, welke door Nederland en België gedurende het afgeloopen weekend genomen zijn, hebben in officieele Duitsche kringen te Berlijn ontstemming en wrevel teweeggebracht. Op grond van informaties welke Berlijn uit Amsterdam en Brussel heeft ontvangen, meent men te moeten constateeren, dat deze maatregelen getroffen zijn op instigatie van officieele Fransche zijde.
In dit verband acht men het bezoek, dat de Nederlandsche gezant te Parijs, jhr. Loudon, aan den Franschen premier, Daladier, heeft gebracht, bevreemdend en een aanduiding te meer, dat Nederland en België uitsluitend op grond van Fransche informaties hebben gehandeld.
(V. b. Belg. maatr. 4093 B; Nederl. maatr. 4095 C)

ENGELAND. — **Het aftreden van den minister van Oorlog, Hore Belisha. - Premier Chamberlain geeft geen détails. —**
Op 16 Januari heeft Hore-Belisha, de afgetreden minister van Oorlog, in het Lagerhuis een verklaring afgelegd met betrekking tot zijn heengaan.
Hij zeide dat er geen meeningsverschillen hebben bestaan over hetgeen er moest gebeuren in een gemeenschap van menschen, die bezig zijn met de uitvoering van een dringende taak van meer dan voorbijgaande beteekenis.
Belisha verklaarde voorts: „Ik heb de portefeuile van Handel geweigerd, omdat ik geen zekerheid had, of de overweging, welke Chamberlain er toe had geleid een wijziging aan te brengen, mij wel in staat zou stellen tot de energieke waarneming in nationaal belang van een ander ministerie."
Chamberlain verklaarde dat er geen wijziging in de legerpolitiek overwogen wordt ten gevolge van de wijziging in de portefeuille van Oorlog. Er is geen meeningsverschil geweest tusschen Hore-Belisha en hooggeplaatste officieren over het systeem der promotie. Het verhaal over een druk, dien het leger op den premier zou hebben uitgeoefend, is een puur verzinsel.
„Ik was op de hoogte gekomen", aldus Chamberlain, „van moeilijkheden van zeer groote beteekenis." Chamberlain was echter niet voornemens de redenen daarover in bijzonderheden mede te deelen. Hij voegde hieraan toe: „Geen persoonlijke overwegingen mogen meetellen in vergelijking met de overweging den oorlog te winnen."
Daarna ging de premier over tot het geven van zijn overzicht der oorlogsgebeurtenissen.
(Vor. ber. Aftreden Hore-Belisha 4082)

Wekelijksche verklaring van premier Neville Chamberlain. - Lof voor houding van Nederland en België. - Aanzienlijke hoeveelheid oorlogsmaterieel naar Finland. - Turkije. —
„Er is op het oogenblik een stilstand in de operaties, doch deze stilstand kan elk oogenblik verbroken worden en binnen weinige weken of zelfs binnen weinige uren kunnen er zich gebeurtenissen afspelen, die aan de geschiedenis van de wereld een nieuwen vorm zullen geven. Wij hopen, dat de rechtvaardige en duurzame vrede, waarnaar wij streven, niet lang meer op zich zal laten wachten. Het is mogelijk, dat de oorlog op het punt staat, in een meer acute phase te treden. Indien dit zoo is, dan zijn wij gereed en zullen wij te zamen met onze geallieerden geen moeite en geen offers sparen, wanneer deze noodzakelijk zijn om de overwinning te verzekeren, die wij voor oogen hebben".
Met deze woorden schetste de Britsche ministerpresident Chamberlain op 16 Januari in het Lagerhuis den toestand, zooals deze zich mogelijk in de komende weken ontwikkelen kan.

België en Nederland. — Chamberlain sprak voorts „over de nieuwe bezorgdheid, die er heerscht betreffende de Duitsche plannen ten aanzien van België en Nederland" en verklaarde: „De voorzorgsmaatregelen, die in beide landen genomen zijn, waren geen maatregelen van paniek, doch logische en verstandige voorzorgsmaatregelen. Beide regeeringen hebben herhaaldelijk verklaard, dat zij vastbesloten zijn, hun grondgebied tegen elke daadwerkelijke agressie te verdedigen.
In weerwil van hun duidelijk in het oog springend belang bij het behoud van den vrede vinden zij zichzelf geplaatst tegenover formidabele concentraties van de militaire macht. Wij kunnen de kalmte en de moedige houding van de Belgische en Nederlandsche regeeringen en volken niet anders dan bewonderen." **(Vor. ber. Milit. maatr. België 4093 B; id. Nederland 4095 C)**

Finland. — Chamberlain gaf voorts uitdrukking aan zijn „diepe sympathie en bewondering" voor het dappere Finsche volk en diens volhardend en heldhaftig verzet. De politiek van de Britsche regeering ten aanzien van Finland is gebaseerd op de resolutie, die de Volkenbondsvergadering van 14 December jl. heeft aangenomen.
„Er zijn maatregelen getroffen voor het verleenen van exportvergunningen voor artikelen, waaraan de Finsche regeering behoefte heeft. Het zou niet in het openbaar belang zijn, bijzonderheden mede te deelen omtrent het oorlogsmaterieel, dat hierbij betrokken is, maar ik verzeker het Huis, dat de hoeveelheid aanzienlijk is". **(Vor. ber. Chamberlain over Finland 4059; Hulpverl. 4087 B)**

Turkije. — Bij deze overeenkomsten hebben de regeeringen van Engeland en Frankrijk aan Turkije een leening van 25 millioen pond sterling gegeven voor het aankoopen van wapenen in Groot-Brittannië en Frankrijk, 15 millioen in goud, twee millioen ter liquidatie van den achterstand in de Britsch-Turksche clearing en anderhalf millioen ter liquidatie van den achterstand in de Fransch-Turksche clearing.
(Vor. ber. Handelsaccoord 4088 A; Chamberlain: Résumé 4 mnd. oorlog 4088)

FRANKRIJK. — **Communisme. - Mandaten der Communisten vervallen verklaard.** —
De Kamer heeft op 16 Januari met 521 tegen 2 stemmen conform het regeeringsvoorstel alle Fransche communistische afgevaardigden van hun mandaat vervallen verklaard behalve de enkele, die vóór 26 October '39, d.w.z. precies een maand na de ontbinding der communistische partij in het openbaar plechtig het samengaan van het nationaal-socialisme en het communisme veroordeeld en Moskou afgezworen hadden. (Telex-A. N. P. - Times - D. N. B. - Le Temps - Agence Belga)
(V. b. Wetsontwerp tegen de Communisten 4097)

20 JANUARI 1940

OORLOG 1939-'40. — Krijgsverrichtingen Westelijk Front van 7—13 Januari 1940. —
10 Januari: Luchtgevecht boven de Noordzee tusschen Engelsche en Duitsche vliegtuigen. Bommen op Deensch eiland.
13 Januari: Engelsche vliegtuigen maken een verkenningsvlucht boven Oostenrijk, Bohemen en Oost-Duitschland. (Red. K. H. A.)
(Vor. ber. Overz. 31 Dec. '39—6 Jan. '40, 4084)

A. BALKAN-STATEN. — Drukke besprekingen. —
De Balkan treedt iederen dag meer in het midden der belangstelling. Op 11 Januari heeft aan de Joego-Slavisch—Roemeensche grens een ontmoeting plaats gehad tusschen Prins Paul van Joego-Slavië, den eersten minister Swetkowitsj en den minister van Buitenlandsche Zaken Markowitsj eenerzijds en vertegenwoordigers van de Roemeensche regeering anderzijds. Officieel heet het, dat Prins Paul met eenige leden van het Kabinet aan de Roemeensche grens aan een jachtpartij deelneemt. Deze jachtpartij is onmiddellijk na den terugkeer te Boedapest van graaf Csaky (Hongarije) van zijn bezoek aan graaf Ciano (Italië) georganiseerd.
Veel belangstelling wordt getoond voor het dezer dagen afgesloten Bulgaarsch-Russische handelsverdrag. De Bulgaarsche delegatie naar Moskou is dezer dagen via Roemenië naar Bulgarije teruggekeerd. De Bulgaarsche minister van Financiën, Boschiloff, heeft tegenover de pers verklaard, dat het nieuwe Bulgaarsch—Sovjet-Russische handelsverdrag een looptijd heeft van drie jaar en gesloten is op basis van volledige compensatie. In Sofia zal een Russische handelsvertegenwoordiging worden opgericht. De goederen zullen met schepen over de Donau en de Zwarte Zee worden vervoerd. Als eerste zending zal Rusland 10 millioen kilo katoen naar Bulgarije sturen, welke daar verwerkt en als garen weer naar Sovjet-Rusland wordt uitgevoerd.
Naar thans officieel gemeld wordt, zullen de vertegenwoordigers van Roemenië, Turkije, Joego-Slavië en Griekenland tijdens de bijeenkomst van den permanenten Raad van de Balkan-Entente, die van 2 tot 4 Februari in Belgrado bijeen zal komen, een gedachtenwisseling houden over den internationalen toestand in het algemeen zoowel als over de problemen, die voor de vier landen van bijzondere beteekenis zijn. Bovendien wil men bij deze bijeenkomst den wensch der Balkanlanden bevestigen om ook verder buiten het huidige Europeesche conflict te blijven en aldus bij te dragen tot behoud van den vrede in dit deel van Europa. **(Vor. ber. Bez. Graaf Csaky aan Graaf Ciano 4085 C; Bulgaarsch-Russisch handelsverdrag 4082 E; Balkan-Entente 3820 D)**

B. SOVJET-RUSLAND. — Krijgsverrichtingen in Finland van 9—13 Januari 1940. —
10 Januari: Russische nederlaag bij het Ladogameer.
12 Januari: Verwoede gevechten aan het front bij Salla. Åbö, Hangö en Helsinki uit de lucht gebombardeerd.
13 Januari: Volgens het Finsche legerbericht werden de laatste dagen ongeveer 3000 Russische bommen op vele Finsche steden, vooral in het binnenland, geworpen. (Red. K. H. A.)
(Vor. ber. Overz. 31 Dec. '39—8 Jan. '40, 4085 D)

C. SENATOR BORAH OVERLEDEN. —
De bekende Amerikaansche Senator Borah is op 19 Januari op 74-jarigen leeftijd overleden.
William Edgar Borah is 29 Juni 1865 op een boerderij in Illinois geboren. In 1889 werd hij advocaat en sedert 1907 was hij lid van den Senaat voor Idaho. Vanaf het overlijden van Senator Lodge in 1925 trad hij — tot heden — op als voorzitter van de commissie van Buitenlandsche Zaken van den Senaat. Als zoodanig nam hij stelling tegen Amerika's toetreding tot den Volkenbond. Hij keurde den vrede van Versailles af, bestreed de opvatting, dat Duitschland de schuld aan den oorlog droeg en drong aan op bewapeningsbeperking ter verzekering van den vrede. In 1926 deed hij een reis door Sovjet-Rusland, waarna hij aandrong op erkenning der Sovjets. Zijn politieke invloed was zeer groot. (Telex-A. N. P.)
(Vor. ber. Senator Borah 2790 D)

D. DENEMARKEN. — Neutraliteit. - Motie in de Kamer aangenomen. —
De Tweede Kamer heeft op 19 Januari met algemeene stemmen de motie aangenomen, waarbij de neutraliteit van Denemarken en de vastbeslotenheid van het land zijn onafhankelijkheid te verdedigen, worden bevestigd.
De vertegenwoordiger der partij van Sleeswijk (de Duitsche minderheid) stemde tegen.
Stauning, de eerste minister, heeft verklaard, dat de regeering de motie in haar geheel aanvaardde.
(Politiken) **(Vor. ber. Neutraliteitsverkl. 3941)**

Het fotografeeren van het onzichtbare

door

C. J. van Ledden Hulsebosch
Criminoloog

Hoe vreemd het menigen leek ook in de ooren moge klinken: er worden heel wat foto's gemaakt van dingen, die we niet kunnen zien! In de eerste plaats wil ik in dit verband noemen de fotografische opnamen aan de sterrenwacht. Wanneer dáár een astronomische kijker, waaraan een foto-apparaat, op een bepaald stuk van den nachtelijken hemel voldoenden tijd gericht blijft, zoo vertoont de opname tal van sterren, die voor het oog onzichtbaar waren, doch aldus op de fotografische plaat haar aanwezigheid verraden. De oorzaak zit uitsluitend in de additieve werking; wat de fotografische plaat niet in één secunde vermag vast te leggen, dat neemt zij bij een expositie van een uur (of desnoods nog langer) wel op; ons oog kan echter dusdanige zwakke lichtindrukken in geenerlei wijze waarnemen.

Een andere vorm, waaronder „fotografie van het onzichtbare" kan optreden, is gelegen op het terrein der ultraviolette stralen. De stralen, die kortere golflengte hebben dan het diepst violet van ons zichtbare zonnespectrum, liggen op bedoeld terrein en zijn onzichtbaar voor ons oog. Het merkwaardige feit doet zich echter voor, dat die onzichtbare stralen het vermogen hebben, om — schijnende op tal van stoffen — de laatstgenoemde te doen luminesceeren, te laten „oplichten" in het duister. (Ingeval dat „lichten" blijft doorgaan, óók nadat de ultraviolette stralen gedoofd werden, spreekt men van phosphoresceeren.) Onze belangrijkste kunstbron voor ultraviolette stralen is de kwartslamp. Wordt het licht dezer lichtbron óók eens door middel van prisma's ontleed (we hebben dan prisma's van bergkristal en kwarts noodig, wijl de onderhavige ultraviolette stralen — behoudens die van 366 millioensten millimeter golflengte — n i e t in staat zijn, glas te doordringen) dan bemerken wij, dat het spectrum niet, gelijk dat van het zonlicht, c o n t i n u is, doch uit afzonderlijke lijnen bestaat, waarvan elke voor zich een stralengebied van bepaalde golflengte vertegenwoordigt. Als belangrijkste groep, volgende op de straks genoemde van 366 is de 313. Wij kunnen dat lijnenspectrum alleen gewaar worden, wanneer wij het laten vallen op een luminesceerend scherm. Dàn worden de stralen van korter golflengte omgezet in stralen van grooter golflengte, die wij wèl kunnen zien. We merken dan tegelijkertijd op, hoe gaandeweg de lijnen van de stralen met korter wordende golflengte tevens zwakker in uitstraling worden.

Het mag opmerkelijk heeten, dat zoovele stoffen, die Moeder Natuur groeien deed, luminescentie vertoonen: tanden (ivoor!), schildpad, zilverwitte haren, het wit der oogen, dierlijke lijm, vele plantenvezels, enz. *) De afgezeefde stralen van 366 millimu vertoonen de sterkste luminescentie-verschijnselen. Ze doen ons duidelijk het verschil in lijming en verdere samenstelling van papiersoorten zien, doordien diverse papieren in uiteenloopende kleuren gaan „lichten". Maar ook de — véél zwakkere — stralen van 313 millimu zijn nog in staat, geringe — doch onzichtbare — luminescentie op te wekken. Ze zijn echter niet in staat een algemeene luminescentie op schrijfpapier te voorschijn te roepen en doen slechts het nog ongerept, maagdelijke papieroppervlak opfleuren in zwakke luminescentietint, terwijl dáár, waar „verdelgd schrift" aanwezig is, bedoelde zwakke luminescentie achterwege blijft! Het was de groote Kögl, die hierop zijn methode baseerde, om verdwenen schrifturen te fotografeeren. In een donkere kamer wordt het licht eener verdekt opgestelde kwartskwiklamp via een optisch systeem van kwartslenzen en kwartsprisma's ontleed, waarbij op den wand een breed-uitgespreid lijnenspectrum geworpen wordt. De zichtbare lijnen van dat spectrum worden in zwart-fluweelen gordijnen opgeslokt; wanneer we ons ervan overtuigd hebben, wáár de lijn 313 valt (hetgeen geschiedt, door het genoemde spectrum tijdelijk op een luminesceerend scherm op te vangen), brengen we ter juiste plaatse het geïncrimineerde gedeelte van het te onderzoeken document en richten onze camera daarop. Bij de opname die nu volgen moet, dient alle zichtbare licht volkomen uitgeschakeld te worden. De luminescentie, welke de 313-straal doet optreden, is voor onze visueele waarnemingen te zwak; de fotografische plaat verraadt ze ons na een expositie van 18 tot 24 uren bestraling met genoemden selecten straal van het onzichtbare spectrum. Dàn blijkt, hoe de baan, waarop het veld der 313-straal viel, op de plaat inwerkte, doch hoe dáár, waar schrift van ijzerhoudenden inkt verdelgd werd, de luminescentie gedempt, geremd werd, m.a.w.: we kunnen zien, wàt ter plaatse oorspronkelijk geschreven stond!

Ik wil nog een enkel woord spreken over het fotografeeren van onzichtbare dingen met behulp van infraroode stralen. De stralen, die aan de zijde van het rood buiten ons zichtbare spectrum vallen, noemde men vroeger tout-court „warmtestralen"; gaandeweg slaagde de techniek erin, fotografische platen te vervaardigen, die voor roode, zelfs voor infraroode stralen hoog gevoelig waren en van dien tijd af ontwikkelde zich de infrarood-fotografie enorm. Slaagde men er spoedig in, door dikke mistnevels heen alles te fotografeeren, wat door dit nevelgordijn aan ons oog onttrokken was, de voortgezette onderzoekingen van Plotnokov (Zagreb) en Danckwort (Hannover) brachten tal van interessante ontdekkingen, waarbij het b.v. gelukte, in gesloten brieven opgeborgen banknoten te fotografeeren, zonder de enveloppen te schenden; ik fotografeerde zelfs eenmaal een banknoot, die door een dun sigarenkistplankje aan het oog onttrokken was, terwijl de infrarood-fotografie mij ééns openbaarde, welk der vijf opgestelde electrische strijkijzers „onder stroom" stond. De in volslagen duisternis opgenomen opname verried, dat één dier strijkbouten warmte-stralen uitzond!

*) En, opmerkelijk genoeg: de imitaties, als de kunstmatige producten van porselein, celluloid, bakeliet e.d. luminesceeren n i e t.

(Vor. ber. Photografie 3605 A)

A. **ITALIE. — Partijleiders krijgen instructies. — Tegen democratie, bolsjewisme en bourgeoisie. —** De secretaris der fascistische partij heeft op 17 Jan. in het Lictorenpaleis verscheiden provinciale partijchefs ontvangen en hun instructie gegeven omtrent de actie, welke zij in de provinciën moeten voeren.

Hij betoogde bij die gelegenheid opnieuw de onwrikbaarheid van het fascisme in zijn actie tegen de democratie, tegen het bolsjewisme en tegen de bourgeoisie, overeenkomstig de beginselen der fascistische revolutie. Het autoritaire en totalitaire karakter van het fascisme zal versterkt worden wat de richtsnoeren betreft aangaande het Italiaansche rijk en de autarkie. Italië moet zich geen illusies maken over zijn situatie in het thans in Europa bestaande conflict. Het kan elk oogenblik voor de noodzakelijkheid en de plicht komen te staan de wapenen op te vatten. Dientengevolge moet het, materieel zoowel als geestelijk, op elke gebeurtenis zijn voorbereid.

Het is dwaas en gevaarlijk zich te verheugen over zekere rechtzettingen en zekere manifestaties van internationale sympathie — van te jongen datum overigens — die noch gemotiveerd noch gegrond zijn en niet aan de werkelijke gevoelens van het Italiaansche volk beantwoorden. Het volk heeft geleerd, niet de geschiedenis te vergeten, die het zelf, vooral de

laatste tijden, op zoo'n dramatische wijze heeft meebeleefd. (Stefani) **(Vor. ber. Fascisme 3421 B)**

21 JANUARI 1940

OORLOG 1939-'40. —

ENGELAND. — **De Britsche minister van Marine, Winston Churchill, wijst de Neutralen op hun „plicht". Het convooistelsel.** — De Britsche minister van Marine, Winston Churchill, heeft op 20 Januari een radiorede gehouden over den stand van den oorlog.

Hij zeide o.a. het volgende:

Iedereen vraagt zich met verbazing af, wat er met den oorlog aan de hand is. Gedurende verscheidene maanden hebben de nazi's woedende bedreigingen geuit tegen de Westersche democratieën, als zij eenmaal tot den aanval zouden overgaan. Maar tot dusver zijn het de kleine neutrale landen, die de spits van de Duitsche boosaardigheid en de Duitsche wreedheid hebben moet afbijten.

Neutrale schepen worden naar willekeur tot zinken gebracht, niet alleen door mijnen, maar door koelbloedig overwogen en welbewust gerichte torpedo's.

De Nederlanders, de Belgen, de Denen, de Zweden en vooral de Noren, zien hoe hun schepen vernietigd worden.

Alleen in Britsche en Fransche convooien kan veiligheid gevonden worden. In deze convooien is de kans om tot zinken gebracht te worden gering. In deze convooien werkt de contrôle, welke de zeewegen openhoudt en orde en vrijheid van beweging teweegbrengt, te midden der golven van anarchie en zeeroof. Iedere week neemt onze handel toe.

Het lot der neutralen. — Heel anders is het lot der onfortuinlijke neutrale landen.

Zoowel op zee als te land zijn zij de slachtoffers, waarop Hitlers haat en boosaardigheid neerdaalt. Richten wij het oog op de groep van kleine, maar oude historische landen, gelegen in het Noorden, of de andere groep bezorgde volkeren op den Balkan of in het Donaubekken, achter wie de vastberaden Turk staat. Alle vragen zich heden af, wie het volgende slachtoffer zal zijn, tegen wie de misdadige avonturiers van Berlijn een slag willen slaan. Een Duitsch officier maakt een noodlanding in België; op hem worden gevonden plannen voor een inval in dat land, welks neutraliteit Duitschland nog onlangs gegarandeerd heeft. In Roemenië heerscht een diepe vrees, of wellicht, door een afspraak tusschen Moskou en Berlijn, dit land het volgende voorwerp van agressie zal worden.

Het doel der Duitsche kuiperijen is de solidariteit der Slavische volkeren te ondermijnen. De stoere Zwitsers bewapenen hun bergpassen en legeren er hun manschappen.

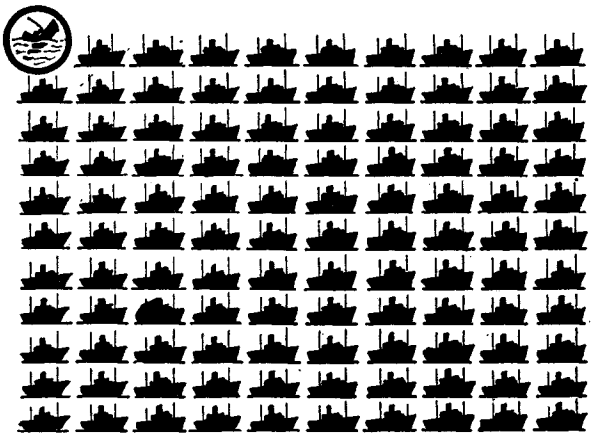
De Nederlanders, wier diensten aan de Europeesche vrijheid bewezen, in herinnering zullen blijven nog lang, nadat de smet van Hitler van het pad der menschheid zal zijn weggevaagd, staan langs hun dijken, zooals zij dit deden tegen de tirannen van weleer.

De plicht der neutralen. — Maar wat zou er gebeuren, indien al deze neutrale landen in een spontaan gebaar, hun plicht deden overeenkomstig het Volkenbondshandvest en zich aaneensloten met het Britsche en Fransche rijk tegen de agressie en tegen het onrecht?

De Duitsche bedreigingen. — Op het oogenblik is hun toestand betreurenswaardig en deze zal nog erger worden. Zij buigen nederig en vreesachtig voor Duitsche dreigementen, zich troostende met de gedachte, dat Engeland en Frankrijk den oorlog zullen winnen, dat deze alle wetten en overeenkomsten strikt zullen naleven, dat inbreuken alleen van Duitsche zijde verwacht kunnen worden. Allen hopen, dat de storm zal voorbijtrekken voordat het hun beurt is verslonden te worden. **(Vor. ber. Winston Churchill 4049)**

Lord Halifax, minister van Buitenlandsche Zaken verzekert, dat hulp aan Finland niet theoretisch is. — De Britsche minister van Buitenlandsche Zaken, lord Halifax, heeft op 20 Januari in een te Leeds gehouden rede over Engelands vredesdoeleinden felle aanvallen gedaan op de Duitsche buitenlandsche politiek. Hij betoogde, dat Groot-Brittannië steeds de bijzondere belangen van Duitschland in Oost-Europa heeft willen erkennen, doch niet zijn eigen vrijheid wilde koopen voor de vrijheid van kleine landen. Hij herinnerde aan Duitschlands steun aan Finland in 1918 en noemde hetgeen thans gebeurt „een van de meest cynische acrobatische toeren in de politieke historie". Hij zegde Finland nogmaals den steun van Engeland toe. Ten slotte sprak hij in krachtige bewoordingen zijn afkeuring uit over den Duitschen duikboot- en mijnenoorlog. **(Vor. ber. Lord Halifax 4049)**

Engeland's verliezen ter zee. - Koopvaardijvloot. —

Volgens een rede, die de Engelsche minister van Marine, Winston Churchill, heeft gehouden zouden voor elke 1000 ton Engelsche scheepsruimte, welke verloren is gegaan, 110.000 ton aan scheepsruimte staan, die in Engelsche havens binnenkomen.
(Manchester Guardian) **(Vor. ber. Verliezen 4060)**

Drie groepen vreemdelingen. — De vreemdelingenrechtbanken, die sedert October j.l. de omstandigheden hebben nagegaan van vreemdelingen, behoorende tot een vijandelijke nationaliteit, hebben thans hun taak vrijwel volbracht.

Als resultaat daarvan zijn 436 Duitschers en vijftig Oostenrijkers geïnterneerd. Deze lieden zijn door de rechtbanken in categorie A geplaatst, hetgeen beteekent, dat zij in concentratiekampen worden ondergebracht.

71.199 Duitschers en 822 Oostenrijkers zijn gerangschikt in categorie B, waardoor zij niet worden geïnterneerd, doch zich wel aan speciale beperkingen moeten onderwerpen.

In categorie C zijn 47.285 Duitschers en 6.597 Oostenrijkers geplaatst, die niet worden geïnterneerd en ook niet aan beperkingen onderhevig zijn.

De aantallen geïnterneerden zijn vergeleken bij den vorigen oorlog betrekkelijk klein. Toen waren n.l. bijna 30.000 vreemdelingen in interneeringskampen ondergebracht.

Beperkte verloven in het Engelsche expeditieleger zijn hervat. —

Het Britsche ministerie van Oorlog deelt mede, dat „beperkte verloven" voor het Britsche expeditieleger op 17 Jan. hervat zijn. **(V. b. Expeditieleger 4088)**

DUITSCHLAND. — **Minister dr. Goebbels spreekt te Posen. - „Duitschland zal den strijd winnen".** —

Minister dr. Goebbels heeft op 19 Januari te Posen een rede gehouden voor 15.000 emigranten uit de randstaten en uit Wolhynië. Hij zeide o.a. het volgende:

„De plutocratieën in Londen en Parijs zullen spoedig genoeg merken, wat de plannen van den „Führer" zijn. Wij hebben van den aanvang af verklaard, dat wij niet met den aanval willen beginnen, omdat wij dezen oorlog niet wenschten. De meening van ons volk moge verdeeld zijn over deze of gene kwestie, maar wat de Engelschen betreft, is er maar één meening, namelijk ze vernietigen.

Ik waarschuw u, dat wij het beslissende jaar zijn ingetreden. Een dergelijk conflict eischt vele offers.

Het is niet aangenaam, om in een koude kamer te zitten. Het is evenmin prettig, om in de frontlinie te liggen en te moeten denken, dat de zaken thuis slechter worden". **(Vor. ber. Goebbels 4077)**

Duitsche exploitatie der oliebronnen in Galicië. - Vèrstrekkende overeenkomst met Rusland. —
De „Times" verneemt uit Belgrado:

De aanwezigheid van Duitsche troepen in het zuiden van het door Rusland bezette gedeelte van Polen wordt uitvoerig besproken door den Boedapester correspondent van het blad „Vreme", die klaarblijkelijk niet alleen contact heeft met Poolsche refugié's doch ook met Duitsche diplomatieke kringen.
Het binnenkomen van deze troepen, aldus de correspondent, is geschied in overeenstemming met de handelsovereenkomst, waaromtrent thans nog tusschen Berlijn en Moskou wordt onderhandeld en volgens welke Duitschland economische concessies zou verkrijgen in Poolsch Galicië, voornamelijk ten einde de olieproductie verder te ontwikkelen. Bepaalde faciliteiten ten aanzien van korting op den vervoerprijs en speciale tarieven voor den verkoop van petroleum zouden zijn toegezegd. Om de productie verder te ontwikkelen, zou Duitschland ingenieurs en geschoolde arbeiders, vergezeld van troepen, naar Drochowicza gezonden hebben in Sovjet-Galicië.
(Vor. ber. Duitschland-Rusland 4071 F)

FRANKRIJK. — **Wetsontwerp tegen communisten in Senaat aangenomen. —**
De Senaat heeft op 19 Januari met 294 stemmen vóór en geen enkele stem tegen het wetsontwerp goedgekeurd, waarbij de communistische parlementsleden van hun mandaat vervallen verklaard worden.
Uit de Kamer verdwijnen zestig communisten, uit den Senaat één. **(Vor. ber. Kamer aangen. 4098)**

CANADA. — **De oorlogsleening overteekend. —**
De Canadeesche oorlogsleening, waarvan de inschrijving op 15 Januari is geopend, is reeds overteekend. Voor $ 248.804.550 is ingeteekend, terwijl de leening $ 200 millioen bedroeg. **(Vor. ber. Crediet 3941)**

DUITSCHLAND. — **Italianen moeten visum hebben. - Zonder goedkeuring van Berlijn niet meer toegelaten. —**
Vernomen wordt, dat de Duitsche autoriteiten de sedert twee maanden voor buitenlanders, die zich naar Duitschland willen begeven, geldende regeling ook hebben ingevoerd voor Italiaansche staatsburgers.
Voortaan zullen Italianen, die naar Duitschland willen gaan, nieuwe formaliteiten moeten vervullen. Verzoeken om visa zullen de voorafgaande goedkeuring van Berlijn behoeven. (Telex-A. N. P. - Times - D. N. B. - Agence Belga - Stefani)

A. **JAPAN. — Kabinet-Jonai. - Regeeringsverklaring en critiek. —**
De nieuwe Japansche premier, Jonai, heeft op 16 Januari o.m. verklaard, dat de bijlegging van het Chineesche conflict de hoofdtaak van zijn regeering is. Ten aanzien van Japans politiek jegens Engeland, de Ver. Staten en Rusland verklaarde Jonai, dat de buitenlandsche politiek der regeering onveranderd gehandhaafd zal worden. De ten aanzien van Rusland door het vorige kabinet gevoerde politiek is uitstekend geweest.
De minister van Buitenlandsche Zaken in het nieuwe Japansche kabinet, Arita, heeft o.m. verklaard te hopen, dat er spoedig een verbetering zou komen in de betrekkingen tusschen Japan en Groot-Brittannië als gevolg van „een nieuwen geest in Groot-Brittannië".
De regeering zal trachten de hangende kwesties met de Ver. Staten te regelen en zal betrekkingen van vriendschap onderhouden met de Sovjet-Unie, onafhankelijk van het anti-Kominternpact.
Voorts zeide Arita: Er is geen verandering gekomen in de vriendschappelijke betrekkingen tusschen Japan, Duitschland en Italië, aangezien het drievoudige anti-Kominternpact nog steeds bestaat. Ik verwacht van mijn kant, dat de banden van vriendschap met Duitschland en Italië nauwer zullen worden aangehaald.
De „Stormvogel", een club, waarvan vele leden zitting hebben in het parlement en welke het Kabinet-Abé genoodzaakt heeft af te treden, heeft verklaard, dat de club met de structuur van het nieuwe kabinet niet ingenomen is. (Telex-A. N. P. - Domei)
(Vor. ber. Kabinet-Jonai 4095 A; Min. Arita 3794 A)

22 JANUARI 1940

B. **NEDERLAND. — Onderwijs. - Adatrecht. - Inaugureele rede van prof. dr. V. E. Korn over: „De wetgeving der Indonesische volksgemeenschappen".**
Op 19 Januari heeft prof. dr. V. E. Korn zijn ambt als buitengewoon hoogleeraar in de faculteit der rechtsgeleerdheid aan de Rijksuniversiteit te Leiden, om onderwijs te geven in het adatrecht, aanvaard met een rede over „De wetgeving der Indonesische volksgemeenschappen".
Is in de laatste twaalf jaren van regeeringswege aan bestuur en rechtspraak der Indonesische volksgemeenschappen de noodige aandacht geschonken, aldus prof. Korn, aan haar wetgeving liet men zich weinig gelegen liggen. De bevolking heeft haar eigen, van die der Westersche schrijvers afwijkende inzichten aangaande het ontstaan van haar adatbestel. Wel is waar ontbreekt de gedachte aan de adat als groeiproduct niet, doch voornamelijk ziet de bevolking haar toch, als een van de voorvaderen geërfd gereed bestel, ontstaan bijvoorbeeld door Goddelijke inspiratie, of verkregen als uitspraken der vereerde voorouders, als wetgeving door zoogenaamde legendarische wetgevers, als wetgeving door middel van bezworen overeenkomsten, als wetgeving door geschreven regeling en ten slotte als wetgeving voortvloeiend uit rechtspraak. Voorbeelden uit Bali, Palembang, Minangkabau, Nias, Bataklanden en Djambi lichten deze vormen toe en doen het religieuze karakter der wetgeving uitkomen.
Ook wanneer het regelmatig in schriftbrengen dezer verordeningen al in gebruik is geraakt, blijft dat religieuze karakter nog lang behouden.
Daarna besprak spr. in het kort de vorstelijke wetgeving in praçasti's, piagems en dorpcharters, die boven de kleine gemeenschappen het eerste geschreven recht doen ontstaan. Voorts hetgeen in de gouvernementeele wetgeving over dorpsregeling te vinden is, waaruit niets dan onzekerheid blijkt t.a.v. de bevoegdheid dier gemeenschappen, terwijl ook bestuur en rechter weinig waardeering toonen voor die wetgevende functie. Niettemin blijken de dorpen heel wat zelf geregeld te hebben als gevolg van de moderniseering die in onderscheidene deelen van Indië op het platteland is ingetreden door de inwerking van bestuursmaatregelen, onderwijs, zending, pers, snelverkeer en voorlichting op het gebied van landbouw, nijverheid en handel. Spr. gaf twee voorbeelden van de wetgeving der dorpen als noodzakelijke aanvulling op die van het gouvernement. De moderne regelingen zijn niet meer religieus getint, doch zij zijn zuiver juridisch geworden.
Wegens het groote belang van dit moderne legifereeren der volksgemeenschappen, bepleitte spr. ten eerste: wetsverduidelijking in zake deze materie, ten tweede: milde toetsing door rechter en bestuur, ten derde: volledige publicatie en ten vierde: regelmatige contrôle op de naleving der verordeningen dier volksgemeenschappen. (Alg. Handelsblad)
(V. b. Adatrecht 3336 A; Inaugureele Redev. 4066 A)

C. **VEREENIGDE STATEN. — Revolutionnair complot. —**
Edgar Hoover, het hoofd van de G-men in de Vereenigde Staten, heeft verklaard, dat achttien leden van een organisatie, die zich het Christian Front noemde, gearresteerd zijn door de agenten van het federale bureau. Hun wordt ten laste gelegd, dat zij een revolutie in de Vereenigde Staten wilden ontketenen, de regeering omverwerpen en een dictatuur stichten. Te New York vond men een onderaardsch arsenaal bestemd voor revolutionnaire doeleinden.
Volgens Hoover waren de gearresteerden georganiseerd in „sportclubs".
Zij zouden op 20 Januari een terreurregeering hebben willen uitroepen en de openbare bedrijven in be-

slag nemen. De beweging droeg een anti-semietisch karakter.
Hoover heeft nog verklaard, dat de voornaamste leider der gearresteerden John F. Cassidy, een leider van het „Christelijk Front", door zijn volgelingen werd aangesproken als „Führer". (Telex-A. N. P.)

OORLOG 1939-40. — Recapitulatie van het wereldgebeuren van 15—31 December 1939. —

15 December: De Finsche minister van Buitenlandsche Zaken richt zich in een radiorede tot den Russischen Volkscommissaris van Buitenlandsche Zaken, Molotof, en verklaart, dat Finland bereid is de onderhandelingen over een vreedzame regeling voort te zetten. **(Pag. 4066 B.)**
De Russische troepen trekken in Noord-Finland op naar het Westen; Finland roept zijn laatste reserves op.
De Tweede Kamer keurt de begrooting van het Verkeersfonds goed. **(Pag. 4062 B.)**

16 December: De Italiaansche minister van Buitenlandsche Zaken, graaf Ciano, geeft een historische uiteenzetting van de Italiaansche politiek. **(Pag. 4063 B.)**
Russische troepen bij de Finsche stad Kolosjoki, waar nikkelmijnen zijn.
De steunuitkeering aan werkloozen en de loonen in de werkverschaffing worden tot 2 Maart verhoogd met 5%. **(Pag. 4063)**

17 December: Op bevel van rijkskanselier Hitler laat de commandant van de „Admiral Graf Spee" het schip in de lucht vliegen; de bemanning is in veiligheid. **(Pag. 4069)**

18 December: Gevechten tusschen Engelsche en Duitsche vliegtuigen boven de Noord-Westelijke kust van Duitschland. **(Pag. 4069)**
De Russen bombardeeren Helsinki en Viipuri.

19 December: De bemanning van het Duitsche passagiersschip „Columbus" brengt in Virginië, even buiten de neutraliteitszône, het schip tot zinken; Britsche kruisers lagen op de wacht. **(Pag. 4069)**
Op de 4% Nederlandsche Staatsleening van 300 millioen gulden wordt ingeschreven voor nog geen 100 millioen. **(Pag. 4072 D.)**
Minister Spaak zegt in de Belgische Kamer, dat het België niet onverschillig zou laten indien Nederland zou worden aangevallen. **(Pag. 4078 C.)**
De Tweede Kamer verwerpt een wijziging van de Woningwet en keurt de begrooting van het Zuiderzeefonds goed. **(Pag. 4072 D.)**

20 December: De Duitsche Weermacht bericht, dat het Duitsche luchtwapen de laatste drie dagen 23 schepen van de Britsche voorpoststrijdkrachten heeft vernield.
De commandant van de „Admiral Graf Spee", kapitein Langsdorff, pleegt zelfmoord; de bemanning wordt in Argentinië geïnterneerd. **(Pag. 4069)**
H. M. de Koningin houdt voor de radio een adventrede. **(Pag. 4064 A.)**
De Tweede Kamer evenals de Eerste Kamer keuren de Pokkenwet goed. **(Pag. 4022 C.)**

21 December: Stalin ontvangt op zijn zestigsten verjaardag de gelukwenschen van rijkskanselier Hitler en van Von Ribbentrop. **(Pag. 4071 B.)**
De Fransche regeering publiceert een geelboek over de betrekkingen met Duitschland van eind September 1938 tot den oorlog. **(Pag. 4067 A.)**
Groote successen der Finsche troepen op het Russische leger (bij Salla). **(Pag. 4068 B.)**
Het Italiaansche koningspaar bezoekt den Paus. **(Pag. 4078 A.)**
De Tweede Kamer keurt de Onderwijsbegrooting goed. **(Pag. 4072 D.)**

22 December: Dr. Göbbels, de Duitsche minister van Propaganda, verbiedt den verkoop van alle in het Duitsch verschijnende buitenlandsche bladen.
Zware verliezen der Russen in Finland; op de Karelische landengte gaan de Finnen tot den tegenaanval over. **(Pag. 4068 B.)**
Nederlandsche vrijwilligers naar Finland **(4075 C.)**
Het Nederlandsch-Duitsche clearingverdrag verlengd. **(Pag. 4065 A. en 4075 D.)**

23 December: Myron Taylor wordt benoemd tot persoonlijken afgezant van president Roosevelt bij den Heiligen Stoel. **(Pag. 4068 A.)**
De 21 Amerikaansche republieken publiceeren een gemeenschappelijk protest tegen het optreden van Engelsche, Fransche en Duitsche oorlogsschepen in Amerikaansche wateren. **(Pag. 4074)**
De Nederlandsche vliegtuigbouwer Anthony Fokker overlijdt, 49 jaar oud, te New York. **(Pag. 4068 C.)**
Met ingang van 1 Februari zal het uitreiken van gerechtelijke brieven in strafzaken door middel van den postdienst in plaats van door deurwaarders en dienaren der openbare macht geschieden. **(Pag. 4072 C.)**

24 December: Leden der I.R.A. maken een groote hoeveelheid wapens en munitie uit een fort te Dublin buit. **(Pag. 4073)**
Paus Pius XII geeft in een rede de grondslagen aan voor een rechtvaardigen en blijvenden vrede. **(4070)**

25—26 December: De Engelsche koning richt zich in een Kerstrede tot het Britsche volk. **(Pag. 4070)**
Finsche steden door Russische vliegtuigen gebombardeerd. **(Pag. 4079 B.)**
Bij een door de radio uitgezonden Kerstviering in het Paleis Noordeinde, spreken prins Bernhard en prinses Juliana een Kerstwoord. **(Pag. 4072 B)**

27 December: Hevige aardbeving woedt in Turkije. **(Pag. 4078 B.)**

28 December: Paus Pius XII bezoekt den Italiaanschen koning. **(Pag. 4078 A.)**
Finsche ski-patrouilles overschrijden de Russische grens. **(Pag. 4079 B.)**

29 December: De Fransche premier spreekt in den Senaat over den opbouw van een nieuw Europa. **(Pag. 4077)**
Generaal Grigori Stern vervangt Generaal Mentzkoff als bevelhebber der Russen aan het Finsche front. **(Pag. 4088)**

30 December: In zijn Nieuwjaarsappèl omschrijft rijkskanselier Hitler het oorlogsdoel als bevrijding van de voortdurende bedreiging door Engeland. **(Pag. 4077)**
Een ontploffende mijn richt groote schade aan te Huisduinen.
Het departement van Defensie bestelt zes onderzeebootjagers. **(Pag. 4086 A.)**

31 December: Belangrijke Finsche overwinning op Russische troepen bij Suomussalmi. **(Pag. 4085 D.)**
(Red. K. H. A.) **(V. b. Overz. v. 8—14 Dec. '39, 4096)**

A. **SLOWAKIJE. — Algemeene Dienstplicht. - Joden uitgesloten. —**
Het Slowaaksche parlement heeft de nieuwe wet op de weermacht aangenomen, waarbij algemeene dienstplicht wordt ingevoerd.
Voor dienstplichtigen en arbeidsplichtigen bedraagt de diensttijd twee jaar.
De dienstplicht geldt voor alle mannen van 20 tot 50 jaar. Joden worden niet voor den militairen dienst opgeroepen, maar ingedeeld bij arbeidsformaties, die onder militair commando staan.
De president der republiek geeft bevel tot mobilisatie en demobilisatie. (D. N. B.)
(Vor. ber. Regeeringsverkl. Min.-pres. Tuka 4035 A)

B. **GRIEKENLAND. — Fransch-Grieksch handelsverdrag. —**
De onderhandelingen, die sedert eenige weken tusschen Frankrijk en Griekenland werden gevoerd, zijn dezer dagen geëindigd met de afsluiting van een verdrag, dat door de voorzitters der beide delegaties werd geparafeerd; van Grieksche zijde door Argyroupoulo, directeur van economische zaken van het ministerie van buitenlandsche zaken, en van Fransche zijde door Gerdolle, adjunct-directeur van buitenlandschen handel. **(Vor. ber. Frankrijk-Griekenl. 3747 A)**

A. **VEREENIGDE STATEN. — Buitenlandsch bezit aan Amerikaansche waarden. —**
In het weekoverzicht van De Twentsche Bank troffen wij een overzicht aan van de verdeeling van het buitenlandsche bezit aan Amerikaansche fondsen, waaraan wij het volgende ontleenen:

De kapitaalbeweging naar Amerika heeft, zoowel uit hoofde van vluchtmotieven als van normale belegging, het buitenlandsche bezit aan Amerikaansche fondsen, banksaldi e.d. tot een recordpeil doen stijgen. Duidelijk wordt dit in het licht gesteld door becijferingen van den Federal Reserve Board.

BUITENLANDSCH BEZIT AAN GOUD *) EN DOLLARWAARDEN: 1939 en 1914
(in millioenen dollars)

	1939			1914		
	Monetaire goudvoorraad	Dollar-waarden	Goudvoorraad + $-waarden	Monetaire goudvoorraad	Dollar-waarden	Goudvoorraad + $-waarden
Engeland	2.000	2.230	4.230	165	2.600—3.800	2.765— 3.965
Frankrijk	3.000	580	3.580	680	400— 600	1.080— 1.280
Canada	215	1.415	1.630	115	—§)	115
Duitschland	150	10	160	330	700—1.000	1.030— 1.330
Nederland	770	1.010	1.780	60	600— 800	660— 860
Overige landen	5.545	2.875	8.420	2.250	200— 300	2.450— 2.550
Totaal excl. Ver. Staten	11.680	8.120	19.800	3.600	4.500—6.500	8.100—10.100

*) De desbetreffende cijfers hebben betrekking op den monetairen goudvoorraad van centrale banken en egalisatiefondsen der onderscheidene landen, en geven geen aanwijzing of een deel daarvan in „earmarked" vorm in Amerika ligt. Voor zoover bekend uit officieele gegevens.
§) Geen individueel cijfer bekend: is bij overige landen inbegrepen. (Keesings Financieel Archief)
(Vor. ber. Saldi oorlogvoerenden 4073)

B. **VOLKENBOND. — Volkenbondscomité's. - Vergadering te Den Haag. —**
In de laatste Volkenbondsvergadering, is het besluit genomen tot instelling van een centraal comité tot coördinatie van de financieele, economische en sociale werkzaamheden in de verschillende landen. Op 7 Februari zal het organisatiecomité tot uitvoering van dit besluit te Den Haag in het Vredespaleis bijeenkomen.
Op 9 Februari komt, eveneens in het Vredespaleis, het comité de supervision bijeen. Dit is het voormalige comité de contrôle van den Volkenbond, waaraan enkele bevoegdheden van Volkenbondsraad en -vergaderingen zijn overgedragen. Van dit comité, waarvan dr. Colijn en graaf Carton de Wiart deel uitmaken, zal de president van het Noorsche Storting, de heer Hambro, voorzitter zijn. (Telex-A. N. P.)

C. **JAPAN. — In- en uitvoer in 1939. —**
De invoer bedroeg in 1939 3.127.496.000 yen en de uitvoer 3.932.896.000 yen. Het uitvoeroverschot bedroeg 805.400.000 yen tegen 60.550.000 yen in 1938.
(Keesings Financieel Archief)
(Vor. ber. In- en Uitvoer 1938, 3811 B)

23 JANUARI 1940

D. **NEDERLAND. — Spaarbanken in 1938. - Toeneming van het saldo-tegoed met ƒ 92 millioen. —**
De statistiek der spaarbanken over 1938, welke het Centraal Bureau voor de Statistiek jaarlijks opstelt, is dezer dagen verschenen. Het totale bedrag der spaargelden is blijkens deze publicatie van ƒ 1.695 millioen tot ƒ 1.787 millioen gestegen. Meer dan 95% van dit enorme bedrag vertrouwden de spaarders toe aan de Rijkspostspaarbank, de bijzondere spaarbanken en de boerenleenbanken, de rest wordt beheerd door instellingen als personeelspaarbanken, spaar- en voorschotbanken en algemeene banken. De toeneming van het totale saldo-tegoed met ƒ 92 millioen is voor een belangrijk deel toe te schrijven aan de stijging bij de R.P.S. met ƒ 76 millioen, waardoor het tegoed bij deze instelling in 1938 tot rond ƒ 679 millioen steeg. Deze stroom van oneigenlijke spaargelden naar de R.P.S. bleef aanhouden, d.w.z. van gelden, die niet op de kapitaalmarkten doch bij de spaarbanken „belegd" worden. Het saldo-tegoed bij de 268 bijzondere spaarbanken bedroeg ƒ 562 millioen, bij de 1315 boerenleenbanken ƒ 480 millioen. Anders dan bij de R.P.S., is de toeneming van het tegoed bij deze instellingen, o.a. als gevolg van de verlaging der rentevergoeding, in 1938 niet zoo groot als in vorige jaren geweest.
Het aantal boekjes in omloop bij de R.P.S. en de bijzondere spaarbanken bedroeg rond 3.704.000, d.w.z. dat einde 1938 424 spaarbankboekjes op de 1000 inwoners in omloop waren, waarbij de 578.000 boekjes bij de boerenleenbanken en de bijna 100.000 boekjes bij de overige instellingen nog buiten beschouwing zijn gelaten. Het gemiddelde saldo-tegoed per boekje bij de R.P.S. en de bijzondere spaarbanken bedroeg einde 1938 ƒ 330 tegen ƒ 319 einde 1937.
Bovenstaande gegevens zijn enkele grepen uit het door het Centraal Bureau voor de Statistiek verzamelde omvangrijke cijfermateriaal over de spaarbanken in Nederland.
(Centraal Bureau v. d. Statistiek)
(Vor. ber. Rijkspostspaarbank 3915 D)

E. **NOORWEGEN. — Koht, de minister van Buitenlandsche Zaken spreekt over Noorwegens verliezen ter zee. —**
De Noorsche minister van Buitenlandsche Zaken, Koht, heeft in het parlement medegedeeld, dat Noorwegen 28 schepen heeft verloren, waarbij honderd zeelieden om het leven gekomen zijn. Wij kunnen echter geen enkele der oorlogvoerenden beschuldigen, aldus de minister, wij moeten alleen den oorlog beschuldigen.
De minister deelde verder mede, dat de Noorsche regeering Duitschland gevraagd had een onderzoek in te stellen naar het tot zinken brengen vlak bij de Noorsche kust van drie buitenlandsche schepen, waaronder het Britsche s.s. „Thomas Walton", ten einde vast te stellen, of dat door Duitsche duikbooten geschied was. De Duitsche regeering had geantwoord, dat zich in geen geval Duitsche duikbooten binnen de Noorsche territoriale wateren bevonden hebben. Het was niet bewezen, aldus Koht, dat de schepen getorpedeerd zijn, zoodat zij vermoedelijk op een mijn geloopen zijn.
De premier Nygaardsvold verklaarde o.a., dat het de eerste taak der regeering is het land buiten den oorlog te houden. Daarom zal streng de politiek van neutraliteit voortgezet worden, zonder dat rekening gehouden wordt met sympathieën. Zooals de zaken thans staan, zullen wij ons verdedigen met alle middelen, waarover wij beschikken, indien het land aangevallen wordt. (Aftenposten)
(Vor. ber. Verl. Wereldkoopvaardij 4069 A; Neutraliteitsverkl. 3941)

F. **SOVJET-RUSLAND. — Krijgsverrichtingen in Finland van 14—20 Januari 1940. —**
14 Januari: Nieuwe Russische luchtaanval op Helsinki.
15 Januari: Russische vliegtuigen werpen bommen op Zweedsch gebied tusschen Luleå en Haparanda, ook op Noorsch gebied. — Honderden Russische vliegtuigen hebben bommen geworpen op Finsche steden.
16 Januari: Finsche successen bij het Ladogameer.
19 Januari: Russen in den sector van Salla teruggedreven. (Red. K. H. A.)
(Vor. ber. Overz. v. 9—13 Jan. 1940, 4098 B)

A. FINLAND. — De Mannerheim-linie. - De Belgische generaal Emile Badoux is de bouwer dezer linie. —

De Mannerheim-linie werd door den Belgischen generaal, Emile Badoux, gebouwd. Hij heeft haar voorzien van automatische wapens, waarbij de mitrailleurs de voornaamste plaats innemen en waarvoor, rekening houdende met de bijzondere gesteldheid van het land, tal van speciale en gebetonneerde schietposten werden gemaakt.

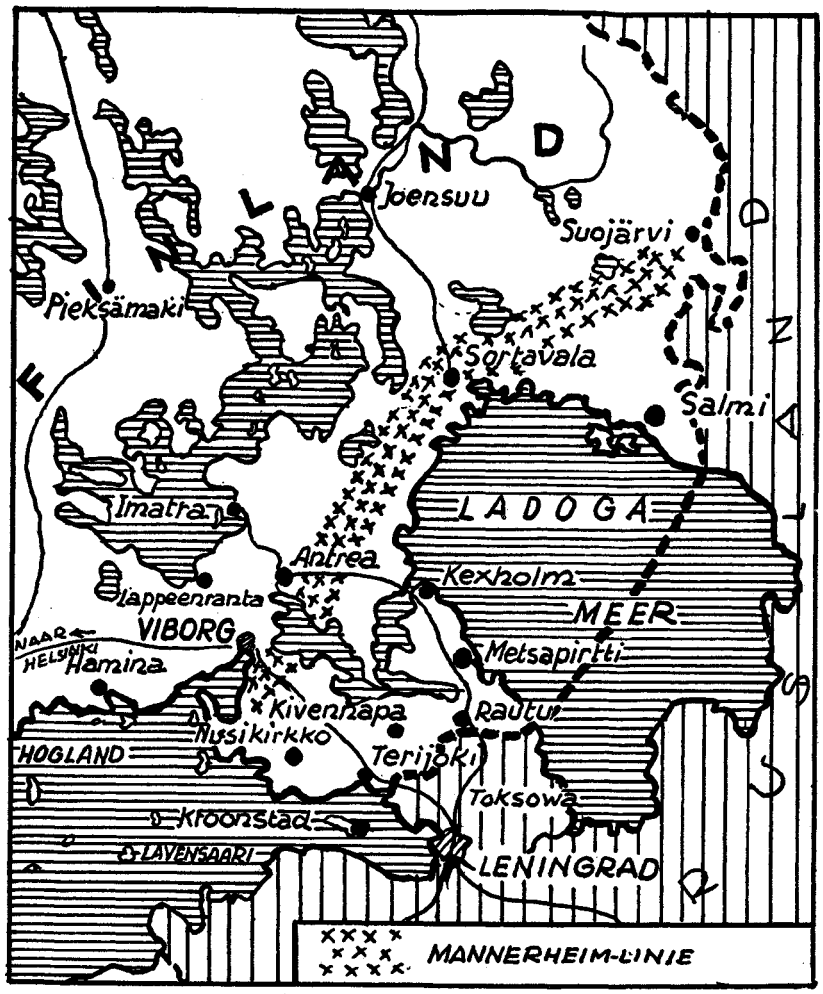
Generaal Badoux heeft thans, aan een medewerker van de Brusselsche „Soir", nog een en ander medegedeeld over den bouw van deze linie. Verschillende van zijn aanwijzingen kunnen ook van nut zijn voor België en Nederland bij het aanleggen van versterkingswerken.

Volgens Badoux, zal het Karelische schiereiland het voornaamste tooneel worden van de militaire operatie in Finland. De Mannerheim-linie, die zich daar bevindt, is een meer dan 100 km. lange „paternoster" van meren, moerassen en vestingwerken. In de Finsche bosschen bevinden zich enorme steenen, die men ginds „Kivi" noemt. Deze werden aangewend voor het bouwen van anti-tank hinderpalen. Zij worden in den grond vastgemaakt en door specialisten op zoodanige wijze bewerkt, dat zij een onoverkomelijken hinderpaal vormen voor tanks, zelfs van 20 ton. De tanks, die door deze steenen hinderpalen worden tegengehouden, kunnen deze hindernis niet langs een andere zijde omzeilen, wegens de meren, die zich links en rechts van deze steenen barrage bevinden. De tanks worden hierdoor een gemakkelijke prooi van de anti-tankkanonnen, die op nauwkeurig van te voren vastgestelde strategische punten zijn opgesteld. Door toedoen van Badoux, zijn deze kanonnen en ook de mitrailleurs, in de geheele Mannerheim-linie tot een maximum opgevoerd.

Interessant is ook, wat deze Belgische officier van de genie over de betonwerken in den winter vertelde. In België wordt, als de temperatuur 4 gr. beneden het vriespunt is, niet meer gebetonneerd. In Finland worden nog betonwerken uitgevoerd bij 20 gr. beneden het vriespunt. Om dit resultaat te bereiken, wordt gewerkt binnen een houten gebouw, dat verwarmd wordt. Zoodra het betonwerk in deze hooge temperatuur is verricht, kan het houten omhulsel worden weggenomen. Met dit eenvoudige procédé, dat te Helsinki zelfs voor het bouwen van huizen werd gebruikt, zijn de Finnen er in geslaagd, om op de Mannerheim-linie bij 20 gr. vorst nog betonnen versterkingen te bouwen.

Men is thans bezig, met achter de eerste Mannerheim-linie, nog een tweede en een derde linie aan te leggen. De eerste linie bevat ondergrondsche kazematten, die verwarmd zijn. (Le Soir - Maasbode)

(Vor. ber. Veldmaarschalk Mannerheim 4087 A.)

(Overname zonder bronvermelding verboden)

Mannerheim-linie.

B. VEREENIGDE STATEN. — „Verklaring van Panama". - Britsch antwoord op protest der republieken. - Engeland acht zich gerechtigd de Amerikaansche post in neutrale schepen te onderzoeken. —

Antwoord aan de Amerikaansche Republieken. — De Britsche regeering verklaart in haar antwoord van 16 Januari op de nota der 21 Amerikaansche republieken, waarin deze protesteeren tegen de oorlogsactiviteit, in het bijzonder den slag bij de monding van de Rio de la Plata, binnen de z.g. zône van de Amerikaansche neutraliteit, dat zij zich noodzakelijkerwijs haar volledige rechten van oorlogvoeren voorbehoudt ten einde te strijden tegen de bedreiging, welke zich voordoet door de Duitsche actie en politiek en ter verdediging van die opvatting van recht en die levenswijze, welke naar zij gelooft, voor de volken en regeeringen van Amerika even dierbaar zijn als voor de volken en regeeringen van het Britsche gemeenebest van naties.

De Britsche regeering is van meening, dat de eenig doeltreffende methode ter voorkoming van oorlogsdaden binnen de neutraliteitszône zou zijn:

1) te verzekeren, dat de Duitsche regeering er geen oorlogsschepen heenzendt, en

2) omdat zooveel Duitsche schepen reeds een toevlucht hebben gevonden in de Amerikaansche wateren, zouden deze schepen voor den duur van den oorlog onder pan-Amerikaansche contrôle moeten worden opgelegd.

Engeland acht zich gerechtigd post in neutrale schepen te onderzoeken. — De ontevredenheid in Amerika over de wijze, waarop Engeland de post van Amerika naar Europa doorzoekt, neemt steeds toe; de publieke opinie is zeer geprikkeld door het feit, dat deze censuur ook werd uitgeoefend op de Bermudaeilanden, zoodat de American Clipper niet op tijd naar de Azoren kon vertrekken. De chef-censor verklaarde te handelen in opdracht van het Britsche ministerie van Binnenlandsche Zaken.

Overigens heeft de Britsche regeering het protest van de Ver. Staten in zake het doorzoeken van de Amerikaansche post door den Engelschen censor, van de hand gewezen. (Telex-A. N. P.)

(Vor. ber. Verklaring v. Panama 3972 C)

C. VATICAAN. — Een boodschap van Z.H. den Paus aan President Roosevelt. —

In een boodschap aan president Roosevelt, welke op 20 Januari gepubliceerd is, verklaart de Paus, dat

de onmiddellijke kansen op vrede zeer verminderd zijn, vanwege een hardnekkig beletsel, dat steeds moeilijker uit den weg geruimd kan worden.
De boodschap is het antwoord van den Paus op de Kerstboodschap van president Roosevelt, waarin mededeeling gedaan werd van de benoeming van een persoonlijken vertegenwoordiger van Roosevelt bij het Vaticaan.
„Het is een voorbeeldige daad van broederlijke en hartelijke solidariteit tusschen de Nieuwe en de Oude Wereld ter verdediging tegen den bevriezenden adem van steeds meer voortgezette agressieve en antichristelijke neigingen".
De Paus herinnerde aan den tijd, dat ware en hechte vrede werd voorgeschreven door beginselen van recht en billijkheid. Dat kan opnieuw worden bereikt en de Paus ging voort: Slechts menschen van groote politieke kracht en een juist begrip zullen er in kunnen slagen, een vrede tot stand te brengen, die een vergoeding zal zijn voor de onmetelijke opofferingen, die deze oorlog heeft geëischt. Slechts zij kunnen den weg banen voor een gemeenschap der naties, welke rechtvaardig zal zijn jegens allen, welke doeltreffend zal werken en in stand zal worden gehouden door wederzijdsch vertrouwen. De vrienden van den vrede moeten den ernst inzien van de moeilijkheden, die nog zullen zijn te overwinnen. (De Maasbode)
(Vor. ber. Benoeming Myron Taylor 4068 A; Kerstr. Pres. Roosevelt 4071; Paus Pius XII 4078 A)

24 JANUARI 1940

OORLOG 1939-'40. — Krijgsverrichtingen Westelijk Front van 14—20 Januari 1940. —
16 Januari: Drie Britsche onderzeebooten door Duitschers vernietigd in de baai van Helgoland, 14 officieren en 94 minderen worden vermist.
18 Januari: Belgisch vrachtschip „Josephine Charlotte" op een mijn geloopen. — Noorsch vrachtschip „Fagersheim" in Golf van Biskaje en Noorsch s.s. „Enid" aan N.O.-kust van Schotland getorpedeerd. — Duitsch s.s. „August Thyssen" aan Zweedsche Oostkust op mijn geloopen. — Britsch s.s. „Cairnross" aan Engelsche Westkust op een mijn geloopen.
19 Januari: Grieksch s.s. „Asteria" op de Noordzee op een mijn geloopen.
20 Januari: Deensch m.s. „Canadian Reefer" en Zweedsch vrachtschip „Pajala" getorpedeerd.
(Red. K. H. A.) **(V. b. Overz. v. 7—13 Jan. '40, 4098)**

A. **CHINA. — Conflict met Japan. - Boodschap van Wang-Tsjing-Wei aan Tsjang-Kai-sjek. - Boodschap van Ciano, den Italiaanschen minister van Buitenlandsche Zaken aan Wang-Tsjing-Wei. —**
Wang-Tsjing-Wei heeft op 16 Januari aan Generaal Tsjang-Kai-sjek een boodschap gezonden, waarin hij het denkbeeld oppert van een herziening der Japansch-Chineesche betrekkingen op den grondslag van de verklaring van Konoje van Dec. 1938. Wang-Tsjing-Wei verzekert, dat op het oogenblik beide landen bereid zijn, de noodige concessie te doen om tot een goede verstandhouding te komen en de onafhankelijkheid en nationale vrijheid van China te bewaren.

(De verklaring van Konoje, waar Wang-Tsjing-Wei een toespeling op maakt, had de volgende strekking: Japan is vastbesloten de anti-Japansche Kwomintang-regeering te vernietigen en een nieuwe orde in Oost-Azië te vestigen in samenwerking met Chineezen die een open oog hebben voor de werkelijke toestanden op de volgende basis:

1 Erkenning van Mandsjoekwo.

2) Vestiging van diplomatieke betrekkingen tusschen China en Mandsjoekwo

3) Om het communisme te bestrijden, blijven de Japansche troepen op bepaalde punten van China gelegerd voor den duur van het anti-Kominternpact. Binnen-Mongolië zal in het bijzonder tot een anti-communistische streek gemaakt worden.

4) Erkenning van de vrijheid van vestiging en handel voor de Japanners in geheel China en faciliteiten voor de Japanners om de Chineesche natuurlijke hulpbronnen van China tot ontwikkeling te brengen in het bijzonder in Noord-China en Mongolië.)

Boodschap van Ciano aan Wang-Tsjing-Wei. — Volgens den correspondent van de „Asahi Sjimboen" te Shanghai heeft de Italiaansche minister van Buitenlandsche Zaken, Ciano, op 19 Januari aan Wang-Tsjing-Wei een boodschap gezonden, waarin hij dezen gelukwenscht met het vooruitzicht op de spoedige totstandkoming van een nieuwe centrale regeering in China, met Wang als centrale figuur.
In de boodschap wordt Wang-Tsjing-Wei de verzekering gegeven, dat Italië hoopt op de spoedige totstandkoming van een anti-Komintern-regeering in China, terwijl Italië zich bereid verklaart, de nieuwe centrale regeering in China te steunen bij het vestigen van een nieuwe orde in Oost-Azië.
Wang heeft de ontvangst van de boodschap bevestigd en uiting gegeven aan zijn hooge waardeering voor Mussolini's welwillendheid. (Domei) **(Vor. ber. Wang-Tsjing-Wei 4089 C)**

B. **BELGIE. — Verboden communistische en andere extremistische bladen. —**
De Belgische staatscourant heeft op 18 Januari het ministerieel besluit gepubliceerd betreffende het verbod van de volgende publicaties: „Voix du Peuple", „Jeune Garde", „Etincelle", „Bataille Walonne", „Vlaamsch Volk", „Monde", „l'Internationale Communiste", „Lutte Ouvrière", „Guide du militant communiste".

Voorts zijn verboden: „La Presse Libre" en „Junges Volk" in Eupen en Malmédy, „En avant", „Notre Voix", „Voix Jeunes", „Aurore", „Echo du Peuple", „l'Avenir", de „Daad" en de „Vlaamsche Post".
Dit is het eerste gevolg van het kabinetsbesluit, om alle communistische bladen, onder welken naam of vorm zij verschijnen, te verbieden. (Agence Belga)

C. **ZWEDEN. — Minister-president Hansson over de neutraliteit. - Verklaring van oud-minister van Buitenlandsche Zaken Sandler. —**
De Zweedsche minister-president, Hansson, heeft op 17 Januari in den Rijksdag een rede gehouden, waarin hij zeide, dat de buitenlandsche politiek van Zweden geenerlei wijziging heeft ondergaan. De onafhankelijkheid en neutraliteit van Zweden zullen verdedigd worden. Hansson zeide ten aanzien van de discussies in de buitenlandsche pers over de mogelijkheid voor Zweden om zich buiten den oorlog te houden, dat dit discussies zijn „over onze hoofden heen". Er is, zoo zeide Hansson, noch door de Westersche mogendheden druk op ons uitgeoefend, noch zijn wij door Duitschland bedreigd. Iedere poging onze neutraliteit te schenden, zal met alle te onzer beschikking staande middelen worden afgewend. Er kan geen sprake zijn van daden, welke in strijd zijn met de neutraliteit, zooals het doorlaten van troepen der oorlogvoerende landen of het gebruik maken van steunpunten op ons grondgebied.
Zweden handhaaft de samenwerking met de kleine staten, die niet door bondgenootschappen verbonden zijn en welke den vrede zoeken, die veiligheid geeft door rechtvaardigheid. Het doel van de samenwerking tusschen de Noordsche staten is het verzekeren van de neutraliteit en de onafhankelijkheid. Er is nooit sprake geweest van een militaire coalitie en er bestaat voor Zweden geen enkele verplichting, zich aan de zijde van Finland te scharen. Het Zweedsche volk is jegens Finland met gevoelens van warme sympathie bezield. De Noordsche solidariteit is ten diepste getroffen door de daden van geweld tegen een Noordsch volk en door de bedreiging, waarmede getracht wordt het te dwingen, tot het verlaten van de Noordsche gemeenschap, die het gekozen heeft als zijn levensruimte in den ruimsten zin des woords. Dit beteekent geenszins vijandigheid jegens het Russische volk. De hulp aan Finland is het voorwerp van de levendige sympathie der Zweedsche regeering, doch voorzichtigheid is geboden, indien wij niet een deel willen worden van het gebied van het groote conflict. Wij hebben geen instructies uit het buitenland noodig voor onze betrekkingen met Finland. Wij beoordeelen zelf vrijelijk, hoe wij het beste de zaak van het Noorden en Finland kunnen dienen.
Na minister-president Hansson heeft de vroegere minister van Buitenlandsche Zaken, Sandler, in de Zweedsche Rijksdag het woord gevoerd. Hij achtte het noodzakelijk, dat Zweden met Finland samenwerkt voor het behoud van het regime der Aaland-eilanden, welker positie hij zeer delicaat oordeelde.
(Zweedsch Tel. Agentschap)
(Vor. ber. Neutraliteitsverklaring 3941; Min.-pres. Hansson 4058 A; Sandler 3896 A)

D. **ITALIE. — Heffing van 2% omzetbelasting. —**
In de Staatscourant is een koninklijk besluit opgenomen, op grond waarvan met ingang van 8 Februari in geheel Italië een omzetbelasting van 2% zal worden geheven. (Stefani) **(V. b. Belastingen 3544 C)**

A. PERSONALIA. —

Koning Victor Emmanuel 70 jaar. — Op 11 Nov. 1939 vierde de Koning-Keizer, Victor Emmanuel III, zijn zeventigsten verjaardag. Hij regeert nu reeds veertig jaar.

(Vor. ber. Koning Victor Emmanuel 3752 A)

Philipp Scheidemann †. — De voormalige Duitsche rijkskanselier, Philipp Scheidemann, is op 29 Nov. 1939 te Kopenhagen, waar hij sedert 1934 woonde, overleden.
Scheidemann is 26 Juli 1865 te Kassel geboren. Hij werd boekdrukker en trad al spoedig op den voorgrond in de sociaaldemocratische partij. In den Rijksdag onderscheidde hij zich door zijn slagvaardigheid. In 1912 trad hij op als vice-president van den Rijksdag.
Gedurende den wereldoorlog stond hij, met Ebert, aan het hoofd der sociaal-democratische partij en trad hij op als de woordvoerder voor een vrede door vergelijk. Onder het rijkskanselierschap van Prins Max van Baden, werd hij aanvang October 1918 minister zonder portefeuille. Op 9 November 1918 leidde hij, met eenige partijgenooten, de revolutie. Hij trad op als lid van de revolutionnaire regeering en werd benoemd tot minister-president.
Hij weigerde mede te werken tot de onderteekening van het Verdrag van Versailles, zeggende, dat de hand van dengeen, die dezen vrede teekende, moest verdorren. Toen de meerderheid der nationale vergadering zich toch voor het aannemen der vredesvoorwaarden verklaarde, trad Scheidemann af.
In December 1919 werd hij tot burgemeester van Kassel benoemd. In 1925 werd hem pensioen verleend.

Woe Pei-Foe †. — Maarschalk Woe Pei-Foe, de vroeger zoo bekende Chineesche dichter-krijgsman, is op 4 December 1939 aan bloedvergiftiging overleden.
De overleden maarschalk speelde een belangrijke rol op militair gebied in de jaren 1920—1927. Toen hij door Tsjang Kai-sjek was verslagen, trok hij zich als Boeddhistisch monnik terug in een Tibetaansch klooster en begon verzen te schrijven.
In 1937 trad hij weer op als de man, die een den Japanners goed gezinde regeering in Peking zou vormen. Hij bleef echter vóór alles Chineesch gezind en moest dan ook wijken voor Wang-Tsjing-wei, die beter naar Tokio luisterde.

(Vor. ber. Woe-Pei-Foe 3066 A)

Arthur Bodanzky †. — Te New York is begin Dec. 1939 op bijna 62-jarigen leeftijd overleden de bekende dirigent Arthur Bodanzky. Bodanzky is op 16 Dec. 1877 te Weenen geboren. Hij studeerde viool aan het Conservatorium aldaar en kreeg na voltooiing van zijn studie onmiddellijk een plaats in het orkest van de Hof-opera. Het dirigeeren trok hem echter meer aan; in 1903 werd hij assistent van Gustav Mahler aan de Weensche Hofopera, in 1909 eerste kapelmeester in Mannheim. Onder zijn leiding werd in 1914 de eerste opvoering van „Parsifal" te Londen gegeven. Naar aanleiding hiervan werd hij tot dirigent van de Metropolitan Opera te New York benoemd. Aldaar leidde hij ook de concerten van het New York Symphony Orchestra. In Juni 1928 dirigeerde Bodanzky de opvoeringen van „Die Walküre" bij de Wagnervereeniging te Amsterdam.

Ernest Schelling †. — Op 63-jarigen leeftijd is de Amerikaansche componist, pianist en dirigent Ernest Schelling op 9 December 1939 overleden.
Ernest Schelling werd in 1876 geboren en is o.m. leerling geweest van Paderewski. Reeds vroeg maakte hij tournée's als pianist, later trad hij op als dirigent van verscheidene Amerikaansche orkesten. Bovendien speelde hij een belangrijke rol bij de organisatie en de leiding van de Jeugdconcerten te New York, welke op zijn initiatief werden ingesteld. Hij trad eenige malen in ons land op.

Wilhelmina J. J. Schwab-Welman †. — Op 77-jarigen leeftijd is in haar woning te Heemstede op 9 December 1939 overleden de bekende actrice Wilhelmina J. J. Schwab-Welman.
Mevrouw Schwab werd 29 April 1862 te Amsterdam geboren. Zij bezocht de tooneelschool aldaar, waar zij o.a leerlinge was van mevr. Kleine-Gartman. Zij verwierf de bronzen medaille, ingesteld door Z.M. Koning Willem III en kwam in 1882 bij de Kon. Ver. Het Nederlandsch Tooneel. Bij de oprichting der Ned. Tooneelvereeniging in 1893, werd zij aan dit gezelschap verbonden. Van 1904—1920 trad zij wederom op bij Het Ned. Tooneel; in laatstgenoemd jaar kwam zij bij het Rotterdamsch Hofstad Tooneel, onder directie van Cor v. d. Lugt Melsert, aan welk gezelschap zij 12 jaar verbonden bleef.
De voornaamste rollen van mevrouw Schwab waren Koningin Louise in Multatuli's „Vorstenschool", Rebecca West in „Rosmersholm", mevrouw Alving in „Spoken", de vrouw in „Steunpilaren" van Henrik Ibsen.

Lau Ezerman †. — In het ziekenhuis „De Lichtenberg" te Amersfoort, is op 8 Januari '40 overleden de bekende tooneelspeler Lau Ezerman.
Lau Ezerman werd op 11 Febr. 1892 te Rotterdam geboren. Na vele omzwervingen kwam hij via de operette bij „Het Tooneel" van Willem Royaards, dat hij na twee jaar verwisselde voor „Het Hollandsch Tooneel", onder leiding van Louis de Vries. In 1919 trad hij voor „Het Schouwtooneel" onder Adriaan v. d. Horst en Jan Musch op en na opheffing van dat gezelschap zag men hem bij het „Nieuw Schouwtooneel". Toen hij dit verliet, vatte hij het plan op, om zich te wijden aan de kleinkunst. Groote bekendheid kreeg hij de laatste jaren bij het A B C-cabaret, tot hetwelk hij in 1937 toetrad. In 1938 vierde hij bij dit gezelschap zijn zilveren tooneeljubileum in de revue „Dr. A B C." Ezerman was de oprichter van de O.A.S.E., „Ons Artisten Steunfonds Eendracht", voor welks instandhouding hij steeds krachtig heeft geijverd.

(Vor. ber. Personalia 4003 D)

B. SOVJET-RUSLAND. — Aanval op Finland. - Verontschuldigingen van de Sovjet-Unie tegenover Noorwegen en Zweden. - Belgische gift aan Finland, ook humanitaire hulp. - Spanje helpt Finland met wapenen. - Nederlandsche Roode Kruis zendt ambulance naar Finland. - De Lotta's. - Zweedsche hulp aan Finland, 75 millioen kronen. —

Verontschuldigingen van de Sovjet-Unie tegenover Noorwegen en Zweden. —
Het volkscommissariaat voor buitenlandsche zaken van de Sovjet-Unie heeft geantwoord op de nota, welke de Noorsche legatie te Moskou heeft overhandigd op 15 en 16 Januari, waarin werd geprotesteerd tegen het feit, dat op 12 en 14 Januari Sovjet-Russische vliegtuigen de Noorsche grens hadden geschonden. In het antwoord van de regeering der Sovjet-Unie wordt toegegeven, dat ten gevolge van de slechte weersomstandigheden werkelijk Sovjet-Russische vliegers bij vergissing de Noorsche grens hebben geschonden. De regeering der Sovjet-Unie biedt hiervoor haar verontschuldigingen aan.
Het ministerie van buitenlandsche zaken te Stockholm heeft van den zaakgelastigde in Moskou een telegram ontvangen, waarin wordt medegedeeld, dat na de Zweedsche démarche bij de Sovjet-regeering, deze thans een antwoordnota heeft overhandigd. Daarin verklaart de Sovjet-regeering, dat twee Russische vliegtuigen bij vergissing de Zweedsche grens gepasseerd zijn, ten gevolge van oriënteeringsmoeilijkheden door een sneeuwstorm. De Sovjetregeering betuigt haar spijt over het incident.

Belgische gift voor Finland, ook humanitaire hulp.
De bekende Belgische financier, baron Louis Empain, heeft op 12 Januari aan het comité voor hulpverleening aan Finsche kinderen een bedrag van 600.000 francs geschonken.
België heeft geantwoord op den oproep van den Volkenbond om steun te verleenen aan Finland. De Belgische regeering is bereid, bij te dragen tot het humanitaire werk in Finland.

Spanje helpt Finland met wapenen. —
Het Katholieke Italiaansche dagblad „Avvenire" meldt, dat niet alleen Italië Finland met wapenen en munitie helpt, maar ook Spanje, dat de, door de Italianen na den burgeroorlog achtergelaten wapenen, naar Finland zal zenden.

Nederlandsche Roode Kruis zendt ambulance naar Finland. —
Het dagelijksch bestuur van het Nederlandsche Roode Kruis heeft in zijn vergadering van 19 Januari besloten een ambulance ten behoeve van Finland uit te rusten. **(Vor. ber. Nederl. hulp 4087 B)**

De Lotta's, de vrouwelijke soldaten van Finland. —
De Lotta's zijn genoemd naar Lotta Svärd, een vrouw, die in den vrijheidsstrijd der Finnen een groote rol heeft gespeeld.
De vereeniging heet ook officieel „Lotta Svärd". Zij werkt als een steun- en zusterorganisatie van de Finsche weermachtkorpsen. Het totale aantal leden bedraagt nu meer dan 100.000. Wat de organisatie betreft is de vereeniging in vier groote secties verdeeld: gezondheid-, veldkeuken-, uitrusting-, en kanselarij en inzameling. Tot verlichting van het beheer is de vereeniging verdeeld in 22 districten, welke op hun beurt

weer plaatselijke afdeelingen hebben. Om Lotta te kunnen worden moet men den 17-jarigen leeftijd hebben bereikt.
Deze vrouwelijke soldaten van Finland zijn de verzorgsters en de assistenten van de strijdende mannen en haar taak is grootsch. Zoo berust het overwegende deel van de luchtbewaking van Finland in handen van de Lotta's, en overal en te allen tijde houden deze jonge meisjes wacht op haar torens. Iedere vierkante kilometer van het uitgestrekte land moet nacht en dag bewaakt worden — zelfs in teisterende sneeuwstormen en onder heet mitrailleurvuur. Wanneer de zwarte stippen naderbij gekomen en aangegroeid zijn tot groote, donderende machines, die, overal waar zij komen, bommen en doodende kogels om zich heen verspreiden, dan duikt de Lotta wellicht neer achter een stapel zandzakken, of een provisorische ballustrade. Doch voortdurend houdt zij haar oog gevestigd op de vuurspuwende monsters, met haar hand aan de vaak met ijs bedekte telefoon, in welke zij alles rapporteert wat zij waarneemt. Drie Lotta's van de luchtbewaking hebben dan ook reeds haar leven gelaten ten offer aan de Russische mitrailleurs, maar het aantal jeugdige Lotta's voor dezen bewakingsdienst is steeds groot, vooral als het gaat om de meest vooruitgeschoven posten.
(N. R. Crt.) **(Vor. ber. Lotta's 4075 C)**

Zweedsche hulp aan Finland. - 75 millioen kronen. — De Zweedsche industrie-werkers hebben een bedrag van 62 millioen kronen voor Finland bijeengebracht. Particuliere inzamelingen bereikten het bedrag van 13 millioen kronen. (Telex-A. N. P.)
(Vor. ber. Zweedsch vrijw. corps 4066 B; Finsch-Russ. kwestie 4094 D)

25 JANUARI 1940

A. **LUCHTVAART. — Vliegongelukken. - K.N.I.L.M. - De PK-AFO bij Bali verongelukt. - 8 slachtoffers.** Een vliegtuig van de K.N.I.L.M., de PK-AFO, dat op 21 Januari van Batavia naar Australië was vertrokken, is na den start van Bali, in zee gestort en verongelukt.
Acht van de inzittenden zijn om het leven gekomen. Onder de slachtoffers zijn 5 passagiers, n.l. de echtgenoote van den K.N.I.L.M.-vertegenwoordiger te Sydney, mevrouw Mijnlieff en de heeren Harper, Johnston, Kanji en Learayd.
Van de bemanning zijn omgekomen de eerste piloot J. J. Schott, de tweede piloot D. H. Janzee en de marconist A. van Ende. De mecanicien Van 't Riet heeft een op twee plaatsen gebroken been. Zijn toestand is niet ongunstig. (Aneta)
(Vor. ber. Australië-lijn 3338 F; K.N.I.L.M. 3526 A; Vliegongelukken 3832 A)

B. **GIUSEPPE MOTTA OVERLEDEN. —**
Op 23 Januari is de Zwitsersche staatsman Giuseppe Motta overleden.
Motta was op 29 December 1871 in Airolo geboren. Zijn loopbaan begon hij als advocaat in zijn geboortestad en als lid van den Grooten Raad van Tessino, welke laatste functie hij van 1895 tot 1911 bekleedde. In 1899 werd hij bovendien lid van den Zwitserschen Nationalen Raad. In 1912 werd hij lid van den „Bundesrat", waarin hij tot 1919 het departement van financiën en na 1920 het departement van buitenlandsche zaken beheerde. In deze laatste functie vooral, verwierf Motta groote internationale bekendheid, te meer omdat hij als Zwitsersch gedelegeerde sinds 1920 herhaaldelijk in den Volkenbond zijn stem liet hooren. In 1924 presideerde hij zelfs de Volkenbonds-assemblée.
Vele malen is Motta bondspresident van de Zwitsersche republiek geweest, t.w. in de jaren 1915, 1920, 1927, 1932 en 1937.
Voorts was hij vice-president in 1914, 1919, 1926, 1931 en 1936.
Als politicus was hij aangesloten bij de Katholieke conservatieve volkspartij. Van zijn publicaties kunnen genoemd worden de testimonia temporum, een bloemlezing uit zijn redevoeringen en geschriften, waarvan een deel de jaren 1911 tot 1931 en het tweede deel de jaren 1932 tot 1936 beslaat.
(Telex-A. N. P.) **(Vor. ber. Motta 3072 F)**

C. **BELGIE. — Verloven hersteld. - Mobilisatie in laatste phase. —**
Terwijl de verloven weer hersteld worden, gaat men anderzijds voort het Belgische leger te versterken. Zoo worden de laatste dagen reeds reservisten opgeroepen van de phase E, de vijfde en laatste trap van de mobilisatie. (Agence Belga)
(Vor. ber. Legerversterk. phase D 4093 B)

D. **ROEMENIE. — Petroleum. - Regeeringscontrôle.** Bij Koninklijk decreet, dat op 17 Januari in het staatsblad is verschenen, wordt de oprichting bekendgemaakt van een commissariaat voor de geheele petroleumindustrie. Dit commissariaat regelt de organisatie, contrôle en distributie der petroleumindustrie. Verder zal het commissariaat contrôle uitoefenen op den verkoop, waarbij het in het bijzonder er op moet letten, dat de verkoopen in het belang van den staat zijn. Prof. Gheron Netta werd tot commissaris-generaal benoemd. (Telegraaf)
(Vor. ber. Expl. petrol.velden 3239 H.)

E. **TURKIJE. — Volmachten voor de regeering. - Goede verstandhouding met Bulgarije. —**
In de Turksche Nationale Vergadering is het wetsontwerp aangenomen, waarbij speciale volmachten zijn verleend aan de Turksche regeering, ten einde de nationale verdediging te versterken en de nationale economie te beschermen in „buitengewone omstandigheden".
Minister-president Refik Saydam hield een rede, waarin hij ook de buitenlandsche politiek besprak. Hij herinnerde aan de vriendschappelijke atmosfeer, waarin de economische onderhandelingen met Parijs en Londen waren gevoerd, en zeide naar aanleiding van het verblijf van de Turksche economische delegatie te Sofia, dat tusschen Bulgarije en Turkije volkomen overeenstemming bestaat ten aanzien van de stabilisatie van den vrede en de veiligheid op den Balkan. (Agence Belga)
(Vor. ber. Min.-pres. Refik Saydam 3636 C; Econ. verdr. m. Engel. en Frankr. 4088 A; Balkanst. 4098 A).

OORLOG 1939-'40. —
ENGELAND. — **Winston Churchill's rede van 20 Januari in zake den plicht der neutralen. - Commentaren. —**

Frankrijk: De Fransche pers juicht Churchill toe.

Zweden: Het beroep van Churchill heeft in Zweden geen weerklank gevonden.

Zwitserland: De neutralen hebben van Churchill geen aansporing noodig.

Denemarken: De oproep van Churchill zal op krachtig verzet in de neutrale landen stuiten.

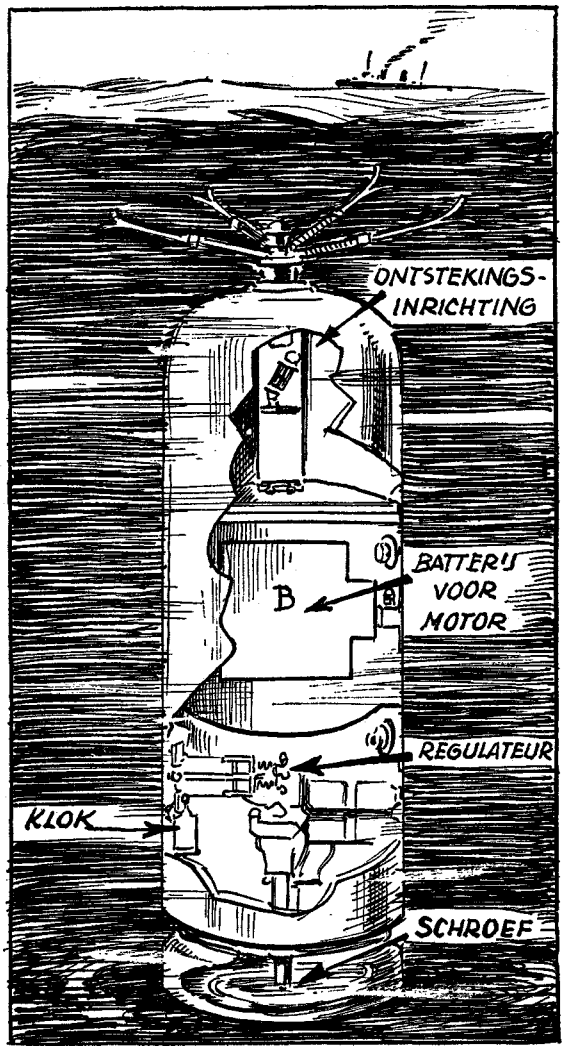
Nederland: De Nederlandsche pers houdt zich aan het Koninklijke woord „Wij willen onszelf blijven". Churchill heeft te eenzijdige voorstelling wat neutraliteit beteekent. Waarom roept hij Italië, Japan, Spanje en andere landen, die neutraal zijn, ook niet tot hun plicht?

België: „Slechts wij, Belgen, oordeelen of agressie of bedreiging met agressie aanwezig is."

Duitschland: De Duitsche pers is niet onvoldaan over de reacties, die Churchill's rede in de neutrale pers heeft gebracht.

Italië: Churchill doet een poging om de neutralen te terroriseeren. **(Vor. ber. Rede Churchill 4100)**

A. **MIJNEN. — Een zeemijn, gelanceerd door een onderzeeboot, in den wereldoorlog 1914—1918.**

Deze mijn, die in den wereldoorlog werd gebruikt, werd door onderzeebooten gelegd door middel van haar lanceerbuizen. De mijn, waarvan het drijfvermogen zwevend is, wordt door een electrischen motor, gevoed door een batterij die de schroef in werking zet, op de gewenschte diepte gehouden. Een regulateur kan den motor doen stoppen. Een klok verbreekt dan den stroom op het goede oogenblik. De mijn drijft dus steeds op de gewenschte diepte.
(Telegraaf) **(V. b. Mijnen in de Wielingen 4091 A)**

26 JANUARI 1940

B. **NEDERLAND EN DE OORLOG. — 1939-'40. — Financieele belangen in het buitenland. - Instelling van een contactcommissie. —**
De minister van Financiën heeft op 20 Januari ingesteld een commissie van advies en coördinatie voor de behandeling van vraagstukken van financieelen aard, waarbij Nederlandsche belangen in het buitenland zijn betrokken.
Tot voorzitter tevens lid der commissie is benoemd: mr. L. J. A. Trip, president van De Nederlandsche Bank.

Vreemde vliegtuigen boven ons land. - Te Londen om opheldering gevraagd. —
De Regeeringspersdienst meldt:
Op 18 Januari zijn op groote hoogte vreemde vliegtuigen over het Noordoostelijk deel van ons land gevlogen. Zij zijn van den grond af beschoten. Daar enkele aanwijzingen deden vermoeden, dat het Britsche vliegtuigen waren, is te Londen om opheldering gevraagd. **(Vor. ber. 4028 B)**

Huisduinen wederom door mijnontploffing geteisterd.
Na 18 Januari is voor de tweede maal de badplaats Huisduinen (gemeente Den Helder) door een mijnontploffing zwaar geteisterd. Tal van villa's en andere huizen zijn vrijwel tot een ruïne gemaakt. Vele bewoners zijn in den nacht nog naar Den Helder vertrokken, omdat hun huizen onbewoonbaar waren geworden.
De mogelijkheid is niet uitgesloten, dat Huisduinen binnenkort geheel ontruimd zal moeten worden met het oog op het mijnengevaar.

Nederlandsch-Duitsche transfer. - Nationaliteitsprincipe. —
In de transferbepalingen voor het overmaken van Nederlandsche vorderingen van Duitschland naar Nederlandsche crediteuren is met ingang van 16 Jan. een beperking ingetreden. Deze beperking is o.a. vastgelegd in de volgende bepaling:
„Als Nederlandsche crediteuren in den zin van het Duitsch-Nederlandsche transferprotocol gelden niet onderdanen van landen, welke de relaties met het Duitsche rijk hebben afgebroken."
(Vor. ber. Clearing m. Duitschland 4075 D)

Mr. dr. A. baron Roëll, Commissaris der Koningin in Noord-Holland. - 25-jarig ambtsjubileum. —
De Commissaris der Koningin in Noord-Holland, mr. dr. A. baron Röell, vierde dezer dagen zijn 25-jarig ambtsjubileum, ter gelegenheid waarvan de leden der Provinciale Staten in het Gouvernementsgebouw te Haarlem zijn bijeengekomen om hem een door den beeldhouwer Theo van Reijn vervaardigd borstbeeld aan te bieden. Ter gelegenheid van dit jubileum is baron Röell benoemd tot commandeur in de orde van den Nederlandschen Leeuw.

Staat van Beleg. - Uitbreiding over eenige deelen van ons grondgebied. —
Op 17 Januari is verschenen staatsblad no. 180, bevattende het Kon. besluit van 17 Januari, tot verklaring in staat van beleg van eenige gedeelten van het grondgebied des Rijks.
Blijkens dit besluit zijn met ingang van dien datum in staat van beleg verklaard de hierna bedoelde gedeelten van het grondgebied des Rijks voor zooverre die gedeelten niet reeds bij Kon. besluit van 1 November 1939 (staatsblad no. 189) in staat van beleg waren verklaard, te weten:
1) Het territoriaal zeegebied, liggende voor de gemeente Callantsoog, dit gebied naar het Noorden, resp. het Zuiden begrensd door loodlijnen, getrokken zeewaarts uit het meest noordelijke, resp. het meest zuidelijke punt van de laagwaterlijn van die gemeente.
2) Het watergebied gelegen binnen een gebied, begrensd door de territoriale grens, de rechte lijn getrokken tusschen de punten 52 gr. — 03' — 49" N.B. 04 gr. — 05' — 52" O.L. en 52 gr. — 01' — 41" N.B. en 04 gr. — 09' — 41" O.L. de Noordzeekust van de provincie Zuid-Holland, het gedeelte van den Nieuwen Waterweg binnenwaarts begrensd door den meridiaan van 04 gr. — 12' — 55" O.L. de westkust van het eiland Rozenburg, verder de lijn van kp 123 (Rozenburg) getrokken naar kp. 6 (Voorne) tot een punt op die lijn op 51 gr. — 55' — 52" N.B. en 04 gr. — 04' — 27" O.L. en van dit punt een lijn loodrecht op voornoemde lijn tot de territoriale grens.
(Vor. ber. Uitbreiding Staat v. Beleg 4016 B.)

Periodieke verloven worden weer verleend met ingang van 24 Januari. —
De Regeeringspersdienst meldt: De Regeering acht den toestand thans zoo, dat met ingang van Woensdag 24 Januari opnieuw periodieke verloven worden verleend. **(Vor. ber. Intr. Verloven 4095 C)**

Wat buitenlandsche correspondenten niet mogen melden. —
De chef van den Regeeringspersdienst heeft een circulaire aan de correspondenten van buitenlandsche bladen in ons land gezonden, waarin mededeeling wordt gedaan van de voornaamste richtlijnen, welke gevolgd worden bij de uitoefening van de contrôle op berichten.
Onverminderd de bepalingen ten aanzien van de toegelaten talen en van geheimschrift zijn niet voor verzending toegelaten: Mededeelingen, plannen, vermoedens, geruchten enz. over de Nederlandsche defensie;

Mededeelingen enz., welke gevaar kunnen opleveren voor de handhaving van Nederlands onzijdigheid, dan wel omtrent deze onzijdigheid twijfel kunnen opwekken;
Mededeelingen enz. welke in het buitenland vijandige gevoelens ten opzichte van Nederland kunnen opwekken;
Mededeelingen enz., welke beleedigend zijn voor een met Nederland bevriende mogendheid.
Mededeelingen over daden, maatregelen en plannen van de Nederlandsche regeering dan wel van een andere mogendheid jegens Nederland, wanneer deze niet vanwege de Nederlandsche regeering officieel zijn bevestigd.
Hieruit blijkt, dat de correspondent, die nauwkeurig rekening houdt met de belangen van Nederlands neutraliteit en van Nederlands veiligheid, daarmede de ongestoorde en onvertraagde verzending van zijn telegrafische en telefonische berichten bevordert. **(Vor. ber. Objectiviteit pers 3945 C)**

Tweede Kamer. - Herwaardeering van den goudvoorraad van De Nederlandsche Bank. —
Bij de Tweede Kamer is op 23 Januari ingediend een wetsontwerp tot voorloopige voorziening ten aanzien van de waardebepaling van den voorraad gouden munt en gouden muntmateriaal van De Nederlandsche Bank en regeling van de gevolgen dier voorziening.
De tekst van het wetsontwerp luidt als volgt:
Art. 1. De Nederl. Bank zal den haar toebehoorenden voorraad gouden munt en gouden muntmateriaal waardeeren op *f* 2009 per kg. fijn (in plaats van 1647.50 per kg. fijn), d.i. op den grondslag van een depreciatie van den gulden met 18%, hetgeen een bate van *f* 221 millioen zal opleveren voor den Staat, verminderd met een bedrag van ruim *f* 29 millioen ter vereffening van het door de bank in 1931 geleden pondenverlies.
Art. 2. Het voordeelig verschil, hetwelk de waardeering overeenkomstig het bepaalde in art. 1 oplevert, wordt als volgt geboekt:
a. *f* 7.629.955 in het credit van de rekening in de boeken der Nederlandsche Bank „Staat der Nederlanden", welke rekening daarmede is afgesloten;
b. Een zoodanig bedrag ten bate van het reservefonds der bank als noodig is om dat fonds het bedrag van het kapitaal der bank te doen bereiken, waarvoor *f* 15.722.756 benoodigd is;
c. Het bedrag, waarmede *f* 29.889.408 te boven gaat de som van de hierboven onder a. en b. omschreven boekingen (nl. *f* 6.536.697) ten bate van de bijzondere reserves der bank (geen dividend zal worden uitbetaald);
d. *f* 116.549.410 in het credit van de rekening van 's Rijks schatkist bij de Nederl. Bank voor een nader bij de wet te bepalen bestemming;
e. Het bedrag dat na de hierboven onder a, b, c en d omschreven boekingen overblijft ten bate van het fonds ingesteld bij de Wet van 30 September 1936.
Art. 3. Deze Wet treedt in werking op 31 Maart 1940.
In de Memorie van Toelichting zegt de minister o.a. dat de Regeering nog niet tot muntstabilisatie wenscht over te gaan.
(Keesings Financieel Archief - Alg. Handelsblad)
(V. b. Deval. Gulden 2829 B; Nederl. Bank 3822 A)

Eerste Kamer. - Minister Van Kleffens over het buitenlandsche beleid der regeering. - Begrooting Buitenlandsche Zaken aangenomen. —
Onze minister van Buitenlandsche Zaken, Mr. E. N. van Kleffens, heeft op 25 Januari 1940 in de Eerste Kamer een rede gehouden ter beantwoording van de op 24 Januari gemaakte opmerkingen over het buitenlandsche beleid der regeering. Wij ontleenen hieraan o.a. de volgende punten:
1. De goede nabuurschap met België is te prijzen.
2. De buitengewone maatregelen als in November en de vorige week worden niet lichtvaardig, noch zonder reden genomen. Het Nederlandsche volk is kloekmoedig genoeg, door zulke maatregelen niet in een paniekstemming te geraken.
3. De minister constateerde de spontane eenheid des volks ten aanzien van de buitenlandsche zaken.
4. Hij formuleerde aldus zijn politiek: naar beide zijden (oorlogvoerende mogendheden) wordt getracht zoo zuiver mogelijk koers te zeilen, die onze huidige volkenrechtelijke positie voorschrijft.
5. Door onzijdig te zijn vervult Nederland de taak, die het tegenover zichzelf heeft te vervullen, wat mede een Europeesch belang is.
6. In verband met de rede van Winston Churchill, zeide de minister, dat Nederland doof was „voor het sirenengezang van wie ons in den krijg zouden willen betrekken".
7. Het is aan ons, om, als het kan, buiten den strijd te blijven. Een ding is echter wel te verstaan: wie de wapenen tegen ons opneemt, stuit op onze wapenen.
8. Nederland denkt er niet aan zich bij anderen aan te sluiten: „eigen erf in eigen hand".
9. Het oogenblik is nog niet aangebroken, waarop de kleinere staten den Volkenbond zouden moeten verlaten. Pas als de Volkenbond zijn eenzijdig karakter zou handhaven, zou op den duur bestendiging van het lidmaatschap onmogelijk worden.
10. Op ons Europeesch gebied moeten wij per vierkante mijl 618 menschen voeden, dit is meer dan 1½ maal zooveel als Duitschland, driemaal zooveel als Frankrijk en ongeveer 100 zielen meer dan het Vereenigd Koninkrijk. Op Java is dit cijfer 784 inwoners per vierkante mijl.
Wij moeten varen, wij moeten handel drijven, wij moeten anderen diensten bewijzen anders kan ons volk niet bestaan.
11. In 1918 trok men zich in de overwinnende landen bitter weinig aan van Duitschland's nooden.
12. Geen groote mogendheid kan zich veroorloven, ons gebied in andere handen te zien vallen.
13. De minister voorspelde, dat wij ons op een vermindering van onzen levensstandaard zullen moeten voorbereiden.
14. Hij waarschuwde tegen de hoogst lichtvaardige wijze, waarop men hier en in niet mindere mate elders gaandeweg welhaast gewoon dreigt te worden te spreken over invallen van buitenlandsche legers in onzijdige landen.
15. Het zij verre van mij, aldus de minister in zijn slotwoord, hier zedepreeken te willen houden. Maar wel zou ik hier willen doen uitkomen, dat de internationale moraal zich evenmin op den duur tot zwijgen laat brengen als het menschelijk geweten, dat haar bron is. Zij is een realiteit, een politieke realiteit, en dus een zakelijke factor, waarover men kan spreken zonder in moraliseeren te vervallen.
Voor eerbied voor elkanders erf, ook in de samenleving der staten, zal Nederland altijd bereid zijn op te komen op alle wijzen, die met onze positie strooken. Zelf handelt Nederland naar den regel dat het richtig wil leven, anderen niet wil deren, en ieder het zijne wil geven.
Blijven we ook in dit opzicht paraat, en laten wij ons niet op sleeptouw nemen door den waan van den dag, zoo eindigde de minister.
De begrooting van Buitenlandsche Zaken werd z.h.s. goedgekeurd. **(V. b. Mr. E. N. v. Kleffens 4091 A; Begrooting Buitenl. Zaken 4091 A)**

Tweede Kamer. - Instelling van een Leeningfonds. —
De minister van Financiën heeft op 24 Januari bij de Tweede Kamer ingediend een wetsontwerp tot het instellen van een Leeningfonds.
In de memorie van toelichting zegt de minister o.a.: De noodzakelijkheid dekking te vinden voor de mobilisatie-uitgaven, welker financiering de regeering zich denkt door een Leeningfonds evenals in 1914, zal elke Nederlander aan den lijve voelen door „speciale heffingen", die een deel van de inkomsten van het Fonds zullen vormen. Welke heffingen het zullen zijn, kon minister De Geer nog niet mededeelen.
Naast deze heffingen zal op elke Rijksbegrooting een uitkeering aan het fonds moeten worden gebracht. Deze heffingen en uitkeeringen dienen de uitgaven van den gewonen dienst te dekken. Hier is in de aller-

eerste plaats te denken aan de rente der geldleeningen, welke de financiering van de mobilisatie-uitgaven over een reeks van jaren moeten verdeelen.
Naast deze leeningen zal o.m. ten bate van den kapitaaldienst van het fonds komen het bedrag, dat aan de Schatkist ten goede komt door de herwaardeering van den goudvoorraad der Nederlandsche Bank.

Adviescommissie in zake oorlogs-molestrisico ingesteld. - De wenschelijkheid regelingen te treffen t.a.v. de risico's van particuliere eigendommen ten gevolge van den oorlogstoestand. —
De Regeeringspersdienst meldt:
Bij beschikking van den minister van Financiën is, in overleg met zijn ambtgenoot van Economische Zaken, ingesteld een commissie van advies met betrekking tot de vragen, of regelingen, die behooren te worden getroffen:
a) ten aanzien van de geldelijke risico's veroorzaakt door de gevaren, waaraan onroerende en roerende particuliere eigendommen bloot staan bij den heerschenden oorlogstoestand in Europa; en
b) ten aanzien van de geldelijke risico's waaraan onroerende en roerende particuliere eigendommen onderhevig zouden kunnen worden, indien een verscherping dier gevaren mocht intreden, waarbij in het bijzonder is gedacht aan het geval, dat Nederland direct in den oorlog zou worden betrokken.

Tweede Kamer. - Heffing opcenten Winstbelasting - Op denzelfden voet als dividend- en tantième-belasting. —
Op 26 Januari is ingediend een wetsontwerp tot heffing van opcenten ten behoeve van de gemeenten op winstbelasting.
Wij ontleenen aan de toelichting:
Het onderhavige ontwerp strekt tot het heffen van opcenten op de winstbelasting ten bate van de gemeenten, en wel op denzelfden voet als thans op de dividend- en tantièmebelasting opcenten worden geheven.
Beoogd is, ten behoeve van de gemeenten in de toekomst eenzelfde opbrengst wegens opcenten op de winstbelasting te verkrijgen, als thans verkregen wordt ter zake van opcenten op de dividend- en tantièmebelasting. Wegens de onzekerheid van de totale opbrengst der belasting, en ook daar de mogelijkheid bestaat, dat in het profijt der opcentenheffing zich eenige verschuiving tusschen de gemeenten zal voordoen, is het wenschelijk, het aantal opcenten na een jaar ervaring opnieuw vast te stellen.
De verschillen tusschen het ontwerp en de bestaande wet zijn alle van ondergeschikten aard.
(Vor. ber. Winstbelasting 4095 C; Nederland en de Oorlog 4095 C)

27 JANUARI 1940

OORLOG 1939-'40. —
CANADA. — **Parlementsontbinding. —**
Het Canadeesche parlement is op 25 Januari ontbonden. Dit was reeds aangekondigd door lord Tweedsmuir, den gouverneur-generaal, toen hij dienzelfden dag in zijn troonrede bij de opening van het parlement mededeelde, dat er terstond een beroep op het volk gedaan zou worden. Er zullen met spoed algemeene verkiezingen worden gehouden.
Het eigenaardige geval doet zich hier voor, dat de landsregeering overgaat tot parlementsontbinding, omdat de provinciale regeering van Toronto (Ontario) een motie van afkeuring had gekregen, die voor de federale regeering bedoeld was en critiek oefende op de te slappe oorlogvoering.
(In deze motie werd der bondsregeering verweten, dat zij den oorlog niet krachtig genoeg voerde. Deze motie werd met 44 tegen 10 stemmen aangenomen. Hepburn, de eerste minister van Ontario, had gedreigd met aftreden, indien de motie zou worden verworpen.)

FRANKRIJK. — **Ignace Paderewski, voorzitter van den Poolschen Nationalen Raad. —**
De Poolsche Nationale Raad in Frankrijk, die alle groote groepeeringen en partijen van Polen vertegenwoordigt, heeft dezer dagen zijn eerste vergadering gehouden en Ignace Paderewski, musicus en staatsman, tot voorzitter gekozen.
Zooals bekend, is Paderewski de eerste minister-president van Polen geweest.
(Vor. ber. Photo Paderewski 2120a; Poolsche regeering in Frankrijk 4056)

DUITSCHLAND. — **Rijkscommissaris voor vijandelijken eigendom. —**
De rijksverdedigingsraad heeft op 21 Januari een decreet uitgevaardigd, waarbij tot instelling wordt overgegaan van de functie van rijkscommissaris voor de beschikking over vijandelijken eigendom. Het decreet voorziet in de registratie van dergelijken eigendom en verbiedt bezittingen van den vijand in Duitschland van de hand te doen.

Rede van dr. Goebbels. - Duitschland vecht onder gunstige omstandigheden. —
Rijksminister dr. Goebbels heeft op 26 Januari te Reydth een rede uitgesproken, waarin hij o.m. zeide, dat thans de laatste levensbelangen der volkeren in de waagschaal geworpen worden van de groote historische beslissingen. In dit uur vormen binnenland en front één enkele eenheid. Weermacht en politieke leiding zijn slechts deelen van één levend lichaam, dat om zijn bestaan vecht.
Nadat het Duitsche volk in 1918 de overwinning door bedrog afhandig was gemaakt, begint het thans een laatste beslissingsstrijd, die onder veel gunstiger voorwaarden wordt gevoerd. Hitler is uitvoerder van een groote, slechts eenmaal voorkomende historische taak. Wanneer Hitler twintig jaar geleden is uitgetrokken en met zeven man een rijk veroverd heeft, een onmachtig land heeft opgeheven uit een verlammende onmacht en zijn natie heeft geplaatst onder de eerste volkeren der wereld, wanneer Hitler dan zijn hand opheft voor de laatste bevrijding van zijn volk, dan is het de plicht der Duitschers, te vertrouwen op zijn genius. **(Vor. ber. Goebbels 4100)**

A. **VEREENIGDE STATEN. — Britsche contrôle op de Amerikaansche mail. - Britsche verklaring. —**
Het ministerie voor de economische oorlogvoering deelt bijzonderheden mede over inbeslagnemingen van Amerikaansche mail door de Britsche autoriteiten en over de methodes, waarmede burgers van Duitsche herkomst in Amerika trachten, gebruik te maken van de Amerikaansche mail, om voorwerpen van waarde en levensmiddelen naar Duitschland te verzenden.
Het ministerie verklaart, dat sedert het begin van den oorlog tot 12 Januari 6000 brieven en 50.000 pakketten als contrabande in beslag werden genomen. De meeste brieven bevatten chèques, wissels, credietbrieven en een nieuwe soort mark, de „giftenmark". De tot dusverre verbeurd verklaarde marken hebben een waarde van 5.279.750 rijksmark. De in beslag genomen chèques en wissels in Amerikaansche dollars beliepen 426.355 dollars, voorts 900 dollars in bankpapier en 17.800 pond sterling in Engelsch geld.
(Telex-A. N. P.)
(Vor. ber. Britsch-Amer. controv. scheepv. 4104 B)

B. **FINLAND. — Duitsch-Finsche clearing verlengd.**
De „Berlingske Tidende" verneemt uit Berlijn dat de besprekingen tusschen Duitschland en Finland zijn afgesloten met de verlenging van de clearing-overeenkomst tot einde 1940.
Zooals het blad hieraan toevoegt blijkt daaruit dat Duitschland en Finland normale betrekkingen onderhouden, terwijl het de Duitsche verklaring bevestigt dat Berlijn zich geheel buiten het Finsch-Russische conflict wenscht te houden. (Berlingske Tidende)

A. Onbepaalde houding in den huidigen oorlog. — De „Nieuwe Rotterdamsche Courant" van 20 Januari publiceert van haar correspondent te Rome een overzicht van de huidige Italiaansche politiek. Wij geven hiervan een kort overzicht.

Hoe staat het met de betrekkingen tusschen Rome en Berlijn? Officieel Italië verwijst ons naar de „Spil", naar de militaire verdragen van 22 Mei en naar de laatste groote rede van minister Ciano. Wijl die rede het meest recent is, mogen wij bij het bepalen van den tegenwoordigen toestand wel daaraan de grootste waarde toekennen. In die rede nu wordt de voortduming in Italië meer anti-Russisch, en werd bijgevolg de Russisch-Duitsche samenwerking op critischer wijze beoordeeld.

Op 1 September begon Duitschland den oorlog tegen Polen en, de rede van Ciano is op dit punt volkomen helder, deed daarmede een stap, die de spilgenooten plechtig waren overeengekomen te vermijden. Het jaar 1939 is een weinig gunstig jaar geweest voor hen, die als diplomaten of journalisten trachten de lijnen van de buitenlandsche politiek uit te stippelen. Er zijn tal van vergissingen gemaakt; kon het anders? Doch zij, die in Mei schreven, dat het militaire verdrag tusschen Mussolini en Hitler, hoe vervaarlijk het er ook uitzag, eigenlijk een geruststelling was, daar Mussolini, door Hitler steeds steviger aan de spilpolitiek te binden, ten doel had verdere gevaarlijke initiatieven van den Führer te bemoeilijken, hebben, zooals thans gebleken is, toch gelijk gehad. De spil wilde óók remmend werken en beoogde drie of zelfs vier jaar van vrede. Men behoeft er Ciano's rede slechts op na te lezen om te begrijpen, dat bij het onderhoud te Salzburg een contrast ontstond, dat op één September, toen de oorlog ontbrandde, nog werd verscherpt.

Conclusie: Italië heeft de met Duitschland aangegane verplichtingen eerlijk nageleefd en is dus niet gehouden tot militairen bijstand aan het Derde Rijk, dat tot tweemaal toe heeft gehandeld in strijd met den geest dier verdragen. Met Frankrijk zoowel als met Engeland zijn de betrekkingen in de laatste maanden merkbaar verbeterd. Italië, dat niet onder de neutrale staten gerangschikt wenscht te worden, doch zichzelf definieert als „niet aan den oorlog deelnemende mogendheid", waarbij er gaarne op gezinspeeld wordt, dat die toestand niet blijvend behoeft te zijn en dat Italië in geen geval afwezig wil zijn, wanneer het „nieuwe Europa" bij een toekomstige vredesconferentie zal worden gevormd, dat niet-neutrale Italië geeft den strijdenden mogendheden heel wat minder zorgen dan vele der kleine neutrale staten.

Hoe is de betrekking van Italië tot Rusland? Sedert kort heeft men de neiging te Rome weer strikt onderscheid te maken tusschen de regeering te Moskou en het bolsjewisme. Het bolsjewisme, dit wordt steeds met de grootste stelligheid verzekerd, is de onverzoenlijke vijand der westersche beschaving en zal daarom door fascistisch Italië, buiten Rusland, overal in Europa bestreden worden. Zoolang de Sovjets zich vergenoegen met hun eigen onmetelijk gebied, vindt Rome geen aanleiding ze te bestrijden en zelfs is een normale, vriendschappelijke verhouding (zooals die jaren lang bestaan heeft) tusschen Rome en Moskou niet onvereenigbaar met de vijandschap tusschen fascisme en komintern. De Sovjets, zoo zegt men te Rome, vonden Italië tegenover zich toen zij Spanje trachtten te winnen voor hun idealen; zij zouden Italië ook tegenover zich vinden, indien zij Hongarije of den Balkan belaagden.

(Overname zonder bronvermelding verboden)

Italiaansch Imperium.

En dan is er Finland. Zoowel de Italiaansche regeering als ook het geheele Italiaansche volk heeft over deze zaak maar één oordeel: bewondering voor Finland en afschuw voor de Sovjets.
In het geheele Middellandsche zee-gebied is de invloed van Italië toenemende. En reeds begint zich tusschen Rome, Madrid en Budapest een soort nieuwe anti-komintern af te teekenen, een defensieve groepeering die Zuid-Oost-Europa wil beveiligen tegen het bolsjewisme, doch die ook niet vrij is van antidemocratische elementen, waarop te Rome zelfs sterk de nadruk wordt gelegd.
Niet gehouden Duitschland hulp te bieden, niet gebonden aan de geallieerden, zit Italië in zekeren zin op de wip en blijft voorloopig consequent afzijdig. Die positie is vrij sterk en kan wellicht lang worden volgehouden. Dat zal voor een niet gering deel van Stalin (Sovjet-Unie) afhangen, die Italië wel eens in het kamp der geallieerden zou kunnen drijven ... Berlijn zal dit allicht ontraden, maar zal de duivelsche lust om den chaos compleet te maken, bij Stalin niet sterker zijn dan de gehechtheid aan den Duitschen vriend? Voorloopig is hulp aan Finland misschien de veiligste weg om de Middellandsche Zee buiten het conflict te houden.
(Vor. ber. Graaf Ciano, buitenl. politiek 4063 B)

28 JANUARI 1940

OORLOG 1939-40. —
ENGELAND. — **Britsche garantie voor België. —** In het Lagerhuis werd op 24 Januari den Premier gevraagd, of de verklaring van Generaal Gort, volgens welke de Fransch-Britsche garanties bliksemsnel in werking zouden treden, bij een aanval op België, de weloverwogen opvatting der regeering weergeeft. Minister-president Neville Chamberlain antwoordde, dat de regeering haar volle aandacht wijdt aan de vraag, door welke middelen Engeland zijn garantietoezeggingen van welken aard ook zal nakomen. De Premier herinnerde aan het Verdrag van Locarno van 1925, bevestigd in 1936, aan de Britsch-Fransche verklaring, die daarop volgde en aan die, door den ambassadeur te Brussel op 27 Aug. 1939 tegenover den Koning der Belgen afgelegd.
Op een vraag wat het criterium is voor een aanval zeide Min. Chamberlain: „De regeering moet zich het recht voorbehouden daarover te beslissen."

Rede van den minister van Marine, Winston Churchill. - „Hitler heeft zijn beste kans voorbij laten gaan". —
De Britsche minister van Marine, Winston Churchill, heeft op 27 Januari voor een groote vergadering te Manchester een rede gehouden.
„Het is", zoo zeide Churchill o.m., „onmogelijk te zeggen, wat het verloop van den oorlog zal zijn, doch wij zijn er zeker van, dat ten slotte het recht zal zegevieren."
Na herinnerd te hebben aan de pogingen, die de vijand onderneemt om „den overzeeschen handel, waarvan wij leven", te vernietigen, vervolgde spr.: „Geleerd door de harde ervaring, pas ik er steeds zorgvuldig voor op, overmatig optimistisch te zijn, of overdreven voorspellingen van succes te doen. Doch ik denk, dat u het met mij eens zult zijn, dat de marine de natie tot dusver niet in den steek heeft gelaten. Wij moeten een meedoogenloozen tol betalen voor de beheersching der zeeën.
Laat echter ieder bedenken, dat na vijf maanden van verwoeden zee-oorlog de kansen 500 tegen 1 staan tegen het zinken van een schip, dat zich houdt aan de instructies van de admiraliteit en zich bij de Britsche convooien aansluit.
Zeer belangrijke versterkingen zijn in aantocht, zoowel voor onze marine als voor onze koopvaardij.
Wij gebruiken nog niet al onze hulpbronnen, anders zouden er niet nog 1.300.000 werkloozen zijn.
Daarom twijfel ik er niet aan, dat deze extra maanden van voorbereiding tot den oorlog een meevaller voor ons zijn en dat, wat ook in de toekomst moge gebeuren en mits wij onze waakzaamheid niet laten verslappen, Hitler zijn beste kans reeds voorbij heeft laten gaan." **(Vor. ber. rede Churchill 4100)**

CANADA. — **Weigering graanlevering aan Sovjet-Rusland. —**
De Canadeesche regeering heeft op 23 Januari verboden graan naar Rusland uit te voeren. Sovjet-Rusland zal dus niets geleverd krijgen van zijn recente aankoopen van ongeveer 1.250.000 bushels Canadeesch graan.
Bij een Order in Council heeft de regeering op 23 Januari wetgevende maatregelen ingevoerd met betrekking tot den export van goederen naar landen, die grenzen aan het vijandelijke land.
Voor dergelijke exporten zullen licenties noodig zijn. De Canadeesche regeering krijgt daardoor de bevoegdheid verschepingen naar Rusland aan te houden.

BEWAPENING. — **De luchtmachten der oorlogvoerende mogendheden. —**
Majoor George Fielding Eliot, een in de V. S. gunstig bekend staande militaire schrijver, publiceert in het tijdschrift „Life" een artikel, aantoonende dat de levering van Amerikaansche vliegtuigen aan de geallieerden een beslissenden invloed op het verloop van den oorlog kan uitoefenen.
Majoor Eliot verklaart dat de hieronder gepubliceerde getallen voor de eerste maal geput zijn uit bevoegde bronnen van de luchtmachten der oorlogvoerenden, zonder de Amerikaansche leveringen mede te rekenen. Zij geven den toestand weer, zooals deze zich op 31 December 1939 voordeed.
Deze toestand is nagenoeg de volgende:

Engeland:	
Vliegtuigen van eerste lijn	5.600
Reserve-vliegtuigen	4.000
Totaal	9.600

Maandelijksch productievermogen van gevechtsvliegtuigen: 900.

Frankrijk:	
Vliegtuigen van eerste lijn	2.800
Reserve-vliegtuigen	800
Totaal	3.600

Maandelijksch productievermogen van gevechtsvliegtuigen: 3 tot 400.

Duitschland:	
Vliegtuigen van eerste lijn	9.300
Reserve-vliegtuigen	7.100
Totaal	16.400

Productievermogen: 1200.

De Duitschers, aldus merkt majoor Eliot op, bezitten dus op het oogenblik een overmacht, die echter schijnt te verminderen aangezien het productievermogen, dat thans nagenoeg hetzelfde is, ten slotte grooter zal worden bij de geallieerden, die meer grondstoffen bezitten en die anderzijds door de Amerikaansche fabrieken bevoorraad worden.
Op het oogenblik vervaardigen de Vereenigde Staten voor de geallieerden 2010 vliegtuigen, waarvan het grootste gedeelte in den loop der aanstaande Lente zal geleverd worden. Rond het einde van 1940 zullen zij er vermoedeijk nog 3300 meer kunnen afleveren. Te beginnen vanaf 1941 zal het productievermogen der Vereenigde Staten nog aanzienlijk gestegen zijn. Indien dus de Amerikaansche leveringen niet toereikend zijn om reeds van af de aanstaande Lente de huidige overmacht van Duitschland neer te halen, zullen zij zulks beginnen te doen rond het einde van 1940.
„Het is ook daarom, aldus besluit majoor Eliot, dat zoo Duitschland den oorlog door een militaire actie hoopt te winnen, het tijdens de Lente van 1940 tot deze actie zal moeten overgaan om gebruik te kunnen maken van de kansen op succes die zijn voor-

loopige overmacht in de lucht het Reich verzekeren."
(Vor. ber. Bewapening 4093 A)

ZUID-AFRIKA. — **Goedkeuring van de oorlogsverklaring - Pacifistische motie van generaal Hertzog verworpen. —**
Bij de opening van de nieuwe zitting van het parlement op 19 Januari heeft de gouverneur-generaal, Sir Patrick Durcan, gevraagd de oorlogsverklaring van Zuid-Afrika en de daaruit voortvloeiende maatregelen goed te keuren.
Ook zullen volmachten worden verzocht om Zuid-Afrika in staat te stellen den strijd tot een goed einde te voeren.
In den Volksraad heeft generaal Hertzog aangekondigd, dat hij de volgende motie zal indienen: „Het Huis is van oordeel, dat er aan den staat van oorlog tegen Duitschland een einde dient te worden gemaakt en dat de vrede wordt hersteld". Deze motie is op 26 Januari met 81 tegen 59 stemmen verworpen. **(Vor. ber. Oorlogsverkl. 3937; Hertzog 4014)**

Hertzog en Malan vormen een nieuwe partij - Republikeinsche regeeringsvorm, afscheiding van Britsche Kroon. —
Op 26 Januari is na de totstandkoming van de samenwerking tusschen de beide groepen in het Zuidafrikaansche parlement, de eene geleid door generaal Hertzog, den vroegeren premier, en de andere door den leider der nationalistische partij, Malan, een communiqué uitgegeven.
Hierin wordt gezegd, dat de beide partijen er van overtuigd zijn, dat een republikeinsche regeeringsvorm, afgescheiden van de Britsche Kroon, het best overeenkomt met de tradities en aspiraties van het Zuidafrikaansche volk. Hierin, zoo zegt het communiqué verder, is de eenige doeltreffende garantie gelegen, dat Zuid-Afrika niet opnieuw zal worden meegesleept in een oorlog van Groot-Brittannië.
(Vor. ber. Oprichting Volkspartij 4077)

DUITSCHLAND. — **Buitenlanders mogen in Duitschland niet naar radio-uitzendingen uit hun vaderland luisteren. —**
Voor den Deutschlandsender heeft op 26 Januari een bevoegde autoriteit een uiteenzetting gegeven over het verbod van het luisteren naar buitenlandsche radiozenders, in het bijzonder ook van het verder vertellen van het gehoorde.
Hij legde er o.a. den nadruk op, dat dit verbod in zijn volle strengheid ook geldt voor buitenlanders. Zij zullen, zelfs als blijkt, dat zij alleen naar den zender van hun eigen land hebben geluisterd, even zwaar worden bestraft als de Duitsche overtreders reeds gestraft zijn en voortaan ook gestraft zullen worden.

FRANKRIJK. — **Minister-president Daladier doet een beroep op Frankrijks offerzin achter het front. —**
De Fransche minister-president Daladier heeft op 29 Januari een radiorede gehouden, waarin hij zeide, dat het meer en meer vast komt te staan, dat Duitschland de wereld wil overheerschen op een wijze, die geheel verschilt van die, welke de geschiedenis reeds kende. De nazi's streven naar de stelselmatige en algeheele vernietiging der overwonnenen. Te midden van de beklemming der vrij gebleven kleine volken vormt zich een wereld van heeren en slaven, die de weerspiegeling is van Duitschland zelf.
Evenals zijn bondgenoot Engeland, aldus Daladier, kent Frankrijk geen angst, want het denkt aan zijn toekomst. Het is zeker van zijn overwinning. Ik heb reeds hulde gebracht aan onze strijders, een hulde, die hun toekomt. Ik denk voortdurend aan hen. Doch thans wil ik spreken tot het Frankrijk van achter het front. Ik verzoek onzen strijders naar mij te luisteren. Ik zou hier hun tolk willen zijn. Ik zou openlijk willen zeggen, wat zij wellicht in het verborgen denken, en ieder in naam van het landsbelang willen vragen, wat iedere soldaat het recht heeft te vragen, in naam van het offer, dat hij heeft willen brengen. Wat de Fransche soldaat van de Franschen verlangt, is, zich bewust te zijn van den ernst en de veiligheid van den toestand, met dezelfde energie als zij, die strijden, en te begrijpen, dat, zoo de totale oorlog nog niet is losgebroken, zij die daarginds zijn, daarom niet minder de lasten ervan dragen en iedereen dag hun leven in de waagschaal stellen.
Het is noodig, dat zij, die achter zijn gebleven, en die noch dezelfde lasten, noch dezelfde gevaren hebben te dragen, eveneens bereid zijn, hun leven anders in te richten. Het is vooral noodig, dat zij al hun streven, al hun activiteit in dienst stellen van de Fransche gemeenschap, zonder welke zij niets zouden zijn. Het openbare welzijn vereischt gelijkheid van offers. De totale oorlog — die misschien spoedig kan uitbreken — eischt een geweldige hoeveelheid wapens en munitie.
De activiteit onzer wapenfabrieken is een onmisbare voorwaarde voor de overwinning. Ook is het noodig, dat het land en de bosschen datgene produceeren, wat voor het leven van het leger en van het land noodig is. Daarentegen is het beslist noodzakelijk, dat de aanwezigheid van hen, die zijn achtergebleven, ten volle gerechtvaardigd is. Het is noodig, dat ieder op de plaats is, waar hij het nuttigst is, doch tevens is het noodig, dat alle Franschen bereid zijn te leven zooals onze soldaten, namelijk in een geest van toewijding en opofferingsgezindheid.
Gezien de vastberadenheid onzer legers rekent Duitschland steeds op onze zwakte en eventueele weifelingen om ons te kunnen verslaan.
Onze vijanden hadden gemeend, stroomannen te kunnen verzamelen onder de roode hakenkruisvlag en arbeiders onder de roode sikkel- en hamervlag.
Doch in September, toen Duitschland Polen overweldigde, is het masker gevallen. De beide vlaggen zijn tot één geworden: die van den stormloop der barbaren op alle landen, waar goederen te halen en menschen te knechten zijn. Deze Macchiavellistische combinatie is door het bewijs der feiten ineengestort.
Ons vaderland is niet verdeeld. Mijn regeering is reeds tegen de agenten van het buitenland opgetreden en zal den strijd tegen hen genadeloos voortzetten, doch zij wil niet een regeering der wrake of van politieke tendenzen zijn. Maar onder de huidige omstandigheden zou het een misdaad zijn, zich te blijven richten naar de bevelen van Berlijn en Moskou.
De vijand, zoo vervolgde Daladier, neemt thans zijn toevlucht tot andere middelen. Nu eens tracht hij ons van Engeland te scheiden, dan weer tracht hij ons vertrouwen en onze vastberadenheid te vernietigen.
Deze propaganda, die de technici van het Derde Rijk fluisterpropaganda noemen, wordt gevoerd naar aanleiding van alle gebeurtenissen en van alle oorlogsvoorvallen. Zij spoort de huisvrouwen aan zich over de beperkingen te beklagen, zij tracht al onze handelingen, al onze leiders, al onze mannen, die verantwoordelijkheid dragen, in een kwaad daglicht te stellen. Zij overdrijft onze tekortkomingen. Zij verzwijgt de vruchten onzer krachtsinspanningen. De nationaal-socialistische propaganda is geheel gebaseerd op het uitbuiten van de zwakten van het menschelijke hart.
Doch na het mislukken van dezen moreelen slag, waarmede de nazi's ons dachten te kunnen knechten en die zij bezig zijn te verliezen blijft nog de materieele kracht van Duitschland. Deze kracht is een der geweldigste van de wereld. Alle ontberingen, die het Duitsche volk sedert verscheidene jaren heeft moeten doorstaan, dienden slechts om het te versterken.
Daar verpletterden de dwang en de ontberingen ieder mensch, doch ieder mensch, leeft daar nog slechts, om de kracht der agressie, die Hitler over de wereld heeft ontketend, te doen toenemen. Om haar te breken, moeten wij sterk zijn. Daarom is het noodig, dat zij die achter het front zijn in een geest van algeheele ontzegging en opoffering, zich wijden aan den arbeid zooals degenen aan het front zich aan den strijd wijden. Dank zij onzen arbeid, onze discipline en ons vertrouwen, zijn wij als overwinnaars getreden uit dezen geweldigen strijd, die niet alleen het bestaan der naties, doch geheel onze levensopvatting in het geding brengt.
Wij moeten namelijk den oorlog winnen en wij zullen hem winnen, doch wij moeten ook een overwinning behalen, die de overwinning der wapens verre te boven gaat. Tegenover de wereld van heeren en slaven, die de dwazen, die te Berlijn regeeren, willen scheppen, moeten wij de menschelijke vrijheid en waardigheid redden.
(Vor. ber. Rede Daladier 4077)

29 JANUARI 1940

A. **ZWEDEN. — In- en Uitvoer in 1939. —**
De Zweedsche buitenlandsche handel heeft in 1939 een recordhoogte bereikt. De totale waarde van dezen handel bedroeg bijna 4,4 milliard kronen, het hoogste bedrag sedert 1920.
De invoer bedroeg 2489 millioen kronen, hetgeen, vergeleken met 1938, 20% hooger is. De uitvoer bedroeg 1879 millioen kronen of 2% meer dan in 1938. Invoeroverschot 609.6 (v. j. 238.5) millioen kronen.
(Börsen) (Vor. ber. In- en Uitvoer 3192 C)

A. **DISCONTOKOERSEN. — België. —**
De Nationale Bank van België heeft met ingang van 25 Januari haar disconto voor geaccepteerde wissels en ceelen verlaagd van 2½ tot 2%.
(Keesings Financieel Archief)
(Vor. ber. Discontokoersen 4061 E)

B. **SLOWAKIJE. — President Tiso over de taak der Volkspartij. —**
President Tiso heeft in zijn hoedanigheid van voorzitter van de Volkspartij van Hlinka voor de leden van het uitgebreide partijbestuur op 25 Januari een rede uitgesproken, over kwesties van binnen- en buitenlandsche politiek. Hij legde allereerst den nadruk op de taak der partij om de staatsmachine van een levenden geest te vervullen.
In dit verband moest de partij ook aandacht schenken aan een dienovereenkomstig tempo bij de behandeling van alle problemen, die, zooals het Joodsche vraagstuk, in het belang van de eigenlijke bevolking spoediger dan tot dusver tot een oplossing moeten worden gebracht.
Over de buitenlandsche politiek verklaarde Tiso, dat Slowakije zich geen andere taak stelt dan tot dusver. „Wij zullen zooals tot op heden in de nauwste meest oprechte vriendschap met het Groot-Duitsche Rijk de levenskracht van den Staat versterken en de toekomst van de natie verzekeren". (D. N. B.)
(Vor. ber. Tiso 3999 A)

C. **NEDERLAND EN DE OORLOG 1939-'40. —**
Tweede Kamer. - Verhooging begrooting van Justitie 1939. —
Ingediend is op 25 Jan. '40 een wetsontwerp tot wijziging en verhooging van de justitie-begrooting 1939. De verhooging bedraagt *f* 910.400.
(Vor. ber. Begrooting Justitie 4062)

Het watergebied van Hoek van Holland. - Algemeene bekendmaking van den Opperbevelhebber. —
Bij algemeene bekendmaking van den Opperbevelhebber van Land- en Zeemacht is een verordening voor het watergebied van Hoek van Holland verschenen, waaraan het volgende is ontleend:
Waar in deze verordening wordt gesproken van „Het watergebied" wordt daarmede bedoeld het watergebied, gelegen binnen een gebied, begrensd door de territoriale grens, de rechte lijn getrokken tusschen de punten 52 gr. 03' — 49" N.B. 0.4 gr. — 05' — 52" O.L. 52 gr. — 01' — 41" N.B. en 0.4 gr. — 09' — 41" O.L. De Noordzeekust van Zuid-Holland, het gedeelte van den Nieuwen Waterweg, binnenwaarts begrensd door den meridiaan van 04 gr. — 12' — 55" O.L., de Westkust van het eiland Rozenburg, verder de lijn van k.p. 123 (Rozenburg), getrokken naar k.p. 6 (Voorne) tot een punt op die lijn op 51 gr. — 55' — 52" N.B. en 04 gr. — 04' — 27" O.L. en vanaf dit punt een lijn loodrecht op voornoemde lijn tot de territoriale grens.
Het is — zulks met inachtneming nochtans van het in deze verordening bepaalde — een ieder toegestaan zoowel overdag als des nachts zich met een vaartuig te begeven in, te varen op of zich te bevinden in het watergebied, voor zooverre en zoolang door den Opperbevelhebber van Land- en Zeemacht bij algemeene bekendmaking, dan wel namens dezen door den commandant van de maritieme middelen te Hoek van Holland, in eenig bijzonder geval, dan wel bij deze verordening, niet anders wordt bepaald.
Het is den gezagvoerder of schipper van eenig vaartuig verboden met dat vaartuig van uit zee den Nieuwen Waterweg binnen te varen, tenzij na verkregen al of niet voorwaardelijke vergunning van den commandant van het voor het zeegat kruisende onderzoekingsvaartuig.
Wanneer dat onderzoekingsvaartuig voor den Nieuwen Waterweg niet wordt aangetroffen, moet buitengaats minstens 2 zeemijlen benoorden de lichtenlijn op en neer gehouden of geankerd worden, totdat het onderzoekingsvaartuig aldaar wederom aanwezig is.
Het is den gezagvoerder of schipper van een niet-beloodst vaartuig verboden met dat vaartuig van uit het watergebied naar zee te vertrekken, tenzij en voor zoover deze daartoe al of niet voorwaardelijke vergunning heeft van of vanwege den commandant der maritieme middelen te Hoek van Holland, bureel houdende te Hoek van Holland.
Het is den schipper van een visschersvaartuig verboden, zich met dat vaartuig te begeven in, te varen op of zich te bevinden in het watergebied, tenzij hij voorzien is van een daartoe strekkende schriftelijke al of niet voorwaardelijke vergunning van den Chef Zeeverkeer, positie Hoek van Holland.
(Vor. ber. Uitbr. Staat v. Beleg 4108 B)

Tweede Kamer. - Werkloosheidssubsidiefonds. - Begrooting voor 1940 thans ingediend. —
De Regeering heeft op 24 Januari ingediend een wetsontwerp tot vaststelling van de begrooting van het Werkloosheidssubsidiefonds 1940.
In de Memorie van Toelichting wordt o.a. het volgende medegedeeld:
Rekening houdende o.a. met het streven, om de plaatsing in werkverschaffing uit te breiden tot 80.000 à 90.000 te werk gestelden, waarvoor op de begrooting van het departement van Sociale Zaken voor 1940 een bedrag van *f* 20.000.000 is geraamd, meent de regeering, dat de bijdragen aan gemeenten voor het jaar 1940 op *f* 113.300.000 moeten worden geraamd.
In tegenstelling met voorgaande jaren zijn in de begrooting van het fonds geen ramingen opgenomen wegens bijzondere bijdragen aan de gemeenten, die ten gevolge van uitgaven ter zake van werkloosheidszorg of inperking van haar belastinggebied, geen sluitende begrooting kunnen verkrijgen.
Voor het jaar 1940 zal op de begrooting van het departement van Binnenlandsche Zaken een bedrag van *f* 26.250.000 voor dit doel beschikbaar worden gesteld.
De begrooting van het fonds geeft de volgende totalen:
Gewone dienst: uitgaven *f* 118.875.229.70, inkomsten *f* 117.395.000, nadeelig slot *f* 1.480.229.70. Kapitaaldienst: uitgaven *f* 48.940.000, inkomsten *f* 48.940.000, slot: nihil. **(V. b. Werkloosh.subsidiefonds 2951 C)**

Tweede Kamer. - Instelling van een gemeente Wieringermeer. —
Ingediend is op 27 Januari een wetsontwerp tot instelling van een gemeente Wieringermeer.
(Telex-A. N. P.) **(vor. ber. Wieringermeer 3098 F; Nederland en de Oorlog 4108 B)**

30 JANUARI 1940

D. **BRAZILIE. — Begrooting 1940. —**
Bij de begrooting voor 1940 worden als gemeld de ontvangsten op 4.209.417 (v. j. 4.070.969) contos geraamd en de uitgaven op 4.421.841 (v. j. 4.065.499) contos; het deficit bedraagt dus 220.000 contos. Het tekort zal worden gedekt door credieten. Alle belastingen, behalve de belasting op de nijverheid worden verlaagd. De uitvoer van koffie heeft in 1939 16.5 millioen balen (v. j. 17.11 millioen) bedragen.
(Keesings Fin. Archief) **(V. b. Begrooting 2588 D)**

E. **JAPAN. — Het aanhouden van Japansche schepen door de Engelschen. - Het geval „Asama Maru". —**
Groote verontwaardiging heerscht in Japan over het feit, dat een Britsche oorlogsbodem, dicht bij de Japansche kust, 21 Duitschers van boord van het Japansche schip „Asama Maru" heeft gehaald. De Japansche regeering heeft haar gezant te Londen opdracht gegeven bij de Engelsche regeering een protest in te dienen.
De anti-Britsche stemming in Japan is toegenomen. De Japansche blokkade der Engelsche en Fransche concessies te Tientsin (China) zijn weder verscherpt.
(Telex-A. N. P.)

F. **BELGIE. — In- en Uitvoer in 1940. —**
Volgens voorloopige cijfers bedroeg de invoer over 1939: francs 19.685 (v. j. francs 23.175) millioen en de uitvoer francs 21.670 (v. j. francs 21.725) millioen. Uitvoeroverschot francs 1.985.000.000 (v. j. invoeroverschot francs 1.505.000.000).
(Keesings Financieel Archief)
(Vor. ber. In- en Uitvoer 1938, 3647 A)

OORLOG 1939-'40. — Krijgsverrichtingen Westelijk Front van 21—27 Januari 1940. —
21 Januari: Engelsche torpedoboot „Grenville" op een mijn geloopen en gezonken.
23 Januari: Engelsche torpedojager „Exmouth" tot zinken gebracht.
27 Januari: De legerberichten van het Westelijk Front wijzen op grootere activiteit der tegenstanders. Een groot aantal Engelsche en neutrale handelsschepen door mijnen en torpedo's vernietigd, waarbij 104 zeelieden den dood vonden. (Red. K. H. A.)
(Vor. ber. Overz. 14—20 Jan. '40, 4105)

A. **NEDERL. OOST-INDIE EN DE OORLOG. — De Cultures. —**
Om een indruk te geven van de grootere bedrijvigheid in de cultures, geeft de nota aan den Volksraad een overzicht van de geraamde producties in 1939 en de werkelijke productie in 1938, gesplitst in Java en de Buitengewesten.

	Productie 1938	Taxatie 1939
Rubber:		
Java-Madoera	63.606 t.	68.229 t.
Buitenbezittingen . . .	111.472 t.	117.629 t.
Totaal Ned.-Indië . . .	175.078 t.	185.858 t.
Koffie:		
Java-Madoera	396.963 q.	504.263 q.
Buitenbezittingen . . .	58.823 q.	70.137 q.
Totaal Ned.-Indië . . .	455.788 q.	574.400 q.
Thee:		
Java-Madoera	63.027 t.	63.000 t.
Buitenbezittingen . . .	18.302 t.	18.793 t.
Totaal Ned.-Indië . . .	81.329 t.	81.793 t.
Kina:		
Java-Madoera	10.276 t.	10.915 t.
Buitenbezittingen . . .	679 t.	615 t.
Totaal Ned.-Indië . . .	10.955 t.	11.530 t.
Cacao:		
Java-Madoera	15.765 q.	16.263 q.
Buitenbezittingen . . .	74 q.	—.— q.
Totaal Ned.-Indië . . .	15.839 q.	16.263 q.
Suiker:		
Java en Madoera (Aneta) . . .	1.398.927 t.	1.572.340 t.

(Vor. ber. Ned.-Ind. Rubber 3549 F; Koffie, Thee, Kina, Suiker 3270 E; Ned. Oost-Indië en de Oorlog 4089 B)

B. **SOVJET-RUSLAND. — Krijgsverrichtingen in Finland van 21—27 Januari 1940. —**
21 Januari: Tegenaanval van Finsche bommenwerpers op Kroonstad en de Russische basis Baltischport (Estland).
25 Januari: Russen bereiden nieuwe actie voor bij Petsamo (Nd. Finland).
Finsche troepen bij Salla en elders door Zweedsche vrijwilligers afgelost.
26 Januari: Trots de hevige aanvallen, uit de lucht en te land, der Russische troepen, blijven de Finnen stand houden. Duizenden bommen werden op Finsche steden geworpen. Het aantal slachtoffers is talrijk.
27 Januari: Russische duikboot op Finsche mijn geloopen. (Red. K. H. A.)
(Vor. ber. Overz. v. 14—20 Jan. '40, 4103 F)

C. **VEREENIGDE STATEN. — Handels- en scheepvaartverdrag met Japan - Opzegging 26 Januari 1940 van kracht - Verklaring van den minister van Handel, Hopkins. —**
Het Japansch-Amerikaansche Handels- en Scheepvaartverdrag van 1911 (zie pag. 3882 B.) is op 26 Januari afgeloopen.
Veel beteekenis wordt te Washington gehecht aan de op 25 Januari gepubliceerde verklaring van den Minister van Handel, Hopkins, waarin duidelijk wordt aangetoond, hoezeer Japan sedert den Europeeschen oorlog afhankelijk is van de Ver. Staten als markt voor Japansche goederen en voor de levering van essentieele grondstoffen. Japan staat te boek voor 7 tot 8% van de Amerikaansche importen en exporten, terwijl de Amerikaansche leveringen 34% vormen van de totale invoeren van Japan en 16 tot 20% van den totalen Japanschen export naar de Ver. Staten gaat. De Japansche exporten naar de Ver. Staten vormen een belangrijke bron van deviezen, waarmede grondstoffen kunnen worden gekocht.
(Telex-A. N. P.) **(V. b. Japan-Ver. Staten 4069 B; Opzegging Verdrag 1911, 3882 B)**

D. **GRIEKENLAND. — Economisch-financieel accoord met Engeland. —**
De te Londen gevoerde besprekingen met den Griekschen minister van Financiën en den gouverneur van de Bank van Griekenland, hebben geleid tot een Britsch-Grieksch economisch en financieel accoord.
(Telex-A. N. P.) **(V. b. Griekenl.-Engeland 3750 B)**

E. **CHINA. — Conflict met Japan - De conferentie te Tsingtao - Boodschap van Tsjang-Kai-sjek. — Conferentie te Tsingtao.**
Wang Tsjing Wei en vele Japansche gevolmachtigden hebben te Tsingtao in zake de toekomstige politiek van China geconfereerd. Deze conferentie was op 26 Januari geëindigd. Verscheidene besluiten werden genomen met betrekking tot de vorming van een centralen politieken raad, over de verdeeling van zetels aan de orthodoxe Kwomintang en de vertegenwoordigers van de regeeringen te Peking en Nanking en de andere partijen. Voorts werd overeenstemming verkregen over de betrekkingen tusschen de nieuwe centrale regeering en Noord-China. Daar zal de voorloopige regeering worden vervangen door een politieken raad, die onder de centrale regeering komt te staan. Wang Tsjing Wei heeft in een verklaring gezegd, dat alle problemen in de conferentie van Tsingtao naar aller voldoening zijn opgelost.
Alle buitenlandsche leeningen, die voor het uitbreken van het Chineesch-Japansche conflict zijn aangegaan, zal de nieuwe regeering principieel erkennen.

Boodschap van Tsjang-Kai-sjek.
In een boodschap van 27 Januari gericht tot het Chineesche volk en de bevriende naties verklaart maarschalk Tsjang Kai-sjek, dat op 22 Januari te Hongkong voor de eerste maal het geheime accoord is gepubliceerd, dat Wang Tsjing Wei met de Japanners heeft gesloten betreffende de „fundamenteele punten" van een herziening der Chineesch-Japansche betrekkingen. Ofschoon, aldus de boodschap, dit accoord voor China natuurlijk niet de minste waarde heeft, vormt het een veelbeteekenend document. Het toont ons, dat Japan ondanks al zijn verzekeringen niet in staat is, zijn traditioneele veroveringspolitiek te wijzigen.
De boodschap vervolgt dan: Wij strijden niet alleen voor ons zelf, doch ook tegen de toenemende ambities van een natie, die alles wil verslinden. Ik wil aannemen, dat de mogendheden, die werkelijk vrienden van China zijn, na kennis genomen te hebben van de listige voorwaarden van dit accoord, positieve maatregelen zullen nemen om China te helpen en zullen nalaten, Japan de middelen te verschaffen die het in staat zouden stellen, zijn veroveringen voort te zetten en zich zullen onthouden van ieder optreden, dat het verzet van China zou kunnen verzwakken, een verzet, dat van het hoogste belang is voor de gemeenschappelijke handhaving van de zaak der menschheid. **(Vor. ber. Wang-Tsjing-Wei 4105 A; Tsjang-Kai-sjek 4035 B)**

31 JANUARI 1940

F. **NEDERLAND. — Onderwijs. - Chemie, Biologie en Diergeneeskunde. - Inaugureele rede van prof. dr. L. Seekles over „Chemie, biologie en diergeneeskunde". —**
Prof. dr. L. Seekles, benoemd tot gewoon hoogleeraar in de medisch-veterinaire chemie aan de Rijksuniversiteit te Utrecht, heeft op 29 Januari zijn ambt aanvaard met een rede over „chemie, biologie en diergeneeskunde".
Spr. betoogde dat de chemie den mensch in staat stelt de veranderingen te leeren kennen, welke de stof in het lichaam ondergaat.
De beteekenis der biochemie in het dynamische geheel der biologische en klinische wetenschappen wordt thans wel allerwegen erkend. De beoefenaar der biochemie moet echter steeds bedenken, dat bij de interpretatie der chemische levensverschijn-

selen schematiseering en generaliseering te eenen male verwerpelijk zijn. De ervaring heeft ons geleerd, dat men zeer belangwekkende problemen van algemeen-biologischen aard, met een specifiek biochemischen inslag, veelvuldig aantreft bij onze productie-dieren.
Spr. gaf hiervoor eenige oorzaken aan: onze productie-dieren zijn, meer nog dan de cultuurmensch, in zeker opzicht physiologische kunstproducten geworden. Deze omstandigheid komt het natuurlijke weerstandsvermogen, de resistentie tegen schadelijke invloeden, niet ten goede en werkt het ontstaan van functie-storingen in de hand. Spr. ging hierop nader in en betoogde, dat door chemisch onderzoek op dit gebied reeds herhaaldelijk de weg tot genezing kon worden aangegeven.
Naar aanleiding van de uitkomsten zijner recente onderzoekingen zette spr. den grooten invloed der zelf-vergiftiging van het lichaam uiteen, op de chemische constellatie in de lichaamsweefsels, mede met het oog op functiestoringen in het organisme der dieren. Dit geldt o.m. voor den gastro-intestinalen vorm van het mond- en klauwzeer bij het rund, een vorm dezer ziekte, die in de epizootiën der laatste jaren steeds meer op den voorgrond is getreden. Het is gewenscht het chemische onderzoek der zelfvergiftiging, welke bij het rund en het paard zeer veelvuldig voorkomt en tot groote economische schade leidt, met kracht voort te zetten. Eerst n.l. wanneer men den chemischen aard en de hoeveelheid der circuleerende vergiften in de ziektegevallen kent, is men in staat op rationeele wijze in te grijpen.
Grondige kennis van den algeheelen chemischen toestand van het milieu — wel in de eerste plaats van de redox-potentialen der weefsels — is hiervoor onontbeerlijk. Een vraagstuk, voor hetwelk de chemie zoo mogelijk nog wijdere perspectieven opent, dan ten aanzien van de reeds besproken problemen, vormt de studie der algemeene voorwaarden voor het ontstaan van infectie-ziekten. Spr. ging hierop nader in en verklaarde ten slotte, dat bij de beoordeeling van eventueel bestaande biochemische afwijkingen, grondige kennis van den physiologisch-chemischen toestand van het organisme bij de onderscheidene diersoorten, levende op onderscheidene plaatsen en onder onderscheidene levensomstandigheden onontbeerlijk is. Zeer veel statistisch-chemisch werk zal op dit terrein van de geographische biochemie nog zijn te verrichten. Dat hier de biochemie het terrein van de geographische pathologie op bepaalde punten nadert, is een ieder duidelijk, die bekend is met de relatief groote verschillen, die bij de diersoorten onderling, zoowel als bij de dieren van een soort of ras, levende onder allerlei omstandigheden, in biochemisch opzicht kunnen bestaan.
(Alg. Handelsblad)

(Vor. ber. Biologie 2994 D; Inaug. Redev. 4101 B)

OORLOG 1939-'40. —

DUITSCHLAND. — **Rede van rijkskanselier Hitler tot het Duitsche volk. —**
In het kader van de herdenking van den 30sten Jan. 1933, den dag waarop in Duitschland de nationaal-socialisten aan het bewind kwamen, had op 30 Jan. 1940 de gebruikelijke manifestatie plaats, waarbij Adolf Hitler het woord voerde. Wij ontleenen aan de in het „Sportpalast" gehouden rede o.a. het volgende:
„Als Chamberlain thans met het gebedenboek in de hand zijn oorlogsdoel tracht te verdedigen, komt mij dat zoo voor alsof de duivel met een gebedenboek een arme ziel tegemoet treedt. Neen, dan heb ik liever met Churchill te doen. Dat Churchill en Fransche generaals eerlijk zeggen: „Wij willen Duitschland vernietigen, dat bevalt mij beter dan wanneer Chamberlain met den Bijbel komt.
Engeland en Frankrijk hebben, vergeleken met Duitschland, veel te veel ruimte om te leven. Dat is het probleem, dat moet worden opgelost. De Duitsch-Italiaansche vriendschap is dezelfde gebleven. De samenwerking Berlijn-Moskou heeft daarop niet den geringsten invloed gehad. De eerste phase van den oorlog is met het verdwijnen van Polen van de landkaart geëindigd. De tweede begint. Churchill wacht reeds ongeduldig op deze tweede phase.
Duitschland heeft nog veel meer gedaan in deze vijf oorlogsmaanden dan in de vorige zeven jaren te zamen. De Duitsche weermacht is nu de beste ter wereld en treedt den vijand tegemoet."

(Vor. ber. Rede Hitler 4077)

ENGELAND. — **Rede van den premier, Neville Chamberlain. - „Engeland kan rustig zijn." —**
Minister Chamberlain heeft op 31 Januari het woord gevoerd. Groot-Brittannië, zoo verklaarde de minister, heeft thans in Engeland en zijn overzeesche gebieden 1.250.000 man onder de wapenen. Deze troepen, zoo deelde de minister mede, maken het ons mogelijk zonder vrees de toekomst tegemoet te zien.
Chamberlain kondigde aan, dat de Duitsche onderzeeër, die op 30 Januari het Britsche convooi aanviel, vernietigd is, door samenwerking van de vloot en de luchtmacht.
In totaal, zoo vervolgde spreker, wordt over duizend zeemijlen geregeld gepatrouilleerd, tusschen de kust van Noord-Schotland en Groenland. De Britsche vloot is in staat alles met succes te convooieeren en ook aan de neutralen haar diensten aan te bieden, wanneer die mochten worden gevraagd.
Na een indrukwekkend overzicht te hebben gegeven van de enorme strijdkrachten, waarover Engeland beschikt en welke ruim voldoende zijn, opdat Engeland zelf rustig kan zijn, zei Chamberlain:
Geen enkel land voelt zich bedreigd door deze enorme machtsontplooiing.
Geen oogenblik hebben we het recht van de neutralen in twijfel getrokken om te beslissen of zij wel of niet aan het conflict willen deelnemen of hoe zij hun neutraliteit willen gebruiken. Wij vragen de neutralen alleen, of wij ooit een neutraal schip tot zinken hebben gebracht of één menschenleven hebben opgeofferd.
Laat niemand veronderstellen, dat wij onverschillig zouden zijn voor de verliezen, welke neutralen mochten lijden.
Sprekende over de vredes-doeleinden zeide Chamberlain: „Wij moeten een einde maken aan de vicieuze politiek van economische nationalisatie en autarchie, welke zooveel heeft gedaan om de laatste groote vredesregeling omver te werpen.

(Vor. ber. Chamberlain 4112)

A. **SPANJE. — Amnestie. —**
De Spaansche ministerraad is op 26 Januari onder voorzitterschap van Franco bijeengekomen. Volgens het officieele communiqué werd een wetsontwerp tot kwijtschelding van straf voor politieke delinquenten, die tot hoogstens 12 jaar veroordeeld zijn, aangenomen. Deze kwijtschelding geldt voor hen, die zich tegen de nationale beweging verzet hebben. Verder is een ontwerp over het brengen van eenheid in de vakorganisaties goedgekeurd. Ten slotte zijn de voorloopige begrootingen van Landbouw, Onderwijs en Openbare werken aangenomen. (D. N. B.)

(V. b. Overwinn.feesten Sp. Burgeroorlog 3802 C)

1 FEBRUARI 1940

B. **JAPAN. — Rede van minister Arita. - China. - Sovjet-Unie. - „Asama Maru". - Vereenigde Staten.**
De Japansche minister van Buitenlandsche Zaken, Arita, heeft op 31 Januari in het Lagerhuis een rede gehouden over de buitenlandsche politiek, waaraan wij het volgende ontleenen:
Wat betreft de nieuwe orde in Oost-Azië, zeide Arita, dat, ofschoon sommigen Japan er van verdenken, de rechten en belangen van derden in China te willen uitschakelen, de Japansche regeering geenszins zulk een uitschakeling wenscht. Niets is ons namelijk liever dan de handel van China met andere landen te zien ontwikkelen en buitenlandsche kapitalen in China, voor zoover hun taak zuiver economisch is, te verwelkomen, en ik ben er zeker van, dat dit eveneens de wensch is van de centrale Chineesche regeering, die binnenkort zal worden gevormd.
De Japansche regeering heeft steeds herziening der betrekkingen met de Sovjet-Unie gewenscht. Sedert de totstandkoming van het anti-Kominternpact zijn de betrekkingen tusschen Japan, Italië en Duitschland steeds hartelijker geworden. Ons land is ten diepste verknocht aan de regeeringen en volken van deze beide landen vanwege de sympathie en den steun die zij Japan sedert het begin van de Chineesche kwestie hebben geschonken. Onze politiek van afweer tegen de Komintern blijft ongewijzigd.

Het is te betreuren, dat op 21 Januari een Britsch oorlogsschip een Japansch koopvaardijschip, de „Asama Maru", heeft aangehouden en 21 Duitsche passagiers van boord heeft gehaald.
Een feit zonder precedent is, dat dit incident zich heeft afgespeeld in de Japansche wateren. Hierdoor is deze kwestie zoo betreurenswaardig voor de regeering en voor de natie in het algemeen. Er zijn thans onderhandelingen gaande tusschen de Britsche regeering en de onze en wij zullen al het mogelijke doen om een bevredigende oplossing te verkrijgen.
In het afgeloopen jaar heeft de regeering van de Ver. Staten kennis gegeven van haar voornemen, het handels- en scheepvaartverdrag, dat dertig jaar lang een vriendschapsverbintenis tusschen Japan en Amerika heeft gevormd, te eindigen. Wat de redenen betreft, die de Amerikaansche regeering er toe gebracht hebben, dit besluit te nemen, kan men aannemen, dat door zulks te doen, de oplossing van verschillende kwesties tusschen Japan en de Ver. Staten in verband met de Chineesche kwestie, kan worden vergemakkelijkt. Wij hebben daarom getracht, een nieuw verdrag te sluiten, of tenminste aan den toestand tegemoet te komen, en de Amerikaansche regeering tot in bijzonderheden in kennis gesteld van het standpunt en de bedoelingen van Japan. Ondanks het ontbreken van een verdrag, zijn de handelsbetrekkingen practisch ongewijzigd.
Wij zijn voornemens, nog meer pogingen in het werk te stellen, in het vertrouwen, dat de Japansch-Amerikaansche betrekkingen hersteld zullen worden op den grondslag van een verdrag. (Domei - Telex-A. N.P.)
(Vor. ber. Min. Arita 4101 A; Sovjet-Rusland 4083 B; „Asama Maru" 4114 E; Ver. Staten 4115 D)

OORLOG 1939-'40. —
ZUID-AFRIKA. — **Senaat keurt oorlogsverklaring aan Duitschland goed. —**
De Senaat van Zuid-Afrika heeft op 1 Februari met 21 tegen 13 stemmen een motie van vertrouwen in de oorlogspolitiek der regeering goedgekeurd.
Met dezelfde stemmenverhouding werd een door Fourie, gewezen minister in de regeering-Hertzog, ingediend amendement, waarin het sluiten van vrede met Duitschland werd geëischt, verworpen.
(Vor. ber. Goedk. Parlement 4113)

A. **BELGIE. — Chef Generalen Staf van Belgisch leger vraagt ontslag. - Generaal Michiels zal generaal Van den Bergen opvolgen. —**
Op 31 Januari heeft de ministerraad vergaderd onder voorzitterschap van minister-president Pierlot. Na de vergadering werd het volgende communiqué gepubliceerd:
De minister van Landsverdediging heeft den ministerraad medegedeeld, dat luitenant-generaal Van den Bergen, chef van den generalen staf van het leger, den Koning heeft verzocht hem van zijn functie te willen ontheffen om hem een commando te geven.
De minister, generaal Denis, deelde verder mede, dat hij voornemens is den Koning voor te stellen generaal-majoor Michiels te benoemen tot chef van den generalen staf.
De ministerraad hechtte hieraan zijn goedkeuring.
(Agence Belga)

2 FEBRUARI 1940

B. **SOVJET-RUSLAND. — Aanval op Finland. - Rede van Kallio, den Finschen president, „Eervolle vrede met Rusland mogelijk". - Finsch Blauw-witboek. —**
In de rede, die president Kallio uitsprak bij de opening van de Kamer, begon hij met een overzicht te geven van de gebeurtenissen der laatste maanden. Hij herinnerde aan de onderhandelingen met de Sovjet-Unie en zeide, dat Finland zich bereid had getoond tot het brengen van zware offers om den vrede te handhaven.
De Sovjet-Russische leiders, aldus Kallio, weigerden later met onbeschaamdheid met de wettige regeering van Finland te onderhandelen en bewezen zoodoende, dat zij niet alleen trachtten gebieden te veroveren, doch dat hun plan was ons land te bolsjewiseeren.
Kallio herinnerde er aan, dat in verband met den oorlogstoestand eenige wetsdecreten moesten worden uitgevaardigd, die natuurlijk ingetrokken moeten worden, zoodra de omstandigheden zulks veroorloven. Met vreugde constateerde de president, dat in alle groote kwesties, die de Kamer op te lossen had, een volledige eensgezindheid tusschen Kamer en regeering aan den dag trad. In onzen strijd om het bestaan — den ergsten dien ons volk ooit heeft moeten voeren — is het ons een troost, ieder oogenblik te voelen, dat het geheele volk zich met volkomen vastberadenheid achter de regeering en het parlement heeft geschaard.
Wij hebben van onzen aanvaller niets verlangd, behalve eerbiediging van onze rechten en van het gegeven woord, doch deze aanvaller heeft onbeschaamd zijn imperialistische oogmerken onthuld en getoond, dat hij ons wil vernietigen. Reeds twee maanden lang strijden wij tegen een vijand, die verscheidene malen talrijker is dan wij. Hij heeft bij zijn aanvallen verscheidene zijner beste divisies verloren. Onze troepen hebben reeds een deel der Sovjet-troepen achter onze Oostelijke grens teruggedrongen.
De Sovjets dwingen ons menschen te dooden, die niet verantwoordelijk zijn voor den oorlog en die wij als vertegenwoordigers van een andere natie niet behoeven te haten. Daarom achten wij deze barbaarsche agressie onzinnig en zijn wij bereid onderhandelingen te voeren over een eervollen vrede. Doch de leiders der Sovjet-Unie kennen het Finsche volk slecht als zij meenen, dat zij het aan hun dictaten kunnen onderwerpen.
De president sprak zijn erkentelijkheid uit voor de bewijzen van medeleven die hij uit andere landen had ontvangen. Hij noemde in dit verband speciaal Zweden. Wij hebben, zeide hij, dringend hulp van het buitenland noodig.
Kallio verklaarde ten slotte te hopen, dat de menschlievende hulp, die aan het Finsche volk wordt gegeven, ook middelen zal omvatten voor de verdediging van de burgerbevolking in het binnenland tegen het onmenschelijk gebruik, dat de vijand van zijn luchtstrijdkrachten maakt.

Blauw-witboek der Finnen. —
Dezer dagen is een blauw-witboek uitgekomen, waarin de betrekkingen tusschen Finland en Rusland met officieele documenten in het licht van de openbaarheid worden gezet. De inhoud berust op de argumenten, welke in de rede van president Kallio in de Finsche Kamer op 1 Februari werden aangevoerd.
(Vor. ber. President Kallio 4054 C; Finsch-Russische kwestie 4106 B)

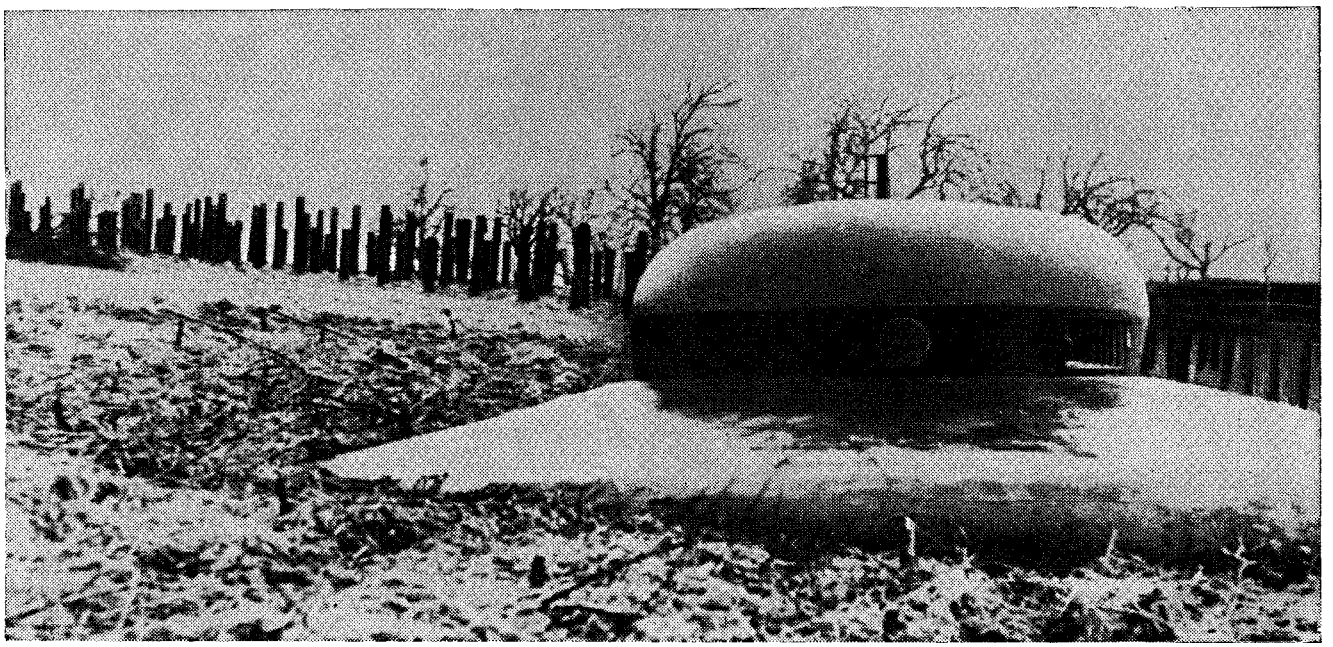
C. **JAPAN. — Zesjarenplan voor de Defensie. - Kosten: omstreeks 11 milliard yen. —**
De ministeries van Oorlog en van Marine hebben op 1 Februari een zesjarenplan bekend gemaakt, dat een versterking van het Japansche leger en de marine beoogt. De kosten van het plan bedragen om en nabij 11 milliard yen, gelijkelijk over leger en vloot te verdeelen.
Wat het leger betreft, is men van plan de nationale verdediging uit te breiden, het luchtwapen te reorganiseeren en de bewapening te verbeteren. Voor de nationale verdediging is 3,2 milliard, voor de reorganisatie van het luchtwapen 1,4 milliard en voor de verbetering van de bewapening 0,8 milliard yen uitgetrokken.
Het marine-program behelst nieuwen aanbouw van schepen, verbetering van havens, versterking van de marine-luchtmacht en moderniseering van oorlogsschepen. De bedragen voor deze onderdeelen zijn resp. 3,5 milliard, 1 milliard, 0,5 milliard en 0,4 milliard.
Daar de vorige parlementszitting reeds 8 milliard heeft toegestaan, zal de landdag dus nog toestemming voor 2,7 milliard moet verleenen.
(D. N. B. - Domei) **(V. b. Zesjarenplan Vloot 3696 B)**

D. **DENEMARKEN. — Bewapening. - Oorlogsschepen en vliegtuigen. —**
De Deensche regeering heeft besloten over te gaan tot uitvoering van een nieuw defensie-program, dat in de geschiedenis van Denemarken haar gelijke niet vindt.
Er is een suppletoire defensiebegrooting opgesteld, waardoor de defensiebegrooting voor dit jaar tot 200 millioen kronen zal stijgen.

Het nieuwe programma omvat o.a. den aanbouw van verschillende oorlogsvaartuigen. Voorts zullen in het buitenland 48 vliegtuigen worden aangekocht en wel voor de helft bombardements- en voor de helft jachtvliegtuigen. Ook zullen 2000 machinegeweren worden aangekocht van het Finsche Suomi-type, dat in Finland zoo uitstekend heeft voldaan. (Politiken)
(V. b. Uitbr. Luchtm. 3634 E; Begr. Defensie 2973 D)

3 FEBRUARI 1940

A. BELGIE. — Grensverdediging. —

De verdediging van België is thans dusdanig voorbereid, dat van een bliksemaanval geen sprake kan zijn. Op en in den bodem heeft de Belgische weermacht versterkingen van groote kracht aangelegd.

Een inval in België, waarin eventueel Nederland zou worden betrokken, beteekent, dat de tegenstander een millioen man meer tegen zich in het veld roept.
(Vor. ber. Defensie 3213 D)

B. ZEE-OORLOG. — Overzicht van de door den oorlog vernietigde wereldtonnage van 4 Sept. 1939—1 Febr. '40.

LANDEN:	SEPTEMBER aantal schepen	SEPTEMBER tonnage	OCTOBER aantal schepen	OCTOBER tonnage	NOVEMBER aantal schepen	NOVEMBER tonnage	DECEMBER aantal schepen	DECEMBER tonnage	JANUARI aantal schepen	JANUARI tonnage	TOTAAL aantal schepen	TOTAAL tonnage	Percent. eigen vloot
Duitschland .	9	34.811	3	18.822	7	38.435	7	63.926	3	4.112	29	160.106	3.6
Engeland . .	35	155.166	24	113.485	27	64.280	37	110.372	22	71.641	145	514.944	2.9
Finland . . .	3	6.418	2	2.327	—	—	1	4.260	1	1.333	7	14.338	—
Frankrijk . .	1	2.660	6	45.273	4	7.648	1	7.030	2	6.588	14	69.199	2.4
Polen	—	—	—	—	1	14.294	—	—	—	—	1	14.294	—
Rusland . . .	1	968	—	—	—	—	—	—	—	—	1	968	—
Totaal belligerenten .	49	200.023	35	179.907	39	124.657	46	185.588	28	83.674	197	773.849	
België . . .	1	5.965	1	2.239	—	—	1	1.146	2	3.991	5	13.341	—
Denemarken .	2	1.180	—	—	1	11.108	6	10.045	5	18.229	14	40.562	3.5
Estland . . .	—	—	—	—	—	—	2	1.153	1	1.173	3	2.326	—
Griekenland .	1	3.933	4	19.455	2	9.871	3	13.360	2	28.642	12	75.261	4.2
Italië . . .	—	—	—	—	1	5.857	1	3.482	1	5.123	3	14.462	0.4
Japan . . .	—	—	—	—	1	11.930	—	—	—	—	1	11.930	0.33
Joego-Slavië .	—	—	—	—	1	6.371	—	—	—	—	1	6.371	—
Letland . . .	—	—	—	—	—	—	—	—	2	8.158	2	8.158	—
Litauen . . .	—	—	—	—	3	4.118	—	—	—	—	3	4.118	—
Nederland . .	1	1.514	1	6.873	5	22.953	2	8.557	3	8.283	12	48.180	1.6
Noorwegen .	4	9.209	5	14.297	2	12.361	15	33.212	14	21.187	40	90.266	1.8
Roemenië . .	—	—	1	6.394	—	—	—	—	—	—	1	6.394	—
Zweden . . .	4	8.097	3	3.185	2	7.921	10	15.902	6	14.634	25	49.739	3.1
Tot. neutralen	13	29.898	15	52.443	18	92.490	40	86.857	36	109.420	122	371.108	
Totaal verlies .	62	229.921	50	232.350	57	217.147	86	272.445	64	193.094	319	1.144.957	1.6*

*) Percentage wereldvloot. (Alg. Handelsblad) **(Vor. ber. Overz. v. 4 Sept.—23 Dec. 1939, 4069 A)**

A. **NEDERLAND EN DE OORLOG 1939-'40. — Tweede Kamer. - Aanvulling van de wet Medewerking Verdedigingsvoorbereiding 1939. - De zelfstandigheid der Nederlandsche ondernemingen. - Maatregelen tegen ongewenscht buitenlandsch toezicht voorgesteld. —**

Op 1 Februari is ingediend een wetsontwerp houdende aanvulling van de wet Medewerking Verdedigingsvoorbereiding 1939.

De toelichting van de ministers van Economische Zaken, van Defensie en van Financiën luidt als volgt:

Het is der regeering gebleken, dat door vreemde mogendheden in verband met de economische oorlogvoering in verschillende gevallen verklaringen worden geëischt, waarbij zij, die deze verklaringen afleggen, zich verbinden, zich te onderwerpen aan een zeker toezicht op hun bedrijf vanwege vertegenwoordigers van die vreemde mogendheden.

De regeering is van meening, dat een dergelijk toezicht veelal door Nederlandsche ondernemingen, zij het noode, wordt aanvaard ten einde de totstandkoming van transacties te bevorderen. Heeft, individueel gezien, het afleggen van zoodanige verklaringen wellicht een dergelijk gevolg, het komt den minister voor, dat de verdediging van de algemeene economische belangen van Nederland door verklaringen van bovenbedoelde strekking zou kunnen worden geschaad en dat het daarom gewenscht kan zijn, maatregelen te treffen, als gevolg waarvan tot het afleggen van dergelijke verklaringen niet verder wordt overgegaan.

De regeering meent met het oog hierop, dat zij over de wettelijke bevoegdheid tot het treffen van zoodanige maatregelen de beschikking dient te hebben. Aangezien de noodzaak van die bevoegdheid gebruik te maken zich met name zal voordoen, wanneer naar het oordeel der regeering dit aanvaarden door het Nederlandsche bedrijfsleven van buitenlandsch toezicht de voorziening in de behoeften van de Nederlandsche volkshuishouding in haar geheel zou schaden, zijn de genoemde ministers van oordeel, dat deze bevoegdheid bij voorkeur zou moeten worden neergelegd in een van de vigeerende wetten, welke speciaal met het oog op de voorziening in de behoeften der volkshuishouding in het leven zijn geroepen. De Wet Medewerking Verdedigingsvoorbereiding 1939 scheen daartoe het meest geschikt.

Het ontwerp van wet, dat thans aan de Staten-Generaal is aangeboden, heeft de strekking een wijziging in dien zin van de genoemde wet tot stand te brengen.

In artikel 1 van het ontwerp wordt voorgesteld aan de opgave, genoemd in art. 5 van de Wet Medewerking Verdedigingsvoorbereiding, waarin de bedoelde medewerking uitsluitend kan bestaan, toe te voegen: Het niet afleggen van verklaringen, waarbij personen of lichamen zich verbinden of op eenigerlei wijze bereid verklaren zich te onderwerpen aan toezicht door of vanwege personen, optredende ten behoeve van een vreemde mogendheid.

Groot verlof voor Nederlanders uit het buitenland. — De ministerraad heeft op 2 Februari beslist, dat de thans in werkelijken dienst verblijvende dienstplichtigen, die vóór de mobilisatie hun domicilie hadden in een der thans oorlogvoerende landen (het gaat hier om Duitschland, Engeland, Frankrijk en Polen) — wanneer zij dat aanvragen — in het genot van groot verlof gesteld kunnen worden. Zij kunnen dus terugreizen naar hun vroegere woonplaats buitenslands.

Waarschijnlijk treedt deze maatregel reeds 1 Maart in werking.

De reden voor dit besluit vindt zijn verklaring in het volgende: Ten aanzien van deze categorie dienstplichtigen, welke 973 man omvat, was gebleken, dat het periodiek genieten van verlof op practische moeilijkheden stuitte. De meesten van deze mannen woonden in Duitschland. Daar zij in werkelijken dienst waren, wenschte Duitschland hun geen visum te verstrekken. Men verwacht, dat dit wel het geval zal zijn, wanneer ze met groot verlof zullen zijn gestuurd, dus niet meer in werkelijken dienst zijn. In dit verband is het ook duidelijk, dat de maatregel niet geldt voor landgenooten, die wonen in de neutrale landen zooals België en Denemarken. De visummoeilijkheden bestaan hier niet. (Telex-A. N. P.)

Benas (Mij. ter Behartiging van de Nationale Scheepvaartbelangen). - Bouwcredieten. —

De Nederlandsche regeering heeft in den aanvang van December '39 faciliteiten verleend tot het verkrijgen van bouwcredieten bij de „Benas". Algemeene richtlijnen zijn vastgesteld, welke in hoofdzaak neerkomen op het verleenen van bouwcrediet op zeer clemente voorwaarden. Zoo zal o.m. een laag rentepercentage worden vastgesteld, terwijl zoowel aflossing als rentebetaling afhankelijk wordt gesteld van de bedrijfsresultaten.

Is dus over een boekjaar verlies geleden door de betrokken reederij, dan zal in dat jaar geen rente betaald behoeven te worden, noch aflossingen moeten geschieden.

Verder schijnt het in de bedoeling te liggen, dat de credieten alleen bestemd zullen zijn voor schepen, die op Nederlandsche werven gebouwd worden. Reeds heeft de Benas met eenige reederijen contracten afgesloten, die een dezer dagen onderteekend zullen worden. (Keesings Financieel Archief)

(Vor. ber. Nederland en de Oorlog 4114 C)

B. **NEDERL. OOST-INDIE EN DE OORLOG 1939-'40. De post en telegraaf in 1939. - ƒ 4 Millioen winst. - De invloed van den oorlog. —**

Het „Bat. Nieuwsblad" meldt, dat de inkomsten van den dienst der P.T.T. over het zoo juist afgesloten jaar bij benadering zijn gesteld op ƒ 27.312.000, terwijl de uitgaven over dezelfde periode becijferd worden op ƒ 23.203.300, zoodat het voordeelig verschil over 1939 bedraagt: ƒ 4.108.700.

De personeele uitgaven beliepen in 1939, volgens de voorloopige uitkomsten ƒ 12.630.000, hetgeen ƒ 305.000 meer is dan over 1938.

De kosten voor de materieele uitgaven zijn voorloopig becijferd op ƒ 5.276.800, terwijl de P.T.T. nog wegens afschrijving, rente en bijdrage in de pensioenlasten van het land moest bijdragen resp. ƒ 2.711.300, ƒ 1.099.700 en ƒ 1.485.500.

Telt men deze uitgaafposten op, dan komt men tot het bedrag van ƒ 23.203.300.

Tegenover deze kosten staan de inkomsten van het bedrijf, welke gesteld zijn op ƒ 27.312.000.

In deze inkomsten droegen bij:

De posterijen met	ƒ 13.434.000
De telegraaf met	ƒ 5.360.400
De telefoon met	ƒ 8.090.400

terwijl de andere ontvangsten becijferd zijn op ƒ 427.200.

Om een indruk te geven van den invloed, welke de bijzondere drukte der laatste maanden heeft uitgeoefend op de inkomsten van de P.T.T., geven wij hieronder naast elkander de opbrengstcijfers over Augustus, September en October 1939, betreffende de meest gestegen onderdeelen.

Telegraafverkeer: binnenlandsche telegrammen, in Augustus ƒ 117.960, in September ƒ 167.752 en in October ƒ 132.673.

Buitenlandsche telegrammen: in Augustus ƒ 185.840, in September ƒ 442.792, in October ƒ 319.244.

Binnenlandsche regeeringstelegrammen: in Augustus ƒ 61.019, in September ƒ 114.042, in October ƒ 118.000.

De radiotelefonie bracht in Augustus op ƒ 26.946, in September ƒ 63.478 en in October ƒ 43.577.

Aan telefoongesprekken werd in die drie maanden ontvangen resp. ƒ 167.935, ƒ 232.260 en ƒ 173.668.

(Vor. ber. P.T.T. verslag 1937, 3403 G; Ned. Oost-Indië en de Oorlog 4115 A)

C. **LUCHTVAART. — Luchtlijn Nederland—Vereenigde Staten. —**

De Nederlandsche regeering heeft door Hr. Ms. gezant te Washington bij de autoriteiten der Ver. Sta-

ten een concessie doen aanvragen voor een rechtstreekschen vliegdienst tusschen Nederland en Amerika langs de Noord-Atlantische route.
Aldus blijkt uit een mededeeling in het jaarverslag over 1939 van de Holland-Amerika Lijn. Daarin wordt bericht, dat na de aanvankelijke besprekingen, die reeds in 1938 waren gevoerd, de maatschappij zich in principe bereid heeft verklaard deel te nemen in een syndicaat, dat zich een rechtstreekschen vliegdienst op de Vereenigde Staten van Amerika langs de Noord Atlantische route ten doel stelt. Voor dit syndicaat, waarin het de bedoeling is, dat in samenwerking met de K.L.M., behalve de Holland-Amerika Lijn en haar commissarissen, ook de Staat der Nederlanden en de Nederlandsche Vliegtuigenfabriek Fokker deelnemen, stelt de Holland-Amerika Lijn haar passagiersorganisatie in Europa en Amerika ter beschikking.
(Telegraaf)

4 FEBRUARI 1940

A. **NEDERLAND. — De koude in 1940. - Slechts de winter van 1855 was kouder. - Gemiddelde Januaritemperatuur nog nooit zoo laag geweest. —**
Gemiddeld over de 5 hoofdstations was in Januari de ochtendtemperatuur 7.5 graad beneden normaal. De grootste afwijkingen kwamen voor op den 22sten en den 15den, respectievelijk 12 graden en 0.5 graad beneden normaal. Alle dagen waren derhalve te koud. De gemiddelde maximum-temperatuur was 7.5 graad en het gemiddelde minimum 8 graden beneden normaal. Op alle dagen was te De Bilt de minimumtemperatuur beneden het vriespunt. Het aantal dagen met een maximum-temperatuur beneden het vriespunt bedroeg te De Bilt 22 tegen 4 normaal.
De neerslag, die voornamelijk als sneeuw viel, was in de verschillende provincies 30 tot 75% beneden normaal.
Te De Bilt werden 110 uren zonneschijn waargenomen, tegen 53 normaal.
De gemiddelde temperatuur uit de waarnemingen te 8.14 en 19 uur was —5.1 graad. Hiermede is het vroegere Januari-record van Utrecht-De Bilt, namelijk —3.3 graad in 1850, belangrijk overtroffen. Van de 3 wintermaanden December, Januari en Februari is er sedert het begin der waarnemingen in 1849 slechts één geweest, die kouder was, n.l. Februari 1855 met —5.3 graad.
De negatieve temperatuursom, die een maat is voor de ijsvorming, is op 1 Februari 1940 voor De Bilt aangegroeid tot —286 graden, waardoor de winter van 1928-'29 is overtroffen. De winter van 1890-'91 blijft het echter voorloopig nog winnen met een temperatuursom van —342 graden, die zich uitstrekt van 26 November 1890 tot 23 Januari 1891, toen flinke dooi intrad. (Avondpost)

B. **NEDERLAND. — Onderwijs. - Theologie - Inaugureele rede van Prof. dr. H. W. Obbink over: „Het heilige boek als godsdiensthistorisch verschijnsel". —**
Op 22 Januari heeft prof. dr. H. W. Obbink in het groot auditorium van de rijksuniversiteit te Utrecht zijn ambt als gewoon hoogleeraar in de geschiedenis der godsdiensten in het algemeen en in de Egyptische taal- en letterkunde aanvaard met een oratie over: „Het heilige boek als godsdiensthistorisch verschijnsel". Spr. begon met op te merken, dat het religieuze leven zich ontplooit in een bijna verwarrende verscheidenheid. Het lijkt een wereld van ongebreidelde fantasie, die in alle richtingen voortwoekert. Toch loopen in dezen chaos wel degelijk bepaalde lijnen en is er een groot aantal vaste, telkens terugkeerende vormen te constateeren, waarvan het religieuze leven zich bedient. Een van deze is het heilig boek, dat wij in tal van godsdiensten aantreffen: een boek, dat gezag heeft, dat als norm dient voor leer en leven, dat den heilsweg teekent en dat als geopenbaard geldt. Maar het blijkt al dadelijk, dat niet alle heilige boeken op één lijn staan. Vele zijn „heilig" in den zin van eerbiedwaardig; sommige hebben het gebracht tot den rang van canon. Dat dit niet met alle is gebeurd, komt, doordat lang niet alle godsdiensten een gemeente hebben gevormd, die afgezonderd is van de omringende wereld. Eerst waar dat het geval is, kan er een canon ontstaan. Waar religieuze gemeenschap en stam, volk en staat samenvallen, vinden wij nooit een canon. Toch liggen er achter de voorstelling van het heilige, en dus ook van het canonische, boek nog diepere en „primitievere" oorzaken. Elk document bestaat uit woord en schrift. Beide hebben van oudsher „magische" beteekenis. Het gesproken woord is een hoeveelheid „mana", dat zich moet en zal uitwerken (zegen, vloek, bezwering). Het schrift is oorspronkelijk beeldschrift: het „toovert de dingen te voorschijn". Schrijven is een magische kunst, van de goden geleerd, en het geschrevene (d.i. oorspronkelijk het „geteekende") is reëel aanwezig; het met kracht geladen woord ligt nu vast, is in-gebannen in den geschreven tekst. Dat in het stadium, waarin het in de verschillende godsdiensten tot canonvorming komt, deze dingen reeds in het onderbewustzijn zijn weggezonken, doet wezenlijk niet ter zake. Ook in het onderbewuste werken ze door, zoodat wij ook in de hoogere „boekreligies" deze primitieve elementen telkens weer werkzaam kunnen zien.
De gemeente (de kerk) verklaart op een gegeven oogenblik het heilig boek voor canoniek. Het boek lijkt dus secundair t.o.v. de gemeente. Toch is dat maar schijn: het boek was er eerst, n.l. in den vorm van prediking (van den stichter) en vervolgens als mondelinge overlevering. Schriftelijke vastlegging geschiedt niet in de eerste plaats ter ondersteuning van het geheugen, maar inderdaad als vast-legging en als eerste poging, om het echte van het onechte te scheiden. Later volgt dan de eigenlijke canoniek-verklaring: een vaak langdurig proces.
Maar als deze afsluiting is bereikt, dan zet het proces zich in anderen vorm voort: er moet nu komen een leer aangaande het boek, een rechtvaardiging van den canon. De inhoud wordt „openbaring" genoemd, afkomstig uit de goddelijke wereld. De godheid deelt den stichter (den profeet, den schrijver) zijn wil mede of inspireert hem, of geeft hem zelfs een schriftelijk document. Het goddelijk karakter van het boek wordt meermalen gezocht in het feit, dat het een afschrift wezen zou van een hemelsch boek. Zoo wordt de canon praeëxistent, ongeschapen, eeuwig (Islam).
Maar als zoo het goddelijk karakter van het boek is vastgesteld, dan duikt een nieuwe reeks problemen op, die kunnen worden samengevat onder het woord: uitlegging. Boek en levende gemeente raken steeds verder uit elkaar. De kloof moet worden overbrugd: de „eeuwige" waarde van het boek moet worden duidelijk gemaakt in elke nieuwe situatie, waarin de gemeente wordt geplaatst. Uit de veelheid en verscheidenheid van den inhoud moet een geloofsleer worden opgebouwd enz. Dat alles is het werk van de traditie, die allengs een zeer belangrijke plaats naast (en vaak boven) den canon gaat innemen. Deze traditie (uitlegging en bewerking van het heilige boek) is de taak der theologie. (Nieuwe Rotterdamsche Courant)
(Vor. ber. Theologie 3968 C)

C. **ZWITSERLAND. — In- en uitvoer 1938 en 1939. —**
Over het geheele jaar 1939 bedroeg de invoer francs 1.889.358.796 tegen francs 1.606.902.516 in 1938. De uitvoer verminderde echter van francs 1.316.572.492 in 1938 tot francs 1.297.577.009 in 1939. Het passiefsaldo der handelsbalans is hierdoor gestegen van francs 290.3 millioen in 1938 tot frs. 591.7 millioen in 1939. Deze belangrijke stijging is nagenoeg uitsluitend in het laatste kwartaal veroorzaakt, toen de invoer in verband met voorraadvorming sterk is verhoogd. (Telex-A. N. P.)
(Vor. ber. In- en Uitvoer 2881 H)

D. **SCHAATSENRIJDEN. — Elfstedentocht. —**
Meer dan 2300 deelnemers zijn op 30 Januari '40 in alle vroegte gestart om den ruim 200 km. langen Elfstedentocht in Friesland mede te maken.
De uitslag van de wedstrijdrijders luidt:
1, 2, 3, 4 en 5, P. Keizer (De Lier), A. Adema (Franeker), Sj. Westra (Warmenhuizen), D. v. d. Duim (Warga) en C. Jongert (Alkmaar), allen winnaars in 11 uur 30 min.
6. J. van der Bij (Anna Paulowna), 12 uur 4 min.
7. S. Dijkstra (Cornjum), dezelfde tijd.
8. L. Geveke (Leeuwarden), dezelfde tijd.
9. A. de Vries (Giethoorn), dezelfde tijd.
10. Sietse Koen (Bovenknijpe), dezelfde tijd.
11. Reinder Algra (Franeker), 12 uur 14 min.
12. en 13. G. Duiker (Groningen) en K. Korst (Bedum), beiden 12 uur 27 min.
14. 15. en 16. M. Stienstra (Leeuwarden), F. van der Heide (Leeuwarden) en P. Bolkesteyn (Maasland, Westland), allen in 12 uur 29 min.
17. en 18. J. Harkema (Leeuwarden) en H. de Boer (Wartena), beiden 12 uur 39 min. (Red. K. H. A.)
(Vor. ber. Elfstedentocht 1934, 1091 A)

A. NEDERLAND. — Onze buitenlandsche handel in 1938 en 1939, ook met onze overzeesche gewesten. — Het handelsverkeer van Nederland (zonder gouden en zilveren munt en muntmateriaal) met de voornaamste landen was blijkens de Maandstatistiek van den in-, uit- en doorvoer als volgt:

	JANUARI/DECEMBER 1938				JANUARI/DECEMBER 1939			
	Invoer uit het buitenland		Uitvoer naar het buitenland		Invoer uit het buitenland		Uitvoer naar het buitenland	
	bruto gewicht ton	waarde × ƒ 1000	bruto gewicht ton	waarde × ƒ 1000	bruto gewicht ton	waarde × ƒ 1000	bruto gewicht ton	waarde × ƒ 1000
Duitschland	7.879.753	307.882	2.321.099	159.182	8.173.064	357.793	1.901.426	136.138
België en Luxemburg	3.707.019	162.213	4.762.632	105.713	4.321.058	219.913	4.087.562	90.489
Groot-Brittannië	1.040.062	115.145	1.273.205	233.987	1.612.772	117.864	1.177.888	226.482
Frankrijk	676.047	64.926	2.044.807	60.205	705.670	74.345	1.806.617	50.559
Finland	370.039	15.845	103.251	9.449	358.532	20.879	88.371	7.996
Rusland (Eur. en Az.)	730.310	31.757	27.609	23.335	412.200	14.306	25.212	17.395
Noorwegen	149.177	12.300	217.239	15.745	180.031	14.317	210.806	13.952
Zweden	493.973	29.934	669.707	35.858	574.161	43.664	730.936	41.020
Polen en Danzig	555.805	21.152	101.284	13.448	577.767	21.476	62.226	10.138
Spanje	308.777	4.030	51.206	7.947	264.068	4.482	84.859	7.707
Zwitserland	22.096	20.783	509.843	20.732	26.771	28.027	612.124	25.589
Unie van Zuid-Afrika	47.711	3.358	145.552	17.860	58.228	3.023	109.953	13.722
Japan	24.225	7.307	51.399	2.779	22.652	6.214	2.767	1.249
Britsch-Indië	178.285	20.188	44.284	8.062	166.702	18.800	37.619	8.549
Nederlandsch-Indië	424.244	101.720	209.357	99.792	447.628	91.350	236.682	100.701
Canada	365.604	22.640	84.249	6.515	138.474	9.271	32.263	5.911
Curaçao	1.142.907	22.716	78.960	10.203	903.264	21.798	63.466	9.002
Argentinië	791.123	64.142	186.093	11.702	1.154.807	75.124	165.348	13.477
Brazilië	98.148	15.865	32.931	7.343	101.318	17.303	23.355	4.456
Suriname	12.139	652	6.086	1.582	10.359	672	7.072	1.688
Uruguay	13.066	3.137	13.294	1.803	8.393	3.880	12.528	2.006
Venezuela	509	181	25.586	6.407	476.970	7.288	16.873	4.704
Ver. Staten van Amerika	1.581.227	153.370	197.601	37.139	1.374.142	146.127	203.044	42.333
Bolivia	11.619	10.361	1.825	277	7.350	5.627	575	113

(Centraal Bureau v. d. Statistiek) **(Vor. ber. In- en Uitvoer 3658 A)**

5 FEBRUARI 1940

B. FILMKUNST. — Ned.-Indische Films. - „'t Sal Waerachtig Wel Gaen". —
Op 1 Februari had in het City-Theater te 's-Gravenhage de Nederlandsche première plaats van de groote Indische vlootfilm „'t Sal Waerachtig Wel Gaen". Deze film werd vervaardigd op initiatief van den toenmaligen vlootvoogd in Indië, vice-admiraal H. Ferwerda, door Anifilm (Algemeen Nederlandsch Indisch Filmbedrijf) en opgenomen onder leiding van Mannus Franken.
De titel van de film is een zin uit een brief van Cornelis Tromp aan zijn zuster, geschreven toen hij op het punt stond voor een van zijn gevaarvolle tochten zee te kiezen. (Red. K. H. A.)

C. BALKAN-ENTENTE. — Conferentie. - Pact voor zeven jaar verlengd. - Slotcommuniqué. - Turkije is niet neutraal, maar non-belligerent. —
De op 2 Februari in de Joegoslavische hoofdstad, Belgrado, bijeengekomen Balkan-Conferentie van den permanenten raad der Balkan-Entente, waaraan deelnemen, voor Joego-Slavië: de minister van Buitenlandsche Zaken, Markowitsj; voor Roemenië: de minister van Buitenlandsche Zaken, Gafenco; voor Turkije: de minister van Buitenlandsche Zaken, Saradjogloe; voor Griekenland: de premier en minister van Buitenlandsche Zaken, Metaxas, heeft als eerste daad besloten, dat het Balkan-pact blijft voortbestaan. Het pact wordt automatisch voor den tijd van zeven jaar verlengd, tenzij een van de leden een jaar voor het afloopen van het pact den wensch te kennen geeft zich terug te trekken. Daar geen enkele mededeeling in dien zin op 1 Februari was binnengekomen, heeft de Conferentie goedgekeurd, dat het pact blijft voortbestaan.

Slotcommuniqué. — Na afloop van de achtste zitting van den permanenten raad der Balkan-Entente op 4 Februari heeft de Roemeensche minister van Buitenlandsche Zaken, Gafenco, in zijn hoedanigheid van voorzitter van den raad, het volgende officieele communiqué voorgelezen:

De gedachtenwisselingen, welke de leden van den permanenten raad gevoerd hebben in een hartelijke en vertrouwelijke atmosfeer, hebben het mogelijk gemaakt, met eenstemmigheid te constateeren:

1. het gemeenschappelijk belang der vier staten bij de handhaving van den vrede in orde en veiligheid in het Zuid-Oosten van Europa;
2. hun vast-beslotenheid tot voortzetting van hun beslist vreedzame politiek onder respectievelijke handhaving van hun standpunt ten aanzien van het tegenwoordige conflict ten einde dit deel van Europa voor de beproevingen van den oorlog te bewaren.
3. Hun wil, aaneengesloten te blijven in den boezem der Entente, die slechts haar eigen doeleinden nastreeft en die tegen niemand gericht is, en gemeenschappelijk te waken voor de handhaving der rechten van elk hunner en van de onafhankelijkheid en het nationale grondgebied.
4. De oprechte wensch, vriendschappelijke betrekkingen met de buurstaten te onderhouden en te ontwikkelen, in een verzoeningsgezinden geest van wederzijdsch begrip en vreedzame samenwerking.
5. De noodzakelijkheid, de economische banden en de verbindingen tusschen de Balkanstaten nauwer aan te halen en te vervolmaken, door meer in het bijzonder het handelsverkeer binnen de Entente te vergrooten.
6. Verlenging van het Balkanpact voor een nieuwe statutaire periode van zeven jaar, ingaande 7 Februari 1940.
7. Het besluit der vier ministers van Buitenlandsche Zaken, onderling een nauw contact te onderhouden tot de volgende zitting van den permanenten raad, die in de maand Februari 1941 te Athene zal worden gehouden.

Turkije is niet neutraal, maar non-belligerent. — Vóór zijn vertrek naar Belgrado heeft de Turksche minister van Buitenlandsche Zaken, Saradjogloe, aan de journalisten o.a. verklaard: „Turkije is niet neutraal, maar eenvoudig non-belligerent; bijgevolg laten de internationale vraagstukken het niet onverschillig en neemt het alle noodzakelijke maatregelen

ten einde een eventueele uitbreiding van den oorlog het hoofd te kunnen bieden". (Telex-A. N. P.)
(Vor. ber. Balkan-Staten 4098 A; Balkan-Confer. 3673 E; Buitenl. polit. Turkije 4107 E)

OORLOG 1939-'40. — Krijgsverrichtingen Westelijk Front van 28 Januari—3 Februari 1940. —
29 Januari: Luchtraids van Duitsche vliegtuigen op Engelsche schepen voor de Britsche kust.
30 Januari: Tot nu toe sneuvelden aan het Westelijk front veertig Engelsche soldaten. Ten gevolge van ziekte of ongelukken overleden 720.
3 Februari: Wederom Duitsche luchtaanval op Britsche Oostkust. Vele Britsche schepen uit de lucht beschoten en gezonken. (Red. K. H. A.)
(Vor. ber. Overz. v. 21—27 Jan. 1940, 4115)

A. **SPANJE. — Burgeroorlog - Officieele statistiek.** Volgens de officieele statistiek, die op 2 Februari '40 werd gepubliceerd, zijn tijdens den Spaanschen burgeroorlog in het geheel 300.000 gewonden in de nationale ziekenhuizen verpleegd. Daarvan hebben er 50.000 verminkingen of ziekten van dien aard, dat zij als blijvend invalide beschouwd moeten worden. De categorie der zwaarst verminkten, zij die twee beenen of twee armen missen, of die geheel blind zijn, omvat 300 personen. Een legioen had 10.000 gesneuvelden. Het moest veertien maal aangevuld worden. (Agence Belga)
(Vor. ber. Burgeroorlog, aantal dooden 3758 D)

B. **SOVJET-RUSLAND. — Krijgsverrichtingen in Finland van 28 Januari—3 Februari 1940. —**
28 Januari: Lichting 1898 in Finland opgeroepen.
29 Januari: Finsch succes ten Noord-Oosten van het Ladogameer.
1 Februari: Sinds het begin van den strijd in Finland zouden thans ca. ± 300 Russische vliegtuigen zijn neergeschoten.
2 Februari: Nieuwe aanval op de Mannerheimlinie.
3 Februari: Nieuw Finsch succes ten N. O. van het Ladogameer. (Red. K. H. A.)
(Vor. ber. Overz. 21—27 Jan. 1940, 4115 B)

C. **GOUD. — Wereldproductie. —**
De Union Corporation raamt de wereldgoudproductie in 1939 op 39.300.000 troy ounces fijn, hetgeen een nieuw record beteekent en 6,2% grooter is dan de productie van 1938, welke thans wordt geschat op 37.018.000 troy ounces. In beide cijfers is de Russische productie, welke geraamd wordt op 5 millioen ounces, begrepen. (Keesings Fin. Archief)
(Vor. ber. Wereldproductie 3708 A)

6 FEBRUARI 1940

D. **JAPAN. — Japansch-Russische grensconferentie mislukt. —**
De conferentie te Charbin, waar delegaties van de Sovjet-Unie en Buiten-Mongolië te eener zijde en van Japan en Mandsjoekwo te anderer zijde onderhandeld hebben, is op 31 Januari uiteengegaan zonder dat een overeenstemming bereikt is. Aldus verklaarde een woordvoerder van het Japansche ministerie van Buitenlandsche Zaken op grond der ontvangen informaties. (Domei) **(Vor. ber. Grensgeschillen 4083 B)**

E. **BELGIE. — Landsverdediging - Ruim Fr. 5½ milliard. —**
Het totaal der credieten, dat het departement van Landsverdediging op 5 Februari voor 1940 heeft aangevraagd, bedraagt 5.607 millioen francs, waarbij inbegrepen de 2.428 millioen suppletoire credieten, bestemd ter dekking van de mobilisatiekosten. (Agence Belga) **(Vor. ber. Crediet 3941)**

F. **VATICAAN. — Felle aanval op Duitschland in zake Polen. —**
De Vaticaansche radio heeft dezer dagen een fellen aanval ondernomen op Duitschland in verband met het optreden in Polen. Dit werd ten sterkste gelaakt. De eigendomsberooving, waaraan de Polen van Duitsche zijde bloot staan, werd onverbloemd gesignaleerd en zonder meer veroordeeld. Zoo mogelijk nog scherper werd de Duitsche houding tegenover de katholieke kerk in Polen veroordeeld. In 't door Duitschland bezette Poolsche gebied, aldus het bericht, zijn de kerken zes en een halven dag in de week gesloten en alzoo wordt het Poolsche volk beroofd van den troost en den steun, dien het vindt aan den voet van het altaar. („De Nieuwe Eeuw")

G. **NEDERLAND EN DE OORLOG 1939-40. — Generaal Reijnders afgetreden als opperbevelhebber van Land- en Zeemacht - Generaal Winkelman volgt hem op. —**
De „Staatscourant" van 5 Februari deelt mede, dat aan generaal I. H. Reijnders, opperbevelhebber van Land- en Zeemacht, op een daartoe door hem gedaan verzoek, door H.M. de Koningin eervol ontslag uit den militairen dienst is verleend, onder dankbetuiging voor de uitnemende diensten, door hem in verschillende gewichtige betrekkingen en in buitengewoon moeilijke omstandigheden bewezen. Tot zijn opvolger is benoemd de gepensionneerde luitenant-generaal H. G. Winkelman, sedert het intreden van den mobilisatietoestand commandant van den Luchtverdedigingskring Utrecht-Soesterberg, terwijl de laatstgenoemde tegelijkertijd bevorderd is tot generaal.
Naar verluidt heeft in hoofdzaak verschil van inzicht met de regeering ten aanzien van vraagstukken van technisch-militairen aard tot de ontslagaanvrage van generaal Reijnders geleid. (Staatscourant)
(Vor. ber. Generaal Reijnders 3936 B)

Generaal H. G. Winkelman - Levensloop. —
De nieuwbenoemde opperbevelhebber van Land- en Zeemacht, generaal H. G. Winkelman, is 63 jaar oud. Hij werd 17 Augustus 1876 te Maastricht geboren. Na de H. B. S. doorloopen te hebben, ging hij naar de Kon. Mil. Academie te Breda. Later doorliep hij de Hoogere Krijgsschool. Op 11 Augustus 1896 werd hij benoemd tot tweede luitenant der infanterie, 25 November 1901 tot eerste luitenant en op 1 April 1913 volgde zijn benoeming tot kapitein. Den hoofdofficiersrang bereikte hij op 25 December 1923, waarop 2 Mei 1926 zijn benoeming tot luitenant-kolonel en 17 Januari 1929 die tot kolonel volgde.
Als majoor was hij sous-chef van den staf van het hoofdkwartier van het Veldleger, welks chef hij in 1928 werd. Daarna volgde zijn benoeming tot generaal-majoor, commandant van de vierde divisie, waarop hij in 1934 den militairen dienst verliet. (Telex-A. N. P.)

Uitvoering van de wet behoud scheepsruimte - Een commissie van advies ingesteld. —
Bij Kon. besluit van 2 Februari is ingesteld een commissie, welke tot taak zal hebben den ministers van Waterstaat en van Defensie van advies te dienen bij de uitvoering van artikel 4, vierde lid der Wet Behoud Scheepsruimte. (Het verleenen of onthouden van vergunningen ten aanzien van binnenschepen).
(Vor. ber. Verkoopverbod Scheepsruimte 3940 B)

Generaal-Majoor H. F. M. baron Van Voorst tot Voorst bij den Generalen Staf. —
Bij K. B. van 3 Februari is:
1e. de generaal-majoor H. F. M. baron van Voorst tot Voorst, van den staf der cavalerie, eervol ontheven uit zijn functie van commandant der lichte divisie, tevens inspecteur der cavalerie en der wielrijders;
2e. de generaal-majoor H. F. M. baron van Voorst tot Voorst, voornoemd in zijn rang en ouderdom van rang, overgeplaatst naar den generalen staf.
(Vor. ber. Generale Staf 3700 A)

Mobilisatie-toelagen verlaagd. —
Bij beschikking van den minister van Defensie zijn opnieuw de mobilisatietoelagen verlaagd, speciaal voor de ongehuwden.

De toelagen van de gemobiliseerden, die niet in hun vredeswoonplaats gelegerd zijn, zijn thans als volgt vastgesteld. Het bedrag tusschen haakjes geeft aan, welke toelage de ongehuwden per dag krijgen: opperofficier *f* 4.— (*f* 1.50), hoofdofficier *f* 3.— (*f* 1.—), subalterne-officieren *f* 2.— (*f* 0.75), onderofficieren boven den rang van sergt.-majoor (opperwachtmeester) *f* 1.25 (*f* 0.50), sergt.-majoor (opperwachtmeester) *f* 1.— (*f* 0.40), overige onderofficieren *f* 0.75 (*f* 0.30). Jaarwedde genietende korporaals en soldaten *f* 0.40 (*f* 0.20). Voor soldij genietende korporaals en soldaten is de mobilisatietoelage (*f* 0.15) hetzelfde gebleven.

(Staatscourant - Telex-A. N. P.)
(Vor. ber. Nederland en de Oorlog 4119 A)

7 FEBRUARI 1940

OORLOG 1939-'40. — Recapitulatie van het Wereldgebeuren van 1—7 Januari 1940. —

1 Januari: De Engelsche Koning onderteekent een besluit, op grond waarvan bijna 2 millioen man dienstplichtig worden. **(Pag. 4081)**
De oorlogsraad te Moskou besluit tot een krachtig offensief in Finland. **(Pag. 4085 D)**
De Italiaansche regeering noodigt haar ambassadeur te Moskou uit, met verlof naar Italië te komen. **(Pag. 4080 B)**
Generaal Franco verklaart in een radiorede, dat Spanje zich vereenigt met het hoofd der Kerk en het hoofd van het imperiale Italië tegen het „Aziatische barbarisme".
Rusland vraagt 200.000 Duitsche technici.
Het Duitsche tankschip „Tacoma" wordt in de haven van Montevideo geïnterneerd. **(Pag. 4082)**
Dr. H. Colijn doet in een Nieuwjaarsrede voor de microfoon een beroep op het plichtsgevoel van de natie. **(Pag. 4080)**

2 Januari: De haven van Hongkong (China) wordt voor het scheepvaartverkeer gesloten.
Britsche bommenwerpers vechten met Duitsche jagers in de Bocht van Helgoland. **(Pag. 4084)**

3 Januari: President Roosevelt verklaart in een rede in het Congres, dat de Ver. Staten buiten den oorlog willen blijven, maar met andere naties streven naar een vrede, die agressie zal uitsluiten. **(Pag. 4080 D)**
De hevige koude bemoeilijkt den strijd in Finland; de Russische aanvallen in Karelië duren echter voort.
Minister-president De Geer houdt een radiorede tot het Nederlandsche volk. **(Pag. 4079 C)**
Het Nederlandsche Roode Kruis krijgt *f* 150.000 ten behoeve van Finland. **(Pag. 4087 B)**

4 Januari: Generaal-veldmaarschalk Göring wordt opperste leider der oorlogseconomie in Duitschland. **(Pag. 4082)**
Finsche vliegtuigen bombardeeren het Estlandsche eiland Oesel.
President Roosevelt dient in het Amerikaansche Congres een begrooting in, welke voorziet in uitgaven tot een bedrag van 8424 millioen dollar. **(Pag. 4084 C)**

5 Januari: De Britsche minister van Oorlog, Hore Belisha, treedt af en wordt opgevolgd door Oliver Stanley; Lord MacMillan wordt als minister van Voorlichting opgevolgd door Sir John Reith. **(4082)**
Het Belgische kabinet-Pierlot treedt af; in het nieuwe kabinet-Pierlot wordt het aantal ministers verminderd van 18 tot 14. **(Pag. 4082 C)**

6 Januari: De Italiaansche minister van Buitenlandsche Zaken, graaf Ciano, en zijn Hongaarsche collega, graaf Csaky, voeren besprekingen te Venetië. **(Pag. 4085 C)**
Koning Carol van Roemenië zegt in een rede tot de troepen in Bessarabië, dat dit gebied Roemeensch is en het altijd zal blijven. **(Pag. 4084 D)**
De Regeeringspersdienst publiceert een communiqué, waarin naar aanleiding van de tendentieuze berichten in buitenlandsche persorganen nogmaals wordt verklaard, dat elke aanrander van het Nederlandsche grondgebied den meest hardnekkigen weerstand onzer wapenen zal ontmoeten. **(Pag. 4082 D)**

7 Januari: Ciano en Csaky bereiken volledige overeenstemming. De bespreking liep over Sovjet-Rusland's aanval op Roemenië. **(Pag. 4085 C)**
(Red. K. H. A.) **(Vor. Recap. v. 15—31 Dec. '39, 4102)**

A. VEREENIGDE STATEN. — President Roosevelt verdedigt de New Deal - 1939 vergeleken met 1932. —
President Roosevelt heeft op 5 Februari in een persconferentie tal van cijfers verstrekt over de financieele situatie der V.S. op het einde van 1939, vergeleken met 1932. Hij wilde daarmede aantoonen, dat de New Deal niet in strijd met de belangen van het land is, zooals zijn tegenstanders met meer nadruk zeggen, nu de verkiezingscampagne nadert.
President Roosevelt zeide o.m. dat de meeste Amerikanen zich de moeite getroosten van tijd tot tijd een blik in de kranten te werpen, zoodat het de plicht van den president is, hen door een persconferentie in te lichten. Hij ging daarbij uit van de statistieken der regeeringsbureaux, zooals de departementen van Handel, Arbeid en Landbouw, van den federalen reserveraad en het bureau voor de statistiek te Washington.
Het nationale inkomen in 1939 bedroeg 68.500 millioen dollar tegen 40.092 millioen dollar in 1932, dus een stijging met 71%. De totale loonen bedroegen in December 1939 3.888 millioen dollar tegen 2.403 millioen dollar in December 1932, een stijging met 62%.
De inkomsten der landbouwers uit verkoop van producten en regeeringspremies beliepen 8.519 millioen in 1939, tegen 4.682 millioen in 1932, hetgeen een vermeerdering met 82% is.
Daarentegen was de rente, ontvangen door houders van Amerikaansche fondsen in 1939 4.828 millioen tegen 5.277 millioen in 1932, dus 9% lager. Het geld is op het oogenblik echter buitengewoon goedkoop. De dividenden zijn echter gestegen van 2.745 millioen tot 3.253 millioen.
De Amerikaansche uitvoer beliep in 1939 3.179 millioen, terwijl hij in 1932 slechts een bedrag haalde van 1.611 millioen.
Uit de gemeenteschulden en de bankdeposito's blijkt duidelijk, dat de V.S. zich geenszins in een benarde positie bevinden.
De regeering streeft er naar het nationale inkomen te doen stijgen tot 80 milliard dollar per jaar en zoo mogelijk tot 90 milliard. Dat is mogelijk, als de patroons aan zooveel mogelijk werkloozen werk geven en als de tegenwoordige belastingen gehandhaafd worden; in dat geval zal de begrooting binnen een jaar in evenwicht zijn.
President Roosevelt verklaarde een tegenstander te zijn van een radicale verlaging der regeeringsuitgaven, omdat dit van 1937 tot begin 1939 tot een achteruitgang in het zakenleven geleid heeft. Over het jaar 1940 wilde hij met het oog op den internationalen toestand geen voorspellingen doen.
(Telex-A. N. P.) **(Vor. ber. Pres. Roosevelt 4080 D; New Deal 1477 H)**

OORLOG 1939-'40. —
ENGELAND. — **De nieuwe Britsche minister van Oorlog, Stanley, houdt zijn eerste rede over het oorlogs- en vredesdoel. —**
„Wij hebben maar één oorlogsdoel, namelijk den oorlog te winnen, en wij hebben maar één vredesdoel, dat is, een blijvende vrede te stichten. De menschen spreken over een vrede door onderhandelen. De Hemel weet, dat niemand dezen oorlog één minuut langer wil laten duren dan noodig is en dat niemand een menschenleven verloren wil laten gaan, dat nog gered zou kunnen worden. Een zekeren en duurzamen vrede dienen wij met beide handen aan te grijpen. Maar wat voor een vrede kunnen wij door onderhandeling verkrijgen? Een vrede, die niets zou oplossen, een vrede, die geen waarborg zou geven voor het heden en geen veiligheid voor de toekomst, een vrede,

welke de meeningsverschillen en de gevaren laat voortbestaan. Wij zouden geen blijvenden vrede verkrijgen, maar een zorgenwekkenden wapenstilstand. En dan zouden wij binnen enkele maanden of jaren bemerken, dat wij niet den vrede gewonnen hadden, maar de overwinning hebben opgeofferd."
Met deze woorden schetste de Britsche minister Stanley de oorlogs- en vredesdoelen der geallieerden in een redevoering, die hij op 3 Februari te Newcastle gehouden heeft — zijn eerste rede, sinds hij minister van Oorlog is geworden.
Stanley gaf toe, dat de vrede van Versailles een harde vrede is geweest, maar voegde daaraan toe: „Denkt u, dat een zegevierend Duitschland aan een overwonnen Engeland een verdrag van Versailles zou geven? Wanneer wij van onze rijksvloot en onzen handel met het Britsche imperium zouden zijn afgesneden, dan zouden wij niets anders meer zijn dan een klein overbevolkt eiland, welks herstel onmogelijk zou zijn en dat misschien niet meer zou kunnen voortbestaan."
„Laten wij het oordeel vragen van de Tsjechen, wier land overrompeld is, wier studenten worden doodgeschoten, wier leiders in concentratiekampen zijn, wier arbeiders moeten zwijgen en wier cultuur en bodem vertreden worden.
Laten wij het vragen aan de Polen, die behandeld zijn als geen ander land sedert de Middeleeuwen, wier bevolking als vee is opgejaagd en van honger en ellende omkomt.
Laten wij het vragen aan de Oostenrijkers, die den Anschluss beschouwden als de intrede in het beloofde land en bemerkten, dat dit land overvloeide van melk en honig, maar dan uitsluitend voor de partijleiders en de misdadigers in uniform.
Laten wij het vragen aan de Joden, waarvan duizenden voor Duitschland gestreden hebben, wier voorouders voor Duitschland gesneuveld zijn en wier eenige fout het was, dat zij van Joodsch ras zijn.
Laten wij het vragen aan de katholieke en protestantsche geestelijken, wier godsdienst zoo schadelijk was, dat hij met knuppels er uit geslagen moest worden.
Laten wij het vragen aan de kleine neutrale landen in Europa, die elk oogenblik een aanval vreezen. Hebben zij vertrouwen in Hitler? Voelen zij, dat zij voor hem veilig zijn, indien er geen werkelijke geschillen tusschen hen bestaan en indien hij geen werkelijke grieven tegen hen heeft, of voelen zij zich alleen dan maar veilig, wanneer zij niets hebben, dat hij wenschen kan en niets, dat hij krijgen kan?"
(Vor. ber. Minister Stanley 4082)

Exportraad opgericht. —
De Britsche premier, Neville Chamberlain, heeft op 1 Februari in het Lagerhuis medegedeeld, dat een exportraad zal worden opgericht, bestaande uit leidende zakenlieden, o.w. lord Stamp, vakvereenigingsleiders en vertegenwoordigers van de ministeries van Financiën en Bevoorrading. Deze raad zal den uitvoerhandel moeten organiseeren.

Groot-Brittannië's „Brain Trust" - Wetenschap en oorlog. —
Het Britsche ministerie voor de Bevoorrading heeft een centraal wetenschappelijk lichaam, een adviseerende organisatie, in het leven geroepen, welke practisch alle mannen der wetenschap van naam omvat. Dit lichaam is de „Advisory Council of Scientific Research and Technical Development" en het heeft tot taak de samenwerking tusschen de verschillende instellingen voor wetenschappelijk en industrieel onderzoek in den lande te bevorderen. Het doel dezer samenwerking is „te helpen bij de fabricage van wapenen, welke machtiger zijn dan die van den vijand, te zoeken naar doeltreffende afweermiddelen tegen alle „geheime" oorlogswapenen, waarmee Engeland wellicht zal worden aangevallen, en het opvoeren van de productie zoo mogelijk langs nieuwe wegen in de hand te werken."

DUITSCHLAND. — **De minister van Economische Zaken, Funk, over de oorlogsfinanciering. —**
In de eerste voltallige zitting van den Raad van Advies der Duitsche Rijksbank heeft de rijksminister van Economische Zaken, Funk, op 2 Februari de kwestie besproken van de financiering van den oorlog en den buitenlandschen handel, die hij de twee op den voorgrond tredende problemen van de Rijksbank noemde.
De minister wees er op, dat het probleem der financiering van den oorlog niet zoozeer een geldprobleem was, dan wel een probleem der goederenverzorging. Het gaat er om, ter dekking van de extra-staatsuitgaven in den oorlog, van het volksinkomen een belangrijk deel te onttrekken aan de civiele behoeften en aan de reserve-beleggingen en dit deel te bestemmen voor de productie van goederen, welke voor den oorlog onmisbaar zijn.
De kunst van de oorlogsfinanciering bestaat daarin, ondanks sterke toeneming der belastingen, de spaarkracht van het volk te behouden. Woordelijk zeide de minister: „Wij weigeren, den oorlog met prijs- en loonsverhoogingen, d.w.z. met een openlijke devaluatie, doch ook met een credietverruiming zonder gegarandeerde vermeerdering van de productie en zonder verhooging van de productiviteit van het economische leven, dus door een gemaskeerde devaluatie, te financieren."
Ten aanzien van den buitenlandschen handel zeide Funk, „dat op het oogenblik in geheel Europa aan grondstoffen de voorkeur wordt gegeven boven goud en deviezen, doch dat thans het mooiste devies de Duitsche kwaliteitsarbeid is."
(Vor. ber. Min. Funk 4077)

Protectoraat Bohemen en Moravië - Tolgrens vervalt 1 April. —
De tolgrens tusschen Duitschland en het protectoraat Bohemen en Moravië zal op 1 April 1940 komen te vervallen. **(Vor. ber. Protectoraat 4028)**

FRANKRIJK. — **De Fransche ambassadeur te Moskou verlaat zijn post. —**
Officieel wordt bevestigd, dat de heer Naggiar, Fransche ambassadeur te Moskou, om gezondheidsredenen met verlof gaat en de Russische hoofdstad reeds heeft verlaten. Gedurende zijn afwezigheid zal de gevolmachtigde, minister Payart, als zaakgelastigde optreden.

POLEN. — **Vermogen geheel door Duitschland in beslag genomen. —**
Het geheele onroerende en roerende vermogen van den vroegeren Poolschen staat incl. alle vorderingen, participaties, rechten en belangen van allerlei aard wordt door Duitschland in beslaggenomen.

8 FEBRUARI 1940

A. **BALKAN-ENTENTE. — Commentaren op het slotcommuniqué van 4 Februari 1940. —**

Duitschland. — Volgens de algemeene perscommentaren is men te Berlijn niet ontevreden over het communiqué.

Italië. — Het slotcommuniqué wekt voldoening. Dat de entente voor zeven jaar verlengd is, was te verwachten.

Frankrijk en Engeland. — De resultaten der Conferentie te Belgrado zijn zoowel te Parijs als te Londen met voldoening vernomen, want de solidariteit der vier Balkanlanden is bevestigd.

Hongarije. — De bewoordingen van het communiqué worden te Boedapest vaag genoemd. De beste wijze om den vrede in het Z.O. van Europa te verzekeren, blijft voor Boedapest een regeling van de oude territoriale kwesties.

Bulgarije. — In Bulgaarsche politieke kringen is men van oordeel, dat de Conferentie van Belgrado een volkomen negatief resultaat heeft gehad. Sofia heeft

nog steeds territoriale eischen, die niet behandeld werden.

Sovjet-Rusland. — De Balkan-Conferentie werd door Engeland en Frankrijk, de plutocratie van Europa, beheerscht. **(Vor. ber. Balkan-Entente 4121 C)**

OORLOG 1939-'40. —

BRITSCH-INDIE. — **Bezoek van Gandhi en Jinnah aan den Onderkoning. - Status van Dominion. - Minderheden.** —

Gandhi heeft op 5 Februari een langdurige en zeer vriendschappelijke beraadslaging gehouden met lord Linlithgow, den onderkoning van Britsch-Indië. In een communiqué wordt o.a. gemeld, dat de verwerving van den status van Dominion na den oorlog zal worden bevorderd.

Jinnah, de voorzitter van de Mohammedaansche liga, die op 6 Februari bij den onderkoning was, heeft medegedeeld, dat de Britsche regeering de noodzakelijkheid van het garandeeren der rechtmatige belangen der minderheden ten volle inziet en dat hij niet behoefde te vreezen, dat deze belangen uit het oog verloren zouden worden.

(V. b. Gandhi 4056; Ontmoet. Onderkoning 2918 A)

ENGELAND. — **Doodvonnis op 2 Ieren van de I.R.A. voltrokken.** —

Op 7 Februari zijn te Birmingham de twee Ieren, Peter Barnes en James Richards, die wegens medeplichtigheid aan den voor het Iersche Republikeinsche Leger in Augustus 1939 te Coventry gepleegden aanslag, ter dood waren veroordeeld, terechtgesteld. Eire was op 7 Februari wegens de terechtstelling in rouw. Sportwedstrijden waren afgelast, de bioscopen en schouwburgen bleven gesloten en in de haven van Cork hingen de vlaggen halfstok. **(Vor. ber. Bomaanslagen 3883 B)**

Zwijg-campagne. —

De regeering heeft op 6 Februari een groote campagne tegen loslippigheid op touw gezet. Overal in Engeland zullen millioenen aanplakbiljetten, geteekend door bekende artisten, de burgers aansporen, te waken voor onvoorzichtige uitlatingen. Een der affiches vertoont een zinkend schip, met het onderschrift: „Enkele zorgelooze woorden kunnen dit gevolg hebben".

Bijzondere waarschuwingen omtrent het zwijgen over oorlogsbodems zullen overal in Schotland worden aangebracht.

In het Lagerhuis heeft Chamberlain medegedeeld, dat nieuwe wettelijke maatregelen worden overwogen, op grond waarvan in zeer ernstige gevallen van het uitlokken en het onthullen van nieuws aan den vijand de doodstraf zal kunnen worden toegepast.

FRANKRIJK. — **Executie van den leider der autonomisten in den Elzas, Roos.** —

De leider der autonomisten in den Elzas, Roos, werd op 7 Febr. geëxecuteerd. In de mededeeling van den krijgsraad over het terecht stellen van den spion Roos wordt gezegd, dat hij verscheidene jaren in betrekking stond tot agenten van den Duitschen specialen dienst. Tijdens de wederbezetting van het gedemilitariseerde Rijnland in Maart 1936 en tijdens de Septembercrisis van 1938 heeft hij inlichtingen verzameld over troepenverplaatsingen, geschutopstellingen, e.d. in Frankrijk, en heeft hij deze inlichtingen over de grens gebracht, waardoor Duitschland inlichtingen van groote militaire waarde heeft ontvangen over de militaire veiligheidsmaatregelen van Frankrijk.

(Vor. ber. Veroord. Roos 4008)

A. **SOVJET-RUSLAND. — Aanval op Finland. — Hulpverleening aan Finland: Nederland, Canada, Britsch-Indië, Vereenigde Staten, België, Zwitserland. - Geen Duitsche steun aan Rusland. - Hoovercomité en Nederland.** —

Nederland. — Op schriftelijke vragen van het lid der Eerste Kamer, den heer Van Embden, betreffende het verleenen van steun aan Finland heeft de minister van Staat, minister van Algemeene Zaken a.i., voorzitter van den Raad van Ministers, geantwoord, dat een wetsontwerp, waarbij wordt voorgesteld een bedrag van *f* 100.000 uit 's lands kas door bemiddeling van het Nederlandsche Roode Kruis ter beschikking te stellen van het Finsche Roode Kruis, in voorbereiding is. **(V. b. Hulpverl. Nederland 4106 B)**

Canada. — De Canadeesche regeering heeft den Volkenbond medegedeeld, dat zij een bedrag van 100.000 dollar ter beschikking stelt van Finland voor den aankoop van en het vervoer van Canadeesche levensmiddelen tot hulpverleening aan de Finsche bevolking.

Britsch-Indië. — De regeering van Britsch-Indië heeft laten weten, dat zij Finland allen bijstand zal verleenen, dien Indië het kan geven.

Vereenigde Staten. — De voorloopige credieten, die Finland worden verstrekt, zullen ten hoogste 20 millioen dollar bedragen.

(Vor. ber. Hulpverl. Ver. Staten 4087 B)

België. — De Belgische regeering zal het Finsche Roode Kruis een bedrag van twee millioen francs (ongeveer *f* 128.000) geven.

(Vor. ber. Hulpverl. België 4106 B)

Zwitserland. — Het Zwitsersche comité voor hulp aan Finland deelt mede, dat de collecte in Zwitserland tot 30 Januari '40 een bedrag van een millioen francs heeft opgeleverd.

(Vor. ber. Hulpverl. Zwitserland 4088)

Duitschland. - „Geen Duitsche steun aan Rusland." Het Duitsche Nieuwsbureau deelt mede:

De Engelsche pers en radio hebben den laatsten tijd herhaaldelijk gemeld, dat Duitsche officieren en technici in Russischen dienst zouden zijn getreden, dat Duitsche schepen munitie en artillerie voor de Russische troepen naar Petsamo en Moermansk zouden hebben gebracht, dat Duitsche oorlogsschepen tegen Russische duikbooten zouden zijn geruild, enz.

In verband hiermede wordt officieel vastgesteld, dat:

1. Rusland nooit heeft gevraagd om ondersteuning van welken aard ook tegen Finland.
2. Duitschland nooit militaire ondersteuning, van welken aard ook, in het Russisch-Finsche conflict aan Rusland heeft verleend.

Hoover-comité en Nederland. — Een lid van het Amerikaansche Hoover-comité, de heer F. D. Stevens, heeft bij zijn terugkeer uit Finland te Amsterdam in een interview met een der verslaggevers van „De Telegraaf" verklaard, dat Finland hulp noodig heeft. Nederlanders kunnen en moeten helpen, want zij zouden wel eens in een dergelijke positie, als Finland zich thans bevindt, kunnen geraken en dan zouden de Nederlanders het op hun beurt zeer aangenaam vinden hulp te ontvangen.

Op twee wijzen zijn de Finnen te helpen: door het geven van geld en door het geven van stoffen (linnen, katoen, wol).

De verovering van Finland door de Russen zal moeilijk zijn. Van de vraag „hoe moeilijk" kon ook het lot van Nederland en van de Westersche beschaving wel eens afhangen.

(Vor. ber. Finsch-Russ. kwestie 4117 B)

9 FEBRUARI 1940.

B. **NEDERLAND EN DE OORLOG 1939-'40.** — **Tweede Kamer. - Het nieuwe leeningontwerp ingediend. - Een semi-gedwongen 4% leening van *f* 300 millioen. - De rente van de vrijwillige leening zal 1% hooger zijn dan die van de gedwongen leening.** —

Het reeds vroeger aangekondigde leeningontwerp is op 8 Februari ingediend.

In de Memorie van Toelichting schrijft de minister van Financiën o.a.:

Zooals uit den regelmatig gepubliceerden stand van 's rijks kas blijken kan, beloopt het totaal der vlottende schuld op het oogenblik ruim *f* 800 millioen. Wel staat daar een niet onaanzienlijk bedrag aan vorderingen tegenover, maar het saldo der verplichtingen is toch van dien aard, dat een verdere consolidatie van schuld thans niet achterwege mag blijven. De minister stelt zich daarom voor, zeer binnenkort een leening aan te gaan van *f* 300 millioen, tegen een koers van uitgifte van 100% en een jaarlijksche rente van 4% met een looptijd van 40 jaar. Op deze leening kan worden ingeschreven met de obligaties der onlangs uitgegeven 4% Staatsleening 1940. De inschrijvers ontvangen voor het bedrag van hun stor-

ting voorloopig recepissen aan toonder, benevens een gelijk aantal „bewijzen van storting".
Indien de inschrijvingen op de vrijwillige leening minder bedragen dan *f* 300 millioen, zal het Rijk een gedwongen geldleening aangaan tegen 3% rente.
Verplichting hierop in te schrijven bestaat voor:
a) **Natuurlijke personen,** binnen het Rijk wonende, die voor het belastingjaar 1939-40 zijn of worden aangeslagen in de Vermogensbelasting naar een zuiver vermogen van *f* 30.000 of meer; het bedrag, waarvoor zij verplicht zijn in te schrijven, wordt bepaald in een bij het wetsontwerp gevoegden staat, die als volgt luidt:

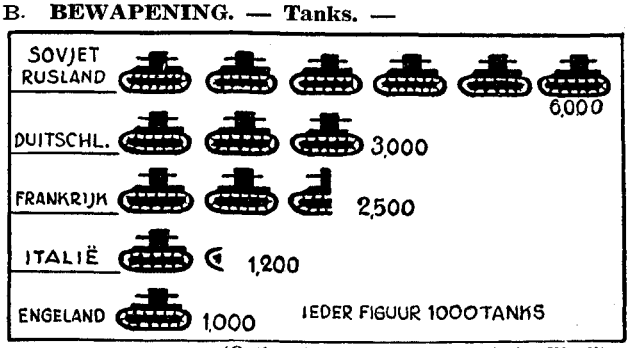
vermogens van meer dan	doch minder dan	bedrag waarvoor is deel te nemen in de leening.
f 30.000	*f* 40.000	*f* 100
f 40.000	*f* 50.000	*f* 200
f 50.000	*f* 60.000	*f* 300
f 60.000	*f* 250.000	*f* 400, vermeerderd met *f* 100 voor elke *f* 5000 waarmede het vermogen de *f* 60.000 te boven gaat.
f 250.000	*f* 500.000	*f* 4200, vermeerderd met *f* 100 voor elke *f* 4500 waarmede het vermogen *f* 250.000 te boven gaat.
f 500.000	*f* 750.000	*f* 9700, vermeerderd met *f* 100 voor elke *f* 4000 waarmede het vermogen *f* 500.000 te boven gaat.
f 750.000	*f* 1.000.000	*f* 15.900, vermeerderd met *f* 100 voor elke *f* 3500 waarmede het vermogen *f* 750.000 te boven gaat.
f 1.000.000		*f* 22.900, vermeerderd met *f* 100 voor elke *f* 3000 waarmede het vermogen *f* 1.000.000 te boven gaat.

b) **Maatschappijen, fondsen en instellingen,** die in de uitoefening van hun bedrijf of hun werkzaamheden regelmatig gelden rentegevend uitzetten op termijnen langer dan één jaar. Zij zijn verplicht, in te schrijven voor een bedrag, dat gelijk staat met 2% van de gezamenlijke waarde hunner bezittingen volgens de laatstelijk vóór 1 Januari 1940 vastgestelde balans.
c) **Naamlooze vennootschappen,** commanditaire vennootschappen op aandeelen en coöperatieve of andere vereenigingen (niet vallende onder b). Zij zijn verplicht, in te schrijven voor een bedrag, dat gelijk staat met de helft van de over een boekjaar, geëindigd in het tijdvak van 1 Mei 1938 tot en met 30 April 1939, gedane uitdeelingen, welke vallen onder de dividend- en tantième-belasting (de verplichting bestaat niet, als het bedrag der uitkeeringen minder dan *f* 5000 bedraagt).
Storting op deze gedwongen leening kan geschieden door inlevering der „bewijzen van storting" van de vrijwillige leening. Aflossing der gedwongen leening kan geschieden door inkoop of door aflossing, naar gelang de leening onder of boven pari noteert.
(Vor. ber. Staatsleening 1940 I, 4072 D)

10 FEBRUARI 1940

A. **NEDERLAND. — Conferentie van Tien. - Organisatie Comité van den Volkenbond betreffende internationale economische en sociale vraagstukken. —**
De Volkenbond heeft in 1939 het besluit genomen een comité in te stellen, dat een rapport zou uitbrengen over de maatregelen, welke er toe zouden kunnen leiden het mechanisme van den Volkenbond uit te breiden voor een onderzoek van problemen — in hoofdzaak op sociaal-economisch gebied — met deelneming van een grooter aantal staten dan thans in den Volkenbond vertegenwoordigd zijn. Den 23sten Mei 1939 is dit comité onder voorzitterschap van den heer S. M. Bruce, Hooge Commissaris voor Australië te Londen, tot stand gekomen. In Augustus van het zelfde jaar heeft dit comité vergaderd en een rapport samengesteld, dat tot inhoud heeft de ontwikkeling van de internationale samenwerking op economisch en sociaal terrein.
Het was aanvankelijk de bedoeling, dat dit rapport in de maand September, tijdens de gewone zitting van den Volkenbond, aan de Assemblée zou worden voorgelegd. De omstandigheden hebben er echter toe geleid, dat het in de zitting van December, welke van korten duur en bijzonderen aard was, ter tafel werd gebracht.
De Assemblée heeft toen de bestudeering van dit rapport aan een speciale commissie, onder voorzitterschap van den Belgischen gedelegeerde, den heer Bourquin, opgedragen.
Daarna is besloten tot bijeenroepen van het organiseerend comité, dat op 7 Februari in het Vredespaleis te Den Haag zijn vergaderingen is begonnen. Daarin zijn Argentinië, Australië, België, Groot-Brittannië, Frankrijk, Nederland, Noorwegen, Portugal, Zwitserland en Turkije vertegenwoordigd. Het heeft o.m. moeten beslissen over de gedragslijn, welke men moet volgen bij de keuze van de acht leden, die in het — nog te vormen — centrale comité mede zitting zullen nemen op grond van persoonlijke bekwaamheid.
De Nederlandsche regeering wordt vertegenwoordigd door dr. F. H. Fentener van Vlissingen.
Dr. H. Colijn werd tot voorzitter van het Organisatie-Comité benoemd.
Aanwezig zijn: de heeren Avenol, Volkenbondssecretaris en zijn staf; Paul-Boncour (Frankrijk), Brebbia (Argentinië), Assheton (Engeland), Bourquin (België), Tarah (Turkije), MacDougall (Australië), Hambro (Noorwegen), Rappard (Zwitserland).
De besprekingen van de kern der Centrale Commissie voor de co-ordinatie van de internationale samenwerking op economisch en sociaal gebied zijn op 8 Februari beëindigd.
Men was het eens geworden over de gedragslijn, welke thans gevolgd zal worden. Men werd het in groote trekken eens over de wijze, waarop de Centrale Commissie zal worden samengesteld en waarin haar taak zal bestaan.
Over de uitbreiding van het organiseerend comité zullen thans de voorzitter, dr. H. Colijn en de secretaris-generaal van den Volkenbond, Joseph Avenol, met elkaar in voortdurend overleg blijven. Zij zullen, aan de hand van de gedragslijnen, welke de commissie heeft bepaald, nagaan aan welke staten en aan welke particuliere persoonlijkheden een uitnoodiging gericht zal worden om deel uit te maken van het Centrale Comité. Indien dit overleg voldoende gevorderd is, zullen zij een voorstel doen aan de organisatie-commissie, zoodat deze tot de definitieve benoeming kan overgaan.
(Vor. ber. Volkenbond, Comité's te Den Haag 4103 B)

B. **BEWAPENING. — Tanks. —**

(Ontleend aan „Handbook of the War")
(Vor. ber. Bewapening, overz. Vliegtuigen 4112)

JAPAN

A. **Het Keizershuis regeert 2600 jaar. —**
Op 11 Februari is het 26 eeuwen geleden, dat de eerste Japansche keizer aan de regeering kwam. In Japan beschouwt men dezen dag als den officieelen stichtingsdatum en viert men hem ieder jaar als zoodanig. Dit jaar is het natuurlijk een zeer bijzondere feestdag.
Eeuwenlang is Japan eigenlijk in een geheimzinnig waas gehuld geweest en eerst langzamerhand door de bestudeering der oude annalen — de Kojiki en de Nihonsjoki — wordt de geschiedenis van dit merkwaardige land ons duidelijk. Reeds de oorsprong van het keizersgeslacht is een geschiedenis op zichzelf. Amaterasoe, de zonnegodin en de voornaamste van alle goden, werd eens op ernstige wijze door haar broer beleedigd en uit woede hierover verborg zij zich in het rotshol des hemels.
Toen waren aarde en hemel in duisternis gehuld. Maar de goden wisten raad en lieten als zoenoffer een spiegel maken. Vervolgens voerde een der godinnen voor het hol een potsierlijken dans uit, waarover de goden in een dreunend gelach uitbarstten.
Hierdoor werd Amaterasoe zóó nieuwsgierig, dat zij uit haar hol te voorschijn kwam om te zien, wat er gaande was. Men liet haar in de spiegel kijken, en zij was zóó met zichzelf ingenomen dat zij besloot, niet meer in de grot terug te keeren. Zij verbrandde nu haar broer Soesanowo en stuurde haar kleinkind Ninigi naar de aarde, om daar te regeeren. Zij gaf hem een spiegel mede, die tot op heden in een tempel bewaard wordt.
Djimoe nam in het jaar 660 v. Chr. op 11 Februari als kleinzoon van Ninigi den titel van keizer (Tenno) aan. Mikado, hetgeen „verheven deur" beteekent, is geen formeele titel voor den keizer van Japan, wel echter Tenno, hetgeen zooveel wil zeggen als: door God bestemd tot heerscher.
De meeste verhalen over de vroegste keizers behooren tot de sagen.
Toch moet het Japansche volk in dien tijd al vrij ontwikkeld zijn geweest. Zij konden weven en schepen bouwen, terwijl zij tevens vaste wetten en gebruiken hadden. Van de derde eeuw af schijnt de Chineesche beschaving, die zich toen als een machtige stroom over vele landen verspreidde, langzaam maar zeker ook Japan binnengedrongen te zijn, terwijl in de zesde eeuw het Boeddhisme er vasten voet kreeg. Spoedig namen zelfs de keizers dit geloof over en hiermee verdween de dienst van de Zonnegodin. Vele keizers namen zelfs de tonsuur aan en deden afstand van de regeering. Dit was de kiem voor het verval van de keizerlijke macht. Geheel Japan kwam geleidelijk onder Chineeschen invloed en alles werd op Chineeschen leest geschoeid.

De beschaving van het Japansche volk, hoewel grootendeels van de Chineezen overgenomen, stond, toen men in Noord-Europa nog in berenhuiden rondliep, reeds op een hoog peil. De drukkunst, die in China al lang bekend was, kwam spoedig naar Japan, waar de keizers bijvoorbeeld op kleine reepjes papier Boeddhistische spreuken lieten drukken.
Hiervan bestaan thans nog enkele exemplaren.
De eerste Japansche schilder- en beeldhouwkunst stamde eveneens uit China en was zuiver Boeddhistisch.

De keizers zelf stelden veel belang in de kunst en schreven wedstrijden uit voor het vervaardigen van gedichten, terwijl het lakwerk uit dien tijd ook thans nog over de geheele wereld bekend is. Niet alleen als handwerkers, doch ook als scheepvaarders blonken de Japanners uit. Reeds in de 7e eeuw voeren zij met hun schepen naar de kusten van China, Formosa, de Philippijnen en Siam.
Door de weelde, die aan het hof heerschte, werd het aanzien van den Mikado echter zeer verzwakt.
Prachtige tempelspelen, schitterende hofceremoniën, dicht- en schilderwedstrijden droegen er toe bij hem van zijn taak af te leiden.
Het gevolg was, dat het land langzamerhand niet meer door den keizer, maar door den Shogoen of hofmeier bestuurd werd. Deze heerschappij der Shogoens heeft onafgebroken van ongeveer 1100 tot 1868 geduurd.

De Hollanders op Decima. — Intusschen drongen in het begin van de 17e eeuw vreemdelingen tot Japan door, met name Hollanders en Spanjaarden. Deze laatsten wijdden zich vooral aan het bekeeringswerk onder den beroemden François Xavier. Het overgroote deel der Japanners wilde echter niets van bekeering weten, en spoedig werden alle vreemdelingen uit het land verdreven — behalve de Hollanders, die zich op het eilandje Decima vestigden en de eenige Europeanen waren, die daar geduld werden. Sinds dien tijd bleef Japan volkomen voor de buitenwereld afgesloten, tot dat eerst in 1854, dus wel 250 jaar later, de overige werelddeelen een verbinding met Japan kregen.
Door de bestudeering van de oude Japansche letterkunde, waarbij weer de aandacht op de bijna vergeten Shinto-leer van Amaterasoe werd gevestigd, begon de macht der Shogoens te wankelen. Men leerde wederom de afstamming van den Japanschen keizer kennen en nog slechts één stoot van buiten af was noodig om den Shogoen geheel ten val te brengen.
In 1853 kwamen de Amerikanen met een eskader aanzetten en eischten openstelling van het land voor vreemde naties. Spoedig daarop volgden de andere landen en het Westen had zijn intrede in het geheimzinnige land gedaan. De Shogoen zag geen kans zijn positie te handhaven en de buitenlandsche politiek te voeren. Toen dan ook in 1867 de 15-jarige keizer Moetsoehito den troon besteeg, legde hij al zijn macht in diens handen. Hiermede was een einde gekomen aan het Shogoenaat.

Het nieuwe Japan. — Doch met het herstel van de keizerlijke macht moest noodzakelijk een terugkeer tot het oude Shintogeloof ten koste van het Boeddhisme samengaan. Nu de afstammeling van de zonnegodin Amaterasoe het heft weer in handen had, moest aan die godin zelf en aan al de andere goden van het Shinto weer alle eer gegeven worden.
Alle Boeddhistische priesters werden verwijderd: het Shinto werd staatsgodsdienst.
Heden ten dage zijn er in Japan twee officieel erkende godsdiensten: in de eerste plaats het Shintoïsme en in de tweede plaats het Boeddhisme. De Christelijke godsdienst moet niet als officieel erkend worden beschouwd.

Wreedheid en strijdlust. — De doorsnee-Japanner is sterk nationaal gezind; want al heeft de Japanner uiterlijk een groot aanpassingsvermogen, innerlijk vereert hij alleen zijn land, dat groot moet worden ten koste van alles. Aan een menschenleven hecht hij weinig waarde, het individu is niets, de gemeenschap alles. De gruwelijkste straffen stonden op kleine vergrijpen. Want hoe diep het Boeddhisme zich ook in het Japansche leven ingeworteld heeft, de wreedheid heeft het niet kunnen uitroeien. Zoo komt het ook, dat het eigenaardige gebruik om door middel van harakiri zelfmoord te plegen (de Japanners noemen dit seppoekoe), wanneer men een of ander onrecht heeft begaan, niet afgeschaft is kunnen worden, al heeft men daartoe tallooze pogingen in het werk gesteld.

De Japansche veroveringszucht en strijdlust deed Japan Korea op China veroveren en later Mandsjoerije. In enkele tientallen jaren tijds groeide Dai Nippon (de oorspronkelijke naam van Japan, welke beteekent: Land waar de zon opgaat) uit tot het machtigste en meest gevreesde land in het Oosten van Azië, hetgeen ook weer bewezen wordt door het momenteele conflict met China. Keizer van Japan is thans

Hirohito, die weliswaar weinig invloed kan doen gelden op het staatsbestier, doch door het volk toch nog altijd wordt vereerd als een „door God bestemd heerscher". (Het Actueel Gebeuren)
(Vor. ber. Positie Keizer 2011 G)

11 FEBRUARI 1940

A. **NEDERLAND EN DE OORLOG 1939-'40. — Faillissementen in 1939. —**
Volgens het Centraal Bureau v. d. Statistiek heeft in 1939 het aantal faillissementen 2129 bedragen, tegen 2526, 3125 en 4405 in de jaren 1938, 1937 en 1936. De vermindering bedroeg bijna 52% vergeleken met het aantal in 1936. **(V. b. Overz. Faill. 3638 D)**

Specerijen. - Uitvoer verboden. —
Thans is afgekondigd een verbod tot uitvoer van specerijen „ter bescherming van de levensbelangen van het Rijk".
Het betreft hier den uitvoer van kruidnagelen, moernagelen en kruidnagelstelen, muskaatnoten, foelie en foelieschillen, kaneelknoppen (flores cassia), kaneel, ook witte kaneel, cassia lignea en cassia vera en alle bast en schors van kaneelboomsoorten, vanille, saffraan, zoomede peper van alle soorten, ook piment- en nagelpeper, witte, zwarte en lange peper, Cayenne- en Spaansche peper, alsmede staartpeper of cubebe.

Tweede Kamer. - Bescherming van Kunstschatten. - Credieten aangevraagd. —
Op 8 Februari is ingediend een wetsontwerp, waarin de regeering dekking vraagt voor de uitgaven ter bescherming van kunstschatten, op grond van de wet betreffende bescherming tegen luchtaanvallen. Noodig is totaal *f* 2.000.000 voor de eerste uitvoering der maatregelen. De jaarlijksche uitgaven worden begroot op *f* 68.000. **(Vor. ber. Kunstschatten 3961 E)**

Drie slagkruisers voor Indië. —
In haar Memorie van Antwoord op het Voorloopig Verslag over de begrooting van Nederlandsch-Indië laat de Nederlandsche regeering zich als volgt uit over de kwestie der maritieme verdediging van Nederlandsch-Indië:
„Ook de regeering kan geen waardeering hebben voor de wijze, waarop schrijvers, die terzake geenerlei verantwoordelijkheid dragen, zich in couranten en tijdschriften nopens de voorgenomen vlootversterking hebben uitgelaten. De regeering gaat echter in deze aangelegenheid doelbewust haar eigen weg, waarbij de verschillende ambtelijke adviezen, voor zoover noodig mondeling toegelicht door gezaghebbende marine-deskundigen, tot richtsnoer worden genomen. Te dezer zake kan thans worden medegedeeld, dat de regeering na rijp beraad haar gedragslijn heeft bepaald. Zij heeft besloten den aanbouw te bevorderen van een drietal slagkruisers. Een wetsvoordracht ter zake zal te zijner tijd, nadat de Volksraad zal zijn gehoord, aan het oordeel van het parlement worden onderworpen. In afwachting daarvan meent de regeering zich te mogen onthouden van beschouwingen over de uitbreiding van de maritieme weermiddelen in Indië." **(Vor. ber. Slagkruisers 3994 A)**

Alg. Ned. Ver. voor Vreemdelingenverkeer. - Oud-minister Deckers tot voorzitter gekozen. —
Op de gehouden vergadering van het hoofdbestuur van de Alg. Ned. Ver. voor Vreemdelingenverkeer werd op 7 Februari met algemeene stemmen tot voorzitter gekozen oud-minister dr. L. N. Deckers, lid der Tweede Kamer.
De huidige voorzitter, C. R. T. baron Krayenhoff, had reeds geruimen tijd geleden den wensch te kennen gegeven als voorzitter af te treden.
(Vor. ber. Directeur Vreemdelingenverkeer 2906 B)

Eerste Kamer. - Begrooting van Sociale Zaken aangenomen. —
De begrooting van Sociale Zaken werd op 8 Februari in de Eerste Kamer aangenomen. Tegen stemden de N.S.B. **(Vor. ber. Begr. Sociale Zaken 4044 C)**

Het ontslag van generaal Reijnders. - Het antwoord van de regeering op de vragen van den heer Van Poll.
Naar het A.N.P. verneemt, is door den minister van Algemeene Zaken a. i. en van Defensie, in antwoord op de schriftelijke vragen van den heer Van Poll, luidende:
„Is de regeering bereid de Kamer volledig in te lichten omtrent de aanleiding tot het verzoek van generaal Reijnders om ontslag als opperbevelhebber van land- en zeemacht en omtrent de overwegingen welke tot de inwilliging van dat verzoek hebben geleid?", op 7 Febr. bij de Tweede Kamer het volgende bescheid ingezonden:

De regeering moet tot haar leedwezen deze vragen ontkennend beantwoorden, daar zij het verleenen van de verzochte inlichting strijdig acht met het belang van den Staat.
Zij kan er slechts aan toevoegen, dat het verschil van meening, hetwelk tot de ontslagaanvrage leidde, niet ligt in een der aangelegenheden, welke zij tot dusverre in de organen der publieke opinie genoemd zag. Ware zulks wel het geval, dan zou zij tegen het verleenen van de verzochte inlichting geen bezwaar kunnen maken.
Vanzelfsprekend is, dat het verschil evenmin ligt op het gebied van de handhaving der neutraliteit, waaromtrent onder de overgroote meerderheid van ons volk, laat staan onder hen die verantwoordelijkheid dragen, niet het geringste verschil van inzicht bestaat.
Het verschil ligt in vragen van militair beleid, waarover in het openbaar geen gedachtenwisseling gevoerd, en zelfs geen aanduiding gegeven kan worden, zonder het staatsbelang te schaden.
(Vor. ber. Ontslag gen. Reijnders 4122 G)

Uitvoering der Kinderbijslagwet. - Voorbereidingscommissie geïnstalleerd. —
De minister van Sociale Zaken, dr. J. v. d. Tempel, heeft de dezer dagen ingestelde commissie voor de voorbereiding van de uitvoeringsmaatregelen der Kinderbijslagwet geïnstalleerd. De commissie heeft haren arbeid bereids aangevangen.
(Vor. ber. Kinderbijslagverzek. 4072 D)

Woningbouw. —
Het Centraal Bureau voor de Statistiek deelt de volgende cijfers mede omtrent den woningbouw in Nederland.

		I.	II.	III.	IV.
1939	December	650	1.733	351	1.382
	November	1.140	2.898	337	2.561
	October	2.076	3.318	458	2.860
	September	1.984	3.847	403	3.444
	Augustus	2.425	3.600	341	3.259
	Juli	3.372	3.598	341	3.259
	Juni	3.510	3.370	505	2.865
	Mei	3.044	4.446	605	3.841
	April	2.882	3.705	520	3.185
	Maart	4.939	2.800	447	2.353
	Februari	3.680	2.005	512	1.493
	Januari	3.389	2.367	513	1.854
1938	December	2.309	2.697	258	2.439

I. Met den bouw begonnen. II. Gereed gekomen woningen. III. Na onbewoonbaarverklaring ontruimde, gesloopte en aan haar bestemming onttrokken woningen. IV. Netto vermeerdering.
(Vor. ber. Woningbouw 3132 A)

Grensarbeiders in Duitschland. - Regeling thans officieel.—
De Regeeringspersdienst meldt: „Tusschen vertegenwoordigers van de Duitsche en van de Nederlandsche regeering zijn te Den Haag opnieuw onderhandelingen gevoerd en zijn overeenkomsten getroffen, die het verder verrichten van arbeid door de wederzijdsche onderdanen in beide staten mogelijk maken. O.a. werd overeengekomen, dat aan de Nederlandsche arbeiders en bedienden, die in December 1939 en Januari 1940 ten gevolge van de opheffing der vergunning tot het medenemen van deviezen de arbeid moesten neerleggen en die hun vroegeren arbeid in het grensgebied weer wenschen op te nemen, de vereischte toestemming moet worden verleend."

Visum voor in Nederland wonende vreemdelingen. —
De Regeeringspersdienst meldt:
Binnenkort zullen vreemdelingen, die in Nederland

woonachtig zijn en tijdelijk naar het buitenland vertrekken, voor terugkeer naar Nederland een visum behoeven.

Rotterdamsche Bankvereeniging N.V. - Dividend over 1939 5% (v. j. 5%). —
Alhoewel het bankwezen in 1939 geen werkelijk goed jaar was, zooals in het verslag over 1939 der Rotterdamsche Bankvereeniging wordt opgemerkt, was het behaalde resultaat toch bevredigend.
Voorgesteld wordt na storting in het pensioenfonds, afschrijving van *f* 579.401 (v. j. *f* 550.000) op gebouwen en toevoeging van *f* 1.000.000 aan de bijzondere reserve (v. j. *f* 500.000 aan de gewone reserve) een dividend van 5% (onv.) uit te keeren. Er is *f* 289.200 voor dividend- en tantième-belasting uitgetrokken. Mocht dit met het oog op de nieuwe toestanden niet voldoende zijn, dan zal zulks uit het saldo op nieuwe rekening worden voldaan.
(Vor. ber. Rotterd. Bankver. 3978 A)

Eerste Kamer. - Begrooting van Koloniën. - Defensie van West-Indië. —
Op 6 Februari is de begrooting van Koloniën z.h.s. in de Eerste Kamer aangenomen.
De heer De Savornin Lohman (c.h.) zeide, met genoegen te hebben gezien dat er meer gedaan zal worden voor de verdediging van Suriname en Curaçao. Het is noodzakelijk, dat voor de defensie ook de aandacht op de West wordt gevestigd. Spr. wijst op de groote oliebelangen van Curaçao. Suriname ligt niet zoo excentrisch om buiten de gevarenzône te vallen. Wat er gebeurd is bij de Rio de la Plata, zegt ons toch heel wat. Voor Suriname is *f* 100.000 meer beschikbaar gesteld, met name voor mitrailleurs tegen luchtkrachten en tegen pantsers. Ook aan mijnversperringen moet worden gedacht. Eén oorlogsbodem kan niet Suriname en Curaçao bedienen. Ook in Suriname behoort een, zij het niet groot, schip te zijn. Suriname moet niet worden vergeten.
(Vor. ber. Begr. Koloniën 4063)

Tweede Kamer. - Leeningfonds 1940. - Successie-belasting - Benzinebelasting - Heffing op koffie - Suikeraccijns. —
De minister van Financiën, jhr. mr. D. J. de Geer, heeft op 10 Februari een wetsontwerp ingediend tot heffing van een aantal belastingen ter dekking van een uitgaafpost over 1940 van *f* 18.1 millioen van het Leeningfonds-1940. Deze vier voorzieningen zijn:

1. **Successiebelasting.** De opcenten worden met 15 verhoogd. Geschatte opbrengst over een jaar *f* 5.5 millioen.

2. **Benzinebelasting.** Verhooging met 1,368 cent per liter. De pompprijs stijgt daardoor tot 18½ cent. Geschatte opbrengst over een jaar *f* 7.6 millioen.

3. **Heffing op Koffie.** Deze bedraagt *f* 20 per 100 K.G. koffie, hetgeen neerkomt op *f* 24 per 100 K.G. hier te lande gebrande koffie. Voor ingevoerde gebrande koffie bedraagt de heffing *f* 26 per 100 K.G. Geschatte opbrengst bij 40.000.000 K.G. jaarlijksch gebruik *f* 8 millioen. De nieuwe belasting beteekent dus een druk van 12—13 cent per pond koffie, ongeacht van welke soort of kwaliteit.

4. **Suikeraccijns.** Heffing van 10 extra opcenten. Geschatte opbrengst per jaar *f* 5.5 millioen.

Een gelijk met de indiening van het wetsontwerp afgekondigd Kon. besluit bepaalt, dat de heffingen op koffie en benzine reeds met ingang van Zondag 11 Februari van kracht worden. De verhooging van den suikeraccijns en van de Successiebelasting gaan 1 Mei 1940 in.

En de minister kondigt aan, dat deze nieuwe belastingen ten minste vijftien jaar lang — en waarschijnlijk nog wel langer — geheven zullen moeten worden.
(Telex-A. N. P.) **(Vor. ber. Leeningfonds 4109; Nederland en de Oorlog 1939-'40, 4125 B)**

A. **ROEMENIE. — Defensie. - Grensverdediging. - „Dijk van Carol". —**
In geval van een aanval op Roemenië zullen de wateren der kanalen, die deel uitmaken van den: „dijk van Carol" — het groote nieuwe systeem van grensversterkingen, dat eerst kortgeleden werd aangelegd — onmiddellijk overdekt worden met brandbare vloeistoffen.
Deze bijzonderheid is onthuld door het dagblad „Universul", dat schrijft, dat de bedoeling van het kanaalsysteem is een beslissende rol te spelen in geval van een plotselingen aanval. Het zal volledige veiligheid moeten verzekeren voor de militaire bewegingen gedurende de periode die noodig is om het leger op voet van oorlog te brengen. De fortificaties omvatten ook reusachtige tankvallen. Twintigduizend man zijn en worden nog aan het werk gehouden aan deze versterkingen, waarmede in 1938 een begin gemaakt is. Er zijn 80 dijken aangelegd. De eerste berichten over den bouw zijn voor de Roemeensche pers vrijgegeven. (Universul)

12 FEBRUARI 1940

B. **NOORWEGEN. — Verliezen ter zee. - Verontwaardiging. —**
Sinds het uitbreken van den oorlog zijn ongeveer 40 Noorsche schepen verloren gegaan. Bijna 250 zeelieden zijn om het leven gekomen.
Het laatste slachtoffer van den oorlog ter zee is de „Tempo", die, zooals gemeld, op 3 Februari op de Noordzee gebombardeerd en met machinegeweervuur bestookt is.
Publiek en pers nemen met stijgende verontwaardiging kennis van elk nieuw geval van tot zinken brengen van een Noorsch schip.
(Vor. ber. Overz. Verl. Wereldkoopvaardij 4118 B)

C. **VEREENIGDE STATEN. — Amerikaansche leveranties aan Frankrijk en Engeland. —**
Het Amerikaansche ministerie van Buitenlandsche Zaken heeft op 26 Januari medegedeeld, dat ten gevolge van den oorlog in Europa voor 1939 bij den export van Amerikaansche wapens in totaal een bedrag van $ 204.555.780 is verhandeld, of tweemaal het bedrag voor 1938. Deze geweldige groei is voor een zeer groot deel toe te schrijven aan den export van legervliegtuigen, onderdeelen daarvan en motoren.
Het bovengenoemde cijfer heeft betrekking op materieel, waarvoor op het oogenblik uitvoervergunning is verleend.
De waarde der scheepstransporten omvatte thans in totaal een bedrag van $ 102.298.298. In 1938 werd vergunning verleend voor een totale waarde van $ 83.000.000. Vaak verloopen tusschen het verstrekken van de vergunning en de verscheping maanden.
In den loop van het vorige jaar kocht Frankrijk voor een bedrag van $ 38.020.923 aan oorlogsmaterieel, waaronder voor $ 30.424.096 aan legervliegtuigen.
Alleen gedurende de maand December kocht dit land voor $ 14.479.521 aan legervliegtuigen.
Groot-Brittannië verkreeg in den loop van 1939 uitvoervergunning voor een gezamenlijke waarde van $ 31.436.389, waaronder voor $ 28.680.093 aan legervliegtuigen.
Voor eenige leveranties in 1939 waren de uitvoervergunningen reeds in 1938 gegeven. (Telex-A. N. P.)

D. **ITALIE. — Begrooting 1940-'41. —**
Door den ministerraad is de begrooting voor 1940-1941 goedgekeurd. De uitgaven worden op 34.895.000.000 lire en de inkomsten op 29.002.000.000 lire geraamd, zoodat het deficit ± 5.893.000.000 zou beloopen.
De defensiebegrooting vertoont een verhooging van 2.568.000.000 lire. De begrooting van het departement van Financiën wordt met 1.616.000.000 lire verhoogd.
(Keesings Fin. Archief) **(V. b. Begrooting 3812 A)**

OORLOG 1939-'40. —
ENGELAND. — **Neville Chamberlain's verklaring in het Lagerhuis. - Finsche hulp onderweg. - Aanval op lichtschepen. —**
Sprekende over den oorlogstoestand heeft Neville Chamberlain op 8 Februari in het Lagerhuis gezegd, dat de op 5 Februari te Parijs gehouden bijeenkomst van den oppersten oorlogsraad resultaten heeft gehad, welke zelfs nog waardevoller waren dan tevoren het geval is geweest.
De verbinding tusschen Groot-Brittannië en Frankrijk is inniger dan een bondgenootschap.
Chamberlain heeft verder medegedeeld, dat thans verdere hulp op weg is naar Finland.
Ten aanzien van de vernieuwing van het Balkanpact zeide Chamberlain, dat dit feit blijk geeft van de vastberadenheid der regeeringen van de Balkanlanden, alles te doen, wat in haar vermogen ligt om de stabiliteit en veiligheid in Zuid-Oost-Europa te handhaven.
Chamberlain noemde het tot zinken brengen van het lichtschip ten Oosten van Dudgeon een „weloverwogen barbaarschen aanval — geen oorlog, doch moord — daden van gangsterdom. De verschrikking en afschuw, welke zij bij alle fatsoenlijke menschen verwekken, maken ons des te vastberadener om voort te gaan met den strijd tot de beschaving gezuiverd zal zijn van dergelijke gemeenheid".
Ten slotte zeide Chamberlain: „Wij hebben geen reden onvoldaan te zijn over de openingsphasen van den oorlog en wij zien de toekomst met kalmte, vastberadenheid en ongeschokt vertrouwen tegemoet".
(Vor. ber. Chamberlain 4116)

Werkloosheid. - 1.518.896 werkloozen. —
Op 15 Januari bedroeg, volgens een mededeeling van het ministerie van Arbeid, het aantal werkloozen 1.518.896, hetgeen 157.371 hooger is dan op 11 December. Een deel van deze werkloozen zou aan het werk kunnen worden gezet en bovendien, zoo wordt gezegd, verspillen vele arbeiders hun krachten op ander gebied, bij voorbeeld door het schillen van aardappelen voor het leger. Ook deze mannen zouden betere diensten kunnen verleenen aan de oorlogsindustrie. **(Vor. ber. Werkloosheid 3306 A)**

Vleeschrantsoen begint op 11 Maart. —
De minister voor de Voedselvoorziening, Morrison, heeft op 6 Februari medegedeeld, dat de vleeschdistributie op 11 Maart zal beginnen.
(Vor. ber. Rantsoeneering 4077)

Rede van Sir Kingsley Wood, den minister van Luchtvaart. - Duitschlands onbehaaglijk bondgenootschap met Rusland. —
De tegenstelling tusschen Frankrijk en Groot-Brittannië eenerzijds, die zich vereenigd hebben tot één machtige natie ter verdediging van de vrijheid, en „het onbehaaglijke bondgenootschap" van Rusland en Duitschland anderzijds, was het hoofdthema van de redevoering, welke Sir Kingsley Wood, de Britsche minister van Luchtvaart, op 10 Februari te Bristol uitsprak.
Wij betreuren het, aldus spr., oprecht, dat de uitoefening van onze macht ter zee moeilijkheden en soms zelfs zware ongemakken opleveren voor de neutrale landen. Wij doen ons best, dit tot een minimum te beperken.
Echter moeten de neutralen bedenken, wat het zou beteekenen, indien geheel Europa zou moeten lijden onder de ontzaglijke verschrikkingen, welke thans aan het ongelukkige Poolsche volk zijn opgelegd. De toestanden in het door de Duitschers bezette deel van Polen zijn gewoonweg afschuwelijk. Zij zijn veel erger dan in het door Rusland bezette Polen.
De steeds slechter wordende financieele en economische positie moet wel tot ernstige bezorgdheid onder vele Duitschers leiden.
Doch nog grooter is de bezorgdheid ten aanzien van de Sovjets. Zelfs Von Ribbentrop zou niet durven beweren, dat Duitschland groote politieke of materieele voordeelen uit dit onbehaaglijke bondgenootschap heeft getrokken.
Anderzijds is de samenwerking tusschen Frankrijk en Engeland nog nooit zoo hecht en vertrouwd geweest als op het oogenblik.
Op groote schaal zijn vliegtuigen voor ons in aanbouw bij Canadeesche fabrieken. Zoo juist zijn nieuwe bestellingen gedaan tot totaal £ 6 millioen ($ 30 millioen). (Dit is de grootste bestelling in haar soort, welke ooit aan het Dominion is gegeven.)
In Groot-Brittannië is de vliegtuig-productie in het afgeloopen jaar verdubbeld en vertoonen de nieuwe typen groote voordeelen, wat hun gevechtskwaliteiten betreft, boven die van het vorige jaar. Maar wij zullen de volgende twaalf maanden groote aantallen vliegtuigen noodig hebben en wij hebben onze productie gebaseerd op een sterk vergroote schaal.

Labourparty stelt oorlogsdoel. —
De Britsche Labourparty heeft een manifest opgesteld, waarin de stichting van een gemeenebest van staten onder een collectief gezag, dat aan de volkomen souvereiniteit der staten een einde zou maken, wordt voorgesteld als het voornaamste oorlogsdoel. Dit manifest is ter goedkeuring doorgezonden aan Léon Blum. **(Vor. ber. Labourparty 3831 D)**

Nieuw Engelsch-Turksch handelsverdrag. —
Op 3 Februari is te Londen een Engelsch-Turksch handels- en betalingsverdrag onderteekend, dat een geringe wijziging brengt in het bestaande, in 1936 gesloten verdrag.
Namens Engeland teekende Halifax en namens Turkije de gezant. **(Vor. ber. Handelsaccoord 4088 A)**

FRANKRIJK. — **Sovjet-gebouwen te Parijs doorzocht. —**
Het Sovjet-Russische telegraaf-agentschap Tass meldt op 8 Februari officieel dat de Fransche politie bij de Russische handelsvertegenwoordiging te Parijs een huiszoeking heeft gedaan. In dit communiqué wordt gezegd:
Op 5 Februari, des ochtends om half tien, drongen ongeveer 100 man in burgerkleeding het gebouw binnen. Zij verklaarden door den prefect van politie gemachtigd te zijn een huiszoeking te doen. Zij sneden terstond alle telefoonleidingen door en traden de dienstlokalen en de woning van den plaatsvervangenden handelsvertegenwoordiger, Estratov, binnen, welke eveneens, ondanks alle protesten, doorzocht werd. Tijdens de huiszoeking werd een aantal documenten in beslag genomen, terwijl kasten en safes opengebroken werden. De ambtenaren der handelsvertegenwoordiging, die voor het vervullen van hun dienst verschenen waren, werden vastgehouden en onder politiebewaking naar hun eigen woningen geleid, welke eveneens doorzocht werden. Tezelfdertijd werden in de lokalen der Intouristvertegenwoordiging en in het gebouw van de vroegere Sovjetschool huiszoekingen gehouden. Daarna werden de aangehouden ambtenaren der handelsvertegenwoordiging in vrijheid gesteld. Onmiddellijk nadat hij van deze gebeurtenissen kennis had gekregen, heeft de ambassadeur der Sovjet-Unie te Parijs, Soeritz, twee ambtenaren der ambassade naar de handelsvertegenwoordiging gezonden met den eisch, dat het gebouw terstond zou worden vrijgegeven en dat de geconfiskeerde documenten teruggegeven zouden worden.
Nadat de politie dezen eisch van de hand gewezen had, diende ambassadeur Soeritz denzelfden dag om 17 uur een protest in bij de Fransche regeering tegen het optreden der politie-autoriteiten, waarbij hij het stopzetten der huiszoeking en teruggave van alle daarbij geconfiskeerde documenten bleef verlangen.
In politieke kringen te Moskou wordt er op gewezen, dat deze huiszoeking in strijd is met alle internationale gebruiken, aangezien de leidende ambtenaren der Sovjet-Russische handelsvertegenwoordigingen in het buitenland dezelfde exterritoriale positie genieten als de ambtenaren der diplomatieke missies.

Motie van vertrouwen voor Daladier. - Allen stemmen voor. —
De geheime debatten in de Fransche Kamer zijn op 10 Februari geëindigd met een overwinning van het kabinet-Daladier. Nadat 's middags met gesloten deuren van 3.30 tot 6.30 beraadslaagd was, heeft de Kamer, met alle stemmen van de 534 aanwezige afgevaardigden, de volgende, door alle fractievoorzit-

ters geteekende motie van vertrouwen aangenomen: „De Kamer, na kennis genomen te hebben van de mededeelingen, die de regeering gedaan heeft in een geheime zitting, welker discussies gekenmerkt werden door een hooggestemde vaderlandsliefde, brengt hulde aan de krachtsinspanning der regeering en aan de heldhaftigheid van onze legers en spreekt het vertrouwen uit, dat de regeering, met medewerking van het parlement, den oorlog tot de overwinning voortzet."

DUITSCHLAND. — **Alle olie-voorraden in bezet Polen in beslag genomen.** —
Minister Frank, de gouverneur-generaal van romp-Polen, heeft op 1 Februari de inbeslagneming van alle olievoorraden in het gouvernement-generaal gelast. De verkoop van olie zal voortaan, evenals die van tabak, alcohol, zout en lucifers, een regeeringsmonopolie zijn.
De olie zal tegen een bij de wet vastgestelden prijs worden opgekocht. Bovendien zijn alle petroleumproduceerende en raffineerende organisaties onder de jurisdictie geplaatst van het douanerégime van het gouvernement-generaal.
Op 30 Januari had minister Frank reeds in een redevoering gezegd, dat het economisch systeem van het gouvernement-generaal zoo ontwikkeld zal worden, dat het een onwrikbaar deel van het Duitsche economische systeem gaat uitmaken. Voor zoover de bevolking van dit land bereid is, aan die nieuwe orde mede te werken, zullen wij het onder bescherming van het rijk nemen. Maar hij, die zich tegen het rijk keert, is verloren.

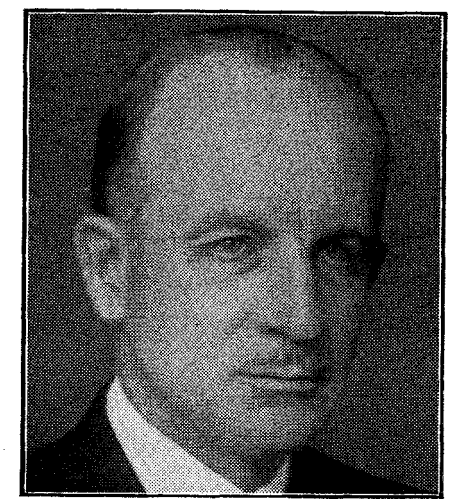
Posen verandert van naam; wordt rijksgouw Wartheland. —
Het Duitsche Reichsgesetzblatt publiceert het volgende decreet van Hitler: mijn decreet over de verdeeling en het bestuur der Oostelijke gebieden van 8 October 1939 verander ik in zooverre, dat de rijksgouw Posen voortaan rijksgouw Wartheland zal worden genoemd. (Telex-A. N. P. - Agence Belga)
(Vor. ber. Polen, confisc. Staatsvermogen 4124)

13 FEBRUARI 1940

A. **JOEGO-SLAVIE. — De torpedojager „Loebliana" gezonken.** —
De Joegoslavische torpedojager „Loebliana" is op 24 Januari na op een zich onder water bevindend rif te zijn gestooten, in de Adriatische zeehaven Sibenik gezonken. (Agence Belga)

B. **DENEMARKEN. — In- en uitvoer 1939.** —
Invoeroverschot 1939: 167.7 millioen kronen (vorig jaar 90.4 millioen kronen). De uitvoer bedroeg 1574.6 millioen kronen (vorig jaar 1534.9 millioen kronen), de invoer 1742.3 (vorig jaar 1625.3) millioen kronen. (Børsen) **(V. b. In- en Uitvoer 2914 C)**

C. **VEREENIGDE STATEN. — Onderstaatssecretaris Sumner Welles naar Europa. - Hij zal Italië, Frankrijk, Duitschland en Engeland bezoeken om den toestand te bestudeeren.** —
President Roosevelt heeft op 9 Februari op een persconferentie medegedeeld, dat hij onderstaatssecretaris Sumner Welles naar Europa zal zenden, om persoonlijk den toestand in Italië, Frankrijk, Engeland en Duitschland gade te slaan. Hij vertrekt op 17 Februari naar Europa met het Italiaansche mailschip Rex, dat rechtstreeks naar Italië vaart.
Hij voegde hieraan toe, dat Sumner Welles opdracht heeft geen voorstellen te doen of verbintenissen aan te gaan in naam van de Vereenigde Staten. De verklaringen, welke hij zal ontvangen van de officieele personen van de Europeesche regeeringen zullen alleen bestemd zijn voor den president en den minister van Buitenlandsche Zaken, Cordell Hull. President Roosevelt zeide, dat deze verklaringen als strikt vertrouwelijk zullen worden beschouwd.
Cordell Hull heeft er op gewezen, dat er met de neutralen besprekingen zijn geopend, maar dat deze „geen plan of plannen behelzen, doch slechts het karakter dragen van een voorbereidend onderzoek met betrekking tot een gezond internationaal-economisch stelsel en tegelijkertijd tot een wereldomvattende beperking der bewapening." De besprekingen konden, naar de staatssecretaris er aan toevoegde, uitgebreid worden tot de oorlogvoerenden, in zooverre deze twee gemeenschappelijke problemen van den toekomstigen vrede er bij betrokken zijn. Zij omvatten geen „zaken, waarbij de tegenwoordige oorlogsomstandigheden betrokken zijn".
Het staatsdepartement wijst er op, dat deze besprekingen geen verband houden met het bezoek, dat Sumner Welles aan Europa zal brengen.
De besprekingen met de neutrale staten zijn, naar te Washington is medegedeeld, begonnen met het uitnoodigen van de diverse ambassadeurs en gezanten van deze mogendheden. Cordell Hull heeft op 9 Februari een onderhoud gehad met den Nederlandschen gezant, dr. A. Loudon.
Een vertegenwoordiger van het departement van staat heeft medegedeeld, dat de besprekingen niet begonnen zijn om vrede te verkrijgen, doch om na te gaan hoe de wereld georganiseerd moet worden nadat vrede gesloten is.

Sumner Welles.

Sumner Welles is 47 jaar. Hij is uit den diplomatieken dienst voortgekomen. Hij is gezant geweest in Zuid-Amerika en Japan en in 1924 werd hij als bemiddelaar naar Honduras gezonden ter oplossing van een geschil tusschen die republiek en de Britsche regeering. In 1937 werd hij ondersecretaris van Buitenlandsche Zaken.
President Roosevelt heeft voorts opgemerkt, dat het onjuist zou zijn, zijn verklaring grooter beteekenis toe te kennen dan er in lag. Welles zal niet naar Rusland en Finland gaan. Roosevelt zei voorts, dat hoewel de Ver. Staten diplomatieke vertegenwoordigers hebben in de hoofdsteden van de vier landen welke Welles zal bezoeken, het van beteekenis kan zijn dat één man alle vier de landen bezoekt om verslag uit te brengen, in plaats dat men vier verslagen krijgt van vier verschillende menschen.
Het bezoek van Welles is niet aan een bepaalden tijd gebonden. Hij zal overal zoo lang blijven als hij nuttig oordeelt. Hij zal geen staf van medewerkers meenemen. Te Washington is de algemeene indruk dat Roosevelt en Hull een rapport wenschen van iemand die geheel onbevooroordeeld tegenover de situatie staat en dat zij uit rapport vergelijkingsmateriaal willen putten. Het besluit beteekent niet de aankondiging van een vredesinitiatief.
Gelijk met Welles vertrekt Myron Taylor, de persoonlijke afgezant van president Roosevelt bij het Vaticaan. Taylor en Welles zullen gezamenlijk reizen. (Telex-A. N. P.)
(V. b. Pres. Roosevelt 4123 A; Cordell Hull 3810 E; Sumner Welles 3711 C; Myron C. Taylor 4068 A)

14 FEBRUARI 1940

D. **SOVJET-RUSLAND. — Krijgsverrichtingen in Finland van 4—10 Februari 1940.** —
4 Februari: Russische luchtaanvallen op Finsche steden duren voort.
5 Februari: Weder een Russische divisie in Finland totaal vernietigd.
6 Februari: Mannerheim-linie vruchteloos bestookt.

Russische luchtactie tegen Finland van Estland uit.
8—10 Februari: Steeds feller worden de aanvallen van de in menschenmateriaal overmachtige legers op de Finsche Mannerheim-linie bij Summa in de Karelische landengte. De strijd op dit punt van de linie duurt nu reeds 14 dagen. Op alle fronten hebben de Finnen tot dusverre stand gehouden. Het aantal mannen, dat de Russen dagelijks bij het offensief op de Karelische landengte verliezen, wordt op 3000 geschat (dooden, gewonden en/of krijgsgevangenen). Sinds het begin van het offensief hebben zij meer dan 33.000 man op deze wijze verloren.
Hun troepenmacht is enorm. Er is een schatting van 300.000 man, maar aan den anderen kant wordt het betwijfeld, of zooveel soldaten op een betrekkelijk zoo smal front gebruikt kunnen worden.
Aan het Noordelijke front maken de Russen gebruik van parachutes om machinegeweren, munitie en voedsel te verschaffen aan de patrouilles, die in het uitgestrekte en desolate Niemandsland dienst doen. Soms zijn Finsche patrouilles er eerder bij dan de Russen; een bitter gevecht tusschen beide patrouilles is dan het gevolg.
Volgens den correspondent van de „Dagens Nyheter" vecht thans een deel van het korps van Zweedsche en Noorsche vrijwilligers aan het Noordelijke front in de vuurlinie. Deze afdeelingen vallen de terugtrekkende Russen in den rug aan. (Red. K. H. A.)
(Vor. ber. Overz. v. 28 Jan.—3 Febr. '40, 4122 B)

A. **JAPAN. — Belangrijke verklaring van den minister van Buitenlandsche Zaken, Arita, in zake het sluiten van een niet-aanvalsverdrag t.a.v. Ned. Oost-Indië. - Opzegging van het Arbitrage-verdrag met Nederland. - Het incident „Asama Maru". - Saito, leider van de Minseito partij, tegen het oorlogsdoel in China. —**
De Japansche minister van Buitenlandsche Zaken, Arita, heeft op 9 Februari geantwoord op een interpellatie over de Japansche politiek ten aanzien van de Zuidzee-mogendheden.
Mijake, een vooraanstaand lid van de partij der sociale massa, had er op aangedrongen, dat de Japansche regeering de ontginning der natuurlijke hulpbronnen en de bevordering van handel en immigratie in Britsch-Indië, Nederlandsch-Indië en op de Philippijnen zou aanmoedigen. Hij verklaarde zich een voorstander van het sluiten van een niet-aanvalsverdrag, om te bewijzen, dat Japan in dit Zuidzee-gebied geen territoriale bedoelingen heeft.
Minister Arita antwoordde, dat het voor Japan wenschelijk en noodzakelijk is, de economische banden in de Zuidzee nauwer aan te halen, zooals hij reeds in zijn rede in den Landdag van 1 Februari betoogd had. Het is zijn overtuiging, dat Japan door alle middelen moet streven naar ontginning en gebruik van de natuurlijke hulpbronnen in dit gebied.

Bij een niet gering deel van het publiek in de Zuidzeemogendheden, aldus Arita, bestaat de verkeerde voorstelling of het misverstand, dat Japan territoriale verlangens heeft. De Japansche regeering heeft daarom alles gedaan en doet nog steeds alles om een dergelijk misverstand of verkeerde voorstelling uit den weg te ruimen.

Het misverstand is nog niet geheel verdwenen, terwijl het aanboren van natuurlijke hulpbronnen het kunnen versterken.
Indien er middelen zijn om de Zuidzee-mogendheden er van te overtuigen, dat Japan geen territoriale bedoelingen heeft, is het zeer gewenscht, dat die middelen worden aangegrepen.

In dezen geest, aldus Arita, is het denkbeeld van een niet-aanvalsverdrag zeker te billijken. Er zijn echter in Europa eenige landen, die niet voor non-agressiepacten voelen en andere, die trouw blijven aan hun traditioneele neutraliteitspolitiek. Japan heeft geen enkel bezwaar tegen het sluiten van een niet-aanvalsverdrag, indien de Zuidzeemogendheden daartoe bereid zijn.

Na nogmaals herhaald te hebben, dat Japan geen territoriale bedoelingen ten aanzien van de Zuidzee-eilanden heeft, en met klem verklaard te hebben, dat Japan niettemin in die streken met alle middelen naar economische ontwikkeling moet streven, gaf de minister den interpellant de verzekering, dat de regeering haar best doet den Zuidzee-mogendheden het standpunt en de ware bedoelingen van Japan te doen begrijpen.

In verband met bovenstaand bericht wordt in Nederlandsche gezaghebbende kringen opgemerkt, dat ons land blijkens zijn in Indië sedert tientallen jaren gevoerde open-deurpolitiek er prijs op stelt, dat buitenlandsch kapitaal en buitenlandsche ondernemingsgeest in ruime mate deel hebben aan de economische ontwikkeling van het land en zulks ook in de toekomst gaarne zal bevorderen.
Zooals bekend, heeft de Nederlandsche regeering tot dusver nimmer aanleiding gevonden tot het sluiten van non-agressiepacten, wijl zulke overeenkomsten niet passen in het raam van Nederlands zelfstandigheidspolitiek.

Dat Japan tot het sluiten van zulk een pact bereid zou zijn, moet in elk geval als een te waardeeren vriendschappelijke geste worden opgevat.

Japan zegt Arbitrageverdrag met Nederland op. - Bereid om over nieuw verdrag te onderhandelen. —
De woordvoerder van het ministerie van Buitenlandsche Zaken heeft medegedeeld, dat de Japansche regeering de noodige formaliteiten heeft vervuld voor het beëindigen van het verdrag van arbitrage met Nederland op 11 Augustus 1940.
Het bij dit op 19 April 1933 gesloten verdrag gevoegde protocol bepaalt namelijk, dat ingeval wijziging komt in de wettelijke positie van Japan t.o.v. het Permanente Hof van Internationale Justitie als uitvloeisel van het uittreden van Japan uit den Volkenbond, de beide contracteerende partijen overleg dienen te plegen over het al of niet herzien der bepalingen in het verdrag, welke betrekking hebben op het Permanente Hof van Internationale Justitie.

Incident „Asama Maru". —
De Japansche minister van Buitenlandsche Zaken, Arita, heeft op 7 Februari in den Landdag verklaard, dat Japan bereid is het vrijlaten van negen Duitschers van de „Asama Maru" te aanvaarden. De zaak zal echter niet als geregeld worden beschouwd, voor alle Duitschers zijn teruggekeerd.
(Lord Halifax had in het Britsche Hoogerhuis verklaard, 9 van de 21 Duitschers vrij te laten.)

Saito's verklaring in zake het oorlogsdoel in China.
In de op 2 Februari gehouden zitting van den Japanschen landdag heeft Saito, de 70-jarige leider van de Minseito, een der grootste regeeringspartijen, een duidelijke uiteenzetting van het Japansche oorlogsdoel in China verlangd. Hij zeide, dat de verklaring van December 1938, afgelegd door prins Konoje, te idealistisch was en dat de nieuwe Chineesche regeering zonder leger te zwak is om het bezette gebied te kunnen beheerschen. De geschiedenis, aldus Saito, heeft geleerd, dat slechts een sterk land vrede moet aanbieden.
Nadat de andere partijen heftig geprotesteerd hadden tegen de uitlatingen van Saito, verklaarde premier Abé, dat de Japansche politiek in China onveranderlijk is en dat de nieuwe Chineesche regeering gesteund zal worden. Japan hoopt, dat de regeering te Tsjoengking zoo spoedig mogelijk in die regeering zal worden opgenomen.
Het leger beschouwt de uitlating van Saito als een openlijke beleediging. Namens het leger heeft de minister van Oorlog, Hata, verklaard, dat men door den oorlog tot een vriendschappelijke samenwerking wil komen, het communisme wil afweren en economische samenwerking met China en Mandsjoekwo tot stand wil brengen. De verklaring van Konoje heeft dit doel duidelijk aangegeven. In het geloof aan deze idealen zijn reeds vele soldaten met vreugde gevallen, aldus minister Hata.
Voorts wordt gemeld, dat Saito op 3 Februari een bezoek aan den voorzitter der Minseito heeft gebracht, om hem mede te deelen, dat hij uit de partij treedt. (Domei - Telex-A. N. P.)
(V. b. Min. Arita 4116 B; Minseito-partij 2838 C)

15 FEBRUARI 1940

OORLOG 1939-'40. —
DUITSCHLAND. — **Economische overeenkomst met Sovjet-Rusland. - Duitsch-Russische goederenruil. —**
Tass meldt: Op 11 Februari is te Moskou tusschen de Sovjet-Unie en Duitschland na succesvolle onderhandelingen een economische overeenkomst onderteekend.
Deze overeenkomst komt overeen met de wenschen der regeeringen van beide landen een program op te stellen voor het handelsverkeer tusschen Duitschland en Rusland, overeenkomstig de doelstelling, vastgesteld in de op 28 September 1939 tusschen den voorzitter van den raad van volkscommissarissen en volkscommissaris van Buitenlandsche Zaken der

Sovjet-Unie, Molotof, en den Duitschen rijksminister van Buitenlandsche Zaken, Von Ribbentrop, gewisselde brieven.

De economische overeenkomst regelt den uitvoer van grondstoffen uit Rusland in ruil voor Duitsche industrieproducten. Reeds in het eerste jaar zal de handelsomzet dien van eenig jaar sinds den wereldoorlog te boven gaan. Voor de toekomst ligt een verdere uitbreiding der wederzijdsche leveringen in het voornemen.

De overeenkomst is namens de Sovjet-Unie onderteekend door den volkscommissaris voor den buitenlandschen handel der Sovjet-Unie, Mikoyan en den handelsvertegenwoordiger der Sovjet-Unie in Duitschland Barbarin, en namens Duitschland door den speciален gedelegeerde der Duitsche regeering voor economische kwesties, Ritter en den voorzitter der Duitsche economische delegatie, Schnurre.

(Vor. ber. Econ. overeenkomst 3966)

ENGELAND. — **Britten mogen dienstnemen voor Finland. —**

Officieel wordt te Londen op 14 Februari medegedeeld, dat de regeering aan Britsche onderdanen vergunning heeft gegeven dienst te nemen bij de Finsche strijdkrachten. Het te Londen gevestigde recruteeringsbureau mag zich met de werving bezighouden.

(Vor. ber. Eng. hulp Finland 4087 B)

OORLOG 1939-'40. — Krijgsverrichtingen Westelijk Front van 4—10 Februari 1940. —

4 Februari: Duitsche luchtmacht valt opnieuw vele Engelsche schepen aan.

5 Februari: Engelsche mijnenvegers door Duitsche vliegtuigen tot zinken gebracht.

9 Februari: Britsche torpedojager brengt twee Duitsche duikbooten tot zinken.

10 Februari: Lichte schermutselingen aan het Westelijk front. (Red. K. H. A.)

(Vor. ber. Overz. v. 28 Jan.—3 Febr. '40, 4122)

A. **NEDERL. OOST-INDIE EN DE OORLOG 1939-40. Oorlogswinstbelasting. —**

Bij den Volksraad is op 1 Februari ingediend een ontwerp-ordonnantie tot invoering van een directe algemeene oorlogswinstbelasting. De belasting wordt geheven over elk jaar, eindigend met of na 1 Januari 1939. **(Vor. ber. Oorlogswinstbelasting 4089 B)**

Lucht- en kustverdediging. - Uitbreiding. - Crediet van *f* 9.635.700 gevraagd. —

Bij den Volksraad is de tweede aanvullende begrooting van het departement van Oorlog voor 1940 op 6 Februari ingediend.

Hierbij is een bedrag van *f* 9.635.700 aangevraagd voor de uitbreiding van lucht- en kustverdediging, voor het vormen van oorlogsvoorraden, voor de verhooging van de productie-capaciteit der artillerie-inrichtingen in verband met den internationalen toestand en ten behoeve van de buitengewone opkomst van dienstplichtigen en reserve-officieren. (Aneta)

(Vor. ber. Nieuwe vlootbasis 4076 A; Ned. Oost-Indië en de Oorlog 4119 B)

B. **CHINA. — Conflict met Japan. - Fransche spoorlijn in China door Japanners gebombardeerd. - Ver. Staten zijn geïnteresseerd in deze spoorlijn. - Kosten van het Japansch-Chineesche conflict. —**

Op 1 Februari zijn gedurende een Japansch bombardement op den Hoenming—Hanoi-spoorweg 101 personen gedood, waaronder 5 Fransche vrouwen en kinderen, familieleden van spoorwegambtenaren. 100 personen werden gewond.

De spoorlijn is op twee plaatsen beschadigd.

Naar Domei uit Tokio bericht, heeft de Fransche ambassadeur aldaar, Arsène Henry, bij den vice-minister van Buitenlandsche Zaken, Tani, geprotesteerd tegen het bombardeeren van de spoorlijn Haifong—Joennan. Tani heeft hierop geantwoord, dat het om strategisch belang noodzakelijk was den spoorweg te bombardeeren. Japan is bereid de zaak op vriendschappelijke wijze te regelen, nadat een nauwkeurig onderzoek ter plaatse zal zijn ingesteld.

In welingelichte kringen te Washington wordt vernomen, dat de ambassadeurs van de Ver. Staten te Parijs en Tokio opdracht hebben gekregen de aandacht van de Fransche en de Japansche regeering te vestigen op het belang dat de regeering van de Ver. Staten stelt in den spoorweg Haifong—Joennan, welke Fransch Indo-China met China verbindt en welke als de normale weg voor het handelsverkeer wordt beschouwd. De regeering te Washington is van oordeel, dat zekere operaties langs dezen spoorweg de belangen der Ver. Staten schaden.

Deze stappen zijn gedaan, voordat de Japansche luchtmacht op 2 Februari een trein heeft gebombardeerd, waarbij vijf Europeanen en 20 Chineezen werden gedood.

De Amerikaansche regeering motiveert haar protest met het feit, dat langs dezen spoorweg het vervoer der goederen van en naar de Ver. Staten geschiedt, terwijl Amerikaansche onderdanen veelvuldig van deze lijn gebruik maken. Ook is er op gewezen, dat het vervoer van Amerikaansche goederen op deze lijn groote vertraging ondervindt.

Kosten van het Japansch-Chineesche conflict. — De Japansche minister van Financiën maakt bekend, dat de totale kosten in verband met het Chineesche conflict met inbegrip van de ramingen voor het volgende fiscale jaar, die thans door de Kamer worden behandeld, 16.455.077.000 yen beloopen, waarvan 11.109.019.000 yen buitengewone legeruitgaven, 3.046.058.000 buitengewone vlootuitgaven en 2.300.000 yen andere kosten.

(Domei - Telex-A. N. P.)

(Vor. ber. Chin.-Japansch Conflict 4115 E)

16 FEBRUARI 1940

C. **NEDERLAND EN DE OORLOG 1939-40. — Stoomschip „Burgerdijk" door Duitsche duikboot getorpedeerd. - Redenen van de torpedeering. - Ver. Staten vragen opheldering. - Nederlandsche regeering zou schadeloosstelling vorderen. —**

De directie van de Holland Amerika Lijn heeft van den kapitein van het stoomschip „Burgerdijk" bericht ontvangen, dat zijn schip op 10 Februari te 18.35 uur 15 mijlen ten zuiden van Bishop Rock door een Duitschen onderzeeër is aangehouden en daarna is getorpedeerd.

De directie heeft hiervan mededeeling gedaan aan het ministerie van Buitenlandsche Zaken. De reden van het torpedeeren van de „Burgerdijk" is niet bekend. De duikbootkapitein weigerde de papieren in te zien.

Bemanning en passagiers van het getorpedeerde schip, te zamen ongeveer 40 personen, zijn gered door het s.s. „Edam" van dezelfde reederij. De gezagvoerder van dit schip seinde: „Allen gered en alles wel". De „Burgerdijk" had geen post aan boord.

De lading van de „Burgerdijk" bestond voor negen tienden uit graan en andere goederen, bestemd voor de Nederlandsche regeering.

De redenen van de torpedeering. —

Toen de eerste officier van de „Burgerdijk" den U-bootkapitein vroeg, waarom hij het schip wilde torpedeeren, gaf de Duitscher hiervoor drie redenen op:

In de eerste plaats zou de „Burgerdijk" gezigzagd hebben, in de tweede plaats had de U-bootkapitein de overtuiging, dat de „Burgerdijk" op weg was naar een Engelsche haven en in de derde plaats zou de marconist geseind hebben.

Van bevoegde zijde wordt te Berlijn betoogd, dat de „Burgerdijk" werd getorpedeerd overeenkomstig art. 23 van de Duitsche Prijzenverordening van September 1939.

Volgens dit artikel moeten schepen, die contrabande aan boord hebben en zich naar de Duins begeven, worden beschouwd als schepen, welke een vijandelijke haven aandoen. Het feit, dat zij zich, om welke reden ook, naar een vijandelijke haven begeven, wordt beschouwd als een „dolus eventuali" (een daad, welke de mogelijkheid biedt een wederrechtelijke handeling te plegen), aangezien zulks het vermoeden doet opkomen, dat de goederen voor den vijand bestemd zijn.

Dit zelfde standpunt geldt niet alleen voor de kleine neutrale staten, maar o.m. ook ten opzichte van Amerikaansche schepen.

Indien vaartuigen van de Vereenigde Staten op weg naar Middellandsche Zeehavens Gibraltar zouden aandoen, hetzij vrijwillig of gedwongen voor contrabande-contrôle, bestaat „voor de Duitsche onderzeeërs theoretisch het recht, deze schepen te behandelen

alsof zijn hun neutraliteit hebben verloren en hen te bombardeeren en te torpedeeren". Dezelfde zegslieden voegden hieraan toe, dat of inderdaad een dergelijk torpedeeren zou plaatshebben „natuurlijk zou afhangen van individueele omstandigheden".

Ver. Staten vragen opheldering. —
De Amerikaansche minister van Buitenlandsche Zaken, Cordell Hull, heeft op 15 Februari medegedeeld, dat de Amerikaansche ambassade te Berlijn opheldering tracht te verkrijgen, omtrent de door de Duitsche pers gepubliceerde verklaring, dat ieder neutraal schip, de Amerikaansche hieronder begrepen, dat op weg is naar een haven der Geallieerden of een contrabande contrôlestation, door Duitsche duikbooten en kaperschepen „voor goeden prijs" zou worden verklaard.

Nederlandsche regeering zou schadeloosstelling vorderen. —
Naar verluidt, heeft de Nederlandsche regeering naar aanleiding van de torpedeering van de „Burgerdijk" reeds haar ernstige bedenkingen tegen deze daad aan de Duitsche regeering kenbaar gemaakt, in afwachting van het schriftelijk tot deze regeering te richten betoog.
Dat de Nederlandsche regeering volledige schadeloosstelling zal vorderen, kan als vanzelfsprekend worden aangenomen.

Eenige commentaren. —
De Amerikaansche Senator Pittman heeft de Duitsche verklaring gekwalificeerd als „volkomen onwettig". Hij voegde er echter aan toe: „Het ligt in Engelands macht, dit groote gevaar af te wenden voor onze schepen, door de schepen niet meer te dwingen een contrôle-basis aan te doen.
Tevens verklaarde Pittman nog: „Indien Duitschland eenig Amerikaansch schip tot zinken zou brengen, zou dit brutale optreden de Ver. Staten misschien wel tot het uiterste opwinden".
Het voornaamste blad van de Noorsche socialistische partij, „Arbeidersbladet", schrijft in een hoofdartikel dat tot opschrift draagt „Zeeroof", dat de methode, welke in den oorlog der duikbooten wordt gevolgd, gelijk staat met zeeroof.
(Vor. ber. Scheepsrampen 4095 C)

Tweede Kamer. - Wetsontwerp in zake de semi-gedwongen leening van ƒ 300 millioen goedgekeurd. —
Minister De Geer heeft op 14 Februari in de vergadering van de Tweede Kamer het wetsontwerp in zake de nieuwe leening verdedigt. Het wetsontwerp werd zonder hoofdelijke stemming aangenomen met aanteekening, dat de communisten er tegen zijn.

Eerste Kamer. - Het leeningontwerp aangenomen. —
De Eerste Kamer heeft op 16 Februari het ƒ 300-millioen-wetsontwerp zonder hoofdelijke stemming aangenomen. **(V. b. Staatsleening 1940 II, 4125 B)**

17 FEBRUARI 1940

A. **BULGARIJE. — Kabinet-Kiosseiwanof afgetreden. - Kabinet-Filof gevormd. —**
Op 15 Februari is het kabinet-Kiosseiwanof wegens geschillen in den boezem der regeering afgetreden.
Een nieuw ministerie is op 16 Februari samengesteld: Premier en minister van Onderwijs, Bogdan Filof; minister van Buitenlandsche Zaken, Iwan Popof (gezant te Belgrado); Binnenlandsche Zaken, Gabrowski (minister van Verkeer); Financiën, Bozjilof (onveranderd); Justitie, Mitakof (onveranderd); Oorlog, Daskalof (onveranderd); Handel, Sagorof (onveranderd); Economische Zaken, Bagrianof (onveranderd); Openbare Werken, ir. Wassilef (onveranderd); Verkeer, Goranof.
De binnen- en buitenlandsche politiek blijft onveranderd gebaseerd op een goede verstandhouding met de buurstaten en goede betrekkingen met de groote mogendheden.
Hieraan wordt toegevoegd, dat Bulgarije een strikte neutraliteit zal blijven in acht nemen en zal voortgaan te streven naar het behoud van den vrede op den Balkan.
De nieuwe minister van Buitenlandsche Zaken, Popof, is een deskundige in Balkanvraagstukken.
(Telex-A. N. P.) **(V. b. Kabinet-Kiosseiwanof 3995 G)**

B. **ZWEDEN. — Regeering weigert militairen bijstand aan Finland. —**
Officieel werd op 16 Februari door de Zweedsche regeering medegedeeld, dat Finland een verzoek om militairen bijstand tot Stockholm heeft gericht. De Zweedsche regeering heeft dit verzoek echter afgewezen, onder verwijzing naar de Rijksdagrede van zijn premier op 17 Januari (pag. 4105 C), waarin deze de richtlijnen van de Zweedsche hulp aan Finland vastlegde. (Telex-A. N. P.)
(Vor. ber. Rede Premier 4105 C; Vrijw. 4066 B)

C. **NEDERLAND. — Vrijwillige 4% Nederlandsche Staatsleening 1940 II. - Groot nominaal ƒ 300.000.000. - Koers van uitgifte 100%. —**
De tweede Nederlandsche staatsleening, welke sinds het uitbreken van den oorlog wordt uitgegeven, is thans aangekondigd.
De minister van Financiën stelt n.l. op 26 Februari de inschrijving open op ƒ 300.000.000 4% schuldbewijzen. De storting moet plaats hebben op 8 Maart.
De koers van uitgifte is 100%; uitgegeven worden schuldbewijzen aan toonder groot ƒ 1000, ƒ 500 en ƒ 100. De looptijd van de leening is veertig jaar; de coupons zijn betaalbaar op 1 April en 1 October en zijn belastingvrij. Indien deze leening mislukt, zal het Rijk een gedwongen leening aangaan tegen 3% rente.
In het prospectus is een „aanbeveling" opgenomen waarin een ernstig beroep gedaan wordt op particulieren en vennootschappen, om deze vrijwillige leening te doen slagen. (Telegraaf)
(V. b. Staatslng., Eerste en Tw. Kamer aangen. 4134)

OORLOG 1939-'40. —
ENGELAND. — **De Britsche torpedojager „Cossack" overmeestert het Duitsche s.s. „Altmark" in de Noorsche territoriale wateren in de Jossingfjord. —**
In opdracht van de Britsche admiraliteit en met volledige goedkeuring van de Britsche regeering drongen op 17 Februari Engelsche zeestrijdkrachten de Noorsche territoriale wateren binnen, waar het Duitsche s.s. „Altmark", het petroleum-tankschip van de „Graf Spee", door de Royal Air Force was gesignaleerd.
Aan boord van de „Altmark" bevonden zich ongeveer 300 Britsche zeelieden, zij waren de bemanningen van de zeven Britsche schepen, die vóór Kerstmis door de „Graf Spee" tot zinken waren gebracht.
De Britsche torpedojager „Cossack" enterde het Duitsche vaartuig. Er ontstond een gevecht, waarbij verscheiden Duitschers werden gedood. De anderen capituleerden, waarna de gevangenen door de „Cossack" van boord werden gehaald.
De Britsche torpedojager is onmiddellijk met de bevrijde gevangenen naar Port Leith (Schotland) vertrokken; zij zijn inmiddels aangekomen.
Berlijn heeft een allerscherpst protest te Oslo doen overhandigen. Daarin wordt de Noorsche regeering er op attent gemaakt, dat het hier om een allerernstigste situatie gaat, welke de scherpste gevolgen kan hebben.
De Duitsche bladen, die zich met het gebeurde bezighouden, wijzen erop, dat de gevolgen hiervan niet te overzien zijn. Verklaard wordt, dat zich geen Staat meer neutraal mag noemen, die dergelijke wandaden duldt of met protesten afdoet.
Oslo van zijn kant heeft den Britschen ambassadeur in krachtige termen van zijn verontwaardiging over de grove schending van de Noorsche neutraliteit doen blijken. (Telex-A. N. P.)
(Vor. ber. Lotgev. „Graf Spee" 4069)

A. **Economische invloed van den oorlog op ons land - Cijfers omtrent handel, productie en verbruik over 1939. —**

Het jongste Maandschrift van het Centraal Bureau voor de Statistiek bevat reeds verschillende gegevens op het gebied van handel, industrie, productie en verbruik over het jaar 1939, waarin de invloed van de oorlogsomstandigheden hier en daar duidelijk tot uitdrukking komen. Deze gegevens zijn voor sommige rubrieken nog bijzonder in beteekenis gestegen doordat men een splitsing heeft kunnen maken tusschen de eerste acht (vredes)maanden en de maanden September t/m. December, waarin de oorlogsomstandigheden reeds haar invloed deden gelden.

Wat de productie betreft, liep die van steenkool iets terug; deze bedroeg 12.861.000 (13.488.000) ton. De zoutproductie van ons land steeg evenwel verder en bereikte een recordniveau van 201.424 (v. j. 164.266) ton. Steenkool en zout zijn artikelen, op het punt waarvan onze nationale economie er gunstiger voor staat dan gedurende den Wereldoorlog, toen b.v. in 1918 de steenkoolproductie nog slechts 2 mill. ton en het bedrijf van de Kon. Ned. Zoutindustrie te Boekelo nog in voorbereiding was.

Ook op het punt van cement zijn wij er heel wat beter aan toe dan 25 jaar geleden, toen ons land nog geen cementwinning van eenig belang kende; in het afgeloopen jaar bedroeg de productie 541.000 (456.000) ton. Hiernaast mag op het punt van chemische producten, speciaal voor onzen landbouw van belang, worden genoemd de productie van superphosphaat en van zwavelzure ammoniak, welke in 1939 resp. 545.000 (v. j. 570.000) en 222.000 (v. j. 295.000) ton bedroeg. Ook wat deze artikelen aangaat, is de positie van ons land, naar bekend, thans sterk verbeterd t.o.v. de jaren tijdens den Wereldoorlog

NEDERLAND

Verschillende gegevens omtrent het verbruik per hoofd der bevolking van sommige voedings- en genotmiddelen zijn thans reeds bekend; bij sommige ervan is de invloed van de oorlogsomstandigheden zeer duidelijk te bespeuren.

	Gemidd. verbruik p. hoofd 1939		1938
Suiker (kg.)	29.4	§	26.4
Margarine (kg.) *	7.4	§	7.1
Citrus vruchten (kg.) . .	12.17		9.69
Bananen (kg.)	2.21		2.99
Koffie (ongebr.) (kg.) . .	4.45		4.45
Thee (kg.)	1.51		1.26
Sigaren (stuks)	191	§	178
Sigaretten (stuks) . . .	597	§	549
Rook- en pruimtabak (kg.)	1.30	§	1.16
Tabak (totaal) (kg.) . . .	3.72		3.16

§ = voorloopig cijfer.
* incl. 0.1 kg. in boter vermengd.

De stijging van het verbruik van suiker en van thee zal men zeer waarschijnlijk geheel op rekening dienen te stellen van de particuliere voorraadvorming in verband met de oorlogsomstandigheden, de stijging van het verbruik van citrusvruchten met den ongunstigen fruitoogst in ons land van het voorafgegane jaar; in 1937 bedroeg het verbruik van citrusvruchten per hoofd 10.07 kg. Daarnaast schijnen de citrusvruchten echter eenigszins de banaan te verdringen; het verbruik hiervan is de laatste jaren dalende.
Aan de stijging van het verbruik van rookartikelen is de mobilisatie niet vreemd.

Wat de grootte der voorraden in den lande van verschillende verbruiksartikelen betreft, volgt hieronder een overzicht van die voorraden per 1 Januari 1939 en voorts per den ultimo van de laatste vijf maanden van het afgeloopen jaar en per 1 Januari 1940:

Voorraden van verschillende gebruiksartikelen.

		1 Jan. 1939	31 Aug. 1939	30 Sept. 1939	31 Oct. 1939	30 Nov. 1939	1 Jan. 1940
Koffie (1000 bn.)	1)	349	437	382	348	359	357
Thee (1000 kist.)	2)	49	51	31	20	22	39
Suiker (1000 t.)	3)	196	27	23	72	16	176
Cacao (100 col.)	4)	8.1	5.2	4.3	0.3	0.4	0.4
Kapok (tons)	4)	65	82	—	—	—	—
Rubber (10 t.)	5)	27	32	—	—	—	—
Am. lijnk. (1000 t.)	6)	5.2	7.8	—	—	—	—
Koelh.boter (t.)	7)	394	3.184	4.206	4.347	3.087	—
Peper (tons)	7)	2.311	1.896	—	—	—	1.686
Kruidnag. (t.)	7)	71	60	—	—	—	34

1) Voorr. in veemen en loodsen te Amsterdam en te Rotterdam.
2) Voorr. bij Pakhuismeesteren (Ned.-Ind. thee).
3) Voorr. bij fabr., raffinaderijen en entrepôts.
4) Voorr. te Amsterdam (eerste hand).
5) Voorr. te Amsterdam.
6) Voorr. te Amsterdam en te Rotterdam in veemen en loodsen, buiten entrepôt.
7) Voorr. onder douaneverband naar driemaandelijksche opgaven.

Zooals men ziet zijn de hierboven weergegeven voorraden niet noemenswaard grooter dan die op 1 Januari 1939; vlak vóór het uitbreken van den oorlog waren zij grooter voor verschillende artikelen. Bij het beoordeelen van den suikervoorraad moet men rekening houden met het tijdstip der campagne, waarna de fabrieken pas kunnen gaan werken. Men houde evenwel in het oog waarop deze voorraadcijfers betrekking hebben; zeer waarschijnlijk is een groot deel van de verschillende voorraden z.g. onzichtbaar geworden, dat wil zeggen over duizenden detaillisten en een nog grooter aantal consumenten verdeeld. Hoewel het niet bekend is of eventueel nog andere (regeerings-) voorraden in den lande beschikbaar zijn, weerspiegelen echter deze cijfers niet de mededeeling van minister Steenberghe, dat onze voorraadspositie gunstiger zou zijn geworden.

De invloed van de oorlogsomstandigheden in ons havenverkeer toont aan, dat het totaal aantal binnengekomen en vertrokken schepen daalde naar inhoud van resp. 46 en 38.6 mill. ton tot 35.9 en 29.9 mill. ton. Het binnenvaartverkeer liep terug van resp. 46.5 en 48.6 tot 38.4 en 36.4 mill. ton. Zeer belangwekkend is de invloed, welke de gemiddelde vrachtprijzen van goederen, verscheept naar Nederland, ten gevolge van de oorlogsomstandigheden hebben ondergaan en waaruit duidelijk blijkt, welk een prijsverheffenden invloed de oorlog ter zee op onzen aanvoer van overzee heeft gehad.

	Gem. vrachtprijzen van goederen, verscheept naar Nederland (per ton) 1938	Jan.-Aug. 1939	Sept.-Dec. 1939
Steenkool (Bristol) .	*f* 1.84	*f* 1.70	*f* 7.12
Olie en benzine			
Ver. Staten . . .	- 7.09	- 4.72	- 18.69
Roemenië	- 6.08	- 4.16	- —
Grondnoten (Madras)	- 12.49	- 12.22	- 20.87
Graan (Roemenië) .	- 7.15	- 6.34	- 15.43
Copra (Ned.-Indië) .	- 40.75	- 34.75	- 56.50
Suiker „ .	- 11.59	- 9.69	- 23.12
IJzererts (Zweden) .	- 1.68	- 1.58	- 7.50
„ (Spanje) .	- 2.97	- 2.63	- 6.12
Hout (Nd.-Zweden) . (p. stand.)	- 18.63	- 16.50	- 44.—
Hout (Zd. Zweden) .	- 17.20	- 15.29	- 43.12
„ (Nd. Finland) .	- 17.39	- 15.43	- 43.67
„ (Zd. Finland) .	- 15.67	- 14.36	- 40.42

(Centraal Bureau v. d. Statistiek)
(Vor. ber. Buitenl. handel 1938 en 1939, 4121 A)

18 FEBRUARI 1940

OORLOG 1939-'40. — Recapitulatie van het wereldgebeuren van 8—15 Januari 1940. —

8 Januari: De Finsche troepen slaan bij Raate een Russische divisie terug. **(Pag. 4085 D)**
De Duitsche autoriteiten nemen Italiaansche vliegtuigen en wapens, bestemd voor Finland, in beslag, welke later worden vrijgelaten. **(Pag. 4095)**
Accoord tusschen Wang-Tsjing-Wei en de Japansche legerautoriteiten in China voor het stichten van een nieuwe centrale Chineesche regeering door het Japansche kabinet goedgekeurd. **(Pag. 4089 C)**

9 Januari: De Britsche premier Neville Chamberlain zegt in een rede te Londen, dat de stilte, waarmede het nieuwe jaar is ingegaan, slechts de stilte voor den storm is. **(Pag. 4088)**
Herriot tot voorzitter van de Fransche Kamer herkozen. **(Pag. 4097)**
De Nederlandsche regeering neemt maatregelen tegen het miltvuur. **(Pag. 4086 A)**

10 Januari: De militaire medewerker van de „Temps" en kolonel Fabry in de „Matin" pleiten voor een militaire actie van Frankrijk en Engeland tegen Rusland.
Tot lid van den Raad van Nederlandsch-Indië wordt benoemd de heer R. A. A. Soejono. **(Pag. 4095 B)**

11 Januari: Het Japansche kabinet-Abé afgetreden. **(Pag. 4089 C)**
Bij de Tweede Kamer wordt een wetsontwerp tot instelling van een fonds voor de Economische Verdediging ingediend. **(Pag. 4089 D)**
Den exploitanten van radio-centrales wordt verboden, het gesproken woord uit de oorlogvoerende landen uit te zenden, met uitzondering van redevoeringen van staatshoofden en minister-presidenten. **(4089 D)**

12 Januari: Hevige strijd bij Salla; Russen herstellen hun verbindingen. **(Pag. 4098 B)**

13 Januari: In België worden militaire verloven ingetrokken.
Engelsche vliegtuigen werpen pamfletten uit boven Weenen en Praag. **(Pag. 4098)**
In Ecuador mislukt een socialistische staatsgreep onder leiding van Velasco Ibarra. **(Pag. 4094 C)**

14 Januari: In België wordt tot verdere versterking van het leger besloten; alle onder phase D vallende reservisten worden opgeroepen. **(Pag. 4093 B)**
Admiraal Jonai wordt belast met de vorming van een nieuw Japansch kabinet. **(Pag. 4095 A)**
De Nederlandsche regeering besluit, in verband met eenige minder gunstige symptomen in de internationale situatie, tijdelijk geen periodieke verloven te verleenen. **(Pag. 4095 C)**

15 Januari: Moskou publiceert de nota's, gewisseld met de regeeringen van Zweden en Noorwegen betreffende de handhaving der neutraliteit door deze landen; Moskou acht de antwoorden niet bevredigend.
De Zweedsche regeering protesteert te Moskou tegen het bombardeeren van het eiland Kalla. **(Pag. 4103 F en 4106 B)**
Het motorschip „Arendskerk" van de Ver. Nederl. Scheepvaartmaatschappij wordt in de Golf van Biscaye door een Duitsche onderzeeboot getorpedeerd. **(Pag. 4095 C)**
Bij de Tweede Kamer wordt een wetsontwerp ingediend tot heffing van winstbelasting op naamlooze vennootschappen. **(Pag. 4095 C)** (Red. K. H. A.)
(Vor. Recap. 1—7 Januari 1940, 4123)

OORLOG 1939-40. — Krijgsverrichtingen Westelijk Front van 11—17 Februari 1940. —

17 Februari: Duitsche duikbooten zijn deze week zeer actief. Vele schepen van geallieerden en neutralen getorpedeerd. In een week tijds zouden echter ook zeven duikbooten vernietigd zijn.
Aan het Westelijk front hebben geen noemenswaardige gevechten plaats gehad. (Red. K. H. A.)
(Vor. ber. Overz. 4—10 Februari 1940, 4133)

A. SOVJET-RUSLAND. — Krijgsverrichtingen in Finland van 11—17 Februari 1940. —

11 Februari: Hevige Russische aanvallen bij Summa op de Karelische landengte.

12 Februari: De Russen zouden op de Karelische landengte 10.000 man hebben verloren.

13 Februari: De Russen zouden de voorste stellingen van de Mannerheim-linie zijn binnengedrongen. Russische luchtmacht zeer actief. Poolsche piloten op weg naar Finland.

14 Februari: Britsche regeering verklaart officieel het dienstnemen van Britsche onderdanen in de Finsche weermacht toelaatbaar.
Finnen noemen toestand bij Summa ernstig maar niet hopeloos. Finland heeft dringend hulp noodig.

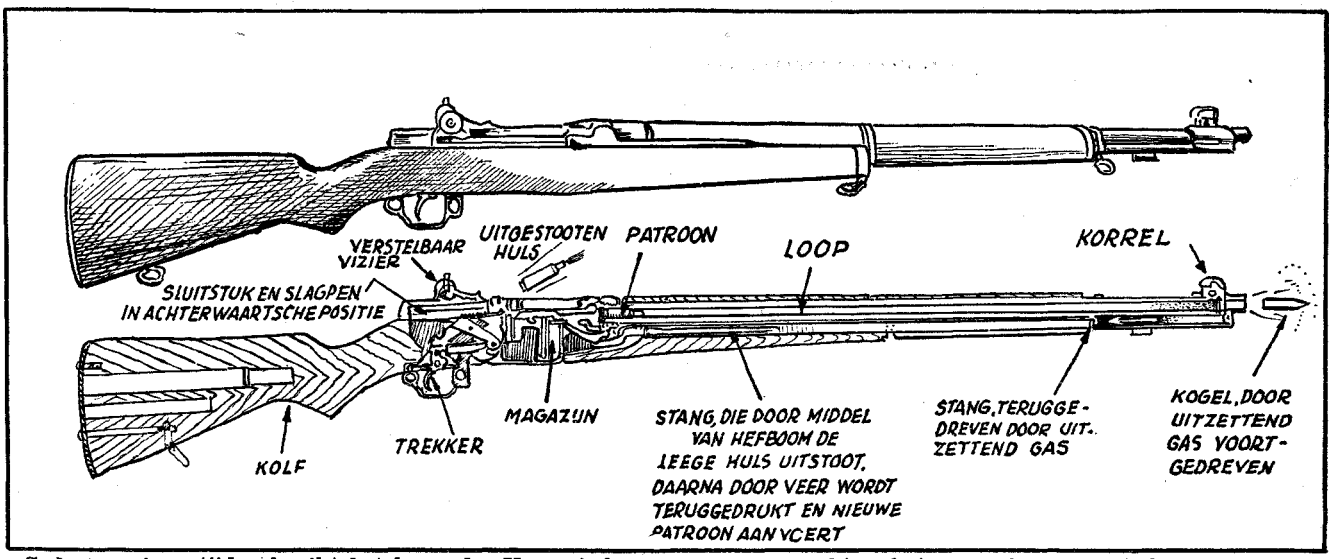
15 Februari: Enkele stellingen van de Mannerheim-linie prijsgegeven. Finnen zwichten bij Summa voor den geweldigen druk van de Sovjet-troepen.

16 Februari: Zweden weigert militaire hulp aan Finland; het zal ook aan vreemde troepen geen doortocht toestaan.
In Finland zijn reeds 1050 Russische tanks en 387 Russische vliegtuigen vernield.
Russen melden, dat zij Kämärä, ten Noorden van Summa, zijn genaderd.

17 Februari: Maarschalk Mannerheim heeft in een proclamatie o.a. verklaard, dat Finland aanzienlijke hulp uit het buitenland heeft gekregen.
De Russische legerberichten gaan voort gewag te maken van vorderingen op de Karelische landengte. Het is nu aan geen twijfel meer onderhevig of de Russen zijn in de Mannerheim-linie doorgedrongen en op enkele plaatsen waarschijnlijk zelfs tot op groote diepte. Aan de spoorlijn van Leningrad naar Viborg hebben zij volgens hun jongste bericht de stations Leipäsuon en Kämärä bezet. Deze stations zijn bijna acht kilometer van elkaar verwijderd, zoodat zij hier op zijn minst acht kilometer gevorderd zijn, zooals trouwens ook bij Summa, waarvan op 15 Februari de verovering gemeld werd, het geval moet zijn. De afstand van den spoorweg tot den grooten weg, welke over Summa naar Viborg leidt, bedraagt ook ongeveer acht kilometer, de Russen zijn dus inderdaad over een tamelijk breed front de Mannerheim-linie binnengedrongen en hebben zich daar, wat nog meer zegt, weten te handhaven.
Meer naar het Oosten, op de landstreek tusschen de meren van Muola en Vuoksi, moeten de Russen eveneens vasten voet gekregen hebben in de stellingen. Het is overigens niet ondenkbaar, dat het succes van de Russen in de streek van Summa en den spoorweg de Finnen zal dwingen zich achter het meer van Ayräpää terug te trekken, hetgeen ook geldt voor de Finsche troepen ten Z.W. van Summa bij het Hatjalameer. Uit den aard der zaak stelt het voortdringen der Russen hun oprukkende troepen aan flankaanvallen bloot, doch bij de betrekkelijke breedte van hun opmarsch is het gevaar hiervan naar verhouding gering. Daar hier groote, samenhangende legergroepen der Russen opereeren, bestaat er voor Finsche groepen, die in de streken ten W. en ten O. van den Russischen opmarsch zouden worden afgesneden, ook geen kans op het afsnijden der Russische verbindingen gelijk bij Suomussalmi. (N. R. Crt.)
(Vor. ber. Overz. v. 4—10 Febr. 1940, 4131 D)

B. HONGARIJE. — In- en uitvoer 1939. —
Invoer 1939: 489.3 (v. j. 410.6) millioen pengö.
Uitvoer: 605.8 (522.4) millioen pengö.
Uitvoeroverschot: 116.5 (111.8) millioen pengö.
Het aandeel, dat Nederland in 1939 in den Hongaarschen invoer had, bedroeg P. 14.933.000, terwijl Hongarije naar Nederland uitvoerde voor P. 12.328.000.
Naar Nederlandsch-Indië werd geexporteerd t. w. v. P. 972.000, import uit onze overzeesche bezittingen P. 456.000. (Keesings Financieel Archief)
(Vor. ber. In- en Uitvoer 1938, 3640 A)

A. BEWAPENING. — Nieuw half-automatisch geweer voor het Amerikaansche leger. - Dertig schoten per minuut. —

Sedert eenigen tijd gebruikt het leger der Vereenigde Staten een nieuw wapen, het is een half-automatisch geweer, dat uitstekende kwaliteiten bezit. Officieel heet dit geweer „U.S. rifle, caliber 30, M 1", maar het leger noemt het de Garand, naar zijn uitvinder John Garand. Het leger heeft nu 65.000 Garands besteld tegen honderd dollar per stuk. Een eerste vereischte van een geweer is, dat het snel en nauwkeurig kan schieten.

Het Springfield-geweer, dat van 1903—1936 gebruikt werd, heeft een magazijn met vijf patronen en een grendel, welke na elk schot met de hand omgezet moet worden. Alleen een goedgeoefend soldaat kan twintig schoten per minuut lossen. Met een Garand, waar hij slechts aan den trekker behoeft te trekken, en na acht schoten opnieuw moet laden, kan een gewoon soldaat dertig schoten lossen per minuut, en iemand, die speciaal geoefend is, zelfs honderd.

Daar de terugslag van een Garand minder is dan die van een Springfield, kan de schutter langer vuren en meer nauwkeurig, dan wanneer zijn schouder pijnlijk gaat worden.

In 1941 zal de geheele eerste linie der troepen — het vaste leger en de nationale garde — met Garands zijn uitgerust. Na proefnemingen zijn de militaire autoriteiten van meening, dat een heel regiment in het open veld vernietigd kan worden door 36 soldaten met een Garand-geweer in precies één minuut!

(„Life", 11 December 1939)

(Vor. ber. Bewapening 4126 B)

---

19 FEBRUARI 1940

OORLOG 1939-'40. —

DUITSCHLAND. — **Rede van minister Göring. - „Economisch zijn wij niet te overwinnen". —**

Minister Göring heeft op 15 Februari een radio-rede uitgesproken, waaraan wij het volgende ontleenen:

De oorlog stelt thans de hoogste eischen aan het landvolk.

De door Engeland georganiseerde economische blokkade van Duitschland is zwak en vol leemten. In het Oosten, Zuiden en Noorden staan Duitschland de toevoerwegen open. Daarenboven stuit deze zware blokkade op een Duitsche volkshuishouding, die in tegenstelling met 1914 met haar fundamenten diep in den vaderlandschen grond rust. Dat geldt niet alleen voor den landbouw, doch ook voor industrie en handel. Wij hebben de ons ontbrekende grondstoffen door inheemsche materialen vervangen. Voor zoover zulke natuurproducten niet gemist kunnen worden, hebben wij groote voorraden aangelegd.

Economisch zijn wij niet te overwinnen, militair zeer zeker niet en in onze houding in geen geval.

Minister Göring besprak de maatregelen, waardoor de landbouwproductie op bepaalde gebieden moet worden vergroot. Hij deelde o.m. mede, dat meer dan een millioen Poolsche landarbeiders, boven de reeds te werk gestelde krijgsgevangenen, naar Duitschland zullen komen.

Om de productie in het zuivelbedrijf op te voeren, zal de prijs van melk met twee pfennig per liter en die van boter met 20 pfennig per pond worden verhoogd.

(Vor. ber. Gen. Göring 4082)

Minister Goebbels' nieuwe richtsnoeren. - De neutralen moeten ook in hun meeningsuiting neutraal zijn.

Dr. Goebbels, de rijksminister voor Propaganda, heeft op 15 Februari aan de propagandasprekers van de partij richtsnoeren verstrekt, waarin ten eerste de nadruk wordt gelegd op het vertrouwen in de overwinning en ten tweede deze oorlog wordt bestempeld als een strijd tusschen een modernen socialen staat van de 20ste eeuw en de achterlijke westelijke plutocratie.

Het socialistische principe in Duitschland heeft de mobilisatie van de binnenlandsche krachten mogelijk gemaakt, waardoor te zamen met de handelspolitiek van het rijk een krachtig reservoir is ontstaan, waar tegen de westelijke mogendheden geenszins zijn opgewassen. De vastberadenheid des volks zal in dezen oorlog den doorslag geven.

Er zijn bij deze gelegenheid door den minister niet alleen richtsnoeren gegeven ten opzichte der positie tegenover Engeland, maar ook ten opzichte van de neutralen.

Van de neutralen moet worden verlangd, dat niet alleen de regeeringen zelf neutraal zijn, maar dat zij er tevens voor zorgen, dat ook de openbare meening neutraal blijft.

(Vor. ber. Goebbels 4110)

Duitschlands bevolking. - Ca. 80 millioen zielen. —

Het rijksbureau voor de statistiek maakt de voorloopige resultaten van de in Mei 1939 gehouden volkstelling in Duitschland bekend. Volgens deze telt de bevolking 79.364.408 zielen, die van Memel, Danzig en het bezette deel van Polen niet inbegrepen.

Sedert 1933 is de bevolking met 3,8% toegenomen, het mannelijk deel in aanzienlijk sneller tempo, dan het vrouwelijke. Tegenover 1000 mannen telt Duitschland 1048 vrouwen (in 1933 1061 vrouwen).

Het aantal inwoners per km.² bedraagt 136; in het oude rijksgebied is het van 140 tot 147 gestegen.

(Vor. ber. Bevolking 3521 D)

Protectoraat Bohemen en Moravië. - Tsjechische minister gevlucht. —

Officieel wordt medegedeeld, dat Hacha den Tsjechischen minister van Landbouw, dr. Ladislav Feierabend en den Tsjechischen commissaris voor de prijzen, dr. Necas, heeft ontslagen. Beiden

zijn, naar men aanneemt, op 22 Januari via Slowakije en Hongarije naar Frankrijk gevlucht.

Anti-Semietische maatregelen in het Protectoraat. —
De correspondent van de „N. R. Crt." te Berlijn meldt:
Reeds zijn op 21 Juni 1939 in het Protectoraat onderscheiden verordeningen verschenen over het Joodsche vermogen.
Thans is een nieuwe verordening afgekondigd, volgens welke Joden uit hun zaken kunnen worden gezet. Een aanvullende verordening bepaalt, dat dit om te beginnen zal gelden voor de textiel-branche en den handel in schoenen en andere artikelen van leder en wel in dier voege, dat de verkoop door Joden van deze waren op 30 April 1940 zal worden stopgezet.
(Vor. ber. Protectoraat 4124; Anti-Semitisme 4077)

Onbeperkte duikbootoorlog. - Niet ten aanzien van neutralen. —
In een officieele verklaring, door den Duitschen omroep op 18 Februari voorgelezen, wordt gezegd, dat Duitschland zich niet langer door de Londensche duikbootconventie gebonden acht. Het feit, dat alle Britsche schepen op de Noordzee op bevel van Churchill gewapend worden, aldus de verklaring, beteekent, dat Engeland deze conventie verbreekt. De commandanten der Duitsche duikbooten zijn thans gemachtigd deze gewapende koopvaardijschepen tot zinken te brengen, daar mag worden aangenomen, dat de kanonnen dezer schepen beoogen den Duitschen zeestrijdkrachten tegenstand te bieden.
Opgemerkt wordt van Duitsche zijde, dat de onbeperkte duikbootoorlog zich natuurlijk niet uitstrekt tot neutrale schepen, tenzij zij in een vijandelijk convooi varen of een Britsche of Fransche haven binnenloopen.

Fritz Thyssen niet langer Duitsch burger. —
De Duitsche minister van Binnenlandsche Zaken, Frick, deelde op 12 Februari mede, dat de industrieel Fritz Thyssen en zijn echtgenoote Amelie, met ingang van 4 Februari van hun Duitsch staatsburgerschap vervallen zijn verklaard.
(Vor. ber. Fritz Thyssen 4059)

Duitsche Stillhalte voor alle neutrale staten. —
De gevoerde besprekingen in zake het weer doen functionneeren van de Stillhalte tusschen Duitschland en alle neutrale landen hebben tot het resultaat geleid, dat de Stillhalte, voor de neutrale crediteuren, dus ook die in de Ver. Staten — met wie overigens op 11 Dec. een nieuwe overeenkomst werd bereikt — weer van kracht is geworden.
(Vor. ber. Stillhalte 2187 F)

Het nieuwe Duitsche oorlogswapen: zwaar gepantserde tanks met vlammenwerpers. —
De Britsche generaal, majoor Swinton, heeft een radio-redevoering gehouden, waarin hij o.m. zei, dat zwaar gepantserde tanks van aanzienlijke afmeting volgens ontvangen inlichtingen vlammenwerpers zouden bevatten evenals stukken geschut. Deze tanks worden door de Duitschers geproduceerd om den speerpunt te vormen van den bliksemoorlog. Drie divisies zijn speciaal gevormd om op te treden in den bliksemoorlog, zooals reeds gebleken is bij de opmarschen in Oostenrijk, Tsjecho-Slowakije en Polen. Maar, zoo voegde Swinton hieraan toe, in geen van deze gevallen was de speerpunt komen te staan tegenover iets, dat overeenkomt met de Maginot-linie. Om tegen een dergelijken hinderpaal op te treden produceeren volgens Swintons inlichtingen de Duitschers de zwaar gepantserde, vlammenwerpende machines.
(Vor. ber. Bewapening 4137 A)

Berlijn wijst protest van Amerika af - Geen erkenning van eenzijdige maatregelen, die in strijd zijn met internationaal recht. —
In het Duitsche antwoord op de nota, die na de onlangs gehouden Pan-Amerikaansche conferentie aan alle oorlogvoerenden is gezonden en waarin de aandacht wordt gevestigd op het instellen van een veiligheidszone van 300 mijl langs de Amerikaansche kust, wordt op 14 Februari o.m. gezegd, dat de Duitsche schepen zich zorgvuldig gehouden hebben aan de tot dusver geldende bepalingen van het internationale recht en dat bijgevolg de Duitsche regeering de op 24 December j.l. door de Amerikaansche regeeringen ingediende protesten niet als gerechtvaardigd kan beschouwen. Zij kan evenmin erkennen, dat de Amerikaansche regeeringen de bevoegdheid hebben tot het nemen van de eenzijdige maatregelen, welke zij overwegen en welke niet in overeenstemming zijn met de bepalingen van het internationale recht.
In de antwoordnota wordt voorts gezegd, dat de positie van Duitschland verschilt van die van Engeland en Frankrijk, die op het Amerikaansche continent bezittingen hebben en daar belangrijke bases hebben gevestigd. Duitschland stelt daarom voor, dat Engeland en Frankrijk de verplichting op zich nemen deze bezittingen niet te gebruiken als uitgangspunten of bases voor militaire acties.
(Vor. ber. Amerik. protest 4074)

Joden geëvacueerd uit Stettin met onbekende bestemming. —
Van betrouwbare zijde wordt uit Stettin gemeld, dat alle Joden aldaar, 800 à 900 in getal, op 13 Februari in den morgen bijeengebracht zijn en thans per trein naar een onbekende bestemming, naar men gelooft het district Lublin in Polen, worden vervoerd. Dit is voor het eerst dat er een groot transport Joden uit het oude rijksgebied vertrekt. Er zijn er naar men weet reeds tienduizend geëvacueerd uit Weenen en het protectoraat.
(Vor. ber. Anti-Semitisme 4138)

FRANKRIJK. — **Sovjet-gebouwen te Parijs doorzocht - Niet-exterritoriaal. —**
Het Duitsche Nieuwsbureau heeft op 7 Februari in zijn voor het buitenland bestemden dienst een bericht uit Moskou verspreid van het officieele Telegraafagentschap der Sovjet-Unie over een huiszoeking, welke door de Fransche politie is verricht in het gebouw van de handelsvertegenwoordiging der Sovjet-Unie te Parijs.
Het is juist dat een huiszoeking is gehouden in den zetel der Sovjet-Russische handelsvertegenwoordiging te Parijs, doch in strijd met de bewering van het Duitsche bureau heeft deze instelling nimmer exterritoriale rechten genoten.
(Vor. ber. Huiszoek. Handelsgeb. Parijs 4130)

Britsch-Fransch uitvoer-accoord. —
Het economisch accoord, dat op 16 Februari te Londen door de Fransche en Engelsche regeeringen geteekend is, zal op 1 Maart in werking treden. De nieuwe schikkingen hebben met name ten doel, voor beide landen den aankoop van de benoodigde grondstoffen op markten van derde landen te vergemakkelijken.
De besprekingen tusschen Fransche en Engelsche industrieelen en handelaars, die ten doel hebben in welke omstandigheden accoorden tusschen de industrieën der beide landen kunnen worden gesloten, ten einde de moeilijkheden op te lossen, die de ontwikkeling van den export in den weg zouden kunnen staan, zullen in het begin van de volgende maand plaats hebben.

Prins Starhemberg neemt dienst in het Fransche leger. —
Prins Starhemberg, de gewezen vice-bondskanselier van Oostenrijk, heeft dienst genomen als luitenant in het Fransche leger. **(V. b. „Anschluss" 3173 A)**

Rol der Fransche vloot in den oorlog - Geen Duitsche duikboot doorgedrongen tot de Middellandsche Zee. —
De Fransche marine is bij het konvooieeren van troepen in de Middellandsche Zee op geenerlei verzet van den vijand gestuit en tot dusver is geen Duitsche duikboot er in geslaagd in de Middellandsche Zee te komen, aldus heeft een hooge Fransche autoriteit medegedeeld. (Telex-A. N. P. - D.N.B. - Ag. Belga)

A. **VLUCHTELINGENVRAAGSTUK. — Joodsche kolonisatie in San Domingo - Immigratie uit Midden-Europa. —**
James Rosenberg, de president van het kolonisatiecomité in de Dominicaansche Republiek is uit San Domingo teruggekeerd. Hij heeft bij zijn terugkomst verklaard, dat hij een overeenkomst met den expresident, generaal Trujillo, heeft gesloten, krachtens welke deze ruim 10.000 H.A. grond aan het comité schenkt, waarop 500 Joodsche families zich kunnen

vestigen. Men verwacht, dat het Dominicaansche parlement de overeenkomst op 1 Maart zal ratificeeren. Rosenberg schatte dat elke familie ruim *f* 1800 noodig zou hebben. Hij verklaarde, dat men over eenigen tijd over meer land zal kunnen beschikken. Het bezoek van den vroegeren Italiaanschen opperrabbijn, David Prato, die uit Palestina is teruggekeerd naar Rome, heeft ten doel stappen te doen bij de Italiaansche autoriteiten en het Vaticaan om uitstel te verkrijgen voor het uitwijzen van vijfduizend Joodsche vluchtelingen uit Centraal Europa, die zich in Italië bevinden. Deze actie loopt parallel met stappen van den politieken directeur van het Joodsch agentschap, Sherlok, en den opperrabbijn van Palestina, Hertzog, bij de Britsche regeering, om een gunstige oplossing voor deze emigranten te verkrijgen.
(Telex-A. N. P. - Agence Belga)
(Vor. ber. Vluchtelingen San Domingo 4093 C; Italië, Anti-Semitisme 3795 G)

20 FEBRUARI 1940

A. **NOORWEGEN. — In- en uitvoer 1939. —**
Invoer 1939: kr. 1361.8 mill., hetgeen de hoogste invoer is sedert 1925 (v. j. kr. 1192.7 mill.).
Uitvoer: kr. 808.2 mill. (v. j. kr. 786.5 mill.).
(Keesings Financieel Archief)
(Vor. ber. In- en Uitvoer 1938, 3823 A)

B. **ARGENTINIE. — In en uitvoer 1939. —**
Uitvoer 1939: 1.570 mill. (v. j. 1.400 mill.) pesos; invoer: 1.338 mill. (1.460 mill.) pesos. Actief saldo: 232 mill. (v. j. passief saldo 60 mill.) pesos.
(Keesings Financieel Archief)
(V. b. In- en Uitvoer eerste 10 mnd. 1939, 4065 C)

C. **ZWEDEN. — Critiek op Duitschen duikbootoorlog.**
De Stockholmsche „Dagens Nyheter" oefent in een hoofdartikel critiek op de Duitsche methode van oorlogvoeren, waarbij neutrale schepen tot zinken gebracht worden, met het gevolg dat reeds 200 Zweedsche zeelieden om het leven gekomen zijn.
„Het klinkt ironisch, aldus het blad, wanneer Groot-Brittannië bericht, dat in de vijf maanden van gevechten aan het Westelijke front slechts veertig man gesneuveld zijn. In den wereldoorlog wachtten de duikbooten een half uur totdat de bemanning in de sloepen was gegaan en de schipbreukelingen werden opgepikt. Nu verdwijnen zij zoo gauw zij den aanval volbracht hebben.
Duitschland wenscht, dat Zweden neutraal blijft en wenscht zelfs, dat het Zweedsche producten ontvangt, doch de Duitsche zeeoorlog zou Zweden kunnen noodzaken den Duitschen import en export stop te zetten. Wij gelooven niet, dat Duitschland zoo ver zal willen gaan." (Dagens Nyheter)
(Vor. ber. Over. Verl. Wereldkoopvaardij 4118 B)

D. **VEREENIGDE STATEN. — Betrekkingen met Sovjet-Rusland - Export in Januari 1940 - Buitenlandsche handel in 1939 - Sumner Welles' metgezellen - Uitbreiding van de vloot - Beperkende bepalingen voor onderzeeërs van belligerenten - Ouderdomspensioen. —**
Het Huis van Afgevaardigden heeft op 7 Februari met een meerderheid van slechts drie stemmen — 108 tegen 105 — een motie verworpen, waarin voorgesteld werd den post salaris voor den Amerikaanschen ambassadeur te Moskou op de begrooting te schrappen. Een der afgevaardigden verklaarde, hierin een aanwijzing te zien, dat een groot aantal afgevaardigden voor verbreking der diplomatieke betrekkingen met de Sovjet-Unie was. **(Vor. ber. Ambass. Rusland 1946 F)**

Export. - Met Duitschland in Januari 1940 $ 3000. — (v. j. $ 6.395.000). — De waarde van den Amerikaanschen export naar Europa in Januari was als volgt:
naar Groot-Brittannië $ 66.480.000 (Jan. 1939 $ 41.598.000),
naar Duitschland $ 3000 (Jan. 1939 $ 6.395.000),
naar Nederland $ 13.058.000 (Jan. 1939 $ 7.829.000).
De export naar Zweden is met meer dan $ 2 millioen gestegen; die naar België met ca. $ 1.8 millioen gedaald. De uitvoer naar Denemarken is vrijwel onveranderd gebleven.

Buitenlandsche Handel in 1939. — Blijkens de statistiek van het departement van Handel betreffende den buitenlandschen handel der V. S., is Engeland in 1939 de beste cliënt van de V. S. geweest. De export der V. S. naar Engeland bedroeg het vorige jaar $ 505.227.000. Canada nam met $ 495.450.000 de tweede plaats in, Japan met $ 231.405.000 de derde plaats, Frankrijk met $ 181.825.000 de vierde plaats, de Philippijnen met $ 100.018.000 de vijfde plaats en Nederland met $ 96.809.000 de zesde plaats. De export naar Duitschland, die in 1938 $ 107.130.000 bedroeg, is in 1939 tot $ 47.374.000 gedaald.
Bij den Amerikaanschen import neemt Canada met $ 348.066.000 de eerste plaats in, Japan met $ 161.196.000 de tweede plaats, Engeland met $ 149.669.000 de derde plaats en Frankrijk met $ 62.375.000 de zevende plaats.
De export naar Zuid-Amerika bedroeg $ 329.386.000 en de import uit Zuid-Amerika $ 317.265.000.
(Vor. ber. In- en Uitvoer 3652 D)

Sumner Welles' metgezellen. — De Amerikaansche onderstaatssecretaris van Buitenlandsche Zaken, Sumner Welles, zal op zijn reis naar Europa vergezeld zijn van den chef der afdeeling Europeesche Zaken van het ministerie van Buitenlandsche Zaken, J. P. Moffat, en door Lucius Hohson, den derden secretaris van de ambassade der V. S. in Panama.
(Vor. ber. Reis Sumner Welles 4131 C)

Vloot-uitbreiding. — De vloot-commissie van het Amerikaansche Huis van Afgevaardigden heeft op 14 Februari het programma tot versterking der vloot aangenomen, waarvoor in de komende twee jaar 655 millioen dollar beschikbaar wordt gesteld. Dit programma wordt krachtig gesteund door president Roosevelt. De Amerikaansche marine kan volgens dit programma 21 oorlogsbodems en 22 hulpschepen bouwen, waaronder drie groote vliegkampschepen, terwijl het aantal vliegtuigen van de marine wordt gebracht van 3000 op 4500.
(Men moet dit programma niet verwarren met de vlootbegrooting van 966.772.878 dollar, welke op 13 Februari door de commissie voor de credieten van het Huis van Afgevaardigden is goedgekeurd).
(Vor. ber. Uitbr. Marine 4039 C)

Beperkende bepalingen voor Onderzeeërs van Belligerenten - Voorschriften Pan-Amerikaansche commissie. — De Pan-Amerikaansche Neutraliteitscommissie heeft op 9 Februari een reeks bepalingen opgesteld tot uitsluiting van onderzeeërs van oorlogvoerenden uit de Amerikaansche havens en territoriale wateren. Slechts onder de hierna te noemen omstandigheden zal toegang kunnen worden verleend: overmacht, noodweer, dringende herstelwerkzaamheden en overwegingen van menschelijken aard. Indien onderzeeërs onder deze omstandigheden vergunning krijgen binnen te komen, moeten zij zekere strenge bepalingen in acht nemen. Als straf op overtredingen zullen schip en bemanning voor den duur van den oorlog worden geïnterneerd.
(Vor. ber. „Verklaring van Panama" 4104 B)

Ouderdomspensioen - 31 Januari 1940 begonnen. —
Op 31 Januari 1940 is het ouderdoms-verzekeringssysteem begonnen. In den loop van 1940 zullen 912.000 pensioengerechtigden hun maandelijksche rente ontvangen.
(Vor. ber. Wett. reg. Ouderdomspensioen 1849 B)
(New York Times - Telex-A.N.P. - Times)

E. **ROEMENIE. — Handel met Duitschland en Engeland in 1939. —**
Gedurende 1939 kwam, naar uit Boekarest gemeld wordt, 39.25% van den totalen Roemeenschen invoer uit Duitschland, terwijl 32.33% van den export van Roemenië naar Duitschland ging. Op het eind van het jaar beliep het actief saldo van den handel met Duitschland 335.7 millioen lei.
Gedurende het afgeloopen jaar heeft Engeland 14.6% van den Roemeenschen export afgenomen, terwijl de Engelsche invoer 5.80% bedroeg, zoodat aan het eind van het jaar de Engelsch-Roemeensche handel een actief saldo van lei 2.4 millioen opleverde ten gunste van Roemenië. (Universul)
(Vor. ber. In- en Uitvoer 2921 C)

F. **BELGIE. — Handel met de geallieerde landen - De overeenkomsten van 11 December thans voltooid. Uitbreiding van ontworpen regelingen. —**
De onderhandelingen, welke sedert eenige weken werden gevoerd ter voltooiing der economische overeenkomsten, welke op 11 December j.l. met Frankrijk en Engeland waren tot stand gekomen, zijn op 13 Februari zoo juist afgesloten.
Deze beoogen het door vroegere overeenkomsten

vastgestelde regiem uit te breiden tot een zeker aantal bijzonder belangrijke industrieën, zooals de textiel-industrie, de lederwaren-industrie, chemische bedrijven en bedrijven voor de bewerking van andere metalen dan ijzer. (Agence Belga)
(Vor. ber. Handelsverdrag met Frankrijk 1750 F)

OORLOG 1939-'40. —
ENGELAND. — **Geen bombardement van civiele bevolking. —**
Premier Neville Chamberlain heeft op 15 Februari op een desbetreffende vraag in het Lagerhuis geantwoord, dat, evenals op 14 September reeds door hem is verklaard, de Britsche regeering nooit zou overgaan tot opzettelijke aanvallen op vrouwen, kinderen en burgers, uitsluitend om terreur uit te oefenen.
(Vor. ber. Chamberlain 4130)

Rede van lord Chatfield, minister voor de coördinatie van de Defensie. - Overzicht van de oorlogssituatie.
Admiraal lord Chatfield, de minister voor de coördinatie van de Defensie, heeft op 18 Februari in een rede te Cardiff, een overzicht gegeven van de oorlogssituatie. Hij zeide o.a.:
De practijk van moord op open zee is een zeer typische Duitsche uitvinding, welke uitsluitend eigen was aan zeeroovers, voordat Duitschland een vloot bezat. Sprekende over den oorlog in de lucht zeide lord Chatfield: „Ik vertrouw dat onze piloten in den strijd om de superioriteit van de lucht de overhand zullen houden. Op het juiste oogenblik zullen wij onze groote en steeds toenemende luchtmacht in den strijd werpen".

Koersverhouding Pond-Franc. —
Sir John Simon heeft op 15 Februari in het Lagerhuis in antwoord op een vraag verklaard, dat het effect der Engelsch-Fransche financieele overeenkomst met betrekking tot de buitenlandsche wisselpositie is, dat de beide regeeringen van oordeel zijn, dat het in beider belang is veranderingen in den koers tusschen den franc en het pond sterling te vermijden en overeengekomen zijn tot een dergelijke verandering niet over te gaan zonder voorafgaande overeenstemming. **(V. b. Franc en Pond gekoppeld 4058)**

Minister Samuel Hoare, grootzegelbewaarder, over het „Home-front". - Uitgave £ 6 millioen per dag om oorlog te winnen. —
Minister Hoare heeft op 17 Februari te Nottingham een rede gehouden over het gedrag van de burgerlijke bevolking. Hij wees op het feit, dat de regeering in totaal zes millioen pond per dag moest uitgeven om dezen oorlog te winnen. Het was dus van het grootste belang, dat de export gehandhaafd en zoo mogelijk uitgebreid werd en dat de bevolking thuis zoo zuinig mogelijk omging met letterlijk alles, maar in de eerste plaats met levensmiddelen, die het duurst waren om in het buitenland te koopen. De minister spoorde de landbouwers aan om de 2 millioen acres bouwland nog dit voorjaar onder de ploeg te zetten en iedereen, die ook maar eenig verstand van tuinieren had, moest door het aanleggen van een volkstuintje zorgen dat zooveel mogelijk groenten en aardappelen in het land werden verbouwd.
Er was geen reden tot hysterische uitbarstingen, zooals minister Göring er dezer dagen een voor het Duitsche volk gehouden had. Het Engelsch „Home-front" had zich tot nu toe voortreffelijk gehouden, maar er moest steeds op gewezen worden dat het nog beter kon en dat was het eenige doel van de opmerkingen van den minister.

Eerste rede van den nieuwen minister van Handel, Andrew Duncan. - Geen Russisch hout tegen Britsche tin en rubber. —
De nieuwe minister van Handel, Andrew Duncan, heeft op 13 Februari voor het eerst in het Lagerhuis het woord gevoerd. Op een hem gestelde vraag heeft hij geantwoord, dat het niet mogelijk is gebleken hout in te ruilen tegen rubber en tin, zooals overwogen was in de Britsch-Russische overeenkomst van October 1939. Dit is hoofdzakelijk een gevolg van verschepingsmoeilijkheden.
(Vor. ber. Handelsaccoord 3984)

Gezamenlijke balans van de „Big Five". —
(in millioenen £)

Op 31 December	1931	1937	1938	1939
Deposito's . . .	1.563,4	2.030,1	1.950,1	2.094,1
In kas	185,3	223,7	218,7	233,4
Te incasseeren bedragen	56,3	81,1	73,2	91,2
Dagelijks opzegb. geld	102,5	126,8	120,7	138,8
Gediscont. wissels .	211,4	263,4	217,2	308,9
Beleggingen . .	234,4	531,8	519,2	500,1
Voorschotten . .	809,2	849,8	844,7	859,4
Geaccept. wissels .	93,9	88,3	104,8	94,8

(Vor. ber. „Big Five" 3367 E)

Minister Eden's bezoek aan het Nabije Oosten. —
Anthony Eden, minister voor de Dominions, heeft een bezoek aan Egypte en Palestina gebracht. In dit laatste land hield hij een toespraak tot de Australische soldaten, die aldaar gelegerd zijn.
(Vor. ber. Eden 4027)

Vordering van 60 Amerikaansche fondsen ter financiering van den import. —
De Engelsche Schatkist deelt mede, dat zij krachtens de Defence Finance Regulation 1939 een order heeft uitgevaardigd, bepalende dat aan haar een 60-tal Amerikaansche fondsen, die zijn geregistreerd in zake de Securities (Restrictions and Returns) Order van 26 Augustus 1939 moeten worden overgedragen. De houders krijgen betaling in sterling en indien de obligaties te New York met den opgeloopen interest worden verhandeld, wordt de betaling vermeerderd met den bruto opgeloopen interest tot 4 Maart 1940. De prijzen zijn effectief, onverschillig waar de fondsen zijn gedeponeerd.
Het doel der vordering is zeker te stellen dat de realisatie van de fondsen op de Amerikaansche markten ordelijk zal geschieden en dat de totale omvang der verkoopen voor rekening van het Vereenigd Koninkrijk op ongeveer het gemiddelde der laatste maanden gehandhaafd wordt.
(Vor. ber. Dollarsaldi 4103 A)

ZUID-AFRIKA. — **Een overwinning voor de regeering-Smuts. —**
De regeering-Smuts heeft wederom een overwinning in het Zuid-Afrikaansche parlement behaald, doordat een motie der door Hertzog en Malan geleide oppositie, waarin verdaging van de behandeling in tweede lezing van de noodverordeningen wordt voorgesteld, met 78 tegen 58 stemmen verworpen werd. Een gevolg daarvan was, dat het debat, dat reeds 26 uur duurde, nog voortgezet moest worden.
Na een recordvergadering van 28 uur en 47 minuten, werd het wetsontwerp daarop met 79 tegen 59 stemmen aangenomen. **(V. b. Hertzog en Malan 4113)**

CANADA. — **Invoer uit neutrale landen. —**
Neutrale landen in Europa, die goederen naar Canada zenden, moeten, volgens een op 9 Februari gepubliceerd regeeringsbesluit, een certificaat overleggen, waaruit blijkt, dat voor niet meer dan een vierde der goederen materialen en arbeidskrachten van vijandelijken oorsprong zijn. De goederen mogen in geen enkel opzicht vijandelijk eigendom zijn.

Lord Tweedsmuir overleden. —
Lord Tweedsmuir, de gouverneur-generaal van Canada, die onder den naam John Buchan, als schrijver bekendheid heeft verworven, is op 12 Februari in het neurologisch instituut te Montreal op 64-jarigen leeftijd overleden.

21 FEBRUARI 1940

A. **ZWEDEN. — Verklaring door Koning Gustaaf V in zake Finland. - Zweedsche sociaal-democraten keuren de politiek goed. —**
Koning Gustaaf heeft op 19 Februari een verklaring

uitgegeven, waarin hij het optreden der Zweedsche regeering door het afwijzen van het Finsche beroep op militairen bijstand onderschrijft.
„Ik beschouw het als mijn absoluten plicht zoo veel mogelijk te trachten mijn volk buiten het fatale conflict te houden, dat thans in de wereld woedt."
Na zijn „grootste bewondering" te hebben uitgesproken voor „den strijd, welke door onze broeders in Finland wordt gestreden tegen een overweldigende macht" verklaart de Koning, dat Zweden probeerde op vele manieren hulp te bieden, doch van het begin af aan duidelijk heeft gemaakt, dat Finland geen directen militairen bijstand kon verwachten.
„Met zorg in het hart heb ik, na het probleem te hebben bestudeerd, beslist, dat wij deze houding moeten aannemen. Anders zou Zweden het grootste gevaar loopen niet alleen in een oorlog met Rusland, doch ook met de groote mogendheden te worden betrokken. Een dergelijke verantwoordelijkheid kan ik niet op mij nemen. Indien dat zou gebeuren, zou het voor Zweden onmogelijk kunnen worden Finland zelfs de hulp te verschaffen, welke dit land thans ontvangt."
De Koning besluit met de oprechte hoop uit te spreken, dat zijn volk zijn houding zal begrijpen en goedkeuren.
De sociaal-democratische fractie van den Zweedschen Rijksdag heeft met algemeene stemmen haar instemming betuigd met de politiek der regeering en het standpunt dat zij inneemt, in de overtuiging, dat de regeering het best in staat is den toestand te beoordeelen. De fractie verklaart, dat de nuances in de beoordeeling van dezen toestand niet moeten worden aangedikt, vooral niet op zulk een wijze, dat dit de nationale eenheid in een uur vol gevaren zou kunnen schaden. De fractie keurt scherp de aanvallen af in zekere persorganen geuit tegen leden der regeering en den premier in het bijzonder. (Telex-A. N. P.)
(Vor. ber. Weig. Milit. bijstand Finland 4134 B; Koning Gustaaf V 4089 E)

A. ROEMENIE. — Wrijving met Hongarije. —
De wrijving tusschen Hongarije en Roemenië, voortvloeiende uit de territoriale geschillen, is weer aan den dag getreden door berichten uit Roemenië, volgens welke dit land opnieuw reserve-lichtingen opgeroepen zou hebben en maatregelen zou hebben genomen, om de in Transsylvanië wonende Hongaren naar het binnenland over te plaatsen.
(Telex-A. N. P.) **(V. b. Roemenië-Hongarije 3979 C)**

B. ALUMINIUM. — Wereldproductie en -verbruik. —

Wereldproductie.

	1939 tons	1938 tons
Duitschland	200.000	165.000
Frankrijk	50.000	45.300
Zwitserland	28.000	26.500
Engeland	25.000	22.500
Noorwegen	31.800	29.000
Zweden	1.900	1.900
Italië	30.000	25.800
Spanje	800	800
Hongarije	1.500	1.500
Rusland	60.000	48.000
Ver. Staten v. Amerika	140.000	130.000
Canada	80.000	64.500
Japan	23.000	17.000
Te zamen	672.000	577.800

Wereldverbruik.

	1939 tons	1938 tons
Duitschland	210.000	176.000
Zwitserland	12.000	11.500
Frankrijk	50.000	27.000
Engeland	90.000	66.000
Italië	26.000	26.500
Rusland	60.000	55.000
Overig Europa	24.000	21.300
Japan	45.000	40.000
Overig Azië	1.500	1.300
Ver. Staten v. Amerika	160.000	83.000
Canada	7.000	5.500
Overig Amerika	1.500	1.300
Australië	750	750
Te zamen	687.750	515.150

(Keesings Financieel Archief)
(V. b. Aluminium 2540 A)

C. LETLAND. — Betrekkingen met Sovjet-Rusland. - Emigratie der Duitschers. —
De Letlandsche minister van Buitenlandsche Zaken, Munters, heeft op 13 Februari voor de universiteit van Riga een rede gehouden, waarin hij de betrekkingen tusschen Letland en Sovjet-Rusland behandelde.
Spr. wees er op, dat het leggen van Russische garnizoenen op Letlandsch gebied alsmede het onderhoud dier troepen een nieuwe taak in het leven heeft geroepen. Alles wordt echter zonder complicaties geregeld, aldus de minister. Tot dusverre heeft zich nog geen enkele onoplosbare kwestie voorgedaan. Letland wordt niet gesovjetiseerd.
Hierop sprak de minister over de overeenkomst tusschen Letland en Duitschland betreffende de emigratie der Duitschers.
De evacuatie van 45.000 emigranten was voltooid op 15 December, de liquidatie hunner in Letland gebleven bezittingen zal afgewikkeld worden voor 15 Mei, waarna nog slechts met de Duitsche regeering de kwestie geregeld zal moeten worden van de overdracht der uit die liquidatie voortgekomen bedragen. Deze overdracht zal geschieden door middel van aanvullenden uitvoer of anderszins, maar men zal rekening moeten houden met de economische mogelijkheden van Letland. De oorlogsomstandigheden zijn niet gunstig voor belangrijke overdrachtsoperaties. Men hoopt echter, dat de Duitsche regeering den toestand van Letland zal begrijpen en zal toestemmen in een aanvaardbare regeling. Het verdrag over de repatrieering heeft een groot werk tot stand gebracht tot vestiging van zuivere betrekkingen tusschen de twee volken en hun regeeringen. (Telex-A. N. P.)
(Vor. ber. Letland—Sovjet-Rusland 4005 B; Emigr. Duitschers 4003 A)

D. NEDERLAND EN DE OORLOG 1939-'40. — De torpedeering van het s.s. „Burgerdijk". - Duitsche zienswijze. - Nederlandsche repliek. —
Het Duitsche Nieuwsbureau heeft op 16 Februari een verklaring gegeven over de torpedeering van het Nederlandsche s.s. „Burgerdijk", waarin het poogt dezen aanval op een neutraal schip te verdedigen. Deze verklaring luidt als volgt:
„Het tot zinken brengen van het Nederlandsche schip „Burgerdijk" door een Duitschen onderzeeër wordt in een deel van de buitenlandsche pers onjuist voorgesteld. De gang van zaken is als volgt: Het schip kwam van een Amerikaansche haven en werd aan den ingang van het Kanaal door een Duitschen onderzeeër aangehouden. Tot dit doel kwam de duikboot in de nabijheid van de Scilly-eilanden boven water en heeft met het hieraan verbonden risico het schip overeenkomstig het prijsrecht doorzocht. Zooals algemeen bekend is, zijn voor een dergelijk onderzoek de scheepspapieren alleen niet doorslaggevend, doch moeten ook andere factoren worden overwogen, welke in de Duitsche prijs-verordeningen worden uiteengezet.
Nadat het onderzoek overeenkomstig het prijsrecht was geschied, werd het schip tot zinken gebracht, nadat zorg was gedragen voor het redden van de bemanning. Het schip is derhalve niet zonder waarschuwing, noch in tegenspraak met de internationale regelen, doch overeenkomstig het prijsrecht tot zinken gebracht. Indien de neutrale pers in dit verband het begrip contrabande ter sprake brengt, dan is de Duitsche verordening in zake het prijsrecht op dit punt volkomen duidelijk en in overeenstemming met de internationale beginselen. Tot het begrip contrabande behoort de vijandelijke bestemming en deze blijkt uit verscheidene punten. De in de scheepspapieren aangegeven bestemming is hiervoor niet doorslaggevend. Een lading, welke op zichzelf beschouwd voor neutraal gebruik is bestemd, kan bijvoorbeeld reeds hierdoor gediskwalificeerd worden in haar eigenschap van neutrale lading, wanneer zij onder het voorwendsel van de contrôle in een vijandelijke haven het risico loopt door den vijand in beslag te worden genomen. Onder deze omstandigheden kan er bij de beslissing op volle zee geen rekening mede worden gehouden of het neutrale schip een Britsche contrôlehaven vrijwillig opzoekt, dan wel op grond van een door Engeland uitgeoefenden dwang.
Het geheele vraagstuk heeft niets te maken met een zoogenaamd tot zinken brengen zonder waarschuwing. Er is slechts sprake van verschillende factoren, welke beslissen of een lading contrabande is of niet. Van deze beslissing hangt het af, of een schip na het onderzoek tot zinken wordt gebracht.
Het gevaar voor de neutrale scheepvaart komt ook in dit geval enkel en alleen voort uit de bepalingen van de Britsche admiraliteit en dat deze bepalingen worden nageleefd.
De rechtmatigheid van het opbrengen en tot zinken brengen blijkt uit het prijsrecht. Men moet aan de neutralen overlaten, bij het besluit of een Britsche contrôlehaven moet worden aangedaan of niet, een les uit deze gebeurtenis te trekken. Het kan niet als een teeken voor een neutrale houding worden beschouwd, wanneer een volkomen duidelijk juridische zaak voor de neutrale pers een aanleiding is, een der beide oorlogvoerende

partijen verwijten te maken, en zonder kritiek de argumenten van de tegenpartij tot haar eigen te maken."

Van gezaghebbende Nederlandsche zijde wordt erop gewezen, dat bovenstaand betoog, voor zoover de los aaneengeregen opmerkingen op dien naam aanspraak kunnen maken, elke overtuigingskracht mist. De „Burgerdijk" was niet op weg naar een Britsche contrôlehaven en had geen contrabande aan boord, zoodat de handelwijze van den duikbootcommandant noch in het internationale recht, noch in de Duitsche Preisenordnung zelve steun vond. De redeneering, welke het D. N. B. tegenover de nuchtere feiten en de daaruit door de Nederlandsche pers getrokken logische conclusie volgt, is hiermede voldoende gekenschetst. **(Vor. ber. s.s. „Burgerdijk" 4134)**

De torpedeering van de „Arendskerk". —

De Regeeringspersdienst meldt op 19 Februari:

De uitkomst van het onderzoek, door de regeering ingesteld naar de omstandigheden waaronder het m.s. „Arendskerk" van de Ver. Ned. Scheepvaart Mij. op 15 Januari '40 op weg naar Zuid-Afrika is getorpedeerd, heeft haar aanleiding gegeven aan Hr. Ms. gezant te Berlijn opdracht te geven tot het uitbrengen van een breedvoerig gemotiveerd protest tegen deze ongerechtvaardigde vernietiging van een Nederlandsch schip, zich daarbij alle rechten op schadevergoeding voorbehoudend en maatregelen verzoekend tegen herhaling. **(V. b. m.s. „Arendskerk" 4095 C)**

Kosten levensonderhoud. - Indexcijfers in eenige gemeenten van ons land. —

Het Centraal Bureau voor de Statistiek deelt de volgende indexcijfers van de kosten van levensonderhoud in de gemeenten Groningen, Enschede, Eindhoven, Tilburg, Dongen en Heerlen mede, waaraan, ter vergelijking, de indexcijfers van Amsterdam en Den Haag, berekend door de statistische bureaux dier gemeenten, zijn toegevoegd.

Totale uitgaven.

Basis 1935—1936 = 100.

	1938	Maart 1939	Juni 1939	Sept. 1939*	Dec. 1939*
Amsterdam . .	104,4	104,7	102,5	104,8	110,0
Den Haag . . .	103,5	102,3	100,8	102,3	107,9
Groningen . . .	105,6	105,0	103,7	107,0	113,3
Enschede . . .	105,6	105,3	103,4	105,9	112,1
Eindhoven . . .	106,1	105,2	104,4	106,6	111,7
Tilburg	106,5	105,6	105,0	106,6	112,4
Dongen	107,6	106,4	104,8	107,6	112,5
Heerlen	109,5	110,0	109,0	111,4	118,2

*) Voor de gemeenten Groningen, Enschede, Eindhoven, Tilburg, Dongen en Heerlen prijspeil einde der maand.

Uitgaven voor voeding.

Basis 1935—1936 = 100.

	1938	Maart 1939	Juni 1939	Sept. 1939*	Dec. 1939*
Amsterdam . .	109,3	109,3	104,5	107,8	115,5
Den Haag . . .	106,1	103,7	100,8	101,9	111,1
Groningen . . .	110,6	109,7	106,8	111,7	120,8
Enschede . . .	110,6	110,2	106,0	109,4	117,5
Eindhoven . . .	113,2	110,9	109,3	111,7	117,4
Tilburg	110,8	108,6	108,0	110,2	117,2
Dongen	113,9	111,6	108,7	111,8	118,2
Heerlen	115,2	116,2	113,9	115,4	124,0

*) Voor de gemeenten Groningen, Enschede, Eindhoven, Tilburg, Dongen en Heerlen prijspeil einde der maand.

(Vor. ber. Prijsstijging levensmiddelen 4012 A)

Mutaties in de hoogere legerleiding. —

Met ingang van 19 Februari hebben de volgende mutaties in de hoogere legerleiding plaats gehad.

De tegenwoordige sous-chef van den generalen staf, generaal-majoor N. T. Carstens, zal worden overgeplaatst naar het wapen der artillerie als opvolger van generaal-majoor J. Harberts, tot dusver inspecteur van dat wapen, die zal worden benoemd tot commandant van het 2de legercorps, waarbij hij zal opvolgen generaal-majoor W. F. Sillevis, die tot luitenant-generaal zal worden benoemd en met pensioen gaat. Generaal Sillevis is bestemd om te worden benoemd tot commandant van den luchtverdedigingskring Utrecht—Soesterberg, welke functie tot voor kort door generaal H. G. Winkelman, den tegenwoordigen opperbevelhebber, bekleed werd.

(V. b. Mut. Opperbev. Land- en Zeemacht 4128 A)

Tweede Kamer. - Aanvullende Defensie-begrooting ingediend. —

Bij de Tweede Kamer is op 19 Februari ingediend een suppletoire defensiebegrooting 1939, waarbij ruim *f* 24 millioen voor luchtverdediging en *f* 13 millioen voor vliegtuigen wordt aangevraagd.

(Vor. ber. Defensiebegrooting 3991 A)

Spanning in de tweede week van Januari. - Verhouding Nederland-België. —

Naar aanleiding van de vragen van het Tweede Kamerlid De Visser betreffende de oorzaken, die hebben geleid tot den gespannen toestand in de tweede week van Januari, heeft de minister van Buitenlandsche Zaken, mr. E. N. van Kleffens, mede namens de ministers van Defensie en van Justitie o.m. geantwoord, dat de oorzaken, die er toe hebben geleid het verleenen van periodieke verloven aan militairen in de tweede week van Januari tijdelijk op te schorten, voortsproten uit eenige min-gunstige symptomen in de internationale situatie.

Voor zoover de Regeering bekend is, zijn door in Nederland verblijf houdende Engelsche en Fransche journalisten géén berichten verspreid over een gezamenlijk militair optreden van Nederland en België. Uiteraard zouden dergelijke berichten, gesteld, dat zij verbreid waren geworden, niet steunen op door de Regeering genomen maatregelen.

In tegenstelling tot het vermoeden, als zouden er in de betrekkingen van Nederland tot België bepaalde feiten bestaan, die niet openbaar zouden kunnen worden gemaakt, verklaart de Regeering, zij het ten overvloede, nogmaals, dat de verhouding tot genoemd nabuurland zich bij voortduring ontwikkelt in een sfeer van nauwe samenwerking, waaraan echter ieder geheim karakter, welk dan ook, vreemd is.

(Vor. ber. Tijd. intrekk. period. verloven 4095 C; België-Nederland 4078 C)

Schulden aan Poolsche firma's. —

Het Duitsche consulaat-generaal te Amsterdam schrijft aan de N. R. Crt.:

Een publicatie van de Nederlandsch-Poolsche Kamer van Koophandel te Rotterdam van December 1939, die ook in de N. R. Crt. van 9 December 1939 is opgenomen en waarin wordt aangeraden, betalingen, voortvloeiende uit verplichtingen tegenover Poolsche firma's aan de vroegere Poolsche buitenlandsche vertegenwoordigers te doen, noopt mij, u erop te wijzen, dat zulke betalingen door de Duitsche instanties niet worden erkend. Aan de verplichtingen tegenover vroegere officieele instanties wordt integendeel door betalingen op bovengenoemde wijze niet voldaan. De buitenlandsche debiteuren loopen gevaar, de betalingen aan hun in de vroegere Poolsche gebieden gevestigde schuldeischers nogmaals te moeten verrichten.

Inkomens en vermogens in Nederland 1938-'39. - Ons land telt 816 millionnairs. —

Over het belastingjaar 1938-'39 had 95 pct. van de aangeslagenen in de inkomstenbelasting een inkomen beneden *f* 5000. Hun inkomens bedroegen 72 pct. van het totaal, terwijl zij in verband met het progressieve tarief slechts 33 pct. bijdroegen in het totaal der inkomstenbelasting in hoofdsom. Daarentegen was 0.02 pct. der belastingplichtigen aangeslagen voor inkomens van *f* 100.000 en meer (in totaal 341 personen). Zij hadden 3 pct. van het totale inkomen, terwijl zij 22 pct. in het totaal dezer belasting bijdroegen.

Over hetzelfde jaar was 46 pct. van de vermogensbelastingplichtigen aangeslagen voor vermogens beneden *f* 30.000. Te zamen bezaten zij 14 pct. van het totale vermogen en droegen 9 pct. bij tot de totale opbrengst der vermogensbelasting in hoofdsom.

De 816 millionnairs (0.44 pct. van het totaal aantal aangeslagenen) bezaten te zamen 14 pct. van het totale vermogen en betaalden 15 pct. in het totaal dezer belasting.

Het gemiddelde inkomen per aangeslagene bedroeg *f* 2150, het gemiddelde vermogen *f* 69.000.

De groote verschillen tusschen den welstand der bevolking blijken wel hieruit, dat in Bussum 35 pct. en in Enschede 57 pct. van alle aangeslagenen in de inkomstenbelasting een inkomen hadden van *f* 800—*f* 1400, terwijl in Den Helder 0.3 pct. en in

Bussum 5,3 pct. van hen een inkomen hadden van *f* 10.000 en hooger.
Een vermogen van *f* 16.000—*f* 30.000 bezaten in 's-Gravenhage 32 pct. en in Kerkrade 60 pct. van alle aangeslagenen in de vermogensbelasting, terwijl in Den Helder 5.7 pct. en in Rheden 26 pct. van hen een vermogen bezaten van *f* 100.000 en hooger.
Van de zes gemeenten boven 100.000 inwoners is het bedrag der inkomens in Amsterdam het grootste; daarentegen is het bedrag der vermogens het grootste in 's-Gravenhage. Van deze groep is in laatstgenoemde gemeente ook het gemiddelde inkomen en vermogen per aangeslagene het hoogst.
Hoogere cijfers voor het gemiddelde inkomen worden nog aangetroffen in Bussum (*f* 3476), Hilversum (*f* 2765) en Zeist (*f* 2711), voor het gemiddelde vermogen in Enschede (*f* 126.000), Almelo (*f* 110.000) en Rheden (*f* 107.000).
Van de gemeenten boven 20.000 inwoners heeft Kerkrade het laagste cijfer, zoowel voor het gemiddelde inkomen (*f* 1621) als voor het gemiddelde vermogen (*f* 37.000).
Worden alle 1056 gemeenten in het onderzoek betrokken, dan blijken 130 gemeenten nog een lager gemiddeld inkomen dan *f* 1500 en 141 gemeenten een lager gemiddeld vermogen dan *f* 30.000 te hebben. Verder blijken acht gemeenten een hooger gemiddeld inkomen dan *f* 3500 en eveneens acht gemeenten een hooger gemiddeld vermogen dan *f* 150.000 te hebben.
(Centraal Bureau v. d. Statistiek)
(Vor. ber. Inkomens en Vermogens 3990 A)

Geestelijk Leven. - R.K. Bid- en boetedag voor den vrede. - 30.000 pelgrims te Den Bosch. —
De oproep door de Vereeniging tot Samenstelling van Ned. Bedevaarten en de Stichting Geestelijke Bedevaart tot O. L. Vrouw van Lourdes tot het Nederlandsche katholieke volk gericht, om gezamenlijk een bid- en boetetocht te maken naar O. L. Vrouw van Den Bosch om Haar het verkrijgen en behouden van den wereldvrede af te smeeken, heeft een meer dan overweldigend effect gehad.
Bijna 30.000 pelgrims zijn op 11 Februari uit alle landstreken naar Den Bosch gekomen om aan den oproep gehoor te geven.

De drie militaire arrondissementen zijn 15 Februari 1940 ingesteld. —
Het staatsblad no. 281 bevat het besluit van 3 Febr. 1940, tot vaststelling van den datum van inwerkingtreding van het Koninklijke besluit van 21 Dec. 1939, staatsblad no. 286, tot instelling van drie militaire arrondissementen.
De datum is bepaald op 15 Februari 1940.
Bij Kon. besluit van 3 Februari zijn de samenstellingen van de krijgsraden voor de landmacht te 's-Gravenhage en te Utrecht vastgesteld voor den tijd, dat de tegenwoordige algemeene mobilisatie voortduurt en Nederland niet in een oorlog wordt betrokken.
(Telex-A. N. P. - De Tijd) **(Vor. ber. Milit. Justitie 3982 A; Nederland en de Oorlog 4133 C)**

22 FEBRUARI 1940

A. **SOVJET-RUSLAND. — Aanval op Finland. - Proclamatie van maarschalk Mannerheim. - 10.000 Garibaldisten naar Finland. - Reeds 20 Lotta's omgekomen. - De geallieerden en Finland. —**
Proclamatie van maarschalk Mannerheim. —
Maarschalk Mannerheim, de opperbevelhebber van het Finsche leger, heeft op 17 Februari de volgende proclamatie uitgevaardigd:
Soldaten! Het oogenblik is gekomen, dat de aanvallen van den vijand met krachtige middelen opnieuw voor een nieuwe verdedigingslinie tot staan moeten worden gebracht, waartoe ik uit mijn reserves nieuwe troepen en artillerie daarheen heb gezonden. Gij kunt er van verzekerd zijn, dat de vijand nimmer in staat zal zijn mijn verdedigingsstelsel te breken, indien wij nieuwe versterkte stellingen opbouwen om zijn aanvalskracht tot het laatst toe af te matten.
Ons volk vecht niet langer alleen. In aanzienlijken omvang is reeds hulp uit het buitenland gekomen en zij komt nog voortdurend.
Soldaten van Finland! Wij moeten standhouden zonder versagen! De ontwikkeling van den toestand geeft ons elke mogelijkheid tot overwinnen. Het Finsche volk staat eendrachtig achter ons en vertrouwt op ons. Laat ons sterk zijn!
(Vor. ber. Mannerheim 4087 A)

10.000 Garibaldisten naar Finland. —
Tienduizend Garibaldisten, die den slag in de Argonnen overleefd hebben, zullen onder bevel van Marabini naar Finland vertrekken.
(Vor. ber. Hulpverl. Italië 4095)

Reeds 20 Lotta's omgekomen. —
De presidente van het Finsche corps der Lotta's, Fanni Luukolen, heeft tijdens haar verblijf in Stockholm tegenover Zweedsche journalisten verklaard, dat reeds twintig Lotta's het slachtoffer zijn geworden van de Russische bombardementen, daar zij haar post niet konden verlaten. **(V. b. Lotta's 4106 B)**

De Geallieerden en Finland. —
De Sovjet-Russische opmarsch heeft bewezen, dat met opoffering van een voldoende aantal manschappen en na een ontzaglijke opeenhooping van materiaal het roode leger de Finsche defensie heeft kunnen aantasten. De Scandinaviërs hebben hun standpunt doen kennen, dat kan worden samengevat als beperkte deelneming en voortzetting van de tot dusverre gevoerde politiek. De kwestie van vervoer van gewapende troepen door Scandinavië wordt uitgesloten. Blijft de vraag, of men door het zenden van vrijwilligers voldoende aanvulling kan geven voor de onvermijdelijke verzwakking van den Finschen weerstand.
Tegenover deze kristallisatie van den toestand hebben Londen en Parijs besloten de zendingen van materiaal zeer krachtig te versnellen.
Het tweede probleem, dat opgelost moet worden is de vraag, of, ingeval de bijstand in dezen vorm onvoldoende mocht blijken en de Finsche weerstand dreigt in te storten, de toestand ernstig genoeg is om een rechtstreeksche actie in één of anderen vorm tegen Rusland te rechtvaardigen.
Met andere woorden, moet men het zoo zien, dat de strijd in Finland een onafscheidelijk deel uitmaakt van het conflict van den eersten graad, dat door de geallieerden wordt uitgevochten, en moet het Duitsch-Russische samengaan als één geheel worden beschouwd?
Deze kwestie is te ernstig om lichtvaardig te kunnen worden opgelost. Het eenige, dat categorisch op dit oogenblik gezegd mag worden, is, dat Engelsche en Fransche leiders op die vraag niet ontkennend hebben geantwoord, dat de kwestie openblijft en het onderwerp van bijna voortdurende raadplegingen is tusschen Parijs en Londen met heel het technische onderzoek, door de specialisten en Generale Staven.
(Telex-A. N. P. - Agence Belga)
(Vor. ber. Finsch-Russ. kwestie 4134 B)

B. **NEDERLAND. — Onderwijs. - Geologie. - Inaugureele rede van prof. dr. G. L. Smit Sibinga over: „De morphologie der continenten en oceanen". —**
Op 7 Februari heeft prof. dr. G. L. Smit Sibinga, oud-hoogleeraar aan de universiteit te Kowno, het lectoraat in de geomorphologie en de physische geologie aan de universiteit van Amsterdam aanvaard met een openbare les over de morphologie der continenten en oceanen.
Spr. begon o.a. te wijzen op de paradox, dat, hoe eenvoudiger en sprekender de vormen van het aardoppervlak, des te moeilijker zij te begrijpen en te verklaren zijn.
De beide grootste vormafwijkingen van de regelmatige bolvormige gestalte zijn van precies dezelfde grootte-orde en bedragen om en nabij 20 km. De eene wordt veroorzaakt door de polaire afplatting, als gevolg waarvan de geografische polen van de aarde ca. 21½ km. dichter bij het aardmiddelpunt gelegen zijn dan het gemiddelde van den aequator, de andere komt tot uitdrukking in de hoofdvormen van het aardreliëf, waarbij de bodem van de grootste zeediepte bijna 20 km. dichter bij het aardmiddelpunt gelegen is dan de top van de hoogste verheffing op de continenten.
De oorzaak van de eerstgenoemde afwijking is gelegen in de omwenteling van de aarde om haar as en de vraag ligt dus voor de hand, of de laatstgenoemde afwijking van dezelfde grootte-orde niet aan dezelfde oorzaak moet worden toegeschreven.

Een der meest treffende verschijnselen is de verregaande antipodische ligging van continenten en oceanen. Alle pogingen om deze antipodie te verklaren door een tetraedrische vervorming van de aardkorst moesten ten slotte schipbreuk lijden op den zoowel in chemische samenstelling als in physische gesteldheid afwijkende pacifischen oceaanbodem. De pogingen om de uitzonderlijke bodemgesteldheid van den Pacifischen Oceaan te verklaren door dit bekken voor te stellen als de plaats waar zich eens de maan van de aarde zou hebben losgemaakt, moesten schipbreuk lijden op de oorspronkelijke geografische positie van den Pacific, welke geen aequatoriale doch een polaire was. Sedert het mechanisme der poolverschuivingen kon worden opgehelderd en begin- en eindpunt der aperiodische poolbeweging konden worden berekend, weten wij, dat de Noordpool oorspronkelijk ver in den Pacifischen Oceaan gelegen heeft, zoodat deze Oceaan het oorspronkelijke Noordpool-bekken van de aarde geweest moet zijn. Er kan dus geenerlei verband met de afscheiding van de maan bestaan hebben welke, indien zij ooit op zoodanige wijze plaats had, aan den aequator geschiedde.
(Vor. ber. Inaug. redev. 4120 B)

A. **PORTUGAL. — Minister-president Salazar zet den politieken toestand uiteen. —**
De civiele gouverneurs hebben in het Paleis San Benito een bijeenkomst gehouden om kennis te nemen van een uiteenzetting van minister-president Salazar.
Salazar heeft gesproken over het bestuur des lands, alsmede over eenige aspecten van de binnenlandsche politiek, welke verband houden met de moreele verdediging der natie. Zijn uiteenzetting duurde 3 uren. Ten slotte wees hij op de noodzakelijkheid de nationale unie, welke is gebaseerd op het vertrouwen en de discipline van alle Portugeezen, actiever te maken ten einde de regeering te helpen onvermijdelijke reacties van het Europeesche conflict op het nationale leven te boven te komen. (Agence Belga)
(Vor. ber. Min.-pres. Salazar 3811 C)

B. **NEDERLAND EN DE OORLOG 1939-'40. —**
Veiligheid ter zee. - Commissie-Van 't Haaff heeft haar rapport uitgebracht. - Paravanen zijn gewenscht. —
Verschenen is het rapport van de commissie, welke de minister van Waterstaat heeft ingesteld, om van advies te dienen over de vraag, welke maatregelen in deze tijden moeten worden getroffen ter verhooging van de veiligheid op zee.
Voorzitter van deze commissie is de heer P. S. van 't Haaff, inspecteur-generaal voor de Scheepvaart.
De commissie heeft eenstemmig het volgende aan den minister geadviseerd:
1) Een permanente commissie in te stellen, waarin, behalve ambtelijke instanties, zoowel de reeders als de opvarenden zijn vertegenwoordigd, die op korten termijn ten aanzien van de veiligheid ter zee kan bijeenkomen en advies geven aan de regeering of aan regeeringsinstanties.
Hiertoe zou de tegenwoordige commissie, al dan niet aangevuld, kunnen worden gehandhaafd.
In spoedgevallen zou een kern dezer commissie onmiddellijk kunnen bijeenkomen.
2) De noodige maatregelen te nemen, waardoor de regeering zich de bevoegdheid verschaft een tijdelijk uitvaarverbod uit te vaardigen, indien de omstandigheden daartoe aanleiding zouden geven.
Het rapport geeft voorts een aantal veiligheidsmaatregelen voor schepen van 4000 ton en grooter, welke van paravanen moeten zijn voorzien; voor zulke schepen zou een reductie van de molestpremie zijn gemotiveerd. **(Vor. ber. Afbeeld. paravanes 4025 A)**

Colorado-kever. - Drastische maatregelen. —
De voortreffelijk georganiseerde bestrijdingsmaatregelen van den Plantenziektenkundigen Dienst, benevens het feit, dat de zuidelijke wind in den vorigen zomer niet zóó overwegend is geweest als in 1938, hebben gemaakt, dat aan den gevreesden Coloradokever, den grooten vijand van de aardappelcultuur en van den groentenexport, een halt is toegeroepen. Niet minder dan 120 millioen liter loodarsenaat-oplossing van 0.4% is, in drie malen, over het aardappelgewas ten Zuiden van Rijn, Lek, Nieuwe Maas en Waterweg gespoten. Het daarvoor benoodigde loodarsenaat — 483.000 kilo — is van overheidswege gratis verstrekt, waarmede een bedrag van ƒ 175.000 was gemoeid. **(Vor. ber. Coloradokever 3818 A)**

Radio. - Aantal luisteraars 1.437.596. —
Het aantal radioluisteraars, dat blijkens aangifte een eigen ontvangtoestel bezit, bedroeg 31 December '39 1.025.876, het aantal aangeslotenen op radio-distributie-inrichtingen bedroeg op dienzelfden datum 411.720, zoodat een totaal aantal van 1.437.596 radioluisteraars, of 163 op 1000 inwoners, is geregistreerd.
(Vor. ber. Luisteraars 4045 B)

Werkloosheid. - 27 Januari 1940. —
Op 27 Januari 1940 waren bij de organen der openbare arbeidsbemiddeling ingeschreven 369.370 werkzoekenden (354.067 mannen en 15.303 vrouwen).
(Vor. ber. Werkloosheid 4022 B)

Verkeersongevallen. - October-November 1939. —
De cijfers van de maanden October en November 1939, waarover gegevens beschikbaar zijn, zijn als volgt (tusschen haakjes de overeenkomstige cijfers van 1938):

	gedood	ernstig gewond
October	76 (90)	606 (408)
November	59 (68)	378 (365)

(Vor. ber. Verkeersongevallen 4052 E)

Amsterdam. — Raadhuisvoordracht aanvaard. —
De Raad heeft op 9 Februari de voordracht van B. en W. om zich in verbinding te stellen met de beide architectencombinaties Berghoef—ir. Vegter en Komter—Duintjer, ten einde te trachten van hen op grond van hun schetsontwerpen voor het nieuwe Raadhuis ontwerpen te verkrijgen waaruit zoo mogelijk een keuze voor het definitieve ontwerp kan worden gedaan, aangenomen met 34—9 stemmen. Tegen stemden twee Anti-revolutionnairen, n.l. prof. Woltjer en prof. Rutgers, de Liberalen, de N.S.B. en de heer Sneevliet.
Het voorstel van prof. Woltjer c.s. om meer architecten uit te noodigen aan deze derde ronde deel te nemen, werd eveneens verworpen met 27—16 stemmen. **(Vor. ber. 3686 A)**

Verdere uitvoering van Boschplan te Amsterdam. - Voorstel tot beschikbaarstelling van ƒ 2.324.000. —
B. en W. van Amsterdam verzoeken den raad een bedrag van ƒ 2.324.000 beschikbaar te stellen tot het uitvoeren van werken, als onderdeelen van den aanleg van het bosch, vormende het werkprogramma 1940. **(Vor. ber. Boschplan 2736 B)**

Amsterdam's bevolking meer dan 800.000 inwoners.
Het Bureau van Statistiek deelt ons mede:
Eind 1939 telde Amsterdam 800.306 inwoners, tegen 793.526 bij den aanvang van het jaar. Dit is dus een vermeerdering met 6780 zielen (tegen 5151 in 1938). Het accres is echter niet geheel als normaal te beschouwen, daar 4595 vluchtelingen, die in het „Verblijfsregister voor vluchtelingen" stonden ingeschreven, ingevolge een besluit van den minister van Binnenlandsche Zaken, met ingang van 1 December naar het Bevolkingsregister werden overgeschreven. Als gevolg hiervan heeft de hoofdstedelijke bevolking thans geheel onverwacht de 800.000 overschreden.
(Vor. ber. Bevolking Amsterdam 2239 B)
(Vor. ber. Nederland en de Oorlog 4141 D)

C. **NEDERL. OOST-INDIE EN DE OORLOG 1939-'40. Financieele positie. - Begrooting ƒ 24.500.000 ongunstiger. —**
In de vergadering van den Volksraad van 11 Februari heeft de regeering, overeenkomstig haar in het college van gedelegeerden op 28 December '39 gedane toezegging, een uiteenzetting gegeven van den huidigen budgetairen toestand en de financieele vooruitzichten voor het jaar 1940.
De algemeene begrooting voor 1940, zooals deze door den gouverneur-generaal werd vastgesteld, sloot ten

aanzien van den gewonen dienst met een tekort van *f* 28.272.069 en van den buitengewonen dienst met *f* 29.998.770. Ten gevolge van nadere verwachtingen en voorzieningen zullen deze tekorten echter nader moeten worden gesteld op resp. ± *f* 26.770.000 en *f* 56.000.000 of voor den geheelen dienst op ongeveer *f* 82.770.000, zoodat het totale aspect van de begrooting ongeveer *f* 24.500.000 ongunstiger wordt.
(Aneta) **(Vor. ber. Begrooting 1940, 4054; Begrootingsoverz. 4092 A)**

23 FEBRUARI 1940

A. NOORWEGEN. — Het incident s.s. „Altmark". - Engelsch en Duitsch commentaar. - Protest van Duitschland. - Rede van Koht, den minister van Buitenlandsche Zaken. - Verklaring van den Engelschen premier, Neville Chamberlain. - Repliek van minister Koht. —

Engelsch commentaar. — Ten aanzien van het incident met de „Altmark" wordt in gezaghebbende kringen te Londen op 17 Februari verklaard, dat reeds eenigen tijd bekend was, dat zich drie tot vierhonderd Britsche krijgsgevangenen in ondraaglijke omstandigheden aan boord van het schip bevonden. Ook de Noorsche regeering moet dit hebben geweten en de Britsche heeft derhalve met verbazing vernomen, dat de Noorsche regeering de „Altmark" heeft toegestaan Bergen te verlaten met de gevangenen aan boord, om binnen de Noorsche territoriale wateren naar een Duitsche haven te stoomen.

De Noorsche regeering had het schip vast moeten houden en het grondig moeten doorzoeken. Daar zij dit niet heeft gedaan, was het voor de Britsche regeering noodzakelijk onmiddellijk handelend op te treden om de gevangenen te bevrijden.
Indien nog een verdere rechtvaardiging noodig was, dan zou deze gevonden kunnen worden in het algemeen optreden van de Duitschers in den oorlog ter zee, waarbij zij geen acht slaan op de rechten van de neutralen.
De Britsche oorlogsschepen hebben gehandeld met volle goedkeuring van de Britsche regeering.
Uit het feit, dat de Noorsche autoriteiten bij een onderzoek dat zij aan boord van de „Altmark" hebben ingesteld, niets hebben gemerkt van de gevangenen, blijkt, dat dit onderzoek zeer oppervlakkig is geweest.
De Britsche regeering zou reden hebben gehad, om zich ernstig te beklagen, indien de gevangenen, na dit onderzoek, terecht zouden zijn gekomen in de interneeringskampen in Duitschland. Deze overwegingen zijn reeds ter kennis van den Noorschen gezant gebracht en thans worden vriendschappelijke besprekingen met de Noorsche regeering gevoerd.

Duitsch commentaar. — Na een opsomming van de Britsche schendingen van het volkenrecht in dezen oorlog, constateert de „Völkischer Beobachter", dat alles door het gebeurde in de Jossingfjord diep in de schaduw werd gesteld. Sedert honderd jaar is het in de geschiedenis van den zeeoorlog niet meer voorgekomen, dat een oorlogsschip vreemde territoriale wateren ver binnendrong, een ongewapend koopvaardijschip overviel en een deel van zijn bemanning afmaakte. Het uitdrukkelijke bevel der admiraliteit, aldus het blad, doet de verwachting te niet, dat het een op zichzelf staand geval betreft. Het begrip neutraliteit is sinds den nacht van 16 op 17 Februari officieel geschrapt uit het Engelsche woordenboek.
Men moet te Londen weten, dat de tragedie in de Jossingfjord het geheele Duitsche volk met dit eene besluit vervult: Wij zullen de rekening presenteeren.

Protest van Duitschland aan Noorwegen. — De Duitsche gezant te Oslo heeft buitengewoon krachtig geprotesteerd bij de Noorsche regeering over het „Altmark"-incident, dat, naar hij verklaarde, „onvoorziene gevolgen" zou kunnen hebben.
In de scherpste bewoordingen spreekt het protest zich uit over de schending door Engeland van de Noorsche territoriale wateren. Geëischt wordt: teruggave van de „Altmark" aan de Duitsche regeering in precies denzelfden toestand als waarin het door de Britsche schepen werd aangehouden.

Rede van den Noorschen minister van Buitenlandsche Zaken, Koht. — De Noorsche minister van Buitenlandsche Zaken, Koht, heeft op 20 Februari in het Storting een uitvoerige rede gehouden om de Britsche beschuldigingen in zake de houding van Noorwegen ten opzichte van het Duitsche tankschip „Altmark" te weerleggen. De minister herhaalde, dat „Engeland op grove wijze de Noorsche neutraliteit heeft geschonden en dat het deze schending niet zal kunnen goedpraten".
Ten aanzien van de beschuldiging, dat de Noorsche autoriteiten geen grondig onderzoek naar de „Altmark" hebben ingesteld, en de Britsche gevangenen niet ontdekt hebben, verklaarde Koht vooreerst dat de Noorsche autoriteiten „niet wisten dat er gevangenen aan boord waren; vervolgens, dat oorlogsschepen zich niet aan een grondige inspectie behoeven te onderwerpen en dat derhalve het onderzoek slechts bij de contrôle op de scheepspapieren beperkt bleef en ten derde, dat, volgens de bepaling van het volkenrecht, het vervoer van gevangenen over neutraal territorium in bepaalde omstandigheden niet verboden is."

Verklaring van den Engelschen premier, Neville Chamberlain. — In een in het Lagerhuis afgelegde verklaring over het incident met de „Altmark", heeft minister-president Chamberlain gesproken over deze „op bewonderenswaardige wijze geleide operatie".
Verwijzende naar de verklaring van den Noorschen minister van Buitenlandsche Zaken, Koht, zeide premier Chamberlain, dat deze verklaring de Noorsche werkeloosheid zelfs nog moeilijker te begrijpen doet zijn dan hij vroeger onderstelde.
Wij hadden gemeend, aldus spr., dat de Noorsche autoriteiten de „Altmark" in zekere mate zouden hebben doorzocht. Thans blijkt, evenwel, dat de Noorsche autoriteiten geen enkel onderzoek hebben ingesteld.
Minister Chamberlain verklaarde, dat de Noren bij drie of vier gelegenheden hebben nagelaten, een behoorlijk onderzoek in te stellen.
De Noorsche autoriteiten, aldus minister Chamberlain, hebben een volkomen onverschilligheid aan den dag gelegd met betrekking tot het gebruik, dat van hun territoriale wateren gemaakt zou kunnen worden door de Duitsche vloot.
Naar de meening van de Britsche regeering zou de houding van Koht, geen bezwaar te maken tegen de doorvaart van een Duitsch oorlogsschip, het misbruiken van neutrale wateren door Duitsche oorlogsschepen wettigen en „een toestand scheppen, welken de Britsche regeering onder geen omstandigheden zou kunnen aanvaarden".

Repliek van minister Koht. —
De Noorsche regeering, aldus minister Koht, in een interview in zake premier Chamberlains Lagerhuisrede, heeft niet toegegeven aan druk van welken kant ook. In dit, als in andere gevallen, heeft de Noorsche regeering er slechts naar gestreefd te handelen, overeenkomstig de regels van het internationale recht.
(Telex-A. N. P. - Aftenposten - Times - D. N. B.)
(Vor. ber. s.s. „Altmark" 4134)

B. PLANTAGERUBBER. — Wereldproductie. —
De volgende cijfers ontleenen wij aan Wijnand & Keppler's Rubberbericht (tons):

	1939	1938	1937	1936
Januari . . .	83.037	74.718	69.674	59.632
Februari . . .	73.332	81.078	68.057	60.936
Maart	75.132	81.278	99.361	65.720
April	73.269	86.657	90.926	58.836
Mei	69.590	63.032	87.782	68.625
Juni	63.734	65.055	92.431	63.303
Juli	75.845	75.403	105.968	80.576
Augustus . . .	89.471	73.849	102.820	69.714
September . . .	84.535	69.062	103.130	72.002
October . . .	111.846	72.466	100.112	75.678
November . . .	82.054	66.475	89.374	77.567
December . . .		62.982	96.865	76.779
Totaal	881.845	872.055	1.160.500	829.368

(Vor. ber. Wereldproductie 3680 B)

C. JAPAN. — 230 „kwesties" met de Ver. Staten. - Amerikaansch crediet aan China. —
De nieuwe Japansche minister van Buitenlandsche Zaken, Arita, heeft op 14 Februari zijn eerste offi-

cieele verklaring afgelegd over de kwesties tusschen Japan en de Vereenigde Staten, en wel in antwoord op een interpellatie van Tadao Matsoemoto, een vooraanstaand lid van de Minseito-partij. Deze had den minister gevraagd mede te deelen, waar de beweerde „600 kwesties tusschen de beide landen" over liepen. Arita antwoordde hierop, dat de kwesties tusschen Japan en de Vereenigde Staten sinds het uitbreken van den oorlog in China in totaal ongeveer 230 bedroegen. Deze zijn grootendeels ontstaan als gevolg van de Japansche militaire verrichtingen in China en de door de Japanners genomen maatregelen tot behoud van vrede en veiligheid in het bezette gebied. Een crediet van $ 20 millioen aan China door de Ver. Staten verstrekt, heeft bij de Japansche regeering ernstige bezorgdheid gewekt. (Domei)

(Vor. ber. Japan-Ver. Staten 4115 C)

A. **NEDERLAND. — Scheepvaart. - Verliezen koopvaardijvloot. - 1 Sept. 1939—21 Februari 1940. —**

1939	br.t.	slachtoffers
9 Sept. „Mark", Houtvaart, op mijn geloopen	1514	—
8 Oct.: „Binnendijk", H.A.L., op mijn geloopen	6873	—
— „Tegri", eig. Eeftingh, vermist	279	7
— „Safe", eig. Salomons, vermist	375	7
16 Nov.: „Sliedrecht", v. Ommeren, getorpedeerd	5133	26
18 Nov.: „Simon Bolivar", K.N.S.M., op mijn geloopen	8309	86
27 Nov.: „Spaarndam", H.A.L., op mijn geloopen	8850	5
7 Dec.: „Tajandoen", Mij. Nederland, na ontploffing gezonken	8159	6
— IJM 116, „Silvain", treiler, vermist	202	11
10 Dec.: „Immingham", Int. Kustvaart, op mijn geloopen	398	—
1940		
9 Jan.: „Truida", eig. Heidema, op mijn geloopen	176	—
15 Jan.: „Arendskerk", Ver. Ned. Sch. Mij., getorpedeerd	7906	—
29 Jan.: „Nora", Sch. Mij. Zeeuwsch-Vlaanderen, op mijn geloopen	298	—
10 Febr.: „Burgerdijk", H.A.L., getorpedeerd	6853	—
17 Febr.: „Alkmaar", K.N.S.M., op rif geloopen	6982	—
18 Febr.: „Ameland", St. Mij. Rotterdam, op mijn geloopen	4537	—
21 Febr.: „Alja", J. v. Dijk, op wrak gestooten	385	—
— „Tara", Mij. Vrachtvaart, getorp.	4760	—
— „Petten", Vissch. Mij. Petten, op mijn geloopen	250	—
— „Den Haag", Standard American Petroleum Cy., ontploffing	11800	26

Totaal ruim 84.000 ton, 174 slachtoffers.

(Vor. ber. Overz. v. 1 Sept. '39—15 Jan. '40, 4095 C)

B. **DR. P. C. BOUTENS ZEVENTIG JAAR. —**
Op 20 Februari is de bekende Nederlandsche dichter en literator, dr. P. C. Boutens, 70 jaar geworden. Dr. Boutens werd op 20 Februari 1870 te Middelburg geboren. Hij studeerde te Utrecht in de klassieke talen, waarop hij in 1899 promoveerde. Nadat hij eenigen tijd als leeraar aan het Instituut Noorthey verbonden is geweest, vestigde hij zich te Den Haag, waar hij ook thans woont. In 1892 debuteerde hij met enkele verzen in den Utrechtschen Studenten-Almanak, terwijl zijn eerste bundel XXV verzen, in 1894 verscheen. Vier jaar later werd deze bundel gevolgd door de, door Lodewijk van Deyssel ingeleide, „Verzen", waarin de invloed der Tachtigers, in het bijzonder van Gorter waarneembaar is. Volkomen zichzelf is de dichter echter reeds in den bundel „Praeludiën", terwijl zijn werk den hoogsten bloei bereikte in „Sonnetten" en „Stemmen", bundels, die niet overtroffen, maar wel geëvenaard werden in „Vergeten Liedjes", „Carmina", „Lentemaan", „Liederen van Isoude", „Zomerwolken" en „Bezonnen Verzen". Boutens' technisch raffinement en zijn geestelijke eruditie stempelden hem tot den idealen vertaler van meesterwerken uit de Grieksche en Perzische literatuur. De laatste jaren heeft hij zich bijna uitsluitend gewijd aan zijn monumentale Homerosvertalingen.
Een plotselinge populariteit heeft Boutens zijn bewerking van de Beatrijs-legende verschaft, terwijl hij ook met verscheidene gelegenheidswerken (de Rijmprent, uitgegeven ter gelegenheid van het huwelijk van Prinses Juliana) contact zocht met de breede massa van het lezend publiek.

(Nieuwsblad v. h. Noorden)

C. **RUBBER. — Uitvoerquotum. - Tweede kwartaal 1940. —**
Het Internationale Rubbercomité heeft de quota voor het tweede kwartaal van 1940 vastgesteld op 80% (onv.). (Keesings Financieel Archief)

(Vor. ber. Uitvoerquotum 3303 G.)

24 FEBRUARI 1940

D. **TURKIJE. — Wet op de landsverdediging. —**
De Turksche regeering laat geen tijd verloren gaan om aan de toepassing van de wet op de landsverdediging, die dezer dagen is afgekondigd, volledige uitvoering te geven. Gemeld wordt, dat een interministerieele coördinatie-commissie in het leven geroepen is onder voorzitterschap van den eersten minister. In deze commissie zullen voorts zitting hebben de ministers van Landsverdediging, Financiën, Economische Zaken, Landbouw, Handel en Verkeerswezen. Deze maatregelen zijn, volgens de „Yeni Sabah", tegen geen enkel land genomen. (Telex-A. N. P.)

(Vor. ber. Volm. Nat. verdediging 4107 E.)

E. **SOVJET-RUSLAND. — De positie van het land volgens de „Times". —**
De „Times" wijdt op 22 Februari een beschouwing aan de positie van de Sovjet-Unie, na het uitbreken van het conflict met Finland. Het Britsche blad is van oordeel, dat deze positie er slechter op geworden is en dat voor Rusland de gelegenheid verloren zou zijn gegaan voordeel te trekken van den oorlog.
De betrekkingen van de Sovjet-Unie met Engeland en Frankrijk zijn precair geworden. De invasie in Finland zou hun een nieuwe rechtvaardiging kunnen leveren voor operaties tegen de Sovjet-Unie, indien zij hiermede gebaat zouden zijn om op Duitschland de overwinning te behalen. Men kan zich inderdaad moeilijk indenken, dat Rusland, indien het een oorlogvoerende partij werd, ernstige schade zou kunnen berokkenen aan Engeland en Frankrijk.
Aan den anderen kant ontvangen het Sovjet-leger en de Sovjet-luchtmacht in het Verre Oosten hun benzine van Bakoe via de Middellandsche Zee en het Suezkanaal, dat wil zeggen bij de gratie van de geallieerde vloot. De voorname petroleumhaven Bakoe ligt binnen het bereik van de bombardementsvliegtuigen en er bestaat ook nog, zooals de Russische bladen opmerken, het leger van generaal Weygand. Ongetwijfeld zijn dit eenige der redenen, waarom de Sovjet-Unie zich tot dusverre niet tot den staat van oorlogvoerende liet brengen door de Fransch-Britsche „provocaties" te Genève of in Finland. (Times)

F. **VEREENIGDE STATEN. — Vliegtuigenexport in 1939. - 70% naar Engeland en Frankrijk. —**
De totale waarde van alle verschepingen van vliegtuigen bedroeg $ 117.081.000, of wel 86% boven de waarde van 1938. Het aandeel van Frankrijk bedroeg $ 42.484.000, dat van Engeland $ 34.794.000.
(Telex-A. N. P.) **(V. b. Vliegtuigind. Ver. St. 4026 B)**

A. **De Groei van de Defensie. - De slagzin: „Kräv ett stark försvar (verlangt een sterke weermacht) vindt vele aanhangers. —**
Zweden was eens een machtige militaire factor, wiens bondgenootschap gezocht en wiens vijandschap gevreesd werd. De lange sloopende oorlogen der XVIIde en XVIIIde eeuw putten het land echter geheel uit en brachten het Zweedsche imperium zijn val. In 1809 verliest het Finland, zijn laatste oostelijke bolwerk. Sedert dien geniet het land van een 130-jarigen vrede, die zelfs bij de afscheiding van Noorwegen in 1902 geen gevaar liep.
Langzamerhand verviel het militaire apparaat en absolute onzijdigheid werd beschouwd als de zekerste garantie voor de onafhankelijkheid van het land.
De oorlog van 1914 toonde echter aan dat een aanval geenszins een denkbeeldig gevaar was. De algemeene dienstplicht en de versterking van de vloot vloeiden hieruit voort. De Zweden zeggen trots, dat deze maatregelen hen behoed hebben voor erger. Of het waar is of niet, in ieder geval heeft deze meening het vertrouwen der natie in haar eigen verdedigingsmogelijkheden versterkt.

De spanningen in Europa tegen 1930 leidden ertoe andermaal zich te bezinnen op de eigen defensieve mogelijkheden. Voor dit doel werd een koninklijke commissie benoemd, die na 5 jaar een plan had uitgewerkt.
Ondertusschen werd de Russische dreiging tegen Noord-Europa vrijwel ongemerkt steeds heviger. Na 1932 kan men eensklaps een groote belangstelling opmerken in Rusland voor het haast vergeten Moermansk-gebied en de landengte van Kola. De ijsvrije Atlantische zeehaven, sedert eeuwen het doel van elk expansionistisch Russisch streven, wordt gevonden aan de kuststrook in het uiterste Noorden, grenzend aan het Petsamo-gebied van Finland. De spoorweg, eens door tsaristisch Rusland daar aangelegd, wordt verbeterd en uitgebreid, wegen gemaakt, het land bevolkt met honderdduizend politieke verdachten, als gratis arbeidskrachten. Dan begint men ook met den aanleg van het verbindingskanaal Leningrad—Moermansk. In geforceerd tempo wordt deze waterweg beëindigd. Kleine vlooteenheden kunnen in het vervolg van de Oostzee naar den Atlantischen Oceaan en omgekeerd verplaatst worden.
Niemand ontgaat het meer, dat het Noorden van Zweden en Noorwegen, beide zeer schaars bevolkt, vrijwel open schijnen te liggen. Het bezit van de Noorsche noordkust verkort den Russischen zeeweg met bijna 1000 km.

In deze periode kunnen wij in de pers enkele malen lezen over de z.g. „nachtelijke spookvluchten" boven deze gebieden. Toch bleven de grenssehendingen door de lucht meestal onopgemerkt of uit begrijpelijke gronden geheim. Speciale voor dit doel ingestelde commissies telden 234 Noorsche, 137 Finsche en 96 Zweedsche „spookvluchten". Getallen, die maar al te duidelijk spreken voor de Russische belangstelling! Ook de groeiende bezorgdheid over het nationaalsocialistische regime liet niet na op den Zweedschen geest haar invloed uit te oefenen. De slagzin: „Kräv ett stark försvar!" (verlangt een sterke weermacht), vindt steeds meer aanhangers.

De eerste verbeteringen. — In 1936 volgen eindelijk eenige belangrijke wijzigingen in de weermacht. De dienstperiode wordt verlengd tot 175 dagen en ook het staande leger ondergaat veranderingen. De uitrustingen worden snel gemoderniseerd, wat gemakkelijk valt door de Zweedsche Boforsfabrieken. Nieuwe versterkingen aan de Finsche grens en in Schonen (Z. Zweden) worden aangelegd. De kust van Schonen vormt de zwakste stee van de meestal zeer moeilijk te benaderen Zweedsche kust en ligt bovendien tegenover Duitschland. Groote aandacht wordt gewijd aan de luchtverdediging en speciale petroleum-reservoirs in den rotsbodem aangelegd, ook gaat men voort met het moderniseeren en uitbreiden van de vloot, waarmede reeds in 1930 een aanvang is gemaakt. De jaarlijksche defensie-uitgaven beloopen ongeveer 150.000.000 kronen, wat op een bevolking van ruim 6 millioen niet geringe lasten legt.
In het crisisjaar 1939 zijn de Zweedsche voorbereidingen flink op weg. De Rijksdag voteert andermaal een extra som van 70 millioen tot versnelling van de uitwerking der plannen. 20 millioen komt vrij voor luchtafweer en twee kruisers van 8000 ton worden op stapel gezet, voor een totaal bedrag van 150 millioen kronen.

Men begint voorraden aan te leggen van rubber en petroleum. 220 millioen kronen zijn hiervoor beschikbaar. Ook de Zweedsche industrie ziet een speciale commissie boven zich gesteld om de economische verdediging van het land te behartigen in geval van nood. Deze commissie beschikt over 10 millioen kronen om de noodige credieten te verstrekken aan particuliere ondernemingen. Al deze verschillende verdedigingsmaatregelen worden slechts genomen in nauwe samenwerking met Noorwegen en Finland, want het is duidelijk geworden, dat bij een aanval op Finland de beide andere staten eveneens in een uiterst gevaarlijken toestand zullen geraken.
Op het oogenblik kan Zweden een leger van 700.000 man op de been brengen, een groot deel daarvan is reeds opgeroepen. Noorwegen beschikt over 200.000 man. Het Zweedsche leger is bijzonder goed uitgerust, maar de autoriteiten klagen steeds over de te korte voorbereidende oefening. Daartegenover staat echter, dat de doorsnee Zweed gewend is met machinerie om te gaan en weinig moeite ondervindt bij het handteeren van modern oorlogsmaterieel, waar de Rus, meestal landbouwer, veel moeilijker toe kan worden gebracht.

ZWEDEN

De Zweedsche vloot met de uitbreidingen en moderniseeringen der laatste jaren, zeker in vereeniging met de kleine, maar wel toegeruste, Finsche vloot, is alleszins in staat het hoofd te bieden aan de Russische zeemacht in de Oostzee. Deze laatste heeft tot nog toe weinig van zich laten hooren en met haar twee slagschepen (waarvan er één vermoedelijk zwaar beschadigd is) kan er moeilijk sprake zijn van een Russische suprematie ter zee.

Was in 1920 de ligging van Zweden uit verdedigingsstandpunt bekeken uiterst gunstig te noemen, binnen twee decenniën veranderde dit zeer ten nadeele van Zweden. Duitschland werd een onzekere factor. De opbloei van het luchtwapen deed den veilig beschermenden afstand tusschen de Sovjet-Unie en de Zweedsche kust te niet. Toch bleef Zuid-Zweden nog altijd vrij veilig voor Russische luchtaanvallen, totdat de Baltische randstaten gedwongen werden marine-havens en vliegvelden aan Rusland af te staan. Daarmede wordt op eenmaal de luchtafstand tot Zweden 500 km. korter met alle gevolgen van dien.

De voornaamste moeilijkheid voor Zweden bij een oorlog met Rusland blijft dan ook het luchtwapen. Op het oogenblik zal het bekende getal van 300 vliegtuigen al wel verre overschreden zijn door de uitgebreide aankoopen van den laatsten tijd, maar dit aantal zinkt in het niet naast de uitermate sterke Russische luchtvloot. De oorlog in Finland heeft echter al wel bewezen, dat luchtaanvallen op een schaars bevolkt land een ondankbaar bedrijf zijn. De bevolking lijdt betrekkelijk geringe verliezen, al blijven natuurlijk de steden zeer kwetsbare punten. De Zweedsche luchtafweer is echter buitengewoon goed toegerust en staat er voldoende borg voor, dat ook op dit gebied de Zweden gerust kunnen blijven ademen.

Over het algemeen zijn de militaire staven van oordeel, dat de Scandinaafsche landen met goed gevolg zich gezamenlijk kunnen verdedigen tegen den Russischen beer. De reusachtige afstanden vooral blijven

een factor, welke voor het aanvallende leger een groot nadeel vormt. Ook zijn de Russische troepen in hun geheel genomen niet toegerust voor een grooten oorlog. Berichten uit Polen melden dat de soldaten daar hun geweren bijv. aan touwen over den rug dragen en ditzelfde „solide" materiaal moeten gebruiken als koppelriem. (Nieuwe Rotterd. Courant)
(V. b. Ged. mobilisatie 4047 D; Bewapening 4011 E)

25 FEBRUARI 1940

OORLOG 1939-'40. — Krijgsverrichtingen Westelijk front van 18—24 Februari 1940. —
18 Februari: Britsche torpedojager „Daring" getorpedeerd; 157 man vermist.
21 Februari: Britsch eskader verschijnt voor de Noordkust van Noorwegen en Finland.
23 Februari: Engelsche vloot begint blokkade van Moermansk. — Britsche vliegtuigen boven Oostenrijk en Bohemen.
24 Februari: Er zouden weer vier Duitsche duikbooten vernietigd zijn. — Geen belangrijke krijgsverrichtingen der vijandelijke legers.
(Red. K. H. A.) **(V. Overz. v. 18—24 Febr. '40, 4136)**

A. TIN. — Wereldvoorraden. —
Het Statistische Bureau van den International Tin Research and Development Council te 's-Gravenhage zendt ons het hieronder volgend overzicht van de tinvoorraden per ultimo Januari 1940 in vergelijking met eenige voorgaande maanden.

(in tonnen van 2240 lbs)

	a)	b)	Tot. voorr.
1939			
Januari	37.808	14.168	51.976
Augustus	25.015	9.593	34.608
September	29.961	9.437	39.398
October	36.959	9.602	46.561
November	37.370	13.237	50.607
December	37.705	12.702	50.407
1940 Januari	34.837	14.533	49.370

a) „Visible supply" plus „carryover" in de Straits en in Europa (British Tin Smelting Co. niet inbegrepen).
b) Smelters voorraden tin, tin in erts en tin in tusschenproducten (met inbegrip van de „carryover") (British Tin Smelting Co.).

(Vor. ber. Tin 4071 A)

B. SOVJET-RUSLAND. — Krijgsverrichtingen in Finland van 18—24 Februari 1940. —
18 Februari: Groote Finsche zege ten Noord-Oosten van het Ladogameer. Achttiende Russische divisie bij Syskyjärvi vernietigd.
19 Februari: Meer Russische divisies in Oost-Finland in gevaar.
20 Februari: Russen melden verovering van Koivisto aan de Finsche golf. Finnen spreken dit tegen.
21 Februari: Zweedsche plaats Pajala door Russisch vliegtuig gebombardeerd.
23 Februari: Nieuwe hevige aanvallen der Russen op de Karelische landengte. Wiborg blijft echter nog steeds in Finsche handen.
24 Februari: Russen zouden reeds 150.000 man verloren hebben. (Red. K. H. A.)
(Vor. Overz. v. 11—17 Febr. '40, 4136 A)

C. ZWEDEN. — Verklaring van den minister van Buitenlandsche Zaken, Guenther, in zake den Duitschen duikbootenoorlog. - Communistische actie. - Buitenlandsche deviezen-bepalingen. - Gouden Standaard prijsgegeven. —
De minister van Buitenlandsche Zaken, Guenther, heeft op 21 Februari medegedeeld, dat 32 Zweedsche vrachtschepen met een inhoud van 64.000 br. ton en een verzekeringswaarde van 24½ millioen kronen sedert het bêgin van den oorlog zijn getorpedeerd of op mijnen geloopen en gezonken.
Zeven schepen zijn zeer zeker door Duitsche duikbooten tot zinken gebracht.
Het verlies van 26.6% dezer tonnage is door duikbooten veroorzaakt.
Slechts een derde der door duikbooten tot zinken gebrachte tonnage was bestemd voor Engeland, terwijl de rest op weg was tusschen Zweden en neutrale landen.
In het geheel 53,2% der verloren tonnage was onderweg tusschen neutrale havens.
Bij ons weten, aldus de minister, heeft geen enkel tot zinken gebracht schip in Engelsch of Fransch convooi gevaren.
(Vor. ber. Crit. D'tsche Duikbootoorlog 4139 C)

Communisme. — Het hoofd der politie deelt mede, dat belangrijke documenten zijn gevonden bij den inval in het communistische hoofdkwartier, waaruit de Russische medewerking aan de actie tegen de regeering is gebleken. Twee gearresteerde voormalige communisten zouden hebben bekend, dat zij als tusschenpersonen hebben dienst gedaan bij het brengen van groote sommen gelds uit Moskou, welke in hun kleeren waren genaaid; eenmaal zelfs bracht ieder hunner 20.000 Zweedsche kronen mee voor het voeren der Sovjet-propaganda.

Buitenlandsche deviezenbepalingen. - Gouden standaard prijsgegeven. — Ter beveiliging van de buitenlandsche wisselportefeuille van Zweden heeft de regeering voorgesteld met ingang van 25 Februari buitenlandsche deviezenbepalingen in te voeren. Het doel hiervan is te bezuinigen op den bestaanden buitenlandschen deviezenvoorraad, ten einde den Zweedschen invoer van vitale goederen te waarborgen.
Voorts is ten gevolge van dit regeeringsbesluit de gouden standaard in Zweden losgelaten. Vroeger bestonden er beperkende bepalingen voor goudtransacties, maar speciale ontheffing werd daarvan aan de Centrale Bank verleend. Deze is thans door de regeering ingetrokken.
Alleen handelaren worden door de Rijksbank gemachtigd, om buitenlandsche deviezen tegen Zweedsche valuta te koopen of te verkoopen. De meeste Zweedsche handelsbanken zijn gemachtigde handelaren.
Deviezen zijn slechts beschikbaar voor speciale doeleinden, zooals de betaling van ingevoerde goederen, vrachten, assurantiepremies, commissieloonen, salarissen, loopende financieele contracten, reiskosten enz. De uitvoer van bankpapier, chèques, wissels en effecten is verboden, behalve met toestemming. De invoer van bankpapier, chèques en wissels, luidende in Zweedsche valuta, is eveneens verboden.
De invoer van effecten kan alleen door de Rijksbank of een gemachtigde bank geschieden. De verkoop van ingevoerde effecten is aan bepalingen onderworpen.
Zweedsche kronensaldi in het bezit van Zweedsche onderdanen mogen niet op rekeningen van niet-Zweedsche onderdanen zonder toestemming worden getransfereerd. Kronensaldi in het bezit van niet-Zweedsche onderdanen mogen vrij op rekeningen van andere niet-Zweedsche en van Zweedsche onderdanen worden getransfereerd.
De aankoop van buitenlandsche deviezen met kronensaldi van niet-Zweedsche onderdanen is aan algemeene bepalingen onderworpen.
De deviezenbepalingen hebben geen invloed op de clearingovereenkomsten.
De Rijksdag heeft het wetsontwerp op 25 Februari aangenomen. (Telex-A. N. P. - Svenska Dagbladet)

D. BELGIE. — „Leening van de Onafhankelijkheid". - Anti-Communisten wet. - Acht Amerikaansche schepen gekocht. - Openbare uitgaven in 1940 worden op 12.099 millioen francs geraamd. —
De regeering heeft besloten tot uitgifte van een binnenlandsche „Leening van de Onafhankelijkheid". verdeeld in schatkistcertificaten van 4, 8 en 12 maanden; groot nominaal frs. 1000 en frs. 10.000. Voor de certificaten van vier maanden bedraagt de jaarlijksche rente 2.4%, voor die van acht maanden 2.7% en

voor die van 12 maanden 3%. De van belasting vrijgestelde rente zal worden betaald bij de inteekening. Derhalve zullen de inteekenaars dienen te storten frs. 992 voor de certificaten op vier maanden, frs. 982 voor die op acht maanden en frs. 970 voor die op een jaar.
De schatkistcertificaten zullen worden aanvaard ter betaling van belastingen.
Tot 23 Februari was voor ruim frs. 900 millioen ingeschreven op de onafhankelijkheidsleening. De inschrijvingen zijn binnengekomen in een tempo van frs. 30 millioen per dag. Aangezien geen sluitingsdatum voor de inschrijving is vastgesteld, zal het publiek kunnen inteekenen naar gelang geld beschikbaar komt.

Anti-Communisten wet. — Op 20 Februari heeft de Belgische regeering aan de Kamer het wetsontwerp voorgelegd, dat ten doel heeft de nationale instellingen tegen ondergrondsche propaganda te beschermen. Het wetsontwerp verbiedt elke groepeering of vereeniging, die zich, hetzij direct of indirect, richt tegen de onafhankelijkheid van het land, en verschaft de regeering voorts de meest uitgebreide volmachten om gedachten en opvattingen, die er op gericht zijn de goede stemming in het land te ondermijnen, te bestrijden.

Aankoop van Amerikaansche schepen. — Acht mailschepen, o.a. de „President Harding" (13.869 ton), die toebehoorden aan de United States Line zijn aan de Belgische scheepvaartmaatschappij „Société Maritime Anversoise" verkocht. De schepen zullen benut worden voor de vaart tusschen New York, België, Engeland en Frankrijk.
De Duitsche regeering heeft een vertoog tot België gericht, waarin zij hare ontevredenheid betuigt over den aankoop van deze schepen.

Openbare uitgaven in 1940. — In een uitvoerige toelichting op de begrooting heeft de Belgische minister van Financiën, Gutt, op 22 Februari aan den Senaat verklaard, dat de openbare uitgaven voor 1940 op een bedrag van 12.099 millioen frs. worden geraamd.
(Het Laatste Nieuws - Agence Belga -Keesings Fin. Archief) **(Vor. ber. Begrooting 1940, 4052 C)**

26 FEBRUARI 1940

A. **NOORWEGEN. — Gewapende strijdkrachten geen doorgang, wel vrijwilligers. —**
Noorwegen is bereid belangrijke hoeveelheden vrijwilligers voor Finland door te laten, maar het zal zich beslist verzetten tegen doortocht van gewapende strijdkrachten van een andere buitenlandsche mogendheid, daar dit een schending van de Noorsche neutraliteit zou beteekenen. (Aftenposten)

B. **SPANJE. — Heropening van beurzen. —**
Met ingang van 1 Maart 1940 worden de beurzen van Madrid, Barcelona en Bilbao, die sinds Juli 1936, toen de burgeroorlog uitbrak, gesloten zijn, weer geopend. Alleen contante transacties zullen worden toegestaan. De vrije effectenbeurs in Barcelona wordt gesloten.
(Keesings Financieel Archief)

C. **SCANDINAAFSCHE CONFERENTIE. — Onderlinge steun tegenover de belligerenten. —**
De conferentie van de minister van Buitenlandsche Zaken van Noorwegen, Zweden en Denemarken heeft op 25 Februari te Kopenhagen plaats gehad. Aan het communiqué, dat na de conferentie is uitgegeven, ontleenen wij het volgende:
De ministers zijn eensgezind ten opzichte van de neutraliteitspolitiek hunner landen. Zij verwerpen alle beweringen, volgens welke die politiek gevoerd wordt onder druk van de eene of andere zijde. Zij zijn voornemens deze politiek onpartijdig en onafhankelijk van hunne betrekkingen naar alle kanten voort te zetten. Zij kwamen overeen de onschendbaarheid te handhaven van het neutrale gebied in overeenstemming met de regels van het internationale recht.
Zij besloten, dat hun regeeringen elkaar wederkeerig zullen steunen bij de onderhandelingen met de belligerenten over deze kwesties.
De ministers waren de overtuiging toegedaan, dat tenzij de oorlog eindigt voordat felle, langdurige strijd rampen teweeg heeft gebracht, grooter dan op dit oogenblik, hij zoo'n diepe mate van verbittering tusschen de naties zal doen ontstaan, dat de weg naar een duurzame verzoening nog moeilijker te banen zal worden. Daarom zullen zij gaarne iedere poging toejuichen om onderhandelingen in te leiden tusschen de oorlogvoerenden met het oog op een rechtvaardigen en blijvenden vrede.
(Telex-A. N. P. - Politiken)
(Vor. ber. Neutraliteit Noorwegen 4103 E; Zweden 4105 C; Denemarken 4098 D)

D. **ROEMENIE. — Petroleum. - Nota aan Engeland. - Uitvoerverbod van vliegtuigbenzine. - Uitvoerheffingen petroleum en olie. —**
Nota aan Engeland in zake de petroleumleveringen. - Uit een nota, die de Roemeensche regeering op 19 Februari aan Engeland heeft gezonden, blijkt, dat Roemenië bereid is, een eerlijke distributie van de olie-exporten tusschen Duitschland en Engeland te bevorderen. Verder wordt in deze nota gezegd, dat de Roemeensche politiek ongewijzigd blijft. Duitschland zou ± 1.500.000 ton petroleum per jaar ontvangen, een hoeveelheid, die niet veel hooger is dan de levering in 1938.
Uitvoer van vliegtuigbenzine verboden. — De Roemeensche regeering heeft op 20 Februari ten aanzien van het petroleumprobleem een belangrijke beslissing genomen: de uitvoer naar alle landen van alle soorten vliegtuigbenzine is verboden.
Het effect van dezen maatregel is, dat alle petroleum, welke in het exportquota der vreemde landen is vervat, thans slechts in ruwen staat kan worden vervoerd. Na de raffinage levert ruwe petroleum slechts 20% vliegtuigbenzine op.
Uitvoerheffingen voor petroleum en olie. — De regeering heeft een exportbelasting van 13% ad valorem uitgevaardigd op ruwe petroleum en de nevenproducten ervan, n.l. op alle oliën in welk stadium ook, die naar het buitenland worden geëxporteerd. Bovendien is een exportbelasting, die van 10 tot 25% varieert, uitgevaardigd op alle plantaardige oliën en op planten en zaden die voor de productie van olie geschikt zijn.
(Telex-A. N. P. - Keesings Fin. Archief - Ag. Belga)
(Vor. ber. Petroleum 4107 D)

E. **BULGARIJE. — Toenadering tot Roemenië en Joego-Slavië. —**
Na een bezoek van twee dagen heeft de Roemeensche minister van Financiën, Constantinescoe, Sofia weer verlaten om op 23 Februari naar Boekarest terug te keeren. Tegenover de pers verklaarde Constantinescoe slechts, dat hij Bulgarije verlaat met het gevoel, door zijn bezoek de vriendschappelijke betrekkingen tusschen beide landen en gelijktijdig den vrede op den Balkan te hebben bevorderd.
Koning Boris verklaarde op 23 Februari, ter gelegenheid van de overhandiging der geloofsbrieven door den nieuwen Joegoslavischen gezant, Bilanowitsch, dat de toenadering tusschen Bulgarije en Joego-Slavië met de wenschen van beide volken in overeenstemming is en den vrede op den Balkan dient. Bulgarije zal de politiek van wederzijdsche vriendschap en samenwerking voortzetten. De Joegoslavische gezant legde een soortgelijke verklaring af.
(Telex-A. N. P.)

F. **TURKIJE. — Bescherming van zijn economie en gebied. —**
De wet op de verdediging van den staat, welke krachtens het besluit van het Turksche kabinet, op 26 Februari van toepassing is verklaard, geeft de regeering

bijzondere volmachten ter bescherming van de natie, op defensie- en economisch gebied.
Slechts in drie gevallen wordt bovengenoemde wet toegepast, namelijk: 1) Bij algemeene of gedeeltelijke mobilisatie; 2) Indien de mogelijkheid bestaat, dat Turkije in een oorlog geraakt; 3) Bij een staat van oorlog tusschen vreemde staten, waarbij ook Turkije geïnteresseerd is.
De wet verplicht verder den ministerraad tot onmiddellijke toepassing, wanneer de genoemde buitengewone omstandigheden ontstaan zijn. (Agence Belga)
(Vor. ber. Wet Landsverdediging 4146 D)

27 FEBRUARI 1940

OORLOG 1939-40. —
ENGELAND. — **Britsche vloot begint blokkade van Moermansk. —**
Naar verluidt, zou de Britsche vloot de blokkade van Moermansk zijn begonnen. Deze blokkade heeft voornamelijk ten doel acht te geven op de Duitsche schepen, die bij het begin van den oorlog in de haven van Moermansk een toevlucht hadden gezocht.

Britsch eskader voor Moermansk.

Premier Neville Chamberlain over de oorlogsdoeleinden. Ander regime in Duitschland, herstel van Tsjechen en Polen in hun rechten. —
In zijn op 24 Februari te Birmingham gehouden rede heeft de Britsche minister-president Chamberlain nog eens uitvoerig de oorlogsdoeleinden van Engeland uiteengezet.
„Wij vechten," zoo zeide de premier, „voor de vrijheid van geweten, voor de vrijheid van godsdienst. Wij vechten tegen den geest van het militarisme en de opeenstapeling van bewapeningen, die geheel Europa en niet in het minst Duitschland zelf verarmen.
Alleen door deze zaken uit te bannen kan Europa de veiligheid verkrijgen, die het noodig heeft en kunnen de Europeesche mogendheden gered worden van bankroet en ineenstorting.
Hoe kunnen, om in concrete woorden te spreken, deze doeleinden bereikt worden?
1ste. De onafhankelijkheid van Polen en Tsjechen moet verzekerd worden.
2de. Wij moeten tastbare en bevredigende bewijzen verkrijgen, dat beloften of verzekeringen ook zullen worden nagekomen.
Onder de huidige Duitsche regeering kan er geen waarborg voor de toekomst bestaan. Elementen, die bereid zijn, mede te werken aan den opbouw van Europa, worden er zonder meer uitgebannen. Het land wordt zelfs van een contact met de neutrale meening afgesloten en de bestuurders van dat land hebben herhaaldelijk aangetoond, dat zij niet vertrouwd kunnen worden wat het houden van hun woord betreft, noch door de buitenlandsche regeeringen noch door hun eigen volk.
Het is daarom aan Duitschland den volgenden stap te zetten en te toonen, dat het eens en vooral de stelling heeft opgegeven, dat macht recht is." **(V. b. Chamberlain 4140)**

Winston Churchill, de Britsche minister van Marine, over de successen en zorgen der Britsche vloot. —
Bij het indienen der marinebegrooting — die wegens den oorlogstoestand goeddeels uit memorieposten bestaat — heeft Winston Churchill in het Britsche Lagerhuis op 27 Februari een rede gehouden, die o.a. het volgende behelsde:
1e. Er worden twee à vier Duitsche duikbooten per week vernietigd; eind 1939 waren er vermoedelijk nog 45 over; in den zomer zullen er nieuwe in bedrijf komen, doch die zullen met nieuwe speciale vaartuigen bestreden worden.
2e. Engeland weet thans, hoe het den magnetischen mijnen de baas moet worden.
3e. Gezien de Duitsche oorlogsmethoden ter zee „moet bij de bepalingen, die voor de neutralen gelden, eerder menschelijkheid dan wettelijke muggenzifterij Engelands richtsnoer zijn" — en Churchill haalde hierbij als voorbeeld het geval van de „Altmark" aan.
4e. Weldra wordt de Britsche vloot versterkt met vijf moderne slagschepen. De „Barham" en de „Nelson", die resp. door een torpedo en een mijn beschadigd werden, zullen weldra weer varen.
5e. Na het tot zinken brengen der „Royal Oak" was Scapa Flow niet langer als basis te gebruiken.
6e. Over de contrôle op den Duitschen uitvoer moet, met het oog op de moeilijkheden van bevriende neutralen, niet alleen de marine, maar ook soms het oorlogskabinet beslissen. **(V. b. Churchill 4112)**

Britsch-Fransche aanval op Duitschlands afzetgebieden. —
De Engelsche minister van Buitenlandsche Zaken, Lord Halifax, en de Fransche ambassadeur te Londen, Corbin, hebben een Engelsch-Fransch handelspact geteekend, hetgeen beoogt een gemeenschappelijke exportpolitiek, die de markten betreft, die vroeger een afzetgebied vormden voor Duitsche, Oostenrijksche, Tsjecho-Slowaaksche en Poolsche producten.
Behalve dat het verdrag beoogt, de markten van Duitschland in de geheele wereld af te nemen, heeft het tevens ten doel Engelsch-Fransche concurrentie op het gebied van den handel te voorkomen.
(Vor. ber. Econ. accoord 4138)

BRITSCH-INDIE. — **Nieuwe voorzitter van de Britsch-Indische Congrespartij, Maulana Aboel Kalaam Azaad. —**
Op 24 Februari is tot voorzitter van de Britsch-Indische Congrespartij benoemd Maulana Aboel Kalaam Azaad. **(Vor. ber. Congrespartij 3637 C)**

DUITSCHLAND. — **Rijkskanselier over het oorlogsdoel - Strijd tot het einde - In vijf opzichten sterker dan in 1914. —**
Ter gelegenheid van het 20-jarig bestaan der nationaal-socialistische partij heeft Hitler op 24 Februari in de groote zaal van het Hofbräuhaus, waar hij indertijd voor de eerste maal te München in het openbaar optrad, voor twee duizend menschen een groote rede gehouden.
In het laatste deel van zijn rede formuleerde Hitler het doel en de eischen zijner politiek, die „ondanks hun bescheidenheid door Engeland en Frankrijk van de hand gewezen zijn en bestreden worden". „Ik heb — zoo zeide hij — in de eerste plaats verlangd: zekerheid en veiligheid van de eigen levensruimte in Midden-Europa, dat door Duitschland is opgebouwd en in de tweede plaats: teruggave der Duitsche koloniën.
Vijf verschillen met '14. — In vijf opzichten — zoo verklaarde Hitler — is de positie van Duitschland anders dan in 1914. Wat de buitenlandsche politiek betreft, is Duitschland ditmaal bevriend met Italië. Duitschland en Italië zijn ook in de toekomst op elkaar aangewezen. Ook de verhouding tot Rusland heeft zich tegenover 1914 gewijzigd.
Deze geweldige staat is buiten den strijd tegen Duitschland

getreden. En ten slotte staat ditmaal ook Japan niet aan de zijde van Duitschlands vijanden, maar onderhoudt dit land eveneens vriendschappelijke betrekkingen met den Duitschen staat.
In militair opzicht is Duitschland onvergelijkelijk veel beter uitgerust en gewapend dan in 1914. De veldtocht door Polen heeft dat reeds aangetoond en de toekomst zal dit nog bevestigen.
In economisch opzicht is Duitschland niet alleen gewapend tegen een vijandelijke blokkade, maar het heeft er door zijn autarkisch werk voor gezorgd, dat Duitschland niet uitgehongerd kan worden. Militair noch economisch kan derhalve het huidige Duitschland overwonnen worden.
In de vierde plaats heeft Duitschland een andere leiding dan vroeger. „Ik ben een magneet, die boven Duitschland hangt," zeide Hitler, „en die al het ijzer uit het Duitsche volk aantrekt. De leiding van thans bestaat uit mannen uit het volk.
En ten slotte is ook het volk een ander geworden.
Onder deze volkomen gewijzigde omstandigheden heeft Duitschland den strijd aanvaard. En ik ben vastbesloten," riep Hitler uit, „dezen strijd tot het einde te voeren. De georganiseerde terreur der plutocratische zwendelaars zal ik verpletteren en ik zal den strijd zoolang voortzetten, totdat deze terreur verbroken is." **(Vor. ber. Hitler 4116)**

Handelsovereenkomst met Italië. —
De gemengde commissie voor het handelsverkeer tusschen Duitschland en Italië heeft op 26 Februari het handelsvolume voor het loopende jaar vastgesteld. Ook andere financieele en economische vraagstukken betreffende de verhouding tusschen beide landen werden besproken en geregeld. Mussolini heeft de besprekingen bijgewoond en zelfs eenige richtlijnen aangegeven.
Verder is een overeenkomst inzake het grensverkeer tusschen beide landen gesloten.
(V. b. Handelsovereenk. m. Italië 3658 G; Visum 4101)

FRANKRIJK. — **Communistische Kamerleden - Mandaten ingetrokken. —**
De Fransche Kamer is op 21 Februari bijeengekomen ter behandeling van het voorstel, de communistische afgevaardigden, die niet met de derde internationale hebben gebroken, van het lidmaatschap der Kamer vervallen te verklaren en hun mandaten in te trekken. Nadat eerst de tekst, zooals deze door de commissie was opgesteld, met handopsteken was goedgekeurd, werd de resolutie in haar geheel met algemeene (492) stemmen aangenomen.
(Vor. ber. Comm. parlem.leden 4101)

Motie van vertrouwen in de regeering - Censuur. —
De Fransche Kamer is op 27 Februari bijeengekomen om de debatten over de censuur voort te zetten.
Minister Chautemps verzekerde, dat de censuur onpartijdig werkt, hetgeen blijkt uit het feit, dat de critiek van tegengestelde kanten komt.
Nadat met handopsteken was besloten, de discussie te sluiten, zeide minister-president Daladier, dat hij niet wilde ontkennen, dat fouten gemaakt zijn, doch men moet zich thans naar de toekomst wenden. Na een verklaring van Blum, dat de censuur niet de vrijheid van meeningsuiting mag aantasten, zeide de premier, onder toejuichingen: Ik ga met deze proefneming accoord en nog hedenavond geef ik den directeur der censuur opdracht, overal in de pers de algeheele vrijheid der politieke meeningsuiting tot uitdrukking te laten komen. Ik hoop, dat men mij niet binnen korten tijd zal verzoeken, hieraan een einde te maken. Ik wensch van ganscher harte dat de Fransche pers een voorbeeld geeft, dat het land door de vrije uitoefening van het recht van meeningsuiting nog meer zal versterken.
Hierop ging de Kamer over tot stemming over de volgende motie, aan welke Daladier de kwestie van vertrouwen had verbonden:
De Kamer, acte nemend van de duidelijke verklaringen der regeering, stelt vertrouwen in haar voor het verzekeren van de coördinatie tusschen den radio-omroep en de inlichtingendiensten, ten einde aan de censuur een statuut te geven, waarbij eenheid in de leiding en de contrôle over dezen dienst verzekerd zijn en de aan de bladen opgelegde verboden beperkt worden tot de militaire diplomatieke en nationale behoeften.
Met afwijzing van iedere toevoeging, gaat zij over tot de orde van den dag.
Deze motie werd met 450—1 stemmen aangenomen.
(Vor. ber. Motie v. vertr., Daladier 4130)

Democratische Unie van kamerleden. —
Op 23 Februari is de Democratische Unie van Kamerleden opgericht, welke ongeveer 200 leden omvat. Ook is het programma van werkzaamheden opgesteld. Voorzitter van de Unie is de radicaal-socialist Elbel. Volgens een communiqué heeft de Democratische Unie ten doel gedurende den oorlog binnen het kader van de eenheid van de Fransche democratie, de parlementaire instellingen en de traditioneele vrijheden te verdedigen. Zij zoekt buiten de partijen alle afgevaardigden te vereenigen, die vast besloten zijn de instellingen, welke Frankrijk zichzelf vrijwillig heeft gegeven, te handhaven en eventueel te verbeteren, en iedere gemeenschappelijke actie te ondernemen, welke noodig kan zijn voor dit handhaven en verbeteren.
(Agence Belga - Telex-A. N. P. - D. N. B. - Stefani)

28 FEBRUARI 1940

A. **NEDERLAND EN DE OORLOG 1939—'40. — Tweede Kamer - Buitenlandsche schuldenaren. —**
Op 22 Februari is ingediend een wetsontwerp inzake bijzondere regelen met betrekking tot schuldenaren, die in het Koninkrijk der Nederlanden geen woonplaats of zetel hebben.
Het onderhavige wetsontwerp betoogt tegen te gaan, — zoo deelen de Ministers van Justitie en Koloniën in de Memorie van Toelichting mede — dat in het Koninkrijk geschillen worden beslecht en schulden worden verhaald, die aan deszelfs belangensfeer in den ruimsten zin des woords te eenen male vreemd zijn.

Eerste Kamer - Begrooting van Economische Zaken en Landbouwcrisisfonds aangenomen. —
Op 23 Februari is de begrooting van Economische Zaken en het Landbouwcrisisfonds voor 1940 zonder hoofdelijke stemming aangenomen. (De N.S.B. stemden tegen).
Minister Steenberghe zeide o.a.: „Wat dezen oorlog betreft, ben ik niet optimistisch. Het is niet uitgesloten, dat over eenige maanden maatregelen noodig zijn, waarbij alle preeken over versobering theorie is, maar het kan ook meevallen."
(Vor. ber. Tweede Kamer aangen. 4028 B)

Spionnage - Benadeeling van het Rijk. —
Eenige gevallen van spionnage ten behoeve van een vreemde mogendheid hebben zich voorgedaan. De gearresteerden zijn, op een enkele uitzondering na, Nederlanders.
Het Rijk en de militaire autoriteiten zijn voor meer dan honderdduizend gulden benadeeld door frauduleuze handelingen van militairen en burgers.

Vreemde vliegtuigen boven ons land. —
Gedurende de afgeloopen week werden vreemde vliegtuigen boven ons grondgebied waargenomen. Op 25 Februari werd zelfs door een Duitsch vliegtuig op een Nederlandsch jachtvliegtuig boven Oss teruggevuurd. De Nederlandsche regeering heeft te Berlijn ernstig geprotesteerd.
(Vor. ber. Schending grondgeb. 4108 B)

De prijspolitiek onzer regeering - Het geldbedrag der bruto-winstmarges voor den handel mag slechts worden verhoogd bij stijging van de handelskosten. —
De minister van Economische Zaken deelt op 21 Februari met betrekking tot de prijspolitiek het volgende mede:
Na het uitbreken van den oorlog is bekend gemaakt, dat geen bezwaar bestond tegen een verhooging van den verkoopsprijs boven het peil, dat in de maand Augustus 1939 gold, voorzoover deze verhooging door een aantoonbare verhooging van den kostprijs werd gemotiveerd. Nadat de oude voorraden in het algemeen waren opgeruimd, is vervolgens op de persconferentie van 3 November 1939, alsook bij de schriftelijke behandeling van de begrooting van het departement van economische zaken medegedeeld, dat ten aanzien van de prijsbepaling door het bedrijfsleven accoord kon worden gegaan met een calculatie op basis van de vervangingswaarde, indien en voorzoover normale handelsvoorraden werden aangevuld.
Het is intusschen wenschelijk gebleken deze richtsnoeren te verduidelijken met betrekking tot de handelsmarges. In sommige gevallen blijkt men er namelijk van te zijn uitgegaan dat bij de herziening van de prijzen de procentueele bruto-winstmarges konden worden gehandhaafd. Dit standpunt moet als on-

juist worden beschouwd. Ook voor den handel geldt, dat prijsverhooging door een aantoonbare kostprijsstijging moet worden gemotiveerd.
Bij de prijsbepaling door den handel mag dus het totale geldbedrag van de bruto-winstmarge slechts worden verhoogd, indien en voorzoover een aantoonbare verhooging van de handelskosten heeft plaats gehad.
De minister doet een beroep op het bedrijfsleven om deze aanwijzigingen nauwgezet na te leven, ten einde zonder dat van de bijzondere bevoegdheden van de prijsopdrijvings- en hamsterwet 1939 gebruik behoeft te worden gemaakt, een verhooging van de prijzen en daarmede van de kosten van levensonderhoud zooveel mogelijk te beperken.
(Vor. ber. Prijsopdrijving 3936 C)

Sperballons - Opdracht is verstrekt. —
In de memorie van antwoord aan de Eerste Kamer betreffende de Defensiebegrooting 1940 staat o.m.: Opdracht tot een eerste aanschaffing van sperballons is verstrekt.

Terugkeer van gemobiliseerden in het burgerleven. —
De regeering heeft een commissie samengesteld, waarin zijn opgenomen vertegenwoordigers van de ministers van Financiën, Sociale Zaken, Economische Zaken, Binnenlandsche Zaken en Defensie, met de opdracht aan de regeering advies uit te brengen over het vraagstuk van den terugkeer van de gemobiliseerden in het burgerleven, met inbegrip van eventueel te treffen wettelijke voorzieningen.
Deze commissie is ingesteld, ongeacht wat door verschillende instanties reeds terzake is verricht.

Vrijwillige 4% Nederlandsche Staatsleening 1940 II ruim volteekend. —
De inschrijving op de 4% Staatsleening 1940 II bedroeg in totaal *f* 339.073.100. Hiervan is *f* 54.193.500 preferent en wordt ten volle toegewezen. Op de overige inschrijvingen wordt een korting van 13.7% toegepast, met dien verstande, dat bij de toewijzing resten van *f* 50 en minder worden verwaarloosd en resten van meer dan *f* 50 tot *f* 100 worden afgerond.
Het totaal der Indische inschrijvingen op de jongste staatsleening is belangrijk minder dan bij de voorgaande. Van invloed was de omstandigheid dat het dreigement van de gedwongen leening niet voor Indië gold. **(Vor. ber. Staatsleening 1940, 4134 C)**

Eerste Kamer - Begrooting van Binnenlandsche Zaken goedgekeurd. —
Op 14 Februari is de begrooting van Binnenlandsche Zaken zonder hoofdelijke stemming goedgekeurd.
(V. b. Begr. Binnenl. Zaken Tw. Kamer 4044 C; Nederland en de Oorlog 4144 B)

29 FEBRUARI 1940

A. NEDERL. OOST-INDIE EN DE OORLOG 1939-'40. De drie slagkruisers. - Indische commentaren. —
Het „Soerabayasch Handelsblad", schrijvend over het slagkruiserplan, zegt: Voor het eerst sinds onheuglijke tijden toonde een Nederlandsche regeering zich bewust van het eene groote principe, dat door iedere mogendheid wordt erkend: dat het behoud van Overzeesche Gewesten een kwestie is van zeemacht en van zeemacht alleen.
Het blad is echter nog niet geheel gerust, wijl vele middelen bestaan om de beslissing der regeering te saboteeren. Nederlandsch-Indië heeft reden tot dankbaarheid en voldoening, doch dient waakzaam te blijven.
„De Locomotief" te Semarang wijst er op, dat de officieele mededeeling in zake de slagkruisers in Nederlandsch-Indië geen hevige emoties heeft verwekt. Daarvoor is hieraan te veel vooraf gegaan, daarvoor zit de scepsis jegens het wisselend defensie-beleid te diep.
Het blad haalt de geschiedenis op van de versterking der defensie in den laatsten tijd en merkt op, dat de scepsis van Nederlandsch-Indië wel eenigen grond heeft. Drie slagkruisers voor Indië als top van een harmonische vloot, het klinkt haast te mooi. **(Vor. ber. 3 Slagkruisers 4128 A)**

Voor de Nederlandsche oorlogsslachtoffers. —
De inzameling van de Vaderlandsche Club ten behoeve van de Nederlandsche oorlogsslachtoffers overschreed reeds de *f* 100.000.

Wijziging van de Indische Staatsinrichting. —
De Volksraad heeft op 23 Februari geadviseerd tot wijziging van een aantal artikelen der Indische Staatsregeling, uitgezonderd artikel 61, lid 1 (betreffende de verlofsregeling), waarvan de voorgestelde wijziging met algemeene stemmen (49—0) werd afgewezen. (Een lid van den Volksraad verliest na 8 maanden verblijf buiten Indië zijn lidmaatschap. De wijziging beoogde dit tot vier maanden terug te brengen. — Red.)
De Volksraad nam overigens nog een motie-Blaauw (I.E.V.) aan, met 29 tegen 21 stemmen, om den aanvang en het einde van de hoofdzitting te bepalen op 15 Augustus resp. uiterlijk 14 December. (De aanvang is nu 15 Juni, voorgesteld was 15 September, het einde is thans 15 September. — Red.)
Voorts werd met 30 tegen 20 stemmen aangenomen een motie-Soekawati (P.E.B.) strekkende om aan het College van Gedelegeerden geen bevoegdheid tot behandeling van aanvullingsbegrootingen te verleenen.
Zonder discussie en zonder hoofdelijke stemming werd aangenomen een motie-Kerstens (I.K.P.) waarin wordt aangedrongen op het treffen van wettelijke voorzieningen betreffende het tijdstip van indiening van ontwerpen voor de tweede gewone zittingen.
De heer Kerstens trok een motie in betreffende de wijziging der redactie van art. 80, opdat het in meerdere mate een wettelijke basis zal vormen voor de toepassing, welke de regeling in zake het voorbehoud tot dusver in de practijk vond. De intrekking geschiedde, omdat de regeering toezegde het denkbeeld aan het opperbestuur voor te zullen leggen.
De fractie van de Vaderlandsche Club vroeg aanteekening, dat zij geacht wenschte te worden te hebben tegengestemd ten aanzien van artikel 91 (regeling defensie-aangelegenheden), wijl het antwoord der regeering hieromtrent onbevredigend werd geacht. (De regeling door de Kroon van defensie-regelingen, thans imperatief, was facultatief gesteld in de wijziging. — Red.)
De heeren Wiwoho (P.I.I.), Soekawati (P.E.B.), Kasimo (P.-P.K.I.) dienden nog een motie in, waarin wordt aangedrongen op principieele hervormingen. Deze motie kan, daar zij buiten de orde viel, niet meer in de huidige zitting worden behandeld. Ofschoon de Volksraad geadviseerd heeft tot aanneming van het wetsontwerp, beteekenen de moties, dat het college niet instemt met de voornaamste wijzigingen.
De belangrijke concessie, die de regeering heeft gedaan door haar toezegging om het College van Gedelegeerden te doen uitbreiden van 15 tot 20 leden, is zelfs niet in staat geweest den Raad over de bezwaren tegen mogelijkheid van overdracht van de behandeling van suppletoire begrootingen aan het College van Gedelegeerden, te overwinnen. (Nieuwe Rotterd. Crt.)

Nieuwe Inheemsche wenschen. —
De motie, welke was ingediend door de Volksraadleden Wiwoho (Partai Islam Indonesia), Soekawati (Politiek Econ. Bond) en Kasimo (Perkoempoelan Politiek Katholiek Indonesia) wijst er onder meer op, dat aan den staatkundigen opbouw van Nederl.-Indië, op de grondslagen, gelegd door de grondwetsherzieving van 1922, gestadig dient te worden voortgearbeid; dat aan den staatkundigen opbouw van Ned.-Indië, op de grondslagen, gelegd door de grondwetsherziening van Nederl.-Indië binnen rijksverband; dat bijzonderlijk de tegenwoordige tijdsomstandigheden dwingen tot bezinning of opbouw en wel op de juiste wijze en voldoende voortvarend voortgezet; dat de drang naar verdergaande hervormingen door vrijwel alle groepen der Indische samenleving wordt gedeeld, waarop men bepleit de wenschelijkheid van:
1) Instelling van een rijksraad als hoogste staatscollege naast de Kroon, waarin de vier deelen van het Rijk naar recht en billijkheid een gelijkwaardige vertegenwoordiging vinden;
2) Uitbreiding van het aantal leden en van de bevoegdheden van den Volksraad, waaraan de hoofden der departementen als Ministers verantwoordelijk worden, met wijziging van de positie van den Gouverneur-Generaal als vertegenwoordiger van de Kroon en het hoogste centrale landsorgaan en den Raad van Nederlandsch-Indië als hoogste College van Advies.
(Vor. ber. Staatk. organis. 4037 B)
(Aneta) **(Vor. ber. Ned.-Indië en de Oorlog 4133 A)**

B. SOVJET-RUSLAND. — Aanval op Finland. - Verleende steun onvoldoende. - Finnen op tweede linie teruggetrokken. - Engelsch oorlogsmaterieel naar Finland. —
Verleende steun onvoldoende. — De Finsche minister van Buitenlandsche Zaken, Tanner, heeft op 28 Febr.

een interview gegeven, waarin hij o.a. zeide, dat de aan Finland door andere landen verleende steun nog onvoldoende is en te langzaam komt. In Finland voelt men zich ook teleurgesteld, dat de Vereenigde Staten een verzoek om een leening van 60 millioen dollar niet anders behandeld hebben dan in vredestijd. Nadat de besprekingen daarover een maand lang sleepende zijn gehouden, is thans een bedrag van 20 millioen dollar voorgesteld. **(Vor. ber. Tanner 4066 B)**

Finnen op tweede linie teruggetrokken. — De aanvallen der Russen concentreeren zich op de tweede Mannerheim-linie, nu een gedeelte van de eerste linie door de Russen is bezet. Ook het eiland Koivisto bevindt zich in Russische handen.
De verdediger der Mannerheim-linie, generaal Harald Öhquist, heeft medegedeeld, dat de tweede linie sterker dan de eerste is.
(Vor. ber. Doorbr. Mannerheim-linie 4136 A)

Engeland zendt oorlogsmaterieel naar Finland. — Het navolgende oorlogsmaterieel is op 21 Februari van Engeland naar Finland gezonden: in totaal 144 vliegtuigen, 120 gevechtsvliegtuigen en 24 bommenwerpers. Tusschen de 40 en 50 machines hebben Finland reeds bereikt.
Aan militaire uitrusting en munitie: 150 anti-tankgeweren met munitie, 10.000 anti-tankmijnen, 50.000 handgranaten, 25 houwitsers, 100 mitrailleurs met munitie, een groote hoeveelheid munitie voor kleinere wapens, 24 stukken luchtdoelgeschut met munitie, 30 veldkanonnen, 4 zes-ton tanks, 12 vijftien cm. kanonnen en munitie, 10 zeveneneenhalf cm. mortieren met munitie.
Bovendien zijn nog gezonden belangrijke hoeveelheden beschermende militaire uitrustingstukken, zooals gasmaskers, ontsmettingsmiddelen, tenten, kleeren, enz. (Telex-A. N. P.)
(Vor. ber. Hulpverl. Engeland 4133)
(Vor. ber. Finsche kwestie 4143 A)

1 MAART 1940

A. **NEDERLAND. — Tweede Kamer. - De herwaardeering van den goudvoorraad van De Nederlandsche Bank. - Wetsontwerp goedgekeurd. - ƒ 13.9 millioen voor de Nederlandsche Bank. —**
Het wetsontwerp tot herwaardeering van den goudvoorraad van De Nederlandsche Bank werd op 1 Maart '40 in de Tweede Kamer zonder hoofdelijke stemming, met alleen de nationaal-socialisten tegen, aangenomen. Wij geven onderstaand een kort overzicht van den gang van het wetsontwerp in de Kamer:
23 Jan. 1940: Minister De Geer dient een voorstel in tot herwaardeering van den goudvoorraad van De Nederlandsche Bank. Uit de goudwinst van ƒ 221 millioen zal De Nederlandsche Bank profiteeren met ƒ 29.8 millioen wegens geleden pondenverlies.
27 Febr. 1940: Mr. Teulings, katholiek Tweede Kamerlid, dient een amendement in, waarbij ƒ 11.3 millioen aan De Nederlandsche Bank is toegedacht.
De heer Schouten, voorzitter van de a.r.-fractie, dient eveneens een amendement in. De Bank komt er daarin met slechts ƒ 7.6 millioen af.
28 Febr. 1940: Minister De Geer stelt bij de openbare behandeling in de Tweede Kamer voor, aan De Nederlandsche Bank ƒ 19.7 millioen over te boeken. De beraadslagingen worden geschorst.
29 Febr. 1940: Mr. Teulings dient een gewijzigd amendement in. Daardoor zal De Nederlandsche Bank ƒ 13.9 millioen ontvangen.
1 Maart 1940: Bij de voortgezette beraadslagingen in het parlement neemt minister De Geer het amendement-Teulings over. Het amendement-Schouten wordt verworpen met 63 tegen 20 stemmen. Het gewijzigde wetsontwerp, dat nu ƒ 13.9 millioen aan De Nederlandsche Bank toekent, wordt goedgekeurd.
(Telex-A. N. P. - Het Volk)
(Vor. ber. Herzien. Goudvoorraad 4109)

B. **NEDERL. OOST-INDIE. — De herwaardeering van het goud der Javasche Bank. —**
Het ligt in de bedoeling van de regeering ook den goudvoorraad van de Javasche Bank te herwaardeeren.
Op 3 Februari 1940 beliep de totale goudvoorraad van de Javasche Bank ƒ 132.536.000, terwijl deze ten tijde van de devaluatie op 26 September 1936 ƒ 88.565.000 bedroeg. (Telex-A. N. P.)

OORLOG 1939-'40. —

FRANKRIJK. — Tekort op begrooting 1939 geraamd op Frs. 23 milliard. —
De Senaat heeft op 29 Februari een ontwerp in behandeling genomen, dat reeds door de Kamer is aangenomen en dat betrekking heeft op de begrooting. De rapporteur van de financieele commissie, Gardey, deelde mede, dat volgens de voorloopige raming, de begrooting 1939 als volgt is: Uitgaven frs. 106.377 millioen, inkomsten frs. 63.657 millioen, tekort frs. 42.720 millioen. Bij dit tekort moet men eigenlijk nog optellen ongeveer frs. 80 milliard, zoodat het totale tekort ongeveer frs. 123 milliard bedraagt.
Het ontwerp werd eenstemmig door den Senaat aangenomen. **(Vor. ber. Goedk. Begrooting 4081)**

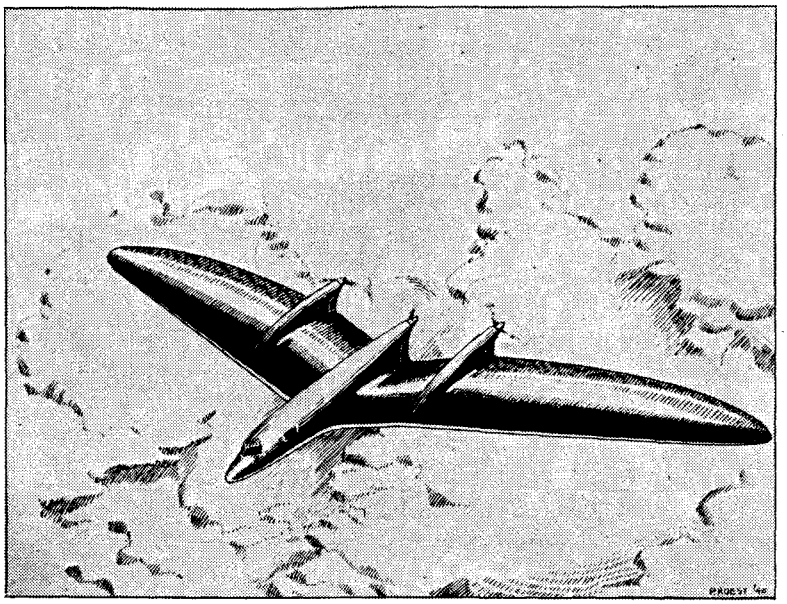
Rede van den minister van Financiën, Reynaud. - Het doel der wetsdecreten, die goedgekeurd zijn. —
In een radiorede heeft op 29 Februari de minister van Financiën, Reynaud, o.a. verklaard: „Tot op heden heeft Duitschland een economischen oorlog met ons gevoerd. Zijn offensief ter zee is alleen gericht tegen de levensmiddelenvoorziening der geallieerden. Financieel hebben wij stand gehouden. Economisch gleden wij echter den verkeerden kant op. Niets is erger dan een verkeerd optimisme, dat de krachten verspilt.
Het kwaad, dat op ons loert, is het meest gevreesde kwaad van alle: dat der prijsstijging, d.w.z. de dreiging van het dure leven. Minder voortbrengen en evenveel verbruiken, kan dit voortduren? Deze vraag heeft de regeering zich gesteld. Onze wetsdecreten zijn het antwoord erop. Tot dusver hebben wij door een deel onzer reserves te gebruiken aan dezen onevenwichtigen toestand het hoofd geboden. Niet alleen hebben wij uit de binnenlandsche reserves geput, doch ook hebben wij ons tot het buitenland gewend. Om daar aankoopen te doen hebben wij goud moeten afgeven.
Slechts één der wetsdecreten is van financieelen aard, n.l. dat, hetwelk betrekking heeft op de overeenkomst met de Banque de France. Ten gevolge hiervan wordt een deel van den goudvoorraad gereserveerd voor betalingen in het buitenland, terwijl voor betalingen in het binnenland een herwaardeering van den goudvoorraad plaats heeft."
Minister Reynaud gaf vervolgens een globale opsomming van de genomen maatregelen tot verhooging van de productie en noemde als zoodanig: de afschaffing van de invoerrechten op onderdeelen van landbouwwerktuigen en de bevordering van de komst van vreemde landbouwarbeiders door betaling van hun reiskosten.
Als zeer belangrijk kwalificeerde de minister het bericht van de completeering van de overeenkomst met Engeland door bevordering van de handelstransacties tusschen beide landen en hun koloniën. **(Vor. ber. Min. Reynaud 4060)**

Wetsdecreten, die goedgekeurd zijn. —
De ministerraad heeft verscheidene wetsdecreten goedgekeurd, o.m. in zake in het buitenland te verrichten aankoopen, een beperking van de consumptie, de uitgifte van distributiekaarten, regelingen voor bakkers, banketbakkers, restaurants, de meelvoorziening en een vermindering van gebruik aan alcohol, de regeling van vrouwenarbeid, maatregelen tegen verspilling bij het burgerlijk en militair bestuur, een overeenkomst met de bank van Frankrijk en een decreet in zake de opening van credieten.
(Vor. ber. Voedselvoorz. 4074)

Decreet onderteekend betreffende herwaardeering van den goudvoorraad. —
Op 1 Maart 1940 wordt een conventie gepubliceerd, onderteekend door den minister van Financiën, Paul Reynaud, en den Gouverneur der Fransche Bank, Pierre Fournier.
Deze overeenkomst heeft betrekking op de herwaardeering van den goudvoorraad; de bank zal goud aan den staat afstaan en een nieuw voorschot verstrekken.
(Telex-A. N. P. - Agence Belga - L'Intransigeant)
(Vor. ber. Devaluatie franc 2476 D; Herstelplan-Reynaud 3538 B)

A. LUCHTVAART. — Amsterdam—Batavia zonder tusschenlanding. - Prijsvraag van het Comité Vliegtocht Nederland—Indië. - Het bekroonde ontwerp van ir. E. A. Driessen. —

Enkele weken geleden heeft het Comité Vliegtocht Nederland—Nederlandsch-Indië uitgespraak gedaan in de door haar uitgeschreven prijsvraag, welke een studie vroeg over de mogelijkheden van een luchtverbinding tusschen Nederland en Indië zonder tusschenlanding. De eerste prijs heeft de jury toegekend aan een ingenieur van de K.L.M., den heer E. A. Driessen, voor zijn onder het motto „De nieuwe weg" ingezonden studie; de tweede prijs was voor ir. Th. van Lammeren, eveneens in dienst van de K.L.M., terwijl de derde prijs ten deel viel aan den res. 2e luitenant - waarnemer, H. J. Kremer.
Het comité is op 23 Februari overgegaan tot de publicatie van bijzonderheden over de drie studies, van welke publicatie wij hieronder een uittreksel geven van de studie van ir. Driessen.

Ontwerp van Ir. E. A. Driessen.

Het ontwerp-Driessen. - Ir. Driessen is uitgegaan van het standpunt, dat het vliegtuig een actie-radius zal moeten hebben van 17.000 km., zoodat het beschikt over een reserve van 40%. Daarbij wil hij gebruik maken van Dieselmotoren, waarvan het hoogere constructie-gewicht van minder belang is dan het lagere brandstofgebruik, dat op het lange traject aan gewicht bespaart. Daarbij geeft hij een systeem van reserve-houden aan, dat beoogt, gedurende de geheele vlucht deze reserve op 40% te houden, door in het begin op vrij lage, later steeds hooger wordende snelheid te vliegen, waardoor weliswaar minder economisch, doch veiliger zal worden gevlogen.
Indien men zal trachten dit probleem op te lossen met een vliegtuig van het gebruikelijke type, dan zal, aldus ir. Driessen, de kans op teleurstellingen groot zijn. Hij stelt daarom een oplossing voor in den vorm van zijn vliegtuig, dat eenerzijds een zoo hoog mogelijk rendement, en anderzijds een lichte bouwwijze mogelijk maakt. Zoo komt hij tot een constructiegewicht van 8000 kg. en een totaal gewicht van 17.500 kg.
Mogen deze resultaten merkwaardig aandoen, Driessen vestigt er de aandacht op, dat de staart, de romp en de stuurvlakken geheel of gedeeltelijk vervallen.
Als bezwaar tegen de thans gebruikte vliegtuigen voert ir. Driessen aan, de ongunstige verhouding in den vleugelvorm, waartoe men wordt gedwongen door gewichts- en weerstandsbesparing; als verder argument, de besturing van het vliegtuig door stuurvlakken, welke in het „zog" van vleugel, romp en schroeven liggen.
Een ander punt waar hij de aandacht op vestigt is de lage vleugelbelasting. Neemt men een hooge vleugelbelasting, dan worden de afmetingen van zijn ontwerp te klein, om bemanning, passagiers en vracht in den vleugel onder te brengen. Zoo komt hij tot een vleugelbelasting van 100 kg. per vierkanten meter tegen 120 kg. bij de thans in gebruik zijnde vliegtuigen.
Driessen heeft de assen van zijn drie motoren naar achteren gericht. Hij maakt dus gebruik van duwschroeven, opdat de luchtstrooming over den vleugel niet verstoord zal worden. Van die gelegenheid profiteert hij tevens door de richtingsroeren tusschen romp en motoras te plaatsen, waarmee hij voorkomt, wat men van den vliegenden vleugel scheen te verwachten, n.l. dat bij dit type de richtingsroeren aan de vleugeltippen zouden worden gebouwd.
Het grootste voordeel van den vliegenden vleugel komt echter tot uiting in de verhouding tusschen draagkracht en weerstand, welke 21.5 : 1 bedraagt. Bij de thans bij de K.L.M. in gebruik zijnde Douglas DC 3 bedraagt deze verhouding 14 : 15!
Ten slotte merken wij nog op, dat ir. Driessen het vliegtuig een spanwijdte van 34 meter wil geven. De vleugeloppervlakte bedraagt 175 m². Mede te nemen betalende lading 1150 kg., hetgeen ongetwijfeld vrij laag is. De snelheid is 348 km. per uur. De overtochtsduur zal 38 uur zijn.
(Algem. Handelsblad - De Telegraaf - Avondpost)

---

2 MAART 1940

B. JOHAN BRAAKENSIEK OVERLEDEN. —

Op 28 Febr. '40 is te Amsterdam, ruim 81 jaar oud, overleden de vermaarde illustrator en teekenaar Johan Braakensiek.
Johan Coenraad Braakensiek werd op 24 Mei 1858 te Amsterdam geboren. Al spoedig openbaarde zich zijn teekentalent, dat door Tetar van Elven een goede vorming kreeg. Hij kwam op de Rijksacademie voor Beeldende Kunsten, waar hij van 1875 tot 1880 leerling was.
Als illustrator vond hij zijn eerste werk met teekeningen in „Het Geïllustreerde Politienieuws". Zijn groote bekendheid verwierf hij als vaste medewerker aan „De Groene Amsterdammer", aan welk weekblad hij van 1887 tot 1931 was verbonden. Zijn rake karakterprenten bezorgden hem een groote populariteit. Ook in onderscheiden boeken wist Braakensiek's vaardige pen de aantrekkelijkheid op te voeren. Justus van Mauriks werken behoorden tot de eerste hiervan. Dan volgden de werken van Capt. Marryat, P. Louwerse's Vaderlandsche Geschiedenis, „Brechtje Spieghels" van J. ten Brink, „Studententypen en Studentenleven", jongensboeken van C. Joh. Kievit en Joh. Been e.a.
In 1936, toen een oogaandoening hem tot rustiger leven dwong, legde hij zijn teekenstift neer.
(Telex-A. N. P.) **(V. b. Photo buiten tekst 3272a; teekening buiten tekst 4154a)**

C. TURKIJE. — Radiorede van den Turkschen premier Saydam. - Het land thans gereed voor wat ook moge komen. —

De Turksche premier, Saydam, heeft op 29 Februari te Ankara een radiorede gehouden, waarin hij o.m. zeide:
„Na een intensieve voorbereiding gedurende de afgeloopen twaalf maanden is Turkije thans gereed voor wat ook moge komen. Oorlog en mobilisatie vormen zware verantwoordelijkheden voor de staatslieden van Turkije en eischen de diepste overweging. Turkije zal deze maatregelen nemen, wanneer zijn nationale belangen en bestaan vitaal bedreigd worden. In de afgeloopen zes maanden is geen wijziging ontstaan in onze betrekkingen met Rusland. Wij wenschen geenerlei bewegingen tegen den Sovjet te ondernemen. Wij kunnen niet inzien, dat er voor den Sovjet een reden is om ons aan te vallen."
Saydam waarschuwde de natie, dat „de crisis, die een groot deel der wereld heeft overdekt, thans aan onze deur staat".
(Telex-A. N. P.)
(Vor. ber. Saydam 3636 C; Landsverdedig. 4149 F)

A. De Oorlog en het Nabije Oosten. —

In „De Tijd" van 11 Februari en 2 Maart vonden wij eenige artikelen over den oorlog en het Nabije Oosten, waaruit wij het volgende korte overzicht publiceeren.

Indië is het hart van het Britsche Empire. Op het oogenblik moeten de aanvallen, die Rusland zoogenaamd tegen Indië in den zin heeft, slechts beschouwd worden als een deel van den zenuwenoorlog, die den werkelijken oorlog als een donkere schaduw begeleidt. Een aanval van Rusland op Indië via Afghanistan zou evenwel voor Groot-Brittannië slechts een philantropisch, maar geen militair probleem vormen. Inderdaad zouden de resten van het Russische leger, die op weg naar Indië niet bevroren of verhongerd zijn, niet door een leger soldaten, maar door een leger ziekenverplegers moeten worden ontvangen.

Indië is het centrum van het Empire. De landen uit het Naburige Oosten vormen de brug daartoe. Wie deze brug aanvalt, brengt het centrum in gevaar. Reeds omdat de mogelijkheid van zulk een aanval van Russische zijde bestaat, moeten de landen voorbereidende maatregelen treffen. Zoo treft Turkije deze in Armenië en in den Kaukasus, Irak koopt bombardements- en jachtvliegtuigen in de Vereenigde Staten. Iran trekt troepen samen bij de Russische grens. Minstens 20.000 man liggen thans tusschen Hamalden en Karamandscha. Wat dat voor het land van den Zilveren Leeuw beteekent, kan men beseffen, wanneer men bedenkt, dat het leger van Iran een sterkte van 100.000 man heeft, die om redenen van binnenlandsche politiek in en om Teheran gelegerd zijn. Reeds weken geleden heeft de regeering in Teheran alle Iraneesche studenten op korten termijn naar het vaderland terug geroepen.

De laatste berichten, die van een nieuw oorlogsfront in het Naburige Oosten spreken, gaan niet uit van een offensief van Rusland, maar van een initiatief der Geallieerden. Het operatiegebied zou zoowel Turkije en Iran, als het Zuidelijk van de Turksch-Iraneesche grens liggende gebied vormen. De haven van Koeweit, de belangrijkste haven aan de Perzische Golf, wordt reeds uitgebreid tot een marine-steunpunt voor de Engelsche vloot. Blijkbaar moet deze, voor het geval van een conflict in het Naburige Oosten, Engeland in de gelegenheid stellen steun aan Irak en Iran te verleenen. Door de vernietiging der petroleumfabrieken van Bakoe en van de olieleiding, die van Batoem naar Bakoe loopt, zouden de vliegtuigen der Geallieerden Rusland in zijn hartader kunnen treffen, terwijl hun vloot de petroleumhaven van Batoem, aan de Zwarte Zee, zou kunnen blokkeeren. Op grond van het Pact van Ankara kan Engeland in geval van een conflict over de Turksche zee-engten als steunpunt en uitvalbasis in de richting van de Zwarte Zee beschikken. Of het tot een dergelijk offensief van de Geallieerden komt, hangt in hooge mate van de ontwikkeling der Britsch-Japansche betrekkingen af. Hoezeer ook in deze problemen van de wereldpolitiek de dynamica ambivalent is, blijkt uit het feit, dat de beide tegengestelde antwoorden op dezelfde vraag Groot-Brittannië aanleiding zouden kunnen geven tot een offensief. Die vraag luidt namelijk: Welk gevolg zou de totstandkoming van een Britsch-Japansch accoord over China hebben? Wellicht zou Groot-Brittannië door een, zij het ook slechts voorloopige, afstand van China, Japan tot bondgenoot krijgen. Toch zou het schipbreuk lijden van dergelijke onderhandelingen Japan tot een nog sterker optreden tegen Rusland aanleiding kunnen geven, waardoor de beteekenis van een aanval der Geallieerden zou worden verveelvoudigd. Daarbij komt, dat Engeland, indien het niet van China afziet, van het moeilijke prestigeprobleem tegenover de Vereenigde Staten zou zijn bevrijd. Moge het diplomatieke spel loopen zooals het wil: over het tijdstip van een offensief zouden niet alleen de ministeries in Londen en Tokio, maar ook .... het jaargetijde beslissen. Zoo zou een Turksch offensief in de richting van Transkaukasië vóór de lente een beslist hopelooze onderneming zijn. Nog leven, als een waarschuwende herinnering, de getuigen van den lichtzinnigen winterveldtocht van 1914-'15, waardoor Enver-Pascha een geheel Turksch leger in het verderf stortte.

NABIJE OOSTEN

De mogelijkheid der vorming van een nieuw oorlogsfront in het Oosten doet de vraag rijzen: „Welke militaire beteekenis hebben de landen van het Oosten eigenlijk?" Hun oorlogspotentieel kan door zijn imponderabele factoren niet nauwkeurig worden bepaald. Ook hier beslist in geen geval het getal alléén. De toestand is niet zoo, dat millioenen uit het Noorden een geringer aantal een beslissing zouden kunnen opdwingen. Wie zoo denkt, zou de beteekenis der geografische omstandigheden evenzeer onderschatten als de gave van vele Oostersche volken tot het voeren van den guerilla-oorlog. Tot het oorlogspotentieel behoort ook de kwestie van het „menschenmateriaal" en de moreele gesteldheid. Deze laatste houdt nauw verband met de bereidheid van het leger om groote daden te verrichten en, zoo noodig, te sneuvelen. Hetzelfde geldt voor de inwoners van het land. Voor het geloof van den Profeet te sterven is een der belangrijkste plichten van den Moslem. Door het lot van ca. 20 millioen zijner broeders, die als Moslemin in Rusland gedwongen zijn uit te sterven, weet de Islam welk lot ook hem in het geval van een Russische overwinning te wachten zou staan. Reeds thans, terwijl Indië niet direct bedreigt wordt, melden zich daar uit de Mohammedaansche bevolking meer recruten aan dan kunnen worden ingeschreven.

In geval van oorlogshandelingen zou het den Geallieerden van pas komen, dat de Islamietische landen van het Naburige Oosten door banden van vriendschap met hen verbonden zijn. Het zal daarbij van beteekenis zijn, dat de Westelijke mogendheden in staat zijn geweest de economische ruïne dezer landen te verhinderen. Saoedië-Arabië profiteerde van de omstandigheid, dat de Westelijke mogendheden de bedevaarten naar Mekka hebben gegarandeerd. De ongestoorde voortzetting daarvan is voor dit land van groote beteekenis, omdat zij de belangrijkste bron van inkomsten voor Mekka vormen. Philby, de Engelsche vertrouweling van Ibn Saoed, heeft in een radiorede verklaard, dat Saoedië-Arabië, evenals de andere Mohammedaansche landen, de tusschen dit land en Engeland hangende kwesties bewust tot na den oorlog der met hen bevriende democratische mogendheden heeft opgeschort. In Syrië en in den Libanon worden de oorlogsmaatregelen, waarmede men de mandataire mogendheid wil helpen, eenstemmig goedgekeurd. Op het oogenblik wil Londen van de sympathie der Arabieren, en daardoor van de geheele Mohammedaansche wereld, verzekerd zijn en daarom neemt het een maatregel, welke den Arabieren niet onaangenaam is, n.l. „de verkoop van land door Arabieren aan andere personen dan Palestijnsche Arabieren wordt verboden". Met „andere personen" worden de Joden bedoeld.

Door de neutraliteit van Italië is het gebied der Middellandsche Zee van oorlog verschoond gebleven. De importhandel heeft in vele landen van het Oosten nauwelijks geleden. Groote Syrische aankoopen, die vroeger bij Duitsche firma's plaats hadden, worden thans over de landen der Geallieerden en neutralen verdeeld. In dit opzicht neemt Italië, dat in de laatste jaren reeds een goeden afnemer van Syrië is geweest, een bijzonder gunstige positie in.

Ten gevolge van den oorlog zijn in de landen van het Naburige Oosten zelfs de tegenstellingen op het gebied der binnenlandsche politiek op den achtergrond geraakt. Dit geldt speciaal voor Egypte en Irak.

Toen onlangs een groot aantal Nieuw-Zeelandsche soldaten, bestemd voor de legers der Geallieerden in het Nabije Oosten, in Egypte arriveerden en daar door minister Eden en den bevelhebber der Britsche strijdkrachten, generaal Wavell, verwelkomd werden,

sprak deze laatste de volgende woorden: „Ik kan u uw definitieve bestemming niet mededeelen, maar ge moet niet teleurgesteld zijn, als gij eenigen tijd moet wachten. Uw aankomst hier heeft onze vijanden ontmoedigd en den oorlog in dit gebied minder waarschijnlijk gemaakt."
De Turksche premier Saydam heeft op 29 Februari een rede gehouden, waarin hij verklaarde, dat Turkije na een intensieve voorbereiding gedurende de afgeloopen twaalf maanden thans gereed is voor wat ook moge gebeuren. Evenals in de aankomst der Nieuw-Zeelandsche troepen kan men ook in Saydam's verklaring een toespitsing zien van de situatie; zij kan beteekenen, dat de crisis hier haar hoogtepunt nadert en dat een conflict spoedig te wachten is, maar zij kan ook bij het diplomatieke spel behooren, zooals het zenden van de Nieuw-Zeelandsche troepen, en geen ander doel hebben dan den vijand te ontmoedigen.

3 MAART 1940

OORLOG 1939-'40. — Recapitulatie van het WERELDGEBEUREN **van 16—22 Januari 1940. —**

16 Januari: De Lagerhuiszitting geeft geen opheldering omtrent het aftreden van den Britschen minister van Oorlog, Hore Belisha. **(Pag. 4097)**
De Fransche Kamer neemt het wetsontwerp tot het vervallen verklaren van het Kamerlidmaatschap der Communisten aan. **(Pag. 4098)**

17 Januari: Het Belgische kabinet neemt maatregelen tegen de Vlaamsch-nationale pers. **(Pag. 4105 B)**
De Zweedsche minister-president Hansson verklaart, dat Zweden zijn neutraliteit zal handhaven. **(4105 C)**

18 Januari: De Russische regeering biedt de Zweedsche- en de Noorsche regeering haar verontschuldiging aan over de grensschendingen door Russische vliegtuigen. **(Pag. 4106 B)**
Het Nederlandsche Roode Kruis besluit een ambulance naar Finland te zenden. **(Pag. 4106 B)**

19 Januari: Op 74-jarigen leeftijd overlijdt de bekende Amerikaansche isolationist, senator Borah. **(4098 C)**
De Duitsche propaganda-minister, Goebbels, verklaarde, dat het Duitsche oorlogsdoel de vernietiging van de Fransche en Engelsche geldheerschappij beoogt. **(Pag. 4100)**
De Nederlandsche minister van Financiën stelt een contactcommissie in voor financieele belangen in het buitenland. **(Pag. 4108 B)**

20 Januari: Winston Churchill, minister van Marine, betoogt in een radiorede, dat de neutralen zich moeten aansluiten bij de geallieerden, daar een Britsch-Fransche nederlaag de ondergang der kleine staten zou zijn. **(Pag. 4100)**
Ameland is reeds 14 dagen door de vorst geïsoleerd. **(Pag. 4120 A)**

21 Januari: Periodieke verloven in Nederland worden per 24 Januari hersteld. **(Pag. 4108 B)**

22 Januari: Japan protesteert tegen het aanhouden van de „Asama Maru" door Britsch oorlogsschip, waarbij 21 Duitsche passagiers van boord zijn gehaald. **(Pag. 4117)**
Winston Churchill's rede van 20 Januari wekt groote ontstemming bij de neutralen. **(Pag. 4107)**
Vreemde vliegtuigen boven Nederland. **(Pag. 4108 B)**
Er worden in Nederland record koude-temperaturen geboekt. **(Pag. 4120 A)** (Red. K. H. A.)
(Vor. Recap. v. 8—15 Januari '40, 4136)

A. NOORWEGEN. — Het incident s.s. „Altmark". - Koht, de minister van Buitenlandsche Zaken, erkent een vergissing tegenover Londen. —
In een op 26 Februari te Londen gepubliceerd officieel communiqué wordt onthuld, dat Koht, de Noorsche minister van Buitenlandsche Zaken, door bemiddeling van den Noorschen gezant te Londen spontaan tegenover lord Halifax heeft toegegeven, dat hij zich vergiste, toen hij in zijn afgelegde verklaring zeide, dat de Britsche regeering in den vorigen zomer had verklaard, dat oorlogsschepen het recht moesten hebben door de Noorsche territoriale wateren te varen, „zonder rekening te houden met een 24 uurs-limiet". De gezant deelde lord Halifax mede, dat Koht op zijn geheugen was afgegaan. (Telex-A. N. P.)
(Vor. ber. Incident s.s. „Altmark" 4145 A)

B. PALESTINA. — Reglementeering van den landverkoop. - Joden protesteeren. —
De Palestijnsche regeering heeft op 28 Februari de nieuwe regelingen voor de overdracht van land uitgegeven, waarin verkoop van land door Arabieren aan andere personen dan Palestijnsche Arabieren, wordt verboden of beperkt.
De Jewish Agency voor Palestina heeft een verklaring uitgegeven, waarin zij protesteert tegen de nieuwe regelingen der Britsche regeering, welke verkoop van land door Arabieren aan anderen dan Palestijnsche Arabieren verbieden of beperken.
Het Agentschap dringt er op aan, dat de geheele kwestie zal worden voorgelegd aan het Permanente Hof voor Internationale Justitie in Den Haag.
(Telex-A. N. P.) **(Vor. ber. Econ. toestand 4092 E)**

C. SOVJET-RUSLAND. — Krijgsverrichtingen in Finland van 25 Februari—2 Maart 1940. —
25 Februari: Buitenlandsche hulp aan Finland komt te laat, verklaart minister Tanner. — Wiborg door Russische luchtaanvallen grootendeels verwoest. Finnen geven het verlies van Koivisto toe.
26 Februari: Door gebrek aan munitie werden de Finnen gedwongen een noordelijker defensielinie te betrekken.
27 Februari: De Finnen trekken in het Noorden des lands bij Petsamo terug.
28 Februari: Hardnekkige verdediging der Finnen op de Karelische Landengte.
29 Februari: Russische legers op weg naar Wiborg.
1 Maart: Wiborg wordt door de Russen bedreigd, maar de stad is nog niet in Russische handen.
2 Maart: Finnen vernietigen ten N.O. van het Ladogameer een Russische tankbrigade. De Russische legers lijden groote verliezen. (Red. K. H. A.)
(Vor. Overz. v. 18—24 Febr. '40, 4148 B)

D. ITALIE. — Rassen-wetgeving op 1 Maart van kracht. —
Met ingang van 1 Maart werd de Italiaansche rassenwetgeving op de verschillende beroepen toegepast. Zoo is bepaald, dat van dien datum af, geen Italiaan van Joodsche afstamming meer het beroep van redacteur mag uitoefenen.
Voor andere beroepen als dokter, apotheker, advocaat e.d., worden zeer strenge voorschriften van kracht. (Stefani) **(Vor. ber. Anti-Semitisme 3795 G; Rassenpolitiek 3841 C)**

E. IRAK. — Kabinet-Nuri es-Said afgetreden. - Kabinet-Rashid Ali Gailani gevormd. —
Op 20 Februari is het kabinet-Nuri es-Said afgetreden. Rashid Ali Gailani heeft een nieuw kabinet gevormd. Nuri es-Said behoudt de portefeuille van Buitenlandsche Zaken. (Telex-A. N. P.)
(Vor. ber. Kabinet-Nuri es-Said 3606 D)

4 MAART 1940

F. OPGRAVINGEN. — Vondsten in een Egyptisch koningsgraf. —
In tegenwoordigheid van koning Faroek van Egypte is door prof. Montet uit Straatsburg geopend de zilveren sarcophaag van Pharao Psusennes, waaruit te voorschijn kwam een zeer fraai gegraveerde, zuiver gouden kist. Doordat helaas luchttoetreding had plaats gehad, was van de mummie niet veel meer over dan een geraamte. Gevonden werden verder een gouden masker met kristallen als oogen, twaalf armbanden, vijf oorringen, een gouden halsketting, twee enkelbanden en een paar gouden muilen.
(Telex-A. N. P.) **(V. b. Opgrav. in Egypte 3721 C)**

OORLOG 1939-'40. —

ENGELAND. — **Rede van sir John Simon. —**

De Britsche minister van Financiën, sir John Simon, heeft op 2 Maart een radio-rede gehouden over de resultaten van het eerste halfjaar oorlog.

Zes maanden rust, zonder groote militaire bedrijvigheid, aldus spr., zijn voor Engeland van groot nut geweest. Hierdoor zijn wij ruimschoots in staat gesteld onze voorbereidingen te verbeteren.

Deze zes maanden hebben ons van elke overzeesche dominion de verzekering en het bewijs gebracht, dat zij inderdaad onze wapenbroeders zijn. Wij hebben gelegenheid gekregen om onze goede verstandhouding met de Franschen zoodanig te versterken, dat de Britsch-Fransche samenwerking nooit zoo hecht is geweest als thans. Deze samenwerking zal voortduren ook na den oorlog. Wij hebben thans eenheid in leiding, eenheid in politiek, eenheid in financiën en eenheid in aanvoer. De neutrale meening in de geheele wereld heeft gelegenheid gekregen haar sympathie te toonen voor onze zaak.

Duitschland heeft zijn vrienden verloren, tenzij Rusland zijn vriend genoemd mag worden. De wreedheid, waarmede de nazi's de Polen behandelen, de wijze waarop zij neutrale schepen tot zinken brengen en zeelieden en lichtschepen beschieten, laten geen twijfel bestaan, waar de sympathie moet liggen van de fatsoenlijke toeschouwers.

Terwijl Duitschland de neutralen op deze schandelijke wijze behandelt, is er geen neutraal schip en geen neutrale zeeman, die ooit door een opzettelijke actie van ons of onze bondgenooten gedeerd is. Er zijn wellicht neutrale landen, die Duitschland vreezen, maar is er een neutraal land, dat Duitschland den oorlog wil zien winnen? De redenen, waarom Groot-Brittannië zes maanden geleden de wapenen opnam, gelden thans nog sterker dan toen, want uit den mond van de Duitsche leiders zelf weten wij, dat hun doel is, de nazi-overheersching uit te breiden. Onze landgenooten waren nooit zoo eensgezind als thans in het voornemen dat bewind omver te werpen.

Eerste zes maanden oorlog

Spr. waarschuwde tegen de gevaarlijke gedachte, dat de overwinning goedkoop en gemakkelijk verkregen zou kunnen worden. Wanneer mij gevraagd wordt, zeide hij, om onderscheid te maken tusschen de Duitsche leiders en het Duitsche volk antwoord ik, dat ik bereid ben zulks te doen, wanneer het Duitsche volk zelf dit onderscheid duidelijk maakt. Maar ik kan de gewone Duitsche burgers niet vrijspreken van hun verantwoordelijkheid aan de Duitsche agressie, want indien zij niet in de politiek van hun leiders hadden toegestemd, zou deze nooit zijn doorgevoerd. Om dezelfde reden raad ik u aan, geen acht te slaan op verhalen over komende binnenlandsche oneenigheid of ontbinding in Duitschland. Mocht dat toch waar zijn, des te beter. Doch voor ons is de eenige verstandige weg, te weten, dat wij staan tegenover de eensgezinde kracht van het Hitlerdom, zoolang dit noodig is en te zweren, dat voor ons de eenig mogelijke uitslag van den oorlog is, dat het Hitlerdom zal verdwijnen. **(Vor. ber. Sir John Simon 4058)**

DUITSCHLAND. — **Het verloop van den strijd. —**

Het opperbevel van de Duitsche weermacht deelt mede, dat na een strijd van zes maanden o.m. de volgende militaire successen geconstateerd kunnen worden. In een veldtocht van 18 dagen werd het Poolsche leger verslagen. Hierdoor werd de opzet van den vijand, Duitschland te dwingen tot een oorlog op twee fronten, verijdeld. In het Westen werd de Westwal overeenkomstig de plannen bezet en werden de versterkingen tot de kust doorgetrokken. Op geen enkele plaats heeft de vijand het gewaagd, door te dringen binnen het bereik van den Westwal.

Door koene verkennings-ondernemingen heeft het Duitsche leger zijn aanvalsgeest bewezen en heeft het den hoogen stand van de opleiding en de uitrusting van het Duitsche leger bewezen.

De Duitsche marine heeft, na de vernietiging van de Poolsche zeemacht, den oorlog ter zee met toenemend succes gevoerd. Bij uitvallen in het Noorden van den Oceaan, aan welke ook zware eenheden deelnamen, werd den vijand zware schade toegebracht. Als resultaat van de Duitsche oorlogsvoering ter zee kan worden opgegeven, dat vernield werden: het slagschip Royal Oak, het vliegkampschip Courageous, de hulpkruiser Rawalpindi, acht torpedojagers, 20 voorpostenbooten, mijnenvegers en duikbootjagers. Zwaar beschadigd werden de slagschepen Nelson, Barham, de slagkruiser Repulse, de zware kruisers Exeter en Belfast, alsmede een groot aantal torpedojagers en kleinere eenheden. Bovendien werden 532 schepen van in totaal 1.904.913 bruto registerton van de vijandelijke en van de, den vijand dienstbare, neutrale handelsvloot tot zinken gebracht.

De eigen verliezen zijn in verhouding gering. Deze bedragen n.l.: een pantserschip, twee torpedojagers, zes voorpostenbooten of mijnenvegers en elf onderzeeërs, dus per maand twee onderzeeërs.

Niettegenstaande de slechte weersomstandighedeu werden verkenningsvluchten uitgevoerd tot de Orkaden en de Shetlandeilanden, terwijl herhaaldelijk vijandelijke zeestrijdkrachten en convooien werden aangevallen.

In totaal werden 285 Britsche en Fransche vliegtuigen neergeschoten. Hierbij komen nog 50 vliegtuigen van het vergane Britsche vliegtuigmoederschip, zoodat de geallieerden in totaal minstens 335 vliegtuigen hebben verloren. De Duitsche luchtmacht verloor aan het Westelijk front en boven Engeland 35 vliegtuigen, terwijl tijdens de vlucht naar den vijand 43 toestellen verloren gingen.

Engelsch commentaar. —

De fantastische aard van de mededeelingen van het Duitsche opperbevel over de eerste zes maanden van den oorlog is zoodanig, dat het niet noodig is op het oogenblik commentaar te leveren, aldus de „Times".

(Vor. ber. Krijgsverrichtingen Westelijk front 4148)

FRANKRIJK. —

In Parijs heeft het officieuze orgaan de „Petit Parisien" verschillende ministers om een verklaring gevraagd, naar aanleiding van het feit, dat de oorlog zes maanden duurt. Minister-president Daladier wijst er in zijn pers-verklaring op, dat de Fransche grenzen na zes maanden strijd nog ongeschonden zijn en dat de zeeën nog vrij zijn. Alle Fransche mannen en vrouwen zijn van denzelfden onwrikbaren wil bezield, hun krachten aan de overwinning van hun vaderland te wijden.

De minister van Koloniën, Mandel, deelde mede, dat thans reeds meer mannen in de koloniën onder de wapenen zijn geroepen, dan in den oorlog van 1914—1918. Indien noodig kunnen nog drie- of viermaal zooveel mannen worden opgeroepen.

(Telex-A. N. P.) **(Vor. ber. Daladier 4151)**

ZEE-OORLOG. — Overzicht van de door den oorlog vernietigde wereldtonnage van 4-9-'39—1-3-'1940. —

Nationaliteit	Aantal schepen	(Br. Reg. ton)	Nationaliteit	Aantal schepen	(Br. Reg. ton)
Nederlandsche .	18	73.870	Finsche	12	22.075
Engelsche	193	709.466	Litausche	2	2.466
Noorsche	56	118.583	Zuid-Slavische .	1	6.371
Fransche	18	94.582	Panameesche ..	2	9.620
Amerikaansche .	—	——	Poolsche	1	14.294
Belgische	5	13.347	Estlandsche ...	6	7.442
Braziliaansche .	—	——	Peruaansche .	—	——
Grieksche	17	76.569	Portugeesche .	—	——
Italiaansche ...	6	29.677	Argentijnsche .	—	——
Japansche	1	11.939	Spaansche	1	2.140
Russische	1	968	Uruguaansche .	—	——
Deensche	19	51.370	Letsche	3	11.363
Zweedsche ...	39	74.863			
Duitsche	56	265.903	Totaal	457	1.596.890

(Vor. Overz. v. 4 Sept. 1939—1 Febr. 1940, 4118 B)

5 MAART 1940

A. **GROOT-DUITSCHLAND. — 23 Grondstoffen noodzakelijk voor een oorlog. —**
Wij geven onderstaand een lijstje van 23 grondstoffen, zonder welke een volk geen oorlog kan voeren. Duitschland heeft een overschot van 3 grondstoffen, een tekort aan 9 en een groot tekort aan 11 grondstoffen.

Grondstoffen, en de daaruit vervaardigde oorlogsbenoodigdheden:

Antimonium. †)
Accumulatoren, granaten, verven, harden van alliages.
Asbest. §)
Hitte- en vuurbestendigheid, rembekleeding.
Bauxiet. §)
Aluminium. Vooral belangrijk voor den bouw van vliegtuigen.
Chroom. §)
Chemicaliën, staallegeeringen voor pantserplaten, projectielen, speciale werktuigen.
Hout en houtpulp. †)
Papier, cellulose, textielwaren.
Kolen. *)
Energiebron, grondstof voor staal, smeeroliën, Buna (kunstmatige rubber), kleurstoffen.
Koper. §)
Electrische generators en apparaten, starters en ontstekingsapparaten voor automotoren, munitie, gietvormen, staal. Vervangingsmiddel: aluminium.
Kwik. §)
Medicamenten en chemicaliën, slaghoedjes en munitie, electrische apparaten.
Lood. †)
Accu's, kogels, antiklop-benzine, verfstoffen.
Magnesium. *)
Bekleeding voor staalfornuizen, lichtmetalen en chemicaliën.
Mangaanerts. †)
Na ijzer en kolen de derde belangrijke stof voor de productie van staal.
Molybdenum. §)
Werktuigen en draden voor electrische lampen.
Nikkel. §)
Staal voor transportapparaten, zware machines, zwaar geschut, pantserplaten.
Petroleum. †)
Brandstof en smeeroliën.
Phosphaten. §)
Kunstmest, chemicaliën.
Potasch. *)
Kunstmest.
Rubber. †)
Banden, isolatiemateriaal, gasmaskers, industrieele doeleinden.
Tin. §)
Levensmiddelenverpakking, soldeersel, alliages, chemicaliën.
Vanadium. §)
Werktuigstaal, chemicaliën.
Wolfram. †)
Als molybdenum.
IJzererts. †)
Staal.
Zink. §)
Gegalvaniseerd ijzer, metalen, bekleedingen, geel koper.
Zwavel en pyrieten. †)
Kunstmest, petroleumdistillatie, zuren, chemicaliën, accumulatoren, explosieve stoffen.

* = Overschot)
† = Tekort) in Duitschland.
§ = Groot tekort) „Fortune" (December 1939)
(V. b. Grondst.bezit der groote mogendheden 3861 A)

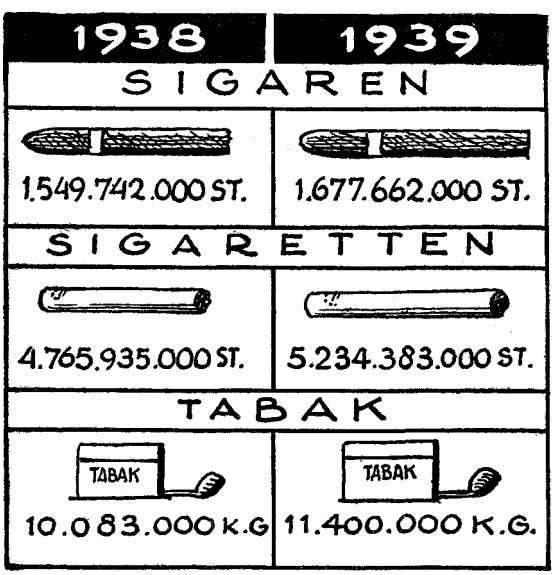
B. **VATICAAN. — Persoonlijke afgezant van president Roosevelt, Myron Taylor, bij Z.H. den Paus. —**
Op 27 Februari heeft de Paus den persoonlijken afgezant van president Roosevelt, Myron Taylor, in plechtige audiëntie ontvangen. De plechtigheid geschiedde volgens het gebruikelijke ceremonieel. Het gesprek duurde veertig minuten.
Myron Taylor heeft den Paus een eigenhandig schrijven van president Roosevelt van den volgenden inhoud overhandigd:

Heilige Vader,
In mijn schrijven van 23 October 1939 had ik de eer te verklaren, dat het voor mij een groote voldoening was aan Uwe Heiligheid een persoonlijken vertegenwoordiger te zenden, ten einde onze parallel-loopende pogingen voor den vrede te coördineeren en het lijden te verlichten. Uwe Heiligheid was zoo beminnelijk mij te doen weten, dat de keus van Taylor Haar welgevallig was. Ik geef dus Myron Taylor, die een oud vriend van mij is en in wien ik groot vertrouwen stel, een bijzondere opdracht. Uwe Heiligheid kent de menschlievende pogingen, welke hij in het werk stelde om hen, die door politieke omwentelingen zonder toevlucht kwamen, te helpen. Ik zou mij gelukkig prijzen, te weten, dat hij een verbindingspunt zal vormen voor alles, wat Uwe Heiligheid en ik willen bespreken en in het belang van de eensgezindheid onder de volken.
Ik heb Myron Taylor verzocht mijn hartelijke groeten over te brengen aan Uwe Heiligheid, mijn ouden en goeden vriend, in de oprechte hoop, dat ons gemeenschappelijk ideaal van godsdienst en menschelijkheid tot uitdrukking kan komen, door het tot stand brengen van een meer duurzamen vrede op de grondslagen van vrijheid en levensveiligheid voor alle volken onder Gods bescherming.

Uw oprechte vriend Roosevelt.

(De Tijd - Maasbode)
(Vor. ber. Vertrek Myron Taylor 4131 C)

C. **NEDERLAND. — Verbruik van Sigaren, Sigaretten en Tabak 1938-1939. —**

(Overname zonder bronvermelding verboden)

Waarden volgens kleinhandelsprijs:

	1938	1939
Sigaren	*f* 64.790.181	*f* 70.490.480
Sigaretten	49.362.104	53.512.924
Tabak	17.633.076	20.905.087

(Centraal Bureau v. d. Statistiek) **(V. b. Verbruik Sigaren 3687 E; Sigaretten 3696 C; Tabak 3718 A)**

D. **SOVJET-RUSLAND. — Vice-volkscommissaris van Buitenlandsche Zaken, Potemkin, van zijn functie ontheven. —**
De opperste Raad der Sovjets heeft op 29 Februari den vice-volkscommissaris voor Buitenlandsche Za-

ken, Potemkin, tot volkscommissaris voor Onderwijs benoemd en hem van zijn functie van vice-volkscommissaris van Buitenlandsche Zaken ontheven.
Turkin, die volkscommissaris van Onderwijs was, heeft zijn ontslagaanvrage ingediend, die aanvaard is. (Telegraaf) **(Vor. ber. Potemkin 3791 D)**

6 MAART 1940

OORLOG 1939-'40. — Krijgsverrichtingen Westelijk front van 25 Februari—2 Maart 1940. —
25 Februari: Duitsch vliegtuig schiet boven Tilburg op Nederlandsch jachtvliegtuig.
27 Februari: Winston Churchill, de Britsche minister van Marine, verklaart in het Lagerhuis, dat hij tevreden is over het verloop van den oorlog. Hij onthult, dat de „Nelson" op een mijn is geloopen en beschadigd. — Van Duitsche zijde wordt verklaard, dat Duitsche duikbooten het „theoretische recht" hebben, óók de neutrale schepen tot zinken te brengen, welke een „navicert" hebben gekregen van den Britschen consul, zelfs indien een dergelijk schip van de eene neutrale haven naar de andere koerst. — Bij Amsterdam is op buitenlandsche vliegtuigen geschoten, een granaat komt neer in een woning in de hoofdstad.
1 Maart: Verhoogde activiteit der Duitsche vliegtuigen voor de Engelsche kust. — Weer buitenlandsche vliegtuigen boven Nederland beschoten; ditmaal boven Schiphol en de provincie Utrecht.
2 Maart: In den loop van deze week hebben Engelsche vliegtuigen vier maal boven Berlijn gevlogen. — Drie Belgische vliegtuigen door Duitsche Dornier beschoten. Een der toestellen te pletter gevallen. Belgisch protest bij Duitschen ambassadeur. Duitschland betuigt leedwezen. (Red. K. H. A.)
(Vor. Overz. v. 18—24 Febr. 1940, 4148)

A. **TURKIJE. — Duitsch-Turksche compensatie-overeenkomst. —**
Ondanks de gespannen Duitsch-Turksche handelsbetrekkingen is het toch gelukt, tusschen beide landen tot een overeenkomst te komen, al is hier geen sprake van een formeel handelsverdrag, maar alleen van een compensatie-overeenkomst.
Turkije weigert een nieuwe clearing-overeenkomst met Duitschland te sluiten en Duitschland is niet bereid, zijn vroegere handelsbetrekkingen met Turkije te hervatten, zoolang de Turksche regeering op dit gebied niet volledig toegeeft.
De thans gesloten compensatie-overeenkomst heeft ten doel Duitschland in de gelegenheid te stellen het saldo, dat het nog van Turkije te goed heeft, te innen door leveringen, voornamelijk bestaande uit levensmiddelen. (Telex-A. N. P.)
(Vor. ber. Turkije—Duitschland 3499 B)

B. **BELGIE. — Duitsch vliegtuig opent boven Belgisch grondgebied het vuur op 3 Belgische jachtvliegtuigen; de drie jagers neergeschoten; een Belgisch officier-vlieger gedood. - Duitschland betuigt leedwezen. —**
De persdienst van het Belgische ministerie van Buitenlandsche Zaken deelt mede:
Op Zaterdag 2 Maart tegen 12 uur 15 ontmoette een groep van drie Belgische jagers, die op verkenning waren boven de provincie Luxemburg, in de streken van Saint Hubert een Duitsch militair vliegtuig van het type Dornier 17, plaats biedend aan verscheidene inzittenden en sterk bewapend. De Belgische vliegers omsingelden het Duitsche vliegtuig, dat plotseling een aanhoudend vuur opende. Een der Belgische vliegtuigen werd herhaaldelijk geraakt. Van een ander toestel werd de mitrailleur-installatie beschadigd. De leider van de patrouille, tweede luitenant-vlieger Henrard, zette de achtervolging voort. Zijn toestel werd neergeschoten. Henrard werd gedood en zijn vliegtuig werd vernield.
In den loop van den dag heeft Spaak, de minister van Buitenlandsche Zaken, den Duitschen ambassadeur ontvangen en een krachtig protest geuit namens de Belgische regeering wegens deze ernstige schending van de Belgische neutraliteit, alsmede wegens de daad van agressie, waaraan de Duitsche vliegers zich hebben schuldig gemaakt.
Het Duitsche Nieuwsbureau meldt op 3 Maart:
„Een Duitsch verkenningsvliegtuig, dat zich uit Noord-Frankrijk op den terugweg bevond, werd op 2 Maart door zeven vliegtuigen van het Engelsche Hurricane-type aangevallen. Daar de vliegtuigcommandant meende, dat hij zich boven Fransch gebied bevond en daar het Hurricane-vliegtuigen betrof, hield de Duitsche vliegtuigcommandant deze voor Engelsche jachtvliegers. Bij het gevecht, dat zich ontwikkelde, werd een Hurricane-vliegtuig neergeschoten, waarna het Duitsche vliegtuig ongedeerd zijn basis bereikte.
Naar thans wordt vastgesteld, heeft het luchtgevecht zich, op enkele minuten vliegens van de Fransche grens, boven Belgisch gebied afgespeeld. Het neergeschoten vliegtuig was een Belgisch jachttoestel van het Engelsche Hurricane-type. Den Belgischen ambassadeur, Vicomte Davignon, die een bezoek bracht aan het departement van Buitenlandsche Zaken, werd het leedwezen der Rijksregeering over dit voorval betuigd en compensatie beloofd." (Agence Belga - D. N. B.)

C. **PETROLEUM. — Behoeften van oorlogsschepen.**
Wat de enorme petroleumbehoeften in oorlogstijd beteekenen, kan men eenigszins bemerken aan de volgende gegevens:
Een slagkruiser gebruikt per uur 7½ ton petroleum.
Een onderzeeër gebruikt per uur een vierde ton petroleum.
Een tank gebruikt 1½ gallon petroleum per 1½ mijl.
Een torpedojager gebruikt bij een snelheid van 20 zeemijlen anderhalve ton olie per uur, maar bij een snelheid van 40 zeemijlen reeds 21 ton, dus veertien maal zooveel.
Tankschepen. — Daar men er nog niet in geslaagd is een metaal te vinden, dat de inwerking van petroleum kan tegengaan, kunnen tankschepen — die in den oorlog zoo belangrijk zijn, gezien het ontzagwekkend petroleumverbruik van oorlogsschepen — hoogstens vijf jaar meegaan. Duitschland beschikt over de grootste tankschepen, die bij een lengte van 160 m. in totaal ongeveer 25.000 ton petroleum kunnen vervoeren. Deze tankschepen kunnen een snelheid bereiken van vijftien zeemijlen per uur. Schepen kunnen met moderne installaties ongeveer 15.000 Hectoliter petroleum per uur inladen. (Times)
(Vor. ber. Verbruik oorlogv. landen 4043 A)

D. **SOVJET-RUSLAND. — Aanval op Finland. — Dokter F. H. Meihuizen benoemd tot leider van de Nederlandsche ambulance naar Finland. - Finsche protestnota aan Volkenbond. - Zwitsersche ambulance in Finland. - Wat Finland noodig heeft. —**
Dokter Meihuizen, leider van de Nederlandsche ambulance naar Finland. — De ambulance-commissie van het Nederlandsche Roode Kruis heeft, daartoe gerechtigd door het dagelijksch bestuur, benoemd tot leider van de ambulance naar Finland den heer F. H. Meihuizen, arts te Rotterdam, die deze benoeming heeft aanvaard. **(V. b. Hulpverl. Nederland 4125 A)**
Volkenbond. - Een Finsche protestnota over de Russische oorlogsmethoden. — De Finsche regeering heeft in een nota aan den Volkenbond geprotesteerd tegen de oorlogsmethoden van het Sovjetleger in Finland. Zij schrijft, dat de vijandelijkheden en luchtaanvallen op de Finsche burgerlijke bevolking bijna dagelijks voortduren en dat honderden, soms wel vijfhonderd vliegtuigen, daaraan deelnemen. In dien tijd hebben zij 643 luchtaanvallen op 207 plaatsen achter het front gedaan. Zij hebben bijna 20.000 bommen laten vallen en zich ook van mitrailleurs bediend. Verscheidene steden, die in het geheel geen militaire doeleinden boden, zijn gebombardeerd en elders zijn ziekenhuizen en sanatoria, die duidelijk gekenmerkt waren, het slachtoffer geworden. Laagvliegende vliegtuigen hebben hun mitrailleurvuur gericht op afzonderlijke personen langs den weg, onder wie vrouwen en kinderen en zelfs op lijkstoeten. Tijdens deze bombardementen zijn 392 burgers gedood, 346 werden zwaar gewond en 623 licht. Het veelvuldig gebruik

van brandbommen en vooral het feit, dat de machinegeweren op burgerlijke doeleinden gericht werden, bewijzen, dat het voornaamste doel van deze luchtaanvallen was de burgerlijke bevolking te terroriseeren. **(Vor. ber. Volkenbond 4087 B)**

De Zwitsersche ambulance in Finland. — De Zwitsersche ambulance is reeds op 6 Maart in Finland aangekomen. Deze groep bestaat uit tien chirurgen, negen verpleegsters en twee oppassers, onder leiding van dr. Nicole.
(Vor. ber. Hulpverl. Zwitserland 4125 A)

Wat Finland noodig heeft. — Materiaal en manschappen. — Finland heeft, naar in Finsche kringen te Londen verluidt, allereerst jacht- en bombardementsvliegtuigen noodig, de eerste voor de verdediging der burgerbevolking tegen luchtaanvallen, de tweede om de Finsche bevelvoering in staat te stellen troepenconcentraties en verbindingen van den vijand aan te vallen. Het ligt voor de hand, dat een zoodanige uitbreiding van de Finsche luchtstrijdkrachten versterking met buitenlandsche vliegers noodig zou maken.
Het Finsche leger heeft voorts gebrek aan artilleriemateriaal. In het bijzonder heeft het dringend anti-tankkanonnen noodig. Finland ziet reeds, ondanks de hulp van de Zweedsche industrie, zijn munitievoorraad verminderen.
De troepen van maarschalk Mannerheim, die aan een verschrikkelijke beproeving worden onderworpen, moeten geleidelijk worden afgelost. Deze aflossing is slechts mogelijk, wanneer tienduizenden manschappen van buiten komen ter versterking van de Finsche troepenmacht.
De nationale industrie, behalve misschien op specialistisch gebied, maakt geen scherpe crisis door. Aanvullende arbeidskrachten worden geleverd door de naburige Scandinaafsche landen. Het probleem van de steenkoolschaarschte doet zich practisch niet voor in een land, waar overvloedig hout is. Wat de kwestie der proviandeering betreft, heeft Finland altijd vrijwel geheel in zijn binnenlandsche behoeften voorzien met landbouwproducten en vleesch. **(Vor. ber. Finsch-Russ. kwestie 4152 B)**

7 MAART 1940

A. **HONGARIJE. — Horthy 20 jaar rijksbestuurder.** Hongarije huldigde op 1 Maart '40 Horthy, den man, die het 20 jaar geleden heeft bevrijd van het communistische juk en die sindsdien als regent het land heeft bestuurd. Ten gevolge van den onzekeren toestand in Europa, waaronder ook Hongarije te lijden heeft, is van groote feestelijkheden afgezien, doch dit belet niet, dat het land den man eert, die nu sinds 20 jaar gezorgd heeft, dat Hongarije zich op vreedzame wijze kan ontwikkelen. (N. Rotterd. Crt.)
(Vor. ber. Horthy 3840 F)

B. **NEDERLAND EN DE OORLOG 1939-'40. — Clearingverdrag met Duitschland verlengd.** —
De Regeeringspersdienst meldt:
Van 24 Februari tot 1 Maart 1940 hebben te 's-Gravenhage besprekingen plaats gehad tusschen Nederlandsche en Duitsche regeeringscommissies.
Hoofdzakelijk werden eenige aangelegenheden, welke verband houden met de uitvoering van de loopende verdragen op economisch gebied, besproken. Tevens werd overeengekomen, dat de bestaande overeenkomst ten aanzien van de Nederlandsch-Duitsche clearing tot 30 Juni 1941 van kracht zal blijven.
(Vor. ber. Clearing 4108 B)

R.K. Staatspartij. - Jaarvergadering te Amsterdam. De Partijraad der R.K. Staatspartij kwam te Amsterdam op 23 Februari bijeen. Mr. T. J. Verschuur hield een openingsrede over het R.K. beginsel in de sociale en economische politiek. De voorzitter van de katholieke Tweede Kamer-fractie hield een uiteenzetting betreffende den actueelen politieken toestand en het parlementaire werk.
(Vor. ber. R.K. Staatspartij 3159 C)

Verdoovende middelen. - Strengere contrôle. —
Op 1 Maart is een nieuw ministerieel besluit in werking getreden als uitvloeisel van de Opiumwet 1928, welke tot stand kwam ten gevolge van de internationale opiumconventie te Genève.
Van 1 Maart af zal de inspectie van de volksgezondheid nauwlettende contrôle uitoefenen op de recepten en afleveringen van al die verdoovende middelen, welke onder deze wet vallen. De apothekers zullen de recepten voor deze middelen afzonderlijk dienen te bewaren en in een daartoe bestemd register moeten inschrijven. Tevens zal een nauwlettende contrôle worden uitgeoefend op de volledigheid der recepten, zooals deze omschreven is in de wet betreffende de uitoefingen der geneeskunde en in de nieuwe door den minister van Sociale Zaken vastgestelde bepalingen.
(Vor. ber. Volkenbond, Narcotica-vraagstuk 3029 A)

Tweede Kamer. - Herziening instelling Militaire Willemsorde. —
Ingediend is bij de Tweede Kamer een wetsontwerp strekkende tot herziening van de wet van 30 April 1815 houdende instelling van de Militaire Willemsorde.

Anti-Revolutionnaire partijdag. —
De Anti-Revolutionnaire Partij hield op 28 Februari te Hoofddorp haar jaarlijkschen partijdag, onder leiding van den heer S. van Wijk.
Eerste spreker in deze bijeenkomst was oud-minister dr. J. J. C. van Dijk. Zijn rede was getiteld: „In tijden van Nood". **(Vor. ber. 2473 H)**

Tweede Kamer. - Minister Welter en de autonomie van Ned. Oost-Indië. —
In een rede, welke minister Welter op 27 Februari in de Tweede Kamer heeft gehouden, verklaarde hij, dat hij wèl openstond voor elk denkbeeld om de autonomie van Ned.-Indië uit te breiden, maar zich zou verzetten tegen elke machtsoverbrenging van Nederland naar Indië. **(Vor. ber. Min. Welter 3902 A)**

Arbeidsinspectie bestaat 50 jaar. —
Het was op 1 Maart 50 jaar geleden, dat de eerste drie inspecteurs der Arbeidsinspectie in functie traden, als resultaat van bijna een eeuw strijden voor de rechten van vrouwen en kinderen tegenover de misbruiken en wantoestanden in de maatschappij.

Het incident te Venlo. —
In antwoord op een in het Lagerhuis gestelde vraag (22 Februari) over de tegenwoordige verblijfplaats van de twee Britsche officieren, kapitein Best en majoor Stevens, die door de Duitschers bij de Nederlandsche grens te Venlo werden ontvoerd, heeft Butler verklaard, dat zij zich, voor zoover bekend, thans te Berlijn bevinden. **(Vor. ber. Incident Venlo 4034 B)**

Tweede Kamer. - Instelling van een Leeningfonds aanvaard. —
Het wetsontwerp tot instelling van een Leeningfonds is in de Tweede Kamer op 1 Maart zonder hoofdelijke stemming aanvaard. Slechts de N.S.B. liet aanteekenen geacht te worden te hebben tegen gestemd.
(Vor. ber. Leeningfonds 4129)

Tweede Kamer. - Ontwerp tot wijziging Begrafeniswet ingediend. - Lijkverbranding toegestaan, indien de overledene aldus bij uitersten wil heeft beschikt.
Bij de Tweede Kamer is op 29 Februari ingediend een wetsontwerp tot wijziging en aanvulling der Begrafeniswet.
In dit wetsontwerp is uitgegaan van de gedachte, dat begraven als de normale vorm van lijkbezorging zal moeten blijven gelden. Lijkverbranding zal alleen zijn toegestaan, indien de overledene aldus bij uitersten wil heeft beschikt. Voor minderjarige kinderen moeten beide ouders schriftelijk den wensch daartoe hebben kenbaar gemaakt.
Wanneer blijkt, dat het kind tot een kerkgenootschap behoorde, dat tegen lijkverbranding bezwaar heeft, zal deze niet mogen geschieden.
Voorgesteld wordt slechts één verbrandingsinrichting te gedoogen.
Het ontwerp stelt buiten twijfel, dat lijkverbranding van overheidswege in geenerlei opzicht mag worden bevorderd. Door de openbare machten zullen mitsdien geen crematoria mogen worden ingericht, noch zal daartoe subsidie mogen worden verleend. Aschbijzet-

ting op de openbare begraafplaatsen zal niet worden toegestaan. **(Vor. ber. Lijkverbranding 1654 H)**

Tweede Kamer. - Wijziging van de Bioscoopwet. — Bij de Tweede Kamer is dezer dagen een wetsontwerp ingediend tot wijziging van de Bioscoopwet.

Vliegtuigen bombardeeren Nederlandsche schepen. — Elf Nederlandsche schepen hebben de laatste dagen (3—5 Maart '40) blootgestaan aan aanvallen van vreemde vliegtuigen op de Noordzee. Met bommen werd getracht schepen tot zinken te brengen, terwijl de bemanningen werden bestookt met mitrailleurvuur. Het mag een wonder heeten, dat slechts één schip, het Groninger kustvaartuig „Elziena", ten gevolge van deze aanvallen is gezonken en slechts twee menschen het leven hebben gelaten, n.l. de kapitein A. Uuldriks en de motordrijver Lou Molenbroek.
De berichten over deze aanvallen maakten melding van Duitsch vliegtuigen en van vliegtuigen van onbekende nationaliteit.
De aangevallen schepen zijn de Nottingham, Elziena, De Ruyter, Boekelo, Wasa, Amazone, Friso, Jonge Willem, Limburg, St. Annaland en Schieland.

Duitsche uitlegging van het beschieten van Nederlandsche schepen. —
In de persconferentie te Berlijn werd op 6 Maart een ambtelijke Duitsche verklaring voorgelezen met betrekking tot het optreden van Duitsche oorlogsschepen en vliegtuigen tegen neutrale koopvaarders. Deze verklaring werd uitgelokt door geleverde commentaren in zake het optreden van Duitsche vliegtuigen tegen Nederlandsche kustvaarders. De spreker der Duitsche regeering zeide in zijn toelichting, dat men Duitschland ten onrechte verwijten heeft gemaakt van zijn optreden tegen de Nederlandsche schepen, omdat van Duitsche zijde niet eerst een onderzoek zou zijn ingesteld naar de bestemming van deze schepen. Men beweert, dat Duitsche vliegtuigen niet kunnen vaststellen of koopvaardijschepen gedwongen of vrijwillig hun koers naar Engeland nemen. Onder bepaalde omstandigheden mag dit ook juist zijn. De schuldige is dan echter niet Duitschland, maar Engeland, zoo werd er beweerd. Verder werd er op gewezen, dat neutrale koopvaardijschepen nooit hun lichten mogen dooven. De vlag moet steeds voldoende belicht zijn. De beschoten Nederlandsche schepen zouden echter wel de lichten hebben gedoofd. Ook dan — zoo werd door den bevoegden Duitschen spreker gezegd — zouden zij mogelijk tot een Engelsch convooi hebben behoord, maar hij gaf toe, dat Duitschland het bewijs hiervan moeilijk zal kunnen geven.

De onderzeeër O 11 door sleepboot geramd en direct gezonken. - Drie leden der bemanning omgekomen. —
In den ochtend van 6 Maart, om twaalf minuten over tien, is de Nederlandsche onderzeeboot O 11, die de haven van Den Helder uitvoer onder het bevel van den luitenant-ter-zee 2e klasse H. A. W. Goossens, midden voor de haven, aan den kant van het fort Harssens, door een sleepboot in dienst van de marine geramd. De onderzeeboot werd midscheeps aangevaren en zonk binnen twee minuten.
Eenige opvarenden, die zich aan dek van den onderzeeër bevonden, konden zich onmiddellijk redden door in het water te springen. Zij zijn later opgepikt en naar Den Helder gebracht. Een van hen moest in het marine-hospitaal worden opgenomen.
Om half elf kwam de periscoop van den onderzeeër weer boven water, doch even later verdween hij weer. Na vijf minuten kwam de duikboot opnieuw aan de oppervlakte. Een groot gedeelte van het vaartuig kwam toen boven water. Onmiddellijk voeren een aantal sloepen en een sleepboot te hulp. Opvarenden van deze booten wisten den commandotoren van de onderzeeboot te openen en de bemanning van dit vaartuig over te nemen.
Drie leden der bemanning zijn omgekomen. Het zijn de sergeant-telegrafist F. W. J. Steenvoort, de sergeant-torpedomaker G. L. Logmans en de koksmaat O. Postma.

Op 7 Maart werd de O 11 gelicht.

De O 11 werd in 1922 te Rotterdam op stapel gezet bij de Maatschappij voor Scheeps- en Werktuigbouw „Fijenoord" en werd 18 Januari 1926 voor het eerst in dienst gesteld.
De lengte is 54.7 m., de breedte 5.7 M. en de diepgang in zeewater 35 dM. De bodem heeft twee schroeven en heeft een snelheid van 12 zeemijlen aan de oppervlakte varende en van 8 zeemijlen onder water.
De bemanning bestaat uit 31 koppen. Het geschut bestaat uit een kanon van 8.8 cM. no. 2 en een mitrailleur no. 3. De boot heeft vijf lanceerbuizen voor torpedo's. (Telex-A. N. P.)

8 MAART 1940

OORLOG 1939-'40. —
MIJNEN. — **Magnetische mijnen geen geheim meer.** In Engelsche marinekringen vertelt men, hoe het geheim van het mechanisme der Duitsche magnetische mijnen is ontsluierd. Reeds in de eerste dagen van den oorlog vermoedde men, dat de Duitschers gebruik maakten van een nieuw type mijn, doch pas op 21 September liet een Duitsch vliegtuig twee exemplaren hiervan op een zandbank vallen, waar zij bij laag water droog lagen. Aan de kegelvormige mijnen waren valschermen bevestigd.
Terstond na de ontdekking heeft men voor de demontage speciale instrumenten vervaardigd. De daarmede belaste officier zette zijn vier helpers uiteen hoe te werk moest worden gegaan, opdat zij, ingeval er iets mocht gebeuren, zijn taak zouden kunnen overnemen. Ontdekt werd, dat de mijnen voorzien zijn van twee slagdoppen, een magnetischen en een contact-slagdop. Zij zijn vervaardigd van een niet-magnetisch staal, hoofdzakelijk aluminium en wegen ongeveer 700 kg. De lading weegt de helft van het totaal-gewicht.
Men heeft thans een methode uitgewerkt om de magnetische mijnen op te sporen, aan de oppervlakte te brengen en onschadelijk te maken.

ENGELAND. — **Britsche oorlogsleening. - £ 300 millioen, rentende 3%. —**
Minister Simon heeft op 5 Maart in het Lagerhuis medegedeeld, dat een oorlogsleening zal worden uitgegeven tot een bedrag van 300 millioen Pond Sterling. De looptijd zal van 15 tot 19 jaren bedragen. De leening wordt tegen pari uitgegeven. Zij zal 3% rente geven.
De inschrijving zal op 12 Maart '40 worden opengesteld en den volgenden dag worden gesloten.
De leening zal in 1959 tegen pari kunnen worden afgelost, doch het ministerie behoudt zich het recht voor na 15 October 1955 tot aflossing over te gaan.
Bij inschrijving zal 10% van het bedrag moeten worden gestort, het overige op 15 April.
(Vor. ber. Crediet £ 500 millioen 3965)

Duitsche uitvoer van steenkool naar Italië. —
Te Londen werd op 1 Maart medegedeeld, dat de Koninklijke (Britsche) marine, van dien nacht twaalf uur af, allen uitvoer van Duitsche steenkolen, welke overzee naar Italië gaat, zal aanhouden.
Een aantal Italiaansche schepen neemt thans in een Nederlandsche haven Duitsche steenkolen in.

Italiaansch protest te Londen. —
De door Engeland genomen maatregelen tot het tegengaan van de steenkoolverschepingen naar Italië, hebben den Italiaanschen autoriteiten aanleiding gegeven tot het opstellen van een protestnota, welke 3 Maart aan de Britsche regeering is overhandigd.
In de protesnota wordt o.a. opgemerkt, dat de door Britsche regeering genomen maatregel van dien aard is, dat hierdoor de economische- en politieke betrekkingen tusschen Italië en Groot-Brittannië, zooals vastgelegd in de overeenkomsten van 16 April 1938, verstoord en in gevaar worden gebracht.
De Engelsche regeering zal binnenkort op de Italiaansche protestnota antwoorden.

Kolenschepen vrijgelaten. —
Officieel wordt uit Londen medegedeeld, dat de Britsche regeering besloten heeft de dertien Italiaansche schepen met Duitsche steenkool, welke onlangs zijn aangehouden, vrij te laten, mèt de lading.
De Italiaansche schepen, welke nog niet met hun lading steenkool op de thuisreis zijn vertrokken, zullen de havens, waar zij zich op het oogenblik bevinden, in ballast verlaten en geen andere Italiaansche

schepen zullen worden uitgezonden om in deze havens steenkool te laden.

's Werelds grootste passagiersschip „Queen Elizabeth" in alle stilte te New York aangekomen. —
Naar thans bekend wordt, heeft 's werelds grootste passagiersschip, de 85.000 ton groote „Queen Elizabeth" van de Cunard-White Star Line, op 26 Februari de werf aan de Clyde, waar het werd voltooid, verlaten. Het schip vertrok in alle stilte naar New York, waar het op 7 Maart is aangekomen.
Het schip zal ligplaats krijgen tusschen de „Queen Mary" en de „Normandie". **(Vor. ber. 2404 E)**

DUITSCHLAND. — **Groot-Admiraal Raeder over de neutrale scheepvaart.** —
De opperbevelhebber van de Duitsche oorlogsmarine, groot-admiraal Raeder, heeft op 8 Maart den Berlijnschen vertegenwoordiger van de Amerikaansche omroepmaatschappij National Broadcasting Company een onderhoud verleend.

Ten aanzien van het verlies van schepen uit neutrale landen zeide Raeder: „De schuld ligt bij de Britsche politiek, die den oorlog zelfs op kosten van de neutralen en met hulp van neutrale burgers probeert te voeren. De neutralen staan dus niet aan het oorlogsrisico bloot door beweerde met het volkenrecht in strijd zijnde Duitsche maatregelen, doch door bevelen van de Britsche admiraliteit".
(Vor. ber. Photo Raeder 3944b)

Noorsche protesten wegens het vernielen van schepen.
Het Noorsche ministerie van Buitenlandsche Zaken heeft op 16 en 28 Februari medegedeeld, dat in totaal 3 protesten door de Noorsche legatie te Berlijn zijn overhandigd wegens het tot zinken brengen van Noorsche schepen, waarbij 5 zeelieden zijn omgekomen.
(Vor. ber. Verliezen Wereldkoopvaardij 4157; Noorsche verliezen 4129 B)

Leipziger Messe. - Dr. J. Goebbels houdt een redevoering. —
Rijksminister dr. Goebbels heeft op 3 Maart met een redevoering de Leipziger Messe geopend. Goebbels zeide in zijn toespraak, dat deze Messe om zoo te zeggen het visitekaartje is, dat het Duitsche bedrijfsleven jaarlijks aan de wereld overhandigt.
Het gebrek aan vele belangrijke natuurlijke rijkdommen en grondstoffen heeft Duitschland van oudsher gedwongen tot bijzonder soliden en intensieven arbeid, zoomede tot een tot het uiterste toe georganiseerd nationaal bedrijfsleven. De poging het maatschappelijk niveau van het volk te verhoogen, heeft in twee vierjarige plannen haar feitelijke ten uitvoerlegging gevonden. De Westelijke mogendheden hebben evenwel tegenover de op nationale eigenhulp gebaseerde poging tot nivelleering van sociale spanningen slechts vol nijd en haat gestaan. Londen en Parijs hebben een sterk, een onafhankelijk rijk principieel niet willen dulden. Men kan reeds thans op ondubbelzinnige wijze vaststellen, aldus Goebbels, dat het Britsche plan om Duitschland nog eens, zooals in 1917 en 1918, economisch te wurgen, volkomen mislukt is. In verband met tijdig genomen tegenmaatregelen is het dezen keer onmogelijk Duitschland te laten verhongeren. Geen enkele Duitscher twijfelt aan den succesrijken afloop van dezen oorlog.
(Telex-A. N. P.) **(Vor. ber. Leipziger Messe 3189 C; Dr. Goebbels 4137)**

A. **UTRECHT. — 42ste Jaarbeurs.** —
De 42ste jaarbeurs werd op 5 Maart 1940 geopend. Ondanks de omstandigheden verschijnt deze jaarbeurs met een deelneming, die wat het aantal deelnemers betreft, bijna het aantal der vorige voorjaarsbeurs aangeeft — 1994 deelnemers nu (waaronder 366 uit het buitenland) tegen 2032 ter voorjaarsbeurs 1939 (waaronder 474 buitenlandsche) — en die wat gehuurde oppervlakte betreft, slechts met gering verschil aan de vorige voorjaarsbeurs voorrang verleend. (17.100 vierk. meter gehuurde oppervlakte tegen 17.500 vierk. meter in 1939.)
Voor de groepen, welke in de parterreruimte en op de eerste drie verdiepingen zijn gehuisvest, kwam de jaarbeurs plaatsruimte tekort, waardoor nog een aantal ingeschreven industrieën moest worden afgewezen. (Alg. Handelsblad)
(Vor. ber. 41ste Jaarbeurs 3944 B)

9 MAART 1940

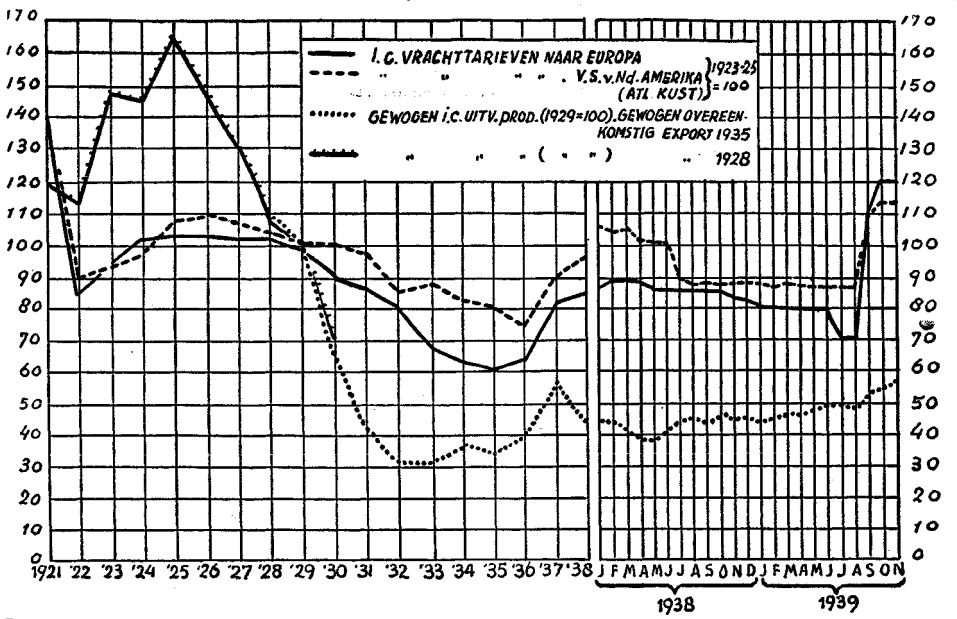
B. **JAPAN. — Incident „Asama Maru".** —
Negen van de een-en-twintig Duitschers, die de vorige maand door Engelsche zeelieden van het Japansche schip „Asama Maru" zijn gehaald, zijn thans door de Engelschen aan de Japansche autoriteiten overgegeven en te Yokohama aangekomen.
De Duitsche consul-generaal heeft zich met de zorg voor hen belast. (Domei)
(Vor. ber. „Asama Maru" 4132 A)

C. **NEDERLAND EN DE OORLOG 1939-'40.** —
Tweede Kamer. - Indische begrooting goedgekeurd.
Op 6 Maart is de Indische begrooting zonder hoofdelijke stemming aangenomen. De communisten en christen-democraten lieten aanteekenen, dat zij geacht wenschten te worden tegen de hoofdstukken oorlog en marine te hebben gestemd.
(Vor. ber. Begrooting 1940, 4144 C)

Eerste Kamer. - Defensie-begrooting aangenomen. - Mobilisatie-clubs. - Uitbreiding Staat van Beleg in verband met eventueele spionnage. —
De Eerste Kamer heeft op 8 Maart de begrooting van Defensie met algemeene stemmen aangenomen.
Tevoren was een motie-van Vessem (N.S.B.), welke gericht was tegen toelating van de Mobilisatie-clubs in onze Weermacht met 32—4 stemmen verworpen, nadat de minister van Defensie verklaard had, dat de geheele Regeering en ook de Opperbevelhebber het met zijn standpunt geheel eens zijn, dat de mobilisatie-clubs, mits zij niet aan politiek doen, kunnen worden toegelaten.
Minister Dijxhoorn deelde daarbij ook mede, dat de vorige Opperbevelhebber, generaal Reynders, zich in beginsel met de toelating der Mobilisatieclubs had vereenigd.
De minister van Defensie heeft in zijn rede verklaard, dat in voorbereiding is een Koninklijk besluit strekkende om een grooter deel van het land in staat van beleg te verklaren, een en ander in verband met eventueele spionnage.
De Regeering zal niet aarzelen, zoo noodig het geheele grondgebied in staat van beleg te verklaren.
(Telex-A. N. P.) **(Vor. ber. Defensiebegr. 4142; Staat v. Beleg 4114 C; Spionnage 4151 A)**

D. **SOVJET-RUSLAND. — Aanval op Finland. - Rusland neemt initiatief tot besprekingen van den vrede.**
De Sovjet-regeering deed de Finsche regeering een uitnoodiging toekomen, vertegenwoordigers voor het voeren van besprekingen naar Moskou te sturen. Hierop is de volgende delegatie op 6 Maart naar Moskou vertrokken: Minister-president Ryti, Paasikivi, die de vroegere onderhandelingen heeft gevoerd, generaal Rudolf Walden, en het parlementslid Voionmaa. De delegatie heeft reeds eenige conferenties met vertegenwoordigers van de Sovjet-regeering gehad, tijdens welke zij kennis heeft genomen van de vredesvoorwaarden der Sovjet-regeering. Een beslissing is tot dusver niet genomen.
De Finsche regeering heeft op 9 Maart het volgende communiqué gepubliceerd:
Sovjet-regeering en de Finsche regeering met elkaar in contact getreden. Dit contact is tot stand gebracht door bemiddeling van de Zweedsche regeering. Het doel van dit contact was de mogelijkheden te onderzoeken voor het sluiten van vrede. Beide partijen waren tot de conclusie gekomen, dat het nuttig zou zijn rechtstreeksche besprekingen te voeren.
(Telex-A. N. P.) **(V. b. Finsch-Russ. kwestie 4159 D)**

A. VRACHTTARIEVEN. — Indexcijfers 1921—1939. - Een record sedert 1921. —

Bovenstaande grafiek, samengesteld door het Centraal Bureau voor de Statistiek, brengt het verloop van de indexcijfers van vrachttarieven (1923-'25 = 100) van Nederl.-Indië naar Europa en naar Amerika in beeld. Daarnaast is ter vergelijking het indexcijfer van uitvoerprijzen, gewogen volgens de uitvoerhoeveelheden van 1928 voor de jaren 1921-'30 en van 1935 voor de jaren 1928-'39 geteekend. In de eerste plaats blijkt hieruit, dat vrachttarieven en uitvoerprijzen tot op zekere hoogte parallel verloopen. De schommelingen van het vrachtenpeil zijn evenwel belangrijk minder intensief dan die van het prijsniveau. Zoo daalde het indexcijfer voor Europa in dezelfde periode daarentegen van 104 tot 80. Eerstgenoemd indexcijfer daalde tusschen 1929 en 1935 met ± 66%, het laatste met slechts 38%. Het gevolg hiervan was, dat in de jaren 1929-'32 de verhouding tusschen vrachten en prijzen steeds ongunstiger werd. In de jaren 1933 en volgende trad langzamerhand eenige verbetering in dit opzicht in, terwijl vooral gedurende de laatste maanden vóór het uitbreken van den Europeeschen oorlog deze verhouding aanmerkelijk verbeterd was. De zeer sterke verhooging van het vrachtenpeil sinds September, heeft echter aan deze ontwikkeling een einde gemaakt.
Men moet thans tot 1921 teruggaan om een hooger vrachten-indexcijfer te vinden. Het cijfer voor laatstgenoemd jaar bedroeg 139,7 wat betreft de Europa-vrachten, en 137,7 wat betreft de Amerika-vrachten. De overeenkomstige cijfers voor November 1939 waren respectievelijk 120,3 en 113,8. (Centraal Bureau v. d. Statistiek)

B. KARL MUCK OVERLEDEN. —
Karl Muck is op 4 Maart '40 te Stuttgart overleden. Hij bereikte den leeftijd van ruim tachtig jaar.
Met Karl Muck is een der heel groote dirigentfiguren uit het laatst der negentiende en het begin der twintigste eeuw heengegaan, een sterke, markante persoonlijkheid, die door zijn leiderschap aan het Concertgebouw gedurende vijf jaar ook met ons muziekleven ten nauwste verbonden is geweest en daarop, voor zoover het binnen de grenzen van zijn bemoeienis lag, den stempel van zijn karakter heeft weten te drukken.
Hij was in zijn tijd een beroemd vertolker van Wagner's kunst. (Alg. Handelsblad)

C. HONGARIJE. — Verklaring van den minister van Buitenlandsche Zaken, Csaky, ten opzichte van Tsjechië, Slowakije en Polen. —
De minister van Buitenlandsche Zaken van Hongarije, Csaky, heeft op 6 Maart in het Huis van Afgevaardigden, in antwoord op een interpellatie verklaard, dat de Hongaarsche regeering de Tsjechische propaganda niet onderschat, doch evenmin overschat. Benesj heeft eerst pogingen gedaan in de Ver. Staten; het bleef bij pogingen. Te Pittsburg heeft hij een zelfde ernstig echec geleden.
Na de ontketening van den oorlog is Osusky er in geslaagd een overeenkomst te sluiten met Daladier, waarbij zij zijn overeengekomen een Tsjechisch en Slowaaksch leger op de been te brengen. Het is een Europeesch belang, aldus Csaky, dat de Tsjechoslowaaksche staat nimmer meer zal worden opgericht. Het is van beteekenis, dat wij er in geslaagd zijn en dat op ons initiatief onze machtige vrienden er in geslaagd zijn aan de groote Westersche mogendheden te doen begrijpen, dat zij zich, door ontijdig beloften te doen, op een zeer gevaarlijk pad zouden begeven, daar dit zou leiden tot de oprichting van een ontijdig geboren staat, hetgeen ook een ontijdig geboren oorlog tot gevolg zou kunnen hebben.
De Hongaarsche regeering acht het onnuttig in te grijpen in geval Hongaarsche belangen niet worden geraakt.
Ten slotte zeide Csaky, dat het te betreuren is, dat Poolsche emigranten in contact worden gebracht met Tsjechen en dat generaal Sikorsky verscheidene besprekingen heeft gehad met Benesj, met wien hij zelfs een overeenkomst heeft gesloten.
(Telex-A. N. P.) **(Vor. ber. Graaf Csaky 4089 A)**

D. UTRECHT. — Jaarbeurs. - Secretaris-generaal, de heer W. Graadt van Roggen, neemt ontslag. - Nieuwe benoemingen. —
Met ingang van 1 Mei '40 is op zijn verzoek, aan den heer W. Graadt van Roggen op de meest eervolle wijze ontslag verleend als secretaris-generaal der Kon. Ned. Jaarbeurs.
Tot directeuren werden benoemd mr. J. Milius, secretaris van de Kamer van Koophandel en Fabrieken te Utrecht en ir. W. Terpstra, chef van den technischen dienst der Jaarbeurs. (Telex-A. N. P.)
(Vor. ber. Utr. Jaarbeurs 4162 A)

E. SURINAME EN DE OORLOG 1939-'40. —
Staat van de middelen in 1939. —
Blijkens den staat van de middelen, opgenomen in „De West" van 24 Januari, was de jaaropbrengst in 1939 *f* 4.514.000 (*f* 4.217.000). De raming was een half millioen minder dan de opbrengst.
De voorspelling dat Suriname een abnormale droogte tegemoet gaat, die om de veertien jaren dit land schijnt te teisteren, is tot dusverre maar al te zeer bewaarheid.
In den middelen-staat geven de invoerrechten de grootste stijging, van *f* 1.459.000 op *f* 1.595.000.
De inkomstenbelasting bracht ruim *f* 60.000 meer op dan geraamd, het gevolg o.m. van een zekere opleving, die in sommige bedrijven in 1939 viel waar te nemen. Dit middel staat er ook goed voor in het loopend jaar, dank zij de groote bijdrage der bauxietonderneming. Haar aandeel in de inkomstenbelasting bedraagt dit jaar ruim drie ton.
Alle middelen die verband houden met het bauxietbedrijf vertoonen een zekere stijging. Ook de retributies van goud en balata wijzen op eenige stijging der productie. Verder wijst de hoogere opbrengst van de „vergoeding bij het aangaan van werkovereenkomsten" op een kleine opleving van het boschbedrijf.

De post had een goed jaar. Zij bracht zoowat *f* 45.000 meer op dan de raming, in hoofdzaak een gevolg van het toenemend luchtvervoer. Tegenover deze hoogere opbrengst staat een verhooging der uitgaven, want het luchtpostverkeer levert per saldo geen voordeel op voor de koloniale kas.
De Radiodienst bracht *f* 15.000 op boven de raming.
De spoorwegdienst, geschat op een ton, bracht ruim *f* 10.000 meer op. Deze dienst blijft sukkelen met zware tekorten.
De opbrengst van boeten enz. bleef *f* 4000 beneden de raming. Dit kan wijzen op verminderde misdadigheid, dan wel op grootere rechtelijke clementie.
(De West) **(Vor. ber. Begrooting 3671 B)**

10 MAART 1940

A. **NEDERLAND. — Onderwijs. - Sinologie. - Inaugureele rede van prof. J. L. M. Mullie, C.I.C.M., over „De belangrijkheid van de Chineesche syntaxis". —**
In de aula van de rijksuniversiteit van Utrecht heeft prof. J. L. M. Mullie, C.I.C.M., benoemd tot bijzonder hoogleeraar in de Chineesche taal en letterkunde aan deze universiteit, op 4 Maart zijn inaugureele rede uitgesproken over „De belangrijkheid van de Chineesche syntaxis".
In de inleiding van zijn voordracht toonde spr. aan, dat, door het gebrek aan een syntaxis der Chineesche taal de Chineesche leerlingen bij het lager onderwijs veel tijd nutteloos verliezen met het van buiten leeren van teksten, welke zij niet geheel verstaan. Dit gebrek berokkent den jongen Europeeschen sinologen eveneens vele moeilijkheden, welke vooral een leeraar in het Latijn aan een gymnasium in China van den eersten dag af ondervindt. Maspero ondermijnde het wezen der syntaxis zelf door het niet-bestaan van zelfstandige naamwoorden en werkwoorden in het Chineesch, het Annamietisch enz. te verdedigen.
Spr. weerlegde deze theorie door argumenten zoowel uit de volkstaal als uit de letterkundige taal en bewees, dat de Chineezen en de Annamieten het bestaan van zelfstandige naamwoorden psychologisch aanvoelen en spraakkunstig uitdrukken. Daarbij is de theorie van Maspero ontoereikend om alle taalfeiten te verklaren en zij steunt niet op het heele leven der woorden in al hun gedragingen en verbindingen.
Maar om de taalstudie voor jonge sinologen en Chineesche leerlingen gemakkelijker te maken is een wetenschappelijk juiste syntaxis noodig.
Spr. wees op de verkeerde opvattingen, welke nog altijd verspreid worden door de werken van prof. J. J. Brandt, Margoulès, P. Prémare, P. Zottoli, P. Wieger, en anderen. Ook de vertalingen uit het Chineesch zijn vaak of wel onnauwkeurig of wel zij laten niet uitkomen, waarom een zinswending zoo is vertaald. Vooral de partikels worden slecht begrepen of geheel over het hoofd gezien.
Spr. gaf ten slotte een uitvoerige beschrijving van de spraakkunstige functie van het partikel „tsje", dat zoo belangrijk is om den samenhang der zinnen goed te begrijpen en dat sterk verschilt van de Europeesche manier van uitdrukking.
(Nieuwe Rotterd. Courant)
(Vor. ber. Inaugur. redev. 4143 B; Sinologie 544 D)

B. **ROEMENIE. — Opheffing Ministerie van Propaganda. - Devaluatie van de Lei. - Koning Carol over de neutraliteit en buitenlandschen handel. —**
Eadian, de Roemeensche minister van Propaganda, heeft op 29 Februari zijn ontslag ingediend. De verschillende functies van het ministerie zullen door andere officieele organen worden overgenomen.

Devaluatie van de Lei. — De Roemeensche regeering heeft op 4 Maart drie decreten uitgevaardigd, waarvan er één devaluatie van de lei met een derde betreft. De belangrijkste bepaling van het devaluatiedecreet luidt als volgt:

„De valuta-premie, welke de Roemeensche Nationale Bank in de toekomst zal betalen, wordt met 50% verhoogd, berekend naar den thans geldenden officieelen koers plus de thans van kracht zijnde premie van 38%. De premie zal slechts voor die deviezen worden betaald, welke vrij verhandelbaar zijn." Hierdoor zal bijvoorbeeld de koers van den dollar van 141.10 Lei tot 211.65 Lei worden verhoogd.
De koers van de lire, de rijksmark, de Balkan-valuta's en den pengö, waarvoor tot nog toe ook geen premies werden betaald, wordt niet verhoogd.

Koning Carol over de neutraliteit en buitenlandschen handel. —
Bij de opening van het Roemeensche parlement heeft Koning Carol op 7 Maart een troonrede voorgelezen, waarin hij met name betoogde, dat Roemenië op loyale wijze zijn politiek zal voortzetten, ook in de toekomst, zoowel in zijn eigen belang als in het belang van den vrede. Ook op het gebied van den buitenlandschen handel worden de normen der neutraliteit gevolgd. De vorst wees vervolgens op de versterking der betrekkingen van Roemenië met zijn bondgenoot en op de vriendschap met alle nabuurlanden. De Balkan-conferentie te Belgrado heeft het mogelijk gemaakt opnieuw de onwrikbare solidariteit te betuigen van de landen die tot de Balkan-entente behooren en hun gemeenschappelijke belangen van vrede, orde en veiligheid te demonstreeren.
Onze voortdurende zorg voor die belangen, aldus zeide de Koning, heeft ons onlangs ook de toenadering gebracht tot andere mogendheden.
Na gewezen te hebben op de hartelijke ontvangst in Italië van den Roemeenschen jeugdleider Sidorivici, zijn voldoening te hebben uitgesproken over de vriendschappelijke ontvangst bereid aan den Roemeenschen minister van Financiën te Sofia, verzekerde de Koning, dat Roemenië zijn politiek van vrede en goede betrekkingen met alle volkeren wenscht voort te zetten. Evenwel is Roemenië besloten, zijn grenzen, welke door de historische gerechtigheid zijn getrokken, te verdedigen.
(Telex-A. N. P.) **(Vor. ber. Koning Carol 4084 D)**

C. **ZWITSERLAND. — De aanwijzing van Pilet-Golaz tot Motta's opvolger. - Defensieleening. —**
De Zwitsersche ministerraad heeft op 4 Maart den president van Zwitserland voor 1940, den minister voor het Verkeerswezen, dr. Marcel Pilet-Golaz, uitgenoodigd de leiding van het departement van buitenlandsche zaken op zich te nemen en deze heeft de uitnoodiging aanvaard. **(V. b. Overl. Motta 4107 B)**

Defensieleening. — De Bondsraad heeft op 29 Februari besloten een defensieleening van 200 millioen franc tegen 3½% uit te geven.
(Neue Zürcher Zeitung) **(Vor. ber. Defensie 4094 B)**

D. **TIBET. — Troonsbestijging van den Dalai Lama.**
De zesjarige Dalai Lama, een jongen uit een Chineesch boerengezin, heeft op 22 Februari in de „verboden stad" te Lhasa als heerscher over Tibet den troon bestegen.
Buitenlanders werden tot de plechtigheid niet toegelaten. Slechts een Britsche delegatie kreeg verlof de processie te aanschouwen. De plechtigheid der troonsbestijging geschiedde in het Potala-paleis.
(Telex-A. N. P.) **(Vor. ber. Dalai Lama 3879 D)**

E. **DENEMARKEN. — Scheepvaart. - Verliezen ter zee. - Steun aan slachtoffers van den zee-oorlog. —**
Sedert het uitbreken van den oorlog heeft Denemarken ten gevolge van mijnen en torpedo's in totaal tot op 6 Maart '40 26 schepen verloren. Een-en twintig hiervan waren vrachtschepen, vijf visschers-treilers.
De gezamenlijke tonnage van deze schepen bedroeg 80.000 ton. Tweehonderd acht-en-vijftig Deensche zeelieden zijn bij deze schipbreuken om het leven gekomen.
De Deensche rijksdag heeft een wet aangenomen, waarbij aan de nagelaten betrekkingen van zeelieden en visschers, die ten gevolge van oorlogshandelingen om het leven zijn gekomen, jaarlijks een „eeregave" van 800 kronen zal worden verstrekt, terwijl ieder nagelaten kind tot het achttiende levensjaar 200 kronen zal ontvangen. (Politiken)
(Vor. ber. Verl. Wereldkoopvaardij 4157)

11 MAART 1940

F. **NEDERLAND EN DE OORLOG 1939-'40. — Geen verhooging van Rijkssalarissen. - 5% korting wordt niet ingetrokken. —**
Namens de regeering is op 29 Februari aan de vertegenwoordigers der zes vakcentrales van overheidspersoneel medegedeeld, dat de regeering er niet toe heeft kunnen besluiten, den rijksambtenaren thans een toeslag op hun bezoldigingen toe te kennen, res-

pectievelijk de nog altijd bestaande korting van 5% in te trekken. Er komt dus op het oogenblik in de bezoldiging van het rijkspersoneel geen verandering.
(Vor. ber. Salariskorting 1956 E)

Reizigersverkeer in 1939. —
Het Centraal Bureau voor de Statistiek publiceert het volgende staatje van het reizigersverkeer in Nederland:

Reizigers uit:	aantal overnachtingen 1938	1939
Ned. Overz. gebieden	48.731	43.476
België	69.065	62.636
Duitschland	217.049	184.201
Engeland	106.907	82.073
Frankrijk	62.727	54.862
Italië	18.099	11.750
Zwitserland	33.524	30.340
Denemarken	10.901	9.965
Zweden	13.014	10.150
Noorwegen	15.983	12.577
Hongarije	12.116	9.449
Overige Europeesche landen	70.264	34.492
Ver. Staten	64.978	64.983
Overig Amerika	11.510	11.015
Afrika	8.174	8.902
Azië	10.560	10.077
Australië	3.876	3.191
Zonder vaste woonplaats of woonplaats onbekend	5.217	4.149
Totaal	782.695	648.288

Tentoonstelling „Glas 1940". —
Op 2 Maart werd in het Stedelijk Museum te Amsterdam een tentoonstelling geopend van voortbrenselen der glas-kunst, zoowel wat betreft gebruiksvoorwerpen als artikelen voor versiering. Deze expositie werd voorbereid door de commissie voor de wisselende tentoonstellingen van moderne toegepaste kunst in het Stedelijk Museum te Amsterdam.
(Vor. ber. Tentoonstellingen 4052 D)

Geestelijk leven. - Het zilveren bisschopsjubileum van Mgr. A. F. Diepen. —
Op 7 Maart is te Den Bosch het jubileum gevierd van Exc. mgr. A. F. Diepen. Op zijn wensch is de herdenking van zijn bisschopswijding tot een kerkelijke viering beperkt gebleven, waartoe de kathedrale baseliek van St. Jan op luisterrijke wijze was versierd. (Maasbode - De Tijd)

Amsterdam. - Scheepvaart 1939 (1938). —

	1939	1938
Aantal schepen	3.110	3.464
	(in 1.000 tons)	
Goederen (inkomend)	3.149	3.485
„ (uitgaand)	1.837	1.994
Netto registerton	3.991	4.664

(Centraal Bureau v. d. Statistiek)
(Vor. ber. Amsterdam, Havenverkeer 4018 B)

Liberale Staatspartij. - Jaarvergadering. —
De algemeene jaarvergadering van de Liberale Staatspartij, die op 9 Maart te Utrecht is gehouden, werd geopend met een rede van den voorzitter, prof. mr. B. M. Telders, waaraan wij het volgende ontleenen:
Zoo iemand, dan hebben wij, door ons hardnekkig vasthouden aan de traditioneele grondslagen van de Nederlandsche zelfstandigheidspolitiek en de pijnlijk getrouwe vervulling van onze in het internationale recht verankerde plichten, getoond, dat „zelfstandigheid" en „neutraliteit" geen ijdele of wankelende begrippen behoeven te zijn, doch veeleer als de hechte grondslagen en doorleefde beginselen van het buitenlandsch beleid van geheel een volk, daaraan de vasthheid van lijn en de betrouwbaarheid van richting kunnen verschaffen, welke aan de ons omringende mogendheden zelfs elken schijn van grond tot interventie ontneemt. **(Vor. ber. Lib. Staatspartij 3402 F)**

Visum voor vreemdelingen voor terugkeer in Nederland verplicht. - Ook voor de gevestigde visumplichtigen. - Eenige uitzonderingen. —
De Regeeringspersdienst meldt:
Ter kennis wordt gebracht — zulks in aansluiting aan hetgeen daaromtrent reeds op 22 Januari 1940 werd medegedeeld — dat met ingang van 15 Maart 1940 de hier te lande aan visumplichtige vreemdelingen verleende verblijfsvergunningen geen recht meer geven op doorlating aan de grens naar Nederland na een verblijf in het buitenland.
Deze bepaling geldt ook voor de in Nederland „gevestigde" visumplichtigen, waaronder begrepen de houders van een Nederlandsch paspoort voor vreemdelingen (z.g. gunstpas), het identiteitsbewijs afgegeven door het Departement van Buitenlandsche Zaken en het z.g. Nansen-paspoort.
De aandacht wordt er op gevestigd, dat voor de onderdanen van de Vereenigde Staten van Noord-Amerika, België, Italië, Japan, Luxemburg, Siam en Vaticaanstad, de visumplicht niet geldt; deze mogen derhalve, zooals tot dusverre het geval was, ongehinderd Nederland binnenkomen, wanneer zij in het bezit van een geldige verblijfsvergunning zijn.
(Vor. ber. Visum 4128 A)

Nederland. - „Nationale Stichting ter bevordering van de lichamelijke opvoeding". —
Het Rijkscollege voor de Lichamelijke Opvoeding heeft met een aantal organisaties besprekingen gevoerd over de vraag, op welke wijze en door welke middelen de lichamelijke opvoeding van het geheele Nederlandsche volk door een eensgezinde actie bevorderd kan worden. Deze besprekingen hebben geleid tot de oprichting van een Stichting, onder den naam „Nationale Stichting tot bevordering van de lichamelijke opvoeding" en waarbij een aantal organisaties is aangesloten. Hierbij is aan een kern gedacht, welke voor uitbreiding vatbaar is.

Wijziging Rijksambtenarenwet en Arbeidsovereenkomstenbesluit - Beperkende bepalingen i.z. de bezoldiging van ongehuwde ambtenaren in militairen dienst.
De bij Kon. besluit (29 Februari) in art. 19 van het algemeen Rijksambtenarenreglement aangebrachte wijziging heeft de strekking nieuwe bepalingen vast te stellen voor de bezoldiging van ongehuwde ambtenaren, die in verband met oorlog, oorlogsgevaar of andere buitengewone omstandigheden verplichten werkelijken dienst verrichten.
Voor gehuwde ambtenaren wordt de bestaande regeling gehandhaafd, evenals voor de ongehuwde ambtenaren, die als eenige kostwinner worden beschouwd.
De overige ongehuwde ambtenaren zullen gedurende 30 dagen de volle aan hun ambt verbonden bezoldiging genieten en daarna 70 pct. van hetgeen die bezoldiging meer bedraagt dan hun militaire belooning.
Voor de ongehuwde ambtenaren, die reeds vóór 1 Maart 1940 verplichten werkelijken dienst verrichten, wordt deze verlaging geleidelijk toegepast en wel in dien zin, dat voor het tijdvak van 1 Maart tot 1 Mei 1940 gerekend wordt naar 90 pct. en voor het tijdvak van 1 Mei tot 1 Juli 1940 naar 80 pct. van de bezoldiging, zoodat voor deze ambtenaren de nieuwe regeling volledig op 1 Juli in werking zal treden.
Eenzelfde regeling is getroffen, voor het loon der ongehuwde arbeiders, die onder het arbeidsovereenkomstenbesluit vallen.

„Liebesgaben". - Alleen van particulieren aan particulieren. —
De Regeeringspersdienst meldt: De regeling betreffende geschenkzendingen van levensmiddelen naar het buitenland is gewijzigd en luidt met ingang van 1 Maart o.a. als volgt:
Zonder dat daartoe bij de desbetreffende instanties uitvoermachtigingen behoeven te worden aangevraagd, is het geoorloofd bij postpakketzendingen van particulier tot particulier, levensmiddelen naar het buitenland uit te voeren tot een maximum van 3 K.G. per pakket.

Tweede Kamer. - Kunstbescherming tegen oorlogsgevaren. - Crediet goedgekeurd. —
Een crediet van twee millioen gulden ter bescherming van schatten van kunst en wetenschap tegen oorlogsgevaren (lucht- en andere bombardementen, enz.) is op 8 Maart door de Tweede Kamer zonder debat en zonder hoofdelijke stemming toegestaan.
(Vor. ber. Kunstschattenbescherm. 4128 A)

Wettelijke zetelverplaatsing van N.V.'s. —
De Tweede Kamer heeft op 7 Maart het ontwerp:

Wettelijke zetelverplaatsing van N.V.'s, nadat eenige amendementen door den minister van Justitie waren overgenomen, zonder hoofdelijke stemming goedgekeurd. **(Vor. ber. 4028 B)**

Begrooting van Suriname goedgekeurd. —
Op 7 Maart heeft de Tweede Kamer de begrooting van Suriname zonder hoofdelijke stemming goedgekeurd.

Hulp aan het Finsche Roode Kruis. - Bedrag goedgekeurd. —
Het wetsontwerp „Hulp aan het Finsche Roode Kruis *f* 100.000", werd op 8 Maart zonder hoofdelijke stemming (N.S.B. tegen) goedgekeurd. **(V. b. 4125A)**

Radiorede van minister Steenberghe ten behoeve van de veehouderij. —
Op 11 Maart heeft de minister van Economische Zaken een radiorede gehouden, die speciaal voor de veehouders was bestemd. Hij kondigde hieraan aan:
1) Winterprijs voor boter blijft tot 1 Mei gehandhaafd;
2) Steun aan ondermelk;
3) Inblikken van nuchtere kalveren;
4) Vergoeding voor aan miltvuur gestorven koeien.
(Telex-A. N. P.) **(Vor. ber. Miltvuur 4086 A)**

12 MAART 1940

OORLOG 1939-'40. — Recapitulatie van het WERELDGEBEUREN **van 23—31 Januari 1940. —**

23 Januari: De Zwitsersche oud-bondspresident Motta overleden. **(Pag. 4107 B)**
Bij de ramp van het Italiaansche stoomschip „Orazio" blijken 47 passagiers en 60 leden der bemanning te zijn omgekomen.
De Britsche torpedobootjager „Exmouth" is, incl. de 175 man die aan boord waren, tot zinken gebracht. **(Pag. 4115)**
Generaal Hertzog dient in het Zuid-Afrikaansche parlement een motie in om den Staat van Oorlog met Duitschland te doen eindigen. **(Pag. 4113)**
Bij de Tweede Kamer wordt een wetsontwerp ingediend tot een voorloopige herwaardeering van den goudvoorraad van De Nederlandsche Bank op den grondslag van een depreciatie van den gulden van 18 pct. **(Pag. 4109)**

24 Januari: Coördinatie van de Roemeensche petroleumproductie. **(Pag. 4107 D)**
Bij de Tweede Kamer wordt wetsontwerp in zake de instelling van een Leeningfonds ingediend. **(4109)**

25 Januari: Het handelsverdrag tusschen Japan en Amerika loopt af. **(Pag. 4115 C)**
Het Canadeesche parlement ontbonden. **(Pag. 4110)**
De buitenlandsche politiek onzer regeering goedgekeurd. **(Pag. 4109)**

26 Januari: Als représaille voor het gebeurde met de „Asama Maru" visiteeren Japanners het Britsche schip „Wing Sang" voor Foetsjau.

27 Januari: Het parlement der Unie van Zuid-Afrika verwerpt met 81 tegen 59 stemmen de motie-Hertzog om den oorlog met Duitschland te staken. **(4113)**
Prins Paul wordt tot opperbevelhebber van alle Joegoslavische strijdkrachten benoemd.

28 Januari: In Zuid-Afrika komen de parlementsfracties, die onder leiding staan van Hertzog en den leider der nationalistische partij Malan, tot een overeenkomst, waarbij naar een republikeinschen regeeringsvorm, gescheiden van de Britsche Kroon, zal worden gestreefd. **(Pag. 4113)**

29 Januari: Duitsche vliegtuigen doen op groote schaal aanvallen op Britsche schepen. **(Pag. 4122)**

30 Januari: De Britsche minister van Oorlog, Stanley, deelt in het Lagerhuis mede, dat sinds het begin van den oorlog 40 Engelschen zijn gesneuveld; 720 kwamen door verkeersongevallen of ziekte om.

31 Januari: Luitenant-generaal Van den Bergen, chef van den Belgischen generalen staf, neemt ontslag. **(Pag. 4117 A)**

(Red. K. H. A.) **(Vor. Recap. v. 16—22 Jan. '40, 4156)**

A. EUROPA'S HEROPBOUW. — Verdeeling der wereld. - Plan van Otto van Habsburg en van Die Woche.
Naar het Duitsche Nieuwsbureau verneemt, heeft aartshertog Otto van Habsburg (de Oostenrijksche Kroonpretendent), die op het oogenblik in de Vereenigde Staten vertoeft, aan verscheidene Amerikaansche persoonlijkheden een plan voorgelegd voor de indeeling van Midden-Europa na een overwinning der geallieerden.
Dit plan zou o.a. behelzen, de vorming van een Donau-monarchie, bestaande uit Baden, Württemberg, Beieren, Oostenrijk, Zuid-Slavië en Hongarije. De inlijving van Hongarije zal bekrachtigd worden door het verleenen van de Kroon van St. Stephanus aan Otto van Habsburg.
Voorts zou het plan omvatten: afstand van Triëst aan de Donaumonarchie, herstel der republiek Tsjecho-Slowakije met inlijving van het Sudetengebied en het Zuidelijk deel van Saksen, herstel van den Poolschen staat met Opper-Silezië en Oost-Pruisen, afstand van Sleeswijk-Holstein aan Denemarken met het kanaal van Kiel als nieuwe grens, afstand van den linker-Rijnoever aan Frankrijk, voorts de vorming van een Noord-Duitsche of Pruisische romp-republiek en samenvoeging van al deze nieuwe staten in een nieuwe Europeesche Federatie, onder toezicht der geallieerden.
Verder zou het plan bepalen een vijftigjarige militaire contrôle van Engeland en Frankrijk over den Pruisischen rompstaat en de Donaumonarchie. De geallieerden garandeeren de grenzen der Europeesche Federatie en dragen de koloniale Volkenbondsmandaten op de Federatie over. Aan den rompstaat en de Donau-monarchie zou een gedwongen leening worden opgelegd tot dekking van de oorlogskosten. Het onafhankelijke koninkrijk Albanië zou hersteld worden.
Alle eilanden in de Middellandsche Zee, met uitzondering van Cyprus en Malta zouden aan de oorspronkelijke eigenaars worden teruggegeven. De eilanden van de Dodekanesos zouden aan Turkije worden afgestaan. Italië zal voor het verlies van Triëst, Albanië en Rhodos worden schadeloos gesteld met een strook woestijnland, welke Abessynië verbindt met Lybië.
Een Balkan-alliantie zou gevormd worden onder leiding van Turkije en Roemenië.
Otto van Habsburg zou, zoo verneemt het D. N. B. ten slotte, in de Vereenigde Staten optreden als bijzondere gevolmachtigde van de geallieerde regeeringen.
Hij is door president Roosevelt op het Witte Huis ontvangen.

De verdeeling van het Engelsche Rijk. — In het Lagerhuis heeft men op 9 Maart de aandacht van den minister van Propaganda gevestigd op een kaart met bijbehoorend artikel in het bekende Duitsche tijdschrift „Die Woche", waarin aangegeven wordt hoe na het winnen van den oorlog het Engelsche Rijk uiteengerukt moet worden. Ierland, Indië en Zuid-Afrika moeten volledige zelfstandigheid erlangen. Gibraltar moet aan Spanje, Malta en Cyprus aan Italië teruggegeven worden en het Suezkanaal moet geïnternationaliseerd worden. Volgens de beginselen van de Monroeleer moeten de Bahama's en Bermuda-eilanden aan de Vereenigde Staten komen, de Falkland eilanden aan Argentinië en Britsch-Guyana, Trinidad en de Eilanden boven den Wind aan de Zuid-Amerikaansche republieken Brazilië en Venezuela. Alleen met Canada heeft de schrijver eenigszins verlegen gezeten, want hij weet niet of de Vereenigde Staten het zouden willen opnemen, maar verder moeten de Engelsche invloed en het territoriale bezit in de Nieuwe Wereld volkomen verdwijnen.
Minister Reith zeide, dat hij niet zal nalaten, ook al kon Die Woche niet als een officieel Duitsch tijdschrift worden beschouwd, het Engelsche volk te laten zien, wat men na het winnen van den oorlog in Duitschland van plan is. Omdat de geheele Duitsche pers geen enkel artikel mag publiceeren zonder de toestemming der overheid, moet men het geschrijf in elk geval beschouwen als niet in tegenspraak met de Duitsche wenschen. (Die Woche en D. N. B.)

B. LOUIS DE VRIES OVERLEDEN. —
In den ouderdom van 68 jaar is de bekende Amsterdamsche tooneelspeler Louis de Vries op 10 Maart te Nice (Fr.), waar hij tot herstel van zijn gezondheid verblijf hield, overleden.
Met Louis de Vries is een tooneelspeler heengegaan, die door vele generaties tooneelliefhebbers in binnen- en buitenland in tallooze glansrollen is bewonderd. Louis de Vries werd op 18 October 1871 te Amsterdam geboren als zoon van doofstomme ouders. In zijn jeugd leerde hij het diamantvak, doch dit bedrijf had voor De Vries niet voldoende bekoring en aldra ging zijn belangstelling meer uit naar het tooneel. Na zich de eerste tijden aan het liefhebberijtooneel te hebben gewijd, ging hij in 1900 naar de Amsterdamsche tooneelschool en daarmede ving hij zijn acteurscarrière aan.

In 1914 kwam hij bij Het Nederlandsch Tooneel, waar hij verschillende rollen vervulde. Na afloop van het seizoen ging hij voor den eersten keer op tournée naar Nederl.-Indië, waar hij twee jaren vertoefde en groote successen boekte in Dolle Hans en De rechte Lijn van Jan Fabricius. Tijdens deze tournée kwam hij met de première van Tropenadel van Henri van Wermeskerken. Van zijn verdere rollen noemen wij de hoofdrol in De Bokkenrijder, Androcles en de Leeuw, Judas Iscarioth, De Rechter van Zalamea, De Despoot, Samson, De Dief, en Jacqueline. In Juni 1927 begaf De Vries zich met een gezelschap naar Parijs, waar hij met Ghetto van Heijermans groote belangstelling trok, terwijl hij het jaar daarop in Kopenhagen optrad, waar men dermate over zijn spel verrukt was, dat de Deensche koning hem spontaan met de Danebrog-orde begiftigde.
Talloos waren de keeren, dat hij te Antwerpen, Gent en Brussel en in verschillende steden van Vlaanderen stukken van zijn repertoire opvoerde.
Te Rome heeft hij Pirandello opgevoerd en werd hij door Mussolini ontvangen.
In 1938 maakte De Vries nog een tournée naar West-Indië.
De overledene was directeur van Het Hollandsche Tooneel, voorzitter van den raad van bestuur der N.V. Hollandsche Schouwburg te Amsterdam, in welk theater hij groote triomfen vierde, eerelid van den Bond van Nederlandsche Tooneelschrijvers en lid van het hoofdbestuur van de Société Universelle du Théatre te Parijs.
Zijn artistieke verdiensten zijn door verscheidene regeeringen erkend. De Vries was ridder in de orde van Oranje Nassau, ridder in de Danebrog-orde, officier in de Italiaansche Kroonorde, officier in de Leopoldsorde en ridder in het Legioen van Eer.
(Telex-A. N. P.) **(Vor. ber. Louis de Vries 2203 H)**

13 MAART 1940

OORLOG 1939-'40. —
MIJNEN. — **Het afweermiddel tegen de magnetische mijn. - Antimagnetisch Gauss-toestel. —**
De „Queen Elizabeth" was op haar reis naar Amerika tegen magnetische mijnen beschermd door een „antimagnetisch Gauss-toestel". Dit toestel is ook op honderden andere schepen aangebracht, waarvan er tot dusver niet één het slachtoffer van magnetische mijnen is geworden. Het toestel bestaat uit een electrischen kabel die om het heele schip heen loopt ter hoogte van het dek. De stroom is zoodanig gekozen, dat het opgewekte electromagnetische veld het magnetische veld van het schip neutraliseert. Het middel is zeer eenvoudig. De beveiliging kan binnen enkele dagen op ieder schip worden geïnstalleerd.
(Vor. ber. Magnetische mijn 4161)

ENGELAND. — **„Anglo-French Industrial Council" opgericht. —**
De huidige besprekingen tusschen Fransche en Britsche industrieelen hebben geleid tot de vorming van een „Anglo-French Industrial Council". Deze moet een nauwere samenwerking tusschen de industrieën der geallieerden verzekeren.
De Britsche industrie was bij deze besprekingen vertegenwoordigd door de Federation of British Industries en Frankrijk door de Conféderation Générale du Patronat Français.
(Vor. ber. Samenw. Engeland-Frankrijk 4150)

Verscherping der deviezenrestricties. —
Maatregelen zijn genomen om te verzekeren, dat de opbrengst van bepaalde exporten uit Engeland en het Britsche rijk in de toekomst voldaan zal worden in buitenlandsche deviezen, die benoodigd zijn voor den eventueelen invoer van levensmiddelen en oorlogsmaterieel.
Deze goederen zijn: tin, rubber, jute en juteproducten, whisky en bont uit Groot-Brittannië, rubber, jute en jutefabrikaten uit Britsch-Indië, rubber uit Burma en rubber en tin uit de produceerende koloniën, indien zij naar verschillende bestemmingen buiten het Britsche rijk uitgevoerd worden. Deze bestemmingen zijn met name Noord- en Zuid-Amerika (met uitzondering van Canada, andere Britsche en Fransche gebieden en Argentinië), België en koloniën, Nederland en overzeesche gewesten en Zwitserland.
De valuta's, waarin de betaling verricht moet worden, zijn belga's, guldens, Nederl.-Indische guldens, Zwitsersche francs en Amerik. dollars.
Australië heeft soortgelijke maatregelen genomen nopens alle uitgevoerde goederen naar dezelfde bestemmingen. **(Vor. ber. Financiën 4140)**

Palestina-debat in het Lagerhuis in zake de reglementeering van den landverkoop. —
Aan het einde der debatten over de Palestijnsche aangelegenheid is de door het Labour-lid Noel Baker ingediende motie van afkeuring verworpen met 292 tegen 129 stemmen.
De kern van de zaak — beperking van den grondverkoop aan Joden in Palestina— ligt in het feit, dat de Engelsche regeering den steun der Arabieren in den oorlog noodig heeft en aldus den Arabieren gunstig stemt. **(Vor. ber. Reglem. landverk. 4156 B)**

Luchtvaart. - Mededeeling van Kingsley Wood, minister voor Luchtvaart. —
Tijdens de behandeling van de begrooting voor Luchtvaart in het Lagerhuis deelde de Britsche minister Kingsley Wood op 8 Maart mede, dat 700 convooien met succes door de luchtmacht werden geescorteerd. Meer dan 100 vijandelijke duikbooten werden gezien en ruim 60 aanvallen zijn gedaan.
In Canada, Australië en Nieuw-Zeeland zijn opleidingen voor vliegers in het leven geroepen, welke per jaar 20.000 vliegers en 30.000 andere leden van de bemanning kunnen opleiden.
Verscheidene nieuwe vliegtuigfabrieken werden in dienst gesteld, terwijl nog tal van nieuwe fabrieken worden gebouwd. In het afgeloopen jaar is de productie verdubbeld en de gevechtskracht van de Britsche luchtmacht is in het afgeloopen jaar eveneens verdubbeld. **(Vor. ber. Kingsley Wood 4130)**

Hulp aan Finland. —
Tijdens de op 11 Maart gehouden zitting van het Lagerhuis vroeg de Labour-leider Attlee, Chamberlain om een verklaring betreffende de onderhandelingen tusschen Finland en Rusland.
Chamberlain zeide: „Het zal het Lagerhuis bekend zijn, dat zoowel de Fransche als de Britsche regeering aan Finland materieelen bijstand heeft gezonden en nog steeds zendt. Deze bijstand is voor de Finsche strijdkrachten van aanzienlijke waarde geweest. Gelijk de Britsche en de Fransche regeeringen reeds aan de Finsche hebben medegedeeld, zijn zij bereid om in antwoord op een beroep om verdere hulp onmiddellijk en gezamenlijk over te gaan tot het verleenen van hulp aan Finland met gebruikmaking van alle hulpbronnen, die tot haar beschikking staan.
(Vor. ber. Chamberlain over Finland 4130)

Verklaring van den minister van Oorlog, Stanley. - Een groot Britsch leger wordt voor Frankrijk gevormd. —
Bij de indiening van de legerbegrooting in het Engelsche Lagerhuis heeft op 12 Maart de minister van Oorlog, Stanley, een verklaring afgelegd, waarin hij zeide:
„Wat Frankrijk betreft, wordt een groot Britsch leger gevormd. Wij zijn door onzen plicht gehouden geleidelijk ons deel van den oorlogslast te land over te nemen van de schouders onzer Fransche bondgenooten, die in de eerste dagen van den oorlog verplicht waren zoo'n bijzonder zwaar deel van dien last te dragen". **(Vor. ber. Stanley 4123)**

BRITSCH-INDIE. — **Congres tegen nieuwe besprekingen met den Onderkoning. —**
De werkcommissie van de Congrespartij van Britsch-Indië heeft op 28 Februari een exposé van Gandhi

aangehoord over zijn besprekingen met den Onderkoning.
Na afloop hiervan kwam men tot de slotsom, dat er geen gemeenschappelijke basis voor Engeland en Britsch-Indië bestaat en dat de Engelsche oorlogsdoeleinden niet gelden voor Indië, omdat Engeland niet bereid is de regeeringsmacht in handen van het Indische volk te leggen. Het Congres maakte bezwaar tegen verdere onderhandelingen met den Onderkoning. **(Vor. ber. Congrespartij 4150)**

Eerste Oorlogsbegrooting. - Veertig millioen Pond voor de landsverdediging. —
Op 29 Februari is de eerste oorlogsbegrooting van Britsch-Indië ingediend. De inkomsten voor het belastingjaar 1940-'41 worden geraamd op £ 69.480.000 en de uitgaven, hierbij ingesloten de oorlogsuitgaven, op £ 69.442.500. De uitgaven voor de landsverdediging worden geraamd op £ 40.140.000 waarvan £ 6.292.500 extra uitgaven zijn, die op rekening van den oorlog moeten worden gesteld.
Een verhooging van de rechten op suiker van 50% en een verhooging van de benzine-belasting met 20% is aangekondigd. Deze verhooging zal onmiddellijk in werking treden.

DUITSCHLAND. — **„Stillhalte"-credieten. —**
Volgens het „Bankarchiv" bedragen de Duitsche „Stillhalte"-credieten van de neutrale landen, Nederland, België, Zwitserland en de Vereenigde Staten in totaal ruim Rm. 340 millioen. Volgens de na den oorlog gesloten overeenkomsten is hiervoor verlenging verkregen tot 31 Mei 1940. Het totaal van Engelsche en Fransche Stillhalte-bedragen beloopt Rm. 360 millioen. **(Vor. ber. „Stillhalte" 4138)**

Redevoering van Rijkskanselier Adolf Hitler in het Zeughaus te Berlijn. —
Bij de herdenking ter eere van de gesneuvelden in den oorlog 1914—1918 en in den tegenwoordigen oorlog, heeft Rijkskanselier Hitler op 10 Maart in het Zeughaus te Berlijn een toespraak gericht tot het Duitsche volk, waaraan wij het volgende ontleenen:

„Als voormalig soldaat van den grooten oorlog heb ik tot de Voorzienigheid één enkele deemoedige bede te richten: Moge zij ons allen de genade deelachtig doen worden het laatste hoofdstuk der groote volkerenworsteling voor ons Duitsche volk in eere af te sluiten. Onze belijdenis op dezen dag zij derhalve de plechtige eed: De door de kapitalistische machthebbers van Frankrijk en Engeland het Groot-Duitsche Rijk opgedrongen oorlog moet tot de roemrijkste overwinning van de Duitsche geschiedenis worden."
(Vor. ber. Hitler 4150)

Berlijns standpunt in zake Navicerts. —
In een mededeeling van de persafdeeling van het Duitsche gezantschap te Den Haag wordt gezegd:
Door het stelsel van de navicerts trachten de geallieerden de neutralen in den oorlog te sleepen. Toch schijnen enkele hunner met de gedachte te spelen, dat het misschien voordeelig en veilig kon zijn dat stelsel te aanvaarden, want, zoo redeneeren zij, dan behoeven de schepen niet meer naar de contrôlehavens en blijven ze buiten het gevaarlijke gebied.
Wanneer zij dat zouden doen, zou de Duitsche regeering zich voor een nieuwe situatie geplaatst zien, waartegen zij met kracht zou optreden.
Van bevoegde Duitsche zijde wordt in dit verband het volgende vastgesteld.

1. Ieder neutraal land, dat het stelsel van de navicerts aanvaardt, onderwerpt zich aan de vijandelijke blokkadebepalingen.
2. Een neutraal land, dat navicerts verzoekt voor voorwaardelijke contrabande, erkent daarmede Engelsche blokkademaatregelen, die in strijd met het internationale recht genomen zijn.
3. Er bestaat voor Duitschland geen enkele zekerheid, dat schepen, welke met navicerts varen, ten slotte toch niet in vijandelijke havens lossen.
4. Door het stelsel van de navicerts wordt een grootscheepsche Engelsche economische spionnage mogelijk, want Engeland verschaft zich dan door zijn consuls inzage in allerlei zakengeheimen, wat zoowel het Duitsche als het neutrale handelsverkeer zelfs nog na den oorlog kan schaden.
5. Door het aanvaarden van het stelsel van de navicerts krijgen de neutralen zeker in de oogen van Duitschland geen alibi, integendeel zij maken zich in hooge mate verdacht.

(Vor. ber. Navicerts 4031)

Von Ribbentrop's bezoek aan Rome en het Vaticaan.
Op 10 Maart arriveerde de Duitsche minister van Buitenlandsche Zaken, von Ribbentrop, vergezeld van 31 deskundigen, te Rome. Hij is op 11 Maart weer vertrokken. In 36 uur tijds heeft hij tweemaal een onderhoud met Mussolini en Ciano gevoerd, is bij den Koning op audiëntie geweest en langer dan een uur bij den Paus.
Stefani geeft het volgende officieele communiqué omtrent Ribbentrop's bezoek aan Mussolini:
„De besprekingen tusschen den Duce en Von Ribbentrop hadden tot onderwerp een bestudeering van den internationalen toestand. Zij hadden plaats in den geest en het kader van het verdrag van bondgenootschap en de tusschen Italië en Duitschland bestaande overeenkomsten."
Omtrent de audiëntie van Von Ribbentrop bij den H. Vader, die door den Duitschen ambassadeur was aangevraagd, wordt medegedeeld dat dit bezoek niet beteekent, dat iets is veranderd in de houding van Duitschland ten opzichte van de Katholieke Kerk, noch in de protesten van het Vaticaan naar aanleiding van de vervolgingen door de nazi's, in het bijzonder in Polen. Von Ribbentrop heeft aldus de geestelijke macht van den H. Stoel willen eeren en van zijn kant heeft de Paus van deze gelegenheid gebruik gemaakt om die stappen te doen, welke op grond van de tegenwoordige toestanden noodig zijn.
(Telex-A. N. P. - Times - D. N. B.)
(Vor. ber. Von Ribbentrop 3996)

14 MAART 1940

A. SOVJET-RUSLAND. — Vrede met Finland gesloten. - Indrukken in het buitenland en Helsinki. - Proclamatie der Finsche regeering. - Veldmaarschalk Mannerheim's laatste dagorder. —
De Finsch-Russische onderhandelingen, welke sedert 8 Maart '40 te Moskou zijn gevoerd, hebben in den nacht van 12 op 13 Maart '40 tot het sluiten van vrede tusschen de Sovjet-Unie en Finland geleid.
Deze mededeeling werd op 13 Maart door Radio-Moskou en den Finschen minister van Buitenlandsche Zaken, Tanner, bevestigd.
Het Sovjet-telegraafagentschap heeft den volgenden volledigen tekst gepubliceerd van het tusschen Helsinki en Moskou gesloten vredesverdrag:

Het praesidium van den Oppersten Raad van de Sovjet-Unie eenerzijds en de president van de Finsche republiek anderzijds hebben — geleid door den wensch een einde te maken aan de tusschen de beide landen ontstane oorlogshandelingen, en duurzame vreedzame betrekkingen tot stand te brengen, in de overtuiging, dat het in het belang van de beide verdragsluitende partijen is, nauwkeurige voorwaarden voor de waarborg van de wederzijdsche veiligheid, met inbegrip van de waarborg van de veiligheid van de steden Leningrad en Moermansk, evenals van den spoorweg van Moermansk vast te leggen — het noodzakelijk geacht, hiertoe een vredesverdrag te sluiten en hebben tot hun gevolmachtigden benoemd:
het praesidium van den Oppersten Raad van de Sovjet-Unie: Wjatsjelaf Michailowitsj Molotof, den voorzitter van den raad van volkscommissarissen en volkscommissaris van Buitenlandsche Zaken; Andrej Alexandrowitsj Zjdanof, lid van het praesidium van den Oppersten Raad, en Alexander Michailowitsj Wasilewski, brigade-commandant;
de president van de Finsche republiek: Risto Ryti, voorzitter van den Finschen ministerraad; Joho Kusti Paasikivi, minister; generaal Karl Rudolf Walden en prof. Vainö Voionmaa, gevolmachtigde.
Deze gevolmachtigden zijn, na wederzijdsche overlegging van hun volmachten, die in orde bevonden zijn, het volgende overeengekomen:

Art. 1. De oorlogshandelingen tusschen de Sovjet-Unie en Finland worden onverwijld, overeenkomstig de wijze, welke in het bij dit verdrag gevoegde protocol is voorzien, gestaakt.

Art. 2. Voor de staatsgrens tusschen de Sovjet-Unie en de Finsche republiek wordt een nieuwe lijn vastgesteld, overeenkomstig welke de geheele Karelische

landengte, met inbegrip van de stad Wiborg (Viipuri) en de baai van Wiborg met de daarin gelegen eilanden, den Westelijken en den Noordelijken oever van het Ladogameer, met de steden Kexholm, Sortavala en Suojärvi, een aantal eilanden in de Finsche Golf, het gebied ten Oosten van Merkjärvi, met inbegrip van de stad Kuolajärvi en een gedeelte van de schiereilanden Rybatsji en Sredni, bij het gebied van de Sovjet-Unie gevoegd worden.

De uitvoerige beschrijving van de grenslijn wordt door een gemengde commissie uit vertegenwoordigers van de verdragsluitende partijen vastgelegd. Deze commissie moet binnen tien dagen na de onderteekening van dit verdrag gevormd worden.

Art. 3. Beide partijen verbinden zich, zich van iederen aanval op elkander te onthouden en geenerlei bondgenootschappen te sluiten, resp. aan geenerlei coalities deel te nemen, die tegen een der verdragsluitende partijen gericht zijn.

Hangö. —

Art. 4. De Finsche republiek brengt tot uitdrukking erin toe te stemmen, dat het schiereiland Hangö en de aan dit schiereiland liggende wateren binnen een radius van 5 mijlen naar het Zuiden en het Oosten en van 3 mijlen naar het Westen en het Noorden van het eiland, zoomede een aantal eilanden, ten Zuiden en ten Oosten van dit schiereiland overeenkomstig de bijgevoegde kaart voor den duur van dertig jaren tegen een jaarlijksch bedrag van 8 millioen Finsche mark worden verpacht, ten einde aldaar een steunpunt voor de vloot in te richten, waardoor de toegang tot de Finsche Golf tegen agressie kan worden verdedigd; daarbij verkrijgt de Sovjet-Unie het recht, ter bescherming van de vlootbasis op haar kosten aldaar de noodige aantallen land- en luchtstrijdkrachten te stationneeren. De Finsche regeering zal binnen tien dagen na de van-kracht-wording van dit verdrag van het schiereiland Hangö al haar troepen terugtrekken, het schiereiland Hangö en de daarbij liggende eilanden zullen overeenkomstig dit artikel van het verdrag onder bestuur komen van de Sovjet-Unie.

Het gebied van Petsamo en de wateren van de IJszee.

Art. 5. De Sovjet-Unie verplicht zich haar troepen uit het gebied van Petsamo terug te trekken. Overeenkomstig het vredesverdrag van 1920 werd dit gebied door de Sovjet-Unie aan Finland afgestaan. Finland verplicht zich, zooals in het vredesverdrag van 1920 werd bepaald, in zijn territoriale wateren aan de kusten van de Noordelijke IJszee geen oorlogsschepen en andere gewapende schepen te stationneeren, met uitzondering van gewapende schepen met minder dan 100 ton waterverplaatsing, welke Finland het recht heeft in onbeperkt aantal te onderhouden, evenals niet meer dan 15 oorlogsschepen en andere gewapende schepen, waarvan de tonnage de 400 ton niet te boven mag gaan. Finland verplicht zich, zooals in hetzelfde verdrag werd bepaald, in genoemde wateren geen duikbooten en gewapende vliegtuigen te stationneeren. Evenzoo verplicht Finland zich, zooals in hetzelfde verdrag was bepaald, aan deze kusten geen oorlogshavens, vlootbases en militaire werken in grootere mate aan te leggen dan vereischt is voor de daar aanwezige schepen en derzelver uitrusting.

Vrije doorvoer naar Noorwegen. —

Art. 8. Aan de Sovjet-Unie en haar staatsburgers wordt, zooals in het verdrag van 1920 was voorzien, het recht van vrije doorreis door het gebied van Petsamo naar Noorwegen en terug verleend. Daarbij wordt aan de Sovjet-Unie het recht verleend, in het gebied van Petsamo een consulaat op te richten. Goederen, die door het gebied van Petsamo uit de Sovjet-Unie naar Noorwegen worden vervoerd en evenzoo goederen, die uit Noorwegen naar de Sovjet-Unie en door dit gebied vervoerd worden, zijn niet aan visitatie en contrôle onderworpen, slechts met uitzondering van de voor de regeling van het transitoverkeer noodige contrôle, terwijl zij ook niet onderworpen zijn aan doorvoerrechten en andere heffingen. Bovenbedoelde contrôle der transitogoederen wordt slechts toegelaten in den vorm, die in zulke gevallen in het internationale verkeer gebruikelijk is. Staatsburgers der Sovjet-Unie, die zich door het gebied van Petsamo naar Noorwegen en uit Noorwegen terug naar de Sovjet-Unie begeven, hebben op grond van de door de bevoegde Sovjet-organen afgegeven passen het recht van vrije doorreis. Met inachtneming van de geldende algemeene bepalingen hebben ongewapende Sovjet-vliegtuigen het recht, tusschen de Sovjet-Unie en Noorwegen door het gebied van Petsamo een vliegdienst te onderhouden.

Doorvoer naar Zweden. —

Art. 7. De Finsche regeering verleent de Sovjet-Unie het recht van doorvoer voor het goederenverkeer tusschen de Sovjet-Unie en Zweden. Om dit transitoverkeer op de kortste spoorwegroute te ontwikkelen, achten de Sovjet-Unie en Finland het noodzakelijk, zoo mogelijk in den loop van 1940, elk der partijen op zijn gebied, een spoorweg aan te leggen, die de stad Kandalaksja met de stad Kemijaervi verbinden moet.

De economische betrekkingen. —

Art. 8. Na het van kracht worden van dit verdrag worden de economische betrekkingen tusschen de verdragsluitende partijen hervat en tot dit doel zullen de verdragsluitende partijen onderhandelingen openen over het sluiten van een handelsverdrag.

Art. 9. Het bovenstaande vredesverdrag wordt na onderteekening onmiddellijk van kracht en moet geratificeerd worden. De uitwisseling der ratificatie-oorkonden zal binnen tien dagen te Moskou geschieden.

Bovenstaand vredesverdrag is in twee origineelen, in de Russische, de Finsche en de Zweedsche taal, op 12 Maart 1940 te Moskou opgemaakt.

(w.g.) Molotof, Sjdanof, Wassilewski, Risto Ryti, Paasikivi, Walden, Vainos Voionmaa.

INDRUKKEN IN HET BUITENLAND. —

In het buitenland is het bericht over den Finsch-Russischen vrede met zeer gemengde gevoelens ontvangen.

Scandinaafsche landen: Allerwegen opluchting, nu het gevaar voor geallieerde interventie, met alle gevolgen van dien, als geweken kan worden beschouwd. Russische vredesvoorwaarden een verzwakking der Scandinaafsche positie geacht.

Londen: De vredesvoorwaarden van de Sovjet-Unie hebben bittere teleurstelling gewekt. Het medegevoel met de Finnen overvleugelt de gedachte aan de nadeelen van dezen vrede voor de Britsche oorlogspositie.

Berlijn: Men beschouwt de oplossing „als een groot succes voor de Duitsche politiek en een nieuwe troef in Duitschlands handen, die den weg geheel vrijmaakt voor verdere actie."

Moskou: Vredesaccoord geweldige slag voor „Geallieerde oorlogsaanstokers".

Rome: Ruslands positie in de Oostzee aanmerkelijk versterkt geacht.

Parijs: Verslagenheid in de Fransche hoofdstad, doch men meent, dat de Geallieerden tot het laatste oogenblik de Finnen materieel en moreel gesteund hebben.

Washington: Critiek op de traagheid, waarmee Amerikaansch Congres, ten aanzien van Finland, heeft gewerkt.

Indrukken te Helsinki. — Te vijf uur in den middag van den 13den Maart, na het sluiten van den vrede, begon de radio-omroep treurmarschen te spelen.
Alle gebouwen vlagden halfstok.

Proclamatie der Finsche regeering op 13 Maart 1940.
In een proclamatie zegt de Finsche regeering, na hulde aan de gevallenen te hebben gebracht:
„Toen de regeering besloot de vijandelijkheden te staken en vrede te sluiten, deed zij dat met de wetenschap, dat het Finsche volk op die wijze voor een grooter ongeluk gespaard blijve. Met de hulp van ons kundig geleid leger en van ons geheele volk en door de offers van onze jeugd zijn wij in staat geweest de kostbaarste dingen, welke wij bezitten, te behouden: de vrijheid en onze nationale eer".

Veldmaarschalk Mannerheim's laatste dagorder. —
Maarschalk Mannerheim heeft in zijn laatste dagorder aan de Finsche troepen hulde gebracht aan de 15.000 gevallenen. Hij schatte de Russische verliezen op 200.000 man. Niettegenstaande den moed en de vechtkwaliteiten van het leger, zoo zeide hij, heeft de regeering het noodzakelijk geacht vrede te sluiten. Ons leger was klein, wij waren verplicht defensielinies te bouwen, moesten hulp zoeken overzee en de noodzakelijke wapens, enz. zien te krijgen. Doch na zestien weken zwaar vechten, staat het Finsche leger ongeslagen door den vijand, welke, niettegenstaande de zware toegebrachte verliezen, slechts in sterkte toenam.
De Finsche soldaten hebben blootgestaan aan enorme physieke en psychische inspanning, daar het niet mogelijk was hen af te lossen.
Maarschalk Mannerheim brengt dank aan Zweden, Noorwegen, Engeland en Frankrijk voor de hulp, welke zij in den vorm van wapens en vliegtuigen hebben verschaft, zonder welke de Finnen het niet zoo lang hadden kunnen uithouden.
De hulp aan manschappen, waarop zoo lang werd gehoopt, is niet gekomen. Slechts twee bataljons met wat artillerie, afweergeschut en vliegtuigen konden op tijd komen om met de Finnen te vechten.
De beloofde hulp van de Westelijke mogendheden kon

niet komen, omdat Finland's naburen, Zweden en Noorwegen, liever naar eigen huis keken, dan dat zij hulp lieten passeeren.
(V. b. Vredesbesprek. 4162 D; Mannerheim 4143 A)

15 MAART 1940

OORLOG 1939-'40. — Krijgsverrichtingen van het Westelijk front van 3—9 Maart 1940. —
3 Maart: Groote activiteit der Duitsche luchtmacht boven de Noordzee en het Kanaal. — Groote luchtactiviteit boven het Westelijk front.
4 Maart: Vier Nederlandsche schepen uit buitenlandsche vliegtuigen beschoten. — „Elziena" uit Duitsch vliegtuig gebombardeerd; de „Rijnstroom" vermist.
6 Maart: De „Queen Elizabeth" in alle stilte van Londen naar New York over den Atlantischen Oceaan gevaren.
7 Maart: Duitsche vliegtuigen hebben een Italiaansch schip tot zinken gebracht. — De Nederlandsche stoomschepen „Grutto" en „Vecht" vermist.
8 Maart: Britsche vliegtuigen boven Polen.
9 Maart: Militaire acties aan het Westelijk front van geringe beteekenis. (Red. K. H. A.)
(Vor. Overz. v. 25 Febr.—2 Maart '40, 4159)

A. **SOVJET-RUSLAND. — Krijgsverrichtingen in Finland van 3—13 Maart 1940. —**
3 Maart: Straatgevechten te Wiborg.
4 Maart: Terugtocht der Russen bij Petsamo.
5 Maart: Vruchtelooze Russische aanvallen in het Zuiden van Finland. — Finsche vliegtuigen en kanonnen doen het ijs voor Wiborg onder de oprukkende Russen wegzinken. — Zweedsche vrijwilligers bevechten de Russen met succes.
6 Maart: Veertig Russische tanks voor Wiborg door het ijs gezakt. — Geruchten over bemiddeling of wapenstilstand in zake Finsch-Russisch conflict.
9 Maart: Finsche delegatie sedert eenige dagen te Moskou ter bespreking van vredesbepalingen.
13 Maart: Vijandelijkheden gestaakt. Vrede gesloten. (Red. K. H. A.)
(Vor. ber. Krijgsverr. v. 25 Febr.—2 Maart 4156 C)

B. **NEDERLAND EN DE OORLOG 1939-'40. — Scheepvaart. - Verliezen koopvaardijvloot van 22 Februari—13 Maart 1940. —**
In vervolg op ons lijstje op pag. 4146 A geven wij de verliezen onzer koopvaardijvloot van 22 Febr.—13 Maart 1940:
„Nora" (Mij. Z.-Vlaanderen) 299 ton, op mijn geloopen.
„Rijnstroom" (Holl. St.bt. Mij.) 695 ton, vermist.
„Elziena" (eig. Patje) 197 ton, na beschieting gezonken.
„Grutto" (Smith en v. Ommeren) 920 ton, vermist.
„Vecht" (Houtvaart) 1965 ton, vermist.
„Amor" (K.N.S.M.) 2325 ton, op mijn geloopen?
„Eulota" (La Corona) 6236 ton, na explosie gezonken.
Totaal met de vorige opgaven ruim 91.000 ton, 217 slachtoffers.
(Vor. Overz. v. 1 Sept. '39—21 Febr. '40, 4146 A)

Minister Gerbrandy wil straf op spionnage verhoogen tot vijftien jaar. —
Bij de verdediging van zijn beleid heeft onze minister van Justitie, Gerbrandy, op 24 Maart voor een betere handhaving der openbare orde en voor een scherper bestrijding van spionnage en landverraad de volgende schets van maatregelen aan de Eerste Kamer medegedeeld:
In de eerste plaats wil hij uit de bestaande artikelen alle mogelijkheden halen, welke zij bevatten. Daarom wordt de door zijn ambtsvoorganger begonnen organisatie van de politie door dezen minister voltooid. Aan de procureurs-generaal als directeuren van politie wordt ter beschikking gesteld alle materiaal op dit gebied, dat men hun maar kan verschaffen. Door sneller communicatie en uitvoeriger documentatie dan tot dusver, zijn deze functionarissen thans veel beter in staat na te gaan, wat er ondergronds gebeurt.
Behalve deze activeering van de opsporingsbevoegdheid wil de minister ernstig overwegen, of hij ten spoedigste met een verbetering van artikel 98 — het „landverraad"-artikel — zal komen. Het strafmaximum zal dan worden verhoogd van zes tot vijftien jaar. **(Vor. ber. Spionnage 4162 C; Min. Gerbrandy, 3902 A; Nederland en de Oorlog 4164 F)**

16 MAART 1940

C. **SOVJET-RUSLAND. — Vrede met Finland. - Vredesverdrag geratificeerd. - Zweden en Noorwegen weigerden doortocht van Geallieerde troepen. - Diplomatieke nederlaag der Geallieerden. - Vreugde in Duitschland. —**
Het Finsche parlement heeft op 15 Maart, met 153 tegen 3 stemmen, het vredesverdrag met Sovjet-Rusland geratificeerd.
Minister-president Ryti deed een krachtig beroep op het parlement om het vredesverdrag goed te keuren. De Finnen moesten de wapenen tegen een 50 maal machtiger vijand neerleggen. Alleenstaande konden zij den strijd niet voortzetten en door de weigering van Zweden en Noorwegen om aan een Geallieerd expeditieleger vrijen doortocht te verleenen, was elke kans op hulpverleening tot het nulpunt gedaald.
Somber klonk het woord van den voorzitter van den Finschen landdag, Hakkila, dat Finland het smartelijke feit had moeten beleven, dat Zweden en Noorwegen bereid waren geweest met de wapenen den doortocht te beletten aan de Geallieerde troepen, welke Finland hadden kunnen redden.
De Noorsche minister van Buitenlandsche Zaken, Koht, liet echter in zijn rede van 11 Maart doorschemeren, dat als Zweden doortocht had willen verleenen, Noorwegen eenzelfde houding zou hebben aangenomen, maar Zweden durfde het niet aan, want zooals uit de rede van den Zweedschen minister van Buitenlandsche Zaken, Günther, nu blijkt, zou Duitschland, in geval van een doortocht der Geallieerde troepen, geïntervenieerd hebben en het oorlogstooneel zou zich naar de Noordsche landen hebben verplaatst.
Over Finland heen wordt momenteel een verwarde polemiek gevoerd over de vraag, wie in de laatste instantie verantwoordelijk voor het noodlot der Finnen is. Engelschen en Franschen erkennen ronduit, dat het verloop der zaak hen bitter heeft teleurgesteld. Zoowel de Engelsche premier Chamberlain als zijn Fransche collega Daladier blameeren Zweden voor het Finsche échec, want, zoo beweerde Daladier, reeds lagen eenige transportschepen met 50.000 man troepen onder stoom om Finland te helpen; zoowel Noorwegen als Zweden weigerden den doortocht en de Geallieerden moesten dientengevolge Finland aan zijn lot overlaten.
Het Engelsche en Fransche volk hebben het gevoel een diplomatieke nederlaag geleden te hebben, een veldslag verloren te hebben. De Duitschers geven daartegenover in hun pers blijk van groote vreugde wijl wederom de Geallieerden niet in staat waren een klein land, dat overweldigd werd, afdoende hulp te verleenen.
Na Oostenrijk, Abessynië, Tsjecho-Slowakije, Albanië, Polen is nu Finland het slachtoffer van een agressie geworden, zonder dat Engeland en Frankrijk bij machte waren deze staten uit de handen der aanvallers te houden of te redden.
Anderzijds staat echter vast, dat de Geallieerden de redding der kleine aangevallen staten nooit op korten termijn toegezegd hebben. De uitslag van den oorlog als geheel, gelijk in 1914—1918 met België, Roemenië en Servië, zal den doorslag geven, want deze landen, die door Duitschland waren bezet, zijn door de vredesverdragen van 1919 als vrije herstelde staten herrezen. (Telex-A. N. P. - Maasbode - N. R. Crt. - Alg. Handelsblad) **(Vor. ber. Vredesverdrag 4168 A)**

EVACUATIE

A. Voorschriften. —

Als Nederland in den oorlog komt, zullen er zoo snel mogelijk 500.000 landgenooten moeten evacueeren. Per trein, per boot en per bus. Een apart spoorboekje voor de evacuatie is reeds gereed.

Geëvacueerd wordt in het belang van de landsverdediging en van de veiligheid van de burgerbevolking. Die streken worden dus ontruimd, waarin verdedigingslinies of hindernissen voor den vijand, zooals inundatiën, liggen. Zij strekken zich uit over minstens 100 gemeenten, met een oppervlakte van 2.000 km². De evacuatie geschiedt massaal, volgens te voren nauwkeurig opgesteld plan en onder leiding. Ieder moet in geval van oorlog in zijn woonplaats blijven, zoolang zijn afvoer door de overheid niet wordt bewerkstelligd. Individueele evacuatie is niet mogelijk, o.m., omdat men om in tijd van oorlog te reizen, doorlaatbewijzen noodig heeft.

De bevolking van een te evacueeren plaats is in drie klassen ingedeeld. Klasse A moet blijven. Hiertoe behooren:

De burgemeesters,
Het gemeente-personeel, voor zoover noodig en het personeel der openbare bedrijven.
Het personeel van de luchtbescherming en de brandweer.
Zij, die de bevolking in haar eerste levensbehoeften voorzien (enkele bakkers, slagers en kruideniers).
Personeel noodig bij de inundatiën, de verdedigingswerken, waterstaat en verkeer.

Klasse B moet zoo snel mogelijk vervoerd worden. Het zijn niet onder de wapenen zijnde dienstplichtigen en buitengewoon dienstplichtigen.

Klasse C omvat het overige gedeelte van de bevolking. De aanwijzing tot welke klasse men behoort staat op de distributiestamkaart of op daarvoor speciaal uitgegeven kaarten.

FORMULIEREN. — Aan de voor evacuatie in aanmerking komende bevolking is het volgende biljet uitgereikt:

Algemeene aanwijzing voor afvoer burgerbevolking. —
U behoort (met uw gezin) tot wijk ..... groep .....
De naam van uw hoofdgeleider is ....., die van uw hulpgeleider ..... De verzamelplaats van uw groep, wanneer de afvoer begint, is .....
Bij vertrek moet uw huis gesloten worden en de sleutel met daaraan gehechte schriftelijke vermelding van naam, straat en huisnummer aan een nader aan te geven persoon worden afgegeven. Van militaire zijde wordt zooveel mogelijk voor bewaking der huizen gezorgd.
U moet medenemen:

a) Papieren: Geboorte- en huwelijksacten, spaarbankboekjes, geld- en waardepapieren, verzekeringspolissen, belastingbiljetten, distributiestamkaarten enz.
b) Mondvoorraad: Mondvoorraad voor twee dagen. Aan te bevelen in dit opzicht zijn: Brood, kaas, worst, gewone of thermosflesschen met thee of koffie en verder, indien mogelijk, blikjes met kleine voorraden thee, koffie, suiker en boter.
c) Kleeding en uitrusting: Indien aanwezig uw gasmasker. Verder overkleeding, reserve-ondergoed, dekens (liefst gerold), ledige bedzakken en kussenzakken (eventueel als bergingsmaterieel te gebruiken). Waschgerei, eetgerei, veldflesch en drinkbekers.
De aandacht wordt er op gevestigd, dat u slechts het strikt noodzakelijke kunt medenemen. Om de gedachte te bepalen, moet per volwassen persoon worden rekening gehouden met een totaal mede te voeren gewicht van ten hoogste 30 kg.
d) Algemeen: Zaklantaarn, kaarsen en lucifers.
Eenig verbandmateriaal en eventueel geneesmiddelen uit huisapotheek. Voor wat betreft mede te nemen huisdieren, zullen hoofdzakelijk honden en katten in aanmerking komen. Elk pak mede te nemen bagage moet voorzien zijn van een etiket of label met duidelijke aanwijzing van naam en adres van den eigenaar.
e) Mede te nemen transportmiddelen: Aanbeveling verdient het medenemen van kleine wagentjes, sportkarretjes, kinderwagens en rijwielen, in welk geval de mogelijkheid om meer dekens per hoofd der bevolking mede te nemen wordt vergroot. U moet er echter rekening mede houden, dat bij vervoer per spoor al deze kleinere vervoermiddelen bij het afvoerstation zullen moeten worden achtergelaten. Bij vervoer te water zal het misschien mogelijk zijn een deel dezer vervoermiddelen o.a. de rijwielen mede te nemen.
f) In te dienen opgaven: Reeds nu moet aan de hoofdgeleiders opgave worden gedaan van de te uwen huize aanwezige:
a. niet-marschvaardige zieken.
b. gebrekkigen,
c. andere in bijzondere omstandigheden verkeerende personen.

Wie achterblijft zonder daarvoor door het bevoegd gezag te zijn aangewezen, doet dit op eigen verantwoordelijkheid.

De Burgemeester.

Indien de evacuatie een feit dreigt te worden, wordt het volgende biljet (Biljet II) uitgereikt:

WAARSCHUWINGSBEVEL. — HOUDT U GEREED ! ! ! — De afvoer der burgerbevolking kan ieder oogenblik een aanvang nemen. U moet onmiddellijk alles pakken en verzamelen wat u mede moet nemen, zoodat, als het bevel komt, u (met uw gezin) onmiddellijk gereed is uw huis te verlaten en af te marcheeren. Zoodra het signaal of teeken, dat de ontruiming gaat beginnen wordt gegeven (in dit biljet nauwkeurig te omschrijven), begeeft u zich terstond naar de u aangewezen verzamelplaats en meldt u bij den hulpgeleider. Van dat tijdstip dient u alle bevelen en aanwijzingen van hoofd- en hulpgeleider stipt op te volgen.
Nà het sluiten van uw huis levert u den huissleutel met daaraangehechte, schriftelijke vermelding van naam, straat en huisnummer in bij ..... (den daarvoor aangewezen persoon).
Bij vertrek, de hoofdkraan van gas- en waterleiding en het electrische licht afsluiten; brandende kachels dooven.

De Burgemeester.

DRIE STADIA. — In de evacuatie zijn drie stadia te onderscheiden:
a. de ontruiming,
b. het vervoer,
c. de huisvesting en verzorging in de vluchtoorden.

Militaire en burgerlijke autoriteiten werken bij deze drie phasen nauw samen. De eigenlijke ontruiming geschiedt volgens de aanwijzingen van het militair gezag. Zij wordt echter voorbereid en zoo noodig geëffectueerd door de burgemeesters der te ontruimen gemeenten.
Sedert begin September is met kracht aan de voorbereiding der evacuatie gewerkt, vaak onder hoogen druk.
Over de ontruiming deelde de kapitein van den Generalen Staf P. L. van Boven nog nader mede.
Voor elke gemeente is aangewezen een afvoerstation of afvoerhaven, afhankelijk van het feit of het vervoer geschiedt per trein of per boot.

Een zeer belangrijk onderdeel vormt nu de verplaatsing van de bevolking naar het afvoerstation. Wil zulks ordelijk verloopen, dan moet alles nauwkeurig zijn voorbereid. Daartoe is de gemeente verdeeld in wijken van 1.000 personen (d.i. één transport) met een onderverdeeling in groepen van 50 personen, waarbij het gezinsverband zooveel mogelijk blijft gehandhaafd.
Voor elk van deze wijken en groepen zijn wijk- en groepleiders aangewezen. Voorts zal het noodig zijn, dat voor elke groep en wijk gegevens worden verstrekt omtrent de verzamelplaatsen, de route volgens welke het station (haven) moet worden bereikt, de volgorde waarin de wijken zullen worden afgevoerd, enz. Bijzondere aandacht moet hierbij worden besteed aan het vervoer naar het afvoerstation van gebrekkige personen, ouden van dagen e.d.

Ontruiming van groote steden. — Bij de regeling van de luchtbescherming, in het bijzonder in de groote centra, kan het noodig blijken, dat het burgerlijk gezag het geraden acht bepaalde wijken, gelegen in de nabijheid van vitale punten, te ontruimen. De bevolking moet dan, hetzij naar andere wijken, hetzij naar randgemeenten worden overgebracht.
Ontruiming, zooals in sommige landen, waar stadswijken zijn ontvolkt en scholen zijn gesloten, zijn in ons land niet mogelijk, aangezien de bevolkingsdichtheid een dergelijke verplaatsing niet toelaat.

Eigenmachtige ontruiming. — Ten slotte nog een enkel woord over de eigenmachtige ontruiming.
Niet ernstig genoeg kan worden gewaarschuwd tegen het eigenmachtig op de vlucht slaan van de bevolking. Dergelijke paniekvluchten stellen de bevolking aan groote gevaren bloot. In zoo'n geval loopt zij de risico tusschen de strijdende troepen te geraken, hetwelk tot groote rampen kan leiden.

Individueele ontruiming. — Bij sommigen leeft de overtuiging, dat zij, in geval een oorlog mocht uitbreken, zich rechtstreeks naar een zelf gekozen plaats, hetzij bij familie, hetzij in een te voren gereedgemaakte woning zullen kunnen begeven.
Tegen een dergelijke individueele evacuatie moet ernstig worden gewaarschuwd, omdat:
1e. zulks in strijd is met het algemeen beginsel, dat ieder in zijn woonplaats moet blijven, althans zoolang de afvoer niet door de Overheid wordt bewerkstelligd;
2e. geen enkele zekerheid bestaat, dat men inderdaad deze zelf gekozen bestemming zal bereiken;
3e. hiervoor geen doortochtbewijzen worden verleend, zonder welke het niet mogelijk is de verdedigingslinies te passeeren.
4e. daaraan groot risico voor de bevolking zelve is verbonden.
Wel zal, eenmaal in de vluchtoorden aangekomen, de mogelijkheid worden geschapen tot verplaatsing naar familieleden of bekenden in andere gemeenten. (Slot op pag. 4180)

17 MAART 1940

A. FOREIGN MISSIONS CONFERENCE OF NORTH AMERICA TE NEW YORK. — Radio-rede van H. M. de Koningin - President Roosevelt definieert den goeden vrede. —

H. M. de Koningin heeft op 16 Maart een radio-rede gehouden voor de Foreign Missions Conference of North America, die te New York wordt gehouden. Haar rede luidde als volgt:

„Waar tot Mij het verzoek is gericht Mijn oordeel te geven omtrent het werk der Christelijke zending, zooals Ik dat in de wereld heb leeren kennen en waardeeren, is het Mij aangenaam enkele woorden tot U te richten.

In de eerste plaats zoude Ik U willen zeggen, dat Ik groote belangstelling en sympathie heb voor de zending, vooreerst omdat haar arbeid te allen tijde voortgekomen is uit een diepe en spontane ervaring van Christus als levende werkelijkheid. Voorts, omdat zij zich altijd gedrongen heeft gevoeld, te leven in gehoorzaamheid aan Christus' geest, hetgeen wil zeggen, dat zij zich vereenzelvigd heeft met de geestelijke, maatschappelijke en stoffelijke nooden van onzen medemensch over de geheele wereld.

Als wereldbeweging, welke diep contact zoekt met haar geheel onbekende volken en hunne levensomstandigheden, heeft de zending in hooge mate bijgedragen tot beter begrip en onderlinge waardeering. Dit, ondanks het feit, dat zij en de omgeving, waarin zij werkt, in diepe tegenstelling tot elkaar staan op godsdienstig gebied, op dat van den geest, op cultureel en sociaal gebied, op opvoedkundig terrein en op dat van zeden en gebruiken.

Indien men vraagt, hoe al dit voorafgaande bereikt is kunnen worden, luidt het antwoord, dat de liefde tot Christus en tot den medemensch daartoe de machtige drijfveer is geweest.

Waar men Mij tevens verzocht heeft Mijn oordeel, juist in dit tijdsgewricht, te zeggen omtrent de behoefte aan, en de beteekenis van openbaring van krachtiger geestelijk leven in de, in diepen nood verkeerende wereld, wensch Ik uiting te geven aan Mijne rotsvaste overtuiging, dat thans vóór alles noodig is eene algeheele innerlijke vernieuwing van elkeen persoonlijk. Alleen dit kan de levende bron zijn, waaruit de noodige kracht vloeit voor de verwezenlijking van dat practische, opbouwende werk, zonder hetwelk onze huidige wereld ten onder dreigt te gaan.

Wat Mij betreft, heb Ik den weg tot innerlijke vernieuwing gevonden bij de bron van het Christendom, gelijk deze in het Nieuwe Testament te vinden is, welke bron ieder mensch, niemand uitgesloten, noodt en roept, opdat elkeen in haar opnieuw de waarheid en het leven kan ontdekken en vinden.

Moge het menschdom door Christus' oogen leeren zien.... en zoodoende alle gedachten, gevoelens en omstandigheden te boven komen, die op het oogenblik zoo diepe scheiding maken tusschen menschen en menschen en welke toch, geplaatst in het licht van Christus' geest, als oorzaken van verwijdering hun recht van bestaan gaan verliezen.

Hiermede hoop Ik voldaan te hebben aan het tot Mij gerichte verzoek en besluit met Mijne beste wenschen te uiten voor het welslagen van dezen Zendingsdag".

President Roosevelt definieert den goeden vrede. —

President Roosevelt heeft ter gelegenheid van het Zendingscongres te New York een radiorede uitgesproken, waarin hij er op wees, „dat de wereld een moreele basis voor den vrede zoekt". De vrede kan niet duurzaam zijn, indien de resultaten daarvan zijn onderdrukking, volkomen leegplundering, wreedheden en slavernij van den mensch. Een vrede, die geen rekening houdt met de menschelijke verbroedering is onmogelijk.

De vrede kan niet werkelijk zijn, indien de kleine landen moeten leven in vrees voor machtige buren. Een vrede is immoreel als een garantie tegen invasie betaald moet worden met een cijns. Een vrede is niet verstandig, indien een vrije uitwisseling van wetenschappen niet toegestaan wordt. Een vrede kan niet rechtvaardig zijn, indien hij God vergeet.

Het actieve zoeken naar den vrede door de eerste Christenen beteekende strijd tegen de krachten, die gericht zijn tegen de menschelijke verbroedering en die de gelijkheid van de ziel niet erkennen. In die oude tijden schenen zij te strijden tegen onoverwinnelijke machten en toch zegevierden zij.

De boodschap, die zich richt tegen alle Christelijke gemeenschappen op het congres vertegenwoordigd, geeft een kort overzicht van hetgeen er voor den vrede gedaan is en van den goeden wil der menschen van den tijd vóór het Christendom tot heden. Dat streven, aldus president Roosevelt, is niet steeds met succes bekroond. Wij schijnen eens te meer te leven in een tijd, waarin georganiseerde krachten de menschen en landen trachten te verdeelen. Daarom moeten de krachten verzameld worden van de groote religieuze organen, die de menschen en landen willen vereenigen. Ik heb vertrouwen in de uiteindelijke overwinning van de idealen van rechtvaardigheid, broederschap, goedheid en geloof, die niet kunnen vergaan. Dat zijn de hoogste menschelijke idealen. Zij zullen verdedigd en gehandhaafd worden. De geheele wereld kan slechts winnen bij hun overwinning en de uitslag van die zege is de vrede."

(Telex-A. N. P.) **(Vor. ber. Kon. Wilhelmina 4064 A; Pres. Roosevelt 4131 C; Zendingen 2026 A)**

B. ZWITSERLAND. — Het „Nationale front" liquideert. —

Hoewel het „Nationale front" geen overwegende rol in de Zwitsersche politiek speelde, wordt deze fascistische groep langzamerhand geliquideerd.

De leider, Tobler genaamd, wordt er van beschuldigd politieke spionnage ten nadeele van Zwitserland en ten voordeele van Duitschland te hebben bedreven.

(Neue Zürcher Zeitung)
(Vor. ber. Actie tegen Nat.-Socialisten 3545 D)

C. SOVJET-RUSLAND. — Japansch-Russisch Grensincident. —

In de nabijheid van Asase in het Russisch-Japansche kustgebied op de grens van Noordelijk Sachalin, hebben Russen op 15 Maart geschoten op een Japansche patrouille. Eén Japanner werd ernstig en verscheidene anderen werden licht gewond. De Japanners beantwoordden het vuur, waarbij een tiental Russen gekwetst werden. (Telex-A.N.P.)
(Vor. ber. Sovjet-Rusland—Japan 4122 D)

D. SELMA LAGERLÖF OVERLEDEN. —

Op 16 Maart is de beroemde Zweedsche schrijfster Selma Lagerlöf, 81 jaar oud, overleden.

Selma Lagerlöf werd 20 November 1858 op het afgelegen landgoed Marbacka in de Zweedsche provincie Värmland geboren. Zij bracht hier haar jeugd door en verhuisde op 24-jarigen leeftijd naar Stockholm om daar haar diploma voor leerares te behalen. Tot 1890 was zij een volkomen onbekende leerares aan een meisjesschool in het stadje Landskrona, in dit jaar echter won zij een prijsvraag voor novellen, die door een krant te Stockholm was uitgeschreven. Zij had de eerste fragmenten ingezonden van het boek, waarop haar roem werd gegrondvest en dat haar met één slag een eerste plaats in de wereldliteratuur bezorgde: Gösta Berling. Dit kunstwerk, dat ontelbare oplagen beleefd heeft en in alle talen der wereld werd vertaald, verschafte der schrijfster de financieele onafhankelijkheid, die haar in staat stelde haar betrekking op te geven en haar lievelingswensch, groote reizen te ondernemen, te verwerkelijken. In 1909 verwierf Selma Lagerlöf den Nobelprijs voor literatuur, waardoor zij in de gelegenheid werd gesteld het oude familiegoed Marbacka, haar geboorteplaats, terug te koopen om er zich voor de rest van haar leven te vestigen.

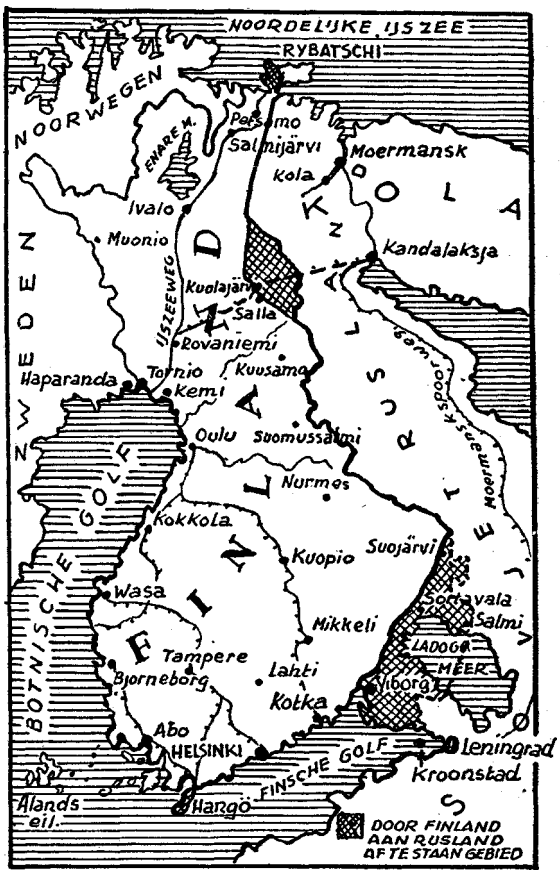
Van haar vele werken, die elkaar na de verschijning van Gösta Berling, snel opvolgden, noemen wij: „Het Wonder van den Antichrist", „Jeruzalem", „Christuslegenden", Liljecrona's Vaderland", „De Voerman van den Dood", en de trilogie der Löwenskjöldromans: „De Ring van den Generaal", „Charlotte Löwenskjöld" en „Het meisje van Dalarme", „De Keizer van Portugal".
Op haar 70sten verjaardag werd Selma Lagerlöf tot doctor honoris causa benoemd door de universiteit van Greifswald (Duitschland), terwijl de Fransche gezant te Stockholm haar het Legioen van Eer overhandigde.
(Telex-A.N.P. - Svenska Dagbladet)
(Vor. ber. Photo buiten tekst 3564a)

18 MAART 1940

A. RECAPITULATIE V. D. FINSCHEN STRIJD. — 8 October 1939—13 Maart 1940. —

1939. — 8 October: Moskou noodigt de Finsche regeering uit tot besprekingen. Mobilisatie in Finland. Begin der evacuatie.
18—19 October: Scandinaafsche staatshoofdenconferentie te Stockholm betuigt solidariteit met Finland, maar weigert eventueel militaire hulp te verleenen.
18 November: Russisch-Finsche besprekingen te Moskou mislukt.
26 November: Grensincident aan de Finsch-Russische grens, waarbij 4 Russische soldaten door Russische granaat werden gedood. Moskou eischt, dat de Finsche troepen 25 km. van de grens worden teruggetrokken. Finland aanvaardt dit, mits de Russen hetzelfde doen.
28 November: Moskou zegt niet-aanvalsverdrag met Finland op.
29 November: Moskou verbreekt de diplomatieke betrekkingen.
30 November: Russische legers vallen Finland binnen in het Zuiden, in het Noorden en in het midden.
1 December: Finsche regeering-Cajander afgetreden. Opgevolgd door kabinet-Ryti met Tanner als minister van Buitenlandsche Zaken. Moskou sticht de „regeering-Kuusinen". Luchtaanvallen op Helsinki. Russische vloot bombardeert Hangö.
11 December: Volkenbondsvergadering bijeen op verzoek van de Finsche regeering.
14 December: Volkenbond veroordeelt Rusland als aanvaller en stoot het uit zijn midden. Scandinaafsche landen onthouden zich. — Russen bezetten na zwaren strijd Petsamo.
22 December: Eerste Russische nederlaag bij Salla.

1940. — 5 Januari: Tweede Russische nederlaag bij Salla. — Russisch protest bij Noorwegen en Zweden tegen „niet-neutrale houding". Beide landen wijzen deze protesten af.
8 Januari: Finnen vernietigen de 44ste divisie van het Russische leger bij Suomussalmi en maken grooten oorlogsbuit.
16 Januari: Chamberlain verklaart, dat de hulp der Geallieerden aan Finland aanzienlijk is.
17 Januari: Zweedsche minister van Buitenlandsche Zaken, Sandler, afgetreden in verband met Finsche kwestie.
25 Januari: Zweedsche vrijwilligers aan het front bij Salla.
3 Februari: Russisch offensief op de Karelische landengte.
5 Februari: Oorlogsraad van de Geallieerden besluit tot vorming van een expeditieleger voor Finland.
13 Februari: Russen veroveren eerste linies van de Mannerheim-linie bij Summa.
16 Februari: Zweden weigert officieel militaire hulp aan Finland.
20 Februari: Russen bezetten eiland Koivisto, dekking van zuidelijk deel van de Mannerheim-linie.
22 Februari: Moskou wendt zich tot Londen en Stockholm, met verzoek vredesonderhandelingen te willen bevorderen. Londen wijst dit af. Stockholm geeft de voorwaarden naar Finland door.
26 Februari: Expeditie-leger der Geallieerden ligt gereed.
6 Maart: Begin der Finsch-Russische onderhandelingen te Moskou. — Parijs herinnert den Finschen gezant aan het aanbod van de Geallieerden.
11 Maart: Chamberlain deelt Lagerhuis mede, dat Geallieerden bereid zijn, Finland met alle middelen bij te staan.
12 Maart: Onderhandelingen te Moskou beëindigd. Finland aanvaardt geweldvrede. Daladier deelt Fransche Kamer mede: 50.000 man staan klaar voor Finland.
13 Maart: Finsch parlement keurt de overeenkomst goed.

Finland op 13 Maart 1940

(Vor. ber. Krijgsverr. v. 3—13 Maart '40, 4170 A; Kaartje 4081 A)

B. FINLAND. — Wat de oorlog kostte. —
„Allehandas" te Helsinki deelt mede, dat de oorlog aan Finland 2 milliard Zweedsche kronen kostte. De militaire uitgaven bedroegen een half milliard kronen; de bombardementen veroorzaakten een schade van meer dan een milliard kronen en bovendien werd nog veel verlies geboekt door achteruitgang van den export, industrieele schade en het afstaan van gebieden. (Allehandas)

C. BALTISCHE STATEN. — Conferentie. - Communiqué. - Onzijdigheid. - Conferentie geëindigd. —
De elfde conferentie van de ministers van Buitenlandsche Zaken der drie Oostzeestaten is op 16 Maart geëindigd. In het officieele communiqué, dat na afloop gepubliceerd is, wordt o.a. met voldoening gewaagd van de samenwerking der drie landen.
De tot dusver opgedane ervaringen, zoo vervolgt het communiqué, hebben de ministers geleid tot de conclusie, dat de door de Oostzeelanden gevolgde politiek van onzijdigheid, evenals hun internationale verplichtingen en hun houding ten aanzien van de kwesties,

die een gevolg zijn van den tegenwoordigen internationalen toestand, in overeenstemming is met hun vasten wil, buiten gewapende conflicten te blijven en hun veiligheid te waarborgen. (D. N. B.)
(Vor. ber. Balt. Staten 3834 F)

19 MAART 1940

A. **NEDERLAND EN DE OORLOG 1939-'40. — Rede van den voorzitter van de Belgische Kamer van Volksvertegenwoordigingen, Mr. dr. F. van Cauwelaert - Samenwerking tusschen Nederland en België.**
De voorzitter van de Belgische Kamer van Volksvertegenwoordigingen, Mr. Dr. F. van Cauwelaert, heeft voor het departement Zuid-Limburg der Nederl. Mij. voor Nijverheid en Handel te Maastricht op 16 Maart een rede gehouden over het onderwerp: „Economische samenwerking tusschen Nederland en België", waaraan wij het volgende ontleenen:
Nederland noch België zal zich eenig offer ontzien om te bereiken dat wij op eigen erf geen vreemde meesters tolereeren. Maar economisch bezien is het zeker, dat het uitzicht van de toekomst voor geen van beide landen veel verschillen zal. Het is een groote geruststelling, dat er tusschen de regeeringen van beide landen een volkomen eensgezindheid bestaat aangaande de houding welke er tegenover de eenzijdige besluiten en handelingen van de strijdende mogendheden dient te worden aangenomen. Indien we door de tegenwoordige gebeurtenissen in de orde der onafhankelijke mogendheden niet willen worden verlaagd, dan moeten we aan den druk der tijden het dubbele steunpunt van een gemeenschappelijken wil kunnen stellen en het kan tot de innerlijke versterking van deze saamhoorigheid slechts bijdragen, indien we van stonde af, op het gebied der practische economische samenwerking alles verwezenlijken wat te verwezenlijken is.
(Vor. ber. België-Nederl. 4142; v. Cauwelaert 4026 D)

Vereeniging „Hellas-Hollandia" opgericht. —
Op 12 Maart is op het vice-consulaat van Griekenland de vereeniging Hellas-Hollandia opgericht. Deze vereeniging stelt zich ten doel: de ontwikkeling van de Grieksch-Nederlandsche handelsbetrekkingen, de bevordering van den invoer van Grieksche producten en fabrikaten in Nederland en koloniën, zoomede de bevordering van het tourisme in Griekenland.
Voorzitter is de heer W. L. Morsink, vice-consul van Griekenland te Amsterdam; secretaris de heer B. C. Zacharis.

Rotterdam. — Scheepvaart 1939 (1938). —

	1939	1938
Aantal schepen	11.298	14.542
	(in 1000 tons)	
Goederen (inkomend)	19.133	24.504
„ (uitgaand)	13.202	17.867
Netto registerton	18.580	23.559

(Centraal Bureau v. d. Statistiek)
(Vor. ber. Scheepv. A'dam 4165; R'dam 3621 C)

Koffie en brood worden duurder. —
De minimum kleinhandelsprijs voor koffie is met ingang van 18 Maart met 8 cent verhoogd. De minimumprijs medio Februari werd op 46 cent per pond vastgesteld, nu 54 cent. Het brood is weder met 1 cent per 800 gram verhoogd.
(Vor. ber. Levensonderhoud, gest. index 4142)

Eerste Kamer - Begrooting van Justitie aangenomen.
Op 15 Maart heeft de Eerste Kamer de Begrooting van Justitie zonder hoofdelijke stemming goedgekeurd; tegen de N. S. B. **(V. b. Begr. Justitie 4114 C)**

Herwaardeering van den goudvoorraad van De Nederlandsche Bank. —
Op 15 Maart heeft de Eerste Kamer het wetsontwerp tot Herwaardeering van den goudvoorraad van De Nederlandsche Bank zonder hoofdelijke stemming goedgekeurd; tegen de N. S. B.
(Vor. ber. Herzien. goudvoorr. 4153 A)

Begrootingen van Waterstaat en Zuiderzeefonds goedgekeurd. —
Op 13 Maart werd in de Eerste Kamer de begrootingen van Waterstaat en Zuiderzeefonds zonder hoofdelijke stemming aangenomen; tegen de N. S. B.
(Vor. ber. Begr. Waterstaat 4062 B)

Reeds ƒ 300.000 voor het Finsche Roode Kruis. —
In de afgeloopen weken kon als resultaat der door de Finsch—Nederlandsche Vereeniging met medewerking van het Nederlandsche Roode Kruis gehouden inzameling in totaal een bedrag van drie ton ter beschikking van het Finsche Roode Kruis worden gesteld, terwijl bovendien de uitzending der Nederlandsche Roode Kruis-ambulance naar Finland kan worden bekostigd.
(Vor. ber. ƒ 100.000 v. h. Finsche Roode Kruis 4166)

Toekenning gouden Wertheim Salomonson-medaille.
Het bestuur van de Wertheim Salomonson Stichting heeft op 9 Maart besloten de gouden Wertheim Salomonson-medaille toe te kennen aan mej. dr. B. Levie, assistent-geneeskundige van het Kanker Instituut te Amsterdam en aan dr. G. J. v. d. Plaats, Röntgenoloog van het ziekenhuis Calvariënberg te Maastricht, voor de bewerking door beiden afzonderlijk van een door de stichting uitgeschreven prijsvraag.
(Vor. ber. Nederland en de Oorlog 4170 B)

B. **GENERAAL J. TH. ALTING VON GEUSAU OVERLEDEN. —**
Tijdens oefeningen van artillerie in de omgeving van Vogelenzang is de commandant van het eerste legercorps, generaal-majoor Jhr. J. Th. Alting von Geusau, die deze oefeningen bijwoonde, op 13 Maart plotseling overleden. (Telex-A. N. P.)

C. **NEDERLAND. — Voetbal. - België—Holland 7—1.**
In den te Antwerpen op 17 Maart gespeelden landenwedstrijd België—Holland, behaalden de Belgen, die over alle linies sterker waren, een 7—1 overwinning op het Nederlandsche elftal, dat een volkomen off-day had. (Red. K. H. A.) **(Vor. ber. Voetbal 4052 B)**

D. **ROEMENIE. — Verzoening van Koning Carol met de IJzeren Garde. —**
De IJzeren Garde heeft zich op 15 Maart met Koning Carol verzoend. Reeds zijn vele leden der organisatie uit de concentratiekampen vrijgelaten.
Deze verzoening wordt beschouwd als een overwinning van de politiek van nationale eenheid der regeering. (Telex-A. N. P.)
(V. b. Koning Carol 4164 B; IJzeren Garde 3667 E)

E. **HONGARIJE. — Minister-president Teleki over 's lands zending. —**
Op een vergadering van de Hongaarsche regeeringspartij te Kassa, heeft graaf Teleki, de minister-president, op 16 Maart o.a. gezegd: „Het is voor ons van bijzonder belang het vaderland te beschermen en de belangen van het land te laten gelden. Het is geen gemakkelijke taak, het land door deze Europeesche crisis heen te leiden. Elkeen weet, zoowel binnen als buiten de grenzen, dat ons de onafhankelijkheid bijzonder dierbaar is en dat het onze plicht jegens de toekomst is, die onafhankelijkheid te handhaven. Wij zijn ons volledig bewust van onze taak in het Donaubekken, waarin voor ons een Hongaarsche en ook een Europeesche zending ligt. Men weet, dat het lot van Europa ons altijd belang heeft ingeboezemd. Men weet, dat wij openhartig, sober, gematigd en lankmoedig zijn. Dat was onze politiek in het Donaubekken, toen dit bekken ons geheel toebehoorde en dat zal ook voortaan onze politiek zijn. Wij reiken gaarne de hand aan hen die even sober, openhartig en gematigd denken, doch alleen in dezelfde omstandigheden. Wij hebben geduld, want een duizendjarig volk kan geduld hebben. Wij zeggen openhartig wat wij meenen, wij zeggen het zonder agressiviteit, maar wij zeggen het, want er zijn dingen, die elkeen moet weten, die wil medewerken aan de leiding van het lot van Europa." (Telex-A. N. P. - Hongaarsch Telegraaf-Agentschap)
(Vor. ber. Teleki 3762 G)

F. **GRIEKENLAND. — Een nieuw Burgerlijk Wetboek. —**
Op een officieele bijeenkomst in tegenwoordigheid van den Koning, den Kroonprins, de leden der regeering e.a., heeft Metaxas, de minister-president, mede-

gedeeld, dat de ministerraad definitief het ontwerp voor het burgerlijk wetboek heeft goedgekeurd. De opstelling van dit wetboek, welke begonnen is in 1846, was achtereenvolgens hervat in 1874, 1888, 1896, 1911 en 1930, zonder dat het voltooid werd. Ten slotte had de regeering-Metaxas in December 1938 professor Balis belast met de taak alle vorige ontwerpen opnieuw ter hand te nemen. De jongste opstelling is het resultaat van 14 maanden onafgebroken arbeid.
(Proïa)

20 MAART 1940

A. NEDERL. OOST-INDIE EN DE OORLOG 1939-40. Werkloosheid en Werkloosheidsbestrijding. —
Aneta verneemt, dat het aantal door tusschenkomst van de Mij. tot Werkloosheids-Bestrijding te werk gestelden per 1 Januari 1940 bedroeg in totaal 2558, waarvan 1289 Europeanen, 1225 Inlanders en 44 Chineezen. Hiervan zijn er 1598 in werkcentrales, 98 bij bedrijven van de M. W. B., 328 in den landbouw, 58 in dienst van de overheid, en 476 bij den socialen arbeid, d.w.z. bij kantoren en instellingen van de M. W. B. zelve. Bij dit aantal moeten nog worden opgeteld 232 „doordienende miliciens", 3025 personen die op een of andere wijze een leening ontvingen, 1597 leerlingen van cursussen, zoodat in totaal-generaal het aantal personen, waarmede de M. W. B. bemoeienis heeft, 7412 bedraagt.
Het instituut „doordienende miliciens", d.w.z. dienstplichtigen, die na hun eerste oefening als milicien in het leger blijven op kosten van de M. W. B., zal met het oog op de financieele consequenties, nog in den loop van dit jaar moeten worden opgeheven. Voor de betrokkenen zal dan een andere oplossing worden gezocht. **(Vor. ber. Werkloosheid 3464 A)**

Prijsbeweging in Indië - Per 1 Jan. 1940 prijsverhooging van 15 à 30 pct. —
Het departement van Economische Zaken te Batavia deelt mede, dat, in verband met de stijging van de wereldprijzen van tarwemeel, lampen, aardewerk, glas, gebleekte cambrics en ijzer sedert 23 November, den datum van de laatste prijsregeling, het noodig is gebleken om met ingang van 1 Januari '40 een prijsverhooging, varieerende van 15 tot 30 procent sedert 24 Augustus 1939, toe te staan.
Aangezien het verbod tot uitvoer van copra en klapperolie op Java op 24 December is opgeheven, is de prijsopdrijvingsordonnantie daarop niet langer van toepassing, al zullen de prijzen wel scherp worden bewaakt.
Ook de cementprijzen zijn verhoogd.
De prijsstijging heeft geen invloed op de prijzen van het brood, daar de marge tusschen kostprijs en verkoopprijs nog groot genoeg is om de prijsverhooging van het meel op te vangen, zoodat de toelaatbare prijsverhooging van brood dus kan worden gehandhaafd op 5 procent boven het niveau van 24 Augustus 1939. **(V. b. Prijsstijging levensmidd. 3994 B)**

Het werk van „Asib". —
Ten paleize Rijswijk te Batavia werd kort geleden onder presidium van mevrouw Van Starkenborgh een vergadering gehouden van het hoofdcomité van het „Asib". (Algemeen steunfonds voor Inlandsche Behoeftigen, opgericht in de depressiejaren door mevr. De Jonge, de echtgenoote van den vorigen landvoogd).
Uit de besprekingen bleek, dat in verschillende plaatsen nog zeer nuttig werk wordt verricht, vooral op het gebied van voedseluitdeelingen aan ouden van dagen en gebrekkigen.
(Vor. ber. Nederl.-Indië en de Oorlog 4152 A)

B. SOVJET-RUSLAND. — De waarde van het leger in den Finschen oorlog. —
De militaire correspondent van Reuter schrijft, dat de rapporten van neutrale militaire waarnemers in Finland veel bijdragen tot de som van de kennis ten aanzien van het roode leger.
Algemeen wordt aanvaard, dat zijn sterkte ligt in zijn omvang, zijn uitrusting, zijn tanks en zijn besef van de beteekenis van de luchtmacht. Anderzijds ligt zijn zwakheid in het gebrek aan initiatief, dat de Russische aanvoering getoond heeft vóór de aankomst van generaal Sjapozjnikof.
De opperofficier is chef van den staf van het roode leger en een van de zeer weinige ex-tsaristische officieren, die de zuivering van 1937 hebben overleefd. Zijn aankomst aan het front vóór den slag bij Summa heeft het uiterlijk van de geheele campagne gewijzigd. Tot op dat oogenblik hadden de Russen mislukte plannen steeds weer herhaald, ongeacht de verliezen. Sjapozjnikof echter zocht de zwakste plekken van de Finsche verdediging op en concentreerde daar zijn krachten op. Aan hem moeten de snelle manoeuvres over de Baai van Wiborg worden toegeschreven, die het einde van het conflict gekenmerkt hebben.
Vertrouwen in de tanks. — Uit alle rapporten blijkt, dat de Russen een kinderlijk vertrouwen in hun tanks hadden en ze dikwijls onder geheel ongeschikte omstandigheden trachtten te gebruiken. De gepantserde oorlogvoering is onder arctische omstandigheden een mislukking gebleken. Er ontbrak ook veel aan het onderling verband tusschen de verschillende wapens der roode divisies.
Het kwam herhaaldelijk voor, dat orders de lagere formaties niet bereikten en terwijl de artillerie uitstekend werkte in perioden van langzaam vuur, werden de artilleristen wild en onnauwkeurig op oogenblikken van spanning. Het kaartlezen van sommige jonge officieren werd door een deskundige als „ellendig" bestempeld. Een groote les van het optreden van het roode leger in Finland is echter, dat de moed van den gewonen soldaat onbetwistbaar is. Hoewel zij er geen notie van hadden, wat voor oorlog er eigenlijk aan den gang was, waren de soldaten in staat om een afstraffing in ontvangst te nemen op een wijze welke op alle neutrale waarnemers indruk heeft gemaakt. (Telex-A.N.P.)
(Vor. ber. Recap. strijd in Finland 4173 A)

C. NEDERLAND. — Onderwijs. - Handelsrecht. - Inaugureele rede van Prof. mr. J. Oranje over: „Het karakter van de overeenkomst van levensverzekering". —
Prof. mr. J. Oranje heeft op 9 Februari zijn ambt aanvaard van gewoon hoogleeraar in het handelsrecht, het faillissementsrecht en het burgerlijk procesrecht aan de Vrije Universiteit te Amsterdam met een rede over „Het karakter van de overeenkomst van levensverzekering".
Spr. betoogde, dat het wetboek van Koophandel vele vragen omtrent levensverzekering onopgelost laat en dat het gebrekkige van de regeling van de overeenkomst van levensverzekering wel vooral hierin uitkomt, dat van die overeenkomst geen definitie in dit wetboek voorkomt. Herhaalde pogingen tot herziening van het levensverzekeringsrecht zijn tot nog toe op niets uitgeloopen.
Levensverzekering o.a. in haar betrekkingen tot huwelijksgoederenrecht, erfrecht, faillissementsrecht, dient te worden geregeld. Spr. wil zich heden beperken tot behandeling van de vraag, of de overeenkomst van levensverzekering een eenzijdige of een wederkeerige overeenkomst behoort te zijn. Practisch komt dit vraagstuk hierop neer, of de verzekeraar de premie wel of niet kan invorderen, als de verzekeringsnemer op een bepaald moment zijn premiebetalingen stopzet. De wet geeft op deze vraag geen rechtstreeksch antwoord. De Hooge Raad heeft echter in een arrest van 5 Dec. 1913 beslist, dat de overeenkomst een tweezijdige is en dat de premie opvorderbaar is.
Les der geschiedenis. — Uit de geschiedenis van het recht valt over de juistheid van deze opvatting niet veel te leeren. Spr. gaat na, wat de Gereformeerde levensbeschouwing leert over de levensverzekering. Hij memoreerde de groote verdiensten op dit gebied van mannen als dr. A. Kuyper en dr. J. Woltjer. Tot voor één- dan wel tweezijdigheid kan echter op grond van deze beschouwingen niet worden besloten, wel staat echter vast, dat de praktijk van de groote levensverzekeringmaatschappijen in Nederland zich niet dekt met de leer van de wederkeerigheid.
Spr. beantwoordt de vraag, of in een nieuwe wettelijke regeling van de overeenkomst van levensverzekering de gewoonte der maatschappijen erkenning moet vinden, bevestigend. De voorstanders van een wederkeerige overeenkomst van levensverzekering wenschen van de theoretische erkenning van die twee-

zijdigheid de practische gevolgen uit te sluiten. Zelfs wenschen sommigen art. 1302 B.W. niet toepasselijk te verklaren op levensverzekeringen. Spreker acht dit onpractisch en onjuist. De tweezijdigheidsleer faalt al hierom, omdat althans tegenwoordig niet meer algemeen de bedoeling voorzit bij den verzekeringsnemer, om onder alle omstandigheden de premie te blijven doorbetalen (b.v. polis tot dekking van een schuldstaking der premiebetaling bij delging der schuld, polis bij wijze van pensioenverzekering — staking der premiebetaling bij verbreking van het dienstverband. Indien de premie werkelijk opvorderbaar werd, zou het verzekeringswezen enorme schade lijden. Bovendien zou dan de levensverzekeringsmaatschappij den verzekeringsnemer te veel in haar macht krijgen.
De overeenkomst van levensverzekering worde een eenzijdige overeenkomst, waaruit slechts voor den verzekeraar een voorwaardelijke verplichting voortvloeit. Voorwaarde is het doen van een of meer betalingen van een premie, soms is bovendien voorwaarde het overlijden van den verzekerde binnen een bepaalden termijn. (Red. K. H. A.)

(Vor. ber. Inaugur. redev. 4164 A)

21 MAART 1940

A. **ITALIE. — Oorlogsbegrooting - Kolenvoorziening - Defensie: 8 milliard lires. —**
De ontwerpen voor de begrooting van het ministerie van Oorlog en Marine, welke aan de Kamer zijn voorgelegd, bedragen resp. Lire 4.255.316.000 en Lire 3.425.591.000, hetgeen Lire 825 millioen en Lire 646 millioen meer is dan de begrootingen voor het loopende jaar. **(Vor. ber. Begrooting 1940-'41, 4129 D)**

Kolenvoorziening. — Ten gevolge van de Engelsche belemmeringen zal de Duitsche kolenleveranties aan Italië niet meer per schip via Rotterdam, maar over land geschieden. **(Vor. ber. D'tsche steenkool 4161)**

Defensie: 8 milliard lires. — Mussolini, als leider der regeering en minister van Oorlog, heeft op 15 Maart bij de Kamer van Fasces en Corporaties een wetsontwerp ingediend, waarbij het ministerie van Oorlog gemachtigd wordt tot 30 Juni 1940 voor de uitgaven wegens de bijzondere behoeften der nationale verdediging, bedragen op te nemen tot een maximum van acht milliard lires (± 760 millioen gulden) boven de reeds voor dezelfde doeleinden verleende credieten. De desbetreffende credieten zullen evenwel bestemd zijn voor de twee dienstjaren 1939-40 en 1940-41. De indiening van het wetsontwerp is in overleg met het ministerie van Financiën geschied. (Stefani)

(Zie Oorlogsbegrooting 4176 A)

Conferentie tusschen Mussolini en Adolf Hitler te Brennero. — Tusschen kwart over 10 en kwart voor 1 is op 18 Maart in het Italiaansche station Brennero, op de grens tusschen Duitschland en Italië, de conferentie tusschen de regeeringsleiders der twee landen gehouden, welker aankondiging op 17 Maart de wereld verraste.
Behalve Hitler en Mussolini namen ook de ministers van Buitenlandsche Zaken, von Ribbentrop en graaf Ciano, aan de besprekingen deel, welke in den salonwagen van den Duce werden gevoerd.
De Duitsche ambassadeur te Rome, von Mackensen, heeft de Italiaansche staatslieden vergezeld op hun reis naar de grens.
Het officieele communiqué bepaalt er zich toe te zeggen, dat de Duce en de Führer een hartelijk onderhoud van 2½ uur hebben gevoerd en dat Ciano en Von Ribbentrop er bij tegenwoordig waren.
Hitler is om 1 uur weer naar Duitschland vertrokken. Mussolini's trein vertrok een kwartier later.
(Telex-A.N.P.) **(V. b. Mussolini 4026 C; Hitler 4168)**

B. **GEESTELIJK LEVEN. — Stille Omgang 1940. —**
Pastoor J. C. M. Schiphorst te Amsterdam was zoo vriendelijk, op ons verzoek, het volgende mede te deelen:
De Stille Omgang, dat is de nachtelijke bede- en boetetocht van duizenden Katholieke mannen uit heel Nederland ter herinnering aan de Sacramentsprocessie van vóór de Reformatie door Amsterdams straten, nu verboden, heeft dit jaar een groote verandering en tevens een uitbreiding ondergaan.
Gebeurde deze in de nachten van Zaterdag op Zondag, welke het feest van het H. Sacrament van Mirakel voorafgingen en volgden, nu hebben zij plaats gehad 3 Zaterdagnachten achter elkander, n.l. op 3, 10 en 17 Maart 1940. Niet minder dan ongeveer 90.000 mannen uit heel Nederland hebben daaraan deelgenomen en alles is, dank zij de uitstekende leiding en de prachtige medewerking van de Nederlandsche Spoorwegen, weer uitmuntend verloopen.
Onder de deelnemers waren tal van geestelijke en wereldlijke autoriteiten; alsook duizenden militairen.
De Stille Omgang bedoelt geen politieke, sociale of religieuze demonstratie te zijn, maar een stille, devote, bede- en boetetocht, dit jaar met de bijzondere intentie om God te smeeken, dat Nederland van de ellende van een oorlog bevrijd mag blijven.
(V. b. St. Omgang 3214 E; past. J. Schiphorst 3972 B)

C. **VEREENIGDE STATEN. — „Holland Huis" te New York geopend. —**
Op 19 Maart is het „Holland Huis" te New York officieel geopend, bij welke gelegenheid een lunch werd aangeboden, waarbij aanzaten de Nederlandsche gezant, dr. A. Loudon, en een honderdtal prominente Amerikaansche en Nederlandsche gasten.
Onze minister van Buitenlandsche Zaken, mr. E. N. van Kleffens, hield van Den Haag uit een rede via de kortegolf, waarin hij o.a. zeide: „Oorlog in ons land zou een ramp zijn, verschrikkelijker nog dan in minder dichtbevolkte landen. Hoe meer derhalve de woorden „Hands off Holland" in de gansche wereld herhaald worden, hoe liever het ons is."
Ook de Gouverneur-Generaal van Ned.-Indië, jhr. mr. A. W. L. Tjarda van Starkenborgh Stachouwer, hield per radio bij de plechtigheid een rede.
Het heeft H.M. de Koningin behaagd den president van de „Holland House Corporation", Turck, en verschillende andere persoonlijkheden te benoemen tot officier in de orde van Oranje Nassau.
(Telex-A. N. P.)

D. **IRAK. — Nuri es-Said weder minister-president. —**
In vervolg op onze mededeeling van 20 Februari, pag. 4156 E, werd, naar verluidt, Nuri es-Said weder minister-president van het afgetreden kabinet en niet Rashid Ali Gailiani. (Red. K. H. A.) **(V. b. 4156 E)**

E. **ITALIE. — Mussolini wil niet: „Vrede tot elken prijs". - Verklaring van Radio-Rome. —**
Op 20 Maart heeft de officieele spreker van radio-Rome verklaard, dat „de Duce niet een voorstander is van vrede tot elken prijs".
Hij voegde hieraan toe: „Tot het uitbreken van den oorlog was de Duce de laatste Europeesche staatsman, die het zoeken naar een oplossing en het bezweren van het oorlogsgevaar opgaf, doch het is niet waarschijnlijk, dat hij een hersenschim zal najagen."
(Stefani) **(Vor. ber. Mussolini 4176 A)**

22 MAART 1940

OORLOG 1939-'40. —
FRANKRIJK. — **Senaat en Finland. - Motie van vertrouwen in de regeering. —**
De Senaat heeft op 15 Maart in openbare zitting met algemeene stemmen een motie van vertrouwen in de regeering aangenomen. Deze motie luidt als volgt:
„De Senaat betuigt aan het heldhaftige Finland zijn eerbiedige bewondering en behoudt een vast vertrouwen in de lotsbestemming van dit land;
„vertrouwt op de regeering om in nauw accoord met onze geallieerden den oorlog met stijgende energie te voeren tot aan de volkomen overwinning, die de volkomen vrijheid van alle naties moet verzekeren
„en gaat over tot de orde van den dag."
(Vor. ber. Senaat 4097; Motie v. vertr. 4151)

Rantsoeneering van zoetigheden en spiritualia. —
Deze week is de rantsoeneering van zoetigheden en het verbod van den verkoop van spiritualia op bepaalde dagen begonnen. **(V. b. Voedselvoorz. 4153)**

Kabinet-Daladier afgetreden. —
Als gevolg van de stemming, welke op 20 Maart in de Kamer is gehouden, na de discussies in geheime zitting over de Finsche kwestie en de oorlogvoering, is het kabinet-Daladier afgetreden. De motie van vertrouwen verkreeg slechts 239 stemmen, terwijl 300 afgevaardigden zich van stemming onthielden.
Onder deze omstandigheden was het parlementair bestaan van het kabinet onmogelijk geworden.
Het ontslag van het ministerie werd door president Lebrun aanvaard.
(Vor. ber. reconstr. Kabinet-Daladier 3942)

ENGELAND. — **Sir John Simon vraagt crediet van £ 700 millioen. —**
Sir John Simon, de Britsche minister van Financiën, heeft op 14 Maart in het Lagerhuis een crediet van £ 700 millioen aangevraagd als eersten termijn van de algemeene oorlogskosten voor het komende begrootingsjaar. Met 192 tegen 2 stemmen werd deze post goedgekeurd.
Van de £ 500 millioen, die op 1 Sept. 1939 zijn aangevraagd, is thans £ 300 millioen uitgegeven.
(Vor. ber. Leening £ 300 millioen 4161)

Minister-president Neville Chamberlain's rede in zake de hulpverleening aan Finland. —
De Britsche eerste minister Chamberlain heeft op 19 Maart in zijn rede in het Lagerhuis, verantwoording afgelegd van het beleid der regeering ten aanzien van den Finschen oorlog. Hij deelde mede, hoe vrijwel van dag tot dag de situatie zich wijzigde en welke de redenen waren van het uitblijven van een krachtdadig optreden der geallieerden.
Uitvoerig schetste hij de ontwikkeling van de Britsche hulpverleening aan Finland en de redenen, waarom ten slotte het gereedstaande expeditieleger van 100.000 man nooit werd weggezonden. Chamberlain gaf een opgave van de materieele hulp.

Op de lijst van het naar Finland gezonden materiaal kwamen voor: 101 vliegtuigen, 114 kanonnen, 185.000 granaten, 900 machinegeweren, 400 zeemijnen, 50.000 granaten en 15.700 bommen.
De expeditietroepenmacht, welke voor Finland bestemd was geweest, omvatte, naar Chamberlain mededeelde, 100.000 man.
De aankomst der troepen in Scandinavië zou in Maart zijn begonnen en allen zouden voor eind April op hun plaats van bestemming zijn aangekomen.
Wij weten thans, dat zoodra Duitschland het gerucht vernam, dat de troepen Scandinavië zouden passeeren, Berlijn tot Noorwegen en Zweden de bedreiging richtte, dat het tusschenbeide zou komen.
De door Chamberlain vermelde troepenmacht omvat Engelschen en Franschen.
Geen beroep van Finland op Groot-Brittannië is onbeantwoord gebleven.
Sprekende over de bijeenkomst van Mussolini en Hitler, zeide de premier:
Wat ook het resultaat is van de gisteren gehouden besprekingen, wij zijn gereed het onder de oogen te zien. Het is niet waarschijnlijk, dat wij ons zullen laten afleiden van het doel waarvoor wij den oorlog zijn ingegaan.

Aan het slot van de debatten verklaarde Chamberlain nog:
Ofschoon er verschillen van meening tot uitdrukking zijn gekomen tijdens deze discussies, bewogen zij zich aan de oppervlakte. De ondergrond werd gevormd door onze eenheid van doelstelling bij de oorlogvoering. De afgevaardigden behoeven niet bezorgd te zijn, dat we ons zullen haasten, vredesvoorwaarden te accepteeren, welke niet in overeenstemming zijn met de vredesidealen, waarvoor wij dezen oorlog begonnen zijn. Wat die vrede moet zijn, vindt men in de woorden van president Roosevelt.
Toen we nog niet in oorlog waren, heb ik mijn best gedaan, oorlog te voorkomen en tot het laatste oogenblik gehoopt, vrede tot stand te brengen zonder dat daarvoor een eindstrijd geleverd moest worden. Nu we dezen strijd begonnen zijn, zal ik even vastbesloten zijn om het doel te bereiken, dat we voor oogen hebben, als ik vastbesloten was den vrede te bewaren, voordat de oorlog begon.
(Vor. ber. Chamberlain 4167; Britsche milit. deeln. 4133)

Aanslag op oud-gouverneur der Pendsjab, O'Dwyer.
Op een bijeenkomst van de East-India Association, waarop verschillende vooraanstaande Britsche koloniale experts het woord hadden gevoerd en die door den onderstaatssecretaris voor Indië en Burma, lord Zetland, werd gepresideerd, heeft een met een revolver gewapende Britsch-Indiër een reeks aanslagen gepleegd, waarbij de vroegere gouverneur van de Pendsjab, sir Michael O'Dwyer, werd gedood en drie andere personen, o.w. lord Zetland, werden gewond.

Britsch-Spaansch handelsverdrag onderteekend. —
Op 18 Maart is te Madrid een Engelsch-Spaansch handelsverdrag onderteekend.

Antwoord-nota aan Italië in zake den Duitschen uitvoer van steenkool naar Italië. —
De officieele tekst van het Britsche antwoord op de Italiaansche nota in zake de blokkade van 3 Maart is op 20 Maart gepubliceerd.
In de Britsche nota wordt verklaard, dat, aangezien op zeer gelukkige wijze overeenstemming is bereikt over de kwestie der contrôle op de over zee van Duitschland naar Italië vervoerde steenkolen, het onderhavige antwoord in hoofdzaak is gericht op andere door Italië ter sprake gebrachte kwesties.
Pogingen zijn in het werk gesteld tegemoet te komen aan de wenschen der Italiaansche regeering en van andere neutrale regeeringen bij de uitoefening der contrôle.
In het Westelijk deel van de Middellandsche Zee zijn schikkingen getroffen, na een volledige beraadslaging met de Italiaansche regeering die een verlegging van de vaarroute voor neutrale schepen onnoodig maakt, behalve in buitengewone omstandigheden.
Een aantal speciale faciliteiten is ingevoerd in het Oostelijk deel van de Middellandsche Zee ten gevolge waarvan vertragingen in hooge mate zijn beperkt.
(Vor. ber. D'tsche steenkool 4176 A; Ital. prot. 4161)

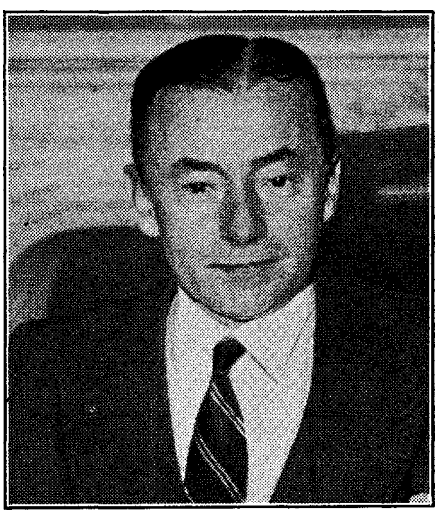
De minister van Oorlog, Stanley, en de neutralen. —
De Britsche minister van Oorlog, Stanley, heeft in een te Londen op 20 Maart gehouden rede o.a. gesproken over de positie der neutralen. Hij gewaagde van de in de buitenlandsche pers uitgeoefende critiek, welke de Britsche regeering in het geval van Finland beschuldigde van schuchterheid en gebrek aan ondernemingsgeest en vervolgde: Waarom die critiek? Omdat wij teerhartig waren en de rechten der neutralen ontzagen.
Dat is een zeer gevaarlijke les, die de neutralen ons beginnen te geven. Het zou een les kunnen zijn, die wij maar al te gaarne zouden leeren. Wij hebben geleerd dat het degene is, die zich niet aan de rechten der neutralen stoort, die in het voordeel komt. Thans leeren wij, dat hij, die zich niet aan de rechten der neutralen stoort, ook de bewondering oogst. Het is een les, die in dit land gretige en knappe leerlingen kan vinden.
In het vervolg van zijn rede zeide Stanley: „Wij kunnen slechts één waarborg hebben en dat is deze: dat Duitschland leert, dat zijn methode van gangster-heerschappij geen baat kan brengen, geen baat brengt en nooit baat zal brengen.
Sommige buitenlanders hebben den strijd een spiegelgevecht genoemd. Dat is, zoo zeide spreker, de taal van toeschouwers bij een boksmatch, die na een lekker diner toekijken, hoe anderen elkaar raken, zonder dat zijzelf gevaar loopen, en die dan om meer slagen roepen." **(Vor. ber. Stanley 4167)**

DUITSCHLAND. — **„Werkstoffen" in plaats van „Ersatz". —**
De Leipziger Vorjahrsmesse wordt vooral gekenmerkt door een veelvuldige toepassing der z.g. Duitsche Werkstoffen. Het woord „Ersatz", dat in den vorigen oorlog zoo'n bitteren bijsmaak gekregen heeft, wordt niet meer gebruikt, ook al omdat tal van Duitsche werkstoffen in kwaliteit hooger staan dan de origineele grondstoffen, die zij vervangen.
In dit verband wijst men in Duitschland voornamelijk op de opmerkelijke resultaten, die op het gebied der synthetische rubber en verder met papier, aluminium en sommige synthetische vezels zijn bereikt. Waar de Duitsche werkstoffen nog in een aanvangsstadium verkeeren en in vele opzichten aan den Ersatz uit den tijd van den wereldoorlog herinneren, vertrouwt men erop, dat ook hier een ommekeer ten goede zal plaatshebben. (De Maasbode)
(Vor. ber. Leipziger Messe 4162)

Dr. Todt tot Rijksminister voor Bewapening en Munitie benoemd. —
Tot uitvoering van het door Hitler opgestelde geweldige wapen- en munitieprogram, is het noodig alle elementen voor de productie van wapenen en munitie onder éénhoofdige leiding te scharen, zoo meldt het Duitsche Nieuwsbureau.
Hitler heeft daarom tot Rijksminister voor bewapening en munitie benoemd den inspecteur-generaal voor het Duitsche wegennet, dr. Todt, die niet alleen het werk der rijksautowegen heeft tot stand gebracht, doch ook in den kortst mogelijken tijd de reusachtige vestinglinie van den Westwal heeft voltooid.

23 MAART 1940

OORLOG 1939-'40. —
FRANKRIJK. — **Kabinet-Reynaud gevormd. —**
Na het aftreden van Daladier werd Paul Reynaud door president Lebrun met de vorming van een nieuw ministerie belast. Hij is er in geslaagd nog denzelfden dag, 21 Maart, zijn nieuwe medewerkers op het Elysée voor te stellen, waar zij door president Lebrun zijn beëedigd.

Paul Reynaud.

De samenstelling van het nieuwe ministerie is als volgt:
Paul Reynaud, Minister-president en Buitenl. Zaken.
Chautemps, Ondervoorzitter van den ministerraad en Elzas-Lotharingen.
Serol, Justitie.
Daladier, Landsverdediging.
Campinchi, Marine.
Laurent Eynac, Luchtvaart.
Lamoureux, Financiën.
Henri Roy, Binnenlandsche Zaken.
George Mandel, Koloniën.
Albert Sarraut, Onderwijs.
Frossard, Voorlichting.
Louis Rollin, Handel en Industrie.
Paul Thellier, Landbouw.
Queuille, Voedselvoorziening.
De Monzie, Openbare Werken en Verkeer.
Dautry, Bewapening.
Pomaret, Arbeid.
Rio, Koopvaardij.
Jules Julien, Posterijen en Telegrafie.
George Monnet, Blokkade.
Albert Rivière, Pensioenen.
Marcel Héraud, Volksgezondheid.

Onderstaatssecretarissen: Ministerpresidium: Champetier de Ribes; Elzas-Lotharingen: Schuman; Oorlog: Ducos; Binnenlandsche Zaken: Jacquinot; Financiën: Laniel; Voorlichting: Février; Marine: La Cour Grandmaison; Handel: Amaury de Lagrange; Openbare Werken: Albertin; Koopvaardij: Pinelli; Bewapening: kolonel Meny en Blancho; Volkshuishouding: Hachette.

Het nieuwe kabinet telt evenveel leden als het oorlogskabinet van Clémenceau, doch er zijn twee nieuwigheden.
In de eerste plaats is er een oorlogscomité, bestaande uit den minister-president, den plaatsvervangenden minister-president, en de ministers van Defensie, Koloniën, Financiën en Blokkade. Dit comité zal driemaal per week onder voorzitterschap van Reynaud vergaderen.
Verder is er een interministerieele economische raad, bestaande uit den minister van Financiën en de ministers, wier taak van economischen aard is. Deze raad vergadert ten minste eens per week onder leiding van den premier.
(Vor. ber. Aftr. Kabinet-Daladier 4177)

Reynauds regeeringsverklaring. —
Minister-president Reynaud las op 22 Maart in de Kamer de volgende regeeringsverklaring voor:
Frankrijk is in een totalen oorlog gewikkeld. Door een vastberaden, georganiseerden en machtigen vijand worden alle menschelijke handelingen tot oorlogsmiddelen gemaakt en geconcentreerd om te overwinnen. Geholpen door het verraad der Sovjets, brengt hij den strijd over op elk gebied en kleedt hij alle slagen, welke hij toebrengt, in met een soort vernietigingsvernuft, waarvan wij niet kunnen ontkennen, dat het tegelijk iets indrukwekkends en afschuwelijks heeft. Uiteraard is de inzet van dezen totalen oorlog een totale inzet. Overwinnen is alles behouden; ondergaan is alles verliezen.
Het parlement, dat het gevoelen des lands tot uitdrukking brengt, heeft deze vreeselijke werkelijkheden in haar geheelen omvang afgewogen. De regeering, die zich aan u voorstelt, heeft dan ook geen andere bestaansreden en wil geen andere als deze: alle Fransche krachten opwekken, verzamelen en richten, om te strijden en te overwinnen; het verraad, vanwaar het ook kome, te verpletteren. Dank zij uw vertrouwen en met uw steun, zullen wij deze taak vervullen. Wij kunnen rekenen op de ontzaglijke hulpbronnen van het vaderland en het overzeesche rijk en wij behoeven slechts onze bewonderenswaardige bondgenooten in de oogen te zien en te wijzen op den moed van ons volk, de arbeidzaamheid van onze arbeiders en onze boeren, op de kracht onzer legers, op het vuur onzer soldaten en op den moed van hun chefs. En ten slotte behoeven wij ons slechts het eeuwige genie van Frankrijk te herinneren.
Dezelfde verklaring werd door den onder-voorzitter van den ministerraad, Chautemps, in den Senaat voorgelezen.

De motie van vertrouwen, waarmede de besprekingen over de regeeringsverklaring in de Kamer waren beëindigd, verkreeg 268 stemmen, terwijl 156 stemmen tegen de regeering werden uitgebracht en 111 leden zich van stemming onthielden. Men kan dus zeggen, dat de regeering een meerderheid gekregen heeft van één enkele stem. Opgemerkt dient te worden, dat de Kamer 551 leden telt en dat nog niet heelemaal de helft der afgevaardigden de regeering gesteund heeft.
(Vor. ber. Reynaud 4153)

OORLOG 1939-'40. — Krijgsverrichtingen van het Westelijk front van 10—23 Maart. —
16 Maart: Duitsche luchtaanval op de Britsche vlootbasis Scapa Flow en het omliggende district. Veertien Duitsche bommenwerpers wierpen in totaal ruim 50 explosieve bommen en tientallen brandbommen. Volgens de Duitsche lezing zouden er minstens vier oorlogsschepen getroffen en zwaar beschadigd zijn. Bovendien werden de vliegvelden Stomnes, Earth House en Kirkwall alsmede een luchtafweerbatterij gebombardeerd.
Volgens een Engelsch communiqué was de schade niet zoo groot. Het maakt er tevens melding van, dat bommen werden uitgeworpen boven land, waarbij geen militaire doelen werden getroffen, doch een burger werd gedood en zeven gewond.
19 Maart: Britsche luchtaanval, welke zeven uur duurde, op de Duitsche vliegtuigbasis op het eiland Sylt, als antwoord op de Duitsche raid boven Scapa Flow van 16 Maart.
22 Maart: Engelsch vliegtuig tijdens een luchtgevecht met Duitsche vliegers nabij Lobith op Nederlandsch gebied gevallen; inzittenden omgekomen.
(Red. K. H. A.) **(Vor. Overz. v. 3—9 Maart '40, 4170)**

A. Prof. mr. dr. J. P. A. François over de vrijheid der zee. —

In een bijeenkomst van het departement Amsterdam der Nederlandsche Maatschappij voor Nijverheid en Handel, die op 15 Maart werd gehouden, heeft prof. mr. dr. J. P. A. François, chef van de afdeeling Volkenbondszaken van het departement van Buitenlandsche Zaken, het woord gevoerd over de Vrijheid der zee.

Thans te spreken over de vrijheid der zee klinkt als bittere ironie, zoo ving prof. François aan. Het bevaren dezer vrije zee beteekende in de laatste maanden — en beteekent nog elken dag — den dood van honderden neutrale schepelingen en de vernietiging van tal van onzijdige vaartuigen, die niet anders doen dan volkomen geoorloofd, neutralen handel drijven. Is dat nu het resultaat, zoo is men geneigd te vragen, van den strijd, dien Hugo de Groot drie eeuwen geleden voor de vrijheid ter zee heeft aangebonden, en dien men als gewonnen placht te beschouwen? Met het betrekken van Hugo de Groot in deze problemen, zij men echter voorzichtig. De vrijheid der zee, die De Groot in zijn „Mare Liberum" opeischte, betrof niet in de eerste plaats die vrijheid in tijd van oorlog, maar in tijd van vrede. Zijn strijd was gericht tegen landen, die het zeggenschap over geheele zeeën voor zich opeischten, om aldus het bevaren en bevisschen daarvan, ook in tijd van vrede, aan anderen te kunnen verbieden, of van het betalen van rechten afhankelijk te maken; over maatregelen, die in oorlogstijd de belligerenten ter zee zouden mogen nemen, ten einde den handel van den tegenstander te benadeelen, daaromtrent bevat het „Mare Liberum" niets.

Na een historisch overzicht te hebben gegeven, schetste spr. den toestand tijdens den Wereldoorlog; veel was toen anders: de geringe kracht, die de neutralen konden ontwikkelen, de toenemende invloed van de economische factoren bij de oorlogvoering, het meer en meer betrekken van de burgerbevolking in den oorlog, de invloed van den luchtoorlog, de herleving van de praktijk van de bewapening der koopvaarders, de technische onmogelijkheid van de handhaving der blokkade ten gevolge van nieuwe oorlogsmiddelen, enz. Het is niet te loochenen, dat factoren van dezen aard invloed oefenen op de rechtsverhoudingen in den zee-oorlog. Maar mogen zij ten gevolge hebben, dat het neutraliteitsrecht nu maar eenvoudig over de geheele linie capituleert voor het oorlogsrecht? Het zou een groote fout zijn zich op dit standpunt te stellen. Men mag nooit uit het oog verliezen, dat de regels van neutraliteitsrecht niet anders zijn dan een compromis van met elkander botsende belangen van oorlogvoerenden en onzijdigen, het resultaat van een tegenover elkander afwegen van drie categorieën van belangen, het belang van den onzijdige, zijn handel voort te zetten, het belang van den belligerent, om eenerzijds den handel naar zijn vijand zooveel mogelijk te beletten, anderzijds zijn eigen handel met den onzijdige zooveel mogelijk in stand te houden.

„MARE LIBERUM"

Met alle kracht moet worden opgekomen tegen de tendenz uit gewijzigde technische omstandigheden maar onmiddellijk te concludeeren tot gewijzigde rechtsverhoudingen — steeds ten ongunste van de neutralen. De voorstelling is zóó gemakkelijk, dat de oude rechtsregels moeten worden ter zijde gesteld, omdat bij de totstandkoming daarvan met analoge moeilijkheden als zich thans voordoen, geenerlei rekening is gehouden, Maar deze voorstelling is onjuist, gelijk spr. met citaten aantoonde.

Hoe komt het dan, dat de tegenwoordige tijd er zoo gereedelijk toe komt, de belangen der neutralen met een beroep op gewijzigde omstandigheden voor die der belligerenten te doen wijken? Een beroep op de geringe kracht, die van de onzijdigen kan uitgaan, is niet voldoende, ook in gevallen, dat de onzijdigen volstrekt niet zoo zwak zijn, kan men de berusting in het terzijdestellen hunner rechten constateeren. Men denke maar eens aan de recente Amerikaansche neutraliteitswetgeving, die een abdicatie van de neutraliteitsrechten tegenover die van de oorlogvoerenden beteekent.

Krachtig verzet der neutralen zou hun dikwijls in den oorlog medesleepen en men wil dezen prijs voor de ongestoorde voortzetting van den rechtmatigen handel niet betalen. Somtijds speelt ook sympathie of antipathie ten aanzien van een der belligerente partijen een rol. Verder zijn er onzijdigen, die niet kunnen ontkennen, in een vorigen oorlog als belligerent overeenkomstige praktijken te hebben toegepast en die wel weten, dat, indien zij aan den oorlog zullen deelnemen, zij op hun beurt weer op precies dezelfde wijze tegen de onzijdigen zullen optreden en ten slotte: bewust of onbewust, laat men zich beïnvloeden door de steeds door de belligerenten geponeerde stelling: dat in tijd van oorlog de belangen van oorlogvoerenden voorgaan boven die van neutralen. Psychologisch is deze stelling wel verklaarbaar, volkenrechtelijk is zij volkomen onhoudbaar en de consequenties, die men er uit trekt, zijn ook in het belang van de statengemeenschap in haar geheel, volstrekt te verwerpen. Waartoe een dergelijke stelling leidt, leert ons o.a. de wijze, waarop thans van mijnen wordt gebruik gemaakt en neutrale schepen systematisch worden tot zinken gebracht — om van de schendingen van het onzijdig territoir door belligerenten nog te zwijgen.

Wat moet tegenover al deze, de positie der onzijdigen verzwakkende, tendenzen de houding der neutralen zijn? Een ding staat vast, hun moeilijkheden zullen slechts verdwijnen, indien aan den oorlog zelf een einde gemaakt wordt, indien men er in slaagt langs den weg van organiseering der internationale gemeenschap deze eigen richting tusschen de staten terug te dringen. Zoolang men daarin niet slaagt, moet men pogen de regelen van neutraliteitsrecht, aangepast aan de moderne oorlogstechniek te doen vaststellen in een tijdperk, waarin nog niet het uitgebroken oorlogsgeweld elke mogelijkheid van objectieve waardeering der wederkeerige belangen uitsluit. Is eenmaal de oorlog uitgebroken, dan rest den onzijdigen niets naders dan met taaie vasthoudendheid hun belangen te blijven verdedigen, niet toe te geven aan de neiging hun met een beroep op de ontwikkeling van oorlogstechniek en economie, van de zee te verdringen. Natuurlijk laat de wijze, waarop de oorlogvoering ter zee zich heeft ontwikkeld, de normen van het neutraliteitsrecht niet onaangetast, maar men verzette zich toch zoo krachtig mogelijk tegen een streven deze wijziging van de feitelijke omstandigheden tot nadeel te doen strekken.

De vrijheid der zee, ook in oorlogstijd binnen de door het volkenrecht getrokken grenzen, is een te kostbaar goed, om daarvoor niet met de grootste kracht op te komen. Een zeevarende natie als Nederland dient niet slechts haar eigen belang, maar tevens dat van de statengemeenschap, wanneer zij er tegen strijdt, dat het oorlogsgeweld zich steeds verder en over steeds breeder lagen van de volkeren uitstrekt. Spreker eindigde met het woord van Hugo de Groot in het laatste hoofdstuk van zijn „Mare Liberum": Mocht het noodig zijn, o volk, dat door de zee nooit is kunnen worden overwonnen, zoo houd dan vol en verdedig daarmede moedig niet slechts uwe vrijheid, maar die van het geheele menschelijk geslacht.

(Verslag Ned. Mij. v. Nijverh. en Handel)

B. ZEE-OORLOG. — Overzicht van de door den oorlog vernietigde wereldtonnage van 4-9-'39—24-3-'40. —

Nationaliteit	Aantal	(Br. Reg. ton)	Nationaliteit	Aantal	(Br. Reg. ton)
Engelsche	208	742.706	Grieksche	17	77.757
Duitsche	63	306.915	Deensche	25	61.811
Noorsche	57	119.859	Finsche	14	24.789
Fransche	19	97.719	Andere nat. ...	31	118.977
Nederlandsche .	24	88.189	Totaal	499	1.717.407
Zweedsche	41	78.703			

(Vor. Overz. v. 4 Sept. '39—1 Maart 1940, 4157)

24 MAART 1940

A. EVACUATIE. — Voorschriften. —
(Vervolg van pag. 4171)

Tijdstip van ontruiming. — Hieromtrent kunnen uiteraard geen positieve gegevens worden verstrekt.
Deze zullen voor de verschillende phasen eerst kunnen worden bepaald aan de hand van het verloop der krijgsverrichtingen.
Wel zal het duidelijk zijn, dat het streven er op is gericht het tijdstip zoo tijdig mogelijk te kiezen.
Geschiedt zulks echter te vroeg, dan brengt zulks groote bezwaren met zich mede, zooals we laatstelijk in België hebben kunnen zien. Daar is de bevolking na eenige dagen weer naar haar haardsteden teruggekeerd.
Reeds uitgevoerde ontruimingen. — Het mag bekend worden verondersteld, dat in verschillende deelen van ons land reeds inundaties zijn gesteld. Een deel der bevolking uit die gebieden is afgevoerd, doch hiervoor is een eenigszins andere regeling getroffen. Aangezien meer tijd beschikbaar was, bestond gelegenheid de bevolking meer faciliteiten te verleenen. Deze is grootendeels ondergebracht bij familie of bekenden en zooveel mogelijk in de naaste omgeving.
HET TRANSPORT. — Omtrent den afvoer van de burgerbevolking deed ir. Wouter Cool, reserve-majoor voor speciale Diensten van den Generalen Staf, ons eenige mededeelingen:
De Treintransporten. — Voor de treintransporten zijn na wikken en wegen de inlaad- en uitlaadstations gekozen, die in hoofdzaak van een vervoertechnisch standpunt de beste voordeelen bieden. De door de burgemeesters verzamelde gemeentenaren vinden daar op het bepaalde vertrekuur een treinstel, hetwelk een duizendtal personen met hun handbagage kan bevatten. De loopende zieken en niet te ernstige patiënten mogen met verplegend personeel geplaatst worden in eerste en twee klasse rijtuigen; zij, die nog meer zorg vereischen, worden onder deskundig geleide ondergebracht in met stroo en matrassen belegde goederenwagens.
Nadat de eerste trein is vertrokken, vermeldt de ontworpen gedetailleerde dienstregeling, dat omstreeks twee à drie uur later weer een afvoer van 1.000 burgers vanuit het station zal kunnen geschieden. Zoo gaat de afvoer voort, totdat de streek, die door het station bediend wordt, haar contingent van reizigers heeft afgeleverd.
Afhankelijk van de vervoersafstanden en behoudens onvoorzien storende omstandigheden rekent men er op, dat, dag en nacht doorwerkende, het bedrijf in het inlaadstation binnen twee etmalen afloopt, soms eerder.
Bij het uitlaadstation worden de reizigers door de organisatie van de derde geleding ontvangen en behandeld, hetgeen evenwel valt buiten het bestek van deze mededeelingen.
De Watertransporten. — Ten aanzien van het transport te water zal men binnen zoo kort mogelijken tijd samenbrengen een aantal schepen met sleepbooten in en nabij de havens, kaden, steigers, enz. der gemeenten, waar de af te voeren burgerbevolking telkens in groepen wordt verzameld. Als het eenigszins doenlijk is, zullen de vaartuigen in de havens reeds geruimen tijd vooraf gemeerd liggen en van extra-loopbruggen en loopplanken zijn voorzien om het afdalen in de scheepsruimen met hun speciaal hoekje voor extra te verzorgen zieken niet te moeilijk te doen zijn.
Voor scheepstype, dat in het gebruik het beste beantwoordt aan billijke eischen ten behoeve van de af te voeren bevolking, dringt naar de voorste plaats een vaartuig van ongeveer 590 tot 600 ton inhoud, hetwelk zonder bedenking en met eenig zeer eenvoudig comfort van banken, W. C.'s, reddingsmaterieel, lampen, enz. ingericht, 400 passagiers kan opnemen. Dit getal vormt een gemiddelde, evenals dat voor den scheepsinhoud aangegeven; afwijkingen naar boven en naar beneden kunnen toelaatbaar zijn; wanneer zij beteekenend worden, leveren zij zoowel nautische als personeele en andere bezwaren.
Het is de bedoeling, dat evenzeer de afvoer te water achter elkaar doorgaat en dat de schepen, zooals men dat noemt, in één ruk naar de haven van bestemming weggesleept worden. Men zal in zoodanig geval in één à twee etmalen na den aanvang der evacuatie de toekomstige plaats van bestemming hebben bereikt.
Auto of bus. — Het derde transportmiddel, de auto of bus, vervult de hoofdrol bij een speciaal deel der evacuatie, welks uitvoering ontworpen is, voorafgaande aan die van de hierboven genoemde transporten. Men wil toch de verpleegden van verschillende gestichten, zooals blinden, krankzinnigen en andere ongelukkigen, zoodra de dreiging van agressie zeer groot wordt, per auto brengen naar andere, reeds uitgekozen verblijven, hetgeen dan in rechtstreeksch verkeer, zooals gezegd met bussen, aangevuld met ambulancetreinen en -wagens, enz., getracht zal worden ten uitvoer te brengen.
Verder zal de autobus een voorname functie bekleeden, indien het geprojecteerde, regelmatige vervoer per trein of per vaartuig door onvoorziene omstandigheden wordt onderbroken, ontwricht, of geheel onmogelijk gemaakt.
Als spoedig herstel van de gestoorde railbaan of van het versperde vaarwater, dan wel omlegging van de route niet mogelijk zal blijken, kan het b.v. raadzaam zijn den trein of het vaartuig te verlaten en te voet, per fiets en per auto het meest nabijgelegen station (of haven) te bereiken, van waaruit men den tocht in de richting vluchtoord, zij het met inschakeling van een tijdelijk onderdak, zal kunnen voortzetten. Ook is de mogelijkheid niet geheel denkbeeldig, dat reeds van de te ontruimen gemeenten af, b.v. indien door ijsgang de schepen niet kunnen varen, een oplossing gezocht moet worden om op andere wijze dan men zulks hoopte te kunnen doen den afvoer der burgerbevolking te regelen.
Er zijn voor dat doel verschillende stelsels ontworpen, echter elk met zijn eigen bezwaren. De autobus bekleedt daarbij een bruikbare overheerschende plaats, gevorderd als zij zal worden door de militaire autoriteiten, evenals de particuliere auto. Maar bij dit alles vermijde men te veel te willen regelen, voorkome angstvallig onuitvoerbare óver-organisatie, ten volle vertrouwend op het gezond verstand en de kalmte der leiders, die naar bevind der omstandigheden zullen moeten handelen.

(Vor. ber. Evacuatie: voorz. maatr. 3945 C; voorschriften 4171 A)

B. ZWEDEN. — Versterking der defensie, ook van het eiland Gotland. —
Zweden is begonnen met een krachtige actie ter versterking zijner defensie.
Hieromtrent worden op 23 Maart de volgende bijzonderheden gemeld:

1. Er is een jongere opperbevelhebber van het leger benoemd, n.l. generaal-majoor Ivar Holmquist.
2. Tienduizend dienstplichtigen, die nog geen militaire opleiding hadden ontvangen, zijn voor 150 dagen onder de wapenen geroepen.
3. Eenige categorieën van de lichtingen 1937 en 1938 dienstplichtigen bij de marine zijn opgeroepen.
4. Het eiland Gotland, de Zweedsche voorgeschoven post in de Oostzee, zal krachtiger worden versterkt, dan ooit te voren het geval is geweest; er worden draadversperringen en ondergrondsche forten aangelegd en batterijen afweergeschut geplaatst.
5. In het Noorden is het sterke strategische punt de vesting Boden geïnspecteerd door eenige Zweedsche autoriteiten, die dit punt „onneembaar" achten.

(Telex-A. N. P.) **(Vor. ber. Defensie 4147 A)**

C. FINLAND. — Wat het land in den oorlog met Sovjet-Rusland verloor. - Officieele cijfers. - Hangö aan de Russen overgedragen. - Maarschalk Mannerheim onderscheiden. —
Op 22 Maart is een officieel overzicht gepubliceerd van de door Finland gedurende 3½ maand oorlog geleden schade.
In den strijd zijn meer dan 15.000 van de beste manschappen gedood; zij laten naar schatting tusschen de acht en tienduizend weduwen en 20.000 à 30.000 weezen na. Het aantal dakloozen bedraagt 525.000.
De Russische vliegers wierpen in totaal 64.000 bommen uit, waardoor 122 steenen- en 1460 houten huizen werden verwoest en 364 steenen- en 2619 houten huizen werden beschadigd. Vier kerken werden door brand vernield, vijf beschadigd. Er zijn 46 ziekenhuizen gebombardeerd, waarvan een geheel is verwoest, zeven tot den grond zijn afgebrand en twaalf zwaar beschadigd. Naar schatting verloren 50.000 personen ten gevolge van de Russische bombardementen hun woningen, ter waarde van ca. twee milliard Finsche marken.
Aan ondersteuningsgelden werd ontvangen ca. 200 millioen mark, waarvan 84 millioen van de commissie-Hoover. De aan Rusland afgestane gebieden hebben een oppervlakte van bij benadering 70.000 km².
De waarde van hetgeen is afgestaan, wordt alleen te Viipuri (Viborg) geschat op twee milliard mark.
Er is een plan in onderzoek om aan elk dakloos gezin tien hectaren land te geven.
Uit Washington wordt gemeld: Onder verwijzing naar de verklaring van den president der Finsche republiek, Kallio, die zeide, dat zijn land buitenlandsche hulp noodig heeft voor het herstellingswerk, heeft de voorzitter van het Amerikaansche Roode

Kruis een beroep gedaan op het Amerikaansche publiek om hulp te verleenen aan de Finsche vluchtelingen, wier aantal 470.000 bedraagt.

Hangö. — Op 23 Maart arriveerden per vliegtuig twintig Russische ambtenaren, die uit de handen van den commandant van Hangö, Per Wiekström, de sleutels van de door de inwoners volkomen ontruimde stad ontvingen.

Mannerheim. — De president der Finsche republiek heeft maarschalk Mannerheim het grootkruis van de Orde van de Vrijheid in brillant toegekend.
(Telex-A. N. P.) **(V. b. Finsch-Russ. kwestie 4177; Mannerheim 4169)**

25 MAART 1940

A. **SCANDINAAFSCHE ALLIANTIE. — Officieel verzet van Sovjet-Rusland. —**
Het Tass-agentschap heeft op 20 Maart het volgende communiqué gepubliceerd:
De buitenlandsche pers beweert, dat onderhandelingen gaande zijn tusschen Finland, Zweden en Noorwegen in zake de sluiting van een zoogenaamd „defensief verbond" met het doel militaire bescherming te geven aan de grenzen van Finland.
Ook wordt beweerd, dat de Sovjet-Unie geen bezwaar heeft tegen een dergelijk „defensief bondgenootschap" van Finland, Zweden en Noorwegen.
Het telegraafagentschap der Sovjet-Unie is gemachtigd te verklaren, dat deze berichten over de houding der Sovjet-Unie niet in overeenstemming zijn met de feiten, daar, zooals duidelijk blijkt uit de bekende anti-Russische toespraak, op 14 Maart door Hambro, den president van het Noorsche Storting, gehouden, dat een dergelijk bondgenootschap bedoeld zou zijn tegen de Sovjet-Unie en direct in strijd zou zijn met het tusschen de Sovjet-Unie en Finland gesloten vredesverdrag. (Tass-Agentschap)

B. **CHINA. — Conflict met Japan. - Regeering van Wang Tsjing-Wei wordt 30 Maart geïnstalleerd. —**
Naar te Nanking officieel wordt medegedeeld, zal de nieuwe centrale regeering in China onder leiding van Wang Tsjing-Wei op 30 Maart '40 worden geïnstalleerd.
De politieke raad heeft in zijn eerste bijeenkomst eenstemmig de volgende besluiten genomen:

1. Wang Tsjing-Wei krijgt de bevoegdheid de betrekkingen tusschen Japan en China naar zijn verantwoording te regelen;
2. Wang Tsjing-Wei krijgt de bevoegdheid, de nieuwe centrale regeering van China te organiseeren;
3. De naam van de nieuwe centrale regeering wordt „nationale regeering". De zetel daarvan komt in Nanking en de vlag zal zijn een witte zon tegen een blauwen hemel, met een tijdelijk kenteeken voorstellende: vrede, nationale redding en anti-kominterngezindheid;
4. De nieuwe centrale regeering wordt geïnstalleerd op 30 Maart.

De nieuwe centrale Chineesche regeering, welke thans gevormd zal worden, is bedoeld het bewind te Tsjoeng King als wettige nationale regeering te vervangen en derhalve zal de zetel der Chineesche regeering van Tsjoeng King (de zetel van Tsjang Kai-sjek) worden overgebracht naar Nanking. (Domei)
(Vor. ber. Wang Tsjing-Wei 4115 E)

C. **ITALIE. — Legerorganisatie. - Nieuwe wettelijke regeling. —**
Een wetsontwerp, houdende een nieuwe organisatie van het landleger is op 23 Maart aanhangig gemaakt bij de Kamer van Fascistische Corporatiën. Het leger in het moederland zal bestaan uit 6 legercommando's, tellende 18 legerkorpsen, 1 gemotoriseerd legerkorps, 1 gepantserd legerkorps, 1 „snel" legerkorps, 1 oppercommando van de Alpentroepen. Er zullen in deze organisatie in totaal begrepen zijn 54 divisies infanterie, 2 gemotoriseerde divisies, 3 pantser-divisies, 3 „snelle" divisies, 5 divisies Alpentroepen, 1 commandement van de Istrische troepen, 1 commandement van troepen op het eiland Elba (tegenover de Toscaansche kusten), 16 territoriale troepen.
Uit deze uitbreiding van legereenheden vloeit een vermeerdering van het aantal opperofficieren voort.
Wat betreft het aantal regimenten van de onderscheidene wapens, kan worden medegedeeld, dat de infanterie zal tellen 3 regimenten grenadiers en 100 regimenten infanterie, bestemd om de divisies te vormen, 4 regimenten gemotoriseerde infanterie, 12 regimenten bersaglieri, 10 regimenten Alpenjagers, 6 regimenten infanterie-vechtwagens en 1 regiment Albaneesche garde.
De cavalerie zal 13 regimenten tellen en bovendien eenige groepen eskadrons snelle vechtwagens.
De nadruk wordt er op gelegd, dat het aantal regimenten artillerie tot 123 zal worden verhoogd, of meer dan het dubbele van het getal bij het begin van den oorlog 1914—'18.
De genie zal 23 regimenten omvatten. (Stefani)
(Vor. ber. Leger, Vloot en Luchtmacht 3791 H)

D. **BULGARIJE. — Rede van Popof, den minister van Buitenlandsche Zaken. - „Regeering blijft neutraal en buiten alle conflicten". —**
Popof, de Bulgaarsche minister van Buitenlandsche Zaken, heeft op 20 Maart in het parlement een rede gehouden, waarin ook hij den nadruk heeft gelegd op de goede betrekkingen tusschen zijn land en Joego-Slavië en Turkije.
Even als de premier dit in zijn op 18 Maart gehouden rede heeft gedaan, betoogde Popof met klem, dat de neutraliteit een levenskwestie voor Bulgarije vormt en dat de regeering buiten alle conflicten wenscht te blijven.
Door deze houding, aldus de minister, is het ook mogelijk geweest met Roemenië en Griekenland tot een betere verstandhouding te geraken. Voorts wees spr. er op dat Bulgarije zijn neutraliteit met alle middelen zal verdedigen en dat het in 's lands onmiddellijk belang ligt den vrede op den Balkan te bestendigen. (Telex-A. N. P.) **(V. b. Buitenl. polit. 3789 A)**

E. **JAPAN. — „De marine is op alles voorbereid". - Gereserveerde houding der regeering jegens de Ver. Staten. —**
De minister van Buitenlandsche Zaken, Arita, heeft op 23 Maart in den Landdag verklaard, dat het voorbarig is te zeggen, dat de betrekkingen tusschen Japan en de Ver. Staten zich nog meer zullen verscherpen.
Op een vraag, waarom de regeering niet wilde bekennen, dat de betrekkingen tusschen beide landen kritiek worden, antwoordde Arita slechts, dat de Ver. Staten Tsjoengking steunen. Zij vreezen, dat hun belangen in het Verre Oosten door Japan zullen worden verdrongen. „Zoolang de oorlog in China duurt, zal het moeilijk zijn," aldus de minister, „de Ver. Staten van de ware bedoelingen van Japan te overtuigen."
De minister-president en de minister van Marine verklaarden vervolgens ten aanzien van de versterking der Amerikaansche vloot, dat de Japansche marine zich niet ongerust maakt, daar zij op alle gevallen is voorbereid. (Domei)
(Vor. ber. Japan—Ver. Staten 4145 C)

F. **BELGIE. — Het Kamerlid A. E. S. de Schrijver volgt den overleden minister van Economische Zaken, prof. G. Sap, op. —**
Koning Leopold heeft op 23 Maart een besluit onderteekend, waarbij het Kamerlid A. E. S. de Schrijver tot minister van Economische Zaken wordt benoemd. Hiermede is de benoeming van den opvolger van den op 19 Maart overleden minister prof. Gustave Sap definitief geworden. (Agence Belga)
(Vor. ber. Kabinet-Pierlot 4082 C)

26 MAART 1940

OORLOG 1939-'40. — Recapitulatie van het WERELDGEBEUREN van 1—15 Februari 1940. —

1 Februari: Bij den Indischen Volksraad wordt een ontwerp-ordonnantie ingediend tot invoering van een directe algemeene oorlogswinstbelasting. **(4133 A)**

3 Februari: De Finsche minister-president Ryti vraagt opnieuw munitie en vliegtuigen.
De asch van den vliegtuigbouwer Anthonie Fokker in het familiegraf bijgezet.

4 Februari: De Raad van de Balkan-Entente besluit het Balkanpact voor een nieuwe periode van zeven jaar te verlengen. **(Pag. 4121 C)**

5 Februari: Gandhi heeft een onderhoud met den Britschen onderkoning over de constitutioneele toekomst van Britsch-Indië. **(Pag. 4125)**
De opperbevelhebber van land- en zeemacht, generaal I. H. Reynders, neemt ontslag wegens verschil van inzicht met de regeering ten aanzien van vraagstukken van technisch-militairen aard; generaal H. G. Winkelman volgt hem op. **(Pag. 4122 G)**

6 Februari: Negen van de 21 gearresteerde Duitschers van het Japansche schip „Asama Maru" zullen door de Engelschen in vrijheid worden gesteld. **(Pag. 4132 A)**
De Nederlandsche regeering heeft besloten tot het bevorderen van den bouw van drie slagkruisers. **(Pag. 4128 A)**

8 Februari: De Britsche minister-president verklaart in het Lagerhuis, dat verdere hulp naar Finland onderweg is. **(Pag. 4130)**
Een 4% leening van 300 millioen gulden zal worden uitgegeven; de rente is 1% hooger dan die van de gedwongen leening, welke bij niet voldoende inteekening zal volgen. **(Pag. 4125 B)**
De besprekingen, in het Vredespaleis te Den Haag, van het organisatie-comité voor de coördinatie van internationale economische en sociale vraagstukken, worden gesloten. **(Pag. 4126 A)**

9 Februari: De Amerikaansche regeering begint informeele diplomatieke besprekingen met de regeeringen der neutrale landen, welke betrekking hebben op de wijze van organisatie der wereld na het sluiten van den vrede.
President Roosevelt zal den onderstaatssecretaris van Buitenlandsche Zaken, Sumner Welles, naar Europa zenden om zich op de hoogte te stellen van de toestanden in Italië, Frankrijk, Engeland en Duitschland. **(Pag. 4131 C)**

10 Februari: De Japansche regeering geeft uiting aan haar bereidheid tot het sluiten van een non-agressie verdrag met de Nederlandsche regeering ten aanzien van Ned.-Indië, indien de Nederlandsche regeering dit zou wenschen. **(Pag. 4132 A)**

11 Februari: De Russen dringen voor de eerste maal op enkele punten de Finsche Mannerheim-linie binnen. **(Pag. 4136 A)**

12 Februari: Troepen uit Nieuw-Zeeland en Australië in het Nabije Oosten aangekomen.
Duitschland en Rusland teekenen een nieuwe economische overeenkomst. **(Pag. 4132)**
Japan zegt het met Nederland gesloten arbitrage- en conciliatieverdrag op. **(Pag. 4132 A)**

13 Februari: De laagste temperatuur, welke ooit in ons land is waargenomen, 24° C. onder nul, wordt te Eelde geregistreerd. **(Pag. 4120 A)**

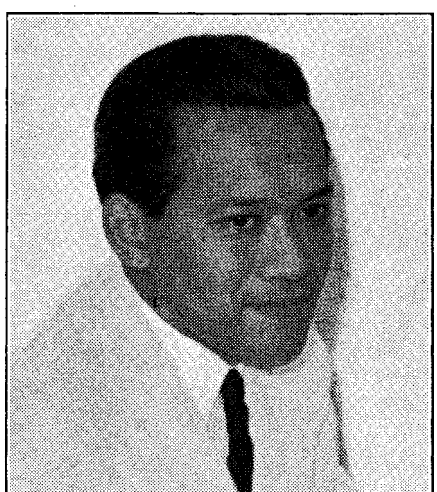
14 Februari: De Japansche minister Arita verklaart, dat de hangende kwesties tusschen Japan en de Ver. Staten sinds het uitbreken van den oorlog in China ongeveer 230 bedragen. **(Pag. 4145 C)**

15 Februari: Het Bulgaarsche kabinet treedt af. **(Pag. 4134 A)** (Red. K. H. A.)
(Vor. Recap. v. 23—31 Jan. 1940, 4166)

A. THEE. — Restrictie. - Voor het jaar aanvangende op 1 April onveranderd. —
Het internationale thee-comité deelt mede, dat het uitvoer-percentage in het jaar op 1 April aanvangende, onveranderd 95% van de standaard-hoeveelheid zal bedragen.
(Op 5 October 1939 werd het percentage verhoogd van 90% tot 95%. Dit laatste was het hoogste sedert de restrictie zeven jaar geleden in werking trad.)
(Telex-A. N. P.) **(Vor. ber. Restrictieverh. 3720 A)**

B. NEDERL. OOST-INDIE. — De verheffing van den Sultan van Djocjacarta. —
Op 18 Maart '40 is Goesti Raden Mas Djorodatoen in het huis van den Gouverneur op plechtige wijze verheven, eerst tot Kroonprins en daarna tot Sultan van Djocjacarta.
Nadat de Gouverneur had plaatsgenomen op den troonzetel, verzocht hij den assistent-resident den aanstaanden Kroonprins voor hem te geleiden, waarna de gewestelijke secretaris in het Nederlandsch en een translateur in het Javaansch het besluit voorlazen, waarbij G. R. M. Djorodatoen werd verheven tot Pangeran Adipati Anom Hamengkoe Negoro Soedibjo Rodjopoetro Narendo Mataram, hetgeen vervolgens door den Gouverneur werd bevestigd.

Verheffing tot Sultan. — De Kroonprins begaf zich vervolgens naar den voor hem bestemden zetel, waarna hij opnieuw werd voorgeleid en in het Nederlandsch en in het Javaansch werd voorgelezen het Gouvernementsbesluit, waarbij de Gouverneur werd gemachtigd den Kroonprins tot Sultan te verheffen, indien deze zich bereid had verklaard het politieke contract te teekenen.
In verband hiermede stelde de Gouverneur den Kroonprins de vraag of deze daartoe bereid was, waarop de Kroonprins bevestigend antwoordde.
Vervolgens zeide de Gouverneur:
„Namens het Gouvernement van Nederlandsch-Indië verhef ik U tot Sultan van Djocjacarta onder den naam van Hamengkoe Boewono Senopati Ingalogo Ngabdoerachman Sajidin Panotogomo Kalifatoellah de IXe."
Nadat hij de gelukwenschen in ontvangst had genomen, nam de Sultan plaats naast den Gouverneur, waarna de Kraton-troepen drie salvo's afgaven, gevolgd door 13 saluut-schoten van het fort Vredeburg.

De nieuwe Sultan van Djocjacarta, Hamengkoe Boewono IX.

Vervolgens sprak de Gouverneur den nieuwen Sultan toe, waarbij hij hem de zware verantwoordelijke taak voorhield, waarvoor hij op jeugdigen leeftijd wordt gesteld.
Hierop speldde de Gouverneur den Sultan de vorstelijke ster op, een erfstuk van de voorvaderen van den Vorst.

Rede van den jongen Sultan. — De Sultan hield vervolgens een antwoord-rede, waarin hij de regeering dankte voor het in hem gestelde vertrouwen en voor

het begrip dat zij getoond heeft voor de moeilijkheden waarvoor de Vorst stond.
De Sultan verklaarde verder:
„Al heb ik een uitgesproken Westersche opvoeding gehad, ik ben en blijf in de allereerste plaats Javaan. Zoo zal de adat, indien deze niet remmend werkt op de ontwikkeling, een voorname plaats blijven innemen in den traditierijken Kraton."
Daarna werden condities ingesteld op H.M. de Koningin, den Gouverneur-Generaal, den Sultan, den Gouverneur van Djocjakarta en ten slotte op den bloei en de welvaart van het rijk Djocjakarta. De hoofdpenghoeloe sprak een gebed uit, waarna de pangerans, de Rijksbestuurder en de Regenten soengkem aan den Vorst brachten.

Eed van trouw. — De Gouverneur, de Sultan en de genoodigden keerden hierop terug naar de Bangsal Kentjono, waarna de Gouverneur met den Sultan en hooge ambtenaren zich naar de probojekso of het officieele verblijf van den Sultan begaven, waar het aldaar gereedliggend politiek contract werd geteekend en gecontrasigneerd. Hierop legde de nieuwe Sultan den eed van trouw en verknochtheid aan H.M. de Koningin af, waarop wederom drie salvo's werden afgegeven.
Nadat verschillende ververschingen waren aangeboden vertrokken de Gouverneur en de gasten.
De plechtigheid, welke om één uur 's middags was geëindigd, werd mede bijgewoond door generaal-majoor Ilgen, commandant van de tweede divisie, den Mangkoenegara, en namens den Soesoehoenan door Pangeran Koesoemojoedo en Mangkoeboemi.
De nieuwe Sultan van Djocjakarta is benoemd tot commandeur in de orde van Oranje Nassau en tot generaal-majoor van het Kon. Ned.-Indische leger, buiten bezwaar van den lande. (Aneta)
(Vor. ber. Overl. Sultan 4003 D)

27 MAART 1940

A. ASTRONOMIE. — Magnetische storm en beteekenis. —
Op 24 Maart hebben zich over een groot deel van de aarde sterke magnetische storingen voorgedaan, op vele plaatsen gepaard gaande met bijzonder krachtig Noorderlicht. De magnetische storingen, „stormen" genaamd, veroorzaakten ernstige belemmeringen voor het telefoon-, telegraaf- en radioverkeer. Het korte-golfverkeer tusschen Europa en Amerika moest worden gestaakt, terwijl in de Vereenigde Staten het telefoon- en telegraafverkeer over lange afstanden gedurende vijf uur moest worden onderbroken.

Wat is een magnetische storm? — Een magnetische storm is een storing van het normale magnetische veld op aarde, hetgeen zich manifesteert door een tijdelijke afwijking van de kompasnaald van den normalen stand. Het verschijnsel wordt veroorzaakt door een stroom electrische deeltjes, die door de zon zijn uitgezonden en de aarde hebben bereikt. In de hoogere luchtlagen ontstaan hierdoor lichtverschijnselen als in neon-buizen: het Noorderlicht. De stroom van electrische deeltjes is ook verantwoordelijk voor de storingen in het telefonische, telegrafische en radioverkeer. (Telex-A. N. P.)

B. NEDERLAND. — Onderwijs. - Geneeskunde. - Inaugureele rede van prof. dr. E. Huizinga over „Modern specialisme". —
Dr. E. Huizinga, nieuw benoemd hoogleeraar in de faculteit der geneeskunde aan de Rijksuniversiteit te Groningen, heeft op 12 Februari zijn ambt aanvaard met het uitspreken van een rede in de aula der universiteit over: „Modern specialisme".
Hier volgt een korte samenvatting:

Door de groote ontwikkeling van wetenschap en techniek was het noodig dat de arbeid, die binnen dit terrein werd verricht, werd gespecialiseerd. Ieder wetenschappelijk mensch en technicus beheerscht nu nog slechts een klein onderdeel en is dus een specialist. Aan dezen ontwikkelingsgang, die onvermijdelijk was, zijn groote bezwaren verbonden. Niemand heeft deze wel zoo scherp beschreven als de Spaansche philosoof Ortega y Gasset in zijn bekende boek „De opstand der Horden". Spreker was er echter van overtuigd, dat Ortega zich te kras heeft uitgelaten over de geestesgesteldheid van den specialist. Het oordeel, dat deze binnenkort door een gebrek aan algemeen inzicht niet verder zou kunnen gaan, lijkt zeker aanvechtbaar. Op grond van de ontwikkeling van de keel-neus-oorheelkunde in de laatste tientallen jaren betoogde spreker, dat in dit opzicht de toekomst met vertrouwen kan worden tegemoetgezien. Hij besprak deze ontwikkeling vervolgens in het kort, waarbij hij vooral den nadruk legde op de beide volgende punten:
De groei van dit specialisme is niet zoodanig geweest, dat dit tot een steeds verdere splitsing aanleiding heeft gegeven, waardoor specialisten met een steeds beperkter arbeidsveld zouden worden gevormd. Dit is in tegendeel steeds grooter geworden, niet alleen het klinische gedeelte, maar ook het werk in het laboratorium, daar de physiologie en de anatomie van de betrokken organen steeds meer, ook door den keel-, neus- en oorarts worden bestudeerd. Maar we zien niet alleen een uitbreiding in de breedte, maar ook in de diepte. De resultaten der behandeling zijn in veel opzichten belangrijk verbeterd en onze theoretische kennis is zeer toegenomen, aldus zeide spr. Een duidelijk voorbeeld is de behandeling van de vreemde voorwerpen in den dieperen spijs- en luchtweg. Dank zij de directe bezichtiging, de endoscopie, is hier een groote verandering gekomen. Terwijl bij de patiënten met een vreemd voorwerp in den luchtweg vroeger 33 tot 55% overleden, zijn in den laatsten tijd gelukkig hier bijna geen sterfgevallen te betreuren. Deze endoscopie is ook van veel belang bij tal van long-aandoeningen. Op dit gebied is een groote vooruitgang tot stand gekomen door een harmonische samenwerking van verschillende specialisten. Dit is ook zoo duidelijk bij het onderzoek van het evenwichtsorgaan, hetgeen een groote uitbreiding heeft gegeven aan de oorheelkunde.
Deze samenwerking tusschen de specialisten is in den laatsten tijd sterk toegenomen. Hierin ligt ook het natuurlijke verweer tegen het beperkte weten. In de geneeskunde is het ondenkbaar, dat een specialist „geheel onkundig kan zijn van alles wat niet binnen zijn speciaal terrein valt". Door de samenwerking, ook met physici en chemici kan de specialist op de hoogte blijven van de groote lijnen der ontwikkeling van veel dingen ook buiten zijn vak. Spr. gaf een aantal voorbeelden van deze samenwerking. Zoo is in de acoustiek de medewerking van den physicus onontbeerlijk geworden. In het ziekenhuis pleegt de keel-, neus- en oorarts bijna dagelijks overleg met vrijwel alle specialisten. (Nieuwe Rotterd. Courant)
(V. b. Geneeskunde 3527 A; Inaugur. Redev. 4175 C)

OORLOG 1939-'40. —
ENGELAND. — Hore Belisha afgetreden als fractievoorzitter. —
Hore Belisha, de gewezen minister van Oorlog, is afgetreden als voorzitter van de liberale nationale partij in het Lagerhuis. **(V. b. Hore Belisha 4097)**

Engelands arbeiders en de oorlog. - Resolutie der cooperaties. —
De conferentie van de met Labour gelieerde coöperatieve partij te Londen heeft op 23 Maart '40 met 3.935.000 tegen 1.169.000 stemmen een resolutie aangenomen, waarin de vredespolitiek van de partij wordt goedgekeurd. In de verklaring omtrent de politiek der partij wordt er op gewezen, dat de coöperatieve beweging, in de hoop, een duurzamen vrede te verzekeren, den oorlog steunde. De verklaring vervolgt, dat de coöperatieve beweging op haar hoede moet zijn tegen invloeden om een einde te maken aan den oorlog en een vrede „op te lappen", die niet duurzaam zou zijn.
Voorts heeft het hoofdbestuur van de onafhankelijke Labour-partij een voorstel voor een onmiddellijken wapenstilstand en een internationale conferentie met een groote meerderheid verworpen.
Het district Essex van de nationale organisatie van spoorwegpersoneel heeft een resolutie aangenomen, waarin de huidige oorlog als imperialistisch wordt veroordeeld. In de resolutie wordt een onmiddellijke staking der vijandelijkheden verzocht.
(Vor. ber. Labour-party 4130)

Leening aan Spanje. —
Engeland zal de Spaansche regeering een bedrag van ten hoogste twee millioen pond sterling leenen tegen een rente van 4½%, terug te betalen in 20 halfjaarlijksche termijnen.
(Vor. ber. Handelsverdrag met Spanje 4177)

Protesten van Denemarken en Noorwegen in zake de scheepvaart, te Londen en Berlijn. —
De Deensche gezanten te Londen en Berlijn hebben op 11 Maart instructies ontvangen zich tot de betrokken regeeringen te wenden met het verzoek, „onderhandelingen met een Deensche delegatie te openen, ten einde middelen te vinden, die een einde maken aan de rampen, waardoor de Deensche scheepvaart door den huidigen vorm van de oorlogvoering ter zee getroffen wordt". Men verwacht, dat deze onderhandelingen binnenkort beginnen en zij zullen zooveel mogelijk bespoedigd worden.
Ook de Noorsche gezanten te Londen en Berlijn hebben soortgelijke instructies ontvangen.
(Vor. ber. Verl. Wereldkoopvaardij 4157)

Actie in de Noordsche wateren. —
Uit Deensche, Noorsche en Zweedsche bronnen wordt vernomen, dat Engelsche vlooteenheden zeer actief zijn in het Skagerak, blijkbaar met het doel te verhinderen, dat Scandinaafsche ijzer- en ertsvoorraden Duitsche havens zullen bereiken. Het tot zinken brengen van Duitsche koopvaarders en het bevel, dat andere Duitsche schepen hebben gekregen om naar hun havens terug te keeren, wijst erop, dat de Engelsche campagne in vollen gang is.

Opperste Oorlogsraad te Londen. - Wapenstilstand noch vrede zonder voorafgaand accoord. - Algeheele twee-eenheid van Engeland en Frankrijk. —
Op de te Londen, 28 Maart, gehouden zesde bijeenkomst van den Geallieerden Oppersten Oorlogsraad is door Engeland en Frankrijk de volgende verklaring goedgekeurd:
1. De regeering der Fransche republiek en de regeering van het Vereenigd Koninkrijk en Noord-Ierland verplichten zich wederkeerig, gedurende den tegenwoordigen oorlog niet over een wapenstilstand of een vredesverdrag te onderhandelen en geen wapenstilstand of vredesverdrag te sluiten, tenzij bij wederzijdsch goedvinden.
2. Zij verplichten zich, geen vredesvoorwaarden te bespreken, voor zij het volledig eens zijn geworden over de voorwaarden, die noodig zijn om beiden landen een werkelijken en blijvenden waarborg voor hun veiligheid te verschaffen.
3. Ten slotte verplichten zij zich, na het sluiten van den vrede op elk terrein gemeenschappelijk te blijven handelen, zoolang dat noodig is voor de verzekering van de veiligheid van beide landen en voor het met andere landen opbouwen van een internationale orde, die de vrijheid der volken, de eerbiediging van het recht en de handhaving van den vrede in Europa waarborgt. **(Vor. ber. Engeland-Frankrijk 4167)**

BRITSCH-INDIE. — **Het Nationale Congres. - Gandhi spreekt. —**
In de op 20 Maart gehouden bijeenkomst van het Indische Nationale Congres heeft Gandhi ten tweede male verklaard, dat hij niet bereid was, de verantwoordelijkheid voor het ontketenen van een campagne van „burgerlijke ongehoorzaamheid" te aanvaarden, voordat aan de door hem gestelde voorwaarden was voldaan. Als het congres geen vertrouwen in zijn methoden stelde, kon het, naar Gandhi zei, een anderen leider nemen.
Pandit Jawaharlai Nehroe diende een resolutie in, welke den eisch van het congres in zake volledige onafhankelijkheid voor Indië herhaalt en verklaart, dat de vrijheid van Indië niet kan bestaan binnen het kader van het Britsche Imperialisme. De resolutie werd met een overweldigende meerderheid aangenomen. Slechts zestien afgevaardigden stemden tegen.
(Vor. ber. Congrespartij 4036; Gandhi 4056)

Mohammedaansche Bond wil autonome staten. - Anti-Hindoesche stemming. —
Op de 27ste jaarlijksche bijeenkomst van den Mohammedaanschen bond (22 Maart) heeft de president, Jinnah, een rede gehouden, waarin hij pleitte voor verdeeling van Indië in „autonome nationale staten". Hij zeide ook, dat een verdwijnen van het Britsche bestuur tot een chaos in Britsch-Indië zou leiden.
De idee is bij de Mohammedanen opgekomen, minder omdat zij pro-Engelsch zijn, dan wel anti-Hindoesch, en omdat de politiek van de Congrespartij wordt gewantrouwd. De Mohammedanen zijn zoo bevreesd geworden, dat de actie van de Congrespartij, volgens welke Indië onafhankelijk moet worden van Engeland, er op uit zal loopen, dat de Hindoes in het land oppermachtig zullen worden, zoodat zelfs het herstel van de provinciale regeeringen (waarvan, zooals bekend, de Hindoesche ministers hun ambt hebben neergelegd) moeilijkheden zal opleveren. De Mohammedaansche idee van afzonderlijke Mohammedaansche en Hindoesche staten is tot nu toe practisch niet uitvoerbaar geacht, maar het is duidelijk, dat de houding van de Mohammedanen, zooals die te Lahore tot uiting is gekomen, een rechtstreeksche ontkenning beteekent van de voorstelling van de congrespartij, dat Indië een vereenigde natie vormt.

FRANKRIJK. — **Radiorede van minister-president Paul Reynaud. - „Oorlogvoeren op elk gebied". —**
Paul Reynaud, de minister-president en minister van Buitenlandsche Zaken, heeft voor de microfoon op 26 Maart een rede gehouden. Reynaud zeide o.a., dat hij bij de samenstelling slechts heeft gedacht aan een zoo krachtig mogelijke regeering. Uit de regeering is een kernkabinet van negen leden gevormd, voldoende voor beraadslagingen en niet te veel om te kunnen handelen.
Thans wordt door den heer Hitler alles in het werk gesteld, aldus vervolgde Reynaud, om de economische onafhankelijkheid der Balkanstaten aan te tasten.
Dicht onder onze oogen tracht hij met alle middelen in een groot gedeelte van Europa de hegemonie van het Duitsche rijk te vestigen.
De plicht der regeering is duidelijk: Oorlog voeren, hem voeren op elk gebied.
De gezamenlijke hulpbronnen der beide grootste wereldrijken zullen de overwinning waarborgen, mits zij deze volkomen willen en weten in te zetten.
(Vor. ber. Reynaud 4178)

DUITSCHLAND. — **Koers van Reismark verlaagd.**
Met ingang van 15 Maart is de Reismark samengesteld uit 95 Mark van het Reiseverkehr-Sonderkonto en slechts 5 clearingmarken. Tot dusver werd de Reismark opgebouwd o.a. door toevoeging van 20 clearingmarken op elke 80 Mark van het Reiseverkehr-Sonderkonto.
Als gevolg van deze wijziging van het mengpercentage, zal de koers van de Reismark belangrijk dalen. Met ingang van 15 Maart bedraagt de koers van Reismarken 32, tegen 39 op 14 Maart.

Brief van Fritz Thyssen in het „Argentinischer Tageblatt". —
Het Duitsche republikeinsche orgaan „Argentinischer Tageblatt" te Buenos Aires publiceert een brief van den Duitschen industrieel Fritz Thyssen, die onlangs uit het Derde Rijk naar Zwitserland is uitgeweken. Thyssen schrijft o.a.:
Hitler miskent alle objectieve en subjectieve waarheden. Met ons waren alle militaire leiders overtuigd, dat een nieuwe oorlog tegen de geallieerden van 1914 een misdaad en een dwaasheid zou zijn. Geen enkel gevaar bedreigde het rijk.
Er is geen woord waar van al hetgeen Hitler ons wil doen gelooven. Alle leugens over Oostenrijk, Tsjecho-Slowakije, Polen, Frankrijk, Groot-Brittannië en de Vereenigde Staten hebben dezelfde waarde als die, welke hij uitspreekt over de rechtvaardigheid van den oorlog, de waarde van zijn bondgenootschap met Stalin en zijn liefde voor Mussolini.
Wij wenschen geen dictatuur meer, noch van een partij, noch van het leger, noch van één enkelen man, noch van de geüniformeerde jeugd. Kracht mag niet de vreugde vervangen.
Nimmer meer pogroms, noch concentratiekampen, noch kwellingen, geen professoren meer, die met elke misdaad tegen den Europeeschen geest en de christelijke beschaving instemmen en vooral nimmer meer een bondgenootschap met het bolsjewisme.
Wij willen daartegenover een federatief Duitschland, ingericht als Zwitserland, wij willen de ontwapening van Europa, zonder gedachte aan wraak of overwinning.
Na te hebben verklaard, dat zijn vertrouwen in de legerleiding dood is en dat de aanval op Finland een eeuwigen haat jegens

den Russischen bondgenoot heeft verwekt, besluit Thyssen zijn verklaring met de woorden: De twee partijen bezitten gelijke technische hulpmiddelen, maar de grondstoffenvoorziening is niet gelijk. Duitschland verliest dus den oorlog.
Thyssen noodigt de arbeiders uit zich te vereenigen tegen Hitler, den vijand van Duitschland, ten einde den ondergang van dat land te voorkomen." **(Vor. ber. Fritz Thyssen 4138)**

Duitsche jeugd en partij-organisatie. —
Voortaan zullen alle jongens en meisjes van hun tiende jaar af, verplicht zijn zich bij de groote jeugdorganisatie, de Hitler-jeugd, aan te sluiten. Tot nu toe was het lidmaatschap vrijwillig.
(Telex-A. N. P. - Agence Belga - D. N. B.)

28 MAART 1940

A. SOVJET-RUSLAND. — Soerits, de Russische zaakgelastigde in Frankrijk, geen „persona grata" meer; teruggeroepen. —
Op 19 Maart heeft de Fransche zaakgelastigde te Moskou, Payart, den volkscommissaris voor Buitenlandsche Zaken, Molotof, medegedeeld, dat de Fransche regeering het telegram, dat door den ambassadeur van de Sovjet-Unie te Parijs, Soerits, is onderteekend en aangeboden ter overzending naar Stalin te Moskou ter gelegenheid van het sluiten van den vrede tusschen de Sovjet-Unie en Finland, beschouwt als een zich mengen in het binnenlandsch politieke leven van Frankrijk door den ambassadeur.
Overeenkomstig de verklaring van Soerits acht de Fransche regeering zekere uitdrukkingen in het telegram, n.l.: „Dank zij de wijsheid van de Sovjetregeering en ons dappere Roode Leger, hebben de plannen van de Britsch-Fransche oorlogshitsers, die gepoogd hebben de oorlogsfakkel in Noordoost-Europa te ontsteken, schipbreuk geleden". De woorden „plannen van de Britsch-Fransche oorlogshitsers" zijn in de bijgevoegde copie van het telegram onderstreept. Ook de zinsnede: „de Sovjet-Unie blijft een onwrikbaar bolwerk waartegen de duistere plannen van de vijanden van het socialisme en van het werkende volk ook in de toekomst te pletter zullen slaan" was in het telegram onderstreept.
De Fransche regeering verklaart, dat door dit telegram, dat door den censor is tegengehouden, Soerits niet langer zal worden beschouwd als „persona grata" door de Fransche regeering en geeft het verlangen te kennen, dat Soerits door de regeering van de Sovjet-Unie teruggeroepen zal worden.
In verband hiermede heeft de Russische assistent-volkscommissaris voor Buitenlandsche Zaken op 26 Maart Payart het volgende antwoord van de Sovjet-Unie overhandigd:
„1. De regeering van de Sovjet-Unie acht geen redelijke gronden aanwezig voor de Fransche regeering om Soerits niet langer als „persona grata" te beschouwen, wegens het telegram, dat door Soerits is onderteekend en aangeboden voor doorzending naar Moskou, in welk telegram zelfs geen melding is gemaakt van de Fransche regeering.
2. Aangezien evenwel de Fransche regeering formeel de kwestie stelt ten aanzien van Soerits, deelt de regeering van de Sovjet-Unie mede, dat Soerits is ontheven van zijn plichten als ambassadeur van de Sovjet-Unie in Frankrijk." (Tass Agency)

B. FINLAND. — Nieuw Kabinet-Ryti gevormd. —
Op 27 Maart is officieel bekend gemaakt, dat de Finsche regeering is gereformeerd.
Risto Ryti blijft minister-president.
De andere ministers zijn:
Professor Rolf Johan Qvitting: Buitenl. Zaken.
Oskari Lehtonen: Justitie.
Ernst von Born: Binnenlandsche Zaken.
Generaal-majoor Rudolf Walden: Landsverdediging.
Mauno Pekkala: Financiën.
Ds. Antti Kukkonen: Onderwijs.
Pekka Hiekkinen en Juho Koivisto: beiden Landbouw.
Vaino Veikko Salovaara: Verkeer.
Karl Erik Ekholm: Openbare Werken.
Vaino Aleksanteri Kotilainen: Handel en Nijverheid.
Karl August Fagerholm: Sociale Zaken.
Tanner: Openbare Gezondheid.
De minister van Justitie behoort tot de Union-partij, die van Binnenl. Zaken tot de Zweedsche partij. De minister van Landbouw is agrariër. De ministers van Financiën, Verkeerswezen, Sociale Zaken en Openbare Gezondheid zijn Sociaal-Democraten, terwijl de overige leden van het kabinet zich reeds uit de partijpolitiek hadden teruggetrokken of nimmer daaraan hebben deelgenomen.
Generaal Walden is een oude vriend van Mannerheim, hij was lid van de delegatie, die te Moskou over het vredesverdrag heeft onderhandeld.
De nieuwe minister van Buitenlandsche Zaken is hoogleeraar in de oceanographie. (Telex-A. N. P.)
(Vor. ber. Kabinet-Ryti 4040 A)

C. ROEMENIE. — Duitsch-Roemeensche besprekingen verloopen normaal. —
De buitenlandsche pers te Boekarest werd officieel medegedeeld, dat de handelsbesprekingen tusschen de Duitsche handelsdelegatie te Boekarest en de Roemeensche regeering een normaal verloop hebben. Van een ultimatum, hetwelk Duitschland aan Roemenië zou hebben gezonden, is geen sprake. (Ag. Belga)
(Vor. ber. Roemenië—Groot-Duitschl. 4074 A)

D. HONGARIJE. — Bezoek van premier Teleki aan Rome. - Communiqué. —
De Hongaarsche premier Teleki heeft op 25 en 26 Maart een langdurig onderhoud gehad met Ciano, den Italiaanschen minister van Buitenlandsche Zaken en Mussolini te Rome. Na afloop van het bezoek is een officieel communiqué uitgegeven, waarin wordt gezegd:

„Tijdens het hartelijke gesprek tusschen den Duce en den Hongaarschen premier Teleki is een voorstel naar voren gekomen, later op elk gebied de samenwerking te verdiepen tusschen de beide landen op de basis van het vriendschapsverdrag, dat eerlang dertien jaar zal bestaan en door de gebeurtenissen werd gewaarmerkt. Deze vriendschap past volkomen bij de thans tusschen Duitschland en Italië, en Duitschland en Hongarije bestaande betrekkingen, evenals bij die, welke bestaan tusschen Italië en Joego-Slavië.
De beide regeeringen zijn vastbesloten, vooral onder de tegenwoordige omstandigheden haar acties te coordineeren om den vrede in het Donaubekken en op den Balkan te bewaren." (Stefani)
(Vor. ber. Teleki 4174 E)

E. DENEMARKEN. — Rede van premier Stauning. - Nood der neutrale landen. - Heffing van 10% op importartikelen. —
Bij de opening van de vergadering van het Folketing heeft minister-president Stauning op 26 Maart een rede gehouden, waarin hij o.a. zeide: Wij komen bijeen in een sfeer van groote zorgen. Een aantal Deensche schepen is gezonken of tot zinken gebracht, een groot aantal Deensche zeelieden heeft het leven verloren, terwijl het zijn beroep uitoefende op wettige wijze en zonder zich op eenige wijze in den oorlog te mengen. Wij geven uiting aan onze bewondering vóór en onze dankbaarheid jegens deze zeelieden.
De oorlogstoestand heeft het land groote verliezen veroorzaakt: wij staan voor economische moeilijkheden van zeer aanzienlijken omvang. Wij hebben getracht een gezonde politiek te voeren en groote schommelingen en inflatie te vermijden. De prijsontwikkeling is ongunstig: de invoergoederen zijn met 60% gestegen, de uitvoergoederen, vooral de landbouwproducten, slechts met 15%, waarbij de omvang is gedaald. De prijsstijging bij de invoerproducten wordt grootendeels veroorzaakt door de stijging der vrachten en die stijging zal aanhouden, wanneer schepen en bemanningen op zee blijven.
Stauning besprak vervolgens den financieelen toestand en zeide: Wij moeten streven naar evenwicht van de begrooting en daartoe dient het ontwerp, dat heden is ingediend. Onze politiek blijft tegen inflatie gericht. Wij hebben ons verzet tegen een daling van de kroon, welke tot ongelukken zou leiden.

Heffing van 10% op importartikelen. — De minister van Financiën heeft een voorstel ingediend tot invoering van een heffing van 10% op import-artikelen. Hiervan zouden zijn uitgezonderd de goederen, waarvoor in de bestaande handelsverdragen tarieven zijn vastgesteld zooals steenkool, cokes en ruw ijzer, benevens goederen, die voor den landbouw van belang zijn, zooals graan, voedermiddelen, meststoffen, landbouwmachines en werktuigen. Bovendien zouden uitgezonderd zijn ruwe metalen, vloeibare brandstoffen en verscheidene voor de bouwindustrie belangrijke artikelen. De opbrengst wordt geraamd op 20 millioen. Verder is een voorstel ingediend tot heffing van een omzetbelasting, waarvan de opbrengst wordt geraamd op 30 millioen kronen. De tabaksbelasting en de belasting op geestrijke dranken zouden worden verhoogd, waardoor 9 en 7 millioen meer zou worden geïnd. Voorloopig zouden deze maatregelen gelden tot October 1940. (Nieuwe Rotterd. Courant)
(Vor. ber. Stauning 3623 A)

29 MAART 1940

A. **NEDERLAND EN DE OORLOG 1939-'40. — Nederlandsche Roode Kruis ambulance naar Finland.**
Op 21 Maart zijn de leden van de Nederlandsche Roode Kruis ambulance naar hun standplaats te Vierumaeki in Finland vertrokken. H.K.H. Prinses Juliana nam persoonlijk van de leden der ambulance afscheid. **(Vor. ber. Finsche Roode Kruis 4174 A)**

Handelsbesprekingen met Engeland. - Overeenkomst geparafeerd. —
Het Engelsche ministerie voor den economischen oorlog deelt mede:
De besprekingen tusschen Britsche en Nederlandsche vertegenwoordigers te Londen gevoerd over handelskwesties, voortvloeiende uit den oorlogstoestand, zijn thans met succes bekroond: op 21 Maart is een overeenkomst geparafeerd. Er is een gemengde commissie ingesteld, die te Londen of te Den Haag zal bijeenkomen ter bespreking van alle vraagstukken, die bij de nakoming der overeenkomst kunnen rijzen.

Tweede Kamer. - Crediet van ƒ 5 millioen voor evacuatie. —
Ten einde de voorbereiding van de evacuatie van bepaalde gebieden te voltooien, heeft de regeering op 29 Maart een wetsontwerp bij de Tweede Kamer ingediend, waarbij ten behoeve van het departement van Binnenlandsche Zaken een crediet van ƒ 5 millioen wordt aangevraagd, waaronder is begrepen ƒ 400.000 voor de aanschaffing en distributie van gasmaskers ten behoeve van particulieren.
(V. b. Voorzorgsmaatr. Evacuatie 3945 C en 4171)

Britsch vliegtuig neergeschoten bij Rotterdam. - Eén doode. —
De Regeeringspersdienst meldt op 28 Maart:
Hedenochtend vroeg is een Britsche bommenwerper, welke zich in Westelijke richting over ons land bewoog, boven Pernis bij Rotterdam door het vuur van een Nederlandschen jager getroffen. Het toestel is in de nabijheid van Pernis geland. Vier der inzittenden verlieten het toestel. Een hunner is licht gewond. Een vijfde inzittende is, naar later bleek, uit het toestel gesprongen en dood gevallen. Het toestel is verbrand. De overlevenden worden geïnterneerd.
(Vor. ber. Nederland en de Oorlog 4174 A)

B. **SOVJET-RUSLAND. — Buitenlandsche politiek. - Handhaving der neutraliteit. - Bessarabië. - Zweden. - Noorwegen. - Geallieerden. - Italië. - Finland. - Finsche verliezen. - Japan. —**
In zijn „rapport over de buitenlandsche politiek der Sovjet-Unie", op 29 Maart uitgebracht aan den Oppersten Raad der Unie, heeft de Sovjet-premier en Volkscommissaris van Buitenlandsche Zaken, Molotof, o.a. het volgende gezegd:

1. De Sovjet-Unie handhaaft haar neutraliteit en onthoudt zich van deelneming aan den oorlog in Europa.

2. Wat Roemenië betreft, met dat land bestaat geen non-agressie-pact, omdat de controverse over Bessarabië niet op bevredigende wijze geregeld is.
De Sovjet-Unie is echter niet voornemens Bessarabië door een oorlog terug te krijgen.

3. Pogingen om, onder voorwendsel van een defensief verbond, het vredesverdrag met Finland te schenden, zijn gericht tegen de Sovjet-Unie en zouden van de zijde van Zweden en Noorwegen de beëindiging van hun neutraliteitspolitiek beteekenen, waaruit de Sovjet-Unie begrijpelijke conclusies zou trekken.

4. De Sovjet-Unie wil haar verplichtingen, voortspruitend uit de non-agressie-pacten met Turkije en Iran, nakomen. Zij zal waakzaam zijn tegen alle pogingen om het leger van generaal Weygand te gebruiken voor doeleinden, die tegen de Unie gericht zijn. Spelen met vuur is ook gevaarlijk voor hen, die zich als werktuigen laten gebruiken.

In het verloop van zijn rede richtte Molotof zich herhaalde malen in scherpe bewoordingen tegen de politiek van Engeland en Frankrijk, welke hij er van beschuldigde de Sovjet-Unie voor hun doeleinden te willen gebruiken. Hij legde er den nadruk op, „dat de Unie nimmer een werktuig van vreemde politiek geweest is of zal zijn en steeds haar eigen politiek zal voeren".
Ook over Italië uitte hij zich eenige malen in onwelwillende bewoordingen.
Over de verliezen in den oorlog met Finland deelde hij mede, dat 48.745 man van het Roode Leger zijn gesneuveld en 158.863 gewond. Hij raamde het aantal dooden aan Finsche zijde op minstens 60.000 en dat der gewonden op 250.000.
De volksregeering van Kuusinen, zoo verklaarde Molotof, ging accoord met de vredesonderhandelingen en ontbond zich na het sluiten van het Verdrag van Moskou.
De Sovjet-premier onderstreepte, dat Moskou Finland niet alleen als een Oostzee-staat, maar ook als een Noordschen staat beschouwt, hetgeen blijkt uit het feit, dat men den Finnen den uitgang naar den Atlantischen Oceaan heeft laten behouden.
Japan moet er zich van bewust zijn, dat de Sovjet-Unie geen enkele schending harer belangen zal dulden. Slechts indien dit wordt begrepen, kunnen onze betrekkingen met Japan op bevredigende wijze tot ontwikkeling komen. (Telex-A. N. P.)
(Vor. ber. Molotof 4007 C)

30 MAART 1940

C. **NEDERL. OOST-INDIE EN DE OORLOG 1939-'40. H. C. Zentgraaff overleden. —**
Op 22 Maart is, 65 jaar oud, te Bandoeng overleden de heer H. C. Zentgraaff, directeur-hoofdredacteur van het dagblad „De Java-bode".
De journalist Zentgraaff is in de laatste tien jaren de markantste figuur in de Indische journalistiek geweest. Voornamelijk omdat alle phasen en onderdeelen van de Indische samenleving zijn onverdeelde aandacht hadden. Het kon onbarmhartige critiek beteekenen, maar ook hulde en lof; zoowel critiek als lof waren scherp uitgebeiteld, steeds goed gevormd en bijna altijd sterk van constructie.
Zoo heeft hij zijn stempel gedrukt op het „Soerabajasch Handelsblad", waarvan hij journalistiek leider was van 1925 tot 1932 en op de „Javabode" die hij tot zijn dood heeft gediend.
Zentgraaff beschikte over een scherpe pen. Maar ook over een bewonderenswaardige kennis van den Indischen Archipel, over een helder inzicht en een geweldige werkkracht.

Slagkruisersplan bij den Volksraad ingediend. - Totaal-bedrag ƒ 283.200.000. —
Bij den Volksraad is op 30 Maart ingediend het ontwerp tot versterking van de maritieme verdediging van Nederlandsch-Indië (het z.g. slagkruisersplan). Het plan omvat, behalve den aanbouw van 3 slagkruisers ter grootte van ± 27.000 tons, de aanschaffing van 1 tankboot en 12 motorbooten-onderzeebootjagers, elk van ongeveer 100 tons met een snelheid van 34 knoopen, de inrichting van twee aan te bouwen schepen der gouvernementsmarine tot mijnenlegger, de aanschaffing van twaalf groote zeeverkenners (vliegbooten), den bouw van een droogdok van 40.000 tons, de kosten van aanmaak van mijnen, dieptebommen en de kosten voor de verdediging van Soerabaja.
Het totaal-bedrag, dat hiermede is gemoeid, bedraagt ƒ 283.200.000 (waarvan ƒ 213.000.000 alleen voor den bouw van de slagkruisers). (Aneta)
(Vor. ber. Slagkruisers 4152 A; Ned.-Indië en de Oorlog 4175 A)

A. De glorietijd van de Oost-Indische Compagnie. - Herdenkingsrede van den minister van Koloniën, Ch. J. I. M. Welter. —

Den twintigsten Maart van het jaar Onzes Heeren, 1602, werd krachtens octrooi van de Staten-Generaal der Vereenigde Nederlanden opgericht een rechtspersoon, we zouden nu zeggen een N.V., die naar de zede van die dagen den plechtstatigen naam kreeg van de Vereenigde Nederlandsche geoctroyeerde Oost-Indische Compagnie.

Op den vooravond van dezen voor de geschiedenis van ons land en van ons volk zoo gewichtigen datum heeft de minister van Koloniën, de heer Ch. J. I. M. Welter, in een radio-rede de stichting herdacht. Spr. ging na hoe de wijsheid en het inzicht onzer voorvaderen hen 338 jaar geleden een eind deden maken aan den ongeordenden toestand, waarbij een aantal kleine compagnieën de vaart en den handel op Indië ondernamen en daarbij elkander beconcurreerden en bestreden. Vooral de beroemde raadspensionaris van Holland, Johan van Oldenbarnevelt, heeft er krachtig toe medegewerkt. En binnen enkele tientallen jaren volgde een ontwikkeling van de Oost-Indische Compagnie, die eigenlijk wonderbaarlijk is.

Men denke zich in: een aantal kooplieden, die zich aaneensloten om handel te drijven, en dat daaruit in den loop van nog geen eeuw een staatsmacht ontstond, die vloten van koopvaardij- en oorlogsschepen uitrustte en die de Nederlandsche vlag plantte in het grootste deel van het Verre Oosten.

De Compagnie ontwikkelde zich tot een staatsmacht, welke voortaan eerbiedig werd aangeduid als de „Edele Compagnie" en haar beroemd wapenschild, de V met de letters O en C in de beenen van de V, verbreidde zich niet alleen over Java en de Molukken, maar over het schiereiland Malakka, Siam, de Oost- en Westkust van Voor-Indië, Ceylon, tot aan Kaap de Goede Hoop in het Westen en tot Formosa in het Oosten.

NEDERL. OOST-INDIË

En nu moet ge bedenken, zeide minister Welter, dat dit geduchte, machtige lichaam, dat in het gansche Oosten eerbied verspreidde voor zijn naam zijn oorsprong vond in een klein land met nog geen 1½ millioen zielen.

Hoe is dit mogelijk geweest, vraagt ieder zich af, die de geschiedenis van de „Edele Compagnie" eens nagaat. Ik heb dat ook gedaan en ben tot deze conclusie gekomen:

Ziet eens naar onze oude steden, met haar stille grachten en de veilige geborgenheid van bescheiden en maar zelden statige huizen. De zucht naar intimiteit en veilige geborgenheid ligt op den bodem der Nederlandsche volksziel. Maar niet alleen die, daarnaast — in wonderlijke tegenstelling — ligt de zucht tot zwerven, tot uittrekken over de wereld, ver buiten de horizonten van het kleine lage land bij de zee. En uit die klein-burgerlijke steden met haar intieme woningen, dreef een donkere drang de mannen naar buiten, naar het avontuur, naar de wijde, onbekende wereld. Het was alsof ze er naar verlangden de gaven van hoofd en hart, die de Schepper in dit kleine volk had gelegd, te ontplooien op een wijze en in een mate als in het kleine land aan de Noordzee niet mogelijk was.

Groote mannen. — En zoo vindt men in den dienst der „Edele Compagnie" een aantal mannen, die in het Verre Oosten zich ontplooiden tot groote kooplieden niet alleen, maar tevens tot staatslieden, legeraanvoerders, vlootvoogden, moedig en onversaagd tot het vermetele toe.

Dat zijn de mannen, die in 1642, op het kasteel Batavia bijeengezeten, tot de volgende conclusie kwamen, doodnuchter en als was het een doodgewone zaak: We hebben op het oogenblik schepen, kanonnen, mannen en geld; wat let ons of we slaan er de Portugeezen uit Malakka?

En hier gold niet dat oud-vaderlandsche gezegde: Lange mijlen liggen tusschen doen en zeggen, hier werd de daad dadelijk bij het woord gevoegd.

Ik moet er eerlijkheidshalve bij vertellen, aldus minister Welter, dat de machthebbers in Nederland, de heeren Zeventien, zooals ze heetten, vaak bedenkelijk het hoofd schudden over den dadendrang en de ontoombare energie hunner ondergeschikten in het Verre Oosten. Zij immers waren de mannen uit de huizen der stille grachten, niet beroerd door de weidschheid van de verschieten, die de wereld in het Oosten bood.

Lees de brieven, die Coen aan zijn meesters schreef, de brieven van een ziener, die in vlammende woorden hen trachtte wakker te schudden uit hun bedachtzame lauwheid en voorzichte burgermanswijsheid.

Coen is niet alleen de grootste der Indische landvoogden om wat hij deed, maar vooral om wat hij voorzag. Zoo als hij, kon alleen een man denken en schrijven, die de inspiratie had van het genie, de onbewuste dichterlijkheid der profeten en de ontembare wilskracht van den geboren leider.

Een beroemd drietal. — Ik zal u niet vermoeien met u veel namen te noemen van de groote dienaren der Edele Compagnie, maar ik wil een uitzondering maken voor een beroemd drietal uit de Gouden Eeuw der Vereenigde Nederlanden, die tevens was die van de Compagnie: Maetsuycker, Van Goens en Speelman. Kooplieden, zeker, maar tevens bestuurders van ver en wijd inzicht, legerbevelhebbers en vlootvoogden.

Geen standbeelden vereeuwigen hun nagedachtenis, geen Nederlandsche oorlogsschepen, droegen ooit den naam van deze grootsten onder de velen, die Nederlands macht en rijkdom vestigden; ten hoogste is een stille straat naar hen genoemd.

En daarom meen ik goed te doen, waarde hoorders, u hun namen te noemen: tracht ze te onthouden, het zijn goede, eenvoudige, Hollandsche namen: Maetsuycker, Van Goens en Speelman.

Voor een goed deel dankt Nederland aan hen zijn welvaart, zijn rijkdom, zijn eervolle plaats van heden in de rij der volkeren.

Kipling heeft van de stichters van het Engelsche wereldrijk in de 16e en 17e eeuw gezegd: They were dreamers, dreaming greatly. Dat geldt ook voor de groote dienaren der Edele Compagnie. Bewust of onbewust stond hun de grootheid van Nederland voor oogen. Zij waren de bouwers van Nederlands grootheid toen en later.

Ge zult zeggen: dat is allemaal goed en wel, maar die Edele Compagnie had toch heel wat op haar kerfstok.

Ik weet het en wil het niet verontschuldigen. Bedenk alleen, dat ze een kind was van haar tijd en die tijd was hard en ruw. Ge zoudt de Gevangenpoort ook niet voor uw rekening willen nemen, is het niet? Zoo min ik alle daden en handelingen der Compagnie.

De ondergang. — Men zegt wel, dat de Compagnie ten gronde is gegaan aan eigen bederf en corruptie. Ik geloof het niet, ik geloof, dat de Compagnie ten gronde ging, omdat het volk, waaruit ze voortkwam, niet langer den wil, de kracht en den moed had, te behouden wat de voorvaderen hadden verworven, omdat de Coen's ontbraken en de Maetsuyckers en de Van Goens en de Speelmans.

De bodem was verdord en uitgeput en in dien bodem kon geen levenskrachtige boom meer groeien.

Het was, geloof ik, een historische noodzakelijkheid, dat de Vereenigde Nederlanden hun wereldbeheerschende positie zouden verliezen, en evenzeer, dat de Oost-Indische Compagnie een groot deel van haar heerschappij in het Verre Oosten zou inboeten. Maar het was geen historische noodzakelijkheid, dat de Compagnie de Kaap zou verliezen, de eenige werkelijke volksplanting, welke zij heeft gesticht, een echt stuk Nederland overzee. Noch ook, dat zij Ceylon zou verliezen, de paarl van den Indischen Oceaan, waarom zij 150 jaar lang gevochten had en waarvan de verovering meer Nederlandsch bloed heeft gekost dan welk ander gebiedsdeel overzee ook.

De Kaap en Ceylon zijn verloren, laat ik het maar ronduit zeggen, door de lamlendigheid van ons volk

in die dagen. Wij hadden toen niet meer den wil tot handhaving van ons bezit en vanzelfsprekend verloren wij het toen. Dezelfde lamlendigheid was oorzaak, dat wij in de 19e eeuw het beste deel van Borneo kwijtraakten.

Nog zijn wij groot... — Nog zijn wij groot, nog zijn wij machtig overzee, twee millioen km.² zijn daar Nederlandsch gebied en 70 millioen is het aantal onzer onderdanen. En Nederland zal groot blijven op voorwaarde, dat het zich realiseert, dat vooral in dezen tijd, nu allerwegen met jaloersche blikken wordt aangestaard datgene, wat wij behielden uit een grootsch verleden; noodig is in de eerste plaats de wil om ons te handhaven en in de tweede plaats bereidheid tot opofferingen.

(Vor. ber. Min. Welter 4160 B)

31 MAART 1940

A. ZWEDEN. — Invoerbeperkingen. —

De druk op den goud- en deviezenvoorraad, welke sedert het begin van den oorlog met één derde is gedaald, moet verminderd worden en daartoe is nu met ingang van 26 Maart een invoerregeling met licentiedwang uitgevaardigd voor ongeveer 200 als luxe of als ontbeerlijk beschouwde waren. Tot deze waren behooren verschillende producten en goederen, waarvan de uitvoer van ons land of zijn overzeesche gewesten naar Zweden niet onbelangrijk is, zooals koffie en thee, druiven, bloemen, tomaten, kruiderijen, radio-apparaten en onderdeelen. Verder worden o.a. genoemd bananen, chocolade, bepaalde conserven, een groot aantal textielwaren, hoofdzakelijk zulke waarin natuur- of kunstzijde voorkomen, sieraden uit edele metalen vervaardigd, muziekinstrumenten, reisbenoodigdheden en kunstwerken.

(Svenska Dagbladet) **(V. b. In- en Uitvoer 4113 A)**

B. GRIEKENLAND. — Defensie. - Metaxas-linie gereed. - Bijna 6²/₃ milliard drachmen uitgegeven voor de defensie. —

Sedert het dienstjaar 1936-'37 is in het geheel voor 6.616 millioen drachmen aan buitengewone credieten verstrekt voor herbewapening.

Sinds den zomer van 1936 is gewerkt aan een permanente verdedigingslinie, de „Metaxas-linie", welke 3000 permanente werken van gewapend beton omvat.

(Proïa)

C. SPANJE. — Republikeinsche schatten uit Nederland terug. —

De 600 kisten met kostbaren inhoud, eigendom van Spaansche banken, welke tijdens den burgeroorlog door de Spaansche republikeinen naar Nederland waren gezonden, zijn thans gerestitueerd.

(Telex-A. N. P.)

D. VEREENIGDE STATEN. — Het bezoek van onderstaatssecretaris Sumner Welles aan Europa. —

Sumner Welles arriveerde op 25 Februari per s.s. „Rex" te Napels.

Op 26 Februari werd hij te Rome in het Palazzo Venezia, door Mussolini ontvangen. Bij het onderhoud, dat ongeveer een uur heeft geduurd, waren de Italiaansche minister van Buitenlandsche Zaken, graaf Ciano, en de Amerikaansche ambassadeur Philips tegenwoordig. Het volgende communiqué werd uitgegeven:

„De Duce heeft op 26 Februari, in tegenwoordigheid van graaf Ciano en den ambassadeur der Ver. Staten, den heer Sumner Welles, onderstaatssecretaris van Buitenlandsche Zaken der Ver. Staten, ontvangen. Welles heeft den Duce een eigenhandig door president Roosevelt geschreven boodschap overhandigd. Het hartelijke onderhoud heeft een uur geduurd."

Sumner Welles vertrok op 27 Februari per trein uit Rome, bracht korten tijd in Zwitserland door en kwam op 1 Maart te Berlijn aan. Dienzelfden dag had hij een gesprek met den Duitschen minister van Buitenlandsche Zaken, Von Ribbentrop, hetwelk op het ministerie van Buitenlandsche Zaken plaats had. Den volgenden dag bezocht Sumner Welles den Rijkskanselier Adolf Hitler. Bij het onderhoud met Hitler, dat eenige uren duurde, waren aanwezig de Amerikaansche zaakgelastigde Kirk, de Duitsche minister van Buitenlandsche Zaken, Von Ribbentrop, staatsminister Meissner en dr. Schmidt, die als tolk fungeerde.

Op 7 Maart arriveerde Sumner Welles te Parijs. Hij werd nog dienzelfden dag bij president Lebrun op het Elysée in audientie ontvangen. Na dit bezoek vertrok hij naar het departement van minister-president Daladier. De twee staatslieden hebben bijna twee uur met elkaar geconfereerd.

Sumner Welles kwam op 10 Maart te Londen aan. Hij werd den volgenden dag door den Koning ontvangen, nadat hij een onderhoud had gevoerd met minister-president Chamberlain en lord Halifax. In Engeland had hij nog contact met eenige politieke leiders.

Op 16 Maart vinden we hem terug, na een kort bezoek aan Parijs, te Rome, waar hij eenige besprekingen had met graaf Ciano, den Italiaanschen minister van Buitenlandsche Zaken.

Het bezoek aan Europa was hiermede ten einde. Sumner Welles scheepte zich op 21 Maart in op de „Conte di Savoia" voor New York.

Roosevelt, Hull en Sumner Welles, die inmiddels te Washington gearriveerd is, hebben op 28 Maart geconfereerd. Niets is omtrent het besprokene bekend gemaakt.

Hooge ambtenaren te Washington hebben als hun meening te kennen gegeven, dat er weinig optimisme bestaat over de mogelijkheden voor een vrede, na de reis van Sumner Welles in Europa.

Niettemin schijnt Welles voldaan te zijn over de resultaten van zijn reis, daar hij op 28 Maart heeft verklaard: „Ik heb alle gelegenheid gehad, de informaties te verkrijgen, waarvoor ik was uitgezonden."

President Roosevelt heeft verklaard, dat er voor direct geringe vooruitzichten zijn op een stabielen vrede in Europa, doch dat de door Sumner Welles verkregen inlichtingen van waarde zullen zijn, wanneer de tijd zal komen een vrede te vestigen.

(Vor. ber. Sumner Welles 4139 D)

E. ITALIE. — Salarisverhooging tot 15% ingevoerd voor arbeiders en kantoorbedienden. —

De Italiaansche arbeiders en kantoorbedienden zullen van 23 Maart af 10 tot 15% loon- of salarisverhooging ontvangen.

De prijzen zijn in Italië in de laatste 12 maanden met 18% gestegen. (Stefani) **(V. b. Loonen 3007 D)**

F. EDOUARD BRANLY, „DE VADER VAN DE RADIO", OVERLEDEN. —

Op 24 Maart '40 is te Parijs op 94-jarigen leeftijd overleden Edouard Branly, een van de uitnemende figuren uit de Fransche wetenschap, die in radiokringen vooral bekend is om zijn „coherer". Zulk een coherer bestaat uit een glazen buisje, gevuld met metaalpoeder, ijzervijlsel b.v., waarin twee electroden gestoken zijn.

De Ohmsche weerstand van dat poeder is zeer hoog. Zoodra echter het buisje door radiogolven getroffen wordt, neemt deze weerstand sterk af, zoodat een gelijkstroom gemakkelijk passeeren kan. Op die manier kan derhalve een Morse-telegraaftoestel ingeschakeld worden. Tikt men nu tegen het buisje, dan keert het poeder in den stand van uitgang terug en neemt de Ohmsche weerstand toe. In de praktijk van de draadlooze telegrafie behoorde vroeger jaren bij zulk een detector van Branly een mechaniek, zooals in een electrische schel voorkomt en waarvan een fijn hamertje voortdurend tegen het buisje tikte, om het poeder van den geleidenden in den niet-geleidenden toestand terug te brengen. Door zijn uitvinding bleek het mogelijk op meer dan twintig meter afstand door muren heen seinen te ontvangen van een zendinrichting met golven van Hertz. Andere geleerden in Europa werden daardoor aangespoord, onderzoekingen op dit gebied te doen.

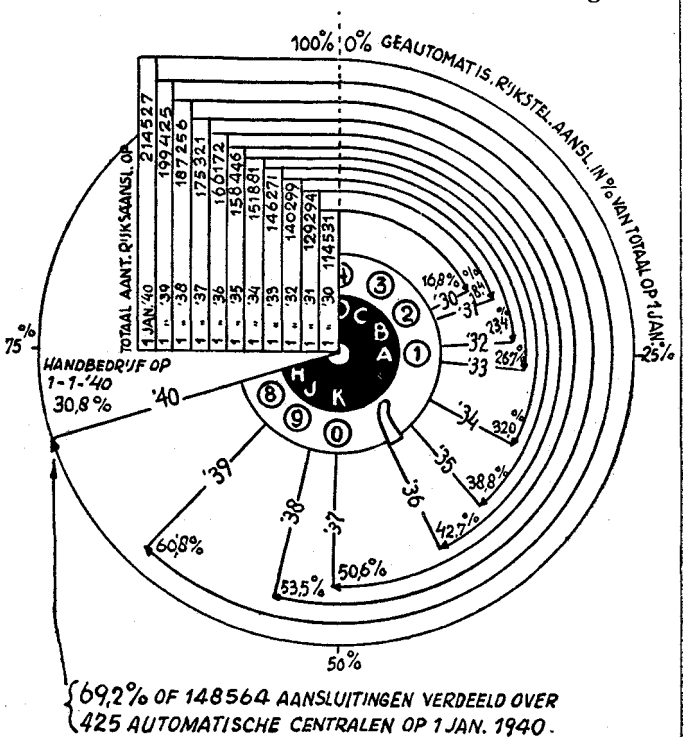
Aan Marconi gelukte het in 1896 telegrafische seinen over het Kanaal te zenden naar een ontvanger op 30 km. afstand. Vandaar zond hij zijn eerste officieele telegram aan Branly, waarin hij diens aandeel in zijn succes erkende.

Prof. Branly werd in 1846 te Amiens geboren. Hij ontving zijn opleiding aan de Ecole normale supérieure. In 1873 behaalde hij zijn graad van doctor in de technische wetenschappen. Twee jaar later werd hij benoemd tot professor aan het college Rollin; daarna verliet hij de universiteit en werd professor in de physica aan het Institut Catholique de Paris. In 1882 behaalde hij den graad van doctor in de medische wetenschap. Hij heeft zich o.m. veel bezig ge-

houden met onderzoek naar electrische ontladingen met behulp van violette stralen. Gelijk met Curie, verkreeg hij in 1903 den Osiris-prijs.
Van zijn hand zijn in wetenschappelijke periodieken tal van artikelen verschenen. In 1911 werd hij gekozen tot lid van de academie van wetenschappen.
(Nieuwe Rotterd. Courant)

1 APRIL 1940

A. TELEFOON. — Nederland. - Automatiseering. —

69,2% OF 148564 AANSLUITINGEN VERDEELD OVER 425 AUTOMATISCHE CENTRALEN OP 1 JAN. 1940.

Overzicht van de automatiseering van rijkstelefoonaansluitingen in den loop der jaren 1930—1940 en van den groei van het aantal rijksaansluitingen in hetzelfde tijdvak. Op 1 Januari 1940 waren 214.527 abonné's aangesloten, tegen 114.531 op 1 Jan. 1930. Automatiseering bevordert de ontwikkeling van het telefoonverkeer krachtig. Niet minder dan 69,2% der telefoonaansluitingen op rijksnetten is thans geautomatiseerd, zoodat nog slechts 30,8% in handbedrijf wordt bediend. (Overzicht van dr. ir. M. H. Damme, directeur-generaal van het Staatsbedrijf der P.T.T.)
(Vor. ber. Telefoon 3130 A)

B. CHINA. — Conflict met Japan. - Wang Tsjing-Wei's politiek program. —
De nieuwe centrale Chineesche regeering te Nanking onder leiding van Wang Tsjing-Wei, heeft op 30 Maart onmiddellijk na haar installatie, een programma van actie gepubliceerd, dat de volgende tien punten behelst:
1. De regeering wenscht een vredespolitiek te voeren en op die wijze de souvereiniteit en integriteit van China te verzekeren en tevens mede te werken aan den opbouw van de nieuwe orde in Oost-Azië.
2. Zij zal de wettige rechten en belangen, die de vriendschappelijk gezinde mogendheden in China hebben, eerbiedigen en de betrekkingen met die staten versterken.
3. De Komintern en alle andere bewegingen, die den vrede verstoren, zullen onderdrukt worden in samenwerking met de bevriende mogendheden.
4. De militaire dictatuur zal worden afgeschaft en de ongeregelde troepen zullen ingelijfd worden bij het nationale defensieleger.
5. Er worden democratische besturen gevormd, waarin alle klassen vertegenwoordigd zijn.
6. Er zal een nationale vergadering bijeengeroepen worden, om een grondwet op te stellen en het constitutioneele karakter van de regeering te versterken.
7. Na den oorlog zal de economische en industrieele wederopbouw van China ter hand worden genomen door buitenlandsche mogendheden om financieele en technische hulp te verzoeken.
8. De handel met het buitenland zal ontwikkeld worden en er wordt een centrale bank ingesteld, om de eenheid van het betaalmiddel te bevorderen.
9. Het belastingsysteem zal hervormd worden ten einde de lasten van de bevolking te verlichten.
10. Bij de nationale propaganda in het binnenland en bij de nationale opvoeding van de jeugd, zal men zich laten leiden door de beginselen, die tegen de Komintern gericht zijn en den vrede en nationalen wederopbouw bevorderen.
De totalitaire staten, Italië en Duitschland, hebben de regeering van Wang erkend. De Vereenigde Staten, Engeland, Frankrijk, Nederland hebben hun houding ten opzichte dezer nieuwe regeering nog niet definitief bepaald. (Domei)
(Vor. ber. Wang Tsjing-Wei 4181 B)

2 APRIL 1940

C. NEDERLAND EN DE OORLOG 1939-'40. — Heemkundeweek. —
Op 23 Maart werd op de „Westerbouwing" te Oosterbeek de eerste Nederlandsche „Heemkundeweek", met volksdans, zang en blokfluitspel, officieel geopend.

Christelijk-Historische Unie. - Algemeene vergadering. —
De Christelijk-Historische Unie heeft op 26 Maart te Amsterdam een algemeene vergadering gehouden, onder voorzitterschap van het lid der Tweede Kamer, den heer H. W. Tilanus.
De bijeenkomst werd geopend met een wijdingswoord van ds. J. C. Koningsberger, Ned. Hervormd predikant te Amsterdam.
Deze eerste zitting was geheel gewijd aan de behandeling van het ontwerp-sociaal program, waarop door de verschillende afdeelingen meer dan 70 amendementen waren ingediend.
Het ontwerp-program werd ingeleid door mr. dr. J. van Bruggen.
De sociale problemen zijn er en daarom moeten wij onze houding bepalen, aldus spr. In het program van beginselen wordt de eisch gesteld, dat door den wetgever voortdurend rekening wordt gehouden met den groei van het sociale leven. Het nieuwe program poogt hieraan te voldoen.
Eisch van de gehoorzaamheid aan het gebod: Gij zult Uw naaste liefhebben als Uzelf, dwingt er toe om zich te beraden omtrent de beste oplossing van urgente sociale vraagstukken.
De verhoudingen moeten niet alleen worden getoetst aan dezen primairen eisch van het Christelijke levensbeginsel, maar de gevonden richtlijnen moeten worden doorgetrokken. Een levende partij moet perspectief openen in de toekomst. Dit doet zij uit eigen innerlijke kracht en dus niet onder den invloed van spanningen in de onzekere wereld van heden.
(Vor. ber. Christ.-Hist. Unie 3326 D)

Beurs Diamanthandel. - Het jaar 1939, vergeleken met 1914. —
Verschenen is het jaarverslag over 1939 van de vereeniging „Beurs voor den Diamanthandel". Wij ontleenen hieraan o.m.:
De herinnering aan den gang van zaken in het bedrijf in de direct op 1914 volgende jaren wekte bij velen de verwachting, dat de situatie van den diamanthandel zich op gelijke wijze zou ontwikkelen als toen, dat namelijk de vraag naar diamant sterk zou toenemen, de prijzen hoog zouden oploopen en de bedrijvigheid in de diamantindustrie zich in aanzienlijke mate zou uitbreiden.
In de tweede helft van September begon de markt inderdaad een levendiger aanzien te krijgen. Van toen af stegen de prijzen, in het bijzonder van „klein" en in de boortartikelen kwam het zelfs tot een sterke prijsopdrijving, die kennelijk een speculatief karakter droeg, de prijzen van het boort liepen op van ƒ 1.50 tot ƒ 5 à ƒ 5.50 per karaat. Al spoedig echter kwam de ontnuchtering. In de twee helft van October kwam er een inzinking, die aanhield tot half December, toen er in den handel weer wat meer beweging kwam.
Voor het onderscheid in het verloop van zaken in de beurs voor den diamanthandel van een kwart eeuw geleden en van nu zijn verschillende oorzaken aan te wijzen. Het belangrijkste verschil is wel hierin gelegen, dat toen het bombardement van Antwerpen een vlucht uit België naar Nederland ten gevolge had, die ook een verplaatsing van den diamanthandel uit de Scheldo-

stad naar Amsterdam met zich mede bracht. Het groote diamanthandelscentrum Antwerpen was in de oorlogsjaren opgelost in Amsterdam, waardoor de beurshandel in onze hoofdstad een enormen omvang kreeg. Daarbij komt, dat er toen tal van afzetgebieden van geslepen diamant waren, die thans vrijwel uitgeschakeld zijn.
Op het einde van 1939 telde de Beurs voor den Diamanthandel 649 leden en 42 vreemdelingen-leden tegen respectievelijk 716 en 38 op 31 December 1938.
Blijkens het financieele verslag sluit de balans met een eindcijfer van ƒ 386.789 en de staat van verliezen en winsten met een bedrag van ƒ 62.299. Aan contributies werd ontvangen ƒ 26.937, aan kantoorhuren ƒ 21.448, waaronder aan zaalhuur ƒ 3.440. Het winstsaldo is ƒ 685,39.

(Vor. ber. Diamant-industrie 3190 D)

Vice-Admiraal H. Ferwerda. —

Met ingang van 8 Maart werd aan den vice-admiraal H. Ferwerda, op zijn verzoek, wegens langdurigen dienst, eervol ontslag uit den zeedienst verleend, met dankbetuiging voor de vele goede en gewichtige diensten door hem aan den lande bewezen.

(Vor. ber. Vice-Adm. H. Ferwerda 4076 A)

Radio. - Radiostoringsreglement. —

Bij Koninklijk Besluit is op grond van art. 3 der Telegraaf- en Telefoonwet, vastgesteld een radiostoringsreglement, waarbij voorschriften worden gegeven ter voorkoming en opheffing van storingen, welke electrische inrichtingen kunnen teweegbrengen aan de ontvangst per radio.
Volgens dit reglement kan de minister van Binnenlandsche Zaken electrische inrichtingen aanwijzen, welke naar zijn meening met slechts geringe vermeerdering van kosten zoo kunnen worden vervaardigd, dat zij in het algemeen geen storing zullen veroorzaken. **(Vor. ber. Radio 4144 B)**

Instituut voor Nederlandsche Economische Belangen in Nederlandsch-Indië. —

In het kabinet van den minister van Economische Zaken heeft op 23 Maart de oprichting plaatsgehad der stichting: „Instituut voor Nederlandsche Economische Belangen in Nederl.-Indië". De oprichting geschiedde door den minister van Economische Zaken, den minister van Koloniën en den voorzitter van den Nijverheidsraad, ir. W. H. van Leeuwen.
Als doel van het instituut vermeldt de stichtingsacte het bevorderen van den afzet van Nederlandsche goederen in Ned.-Indië en het verzamelen van gegevens betreffende de industrieele ontwikkeling van Ned.-Indië en het met behulp daarvan bevorderen van de aanwending van Nederlandsch kapitaal bij die ontwikkeling.
Op de rijksbegrooting voor 1940 is ten behoeve van het instituut een bedrag van ƒ 75.000 uitgetrokken.
Tot voorzitter van het bestuur van het instituut is door den minister van Economische Zaken in overleg met zijn ambtgenoot van Koloniën benoemd de heer mr. D. A. Delprat, directeur der N.V. Stoomvaart Mij. Nederland.

Geleidelijke stijging van de kleinhandelsprijzen. —

Indexcijfers 1936—1938 = 100.

	Aug. 1939	Dec. 1939	Jan. 1940	Febr. 1940	5 Mrt. 1940	12 Mrt. 1940
Plantaard. voed.midd. .	92,9	106,5	109,5	112,2	111,1	111,3
Dierl. voedingsmidd. .	101,3	120,7	123,6	124,8	124,4	122,5
Totaal voedingsmidd. .	97,3	114,0	117,1	118,9	118,0	117,2
Grondstoffen	96,8	137,0	140,7	144,0	146,7	147,0
Afgew. producten . .	101,8	117,7	119,2	121,0	121,0	122,7
Algem. indexcijfer . .	99,8	119,9	122,0	124,0	124,3	125,2

(Vor. ber. Prijsverh. Koffie en Brood 4174 A)

Werkloosheid. - 24 Februari 1940. —

Op 24 Februari '40 waren bij de organen der openbare arbeidsbemiddeling ingeschreven 366.104 werkzoekenden (351.320 mannen en 14.784 vrouwen).

(Vor. ber. Cijfers per 27 Jan. '40, 4144 B)

Wijziging van het Schepenbesluit. - Bindende voorschriften in verband met de oorlogsomstandigheden.

Het verschenen Staatsblad no. 567 bevat een besluit van 1 Maart 1940 tot wijziging van het Schepenbesluit. Onder meer is aan genoemd besluit een nieuwe bijlage (XVIII) toegevoegd met als titel: Bijzondere Maatregelen in dreigende Oorlogsomstandigheden.
Art. 2 van deze bijlage luidt:
aan boord van elk schip moeten de middelen aanwezig zijn, noodig om de kenteekenen te voeren, die in verband met de grootte en aard van het schip door het hoofd van de scheepvaartinspectie worden voorgeschreven.
Artikel 5 luidt:
1. aan boord van schepen, waarvoor twee of meer reddingbooten zijn voorgeschreven, moet, voorzoover deze schepen niet vallen onder artikel 58 van het Schepenbesluit, tenminste één boot voorzien zijn van een ruw-oliemotor van voldoend vermogen als voortstuwingswerktuig en van een inrichting om te sleepen. Dit voorschrift is niet van toepassing op schepen, welker reizen beperkt blijven tot de Oostzee, de Noordzee en het Kanaal begrensd door de lijnen Peterhead-Ekersund en Lands End-Kaap St. Mathieu.

Tweede Kamer. - Wijziging en aanvulling Pensioenwet 1922. —

Ingediend is (7 Maart '40) een ontwerp van wet tot wijziging en aanvulling van de artikelen 4, 88 en 89 der Pensioenwet 1922.
Aan de memorie van toelichting is het volgende ontleend:
Het personeel, verbonden aan een binnen Europa, buiten het Rijk, gevestigde Nederlandsche lagere school kan ingevolge artikel 4, eerste lid, onder b, der Pensioenwet 1922, onder de werking dier wet gebracht worden.
Voor het personeel aan een bijzonder gymnasium, een bijzondere hoogere burgerschool of een bijzondere middelbare school voor meisjes buiten het rijk ontbreekt tot nu toe een overeenkomstige bepaling.
Nu door de oprichting van het Prinses Beatrix-lyceum te Flims-Waldhaus, de behoefte aan een dergelijke bepaling zich doet gevoelen, wordt bij dit wetsontwerp voorgesteld, daartoe de noodige voorziening te treffen.
Behalve artikel 4 moeten ook de artikelen 88 en 89 der pensioenwet worden aangevuld. Van deze gelegenheid wordt gebruik gemaakt, eenige aanvullingen in de laatstgenoemde artikelen aan te brengen, welke in verband met bestaande regelingen nog noodig zijn. **(Vor. ber. Pensioenen 4096)**

Tweede Kamer. - Grensregeling met Duitschland. - In verband met de normalisatie van het Schoonebeekerdiep, enz. —

Bij de Tweede Kamer is op 13 Maart een wetsontwerp ingediend tot goedkeuring van het op 13 Juni 1938 te Berlijn tusschen Nederland en Duitschland gesloten verdrag houdende vaststelling van een grensregeling aan het Schoonebeekerdiep (Grenzaa), aan de Worm (Wurm), tusschen de gemeenten Losser en Bardel, aan de Rammelbeek (Rammelbach) en van een gebiedsruil met bijbehoorend slotprotocol.

(Vor. ber. Wijz. Grensverdrag 4076 B)

Tweede Kamer. - Wettelijke regeling personeel-, pensioen- en spaarfondsen. —

Bij de Tweede Kamer is op 22 Maart ingediend een wetsontwerp dat den titel draagt: „Wettelijke regeling in zake personeel-, pensioen- en spaarfondsen". Dit ontwerp is voorbereid naar aanleiding van de gebeurtenissen, welke zich in 1935 ten aanzien van de pensioenen bij den Koninklijken Hollandschen Lloyd hebben voorgedaan.

Internationale Kamer van Koophandel. - De algemeene werkzaamheden besproken. —

De Internationale Kamer van Koophandel heeft te 's-Gravenhage eenige bijeenkomsten gehouden waaraan, behalve dr. H. Colijn en de heer Paul van Zeeland, experts van een aantal neutrale en oorlogvoerende landen hebben deelgenomen.
Het doel dezer bijeenkomsten was eenige der voor de Internationale Kamer van Koophandel aan de orde zijnde onderwerpen te bespreken, zooals de algemeene werkzaamheden van de Kamer (Hof van Arbitrage, de toekomst van de bouwnijverheid, den invloed van den oorlog op privaatrechtelijke overeenkomsten, vraagstukken betrekking hebbende op economische wederopbouw voor den tijd na den oorlog). De resultaten dezer bijeenkomsten zullen aan de nationale organisaties van de Internationale Kamer van Koophandel worden voorgelegd.

(Vor. ber. Intern. Kamer v. Kooph. 3859 C)

Mendelssohn & Co. - Activa en passiva. —

Blijkens den staat van activa en passiva per 31 Jan. 1940 van de persoonlijk aansprakelijke vennooten der C. V. op aand. Mendelssohn & Co. (vennootschapsvermogen èn privé-vermogen) bedroeg het nadeelig verschil tusschen activa en passiva ƒ 28.777.567.
(Keesings Financieel Archief) **(Vor. ber. 4052 A)**

Beschieting van Nederlandsche treilers door Duitsche vliegtuigen. - Ernstig vertoog te Berlijn. —

De Regeeringspersdienst meldt op 2 April:
Met betrekking tot de vliegtuigaanvallen op Nederlandsche vischtreilers, n.l. de Protinus, de Vikingbank IJ. 183 en de I. S. Groen IJ. 130, heeft Harer Majes-

teits gezant te Berlijn opdracht gekregen een ernstig vertoog tot de Duitsche regeering te richten, waarin tegen deze beschietingen met den meesten nadruk opgekomen wordt, met name tegen de volstrekt ontoelaatbare gewelddaad jegens de Protinus.
Het officieele onderzoek naar den bij daglicht in volle zee geschieden aanval op dit schip heeft toch bevestigd, dat, terwijl de treiler van talrijke duidelijke Nederlandsche nationaliteitskenmerken was voorzien, onder meer ook aan de bovenzijde met de kleuren van de Nederlandsche vlag was beschilderd, een Duitsch vliegtuig het heeft gebombardeerd en beschoten, als gevolg waarvan de kapitein en een schepeling aanstonds zijn gedood, het vaartuig tot zinken is gebracht en van de in de sloep redding zoekende opvarenden twee door uitputting zijn gestorven.
De Nederlandsche regeering verzoekt maatregelen tegen de schuldigen en behoudt zich een eisch tot schadevergoeding voor.
(Vor. ber. D'tsch bombard. Nederl. schepen 4161)

Onderwijs. - Vondelstudie. - Benoeming van dr. W. J. M. A. Asselbergs (Anton van Duinkerken) bekrachtigd. —
Bij Kon. besluit van 30 Maart 1940 is de benoeming van dr. W. J. M. A. Asselbergs (Anton van Duinkerken) tot bijzonder hoogleeraar voor de leerstoel vanwege de Vondelstichting, gevestigd te Amsterdam, bij de faculteit der letteren en wijsbegeerte aan de rijksuniversiteit te Leiden, om onderwijs te geven in de Vondelstudie, bekrachtigd.
(Vor. ber. Vondelstudie 3879 G; Vondelherd. 3020 A)

De Nederlandsche Bank. - Eerste bankstaat na herwaardeering. - De goudwinst besteed. —
De bankstaat van de Nederlandsche Bank, opgemaakt per 1 April, is de eerste, waarin de herwaardeering van den goudvoorraad tot uitdrukking komt.
Als gevolg hiervan blijkt de waarde van den goudvoorraad met *f* 221 millioen gestegen te zijn. Het Egalisatiefonds loste uit de hem toevloeiende *f* 75 millioen, beleening bij de Nederlandsche Bank af. De Bank zelf besteedde de haar toekomende *f* 14 millioen voor de helft ter versterking van de reserves, terwijl met de andere helft de schuld aan den Staat werd afgelost.
Het Rijk, dat ruim *f* 132 millioen toucheerde uit de goudherwaardeeringswinst, betaalde hieruit o.a. *f* 17 millioen coupons en lossingen; het loste schatkistpapier ten bedrage van ruim *f* 50 millioen af en staat thans bij de Nederlandsche Bank ruim *f* 70 millioen credit. **(Vor. ber. Herwaard. Goudvoorr. 4174 A)**

3 APRIL 1940

A. **VOETBAL. — Nederland-Luxemburg 4—5. —**
De op 31 Maart in het Feijenoord-stadion te Rotterdam gespeelde landenwedstrijd Nederland-Luxemburg, eindigde in een onverwachte, doch verdiende 5—4 overwinning der Luxemburgers.
(Vor. ber. Nederland-Luxemburg 3032 A)

B. **IRAK. — Kabinetswisseling. - Kabinet-Rashid Ali Gailani gevormd. —**
Het ministerie van Irak, onder leiding van Nuri Pasja, is op 30 Maart afgetreden. Terstond is er onder Rashid Ali Gailani een nieuwe regeering gevormd, waarin Nuri es-Said minister van Buitenlandsche Zaken wordt. De nieuwe minister-president is tevens minister van Binnenlandsche Zaken. Het wegens het bondgenootschap met Groot-Brittannië belangrijke ministerie van Verdediging blijft in handen van generaal Taha Hasjimi. **(V. b. Kabinet 4176 D)**

C. **DENEMARKEN. — Nieuwe belastingwet aangenomen.—**
Het Folketing heeft de nieuwe belastingwet met 89 tegen 55 stemmen en 5 onthoudingen aangenomen. Vervolgens heeft het Landsting de wet goedgekeurd met 49 tegen 13 (liberale) stemmen en 14 stemmen blanco (Politiken) **(Vor. ber. 4185 E)**

D. **WISKUNDE EN NATUURWETENSCHAPPEN. - Zekerheid en juistheid van kennis. - Lezing van Prof. dr. J. Clay. —**
Prof. dr. J. Clay heeft op 28 Maart een lezing gehouden over: Zekerheid en juistheid van kennis. Wij ontleenen hieraan o.a. het volgende:
Vooral uit tweeërlei oogpunt dient de zekerheid te worden beschouwd. Allereerst een terminologische onderscheiding. Het woord waar en onwaar (of valsch) zou spreker alleen willen toegepast zien bij de bepaling der oordeelen en logische betrekkingen in het algemeen; juist en onjuist in zoover de uitspraken, waarmee wij te maken hebben overeenstemmen met de werkelijkheid, ten opzichte waarvan ze bedoeld zijn. Zekerheid en onzekerheid wordt bepaald door een overtuiging, waarmee beide soorten van uitspraken begeleid worden.
Uiteraard zal er dus bij empiristische en positivistische denkers vooral gezocht worden naar de zekerheid, welke bij de ervaring kan bereikt worden, terwijl bij rationalistisch gezinde denkers het belangrijkste en fundamenteele in de logische ontwikkeling wordt gezocht.

Het eenvoudigste is het geval wellicht bij de logica. Vrijwel algemeen wordt hierbij als criterium gebruikt dat zekerheid bestaat bij afwezigheid van tegenstrijdigheid (datgene wat logisch onmogelijk moet worden gedacht). Nu zijn de logici en mathematici van den modernen tijd vrijwel eenstemmig in de overtuiging, dat de logica ons een systeem van omvormingen aanbiedt, die van afzonderlijke uitspraken uitgaat en deze combineert en omvormt, zonder dat daarbij nader aan de juistheid of onjuistheid van de oorspronkelijk gegeven uitspraken wordt gedacht. Een waarheidsfunctie is een oordeelsvorm die waar is, onafhankelijk van de juistheid of de onjuistheid van de uitspraak, die als uitgangspunt wordt gekozen.
Ter toelichting kan men denken aan de theoretische ontwikkeling, die een physicus geeft, welke goed kan zijn onafhankelijk van het feit of de experimenteele gegevens, die hij in het systeem gebruikt, juist zijn of onjuist. (Geval van Newton bij het opstellen van zijn wetten van de zwaartekracht.) De tegenwoordige logici drukken dit zoo uit, dat zij zeggen, dat de logica en ook de wiskunde een systeem van tautologieën is. Onbepaald blijft daarbij het feit, dat de logica van bepaalde grondprincipes uitgaat, waarover men kan strijden, b.v. tegenstrijdigheidscriterium, twee- of meer-waardigheid, typentheorieën. De zekerheid van deze beginselen kan op grond van deze logica zelf niet worden vastgelegd.
Interessant is nu na te gaan hoe het bij het empirisme en positivisme is. Hier wil men zich baseeren op zintuiglijke waarnemingen en oordeelt het onmiddellijk gegevene als het meest direkt zekere. De vraag is nu maar hoe deze zekerheid tot uitdrukking kan worden gebracht en daarover is volstrekt geen duidelijkheid en geen overeenstemming. Allereerst de vraag: moet men zich baseeren op bewustzijnselementen (Empfindungen), zooals Mach heeft voorgestaan of op basisuitspraken gelijk Carnap betoogt, op protokolle (Neurath) of constateeringen (verificaties) gelijk Schlick, falsificaties gelijk Popper naar voren brengt. Spreker laat zien, dat hier nog veel onopgeheld erd is. (Red. K. H. A.)

E. **SOVJET-RUSLAND. — Zitting van den Oppersten Sovjet. - Oorlogsbegrooting. - Autonome republiek Karelië. - Ratificatie-oorkonden met Finland uitgewisseld. —**
De Opperste Sovjet is op 31 Maart voor zijn tweede voltallige zitting in het Kremlin bijeengekomen.
De Volkscommissaris van Financiën heeft een oorlogsbegrooting ingediend, welke met een bedrag van 57 milliard roebel alle voorgaande defensie-begrootingen overtreft. De boodschap werd met donderend applaus door den Oppersten Sovjet ontvangen. Rusland moet paraat blijven, zoolang de kapitalistische omsingeling voortduurt, zeide de minister.
De volgende resoluties werden door den Oppersten Sovjet aangenomen:
1. De gebieden, welke Finland aan de Sovjet-Unie heeft afgestaan, zullen bij Sovjet-Karelië worden ingelijfd met uitzondering van het district, dat aan Leningrad grenst. Bij Karelië komen de steden Viborg, Antrea, Kexholm, Sortavala, Suojärvi en Kuolajärvi.
2. De autonome republiek Karelië zal tot bondsrepubliek van de Sovjet-Unie verheven worden.

3. De regeering der Karelisch-Finsche bondsrepubliek zal het beschikkingsrecht krijgen over de industrieele ondernemingen en bedrijven, welke in het nieuwe gebied liggen, met uitzondering van bedrijven, welke krachtens hun beteekenis onder het Volkscommissariaat der Sovjet-Unie zullen komen te staan.
4. De Opperste Sovjet der Sovjet-Unie zal zich te zamen met den Oppersten Sovjet der Karelisch-Finsche bondsrepubliek belasten met de nauwkeurige grensafbakening tusschen de Karelische bondsrepubliek en de Russische bondsrepubliek.
5. In de Karelisch-Finsche bondsrepubliek zullen nieuwe verkiezingen voor den Oppersten Sovjet gehouden worden.
6. Het tijdstip dezer verkiezingen zal door den Oppersten Sovjet bepaald worden.
7. De omzetting der Karelische autonome republiek in een bondsrepubliek zal in de grondwet der Sovjet-Unie worden opgenomen.
De ratificatie-oorkonden van het Russisch-Finsche verdrag werden op 20 Maart uitgewisseld.
(Tass Agency) **(V. b. Ratif. Vredesverdrag 4170 C)**

4 APRIL 1940

OORLOG 1939-'40. —

ENGELAND. — **H. G. Wells tegen Engelands leiders.**
De bekende Britsche schrijver H. G. Wells heeft in een rede voor een Britsch studentencongres scherpe critiek uitgeoefend op de door de Britsche regeering uitgegeven brochure „The British Case", een brochure, die, naar hij zeide, een blaam moet werpen op Engeland in de oogen van de Vereenigde Staten en van andere neutrale landen en zelfs in de oogen van Frankrijk. „Halifax en Chamberlain spelen met den oorlog", aldus Wells.
De wereld staat voor drie alternatieven: de wereldrevolutie, het politieke gangsterdom, en decadentie en defaitisme. In elk land wankelt de gevestigde orde, de oorlogsuitgaven zullen binnenkort tot bankroet en inflatie leiden.
Ik daag u uit, zoo zeide Wells, „The British Case" te lezen, en dan nog te zeggen, dat Halifax de aangewezen persoon is om onze buitenlandsche politiek te leiden. Ik geloof, dat u met mij zult zeggen, dat, als we daarvoor vechten, het dwaas 's te vechten. Halifax en Chamberlain spelen maar wat met den oorlog. Het is een gemeenplaats te zeggen, dat, als wij geen einde aan den oorlog maken, de oorlog een einde aan ons zal maken.
Er is een drang tot revolutie in het menschelijk leven, waarbij alle voorgaande revoluties in het niet verzinken. Wij beleven den ondergang van een geheel wereldsysteem. Niets is in zicht, dat het ineenstorten der Westersche beschaving kan verhoeden. Overal is het verval aan te wijzen. Het moreel thans is, van het standpunt van de oorlogsvoering uit bezien, niets vergeleken bij het moreel van 1914. Toen was er een simpel en zoo goed als universeel patriotisme. Het volk geloofde toen in zijn zaak. Er was een eenvoud van geloof, die even bewonderenswaardig als tragisch was.
Wij gingen toen in den oorlog als een vereenigd volk. Zelfs in 1915 konden wij vrij critiek uitoefenen en vrij onze meening uiten. Wij konden ministers en regeeringen afzetten. Thans, nu wij slechts zes maanden in oorlog zijn, is er reeds veel meer onderdrukking van meening en nieuws. Ieder weet, dat onze regeering in hooge mate incompetent is; toch durft niemand een poging wagen haar te vervangen. Dat verschilt slechts in nuance van wat er in Duitschland gebeurt. De Duitschers hangen Hitler aan, omdat zij een volledigen chaos vreezen als hij er niet meer zou zijn.

Winston Churchill, de Britsche minister van Marine, spreekt over het verloop van den oorlog. - „Waar vechten wij voor?" —
In een radiorede heeft Winston Churchill, de Britsche minister van Marine, op 30 Maart onder meer gezegd, dat het Britsche Rijk en de Fransche Republiek thans in een onverbreekbare eenheid zijn verbonden, zoodat hun hoog doel kan worden verwezenlijkt en een geweldige vooruitgang in bijna iedere richting is bereikt.
Voortgaande zeide Churchill o.a. nog:
„Vaak wordt mij gevraagd of de oorlog lang of kort zal duren. Het zou een zeer korte oorlog kunnen zijn — misschien zou er geen oorlog zijn geweest — indien alle neutrale staten, die onze overtuigingen ten aanzien van fundamenteele zaken deelen en openlijk en in het geheim met ons sympathiseeren, met ons te zamen zouden hebben gestaan. Wij hebben daarop niet gerekend en zijn daarom niet onthutst. Het feit evenwel, dat vele kleine staten van Europa geterroriseerd worden door nationaal-socialistisch geweld en brutaliteit en Duitschland materiaal moeten leveren voor den modernen oorlog, zou de geheele wereld kunnen veroordeelen tot een langdurige beproeving met ernstige gevolgen in vele landen. Daarom kan ik u niet verzekeren dat de oorlog kort zal zijn en nog minder, dat hij gemakkelijk zal zijn."
Al de op zee gepleegde wandaden verbleeken bij de laaghartige behandeling van de hulpelooze Tsjechen en Oostenrijkers en zinken in het niet bij den tragischen doodstrijd van Polen.
Met het lot van Polen voor oogen, vragen gedachtelooze menschen niettemin soms: Waar vechten Engeland en Frankrijk voor? Ik antwoord daarop: Als wij den strijd staakten, zoudt gij weldra antwoord op uw vraag krijgen. **(Vor. ber. Churchill 4150)**

Rede van minister-president Neville Chamberlain. - Verscherping van den economischen oorlog op alle zeeën. —
De Britsche premier Neville Chamberlain heeft op 2 April in het Lagerhuis een verklaring afgelegd over den stand van zaken. Hij zeide o.a.:
De politiek der Geallieerden is bepaald door het nauwgezet in acht nemen van de rechten der neutralen, terwijl Duitschland niet heeft geaarzeld neutrale eigendommen te vernielen en onderdanen van neutrale staten te vermoorden waar dat in zijn politiek paste.
Duitschland heeft niet geschroomd neutrale landen met een inval te bedreigen, ten einde te verhinderen dat zij hun buurlanden tegen agressie te hulp zouden komen of dat zij hun eigen belangen zouden beschermen.
Indien Groot-Brittannië den oorlog tot een eind wenscht te brengen met zoo weinig mogelijk verderf en verwarring voor de algemeene geestelijke en materieele cultuur, zal het Duitschland die materialen, welke van essentieel belang zijn voor het voortzetten van zijn agressieve politiek moeten onthouden.
Derhalve zijn de Geallieerden besloten den economischen oorlog door te zetten met alle kracht waarover zij beschikken.
„Alle hulp, die de neutralen Duitschland zouden geven, zou, indien ver genoeg doorgevoerd, hen ten slotte het lot doen deelen, waardoor vorige slachtoffers van de Duitsche politiek zijn getroffen."
Sprekende over den handel tusschen Groot-Brittannië en de neutrale buurlanden van Duitschland verklaarde de premier: Zij moeten begrijpen, „dat wij niet kunnen toestaan, dat producten uit het Britsche Rijk te hunner beschikking worden gesteld, tenzij zij de garantie geven hun handel met Duitschland te zullen beperken."
Britsche oorlogsschepen hebben reeds zekere practische stappen gedaan om beperkingen op te leggen aan de onbelemmerde doorvaart van Duitsche vrachtschepen uit Scandinavië. Deze operaties worden uitgevoerd dicht bij de Duitsche vlootbases, hetgeen wederom aantoont, hoe hol het Duitsche gepoch is, dat de macht over de Noordzee in Duitsche handen is overgegaan.
(Vor. ber. Chamberlain 4177)

Kabinet-Chamberlain. - Mutaties. - Winston Churchill, leider der Britsche oorlogvoering. —
Koning George heeft op 3 April zijn goedkeuring gehecht aan verschillende ministerieele benoemingen, welke wijziging brengen in het huidige Britsche kabinet.
Winston Churchill is aan het hoofd gesteld van de defensie-commissie uit het kabinet, waarin behalve de drie ministers der defensie-departementen, ook de stafchefs van vloot, leger en luchtmacht zitting hebben, terwijl thans ook de minister voor de Bevoorrading, Burgin, aan deze commissie is toegevoegd.
Lord Chatfield, de minister voor de Coördinatie van de Defensie, is afgetreden. Na het uitbreken van den oorlog was zijn rol uitgespeeld.
De nieuwe regeling komt dus neer op een vergrooting van den invloed van Winston Churchill.
De overige mutaties komen hierop neer (tusschen haakjes de oude functies):
Lord Privy Seal: sir Kingsley Wood (Luchtvaart).
Luchtvaart: sir Samuel Hoare (Lord Privy Seal).
Kanselier van het hertogdom Lancaster: majoor Tryon (Posterijen).
Onderwijs: H. Ramsbotham (Openbare Werken).
Levensmiddelenvoorziening: lord Woolton (nieuw).
Scheepvaart: R. S. Hudson (Overzeesche Handel).
Openbare Werken: graaf de la Warr (Onderwijs).
Posterijen: W. S. Morrison (Levensmiddelenvoorz.).

Overzeesche Handel: G. H. Shakespeare (parlementair en financieel secretaris der Admiraliteit).
Parlementair en financieel secretaris van de Admiraliteit: sir Victor Warrender (financieel secretaris van het ministerie van Oorlog).
Financieel secretaris van het ministerie van Oorlog: sir Edward Grigg (parlementair secretaris van het ministerie van Voorlichting).

(Vor. ber. Mut. Kabinet 4082)

Rede van premier Neville Chamberlain. - „Hitler heeft de aansluiting gemist." —

Minister-president Neville Chamberlain heeft op 4 April te Londen een redevoering uitgesproken voor den Centralen Raad der Conservatieve Partij. Hij zeide o.m. dat gedurende den oorlog partijstrijd terzijde moet worden gesteld.
Na zeven maanden oorlog, aldus de premier, heb ik nog tien maal zooveel vertrouwen in de overwinning als in September. Bij het uitbreken van den oorlog waren de Duitschers met hun voorbereidingen vèr voor op Engeland. Daarom werd verwacht, dat de vijand hiervan zou profiteeren door te probeeren Frankrijk en Engeland te verpletteren, maar, zoo zei Chamberlain, Hitler heeft de aansluiting gemist.
Hierop verder ingaande, zei Chamberlain:
Is het niet vreemd, dat hij geen poging heeft gedaan ons en Frankrijk te overweldigen? Wat de reden ook geweest moge zijn — of Hitler heeft gedacht, dat hij, zonder te vechten, zou kunnen houden, wat hij gekregen had, of dat zijn voorbereidingenen ten slotte toch niet zoo goed waren — één ding is zeker: hij heeft de aansluiting gemist.
De adempauze van zeven maanden hebben Frankrijk en Engeland goed gebruikt. Wij hebben onze defensieve kracht zoo versterkt, dat we de toekomst kalm en standvastig te gemoet kunnen zien, wat zij ook brengen moge.

(Vor. ber. Chamberlain 4192)

Oprichting van de English Corporation Ltd. —

De Britsche minister van Financiën, sir John Simon, heeft op 4 April officieel bevestigd, dat een speciale handelmaatschappij opgericht zal worden, genaamd „English Corporation Ltd.", ter bevordering van den Britschen handel met bepaalde neutrale landen, vooral die, welke op den Balkan gelegen zijn. Het kapitaal verschaft de regeering; de oud-minister van Luchtvaart, lord Swinton, zal als president optreden.

CANADA. — **Liberale overwinning. —**

De parlementsverkiezingen, die op 26 Maart in Canada werden gehouden, hebben de bestaande liberale meerderheid onverzwakt gehandhaafd.
De afgetreden liberale ministers zijn allen herkozen. De conservatieve leider, dr. Manion, is niet herkozen.
De samenstelling van het Lagerhuis is thans: 177 liberalen, 39 conservatieven, acht Coöperatieve Commonwealth Corporation, negen Sociale Credietpartij, zes Progressieve en Onafhankelijke Liberalen, drie verdeeld over andere partijen.
Het Huis bevat de sterkste liberale meerderheid, welke Canada ooit heeft gekend.

(Vor. ber. Ontbind. Parlement 4110; Verkiez. 4005)

Graaf van Athlone tot gouverneur-generaal van Canada benoemd. —

Het heeft den Koning behaagd den graaf van Athlone tot gouverneur-generaal van het Dominion Canada te benoemen, als opvolger van den onlangs overleden lord Tweedsmuir. **(V. b. Overl. lord Tweedsmuir 4140)**

ZUID-AFRIKA. — **Wetsontwerp in zake de oorlogsmaatregelen goedgekeurd. —**

Het parlement der Unie van Zuid-Afrika heeft op 1 April in derde lezing met 75 tegen 55 stemmen het wetsontwerp in zake de oorlogsmaatregelen goedgekeurd.
Het wetsontwerp, dat in het parlement aanleiding heeft gegeven tot felle debatten, machtigt den gouverneur-generaal regelingen te treffen voor de handhaving van de orde bij een doelmatige voortzetting van den oorlog. Het bekrachtigt verder de door de regeering genomen maatregelen.

(Vor. ber. Oorlogsverkl. D'tschland 4117)

5 APRIL 1940

A. **ASTRONOMIE. — Nevelvlekken. —**

Voor de afdeeling Rotterdam van de Nederl. Vereeniging voor Weer- en Sterrenkunde hield prof. dr. M. Minnaert een lezing over nevelvlekken.
Sterrenhoopen en extra-galaktische nevels zijn eigenlijk geen nevels, het zijn conglomeraten van sterren, die door hun afstand moeilijk „oplosbaar" zijn.
De galaktische nevels liggen grootendeels in het vlak van den Melkweg.
Deze nevels blijken steeds bij een ster te behooren; aan de hand van een diagram toont spr. aan, dat de helderheid van deze ster met de grootte van den nevel samenhangt. Ook met behulp van het neverspectrum is deze samenhang te bewijzen.
De nieuwste nevelspectograaf bestaat uit een spleet, die op 50 meter afstand is opgesteld voor een prisma-camera, die een klein, maar uiterst lichtsterk beeld geeft. Op deze wijze kan men zelfs van de zwakkere nevels in een paar uur bruikbare spectra verkrijgen. Uit de lijnen van het nevelspectrum bleek, dat deze diffuse nevels behalve waterstof en helium ook nog een geheimzinnig gas, dat we op aarde niet kenden, moest bevatten, waaraan men den naam „nebulium" gaf.
Met behulp van de moderne atoomtheorieën werd bewezen, dat dit gas niet kon bestaan: in de tabel van elementen was daarvoor eenvoudig geen plaats. Bij zeer hooge temperaturen kunnen atomen doordat ze negatieve electronen verliezen in ionen veranderen of zelfs meervoudig geïoniseerd worden. Op vernuftige wijze heeft men nu vrijwel alle lijnen geïdentificeerd, men vond nu stikstof en zuurstof in ionvorm, neon, kalium, ijzer, enz. meervoudig geïoniseerd. Dat deze lijnen nooit in het laboratorium waargenomen worden, vindt zijn oorzaak in de buitengewone ijlheid van deze nevels. Daarna verklaarde spr. de wijze waarop de temperatuur der nevels wordt vastgesteld.
Van de meeste diffuse nevels blijkt de temperatuur der centrale ster ongeveer 30.000 gr. C. (Nieuwe Rotterd. Crt.)

(Vor. ber. Astronomie 4183 A)

B. **BELGIE. — Nederlandsch-Belgische dag te Brussel.** Op 30 Maart werd te Brussel een Nederlandsch-Belgische Dag gehouden, ter gelegenheid van de jaarvergadering van de Nederlandsche Kamer van Koophandel voor België en Luxemburg. De vergadering werd gevolgd door een zakenlunch en een Nederlandsch-Belgische bijeenkomst, waarbij vele vooraanstaande figuren aanwezig waren en waarin prof. ir. Pol Heymans en prof. ir. H. C. J. H. Gelissen over de economische samenwerking tusschen beide landen het woord voerden.
Bij de zakenlunch zeide de voorzitter van de Nederlandsche Kamer van Koophandel voor België en Luxemburg, de heer J. B. Vink, o.a. het volgende:
Hij betoogde, dat Nederland en België niet onverschillig zullen mogen toezien bij de oplossing der economische problemen in de toekomstige vredesverdragen. De conferentie, welke dezer dagen te 's-Gravenhage (pag. 4190) is gehouden, achtte spr. zeer belangrijk. Bij de toekomstige herziening van de internationale handelsbetrekkingen dienen Nederland en België gezamenlijk hun stem te doen hooren en daartoe is tijdige voorbereiding en permanente samenwerking — en wel in den vorm van een economisch verdrag van langen duur — onontbeerlijk. Dit verdrag zou de basis moeten leggen voor den opbouw van een geconcentreerde Nederl.-Belgische economie.
Prof. ir. H. C. J. H. Gelissen zeide o.a. dat België, Luxemburg en Nederland thans politiek rijp zijn om economisch samen te werken, vooral sedert de in 1936 ingetreden koerswijziging in de Belgische buitenlandsche politiek. Uit een onderzoek naar de economische structuur van België en Nederland blijkt, dat er op het gebied van beroepsindeeling eigenlijk geen groot verschil meer tusschen beide landen bestaat.
Na prof. Gelissen voerde prof. ir. Pol Heymans, oud-minister van Economische Zaken in België, het woord. Hij zette uiteen, dat het er niet om te doen is, economisch te versmelten, maar wel de coördinatie mogelijk te maken van de veelzijdige economische ontwikkeling van twee landen, die geen enkele mogelijkheid tot productieven arbeid, op welk gebied ook, mogen verwaarloozen.
Prof. Heymans is van oordeel, dat de beoogde toenadering niet het gevolg kan zijn van gewone verbetering van de bestaande handelsverdragen. De toenadering omvat immers meer dan de handelsverdragen: prijzenpolitiek, loonpolitiek, crediet- en muntpolitiek, sociale politiek, technisch onderwijs enz.

(Het Laatste Nieuws - Algem. Handelsblad)

(V. b. Samenw. Ned. en België, v. Cauwelaert 4174 A)

OORLOG 1939-'40. —

FRANKRIJK. — **De kaart van „Het Toekomstige Europa" in de „Illustration". —**

In de „Illustration" is een foto afgedrukt, waarop men de Fransche minister Reynaud en Sumner Welles, onder-secretaris van Buitenlandsche Zaken van de Ver. Staten, zag zitten voor een kaart, waarop de grenzen van „het toekomstige Europa" waren aangegeven, zooals de Geallieerden zich deze denken. Alvorens deze foto in de „Illustration" kon worden afgedrukt, moest zij worden geretoucheerd en bij deze bewerking schijnt o.m. de Italiaansche stad Triëst buiten het Italiaansch grondgebied te zijn komen te liggen. Dit heeft nogal eenige opschudding in de Italiaansche pers teweeg gebracht. Duitschland maakt er tevens gebruik van om Italië tegen de Geallieerden op te hitsen.

In een officieele verklaring heeft Sumner Welles op 4 April het „Reynaud-incident" „fantastischen onzin" genoemd. Hij voegde hieraan toe, dat noch tijdens zijn verblijf te Parijs, noch elders gesproken is over kaarten. Hij heeft niet gekeken naar eenige kaart, welke in het bureau van Reynaud aanwezig zou zijn geweest.

Generaal Weygand over zijn taak. - Voorzorgsmaatregel tegen mogelijke Duitsche en Sovjet-agressie in het Nabije Oosten. —

Het „Journal de Genève" publiceert op 2 April een te Beiroet opgenomen interview van zijn correspondent met gen. Weygand. Op de vraag van den correspondent, waarvoor zijn leger in het Nabije Oosten is bestemd, antwoordde de generaal: „In den loop der jongste maanden hebben de Duitschers en de Russen een politiek van agressie gevoerd, welke onzerzijds de grootste voorzorgsmaatregelen vereischt. Omdat wij de Duitsche tactiek kennen, zijn wij hier."

— „Zijn uw troepen niet te ver verwijderd van een mogelijk slagveld?"

— „Wij beschikken over vliegtuigen en alle soorten van transportmiddelen, en als het noodig wordt, zullen wij spoedig op de plaats zijn, waar men ons noodig heeft. Als Franschen eerbiedigen wij de rechten van andere staten, daarom blijven wij hier op ons eigen gebied. Wij vallen onze buren niet aan, zooals de Duitschers en de „rooden" dit doen. Finland is het jongste slachtoffer van hun politiek. Nooit te voren werd een vreedzaam volk aldus bedrogen en verraden."

Op een vraag of de Geallieerde legers in dit deel der wereld onder generaal Weygands orders zijn geplaatst, antwoordde deze dat hij slechts het commando over de Fransche troepen in Syrië heeft. Het Turksche leger staat onder bevel van maarschalk Tsjamak. Het opperbevel over alle strijdkrachten in Palestina en Egypte bevindt zich te Kaïro. „Ik zou u dankbaar zijn" — aldus de generaal — „indien u nadrukkelijk de valsche berichten zoudt willen tegenspreken. Generaal Weygand is de chef van het leger in Syrië — dat is alles."

(Vor. ber. Nabije Oosten 4155 A)

Minister-president Reynaud spreekt tot Amerika. - Geen onechte (Ersatz) vrede. —

In een op 3 April tot de Ver. Staten gehouden radiotoespraak heeft de Fransche premier en minister van Buitenlandsche Zaken, Reynaud, het oorlogsdoel der Geallieerden uiteengezet en o.m. verklaard, dat men geen genoegen zal nemen met een onechten (Ersatz) vrede.

Spreker zeide te weten, dat de kleine neutrale naties in Europa, die thans in gevaar verkeeren, in den geest met de Geallieerden zijn. Deze naties zouden, volgens Reynaud, duidelijk inzien, dat Frankrijk en Engeland, na den oorlog te hebben gewonnen, niemand onrecht zullen aandoen.

Nog nimmer heeft men een neutrale ontmoet, die vreest door de Geallieerden tot slavernij te zullen worden gebracht.

Indien Frankrijk een oorlog voert, welken Hitler het heeft opgedrongen, d.w.z. een totalen oorlog, is dat om in Europa een totalen vrede te doen heerschen. Het zal er niet om gaan nog eens een vredesverdrag te maken. Maar een vrede en niets anders. Niet voor 25 jaar, doch voor onze kinderen en onze kindskinderen. In alle opzichten zullen wij iets nieuw maken. Zoo zullen wij het vraagstuk der ontwapening volledig regelen. Wanneer Duitschland ontdaan zal zijn van die instrumenten voor agressie, welke het met zooveel hartstocht in serie vervaardigt, zal Europa weer adem kunnen halen en er aan denken hoe het zijn begrooting zal kunnen wijzigen. Men zal niet meer de begrootingen van thans zien — ik zal ze begrootingen à la Hitler noemen — waarbij zoo vele milliarden, die nuttiger hadden kunnen worden besteed voor het sociale welzijn, voor overbewapening worden opgeofferd.

De nieuwe vorm, welken de wereld zal aannemen, zal het verschuldigd zijn aan onze soldaten. Geen enkel vredesverdrag, de geschiedenis bewijst het, werd ooit rond de groene tafel gesloten, indien niet te voren het besluit op het slagveld was gevallen.

Een door Duitschland gedicteerde vrede zou een definitieve „verduistering" beteekenen van die christelijke beginselen, welke de Paus nog op Paaschdag met zooveel kracht heeft uiteengezet. Hij zou ook een verduistering beteekenen van die democratische beginselen, waaraan uw land zich sinds meer dan 150 jaar zoo gehecht heeft betoond. „Tot de tanden gewapend en iederen dag sterker, zullen wij met zooveel energie handelen, dat er geen verduistering van de beschaving zal zijn. De zaak der Geallieerden, welke die der vrijheid is, zal zegevieren en het leven zal voor de vrije mannen opnieuw schoon zijn."

(Vor. ber. Min.-pres. Reynaud 4184)

DUITSCHLAND. — **Duitsch Witboek van Poolsche documenten. - De voorgeschiedenis van den oorlog. —**

De Duitsche regeering heeft op 28 Maart Poolsche documenten, die in Warschau gevonden zijn, gepubliceerd. Ze zijn ontleend aan de omvangrijke archieven van het Poolsche ministerie van Buitenlandsche Zaken. De stukken, zooals die zijn gevonden, zijn in foto-copieën weergegeven, waarachter telkens de Duitsche vertaling volgt.

De documenten zouden in hoofdzaak rapporten van Poolsche ambassadeurs en gezanten te Washington, Parijs en Londen zijn. Alles bijeen genomen zou men uit de gepubliceerde Poolsche documenten de volgende conclusies kunnen trekken:

1e. De leidende kringen der Westelijke groote mogendheden en der Polen hebben den oorlog tegen Duitschland sedert jaren stelselmatig voorbereid;

2e. Zij brachten de politiek van den Franschen minister Bonnet, die na München meende, Frankrijk uit de Oost-Europeesche kwesties terug te moeten trekken, ten val;

3e. Zij poogden neutrale staten tot deelneming aan de omsingeling van Duitschland te bewegen en bedreigden o.a. Zweden met economische pressie om den uitvoer van Zweedsch erts naar Duitschland te verhinderen;

4e. Zij werkten met Amerikaansche diplomaten samen, om tegenwerking, in het bijzonder in Engeland, te overwinnen. **(V. b. Krijgsverr. Oostel. Front 3978)**

Rede van Veldmaarschalk Göring: De beslissende slag moet in het Westen vallen. —

Göring heeft op 3 April voor de Duitsche radio een rede uitgesproken tot de afdeeling luchtvaart van de Hitlerjeugd. Hij zeide hierin o.a.:

Gedekt van achteren en aan de vleugels, richt de Duitsche strijdmacht zich als een hecht blok tot Engeland en Frankrijk in het Westen. Daar moet de beslissende slag vallen en voor dezen beslissenden slag heeft onze Führer al onze hulpbronnen gemobiliseerd. **(Vor. ber. Göring 4157)**

De „Altmark" te Kiel. —

Het Duitsche s.s. „Altmark", dat op 16 Februari '40 in de Jössing-fjord door een Engelschen torpedojager geënterd werd, is op 27 Maart in de haven van Kiel aangekomen. **(Vor. ber. s.s. „Altmark" 4156 A)**

6 APRIL 1940

OORLOG 1939-'40. — Krijgsverrichtingen aan het Westelijk front van 24 Maart—6 April 1940. —

24 Maart—1 April: Bijzondere krijgsverrichtingen hebben zich niet voorgedaan.

2 April: De Britsche premier, Neville Chamberlain, kondigt in het Lagerhuis een verscherpte blokkade en een krachtig ingrijpen van de vloot aan. — Van Britsche zijde wordt het tot zinken brengen van twee Duitsche duikbooten gemeld. — Luchtgevechten bij de Nederlandsche grens ten Oosten van Winterswijk.

6 April: Deze week kenmerkte zich door groote activiteit in de lucht zoowel boven de Noordzee als aan het Westelijk front. (Red. K. H. A.)

(Vor. Overz. v. 10—23 Maart '40, 4178)

A. MODERNE FRIESCHE KUNST. — Tentoonstelling in het Friesch Museum te Leeuwarden. —
Het Friesch Museum te Leeuwarden heeft dezer dagen een tentoonstelling van hedendaagsche Friesche kunst geopend. Aan het uitvoerig verslag in het Algemeen Handelsblad van 5 April '40, ontleenen wij het volgende korte overzicht:
In het museum zijn 213 schilderijen, beeldhouwwerken en graphische werken van zeventig levende kunstenaars, in Friesland geboren, van Friesche afkomst of in Friesland woonachtig, vereenigd. „Zelden werd het heden zoo aan ons opgedrongen", merkt dr. Wassenbergh, directeur van het Friesch Museum, in zijn inleiding tot den catalogus op. Dat dit ook zijn goede zijde heeft, bewijst het tot stand komen van deze tentoonstelling. Al is het dan niet bepaald de bestemming van het Friesch Museum, hedendaagsche kunst te huisvesten, in het algemeen werd, ook in Friesland, tot nu toe naar verhouding misschien wel wat al te veel aandacht aan het verleden geschonken. De tentoonstelling is in zooverre verrassend als men zich in het algemeen er wel geen rekenschap van zal hebben gegeven, dat Jan de Boer, D. B. Nanninga, Jeanne Bieruma Oosting, A. baronesse van Harinxma thoe Slooten, Piet van der Hem, prof. J. H. Jurres, G. Westermann, de Blaricumsche schilder W. G. F. Jansen, IJ. Wenning, mej. F. G. M. van Hettinga Tromp, mej. A. van Hoytema, Tjeerd en Tjerk Bottema, J. S. Sjollema, dien wij vooral van zijn affiches kennen, Ulco Kooistra, Anneke van der Feer en de beeldhouwer Tjipke Visser, de beeldhouweressen mevr. B. J. G. Koster-baronesse Thoe Schwartzenberg en Hohenlandsberg en mej. F. P. J. Bakema, om slechts enkele der exposeerende kunstenaars en kunstenaressen te noemen, allen Friezen zijn. Het moet voor de Friezen belangwekkend zijn, te zien, wat de zonen en dochteren van hun land, verspreid over geheel Nederland en zelfs werkzaam daarbuiten, zoo al presteeren. Het bewustzijn, dat zoo velen van hen deel hebben aan het Nederlandsche kunstleven en elders gewaardeerd worden, kan de waardeering van hun werk, ook in Friesland, en in het algemeen den kunstzin en de geneigdheid aldaar, voor de kunst offers te brengen, slechts bevorderen.
Het meeste, dat men ziet, is volkskunst of staat dicht daarbij. Veel is gemaakt door menschen met liefhebberij in schilderen, die huis- en decoratieschilder zijn geworden en dat zijn gebleven. Zij en anderen vormen de Leeuwarder vereeniging „De Horizon". De horizon van de Leeuwarder schilders is intusschen minder beperkt dan men wellicht zou meenen. In het winterseizoen worden door de Mij. voor Schilder- en Teekenkunst in het gebouw „Prinsessehof" (het Indisch Museum) geregeld veertiendaagsche tentoonstellingen van werken van in Nederland bekende kunstenaars ingericht. Op deze wijze worden de Friesche schilders, misschien wat eenzijdig, ingelicht, maar zeker is, dat de exposities in „Prinsessehof" in het werk van sommigen hunner, sporen hebben achtergelaten. Zoo is het bijvoorbeeld merkwaardig, hier een kennelijk onder invloed van Raoul Hynckes geschilderd groot groentestilleven, van S. van der Werf te Leeuwarden, aan te treffen.
Typische voorbeelden van, door ernst en eerlijkheid uitmuntende, volkskunst zijn de portretten, die U. Palma en J. Walta van zichzelf en hun echtgenooten schilderen. Van Joh. Elsinga ziet men een verdienstelijk academisch „Liggend Naakt", waarin men den knappen leerling van wijlen prof. Van der Waay herkent. In zijn andere, bekoorlijker, stuk „Hardrijderij achter den Prinsentuin" zit zon, stemming en sfeer. Op twee van de buiten hun provincie weinig bekende kunstenaars dient, om hun graphisch werk, speciaal de aandacht te worden gevestigd. In de eerste plaats op Johannes Mulders, in 1899 te Boyl in Friesland geboren en thans te Noordwolde gevestigd, leerling van H. Ellens en, in Den Haag, van H. Meyer — die hier o.a. voortreffelijke reeksen houtsneden, met de hand gekleurde voor het „Fryske Sêgeboek" en, in zwart in wit, voor „Nederlandsche Volkskunde", „Fryske Sketsen" en „Drentsche Folklore" laat zien. Deze illustraties getuigen van een zuiver begrip van het handwerk en een degelijke vakkennis, zij zijn gevoelig en geestig en geven van een warme liefde voor de menschen en het land, waarop zij leven, blijk. De andere kunstenaar is de nog jeugdige B. van der Sloot te Leeuwarden, zoon van den verdienstelijken schilder A. van der Sloot. Zijn beide litho's, „Hoogwater in Friesland" en „Landschap, Engwierum", mooi van zwart-en-wit, natuurlijk en stijlbegrip toonend, zijn méér dan een belofte voor de toekomst.
Een blij, levend landschap is „Petgaten te Steggerda" door J. A. Bakker te Noordwolde. Ook het „Mansportret" van Joh. Haanstra, een nog jeugdig schilder, leerling van de Academie te Amsterdam, geeft van een frisschen kijk op het leven blijk. Freule E. H. J. van Eysinga te Elspeet heeft een groot borduurwerk op zijde, een voorstelling van Friesche zwanen en waterlelies tusschen weilanden, ingezonden. Vermelding verdienen nog een donker, stemmig stukje, „Oud huisje", door G. Benner; een eveneens stemmig werk, „Uitgebloeide zonnebloem", door P. Haja; een fleurig stilleven van twee potjes veldbloemen, door Th. Rinsema; een groot bloemstilleven, goed van kleur, doch wat nuchter, door W. Fleur; een fijn, rustig „Berglandschap" door mej. L. Anema; een kundig academisch werk „Schrift lezende Jood" door mej. M. J. van der Werf. Een stilleven „Comestibles", dat treft door het begrip, dat het toont, voor de materieele schoonheid der dingen, zond G. D. Gratama, te Haarlem, de directeur van het Frans Halsmuseum. Een opmerkelijk, frisch, levendig schilderijtje is voorts „Afgraving" door G. H. van der Meulen. Ook de, wat ouderwetsche, stadsgezichtjes van I. Wiersma hebben zeker verdiensten.
Van de graphische werken treft een krijtteekening naar een tinnen kruikje met Judaspenning en een vogelschedeltje door J. Plantin. Uitstekend, subtiel, zijn de etsjes „Winterkoninkje in sneeuwbes" en „Visschertje" door Sj. Kuperus. Een mooie litho „Schapen met herder" zond freule Van Eysinga, dezelfde, die het borduurwerk „Friesche zwanen" maakte. De litho „Friesland" en de monotypes „Elfstedentocht" door mej. E. S. Posthuma te Velp hebben iets origineels.
Van Jeanne Bieruma Oosting ziet men een met veel geest gecomponeerd, zeer zuiver geschilderd stilleven en een levendig, frisch „Landschap met vijgeboomen" van Sjollema een vroolijk, kleurig, decoratief doek ‚Ontbijt op balcon". Te vermelden vallen voorts de fleurige aquarellen van Anneke van der Feer, in het bijzonder de grappige „Sneek, krabbelbaantjes" en het bijzonder geslaagde stilleventje „Theopoppen" door Ulco Kooistra. **(Vor. ber. Friesland 3566 D)**

B. NEDERL. OOST-INDIE. — Het Korps Marechaussée te voet van Atjeh en Onderhoorigheden. - 50-jarig jubilé. - 2 April 1890—1940. —
Het is voor de oud-officieren van dit roemruchtige korps een verheugend verschijnsel, dat de vaderlandsche pers zich bij het 50-jarig jubilé niet onbetuigd heeft gelaten. In Indië werd dit jubilé luisterrijk herdacht. Alleen „insiders" kennen de juiste waarde van het jubileerende korps. Oorspronkelijk was het bestemd voor het verrichten van politiediensten binnen de z.g. „geconcentreerde linie", een kring van versterkte militair bezette posten, waarbinnen de Nederlandsche krijgsmacht, gelegerd in de gewestelijke hoofdplaats Koetaradja, den tijd moest afwachten, dat de Atjeher den oorlog moede werd. Weldra ontzagen de Atjehers zich niet, om binnen de linie te dringen, om er te moorden en te rooven. Om tegen deze euveldaden op te treden, werd in 1890 het „Korps Marechaussée te voet" opgericht. Superieure officieren zochten er de beste onderofficieren, korporaals en minderen uit de troepenmacht voor uit en als één van hen sneuvelde, wezen de kameraden een vervanger aan, die dan naar het korps werd over-

geplaatst. Daarop slaat de strophe in het bekende marechaussée-lied: „satoe mati, satoe ganti", d.w.z. (als er) één sneuvelt, vervangt (hem) een (ander). Zijn grooten naam maakte het korps eerst onder zijn bekenden commandant, kapitein Jhr. Graafland, die de eerste commandant was, die gedaan wist te krijgen, dat het korps ook buiten de geconcentreerde linie mocht optreden. Het korps was toen één divisie sterk, verdeeld in 3 afdeelingen, elk onder een luitenant. De afdeeling omvatte 4 brigades à 20 man en een brigade bestond uit 1 Europeesch sergeant (brigadecommandant), één niet-Europeesch sergeant (in de marechaussée-taal aangeduid als „panglima", het Atjehsche woord voor krijgsoverste), één niet-Europeesch korporaal en 17 niet-Europeesche minderen, de helft Javanen, de andere helft Amboineezen (inlandsche Christenen).

Na het verraad, d.w.z. het overloopen naar den vijand van het in gouvernementsdienst zijnde bendehoofd Toekoe Oemar, dat den wijdschen officieelen titel mocht voeren van „Panglima Prang Besar", d. i. Groot Krijgsoverste, in Maart 1896, werd de geconcentreerde linie opgeheven en begon de actie van het korps marechaussée zich over het geheele gewest Atjeh uit te strekken, waarbij het zich met roem overlaadde. Eenig in de historie is de verovering der Goyo- en Alaslanden, onder aanvoering van den luitenant-kolonel G. C. E. van Daalen. De marechaussée-colonne, slechts 10 brigades = 200 man sterk, veroverde in 6 maanden de geheele landstreek, waarin elke kampong (dorp), zwaar versterkt en door een paar duizend geweerdragenden bezet en tot het uiterste verdedigd, afzonderlijk moest worden genomen.

Het korps had door de selectie van officieren en minderen en zijn, van de, van die der linie infanterie afwijkende, meer practisch bruikbare bewapening (karabijn en marechaussée-sabel of klewang instede van geweer met bajonet), een bijzonder prestige tegenover den Atjehschen vijand verkregen. Met het stijgen van het moreel onzer troepen, hield het afnemen van de brutaliteit van den vijand gelijken tred.

Gaandeweg werd het korps, dat zijn uitzonderlijke geschiktheid tot het voeren van den guerilla-oorlog zoo duidelijk had bewezen, uitgebreid tot twee en ten slotte tot 5 divisies, totaal dus 1200 man onder 20 officieren en 60 Europeesche onderofficieren. En dit kleine troepje heeft de pacificatie van het oproerige Gewest, begonnen onder generaal Van Heutsz, voortgezet door generaal Van Daalen en voltooid onder generaal Swart, tot een goed einde gebracht. Officieren, onderofficieren en minderen deden hun uiterste best om bij het infanterie-keurkorps te worden ingedeeld en het werd een eer om de marechaussée-onderscheidingsteekenen (belegsels aan de voorzijde van den kraag en galons op de mouwen, voor de officieren in goud, voor de minderen in oranjekleurig laken) op de uniform te mogen dragen. Verdeeld in troepen van 40 tot 120 man, verspreid in verschillende bivaks over het geheele gewest Atjeh, dat meer dan tweemaal zoo groot is als Nederland, schiep het korps overal rust en orde. De benden, die onder de vaan van den „Prang Sabil" = heiligen oorlog, de vreedzame reeds onderworpen bevolking op meedoogenlooze wijze terroriseerden, werden door krachtdadige achtervolging en bestrijding vernietigd of tot onderwerping gedwongen. Allengs werd Atjeh daardoor een normaal rustig gewest. Maar dat heeft het korps heel wat bloed gekost, waarvan het beroemde militaire kerkhof „Peutjoet" te Koetaradja een stil getuigenis aflegt. Eere zij dat korps marechaussée, dat een einde maakte aan den Atjeh-oorlog, die langer dan 40 jaren aan onze koloniale glorie knaagde; eere ook aan de onverschrokken aanvoerders van dit keurkorps: kapitein Graafland, generaal Van Daalen, generaal Swart, overste Scheepens, generaal Dijkstra, om alleen maar de grootste te noemen.

In één enkel opzicht is het einde van den Atjeh-oorlog te betreuren. De dienst bij het korps marechaussée vormde een leerschool voor het Indisch leger; de officieren en minderen deden er waardevolle ervaring op. Dat is nu voorbij. Maar nog steeds verricht het korps nuttig preventief werk.

De Atjehers, een flink, sympathiek, dapper volk, laten zich alleen door krachtig optreden imponeeren en afhouden van hun gewoonte om onderlinge veeten met de wapens te beslechten. Daarom kan het korps voorloopig nog niet worden gemist. En al krijgt het korps marechaussée tegenwoordig geen kans meer om zich roemrijk te onderscheiden, de officieren en minderen zijn er van overtuigd, dat zij, door het hooghouden van de traditie van het korps, d. i. goed gedisciplineerd dag en nacht paraat te staan om met kracht op te treden tegen elke poging tot rustverstoring, zich nog steeds nuttig maken voor het Nederlandsch Gezag in Indië. (H. J. Schmidt,

Kolonel tit. b. d., Adj. i. b. d. van H.M. de Koningin)

7 APRIL 1940

OORLOG 1939-'40. —

ENGELAND. — **Verklaring van generaal Ironside. - Engeland pas sedert 14 dagen paraat. —**

De chef van den Britschen Generalen Staf, generaal Ironside, heeft o.m. verklaard: „De Geallieerden mogen er zeer dankbaar voor zijn, dat zij zeven maanden tijd hebben gekregen om hun legers te vervolmaken. Pas sedert veertien dagen kan men zeggen, dat wij de moeilijkheden werkelijk te boven zijn gekomen, maar thans zijn wij volledig voorbereid op alles, wat kan komen."

Sabotage-complot op den Donau ontkend. —

De berichten, als zou Engeland met verschillende middelen een einde hebben willen maken aan het transport van Roemeensche olie naar Duitschland, worden in officieele kringen te Boekarest niet bevestigd. Schepen met cement zouden op weg naar de IJzeren Poort geweest zijn, ten einde daar tot zinken te worden gebracht om op deze wijze de scheepvaart te belemmeren. Voorts zou een complot zijn ontdekt om de haven van Giurgiu te vernielen, en zou een aantal Britsche vrachtschepen in beslag genomen en officieren en manschappen gearresteerd zijn.

Op de vraag of een aantal Britsche officieren en zeelieden gearresteerd waren in verband met een complot om het transport van olie naar Duitschland te verhinderen, antwoordde een hooge Roemeensche ambtenaar, dat niemand in verband met zulk een complot gearresteerd was.

DUITSCHLAND. — **Dr. Goebbels over de hechtheid van de As. —**

De „Popolo d'Italia" publiceert een interview, dat dr. Goebbels den Berlijnschen correspondent van dit blad heeft toegestaan.

De laatste dagen, zeide Goebbels o.a., heeft men dikwijls van vermeende vredesinitiatieven van Duitschland gesproken. Mussolini heeft terecht geweigerd als vredesbode op te treden, daar dit in overeenstemming met den wensch der westelijke mogendheden geweest zou zijn. De Führer heeft in October van het vorig jaar den tegenstanders den olijftak geboden, die niet aangenomen is, daar de tegenstanders Duitschland in elk geval wilden vernietigen. Daarentegen kan Duitschland thans slechts één doel hebben: eens en voor altijd een einde maken aan het eeuwige gevaar, dat voor Duitschland belichaamd wordt in de plutocratische mogendheden en dezen oorlog, welke Duitschland is opgedrongen, zegevierend ten einde te brengen. Voor de Duitschers is het een verheugende gedachte, in het fascistische Italië een bevriende groote mogendheid aan hun zijde te hebben.

(Vor. ber. Goebbels 4137)

FRANKRIJK. — **Bezoek van Monnet, den minister van de Blokkade, aan Londen. - Economisch comité van ministers. - Communiqué. —**

In het communiqué over het bezoek van den Franschen minister voor de Blokkade, Monnet, aan Londen, wordt het volgende gezegd:

Monnet en de Britsche minister voor Economische Oorlogvoering, Cross, hebben in hun gesprekken van 5 en 6 April alle vooraanstaande vraagstukken besproken, verband houdende met den arbeid van hun beide ministeries. De onderhandelingen legden volledige overeenstemming aan den dag en het gemeenschappelijk voornemen der beide regeeringen, de samenwerking der Geallieerden te ontwikkelen op alle gebieden van de economische oorlogvoering.
(Telex-A. N. P. - D. N. B. - Agence Belga)

A. **EGYPTE. — Het land staat aan de zijde der democratieën. —**
De minister van Landsverdediging van Egypte heeft op 5 April in een rede gezegd, dat Egypte in geval van een uitbreiding van het conflict aan de zijde van de democratieën zal staan. De defensie van Egypte is gegarandeerd; op alle strategische punten zijn krachtige versterkingen aangelegd en de gemotoriseerde eenheden zijn goed georganiseerd.
(Telex-A. N. P.)
(Vor. ber. Dipl. betrekk. m. D'tschld verbr. 3937)

8 APRIL 1940

B. **MEXICO. — Anti-Communistische actie. —**
De bond van veteranen der Mexicaansche revolutie, waarvan kolonel Cabigo Vizcarra voorzitter is, organiseert een Pan-Amerikaansch anti-communistisch blok. Er is sprake van, dat leden van dit blok een bespreking zullen hebben met afgevaardigden van het American Legion. (Agence Belga)

C. **PORTUGAL. — Japan bezet het eiland Lappa bij Macao. —**
Volgens een bericht van het Japansche nieuwsbureau Domei uit Hongkong, hebben de Portugeezen 5 April, in gevolge van de Japansche eischen, het eiland Lappa ontruimd. Lappa is een der twee eilandjes voor het Portugeesche Macao, die aan de monding van de Parelrivier liggen en die tot nu toe eveneens Portugeesch gebied waren.
(Vor. ber. Chin.-Jap. Conflict 4189 B)

D. **SPANJE. — Burgerdienstplicht opgeheven. —**
De ministerraad heeft op 6 April een wet uitgevaardigd, waarbij de burgerlijke dienstplicht wordt opgeheven, welke elke Spanjaard tot dusver moest vervullen voor het economisch herstel van het land.
(Vor. ber. Opbouw Spanje 3970 A)

E. **BAUXIET. — De rijkdom van Suriname. —**
Ir. Owen M. de Munnick heeft op 5 April in de aula van het Koloniaal Instituut een voordracht gehouden over de ertsrijkdommen van Suriname en de eerste ontginning op groote schaal door Amerikanen.
In 1897 ontdekte prof. J. B. Harrison in Britsch Guyana afzettingen van bauxiet. In 1898 constateerde de heer C. G. Dubois, een steen-expert, die door de maatschappij Suriname was uitgezonden, de aanwezigheid van bauxiet in onze kolonie.
Ten tijde van de gedane ontdekkingen had bauxiet nog zeer weinig waarde. De wereldproductie van aluminium bedroeg omstreeks 1900 slechts 9000 ton. Omstreeks 1910 begon de vraag in versneld tempo toe te nemen door de ontwikkeling van de automobiel-industrie en vliegtechniek en deze vraag nam groote afmetingen aan gedurende den vorigen wereldoorlog, zoodat de prijs voor dit metaal schrikbarend hoog werd. Doordat er nu grootere behoefte bestond aan bauxiet werd meer aandacht geschonken aan de gedane vondsten in de Guyana's.
Een Honduras-neger vestigde de aandacht van de Amerikanen ook op het voorkomen van bauxiet in ons gebiedsdeel met het gevolg, dat de Aluminium Trust twee van haar vertrouwden naar de kolonie zond ter onderzoek. De komst van deze twee Amerikanen luidde een nieuw tijdperk in voor deze bezitting en leidde zelfs tot een bauxiet-koorts.
Aangezien het gouvernement nog geen verordeningen had uitgevaardigd voor het mijnen en exporteeren van bauxiet, zag de toenmalige bewindvoerder, gouverneur G. J. Staal, zich genoodzaakt wetten in het leven te roepen ter regeling van dit nieuwe bedrijf. De Amerikanen kochten diverse plantages waar bauxietafzettingen waren geconstateerd en namen concessies over. Zij richtten in December 1916 een nieuwe maatschappij op onder den naam van Surinaamsche Bauxiet Maatschappij. De totaal oppervlakte die door deze bezittingen wordt ingenomen bedraagt circa 34.000 H.A. De hoeveelheid bauxiet, welke zich op deze terreinen bevindt, is zoo groot, dat de Amerikanen zich genoodzaakt achtten het gouvernement te verzoeken den maximum concessietermijn van 45 jaar te brengen op 60 jaar en de waarde, die uiteindelijk in deze 60 jaar aan aluminiummetaal uit de kolonie verkregen zal worden, wordt globaal geschat op 6 milliard gulden.
De eerste fabriek voor bauxietbewerking werd in 1924 opgericht. Een tweede fabriek zal waarschijnlijk dit jaar nog op eenigen afstand boven Paramaribo verrijzen.
In verband met den bouw van de tweede fabriek aan de Para en derhalve een verhoogde jaarlijksche export van bauxiet uit onze kolonie, mag gerust aangenomen worden, dat in de komende jaren Suriname aan Amerika een hoeveelheid aluminium metaal zal leveren welke een waarde zal bezitten van 80 à 90 millioen gulden. (Algem. Handelsblad)
(Vor. ber. Bauxiet 3521 G; Aluminium 4141 B)

9 APRIL 1940

F. **NEDERLAND EN DE OORLOG 1939-'40. —**
De vergoeding aan ongehuwde dienstplichtigen. —
De Regeeringspersdienst meldt op 4 April:
De minister van Defensie heeft op 1 April een regeling vastgesteld, waarbij de mogelijkheid is geopend, dat ongehuwde dienstplichtigen, die door het verblijf in werkelijken dienst niet in staat zijn zekere geldelijke verplichtingen na te komen, in het genot komen van een geldelijke vergoeding.

Tweede Kamer. - Wetsontwerp ten behoeve van het Leeningfonds goedgekeurd. —
De Tweede Kamer heeft op 4 April met 75 tegen 5 stemmen het wetsontwerp heffingen ten behoeve van het Leeningfonds 1940 aangenomen. Tegen stemden de communisten, N.S.B. en C.D.U.
Bij dit ontwerp wordt het bijzondere invoerrecht voor benzine verhoogd, evenals het invoerrecht voor benzol. Voorts wordt een heffing van 15 opcenten voorgesteld op de successie-belasting en een heffing op de tot dusver onbelast gebleven koffie. Ten slotte wordt voorgesteld verhooging van den suikeraccijns.
Een amendement van den heer Van Gelderen (s.d.) om de heffing op koffie te doen gelden tot 30 April 1941 werd verworpen met 54 tegen 24 stemmen. Voor stemden S.D.A.P., N.S.B., Communisten en de C.D.U.
Een gelijksoortig amendement ten aanzien van den verhoogden accijns op suiker werd door den minister overgenomen.
Bij nota van wijziging stelde de minister ten slotte voor, de overige heffingen, uitgezonderd de verhooging van de successiebelasting, te doen gelden tot 1 Mei 1943. **(Vor. ber. 4129)**

De Handelsovereenkomst met Engeland. —
In verband met de onderhandelingen van de Nederlandsche delegatie te Londen, welke geleid hebben tot een regeling met Groot-Brittannië, voornamelijk betreffende den aanvoer van goederen over zee, bevat de Nederl. Staatscourant een ministerieele beschikking, in werking tredende op 8 April, waarin een regeling gegeven wordt van den invoer van goederen via de A.N.I.C. en een bij K. B. vastgestelde lijst van artikelen, waarvan de invoer zonder vergunning van 8 April af zal zijn verboden.
Het arrangement is erop gericht de moeilijkheden en bezwaren, voortspruitende uit den oorlog, voor beide partijen zooveel mogelijk te verminderen.
(Vor. ber. Handelsovereenk. 4186 A)

Hamsterwet. - De theorie betreffende de vervangingswaarde. - Eerste arrest van den Hoogen Raad. —
De Hooge Raad heeft op 1 April arrest gewezen in de zaak tegen een winkelier te Dordrecht, die vervolgd was wegens prijsopdrijving en die door den Politierechter te Dordrecht deswege was veroordeeld. Het betreft hier de zaak over het verkoopen van knotten wol voor 45 cent in plaats van 39 cent.
De Hooge Raad heeft o.a. overwogen, dat niet is in te zien, waarom een wederverkooper die, om zijn goederenvoorraad van normale grootte op peil te houden, regelmatig in plaats van de daaruit verkochte goederen, andere gelijksoortige goederen inslaat en die zijn verkoopprijzen aan de inmiddels opgeloopen, hem door zijn leveranciers in rekening gebrachte fabrieksprijzen aanpast, onredelijk zou handelen, tenzij de aldus door hem tot richtsnoer genomen fabrieksprijzen met het oog op de omstan-

digheden als onredelijk zouden zijn te beschouwen, hetgeen echter in casu niet als bewezen is aangenomen.
Een bedrijf, dat het aanhouden van voorraden in zich sluit, zou een niet te aanvaarden risico met zich brengen indien het, hoewel onvermijdelijk bij eventueele daling van het prijspeil de waarde van zijn voorraad zal zien dalen, van een stijging van dit peil geen voordeel zou mogen trekken en het trekken van zoodanig voordeel zeker volkomen verantwoord is indien, zooals hier, de hoogere opbrengst weer noodig is om de voor aanvulling van den voorraad benoodigde goederen in te koopen.
Op grond, dat niet blijkt, dat het Hof van een onjuiste opvatting van het begrip prijsopdrijving zou zijn uitgegaan, en hier dus een zuivere vrijspraak aanwezig is, heeft de Hooge Raad het cassatieberoep niet-ontvankelijk verklaard.
(Vor ber. Hamsteren 3976 B; Prijsopdrijving 3936 C)

De economische toenadering tusschen België en Nederland. - Een rede van oud-minister Ph. v. Isacker. Op uitnoodiging van de vereeniging van oud-leerlingen van de openbare handelsscholen te Amsterdam „Hou en Trouw", de Nederlandsche Maatschappij voor Nijverheid en Handel, dep. Amsterdam, de Amsterdamsche vereeniging voor Nijverheids- en Handelsbelangen en de vereeniging „De Industrieele Club", heeft op 3 April in de aula van het Koloniaal Instituut de oud-minister van Economische Zaken van België, Ph. van Isacker, Belgisch voorzitter van de economische commissie België-Luxemburg-Nederland, een rede gehouden over: De economische toenadering tusschen Nederland en België. Wij ontleenen hieraan o.a. het volgende:

Het initiatief om de kwestie voor een bevoegde vertegenwoordiging van het bedrijfsleven van de beide landen te brengen is te danken aan de Nederlandsche Kamer van Koophandel en speciaal aan haar voorzitter, den heer Vink.
Onze taak is — aldus spr. — de mogelijkheden van elk oogenblik tot werkelijkheid te maken; deze mogelijkheden door grondige studie op te zoeken en te realiseeren; parallel met onze regeeringen te arbeiden; hun beslissingen voor te bereiden en aan de uitvoering er van mee te helpen; zooals het overigens werd vastgelegd tijdens besprekingen van de beide voorzitters van de commissie met de ministers Pierlot en Steenberghe.
Sedert de gebeurtenissen van 1 September 1939 is in onze beide landen de drang naar toenadering krachtig versterkt.
Wij voelen ons, door een nog grootere afzondering dan vóór het uitbreken van den oorlog, tot meer daadwerkelijke hulpverleening verplicht en vooral stellen we de vraag of, na den oorlog, de samenwerking niet als een onmisbare voorwaarde van onze economische zelfstandigheid zal geboden zijn.

Een grootere onderlinge economische gebondenheid moet, wat ook gebeure, de kleine mogendheden meer macht verzekeren, hen misschien in de gelegenheid stellen economisch geheel zelfstandig te blijven, en, in elk geval, veel politiek gevaar wegnemen indien verder steun zoeken bij grootere economische groepen noodzakelijk mocht blijken.
Ik zal, zoo vervolgde spr., het niet wagen nauwkeurig omlijnde formules van economische samenwerking voor te stellen. De evolutie, die we bijwonen, is zoo wisselvallig, dat wat vandaag waarschijnlijk lijkt, morgen als onmogelijk moet worden verworpen. Een Nederlandsch-Belgisch-Luxemburgsche tolunie werd reeds in het vooruitzicht gesteld. Als vurig aanhanger van de Nederlandsch-Belgische economische collaboratie klopt mijn hart er warm voor.
(V. b. België-Nederl. 4174 A; Ned.-Belg. Dag 4193 B)

Tweede Kamer. - Staatsregeling van Suriname en Curaçao. - Wijzigingen. —
Bij de Tweede Kamer zijn op 3 April ingediend wetsontwerpen tot wijziging van de artikelen 132, 136 en 137 der Staatsregelingen van Suriname en Curaçao, in zake de ontslagen van den voorzitter en de leden van het Hof van Justitie.

Luchtbescherming en haar moeilijkheden. —
Het tusschen den minister van Binnenlandsche Zaken, den heer Van Boeyen, en de Nederlandsche Vereeniging voor Luchtbescherming uitgebroken conflict, heeft enkele persoonlijke kanten, maar de kern van dat geschil is niet van persoonlijken, doch van zakelijken aard. In werkelijkheid gaat deze heftige, thans in de volle openbaarheid getreden, strijd om de vraag, wie er verantwoordelijk moet worden gesteld voor de vele tekortkomingen in het systeem der burgerlijke luchtbescherming, die den laatsten tijd voor iedereen duidelijk aan den dag zijn getreden.
(Vor. ber. Luchtbescherm. 3994 A)

Tweede Kamer. - Radio. - Verplichte bijdrage. —
Bij de Tweede Kamer is op 8 April een wetsontwerp ingediend betreffende het Radio-reglement, waarin o.m. wordt voorgesteld, dat elke luisteraar een jaarlijksche verplichte bijdrage van *f* 5.— aan een der omroepvereenigingen moet betalen. De contributies zouden dan natuurlijk vervallen. Zij, die niet bij een vereeniging zijn aangesloten, zullen *f* 6.— moeten betalen.
50% der luisteraars is niet aangesloten bij een vereeniging.
In verband met de kosten van den wereldomroep, uitzendingen naar de Overzeesche Gewesten en e.v. televisie, acht de Regeering het noodig, dat iedere luisteraar bijdraagt in de kosten van onzen omroep.
(Vor. ber. Radio 4190)

Verloven ingetrokken. —
De Regeeringspersdienst meldt:
De regeering heeft — bij wijze van voorzorgsmaatregel — op 9 April besloten de volgende verloven in te trekken:

a) Voor al het personeel van land- en zeemacht de periodieke verloven; vacantie verloven; buitengewone verloven (met uitzondering van die, verleend wegens ernstige ziekte of overlijden van gezinsleden).
b) Bovendien voor het personeel, behoorende tot de luchtstrijdkrachten, de luchtdoelartillerie, de luchtdoelmitrailleurs en de zoeklichten; de zakenverloven en de studieverloven.
Alle militairen aan wie vorengenoemde verloven zijn verleend moeten terstond naar hun standplaats terugkeeren. **(Vor. ber. Verlof gemobilis. 3936 C)**

10 APRIL 1940

OORLOG 1939-'40. — Recapitulatie van het WERELDGEBEUREN van 16—25 Februari 1940. —

16 Februari: De Zweedsche regeering wijst een verzoek van de Finsche regeering, haar rechtstreekschen militairen steun te verleenen, van de hand. **(4134 B)**
Engelsche torpedojagers bevrijden, binnen de Noorsche territoriale wateren, 299 Britsche zeelieden, die zich op het Duitsche schip „Altmark" als krijgsgevangen bevonden. **(Pag. 4134)**
De Eerste Kamer neemt het wetsontwerp tot het aangaan van een leening van 300 millioen gulden aan. **(Pag. 4134)**

17 Februari: Protesten der Noorsche, Engelsche en Duitsche regeering in zake het incident-„Altmark". **(Pag. 4145 A)**

18 Februari: De Finnen hebben zich op de Tweede Mannerheim-linie teruggetrokken. Russische troepen vorderen langzaam. **(Pag. 4153)**

19 Februari: Koning Gustaaf van Zweden weigert hulp aan Finland onder druk van een groote mogendheid. **(Pag. 4140 A)**
De Nederlandsche defensie verkrijgt *f* 13.000.000 voor de aanschaffing van vliegtuigen. **(Pag. 4142)**

23 Februari: De Engelsche vloot verschijnt in de buurt van Moermansk. **(Pag. 4150)**
Een groot aantal Duitsche Joden wordt overgebracht naar het district Lublin in Polen. **(Pag. 4138)**

24 Februari: Redevoeringen van de leidende staatslieden der oorlogvoerende landen.
(Hitler 4150; Chamberlain 4150; Daladier 4151)
Zweden gaat over tot valuta-contrôle. **(Pag. 4148 C)**

25 Februari: De ministers van Buitenlandsche Zaken van Denemarken, Noorwegen en Zweden geven op een conferentie te Kopenhagen blijk van eensgezindheid ten opzichte der neutraliteitspolitiek hunner landen. **(Pag. 4149 C)** (Red. K. H. A.)
(Vor. Recap. v. 1—15 Febr. '40, 4182)

A. PHYSICA. — Electronenmicroscoop. - Vergrooting 500.000 maal. —

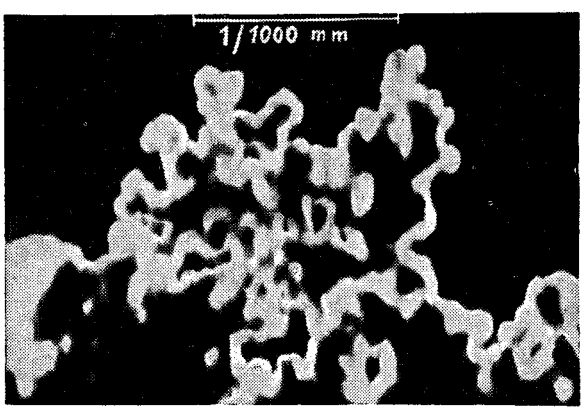
De laatste jaren heeft de microscooptechniek enorme vorderingen geboekt, doordat men instrumenten heeft geconstrueerd, die op geheel andere wijze in elkaar zitten dan in microscopen, welke tot dusver in de laboratoria plachten te worden gebruikt. Speciaal in Duitschland is men erin geslaagd, zeer krachtig werkende electronenmicroscopen te bouwen, die niet werken met lichtstralen, welke door glazen lenzensystemen vallen, doch met electronenstralen, die door op hen als lenzen werkende electrische en magnetische velden loopen. Het resultaat is hetzelfde als bij lichtstraalmicroscopen: een puntgetrouwe afbeelding op zeer vergroote schaal van het te bekijken voorwerp.

De vergrootingen, die men met een electronenmicroscoop bereikt, zijn echter veel en veel grooter dan die met de beste oude lichtstraalmicroscopen. De beste microscopen van het oude slag vergrooten eenige duizenden malen.

De electronenmicroscopen halen zonder moeite eenige tienduizenden malen. Thans komt zelfs het bericht uit Duitschland, dat men er in is geslaagd, een instrument te construeeren, dat 500.000 maal, een half millioen maal, vergroot. De naam van den onderzoeker, Manfred baron Von Ardenne, is met de constructie van dit instrument verbonden.

Men is erin geslaagd voor het eerst opnamen te verkrijgen van moleculen.

De moleculen der verschillende stoffen hangen op bepaalde, voor iedere stof verschillende wijze, met elkaar samen. Zij vormen structuren en het is in de techniek, vooral in de metallurgie, van het grootste belang, hierover meer te weten te komen.

Een roetvlokje 500.000 maal vergroot.

Bovenstaande photo toont de structuur van een roetvlokje, dat zich in een gewone microscoop als een stipje vertoont, maar in de electronenmicroscoop een geheele figuur laat zien. (Het Volk)

(Vor. ber. Electronenmicroscoop 3507 A)

11 APRIL 1940

B. DENEMARKEN. — Duitsche inval. - Volledige bezetting. - Deensch kabinet besluit geen weerstand te bieden. - Proclamatie van Koning Christiaan. - Duitsch memorandum. —

Duitsch legerbericht. — Het opperbevel der Duitsche weermacht publiceert op 9 April de volgende speciale berichten:

Op 9 April hebben Duitsche gemotoriseerde troepen en pantserstrijdkrachten de Duitsch-Deensche grens nabij Flensburg overschreden en zij rukken thans over Apenrade en Esbjerg naar het Noorden op.

Bij het aanbreken van den dag zijn Duitsche troepen ontscheept aan de Kleine Belt nabij Mittelfahrt, waar zij de brug over de Belt hebben bezet.

Duitsche zeestrijdkrachten zijn de Groote Belt binnengedrongen en hebben te Korsør en Nyborg troepen ontscheept.

Van Warnemünde uit zijn met het veer troepen en een pantsertrein te Gjedser aan land gezet, vanwaar zij den opmarsch naar het Noorden zijn begonnen. Tegelijkertijd is de brug te Vordingborg in het Zuidelijk deel van het eiland Seeland bezet.

Duitsche troepen zijn bij het aanbreken van den dag te Kopenhagen ontscheept. De citadel en het radiostation werden bezet.

Sedert acht uur 's morgens bevindt de geheele stad zich in Duitsche handen.

Volgens een mededeeling van het Duitsche Nieuwsbureau hebben de Deensche autoriteiten aan de Duitschers hun meest volledige loyauteit toegezegd. De Deensche radio zendt haar gewone programma uit. De Kopenhaagsche dagbladen verschijnen echter alleen met gecensureerde berichten. De stad is volkomen rustig. Het aspect van de stad is in niets veranderd.

Verder heeft de Duitsche radio medegedeeld, als waarschuwing aan de scheepvaart, dat mijnen gelegd zijn vóór alle belangrijke havens aan de westkust van Noorwegen, alsmede in het Skagerrak. De mededeeling zegt, dat de mijnen gelegd zijn in het gebied tusschen Lindesnaes, Lodbjerg en Flederoey.

De bezetting van Denemarken was binnen enkele uren zonder eenig incident voltooid, als gevolg van een door het Deensche kabinet genomen besluit, geen tegenstand te bieden aan het Duitsche ultimatum, waarin de bezetting van Deensch gebied werd geëischt.

Proclamatie van Koning Christiaan. —

Koning Christiaan van Denemarken heeft op 9 April een proclamatie tot het Deensche volk gericht, waarin wordt medegedeeld, dat de Deensche regeering tegen de bezetting door het Duitsche leger geprotesteerd heeft. In de proclamatie wordt een beroep gedaan op het Deensche volk, zijn rust en zijn kalmte te bewaren.

Hij eindigde zijn toespraak met de woorden:

„God zegene u allen. God zegene Denemarken."

Namens den Koning en den premier, Stauning, is de volgende mededeeling uitgezonden:

„De Duitsche troepen in dit land hebben zich nu in contact gesteld met het Deensche leger. Het is de taak van het volk zich te onthouden van verzet tegen de troepen." **(V. b. Photo Koning Christiaan 3992a)**

Duitsch memorandum aan Denemarken. —

De Duitsche regeering heeft aan de Deensche regeering (ook tegelijkertijd aan Noorwegen) een memorandum gezonden, waaraan wij het volgende ontleenen:

In deze beslissende phase van den strijd om het bestaan, dien Engeland en Frankrijk Duitschland hebben opgedrongen, kan de Duitsche regeering onder geen voorwaarde dulden, dat Scandinavië door de Westelijke mogendheden tot gevechtsterrein tegen Duitschland gemaakt en het Noorsche volk, zij het direct of indirect, voor den oorlog tegen Duitschland misbruikt wordt. De Duitsche regeering heeft derhalve heden bepaalde militaire operaties ingeleid, die tot bezetting van strategische belangrijke punten op Deensch (resp. Noorsch) staatsgebied zullen leiden. De Duitsche regeering neemt daarmede voor den duur van den oorlog de bescherming van het Koninkrijk Denemarken resp. Noorwegen op zich. Alle tegenstand moet en zal door de Duitsche strijdkrachten met alle middelen gebroken worden en daarom slechts tot een volkomen nutteloos bloedvergieten leiden. De Koninklijke Deensche resp. Noorsche regeering wordt derhalve verzocht met den grootsten spoed alle maatregelen te nemen om te waarborgen, dat het optreden der Duitsche troepen zonder wrijving en moeilijkheden kan geschieden.

De Duitsche regeering verklaart, dat Duitschland niet voornemens is door zijn maatregelen de territoriale onschendbaarheid en politieke onafhankelijkheid van het Koninkrijk Denemarken resp. Noorwegen thans of in de toekomst aan te tasten.

A. **NOORWEGEN. — Londen en Parijs zenden nota's (ook aan Zweden) in zake neutraliteit. - De haven Narvik en het Zweedsche ijzererts. - Koht's verklaring in zake het ijzererts. - Geallieerden leggen mijnen binnen de Noorsche territoriale wateren. - Noorsch protest. - Inhoud van de Britsche nota. - De Duitschers bezetten Denemarken en Noorsche havens. (Voor de bezetting van Denemarken zie onder dit hoofd.) - Duitsch gezant bij Koht. - Duitsch memorandum. - Geallieerden zullen Noorwegen steunen. - Verklaring van den Britschen minister-president Neville Chamberlain. - Toestand en berichten. —**

Nota's Londen en Parijs. —

Officieel wordt gemeld, dat op 5 April de Engelsche minister van Buitenl. Zaken, lord Halifax, de gezanten van Zweden en Noorwegen heeft ontvangen en hun nota's voor hun regeeringen heeft overhandigd.

Omtrent den aard van de nota's is niets bekend, alleen wordt in officieele kringen verklaard, dat zij betrekking hebben op de neutraliteit van Zweden en Noorwegen.

Een soortgelijke nota is door het Fransche ministerie van Buitenlandsche Zaken aan de diplomatieke vertegenwoordigers van Zweden en Noorwegen te Parijs overhandigd.

De Noorsche haven Narvik en het Zweedsche ijzererts. —

In het middelpunt van de belangstelling staat op het oogenblik het kleine Noorsche havenstadje Narvik, slechts 7 km. van de Zweedsche grens verwijderd, waarover al het Zweedsche ijzererts wordt vervoerd. Het phosphorhoudende ijzererts is van vitaal belang voor de Duitsche industrie, daar Duitschland zelf slechts phosphorarm ijzererts bezit, waarvan het jaarlijks 11.140.000 ton produceert (1938). Daarbij komt nog 2.700.000 ton uit Oostenrijk, te zamen dus ruim 14 millioen ton. In 1938 voerde Duitschland 21.900.000 ton ijzer in. 7.500.000 ton kwam uit de Geallieerde landen, 3.700.000 ton van overzee, die dus tegenwoordig wegvallen. De ruim 12 millioen ton, die Duitschland uit Zweden en Noorwegen invoert, zijn dus tijdens den oorlog absoluut onmisbaar.

De Geallieerden begrijpen heel goed, dat de toevoer van ijzererts naar Duitschland een belangrijk lek in de blokkade is. Zij trachten dien invoer te beletten. De uitvoercijfers van Narvik sinds het uitbreken van den oorlog zijn de volgende:

	naar Engeland	naar Duitschland
September	20.000 ton	70.000 ton
October	117.000 ton	16.000 ton
November	59.000 ton	75.000 ton
December	76.000 ton	96.000 ton
Januari	148.000 ton	281.000 ton
Februari	131.000 ton	99.000 ton
Maart (1 tot 20) . .	160.000 ton	62.000 ton

Koht, de Noorsche minister van Buitenlandsche Zaken, in zake de Zweedsche ertsen. —

De uitvoer van Zweedsch erts naar Duitschland via Narvik wordt ongetwijfeld door velen overdreven, aldus Koht's verklaring op 6 April in de Noorsche Kamer. De hoeveelheid is tijdens den oorlog tot een vierde teruggeloopen en thans gaat veel meer Zweedsch erts via Narvik naar Engeland dan naar Duitschland. Van het recht op vrijen doortocht voor koopvaardijschepen in de Noorsche wateren profiteeren de Geallieerden minstens evenzeer als Duitschland.

Als de Geallieerden zouden wenschen, dat wij het vrije handelsverkeer, dat in stand gehouden wordt in overeenstemming met het internationale recht afbreken, dan zou dit, òf hunzelf groote schade berokkenen, òf, zoo deze afbreking slechts ten nadeele van een der partijen zou blijken te werken, in flagranten strijd zijn met de neutraliteit, tot handhaving waarvan wij ons verplicht hebben en dan zou ons land terstond in oorlog zijn. **(V. b. Min. Koht 4103 E)**

Geallieerden leggen mijnen binnen de Noorsche territoriale wateren. —

De Fransche en de Britsche regeering hebben op 8 April medegedeeld, dat zij, in verband met de houding van Duitschland jegens de neutralen en het verkeer, dat door de Noorsche territoriale wateren onderhouden wordt om de blokkade te ontduiken, besloten hebben, zich tegen dit verkeer te verzetten. Daarom zijn bepaalde zônes van de Noorsche territoriale wateren door het leggen van mijnen gevaarlijk voor de scheepvaart gemaakt.

De Geallieerde regeeringen hebben over de radio een verklaring laten omroepen, dat zij Noorwegen er van in kennis hebben gesteld, dat zij zich het recht voorbehouden, alle maatregelen te nemen, welke zij noodig mochten achten om het Duitschland moeilijk of onmogelijk te maken, in Noorwegen hulpbronnen of faciliteiten te verkrijgen. De Britsche en de Fransche regeering hebben besloten, het gebruik van de territoriale wateren voor het vervoer van contrabande onmogelijk te maken. Zij hebben medegedeeld, dat drie zônes der Noorsche territoriale wateren door mijnen gevaarlijk voor de scheepvaart gemaakt zijn en dat schepen, die de wateren mochten binnenvaren, zulks op eigen risico doen.

Ter voorkoming van de mogelijkheid, dat Noorsche of andere schepen onbewust deze gebieden zouden binnenvaren, zal er door Britsche marinevaartuigen worden gepatrouilleerd tot 48 uur na het leggen van de eerste mijnen.

In de verklaring wordt nog gezegd, dat de Geallieerden nooit het Duitsche voorbeeld van ruw geweld zullen volgen en dat het leggen der mijnen niet den vrijen toegang van Noorsche schepen tot hun eigen havens zal belemmeren.

Protest van de Noorsche regeering. - Verwijdering van schepen en mijnen geëischt. —

De Noorsche regeering heeft op 8 April een verklaring gepubliceerd, waarin gezegd wordt, dat Noorwegen een plechtig en ernstig protest laat hooren tegen de schending van zijn neutraliteit door de Geallieerden.

De regeering moet eischen, dat de mijnen en oorlogsschepen uit de Noorsche territoriale wateren worden verwijderd en de regeering moet zich het recht voorbehouden, alle maatregelen te nemen, welke in verband met zulk een schending der neutraliteit noodig geacht mochten worden.

Koht leest de Britsche nota voor. —

In de Britsche nota van 5 April, aldus verklaarde Koht in het Storting (Kamer) op 8 April, werd medegedeeld, dat de loop van zaken in de laatste drie maanden duidelijk liet zien, dat de Duitsche regeering, zonder acht te slaan op de wenschen van het Noorsche en het Zweedsche volk, de Noorsche en de Zweedsche regeering niet die vrijheid in zaken van buitenlandsche politiek wilde laten, waarop zij recht hebben. De Britsche regeering, aldus de nota, begrijpt de moeilijke positie der beide regeeringen wegens de bedreigingen en de pressie van Duitschland, doch, hoewel zij ten volle deze moeilijke positie begrijpt, kan zij slechts tot de slotsom komen, dat de Zweedsche en de Noorsche regeering onder de huidige omstandigheden niet in ieder opzicht als vrije organen kunnen reageeren, of, zooals de Fransche tekst het uitdrukt: beide regeeringen bezitten geen volledige onafhankelijkheid. De Geallieerde regeeringen kunnen de huidige situatie, welke met zich brengt, dat Duitschland van Zweden en Noorwegen belangrijke middelen voor zijn oorlogvoering ontvangt en dat het, tot nadeel en gevaar van de Geallieerde mogendheden, in deze landen voordeelen geniet, niet langer dulden.

Daarom zijn zij van meening, dat thans de tijd is gekomen om aan de Noorsche regeering duidelijk mede te deelen, dat de Geallieerde regeeringen zekere vitale eischen zullen handhaven en deze eischen zullen verdedigen op iedere manier, welke zij zelf noodig oordeelen.

De Duitsche strijdkrachten bezetten Denemarken en eenige Noorsche havens. —

Bij wijze van antwoord op de Geallieerde actie in de Noorsche wateren zijn in den nacht van 8 op 9 April Duitsche strijdkrachten Denemarken (nadere berichten onder Denemarken) en Noorwegen binnengevallen.

Noorwegen verzet zich er tegen. De Duitsche strijdkrachten te land, ter zee en in de lucht, die trachten zich meester te maken van Noorsche havens en in Zuid-Noorwegen pogen door te dringen, ontmoeten tegenstand, o.m. van de Noorsche kustbatterijen. De algemeene mobilisatie is in Noorwegen afgekondigd en de Noorsche regeering en het Storting hebben zich in het binnenland, naar Hamar, teruggetrokken.

Voor zijn vertrek verklaarde de minister van Buitenlandsche Zaken, Koht, dat hij 's morgens om vijf uur den Duitschen ambassadeur te Oslo had ontvangen, die Noorwegen schriftelijk en mondeling had uitgenoodigd zich niet tegen de Duitsche bezetting te verzetten.
De Duitsche gezant voegde hieraan toe, dat hij het voor Noorwegen van het grootste belang achtte, zich onder militair bestuur van Duitschland te plaatsen.
De Noorsche regeering heeft den geheelen nacht vergaderd om dit punt te bespreken. Na afloop der bijeenkomst verklaarde de regeering niet aan de Duitsche eischen te kunnen voldoen, daar zij deze in strijd achtte met de Noorsche souvereiniteit.
Koht heeft nog medegedeeld, dat de Duitsche gezant als motief opgaf, dat, als de Duitschers niet tot bezetting overgingen, de Geallieerden dit zouden doen. „Wij gelooven niet," antwoordde Koht, „dat de Geallieerden voornemens zijn tot een dergelijken maatregel over te gaan. Wij hopen, dat de tegenwoordige toestand niet te lang zal duren."
Latere berichten meldden o.m. de bezetting van de Noorsche havens Christiansund, Drontheim, Stavanger, Bergen, Egersund en Narvik. Speciaal in de fjord van Oslo hebben de Duitsche oorlogsschepen krachtig verzet ontmoet. Luchtbombardementen zijn met de Duitsche actie in Zuid-Noorwegen gepaard gegaan. Echter daar, waar verzet van eenig belang werd geboden, zooals te Oslo en Christiansand, werd dit op 9 April gebroken.

Duitsch memorandum. —
De Duitsche regeering heeft op 9 April aan de Noorsche (en aan de Deensche) regeering een memorandum gezonden, waaraan wij het volgende ontleenen:
In deze beslissende phase van den strijd om het bestaan, dien Engeland en Frankrijk Duitschland hebben opgedrongen, kan de Duitsche regeering onder geen voorwaarde dulden, dat Scandinavië door de Westelijke mogendheden tot gevechtsterrein tegen Duitschland gemaakt en het Noorsche volk, zij het direct of indirect, voor den oorlog tegen Duitschland misbruikt wordt. De Duitsche regeering heeft derhalve heden bepaalde militaire operaties ingeleid, die tot bezetting van strategische belangrijke punten op Noorsch staatsgebied zullen leiden.
De Duitsche regeering neemt daarmede voor den duur van den oorlog de bescherming van het Koninkrijk Noorwegen op zich. Alle tegenstand moet en zal door de Duitsche strijdkrachten met alle middelen gebroken worden en daarom slechts tot een volkomen nutteloos bloedvergieten leiden. De Koninklijke Noorsche regeering wordt derhalve verzocht met den grootsten spoed alle maatregelen te nemen om te waarborgen, dat het optreden der Duitsche troepen zonder wrijving en moeilijkheden kan geschieden.
De Duitsche regeering verklaart, dat Duitschland niet voornemens is, door zijn maatregelen de territoriale onschendbaarheid en politieke onafhankelijkheid van het Koninkrijk Noorwegen thans of in de toekomst aan te tasten.

Geallieerden zullen Noorwegen steunen. —
Het Engelsche departement van Buitenlandsche Zaken deelt op 9 April mede:
„De Engelsche regeering en de Fransche regeering hebben besloten terstond haar vollen bijstand te verleenen aan Noorwegen en zij hebben te kennen gegeven, dat zij den oorlog in volledig deelgenootschap met dit land zullen voeren. De noodzakelijke militaire en vlootmaatregelen worden dienovereenkomstig genomen."

De Britsche premier Neville Chamberlain over de ontwikkeling van den toestand in Scandinavië. —
In het Lagerhuis heeft premier Chamberlain op 9 April '40 o.m. verklaard, dat de Britsche regeering terstond de Noorsche regeering de verzekering heeft gegeven, dat met het oog op den Duitschen aanval op haar land, heeft besloten terstond haar volledige hulp aan Noorwegen te verleenen.
„Machtige eenheden der vloot bevinden zich op zee. Het zou niet in het openbaar belang zijn om in dit stadium bijzonderheden mede te deelen over eenigerlei operaties, waarin zij thans zijn gewikkeld. Ik twijfel er niet aan, dat deze verdere vermetele en wreede daad van agressie zal uitloopen ten nadeele van Duitschland en zal bijdragen tot zijn uiteindelijken nederlaag."

Toestand en berichten. —
De berichten over de gevechten te land en ter zee zijn voorloopig nog te vaag en te veel onderling in tegenspraak, om daaruit thans reeds een andere conclusie te trekken dan dat zoowel de Noren op hun gebied als de Geallieerden ter zee en in de kustwateren met kracht den strijd tegen den Duitschen aanvaller hebben opgevat.
(Keesings Historisch Archief geeft geen geruchten, doch uitsluitend authentieke berichten, welke het in de volgende uitgave hoopt te publiceeren.)
(D. N. B. - Telex-A. N. P. - Times)
(Vor. ber. Doortocht Geallieerden 4170 C; Incident s.s. „Altmark" 4194)

12 APRIL 1940

A. **SCANDINAVIE. — Eenige aardrijkskundige gegevens, scheepvaart en defensieve kracht der Noordsche landen. —**
Ter oriënteering van onze lezers geven wij hieronder eenige gegevens over de drie Scandinaafsche landen, die wij aan het Algemeen Handelsblad hebben ontleend:

NOORWEGEN heeft 2.9 millioen inwoners, dus het derde deel van de Nederlandsche bevolking, doch zijn territoir is tien maal zoo groot als het onze. Nederland is derhalve dertig maal zoo dicht bevolkt.
Hoewel slechts 4% in cultuur is — in Nederland 80% — leeft toch het derde deel der bevolking van land- en boschbouw. Daarnaast zijn de belangrijke bestaansbronnen: visscherij, mijnwezen (speciaal pyriet en ijzererts), papierindustrie en scheepvaart. De Noorsche koopvaardijvloot had vóór dezen oorlog een totale tonnage van 4.539.000 t.
Het Noorsche leger heeft een vredessterkte van 14.200, een oorlogssterkte van 134.000 man. De luchtmacht beschikt over 100 vliegtuigen. De Noorsche oorlogsvloot bestond — volgens Engelsche opgave — uit 4 kustverdedigingsvaartuigen, 9 torpedobooten en 9 onderzeeërs, terwijl vorig jaar 2 onderzeeërs en 2 torpedojagers op stapel stonden. De marine bezit 70 vliegtuigen. **(Vor. ber. Defensie 4092 C)**

DENEMARKEN heeft 3.7 millioen inwoners bij een oppervlakte, welke een derde deel grooter is dan de onze. Nederland is dus ± drie maal zoo dicht bevolkt als Denemarken.
Het land is de grootste exporteur van boter, varkensvleesch en eieren ter wereld. De Deensche koopvaardijvloot meet 1.190.000 t.
Het Deensche leger heeft een vredessterkte van 11.000 en een oorlogssterkte van 100.000 man. De vloot bestaat uit twee kustverdedigingsvaartuigen, 17 torpedobooten en 12 onderzeeërs.
De luchtmacht beschikt over 65 vliegtuigen.
(Vor. ber. Defensie 4117 D)

ZWEDEN heeft 6.3 millioen inwoners bij een oppervlakte, welke 14 maal zoo groot is als de onze, zoodat Nederland twintig maal zoo dicht bevolkt is als Zweden.
De helft der Zweedsche bevolking leeft van land- en boschbouw; daarnaast zijn mijnbouw (ijzererts), papierfabricage, ijzerindustrie en visscherij van groot belang. De Zweedsche handelsvloot bedroeg vóór dezen oorlog 1.500.000 t.
Het Zweedsche leger is op vredesvoet 48.000 man sterk; de oorlogssterkte bedraagt 623.000 man. De luchtmacht beschikt over 260 vliegtuigen.
De Zweedsche oorlogsvloot bestond vorig jaar uit 8 kustverdedigingsvaartuigen en 2 op stapel; 2 kru-

sers, 6 torpedojagers (2 op stapel); 8 torpedobooten, 14 onderzeeërs (2 op stapel) en 2 motortorpedobooten (4 op stapel). **(Vor. ber. Defensie 4180 B)**

A. **ZWEDEN. — Geen stappen tegen Duitschen inval in Noorwegen en Denemarken. - Duitsche mijnen in Zweedsche havens. —**
De Duitsche rijksregeering heeft de Zweedsche regeering op 9 April een memorandum overhandigd, waarin zekere verzoeken en vragen nopens de houding van Zweden ten aanzien van de Duitsche maatregelen in Denemarken en Noorwegen worden gedaan.
De Zweedsche regeering heeft geantwoord, dat zij wenscht vast te houden aan haar politiek van strikte neutraliteit en geenerlei stappen denkt te doen, welke gericht zijn tegen de Duitsche maatregelen in Denemarken en Noorwegen.
De Duitsche radio voor de scheepvaart heeft omgeroepen, dat in alle belangrijke Zweedsche havens, alsmede in de havens van het Skagerrak, door Duitschland mijnen zijn gelegd. (D. N. B.)
(Vor. ber. Duitsche inval Denemarken 4199 B; id. Noorwegen 4200 A)

B. **NEDERLAND EN DE OORLOG 1939-'40. — De regeering is paraat. —**
Uit 's-Gravenhage wordt op 12 April een officieuze mededeeling verstrekt, waaraan wij het volgende ontleenen:
Wat voor de Nederlandsche bevolking in de eerste plaats van belang moet zijn, is, op te merken, dat de regeering ten volle waakzaam is en zonder verwijl de maatregelen neemt, noodig om de grootst mogelijke veiligheid aan ons land te waarborgen. Ook Nederland ligt in den stormhoek van Europa, daarom zal het steeds de sterkst mogelijke veiligheidsmaatregelen moeten toepassen en het kan zich, gegeven deze ligging, niet de weelde veroorloven om welk risico ook te nemen. Hiervan is onze regeering ten volle doordrongen en zij handelt daarnaar.
(Vor. ber. Nederl. en de Oorlog 4197 F)

C. **LETTEREN. — Boeken, die door de pers gunstig besproken zijn. - Onze wekelijksche opgave. —**
Amerikaansch: Marjorie Kinnan Rowlings — „Golden apples". (Heinemann) **(Vor. ber. 3984 B)**
Chineesch (in het Nederlandsch): Dr. Lin Yutang — „Levenswijsheid met een Glimlach". (Zuid-Holl. Uitg. Mij., Den Haag) **(Vor. ber. 3572 F)**
Duitsch: Ulrich Christoffel — „Klassizismus in Frankreich um 1800". (Verlag F. Bruckmann, München)
Muron — „Das Kleine Volk". (Benziger & Co., Einsiedeln-Zürich, 1939) **(Vor. ber. 3984 B)**
Engelsch: William J. Blake — „The Painter and the Lady". (Cassell)
Williard Connely — „The reign of Beau Brummell". (Published in commemoration of Brummell's centenary, March 1940) **(Vor. ber. 3984 B)**
Estisch (in het Nederlandsch): A. H. Tammsaare — „Wargamäe". (De Kern, Den Haag)
Fransch: Francis Carco — Bohème d'Artiste". (Albin Michel)
Jacques Chardonne — „Chronique privée". (Stock, Paris) **(Vor. ber. 3984 B)**
Nederlandsch: G. P. Bakker — „Het Wondere Jaar". (Scheltens & Giltay)
J. M. Westerbrink-Wirtz — „Peter Sr. en Peter Jr.". (H. A. van Bottenburg, A'dam) **(Vor. ber. 3984 B)**
Spaansch: Pio Baroja — „Susana". (Editorial B.I.M.-S.A., San Sebastian) **(Vor. ber. 3052 C)**
Zweedsch (in het Nederlandsch): Elisabeth Bergstrand-Poulsen — „De Kroon". (J. M. Meulenhoff, A'dam 1940) **(Vor. ber. 3900 C)**
(Red. K. H. A.) **(Vor. ber. Literatuurlijstje 3984 B)**

D. **J. F. STAAL OVERLEDEN. — Ontwerper van vele belangrijke gebouwen in modernen stijl. —**
Op 8 April is te Amsterdam, 61 jaar oud, de architect J. F. Staal overleden.
De heer Staal, Amsterdammer van geboorte, ontving zijn opleiding op de H.B.S., waarna hij zich bij particuliere architecten in de practijk van het door hem gekozen vak bekwaamde. Sinds 1910 was hij te Amsterdam als zelfstandig architect gevestigd. Aanvankelijk sterk onder invloed van Berlage staande, koos Staal later een eigen richting. Hij bouwde vele woonhuizen en kantoorgebouwen alsook woningcomplexen voor woningbouwvereenigingen.
In 1925 kwam Staal's belangrijke ontwerp voor een schouwburg op het Museumplein te Amsterdam in discussie; in 1928 voltooide hij zijn, naderhand gewijzigde ontwerp voor de nieuwe beurs aan den Coolsingel te Rotterdam, een project, waarvan de uitvoering thans haar voltooiing nabij is. Te zamen met zijn zoon, den architect Arthur Staal, dong hij mede bij de Amsterdamsche raadhuisprijsvraag. Hun inzending behoorde tot de vier, die bij eerste keuze werden uitverkoren.
Van zijn verdere werken en ontwerpen noemen wij: de bebouwing van de Jan Evertsenstraat te Amsterdam-West (1925); het Nederlandsche paviljoen op de tentoonstelling te Parijs in 1925; een veilinggebouw en een kerk te Aalsmeer (beide uit 1927); het, samen met ir. G. J. Langhout ontworpen, nieuwe gebouw van „De Telegraaf" te Amsterdam (1930); de „Wolkenkrabber" met aansluitend woningcomplex op het Daniël Willinkplein (1931) en andere woningen in „Zuid". Voorts het, in 1937 geopende, voortreffelijke nieuwe gebouw van de „Joodsche Invalide" aan het Weesperplein te Amsterdam, ontworpen in samenwerking met den architect M. Oestermanen, waarvoor mevrouw Staal-Kropholler het intérieur der gestichtssynagoge heeft ontworpen.
De heer Staal heeft ook verscheidene bijdragen over architectuur in dagbladen en tijdschriften geschreven.
(Telex-A. N. P.)

13 APRIL 1940

OORLOG 1939-'40. —
ENGELAND. — **Verklaring van Winston Churchill, chef van de Britsche Defensie, in zake de Duitsche invasie van Noorwegen. - Geen Noorsche havens bezet. - Britsche verliezen. - De Faröer bezet. —**
Winston Churchill, de chef van de Britsche Defensie, verklaarde op 11 April in het Lagerhuis o.a. dat de Geallieerden geen Noorsche havens hebben bezet. Verder zeide hij, dat de Britsche torpedojager „Glowworm" op 8 April verloren was gegaan; op 9 April werd de vloot buiten Bergen aangevallen. Twee kruisers werden licht beschadigd. Het slagschip „Rodney" werd door een zware bom getroffen, maar het dek bood weerstand. De kruiser „Aurora" was het voorwerp van vijf aanvallen, die alle mislukten. De torpedobootjager „Gurkha", die de „Aurora" vergezelde, werd getroffen en zonk. De bemanning werd gered. De torpedobootjager „Zulu" bracht buiten de Orkaden een Duitsche duikboot tot zinken.
De slagkruiser „Renown" bond den strijd aan met den Duitschen slagkruiser „Scharnhorst" en een Duitschen kruiser. De „Scharnhorst" werd zwaar beschadigd, alvorens hij verdween in een rookgordijn, dat door den kruiser werd gelegd.
Churchill deelde eveneens mede dat de Geallieerden de Deensche Faröer hebben bezet. IJslands bezetting is nog in overweging. **(Vor. ber. Churchill 4192; (Duitsche inval in Noorwegen 4200 A)**

FRANKRIJK. — **Minister-president Paul Reynaud's exposé van de Duitsche invasie in Noorwegen. - Engelsche en Duitsche verliezen. —**
In zijn rede voor de Fransche Kamer heeft Reynaud ten aanzien van de zeegevechten bij de Noorsche kust op 11 April verklaard: „De Fransche vloot heeft geen enkel verlies geleden. De Britsche vloot verloor vier torpedobootjagers. De Duitsche marine heeft vier kruisers, die een tiende deel van de vloot vertegenwoordigen, een duikboot, een torpedojager en 12 troepentransportschepen verloren.
In totaal liggen 22 schepen, 4 Engelsche en 18 Duitsche, op den bodem der zee."
(V. b. Reynaud 4194; D'tsche inval in Noorw. 4200 A)
(Telex-A. N. P. - Agence Belga)

A. Stappen te Londen, Berlijn en Parijs. - Grensincident bij Venlo. - Schendingen door vliegtuigen. - Ned. vliegtuigen beschoten. - „Sliedrecht". - „Simon Bolivar". - „Tajandoen". - „Arendskerk". - „Burgerdijk". - Gedwongen vaart. - Vrije verkeer belemmerd. - Duitsche uitvoer. - Britsche Zwarte lijst. - Aanhouding op Nederlandsche schepen. - Storing postverkeer. - Luchtverkeer. - Diversen. - Telegrammen van Koningin Wilhelmina en Koning Leopold van België tot herstel van den vrede. —

Een trouwe weerspiegeling van de evenwichtige Nederlandsche neutraliteitspolitiek wordt geleverd door het op 12 April '40 verschenen tweede Oranjeboek, waarin het departement van Buitenlandsche Zaken de voornaamste aangelegenheden, in de periode November—April behandeld, voor zoover zij voor openbaarmaking geschikt waren, heeft vervat.

Een groot deel van dit nieuwe Oranjeboek, dat, dikker dan het voorgaande, 53 folio-pagina's bevat, wordt ingenomen door de gedachtenwisseling onzer diplomatieke vertegenwoordigers met belligerente regeeringen over gevallen, waarin onzerzijds tegen rechtsschending moest worden geprotesteerd. Dat de Nederlandsche regeering naar beide zijden voor de handhaving der neutraliteit is opgekomen, blijkt overal uit het Oranjeboek, waarin zoowel een aantal gevallen is opgenomen, waarin Nederland zich genoopt heeft gezien zich tegen handelingen van Geallieerde zijde te keeren, als gevallen zijn vermeld, waarin dit tegen optreden van Duitsche zijde is geschied.

Naar uit den inhoud der gewisselde nota's blijkt, heeft de Nederlandsche regeering ieder geval gewogen naar zijn eigen beteekenis. Zoo is dan ook in de formuleering van de verschillende protesten rekening gehouden met den ernst van de betrokken inbreuk op onze rechten. De vorm en bewoordingen van elke nota zijn telkens afgewogen, naar den aard der gepleegde handeling.

TWEEDE ORANJE-BOEK

Grensincident bij Venlo. —

Een geval van bijzondere belangrijkheid is het grensincident bij Venlo. Dat de Nederlandsche regeering uitputtend alle middelen, welke het internationale recht biedt, naar voren heeft gebracht om tot een oplossing te komen, welke dit incident tot klaarheid zou kunnen brengen, blijkt o.a. uit het Oranjeboek:

„Medio October ontving de chef van den inlichtingendienst van den generalen staf de mededeeling van den Britschen gezantschapssecretaris en chef van het Britsche paspoorten-contrôlebureau te 's-Gravenhage, majoor Stevens, dat Britsche organen in verbinding stonden met hooggeplaatste officieren van het Duitsche leger, en dat majoor Stevens uit Londen opdracht had ontvangen om met deze officieren besprekingen te voeren, om te onderzoeken of een basis zou kunnen worden gevonden voor mogelijke vredesonderhandelingen, Tot staving van zijn mededeelingen toonde majoor Stevens zijn instructie. Aangezien het niet mogelijk was de besprekingen in Duitschland of Engeland te voeren, wilde men deze gaarne doen plaats hebben op neutraal gebied, bij voorkeur niet te ver van de Duitsche grens. Majoor Stevens deelde mede, dat naast hem kapitein Payne Best voor het voeren van de besprekingen was aangewezen. Gevraagd werd om maatregelen te nemen, opdat de betrokken vreemdelingen in het grensgebied niet onnoodig zouden worden lastig gevallen door de politie- en militaire autoriteiten. De chef van den inlichtingendienst heeft ter voldoening aan dit verzoek en om op de hoogte te komen van hetgeen zou worden besproken, een Nederlandschen officier, den eerste-luitenant Klop, aangewezen om deze besprekingen bij te wonen, en hem opdracht gegeven er voor te waken, dat geen daden in strijd met de Nederlandsche neutraliteit zouden worden verricht. Een tweetal bijeenkomsten heeft, vóór het incident bij Venlo, op Nederlandsch gebied plaats gehad.

De overval. —

Op 9 November kwam een personenauto, waarin, naar met groote waarschijnlijkheid mag worden aangenomen, gezeten waren majoor Stevens en kapitein Payne Best, benevens luitenant Klop en de Nederlandsche chauffeur Lemmens, uit de richting van Venlo aan bij het café Backus, gelegen op Nederlandsch grondgebied op geringen afstand van de Duitsche grens. Daar aangekomen werden de genoemde personen overvallen door een aantal lieden, die, beschikkend over een auto, die voor het Duitsche douanekantoor stond te wachten, de Nederlandsche grens hadden overschreden en het vuur op hen openden. Een persoon, klaarblijkelijk luitenant Klop, is neergeschoten, terwijl de overige personen met geweld over de Duitsche grens zijn gevoerd. De gewonde of doode werd eveneens over de Duitsche grens gesleept. Het geheele voorval speelde zich in zoo korten tijd af, dat het voor de grenswacht, die zich ter plaatse niet in de onmiddellijke nabijheid van de grens bevond, niet mogelijk is geweest tijdig in te grijpen.

Aangezien degenen, die den overval pleegden, in burger gekleed waren, was er aanvankelijk geen aanleiding de Duitsche regeering aansprakelijk te stellen. Wel is onmiddellijk aan de Duitsche regeering verzocht een onderzoek in te stellen. Toen evenwel in een Duitsch perscommuniqué werd medegedeeld, dat de overval was geschied door Duitsche organen, is tegen het Duitsche optreden dienzelfden dag ernstig bezwaar gemaakt en opheldering verzocht. Van Duitsche zijde werd op deze stappen, niettegenstaande daarop herhaaldelijk werd teruggekomen, niet geantwoord.

Het Nederlandsche gezantschap te Berlijn heeft op 25 Januari aan de Duitsche regeering doen weten, dat het voor de Nederlandsche regeering onmogelijk is deze zaak te laten rusten. Zij stelde aan de Duitsche regeering voor, de beoordeeling van het gebeurde aan de Nederlandsch-Duitsche grens bij Venlo te onderwerpen aan een in gemeen overleg aan te wijzen instantie: hetzij een Nederlandsch-Duitsche commissie ad hoc, de permanente conciliatie-commissie die tusschen beide landen bestaat, of een arbitrale instantie, dan wel een internationale rechterlijke instantie, daarbij de keuze tusschen de evengenoemde instanties aan de Duitsche regeering overlatende. Ook op dit voorstel heeft de Duitsche regeering, ondanks eenige malen herhaald rappel, nog niets laten hooren." **(Vor. ber. Incident Venlo 4160 B)**

Schendingen door vliegtuigen. —

„In de periode van November tot Maart," aldus het Oranjeboek, „is het Nederlandsch rechtsgebied herhaalde malen overvlogen door vliegtuigen der oorlogvoerenden. De Nederlandsche krijgsmacht heeft steeds met alle beschikbare middelen dergelijke schendingen tegengegaan. De afweerbatterijen op den grond hebben bij dag en bij nacht op ieder vreemd vliegtuig, dat binnen haar bereik kwam, gevuurd, en menigmaal zijn Nederlandsche jachtvliegtuigen opgestegen om de gesignaleerde vliegtuigen te verdrijven, waarbij het meer dan eens tot een luchtgevecht kwam.

Nederlandsche vliegtuigen beschoten. —

Drie gevallen hebben zich voorgedaan, waarin Nederlandsche vliegtuigen boven ons grondgebied door een Duitsch vliegtuig werden beschoten. Het eerste geval deed zich op 12 Nov. 1939 boven Vlieland voor, het tweede den volgenden dag nabij Schiermonnikoog en het derde geval op 25 Februari boven Noord-Brabant. In alle drie gevallen is te Berlijn geprotesteerd. In de eerste twee gevallen heeft de Duitsche regeering een tegenprotest ingediend, het derde voorval werd door de Duitsche regeering betreurd.

(Vor. ber. Duitsche beschiet. 4151 A)

Gevaren voor de scheepvaart. —

De Nederlandsche vertoogen en verzoeken tot het instellen van een onderzoek naar aanleiding van de vernietiging van een aantal Nederlandsche schepen en de verdere briefwisseling voor enkele gevallen, waarin de Nederlandsche scheepvaart in gevaar is gebracht, zijn in het Oranjeboek in een afzonderlijk hoofdstuk opgenomen.

„Sliedrecht". — In het geval van de torpedeering van de „Sliedrecht" heeft Hr. Ms. gezantschap te Berlijn in een nota-verbaal de Duitsche Regeering verzocht een onderzoek in te stellen en maatregelen te treffen tegen den commandant van de onderzeeboot, die zich aan deze daad heeft schuldig gemaakt. De commandant heeft onschuldige onderdanen van een neutraal land in open booten, en dat nog wel in een slecht jaargetijde, in volle zee aan de gevaren der zee prijsgegeven en daardoor hun dood veroorzaakt.

Bovendien is de vernietiging van de „Sliedrecht" in strijd met het protocol van Londen van 22 April 1930 (tot welk protocol Duitschland is toegetreden), aangezien onvoldoende maatregelen voor de veiligheid van de bemanning werden getroffen.

Op deze gronden heeft het gezantschap opdracht gekregen met den meesten nadruk te protesteeren tegen de vernietiging van

de „Sliedrecht" en de behandeling van de opvarenden er mede te deelen, dat de Nederlandsche Regeering zich voorbehoudt, haar rechten met betrekking tot het verlies aan menschenlevens en ook overigens te doen gelden.

Protest afgewezen. — De Duitsche Regeering echter erkende het protest niet, waarna een tweede nota-verbaal van het gezantschap volgde. Deze betwist, dat de duikbootcommandant verzekerd kon zijn geweest van de veiligheid der opvarenden en acht de torpedeering bovendien onrechtmatig, omdat het schip niet vatbaar was voor verbeurdverklaring. Het aanloopen van Kirkwall kon in dit geval geen vermoeden van vijandelijke bestemming wettigen. **(Vor. ber. „Sliedrecht" 4053 C)**

„Simon Bolivar". — De droevige ondergang van de „Simon Bolivar" gaf de Regeering aanleiding zich met de vraag, of de plaats, waar het schip verloren is gegaan, harerzijds mijnen waren gelegd, zoowel tot de Duitsche als tot de Engelsche Regeering te wenden. De Duitsche Regeering deelde in haar antwoord mede: „Het volkenrecht stelt het bekendmaken van mijnenvelden door de oorlogvoerende mogendheden slechts in zooverre verplicht als de militaire overwegingen zulks toelaten. De havens van de Engelsche Oostkust dienen echter, zooals bekend is, als steunpunt voor de Britsche oorlogsvloot. Een ontijdige bekendmaking van de van Duitsche zijde tegen de Britsche zeestrijdkrachten in dit gebied getroffen maatregelen zou ieder militair succes van te voren uitsluiten. De Rijksregeering is derhalve ook op dit oogenblik niet in staat de door het Koninklijk Nederlandsch gezantschap gestelde vraag, of op de plaats waar de „Simon Bolivar" is ondergegaan, Duitsche mijnen gelegd waren, te beantwoorden.

De Rijksregeering moge haar spijt over den ondergang van de „Simon Bolivar" tot uiting brengen, te meer, omdat daarbij ook menschenlevens te betreuren zijn. Zij voelt zich echter wegens de aangevoerde gronden niet in staat, eenige aanspraak op schadevergoeding te erkennen, welke zou voortvloeien uit dit voorval, dat haar niet kan worden toegerekend."

Het Nederlandsche gezantschap betwistte deze „volkomen onaanvaardbare" opvatting in een nota-verbaal, waarop intusschen een antwoord van de Duitsche regeering nog kan worden verwacht.

De Britsche Regeering schreef den ondergang van de „Simon Bolivar" aan Duitsche mijnen toe. De tijdelijke zaakgelastigde te Londen schreef hierop, dat de Nederlandsche Regeering „zich ten volle haar standpunt ten aanzien van de rechtmatigheid van het leggen van mijnen in volle zee voorbehoudt, zich verplicht ziet tegenover beide oorlogvoerenden haar recht te handhaven en volledige schadevergoeding te eischen voor de schade, geleden door het vergaan van de „Simon Bolivar", indien zou worden vastgesteld, dat de mijn of de mijnen waardoor het schip is getroffen, van Britschen, respectievelijk van Duitschen, oorsprong waren." **(Vor. ber. „Simon Bolivar" 4025 A)**

De **„Tajandoen"** ging 7 December 1939 door een ontploffing verloren. Het gezantschap te Berlijn uitte het vermoeden, dat het schip door een Duitschen bodem was getorpedeerd en vroeg de Duitsche regeering om een onderzoek. Het rapport van de commissie van onderzoek legde het daarbij over.
(Vor. ber. „Tajandoen" 4053 C)

„Arendskerk". — Hetgeen met de „Arendskerk" gebeurde, heugt een ieder. Op weg naar Zuid-Afrika is het schip op 15 Januari getorpedeerd. Het Nederlandsche gezantschap te Berlijn diende een nota-verbaal in, waarbij de rechtmatigheid der torpedeering wordt verworpen en waarvan het slot luidt:

„De Nederlandsche Regeering protesteert derhalve met den grootsten nadruk tegen de vernietiging van dit Nederlandsche schip en behoudt zich het eischen van volledige schadevergoeding voor. Zij verzoekt de Duitsche Regeering een streng onderzoek in te stellen en de noodige maatregelen te treffen om herhaling van dergelijke gebeurtenissen ten aanzien van Nederlandsche schepen te voorkomen."

Het Oranjeboek merkt daarbij op:

In een antwoord d.d. 30 Maart '40 heeft de Duitsche Regeering de rechtmatigheid dezer vernietiging staande gehouden op grond, dat meer dan de helft der lading uit contrabande zou hebben bestaan, en op grond van overtredingen, waaraan de „Arendskerk" zich zou hebben schuldig gemaakt. De Nederlandsche Regeering stelt zich voor hierop terug te komen.
(Vor. ber. „Arendskerk" 4095 C)

„Burgerdijk". — Zooals hierboven reeds is opgemerkt, is de vorm van elk protest bepaald naar den ernst van de betrokken inbreuk op onze rechten. Men leze de volgende passage uit een nota-verbaal naar aanleiding van de torpedeering van de „Burgerdijk" door een duikbootcommandant, wien scheepspapieren geen belang inboezemden.

„Nog afgezien van de vraag, of de veiligheid van de bemanning voldoende gewaarborgd was, heeft de onverantwoordelijke houding van den commandant van de onderzeeboot, die weigerde de scheepspapieren in te zien en ook verder geenerlei onderzoek naar de lading instelde, niets meer met de uitoefening van eenig door het volkenrecht erkend prijsrecht ter zee te maken.

Zij is niet anders dan een daad van willekeur en geweld tegenover neutraal eigendom in volle zee, welke de levensbelangen treft van Nederland bij den toevoer van de voor dat land noodige levensbehoeften. Het feit, dat het bij deze vernietiging een schip betrof, waarvan de lading in hoofdzaak voor de Nederlandsche Regeering en voor de voeding van het Nederlandsche volk bestemd was, geeft deze torpedeering een bijzonder hatelijk karakter.

Bij dezen stand van zaken kan de Nederlandsche Regeering niet aannemen, dat de Duitsche Regeering deze daad goedkeurt; zij verzoekt de Duitsche Regeering passende maatregelen tegen den commandant van de onderzeeboot te nemen, en verder die maatregelen te treffen, welke noodig zijn om een herhaling van dergelijke handelingen van de Duitsche zeestrijdkrachten te voorkomen. Zij vertrouwt er op, dat de Duitsche Regeering de veroorzaakte schade ten volle zal vergoeden." **(Vor. ber. 4133 C)**

Toen in de maand Maart dertien maal achtereen bericht werd, dat Nederlandsche visschersschepen door vreemde vliegtuigen in open zee waren aangevallen, waarbij menschenlevens verloren gingen, kon de Regeering, aangezien de nationaliteit van het betrokken vliegtuig in geen enkel geval met zekerheid was vastgesteld — de omstandigheden wezen wel op actie van Duitsche luchtstrijdkrachten — aanvankelijk niet meer doen dan door Hr. Ms. gezant te Berlijn bij de Duitsche Regeering er op te doen aandringen, dat alle mogelijke voorzorgsmaatregelen zouden worden genomen ten einde voorvallen van dien aard te voorkomen.

Later hebben zich eenige gevallen voorgedaan, die grond opleverden tot protest en aansprakelijkstelling van de Duitsche Regeering.

De correspondentie betreffende deze voorvallen, valt na het tijdvak, dat door dit Oranjeboek wordt bestreken.

Gedwongen vaart. —
Nederlandsche schepen zijn door de Britsche autoriteiten gedwongen voor verdere contrabande-contrôle van de reede van Duins naar de haven van Londen op te varen. Het voorkomen van mijnen in de vaargeulen van de Theemsmonding maakt dit gebied bijzonder gevaarlijk. Op een dergelijke reis ging het vrachtschip „Spaarndam" verloren. Een desbetreffende briefwisseling is in het Oranjeboek afgedrukt.

Vrije verkeer belemmerd. —
In het vorige Oranjeboek werden de Nederlandsche bezwaarschriften tegen de contrabandelijsten der verschillende oorlogvoerenden opgenomen. De antwoorden van de Britsche en van de Fransche regeering benevens de replieken van de Nederlandsche regeering zijn in dit Oranjeboek afgedrukt. Van de Duitsche regeering is geen antwoord ontvangen.

De Duitsche uitvoer. —
Het volgende hoofdstuk betreft de maatregelen tegen den Duitschen uitvoer. Toen de Duitschers zonder waarschuwing mijnen hadden gelegd, was dit feit voor de Geallieerden aanleiding, maatregelen tegen den Duitschen uitvoer aan te kondigen.

Met kracht wordt opgekomen tegen deze maatregelen, die, omdat zij eveneens onschuldigen treffen, een „hatelijk karakter" hebben.

In het van de Britsche regeering op onze nota ontvangen antwoord wordt o.m. gezegd, dat de Britsche regeering onmogelijk een afdoende represaille-methode kon vinden, „behalve zoodanige actie tegen Duitschland als waarvan zij wordt weerhouden door haar eerbied voor het oorlogsrecht". Ook van de Fransche regeering is het antwoord afgedrukt en op beide nota's hebben onze gezanten te Londen en te Parijs weer geantwoord.
(Vor. ber. Eng. représaille-maatr. 4032 A)

Britsche „Zwarte Lijst". —
De Britsche regeering zegt haar recht, om aldus te handelen, te moeten handhaven, maar zij zal er voor zorgen niemand op de lijst te plaatsen, van wien zij niet ten volle overtuigd is, dat hij vijandelijk is door zijn aard of door zijn betrekkingen. **(V. b. 3964 A)**

Aanhouding op Nederlandsche schepen. —
Verschillende gevallen hebben zich nog voorgedaan, waarbij onderdanen van de eene oorlogvoerende partij door de andere oorlogvoerende partij van Nederlandsche schepen zijn afgehaald.

In een groot aantal gevallen is van de Britsche regeering de vrijlating van personen, die van boord waren gehaald, verkregen.
Ook in het geval, waartegen te Berlijn is opgekomen, heeft de Duitsche regeering in vrijlating toegestemd.

Storing Postverkeer. —
Het Oranjeboek drukt hierna eenige nota's af nopens het algemeene standpunt in zake de storing van het postverkeer.
In een nota van onzen gezant te Londen, waarin deze kwestie wordt behandeld, wordt gezegd, dat de onderscheiding „werkelijke correspondentie" en andere correspondentie, een interpretatie van de Britsche regeering is, die gelegenheid geeft tot een groote mate van willekeur van de zijde der oorlogvoerenden.

Luchtpost. —
Over het vasthouden van post op K.L.M.-vliegtuigen merkt de Britsche regeering op, dat dezelfde overweging, die voor schepen, die vrijwillig Britsche havens aandoen, toepasselijk is voor luchtvaartuigen, die op Britsch gebied landen.
De Nederlandsche gezant te Londen zegt in zijn antwoord aan de Britsche regeering, dat haar daad een ongerechtvaardigde inmenging in het Nederlandsche postverkeer is.

Diversen. —
Het laatste hoofdstuk van het Oranjeboek deelt over de samenwerking met de Oslo-staten mede, dat ook na de bijeenkomst van deskundigen van 6 November 1939 te Kopenhagen het contact, waar daartoe aanleiding bestond, is onderhouden.
Voorts verneemt men, dat het Internationale Roode Kruis-Comité de Nederlandsche regeering verzocht heeft bij de oorlogvoerende staten stappen te doen om deze uit te noodigen, voor zoover mogelijk, aan de burgerbevolking door tweezijdige verdragen ad hoc de voordeelen te verzekeren, welke algemeene internationale verdragen haar nog niet kunnen bieden.
Het betreft hier de instelling van „zones sanitaires", van „zones de securité" en de bescherming van burgers in vijandelijk gebied. De Nederlandsche regeering heeft zich gehaast aan dit verzoek te voldoen.
Over de bescherming van monumenten in oorlogstijd wordt in dit laatste hoofdstuk medegedeeld, dat de Nederlandsche regeering zich in Januari 1939 tot 62 regeeringen heeft gericht om deze te raadplegen over een vóór-ontwerp voor een verdrag ter bescherming van monumenten en kunstwerken gedurende gewapende conflicten.
Hoewel een dertigtal landen zich bereid heeft verklaard aan een eventueele conferentie deel te nemen, is de ontvangst, die het voorstel, met name van de zijde van het meerendeel der groote mogendheden heeft ondervonden, niet van dien aard, dat het nuttig voorkomt de pogingen tot de aanvaarding van dit ontwerp onder de huidige omstandigheden voort te zetten.
De Nederlandsche regeering ziet echter niet af van verdere pogingen om, zij het ook op meer bescheiden schaal, de bescherming van kunstschatten door internationale samenwerking te bevorderen.
Het Oranjeboek besluit met de mededeeling, dat de Nederlandsche regeering gevolg heeft gegeven aan het verzoek van de Duitsche regeering op 27 Maart 1940 om de Duitsche belangen in het Fransche mandaat-gebied Kameroen te behartigen.

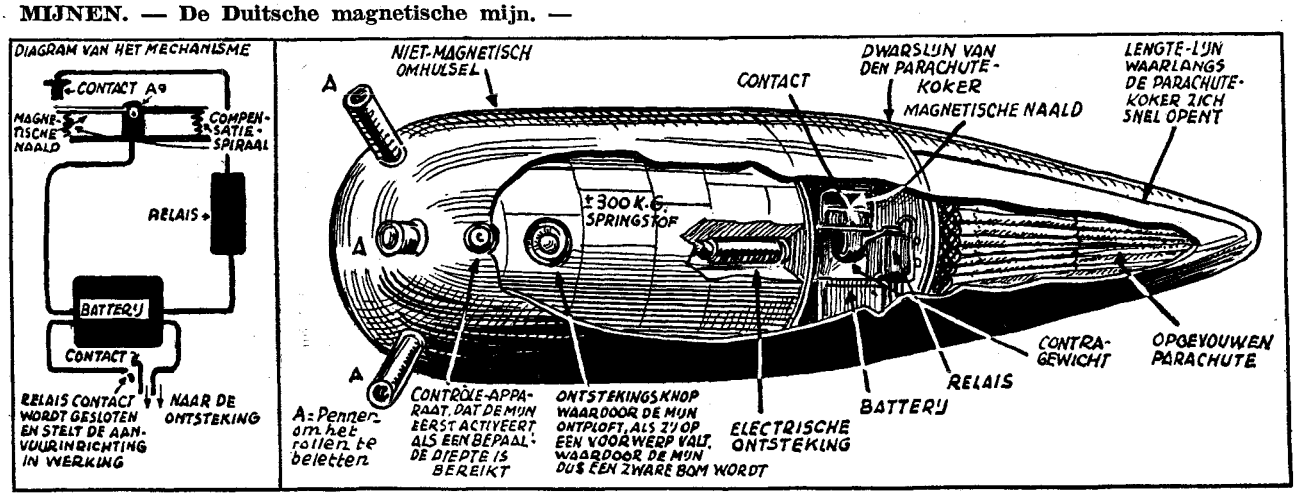
Het Oranjeboek opent met de reproductie van de telegrammen van Koningin Wilhelmina en Koning Leopold tot herstel van den vrede en de daarop ingekomen antwoorden van de betrokken staatshoofden. **(Vor. ber. Vredesstap 4012 A)**

(Vor. ber. Eerste Oranjeboek 4009 A)

14 APRIL 1940

A. KARDINAAL VERDIER OVERLEDEN. —
Kardinaal Verdier, sinds 1929 aartsbisschop van Parijs, is 9 April op 76-jarigen leeftijd overleden.
Kardinaal Jean Verdier werd in Februari 1864 te Lacroix (Aveyron) geboren. Hij voelde zich tot het geestelijk ambt geroepen en trad in de Sociëteit der Priesters van den H. Sulpicius, de congregatie die zich reeds meer dan drie eeuwen opleiding van jonge Fransche priesters tot taak stelt. In April 1887 werd hij priester gewijd. Aan het Seminarie van Périgueux werd Verdier professor. Vervolgens kwam hij naar Lyon en in 1905 naar het Seminarie van Parijs. In 1912 werd hij Superior van het Seminarie te Carmes. In opdracht van Mgr. Baudrillart gaf hij de „Revue pratique d'Apologétique" uit, en werd in 1929 door zijn congregatie tot Algemeen Superior benoemd.
(De Tijd)

B. MIJNEN. — De Duitsche magnetische mijn. —

De Duitsche magnetische mijn. (Ontleend aan de Illustrated London News)

Voor de Britsche admiraliteit heeft de Duitsche magnetische mijn, welke reeds tallooze schepen heeft doen zinken, geen geheimen meer. Op grond van de onderzoekingen van den Britschen luitenant-ter-zee 1e kl. Ouvry, van H.M.S. „Vernon", zijn nu teekeningen gemaakt, welke het ook aan den leek duidelijk maken, hoe de magnetische mijn werkt. De mijn ligt op een betrekkelijk ondiepe plaats op den bodem. Het is volkomen onmogelijk, dat de mijn langs magnetischen weg naar het schip zou worden toe getrokken, zelfs al zou de mijn tot den hoogsten graad gemagnetiseerd zijn. Natuurkundig is dit onmogelijk.
Er is echter ook een theorie van deskundigen, dat de mijn als een raket naar boven schiet, echter niet door magnetische aantrekking. Nadert een schip, dan wordt door magnetische werking samengeperste lucht in een met water gevulde kamer gelaten. Het water wordt er uitgeperst en met een opwaartschen druk gaat de mijn omhoog, waarbij zij tegen de kiel midscheeps stoot. Een afvuurinrichting met gloeiingspatroon doet dan de mijn ontploffen. Electro-magnetisch wordt de mijn naar den romp van het schip gestuwd.
Als oorlogswerktuig is de magnetische mijn beter dan de oude mijnen en de explosieve werking is veel grooter.
De magnetische mijnen worden hoofdzakelijk door vliegmachines, door middel van een parachute, uitgeworpen, welke den schok met het water breekt. Als de mijn zinkt, houdt een gewicht haar in een zoodanige positie, dat de magneetnaald op de juiste plaats blijft, ten opzichte van eventueel boven de mijn varende schepen. Zoodra de mijn ondergedompeld is, wordt het mechanisme „actief". **(Vor. ber. Magnet. mijn 4167)**

A. **SURINAME EN DE OORLOG 1939-'40. — Oorlogswinstbelasting. —**
De gouverneur van Suriname had een heffing voorgesteld van een uitvoerrecht op rijst, om daarmede de te maken oorlogswinst te treffen. De Staten hebben dit voorstel echter verworpen en wenschten een algemeene heffing op oorlogswinst.
De gouverneur heeft aan dezen wensch gevolg gegeven en thans een ontwerp-oorlogswinstbelasting ingediend. (Telex-A. N. P.)
(Vor. ber. Suriname en de Oorlog 4129)

B. **FINLAND. — Wederopbouw. - Paasikivi tot gezant te Moskou benoemd. —**
Finland werkt gestadig voort aan zijn wederopbouw. De regeering heeft dank gebracht aan Zweden en Noorwegen voor de hulp tijdens den oorlog verleend. Naar thans onthuld werd, heeft lord Nuffield, de motormagnaat, door zijn belangrijken geldelijken steun, het recruteeringswerk voor Engelsche vrijwilligers voor Finland mogelijk gemaakt.
Binnenkort zal ook het onderwijs op de Finsche scholen weer hervat worden.
De normale diplomatieke betrekkingen met Sovjet-Rusland werden hersteld. Dit blijkt uit het feit, dat de Finsche regeering het agrement verzocht heeft voor Paasikivi als Finsch gezant te Moskou. De Opperste Sovjet heeft dit agrement verleend.
(De Nieuwe Eeuw)

15 APRIL 1940

C. **NEDERL. OOST-INDIE. — Nieuw-Guinea Expeditie 1939. - Succesvolle resultaten. —**
In de groote aula van het Koloniaal Instituut te Amsterdam heeft op 6 April de heer C. C. F. M. le Roux voor leden van het Koninklijk Nederlandsche Aardrijkskundig Genootschap een voordracht gehouden over de „Nieuw-Guinea expeditie 1939", aan welke hij heeft deelgenomen.
Onder de vele belangstellenden was aanwezig: Z.K.H. Prins Bernhard.
Alle leden van de expeditie, aldus spreker, hebben zich vijf volle maanden aan het wetenschappelijk werk kunnen wijden en de resultaten zijn dan ook prachtig. Het hoofddoel was het maken van een schetskaart van de groote onbekende gebieden in het Westelijk Nassau-gebergte. Een gebied van ongeveer 200 km. hemelsbreed in de richting Oost-West en gemiddeld 60 km. Noord-Zuid is stelselmatig verkend en opgemeten door vier patrouilles.
De heer Le Roux gaf voorts een uitvoerige beschrijving van de bereikte resultaten. Een geologische verkenning werd gehouden langs het gouvernementsgebied aan de Zuidkust.
De anthropoloog onderzocht 1500 Papoea's. Zeer veel zoölogisch materiaal werd verzameld, terwijl de botanische vondsten zeer rijk genoemd mogen worden.
De studie van taal, land en volk kon diepgaand worden voortgezet en op het gebied van de geestelijke cultuur van de bergpapoea's konden belangrijke vorderingen worden gemaakt.
De leider der expeditie, Le Roux en de luitenant-terzee 2e klasse J. H. J. Nepveu, werden door H.M. de Koningin onderscheiden. (Telex-A. N. P.)
(Vor. ber. Archbold-Expeditie 3855 A)

D. **VEREENIGDE STATEN. — „De oorlog nadert de Ver. Staten." —**
De oorlog nadert de Ver. Staten, aldus het voornaamste thema, dat de Amerikaansche ochtendbladen van 14 April behandelen in hun commentaren op den oorlog in Scandinavië. De „New York Times" wijst erop, dat het optreden van Duitschland den neutralen geen keus meer laat en dat de recente ontwikkeling der vijandelijkheden de Ver. Staten er toe brengt hun positie opnieuw te overwegen. Wat voor Amerika op het spel staat, gaat volgens dit blad ver uit boven de kwestie Groenland en IJsland. De gebeurtenis, die men thans meemaakt, vormt de ernstigste dreiging, die er ooit bestaan heeft tegen de vlootmacht van Engeland en het bestaan zelve van de Fransche en Britsche rijken.
(Vor. ber. Duitsche inval in Noorwegen 4200 A)

E. **FILMKUNST. — Nederlandsche Films. - „Ergens in Nederland". —**
Op 12 April had de première plaats van de Nederlandsche „mobilisatie-speelfilm" „Ergens in Nederland", waaraan medewerking werd verleend door de Koninklijke Nederlandsche Marine.
Manuscript en draaiboek: Dr. Ludwig Berger en Jan de Hartog; regie: Dr. Ludwig Berger; productie-leiding: Rudolf Meyer; camera: Akos Farkas; muziek: Max Tak; decors: A. H. Wegerif. In de hoofdrollen: Lily Bouwmeester, Cruys Voorbergh, Jan de Hartog, Fien de la Mar, Matthieu van Eysden, Rini Otte, Eduard Verkade, Max Croiset, Aaf Bouber, Chris Baay, Piet Köhler, Dries Krijn, Jacq. Snoek.
De film werd geproduceerd en uitgebracht door N.V. Filmex te Amsterdam en opgenomen in de Cinetone-Studio's. (Red. K. H. A.)
(Vor. ber. Nederl. Films 3982 B)

F. **BELGIE. — Neutraliteitsstandpunt ongewijzigd. - Een officieuze verklaring. — Rede van den minister van Buitenlandsche Zaken, Spaak: „Boven neutraliteit en vredeswil staat de vrijheid". —**
Het Belgische persagentschap Belga meldde op 11 April:
In politieke kringen te Brussel heeft men niet nagelaten commentaar te leveren op de van Geallieerde zijde aan het adres der neutralen herhaalde suggestie een beroep op preventieven bijstand te doen op Frankrijk en Groot-Brittannië.
Dergelijke suggesties, aldus zegt men, kunnen België, welks standpunt door de regeering bij herhaling is uiteengezet en door de tegenwoordige oorlogvoerenden wordt erkend en bovendien steunt op een krachtig leger, dat waakzaam is en vastbesloten met hardnekkigheid het nationale grondgebied te verdedigen, geen belang inboezemen.
België heeft plechtig verklaard voornemens te zijn in het huidige conflict neutraal te blijven. Van het oogenblik af, dat het een beroep zou doen op een vreemde mogendheid, zou het dit standpunt prijsgeven en zich door eigen toedoen in den oorlog storten.
Verklaring van minister Spaak. —
De Belgische minister van Buitenlandsche Zaken, Spaak, heeft op 15 April in den Senaat een verklaring afgelegd over de buitenlandsche politiek van België.
De eenige omstandigheid, aldus minister Spaak, waarin wij de eventualiteit zouden aanvaarden van te gaan strijden in een oorlog, dien wij tot iederen prijs vermijden, zou zijn de verplichting om onze onafhankelijkheid te verdedigen. Want boven de neutraliteit, de liefde voor den vrede, staat de vrijheid, die boven alles heilig is. (Agence Belga)
(V. b. Onafhankelijkh. 4002 B; Min. Spaak 4078 C)

G. **GEESTELIJK LEVEN. — Moderne Theologen. —**
Op 2 April hebben de Moderne Theologen hun vijf en zeventigste vergadering te Amsterdam gehouden.
De slotzitting was gewijd aan de Waarheidsvraag in de Ethiek, welk onderwerp werd ingeleid door prof. dr. N. Westendorp Boerma.
Deze vraag is, aldus inleider, juist heden beklemmend. Over „moraal", „moreel" hooren wij veel. Geen staatsman, die niet meent er zich aan te houden, er zich naar te regelen. Ieder rechtvaardigt zijn gedrag met moreele termen. Vragen wij niet: beantwoordt er wel iets aan die termen? Of zijn ze een mystificatie, een vaagheid, een niets? Dienen zij misschien om iets anders te verbergen en zich zelf een aanzien van respectabiliteit te geven?
Deze vragen zijn niet alleen op staatslieden van toepassing. Reeds Maurice Pradine heeft in „L'erreur morale établie par l'histoire et l'évolution des systèmes" zich afgevraagd, of men wel veel zou verliezen, als men den term „moraal" vanwege zijn gevaarlijken inhoud opgaf.
In het juist aangegeven euvel, dat aan de „moraal" eigen is, vervalt de ethiek, wanneer zij 's menschen zedelijk oordeel en

zedelijk bestaan wetenschappelijk tracht te fundeeren, zoodra zij gaat vaststellen en voorschrijven wat voor alle tijden en alle volken behoort te gelden, hoe algemeen ook het beginsel dat men aanwijst moge zijn. Tegenwoordig is er bijv. een neiging om het fatsoen als regel te poneeren, maar dit wordt òf accommodatie aan de algemeenheid òf het ware, d.i. het eigen fatsoen.
Hoewel het aan geen enkel stelsel gelukt is, den regel te vinden, die ontheft van aarzeling en twijfel, is toch de geschiedenis der ethiek grandioos; zij is het kampwerk der wereldbeschouwingen, waar nederlaag en overwinning elkaar afwisselen, waar het oude bevochten en het nieuwe gezocht wordt. Achter de wijsgeerige termen openbaart zich de eeuwig-beweeglijke geest.
Inleider vestigt de aandacht op de waarde, welke het critisch denken voor ons zedelijk oordeel en zedelijk bestaan bezit. Van groot belang is de vraag: Wat bedoelt gij? Hanselmann geeft hiervan in zijn geschrift, waarin hij de naastenliefde demaskeert, een voorbeeld. Het critisch denken moge dan geen verlossing voor den mensch zijn, — toch wordt het geestelijk element in de zedelijke waardeering er door aangeraakt.
De waarheidsvraag is ten slotte de vraag naar het ware zijn. Wij leven niet van moraal; wij leven niet hiervan, dat wij deugdzaam zijn. Het leven, het zijn is primair, eerst daarna komt het bewustzijn. Dit brengt tot het vraagstuk: godsdienst en zedelijkheid.
Inleider zoekt geen oplossing om tot een algemeen-geldige moraal te komen, maar wel tot een levensbeginsel. Hij haalt Hanselmann's woord aan: „Als gij niet gelooven kunt, dwing u er niet toe .... leef!" In dit enkele: „Leef!" ligt vertrouwen ook in dezen troosteloozen tijd besloten. Is niet levensaanvaarding het beginsel van het Christendom, dat veel meer levensgodsdienst is dan godsdienst van berusting, passiviteit? Inleider besluit zijn betoog met enkele woorden over Troeltsch's beschrijving van den religieuzen grondslag der Bergrede. (N. R. Crt.)

(Vor. ber. Moderne Theologen 3295 D; Prof. dr. N. Westendorp Boerma 3968 C)

16 APRIL 1940

A. VEREENIGDE STATEN. — Pan-Amerikaansche Unie. - Aanval van president Roosevelt op de dictaturen. —

In een rede tot de Pan-Amerikaansche Unie heeft president Roosevelt op 16 April o.a. gezegd:
„De nieuwe wereld heeft zich van de voornaamste en eenvoudigste oorzaken der oorlogen bevrijd, alleen door overeen te komen, dat elke staat de integriteit en de onafhankelijkheid der andere zal eerbiedigen. Wij op dit halfrond, behoeven niet naar een nieuwe internationale orde te zoeken; wij hebben haar reeds gevonden. Wij hebben dat niet bereikt door hysterisch geschreeuw of hevige troepenbewegingen. Wij hebben geen volken vernietigd, geen regeeringen gevangen genomen, geen onschuldige menschen verdreven van de haardsteden, die zij zich gebouwd hadden. Wij hebben geen dwaze theorie van rasmeerderheid uitgevonden, geen dictatuur door middel van een algemeene revolutie verkondigd. De Inter-Amerikaansche orde is niet opgebouwd uit haat of terreur, zij is tot stand gebracht door een eindeloos doeltreffend werk van menschen van goede gezindheid.
(Telex-A. N. P.) **(Vor. ber. Pres. Roosevelt 4172 A)**

B. POOLONDERZOEK. — Admiraal Byrd tijdelijk teruggekeerd. —

Admiraal Byrd, die op 15 April aan boord van het poolschip „Bear" te Port Mont is aangekomen, heeft verklaard, dat de magnetische pool zich ongeveer 108 mijl naar het Westen heeft verplaatst. Byrd voegde hieraan toe, dat zich op 3500 mijl van de geographische pool steenkool bevindt, hetgeen bewijst, dat het er vroeger warm is geweest. Bij het vliegen over de onbekende gebieden heeft hij kleine eilandjes en bergketens ontdekt. „Klein Amerika" bevindt zich op 600 mijl van de Zuidpool.
Byrd heeft twee waarnemingsbases met 28 man achtergelaten, alsmede een vliegtuig. De windsnelheid in dit gebied bedraagt 50 mijl per uur.

(Vor. ber. Zuidpool-exped. 4065 B)

C. NEDERLAND EN DE OORLOG 1939-'40. — Britsche verklaring over de positie van de lage landen.

In een op 9 April te Londen uitgegeven officieele verklaring wordt gezegd: „In Duitsche kringen wordt geopperd, dat Groot-Brittannië een inval in Nederland of België overweegt en dat Duitschland gerechtigd zou zijn een dergelijke actie vóór te zijn.
Na de moedwillige invasie in Denemarken en Noorwegen door Duitschland is de directe conclusie, waartoe de meeste menschen geneigd zouden zijn te komen, dat Duitschland, zooals gewoonlijk, den grondslag voorbereidt voor een nieuwen aanval op eenig ander neutraal land.
Iedere suggestie, dat Groot-Brittannië of Frankrijk een aanval op Nederland of België overweegt, is zoo fantastisch, dat niemand buiten Duitschland er door zal worden misleid."

Geen afspraak met Belligerenten. —

De Regeeringspersdienst meldt op 13 April:
De laatste dagen kan men in de buitenlandsche pers, in verband met de recente internationale gebeurtenissen, hier en daar zekere verwachtingen aantreffen ten aanzien van de verder aan te nemen houding van kleine neutrale staten, waaronder Nederland.
Onder den indruk van uitingen over de neutralen in het Britsche en Fransche parlement zouden deze staten gevoelig kunnen worden, heet het, voor suggesties in den zin van reeds te voren gemaakte afspraken met de Geallieerde belligerenten, ter zekerstelling van hulp bij een eventueele aanranding van de andere zijde.
Hiertegenover wordt andermaal vastgesteld, — zij het althans voor het Nederlandsche volk ten overvloede — dat de Nederlandsche regeering van den aanvang af een onwankelbare en ondubbelzinnige onzijdigheidspolitiek heeft gevolgd, die zij onveranderd blijft handhaven en waarin, voor van te voren met welken belligerent ook gemaakte afspraak, geen plaats is.
Dit standpunt kan, naar de Nederlandsche regeering recht heeft te vertrouwen, bij de regeeringen van alle oorlogvoerenden volledig bekend worden geacht.

Onze ergste vijand: Het Gerucht. —

Van bevoegde militaire zijde schrijft men:
In deze dagen, nu de spanningen buiten onze grenzen Nederland meer dan ooit voorbereid vinden op iedere eventualiteit, is het gerucht onze ergste vijand.
Het gerucht immers veroorzaakt ook daar spanningen, waar daarvoor geen enkele aanleiding bestaat. Het blaast alledaagsche feiten op tot bedenkelijke symptomen en wijst normale gebeurtenissen aan als teekenen van dreigend gevaar.
Zoo is door sommigen zelfs de nachtelijke militaire oefening, die in Den Haag werd gehouden, opgevat als een zoodanig teeken. Wie echter dergelijke opvattingen verkondigt, heult met onzen vijand, het gerucht! Oefeningen van een gemobiliseerd leger bewijzen uitsluitend, dat dit leger zijn gewonen dagelijkschen plicht doet. Dit doet men toch overal. In plaats van hierin een dreiging te zien, hoort men dit op te vatten als een geruststelling.
Dat de Nederlander gerust kan zijn in het besef, beschermd te worden door een krachtige en vaardige weermacht, zal hem thans en ook later werkelijk uit nog wel meer oefeningen van die weermacht blijken!

Fantastische onzin over Engelsche invasie van Nederland. —

De Regeeringspersdienst meldt op 14 April:
Weer valt een nieuw voorbeeld te signaleeren van het in omloop brengen van een uiterst lichtvaardig gerucht met betrekking tot ons land.
Het te Washington verschijnende blad „Evening Star" vermeldde, naar de Duitsche radio mededeelde, dat een troepentransport Engeland had verlaten. Het Amerikaansche blad trok daaruit op eigen gezag de conclusie, dat dit troepentransport op weg zou zijn naar Noorwegen of..... naar Nederland.
Behalve door de Duitsche radio werd deze mededeeling verder verspreid door het Berlijnsche dagblad „Nachtausgabe".
Waarschijnlijk heeft hierop betrekking het Zaterdagavond om 8.20 Ned. tijd door de Britsche radio uitgezonden bericht, dat uit Duitsche bron opnieuw geruchten komen als zou van Britsche zijde een aanslag worden voorbereid op Nederland. Daaraan werd door de Britsche radio een even stellige als ondubbelzinnige tegenspraak toegevoegd in dezen vorm:
„Dit is zulk een fantastische onzin, dat niemand buiten Duitschland er ook maar een oogenblik geloof aan zal hechten."
De tegenspraak is door een ongeveer gelijkluidenden tegenspraak van Reuter gevolgd.

Tweede Kamer. - Winstbelasting. —
De Tweede Kamer heeft op 12 April het wetsontwerp heffing van winstbelasting zonder hoofdelijke stemming goedgekeurd. **(Vor. ber. Winstbelast. 4110)**

17 APRIL 1940

A. KUNST. — „Indische muziek voorheen en thans". - Lezing door den heer Jaap Kunst. —
Ten aanhoore van talrijke donateurs van de vereeniging „Muziek Lyceum" hield op 9 April de heer Jaap Kunst, conservator der muziekafdeeling van het Koloniaal Instituut, een lezing welke tot onderwerp had: „Indische Muziek voorheen en thans". Als vrucht van zijn studiereizen door den Archipel in opdracht van onze regeering, publiceerde de heer Kunst reeds verscheidene werken van groote musicologische waarde en binnen afzienbaren tijd zal hij wederom naar Indië vertrekken.
De heer Kunst vergeleek onzen Archipel bij een soort cultuurcocktail. In Nieuw-Guinea zijn b.v. drie verschillende cultuurstroomingen waar te nemen, die zich ook weerspiegelen in de muziek. Men vindt hiervoor de bewijzen niet alleen in de toonstelsels, die een dieper doordringen in het onderwerp eischen dan een lezing voor leeken eigenlijk toelaat, doch ook in de muzikale vormen en instrumenten.
Spr. behandelde uitvoerig verscheidene slaginstrumenten en strijkinstrumenten, geïllustreerd door lichtbeelden. Een groot aantal thans nog in gebruik zijnde instrumenten, zooals de snaar-cither, staaf-cither en langhals-luit, dateeren uit oer-oude tijden. Zoo werd de staaf-cither, blijkens opgravingen van zeer oude reliëfs, reeds bespeeld in 2000 j. v. Chr. Ook de boogharp, die tot het midden der vorige eeuw uitsluitend in handen was van den adel en thans in sommige streken nog veel wordt bespeeld door de bedelaars, bestond reeds in 3500 v. Chr.
Na lang zoeken op de talrijke reliëfs van den Boroboedoer — die gebouwd werd ± 720 — heeft spreker een duidelijke afbeelding ontdekt van een langhals-luit met stemschroef. Waaruit dus blijkt, dat de stemschroef reeds meer dan twaalf eeuwen bestaat.
De eerste helft van zijn voordracht besloot spr. met het spelen en zingen van oud-Hollandsche liederen, dateerend uit den tijd vóór de ontdekking van Indië door onze voorouders; doch die in Indië toch worden gezongen, n.l. door de inlanders van Oost-Flores. Vermoedelijk zijn deze melodieën overgenomen van de Hollanders, die in dienst van de Portugeezen omstreeks 1530 op Oost-Flores waren. Dat deze melodieën van ouden datum zijn, bewijst het feit, dat de „leidtoon" ontbreekt. In Indië worden deze liederen gezongen met zelfgemaakte woorden. Het zijn strophe-liederen, waarbij de woorden dus veranderden en niet werden verstaan, doch waarbij de melodie steeds werd herhaald en gemakkelijker te onthouden was. Zoo hoorde men dan dezen avond oud-Hollandsche en Portugeesche melodieën, overgenomen van inboorlingen, die ze gedurende vier eeuwen voor ons door overlevering hebben bewaard.
Na de pauze besprak de heer Kunst de hedendaagsche muziek in Indië, speciaal op Java; de samenstelling van de gamelan, de hoofdindeeling der instrumenten en de (hedendaagsche, onder invloed der Europeesche cultuur ontstane) gamelan-partituur. Spr. wees er op, dat op Bali naar verhouding nog meer gamelans bestaan dan op Java, n.l. één orkest op de 250 inwoners, hetgeen gelijk zou staan met 3000 orkesten in Amsterdam!
Met een souvereine beheersching van zijn stof, gepaard aan souvereinen eenvoud, die weldadig aandeed, heeft de heer Jaap Kunst zijn auditorium ten zeerste aan zich verplicht.

B. DENEMARKEN EN DE OORLOG 1939-'40. — Tegenstand der Deensche troepen nihil. - Nieuw Kabinet. - IJsland. - Stauning bepleit correct optreden tegen Duitsche troepen. —

Tegenstand der Deensche troepen nihil. —
De tegenstand der Deensche troepen bij de Duitsche invasie was zoo goed als nihil. Naar verluidt zouden 12 Deensche soldaten gedood en 29 gewond zijn.
(Vor. ber. Duitsche inval 4199 B)

Nieuw Kabinet. —
Op 10 April is in Denemarken een nieuwe regeering van nationale samenwerking gevormd. Het kabinet dat tot nu toe bestond uit vertegenwoordigers van de sociaal-democraten en de radicalen, is versterkt door het opnemen van drie vertegenwoordigers van elk der beide groote oppositiepartijen, n.l. van de conservatieve en de „Venstre".

Besprekingen tusschen IJsland en de Ver. Staten. —
Te Washington is medegedeeld, dat de regeering van IJsland en die van de Vereenigde Staten diplomatieke onderhandelingen zullen voeren.

IJsland is een onafhankelijk, onzijdig koninkrijk, door een personeele unie met Denemarken verbonden.
Volgens het bondsverdrag van 30 November 1918, dat tot 1943 van kracht is, hebben IJsland en Denemarken slechts den koning en een louter consultatieve commissie voor gemeenschappelijke vraagstukken gemeen. Volgens dit verdrag worden de buitenlandsche zaken van IJsland geregeld door den Deenschen minister van Buitenlandsche Zaken en de Deensche diplomatieke en consulaire vertegenwoordigers. Internationale verdragen, door Denemarken na December 1918 aangegaan, gelden echter voor IJsland alléén, mits zij door de organen van den IJslandschen staat zijn goedgekeurd. Hoewel Denen en IJslanders van verschillende nationaliteit worden geacht te zijn, genieten zij wederzijds dezelfde burgerrechten als de eigen onderdanen. Men kan dus inderdaad zeggen, dat de positie van IJsland te vergelijken is met die van een Dominion in het Britsche gemeenebest.
Door den inval in Denemarken is IJsland thans genoodzaakt zelf de buitenlandsche aangelegenheden te behandelen.
(Vor. ber. IJsland 3568 A)

Minister-president Stauning bepleit correct optreden tegen Duitsche troepen. —
Minister-president Stauning heeft op 16 April een verklaring afgelegd, waarin hij o.a. zeide:
„Zoowel met betrekking tot onze handelingen als wat betreft onze gedachten moeten alle burgers van ons land zich onderwerpen aan de eischen en plichten, die uit den nieuwen toestand zijn voortgevloeid. Tegenover de Duitsche troepen moet correct worden opgetreden en niets in onze houding mag lijken op een provocatie. Het gaat om het welzijn van het land en de toekomst van het volk."
Het vlootcommando heeft een order uitgevaardigd, waarin staat: „Iedere opdracht werd plichtsgetrouw en moedig volbracht, elk bevel, ook het moeilijkste, werd loyaal uitgevoerd."
In Denemarken is intusschen de cacao-distributie ingevoerd. (D. N. B. - Telex-A. N. P.)
(V. b. Min. Stauning 3623 A; Duitsche inval 4199 B)

OORLOG 1939-'40. —
DUITSCHLAND. — **Discontokoersen. —**
Het bestuur van de Rijksbank heeft besloten, met ingang van 9 April het disconto en de beleeningsrente met ½% tot 3½, resp. 4½% te verlagen.
Sedert 22 Sept. 1932 bedroeg het disconto der Duitsche Rijksbank 4%. (Keesings Fin. Archief)
(Vor. ber. Overz. Discontokoersen 3939 E)

FRANKRIJK. — **Minister-president Reynaud's verklaring in den Senaat. - Duitsche verliezen. —**
Minister-president Reynaud heeft op 16 April in den Senaat zijn reeds aangekondigde verklaring afgelegd. Hij zeide, dat Duitschland dertig procent van zijn vloot door averij heeft verloren. Van zijn kruisers is twintig procent en van zijn torpedobooten vijf en twintig procent tot zinken gebracht. Vijftien procent van zijn torpedobooten heeft averij gekregen. Verscheidene duikbooten zijn in den grond geboord.

Reynaud verklaarde geen mededeelingen te willen doen, die schade zouden kunnen toebrengen aan de operaties, welke gaande zijn. „Niettemin wil ik de balans opmaken. Een uur geleden heeft de admiraliteit mij deze cijfers medegedeeld.
Het tweede resultaat, dat verworven werd, is, dat de weg van het Zweedsche ijzer van nu af aan is afgesneden. Zeven torpedobootjagers, die Narvik bewaakten, werden tot zinken gebracht en in de wateren van de Oostzee zijn mijnen gelegd. Het derde resultaat is, dat Duitschland gedwongen zal zijn op een nieuw front te strijden. De Geallieerde troepen zijn ontscheept en hebben daar de Noorsche troepen gevonden. Het vierde resultaat is het moreele échec voor Duitschland. De spookregeering-Quisling is ineengestort. De meening der beschaafde menschen heeft meer kracht gekregen.
Een krachtige stem is in de wereld opgegaan uit het Witte Huis, ter veroordeeling van het gebruiken van geweld. In de acht dagen van veldslagen zijn nog andere slachtoffers gevallen dan bij de Duitsche vloot: de Duitsche propaganda.
Paul Reynaud besloot met te zeggen, dat de zin voor den strijd om de vrijheid dagelijks iets meer loskomt. De wereld zal weten, dat wanneer het Fransche volk om de vrijheid strijdt, het onoverwinnelijk is. **(Vor. ber. Min.-pres. Reynaud 4202)**

ENGELAND. — **Mijnenvelden in de Noordzee, langs Scandinaafsche, Duitsche en Nederlandsche wateren.**
De Britsche Admiraliteit deelde op 12 April mede, dat

een gebied op de Noordzee, in het Skagerrak en het Kattegat gevaarlijk is door mijnen. Dit gebied raakt de Noorsche, Deensche en Duitsche kusten en loopt langs de Zweedsche en Nederlandsche territoriale wateren. Er zullen geen mijnen worden gelegd in een vaargeul, die zich zal uitstrekken over een breedte van 10 mijl ter weerszijde van zekere punten.

(Vor. ber. Mijnen in de Noordzee 4075 A)

Cross, de Britsche minister van Economische Zaken, over Italië en Zweden. —

De Britsche minister van Economische oorlogvoering, Cross, heeft op 18 April te Sheffield een rede gehouden, waarin hij o.a. heeft gezegd:

Wij hebben geen reden om aan te nemen, dat Italië anders dan als een neutraal land wenscht behandeld te worden en wanneer dit zoo is, dan moeten wij Italië verzoeken zich ook als zoodanig te gedragen. In den laatsten tijd evenwel heeft de Italiaansche pers een toon tegen ons land aangeslagen, welke alleen vijandig genoemd kan worden en dit doet ons nadenken over de houding van Italië jegens ons.

Wij hebben geen ruzie met Italië en we wenschen vrienden te zijn, doch wij zijn een volk, dat duidelijk spreekt en we zouden graag willen weten, wat we van Italië moeten denken.

Cross zei verder te veronderstellen, dat Duitschland binnen een maand vermoedelijk Zweden zal aanvallen.

(Telex-A. N. P. - D. N. B. - Times - Le Temps)

(Vor. ber. Engeland—Italië 4177)

A. ZEE-OORLOG. — Overzicht van de door den oorlog vernietigde wereldtonnage van 4-9-'39—14-4-1940. —

Nationaliteit	Aantal schepen	(Br. Reg. ton)	Nationaliteit	Aantal schepen	(Br. Reg. ton)
Nederlandsche .	26	88.785	Duitsche	72	351.160
Engelsche	213	760.879	Litausche	2	2.466
Noorsche	60	128.981	Zuid-Slavische .	2	10.883
Fransche	19	97.719	Panameesche ..	2	9.620
Belgische	5	13.341	Poolsche	1	14.294
Grieksche	19	86.454	Estlandsche ...	6	7.442
Italiaansche ...	7	34.530	Spaansche.	1	2.140
Japansche	1	11.930	Letsche	3	11.363
Russische	1	968			
Deensche	27	68.332	Totaal	524	1.819.120
Zweedsche	43	92.044			
Finsche	14	24.789			

(Nieuwe Rotterd. Courant)

(Vor. ber. Overz. 4 Sept. '39—24 Maart '40 4179 B)

18 APRIL 1940

B. NEDERL. OOST-INDIE EN DE OORLOG 1939-'40. Japan's standpunt in geval Nederland in oorlog. - De Ver. Staten wenschen geen inmenging. - Onze gezant te Tokio bij Arita, den Japanschen minister van Buitenlandsche Zaken. - Nederland's standpunt. —

Op een hem door vertegenwoordigers van de pers gestelde vraag betreffende het standpunt van Japan ten aanzien van een eventueel betrokken raken van Nederland in den Europeeschen oorlog en de gevolgen daarvan voor Nederl. Oost-Indië, heeft de Japansche minister van Buitenlandsche Zaken, Arita, op 15 April het volgende antwoord gegeven:

„Met de Zuidzee-gebieden, in het bijzonder Nederl. Oost-Indië, is Japan economisch verbonden door nauwe betrekkingen van wederkeerigheid in de bediening van elkanders behoeften. Mochten de vijandelijkheden in Europa uitgebreid worden tot Nederland en, zooals gij zegt, gevolgen hebben in Nederl. Oost-Indië, dan zou dat niet alleen ingrijpen in de handhaving en bevordering van betrekkingen van economische onderlinge afhankelijkheid, maar ook aanleiding geven tot een onwenschelijken toestand, gezien van het standpunt van den vrede en de stabiliteit in Oost-Azië. Met het oog op deze overwegingen kan de Japansche regeering slechts diep bezorgd zijn over iedere ontwikkeling van den oorlog in Europa, waarmede een agressie zou gepaard gaan, die van invloed zou kunnen zijn op den status quo van Nederl. Oost-Indië.

Nederlandsche gezant bij Arita. — Alvorens Arita de vertegenwoordigers van de pers ontving, had de minister van Buitenlandsche Zaken den Nederlandschen gezant in Tokio, generaal P. C. Pabst, uitgenoodigd een bezoek te komen brengen aan zijn departement. Arita gaf hem een uiteenzetting van Japans werkelijke bedoeling ten aanzien van bovengenoemde kwestie en heeft den gezant verzocht zijn regeering hiervan op de hoogte te brengen.

Vereenigde Staten. — Cordell Hull, de Amerikaansche minister van Buitenlandsche Zaken, heeft de volgende verklaring afgelegd:

„Een inmenging in de binnenlandsche aangelegenheden van Nederl.-Indië, of eenige wijziging in den status-quo van dezen Archipel op een andere wijze dan langs vreedzamen weg, zou schadelijk zijn voor de stabiliteit, den vrede en de veiligheid niet slechts in de zône van Nederlandsch-Indië, maar in het geheele gebied van den Stillen Oceaan".

Nederland's standpunt. — Naar aanleiding van het gepubliceerde aangaande het onderhoud, dat de Japansche minister van Buitenlandsche Zaken, Arita, dezer dagen met den Nederlandschen gezant te Tokio, generaal P. C. Pabst, heeft gehad, heeft de Nederlandsche regeering doen weten, dat zij niet voornemens is eenige vreemde mogendheid te vragen, in geval Nederland in Europa onverhoopt in een oorlog mocht worden gewikkeld, om bescherming van Ned.-Indië, noch dergelijke bescherming, mocht zij worden aangeboden, te aanvaarden, onder opmerking, dat de regeering van Nederl.-Indië in het onderstelde geval, zoowel in feite als rechtens in staat is het bestuur over die gewesten in vollen omvang te verzekeren en de orde aldaar te handhaven.

(Vor. ber. Japans aanbod Non-agressie-pact 4132 A)

19 APRIL 1940

C. NEDERLAND EN DE OORLOG 1939-'40. — Radio-rede van minister-president jhr. mr. D. J. de Geer. - Staat van Beleg afgekondigd voor het geheele land. —

De minister-president, jhr. mr. D. J. de Geer, heeft op 19 April voor de radio de volgende rede gehouden:

Waarde luisteraars in Nederland en in de overzeesche gebiedsdeelen,

Nu de spanningen, waarmee het wereldgebeuren ons sinds September '39 vervult, sedert kort weer zijn toegenomen, wil ik een enkel woord tot u richten.

En wel in de voornaamste plaats om u op te wekken tot koelbloedigheid en vertrouwen.

Koelbloedigheid is niet in strijd met de waakzaamheid, die thans van ons wordt geëischt, maar versterkt haar.

Een uit zijn evenwicht geslagen volk zal in de ure des gevaars niet zijn volle kracht kunnen inzetten.

Bovendien trekt nervositeit het gevaar aan. Wie voortdurend in den afgrond kijkt, waarlangs zijn weg voert, wordt gemakkelijk duizelig en stort omlaag. Iets dergelijks geldt hier. Reeds hebben wij gezien, hoe overmatige beduchtheid, dat onze neutraliteit zal worden geschonden, de neiging deed opkomen, haar vrijwillig prijs te geven door het maken van afspraken met belligerenten.

Al zulke onrustigheid moeten wij verre van ons houden.

Het zal ons het gemakkelijkst vallen, indien wij een juist begrip hebben van onze positie.

Ieder volk heeft — evenals ieder mensch — zijn eigen roeping in de wereld.

De roeping van ons volk is er thans eene van dienende neutraliteit.

Wij staan buiten het conflict en wij zijn te allen tijde bereid, aan de oorlogvoerende mogendheden, indien zij dit wederzijds wenschen, onze diensten ter beschikking te stellen, tot afwending van de onmetelijke ramp, die hen allen bedreigt, indien zij tot het bittere einde dezen strijd voeren.

Ons vredespaleis staat voor hen open.

En onze vredesgedachte vergezelt hen.

En wel allen gelijkelijk.

Er is geen sprake van, dat wij met beide, laat staan met één van beide partijen vertrouwelijk zouden gaan spreken over het onderstelde geval dat de andere partij ons aanvalt. Wij steunen, voorzoover het menschen betreft, uitsluitend op onszelf.

Bovendien hebben wij van beide zijden de verzekering ontvangen, dat onze neutraliteit zal worden ontzien, zoolang wij haar zelf handhaven. Omtrent dit laatste is iedere twijfel uitgesloten. Reeds daarom hebben

wij aan afspraken geen behoefte, en schuwen wij die, daar zij aan onze neutraliteitspositie zouden tekort doen.
De plichten, aan onze neutraliteitspositie verbonden, zijn voor de regeering even heilig als de rechten er uit voortvloeiende.
Daarom wijst de regeering af iedere hulp of bescherming van derden, onverschillig of zij van de ééne of van de andere zijde komt, en onverschillig of zij daadwerkelijk zou worden opgedrongen dan wel in een belofte zou worden neergelegd. Dit geldt ook voor onze overzeesche gebiedsdeelen.
De plichten, waarom het hier gaat, zijn velerlei. De regeering begrijpt er óók, en wel in de allereerste plaats, onder: het tot den hoogsten graad opvoeren, met alle beschikbare middelen, van de weerkracht der natie. Sinds September heeft zij hieraan dagelijks haar krachten gewijd en daarbij niet verzuimd gebruik te maken van de natuurlijke hulpmiddelen, welke de bodemgesteldheid van ons land in zoo rijke mate biedt.
Het resultaat is hierdoor bereikt, dat geen enkele oorlogvoerende mogendheid vrees behoeft te koesteren, over ons grondgebied onverhoeds te worden aangevallen. Wie ons land binnenkomt om van hier den achterliggenden vijand te bestoken, zal zich den weg op de meest drastische wijze zien versperd.
Dit beveiligt elk der strijdende partijen. En dit geeft ons een recht te meer om te vertrouwen op het wederzijds gegeven woord, dat onze neutraliteit zal worden geëerbiedigd.
Ik ben overtuigd, dat ik voor de meesten uwer met het voorafgaande geen nieuws gezegd heb.
Maar diengenen, die, onder invloed misschien van in het buitenland verspreide geruchten, mochten vreezen, dat wij ons niet onder alle omstandigheden zouden verweren, of dat onze neutraliteitswil doorkruist wordt door politieke combinaties, zij het vandaag nog eens stevig gezegd: de gedragslijn der regeering is voor eens en voor altijd bepaald: wij zullen eerlijk en loyaal, volledig en consequent, onze neutraliteit naar alle zijden handhaven, verlokking noch bedreiging zal ons hiervan doen afwijken, en preventieftoegedachte hulp hierbij zal met wapengeweld worden gekeerd.
Bovendien kan ik in dit verband meedeelen, dat de regeering, ten einde deze haar gedragslijn nog steviger te verankeren, besloten heeft de afkondiging van den staat van beleg, die te voren reeds voor tal van streken heeft plaats gehad, tot het geheele land uit te breiden. De bevolking in het algemeen zal daarvan even weinig bemerken als zij tot dusver bemerkt heeft van het feit, dat de staat van oorlog overal en de staat van beleg in een groot deel van het land gold.
En nu moge ik hieraan ten slotte toevoegen den ernstigen raad, alle onnutte en verslappende onrustigheid te laten varen.
Wie aan zijn plicht getrouw is, behoeft nooit onrustig te zijn. Indien ons land zijn roeping vervuld, mag het de uitkomst veilig overlaten aan Hem, Die ons lot bestuurt.

Het was in een tijd, toen de golven niet minder hoog gingen dan nu, dat de grondlegger van ons volksbestaan het „saevis tranquillus in undis" — kalm te midden van de woeste baren — tot zijn levensdevies koos.
Laat ons zijn voorbeeld volgen.
Als natie.
En ook in ons persoonlijk leven.

Wat de toekomst brengen zal, is ons onbekend. In Gods kracht, en naar het licht dat Hij ons geeft, willen wij doen wat voor menschen mogelijk is om haar veilig te maken voor ons en onze kinderen. Wij willen dat doen in rusteloze activiteit, de armen gestrekt en de lendenen omgord. Maar om het dan verder alles vertrouwend in handen te stellen van Hem, Die weet wat wij noodig hebben en Die ook door de diepste duisternis voert naar Zijn wonderbaar licht.

(Vor. ber. Jhr. Mr. D. J. de Geer 4079 C; Staat van Beleg 4162 C)

20 APRIL 1940

A. NOORWEGEN EN DE OORLOG 1939-'40. — Duitsche inval. - Proclamatie van Koning Haakon. - Solidair met de Geallieerden. - Zijn verblijfplaats in Noorwegen onbekend. - Neven-regeering van den nationaal-socialist Vidkun Quisling van korten duur. - Wettige regeering onder leiding van Koning Haakon en minister-president Nygaardsvold. - Noorsch-Duitsch gebied onder Christensen. - Engelsche en Fransche troepencontingenten geland. - Slag bij Narvik. - Noorsche gezant moet Berlijn verlaten. - De eischen van Adolf Hitler aan Noorwegen. —
In de afgeloopen week is de tweede phase van den Duitschen inval in Noorwegen begonnen.
Koning Haakon heeft een proclamatie tot zijn volk gericht, waarin hij mannen en vrouwen aanspoort te strijden om de vrijheid en onafhankelijkheid van het land te redden. Noorwegen, zoo zeide hij, is het slachtoffer geworden van een bliksemsnellen aanval, gepleegd door een land, waarmede de Noren steeds vriendschappelijke betrekkingen hebben onderhouden. Hij wenschte in geen geval met de Duitschers te onderhandelen, ook niet met den Duitschen gezant te Oslo. De Koning, die van Hamar naar Elverum was vertrokken, bevindt zich met de Noorsche regeering, op een onbekende plaats in Noorwegen.
Onmiddellijk na den inval der Duitschers werd de Noorsche nationaal-socialist, Vidkun Quisling, onder Duitsche auspiciën, premier van het door Duitschland bezette gebied, maar hij werd binnen enkele dagen afgezet en het beheer is overgenomen door een „bestuurscommissie" onder leiding van Christensen, het hoofd van den gemeenteraad van Oslo. Quisling zou, naar uit Engelsche bron wordt gemeld, zijn vaderland hebben verraden.
De wettige Noorsche minister-president is Johan Nygaardsvold, die reeds sinds 1935 deze hooge functie waarneemt.
Volgens de laatste berichten zijn thans de Britsche troepen op verscheidene plaatsen aan de Noorsche kust geland. De Britsche admiraliteit heeft geen verder nieuws hieromtrent verstrekt. Inmiddels heeft de Britsche vloot vele havens van het door Duitschers bezette gebied geblokkeerd. In de haven van Narvik werden 7 Duitsche torpedojagers tot zinken gebracht. De werkelijke verliezen zijn tot nu toe niet bekend.
Koning Haakon van Noorwegen heeft zich solidair met de Geallieerden verklaard en de Noren zullen met hen de Duitschers bestrijden. De boodschap van Koning George van Engeland tot Koning Haakon gericht, laat hieromtrent geen twijfel.
De Noorsche gezant te Berlijn heeft aanzegging gekregen, dat hij wegens de houding van den Noorschen Koning en zijn regeering, Duitschland nog denzelfden dag (19 April) moet verlaten.
Op 20 April zijn, volgens officieele Fransche mededeelingen, Fransche troepencontingenten in Noorwegen geland.

Nota van Adolf Hitler aan de Noorsche regeering. —
Het Noorsche telegraafagentschap deelt in een memorandum over den toestand mede, dat op hetzelfde tijdstip, dat de Duitsche troepen Noorwegen binnenrukten, de Duitsche gezant aan de regeering te Oslo een nota met dertien eischen overhandigde. De voornaamste eischen zijn de volgende:

1. De regeering en het volk van Noorwegen moeten zich beslist van elk verzet tegen de Duitsche operaties onthouden.
2. De Noorsche regeering moet het Noorsche leger opdracht geven, met de Duitsche troepen vriendschappelijke betrekkingen aan te knoopen.
3. Alle middelen zullen ter beschikking van de Duitsche troepen worden gesteld om de veiligheid van Noorwegen te verzekeren.
4. Aan het Duitsche opperbevel moet een gedétailleerd document over de mijnversperring worden gezonden.
5. Het Noorsche grondgebied zal zoo noodig verduisterd worden om luchtaanvallen te weerstaan.
6. Alle telefoon-, telegraaf- en spoorwegverbindingen zullen onder Duitsch toezicht worden gesteld.

(Telex-A. N. P. - Agence Belga - N. Rott. Crt. - Telegraaf - Times - Le Temps - D. N. B.)

(Vor. ber. Duitsche inval in Noorwegen 4200 A)

A. **Een overzicht na veertig jaar. —**
In „Caecilia en de Muziek" schreef Willem Landré, de bekende componist, vroeger muziekredacteur van de Nieuwe Rotterd. Crt., een artikel over de nieuwe muziekcultuur in Nederland, waarin hij wijst op de verheugende aspecten die er thans zijn.
Tusschen 1620 en 1900 is er hier niets van groote beteekenis te voorschijn gekomen. Het muziekgenie was na den dood van Sweelinck plotseling verdwenen, wij stonden stil, toen juist alle andere landen: Duitschland, Engeland, Frankrijk, Italië en Oostenrijk zich gingen ontwikkelen.
De opgang is pas weer begonnen met Bernard Zweers, zet Landré uiteen. Zijn derde symphonie „Aan mijn Vaderland" was een oproep, de inluiding van een nieuw tijdperk en zal derhalve haar waarde behouden en in de Nederlandsche Muziekgeschiedenis met eere bekend blijven. Dat Zweers' werk betrekkelijk zoo spoedig in het vergeetboek geraakt is, behoeft nochtans geen verwondering te wekken. Ongetwijfeld was hij een briljant musicus, maar het mankement in zijn kunst is in het gedachtenleven te zoeken, dat maar zelden belangrijk is. Zijn plannen gingen hoog, de macht, die plannen tot uitvoering te brengen, was hem in de meeste gevallen niet gegeven. Hij wilde iets kolossaals doen, schreef een symphonie die een geheelen avond zou kunnen vullen met een in dien tijd ongehoord groote orkestbezetting. Wat wonder dat zijn tijdgenooten met verbazing geslagen stonden over zooveel stoutmoedigheid en zooveel grandeur.

NEDERLANDSCHE MUZIEK

Maar twintig jaar later merkte men in die symphonie wel veel moois, maar tevens talrijke gemeenplaatsen op; toen waren de vernieuwers in de kunst zoo sterk en overtuigend gaan spreken, dat de belangstelling voor deze groot bedoelde maar niet overal groot uitgevallen symphonie wel verflauwen moest.
Naar mijn meening, aldus Landré, is Zweers veel hooger gegaan in zijn „Gijsbrecht van Aemstel"-voorspelen, keurige stukken die men best nog eens zou willen hooren. Hoe het ook zij, in ieder geval zullen wij Zweers eerbied blijven toedragen omdat hij de eerste geweest is, die na een rust van eenige eeuwen weer geweten heeft, hoe men componeeren moet; dat zijn tijdgenooten in hem een man van beteekenis moesten zien, kan gemakkelijk verklaard worden. Men behoeft maar eens even terug te denken aan het groote Nederlandsche muziekfeest van 1902. Ware Zweers er toen niet geweest, dan zou dit feest stellig allen tot de overtuiging gebracht hebben van het totale onvermogen van de zich componisten noemende Nederlanders! Tot op den laatsten dag van het feest de redder verscheen, onze groote Diepenbrock, met zijn Te Deum laudamus, dat wij nu, na 40 jaar, nog allen als een pronkstuk vereeren. Wel had men in die dagen al eens iets gehoord van een leeraar in de klassieke talen, die voor den Roomsch-Katholieken Kerkdienst een hoogst merkwaardige Mis geschreven had; nu vestigde dit Te Deum in eens aller aandacht op den voornamen man, die de vernieuwer van onze kunst worden zou, die juist datgene openbaarde wat men bij Zweers te vaak miste, een hoog, voornaam gedachtenleven. De hoop herleefde, men gevoelde, dat een nieuwe tijd begonnen was, dat men goed en verstandig doen zou al het voorafgaande zoo diep mogelijk in de boekenkast te stoppen. Het vaak gehoorde praatje, dat het den Nederlanders aan scheppend talent ontbrak, kon nu geen dienst meer doen en men kan dus zonder overdrijving volhouden, dat van dat oogenblik af het geloof in de mogelijkheid van een eigen muziekliteratuur weer wakker geworden is. Inderdaad duurde het niet lang of het moest allen duidelijk worden, dat in Nederland — om in hedendaagsche taal te spreken — een muzikaal offensief ingezet was; de jonge Johan Wagenaar kwam met een paar voortreffelijke muziekstukken de aandacht vragen en Gerard von Brucken Fock componeerde van talent sprekende pianostukken. Hij was een vurig bewonderaar van Wagner, stond heel sterk onder den invloed van den reus van Bayreuth. Oorspronkelijk was zijn kunst dus niet, maar hoeveel prachtige muziekfragmenten heeft hij geleverd in zijn muziekdrama „Seleneia" en in die scène „Elainens Tod und Leichenfeier".
Het is niet de bedoeling hier verder de namen te noemen van nog een dozijn Nederlanders, die na negentienhonderd meegeholpen hebben hun vaderland van een muziekliteratuur te voorzien. Wel moet ik het nog even over de jongeren hebben, die thans zoo sterk componeeren, dat een man als Alban Berg mij kort voor zijn dood eens zeide te gelooven, dat de toekomst van de Muziek in handen van de Nederlanders lag.
Jan Ingenhoven bracht vernieuwingen in toepassing, die later, na 1916, aanvaard zijn. Hij was de eerste prediker van het nieuwe. Met Willem Pijper is toen de uiterst scherpe kop in onze muziek gekomen, die met volkomen zelfbewustzijn gewerkt heeft en nog werkt op de wijze welke hem de eenig juiste lijkt. Een eerbiedwaardige figuur dus, die zich niet naar het publiek gewend heeft ten einde zoo spoedig mogelijk succes te verkrijgen. Ik weet zeer goed dat velen aan de levensvatbaarheid van zijn kunst twijfelen; aan voorspellingen waag ik me niet, maar wel weet ik dat Pijper voor mij staat als een zeer merkwaardige figuur in onze kunst, als een man wien ik van harte gaarne de grootste bewondering toedraag. Nog een verdienste van hem is dat hij leerlingen gevormd heeft, van wier talent wij allen hooge verwachtingen hebben; ik denk aan Henk Badings, aan Piet Ketting, aan Guillaume Landré en Bertus van Lier (alphabetische volgorde), wier werken reeds in het buitenland doorgedrongen zijn. Twee zeer sterke talenten die niet uit de school van Pijper gekomen zijn, zie ik in Hendrik Andriessen en Marius Monnikendam.

B. **ITALIE. — Veronderstellingen in zake deelneming aan den oorlog. - Anti-Geallieerde perscampagne. —**
De geheele Italiaansche pers stelt zich op het Duitsche standpunt en billijkt het optreden in de Scandinaafsche landen. Engeland wordt voorgesteld als het land, dat eeuwenlang de wereld bedreigt, Frankrijk wordt als Italië's vijand beschouwd, zoo schrijft Gayda in de „Giornale d'Italia", want het streeft naar de hegemonie, zoowel op het vasteland als in de Middellandsche Zee.
Er gaan in de Geallieerde pers vele geruchten rond Italië, dat het spoedig de zijde van Duitschland zal kiezen — Mussolini zou zelfs op 21 April gezegd hebben: „Gelooft niet, dat Italië niet in den oorlog zal gaan" —, maar het eenige, dat op waarheid berust, is, dat er Italiaansche vlootmanoeuvres worden gehouden, waarbij ook Durazzo(Albanië) met een bezoek wordt vereerd. De veronderstelling ligt voor de hand, dat deze vlootbewegingen bedoeld zijn tot steun van Duitschland, doordat zij een waarschuwing inhouden aan het opperbevel van de Geallieerde vloten, dat de Middellandsche Zee niet beroofd kan worden van eenheden, ter versterking van die in de Noordzee en om het drastisch optreden van de Engelschen en Franschen in Noorwegen te temperen. De Britsche chef van de Defensie, Winston Churchill, heeft, volgens de „Times", echter er op gewezen, dat dit een illusie zou kunnen zijn.
Voorloopig zal Rome zich nog wel bepalen tot de reeds lang met succes toegepaste politiek, waarmede het Duitschland steunt. De militaire kracht van de oorlogvoerende mogendheden is nog ongebroken en Mussolini houdt er niet van zijn kaarten bloot te leggen. Te gelegener tijd volgt misschien eens een moment om deelgenoot te worden in de buit der overwinning. Zijn het de Geallieerden of is het Duitschland? Ignoramus. (M.)

(V. b. Eng. min. Cross over houding v. Italië 4209)

21 APRIL 1940

A. **TURKIJE. — Nieuwe minister van Defensie. —** De Turksche minister van Defensie, generaal Naci Tinaz, is op 4 April afgetreden.
Als zijn opvolger is Safed Arikan benoemd.
(Vor. ber. Kabinet 4154 C.)

B. **LANDVERRAAD. — België, Joego-Slavië, Zweden, Roemenië en Mexico nemen maatregelen tegen verraad en ongewenschte vreemdelingen. —**
Het verraad van Quisling en zijn helpers bij den Duitschen aanval in Noorwegen heeft dit gevolg gehad, dat de landen zijn wakker geschud en hun aandacht niet slechts besteden aan de militaire versterking der grenzen, maar ook aan het gevaar, dat van binnen uit kan komen van den kant van hen, die hun land zouden willen verraden. Behalve in België worden thans ook maatregelen genomen in Joego-Slavië, Zweden, Roemenië en Mexico. (Telex-A. N. P.)
(Vor. ber. Quisling 4210 A.)

C. **FILMKUNST. — Charles Sumner Taonter, „Vader van de sprekende film", overleden. —**
Op 85-jarigen leeftijd is te San Diego overleden, Charles Sumner Taonter. Hij was een der medewerkers van Graham Bell, den uitvinder der telefoon. Aan de eerste gramofoons bracht hij tal van verbeteringen aan en hij was ook de uitvinder van de dictafoon. Het was ook Taonter, die voor het eerst klanken met behulp van licht overbracht. Men beschouwde hem als de „vader van de sprekende film".
(Agence Belga)

D. **BELGIE. — Bevolking in 1939. —**
De bevolking van België, die eind 1938 8.396.276 zielen bedroeg, blijkt in 1939 maar met 9723 te zijn toegenomen. Het Vlaamsche deel van België ging vooruit en wel de provincie Antwerpen met 6262, de beide Vlaanderens te zamen met 8960 en Limburg met 4270 zielen; achteruit ging het bevolkingscijfer in Brabant (Brussel), Henegouwen, Luik, Luxemburg en Namen (de Waalsche provincies). (Agence Belga)
(Vor. ber. Bevolking 3543 A.)

E. **GEESTELIJK LEVEN. — Protestantsche Kerken en de niet-Arische Christenen. - Wat tot dusverre gedaan werd. —**
Het secretariaat voor vluchtelingenzorg van het voorloopig comité van den oecumenischen raad der kerken heeft een door dr. A. Freudenberg samengesteld overzicht het licht doen zien van wat door de geheele hulpactie, welke door de kerken gemeenschappelijk met de oecumenische organisaties gedreven wordt, tot dusverre voor de niet-Arische Christenen werd gedaan.
In **Groot-Brittannië** hebben de vrijwillige organisaties sedert 1933 voor deze hulp in totaal 5 millioen pond uitgegeven, terwijl verder voor deze vluchtelingen toegezegde gastvrijheid door particulieren nog 3 millioen pond werd verzameld. Een collecte in de Kerk van Engeland bracht 50.000 pond op. Ook de andere Britsche kerken hebben groote bedragen gefourneerd. Sedert het uitbreken van den oorlog heeft deze actie met financieele moeilijkheden te kampen. In verband daarmede besloot de Engelsche regeering aan ieder pond, dat door particulieren wordt gegeven, uit de staatskas nog een pond toe te voegen tot een totaal bedrag van 27.000 pond. Aan de Engelsche kerken gelukte het ongeveer 30 niet-Arische predikanten uit Duitschland een hun voegende positie te verschaffen.
In **Nederland** werd een zeer hoog bedrag verzameld, n.l. 110.000 gulden. Dit bedrag kwam bijeen uit alle Protestantsche kerkelijke kringen. In dit bedrag is niet begrepen, hetgeen werd ten koste gelegd aan emigratie.
In **Zwitserland** werden in 1939 ongeveer 830 niet-Arische vluchtelingen ondersteund. Het daarvoor benoodigde bedrag was 300.000 Zwitsersche francs. Een collecte in alle kerken bracht 156.000 francs op. Daar ook Zwitserland thans financieel niet meer zooveel doen kan, heeft men er een maandelijksche vaste collecte van kleine bijdragen georganiseerd.
Frankrijk heeft meer dan eenig ander land aan vluchtelingen het asylrecht verleend. Niet minder dan 100.000 vluchtelingen uit Duitschland en Oost-Europa, van wie 15—20.000 behooren tot de Christelijke Kerk, hebben zich blijvend in Frankrijk mogen vestigen. Gastvrijheid werd aan deze Christenen verleend door de Fransche kerken, waarin de oecumenische gedachte zeer sterk leeft.
In **Amerika** heeft het Vluchtelingen-Comité in 1938 82.000 dollar verzameld; in 1939 was dit bedrag 203.000 dollar. Het comité zorgt voor ongeveer 4500 vluchtelingen. Voor de verzorging dezer en der nog verwacht wordende vluchtelingen wil het comité dit jaar 500.000 dollar verzamelen.
Zeer merkwaardig is de hulp, die door de Christelijke kerken van **China** wordt geboden. In Shanghai bedraagt hun aantal ongeveer 25.000. De Nationale Christenraad van China heeft zich op zeer bijzondere wijze het lot dezer lieden aangetrokken.
In **Duitschland** zijn nog 40.000 niet-Arische Christenen, van wie er ongeveer 30.000 behooren tot de Evangelische Kerk. In Weenen zijn er bovendien nog 50.000 niet-Ariërs, van wie 8.000 R.K. of Protestant zijn. (Alg. Handelsblad)

F. **JOEGO-SLAVIE. — Stojadinowitsj, ex-ministerpresident, gearresteerd. —**
De vroegere minister-president van Joego-Slavië, Stojadinowitsj, die pro-Duitsch is en wiens huis op 17 April door de politie is doorzocht, is op 19 April onder politiegeleide naar een dorpje in het hart van Servië gezonden, waar hij zal worden geïnterneerd.
Zijn broer, Drabomir Stojadinowitsj, oud-parlementslid en oud-directeur van het Joegoslavische dagblad „Vreme", is eveneens gearresteerd. Beiden worden van hoogverraad beschuldigd. (Telex-A. N. P.)
(V. b. Stojadinowitsj 3687 D.)

G. **IJSLAND. — Vereenigde Staten benoemen consulairen vertegenwoordiger. —**
Het departement van Buitenlandsche Zaken deelt de benoeming mede van een consulairen vertegenwoordiger op IJsland, die zal zetelen te Reikjavik. Voor den Duitschen inval in Denemarken bestonden er geen rechtstreeksche betrekkingen tusschen de Vereenigde Staten en IJsland. **(V. b. Besprek. m. V. S. 4208 B.)**

22 APRIL 1940

H. **NEDERLAND EN DE OORLOG 1939-'40. —**
De Mobilisatieclubs. —
De opperbevelhebber van Land- en Zeemacht heeft een aantal regelen vastgesteld voor de vereenigingen van of voor militairen (de z.g. Mobilisatieclubs), die o.a. op het volgende neerkomen:
De vereeniging zal zich onthouden van elke bemoeienis op politiek gebied;
De vereeniging zal zich er van onthouden critiek uit te oefenen op het beleid en de maatregelen van regeering of van de militaire overheid;
De vereeniging zal zich er van onthouden eenige bemoeienis te hebben met de indiening en behandeling van klachten, den militairen dienst betreffende.
(Vor. ber. Mobilisatieclubs 4162 C.)

Luchtvaart - K.L.M.-vliegdienst Amsterdam—Lissabon. —
Het K.L.M.-vliegtuig „Xema", dat de eerste dienstvlucht Amsterdam—Lissabon vice versa heeft geopend, is op 5 April op Schiphol geland na een fraaie vlucht, welke ruim elf uur heeft geduurd.
(Vorig bericht K.L.M. 3827 B.)

Tweede Kamer. - Wetsontwerp nadere voorziening van misdrijven tegen de veiligheid van den Staat. —
De minister van Justitie heeft op 16 April bij de Tweede Kamer een wetsontwerp ingediend, bevattende nadere voorzieningen tegen het bekend worden van staatsgeheimen, n.l. verhooging van de maximumstraf op een aantal misdrijven tegen de veiligheid van den Staat en aanvulling van een aantal desbetreffende artikelen, bijv.: De strafmaat op spionnage van ten hoogste zes op vijftien jaar; tien jaar voor wie een omwenteling nastreeft.
(Vor. ber. Spionnage 4170 B.)

Tweede Kamer. - Uitvoering van Bedrijfsradenwet. - Wetsontwerp ingediend om een nadeel te voorkomen.
Op 9 April is een wetsontwerp ingediend houdende vaststelling van het rentepercentage over gedurende de jaren 1934 tot en met 1938 door het Rijk aan Staatsbedrijven verstrekte kapitalen en wijziging van artikel 9, tweede lid der Bedrijvenwet 1928.
(Vor. ber. Bedrijfsraden 3201 H.)

Spionnage. —
Eenige vooraanstaande ambtenaren en een ingenieur van Duitsche afkomst zijn wegens spionnage ten behoeve van een buitenlandsche mogendheid tot zware gevangenisstraffen veroordeeld.
(Vor. ber. Strafverhooging Spionnage 4212 H)

België-dag te Breda. —
Op initiatief van de departementen Breda en Oost-Brabant van de Ned. Maatschappij voor Nijverheid en Handel werd op 11 April te Breda een België-dag gehouden, ter bespreking van nauwere economische samenwerking tusschen Nederland en België.
Voor dezen België-dag bestond zoowel van Belgische als van Nederlandsche zijde buitengewoon groote belangstelling, zoodat tal van autoriteiten de bijeenkomst bijwoonden. Op het, met de Belgische en Nederlandsche vlag en met de portretten van H.M. Koningin Wilhelmina en Z.M. Koning Leopold, versierde podium hadden o.m. plaats genomen de heer B. W. Th. van Slobbe, burgemeester van Breda, en de Belgische consul te Breda, de heer Charles Smit. De Belgische gezant in Den Haag en minister Steenberghe hadden telegrafisch bericht, dat zij verhinderd waren aanwezig te zijn.
De voorzitter van het departement Breda, ir. E. H. J. Lange de Boer, opende de bijeenkomst met een woord van welkom.
Ir. Lange de Boer zeide, dat van den „bilateralen" wil tot toenadering tusschen Nederland en België tijdens het laatste jaar ontelbare malen en door eminente persoonlijkheden is getuigd. Maar nu is de phase der concretiseering aangebroken.
Na gewezen te hebben op de moeilijkheden, verbonden aan het ten uitvoer leggen van breed-opgezette economische plannen in verband met de nationale economie in beide landen, bracht spreker een idee naar voren, dat naar zijn meening op korten termijn in practijk te brengen is, n.l. de uitwisseling van technische wetenschap en ervaring. Ten opzichte hiervan moeten handelsbelemmeringen, die anderen plannen in den weg staan, stimuleerend werken, daar de tolgrens wederzijds concurrentie op de binnenlandsche markt voorkomt.
Terwijl het misschien niet mogelijk is op korten termijn beide landen tot één aangesloten economisch gebied te maken, kan wèl spoedig bereikt worden, dat op technisch en wetenschappelijk terrein een eenheid wordt gecreëerd van groote beteekenis.
Vele sprekers voerden het woord o.a. prof. ir. Pierre de Smet (België), ir. A. Plate (Nederland), prof. dr. ir. J. Goudriaan (Nederland) en mr. L. Dewalde (België). (Telegraaf)
(Vor. ber. Nederl.-Belgische Dag, Brussel 4193 B)

Huiszoekingen. - Schriftelijke vragen aan de regeering - Antwoord. —
Op last van den procureur-generaal bij het gerechtshof te den Bosch zijn in ons land, speciaal in Zuid-Limburg waar een onzer nationaal-socialistische Kamerleden woont, door de maréchaussée huiszoekingen gedaan naar wapenen en/of staatsgevaarlijke papieren.
Op de dato 23 April ingezonden schriftelijke vragen van het lid der Tweede Kamer, den heer De Marchant et d'Ansembourg aan den voorzitter van den ministerraad in verband met huiszoekingen bij leden van de N. S. B., heeft minister De Geer reeds thans geantwoord.
Het is den minister gebleken — zoo luidt dit antwoord — dat inderdaad op last van den procureur-generaal bij het gerechtshof te 's-Hertogenbosch huiszoekingen hebben plaats gehad bij leden van de N. S. B., onder wie steller der vragen.
De vraag, of de minister zich er rekenschap van heeft gegeven, dat de bedoelde huiszoekingen wijzen op een discriminatie van de N. S. B., die niet in overeenstemming kan worden geacht met de door den minister in September j.l. en ook later nog herhaaldelijk aangegeven richtlijnen voor het algemeen regeeringsbeleid, beantwoordt de minister ontkennend, wijl de justitie geen discriminatie kent.

Bierverbruik in 1939. - 16 liter per hoofd. —
In de tweede aflevering 1940 van het maandschrift van het Centraal Bureau voor de Statistiek komt een overzicht voor van het binnenlandsch verbruik van bier en den afzet der brouwerijen over 1939, waarin tevens de overeenkomstige gegevens over de vier voorafgaande jaren zijn opgenomen. Hieruit blijkt o.m. dat de afzet, welke sedert 1937 een stijgende lijn vertoont, in 1939 wederom is toegenomen en wel met 9%. Het binnenlandsch verbruik over 1939 bedroeg rond 140 millioen liter of ongeveer 16 liter per hoofd der bevolking tegen rond 129 liter of 14.8 liter per hoofd over 1938.
(Vor. ber. Bierverbruik grafiek 3665 A.)

Staat van beleg. - Beteekenis. —
Zooals reeds is gemeld, is dezer dagen de staat van beleg voor geheel Nederland afgekondigd. Wat dit voor de betrokken gemeenten beteekent, moge uit het volgende blijken:
In het algemeen worden zeer ruime bevoegdheden gegeven aan het militair gezag, waaraan verschillende bevoegdheden van het burgerlijk gezag overgaan. De burgerlijke besturen en de daarbij in dienst zijnde ambtenaren zijn verplicht te gehoorzamen aan de bevelen van het militair gezag, gegeven overeenkomstig de door de Kroon gestelde instructies.
Zoo noodig kunnen door het militair gezag nieuwe politieverordeningen en verordeningen voor waterschappen e.d. worden vastgesteld. Het is bevoegd den toegang tot het verkeer binnen en het verlaten van het in staat van beleg verklaarde gebied te regelen.
Openbare vergaderingen, bijeenkomsten en optochten kunnen slechts met schriftelijke vergunning van het militair gezag gehouden worden behoudens de volgens de Grondwet geoorloofde godsdienstoefeningen.
Voorts heeft het militaire gezag de bevoegdheid schouwburgen, sociëteiten, café's, alsmede fabrieken en werkplaatsen te sluiten in het belang der openbare orde en veiligheid. Het kan het verblijf binnen het in staat van beleg verklaarde grondgebied ontzeggen aan personen, wier aanwezigheid voor de rust en de algemeene veiligheid gevaarlijk wordt geacht.
Het drukken, uitgeven, verspreiden of in den handel brengen van geschriften of teekeningen kan beperkt of geheel verboden worden, terwijl ook briefcensuur tot de bevoegdheden van het militair gezag behoort.
(Vor. ber. Afkond. Alg. Staat v. Beleg 4209 C.)

Bevolking in 1939. — In het juist verschenen maandschrift van het Centraal Bureau voor de Statistiek zijn de voorloopige demographische cijfers over 1939 gepubliceerd. Wij zullen hieronder de voornaamste meedeelen.
De gemiddelde bevolking bedroeg in 1939 8.761.441 tegen 8.684.082 personen in 1938. Dat is dus een toeneming van 77.359 personen, of wel bijna 0.9%. Deze inwoners waren onder de provinciën en over de groepen van gemeenten verdeeld als volgt in percenten:

Groningen	4.81
Friesland	4.82
Drenthe	2.80
Overijsel	6.53
Gelderland	10.47
Utrecht	5.43
Noord-Holland	19.11
Zuid-Holland	24.80
Zeeland	2.90
Noord-Brabant	11.43
Limburg	6.90
Het Rijk	100.—

Gemeenten met:

I.	Minder dan 5000 inwoners	20.52
II.	5.000—20.000 „	30.56
III.	20.000—50.000 „	11.46
IV.	50.000—100.000 „	10.87
V.	100.000 inwoners en meer	26.59
Het Rijk		100.—

(Vorig bericht Bevolking 3945 A.)

Winstbelasting. - Wijzigingen. —
Het „Financieel Weekblad voor den Fondsenhandel" bevat een beknopt overzicht van de wijzigingen in het wetsontwerp-Winstbelasting, welke vervat zijn in de Memorie van Antwoord.

Kapitaalmutaties. — Stortingen en terugbetalingen van het kapitaal zullen zonder invloed zijn op het winstsaldo.

Belastingvrije reserveeringen. — Het wetsontwerp beschouwt niet als winst reserveeringen tot dekking van risico's, welke plegen te worden verzekerd. Voorgesteld wordt nu, daaraan „onderhoudsreserves" toe te voegen.

Aftrekbaarheid van winstbelasting. — De minister stelt voor, de verschuldigd geworden winstbelasting niet aftrekbaar te ma-

ken, hetgeen hij aldus formuleert, dat bij de balansenvergelijking „de winstbelasting geldt als een uitdeeling aan deelgerechtigden in de winst".
De winstbelasting incl. opcenten beloopt dus 11.5% van de volgens de wet berekende winst.

Buitenlandsche winst. — De in het buitenland behaalde en belaste winst zou volgens het initiale ontwerp in Nederland voor éénderde nogmaals belast worden. Van dit éénderde maakt de minister nu slechts ééntiende, waarmede dubbele belastingheffing dus vrijwel wordt uitgeschakeld, waarbij dan ook 1/10 der buitenlandsche verliezen hier te lande in rekening gebracht zal mogen worden, doch alleen in compensatie met de buitenlandsche winsten.

De Staat. — Geen winstbelasting is verschuldigd over hetgeen „de staat als zoodanig" als zijn aandeel in de winst ontvangt.

Tantièmes. — Het eerste wetsontwerp rangschikte alle personeeltantièmes, ongeacht hun grootte, onder de bedrijfsuitgaven, waardoor zij dus vrij van winstbelasting werden.
De minister herstelt thans echter den toestand, zooals die nu voor de dividend- en tantièmebelasting bestaat, d.w.z. dat ook de salarissen en/of gratificatiën (tantièmes) boven ƒ 10.000, uitbetaald aan het binnenlandsche personeel, als winstuitdeeling zullen worden beschouwd, waarvan het belastingschuldige lichaam dus winstbelasting zal hebben te dragen.

Houdstermijen. — De eisch, dat 25% van het kapitaal eener venn. moet worden gehouden, om als houdstermij. in aanmerking te komen, vervalt.

(Vorig bericht Winstbelasting 4208)

Buitengewone verloven worden weer verleend. —
De Minister van Defensie heeft op 17 April bepaald, dat de buitengewone verloven, bedoeld in artikel 61 van het reglement voor de militaire ambtenaren der Koninklijke Landmacht en in par. 10 van bijlage C. van het aanhangsel van het reglement op den inwendigen dienst der Koninklijke Landmacht weder verleend worden.
Dit zijn verloven, die verleend worden in gevallen van ernstige ziekte, huwelijk, overlijden, voor het afleggen van examens, enz.

(Vorig bericht Intrekking verloven 4198)

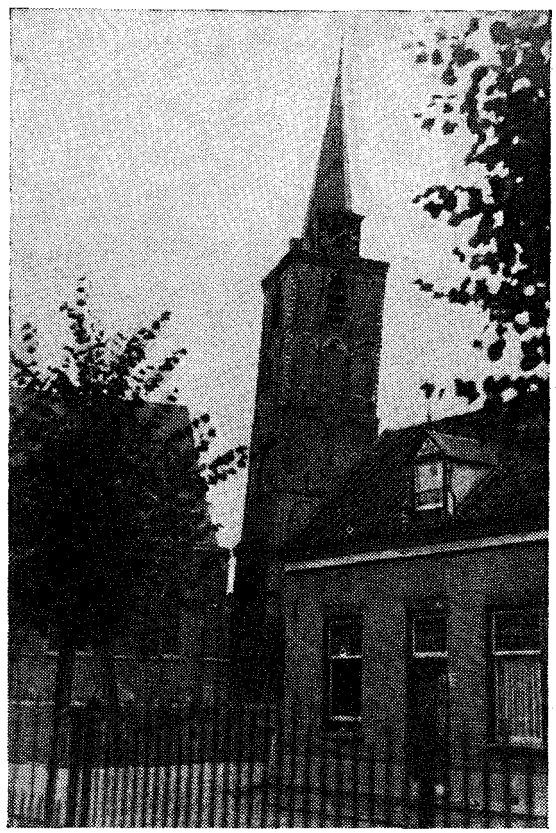
23 APRIL 1940

A. **VOETBAL. — Nederland—België 4—2.** —
De landenwedstrijd, Nederland—België, 21 April in het Olympisch stadion te Amsterdam gespeeld, bracht de „revanche" van Antwerpen. Het Oranje-team wist met 4—2 te zegevieren. (Red. K. H. A.)

(Vorig bericht Nederl.-België 4174 C.)

B. **BELGIE. — Rede van minister-president Pierlot. - „België moet waken". - „Reeds verscheidene duizenden vreemdelingen geïnterneerd". - Goudvoorraad.** —
De Belgische premier, de heer Pierlot, heeft op 19 April te Brussel in een vergadering van katholieken, sprekende over de binnenlandsche veiligheid, erkend, dat, hoewel België een Asyl-land moet blijven, het voor zijn veiligheid moet waken.
Wij hebben, zeide hij, een complex van maatregelen genomen, welke clandestiene binnenkomst of verblijf in het land tegengaat en de vreemdelingen in groepen indeelt.
Reeds nu zijn verscheidene duizenden vreemdelingen geïnterneerd. Wij richtten te Ruysselede een concentratiekamp in en zijn overgegaan tot een volledige telling der vreemdelingen.
Wat de goudvoorraden aangaat, deelde de premier mede, dat deze tot 31 December j.l. waren gedaald tot 1 milliard doch sinds Januari tot anderhalf milliard zijn toegenomen.
België kan zijn grondstoffenvoorziening verzekeren.
De handelsbalans is bevredigend, doch op de verre markten is een gedeelte der klandizie verloren, met name door gebrek aan tonnage of wegens de hooge vrachtprijzen.
Anderzijds is de prijsstijging veroorzaakt door hoogere grondstoffenprijzen en hoogere vrachten.
Ook te dien aanzien zijn wij waakzaam, aldus de premier, en wij hebben besloten de organisatie van de contrôle op de prijzen krachtiger te maken.
Pierlot besloot met te zeggen, dat, daar men niet met zekerheid weet, wat de dag van morgen brengen zal, „wij ons tegelijkertijd voorbereiden op vrede en oorlog". **(Vor. ber. Min. Pierlot 4052 C.)**

C. **NEDERLAND. — De scheeve toren van Pijnacker ingestort.**

De scheeve toren van Pijnacker is in den nacht van 18 April ingestort. De toren, die dateerde uit de 12de eeuw, stond los van het kerkgebouw der Ned. Hervormde Gemeente en was in den loop der eeuwen steeds meer gaan overhellen, waardoor hij een bezienswaardigheid was geworden. Onder leiding van Monumentenzorg was het bouwwerk hersteld en gestut — juist dezer dagen was de restauratie beëindigd — en nu ligt alles in puin.

D. **PHYSIOLOGIE. — Ruimtevoorstelling. - Het gehoorzintuig. - Rede van prof. dr. F. H. Quix.** —
Ter viering van den 304den dies natalis der rijksuniversiteit te Utrecht, heeft de rector magnificus prof. dr. F. H. Quix, op 15 April een rede gehouden, die beschouwingen over de physiologische ruimtevoorstelling inhield.
De arts, aldus spr., kan zich in de uitoefening der geneeskunst niet tot anatomische en clinische gegevens beperken: hij is gedwongen door te dringen tot de kennis der levensverrichtingen van de organen van het menschelijk lichaam en tot de zintuigelijke bronnen van het geestesleven. De oorarts moet zich in de moeilijke maar aantrekkelijke physiologie van het gehoorzintuig inwerken, het zintuig, dat met het oog de voornaamste bron van ons zieleleven is. Beroemde physiologen van de vorige eeuw hebben aangetoond, dat het zintuig, hetwelk in het harde rotsbeen tegen beschadigingen van buiten zoo veilig is opgeborgen, niet alleen voor de waarneming van het geluid dient, doch dat een gedeelte van dit anatomisch zoo ingewikkeld orgaan een geheel andere functie bezit, en wel die van reguleering van het evenwicht.
Spr. beschreef den bouw van het gehoorzintuig. Men onderscheidt in de toevoerende zenuwen naar het inwendige oor twee functioneel scherp gescheiden gedeelten, n.l. de gehoorzenuw en de evenwichtszenuw.
In de vorige eeuw heeft men het vestibulair orgaan bijna uitsluitend als reflexorgaan beschouwd; maar onomstootelijk is komen vast te staan, dat door prikkeling behalve reflex ook

specifieke gewaarwordingen worden opgewekt, zoodat dit orgaan tevens een zintuig is, gelijkwaardig met de andere zintuigen. Het zijn nu deze gewaarwordingen welke den Russischen physioloog Von Cyon er toe hebben gebracht, dit gedeelte van het inwendige oor te beschouwen als het zintuig „dat ons de voorstelling van de ruimte in drie afmetingen verschaft en daardoor de psychologische basis vormt voor de meetkunde van Euclides, welke berust op drie onderling loodrechte coördinaatassen. Zonder twijfel heeft de anatomische bevinding, dat de zes halfcirkelvormige kanalen in den schedel paarsgewijze in één vak zijn gelegen en te zamen een coördinatenstelsel van drie onderling loodrechte vlakken vormen, Von Cyon tot deze gedachten geïnspireerd.
De oorarts, die zich in de physiologie van zijn zintuig verdiept, wordt dus gedwongen kennis te nemen van het ruimtebegrip.
Het blijkt echter, dat alleen het physiologische ruimtebegrip, hetwelk steunt op de ruimtelijke waarnemingen van onze zintuigen het eenige is, dat de oorarts, de neuroloog en de psychiater kunnen gebruiken, in de verklaring van de stoornissen in de ruimtewaarneming, welke zij bij hun patiënten zoo herhaaldelijk aantreffen.
Von Cyon ging van de veronderstelling uit, dat het zintuigelement in een booggang physiologisch door het geluid wordt geprikkeld.
De physiologie heeft ons thans onomstootelijk geleerd, dat de physiologische prikkel van het zintuigelement in een booggang in de strooming der vloeistof bestaat, welke vloeistof den naam van endolymphe draagt. Zij komt in beweging bij de physiologische bewegingen van het hoofd, welke gekenmerkt zijn door veranderingen der hoeksnelheid. Spr. ging de bijzonderheden van dit proces verder na, en vervolgde met een betoog over de waarneming van de ruimte buiten ons, de ruimte om ons heen en van de daarin aanwezige voorwerpen. Elk normaal mensch krijgt dezelfde voorstelling van de hem omgevende ruimte; wij beschouwen deze ruimte egocentrisch. Levert de verklaring van de voorstelling der ruimte in drie onderling loodrechte afmetingen uit de functies van het oog reeds groote moeilijkheden op, door de ongelijkwaardigheid der diepteafmeting tegenover de breedte en de hoogte met het gevoel is deze geheel onmogelijk te geven.
De physiologische ruimtevoorstelling in drie afmetingen zoude veel eenvoudiger en juister verklaard zijn, wanneer wij een apart zintuig bezaten, dat ons het bewustzijn van drie afmetingen in de ruimte verschafte, en in welks inhoud de gebrekkige en heterogene ruimtewaarnemingen van de twee andere zintuigen worden ingevoegd en van hun physiologische fouten gezuiverd. Hier nemen wij weer het oude denkbeeld van Von Cyon op, die de booggangen door hunne ligging in drie onderling loodrechte vlakken daartoe aanwees. Wij moeten echter dit denkbeeld op een physiologische onaanvechtbare basis plaatsen.
Dit is mogelijk wanneer wij niet het geluid als adaequaten prikkel van het vestibulair orgaan aannemen, doch de traagheid en de zwaartekracht, welke physische verschijnselen wij in de theorie van Einstein als gelijkwaardig beschouwen, wijl zij beide zijn terug te voeren tot eenzelfde krachtveld. Verder moeten wij onderscheid maken tusschen de functie der otoliet-apparaten en die der booggangen. In normale physiologische omstandigheden werken de drie zintuigen, welke ruimtewaarnemingen verschaffen, steeds samen. De optische en de haptische gewaarwordingen zijn onverbreekbaar verbonden met vestibulaire gewaarwordingen van bewegingen om drie assen. De ruimtewaarnemingen van de buitenwereld, verkregen langs het oog en den tastzin, welke we de exogene zouden willen noemen, worden geprojecteerd op de endogene ruimtewaarnemingen van ons eigen lichaam, verkregen door den tastzin en geordend in drie afmetingen door het vestibulair orgaan. Uit beide groepen van waarnemingen wordt onze physiologische ruimtevoorstelling geboren, aldus concludeerde prof. Quix.
(Alg. Handelsblad)

24 APRIL 1940

A. **CHINA. — Conflict met Japan. - De nevenregeering van Wang Tsing-wei. - Korte geschiedenis. —**
Het nieuwe bewind van Wang Tsing-wei, de vorming van een Centrale Regeering in China met behulp van Japan en gesteund door Japansche bajonetten, is een gevolg van den afkeer die Wang van het Communisme heeft. Hij beweerde, dat generaal Tsjang-Kai-sjek, de leider van het verzet tegen Japan, een gevangene der Communisten is en niet het recht heeft uit naam van het geheele Chineesche volk te spreken, tevens dat Tsjang te veel is afgeweken van de beginselen van Soen Jat-sen, den stichter van de Onafhankelijke Chineesche republiek.
Een kleine botsing tusschen eenige Chineesche en Japansche militairen te Peiping (Peking) op 7 Juli 1937, leidde tot den oorlog, die nog steeds onverminderd woedt. Reeds tegen het einde van 1937 hadden de Japansche troepen 400.000 vierkante mijlen Chineesch gebied in hun bezit, inclusief Nanking, de hoofdstad der nationalistische regeering van Tsjang, en Shanghai, de grootste havenstad en het voornaamste industrieele centrum. Tsjang en zijn regeering verhuisden naar Tsjoenking. De Japanners vestigden te Peking een nieuwe regeering onder leiding van Wang-Ke-Min, die echter een Japansche marionetten-regeering was en spoedig verdween.
De Japanners poogden nu met verdubbelden ijver Tsjang-Kai-sjek tot rede te brengen, maar hun pogingen faalden, want hij werd niet alleen door Sovjet-Rusland maar ook door Engeland en de Vereenigde Staten gerugsteund. Wang-Tsing-Wei, die het met Tsjang niet eens was — en die zooals reeds hierboven vermeld Tsjang's pro-Russische politiek afkeurde (hij maakte deel uit van Tsjang's regeering), verklaarde zich tegen Tsjang en zocht zijn heil in Japan. Alras vond hij de medewerking van prins Konoje, die in 1939 de beginselen van een Centrale Chineesche regeering, die onafhankelijk van Tsjang Kai-sjek zou zijn, samenstelde. Wang Tsjing-Wei zou de leider dezer door Japan georganiseerde regeering worden. Op 30 Maart 1940 werd hij als zoodanig geïnstalleerd.
De vorming dezer regeering is te beschouwen als de afsluiting van een der vele phasen in de Japansche penetratie-politiek in China. Deze is in 1931-'32 met de bezetting van Mantsjoerije (Mandsjoekwo) begonnen en haar eind is niet te voorzien. (M.)
(Vor. ber. program nwe centr. regeer. 4189 B.)

B. **NEDERL. OOST-INDIE EN DE OORLOG 1939-40. Radio-rede van den Gouverneur-Generaal Jhr. Mr. A. W. L. Tjarda van Starkenborgh Staehouwer „Regeering is naar alle zijden paraat". —**
De Gouverneur-Generaal, jhr. mr. A. W. L. Tjarda van Starkenborgh Stachouwer, heeft op 23 April van uit het paleis te Buitenzorg een rede gehouden, welke uitgezonden werd over alle N. I. R. O. M.-zenders. Wij ontleenen hieraan o.a. het volgende:

Ik vraag mij af, luisteraars, met welke verwachting gij neerzit om mij aan te hooren.
De tallooze geruchten, die in omloop zijn, hebben stellig ook u bereikt en misschien deelen verscheidenen uwer in de stemming van onrust, die zij teweeg hebben gebracht.
Wellicht verwacht gij thans een treffende tijding te zullen vernemen, welke past in het kader van de wel zeer zorgelijke voorstelling, die velen zich blijkbaar van den toestand hebben gevormd.
Gelukkig heb ik niet een zoodanige tijding voor u. Op feiten, van het heden en de mogelijkheden die zij bij zakelijke beschouwing voor de toekomst schijnen in te houden, is het oog van de regeering waakzaam gericht.
Ik verzeker u dit vanaf de plaats waar vele draden samenkomen.
De plicht van paraatheid is in dezen aan de regeering opgelegd.
Anderen kunnen dien plicht niet van haar overnemen.
Het zou zelfs schadelijk zijn indien daarnaar werd gestreefd.
Een machtige steun kan daarentegen aan de regeering worden geschonken door vertrouwen, beheerschte aandacht en medewerking van allen wien de openbare zaak ter harte gaat.
De onrust die dreigt te komen, psychologisch wel te verklaren, vindt nochtans in het bestel van de feiten niet haar rechtvaardiging.
Ik meen u en de gemeenschap een dienst te bewijzen door met nadruk dit laatste te zeggen.
Het is daarom, dat ik tot u gesproken heb.
(Aneta)

A. SCANDINAVIE. — Economische betrekkingen met Nederland en Nederl. Oost-Indië. —

ZWEDEN: **Nederlandsche handel met Zweden over 1938** (in mill. guldens): Invoer: timmerhout 6.8, houtwerk en fabrikaten van hout 4.1, ijzer, staal en fabrikaten daarvan 4; werktuigen, toestellen, enz. 3.3; papier en papierwaren 2.3; ijzer en mangaanerts 1.9; chemische producten 1.2; wapenen en munitie 1.1; overige 5.2.
Uitvoer: kolen, cokes en briketten 6.4; plantaardige oliën 3.2; kweekerij-voortbrengselen 3.2; tin en tinwerk 3.2; manufacturen, stoffen en weefsels 1.3; garens 1.1; werktuigen en toestellen 1.0; overige 16.5.
Onder de groote groep „overige" bij den uitvoer bevinden zich nog een groot aantal voortbrengselen van de Nederlandsche industrie en tuinbouw, alsook een belangrijke hoeveelheid koloniale waren.

Nederl. Oost-Indië.

	Invoer	Uitvoer
1937	3.351.000	2.923.000
1938	3.544.000	2.045.000
1939	3.054.000	1.566.000

NOORWEGEN: **Nederlandsche handel met Noorwegen in 1938** (in millioen guldens). Invoer: houtwerk en fabrikaten van hout 2.7; vaartuigen en vliegbouwonderd. 2.0; salpeter en kunstmest 1.3; visch, schaal- en schelpdieren 1.2; papier en papierwaren 1.1; traan 0.6; overige 3.4.
Uitvoer: vaartuigen en vliegmachines 2.4; kolen, cokes en briketten 1.4; manufacturen, stoffen en weefsels 1.3; suiker, melasse en stroop 0.6; kleeding en bereide pelterijen 0.6; overige 9.4.

Nederl. Oost-Indië.

	Invoer	Uitvoer
1937	1.019.000	7.247.000
1938	920.000	5.262.000
1939	966.000	6.136.000

DENEMARKEN: **Nederlandsche handel met Denemarken in 1938** (in millioen guldens). Invoer: versch en gekoeld vleesch 3.3; werktuigen, toestellen enz. 2.6; vaartuigen en vliegmachines 1.6; paarden 0.7; gesmolten dierlijk vet 0.4; visch, schaal- en schelpdieren 0.3; overige 4.2.
Uitvoer: rogge 0.9; werktuigen en toestellen 0.5; haver 0.5; ijzer, staal en werken daarvan 0.4; kweekerij-voortbrengselen 0.4; plantaardige oliën 0.4; kolen, cokes en briketten 0.3; overige 4.5.
Van de talrijke „overige" noemen wij nog afzonderlijk: diverse meelsoorten, garens, houtwerk, chemische producten en textielgoederen.

Nederl. Oost-Indië.

	Invoer	Uitvoer
1937	632.000	18.346.000
1938	729.000	9.866.000
1939	632.000	5.281.000

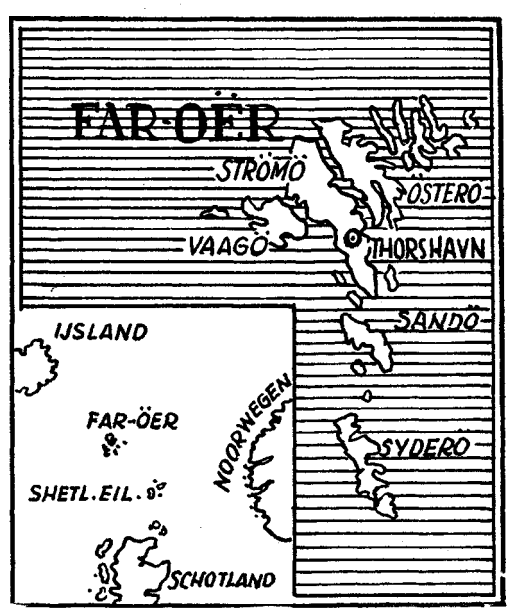
(Red. K. H. A.) **(Vor. ber. In- en Uitvoer Zweden 4113 A; id. Noorwegen 4139 A; id. Denemarken 4131 B; Noorsche handelsbetr. m. Nederland 3823 A)**

25 APRIL 1940

OORLOG 1939-'40. —

ENGELAND. — **Begrooting 1940-'41. —**
In het Lagerhuis heeft de Britsche minister van Financiën, sir John Simon, in zijn begrootingsrede verklaard, dat het nieuwe begrootingsjaar inzet met een kassaldo van £ 100 millioen.
In de eerste zeven maanden van den oorlog is voor oorlogsdoeleinden uitgegeven £ 905 millioen.
De uitgaven voor oorlogsdoeleinden in het jaar, dat eindigt op 31 Maart 1941, raamde spr. op £ 2 milliard, de andere uitgaven op £ 420 millioen.
De dienst der nationale schulden zal £ 230 millioen vergen; de andere vaste lasten komen op £ 17 millioen; totaal derhalve £ 2.667 millioen.
In verband hiermede kondigde spr. verscheidene nieuwe belastingen aan. In de eerste plaats zal het verhoogde tarief van de inkomstenbelasting (37%), dat spr. al in September '39 had aangekondigd, thans worden toegepast (het tarief van het vorige jaar was 27½%, en onder de noodbegrooting was het tot 35% verhoogd). Voegt men hierbij de aanvullende surtax, dan wordt de maximum-belasting op zeer groote inkomens 58%. Nooit is zoo'n hoog tarief bereikt, noch in vredes- noch in oorlogstijd. De toeslag op de inkomstenbelasting, welke tot dusver geheven werd van inkomens boven £ 2000, zal voortaan geheven worden van inkomens boven £ 1500.
De belastingen op bier, tabak, alcohol en lucifers worden verhoogd, evenals de briefport en de telefoontarieven. Bovendien wordt een omzetbelasting ingevoerd, aankoopbelasting genoemd, welke door den groothandel moet worden opgebracht.
In het afgeloopen jaar werd uitgegeven £ 1.817 millioen en ontvangen uit inkomsten £ 1.049 millioen en uit leeningen £ 768 millioen.
Spr. achtte het noodzakelijk, dat er aanzienlijk minder wordt geleend dan verwacht werd. De totale nationale schuld is in het afgeloopen jaar gestegen van £ 8.163 millioen tot £ 8.931 millioen. De ontvangsten uit de aan het publiek aangeboden spaarcertificaten bedroegen £ 109 millioen meer dan de terugbetalingen. Een bedrag van £ 245 millioen geleend geld werd geconverteerd van 4½% op 2%.
(Vor. ber. Begrooting 3871 A)

Faroër bezet. —
Blijkens de verklaring van Winston Churchill in het Engelsche Lagerhuis, hebben de Engelschen de Faroër bezet, welke tot nog toe Deensch bezit waren. Het kaartje geeft duidelijk de ligging van deze eilandengroep tusschen Noorwegen, Schotland en

Faroër.

IJsland aan. Eeuwenlang hebben de Denen hier het bewind gevoerd; in de negende eeuw werden de eilanden door de Noren veroverd, maar in 1380 kwamen ze aan Denemarken. Bij een wet van 1854 kregen de Faroër een eigen bestuur, bestaande uit achttien leden, aan het hoofd waarvan de ambtman en de proost staan. Zij zijn (of waren) evenwel ondergeschikt aan den stiftsambtman van Kopenhagen en den bisschop van Seeland.
De hoofdstad van de eilandengroep, die een oppervlakte van 1399 K.M.² beslaat, en in 1930 ruim 24.000 bewoners telde, is Thorshavn op het eiland Strömö. Deze plaats van ongeveer 3500 inwoners heeft een

versterkte haven en bezit een middelbare school. De oevers der eilanden zijn steil en hebben diepingesneden baaien. Het klimaat is er zeer vochtig, daarentegen is de winter er zoo zacht, dat men zelfs dan het vee in de weide kan houden. Door den Warmen Golfstroom vriezen de fjorden hier ook nooit dicht. De bevolking, bestaande uit eenvoudige bewoners, welke een Noorsche tongval spreken, voorziet in haar bestaan door veeteelt, visscherij, vangen van vogels en verzamelen van eiderdons. In de scholen en kerken is het Deensch de gebruikelijke taal.

(Vor. ber. Bezetting Faröer 4202)

FRANKRIJK. — **Het vonnis tegen de Fransche communisten - Doodstraf mogelijk op propaganda.** — Het militaire gerecht te Parijs heeft op 4 April 1940 in openbare zitting zijn vonnis tegen de communistische beschuldigden bekend gemaakt.
De negen afgevaardigden, die voortvluchtig zijn, Catelas, Duclos, Monmousseau, Dutilleul, Peri, Ramette, Rigal, Tillon en Thorez, zijn veroordeeld tot vijf jaar gevangenisstraf, 5000 francs boete en vijf jaar verlies van burgerlijke en politieke rechten.
Zes-en-twintig beklaagden zijn veroordeeld tot vijf jaar gevangenisstraf, 4000 francs boete en vijf jaar verlies van rechten. Florimond Bonte zag zich veroordeeld tot vijf jaar gevangenisstraf, 5000 francs boete en vijf jaar verlies van rechten. Negen beschuldigden, bij wie verzachtende omstandigheden in aanmerking zijn genomen, zijn veroordeeld tot vier jaar gevangenisstraf voorwaardelijk, 4000 francs boete en vijf jaar verlies van rechten. Den vroegeren afgevaardigden, die voorwaardelijk veroordeeld zijn en dadelijk in vrijheid gesteld zouden worden, wordt een verblijfplaats aangewezen.
Voorts werd een decreet uitgevaardigd waarin wordt bepaald, dat diegenen die zich aan verraad schuldig maken met den dood gestraft kunnen worden, ook in bepaalde gevallen zij, die propagandamateriaal van de Derde Internationale klaarmaken, leveren of ten behoeve van latere verspreiding in voorraad hebben. **(Vor. ber. Communisten 4151)**

Minister-president Reynaud over de betrekkingen met Italië. —
In de Senaatscommissie van buitenlandsche zaken heeft minister-president Reynaud op 20 April o.m. gesproken over de betrekkingen met Italië. Hij herinnerde er aan dat de Fransche regeering voor en na 1 Sept. aan de Italiaansche regeering had doen weten, dat zij bereid was met haar in een vriendschappelijke gedachtenwisseling te treden, gebaseerd op datgene, dat beschouwd zou kunnen worden als een geschikte regeling der tusschen beide landen hangende kwesties. Deze ouvertures zijn tot nu toe onbeantwoord gebleven, doch de houding welke de Italiaansche regeering heeft gemeend te moeten aannemen, brengt geen wijziging in de maatregelen der Fransche regeering. **(Vor. ber. Min.-pres. Reynaud 4208; Ital. perscampagne 4211 B)**

DUITSCHLAND. — **Dr. Göbbels, Propaganda-minister, opent hulpactie voor het Duitsche Roode Kruis.** Rijksminister dr. Goebbels heeft op 17 April in het Sportpaleis te Berlijn de hulpactie ten behoeve van het Duitsche Roode Kruis geopend met een toespraak, waarin hij o.m. zeide: Het werk van de winterhulp heeft in het seizoen 1939/1940 602.530.000 Mark opgebracht, tegen 566 millioen in 1938. In het geheel is voor het werk van de winterhulp tot nu toe meer dan drie milliard Mark opgebracht. Het grootste deel van het geld zal worden besteed voor de buitengewoon belangrijke taak van de verpleging van het volk, alleen voor „moeder en kind" 311,2 millioen.

(Vor. ber. Goebbels 4196)

Hitler's verjaardag. - Gelukwenschen van staatshoofden - Telegrammenwisseling met Mussolini. — Ter gelegenheid van zijn verjaardag heeft rijkskanselier Hitler op 20 April gelukwenschtelegrammen ontvangen van hunne majesteiten den keizer van Mandsjoekwo, den koning der Belgen, den koning van Denemarken, de koningin der Nederlanden, den koning van Roemenië, den koning van Thailand (Siam), den prins-regent van Joego-Slavië, generaal Franco, admiraal Horthy en president Hacha, alsmede van tal van andere vooraanstaande personen in het buitenland. Hitler heeft de gelukwenschen met danktelegrammen beantwoord.
Voorts ontving Hitler gelukwenschen van koning Victor Emanuel en van Mussolini. Dit laatste telegram luidde als volgt:

„Nu het Duitsche volk uw verjaardag viert, doe ik u, namens de fascistische regeering en het Italiaansche volk mijn hartelijke gelukwenschen toekomen en spreek ik het stellige vertrouwen uit, dat het Duitsche volk de groote taak, waarvoor het zich geplaatst ziet, met succes zal vervullen".

Hierop heeft Hitler als volgt geantwoord:

„Ik dank u, Duce, hartelijk, voor de gelukwenschen, die u mij namens de fascistische regeering en het Italiaansche volk hebt doen toekomen. Ik beantwoord uw groet in het onwrikbare vertrouwen, dat onze in wereldbeschouwing en doeleinden verbonden volken den strijd om hun levensrechten met succes zullen volbrengen". (Telex-A. N. P. - D. N. B.)

(Vor. ber. Hitler 50 jaar 3757 E)

26 APRIL 1940

A. **NEDERLAND EN DE OORLOG 1939-'40. — Persverordening.** —
Op 27 April '40 treedt de Persverordening van den Opperbevelhebber van Land- en Zeemacht in werking, welke voortvloeit uit den thans bestaanden Staat van Beleg voor geheel Nederland. Zij behelst een verbod van alle drukwerken, geschriften, teekeningen enz., waarin onze neutraliteit niet strikt in acht wordt genomen of die bijzonderheden bekend maken omtrent militaire functies en standplaatsen of verrichtingen van onze land- en zeemacht (evacuatiemaatregelen inbegrepen).
Ditzelfde verbod geldt ten aanzien van publicaties, die den krijgstucht of het zelfvertrouwen onzer weermacht zouden kunnen ondermijnen of gevaar opleveren voor de veiligheid des lands; of wel beleedigend zijn voor het openbaar gezag enz.
Het spreekt vanzelf, dat het verbod ten scherpste geldt ten aanzien van publicaties, die aansturen op het verlaten van het standpunt der neutraliteit; die, zonder toestemming der militaire autoriteiten, een mededeeling bevatten met betrekking tot het eventueel bedreigen, in gevaar brengen of schenden van onze neutraliteit; of wel, die twijfel kunnen wekken of wel betwisten de neutrale houding van regeering, volk en pers. (Alg. Handelsblad)

(Vor. ber. Staat v. Beleg 4213)

B. **ZWEDEN. — „Het land schaart zich om den koning en is paraat tegen iedere agressie".** —
Admiraal Lindström, de Zweedsche commandant van het kustmarinedistrict, heeft op 24 April er in een toespraak op gewezen, dat Zweden tot dusver niet bij den oorlog werd betrokken, omdat het thans een nationale verdediging bezit, welke eerbied afdwingt, en omdat het land absoluut eensgezind is. Elke poging om wantrouwen te zaaien of het vertrouwen tusschen officieren en manschappen te ondermijnen, is tot een totale mislukking gedoemd. Het voornemen van alle Zweden, zoo besloot de admiraal, om zich te scharen rondom den Koning en de regeering ten einde Zweden te beschermen tegen een agressie, van welken kant deze moge komen, is eenstemmig en onwrikbaar. (Zweedsch Telegraaf-agentschap)

(Vor. ber. Defensie 4201 A)

C. **BELGIE. — Kabinet-Pierlot vraagt ontslag. - Op uitdrukkelijk verzoek van den Koning aangebleven.** —
De Kamer heeft op 25 April gestemd over de begrooting van openbaar onderwijs. Ten aanzien van het ontwerp tot het instellen van een tweevoudige organisatie van het departement, waarbij rekening gehouden zou worden met de tweetaligheid des lands, deed zich een incident voor.
Een groot deel der liberalen stemde n.l. tegen. Het kabinet is daarop afgetreden.

De Belgische kabinetsraad is onder voorzitterschap van den premier, Pierlot, op 26 April bijeengekomen en heeft besloten, op uitdrukkelijk verlangen van den Koning zijn taak voort te zetten. (Agence Belga)
(Vor. ber. Kabinet-Pierlot 4181 F)

A. **ZWITSERLAND. — Ingeval agressie oorlogsmobilisatie. —**
In een officieel communiqué werd meegedeeld, dat ingeval van een agressie tegen Zwitserland bevel zal worden gegeven tot „oorlogsmobilisatie ten gevolge van agressie".
Alle berichten, welke den wil tot weerstand van den bondsraad en het legerbevel in twijfel trekken zullen worden beschouwd als interventie van vijandelijke propaganda.
Na te hebben bevestigd, dat het land zich tot het uiterste zal verdedigen en zich met alle middelen tegen een aanvaller zal verzetten, besluit het communiqué met een beroep te doen op de bevolking om kalm te blijven in geval van mobilisatie en om te gehoorzamen aan de bevelen der autoriteiten.
(De Nieuwe Eeuw) **(Vor. ber. Defensie 4164 C)**

B. **VEREENIGDE STATEN. — President Roosevelt herziet de „oorlogszône". —**
President Roosevelt heeft een proclamatie uitgevaardigd, waarbij het gebied, dat op grond van de neutraliteitswet tot oorlogszône verklaard is, herzien wordt.
De havens van Archangel en Moermansk worden tot de nieuwe gevechtszône gerekend. De gevechtszône loopt van Bergen rond de Noordkaap naar een punt op het Russische vasteland juist ten oosten van Archangel. Noorwegen kan in de Vereenigde Staten nog steeds wapenen koopen zonder in de noodzakelijkheid te verkeeren contant te betalen.
(Vor. ber. Neutraliteitswet 4008 A)

C. **NEDERLAND EN DE OORLOG 1939-'40. —**
Het geld- en betalingsverkeer met Noorwegen en Denemarken. - Voorloopige maatregelen ter bescherming van onze belangen. —
De Regeeringspersdienst meldt:
Met ingang van 21 April zijn bij Kon. besluit maatregelen getroffen in verband met de stagnatie in het betalingsverkeer van Noorwegen resp. Denemarken met Nederland en de overzeesche gebiedsdeelen.
Deze besluiten hebben de strekking van een door de gegeven omstandigheden geboden conservatoiren maatregel ter voorloopige bescherming van de Nederlandsche belangen.
Daar deze belangen zoowel samenhangen met het goederenverkeer als van financieelen of anderen aard zijn, vallen onder de werking van de genoemde besluiten niet slechts schulden ter zake van invoer van goederen van oorsprong uit of herkomstig van Noorwegen of Denemarken, doch tevens betalingen uit anderen hoofde. Naast schuldenaren ter zake van geleverde goederen, zullen derhalve in het algemeen debiteuren, die betalingen ten gunste van Noorsche of Deensche crediteuren hebben te doen, alsmede houders van Noorsche of Deensche saldi of tegoeden, voorshands over een en ander geen dispositie kunnen treffen, dan in overeenstemming met de bepalingen van de wet internationaal betalingsverkeer 1934. Men stelle zich dienaangaande in verbinding met het Nederlandsch Clearing-instituut.

Geboortedag herdacht van Prins Willem I. —
Op 24 April hadden zich op uitnoodiging van het Verbond voor Nationaal Herstel, onder den kastanjeboom tegenover het paleis Noordeinde, vertegenwoordigers van een groot aantal vereenigingen verzameld, om den geboortedag van den Prins van Oranje, den grondlegger onzer onafhankelijkheid, plechtig te herdenken. **(Vor. ber. Prins Willem I 3771 A)**

„Volk en Vaderland" in beslag genomen. —
De procureur-generaal bij het gerechtshof te 's-Gravenhage heeft, op grond van de persverordening van den opperbevelhebber, opdracht gegeven de oplage van het weekblad „Volk en Vaderland", dat op 26 April is verschenen, in het geheele arrondissement 's-Gravenhage in beslag te doen nemen.
(Vor. ber. Nationaal Dagblad 3619 G)
(Telex-A. N. P.) **(V. b. Nederl. en de Oorlog 4217 A)**

D. **NOORWEGEN EN DE OORLOG 1939-'40. —**
Lillehammer, Hamar en Elverum in Duitsche handen. - Narvik nog Duitsch. - Joseph Terboven, Rijkscommissaris van Noorwegen. - Proclamaties van Koning Haakon en den Noorschen opperbevelhebber Ruge. —
Er begint in den strijd in Noorwegen eenige teekening te komen. De operaties ten Noorden en ten Zuiden van Drontheim zijn ingezet. De gecombineerde weerstand van Noren en Geallieerden tegen de Duitsche hoofdmacht, die van Oslo uit opereert, begint krachtiger te worden. Het schijnt wel vast te staan, dat de steden Lillehammer, Hamar en Elverum sedert verscheidene dagen in Duitsche handen zijn. De Geallieerde operaties ter zee wijzen op groote bedrijvigheid. Juiste gegevens dezer krijgsverrichtingen ontbreken.
Narvik, de ertshaven van Noorwegen, wordt, met tusschenpoozen, door de Britsche vloot gebombardeerd. De stad is nog steeds in het bezit van de Duitsche troepen.
De gouverneur van Essen-Ruhr, Joseph Terboven, is benoemd tot gevolmachtigde van Adolf Hitler in Noorwegen, met den titel van Rijkscommissaris. Hij staat in deze functie onmiddellijk onder den Führer.
Koning Haakon van Noorwegen heeft in een brief aan Christensen, den voorzitter van de „Bestuurscommissie" en van het Noorsche Hooggerechtshof, als antwoord op een schrijven van den Bestuursraad te Oslo verklaard, dat de Noorsche regeering en de Koning op geen andere basis met de Duitschers willen onderhandelen dan na een volledig terugtrekken der Duitsche troepen uit Noorwegen.
De opperbevelhebber van het Noorsche leger, generaal Ruge, heeft een proclamatie uitgevaardigd, waarin hij o.m. zegt, dat de Noorsche troepen succes zullen hebben als zij volhouden en één zijn. M.
(Vor. ber. Noorwegen en de Oorlog 4210 A)

E. **LETTEREN. — Boeken, die door de pers gunstig besproken zijn. - Onze wekelijksche opgave. —**
Belgisch-Fransch: George Linze — „Sebastien, ou le jeu magique". (La Renaissance du Livre, Bruxelles 1939) **(Vor. ber. 3674 G)**
Duitsch: Erich Brautlacht — „Meister Schure". (P. Piper & Co., München)
Hanna Stephen — „König ohne Reich, der Roman des letzten Karolingers". (Kösel-Pustet, München 1940)
(Vor. ber. 4202 D)
Engelsch: Margaret Baillie-Saunders — „Between the lights". (Hutchinson)
Graham Greene — „The Power and the Glory". (Heinemann) **(Vor. ber. 4202 D)**
Fransch: Yves Gandon — „Le grand départ". (Albin Michel, Paris) **(Vor. ber. 4202 D)**
Italiaansch (in het Nederlandsch): Andrea Majocchi — „Chirurg". (Zuid-Holl. Uitg. Mij., Den Haag)
(Vor. ber. 3900 C)
Nederlandsch: J. H. Brouwer — „Jan Jansz. Starter". (v. Gorcum & Comp., Assen 1940)
Anton v. Duinkerken — „Dichters der Emancipatie". (De Gemeenschap, Bilthoven 1939)
Prof. dr. J. Huizinga — „Patriotisme en Nationalisme in de Europeesche geschiedenis tot het einde der 19de eeuw". (H. D. Tjeenk Willink & Zoon, Haarlem)
Paul de Vree — „Atmosfeer" (Vlaamsche uitgave). (Uitg. De Bladen voor de Poëzie, Mechelen) **(4202 D)**
Tsjechisch (in het Nederlandsch): Egon Hostovsky — „De brandstichter". („Die Poorte", Antwerpen)
(Vor. ber. 2921 D) (Red. K. H. A.)
(Vor. ber. Literatuurlijstje 4202 D)

A. Rapport van het Genootschap voor den Rechtsstaat. Het Genootschap voor den Rechtsstaat werd eenige jaren geleden opgericht met het doel om op de basis van de Rechtsstaatgedachte de actueele politieke problemen te bespreken. Het Genootschap omvat de vertegenwoordigers van alle parlementair gezinde politieke stroomingen, dus niet de N.S.B. en de communisten, en het streeft er naar deze groepeeringen in de volgende verhoudingen te vertegenwoordigen: van de Katholieken, de Sociaal-democraten en de partijloozen elk twintig leden, van de Anti-Revolutionnairen, de Christelijk-Historischen, de Vrijzinnig-Democraten en de Liberalen elk tien leden.

Het bestuur van het Genootschap wordt gevormd door mr. N. Kappeyne van de Coppello, voorzitter, en mr. F. van Hattum, secretaris, voorts door de heeren mr. N. de Beneditty, prof. J. A. Eigeman, prof. A. C. Josephus Jitta, K. Vorrink en mr. P. Witteman, leden.

Het Genootschap voor den Rechtsstaat heeft thans zijn eerste rapport sedert zijn oprichting doen verschijnen. Het handelt over de opvoeding en het werd voorbereid door een commissie van vier leden bestaande uit mevrouw van Riel-Smeenge, inspectrice van het Lager Onderwijs in het ressort Assen, prof. Ph. Kohnstamm, pater dr. S. Stokman O.F.M. uit Nijmegen en den heer Koos Vorrink. Het rapport werd ruim een jaar geleden in een algemeene vergadering van het Genootschap behandeld en met eenstemmigheid aanvaard.

Het rapport neemt als uitgangspunt van zijn onderzoek aan, het bepalen van de taak, die het gezin eenerzijds en de staat anderzijds ten aanzien van de opvoeding heeft. Wat het gezin betreft, dient daarbij de nadruk te vallen op zijn positie als sociale instelling met eigen statuut, eigen regelen en gewoonten, bepalend zoowel hare innerlijke structuur en functionneering als hare verhouding tot andere maatschappelijke instellingen. Aldus opgevat is het gezin de belangrijkste schakel tusschen staat en individu, waarbij nog komt, dat de gezinsleden meestal slechts als zoodanig contact plegen te hebben met de volksgemeenschap, zoodat de opvoeding voor de bereiking van het harmonisch evenwicht tusschen enkeling en gemeenschap een der gewichtigste vraagstukken is.

Het rapport tracht dan allereerst den omvang der opvoeding aan te geven, daarbij onderscheid makend tusschen onwillekeurige en opzettelijke opvoeding. Onder de eerste valt de beïnvloeding van de ontwikkeling van het individu door het milieu, waarin het verkeert, invloed, die soms nog belangrijker is, dan die, welke van de doelbewuste opvoeding uitgaat. Daaraan is het bijvoorbeeld te wijten, dat een opzettelijke opvoeding, hoe voortreffelijk ook gegeven, weinig of geen vruchten afwerpt, wanneer de levensomstandigheden van den opgevoede uitermate ongunstig zijn, zooals in geval van werkloosheid.

Hieruit moet noodzakelijkerwijze volgen, dat het op den weg van den staat ligt door verbetering van sociale toestanden, op de onwillekeurige opvoeding een gunstigen invloed uit te oefenen.

Na deze vooropstelling bepaalt het rapport zich verder tot de opzettelijke opvoeding. Na er aan herinnerd te hebben, dat de vrijheid van geestelijke diversiteit in de westersche democratieën, inzonderheid ook in ons land, groote verschillen in opvoedkundige doelstellingen en methoden met zich meebrengt, die een nationaal probleem opleveren, stelt het rapport vast, dat het de taak van den Staat is er voor te zorgen, dat het nationale karakter der opvoeding niet te loor gaat.

Welke partij prevaleert? — Doch niet alleen in dit opzicht, ook meer in het algemeen, dient de vraag gesteld te worden, wie op het stuk der opvoeding prevaleert, de staat dan wel de ouders (het gezin). De rapporteurs geven dan als hun meening te kennen, dat van nature aan de taak der ouders ('t gezin) de eerste plaats toekomt en leggen vervolgens vast op welke gronden het gezin primair en vervolgens de staat zich met de opvoeding heeft te bemoeien. Dat de ouders de grootste rechten hebben in zake de opvoeding vloeit voort uit de talrijke zware plichten, die zij jegens hun kinderen hebben en naar behooren moeten kunnen vervullen. Daarenboven is het gezinsmilieu, vooral in de eerste levensjaren, van grooten invloed op de geheele verdere ontwikkeling van het individu. Erkent dient hierbij te worden, zoo zegt het rapport, dat in een groot aantal gezinnen aan het goede voorbeeld der ouders nog heel wat ontbreekt. Ook de opvoeding tot het ouderschap is een der brandende problemen van de algemeene volksopvoeding. Inzonderheid dus voor die gevallen, waarin groote tekortkomingen bestaan, kan de schoolopvoeding een bijzondere beteekenis krijgen. Ja, al blijft een ontwikkeling denkbaar, waardoor de opvoedkundige beteekenis der school geringer wordt en de functie dezer instelling in zooverre wordt gewijzigd, dat de school een spiegelbeeld van de geestelijke verscheidenheden der volksgemeenschap vermag te vormen tot heil van de kinderen, die dan in het gezin het werkelijke geestelijke krachtcentrum zullen vinden, zoo is dit alles nog slechts een mogelijk toekomstbeeld, dat geenszins op de werkelijkheid van het heden is gebaseerd. Practisch gesproken is de schoolopvoeding thans veelal nog het meest effectief.

Contrôle door den Staat. — Op grond hiervan mag een recht tot contrôle, zij het ook onder nader te noemen restricties, den staat niet worden onthouden. De rechtsgrond daartoe is eensdeels gebaseerd op de omstandigheid, dat het gezin, hoe groot zijn beteekenis ook moge zijn, geen doel in zichzelf is, doch daarentegen juist beoogt een ander doel te bereiken, te weten de volbrenging van de persoonlijke roeping der gezinsleden in andere, grootere verbanden, hun overkoepeling in den staat vinden, en anderdeels op het alom erkende feit, dat de staat de bewaker en de bevorderaar van het algemeen welzijn is. Kinderen zijn niet alleen leden van de gezinsgemeenschap, doch ook toekomstige burgers van de maatschappij. De gemeenschap heeft er derhalve alle belang bij, dat die kinderen volwaardige burgers zullen blijken te zijn, beschikkend over de noodige kennis en bekwaamheid en beseffend hun maatschappelijke plichten.

Opvoeding

Vervolgens overgaande tot de meer concrete afbakening van de taak van gezin en staat ten aanzien van de opvoeding stelt het rapport zich formeel op het standpunt van de financieele gelijkstelling van het openbaar en bijzonder onderwijs, alsmede van den plicht van den staat om zich rechtstreeks niet alleen het onderwijs, doch de geheele opvoeding aan te trekken van die kinderen, wier ouders hun verplichtingen ten aanzien der opvoeding niet nakomen. Erkennende, dat uit de controleerende functie, die de staat op het stuk van opvoeding en onderwijs moet uitoefenen, voortvloeit, dat voor alle kinderen zonder onderscheid de leerplicht (niet de schoolplicht) kan worden voorgeschreven, stelt het rapport, overeenkomstig de hier te lande gevolgde practijk vast, dat de contrôle zoowel preventief als repressief zal zijn geldend te maken.

Eisch aan opvoeding. — Na deze omschrijving van de bevoegdheden wordt dan ten slotte een bepaalde eisch, te stellen aan opvoeding en onderwijs, zonder onderscheid op wiens initiatief het wordt gegeven, geformuleerd. Het rapport zegt daarover het volgende:

Het beginsel van den rechtsstaat is alleen verwezenlijkbaar door een volk, waarvan de jeugd met het oog op dit beginsel is opgevoed. De in Midden- en Oost-Europa heerschende dictaturen danken hun succes voor een niet gering deel aan het feit, dat men gepoogd heeft zelfbestuur bij volkeren te verwezenlijken zonder hun eerst de daartoe noodzakelijke opvoeding te geven. Het is derhalve een levensvoor-

waarde voor den rechtsstaat, dat opvoeding en onderwijs in dien staat zich welbewust ook richten op het wezen van dien staat.
Het leven in den rechtsstaat vooronderstelt bij elk staatsburger een levendig besef voor de rechten van den medeburger. Dit besef is alleen mogelijk, wanneer het wortelt in vastheid van eigen overtuiging, welke op haar beurt wederom een gevormden geest vereischt, d.w.z. een, die niet beheerscht wordt door instincten, emoties en sensaties, maar dit alles onder contrôle houdt van zedelijke en redelijke beginselen. Ten einde de burgers van den rechtsstaat in staat te stellen daaraan te voldoen, zal het onderwijs niet alleen parate kennis dienen te kweeken, doch vooral ook denken onder eigen verantwoordelijkheid bij het kind hebben te bevorderen. Herziening van ons onderwijs in al zijn geledingen in dezen geest, behoort tot de eerste vereischten om de opvoeding in onzen rechtsstaat te doen slagen.
Daarnaast dient er mede rekening te worden gehouden, dat de rechtsstaat ten opzichte van massale krachtsontplooiing niet dezelfde — wellicht — doeltreffende, doch in zijn oogen verwerpelijke middelen mag aanwenden als zijn tegenstander en dientengevolge een onmiskenbaar zwakkeren greep op het volk heeft. Deze achterstand kan alleen worden ingeloopen door een bewuste en krachtige opvoeding tot het besef van de beteekenis van nationale eenheid en saamhoorigheid. Het komt er derhalve op aan dezen begrippen relief te geven, door zich binnen het raam van persoonlijke rechten en vrijheden te verstaan omtrent de groote beginselen, waar op de Nederlandsche rechtsstaat werd opgebouwd en in de toekomst verder dient te worden uitgebouwd. Bereid terwille daarvan over meeningsverschillen in zaken van minder belangrijken aard heen te stappen, zullen de ware burgers van den Nederlandschen rechtsstaat zich verbonden weten in de onwrikbare verdediging van deze meest algemeene normen. Van de waarde daarvan de jeugd te doordringen is een der voornaamste taken, die voor opvoeder en onderwijzer zijn weggelegd. **(Vor. ber. Paedagogiek 4034 A)**

28 APRIL 1940

A. BELGIE. — Handel met Duitschland. —
De Belgisch-Duitsche onderhandelingen te Brussel hebben geleid tot vaststelling van de exportcontingenten binnen het kader, aldus verduidelijkt men in bevoegde Belgische kringen, van de mogelijkheden, die open staan bij de uitvoering der maatregelen, die door België worden genomen ter beveiliging van zijn ravitailleering en zijn neutraliteit. De Duitsche delegatie heeft te kennen gegeven, dat onder voorbehoud van werkelijke uitvoering der vastgestelde exporten haar regeering instructie heeft gegeven om „zooals reeds bekend was gemaakt" de steenkoolzendingen van Duitschland naar België te brengen van 20 op 60 procent der vroegere contingenten. De beide delegaties hebben eveneens problemen behandeld van financieelen aard, het „accoord betreffende de transfers" en problemen ten aanzien van het toekomstig douanebestuur van Bohemen en Moravië, evenals de wijzigingen, die dit in den stroom van den wederzijdschen ruilhandel zou kunnen doen ontstaan. (Agence Belga)

B. SURINAME EN DE OORLOG 1939-'40. — Vliegveld op Zanderij. —
De Staten van Suriname hebben het voorstel tot aanleg van een vliegveld op Zanderij met algemeene stemmen aangenomen.
Het vliegveld komt op 46.5 K.M. afstand van Paramaribo. Er wordt een weg van Paramaribo daarheen aangelegd. Het is 2000 × 300 M. groot en kan nagenoeg onbeperkt worden uitgebreid.
De kosten bedragen *f* 1.400.000, welk bedrag door het rijk tegen 4 pct. wordt geleend.
Het vliegveld wordt aangelegd voor de verbinding met Nederland via de Kaap Verdische eilanden en Lissabon. Men vertrouwt echter, dat de aanwezigheid van een goed geoutilleerd vliegveld tot gevolg zal hebben dat Suriname ook in het luchtverkeer op Zuid-Amerika zal worden opgenomen.
Begrooting 1941. — Door den Gouverneur van Suriname is de begrooting voor het dienstjaar 1941 bij de Staten ingediend. De begrooting sluit met een uitgaven-totaal van *f* 8.390.000. Uit eigen middelen zal naar raming worden verkregen *f* 4.264.000, uit leening *f* 800.000; de Rijksbijdrage is geraamd op *f* 3.326.000. **(Vor. ber. Vliegv. Paramaribo 3998 C; Begrooting 4166)**

C. VLOOTSTERKTE. — Belligerenten. —
In September 1940 was de vlootsterkte der belligerenten als volgt:

Scheepstype	Engeland	Frankrijk	samen	Duitschland
Linieschepen	12	5	17	5 *)
Liniekruisers . . .	3	2	5	geen
Vliegkampschepen . .	7	1	8	geen
Zware kruisers . .	15	7	22	2
Lichte kruisers . .	49	11	60	6
Gr. torpedobootjagers .	18	32	50	geen
Torpedobootjagers .	176	29	205	22
Groote duikbooten .	32	39	71	?
Kleine duikbooten .	24	33	57	43 †)
Duikboot-mijnleggers .	6	6	12	?

*) Hierbij inbegrepen de drie linieschepen in zakformaat.
†) Op 1 Januari 1939 bevonden zich nog 28 dezer vaartuigen in aanbouw, waarvan er bij het uitbreken van den oorlog ongetwijfeld reeds een aantal gereed was. Vermoedelijk beschikte de Duitsche vloot bij het uitbreken van den oorlog ook over enkele groote duikbooten en duikboot-mijnleggers, doch gegevens hiervoor waren ook in Weyers Taschenbuch van 1939 niet te vinden. (Weyers Taschenbuch der Kriegsflotten)
(Vor. ber. Maritieme bewapening 3812 B)

D. PHYSICA. — Spectroscopie van den vasten toestand. —
Prof. dr. D. Coster zeide in zijn voordracht in de afdeeling Natuurkunde van de Koninklijke Nederl. Akademie van Wetenschappen over „spectroscopie van den vasten toestand" o.a. het volgende:
De spectroscopie houdt zich bezig met de bepaling van de golflengte van het licht. Dit geschiedt met een spectrograaf, welke een nauwe spleet bezit, waarop het te onderzoeken licht valt. Deze spleet wordt door het licht afgebeeld bijv. door middel van een hollen spiegel op een photografische plaat. De holle spiegel heeft een periodieke structuur (veroorzaakt door het inkrassen op regelmatige wijze van zeer fijne strepen), welke maakt, dat behalve het gewone beeld van de spleet ook buigingsbeelden optreden. De plaats van deze buigingsbeelden hangt van de golflengte van het gebruikte licht af.
Bestaat dit licht uit verscheidene, monochromatische componenten, dan ontstaan er evenveel buigingsbeelden van de spleet, z.g. spectraallijnen. Men is hierdoor gewoon een strikt monochromatische lichtgolf een „scherpe spectraallijn" te noemen. Sedert Bohr (1913) zijn we in staat de taal der spectra te ontcijferen. Wanneer een atoom of molecuul licht emitteert, respectievelijk absorbeert, geschiedt dit, doordat het van de eene bewegingswijze zijner electronen d.w.z. van de eene energietoestand in de andere overgaat, het energieverschil wordt als licht geëmitteerd c.q. geabsorbeerd. De frequentie van dit licht hangt uitsluitend van het beschikbare energieverschil af, hoe grooter dit laatste, des te grooter is de frequentie en dus des te kleiner de golflengte van het licht. Dat het geëmitteerde respectievelijk geabsorbeerde licht uit scherpe spectraallijnen bestaat, beteekent dus, dat de energietoestanden van het atoom slechts discreet verschillende en scherp bepaalde waarden kunnen hebben. Ook in het röntgenspectrum heeft men met scherpe spectraallijnen te maken. Dit was a priori eigenlijk niet te vermoeden, daar het röntgenspectrum in den regel door de materie in den vasten toestand wordt uitgezonden. Men zou dan verwachten, dat de atomen elkaar in hun bewegingswijze zoodanig storen, dat de energieën der bewegingstoestanden der electronen niet meer scherp bepaald zijn. Dit geldt dan vooral als het bewegingen der electronen betreft, die zich aan de buitenzijde van het atoom afspelen. Men zou dus geen scherpe spectraallijnen maar breede spectraalbanden verwachten. In den laatsten tijd is het inderdaad (ook in het Groninger natuurkundig laboratorium) gelukt, dergelijke spectraalbanden op te nemen. Deze spectraalbanden stellen ons in staat conclusies te trekken

omtrent den bewegingstoestand der electronen aan de buitenzijde van het atoom.
Er treedt o.a. een karakteristiek verschil op, wanneer het atoom deel uitmaakt van een electrischen geleider of van een isolator. Zoo hebben we uit het röntgenspectrum kunnen laten zien, dat het element borium in zuiveren toestand een goede geleider moet zijn; siliciumcarbide is eerder een half geleider.
(Red. K. H. A.)

A. **KUNSTZIJDE. — Wereldproductie in 1939. —**
De wereldproductiecijfers voor kunstzijdegarens bedroegen over 1939: 509.625 tons tegen 448.470 in 1938 en voor stapelvezels 464.325 tons tegen 433.974 in 1938.
Terwijl de stapelvezelproductie zich tot dusver onafgebroken in stijgende lijn heeft bewogen, was zulks bij kunstzijdegarens niet het geval. In 1938 gaf het productiecijfer hiervan een gevoelige daling te zien: 448.470 ton na 543.147 ton in 1937.
(Keesings Fin. Archief) **(V. b. Kunstzijde 3342 A)**

B. **ROEMENIE. — Handelsverdrag met Duitschland. - Aanvullend protocol. - Graanexport verboden. —**
De Duitsch-Roemeensche handelsbesprekingen, welke op 18 Maart begonnen waren, zijn geëindigd met de onderteekening van een protocol ter aanvulling van de bestaande handelsverdragen.
Het protocol kan in zes punten samengevat worden:
1) handhaving van de koersverhouding tusschen mark en lei. De uitvoer van graan zal berekend worden op den ouden koers van 41 lei voor een rijksmark.
2) Uitbreiding en consolidatie van de door Roemenië aan Tsjecho-Slowakije toegestane douanerechten. Op dit punt verandert niets, daar Duitschland reeds onder deze regeling viel.
3) De Duitschers nemen op zich het Roemeensche contingent cokes met ongeveer 40% te verhoogen. De Roemenen zullen hiervoor schapen leveren, wat zij tot nog toe niet hebben gedaan. De Duitschers hebben geen wol-contingent verkregen.
4) Een nieuwe overeenkomst voor petroleum, waarvan het contingent blijft vastgesteld zooals bepaald in de overeenkomst van 21 December 1939.
5) Verlaging van de uitvoerrechten op soja.
6) Aanvaarding van een aantal maatregelen, om een normale ontwikkeling van het ruilverkeer tusschen de beide landen te verzekeren.
Graanexport. — De Roemeensche regeering heeft op 15 April den export van graan verboden.
(Telex-A. N. P.)
(Vor. ber. Roemenië—Groot-Duitschland 4185 C)

29 APRIL 1940

C. **VEREENIGDE STATEN. — Superdreadnoughts voor marine. - Neutraliteit in zake Noorwegen-Duitschland. - Financieele maatregelen in verband met Duitsche veroveringen. - IJsland. - Buitenlandsche handel. —**
Superdreadnoughts voor marine. —
De Amerikaansche Senaat heeft op 18 April een wetsontwerp aangenomen, waarbij 964 millioen dollar worden gevoteerd voor het op 1 Juli '40 aanvangende begrootingsjaar der Amerikaansche marine. Het wetsontwerp stelt o.m. voor, de middelen ter beschikking te stellen voor het op stapel zetten van twee slagschepen van 50.000 ton. Acht slagschepen zijn reeds op stapel gezet.
Voor de Senaatcommissie voor marine-aangelegenheden heeft voorts admiraal Stark op 18 April verklaard, dat Amerika overweegt „superdreadnoughts" van 50.000 of 52.000 ton te bouwen als antwoord op den bouw van acht bodems van 43.000 ton, waartoe Japan heeft besloten. (Telex-A. N. P.)
(Vor. ber. Uitbr. Marine 4139 D)

Neutraliteit in zake Noorwegen-Duitschland. —
President Roosevelt heeft op 25 April het bestaan van den staat van oorlog tusschen Noorwegen en Duitschland geproclameerd. De proclamatie behelst de afkondiging van Amerika's neutraliteit ten aanzien van dit conflict. **(Vor. ber. Oorlog in Noorwegen 4206 D)**

Financieele maatregelen in verband met Duitsche veroveringen. —
De commissie voor bankzaken van Kamer en Senaat hebben eenstemmig een ontwerp van wet aangenomen, strekkende tot het verleenen van de macht van president Roosevelt om de Duitschers te beletten zich meester te maken van de gelden, welke in de Ver. Staten zijn ondergebracht door landen, welke door het Duitsche leger bezet zouden kunnen worden.
President Roosevelt heeft reeds maatregelen genomen om te voorkomen, dat credieten, welke behooren aan de Deensche en Noorsche regeeringen en aan Deensche en Noorsche onderdanen, opgenomen worden.
Minister Morgenthau heeft aan de pers verklaard, dat het ontwerp ruim genoeg is om ook op andere landen te kunnen worden toegepast, wanneer zij in den loop van den oorlog zouden worden bezet.
(Vor. ber. Overz. buitenl. saldi 4103 A)

IJsland. — Benoeming van consuls. —
In een telegrammenwisseling tusschen Cordell Hull en den minister van Buitenlandsche Zaken van IJsland, Stefanson, heeft de regeering der Ver. Staten, Vilhjalmur Thor, als consul-generaal van IJsland in de Ver. Staten erkend, terwijl anderzijds de IJslandsche regeering haar goedkeuring hechtte aan de benoeming van Kuniholm als consul-generaal der Ver. Staten in IJsland.

IJsland.

(Vor. ber. Ver. Staten-IJsland 4212 G)

Buitenlandsche handel. - Eerste zes oorlogsmaanden.
Uit de door het ministerie van Handel op 7 April gepubliceerde cijfers blijkt, dat de export van de Ver. Staten van September 1939 tot en met Februari 1940 33% meer bedraagt dan in de overeenkomstige periode van 1938-'39. Ondanks de beperking door den oorlog nam Europa 42% van het totaal bedrag van $ 1949 millioen af. (Telex-A. N. P. - Agence Belga)
(Vor. ber. In- en Uitvoer 1939, 4139 D)

D. **SOVJET-RUSLAND. — Reorganisatie van den Economischen Raad. - Zes comité's gevormd. —**
De Raad van Volkscommissarissen der Sovjet-Unie, aldus meldt Tass, heeft besloten het werk van den Economischen Raad te reorganiseeren en onder het gezag van den Raad van Volkscommissarissen te brengen.
Ten einde de leiding van de economische commissariaten door den Raad van Volkscommissarissen en den Economischen Raad te verbeteren en den Econo-

mischen Raad in staat te stellen de vereischte coördinatie van de verschillende economische takken te verzekeren en verbetering te brengen in de economische plannen en in de uitvoering van de bestaande plannen, zijn er zes economische comité's gevormd, die onder den Raad van Volkscommissarissen ressorteeren.
Deze zijn: Een comité voor de metallurgische en chemische industrieën, voor den machinebouw, voor de defensie-industrie, voor brandstoffen en electriciteit, voor algemeene verbruiksartikelen en voor den landbouw en landbouwvoorraden. (Tass Agency)
(Vor. ber. Raad v. Volkscomm. 3408 A)

30 APRIL 1940

A. DONAUGEBIED. — Het probleem van den Donau. Op een onlangs genomen besluit van Hongarije, Joego-Slavië, Bulgarije en Roemenië om elk voor zich in zijn eigen gebied, de volle verantwoordelijkheid voor een veilige vaart en het voorkomen van daden van sabotage op den Donau op zich te nemen, welk besluit door de internationale Donau-commissie was goedgekeurd, scheen de rust in dit gedeelte van Europa meer of minder gewaarborgd te zijn.
Het geheele vraagstuk en met haar de neutraliteit van Zuidoost-Europa kwam echter eenige dagen geleden plotseling weer in het geding. Hongarije's voorstel, om op den Donau van de IJzeren Poort tot de Zwarte Zee voor dezen oorlog een collectieve contrôle met medewerking van alle Donaulanden in te stellen, tast het besluit der Donau-commissie in zijn kern aan. Deze commissie, waarin Italië en ook de Geallieerden zitting hebben, doch niet Duitschland, wordt nu door Hongarije's voorstel, waartegen Roemenië en Joego-Slavië hebben geprotesteerd, tot werkeloosheid gedoemd, want ook Duitschland zou dan toezicht uitoefenen op den benedenloop van den Donau en zeggenschap krijgen in de Joegoslavische, Bulgaarsche en vooral Roemeensche Donauhavens.
Het Hongaarsche voorstel, dat volgens de berichten uit Rome onder Duitschen aandrang zou zijn gedaan, zet alles nu weer op losse schroeven. (M.)
(Vor. ber. Kaartje Donaugebied 3244 A)

B. GEESTELIJK LEVEN. — Ned. Herv. Predikanten. - Eschatologie in de theologie van onzen tijd. —
Te Utrecht hebben op 2 April de Ned. Hervormde predikanten een vergadering gehouden.
Nadat was gezongen Ps. 89 : 1 en voorgelezen Ps. 139, werd de vergadering geopend door dr. J. Lammerts van Bueren, die 1 Kon. 19 : 13 tot tekst had gekozen.

Eschatologie in de theologie van onzen tijd. — Hierna heeft dr. H. van Oyen besproken over eschatologie in de theologie van onzen tijd.
Het veel-gebruikte en welhaast tot modewoord geworden begrip „E." (eschatologie = theologische beschrijving van het lot, dat mensch en wereld in de toekomst wacht) behoeft nadere rekenschap. Spr. zette zijn opvattingen uiteen aan de hand van de volgende stellingen.
Historisch:
1. Radicale ommekeer in de waardeering der E. in de laatste decennia, waarvan de aanleiding is te zoeken in de algemeene crisis der cultuur. De ommekeer reeds voorbereid door de „zeitgeschichtliche" beschouwing van het N. T., in samenwerking met de godsdienst-historische methode (Joh. Weiss, Alb. Schweitzer).
2. Doorbraak tot radicale eschatoliseering van de dogmatiek in den Römerbrief. De E. krijgt het karakter van een verticaal „übergeschichtlich" gebeuren in de dialectiek van gericht en genade. Het „post" wordt „trans". De E. in het hart van de dogmatiek: de Christologie. Critiek van H. W. Schmidt. Ontvankelijkheid voor deze eschatologische probleemstelling in ons land door Gunning en la Saussaye Sr.
3. Het probleem der E. nu in den breede aan de orde gesteld. Systematische onderzoekingen bij Althaus, Tillich, Heim, Stange, enz.; exegetische onderzoekingen bij Bultmann, Lohmeyer, Dibelius, Wendland, enz. Symptomatisch voor de theologische discussie is de ontwikkeling der 4 drukken van Althaus' „Die letzten Dinge".
4. Het wijsgeerig formalisme maakt steeds meer plaats voor het resultaat der exegese. E. en Heilsgeschichte. Beteekenis van het telos.
Systematisch:
5. De E. geen los aanhangsel van de dogmatiek, maar trinitarisch bepaald.
Essentieel is vast te houden: de E. houdt zich niet bezig met een verlengstuk van de geschiedenis, maar het telos van de E. is: het Koningschap Gods. Dit koningschap nadert in het Feit: Jezus komt. Zoo zijn geloof en dogmatiek betrokken op den Eschatos. De E. christologisch en soteriologisch bepaald.
6. Onderscheid tusschen E. en apocalyptiek. Soberheid van apocalyptiek bij Jezus en Paulus. Discussie over het chiliasme. Het „hoe" en „wanneer" wijken terzijde voor het „dat".
7. De betrekking op den Eschatos existentieel in het heden, maar tegelijk in de verwachting op de paroesie. Dit laatste vordert daarom een eigen hoofdstuk in de dogmatiek, al behoeft het niet achteraan. Calvijn's gelukkige oplossing.
8. De wederkomst van Christus het immanent gevolg van zijn gekomen-zijn. De geschiedenis van Kerk en Cultuur gericht op dezen Dag. Het geloof wekt de hoop ook t.a.v. Jezus' komst als Rechter. Cat. vr. en antw. 52. Althaus' combinatie van „dubbele uitgang" en apokatastasis is onhoudbaar. E. en praedestinatie. Alle vragen om aanschouwelijkheid en anticipeeren wordt stil bij de belofte: „Wij zullen Hem gelijk wezen" en „Wij zullen Hem zien, gelijk Hij is".

C. NEDERLAND EN DE OORLOG 1939-'40. — Rijks-, Provinciale- en Gemeenteleeningen. —
Blijkens de tweede aflevering van 1940 van het Maandschrift van het Centraal Bureau voor de Statistiek is de kaspositie van het rijk in 1939 *f* 436 millioen ongunstiger geworden. Voor de gezamenlijke provinciën werd de kaspositie hetzelfde jaar *f* 2 millioen en voor de gezamenlijke gemeenten *f* 14 millioen gunstiger.
Door het rijk werden in 1939 geen leeningen aangegaan. Door de gezamenlijke provinciën werd in hetzelfde jaar opgenomen in totaal *f* 45 millioen. Van dit bedrag was *f* 32 millioen of 72% voor conversiedoeleinden bestemd. Bij rijksinstellingen werd door bemiddeling van den Centralen Beleggingsraad *f* 15 millioen of 34% van genoemd totaalbedrag opgenomen.
Door de gezamenlijke gemeenten werd in het jaar 1939 in totaal opgenomen *f* 155 millioen. Van dit bedrag was *f* 52 millioen of 34% voor conversiedoeleinden bestemd. Bij rijksinstellingen werd door bemiddeling van den Centralen Beleggingsraad *f* 72 millioen of 46% van genoemd totaalbedrag opgenomen.
(Vor. ber. Rijks-, Prov.- en Gem.-leeningen 2130 A)

Samenwerking tusschen Nederland en België. - Rede van den voorzitter der Belgische Kamer voor de Industrieele Club. —
Voor de leden der Industrieele Club te Amsterdam heeft de voorzitter van de Belgische Kamer, de heer Fr. van Cauwelaert, op 22 April een rede uitgesproken, waaraan wij het volgende ontleenen:
De verbondenheid der beide Nederlanden is geen politieke toevalligheid. Zij staat geschreven in onze geographische ligging en gesteldheid, in geheel ons materieel en moreel bestaan. Het helder besef van onze saamhoorigheid en lotsgemeenschap mag niet langer door bekommernissen van minder gehalte worden overschaduwd. Deze saamhoorigheid tot grondslag te kiezen voor een doelvaste en zelfbewuste politiek, is voor ieder van ons een zaak van zijn of niet zijn. Een bereidwillig wederkeerig dienstbetoon wat betreft bevoorrading, voeding en vervoer, kan bij langeren duur van den oorlog niet alleen een kostbare bijdrage worden tot onze gemeenschappelijke weerbaarheid, maar tevens een voortreffelijke school voor samenwerking, welke op de verdere toekomst van onze landen een weldadigen invloed kan uitoefenen.
Na dezen oorlog moet men geen tweede maal een weg opgaan, die ons bij elken stap van de ware orde en den vrede verder heeft verwijderd en die, wat ons betreft, onvermijdelijk leiden moet naar den progressieven ondergang of het economisch lijfeigenschap der kleine staten. De economische blokvormingen, op welke de economisch minder begunstigde groote mogendheden zich in de jongste jaren openlijk hebben toegelegd, waren daarvan de voorafgaande schaduw en zij waren op zich zelf reeds voldoende om ons over onze toekomst bezorgd te maken. Maar het gevaar wordt nog grooter, wanneer groote mogendheden in de overtuiging verkeeren, dat zij op voorhand hun voedingsbodem moeten verruimen tot een volledig veiligheidsveld, ook voor de tijden van oorlog, want dan voelen zij zich genoodzaakt hun macht steeds verder buiten hun natuurlijke grenzen uit te breiden en vervalt iedere mogelijkheid om de vrijheid van allen met de welvaart van allen te verzoenen.

Wij moeten naar ons beste vermogen en met beslistheid er toe bijdragen, dat na dezen oorlog opnieuw een economische orde worde hersteld, waarin ook kleine volken leven kunnen zonder in hun redelijke waarde te worden verkleind en/of tot leenheer tegenover een machtiger mogendheid te moeten afdalen. Hun vrijheid en hun leefbaarheid is de toetssteen voor elke ware internationale rechtsorde.

(Vor. ber. Nederland-België 4213; Rede v. Cauwelaert 4174 A)

Reorganisatie Voorbereidend Hooger Onderwijs. - Nota van wijziging. —
Ingediend is een nota van wijzigingen in het wetsontwerp regeling van het voorbereidend hooger en het algemeen vormend middelbaar onderwijs.
Voorgesteld wordt, de H.B.S.-B en de b-afdeeling der gymnasia te vervangen door een nieuw schooltype, met wiskundige en natuurwetenschappelijke vakken als onderwijskern, maar met latijn als een der andere voorname vakken.
De drie schooltypen: gymnasium, het nieuwe type en H.B.S.-A, zullen resp. den naam lyceum A, B en C dragen.
Voor het algemeen vormend M.O. blijven alleen — onder een anderen naam — de handelsdagscholen met 4-jarigen cursus gehandhaafd, alsmede de middelbare school voor meisjes met 5-jarigen cursus.

(Vor. ber. Wetsontwerp 3711 A)

Tweede Kamer. - Wetsontwerp tot voorkoming van het opdrijven van pachtprijzen. —
Op 27 April is ingediend een wetsontwerp tot bepalingen ten aanzien van de pacht, in het bijzonder tot voorkoming van het opdrijven van pachtprijzen in de tegenwoordige buitengewone omstandigheden (Pachtprijsopdrijvingswet 1940).

Statistiek Criminaliteit. —
Volgens het Centraal Bureau voor de Statistiek bedroeg het totaal aantal onherroepelijke veroordeelingen door strafrechtelijk meerderjarigen 19658 in 1939 tegen 20534 in 1938. **(V. b. Criminaliteit 3363 E)**

Eerste Kamer. - Het wetsontwerp in zake heffingen voor het Leeningfonds aangenomen. —
Op 25 April is het wetsontwerp in zake heffingen voor het Leeningfonds zonder hoofdelijke stemming aangenomen (nieuwe heffingen op suiker, koffie, benzine en successie). (Telex-A. N. P.)

(Vor. ber. Goedk. Tweede Kamer 4197 F.)
(Vor. ber. Nederland en de Oorlog 4218 C)

1 MEI 1940

A. **MILITAIRE WILLEMSORDE 125 JAAR. —**
De Militaire Willemsorde bestaat 125 jaar en dit feit werd op 29 en 30 April '40 te Den Haag feestelijk herdacht.
In verband daarmede had op 29 April de jaarlijksche bijeenkomst van Ridders in de orde, welke als regel, te Amsterdam wordt gehouden, te Den Haag plaats, waarbij tevens eenige jubileerende ridders werden gehuldigd.
H. M. de Koningin, grootmeesteresse van de orde, heeft de ridders op het paleis Noordeinde ontvangen en hen toegesproken.
Het comité ter herdenking van het 125-jarig bestaan der orde heeft op 29 April in Hôtel Witte Brug te Den Haag de ridders aan een maaltijd vereenigd. Prins Bernhard, beschermheer van de herdenkingsplechtigheden, zat mede aan.
Ook te Bandoeng (Ned. Oost-Indië) hebben feestelijkheden plaats gehad.
De Militaire Willemsorde werd op 30 April 1815 door Koning Willem I ingesteld. Er zijn op dit oogenblik 358 ridders dezer orde in Nederland en Indië.
(Red. K. H. A.) **(V. b. Milit. Willemsorde 4160 B)**

B. **NEDERL. OOST-INDIE EN DE OORLOG 1939-'40. Volksraad aanvaardt slagkruiserplan. —**
Bij de op 29 April gehouden stemming over het slagkruiserplan in den Volksraad was het resultaat, dat het college met 38 tegen 0 stemmen besloot te adviseeren tot aanneming van het vlootplan. Aan de eindstemming werd niet deelgenomen door de nationalistische fractie en de Indonesisch-nationalistische groep, waarvan de leden te voren de zaal hadden verlaten. (Aneta) **(Vor. ber. Slagkruisers 4186 C)**

Geen afkondiging van Staat van Oorlog in Indië. - Nationaal-socialistische persorganen onder den persbreidel. —
De Indische regeering heeft geantwoord op de schriftelijke vragen van het Volksraadlid den heer Verboom (Vad. Club) in zake actie van de N.S.B. en de N.J.S., van den heer Roep (P.E.B.) in zake vreemdelingen in overheidsdienst en van mr. C. C. van Helsdingen (C.S.P.) in zake het toezicht op hier gevestigde onderdanen van belligerente mogendheden.
De regeering verklaart in haar antwoord o.a., dat de acties van de N.S.B. en de N.J.S. steeds onder de waakzaamheid van de politie zijn gesteld, wat onder de huidige omstandigheden nog aanmerkelijk is verscherpt.
Met betrekking tot het „Nat. weekblad" is de persbreidelordonnantie in werking gesteld.
De omstandigheid, dat talrijke vreemdelingen en gewezen vreemdelingen in dienst van de overheid zijn (overigens een toestand, die sinds jaar en dag bestaat en van algemecne bekendheid is, heeft de bijzondere aandacht van de regeering.
Het onderzoek naar de in de pers geuite beschuldigingen leverde geen bevestiging op van de gesignaleerde feiten.
De regeering acht het vanzelfsprekend haar plicht om in deze tijden van verscherpte waakzaamheid ook op de gedragingen van hier te lande verblijvende vreemdelingen nauwlettend te doen toezien. Zij moet zich ten aanzien van het denkbeeld om de wapenen bij vreemdelingen te doen innemen, haar oordeel voorbehouden.
Voorts geeft de regeering ernstige bedenkingen weer tegen de verspreiding van onrustwekkende geruchten en suggesties, welke het vertrouwen ondergraven in de diligentie van de overheidsorganen en bovendien onrecht doen aan talrijke ambtenaren.
Op de goederen, die van en naar de in de Indische havens liggende schepen worden gebracht, wordt toezicht uitgeoefend.
Voor afkondiging van den staat van oorlog of van den staat van beleg ziet de regeering op dit oogenblik geen reden. (Aneta)

(Vor. ber. Nat. Soc. Bew. 3946 A)

Radio-rede van Prinses Juliana. —
H.K.H. Prinses Juliana heeft op 29 April, aan den vooravond van de Roode-Kruis-week in Ned.-Indië, een radio-rede voor de N.I.R.O.M. uitgesproken, waarin de Prinses een beroep op alle mannelijke en vrouwelijke luisteraars in Ned.-Indië doet om het streven van het Nederl.-Indische Roode Kruis met de daad te steunen. **(V. b. Prinses Juliana 4072 B)**

(Vor. ber. Ned.-Indië en de Oorlog 4186 C)

C. **ITALIE. — Nieuwe ambassadeur te Berlijn. - Alfieri wisselt van post met Attolico. —**
Dino Alfieri, de Italiaansche ambassadeur aan het Vaticaan, is benoemd tot ambassadeur van Italië te Berlijn.
De huidige ambassadeur te Berlijn, dr. Bernardo Attolico, die sedert 1935 dezen post heeft vervuld, is benoemd tot ambassadeur bij het Vaticaan.
Dino Alfieri, die 53 jaar oud is, is laatstelijk minister voor volksopvoeding (vroeger pers en propaganda) geweest. Te zamen met vijf andere ministers werd hij op 31 October '39 vervangen, bij de „aflossing van de wacht" in Italië, die door Mussolini noodig was geacht. Op 7 November werd hij vervolgens tot ambassadeur bij het Vaticaan benoemd.
In Juni 1939 heeft Alfieri nog een bezoek gebracht aan zijn Duitschen collega, den Rijksminister van Propaganda, Goebbels.
De benoeming van Alfieri tot Italiaansch ambassadeur te Berlijn mag men beschouwen als een bekrachtiging van de as-politiek. Aldus is de meening van den Romeinschen correspondent van „De Tijd".

OORLOG 1939-'40. — Recapitulatie van het WERELDGEBEUREN van 26 Februari—31 Maart 1940. —
26 Februari: De Noorsche regeering verlangt in zake de „Altmark" arbitrage.
Duitschland en Italië sluiten een handelsovereenkomst. **(Pag. 4151)**
De 4% Staatsleening 1940 ad ƒ 300 millioen wordt ruim volteekend. **(Pag. 4152)**

Wetsontwerp in zake Militaire Willemsorde voor niet-militairen. **(Pag. 4160 B)**

27 Februari: Myron Taylor overhandigt Z.H. den Paus een persoonlijke boodschap van president Roosevelt. **(Pag. 4158 B)**

Heftige critiek van den Britschen minister van Marine, Winston Churchill, op de neutralen.

28 Februari: De Finsche minister Tanner klaagt over te geringe hulpverleening. **(Pag. 4152 B)**

De Britsche Regeering besluit den verkoop van land door Arabieren aan Joden in Palestina te reglementeeren. **(Pag. 4156 B)**

Het zenden van „Liebesgaben" naar het buitenland wordt door de Nederl. regeering gereglementeerd. **(Pag. 4165)**

29 Februari: Frankrijk rantsoeneert o.a. vele levensmiddelen, benzine en alcohol. **(Pag. 4153)**

1 Maart: Duitsche steenkool voor Italië zullen voortaan door de Engelsche vloot worden aangehouden. **(Pag. 4161)**

Russische troepen dringen de Finsche stad Viborg binnen.

Wetsontwerp tot wijziging Begrafeniswet ingediend. **(Pag. 4160 B)**

De Tweede Kamer neemt de herwaardeering van den goudvoorraad aan. **(Pag. 4153 A)**

2 Maart: Het clearingverdrag met Duitschland wordt tot 30 Juni 1941 verlengd. **(Pag. 4160 B)**

4 Maart: Protestnota van Italië aan Engeland in zake de Duitsche kolenvoorziening aan Italië. **(Pag. 4161)**

Duitsche bombardementsvliegtuigen bestoken Nederlandsche schepen op de Noordzee met bommen en mitrailleurvuur. **(Pag. 4161)**

5 Maart: Dr. H. Colijn en Avenol bereiken overeenstemming over de samenstelling van het centrale comité voor economische en sociale vraagstukken. **(Pag. 4126 A)**

In Engeland wordt een oorlogsleening, groot £ 300 millioen, uitgegeven. **(Pag. 4161)**

6 Maart: De onderzeeboot O 11 wordt voor de haven van Den Helder door een marinevaartuig geramd; drie leden der bemanning komen om. **(Pag. 4161)**

8 Maart: De Duitsche minister van Buitenlandsche Zaken begeeft zich met 32 hooge ambtenaren naar Rome en bezoekt Mussolini, den Italiaanschen Koning en den Paus. **(Pag. 4168)**

9 Maart: De Britsche regeering besluit de 13 Italiaansche schepen met Duitsche steenkool vrij te laten. **(Pag. 4161)**

10 Maart: Adolf Hitler verklaart in een rede, dat in dezen oorlog over de Duitsche toekomst voor eeuwen zal worden beslist. **(Pag. 4168)**

De tooneelspeler Louis de Vries is te Nice op 68-jarigen leeftijd overleden. **(Pag. 4166 B)**

12 Maart: Rusland en Finland sluiten een vredesverdrag. Finland verliest Karelië enz. **(Pag. 4168 A)**

14 Maart: Zweden bepleit een Noordsch defensief verbond. Rusland is er tegen. **(Pag. 4181 A)**

16 Maart: De Zweedsche schrijfster Selma Lagerlöf is op 81-jarigen leeftijd overleden. **(Pag. 4172 D)**

18 Maart: Hitler en Mussolini hebben in den trein te Brennero (Italiaansch gebied) een onderhoud. **(Pag. 4176 A)**

20 Maart: Het Fransche kabinet-Daladier afgetreden. **(Pag. 4177)**

21 Maart: Paul Reynaud vormt een kabinet met Daladier als minister van Landsverdediging. **(4178)**

23 Maart: De Hongaarsche minister-president, graaf Teleki, bezoekt Rome. Hij heeft een onderhoud met Mussolini. **(Pag. 4185 D)**

27 Maart: Reconstructie van het Finsche ministerie. Ryti blijft minister-president. **(Pag. 4185 B)**

28 Maart: De Fransche en de Engelsche regeering verplichten zich, niet over een wapenstilstand of vrede te onderhandelen zonder wederzijdsch goedvinden. **(Pag. 4184)**

29 Maart: Molotof, de Russische volkscommissaris, zegt in een rede, dat Rusland zijn neutraliteitspositie zal handhaven. **(Pag. 4186 B)**

Soerits, ambassadeur van Sovjet-Rusland te Parijs, niet langer als persona-grata beschouwd. Hij verlaat Frankrijk. **(Pag. 4185 A)**

30 Maart: Duitschland publiceert een Witboek met documenten in de Poolsche archieven gevonden. **(Pag. 4194)**

De regeering van Wang Tsjing-Wei wordt geïnstalleerd. **(Pag. 4181 B)**

Bij den Volksraad wordt het z.g. „Slagkruiserplan" ingediend. **(Pag. 4186 C)**

31 Maart: Rusland constitueert een Karelisch-Finsche Sovjet-republiek. **(Pag. 4191 E)** (Red. K. H. A.)

(Vor. Recap. v. 16—25 Febr. 1940, 4198)

2 MEI 1940

OORLOG 1939-'40. —

ENGELAND. — **Sir Samuel Hoare, minister van Luchtvaart, over Noorwegen, Von Ribbentrop en den strijd in de lucht. —**

In een voor de radio uitgesproken rede heeft sir Samuel Hoare, de Britsche minister van Luchtvaart, op 27 April, na een korte verwijzing naar de redevoering van den Duitschen minister van Buitenlandsche Zaken, Von Ribbentrop, gesproken over het krijgsbedrijf in Noorwegen. De oorlog is thans in een intens vitale phase gekomen — aldus spr. De vijand zal den oorlog voeren zonder erbarmen. Stellig zal hij het dappere Noorsche volk niet sparen, dat na generaties van vreedzaam leven, op zoo schandelijke wijze bij den oorlog is betrokken. Wij zullen het voorbeeld van den vijand niet volgen.

Het voordeel, door de Duitschers verkregen, moet thans worden achterhaald door krachtig optreden en behoedzaam overleg. En dat zal gebeuren.

Na hulde te hebben gebracht aan Koning Haakon van Noorwegen, vervolgde Hoare: De Britsche marine heeft den vijand geduchte slagen toegebracht. De Duitsche vloot is verjaagd uit haar schuilhoeken. Het verlies van vele Duitsche schepen heeft onze bewegingsvrijheid vergroot. Nog bezitten de Duitschers een wapen, dat zij met effect kunnen gebruiken. Hun luchtmacht wordt thans gericht tegen onze positie aan de Noorsche kust en tegen de verbindingslijnen naar Noorwegen. Wij voeren dien luchtoorlog in groot nadeel. De Duitschers hebben bases, wij niet. De Duitschers stijgen op van Noorschen bodem, wij moeten over 300 mijl open zee vliegen om het slagveld te bereiken. Desondanks heeft het Britsche luchtwapen een week achter zich van prachtige verrichtingen.

„Wij moeten gereed zijn — zoo besloot spr. — om de luchtmacht te doen slagen. Wij moeten onze geheele luchtmacht mobiliseeren." **(Vor. ber. Hoare 3696 A)**

Gezantenconferentie te Londen. - Het Balkan-probleem. —

De conferentie tusschen de Britsche regeering en de Engelsche gezanten in Zuidoost-Europa is op 15 April geëindigd.

De besprekingen, te Londen gevoerd, hebben in de verschillende departementen, die daarbij betrokken waren, bevrediging gewekt. De weg ligt thans open, voor een Britsche actie om de economische en politieke banden, die reeds tusschen Balkanvolken en de Westersche democratieën bestaan, te versterken.

Middellandsche Zee. - Britsche schepen naar het Oosten via de Kaap. —

De Britsche regeering heeft zich genoopt gezien over te gaan tot zekere voorzorgsmaatregelen voor het omleiden van koopvaardijschepen, die onder normale omstandigheden door de Middellandsche Zee naar Oostelijke bestemmingen varen. Tot deze maatregelen behoort, dat aan schepen, die niet noodzakelijkerwijs door de Middellandsche Zee behoeven te varen, een alternatieve route wordt voorgeschreven, namelijk via de Kaap. De aanleiding tot dit besluit is gelegen in de anti-Geallieerde houding, welke de Italiaansche pers in den laatsten tijd heeft aangenomen.

Rede van minister-president Neville Chamberlain. - Noorsche kwestie. - Drontheim. - Andalsnes opgegeven. - Duitsche en Engelsche verliezen. - Middellandsche Zee. —

De Britsche premier Chamberlain heeft in zijn rede van 2 Mei in het Lagerhuis medegedeeld, dat verleden week besloten werd het denkbeeld, Drontheim van het Zuiden uit, in te nemen, op te geven, als gevolg van het Duitsche overwicht in de lucht. Bijgevolg

zijn de Britsche troepen uit Andalsnes teruggetrokken, zonder dat een menschenleven verloren gegaan is. De strijd in Noorwegen zal echter worden voortgezet.

De premier gaf een kort overzicht van hetgeen er voor en na 9 April gebeurd is en schetste de groote moeilijkheden, waarmee de Geallieerden in Noorwegen te kampen hadden. Hij vermeldde de Duitsche en Britsche verliezen ter zee. Na drie weken oorlog is Noorwegen niet veroverd. In dien tijd zijn de verliezen der Duitsche vloot zeer groot geweest: twee slagschepen zijn beschadigd, drie en misschien wel vier kruisers tot zinken gebracht, elf torpedojagers gezonken, evenals vijf duikbooten. Voorts zijn dertig transport- en voorraadschepen tot zinken gebracht, waarbij vele duizenden menschenlevens verloren zijn gegaan. Tien transport- of voorraadschepen zijn door onze torpedo's getroffen en waarschijnlijk eveneens gezonken.

Voor dezelfde periode bedragen de verliezen der Britsche marine: vier torpedojagers, drie duikbooten, een escorte-vaartuig en 5 treilers gezonken. Vijf oorlogsschepen zijn bij luchtaanvallen beschadigd. Een voorraadschip is door een duikboottorpedo tot zinken gebracht.

Chamberlain wees er verder op, dat Engeland op vele punten in Europa tegen nieuwe verrassingen moet waken en dus zijn krachten niet mag versnipperen. In dit verband deed hij mededeeling van de in de Middellandsche Zee genomen maatregelen.

(Vor. ber. Chamberlain 4201)

BRITSCH-INDIE. — **Civiel verzet.** —

De werkcommissie van het Britsch-Indisch congres heeft een resolutie aangenomen, waarin de Congrescommissies in het geheele land worden opgeroepen de afkondiging van de burgerlijke ongehoorzaamheid voor te bereiden. De ondersecretaris O'Neill verklaarde in het Lagerhuis, dat een gevaarlijke toestand is ontstaan. Een en ander noopt tot versterking van de Britsche troepenmachten in Britsch-Indië, terwijl liefst alle krachten geconcentreerd worden op den oorlog in Europa. (Telex-A. N. P. - Times)

(Vor. ber. Gandhi, rede Ind. Nat. Congres 4184)

FRANKRIJK. — **Ministerie van Voorlichting.** —

In het Staatsblad van 4 April is een decreet gepubliceerd, waarbij een ministerie van Voorlichting in het leven wordt geroepen en georganiseerd.

Dertien milliard francs voor de vloot. —

Campinchi, de minister van Marine, heeft in de Kamercommissie onthuld, dat het Fransche vlootbouwprogram tot 1944 een bedrag van 13 milliard francs zal vergen. **(Vor. ber. Vlootsterkte Sept. '40 4220 C)**

Radio-rede van minister-president Reynaud tot de arbeiders. —

De minister-president Reynaud heeft op 1 Mei een radio-rede gehouden, waarin hij zich tot de Fransche arbeiders wendde.

Zonder u, aldus spr., zou het leger der strijdenden zijn kracht missen. De geweldige oorlogsmachine, die tegenover ons staat, en die overwonnen zal moeten worden, wordt in de Duitsche fabrieken geboren. Zij is gesmeed en wordt thans door Duitschen dwangarbeid geravitailleerd. Een der wetten van den modernen oorlog is: onze wet is die van den vijand. Het hangt van den arbeid af, of de oorlog gewonnen of verloren wordt. **(Vor. ber. Reynaud 4217)**

DUITSCHLAND. — **Protectoraat Bohemen en Moravië. - Jodenwetten. - „Ehrenariër".** —

De Tsjechische regeering heeft op 24 April de wet goedgekeurd, waarbij de Jodenwetten van Neurenberg ten volle en zonder beperking ook op het protectoraat van toepassing worden verklaard. Er is echter een speciale machtiging aan president Hacha verleend, die in bijzondere gevallen Joden van de toepassing dezer wet kan uitsluiten en hun den titel kan geven van „Ehrenariër".

(Vor. ber. Anti-Semiet. maatr. 4138)

Rede van Von Ribbentrop, den minister van Buitenlandsche Zaken, over de bezetting van Noorwegen. —

In zijn op 27 April gehouden rede heeft de Duitsche minister van Buitenlandsche Zaken, Von Ribbentrop, een uiteenzetting gegeven van de gebeurtenissen, welke voorafgingen aan den inval in Noorwegen. Hij heeft daarbij geconcludeerd:

1) Dat Engeland en Frankrijk sinds lang de bezetting van Noorwegen hadden voorbereid.
2) Dat de Noorsche regeering hiermede bekend was.
3) Dat in tegenstelling met de Zweedsche, de Noorsche regeering bereid was met Engeland den oorlog in te gaan.
4) Dat de Duitsche regeering in een tijdspanne van enkele dagen haar tegenmaatregelen heeft getroffen.

Minister Von Ribbentrop verwees in zijn rede naar verschillende te publiceeren documenten, die de Duitsche regeering in handen zijn gevallen en die deze conclusies zullen bewijzen.

Engelsch commentaar. —

De wereld zal nauwelijks onder den indruk komen van de oneprechte verklaring van Von Ribbentrop, welke van begin tot eind gekenmerkt wordt door bewuste verdraaiing van de waarheid.

Er was geen reden voor oorlog, aldus verklaart hij.

De reden was de weloverwogen aanval op Polen, tegenover welk land Engeland en Frankrijk door verdragsverplichtingen verbonden waren.

Opvallend is ook, zoo eindigt de commentaar, dat Von Ribbentrop geen poging doet de Duitsche agressie tegen Denemarken te rechtvaardigen. Denemarken schijnt hem niet de moeite van het vermelden waard. (Telex-A. N. P.)

(Vor. ber. D'tsche bezett. Noorwegen 4200 A)

3 MEI 1940

A. **BIOLOGIE. — Wat is het leven? - Een hedendaagsche hypothese.** —

De studie van den „bios", het leven, is van oudsher voor den denkenden mensch een prikkel geweest. Francesco Redi, Leeuwenhoek, Lazzaro Spallanzani, Helmholtz, Pasteur e.a. hebben proefondervindelijk werk geleverd door waarnemingen aan feiten te toetsen. Vele pogingen om een definitie van wat het „leven" beteekent, te geven, zijn slechts bij persoonlijke opvattingen gebleven, o.a. dat het leven een „ondefinieerbaar begrip", aan stof gebonden, zou zijn. Herbert Spencer heeft niettemin een bevattelijke verklaring gegeven: „Leven, zoo zeide hij, is de voortdurende aanpassing van inwendige omstandigheden aan uitwendige".

Er bestaat geen wetenschap, waarin de laatste 20 jaar grooter vooruitgang is gemaakt en meer betooverende ontdekkingen zijn gedaan dan in de biologie, de wetenschap van het leven en de levensverschijnselen. Jaren van bitteren strijd hebben gewoed rond theorieën als die o.a. van de afstammingsleer en evolutie van Darwin, de herontdekking van Mendel's wetten, de mutatieleer van Hugo de Vries, en de student in de biologie ondervindt de groote moeilijkheid om zich een juist denkbeeld te vormen „wat eigenlijk het leven is".

Er is geen fundamenteel verschil, chemisch noch physisch, tusschen de kenteekenen van de levende en niet-levende stof. De zelfde elementen, koolstof, zuurstof en stikstof, vormen o.a. de structuur van de levende en doode materie, en deze elementen verbinden en scheiden zich volgens dezelfde chemische wetten in beide stoffen, uitgezonderd in het protoplasma, de eenheid van alle levende stof, waarvan de samenstelling nog niet absoluut vaststaat. Dit protoplasma is weder een onderdeel van de cel, een eenheid van hooger orde, die te beschouwen is als de „Monas Monadum".

De stoffelijke wereld wordt tot nu toe verondersteld te zijn opgebouwd uit 92 à 93 verschillende atomen, de elementen, die gevormd zijn uit de drie voornaamste deeltjes: neutron, positron en electron. Uit deze atomen ontstaan eenheden met nieuwe eigenschappen, de moleculen (eenige honderdduizenden) en worden

deze moleculen in een waterig systeem geplaatst — ons lichaam bijv. bestaat voor 68% uit water —, dan zou het leven gedacht kunnen worden als: atoomdeeltjes → atoom → moleculen → waterig systeem → levend systeem.
Het is begrijpelijk, dat deze formuleering slechts als een hypothese moet worden beschouwd. (M.)
(Vor. ber. Biologie 2994 D)

4 MEI 1940

A. NOORWEGEN EN DE OORLOG 1940. — Geallieerde troepen verlaten Zuid-Noorwegen en landen elders. - Noorsche bevelhebber Getz capituleert. - Redenen van het Geallieerde échec. - Duitschers beheerschen geheel Zuid-Noorwegen. - Verliezen Engelsche vloot. —
In de afgeloopen week zijn de krijgsverrichtingen der Geallieerde troepen in Noorwegen in een minder gunstige positie geraakt. De openhartigheid, waarmede de Britsche minister-president Neville Chamberlain op 2 Mei in het Lagerhuis deze Geallieerden tegenslag in het Zuiden van Noorwegen heeft erkend (zie pag. 4224) heeft zoowel te Londen als Parijs diepen indruk gemaakt. De Britsche troepen, die ten Zuiden van Drontheim streden, hebben het land geruimd en vonden het raadzaam hun toevlucht op de schepen te zoeken. Zij zijn, volgens officieele Engelsche mededeelingen, elders in Noorwegen ontscheept en met hen de Noorsche opperbevelhebber van het leger, generaal Ruge met zijn staf.
Kolonel Getz, de Noorsche bevelhebber in het district Trondelag (ten Noorden en ten Zuiden van Drontheim) heeft ter kennis gebracht, dat op 4 Mei een wapenstilstand tusschen de Noren en de Duitschers is gesloten. De Noorsche troepen hebben hun wapenen reeds neergelegd.
Het échec in het Zuiden van Noorwegen zou volgens minister-president Chamberlain te wijten zijn aan den grooten voorsprong, welken de Duitschers zich door de overweldiging van alle belangrijke Noorsche havensteunpunten hadden weten te verwerven en bovenal aan het feit dat aldus alle bruikbare vliegvelden van Denemarken en Noorwegen zonder strijd Duitschland in handen waren gevallen. De Duitschers waren en zijn dus op dit oogenblik in het voordeel en beoogen van hun dichtbij gelegen bases bij Oslo gebruik te maken om met groote snelheid toe te slaan. De Geallieerde troepen hebben in hun operatiegebied in het Zuiden geen enkel vliegveld gehad; zij waren genoodzaakt hun vliegtuigen van Engeland uit te doen opereeren, waardoor zij soms 8 à 900 km. extra moesten vliegen.
Naar uit Duitsche bron verluidt, heeft de Engelsche vloot door het snelle optreden der Duitsche luchtmacht veel schade geleden, hetgeen door de officieele Engelsche berichten wordt tegengesproken.
De Duitschers zij nu, volgens het Duitsche Nieuwsbureau, in het bezit van het geheele Zuiden van Noorwegen en hebben ook Namsos bezet. (M.)
(Vor. ber. Noorwegen en de Oorlog 1940, 4210 A)

B. NEDERLAND EN DE OORLOG 1939-'40. — Radio-rede van minister-president Jhr. mr. D. J. de Geer. - Militair gezag interneert 21 Nederlanders. —
De minister-president, jhr. mr. D. J. de Geer, heeft op 4 Mei voor de Rijkszenders en voor de Phohizenders de volgende radio-rede uitgesproken:

Waarde Luisteraars Hier en Overzee,
Met leedwezen moet ik u meedeelen, dat voor de Regeering onomstootelijk is komen vast te staan, dat er onder onze landgenooten *eenigen zijn, wier geestesgesteldheid en optreden zóó* weinig in overeenstemming zijn met den neutraliteitswil der natie, dat zij een gevaar vormen voor ons land en dat tegen hen bijzondere maatregelen zijn moeten worden genomen.
Gij moet mij hierbij niet misverstaan.
Dat gedurende een oorlog de eene burger van een neutraal land meer sympathie heeft voor deze en de andere burger voor die belligerente mogendheid, is een normaal verschijnsel. In den wereldoorlog was het niet anders en gaf men daaraan in besloten kring ook ruimschoots uiting. Een levendig temperament ontbrak daarbij vaak niet. Zelfs werd vernomen van familiebijeenkomsten, die periodiek plachten te worden gehouden, maar die toen tijdelijk moesten worden stopgezet, omdat ze altijd weer aanleiding gaven tot hevige twistgesprekken over het goed recht van de elkaar beoorlogende partijen. Een gevaar voor ons land stak in dit alles niet en het geloof aan onze neutraliteit werd er nergens door aan het wankelen gebracht.
Bovenal pro-Nederlandsch. — Maar het onderscheid is, dat al die pro dit of pro dat pleitende burgers toen bovenal waren: pro-Nederlandsch. Hun Vaderlandsche gevoelens waren buiten geding. Hun sympathieën voor een strijdende partij lagen in een ander, in een lager, vlak. Om het eens duidelijk te zeggen: wanneer de belligerent van hun voorkeur op een bepaalden dag onze neutraliteit geschonden zou hebben, dan zouden zij zich bitterlijk ontgoocheld hebben gevoeld en de tevoren gekoesterde sympathie geleid hebben tot een te feller afkeer.
Onze neutraliteit verdacht gemaakt. — Thans is dit bij de personen, waarop ik doelde, anders. Zij zijn niet vóór alles: pro-Nederlandsch. Zij maken in het buitenland de eerlijkheid van onze neutraliteitspolitiek verdacht.
Zij ondermijnen het vertrouwen in onzen krachtigen wil tegenstand te bieden tegen elke schending van ons grondgebied, van welke zijde die ook komt.
De beveiliging, die voor elk der oorlogvoerende partijen ligt in de paraatheid van onze weermacht, breken zij of en daardoor tevens de bescherming, die voor ons in die paraatheid ligt. En wat het ergste is, de partijdigheid, waarvan zij ten onrechte en tegen beter weten in, de Regeering betichten, beoefenen zij zelf.
Verdwaasde landgenooten. — Zij zijn niet te vergelijken met de politiseerende Nederlanders uit de jaren vana 1914—1918, maar met de verdwaasde landgenooten, die aan het eind der 18de eeuw, in den tijd van de Fransche revolutie, de donkerste uren brachten over ons volk.
Reeds deze les der geschiedenis verbiedt ons, hen ongemoeid hun gang te laten gaan. Hun aantal is wel is waar verdwijnend klein. De Regeering weet, dat ongeveer heel de natie staat achter haar loyale en consequente neutraliteitspolitiek. Maar — zooals Prediker 10 het ons leert — ook één vlieg kan bederf brengen aan kostelijke apothekerszalf. Die vlieg moet onschadelijk worden gemaakt.
Het is in overeenstemming daarmee, dat in den afgeloopen nacht een maatregel is genomen, waartoe de gelegenheid wordt geboden door het bepaalde in artikel 33 van de wet op den Staat van Oorlog en Beleg. Dit artikel luidt aldus: „Het militair gezag is bevoegd, aan personen, wier aanwezigheid voor de rust en de algemeene veiligheid wordt geacht gevaarlijk te zijn, het verblijf binnen het in staat van beleg verklaarde grondgebied te ontzeggen en deze daaruit te verwijderen, of, indien de mogelijkheid daartoe niet bestaat", — en dit is het geval nu het geheele land in staat van beleg is, — „hen in bewaring te stellen".
21 aanhoudingen. — Het militair gezag heeft dezen nacht 21 personen, die voor de rust en veiligheid gevaarlijk werden geacht, in bewaring gesteld. Het heeft dit gedaan na grondige voorbereiding en met groote nauwgezetheid. Menigeen, tegen wien voor den oppervlakkigen beschouwer vermoedens zouden kunnen rijzen en wiens handelingen dan ook ernstig zijn nagegaan, is buiten den maatregel gebleven, omdat geenerlei concrete aanwijzing bestond voor het gevaarlijke van zijn optreden.
De veiligheid des lands gebood. — Van deze 21 echter is komen vast te staan, hoofd voor hoofd, en op grond niet van eenig politiek inzicht, maar van persoonlijke gedragingen, dat de veiligheid des lands hun interneering gebiedt.
De regeering is overtuigd, dat deze daad van het militair gezag, die geheel in de lijn ligt van de sinds het uitbreken van den oorlog constant door ons land gevolgde politiek, door de overweldigende meerderheid van ons Volk met onverdeelde instemming zal worden begroet.
(V. b. Min. de Geer, afkond. Staat v. Beleg 4209 C)

OORLOG 1939-'40. —
Britsch-Fransch eskader te Alexandrië. —
Het Britsch-Fransch eskader is op 3 Mei te Alexandrië aangekomen. (Telex-A. N. P.)
(Vor. ber. Britsch-Fransche Samenw. 4197)

A. **Theorie van de lichtquanta. —**
Voor het Natuurkundig Gezelschap te Utrecht sprak op 4 Mei prof. dr. H. A. Kramers over: „Vreugden en smarten der theorie van de lichtquanta".
Hoofddoel voor spr. was opmerkzaam te maken op den betrekkelijk bevredigenden stand van onze kennis met betrekking tot de natuur der lichtstraling 40 jaar geleden en de veranderingen, die te danken zijn aan den invoer van de lichtquanten-theorie. Omstreeks 1900 trad verheldering op in het probleem der straling. Zij werd voordien beschouwd als iets onstoffelijks, staande tegenover het stoffelijke. De electronen-theorie leerde, dat alles bestaat uit agglomeraties van kleine deeltjes, de electronen en atoomkernen, met andere woorden positief en negatief geladen deeltjes. De gedragingen van de materie waren alléén te begrijpen door het invoeren van het begrip stralingsveld. In de daarvóór liggende eeuwen had men gepoogd, de verschijnselen van straling in samenhang te brengen met de eischen van de soort materie, waarmede men te doen had. Bij Huygens en Newton staan de verschijnselen van materieelen aard op den voorgrond. Newton meende te doen te hebben met corpuscula, waarvan men den aard ten deele niet kende, doch die in rechte banen en met constante snelheid door lucht of ijle materie vlogen. Huygens bracht het alles terug tot een mechanistisch beeld der kleine deeltjes in hun onderlinge inwerking op elkaar. Grimaldi ontdekte het eerst de buigingsverschijnselen en vroeg zich af: is het licht een „wat" of een „hoe"? In het éérste deel van zijn boek meent hij, dat het een substantie is; later betoogt hij, dat het een „hoe" is en laat den lezer de keus. Newton tracht, op grond van de studie der interferentieverschijnselen (de z.g. Newtonsche ringen) een verklaring te geven van de lichtverschijnselen en komt daarbij tot het resultaat, dat de lichtcorpuscula wel groot moeten zijn in vergelijking met de kleinste deeltjes, waaruit de materie bestaat. Er moet telkens een wisselwerking met vele atomen tegelijk plaats hebben.

PHYSICA

In de twintigste eeuw, toen men de mechanica beter had leeren verstaan, was de tijd rijp voor een meer precieze theorie. Men vergeleek het licht met golven van water of met elastische golven, zooals deze zich door ijzeren staven voortplanten. Het licht toch in zijn gepolariseerden vorm komt overeen met transversale golven. In dien tijd deed de aether als middenstof opgeld.
Spoedig zag men in, dat licht met electrische en magnetische verschijnselen samenhangt. De deeltjes zouden in trilling geraken door electrische krachten in het licht. Er zouden in de ruimte snel wisselende magnetische velden aanwezig zijn. Snel wisselende wisselstroomen zouden in een ringvormige baan rondloopen. Maxwell bracht de electrisch-magnetische velden in de leege ruimte met het licht in verband. Hij maakte mechanische modellen op inspiratie van Faraday, bracht de ideeën van dezen in mathematische taal over. Na den dood van Maxwell gaan Hertz en Lorentz van de gedachte uit, dat de ruimte zèlf de drager is van de eigenschappen van het electrische en magnetische veld, waarbij niets mechanisch was voor te stellen. Bij den toestand, waarin de aether zou verkeeren, werd wèl iets mechanisch gedacht. Er is een toestand in de ruimte, die kracht op beweegbare dingen uitoefent. Door het invoeren van stralingsvelden werd getracht een verklaring van de verschijnselen te geven. Het deeltje beweegt heen en weer en doet op zijn beurt de electrische deeltjes heen en weer bewegen. Stralingsemissie werkt weer op de electrische deeltjes. De geladen materie werkt in op electrisch of magnetisch veld.
Ingevoerd werd toen het begrip van het quasi-electrisch gebonden electron, de gebondenheid van het electron, aan het atoom op een bepaalde plaats, te vergelijken met den knikker in zijn holletje. Lorentz maakte het waarschijnlijk, dat men hiermee de verschijnselen van het licht, dat door materie gaat, kan verklaren. Deze verklaring ontmoet moeilijkheden en wel twee groepen. De ééne soort werd opgeworpen door de verschijnselen, die zich voordeden bij de quanten-theoretische phenomenen; de gróótste moeilijkheid evenwel was, dat wij de structuur van het electron niet kennen. Wat is een electron, een geladen bolletje, maar als dat zoo is, wáár bevindt zich dan de lading? De lading nu heeft neiging er af te vliegen. Noodig voor de materie is, dat de electronen bij elkaar blijven, hetgeen krachten vereischt. Wèlke krachten dit zijn, wist Lorentz niet.
Einstein zag, dat alle krachten zich met eindige snelheid voortbewegen. Dat gaf de gróótste moeilijkheid. Immers, dan zou een snel electron afgeplat moeten worden. Hoe dat kon, was niet duidelijk en het krachten-systeem van Poincaré kon de moeilijkheid niet oplossen.
De consequentie van de relativiteitstheorie was, dat er zwaartekrachtsgolven moesten bestaan, al vond men ze experimenteel niet. Er bestond in de relativiteitstheorie een lacune. De verificatie van de theorie was alléén mogelijk met vaste lichamen; op een aantal vragen gaf zij géén antwoord in tegenstelling tot vroegere theorieën. Sinds 1900 werd nu de Planck'sche constante ingevoerd. Aan licht moest iets impulsiefs zijn. Het licht in zijn energetische werking doet dit in quanta. Electronen, die los in een metaal zitten, schieten er steeds met een zeer bepaalde snelheid uit. Dit aannemen van „lichtporties" paste niet met wat men volgens Lorentz had moeten verwachten. Het lichtverschijnsel, uitgedrukt in een zekere trillingsfrequentie, veronderstelt een golfverschijnsel. Lichtpakketten, uitgedrukt in golfverschijnselen is een paradox, waartoe de theorie leidt.
Hoe groot moeten deze lichtquanta zijn? In dit verband zij herhaald, dat Newton aan gróóte dingen dacht. Het is niet makkelijk te begrijpen, waaraan het electron merkt, dat het licht de bepaalde frequentie heeft. Men komt tot de overtuiging, dat het tijdstip, waarop het electron het atoom verlaat, onbepaald is (de onbepaaldheidsrelatie van Heisenberg, die óók weer tot theoretische moeilijkheden voert). Ten slotte ontwierp spr. een mathematisch verantwoord beeld van de wijze, waarop de emissie plaats heeft, een beeld, dat rekening houdt met het feit, dat in de ruimte licht van allerlei soort is. De waarschijnlijkheid van het zich in aangeslagen toestand bevinden van het atoom beslist over wat gebeurt. Dirca heeft in 1927 den aard van koppeling tusschen stralingsveld en atoom vastgelegd. Nòg steeds is de structuur van het electron onzeker, maar tòch is er een begin van antwoord op de theorie van de lichtquanten. Absorptie en emissie van licht wordt thans in zijn aard meer bevredigend benaderd.
(N. Rott. Crt.) **(Vor. ber. Physica 4220 D.)**

---

14 MEI 1940

B. **NEDERLAND. — Radiobericht van het Duitsche gezantschap te Den Haag aan den minister van Buitenlandsche Zaken te Berlijn. —**
Het Duitsche gezantschap heeft op 14 Mei het volgende radiobericht naar Berlijn gezonden:
Aan den Rijksminister van Buitenlandsche Zaken te Berlijn.
Vandaag, den 14den Mei, te 19 uur Amsterdamschen tijd, heeft zich bij mij de Nederlandsche generaal Schuurman vervoegd, en het volgende verklaard:
„Ik heb Uwe Excellentie de mededeeling te doen, dat de Nederlandsche weermacht, met uitzondering van haar troepen in Zeeland, voor de oprukkende Duitsche troepen de wapens neerlegt".
Ik heb van deze mededeeling acte genomen.
In aansluiting daarop heeft de opperbevelhebber der

Nederlandsche weermacht door bemiddeling van den Duitschen luchtvaartattaché, luitenant-generaal Wenninger, het opperbevel der weermacht te Berlijn verzocht, gevolmachtigde vertegenwoordigers der Duitsche troepen in Nederland ter bespreking over maatregelen tot handhaving van rust, veiligheid en orde, naar het hoofdkwartier in Den Haag te zenden.

(w.g.) Graf Zech, Duitsch gezant.

15 MEI 1940

A. **NEDERLAND. — Verhouding Rijksmarken en guldens. - Tabel voor omrekening. —**

De Burgemeester van Amsterdam brengt onderstaande tabel voor de omrekening van Duitsche Rijksmarken in Nederlandsche guldens ter kennis van de burgerij:

Voor Rijksmarken		in Guldens		Voor Guldens		in Rijksmarken	
R.M.	Rpf.	Gulden	Cent	Gulden	Cent	R.M.	Rpf.
	1		0.5		0.5		1
	2		1.5		1		2
	3		2		2		3
	4		2.5		3		5
	5		3.5		4		6
	6		4		5		8
	7		4.5		6		9
	8		5.5		7		11
	9		6		8		12
	10		6.5		9		14
	11		7.5		10		15
	12		8		11		17
	13		8.5		12		18
	14		9.5		13		20
	15		10		14		21
	16		10.5		15		23
	17		11.5		16		24
	18		12		17		26
	19		12.5		18		27
	20		13.5		19		29
	30		20		20		30
	40		26.5		30		45
	50		33.5		40		60
	60		40		50		75
	70		46.5		60		90
	80		53.5		70	1	05
	90		60		80	1	20
1	—		66.5		90	1	35
2	—	1	33.5	1	—	1	50
3	—	2	—	2	—	3	—
4	—	2	66.5	3	—	4	50
5	—	3	33.5	4	—	6	—
6	—	4	—	5	—	7	50
7	—	4	66.5	6	—	9	—
8	—	5	33.5	7	—	10	50
9	—	6	—	8	—	12	—
10	—	6	66.5	9	—	13	50
20	—	13	33.5	10	—	15	—
30	—	20	—	20	—	30	—
40	—	26	66.5	30	—	45	—
50	—	33	33.5	40	—	60	—
60	—	40	—	50	—	75	—
70	—	46	66.5	60	—	90	—
80	—	53	33.5	70	—	105	—
90	—	60	—	80	—	120	—
100	—	66	66.5	90	—	135	—
				100	—	150	—

Opmerking: 1 Gulden = 1.50 R.M.

B. **NEDERLAND. — Capitulatie onderteekend. —**

Berlijn, 15 Mei. (D.N.B.) Het opperbevel van de Duitsche Weermacht maakt bekend:

De capitulatie van het Nederlandsche leger is heden elf uur door den Duitschen Opperbevelhebber en den Opperbevelhebber van het Nederlandsche Leger en de Marine onderteekend.

C. **NEDERLAND. — Verordeningen en bekendmakingen voor het bezette gebied. —**

De Opperbevelhebber van het Duitsche leger en de Opperbevelhebber van de legergroep in Nederland hebben een aantal verordeningen uitgegeven, waaraan de bevolking der bezette gebieden van Nederland, België en Luxemburg zich stipt moet houden.

Oproep aan de bevolking van Nederland

Het door de Duitsche troepen bezette Nederlandsche gebied wordt onder het Duitsche militair-bestuur geplaatst.

De Legerbevelhebbers zullen de maatregelen, noodig voor de veiligheid der troepen en voor de bestendiging van rust en orde, uitvaardigen. De troepen zijn gehouden, de bevolking voor zooverre zij zich vreedzaam betoont, onder alle opzichten te ontzien en haar eigendom te eerbiedigen.

In geval van loyale samenwerking met de Duitsche overheden zullen de openbare besturen op hun post gelaten worden. Van het gezond verstand en het inzicht der bevolking verwacht ik, dat zij alle onbezonnen handelingen, elken aard van sabotage, van lijdzamen of daadwerkelijken weerstand aan de Duitsche weermacht zal nalaten.

Alle verordeningen van het Duitsche militair-bestuur zijn stipt en onvoorwaardelijk te volgen. Het zou de Duitsche weermacht spijten, indien zij zich, gedwongen door vijandelijke handelingen van onverantwoordelijke elementen der burgerbevolking, tot scherpe maatregelen tegen de gansche burgerbevolking moest genoodzaakt zien.

Dat ieder aan zijn arbeid en op zijn post blijve. Dan dient hij niet alleen zijn eigen belang, maar de belangen van zijn volk en van zijn vaderland.

De Opperbevelhebber van het Duitsche leger.

D. **NEDERLAND. — Rijkskanselier Hitler looft Duitsche troepen in Nederland. - „Welvoorbereid, zich taai verdedigend, leger verslagen. —**

Hoofdkwartier van den Fuehrer.

15 Mei. (D.N.B.) De Fuehrer heeft den in Nederland strijdenden soldaten van het Leger, het Luchtwapen en S. S.-Verfuegungstruppen op de volgende wijze zijn erkentelijkheid uitgesproken.

„Soldaten van het Nederlandsche oorlogstooneel. In vijf dagen hebt gij een sterk, welvoorbereid leger, dat zich achter bijna onoverwinnelijk lijkende hindernissen en militaire versterkingen taai verdedigde, aangevallen, zijn luchtwapen uitgeschakeld en het ten slotte gedwongen zich over te geven. Gij hebt daarmee een prestatie volbracht, die eenig is. De toekomst zal haar militaire beteekenis bewijzen. Alleen door uw voorbeeldige samenwerking, door de even vastberaden leiding en de dapperheid der soldaten, vooral echter door het heldhaftige optreden der den dood verachtende, met parachutes en met vliegtuigen gelande troepen, is dit succes mogelijk geworden. Ik zeg u uit naam van het Duitsche volk dank en spreek mijn bewondering uit."

E. **NEDERLAND. — Bekendmaking van den Opperbevelhebber. - Mededeeling aan het Nederlandsche volk. —**

De opperbevelhebber van Land- en Zeemacht maakt bekend:

De opperbevelhebber van Land- en Zeemacht hecht er aan, als hoogste vertegenwoordiger van het Nederlandsche regeeringsgezag, aan de Nederlandsche bevolking dank te brengen voor de treffende wijze, waarop zij in de dagen, voorafgegaan aan en gedurende den oorlog onze troepen heeft ontvangen en geschraagd. Samen hebben leger en bevolking, zoolang het mogelijk was, alles gedaan, wat voor de vrijheid van het land kon worden gedaan.

Thans, in de nieuwe zware omstandigheden, is het noodzakelijk, dat ieder in eigen beroep, werkkring of

bedrijf, rustig en ernstig zijn leven voortzet. Allen, op welke plaats zij hun arbeid ook vinden, moeten er, ongeacht verschil in geloof of overtuiging, toe bijdragen, het maatschappelijk leven in gang te houden.
Ook nu mag ons volk niet bij de pakken neerzitten. Het moet toonen, dat het niet alleen den strijd moedig onder de oogen heeft gezien, doch dat het zich eveneens met volle kracht kan zetten aan den wederopbouw van hetgeen door den oorlog is verloren gegaan en vernietigd. Onderling vereenigd, de gewijzigde omstandigheden dragend, zal het volk dit werk van herstel met energie verrichten.
Opnieuw moeten allen toonen Nederlanders te zijn in den waren zin van het woord, gedachtig aan de oud-vaderlandsche spreuk: „Ik worstel en kom boven".
Zoo spoedig dat mogelijk is, zullen nadere richtlijnen voor het maatschappelijk leven worden gegeven.
In afwachting daarvan beveel ik, dat elke vijandelijke handeling tegen het Duitsche Leger, zijn personeel, zijn materieel en zijn inrichtingen, verboden is en dat rust en orde onvoorwaardelijk moeten worden gehandhaafd.
De Duitsche Commandant heeft medegedeeld, dat handelingen hiermede in strijd, naar de Duitsche wetten streng zullen worden gestraft.

16 MEI 1940

A. **DUITSCHE BESCHOUWINGEN OVER DEN MILITAIREN TOESTAND. — Drie strategische feiten. —**

Berlijn, 16 Mei. (D.N.B.) De militaire deskundige van de „Völkischer Beobachter" schrijft over den succesvollen strijd in België en Noord-Frankrijk, dat ook de doorbraak naar Noord-Frankrijk is geslaagd en dat dit het derde beslissende feit in de eerste oorlogsweek is.
Het eerste was het innemen van de vesting-Holland, het tweede het bezetten van meer dan de helft van België.
Op den voorgrond staat thans de sprong naar de kust. Op het oogenblik, waarop het is gelukt door te dringen in Rotterdam en de andere punten van de westelijke havens aan de Noordzee, is een nieuwe bedreiging tegen Engeland ontstaan. Het was noodzakelijk de troepen, welke hierheen door de lucht waren vervoerd en welke in het begin slechts zwak waren, versterking te brengen of de hand te reiken. Het Nederlandsche leger, dat dapper heeft gestreden, heeft gepoogd dit te verhinderen, doch is hierin niet geslaagd. De druk van de Duitsche troepen was te sterk en de stoot van den sterken rechtervleugel van het Duitsche leger heeft zijn uitwerking niet gemist.
Het beteekent op het oogenblik veel, dat thans het Nederlandsche leger is uitgeschakeld. Hierdoor treedt een nieuwe bedreiging voor het Belgische veldleger op, of wel voor zijn Fransche en Britsche bondgenooten, indien zij werkelijk te hulp willen komen. Dit is evenwel nog geenszins zoo vaststaand als men dit te Brussel heeft aangenomen.
Met het verlies van de stellingen aan de Maas en het Albertkanaal en na den val van Luik is ook voor het Belgische leger een gevaarlijke toestand ontstaan. Het heeft zijn voornaamste verdedigingslinies prijs gegeven en is in een snellen terugtocht betrokken, welke nog wordt bemoeilijkt door de honderdduizenden van de burgerbevolking, die in zinloozen angst naar het Westen trekken. De Duitsche troepen begrijpen niet waarom zij vluchten, want ze voeren geen strijd tegen de burgerbevolking.
Ook de val van Namen brengt de Duitsche luchtmacht dichter bij zijn Engelschen tegenstander en bemoeilijkt den toegang tot het Rijnland en het Roergebied. Van niet zooveel belang is de stoot over de Maas, doch men zal niet het trotsche gevoel ontkennen, dat de Duitsche soldaten wederom Franschen bodem hebben betreden.

B. **NEDERLAND. — Duitsche lof voor Nederlandsche Weermacht. - Geallieerde hulp ontbrak. —**

Gezant Aschmann, bijgestaan door den heer W. Janke die door jarenlangen journalistieken arbeid in ons land dit zeer goed kent en op de hoogte is van hetgeen er in de Nederlandsche perswereld leeft, had eenige persvertegenwoordigers uitgenoodigd bij hem te komen, ten einde de gelegenheid te hebben, nu de overgang naar normalere toestanden in opbouw is, een uiteenzetting te geven van de opvattingen en constateeringen van de Duitsche overheid hier te lande.
Wat het optreden van de Nederlandsche weermacht betreft, gewaagde gezant Aschmann in het bijzonder nog met lof van de wijze, waarop het desbetreffende deel van het Nederlandsche leger zich heeft teruggetrokken van de Grebbelinie op de Hollandsche waterlinie, een strategische terugtocht, welke ver van gemakkelijk was, doch, voor zoover men van Duitsche zijde heeft kunnen constateeren, in alle opzichten overeenkomstig de hieromtrent bestaande plannen is uitgevoerd.
Van Duitsche zijde heeft men ervaren — hetgeen ons ook reeds was gebleken van andere zijde — dat er in Nederlandsche militaire kringen groote ontevredenheid heerscht ten aanzien van de geallieerden. Toen eenmaal het Nederlandsche leger den strijd had aangebonden, had men gerekend op een spoedige en zeer uitgebreide krachtige militaire hulp van Engeland en Frankrijk. Het Nederlandsche opperbevel had aan Engeland in het bijzonder vliegtuigen en krachtig afweergeschut gevraagd en voorts, ter bescherming van Rotterdam, oorlogschepen.
Wat deze laatste hulp betreft, heeft de Engelsche admiraliteit geantwoord, dat Rotterdam te ver af was om voor een dergelijke expeditie oorlogsschepen in gevaar te brengen. Engelsche vliegtuigen zijn er niet, althans nagenoeg niet, boven Nederlandsch grondgebied geweest, mogelijk met uitzondering van eenige jagers en verkenners, doch hieromtrent hebben wij geen zekerheid kunnen verkrijgen.
In totaal, aldus vernamen wij, zijn er volgens de aan de Duitsche militaire autoriteiten ter beschikking staande gegevens 700 Engelsche soldaten in Nederland geweest, van wie 60 pioniers, die opdracht hadden de olietanks te Rotterdam en Amsterdam te vernielen. Van de Nederlandsche luchtstrijdkrachten zijn vooral de verkenners en jagers in actie geweest. Aan Duitsche zijde heeft men weinig bemerkt van de Nederlandsche tweemotorige bommenwerpers, waarvan men meent te weten, dat zij zich thans in Engeland bevinden.
De Fransche hulp heeft zich beperkt tot een colonne met tanks, doch, volgens de constateeringen van Duitsche zijde, heeft deze zich in de omgeving van Gilzen Rijen dermate misdragen, dat dit de woede der bevolking heeft gewekt.
De parachutetroepen. — Op de conferentie is ook ter sprake gekomen het optreden van de Duitsche parachutetroepen. Hieromtrent heeft gezant Aschmann met den meest mogelijken nadruk ontkend, dat eenige Duitsche luchtsoldaat in Nederlandsche uniform gekleed zou zijn geweest, dan wel, dat personen in burger zouden zijn neergelaten.
De gezant wees er ook op, dat deze parachutetroepen tot taak hebben, zich zoo spoedig mogelijk in grooter verband te vereenigen, ten einde aldus een strijdbaren troep te vormen. Zouden de manschappen niet allen de officieele uniform dragen dan zou hun taak ernstig worden verzwaard, omdat het dan veel moeilijker zou zijn om elkaar terug te kennen.
De toestand van Nederland, aldus gezant Aschmann, is thans zoo, dat de Nederlandsche regeering weg is

en den wederopbouw van het land aan anderen overlaat. Aan dit herstel van den vroegeren toestand wordt reeds gewerkt. De inundaties worden zoo spoedig mogelijk geliquideerd, ten einde weer te komen tot normale waterstaatkundige verhoudingen.
Een groot deel van het Nederlandsche volksvermogen blijkt zich in het buitenland te bevinden. De goudschat van De Nederlandsche Bank bevindt zich in Engeland en Amerika en reeds in de Vereenigde Staten is 3 milliard Nederlandsch kapitaal belegd.
Aan het slot van deze eerste conferentie, welke voortaan tweemaal daags zal worden gehouden is een beroep gedaan om, ongeacht wat vroeger wel is geschied, thans naar beste weten mede te werken tot het bereiken van een goede verstandhouding tusschen Nederland en Duitschland. (De Telegraaf)

A. **NEDERLAND. — Hulp aan Rotterdam. - Mr. J. A. de Wilde regeeringscommissaris. —**
's-Gravenhage, 16 Mei. — De opperbevelhebber van Land- en Zeemacht maakt bekend, dat door hem is aangewezen mr. J. A. de Wilde, oud-minister van Binnenlandsche Zaken, om namens hem op te treden als regeeringscommissaris voor de hulpverleening aan Rotterdam.
Het bureau van den regeeringscommissaris is gevestigd Laan Copes van Cattenburgh 11 te 's-Gravenhage, tel. no. 112502.
Nadere mededeelingen volgen spoedig.
Iedereen wordt verzocht aan het vorenstaande een zoo groot mogelijke bekendheid te geven en den betrokken burgemeesters te willen verwittigen.

B. **NEDERLAND. — Burgers mogen na intreden van de duisternis weer op straat. —**
Den Haag (officieel). De Duitsche Militaire Bevelhebber in Holland maakt bekend: onder onmiddellijke opheffing van alle andersluidende beslissingen, tot nu toe genomen, wordt bepaald, dat de burgerbevolking ook na intreden van de duisternis haar volle bewegingsvrijheid behoudt.
Voor restaurants, koffiehuizen en café's gelden slechts nog dezelfde beperkingen, die reeds van kracht waren vóór het tijdstip, waarop Holland in oorlog was.
Dit beteekent dus, dat restaurants en dergelijke weer tot het gebruikelijke sluitingsuur geopend mogen zijn en dat ook het verkoopverbod voor alcoholische dranken weer wordt opgeheven.
Slechts de uitvoering van verduisteringsmaatregelen, welke reeds gisteren (Woensdag) waren aangekondigd, blijft van kracht tot nadere intrekking. Hierbij spreekt het vanzelf, dat van de burgerbevolking wordt verwacht, dat zij in het algemeen in haar optreden een bijzondere reserve aan den dag legt, welke geheel in overeenstemming is met het vertrouwen, dat de Duitsche militaire autoriteiten in haar stellen en daarom alles vermijdt, hetgeen het thans bereikte herstel van normale verhoudingen nog achteraf min of meer twijfelachtig zou maken.

C. **NEDERLAND. — Groetplicht voor Nederlandsche en Duitsche weermacht. - Uiting van wederzijdsche achting. - De kust beveiligd tegen aanvallen. —**
's-Gravenhage, 16 Mei. — Dat een basis van wederzijdsch vertrouwen van Duitsche zijde op prijs wordt gesteld, waardoor een gewenschte toenadering wordt geschapen, bewijst, dat hedenavond tusschen generaal Winkelman en den Duitschen militairen bevelhebber in Nederland is overeengekomen, dat een groetplicht tusschen de Duitsche en Nederlandsche weermacht met ingang van hedenavond wordt ingevoerd.
De Duitsche weermacht eert hiermede de Nederlandsche weermacht en het spreekt, dat ook anderzijds de Nederlandsche weermacht hiermede de Duitsche weermacht eert.
Deze wederzijdsche achting moet ook op de burgers van het land overgaan, zij moeten vertrouwen krijgen in den Duitschen soldaat, waardoor wederzijds een goede verstandhouding zal ontstaan. In den strijd der laatste dagen heeft de Nederlandsche soldaat zich dapper en eerlijk gedragen, zoo werd ons namens den Duitschen bevelhebber verklaard. Er is geen enkel bewijs, dat een Nederlandsch soldaat zich oneerlijk of niet dapper in den strijd heeft gedragen. Het is ook de traditie van den Duitschen soldaat om eerlijk en dapper te vechten.
Het wederzijdsch vertrouwen wordt ook aangetoond door het besluit van den Duitschen bevelhebber om meer bewegingsvrijheid toe te staan voor de Nederlandsche bevolking en de café's 's avonds open te laten, benevens het besluit om de Nederlandsche politie in volle functie te laten, waardoor men aanspraak kan maken op het vertrouwen der Nederlandsche bevolking.

De Valschermspringers. — Er is in de Nederlandsche bladen ten onjuiste verklaard, dat er Duitsche valschermspringers in andere dan Duitsche uniformen naar beneden zouden zijn gegaan. Dit zijn bewuste of onbewuste leugens geweest. De Duitsche valschermspringers hebben hun eigen Duitsche uniformen en niet één is er geweest, die in een andere kleeding naar beneden is gekomen.
De Nederlandsche regeering is om bewijs gevraagd, dat Duitsche valschermspringers niet in hun Duitsche uniformen naar beneden zijn gesprongen. Dit bewijs is niet geleverd kunnen worden, zoodat men moet vaststellen, dat de desbetreffende beweringen boosaardige verzinsels zijn geweest.
Erkend dient te worden, dat de Duitsche valschermspringers op volkomen eerlijke wijze den strijd hebben gevoerd.
Het D.N.B. geeft van bevoegde militaire zijde de volgende beschrijving van de kleeding van de Duitsche parachutetroepen. Deze eenheden dragen, zooals elk ander lid van de Duitsche weermacht, een uniform, welke met geen burgerkleeding kan worden verwisseld. De voornaamste kleedingstukken dezer troepen zijn: een grijze skibroek en hooge rijglaarzen, waarbij een blauwgrijze blouse. Bij het omlaagspringen wordt nog een blouse aangetrokken van groenachtig linnen en een dito korte broek. In plaats van de vliegermuts zet hij dan een stalen valhelm op, die in zijn vorm iets afwijkt van de overigens bekende Duitsche stalen helm. Een dergelijke uniform kan nooit, zoo wordt van Duitsche zijde met nadruk betoogd, aanleiding geven tot verwisseling met burgerkleeding. Alles wat daarover in het buitenland verspreid wordt, is dientengevolge kwaadwillige fantasie. **(Vor. ber. Parachutetroepen 4229 B.)**

Kust beveiligd. — De Duitsche kustbeveiliging van Nederland tegen Engelsche aanvallen is gereed en de Duitsche weermacht is thans in alle opzichten in staat aanvallen, tegen de Nederlandsche kust ondernomen, zeer beslist terug te wijzen. Dit beteekent in feite, dat de oorlog voor Nederland ten einde is.
Engeland kan, dank zij den maatregelen der Duitsche weermacht, geen gevaar meer voor Nederland opleveren.
De Duitsche luchtmacht heeft nooit bij nacht gebombardeerd, omdat zij dit uit technisch militair oogpunt onjuist acht. De Engelsche luchtmacht heeft dit echter wel gedaan, welke methode in geen enkel opzicht te verdedigen is. Het is een bewijs, dat de Engelsche luchtmacht het daglicht vreest en bij nacht tracht te opereeren. Voor deze Engelsche bedreiging behoeft Nederland echter niet bang te zijn. De Duitsche weermacht heeft afdoende maatregelen getroffen om Nederland veilig te stellen. Typeerend is het, dat 850 Duitsche soldaten, die in Nederland krijgsgevangen zijn gemaakt, naar Engeland zijn gevoerd. (Telegraaf)

A. NEDERLAND. — Bekendmaking voor het bezette gebied. —

Bezit van vuurwapens. —

1. Alle vuurwapens en munitie, handgranaten, explosieve stoffen en ieder ander oorlogstuig moeten worden afgeleverd. De aflevering moet binnen 24 uur op het naaste Duitsche veld- of plaatselijk commando gebeuren, voor zooverre ter plaatse niet anders bepaald is. De burgemeesters worden verantwoordelijk gesteld voor de stipte uitvoering van dit bevel. De bevelhebbers der Duitsche troepen hebben het recht uitzonderingen toe te laten.
2. Wie vuurwapens, munitie, handgranaten, explosieve stoffen of ander oorlogstuig bezit, in tegenstelling met deze verordening, wordt met den dood of dwangarbeid, in gevallen van minder gewicht met gevangenisstraf gestraft.
3. Wie op eenigerlei wijze in het bezette gebied tegen het Duitsche leger geweld gebruikt, wordt met den dood gestraft.

De opperbevelhebber van het Duitsche leger.

Verkoop levensmiddelen. —

Bij machtiging van den Opperbevelhebber van het Duitsche leger bepalen wij, in het belang van de geordende en rechtvaardige verdeeling van levensmiddelen over het bezette gebied, als volgt:

1. Levensmiddelen en gebruiksartikelen mogen slechts in eene, met het normale gebruik gelijkstaande hoeveelheid, verkocht of betrokken worden.
2. Hamsteren (d.i. ongewoon hooge inkoopen of bovenmatige bevoorrading) is verboden.
3. De Duitsche soldaten en rijksburgers zijn gehouden deze bepalingen in acht te nemen. Zij mogen slechts voor hunne eigene onmiddellijke behoeften koopen en dit tegen contante betaling. Slechts bij grootere bestellingen (hooger dan R.M. 500.—) kan door den bevelhebber der koopende eenheid met een leveringsbewijs worden voldaan.
4. Elk vergrijp tegen deze bepalingen zal gestraft worden.

De Opperbevelhebber der Legergroep.

Prijsverhooging. —

Bij machtiging van den Opperbevelhebber der Duitsche Weermacht verordenen wij als volgt:

Par. 1. De op het oogenblik der bezetting geldende prijzen en vergoedingen voor alle noodzakelijke artikelen, voor de gansche landbouw- als voor de nijverheidsvoortbrengselen, evenzeer voor het goederenverkeer van elken aard in het door het Duitsche Leger bezette gebied, en in het verkeer van deze gebieden met het Duitsche Rijksgebied, mogen niet verhoogd worden.
Verdragen, die door de beide verdragsluitenden zijn vervuld, vallen niet onder deze bepaling.
Par. 2. Het is verboden handelingen te verrichten door welke rechtstreeks of niet-rechtstreeks, de voorschriften, vastgelegd in par. 1, worden ontdoken, of kunnen worden ontdoken.
Als verhooging van prijs of vergoeding wordt ook beschouwd elke rechtstreeksche of niet rechtstreeksche vermindering der tegenprestatie, in het bijzonder voor wat betreft de betalings- of leveringsvoorwaarden, evenals de ongerechtvaardigde weigering, waren te fabriceeren of te leveren.
Par. 3. Voorzoover, uit gerechtvaardigden economischen grond, of ten einde onbillijke hardheid te vermijden, bevorderlijk is, kan de plaatselijk-verantwoordelijke „Oberfeldkommandant" of het door mij aangestelde bureel uitzonderingen toelaten of verordenen.
Par. 4. Wie handelt tegen de voorschriften dezer verordening, of tegen de tot hare uitvoering uitgevaardigde voorschriften en aanwijzingen, zal gestraft worden met geldboeten tot 30.000 R.M. en met gevangenisstraffen tot 6 weken of met een dezer straffen, in zooverre niet andere wetsteksten een hoogere strafmaat bepalen. Ook kunnen de tegen de voorschriften in prijs verhoogde artikelen in beslag genomen worden.

De opperbevelhebber der legergroep.

Invoering Duitsch strafrecht. —

Bij machtiging van den Opperbevelhebber van het Duitsche leger bepalen wij als volgt:
Par. 1. In zooverre een handeling, die volgens het Duitsche recht strafbaar is, aan het oordeel van krijgsraden of bijzondere rechtbanken onderworpen wordt, geldt het Duitsche strafrecht.
Par. 2. Het reizen uit de door de Duitsche troepen bezette gebieden van Nederland, België of Luxemburg kan slechts toegelaten worden door de plaatselijk-verantwoordelijke Orts- of Feldkommandanten. Dieper ingrijpende landsrechterlijke beperkingen blijven geldig.
Par. 3. Elk verkeer van onbevoegden met krijgs- of burgerlijke gevangenen, die zich in de macht en onder hoede van de Duitsche weermacht of beambten bevinden, wordt gestraft.
Par. 4. Samenscholingen op straten of openbare pleinen, het beleggen, houden van of deelnemen aan openbare vergaderingen of optochten, het verspreiden en drukken van vlugschriften zal gestraft worden. Uitzonderingen hierop kunnen door den plaatselijk-verantwoordelijken bevelhebber worden toegelaten.
Par. 5. Wie het werk neerlegt, met de bedoeling hierdoor de belangen der Duitsche bezetting te schaden, wie anderen dwingt het werk te staken of hen bij het werken tracht te hinderen, zal gestraft worden.
Par. 6. Wie in dagbladen of tijdschriften berichten openbaar maakt, die voor het Duitsche Rijk schadelijk kunnen zijn, of wier openbaarmaking door het militair-bestuur verboden is, wordt gestraft.
Par. 7. Wie niet-Duitsche radio-uitzendingen beluistert, hetzij in het openbaar hetzij gemeenschappelijk, of wie de mogelijkheid hiertoe schept, wordt gestraft.
Uitzonderingen hierop maken de niet-Duitsche zenders, die door het Duitsche militair-bestuur door openbare bekendmaking toegelaten zijn.
Par. 8. Wie radioberichten, of welke berichten dan ook verspreidt, welke een vijandelijk karakter tegenover Duitschland dragen, wordt gestraft.
Par. 9. Deze verordening treedt met haar afkondiging in werking.

De Opperbevelhebber der legergroep.

Bij machtiging van den Opperbevelhebber van het Duitsche leger maak ik bekend:

I. De Duitsche weermacht waarborgt den inwoners volledige veiligheid van persoon en eigendom. Wie zich rustig en vreedzaam gedraagt, heeft niets te vreezen.
II. Gewelddaden en sabotage worden met de zwaarste straffen bedreigd. Als sabotage wordt ook beschouwd: elke beschadiging of vernietiging van oogstproducten, voorraden of aanplantingen, die voor het bezettende leger van belang zijn, evenals het afscheuren of beschadigen van plakkaten of bekendmakingen.
Onder bijzondere bescherming van de Duitsche weermacht staan: gas-, water- en electriciteitswerken, spoorwegen en sluizen evenals kunstwerken.
III. De inlevering van wapens en munitie is door bijzondere bekendmaking bevolen. Voor herinneringswapens, buiten gebruik, is deze verordening niet van kracht. Jachtgeweren moeten onder opgave van naam, beroep en woonplaats van den eigenaar worden ingeleverd bij den burgemeester, die voor de bewaring verantwoordelijk is.
IV. Door het Krijgsgerecht wordt gestraft:
1. Elke ondersteuning van niet-Duitsche militairen in het bezette gebied.
2. Iedere hulp verleend aan burgers, die het bezette gebied willen ontvluchten.
3. Elke inlichting, verschaft aan personen of instellingen buiten het bezette gebied, welke de Duitsche weermacht of het Rijk zou kunnen schaden.
4. Elk verkeer met krijgsgevangenen.
5. Elke beleediging van personen, welke tot de Duitsche weermacht behooren, en van de Duitsche weermacht als dusdanig.
6. Samenscholingen op de straat, het verspreiden van vlugschriften, het beleggen van openbare vergaderingen en optochten, welke niet tevoren door de Duitsche legerleiding toegelaten zijn, evenals elke andere betooging, welke tegen Duitschland is gericht.
7. Opruiing tot staking, het moedwillige nederleggen van den arbeid, werkstaking en het verhinderen van werkwillige elementen.
V. De Staats- en Gemeentebesturen, politie en scholen zijn verplicht, op normale wijze verder te werken. Hiermede wordt de eigen bevolking gediend. De leiders dezer instellingen zijn voor loyale houding ten overstaan van de bezettende macht verantwoordelijk. De personen aangesteld in openbaren dienst zullen hunne wedde verder genieten.
VI. Alle nijverheidsinstellingen, handelszaken en banken moeten in het belang der bevolking open gehouden worden. De sluiting dezer, zonder geldige reden, wordt gestraft.
VII. In het belang van een geordende en gelijkmatige bevoorrading der bevolking is het hamsteren van waren of van artikelen voor het dagelijks gebruik (elke overmatige bevoorrading) streng verboden. Elke handeling in strijd met deze, wordt als sabotage beschouwd en gestraft. Het voor de dagelijksche levensbehoeften van de burgerbevolking noodige verkeer, bijzonder ook het marktverkeer, zal, in zooverre de militaire verhoudingen het toelaten, niet verhinderd worden. Producenten en handelaars van levensbehoeften zijn verplicht, hun bedrijf als voorheen uit te oefenen en hunne waren aan de verbruikers af te leveren en aan huis te brengen, voorzoover dit gebruikelijk was.
VIII. De verhooging van prijzen en vergoedingen van elken aard evenals van loonen over het peil, op den dag der bezetting vastgesteld, is verboden, in zooverre geen uitzonderingen uitdrukkelijk zijn toegelaten.
IX. De wisselkoers wordt als volgt vastgelegd:
Voor Rijksnederland: 1 gulden = 1.50 Reichsmark.
Voor België: 1 belga = 0,50 Reichsmark.
Voor Luxemburg: 1 Luxemburgsche frank = 0,10 Reichsmark.

De toepassing van een anderen wisselkoers wordt gestraft. Duitsche, evenals inheemsche geldswaarden moeten aangenomen worden. Men wordt gewaarschuwd, niet andere Duitsche geldsoorten in ontvangst te nemen, aangezien deze, daar zij uit Duitschland gesmokkeld zijn, niet omgewisseld kunnen worden, en daarom geen waarde hebben.

X. De Weermacht en de personen daartoe behoorende, zullen hunne inkoopen contant betalen. Dit geldt eveneens voor incidenteel door de burgerbevolking geleverden arbeid. Slechts bij bedragen, hooger dan 500 Rijksmark, of een daarmee gelijkstaand bedrag, zal de betaling door de Duitsche militaire overheden geschieden op vertoon van bescheiden door de Duitsche weermacht afgeleverd. De opperbevelhebber der legergroep.

(Vor. ber. Verordeningen 4228 C; Verhoud. Guldens en Rijksmarken 4228 A.)

A. **WAT IEDERE BURGER MOET WETEN. —**
Een ieder doe zijn arbeid en blijve op zijn post.
Levensmiddelen en gebruiksartikelen mogen slechts in normale hoeveelheden gekocht worden.
Ter bestrijding van dreigend typhusgevaar moet alle melk worden gekookt.
De tram rijdt tot tien uur des avonds; op Zaterdag en Zondag tot half elf.
De verduisteringsvoorschriften blijven van kracht.
Des avonds moeten alle ramen gesloten blijven.
Het gebruik van benzine is aan een vergunning onderhevig.
Samenscholingen, openbare vergaderingen en optochten zijn verboden.
Werkstakingen zijn verboden.
Prijsverhoogingen zijn zonder nadrukkelijke goedkeuring van de Duitsche overheid verboden.
Een gulden is gelijk aan anderhalve rijksmark. Deze valuta-verhouding geldt slechts voor Reichskreditkassenscheine. Rijksmarkbiljetten en andere betalingsmiddelen zijn hier te lande niet geldig.
Het reizen uit de bezette gebieden is zonder toestemming van de Duitsche overheid verboden.
Het luisteren naar niet-Duitsche radio-uitzendingen in het openbaar of gemeenschappelijk is verboden.
Tegen vriendschappelijken omgang tusschen Duitsche en Nederlandsche militairen en tusschen Duitsche militairen en de burgerbevolking bestaat geen enkel bezwaar.
Vuurwapens, munitie, handgranaten, explosieve stoffen en ander oorlogstuig moeten onverwijld worden ingeleverd. Herinneringswapens, buiten gebruik, vallen hier buiten.
Beleediging van de Duitsche weermacht wordt gestraft.
Hulp aan burgers, die het bezette gebied willen ontvluchten, wordt gestraft.
Gewelddaden en sabotage worden zwaar gestraft, evenals het beschadigen van aanplakbiljetten.
Ondersteuning van niet-Duitsche militairen wordt gestraft. (Alg. Hbld)

B. **NEDERLAND. — Order van het Opperbevel. - Onze geheele weermacht krijgsgevangen. —**
De geheele Nederlandsche weermacht moet als krijgsgevangene worden beschouwd. De officieren behouden hun wapens. (Telegraaf)
(Vorig bericht Ned. Weermacht 4229 B.)

C. **ENGELAND. — Kabinet-Chamberlain afgetreden. Winston Churchill premier. —**
Op 10 Mei is Neville Chamberlain als premier afgetreden. Hij wordt door Winston Churchill vervangen, die tevens minister van Defensie is. (N. Rott. Crt.)
(Vorig bericht Kabinet Chamberlain 4192)

D. **NEDERLAND. — Prijsverhooging niet toegestaan, ook hamsteren verboden. - Beperking van het motorverkeer. —**
Op bevel van den commandant van het Duitsche bezettingsleger maken de directie van Handel en Nijverheid en het Rijksbureau voor Voedselvoorziening in oorlogstijd bekend, dat het voor alle goederen en diensten verboden is de prijzen te verhoogen boven het peil van 9 Mei 1940.
Een ieder wien zulks aangaat, wordt opgedragen hieraan ten strengste de hand te houden.
De Opperbevelhebber van Land- en Zeemacht beveelt, dat alle verkeer met burgerauto's en motorrijwielen, anders dan voor beroep of bedrijf van nu af verboden is. (Avondpost)

E. **NEDERLAND. — Onderwijs. - Weg- en waterbouwkunde. - Inaugureele rede van prof. ir. F. A. Vening Meinesz over „Het probleem der evenwichtsstoringen in de aarde". —**
Een dezer dagen heeft prof. dr. ir. F. A. Vening Meinesz met een rede over „Het probleem der evenwichtsverstoringen in de aarde" zijn ambt als buitengewoon hoogleeraar in de afdeeling der weg- en waterbouwkunde aan de Technische Hoogeschool te Delft aanvaard.
Spr. behandelde in de eerste plaats de evenwichtsverstoringen, die tot uiting komen in die gebieden van de aarde, waar nog groote gebergte-vormende krachten werken, meestal gepaard gaande met aardbevingen. Hij beschouwde daarbij in het bijzonder den N. Indischen archipel, waarvan zoowel de geologie als de seismologie goed bekend zijn; hij had het zwaartekrachtsveld, dank zij de groote medewerking der Nederlandsche marine, kunnen bepalen. De daarbij gevonden strook van tekorten aan zwaartekracht, die door den geheelen archipel loopt, duidt een groot proces van naar binnen knikken der aardkorst langs die strook aan. De geologie der in die strook gelegen eilanden is hiermede in goede overeenstemming, zij vertoonen sterke plooiingen en overschuivingen. Uit het zwaartekrachtsveld kan men met groote waarschijnlijkheid de conclusie trekken, dat het geheele gebied van den Archipel door een groot vervormingsverschijnsel beheerscht wordt en dat de richting der samendrukking van de aardkorst daar ongeveer N.N.W.—Z.Z.O. is.
Voor het verkrijgen van inzicht in de oorzaken dezer processen zou het van veel beteekenis zijn, het onderzoek voort te zetten over alle gebieden, waar orogenese gaande is. Dank zij de medewerking der Amerikaansche marine heeft men reeds veel onderzocht in W. Indië en de hulp der Japansche marine heeft belangrijke resultaten in de nabijheid van Japan mogelijk gemaakt.
Vervolgens behandelde spr. andere verschijnselen, die op de evenwichtsverstoringen in de aarde duiden, n.l. het voorkomen van uitgestrekte velden van zwaartekrachts-anomalieën, zooals die bijv. gevonden zijn in den Oostelijken Atlantischen, den Indischen en den Westelijken Stillen Oceaan. Wegens de groote uitgestrektheid kunnen deze niet aan verstoringen in de aardkorst toegeschreven worden, doch moet men de oorzaak in de diepere plastische lagen zoeken. Dit wijst op stroomingen in de aarde en er is reden om te vermoeden, dat deze door onregelmatigheden in de temperatuursverdeeling teweeg gebracht worden, de onregelmatigheid in de afkoeling aan de oppervlakte en de verschillen in gehalte aan radioactieve mineralen maken dergelijke temperatuursonregelmatigheden waarschijnlijk. Deze stroomingen zouden wellicht door de groote meesleepende krachten, die zij op de aardkorst moeten uitoefenen, ook de vervormingsverschijnselen dier korst kunnen verklaren.
Ten slotte besprak prof. Vening Meinesz nog de aardbevingen, in het bijzonder die, waarvan de haarden op vele honderden kilometers diep liggen, ook deze duiden diep in de aarde optredende bewegingen aan. De diepste haarden vindt men in Japan, Ned.-Indië, bij de Tonga-eilanden en in Z. Amerika, dus alle om den Stillen Oceaan. De omranding hiervan schijnt dus in deze verschijnselen van bijzonderen invloed te zijn. Zij treden alle in de nabijheid van orogenetische zones op, doch de samenhang met de gebergtevorming aan de aardoppervlakte is nog duister. (Alg. Handelsblad)

A. **NEDERLAND. — Hulde aan onze vliegers. - Moed, Beleid en Trouw. —**
De opperbevelhebber van Land- en Zeemacht heeft bij besluit van 18 Mei 1940 het ridderkruis der Militaire Willemsorde toegekend aan het wapen der militaire luchtvaart voor den betoonden grooten moed en zelfopoffering bij de vervulling van zijn oorlogstaak. Zonder te letten op aantal en hoedanigheid der vliegtuigen van den tegenstander hebben tot het uiterste de Nederlandsche vliegtuigbemanningen zonder de minste aarzeling overal aangevallen, waar zich daartoe de gelegenheid voordeed.
Ook het niet-vliegend gedeelte der militaire luchtvaart heeft onder de moeilijkst denkbare omstandigheden, zoowel op de vliegvelden als daarbuiten, voldaan aan het devies: „Moed, Beleid en Trouw".
De militaire luchtvaart heeft zich hiermede onsterfelijken roem verworven.
Het bovenstaande betreft een der belangrijkste onderdeelen van de luchtverdediging. Dit neemt echter geenszins weg, dat ook de andere onderdeelen, met name het personeel der luchtdoelartillerie, mitrailleurs en zoeklichten en dat van den luchtwachtdienst, hun taak op uiterst eervolle wijze hebben volbracht.
(Avondpost)

B. **NEDERLAND. — Dr. ir. J. A. Ringers tot regeeringscommissaris voor den wederopbouw aangesteld.**
's-Gravenhage, 20 Mei. — De opperbevelhebber van land- en zeemacht, in overeenstemming met den Duitschen opperbevelhebber in Nederland, maakt bekend, dat bij besluit van 18 Mei 1940, no. 5, dr. ir. J. A. Ringers is aangesteld tot regeeringscommissaris voor het herstel van het verkeerswezen, de drooglegging van onderwaterzettingen, den wederopbouw van steden, dorpen en gebouwen en al hetgeen daarmede samenhangt, en dat deze functie verder kortheidshalve zal worden aangeduid als: „regeeringscommissaris voor den wederopbouw".
(Telegraaf)

C. **NEDERLAND. — In belastingbetaling geen enkele wijziging. - Aangifte naar toestand op 1 Mei. —**
Het Departement van Financiën te 's-Gravenhage vestigt de aandacht er op, dat de verplichtingen ingevolge alle belastingwetten onverkort moeten worden nagekomen. In het bijzonder wordt er op gewezen, dat alle belastingen welke door middel van zegelplakking moeten worden voldaan — zooals omzetbelasting en zegelbelasting — op den bestaanden voet moeten worden betaald.
Bij betalingsmoeilijkheden in zake belastingen kunnen belanghebbenden zich wenden tot de desbetreffende rijksontvangers.
Ten aanzien van de belastingen naar inkomen en vermogen wordt onder de aandacht gebracht, dat in de uitgereikte biljetten op de gewone wijze aangifte moet worden gedaan naar den toestand per 1 Mei 1940. Eventueele wijzigingen in den toestand na dien datum kunnen in een begeleidend schrijven ter kennis van den inspecteur worden gebracht. Vóór 15 Juni zullen de inspecteurs geen waarschuwing doen toekomen ter zake van het niet tijdig inleveren van aangiftebiljetten.
In gevallen, waarin in eenige gemeente niet tijdig omzetbelastingzegels kunnen worden verkregen, zoomede in gevallen, waarin bepaalde fabrikanten zich ten gevolge van de buitengewone omstandigheden in de volstrekte onmogelijkheid bevinden deze contant te betalen, kunnen inspecteurs zoo noodig aan de desbetreffende fabrikanten voorloopig voor den duur van een maand een vergunning ingevolge artikel 11, derde lid, der Omzetbelastingwet, verleenen. Indien zulks onvermijdelijk is, kan zekerheidsstelling achterwege blijven.
Van Maandag af zijn zegels voor de tabaksaccijns voor fabrikanten, gevestigd in de vier Noordelijke provincies, in beperkte mate verkrijgbaar bij de inspecteurs der invoerrechten en accijnzen te Leeuwarden, Groningen en Zwolle. (Alg. Handelsbld.)

D. **NEDERLAND. — Operaties op de Zeeuwsche eilanden ten einde. —**
Berlijn, 18 Mei (D.N.B.) — Het Frontbericht van het D.N.B. meldt het volgende:
Door de capitulatie der Zeeuwsche eilanden zijn de operaties aldaar ten einde gebracht; de zuivering der eilanden zal nog eenigen tijd in beslag nemen, evenals het uitzoeken der gevangenen. (De Tijd)
(Vor. ber. Ondert. Capitulatie 4228 B.)

E. **NEDERLAND. — Duitsche strafrechtverordeningen. - Nederlandsche strafwet niet ter zijde gesteld.**
's-Gravenhage, 17 Mei. — In aansluiting op de afkondiging van verordeningen en bekendmakingen voor het bezette gebied wordt er van officieele Duitsche zijde met nadruk op gewezen, dat men hieruit niet de conclusie moet trekken, dat het de bedoeling is de Nederlandsche strafwet ter zijde te schuiven. De bepalingen van het Duitsche strafrecht worden uitsluitend in toepassing gebracht op handelingen, welke volgens het Duitsche recht onderworpen zijn aan het oordeel van Krijgsraden of bijzondere rechtbanken.

F. **FRANKRIJK. — Een rede van Reynaud in den Senaat. - „Het vaderland is in gevaar". —**
Het D.N.B. verneemt uit Parijs:
„Het vaderland is in gevaar". Met deze woorden begon Reynaud op 21 Mei zijn redevoering in den Senaat. Vervolgens poogde hij de oorzaken van de Fransche nederlaag te verklaren en zeide hij, dat Fransche divisies slechts in geringen omvang aan de Maas beschikbaar waren geweest. Daarna vervolgde Reynaud: Er zijn ongelooflijke fouten gemaakt. De bruggen over de Maas zijn niet opgeblazen. Ten onrechte heeft men de Maas beschouwd als een geweldige hindernis voor den vijand. Het legercorps, dat hier gestreden heeft, heeft uit minder goed opgeleide divisies bestaan. De beter getrainde troepen waren in België noodig geweest. Sinds 48 uren, zoo gaf Reynaud toe, rukt de vijand op en heeft Atrecht en Amiens bezet. Onze klassieke opvatting van oorlogsvoering is tot een nieuwe opvatting overgegaan, als gevolg van aanvallen van gemotoriseerde troepen en van parachute-troepen.
Troostend herinnerde Reynaud aan 1914. Wij hebben toen pas na onze aanvankelijke tegenslagen de overhand gekregen. Elke man en elke vrouw moet het groote uur begrijpen, die sommige volkeren niet of te laat begrepen hebben.
Twee mannen, die het recht hadden op hun lauweren te gaan rusten, Weygand en Pétain, hebben zich ter beschikking van het vaderland gesteld. Weygand bevindt zich thans op het slagveld. Ten slotte dankte Reynaud de Britsche luchtmacht, waarbij de senatoren zich van hun zetels verhieven. (Tel.)
(Vorig bericht Reynaud 4217)

G. **HET DIERLIJK LEVEN IN DE GROTTEN EN GROEVEN DER NEDERLANDEN. —**
De Maastrichtsche correspondent van de N. Rott. C. schrijft:
Er is in de laatste jaren een nieuwe belangstelling gekomen voor de Limburgsche Mergelgroeven, welke zich o.a. uit in een bestudeering van de daarin voorkomende fauna. Het zijn vooral de vleermuizen, wier aanwezigheid de aandacht heeft getrokken en wier doen en laten in de grotten door Nederlandsche onderzoekers wordt nagegaan.
Dr. Robert Leruth, wonende te Hermale bij Argenteau, heeft thans de geheele fauna van de Belgische grotten en den St. Pietersberg nagegaan en het resultaat daarvan neergelegd in een lijvig werk: La biologie du domaine souterrain et la faune cavernicole de la Belgique (N. 87 der Verhandelingen van het Kon. natuurhistorisch museum van België).
Dr. Leruth heeft 48 grotten zelf onderzocht en de gevonden dieren door specialisten laten determineeren. Zoo is een lijst ontstaan van niet minder dan 600 verschillende dieren. (Vermes, Arthropoda en Mollusca), die alle in één of meer grotten zijn aangetroffen en waaronder vele nieuwe vondsten zijn. Van alle wordt de vindplaats(en) en de datum der vondst vermeld, zoo ook waar het dier elders in een grot werd aangetroffen.
Leruth maakt daarbij onderscheid tusschen echte en onechte cavernicolen. Tot de eerste rekent hij dan de dieren, die om in de grotten heerschende meteorologische factoren (duisternis, vocht en vaste temperatuur) bij voorkeur in de grotten leven, en tot de tweede, die zich het daar laten welgevallen, zonder ze te zoeken. Maar wèl zoeken ze er iets anders dan de drie genoemde factoren en daardoor onderscheiden ze zich van zuiver toevallig in de grotten aanwezige dieren, die er als het ware tegen hun zin bij ongeluk in terecht zijn gekomen.
Voor de echte cavernicolen houdt Leruth zich aan de gebruikelijke indeeling in troglobieën, die dus uitsluitend in de grotten leven, de troglophilen, die er zoo in als buiten kunnen

leven, en de trogloxenen, die zich tot de grotten aangetrokken voelen maar er zich niet in voortplanten. Terwijl de onechte cavernicolen meestal afhankelijk zijn van een gastdier, en er hetzij als parasieten, hetzij als eters van guano of andere afvalstoffen in voorkomen.
Schrijver maakt interessante opmerkingen over wat men zou kunnen noemen de onderaardsche levensruimte.
Leruth wijst op de veelzijdigheid en groote uitgestrektheid der onderaardsche verblijfplaatsen.
Wat Schmitz, Waage en anderen vroeger met betrekking tot de Limburgsche grottenfauna hadden opgemerkt, is door Leruth volkomen bevestigd: in onze mergelgroeven komt een geheele reeks van Troglophilen voor. Troglobieën zijn er nog niet in gevonden en daarop bestaat, althans voor wat betreft de landdieren, ook geen kans; voor waterdieren is het niet absoluut uitgesloten. De wateren zijn nog niet onderzocht; zeer waarschijnlijk zal men daarom wel aquatische troglophilen vinden.
Waar het vleermuizenonderzoek in de laatste jaren in het middelpunt van de belangstelling staat, zij hier vermeld, dat Leruth enkel guanomest in belangrijke hoeveelheden aantrof in den afgrond van Comblain-au-Pont, in de grot van Han ter plaatse genaamd Pas du Diable en in de grot van Caestert, een dal van den St. Pietersberg. Hier komt ook de catops fusca, een keversoort, die uitsluitend van guano leeft, in een groot aantal voor. Dassenholen heeft Leruth aangetroffen in de grotten van Marche-en-Tamenne en Menil-Favay, maar deze komen ook voor in de mergelgroeven van Limburg, o.a. in die gelegen aan den Oostelijken heuvelrand van de Maasvallei en de Geulvallei, waarin het wel kan stinken naar den das.
De jongere generatie der Limburgsche natuurvrienden heeft in het werk van dr. Leruth een prachtige basis gekregen voor een verder onderzoek in de talrijke groeven.
Tot besluit willen we hier nog vermelden de slijmzwammen, die eveneens in de groeve van Caestert onder den St. Pietersberg voorkomen; deze vormen op den bodem der gangen een prachtig kantwerk. (N. Rott. Crt.)

A. EUPEN EN MALMEDY WEER BIJ HET DUITSCHE RIJK. — Decreet van den Führer. —
Berlijn, 19 Mei. (D.N.B.). — De Führer heeft op den 18den Mei 1940 het volgende decreet uitgevaardigd:
De krachtens het dictaat van Versailles van het Duitsche Rijk afgescheiden en bij België ingelijfde gebieden zijn weder in Duitsch bezit. Innerlijk zijn zij steeds met Duitschland verbonden gebleven. Zij zullen daarom ook niet tijdelijk beschouwd en behandeld worden als bezet vijandelijk gebied. Ik bepaal derhalve reeds thans:

1) De in het dictaat van Versailles van het Duitsche Rijk afgescheiden gebieden van Eupen, Malmédy en Moresnet vormen weer een bestanddeel van het Duitsche Rijk.
2) De genoemde gebieden worden ingedeeld bij de Rijnprovincie (regeeringsdistrict Aken).
3) Bepalingen over de uitvoering van dit decreet behoud ik mij voor. (N. Rott. Crt.)

B. FRANKRIJK. — Weygand leidt thans Fransche operaties. - Gamelin vervangen. —
Parijs, 20 Mei. (D.N.B.) — De Fransche Staatscourant publiceert twee verordeningen van het ministerie van Oorlog en Landsverdediging, namelijk:

Ten eerste: het opperbevel van de strijdkrachten te land wordt opgeheven.
Ten tweede: generaal Weygand wordt benoemd tot chef van den generalen staf van de landsverdediging, in de plaats van generaal Gamelin, en bovendien wordt hij benoemd tot opperbevelhebber voor alle deelen van het oorlogstooneel. (Alg. Handelsblad)
(Vorig bericht Weygand 4194)

C. NEDERLAND. — Dr. Seyss-Inquart Rijkscommissaris van het bezette gebied. —
Berlijn, 19 Mei. (D.N.B.). —
Ten einde de openbare orde en het openbare leven in de onder de bescherming van de Duitsche troepen staande Nederlandsche gebieden te waarborgen, heeft de Führer den Rijksminister dr. Seyss-Inquart tot Rijkscommissaris voor de bezette Nederlandsche gebieden benoemd.
De Rijkscommissaris oefent op het burgerlijke terrein het hoogste regeeringsgezag uit en staat onmiddellijk onder den Führer. Voor de tenuitvoerlegging van zijn voorschriften en voor de uitoefening van het bestuur kan hij zich van de Nederlandsche autoriteiten bedienen.
Het militaire gezag wordt door den Duitschen weermachtsbevelhebber in de Nederlanden uitgeoefend, die, evenals de opperbevelhebbers van de weermachtsdeelen, het recht heeft de maatregelen te nemen, welke noodig zijn voor de uitvoering van zijn militaire opdracht en voor de militaire veiligheid. Het in de Nederlanden bestaande recht blijft van kracht, voor zoover het met de bezetting vereenigbaar is.
Deze benoeming beteekent een verdere normaliseering van den internen toestand en van de verhouding van Nederland tot Duitschland. Dr. Seyss-Inquart is lid van het Rijkskabinet en geniet het volle vertrouwen van Rijkskanselier Hitler. (Telegraaf)
(Vorig bericht Photo dr. Seyss-Inquart 3174a; Levensbeschr. 3197 A.)

D. EEN MILITAIR BEVELHEBBER VOOR BELGIE EN NEDERLAND BENOEMD. — Generaal Von Falkenhausen. —
Het D.N.B. meldt uit Berlijn:
Kolonel-generaal von Brauchitsch, de opperbevelhebber van het Duitsche leger, heeft, krachtens de hem door den Führer en hoogsten bevelhebber der weermacht verleende bevoegdheden in de in het Westen bezette gebieden, de instelling van een militair bestuur gelast en generaal der infanterie von Falkenhausen tot militair bevelhebber in België en Nederland benoemd.
Tot de ambtsaanvaarding van rijksminister dr. Seyss Inquart, den door den Führer benoemden Rijkscommissaris voor het bezette Nederlandsche gebied en tot de benoeming van een militairen bevelhebber in Nederland zal het militaire bestuur in Nederland aan generaal der infanterie von Falkenhausen worden toevertrouwd. (Alg. Handelsblad)

E. ONDERWIJS. — Hervatting. - Departement geeft regelen voor den gang van zaken. —
's-Gravenhage, 18 Mei. — De secretaris-generaal, waarnemend hoofd van het departement van Onderwijs, K. en W., maakt het volgende bekend:

I. Bij de hervatting van het onderwijs sta op den voorgrond:
a. onderwijs worde gegeven in waardigen nationalen geest;
b. bij alle onderwijs worde gewezen op de noodzakelijkheid tot strikte inachtneming van onze plichten tegenover de bezettende overheid; in het bijzonder worde tegen alle uitingen van nieuwsgierigheid gewaakt;
c. bij alle onderwijs worde op het overwegend belang van het zorgvuldig nakomen der eischen van de hygiëne gewezen. (De Tijd)

F. BETALING AAN DUITSCHE CREDITEUREN. — Op normale wijze door storting op de clearing. —
Met machtiging van het Departement van Handel, Nijverheid en Scheepvaart maakt de directie van het Nederlandsch Clearinginstituut bekend, dat de voldoening van clearingplichtige schulden aan Duitsche crediteuren op normale wijze door storting in de clearing dient te geschieden.
Als omrekeningskoers voor verplichtingen in rijksmarken geldt, tot nader bericht, de laatst gepubliceerde koers van 75.63. (Financieel Archief)

G. HET EENJARIG BESTAAN VAN HET PACT ROME-BERLIJN. — Hoogste Italiaansche onderscheiding voor Generaal-Veldmaarschalk Göring. —
De koning-keizer heeft aan generaal-veldmaarschalk Göring medegedeeld, dat hij hem de halsketen der Annunciata heeft verleend. Hij deed dit in een telegram luidende:
„Het is mij een aangename taak u mede te deelen, dat ik ter gelegenheid van den op heden (22 Mei)

vallenden verjaardag van het pact van Berlijn de hoogste onderscheiding der Annunciata heb verleend aan Uwe Exc., die een der warmste en actiefste voorstanders is geweest van dit pact.

VICTOR EMANUEL".

Bij dezelfde gelegenheid heeft de Duce het volgende telegram aan Maarschalk Göring gezonden:

„Op het oogenblik, waarop Z. M. de koning-keizer U de hoogste ridderlijke onderscheiding verleent als bewijs van de groote erkentelijkheid voor Uw werk, dat er steeds op gericht was de banden tusschen Duitschland en Italië te versterken, wil ik U mijn gelukwenschen en mijn kameraadschappelijken groet doen toekomen. MUSSOLINI".

(N. R. Crt.) **(V. b. Ondert. Militair Pact 3804 B.)**

A. **STAATSRAAD DR. WOHLTAT TOT ECONOMISCH COMMISSARIS BENOEMD. —**

Van officieele zijde is op 2 Mei medegedeeld, dat Staatsraad dr. Wohltat weldra naar Nederland zal komen als economisch commissaris en als deskundig adviseur bij de Nederlandsche Bank. In deze functie is hij benoemd door den Duitschen opperbevelhebber, generaal Von Brauchitsch.

De nieuwe economische rijkscommissaris is een der knapste figuren uit Duitschlands economisch leven. Hij leidde in de afgeloopen jaren de onderhandelingen van zijn land met Roemenië (olie en maïs), Spanje en Italië. (Telegraaf - De Tijd)

B. **NEDERLAND. — Geleidelijke opheffing van het bankenmoratorium. —**

De Nederlandsche Bank deelt op 23 Mei het volgende mede:

Ten einde het economische leven hier te lande zoo snel mogelijk weder normaal te doen functionneeren, wordt onder meer gestreefd naar een spoedige opheffing van het bij Koninklijk Besluit van 10 Mei 1940 ingestelde bankenmoratorium. De bedoeling is, die opheffing geleidelijk te doen plaats hebben.

(Alg. Handelsblad)

C. **NEDERLAND. — Aanmaning tot tucht en orde. - Aan alle goedgezinde Nederlanders. —**

Met den grootsten nadruk brengen wij allen goedgezinden Nederlanders onder het oog, dat het in het hoogste algemeene belang is alle wrijving op het gebied van de binnenlandsche politiek te vermijden en tegen te gaan. Naar ons van officieele Duitsche zijde is meegedeeld, zijn er uit enkele plaatsen van ons land berichten binnengekomen over beleediging en zelfs mishandeling van bepaalde personen.

Dergelijke dingen dienen in alle geval voorkomen te worden. Gelukkig zijn de bedoelde gevallen blijkbaar slechts uitzonderingen geweest. Het is te hopen, dat het bij deze zal blijven, opdat tegenmaatregelen, die een ernstig karakter zouden kunnen hebben, vermeden kunnen worden. (N. Rott. Crt.)

D. **NEDERLAND. — Verordening betreffende de verduistering. —**

De opperbevelhebber der Duitsche legergroep heeft de volgende verordening inzake de verduistering uitgevaardigd:

1) Onmiddellijk van kracht wordt de bepaling van zonsondergang tot zonsopgang te verduisteren.

2) Alle gebouwen moeten zoo verduisterd worden, dat geen lichtschijnsel naar buiten dringt.

3) Iedere buitenverlichting moet zoo verduisterd worden, dat uit een hoogte van 500 m. in loodrechte en schuine blikrichting lichtverschijnselen niet meer waargenomen kunnen worden.

Alle lichtbronnen die gemist kunnen worden, moeten worden uitgeschakeld. Lichtreclames en verlichtingen van etalages moeten worden uitgeschakeld.

4) Bij alle verkeersmiddelen (automobielen, spoorwegen, tramwegen, schepen, enz.) moet de binnenverlichting naar buiten volledig verduisterd worden.

De schijnwerpers van de rijtuigen moeten zoodanig worden afgedekt, dat slechts een horizontale spleet die 5—8 cm lang en 1.5 cm breed mag zijn, het licht laat uitkomen.

Automobielen rijden op vrije straatwegen met gedempte schijnwerpers en groot licht. Bij tegenverkeer en in gesloten plaatsen moeten de schijnwerpers op klein licht gedempt worden.

Achter- en remlichten moeten verduisterd blijven branden.

Richtingwijzers moeten verder worden gebruikt.

Parkeerende rijtuigen moeten naar voren en naar achteren door verduisterde lichtbronnen worden aangegeven.

5) Uitschakeling der openbare electriciteits- en gasvoorziening is ten strengste verboden.

6) Overtredingen der voorschriften 1—5 worden zwaar gestraft. (Alg. Handelsblad)

(Vorig bericht Verduistering 4230 B.)

E. **PROF. DR. P. ZEEMAN. — 75 jaar. —**

Op 25 Mei heeft Prof. Dr. P. Zeeman, oud-hoogleeraar in de experimenteele natuurkunde aan de Amsterdamsche universiteit en winnaar van den Nobelprijs, zijn vijf en zeventigsten verjaardag gevierd. Hij is op 25 Mei 1865 te Zonnemaire, waar zijn vader predikant was, geboren, studeerde aan de H.B.S. te Zierikzee en het gymnasium te Delft en daarna aan de universiteit te Leiden, onder de hoogleeraren Kamerlingh Onnes en Lorentz. Hij werd in 1890 assistent en vier jaar later privaat-docent. Een jaar tevoren was hij gepromoveerd.

Na zijn promotie op het proefschrift: „Mededeelingen over het verschijnsel van Kerr" heeft Prof. Zeeman gestudeerd aan de universiteit van Straatsburg. In 1897 werd hij lector aan de Amsterdamsche universiteit, drie jaar later buitengewoon hoogleeraar in de experimenteele natuurkunde. In 1906 werd hij gewoon hoogleeraar.

Prof. Zeeman is vooral bekend geworden om het z.g. „Zeeman-effect". Dit betreft de vraag of de stof, waaruit de wereld om ons heen is opgebouwd, tot in het oneindige deelbaar is, ofwel dat er laatste deeltjes „atomen" bestaan, zooals hij het zelf formuleerde.

Newton had beweerd, „dat God in het begin der dingen de materie in massieve, vaste, harde, ondoordringbare en beweeglijke deeltjes schiep" en deze bewering was langen tijd aangenomen.

Prof. Zeeman had nu bewezen door den invloed van een magneetveld op de lichtverschijnselen te onderzoeken, dat er in de „atomen" nog weer kleinere geladen deeltjes „electronen" zijn. Hij slaagde er zelfs in, de eigenschappen van deze „electronen" te ontdekken. Dit was zeer moeilijk, omdat de nauwkeurigste en sterkste microscopen hier niet kunnen helpen. Hij ontwierp echter een proef, die volkomen slaagde, door een natriumvlam tusschen de polen van een sterken electromagneet te plaatsen en het natriumlicht met een spectroscoop te bekijken. Uit de onderverdeeling van het spectrum (het uitgestraalde licht) kon Prof. Zeeman zien waaruit een atoom bestaat.

Het Zeeman-effect heeft in de natuurkunde groote gevolgen gehad, vooral ook in de sterrenkunde en de kennis van de zon.

Prof. Zeeman bouwde voor zijn onderzoekingen een speciaal laboratorium. Om hoe kleine bouwsteenen der natuur het hier ging, blijkt wel uit hun afmetingen: een gram electronen bevat tien en daarachter acht en twintig nullen electronen. Honderd millioen atomen zijn te zamen slechts een centimeter lang.

Ook op andere gebieden der natuurkunde heeft Prof. Zeeman geëxperimenteerd, o.a. op het gebied der atoomkernen en het meesleepen van het licht door materie, die in beweging verkeert. Prof. Zeeman heeft talrijke werken en artikelen in binnen- en buitenland geschreven. Hij ontving behalve den Nobel-

prijs voor de Natuurkunde (in 1902) verschillende onderscheidingen, o.a. tien eeredoctoraten. Hij is ridder in de Orde van den Nederlandschen Leeuw en Commandeur in de Orde van Oranje Nassau. Op zijn zeventigsten verjaardag is hij in de aula der Amsterdamsche Universiteit gehuldigd. (De Tijd)

(Vorig bericht Prof. P. Zeeman 1814 B.)

A. **NEDERLAND. — Helft der weermacht met groot verlof. - Geleidelijke demobilisatie. —**

's-Gravenhage, 24 Mei. — Na een bespreking tusschen de Nederlandsche en Duitsche militaire autoriteiten is besloten, dat met heden te beginnen de helft der Nederlandsche weermacht met groot verlof naar huis zal worden gezonden.

Dit verheugende besluit vindt zijn oorzaak in het streven van de autoriteiten om industrie, land- en tuinbouw zooveel mogelijk te helpen bij het terugkeeren naar normale toestanden en in het algemeen het maatschappelijk leven in ons land zooveel mogelijk te normaliseeren.

Daarom komen voor het groot verlof in de eerste plaats zij in aanmerking, die vóór de mobilisatie bij industrie, land- en tuinbouw, de voedselvoorziening en het openbare leven werkzaam waren of zij die hun betrekkingen moesten verlaten.

Den voorrang genieten zij, die zakenverlof hebben aangevraagd en daarna achtereenvolgens zij, die werkzaam zijn in: 1. landbouw-, tuinbouw- of mijnbedrijf; 2. voedselvoorzieningsbedrijf (bakkerij enz.); 3. bouwbedrijf; 4. ander openbaar of particulier bedrijf of dienst.

Voor elke van deze groepen afzonderlijk komen in aanmerking: a. werkleiders vóór andere werkkrachten; b. gehuwden vóór ongehuwden; c. ouderen vóór jongeren. (Telegraaf)

B. **TWEE WEKEN DUITSCH OFFENSIEF. —**

Berlijn, 24 Mei. (D.N.B.) — Na beëindiging van de tweede week van het groote Duitsche offensief in het Westen wordt de situatie in aanvulling op het Duitsche legerbericht van vandaag van bevoegde militaire zijde als volgt gekenschetst en samengevat:

1. De oorlog werd naar Frankrijk overgebracht en daarbij werd de doorbraak tot aan de Fransche Kanaalkust, welke het doel van deze actie was, geforceerd, ofschoon de afstand van Sedan naar Boulogne hemelsbreed nog ongeveer 300 K.M. meet en onder voortdurende gevechten overwonnen moest worden.

2. Het in Noord-Frankrijk en België geconcentreerde geallieerde stootleger, dat zich reeds door België heen in de richting van de Duitsche grens in beweging had gezet, werd teruggeworpen, zwaar gehavend en ten slotte in een groote val opeengedrongen. Zijn herhaalde wanhopige doorbraakpogingen der laatste dagen naar het Zuiden werden alle afgeslagen.

3. De aan het slot van de eerste verslagweek nog niet overwonnen groote Belgische steunpunt-vestingen Luik en Namen zijn bedwongen. Ook de reeds achter het huidige front liggende Fransche vesting Maubeuge is in Duitsche handen. Deze drie groote vestingen moesten als golfbrekers tegen den eventueel binnenvallenden Duitschen stortvloed dienen, maar zij hebben in de verpletterende branding geen stand kunnen houden.

4. De Duitsche luchtmacht bevocht de heerschappij in de lucht over België en Frankrijk en heeft daardoor in den zegetocht van het Duitsche leger, hetwelk zij ook in den strijd te land steeds weer op grootsche wijze hielp, een belangrijk aandeel. Zij vernietigde bovendien sinds het begin van het Westelijk offensief rond 2400 vliegtuigen van den tegenstander.

5. De Duitsche weermacht staat direct voor de Kanaalhavens, welke van het grootste belang voor Engeland zijn. De onophoudelijke aanvallen van het luchtwapen op de havenwerken en de succesrijke actie van het luchtwapen en de zeestrijdkrachten tegen vijandelijke schepen in de wateren voor de Belgisch-Nederlandsche kust en den Oostelijken uitgang van Het Kanaal, alsmede de rechtstreeksche luchtaanval op de Engelsche Kanaalhaven Dover, beteekenen een directe bedreiging van de op deze plaats nog slechts 40 km. verwijderde Engelsche kust.

De Duitsche Noordelijke vleugel staat aan het einde van de tweede week van het offensief voor de volbrenging van de hem in de eerste plaats opgedragen taak. Deze taak zal volbracht zijn, wanneer de Kanaalkust aldaar tot aan de monding van de Somme volkomen in Duitsche handen is en de omsingelde geallieerde legers uitgeschakeld zijn. Om dit doel te bereiken, is van verschillende zijden een vernietigingsaanval, welke concentrisch gericht is, aan den gang.

Dit is een aanvalsvorm, die reeds bij het begin van de vrijheidsoorlogen in den herfst van 1813 door de bondgenooten Pruisen, Rusland en Engeland met succes werd uitgevoerd, door Clausewitz werd onderricht en door Von Moltke en Von Schlieffen verder ontwikkeld werd. De overwinning van Tannenberg in 1914 en de vernietigingslag van Kutno in 1939 kunnen daarmede op één lijn gesteld worden. Er valt niet aan te twijfelen, dat ook in Vlaanderen en Artois in Mei 1940 het eindresultaat naar hetzelfde doel zal leiden, ook al zullen de Duitsche troepen nog voor zware gevechten komen te staan.

(De Telegraaf) **(V. b. Milit. Toestand 4229 A.)**

C. **NEDERLAND. — Blijvende of tijdelijke stopzetting van bedrijven verboden. - Werktijd niet minder dan 36 uur. - Beperking ontslag. —**

De Opperbevelhebber van Land- en Zeemacht heeft de volgende verordening afgekondigd.

Artikel 1.

Het is na 27 Mei verboden:

a. den arbeid in een onderneming blijvend of tijdelijk stop te zetten;

of den arbeidsduur te verminderen tot minder dan 36 uur; of

b. gedurende een tijdvak van dertig achtereenvolgende dagen 25 of meer arbeiders in een onderneming al of niet tegelijkertijd te ontslaan, zonder hiertoe vooraf schriftelijke vergunning te hebben verkregen van of namens den Directeur-Generaal van den Arbeid.

Aan deze vergunning kunnen voorwaarden worden verbonden.

Artikel 2.

1. Het verzoek om vergunning moet worden gericht aan het districtshoofd der arbeidsinspectie en bevat de redenen voor het verzoek en vermeldt het aantal en de soort van arbeiders, die door voldoening aan het verzoek geheel of gedeeltelijk buiten werk zullen komen.

2. Op het verzoek wordt zoo spoedig mogelijk beslist.

Artikel 3.

Het hoofd of de bestuurder van de onderneming, die in het tijdvak van 10 tot 28 Mei 1940 hetzij den arbeid in de onderneming heeft doen stopzetten; hetzij 25 of meer arbeidskrachten in zijn onderneming al of niet tegelijkertijd heeft ontslagen, geeft daarvan kennis aan het districtshoofd van de arbeidsinspectie vóór 3 Juni 1940, schriftelijk. Hij vermeldt daarbij de redenen van het gedane ontslag of van het stopzetten van den arbeid en het aantal en de soort van arbeiders, die als gevolg van het stopzetten van den arbeid of het ontslag buiten werk zijn gekomen.

Artikel 4.

Deze verordening treedt in werking met ingang van 28 Mei 1940. (Alg. Handelsblad)

D. **AARDBEVING. — Peru. —**

De aardbeving, welke Peru op 24 Mei heeft geteisterd, was de hevigste sedert veertig jaar. Voor zoover men tot nu toe kon nagaan, zijn meer dan 200 personen omgekomen en 5000 gewond. De bevolking van de hoofdstad Lima heeft grootendeels den nacht op straat doorgebracht. (De Maasbode)

A. De economische beteekenis van het hout. —

Van ouds is de boom de vriend des menschen geweest; de primitieve volken bewezen sommigen boomen goddelijke eer, hetgeen te begrijpen is, omdat zij voor een groot deel afhankelijk waren van den boom, die hen in de eerste plaats in staat stelde huizen te bouwen, later ook schepen, waarmee zij rivieren en zeeën konden bevaren.

Tot op dezen dag heeft het hout zijn groote beteekenis voor de menschheid behouden; de moderne wetenschap heeft de beteekenis zelfs nog weten uit te breiden: hout is thans een der belangrijkste grondstoffen voor de chemische industrie, zonder welke de menschheid haar huidig welstandspeil onmogelijk meer zou kunnen handhaven. Hout is in de eerste plaats de grondstof voor het papier, communicatiemiddel bij uitstek! Het sulfietproces heeft in de laatste tientallen jaren de productie op groote schaal van goedkoop papier mogelijk gemaakt. Maar daarnaast is het hout ook de grondstof bij uitnemendheid geworden voor de kunstzijde-industrie, terwijl op het oogenblik de stapelvezelindustrie, welke nog slechts aan het begin van een grootsche ontwikkeling staat, voornamelijk op hout als primaire grondstof steunt. Hout en steenkool zijn in oorsprong met elkander verwant; het gebruik van beide in de moderne industrie is gedeeltelijk zeer uiteen loopend, gedeeltelijk min of meer parallel; de steenkool, ontstaan uit wouden, is thans voornamelijk nog de energiebron bij uitnemendheid, het hout wordt voor andere doeleinden gebruikt, maar ook de steenkool wordt in toenemende mate grondstof in plaats van energiebron, eveneens voor de chemische nijverheid.

HOUT

Hoewel de houtrijkdom over de geheele wereld verspreid is, kan men toch zeggen, dat de voor boven genoemde doeleinden belangrijkste wouden gelegen zijn op het Noordelijk halfrond en wel in een cirkel rondom de Noordpool; in dit arctisch gebied, dus Noord-Europa, Siberië en Canada strekken zich onafzienbare pijnwouden uit, welke het meest geschikte hout voor bouwnijverheid en industrie leveren. De natuur werkt langzaam in deze zoo Noordelijk gelegen gebieden, maar in den loop der eeuwen heeft zij daar een reusachtigen rijkdom verzameld in den vorm van onmetelijke wouden. Wat de qualiteit betreft, loopen de verschillende soorten coniferen uiteen, maar meer nog dan qualiteit bepalen de geografische ligging en gesteldheid de exploitatie-mogelijkheid van deze wouden. In Siberië en Canada bv. is de loop der rivieren niet gunstig voor een gemakkelijken afvoer; daarentegen leent de natuurlijke gesteldheid van Noord-Europa—Noorwegen, Zweden en Noord-Rusland — zich zeer goed voor een gemakkelijken afvoer van hout. Het is dan ook aan deze factoren toe te schrijven, dat genoemde landen zoo'n groot aandeel in de wereld-houtvoorziening hebben: ruw genomen Zweden 17%; Finland 21%, Rusland 17%.

Uit het bovenstaande krijgt men evenwel nog geen volledig beeld van de beteekenis van de verschillende landen als houtleverancier, daar verschillende exportlanden, o.a. de Scandinaafsche, een zeer ontwikkelde cellulose-industrie hebben en dus hout verwerken tot cellulose en papier. Om een voorbeeld te geven: omstreeks het midden van de vorige eeuw bedroeg de uitvoer van gezaagd hout uit Zweden, het oudste hout-exportland, niet meer dan 100.000 standard (1 standard is 4.7 m³), een halve eeuw later een millioen standard! In deze periode heeft de houtindustrie zich ontwikkeld van houtzagerij tot cellulose-industrie: in 1937 was deze ontwikkeling nog sterker toegespitst, want terwijl de uitvoer van gezaagd hout 875.000 st. bedroeg, was de uitvoer van cellulose gestegen tot 2.552.000 droog gewicht en wanneer men den Zweedschen export van papier, niet alleen krantenpapier maar ook andere soorten, daarbij telt, moet men laatstgenoemde hoeveelheid nog vermeerderen met 664.000 ton.

Zooals reeds gezegd, zijn de Noord-Europeesche landen de grootste houtleveranciers; in 1936 leverde Europa 73% van den totalen uitvoer van ruw en half bewerkt hout, Canada en de Ver. Staten 27%. Hoe in de laatste 60 jaren de uitvoer van pijnboomhout uit de verschillende productiegebieden zich heeft ontwikkeld, blijkt uit het volgende overzicht.

	Houtuitvoer (in millioenen standaard)			
	1880	1913	1929	1936
Europa	1.761	4.130	5.095	4.232
Noord-Amerika	921	2.110	2.322	1.454
Andere landen	10	62	130	——
	2.692	6.302	7.547	5.686

De toenemende vraag van hout voor papier en textielfabricage zou een gevaar voor den woudrijkdom der aarde kunnen opleveren, wanneer de houtwinning in roofbouw zou overgaan. Tot nu toe schijnt daarvoor evenwel geen gevaar te bestaan. In de grootste houtlanden doet de natuur den houtrijkdom nog sterker toenemen dan de productie, niettegenstaande deze in de laatste decennia reusachtig is toegenomen. Ontbossching kan volgens vele geleerden leiden tot een uitdroging en verstuiving van den bodem, zooals in de Ver. Staten van Noord Amerika heeft plaats gehad. Typeerend is zeker, dat de groote woestijnen juist voorkomen in die werelddeelen, waarvan de bebossching ontbreekt of is verdwenen.

Door de groeiende beteekenis van hout als industrieele grondstof is het van het grootste belang, dat de houtrijkdom der wereld op peil wordt gehouden. In dit opzicht heeft de wetenschap de laatste jaren uitgebreide onderzoekingen gedaan en practische experimenten uitgevoerd. Het boschbeheer wordt in alle productielanden steeds meer op wetenschappelijke basis gebracht. Vroeger was de herbebossching in die landen voor een groot deel overgelaten aan de natuur; later is men systematisch tot vernieuwing overgegaan. In de laatste jaren heeft men echter ontdekt, dat dit kunstmatige herbebosschingsproces vaak leidt tot ongunstiger resultaten, speciaal wat de qualiteit van het hout betreft, dan het natuurlijke proces. In de Scandinaafsche en andere productielanden tracht men daarom de herbebossching als natuurlijk proces haar gang te laten gaan en die natuur vooral behulpzaam te zijn door conserveering van den bodem. Voorts heeft men ook de productie weten te vergrooten door nieuwe bosschen in hun geheel te kappen, maar een gedeelte van de wouden te laten staan, waardoor de herbebossching wordt bevorderd, terwijl die oude bosschen daarna nog een waardevolle aanvullende opbrengst geven.

Het is een noodzakelijke voorwaarde voor een succesvolle toepassing van dit automatische herbebosschingsprincipe, dat de intact gelaten wouden van goede natuurlijke qualiteit zijn en dus ook weer nieuwe goede boomen leveren. De boschbouw heeft zich de laatste jaren vooral op het onderzoek daarnaar toegelegd en voorts op dat naar ziekten, climatologische en andere omstandigheden.

(Alg. Handelsblad van 24 Mei 1940)

B. NEDERLAND. — Dr. Hirschfeld tot secretaris van Landbouw benoemd. —

's-Gravenhage, 25 Mei. — In de Nederlandsche Staatscourant van 24 Mei wordt gepubliceerd een besluit van den opperbevelhebber van Land- en Zeemacht, generaal H. G. Winkelman, waarbij deze ir. A. L. H. Roebroek, directeur-generaal van den Landbouw, eervol ontheft uit zijn functie van waarnemend secretaris-generaal van het departement van Landbouw en Visscherij.

Tot waarnemend secretaris is met ingang van 18 Mei benoemd dr. H. M. Hirschfeld, waarnemend se-

cretaris-generaal van het departement van Handel, Nijverheid en Scheepvaart, die dus nu de functies van secretaris-generaal van beide departementen in zich vereenigt.
Dit besluit werd genomen ten einde de coördinatie der vraagstukken waarmede de twee departementen zijn belast op de meest doeltreffende wijze te doen behartigen. Ir. Roebroek wordt dank betuigd voor de diensten in zijn functie van waarnemend secretaris-generaal bewezen. (Telegraaf)

A. **NEDERLAND. — Wederopbouw. - Adviseur benoemd. —**
De Opperbevelhebber van Land- en Zeemacht heeft besloten mr. J. B. Kan, lid van den Raad van State te benoemen tot adviseur in algemeene zaken van den Regeeringscommissaris voor den Wederopbouw. (Alg. Handelsblad) **(V. b. Wederopbouw 4233 B.)**

B. **NEDERLAND. — Organisatie van den arbeid. —**
De Opperbevelhebber van Land- en Zeemacht heeft met ingang van 21 Mei bij het departement van Sociale Zaken benoemd tot tijdelijk Regeeringscommissaris voor de organisatie van den arbeid prof. dr. J. E. de Quay, te Tilburg. (N. Rott. Crt.)

C. **KERK EN STAAT IN PORTUGAL. —**
De minister-president van Portugal, dr. Oliveira de Salazar, heeft op 25 Mei in de buitengewone zitting van den landdag over het concordaat en het missieverdrag met het vaticaan gesproken. Hij betoogde daarbij, dat het afsluiten van het concordaat in overeenstemming is met de roeping van Portugal in de wereld en met de historische beginselen van dit land; de staat zal zich van inmenging in de aangelegenheid der kerk onthouden, aannemende, dat ook de kerk harerzijds buiten de politiek zal blijven. De landdag besloot na deze uiteenzetting het concordaat en het missieverdrag te ratificeeren.
(Alg. Handelsblad)

D. **NEDERLAND. — Geldige Duitsche betaalmiddelen. - Alleen Reichskreditkassenscheine en muntstukken van 1, 2, 5 en 10 pfennig. —**
De burgemeester van Amsterdam brengt op verzoek der Duitsche militaire autoriteiten het volgende ter algemeene kennis:
Indien personen, die tot de Duitsche weermacht behooren, zouden trachten andere dan de in de Nederlandsche dagbladen aangeduide „Deutsche Reichskreditkassenscheine" in betaling te geven, dan gelieve men onmiddellijk de Duitsche Militaire Politie (Deutsche Feldgendarmerie) in het Amstel-Hotel te Amsterdam, telefoon 52800, hiervan kennis te geven, opdat deze de gegevens omtrent bedoelde militairen kan vaststellen.
Muntstukken van 1, 2, 5 en 10 pfennig dienen als wettig betaalmiddel te worden beschouwd.
(Alg. Handelsblad)

E. **CONSERVEN IN BLIK IN VERBAND MET DE VOLKSGEZONDHEID. —**
Nu het gebruik van conserven in blik steeds grooter wordt en de techniek in de bedrijven verschillende verbeteringen onderging, achtte de schrijver van dit artikel, W. Savage, het gewenscht een onderzoek, dat hij ook in 1927 verrichtte, te herhalen. Nagegaan werd het gehalte aan vitaminen dezer producten, vergeleken met dat van huishoudelijk gekookte, het al of niet voorkomen van vergiftigingen door in de inhoud van het blik opgelost tin, en ten slotte het optreden van voedselvergiftiging ten gevolge van het gebruik van conserven in blik.
De schrijver licht zijn bevindingen toe met verschillende tabellen. Ten aanzien van het vitaminengehalte is zijn conclusie, dat dit zeker niet achterstaat bij dat van in de huishouding bereide waar. Dit spreekt vooral ten aanzien van het voor zuurstof zoo gevoelige vitamine C. De verhitting in het hermetisch gesloten blik is van minder invloed, dan het koken in een steeds lucht bevattende pan. Als voorbeeld uit de praktijk, waaruit blijkt, dat conserven voldoende vitaminen bevatten, deelt hij mede, dat de 15 leden eener Fransche expeditie op Groenland, 13 maanden nagenoeg uitsluitend van in blik geconserveerd voedsel leefden, zonder dat eenige afwijking ten gevolge van het voedsel werd geconstateerd.
Ten aanzien van de tinvergiftiging deelt Savage mede, dat hij daarvan in de statistiek slechts één geval tegenkwam, terwijl het z.i. niet zeker is, dat dit werkelijk tinvergiftiging was. Het betrof een zeer oud blik, dat overal roest vertoonde.
Voedselvergiftiging werd ook eenige malen na het gebruik van conserven geconstateerd. De zoo gevaarlijke bacteriëele intoxicaties trof men hierbij vrijwel niet aan, hetgeen ook niet te verwachten is bij gesteriliseerde blikken. Eventueel aanwezige toxinen worden bij de verhitting niet steeds onwerkzaam. Gedurende de 35 jaar, waarin hij van deze voedselvergiftigingen studie maakt, zag de schrijver ze steeds afnemen, hetgeen klaarblijkelijk in verband staat met de steeds betere outillage der fabrieken. Zij staan meestentijds in verband met vischconserven. (Dit hangt hier wellicht mee samen, dat vele vischconserven zoogenaamde „halfconserven" zijn, d.w.z. dat zij niet zoo hoog zijn verhit, dat practisch steriliteit optreedt. Voorbeelden hiervan zijn alle vischconserven in mayonnaise en in gelei, verder appetit sild e.d. Zalm en pilchards, behooren o.a. tot de volledige conserven. De schrijver komt tot de slotsom, dat conserven heden ten dage minder gevaar bieden voor voedsel-vergiftiging dan ander voedsel. Zij zijn te waardeeren als een volwaardig, veilig voedsel. (Keesings Medisch Archief)

F. **VEREENIGDE STATEN. — Radiorede van president Roosevelt. —**
President Roosevelt heeft op 26 Mei een van zijn gebruikelijke „praatjes aan den haard" gehouden, dat per radio werd verspreid.
Hij verklaarde o.a., dat de toestand het noodig maakt op uitgebreide schaal te bewapenen. „Er is echter", aldus Roosevelt, „geen reden voor paniek".
De president deed een dringend beroep op het Amerikaansche volk, te storten in het fonds van het Roode Kruis tot hulp aan de bevolking in de oorlogsgebieden, waartoe tot dusver tien millioen dollar is bijeengebracht.
Hij besloot dit gedeelte van zijn toespraak met een oproep tot een gemeenschappelijk gebed, opdat de vrede spoedig moge terugkeeren. (Alg. Handelsblad)
(Vor. ber. Pres. Roosevelt 4218 B.)

G. **PRINS WILHELM VAN PRUISEN OVERLEDEN. —**
De oudste zoon van den voormaligen Duitschen kroonprins, prins Wilhelm van Pruisen, is op 13 Mei 1940 aan het front zwaar gekwetst en is op 26 Mei in een veldambulance overleden.
Wijlen Prins Wilhelm werd op 4 Juli 1906 te Potsdam geboren. (N. Rott. Crt.)

H. **BELGIE. — Koning Leopold capituleert. —**
Hoofdkwartier van den Führer, 28 Mei. (D.N.B.). — Onder den indruk van de vernietigende uitwerking der Duitsche wapenen heeft de koning der Belgen het besluit genomen, den verderen zinloozen tegenstand te staken en om wapenstilstand te verzoeken. Hij heeft aan den Duitschen eisch tot onvoorwaardelijke capitulatie voldaan. Het Belgische leger heeft uit dien hoofde op den dag van heden de wapens neergelegd en heeft opgehouden te bestaan.

Mededeeling van minister-president Reynaud. —
Parijs, 28 Mei. (D.N.B.). — In zijn hedenmorgen gehouden radiorede heeft de Fransche minister-president, Reynaud, o.a. het volgende gezegd:
„Ik moet het Fransche volk heden, in een zeer moeilijk uur, mededeeling doen van hetgeen in den afgeloopen nacht is geschied. In het Noorden strijden

wij sinds dagen met alle kracht tegen het Duitsche leger. Sedert 14 Mei hadden de Duitschers het leger der geallieerden in twee groepen gesplitst, één in het Noorden en één in het Zuiden. In het Noorden streed het derde geallieerde leger, dat was samengesteld uit Franschen, het Britsche expeditiekorps en Belgen, onder het opperbevel van Blanchard.
Het Belgische leger heeft vannacht, op bevel van zijn koning, gecapituleerd.
Achttien dagen geleden richtte de koning zich tot ons. Thans heeft koning Leopold III de wapens neergelegd. Hij heeft dit besluit genomen tegen den eenstemmigen wil van het ministerie.
(Alg. Handelsblad - De Telegraaf)
(Vor. ber. Min.-pres. Reynaud 4233 F.)

A. **NEDERLAND. — Ambtsaanvaarding van Rijkscommissaris Rijksminister Dr. Seyss-Inquart. - Proclamatie. —**
Op 29 Mei om 12 uur aanvaardde de Rijkscommissaris voor de bezette Nederlandsche gebieden, Rijksminister Seyss-Inquart („Der Reichskommissar für die besetzten Niederländischen Gebiete Reichsminister Seyss-Inquart") in de Ridderzaal te 's-Gravenhage het civiel gezag over Nederland.
Bij deze gelegenheid vaardigde de rijkscommissaris de volgende proclamatie uit:

PROCLAMATIE

Met ingang van heden heb ik het hoogste regeeringsgezag in burgerlijke aangelegenheden in Nederland op mij genomen.
De grootmoedigheid van den Führer en de kracht van de Duitsche weermacht hebben het mogelijk gemaakt, dat reeds weinige dagen na de door het vroegere bewind van Nederland opgeroepen catastrofe weder een ordening van het openbare leven tot stand wordt gebracht, welke in den bestaanden gang van zaken slechts in zooverre zal ingrijpen, als de bijzondere zich voordoende omstandigheden dit noodzakelijk maken.
Als Rijkscommissaris zal ik het hoogste regeeringsgezag in burgerlijke aangelegenheden in de onder de bescherming der Duitsche troepen staande Nederlandsche gebieden uitoefenen, om de openbare orde en het openbare leven te beveiligen. Ik zal alle maatregelen, ook van wetgevenden aard, treffen welke noodig zijn om deze opdracht te vervullen. Het is mijn wil, hierbij het tot dusver geldende Nederlandsche recht zooveel mogelijk van kracht te laten blijven, in de uitoefening van het bestuur de Nederlandsche autoriteiten te betrekken en de onafhankelijkheid van de rechtspraak te waarborgen. Ik verwacht daartegenover, dat alle in actieven dienst zijnde Nederlandsche rechters, overheidsambtenaren en functionarissen mijn deze doeleinden dienende verordeningen nauwgezet zullen nakomen en dat het Nederlandsche volk met begrip en beheersching deze leiding zal volgen.
De Nederlandsche soldaten hebben in den strijd goed gevochten. De Nederlandsche burgerbevolking heeft zich tegenover de strijdende troepen behoorlijk gedragen. Er staat niets in den weg, dat ons zou kunnen verhinderen, elkander met achting tegemoet te treden.
Het Duitsche volk vecht onder zijn Führer den beslissenden strijd om het zijn of niet-zijn uit, welken de haat en nijd zijner vijanden het opgedrongen hebben. Deze strijd gebiedt het Duitsche volk om al zijn krachten in te zetten en geeft het het recht, alle binnen zijn bereik liggende middelen aan te grijpen. Dit gebod en dit recht van den nood zullen ook op den levensstandaard van het Nederlandsche volk en op zijn economie inwerken. Ik zal er echter met zorg naar streven, dat het met het Duitsche volk naar den bloede verwante Nederlandsche volk niet tot ongunstiger levensomstandigheden vervalt, dan de gegeven lotsverbondenheid en de vernietigingswil onzer vijanden in dezen tijd noodzakelijk maken.
Ik heb als Rijkscommissaris de rijksbelangen in de onder de bescherming van de Duitsche troepen staande Nederlandsche gebieden te behartigen en ik zal ze behartigen. Het Nederlandsche volk zal in de vervulling van de taak, die uit het gemeenschappelijk lot voortvloeit, zich zijn land en zijn vrijheid voor de toekomst vermogen te verzekeren.
SEYSS-INQUART
(Vor. ber. dr. Seyss-Inquart 4234 C.)

B. **NEDERLAND. — Reichsmarknoten moeten worden ingeleverd. —**
De Opperbevelhebber van Land- en Zeemacht heeft op voordracht van den secretaris-generaal, waarnemend hoofd van het Departement van Financiën besloten, dat ieder, die op eenigerlei wijze te beschikken heeft over „Reichsmarknoten" of deze onder zijn berusting heeft, verplicht is deze onverwijld in te leveren. (Telegraaf)
(V. b. Verhoud. Rijksmarken en guldens 4228 A.)

C. **NEDERLAND. — Rijksbureau voor tabak ingesteld. —**
Het Departement van Handel, Nijverheid en Scheepvaart maakt bekend, dat binnenkort een Rijksbureau voor tabak en tabaksproducten wordt ingesteld. Voor de verwerking van tabaksproducten is een vergunning noodig. (Alg. Handelsblad)

D. **NEDERLAND. — Financiering herstel oorlogsschade. —**
De Opperbevelhebber van Land- en Zeemacht heeft op 28 Mei besloten een commissie in te stellen, die tot taak zal hebben ten spoedigste voorstellen te doen:
a. nopens de beginselen, volgens welke van Overheidswege tegemoetkoming zal worden verleend in verband met geleden materieele oorlogsschade;
b. nopens de wijze, waarop de financiering hiervan zal dienen te geschieden.
Benoemd zijn tot lid en voorzitter van deze commissie: ir. W. H. van Leeuwen, te Delft; tot leden: prof. H. A. Kaag, te Tilburg; mr. K. P. van der Mandele, te Rotterdam; tot secretaris: prof. mr. P. Lieftinck, te 's-Gravenhage. (Telegraaf)

E. **NEDERLAND. — Koop en verkoop op den bon. —**
De volgende artikelen zullen binnenkort op een bon verkrijgbaar zijn: schoenen, brood en textielproducten (kleeren, kousen, onderkleeding enz.), koffie en thee. De termijn van de suikerdistributie wordt vergroot. (Alg. Handelsblad)
(Vor. ber. Suikerdistributie 3987)

F. **NEDERLAND. — Verklaring van den opperbevelhebber over de N.S.B. - Geen enkel bewijs van verraad. —**
Het hoofdkwartier van de N.S.B. deelt aan het A.N.P. mede:
Bij een onderhoud, dat mr. A. J. van Vessem, leider van de nationaal-socialistische fractie van de Eerste Kamer der Staten-Generaal, op 21 Mei '40 te 's-Gravenhage in het hoofdkwartier van den generalen staf heeft gehad met den opperbevelhebber van Land- en Zeemacht, generaal H. G. Winkelman, over de geruchten, die in omloop worden gebracht over verraad, dat door de N.S.B. zou zijn gepleegd, en waardoor de capitulatie van het Nederlandsche leger zou zijn veroorzaakt, welk onderhoud plaats had in tegenwoordigheid van den chef van den generalen staf, generaal-majoor H. F. M. baron van Voorst tot Voorst, heeft de opperbevelhebber uitdrukkelijk verklaard, dat hij geen enkel bewijs had, dat eenig verraad van de zijde der N.S.B. zou zijn gepleegd, en heeft de opperbevelhebber gewezen op de in zijn radio-rede van 14 Mei genoemde oorzaken der capitulatie: het ontbreken van materieel, dat tegenover de geweldige technische middelen van den tegenstander kon worden gesteld. (N. Rott. Crt.)

A. GENERAAL CHRISTIANSEN, MILITAIR BEVELHEBBER VOOR HET BEZETTE NEDERLANDSCHE GEBIED. —

Generaal Christiansen, die ingaande 29 Mei is opgetreden als Militair Bevelhebber voor het bezette Nederlandsche gebied, stamt uit een oud Noord-Friesch geslacht, een geslacht van zeevaarders. Herhaaldelijk zijn leden van dit geslacht naar Holland gekomen, waar zij bekendheid verwierven als gezagvoerders en harpoeniers. Zelfs bracht een van hen het tot een vooraanstaande positie in Amsterdam, waar hij ook deel uitmaakte van de vroedschap.

Generaal Friedrich Christian Christiansen

Ook de huidige bevelhebber, generaal Christiansen, is in Nederland lang geen onbekende, bij welke opmerking niet onvermeld mag blijven dat hij voor Nederland steeds zeer veel sympathie heeft gevoeld. Oorspronkelijk volgde generaal Christiansen de roeping van zijn geslacht; hij wijdde zich aan de zeevaart. Spoedig echter toonde hij belangstelling voor de luchtvaart, welke toen nog in den aanvang harer ontwikkeling was. In 1914, voor het uitbreken van den oorlog, behaalde hij zijn vliegbrevet. In den oorlog oogstte hij groote lauweren als marine-vlieger. De vredesvoorwaarden maakten toen een einde aan zijn vooruitzichten, doch hij liet zich niet ontmoedigen en wijdde zich opnieuw aan de zeevaart en wel in meer wetenschappelijken zin. In de jaren 1928 tot 1930 was hij gezagvoerder van verschillende groote zeeschepen; hij maakte diverse vaarten naar de Vereenigde Staten, Mexico en Zuid-Amerika en bracht in dien tijd ook meermalen een bezoek aan Nederland.

Toen de luchtvaart zich in Duitschland weer met rassche schreden ging ontwikkelen, richtte generaal Christiansen zich opnieuw in die richting. Thans legde hij zich meer op de constructie van nieuwe vliegtuigen toe. Het is nog niet zoo lang geleden dat generaal Christiansen commandant was van de DO-X, de reusachtige vliegboot, welke eenige jaren geleden haar beroemde reis om een groot gedeelte van den aardbol maakte. Commandant Christiansen was toen in die functie eenige dagen te Amsterdam waar — bij Schellingwoude — de roemruchte DO-X gemeerd lag.

Generaal Christiansen, die, zooals hiervoor vermeld, reeds lang nauwe relaties met Nederland onderhield, is thans zestig jaar oud. (De Tijd)

(Vor. ber. Milit. bevelh. 4234 D.)

B. DRIE WEKEN DUITSCH OFFENSIEF. —

Berlijn, 31 Mei (D.N.B.). — Aan het einde van de derde week van het groote offensief aan het Westelijk front wordt door het Duitsche Nieuwsbureau van deskundige militaire zijde het volgende resultaat gemeld:

1. Het Belgische leger heeft gecapituleerd en is voor den strijd volledig uitgeschakeld. De Duitsche troepen staan aan de Belgische kust.
2. Het Fransche eerste, zevende en negende leger zijn in den grooten vernietigingsslag in Vlaanderen en in Artois uiteengeslagen en buiten gevecht gesteld. De voortzetting van de Fransche Maginot-linie naar het Noord-Westen is van de kust bij Duinkerken tot Montmédy gedwongen en in Duitsche handen. Een nieuw Duitsch front strekt zich uit van de Fransche Kanaalkust bij Abbéville, de Somme op, langs de Oise en de Aisne tot de Maas ten Zuiden van Sedan. Daarmede is het Duitsche front tot op rond 100 k.m. de Fransche hoofdstad Parijs genaderd. De Duitsche luchtmacht beheerscht niet slechts de lucht boven dit front, doch dringt ook diep in het vijandelijke achterland waar verzamelpunten en opmarschbases onder haar voortdurende contrôle en wapenbereik liggen.
3. Het naar het vasteland gezonden Britsche expeditiecorps is in Vlaanderen vernietigd. Van de Belgische en Fransche Kanaalkust uit beheerschen het Duitsche leger, de marine en de luchtmacht de smalste punten van het Kanaal en den toegang tot de Theems. Van de nieuwe steunpunten aan de Kanaalkust uit is de Duitsche luchtmacht evenals de marine in staat, doeltreffende aanvallen op Engeland te ondernemen.
4. De belangrijkste verbindingswegen en spoorbanen voor den étappedienst door België en Noord-Frankrijk zijn in Duitsche handen. Door het spoedig herstel hiervan is de ravitailleering van den Noordelijken vleugel van het Duitsche leger in Frankrijk verzekerd.
5. In Duitsche handen zijn echter ook de buitengewoon belangrijke Belgische en Noord-Fransche kolenmijnen en industriecentra.

Aan het einde van de derde week van het offensief hebben de Duitsche troepen derhalve het geheele Britsch-Fransche stootleger uitgeschakeld en vernietigd, het front over 300 k.m. van de Duitsche grens naar het Westen verlegd en staan zij diep in Noord-Frankrijk, gereed voor nieuwe taken. De Britsche troepen bieden nog tegenstand op een kuststrook langs het Kanaal tusschen Duinkerken en Nieuwpoort, met een breedte van ongeveer 45 k.m. De diepte van dit frontoverblijfsel van het binnenland tot de kust bedraagt nog slechts 10 k.m. op zijn hoogst. De Britsche leiding tracht blijkbaar, ook met achterlating van wapens en uitrusting, ten minste nog zooveel mogelijk manschappen op de schepen te redden. De Duitsche aanval is echter aan het front Furnes-Bergues en ten Westen van Duinkerken reeds weder aan den gang om ook deze laatste rest der Britsche troepen weg te vegen. (N. Rott. Crt.)

(V. b. Twee weken Duitsch offensief 4236 B.)

C. NEDERLAND. — Gedemobiliseerden zonder werk.

De Opperbevelhebber van Land- en Zeemacht heeft op 30 Mei een rondschrijven aan de burgemeesters doen uitgaan, waarin o.m. verzocht wordt degenen, die of gedemobiliseerd zijn, of op eigen initiatief naar hun haardsteden zijn teruggekeerd en die thans geen loonarbeid verrichten, dan wel niet aannemelijk kunnen maken, dat zij voor 8 Juni a.s. loonarbeid zullen hebben gevonden, onverwijld naar hun laatste militaire standplaats terug te zenden.

Deze maatregel is het logisch gevolg van en de sanctie op de voorwaarden waarop de helft van de gemobiliseerde weermacht met groot verlof naar huis is gezonden. Voor dit groot verlof kwamen immers slechts zij in aanmerking, die konden aantoonen, dat zij terstond werk zouden hebben dan wel verklaarden, dat zij kans zagen na thuiskomst werk te verkrijgen. (De Telegraaf)

(V. b. Ned. weermacht, 50% demobilisatie 4236 A.)

Astronomie

A. De sterren in de naaste omgeving van de zon. — Met het bloote oog kunnen wij de sterren tot ongeveer de 5½de groote-klasse nog goed waarnemen. Het totale aantal dier sterren bedraagt aan de geheele sfeer, dus aan het noordelijk- en het zuidelijk hemelhalfrond te zamen, ongeveer 3000. De helft daarvan kan maar tegelijk boven de horizon zijn, zoodat men ten hoogste een 1500 sterren tegelijk kan zien. De zwakste sterren daarvan, waarvan er de meeste zijn, worden echter door de absorptie van het sterrenlicht in den dampkring al op eenige hoogte boven de kim onzichtbaar, zoodat men wel kan beweren, dat er eigenlijk niet veel meer dan 1000 sterren tegelijk met het bloote oog waarneembaar zijn. Dit beteekent 1 voor het bloote oog zichtbare ster per 20 vierkante graden aan den hemel, d.w.z. in een vak van den hemel waarin men 80 volle manen zou kunnen plaatsen.

Als leek stelt men zich onwillekeurig voor, dat het juist de sterren in de naaste omgeving van de zon zijn, die zich als de helderste sterren aan ons zullen voordoen. Men is spoedig geneigd te denken, dat de helderste sterren, zooals Sirius, Wega, Aldebaran, Beteldjuza, Ridjel, Deneb, e.a. veel minder ver van ons verwijderd zijn dan de zwakke sterretjes van de 5de à 6de grootte-klasse, die juist nog met het bloote oog zichtbaar zijn, en zeer zeker dichterbij dan de zoogenaamde teleskopische sterren.

Deze opvatting is echter te naïef, te oppervlakkig en onjuist. Want er zijn twee omstandigheden, die de helderheid bepalen waarmede de sterren zich aan ons voordoen. Die omstandigheden zijn:

A. het feit dat de sterren niet alle gelijk zijn, doch een zeer verschillend lichtgevend vermogen bezitten.

B. het feit dat zij zich op zeer verschillende afstanden van ons verwijderd bevinden.

De lichtsterkte der sterren zouden wij, evenals dat bij gloeilampen geschiedt, in kaarsen kunnen uitdrukken. Van twee lampen, die een lichtsterkte van evenveel kaarsen bezitten, schijnt de verst verwijderde ons de zwakste toe. Wordt de afstand 2 maal, 3 maal, enz. zoo groot, dan wordt de helderheid 4 maal, 9 maal zoo klein, enz. Een lamp van 400 kaarsen op 500 m. afstand, schijnt ons daardoor even helder toe als een lamp van 100 kaarsen op 250 m. afstand. Voor de sterren geldt hetzelfde. Sterren met zeer groote lichtkracht kunnen ons zeer zwakke sterretjes toeschijnen wanneer zij maar zeer ver van ons verwijderd zijn, terwijl een dwergster, met geringe lichtkracht nog goed zichtbaar zal zijn wanneer zij maar dicht bij ons is. Doch sterren met geringe lichtkracht, die tevens ver verwijderd zijn, zullen zelfs met de grootste instrumenten niet waarneembaar zijn.

Gezien het verband dat er bestaat tusschen de schijnbare helderheid (op de bekende wijze in grootteklassen uitgedrukt), den afstand en de intrinsieke helderheid of lichtkracht, is het gemakkelijk te begrijpen dat de laatste berekend kan worden wanneer de afstand en de grootte-klasse bekend zijn. De sterrenkundigen zijn gewend de aldus berekende lichtkracht der sterren in die der Zon als eenheid uit te drukken.

Lichtjaren. — De afstanden der vaste sterren worden o.a. uitgedrukt in lichtjaren. Een lichtjaar is de afstand waarover het licht zich (met een snelheid van 300,000 km. per sec.) in den tijd van 1 jaar voortplant. Om „technische" redenen zullen wij den bol, met een straal van 16,3 lichtjaren om de zon als middelpunt beschreven, de naaste omgeving der zon noemen. Daarin bevinden zich 32 sterren, waarvan er 8 dubbelsterren zijn en 1 een drievoudige ster is, totaal dus 42 hemellichamen. Daaruit valt te becijferen dat de gemiddelde afstand van 2 sterren in onze omgeving van het Heelal, ongeveer 8 lichtjaren bedraagt. Legt men een appel neer in Berlijn, Vancouver, Tokio, Kaapstad en Sydney, dan zouden deze appels de bevolkings„dichtheid" van het Heelal kunnen illustreeren.

Het meerendeel van de sterren in onze omgeving bezit een zeer geringe lichtkracht. Van slechts 4 stuks is de lichtkracht gelijk aan of grooter dan die der zon; van 7 stuks ligt zij in tusschen 0.1 en 1 maal die der zon; van 6 stuks tusschen 0.01 en 0.1 maal die der zon. Van 25 stuks is de lichtkracht kleiner dan 0.01 maal die der zon. De 4 sterren met de grootste lichtkracht zijn alpha Centauri (Lichtkr. = 1); Sirius (L = 28); Procyon (L = 6) en Altair (L = 11). In deze gevallen gaat betrekkelijk groote lichtkracht samen met kleinen afstand (alpha Centauri: 4,3 lichtjaar; Sirius 8,6 lichtjaar; Procyon 11 lichtjaar; Altair 16 lichtjaar). Wij zien deze sterren dan ook helderder dan de 1e grootte-klasse.

Langs theoretischen weg is gebleken dat er verband bestaat tusschen de lichtkracht der sterren en haar massa („gewicht"). Zij zijn des te zwaarder naarmate haar lichtkracht grooter is. De speling in de sterrenmassa's is echter niet buitengewoon groot. Sterren met groote massa's zijn betrekkelijk zeldzaam; slechts een gering percentage van alle sterren is meer dan 10 maal zoo zwaar als de zon. Men kent voorts geen enkele ster waarvan de massa meer dan 10 maal zoo klein is als de zonnemassa.

Uit het feit dat de sterren in onze nabuurschap bijna alle een geringe lichtkracht bezitten, valt reeds te verwachten dat zij bijna alle een geringe massa hebben. Van slechts 3 stuks is de massa grooter dan die der zon (Sirius: 2 ×; Procyon: 1.6 ×; Altair 1.7 ×); van 9 stuks ligt de massa in, tusschen 0.5 en 1 × de zonnemassa; van 30 stuks is de massa kleiner dan 0.5 maal de massa der zon. Sterren wier massa te klein is, kunnen nimmer genoeg energie ontwikkelen om de voor uitstraling van zichtbaar licht benoodigde temperatuur te bereiken. Eerst bij een massa van ongeveer 0.05 à 0.1 maal de zonnemassa gaat een hemellichaam aanspraak maken op den naam van ster.

Het spectraal type. — Van het grootste deel der naburige sterren heeft men het spectraaltype kunnen bestudeeren. D.w.z., wanneer men haar licht laat gaan door een prisma van kwarts of glas, dan ontstaat een spectrum met bepaalde kenmerken, dat men aanduidt door een der letters O, B, A, F, G, K, M. Van de 38 exemplaren in onze buurt wier spectra bekend is, behooren er 4 tot het type A; 3 tot het type F; 2 tot het type G, 8 tot het type K en 21 tot het type M. De A-sterren zijn wit; de F-sterren geelwit; de G-sterren geel; de K-sterren oranje en de M-sterren rood.

Deze rangschikking van wit over oranje naar rood is tevens een rangschikking naar de temperatuur der oppervlakken. De witte sterren zijn het heetst (10.000°); de roode sterren zijn het koudst (3000°). De meeste sterren in onze buurt zijn dus koude, roodachtige dwergsterren. De hier genoemde verdeeling over de diverse spectraaltypen is niet een speciaal kenmerk voor onze omgeving van het Heelal; zij geldt in ongeveer dezelfde verhouding voor het geheele Melkwegstelsel.

Het theoretisch vastgelegde verband tusschen spectraaltype en massa komt ook in de omgeving der zon uit. De A-sterren zijn het zwaarst (massa gemiddeld 1.1 × die der zon); de M-sterren zijn het lichtst (massa 0.2 × de zonnemassa). Ook het verband tusschen spectraaltype en lichtkracht, zooals dat in het bekende diagram van Russell tot uitdrukking wordt gebracht, geldt in onze nabuurschap. De lichtkracht der A, F en G-sterren is gemiddeld 10 × die der zon; die der K-sterren is 0.2 × die der zon en die der M-sterren is 0.01 maal die der zon.

Witte dwergsterren. — Enkele merkwaardige exemplaren onder onze naburen zijn de witte dwergster-

ren. Zij behooren tot de spectraaltypen A en F en hebben dus een hooge oppervlakte-temperatuur, waarmede een aanzienlijke straling per eenheid van oppervlakte verbonden is. Doch daar zij zich slechts als zwakke sterretjes aan ons voordoen, moeten zij een geringe oppervlakte hebben; dus zijn het bollen met een kleine middellijn. Een bekende witte dwergster is de begeleidster van Sirius, wier straal niet grooter is dan 4 × de straal der aarde.
Wat haar afmetingen betreft, is zij volkomen vergelijkbaar met de planeet Uranus. Toch is de begeleidster van Sirius geen planeet, zooals wij in het zonnestelsel planeten kennen. De planeten der zon zijn geen zelflichtende hemellichamen en de comes van Sirius is het wel. Bovendien is de massa van de comes ongeveer gelijk aan de massa der zon, terwijl de grootste planeet van het zonnestelsel een massa heeft gelijk aan 11.000 der zonne-massa.
In de beschouwende omgeving der zon komen 4 van zulke witte dwergen voor: n.l. de begeleidster van Sirius, de begeleidster van Procyon, een der componenten van de 3-voudige ster O_2 Eridani en de ster van van Maanen. (N. Rott. Crt.)

(Vorig bericht Astronomie 4193 A.)

A. **EEN DAGORDER VAN RIJKSKANSELIER HITLER. — De demobilisatie in Nederland. —**
Aan een voor den opperbevelhebber van de Duitsche troepen in Nederland bestemde dagorder van den Führer, gedateerd 1 Juni, wordt het volgende ontleend.
Het Duitsche aanbod, Nederland in bescherming te nemen tegen het bewezen voornemen der westelijke mogendheden, Nederland tot opmarschbasis tegen het Roergebied te maken, is bij de Nederlandsche regeering in verband met haar geheime verstandhouding met de Westelijke mogendheden op een welbewuste weigering gestuit. Zij leverde daarmede volk en land over aan de verschrikking van een oorlog, bracht echter zichzelf buitenslands in veiligheid. De Duitsche weermacht heeft in den hierdoor noodzakelijk geworden strijd met het Nederlandsche leger al het mogelijke gedaan om de bevolking en het land te sparen. Dit standpunt van Duitsche zijde kwam in hooge mate tegemoet aan de houding zoowel van den Nederlandschen militair alsook van de Nederlandsche burgerbevolking.
Het was in overeenstemming met den cultureelen en moreelen stand van het met het Duitsche stamverwante Nederlandsche volk. De verantwoordelijke enkelingen, die Duitsche valschermjagers in gevangenissen geworpen, als misdadigers behandeld en daarna aan de Engelschen uitgeleverd hebben, zullen ter verantwoording worden geroepen.
De Nederlandsche soldaat heeft echter overal met open vizier en eerlijk gestreden en onze gewonden en gevangenen dienovereenkomstig goed behandeld. De burgerbevolking heeft niet aan den strijd deelgenomen en zich tegenover onze gewonden eveneens naar de wetten der menschelijkheid gedragen. Ik heb derhalve ook voor Nederland besloten, toestemming tot vrijlating der gevangen Nederlandsche soldaten te verleenen.
De verordening geeft verder voor deze vrijlating nadere richtlijnen aan. (N. Rott. Crt.)

(Vorig bericht Demobilisatie 4240 C.)

B. **NEDERLAND. — Het gefluister over verraad moet ophouden. - Duitsche weermacht in haar eer aangetast. —**
's-Gravenhage, 1 Juni. — Nadat het Nederlandsche leger de wapens had neergelegd, is van Duitsche zijde verschillende malen in het openbaar hulde gebracht aan het dapper optreden der Nederlandsche troepen. Wederkeerig is van Nederlandsche zijde respect getoond jegens de Duitsche weermacht voor haar prestaties in Nederland. De voortgezette fluistercampagne, dat in Nederland verraad zou zijn gepleegd, heeft hieraan echter weer afbreuk gedaan. Immers door de valsche voorstelling van verraadpleging wordt de indruk gewekt, alsof de successen der Duitsche weermacht hierdoor beïnvloed zouden zijn. Zooals reeds gebleken is uit de mededeeling van den opperbevelhebber, is van verraad niets gebleken en bewijs hiervoor heeft men tot heden toe niet kunnen bijbrengen. Ondanks het feit, dat dit openlijk is geconstateerd, blijft onder een zeker deel van het publiek een tendentieuze campagne aanhouden, waarbij op matelooze wijze wordt overdreven.
Men mag verwachten, dat de Duitsche militaire autoriteiten, het op prijs stellende, dat de eer der Duitsche wapenen onbezoedeld blijft, er mede zullen instemmen, dat de Nederlandsche instanties, die daartoe zijn aangewezen, de aanwijzingen van verraad, welke te harer kennis zijn gebracht, grondig en onbelemmerd zullen kunnen onderzoeken. Naar ons is medegedeeld, heeft dit onderzoek reeds plaats, zoodat te zijner tijd eventueele bewezen gevallen vanzelf aan het licht zullen komen. De Nederlandsche bevolking zal dan omtrent den aanvang van het verraad in eigen kring haar conclusies kunnen trekken.
Tot zoolang doet zij goed aan losse geruchten slechts die waarde te hechten, die losse geruchten verdienen. Het moet uit zijn met deze onbewezen geruchten en ieder, die meedoet aan het verbreiden er van, pleegt een gevaarlijk spel. (Alg. Handelsblad)

C. **NEDERLAND. — Huur- en pachttermijnen. —**
's-Gravenhage, 28 Mei. — De departementen van Handel, Nijverheid en Scheepvaart en van Landbouw en Visscherij brengen onder de algemeene aandacht, dat verschuldigde huur- en pachttermijnen van woningen, boerderijen en landerijen, behoudens ingeval van volstrekt en aantoonbaar onvermogen of van geheel vergaan van het gehuurde of gepachte, stipt op tijd behooren te worden voldaan.
Onverlet blijft het recht van huurders en pachters om op grond van gedeeltelijk vergaan of van aanzienlijk mindere landbouwbedrijfsopbrengsten (remissierecht) vermindering van huur of pacht aan den bevoegden rechter te verzoeken.

(Het Vaderland)

D. **ZWEDEN. — Neutraliteit. —**
Stockholm, 30 Mei. (D.N.B.) — Minister-president Hansson heeft in een rede verklaard, dat de militaire voorzorgsmaatregelen, welke Zweden heeft moeten nemen, slechts ten doel hebben den vrede te bewaren. Zweden is aan geen bedreiging blootgesteld; zijn neutraliteit is door de beide oorlogvoerende partijen gegarandeerd. Hansson zeide er van overtuigd te zijn, dat men jegens Zweden van goeden wil is. Niettemin moeten de voorzorgen gehandhaafd blijven, omdat Zweden in staat moet zijn de onaantastbaarheid van zijn gebied te verzekeren. (Telegraaf)

(Vorig bericht Neutraliteit 4202 A.)

E. **ITALIE. — Oorlogsdoeleinden zijn: Corsica, Gibraltar, Tunis en Suez. —**
Rome, 2 Juni. (D.N.B.) — Ansaldo, de bekende journalist en overzichtschrijver van de „Telegrafo", welke in nauw contact staat met het Italiaansche departement van Buitenlandsche Zaken, heeft in een radiotoespraak tot het Italiaansche leger, Corsica, Tunis, Gibraltar en Suez als oorlogsdoeleinden genoemd.
Iedereen weet, aldus verklaarde Ansaldo, hoe de Italianen sedert meer dan vijftig jaar in Tunis worden behandeld. Gibraltar is een vesting in handen der Engelschen. Suez vormt een nauwen pas en voor het passeeren daarvan moet een hoog bedrag worden betaald. Corsica, Tunis, Gibraltar en Suez zijn contrôle-steunpunten, welke tegen de Italiaansche onafhankelijkheid zijn gericht.
Deze steunpunten, deze misbruiken en inbreuken moeten verdwijnen, m.a.w. Italië moet zijn recht en vrijheid in de Middellandsche Zee verkrijgen. Dat

moet Italië met eigen middelen en eigen overwinningen bereiken. Het zou dwaas zijn erop te willen wachten, dat deze aanspraken door den hemel worden vervuld en ons in den schoot worden geworpen. (Alg. Handelsblad) **(V. b. Corsica en Tunis 4024 A.)**

A. **VERSNELDE CAMERALENZEN. —**
Men heeft ontdekt, dat het mogelijk is fotografische objectieven lichtsterker te maken door de lenzen, waaruit een objectief bestaat, moet zoo behandeld met een zeer dun laagje van bepaalde metaalfluoriden. Hierdoor wordt bereikt, dat het reflecteerend vermogen van de lensoppervlakken zeer sterk wordt verminderd, waardoor dus meer licht door de lens gaat en schadelijke reflecties, die dikwijls aanleiding geven tot zonderlinge en onplezierige resultaten op de foto, worden voorkomen. De zouten moeten worden aangebracht in het luchtledig en iedere lens waaruit een objectief bestaat moet zoo behandeld worden. Daardoor is de methode eerder van toepassing op nieuw te construeeren objectieven dan op reeds in gebruik zijnde. (Haagsche Post)
(Vorig bericht Photographie 4099)

B. **HET KOOLMONOXYDE-GEHALTE VAN DE ALVEOLAIRLUCHT BIJ ROOKERS. —**
Met het onderzoek van het koolmonoxyde-gehalte van den tabaksrook hebben velen zich bezig gehouden.
Onlangs hebben **Ehrismann** en **Abel** aangetoond, dat het resultaat van dit onderzoek afhankelijk is van de wijze, waarop het rooken plaats heeft. Zij stelden vast, dat bij een goed geventileerde ruimte het koolmonoxyde-gehalte van de lucht, ten gevolge van het rooken, nauwelijks de grens overschrijdt, die schadelijke gevolgen zou kunnen hebben. Zij namen voorts aan, dat de hoeveelheid koolmonoxyde van den tabaksrook voor de rookers zelf slechts in geringe mate schadelijk zou zijn, omdat het geïnhaleerde gif direct weer uitgeblazen wordt.
De ervaring leert echter, dat het rooken niet direct gevaarlijk is, doch het organisme kan hiervan nadeelige gevolgen ondervinden. De rook wordt weliswaar uitgeblazen, maar het is de vraag of de totale hoeveelheid koolmonoxyde het lichaam weer verlaat of dat een deel door het lichaam wordt opgenomen.
Saruta heeft getracht dit vraagstuk op te lossen door het verschil te bepalen van de hoeveelheid koolmonoxyde, welke bij kunstmatig rooken van een sigaret ontstaat, en de hoeveelheid, welke bij rooken volgens de gewone manier, wordt uitgeblazen; dit verschil zou de hoeveelheid koolmonoxyde aangeven, die door het lichaam wordt vastgehouden.
Deze methode kan echter aanleiding geven tot onjuiste uitkomsten, daar, zooals reeds is gezegd, de wijze, waarop het rooken plaats heeft, van invloed is en de gewone wijze van rooken niet precies door een of andere machine kan worden nagebootst.
Schrijver heeft, in plaats van deze indirecte methode, door het vaststellen van het koolmonoxyde-gehalte van het bloed en dat van de alveolairlucht, op directe wijze het koolmonoxyde-gehalte in het lichaam gedurende en na het rooken kunnen bepalen.
Een dergelijke methode was tot nog toe niet mogelijk, daar kleine hoeveelheden koolmonoxyde niet precies konden worden bepaald. Hij gebruikte den door **Noyons** geconstrueeerden diaferometer, waarmede kleinere hoeveelheden koolzuur kunnen worden aangetoond. Het te onderzoeken gasmengsel, dat koolmonoxyde bevat, wordt dan, alvorens den diaferometer te passeeren in een verbrandingsinrichting tot koolzuur verbrand. Van te voren wordt de aanwezige koolzuur door natronkalk gebonden. Het apparaat is zeer gevoelig. Reeds 0.03% CO_2 veroorzaakt een uitslag van 150 mm. door den galvanometer.
Alle proeven werden met één proefpersoon (schrijver zelf) gedaan. Hij rookte gemiddeld 20 sigaretten per dag en af en toe een sigaar en inhaleerde den rook een weinig. Daarna blies hij den rook weer uit en ademde dan wat meer uit tot ongeveer een normale uitademing had plaats gehad. De lucht, die nu bij zeer diepe exspiratie werd uitgeademd, werd bij de proefnemingen als „alveolairlucht" gebruikt.
Er volgt dan een beschrijving van de wijze waarop het onderzoek plaats had en de schrijver kon de volgende feiten vaststellen:

1o. Bij niet-rooken werden altijd sporen koolmonoxyde gevonden.
2o. Bij rooken kan men 's morgens nog vóór het rooken heeft eerst snel, daarna steeds langzamer in de alveolairlucht vinden.
3o. Bij het rooken van sigaretten stijgt het koolmonoxyde-gehalte langzaam; bij rookers van sigaren heeft dit sneller plaats; de top wordt gauw bereikt en daalt alweer tijdens het rooken.
4o. Over het algemeen is bij een zelfden tijdsduur van rooken, het koolmonoxyde-gehalte van de alveolairlucht bij sigaren hooger dan bij sigaretten.
5o. De uitscheiding van het koolmonoxyde na het rooken heeft eerst snel, daarna steeds langzamer plaats; 1½ uur na het rooken van een sigaar is het koolmonoxyde-gehalte nog hooger dan vóórdien.
6o. Het is niet met zekerheid uitgemaakt of koolmonoxyde door het slijmvlies van den mond wordt opgenomen.
7o. Gedurende het rooken van een sigaar kan 5% van het haemoglobine tot CO-Hb worden omgezet.

(J. Jongbloed. — Physiolog. Lab. Utrecht, Archives internationales de Pharmacodynamie et de Thérapie, (Keesings Medisch Archief)

C. **ROEMENIE. — Gigurtu vervangt Gafencu als minister van Buitenlandsche Zaken. —**
(D.N.B.) — Gafencu heeft op 1 Juni zijn ontslagaanvrage ingediend, welke door den Koning is aanvaard. De minister van Verkeer, Gigurtu, is met de leiding van het ministerie van Buitenlandsche Zaken belast.
Het aftreden van Gafencu wordt in verband gebracht met zijn gezondheidstoestand, die den laatsten tijd te wenschen overliet. Gigurtu gaat door als een voorvechter eener nationale Roemeensche buitenlandsche politiek. Hij was minister van Economische Zaken in het kabinet-Goga van December 1937 tot Februari 1938 als vertegenwoordiger van de nationale christelijke partij. (De Tijd) **(Vor. ber. Kabinet 4032 C.)**

D. **NEDERLAND. — Rijksbemiddelaars beslissen in Arbeidsgeschillen. —**
De Opperbevelhebber heeft betreffende de inschakeling van Rijksbemiddelaars bij geschillen over arbeidsvoorwaarden besloten:
Artikel 1. Indien een der partijen bij een collectieve arbeidsovereenkomst van oordeel is, dat de overeenkomst gewijzigd dient te worden, en de andere partij haar medewerking daartoe niet wil verleenen, kan eerstbedoelde partij zich dienaangaande tot het College van Rijksbemiddelaars wenden.
Artikel 2. Een werknemer in een onderneming, wiens loon na 9 Mei 1940 in onredelijke mate is verlaagd, of wiens arbeidsvoorwaarden overigens na dien datum belangrijk ongunstiger zijn geworden, kan zich dienaangaande tot het College van Rijksbemiddelaars wenden.
Artikel 3. Het College van Rijksbemiddelaars zal mondeling of schriftelijk zijn medewerking verleenen aan het tot stand komen van eene partijen bevredigende regeling.
Artikel 4. Blijkt het tot stand komen van een regeling, als in het vorige artikel bedoeld, niet mogelijk, dan zal het College van Rijksbemiddelaars zelf een regeling vaststellen, welke voor partijen bindend is.

Artikel 5. Het College van Rijksbemiddelaars kan zich van tusschenkomst onthouden, indien het eene zaak niet van voldoende gewicht acht. Het geeft daarvan kennis aan dengene, die de zaak aanhangig heeft gemaakt.
De regeling trad op 29 Mei in werking.
(Alg. Handelsblad)

A. **NICOLO PAGANINI. —**
Op 27 Mei van het jaar 1840 stierf te Nizza een der merkwaardigste figuren der romantiek, de Italiaansche vioolvirtuoos en componist Nicolo Paganini. Leven en werken van deze wonderlijke, door tallooze verhalen, mystificaties en anecdotes omgeven persoonlijkheid vormen niettegenstaande de vele inmiddels gepubliceerde objectieve gegevens nog steeds een psychologisch raadsel van den eersten rang. Zijn biografie overtreft aan romantiek, sensatie en geheimzinnigheid alles, wat het muziekleven in de eerste helft van de 19e eeuw op dit gebied typeert. Hij werd te Genua op 18 Februari 1784 geboren.
(N. Rott. Crt.)

B. **NEDERLAND. — Alles herstelt zich met grooten spoed. —**
De Duitsche en Nederlandsche autoriteiten gaan met grooten spoed voort in hun arbeid tot het herstellen van den normalen gang van zaken. Wij kunnen thans mededeelen, dat de ministeries van Financiën, Economische Zaken en Landbouw, alsmede de Nederlandsche Bank, hun gewone werkzaamheden hebben hervat. Voorts zijn ongedaan gemaakt talrijke maatregelen, welke het economische leven betreffen, in zooverre zij op de oorlogvoering waren ingesteld. Zeer hard wordt gewerkt aan het herstel van het spoorwegverkeer met die deelen van het land, welke door de instorting der bruggen van de hoofdsteden waren afgesneden. Ook de Posterijen werken hard samen met de Duitsche technische diensten tot een herstel van alle werkzaamheden, welke onder haar ressorteeren. (Avondpost)

C. **VEREENIGDE STATEN. — President Roosevelt vraagt nieuw crediet voor de defensie. —**
Washington, 30 Mei. (D.N.B.) — Na afloop van de eerste zitting der nieuwe commissie voor de landsverdediging, die 30 Mei in het Witte Huis met de bevoegde ministers bijeen is geweest, heeft president Roosevelt aangekondigd, dat hij op 31 Mei van het Congres opnieuw een milliard dollar voor bewapeningsdoeleinden zal vragen, en wel voor afweergeschut, pantserwagens, vliegtuiggeschut, vliegtuigen en munitievoorraden. De extra-aanschaffing van dit materiaal is, aldus Roosevelt, door de gebeurtenissen der laatste twee weken noodig geworden.
Een deel van het genoemde bedrag zal worden besteed voor de opleiding van 50.000 vliegers door de burgerlijke luchtvaartautoriteiten en voor de opleiding van werktuigkundigen en ander grondpersoneel door de jeugd-organisaties, o.a. uit den vrijwilligen arbeidsdienst. Men verwacht, dat in totaal een millioen jonge mannen zullen worden opgeleid.
Door dit aanvullende bedrag zou de defensie-begrooting van het op 1 Juli beginnende begrootingsjaar tot rond 4½ milliard dollar stijgen.
Roosevelt besloot zijn mededeeling met de opmerking, dat er geen reden voor paniek is, en dat hij dat ook den beurzen heeft medegedeeld. (Telegraaf)
(Vorig bericht Defensie 4082 A.)

D. **WAT IEDER VAN DE DISTRIBUTIE MOET WETEN. —**
Thee en koffie. — Van 6 Juni tot en met 5 Juli worden op bon 69 van het Algemeen Distributieboekje een half ons thee òf een half pond koffie beschikbaar gesteld.

Suiker. — Van 31 Mei tot en met 27 Juni geeft bon 70 van het Algemeen Distributiebonboekje recht op één kg. suiker. Distributiebonnen moeten nauwkeurig op de perforatie worden afgescheurd.

Schoenen. — Schoenen mogen alleen ge- en verkocht worden op vertoon van een specialen distributiebon, welke, zoo noodig, door het plaatselijk distributiekantoor verstrekt wordt aan degenen, die minder dan *f* 1200.— per jaar verdienen. Leerloos en zgn. zomerschoeisel vallen buiten de distributie-regeling.

Textielproducten. — Textielproducten (kleeding, kousen, enz.) mogen slechts aan particulieren verkocht worden op vertoon van hun distributie-stamkaart en dan nog slechts per één stuk of één paar tegelijk of wel stof voor één japon, enz.

Vaste brandstoffen. — Het distributiekantoor geeft op vertoon van de stamkaart bewijzen af voor wekelijks ½ hl. anthraciet of ½ hl. eierkolen of 1 hl. gascokes of 50 kg. bruinkoolbriketten uitsluitend voor degenen, die geen gas hebben en voor voedselbereiding aangewezen zijn op het gebruik van vaste brandstoffen.

Vloeibare brandstoffen. — Voor aflevering of koopen van vloeibare brandstoffen (benzine, petroleum, enz.) zijn speciale distributiebons noodig.

Waardelooze bonnen. — De bonnen 1 t/m 20 van het broodbonboekje en 1 t/m 13 van het algemeen distributieboekje kunnen vernietigd worden.
(Alg. Handelsblad) **(V. b. Distributie 4239 E.)**

E. **NEDERLAND. — Belastingen. - Onjuiste aangiften. - Generaal pardon indien vóór 15 Juni a.s. verbeterd. —**
Het Departement van Financiën maakt het volgende bekend.
De saamhoorigheid van de bevolking van Nederland legt iederen inwoner den duren plicht op, naar beste krachten bij te dragen tot leniging van den nood waarin het land door de krijgsverrichtingen is komen te verkeeren. Een ieder dient er van doordrongen te zijn, dat hij gehouden is zijn aangifte voor de belastingen naar inkomen en vermogen voor het belastingjaar 1940/1941 op tijd, juist en volledig te doen, en dat hij, indien hij deze aangifte reeds mocht hebben gedaan, deze ten spoedigste dient te verbeteren ingeval zij onjuist mocht zijn.
Aan belastingplichtigen, die over verstreken belastingjaren hun aangiften niet hebben gedaan, zooals het behoorde, wordt de gelegenheid gegeven hun fout te herstellen door begane onjuistheden te verbeteren, zonder dat zij zich daardoor blootstellen aan de sancties welke op het doen van onjuiste aangiften staan. Een juiste of verbeterde aangifte voor de belastingen naar inkomen en vermogen voor het belastingjaar 1940/1941 waaruit blijkt, dat over vroegere jaren onjuiste aangiften zijn gedaan, zal namelijk worden beschouwd als een uit eigen beweging gedane verbetering van die vroegere onjuiste en onvolledige aangiften.
Dit heeft in de eerste plaats tot gevolg, dat tegen de aangevers geen strafvervolging wegens het doen van onjuiste aangiften over vroegere jaren zal worden ingesteld. Voorts is bepaald, dat bij navordering van belasting over vroegere belastingjaren, waarvoor de wettelijke termijn van navordering nog niet is verstreken, geen verhooging zal worden gevorderd, en verder dat ook wegens andere overtredingen van de wetten op de belastingen naar inkomen en vermogen, zooals het overleggen van valsche of onjuiste boeken, bescheiden en opgaven, geen strafvervolging zal worden ingesteld.
Voor hen die hun aangiften over het belastingjaar 1940/1941 reeds hebben gedaan, staat de gelegenheid tot het verbeteren van eventueele onjuiste aangiften open tot 15 Juni 1940.
Ook zij, die door oorlogsomstandigheden, of om andere redenen niet in staat zijn verbeterde aangiften vóór 15 Juni 1940 te doen, zullen op straffeloosheid aanspraak hebben, indien zij den inspecteur der directe belastingen vóór dien datum van de onjuistheid hunner aangifteen kennis geven, met de verklaring dat zij ten spoedigste eene juiste en volledige aangifte zullen doen.

Mochten onjuiste aangiften voor de dividend- en tantième-belasting of voor de doode handbelasting zijn gedaan, dan kunnen ook deze voor 15 Juni 1940 straffeloos worden verbeterd. (N. Rott. Crt.)
(Vor. ber. Belastingen 4233 C.; Gen. pardon 1188 I.)

A. NEDERLAND. — Handel met Duitschland 1919—1939. —

	(in tons)				(in ƒ 1.000)			
	Import van Nederland uit Duitschland	Perc. van onzen totalen invoer	Export van Nederland naar Duitschland	Perc. van onzen totalen uitvoer	Import van Nederland uit Duitschland	Perc. van onzen totalen invoer	Export van Nederland naar Duitschland	Perc. van onzen totalen uitvoer
1919 . .	3.643.909	33.59	1.077.376	39.50	893.935	27.12	578.026	33.38
1920 . .	5.503.146	39.83	1.165.656	27.65	905.396	26.88	420.526	24.21
1921 . .	6.194.380	35.98	1.041.603	18.23	650.182	28.04	254.311	18.57
1922 . .	6.508.180	33.42	1.517.469	21.97	608.437	30.04	167.775	13.74
1923 . .	5.023.480	25.97	1.481.318	17.03	494.868	24.63	186.790	14.33
1924 . .	8.973.868	39.61	2.256.748	22.29	576.743	24.41	469.792	28.29
1925 . .	12.183.664	47.97	2.283.271	18.51	593.972	24.20	468.911	25.94
1926 . .	15.356.810	54.18	2.147.200	13.57	667.700	27.34	380.764	21.77
1927 . .	12.893.810	45.06	2.907.136	20.28	654.153	25.66	465.774	24.52
1928 . .	13.369.455	44.79	3.227.386	20.52	730.271	27.21	467.739	23.54
1929 . .	14.605.611	47.13	3.141.321	19.27	842.055	30.59	455.529	22.90
1930 . .	14.961.779	47.66	3.043.600	18.33	767.684	31.74	365.714	21.28
1931 . .	13.709.393	45.85	2.752.873	16.37	619.567	32.37	255.961	19.51
1932 . .	9.873.450	40.16	2.493.656	19.33	400.289	30.80	178.752	21.38
1933 . .	8.784.018	36.47	2.375.603	19.01	379.343	31.38	157.488	21.79
1934 . .	8.584.988	37.76	2.555.648	19.61	298.318	28.73	176.642	24.93
1935 . .	7.566.001	37.02	2.213.919	17.37	239.324	25.57	129.247	19.21
1936 . .	7.219.932	35.47	2.059.668	15.50	237.139	23.33	116.612	15.70
1937 . .	8.385.316	35.66	2.326.403	14.72	327.367	21.11	176.107	15.41
1938 . .	7.870.910	34.55	2.286.145	16.05	300.895	21.27	153.880	14.90
1939 . .	8.173.064	33.62	1.901.426	14.96	357.793	23.59	136.138	14.09

(Telegraaf)

B. NEDERLAND. — Nederlandsche zeeschepen mogen niet veranderen van nationaliteit. —
Het departement van Handel, Nijverheid en Scheepvaart maakt het volgende bekend:
1. Het is verboden, op eenigerlei wijze te bewerken of er toe mede te werken, dat een Nederlandsch zeeschip:
a. zijn hoedanigheid van Nederlandsch zeeschip verliest;
b. in eigendom, in gebruik of ter beschikking wordt overgedragen, voor zoover betreft overdracht aan niet-Nederlanders of naar het buitenland;
c. een vaart, een reis of een reeks van reizen aanvangt, welke niet geheel binnen het Rijk van Europa valt;
d. een vaart, een reis, of een reeks van reizen vervolgt, welke niet geheel binnen het Rijk van Europa valt, indien deze vaart, reis of reeks van reizen was aangevangen voor het in werking treden van het verbod.
2. De directeur van het rijksbureau Zeescheepvaart te 's-Gravenhage wordt gemachtigd een vergunning tot dispensatie van het onder 1 verbodene te verleenen.
Deze verordening treedt in werking met haar afkondiging. (De Maasbode)

C. ENGELAND. — Rede van Winston Churchill in het Lagerhuis. - Aantal geëvacueerde manschappen der Geallieerden bedraagt 335.000. —
Londen, 4 Juni. (D.N.B.) — In het Britsche Lagerhuis heeft minister-president Churchill een verklaring afgelegd over den oorlogstoestand.
Churchill ving aan met te verklaren, dat de Britsche vloot slechts dertig ongedeerde overlevenden uit Calais heeft teruggebracht.
Voorts beweerde spr. dat het aantal uit Vlaanderen teruggehaalde Fransche en Britsche troepen 335.000 bedraagt.
Wat de Engelsche verliezen aan manschappen betreft, noemde Churchill het aantal van 30.000 man die gevallen, gewond of vermist zouden zijn.
Aan materiaal zijn duizend stukken geschut, transport- en pantserwagens verloren gegaan.
„Hetgeen in Frankrijk en België is gebeurd, is echter", zoo ging Churchill verder, „een geweldige ramp. Het Fransche leger is verzwakt; België is verloren. Alle havens aan het Kanaal zijn in handen van Hitler. Men moet aannemen, dat een verdere slag tegen Engeland of Frankrijk onmiddellijk te verwachten is".
Churchill verklaarde ten slotte, dat Engeland en Frankrijk zich willen verdedigen en zich nooit zullen overgeven. Churchill besloot met te zeggen, dat zelfs wanneer Engeland zou worden veroverd, het Britsche imperium den strijd zou voortzetten.
(Alg. Handelsblad) **(Vor. ber. Churchill 4232 C.)**

D. NEDERLAND. — Mr. M. M. Rost van Tonningen teruggekeerd. —
Naar het A. N. P. meldt, is mr. M. M. Rost van Tonningen, een der 21 Nederlanders die kort voor het uitbreken van den oorlog werden geïnterneerd te Ooltgensplaat, en later via België naar Calais gebracht, waar zij tenslotte door de Duitsche troepen werden bevrijd, op 2 Juni per auto naar zijn woning in Den Haag teruggekeerd. (Telegraaf)
(Vor. ber. 21 Nederl. geïntern. 4226 B.)

E. DE NEDERLANDSCHE BANK. — Jaarverslag 1939-'40. - Netto-winst ƒ 2.550.996 (v. j. ƒ 2.551.833). - Dividend ƒ 55 (v. j. ƒ 30) per aandeel. —
Aan het verslag over het boekjaar 1939-'40 van de Nederlandsche Bank ontleenen wij het volgende:
In de eerste plaats kan worden vastgesteld, dat de verscherping der politieke spanningen in Europa, die eindigde met het uitbreken van den oorlog, op 3 September 1939, tot schokken geen aanleiding gaf. Dat een grootere vraag naar bankbiljetten en zilveren munten intrad, kan echter geen verwondering wekken. Van 14 Augustus 1939 tot 26 Maart 1940 bedroeg de stijging van den biljettenomloop nog geen 9 procent. Zij vertegenwoordigde eene waarde van ƒ 89.328.550 en werd in belangrijke mate overschreden door de daling van de saldi in rekening-courant met ƒ 165.258.209. Ook overigens deden zich geen schokken voor.
Wat de eischen aan het particuliere bankwezen betreft, deze vonden in het algemeen niet hun oorsprong in een toeneming van de binnenlandsche credietvraag. Zij vloeiden in hoofdzaak voort uit het wegtrekken van buitenlandsch kapitaal, dat op korten termijn of in effecten in Nederland werd aangehou-

den. Zij vormde een der factoren, welke leidden tot een vermindering van den goudvoorraad van De Nederlandsche Bank. Bedroeg die voorraad bij de afsluiting van het boekjaar 1938-'39 *f* 1.322.5 millioen, bij het einde van het laatst verstreken boekjaar was hij, afgescheiden van de herwaardeering, verminderd tot *f* 1.013.6 millioen. Het grootste deel van deze vermindering komt intusschen op rekening van het tijdvak, dat aan het uitbreken van den oorlog voorafging. Dat deel beloopt *f* 193.1 millioen tegen *f* 115.8 millioen gedurende de zeven maanden, welke sedert den aanvang van den oorlog tot het einde van het boekjaar waren verstreken.

De herwaardeering leverde een voordeelig verschil op van *f* 221.794.467.69. Volgens de voorschriften van de betreffende wet is hiervan *f* 13.932.609.73 aan de Bank ten goede gekomen. Ten beloope van *f* 7.629.955.16 is die som aangewend voor de delging van het overblijvende deel der vordering op den staat, welke de bank, ingevolge de bepalingen der wet van 27 Mei 1932 op haar balans had gebracht tot voorloopige dekking van het in September 1931 op haar pondenbezit geleden verlies, voor zoover dit niet ten laste van de winst- en verliesrekening over het boekjaar 1931-1932 en uit de reserves der bank werd gedekt. Dat verlies bedroeg in totaal *f* 29.889.408.15, waarvan *f* 6.302.654.57 aan de reserves onttrokken werd.

Het gemiddeld opereerend kapitaal, berekend op grond van de dagelijksche cijfers, bedroeg in 1939-'40 *f* 284.731.275.—.

De netto-winst verschilde slechts weinig van die van het vorige boekjaar. Zij daalde van *f* 2.551.833 tot *f* 2.550.996. (Nieuwsblad v. h. Noorden)

(V. b. Ned. Bank 4191; verslag 1938-'39 3822 A.)

A. HET EINDE VAN DEN STRIJD IN VLAANDEREN. — De val van Duinkerken. —

Het opperbevel der Duitsche weermacht maakte op 4 Juni bekend:

De vesting Duinkerken is na zwaren strijd genomen. Veertigduizend gevangenen en een onoverzienbare buit vielen in onze handen. Daarmede is de geheele Belgische en Fransche Kanaalkust tot aan de Somme-monding geheel door Duitsche troepen bezet.

(Vor. ber. Krijgsverr. 4240 B.)

Oproep van Rijkskanselier Hitler aan het Duitsche volk. —

De Führer heeft den volgenden oproep uitgevaardigd:

„Aan het Duitsche volk. De grootste slag van alle tijden werd door onze soldaten zegevierend ten einde gebracht. In enkele weken tijds zijn meer dan 1.2 millioen tegenstanders in onze gevangenschap geraakt. Nederland en België hebben gecapituleerd. Het Britsche expeditieleger is voor het grootste deel vernietigd, voor het andere deel gevangen genomen of van het vasteland verdreven. Drie Fransche legers hebben opgehouden te bestaan. Het gevaar voor een binnendringen van de vijanden in het Roergebied is daarmede definitief voorbij.

Duitsch volk. Deze roemrijkste daad in de geschiedenis hebben de soldaten met inzet van hun leven en hun gezondheid, met ongekende inspanningen in bloedigen strijd verricht. Ik beveel daarom van heden af in geheel Duitschland voor den duur van acht dagen de vlag uit te steken. Dit is bedoeld als een eerbetoon aan onze soldaten. Ik beveel verder dat gedurende drie dagen de klokken moeten luiden. Hun klanken mogen zich vereenigen met de gebeden, waarmede het Duitsche volk zijn zonen van heden af weer zal vergezellen. Want hedenmorgen zijn de Duitsche divisies en luchteskaders opnieuw aangetreden om den strijd voor de vrijheid en de toekomst van ons volk voort te zetten".

Dagorder van Rijkskanselier Hitler aan de weermacht.

De Führer en opperbevelhebber van de weermacht heeft den volgenden dagorder uitgevaardigd:

„Soldaten van het Westelijk front.

Duinkerken is gevallen. 40.000 Franschen en Engelschen zijn als laatste rest van eens groote legers gevangen genomen. Een onoverzienbare hoeveelheid materiaal is buitgemaakt. Daarmede is de grootste slag der wereldgeschiedenis ten einde.

Soldaten. Mijn vertrouwen in u was grenzenloos. Ge hebt mij niet teleurgesteld. Het stoutste plan der oorlogsgeschiedenis werd door uw voorbeeldige dapperheid, door uw kracht tot het verdragen van de grootste inspanningen, de zwaarste beproevingen en moeite verwezenlijkt.

Soldaten. In enkele weken tijds hebt gij in den zwaren strijd tegen vaak bijzonder dappere tegenstanders twee staten tot capitulatie gedwongen, de beste divisies van Frankrijk vernietigd, het Britsche expeditiecorps verslagen, gevangen genomen of van het continent verjaagd. Alle eenheden van de weermacht te land en in de lucht zijn met elkander een edelen wedijver aangegaan in den strijd voor ons volk en het Groot-Duitsche Rijk. Dappere mannen van onze oorlogsmarine namen aan deze feiten deel.

Soldaten. Velen van u hebben hun trouw met het leven bezegeld. Anderen zijn gewond. De harten van ons volk verwijlen in diepe dankbaarheid bij hen en bij u. De plutocratische bestuurders van Engeland en Frankrijk echter, die gezworen hadden het opbloeien van een nieuwe betere wereld met alle middelen te verhinderen, wenschen de voortzetting van den oorlog. Hun wensch zal in vervulling gaan.

Soldaten. Met den dag van heden begint de strijd aan het Westelijk front opnieuw. Tallooze nieuwe divisies, die voor de eerste maal den vijand zullen zien en verslaan, trekken naar u toe. De strijd om de vrijheid van ons volk, om zijn- of-niet-zijn voor thans en voor de geheele toekomst, wordt daarmede voortgezet tot aan de vernietiging van die vijandelijke machthebbers in Londen en Parijs, die ook thans nog gelooven in den oorlog het beste middel te kunnen zien om hun aan de volkeren vijandig gezinde plannen tot uitvoering te brengen.

Hun historische voorlichting zal onze overwinning zijn. Geheel Duitschland is echter in den geest weer bij u". (De Telegraaf - Nieuwsblad v. h. Noorden)

B. HET DUITSCHE BESTUUR OVER NEDERLAND — Een verordeningenblad voor het bezette Ned. gebied. - De besluiten van den Rijkscommissaris. —

Bij de Rijksuitgeverij te 's-Gravenhage is verschenen No. 1 van het Verordeningenblad voor het bezette Nederlandsche gebied. In deze nieuwe uitgave worden de door den Rijkscommissaris voor het bezette Nederlandsche gebied afgekondigde algemeen rechtsverbindende verordeningen bekend gemaakt. Deze bekendmakingen zullen gelijktijdig in de Duitsche en in de Nederlandsche taal plaats hebben.

Deze uitgave zal niet regelmatig verschijnen.

Het eerste nummer van dit Verordeningenblad bevat:

1. Decreet van den Führer over de uitoefening van de regeeringsbevoegdheden in Nederland van 18 Mei.
2. Oproep van den Rijkscommissaris voor het bezette Nederlandsche gebied aan het Nederlandsche Volk van 25 Mei.
3. Verordening van den Rijkscommissaris voor het bezette Nederlandsche gebied tot uitoefening van de regeeringsbevoegdheden in Nederland van 29 Mei.
4. Decreet van den Rijkscommissaris voor het bezette Nederlandsche gebied betreffende den organisatorischen opbouw van de dienstbureau's van den Rijkscommissaris van 3 Juni.

Het decreet van den Führer en de verordening van den Rijkscommissaris over de uitoefening van de regeeringsbevoegdheden. —

De Rijkscommissaris.

§ 1. „Het bezette Nederlandsche gebied komt onder den „Rijkscommissaris voor het bezette Nederland-

sche gebied" te staan. Zijn verblijfplaats is 's-Gravenhage. De Rijkscommissaris is beschermer van de Rijksbelangen en oefent in het civiele ressort het opperste regeeringsgezag uit. Hij staat rechtstreeks onder mij en ontvangt van mij richtlijnen en instructies".

De militaire bevelhebbers.
§ 2. „De Duitsche weermachtsbevelhebber in Nederland oefent de militaire souvereine rechten uit; zijn vorderingen worden in het civiele ressort door den Rijkscommissaris uitgevoerd. Hij heeft het recht, die maatregelen voor te schrijven, die voor de uitvoering van zijn militaire taak en de militaire beveiliging noodzakelijk zijn. Hetzelfde recht hebben de opperbevelhebbers van de weermachtsdeelen".

Duitsche politie-organen.
§ 3. „Voor de uitvoering van zijn instructies kan de Rijkscommissaris zich van Duitsche politieorganen bedienen. De Duitsche politieorganen staan ter beschikking van den Duitschen weermachtsbevelhebber in Nederland, voor zoover het militaire behoeften vereischen en de taak van den Rijkscommissaris het toelaat".

Het Nederlandsche bestuur.
§ 4. „De Rijkscommissaris kan zich voor de uitvoering van zijn instructies en voor het uitoefenen van de administratie, van het Nederlandsche bestuur bedienen".

Het recht.
§ 5. „(1) Het tot nu toe geldende recht blijft van kracht, voor zoover het met de bezetting te vereenigen is.
„(2) De Rijkscommissaris kan verordeningen uitvaardigen, die kracht van wet hebben. De verordeningen worden in het „Verordeningenblad voor het bezette Nederlandsche gebied" afgekondigd".

Benoeming Rijkscommissaris.
§ 6. „Tot Rijkscommissaris voor het bezette Nederlandsche gebied benoem ik Rijksminister dr. Arthur Seyss-Inquart.

De uitvoering van het decreet.
§ 7. „Voorschriften voor de uitvoering en uitwerking van dit decreet gaan uit van mijn richtlijnen voor het civiele ressort van den Rijksminister en Chef van de Rijkskanselarij, voor het militaire ressort van den Chef van het Oppercommando van de weermacht".

Inwerkingtreding.
§ 8. „Dit decreet treedt in werking zoodra en voor zoover ik de order voor de uitoefening van de uitvoerende macht, welke ik den opperbevelhebber van het leger gegeven heb, intrek".
Het besluit is geteekend door den Führer, door den voorzitter van den ministerieelen raad voor de Rijksverdediging, generaal-veldmaarschalk Göring, den rijksminister en chef van de Rijkskanselarij, dr. Lammers, den chef van het oppercommando van de weermacht, Keitel, den Rijksminister van Buitenlandsche Zaken, von Ribbentrop en den Rijksminister van Binnenlandsche Zaken, Frick.

De verordening van den Rijkscommissaris. —
Aan de verordening van den Rijkscommissaris voor het bezette Nederlandsche gebied tot uitoefening van de regeeringsbevoegdheden in Nederland van 29 Mei, geldende voor den duur der bezetting van het Nederlandsche gebied door de Duitsche troepen, ontleenen wij het volgende:

Grondwettelijke en wettelijke bevoegdheden van Kroon en regeering.
§ 1 „(1) De Rijkscommissaris voor het bezette Nederlandsche gebied heeft, voor zoover noodig, ter uitvoering van zijn taak alle bevoegdheden, welke volgens de grondwet — en de wetten — aan den koning en de regeering toekwamen".

Wetgevende bevoegdheid.
2) „Maken de belangen van het Groot-Duitsche Rijk of de openbare orde of het openbare leven in Nederland het noodzakelijk, dan neemt de Rijkscommissaris de noodige maatregelen, ook die van wetgevenden aard. Deze verordeningen van den Rijkscommissaris bezitten kracht van wet".

Het recht in Nederland.
§ 2. „(1) Het tot nu toe geldende Nederlandsche recht blijft van kracht, voor zoover het vereenigbaar is met de bezetting en niet in strijd is met de bepalingen van het decreet van den Führer betreffende de uitoefening van de regeeringsbevoegdheden in Nederland (Duitsch rijkswetblad, deel I, blz. 778). De voor het bezette Nederlandsche gebied geldende verordeningen van den opprbevelhebber van het leger blijven voorloopig in kracht.
„(2) Alle rechtsvoorschriften moeten vóór de bekendmaking aan den rijkscommissaris worden voorgelegd. De bekendmaking moet worden geschorst, wanneer de rijkscommissaris dit wenscht.
„(3) De rijkscommissaris behoudt zich het recht voor, om aan de hem ondergeschikte Duitsche organen de bevoegdheden volgens alinea 2 over te dragen".

Nederlandsche autoriteiten.
§ 3. „(1) De rijkscommissaris bedient zich voor de uitvoering van zijn voorschriften van de Nederlandsche autoriteiten, voor zoover de aan hem ondergeschikte Duitsche diensten niet direct in werking treden.
„(2) De secretarissen-generaal van de Nederlandsche departementen van algemeen bestuur zijn aan den rijkscommissaris binnen het kader hunner bevoegdheden verantwoording verschuldigd voor het behoorlijk leiden van hun ambtsaangelegenheden. Zij kunnen, onverminderd de voorschriften van § 2, Alinea 2 en 3, uitvoeringsvoorschriften geven voor de geldende Nederlandsche wetten en voor de verordeningen van den Rijkscommissaris".

Duitsch commissarissen-generaal.
§ 4. „(1) De Rijkscommissaris oefent zijn bevoegdheden uit door middel van op zijn bureau werkzame Commissarissen-generaal.

Gevolmachtigden voor de provinciën.
„(2) De Rijkscommissaris benoemt Gevolmachtigden voor de afzonderlijke provinciën. Voor zoover noodig benoemt hij Bijzondere Gevolmachtigden voor afzonderlijke gebieden of voor speciale werkzaamheden.

Openbare rust, orde en veiligheid.
§ 5. „(1) Het bewaren van de openbare rust, orde en veiligheid wordt, voor zoover zich de Rijkscommissaris voor het doen uitvoeren van zijn verordeningen niet van Duitsche S.S.- en politietroepen bedient, opgedragen aan de Nederlandsche politie. De Nederlandsche politie staat onder toezicht van de Duitsche politie en is aan haar aanwijzingen gebonden.
„(2) Het opsporen en bestrijden van alle handelingen, die Rijks- en Duitsch-vijandig zijn, behoort tot de taak van de Duitsche politie.

De rechtspraak.
§ 6. „(1) De rechtspleging is onafhankelijk.
„(2) De uitspraken worden in den naam van het Recht gedaan.

„(3) De Rijkscommissaris bepaalt, welke vonnissen hem vóór hun uitvoering ter bekrachtiging moeten worden voorgelegd.
„(4) De Rijkscommissaris bepaalt bij verordening, welke strafbare feiten aan het oordeel van de Bijzondere Rechtbank moeten worden onderworpen en in welke gevallen personen van Nederlandsche nationaliteit voor den Krijgsraad of voor den Duitschen politierechter moeten verschijnen.
§ 7. „Binnen een termijn, die door den Rijkscommissaris bepaald wordt, moeten de in actieven dienst zijnde rechters, openbare ambtenaren en beambten, alsmede alle leeraren aan openbare en particuliere onderwijsinrichtingen onder eede een verklaring afleggen, dat zij de verordeningen en andere bepalingen van den Rijkscommissaris en van de hem ondergeschikte Duitsche organen stipt zullen nakomen en dat zij zich zullen onthouden van elke handeling, gericht tegen het Duitsche Rijk of de Duitsche weermacht".

Duitsche autoriteiten.
§ 8. „Alle in het bezette Nederlandsche gebied werkzame Duitsche autoriteiten, diensten en organen, met uitzondering van die van de Weermacht, zijn ondergeschikt aan den Rijkscommissaris".

Het Verordeningenblad.
§ 9. „De algemeen rechtsverbindende verordeningen worden bekendgemaakt in het „Verordeningenblad voor het bezette Nederlandsche gebied", dat in de Duitsche en in de Nederlandsche taal verschijnt. De Duitsche tekst is authentiek".
§ 10. „Deze verordening treedt in werking op den dag van haar afkondiging". (29 Mei).

De organisatie van het Duitsche bestuur. — Decreet van den Rijkscommissaris. —
Aan het decreet van den Rijkscommissaris betreffende den organisatorischen opbouw van zijn dienstbureau's ontleenen wij:

Commissarissen-generaal.
§ 1. „(1) De Rijkscommissaris voor het bezette Nederlandsche gebied bedient zich voor uitvoering van zijn taak van de in zijn bureau werkzame Commissarissen-generaal, en wel:
1) voor Bestuur en Justitie;
2) voor de Openbare Veiligheid (Hoogere SS- en politieleider);
3) voor Financiën en Economische Zaken;
4) voor bijzondere gevallen.
„(2) De Vertegenwoordiger van het Departement van Buitenlandsche Zaken en de Gevolmachtigde voor de Nederlandsche Bank staan onmiddellijk onder den Rijkscommissaris.
„(3) De Rijkscommissaris benoemt voor de afzonderlijke provincies gevolmachtigden; voorzoover noodig benoemt hij bijzondere gevolmachtigden voor afzonderlijke gebieden of bijzondere werkzaamheden."

Hoofdbureau.
§ 2. „(1) Alle aangelegenheden, welke de rijkscommissaris zich uitdrukkelijk voorbehoudt voor een onmiddellijke beslissing, worden bewerkt door de hoofdafdeeling op het bureau van den rijkscommissaris.
(2) De hoofdafdeeling bewerkt in het bijzonder alle zaken betreffende het personeel van de gezamenlijke bureau's en organen van den rijkscommissaris, alsmede betreffende het toezicht over deze, alle aangelegenheden betreffende begrooting van deze bureau's, alsmede de aangelegenheden van het kabinet (uitgifte van akten, protocol en dergelijke). Bij de hoofdafdeeling zijn verder aangesloten de centrale kas en het hoofdbureau.

Medewerking Ned. autoriteiten.
§ 3. „(1) De commissarissen-generaal hebben binnen het kader van hun zakelijke bevoegdheid het recht van alle Nederlandsche autoriteiten, bureau's en inrichtingen, zoowel openbare als particuliere, inlichtingen van elken aard te eischen en aan dezen de noodige bevelen te geven.
„(2) Zij hebben in het bijzonder tot taak de beslissingen van den Rijkscommissaris overeenkomstig § 2, alinea 2, van de Verordening over de uitoefening van de Regeeringsbevoegdheden in de Nederlanden van 29 Mei 1940 (Verordeningenblad voor het bezette Nederlandsche gebied No. 3) voor te bereiden."

Bestuur en Justitie.
§ 4. „Tot de taak van den Commissaris-generaal voor Bestuur en Justitie behooren:
1) de aangelegenheden betreffende de wetgeving;
betreffende het Staatsrecht alsmede die betreffende het verordeningenblad voor het bezette Nederlandsche gebied;
2) de aangelegenheden betreffende de ordening van de werkobjecten;
3) de aangelegenheden van binnenlandsch bestuur, in het bijzonder ook de aangelegenheden van het toezicht op de Gemeenten, met uitsluiting echter van de aangelegenheden der gemeentepolitie;
4) alle aangelegenheden der Justitie, met uitsluiting van die der Rijkspolitie;
5) alle aangelegenheden betreffende cultuur (Kunst, monumentenzorg, wetenschap, volksopvoeding, enz.), het onderwijs en de kerken;
6) alle aangelegenheden betreffende de volksgezondheid, alsmede die betreffende cultureele en sociale zorg aan de jeugd."

Politie.
§ 5. „De Hoogere SS- en Politieleider:
1) heeft het bevel over de in het bezette Nederlandsche gebied ingezette eenheden: de Gewapende SS en de Duitsche politieeenheden en -organen;
2) heeft het toezicht over de Nederlandsche rijks- en gemeentepolitie en geeft haar de noodige bevelen.

Financiën en Economische Zaken.
§ 6. „Tot de taak van den Commissaris-generaal voor Financiën en Economische Zaken behooren:
1) alle aangelegenheden van het Departement van Financiën;
2) alle aangelegenheden van het Departement van Economische Zaken;
3) alle aangelegenheden van het Departement van Waterstaat;
4) alle aangelegenheden van de Nederlandsche Posterijen;
5) alle aangelegenheden van het Departement van Sociale Zaken, met uitsluiting van de in § 4, onder no. 6, bedoelde aangelegenheden."

Commissaris-generaal voor bijzondere gevallen.
§ 7. „Tot de taak van den Commissaris-generaal voor bijzondere gevallen behooren:
1) alle vraagstukken betreffende de vorming van de openbare meening en niet-economische vereenigingen;
2) die opdrachten, welke de Rijkscommissaris hem op grond van een bijzondere beslissing geeft."

Gevolmachtigden voor de provinciën.
§ 8. [1]) „Tot de taak van de Gevolmachtigden van den Rijkscommissaris voor de afzonderlijke provincies behoort — met uitzondering van de Openbare Veiligheid — alle aangelegenheden van openbaar bestuur, van economie en van de vorming van de openbare meening in het aan hen toegewezen gebied. Hij kan zich voor de uitoefening van zijn taak volgens de richtlijnen van den Hoogeren SS- en Politieleider van de Duitsche politieorganen bedienen.
[2]) „De Nederlandsche autoriteiten, bureau's en inrichtingen, zoowel openbare als particuliere, benevens al haar organen, zijn op grond van een bijzondere bepaling verplicht den Gevolmachtigden van den Rijkscommissaris over bepaalde aangelegenheden uit eigen beweging bericht te geven en hun bepaalde bestuursmaatregelen vóór de vaststelling ervan mede te deelen. Het vaststellen moet worden uitgesteld wanneer de Gevolmachtigden zulks verlangt."

Bijzondere gevolmachtigden.
§ 9. „De bevoegdheden van de door den Rijkscommissaris voor plaatselijke of zakelijke aangelegenheden benoemde Bijzondere Gevolmachtigden richten zich naar de gegeven opdracht."
§ 10. „(1). De Gevolmachtigden van den Rijkscommissaris voor de provincies hebben hun zetel in dezelfde plaats, als de Commissarissen volgens art. 141 van de Grondwet.
„(2). De zetel van den Bijzonder Gevolmachtigde wordt door den Rijkscommissaris bepaald."

Duitsche bureau's.
§ 11. „De oprichting en de opheffing van burgerlijke Duitsche bureau's, alsmede de vaststelling van hun bevoegdheden wat betreft plaats en onderwerp, geschiedt uitsluitend door den Rijkscommissaris".

Inwerkingtreding.
§ 12. „Dit decreet treedt in werking op den dag van zijn afkondiging. (3 Juni)". (N. Rotterd. Crt.)

(Vorig bericht Benoeming dr. Seyss-Inquart 4234 C; proclamatie 4239 A.)

A. **Hoe zal in de toekomst onze aarde gevoed worden?**

Prof. W. E. Boerman, hoogleeraar in de economische aardrijkskunde aan de Nederlandsche Economische Hoogeschool te Rotterdam, heeft het probleem van de toekomstige voedselvoorziening der aarde onderzocht en het resultaat van zijn studie laten verschijnen in het jongste nummer van het Tijdschrift voor Economische Geographie.

De productie van levensmiddelen zou door een meer rationeele bewerking van den bodem zeker worden vergroot. In verschillende landen van West-Europa is zulks echter niet meer mogelijk en moet men voedsel invoeren. Tot deze landen (aldus prof. Boerman, die zijn opstel natuurlijk vóór 10 Mei j.l. heeft geschreven) behoort ook Nederland. Ons land kan het voedsel voor ruim 4 millioen menschen op eigen bodem winnen — maar wij hebben reeds een bevolking van bijna 9 millioen zielen en daar komen ruim 100.000 Nederlanders per jaar bij! Er kan natuurlijk nog heel wat worden ondernomen en verbeterd, het gebruik van de oppervlakte van Nederland zal zoo voorzichtig mogelijk moeten worden georganiseerd — maar het probleem zal blijven bestaan.

Wij maken ons bezorgd over de uitbreiding van onze steden, maar wij zijn nu eenmaal niet langer meer een exclusieve landbouwstaat. De industrie heeft in Nederland een steeds grootere beteekenis gekregen, en het wordt daarom steeds moeilijker menschen af te schuiven naar het platteland. In boerenstaten als Roemenië, Bulgarije en Zuid-Slavië is het platteland overbevolkt, zoodat de boerenbedrijven vaak niet eens in de eigen behoefte kunnen voorzien. Daarbij komt, dat tarwe en mais, de voornaamste aldaar gewonnen granen, die elkander om het andere jaar op denzelfden akker opvolgen, op de meeste bedrijven slechts 40 tot 50 normale arbeidsdagen per jaar vergen. De grootere bedrijven leveren weliswaar een ter beschikking van den uitvoer gesteld productieoverschot, maar om de in den lande bestaande moeilijkheden te overwinnen, zal men wel tot een zekere industrialisatie van het land moeten overgaan. De industrie zal overtollige krachten van den landbouw moeten overnemen.

Voedselvoorziening der aarde

Een ander voorbeeld: Japan. In 1875 telde dit land ongeveer 32 millioen inwoners, in 1930 het dubbele aantal. In hetzelfde tijdsbestek kon ook de rijstoogst ongeveer worden verdubbeld. „Maar dat kan toch niet zoo doorgaan" zegt prof. Boerman — vooral omdat volgens de statistici de toeneming der bevolking, welke in 1936 70 millioen zielen groot was, eerst bij een totaal van 90 millioen tot stilstand zou kunnen komen. De meeste landen zijn gesloten voor Japansche immigratie en weren Japansche producten. Japan zoekt een uitweg in China, maar in dit land met zijn 450 millioen inwoners, zijn de uitbreidingsmogelijkheden ook maar beperkt. Intusschen zou China door de opbrengst van eigen bodem 600 millioen menschen kunnen voeden.

De bevolking der aarde stijgt vrij snel en heeft thans de 2 milliard reeds overschreden. Zal de productieve kracht der aarde ten slotte sterk genoeg zijn om haar bewoners te voeden?

De beslissende vraag, welke in dit verband dient te worden beantwoord, is deze: Hoe groot is het productieve vermogen van het voor bebouwing in aanmerking komende deel der aarde? De geldswaarde blijkt tot nu toe de belangrijkste maatstaf voor de berekening van de opbrengsten te zijn, maar deze opbrengsten hangen ook alweer af van de economische omstandigheden van het betrokken gebied.

Vele geleerden hebben zich met dit probleem bezig gehouden. Er zijn er, die de toekomst somber inzien en vermindering van productiviteit verwachten. Anderen zijn van meening, dat een goede vergelijking van de mogelijke productie in de diverse streken pas aan de orde komt bij een „algeheel door den mensch ingebruik genomen aardoppervlakte". Prof. dr. van Royen van de universiteit van Worcester (Nebr.) acht het klimaat van meer beslissende beteekenis dan de productiviteit zelf, omdat de mensch wèl invloed op deze productiviteit kan oefenen (en dit ook reeds doet, b.v. door de fabricage van kunstmesten) niet echter op het klimaat.

„Maar waarom, vraagt prof. Boerman in dit verband, zou men in de toekomst zelfs niet door belangrijke transporten en aanvoeren van goeden grond de slechte streken tot verhoogde productiviteit brengen? Wat zou er b.v. tegen zijn, het door den IJsel in het IJselmeer gebrachte slib op te baggeren en daarmede de productiviteit der zandgronden te verhoogen?

Nieuwe gebieden, in het bijzonder in de tropen, kunnen in aanmerking komen voor de voedselvoorziening van de wereld. Van beteekenis zal hierbij natuurlijk zijn de rentabiliteit der aldaar te stichten bedrijven, haar afstand tot de groote markten en tot de „menschennesten". Voorloopig is er in elk geval nog ruimte voor uitbreiding van de voedselproductie door ingebruikneming van nieuw land.

De bevolking der aarde. — Vele geleerden hebben in den loop der tijden onderzocht hoe groot de bevolking der aarde maximaal zou kunnen worden. Hun ramingen loopen uiteen van 5.9 milliard tot 9 milliard zielen. Penck, de Duitsche geograaf, kwam tot een totaal van ongeveer 8 milliard, waarvan ⅝ door de tropen en ⅜ door de gematigde zone zouden kunnen worden gevoed. Europa en Azië, waar thans tezamen 4/5 der menschheid woont, zouden van de „uiteindelijke maximale bevolking" slechts ¼ zelf kunnen voeden. Dr. Alois Fischer, die heeft onderzocht, hoeveel akker- en weideland er in verschillende deelen der wereld noodig moet worden geacht per hoofd der bevolking, in aanmerking genomen de verschillende behoeften en de verschillende productiviteit van klimaat en bodem, schat de potentieele wereldbevolking op 6.2 milliard, waarvan Europa er, wat de voedselvoorziening betreft, dan slechts 9% voor zijn rekening zou kunnen nemen. Thans woont 21% van de wereldbevolking in Europa!

W. Hollstein heeft zijn studie gebaseerd op de gemiddelde behoefte van den mensch, welke op een voedselwaarde van 2500 calorieën per dag kan worden aangenomen. Hij onderzoekt hoe de voedselproductie in de verschillende gebieden kan worden begroot, er rekening mede houdend, dat productief akkerland niet overal in dezelfde mate ter beschikking zou kunnen komen. Hij schat ten slotte de voedingscapaciteit voor de geheele aarde op 13.3 milliard.

Prof. Bierman ziet natuurlijk volkomen in, dat de verkregen uitkomsten met de noodige voorzichtigheid dienen te worden aanvaard, aangezien van allerlei praemissen moest worden uitgegaan. De wereldhuishouding, zoo meent hij verder, zal een verdeeling van het menschdom naar verhouding van de productiviteit van den grond ook in de verre toekomst wel overbodig maken. De „schijnbaar overvulde menschennesten" zullen de bedrijvige centrale werkplaatsen van de wereld blijven en de middelen tot exploitatie van de agrarische gebieden verschaffen.

Het zal onmogelijk zijn het menschdom met zijn vele uiteenloopende belangen te onderwerpen aan een algemeene planhuishouding. Fouten zullen steeds worden gemaakt en het zal een heele stap vooruit zijn, wanneer wij en ons nageslacht voor de allergrootste fouten kunnen worden gevrijwaard. Noodzakelijk is een „pioneer science" om de agrarische pioniers in alle deelen der wereld beter te kunnen voorlichten. De schr. pleit ook te dien aanzien voor hechte internationale samenwerking tot heil van de gansche menschheid. (N. Rott. Crt van 21 Mei 1940)

A. NEDERLAND. — Eed van Trouw voor ambtenaren niet verlangd. - Duitsche toelichting. —
's-Gravenhage, 6 Juni. — Omtrent de verplichtingen van het Nederlandsche ambtenarencorps, voortvloeiend uit de verordening van den Rijkscommissaris, blijkt bij sommige leden van het corps misverstand te heerschen. Van bevoegde Duitsche zijde werd ons daarom heden de volgende toelichting gegeven: Krachtens artikel 9 der verordening, wordt binnen een termijn, die door den Rijkscommissaris wordt bepaald, van de Nederlandsche ambtenaren gevraagd dat zij onder eede een verklaring afleggen, dat zij de verordeningen en bepalingen van den Rijkscommissaris en van de hem ondergeschikte Duitsche organen, stipt zullen nakomen en dat zij zich zullen onthouden van elke handeling, gericht tegen het Duitsche Rijk of de Duitsche weermacht.
Deze verklaring heeft geenszins de beteekenis van een eed van trouw, zooals door enkelen moet zijn gedacht. Zulk een eed wordt in het geheel niet verlangd. De geëischte verklaring wordt noodzakelijk geacht, alleen omdat er een practische arbeidsbasis voor samenwerking tusschen de Duitsche en Nederlandsche autoriteiten moet zijn. Daartoe is noodig een verklaring van het Nederlandsche overheidspersoneel, welke loyale samenwerking waarborgt.
(De Telegraaf) **(Vor. ber. 4248 § 7).**

B. FRANKRIJK. — Rede van minister-president Reynaud. — Beslissende strijd aan den gang. —
De Fransche minister-president Reynaud heeft op 6 Juni een radiorede gehouden, waarin hij, volgens het D.N.B., o.m. heeft gezegd, dat de toestand ernstig is. De zenuwen van de troepen des lands zijn door den strijd in Vlaanderen niet geschokt. De heldenmoed, in Vlaanderen betoond, zal in de geschiedenis geboekstaafd blijven. De strijd, welke thans geleverd wordt, zal over het lot van de wereld beslissen. Duitschland ziet zich thans tegenover een ander Frankrijk dan dat der laatste 20 jaren geplaatst. Ook Engeland is niet meer wat het in de laatste 20 jaar was. Het vaderland is in gevaar. De democratieën hebben de idee des vaderlands verwaarloosd, thans moet met ingespannen energie worden gewerkt. Wij moeten alle oneenigheid vermijden. Frankrijk is rustig en trotsch, evenals zijn bondgenoot. Wij verdedigen de belangen van alle landen in Europa. Meer dan ooit vertrouwen wij op onze wapenen.
(Haagsche Courant) **(V. b. pres. Reynaud 4238 H.)**

C. GEESTELIJK LEVEN. — Herderlijke brief van het Roomsch-Katholieke Episcopaat tot behoud van het geloof in de goddelijke Voorzienigheid. —
Mgr. dr. J. de Jong, r.k. aartsbisschop van Utrecht, heeft een herderlijken brief aan alle r.-katholieken in Nederland gepubliceerd. Naar aanleiding van 1 Petrus 5, 9, „Weest sterk in het geloof", schrijft de aartsbisschop o.m. het volgende:
„. . . Bewaart onwrikbaar het geloof en het vertrouwen in de leiding van onzen Almachtigen en Goeden Vader in den hemel. Het kan iemand misschien moeilijk vallen zich te onderwerpen aan de goddelijke raadsbesluiten, nu zooveel anders gegaan is dan wij gehoopt en verwacht hadden. De ontmoedigende gedachte kan in iemand opkomen: heeft God de wereld aan haar lot overgelaten? Doch een beproeving, hoe zwaar ook, mag ons nooit doen wankelen in het geloof in een der meest zekere en ook voor het menschelijke verstand duidelijke waarheden: het bestaan van een God en zijn leiding der wereld. Wij begrijpen dikwijls Gods raadsbesluiten niet, want zij zijn ondoorgrondelijk en onnaspeurlijk Zijn wegen. Doch dat zij wijs zijn, staat onomstootelijk vast. In plaats dus van ons geloof door de beproevingen te laten verzwakken, moeten wij er integendeel kracht uit putten de wederwaardigheden te verdragen en moedig onder de oogen te zien. Wij weten immers, dat God alles ten goede leidt voor hen, die Hem liefhebben. De gebeurtenissen der laatste maanden brengen ons tot bezinning, tot inkeer in ons zelf, tot dieper besef van het ware levensdoel. Nu vooral zien we duidelijk, hoe ijdel en vergankelijk de aardsche goederen zijn. Duizenden, honderdduizenden misschien in ons land en de naburige landen hebben in enkele weken tijds hun geld, hun goed, alles wat hun dierbaar was, hun leven zelfs verloren. Het moge voor een ieder een aanmaning zijn, dat wij reeds vóór den grooten dag, waarop wij eens van alles afstand zullen moeten doen, ons onthechten van het aardsche. Het moge ons opwekken om eenig duurzaam geluk te zoeken in de liefde van God, die onvergankelijk is. Vooral zij, die bijzonder zwaar getroffen zijn, gevoelen eerst nu den grooten troost in de woorden van den Apostel „dat het lijden dezer wereld niet opwegen kan tegen de heerlijkheid, die ons geopenbaard zal worden. Het chr. geloof en de chr. hoop schenken ons allen geduld en berusting en de kracht den innerlijken vrede des harten te bewaren. Want wij christenen weten het: wat ons ook moge overkomen, wij zijn in Gods handen."
Mgr. De Jong besluit met een opwekking tot gebed. (De Tijd)

D. NEDERLAND. — Bureaux Rijkscommissariaat. - Benoemingen door den Rijkscommissaris. —
De Rijkscommissaris voor het bezette Nederlandsche gebied heeft ingevolge zijn decreet betreffende den organisatorischen opbouw van de bureaux van het Rijkscommissariaat benoemd:
Tot vertegenwoordiger van het ministerie van Buitenlandsche Zaken den gezant Otto Bene;
tot gevolmachtigde voor de Nederlandsche Bank den Ministerialdirektor voor bijzondere aangelegenheden, Staatsrat Dr. H. C. H. Wohlthat;
tot chef van de hoofdafdeeling op het bureau van den Rijkscommissaris den Ministerialrat dr. Hans Piesbergen. (Verordeningenblad)
(Vor. ber. Verordeningen 4246 B.)

E. ROTTERDAM BESTAAT 600 JAAR. —
Zes eeuwen geleden verleende Graaf Willem IV aan Rotterdam stadsrechten. In die zes eeuwen hebben lief en leed elkaar afgewisseld. Goede en slechte jaren zijn in den loop der eeuwen over de Maasstad gegaan, maar staag ontwikkelde zij zich, staag nam zij toe in macht en rijkdom. Handel en industrie brachten bloei en welvaart, haar schepen bevoeren de wereldzeeën en het oude Rotterdam werd tot een der grootste en belangrijkste havenplaatsen der wereld. Symbool en spiegel van het nijvere, de zeeën bevarende Nederland, symbool ook van de volkskracht, den drang naar daden, de behoefte aan opbouw en vernieuwing.
Deze stad zou op 7 Juni haar zesde eeuwfeest vieren, doch de omstandigheden hebben het anders gewild. De stad is in vitale deelen zwaar getroffen, er heerscht in vele gezinnen rouw en droefheid. Rouw om hen, die binnen haar muren den dood vonden, droefheid om het stoffelijk bezit, dat verloren ging.
Maar daarnaast klinkt binnen Rotterdam meer dan ooit het lied van den arbeid, in tijden van rampspoed en tegenslag niet anders dan in tijden van opgang. De oude daadkracht leeft sterker dan ooit.
Er wordt weer opgebouwd, er wordt met man en macht gewerkt, om uit de beproefde en geteisterde stad een schooner stadsbeeld te doen ontstaan. Maar het is niet Rotterdam alleen, heel het land heeft hulp geboden, heel het land heeft het nijvere hart van ons vaderland steun verleend in deze moeilijke tijden, die naar nieuwe welvaart zullen voeren. Want de Rotterdamsche koopman, de reeder, de scheepsbouwer, de fabrikant laten zich niet ontmoedigen, zij zijn nog bezield met den geest van onze zeventiende eeuwsche voorouders, zij kennen nog de bezieling van een Olivier van Noort en van de kooplieden uit die dagen, die Rotterdam stuwden in de rij der eerste koopsteden van Europa.
Beter dan feestelijkheden en redevoeringen dit konden bewijzen, heeft thans Nederland getoond, hoe groot de plaats is, die de zeshonderdjarige stad inneemt in het hart van hen, die ons land liefhebben. (De Tijd)
(Vor. ber. hulpverl. Rotterdam 4230 A.)

F. NEDERLAND. — Verbod van in- en uitreis. —
Het Verordeningenblad van 7 Juni bevat een verordening van den Rijkscommissaris betreffende het in- en uitreizen van het bezette Nederlandsche gebied. De verordening bepaalt:
1. Het binnenreizen in- en het uitreizen uit het bezette Nederlandsche gebied is verboden.
2. In bijzondere uitzonderingsgevallen wordt de toestemming voor het binnen- en uitreizen door den Rijkscommissaris verleend.
3. (1) Alle tot nu toe door niet-militaire autoriteiten verleende vergunningen voor het binnen- en uitreizen verliezen met ingang van 10 Juni hun geldigheid.
(2) De bezitters van zulke vergunningen moeten terstond, uiterlijk echter tot 10 Juni 1940, een schriftelijk, ter zake gegrond verzoek tot afgifte van een vergunning ingevolge paragraaf 2 indienen bij het

bureau van den Rijkscommissaris voor het bezette Nederlandsche gebied.
4. De voorschriften ter uitvoering van deze verordening worden in opdracht van den Rijkscommissaris door den Hoogeren SS- en Politieleider door middel van interne dienstaanwijzingen gegeven.
5. Deze verordening werkt niet ten aanzien van door de bevoegde militaire autoriteiten afgegeven vergunningen van het in- en uitreizen.
6. Deze verordening treedt in werking op den dag harer afkondiging. (Verordeningenblad)

A. **CHINA. — Conflict met Japan. - Japansche operaties bij Hankau. - Japansch gemechaniseerd vrijwilligers-corps opgericht. —**
Sjanghai, 7 Juni. (D.N.B.) — Volgens het Japansche legerbericht zijn de operaties, door de Japansche troepen begin Mei ingeleid tegen de Chineesche troepen, welke ten Noordwesten en ten Westen van Hankau waren samengetrokken en welker sterkte op een half millioen man geschat werd, in het laatste stadium getreden.
Nadat het gros van het Chineesche leger Noordwestelijk van Hankau midden Mei tot den terugtocht over de Han gedwongen was, is in begin Juni de aanval geopend op de overblijvende 14 Chineesche divisies ten Westen van de stad. Volgens den Japanschen militairen woordvoerder worden deze divisies met insluiting tusschen Han en Jangtse bedreigd. De woordvoerder verklaarde verder, dat — evenals bij de operaties in Mei van het vorige jaar, de Japansche krijgsverrichtingen niet in de eerste plaats gebiedsverovering, maar vernietiging van vijandelijke strijdkrachten ten doel hebben.
Naar Domei uit Tokio meldt, is onder den indruk van de successen der Duitsche troepen in Japan op 15 Mei een „gemechaniseerd vrijwilligers-korps" opgericht, onder de auspiciën van de vereeniging voor „gemechaniseerde nationale verdediging".
(De Tijd) **(Vor. ber. Chin. Jap. Conflict 4215 A.)**

B. **BELGIE. — De capitulatie van Koning Leopold III. - Brief aan president Roosevelt. —**
Door een bijzondere relatie in België is het Dagblad van Noord-Brabant en Zeeland in staat den tekst in Nederlandsche vertaling te publiceeren van den brief, welke Z. M. koning Leopold aan president Roosevelt heeft gezonden. Deze brief luidt als volgt:

Brugge, 28 Mei 1940

Temidden van de algemeene verwarring, veroorzaakt door de verbazingwekkende snelle gebeurtenissen, welke wij beleven en waarvan de beteekenis niet te peilen is, stel ik er prijs op te verzekeren, dat België en zijn leger hun plicht volkomen vervuld hebben.
België heeft zijn internationale verplichtingen nagekomen, allereerst door strikt zijn neutraliteit te bewaren, vervolgens door voet voor voet geheel de uitgestrektheid van zijn grondgebied te verdedigen.
Aangevallen door enorme strijdmachten, bereikte ons leger in goede orde een krachtig georganiseerde verdedigingslinie, in samenwerking met de legers der garanten, op welke wij een beroep gedaan hebben. Maar de militaire gebeurtenissen, welke zich buiten ons grondgebied hebben ontwikkeld, hebben ons verplicht dit slagveld te verlaten en ons genoopt tot een reeks terugtrekkende bewegingen, die ons aan de zee in het nauw gedreven hebben.
Ons leger heeft zich, zonder zich te ontzien, toen uitgeput in een veldslag van vier dagen, geleverd in vereeniging met de geallieerde legers. Wij bevonden ons volkomen ingesloten op een uiterst beperkt grondgebied, bewoond door een zeer dichte bevolking, bovendien overstroomd door meerdere duizenden vluchtelingen, zonder onderkomen, zonder voedsel, zonder bruikbaar water en vluchtend van de eene plaats naar de andere tengevolge van luchtbombardementen.
Gisteren werden onze laatste middelen van verweer gebroken onder het gewicht eener verpletterende meerderheid van troepeneenheden en luchtmacht.
Onder deze omstandigheden heb ik getracht een strijd te voorkomen, die thans zou hebben geleid tot onze vernietiging zonder voordeel voor de geallieerden.
Niemand heeft het recht nutteloos menschenlevens op te offeren. Ik geef er de voorkeur aan, wat er ook gebeure, om het lot van mijn leger en mijn volk te deelen. Ofschoon ik reeds verscheidene dagen aangezet ben mijn soldaten te verlaten, heb ik die inblazing teruggewezen, welke voor den opperbevelhebber van het leger een desertie zou hebben beteekend. Door verder op den nationalen grond te blijven, wensch ik mijn volk te ondersteunen in de beproeving, die het ondergaat.
De bezorgdheid, welke de Vereenigde Staten steeds voor België aan den dag gelegd hebben, maken het mij tot een plicht U zonder verwijl de werkelijke feiten uiteen te zetten.

(w.g.) LEOPOLD.

Aan
den Heer Roosevelt,
President der Vereenigde Staten. (Alg. Handelsblad)
(Vor. ber. Capitulatie 4238 H.)

C. **NEDERLAND. — Recht op pensioen voor nabestaanden van gesneuvelden. - Voor zoover de overledene hun kostwinner was. —**
Ingevolge de op pensioengebied bestaande bepalingen bestaat recht op pensioen voor de weduwen en weezen van de in den strijd om het leven gekomen gehuwde militairen van Zee- en Landmacht. Zoodanig recht bestaat mede voor de ouders of bij ontstentenis van dezen de grootouders, eventueel voor elk ouderloos kleinkind en voor de schoonouders van gesneuvelde militairen, voor zooveel de overledene hun kostwinner of mede-kostwinner was.
Zij, die meenen aanspraak op pensioen, als vorenbedoeld, te kunnen doen gelden, gelieven zich met een desbetreffende ongezegelde aanvrage te wenden tot de 3e afdeeling B. van het Departement van Defensie, Heerengracht no. 38a te 's-Gravenhage.
(Alg. Handelsblad)

D. **FRANKRIJK. — Kabinet-Reynaud. - Wijzigingen.**
Parijs, 6 Juni (Havas) — Na de tweede regeeringswisseling in Frankrijk tijdens den duur van den oorlog, ziet het nieuwe Fransche kabinet er thans als volgt uit:

Premier, minister van Nationale Defensie, Oorlog en Buitenlandsche Zaken: Paul Reynaud.
Vice-premier en minister van Staat: maarschalk Pétain.
Vice-premier en minister van Staat: Camille Chautemps.
Minister van Staat: Louis Marin.
Minister van Staat: Jean Ybarnegaray.
Justitie: Albert Serol.
Binnenlandsche Zaken: Georges Mandel.
Financiën: Yves Bouthilier.
Voorlichting: Jean Prouvost.
Marine: Campinchi.
Luchtvaart: Laurent Eynac.
Onderwijs: Yvon Delbos.
Koloniën: Louis Rollin.
Handel en Nijverheid: Chichery.
Openbare Werken: Louis Frossard.
Arbeid: Pomaret.
P.T.T.: Jules Jullien.
Bevoorrading: Queuille.
Landbouw: Thellier.
Bewapening: Raoul Dautry.
Voor het Fransche Gezin: Georges Pernot.
Pensioenen: Rivière.
Blokkade: Georges Monnet.

Tot onderstaatssecretarissen zijn benoemd:

Paul Baudoin, voor het minister-presidium en Buitenlandsche Zaken. Hij treedt tevens op als secretaris van het oorlogskabinet en van het oorlogscomité.
Schuman bij het vice-presidium van den ministerraad.
Generaal de Gaulle, bij Nationale Defensie en Oorlog.
Fevrier, Openbare Werken en Meny voor Vliegtuigfabricage.

Bouthilier, die Lamoureux als minister van Financiën opvolgt, is een deskundige en geen politicus. Hij was jarenlang kabinetschef van den minister van Financiën en in November 1936 werd hij secretaris-generaal van het ministerie van Financiën.
Prouvost, de nieuwe minister van Voorlichting, deed na den oorlog zijn intrede in de perswereld. Hij kocht toen de „Paris-Midi". In 1930 werd hij hoofdredacteur van de „Paris-Soir".
(Alg. Handelsblad) **(Vor. ber. Kabinet Reynaud 4178)**

A. **NEDERLAND. — Benoeming van vier Commissarissen-Generaal. —**
's-Gravenhage, 6 Juni. — Tot commissaris-generaal in het bezette Nederlandsche gebied zijn benoemd:
1. Voor Bestuur en Justitie Staatssecretaris dr. Friedrich Wimmer.
2. Voor de Openbare Veiligheid (hoogere S.S.- en politieleider) Brigadeführer Hanns Rauter.
3. Voor Financiën en Economische Zaken Minister Dr. Hans Fischböck.
4. Voor Bijzondere Aangelegenheden den Reichsamtsleiter Fritz Schmidt.
De commissarissen-generaal werken onmiddellijk onder den Rijkscommissaris, Rijksminister Seyss-Inquart. (Verordeningenblad)
(Vor. ber. Comm. Generaal 4248)

B. **NEDERLAND. — Een nieuw Duitsch dagblad. —**
Te Amsterdam is op 5 Juni het eerste nummer van de „Deutsche Zeitung in den Niederlanden" verschenen. Rijkscommissaris Rijksminister Seyss-Inquart stelt in een inleidend woord het blad tot taak een orgaan te zijn voor de Duitschers, die wonen in het bezette gebied en een schakel te vormen tusschen het bestuur en de bevolking. (De Tijd)

C. **„ELASTISCHE REICHSKREDITKASSEN". —**
In het Nederlandsche betalingsverkeer zijn de „Reichskreditkassenscheine" zoo langzamerhand ingeburgerd. Dit betalingsmiddel heeft alleen geldigheid in het bezette gebied, waar betaling met gewone Reichsmarkgeldsoorten verboden is. De Reichskreditkassenscheine worden uitgegeven door de Reichskreditkassen en komen via het Duitsche leger in de verschillende bezette gebieden in omloop. In de „Frankfurter Zeitung" wordt in een beschouwing over de „Elastische Reichskreditkassen" o.a. er op gewezen, dat Duitschland in deze instellingen een crediet-instrument bezit, hetwelk in de negen maanden van den oorlog in het Oosten, Noorden en Westen heeft bewezen, een zeer nuttige functie te vervullen. Ook in den tegenwoordigen oorlog doet zich weder het uit vroegere ervaring bekende verschijnsel voor, dat in de gebieden, waar de troepen zijn verslagen, de vluchtelingen zooveel mogelijk betalingsmiddelen en waarden met zich mede nemen, zoodat zich achter het front van de oprukkende Duitsche troepen telkens nieuwe bezette streken bevinden, waar een groot tekort aan betalingsmiddelen bestaat.
Als gevolg van de geldmiddelenschaarschte zouden er stellig, zoo vervolgt het blad, onhoudbare toestanden ontstaan, indien de legerleiding niet bijtijds de noodzakelijke maatregelen had getroffen. Bij de omvangrijke inkoopen en betalingsverplichtingen ter verzorging van de Duitsche troepen geeft de legerleiding nu Reichskreditkassenscheine uit, die onmiddellijk in omloop worden gebracht in de bezette gebieden, waar het betalingsverkeer was gaan stagneeren. (De Tijd)

D. **GENEESKUNDE. — Een nieuwe methode van wondbehandeling.**
Een bericht van het D.N.B. maakt melding van een wijze van behandeling door bestraling, die met succes wordt toegepast bij verwonding door verplettering. Daarbij wordt een toestel gebruikt, dat ultraviolette stralen uitzendt en bovendien een gasmengsel produceert, in hoofdzaak bestaande uit waterdamp en ozon. Eén en ander zou dan een sterk geneeskrachtige werking hebben. Dit toestel en deze wijze van behandeling leveren, volgens het D.N.B., ook goede resultaten op, indien zij gebruikt worden voor bepaalde huidziekten en gezwellen.
(Nieuwe Rotterd. Crt.) **(V. b. Geneeskunde 3845 B.)**

E. **Dr. N. M. JOSEPHUS JITTA OVERLEDEN. —**
Te Den Haag is op 5 Juni, overleden, 82 jaar oud, dr. N. M. Josephus Jitta, oud-voorzitter van den gezondheidsraad.
Dr. Josephus Jitta is 16 Mei 1858 te Amsterdam geboren. In 1884 werd hij tot arts bevorderd en een jaar later promoveerde hij.
Een jaar later werd hij assistent van den Amsterdamschen hoogleeraar in de oogheelkunde, W. M. Gunning, in welke functie hij twee jaar werkzaam bleef. Oogheelkundige studiën maakte hij ook in Berlijn en Parijs. Dr. Jitta vestigde zich als oogarts te Amsterdam, in welke kwaliteit hij al heel spoedig zeer gezien was. Verschillende klinieken stonden tevens onder zijn leiding.
In 1905 werd hij te Amsterdam wethouder van openbare gezondheid en armwezen, tot 1917. Toen stelde hij zich niet meer verkiesbaar.
De regeering legde onmiddellijk beslag op hem en benoemde hem met ingang van 1 Januari tot voorzitter van den toenmaligen Centralen Gezondheidsraad.
Dr. Jitta had een grooten invloed in de internationale medisch-wetenschappelijke wereld.
De volgende onderscheidingen vielen hem o.a. ten deel: Ridder in de Orde van den Ned. Leeuw, Groot-Officier in de Orde van Oranje-Nassau; voorts talrijke buitenlandsche onderscheidingen. Nog niet lang geleden werd dr. Jitta benoemd tot eerelid van de Ned. Vereeniging tot Rheumatiekbestrijding.
(Alg. Handelsblad)

F. **NEDERLAND. — Onderwijs. - Archaeologie. - Inaugureele rede van prof. dr. P. van der Meer. —**
Op 3 Juni heeft dr. P. van der Meer O. P. zijn ambt als buitengewoon hoogleeraar in de geschiedenis en archaeologie van het Nabije Oosten in de Aula der universiteit van Amsterdam aanvaard.
Spr. begon met op te merken, dat onder alle volken vermenging van culturen valt waar te nemen, waardoor vernieuwing en verandering tot stand komen. Overal heeft de mensch zijn eigen bestaan moeten verwerven, zijn cultuur moeten bouwen, zij het niet onder dezelfde omstandigheden.
De geschiedenis heeft tot taak dezen ontwikkelingsgang in alle richtingen na te gaan. Het geschreven en het doode materiaal brengt hiertoe de middelen. Het levenlooze materiaal kan het geschrevene vaak in belangrijkheid overtreffen. Anderzijds leveren de geschriften de verklaring voor anders onverklaarbaar materiaal.
Genealogie en archaeologie vullen elkaar derhalve aan.
Met behulp van vormen- en groepenleer wordt de cultuur samengesteld.
Spr. ging hierna de beteekenis van opgravingen na en zette hiervan enkele voorbeelden uiteen.
Geschiedenis is niet wat een historicus denkt, maar wat de cultuurmenschen zelf te vertellen hadden. Objectieve bronnenstudie is daartoe noodig. De waarde van de cultuur hangt ten slotte af van de levensopvatting. (Alg. Handelsblad)
(V. b. Archaeologie 3294 C; Inaug. Redev. 4183 B.)

G. **MUZIEK EN ONZE ZENUWEN. —**
Velen onzer hebben meermalen ondervonden, welk een machtige invloed er van muziek kan uitgaan. Muziek werkt als een geneesmiddel, zij kan moedeloosheid en onrust doen verdwijnen en de onaangename kanten van het leven voor het oogenblik doen vergeten.
't Is bekend, dat duizenden menschen intuïtief „in de muziek vluchten" en al naar gelang van hun gemoedsstemming een kalmeerend of opwekkend stuk gaan hooren.
Zooals de bloem zich keert naar het zonlicht, opent zich onze ziel voor het wonder der klanken. Echt groote muziek raakt ons diepste zijn aan en oefent een verruimende werking uit op zenuwen en lichaam. 't Is bewezen, dat muziek den bloedsomloop versnelt, de ademhaling verdiept en den bloeddruk regelt.
Hierover zijn interessante bijzonderheden bekend. Zoo heeft professor Haberlin vastgesteld, dat de dur-

tonen den bloeddruk verhoogen, terwijl bij het aanhooren van moll-accoorden de ademhaling, zich verdiept. Verder werd de ademhaling sneller, zoodra de muziek van rustige wijzen tot een sneller rhythme overging, terwijl tegelijkertijd de hartslag sneller werd.
Ook bij het hooren van bekende wijsjes begint het hart sneller te kloppen en voelt de proefpersoon zich bijzonder behagelijk.
Volgens onderzoekingen van een Amerikaansch geleerde werd door het aanhooren van Wagner's „Walkürenritt" de ademhaling van 18 tot 30 maal per minuut versneld.
Vergin verklaart, dat vroolijke muziek de spierkracht vermeerdert, terwijl treurige langzame wijzen (in moll) een tegenovergestelde werking hebben. De bekende arts Hufeland, die na een hersenziekte aan ziekelijke prikkelbaarheid leed, behandelde zichzelf met de harp en bereikte hiermee de beste resultaten. En de chirurg John Howard vertelt, hoe hij eens bij een zeer gevoelige patiënte, die niet kon worden genarcotiseerd, een operatie van blindedarm en galsteenen moest uitvoeren. Hij bevestigde een hoofdtelefoon aan de ooren van de patiënte en voerde de operatie uit bij muziek van Chopin. De dame doorstond alles prachtig en was na de operatie zeer goed geluimd en welbespraakt.
(Nieuwsblad v. h. Noorden)
(Vor. ber. Geneeskunde 4252 D.)

A. **NOORWEGEN. — Rijkscommissaris Terboven: Wederopbouw van Noorsche bedrijfsleven Duitschlands doel. —**
Oslo, 1 Juni (D.N.B.) — Rijkscommissaris Terboven heeft in een hier gehouden rede o.a. verklaard, dat Duitschland op geen enkel oogenblik vóór of tijdens dezen oorlog het plan heeft gehad, de neutraliteit van Noorwegen te schenden. Hij verklaarde voorts, dat zijn bestuur zich niet in de binnenlandsche aangelegenheden van Noorwegen wil mengen. Van Duitsche zijde werd, naar hij zeide, slechts als doel gesteld, met alle ter beschikking staande middelen den vreedzamen wederopbouw van het Noorsche bedrijfsleven in het belang der geheele bevolking tot stand te brengen. (N. Rotterd. Crt.)
(Vor. ber. Regeeringscomm. Jos. Terboven 4218 D.)

B. **PORTUGAL. — Eeuwfeesten. —**
Lissabon, 4 Juni. (D.N.B.) — De Portugeesche eeuwfeesten ter gelegenheid van het achthonderdjarig bestaan van Portugal, zijn heden begonnen op de plaats van de grondvesting van den Portugeeschen staat in het historische kasteel Guimaraes, in tegenwoordigheid van den president der republiek, generaal Carmona, en de geheele Portugeesche regeering. Minister-president Salazar heeft een rede gehouden, waarin hij dezen grooten feestdag der Portugeesche natie in het licht van de roemrijke geschiedenis van acht eeuwen bezag. Portugal is in harden strijd opgebouwd en zijn geschiedenis getuigt van dezen harden strijd en groote offers, maar eveneens van groote en roemrijke daden. Na de rede van Salazar werd op plechtige wijze de Portugeesche vlag geheschen.
(Alg. Handelsblad)

C. **SOVJET-RUSLAND. — Grensregeling in het Verre Oosten met Japan bereikt. —**
Moskou, 10 Juni (D.N.B.) — Tusschen de Sovjet-Russische en de Japansche regeeringen is, naar Tass meldt, in de strijdvraag over het verloop van de grens in het gebied der Chalkin-Gol tusschen Mandsjoerije en Buiten-Mongolië overeenstemming bereikt. Deze strijdvraag heeft, naar bekend is, verleden jaar tot verbitterde botsingen geleid tusschen Russische en Japansche troepen. Ook op de conferentie der gemengde commissie, welke begin 1940 te Tsjita en te Charbin bijeen kwam, konden de vraagstukken, welke hiermede samenhingen, niet worden opgelost. De thans bereikte overeenstemming is het resultaat van besprekingen, die den laatsten tijd tusschen volkscommissaris Molotof en den Japanschen ambassadeur Togo zijn gevoerd. (Alg. Handelsblad)
(Vor. ber. Grensincident 4172 C.)

D. **NEDERLAND. — Krijgsgevangenen in Nederland teruggekeerd.**
Talrijke treinen met duizenden Nederlandsche krijgsgevangenen zijn op 9 Juni in Zevenaar, Enschede en Oldenzaal uit Duitschland aangekomen. De intocht begon al vroeg in den ochtend en duurde tot in den avond voort. In de grensplaatsen werd den terugkeerenden militairen — onder hen bevonden zich ook enkele honderden officieren — een geestdriftige ontvangst bereid. Familieleden ontmoetten hier de hunnen, na dagen vol spanning te hebben gewacht.
De meeste militairen werden voorloopig ingekwartierd in Arnhem, Enschede, Hengelo, Almelo, enz. en werden op allerlei wijzen onthaald.
Over de behandeling in Duitschland waren de teruggekeerde militairen zeer tevreden.
In den loop der komende dagen zullen nog vele krijgsgevangen worden gerepatrieerd. (De Tijd)

E. **NEDERLAND. — Clearing. - De voldoening van clearingplichtige schulden dient weer op de normale wijze te geschieden. —**
De directie van het Nederlandsch Clearinginstituut, met machtiging van het departement van Handel, Nijverheid en Scheepvaart, maakt bekend, dat niet alleen ten aanzien van Duitschland, maar ook ten aanzien van Bulgarije, Chili, Italië, Roemenië en Turkije, de voldoening van clearingplichtige schulden weder op normale wijze door storting in de clearing dient te geschieden.
Ook de autonome maatregelen betreffende het betalingsverkeer met Spanje, Denemarken en Noorwegen blijven voorloopig onveranderd van kracht.
De koersen voor stortingen blijven tot nader bericht voor Reichsmarken 75.63; lires 9.55; Turksche ponden 145¼; Deensche kronen 36.40 en Noorsche kronen 42.80. (Het Vaderland)

F. **VEREENIGDE STATEN. — President Roosevelt vraagt crediet voor den bouw van 68 oorlogsbodems. - Wettelijk vastgestelde limiet staatsschuld tot 49 milliard dollar verhoogd. —**
Washington, 5 Juni (D.N.B.) — In het kader van het bijzondere defensie-program heeft president Roosevelt op 4 Juni het congres goedkeuring verzocht voor in totaal 1.277,7 millioen dollar voor leger en marine. O.a. moet met den aanbouw van 68 oorlogsschepen worden begonnen, nl. drie vliegtuigmoederschepen, 13 kruisers, 22 duikbooten en dertig torpedobootjagers. Hiermee is het aan het congres ter goedkeuring voorgestelde bedrag voor de gewone en buitengewone legerbegrooting gestegen tot 4600 millioen dollar.
De begrootingscommissie van het Huis van Afgevaardigden heeft voorts op 4 Juni het voorstel aangenomen de wettelijk vastgestelde limiet der staatsschulden van 45 milliard tot 49 milliard te verhoogen. (N. Rott. Crt.)
(Vor. ber. Marine 4221 C.; Defensie 4244 C.)

G. **NEDERLAND. — Vonnissen „in naam van het Recht". —**
's-Gravenhage, 5 Juni — Ten gevolge van den gewijzigden staatkundigen toestand van ons land als bezet gebied, is rechtspraak in naam der Koningin niet mogelijk en zoodoende zijn eenige formeele wijzigingen noodig, zooals in de formuleering van vonnissen en arresten — strafrechtelijke zoowel als civielrechtelijke — in de grossen van authentieke akten en in deurwaardersexploiten, o.m. bij dagvaardingen wegens belastingschuld. In plaats van „in naam der Koningin" zal volgens de ontworpen regeling recht worden gesproken „in naam van het Recht". (De Telegraaf)

A. ITALIE. — Oorlogsverklaring aan Engeland en Frankrijk. — Rede van Mussolini. - Ambassadeurs van Engeland en Frankrijk te Rome worden oorlogsverklaring medegedeeld. - Rijkskanselier Hitler zendt telegrammen aan den Koning-Keizer en Mussolini. - De Italiaansche Marine. - Commentaren. —

Rome, 10 Juni. (D.N.B.) — Mussolini heeft in een rede, die hij op 9 Juni om zes uur op de Piazza Venezia heeft gehouden, verklaard, dat de Italiaansche oorlogsverklaring aan de ambassadeurs van Engeland en Frankrijk is overhandigd.

De redevoering van den Duce luidt volgens Stefani als volgt:

„Strijders te land, ter zee en in de lucht, zwarthemden der revolutie en der legioenen, mannen en vrouwen van Italië, van het rijk en van het koninkrijk Albanië, luistert!

Het uur, dat door het noodlot aangegeven is, slaat in den hemel van ons vaderland. Het is het uur der onherroepelijke beslissingen. De oorlogsverklaring is reeds ter hand gesteld aan de ambassadeurs van Engeland en Frankrijk.

Wij trekken ten oorlog tegen de plutocratische en reactionnaire democratieën van het Westen, die te allen tijde de ontplooiing van het Italiaansche volk hebben belemmerd en vaak zelfs zijn bestaan hebben bedreigd.

De gebeurtenissen der allerjongste geschiedenis kunnen worden samengevat in deze woorden: halve beloften, steeds dreigementen, chantages en ten slotte als bekroning van dit verachtelijk gebouw de bondszetel der 52 staten.

Ons geweten is volkomen rustig. Met u is de geheele wereld getuige dat het Italië van den pijlenbundel heeft gedaan, hetgeen menschelijk mogelijk was, om den storm te vermijden, die Europa teistert. Maar alles was vergeefsch. Het zou voldoende geweest zijn de verdragen te herzien om ze aan te passen aan de vitale eischen van het leven der volkeren en ze niet te beschouwen als voor eeuwig onaanraakbaar. Het zou voldoende geweest zijn niet te volharden in de politiek der garanties, die vooral doodelijk zijn gebleken voor al degenen, die ze hebben aanvaard. Het zou voldoende geweest zijn het voorstel, dat de Führer in October '39 deed, toen de Poolsche veldtocht een einde nam, niet van de hand te wijzen. Maar dat alles behoort tot het verleden. Wij zijn thans vastbesloten het hoofd te bieden aan alle gevaren en offers van den oorlog. Een volk is niet waarlijk groot, wanneer het zijn verplichtingen niet als heilig beschouwt en wanneer het zich onttrekt aan de opperste beproevingen, die beslissen over den loop der geschiedenis.

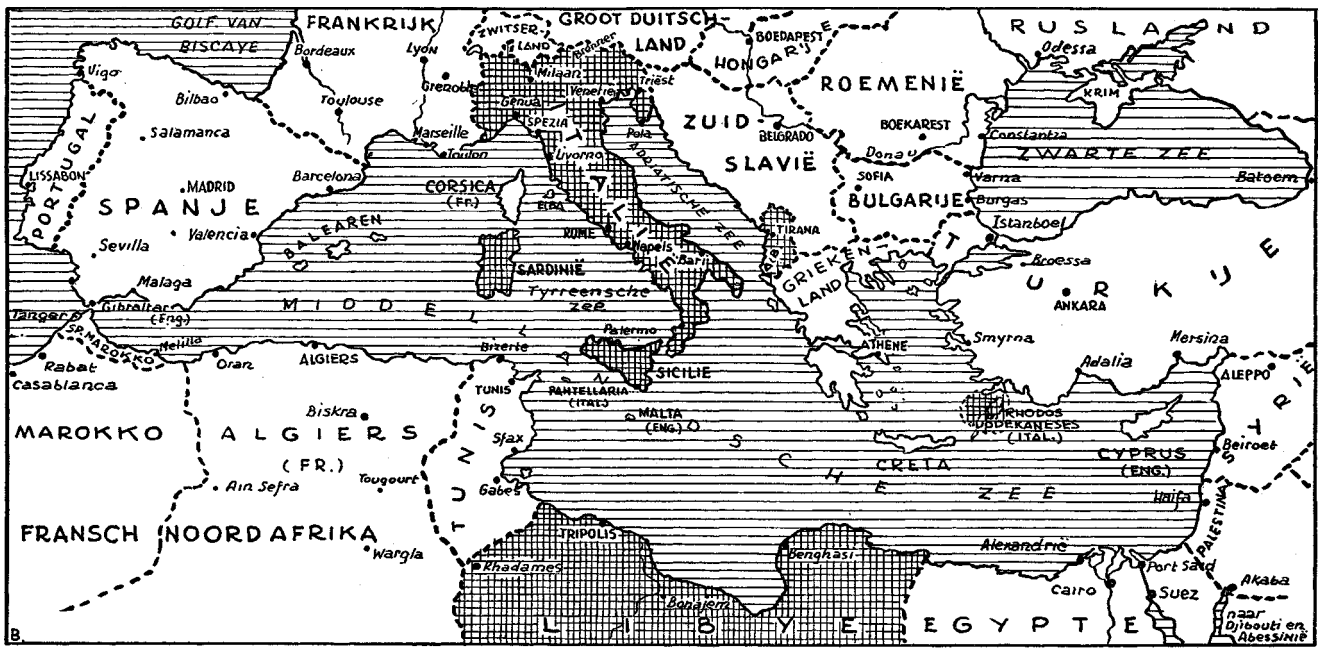
Wij nemen de wapens op ter verdediging, na het probleem der vastelandsgrenzen te hebben opgelost, van onze zeegrenzen. Wij willen de territoriale en militaire ketenen verbreken, die ons in onze zee verstikken, want een volk van 45 millioen inwoners is niet waarlijk vrij, wanneer het geen vrijen weg naar den Oceaan heeft.

Deze reusachtige worsteling is slechts een phase in de logische ontwikkeling van onze revolutie. Het is de strijd der arme volkeren, die rijk zijn aan arbeidskracht tegen de uitbuiters, die verwoed het monopolie vasthouden van allen rijkdom en alle goud der aarde. Het is de strijd van vruchtbare en jonge volkeren, tegen de onvruchtbare volkeren die het verval nabij zijn. Het is de strijd tusschen twee eeuwen en twee gedachten.

Nu de teerling is geworpen en onze wil de bruggen achter ons heeft verbrand, verklaar ik plechtig, dat Italië niet het voornemen heeft andere volkeren, die aan Italië ter zee en te land grenzen, in het conflict mee te sleepen. Mogen Zwitserland, Joego-Slavië, Turkije, Egypte en Griekenland acte nemen van deze woorden.

Tijdens een heuglijke bijeenkomst te Berlijn, heb ik gezegd, dat men, volgens de wet der fascistische moraal, wanneer men een vriend heeft, met hem optrekt tot het einde. Wij hebben dat gedaan en wij zullen dit doen met Duitschland, met zijn volk en met zijn zegevierende strijdkrachten. Aan den vooravond van deze gebeurtenis van historische strekking richten wij onze gedachten naar Z. M. den Koning-Keizer.

Het proletarische en fascistische Italië staat voor de derde maal recht, krachtig, trotsch en eensgezind, zooals het nog nooit geweest is. Er is maar een wachtwoord, categorisch en bindend voor iedereen. Dat woord doet reeds de ronde en zet de harten in vlam vanaf de Alpen tot aan den Indischen Oceaan: Overwinnen! En wij zullen overwinnen om eindelijk een lange periode van vrede met rechtvaardigheid te schenken aan Italië, aan Europa, aan de wereld. Volk van Italië, zoo eindigde de Duce — Te wapen!

Middellandsche Zee

(De menigte schreeuwt, Ja, Ja). Toon je hardnekkigheid. (De menigte Ja, Ja). Je moed (hetzelfde antwoord), je dapperheid. (De menigte roept voor de laatste maal: „Ja" en brengt een geestdriftige hulde, die langen tijd voortduurt aan den Duce).

Op 10 Juni te 16.30 uur heeft de minister van Buitenlandsche Zaken, graaf Ciano, in het Palazzo Chigi den ambassadeur van Frankrijk ontvangen. Hij legde tegenover hem de volgende verklaring af:
„Z.M. de Koning-Keizer verklaart, dat Italië van morgen 11 Juni af zich in staat van oorlog met Frankrijk beschouwt."
Om 16.45 uur ontbood Ciano den ambassadeur van Groot-Brittannië, wien hij in gelijkluidende termen mededeelde, dat Italië zich in staat van oorlog met Groot-Brittannië beschouwt.
Rijkskanselier Hitler heeft den Italiaanschen Koning-Keizer een telegram gezonden, waarin hij de overtuiging uitspreekt, dat de geweldige kracht van Italië en Duitschland de overwinning zal behalen.
In een telegram aan den Duce zegt Hitler, dat de toenemende miskenning der levensrechten van Italië door Londen en Parijs de twee landen thans definitief heeft bijeengebracht in den grooten strijd om de vrijheid en toekomst der twee volken.

De Italiaansche marine. —
De pers publiceert lange artikelen over de marine, waarbij in het bijzonder de nadruk wordt gelegd op het feit, dat de vloot nog zeer nieuw en modern is. De bladen wijzen er verder op, dat Italië thans zes slagschepen bezit, 22 kruisers, 60 torpedobootjagers en torpedobooten, 117 onderzeebooten en een groot aantal motortorpedobooten. De „Messaggero" en de „Popolo di Roma" karakteriseeren den marinedag met het opschrift: „Aan den vooravond der beslissing".

COMMENTAREN.
Parijs, 10 Juni. (D. N. B.) — Reynaud, de Fransche ministerpresident, heeft een radiorede gehouden, waarin hij zeide, dat de Fransche legers na het nieuwe Duitsche offensief zijn begonnen terug te trekken. Frankrijks wil om te vechten is onwrikbaar.
Thans heeft Mussolini Frankrijk en Engeland den oorlog verklaard. Frankrijk heeft hierover niets te zeggen.
Reynaud verklaarde vervolgens, dat men de vraagstukken, welke tusschen Frankrijk en Italië hangende zijn, door onderhandeling had kunnen regelen.
Om 24 uur, zoo besloot hij, zullen de vijandelijkheden beginnen, vooral in de Middellandsche Zee. De Geallieerden zijn daar nog sterker dan ergens anders. De wereld zal spoedig tot het besef komen, dat moreele krachten ook krachtig zijn. Frankrijk kan niet sterven.
(Vor. ber. Min.-pres. Reynaud 4250 B.)

Moskou: De historische rede van Mussolini heeft in politieke kringen hier een zeer diepen indruk gemaakt. Het besluit der Italiaansche regeering wordt beschouwd als het logische gevolg van den strijd, die het nieuwe Italië sedert jaren voor zijn vitale rechten in de Middellandsche Zee voert. Dat Italië in zijn oorlog thans aan de zijde van Duitschland treedt, heeft men te Moskou verwacht, hetgeen de laatste tijd ook meermalen in de Russische pers tot uitdrukking is gebracht.
In politieke kringen verklaart men voorts, dat de Italiaansche deelneming aan den oorlog en de daarmee gepaard gaande uitbreiding van de krijgsverrichtingen tot de Middellandsche Zee de landen in Zuidoost-Europa en in het Nabije Oosten voor zeer belangrijke beslissingen plaatsen. Welk belang de Sovjetregeering in dezen toestand aan de betrekkingen met Italië hecht, blijkt naar algemeen wordt opgemerkt, uit het eerst op 9 Juni bekend gemaakte besluit, volgens hetwelk de ambassadeurs te Rome en Moskou onverwijld hun ambtswerkzaamheden hervatten. (D.N.B.)

Boedapest: In bevoegde Hongaarsche kringen wordt met betrekking tot Italië's intrede in den oorlog vastgesteld, dat Hongarije volkomen begrip heeft voor de redenen en overwegingen, die Italië er toe gebracht hebben, zijn houding van niet-oorlogvoerenden staat op te geven.
Het Hongaarsche volk volgt den strijd van het Italiaansche volk met oprechte sympathie. Deze houding van Hongarije vloeit voort uit de nauwe banden, die Hongarije met de as-mogendheden verbinden. De politiek van Hongarije, die streeft naar handhaving van den vrede in Z.O.-Europa, is onveranderd gebleven, waardoor zij overeenkomt met die van as-mogendheden. (D.N.B.)

Madrid: De „Arriba" zet in een hoofdartikel nogmaals Spanje's standpunt nopens den Europeeschen oorlog uiteen. De houding van Spanje, aldus het blad, is op bevel van generaal Franco neutraal, maar dit is geen teeken van zwakheid noch van afstand van zijn heilige rechten. Spanje voelt zich, nadat het een historischen zwaktetoestand te boven gekomen is, sterk tegenover de wereld en het spreekt een taal, waarvan de duidelijkheid gedicteerd wordt door de Spaansche revolutie en de Falange. Spanje's houding wordt niet bepaald naar den internationalen toestand van het oogenblik, maar zij is de natuurlijke uitdrukking van de wilskracht van een volk. (D.N.B.)

Belgrado: Van bevoegde Joego-Slavische zijde is aan de vertegenwoordigers van het D.N.B. en van Stefani verklaard, dat de neutrale houding van Joego-Slavië ook in het vervolg buiten het conflict der groote mogendheden wil blijven.
Met voldoening wordt vastgesteld, dat de Duce tegenover Joego-Slavië in zijn rede niet alleen de reeds vroeger gegeven belofte van eerbiediging van zijn neutrale rechten herhaalde, maar dat hij van een dergelijke eerbiediging ook tegenover Griekenland en Turkije getuigde. Op grond van deze verklaringen wordt van Joego-Slavische zijde aangenomen, dat Griekenland zoowel als Turkije dezelfe houding als Joego-Slavië zullen aannemen.
De rede van den rijksminister van Buitenlandsche Zaken Von Ribbentrop wordt door toonaangevende Joego-Slavische kringen beschouwd als een bevestiging van de samenwerking der beide groote mogendheden. (D.N.B.)

Sofia: De intrede van Italië in den oorlog heeft in Bulgarije ontspanning gebracht. Men vestigt vooral de aandacht op de verklaringen van Mussolini, dat zijn besluit de Balkan niet raakt. Men is van oordeel, dat de stap van Italië het lot der westelijke mogendheden definitief bezegelt. (D.N.B.)

Helsinki: Extra-edities hebben de Italiaansche oorlogsverklaring bekendgemaakt. De Finsche bevolking hoopt thans op een snel einde van den oorlog. In Finsche politieke kringen uitte men de opvatting, dat de weg naar het herstel van de Finsche economie thans ook sneller zal worden geëffend, daar deze bijzonder zwaar lijdt onder de gevolgen van de Fransch-Engelsche blokkade. (D.N.B.)

Lissabon: Het begrip van den Italiaanschen stap is hier kalm opgenomen. Men is overwegend van meening, dat het een zware slag is voor de westelijke mogendheden. In pro-Engelsche kringen heerschen teleurstelling en ernstige twijfel aan een overwinning der westelijke mogendheden. (D.N.B.)

Istanboel: De rede van Mussolini werd door de Turksche bevolking bij de radio beluisterd en daarna op straat en in de café's levendig besproken. Voor politieke kringen is de Italiaansche stap niet onverwacht gekomen. President Inönü, die met den minister van Defensie op een inspectiereis in Thracië is, wordt op 10 Juni terugverwacht. (D.N.B.)

Rio de Janeiro: De Italiaansche oorlogsverklaring heeft in Brazilië zeer diepen indruk gemaakt. Men is van oordeel, dat de slechte situatie der westelijke mogendheden nog kritieker is geworden. (D.N.B.)

Washington: Op het departement van buitenlandsche zaken, waar men de deelneming van Italië aan den oorlog meer of minder had verwacht, was men zeer getroffen door de oorlogsverklaring van Mussolini. De minister van buitenlandsche zaken, Hull, beperkte zich ertoe, in een persconferentie te verklaren, dat het Italiaansche besluit een groote teleurstelling is. In perskringen werd gezegd, dat men thans eindelijk zal zien, of de Britsche vloot iets presteeren kan.
Roosevelt werd volgens Reuter om 19.53 (Nederlandsche tijd) door den ambassadeur der Vereenigde Staten te Parijs telefonisch in kennis gesteld van de Italiaansche oorlogsverklaring.
(N. Rott. Crt., Het Volk, Telegraaf) (D. N. B.)

A. NOORWEGEN. — Capitulatie. - Koning en regeering naar het buitenland uitgeweken. —
Het Zweedsche telegraafagentschap verspreidde op 9 Juni het volgende uit Tromsö gedateerde bericht van het Noorsche Telegraafagentschap:
Het Noorsche opperbevel deelt mede: Het Noorsche opperbevel heeft bevel gegeven, dat de vijandelijkheden Zondagnacht om 24 uur gestaakt moeten worden. Onderhandelaars zijn onderweg.
De vroegere Noorsche minister van Buitenlandsche Zaken, Koht, heeft op 9 Juni aldus D.N.B. via den zender van Tromsö een verklaring afgelegd, waarin hij o.m. het volgende zeide:
Het Storting heeft in de laatste vergadering van 9 Juni besloten, dat de Noorsche regeering den militairen tegenstand moet opgeven. Op 7 Juni werd besloten, dat de Koning en de regeering hun zetel buiten de grenzen van Noorwegen zouden kiezen.

Naar D.N.B. voorts nog meldt, heeft Koht meegedeeld, dat de Koning en de regeering den wensch tot uiting hadden gebracht, dat generaal Ruge, de opperbevelhebber van het leger in het Noorden van Noorwegen, met hen tezamen buitenslands zou gaan. Generaal Ruge heeft dit echter geweigerd. Hij voert thans de onderhandelingen met den Duitschen commandant. Generaal Fleischer volgt den Koning en de regeering naar het buitenland.

Proclamatie van Koning en regeering.

Het Zweedsche Telegraafagentschap publiceert de volgende mededeeling van het Noorsche Telegraafagentschap uit Tromsö:

De Koning, de Kroonprins en de regeering verklaren in een proclamatie, dat de harde noodzakelijkheid van den oorlog de geallieerde regeeringen er toe gedwongen heeft al haar krachten op andere fronten te concentreeren, waar alle menschen en al het materiaal noodig zijn. De Noorsche troepen, die in een strijd twee maanden moed en dapperheid hebben getoond, bezitten niet voldoende munitie en jachtvliegtuigen en kunnen den strijd tegen de Duitsche overmacht niet voortzetten. Maar de Noren nemen aan den strijd op andere fronten deel. Om een verdere verwoesting der nog ongeschonden gebleven landsdeelen te verhinderen, hebben de Koning en de regeering besloten, den raad van het opperbevel te volgen en voorloopig den strijd in het land op te geven en dezen naar buiten het land te verplaatsen. Tevens zal de arbeid voor het herstel van de vrijheid en de rechten van het land worden voortgezet.
(Alg. Hbld., Vaderland)

Hoofdkwartier van den Führer, 10 Juni (D.N.B.) — Het opperbevel van de Weermacht maakt bekend: De heldhaftige tegenstand, welken de gevechtsgroep van den luitenant-generaal Dietl sinds vele weken, eenzaam in de zwaarste omstandigheden, in Narvik tegen een overweldigende vijandelijke overmacht geboden heeft, kreeg zijn bekroning door de volledige overwinning. (Nieuwsblad v. h. Noorden)

(V. b. Zuid Noorwegen 4226 A.; Koning Haakon 4218 D; Narvik 4218 D.)

A. VEREENIGDE STATEN. — Rede van president Roosevelt. - „Italië's ingrijpen in den oorlog met leedwezen vernomen". —

New York, 11 Juni. (D.N.B.) — In zijn aangekondigde redevoering te Charlotteville (Virginia) heeft president Roosevelt o.a. verklaard:

Volk en regeering van de Vereenigde Staten hebben het bericht over de Italiaansche deelneming aan den oorlog met het grootste leedwezen en ernstige verontrusting vernomen. De sympathieën van de Amerikaansche republieken staan aan den kant van de geallieerden.

De Vereenigde Staten zullen twee duidelijke richtsnoeren volgen: Zij zullen den geallieerden de materieele hulpbronnen der Vereenigde Staten ter beschikking stellen en tevens het gebruik van deze hulpbronnen bespoedigen, opdat de Vereenigde Staten op het Amerikaansche continent zelf de uitrusting en het materiaal bezitten, welke zijn opgewassen tegen elk gevaar en elke verdedigende taak. Roosevelt verzocht den Amerikaanschen burgers aan deze taak mede te werken.

In het tweede deel van zijn rede uitte Roosevelt verwijten tegen Italië. (Telegraaf)

(Vor. ber. Pres. Roosevelt 4238 F.)

B. SOVJET-RUSLAND. — Diplomatieke posten te Rome en Moskou weder bezet.

Moskou, 9 Juni. (D.N.B.) — De ambassadeur der Sovjet-Unie in Italië, Gorelkin, en de ambassadeur van Italië in de Sovjet-Unie, Rosso, die aan het einde van vorig jaar door hun regeeringen tijdelijk werden teruggeroepen, zullen weer naar hun posten terugkeeren.

Dit blijkt uit het volgende, door het Russische agentschap Tass verspreide bericht: „De Italiaansche ambassadeur in de Sovjet-Unie, Rosso, is uit Rome naar Moskou vertrokken. De ambassadeur der Sovjet-Unie in Italië, Gorelkin, is uit Moskou naar Rome vertrokken. De Italiaansche ambassadeur in de Sovjet-Unie en de ambassadeur der Sovjet-Unie in Italië zullen na hun aankomst onverwijld hun ambtsbezigheden aanvangen. (Telegraaf)

(Vor. ber. 4060 B en 4080 B.)

C. FRANKRIJK. — Beroep van minister-president Reynaud op president Roosevelt. —

GENEVE, 13 Juni (D.N.B.) De Fransche minister-president, Paul Reynaud, heeft een wanhopige boodschap gericht tot president Roosevelt. Daarin smeekt Reynaud den Amerikaanschen president letterlijk Frankrijk met alle middelen te hulp te komen. „Ik bezweer u", zoo schrijft Reynaud aan het slot van zijn boodschap aan Roosevelt, „openlijk te verklaren, dat de Vereenigde Staten den Geallieerden iederen materieelen steun verleenen, en zelfs een expeditieleger te zenden." (Alg. Handelsblad)

(Vor. ber. Min.-pres. Reynaud 4255)

D. FRANKRIJK. — Parijs in Duitsche handen. —

HOOFDKWARTIER VAN DEN FUEHRER, 14 Juni (D. N. B.) Het opperbevel van de weermacht deelt mede:

De volledige ineenstorting van het geheele Fransche front tusschen het Kanaal en de Maginotlinie bij Montmedy heeft de Fransche leiding er toe gebracht, haar oorspronkelijke voornemen, de hoofdstad van Frankrijk te verdedigen, te laten varen.

Parijs is derhalve tot open stad verklaard. Zooeven zijn de zegevierende Duitsche troepen Parijs binnengerukt.

Stefani meldt uit Genève, dat de Duitsche voorhoede vanmorgen vroeg Parijs door de Porte Saint Denis (aan de noordzijde van de Fransche hoofdstad) is binnengerukt. (Alg. Handelsblad)

(Vor. ber. Duitsche Krijgsverrichtingen 4246 A.)

E. SPANJE. — Tanger bezet. —

TANGER, 14 Juni. — Bij het aanbreken van den dag — zoo meldt Stefani — heeft een Spaansch expeditiecorps, bestaande uit gemotoriseerde troepen, cavalerie, artillerie en luchtafweerbatterijen en komende uit de naburige Spaansche zone, hedenmorgen zonder incidenten de zone en de stad Tanger bezet. Vlootstrijdkrachten hebben de haven der stad bezet. Het D.N.B. meldt, dat de bezetting door 1200 Spaansch-Marokkaansche soldaten is geschied.

De Spaansche troepen hebben zich reeds stevig op de voornaamste strategische punten van Tanger en aan de grens der internationale zone genesteld.

Ten einde de neutraliteit van de zone en de stad Tanger te waarborgen — aldus wordt volgens Stefani officieel te Madrid medegedeeld — heeft de Spaansche regeering besloten zich voorloopig te belasten met de bewakings- en veiligheidsdiensten in de internationale zone. Alle diensten functionneeren regelmatig.

Reuter meldt uit Madrid, dat de bezetting in overeenstemming met de bevoegde internationale instanties is geschied. (De Telegraaf)

(Vor. ber. Bestuur Tanger 2046 B.)

F. NEDERLAND. — Nederlandsch vermogen in Duitschland. - Regeling ook voor ondernemingen onder Nederlandschen invloed geldig. —

Ter bescherming van Nederlandsch-, Belgisch- en Noorsch vermogen heeft, volgens de „Deutsche Zeitung", de Rijksminister van Justitie reeds op 30 Mei bepaald dat de voorschriften van het vijfde hoofdstuk der verordening over de behandeling van het vijandelijk vermogen van 15 Januari 1940 ook voor ondernemingen zullen gelden, die in het binnenland haar zetel hebben of er gevestigd zijn en onder Nederlandschen-, Noorschen-, Belgischen- en Luxemburgschen invloed staan. Ditzelfde geldt ook voor terreinen.

De voorschriften der verordening over het beheer ingeval van afwezigheid van 11 October 1939 en uitvoerings-besluiten van 18 October 1939 en 22 Januari 1940 zijn ook van kracht voor Nederlandsche-, Noorsche-, Belgische- en Luxemburgsche staatsburgers. (Alg. Handelsblad)

A. **Vergiftiging door schadelijke metalen en arsenicum in het voedsel. —**
De schrijver begint met op te merken, dat, hoewel bacterieele voedselvergiftigingen een grooter rol spelen, dan die, veroorzaakt door chemische stoffen, deze laatste toch ook de aandacht verdienen. Men bedenke evenwel, dat er een groot verschil in de individueele gevoeligheid voor bepaalde stoffen bestaat en dat, mede ten gevolge van het geringe aantal gevallen, dat zoo ernstig verloopt, dat laboratoriumonderzoek verricht wordt, de acuut toxische dosis reeds moeilijk valt te bepalen. Dit laatste geldt nog te meer voor de chronische toxische dosis. In de praktijk zal de arts het meest te maken hebben met chronische vergiftigingen.

Voedselvergiftiging

Zink wordt in vele natuurlijke grondstoffen aangetroffen. Chronische zinkvergiftiging is niet bekend, wel echter kwam herhaaldelijk zinkvergiftiging voor door het koken in gegalvaniseerd ijzeren pannen. Vooral, wanneer het zure spijzen betreft, bestaat gevaar dat veel zink door het zuur wordt opgelost. In gedroogde appelen werd soms veel zink aangetroffen, doordat zij op gegalvaniseerd ijzeren rekken gedroogd waren. Men zal dus ook in geval van nood (evacuatie) geen waschketels e.d. mogen gebruiken voor voedselbereiding.

Cadmium. Dit metaal wordt meer dan vroeger toegepast. Herhaaldelijk kwamen in de industrie reeds chronische cadmium-vergiftigingen voor. Ook zijn in het buitenland enkele gevallen beschreven van cadmium-vergiftiging ten gevolge van het bereiden van voedsel in vaatwerk, dat gedekt was met een laag, die ook cadmium bevatte.

Koper. Vanouds werd koperen vaatwerk in de huishouding gebruikt. Nadeel hiervan is niet bekend. Wel vermeldt de schrijver, dat sommige conserven-industrieën aan erwten, snijboonen, pickles, koper toevoegen om ze te „groenen". Nadeel ontstaat hierbij niet zoozeer vanwege het opnemen van koper, alswel hierdoor, dat koper het vitamine C gehalte zeer snel doet dalen. (Dit „groenen" wordt in ons land evenwel niet toegepast, daar het publiek hier de groente niet zoo groen verlangt).

Lood. Hygiënisten nemen aan, dat geregeld opnemen van 1—1.5 mg. lood per dag merkbaar schade doet aan het organisme. Bij de opname van ons voedsel, dat van nature reeds eenig lood bevat en waarvan door verpakking e.d. het loodgehalte verhoogd wordt, is deze grens spoedig bereikt. Lood kan ons voedsel verontreinigen door: de waterleidingbuizen, emails, vertinningen en insectendoodende middelen. In ons land vond de Arbeidsinspectie (1933) in 19 emailsoorten voor eetgerei, die 2 Nederlandsche fabrieken vervaardigden, geen lood. In allerlei emails in den handel, voor melkpannen, pannen en kopjes is echter wel lood aangetroffen. Bij koken daarin van zure spijzen kan veel lood worden opgenomen. Ook in vertinningen werd soms veel lood gevonden.

Aluminium. Aluminium vaatwerk mag als volkomen onschadelijk worden beschouwd.

Arsenicum. Deze stof levert gevaar op, wanneer gewassen te spoedig, nadat zij met arsenicumhoudende stoffen besproeid zijn, worden gegeten. In ons land worden vruchtboomen evenwel uitsluitend bespoten, wanneer de bloesems uitvallen, zoodat arsenicum op inlandsch fruit niet voorkomt. Ook bij bespuiting van aardappelvelden met loodarsenaat, ter bestrijding van den Coloradokever, bleek volgens onderzoek van den schrijver, door de knollen geen arsenicum te worden opgenomen.

Antimoon. Dit wordt soms bij goedkoope emailwaren toegepast. De schrijver behandelt een en ander over deze emails. Het antimoon lost weer het snelst op door zure spijzen en wel speciaal door organische oxyzuren. Azijnzuur lost veel minder op. Vergiftiging was dan ook meest veroorzaakt door limonades. Het in ons land gebruikte antimoon-houdend email zou weinig giftig zijn. Ook rubber kan antimoon afgeven.

Tin. Van tin is geen nadeel bekend.

De schrijver meent, dat naast de contrôle, die door wettelijke maatregelen aangaande ons voedsel, wordt uitgeoefend, ook de individueele waakzaamheid van groot belang is. (Dr. J. F. Reith)

(Keesings Medisch Archief)

(Vor. ber. Conserven in blik 4238 E.)

B. **ITALIE EN DE OORLOG 1940. — Proclamatie van den Koning-Keizer. - Mussolini opperbevelhebber. - Zuid-Afrika, Britsch-Indië en Nieuw-Zeeland verklaren den oorlog. - Albanië eveneens in oorlog.**
Rome, 11 Juni. (Stefani) — De koning-keizer heeft tot de Italiaansche troepen in de zone der krijgsverrichtingen de volgende proclamatie gericht:

„Als opperbevelhebber van alle strijdkrachten te land, ter zee en in de lucht, neem ik weer, evenals 25 jaar geleden, overeenkomstig de gevoelens en de tradities van mijn huis, mijn plaats onder u in. Aan den chef der regeering, Duce van het fascisme, eersten maarschalk van het rijk, vertrouw ik het bevel toe over de troepen aan alle fronten. Mijn eerste gedachte is bij u, nu gij met mij de diepe gehechtheid en totale overgave aan ons onsterfelijk vaderland gaat deelen, en gij u opmaakt om met het verbonden Duitschland het hoofd te bieden aan nieuwe moeilijke beproevingen, met het onwankelbare vertrouwen die moeilijkheden te boven te komen.

Soldaten te land, ter zee en in de lucht, vereenigd met u op een wijze als nog nooit het geval was, ben ik er zeker van, dat uw dapperheid en de vaderlandsliefde van het Italiaansche volk opnieuw aan onze roemvolle wapenen de overwinning zullen weten te verzekeren.

Zone der krijgsverrichtingen, 11 Juni 1940
18de jaar van het fascisme.
VICTOR EMMANUEL".

(Vor. ber. Mussolini, oorlogsverkl. 4254 A.)

Zuid-Afrika, Britsch-Indië en Nieuw-Zeeland. —
De zaakgelastigde der Zuid-Afrikaansche Unie heeft den Italiaanschen minister van Buitenlandsche Zaken, Ciano, op bevel van zijn regeering, zijn paspoorten aangevraagd. Hij verduidelijkte, dat dit beschouwd moet worden als verklaring van den staat van oorlog tusschen Italië en de Zuid-Afrikaansche Unie.

De vice-koning van Britsch-Indië heeft den staat van oorlog tusschen Britsch-Indië en Italië afgekondigd.

De eerste minister van Nieuw-Zeeland, Fraser, heeft verklaard, dat Nieuw-Zeeland in oorlog is met Italië vanaf Dinsdag, 11 Juni, 10 uur 30 Nieuw-Zeelandschen tijd.

(Vor. ber. Oorlogsverkl. aan Duitschland: Zuid-Afrika en Nieuw-Zeeland 3937)

Albanië in Oorlog. —
Krachtens een decreet beschouwt Albanië zich in oorlog met de staten, welke met Italië in oorlog zijn.
(Het Vaderland - Haagsche Courant - Maasbode)

C. **NEDERLAND. — Verbod werk in bedrijf stop te zetten. - Ontslagen na 9 Mei. - Werktijd moet tenminste 36 uur zijn. —**
Het Verordeningenblad voor het Bezette Nederlandsche Gebied van 13 Juni No. 3 bevat de volgende verordening van den Rijkscommissaris voor het bezette Nederlandsche Gebied betreffende het beperken van werk.

Op grond van paragraaf vijf van het decreet van den Führer betreffende de uitoefening van de Regeeringsbevoegdheden in Nederland van 18 Mei 1940 (Rijkswetblad 1, blz. 778) bepaal ik:
Art. 1. (1) De secretaris-generaal van het departement van Sociale Zaken wordt gemachtigd voorschriften betreffende het stilleggen van ondernemingen, de invoering van den verkorten werktijd en het ontslaan van werknemers uit te vaardigen.

(2) Voorschriften, welke de secretaris-generaal van het ministerie van Sociale Zaken op grond van alinea 1 uitvaardigt, mogen strafbedreigingen bevatten.
Art. 2. Deze verordening treedt in werking op den dag van afkondiging.
's-Gravenhage, 11 Juni 1940. De Rijkscommissaris voor het bezette Nederlandsche Gebied: Seyss—Inquart.

Uitvoering van de verordening. — Verder publiceert het Verordeningenblad het volgende:
Uitvoeringsbesluit van den secretaris-generaal van het departement van Sociale Zaken ingevolge de verordening van den Rijkscommissaris betreffende het beperken van werk van 11 Juni 1940.
Op grond van art. 1 van de verordening van den Rijkscommissaris voor het bezette Nederlandsche Gebied betreffende het beperken van werk en in overeenstemming met art. 2 en 3 van de verordening van den Rijkscommissaris betreffende de uitoefening der regeeringsbevoegdheden in Nederland bepaal ik als volgt:
Art. 1. Het is den leiders van ondernemingen of hun plaatsvervangers verboden:
1) het werk in de onderneming tijdelijk of voorgoed stop te zetten;
2) den werktijd in de onderneming tot minder dan 36 uur in de week in te korten;
3) werknemers te ontslaan, tenzij art. 1639 p van het Burgerlijk Wetboek toepasselijk is. De na 9 Mei 1940 gegeven ontslagen moeten terstond weer worden ingetrokken, tenzij deze door den directeur-generaal van den Arbeid goedgekeurd zijn.
Art. 2. (1) De directeur-generaal van den Arbeid of de door hem hiertoe gemachtigde organen kunnen uitzonderingen op den regel van paragraaf 1 vaststellen. De toestemming hiertoe kan afhankelijk gemaakt worden van het nakomen van bijzondere voorwaarden.
(2) Verzoeken tot toepassing van alinea 1 moeten aan het bevoegde districtshoofd der arbeidsinspectie worden gericht. De verzoeken moeten gemotiveerd zijn. Zij moeten aantal en soort der werknemers vermelden, die ontslagen zijn of zullen worden of die met korteren werktijd te werk zullen worden gesteld.
(3) Op de verzoeken moet zoo spoedig mogelijk worden beslist. Bij de beslissing moeten in het bijzonder de belangen der gedemobiliseerden in acht worden genomen.
Art. 3. (1) Wie het verbod, in art. 1 genoemd, overtreedt, wordt met hechtenis van ten hoogste drie maanden of met een geldboete van ten hoogste 3000 gulden gestraft.
(2) Met het onderzoek naar een bij alinea 1 strafbaar gestelde handeling zijn, behalve de in artikel 141 van het Wetboek van Strafvordering genoemde personen, ook de ambtenaren der Arbeidsinspectie belast.
(3) Bij dit besluit strafbaar gestelde feiten worden beschouwd als overtredingen.
Art. 4. Het besluit van den Opperbevelhebber van Land- en Zeemacht van 27 Mei 1940 (Staatsblad nr. O. 801) treedt buiten werking.
Art. 5. Dit uitvoeringsbesluit treedt in werking op den dag van afkondiging.
's-Gravenhage, 11 Juni 1940. De secretaris-generaal van het Departement van Sociale Zaken, Scholtens.

(Vor. ber. Stopzett. Bedrijven verboden 4236 C.)

Bankenmoratorium opgeheven. - Met ingang van 11 Juni 1940. — 's-Gravenhage, 13 Juni. — Het verordeningenblad voor het bezette Nederlandsche gebied geeft de volgende verordening van den rijkscommissaris voor het bezette Nederlandsche gebied betreffende de opheffing van het bankenmoratorium (11 Juni 1940).
Op grond van art. 5 van het decreet van den Führer betreffende de uitoefening van de regeeringsbevoegdheden in Nederland van 18 Mei 1940 (Rijkswetblad 1, blz. 778) bepaal ik:
Art. 1. De secretaris-generaal van het departement van Financiën wordt gemachtigd, het bestaande bankenmoratorium op te heffen en de noodige maatregelen, die daaraan verbonden zijn, te nemen.
Art. 2. Deze verordening treedt in werking op den dag van afkondiging.
's-Gravenhage, 11 Juni 1940. De Rijkscommissaris voor het bezette Nederlandsche Gebied: Seyss—Inquart.

Hierna publiceert het blad het volgende eerste uitvoeringsbesluit van den secretaris-generaal van het departement van Financiën in gevolge de verordening nr. 10/1940 van den rijkscommissaris voor het bezette Nederlandsche gebied, betreffende de opheffing van het bankenmoratorium en in overeenstemming met art. 2 en 3 van de verordening nr. 3/1940 van den rijkscommissaris voor het bezette Nederlandsche gebied, betreffende de uitoefening der regeeringsbevoegdheden van 29 Mei 1940, bepaal ik:
Art. 1. Het „besluit bankenmoratorium" van 10 Mei 1940 (Staatsblad nr. 483) wordt ingetrokken.
Art. 2. Dit uitvoeringsbesluit treedt in werking op den dag van afkondiging.
's-Gravenhage, 11 Juni 1940. De secretaris-generaal van het Departement van Financiën, Trip.

(Vor. ber. Bankenmoratorium 4235 B.)

Bevoegdheid van den Duitschen Krijgsraad. - Welke delicten er aan zijn onderworpen. — Het verordeningenblad voor het bezette Nederlandsche gebied bevat de volgende verordening van den Rijkscommissaris voor het bezette Nederlandsche gebied betreffende de bevoegdheid van den (Duitschen) krijgsraad (8 Juni 1940).
Op grond van art. 5 van het decreet van den Führer betreffende de uitoefening van de Regeeringsbevoegdheden in Nederland van 18 Mei 1940 (Rijkswetblad 1 blz. 778) bepaal ik:
Art. 1. Burgers van niet-Duitsche nationaliteit zijn onderworpen aan het oordeel van den (Duitschen) krijgsraad ten aanzien van delicten, welke
1) zich richten tegen de Duitsche weermacht, haar leden of tegen degenen, die op een of andere wijze bij haar werkzaam zijn, of
2) in gebouwen, localiteiten of inrichtingen ten behoeve van de Duitsche weermacht worden begaan.
Art. 2. Wanneer de commandant van het legeronderdeel, waartoe de betrokken (Duitsche) krijgsraad behoort, verklaart, dat hij van zijn bevoegdheid ingevolge art. 1 van deze verordening geen gebruik maakt, gaat het recht tot vervolging en veroordeeling over op de gewoonlijk tot strafvervolging bevoegde autoriteiten.
Art. 3. Deze verordening treedt in werking op den dag harer afkondiging.
's-Gravenhage, 8 Juni 1940. De Rijkscommissaris voor het bezette Nederlandsche Gebied: Seyss—Inquart.
(Verordeningsblad No. 3, 13 Juni 1940)

A. **VEREENIGDE STATEN. — President Roosevelt's antwoord aan Reynaud. - „Alleen Congres kan over militaire interventie beslissen". —**
Washington, 15 Juni. (D.N.B.) — President Roosevelt heeft minister-president Reynaud een telegram gezonden in antwoord op het beroep, dat Reynaud op hem heeft gedaan. In dit telegram zet Roosevelt uiteen:
1ste, dat hij Frankrijk slechts zoolang met oorlogsmaterieel kan ondersteunen als Frankrijk zelf den tegenstand voortzet;
2de, dat hij wel is waar de meest volledige sympathie gevoelt voor Frankrijk en vastbesloten is, militaire veroveringen niet als geldig te erkennen, maar dat hieruit geenerlei militaire verplichting der V.S. mag worden afgeleid. Alleen het federale parlement kan besluiten tot een militaire interventie.
(Telegraaf)

(V. b. Reynaud 4256 C.; pres. Roosevelt 4256 A.)

B. **EGYPTE EN DE OORLOG 1940. — Condities aan Italië gesteld. —**
De Egyptische regeering heeft de Italiaansche regeering door tusschenkomst van den Italiaanschen gezant te Caïro en den Egyptischen gezant te Rome de volgende mededeeling gezonden:
Egypte zal slechts aan den oorlog deelnemen ingeval het zal worden aangevallen door Italië op een van de drie volgende wijzen:
a. Wanneer Italiaansche soldaten het initiatief zullen nemen tot een inval op Egyptisch gebied;
b. Wanneer Italië Egyptische steden door bombardementen zal verwoesten;
c. Wanneer Italië luchtaanvallen zal ondernemen op Egyptische militaire doelen. (Haagsche Courant)

C. **NEDERLAND. — Taak van generaal Winkelman.**
De opperbevelhebber van de Duitsche weermacht in Nederland deelt mede, dat de taak van den opperbevelhebber van de in staat van demobilisatie zijnde Nederlandsche land- en zeemacht, generaal Winkelman, zich uitsluitend uitstrekt tot de demobilisatie van de Nederlandsche weermacht.

In verband hiermede wordt de volgende verklaring van generaal Winkelman van 12 Juni 1940 gepubliceerd:

„In opdracht van de Duitsche regeering in het bezette gebied deel ik u mede, dat verscheidene bevelen en instructies, die ik u na 3 Juni 1940 heb doen toekomen, niet behooren tot de taak, die mij van dien dag af is opgedragen.

Deze taak omvat uitsluitend geleidelijke militaire demobilisatie van de Nederlandsche weermacht volgens de instructies van den opperbevelhebber der Duitsche Weermacht in Nederland. Met het oog hierop trek ik de bevelen en instructies, die betrekking hebben op de werkwijze van de industrieele bedrijven, overeenkomstig art. 52 van het Haagsche reglement in".

Voorts wordt er op gewezen, dat de opperbevelhebber van de Duitsche Weermacht in Nederland als Duitsch commissaris voor de tenuitvoerlegging van de demobilisatie der Nederlandsche land- en zeemacht heeft aangewezen kolonel I. G. Schwabedissen, chef van den staf van den opperbevelhebber van de Duitsche Weermacht in Nederland. (Alg. Handelsblad)

A. PRINSES JULIANA IN MONTEBELLO AANGEKOMEN. —

Reuter meldt uit Ottawa (Canada): Prinses Juliana is dezer dagen met haar beide kinderen te Montebello aangekomen. (N. Rott. Crt.)

B. RIJKSCOMMISSARIS SEYSS-INQUART OVER MIDDELBURGS WEDEROPBOUW. —

Rijkscommissaris Rijksminister Seyss-Inquart heeft op 11 Juni zijn eersten grooten inspectietocht door een deel van ons land gemaakt en dat hij daarvoor Zeeland uitkoos, had zijn goede reden.

Rede Rijkscommissaris. — „Wanneer ik op mijn eerste inspectiereis naar Zeeland en Middelburg ben gekomen, dan is dit om te toonen, dat ik, overeenkomstig de opdracht, welke ik van den Führer van het Groot-Duitsche rijk heb ontvangen, op de eerste plaats mijn aandacht en mijn zorg wil geven aan die gebieden, welke schade hebben geleden door de verwarringen van den oorlog.

In het bijzonder is dit het geval met Middelburg, aangezien hier een aantal historische gebouwen staan. Wij kunnen ons uw gevoelens indenken, waarmede gij thans door de puinhoopen van uw stad gaat. Het was alleen de harde en ijzeren noodzaak, welke ons dwong van Middelburg het tooneel van den strijd te maken, niet tegen de Nederlanders, doch tegen de Franschen. Middelburg is een stad van historische gebouwen en wij zullen er naar streven alles te herstellen, wat slechts eenigermate kan worden hersteld. Historische gebouwen zijn de getuigen van den wil van een volk, zijn gedachten vorm te geven. Middelburg treden wij met bijzondere hoogachting te gemoet, omdat zijn bouwwerken herinneren aan een tijdperk in de geschiedenis, waarin wij allen bewogen werden door dezelfde geestelijke krachten. Zij zijn getuigen van gemeenschappelijke geschiedkundige gebeurtenissen.

De wederopbouw van Nederland is een zaak, welke voor alles de uwe is. Wij matigen ons niet aan, u hierbij bevelen te geven. Wij willen u hierbij helpen en raadgeven.

Ik zou nu voor willen stellen, dat een centrale in het leven wordt geroepen voor den wederopbouw, welke in het bijzonder wordt belast met de verzorging van de monumenten der bouwkunst. De taak van deze centrale zou dan moeten zijn de geleden schade zoo snel mogelijk vast te stellen en goede plannen te ontwerpen, opdat behouden blijft, wat de moeite waard is om behouden te worden. Ik wil een verbindingsman aanstellen, die er voor zal zorgen, dat alles wordt gedaan, wat gij noodig acht, in samenwerking met alle burgerlijke en militaire autoriteiten van Duitschland.

Wanneer u uit onze houding wilt opmaken, dat wij u een genoegen willen doen, dan is dit in zooverre juist, dat wij u welwillendheid willen toonen, niet in den zin van een beschermheerschap, doch in den zin van een bereid staan tot samenwerking. De voornaamste reden is evenwel de eerbied, welken wij hebben voor wat in het volk leeft en de achting, welke wij koesteren voor de werkelijke uitdrukking van zijn innerlijke kracht. Door dezen geest bezield, staan wij tegenover het Nederlandsche volk.

Weest overtuigd, dat alles zal geschieden, wat door ons kan worden gedaan." (Telegraaf)

(Vor. ber. dr. Seyss-Inquart 4239 A.)

C. NEDERLAND. — Nationaal Hulpcomité 1940. —

Presse-Dezernent W. Janke heeft op de persconferentie van 7 Juni het volgende medegedeeld:

Met toestemming van de bevoegde Duitsche instanties, en wel speciaal van den Rijkscommissaris persoonlijk, is opgericht het Nationaal Hulpcomité 1940. Dit staat onder leiding van personen uit verscheidene kringen, terwijl als voorzitter mr. dr. K. J. Frederiks, secretaris-generaal van het Departement van Binnenlandsche Zaken, optreedt.

Dit nationaal Hulpcomité zal ten nauwste samenwerken met het Roode Kruis en het Nationaal Fonds voor Bijzondere Nooden.

Het doel van het comité is, in den breede gezegd, daar te helpen waar in de dagen van den oorlog verlies is geleden.

Men hoopt de gelden, welke benoodigd zijn voor de leniging van den nood, bijeen te brengen door:

1. Een inzameling, waaraan alle bankinstellingen en hopelijk ook alle dagbladen zullen medewerken.

De heer Janke deed een dringend beroep op de aanwezige vertegenwoordigers van dagbladen om hun kolommen hiervoor beschikbaar te stellen.

2. Er zal een groote straatcollecte worden gehouden door het geheele land, waarvoor de datum voorloopig is vastgesteld op Zaterdag 15 Juni. (Voorloopig uitgesteld. — Red.).

Aan alle burgemeesters zal verzocht worden zooveel mogelijk hun medewerking aan deze collecten te verleenen.

Verder zullen maatregelen worden getroffen om de jeugd zooveel mogelijk als collectanten te organiseeren.

3. Door plaatselijke comité's zal verder een rondschrijven worden gezonden met verzoek om toezending van bijdragen.

De samenwerking met het Roode Kruis en het Nationaal Fonds voor Bijzondere Nooden beteekent, dat van de zijde van deze beide instellingen geen afzonderlijke collecte is te verwachten. Bij deze hulpactie dient n.l. alle versplintering te worden voorkomen, zoodat de inzameling centraal kan geschieden.

De heer Janke wees er verder nog op, dat een innige samenwerking bestaat tusschen Duitsche instanties, het Nationaal Hulpcomité-1940 en den Commissaris voor den Wederopbouw.

De Presse-Dezernent besloot zijn uiteenzetting met een warm woord van aanbeveling voor deze prijzenswaardige actie.

(De Tijd)

D. ROEMENIE. — Carol II tien jaar Koning. —

Op 8 Juni was het tien jaren geleden dat Europa werd verrast door de tijding dat Kroonprins Carol van Roemenië, die twee dagen tevoren per vliegtuig uit zijn ballingschap te Boekarest was teruggekeerd, door de Nationale Vergadering tot Koning werd uitgeroepen. Hiermede was een einde gekomen aan een toestand, welke het land in een voortdurende beroering hield en het prestige van het Koningshuis schaadde.

Het jubileum des Konings werd in Roemenië in verband met den ernst der tijden zonder luister gevierd, doch in het bewustzijn dat de souverein gedurende de tien jaren van zijn bewind land en dynastie nader tot elkaar heeft gebracht en den vrede heeft weten te behouden. (Alg. Handelsblad)

(Vor. ber. Koning Carol 4174 D.)

E. KARL VON WIEGAND'S INTERVIEW MET RIJKSKANSELIER HITLER. —

New York, 14 Juni. — (D.N.B.) — De bekende publicist, Karl von Wiegand, heeft een interview gehad met den Führer, waarover hij o.a. het volgende meldt: „Amerika voor de Amerikanen, Europa voor de Europeanen" — deze wederzijdsche fundamenteele Monroe-leer zou — zoo verklaarde mij Adolf Hitler — indien zij van beide zijden in acht zou worden genomen, niet alleen een altijddurenden vrede tusschen de oude en de nieuwe wereld verzekeren, maar ook de meest ideale grondslag zijn voor den vrede in de geheele wereld.

Met bijtende scherpte en verontwaardiging brandmerkte Hitler „de leugen", dat hij ooit „in droom of in gedachten" met het plan gespeeld zou hebben, zich op de een of andere manier in de kwesties van het Westelijk halfrond te mengen. Hij noemde de vrees van de beide Amerika's voor hem of voor Duitschland zeer vereerend, maar „kinderlijk en

grotesk" en de gedachte aan de mogelijkheid van een inval in de Vereenigde Staten, van Europa uit, over zee, van de lucht uit of met behulp van de „legendarische vijfde colonne", „dom en fantastisch". Over Mussolini sprak hij op hartelijken toon en hij juichte het deelnemen van Italië aan „de wapenbroederschap" toe. (Telegraaf)

(Vor. ber. Rijkskanselier Hitler 4246 A.)

A. **NEDERLAND. — Vergadering van de Nationaal-Socialistische Beweging. —**
De Nationaal-Socialistische Beweging, district Amsterdam, heeft op 13 Juni in het Concertgebouw en in Bellevue te Amsterdam besloten bijeenkomsten gehouden, die zeer druk bezocht waren en waarop de leider der N.S.B. ir. A. A. Mussert en de heer H. J. Woudenberg het woord hebben gevoerd.
De eerste spreker was de heer H. J. Woudenberg. Deze wees o.a. op den vooruitzienden blik van den leider der N.S.B. In ons beginsel aldus spr., zijn wij nooit aangevallen, wij werden slechts met modder gegooid, wij werden verdacht gemaakt en belasterd, gehoond en uitgescholden. Uniformsmokkelarij, lichtkogels, spionnage, ja wat werd ons al niet aangewreven. Wij begrepen toen pas dat we terreur slechts met terreur kunnen breken.
Thans staan eenerzijds de plutocratische democratieën, anderzijds het jonge en sterke nationaal-socialisme en het fascisme.
Na de pauze sprak de leider van de N.S.B., ir. A. A. Mussert. Wij ontleenen hieraan o.a. het volgende:
De oude democratische wereld wordt in puin geslagen; de jonge nationaal-socialistische wereld wordt geboren. Er zal een Germaansche, een Latijnsche en Slavische unie van volkeren ontstaan, aldus ziet spr. de toekomst. Laten de Germanen begrijpen, dat zij bij elkaar hooren. Er zal, volgens spr., één groot Nederlandsch volk zijn, van Dollart tot Duinkerken. Willem de Zwijger reeds poogde Noord en Zuid tezamen te brengen, thans, zoo zeide de heer Mussert, zal wederom een Duitscher beide volkeren vereenigen. Noord en Zuid, een eenheid van weldra twintig millioen menschen, een goede buur van het Duitsche land. Deze eenheid is steeds een der idealen van de N.S.B. geweest. Dit jaar, uiterlijk het volgende jaar, aldus spr., hebben wij een kans, dat ons ideaal van vereeniging tot werkelijkheid wordt.
De heer Mussert zeide voorts, dat de nationaal-socialist nooit mede zal doen aan verguizing van de Koningin. (N. Rott. Crt.)

(Vor. ber. Nat. Soc. Bew. 4239 F.)

B. **ARCHAEOLOGIE. — De groote wegen in het rijk der Inka's - Belangwekkende vondsten. —**
In het Duitsche blad Signal schrijft H. v. Ubbelohde-Doering over de eindelooze wegen in het oude Inkarijk in Zuid-Amerika, door de vroegere kroniekschrijvers als een wereldwonder aangeduid, die deze schrijvers als voorloopers van de Duitsche autowegen kenschetst. Hij drukt zijn bewondering voor een staatkundig bestel uit, dat iederen bewoner het levensonderhoud verzekerde en hongersnood onmogelijk maakte. Alleen arbeidsdienstplicht kan geleid hebben tot de groote werken, waarover men nog versteld staat, tempels, vestingen en koninklijke hoven, irrigatiekanalen, terrasvormig aangelegde akkers en dan de wegen.
Deze laatste behooren z.i. tot de geweldigste kunstwerken van alle tijden en volken. Ze strekten zich door het lang gerekte rijk van de noordelijke grens in het tegenwoordige Columbië benoorden den evenaar tot in het zuidelijke deel van Chili uit en wel in twee „slagaderen", een langs de kust, de andere door de Cordilleras, die door dwarswegen met elkander verbonden waren. De Spanjaard Cieza de Leon, die in de zestiende eeuw geschiedenis schreef en zelf op die wegen gezworven heeft, schatte de lengte van dien door het gebergte op meer dan 5000 K.M. Op afstanden van telkens een dag reizen stonden van staatswege gestichte en onderhouden rusthuizen en over grootere afstanden pakhuizen voor marcheerende troepen. Op deze wegen moet zoo min te paard als in wagens gereden zijn; het wiel was toen nog niet uitgevonden en rij- of trekdieren kende men niet. Slechts één lastdier werd geteeld, de lama.
De ambtenaren reisden in draagstoelen, door gardesoldaten omstuwd, en er draafden estafetten. Deze dienst moet voorbeeldig ingericht zijn geweest en die boden schijnen vervaarlijke snelheden bereikt te hebben. De wegen leidden door woestijnen, over hooge bergen, diepe kloven en moerassen. Zoo eenigszins mogelijk werden ze recht-aan recht-toe over berg en dal ontworpen, ze waren zes tot negen M. breed. Muren omzoomden ze en beschermden ze tegen zand- en sneeuwverstuivingen.
Omstreeks 1500 moeten de groote wegen van dit net zijn aangelegd. In één tot twee generaties schijnt dit reusachtige werk stelselmatig te zijn uitgevoerd. Onder leiding van dr. Todt zijn de resten door een Duitsche expeditie onderzocht. Gedurende ongeveer 400 jaar was er niets aan gedaan, wat niet verhinderde, dat nog hun eenvoudige monumentale lijnen het landschap beheerschen en vele in onze dagen door zware auto's of als grondslagen voor nieuwe autobanen gebruikt worden. Voor het oversteken van poelen werden dijken, zes tot zeven M. breed, aangelegd.
Voorts snuffelden de onderzoekers de overblijfselen der dikwijls gigantische bouwwerken in het Zuiden van het tegenwoordige Peru na: tempels, enz. even-als heilige, met beitels bewerkte rotsen en holen. In de schier onbekende ruïnenstad Pacatnamu werd een bijna ongerept veld van diep liggende graven blootgelegd, die 1400 tot 1600 jaar oud moeten zijn. Bij dit alles stond hun als doel voor oogen de wortels van de Inkacultuur en de herkomst van die heerschers te vinden, bij wie de hervormer Pachacutec de grootste man van Amerika's oorspronkelijke ras is genoemd. (N. Rott. Crt.)

(Vor. ber. Archaeologie 4252 F.)

C. **SPANJE. — „Niet-oorlogvoerend". —**
De Spaansche regeering heeft het volgende decreet bekend gemaakt.
„Met het oog op de uitbreiding van den strijd tot de Middellandsche Zee, door Italië's deelneming aan den oorlog tegen Frankrijk en Engeland, heeft de Spaansche regeering besloten tot een houding van niet oorlogvoerende mogendheid in het conflict."
Het decreet, dat door generaal Franco en den minister van Buitenlandsche Zaken, Beigbeder, onderteekend is, werd 12 Juni in een korten ministerraad aangenomen.
In Madrileensche politieke kringen wijst men er speciaal op, dat in dit decreet — in tegenstelling tot de verklaring van Spanje bij het uitbreken van den oorlog in September van het vorige jaar — een neutraliteitsverklaring ontbreekt. Voorts wordt de nadrukkelijke vermelding van de Middellandsche Zee opvallend geacht. (D.N.B.) (Telegraaf)

D. **NEDERLAND. — Onderwijs - Microbiologie - Inaugureele rede van prof. dr. A. Charlotte Ruys. —**
Op 10 Juni heeft in de aula van de gemeente-universiteit te A'dam dr. A. Charlotte Ruys haar ambt van buitengewoon hoogleeraar in de microbiologie der infectieziekten aanvaard met een rede, waarin zij een overzicht gaf van de vraagstukken, welke de studie der ziektekiemen opwerpt, en wel in de eerste plaats van die, welke bij de bestudeering der kiemen in het algemeen in het midden der belangstelling staan, zooals het vraagstuk van den levenden of levenloozen aard der ultravira, het al of niet bestaan van een levenscyclus bij bacteriën, de veranderlijkheid der bacteriën, de mogelijkheid van latent leven, enz. Voorts behandelde zij de beteekenis der ziektekiemen, meer in het bijzonder, het vraagstuk van

parasitisme en commensalisme, welke invloeden uitgaan van den laboratoriumarbeid, hoe de ziektekiemen van grooten invloed zijn geweest op het wereldgebeuren.
Zij eindigde haar rede met de volgende woorden: „Zoo is het geheele aardsche leven, in al zijn verschijningen doortrokken van den invloed der eencelligen. Zij bouwen en vernietigen leven, individueel en massaal. Zij kunnen den levensloop van den enkeling beïnvloeden en breken. Een vondst te hunnen aanzien in het laboratorium kan het lot van duizenden wijzigen. Zij kunnen de ontwikkeling van volken mede bepalen. Zij stellen wetten aan de samenleving en zij hebben de historie der menschheid, zoowel sociaal-economisch als psychologisch-religieus mede geschreven en de desbetreffende hoofdstukken dragen steeds en zonder uitzondering den titel: leven of dood". (Alg. Handelsblad)
(Vorig bericht Inaug. redev. 4252 F.)

A. **NEDERLAND. — De provinciale gevolmachtigden van den Rijkscommissaris. —**
De regeeringscommissaris voor het bezette Nederlandsche gebied heeft tot gevolmachtigde voor de provinciën benoemd:
voor Groningen, met standplaats Groningen: Landrat dr. Conring; aan dr. Conring is tevens opgedragen de voorloopige waarneming der bevoegdheden voor Friesland;
voor Gelderland, met standplaats Arnhem: Landrat dr. Schneider;
voor Utrecht, met standplaats Utrecht: Landrat von Winterfeld;
voor Zeeland, met standplaats Middelburg: Oberregierungsrat Linde;
voor Overijsel, met standplaats Zwolle: Landrat dr. Hartong; aan dr. Hartong is tevens opgedragen de voorloopige waarneming der bevoegdheden voor Drente;
voor Noordbrabant, met standplaats 's-Hertogenbosch: Oberregierungsrat Weber; den heer Weber is tevens opgedragen de voorloopige waarneming der bevoegdheden voor Limburg;
voor Noordholland, met standplaats Haarlem: Ministerialrat Ross; deze benoeming geldt, totdat voor de gemeente Amsterdam een bijzondere gevolmachtigde zal zijn benoemd, ook voor deze gemeente; in Amsterdam zal voorloopig als vertegenwoordiger van den gevolmachtigde in Noordholland optreden Regierungsrat Rombach;
voor Zuidholland, met standplaats 's-Gravenhage: Oberverwaltungsgerichtsrat Schwebel; deze benoeming geldt, totdat de benoeming van een bijzonderen gevolmachtigde voor Rotterdam zal zijn benoemd, ook voor deze gemeente. (N. Rott. Crt.)

B. **FRANKRIJK. — Kabinet-Reynaud afgetreden. - Kabinet-Pétain gevormd. - De regeering te Bordeaux.**
Bern, 17 Juni. (D.N.B.) — De nieuwe Fransche ministerlijst luidt, na de veranderingen, welke later nog zijn aangebracht, als volgt:
Minister-president: Pétain.
Minister van Staat en vice-voorzitter van den ministerraad: Chautemps.
Minister voor de nationale verdediging: generaal Weygand.
Justitie: Fremicourt.
Oorlog: Generaal Coulson.
Oorlogsmarine en Koopvaardijvloot: admiraal Darlan.
Luchtvaart: generaal Pugeot.
Buitenlandsche Zaken: Baudouin.
Binnenlandsche Zaken: Pommaret.
Financiën en Handel: Bouthillier.
Koloniën: Rivière; Onderwijs: Rigueaud; Openbare Werken: Frossard; Landbouw en Voedselvoorziening: Chicery; Arbeid: Fevrier; Pensioenen: Barnegaray.
Terstond na zijn samenstelling kwam het kabinet Pétain in eerste zitting bijeen, om den militairen en diplomatieken toestand te bespreken. President Lebrun had de leiding van de vergadering.
(De Fransche regeering zetelt op dit oogenblik te Bordeaux). (Nieuwsblad v. h. Noorden)
(Vor. ber. Kabinet Reynaud 4251 D.)

C. **NEDERLAND. — Kolonel I. G. Schwabedissen belast met de demobilisatie. —**
In den voormiddag van 14 Juni heeft, naar officieel uit Den Haag gemeld wordt, de door den Opperbevelhebber van de Duitsche weermacht in Nederland benoemde Duitsche Commissaris voor de tenuitvoerlegging van de demobilisatie van de Nederlandsche land- en zeemacht, kolonel I. G. Schwabedissen zijn ambt aanvaard.
De kolonel begroette bij deze gelegenheid Generaal Winkelman en de officieren van het Nederlandsche Opperbevel van land- en zeemacht. In zijn toespraak wees kolonel I. G. Schwabedissen o.a. op het volgende:
„Door de grootmoedigheid van den Führer van het Groot-Duitsche rijk is het mogelijk de Nederlandsche land- en zeemacht in volkomen orde te demobiliseeren en de soldaten niet in gevangenschap weg te voeren, doch hen terstond weer in het vrije bedrijfsleven in te schakelen. Van Duitsche zijde heeft men het voornemen, de verdere demobilisatie in denzelfden zin als tot dusver voort te zetten, onder voorwaarde, dat ook van Nederlandsche zijde oprecht en loyaal daaraan wordt medegewerkt".
Kolonel I. G. Schwabedissen besloot zijn woorden met aan de aanwezige Nederlandsche officieren dank te brengen voor den arbeid, dien zij tot dusver geleverd hebben. (Telegraaf)
(Vor. ber. Gen. Winkelman 4258 C.)

D. **AMSTERDAM. — Huurverhooging verboden. —**
De Burgemeester vestigt er voor zooveel noodig de aandacht op, dat het noodzakelijk is, dat aangegane huurverplichtigen ook in de tegenwoordige omstandigheden stipt worden nagekomen en dat de huren op tijd worden betaald. Het is in het algemeen belang te achten, dat ook in dit opzicht de normale verhoudingen, zooveel als doenlijk is, worden gehandhaafd.
Hierbij wordt in herinnering gebracht, dat het, volgens de door de Duitsche overheid vastgestelde prijsverordening, ten aanzien van alle goederen en diensten, verboden is de prijzen boven het peil van 9 Mei 1940 te verhoogen. Dit geldt ook met betrekking tot huren.
Een ieder, wien zulks aangaat, is opgedragen, hieraan ten strengste de hand te houden. (Telegraaf)

E. **FRANKRIJK EN DE OORLOG 1940. — Wapenstilstand aan Duitschland gevraagd. - Ontmoeting tusschen Rijkskanselier Hitler en Mussolini te München. —**
Hoofdkwartier van den Führer, 17 Juni. (D.N.B.) — De minister-president der nieuw gevormde Fransche regeering, maarschalk Pétain heeft in een radiotoespraak tot het Fransche volk verklaard, dat Frankrijk thans de wapens moet neerleggen.
Maarschalk Pétain wees daarbij op een door hem reeds ondernomen stap de rijksregeering van dit besluit in kennis te stellen en de voorwaarden te vernemen, waaronder het Duitsche rijk bereid is te voldoen aan de Fransche wenschen.
De Führer zal een ontmoeting hebben met den Italiaanschen minister-president Benito Mussolini, voor een gedachtenwisseling, waarin de houding der beide staten zal worden vastgesteld.

München, 18 Juni. (D.N.B.) — De Führer en de Duce zijn op 18 Juni in een conferentie te München tot overeenstemming gekomen over het standpunt van de beide verbonden regeeringen ten aanzien van het Fransche verzoek om een wapenstilstand.
Om vier uur hedenmiddag begaf de Duce zich, in

gezelschap van den rijksminister van Buitenlandsche Zaken, van het Prinz Karl-paleis, waar de Italiaansche regeeringschef zijn intrek had genomen, naar den „Führerbau" aan den Neuen Königlichen Platz. Hier begroette de Führer den Duce en diens minister van Buitenlandsche Zaken, graaf Ciano.
In de werkkamer van den rijkskanselier werd daarop onmiddellijk met de besprekingen begonnen. Na de beëindiging van deze besprekingen hebben de Duce en de Führer München verlaten.
(Alg. Handelsblad - Telegraaf)
(Vor. ber. Conferentie Mussolini en Hitler 4176 A.)

A. **SOVJET-RUSLAND. — Troepen bezetten Litauen, Letland en Estland. —**
Litauen.
Het Moskousche radiostation heeft op 15 Juni een officieel communiqué uitgezonden, dat opgesteld is als resultaat van de in de laatste dagen te Moskou gevoerde onderhandelingen met Litauen.
In het communiqué wordt gezegd, dat Litauen het in den herfst van 1939 met de Sovjet-Unie gesloten bijstandspact op grove wijze heeft geschonden, in het bijzonder door het sluiten van een militair geheim verdrag met Letland en Estland, dat in strijd is met den geest van het Sovjet-Russisch-Litausche bijstandspact.
Verder werd medegedeeld, dat de Sovjet-regeering de arrestatie en dagvaarding van den vroegeren Litauschen minister van binnenlandsche zaken, generaal Skuca, en van den chef van politie, Powailitis heeft geëischt, evenals de vorming van een nieuwe Litausche regeering en het recht van doortocht voor Sovjet-Russische troepen overeenkomstig het bijstandspact en in het vereischte aantal.
Litauen moet de garantie geven, dat de „provocaties" ophouden, welke bijv. geleid hadden tot de recente incidenten met leden der Sovjet-Russische garnizoenen in Litauen.
Aan het slot van het communiqué wordt bekend gemaakt, dat de Sovjet-regeering deze eischen in ultimatieven vorm gesteld heeft. Het ultimatum is op 15 Juni des morgens om 10 uur geëindigd. Om negen uur des morgens heeft de op het oogenblik in Moskou aanwezige Litausche minister van buitenlandsche zaken, Urbsys, medegedeeld, dat Litauen alle eischen der Sovjet-regeering aanvaardt.
In de officieele bekendmaking wordt gezegd, dat de onderhandelingen haar ontstaan vonden in herhaalde incidenten en ontvoeringen van leden van het Sovjetleger uit de in Litauen liggende Sovjetgarnizoenen. Zij hebben tot de conclusie geleid, dat Litauen volgens de opvatting van de Sovjet-regeering de bepalingen van het verdrag van bijstand op grove wijze heeft geschonden.
Russische troepen zijn op 15 Juni Litauen binnengerukt en hebben de steden Wilna, Kaunas, Sjaulen, Ponjwjesj en Raseyny bezet. De Litausche regeering is afgetreden. **(Vor. ber. Ratificatie Verdrag 3990 C; Int. Russ. troepen 4023 C.)**

Letland en Estland.
Uit Moskou meldt het D.N.B. op 16 Juni:
Naar officieel verluidt, heeft de Sovjet-regeering aan de regeeringen van Letland en Estland gelijkluidende nota's gericht, waarin dezelfde eischen naar voren gebracht worden, welke reeds door Litauen werden aanvaard.
In de nota's aan Letland en Estland verklaart de Sovjet-regeering, dat deze beide staten de z.g. Baltische alliantie na de onderteekening van het bijstandspact met de Sovjet-Unie niet opgeheven, maar integendeel versterkt hadden, door het betrekken van Litauen in dit systeem van bondgenootschappen en door de poging ook Finland bij de Baltische alliantie te betrekken.
De Sovjet-regeering kan bij deze politiek, die met het in den herfst van het vorige jaar gesloten pact van bijstand in strijd is, niet lijdelijk toezien, te meer daar zij zelf haar uit de bijstandspacten voortvloeiende verplichtingen nauwkeurig is nagekomen.
De Sovjet-regeering ziet in de Baltische alliantie niet alleen een gevaar, maar ook een directe bedreiging tegen de Sovjet-grenzen. Dientengevolge beschouwt de Sovjet-regeering de volgende minimumeischen als absoluut noodzakelijk:
1e. De vorming van een nieuwe regeering in Letland en Estland, welke in staat en bereid is de bepalingen van het bijstandspact eerlijk ten uitvoer te leggen.
2e. De vrije intocht voor de Sovjet-troepen naar Letland en Estland ter bezetting van de belangrijkste punten van beide landen om de uitvoering der bijstandspacten te waarborgen.
Op 16 Juni hebben, naar verder medegedeeld wordt, de gezanten van Letland en Estland den regeeringsleider en volkscommissaris van Buitenlandsche Zaken, Molotof, er van in kennis gesteld, dat hun regeeringen met de eischen van de Sovjet-regeering accoord gaan. (N. Rotterd. Crt. - de Telegraaf)
(Vor. ber. Letland-Sovjet Rusland 4141 C.; Estland-Sovjet Rusland 3990 C.)

B. **ENGELAND EN DE OORLOG 1940. — Lagerhuisrede van Winston Churchill over Frankrijks militaire nederlaag. —**
LONDEN, 18 Juni. (D.N.B.) — In het Lagerhuis heeft Churchill een verklaring afgelegd over den oorlogstoestand. In den aanvang van zijn rede schreef hij de schuld van de „kolossale militaire ramp" toe aan het Fransche opperbevel, dat den terugtocht van de Noordelijke legers uit België na de doorbraak door het Fransche front bij Sedan en aan de Maas had vertraagd. Deze vertraging heeft het verlies van vijftien of zestien Fransche divisies ten gevolge gehad en het geheele Britsche expeditieleger tijdens de kritieke periode buiten actie gesteld.
Het uitblijven van een Engelsch expeditieleger motiveerde hij daarmede, dat het verlies van het materieel in den slag in Vlaanderen eenige weken had geëischt ten einde vervanging mogelijk te maken. In de eerste twee weken van die periode is de slag in Frankrijk verloren. Slechts drie Britsche divisies hadden aan het front kunnen blijven. Zij hebben zware verliezen geleden.
Voortgaande keerde Churchill zich tegen de oneenigheden in zake de samenstelling van het kabinet. De leden er van zullen ook verder aaneengesloten staan en met goedkeuring van het Lagerhuis den oorlog voeren. Hij stelde voor, de debatten uit te stellen tot de geheime zitting op Donderdag.
Reeds veertien dagen geleden had hij gezegd, dat, wat er ook in Frankrijk zou gebeuren, dit geen invloed zou hebben op Engelands vastbeslotenheid verder te strijden. „Zoo noodig jaren lang, zoo noodig alleen."
Verder zeide hij, dat de Franschen hun toekomst op het spel zouden zetten, wanneer zij niet den oorlog voortzetten overeenkomstig hun verdragsverplichtingen, waarvan Engeland hen niet heeft vrijgesteld.
In het vervolg van zijn Lagerhuisrede sprak Churchill over de mogelijkheid van een inval in Engeland uit zee of uit de lucht, welke mogelijkheid hij ontkende.
Daarop sprak hij over de redenen, waarom Engeland den oorlog wil voortzetten. Deskundigen hadden hem aangeraden zulks te doen. Er bestaat, aldus de premier, goede hoop op een eindoverwinning. De Dominions hebben verklaard, het lot van het moederland te willen deelen en tot het einde te willen volhouden.
Nadat Churchill ten slotte Frankrijk had beticht van een verdragsschending, wanneer het eventueel den oorlog niet voortzet, verklaarde hij tegelijkertijd, dat Engeland na de eindoverwinning Frankrijk wilde doen deelen in de winst. Hetzelfde beloofde hij den Cechen, den Polen, den Noren, den Nederlanders, den Belgen en allen anderen, die hun zaak vereenigd hadden met de Britsche zaak. (De Telegraaf)
(Vor. ber. Churchill 4245 C.)

C. **ONDERWIJS. — Fröbel wordt herdacht. —**
De eigenlijke datum van het eeuwfeest van Fr. Fröbel is 16 Juni; dan is het een eeuw geleden, dat hij te Blankenburg in Thüringen den eersten „kindertuin" (bewaarschool) stichtte. Fröbel noemde zijn stichting den „Algemeenen Duitschen kindertuin", want hij wilde evenals het „Algemeen Duitsch Opvoedingsinstituut" te Kielhau de kinderen op Duitsche wijze opvoeden. Dit was vooral van belang om-

dat Duitschland te dien tijde bijzonder verdeeld was. Fröbel steunde het denkbeeld van Fichte om het Duitsche volk door middel van de jeugd tot eenheid en kameraadschap op te voeden.
In Duitschland zullen 20.000 kindertuinen op 28 Juni het eeuwfeest vieren. Het hoogtepunt wordt een bijeenkomst in de aula van het Huis der Opvoeding te Bayreuth, waar gouwleider Wächtler, hoofd van den Nat. Soc. Onderwijzersbond, en gouwleider Hilgenfeldt zullen spreken. Zij zullen zich niet alleen tot de paedagogen in Duitschland richten, maar ook tot het personeel van de kindertuinen in het buitenland. Men zou in het buitenland de voordeelen van de bewaarscholen niet gekend hebben als Fröbel hiertoe niet den stoot had gegeven.
Te Bad Blankenburg zal een Fröbel-museum onder leiding van gouwleider Wächtler worden gesticht, waarin alle manuscripten enz. van Fröbel worden verzameld, en dat ook Fröbellectuur zal uitgeven.
(Alg. Handelsblad)

A. **VEREENIGDE STATEN. — Bewapening $ 5 milliard. - Overdracht gebieden westelijk halfrond. - Coalitie-Kabinet. —**
Bewapening.
Washington, 11 Juni. (D. N. B.) — De begrootingscommissie van het Huis van Afgevaardigden heeft het Huis aanbevolen, opnieuw een bedrag van 1.700.000.000 dollar beschikbaar te stellen voor bewapeningsdoeleinden. Het bedrag, dit jaar voor de bewapening gevoteerd, zou daarmede tot boven de vijf milliard stijgen.
Het Huis van Afgevaardigden heeft twee reeds door den Senaat goedgekeurde wetsontwerpen aangenomen. Deze ontwerpen vergrooten de Amerikaansche vloot met elf procent, machtigen tot den bouw van 22 oorlogsschepen en bepalen, dat de luchtmacht der marine de beschikking over 10.000 vliegtuigen en 16.000 bestuurders zal hebben. De ontwerpen worden thans ter onderteekening aan Roosevelt voorgelegd.
Washington, 13 Juni (D. N. B.) — Het ministerie van Marine heeft opdracht gegeven tot den bouw van twee slagschepen van 45.000 ton en van 20 andere oorlogsschepen en hulpschepen. De kosten van dezen bouw bedragen in totaal 327 millioen dollar.
Verder hebben de Amerikaansche scheepvaart-autoriteiten den verkoop van zes Amerikaansche vrachtschepen aan Britsche reederijen goedgekeurd.
(Vorig bericht Defensie-crediet 4253 F.)

Overdracht gebieden westelijk halfrond.
Washington, 19 Juni (D. N. B.) — Ten aanzien van de door het Congres aangenomen resolutie tegen overdracht van gebieden op het westelijk halfrond heeft onder-minister Welles in de persconferentie verklaard: het gaat hier om een nieuwe bekrachtiging van Amerikaansche principes, geenszins echter om de uitbreiding der Monroeleer tot buiten het gebied, waar zij tot dusver gold.
Voorts heeft het departement van buitenlandsche zaken een tekst gepubliceerd van een te Berlijn en te Rome overhandigde nota, die „ter voorkoming van misverstanden" herinnert aan de „traditioneele Amerikaansche politiek", dat de overdracht van de souvereiniteit over een geografisch bestanddeel van het westelijk halfrond van een niet-Amerikaansche op een andere niet-Amerikaansche mogendheid niet kan worden erkend. De Vereenigde Staten zouden niet kunnen toelaten, dat zulk een overdracht van souvereiniteit zou geschieden.
De regeering van Engeland en die van Frankrijk hebben een soortgelijke nota ontvangen.

Coalitie-Kabinet.
Washington, 20 Juni (D. N. B.) — President Roosevelt heeft volgens Associated Press stappen gedaan voor de vorming van een coalitiekabinet.
Hij heeft n.l. den Senaat de benoeming van den republikein Knox tot minister van Marine en de benoeming van Stimson tot minister van Oorlog ter goedkeuring voorgelegd.
Knox was in 1934 republikeinsch candidaat voor het vice-presidentschap, Stimson was tijdens den ambtsduur van president Hoover minister van Buitenlandsche Zaken. (N. Rott. Crt. - Alg. Handelsblad - De Telegraaf)

B. **FRANKRIJK EN DE OORLOG 1940. — Verzoek om wapenstilstand aan Italië. —**
Ergens in Italië, 20 Juni (Stefani). De Fransche regeering heeft zich vanmorgen tot de Italiaansche regeering gewend, door tusschenkomst van de Spaansche regeering, met het verzoek te onderhandelen over een wapenstilstand. De Italiaansche regeering heeft door tusschenkomst der zelfde regeering geantwoord in termen, gelijkluidend aan het antwoord der Duitsche regeering, n.l. dat zij de namen der Fransche gevolmachtigden verwacht, wien dan plaats en tijd voor een ontmoeting bekend zullen worden gemaakt. (De Tijd)
(Vor. ber. Oorlogsverkl. Italië 4254 A; verzoek wapenstilstand aan Groot-Duitschland 4261 E.)

C. **FRANKRIJK EN DE OORLOG 1940. — Radiorede van Pétain. - „Laten wij uit den verloren slag een les trekken." —**
Genève, 20 Juni. (D.N.B.). — In een radiorede heeft minister-president Pétain hedenmiddag gezegd, dat de regeering gisteren de gevolmachtigden heeft benoemd met de opdracht de voorwaarden van den tegenstander in ontvangst te nemen.
Ik heb, aldus verklaarde hij, dit besluit genomen met het bittere hart van een soldaat, omdat de militaire toestand mij daartoe heeft gedwongen. Sedert 13 Juni is een verzoek om een wapenstilstand onvermijdelijk geweest. Als een van de redenen hiervoor noemde Pétain het feit, dat op 1 Mei 1917, ondanks drie moorddadige oorlogsjaren, het Fransche leger nog 3.280.000 man telde. Bij den aanvang van den jongsten slag waren er 500.000 man minder. In Mei 1918 stonden 85 Britsche divisies aan Frankrijks zijde, in Mei 1940 waren het er slechts 10. Thans is de minderheid van het Fransche materieel nog grooter dan de minderheid van de troepenmacht. Frankrijk heeft thans minder vrienden, te weinig kinderen, te weinig wapenen en te weinig bondgenooten.
„Laten wij uit den verloren slag een les trekken", aldus vervolgde Pétain, „sedert den oorlog heeft de genotzucht den geest van offervaardigheid overwoekerd. Men heeft elke inspanning willen vermijden. Thans treft het ongeluk ons. Ik was bij u in de dagen van roem, ook in deze donkere dagen wil ik bij u blijven". (De Maasbode) **(Vor. ber. Pétain 4261 B.)**

D. **FRANKRIJK EN DE OORLOG 1940. — Rijkskanselier Hitler ontvangt in het Bosch van Compiègne de Fransche gevolmachtigden voor de overhandiging der wapenstilstandsvoorwaarden - Wat de eischen beoogen - Wapenstilstand onderteekend. - Krijgsverrichtingen eindigen als ook overeenstemming met Italië is bereikt. —**
In het Bosch van Compiègne, 21 Juni. (D.N.B.). — De Führer en opperste Bevelhebber heeft heden om 15 uur 30, in aanwezigheid van de opperbevelhebbers der weermachtsonderdeelen, van den chef van het opperbevel der weermacht, van den Rijksminister van Buitenlandsche Zaken en van den plaatsvervanger van den Führer, de Fransche delegatie ontvangen voor de overhandiging der wapenstilstandsvoorwaarden.
De Fransche delegatie bestond uit generaal Huntziger, lid van den Franschen oppersten Oorlogsraad, den generaal van het luchtwapen Bergeret, vice-admiraal Leluc en ambassadeur Noel.
De Führer verrichtte de handeling der overhandiging van de voorwaarden in het Bosch van Compiègne, in denzelfden salonwagen, waarin maarschalk Foch,

op 11 November 1918 onder onteerende omstandigheden den Duitschen onderhandelaars den wapenstilstand dicteerde.
De gebeurtenis van heden in het Bosch van Compiègne heeft gepleegd onrecht tegenover de Duitsche wapeneer uitgewischt. De waardigheid der handeling tegenover den in eere verslagen tegenstander stond, in tegenstelling tot de eeuwig haatzaaiende gedenkteekenen van deze plaats, waar eens Gallische laagheid het niet overwonnen Duitsche leger smaadde.
In opdracht van den Führer las de chef van het opperbevel der weermacht, generaal-kolonel Keitel, de volgende preambule voor de wapenstilstandsvoorwaarden voor:
In opdracht van den Führer en oppersten bevelhebber van de Duitsche weermacht heb ik u de volgende mededeeling te doen:
In vertrouwen op de door den Amerikaanschen president Wilson aan het Duitsche Rijk gegeven en door de Geallieerde mogendheden bevestigde toezeggingen heeft de Duitsche weermacht in November 1918 de wapens neergelegd.
Daarmede kwam een einde aan een oorlog, dien het Duitsche volk en zijn regeering niet hadden gewild en waarin het, ondanks ontzaglijke overmacht, den tegenstanders niet gelukt was het Duitsche leger, de marine of het Duitsche luchtwapen op eenigerlei wijze beslissend te overwinnen. Reeds op het oogenblik der aankomst van de Duitsche wapenstilstandscommissie echter begon het verbreken der plechtig gegeven belofte.
Op 11 November 1918 begon daarmede in dezen trein de lijdenstijd van het Duitsche volk. Wat aan onteering en vernedering, aan menschelijk en materieel leed een volk kon worden aangedaan, vond hier zijn begin.
Woordbreuk en meineed hadden tegen een volk samengezworen, dat na een ruim vierjarigen heldhaftigen tegenstand slechts vervallen was in de eenige zwakheid, van geloof te slaan aan de beloften van de democratische staatslieden.
Op 3 September 1939, vijf-en-twintig jaar na het uitbreken van den Wereldoorlog, hebben Engeland en Frankrijk wederom zonder eenigen grond Duitschland den oorlog verklaard. Thans is de beslissing der wapens gevallen. Frankrijk is overwonnen. De Fransche regeering heeft de Rijksregeering verzocht haar de Duitsche voorwaarden voor een wapenstilstand bekend te maken.
Wanneer voor het in ontvangst nemen van deze voorwaarden het historische Bosch van Compiègne werd aangewezen, dan geschiedde zulks om door deze handeling van een weer goedmakende gerechtigheid — eens en voor al — een herinnering uit te wisschen, die voor Frankrijk geen roemrijk blad in zijn geschiedenis was, maar die door het Duitsche volk gevoeld werd als de diepste schande van alle tijden.
Frankrijk is na een heroieken tegenstand in één enkele reeks bloedige slagen overwonnen en ineengestort. Duitschland heeft derhalve niet het voornemen aan de wapenstilstandsonderhandelingen de karaktertrekken te geven van beschimpingen tegenover een zoo dapperen tegenstander.
Het doel der Duitsche eischen is:
1. Hervatting van den strijd te verhinderen.
2. Duitschland alle waarborgen te bieden voor de hem opgedrongen voortzetting van den oorlog tegen Engeland.
3. De voorwaarden in het leven te roepen voor de vorming van een nieuwen vrede, welks belangrijkste inhoud zal zijn het herstel van het aan het Duitsche Rijk zelf, met geweld aangedane onrecht.
Na het voorlezen der preambule verliet de Führer, onder de tonen van het „Deutschlandlied" de plaats der onderhandelingen.

Bevelen van Rijkskanselier Hitler in Compiègne.

Hoofdkwartier van den Führer, 21 Juni (D.N.B.). — Na beëindiging van de plechtigheid in Compiègne heeft de Führer de volgende bevelen gegeven:
1e. De historische wagon, de gedenksteen en het gedenkteeeken van de Gallische overwinning moeten naar Berlijn worden overgebracht.
2e. Het emplacement van de beide treinen moet vernietigd worden.
3e. Het gedenkteeken voor maarschalk Foch moet ongeschonden behouden blijven.

Verdrag van wapenstilstand met Duitschland onderteekend.

Het Duitsche Nieuwsbureau meldt uit het hoofdkwartier van den Führer:
Op 22 Juni om 18 uur 50 Duitschen zomertijd is in het Bosch van Compiègne het Duitsch-Fransche wapenstilstandsverdrag onderteekend.
De onderteekening werd aan Duitsche zijde verricht door den lasthebber van den Führer en oppersten bevelhebber der weermacht, den chef van het opperbevel der weermacht, generaal-kolonel Keitel; aan Fransche zijde door generaal Huntziger als lasthebber van de Fransche regeering.
Staking der vijandelijkheden is daarmede nog niet verbonden.
Deze geschiedt eerst zes uur nadat de Italiaansche regeering aan het Duitsche opperbevel der weermacht mededeeling zal hebben gedaan van de sluiting van het Italiaansch-Fransche wapenstilstandsverdrag.
Over den inhoud van het wapenstilstandsverdrag kan nog niets bekend gemaakt worden.

(N. Rott. Crt. - Alg. Handelsblad)

(Vor. ber. Verzoek tot Wapenstilstand 4261 E.)

A. NEDERLAND. — Een Raad van Voorlichting voor de Nederlandsche Pers. —

Naar het A.N.P. uit Den Haag meldt, is de onlangs opgerichte Raad van Voorlichting der Nederlandsche Pers op 15 Juni door commissaris-generaal Schmidt op het bureau van Rijkscommissaris Seyss-Inquart ontvangen.
Aanwezig waren, behalve de hieronder te noemen leden, de heeren W. Janke, Pressedezernent in den staf van den rijkscommissaris, en H. J. Sperling.
In zijn begroetingswoord uitte de commissaris-generaal zijn waardeering voor het feit, dat uit Nederlandsche perskringen zelf dit initiatief naar voren is gekomen, omdat dit de beste waarborg is voor een vruchtbare samenwerking tusschen de Nederlandsche pers en de overheid.
Ten slotte sprak de commissaris-generaal het vertrouwen uit, dat allen, die op grond van hun karakter, bekwaamheid en goeden wil, door den raad tot medewerking zullen worden uitgenoodigd, het als een eer zullen beschouwen, aan de taak tot ontplooiing der Nederlandsche pers te kunnen medewerken.
Hierna werd namens den Raad van Voorlichting het doel, dat deze zich voorstelt te bereiken, in bijzonderheden uiteengezet.
Het zal in de eerste plaats taak van den Raad van Voorlichting zijn, een Nederlandsche Perskamer voor te bereiden, die de geheele pers corporatief zal omvatten en met publiekrechtelijke bevoegdheid haar in volkschen zin leiding zal geven.
Als onmiddellijk terrein van werkzaamheid zal de Raad een bemiddelende taak te vervullen hebben, zoowel jegens de Nederlandsche pers als jegens de overheid. Deze taak zal dus een tweeledige zijn:
a. Voorlichting verstrekken aan de pers, welke deze in staat zal stellen haar taak van nationale opvoeding ten aanzien van haar lezers te vervullen. Het is duidelijk, dat deze werkzaamheid er op gericht moet zijn, het Nederlandsche volk daadwerkelijk te doen deelnemen aan de nieuwe Europeesche gemeenschap.
b. Waar noodig raadgevend op te treden jegens de overheid.
De raad van voorlichting bestaat uit de volgende leden: voorzitter: dr. T. Goedewaagen (hoofdred. „De Waag"); waarnemend voorzitter: A. Meyer Schwencke (hoofdred. „Vereenigde Persbureaux"); secretaris: drs. W. Goedhuys (red. buitenl. „Het Vaderland"); leden: P. J. van Megchelen (hoofdred. „Algemeen Nederlandsch Persbureau"), dr. Ab. van der Poel (hoofdred. „Neerlandia-pers"), en mr. M. M. Rost van Tonningen (hoofdred. „Het Nationale Dagblad").
Het secretariaat is voorloopig gevestigd: Scheveningsche Laan 111, Kijkduin (post Loosduinen).
Binnenkort zal de raad zich wenden tot een zoo ruim mogelijken kring van Nederlandsche journalisten, ten einde hen in staat te stellen actief mede te werken. (Alg. Handelsblad)

A. **NEDERL. OOST-INDIE. — De beschieting van een Japansch visschersvaartuig. —**
Uit Tokio meldt Domei: De woordvoerder van het departement van buitenlandsche zaken deelt mede: inzake het incident van 6 Mei, waarbij een Nederlandsche vliegboot op een Japansch visschersvaartuig heeft geschoten, heeft de Nederlandsche gezant, de heer J. C. Pabst, op 22 Juni een officieele nota gezonden aan het ministerie van Buitenlandsche Zaken, in antwoord op het Japansche protest. Deze officieele Nederlandsche nota behelst de volgende vier punten:
1. Het onderhavige incident is voortgesproten uit het onverantwoordelijke optreden van een onderofficier der Nederlandsche luchtmacht. De Nederlandsche regeering zal de volle verantwoording voor het incident op zich nemen.
2. De Nederlandsche regeering geeft uiting an haar grondig leedwezen over het incident, dat ontstond uit een verbreking der belofte harerzijds om daden van uitdagend karakter tegen Japan in Nederlandsch-Indië te verhinderen.
3. De Nederlandsche regeering heeft degenen, die voor het incident verantwoordelijk zijn, reeds zwaar gestraft.
4. De Nederlandsche regeering verwacht, dat de Japansche regeering begrijpt, dat bovengenoemde stappen, welke de Nederlandsche autoriteiten genomen hebben om het incident te regelen, een waarborg vormen voor de toekomst. (Nbl. v. h. Noorden)
(Vor. ber. Incident Jap. visscherij 3110 C)

B. **JAPAN. — Geschil met Fransch Indo-China. —**
De woordvoerder van het Japansche departement van buitenlandsche zaken heeft de volgende verklaring afgelegd:
Minister Tani heeft op 20 Juni den Franschen ambassadeur Henry ontvangen. Tani hield een scherp vertoog betreffende het verbod van het vervoer van oorlogsmateriaal uit Fransch-Indo-China naar Tsjoengking en verzocht tevens dat de Fransche regeering zou toestaan, dat Japansche controleurs ter plaatse inspecteeren. In antwoord op dit vertoog heeft de Fransche ambassadeur op 20 Juni minister Tani bezocht en gemeld, dat de Fransche regeering sinds 17 Juni het vervoer van goederen als benzine en trucks naar China verboden heeft, doch dat zij wegens de herhaalde vertoogen van de Japansche regeering besloten heeft, het vervoer te verbieden van goederen van veel wijderen omvang, en dat zij geen bezwaar heeft tegen het zenden van Japansche inspecteurs ter plaatse. (N. Rott. Crt.)

C. **ITALIE EN DE OORLOG 1940. — Oorlogsverklaring aan Transjordanië. —**
Jeruzalem, 19 Juni. (Havas) — Uit Transjordanië wordt gemeld, dat Italië zich met dit land in oorlog beschouwt. In verband hiermede hebben de autoriteiten reeds maatregelen getroffen om de Italianen, die in Palestina wonen, te interneeren. (Telegraaf)
(Vor. ber. Transjordanië 3941)

D. **NEDERLAND. — Belastingen. - Generaal pardon verlengd tot 15 Juli. —**
Het Departement van Financiën maakt op 17 Juni bekend, dat het Generaal pardon (zie pag. 4244 E) verlengd is tot 15 Juli 1940. (Telegraaf)
(Vor. ber. Generaal pardon 4244 E)

E. **LITAUEN. — Nieuwe Litausche regeering gevormd. —**
Officieel is op 18 Juni te Korono de volgende ministerlijst bekend gemaakt: Minister-president, Juntas Paleckis; vice-minister-president en buitenlandsche zaken, Kreve-Mickevius; landbouw, Mickis, tevens binnenlandsche zaken; justitie en opperbevelhebber, generaal Vitkauskas; gezondheid, dr. Kogan; onderwijs, Antenos Venclova; verkeer, Vidmentos.
(N. R. Crt.) **(V. b. Milit. bezett. Rusland 4262 A; Kabinet Merkys 4031 A)**

F. **LETLAND. — Nieuwe regeering in Letland. —**
Op 20 Juni is de nieuwe Letlandsche regeering gevormd: Premier en voorloopig minister van Buitenlandsche Zaken is prof. dr. Augusts Kirchensteins.
(Telegraaf) **(V. b. Milit. bezett. Rusland 4262 A; President Ulmanis 2259 A.)**

G. **ESTLAND. — Nieuwe regeering gevormd. —**
Op 21 Juni is een nieuwe regeering in Estland gevormd. Minister-president is de schrijver en arts dr. Johannes Vares, plaatsvervangend minister-president prof. Hans Kruus, minister van Buitenlandsche Zaken Nigol Andresen. (Telegraaf)
(Vor. ber. Milit. bezett. Rusland 4262 A; Kabinet Uluots 3991 B)

H. **ROTTERDAM. — Rijkscommissaris Dr. Seyss-Inquart's bezoek. - Tien millioen gulden voor leniging van den nood. —**
De Rijkscommissaris voor de bezette Nederlandsche gebieden, Rijksminister Seyss-Inquart, heeft op 21 Juni een bezoek aan Rotterdam gebracht, waar hij met den burgemeester van Rotterdam, Mr. P. J. Oud en vele anderen, de verwoeste binnenstad in oogenschouw heeft genomen, een tocht door de havens heeft gemaakt en in het stadhuis is voorgelicht omtrent de plannen, welke de stadsarchitect, de heer W. G. Witteveen, in verband met den wederopbouw van het stadscentrum heeft ontworpen.
In zijn rede, zeide de Rijkscommissaris o.a. het volgende:
„Ik heb beschikt, dat een bedrag van tien millioen gulden terstond wordt uitgetrokken, dat in gevallen, die in sociaal opzicht waard zijn dat er rekening mee gehouden wordt, ter beschikking wordt gesteld voor de onmiddellijke leniging van den nood en de verzekering van het bestaan der betrokkenen, zonder verplichting tot terugbetaling, en wel op rekening van de schadeloosstellingsbedragen uit het wederopbouwfonds". (N. Rott. Crt.)
(V. b. Rotterdam 4250 E.; dr. Seyss-Inquart 4259 B.)

I. **NEDERLAND. — Bescherming van schuldenaren.**
Het op 20 Juni verschenen Verordeningenblad No. 4 bevat de verordening van den Rijkscommissaris voor het bezette Nederlandsche gebied betreffende maatregelen ten aanzien van de bescherming van schuldenaren, van de burgerlijke en strafrechtspleging, alsmede van het administratieve recht met het oog op de sinds 10 Mei 1940 ingetreden bijzondere omstandigheden.
De rechter kan o.a. een schuldenaar, die tengevolge van de bijzondere omstandigheden, welke zich sedert 10 Mei 1940 hebben voorgedaan, niet tijdig aan zijn vóór dien datum aangegane verplichtingen kan voldoen, een uitstel van ten hoogste zes maanden verleenen, indien zulks redelijkerwijze van den schuldeischer kan worden verlangd.
(Verordeningenblad No. 4)

K. **FRANKRIJK. — Wapenstilstandsverdrag met Italië geteekend. - Vijandelijkheden gestaakt. —**
Hoofdkwartier van den Führer, 24 Juni. — Heden om 19 uur 15 is bij Rome het Italiaansch-Fransche wapenstilstandsverdrag onderteekend. Om 19 uur 35 volgde de officieele mededeeling daarvan aan de Duitsche rijksregeering. Op grond hiervan is het Duitsch-Fransche wapenstilstandsverdrag van kracht geworden. Het opperbevel der weermacht heeft bevel gegeven tot staking der vijandelijkheden tegen Frankrijk. Op 25 Juni om 1 uur 35 Duitschen zomertijd worden aan beide kanten de wapens neergelegd. Daarmede is de oorlog in het Westen geëindigd.

De officieele Italiaansche tekst is, naar Stefani uit Rome meldt:

„Op 24 Juni om 19 uur 15 wettigen Italiaanschen tijd is in de Villa Incisa bij Rome het Fransch-Italiaansche wapenstilstandsverdrag onderteekend.
Maarschalk Badoglio, chef van den generalen staf der geheele weermacht, teekende voor Italië. Generaal Huntziger teekende voor Frankrijk.
Om 19 uur 35 deelde de minister van Buitenlandsche Zaken, Ciano, de rijksregeering de onderteekening mede van het wapenstilstandsverdrag. Bijgevolg zul-

len de vijandelijkheden Dinsdag om 1 uur 35 wettigen Italiaanschen tijd een einde nemen."

Oproep van Rijkskanselier Hitler.

De Führer heeft den volgenden oproep uitgevaardigd: Duitsch volk, uw soldaten hebben in nauwelijks zes weken na een heroïeken strijd den oorlog in het Westen tegen een dapperen tegenstander beëindigd. Hun daden zullen in de geschiedenis opgeteekend worden als de roemrijkste overwinning aller tijden. In deemoed danken wij den Heere God voor Zijn zegen. Ik beveel het uitsteken der vlaggen in het rijk voor tien, het luiden der klokken voor zeven dagen. Adolf Hitler. (N. Rott. Crt.)

(V. b. Fransch verzoek wapenstilst. m. Italië 4263 B; Duitsch-Fransch wapenstilstandsverdrag 4263 D)

A. NEDERLAND. — Vijfde Hagespraak van de Nationaal-Socialistische Beweging - Ir. Mussert over verleden en toekomst - Nationaal-Socialistische Omroep - Mr. M. M. Rost van Tonningen over de doelstelling der N. S. B. —

De Nationaal-socialistische beweging heeft op 22 Juni op het bekende hagespraak-terrein te Lunteren haar jaarlijksche openluchtbijeenkomst gehouden, die door duizenden is bezocht. Er waren ook enkele Duitsche gasten onder de aanwezigen.

Bij den aanvang heeft de acteur Adriaan van Hees, uit Amsterdam, met de voorlezing van een uitvoerig gedicht de gevallen kameraden herdacht, waarbij de heer C. J. van Geelkerken zich aansloot met de onthulling van een eerevlag van de beweging ter eere van hen, die werden gedood, welke vlag plechtig werd binnengedragen.

Rede ir. Mussert. — De leider der N.S.B. ir. A. A. Mussert, heeft in zijn rede er aan herinnerd, dat hij ons volk jarenlang reeds had voorgehouden, dat Europa van aanzien verandert. Nog zijn er echter velen, zeide hij, die het niet hebben begrepen. De wapenstilstand, die thans staat gesloten te worden, zal evenwel een nieuw Europa inluiden en de nationaal-socialisten beschouwen het als hun taak te doen wat in hun vermogen ligt om in dit nieuwe Europa Nederland een eigen plaats te doen innemen. Het oude Europa moest te gronde gaan aan eigen ongerechtigheid. Wij vertrouwen, aldus spreker, dat thans gerechtigheid gelden zal.

De oorlog heeft ons beschaamd gemaakt, zoo ging ir. Mussert verder. Maandenlang zijn 400.000 mannen van huis en hof weggehouden, 100 millioen gulden is aan de verdediging besteed en het resultaat was 4½ dag. Onze beschaming richt zich tot de heeren te Londen, die het volk ongeschikt hebben gemaakt om zich te verdedigen, het leger in handen hebben gesteld van onbekwamen en het materieel onvolledig hebben toegerust. Zij hadden niet het recht ons volk in den oorlog te sturen.

De geschiedenis der nationaal-socialistische beweging eindigt in eerste instantie met deze vijf dagen. Thans gaat een nieuwe opmarsch beginnen. Daarbij leggen wij nu deze gelofte af, aldus spreker, dat de democratische heeren die ons hebben opgesloten in concentratiekampen, nooit meer een kans krijgen om ons te genaken; daarvoor is de W.A. ingesteld, die thans nog klein is, maar eenmaal sterk zal zijn om ons volk te verdedigen. Dan zal er ook gerechtigheid zijn. In dit verband deelde spreker mede, juist dien morgen te hebben vernomen, dat twee officieren waren gearresteerd, die er van werden verdacht zijn broeder te hebben gedood. Dat zijn echter niet de ware schuldigen, riep hij uit, die zitten in Londen. Men sprak van verraad tijdens den oorlog, maar dan hebben de nationaal-socialisten zeker uit de concentratiekampen op de soldaten geschoten!

Ons volk moet de op een na sterkste loot van den Germaanschen stam zijn. Er zijn 14 millioen Nederlanders en over een generatie kan dat 20 millioen zijn. Reeds meer dan duizend jaar worstelt dit volk aan de delta van Rijn, Maas en Schelde voor zijn zelfstandigheid. Niettegenstaande dat, is het nooit geregeerd op vasten volksbewusten grondslag. Wat God vereent in taal, in bloed, in ras, zal geen mensch kunnen scheiden; daarvoor moeten echter drie eischen worden vervuld: Het volk moet vrij zijn van Joodschen invloed, vrij van wanen en vrij van kerkelijke heerschers op staatkundig terrein. Dan zullen de Germaansche volkeren nooit meer een broederoorlog strijden, doch tezamen optreden tegen ieder die het volksbestaan belaagt.

Het staatsrecht volgens hetwelk Nederland in oorlog is met Duitschland en bondgenoot van Engeland, lapte ir. Mussert aan zijn laars, zooals hij zeide. Voor hem was de oorlog op 14 Mei geëindigd. De Duitschers hebben zich menschelijk gedragen, zij hebben de krijgsgevangenen teruggevoerd en beschermen ons nog tegen de Engelsche bomaanvallen. Terwijl ir. Mussert dit zeide, kwam een Duitsch vliegtuig het terrein overvliegen, dat geestdriftig door de aanwezigen werd begroet. Om de dankbaarheid te toonen voor deze bescherming, vroeg spreker de klok, het dierbaarste van de nationaal-socialisten, te schenken aan den schepper van de Duitsche luchtmacht, waarmede de aanwezigen luide hun instemming betuigden. De klok werd daarna voor het laatst nog eens geluid.

Een nationaal-socialistische omroep. — Bij den aanvang heeft ds. T. Ekering uit Amsterdam medegedeeld, dat de leider hem had opgedragen een nationaal-socialistischen omroep te stichten. Deze omroep, zeide hij, zal voorloopig nog naast de bestaande omroepen een plaats hebben, doch hij zal straks als eenige omroep in Nederland zijn taak hebben te vervullen. Ds. Ekering riep hiervoor de sympathie en den steun in van zijn gehoor.

Mr. Rost van Tonningen over de doelstelling der N. S. B. — Onder leiding van den heer N. Oosterbaan, chef van den persdienst der N. S. B., werd aan de journalisten, die tot het bijwonen van de hagespraak waren uitgenoodigd, tevoren aan een Veluwsche koffietafel gastvrijheid bewezen. Aan het einde van den maaltijd zeide mr. M. M. Rost van Tonningen in een korte toespraak, dat voor de nat.-socialisten de liefde voor ons volk een kwestie is van bloedgemeenschap, van lotsgemeenschap. De nat.-socialisten zijn bereid, een eerlijke poging te doen hun tegenstanders te begrijpen en hun bezwaren te doorgronden, teneinde de kloof, welke ons van een gelukkig leven voor ons volk scheidt, te overbruggen. De scherpe tegenstellingen kunnen niet blijven bestaan. Natuurlijk zullen er meeningsverschillen blijven; waren die er niet, dan zou de zaak dood zijn. Het gaat er slechts om, dat het streven gericht is op het welzijn van het volk.

De heer Rost van Tonningen sprak vervolgens over het leidersprincipe. Dit houdt in de verantwoordelijkheid van één man. Dit principe is echter niet alleen een nationaal-socialistisch beginsel; het is ook een oud oer-Nederlandsch beginsel.

Vervolgens betoogde spreker, dat dit beginsel verschil van meening niet uitsluit, maar dat men zich tenslotte bij een beslissing moet kunnen neerleggen, omdat het richtsnoer moet zijn: hoe help ik mijn volk het best. Het gaat er om, de besten uit het volk bijeen te brengen en het beste er uit te halen wat er in zit, in het belang van het volk zelf. Bij de nat.-socialisten is nooit haat tegen de tegenstanders geweest, wel tegen misstanden. (Nieuwe Rotterd. Courant)

(V. b. Landd. Lunteren 3819 G; Verg. A'dam 4260 A)

B. NEDERLAND. — Rijkscommissaris dr. Seyss-Inquart - Overdracht van een S.S.-„Doodskop"-regiment - „Wij willen den Nederlanders hun levensrechten niet ontnemen". —

Bij de overdracht van een S.S.-„Doodskop"-regiment aan den Rijkscommissaris, welke op 19 Juni '40 te Den Haag plaats had, hield deze een toespraak waarin hij o.m. het volgende zeide:

Ter bescherming van onze levensrechten moesten wij ook dit land binnenrukken. Maar wij staan hier, in dit land, niet als vijanden. Wij wenschen het Nederlandsche volk te achten als een Germaansch volk. Ook al moesten wij strijden voor ons recht, dan willen wij toch den Nederlanders hun levensrechten niet ontnemen. Er is in de krijgsgeschiedenis geen voorbeeld aan te wijzen, waarbij een land en volk, dat bezet werd, zoo vrij aan eigen beheer en bewind werd overgelaten als het Duitsche Rijk in Nederland vrijheid en eigen beheer heeft laten bestaan. Wij doen dat hier in het volle bewustzijn dat het hier menschen geldt van Germaanschen bloede, die eens zullen begrijpen, welke groote daad de Führer heeft verricht door het Nederlandsche volk deel te laten hebben aan de bestemming van een nieuw lot voor toekomstige generaties. (Deutsche Zeitung i. d. N.)

(Vor. ber. Dr. Seyss-Inquart 4265 H)

C. ROEMENIE. — Verzoening van Koning Carol met IJzeren Garde - „Partij der natie" onder leiding van den Koning geformeerd - Rede van den Koning. —

Boekarest, 19 Juni (D.N.B.). — Naar officieel wordt medegedeeld, is Horia Sima op 18 Juni door koning Carol in audiëntie ontvangen. Horia Sima wordt op het oogenblik beschouwd als de opvolger van Codreanoe in de leiding van de IJzeren Garde.

Boekarest, 21 Juni (D.N.B.). — Krachtens een op 21 Juni gepubliceerde wet is besloten tot de verandering van het front der nationale wedergeboorte in de „Partij der Natie".

Volgens artikel 1 wordt het front der nationale wedergeboorte de eenige en totalitaire partij onder den naam „Partij der Natie". Zij zal onder opperste leiding staan van den Koning.

Radio-rede van Koning Carol.

Boekarest, 22 Juni. (D.N.B.) — Koning Carol heeft op 22 Juni voor de radio zijn aangekondigde toespraak gericht tot de Roemeensche natie. Hij verklaarde, dat hij op verlangen van de leiding van het „front der nationale wedergeboorte" de opperste leiding op zich had genomen van de nieuwe staatspartij, de „Partij der Natie", in de overtuiging, daarmede een hoogen plicht jegens de natie en den staat te vervullen. In den tegenwoordigen tijd met zijn onzekere toekomst moet Roemenië aaneengesloten staan. De nieuwe partij geeft met haar verbreede basis aan alle kringen der natie de mogelijkheid gemeenschapsarbeid te doen.

De Koning richtte vervolgens een warmen oproep tot de natie en in het bijzonder tot de jeugd om geestdriftige soldaten van deze partij en daarmede van de natie te zijn, en mede te werken aan de nationale vereeniging. Op die wijze zal het gelukken de veiligheid van den staat en de natie te waarborgen.

(Het Vaderland - De Tijd - Telegraaf)

(V. b. IJzeren Garde 4174 D; Koning Carol 4259 D)

A. **HET VERDRAG VAN COMPIEGNE. — De voorwaarden van den Duitsch-Franschen wapenstilstand.** Berlijn, 25 Juni (D.N.B.). — Het Duitsche Nieuwsbureau deelt den tekst mede van de Duitsch-Fransche wapenstilstandsovereenkomst.

Tusschen den chef van het opperbevel der weermacht, generaal-kolonel Keitel, als lasthebber van den Führer van het Duitsche Rijk en oppersten bevelhebber der Duitsche weermacht, eenerzijds, en den van voldoende volmachten voorzienen gevolmachtigde van de Fransche regeering, legergeneraal Huntzinger, den voorzitter der delegatie, den ambassadeur Noël, den vice-admiraal Leluc, den generaal van een legercorps Parisot en den generaal van het luchtwapen Bergeret anderzijds, is het volgende wapenstilstandsverdrag overeengekomen.

1. De Fransche regeering beveelt in Frankrijk, evenals in de Fransche bezittingen, koloniën, protectoraatsgebieden en mandaten, benevens ter zee het staken van den strijd tegen het Duitsche Rijk. Zij bepaalt, dat onmiddellijk de wapens worden neergelegd door de Fransche groepen, die reeds door de Duitsche troepen zijn ingesloten.

2. Ter beveiliging van de belangen van het Duitsche Rijk wordt het gebied van den Franschen staat ten Noorden en ten Westen van de op de bijgevoegde kaart aangegeven lijn door Duitsche troepen bezet. Voorzoover de te bezetten deelen zich nog niet in de macht der Duitsche troepen bevinden, wordt deze bezetting zonder verwijl na het sluiten van dit verdrag ten uitvoer gelegd.

(Uit een afzonderlijk bericht blijkt, dat de in dit artikel genoemde lijn begint in het Oosten aan de Fransch-Zwitsersche grens bij Genève en loopt dan ongeveer over de plaatsen Dole, Paray le Monial en Bourges tot ongeveer 20 K.M. ten Oosten van Tours. Van hier gaat zij op een afstand van 20 K.M. ten Oosten van de spoorlijn Tours—Angouléme—Libourne en verder over Mont de Marsan en Orthez naar de Spaansche grens).

Duitsche rechten in het bezette gebied.

3. In de bezette deelen van Frankrijk oefent het Duitsche Rijk alle rechten der bezettende mogendheid uit. De Fransche regeering verplicht zich, de bij de uitoefening van deze rechten uit te vaardigen regelingen, met alle middelen te steunen en met behulp van het Fransche bestuur ten uitvoer te leggen. Alle Fransche autoriteiten en dienstinstanties van het bezette gebied moeten derhalve van de Fransche regeering zonder verwijl instructies krijgen om gevolg te geven aan de opdrachten van de Duitsche militaire bevelhebbers en op correcte wijze met hen samen te werken. Het ligt in het voornemen der Duitsche regeering, de bezetting van de Westkust na de staking van de vijandelijkheden met Engeland te beperken tot den strikt vereischten omvang. Het blijft aan de Fransche regeering overgelaten den zetel van haar regeering in het onbezette gebied te kiezen of wanneer zij dat wenscht, ook naar Parijs te verplaatsen. In dit geval zegt de Duitsche regeering de Fransche regeering en haren centralen autoriteiten iedere noodige faciliteit toe, opdat zij in staat zal zijn het bestuur van het bezette en niet bezette gebied, van Parijs uit, uit te voeren.

Demobilisatie en uitlevering.

4. De Fransche weermacht te land, te water en in de lucht moet binnen een nog te bepalen termijn worden gedemobiliseerd en ontwapend. Hiervan zijn slechts uitgezonderd die eenheden, welke noodzakelijk zijn voor het in stand houden van de binnenlandsche orde. Duitschland, respectievelijk Italië, bepalen haar sterkte en bewapening. De, in het door Duitschland te bezetten gebied, aanwezige eenheden der Fransche weermacht, worden in snel tempo teruggebracht naar het niet te bezetten gebied en moeten worden ontslagen.

Voor hun vertrek leggen deze troepen hun wapenen en oorlogstuig neer op de plaats, waar zij zich op het oogenblik van het van kracht worden van dit verdrag bevinden. Zij zijn voor een ordelijke overgave aan de Duitsche troepen verantwoordelijk.

5. Als garantie voor het in acht nemen van den wapenstilstand kan geëischt worden de ongeschonden uitlevering van al die stukken geschut, pantserstrijdwagens, pantserafweerwapens, militaire vliegtuigen, stukken luchtafweergeschut, infanteriewapens, transportmiddelen en munitie van eenheden der Fransche weermacht, welke gebruikt werden in den strijd tegen Duitschland en zich op het oogenblik van het van kracht worden van deze overeenkomst bevinden in het door Duitschland niet te bezetten gebied. Den omvang der uitleveringen bepaalt de Duitsche wapenstilstandscommissie.

6. De overblijvende wapenen, hoeveelheden munitie en oorlogstuig van alle soorten in het onbezette deel van Frankrijk moeten — voor zoover zij niet vrijgegeven worden voor de uitrusting van de veroorloofde Fransche eenheden — onder Duitsche, resp. Italiaansche contrôle opgeslagen, resp. veilig gesteld worden. Het blijft aan het Duitsche opperbevel voorbehouden daarbij last te geven tot al die maatregelen, welke noodig zijn om het onbevoegde gebruik van deze voorraden uit te sluiten. Het vervaardigen van nieuw oorlogstuig moet in het onbezette gebied terstond gestaakt worden.

7. In het bezette gebied moeten alle land- en kustversterkingen met wapens, munitie en oorlogstuig, voorraden en installaties van alle soorten, ongeschonden overgegeven worden. De plannen van deze versterkingen evenals de plannen van de door de Duitsche troepen reeds veroverde, moeten worden uitgeleverd. De nauwkeurige opgaven over het voorbereide opblazen van punten, aangelegde versperringen van landmijnen, op tijd werkende ontploffingsmiddelen, strijdgas, versperringen enz. moeten voorgelegd worden aan het Duitsche oppercommando. Deze hindernissen moeten op Duitsch verlangen door Fransche krachten opgeruimd worden.

Ontwapening van de vloot.

8. De Fransche oorlogsvloot moet — uitgezonderd dat deel, dat voor de waarborg van de Fransche belangen in het koloniale rijk voor de Fransche regeering vrijgelaten wordt — in nader te bepalen havens worden geconcentreerd en onder Duitsche, resp. Italiaansche contrôle gedemobiliseerd en ontwapend worden. Beslissend voor de vaststelling der havens zal de vredesstandplaats der schepen zijn. De Duitsche regeering verklaart de Fransche regeering plechtig, dat zij niet het voornemen heeft, de Fransche oorlogsvloot, die zich bevindt in de onder Duitsche contrôle staande havens, in den oorlog voor haar doeleinden te gebruiken, behalve zulke eenheden, die noodig zijn voor de kustwacht en het opruimen van mijnen. Zij verklaart verder plechtig en uitdrukkelijk, dat zij niet het voornemen heeft, een eisch te stellen ten aanzien van de Fransche vloot bij het sluiten van den vrede. Uitgezonderd dat nader te bepalen deel van de Fransche oorlogsvloot, dat de Fran-

sche belangen in het koloniale rijk moet vertegenwoordigen, moeten alle buiten Frankrijk aanwezige oorlogsschepen naar Frankrijk worden teruggeroepen.
9. Het Fransche opperbevel moet het Duitsche opperbevel nauwkeurig opgave doen van alle door Frankrijk gelegde mijnen en over alle overige havenversperringen en versperringen voor de kust, benevens over de installaties der verdediging en van den

Generaal Wilhelm Keitel.

afweer. Het opruimen van de mijnversperringen moet, voor zoover het Duitsche opperbevel dat eischt, door Fransche krachten worden ten uitvoer gelegd.
10. De Fransche regeering verplicht zich met geen enkel deel van de haar overgebleven weermacht en op geen enkele wijze verdere vijandelijke handelingen te ondernemen tegen het Duitsche Rijk. Evenzeer zal de Fransche regeering verhinderen, dat leden der Fransche weermacht buitenslands gaan en dat wapens en uitrustingen van welken aard ook, schepen, vliegtuigen enz. naar Engeland of overigens naar het buitenland worden gebracht. De Fransche regeering zal het aan Fransche onderdanen verbieden in dienst van staten, met wie het Duitsche Rijk nog in oorlog is, tegen dit rijk te strijden. Fransche onderdanen, die in strijd hiermede handelen, zullen door de Duitsche troepen als leden van vrijscharen worden behandeld.

Koopvaardijschepen en vliegtuigen.
11. Aan Fransche koopvaardijschepen van alle soorten, met inbegrip van kust- en havenvaartuigen, die zich in Fransche handen bevinden, moet tot nader order verboden worden uit te loopen. De hervatting van het handelsverkeer is onderhevig aan de goedkeuring van de Duitsche, resp. Italiaansche regeering. Fransche handelsschepen, die zich buiten Fransche havens bevinden, zal de Fransche regeering terugroepen of, in geval dit niet uitvoerbaar is, bevelen naar neutrale havens koers te zetten. Alle in Fransche havens aanwezige, opgebrachte Duitsche handelsschepen, moeten op aanvraag ongeschonden teruggegeven worden.
12. Voor alle op Franschen bodem aanwezige vliegtuigen moet een onmiddellijk startverbod worden uitgevaardigd. Ieder vliegtuig, dat zonder Duitsche vergunning start, zal door het Duitsche luchtwapen worden beschouwd als vijandelijk en dienovereenkomstig worden behandeld. De in het onbezette gebied aanwezige vliegvelden en grondinstallaties van het luchtwapen, worden door Duitsche, resp. Italiaansche, contrôle bewaakt. Geëischt kan worden, dat zij onbruikbaar worden gemaakt. De Fransche regeering is verplicht alle in het onbezette gebied aanwezige vreemde vliegtuigen ter beschikking te stellen, resp. te verhinderen, dat ze verder vliegen. Zij moeten gezonden worden naar de Duitsche weermacht.
13. De Fransche regeering verplicht zich er zorg voor te dragen, dat in de door Duitsche troepen te bezetten gebieden alle installaties, inrichtingen en voorraden van de weermacht ongeschonden worden uitgeleverd aan de Duitsche troepen. Zij zal er verder voor zorgen, dat havens, industrieele installaties en werven in den huidigen toestand worden gelaten en op geenerlei wijze worden beschadigd of vernield. Hetzelfde geldt voor alle verkeersmiddelen en verkeerswegen, in het bijzonder voor spoorwegen, wegen en binnenscheepvaartwegen, voor het geheele telefoonnet, benevens voor de installaties der vaarwaterbebakening en der kustlichten. Evenzeer verplicht zij zich om op bevel van het Duitsche oppercommando alle hier vereischte herstelwerkzaamheden te verrichten. De Fransche regeering draagt er zorg voor, dat in het bezette gebied het vereischte vakpersoneel, de hoeveelheid rollend spoorwegmateriaal en de overige verkeersmiddelen aanwezig zijn, zooals zij overeenkomen met de normale omstandigheden van den vrede.
14. Voor alle op Franschen bodem aanwezige radiozendstations geldt een onmiddellijk zendverbod. Hervatting van het radioverkeer uit het onbezette deel van Frankrijk behoeft een speciale regeling.
15. De Fransche regeering verplicht zich het door het onbezette gebied leidende goederentransitoverkeer tusschen het Duitsche Rijk en Italië ten uitvoer te leggen in den door de Duitsche regeering geëischten omvang.
16. De Fransche regeering zal het terugbrengen der bevolking naar de bezette gebieden ten uitvoer leggen in overeenstemming met de bevoegde Duitsche instanties.
17. De Fransche regeering verplicht zich ieder vervoer van economische waarden en voorraden uit het door de Duitsche troepen te bezetten gebied naar het onbezette gebied of naar het buitenland te verhinderen. Over deze in het bezette gebied aanwezige waarden en voorraden kan slechts beschikt worden in overeenstemming met de Duitsche regeering. De Duitsche regeering zal daarbij rekening houden met de levensbehoeften der bevolking in de onbezette gebieden.

Generaal Huntziger.

18. De kosten voor het onderhoud der Duitsche bezettingstroepen op Franschen bodem draagt de Fransche regeering.

Regeling in zake gevangenen.
19. Alle in Fransche hoede zijnde Duitsche krijgs-

gevangenen en civiele gevangenen met inbegrip van strafgevangenen en tot hechtenis veroordeelden, die gearresteerd zijn wegens een daad ten gunste van het Duitsche Rijk en daarvoor zijn veroordeeld, moeten onverwijld uitgeleverd worden aan de Duitsche troepen. De Fransche regeering is verplicht alle in Frankrijk zoowel als in de Fransche bezittingen, koloniën, protectoraatsgebieden en mandaten aanwezige Duitschers, die door de Duitsche regeering met name genoemd worden, desgewenscht uit te leveren.
De Fransche regeering verplicht zich te verhinderen, dat Duitsche civiele- en krijgsgevangenen uit Frankrijk naar Fransche bezittingen of naar het buitenland worden gebracht. Ten aanzien van reeds buiten Frankrijk gebrachte gevangenen, benevens van niet transportabele zieke en gewonde Duitsche krijgsgevangenen, moeten nauwkeurige lijsten worden voorgelegd met opgave van hun verblijfplaats. Het toezicht over de zieke en gewonde Duitsche krijgsgevangenen neemt het Duitsche opperbevel op zich.
20. De in Duitsche krijgsgevangenschap zijnde leden der Fransche weermacht blijven tot het sluiten van den vrede krijgsgevangenen.
21. De Fransche regeering is aansprakelijk voor de beveiliging van alle voorwerpen en waarden, welker ongeschonden uitlevering of welker beschikbaar houden voor Duitschland in dit verdrag geëischt of welker vervoer naar het buitenland verboden is. De Fransche regeering is verplicht tot schadevergoeding voor alle vernielingen, beschadigingen of voor het weghalen van zaken in strijd met het verdrag.

Uitvoeringsbepalingen.
22. De uitvoering van het wapenstilstandsverdrag wordt geregeld en gecontroleerd door een Duitsche wapenstilstandscommissie, die haar werkzaamheid uitoefent volgens de instructies van het Duitsche oppercommando. Verder is het de taak van de wapenstilstandscommissie de noodige overeenstemming van dit verdrag met het Italiaansch-Fransche wapenstilstandsverdrag te verzekeren. De Fransche regeering benoemt ter vertegenwoordiging van de Fransche wenschen en voor het in ontvangst nemen van de uitvoeringsbepalingen der Duitsche wapenstilstandscommissie een delegatie bij den zetel der Duitsche wapenstilstandscommissie.
23. Dit wapenstilstandsverdrag wordt van kracht, zoodra de Fransche regeering ook met de Italiaansche regeering een overeenkomst heeft aangegaan over het staken van de vijandelijkheden. De vijandelijkheden zullen zes uur na het tijdstip, waarop de Italiaansche regeering de Rijksregeering mededeeling heeft gedaan van het sluiten dezer overeenkomst, gestaakt worden. De Rijksregeering zal de Fransche regeering dit tijdstip per radio mededeelen.
24. Het wapenstilstandsverdrag is geldig tot aan het sluiten van het vredesverdrag. Het kan door de Duitsche regeering te allen tijde met onmiddellijk effect opgezegd worden, wanneer de Fransche regeering de door haar met het verdrag aanvaarde verplichtingen niet nakomt.
Dit wapenstilstandsverdrag is in het bosch van Compiègne op 22 Juni 1940 om 18 uur 50 Duitschen zomertijd onderteekend. (Tel. - Alg. Handelsblad)

w.g. HUNTZIGER
w.g. KEITEL

(Vor. ber. Staking vijandelijkheden 4265 K.)

A. TEKST VAN HET FRANSCH-ITALIAANSCHE WAPENSTILSTANDSVERDRAG. —
ROME, 25 Juni. (Stefani). — De tekst van het Fransch-Italiaansche wapenstilstandsverdrag luidt als volgt:

Artikel 1. Frankrijk zal de vijandelijkheden tegen Italië in het grondgebied van het moederland, in Fransch Noord-Afrika, in de koloniën en in de mandaatgebieden staken. Frankrijk zal eveneens de vijandelijkheden tegen Italië ter zee en in de lucht staken.
Artikel 2. De Italiaansche troepen zullen bij de in werking treding van dit wapenstilstandsverdrag en voor den geheelen duur van den wapenstilstand in alle operatiegebieden de voorste linies bezet houden.
Artikel 3. In het gebied van het Fransche moederland zal de zône, liggende tusschen de in artikel 2 bedoelde linies en een lijn, die hemelsbreed op 50 km. van deze linies ligt, voor den duur van den wapenstilstand worden gedemilitariseerd. In Tunis zal de zône, gelegen tusschen de tegenwoordige Libysch-Tunesische grens en de lijn, die op bijgevoegde kaart is aangegeven, voor den duur van den wapenstilstand worden gedemilitariseerd. In Algerije en in de ten Zuiden daarvan gelegen Fransch-Afrikaansche gebieden, die aan Libye grenzen, zal een zône, liggende tusschen de Libysche grens en een daarmee evenwijdig en op een afstand van 200 km. daarvan loopende lijn, voor den duur van den wapenstilstand worden gedemilitariseerd.
Zoolang de vijandelijkheden tusschen Italië en het Britsche rijk duren en voor den duur van den wapenstilstand zal het gebied van de Fransche Somali-kust worden gedemilitariseerd.
Voor den duur van den wapenstilstand zal Italië steeds volledig het recht hebben gebruik te maken van de haven en de haveninstallaties van Djiboeti, alsmede voor het vervoer van elken aard van den spoorweg Djiboeti-Addis Abeba, voor zoover het Fransche gedeelte betreft.
Artikel 4. De te demilitariseeren zônes, zooals die in art. 3 zijn aangegeven, zullen binnen tien dagen na de staking der vijandelijkheden door de Fransche troepen worden ontruimd, met uitzondering van het personeel, dat strikt noodzakelijk is voor de bewaking en het onderhoud van versterkingswerken, kazernes en militaire magazijnen en gebouwen, en met uitzondering van de troepen voor de handhaving van de binnenlandsche orde, welker sterkte alsnog door de Italiaansche wapenstilstandscommissie zal worden vastgesteld.

De Fransche wapens. — Artikel 5. Ongeacht het bepaalde in artikel 10 moeten alle verplaatsbare wapens en de daarbij behoorende munitie in de te demilitariseeren gebieden van het Fransche moederland en van het aan Libye grenzende gebied, alsmede de wapens, welke uitgereikt zijn aan de troepen, die de betrokken gebieden ontruimen, binnen twee weken worden opgeborgen. De vaste wapens van de verdedigingswerken en de daarbij behoorende munitie moeten binnen denzelfden termijn onbruikbaar worden gemaakt.
In het gebied van de Fransche Somali-kust moeten alle verplaatsbare wapens en de daarbij behoorende munitie, benevens die, welke uitgereikt zijn aan de troepen, die dit gebied ontruimen, binnen twee weken worden ingeleverd op nader door de Italiaansche wapenstilstandscommissie aan te wijzen plaatsen. Omtrent de vaste wapens en de munitie van de verdedigingswerken in voornoemd gebied geldt hetzelfde als voor het gebied van het Fransche moederland en het aan Libye grenzende gebied.
Artikel 6. Zoolang de vijandelijkheden tusschen Italië en het Britsche rijk duren, zullen de militaire en maritieme verdedigingswerken en de vlootbases van Toulon, Bizerta, Ajaccio en Orano gedemilitariseerd worden tot de staking der vijandelijkheden tegen genoemd rijk.
Deze demilitarisatie moet binnen twee weken zijn geschied.
Artikel 7 en 8 hebben betrekking op de modaliteiten van de demilitarisatie der militaire en maritieme verdedigingswerken en vlootbases.
Artikel 9 bepaalt, dat alle strijdkrachten van het leger, de vloot en de luchtmacht van het Fransche moederland zullen worden gedemobiliseerd en ontwapend binnen een alsnog te bepalen termijn, met uit-

zondering van de formaties, die noodig zijn voor de handhaving van de binnenlandsche orde. De sterkte en de bewapening van deze formaties zullen door Italië en Duitschland worden bepaald.
Ten aanzien van de gebieden van Fransch Noord-Afrika, Syrië en de Fransche Somali-kust zal de Italiaansche wapenstilstandscommissie bij de vaststelling der modaliteiten van de demobilisatie en ontwapening rekening houden met het bijzonder belang van de handhaving der orde in genoemde gebieden.
Artikel 10. Italië behoudt zich het recht voor als garantie voor de uitvoering van het wapenstilstandsverdrag de geheele of gedeeltelijke uitlevering te eischen van alle wapens van de infanterie en de artillerie, pantserwagens, tanks, automobielen en door paarden getrokken wagens, alsmede de munitie van de eenheden, die voor den strijd tegen de Italiaansche troepen zijn gebruikt. Bedoelde wapens en materiaal moeten uitgeleverd worden in den staat, waarin zij zich op het oogenblik van den wapenstilstand bevinden.
Artikel 11 betreft het Italiaansche of Duitsche toezicht op de wapens, munitie en oorlogsmateriaal in de niet-bezette Fransche gebieden en de onmiddellijke staking van de vervaardiging van oorlogsmateriaal in deze gebieden.

De Fransche vloot. — Artikel 12 bepaalt, dat de eenheden van de Fransche marine in nader aan te wijzen havens geconcentreerd moeten worden en onder toezicht van Italië of Duitschland zullen worden gedemobiliseerd en ontwapend, met uitzondering van de eenheden, die met toestemming van de Italiaansche en de Duitsche regeering gebruikt zullen mogen worden voor de bescherming van de koloniale gebieden van Frankrijk. Aan alle oorlogsschepen, die zich niet in het Fransche moederland bevinden, en welke niet noodig geacht worden voor de bescherming van de Fransche koloniale belangen, zal order gegeven worden naar de havens van het Fransche moederland terug te keeren.
De Italiaansche regeering verklaart, dat zij niet het voornemen heeft de onder haar toezicht geplaatste eenheden van de Fransche marine gedurende den oorlog te gebruiken en dat zij evenmin voornemens is na het sluiten van den vrede aanspraken op de Fransche vloot te doen gelden. Echter zullen tijdens den wapenstilstand de schepen kunnen worden gevorderd voor het vegen van mijnen.
Artikel 13 betreft het door de zorgen van de Fransche autoriteiten onschadelijk maken van alle mijnen in de gebieden van de militaire en maritieme verdedigingswerken en vlootbases, welke gedemilitariseerd moeten worden binnen een termijn van tien dagen.
Artikel 14 bepaalt, dat de Fransche regeering, naast de verplichting, op welke plaats ook, geenerlei daad van vijandigheid jegens Italië te ondernemen, zich verplicht te beletten, dat de leden van haar weermacht en de Fransche staatsburgers in het algemeen, het nationale grondgebied verlaten om aan de vijandelijkheden tegen Italië deel te nemen.
Artikel 15 houdt in, dat de Fransche regeering zich verplicht te beletten, dat oorlogsschepen, vliegtuigen, wapens, oorlogsmaterieel en munitie van welken aard ook, welke Fransch eigendom zijn, zich op Fransch grondgebied bevinden of onder de contrôle van Frankrijk staan, naar gebieden van het Britsche rijk of andere vreemde mogendheden worden gezonden.

De koopvaardij. — Artikel 16 verbiedt het uitloopen van alle Fransche koopvaardijschepen tot het oogenblik, waarop de Italiaansche en de Duitsche regeering de gedeeltelijke of geheele hervatting van het Fransche handelsscheepvaartverkeer zullen toestaan. De Fransche vrachtschepen die zich op het oogenblik van den wapenstilstand niet in Fransche of onder Fransche contrôle staande havens bevinden, zullen hetzij naar deze havens teruggeroepen, hetzij naar neutrale havens gezonden worden.
Artikel 17 betreft de teruggave van alle Italiaansche vrachtschepen met hun ladingen, alsmede de Italiaansche goederen of de voor Italië bestemde goederen, welke aan boord van niet-Italiaansche schepen in beslag zijn genomen.
Artikel 18 behelst een onmiddelijk startverbod voor alle vliegtuigen, die zich op Fransch grondgebied of onder Fransche contrôle staand grondgebied bevinden, en het onder Italiaansch of Duitsch toezicht stellen van alle vliegvelden en grondinstallaties in deze gebieden.
Artikel 19 bepaalt, dat zoolang de Italiaansche en de Duitsche regeering niet anders besloten hebben, alle radio-uitzendingen in het Fransche moederland in het algemeen zullen zijn verboden. De voorwaarden waaronder het radio-telegrafische verkeer tusschen Frankrijk, Noord-Afrika en de Fransche Somali-kust zal kunnen geschieden, zullen door de Italiaansche wapenstilstandscommissie worden vastgesteld.
Artikel 20 schrijft vrijen doorvoer voor van goederen tusschen Duitschland en Italië over het niet bezette Fransche grondgebied.
Artikel 21 schrijft de onmiddellijke invrijheidsstelling en uitlevering aan de Italiaansche militaire autoriteiten voor van alle Italiaansche krijgsgevangenen en Italiaansche burgers, die zijn geïnterneerd of veroordeeld om politieke redenen, in verband met den oorlog of wegens daden ten gunste van de Italiaansche regeering.
Artikel 22 houdt in, dat de Fransche regeering zich garant stelt voor behoorlijk onderhoud van alles wat zij krachtens het wapenstilstandsverdrag moet of kan uitleveren.
Artikel 23. De Italiaansche wapenstilstandscommissie is belast met de uitvoering van het wapenstilstandsverdrag en de Fransche delegatie is belast met het contact tusschen de Fransche regeering en genoemde commissie.
Artikel 24 stelt de modaliteiten vast van de in werking treding van den wapenstilstand en het 25e en laatste artikel bepaalt, dat het wapenstilstandsverdrag van kracht zal blijven tot het sluiten van het vredesverdrag en dat het door Italië te allen tijde terstond kan worden opgezegd in geval de Fransche regeering de verplichtingen, die zij op zich genomen heeft, niet nakomt. (Alg. Handelsblad - N. R. Crt.)
(Vor. ber. Staking vijandelijkheden 4265 K.)

A. ENGELAND. — Verklaring van Winston Churchill in zake verhouding tot Frankrijk. —
Winston Churchill verklaarde op 25 Juni in het Britsche Lagerhuis, aldus meldt D.N.B. uit Londen, dat Engeland iedere Fransche beweging om het Duitsche barbarisme te vernietigen en de vrijheid voor Frankrijk te verkrijgen, zal ondersteunen. Ik kan nog niet zeggen, aldus Churchill, wat er van de betrekkingen met de regeering te Bordeaux terecht zal komen. Men zal echter pogingen in het werk stellen, dat contact met haar te behouden, dat wij met haar door de tralies van haar gevangenis kunnen krijgen. Churchill bevestigde daarop het feit, dat de Britsche regeering tijdens de onderhandelingen met Reynaud er in heeft toegestemd, dat Frankrijk zou vragen om de voorwaarden voor een wapenstilstand, mits de Fransche vloot in Britsche havens gebracht zou zijn en daar tijdens den duur der onderhandelingen zou blijven. Met betrekking tot de gebeurtenissen na het aftreden van Reynaud, verklaarde Churchill, dat Engeland alles heeft geprobeerd om de Fransche vloot in zijn bezit te krijgen.

Ten aanzien van den toestand, zei Churchill, dat deze zoo onzeker en donker is, dat het niet in het openbaar belang zou zijn, indien hij zich hierover uitliet. Hij verzocht het Lagerhuis aan de regeering het volle vertrouwen te schenken. (Nieuwsbl. v. h. Noorden)
(Vor. ber. Winston Churchill 4262 B.)

DEVIEZENVERORDENING 1940

Algemeene Bepalingen.

De Secretarissen-Generaal van de departementen van Financiën, van Justitie, van Handel, Nijverheid en Scheepvaart, van Landbouw en Visscherij en van Koloniën hebben de volgende verordening uitgevaardigd betreffende de regeling van het deviezenverkeer in Nederland:

Art. 1. Voor de toepassing van deze verordening en de krachtens deze verordening gegeven bepalingen wordt verstaan onder:

1. Ingezetenen:

a. Natuurlijke personen, die binnen het bezette Nederlandsche gebied hun woonplaats hebben, gewoonlijk daar verblijven, dan wel aldaar kantoor houden,

b. rechtspersonen, die binnen het bezette Nederlandsche gebied gevestigd zijn, dan wel aldaar kantoor houden.

2. Niet-ingezetenen: de natuurlijke en rechtspersonen, niet vallende onder de omschrijving van ingezetenen. Het deviezeninstituut kan met bindende kracht beslissen, of een bepaalde natuurlijke of rechtspersoon als ingezetene of als niet-ingezetene is aan te merken.

3. Eigenaar: de eigenaar, zoomede hij, die krachtens de wet of krachtens rechterlijke beslissing is aangewezen als wettelijk vertegenwoordiger van den eigenaar.

4. Goud: gouden munten, fijn goud en alliages van goud (onbewerkt of halffabrikaat).

5. Edele metalen: Zilver, platina en platina-metalen (onbewerkt of halffabrikaat).

6. Betaalmiddelen: metaal- en papiergeld, bankbiljetten en soortgelijke betaalmiddelen met uitzondering van gouden munten.

7. Geldswaardige papieren: chèques, wisselbrieven, promessen en soortgelijke geldswaardige papieren met uitzondering van coupons, dividendbewijzen en effecten.

8. Effecten: inschrijvingen in schuld- en aandeelenregisters, obligaties, pandbrieven, aandeelen, winstbewijzen en soortgelijke waardepapieren, zoomede talons, coupons en dividendbewijzen.

9. Vorderingen: dadelijk en niet dadelijk opeischbare deposito's, saldi in rekening-courant en andere te innen schulden.

10. Roerende goederen: roerende goederen met uitzondering van goud, edele metalen, betaalmiddelen, geldswaardige papieren, effecten en documenten, waarin vorderingen zijn belichaamd.

11. Invoer en uitvoer: invoer in en uitvoer uit het vrije verkeer, met dien verstande, dat entrepôts van binnenlandsche goederen — of hiermede voor de statistiek van den in- en uitvoer gelijkgestelde goederen — als bergplaatsen in het vrije verkeer worden aangemerkt en dat onder uitvoer mede wordt begrepen:

a. Het ten uitvoer aangeven aan ambtenaren der invoerrechten en accijnzen;

b. het ten uitvoer naar het buitenland aan een ondernemer van vervoer aanbieden van de desbetreffende zaken;

c. het opnemen, aanbrengen of aanwezig hebben van de desbetreffende zaken — waarvan het niet aannemelijk is, dat zij bestemd zijn om binnen het bezette Nederlandsche gebied te blijven — in, aan of op eenig vervoermiddel, terwijl het zich bevindt op of buitenwaarts van de plaats, waar het, alvorens naar het buitenland te vertrekken, door ambtenaren der invoerrechten en accijnzen moet worden uitgeklaard;

d. Het opnemen, aanbrengen of aanwezig hebben van de desbetreffende zaken — waarvan het niet aannemelijk is, dat zij bestemd zijn om binnen het bezette Nederlandsche gebied te blijven — in, aan of op een tot opstijging gereed luchtvaartuig of een kennelijk tot vertrek naar het buitenland bestemd ander vervoermiddel;

e. Het tot vertrek gereedmaken van een kennelijk ten uitvoer bestemd vervoermiddel.

Art. 2. (1) Voor de toepassing van deze verordening en de krachtens deze verordening gegeven bepalingen worden als binnenlandsch aangemerkt:

1) Betaalmiddelen, voor zoover zij in het bezette Nederlandsche gebied de hoedanigheid van wettig betaalmiddel bezitten,

2) Geldswaardige papieren, effecten en vorderingen, voor zoover zij binnen het bezette Nederlandsche gebied betaalbaar zijn en de schuldenaar ingezetene is,

3) Andere niet-lichamelijke zaken, voor zoover de daaruit voortvloeiende vorderingen uitsluitend jegens ingezetenen kunnen worden geldend gemaakt.

(2) Alle andere betaalmiddelen, geldswaardige papieren, effecten, vorderingen en andere niet-lichamelijke zaken worden voor de toepassing van deze verordening en de krachtens deze verordening gegeven bepalingen als buitenlandsch aangemerkt.

(3) Het deviezeninstituut kan met bindende kracht beslissen, of waarden, als bedoeld in het eerste en tweede lid, als binnenlandsch of als buitenlandsch zijn aan te merken.

Art. 3. Deze verordening en de krachtens deze verordening gegeven bepalingen zijn niet van toepassing op handelingen, vallende onder de wet Internationaal Betalingsverkeer 1934, een verdrag, als bedoeld in par. 1 dier wet, een autonomen maatregel, als bedoeld in par. 2 dier wet, of onder bepalingen, krachtens die wet gegeven.

Art. 4. Deze verordening en de krachtens deze verordening gegeven bepalingen zijn niet van toepassing op de Nederlandsche Bank N.V.

Vergunningen.

Art. 5. Aan vergunningen, verleend op grond van deze verordening of van krachtens deze verordening gegeven bepalingen, kunnen voorwaarden worden verbonden.

Art. 6. 1. Is door een der partijen bij een handeling een vergunning op grond van deze verordening of van krachtens deze verordening gegeven bepalingen verkregen, dan is voor de andere partij of partijen bij deze handeling vergunning niet vereischt.

2. Vergunningen op grond van deze verordening of van krachtens deze verordening gegeven bepalingen, welke betrekking hebben op het nakomen van een schuldverplichting, worden door den schuldenaar aangevraagd en aan dezen verleend. De schuldeischer is bevoegd ook zijnerzijds de vergunning aan te vragen. De schuldeischer ontvangt in dat geval een afschrift der verleende vergunning.

Art. 7. 1. Is op grond van deze verordening of van krachtens deze verordening gegeven bepalingen voor het verrichten van een handeling een vergunning dan wel het voldoen aan bepaalde voorwaarden vereischt, dan wordt veroordeeling tot het verrichten dezer handeling slechts uitgesproken en een verkregen vonnis, rechterlijke beschikking of rechterlijk verlof slechts ten uitvoer gelegd, nadat de vereischte vergunning is verkregen dan wel aan de voorwaarden is voldaan.

2. De bepaling van het vorige lid is van openbare orde en wordt door den rechter ambtshalve toegepast.

Art. 8. Voor zoover niet anders bepaald, geven maatregelen, genomen op grond van deze verordening of van krachtens deze verordening gegeven bepalingen, geen aanspraak op schadevergoeding.

Art. 9. (1) Ingezetenen zijn verplicht de navolgende waarden, die hun bij de inwerkingtreding van deze verordening in eigendom toebehooren en welker waarde een bedrag van vijf gulden te boven gaat, rechtstreeks of door tusschenkomst eener deviezenbank, aan de Nederlandsche Bank aan te bieden en

op verlangen te verkoopen en over te dragen:
a) goud,
b) edele metalen,
c) buitenlandsche betaalmiddelen,
d) buitenlandsche geldswaardige papieren.
(2) De aanbieding moet geschieden binnen veertien dagen na de inwerkingtreding van deze verordening.
(3) Ingezetenen zijn verplicht waarden, als bedoeld in het eerste lid, die zij na de inwerkingtreding van deze verordening, anders dan op grond eener vergunning van het deviezeninstituut, verkrijgen, binnen drie dagen na deze verkrijging, rechtstreeks of door tusschenkomst eener deviezenbank, aan de Nederlandsche Bank aan te bieden en op verlangen te verkoopen en over te dragen. Voor aldus verkregen buitenlandsche betaalmiddelen en buitenlandsche geldswaardige papieren ontstaat deze verplichting echter eerst dan, wanneer hun waarde een bedrag van vijf gulden te boven gaat. Voor zoover niet anders bepaald, moeten de op grond van een vergunning van het deviezeninstituut verkregen waarden binnen drie dagen na afloop van den geldigheidsduur der vergunning aangeboden worden, voor zoover de verkrijger de waarden op dat tijdstip nog bezit. Degeen, die op het tijdstip van de inwerkingtreding van de verplichting tot aanbieding buiten het bezette Nederlandsche gebied vertoeft, is verplicht uiterlijk binnen tien dagen na terugkeer binnen het bezette Nederlandsche gebied tot aanbieding over te gaan.
(4) Personen, die ingezetenen worden, zijn verplicht de hun op dat tijdstip in eigendom toebehoorende waarden, als bedoeld in het eerste lid, binnen tien dagen, rechtstreeks of door tusschenkomst eener deviezenbank, aan de Nederlandsche Bank aan te bieden.
5) Indien een andere ingezetene dan de eigenaar het beschikkingsrecht over de aan te bieden waarden heeft, rusten de in dit artikel omschreven verplichtingen op dezen anderen ingezetene.

Koopsom.

(6) De koopsom wordt door de Nederlandsche Bank bepaald op grond van de overeenkomstig artikel 17, tweede lid, vastgestelde koersen. Voor zoover geen koersen zijn vastgesteld, worden de koersen, zoomede de tot grondslag te nemen prijzen door de Nederlandsche Bank in overeenstemming met den Secretaris-Generaal van het departement van Financiën bepaald.
(7) De Nederlandsche Bank is rechtsgeldig gekweten, indien zij te goeder trouw betaalt aan dengene, die de waarden feitelijk ten verkoop aanbiedt of aan diens bijzonderlijk tot het ontvangen van de betaling schriftelijk gemachtigde. De goede trouw wordt steeds verondersteld; hij, die kwade trouw beweert, moet dezelve bewijzen.
(8) Indien meerdere ingezetenen op de waarden, welke moeten worden aangeboden, eenig recht kunnen doen gelden, of eenige macht daarover kunnen uitoefenen, is ieder hunner verplicht terstond voor zijn deel de medewerking te verleenen, noodig voor de aanbieding, verkoop en overdracht.
(9) De Nederlandsche Bank is bevoegd dengene, die de waarden aanbiedt, te verplichten tot voorafgaande inning, vervreemding of eenige andere tegeldemaking der aangeboden waarden, in welk geval de opbrengst voor de oorspronkelijke waarden in de plaats treedt.
(10) Indien daarvoor bijzondere redenen aanwezig zijn, is de Nederlandsche Bank bevoegd bij dit artikel gestelde termijnen, al dan niet onder daarbij te stellen voorwaarden, te verlengen.
Art. 10. (1) De secretaris-generaal van het Departement van Financiën kan bepalen, dat ingezetenen bij door hem aan te wijzen instellingen aangifte moeten doen van de navolgende hun in eigendom toebehoorende waarden of groepen dezer waarden:
a) buitenlandsche effecten,
b) buitenlandsche vorderingen,
c) andere buitenlandsche niet-lichamelijke zaken,
d) roerende goederen, buiten het bezette Nederlandsche gebied berustende dan wel binnen het bezette Nederlandsche gebied berustende, doch niet in het vrije verkeer ingevoerd,
(e) buiten het bezette Nederlandsche gebied gelegen onroerende goederen.
(2) De aangifte geschiedt overeenkomstig door den secretaris-generaal van het departement van Financiën te geven aanwijzingen.
(3) De aangifte geschiedt binnen een door den Secretaris-Generaal van het departement van Financiën vast te stellen termijn, die voor de onderscheidene waarden of afzonderlijke groepen daarvan verschillend kan worden bepaald.
(4) Indien daarvoor bijzondere redenen aanwezig zijn, kan de termijn door de instelling, bij welke de aangifte moet geschieden, al of niet onder daarbij te stellen voorwaarden, worden verlengd.
Art. 11. (1) Het is aan ingezetenen slechts met vergunning van het deviezen-instituut geoorloofd te beschikken over, te bezwaren en te vervreemden: a) goud; b) edele metalen; c) buitenlandsche betaalmiddelen; d) buitenlandsche geldswaardige papieren; e) buitenlandsche vorderingen; f) andere buitenlandsche niet-lichamelijke zaken; g) roerende goederen, buiten het bezette Nederlandsche gebied berustende dan wel binnen het bezette Nederlandsche gebied berustende, doch niet in het vrije verkeer ingevoerd; h) buiten het bezette Nederlandsche gebied gelegen onroerende goederen.
(2) Vergunning is niet vereischt, voor zoover waarden, als bedoeld in het eerste lid, overeenkomstig art. 9 aan de Nederlandsche Bank worden verkocht en overgedragen dan wel overeenkomstig art. 12 aan deze instelling of aan een deviezenbank worden vervreemd.
Art. 12. (1). Het is verboden buitenlandsche betaalmiddelen, buitenlandsche geldswaardige papieren en buitenlandsche vorderingen tegen betaling in binnenlandsche geldsoort van anderen dan de Nederlandsche Bank te verkrijgen en aan anderen dan de Nederlandsche Bank te vervreemden. Slechts de Nederlandsche Bank kan bij de verkrijging of vervreemding dezer waarden tusschenkomst verleenen.
(2) het deviezeninstituut kan van het in het vorige lid bepaalde uitzonderingen toelaten.
3. De Nederlandsche Bank kan onder door haar te stellen voorwaarden aan andere banken en bankiers het recht toekennen als deviezenbank buitenlandsche betaalmiddelen, buitenlandsche geldswaardige papieren en buitenlandsche vorderingen voor rekening der Nederlandsche Bank of voor eigen rekening te verkrijgen en te vervreemden.
Art. 13. Het verkrijgen van buitenlandsche betaalmiddelen, buitenlandsche geldswaardige papieren en buitenlandsche vorderingen tegen betaling in binnenlandsche geldsoort is slechts geoorloofd op grond van een door het deviezeninstituut verleende vergunning.
Art. 14. 1. Het is aan ingezetenen slechts met vergunning van het deviezeninstituut geoorloofd, binnenlandsche en buitenlandsche effecten onder bezwarenden titel van een niet-ingezetene te verkrijgen, zoomede over buitenlandsche effecten te beschikken, deze te bezwaren en te vervreemden, tenzij deze aan de Nederlandsche Bank, aan een deviezenbank of aan een der door de Nederlandsche Bank bijzonderlijk daartoe aangewezen banken en bankiers worden vervreemd of verpand.

Handel in buitenlandsche effecten.

2.) De secretaris-generaal van het departement van Financiën kan bepalen, dat de handel in door hem nader aan te wijzen buitenlandsche effecten tusschen ingezetenen in regelmatig beursverkeer zonder ver-

gunning van het deviezeninstituut geoorloofd zal zijn.
Art. 15. Het is aan ingezetenen slechts met vergunning van het deviezeninstituut geoorloofd,
1. Te beschikken over, te bezwaren en te vervreemden: a. Binnenlandsche betaalmiddelen; b. Binnenlandsche geldswaardige papieren; c. Binnenlandsche effecten; d. Binnenlandsche vorderingen; e. Andere binnenlandsche niet-lichamelijke zaken; f. Binnen het bezette Nederlandsche gebied gelegen onroerende goederen,
2. Crediet te verleenen, aval te geven en borgtocht of andere zekerheid te stellen, alles, voor zoover zulks middellijk of onmiddellijk geschiedt ten gunste van een niet-ingezetene.
Art. 16. Het is aan ingezetenen slechts met vergunning van het deviezeninstituut geoorloofd mede te werken aan het beschikken over, het bezwaren en het vervreemden door niet-ingezetenen van: a. Goud; b. Edele metalen; c. Betaalmiddelen; d. Geldswaardige papieren; e. Effecten; f. Vorderingen; g. Andere niet-lichamelijke zaken, alle, voor zoover zij of de documenten, waarin zij zijn belichaamd binnen het bezette Nederlandsche gebied berusten; h. Binnen het bezette Nederlandsche gebied berustende roerende goederen; i. Binnen het bezette Nederlandsche gebied gelegen onroerende goederen, alles, voor zoover zulks middellijk of onmiddellijk geschiedt ten gunste van een niet-ingezetene.

Koersen.

Art. 17. — (1) Het is verboden buitenlandsche betaalmiddelen, zoomede in een buitenlandsche geldsoort uitgedrukte geldswaardige papieren en vorderingen, waarvoor de Nederlandsche Bank koersen publiceert, te verkrijgen of te vervreemden tegen hoogere dan de laatst gepubliceerde koersen.
(2) De koersen worden door de Nederlandsche Bank vastgesteld in overeenstemming met den secretarisgeneraal van het departement van Financiën en worden gepubliceerd op de beurzen van koophandel te Amsterdam en te Rotterdam.
(3) Het is verboden buitenlandsche betaalmiddelen, zoomede in een buitenlandsche geldsoort uitgedrukte geldswaardige papieren en vorderingen, waarvoor de Nederlandsche Bank geen koersen publiceert, te verkrijgen of te vervreemden tegen hoogere koersen dan die, welke de Nederlandsche Bank telkenmale op aanvraag van belanghebbenden zal hebben bepaald.
Art. 18. — 1. Het is aan ingezetenen slechts met vergunning van het deviezeninstituut geoorloofd goud, edele metalen, buitenlandsche betaalmiddelen en buitenlandsche geldswaardige papieren aan ingezetenen of niet-ingezetenen af te geven.
2. Vergunning is niet vereischt voor zoover waarden, als bedoeld in het eerste lid, overeenkomstig artikel 9 aan de Nederlandsche Bank worden verkocht en overgedragen dan wel overeenkomstig artikel 12 aan deze instelling of aan een deviezenbank worden vervreemd.
Art. 19. — De uitvoer van: a. Goud; 2. Edele metalen; c. Betaalmiddelen; d. Geldswaardige papieren; e. Effecten; f. in documenten belichaamde vorderingen, is slechts geoorloofd met vergunning van het deviezeninstituut.
Art. 20. — De secretaris-generaal van het departement van Financiën kan bepalen, dat de invoer van nader door hem aan te wijzen betaalmiddelen en effecten slechts geoorloofd is met vergunning van het deviezeninstituut.
Art. 21. — Het deviezeninstituut is bevoegd onder door hem te bepalen voorwaarden en binnen door hem te stellen grenzen aan ingezetenen, die uit den aard van hun beroep of bedrijf bepaalde handelingen of groepen van handelingen, vallend onder de omschrijving der artt. 11, 12, 13, 15, 18 en 19, plegen te verrichten, een algemeene vergunning te verleenen tot het verrichten dezer handelingen of groepen van handelingen onder gelijktijdige ontheffing — voor zooveel noodig — van de ingevolge de artikelen 9 en 10 opgelegde verplichtingen.

In- en uitvoer.

Art. 22. — (1) De invoer en de uitvoer van roerende goederen is slechts geoorloofd onder overlegging van door den secretaris-generaal van het departement van Financiën aangegeven documenten aan de ambtenaren der Invoerrechten en Accijnzen.
(2) Deze ambtenaren kunnen den invoer en den uitvoer beletten van roerende goederen, ten aanzien waarvan niet is voldaan aan bepalingen van deze verordening of aan bepalingen, krachtens deze verordening gegeven.
Art. 23. — (1) Het is aan ingezetenen slechts met vergunning van het deviezeninstituut geoorloofd:
a) Roerende goederen middellijk of onmiddellijk aan niet-ingezetenen te leveren op voorwaarden of onder omstandigheden, die tot gevolg kunnen hebben, dat de volle waarde dier goederen niet, slechts ten deele of later dan in den betreffenden bedrijfstak gebruikelijk is, zal worden voldaan, b) middellijk of onmiddellijk voor niet-ingezetenen diensten te verrichten of rechten aan hen af te staan op voorwaarden of onder omstandigheden, die tot gevolg kunnen hebben, dat de volle waarde dier diensten en rechten niet, slechts ten deele of later dan in den betreffenden bedrijfstak gebruikelijk is, zal worden voldaan.
(2) Voor zoover door het deviezeninstituut de geldsoort of geldsoorten worden aangewezen, waarin betaling wegens in het vorige lid bedoelde handelingen moet worden overeengekomen, is aan ingezetenen het overeenkomen van betaling in een andere geldsoort slechts met vergunning van het deviezeninstituut geoorloofd.
Art. 24. — Het is aan ingezetenen slechts met vergunning van het deviezen-instituut geoorloofd van niet-ingezetenen roerende goederen te verkrijgen, diensten te aanvaarden of rechten te verkrijgen op voorwaarden of onder omstandigheden, die tot gevolg kunnen hebben, dat meer dan de gangbare waarde moet worden voldaan.

Deviezen-instituut.

Art. 25. — 1. Er wordt ingesteld een deviezeninstituut.
2. Het deviezeninstituut is een stichting, in het leven geroepen door de secretarissen-generaal van de departementen van Financiën, van Handel, Nijverheid en Scheepvaart, van Landbouw en Visscherij en van Koloniën.
3. Het deviezeninstituut kan voor zijn bemoeiingen kosten in rekening brengen. De tarieven van deze kosten behoeven de goedkeuring van de secretarissen-generaal der in het tweede lid genoemde departementen.
Art. 26. — 1. Een ieder is verplicht aan het deviezeninstituut de inlichtingen te verstrekken en de bescheiden over te leggen, waarvan de verstrekking of overlegging door het deviezeninstituut voor de uitvoering van de hem opgedragen taak noodzakelijk wordt geacht.
2. De houder van een vergunning, verleend op grond van deze verordening of van krachtens deze verordening gegeven bepalingen, is verplicht het deviezeninstituut op zijn verzoek binnen acht dagen te zijnen genoegen aan te toonen, dat van de vergunning gebruik is gemaakt overeenkomstig het in de vergunning en de daaraan verbonden voorwaarden gestelde.
3. Het deviezeninstituut is bevoegd bij toepassing van het bepaalde in het eerste en tweede lid door een of meer van zijnentwege aangewezen deskundigen een onderzoek te doen instellen.
4. Ieder, van wien voor een zoodanig onderzoek medewerking wordt verlangd, is verplicht deze te verleenen.

Strafbepalingen.

Art. 27. — (1) Hij, die opzettelijk: 1) niet of niet ten volle voldoet aan een verplichting, als bedoeld in artikelen 9 en 10,
2) Handelt in strijd met het bepaalde bij de art. 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 23 en 24,
3) Niet of niet ten volle voldoet aan voorschriften als bedoeld in de artikelen 20 en 35, of handelt in strijd met deze voorschriften,
4) Een onjuiste opgave doet of een ter zake dienend feit verzwijgt ter verkrijging van eenige vergunning op grond van deze verordening of van krachtens deze verordening gegeven bepalingen, wordt gestraft met gevangenisstraf van ten hoogste vier jaren of geldboete van ten hoogste het tweevoud van de waarde der lichamelijke en niet-lichamelijke zaken, welke door middel van het strafbaar feit verkregen zijn of waarmede het feit is gepleegd of welke het voorwerp daarvan hebben uitgemaakt;
(2) In geval van veroordeeling tot gevangenisstraf kan de rechter tevens geldboete opleggen;
(3) De feiten, strafbaar gesteld in het eerste lid, worden beschouwd als misdrijven.
Art. 28. — (1) hij die:
1) niet of niet ten volle voldoet aan een verplichting, als bedoeld in de art. 9 en 10,
2) handelt in strijd met het bepaalde bij de artt. 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 23, 24 en 26,
3) niet of niet ten volle voldoet aan voorschriften, als bedoeld in de artt. 20 en 35, of handelt in strijd met deze voorschriften,
4) een onjuiste opgave doet of een ter zake dienend feit verzwijgt ter verkrijging van eenige vergunning op grond van deze verordening of van krachtens deze verordening gegeven bepalingen, wordt, voorzoover het feit niet valt onder het vorige artikel, gestraft met hechtenis van ten hoogste één jaar of geldboete van ten hoogste vijf duizend gulden.
(2) In geval van veroordeeling tot hechtenis kan de rechter tevens geldboete opleggen.
(3) De feiten, strafbaar gesteld in het eerste lid, worden beschouwd als overtredingen.
Art. 29. — (1) Indien het vermoeden bestaat, dat een bepaald persoon het voornemen heeft te handelen in strijd met deze verordening of met krachtens deze verordening gegeven bepalingen, kunnen het deviezeninstituut en zij, die door den secretaris-generaal van het departement van Financiën of door het deviezeninstituut daartoe worden aangewezen, de noodige maatregelen nemen om de beoogde overtreding te beletten;
(2) Hij, die niet of niet ten volle voldoet aan of handelt in strijd met maatregelen, genomen krachtens het vorige lid, wordt gestraft met gevangenisstraf van ten hoogste vier jaren of geldboete van ten hoogste tien duizend gulden;
(3) In geval van veroordeeling tot gevangenisstraf kan de rechter tevens geldboete opleggen;
(4) Het feit, strafbaar gesteld in 't tweede lid, wordt beschouwd als een misdrijf.
Art. 30. Lichamelijke of niet-lichamelijke zaken door middel van een feit strafbaar gesteld in art. 27, 28 en 29, verkregen of waarmede zoodanig feit is gepleegd of welke het voorwerp daarvan hebben uitgemaakt, kunnen worden verbeurd verklaard, ongeacht of zij den veroordeelde toebehooren.
Art. 31. Indien een feit, strafbaar gesteld in art. 27, 28 en 29, wordt begaan door of vanwege een rechtspersoon, wordt de strafvervolging ingesteld en de straf uitgesproken tegen hem, die tot het feit opdracht gaf of die feitelijke leiding had bij het verboden handelen of het nalaten.
Art. 32. 1. De leden van het bestuur van een rechtspersoon zijn verplicht het toezicht te houden, de bevelen te geven, de maatregelen te nemen, en de middelen te verschaffen, welke redelijkerwijs van hen kunnen worden geëischt ter voorkoming van feiten, strafbaar gesteld in de art. 27, 28 en 29.
2. Niet nakoming van deze verplichting wordt beschouwd als een misdrijf of een overtreding, naar gelang de feiten, waarop de nalatigheid betrekking heeft, vallen onder art. 27 en 29 dan wel onder art. 28; zij wordt gestraft met ten hoogste twee derde van de maximumstraffen, op deze feiten gesteld.
Art. 33. (1) Ter zake van de feiten, strafbaar gesteld in deze verordening, wordt geen gerechtelijk vooronderzoek ingesteld en heeft geen behandeling ter terechtzitting plaats dan op verzoek van het deviezeninstituut.
(2) Zoodanig verzoek kan te allen tijde worden gedaan. In de gevallen, waarin het deviezeninstituut bereid is onder door hem te stellen voorwaarden van het recht tot het doen van zoodanig verzoek afstand te doen, vervalt dit recht door vrijwillige voldoening door den betrokkene aan de gestelde voorwaarden.
(3) De voorwaarden mogen slechts inhouden: a) betaling van een bepaalde geldsom; b) uitlevering van de lichamelijke of niet-lichamelijke zaken, bedoeld in artikel 30, dan wel voldoening van de geschatte waarde van deze zaken of afstand van reeds inbeslaggenomen zaken. (4) In geval van voortzetten van de vervolging wordt het deviezeninstituut in de gelegenheid gesteld voor het uitbrengen der dagvaarding van de tenlastelegging kennis te nemen en zoowel in eersten aanleg als in hooger beroep de zaak ter terechtzitting toe te lichten.
Art. 34. 1. Met het opsporen van de feiten, strafbaar gesteld in deze verordening, zijn, behalve de bij of krachtens artikel 141 van het Wetboek van Strafvordering aangewezen personen, belast:
a. de ambtenaren van den douane-recherchedienst, zoomede zij, die daartoe door den secretaris-generaal van het departement van Financiën worden aangewezen;
b. de ambtenaren der invoerrrechten en accijnzen;
c. de ambtenaren van rijks- en gemeentepolitie.
(2) De opsporingsambtenaren kunnen te allen tijde inzage vorderen van alle boeken en bescheiden, waarvan zij voor de goede vervulling van hun taak inzage noodig oordeelen.
(3) Zij zijn te allen tijde bevoegd om in beslag te nemen, zoomede ter inbeslagneming de uitlevering te vorderen van alle voorwerpen, welke tot ontdekking der waarheid kunnen dienen of welker verbeurdverklaring, vernietiging of onbruikbaarmaking kan worden bevolen.
(4) Zij hebben te allen tijde toegang tot alle plaatsen, daaronder begrepen lokalen, erven en woningen, waar zich naar redelijk vermoeden voorwerpen kunnen bevinden, leidende tot opsporing van de in het eerste lid bedoelde feiten. Wordt hun de toegang geweigerd, dan verschaffen zij zich dien desnoods met inroeping van den sterken arm.
(5) In woningen treden zij tegen den wil van den bewoner slechts binnen, vergezeld van een commissaris van politie of den burgemeester van de gemeente of voorzien van een bijzonderen schriftelijken last, in den zin van artikel 121 van het Wetboek van Strafvordering, van een commissaris van politie en in gemeenten, waar geen commissaris is, van den burgemeester.
(6) Van dit binnentreden wordt binnen tweemaal vier en twintig uren proces-verbaal opgemaakt. Daarin wordt mede van het tijdstip van het binnentreden en van het daarmede beoogde doel melding gemaakt. De opsporingsambtenaren zijn bevoegd zich van bepaalde, door hen aangewezen personen te doen vergezellen. In dat geval wordt hiervan in het proces-verbaal melding gemaakt.
(7) Personen, die uit hoofde van hun stand, hun beroep of hun ambt tot geheimhouding verplicht zijn, kunnen de inzage van bescheiden en de uitlevering van voorwerpen weigeren, tot welke hun plicht tot geheimhouding zich uitstrekt. Deze bescheiden en voorwerpen kunnen slechts met hun toestemming worden in beslag genomen. Geschiedt bij zoodanige

personen huiszoeking, dan heeft zij, tenzij met hun toestemming, alleen plaats voor zooverre zij zonder schending van het stands-, beroeps- of ambtsgeheim kan geschieden.

Slotbepalingen.

Art. 35. (1) De secr.-generaal van de departementen van Financiën, van Handel, Nijverheid en Scheepvaart en van Landbouw en Visscherij geven de noodige aanvullende voorschriften en uitvoeringsvoorschriften.
(2) Voor zoover zulks voor het bereiken van het doel dezer verordening noodig is, kunnen zij verdere beperkende bepalingen en verbodsbepalingen geven zoomede uitzonderingen op de in deze verordening gestelde beperkende bepalingen en verbodsbepalingen vaststellen.
(3) Zij kunnen het deviezeninstituut machtigen in door hen te omschrijven gevallen of groepen van gevallen nadere voorschriften te geven, als bedoeld in het eerste en tweede lid.
Art. 36. (1) Voorschriften van de secretarissen-generaal, als bedoeld in artikel 35, worden in het Verordeningenblad voor het bezette Nederlandsche gebied en in het Staatsblad geplaatst;
(2) Voorschriften van het deviezeninstituut, als bedoeld in art. 35, derde lid, worden in de Nederlandsche Staatscourant geplaatst.
Art. 37. Het K.B. van 10 Mei 1940, Staatsblad no. 484, zoomede het besluit van den Opperbevelhebber van Land- en Zeemacht van 24 Mei 1940 tot aanvulling van dit Kon. Besluit treden buiten werking.
Art. 38. Deze verordening treedt in werking op den dag harer afkondiging.
Art. 39. Deze verordening kan worden aangehaald als „Deviezenverordening 1940".

Verordeningenblad No. 7, 27 Juni 1940 (in extenso afgedrukt)

VERORDENING VIJANDELIJK VERMOGEN

De Rijkscommissaris voor het bezette Nederlandsche gebied heeft de volgende verordening uitgevaardigd betreffende de behandeling van vijandelijk vermogen in Nederland:

Algemeene bepalingen.

Art. 1. — Als vijandelijke staten moeten worden beschouwd:
1. Het Vereenigd Koninkrijk van Groot-Brittannië en Noord-Ierland met de overzeesche bezittingen, koloniën, protectoraten en mandaatsgebieden, evenals de dominions Canada, Australische Bond, Nieuw-Zeeland en Zuidafrikaansche Unie met hun mandaatsgebieden; 2. Frankrijk met inbegrip van zijn bezittingen, koloniën, protectoraten en mandaatsgebieden; 3. Egypte; 4. Soedan; 5. Irak; 6. Monaco.
Art. 2. — (1) Als vijanden moeten worden beschouwd: 1. de vijandelijke staten, hun gebiedsonderdeelen en overige publiekrechtelijke instellingen; 2. natuurlijke personen, die onderdaan zijn van een vijandelijken staat of die in het gebied van een vijandelijken staat hun woonplaats of verblijf hebben; 3. privaatrechtelijke rechtspersonen, evenals vereenigingen van personen, instellingen, stichtingen en verdere doelvermogens, voor zoover zij hetzij hun zetel of hun hoofdkantoor in het gebied van een vijandelijken staat hebben, hetzij hun oorspronkelijke rechtspersoonlijkheid op het recht van een vijandelijken staat berust; 4. andere dan de onder nummers 2 en 3 genoemde personen met betrekking tot kantoren, die zij in het gebied van een vijandelijken staat hebben.
(2) De commissaris-generaal voor Financiën en Economische Zaken kan uitzonderingen op de voorschriften van lid 1, nrs. 2 tot 4 toestaan.
Art. 3. — Als vijandelijk vermogen in het bezette Nederlandsche gebied moeten de volgende vermogensbestanddeelen worden beschouwd, wanneer zij rechtens of economisch aan vijanden toebehooren:
a. 1.) Onroerende goederen, onroerende rechten en roerende zaken, die zich in het bezette Nederlandsche gebied bevinden;
2.) waardepapieren, aandeelen en winstbewijzen van elke soort, die zich in het bezette Nederlandsche gebied bevinden; obligaties van het Duitsche rijk, van het Koninkrijk der Nederlanden, evenals van andere schuldenaren, die hun domicilie of hoofdkantoor in het bezette Nederlandsche gebied hebben, ook al bevinden de documenten zich niet in het bezette Nederlandsche gebied;
3.) betalingsmiddelen, die zich in het bezette Nederlandsche gebied bevinden;
4.) deelnemingen in ondernemingen, die, of in het bezette Nederlandsche gebied hun zetel of hoofdkantoor hebben, of waarvan de oorspronkelijke rechtspersoonlijkheid op Nederlandsch recht berust, onverschillig of zij in waardepapieren belichaamd zijn of niet; voorts opties op zulke deelnemingen;
5.) vorderingen op schuldenaren, die hun domicilie of duurzaam verblijf in het bezette Nederlandsche gebied hebben, en vorderingen, die in het bedrijf van een zich in het Nederlandsche gebied bevindend kantoor van den schuldenaar ontstaan zijn;
6.) rechten en aanspraken, die in een Nederlandsch openbaar boek of register zijn ingeschreven;
7.) in het bezette Nederlandsche gebied afgegeven bedrijfsvergunningen;
8.) industrieele patenten en auteursrechten, die in het bezette Nederlandsche gebied beschermd zijn;
9.) het overige vermogen, strekkende ten behoeve van het bedrijf van een zich in het bezette Nederlandsche gebied bevindend kantoor of van een in het bezette Nederlandsche gebied uitgeoefende beroepswerkzaamheid, voor zoover het niet valt onder a, nrs. 1 tot en met 8.
b. 1) Rechten op de onder a genoemde vermogensbestanddeelen;
2.) rechten uit overeenkomsten over de onder a genoemde vermogensbestanddeelen.

Betalingsverbod.

Art. 4. — (1) Het is verboden, direct of indirect betalingen aan vijanden, buiten het bezette Nederlandsche gebied, in contanten, in wissels of chèques, door giro of op andere wijze te verrichten. (2) De commissaris-generaal voor Financiën en Economische Zaken kan uitzonderingen op het betalingsverbod van lid 1 toestaan. (3) Het voorschrift van artikel 2 vindt overeenkomstige toepassing.

Aangifte.

Art. 5. — Het zich in het bezette Nederlandsche gebied bevindende vijandelijk vermogen (artikel 3) moet worden aangegeven.
Art. 6. — Tot aangifte zijn verplicht:
1) Vijandelijke onderdanen — met uitzondering van krijgsgevangenen —, die zich in het bezette Nederlandsche gebied ophouden;
2. degene, die in het bezette Nederlandsche gebied vijandelijk vermogen beheert of bezit, in bewaring heeft, controleert of bewaakt;
3) degene, die aan een zich in het bezette Nederlandsche gebied bevindenden vijand een prestatie schuldig is;
4) de leiders of de overigens tot vertegenwoordiging of beheer bevoegde personen van die privaatrechtelijke rechtspersonen, vereenigingen van personen, instellingen, stichtingen en verdere doelvermogens,

waarin vijanden deelnemen en die hun zetel of een kantoor in het bezette Nederlandsche gebied hebben.
Art. 7. — (1) De aanmeldingen moeten binnen een week bij de Deutsche Revisions- und Treuhand A.G., kantoor 's-Gravenhage, Alexanderstraat 22, onder juiste opgave van het vijandelijk vermogen geschieden. (2) Aan de in lid 1 genoemde instantie moeten op verzoek over alle zakelijke aangelegenheden inlichtingen worden verstrekt; evenzoo moeten haar de boeken en bescheiden ter inzage worden voorgelegd.

Beschikkingsbeperkingen.

Art. 8. — (1) Over het zich in het bezette Nederl. gebied bevindende vijandelijk vermogen mag niet worden beschikt. Met een beschikking ingevolge het burgerlijk recht staat gelijk een beschikking door middel van executie, in het bijzonder de voltrekking van een vonnis of van een anderen voorloopigen gerechtelijken maatregel. (2) Als beschikking geldt ook het aannemen van een verschuldigde prestatie.
Art. 9. — (1) Het beschikkingsverbod van artikel 8 geldt niet voor de beschikkingen, die in het bezette Nederlandsche gebied (a) binnen het kader van het bestuur van een bedrijf of onroerend goed of ter voortzetting van een huishouding noodig zijn; (b) door een volgens de artikelen 13, 19 of 20 benoemden beheerder worden getroffen.
(2) De commissaris-generaal voor Financiën en Economische Zaken kan verdere uitzonderingen op het beschikkingsverbod van artikel 8 toestaan.
Art. 10. — Uit beschikkingen over het volgens artikel 5 aan den aanmeldingsplicht onderhevige vermogen, welke in den tijd van 9 Mei 1940 tot aan den dag van inwerkingtreding dezer verordening hebben plaats gehad, kan men geen rechten doen gelden.
Art. 11 — (1) Wordt de aanspraak op een prestatie, waarvan de aanneming in strijd is met het verbod van artikel 8, door middel van een dagvaarding geldend gemaakt, dan mag een veroordeeling tot het verrichten van de prestatie alleen uitgesproken worden, wanneer van te voren een uitzondering op het verbod is toegestaan. Dit geldt dienovereenkomstig voor gerechtelijke zekerheidsmaatregelen (beschikking enz.). (2) Dit voorschrift moet ambtshalve worden toegepast.
Art. 12. — (1) In het bezette Nederlandsche gebied kunnen vijanden, die buiten het bezette Nederlandsche gebied hun domicilie of woonplaats hebben, geen vorderingen geldend maken tegen (a) Duitsche onderdanen, die hun woonplaats of gewone verblijfplaats in het gebied van het Grootduitsche Rijk hebben; (b) rechtspersonen, evenals vereenigingen van personen, stichtingen en overige doelvermogens, die hun zetel of hun hoofdkantoor in het gebied van het Grootduitsche Rijk hebben.
(2) Het voorschrift van lid 1 geldt overeenkomstig voor vorderingen, die aan een in het bezette gebied zetelende natuurlijke of rechtspersoon overgedragen zijn om het geldend maken der vorderingen mogelijk te maken. Vermoed wordt, dat de overdrachten, voorzoover deze na 2 Sept. 1939 hebben plaats gehad, met dit doel zijn geschied.
(3) Is over een van de in lid 1 of 2 genoemde vorderingen een in kracht van gewijsde gegaan vonnis of gerechtelijke schikking uitgesproken of getroffen, dan kan uit kracht van het vonnis of de schikking geen executie tegen den schuldenaar plaats hebben.
(4) De ter verzekering der in lid 1 en 2 bedoelde vorderingen bevolen gerechtelijke maatregelen (beschikking enz.) moeten op verzoek van den schuldenaar worden opgeheven. De waarborgen, die door den schuldenaar of ten behoeve van dezen zijn gesteld voor de opheffing van de in het eerste lid genoemde gerechtelijke maatregelen, kunnen worden teruggevorderd; borgstellingen zijn vervallen.
(5) Is een proces bij het in werking treden van deze verordening nog niet door een in kracht van gewijsde gegaan vonnis beëindigd, dan komen de kosten van het proces ten laste van den eischer.

Beheer van ondernemingen.

Art. 13. — (1) Over privaatrechtelijke rechtspersonen, vereenigingen, instellingen, stichtingen en andere doelvermogens en firma's, die door één persoon worden gedreven (ondernemingen), welke in de bezette Nederlandsche gebieden hun zetel of een kantoor hebben, kunnen tot zekerstelling en instandhouding van het vermogen beheerders worden aangesteld, indien de onderneming direct of indirect onder overwegend vijandelijken invloed staat. Hetzelfde geldt, indien een onderneming geen leiding heeft, die in staat is dezelve rechtsgeldig te vertegenwoordigen of indien aan te nemen is, dat de aanwezige leiding geen voldoende garantie biedt, dat de onderneming rekening houdt met de door den Rijkscommissaris voor het bezette Nederlandsche gebied te behartigen belangen.
(2) Of de voorwaarden, genoemd in lid 1, aanwezig zijn, beslist in gevallen van twijfel de commissaris-generaal voor Financiën en Economische Zaken;
(3) De kosten van het beheer worden door de onderneming gedragen.
Art. 14. — De benoeming van den beheerder geschiedt door den commissaris-generaal voor Financiën en Economische Zaken.
Art. 15. — (1) Voorzoover bij de aanstelling van den beheerder niet anders is bepaald, is de beheerder bevoegd tot alle gerechtelijke en niet gerechtelijke handelingen, alsmede alle rechtshandelingen, die de bedrijfsvoering met zich brengt. Tijdens den duur van het beheer kan een commissaris, bestuurder of andere beheerder niet worden benoemd. Bovendien mogen tijdens den duur van het beheer de bevoegdheden van de leiders en de overigens tot vertegenwoordiging en beheer bevoegde personen niet worden uitgeoefend. Hetzelfde geldt voor de bevoegdheden van alle organen.
(2) Is de onderneming in het Handelsregister ingeschreven, dan moet de benoeming van den beheerder ambtshalve kosteloos worden ingeschreven.
Art. 16. — (1) De beheerder heeft bij de uitoefening van zijn functie de zorgvuldigheid van den gewonen beheerder toe te passen.
(2) De beheerder staat onder toezicht van den commissaris-generaal voor Financiën en Economische Zaken.
Art. 17. — De beheerder heeft recht op teruggave van zijn betaalde onkosten en op een redelijke vergoeding voor zijn bemoeiing. Het bedrag wordt door den commissaris-generaal voor Financiën en Economische Zaken vastgesteld.
Art. 18. — De commissaris-generaal voor Financiën en Economische Zaken kan te allen tijde het beheer opheffen en de benoeming van den beheerder herroepen. Is de onderneming in het Handelsregister ingeschreven, dan moet de herroeping van de benoeming in het Handelsregister kosteloos worden ingeschreven.
Art. 19. — Voor onroerende goederen en overige kapitaalwaarden gelden de voorschriften van deze afdeeling dienovereenkomstig.
Art. 20. — De voorschriften van deze afdeeling gelden dienovereenkomstig voor ondernemingen, die in het bezette Nederlandsche gebied haar zetel of een kantoor hebben en direct of indirect onder overwegend Noorschen, Belgischen of Luxemburgschen invloed staan. Hetzelfde geldt voor onroerende goederen en andere kapitaalwaarden.

Strafbepalingen.

Art. 21. — (1) Met gevangenisstraf van ten hoogste 5 jaren en met een geldboete van ten hoogste *f* 100.000 of met een van deze beide straffen wordt gestraft diegene, die opzettelijk in strijd handelt met een voorschrift van de artikelen 4 t/m 8 of een op grond van artikel 25 uitgevaardigde bepaling, voorzoover de handeling niet volgens een ander voorschrift met een zwaardere straf is bedreigd.

(2) Degene, aan wiens schuld te wijten is, dat een van de in lid 1 gen. voorschriften wordt overtreden, wordt gestraft met gevangenisstraf van ten hoogste een jaar of met een geldboete van ten hoogste ƒ 10.000.
(3) De in lid 1 en 2 genoemde strafbare handelingen worden als misdrijf beschouwd.
Art. 22. — (1) Bij handelingen, in strijd met artikel 4, kan, behalve de straf, ook de verbeurdverklaring van de waarden, waarop de strafbare handeling betrekking heeft, worden uitgesproken.
(2) Wanneer geen bepaalde persoon vervolgd of veroordeeld kan worden, dan kan toch de verbeurdverklaring afzonderlijk worden bevolen.
Art. 23. — De strafvervolging bij handelingen in strijd met artikelen 5 t/m 8 of een op grond van artikel 25 uitgevaardigd voorschrift heeft alleen plaats op verzoek van den commissaris-generaal voor Financiën en Economische Zaken. Het verzoek kan worden ingetrokken.

Slotbepalingen.

Art. 24. — (1) Voor de procedure betreffende het toestaan van uitzonderingen kan een recht van ƒ 5— ƒ 1000 worden geheven.
(2) De behandeling van een verzoek kan er van afhankelijk worden gesteld, dat het recht geheel of gedeeltelijk wordt vooruitbetaald.
Art. 25. — (1) De commissaris-generaal voor Financiën en Economische Zaken neemt de voor de uitvoering dezer verordening noodige maatregelen en vaardigt de voor de uitvoering of aanvulling vereischte voorschriften uit. Hij kan de hem toekomende bevoegdheden overdragen.
(2) De commissaris-generaal voor Financiën en Economische Zaken kan in gevallen van twijfel, die zich bij de toepassing van de voorschriften dezer verordening voordoen, bindende beslissingen nemen.
Art. 26. — Deze verordening treedt in werking op den dag harer afkondiging.

Verordeningenblad No. 7, 27 Juni 1940
(in extenso afgedrukt)

A. **FRANKRIJK EN DE OORLOG 1940. — Waarom Frankrijk den wapenstilstand moest sluiten. - Radiorede van maarschalk Pétain. - „Voorwaarden zijn hard, doch eer is gered". —**

Genève, 25 Juni. (D.N.B.) — Minister-president maarschalk Pétain heeft op 25 Juni voor het Fransche volk een radiorede gehouden, waarin hij de redenen der Fransche regeering voor het sluiten van den wapenstilstand met Duitschland en Italië uiteenzette.

Pétain verklaarde, dat Frankrijk en Engeland zich over hun werkelijke militaire kracht en over de doeltreffendheid van het economische wapen, de blokkade enz., groote illusies hadden gemaakt. Men wint een oorlog echter niet alleen met goud en grondstoffen. De overwinning hangt af van de effectieven, van het materieel en van de voorwaarden, waaronder deze gebruikt worden.

Pétain herinnerde vervolgens aan de resultaten van den slag in Vlaanderen en den slag aan de Aisne en de Somme. In enkele dagen, zoo zeide hij, heeft de vijand onze stellingen doorbroken en het grootste deel van het Fransche grondgebied veroverd. De uittocht van vluchtelingen nam toen een enormen omvang aan. Acht millioen Fransche vluchtelingen voegden zich bij de anderhalf millioen gevluchte Belgen en hebben in ons achterland wanorde teweeggebracht.

Van den 15en Juni af trok de vijand over de Loire en stortte zich op het overige deel van Frankrijk. Bij zulk een beproeving moest de gewapende tegenstand gestaakt worden. De regeering zag zich gesteld voor de keus tusschen twee beslissingen: òf op haar plaats blijven, òf de zee oversteken.

De regeering heeft besloten in Frankrijk te blijven om de eenheid van het Fransche volk in stand te houden en deze tegenover den vijand te vertegenwoordigen. Onder deze omstandigheden was het onze plicht een aanvaardbaren wapenstilstand te verkrijgen, in naam van de eer en het verstand. De wapenstilstand is gesloten, de strijd beëindigd.

Op dezen nationalen rouwdag blijft onze vlag nochtans hoog geheven.

Pétain gaf vervolgens een overzicht van de wapenstilstandsvoorwaarden, die hij hard noemde, en vervolgde: De eer is echter tenminste gered. Wij zullen de noodige krachten bewaren om de orde in het moederland en in de koloniën te handhaven. De Fransche regeering blijft vrij en Frankrijk zal slechts door Franschen bestuurd worden. De oorlog is in het moederland verloren. Zou men hem in de koloniën moeten voortzetten? Ik wilde geen verder bloed vergieten.

Ik zou niet waardig geweest zijn aan uw hoofd te staan, wanneer ik het gedaan had. Ik stel mijn persoon en ook mijn hoop niet buiten Frankrijk. Thans moeten wij al onze krachten op de toekomst richten. Een nieuwe orde begint. Uw leven zal hard zijn.

Ik zal u niet bedriegen met leugens, die u reeds zooveel kwaad hebben gedaan. Rekent voor het heden op uzelf en voor de toekomst op uw kinderen. Onze nederlaag hebben wij te danken aan den geest der verweeking en der genotzucht.

Ten slotte riep Pétain alle Franschen op tot medewerking aan den wederopbouw. (Alg. Handelsblad)

(Vor. ber. Min.-Pres. Pétain 4263 C.; Voorw. wapenstilstand 4267 A.)

B. **GROOT-DUITSCHLAND EN DE OORLOG. — Veldtocht in Frankrijk na zes weken geëindigd. — Uit de Duitsche pers. —**

Hoofdkwartier van den Führer, 25 Juni. (D.N.B.) — Het opperbevel van de weermacht maakt bekend: De veldtocht in Frankrijk is, na slechts zes weken geduurd te hebben, met een onvergelijkelijke overwinning der Duitsche wapenen geëindigd.

Sinds vannacht 1 uur 35 zijn de vijandelijkheden gestaakt.

Uit de Duitsche pers. —

D.N.B. meldt uit Berlijn: De voorwaarden van het Duitsch-Fransche wapenstilstandsverdrag worden door de bladen, ook in eigen commentaren, besproken. De wapenstilstandsvoorwaarden, schrijft de „Berliner Börsen-Zeitung", komen in haar 24 punten overeen met het feit, dat Frankrijk overwonnen is in een oorlog, dien het in eigen naam en als hoorige van Engeland aan het Duitsche Rijk verklaard heeft. De voorwaarden houden verder rekening met de Duitsche eischen zooals vastgelegd in de inleiding van het wapenstilstandsverdrag. Een hervatting van den strijd te verhinderen en Duitschland alle veiligheid te bieden voor de opgedwongen voortzetting van den strijd tegen Engeland. Met dit laatste gezichtspunt, dat voor den zegevierenden afloop van den Duitschen vrijheidsstrijd van beslissende beteekenis is, is daarom in den meest uitgebreiden zin rekening gehouden. Wat Duitschland verlangt, is niet door gevoelens van haat en wraak gedicteerd, maar door de militaire noodzakelijkheid van den verder strijdenden overwinnaar. De overwonnene moet de gevolgen van zijn nederlaag dragen, maar hij wordt met geen woord en met geen maatregel in zijn eer gekrenkt. Vertoonde de inleiding den ridderlijken Duitschen overwinnaar, de aan Frankrijk gestelde voorwaarden bewijzen, dat alle aandacht geschonken is aan den opbouw van een latere samenwerking, die de komende vrede definitief zal vastleggen. Duitschland heeft zijn tegenstander voorwaarden gesteld, die niet vergeleken kunnen worden met de voorwaarden, welke het 22 jaar geleden zelf ontving, het keert zich thans, in het bezit van dien aanvalsbasis, tegen zijn voornaamsten vijand, Engeland.

Ook de „Völkischer Beobachter" constateert, dat het verdrag geen kleingeestige onderdeelen bevat. Het zet Frankrijk militair schaakmat, maar staat het binnen de grenzen van het mogelijke en gewenschte een herstel van zijn inwendige orde toe. Het is thans de taak van Frankrijk om door nauwgezette naleving der voorwaarden van den wapenstilstand voor het voortduren daarvan zorg te dragen.

(Nieuwe Rott. Crt. - Telegraaf - Nieuwsblad v. h. Noorden)

(Vorig bericht Krijgsverrichtingen 4256 D.)

C. **NEDERLAND. — „Herstelfonds 1940". —**

In het op 22 Juni verschenen Verordeningenblad No. 5 is opgenomen een verordening van den Rijkscommissaris voor het bezette Nederlandsche Gebied betreffende de instelling van een Fonds voor den Wederopbouw.

Daarin wordt o.a. het volgende bepaald:

Er wordt ingesteld een fonds, genaamd „Herstelfonds 1940", ter financiering van de uitgaven, welke door het Rijk, in verband met de schade, als gevolg van het oorlogsgeweld geleden, worden gedaan.

Voor de financiering van de uitgaven worden aangewezen:

1. Op de begrooting uitgetrokken bedragen, in het bijzonder die bedragen, welke als gevolg van de ge-

wijzigde staatsrechtelijke verhoudingen niet meer voor hun oorspronkelijke bestemming kunnen worden aangewend;
2. Het batig saldo van het Egalisatiefonds;
3. Vlottende schuld of geldleeningen.
Deze verordening treedt in werking op den dag van haar afkondiging. (Verordeningenblad No. 5)

A. **NEDERLAND. — Engelsche vliegers boven Nederland. —**
De Nieuwe Rotterd. Courant schrijft:
De laatste dagen is van Engelsche en van de weeromstuit ook van Duitsche zijde groote beweeglijkheid in de lucht boven Nederlandsch gebied aan den dag gelegd. De Engelschen, die, naar ons wordt medegedeeld, bij hun pogingen tot bombardeeren verschillende vliegtuigen verloren hebben, komen meermalen 's nachts, gelijk zij ook in Duitschland plegen te doen, vliegen veelal zeer hoog en werpen lukraak, zoodat meestal slechts de burgerbevolking het slachtoffer wordt of gelijk te Dusseldorp, een kerk in plaats van een militaire installatie getroffen wordt. Zij bereiken daarmede slechts dat men van Duitsche zijde op représailles bedacht is. Zij brengen daarmede ook schrik en ontsteltenis onder de bevolking in Nederland, België en Frankrijk, wier bondgenooten zij zich noemen.
Vielen niet onlangs in Scheveningen brandbommen en werden niet Nederlandsche visschersdorpen, stadjes zonder militaire beteekenis enz. hier te lande bedreigd?
Bijzondere vermelding verdient, aldus onze zegslieden, de aanval op Den Helder, al ware het slechts, omdat daar geen militaire objecten meer gevonden worden na het vertrek der Nederlandsche marinevaartuigen. Niet slechts zijn daar tamelijk vele huizen der burgerbevolking door Engelsche bommen getroffen, ook het Marinehospitaal is geraakt ondanks de beschermende Roode Kruis vlag en in weerwil van het feit, dat de aanval bij klaarlichten dag plaats had.
Dit Marinehospitaal is volkomen vernield. Gelukkig was het reeds ontruimd, zoodat het aantal slachtoffers, dat toch nog vrij groot was, zich bepaalde tot één gedooden Nederlandschen arbeider en ettelijke zwaar of licht gewonden, onder wie een Duitscher, die bij het blusschen hulp verleend had. Na het werpen van de bommen is nog van geringe hoogte met mitrailleurs geschoten. (N. Rott. Crt.)

B. **NEDERLAND. — Het ambtenarenverbod voor fascistische organisaties ingetrokken. —**
Blijkens een beschikking van het waarnemende hoofd van het departement van binnenlandsche zaken zijn de volgende namen geschrapt van de lijst van voor rijksambtenaren verboden organisaties:
de Nationaal socialistische beweging (N.S.B.), de Nationaal-socialistische Nederlandsche arbeiderspartij (groep Kruyt), de Nationaal-socialistische arbeiderspartij (groep Van Rappard), het Nederlandsche Volksfascisme Zwart Front, en de Nederlandsche Volkspartij. Ook de opsomming van Nationaal-socialistische mantelorganisaties is geschrapt.
De genoemde vereenigingen, zoo lezen wij in de beschikking, worden derhalve niet meer gerekend te behooren tot de vereenigingen, die om de doeleinden, welke zij nastreven, of de middelen, welke zij aanwenden, de behoorlijke vervulling door den ambtenaar in 's rijks dienst van zijn plicht als ambtenaar in gevaar kunnen brengen of kunnen schaden.
(N. R. Crt.) **(V. b. Verboden vereen. ambt. 3517 B.)**

C. **NEDERLAND. — Werkzaamheden Staten-Generaal opgeschort. - Ook die van den Raad van State blijven tot nader order rusten. - Voorloopig geen Kamerverkiezingen. —**
Het op 24 Juni verschenen Verordeningenblad No. 5 bevat een verordening van den Rijkscommissaris voor het bezette Nederlandsche gebied tot vastlegging van de werkzaamheden van den Raad van State, alsmede van eenige vertegenwoordigende lichamen.
Deze verordening luidt als volgt:
Par. 1. De werkzaamheden der beide Kamers der Staten-Generaal blijven tot nader order rusten.
Par. 2. De werkzaamheden van den Raad van State ingevolge de artikelen 19, 38, lid 2, 39, 46, 77 en 136, lid 3, der Grondwet, alsmede ingevolge de parn. 21, 22, 24, 25 en 26 van de Wet van 21 December 1861 (Staatsblad no. 129), houdende regeling der samenstelling en de bevoegdheid van den Raad van State, blijven tot nader order rusten.
Par. 3. Verkiezingen voor de Kamers der Staten-Generaal hebben tot nader order niet plaats.
De Rijkscommissaris voor het bezette Nederlandsche gebied bepaalt in hoeverre verkiezingen voor de Provinciale Staten, de gemeenteraden of andere publiekrechtelijke vertegenwoordigende lichamen zullen plaats hebben.
De Rijkscommissaris bepaalt in hoeverre verdere benoemingen van leden van Gedeputeerde Staten en wethouders van de gemeenten plaats hebben. Hij beslist, indien noodig, over de benoemingen van andere publiekrechtelijke functionarissen.
Par. 4. Voor zoover verkiezingen, die op zich zelf hadden moeten plaats hebben, in overeenstemming met de bepalingen van paragraaf 3 niet plaats hebben, worden de volmachten van de gekozen leden geacht tot nader order verlengd te zijn.
De Rijkscommissaris neemt de noodige maatregelen om te verhinderen, dat een publiekrechtelijk vertegenwoordigend lichaam niet in staat zou zijn om besluiten te nemen.
Par. 5. Deze verordening treedt in werking op den dag van haar afkondiging. (Verordeningenblad No. 5)

D. **EGYPTE. — Kabinet-Ali Maher pasja afgetreden; Kabinet-Hassan Sabry pasja gevormd. —**
Londen, 22 Juni (D.N.B.). Per radio is het aftreden gemeld van den Egyptischen minister-president, Ali Maher Pasja.

Rome, 28 Juni (D.N.B.). Radio Caïro bericht de samenstelling van het nieuwe Egyptische kabinet.
Minister-president en minister van Buitenlandsche Zaken is Hassan Sabry pasja. (Telegraaf)
(Vor. ber. Kabinet Ali Maher Pasja 3916 C.)

E. **NEDERLAND. — Nederlandsche kinderen naar Duitschland. —**
Naar de „Deutsche Zeitung" meldt, wordt in de Duitsche Ostmark (het voormalige Oostenrijk) hulp op groote schaal voor Nederlandsche kinderen voorbereid. Ongeveer zesduizend Nederlandsche kinderen zullen nl. voor een verblijf van enkele maanden in Oostenrijk worden uitgenoodigd, ten einde weer geheel op krachten te komen. De kinderen zullen voornamelijk in het Salzkammergut worden ondergebracht. Oostenrijk wil hiermee zijn dankbaarheid tot uitdrukking brengen voor de behandeling, die Oostenrijksche kinderen na den wereldoorlog in Nederland hebben ondervonden. (Deutsche Zeitung)

F. **NEDERLAND. — Rijkscommissaris dr. Seyss-Inquart op inspectiereis. —**
De Rijkscommissaris, Rijksminister dr. Seyss-Inquart, heeft 22 Juni een tocht gemaakt door een groot gedeelte van ons land en daarbij o.m. een bezoek gebracht aan Utrecht, Rhenen en den Grebbeberg, Arnhem en Nijmegen. Hij was daarbij vergezeld van S.S. Brigadeführer Rauter, den generaal van de Schutzpolizei Schumann, een aantal andere officieren der Schutzpolizei en van den Oberregierungsrat, den heer H. Hushahn.
Later werd geheel onverwacht en onofficieel een bezoek gebracht aan het O.L. Vrouwegasthuis te Amsterdam. (Telegraaf — De Tijd)
(Vorig bericht dr. Seyss-Inquart 4266 B.)

Overname zonder bronvermelding verboden.

Boven; Frankrijk — Het door Duitschland bezette gebied.
Beneden: Fransche bezittingen in Noord-Afrika.